

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guida per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

<36637707970016

<36637707970016

Bayer. Staatsbibliothek

బ్రాహ్మ

brahma n ya

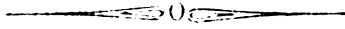
తెలుగు

te lu gu

నిఘంటు

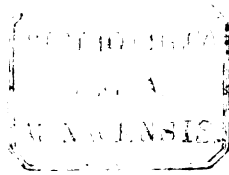
ni gha n ta n
dictionary

TELUGU-ENGLISH DICTIONARY.

M A D R A S :

PRINTED AT THE CHRISTIAN KNOWLEDGE SOCIETY'S PRESS,
CHURCH STREET, VEPERY.

A DICTIONARY,
TELUGU AND ENGLISH
EXPLAINING
THE COLLOQUIAL STYLE USED IN BUSINESS
AND
THE POETICAL DIALECT,
WITH
EXPLANATIONS IN ENGLISH AND IN TELUGU.

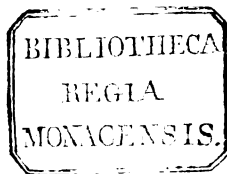
BY
CHARLES PHILIP BROWN,
OF THE MADRAS CIVIL SERVICE,
TELUGU TRANSLATOR TO GOVERNMENT, SENIOR MEMBER OF THE COLLEGE BOARD, ETC.

MADRAS:
PRINTED AT THE CHRISTIAN KNOWLEDGE SOCIETY'S PRESS,
CHURCH STREET, VEPERY.

1852.
28.2

D. P. L. C. CONNOR, PRINTER.

P R E F A C E

TO THE

TELUGU-ENGLISH DICTIONARY.

THE Indian Peninsula is principally inhabited by the TELUGU, TAMIL, KANNADI and MALAYALAM nations. South of the town of Madras the language is TAMIL : to the north and north-west, TELUGU is used. Circles drawn on the map around Kadapa, Rajamahendravaram, and Kondapilli, the radius of each extending to Madras, will sufficiently shew the limits wherein the Hindus speak Telugu.

HINDUSTANI is spoken by those Mahomedans who are scattered among the Hindus. Few of the Hindus can speak Hindustani : and every native Musulman learns the vernacular of those among whom he resides. Musulmans of education correspond only in Persian. Others employ Hindu scribes who can write nothing but their mother tongue.

The Mahabharat and the Ramayanam were translated into Telugu in the days of Vishnu Vardhana (A. D. 1120) seven centuries ago. Telugu had at that day attained the highest degree of vigour. But all the poems of a yet earlier age are lost.

The peninsular languages are in grammar and idiom entirely separate from Hindustani : which however they often resemble in the arrangement of words. But during the long reign of the Musulmans some thousands of Arabic and Persian words became naturalized in the southern tongues. Of these I have prepared a separate dictionary. At present many Hindustani phrases are disappearing, and English words are used instead.

Sanscrit is to the Southern tongues, what Arabic is to Hindustani, or Latin is to English : the source of learning, the favourite pursuit of scholars, the fountain of scientific phraseology. But the grammar of Telugu is independant of Sanscrit. Few Telugus or Tamils are well versed in Sanscrit : and we meet some Tamils who, however thoroughly skilled in Sanscrit are unable to write, read, or speak Telugu.

To these statements it may be replied that surely Telugu poetry abounds with Sanscrit words. True : and English poetry abounds with Latin words. Yet an Italian or Spaniard, however familiar with Cicero, would, unless he had studied English, find Milton unintelligible.

Every hour we pass in reading Sanscrit is a gain to us in learning Telugu : and yet few of our countrymen who are acquainted with Telugu have ever studied Sanscrit. Those who learn Hindustani acknowledge the utility of knowing Arabic : yet few have made Arabic a preliminary to studying Hindustani.

Several Sanscrit words appear in this volume which are not found in any Sanscrit lexicon. And some Sanscrit words have new interpretations. These are supported by quotations from Sanscrit authors.

Among the manuscripts perused, some were Glossaries of old or local dialects : with explanations in Telugu or Sanscrit. I have generally printed these unaltered : an English translation was needless.

The alphabet used by the Telugus and the Kannadis is alike : but the letters vary in shapes as widely as French varies from English manuscript.

In southern India the Sanscrit manuscripts (some very ancient) are in the Telugu and Cannadi characters; or in "Grandham" (Tamil); or in Malayalam. The Devanagari character is known to few persons. To write the vernaculars in the Devanagari character is as difficult as it is to write English in Greek characters.

Each of the Southern languages has a poetical and a vernacular dialect: which vary as widely as Saxon varies from English. Yet the grammatical principles rarely differ. In English we fancy that we use but one dialect. Yet (unless he has previously been taught to construe it,) where shall we find a Hindu, however accomplished in English, able to read and understand a page of Marmion or Childe Harold? I have not met with a single Bramin who could at sight rightly understand every column of an English newspaper. I do not undervalue the scholarship of the Hindus: with their limited means they have done excellently. Few of us have a moderate acquaintance with their tongues, while thousands of them have a respectable acquaintance with English. If we possessed their patience and determination in acquiring knowledge, we should think less lightly of their proficiency.

I have made an improved arrangement of the consecutive initial consonants: uniting such as in Telugu are commutable. Few Sanscrit words are affected by this principle: which exists in Welsh and in all the languages of the Celtic family.*

Thirty years ago, in reading Telugu poetry I often met with a word beginning with G (as goru) and was directed by my learned tutor to seek it in the Andhra Dipica under Koru. An initial J (as jelungu) was to be found under ch. Words beginning with D might at pleasure begin with T. *Dova* and *tova* equally mean a road. *Puli* is a tiger: but in compounds P changes into B and it became *beb-buli*. And some words that begin with Sh may be as well written with S. From this uncertainty the learned seldom relieved me: on being asked, they often reply that either spelling may be used. At last I removed the uncertainty by transcribing the Dictionary, when nearly half complete, and mingling those initials which are changeable.

I will here add an instance. In the Dipica there is a verb *Duválincu*. Now some poets spell this with an initial T; others with Dh. Accordingly this word might appear in three different pages: whereas by mingling the initials, they are at once found without trouble. Should any future editor prefer separating the commutable letters, this can easily be done; but it will inconvenience the learner. Every man who makes real progress in Telugu will I think see the value of the present arrangement. Under the old system the best scholars were often at a loss. Now the path is clear.

Printing has been used among the Tamils for more than a century. Among the Telugus it commenced about the year 1806 but made little progress until 1830. About 1835 some of the Telugu and Sanscrit poems were printed at Madras. At present many volumes continually issue from Telugu presses managed by Hindus alone. There are at least eight such presses, at work, besides those which are under the management of Englishmen. Native newspapers, both Telugu and Tamil, exist: but are ill supported unless they deal in vituperation regarding points of religion or caste.

The present Dictionary was written to assist myself in learning the Telugu language. For on leaving College in the year 1820 I was sent by Sir Thomas Munro, then Governor, to a Telugu District and was obliged to learn the language of the populace. I was employed for more than twelve years, chiefly as a magistrate, among the Telugus, and soon began to

---

* Owen states in his Welsh grammar, that K. P. B. D. are "Radical;" "G. B. Y. Z. are "light." And he specifies the instances wherein a *Radical* initial becomes *light*. Or, in Telugu phrase, where a *hard* letter becomes *soft*.

frame a vocabulary of the expressions which daily occurred in conversation or correspondence. I had intercourse with all classes, from the learned pandit or raja, to the illiterate prosecutor or prisoner. Tradesmen, doctors, hunters and sailors, poets and painters all became my instructors as they fell in my way. Gradually I was encouraged to study the easier authors and subsequently the better poets. In their writings I obtained solutions of many difficulties in grammar and idiom; and though the task occupied several years I think the object was worth the trouble of attainment.

As I proceeded, I felt the want of explanatory commentaries : and therefore employed learned men to frame such for me in their native Telugu. Some of these have been printed, and others are ready for publication.

From the information collected I prepared the statements now published. Of the authors quoted, a list is subjoined.

At the end of my Telugu Reader I have printed a " Little Lexicon " like the one appended to Dalzell's *Analecta Græca*. It is intended to aid mere beginners : but is not an abridgement of this Dictionary.

Every Dictionary when first printed is liable to errors and oversights. I have therefore given in the Supplement such emendations or improvements as occurred.

This Dictionary was written at the request of the Society for Promoting Christian Knowledge and is printed at their expense. I desire to tender my hearty acknowledgments to that Venerable body for thus producing a work which otherwise might not perhaps have been printed.

In composing this work I have had the approbation of many learned assistants. But some (sastris) scholars have disapproved the spelling here exhibited. Instead of that found in poems and used in ordinary life they wish us to practice a pedantic style ; which is admired because conceited and far from clear. Such refinements are disregarded by men of real learning, who are therefore considered vulgar by some who are inferior in sound scholarship.

ON THE NAMES OF BOOKS

QUOTED IN THIS DICTIONARY.

The Mahabharat, Bhagavat, and Ramayanam being celebrated Sanscrit poems are divided into portions: each of which has a name instead of a number: just as the third book of the Iliad was called by the Greeks *The bravery of Diomede*.

Thus we frequently meet with a quotation from "The Aranya Parvam:" this is the Title of the Third Book of the Mahabharat: also called Vana Parvam, or "The Forest." Another volume occurs styled *Aranya Canda*. This is the third పాద Canda or Book of the Ramayanam. In the Bhagavatam, *Scandham* శంధం is the expression for *book*. Elsewhere, in Sanscrit writings we meet with a quotation "Iti Salye" ఇతిశల్య which an Englishman would phrase thus "Vide Mahabharat, book IX." Elsewhere "Iti Laingē" ఇతిలైంగే—which denotes "Vide the Linga Puran." "Iti Mitra Bhēde" ఇతిమిత్రభేదే that is "Vide the first book of the Pancha Tantram." Thus in Europe the volumes or books of Herodotus are known as Clio, or Euterpe.

Some books of the Mahabharat have two names: as we use "Canticles" for the "Song of Solomon." Using P for Parvam (book) the divisions of the Mahabharat are as follows:—

1 ఆదిపర్వము. 2 శకా. 3 ఆరణ్య. or వన. 4 విరాట. 5 ఉద్యోగ. 6 భీష్మ. 7 ద్రోణ. 8 కర్ణ. 9 శల్య. 10 సౌప్తిక. 11 స్త్రీ. 12 శాంతి. 13 ఆనందశతక. 14 అశ్వమేధ. 15 ఆశ్రమవాసం. 16 మోక్ష. 17 మహాప్రస్థానక. 18 మానసముద్రం.

1 A'di Parvam 2 Sabbhā P. 3 Aranya P. alias āranyam, alias Vana P. 4 Virāta P. 5 Udyoga P. 6 Bhishma P. 7 Drōna P. 8 Carna P. 9 Salya P. 10 Saupticā P. 11 Strī P. alias Vis'ōca P. 12 Sānti P. 13 Anusās'anīcam, 14 Aswamēdha P. 15 A's'rama vāsam. 16 Mōsala P. alias Gadā P. 17 Mahā Prasthānīca P. 18 Swargā rōhana P.*

The word పంచకం *Panchacam* meaning a set of five, we sometimes meet with a volume entitled *Adi Panchacam*: this denotes "The first five books of the Mahabharat"—Elsewhere "Yuddha panchacam"—that is, the second set of five books.

Each Parvam or book is divided into *Adhyāyams*, or *Parvams*: which are cantos. Certain tales are spoken of by separate titles. The Bhagavat Gita, and the Nal Opakhyanam, are portions of the Mahabharat. The Rukmīni Kalyanam, and the Gajendra Moxam are portions of the Bhagavat.

The Srī Bhāgavatam uses no titles but numerals. Thus "Dasamam" means, the Life of Krishna in the "Tenth Book" of the Bhavatam. And the "Ashtamam" is the Eighth Book. Thus a manuscript simply entitled "Navamam" or "Ninth" contains the 9th canto of the Bhagavatam. The Tenth Book is in two portions or volumes, entitled Pūrva Dasamam (First Tenth) and Uttara Dasamam or Latter tenth.

The Candas పాద or Books of the Ramayan are quoted by their titles: thus 1 Bāla Canda. 2 Ayōdhyā C. 3 Aranya C. 4 Kishkindha C. 5 Sundara C. 6 Yuddha C. 7 Uttara Ramayan.

* To aid the memory the following rude hexameters have been found useful.

1Adi 2Sabh 3A'ranyamque, 4Virāt 5Udyogaque (quinque.)

6Bhishmas, 7Drō 8Car 9Salyaque 10Sauptica (prælia quinque.)

11Strī 12Sānti atque 13Anusās 14Aswa 15A'srama quindecimum fit.

16Mōsala 17Prasthānik et Swargam; Bharata libri.

The Uttara Ramayan however, is a separate poem, narrating the events of a previous transmigration.

In many Sanscrit works the chapters or books are denoted by fanciful names. Ullāsam, samudram, dwīp, stabacam (delight, sea, isle, nosegay) and so forth.

The Telugu poets who translated these great doctrinal books have fearlessly abridged and altered or transposed or inserted new passages at pleasure. In the Yuddha Canda of the Ramayan the 7th canto of the Magha is inserted. To conceal such falsifications they abolish all the old divisions of cantos and books. In some passages they leave out whatever is unsuited to their fancy and introduce other descriptions.

In this list * denotes Sanscrit books. (T) denotes that this work is illustrated with a Tica తీక or Commentary. (D) signifies "written in rhyming couplets, called Dwi-pada." § denotes Satacam.

A The Amucta Malyada ఆముక్తమాల్యద or Vishnu Chittiyam విష్ణుచిత్తీయం written by అల్లసాని పెద్దన్న Allasani Peddanna. It is in six cantos, containing about 950 stanzas or 3800 lines. It is illustrated by a commentary written in Telugu. A. 2. 10. denotes, the tenth verse of the second book of this poem.

ABA ఆంధ్రభాషార్ణవము The Andhra Bhash Arnavam, a vocabulary of synonymes, in verse. This and five more similar works have been re-arranged alphabetically at my desire. All the native vocabularies are deficient in verbs whereas verbs are the most delicate and peculiar parts of the language.

ABB Andhra Bhasha Bhushanam, ఆంధ్రభాషభూషణము a vocabulary of synonymes, in verse.

A, b, c, d, denote the four lines of a verse: thus c will denote the third line: and a, b, c, d, shews that the word appears in each line of the stanza.

"Abhi D." or "Dab" చెన్నభట్టారకచెప్పిన అభిమన్యదేశద This is an amusing poem written in good taste and well worth careful study.

Adidem—i. e. అదిదముసూరన్న ప్రజీతంబైనకవిజనరంజనం quoted under పాణింపసు.

Ainslie's Materia Medica—The edition of London 1826. A book far from complete or correct or consistent. Also the former edition, of Madras 1813. The copy used belongs to the Library of the Madras Literary Society and is enriched with notes written by the late Mr. E. Uhthoff of the Madras Civil Service.

My references to Ainslie, Wight, Roxburgh do not imply that every word, I give is found in their pages. In many instances it ought to be inserted in their books. These are the principal works I consulted on Botany; and each of them is incomplete and so inconsistent in spelling that I have been forced to abandon some words; as these authors use English letters. Piddington's glossary, which is founded on the same writers is equally far from precision, and from completeness: his work is called an English Index to the plants of India.

* Amera అమరకాశ i. e. Sīta Ramayas Telugu comment "SA" in Telugu.—I also used the 'Amarakocha' printed by Loiseleur Deslongchamps, Paris 1839: an excellent edition, with an Index and a French version.

* Ananda Tantram ఆనందతంత్రం, in Sanscrit, being a Tantra poem.

A. N. S. ఆంధ్రనామశంఖరము Andhra Nāma Sangraham: a vocabulary written in verse. (T) in books.

Anuk—అనుకరణము anucaranam: an imitative: as slap-bang! smash! &c.

Appa Cavi's అప్పకవీయం Commentaries on Etymology and prosody: written in Telugu verse: in five books.

"A. T." Telugu commentators on the Amara.

B. The Telugu translation of the ఆ భాగవతం Bhagavat, composed under శరవృష్టి శింఖమనాయకు వెంకటాద్రిని స్థానమునకు మూలపురుషుడు. See the preliminary observations, above. The translator, బమ్మెర పోతురాజు was contemporary with the bard Sri Natha and lived in the days of Ana Vema Reddi, and this was about the year A. D. 1408. The "Dasamam" (or, 'X') is the life of Krishna: and is a popular school book. It is in two portions, called Pūrva Dasamam and Uttara Dasamam. BX. f. denotes the first of these. The tenth book alone contains 3400 verses of four lines in each. The Telugu version of the Bhagavat was written by Poetu Razu, and is in the highest esteem with all the Telugus. It is

- not very faithful ; much is omitted, and much is inserted. Some of the learned who pique themselves on peculiar niceties of spelling affect to dislike this clear plain version : but it enjoys the highest popularity as a masterpiece of beautiful and faultless Telugu verse. Though read by all, it contains some expressions which are correctly understood by few. —The Rukmini Kalyan, the Gajendra Moxam and other episodes selected from it are excessively popular. A corrected edition was prepared at my expense in the year 1827. The Telugu Bhagavat was printed in quarto at Madras “in the year Kilaca, 1770” that is, A. D. 1848.
- Balarama Charitra**—బలరామచరిత్ర The original name given to this book is “Pracishna Balarama Charitra” also called Prabandha raja Siro Bhushanam. A modern work, by Vencata Das. Six books containing about 1800 stanzas.
- BB.** The Bengali Bible.
- BP.** the బసవద్విపద Basava Puran : written in 12700 lines (dwipada) couplets by Palakuriki Somanatha. This probably was written about A. D. 1300.
- BEI.**—Buchanan’s Eastern India. Colebrooke calls him “Dr. Buchanan-Hamilton.” See Hamilton.
- Bhallana or Ballahu**—Bhallana-Charitra, భల్లన చరిత్ర a very popular Sudra Poem కూడ్రకావ్యము. There are many volumes regarding this personage. Bhallana Dwip—The same tale written in couplets.
- Bhanumati Parinayam** భానుమతీపరిణయము—A much admired poem in four books by రెంటూరిరంగరాజు Renturi Ranga Razu—It should be cited as the Renturi Kavyam.
- Bhasc §.** భాశ రశతకం The Bhascara Satacam—a popular school book in 108 verses in the Utpalamala metre.
- * **Bhattiyam** సన్నయ్యభట్టియం The Nannaia Bhattiyam ; a treatise summed up in ninety Sanscrit couplets : giving abstruse rules, principally regarding Telugu Etymology and Elision. There are three voluminous commentaries : two in Telugu and one in Sanscrit.
- Bobbili బొబ్బిలిరంగరావుచరిత్ర** Ranga Rao Charitra.—The siege of this chieftain’s fort in A. D. 1757 by Mons. Bussy. A poem in three cantos. See Ormes Hindostan vol. 2. p. 256.
- BP.** బసవపురాణమునకు వ్యాసు A modern version of the Basava Puran, written in stanzas.
- Buch.** Ham. denotes Dr. Francis Buchanan [Hamilton]; His “Journey through Mysore, Canara and Malabar in the years 1800-1801 three volumes 4° London 1807. He afterwards took the name Hamilton.
- Buch E. I.** (or, BMEI) The same author’s Eastern India ; published by Mr. Montgomery Martin in his own name ; though in veracity he was only the editor.
- Bur.** Professor Burnouf’s folio edition of the Bhagavat, with a French translation. This work was not completed.
- Calahasti Mahatmyam** కాళహస్తిమాహాత్మ్యము by ధూజణి Dhurjati : a very amusing poem in four books, well suited for beginners.
- Ohamudappa §** or **Oaudappa §** చముడప్పరశతకం See చముడప్ప. A set of satirical epigrams.
- Chandra Rekha చంద్రరేఖ** See Jagannatha.
- Charitra శండితారాధ్యచరిత్ర** the Pandit Aradhya Charitra, a work in Dwipada : in 22,000 lines.
- C. B. P.** or **Chenna** ; చెన్నబసవపురాణం The Chenna Basava Puran, in five books ; containing 2000 stanzas of four lines. This is a Jangam poem. It is an easy and amusing volume.
- Chicc**—See Nija.
- Chik SS.** చికిత్సాసారశంఖపాము. A medical treatise in Sanscrit verse with a Telugu commentary.
- Colebrooke’s Essays** :—the edition published by Professor Rosen in 2 vols. 8°.
- Comm**—Commentators.
- Cuchelo pakhyam కుచేలోపాఖ్యానము** This is a popular story extracted from the Bhagavat. There is also a separate poem under this name, in three books.
- D.** The Dipica, ఆంధ్రదీపిక A Dictionary of Telugu explained in Telugu written by మామడి వెంకయ్య at Masulipatam. It was completed in the year 1816. A duodecimo edition of this book was printed at Madras in 1848 : but is far from faithful. The Dipica gives a mere selection of the words used in Telugu poetry. The ordinary Telugu of common life is but slightly noticed.

- D. denotes ద్విశ్పద that is, Couplets. DR is the Dvipada Ramayan ద్విశ్పదరామాయణం. DB is the Dvipada Basava Puran. 'D Santi' is the couplet version of the twelfth book of the Mahabharat.
- Dab (or) DA. The Dvipada Abhimanya Charitra ఆధిపత్యద్విశ్పద a poem excellently suited to beginners.
- DBhish ద్విశ్పదభీష్మపర్వముద్విశ్పద. The couplet version of the 6th book of the Bharata.
- DR The ద్విశ్పదరామాయణము See above.
- DRA The Third book ఆరణ్యకాండ of the Dvipada Ramayan. Some call it వనకాండ Vana Canda, which, (like Aranya) denotes 'forest.' "The Forest" is the third book of this poem.
- DRAYo. అనుభాషకాండ. The second book of the Dvipada Ramayan.
- Dasav. (or 'N') Nagaiias poem entitled Das Avatara Charitra ధరాతేపులనాగయచెప్పినదావతారచరిత్ర in ten books. Some assert that the real author was the poet Pushpagiri Timmanna who wrote the ఉద్ధరరామాయణము.
- DR; the Dvipada version of the Ramayan. See on (R) Ramayan.
- DVirata. The fourth book of the Mahabharat.
- D'R. (Dz.) Droz. Drozario's English Bengali Dictionary.
- D Santi The Dvipada version of the twelfth book of the Mahabharat.
- G. The Vicramarca Charitra written by Gopu Razu గోపురాజు in eight books. The style of this poem is greatly admired. But it will not gratify any but a bramhan.
- GBP Guru Bala Prabodhica. గురుబాలప్రబోధికా A Telugu Etymological Commentary on the (Amara Cosha) Sanscrit vocabulary.
- Garud. The గరుడాచలం a very popular poem in శ్లశ్శం musical measures. It is printed.
- (H.) Hindustani: a designation including Persian Turkish and Arabic words: a few of these are left in the Telugu Dictionary, because C. P. Brown's Telugu Dictionary.
- used by respectable poets: or because naturalized.
- H. The Hamsa Vimsati: a poem in five books containing 1600 stanzas. Like the Vicramarca Tales this is a series of twenty amorous novels, supposed to be narrated by a Hamsa or Phoenix. Each tale introduces the expressions peculiar to certain castes or trades. As a rhetorical composition it has received great applause. This book is quoted as H. 2. 50. H. 4. 50. &c.
- Hamilton—See Buchanan.
- Harischandra: the hero of a tale narrated in various ways by different Telugu poets: and equally popular among the Tamil and Canarese authors. HD the dwipada version in 5400 lines, already printed, and illustrated with a commentary in Telugu, is one of the most useful books to a beginner in the language. UHD is the Uttara Harischandra Dvipada: or supplement:—see the purport of Uttara, in page 97 of this dictionary. This a separate poem. The HK is the "Kanchi Kavyam" or the same tale written in 1050 *pad-yams* in five books by కంచిశరభయ్య: and NH is the "Nelluri Kavyam" or the same written by నెల్లూరిశంకరకవి in five books containing about 1000 verses. UH is the Uttara Harischandra, written in 780 stanzas in four books. All these will amply repay careful study: but the Harischandra Nalo Pakyh-an, by Bhattu Murti is a pedantic poem, wherein every verse bears (see slesha, page 1114) a double meaning: as applicable to the heroes of two separate stories.
- Hari. The హరివంశము, a Telugu poem written by తిక్కన సోమయాజి.
- Hau. i. e. Haughton's Bengali and English dictionary.
- Heyne. Dr. Heyne's Tracts on Indian Botany. 4to 1814.
- Ila. ఇలాదేవీయం The Ila Deviyam: also

- called రాధికా సాంతవానం Radhicā Sāntwanam, in four cantos (650 stanzas) by Muddu Palani an actress at Tanjore. This is modelled on the Radha Madhava Samvādam.
- J. Jaimini Bharata జైమినిభారత A romance : sometimes mentioned as జంపడబ్బు "mere fiction." It is very popular.
- Jagannatha. i. e. చంద్రరేఖావిలాసము written by Jaganntham. This is a Satire, in a broadly ludicrous style.
- Jerdon on Indian Natural History. The papers printed in (L. S. J.)
- Kala Sankalita. "Memoirs, on the modes in which the nations of the southern parts of India divide time. By Lt. Col. John Warren." 4to. Madras 1825.
- Kark. The కర్కంచాదిపుంజులు an alphabetical glossary, framed at my desire : it contains all the words found in the ఆంధ్రనామశంఖము ; in the ఆంధ్రనామశేషము, in the వెంకటేశపుంజులు and in the సాంబసిపుంజులు.
- KD The Kannadi English Dictionary by Reeve.
- Kod. § The Kodanda Rama Satacam : printed in 1843, and in 1852.
- KP కళాపూర్ణావదయం or The Metamorphoses, being the adventures of Kala Purna. This is a poem in eight books by పింగళసూరస్త్రి. A Telugu commentary was written, at my desire, explaining it. The work is well worthy publication.
- K. U. R The Uttara Ramayan in 8 books containing 3500 stanzas : Pushpagiri Timman na is the author : but it is asserted that the poet was in debt to Kanacanti Papa raz who was an Ameen at Pulicat and he took the book in payment and published it in his own name about the year A. D. 1790. This poem is a mere fiction : but so popular that it has superseded the older versions of the Uttara Ramayan.
- L. The Dwipada Prabhu Linga Lila : written by Pidupati Somaya : in twenty-five cantos containing 6900 lines.
- Letters. A collection of Telugu correspondence, in ten volumes quarto ; many of these were addressed to me : a portion has been printed in the Telugu Reader. The volumes were bestowed by me on the College Library.
- Loc. Local Records. This refers to a series of forty eight historical volumes (prepared at my expense) and chiefly transcribed out of the Mackenzie MSS. Along with which it is deposited in the College at Madras.
- L. S. J. (or M. L. S. J.) The Journal of the Madras Literary Society, 12 vols. 8vo.
- Mal.—Mallan ārya, author of the రామస్తవరాజం Rāma Stava Rājam.
- Mand.—The Mandhata Charitra మాంధాతచరిత్ర commonly called కవికర్పూరసాయనం Cavi Carna Rasayanam : a poem in six books.
- Manu Charitra. See Swarochisha.
- MM. Molesworth's dictionary, Marata (Maharatta) and English. 4to. 1831. Bombay.
- Morton's Bengali and English dictionary ; this furnished some Sanscrit Synonymes.
- N. దశావతారచరిత్ర See Dasavatara.
- N. D. నలద్యుతక The Tale of Nala written in couplets by Raghava. It was printed at Madras in 1841.
- Naish. The నైషధము Naishadham (or Adventures of Nala) written in Telugu by Sri Natha. In eight books.
- Nbh. The నన్నయభట్టియం An intricate treatise by Nannaiia Bhatta on part of Telugu Grammar : it was written about A. D. 1130 and is comprized in ninety Sanscrit couplets in the Arya metre, with two commentaries written in Telugu, and one, the అశ్వాపల జండితీయం, in Sanscrit. The oldest Telugu, commentary is called బాలశరస్వతీయం. The

Appa Caviyam is a commentary written in metre on the first and second divisions.

OG. The 2000లు Orangallu Glossary : this is alphabetically arranged, and is a supplement to Mamadi Vencanna's Andhra Dipica : it is anonymous : and probably is the work of the same author. The only title is దేశీయ తెలుగులు, that is, Local words, or dialects. But it explains many expressions used in the leading poems.

P. The పంచతంత్రం Pancha Tantram, The FIVE ARTS : an elaborate poem written by జై శివరాజు జెంకలరాజు of the Xatriya tribe. It is an imitation of the Sanscrit Pancha Tantram. But we first have a long Introduction : then an elaborate పురవరణ description of scenery. Then follow the five books. 1 Mitra Bhēdam. 2 Suhur Lābham. 3 Sandhi Vighram. 4 Labdha Nāshauam. 5 Asamixya Kāritwam. In English it might be called the Five Arts : viz. 1 The Whisperer. 2 The Fawner. 3 The Makebate. 4 The Ruiner. 5 The Tempter.—The work was carefully edited, under my directions (in [the year 1827] and the text is corrected from six manuscripts. I employed three learned men to frame a commentary, explaining each word : and a verbal index has also been prepared. The age of the work is not certain : perhaps it was written about A. D. 1500. This poem is exceedingly popular. A brief abridgment in humble prose was printed, and has long been used by students : but is not worth perusal : the mere story alone is given : which is of small avail : and all the descriptions, which give value to the poem are excluded. A summary, in English, was printed in the Proceedings of the Royal Asiatic Society.

Padma. పద్మ పురాణం translated into beautiful Telugu verse by నెన్నెలకంటిసురయ్య. It is

the second portion of the Sanscrit Padma Puran.

Paidimarri Cavyam పైడిమర్రి వెంకటకవి చెప్పిన నం ద్రాక్షదశరత్న a modern poem in six books.

Pal. The పల్నాటి వీరచరిత్ర ద్విపద or Wars of the Palnadu ; to the west of Guntoor : the occurrences described took place about the year A. D. 1160. Wilson (Mackenzie Mss. vol. I. p. 305) reckons the date of this war A. D. 1080—1087 : which is too early. The poem is interesting as giving a picture of the primitive Telugus, as they lived before the Musulman invasion. It is written in a style sometimes learned, elsewhere rustic : in about ten thousand three hundred lines. The volume is despised by the learned but is of value to the student. It is amusing and very profitable to beginners. An edition of this has been prepared.

Pārijat, or Parizat. పారిజాత వృక్ష పరిణామము a poem in five books : written by ముక్తలిక్ష్మమ్మ ; it is much admired but does not reward perusal.

Piddington's English Index to the Plants of India. 8vo. Calcutta, 1832. In this the Latin names are given alphabetically, with the synonymes in each language : this is followed by alphabetical lists of native names, with the Linnean denominations. With careful revision, and the use of the native alphabets this may be made more useful. The spelling is not very correct.

P. L. The ప్రభులింగ విలసద్య కావ్యము. See Lila. Pritch. The Telugu version of the New Testament, by the Rev. Mr. Pritchett, first printed in 1819.

Pururavas Charitra పురురవశ్చరిత్ర also called కవిరాజు మౌరంజనం written by కనుకుర్తి అప్పయ్య ; in five books.

Push. పుష్పగిరితమ్మమ్మ. A modern poet, of great eminence, who wrote the Dasavatara, and the Uttara Ramayan. Neither work is in his own name. See N and Dasav.

Q. The వృక్షశాస్త్రం A Botanical vocabulary in Sanscrit with Telugu synonymes. The same letter is used in references to the విశేష సారసంక్షిప్తం a medical treatise.

R. The Rāmābhydayam రామాభ్యుదయం written by అయ్యలరాజరామభద్రయ్య; in eight books : containing 1855 stanzas. It is of modern date and uses a few Hindustani words. The style is greatly admired. It is referred to thus ; R. 2. 250.

R. The Ramayanam. See preliminary note. The various translations of Valmiki's epic are thus referred to. DR the Dvipada Ramayan ద్విపదరామాయణం. This is usually called the Ranga-Natha-Ramayan. But all the manuscripts state that it was written by కోన విఠల్ భూపతి కొమారుడైన కోనబుధరాజు Kona Budha Raz, son of Kona Vitthal Bhupati. This is perhaps the patron's name. No manuscript names Ranga, Natha as the author. It is believed that Ranga Natha was really the author : and that the other personage was the patron. This version appears to be one of the oldest Telugu poems.—The Molli R. is an imitation of Valmiki ; written by మొల్లి the daughter of a potter.—The Dvipada Bhagavatam ద్విపదభాగవతము also was written by a poetess who was living in the year 1840.

Rama Stava Rajam. రామస్తవరాజం a poem in three books; by మల్లినార్య; teaching mysticism ; it is an allegory, representing the body as a city and the soul as the inhabitant. It is not a learned work but popular among those who delight, as most Hindus do, in the యోగశాస్త్రం Yoga sastra, or mystic theology.

Rasica Jana Manobhiramam. రసికజనమనోభిరామం A poem in 5 books.

Reeve's Karnataca (Kannadi) and English Dictionary : 2 vols. 4to.

Renturi.—See Bhanumati.

R. G. రావిపాటగురుమూర్తి the author of a short Telugu catechism on Grammar. It teaches little beyond etymology.

RKD. * The great Sanscrit Dictionary, in the Bengali character, by Radha Kanta Deva. The title of the work is Sabda Calpa Druma శబ్దకల్పద్రుమ. This work is explained in Sanscrit and Bengali. It is printed, at Calcutta, in six bulky volumes in royal quarto. It is in some places diffuse, including extensive treatises on law, grammar, prosody, rhetoric and mysticism.

Rottler's Dictionary, Tamil and English.

Roxburgh, Flora Indica. 3 vols. 8vo. Serampore 1832. The names of plants are given only in the Roman character : and many are imperfectly pronounced.

Russell on Indian Serpents : and his work on Indian Fishes : folio, with plates. These books are rare but the whole appears to be reprinted in Shaw's Zoology.

S. i. e. Satacam : a collection of epigrams which have one uniform chorus. There are many such anthologies, such as the Vemana Satacam, the Sumati Satacam &c. These are denoted by the sign §. Thus Suma § 50 means the 50th verse of the సుమతిశతకము.

SC. * The శబ్దార్థకల్పవృక్షము Sabd-artha Calpa-Taru. A dictionary of the Sanscrit language with explanations in Telugu : by చామడివెంకయ్య author of (D) the Andhra Dipica. The words are arranged under *finals*. Thus కాయః *Kayah* and సమయః *samayah* are placed together under *Ya* : next they are arranged according to syllables : words of two syllables apart, those of three syllables apart. Finally each of these subdivisions is alphabetically arranged according to initials. Thus in looking for Sa-ma-yah, we first turn to Y : Then to

the trilateral class under Y : and then to the initial S in that class. I have in some places cited the SC. regarding Telugu names of certain plants : which appear in the renderings of the Sanscrit words.—In transcribing Telugu or Sanscrit interpretations from SC. or D. I have sometimes left them untranslated : elsewhere I have quoted from those book meanings which may perhaps be true but are unknown. These I thought it needless to exhibit in English. Some Telugu words which I have copied from the glossaries marked ABA, or Kark : or Q, are unknown to learned natives : who however do not approve of excluding such. They plead that these very words are most in want of explication. I should think it expedient to place obsolete or local words in a separate glossary : but many of these (as in English) occur in popular poets.

Samud. The చముడప్ప (or చాడప్ప) శతకము A comic series of satirical verses : it has been printed.

Sankhya Karica * సాంఖ్యకారికా a Sanscrit philosophical treatise : translated by Colebrooke and edited by the learned Professor H. H. Wilson.

Sar. D. The సారంగధరద్వీపము. A very popular poem in the rustic dialect.

S. P. The సారంగధరశతకావ్యము. This poem is greatly admired for the beauty of its style which is very intricate.

Scand. Portions of the శృంగారరామము translated into Telugu.

Saud. The epigrams of చముడప్ప or చుడప్ప. They have often been printed.

Steele—"A treatise on the laws and customs of the Hindu castes" folio, Bombay. [the work of Arthur Steele, Secretary to Government.]

Subh. The సుభద్రాశతకము, a poem.

Sumati §. The సుమతిశతకము A set of verses teaching morals : these are taught in all the village schools.

S. N. T. The Sanscrit translation of the New Testament.

Surabh. The సురభాండేశ్వరము a poem.

Swa. The poem స్వామిచరిత్ర, often called Manu charitra. This is one of the principal classicks : and has been printed both with and without a టీక or commentary : which was written at my desire in Telugu in the year 1832.

T. or Tara. The poem తారాశృంగవిజయము in five books : with a commentary and Index of words.

Ti. denotes 'Tica' టీకా a commentary : Most of the leading Telugu poems have been carefully edited at my desire : and many are furnished with annotations written in Telugu, which explain each word. The Ticas on the Vasu Charitra, the Manu Charitra and some other poems have been printed. The A. T. denotes అమరకావ్య టీక the printed Telugu commentary on the Amara Cosha.

Tariff. The Tariff of the Madras market, as published in the Gazette.

U. Uttara. ఉత్తర The poems denominated thus are *secondary*, or apocryphal. Thus the ఉత్తరరామాయణం Uttara Ramayan is founded on the history of Rama : and the 'Uttara Harischandra' relates that heroes adventures in a *former* birth. These are fanciful novels grounded on a Sanscrit poem : as Ovid's tales are founded on Greek legends.

UH. The ఉత్తరహరిశ్చంద్ర కావ్యము : an entertaining romance.

URT. The Uttara Ramayan written by తిక్కన సోమయాజి who wrote the greater part of the Telugu translation of the Mahabharat.

URK. Kanacanti Papaya's poem called ఉత్తర రామాయణము.

Usha. The ఉషాశతకము or Nuptials of Usha and Aniruddha.

- Valeswara. వాలేశ్వర చెప్పిన భల్లూరచరిత్ర This is a very popular *Sudra* romance : telling an adventure of the deity Siva, with the wife of Bhaliana.
- Vani Vilāsam వాణీవిలాసము : a poem by రంక శాయి, son of కట్టరాయలు. It is a modern didactic work on all branches of the Hindu legends, religion, opinions, and arts : narrating the popular stories, and exhibiting the favourite doctrines. It is a fair display of the pride, impurity, bigotry and ignorance which appear in the Braminical books which they call moral. It is not very poetical but is well worth perusal.
- Vencat Arya The poem భద్రరాజపుత్రచరిత్ర which appears to be a continuation of (K. P.) the adventures of Kala Purna. written by Vencatarya. The style is greatly admired.
- Vaij. Vaiz. The వైజయంతివిలాసము also called విక్రనారాయణచరిత్ర. This was printed with a commentary in 1849. The story is modern : of Tamil origin : and concerning Tamil personages. Like most of the "devout" tales it is very blasphemous. It resembles the Romish legends describing the temptations of Saint Anthony.
- Vasu. The Vasu Charitra వసుచరిత్ర written by భట్టిమూర్తి It has been printed with a Telugu commentary.
- Ved. Ras. The వేదాంతరసాయనం a Telugu poem in four books written by a Roman Catholic Christian named A'nanda, son of Mangalagiri Timmaia. about A. D. 1700. It is a summary of the life of Our Lord, selected from the Gospels : with an Introduction. The style of this poem is greatly admired.
- Velag, (or Bmj.) వెలగపూడి చెప్పిన భాను మర్విజయము A very entertaining modern poem in five cantos.
- Vema. The వేమనశతకము The verses of Vema. I printed about one-third of these epigrams with an English translation in 1829. The original verses have often been printed.
- Vicramarca. See Gopu, and Taccaia.
- Vijay. The విజయవిలాసము or Subhadra Parinayam సుభద్రాపరిణయము a poem in three books : describing the marriage of Arjuna.
- Vira Bhadra Vijayam. వీరభద్రవిజయము.
- Viraya. See Bhallana.
- Vishnu Andhram. A glossary : included in the Karkambadi Nighant.
- Vishnu Chittiyam. See Amucta Malyada.
- Vishnu Puran : the Telugu version in eight books : by వెన్నెలకంటిసూరియ్య. This contains only the పూర్వకాండ first half of the Sanscrit original.
- W. Professor Horace Hayman Wilson's Sanscrit and English Dictionary. '2 W' is sometimes used to denote the second edition.
- Warren. See Kala Sankalita.
- Wight's Illustrations of Indian Botany. 4to 1840—1845.
- Yadava Raya Charitra యాదవరాయచరిత్ర See Kalahasti Mah.
- Yayati. The యయాతిచరిత్ర written by పొన్నికంటిలేలగనార్య.
- Z. The Vicramaraca Tales by జక్కయ్య Zaccia. This is a modern series of tales in padya verse.
- ZA. జూలూరిలిక్చయ్య Zuluri Appaia a poet and grammarian who at my desire wrote Telugu commentaries on the Manu Charitra, the Vijaya Vilasam and some other poems.

A few volumes in this list are marked (D) as written in *dvipada* ద్విపద or rhyming couplets. All the rest are written in *శబ్దములు* *padyams* or stanzas in various metres.

NOTICE REGARDING BOOKS.

All the books here named, and many more, may be seen in the College Library at Madras.

EXPLANATION OF SOME GRAMMATICAL EXPRESSIONS.

* A star denotes that the word is derived from Sanscrit: being either Tatsama or Tadbhava. Tadbhava తద్భవ. A Telugu word derived from Sanscrit, but much altered, is denominated Tadbhava; thus పంక్తి *panctih* becomes పంఠి *lanti*, 'a line.' ద్వీప *dwīpah* 'an island' becomes దీవి *dīvi*. So in English from *ratio*, *Satio*, *traditio*, we have the words *reason*, *seas*, *treason*. If a word is only altered in the termination (as, రాజ *rājah* becoming రాజు *rāju*, మనః *manishih*, మనః *manishi*.) this is denominated తత్సమ *tatsama* or equivalent. Thus the Latin words *ratio*, *natio*, become in English *ration*, *nation*. Some Sanscrit words (like some Latin or Greek words in English) are used without any alteration.

K. signifies 'Karnataka' ಕರ್ನಾಟಕ the language usually called ಕನ್ನಡ *Kanada*, ಕನ್ನಡಿ *Kannadi*, or "Canarese."

Padap. That is పాదపూర్ణకం a word or phrase inserted, in verse, merely to fill the metre.

P|| Participle.

"Root in A"—or "Infinitive in A." Verbs have, an Infinitive in *Damu*, as చేయడము *chēya-damu*, రావడము *rāva-damu*, ఉండడము *unda-dam*: and by dropping *damu*, the forms చేయ, రావ, ఉండ are the "Roots in A." They can add the adverbial sign రా as చేయ రా, రా రా, ఉండ రా.

G., D., I., L. denote the Genitive, Dative, Instrumental, and Locative cases.

Error for ..... Some words are spelt in two methods. Thus ఉత్పరంతు is by the learned written ఉత్పరంతు; the popular spelling is therefore designated an "error for" another mode.

Metr. gr. (*metri gratia*) this mark denotes that the spelling is changed to suit the metre.

Mid. The Middle voice, ending in కొనుట; as చేసుకొనుట, ఉండుకొనుట.

ON SOME TELUGU TYPES.

The letter R as in క్రా cra, pra, vra was formerly a semicircle placed under another letter. Thus క్ర, ప్ర. The compositors complained that this gave continual trouble and delayed the work. I therefore substituted the forms L and J as క్రా or క్ర &c. This improvement was copied from the shape seen in some ancient inscriptions. It has removed the difficulty, and Telugu can now be printed as rapidly as English. The type L is now called the క్రా రకము.

As the letter ప Pa may easily be mistaken for వ Va: and as స Sa resembles న Na, I have substituted the Karnacata types ప Pa and స Sa.

This improvement removes doubts in many places.

The small Telugu type used in this Dictionary is the best that has appeared. But the large letters used as capitals are not always well shaped.

Two letters found in the ancient Telugu alphabet are now obsolete. One is [C] the అక్షరము

దత్త *arddha binduvu* or Semicircle; also called అర్ధస్వరము the 'half N.' In some words, as అతడు, తమ్ముడు *atadu, tammadu*, the C semicircle being inserted అతడు, తమ్ముడు (*atandu, tammundu*) is the spelling used in elder ages. This was sounded as the n in the French words *façon, son, ton, sans*. But this letter, or nasal accent has for at least four hundred years been disused. Occasionally the circle is used, as అతండు, తమ్ముండు, or else a mere dot, as అతదు, తమ్ముడు. But the semicircle "C" has long since disappeared in writing: though the nasal sound is still used in speaking.

The other obsolete letter is అ R, called ఐంఠిరేఫ or శకటరేఫ "The car, or chariot." The words వెరపు, మరచి, ఎరుగు, గుర్రము, కర్ర, and a few others were written వెఱపు, మఱచి, ఎఱుగు, గుఱ్రము, కఱ్ర, *veravu, marachi, eragu, gurra-*

mu, carra. This character is still used in Cannadi: but we cannot often find it even in ancient Telugu manuscripts or inscriptions upon marble.

Some grammarians who wrote about the year A. D. 1500 attempted to bring these two characters again into use: and in modern days some natives are again striving to revive these obsolete forms: which are absurdly used in Telugu newspapers: and some teachers carefully instruct their pupils in these idle elegancies.

But the nation having for five centuries laid aside these antiquated characters, the attempt to revive them will be of no avail. These refinements are disregarded by sound scholars among bramhans: who have been my guides. And I mention these matters because some pretenders to learning have disapproved the national method, which I follow.

A DICTIONARY,

TELUGU AND ENGLISH.

THE words of Sanscrit origin are denoted by asterisks. When the final syllable *mu* is changeable, and is not reckoned in the arrangement, it is denoted by an upright mark; thus in the words అంశము a part; మనము the mind.

But if the word is Telugu, as మనము we, the final syllable is reckoned: and this determines the place where a word will be found.

When the final *mu* does not interfere with the arrangement, the upright line is omitted though the word is Sanscrit.

అంక

అ The short vowel A, as in the words *Around, Victoria*; or E in *Father*; or I in *Sir*, or O in *Brother*, or U in *Gun*, or IE in *Soldier*, or OU in *Neighbour*, or IO in *Religion*. Of these the first seems to be the best method.

అ The Sanscrit negative prefix A, or AN. Thus క్రమము *cramamu*, regularity, అక్రమము *a-cramamu*, irregularity. ఇష్టమైన *ishtamaina*, agreeable, pleasant, అనిష్టమైన *an-ishtamaina*, disagreeable, unpleasant. ఆదరము kindness, అదరము *an-adaruna*, unkindness, దిశిరము dis-regard.

అంకము * n. s. A mark, spot, badge. The haunch or part above the hip. A chapter or section. Proximity. A numerical figure, a cipher. చిహ్నము, నాటకభేదము, అధ్యాయము, తోడముండరిధాగము, అంకెయ, సమీపము. (యుద్ధము. D.) అంకతలము or అంకతీలి the lap.

అంకకాదు n. s. A makebate. The leader. కలహము, ముసకాదు A. 4. 311. ప్రతిపవలదైనైరు మట్టనసృజతి, దండు వెల్లదీరకుండుదీరు, నాకయుం దియుండి కాలాంతరమునకా, కార్యజరుదాయంక కాదాస్యశ్రుకు. టీ॥ అంకకాదో, కలహాత్రియు డా. ib. 5. 88. ఎలసియే ప్రాద్దుగనుబాంధనీకమరు దుకలహమున కంక కాదయికాలుద్రవ్వ. లూకు

అంకిం

ద్యములోకలహమునకంక కాదయి, అస నాకలహ మునకు ప్రభుపాదమై అంకేనావరస్యము గావుండును. See అంకకాదు.

అంకణము n. s. Intercolumniation. Apartment. The space between any two beams, or pillars. రెండూలముల, లేక, స్తంభముల, నడిమిప్రదేశము. N. 7. 329. కదానికభుక్తకంబములయంకణమున డను, అంకణమునకురూపాయిబాడినై the rent of each apartment is one rupee.

అంకపాళి * n. s. An embrace. The lap, hip or haunch. ఆలింగనము. SC. అంకప్రదేశము, తోడ. Swa. 6. 100. ib. pref. 15. అంకపాళినటద్దు కూలాంచలము.

అంకపాంకములు, **అంకాపాంకాలు** n. s. Fierceness, fury, violence. ఉగ్రము. R. 7. 50. కంక రులచేతనంతకలంకకువేగించెఅందినస్వనియంకా పాంకాలుదరికొనగనిరంకుశ సాహసశుశుభుడగు దశముఖుడు. కిద్దమర్జునము. అంకపాంకములుగా వచ్చినది the child was attacked with a violent fever.

అంకవన్నె n. s. అస గాఅశ్వపాశ్వాళిలంబిరజ్జు లు. ABA. కాలుపెట్టిగురముమిదియేత్తే అంకము. A. 2. 33. ఇలబాదవ్వయిరాయస్సాదతనెం దేవారుబాసంకవన్నెలురెండై.

అంకించుట v. a. To raise, take up, lift up. To extol, applaud. ఎత్తుట, పేయెత్తుట, పొగడుట.

P. 1. 297. అల్లంత గాంచి అల్లార్పు శుశుములతో శి
రములంకించి వీక్షించు లేద. శిరములంకించి, తలలు
పైకియెత్తి. ib. 1. 526. శలలంకించుమెప్పుడత్స
వనతాశ్శంబెత్తి నానాహరిత్ర టకంబు వశురించు
మెప్పుడు. Swa. 4. 34. పిరుదులంకించి. టీ|| పిరు
దులెత్తి. BD. 4. 1451. భజములంకించు బొంగు
చునాత్త. భజములంకించు వేత్తున్ను. BRY. 11. 1100.
కరవాలంబంకించియంగదుభజాంతరంబు విట్టుప్రేశి.
Pal. 422. ఘనభుద్ధమంకించితలక నిలిచినదుము డెం
డుగప్రేయ. Pariz. 4. 76. కత్తులంకించువారును.
Pal. 103. గోతన మెయి పెంచికొంతమంకించి. BD.
6. 1357. బసవదళలంకించు బాచయ్యనంకింత. స్తో
త్రముచేయ గాను. HD. 2. 2240. సడువునుముద్దు
నుసగత లేజంబు, నలుమారునంకించినవింతువిభుని.
టీ|| పాగడి. R. 2. 19. పిగుడు పైకెత్తమరించివేటకుభ
టువో పేర్వేరనంకించి ముందుగవిల్వక మురియుక.
ఆయాకుక్క పేరెత్తి. Sar. D. 273. జగములో ధర్మ
మేజయనునుమాలతగుగదాయనికొంత ధైర్యమంకిం
చి. అన గాలవలంబించి.

అంకితము * adj. Marked, spotted. Counted, num-
bered. చిహ్నితమైన, ఎంచబడ్డ. A. 4. 12. శంభు
చక్రాంతోరుహస్తములుదసర.

అంకితము n. s. A dedication. కృతి. ఆగ్రంథము
రాజువేరిటఅంకితము చేసినాడు he dedicated that
book to the king.

అంకిలి n. s. An obstacle; impediment. Grief,
sorrow. విఘ్నము. OG. ప్రతిబంధము. D. వ్యతిస
ము, వ్యాకులము. B. X. 1839. అంకిలిచెచ్చితదు
చతురంగబలంబులతోడ. M. V. 3. 109. అనియూ
రతిల్లిబలికిన వినియంకిలిచెరువిత్త వృత్తిగనయ్యంగన
దాసేడువుడిగను. ib. XII. 1. 288. శోకోదశము
సంబులైననవచసంబులు చెప్పియంకిలిచెర్చి.

అంకిళ్లు or **అంకులు** n. s. plu. The nerves of the
cheek bones. దవదసరాలు OG. అరసికిఅంకిళ్లు
ట్టుకపోయినవి he has a locked jaw.

అంకుడు * n. s. He who is marked or distinguish-
ed. చిహ్నులవాడు. N. 9. 531.

అంకురము * n. s. A germ, a sprout, a bud. మొ
లక, వంశాంకురమునిలిచేలాగుదత్తు చేసుకొనెను he
adopted a son to preserve the stem of his fami-
ly. ఆయాసకుఅంకురములేసందస as he left no
heir. అంకురార్పణము the preliminary cere-
mony celebrated at the beginning of a feast in
a temple.

అంకురించుట * v. n. To sprout, break forth,
emanate, rise as a thought. మొలుచుట, ఉద్భ
వించుట, కలుగుట. H. 2. 32. పెదవిమీదనులేసగ
వంకురించి. P. 4. 432. వేడుకలంకురించుకృత్రివ
రుకాశిమండసోకి.

అంకురితము * adj. Sprouting, emanating, arisen.
మొలిచిన, ఉద్భవించిన.

అంకుశము or **అంకుశము** * n. s. An elephant
goad, the hook used to drive an elephant;
which resembles an English boat hook. శృ
ణి, హస్తీశాసనదండము. అంకుశమునపరరాని un-
governable, head-strong, untractable, indocile.

అంకురము * n. s. A sprout, germ. మొలక.

అంకురిత * adj. Sprouted, emanated, risen. మొ
లిచిన, ఉద్భవించిన. A. 4. 41. అంకురితస్త్రేరంబు
ను.

అంకె n. s. A numerical figure. Opportunity,
time. One pack, half of a bullock load. లెక్క,
శంఖ్య. D. గోగ్యంకము, శుభయము. ABA. 2.
505. ib. 3. 47. అంకెకురాని ungovernable. అం
కెకురావు, అనగా అంకెరకురావు they will not be
available.

అంకెము n. s. A stirrup: one pack or pannier;
being half a bullock load. గుర్రమెత్తేసాధనము,
యెద్దుమీనియొకవైపుగోసెయు. D.

అంకెచేసుకొనుట or **అంకచేసుకొనుట** v. n. To be
restiff, as a bullock in the yoke. ఎద్దుకాడికెదు
రచిరుగుట. వాడులేచలేక అంకచేసుకొంటా
డు he turns restiff.

అంకోలము * n. s. The plant called Alangium
hexapetalum. ఉడుగచెట్టు, లెక్కలవుచెట్టు. D.

అంకకము * n. s. A small oblong drum. పరిత
క్తాకృతిమర్దలము. SC. కరక్తాయతీకారముగా
పుండెనుదైల.

అంక n. s. A stride. బలముగొడ్డికావీడ్చిపెట్టడము.
అంకచేసుట to stride.

అంకము * n. s. The body, a limb, member,
part, division or branch. శరీరము, అవయవము,
భాగము. వదంకములు or వేదాంకములు sciences
dependant on the Vedas. i. e. శిక్ష pronunciation.
కల్పము description of religious rites. వ్యా
కరణము grammar. నిరుక్తము explanation of
obscure terms. జ్యోతిషము astronomy. ఛంద
ము prosody. K. P. 4. 161. యోగమునకుఅంక
ములైనఅశ్వనాదలు.

అంకము * n. s. The body. A bodice or jacket.

శరీరము, రవిక, చాక్రా. P. 3. 279.

అంకజాలు or అంకజాలు n. s. plu. Sentinels.

పారావాండ్లు. Sar. pad. 2. 289. అపరితలేంద్రుడ
ల్లవసితలమునకు, మొన్నవేటాడంకజన్మపిదకు, నం
కజాలుకాదనంకజాలరలము. మారమొక్కలము
నమారలలక, పారవమ్మునుబట్టపారునెకమ్మన, రా
నెవాశముచొప్పి. D. Navan. page 102. కుహీ
శ్వరుడువేటాడజన్మపిదకునంకజాలులదరిమి, తమ
కిందిచారావరముచొప్పబట్టి, నెమకునెమలససీతి
చొప్పితి.

అంకజు * n. s. A son. Cupid. పుత్రుడు, మన్న
కుడు.

అంకడి n. s. (G. అంకటి Loc. అంకట, plu. అం
కట్లు) A shop. ఆశుణము. అంకడిపెట్టుట to open
the shop. అంకడివేసుట to establish or open a
shop. అంకల్లవాడ a range of shops. BD. 4.
1822. అంకటబోకార్పి selling them in the
shop. అంకడినీ a market place. ఆశుంకరి
అంకల్లోపెట్టినాడు he revealed or exposed
the matter. ఆశురకులను అంకల్లోపెట్టినాడు he
exposed the goods for sale.

అంకగము, అంకనము * n. s. A court or yard.

An area, a plain. ముంకలి. T. 3. 128.

అంకడ n. s. Misfortune, trouble, calamity. Men-
tal agony or anxiety. ఆశుడ. D. విశత్తు, పీడ,
మనోవ్యథ. ABA. R. 5. 220. వేరంకడ, అన
కామహస్తై నవ్యాకులము. L. 11. 130. అంకడని
రచరసచ్చెరువంతి. R. 5. 319. అంకడతేకనిన్న
హరహంబునునంతలంబునేర్పి. Charitra book 1.
line 1324. 296. అంకడతచ్చుట్టలవిమెదిప్పులుగ.

అంకడము * n. s. A bracelet worn upon the up-
per arm. కేయూరము, బాహుపురి.

అంకడట్టుము n. s. A petticoat or sewn petticoat;
a slip worn under a muslin gown. గాగరా.
D. పావడ. OG. రౌగాంకరియము. ABA. T.
3. 129. Swa. 2 30.

అంకదేశము * n. s. An ancient name for the
country of Bengal. యశైయారుదేశములలోను
కెడి.

అంక * n. s. A woman. ఆదువి.

అంకనాగ్రిము * n. s. Touching various parts
of your body as a religious ceremony. ఆయా
అవయవములయందు ఆయాదేవతలను ఆవాహన
ముచేయడము.

అంకక్షదశీణము * n. s. Rolling your body to the
right for a considerable distance or round a
temple; as a religious vow or penance. ప్రార్థన
చేసుకొన్నవాడుగుడిమొదలై నవాటికి ప్రదక్షిణము
గాదొల్లడము.

అంకధచ్చుడు * n. s. Cupid. మన్నకుడు. Swa. 3.
2.

అంకమగ్గుము n. s. Mark, trace, sign, track. గురు
కు. OG. జాడ. R. 5. 264. వెదకు, మార్గమునలై
త్వనియంకమచ్చములుగన్గొనియంతనెపుచ్చబొడి
జాడలుగనివింటిమి.

అంకమెల n. s. Nakedness. దిశమెల. అంకమె
లనచ్చన్న naked.

అంకరంకవైభవము n. s. Enjoyment of riches or
excellencies; pomp, luxury. శ్రమశ్రుభోగము
లు. రంకడఅంకరంకవైభవములతోవేంపెన్నున్నా
డు the god was carried in procession with all
kinds of homage.

అంకరక్ష * n. s. A charm for self preservation.
దేహమునకుధర్మముగాచందేమంక్రము.

అంకరక్షకులు * n. s. plu. Guards, attendants.
శరీరమునకు ఆపాయములేకుండా కావలియుండే
వాండ్లు.

అంకరాగము * n. s. A cosmetic. గాత్రరంజనము,
చందనాదిలేకునము. (గంధాదులమైపూత, అరగదీ
సినగంధము. D.) UR. 4. 297. పాలుపులేనియం
కరాగంబుతో.

అంకరూప్ * n. s. Hair. వెంట్రుక. N. 3. 238.

అంకరుహము * n. s. Downiness, wool, fleece.
వెంట్రుక, బొచ్చు.

అంకరొల్లెలు n. s. plu. A kind of cakes. పిండివం
టభేదము. H. 1. 117.

అంకలార్పుట v. n. To cry or lament. To grieve
or sorrow. దుఃఖకుడుట, ఏడ్పుట. A. 5. 161. H.
4. 342.

అంకలార్పు n. s. Grief, sorrow. దుఃఖరూప్ మైనవి
చారము. D.

అంకవస్త్రము * n. s. A man's upper vest, a gar-
ment. పైబట్ట, ఉత్తరీయము.

అంకవేయుట v. n. To stride. బలముకొద్దిఅడుగిచ్చి
పెట్టుట.

అంకహీనము * adj. Mutilated, maimed. కుంటిమై
న.

అంకహీనుడు * n. s. He who is maimed or lame.
కుంటివాడు.

అంగారము * n. s. Fire. Charcoal. A live coal. ఇంగలము, కష్టైనిప్పు, బొగ్గు.
 అంగారకవారము * n. s. Tuesday, "the day of Mars." కుంజవారము.
 అంగారకుడు * n. s. The planet Mars. కుజుడు. D.
 అంగారకంజి * n. s. A species of Karanja. (Galedupa arborea.) another plant (Ovieda verticillata. Rox.) హంజిక, విరులేకు, శాదఘ్నుము, క్రాసుగుభేదము. SC.
 అంగారశకటి * n. s. A stove, a small portable fire pan. కుంజటి.
 అంగి n. s. A cuirass or quilted jacket worn as armour. More commonly, a long gown. కూర్పానీము, తొడుగుకొనేచొక్కా, చీలముండలదాకా జీరాదేపాడుగాటిచొక్కా. N. 1. 207. అంగంబు నందువ. జూనిజోడు. టీ. ఉక్కుజీరా.
 అంగిటిముల్లు n. s. The quinsy, inflammation of the trachea : a sore palate. చిన్నవాండ్రకునంగిటనయ్యది. D.
 అంగిలి n. s. The palate of the mouth. (Gen. అంగిటి. Ablative అంగిట.) జిహ్వములోర్ధ్వభాగము. D.
 అంగీకరించుట * v. a. To consent, agree, admit, approve, receive, accept. ఒప్పుట, సమ్మతించుట, పుచ్చుకొనుట.
 అంగీకారము * n. s. Consent, admission, acceptance, approval, approbation. శమ్మతి. ఆధ్ధాంగీకారము half consent, doubtful admission; being half in earnest.
 అంగీకృతము * adj. Agreed on, accepted, admitted. ఒప్పుకోబడ్డ.
 అంగు adj. Agreeable; pleasant; handsome. అందమైన, ఒప్పుదమైన.
 అంగు n. s. Beauty, agreeableness. అందము, ఒప్పిదము.
 అంగుగా adv. Agreeably. ఒప్పిదముగా, (రితిగా. OG.)
 అంగుటము n. s. The thumb, the great toe. అంగుడుము, బొటనవ్రేలు. D.
 అంగుడుదుడుకి or అంగుడుడుడుపు n. s. A back-biter, incendiary. యిక్కడిచూటఅక్కడ అక్కడిచూటయిక్కడ చెప్పేవాడు, తంటాలమారి.
 అంగుళము * n. s. A finger, a toe, thumb, or great toe. The measure of an inch. వ్రేలు, బొట్టనవ్రేలు. D. అడుగులోపంద్రంధ్రభాగము.

అంగుళి * n. s. A finger, or toe. వేలు. D.
 అంగుళిత్రాణము * n. s. A guard of leather or iron worn by archers on the thumb. వేళ్ళకుదెబ్బతగలకుండావిలుకాడుకట్టుకొనే చర్మముమొదలైనది.
 అంగుళిమానము * n. s. A measure with the fingers or arms; such as a span, a cubit &c. జేనమూరమొదలైనకొల. D.
 అంగుళియకము * n. s. A finger ring. ఉంగరము.
 అంగుష్ఠము * n. s. The thumb: the great toe. బొట్టనవ్రేలు.
 అంగ్రీ * n. s. The foot. పాదము.
 అంగ్రీకుము * n. s. A tree. చెట్టు.
 అంగ్రీకణిక or అంగ్రీవల్లిక * n. s. A plant. (Hedysarum lagopodoides.) కోలపొన్న. SC. ముయ్యకృతపొన్న. SC.
 అంగ affix. Near, with, by. ఒద్ద. ABA. 3. 33.
 అంగత్ * adj. Worshipping, revering, admiring. Adorning. Going. పూజ్యమైన, గౌరవమైన, ఆశ్చర్యమైన, అలంకారముగావుండే, సంచరించే. P. 4. 95. శతశ్రీత్రుణమేనుమేరుకుధరాంచస్తూటముత్. ib. 5. 65. శతహామికరచామరానిలనలాంచత్పాలలోలాలకా.
 అంచన or అంచనా n. s. An estimate, a valuation, an appraisement. చేనుకోయకమునుపుకుంట్రాకించుచేయడము. అంచనాదారుడు an officer who estimates the quantity of corn in a field: or of the salt in a heap.
 అంచుదము for హంసిపాదము or హంసిపాది n. s. (lit. a swan's foot.) The mark + used for "caret." గ్రంథములోనిపాఠమును మరియొకచోటప్రాశియున్నదనేదానికివేసేగురుతు. A. 5. 29.
 అంచలము * n. s. Selvage, skirt, border. వస్త్రాంతభాగము, బట్టయొక్క అంచు.
 అంచితము * adj. Worshipped, revered. పూజితమైన, గౌరవమైన.
 అంచితముగా * adv. Worshipfully, admirably. పూజ్యరగా, ఆశ్చర్యకరముగా. T. 5. 216.
 అంచు (Present pl of అనుట To say, or think.) Saying, calling, considering, thinking. అని, చెప్పి, ఎంచి, తలచి.
 అంచు n. s. Selvage, skirt, border; the face or edge of a sword. Bank, shore: the lip, or brim. అంచలము, బట్టమొదలైనవాటివెడల్పుచివర. యెటి

అంచున on the edge of the river. అన్నెయొక్క
అంచుదాకా brimful. అపూరితంబున hard by
the town. ABA. 2. 282.
అంచుట v. a. To send. అంటించుట. ABA. 3.
137. అంటించుట.
అంచులవాడు n. s. A painter. చిత్రకారి. ABA.
2. 536.
అంచె n. s. The post, a relay of horses or pa-
lankeen bearers. తపాలు, తపా. (అంచెలు, తపా,
తపాలు. D.)
అంచెలుగట్టుట v. n. To be at one's post : to wait
as post runners one after another. పుకటికవర
ల పుకటివర సహాయుడు. Swa. 5. 72. అంచెలు
గట్టికాలితోడునైతరసనిపుకడవు.
అంచె n. s. The foot; a footstep; the mark or
measure of a foot. A grasp or feat in wrest-
ling. Nearness. A stride. అంచె, పాదము, అసగా
అడుగు. D. అంచెను, అసగాచేరికను. OG. జెట్టిత
ల్లలో పాదము, నికటము, సమానము, అంగ, బలము
కొద్దియైచ్చి జెట్టిసఅడుగు. ABA. 2. 248. పాదర
ంమదుగరకాలంజనా. ib. 2. 393. చాగునససేసి
ముతరకాలంబునసేసి అంచెమెడిబటునాగచెన్నలరు
చుందుముత్తడిరెండువిన్నాములకుపెట్టు. ib. 3.
33. కెంపదాతంజెడగరకేవలం. A. 2. 32.
అంచెసమానవాయుగమంతయుఁజెడజేయు. Ve-
ma. 1223. గడలకగ్గములనుగణితమానంబుననేరు
పుననుయంజవారదెరిగి, భూమిగొల్పజేయు పురు
షులుగనకులు.
అంచెము * n. s. Eyesalve, collyrium, lampblack,
the magick ointment used for the purpose of
discovering anything that is concealed. కజ్జరే
ము, కాటుక, దీపశిఖ, దీపపుకాడి. SC. మంత్రగాని
కాటుకయన్ను. అంచెనగాడు a conjurer, he who
finds that which is concealed by putting this
ointment on his hand or on his eyelashes.
అంచెమువేశిచూచుట to search for hidden
things.
అంచెను adv. Near, with, by. ఒడ్డును. (అంచెను, అం
చేను చేరికను. OG.)
అంజలి * n. s. The hands joined, palm upwards;
the palms of both hands joined as a cup. చే
తులుతోడించడము, దోశిలి. అంజలిచేసినాడు or
అంజలిచేశిమొక్కినాడు he offered a salute with
the hands joined, palms upwards. కృతాంజలు

లై with the hands joined as in prayer, held
as a cup.
అంజలిసుంజలి, అసగాభిన్నాభిన్నముచేసిఅనితోవిస
ది. BD. 4. 194. తొండంబుచేతుట్టిత్రోవరాదిగి,
యంజలిసుంజలియొచ్చిమైవెంచి, భంజంపుచును.
అంజిక n. s. Fear, apprehension. (అత్తర్యము.
ABA. 1. 165.) భయము, జంకు. BD. 2. 625.
అరుదెండియడుగతకంజికనిలువ.
అంజుట v. n. To fear, be alarmed. అఘకుట. OG.
జంకుట. ABA. 3. 139. అంజెనశికచెరచెనడరె
దద్దిరెదద్దిరె జడిసెసగజెల్లుభయముజెందెననుట
కాపు. BD. 5. 123.
అంజూరు (for H. అజీరు.) n. s. A fig. అత్రిశంకు.
H. 4. 167.
అంట or అంటా for అట, the contraction for అం
టున్నారు They say.
అంట n. s. A platter formed of leaves stitched
together. విస్తర. ఒకఅంటబాడుచుకొనిరా stitch
the leaves as a platter.
అంటగట్టుట v. a. To join together, to unite. చేర్చి
కట్టుట. దీనితోఅంటగట్టినవస్తువులు the items join-
ed with this.
అంటబట్టుట v. a. To grasp, hold fast. గట్టిగాత
ట్టుట. DRAYO. 398. కాశల్యసేతివామకరమంట
బట్టి.
అంటలుగట్టుట v. n. To assemble in mobs. గుం
పులుగూడుట, జరచేరుట. A. 3. 40. అంటలుగట్టి
చెల్లలకునాండ్రునుడిద్దలుగూరగోయబో.
అంటాకు n. s. A plantain leaf. కడలేశుత్రము. P.
2. 91.
అంటి or అంటిచెట్టు n. s. A plantain tree. కడలే
వుము. ABA. 2. 99.
అంటించుట v. a. To paste, stick, glue, make it
adhere. To unite, join. To light or set on fire.
అరికించుట, చేర్చుట, మట్టించుట. కాలిననున్నకా
లనిమన్ను అంటదు burnt earth will not adhere
to moist. i. e. we shall never be friends. వాణ్ని
తేలుఅంటించినది a scorpion stung him. వానికి
మంచిదెబ్బలుఅంటించినారు they gave him a good
thrashing. యాశంకరినిదొరతో అంటించినాడు he
informed master of this. ఆశయములోపైక
మాటనుఅంటించినాడు he put in a word at that
moment.
అంటినట్టుగావుండే adj. Close, at hand. చేరినట్టు
గావుండే. అపూరితోఅంటినట్టుగావుండే పుకడవు
a hamlet hard by the town.

అండు n. s. Uncleaness, defilement by touch, impurity, such as is caused by the death of a relative, or by the menses. Relationship. అశుభి, అశౌచము, ముట్టు, వాంధ్వము. అంటుది a menstruous woman. అది అంటు గావున్నది she is unclean. అంటుబుడ్డాడు he was polluted, he became unclean. అంటుబుడ్డవాడు one who is not to be touched; being regarded as unclean. అంటుగావుండేయిల్లు a house ceremonially polluted. మాకు తేవు అంటువదలుతున్నది to-morrow we shall be free from [ceremonial] impurity. వానికి మాకుమరేమి అంటుసాంటులేదు I have no connection with him, I have nothing to do with him.

అంటు, అంటులు or అంటు n. s. A graft, a layer or grafted branch. అంటుమామిడిచెట్టు a graft mango tree. శౌఖాలతాదివీజములు. D. నాటేమ గ్రహిస్తూలుమల్లెదీగలు మొదలైనవి.

అంటుకొనుట v. n. To cleave, adhere to, stick, get hold, or stick as paste. To catch fire. కరుచుకొనుట, రగులుకొనుట. వాడుదాన్ని అంటుకొనిపోయినాడు he seized her and carried her away, he has gone off with her. ఆయిల్లు అంటుకొన్నది the house caught fire. నాకాళ్లు అంటుకొంటున్నది, యిది అంటుకొంటున్నది my feet are burning from walking on sand heated by the sun. వాడు నావున్నకమును అంటుకొనిపోయినాడు he stole my book. వాడిమాటలు వింటే నాకు అంటుకొంటున్నది his words irritated me. రల అంటుకొనుట to anoint one's self, by rubbing the limbs with oil. ఘాతరిమాత్రము అంటుకొనియున్నది his breath just remains in him. నాకు ఆకలి అంటుకొన్నది I was very hungry. వానికడుపు వెన్నతో అంటుకొనిపోయినది his belly sticks to his back-bone. i. e. he is emaciated.

అంటుగాడు n. s. A gallant. విటగాడు, తోడును గావుండేవాడు. T. 4. 29. అంటువలెనంటుకాడు చనినంతనె.

అంటుట v. a. & n. To touch, to handle, cleave, stick, adhere. ముట్టుట, తాకుట, లగ్నములుట. రల అంటుట to anoint the head. రల అంటేవాడు he who anoints the head. దానిరోగము వానికి అంటినది her disease has infected him. ఆరోగము

అంటుతున్నదా is that disease contagious? యా పాపమునిన్న అంటకపోదు you will certainly be punished for this sin. ఆవున్నకమునకు చెదలు అంటినది white ants have attacked the book. నీ మాటలు వానిమనసున అంటలేదు your words did not touch him. N. 9. 242. భామయొక్క తెవెన్నంటితిట్టుకొనిన. టీ|| కూడావరుగై తిత్తుకొన. కుక్కుర పురుగుతున్నతెంబ అంటదు earth does not adhere to the earth worm. UR. 4. 267. గుబ్బలంటుచుకొనిన గాకుచమర్దనము చేస్తున్న.

అంటున్నారు (present tense, third per. plu.) They say. అంటారు, అట.

అంటుపోసులు n. s. plu. Earrings that fit close, small earrings. చిన్నపోసులు.

అంటుమెడగల ఆవు n. s. A cow with a short neck. ఇరుకుమెడగల ఆవు, పొట్టిమెడగల ఆవు. అంటూ Saying; This is the present pl of అనుట v. a. To say.

అంటే Contraction of అన్నట్టుయితే If you say. (The conditional form of అనుట to say.) వద్దంటే don't, I say! పోయినాడంటే I tell you he is gone. అదేమంటే If you ask what it is. యెంతటంటే అంతయివ్వనంటాడు whatever you ask he will give. ఆయన అంటే నీవు బదులుకు అంటావా if he speaks why should you answer him? అదియెవడంటే వాడితో పోతున్నది she is ready to go with any one you can mention. వాడు నన్ను నీవంటే నీవంటాడు If I say thou to him, he says thou to me; he scorns me.

అంట్రంత n. s. Bur-grass. బట్టకు అంటుకొనేటిది.

అంటు n. s. plu. Cooking utensils that are not washed clean. వండితో మకుండావుండే పాత్రలు, లేక ఆ పాత్రలలో అంటుకొనియుండేటిది. ఆ రవిలలోయింకా అంటుపోలేదు the pot is not yet cleaned (from the stickings i. e.) from the fragments of boiled rice. నేను యింకా అంటుతోచలేదు I have not yet washed or cleaned the utensils which were used in cooking.

అండ n. s. Nearness, assistance, protection, patronage. సమీపము, ఆసనా. D. ఆడదవు. ఆయన అండచేరివున్నాను I am under his protection. అండగోడ a buttress, a sloping wall, built to support another. ఆయనను అండచేసుకొనియున్నాను I look upon him as my supporter, I hold to him.

అండము * n. s. An egg; a testicle. the scro-

tum; the world, the universe. గుడ్డు, వృక్షము, ప్రజలము.

అంతకోశము * n. s. ఆనగా, వృక్షము.

అందజము * n. s. An oviparous creature: "born of an egg;" whether a serpent, a fish, a bird. శర్పము, చేప, పక్షి మొదలైనది.

అందవాముపు * n. s. The disease orchitis (swelled testicle.) బుడ్డు.

అండి Sir, O sir, O ye! తూజ్యవాదియైనట్లుగా. కాకండి please not to come. అట్లా చెప్పకండి please not to say so.

అండెము n. s. One pannier or pack: half a bullock load. కంట్లముల సెకభాగము, బరువుల సగము. D.

అండ్ర contraction of అందురు They will say. T.

4. 216. మంచిదండ్రగాక. BD. 5. 141.

అంత See అంతా.

అంత adj. So much. నీవెంతఅడిగితేఅంతయిస్తాను I will give you as much as you ask. మూడంతలు trebly, three times as much. అంతమందిలో among so many persons. అంతకంత as much again. అంతకంతయిచ్చినాడు he gave as much again. అంతలో in the mean time. అంతకు ముందు before that. అంతమట్టుకు so far, thus far. అంతమట్టుకుపోతిని I went even so far. అంతమట్టుకుచదిలినాను I learned just so much. అంతమట్టుకువచ్చిచేరినాడే luckily he is arrived. అంతమాత్రము only so much. అంతసేపు so late, so long. అంతదా that is all, nothing more. అంతలో therein, meanwhile, in the mean time. అంతకంటె than that. అంతకంటెమంచిలేదు there is nothing better than this. అంతకంతకు by degrees. అక్కడికిపోయినంతలో on his going there. వాడుతనంతటనేవచ్చినాడు or వాడుతనంతటవచ్చినాడు he came of his own accord. అంతరెడవాడులేదు there never was such a rogue. అంతవాడులేదు there never was such a man. రాజుంతవాడవు thou art equal to the king. నాయంతవాడు one like me, one as tall as I am. కాకిఅంతపక్షి a bird as big as a crow. రూకంత as large as a penny. తనచేతనైనంతదూరి reviling them as much as he could. అంతేఅవును that probably is the case. నిద్దురలేవిన

యంత when he rose from sleep. as soon as he awoke. తూజలికినయంత on your offering homage. నేను తెలుసుకొన్నంత as much as I know.

అంతము * n. s. End, termination, death, destruction. చివర, చావు, నాశము. See D.

అంతఃకరణము * n. s. The mind, the heart. మనస్సు.

అంతఃపురము * n. s. A seraglio: apartments for women; the inner chamber. రాణసాలము. D. అవరోధము.

అంతకము n. s. The total, whole, aggregate. మొత్తము. అంతకమువేయట to sum up.

అంతకారి * n. s. An epithet of Siva, as being the destroyer of death; or Yama, the god of death. శివుడు. BD. 4. 1294.

అంతకుడు * n. s. A name of Yama, the god of death. యముడు, కృత్యువు.

అంతకురాలు * n. s. A fiend, or murderess, a she devil. ఘాతుకురాలు. Sar. D. 571.

అంతగా adv. Much, very, urgently, earnestly. నిండాగా, అంతయుగా, అక్కరగా. అంతగాకావలెనంటేయిస్తాను if he wants it much I will give it. యాశుండ్లుఅంతగాలేవు this fruit is not found everywhere.

అంతట adv. Afterwards, and then, in the meantime. Everywhere తదంతరము D. ఆతర్వాత. వాండ్లుచేరినంతట on their arrival. నాలుగుమైలు అదూరమును దూరైతి అంతటనిలిచినాడు he ran four miles and then stopped. ఆకథచెప్పిఅంతటనిలిచినాడు he told the story and then stopped. యెవరిఅంతటవారుపోయిరి every one took his own way. అంతటబోక or అంతటబోవనీక besides that. T. 4. 208. అంతటబోవనీకనినయ్యంతినెత్తుకొనివచ్చి అంతటనుంచి from that time, thenceforward. అంతటికి on the whole. అంతటికితమ్మననన్నియున్నాను I depend entirely upon you. అంతలోపారిపోయినాడు meanwhile he ran away. అంతటితోతృప్తిపొందినాడా was he satisfied with this? దాన్నితాకేతేవానిపనిఅంతటితోపరి if he touches it, it will be all over with him. యాశుండ్లుఅంతటలేవు this fruit is not found everywhere.

అంతరము * n. s. Interval, intermediate space.

Period, term. Difference, disparity. Rank. ఎడమ, అవకాశము, వ్యవధానము, భేదము, తారతమ్యము, మధ్యస్థదేశము, వానిఅంతరమేమిసీఅంతరమేమి consider his rank and yours. అంతరమునందు in the midst. కాలాంతరమందు at another time. గ్రంథాంతరమందు in some book or other. క్రీత్యంతరము another copy. పాఠాంతరము another reading. వనాంతరమునందు In the forest; in another place; elsewhere.

అంతరంగము * n. s. The mind, the heart. The middle, midst. Secrecy, privacy. మనసు, రహస్యము, మధ్యము. అంతరంగశ్రుతిమాట a secret. N. 9. 519. అంతరంగవాచకముననకురించె. N. 2. 322. ib. 3. 94. మదవిహ్వలితాంతరంగమై. N. 9. 126. కల్పింపవేదికాంతరంగముననున్నయెడ.

అంతరంగుడు * n. s. An intimate, a confidant. నిండాతీశ్రుతి.

అంతరదామరీ n. s. A water plant, without any root to the ground, swimming upon the surface of the lakes &c. (Pistia stratiotes.) నమస్తారీ, రక్కపాది, అనగాఅకాశతామర.

అంతరశుల్లబీ n. s. A kind of pigeon. పారావతభేదము. ABA. కలరవశుష్కి Kark. ఒకజాతిపావురము.

అంతరాంతరము * n. s. Difference, distinction of rank. తారతమ్యము.

అంతరాత్మ or అంతరాత్ముడు * n. s. The Supreme Spirit or being. The heart or mind. చేతడు, మనసు. A. 4. 329. శ్రుతిధిశ్చిత్తరగృహియ, భాషావిడుశ్రుతిధ్యంతరాత్మవిడునుగునతండు. అంతరాత్మవిడుడు, అనగామనసుయెరిగినవాడు. ib. 4. 253. కర్మితదంతరాత్మదోషగడె, అంతరాత్మడు, అనగాచేతడు.

అంతరాయము * n. s. Obstacle, impediment. విఘ్నము.

అంతరాళము * n. s. The middle space; interval. అభ్యంతరము, మధ్యము.

అంతరాళికము n. s. The apartment in a pagoda, next to the shrine. గర్భగృహమునకున్నముఖమంటలమునకున్ననదిమిది.

అంతరించుట * v. n. To perish, die, చచ్చుట, నశించుట. Vish. 2. 366. అల్లమైనశివుక్రూరుదయించుననువిమైనగర్భమంతరించు, అనగాకడుపువిగబ

దిపోను. R. 5. 74. సుతశోకవిశుద్ధశంతరించినకా, అనగాగర్భపాత్యుటశ్చటికి.

అంతరితము * n. s. The sky, atmosphere. ఆకాశము.

అంతరీపము * n. s. An island. ద్వీపము, దీవి.

అంతరీయము * n. s. A lower garment. అధోంతము, కట్టుకొనేబట్ట. SO.

అంతర్గతము * adj. Intermediate, internal, inner. లోపలి, లోని. అంతర్గతజ్వరము internal fever, slow fever. Swa. 6. 25. అంతర్గతశాస్త్రశాస్త్రకర.

అంతర్గతము * n. s. The heart or mind. హృదయము A. 6. 48. శబ్దచ్ఛలముననంతర్గతముననుగుతునికకొని, నిపునుంట్లుండవె. టీ॥ హృదయమందు.

అంతర్ధానము * n. s. Disappearance, concealment, vanishing. కానకపోవడము, అగుటడకపోవడము, దాగడము. వాడుఅంతర్ధానమైనాడు he disappeared.

అంతర్ధి * n. s. Disappearance, a covering, a screen. తిరోధానము. SO. మరుగు, కానకపోవడము. అంతర్ధిమొందుట to disappear, to vanish.

అంతర్భూతము adj. Included in, internal, inner. చేరిన, అంతర్గతమైన.

అంతర్దనస్థుడు * n. s. He who is sad, or perplexed. వ్యాకులబితుడు.

అంతర్దృఢుడు * n. s. He who has an inner eye, (that is) wise though seeming dull. నిసురుగప్పిననిశ్చయతెలుండేవాడు.

అంతర్యాగము * n. s. Mental adoration. మానసిపూజ.

అంతర్యామి * n. s. (Literally. The indweller,) The soul. Providence, the Supreme spirit. లోగావనించేవాడు, అనగాజీవాత్మ, జీవమాత్మయున్ను.

అంతర్లాపి * n. s. A kind of puzzle, or riddle arranged as question and answer. విడుకథలవలెఅతికఠినమైనశ్రుతిలుపుతరములుగావుండేవిది.

అంతర్లాపికావుండే శ్లోకము a verse composed in this manner; that is, కాశంభుకాంతాకిముచంద్రకాంతం, కాంతాముఖంకింకురులేభుజంగః, కశ్రీశుతిఃకావిషమాశుమస్యా, గౌరీముఖంచుంబతివాసుడేవః.

అంతర్వస్త్రి * n. s. A pregnant woman. కడుపుతోవుండేబిది.

అంతర్వాసి * n. s. He who is skilled in science.

శాస్త్రము తెలిసినవాడు.

అంతర్వాహిని * n. s. A concealed river; which runs under ground. భూమికిలోగా ప్రవహించే తురు. నది యిక్కడ అంతర్వాహిని అయినది here the river is lost in the earth.

అంతర్నితము * adj. Concealed, covered, hidden. దాచబడ్డ, మరుగుచేయబడ్డ, ఆవృతమైన.

అంతర్నితము * n. s. He who disappeared, or vanished. కానకపోయినవాడు.

అంతరసాంతరవారు n. s. plu. Distant relations. వీరంతరాశులంధులు. ABA. 2. 204. దగ్గరిచుట్టులు కానివారు.

అంతరట్లు adj. and adv. All, the whole. యావత్తు.

D. అభిలమైన, సమస్తమైన.

అంతర్శత్రువు * n. s. Our inward foe. హిరశ్శత్రువు. M. XIII. 3. 277. ఇంద్రియోత్తరముగలిగి, అంతర్శత్రువులమైన కామాదివర్గము the passions.

అంతర్ము n. s. A story, or range; one above another: as the decks of a ship, the stories of a house. ఒకటిమీద ఒకటిగావుండేకట్టు.

అంతర్ము * n. s. A name given in grammar to the four consonants (y, r, l, v) య, ర, ల, వ.

అంతర్ము n. s. (a bad word) The interior, the heart. మనస్సు.

అంతా adj. All. సమస్తమైన, అన్ని. this is always used after the noun, as యిండ్లంతా all the houses. మేమంతా all of us. పూరంతా all the town.

అంతా adv. Completely, wholly, altogether. పొత్తిగా, ఒకదానికొకటి, యావత్తు, సమస్తము. అంతా ఆయనకు తెలుసును he knows every thing.

అంతిక n. s. A fire-place, hearth. ప్రాయస్. D. A. 1. 79. చెరుకుముద్రియముల్ విటిరించి త్రవ్వినది

ముందునంతికతలాంతికచూర్ణము సేయునట్లుగా.

అంతికము * n. s. Nearness, closeness. సమీపము. BD. 5. 1336.

అంతికలు or అంతికెలు n. s. A (tatty) screen made of grass, (usually of cuss-cuss.) పెట్టెవేళ్లచాతవలదారముతో అల్లకనుపురదక, యిట్లాకట్టినుడిసెను పైనకట్టుగా గాని భాగ్యరాశికడక పుష్పకాటారముపైన గాని వేస్తే పురియదు.

అంతిపురము n. s. The seraglio. శుద్ధాంతము.

ABA. ఆవరోధము, రాణివాసము. Dab. page 127. ప్రాద్దపవినియంతిపురికాంతరెల్ల.

అంతిమ * adj. Last, final. కడవటి. A. 4. 338.

అంతము adj. Total. వెరశి. D.

అంతము n. s. The whole, total. మొత్తము, అంతము. అంతమేమైనది, అంతమంత what is the total?

అంతే Only so much, just that. That is all. అంతేనా is that all?

అంతేనసాయి * n. s. A barber, as a low caste wretch. ముంగలవాడు, నీచుడు.

అంతేవాసి * n. s. A pupil. శిష్యుడు. D.

అంతేవాసిత్వము * n. s. Pupilage. శిష్యత్వము, విద్యార్థిత్వము.

అంతోయింతో So much or so much, a trifle, a little. కొంచెమునంగము.

అంత్యము * adj. Final, last, ultimate, concluding. కడవటి. అంత్యనియమము rhyme, the last syllables corresponding.

అంత్యము * n. s. The end. చివర. అంత్యకాలము the time of his end.

అంత్యకులుడు * n. s. A pariah. మాలవాడు. A. 6. 52.

అంత్యజుడు * n. s. A pariah. మాలవాడు. See అంత్యకులుడు.

అంత్రము * n. s. An entrail, a gut. పురీతరి, వేగు. SO.

అంద for అక్కడనే In the same place. M. II. 2. 156. మారందరిందులకు జనుదేరగనేనందయుండిరి.

అందంద adv. Here and there. అక్కడక్కడ. BD. 5. 446. అశీలారనందందసాష్టాంగమొరగ. Vish. 1. 173.

అందకత్తె n. s. A beauty, a lovely girl. సౌందర్యవతి.

అందగాడు n. s. A handsome fellow. సౌందర్యవంతుడు.

అందగించుట v. s. To dress, trim, adorn. అలంకరించుట. Ila. 1. 127. అన్నగండగంబు. ib. 3. 68. అలజడకీల్లంబునందగించి.

అందగించుట v. n. To be adorned. సొగసుగావుండుట. యారత్తుముయిక్కడ అందగించలేదు this gem does not look well here.

అంజనింపు n. s. Adorning, ornamenting, beauty. సౌందర్యము.

అంజనము v. a. To get it sent, cause it to be delivered. చేరేటట్లు చేసుట. యాశుమాహారమును ఆంజనకు అంజనము carry this news to him. Tell him this.

అంజకులుగా adv. About enough, చాలీచాలక. అంజకులుగావుండే not sufficient. ఆచీరదాసికి అంజకులుగావున్నది that cloth is not long enough to her. అంజకులుగావున్నది it is barely sufficient.

అంజనక adv. Until then, up to that time, as far as that place, thus long, thus far. అంతకు ర్యంతము. D. అంతాక.

అంజము n. s. Beauty. సౌందర్యము.

అంజము adj. Beautiful, handsome. సౌందర్యము గల.

అంజమే for అంజమా? (First person plu. interrogative of అనుట to say.) shall we say?

అంజదరు indef. pro. All. సమస్తశ్రీశ్రురువులు. D.

అంజలము n. s. A palanquin. N. 7. 40. A. 4. 6. ఆంజలిక. D.

అంజలి adj. Being in, or being in that place. భండ, అక్కడభండ. ఆయనయందలిభక్తి faith in him. Swa. 4. 21. అంజలిదక్షిణ. టీ॥ అక్కడభండ భేదశబ్దము. T. 2. 22. పురమంజలిక్రావ్విరిబోండ్లు. టీ॥ ఆశుటగామండ్ల.

అంజవికారము adj. (a common but bad word) Ugly, deformed. కురుశముగావుండే.

అంజహీనము adj. Ugly, deformed. వికారమైన,

అంతాక adv. Thus far, so far, so long, till then. అదివరకు.

అందిక n. s. Nearness, proximity. సమీపము.

అందికొనుట See అందుకొనుట.

అందికోలు or అందుకోలు n. s. Nearness, proximity. చేరువ, సమీపము. G. 6. 110. అంజుధక్తులము క్తిత్రోవకునందుకోలననందమా విందుమాధవచేపుక.

అందిఘాంధిసజ్జివారు n. s. plu. Distant relations. ఉరంపురాసంబంధులు. ABA. 2. 204. దూరపురుట్టులు.

అందియ or అందె n. s. A tinkling trinket of silver; filled with small pebbles: it is worn by women, on the ankle. సూపురము.

అందు (a defective pronoun.) There, in that place. అక్కడ. అందుకు or అందులను thereof, thereto,

for that. అందులో therein. అందున or అందుచేత thereby, by that. అందునిమిత్తము therefore. ఆయనరాగలందులకు for his coming. నేనువచ్చేటందుకు అయిదుదినములు పట్టును it will take five days for me to coming. అట్లావున్నందుకు for its being so. వాడు అట్లా చేసినందుచేత as he has done so. వాడు అట్లా చేసేటందుచేత by his doing so. అందులకు లెక్క శ్రుతివాకినాడు he wrote a copy of it. A rhyme says ఇందుగలడందులేదని సందేహమువలదు there is no doubt he is every where. యిందు అందు both here and there; here and hereafter: in this life and the next.

అందు (The locative affix) in, within, on, upon. లో, మీద. నీయందునమ్మి కయించి relying upon thee.

అందుకొనుట or అందికొనుట v. a. To reach at, to get at, to hand, give, take with the hand. చాచివుచ్చుకొనుట, ఇచ్చుట, ముట్టుట. T. 3. 135. మొనకుంటన్నదుకుందుకొంచు, BD. 5. 806.

అందుగు or అందుగుచెట్టు n. s. The clearing nut plant (Strychnos potatorum:) the seed of this plant being rubbed upon the inside of water jars occasions a precipitation of the earthly particles diffused through the water. ప్రోదిసి, కతకంబు. ABA. చిల్లచెట్టు.

అందుట v. n. To be within reach; (with the Dative) to reach at. అదిచేతికందును it is within the reach of the hand. అదిచేతికందదు it is not within my reach. తమజాబునాకు అంజలేదు I have not received your letter. అదినాకందదు I cannot reach it.

అందుట v. a. To reach, get at. To obtain or gain. To suffer or meet with (joy, grief, death &c.) చాచివుచ్చుకొనుట, తాకుట, పొందుట. ఆశుండును అందికోసినాడు he reached out and plucked the fruit. అరుడంది feeling surprise. భయమంది being afraid. జన్మమంది having been born. వియ్యమందుట to intermarry. అందిచూచుట to peep, to look over a wall &c.

అందుబడి or అందుబాటు n. s. Getting, obtaining. ప్రాప్తము. వాడికి ఆరుకలుయికా అందుబడికాలేదు he has not yet got the money. అది అందుబడి అయిన తరువాత after it was received or came to hand.

అందుకాటు adj. Near, close. **శరీరాదు మైస. అండు**
కాటు గ్రామము a neighbouring town.
అందుకాటు adv. Thereafter. **అటురకావృత. వాడు**
వచ్చి చేరినందుకాటు after his arrival.
అందులకు (an affix) Thereto, for that. **వ్రాయగ**
అందులకు ad scribendum, to write.
అందువల్ల (an affix) Thereby. **పోయినందువల్లయేమి**
ప్రయోజనము what is the use of going?
అందులు or **అందూ** * n. s. A fetter or chain; an
 ornament for a woman's foot. **నిగళము, ఏనుగు**
శుంకిలి, శ్రీపాదాలంకారవిశేషము.
అందె or **అందియ** n. s. A foot trinket of silver,
 filled with small pebbles in order to sound: it
 is worn by women, on ancles. **నూపురము.**
అందెలందెలేని adj. Free from any trouble or an-
 noyance. **యేచిక్కు లేని, జంబాలము లేని.**
అందరు for **అందరు** pron. All persons. **యవక్తు**
మంది. Appacavi. 2. 112. **భీమనకందారుగిద్దడ**
దాడంబ.
అంక్ర Error for **అంక్ర** They will say.
అంఘము * adj. Blind. **గుడ్డి.**
అంఘకము * adj. Blind. **గుడ్డి.**
అంఘకారము * n. s. Darkness. **ధావంతము, చీకటి.**
అంఘకుడు * n. s. A blind man. **గుడ్డివాడు.**
అంఘకురాలు * n. s. A blind woman. **గుడ్డిది.**
అంఘరమణిము * n. s. Thick darkness. **చీకటిచీకటి.**
ABA.
అంఘస్సు * n. s. Food, boiled rice. **అన్నము.**
అంఘడు * n. s. A blind man. **గుడ్డివాడు.**
అంఘపు * n. s. A well. **బావి.**
అంధ్రము * n. s. A Sanscrit name for the Telugu
 language. **తెనుగు. అంధ్రదేశము** the Telugu
 country **తెనుగుదేశము.** A. pref. 12. **అంధ్రకు**
ధనుధనుని. ib. pref. 14. **అంధ్రజలసాయు కిట్టుల**
యాసతిచ్చె.
అంధ్రకు * n. s. This word in ancient times
 meant a hunter, who lives by killing game.
 See the Laws of Menu Book. X. 36. **వ్యాధు**
కు, వ్యుగవధాబి, కిరాకుడు.
అంబ n. s. An arrow. **బాణము.** Satyabha 4. 156.
కామునియంతిమానురతిరేకన. N. 4. 52. **అంబజీ**
రలు.

అంబకము or **అంబకాలు** n. s. Permission to go;
 dismissal. An entertainment given to a friend
 on the occasion of his departure. **ప్రేక్షణము.**
D. శుంభింబడము, సైలపు. విందుచేసిసాగనంబడ
ము, బహుమానములిచ్చికుంపడము. అంబకముచేసుట
 to dismiss, send away. **అల్లునికి అంబకముచేసి**
కుంపిందిరి They gave the son-in-law the take-
 leave entertainment and sent him away. N.
 9. 97. **అల్లుడనియాడువిద్వనియగుతరగపులంబకము**
కుభాభిధనముని. H. 4. 6. **బ్రహ్మశిఖ కేసుబోయి**
కొంత, కాలమందుండియజడంబకంబుసేయ, మాన
వశరంబునకువచ్చి. ib. 3. 134. **భగవతిస్తూరవస్త్ర**
ముల్ జనకాశంకయంబకముసేయతనయింటికరుగు
చెంది.
అంబకాల n. s. An arrow. **బాణము.** Swa. 4. 13.
శీలగరులయంబకాలలు సైలబిల్లు గానుకీర్తి. H. 4.
 254. **ఆభీరధిల్లాదికంబకాలసూలసాష్ట్ర చెల్లు.** ib.
 6. 98.
అంబకరి n. s. The feather of an arrow. **బాణము**
యొక్క కరి. D.
అంబర n. s. plu. Arrows. **అమ్మలు.** D. **శరశూ**
హము, ABA. 2. 401. బాణము, అంబర విచ్చు,
అనగా బాణాన్ని.
అంపించుట or **అంపుట** v. a. To send, forward,
 dispatch. **కుంపుట. దోవంపుట** or **దోవసాగ**
నంపుట to accompany a friend a little way out
 of town; so as to set him on his journey. **పిల**
వనంపుట to send for one. **ఆయననుదోవసాగ**
నంపినారు they set him forward on his jour-
 ney: saw him out of the place, or saw him
 down stairs. **వాండ్లనుపూరికి అంబంబయినాడు**
 he went to set them on their way; to see them
 out of the town.
అంపుదోడు n. s. A companion in a journey. **దా**
రికిఠిపయము గావచ్చేనునిపి. వాడు అంపుదోడు
విత్త కాన్పులకుతిరుగుతున్నాడు he employs him-
 self as a companion and as a nurse.
అంపెలు n. s. Rags, tatters. **పేరికలు, చింపిగుడ్డలు.**
G. X. 72. అంపెలుగట్టిచేత సైకయస్థిధరింపురు.
అంబ * n. s. The mother; a name of Durga.
తల్లి, పార్వతియన్ను.
అంబకము * n. s. An eye. An arrow. **కన్ను, బాణ**
మున్ను. Swa. 3. 5. R. 5. 60.

అంబకళము n. s. Pap, porridge. అంబలి. BD. 5. 534. నీయింటిర సరసాయనములచేసినగరికాయ నంబకళంబుప్రతివచ్చునే. ib. 3. 750. చెన్నయ్య యింటబులియంబకళముజెయిదియ్యకనుజుర్ర.

అంబరము * n. s. The sky. Cloth woven of cotton, clothing, vest, apparel. Ambergris. అంశము, వస్త్రము, వస్త్రము, అనుసార్వరము, సున్న. SC. తరిమళద్రవ్యము. See అంబరు.

అంబరాంబరుడు * n. s. Sky-cinctured. "that is, (dik-ambara) "Naked," an epithet of Siva. శివుడు.

అంబరు n. s. Ambergris. తరిమళద్రవ్యము. H. 5. 162. చారుశ్రీగంధముగరుకేసరికదంబమంబరువు నుజుజవాది. See అంబరము.

అంబర్ for అంబళ్లు n. s. plu. Porridge. pap. A. 4. 172. అంబళ్లు చురుక.

అంబలి plu. అంబలులు Gen. అంబటి n. s. Pap, porridge. పిండినూకలువేసినావగాకావినది. బింతంబలి paste made of pounded tamarind seeds. అంబటికుండ a pap-boat. అంబటిప్రాద్దు break-fast time : about noon.

అంబలిజోరిగాడు or జోరిగాడు n. s. A sort of lark ; the thick billed or red bellied species. Jerdon catal. No. 188. కుడివిశేషము.

అంబళ్లు n. s. plu. of అంబలి Pap, porridge. Vish. 1. 41.

అంబారపులుజు, పిలుజు or పిడుగు n. s. A tick, infesting animals. కుశులనుకుట్టేపురుగు. D.

అంబిక * n. s. A name of Parvati, wife of Siva. పార్వతీదేవి, తల్లియ్య, ధృతరాష్ట్రునితల్లియ్య. D.

అంబు * n. s. An arrow, a dart. బాణము. అంబు వేసినట్టు adv. exactly ; hitting the mark precisely : straight as an arrow.

అంబు plu. అంబులు * n. s. Water. నీళ్లు. అంబు జము or అంబుజి a lotus. అంబుజోదరుడు an epithet of Vishnu. అంబుడము a cloud. అంబుధి the sea. అంబుముక్క a cloud. అంబురాళి the ocean. అంబుస్ఫోటము a bubble.

అంబులపొది n. s. A quiver of arrows. తూజీరము. అంబేడ A simpleton. మెత్తనివాడు. Sar. Pad. 3. 57. వేడులుబల్లినన్నదరవేయగజాచెడువిందునంత యంబేడలులేరు.

అంధస్సు * n. s. Water. ఉదకము, నీళ్లు.

అంఘారము or అంఘరావము * n. s. The lowing of oxen.

అంఘోజము or అంఘోరుహము * n. s. A lotus. తామరపుష్పము.

అంఘోదము * n. s. A cloud. మేఘము.

అంఘోధి, అంఘోనిధి or అంఘోరాళి * n. s. The sea. సముద్రము.

అంశ n. s. A share, part, or portion. Good fortune or luck. ఒకభాగము, అదృష్టము. అంశపురుషుడు a fortunate man, a man of talent or parts. వాడుదరిద్రాహలోవున్నాడు he is in bad circumstances.

అంశము * n. s. A share, part, portion, object. భాగము, విషయము. దేవునియంశమునబుట్టినవాడు he who is born from a portion of the deity : he who is of divine origin. వర్ణనాంశము a descriptive part or passage in a poem. యాఅంశమునాకు తెలుసును I am acquainted with this subject. యాఅంశములో in this respect. వాడు అన్ని అంశములు తెలిసినవాడు he knows every thing, he is a man of the world. అంశచక్రము a table consulted by astrologers in casting nati-vities ; an astrological diagram for ascertaining the degree of the sun in any sign.

అంశజము or అంశభవము or అంశశంభూతము * adj. Partaking of the nature of another ; inheriting by birth another's qualities.

అంశజుడు * n. s. He who partakes of the nature.

అంశకము * n. s. Cloth, clothes, vest, robe. వస్త్రము, టైలకొంగు. D.

అంశమంతుడు * n. s. The sun or moon. సూర్యుడు, చంద్రుడు. D.

అంశమాలి * n. s. (He who is girded with rays.) An epithet of the sun. సూర్యుడు.

అంశపు * n. s. A ray of light, a beam. కిరణము.

అంశము (error for హంశము) n. s. A swan. అంశపాదికట్టె for హంశపాదికట్టె a small forked prop : which supports the wood work on which the roof is laid. A small forked stake ; used at intervals ; to relieve the shoulders of those who bear a car, &c. in procession.

అంశము * n. s. A shoulder. భుజశిరస్సు. N. 9. 24.

అశలము * adj. Robust, lusty. బలిసిన.

అశలుడు * n. s. He who is robust or lusty. బలిసినవాడు.

అపాపము * n. s. Sin, guilt. దురితము, పాపము.

పూరాపాదాదుఃఖము grief for a great sin.

అః|ము * n. s. Ache, pain, affliction. దుఃఖము, పాపము. D.

అకట, అక్కట, or అక్కటా interj. Alas! O! what a pity! శుభాపార్థము, అయ్యాయనుట.

అకటవకటము adj. Adverse, contrary, awkward, inverted, contrariwise. విరుద్ధమైన, ప్రతికూలమైన. అకటవకటమైనమాట an incoherent speech, a prevarication, a shuffle. అకటవకటపుమాటలు to shuffle, prevaricate. అకటవకటమైన నకిని an awkward, confused or troublesome affair.

అకటవకటము n. s. Opposition, contrariety, awkwardness, adverseness. విరుద్ధము, ప్రతికూలము. యెందుకు అకటవకటముచేస్తున్నావు why do you give trouble?

అకటా, అక్కట, or అక్కటా interj. Alas! Oh! aha! అయ్యోకటకట. N. 3. 26. కన్నకొడుకులు మూడులోకములనేల, నక్కటాముక్తుబట్టుకయ నువసంబుగ్రిందచెడలంబగున్నది. T. 4. 160. మనసిజుడేచం గానకటాయనురు.

అకర్మకక్రియ * n. s. An intransitive verb. కర్మనిరపేక్షగావుండేక్రియకుదము.

అకళంకము * adj. Stainless, spotless, faultless, blameless. నిష్కళంకమైన, నిర్మలమైన, దోషరహితమైన.

అకల్పితము * adj. Natural, simple, not artificial, not contrived. సహజమైన, అకృత్రిమమైన, చేయబడని. N. 4. 69. ఇతరాకల్పితరంధ్రమై.

అకస్మాత్తుగా * adv. By chance, suddenly, unexpectedly. హఠాత్తుగా.

అకాండము * adj. Sudden, unexpected. అకస్మాత్తుమైన.

అకాండకాండము * adj. (not a good phrase) Unexpected, surprising. ఆకస్మికమైన.

అకారము * n. s. The letter అ A. ప్రథమావ్యుత్.

అకారణము * adj. Groundless, causeless. నిర్దేవుకమైన. అకారణముగా without a reason.

అకాలము * adj. Untimely, unseasonable. అశమయమైన. అకాలమృత్యువు an untimely death.

అకంఠము * adj. Penniless, poor, indigent. దరిద్రుడైన.

అకంఠము * n. s. A penniless wretch, a poor man. దుడ్దులేనివాడు, దరిద్రుడు.

అకల్మషము * adj. Sinless, faultless. నిర్దోషమైన. అకల్మషమూర్తి he who is faultless.

అకుంఠితము * adj. Not checked, not hindered. నిరాటంకమైన.

అకూపారము * n. s. The sea or ocean. శముద్రము. P. 3. 65.

అకా! or అకో! Either, or whether; I wonder, I imagine, Query, Perhaps. కిం, కిము, ఉత, వికల్పార్థకశంకయము, యేమీ, అని. (వితర్కార్థము. ఎమకో, యేమోయని. D.) Swa. 3. 7. ఎంతరతంబు జేసిజనియించినవారకొను ర్వభామినుల్. ib. 4. 145. మృత్యువు, దాగదులొలదెడకో. లేదా యేమనుట. ib. 2. 20. నుకృతియొకదొడవడకో, అనగావిక్రమించిక్లదొలని సంశయము. T. 4. 124. నీవెరుగవకో. ib. 4. 211. మామకభుజదంభాళిచండిమంబెరుగడకో.

అక్క n. s. An elder sister. జ్యేష్ఠభాగి. D. అక్కచెల్లెండ్లు elder and younger sisters. పెద్దక్క the eldest of my elder sisters. ఆరుకలను పెట్టుకొనివిన్నక్క పెద్దక్కచేస్తున్నాడు he plays tricks with the money. Any woman elder than oneself is usually styled అక్క elder sister, అమ్మ mother, madam: and any man elder than oneself is usually styled అన్న elder brother, అయ్య father, sir.

అక్కజము n. s. Wonder, surprise, astonishment. ఆశ్చర్యము. N. 4. 352. ఈయక్కజంబెన్నడుగాన. అక్కట See అకట.

అక్కటిక or అక్కటికము n. s. Favour, mercy, pity. దయారసము. D. కారుణ్యము. ABA. దయ. P. 4. 590.

అక్కడ adv. There. అక్కలమందు, అక్కడి of that place. అక్కడివాడు a man of that place. అక్కడికి to that place. అక్కడక్కడ here and there. అక్కడికిన్ని సమ్మతించనందున as he would not even yet consent.

అక్కర n. s. Necessity, occasion, want, need, desire. అగత్యము. అక్కరతీర్చుట to relieve from

want. అదినాకర్తరలేదు I have no occasion for it, I do not want it. అదినాకులకర్తరవున్నది I want it. అక్షరలేదు it is not wanted or necessary. No matter, it does not signify. దీనితోని తేమలకర్తర what have you to do with this? or what occasion or necessity have you for this? నివక్తదీరావలసిన అక్షరదుమి what business had you to come there. అక్షరకొద్దీమాట్లాడుట to speak as necessity demands; as circumstances require. యదిఅక్షరకువచ్చును this will be useful or available. అదిఅక్షరకురాదు it will be of no use. వాడికిఆసరిఅక్షరపట్టలేదు he does not care for it.

అక్షరము for అక్షరము n. s. A letter of the alphabet. పర్వము.

అక్షరకర, అక్షలగర or అక్షలగ్ర n. s. A medical root. (Anthemis pyrethrum.) దోషహరద్రవ్యము. Rottler, page 157.

అక్షలవాద n. s. Slut's alley: a street in which cook maids live. వంటచేశేఆఱంగులువుండేదీధి.

A. 6. 92. అక్షలవాదలసరకూళ్లు మిక్కి.

అక్షలింతుట v. n. To contract the muscles of the belly: an expression regarding a starved belly. కడుపు వేన్నున అంటకొని పొయ్యేటట్టుగా గొంగ్గింతుట. Swa. 1. 15. ఏదేయమైనయెడదాఱంగుల వశచేసకళించినపొట్టమక్కళించి.

అక్షలిడదుట v. n. To muse? be confused or bewildered? దిగ్భ్రమకుడుట అనికోవినది. BD. 7. 1376. సొక్కుచుసోలుచుమిక్కిలింతుచునుయక్తలిడుడిరెప్పలల్లమోదురును.

అక్కి n. s. The erysipelas. విడ్డలకులేచేవుకగజ్జి, యాగజ్జిమీద సింహము వ్రాస్తే చూసి పోతున్నది. (Ainslie.)

అక్కివిక్కిడంద n. s. ఆటభేదము. H. 3. 187.

అక్కు n. s. The breast or chest. వక్షస్థలము. D. అక్కున చేర్చి embracing. వారిఅక్కులుచేక్కులుయెండినది (lit: his breast and cheeks are dried up.) He is emaciated. అక్కుశుశీ a starveling, a wretch, a fool. అక్కుగొర్రు a spear piercing the heart. BD. 4. 1858. అవసరితలకనెల్లనక్కుగొర్రుగుచు, రాజులకంతాొమ్ములోనికూలముగావుంటున్న, అనగావాండ్రకుగుండెలలోనిగాలముగావుంటున్నది అర్థము.

అక్కుళ్లు n. s. A sort of grain called ఆట్రుగడలు.

అక్రమము * n. s. Irregularity. Wickedness, crime. క్రమభంగము, దుర్మార్గము, నేరము, దుష్టార్యము. నన్నుఅక్రమముగామాట్లాడినాడు he railed at me. ఆరుకలనుఅక్రమముగావ్రయముతేసాడు he lavished the money.

అక్రమము * adj. Irregular, disorderly, wicked; unjust. క్రమభంగమైన, దుష్ట, దుర్మార్గమైన, అన్యాయమైన.

అఖండము * adj. Whole, entire; abounding; imperishable. శుకలమైన, విస్తారమైన, అశోష్యమైన. అఖండైశ్వర్యము abounding wealth. అఖండకావేరి the main stream of the Cavery. శుభిలఖండమైనజీవనమువున్నది he has a plentiful income.

అఖండము * n. s. A cresset, a permanent lamp in a temple. నిరంతరముమండేదీపము.

అఖండిత * adj. Untorn, imperishable. ఖండించబడని, అనశ్వరమైన. అఖండితలక్ష్మీ imperishable riches.

అఖర్వము * adj. Much, vast, great. విస్తారమైన.

అఖిలము * adj. All, whole, entire. శుశుక్లమైన.

అగమము * n. s. A tree. A mountain or hill. పృథుము, శుర్యవము.

అగంద్రపాకు n. s. A plant called Ammania Vesicatoria. (Ainslie. 2. 92.) Rox. 1. 426.

అగచరుడు * n. s. The hill-ranger, i. e. a monkey. కోతి. DRK. 302.

అగచాట్లపోతు n. s. A truant, a wretch, a villain. దుష్టుడు గారితోనేవాడు. H. 3. 192. చిక్కువిల్లులుమైనపులేళ్లు చిక్కుముళ్లుజమిడాకువిల్లులుతాళ్లుపాములకంటయగచాట్లపోతునెయ్యాడుకుంటి. ib. 5. 128. అడిమిందగుండడు మొండికపైగులాము ముప్పైగోవు. బోలెవాలుగచాట్లపోతుడుర్మార్గండు.

అగచాట్లమారి n. s. He who has suffered, a sufferer, one who is thoroughly practised. నానాకడగండ్లుపడితీరినవాడు, ఆరితీరినవాడు.

అగచాట్లు n. s. Evils, afflictions, troubles. కడగండ్లు, తిప్పలు. అగచాట్లుకుడుతున్నాడు he suffers great distress. నన్నుఅగచాట్లుపెట్టినాడు he brought me into trouble.

అగజాత * n. s. An epithet of Parvati, wife of Siva. పార్వతీదేవి.

అక్షర, అక్షర or అక్షర n. s. A moat, ditch, trench. తురిపు, కండకము.

అక్ష or అక్ష n. s. Ill-fame, bad name, clamour, disturbance. రవ్య, నింక. D. అక్షవాదము.

ABA. రచ్చ, రట్ట, అల్లరి. దాన్ని అక్షమెట్టరాకు you must not blab of this. N. 7. 154. అక్షమనెట్టరాకునాన చెట్టి నాని.

అక్షరము * adj. Inestimable, innumerable, end-
less, great. అక్షరమిత మైన, మహాత్మైన, విస్తార
మైన. Sar. D. 17. అక్షరాలంకార మనుచంద్ర
ముఖి. H. 1. 140. అక్షరమనుమానభంగమహ
దాతెలిసా. N. 6. 74. అక్షరార్థ్యుని.

అక్షమ adj. Urgent, important, needful. అవ
శ్యమైన. అక్షమలేని unnecessary. అక్షమై
నది an urgent affair. అమాటనుంచి కేసు అక్ష
మము what business have you to inquire
about it? what is that to you?

అక్షము n. s. Necessity, need. అవశ్యకత.

అక్షమనా adv. Urgently, assuredly, positive-
ly, by all means. అవశ్యమనా, అక్షమనారా
you must positively come.

అక్షరారుడు * n. s. A physician. వైద్యుడు.

అక్ష or అక్ష n. s. A ladle, a scoop made of a
cocoanut shell. పెంకాయచిక్కరి. A. 1. 39.

అక్షమ or అక్షమ v. n. To appear, seem.
To be found, or perceived. To be seized or
apprehended. కండ్లమడు, D. దొరుకుట, విక్రమ.
ABA. వానికి కండ్లు అక్షమత్రు he cannot see out
of his eyes. తన్నుది తెలియదు అక్షమత్రు it is
one thing and appears another. నేను చెప్పినది
వానికి అక్షమత్రు he did not understand me.

అక్షరము See అక్షరము.

అక్షము * n. s. A tree. A mountain. వృక్షము,
పర్వతము.

అక్షమ * adj. Inaccessible, impenetrable,
impassable. పోవకము కానిది. అక్షమగునము
(vulgarly అక్షమగునము) incest, prostitution.
వ్యభిచారము. అక్షమగుచర మైన inexplicable.

అక్షమ * n. s. Inaccessibility: impossibility.
అందవకము కానిది. A. 2. 29.

అక్ష or అక్ష n. s. A kind of sweet scented
wood. A quila or eagle wood. Xylaloe: a su-
perior kind of sandal. విశేషమైన తురిమళముగల
మొర్రాకునాను. దేవద్రవ్యము.

అక్షించుట or అక్షించుట v. a. To break, burst. తు
గ్గొట్టుట, బద్దలుచేసుట. N. 2. 329. P. 4. 374.

కేలించుట అక్షించుట కలుపేయవలయు. టి|| చెయ
విగట్టి. ib. 4. 132. తామలనలయలతాత
అక్షించు. టి|| పొగట్టు.

అక్ష n. s. Red sandal wood. అక్ష. KP. 7. 216.
ib. 7. 214. అక్షనజవాది చెమ్మగ మౌనయట్టి
కలమన సౌధము.

అక్షించుట v. n. To break or go to pieces, be bro-
ken, burst. తగులుట, విచ్ఛేద, బద్దలౌట. N. 3.
214. తులకుట బ్రహ్మాండ భాండములు. B. X. 1465.
ప్రాణములు విడిచెకండు ప్రాణములకల.

అక్షున n. s. A perfume. వాసనాద్రవ్యవిశేష
ము. Swa. 126.

అక్షునలు n. s. Wedding gifts. పెండ్లి అక్షు
నకి కూతురికిచ్చే వస్త్రధూళి కాదులు. N. 9. 97.
అక్షున యాదునిచ్చు యక్షునలు అక్షునకు ముఖ
సౌధము.

అక్ష or అక్ష or అక్ష చెట్టు n. s. Common flax,
Linum usitatissimum; also, A leguminous tree,
(Coronilla grandiflora.) అక్షకూర the leaves
of which are dressed and eaten. ఉప, అక్షగానా
నెట్టి అక్షవిత్తులు. అక్షనానె flax seed oil.
శీమల అక్ష broad leaved Cassia. (Ainslie.)

అక్షారి, అక్షారవాడు or అక్షారవాడు n. s.
A gold smith. కుక్షారవాడు. D. H. 3. 46.

అక్షుడు * n. s. Name of a certain sage. కుంభ
శంభుడు. అక్షుడుకు the leaves of a li-
guminous tree which are dressed and eaten.

అక్షా * n. s. A hole, a chasm. రంధ్రము. SC.

అక్షా * adj. Unfathomable, very deep, bot-
tomless, abstruse, obscure. అతలస్థిరమైన, అ
తామయమైన.

అక్షరము * n. s. A house, a dwelling. ఇల్లు.

అక్ష See అక్ష.

అనుట (commonly written అనుట, or అనుట) v. n.

To be, to become, to turn to, to prove to be.
The present p|| is అనుట, అనుట or అనుట as
అనుటనాడు or అనుటనాడు he is becoming
or turning. The past p|| is అనుట as అనుట
అనుట a rogue, becoming a thief. The
root in A of అనుట is అ as అనుటకారాదు it
cannot happen so. Aorist p|| అను, అనునది,
అనునేటి, or అనునది అనునది as అనునది cruel.

శాలివాహనశకవర్షములు ౧౪౬౬ అనునీతిక్రొ
ధిశువత్సరకార్తీకశుద్ధ ౫ శనివారము Saturday
the 5th of the bright fortnight of the month
Kārtika in the year Krōdhi "which is" the
year 1466 (of the Salivahana era.) యదిహం
x అయ్యెనుగానక as this is a matter in which
a man might prove a rogue. Past Rel. pl
అయిన as నాదిఅయినగురము a horse of mine.
The imperatives are కమ్ము plu. కండి. Causal
forms కాజేయుట or కావించుట (which see)
Negative aorist కాదు &c.

I. To be, to become, as వాడుయేమయినాడు what
has become of him? దొంగఅయినాడు he proved
to be a thief. వాడునేరఁడునాడు he was found
guilty. ఆచరింపునుకాకపోను it may or may
not be effected. పానికిఆకలిచవున్నది he is
hungry.

II. To be made, to be finished, done or ended,
be spent or expended; to elapse, as కనికీప్ర
ముగాకావలెను the work must be done soon.
ఆవెండ్లిఅయినది the marriage took place. దేవు
నిదశఁనమయినది I got a sight of the god. స్నా
నమయినతర్వాత after bathing. అయినదాన్నిచూ
పు shew what has been done. ఆచరింపినది
the work is over, it is done. కావచ్చినది it is
nearly done. రూకలుఅయిపోయినది the money
is expended. శుంపత్సరముఅయినది a year has
passed. నెలఅవుతున్నది it is about a month
since. అర్థమయినదా do you understand it?
నాకుభావముకాలేదు I do not understand it.
భావమయినది I understand it. స్నానముకావం
చుట to bathe.

III. To be proper or fit, to be agreeable, as య
చ్చునుండననునేమనకు is it fit for us to re-
main here? అయిననడక becoming conduct. అ
యినకని a proper act. కానికని an improper
or unbecoming act. అట్లాచేయనవునా is it
right to do this? అట్లాకారాదు this ought not
to be done, it is not proper to do so. ఆచనులు
కాచినపాలు ఆరాత్రికిఅవును milk boiled the
same day is fit for use that night. యానీళ్లుఅతనికి
కాలేదు this place (lit. this water) did not
agree with him. అతనికినాకుకానందున as he
and I do not agree; as we are not on good

terms. అయినవాండ్లున్నుకానివాండ్లున్ను friends
and enemies.

IV. To grow, as యాతోటలోయేమిఅవుతది what
is grown in this garden? యక్కడవరికాదు rice
does not grow here.

V. (Governing a Dative) To stand in relation.
as వాడునీకేమవుతాడుhow is he related to you?
నాకుకావలసినవాండ్లు my relations. పానికిమేము
యేమికాము we are in no way related to him.

VI. Added to some nouns it is translated, "To
set out; to dwell, to share," as వాండ్లుయెప్పు
డుప్రయాణమవుతారు when will they start or set
out? అక్కడనివాసమైనాడు he dwelt there. వి
భాగాలు అయివేరిటికావురముచేసున్నారు they
separated and live apart. This verb changes
these nouns into verbs.

అగుడు, అనగాఅయ్యెటప్పటికి. A. 5. 166. అంత
కంతకగ్గలంబగుడు, నుడికింజని as it was exces-
sive.

అగుచుడుట v. n. See అగుచుడుట.

అగుచరచుట v. a. To shew, point out. చూపుట,
కనుచరచుట.

అగురు * n. s. See అగురు.

అగురుపు * adj. Light, not heavy. చులకని, తేలి
కైన.

అగోచరము * adj. Inconceivable, imperceptible.
గ్రాహ్యముకాని, అనుభవదీని.

అగౌరవము * n. s. Disregard, contempt. అలక్ష్య
ము. వాండ్లనుఅగౌరవముచేసి నాడు he despised
them.

అగ్గమవుట or అగ్గకుడుట v. n. To bow, yield, to
become subject. విషయమవుట, స్వాధీనమవుట,
(శ్రవణమవుట. KB. ABA.) అగ్గకుడుట, బట్టుబ
డుట, అనగాస్వాధీనముకావడము. D. M. VII.
2. 22. నరసుతునకగ్గమయ్యెంగురుధరణీశ్వరుండు.
ib. 4. 2. 202. ఆచడలకునగ్గంబయ్యెన్. M. X.
1. 207. అయ్యోధవరుచారికగ్గంబుగాక. Swa. 3.
14. అంగభవుబారికనగ్గముజేసిక్రూరుడై. టీ|| లోబ
డజేసి.

అగ్గము n. s. Victim, object. విషయము. (కైవశ
ము. OG.) ABA. స్వాధీనము. D. See అగ్గమవుట.

అగ్గలము adj. Excessive, vehement, intolerable.
అధికము. ABA. దురాచము. KB. దుస్సహము.
D. మెండు, మిక్కిలమైన. H. 2. 119. విరహమగ్గల
మైనన్. ib. 5. 220. యావేళవిరహమగ్గలమయ్యెన్.

Swa. 6. 105. మార్కసిపదగ్గలమయ్యెక్. Vish. 6. 319. చాత్రలగ్గలంబులయ్యెజనులతుండు.

అగ్గలముగ adv. Excessively, vehemently, cruelly. అధికముగా, పెండుగా, ఉగ్రముగా, దుశ్శుమాముగా. BRY. 2. 957. అగ్గలముగనే సోమశయిగాలునిచూపులహాలుచూపుల. M. 1. 5. 290. విలువిద్య సైరులుసోగ్గలముగ రేకుండగనిన్ను గరువుచునని. Surabhand. 125. లెక్కగ్గలముగ సెక్కిరి. H. 3. 140. దాదక జెప్పుము జెప్పుకున్నగ్గలముగనిస్సధింతునని.

అగ్గలింతుట v. n. To be increased, to grow. (ఎక్కువవుట. D.) అధికయింతుట, అధికవవుట. Vish. 7. 375. ముచ్చటలగ్గలింతు, అనగా వేడుకలతిశయించగాను. Surabhand. 82. కోర్లులగ్గలింతు.

అగ్గలిక n. s. Power, prowess. Wantonness, sportfulness, dalliance. శౌర్యము, కూరాక్రమము, సరసత, విలాసము. (ఉత్తంత ABA.) Swa. 4. 161. మదమలండాటింపిన ఘోటకంబు వెగ్గలంబున మ్రొగ్గియునగ్గలికచెడక. టి|| శౌర్యముచెడక. M. IX. 2. 244. జైత్ర్యులముతో నగ్గలిక నెదురనడచె. T. 5. 73. కడనమొనరించిరిట్లులగ్గలికమించి. N. 9. 63. మర్గంబులగ్గలుబట్టినగ్గలిక వెగ్గలంబుగా. T. 2. 125. అగ్గలికమారతాలిని తగ్గకమానసముబట్టితనువలచిన. అగ్గలికమార, సరసతమార. Siva. 3. 46. ఇచ్చుతూ మొగ్గలంబోనిబుగ్గలంబునగ్గలికచూపుకమ్మకుంజులవజ్రంపుచకచకల. A. 2. 28. వశోనుగతిజేరువెలిగనులగ్గలికల.

అగ్గి n. s. Fire. అగ్ని, నిత్య. చానిముఖము అగ్గితాకినది he looks flushed or red in the face.

అగ్గించుట v. s. To praise, commend, applaud. ప్రోత్రముచేసుట. D. వినుతించుట. ABA. N. 9. 100. జనులగ్గించజలంధరానురునివేషంబూనిరజ్ఞాంతప్పందనుగామింతదా.

అగ్గింపు n. s. Praise, eulogy. వినుతి. ABA. See అగ్గించుట.

అగ్గుట v. n. To be contained. అమరుట. Lavanya. 35. మొసలుపైపైలెక్కినకురదవ్వయముతో. Vish. Maya. 3. 12.

అగ్గువ n. s. Cheap. చౌక్. D. అగ్గువగాకొనుట or తీసుట to buy cheap.

అగ్గడ adv. There, in that place. అక్కడ. (తతారము. ABA.) A. 5. 129. తీరవనేయిలవంకమి

దుగానగ్గడపుల్ల కేశురమునందువసించుగ. టి|| అత్రదేశమందున్న.

అగ్ని * n. s. Fire, the god of fire. The gastric juice or power of digestion. నిత్య, వాయుశఖుడు, దీపనము. అగ్నిహింద్యము indigestion. అగ్నిదీపనము the digestive power. అగ్నిమూల the south east point. అగ్నిష్టమము a sacrifice to the god of fire. అగ్నిశ్రురము the pudendum muliebre. శోకాగ్ని mental anguish. చింతాగ్ని corroding care. అగ్నికార్యము exercising the sacrificial fire with oblations of liquid butter. అగ్నివైద్యము a cautery. అగ్నిగుండము a fire-pit. ప్రాణత్యాగము చేసేవాండ్రనిమిద్రమై కట్టెలుబడకలుచేసిరగలబెట్టినగుంర.

అగ్నికాష్ఠము * n. s. Agallochum. అగరుగంభళుచెక్క.

అగ్నికుమారకము * n. s. Name of a certain medicine. ఔషధవిశేషము.

అగ్నికుండలము n. s. A large caterpillar that destroys crops. Its touch is supposed to occasion inflammation. జంతువునుకాస్తేపురుగు.

అగ్నిమాత * n. s. The plant called Ceylon lead wort. Plumbago Zelanica. చిర్రమూలము.

అగ్నిశిఖ * n. s. A plant (Gloriosa superba) తరిగొర్రెచెట్టు, కుంకుమపువ్వువన్న.

అగ్నిహూత్రము * n. s. Fire. నిత్య. అగ్నిహూత్రుడు the god of fire.

అగ్రము * adj. First, preliminary, chief, principal. మొదటి, ముఖ్యమైన.

అగ్రము * n. s. Front, fore-part, top, peak, summit, end, point, tip. ముందు, ముందరిభాగము, చివర, మొన.

అగ్రగణ్యము * adj. Estimable, conspicuous. ప్రేక్ష్యమైన, పూజ్యమైన.

అగ్రగణ్యుడు * n. s. A chief, a leader. అధిపూజ్యుడు, ప్రేష్ఠుడు, మొదటివాడు.

అగ్రజన్మడు * n. s. A bramin. Elder brother. బ్రాహ్మణుడు, అన్నయన్ను.

అగ్రజుడు * n. s. An elder brother. అన్న.

అగ్రణి * n. s. A leader. ప్రేష్ఠుడు, మొదటివాడు.

అగ్రహారము * n. s. A street or village inhabited by bramins. A village of which the old and

hereditary cultivators are bramins. A village granted to bramins by government for charitable or religious purposes ; either rent free, or at a favourable assessment. The conditions on which these villages are held are specified thus. శ్రావ్యగ్రామము a village free from all tax. శ్రావ్యగ్రామము a village granted at a certain fixed assessment. ఖాదీగ్రామము a village granted at a rent which fluctuates with the produce. అగ్రహారికుడు or అగ్రహారికుడు an incumbent : a bra-min belonging to such a village. అగ్రహారము నుభవించేవాడు he who enjoys a village free from tax.

అగ్రామ్యము * adj. Not vulgar. పాశుర్యము కాని.

అగ్రము * adj. Chief, principal, best, first. ఉత్తమమైన, ప్రధానమైన.

అగ్రముడు * n. s. A chief, a leader. మొదటివాడు, ముఖ్యుడు.

అగ్రశ్రీరుదు * n. s. A leader, chief. శ్రేష్ఠుడు, మొదటివాడు, మొసగాడు, మేటి. H. 5. 347.

అఘము * n. s. Sin, guilt. పాపము. H. 1. 181.

అఘటనము or అఘటికము * adj. Impossible, impracticable. దుర్లభమైన, అసాధ్యమైన. Vasu. 4. 77.

అఘమర్దనము * n. s. An expiatory prayer : reciting mentally, while a little water, in the palm of the right hand, is held to the nose. జలమధ్యజత్వమాక్రము. SC. BD. 6. 230.

అఘోరము adj. Terrible, dreadful. భయంకరమైన, మహాత్మైన. అఘోరమైనయుద్ధము a fierce battle. అఘోరమైనజ్వరము a violent fever.

అఘోరమైనసెప్పి a sharp pain.

అఘోరించుట v. n. To be in grief : to lament, be horrified. యెక్కుట, దుఃఖించుట, దిగులుకుడుట.

అచట or అచ్చట adv. There, in that place. అక్కడ.

అచరము * adj. Immovable. స్థావరమైన Vema.

1605. అచరచరశ్రమమాహమంకముల్లింకముల్.

అచల * n. s. The earth, as being stable. భూమి.

అచలము * n. s. A mountain, a hill. శర్వరము.

అచలుడు * n. s. He who is firm. M. VI. 3. 102.

పార్థకాడుకచలుండై. DRS. 18. అవ్వాయునంజనుండచలుడైవలికె.

అవింశ్యము * adj. Incomprehensible, not thought of. అశ్రుమేయమైన. (విచారించశక్యముకాని, ఒకతక్కుము. D.)

అవీరము * adj. Momentary. అస్థిరమైన, తుల్యం గురమైన.

అచుంబితము * adj. Not kissed. H. 2. 115. అచుంబితాధరమశయ్య T. 2. 60. అచుంబితభావము. ఇదిఅచుంబితమైనవిషయము this is an unattainable subject.

అచేతనము or అచైతన్యము * adj. Inanimate, insensible. నిర్జీవమైన, ప్రాణరహితమైన.

అచ్చ adj. Pure, real, unmixed. శ్వేచ్ఛమైన, నిర్మలమైన. అచ్చతెనుగు Telugu without Sanscrit words.

అచ్చట adv. There, in that place.

అచ్చనగండ్లు (singular అచ్చనకల్లు, also spelt అచ్చనగాయలు or అచ్చనగాయలు) n. s. Pebbles which are tossed up, and caught on the back of the hand, in a game played by girls. ఆడపిల్లలు అటలం పైకియెగరవేసికట్టేగాయలు. (గిరియకములు, అడుకానేది. D.) R. 5. 119. అచ్చి కన్నియయాడు నచ్చనగండ్లనా, కొండలేవార్థిలో నుండు సెకట. Yayati. 3. 149. ముదురువెన్నెలగాయ ముత్యాలది నైపైపైడియచ్చనగండ్లు పారవైది. Vasu. 4. 95. కొండలచ్చనగండ్లయి. అచ్చనలాడుట or అచ్చనగాయలాడుట to toss up balls and catch them on the back of the hand. Jaim. Bha. 1. 62. పాచ్చినశోకము మదిలో నచ్చనలాడంగననిమె నమ్మనితోడక.

అచ్చముగా adv. Purely, without any mixture. నిర్మలముగా.

అచ్చర plu. అచ్చరలు n. s. Fairies, or angels ; dancers and courtezans of heaven. అశ్వరత్నములు. D. M. XII. 3. 316. అచ్చరలేమపిండు.

అచ్చాళి or అచ్చాళు (K.) One who lives a single life, an unmarried person. ఒంటిమనిషి, యేకాంగిగావుండేవాడు, శంసారపుట్టుకలాలరేకుండావుండేవాడు. అచ్చాళుగావుండుట or అచ్చాళిగావుండుట to be alone, to be quiet, free from perturbation. Pativratya. 35. చారుశీలాముఖ్యజలజలారచనల, చేరికాబంధలచెలులనిమిగిలె, నగరకుజారరాకబహుదుర్గమార్గ, మనుకోహళమహర్షియాశ్రమశుభి, నేరివిమనమునిశ్చింతనేతెంచి, యారాధిం

అచ్చు క్రిస్చ్యాగ్, అగ్నిశిస్తుధులమైయుండడు
వల.

అచ్చి n. s. An *Acheen* poney. దేశభేదపాదము.

ABA. దీప్తివాడుగా అచ్చిమట్టమంటారు.

అచ్చిక or అచ్చికము n. s. Deficiency, want, defect. Clearness, cleanness. అచ్చికము, కొదవ.

OG. అచ్చికము, అచ్చము, ప్రశస్తిము, శేషనది.

ABA. H. 1. 93. నీకొకండులకునచ్చికలేక మెలం
X. B. 8. 46. పల్లవంబులులేరవచ్చికమచ్చికచెలు
లకందెచ్చునచ్చికములేక.

అచ్చికమచ్చికలు adj. Familiar, affable. తిన్నని, క
లియగలుగు గాథంతే. P. 3. 268. చేతతనవుడు
యచ్చికమచ్చికలుకూలది నాతోకూలదివైతి.

టీ|| లాలనవుకూలది.

అచ్చికమచ్చికలు n. s. Familiarity, affability. కలి
యగలుగు. P. 2. 69. సారంబులగునానానాంబు
లుచెచ్చియచ్చుచునచ్చికమచ్చికలదరగొంతకాలంబు
గదచి. టీ|| అల్లికవిల్లికలుమీర, అనగా అసౌభాగ్య
ప్రేమయనియర్థము. H. D. 2. 630. అచ్చుగాదీ
ర్తుదామచ్చునికొన్నియచ్చికమచ్చికలాడిపత్రములు
గంటకయచ్చి.

అచ్చినచ్చుట v. n. To prosper, be advantageous.
ప్రేయస్థరమవుట, మేలయినచ్చుట, కలిగినచ్చుట.
నానిగ్రురములుఅచ్చిగావు or అచ్చిరావడములే
కు he has no luck in horse flesh.

అచ్చు or అచ్ * n. s. *Ach*: the grammatical
phrase for a vowel. స్వరము, జీవాక్షరము.

అచ్చు n. s. A stamp, a form for printing or for
any other impression, a type, a printing press.
An axle-tree. The handle of a handmill. A
weaver's reed or stay. An image, or picture.
ప్రతిరూపమునుకల్పించేటిది, యరుసుకూను, తిరగ
టిపి, బట్టనేతేటందుకుసాధనమైనది, (ప్రతిబింబ
ము. ABA.) చీరలచ్చు the mould wherein clay
or metal is cast. యితేలచ్చు the box or mould
used in making bricks. అచ్చక్షరములు printed
letters. పడచ్చు a mould. అచ్చునేసుట to print.
యింకా అచ్చునేయని unprinted, unpublished.
అచ్చునేతేవాడు a printer. అక్షరాలఅచ్చు
types of letters. వెల్లవులచ్చు a square mould
into which boiled treacle is poured: and thus
formed into cakes. అచ్చు వెల్లము a stamped lump

of jaggory, used as a sweetmeat. అచ్చుకుట
to seal, impress with a mark, take off an im-
pression from a seal. అచ్చుబల్ల the frame on
which a weaver's reed is fixed. అచ్చునేతేనయె
ద్దు a ("braminy") bull that is marked or
stamped; it is allowed to wander at large,
as consecrated to the deity.

అచ్చుకట్టుట or అచ్చుకట్టువేసుట v. a. To prepare
lands for wet cultivation by enbanking the
field in plats or partitions: also the same act
regarding garden beds. మట్లగామేర్పరచుట.
అచ్చుకట్టించినమడి or అచ్చుకట్టుపొలము a field
which is enbanked as garden beds for wet
cultivation.

అచ్చుకావలిగాడు n. s. A bound bailiff: a watch
man who engages to make good anything
stolen. దొంగలుదూరిదోచుకొన్నసొమ్మునుదండగ
పెట్టుకొనేకావలివాడు.

అచ్చుకానుట v. a. To pay, pay wrongfully, liqui-
date. దండగ పెట్టుట. వాడుదివాగమునకుపదిరూ
పాయలఅచ్చుకొన్నాడు he is assessed by go-
vernment ten Rupees. ఆనేలకుగానునలక్షైరూ
పాయలఅచ్చుకొనియున్నాను I have suffered,
on account of that land, a loss of forty rupees.
అచ్చుగ or అచ్చుగా adv. Precisely, exactly, clear-
ly, evidently. శరిగ్గా, స్పష్టముగా. (పచ్చుగఅను
ట. D.) T. 4. 22. అచ్చుకపైప్రవృత్తి)మునచ్చుగ
దొడిగినవిశాన. ib. 3. 59. ఆశరికంతలక్షీనచ్చు
గనెదిరించు.

అచ్చుట v. n. To be indebted, suffer loss. ఋణప
డుట, దండగ పెట్టుట. నీకునేనచ్చినానా am I in-
debt to you? దానికిపదిరూపాయలుఅచ్చినాను
I lost ten rupees by that business. మేముఅ
చ్చుకారము we will make it good.

అచ్చుదల or అచ్చుబాటు n. s. Debt. ఋణము. వా
నికిఅవులఅచ్చుదలలేదు (lit: the cattle do not
owe him) he has no luck in cattle.

అచ్చుపడుట v. n. To be apparent, evident or
plain, to be precise or exact. విశదమవుట, స్పష్ట
మవుట, శరిగ్గావుండుట. A. 4. 187. సొమ్మచ్చుప
డంగజేయుటకు వైయలక్రాంతనంగు సేరికమై
చ్చుననెచ్చు. టీ|| శుముగాథంతేలాగుజేయుట

తై. N. 2. 20. చెలువనుచ్చుడడంక. టీ|| శృష్ట
మత్తనట్టుగాను. P. 4. 472. అచ్చుకుడంకబల్లు.
Swa. 4. 48. మచ్చికలచ్చుకుడక.
అచ్చెన for అర్చన n. s. Worship.
అచ్చెరువు n. s. Astonishment. ఆశ్చర్యము. D.
అచ్చెరువులెందుట to be astonished.
అచ్చుము * adj. Clear, transparent. నిర్మలమైన.
అచ్చత * n. s. Clearness. స్వచ్ఛత, తేట.
అచ్చుబల్లిము * n. s. A bear. ఎలుగుమంటి. D. A.
4. 287. ib. 6. 140.
అచ్చుముగా * adv. Purely, clearly, plainly. నిర్మ
లముగా, తేటగా.
అచ్చాన్నము * adj. Perfectly pure. అభినిర్మలమై
న. A. 6. 140.
అచ్చేద్యము * adj. Impenetrable, not to be cut.
incapable of injury or comminution. సరకకూ
డని, అక్షరమైన.
అచ్యుతము * adj. Permanent, eternal. శాశ్వతమై
న.
అచ్యుతాక్షరము * n. s. An epithet of Indra or
Balarama. ఇంద్రుడు, బలరాముడున్ను.
అచ్యుతుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.
అజ * n. s. A she-goat. ఆడు మేక.
అజము * n. s. A goat. మొగమేక.
అజగరము * n. s. The rock snake, a large ser-
pent. (Boa constrictor.) కాహళిము, పెనువాము
చేరు.
అజగవము * n. s. The epithet of the bow of
Siva. శివునిబల్లు.
అజమోద * n. s. The seed of Dishop's weed.
Sison Ammi. దీప్తము, ఓమము.
అజ్యంక * n. s. A plant; described as a milky
but not thorny plant with a fruit of a crooked
figure, like a ram's horn. విమాన, దుడ్డుపుచెట్టు
చేరు.
అజగ్రము * adv. Constantly, always. ఎల్లప్పుడు
న్ను, నిశ్చయమున్ను.
అజాంతము * n. s. The universe. బ్రహ్మాండము.
అజాగ్రత n. s. Carelessness, heedlessness. అశ్ర
ద్ధ, మరారు. అజాగ్రతగా carelessly. అశ్రద్ధగా.
అజాతము * n. s. A goat-herd. కురుమచాడు. D.
అజాతశత్రువు * n. s. He who is hated by none :

an inoffensive man. అందరికీహితుడుగావుండేవా
డు.
అజితము * adj. Unconquered, invincible. జయిం
చబడని. అజితేంద్రియులు those whose lusts are
unsubdued, wilful sinners.
అజినము * n. s. A hide, used as a seat, bed &c.
by the religious student, generally the hide
of antelope. చర్మము.
అజిరము * n. s. A court or yard. చర్మరము, ముం
గలి.
అజీర్ణము * n. s. Indigestion. అగ్నిమాంజ్యము.
అజీర్తి n. s. Indigestion. అజీర్ణము, అన్నాదులుఅర
గకపోవడము.
అజాదు * n. s. An epithet of Vishnu, Bramha,
or Cupid. విష్ణువు, బ్రహ్మ, మత్తకుడున్ను.
అజేయము * adj. Invincible, impregnable. అసా
ధ్యమైన.
అజ్ఞ n. s. Opportunity. శుభము. KB. S. 3.
491. అనితరీత సనియ మొదలుగ వెనుతీయకనజ్ఞ
యైనచేతనెల్లక జనుచుండువానిరలినవ్వనితామనె
లనిచిరవచ్చిందొడక. అజ్ఞయైన వేళలనెల్లక,
శుభముమైనప్పుడంతా. T. 2. 48. మితజ్ఞనుజేరి
యజ్ఞునిగిరి క్రితానుసర్పమువిశ్వసేర్చినక. టీ|| శుభము
మొగి.
అజ్ఞ, అసగాపాదము. అజ్ఞలు plu. Foot prints,
feet. అడుగులు. OG.
అజ్ఞగా for అజ్ఞాని adv. (K.) Cleverly, neatly, in-
geniously. నేర్పుగా. D. Vencataçal. page. 37.
అజ్ఞగా తిలకంబుపూజించినదుట.
అర్జునారే interj. Well done. శుభవాసు. T. 3. 41.
మలాహావిలాసంబులర్జునారేజవ్వనమద్దిరావగులు.
అజ్ఞత * n. s. Ignorance. తెలివితేమి.
అజ్ఞాతవాసము * n. s. Living incognito. తానుయి
ట్టవాడని తెలియకుండావుండడము. ఆరాజుఅక్కడ
అజ్ఞాతవాసముచేసి నాడు the king lived there
incognito. యిండ్లువాకిండ్లువిడిచి మేమయిక్కడ అ
జ్ఞాతవాసముచేస్తున్నాము we emigrated to this
place where we live in reduced circumstances.
అజ్ఞానము * n. s. Ignorance, irreligion, hea-
thenism. అవివేకము, మూఢత్వము.
అజ్ఞానరతి * adv. Ignorantly, unknowingly. తెలి
యక, తెలివితేక.

అజ్ఞాని * n. s. An ignorant person, a person without knowledge, a heathen. తెలివితేలికాదు, మూఢుడు. Pal. page 214. ఆచార మేరుగ నిజ్ఞాని సేను.

అజ్ఞాను * n. s. An ignorant person, one without knowledge. మూఢుడు, తెలివితేలికాదు.

అట adv. There. And then. Afterwards. అక్కడ, అటరవాస్త. అటకుపో go there. ND. 3. 1081. దమయంతియటకురచుచేర. Vaiz. 4. 52. అటరం శసనియర్చకుర.

అట or అంట (contraction of అంటున్నారు they say) It is said, they say. వాడువచ్చెనట they say he is come. రావటే for రావటవే i. e. రానటావాడేమే what, will not you come? కోపమటే i. e. కోపమాడేమే what, are you angry? చాలుడటేవాడు what! you call him a child? అటరా is a contraction for అంటావారా Doest thou say so?

అటక n. s. A loft under the roof of a house. సామానులువేళి పెట్టడ మునకైపుండేటిది.

అటకమామిడి n. s. The plant called hogweed.

అటకలి plu. అటకండ్లు n. s. A stuff used to rub upon the head to clean the hair. ఆభ్యంగనకై లహరక ద్రవ్యము. ABA. తోముకొనేటండ్లి. (జావలొ ఛేదము. D.)

అటకాళము n. s. Quick time, in music.

అటమట n. s. Trickery, guile, fraud. అపలాభము. ABA. మోసముచేయుట, మాయమాట. (వంధింపివారింజడము. D.) T. 3. 102. అటుయిటుప్రాధులుమున్ను నటమటవెరగాయ సుద్ధులారెడవారా. Swa. 5. 19. అటమటమ్మునవిద్యగొనుటయుం గాకగుటగుటలుగురువుతోనాయెనని. టీ|| బొంకింపుచేర విద్యనవహరింపినచే కాకుండా. Vema. 129. అటమటలగుటలులంతకుకన్దము. L. 7. 280. కుటిలకుచ్చిలేములుకూమివారములు, మటుమాయరనములుమండుమాకులును, నటమటంబులునుమున్నై నఛేదములు.

అటమటించుట or అటమరించుట v. a. and v. n. To deceive, cajole, obtain by fraud. To be troubled. వంచనచేయుట, మోసముచేయుట, మాయచేసి అటమరించుట, తల్లడిల్లుట. Swa. 5. 127. మయంబుననుగొనెత్తమి మొగ్గలవ నైసటమటించి. టీ|| ధికరించి. Vish. 6. 307. తమ్ముడవనినైగతి

నమ్మంగావచ్చునిట్లు నాకొశిక కర్మమటమటించుకొంటిపామ్మిక నీతోటిపొందుపారపాచ్చునుగ. Bilha. 2. 115. ఇటులగాత్రైకదేశములమటించుపారవారదహాటికాసామ్యకలన. Ila. 3. 159. చెలియనన్ని సుమంతసేపుజాడకయున్ననావద్రావి నతోకనటమటిల్లు. టీ|| తల్లడిల్లును. Satyabha. 3. 36. ఆగుబ్బగాకొన్నయంకవాసనవచ్చునామూర్తిన్నహాసటమటించు.

అటమున్న or అటుమున్ను adv. Previously, before that. అందుకుముందుగా. BD. 5. 1199. వెలుగునీరాజనంబులకటమున్ను. ib. 5. 1193. పారిమట్టసాడకంబులకటమున్ను.

అటరూపము * n. s. A tree (Justicia adhatoda) అడ్డగరపుచెట్టు.

అటవి * n. s. A forest. అరణ్యము.

అటికె n. s. A small earthen pot, with a large mouth. చిన్నకుండ. D. Kalahasti. 3. 49. నానావిధమాంశంబులయటికలును.

అటికెమామిడి n. s. A spreading plant, called hogweed. గలిజేరుపల్లిక. Ainslie 2. 205.

అటు adv. So, thus, in that way or manner. అట్లా, అరిఫిగా. అటుమళ్లు turn that way. Swa. 4. 144. కిరారబలముబారక. టీ|| ఆశ్రుకారముపారిపోగా. A. 4. 156. అటుగామిని ib. 4. 302. కొంగాడమునేను. T. 3. 58. చిత్రియేకాకటులటలునేయునేటికి.

అటు adj. That. అటురవాస్త after that. అటు పూర్వము before that. మొన్న the day before yesterday. అటుమొన్న the day before that. అటుపక్క on that side. ఏటికెఅటుపక్క on the other side of the river. అటుబోక యెటుబోయెనా he did not go there: but is gone I know not whither. S. 3. 403. కురంగంబునిటుమిడిపారిపోయె the horse ran this way and that way and escaped.

అటువలెనే adv. In like manner. అదేరీతిగా.

అటుక n. s. A loft in a house, under the roof. సామానులువేళి పెట్టడ మునకైపుండేట్లము.

అటుపలు n. s. Rice wetted, parched and flattened. చిపిటములు, అనగావడ్లునాన పెట్టి వేయించి డంచినది, కృఢుకములు. ABA.

అటుగాన adv. Wherefore, therefore: so then: if so. అట్లానైనందున, గనుక. BRAYo. 168. HD. 2. 2482.

అటు మొగము చేసుట v. n. To turn the face aside.
ముగిమిల్లించుకొనుట.

అటుల adv. After that manner, so, thus, in that way or manner. అట్లా, ఆ రీతిగా, అలాగున. N. 2. 177.

అటులు adv. Thus, so that, according to. అట్లుగా. T. 2. 64. జంటి తేనెకర్యంతము తేటమట్టి నటులా రని. ib. 3. 88. అటులారకుండి.

అటులైన adv. If so. అట్లాగైతే.

అటువంటి adj. Like that, such. అలాగంటి.

అటే or అటో Contraction of అటవే or అటవూ (intensive of అట) My good woman. అరస పోయినాడటే is he gone ma'am? ఇంకాకాటే బటో is it not finished ma'am?

అట్ట n. s. The sole of a shoe or slipper: hide: leather. Oard, pasteboard. A headless-trunk. A part or division. చర్మము, అయిదారుకాకితాలు అంటింపినన్నవలకవలపుండేటిది, కబంధము, అనగాతలతెగిరిరము. KB. ముండెము, భాగము. ఒంటట్టచెప్పులు shoes with a single leather for a sole. చెసుటట్ట a piece of leather put inside of a shoe. అట్టపొట్ట his pursey body and pot belly. అట్టపొట్టగావుండేవాడు a stout potbellied man. P. 1. 594. అట్టరెత్తినప్రాతమెట్టులు. A. 6. 103. చెప్పుటట్టులు శోధించి కలుపిచ్చి. Charitr. page 181. ఆ రెయ్యగ్గియనట్టలమోపు. M. VII. 5. 398. అత్తెరంగునందునిమియతండయ్యట్టయుదలయునుధరజీతలగరముజేసె. BD. 6. 65. తలనట్టతోకీలుగారిటప్రాణము. G. 6. 92. ఆరాజులలో శురశ్రీరవైరముమట్టింపినఆడండురెండట్టలై the army was divided into two factions.

అట్టము * n. s. A gazebo, or top room: a fortified place in front of a building. A palace. An upper roomed dwelling: an upstairs house. ఉపరితనగృహము, కోటవాకిటిమిదియిల్లు, సౌధము, రాజనడనము, మిడ్డెయిల్లు.

అట్టచెక్కు or అట్టశక్తు n. s. A certain game. గాలుగుగవ్వలువేళిఆడేదచ్చిభారవంటిచెక్కఆట.

అట్టట్ల n. s. A chamber built over the gate of a fort. కోటవాకిటిమిదియిల్లు. See అట్టము. (కోటకొర్రడములు. D.) BD. 3. 250. DRY. 1518.

అక్కజంబుగారియట్టట్లగూతె.

అట్టహాసము or అట్టహాసము * n. s. Violent, phrenzied laughter. Vehement action, exceed-

ing effort or exertion. Toil, pains, ado, laborious efforts. అధికనత్వ, మహాత్మయత్నము, అధికశ్రమ. N. 2. 247. రక్షింపమిఠోట్టహాసహహారావంబులు. ib. 9. 31. అట్టహాసముననడరెడుతెరసారు. Lalito. 14. 77. వజ్రకంకలశంభన్నాకతోరాట్టహాసోజ్వలా. నాకూతురిపంపితేనేగారికూడదనిఅట్టహాసముచేస్తాడు he protests violently that his daughter shall go with him. రాజుబహుఅట్టహాసముతోబయలుదేరినాడు the king set out with great pomp.

అట్టహాసము* adj. Pompous, ostentatious, affected. బంధమైన.

అట్టహాసగాడు * n. s. A pompous or ostentatious man. బంధగాడు.

అట్టాయెనా (from ఆయెను it happened.) If it be so. యిస్తేనట్టాయెనా if you were to give it.

అట్టాలము * n. s. A chamber built over the gate of a fort, an upstairs house. A palace. కోటవాకిటిమిదియిల్లు, సౌధము, రాజగృహము, మిడ్డెయిల్లు.

అట్టాలకము* n. s. A room on the top of the house. A house built over the gate of a fort. ఉపరితనగృహము, కోటవాకిటిమిదియిల్లు.

అట్టి adj. pron. Such, like that. అటువంటి. A. 2. 65. అట్టివెట్ట. బీట్టి అటువంటిగ్రీక్షుమందు. అట్టివాడు that man. అట్టివాడే that very man.

అట్టిట్టు adv. Decently, pretty well. Confusedly. అయినమట్టుకు, అరలకుతలము. N. 9. 169. రతిమధ్యమునలేచిరమనుదుట్టుటిచిరయనుచునట్టిట్టుచుట్టుకొనియొక్కరు. వాడుయివూరిని అట్టిట్టుచేసివెళ్లి నాడు He ruined this place.

అట్టిట్టుగా adv. In a confused state. అనగాతలలకుతలమయ్యేటట్టుగా. N. 9. 166. మహిభాగముట్టిట్టుగా. వానికియిచ్చుడుఅట్టిట్టుగావున్నది he is on the edge of the grave.

అట్టిడ adj. pron. Just such a man. అటువంటివాడు. ABA. 2. 211. M. XII. 2. 19. అత్యంతమునేడ్రజెప్పినతడట్టిడ, అనగాతలరుఅటువంటివాడు. M. XII. 6. 284. నీవట్టిడవనుకెరుగవు. ib. XII. 5. 374. తడియవిద్యావచనంబులంజనకుడట్టిడమైవెరిగంగ్యతార్థరక.

అట్టిడ (interrogative pronoun) Is it such.? అటువంటిద. OG. అటువంటిదేననుట. P. 3. 370. ముం

జలువయొకందట్టికయై. ib. 3. 409. అదియట్టిక.
టీ॥ అదియేకంటె.

అట్టిక (interrogative pronoun) Is he such a man ?
అటువంటికాదా. OG.

అట్టు or అట్టుగా (a particle) So that, as, according to. అరకువచ్చేటట్టు వ్రాయ write a letter so that he may come, for him to come. మీరు చెప్పినట్టుగా చేస్తే I did as you bid me. ఆయన చెప్పినట్టు according to his order. వాడు అవతల పొయ్యేటట్టు అగునట్టాడు he seemed as though he would go further. నేను చెప్పినట్టు చేసినాడు he did it as I directed. వాండ్లు సాగిపోయినట్టు గా చెప్పెను he said that they had passed on. T. 4. 30. వెలువకెదురీదినట్టుగా.

అట్టు plu. అట్టు n. s. A cake roasted or baked (on an iron plate.) కాంబవము, పెనముమీదవందినది. A comb of wax. ఇందున గురించి పూరంతా అటుదికినట్టులు వుండునట్లుది the whole town is in a stir about this. (Homer, Odys. XX. 10.) The whole town rings with the news.

అట్టుక n. s. A loft, under the roof of a house, like a shelf. సామానులు వేళి పెట్టడమునకై వుండేది. S. 3. 179. ఉధికుండుండెడునట్టుక వై.

అట్టుకట్టుట v. n., To be formed ; as a cake, or as a hive. అట్టువరయేర్చుదుట.

అట్టుగాక or అట్లాగాక adv. Without being so. అట్టుచుట్టినవాలు n. s. An exact description. యావత్తువరము.

అట్టుల adv. As soon as, soon after. వెంటనే. H. 2. 47. వెట్టుదిగినచ్చినట్టుల.

అట్టువ n. s. A loft under the roof of a house, like a shelf. సామానులు వేళి పెట్టడమునకై వుండేది. G. 11. 44. మరియొక్కరినట్టువమీదదాచి. H. 4. 66. ib. 4. 80.

అట్రే See on అట్టే, The final long vowel ē is sometimes shortened in metre.

అట్టెడ, అనగా కూర్చున్న పిట్టిన ధాన్యమును జల్లించే తెకవిధమైన జల్లెడ అంటారు.

అట్టేతో adv. Immediately after. ఆ వెంటనే. A. 4. 127. ఎలగోలుజలుకు న్నెళ్ళ చెళ్ళ నేటవా, ల్పడిగా లినట్టిండ్లు వడలిరసగ, నట్టేతో వడగండ్లకట్టలులుడు కూర.

అట్టే for అట్లాగే adv. Thus. So. In the same manner, as it was. అట్టేవుండనే leave it as it is. సెప్పి అట్టేవున్నది the pain is in the same state. అట్టేపోయినాడు He went off straightway. అట్టేమాట్లాడుతూవుండినాడు he was talking straight on. అగుర్రములట్టేవున్నవి The horses are as they were : they are untouched.

అట్టేల Why so? అట్లాయెందుకు. BD. 4. 1993. అట్టేలదాయరమ్మనికొంగువట్ట.

అట్లు adv. Like, as. వాడు చెప్పినట్లు as he desired. ఎక్కుటియట్లు as usual. శత్రువులట్లు like enemies. M. XII. 4. 360. తనయట్లువంజివారును people like himself.

అట్లరదై n. s. Cake-day, a feast that falls on the new moon in the month of Aswija when women offer buns in payment of vows. అట్లు is the plural of అట్టు.

అట్లా adv. So, thus. అట్లాచెప్పినాడు he said so. అట్లావున్నది it is thus. అట్లాపో go there. యట్లా రా come here.

అట్లాగంటి, అట్లాటి adj. Such. అలాగంటి, అలాటి.

అట్లాగా Is it so? అలాగా.

అట్లాగు adv. Thus, so. అట్లాగే just so, yes, very well. అలాగు.

అట్లాటి adj. Such, like this, like that. అలాగంటి.

అట్లు (a particle) So, as, according to. అట్టేని if so.

అడ n. s. A lump, clot, mass (as of dates, sugar, hair &c.) కుడ్డ. చింతకుండడలు lumps of tamarind. తలఅడలుకట్టుక పోయినది the hair became matted, all the tresses are matted together. A. 2. 112. ఉచ్చివరుగుటడలు.

అడంగుట or అడగుట v. n. To sink, be depressed, humbled, abated. To be concealed. అగుట, నశించుట, మట్టుకుడుట, దాగుట. (అడంగుట, మరణము ABA.) T. 4. 156. గర్వమడంగుట్రొక్కి. A. 4. 30. ఊరిహరికృష్ణియట్టియడగఁగిరియందు నేసెర. Siva. 6. 47. ఉడునడగి. టీ॥ వాడిచెడి. ib. 3. 45. పారువుడరువులనిడలనడంగి. టీ॥ దాగి. P. 2. 166. అడగనితేమిపొట్టుమారలయ్య

నుధీరుడౌగా నెకశ్చదుకౌ. టీ॥ తగ్గరి. Vema. 3. 170. అండులొనికంపులడగనట్లు. ABA. 2. 424. అడంచుట v. a. To slay, kill. వధించుట. KB. చంపుట.

అడంచుట or అడపుట v. a. To depress, humble, abate, quench, ruin, destroy, smite. అణచుట, నశింపజేసుట, చంపుట. Lavanya. 52. మోహము నడంచవశమటే. Vema. 1439. శక్తులనునడంపుశంకరుడేదాని. ib. 2160. శుంచభూతవికృతిప్రకృతిని దనుతేక. Swa. 4. 132. అడపుమడైత్తుని. టీ॥ శంకూరించుము. N. 10. 34. నిశాచరాచారముదను. టీ॥ మాన్యదానకు. P. 4. 43. ఎలనాగరోగముదనుంగలమందులు.

అడకత్తు or అడకొత్తు n. s. Nippers for cutting betel-nut. పోకలుతునకలుచేసేటిది. T. 3. 91. అడకొత్తున సెత్తునుమామ గారి దేవిరినమాత్ర.

అడకువ or అణకువ n. s. Submission, obedience, politeness, yielding. విసయము. D.

అడగగొట్టుట v. a. To subdue, keep under, refrain, control. అణగదొక్కుట.

అడగట్టుట v. n. To become clotted. ముద్దకట్టుకొనుట.

అడగించుట v. a. To keep under, quell, depress, refrain, crush. అణచుట, పోగొట్టుట. A. 1. 13. అరవిందములబొక్కులడగించుజిగితాచ్చునాయశంబుగన్నుదోయితోడ, రూపుడగించుట to slay, ruin, destroy. చంపుట.

అడగు n. s. Libel, blame, ill-fame, bad name. Clamour, disturbance. అపవాదము. ABA. రవ్వ, నిండ. D. రట్టు.

అడగుట See అడంగుట.

అడవిపడుట or అడివిపడుట v. n. To be rash or precipitate. To bounce, hop. ఆత్రపడుట. (మిట్టిపడుట. D.) M. X. 2. 43. దైవ్రాపహతంబులైనకార్యంబులసిద్ధిబొందునెయడవి పడవలువడుచి చారించుకొందమనుటయు.

అడచుట or అడంచుట v. a. To depress, humble, abate, quench. To ruin, destroy, smite, cut off. అణచుట, వధించుట, కొట్టుట, నరుకుట. N. 1. 197. అనినాగ్రహ మొదవలొనడవి సెలవివారగానవి. టీ॥ మనస్సులొలగచుకొని. ib. 2. 255. నిర్ఘోషముడచి. టీ॥ మాపివేసి. ib. 4. 103. భాస్వరులనడ

చి. టీ॥ కొట్టి. Swa. 4. 161. కరాంగుళంబులుడెగనడచె. టీ॥ సరికెను. P. 1. 107. కరటులమేల్చడంబడచి. టీ॥ పోగొట్టి.

అడచేయుట v. a. To knead and make into a lump. ముద్దగాచేసుట.

అడతెంచుట v. n. To come. వచ్చుట, పతించుట. Vish. 2. 50. భయదాటలులకడచుంబు సేయన్నడతెంచితినినునన్యులు మెత్తురె.

అడదడి n. s. Reign, rule. ఏడము, ప్రభుత్వముచేయడము. ఆయనదేశము అడదడిచేస్తూవుండిరి he ruled the country.

అడదశగిరియ, అడదశకతై or అడదశవల్లంటి n. s. A lady in waiting; who carries her mistress's betel nut pouch and serves it out. తాంబూలము మడిచియిచ్చేబోనకతై. Satyabha. 3. 143. అడదశగిరియయిచ్చుచిదెంబుగైకొనక. N. 9. 465. అడదశవల్లంటి.

అడదశత్తై n. s. A board used for smoothing a ploughed field after the grain is sown : in effect corresponding with a roller. కయలొవిత్తనమువిరిమిట్టపల్లములేకుండానిరదడమునకైయెద్దనుకట్టితోలేమాను.

అడదశతడద, or అడపాతడపా adv. Now and then, occasionally. అప్పుడప్పుడు.

అడదము n. s. A pouch for betel-nut; a barber's case for razors. తాంబూలధాని. ABA. వక్తలాకులు పెట్టుకొనేసింది, మంగలవాడుకత్తులు పెట్టుకొనేసింది.

అడదశర n. s. A lump, a clod. ముద్ద, అట్టు. అడదశరగట్టుట to become a lump. ముద్దకట్టుట.

అడపుట or అడుపుట v. a. See అడంచుట.

అడపుట v. n. To be held or contained. పట్టుట.

అడదశని, అనగా అరదశని. Mandhat. 6. 151. వెడదలుగాగవిష్యురువ్రవేసేటంబులసెక్కిక్రొలసెనాల్లడదశకపుటిపుటిపురెగయంబడి. టీ॥ సెనాల్లడదశక, సెనాల్లడదశకను, అనగా పట్టక.

అడపాద or అడాపాద n. s. Signs, traces. KP. 7. 46. జాడ, అచూకి.

అడరించుట v. a. To do, make, perform; to discharge a missile weapon, to shoot an arrow. చేసుట, వేయుట. N. 2. 524. అట్టహాసంబడరించి. Vijaya Vil. 2. 173. తడవాయభూప్రదక్షిణమడరింపగబోయియమ్మహమహుడుకుడంపడి. M. VI. 3. 32. పట్టుతోమరంబులుదడునాలుగడరించు

అడ్రెంబి. Dab. page 101. మహాశరమునీంధిం
వి, యాభిషునుకునివైయదరించెనదను. ib. 106. అ
తివేగగరుడాశ్రువుమదరించునదియ.

అడరు n. s. Grief, sorrow. దుఃఖము, మనోదుఃఖ
యాదుమైనవిచారము. D.

అడరుట v. n. To arise, issue, to come. To arise,
as fear. To be fit or proper : to shine. శ్రుట్ట
ట, కలుగుట, జనించుట, వచ్చుట, భయపడుట, ఒ
కప్పుట, ప్రకాశించుట. Swa. 3. 83. అడరునదీన
భానుకిరణానమంతి. అడరు, అనగాభయమంతే.
T. 1. 10. శ్రుదమింతలబుజాదనదరుకోరికెగన్న
మిన్నేరుదిగుటకుమెట్టుదొరికె. టీ॥ శ్రుట్టినటువంటి.
ib. 3. 142. అడరునిట్టారులపలుశ్రుదెలుశ్రు. N.
5. 149. కడువదిసదరుపెదపెదలకుజిదిసి. టీ॥ అతి
వేగముచేరెశ్రుట్టే, వదిసదరు, వేగజనితమైన. A.
pref. 10. అడరుగకాశ్రుధారలుమహాముఖాంత
నుభాంబుధారలు. టీ॥ శ్రువికినటువంటి. ib. 5. 9.
అయదుమరిదొమ్మిగెల్వ నదరుమరునికాలాయనీచ
క్రమరంతరలోయన. టీ॥ కదియుచున్న. S. 3. 240.
ఇంటిబలుకుక్కులదరికూయనదరుభయమునగుక్కుమి
క్కునక. కలిగినదీరిచేర. UR. 6. 160. అడరెడువే
ట్టమెంతారులయంతినయత్తుడు కాగిందినప్పుడు
జనియించుసాత్వికశ్రుపొల్పురనూశ్రులకాంతరంబు
లుక. అనగాశ్రుకరిమెకరుతాననప్పుడు కలిగినదీరిం
తోడుము. N. 5. 156. శ్రువాహవేగంబున వెండుకు
దితోడనదరుపెదపెదకొండలగండోకులంబుల. టీ॥
వస్తూవుండేటి. ib. 5. 158. లోకులవెలికినదరుమా
క్తికంబులనిగ్గులు. టీ॥ లోకులికివెలికినస్తూపాహూ
వుండే. BD. 2. 1068. వననిధిరంబుననువారివారి,
కుదివదిశ్రుప్తుకుల్బదకుండభక్తు, దదరుచుజుట్టలం
బాధీశయనుచు. P. 4. 230. పెదంగదరువేటికలపె
ట్టిదాటవచ్చు. N. 1. 130. శరయోజనాయతోన్నత
మహాపాతీనసీంఘసీంఘటితఘర్ష ముననదరు. టీ॥ ఒ
ప్పుచుండును. ib. 2. 376. రేహయనదరుబారెడు
క్రియజడబాది. టీ॥ ఒప్పుచున్నటువంటి. M. 4. 55.
లలితలోచనదీశ్రులదరునుంకించినయాగయాగ. BD.
4. 2075. మదిబాలుమారయ్యమహాసీయచరితము
దరంగజవివనసథితోవినిన. H. 1. 89. ఇంకుదర
క్రోరుగదత్తు. ib. 2. 60. ఘననికంతాఘాతనినద
కుదర. ib. 3. 245. దేహముముద్దు, నపురాయనిజను
లుపొగడయావిదయదరుక. ib. 3. 3. మృగీమదం
బదరెడుకుట్టరీరె.

అడలగొట్టుట or అడలంగగొట్టుట v. a. To lose, do
away. పోగొట్టుట. H. 5. 57. కరువులంగుక్కడలం
గగొట్టి.

అడలించుట v. a. To frighten, bully. To do, make,
perform. అడలించుట, గద్దించుట. ABA. చేసుట.
P. 3. 205. ఒండురెండుగావారదలింతురేటిసెరవా
దితనంబది. టీ॥ ఒనర్చురు.

అడలు n. s. Grief, sorrow, misery, fear, terror.
దుఃఖము, భయము, (అంగద, వెత. OG. విశత్తు
KB.) H. 1. 223. అడలువేదనచేకృత్యాస్యామి
యనుచు. N. 6. 99. తంద్రితరువిదబెల్లదరునదలు
న. టీ॥ భయముతోడను. Swa. 6. 11. మనంబునం
బాదమియుండునదలు అచ్చుదలంపునంబారిస.
టీ॥ అడలు, విచారము.

అడలు adj. Grieving, fearing. వ్యాకులకుడే, భయ
కుడే. Swa. 3. 13. అడలురతిమణిచండంబున. టీ॥
యెడ్చుచున్నుత్తభభార్యమైన శ్రీకృష్ణమైనరతీదేవివ
రనే.

అడలుచుట v. a. To daunt. భయపెట్టుట.

అడలుట v. n. To grieve, be in sorrow, be afraid.
దుఃఖపడుట, చింతించుట, భయపడుట, వ్యాకు
లకుడుట. (ధ్వనిగారోదనముచేసుట. D.) P. 3.
379. అడలునలముద్దుకుట్టికజియకుమని. Swa. 2.
18. ననునిముసంబుగానకయన్నయారెల్లనరయు
మజ్జనకుడెంతదలుసెక్కి. N. 2. 264. అద్విడుముం
గనిహరియింతుంగునముగాకదలంగక. టీ॥ భయ
కుడగానే. P. 4. 526. నేనెట్లుచేకుదిరిననునద
లుక. టీ॥ భయకుడును. N. 3. 70. అతనికొకకూ
తునిబిల్వోనదలుతంద్రి. ib. 4. 59. దైత్యసాంబ్రా
జ్యలక్ష్మీచండముననదలు. టీ॥ భయకుడుచూపుండేటి.

అడవ adj. Old, damaged. పాతవైన, బహుదినాల
వైన. అడవశరుకులు old damaged goods. అడ
వఅప్పు a bad debt.

అడవి or అడివి adj. Wild, of the forest, or des-
ert. వనసంబంధమైన.

అడవి plu. అడవులు n. s. A forest, wilderness.
వనము. D. కాననము.

అడవిఅవిక n. s. A tree, called Bauhinia par-
viflora.

అడవిఅముదశ్రుచెట్టు or కొండామదశ్రుచెట్టు n. s.
A shrub, called Jatropha curcas.

అడవికుక్క n. s. A forest dog, or wild dog ; the
D. says తోడలు a wolf. This is wrong.

అడవికోకి n. s. The wild bird called Jungle fowl. వనపక్షుటము.

అడవిచిక్కుడు n. s. A kind of beans growing wild. Dolichos tetraspermus.

అడవిచెట్లికూరచెట్టు n. s. A shrub; croton repandum.

అడవిచీర n. s. A plant, a sort of Ghosha with white flowers. ధామార్ద్రము. ABA.

అడవిమల్లె n. s. Jasminum angustifolium. ఆస్ఫోటము. ABA.

అడవిమామెన n. s. A plant called అటకమామిడికల్లిక. D.

అడవిముగ n. s. A plant. Hedysarum sennoides.

అడవిమొల్ల n. s. A sort of jasmine (Jasminum auriculatum) Globe amaranth. అనగాయాధిక. ABA.

అడిగము n. s. ఎడ్లమీద వేసే కంట్లములలో భేదము. H. 5. 111.

అడిగర్ర n. s. A sandal, a shoe. పాదరత్న. L. 18. 57. హరగణంబులకెల్లనడిగర్రననిన.

అడిగొనుట or **అడుగుకొనుట** v. a. To beg, intreat. వేడుకొనుట.

అడిగండ్లుమలిగండ్లు n. s. రాయితప్పనూకనుచ్చు అని తోచినది. Vema. 3. 34. చేసెనులవిఅడిగండ్లుమలిగండ్లుతిరిపెమిదెడుకటికచేమలెల్ల.

అడివిశుడుట or **అడవిశుడుట** v. n. To be in a hurry, to be impatient. ఆతురశుడుట, త్వరశుడుట. (మిడిశిశుడుట. D.) M. X. 1. 43. దైవ్రాశిహతంబులగుకార్యంబులు సిద్ధింబొందునెయిదివి శుడవలదు. Sumati. 27. తడవార్యకరయమోర్యకకడు వేగిరమడవిశుడినకార్యంబగునే.

అడిదము n. s. A sword. అడ్డము. ABA. KB. తరవారు. D. కత్తి. N. 4. 204. అడిదంబురుళి పింఛిమెదమీదవైచిన.

అడివీరపు adj. Excessively proud. మహత్వైసగర్వముగల. M. VII. 4. 171. వడముడిభజవిక్రమంబువారలమనమె, పుడువినమొకనునివినమెయిడివీరపుతులువగలుచునపెపాండవులక.

అడిమె n. s. A bond-man; a slave; slavery. దాసుడు, దాసీత్వము.

అడియాలము n. s. A sign, token. లాంఛనము, చిహ్నము. అడియాలముకట్టుట to recognise. గురుతుకట్టుట M. IV. 5. 224. బిరుదులతోడి, గొడుగులునడియాలంబులతోడి, సిద్ధంబులువైపించుకొని.

అడియాశ n. s. Empty fancy or hopes. అంధనికోరిక. D. వట్టిఆశ, దురాశ. ABA. 1. 173. ఆధాశవిలసిల్లునడియాశయనగజు. P. 3. 196. ఇట్లునున్నహిరవిశ్లేషవేదనాజాతవేదనభేదంబున నారాటంబుముట్టియడియాశకుననుగురుశురీత్యబంధంబాలక. టి|| పాండవేనికోరికచేతను. HD. 1. 1023. ఆనైతిక్యగమేదఅడియాశలేద. Chandra Rekha. 2. 82. ఎక్కడినీలాద్రివిభుండెక్కడియడియాశవలపులివిగూడవికాగుక్కినపేనుతెరంగునగిక్కుమనకజనుమునైజగేహంబునకుక.

అడివి n. s. See అడవి.

అడిపుత్తులు n. s. Sandals. పాదకులు. BD. 5. 1091. జన్నిదంబులసిక్కుజడలును దెట్టియడిపుత్తునించుకన్పడముసంధించి. B. Padya. 5. 251. క్రిందనడిపుత్తుశవరించిరిర్రసజ్జ, వస్త్రమునుబాదివిగళమునవరుగట్టి.

అడుకులు for అటుకులు.

అడుక్కునుట v. a. To entreat. బతిమాలుకొనుట.

అడుక్కునినుట for అడుగుకొనినుట v. n. To live by alms. తిరిపెమెత్తుకొనిజీవించుట.

అడుగు n. s. The foot, the footstep, a pae, step, the bottom, basis. The foot measure, containing twelve inches. One line of verse. Thus four "feet" make one stanza, or quatrain. చెట్టుఅడుగు the foot of a tree. అడుగురాయి a lower stone. కొండఅడుగునవుండేవూరు a village at the foot of a mountain. ఆకథనుఅడుగునుంచిచెప్పు tell the story from the beginning. కుండఅడుగు the bottom of a pot. అడుగుంట్లోయుట to cut off by the root. అడుగుతోవెళ్ళగించుట to eradicate, to root out. అడుగారిపోవుట to be utterly ruined. నామాటకుఅడుగుదాటకు transgress not my command. వానిఅడుగులజాడకట్టుకొనిపోయినారు they traced his foot-steps. అడుగుడుగున or అడుగుడుక్తు step by step, now and then, frequently, often. అన్నముఅడుగంటినది the rice has burnt at the bottom of the pot.

అడుగుట v. a. To ask; question, beg, solicit, demand. ఇచ్చునుట, ప్రశ్నచేసుట. వాండ్లుమాకుడుచునుఅడిగినారు They asked my daughter in marriage.

అడుచుకొనుట v. n. To contract, choke, be stopped. ఆకాలవహాయినుకఅడుచుకొన్నది the sand

has gathered or accumulated in the channel, the channel is choked with sand. వానికొప్పుడుచుకొన్నది he has an oppression of the breast. కొంతుఅడుచుకొన్నది, మాట్లాడకూడలేదు his throat is contracted, he cannot speak.

అడుచుట or అడంచుట v. a. To beat, strike, break. To destroy. కొట్టుట, నశింపజేసుట. D. P. 1. 729. ఎమ్ములిరియగిలితో నడిచిన.

అడుపు n. s. A stroke, blow. చెప్పు. A. 6. 28. బంబోరద్దానరియడుపుంబడపంతులం.

అడుసు n. s. Mire, mud, clay. బురద. D. ఆవ్యవహారము అడుసులో నాటిన స్తంభముగావున్నది the matter is uncertain as a weather cock. (lit. like a post in a quagmire.)

అడ్డ or అడ్డము adj. Cross. తిర్యక్తు గావుండే. అడ్డగోడ a crosswall. అడ్డజలక a cross-plank. అడ్డదోవ a crossway. అడ్డదూలము a cross beam. అడ్డహట్టా a cross mark worn by the Hindus on their forehead. ఆదిగ్గన అడ్డపాడు గాయెత్తుకో take the infant on your arms. వాడు అడ్డదోవలుతోళ్లుతున్నాడు he goes the wrong way to work, he takes the short cut. అడ్డకర్ర a cross-piece of timber: an obstacle: a bar. See అడ్డము.

అడ్డ n. s. A dry-measure equal to two manicas. రెండుమానికలకొలది. D.

అడ్డంకి n. s. Hindrance, obstruction. ఆటంకము.

అడ్డకట్ట n. s. A dam or bank, an embankment. నేతువు, చేలకున్నప్పునిచేలండుదుకట్టినట్టు. D.

అడ్డకట్టు n. s. A quilt or petticoat worn by a బ్రహ్మచారి without a gochi. కచ్చము లేకుండా మొలకుచుట్టుకొన్నట్టు. వాడు అడ్డకట్టుకట్టుకొని తిరుగుతున్నాడు he wears the lower garment without the కచ్చము that is, he is not yet married.

అడ్డకర్తి n. s. అనగాటట్టము.

అడ్డకన్న n. s. A cross piece, the cross selva in cloth. అడ్డముగావేసినకర్ర, అడ్డఅంచున్న.

అడ్డకర్రలు n. s. Obstacles, obstructions, hindrances. విఘాతము. నాకుని అడ్డకర్రలు వేస్తున్నాడు he throws difficulties in my way.

అడ్డగ n. s. The fraction called half a fanam. రూకలోగగము.

అడ్డగించుట v. a. To hinder, obstruct, stop, arrest. విఘాతముచేసుట, ఆటంకముచేసుట, నిరోధించుట, వారించుట.

అడ్డచావు n. s. A cross beam. అడ్డచాశము.

అడ్డతల n. s. A narrow projecting head: having a narrow forehead. నిడుపుతల.

అడ్డనము n. s. A shield, buckler. కాలు. D.

అడ్డపట్టుబాల n. s. A child in arms; an infant. శిశువు. Sar. D. 369. అడ్డపట్టుబాలుడటవేయొయ్య.

అడ్డపట్టె n. s. A thick board used for smoothing a ploughed field; after the grain is sown: this is drawn by two oxen. మడిసమనుచేసేమాను.

అడ్డకుడుట v. n. To obstruct, impede, interpose. విఘాతమవుట, వారించుట. నాకునికొడ్డకుడ్డాడు he threw obstacles in my way. భార్యనుకొట్టబోతేకొడుకుఅడ్డకుడ్డాడు as he was going to strike his wife his son interposed. నేనడ్డకుడకపోతేవాండ్లుచత్తురు had I not interposed they would have died.

అడ్డపాటు n. s. Obstacle, hindrance, obstruction. అడ్డి, విఘ్నము. ABA. P. 4. 269. శివగణనాయకాయనినకీప్రముకార్యములడ్డపాటులేకవు. అడ్డబాసి n. s. A nose jewel. నాసాభరణము. D. బులాకి.

అడ్డమాడుట v. n. To contradict. విరుద్ధముగాచేయుట.

అడ్డహను n. s. A cross bar.

అడ్డమిడుట v. a. To place before. నడమపెట్టుట.

అడ్డము n. s. Obstacle, hindrance, obstruction. A screen, any covering. A security, a pledge. అభ్యంతరము, ఆటంకము, చాటు, తాకట్టు. నీమాటకుఅడ్డములేదు no one will resist you. వాండ్లకుమాకుగోడఅడ్డముగావుండినది there was a wall between them and us. లెకనగనుఅడ్డముపెట్టియరువైరూపాయలులేచ్చినాడు he pawned a jewel and got twenty rupees. నాకునికొడ్డమువచ్చినాడు he opposed my endeavours. మొగుణ్ణిఅడ్డముపెట్టుకొనితానేఅన్నికనులుచూచుకొనిపోయినది she used her husband as a screen and carried on the business. వాడుఅడ్డవాట్లువేస్తున్నాడు he throws impediments in the way. వాడురండికిఅడ్డమాడుతాడు he opposes or contradicts his

father. తిరు కతిపావ్యలో గామాదేవుల అడ్డ మన శ్రవి there are three rivers in the way to Tirupati. ఏదో పుకటివచ్చి అడ్డ ముకడది something has got in the way. వారికి అడ్డ ముతలినారు they interrupted him. కొంత దూరము దోవనే పోయి అవ తల అడ్డ మురిరిగినాడు or అడ్డ ముతోక్కి నాడు he went along some way and then cut across. BD. 4. 1532. కరాగ్రములు దృష్టులక అడ్డ మిడుతు. అప గాచేతితో కండ్లను మూసుకొని. అడ్డ ముదిగట ముగాలిచినాడు he drew lines crosswise and lengthwise.

అడ్డము or అడ్డమైన adj. Cross. తిర్యక్తైన. నన్ను అడ్డ మైనమాటలు అడిగినాడు he reviled me. అడ్డ మైనకూళ్లు any food that comes to the hand. అడ్డ మైనకూళ్లు కుడిచినాడు he ate unlawful food. నాకు అడ్డ మైనపని పెట్టుకున్నాడు he employs me in anything that comes to hand. See అడ్డ.

అడ్డముగా adv. Crosswise, across, transversely. తిర్యక్త గా. చెట్టుకండ్లకు అడ్డముగా వున్నది the tree intercepts the view, the tree is a screen. నేను అడ్డముగా నిలిచిరి I stood in his way.

అడ్డవరుసగా adv. Across the page, not perpendicularly. తిర్యక్త గా.

అడ్డశరవు చెట్టు n. s. A tree (Justicia adhatoda) అటరూపము.

అడ్డశరము n. s. A medicinal shrub, Justicia adhatoda. అటరూపము. D. The leaves are scattered among clothes to preserve them from insects.

అడ్డసారెలు or అడ్డసాళ్లు n. s. plu. Dice. సోగటాల పాదికలు. M. VII. 1. 237. యిచ్చిడిచట పాసిననే యవిమత్సాయకముల అడ్డసాళ్లే. ib. VII. 5. 29. శ కునిచేతియడ్డసారెలుగావు గాండివిముక్తబహుశటి వృణామూర్తి.

అడ్డసాళ్లు n. s. plu. Furrows that cross others. తిర్యక్త గావుండే లాంగలపద్ధతులు.

అడ్డాదిడి adj. Froward, perverse. ఏడాగాడ మైన. నన్ను అడ్డాదిడిచనులకు శుశువుతాడు he employs me on idle jobs. అడ్డాదిడిమాటలు అడబోకు do not speak perversely. A rhyme says అడ్డాదిడిమాటలు వడ్డారముతోడ బలుకువానానినే.

అడ్డి n. s. Delay, hindrance, obstacle, impediment, obstruction. విఘ్నము.

అడ్డిగలు n. s. A jewel worn by women about the neck. కంఠాధరణవిశేషము. రెట్టగుండడిగలు a kind of the same.

అడ్డు n. s. A screen, any thing that affords concealment. చాటు. D.

అడ్డుగ n. s. The fraction called half a fanam. శుభ్రము. ABA.

అడ్డెడు adj. One అడ్డ of grain &c.

అణచుట, అణచుట or అణచుట v. a. To depress, humble, abate, quench. To ruin, destroy. క్రిందికి పడుముట, శాంతిబొందించుట, సశించుచేసుట.

అణకట్ట for అనకట్ట n. s. A dam.

అణకలువైచుకొనుట or అణకలువేసుకొనుట v. n. To go wrong, turn restiff, as a bullock which turns the wrong way in the yoke. ఎద్దుగానిగుర్రముగాని సుగడయరుదుగుట, మొండివేసుకొనుట. Zacca. 4. 51. వెగడొందిరవతేరి సుగలగట్టిన యట్టివాశంబులగలువైచుకొనియె. తిన్నగాజరగనియక మాటిమాటికి అణకలువేసుకొంటాడు without going on smoothly he now and then turns restiff.

అణకువ n. s. Modesty, politeness, humility, submission. విసయము.

అణగగొట్టుట v. a. To beat down, suppress, crush. కుంకగొట్టుట, ఘనీకరించుచేసుట.

అణగారుట v. n. To be extinguished, to be quelled, to subside. కుట్రమరతకపోవుట, చల్లారుట, అణగుట, సశించుట.

అణగించుట v. a. To keep under, quell, depress, refrain, crush. అణచుట, పోగొట్టుట.

అణగుట v. n. To be suppressed, humbled, abated, quelled or calmed. To be ruined; to be concealed. యట్టుపడుట, శాంతించుట, సశించుట, చాగుట.

అణచడము n. s. Compression. అడమడము.

అణచుట or అణచుట v. a. See—అణ—

అణిమ * n. s. One of the supernatural faculties, extreme minuteness, invisibility, the subtle and invisible state assumable by a deity. శివ లీలావిభూతిభేదము, అణిత్వము. SC. అణిమనిచ్చుడు one who possesses the faculty.

అణియుడు * n. s. He who is very small. అతిసూక్ష్మమైనవాడు. A. 6. 148. అణిసమూహములకు నునదీయునిన్ను. టీ! అణిస్వరూపముగలవారిని.

అణు or అణువు * n. s. An atom. లేశము. అణుమధ్య
a slender waisted nymph.

అణువున See —

అణువుల v. n. See —

అణువుల v. a. See —

అణువు n. s. A kind of hawk. శ్వేనము, డే. KB.

Swa. 4. 84. ఉడువీధి పరగువ సైక్లయణువు.

అణువు * n. s. An atom. లేశము, సల్లకరిన్ని.

అణువును అణువును యెరగను I know neither good
nor bad about it.

అతడు pron. He, that man. ఆయన.

అతంత్రము * adj. Unstable, infirm, weak. De-
pendant, subordinate. అస్థిరమైన, అస్థిరతంత్ర
మైన. నన్ని క్షణదలతంత్రముగా విడిచినారు they
left me in the lurch.

అతంత్రము n. s. (a bad phrase) Unstability ;
weakness. Dependence. అస్థిరత, అస్థిరతంత్ర
ము.

అతరించుట v. a. To excel, surpass, transgress.
మించుట, అతియించుట, అతిక్రమించుట. KP. 6.
246. ఇందువదనలమందగమనశ్చిహ్నమునంతరించు
తుకుతుకయమునకు శ్రీతికూలంబగుచు. Nara-
simha Puran chapter 1. అంబుధి సాదంబునతర
రించుచు బలవంతమున బాంబజనశ్చిహ్నంబు. Padma
Puran. Chapter 10. శృంగుల హేతి వ్రాతభీషణద్య
తిహామర్క మందలరుచినతరించుట.

అతగాడు or అతగాడు pron. He, that fellow.

అతగడు n. s. A pining creature, a poor wretch.
బలహీనుడు, దీనుడు. L. 5. 14. అతివీరుతో కలహ
ము పెట్టుకొన్న అతగురీతి. M. VI. 70. అతగులచే
వృశకుడు బలవృశకుడై ట్టుబదనంతరించునదే. BD.
1. 221. అతడుదయమతినెల్ల నగుచునతలైచా
రిమింతునరవిరిగంట.

అతడు or అతను n. s. pron. He, that man. ఆయన.

అతనికతనే of himself. ఒకాతను somebody.

అతను or అతనువు * n. s. The "bodiless," in-
corporeal god, i. e. Cupid. మత్తడు. H. 2.
61. అతను శహము, అనగా మరుణిలు the pudend-
um muliebre.

అతర్కము n. s. Transgression, wickedness,
offence. అతిక్రమము, దుర్మార్గము.

అతర్క్యము * adj. Incomprehensible, unsearch-
able. ఉహించుకూడని. Lalito. 8. 27. అనాజ్ఞ
సాతీతమతర్క్య వైభవం.

అతలము * n. s. One of the fabled subterraneous
regions ; the upper division ; supposed to be
immediately below the earth. శ్రవణమందిరం
తాళము, భూలోకముకిందలొకము.

అతలకురలమవుట v. n. To be routed, scattered,
dispersed. గలిగించువుట, తారుమారౌట, చెడిరి
పోవుట.

అతలకురలము * n. s. Disorder, confusion, dis-
turbance. అల్లరి, గలిగిరి, గత్తర, చీకాపు, తారు
మారు. అతలకురలముచేసుట to make a bustle
or great noise, to cause a tumult or confusion.

అతలకురలముగా adv. In confusion. అల్లరిగా.

అతని * n. s. Common flax : Linum usitatissi-
mum, also A leguminous tree, the leaves of
which are dressed and eaten. (Coronilla
grandiflora.) ఉను, అనగా అగ్నిపెట్టు.

అతారము * adj. Unfaded, fresh. వాడని. Vasu.
3. 189.

అతి * (a particle) Over, beyond, exceeding, very
much ; extreme, vast. అధికమైన. A rhyme says
అతిదానాద్దశకర్ణ్య, అతిలోభాత్పునాధనః, అ
తికామాద్దశక్రివః, అతిశబ్దత్రవర్ణయేత్. మెందు
కు అతికారాదు excess is always hurtful.

అతికాయము * adj. Gigantic. బ్రహ్మాండమైన. అతి
కాయుడు a giant. మహాకాయుడు.

అతికించుట v. a. To solder, cement, join, unite.
అంటించుట, చేర్చుట, జతచేసుట.

అతిక్రమము * n. s. Transgression, wickedness,
offence. అతర్కము, దుర్మార్గము. అతిక్రమము
చేసుట to transgress, to offend.

అతిక్రమించుట, అతిక్రమింపుట v. a. To transgress,
trespass, pass over, pass. ఉల్లంఘనచేసుట, గడు
చుట. యిప్పడు సమయము అతిక్రమించినది the
time has passed or gone by.

అతిమింఘలము * n. s. The craken or biggest of
fish. మహాత్తరమైన చేత.

అతిత్వరగా * adv. Speedily, with all haste. నిం
దాశీఘ్రముగా.

అతిథి * n. s. A guest, a stranger. తరగ్యహాతుడు.
అతిథిపూజ, అతిథిక్రియ, or అతిథిసత్కారము hospi-
tality, courtesousness.

అతిమధురము * adj. Very delicious ; delightful.
నిందారుచిగల, రమ్యమైన.

అతిమధురము n. s. Licorice, (*Glycyrrhiza glabra*) or the root of the *Abrus precatorius* which is used instead. యష్టిమధూకము, మధుయష్టిక.

అతిమాత్ర * n. s. A "pill too much." i. e. excess in medicine. అధికమందు. వాడుకయిప్పడునిండా

అతిమాత్రగావున్నాడు he has now gone wild.

అతిమాత్రము * adj. Exceeding; immoderate; excessive. భృశము, మిక్కిలి, మిక్కిలు మైన.

అతిమృక్తము or అతిమృక్తము * n. s. A creeping plant, *Gartnera racemosa*. మాధవీలత, శుభ్రవృక్షునిండు.

అతిరథుడు * n. s. A charioteer or warrior in a car. తేరుమాదనుండియుద్ధము చేయడములోగట్టి వాడు.

అతిరసము n. s. A sweet cake made of rice meal and sugar fried in ghee. పాకముకుట్టిన బెల్లము పిండికలిపితట్టితైలజీవము చేసిన భక్ష్యవిశేషము, అరిసెలు.

అతిరసాలకులక n. s. A baker's peel.

అతిరక్తము * adj. Superabounding, excessive. Other, different. అత్యంతమైన, సమీపికమైన, ఎచ్చురియున, ఇతరమైన. అతిరక్తగృహము the other house.

అతిరేకము * adj. Much, excessive. అధికమైన.

అతిరేకము * n. s. Excess. అధిక్యము. మోహాతిరేకము strong lust.

అతివ n. s. A woman. ఆడది. D.

అతివనశ n. s. A tree used in medicine; the bark is also employed in dying; it is of three kinds; white, red, and black. (*Atis*, or, *Betula*. అతివిష.)

అతివాసము n. s. The fast observed on the day preceding the ceremony in which oblations are presented to the manes of departed ancestors. శ్రాద్ధమునకుముందు పుక్తప్రాద్ధవుండేదినము.

అతివృష్టి * n. s. Excess of rain. అధికవాన.

అతివేలము * adj. Much, excessive, unlimited.

అతిశయమైన. SC. మిక్కిలుమైన.

అతిశయము * adj. Much, excessive. (In Telugu) Marvellous, wonderful, uncommon. అత్యంతమైన, చోద్యమైన.

అతిశయము * n. s. Excellence, pre-eminence.

ఎక్కువ. ఇదియేమి అతిశయము what great matter

is this? వాడుకదియూ పాయలుయిచ్చినది అతిశయమే his giving ten rupees is a wonder. యేమైనా అతిశయముకదా is there any thing particular or remarkable? వానికి అంతా అతిశయమే every thing is new to him.

అతిశయపడుట v. n. To be surprised or amazed. ఆశ్చర్యపడుట.

అతిశయముగా * adv. Excessively, wonderfully; uncommonly. నిండాగా, వింతగా. అతిశయముగాయిచ్చినాడుచో is it strange that he should give this?

అతిశయించుట or అతిశయిల్లుట * v. n. To overmatch, surpass. To increase, become augmented. మించుట, పొడుగుట, ఎక్కువఅవుట.

అతిసారము or అతిసారభేదము * n. s. Diarrhoea or dysentery. పాచనము. D. వాతాతిసారము a flatulent disease of this kind by which the belly is swollen. పితృతిసారము vomiting and purging: (*Mal-det-erra*, in the Portuguese phrase.) అతిసారముకనుపించుట to become ill of a looseness and fever.

అతీంద్రియము * adj. Imperceptible to the senses. అశ్రుత్యమైన.

అతీతము * adj. Past, gone, elapsed. గతమైన, అతీతకాలమైన. కాలాతీతమైనది the time is gone by. లోకాతీతమైన extraordinary, wonderful.

అతీతక్రియ * n. s. The past tense. భూతక్రియ.

అతీతుడు * n. s. He who has passed or gone over. గడిచినవాడు. Thus వేదాతీతుడు he who has perused the Vedas.

అతీవ * adv. Much, very much. మిక్కిలి.

అతుకు n. s. Junction, union, a joint, patch, jointure, seam. జతకరవిసది. D. సంధానవసన ఖండము. ABA. అతుకులబ్రతుకు living as a cuckoo in another man's house.

అతుకుట v. a. To solder, cement, join, unite to. అంటించుట, చేర్చుట, జతకరచుట.

అతుకుట v. n. To join. To agree with, to be fit. అంటుట, ఇడుచుట.

అతులము or అతులీతము * adj. Unequalled, unparalleled, matchless. అశమానమైన. Vish. 2-150.

అమరికడు * n. s. He who is matchless. అనుమానుడు.

అత్తెశ్శము * adj. Dimmed, obscured. కాంతివిహీనమైన, మకమకలాదే.

అత్త n. s. Father's sister, mother-in-law, maternal uncle's wife. మేనత్త, అలితల్లి లేక మొగునలి, మేనమామభార్యయన్ను అత్తమామలు mother-in-law and father-in-law.

అత్తమిల్లుట v. n. To sit down, lie down. ఉండుట, కూర్చుండుట (కురుండుట. OG.) S. 3. 436. ఉనువుటాకులమతులనత్తమిల్లునెత్తాలలమెత్తములుతాలవ్యంతంబులై. Swa. 2. 30. కాయలుత్తం గకుచపాశినత్తమిల్లు. టీ|| హత్తుకొనియుండగానున్ను. M. V. 3. 253. విదురుచమనపితంబునం గృహునినెన్ను దెనకదీయొన్ను తపితంబుననత్తమిల్లియుండె. Ila. 1. 106. మెల్లపూబాన్పుపైనత్తమిల్లునునిలి. Swa. 5. 121. పూర్వాంగముత్తరంబైతిరుం దత్తమిల్లు. టీ|| వెనకదేహము మొగ్గియుండగానున్ను. Pariz. 2. 63. కరంగినదెంబంబులురెండు సెక్కిటిగాహగ్నించుపాశ్చినత్తమిల్లు. P. 2. 101. వాతెరవై సెరవై న్నాణంతునగలునత్తమిలం.

అత్తము n. s. A cluster or part of a bunch of plantains : having the form of a comb. అరిటిజంక్షునై. D. గుంపు. OG.

అత్తరి or అత్తరిక్ adv. Then, at that time. T. 5. 13. అప్పట్లో.

అత్తశము or అత్తలము n. s. A short spear, a lance with a three sided point. నేశా. Swa. 4. 167. తేనెకాశ్వంబు మెలంపుచుంటును, బంట్రికోలలనడింబుననత్తలంబుననేసియువ్రేసియునడవియుంబాడిదియుం. Pal. 50. అలిమియుంబులలత్తశంబులును. Swa. 4. 158. మత్తాలలకునుత్తలంబిడునత్తలంబును. టీ|| నేశాయున్ను. Ruckmangada. 3. 91. అడలింవియత్తశముచేగడలింది విభుండునిల్లగణవల్లభలం.

అత్తి adj. Appertaining to the glomerous fig tree. అత్తికాయ it's fruit. This tree has no apparent blossoms : hence అత్తిమానుపూచినట్టు denotes "about as likely as milk from a stone." అత్తికల్లు the juice that flows from it's root ; which is drunk as a cooling beverage.

అత్తివ్రాగాన or అత్తియ n. s. The glomerous fig tree, *figus glomerata* మేడిచెట్టు. N. 6. 54. ము

వ్వంతమనందువీల్లము నత్తియుగొంటసెత్తిరండునాచెంతకు.

అత్తుట or హత్తుట or అత్తుకొనుట v. n. To be attached or joined. శుక్రమత్తుట.

అత్తెము n. s. A hawk's jesses. చేతిమీదపెట్టుకొనేదేగకాలిగొళ్లుచేతికితగలకుండాకట్టుకొనేశర్తము. Bhanumat. 2. 241. అనికొనియాడివాడుటకీడందియహద్దులనంటగట్టి పెత్తినువలపీలిపింఛములమేకానుకుచ్చులకట్టుదొరముడనరదాపారముకొనెలయదాలిచియత్తెముతోడమీరగైకొనుమలగళ్లుదేగనని గొబ్బుననిచ్చె మహేశమూర్తికే. Swa. 4. 82. లీలమల్లిదదొక్కడుగళింపనుతోర్తి శురొంబిదశాంధోళితకారేఖదనతోరపునల్లనిదిర్మబాహుపై హంపాలంబెపోలెవిడియత్తెమునందలయెత్తిమానుబర్త సాకునముకవడింజనుశశంబుకుయిక విడిచెకమహానాథుకే.

అత్తెశ్శుగాపెట్టుట v. n. To boil rice with water which is to evaporate entirely when the rice is properly boiled. ఇగర పెట్టుట.

అత్యంతము * adj. Excessive, much. మిక్కిలి, విశేషమైన. అత్యంత విషయపూర్వకముగా with profound respect.

అత్యయము * n. s. Death, end. Distress, transgression. మరణము, అంతము, కష్టము, అతిక్రమము. A. 4. 206. వర్షాదినాత్యయము.

అత్యాదరము * n. s. Kindness, comfort, consolation. మిక్కిలివిశ్వాసిము, నిండాహరముశేక.

అత్యావశ్యకము * adj. Indispensable, urgent, emergent. నిండాఅగత్యమైన.

అత్యాశ * n. s. Covetousness. నిండాఅపేక్ష.

అథవా * Or, or else. లేకుంటే, అట్లుకాకుంటే.

అదంతరము for అతంత్రము n. s. (bad phrases) Instability, weakness. Dependence, helplessness. అస్థిరత, అశ్వంత్రము.

అదక n. s. An old shoe. జీర్ణపాదరక్ష. OG. ABA. 2. 567.

అదటు n. s. Pride, presumption, arrogance. గర్వము, పొగరు. (దురుసు or ఉదుటు. OG.) N. 2. 524. అశ్రుశక్తింబునదటణంది. ib. 4. 115. నేనలతోడనరిగెవచ్చి క్షేమనదటుమాని. HN. 118. వయస్సురణచేనదటుగొంట DRY. 2. 1016. అదయతహానికపొడిచియదటణిగిడెక.

అదనబడన adv. Safely, without being hurt. Economically. చెక్కుచెదరకుండా, పోషిమిగా. P. 1. 616. అంబునిధిరమునకులాయంబమర్చికొనికలం గురుటిట్టిభిగ్రుడ్ల పెట్టిపొదిగెనేమరిపాటులేకదనబడనకలచబడకుండస్పందింపింజుకొనుచు. San-cara. H. 4. 37. అదనబడనసేగూర్చిమాయశుద్ధిర్చిపొమ్మనివన్న.

అదనము adj. Exceeding, extra, much, superior, great, excessive. అధికమైన. DRB. page 198.

అదనమానవులనాహారముతో ననుచు. T. 2. 116.

అదనము n. s. Plenty, abundance. అధికము.

అదను n. s. An opportunity, season, critical point of time. సమయము. P. 4. 458. అదనకొదనంబుననశ్చదీయ. A. 4. 292. చెరుతీనదనుజూచి. ib. 4. 98. అదనున at that season.

అదనుగ adv. ఒప్పుగా. Tara. 2. 40.

అదభ్రము * adj. Much, many. విస్తారమైన, మెండు.

అదముట v. a. To press, squeeze. ఆణుటుట. దానిసోటినిఅదము stop her mouth. దాన్నిఅది మిశట్టుకో press it and hold it firmly. అదమడము compression.

అదయుడు * n. s. A cruel wretch, merciless tyrant. నిర్దయాత్మకుడు, క్రూరుడు.

అదరికడుట or అదిరికడుట v. n. To caper about, to curvet. బోలకబడుట.

అదరిపాటు n. s. Pride, jollity. బోలకబాటు.

అదరిపాటున adv. Suddenly, unexpectedly. ఏమరిపాటున. A. 5. 62. ఒడకెడుగాడ్డద్యమదరిపాటునబల్లరించుటైదుకేకరించెయిత. N. 1. 126.

అదరిపాటునవారాశియుడుటుజూచి.

అదరు or అదురు n. s. Concussion, shaking, tremour, trembling. Fear. Swelling. కంపనము, చలనము, కొట్టుకోవడము, భయము, వాపు. భూమి అదురు a tremour or convulsion of the earth. ఆపిల్లగానికి తండ్రివద్దకొంచెము అదురువుండవలెను he ought to fear his father.

అదరుగడ or అదురుగడ n. s. Daunting, fright. బెదురు. KUR. 2. 51. అదురుగడకొనురారిభటులంజయశంఖరవంబుమీనులకొదినినగుండియోబగుల.

అదరుట or అదురుట v. n. To tremble, shake, quake, shiver. To dread. కంపించుట, భయపడుట. భూమిఅదురుతున్నది the earth trembles. దాన్ని చూడగానేవానిగుండెలుఅదిరినవి his heart bled to see this. కడినను అదురుతున్నది my left eye

tingles, or trembles. వాడువట్టిఅదురుగుండె he is a coward.

అదలించుట or అదల్పుట v. a. To frighten, menace, rebuke, reprove. బెదిరించుట, గద్దించుట. N. 10. 37. అర్భకులతనదూడనదలించుముప్తునివలుడకొమ్ములగ్రుమ్మ.

అదలుపు or అదల్పు n. s. Menace, threatening. బెదిరింపు, గద్దించు.

అదవ or అదువ n. s. Rent. అడ్డ. OG. అదవయల్లు a house that is hired. వాడుఅపూల్లోఅదవసేద్యముచేస్తున్నాడు he cultivates a rented field.

అదవద n. s. Grief, sorrow, affliction. దుఃఖము, వ్యాకులము. R. 5. 276. ఎందునున్ననుదెత్తునియ్యించువదననదనననుజూడుమదవదవదలయింధ.

అదవదశుడుట v. n. To be in grief, or sorrowful, be troubled. కొండలమందుట, విచారశుడుట, వ్యాకులకడుట. D. Bhaga. page 163. line 15.

అదవదశుడునట్టియాయుశాం ద్రునకుత్రిదివంబుక్రమ్రదిరముగానుకేగె. R. 4. 15. శుదశుడరాఘవనిలునిలు, మదవదశుడవలదుడశరధాధిపతికుక.

అదవదలాల v. n. To be confounded. తారుమారాల. Zacca. 5. 38. అదవదలైనకయ్యదలునందముదప్పినహారవల్లులక.

అదాంతము * adj. Untameable, ungovernable. అగచుకాడనటువంటి.

అదాటుగా or అదాటున adv. Suddenly, unexpectedly. అకస్మాత్తుగా, ఏమరిపాటున.

అది (Pronoun) She, it, that. (Genitive దాని, accusative దాన్ని, Dative దానికి.) It is used for ఆ; thus; అదినిమిత్రము for that reason. అదిమొదలు or అదిమొదలుగా since that, from that, ever since. అదివరకు until then, as far as that. అదిగో there! look! lo! behold! to be sure! అదిగాక adv. Besides which.

అదిగాన adv. Therefore. అటుగనక, అయినందున. BD. 5. 1373.

అదిశిసందసులు * n. s. plu. Gods, deities. దేవతలు.

అదినుత prep. Since, beginning from that. తదారభ్య. KB.

అదినుత adv. Since, from that time.

అదుకు or అకుకు n. s. Junction, union, a patch, a joint in a plank. సుతన, మాసిక.

అదుకుట or అతుకుట v. n. To be joined, united or soldered, to cling together. శక్తమతుట.

అదుకువేసుట or అతుకువేసుట v. a. To attach, join, patch. మాసికవేసుట.

అదుగో interj. Lo! Look! behold! అదిగో, అదో.

అదుటు adj. Severe, deep. సింధాగాసుక్కులద్ద.
Bmj. 4. 17. అదుటువల్లంటునాటులనానుకొనుచు.

అదును n. s. An opportunity, season, critical point of time. శకుయము.

అదుము n. s. Pressing, squeezing. ఆరచదుము. తె
కఅదుములారంపుతాను I shall kill him at a single squeeze.

అదుముట v. a. See—ద—

అదుముడు n. s. A thrust, push, squeezing. కుక్క
దము, అత్తదము, పిదనము. ABA.

అదురు n. s. See—ద—

అదురు adj. Dear, costly, expensive. అధికవెల
గల.

అదురుట v. n. See—ద—

అదురువేటు n. s. A large gun-rocket, fired in processions; a small cannon used in fireworks, a foot long and two inches thick; fixed on a pole. It is filled with powder and stopped with earth or a wooden bung. పెట్టదిట్టె.

అద్దు * n. s. A blind man. గుడ్డివాడు.

అద్దువ for అద్దుక or అదర Root in A of అదు
రుట which see. H. 5. 332. అదిరయమునబడియె
నంగుదప్పవ.

అద్దుశక్తిము * adj. Invisible. అనుకదరి.

అద్దుశక్తి * n. s. Invisibility, vanishing. అనుక
దమి. ఆయనఅద్దుశక్తిరనుపొందినాడు he disap-
peared or vanished.

అద్దుప్తుము * n. s. Fortune, luck, chance, fate.
భాగ్యము. దురదృష్టము bad luck. అద్దుప్తువంతు
డు or అద్దుప్తుకాలి a fortunate man. అద్దుప్తు
హీనుడు an unfortunate man.

అదె interj. Lo! look there! అదో. B. X. అదె
నందనందనుండంతహితుండయ్యె.

అదే "The same"—"it;" this is the pronoun
"అది" with the intensive ఏ. అదేమనిసి the
identical man.

అద్ద adj. A half. అర్థమైన, సగము. అద్దరూపాయి
a half rupee. అద్దమందు a half maund. అద్దపా
వులా a half quart. i. e. two annas.

అద్ద n. s. A dry measure, a half of a "sola." A
small heap of straw not yet thrashed. అర్థలో
ల, నూర్చుకుండావేసినవిన్నకుచ్చ. P. 1. 793. తె
గంటులేనిపోటుగ సెద్దనద్దలొద్దల పైదుచువేసినవి
గాది.

అద్దకము n. s. Ohintz-printing; dying with
colour. రాతవనై. అద్దకపుబట్ట cloth that is
dyed or stained with dye. వానిఅద్దకముమంచి
దికాదు his dying is not good.

అద్దమరేయి n. s. Midnight. అర్ధరాత్రము, సీకీధి.
A. 6. 10. అద్దమరేయిద్దాసరి.

అద్దము n. s. A mirror, a pane of glass. ముకుర
ము. అద్దాలరలుపు a glass door. అద్దాలరవిక a
spangled jacket.

అద్దరి n. s. That side or shore. (అ—that; దరి
side.)

అద్దించుట (causal) To get dipped or stained, to
have a cloth dyed &c. అద్దేబట్టుచేసుట. మైనము
లోఅద్దించినగుడ్డ or మైనపుగుడ్డ wax cloth.

అద్దిరపాటున adv. Suddenly, unexpectedly. అదా
టున. S. 3. 543. అదిరలపోయినానిపాలుపద్దిర
పాటునజూచివిస్తేయంబనుకమలీలదొట్టిన.

అద్దిరయ్య interj. Bravo! excellent! వావాను.
Swa. 1. 35. చెప్పుక చెప్పెడునద్దిరయ్యమాకెరుగ
దరంబెమిమహిమ. టీ|| సావాను.

అద్దుట v. a. To dip, to print with colours. ముం
చుట. BD. 5. 319. ఇద్దంబుగాపాలనద్దుమునీట
నద్దుముమాకింకనస్యధారేదు. వేదపుంటలను పూక
లోఅద్దిగోదనచరుచుతారు they dip lumps of
cowdung into husks and stick it in cakes on
the wall.

అద్దుముద్దు n. s. Sport, play. విద్దయొక్కచేష్టలు. ఆ
విద్దయొక్కఅద్దుముద్దుమాడకచచ్చినాడు he died
without seeing the child play.

అద్దె n. s. Rent, hire. వాడుగ. అద్దెకుకాపురము
పుండుట to dwell in a house for rent. అద్దెకు
తీసుకొనుట to hire. అద్దెయిచ్చుట to let out.
అద్దెబిట్ట a written agreement to pay rent. అ
ద్దెయిల్లు a lodging or rented house.

అద్దా (a particle) Truth, veracity. సత్యము, య
భావము. A. 4. 5. అద్దావానియగుంబహూకర
నకహృదయము.

అద్భుతము * adj. Amazing, surprizing. ఆశ్చర్యమైన.

అద్భుతము * n. s. Marvel, surprise, wonder. విశ్మయము.

అద్భుతముగా * adv. Amazingly, marvellously. ఆశ్చర్యముగా.

అద్యాపి * adv. Even now, still, to this day. ఇప్పటికిన్ని.

అద్రి * n. s. A mountain. పర్వతము.

అద్రిరాజము * n. s. The king of mountains. i. e. the Hymalia mountains. హిమవత్పర్వతము.

అద్రువ or అద్రువంగ for అదిలేటట్టుగా * adv. Joltingly. కదిలేటట్టుగా. P. 3. 377. భోగంబు ద్రువంగావడిద్రొక్కిన. టీ|| కడగలించేటట్టుగా.

అద్వంద్వదు * n. s. A philosopher. i. e. he who despises the couples; such as heat and cold, good and evil, pleasure and pain &c. నిశ్చుంగుడు, నిశ్చిహుడు. A. 1. 31. అందుడుకాద్యయశస్త్రవద్దవదనుండద్యద్వంద్వత్రాంతయోగాం దూబద్ధమధుద్విరదనాన్వర్థాభిధానుండు.

అద్వితీయము * adj. Unparalleled, unequalled. అసమానమైన.

అదైవతము * n. s. The doctrine of the identity of the human soul with the divine essence of the Deity and the universe. జీవేశ్వరలకుఅభేదమునుచెప్పేమతము.

అదైవతి * n. s. He that maintains the doctrine called అదైవతము. అనగాజీవేశ్వరలకుఅభేదమునుచెప్పేమతస్థుడు. See అదైవతము.

అధఃకారి * adj. That which defies or outrivals. దిగుడుగాచేసే. R. 1. 62.

అధఃకేశము, అనగాశమ్ము, అధోరోము.

అధమము * adj. Inferior; low, despicable. నీచమైన. అధమంశేవకావృత్తిః servitude is the meanest.

అధమత్వము * n. s. Inferiority, vileness. నీచత్వము.

అధమస్థుడు * n. s. A debtor. అప్పుపడ్డవాడు. ఉత్తమస్థుడు a creditor. అప్పిచ్చువాడు (from ఋణము a debt.)

అధమాధమము * adj. The basest, the worst, the lowest of the low. అతినిచమైన.

అధమాధముడు * n. s. He who is the meanest of the mean, or basest of the base. మిక్కిలినిచుడు.

అధముడు * n. s. A low fellow. నీచుడు.

అధరము * n. s. The under lip. కిందిపెదవి. అధరమధు the honey of the lip.

అధరము * adj. Low, inferior, vile. దిగుదైన, నీచమైన.

అధర్మము * n. s. Injustice, unrighteousness, every thing unscriptural or contrary to principles. అన్యాయము, అనాచారము.

అధరవ్యాకారం * n. s. The name of a certain grammatical treatise written in Sanscrit, regarding Telugu; only some fragments of this remain. అధరవ్యాకార్యులుసంస్కృతశ్లోకాలుగాచెప్పినతెనుగువ్యాకరణము.

అధవా * adv. Or, otherwise. అయినా, అట్లాకాకుంట్.

అధశ్చిరన్యాయముగా * adv. Upside down. తలకిందులుగా.

అధికము * adj. Superior, great, extra, extreme, excessive, much, more, many. ఎక్కువైన, శ్రేష్ఠమైన, మిక్కిలమైన.

అధికము * n. s. Superiority, greatness. విప్రారము, ఎచ్చు, ఎక్కువ. అందులోయేమి అధికము what superiority has this? what better quality is there in this? నేనుఅధికానికాక పడలేదు I am not greedy. అధికపడుట to be increased, to grow. ఎక్కువవుట. అధికముచేసుట to increase, augment.

అధికపరులు v. a. To increase, augment, multiply. ఎచ్చుచేసుట.

అధికప్రసంగము * n. s. Meddling, officious interposition, impertinence. జోలికానిజోలి, అధికజోలి. అధికప్రసంగముగా officiously, impertinently.

అధికప్రసంగి * n. s. An impertinent wretch. అధికజోలికిపాడ్చువాడు.

అధికమాసము * n. s. An intercalary month. i. e. an extra month inserted in particular years (like leap-years;) the intercalary month pre-

cedes the month that bears the same name.

2. కనువర్తరముల నేరెట్టింపు గావచ్చెనెల.

అధికముగా * adv. Excessively, abundantly, plentifully. మిక్కిలముగా.

అధికరము * n. s. Support, receptacle, that which upholds or contains. ఆధారము.

అధికరించుట * v. a. and v. n. To excel, surmount, increase. పాడుగుట, ఎచ్చుట, అధిశయించుట. ఆపాడుగుటకెక్కువనది that vice is on the increase.

అధికరించుట v. a. (a cant phrase) To study, acquire a science. చదువుట.

అధికారము * n. s. Authority, government, power, dominion. Right, privilege. Situation, an office, capacity, attainment. Superiority, forte, talent. Chapter or section. దొరతనము, స్వీకృతము, బాధ్యత, వ్యవహారము, యోగ్యత, ప్రవీణత, అధ్యాయము. అధికారముయిచ్చుట to invest with power, authorize, empower. అధికారముచేసుట to exercise authority. ఆయన అధికార మెరగకమాట్లాడుతావేమి why do you speak without knowing his capacity? అధికారచ్యుతుడు he who has fallen from office or power.

అధికారస్థుడు * n. s. One in power or authority.

అధికారి * n. s. A governor, a ruler, one in power or authority, an owner, heir. One who has the charge of things, a trustee. The master of a science, he who has the command of it. దొర, పరేవాడు, వ్యవహారస్థుడు, బాధ్యుడు, శరిపాలకుడు, ప్రవీణుడు. ఈ సొత్తుకు అధికారియెవడు who is the heir to this property? వాడు పూర్ణాధికారి he is a man of great attainments. అధికారోపరోధముకారాదు it is not proper to be on bad terms with one who is in authority.

అధికుడు * n. s. Superior. ఎచ్చుగావుండేవాడు, దొడ్డవాడు.

అధిగతము * adj. Known, found, acquired, obtained, gone through or over, perused, read, studied. అవగతమైన, ప్రాప్తమైన, చదివిన.

అధిగమించుట * v. a. To obtain, attain, assume, to perceive, go through, go over. పొందుట, పహించుట, గ్రహించుట, చూచుట, చదువుట. R. 5. 259. అట్లకాక నిమునివేషముగ మించె. M.

XIV. 2. 23. గంధంబు ప్రూణంబుగా నిర్మిత క్షిప్యాయుధానిమింతుగ సూతువు అధిగమించురశిముఖి హస్తి. Cuchalo. 2. 14. అట్టిబలుదొడ్డ శంకడినధిగమించి, చూచియుక్తింపయ్యనుచుర శోటులేక. Padma. 6. 20. ఆపటశర్మంబునందుండి యుక్తులందలిలభాతంబులనధిగమించి, భువనప్రళంబంబులు జ్ఞింపమనిగోరి.

అధిజ్య * adj. Strung, as a bow. ఎక్కు పెట్టబడ్డ అల్లెల.

అధిర్వక్ * n. s. Uplands. Heights. Land on the upper part of a mountain. శరవర్తోర్ధ్వభూమి.

అధినేత, అధికారి or అధిపుడు * n. s. A ruler, lord, master, owner. అధికారి.

అధిపుడు * n. s. Lord, ruler, master. నాయకుడు.

అధిరోహిణి * n. s. A ladder. నిచ్చెన.

అధివసించుట * v. n. To dwell. కాపురములుంచుట.

అధివాసము * n. s. A house, an abode. ఇల్లు.

అధివేలము * adv. On the shore. కట్టయందు.

అధిశ్రయగ * n. s. A hearth, a fire place. పొయ్యి.

అధిస్థానము * n. s. Abode, residence, lying or being in. The place or subject of abode. ఆశ్రయించివుండడము, ఆవహించివుండడము, నివాసిస్థానము, తుంకకట్టు (చక్రము, కట్టణము, శ్రీధావము. &c. SC.) అధిస్థానదేవత a tutelary or guardian deity, a presiding deity. విద్యాధిస్థానదేవత the patron of learning.

అధిష్ఠించుట * v. n. To reside, be in. ఆశ్రయించివుండుట, ఆవహించివుండుట.

అధితము * adj. Studied. చదివిన. అధితవేదులు they who studied the Vedas.

అధికుడు * n. s. He who has read, studied. చదివినవాడు, శిశికుడు. అసధికుడు he who is unlearned or ignorant.

అధినము * adj. Dependent on, subject to, subservient, docile. శరాధీనమైన, విధేయమైన.

అధినము * n. s. Possession, power, charge, control, authority. స్వాధీనము, అధికారము. అధినా అధినములోలేదు it is not in my possession. నా అధినములోవుండేవాడ్లు those who are under my control. దాన్ని అధినముచేసి నానీ I have committed it to you.

అధీరము * adj. Cowardly, confused. భయపడే, చంచలమైన.

అధైర్యము * n. s. Cowardice, unsteadiness. పిరి
రసము. అధైర్యపడట to be afraid.

అధోగతి * n. s. Perdition, utter destruction. నా
శనము.

అధోభువనము * n. s. The subterraneous world.
చతుర్థాధోలోకము. D.

అధోముఖము * n. s. The face turned down-
wards : a downcast countenance. కిందికివంతు
కొనియుండేముఖము.

అధోముఖముగా * adv. With the face turned
downwards, with a downcast countenance ;
headlong. చలవంతుకొని, చలకిందులుగా. దీవిటిని

అధోముఖముగా పట్టినాడు he held the torch
with the flame downwards. అధోముఖుడు * n. s.
He who is downcast, ashamed or crest-fallen.

అరదఅధోముఖుడైవుండెను he hung his head.

అధోరేతస్సుడు * అనగా అజ్ఞేంద్రియుడు.

అధోవాములు * n. s. Wind from behind. పిత్తు.

అధోక్షుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణు
వు.

అధ్యయనము * n. s. Study, reading, especially
of the sacred books, one of the six duties of a
Bramin. గురుముఖ దానుపూర్వక్రమము, పఠన
ము, బ్రాహ్మణశ్రవణము, రాంతర్గతమిదం RKD.
The word అధ్యయనము is commonly used for
the study of the Vedas or for the Vedas itself
thus, ఆచిన్నవాడు నాలుగేండ్లుగా అధ్యయనము
చేస్తున్నాడు the boy studies the Vedas for
four years. నాకు అధ్యయనమురాదు I have not
studied the Vedas.

అశక్యసాయము * n. s. Perseverance, devoted-
ness to. (ఉత్సాహము, కర్మశుశుకరః ప్రత్యయః,
కర్మశుశుభయత్నకారకభావః, అశక్యమైనదిలో
వ్యయము, ఉద్యోగము, ఉద్యమమున్ను RKD.)
ప్రయత్నము. D. శక్తి, శ్రద్ధ.

అధ్యక్షక * n. s. Superintendence, sway. అధికా
రము.

అధ్యక్షుడు * n. s. A superintendent, an over-
seer. అధికారి.

అధ్యాత్మ * adj. Spiritual, belonging to spirit,
inherent. ఆత్మనిబంధమైన.

అధ్యాత్మ * n. s. The soul : individuated spirit
or that which belongs to, and presides over
the body. The supreme spirit. జీవాత్మ, పరమా
త్మయున్ను.

అధ్యాత్మవ్యక్తు * n. s. A holy sage, one who knows
the nature of the inherent spirit. అంతరాత్మను
యెరిగినవారిని.

అధ్యాపకుడు * n. s. A teacher, one who instructs
in the sacred books. వేదములను గాని శాస్త్రము
లను గాని జీవనార్థముగా చెప్పిచ్చేవాడు. SC. It
commonly means he who is skilled in the
Vedas. వాడుకగా వేదముగా నావచ్చినవాడు.

అధ్యాయము * n. s. A chapter, a section. ప్రక
రణము.

అధ్యయనము * n. s. Study, reading, especially
of the sacred books, one of the six duties of
a Bramin. గురుముఖ దానుపూర్వక్రమము, పఠ
నము, (బ్రాహ్మణశ్రవణము, రాంతర్గతమిదం) RKD.

అధ్యాపకము * n. s. Adding a word or words
to complete a sentence, supplying an ellipsis.
Reasoning. లోకముగావుండే లోకపుకవిరెండు
మాటలను తెచ్చుకోవడము, తిరస్కారము.

అప్రథము * adj. Fleeting ; perishable, mortal.

అస్థిరమైన, నశ్వరమైన.

అధ్వ * n. s. Road, way, path. మార్గము.

అధ్వగుడు, అధ్వగినుడు or అధ్వస్యగుడు * n. s. A
traveller. దారినిచేడివాడు, బాటసారి. A. 6. 15.
Pariz. 2. 120. అతివిచిత్రకథేతిహాశ్చ జ్వాలాభిలలో
కాధ్వగినులు.

అధ్వరము * n. s. A sacrifice. యజ్ఞము. M. XII.
2. 436.

అధ్వర్యుడు * n. s. A bramin versed in the
Yajur Veda. యజుర్వేదవేత్త.

అధ్వాన్నము n. s. Desolation, waste, ruin. పాడు.
ఆహారములను అధ్వాన్నములో చేసినాడు he wasted
the money. అధ్వాన్నముచేసెట to ruin, lay
waste. అధ్వాన్నమవుట to turn to nothing, to
become waste. దాన్ని అధ్వాన్నముచతుర్వధ్యము
చేసినాడు he has spoiled or ruined it.

అధ్వాన్నము or అధ్వాన్నశ్రు adj. Bad ; corrupt ;
spoiled, desolate, cursed, horrid. చెడ్డ, కారగా
ని, పాడుఅయిన. అధ్వాన్నమైనచోటు a waste
place. అధ్వాన్నమైనపుస్తకము a bad book, a
perplexing book. అరవము అధ్వాన్నము Tamil
is a perplexing language. అధ్వాన్నశ్రు అడవి a
pathless forest. అధ్వాన్నశ్రులైలు a waste open
place. అధ్వాన్నశ్రుజ్వరము a wasting fever. అ

ధాన్యశుభాన a plaguy shower; annoying rain.

అ (Rel. p|| of అనుట to say) Saying. చెప్పే. N. 9. 349. తిన్ననపుదిద్దునాతింకియియముకుండునకు. టి|| అ, తలుకుచున్న.

అ (Aorist p|| of అనుట to say) Saying. అనే. N. 2. 501. బలియదనునాకుడు. P. 1. 50. మిన్నువిశ్వంభరనూలునకకక. టి|| అ, అనగా. A. 1. 43. కృతయాభాక్తవ్యమకట్టులు. N. 2. 167. కనుగవారలుగపెనులేదాచారకుకజరిక. టి|| అ, అనగాఅన్నట్లుగా.

అ or అన Root in A of అనుట When (it is) said. To wit, namely, videlicet. "i. e." "to say," "like as you would say," "one would have said." చెప్పగా, అన్నట్లుయితే, అన్నట్లు, అన్నట్లుగాను. T. 1. 58. ఇందిరకుకుట్టన. ib. 2. 8. మందరీకృతమహాకుండలియన. Swa. pref. 31. కారుయరశనిక్కునాకళత్రుదన. Sar. D. 212. రక్తమోయననింజరాంబుబాదమ.

అన or అనకట్ట n. s. A bank, or dam. అడ్డకట్ట. అనంతారము * n. s. Disapprobation, disagreement. అనిష్టము.

అనంకుడు * n. s. Incorporeal, bodiless, an epithet of cupid. కున్దభుడు.

అనంటి or అనంటిచెట్టు n. s. A plantain tree. అంటిచెట్టు. H. 2. 79.

అనంతము * adj. Endless, eternal. అంతములేని.

అనంతము * n. s. The sky or air. ఆకాశము.

అనంతరము * adj. Next, immediately following; in the next place. అవతరి, వెంటడిగావుండే. అనంతరాక్షరము the next letter.

అనంతరము or అనంతరంబు * adv. Afterwards, after. తరువాత.

అనంతవిజయము * n. s. The name of the conch or shell of Dharmaraja in the Mahabharat. యుద్ధింద్రునిశంఖము.

అనంతశయనము * n. s. Ananta-sayanam, the name of Travancore. మళయాళములో జనాదేశస్వామివుండే శ్లోము.

అనంతశయనము * n. s. An epithet of Vishnu, (lit:) the god whose couch is the king of serpents. విష్ణువు.

అనంతుడు * n. s. The infinite being, an epithet of Vishnu. A name of the great dragon, the king of serpents. విష్ణువు, ఆదిశేషుడును.

అనక (Neg. p|| in క of అనుట) Without saying, without thinking. చెప్పక, ఎంతక, విచారించక. మొగవాడనక ఆడదిఅనకయామానునందరితోనున్నుచెప్పినది without caring who heard her, be it man, be it woman, she told every body. Vasu. 2. 46. తీవెనుండునకపాండురనైకరనిర్వరతంబునకదరిపుంబునక. టి || తీవెనుండునక, అనగాపుకపొడరింద్లే కాకుండా.

అనకట్ట or అనకట్టు n. s. A bank, or dam. కట్ట.

అనక, అనం or అనగా (Root in A of అనుట to say.) When it is said. To wit; namely; videlicet, that is to say. You would say, one would have said. చెప్పగా, అన్నట్లుయితే, అన్నట్లుగా. Swa. 3. 74. నలినబాంధవులై క్లియమునై దీపించునద్దమనక. వదిలంబలరాత్రిఅనగా when it was about ten at night. శంధియనగానేమి what is the meaning of the word Sandhi?

అనాపెనాయుండుట v. n. To be familiar, easy, affable. కలియగలుపుగావుండుట. N. 9. 393. అట్టిజగజంతకేగానియనాపెనాయుండుదువెనెపునాబొంట్లయొద్దజేరి.

అనఘము * adj. Sinless, innocent, pure. పాపరహితమైన, నిర్దోషమైన.

అనఘుడు * n. s. He who is sinless. పాపములేనివాడు, నిర్దోషి.

అనటి or అనంటి n. s. A plantain tree. అంటిచెట్టు. H. 4. 180. N. 7. 245.

అనతి * adj. Not much, not excessive. మట్టుగావుండే, కొద్దిపాటిగావుండే. N. 3. 97.

అనద for అనాధ n. s. Destitute, wretched, abject: she who is without a master or protector, without a husband. దిక్కులేనిది, దక్షుతలేనిది, మొగడులేనిది. DRA. 288. నీరదహితవంశనిదేవన్నననదశందంబునకట్టాయువుడు.

అనధ్యాయము * n. s. A holiday: a day "without lessons." చదువరానిదినము, ఆటవిడుపు. KP. 4. 49.

అనన్యము * adj. One, sole, without any other, same, identical. ఏకమైన, అనితరమైన, అదే.

అనన్యతకు * n. s. He who has only one refuge or asylum. వేరేతిలేనాడు. DRAyod. 311.

అనన్యదృశము * adj. Unparalleled, prodigious, strange. అశూన మైన, వింతైన.

అనన్యదృశ్యము * adj. Ordinary, common, not strange. సాధారణమైన.

అనన్యము * n. s. Inconsistency, unconnectedness, incongruity. ఇమడమి, అసాంత్యము, పాశము, విరుద్ధము.

అనన్యము or అనన్యతము * adj. Unconnected, irrelevant. అసంబంధమైన, అసంతము, పాశము, ఇమడమి.

అనకు adj. (see అనుము) Appertaining to, or made of the అనకుచెట్టు a leguminous plant (Dolichos tetraspermus.) నిష్పావము. అనకుకాయ A legume, a pod, a sort of pulse (phaseolus radiatus.)

అనకుత్వము * adj. Barren, childless. శుంతతేరి.

అనకుత్వము n. s. He who has no issue.

అనకురాధి * adj. Innocent, not guilty. నేరములేని.

అనకుసూది n. s. A pin used in dress. గుండుసూది.

అనపాయము * adj. Imperishable. అనశ్వరమైన, నిత్యమైన.

అనయము * n. s. Fate, ill-luck, bad-fortune; calamity. Vice, transgression. దైవము, అపదము, వ్యశనము, విపత్తు RKD. R. 1. 123.

అనయము adv. Always, eternally; continually. నిరంతరము (శుంతతమున్ను. D.) R. 1. 123.

అనరులు * plu. The immortals, gods. అమరులు. P. 4. 10.

అనరులు n. s. plu The vitals, the parts essential to life. ఆయములు D. మర్తస్థానములు (మర్తములు Kark.)

అనర్గళము * adj. Resistless, unimpeded, free, unrestrained. నిరంకుశమైన, అడ్డములేని.

అనర్ఘ్యము * adj. Costly, invaluable, being above price. వెలలేని.

అనర్థము * n. s. Hurt, damage : a prediction of bad luck. తొందర, దుర్దశ. అక్కడియందుకుపోయినానని అనర్థము చేస్తున్నాడు he scolds me for going there. ఇందువల్ల యేమి అనర్థము వచ్చెను what mischief has happened by this ! అనర్థము

చేసుట to hurt, injure. అనర్థకడుట to turn out badly, to prove ill. అనర్థకాలము an unlucky time.

అనర్థకము * adj. Nonsensical, unmeaning.

అనర్హము * adj. Unfit, unworthy. తగని, అయ్యమైన.

అనర్హుడు * n. s. He who is unfit or unworthy. తగనివాడు.

అనలము * n. s. Fire. నిత్య (fig.) A portent. A mischievous or troublesome prank. ఉత్పాతము. ఆశింస్థానమునకుమేమో అనలముపుట్టినది mischief has broken out in that kingdom.

అనలంగొనలుంబారుట or అనలకొనలుగావుండుట v. n. To bloom, flourish. తామరదంతులైపెరుగుట, కోమలముగాపెరుగుట. KP. 6. 126. అనలంగొనలుంబారుచు మనమున న్నా కోర్కె తీరదుగువకుమిగుల.

అనలుడు * n. s. The god of fire. Vulcan. అగ్నిమూత్రుడు.

అనవద్యము * adj. Blameless, faultless, spotless, irreproachable. నింద్యముకాని, అదృష్టమైన, దోషరహితమైన.

అనవద్యా * n. s. A perfect beauty. సుందరి.

అనవరతము * adj. Incessant, perpetual, constant. అవిరామమైన, నిరంతరమైన, ఎడతెగని.

అనవసాదము * adj. Indefatigable, unwearied. అలుపులేని, తొందరలేని, నిర్వృషణమైన.

అనవశ్య * n. s. Instability, absence of fixed state or condition. అస్థిరత, అనిశ్చయము.

అనవశ్యగావుండే * adj. Infinite. Unstable, unsteady. అచరిమితమైన, కుట్టుమితలేని, అస్థిరమైన.

అనవుడు, నావుడు or నా adv. On [his] saying this. అనగా. D. KB. అనేటపుటికి. P. 3. 113. Swa. 6. 23. నృపనన్ను వివాహమగుననవుడు. టీ|| అనివలకగాను.

అనవ్యాహత * adj. Undisturbed, unresisted, unimpeded, not disappointed. అడ్డములేని.

అనశ్వరము * adj. Eternal, imperishable. నిత్యమైన.

అనా (that is అన Root in A of అనుట) you would say, one would have said. అన్నట్లుగాను. N. 9. 143. తెలిగివెయ్యరుల నాచుక్కలువిరికొనియె. P. 2. 191. తెలికడజెప్పినా

అనాక (instead of అనక the Neg. p|| in క of అనుట.) Without saying, without thinking. చెప్పక, ఎంచక. UR. 6. 467. బడలికలనాకకువలించి నిమియితి. BRU. 3. 514. క్రొత్తవనబావమనాక చంపగా.

అనాకారము or అనాకారిమైన. adj. Deformed, ugly. వికారమైన, కురూపమైన.

అనాకారము * n. s. Deformity, ugliness. వికారము, కురూపము.

అనాకారి * n. s. An ugly person. కురూపి.

అనాక (from అన Root in A of అనుట to say.) adv. You would say, one would have said.

That is; "id est." అన్నట్లుగాను. T. 3. 140. విరుదుజెట్టియనాకపెనగియారాటాన.

అనాకరము * adj. Not come, not arrived, future. భవిష్యత్తుఅయిన.

అనాకరము * n. s. The future. భవిష్యత్తు. అనాకరమును చెప్పట to foretell.

అనాకరవేది * n. s. A prophet; one who "knows that which has not happened." రేఖనంభవిం రహద్యేదాన్నియెరిగినవాడు.

అనాచారము * n. s. Improper conduct, impurity. దుర్మదత, అశుచి. వాడుఅనాచారమునకుఆరియము he is a scoundrel.

అనారకము * n. s. Shade, shadow, coolness. నీడ, చలవ.

అనాథ * adj. Without a master or protector, forlorn, unprotected, without a husband. దక్షురలేని, దిక్కులేని, మొగుడులేని.

అనాదరము (vulgarly అనాదరం) n. s. Disrespect, disregard, contempt. తిరస్కారము. D. అంత్యము. అనాదరం చేసుట to despise, disregard, to treat contemptuously.

అనాది adj. Without beginning, eternal. నిత్యమైన, ఆరంభములేని. అనాదిమిదు immemorial waste. i. e. land that never has been brought under the plough.

అనాద్యరము * adj. Despised, disrespected. తిరస్కరించబడ్డ, అంత్యముచేయబడ్డ.

అనాద్యము * adj. Without origin, of unknown origin, everlasting. నిరంతరమైన, ఎన్నటికిలండే.

అనాథ for అనాథ adj. Forlorn, unprotected, helpless. నిరాదరులగునాథుండే.

అనాథ for అనాథ n. s. A destitute, a poor helpless wretch, an idiot, fool. నిరాదరులగునాథుండే వాడు, దిక్కుమాలినవాడు, పిచ్చిగాడు, తెలివిమాలినవాడు.

అనామకకు or అనామధేయుడు * n. s. A nameless wretch, an insignificant fool, a mere cipher. పూరువేయలేనివాడు, అక్షసిద్ధుడు, దిక్కుమాలినవాడు.

అనామిక * n. s. The ring-finger, the one next to the little finger. పుంకంపువేలు, విటికినవేలు కుయివరలివేలు.

అనామికుడు * n. s. A mere nobody, one of no repute. అక్షసిద్ధుడు, అనామధేయుడు.

అనాయకుడు * n. s. He who is forlorn or helpless. దిక్కుమాలినవాడు, నాథుడులేనివాడు. Lalito. 4. 14. అనాయకాశ్రతోదేవావిష్ణుదైత్య పీడితాః.

అనాయసముగా * adv. Without pains or effort, easily, readily. సులభముగా.

అనారతము * adj. Continual, frequent, eternal. నిరంతరమైన, ఎంతెక్కి.

అనారతము * adv. Always. ఎల్లప్పుడు.

అనారాధ్యుడు * Unhonoured. He who is not worshipped. పూజ్యుడుకానివాడు.

అనావిలము * adj. Clear, clean, pure. నిర్మలమైన. Vasu. 3. 153.

అనావృష్టి * n. s. Drought, a failure of rain. వానలేకపోవడము.

అని n. s. War, battle. యుద్ధము. M. VI. 3. 31. BD. 4. 1863.

అని Having said (Past p|| of అనుట to say) This is translated by the word "That" or "so" or the infinitive mood is used, as వాండ్లు అక్కడవుండినారనిఅన్నాడు he told me that they were there. వచ్చినారనిచెప్పినాడు he said that they came. ఆవతలవెళ్లరాదనితిరిగివస్తామి we did not think it right to go on and returned; we thought we must not go further; so we came back. నన్ను అక్కడికిపంపని అన్నాడు he desired me to go there. నన్నుపోవనిచెప్పినాడు he told me to go. తీర్మానమొక్కటనామె అని శంకయముచేత not knowing which way it would be decided. తనసొంతనియెంచి considering it his own. దాన్నినాకనికొన్నాడు he bought it for

అనుంగు or అనుగు adj. Beloved, dear, desired.

ప్రియమైన. Siva 5. 100. దానిననుంగుబాహుర.

టీ. ముద్దులయల్లుడైన స్వకోవిధి. ib. pref. 34. వా

రియనుంగుమామలను. A. 6. 78. కటకటాకటభా

రికనుంగులగుడింగరులు దయాళువులుగావలువచే.

అనగాప్రియమైన దాసులుఅంటేబాగునుమా. H.

2. 135. ఇటకుందుడుగాదెయనుంగువల్లభా.

అనుంగు n. s. A friend. స్నేహితుడు, స్నేహితు

రాలు. D.

అనుకంఠ * n. s. Tenderness, compassion, pity.

దయ. N. 2. 120.

అనుకనుకుగా adv. Neither thick nor thin. పల

చగా. యితర అనుకనుకుగాపుండముయేలరెన్నగా

కలుపు why is this so thin? mix it to a proper

consistency. See అన్తనుకగు. అనుకనుకుగాపుం

దే being neither thin nor thick.

అనుకరణము * n. s. Imitation. ఒకణ్నిలేక పుకటిని

చూచిఅచేత్రకారముగాచేయడము, చటచట, పట

పట, దడదడ, గడగడ, యిదిమొదలైనవిఅనుకర

ణశబ్దములు these words are imitatives. Thus

in English the words *Bang, slapdash*, and the

like: they are words of mere enforcement.

అనుకరించుట * v. a. To imitate. ఒకణ్నిలేక పుక

టినిచూచిఅచేత్రకారముగాచేసుట.

అనుకర్షము * n. s. A piece of wood at the end

of a cart pole, to which the yoke is fixed. In-

voicing, summoning by incantation. సెగింది

కోడిపీట, ఆకర్షణము.

అనుకవుట v. n. To become neither thick nor

thin. అంతగట్టికాకఅంతపల్పనాకాకపోవుట.

అనుకారము * n. s. Imitation. ఒకణ్నిలేక పుకటిని

చూచిఅచేత్రకారముగాచేయడము.

అనుకారి * adj. Imitative. తప్పదుగాచేసే, ఒకడు

చేసేటట్లుగాచేసే.

అనుకూలము * adj. Favourable, friendly, as-

sisting, salubrious. హితమైన, శుభాయమైన, ఆ

రోగ్యమైన, శ్రేయశ్శీలమైన. అనుకూలమైన నాలి

a favourable wind. వానిశరీరమునకుఅనుకూల

మైనశ్శీలము the place which agrees with him. అ

నుకూలమైనమాట a friendly advice. అనుకూల

క్రుతు an enemy in the guise of a friend. అను

కూలకాలము a suitable time. అనుకూలమైన

భార్య an obedient wife. వాడునాకుఅనుకూల

ము he is a help and comfort to me.

అనుకూలము * n. s. Favour, goodness, kind-
ness, concord, aid, success. Profit, good, bene-
fit. దయ, శుభాయము, మేలు. ద్రవ్యానుకూలము
means, resource. దైవానుకూలమువల్ల by the
grace of God. వానికిఆదారమొక్క అనుకూలము
నిండావున్నది he has great interest with the
ruler.

అనుకూలపడుట, అనుకూలమవుట or అనుకూలిం

చుట v. n. To have success, to have a good

result. శుభలమవుట, ఒకగూడుట. అనుకూలముకా

లేదు it did not succeed, it failed, it had not

the desired effect. నాకుయింకారాకలుఅనుకూ

లపడలేదు I have not yet obtained the money.

యాశనినకు అనుకూలమవును you will succeed

in this business. ఆశనివానికిఅనుకూలమయి

నతరువాత after he gained this, when he suc-

ceeded in this affair.

అనుకూలముచేసుట or అనుకూలపరచుట v. a. To

shew favour, to bring a thing about, to counte-

nance. శుభాయముచేసుట, నెరవేర్చుట. కార్యము

ను అనుకూలముచేసుకొన్నారు they brought it

about, brought it to a conclusion.

అనుకూలి or అనుకూలుడు * n. s. A friend, ally,

a favourer, a patron. హితుడు, శుభాయుడు, ఉప

కారి.

అనుకృతి * n. s. Imitation, making alike. అనుకర

ణము. A. 5. 38. తదవతారకలితలీలానకృతులవ

ర్తిలుచునుండె.

అనుకొనుట v. n. To say, suppose, think. (mid.

voice of అనుట to say or think.) నేనుయిదియి

స్తాననుకొన్నాడు he thought that I would give

him this.

అనుక్రమము * n. s. Series, succession, me-

thod, order. శ్రేణి, వరశి.

అనుక్రమణిక * n. s. An index, table of contents.

సూచీశత్రము, భూమిక, అనగాయాగ్రంధములో

యిన్నొకశత్రముదాకాయాకాఫలనివాళినిది,

పురాణాదులలోచెప్పినవివరమును సంక్షేపముగా

మల్లిచెప్పడము. M. I. 1. 254.

అనుక్రోశము * n. s. Clemency, pity. కృప, దయ.

అనుగతము * adj. Followed, united to. Deter-

mined, defined. అనుగతమైన, ఆశ్రితమైన, అభి

నమైన, శతృవ్యర్థమైన, నియతమైన. T. 4. 147.

అనుగతి * n. s. Going after, following. వెంటబడి
విపోవడము. A. 2. 28. వశానుగతి.

అనుగమనము * n. s. (lit. :) Going after, follow-
ing. The immolation of a wife on the funeral
pile where the dead body of her husband is
burning. కూడాపోవడము, శుశాగమనము.

అనుగమించుట * v. a. To accompany or follow.
వెంటబడించుట.

అనుగు adj. Beloved, dear, desired. ప్రియమైన.
A. 4. 233. పుండరీకాయాననుగుశిష్యుడైన. ib.
542. KP. 7. 5. అనుగుచెలికాడ.

అనుగు n. s. A friend. స్నేహితుడు, స్నేహితురా
లున్ను. A. 4. 261. ఒక్కరివెంటడిననుగు పెక్కుం
డునిలువబనులగు. ib. 4. 307.

అనుగుణ్యము * adj. According to, suitable to. త
గిన, అర్హమైన.

అనుగుణ్యముగా * adv. Accordingly, fitly, suita-
bly. తగినట్లుగా. ఆజ్ఞానుగుణ్యముగా according
to orders.

అనుగుదనము n. s. Friendship. స్నేహభావము, మి
త్రత్వము. Raghava Pandav. 3. 110. నన్నుగడు
రంజిల జేసిరితండువచ్చి యిట్లునుగుదనముజూపెనె
యటంచుతడుత్సకతఃప్రవర్తితః.

అనుగొందు adj. Commodious, agreeable. అను
కూలమైన, వశితిగావుండే. Sar. D. 6. 225. అను
గొందునెకవిశేషాచలంబందు.

అనుగ్రహము * n. s. Mercy, favour, grace,
benignity, benediction. కృప, దయ, ఆశీర్వాద
ము. అనుగ్రహముపొందుట to gain favour. మా
యందు అనుగ్రహమునుపుంచవలెను have mercy
upon us, favour us. అనుగ్రహముచెప్పుట to
pronounce a blessing or benediction.

అనుగ్రహించుట * v. a. To favour, shew kind-
ness, help, bless. To grant, bestow. దయచేసుట,
శుభాయముచేసుట, ఆశీర్వాదముచేసుట. మాయిం
టిదాకా అనుగ్రహిస్తున్నారా will you favour
me with a call ?

అనుచరుడు * n. s. A follower, companion, a
servant, an attendant. శుభాచరుడు, దాసుడు.

అనుచితము * adj. Unfit, unseemly, unsuitable,
bad. తగని, అనర్హమైన, అయుక్తమైన.

అనుచుట v. a. To send, dismiss. పంపించుట.
OG. ABA. Swa. 5. 132. నిజపురంబునకనిచెనిం
చీవరాధు. A. 6. 190. R. 3. 72.

అనుబీవి * n. s. A dependant, or hanger on. నేవ
కుడు.

అనుబీవితద్రుతము * n. s. A phrase for a syllable
ending in N. అనునీరించబద్ధనకారముగలది.

అనుజుడు * n. s. Younger brother. తమ్ముడు.

అనుజ్ఞ * n. s. Command. Permission, order,
leave. ఉత్తరువు, శలవు.

అనుట v. n. To say, to think, to suppose. (Past
p|| అని. Relative p|| అనిన or అన్న. Aor. p|| అ
నే, అనెడి, అనెడు, అనేటి. Neg. p|| అనని.) The
synonymes are చెప్పుట, రలచుట, ఎంచుట. అట్లా
అంటాడు so he says. కావలెననేమనను a desire
to have it. అంతామాయని కనుక్కున్నాను
I have seen that all is vanity. పోయినాడని
న్నాను I hear that he is gone. అని for, for the
sake of. నీకనికొన్నగుర్రము a horse bought for
you. A particle of comparison. గడగడమనిమా
ట్లాడినాడు he spoke rapidly. This is applied
to sound, scent or feeling, as రశ్మిక్తుమనుట to
shine or glitter. ఈగులుజుప్పరిమునురుకొన్నది
the flies covered it buzzingly. నీవుయీకాలువక
చ్చుకొంటేమిచ్చునివుండును if you wear this shawl
it feels warm: or, you will feel warm. చేతితో
యిట్లాఅన్నాడు he did so with his hand. అను
టయు on his saying so. The infinitive form అ
నగా may be translated "or;" thus అచలమ
నగాకొండ Achalam or hill; Achalam which
means a hill.

అనుడు or అనుడు adv. On (his) saying this.
అనగా, అనేటప్పటికి, (అనవుడు. OG.) A. 4. 98.
ఏనన్నపునికయేయనుడు. ib. 6. 170. అనుడుచని
వినుపింతునాదరదయారసార్థి. Swa. 2. 88. ఆ
మీదనావరూధినివిధ, మేమయ్య నెరుంగజెప్పలే
నాకనుడు.

అనుతాపము * n. s. Regret, sorrow. శుశ్చిత్తాప
ము. అనుతాపములు or అనుతాపమునుపొందుట
to regret.

అనుత్తమము * adj. Most excellent, very superior.
మిక్కిలిశ్రేష్ఠమైన.

అనుదాత్తము * adj. Unaccented. (From ఉదాత్త
ము) తగ్గుస్వరము, యిదివేదమునుగురించినమాట.

అనుదినము * adv. Daily. ప్రతిదినము.

అనునముము * n. s. Conciliation, consoling. Entreaty, begging. సాంత్వనము, ఓదార్పడము, అడుగుకోవడము, మంచిమాటలాడడము.

అనునయించుట * v. a. To conciliate, console; to entreat, beg. ఓదార్పుట, అడుగుకొనుట, మంచిమాటలాడుట.

అనునకాయ for అనునకాయ.

అనునకుత్తి * n. s. Inconvenience, want of the means. అసౌందర్యము. ఉచితవ్యనునకునకులయూచకోవద్దా ought not we to consider, whether we have the means? దీనికియేమి అనునకుత్తి చెప్పవచ్చునా? what objection can you make to this? నితరానందుకుయేమి అనునకుత్తి what was there to prevent your coming? వాడికియేమి అనునకునకుత్తి రాకపోయినాదు something might have gone wrong to prevent his coming. అనునకుత్తికాలము a season of trial or anxiety, hard times.

అనునకుము * adj. Incomparable, unrivalled, unparalleled. అశ్రద్ధ్యమైన, ఉచితకాని.

అనునకుముక్తము * adj. Useless, unnecessary, unserviceable. కొరగాని, పనికిచాలిన.

అనునకుముక్తి * n. s. Uselessness, unserviceableness. పనికిరాని, కొరగాని, అసౌందర్యము.

అనునకులలి * n. s. The response in a chorus.

అనుపానము * n. s. A vehicle in medicine, any thing taken with medicine to make it less nauseous. మందుతో కూడా తీసుకొనే మధురమైన వస్తువు. Anir. 2. 108. తద్వ్యనౌషధంబుప్రియానుపానసహితంబై యామందుకు పాలును అనుపానము చేసివుచ్చుకో you must take milk as a vehicle to this medicine, you must take this medicine in milk.

అనుపు n. s. Toll, customs; ambushade, ambush. సుంకము. D. ప్రావీణ్యము. KB. పాంచీయుండేహోటు. A. 2. 69. తెరవలినునీరు పోయడం దిరియు జేరియవలగొర గాక పుచ్చుకుంటైయెసంగుడనుపుగొన జొచ్చెకల్లగుట్టమర. టీ|| సుంకముపుచ్చుకోనునకుక్రమించెను.

అనుపుట v. a. To send, dismiss. పంపించుట. H. 3.

1. 42. నన్నునుపుగాడలచేరనెప్రాద్దుద్రోయకఁ.

అనుప్రాసము * n. s. Alliteration, repetition of similar letters, syllables and words. మల్లవర్ణ

విన్యాసము, వర్ణసామ్యమును ప్రాసశబ్దం. వర్ణావృత్తి రనుప్రాసశబ్దంబేదాదేవిధియై.

అనుబంధము * n. s. Connection, affinity, alliance. చుట్టరికము. అనుబంధక్రియ a defective or auxiliary verb.

అనుబంధకము * n. s. Connection, affinity, alliance చుట్టరికము. అనుబంధకక్రియ a defective or auxiliary verb.

అనుబంధి plu. అనుబంధులు * n. s. A relation, a friend. దేహాశ్రంబంధముగలవాడు. L. XI. 21.

అనుబంధించుట * v. n. To join, connect, unite. శ్రంబించుట.

అనువించుట * v. n. To reflect or throw back an image. ప్రతిఫలించుట.

అనుభవము * n. s. Experience, suffering, enjoyment, trial, experiment. వాడుక పడడము, పరీక్ష. సుఖానుభవము the enjoyment of pleasure. దుఃఖానుభవము suffering distress or grief. నరకానుభవము the sufferings of hell, falling into hell. వాడుకచేసినదివాడికే అనుభవమునకు వచ్చినది he has come in for the fruits of his actions.

అనుభవవీరుడు * n. s. A man of experience. వాడుక పడడవాడు.

అనుభవశాలి * n. s. A man of experience. వాడుక పడడవాడు.

అనుభవించుట v. a. To experience, enter into, enjoy, suffer, share in, to have, hold, possess, partake of, undergo. పడుట. పాపఫలమును భవించుట to suffer the fruit of sin. పుణ్యఫలమును భవించుట to enjoy the reward of virtue. చేసినది అనుభవించుకుంటే తీరునా can you avoid suffering the consequences of your acts.

అనుభావము * n. s. Majesty, dignity, magnanimity. A positive conclusion, decision, firm opinion. Indication of passion or emotion by word or gesture. ప్రభావము, శక్తురుములమనిరి శ్చయము, నిశ్చయము, భావబోధకము, రత్నాది సూచకగుణక్రియాది, అనగా లోచనచాతుర్యప్రభావము ముఖరాగాదిరూపము.

అనుభాగము n. s. A vulgar phrase for అనుభవము, శ్రంభాగము.

అనుభాగి n. s. (A vulgar phrase) A man of pleasure. మంచిభాగమును భవించేవాడు.

అనుభాగించుట v. a. Error for అనుభవించుట.

అనుమతము * adj. Allowed, permitted, consented to. స్వీకృతము, సలపివ్వబడ్డ.

అనుమతి * n. s. Agreement, consent, permission, leave. The fifteenth day of the moon's age, on which she rises one digit less than full. శుక్లతి, అనుష్ఠి. న్యూనేందుకళాపూజిమ, చతుర్దశీయుక్తపూర్ణిమ. తండ్రి అనుమతినికొమారుడు రంగయ్యత్రాలు signed by Rangaya on account of his father.

అనుమతించుట * v. n. To consent, agree. ఒప్పుట.

అనుమరణము * n. s. Accompanying in death, i. e. phrase for burning a wife with her husband. సహగమనము.

అనుమానము * n. s. Suspicion, surmise, conjecture; doubt. In logic, inference. సందేహము, యుక్తిచేతనిర్ణయించడము. వానిమీద అనుమానముతో చిసది, వానిమీద అనుమానముచున్నది I suspect him.

అనుమానపడుట * v. n. To doubt, hesitate, suspect. సందేహపడుట.

అనుమానించుట * v. n. To doubt, to hesitate. సందేహపడుట.

అనుము or అనకు చెట్టు n. s. A leguminous plant : Dolichos catjang : the cultivated species. నిప్పవము. అనకుతాయ a legume; a pod, a sort of pulse (phaseolus radiatus.) n. s. plu. అనుములు Beans. Dolichos lablab.

అనుమేయము * adj. Inferrible. ఉహించుతగ్గది.

అనుమోదము * n. s. Pleasure, delight. ఆనందము, ఉల్లాసము. M. 15. 2. 199. మునిజనములు వచ్చియనుమోదమందంగ.

అనుమోదించుట * v. n. To consent, agree, approve, to be pleased at. ఒప్పుట, అంగీకరించుట, ఆనందించుట.

అనుయోగము * n. s. Rejoinder in argument.

అనురక్తము * adj. Attached, fond, enamoured. ప్రీతిగల.

అనురక్తి * n. s. Affection, love. ప్రీతి. T. 2. 75.

అనురక్తుడు * n. s. He who loves, he who is fond of. ఆసక్తుడు, ప్రీతిగలవాడు. T. 3. 146.

అనురాగము * n. s. Love, attachment, desire. ప్రీతి.

అనురూపము * adj. Like, resembling, fit, suitable, corresponding with. సమానమైన, తగిన.

అనులాపము * n. s. Tautology, repetition. ముహూర్భుష, అధినమాపేఅడడము.

అనులాపించుట * v. a. To repeat the same words, over and over again. చెప్పినమాటలనేమళ్ళీ చెప్పుట.

అనులేపనము * n. s. Smearing; daubing the body with unguents. చర్మిక్యము, గంధాదులయొక్క మైపుర, తైలాభ్యంజనమున్ను.

అనులోమము * adj. Regular, successive, with the hair or grain. యథాక్రమము, అవిలోమము, యథా, వర్ణమాలాసమాఖ్యాతా అనులోమవిలోమితా.

అనువందించుట v. a. To do properly or well. ఒక్కగాచేయుట. H. 4. 268. యేరాభిప్రయేషయ నునకుహస్తస్యక్తికమనువందించుచు.

అనువందుట v. n. To be suitable, agreeable or fit. ఒప్పుట.

అనువదించుట * v. a. To re-echo, or repeat. ఒకరుచెప్పినదాన్ని అనుసరించిచెప్పుట.

అనువర్తన or అనువర్తనము * n. s. Serving another, following, conforming. అనుసరించడము, ఉపసర్పణము.

అనువర్తించుట * v. a. To attend on, serve, follow, court one's favour. అనుసరించుట, ఉపసర్పించుట.

అనువాకము * n. s. A chapter of the Veda. An explanatory text or sentence from the Veda. వేదాంశము, గ్రంథి. (ముగ్యజాసానుసమాహార, వేదవిశేషము. RKD.)

అనువాదము * n. s. Tautology, repetition. Abuse.

అనువర్తనము, చెప్పినదాన్నిమళ్ళీచెప్పడము, కుల్పితార్థవాక్యము.

అనువు adj. Proper, right, fit, suitable, convenient. ఉచితమైన, యుక్తమైన, యోగ్యమైన.

అనువు n. s. Convenience, fitness, propriety, suitability. తృప్తి. OG. యోగ్యము, అనుకూలము.

P. 4. 59. మీకుగాకజలసంచారంబనువనునేమము బోలినవనచరులకు. టీ|| ఉచితమవునా. T. 1. 50.

అనువౌదివ్యరథంబునిచ్చె. ib. 5. 180. నివనువునరాజి సూయమురయంబునజేయుము. N. 2. 136.

హస్తీంద్రకుంధంబులక్ష్యించు కరంబు దనుజపాదములొత్తననువుచరవు. అనువుకానివేళ in an un-blessed hour.

అనువుగా adv. Conveniently, suitably, fitly, with propriety. ఉచితముగా, యోగ్యముగా.

అనువుతరగ adv. Agreeably. ఒత్తుగా Vasu. 4.

21. అనువుతరగ శృణ్వతి.

అనువుతరుల v. n. To be suitable or agreeable.

అనుకూలతరుల.

అనువుంద or అనువుందగ adv. Duly, well. ఒత్తు

గా. H. 1. 233. ఈకథవినియెదననువుందదెల్పు

విహగోత్రంసా. ib. 2. 30. వినిమినామవురేఖల
నువుంద.

అనువాసనము * n. s. Command, order. ఆజ్ఞ,

విధి. అనువాసనము the title of the 13th book
of the M.

అనువ్రతము adj. (a vulgar phrase) Perpetual,
continual. నిరంతరమైన.

అనువ్రతముగా adv. (a vulgar phrase) Perpe-
tually, continually. నిరంతరముగా.

అనుబంధము * n. s. Attachment, love, agreement
of a word with succeeding words. ప్రణయము,
కార్యము, దయ, సంబంధము, ఏకత్రాస్విరతద
స్యాన్యత్రాస్వియము.

అనుష్ఠానము * n. s. An observance, practice. ఆ-
చరణకరణము. A rhyme says కృతాశ్రీధవదేవే
నకర్తానుష్ఠానశుద్ధతి.

అనుష్ఠించుట * v. a. To make, do, observe, cele-
brate. చేసుట, ఆచరించుట.

అనుసంధానము * n. s. (commonly means) Re-
citing, repeating. దేవునివిషయమైనవాటినిచదవ
దము.

అనుసంధించుట v. a. (commonly means) To re-
cite, repeat. దేవునివిషయమైనవాటినిచదువుట.

అనుసరిం or అనుసరిరము * n. s. Following, go-
ing after. (Commonly means) Serving or at-
tending another. వెంటబెంచదము, అనువర్తించద
ము.

అనుసరిరాచేసుట * v. a. To depend on others, at-
tend on, serve, court one's favour. ఉపసర్పించు
టు, అనువర్తించుట.

అనుసరించుట * v. a. To follow, attend on, serve,
court one's favour. అనువర్తించుట, ఉపసర్పించు
ట. న్యాయమునుఅనుసరించక disregarding jus-
tice.

అనుసారముగా or అనుసారతః * adv. According
to. ప్రకారముగా, అనుగుణముగా. A rhyme
says అథహాహవిధింవత్త్యే హాహాప్రాప్తాసార
తః.

అనుసారిణి * n. s. Name of the second string of
a lute. రెండోతంతరి.

అనుశ్చరణము * n. s. Calling to mind. తలచదము.

A rhyme says శ్రీకృష్ణానుశ్చరణాంతరం.

అనుస్మృతముగా adv. Regularly, uninterrupted-
ly, unintermittingly. విడవక, క్రమముగా.

అనుస్వారము * n. s. The name of a circle (o)
the nasal character. నున్న.

అనూకము * n. s. అనగా, శీలము, అప్యయమున్ను.

అనూచానము * adj. Well-behaved. వినితమైన, శి-
విషయమైన.

అనూచానముగా adv. (a vulgar phrase) From
father to son, from generation to generation.
కురంకురగా.

అనూచానుడు * n. s. A learned bramin, one
versed in the Vedas or Vedangas. సాంక్షవేద
విచక్షణుడు, శిష్యునివిద్యనుసరించేదవేత్త.

అనూధ * adj. Unmarried. పెండ్లిలేని.

అనూనము * adj. Whole, entire. కృత్యమైన, యా-
వత్తు.

అనూనము * adj. Wet, watery, overflowed. జల-
యుక్తమైన, జలమయమైన.

అనూనము * n. s. A fen or moor. చిత్తశిశిల.

అనూరాధ * n. s. The name of the seventeenth
lunar mansion. విశాఖకులవలెనక్షత్రము.

అనూరుడు * n. s. The charioteer of the sun. సూ-
ర్యసారథి.

అనూర్జితము * adj. Not permanent. అస్థిరమైన.
Bobbili. 2. 68.

అన్యతము * n. s. A falsehood, a lie. అబద్ధము.

అనే, అనేతి, అనేటి (the aorist pl of అనుట to
say) Called, named, termed. కడపఅనేపూరు
the town of Cuddapa: the town called Cadapa.

అనేకము * adj. Several, many. బహు, నిండా.

అనేకత్వము * n. s. Muchness. బహుత్వము. దుః-
ఖానేకత్వము abundance of misery or grief.

అనేకము * n. s. The elephant. ఏనుగు.

అనేకమంది or అనేకులు * n. s. plu. Many per-
sons. శానామంది.

అనూకహము * n. s. A tree. వృక్షము.

అన్ననుకగు adj. Neither thick nor thin, pappy,
watery, in a state of fluid. కులుచకులుచనగావు
దే. P. 1. 808. నూనెయనన్ననుకగునుగిరిదేవింకి
య.

అన్న for అనిన (the past relative pl of అనుట to
say.) Called, said, termed. రాముడన్నవాడు

a man called Ramudu. వాడుకగా అన్నకుడు when he said this. యాతక్క తుట్టినదన్న తేదిని on the date on which these accounts are said to have been written. నీవన్నదానికివాండ్లు అన్న దానికిమేమి భేదము what difference is there between your statements and theirs? యేమన్నానో రే no matter what they said.

అన్న n. s. An elder brother. voc. sing. అన్నా. plu. అన్నలారా. పెద్దన్న the eldest of the elder brothers. చిన్నన్న the youngest of the elder brothers. అన్నదమ్ములు brothers both elder or younger. అన్నా or అన్నన్న an interjection of grief or admiration. A rhyme says కారు కమ్మలన్నన్న కురుత్. నీవువానికి అన్నవే you are quite as bad as he is, you are much worse than him. యిది లేండ్లన్నలు, అనగా యిది లేండ్లను మించినవి these surpass stages in speed.

అన్నము * n. s. Boiled rice, meat, food, victuals. ఓడనము, కూడు. అన్నవస్త్రములు food and raiment.

అన్నందాల adv. In every way.

అన్నపూర్ణ చెంబు n. s. (a vulgar phrase) A sort of beaker. ఒక చెంబు.

అన్నప్రాశనము * n. s. The ceremony of giving an infant solid food for the first time. చంటిబిడ్డకు మొట్టమొదట అన్నము పెట్టేదనే శుభప్రాయజనము. బాలక శ్రీబాలికాయావాప్రథమాన్నభక్షణ రూప సంస్కారము.

అన్నభేది n. s. Green vitriol, sulphate of iron. ఒక మందుదినుసు. H. 2. 284.

అన్నవా i. e. అన్నా as అతనికి నీవన్నవా are you his brother?

అన్నాళ్లు n. s. So many days. అన్నిదినములు.

అన్ని (Plur. adj. pron.) So much, so many, all. అంత, అంతా. అన్నినాళ్లు so many days. అన్ని మందిన్ని all people.

అన్ని n. s. All. (Loc. అన్నిట or అన్నిటిలో in all, in all things. Dative అన్నిటికి to all, on the whole.) వాడు అన్నిట శుమధ్ధుడు he is clever in every thing. అన్నిటికీ నేనువున్నాను I will be answerable for all. అన్నిటికీ తమ్మునే నమ్మియున్నాను you are my all in all. అన్నిటికీ అన్ని చెప్పకున్నాడు he gives an excuse for every thing.

అన్ను n. s. Phrensy, madness, wildness, intoxication. మదము, మత్తు. Ellanna 3. 166. అన్నుత

ట్టిన గరిని ద్రయలమినట్లు, మూర్ఖవచ్చినవారిదికన్నె గివిలిత్రమంద్రియవ్యాప్తి నుడిగితచేకనిట్లు, నలరగల పూలహరిమాయనా శ్రయించె. KP. 6. 129. సిద్ధి తిపేరుబోదుడివి సీధుడుదంబులతన్ను కొల్పురుగా శ్రుబ్ధగమాటలతరవిభాగముచాలక.

అన్న n. s. A woman. శ్రీ, ఆడుది. D. వేలుపుటన్ను a fairy. P. 4. 251. వేలుపుటన్నుకర్తగాని. Il. 2. 149. అన్నులలమన్న. N. 2. 379. కారుమెరుగుచెన్నుగాడియాయన్ను మోహకై తవమున మొసపుటెట్లు. T. 1. 45. అంబుజాక్షుని మోహంపుటన్నుదోడు.

అన్నుకొనుట v. n. To be intoxicated, be inebriated. మత్తులుట. Swa. 4. 30. సేరమారంగదిన్ను యెరలనన్నుకొనియరగన్నువెట్టి. పీ. మత్తుగాని. Parizat. 2. 65. క్రిక్కిరిసినమక్కువలగమయంజొక్కుచెయ్యులం ద్రొక్కుడువడనన్ను కొనిరతిరహస్య. Swa. 3. 45. అల్లిననగునభి సారికల చెడండకన్నుల నన్ను కొనిపొదలుమదనాన్నాదంబునకుబ్రోదిగా.

అన్నుతన్ను n. s. Taxes &c. the word అన్ను is a mere anuk. కన్ను మొదలైనది. BD. 4. 1959.

అన్నువ adj. Slender, little, small. అల్పము. ABA. నైకము, అనగా నూత్నము. OG. M. IV. 4. 100. ఇన్నగమునందు గాండివమున్నదియది గానిమద్భుతో ద్రేకవిలాసోన్నరికోర్వపుపెద్దయనన్నువలీవిండ్లుకురుచలత్యంతంబుగా. ND. p. 31. ఆనానుబాహులు అన్నువనడుము.

అన్నెము adj. Another, other, different. అన్యము.

అన్నెము n. s. Other thing. వేరొకటి, ఇతరమైనది. T. 2. 112. మున్నెకనాడునంగనలముద్దులనుద్దులయంగనట్టిహాసన్నెమికేల.

అన్యము * adj. Another, other, different, strange, foreign. ఇతరమైన, వేరే, మరియొక. అన్యదర్శనులు people of foreign religion. అన్యదేశము a foreign country.

అన్యగామిచేసుట * v. a. To divert to other purposes. మరియొకదారికి తుపయోగపరచుట.

అన్యత్ర * adv. In another place, elsewhere. మరియొకచోట.

అన్యథా * adv. Otherwise, in a different manner. మరియొకవిధముగా. దాన్ని అన్యథాచేసాడు he altered it.

అన్యదేశస్థుడు * n. s. A foreigner. ఇతరరాజ్యపు మనిషి.

అన్యద్యుశము * adj. Of another kind, like another. మరియక దానివలె. అన్యత్ర కారమైన.

This often means uncommon, extraordinary. ఎంతమైన, హాద్యమైన.

అన్యవచేశము * n. s. Indirect reference; innuendo. ఒకటిని నెవడు చెప్పుకొని చెప్పడము. అన్యవచేశముగా by innuendo.

అన్యాయము * adj. Unjust, wrong. నీతిలేని, అధర్మమైన.

అన్యాయము * n. s. Injustice, wrong. అనీతి, అధర్మము. అన్యాయార్జితధనము ill gotten wealth. ఇదేమి అన్యాయము what a shame this is!

అన్యాయముగా * adv. Unjustly, wrongfully. అధర్మముగా, నీతిలేకుండా.

అన్యాయశుడు * n. s. An unjust man, a sinner. దుర్మితడు.

అన్యాయాశుడు * n. s. An unjust man, tyrant, a wretch. దుర్మితడు.

అన్యధుడు * n. s. A stranger, another, neighbour. వరుడు, ఇతరుడు. అన్యలు others, strangers, foreigners, aliens. వరులు, ఇతరులు.

అన్యాయము * adj. Mutual, reciprocal. పరస్పరమైన.

అన్యాయము n. s. Friendship, amity, intimacy, mutual-attachment, or affection. స్నేహము, విహారము.

అన్యాయముగా * adv. On good terms, amiably, in a friendly manner, affectionately. స్నేహముగా, విహారముగా.

అన్యాయము n. s. Race, lineage. In grammar, the regimen or government of words in a sentence. Syntax. వంశము, వంశములయొక్క పరస్పరాకాంక్షయోగ్యత, ఇమిడిక. దూరాన్వయము a far-fetched allusion. యింకా అన్వయవ్యతిరేకములు తెలియలేదు we cannot yet know whether it will turn out well or ill. కారువాన్వయము one of the Curu race. ఈ కురువంశమునకు అన్వయము తెలియలేదు I do not perceive the syntax of this verse.

అన్వయించుట * v. a. To arrange words in their natural order, interpret, explain. To explain the syntax. వదవరకు చెప్పట, అర్థము చెప్పట. ఈ రూపమున ప్రార్థనములో అన్వయించినది the money was applied in good purposes.

అన్వర్థము or అన్వర్థకము * adj. Descriptive, indicating, by expressing the properties or attributes. సార్థకమైన. One verse in the Raghuvamsam says యథాశ్రుష్టాదనార్యంద్రః శ్రుతాపాత్రత సాయథా, తద్దైవసోభాదన్వర్థో రాజాశ్రుక్యతిరంజనాత్. అన్వర్థనామము a name to which his qualities answer, a name which suits his nature.

అన్వయము * n. s. Lineage, descent, race, family. వంశము.

అన్వితము * adj. Connected, agreeing with, especially in composition. యుక్తమైన, చేరిన, మిళితమైన. ఈవాక్యము అన్వితముగా వున్నది this is a broken phrase.

అన్వితము * n. s. He who is connected with. మిళితము. వీరువారిలో అన్వితము కాదు he is not joined with them.

అన్వేషణము * n. s. Seeing, research. చూడడము, వెతకడము.

అన్వేషణ or అన్వేషణము * n. s. Search, research, enquiry. వెతకడము.

అన్వేషితము * adj. Searched, sought. వెతకబడ్డ.

అవ * prefix. Away from, ill, evil. చెడు.

అవక for అవక n. s. A ladle or spoon made of a cocoanut shell. పెంకాయబిళ్ళగరిపె.

అవకారము * n. s. Injury, harm, hurt, detriment. చెరువు. అవకారముచేసుట to serve one an ill turn.

అవకారి * n. s. An ungrateful person, an ill-doer, a malignant wretch. చెరువుచేసేవాడు.

అవకీర్తి * n. s. Infamy, an ill-name, ill-fame. దుర్యశము, దూరు. వాండ్లకు అవకీర్తివచ్చినది they were disgraced.

అవకృతి * n. s. Injury, harm, hurt, detriment. అవకారము, చెరువు. P. 1. 334.

అవకృష్టము * adj. Low, vile, mean. అధమమైన, గర్హ్యమైన, నింద్యమైన.

అవక్రమము * n. s. Rout, defeat. పరాభవము.

అవకృష్టము * adj. Unripe, raw, immature, green, unconcocted. పండని, పరచముచేయబడని, ఆముముగావుండే.

అవఖ్యాతి n. s. Ill name, evil report, infamy, ignomy. అవకీర్తి.

అవగతము * adj. Dead, deceased, gone, departed. మృతము, గతము, దూరీభూతము. అవగతప్రా

ఋతైన deprived of life. అపశ్రవశనుడు he who is stripped of his clothes.

అపఘనము * n. s. A limb or member. అంఘము, అవయవము.

అపరయము * n. s. Loss, detriment. The act of plucking flowers. కురి, హరి, అపహరము, పూర్వాశేషయహీనత్వము, కోయడము. P. 4. 128. అశుకుకుసుమాశుచయకాకుకాపైదనరి. Swa. 4. 116. అట్టికలధారశిఖరిపుష్పాశుచయము సేయువేడుక. పుష్పాశుచయము gathering flowers.

అపచారము * n. s. An insult, an affront, incivility, fault. అహితాచరణము, పూజ్యులయెడల చేశిన నేరము. అపచారముచేసుట * v. n. To affront, insult. పూజ్యులయెడల నేరముచేసుట.

అపజయము * n. s. Bad success, failure, defeat. ఓటమి.

అపత్నీకుడు * n. s. A widower. పెండ్లాములేనివాడు.

అపత్ర్యము * n. s. A child, offspring. శంతానము, బిడ్డ.

అపశ్రవ * n. s. Modesty, Immodesty, shame, shamelessness. సిగ్గు, లజ్జ, సిగ్గుచూలినతనము.

అపభ్యము * n. s. Error in diet, a deviation from శుభ్యము or prescribed regimen. వైష్యదుకారాదస్తవ్యాన్నివినడము.

అపదానము * n. s. A finished work, approved occupation. ముగిసినకృతి, శుద్ధ్యర్థి, అనగాకుదిమందికిమెప్పుగావుండేకృతి.

అపదార్థము * n. s. Nothing, vanity. శూన్యత. వాడువట్టిఅపదార్థము he is a mere nothing, he is a cipher.

అపదిశము * n. s. A half point, or quarter point or "Airt" of the compass; intermediate space. విదిక్కు, దిక్కోణము, దిక్కులనడుము.

అపదూరు n. s. Calumny, infamy. అపవాదము. అపదూరుతుడుట v. n. To be calumniated or infamous. అపకీర్తినిపొందుట.

అపదూరుకట్టుట v. a. To slander, spread ill report of one. ఒకరిమీదతప్పుమాటలుచెప్పుట.

అపదేశము * n. s. Pretext, pretence. వ్యాజ్యము, భలము, సాకు.

అపనమ్మకము or అపనమ్మిక n. s. Incredulity, unbelief, mistrust, diffidence, అశ్రద్ధయము.

అపనయనము * n. s. Taking away, withdrawing, removing, destroying; decease, act of dying. ఖండనము, దూరీకరణము, పోగొట్టడము, మరణము.

అపనయించుట * v. a. To remove, do away, dissipate. పోగొట్టుట. N. 4. 247. ఎన్నిబాధలపెట్టి ననన్నిబాధలచ్యుతశ్చ్యుతచేతనయనయించి.

అపనింద * n. s. Reproach, detraction, slander, false accusation. అపవాదము.

అపనెతము n. s. False or unjust accusation. అభాండము. Sar. D. 106. అటుబోయినంతలోనకు నెతమాను.

అపనెతముగా adv. Litigiously, groundlessly. అభాండముగా.

అపనేయము * adj. That which is to be taken away, that which is to be removed. తీసుకొని పోతగది. Vish. 6. 74. ఈయరణకంబులు రెండును నీచేతనననేయంబుగా కుండవలయును.

అపనెదము * n. s. Removing, taking away. ఖండనము, దూరీకరణము, పోగొట్టడము. Vasu. 2. 57.

అపన్యాయము * n. s. Injustice. దుర్మీతి, అధర్మము.

అపశ్రుభ * n. s. Reproach, blame, imputation. అపకీర్తి, దుర్వశము, అపవాదము.

అపశ్రుయోగము * n. s. Misapplication of a word. దుష్ప్రయోగము.

అపభ్రంశము * n. s. Common vulgar talk; a low term. గ్రామ్యభాష.

అపమృత్యువు * n. s. Sudden death, violent death, untimely death. ఆకస్మికమరణము, ఖండము.

అపయశము * n. s. Ill-fame, infamy. అపకీర్తి.

అపరము * adj. Other, another, latter. అన్యము, ఉత్తరము. అపరభాగము the hind part. అపరరాత్రి the midnight. అపరలోకము another world. అపరవారిధి the wester ocean. వాడుపూర్వాశురములుచేయించగలడు He is qualified as priest to solemnize both the marriage and funeral rites.

అపరంజి n. s. Fine refined gold. కుండనము. అపరక్రియలు n. s. Obsequies, funeral rites. దినవారాలు, కర్మాంతరము.

అపరనామము * n. s. The secondary name. రెండవ పేరు.

అపరభాగము * n. s. The hind part, second part. ఉత్తరభాగము, వెనకటిది.

అపరమంత్రములు * n. s. Funeral prayers.

అపరాజితము * adj. Not conquered. జయించబడని.

అపరాత్రి * n. s. (a vulgar phrase) The dead of the night. నిశీధి.

అపరాధము * adj. Criminal, guilty, erring, faulty. అపరాధిమైన, పాపిమైన.

అపరాధము * n. s. A fault, guilt, sin, (commonly) a fine, punishment, penalty. దండయోగ్యమైన కర్తవ్యము, పాపము, నేరము, వాడుకగా నేరమునకై శుచ్యులొనెరుకలు. అపరాధమునునున్నించుట or కాయుట to pardon, overlook. అపరాధమును ముచ్చటచేసుకొనుట to beg pardon. అపరాధము చేసుట to inflict a fine. అపరాధముతీసుట to take a fine.

అపరాధి * n. s. An offender, delinquent. నేరము చేసినవాడు.

అపరాహ్నము or అపరాహ్నము * n. s. The afternoon. రెండురూములకుమీదికాలము.

అపరిమితము * adj. Immense, boundless, infinite, innumerable. లెక్కలేని, విస్తారమైన.

అపరిహార్యము * adj. Undefeasible, unavoidable. పోగొట్టకూడని. అపరిహర్యమైన సదేశాసంబంధములు relations that cannot be neglected.

అపరాకము * adj. Ugly, deformed. Rare, scarce, uncommon. విక్రతకారము, వికారము, (వాడుకగా) వింతైన, అరుదైన.

అపరోక్షము * n. s. Presence. శుభము.

అపరోక్షజ్ఞుడు * n. s. A prophet; one who knows the past and the future. భూతభవిష్యత్తులనుమెరిగినవాడు.

అపర్వ * n. s. An epithet of Parvati. పార్వతీదేవి.

అపలాపము * n. s. Denial, concealment of knowledge, evasion. ఉండగాలేదనడము, ఎరిగియుండగాయెరగనడము.

అపలాపించుట or అపలాపముచేసుట * v. a. To deny, conceal. ఉండగాలేదనుట, ఎరిగియుండగాయెరగనుట.

అపరితంకరణోపధము * n. s. A remedy against grey hairs. వెంట్రుకలు నెరియకుండా ఉండడమునుగురించినందు. Parij. 2. 37.

అపవర్గము * n. s. Detachment from matter, beatitude. మోక్షము. భోగాపవర్గములు the present and the next world.

అపవాదము * n. s. Calumny, reproach, slander. నింద, అపఖ్యాతి.

అపవిత్రము * adj. Impure; unclean. అపరిశుద్ధమైన.

అపశబ్దము * n. s. An ungrammatical word. వ్యాకరణవిరుద్ధమైనపదము.

అపష్టు * adj. Contrary. ప్రతికూలమైన, అపశవ్యమైన

అపశత్యము * n. s. Perjury. అశ్రమాము.

అపశవ్యము * adj. Contrary, opposite to right (not left.) ప్రతికూలమైన, దక్షిణమైన, అసగాకుడినైన. అపశవ్యలిపి letters written the wrong way as in a seal.

అపశవ్యము * n. s. Putting the braminical thread the wrong way: that is, on the right shoulder and letting it fall on the left side: instead of lying on the left shoulder. జండెమును కుడి భుజముమీదనుంచి యెడమభుజమునకుక్రిందిరట్టుగా వేసుకోవడము.

అపసాక్షి * n. s. (Not a good phrase) A false witness. తప్పుసాక్షి.

అపస్తరము, or అపస్తరకము * adj. Nasty, filthy, nauseous, dirty. అశవ్యమైన, రోతైన.

అపస్తరము * n. s. Epilepsy, the falling sickness, a confused feeling: violent passion, approaching to madness. Nastiness; (this sense is vulgar.) కాకిసోమాల (తెరువుమరువుమాటలు, అదే వెర్రి D.) (లోకవాడుకలో) రోత, అశవ్యము.

అపస్తరకుడు * n. s. A nasty or dirty fellow. రోతకుని.

అపస్తారి * n. s. He who is epileptic or convulsed: (vulgarly) he who is nasty or filthy. కాకిసోమాలగలవాడు, రోతకుని.

అపస్వరము * adj. Inharmonious, discordant. శ్రావ్యముకాని, సుస్వరముకాని.

అపస్వరము * n. s. Mispronunciation: a false note or discord in music. తప్పుడిచ్చారణ, శంకితములోతప్పుస్వరము.

అపహము * adj. Doing away, healing, averting. పోగొట్టే. కల్మషాపహము doing away the sin or impurity.

అపహరణము * n. s. Plundering, purloining, taking. చార్వము, ముచ్చించడము, అన్యాయముగా యెక్కుకోవడము.

అపహరించుట * v. a. To pillage, plunder, take by violence, usurp. ముప్పించుట, అన్యాయము గాదుకుకొనుట.

అపహసించుట * v. a. To laugh at, deride (Met.) To excel, surpass. ఎకశక్తిముచేసుట, పెక్కిరించుట, ప్రయోగములోమించుట అని అర్థమవుతున్నది.

అపహరము * n. s. Pillage, plunder, taking by violence. దోచుకోవడము. శురస్వస్వాభిహారము robbing of every thing. దత్తాపహరము taking back a gift.

అపహాస్యము * n. s. Laughter, ridicule, jest. ఎకశక్తిము, పెక్కిరింపు.

అపాంగము * n. s. The outer corner of the eye. కడకన్ను.

అపాంతురి * n. s. The father of waters, the sea or ocean. శిముద్రము.

అపాజ్ఞేయుడు * n. s. An unfashionable man, one with whom they do not eat. కుస్తీలోపుండడమునకులర్హుడు కానివాడు.

అపాటవము * n. s. Weakness, infirmity. (Met.) illness, disorder. అశక్తి. వానికృష్ణు అపాటవముగావున్నది he is unwell.

అపాత్రము * adj. Unworthy, undeserving, unfit. రుగ్ధి, అయోగ్యమైన, అర్హముకాని.

అపాత్రుడు * n. s. He who is unworthy or undeserving. అయోగ్యుడు, అసర్దుడు. నేను ఆయనదయకు అపాత్రుడనైనాను I forfeited his favour, I incurred his displeasure.

అపానము * n. s. గుడము.

అపానవాయువు * n. s. Crepitus, peditus ventris. పిత్తు.

అపామార్గము * n. s. A medicinal plant. (Achyranthes aspera) the roots of which are used in place of a tooth brush. ఉత్తరేణి.

అపాయము * n. s. Peril, danger, a scrape, mischief. వినాశము, చేటు. One verse says పాయాదపాయాల్లగత్. ప్రాణానికివచ్చిన అపాయము the peril of life, mortal peril.

అపారము * adj. Boundless, infinite, excessive, abundant. అమితమైన, విస్తారమైన.

అపారముగా * adv. Profusely, abundantly. విస్తారముగా.

అపార్థము * n. s. Misiinterpretation. అసభిధేయము, తప్పు అర్థము. అపార్థముచేసుట or అపార్థముచేయుట to misinterpret or misconstrue.

అపధానము * n. s. A covering, screen, concealment. ఆచ్ఛాదనము, తిరోధానము.

అపుడు adv. Then. See అక్కడ.

అపుణ్యము * adj. Wicked, bad. దుష్టమైన. అపుణ్యములు the wicked.

అపుత్రుడు or అపుత్రవంతుడు * n. s. He who is sonless. విడ్డలులేనివాడు.

అపునర్భవము * n. s. Freedom from secondary birth, beatitude, eternal bliss. మోక్షము.

అపురూపము adj. Rare, seldom, uncommon, unusual. అరుదైన, వింతైన. KP. 6. 232.

అపూకము * n. s. A cake. భక్ష్యము.

అపూర్వము * adj. Novel, uncommon, extraordinary. వింతైన, చోద్యమైన.

అపేక్ష * n. s. Expectation, hope, wish, desire.

ఆశ. తపశ్చక్షుయా than that. అశ్వాపేక్షయా గజముబలవత్తరము as regards the horse the elephant is strong. i. e. the elephant is stronger than the horse.

అపేక్షుడు or అపేక్షించుట * v. a. To covet, long for, be inclined for, wish for. ఆశపడుట, కోరుట.

అప్రసంగము * n. s. Integrity, honesty, uprightness. పెద్ద మనిషిత్వము, శుభ్రత, గార్వభ్యము.

అపోహము * n. s. Ascertaining by investigation, decision. నిర్ణయము, నిష్పత్తి. RKD. says అకుగతపోహః, విరహాభావః but this word commonly means a lie, a falsehood, a false charge. అబద్ధము, కల్ల, తప్పుఫిర్యాదు. నామిదాఅపోహముచెప్పినాడు he laid the blame upon me falsely. One verse says ఉపోహోవావిరహమైతి, శిల్పిభిస్తు దృక్పిక్వత్య రథయాత్రాంతకారయేత్.

అప్పు adv. (Apu, occasionally thus spelt to suit the metre.) Then, when, at that time. అప్పుడు, అప్పుట్లో. N. 2. 30. అధికంబుగనప్పుడుదాంధకారశుంభన్నము.

అప్ప * n. s. Pappa, a father. An elder sister. తండ్రి, అక్కయమ్మ. This word is frequently added to the proper names of men; as a term of common respect; thus రంగప్ప, శింకప్ప, రామప్ప.

అప్పించుట v. a. To entrust, commit, deliver to the charge of another, give over, to put in-

to another's possession. స్వాధీనముచేసుట, వశముచేసుట.
అప్పగించు * n. s. Delivery, consignment. స్వాధీనముచేయడము, వశముచేయడము. ఆయింటినినాకు అప్పగించెట్టి నాడు he made the house over to me.
అప్పి n. s. A cake. అపూశము.
అప్పటప్పటికి adv. Now and then, from time to time, every now and then, at times.
అప్పటము adj. Pure, unmixed. శుద్ధచ్ఛమైన.
అప్పటి (the inflec. of అప్పుడు then) Of those days. అప్పటిరాజులు the rulers of those days, the then princes.
అప్పడము n. s. A sort of thin cake which is fried. భక్ష్యవిశేషము.
అప్పరా n. s. (K.) Permission; leave, order, command. శలత, ఉత్తరువు, ఆజ్ఞ.
అప్పరి * n. s. Lord of waters, a title of the Indian Neptune. వరుణుడు.
అప్పన or **అప్పనము** n. s. Tribute, tax. భాగధేయము, కరము, సూది. ABA. తన్ను. T. 5. 167. రాజుని చేత జేయించురాజసూయ, మత్స్యడమరులునీకి క్తుంపునములు.
అప్పచ్చ interj. Denoting excessive grief or pain. వ్యసనమును గాని బాధను గాని తాళలేక అనేమాట.
అప్పము n. s. A kind of sweet cake. అపూశవిశేషము.
అప్పించుట v. a. To tap, touch, slap, strike gently with the open hand. To embrace. To smear, apply. రట్టుట, చరచుట, అస్ఫులనముచేసుట, అంటుట, రుద్దించుట, అలింగనముచేసుకొనుట, చరుముట. Jaimini Bha. 6. 59. సూతుడలమివలకేలకంధంబులప్పించి. A. 6. 25. తిగివిననడుగుండెమలక రొమ్మప్పించియప్పలికి జివ్వంచుదాటి. H. 3. 205. అనినచతురుండు వంకంగనప్పించి జరియకుమటంచు కాంటజక్త బేర్చి. N. 2. 136. హస్తీంద్రకుంభంబులప్పించుకరంబుదనుజపాదములూ త్రననుతరువు. టీ|| లాలనచేస్తూచరచుచుండేటి. ib. 2. 196. మహూతాహంబునబాహులప్పించువు. టీ|| భుజముచరచుచున్న. A. 3. 27. చక్రపాణిగోకనప్పించి. టీ|| తోకతోకాట్టుచున్న. R. 4. 167. వర్తనవనకుండుమారుగురుత్తనకుంభంబులప్పించి. N. 7. 173. అశివయ

గతిమరతునిసంసారనియత్పశించుకత్రాతనాయకునియొడను. అప్పశించుక, అనగా అలింగనముచేసుకొని. BD. 1. 914. ఒడగూడకొడుకులేనెత్తి యందందకొనిబసప్పశించుక. P. 4. 419. దేహమునకుండుమరశంబుప్పించి. టీ|| లేజనముచేసి, అనగాచరిమి. T. 4. 54. ఆతరచాకిరిబ్బలెడునశ్రులు రెప్పలనప్పశించువు. టీ|| లోకలికి అనిచివుచ్చుతున్న. Mandhat. 4. 184. ఎగయించివట్టిన నెదురనివడనంబులగతుడచెక్కియప్పశించు. టీ|| హతుకోగానున్న.
అప్పలను or **అప్పలన** adv. Whereupon, instantly. తక్షణము, వెంటనే. BD. 4. 225. ib. 5. 910.
అప్పు n. s. Loan, debt. ఋణము. అప్పువుచ్చుకొనుట to borrow. అప్పుయిచ్చుట to lend. అప్పుజడుట to fall in debt. అప్పుశీష్టలు debts :— here the word శీష్టలు is an anuk. Swa. 3. 163. ఆకకులోనుగాకప్పశీక.
అప్పు * n. s. plu. అప్పులు. Water. నీళ్లు. Vasu. 1. preface 56. ధరయేపాంసులతలచూకురాకుండ దనకూర్చి రేనినప్పననెయించె. A. 4. 198. అప్పుకాదిచేరలుచ్చుకొని కార్యంబైనముస్సెన్నయయ్యప్పకదాచరియక శివ్యధికముగానప్పాధికేతీర్చగా.
అప్పుడు adv. Then, at that time (This is a defective noun.) Dative అప్పటికి at that time, అప్పట్టా (locative) at that time. అప్పటినుంచి since that time. అట్లాచెప్పేటప్పటికి when he said so. మరితెుకప్పుడు at another time. In compounds it means, when, as వాడువచ్చినప్పుడు when he came. ఒకప్పుడువచ్చెను తెుకప్పుడు రాకపోయెను he sometimes came and sometimes stayed away. Adding the emphasis, అప్పుడే just then, already. అప్పుడేవుట్టినబిడ్డ a child just born. అప్పుడప్పుడు now and then. అప్పలవాడు n. s. A creditor, lender. ఉత్తమర్ణుడు, అప్పుయిచ్చినవాడు.
అప్రతికారము * n. s. Ingratitude. కృతఘ్నత. M. 4. 2. 281. క్రోధంబప్రతికారమై వృధయముం గుందింపనర్యంబింతాధూతాత్తుడనె.
అప్రతిద్యంబుడు * n. s. He who is incomparable, or matchless. అనిమానదైనవాడు.

అశ్రుతిష్ఠ * n. s. Infamy, bad reputation. అశక్తి ర్రి, అశవాదము.

అశ్రుతిహారము * adj. Irresistible. అనివార్యమైన, అద్దమాదకూడని. అశ్రుతిహారముడు he who is irresistible in wrath.

అశ్రుత్యము * n. s. Mistrust. అశనస్త్తము.

అశ్రుత్యక్షము * adj. Imperceptible, invisible. అగోచరమైన, అగుచుదని.

అశ్రుతక్షిణము * n. s. Walking round (a corpse &c.) presenting the left hand towards it. ఎడమచేయిరట్టుగానుడిచిరగడము.

అశ్రుమాణము * n. s. Perjury, a false oath. అశ్రుత్యము.

అశ్రుమాణికుడు * n. s. Error for అప్రామాణికుడు A rogue; a liar.

అశ్రుమేయము * adj. Incomprehensible; inconceivable; beyond human understanding. అగోచరమైన, అగుచుదని.

అశ్రుమేయము * n. s. God, the incomprehensible. దేవుడు.

అశ్రుయోజకము * adj. Unserviceable, fruitless, useless. ఉపయోగముకాని, పనికిరాని.

అశ్రుయోజకుడు * n. s. A useless man. పనికిమాలినవాడు.

అశ్రుశ్రుము * adj. Not notorious, not popular, not public, secret, hidden. అశ్రుశ్రుమైన, రహస్యమైన, ఎవరయెరుగని.

అశ్రుశ్రుము * adj. Not notorious, not popular, not public, secret, hidden. అశ్రుశ్రుమైన, రహస్యమైన, ఎవరయెరుగని.

అశ్రుశ్రుతి * n. s. Infamy, obscurity. అశక్తి ర్రి.

అప్రాశస్త్యవహారము * n. s. A minor, one who is under age. వ్యవహారదశరానివాడు.

అప్రాశస్త్యము * adj. That which is unattainable.

హరివంశకవ్యము కానిది. Harivamsam page 101.

రాజామత్రశ్శిశుత్వైవ ప్రమాదీధనగర్వితః, అప్రాశస్త్యమధివాంధంతింపునలభ్యతేపియత్.

అప్రామాణికుడు * n. s. A rogue, a liar.

అప్రాశస్త్యము * n. s. An outcaste, he who is not fit to eat with others. అపాక్షేయుడు, భ్రష్టుడు.

అప్రియము * n. s. Enmity, hatred. ద్వేషము.

అమృతస్సులు or అమృతస్త్రీలు * n. s. Heavenly nymphs: celestial courtesans. శ్వర్వశ్యలు, రంభమొదలైనవాండ్లు.

అబంధర n. s. Disorder, confusion, irregularity. తారుమారు, రసాభాసము.

అబంధరగావుండే adj. Disordered, confused, irregular. కలవరగంతుగావుండే.

అబక n. s. A ladle, a spoon made of a coconut shell. అంకాయవిత్తుగరితె.

అబద్ధము * adj. False, untrue, erroneous, wrong. అన్యరమైన. నేనుచెప్పినమాటఅబద్ధము what I said was wrong, or mistake. నేనుపోవడము అబద్ధము it is uncertain whether I shall go.

అబద్ధము * n. s. A lie, a falsehood. అన్యరము, రవ్య.

అబద్ధగాడు or అబద్ధికుడు * n. s. A liar. అన్యరవాది.

అబల * n. s. A woman, a female. ఆదుది.

అబాధితము * adj. Unobjectionable. నిరాక్షేపమైన. ఇదిఅబాధితముగావున్నది it is far from objection.

అబాధవేళ * n. s. Midnight, the dead of the night. నిశీధి.

అబ్బము * n. s. A lotus. A conch. పద్మము, శంఖము. అబ్బరేఖ name of a particular form of lines in the hand.

అబ్బబాంధవుడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

అబ్బారి * n. s. The moon. చంద్రుడు.

అబ్బిని * n. s. A bed of lotuses. పద్మిని, శిరస్సు, తామరకొలను. అబ్బినినాథుడు or అబ్బినితతి the sun.

అబ్బుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.

అబ్బము * n. s. A year, era. A cloud. శంవత్సరము, మేఘమున్ను.

అబ్ధి * n. s. The sea. శముద్రము. అబ్ధిజ Lutchmee as having been produced at the churning of the sea of milk.

అబ్ధికథము * n. s. Cuttle-fish-bone. శముద్రపు నురుగు.

అబ్ధికులము * n. s. Coral. శవడము.

అబ్బ n. s. A father. తండ్రి. నాయబ్బతోడుగా I swear by my father. వీడువారిఅబ్బ this man is ten times worse than him. T. 4. 76. ప్రియగులకబ్బలు her breasts surpass the beauty of doves. నీయబ్బతోపోయిచెప్పు go and tell your granny. అబ్బ, అబ్బా or అబ్బబ్బా! An interjection of grief or admiration; a common exclamation. శీంతాపాశ్చర్యాదిసూచకశబ్దము.

అబ్బరపాటు (error for అబ్బరపాటు) n. s. Surprise, amazement. ఆశ్చర్యము.

అబ్బరము (error for అబ్బరము) n. s. A wonder, a marvel. ఆశ్చర్యము.

అబ్బాయి n. s. My lad! అబ్బి, కుర్రవాడు.

అబ్బి or అబ్బిగాడు n. s. My lad! అబ్బాయి, కుర్రవాడు.

అబ్బుట v. n. To come into one's enjoyment, possession, or reach; be obtained or gained. విక్రమ, దొరుకుట, లభించుట. (గృహీతమవుట ABA.) యిదివీరికి అబ్బేసాము కాదు The luck was too good to last: that is, he is not worthy of such good fortune; and it did not stick by him. యాయిల్లువానికి అబ్బెను అనగా యాయిల్లు వారికి దొరకవలసినది కాదు అయితే దొరికినది he is in great luck to have such a house as this. దీనివారికి అబ్బరియ్యరు they will prevent his getting it.

అబ్బరపాటు n. s. Surprise, amazement. ఆశ్చర్యము.

అబ్బరము n. s. Surprise, amazement, astonishment. ఆశ్చర్యము. P. 4. 88. దొరికిననను విడుచుటకబ్బరపడకుము. N. 3. 211. అంబురాసులబ్బరంబుగా గాగ్రాపాం. ib. 6. 58. నిబ్బరంబుగునబ్బరంబు. ib. 2. 85. అబ్బరమైదనర్చు.

అబ్బెశము for అబ్బాశము n. s. Practice.

అబ్రము adj. Wonderful, amazing. అద్భుతమైన. N. 1. 167. అబ్రంబైనభుజాబలద్రధిమ.

అబ్రము n. s. Wonder, marvel. అద్భుతము. T. 2. 77. కువలయాశ్శాలింపానరించుట్రమే. N. 1. 167.

అబ్రహ్మణ్యము * n. s. Crying for quarter. నాయం వధ్యశత్యాకారకోక్తి, అవధ్యోక్తి, మొర, చంపవద్దనేమాట. Sva. 3. 137. ఈవృక్షవాటంబులో భామా యేదశమచరింతువిధికి బ్రహ్మణ్యముంబెట్టుచు. N. 1. 167. అబ్రంబైనభుజాబలద్రధిమవాహత్రీపుదర్యంతనుబ్రహ్మశ్రీనిరసినీరసీరముతాతముంబ్రహ్మసింధి యయ్య బ్రాహ్మజోరచారుహశ్రుతులుహహారముల దొరగానబ్రహ్మణ్యముంబెట్టినగజటకుర్చ్యంబేగరద్రక్షకుడు. ib. 2. 490. బలధిస్తుభ్యులు పాహి పాహియనియబ్రహ్మణ్యముంబెట్టిన. ib. 8. 208. బ్రహ్మశ్రీంబరిహాసివేసినకృతాబ్రహ్మణ్య విప్రశాసనంబు బ్రహ్మంధోజ్వలరేజు

రావణు. టీ|| కృతాబ్రహ్మణ్యవిప్రశాసనం, చేయబడినటువంటి, చంపవద్దుచంపవద్దు అనినేక కోవడముగలబ్రహ్మణ్యలచరింపిన.

అబ్రాహి * n. s. Ocean, as being the heap రాహి of waters. శుకుద్రము. A. 6. 158. దుఃఖాబ్రాహింబడి.

అబ్లింగము * n. s. The watery principle, particles of water. జలకణములు. The name of a lingam located, it is asserted, at Jambukeswaram: where is the అబ్లింగము or Lingam from which water is said to exude perpetually. Lalito 3. 52. అభవాప్రోక్షయేదన్నవల్లింగైః పాశుమారైః.

అభంగురము * adj. Imperishable, eternal. నిరంతరమైన. BD. 2. 398. లింగాధిమానియభంగురజ్ఞాని. R. 2. 94. అభంగురస్వాదురసావలంబంబులగుఫలంబులు.

అభముశుభము n. s. (not a good phrase but conversational) Evil and good, wrong and right. ఆపిల్లకాయఅభముశుభముయొక్కముందు before that boy was old enough to know good from evil.

అభయము * n. s. An assurance of security: warrant of safety, a promise of shelter, impunity or protection. భయములేదనడము, నీకుభయములేదు నేనువున్నాననడము, భరవసా. ఆయననాకుఅభయమిచ్చియున్నాడు he told me he would be answerable for this. అభయహస్తము an attitude; turning up the right wrist so that the palm is visible: it denotes that the worshippers need fear nothing. On this hand they apply sandal paste which they call by the same name *abhaya hastam* and put it to their eyes in adoration.

అభతుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు. N. I. 40. అభతునియాజ్ఞ విధ్యాద్రిమెట్టినకుభశంభునాగతిజిగియేమె. ib. 2. 259.

అభాండము n. s. False or unjust accusation, slander. లేనిపోనినేరము, అశవాదము. అభాండశ్రువాజ్యము a false complaint.

అభాగ్యము * adj. Unfortunate, luckless, wretched. దౌర్భాగ్యమైన, దురదృష్టమైన. One verse says అభాగ్యస్థులశ్రేకుండునై మయునాయాంధివిందవః.

అభావము * adj. Non-existent. లేని, లేకలందే, నాస్తిగావుండే.

అభావము * n. s. Non-existence, nonentity, want. లేమి.

అభాషణము * n. s. Silence. మానము.

అభాషము adj. (a bad word) Low, vulgar, disagreeable. నీచమైన, రోతమైన.

అభాషము or అభాషు n. s. (not a good word) Disagreeableness. అశీల్యము.

అభికించుట * v. a. To put a few drops of clarified butter upon rice before eating ; or before the rice is put into the sacrificial fire ; to purify the food. నేతిచుక్కవేయడము, భోజనమునకుముందుగాగాని ఆహుతిచేయడమునకుముందుగాగాని అన్నములోనేతిచుక్కవేయడము. See అభిహారము.

అభికుడు * n. s. స్త్రీ కాముకుడు. D. కాముకుడు.

అభిప్య * n. s. Name, title, splendour, glory, fame. నామము, శోభ, కీర్తియున్న.

అభిగమనము * n. s. Motion towards, a going to. ఎదురుగాపోవడము.

అభిహారము * n. s. Striking together, collision, touching in contact. తలకడము, తాకుడు, డెబ్బ, కొట్టుకోవడము, అడరడము. అభిహారజ్వరము fever that caused by exhaustion. Vasu. 3. 214. తక్కుచాంచలజఘనాభిహారములునైనచక.

అభిహారము * n. s. Ghee or clarified butter నేతివాట్టు usually putting a few drops of clarified butter upon rice prior to eating ; or putting it in the sacrificial fire to purify the rice. భోజనమునకుముందుగాగాని ఆహుతిచేయడమునకు ముందుగాగాని అన్నముమీదనేతిచుక్కమిడవడము. A. 2. 92. తారుణ్యతిగహారసూర్య ఫలయు కైలాభిహారాన్వితధారాధూళిత.

అభిచరించుట * v. n. To roam, stroll. శించరించుట, తిరుగుట. Vish. 6. 90. అతడువనవాటికలయందునభిచరించు.

అభిచరుడు * n. s. A servant, an attendant. దాసుడు, భృత్యుడు.

అభిచారము * n. s. An incantation to injure or destroy, a magical ceremony to procure the death of an enemy హింసాకర్త, అధర్వణవేదోక్తమంత్రయంత్రాది నిష్పాదితమారణోచ్ఛాటనాదిహింసాత్మకకర్త. A. 4. 316,

అభిజనుడు * n. s. A man of high birth. కులశ్రేష్ఠుడు. అభిజనసుదము pride of ancestry.

అభిజత్తు, అభిజత్తువేళ or అభిజల్లగ్నము * n. s. The Zenith, midday, the 24 minutes immediately preceding and the 24 following midday. తుకటిలోయెనిమిదోముహూర్తము.

అభిజ్ఞానము * n. s. A mark, a sign. చిహ్నము.

అభిజ్ఞాదు * n. s. A learned man, he who is skilled or conversant, a genius. శ్రవీణుడు, నిత్రుణుడు, గట్టివాడు, తెలివినవాడు.

అభిజ్ఞారాలు * n. s. A genius, an apt or sensible woman. శ్రవీణురాలు, గట్టిది.

అభిధ or అభిధానము * n. s. A name, an appellation, a title. నామము, పేరు.

అభిధాయకము * adj. Designated. పేరుగాల్పడే.

ఈశబ్దములు శ్రుభూమిభక్త్యభిధాయకములుగావున As these words express the nominative.

అభినందించుట * v. n. To be delighted, rejoice. ఆనందించుట.

అభినయము * n. s. Action and posture expressive of sentiment, especially the gestures and movements of dramatic representation. మృద్ధతక్రోధాదిభావాభివ్యంజకము, వేళ్లు మొదలైనవాటిచేరమనఃకార్యమును తెలియచేయడము.

అభినయించుట * v. n. To express emotions by looks, gestures &c. as actresses do. కండ్లువేళ్లు మొదలైనవాటినితీర్చుట, వీటిచేరమనాభావమును తెలియచేయుట.

అభినవము * adj. New, modern. నూతనమైన, కొత్త. అభినవకాళిదాసుడు "The modern Cālidāsa." This is equivalent with "The Milton of our days" or, "a Byron, a Moore : " merely denoting an excellent poet.

అభిని n. s. Opium. నల్లమందు. అభినిపాలు milk opium, which is sold in leather bags like bladders.

అభినివేశము * n. s. Ardour, zeal, enthusiasm, earnestness. జట్టు, శ్రద్ధ.

అభినురము * adj. Lauded, celebrated, praised. స్తోత్రముచేయబడ్డ.

అభినుతించుట * v. a. To praise, applaud, extol. స్తుతించుట, కొనియాడుట.

అభిన్యాసము * n. s. A fit. A morbid state of the three humours. అంతఃకాయాభివ్యర్జితములుగల

శక్తిపాఠవిషయము, వారైత్యక్షేప్తదోషాలుక్రమో
బంధిమాడున్న శరితయిచ్చేట్లుమాటలు క్రమము
నప్ప అవశ్యములంపేశక్తిపాఠము.

అధిపాఠము * n. s. Falling. కుడడము. Vasu. 4.
12.

అధిప్రాయము * n. s. Opinion, sentiment, no-
tion, idea, thought, design, meaning, signifi-
cation, import. ఆశయము, తాత్పర్యము.

అధిప్రేరము * adj. Intended, designed, aimed at.
శక్తురమైన.

అధిభవము * n. s. Insult, dishonour, disgrace.
అవమానము.

అధిభూతము * adj. Defeated, humbled, subdued.
కురాభూతమైన, కర్వభంగము చేయబడ్డ, అణచ
బడ్డ. R. 1. 79.

అధిమంత్రిణము * n. s. Consecrating by a formu-
la, addressing, calling upon. సంస్థారము, ఆ-
హ్వానమున్ను.

అధిమంత్రింతుట * v. a. To call on, address, con-
jure, raise by spells, invoke. To consecrate
by a formula. ఆహ్వానముచేసుట, మంత్రాదుల
చేత సంస్థరింతుట.

అధిమంత్రితము * adj. Devoted, consecrated,
a certain formula having been pronounced
over it. మంత్రితబడ్డ.

అధిమతము * adj. Wished, approved, accepta-
ble. శిక్షరమైన, ఈర్ష్యరమైన.

అధిమతము * n. s. Desire, wish, inclination, con-
sent, approbation. ఇచ్ఛ, శిక్షరము.

అధిమన్త్రణము * n. s. Calling to, addressing,
inviting, a consecration, benediction by reli-
gious formula. ఆహ్వానము, పిలువడము, సంస్థా-
రము.

అధిమానము * n. s. Pride, self-esteem, haughti-
ness. (Also, commonly,) Patronage, protec-
tion. Affection, regard, care, love, favour.
కర్వము, శంకరము, విశ్వాసము. దేశాధిమానము
love of one's own country. వాడుదేశాధిమాన
ముకలవాడు he pays great attention to his own
case, he is luxurious. అధిమానశ్రుతుడు one
who passes for his son, or is looked upon
as a son, or, supposed to be his child. అధిమా-
నశ్రుక్రతుడు an understood or attributed son-
ship. రమఅధిమానముకావలసినది I beg your
patronage. నాయందునిండా అధిమానముగాజరి
అందినాడు he has treated me honourably. ఒకరి

మాడ అధిమానములుంటు to be partial to a
person. అధిమానములేనాడు one without af-
fection; unkind.

అధిమానకత్తె * n. s. A proud woman. కర్విష్టురాలు.

అధిమాని * n. s. He who loves. విశ్వాసముగలవా-
డు, మతాధిమాని a bigot కులాధిమాని one who
stands up for his creed, he who loves his
creed. దేశాధిమాని the advocate for his coun-
try, he who loves his country; this name was
assumed by a Hindu newspaper.

అధిమానింతుట * v. a. To honor, favour, protect,
patronage, regard with kindness. గొప్పచేసుట,
దయచేసుట, విశ్వాసముచేసుట.

అధిముఖము * n. s. The change of a disease :
or of anger; being upon the turn. తిరుగుదల.
ఆవ్యాధియింకాఅధిముఖముకాలేదు there is
as yet no change in the disease.

అధిముఖము * adj. Fronting, facing, having
the face towards. (fig.) Propitious, favour-
able. Allayed or subdued as disease or ang-
er. శముఖమైన. సూర్యాధిముఖముగా facing
the sun. నాకు అధిముఖముగాతిరుగు turn your
face to me.

అధిముఖమవుట * v. n. To face, turn towards,
be brought under as disease, be pacified as
anger. ఎదురుతిరుగుట, దోవకువచ్చుట, శాంతప-
డుట. జ్వరము అధిముఖమైనప్పుడు when the
fever was on the turn.

అధిముఖుడు * n. s. He who faces. శముఖుడు.
మాకుఅధిముఖుడై turning towards us. కర్వతా
ధిముఖుడైవలికె he turned his face towards
the mountain and said. BD. 3. 1855.

అధియాతి * n. s. A foe, an enemy. శత్రువు. R. 5.
128.

అధిరతి * n. s. Attachment, love. ప్రీతి.

అధిరామము * adj. Beautiful, engaging, agree-
able. మనోహరమైన, రమ్యమైన.

అధిరది * n. s. Wish, desire, taste, relish, incli-
nation. కోరిక, ఆశ, ఆశక్తి.

అధిరూపము * adj. Learned, pleasing, handsome.
చదువుకొన్న, మనోజ్ఞమైన.

అధిలపింతుట v. a. To desire, wish. కోరుట.

అధిలాక * n. s. Desire, wish, inclination. ఇచ్ఛ,
కోరిక, ఆశ, అధిలాకకలవాడై being inclined.

వానికి అభిలాషలేనందున as he was disinclined.

అభిలాషి * n. s. He who loves. కోరికగలవాడు, ఇచ్చగలవాడు. ధర్మభిలాషి he who loves justice.

అభివందనము * n. s. Salutation, prostration. నమస్కారము, దండము.

అభివాదనము * n. s. Salutation, prostration, reverence. శ్రుతాము, నమస్కారము.

అభివీజితము * adj. Waved, wafted, as a fan. విశరబడ్డ, వీచబడ్డ.

అభివృద్ధి * n. s. Increase, improvement, progress, augmentation. అక్షయము, పెంపు. పంకాభివృద్ధి, కులాభివృద్ధి increase of a family.

అభివృద్ధి చేసుట * v. a. To increase, swell, improve, augment. పెంచుట, అధికముచేసుట.

అభివృద్ధియాల * v. n. To increase, prosper. అక్షయమవుట, పెరుగుట.

అభివ్యక్తి * n. s. Revelation, declaration, expression, making evident. ప్రకాశము. Vasu. 1. 1. నిజమందీరాగ్రరత్నశ్రవణిలాభివ్యక్తి.

అభిశస్త్రము * adj. Calumniated, falsely accused. నిందమోచబడ్డ.

అభిశస్త్రకుడు * n. s. He who was calumniated or falsely accused. నిందమోచబడ్డవాడు. Lalito. 3. 42. సేవకఃపురస్థంధ్యశ్చకుగ్రామస్థాభిశస్త్రకః.

అభిఁగము * n. s. A defeat, overthrow, calumny, false accusation. Embrace. కూర్చవము, విధ్వంసవాదము, అఱింగనము.

అభిషేక్తము * adj. Installed by anointing, bathed, anointed. పట్టుముకట్టబడ్డ. స్నానముచేయించబడ్డ. See అభిషేకము.

అభిషేక్తుడు * n. s. He who was inaugurated or installed, he who was bathed or anointed. పట్టప్రాప్తుడు, పట్టుముకట్టబడ్డవాడు, స్నాతుడు.

అభిషేకము * n. s. Installation by anointing, initiation, royal unction, bathing, anointing, inauguration. స్నానము, కూర్చవము, పట్టుముకట్టడము. దేవునికి అభిషేకము అయిన తరువాత after the idol was bathed. త్రైలాభిషేకము anointing with oil. చూర్ణాభిషేకము a particular rite of pouring turmeric powder over the head of an idol, on the sixth day of the annual feast called బ్రహ్మోత్సవము. పట్టాభిషేకము coronation

of a king. పట్టాభిషేకముచేసుట to crown a king. రాజాతికవికిస్వర్ణాభిషేకముచేసినాడు the prince showered bounties upon the poet. అన్నాభిషేకముచేసుట to pour boiled rice over an image.

అభిసారిక * n. s. She who keeps or makes an assignation. స్వయమభిసరతిమధిసారయతిరన్నాయికా. SO. నాయకుణ్ణి కోరికంకేతస్థానమునకుపొమ్మేటిది. A. 5. 124.

అభిప్సితము * adj. Desired, beloved, wished for. కోరిన.

అభిలృప్తము * n. s. Desire, love. వాంఛ, ఇచ్ఛ, కోరిక.

అభిమళు * n. s. A ray of light. కిరణము.

అభిప్తము * adj. Wished, desired, beloved. ప్రియమైన.

అభిప్తము * n. s. Wish, desire, inclination. ఇష్టము.

అభూతము * adj. Non-existent. లేని, అవిద్యమానమైన. అభూతకల్పనము a novel invention.

అభేదము * adj. Identical, similar, alike. అదే. వలయారభేదము "V and B are alike:" that is, many words use either letter at pleasure; thus వలాహకము valahacamu, or బలాహకము balahacamu: అదయారభేదము i. e. L and D are alike: thus we may write నాలికేరము nālikēramu, or నాదికేరము nādikēramu.

అభేదము * n. s. Identity, similarity. వికృత.

అభేద్యము * adj. Solid, indivisible, impentetrable. దృఢమైన, భేదించకకము కాని.

అభోజనము * n. s. Fasting, abstinence from food. పశు, నిరాహారము. వాడు అభోజనముగా ఉండినప్పుడు while he was fasting.

అభ్యంగము, అభ్యంగనము or అభ్యంజనము * n. s. Rubbing the body with an unctuous substance. Anointing, oiling. తలంటు. అభ్యంజనముచేసుకొనుట to anoint one's self. అభ్యంజనస్నానము oiling and bathing.

అభ్యంతరము * n. s. Obstacle, delay, hindrance, impediment. Included place, an interval. విఘ్నము, మధ్యము, అంతరము.

అభ్యంతరముచేసుట * v. a. To hinder. విఘ్నముచేసుట.

అభ్యక్ష * n. s. Permission, leave, order. సెలవు, ఉత్తరువు.

అభ్యర్చన * n. s. Worship, reverence. పూజ.

అభ్యర్థము * adj. Contiguous, near, close. సమీపమైన.

అభ్యవహరము * n. s. Eating, food. భక్షణము, ఆహారము.

అభ్యసించుట * v. a. To study, learn, practise, exercise. నేర్చుకొనుట, వాడుక చేసుట. అభ్యసించుచేయుట To teach, instil, practise.

అభ్యసితము or అభ్యస్తము * adj. Learned. Practised, exercised, skilled, expert. నేర్చుకొనిన, అలవాటుపడ్డ, చెయితిరిగిన, తనుబడ్డ.

అభ్యస్తము See అభ్యసితము.

అభ్యాగతుడు * n. s. A guest, a visitor, one who drops in at dinner. అతిథి, జ్ఞాతపూర్వకభాగతుడు. అభ్యాగతపూజ or అభ్యాగతసేవ complimentary or honorable reception of a guest.

అభ్యాసము * n. s. Practise, exercise, study, custom, use. వాడుక, అలవాటు. అక్షరాభ్యాసము a particular ceremony celebrated when teaching a boy first his letters.

అభ్యుత్థానము * n. s. Rising, rising to welcome a person. లేవడము, లేచిమర్యాదచేయడము, (గౌరవము. ఆశీర్వాదార్థానము RK.) గృహగతమహాత్మ్యనంతరికృతసేవయు. SC.

అభ్యుదయము * n. s. Welfare, happiness, prosperity. మంగళము, శుభము. అభ్యుదయశరంభరాభివృద్ధిగా may his prosperity ever increase.

This phrase commences many Telugu poems ; being at the end of the preface.

అభ్యుదితుడు * n. s. A man asleep at sunrise. సూర్యోదయకాలమందు నిద్రవహించినవాడు.

అభ్యుషములు, or అభూషములు * n. s. Grain, half dressed or slightly scorched or parched. పాలి, అనగాలుడికినగిడ్డె.

అద్రుము * n. s. The sky, a cloud. ఆకాశము, మేఘము. అద్రులిహము, or అద్రుంకము heaven-kissing, sky-touching.

అద్రకము * n. s. Talc mineral, Mica resembling glass. భూమిలో అద్భుతపెంకులవలె వికేటిది, నలిచి తేపాడియయిపోతున్నది, అయితే కాకిబంగారువేరు యిదివేరు, (కాకిబంగారము. D.)

అద్రగము * n. s. A sky-rover, i. e. a bird. పక్షి.

అద్రగపతి the eagle as being the king of birds. గరుడుడు.

అద్రమణి * n. s. The gem of heaven. i. e. the sun. సూర్యుడు.

అద్రమాతంగము * n. s. The elephant of Indra. విరావతము.

అద్రమువు * n. s. The wife of Indra's elephant. విరావతముయొక్క పెండ్లాము (ఇంద్రుని భార్య. D.)

అమ for అమ్మ n. s. Mother. తల్లి. See అమ్మ. A. 5. 5. కొనిపోయి ధర్మశాసనమున కిసుకలు పొందాయమయ్యను.

అమంగళము * adj. Unhappy, unpropitious, abominable. అశుభమైన, చెడ్డ.

అమండము * adj. Great, extreme, important, chief, noble, excellent. Fierce, violent. Active. మహత్తైస, క్రూరమైన, జాగ్రతగల. S. 3. 275. అమండవ్యధ deep grief. అమండపాదాగ్రము great wealth.

అమందారము * adv. Abundantly, greatly, plentifully. విస్తారముగా. N. 2. 425. మందారమహిజమమందారముననిచ్చుకనకాంబరములుకలులగట్టి.

అమంధరము * adj. Swift, quick, active. చురుకుగల, వడిగల, జాగ్రతగల. M. 7. 1. 75.

అమడలు or అమడవిడ్డలు n. s. Twins. యమభృశిశువులు, కవలవారు. అమడయిండ్లు similar chambers, twin rooms. అమడకాయ a twin fruit, two fruits grown into one.

అమర adv. Duly, agreeably. ఒప్పుగా. P. Pura. 52. విరాట్పురమును ద్రుతవృత్తంబున పూజింతుడై.

అమరంగా adv. Properly, fitly, duly, conveniently. ఒప్పుగా.

అమరము n. s. A feudal tenure. i. e. district given to a chieftain on the condition that he shall supply the king with certain troops when required. Land, granted in free gift.

అగ్రత్యమైన త్వమకొంతదండును నీకు కొని రావలసి నదనే నిబంధనమీద వెంకటాద్రి రాజు హస్తీవారివంటి చిన్నరాజులకు విడువబడ్డనీకు, పేడిగలకుండా యివ్వబడ్డ గ్రామభూములు మొదలైనవిన్ని. Krishna Raja Vij. 2. 68. ఎనబది నాల్గులక్షలకు నెన్నగకన్నదరాజ్యమందులో ననుభవదేవదాయవసనభావరదాయములెన్ననల, నిలవినవరహంతుల గణన జెప్పెద వెయ్యి జిరాగులారాకం పానగలకువలతున,

మహాన్నతి నిర్వది నాల్గువేలకు. ఇరువది నాలుగువేలకు, కరిక వెయ్యింటిలెక్క గలనూరుకుట, మెరయగ ద్వాదశలకులు, వరహాల్మిర్ణయ మునుచ్చువనుధాధీశ. భటులువేయింటికెన్న నిర్వదియు నాల్గువేలుగా లక్షయర్వదివేల శ్రావకుజెల్లు నల్పదిలకులు జీతవనస్థు యమరమేలెడిదొరలకిక్రమమెనుచ్చి. సంధ్యాలెత్తు య్య దేవమహారాయలు ఆయ్యగారికి గండికోట సీమలమరానికి పాలించి యుండగాను he held the Gandikota lands on feudal tenure. స్వామివారికి అమరముగాయిచ్చిన వనము a grove granted in free gift to the god. వనములు రెండున్ను స్వామివారికి అమరముగానడుస్తూవుండినవి the two groves were bestowed on the god. అమరనాయకుడు he who enjoys a feudal tenure. అమరనాయకరము the lordship of a feudal tenure.

అమరశిలాగంధకము * n. s. Brimstone.

అమరావతి * n. s. The Ganges of heaven. ఆశాఖం. M. I. 5. 5.

అమరించుట or అమర్చుట v. a. To prepare, make ready. To employ, engage. To provide, supply, furnish. To wear, put on, సిద్ధముచేసుట, జాగ్రతచేసుట, పెట్టుట, ధరించుట. బండిని అమర్చినాడు he engaged a cart for hire. శ్రయాణమునకుకావలసినదాన్ని అమర్చినాడు he prepared every thing for the journey. వానికిఅన్నిఅమర్చినది she supplied him with every thing. నాకుడుకుతువుకత్తుడొకమమర్చినాడు he got my son an employ. H. 5. 352. ఆరవిరులకొప్పలమరించి. H. 2. 224. దుకాణముకొని రేడినిభద్రతారదమరించుక. H. 1. 230. సొమ్ములు మేనవేడుకకావలయనమర్చి. H. 2. 78. మేల్లిలకంబుమర్చి. H. 1. 111. కయినమునకైయవియమర్చంగనవుడు. P. 1. 177. అధమవృత్తికధికునమరించుకరి లిట్టుగుడుచుగాదె. T. 4. 96. తొగరువినురాకువిలుకానినగరమర్చి.

అమరిక or అమరికె n. s. Tranquility, quietness, mildness. శాంతము, నెత్తుది. అమరికగలవాడు he who has presence of mind. T. 3. 139. అమరికమీరగానిలవియందవు మైసిరినల్లనిల్లగా. T. 3. 142.

అమరికగా or అమరికమీరగా adv. Mildly, quietly. నెత్తుదిగా, శాంతముగా.

అమరుచుట or అమర్చుట v. a. To prepare, make ready. To employ, engage. To provide, supply, furnish. సిద్ధముచేసుట, జాగ్రతచేసుట. See అమరించుట.

అమరుట v. n. To be fit or proper, be agreeable, be prepared. ఒక్కట, తగ్గుట, తగియుండుట. H. 1. 165. అత్వరమమరుక. ఆరఅమరప్రతిరచ్చినాడు he died at a full age. వాడికి అన్నమురక్కగాఅమరలేదు the dinner was not such as they ought to give him; it was not a suitable dinner. చావమరచెప్పినారు they spoke of the awkward affair in gentle phrases. వానికిఅన్ని అమరియున్నది he has every thing right about him, he wants for nothing. P. 1. 510. నీకుశరిరపాటవంబుమరకయన్న. ib. 4. 530. కశటవ్యాపారమమరగాగూర్చుండెక. ib. 2. 49. అమరదు నీపాత్రువృధా. ib. 2. 130. ననుబోటికమరునేయింజైనక. T. 5. 16. హరిణధ్వజంబునమరక. ib. 4. 198. అనుచునర్చిచాతుర్యమమరనవుడు.

అమరుడు * n. s. An immortal, a god. నిర్జరడు.

అమర్చుట v. a. To prepare, make ready. To employ, engage. To provide, supply. సిద్ధముచేసుట, జాగ్రతచేసుట. See అమరుచుట or అమరించుట.

అమర్చుడు * n. s. An immortal, a deity, a god. నిర్జరడు.

అమర్యాద * n. s. Incivility, disrespect; dishonour. అగౌరవము.

అమర్షము * n. s. Rage; wrath. కోపము.

అమలము * adj. Pure, clean. నిర్మలమైన, కరిగిండ్లమైన, నిర్మలమైన.

అమలుడు * n. s. He who is holy, sinless, pure. The Deity. చేతడు.

అమవన n. s. The new moon. చర్మము. One verse says ఎమిదినికైతోనెవరూ అమవననిశియనెడు మాటనన్నయభట్టా. Vish. 2. 347. అనఘయష్టమిద్వాదశియమవనలను.

అమాంసుడు * n. s. He who is feeble or thin. చుచ్చుడు.

అమాత్యుడు * n. s. A king's minister. మంత్రి.

అమానుషము * adj. Supernatural, inhuman, below human nature: beyond the power of man. మనిషికిఅలవిగాని.

అమావాస్య * n. s. The day of new moon, the first of the lunar month: this is claimed as half holiday. దశకము.

అమాసి for అమావాస్య n. s. The day of the new moon. The new moon. ABA. N. 9. 452. మను వనెరికొప్పుటావియమాసియనురు.

అమితము * adj. Vast, prodigious, immoderate, exorbitant, immense, interminable. విస్తారమైన.

అముద్రితము * adj. Not sealed up, not stamped. విడిగావుండే, ముద్రవేయబడని. Jaimi. 1. 74. నిర్విసేత్రము వెక్కిరింపుగా మూలుగుచున్నది తప్పదునముద్రితమైతహినాదించెరువ.

అమూల్యము * adj. Invaluable. అనర్హమైన, విలువలేని.

అమృతము * n. s. Nectar, ambrosia. Water, milk, clarified butter, the residue of a Sacrifice. Final emancipation from matter and absorption. సుధ, ఉదకము, దుగ్ధము, ఘృతము, యజ్ఞశేషద్రవ్యము, మోక్షము, వాడుకగా మజ్జిగయున్నది. అమృతమునకు అంటులేదు nothing can defile buttermilk. వానివి అమృతమాత్రము, వాడు అమృతమాత్రముగలవాడు he has a healing hand. వానివి అమృతవాక్త్రము his tongue is inspired.

అమృతముజూరము or అమృతపుష్పతిక్ * n. s. An auspicious hour. శుభముజూరము.

అమృతాంధనులు * n. s. plu. Gods or deities. దేవతలు.

అమృతాంశదు * n. s. An epithet of the moon. చంద్రుడు.

అమేధ్యము * adj. Filthy, foul. అశుభిష్కృతమైన.

అమేధ్యము * n. s. Nastiness, excrement. అశుభిష్కృత, పురుషము.

అమేయము * adj. Immeasurable, immense, vast. అశరీరితమైన. Vish. 2. 210.

అమోఘము * adj. Fruitful, not vain, unerring, efficacious. శుభమైన, నిరర్థకముకాని. వానికి అమోఘనిద్రవచ్చినది he fell into a deep sleep.

అమ్మ n. s. Mother. తల్లి. It is also an honorific title of women; a matron: and it is often added to proper names as సీతమ్మ, లక్ష్మమ్మ, సాకుమ్మ. అమ్మకజెల్ల, అమ్మజెల్ల or అమ్మనేజెల్ల! alas ah! oho!

అమ్మకము n. s. Sale, selling, vending. విక్రయము.

అమ్మగారు n. s. An honorific title of women: it is often added to proper names as అమ్మమ్మగారు, సీతమ్మగారు.

అమ్మమ్మ, అమ్మయ్య or అమ్మమ్మ interj. My dear, my love.

అమ్మనబోంట్లు n. s. plu. Cunning jades. దొంగతొట్టలు. Charitra p. 460. line 7. బాకెనోరంకెరనోరమ్మిరకెనలు, రామ్మనకుంజట్టునోరప్రామిళ్లు, బ్రమ్మెరకలెలునమ్మనబోంట్లు.

అమ్మనములు n. s. A game wherein a number of balls are thrown in the air, one being caught in the hand descending whilst others are rising: all are thus kept at once in motion. ఆంగులుగుండ్లను మొగరవేసి ఆడే ఆట. N. 9. 101. నుజున రేకులుగుజ్జనగూళ్లును బొమ్మల పెండ్లిండ్లనమ్మనములు.

అమ్మవారు n. s. A bramin woman. A village goddess. The small pox. బ్రాహ్మణస్త్రీ, పోలేరు, మశూచికము. ఆశ్రమములోవుండే అమ్మవారిని పిలుచు call the bramin woman who is in the lodge. అమ్మవారికి పాంకరి పెట్టినారు they performed a bloody sacrifice: they sacrificed a goat to the village goddess. వానికి అమ్మవారు పోసినది he has got the small pox. అమ్మవారిచుక్కలు, అమ్మచుక్కలు pock marks. అమ్మవారిచుక్కలుగల or అమ్మచుక్కలుగల pitted with the small pox. అమ్మవారుపోయించుట to inoculate. అమ్మవారిధూము an outbreak of the cholera morbus.

అమ్మాయి n. s. A little girl. This is also a proper name. శబడు. గావేరు అమ్మాయి my name is Ammayi.

అమ్మి or అమ్మమ్మ n. s. Missy, my dear, my love.

అమ్మించుట (causal of అమ్ముట v. a. to sell.) To have (a thing) sold, get it disposed of. విక్రయించుచేసుట.

అమ్ము n. s. An arrow; a dart. బాణము. విలునమ్ములు a bow and arrows.

అమ్ముట v. a. To sell. విక్రయించుట.

అమ్ముడు adj. Saleable, that which is to be sold. విక్రయించునట్టివిగావుండే. అమ్ముడుగురుకులు the goods which are to be sold. అవియికా అమ్ముడుబోలేదు they are not yet sold.

అమ్ములు n. s. plu. Arrows. Darts.

అప్తైయి adv. Thus, in that manner. ఆరీతిగా.
BD. 4. 1831. అప్తైయివల వెయ్యనక్కటిమీను.
BD. 5. 188. ఇన్నడిమున్నడియిచ్చెదననినప్తైయి
సెల్లక.

అప్లము * adj. Acid, sour. తుల్లసి.

అప్లము * n. s. Acidity. తులుసు.

అప్లానము * adj. Unfading. వాడని.

అప్లిక * n. s. A tamarind tree. చింతచెట్టు.

అయ, అయ్య or అయ్యగారు n. s. Father. తండ్రి.

This corresponds with the word Sir. ఏమయ్య
what sir. These words are also, in courtesy
added to proper names and others, thus వీర
య, కోనయ్య, పాపయ్యగారు and the like. ము
శలయ్య an old gentleman. మీఅయ్యలు your
fathers : this word includes the brothers of a
father. బావనయ్య a bramin. అయ్య! O Sir!

O dear! O dear me! అయ్యదా Alas! Alas!

అయిము * n. s. Good fortune : tax. శుభావహక
ర్మము, కష్టస్థు.

అయర్తము * adj. Unintentional, unpremeditated,
done without effort. అనుద్యమమైన.

అయనము * n. s. Road, path. Half a year. Mo-
tion, course. మార్గము, అర్ధవత్సరము, సూర్యద
క్షిణోత్తరగతి. ఉత్తరాయణము the sun's course
for six months in the northern constellations
of the zodiac. దక్షిణాయనము the sun's course
for six months in the southern constellations
of the zodiac.

అయశము * n. s. Dishonour, infame. అశక్తి ర్తి.

అయశశ్చరము * adj. Infamous. అశక్తి ర్తిమైన.

అయస్థాంతము * n. s. The load-stone, a magnet,
(because it attracts iron) సూదంటురాయి.

అయస్థారుడు * n. s. A blacksmith, one who works
in iron. కరమలవాడు.

అయస్సు * n. s. Iron. ఇనుము.

అయాచితము * adj. Unasked, unsolicited. అడగని.

అయి (past p|| of అగుట to become.) Becoming,
turning into. మానులయినిలచినాడు he stood
like a post. i. e. he was astonished. దొంగఅ
యిరిగుతున్నాడు he has turned thief. పోకిరి
అయిపోయినాడు he became a rogue.

అయిన (past rel. p|| of అవుట to become.) Be-
coming, agreeable, suitable. సంతోషమైనము
ఖము a cheerful countenance. అయినవని a

becoming act. అయినపెండ్లాము a good wife.

అయినమందు a suitable medicine. అయినమనిషి
a useful or proper man. అయినవాండ్లు Friends,
relations. See కాని.

అయి కము * adj. Improper, inconsistent, unfit,
bad. తగని.

అయిరము * adj. Ten thousand. Many. చదివే
లు, అనేకము.

అయోగ్యము * adj. Unfit, unworthy, shameful,
unbecoming, తగని, కానుకాని.

అయోగ్యత * n. s. Unworthiness, unbecomingness,
iniquitous conduct. తగమి, అనర్హత, దరాత్మ్య
ము.

అయోగ్యుడు * n. s. He who is unworthy, a
rascal. అనర్థుడు, దరాత్మడు.

అయోగ్రము * n. s. A pestle for cleaning grain ;
a club tipped with iron. రోకలి, పొన్నలువేసిన
డడ్డుకర్ర.

అయోనిజ or అయోనిశంభవురాలు * n. s. She
who is of miraculous birth, not being born
in the womb. మనిషికడుపులోపుట్టనిది. Such
births as that of Minerva, or that of Orion.

అయోనిజుడు or అయోనిశంభవుడు * n. s. A
man born in some supernatural manner, not
born in the womb. మనిషికడుపులోపుట్టని
వాడు.

అయోమయము * adj. Made of iron ; (in Telugu)
Abstruse, hard, difficult. ఇనుముతోచేసిన, కఠిన
మైన. One verse says ఆంధ్రభాషామయంతా
వ్యమయోమయవిభూషణం, గీర్వాణరణ్యశంఘార
విద్యస్తలేభశృంఖలం. నేను యాఅయోమయము
లోకడియున్నాను I am now in these difficulties.

అయ్యమో or అయ్యయ్యో interj. (These phra-
ses denote) Sorrow, lamentation, pity or pain.
శంతాపార్థకములు.

అయ్యరే interj. Oh, O thou! హాహా.

అయ్యల్ల interj. Sir, father, A word generally
used by కోమట్లు Comatees.

అయ్యవశరంబున adv. Then, mean time. అప్పట్లో,
ఇంతలో.

అయ్యవారు n. s. A bramin ; a teacher. బ్రాహ్మణు
డు, ఉపాధ్యాయులు.

అయ్యరే interj. Oh! O thou! హాహా!

అయ్య or అయ్యను conj. (from అవుట) Although.
అయినప్పటికిన్ని. R. 6. 27. నిర్మలుడయ్య though

he be pure. A. 2. 48. అర్యంతమిరభావనవిక
భ్రమందయ్య, కరుణగరదమున భంగకరుడు. టీ||
అవికభ్రమందయ్య, అత్తశ్రుతిచేసుకొననివారైనట్లు
టిక్కి. A. 2. 50. సీరాద్దీకరత్రయయ్యవడిమిం
టంచారు. P. 4. 65. మైకావిదెలియజేయునట్టివ
య్యను.

అయ్యద or అయ్యదక adv. There, then. అయ్యట,
అట్టితరుణమును. T. 4. 136. కల్లెకముదంబయ్య
దక. T. 8. 146. దివాళింబయ్యదనుండిరి. T. 5.
97. ఏదిబయంతుదయ్య దనహీనకరంబులబండ్ర
మింది.

అయ్యదిరి or అయ్యదిరి It will be, or it will be-
come. B. D. 6. 138. నేకంబెనెకునిరోగయ్య
దిరి You will be soon well.

అయ్యడును (in poetry) He will become. M. XII.
4. 219. శ్రీశక్తుడయ్యడును he will become vi-
sible.

అయ్యదను (this phrase means) I shall become.
ఓకున్నాను. BD. 6. 640.

అయ్యరు (for అ + ఏరు) That river. (Or, the
future of అవుట) they may become. ఆయేరు,
అగుదురుఅనిన్ని.

అయ్యేవే (From అవుట) An emphatic particle
as, నేనయ్యేవే I myself. వాడయ్యేవే he himself.
అయ్యే interj. Alas! శంకాపార్థకశబ్దము, అహూ
అనుట.

అర n. s. A room or chamber, a division or par-
tition in a box. Hesitation, doubt. గది, బంకు.
(అంతరాళము, పురిటిల్లు, గోళము. ABA.) అర
లోపుండేదిత్త The new born infant. అరలోపుం
డేదియవతె who attends the lying in woman?
Sar. D. 502. నాయంతవానిగానగరిలోపలికి, నర
లేకరానివిన్నందుకు మేలు. అరలపెట్టె a box
with partitions.

అర adj. Half అర్థము, సగము. రెండుగంటలున్నర
half past two. సేరెనున్నర a seer and a half.
అరచెయ్య the palm of the hand. అరకాలు the
sole of the foot. అరమోము the profile. అర
చూపు a glance. అరచొక్కాయి a waistcoat, a
half jacket. అరగన్ను a side glance. నన్ను అర
కంటచూచినాడు he took no notice of me, he
has neglected me.

అర n. s. Half, a moiety. అర్థము.

అరము * adj. Swift; speedy. ద్రుతమైన, పదిగల,
నేగమైన.

అరము * n. s. The spoke or radius of a wheel,
the edge of a weapon : a corner or angle. అ-
య్యధధార, చక్రాంశము, అనగాచక్రపుఅంశు
లు. SC. కోణము. Anand. T. 12. 27. అరశంక
కశంయుక్తాస్త్రికాకారకాళిని. N. 6. 69. శ
చక్రారచక్రము a discus or circular missile
weapon.

అరంసు for అరుసు n. s. A terrace, a raised flat
terrace, a raised seat, (this is at Madras
called a pial) వేదిక, తిన్నె. A. 5. 3. సున్నులం
రంగులరంగు.

అరంటి or అరటి n. s. The plantain tree. కడలేవ్వు
ము.

అరక n. s. A plough with bullocks complete.
శుర్వావయవములుగల నాగంటికియడ్లనుపూళినది.
D. అరకలుకట్టుట to "harness his team." అర
కలువివ్వుట to unyoke his cattle. మేముదున్నే
అరకలువిడిచివేసినారు they arrested me in
ploughing by loosing the bullocks. ఒకయెడ్డుచ
నిపోయినది, అరకసాగకతోందరగావున్నది I can-
not well carry on my ploughing as one of my
bullocks is dead.

అరకట, అర్కట or అరకటము. n. s. The hip. ఱం
డి. OG. నిరంబపార్శ్వము. ABA. అదివిడ్లనుఅర
కటపెట్టుకొనివచ్చినది, అనగావిడ్లనుచంకపెట్టుకొ
నివచ్చినది she came with a child on the hip.
BD. 6. 280. కొడుకుదానరకటనిడుకొనివచ్చి.
BD. 6. 227. జనకుడర్కటపెట్టుకొనియొక్కనాడు,
చనిశిరోవరతీరమునచాలునునిది M. V. 3. 307.
మునిపుత్రుడు, అరకటనిడి, ప్రాప్తముడై. HD.
1. 1752. మునికొమారునిదనమూపునైనునివియర
కటంబునకాంతననువుగానునిది.

అరకము n. s. Indigestion. అజీర్తి. అన్నాదులు
అరగకపోవడము.

అరకాని n. s. The fraction of $\frac{1}{128}$ one 128th,
being twice as much as a ప్రియ. It is ciphered
ప్రియ = రెండుప్రియలు.

అరకాలు n. s. The sole of the foot. పాదరలము.

అరకువ n. s. Indigestion. అజీర్తి. OG.

అరకార or అరకార n. s. Hesitation, doubt,
sticking. అనుమానము, సందేహము. BD. 4.
1171. అరకారలేకదాశియ్యమయ్యనను. BD. 5.
327. కరకంఠధక్తులకరకారలేకవెరచిబ్రమకుపా
మువేయునునేల. Pariz. 5. 74. తానుకొనియియో
మనముననరకారయెరుగక.

అరగతీయుట v. a. To rub off. చాచుట.

అరగలిగొనుట v. n. To hesitate, doubt. శంకహించుట, అనుమానించుట. BD. 4. 1225. హరుడుభక్తులమనంబరయంగదలచి, యరుదైనవస్తువులరుచెంచివేడ, నరగలిగొనకీత్తురట్లభక్తులును. BD. 3. 93. రావవేడినజాలుబశవయ్యయిత్తు, దావశ్రుమొనగడునరగలిగొనడు.

అరగు n. s. A terrace, a raised flat terrace, a raised seat, (this is at Madras called) a pial వేదిక, తిన్నె.

అరగుట v. n. To waste away. To digest. నశించుట, యీశించుట, జీర్ణమవుట.

అరగూడు n. s. An ornament in the wall having the appearance of a niche. గోడలోగూటివలెచేసియుండేటిది.

అరగొండెరసము n. s. Courage, spirit. గుండెధైర్యము. BD. 5. 207. అద్దిరభక్తునియరగొండెరసము.

అరగొర n. s. Hesitation, doubt, sticking. అనుమానము, శంకహము. అరగొరలేక without hesitation. See అరగొర.

అరచుట or అరుచుట v. n. To cry, bawl, shout. మొరబెట్టుట, బిగ్గరయెచ్చుట, బొబ్బలిడుట. (కూయుట. OG.)

అరచెయ్య n. s. The palm of the hand. కరళలము.

అరచేసుట v. a. To do away. పోగొట్టుట. R. 1. 118. శ్రమమరజేయక.

అరటి or అరిటి adj. and n. s. Appertaining to the plantain. A plantain tree. plu. అరటులు, అరట్లు or అరిటిచెట్లు Plantain trees. మాతోటలోఅరటిపెట్టబోతున్నాను I shall set plantain trees in my garden. యాదేశములోఅరటిలేదు there are no plantains in this country. అరటితీయనివారు they do not eat plantains. అరిటికాయలు green plantains. అరిటాకులు plantain leaves.

అరదలు n. s. A kind of boats. ఒకవిధమైనతెప్పలు. H. 4. 219. ఈడుకొయ్యలుతెప్పలునీడుకాయలరదలరిగోట్లకుడవలుతరులువుట్లు. H. 4. 231. నాభిగుహ, కొన్నయలుకటియిలతోడలనంట్లు మోకాళ్లవిరదలువిక్లలుశరధలుగుల్మములరదలు ప్రభవములుకూర్చుములు.

అరదా n. s. The brass or gold mouth of a scabbard. ABA. 2. 404. కోశాదిగుబ్బిభూష. అరదాలు A particular kind of neck jewel. Also,

The lion's heads at the ends of the pole of a Hindu marriage palankeen. కర్పాటకకుల్లకీబొగుకొనకువేసేసింహాలాటుములు.

అరణము n. s. A present given by a father-in-law to his son-in-law or by a father to his daughter, at the nuptials. పెండ్లికొడుకునకుమామలయిచ్చేవస్తుసామగ్రి. D. పెండ్లికూతురికితండ్రియిచ్చేదిన్ని. Balrama. 6. 157. అల్లునికివెనుకూశంకయరణమువుడు. Sar. D. 30. అలివేణియగువుత్రికరుణంబులిచ్చి. ND. 766. తనయకునరణంబుతరియగనిచ్చి.

అరణి * n. s. A piece of dry wood to excite fire by friction at sacrifices. మంధనద్వారాన్నిజనకకాఢ్యము.

అరణ్యము * n. s. A forest; a wilderness, thicket. అడవి.

అరతి or అరితి n. s. The throat or neck. గొంతు, మెడ. BD. 4. 1038. ఏయరతికత్తుతోనేగితిచెవును. BD. 3. 361. తెరవయుదంచితదృగ్గీధితులునునరతిహారంబులయంశబాలములు.

అరత్తి n. s. A cubit, measure from the elbow, to the extremity of the little finger, cunithumb. విస్తృతకనిష్ఠాంగుళిముష్టికహస్తము, మోచేతికాడనుంచి చిటికొనవ్రేలుదాకా.

అరదండ n. s. Hand cuffs that slide on a bar of iron. అడ్డముగావుకయినచుకమ్మివేసినచేతిశంకల.

అరదము n. s. A car; a chariot. రథము, తేరు.

అరదెవులు n. s. Consumption, phthisis. యీయరోగము. M. IX. 2. 166. అమృతాత్మగోపించియరదెవులుంగొనుమని శబించిననయ్యోధనీనాథుడు నానాటికింగృహండయ్యె.

అరదేశికరదేశి n. s. A mendicant, a pilgrim. తిరిపెగాడు, యాత్రకుపావ్యవాడు.

అరద The Root in A of అరుట which see. BX. 7. 11. కాలండెక్కుడబండియెక్కుడనభూభాగంబుపైచెంతురకకాలందన్నులయెక్కుడాటచుడుచు.

అరద n. s. A temporary scaffold in a field. మంచె. BD. 7. 619. క్రచ్చరసీసంగగాసినక్లలకు, నిచ్చినయట్లయ్యెనీతితక్కిరి, మరియేలవేయునునెరయబండించి, యరదక్కిరినయట్టులయ్యెనురీతి.

అరదది n. s. (half ten) A phrase for five. అయిదు.

అరదరాని adj. Unwieldy, not handy. అసాధ్యముగావుండే. అరదరానికడి a morsel too big to

swallow. వాడుఅరవీరానికడిగావున్నాడు, అస గానున్నది కాంత ముత్యముగావున్నాడు he is ungovernable or perverse.

అరవీలము * n. s. A weight equal to that of five pagodas. అయిదువరహాలయెత్తు. (కర్ణము, ABA.)

అరవుట v. n. To remain or be left, to be saved, be preserved, or remain in his power. దక్కుట, నిలుచుట. యారాకలుఅరవనిచ్చేదారిలేదు I have no chance of keeping the money.

అరమర or అరమరకె n. s. Hesitation, doubt. శంధేహము, శంశయము. P. 3. 167. చిరజీవినిన్నరమరలేక కాకరాజుమన్నించుగాదా. T. 2. 160. చంద్రుడన్నిటకా వెరవరిసమనంబర సివేర్థ మెలంగుచుంటునుండు నీవరమరలేక కావలయునట్టిటనుల్ గొనుమంబుజానగా.

అరముట or అరముట v. a. To attack. పైబడుట. ABA. 2. 414. అభియానముదగర్చుయరముటయన. T. 4. 117. ఆరైర్యంబుసంజలకుచునరిమురియరిమికరకరికరుకుచెరుకువిలుతుండూర వెరికి, Vasu. 3. 240. అరమిరమాకుమారుడవుడగ్రరలంబునవచ్చినిచ్చి. టీ|| గదమాయింది.

అరమోడుచుట v. a. To half close. శగముమూసుట. Ahalya. 27. కేలరమోడ్చుచు.

అరమోడ్చు adj. Half closed. శగముమూసుకొన్న. One verse says అరమోడ్చుకనుదోయిరశిపారవశ్యవిద్రవముదెలుట. T. 4. 79.

అరమోముచేసుట v. n. To turn away the face, disregard. ముఖముతిప్పకొనుట.

అరయ, అరయగ, or అరయంగ adv. On examining, or searching for. విచారించగా. T. 3. 53. యావనితనాదువుల్యుంపుతీవెయరయ. ib. 3. 58. శరీరాతక్రమమరయంగ. See అరయుట.

అరయించుట (causal of అరయుట) To have it searched. వెరికించుట. A. 4. 296. పులుకులువేయునేమిటికపార్థివుడాత్త భుజాభృతక్షమాతలమునగుట్టుడుబహుధాయరయించియడంచి.

అరయుట v. a. To search, examine, to inquire into, investigate. To see, observe, know, understand. వెడకుట, విచారించుట, విమర్శించుట, పరికించుట, చూచుట, ఎరుగుట, తెలుసుకొనుట. N. 9. 436. అంధకారాతివిల్లకుపారింఛకయున్ననరయమేమునురాముడనుచురన్ను. P. 1. 763. ఇద్దినమునప

నేమి ప్రొద్దున జనుడెన్నర నెడముగాక శకలంబనుచు. BD. 5. 168. తగువారిసరయంగబంపు.

అరరము * n. s. A door. రలుపు.

అరళము for అరరము n. s. The door. BX. 3. 42. తాళంబులు, మహూత్రాళుండైనవిద్దనికనద్దంబుగాకకీలాడికుడినఅరళంబులువిరళంబులైన.

అరలువడ adv. అసగా, శగముగాగాను. OG.

అరవడి n. s. A bruise made by attrition. రాపిడి చేతఅయినగాయము, ఉరితలిగొంతుకిందనల్లగా అరవడిగావున్నదిగనక as there was a black mark of a bruise caused by the attrition of a noose.

అరవము n. s. Tamil. ద్రావిడము. అరవలు Tamulians, Tamil people. అరవది or అరవాపె a Tamil woman. నీకుఅరవమువచ్చునా do you know Tamil?

అరవరలు n. s. plu. Bits, shivers, fragments.

తునకతునకలు. D. ఖండములు. KB. విద్రువలు. OG. తుక్తునకలు. M. XIII. 5. 393. కావించుడక్షయాగమునశివునిమరచిననయ్యజ్ఞ మరవరలైపోడె. ib. VI. 2. 141. అరవరలైనరథంబులునెరిడత్తుంబడినయశ్వనికరంబులు.

అరవలు n. s. The Tamil people. ద్రావిడదేశపువారు. D.

అరవవాడు n. s. A Tamil man. ద్రావిడుడు.

అరవాయి n. s. అసగా వెలిరి. OG. వెనకదీయడము. D.

అరవాయిగొనుట v. n. To draw back, retract, retire, retreat. వెనకదీసుట. M. VII. 3. 105. వారలుశోకవేగంబున సరవాయిగొనక పయింబడినవిజయుండువారలం. ib. IV. 3. 165. ఇట్లువారు నునరవాయిగొనక వెనగురుం. ib. V. 1. 263. అట్టియోధలుబోరసరవాయిగొందురె. BRY. 2. 304. సైంహికేయుండు, చందురుంబాదువు చండంబునసరవాయిగొనకకరకాలంబుదిగి. DRY. 1396. శరిగొండుననిపెక్కుశరములుగురిసె సరవాయిగొనకనాహనుమంతుడంత.

అరవింజము * n. s. A lotus. పుద్దుము.

అరవిరి adj. Only half blown, half opened, as a flower &c. శగమువికసింపిన. BD. 1. 221. అరవిరికంబు with a half opened eye. T. 3. 15.

అరవీళము n. s. The fraction of half an anna: being one thirty-second part of unity. వీళము లోశగము, ఒకటిలోమున్నుదిరెండ్ల భాగము.

అరపుడు or అరుపుడు plu. అరుపుళ్లు n. s. Bits, fragments, rags. కునకలు, చింపులు. (పాళ్లు OG.) D. says కూట్లు. M. VI. 2. 319. మైమరువరుపుళ్లు జేసివీలినంగములెల్లకావరియలుగ జేయ. M. IX. 1. 239. సూతుంగీలదండియు, నరదంబులుచెక్కియు, మైమరుపులరుపుళ్లు సేసి. M. VII. 3. 208. HD. 2. 1376. కురువెంట్రుకలకోరకొప్పడికావియరపుడురలెట్టునట్టునుజుటి.

అరవై adj. Sixty. షష్టి, ఆరువదిలు. అరవైమంది sixty people.

అరశంస n. s. The evening twilight. అర్ధాస్తమానము. Padm. 3. 23.

అరసి past p|| Searching for, knowing. వెదకి, ఎరిగి (ఎరారించి OG.) T. 1. 285. తలవరుతెలిపి అవిధంబరిసిధృతికా. M. XIII. 2. 220. ధర్మమునియందరిసికొనినవారైతలికిరి. M. XIII. 4. 304. సేపునామనంబరిసి. See అరయుట.

అరాచకము or అరాచికము error for అరాజకము n. s. Anarchy, misrule, confusion. దుశ్చరతేకపుండడము, నాధుడులేకపుండడము.

అరాజకము * n. s. Anarchy, misrule, confusion. నాధుడులేకపుండడము.

అరాతి * n. s. An enemy. శత్రువు.

అరాళము * adj. Bent, curved, crooked. కుటిలమైన, వంకరమైన. R. 5. 297. అరాళంబులైనకుంతలజాలంబులును.

అరి (Affix) Denoting possession. సేర్పు skill, సేర్పరి skilful. సిగ్గు shame, సిగ్గరి timid.

అరి n. s. A bowstring. Tax, tribute. వింటినారి, ప్రజలవద్దరాజులు మర్యాదకాడికి పుచ్చుకొనేపాలు. D. అరిపెట్టుట to pay revenue. అరిగోరులు the share both of the government and of the inhabitants; the total produce. పుల్లరి tax on grazing lands. M. III. 4. 302. అరులుమిగులగొనిరాజులు, నరులకునెంతయునుభయమొనర్తురు. See అరిబోయుట.

అరి * n. s. A foe, an antagonist. A wheel. The missile weapon of Vishnu. శత్రువు, చక్రము, సుదర్శనము. అరిషడ్వర్గములు the class of six foes. i. e. the six sinful lusts, they are కామము lust, క్రోధము anger, లోభము avarice, మోహము love, మదము pride, and మాత్సర్యము hatred. మురారి the conqueror of Mura, an epithet

of Krishna. మరారి the conqueror of Bala, an epithet of Indra.

అరిందముడు * n. s. A conqueror or slayer of foes, a vanquisher. శత్రునాశకుడు.

అరికట్టుట v. a. To check, stop, hinder. అడ్డగించుట. D. T. 2. 98. కొశరువగనత్వకొనగోటకొత్తుదుత్వసెంటిసరికట్టినిలుమంచుసెట్టుబెట్టు. B. D. 4. 178. ఆవీరవరురాకకరికట్టినిలువ. ib. 5. 1353. ఎందుజననీకయరికట్టుకొనయొక్కమృగము. అరికము (an affix.) as కన్యేరికము Virginity. కొత్తరికము newness. ఛావార్థము. Kark.

అరికాలు for అరకాలు n. s. The sole of the foot. పాదరలము. అరికాలిమంటునెత్తికెగసిసది he boiled with fury.

అరిగావులు n. s. Tributaries. కట్టముకట్టేవాండ్లు. R. 5. 176. అరితయరిగావులలిదికృతులునాకు, నాకులెల్ల సుగంధరుత్సవనివదన. M. VIII. 1. 20. వైదేమాపాండ్రాదివసుధేశులవానికడిమిసాంపున సరిగావులైరి.

అరిగిపోవుట v. n. To be worn away. To be digested, క్షీణించుట, జీర్ణమవుట.

అరిగ n. s. A large disk, like a shield, held in processions as a royal ensign. డాలువలెబ్రహ్మాండముగావుండేటిది, దీన్ని రాజులయెడటకట్టుకొనివస్తారు. G. 1. 22. తేరులుకలములతెరగునదియగ గాగరులుమైనాకాదిగరులబ్రాహ్మణ, సరిగవిల్లలుకమలాకృతిమెరయగానడిదంబులునుమాలననుకరించు.

అరిగొనుట v. a. To check, stop, oppose. అడ్డముతగులుట. Pal. 108. ఆలకు బెప్పులియరిగొన్నయట్లు.

అరిగోలు n. s. A round basket boat lined with leather. పుట్టి. L. 12. 118. అరిగోలుబట్టుకఆకుగదాటు. P. 4. 251. అదిచండ్రమండలంబాకాదురదతేటదేలుదంతపుటరిగోలుగాని.

అరిచెయ్యి for అరచెయ్యి n. s. The palm of the hand. కరతలము.

అరిజ n. s. A sort of fish. ఒకచేతు. Buch. Mys. 3. 344.

అరిటి adj. Appertaining to the plantain. కడలిశంబంధమైన. అరిటికాయ a green plantain: also a fish (సోరంగి) called a whiting. అరిటిపండు a ripe plantain. The tucks at the waist in front of a petticoat. See అరిటి.

అరిసె n. s. A trough made of a palm tree hollowed as a canoe. ఓసె.

అరితి Gen. of అర్రు. Of the neck. పెడయందు
వుండే. A. 4. 171. తనరివిభక్తములుని, దిశగా
కుశ్రీలకరితినీలములగుట, స్తనియెత్తగాహితలన,
గానుకశువులవైత్యతరులగూర్చి దుద్రుమణి. టీ|| అ
రితి, కంతమందున్నటువంటి.

అరిత్రము * n. s. A rudder. కేనిపాతనము, ఓడలో
తెడ్డు. SC.

అరిదళము for హరిదళము n. s. Yellow orpiment.
హరితాళము.

అరిది adj. Rare, seldom. అశ్రురూప మైన. Ila. 4.
64. అరిదిబంగార మైయలరునీ మైజి. L. 1. 27.
వింటిమివంటివివేకులచేత, తొంటిముక్తంబిభక్తులక
థలందు, శ్రుభులింగలిలకు ప్రతివైపునరిది. B. D. 4.
1159. అరిదిమాట్రుకుమున్నాదిమిట్టినది.

అరిది n. s. Wonder, surprise, astonishment. అ
మృరము. OG. ఆశ్చర్యము. N. 2. 330. ఎల్లతా
తంబులుదిగింతువేమియరిది. N. 7. 65. ఉవిదలా
వగ్ని వారాశి సూరిలాదనతనతాతంబుజనియించు
టరిదిగాని.

అరిపె n. s. ఆఖుభేదము. Kark.

అరిపెట్టుట v. n. To pay tribute. కచ్చుముకట్టుట.

అరిహాయుట v. a. To set the arrow on the bow.
బాణముశింపించుట. N. 8. 208. ధన్వంబునాట్రు
చ్చుశ్చరిమిహోసివేసి.

అరిమి or అరమి n. s. A disease which attacks
the children by the throat. విడ్డలగొంతుకుతగిలే
పుకరోగము. BD. 3. 726. ఏలకులుకవుచెచ్చవే
యన్నునీకునరిమియోకోవయోయంగిటువల్ల.

అరిమురి adv. Much, exceedingly, greatly. Quick-
ly, hastily. One after another, repeatedly.
(అత్యంతము KB.) మిక్కిలి, త్వరగా, కీఘముగా,
ఒకటివెంటమొకటి (మాటిమాటికి. D. ABA.) ముం
దువెనక. OG. N. 2. 33. నామహత్వము, శి
వుశ్చైవగజ్జనగీయమాన మైమెరయ, వసిష్ఠముఖ్యులగు
మిక్కిలిశాంతులరితి బావితోయరిమురి వజ్రశంకవు
గదాయరుదాయెధవచ్చరిత్రముల్. P. 1. 107.
పూరుఁబరిమురిత్రాలపింగళకుడన్నగరాజుచరిం
చునట్లుట. DRY. 866. తీర్థసంబాకటిఅరిమురి
గానివైచెహనుమంతుడలి. అరిమురి, కీఘముగా.
N. 4. 147. నాకుభక్తుడనిసందనుబాధలపెట్టినప్పు
డేనరిమురిదైత్యవల్లభనిసంతకుజేర్చె. N. 7. 169.
అంరసరిమురివజ్రసంబాచరించి. A. 6. 187. రాత

మైనరిమురిఘర్మవిందువులు. టీ|| కీఘముగాను. N.
2. 183. గరిగరిగరువంగలేయగావెరవకయతైరగం
టిరాయలత్వదెయరిమురిశ్రుతిశరములేసి యన్నిటి
ద్రుంచె. N. 4. 20. అరిమురితోమృదికోటులుగరు
వదివేలైనతత్తుకాదిమహాహుత్. టీ|| అరిమురి, వెం
బడివెంబడిగా, త్వరగా. P. 1. 601. వెరపుననిలు
బొచ్చినకడు సరిమురిచేపెట్టికలచినట్లయ్యెను. టీ||
మాటిమాటికి. మిక్కిలియంతేబాగు.

అరిమురితనము n. s. Haste? hurry? ఆతురము.

అరిమురిని in haste. ఆతురబడి? BD. 4. 1747.
మరికదాశివునకు మాకుసంకంబు, అరిమురితనమి
త్తుడనియేలననుచు. BP (Padya) 4. 384. మరిక
దాశివుని మానందమాట కులుకులిప్పు డరిమురినా
డంగలేటికనుచు.

అరిమెగుండలు n. s. plu. Painted vases used
at weddings. పెండ్లిలోపెట్టేటచ్చెనకుండలు.

అరిమేడము * n. s. The fetid mimosa tree. విల్ల
దిరము, తువ్వ, కంపురువు.

అరివాణము n. s. A kind of copper dish? భో
గిణి.

అరివృము * n. s. Misfortune, calamity. అశుభ
ము, ఉపద్రవము. అరివృనివారణము removal of
calamity.

అరివృసేమి * n. s. The 22d of the 24th Jaina
Saints. జినానాంచతుర్వ్యోత్యంతర్గతద్వావింశతి
తీర్థంకరః. RKD.

అరిసెలు n. s. plu. Sweet cakes made of rice
meal and sugar and fried in ghee. అరిరశ
ము. A. 2. 110. చీవళములసరిసెలవనివిభునకుగొం
తుల్.

అరు or అర్రు n. s. The neck. పెడ. HD. 1. 743.
అంతకుండరుద్రాక్తియదిమినయట్టిజంతువులైనను.
A. 3. 29. అరుతియొడవునయూర్పుల్.

అరుంగు n. s. A pial, a terrace raised a foot from
the ground. తిన్నె.

అరుంతుడము * adj. Sharp, corrosive. మర్మస్పృ
శ్చైన. అరుంతుడడు, అనగామర్మపీడకుడు.

అరుంధతి * n. s. The wife of the sage Vasishtha,
celebrated for her virtue. వసిష్ఠునిభార్య.

అరుకువ n. s. Indigestion. ఆదీర్తి.

అరుగు n. s. A terrace, a raised flat terrace, a
raised seat (this is at Madras called a pial.)
వేదిక, తిన్నె. గోరిఅరుగు the earthen ridge or
heap over a grave.

అరుగుట v. n. To pass, come or go, proceed, walk. To digest as food. To be worn away by being used or rubbed; waste away. వెళ్లుట, జీర్ణముట, క్షీణించుట, క్షయించుట. L. VIII. 77. M. XV. 2. 64.

అరుగుదెంచుట v. n. To come వచ్చుట. M. III. 5. 455. వరమధ ర్హత్తులభార్యాశిషేతులనవహసింతు దలంచియరుగుదెంచె. P. 4. 465. నిర్భరవిరక్తి నరు గుదెంచినిననయ్యంబుజామి. టీ॥ వచ్చితి. P. 1. 609. P. 4. 48. H. 5. 336.

అరుచి * n. s. Disgust, tastelessness. సాటికిఅన హ్యముగావుండదు.

అరుచిగావుండే adj. Tasteless, disgusting. సాటి కిఅనహ్యముగావుండే.

అరుచుట v. n. To cry, shout. బొబ్బలుపెట్టుట, కూయుట.

అరుజ n. s. A kind of fish. మత్స్యభేదము. One kind is మిసికెల్లరుజ. H. 4. 225. And another శుల్లరుజ. H. 4. 226.

అరుట v. n. To be lost, be ruined or destroyed, be broken. తగ్గుట, నశించుట. D. భేదమవుట, తెగుట. ABA. తకపోవుట. R. 3. 41. శ్రమమృత. A. 4. 139. శేషదండంబెతక్క కోకిలపువచమంబరు ట. టీ॥ తకపోవుట. A. 4. 6. 33. హీనజన్మమరుటయె వ్వడే సుకప్రాణినింతెనిలుటము క్రిపాంతగనుట.

అరుణము * n. s. Pink, dark red. ఎరుపు.

అరుణావరణము * n. s. The king of birds : the vehicle of Vishnu. యరత్తుంతుడు.

అరుణుడు * n. s. Sun. The charioteer of the sun, సూర్యుడు, సూర్యసారథి.

అరుణోదయము * n. s. The dawn of the day. వేకోజాము.

అరుత adv. Near, close by. సమీపముండు. రాము డువిశ్వామిత్రునరుతనేగెను Rama went close to Viswamitra. BD. 5. 917. న్యత్రోధములయ ర్రన రుగురు. BD. 7. 515. మసలకదూడయ్యమందిరం బరుత.

అరుత or అరుత Loc. of అర్ర n. s. The neck. కం తమునండు. D. H. 5. 109. అరుతరుదురాక్షులు. Vema. 1777. అరుతలింగముండదరసిచూడు.

అరుదందుట v. n. To be surprised, be astonished, to wonder. ఆశ్చర్యపడుట.

అరుదార or అరుదార adv. Duly, well. ఒప్పు గా. P. 2. 151. సుఖశ్రీశోభితుడైనిలుచునుభిశర

ధీమనుజుడొక్క దేశనరుదార. P. 4. 347. మిర రుదారంబెప్పుడనిన.

అరుదు adj. Rare; scarce; uncommon. Dear. Excellent. అపురూపమైన.

అరుదు n. s. Surprise, wonder, marvel, rarity.

వింత. D. అద్భుతము, ఆశ్చర్యము, అపురూపము.

N. 2. 33. అరుదాయెభవచ్చరిత్రముల్. P. 2.

222. వేగిలెలుకుండగుయాయరుదెల్లవారికి. N.

2. 311. ఒకగుణమున్నహోటమరియొక్క గుణంబరు

దెన్నిచూడగా. P. 3. 393. అరుదివిష్టమనినదర్దు రాగ్రణిమదిలొ.

అరుదుగా adv. Rarely, scarcely, seldom. అపు రూపముగా.

అరుదెంచుట or అరుగుదెంచుట (The Root in A is అరుదేర.) v. n. To come. వచ్చుట. అరుదేడు he will not come. R. 3. 22. అయ్యమరులుదివి నుండినేలకరుదేనేలా. R. 3. 3. ఇరదరుదేరతోర ణములెల్లదలందునమర్చి. Vish. 2. 137. శరితవన మెసరింపుచు, నరుదేరగజూదిమిగులనాశ్చర్యరసా, భరితాత్మలగురు.

అరుపు n. s. A great or loud noise, clamour, cry. కూత. KP. 3. 240. అరుపులుడిగిపోపోసియర చేతంబండ్లువచ్చినప్పుడుమమ్మునర చెడవుగాని.

అరుపుకొనుట v. a. To digest. జీర్ణముచేసుకొనుట, దక్కించుకొనుట. వారిసొమ్మునుఅన్యాయముగాఅ తహరించినాడుగానిదానినాడు అరుపుకోతడు he has got the wealth wrongfully and it will not thrive or prosper with him.

అరుపుట v. n. To remain or be left, to be saved, preserved or remain in his power. దక్కుట. D. అరుతురాని unwieldy, not handy. అరుతురాని కడి a morsel too big to swallow. వాడుఅరుతు రానికడిగావున్నాడు, అనగావాడుగుడ్డుడికాయం తముత్యముగావున్నాడు he is unwieldy.

అరుముట or అరముట v. a. To browbeat, huff, bully. To attack. గడమాయించుట (ఎదుర్చుట. OG.) ఆక్రమించుట. D. M. VIII. 1. 69. కయ్య పెల్లనుదనమిద పెట్టుకొనిలావునువీరముజూతుమూ నియేవుననరి మెకభవద్వి శిఖవుంజములక దెగటా ర్పుమితనిక. See అరముట.

అరులు or అర్దు n. s. Tenderness, affection, fondness. వాళ్ళల్లము. ABA.

అరుమరులు n. s. Dotage, childishness of the old age. కుదిమిచేత తెలివితప్పియుండడము. Ven-catarya page 84 line 1.

అరువది adj. Sixty. ఓష్టి. ఆరువదియ. అరువదిగడియలు the 24 hours meaning day and night.

అరువము n. s. Eagerness, fondness. ఆశ. Vish. 6. 266. వసరుచానాభురాకకరువమునగోరి.

అరుపు n. s. A loan in grain. ధాన్యాదులఅప్పు.

D. అరుపుకాళి a tenant. అద్దెకాళి. ABA.

అరుపు n. s. Good sense; judgment; the reasoning faculty. తెలివి. వానికిఅరుపుచెడ్డది he has lost his wits.

అరుపుతిక్క n. s. A disease among cattle. ఉంకడిరోగము, అనగాశువులకుతగినతేవుకవ్యాధి.

అరుపులు n. s. plu. Fragments, shivers. పొట్లు. OG. మాంట్లు. D. M. VII. 4. 165. మైమరుపులరుపులులేయుచు.

అరువై adj. Sixty. ఓష్టి.

అరుసు n. s. (K.) A king. రాజు. Appacavi. 3. 223. సాల్వకోసమరుసునకెనయే.

అరోచికము n. s. Disgust, dislike, want of appetite. అన్నముట్టకపోవడము. దానికిఅరోచికమువుట్టినది she lost her appetite.

అర్చకు * or అర్చనృతము * n. s. The tree called Asclepias gigantea: the charcoal of this shrub is used in making gunpowder. జిల్లేడుచెట్టు. అర్చకురము the acrid milk of this plant.

అర్చలి n. s. The hip. చంక. (Loc. అర్చల) On the hip or side. చంకన. BD. 6. 228 జనకుడర్చలచెట్టుకొనియొక్కనాడు.

అర్కము * n. s. The sun. సూర్యుడు.

అర్గళము * n. s. A round wooden bar for a door ద్వారావరణరోధకము, తలుపుచెనకవేసేఅడ్డచూను (Met.) Impediment, hindrance, restraint. విఘ్నము, అభ్యంతరము. అనర్గళముగా irresistibly. వాని అధికారము అనర్గళముగాజరుగుతున్నది his rule is unchecked: his power goes on unchecked.

అర్ఘము * n. s. Price. Adoration, worship, respect. మూల్యము, వెల, పూజయన్ను.

అర్ఘ్యము * n. s. A respectful oblation to gods or to venerable men; of rice, *dūrva*-grass

flowers, &c. with water; or of water only. పూజార్థార్ఘ్యజలాదికము. SC. అర్ఘ్యపాత్ర a vessel for this. అర్ఘ్యపాద్యాదులు the same with the addition of water for the feet, &c.

అర్ఘ్యము * adj. Venerable, deserving worship. యోగ్యమైన.

అర్చకశ్చము * n. s. The office of an officiating priest. సంవిత్తనము.

అర్చకుడు * n. s. An officiating priest. సంవివాడు.

అర్చన or అర్చనము * n. s. Worship, adoration. సేవర్య, పూజ.

అర్చించుట * v. a. To worship, adore, offer, as flowers. పూజించుట.

అర్చిస్సు * n. s. Radiance, splendour, refulgence, light, flame. తేజస్సు, దీప్తి.

అర్జునము * adj. White. తెల్లని.

అర్జము * n. s. Water. నీళ్లు.

అర్జవము * n. s. The sea or ocean. సముద్రము.

అర్థ for అరుత adv. Near, close by. సమీపముండు. BD. 5. 918. స్వక్రోధములయరసరుగుచు.

అర్థము * (an affix) For, on account of. నిమిత్తము. ఆకార్యార్థమైవచ్చినాను I came on account of the affair. ఆనిమిత్తార్థముగా (a bad phrase) for that reason.

అర్థము * n. s. Meaning, signification. Thing, stuff. Money, wealth. అభిప్రాయము, ధనము, వస్తువు. ఇదియేమిఅర్థమిస్తున్నది what is the meaning of this word? నీకుఅర్థమైనదా do you understand this? అర్థమైనది Yes. అర్థముకాలేదు No. వాడురెండ్రాగాలాచెడిపోయినాడు he is ruined both ways. అర్థాంతరము another sense or meaning. ఇందువల్లనీకునాకుఅర్థార్థసంబంధములేకుండా తీరిపోయినది From henceforth your and my estate are separated.

అర్ఘన * n. s. Asking, begging. యాచన.

అర్థవంతుడు * n. s. A rich man. రూకలుగలవాడు.

అర్థశాస్త్రము * n. s. Political economy; the science of wealth or property. రూకలపోషినిగురించినశాస్త్రము. Ananda-Tantram. 3. 5. అథార్థశాస్త్రమపిచన్వలింగానందహితే, తద్వద్విధానాతిశాస్త్రంబాహాన్విత్వంచభార్గవం.

అర్థహీనుడు * n. s. A penniless fellow, a poor man. మైకములేనివాడు, దుడ్డులేనివాడు, దరిద్రుడు.

అర్థాత్తుగా * adv. Unexpectedly. అకస్మాత్తుగా.

అర్థావృత్తి * n. s. (in logic) Inference of a cause, or motive deduced from its effect. కార్యమునుబట్టి కారణమునుపూహించడము. Ananda Tantram.

3. 17. అర్థావృత్తిప్రమాణేన తేనాపూర్వేణిధ్యతా.

అర్థార్థశంబంధము * n. s. Pecuniary ties. రూకలతో చేరిన బాధ్యత. వారికిమాకు అర్థార్థశంబంధము లేకుండా తీరిపోయినది there are no pecuniary ties between us.

అర్థి * n. s. A beggar, an asker. Vulgarly, eagerness, zeal. యాచకుడు, (వాడుకగా) ఆశయున్ను. అన్నార్థి or అశనార్థి a beggar of food. One verse says అన్నార్థితారయాచార్యః అర్థార్థికుబృహద్యతిః, ఆత్మస్యతీంద్రఃశుద్ధ్యాన్తే హస్తేవాధీనావయం. BD. 5. 1458. అలయకజదివిసనర్థితోవిసన, with eagerness.

అర్థించుట * v. a. To beg, ask, entreat. అడుగుట, బతిమాలుకొనుట.

అర్థిత్వము * n. s. Beggary. యాచన.

అర్థేశశ్రియము * n. s. An epithet of Siva. శివుడు. BD. 4. 889.

అర్థేశుడు * n. s. The god of wealth. కుబేరుడు.

అర్థనము * n. s. Asking, begging. యాచన.

అర్థము * adj Half; a moiety. శుగము. అర్థచంద్రుడు or అర్థేందువు a crescent, a half moon. అర్థనారీశ్వరుడు the god Siva, in his form of half man and half woman. అర్థచంద్రబాణము an arrow with a crescent shaped head. అర్థరాత్రి midnight. అర్థాంశకారము half permission, doubtful consent, not quite in earnest. అర్థక్షరము a half letter, (that is) a silent letter, as *k* in ప్రథక్ *prithak*. అర్థదృష్టి purblindness.

అర్థోరుకము * n. s. A short petty coat. వేశ్యలుశుగముతోడలదాకాతోడుగుకనే చల్లాడము, లాగు. S. C.

అర్పణము * n. s. An offering, dedication, delivering up. Placing. ప్రతిదానము, ఉంచడము. అంకురార్పణము the preliminary ceremony celebrated at the beginning of a feast in a temple.

అర్పించుట * v. a. To offer, dedicate. ఇచ్చుట. తనసొమ్మునంతాబయలుకు అర్పించి కూర్చున్నాడు he gave up all his goods and became a beggar,

అర్పితము * adj. Offered, dedicated. Placed. ఇవ్వబడ్డ, వుంచబడ్డ. కంఠార్పితభూషణము an ornament placed on the neck. అగ్రామమునువ్రతార్పితము అయినది the village was covered with the waves or swallowed up. తనతండ్రికి అర్పణముగా కొంతభూమిని దానముచేసినాడు he gave some land as a gift in memory to his father. అర్భుదము * (a numeral adj.) One hundred millions. సూర్యకోటు.

అర్భుకుడు * n. s. An infant, a child. శిశువు.

అర్పిలి n. s. Fondness, affection. ప్రేమ. D. వాస్పల్యము. ABA. ప్రియము. KB. R. 3. 96. కోమలిప్రోదిరాచిలకకుఁ ఘలమర్పిలిసందియియ్యమే సామనిజయ్యు. M. XV. 2. 162. అర్పిలిపెంతుతో నలరుమనంబుతో. M. XIII. 2. 267.

అర్భముడు * n. s. The sun. సూర్యుడు. అర్భముకులము the solar race.

అర్భ n. s. A division, a partition. A room or chamber. పెట్టెలాయేర్పరచిన తుక భాగము, గదియున్ను.

అర్భాకలపెట్టుట v. a. To harass, torment, fatigue. అల్లాడ పెట్టుట. కడగండ్ల పెట్టుట. Kalahasti. 3. 109. ఆకలిగానోభక్తిదేవువగలవాడగా సుదినవేలకృషణ, సాకగదేసన్నివుడర్భాకలపెట్టక జలాశనాశిక్తుడవై. KP. 1. 148 కుచప్రసోహముతో పోకలతోడిసామ్యమును, బొందక మున్నునితంబు సేమకుఁ ప్రేకదనంబాకింత ప్రభువించక మున్ను ప్రసూనబాణుడర్భాకలపెట్టె దానరవనా మెతబాలకి కైవిటావళి.

అర్భాదుట v. n. To hesitate, waver, roam about, wander about in great distress. రడచూడుట, అల్లాడుట, చేపులాడుట. P. 2. 9. 4. బలువనితలలకు సునివినతిలవిన ద్రాదువసమతీసురభార్యాతిలకమునందు. టి|| అర్భాదు, శుష్టుతింపనటువంటి. Pariz. 3. 97. శరువంబుగాగజొత్పదనిమామిడితే నెలాసనాసాసినద్రాదునవియు. M. IV. 2. 47. ద్రౌపదియున్నయడకుంజనియాశిమిశంబుననద్రాదుచున్ననమ్మనితోనిల్లియె. HK. 4. 115. ఆకలిగానియద్రాదుచుకూకటిదూరాడముద్దుగృహదునుకున్నై, సోకనకూరిమిచేమై కాకజనింతుంగుడుః ఖకలితాత్ముండై. A. 5. 125. చైత్రశుంభవసౌమధిజాతచేతనాత్మజనిహేతుతరువునర్యాయి యువతికరవిధూతహాసితకేం గాలనయములలులజుట్టువసలనద్రాడచోగ. టి|| శంభరించదానగును.

అల్రాత n. s. A wild cow. అడవిఆవు. M. IV. 1. 95.

అల్ర n. s. The neck. కంఠము, శుశుజాతిమెడపంపు, ఆశుడ. D. కుతిక. OG. హాని. KB. ఆమెద్దు మొక్క అల్రకాట్టుకాని పోయినది the bullock's neck is hurt (by the yoke.) M. VIII. 2. 128. అమృతదంతియలై రియాలాంబి. Sar. D. 316. కుర్రలనురససేవకులను గోలంబడలై రిరగసెవ్వ నాడదాయమృ. Kalahasti. §. 25. అంబరిఫల ములక ద్రుచాశుగనేల.

అల్ల n. s. Fondness, affection, love. వాత్సల్యము. ABA.

అల్లుట for అల్లుట v. n. To spread as trees or plants. To extend or grow larger as a ringworm running in any part of the body. v. act. To plait, to wattle rods or twigs together. పాకుట, తీగలతోగంతులు మొదలైనవారినిచేసుట. వాండ్లుచాటల్లుతారు they plait mats. Chatu 1. 51. line 9. చీకరపాకరతీగలచేతులుబట్టినట్లు.

అల్లు పెట్టుట for అల్లు పెట్టుట v. a. To set a branch for a creeper to spread over. పాకుడు పెట్టుట.

అర్చము * n. s. A horse. గుర్రము. అర్చాహోహా నము mounting on horse-back.

అర్చారీసము * adj. Reverse, contrary. Recent, modern. శుభాజ్ఞాతము, విశిర్యశ్రము. A. G. 117. జయజయార్చారీసజనిశింకవంశక. BD. 3. 1182. శయ్యదర్చారీస సామ్యస్వరూపుడు.

అర్హము * adj. Worthy, proper, fit, liable, acceptable. తగిన.

అర్హణ * n. s. Worship, duty. సేవర్య, అర్చ. పూజ.

అర్హత * n. s. Worthiness, liability, fitness. యోగ్యత.

అర్హుడు * n. s. He who is worthy. యోగ్యుడు. * అర్హులు those who merit punishment.

అల or అల్ల adv. There. That. అక్కడ, అ. A. pref. 11. అలకన్ని ద్దరుసూరులందునుశముద్యన్తీల గావున్నవెల్లలపుండాశముమాన్సనా. A. 2. 101.

విల్లిపుస్తూరిలో నల్ల విల్లు విత్తుడతుల తులసినుగంధ మాల్యంబు. టీ|| అల్ల, ఆ రేదీయారాధనశురదైన.

అల n. s. Wave, surge, billow, ripple. తరంగము.

అలము * adv. Enough. చాలును.

అలంకరించుట * v. a. To adorn, embellish. సింకారించుట.

అలంకరింపించుట (causal of అలంకరించుట) To cause to be adorned.

అలంకారము * n. s. Ornament, adornment. A jewel. Rhetoric, a rhetorical figure. భూషణము, శృంగారము. అలంకారశాస్త్రము rhetoric. వాడు వట్టి అలంకారవిద్యార్థి he is a sham student, not a real scholar.

అలంకృతము * adj. Adorned, ornamented, embellished. శృంగారింపబడ్డ.

అలంకము or అలంకంబు n. s. The wall of fortified places, a rampart, a bulwark. వశ్రము. ABA. కోటలోనుటలచుట్టూనుండేగతి. D. R. 6. 244. కోటలమీదజట్టుజనిగొప్పయలంకపుటిండ్లు చూడియవ్వీటికినెల్ల. N. 8. 167. బంగరపుకోటల తుడంగలుగుమూనిక పుష్పంగములకెక్కుచునలంకములపైకినంగుననుదాటుచు.

అలంఘనీయము * adj. Impassable, not to be crossed. దాటగూడని.

అలంఘ్యము * adj. Impassable, not to be crossed. దాటగూడని.

అలంఘ్యత * n. s. Difficulty of access, inaccessibility. అసాధ్యత.

అలంఠ or అలత n. s. Weariness, fatigue, exhaustion బడవిక. OG. రోగము. KB.

అలంతి or అలతి adj. శ్వల్పము. KB. తోడెము, కొద్ది. OG. See అలతి.

అలంతులు n. s. plu. Low, mean fellows. అల్పులు. M. XIII. 1. 83. See అలతులు.

అలండుట or అలడుట v. a. To smear, daub. పూయుట. T. 3. 129. గంధంబు మేసనిండానలంది.

అలండురు n. s. Grief, sorrow, affliction. ఘేడము, దుఃఖము. M. IV. 2. 72. కందర్పనిదర్పంబుననలండురిపొందుదుననిననవైలంది వెండియునిట్లనియె.

M. XII. 1. 210. సేరుకల్పుల గొడుకులనేత్ర రంజముడు గొన్ననలందురుజూడనేయనే.

అలండురుట v. n. To grieve, to sorrow. దుఃఖపడుట. D. M. IV. 2. 318. నిలుకడయును, లేమితాత్రికానగతేక యలండురితనుపునిండియములుమనముధృతియు, తనవశంబు గాకతల్లడవడి.

అలక n. s. Displeasure, anger. కోపము.

అలకలు * n. s. plu. Ringlets, curls. చుర్రకుంతలములు, ముంగురులు.

అలకి plu. అలకులు n. s. Small vessels. పాత్రవిశేషములు. అలకి, అనగాకలతము. OG. M. XIV. 3. 175. యాగనిలయంబుకలతయుగలతములునునలకులుగాగులునాదిగాగలధాండములును,

అలక్తము * n. s. Liquefied lac. It was used by women as an ornament to dye their feet of a red colour. లాక్ష, లక్తుక.

అలగుట for—లు—which see.

అలఘు * adj. Heavy, large, big. భారమైన.

అలఘు or అలఘుపు * n. s. The long vowel; a sound equal to two matras or simple sounds. గురుపు, గుర్వక్షరము.

అలఘుడు or అలఘుడు * n. s. A respectable man. దొడ్డవాడు, గొప్పవాడు.

అలచందలు n. s. A leguminous plant. Dolichos Catiang. రాజనూకము.

అలచుట or అలంచుట v. a. To tease, harass. బాధపెట్టుట. D.

అలజి n. s. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము.

KB. మనోదుఃఖరూపమైనవిచారము. D. P. 3.

103. అలజయలజిచేతఁగలగిమహాశశముదీర్ఘక

ణఁడనువాడు. A. 4. 336. ఇలకునగునలజల్లదీ

ర్చినంగాకజన్మంబునఫలంబగునె. HK. 2. 210.

నాయమామన్యునలజిజేయమికు. టీ॥ నఃఖతదేట

ట్టుచేయను. M. XII. 2. 352. నృపతికిలేవలజల్లభ

యలోకశీలలయందుఁ.

అలజిదరి n. s. A kind of bird కయివిశేషము.

H. 3. 269.

అలఠ n. s. Fatigue, exhaustion, weariness. బడలిక. P. 2. 144. వట్టియలఠంబడుటొక్కటి.

అలతి or అలంతి adj. Little, small. శీర్షమైన.

KB. చిన్న, సూక్ష్మమైన, అలఠినగవు, అనగాచి

రునవు. ABA. See అలంతి. N. 7. 18. బలువు

చూపినదేమెయలఠినదుము. N. 4. 149. రతివాం

ఘయలియయ్యెగర్భతేజంబెసంగసంగంబుమెరసె.

N. 3. 33. అలతివయ్యదలోనిహారముచలువచె

స్సెలలోనితారకావళులుగాక.

అలతి n. s. A trifle, a small thing. అల్పము, శ్వల్ప

ము. TUR. 6. 20 అలతులబోవుతప్పె, యిదియైన

ను, అనగాకొంచెములోపాద్యేతప్పా.

అలతులు n. s. plu. Low wretches, mean fellows.

అల్పులు. M. XII. 2. 26, అలతులైనవారికంటె

నతిపెద్దలకునుజాలపెద్దయగుదయాళుగొలుతుఁ.

అలడుట or అలండుట v. a. To smear, daub, to

apply perfumes. పూయుట. R. 4. 106.

అలవుట v. a. To pain, to grieve. బాధించుట. తొందరపెట్టుట. BRS. 325. వనచరుడైనన్నలకుగజనుదేరసోవుననుచు.

అలబలము n. s. An outcry, a noise. కలకలభర్త.

ABA. వ్యాకులము. D. శద్ధురత్నము, రాద, గొల్లు.

T. 3. 128. విభునితనవెన్ననుంచుకవితవారలేరు

గాయంచునదనంబుపారబూచి యలబలములేనిజ

మందిరాంగణమున. Parij. 1. 77. కమలనాభుడుక

డ్యోంతరములుగడచి యలబలములేని నగరెల్లనరసి

చూచి.

అలభ్యము * adj. Unobtained, (usually) Unex-

pected, casual. పొందబడని, ఆకస్మికమైన. అల

భ్యయోగము unexpected fortune. యిదిఅలభ్య

యోగముగాప్రాప్తమయెను this happened un-

expectedly.

అలమట n. s. Grief, sorrow, affliction. మనోదుః

ఖరూపుమైనవిచారము. D. దుఃఖము. KB. P. 2.

26. కలకాలములేదలమటకలకాలములేదునుఖము.

అలమటించుట v. n. To grieve, sorrow, to sink

under affliction. వ్యాకులకడుట. Bhalira kari

శ్ 21. అనురుసురంబుమోమరవంచు, విధిసెంచున

శ్రులునించులోనలమటించు.

అలమరించుట or అలమరుట v. n. To be wearied

or exhausted. ఆయాశపడుట. P. 1. 137. క్షువ

గంబట్టలమరి మేనవశంబగుటయు శృంజించెనువు

ల. టీ॥ బడలికజెంది. P. 4. 581. అగ్గజారిపారలు

వాపోవునలమరువాక్కునుక్తు. టీ॥ ఆయాశపడును.

అలము n. s. Weeds that grow in fields of dry

grain. జొన్న మొదలైన మెరకచేలలో మొలిచిన

గడ్డి. D.

అలముట v. n. To spread or extend. To happen

or occur. To spring, to proceed from. వ్యాపిం

చుట. D. ప్రాప్తమవుట. KB. కలుగుట, పుట్టుట.

A. 4. 127. మరిమాడవదినిల్చి మెరచిబిట్టురిమిశీక

రవారివృష్టిచీకటిగనలను. టీ॥ అంధకారముఅల్లు

కోగా. A. 4. 18. తద్భువనంబిద్ధినితాంబుబిందుల

లమకప్రబోధ్యద్రువిందాటవే. A. 6. 171. భూమా

ట్టుగానలముచుభాత్రితేచె. A. 3. 25. ఏటివెంటపెల్ల
లమెదనీరముండరసి. N. 4. 42. వందికైవారరవ
ముదారుణంబులుభూసభంతరములము. టీ|| ఆ-
వరించగా. N. 7. 205. చీకటులలమెదేశల. A. 5.
16. గాసారంతుకరకానుగంధమచటనాభ్యంగ
ముల్గ్రోలశంత్రాశంబందియు బల్లుచోసలమువ
క్రంబేలనానేటికం, జేపారభ్యములేదుకుండము
లుగా వేదంతముల్లగా నాదాశక్తిక్రతివింబదంగ
ముననేలావ్రాలరజ్జైతికికా. టీ|| మూగుట, అనగా
మునురుట. P. 1. 267. అలమిననిద్రజొక్తుజెడి
యంతనెమేల్లని. టీ|| పొందినసువంటి. A. 5. 46.
దుర్బరకర్తంబలకుంగవచ్చు. టీ|| చుట్టుకోగా. A.
3. 79. ఘనమోహభేదమలము. టీ|| చుట్టుకోగా.
A. 2. 30. ఒప్పుముసాదికోటికంచలమినచింతద్ర
వ్వికొనునంప్రితుదంబురిలోనివాచమూత్. A. 4.
157. అలజలరాశినిటమగలర్కకరావళిచాలుదాల్చ
గానలమినయార్వ. A. 5. 102. దీర్ఘవియోగవ
హ్నిచెల్లలమినతద్గితంబందలిసటి. A. 5. 74. మీదబె
ల్లలమువియోగవహ్నిగవదంతరనైకతతజ్జి. H. 1.
196. అనులించగగాంచిభక్తిసలమినమదితోక.
అలముట v. a. To seize, lay hold, handle. To
put, place. To wash. చుట్టుట (ఉంచుట. OG.)
కడుగుట. N. 9. 46. నాయకుగానన్ననుమతిగోరితి
ననునవనుమతిరేదెల్పునుకటించలమలము. టీ||
పెనచిచుట్టుకోగానే. N. 9. 324. అలమబోయినచే
తికందనివిన్నిగుబ్బలబాలల. టీ|| చుట్టబోయిన. N.
2. 360. అలమినికాచరుగొనినయట్టినుధాకలశం
బుకొనక. టీ|| కమ్మకొని(రాక్షసులుచుట్టితీసుకొ
ని) N. 7. 373. అనిశయ్యటంబునచస్మైసలలము
చుమోచియో. టీ|| నలుచుచున్న. T. 4 75. రైక
ధరియించకయేకురలార్చుచున్న సేసలమికపుంజిం
చుకొన. P. 3. 224. చంచలేక్షణఘనశ్రేణగుళు
చ్చకములసలముచాక్షిగొని దోలగుదనక. N. 9.
133. అరవిందమండకొప్పునికేలుపొడవెత్తి వలిగు
బ్బయరమునసలమనేర్చె. టీ|| అడమనేర్చె. (ఉంచ
నేర్చె.) P. 3. 227. చిటిపాటిసడుగులాత్తసలము
కొలిటనాటిచోరాతిధీతి. టీ|| అలము, గాధాలింగ
నముచేసుకొనును. A. 5. 34. లక్ష్మణిటమప్తులమిన
ది. టీ|| పూనినది, కడిగినదనవచ్చును.
అలయించుట v. a. To trouble, harass, weary, fa-
tigue. శ్రమపెట్టుట, బడలించుట. N. 9. 422. అం
దరికి నన్నిరూపులై యతులగుతుల రతుసలయించె.

Cāntā Lalāmaṣ 71. అరి వెసవెంతనన్నలయించినా
గాని. R. 6. 30. సీతసలయించివచ్చినాచేతవాలికి
మాయలేదన్నికారదుమరుగుసాచ్చి. T. 4. 40. అల
యించుసెకవేళపాలయల్ల విక్తులసాలయించుసెక
వేళసాగనువగల.
అలయిక n. s. Fatigue, harassment, weariness.
బడలిక. గాని. N. 9. 56. అంతసురతాంతరంబునన
లసిసాలసియలయికలుదీర్చు తెమ్మెరల్ పాలసిబలసి.
అలయుట v. n. To be fatigued or harassed.
బడలుట, గానికుడుట. BD. 5. 1458. అలయక
బదివిసనధితోవినిన. N. 9. 326. అలయపుకింత
మైన.
అలరారుట v. n. To shine, glitter. To rejoice,
or be pleased. శ్రుకాశించుట, ఉల్లసించుట. N.
1. 35. మానసంబలరార. N. 2. 290. చెలువకుల
రారెనచ్చరచెలువలకును.
అలరించుట v. a. To please, gratify. శంతోషపెట్టు
ట. H. 3. 114. విలులసలరించెయిచ్చానువృత్తి
మార.
అలరు n. s. A flower, blossom. శ్రుత్వ, శ్రుప్తము.
అలరుట v. n. To shine, glitter, be splendid. To
rejoice, or be pleased. శ్రుకాశించుట, శంతో
షించుట (ఒప్పుట. ABA.) N. 2. 208. సురాసురు
లకుజాలవివిత్రమైయలరెగాక. N. 5. 50. దాన
వాళిధీతిరెసురపాళియలరెసంత.
అలరుబోడి or అలరుబోసె n. s. A woman. స్త్రీ.
P. 4. 426.
అలరువిల్లుడు n. s. The "rose-bowyer" Cupid.
మస్త్రధుడు.
అలర్కము or అలర్కశుత్రము * n. s. A shrub,
three lobed night-shade. Solanum trilobatum.
ముండలముస్త్రే.
అలవ n. s. A fence woven with twigs, a hedge,
an inclosure. వల్లి కాన్యూరప్రాచీరము. ABA.
కుండలతోఅల్లిన ఆవరణము.
అలవడి adv. Properly, suitably. ఒప్పుగా.
అలవడు adj. Fit, suitable. ఒప్పున.
అలవడుట v. n. To be accustomed, be practised
in. To be mastered అభ్యాసమవుట. D. వరిచ
యమవుట. KB. సాధ్యమవుట. N. 2. 204. బలజం
భక్తములు మహాబలశౌలరచేతగాని జేరియిటనా
చేసలవడునైత్రత్యనాయక. H. 2. 67. బ్రహ్మలో
కశుర్యంతంబుగలయవివరించి చూచిరిసలవడదది

నీవె తెలుపుహంసవిదోజ. H. 1. 275. జనుంగుశు
చృదంబలవడుచల్యదోవతి. BRK. 326. ఆ రాము
తోశంధియలవడగావించి భయమేది నెమ్మదిబ్రతు
కునుంటి. H. 2. 81. కత్పరపుతునకలవడవిప్పగ
విరిలేనెవానిది బడిగురియక. Swa. 6. 74. వీని
యందలవడగల్గి జలరుహక్షులకుంబ్రియమెవ్విధం
బునక. టీ|| కుశుశియుండనేరదు.

అలవరించుట or అలవరచుట v. a. To make, cele-
brate. To put on. చేసుట, ధరించుట, పెట్టుట. N.
3. 74. వ్యాసులుమునునదైవంకేకవాత్సరంబనిన
బాహుస్తంభమలవరించె. N. 4. 106. వేదోక్తశుద్ధ
తివెలయంగయాంగంబులవరించిన సోమయాజులకు
ను. P. 4. 243. హంసకంబులనిజువడంబలవరించె.
టీ|| అలంకరించెను. P. 4. 510. అత్మలువచెలువజా
రునిదుప్పటిముసుకలవరించితోరపుమరి పెంబుత్పతి
ల. టీ|| అవకుంతనముచేసుకొని. A. 6. 189. నెలత
యుబతియునుగర ములనలవరివిరికంగంబుల స్యా
స్యంబుక. టీ|| కట్టుట. N. 2. 425. హరిచందనము
పూతలందంబుగా మేననలవరించి.

అలవరుచుట or అలవర్చుట v. a. To habituate, ac-
custom, exercise, teach. వాడుక చేసుట, అభ్యా
సశురుచుట, కనుశురుచుట, నేర్పుట.

అలవాటు n. s. Use, habit, custom, practice. వా
డుక, అభ్యాసము.

అలవాటుగావుండే adj. Customary, usual. వాడు
కైన.

అలవి n. s. Possibility, practicability, power, abi-
lity. (శక్యము. D.)

అలపు n. s. Power, ability. శక్తి, కృతాక్రమము.
(బలిమి OG.) M. VI. 2. 354. తలకడవినదచిద్రో
ణునియలపుబలంబునుశహించుక. DRy. 1230. ఆ
యేనుగలమీదనలపుచలంబు, వేయభంగులజూపివే
గంబుమెరసి. M. VII. 4. 73. పులికిబసులువారిస
క్రియ, నలపుజలముస్థివిడిచి.

అలపాక, అలపాకగా or అలపాకవలె adv. Spor-
tively, amusingly, playfully, easily, carelessly.
నేడుకగా, విలాసముగా, ఆట్లాటగా, అవలీలగా,
అలత్యముగా, అశుద్ధగా. OG. says ప్రాద్దుపో
క. Vish. 6. 19. అలపాకగావచ్చియప్పటప్పటికి
శమేలంపుమాటలమేలమాడు. N. 9. 149. అల
పాకరెప్పువేయకజూచుచునుచెల్పె, భామయోర్పు
సురానుభావశటిమ. టీ|| విలాసముగా. Naish. 3.
97. అలపాకయునుబోలెనాకస్తికంబైనయంగాం

గశంశ్చర్యముబ్బకతన. B. X. part. 2. 1257. ఉల్ల
శచ్చరమరిబోసికార్దుకవిశారదుడైయలపాకబో
లెకంచరమగుమీనముకదునిమె. అలపాకబోలె,
ఆట్లాటగా. Sanscrit chapter 83. భగవాన్
ధనురాదాయశబ్దంకృత్యాధ లీలయా, తస్మిన్కాశం
ధాయవిశిఖంమత్స్యంవీక్ష్యశక్యజ్జలె. B. X. Ulla-
ra chapter 63. verse 18. కురుచత్స్వనివాడికొ
మ్ములజమ్మిన బ్రహ్మాండభాండకర్పరముబగుల, నల
పాకవలెకుళిల్లునరంకెవైవినోదస్సికుమారంబుభే
దిలంక. N. 7. 87. వలసివల్లములుగావాలెరయా
నులు, నలపాకగాగుబ్బలంటుటయును. టీ|| తాత్ప
రముగా. T. 2. 107. బలుకోకములవీకనలపాక
గల్పునీకల్లిచగ్గవబట్టుకరముకరము. Vish. 7. 185.
అనపుడుకొంతసేపుజలజాయతలోచనుదూరకుం
డిగ్రక్తున నలపాకగా బ్రణయకోశము గైకొని.
Vicia Marka. 3. 41. కైచేసిచెలువనాకడనలైని
లివినసంగజ్రోహారలాదజూతు, నలపాకయువిద
నస్సరకంటచూచిన నీరేడుజగములనేలచూతు. అల
పాక, ఉశుకగా.

అలశము * adj. Idle, slothful, indolent. మందమై
న, జడమైన.

అలశట n. s. Exhaustion, weariness, harassment.
ఆయాశము.

అలశత * n. s. Inactivity, laziness, idleness. జడ
త్వము, మాంద్యము.

అలసుడు * n. s. He who is idle or indolent. మం
దడు, జడడు.

అలసురాలు * n. s. A lazy woman, a dawdle. మం
దురాలు. BD. 4. 40.

అలత్యము * n. s. Disregard, contempt. అకౌర
వము, తిరస్కారము.

అలత్యము * adj. Disrespectable, contemptible.
అకౌరవమైన, తిరస్కారమైన.

అలత్యముచేసుట or అలత్యపెట్టుట * v. a. To
neglect, disregard, contempt. అకౌరవముచేసు
ట, తిరస్కారముచేసుట.

అలారము * n. s. A fire-brand. Charcoal. ఉల్లుక
ము, కొరివి, అంగారము, బొగ్గు.

అలామపు * n. s. The long gourd. Cucurbita
lagenaris. ఆనుగుశీన.

అలి or అళి * n. s. A large black bee. A scorpion.
అళిని The female scorpion. శుమ్మెద, వృశ్చికము.

అలిందము or **అలిందము** * n. s. The terrace before a native house. బహిర్ద్వారశిలంక్షచతురశ్రకృత్రిమభూమిః, ద్వారభాష్యశ్రకోష్ఠకము, ఇంటి చోపా, తలవాకిలిని నైతాల్వారము.

అలికము * n. s. The forehead. అలాటము.

అలికించుట (causal of అలుకుట.) To have it daubed, to have the floor smeared with cowdung &c.

అలికిడి or **అలుకుడు** n. s. Noise, sound. శబ్దము. ABA. చక్షుడు. వారిమాటలఅలికిడివల్ల మేలుకొన్నాను I was awakened by the sound of their talking.

అలికించుట (causal of అలుగుట.) To irritate, annoy. కోపమువచ్చేటట్లుచేసుట.

అలివరిది n. s. A lean woman, she who is a mere thread paper. తలుచనిస్త్రీ. D. శిన్నసూలుపడికేటిది.

అలివరివాడు n. s. A lean man, who is a mere thread paper. చక్కవాడు. D.

అలియుట v. n. To be wearied, or exhausted. బడలుట.

అలివేణి * n. s. A woman, (lit. a bee-tressed nymph.) స్త్రీ.

అలీకము * n. s. A falsehood, falseness. అన్యతము, మిథ్య. అలీకధైర్యము feigned courage. Vasu. 3. 103.

అలీకత * n. s. Falsehood. అపద్ధము.

అలుక or **అల్ల** n. s. Anger. కోపము. H. 3. 180. అలుకచేసుండబుగ్గులునులివిదిట్టి.

అలుకరి n. s. A coward, a man of no courage. భయశీలుడు. ABA.

అలుకు or **అల్ల** n. s. Fear; terror; dread. భయము.

అలుకుట v. a. To smear the floor of a house or a mud wall &c. with macerated cowdung &c. మేడవేసిగడ్డిచేసుట. అలుకుచుట్ట a besom dipped in cowdung and water used in smearing a floor.

అలుకుట v. n. To scruple, hesitate. జంకుట, వెనకదీయుట.

అలుకుడు or **అలికిడి** n. s. Sound, noise. ధ్వని. D.

అలుగు n. s. A sluice, to carry off water from a

pond that overflows. The tip of an arrow, the blade. తరీవాహము, చెరువుకునియెక్కువఅయిలేపోవిడిచేటిది, బాణముయొక్క కొనకువేలేయినచుది, కత్తిపిడికివైపుకుతునక. A. pref. 7. కజ్జశాస్త్రి తనూమానితరేఖపై యలుగుగావిజ్ఞాన దీపాంకురాకృతి.

అలుగుట v. n. To be angry or annoyed. కోపించుట.

అలుగుడు, అసగాఅగ్రహముచేసుకొనేటప్పటికిఅని అర్థముచెప్పుతారు. BD. 3. 1181.

అలుపు n. s. Fatigue, exhaustion, weariness. బడలిక, ఆయాసము. T. 3. 9.

అలుము or **అలుములు** n. s. Weeds that grow in fields; tares. కలుపు. See అలము.

అలుపు n. s. Beauty, comeliness. ఒప్పు. D. Ila. 3. 73. నామాటమారకనలుపుండుకీరమే నెలరముంజేతివైనిలుచుసెక్కి.

అలేఖము n. s. A blank book. వ్రాయనిసంపుటము.

అలోమశము * adj. Hairless. బాచ్చులేని.

అల్లు n. s. Fear, terror, dread. భయము, అధైర్యము.

అల్లుడు n. s. See అలుకుడు.

అల్గించుట v. a. See అలికించుట.

అల్లిడి n. s. Grief, affliction, sorrow. దుఃఖము, విచారము. Vema. 1. 64. తావనించుచోటరగనల్లడామెనా.

అల్ల n. s. See అలత.

అల్లము * adj. Trifling; mean; slight; small; little, petty. శీర్ష్యమైన, నీరమైన, చిన్న. అల్పారమనము urine. అల్పారమనముచేసినాడు he made water. అల్పాయుష్షుడు a short lived man.

అల్పడు * n. s. A mean wretch. నీచుడు, యుక్తాడు.

అల్ల (adj. pronoun) That. అల్లది that thing. అల్లవాడు that man.

అల్లంతన adv. Then, in the mean time. అంతటిలో. L. XIX. 184. అల్లమతుట్టెమల్లంతనవైచి.

అల్లకము * n. s. A modesty piece. కొపినము, గోచి. SC.

అల్లకణ్ణాలము * n. s. Confusion, disorder, hubbub. తారుమారు, కలవరము.

అల్లట బెట్టుట v. a. To annoy, harass. BD. 1. 455. అల్లనమూడుమేండ్లయ్యెనన్నింతయల్లట బెట్టి గోయయ్యనే నెరుక.

అల్లది adj. pron. That thing. అమగో అది.

అల్లదిగో or అల్ల డగో interj. Lo ! behold ! Look there !

అల్లన adv. Gently, softly. తిన్నగా, మెల్ల గా. N.

1. 70. తనయాశ్రమమునకల్లనచెచ్చి. P. 1. 804.

అల్లనల్లన adv. Very gently. నిండాతిన్నగా. A. 4.

38. అల్లనల్లనబొగురరిక. N. 6. 35. వీవనంబల్లన

ల్లనవిశరుమవత.

అల్లమ n. s. The name of a deity adored by the Jangams. The name ALLAMA is imagined to be from a Cannadi word denoting "He is not," but more probably is borrowed from *Allah*, or from "*Alamm*" a mysterious word used in the Koran for the deity. Were the word Cannadi, the final syllable *ma* is not accounted for; and the reason given is absurd. The Musulman name for God was known in India before the Jangam religion arose.

అల్లము n. s. Ginger as distinguished from శుంఠి dry ginger.

అల్లరి n. s. Tumult, commotion, noise, confusion, quarrel, riot. కత్తర, రచ్చ. (అరాజకము, నాడుడు తేరిదనుట D.) అల్లరిమనిషి a troublesome man.

అల్లరిగావుండే adj. Disorderly, tumultuous, confused, కలవరముగావుండే, కత్తరగావుండే, తారుమారుగావుండే.

అల్లరిచేసుట v. a. To trouble, disturb, discompose. కత్తరచేసుట, తారుమారుచేసుట.

అల్లలనాడుట, or అల్లలాడుట v. n. To move, to be violently agitated or shaken. ఉల్లోలకల్లోలమవుట. Rucmangada. 4. 5. చరణఘట్టనలచేసర్యం శివచక్రమరవరైయ్యలనాడుచుండ. Swa. 2. 33.

అల్లల్లన adv. Gently, softly. తిన్నగా, మెల్ల గా. N. 9. 283. కట్టుకొండదిలింపి కట్టునల్లల్లన.

అల్లాడపెట్టుట v. a. To trouble, torment. కడగండ్ల పెట్టుట.

అల్లాడుట v. n. To shake, move, wave, toss about. To be in distress. ఆడుట, గాలికిట్టు కాడుట, కడగండ్లుతుడుట. N. 4. 288. ధరాచక్రమల్లాడె. ధ్వజపుటముగాలికిఅల్లాడుచూపున్నది the flag flutters in the wind. కూటికిఅల్లాడుతా

డు he is in want of bread. కొలుపుకుఅల్లాడుతాడు he is in trouble for want of employ. అల్లాడుట, అనగానంచరించుట. OG.

అల్లారుముద్దు n. s. Prettiness, agreeableness, sweetness. జనశిస్తుతి. OG. ABA. అతిప్రేమాస్పదము. D. See అల్లారుముద్దు గా.

అల్లారుముద్దు గా or అల్లారుముద్దు గాను adv. Prettily, agreeably, sweetly, pleasantly. జనశిస్తుతి గా, అందరికినంతోపముగా, ముచ్చటగా. N. 9. 102. శుడుచుడనమున నేడుకడచునాడుముద్దురాండ్రకు నల్లారుముద్దుగాను.

అల్లారుపుట or అల్లారుపుట v. a. To shake, move, vibrate, agitate, wag, wave. ఆడించుట, విసురుట. N. 1. 144. ఘనవాలమల్లారు. A. 1. 26. లలనావర్తిరత్నకిశ్మరతకల్లారాశినల్లారుచుఁ. టీ చలింపచేస్తున్న. A. 2. 31. ఆజానేయంబులుఁ నహాశిమిడికైజామారలల్లారుచుఁ. T. 4. 129. రెప్పలల్లారుక జూచు. T. 2. 28. తమునూడివచ్చు విత్తము లనల్ల చేసదలింతుక రణనల్లారు శిరము.

అల్లి n. s. The water plant called *Nymphaea alba*. అల్లికాడ its peduncle or flower stalk. అల్లిపువ్వు the flower of this water plant. ఉత్పల ఫేదము. ABA. ఆకాశ అల్లి *Menyanthes cristata*; a water plant. ఎర్రఅల్లి *Nymphaea Lotus*, Var. with a red flower. Rox. 2. 260, says, అల్లి is *Memecylon Edule*: a wild shrub, like broom, with beautiful fragrant flowers in bunches. దానిపుట్టి అల్లికాడవలెపున్నది she is very chilly.

అల్లింతుట (causal of అల్లుట) To get it plaited or braided. అల్లేటటుచేసుట. See అల్లుట.

అల్లిక n. s. A twist, a plait, a braid, a netting.

అల్లిచెట్టు n. s. A kind of wild shrub, with beautiful and fragrant lilac flowers in bunches.

ఒకఅడవిచెట్టు. అల్లికర్ర the wood of this plant.

అల్లిబియ్యము the grain of this plant.

అల్లితెమ్మర n. s. The cool breeze. చల్లగాడ్పు. OG.

అల్లిబిల్లి n. s. Twisting, twining. పెనుకువ. ABA. OG. Swa. 2. 25. చూపుల్ గ్రోవులునల్లి బెల్లిగొను కాంతారంబున. టీ కలిశియున్నటువంటి. Swa. 3. 149. యేలావల్లిమలి కలలోడవాగుంతికులుద్యల్లి లనల్లిబిల్లిగనల్లికొనిన. టీ మిలితమపునట్టుగాను.

అల్లుట or అల్లుట v. a. To plait, to braid, weave, wattle rods or twigs &c. together. గంతులల్లుట to make baskets. చాటలల్లుతాడు he plaits mats. పద్యములల్లుట to compose verses. అబద్ధాలల్లుట to fabricate lies.

అల్లుట or అల్లుట v. n. To creep. పాకుట. ఆశీగలు చెట్టుమీదికి అల్లినవి the creepers have crept over the tree. కనుపు అల్లిన భూమి land overgrown with grass.

అల్లుడు plu. అల్లుండు n. s. A son-in-law. జామార. మేనల్లుడు the son of a man's sister, or of a woman's brother.

అల్లుడుకొమార్లు n. s. plu. Foster brothers or vassals, who feed at the baron's table and form his body-guard. దొరతోదొర గాభోజనము చేసే అతనికి అంగరక్షకులుగావుండేవాండ్లు.

అల్లుబచ్చలి n. s. A plant, called Basella alba. తీగబచ్చలి, లతోపోదకీ.

అల్లువాడు n. s. A son-in-law. అల్లుడు, జామార. Vema. 1288. అల్లువానిమృతికి నాత్తుజింతించును తనయుమృతికి దానెతలవుచుండు, పుణ్యపురుషుమృతికి భూలోకజనులకు భూమి గ్రుంగినట్టులుండు. Parij. 1. 6. వలిమలయల్లువానిదలవంక దసర్పినపు త్వసుత్తివేల్పులగమిజుర్రుపాల్గడలిముద్దులకట్టి.

అల్లె n. s. A bow-string. మార్పి, నారి. అల్లె (a vulgar error for వలె) Like; as అంట్లా తలలైవచ్చిరి they came as Police officers.

అల్లెదమ్మ n. s. A sort of fish. మత్స్యవిశేషము. H. 4. 226. అల్లెదమ్మక్షుచేతయగుల్లదొండు.

అల్లెము n. s. The being a son-in-law. జామార్పు త్వము. ABA. Commonly the invitation given to a son-in-law immediately after the marriage.

అల్లెనేరేళ్లు n. s. Salutations. సరివిశేషములు. ABA. దండములు. H. 4. 271. మధురాపురిలో మహిమలుజెందిన, బాలకృష్ణునకు ప్రాణచారము, మాయాధలిలో మధుసూదనునకు నిరతంబల్లెనేరేళ్లు నూకాని. అల్లెనేరేడుపాటలు songs sung by women with the chorus అల్లెనేరేళ్లల్లో.

అవకరము * n. s. Dust, or sweepings. శుక్లార్జవ్య సృతసారితము, పూడ్చితో శిసకుప్ప.

అవకాశము * n. s. Leisure, opportunity, opening, interval, space, intermission, rest. శుభము, అంతరము, ఎడము, విడుపు.

అవశీర్ణము * adj. Scattered, strewed. చల్లబడిన టువంటి.

అవకుంతము * n. s. Veil, a cover. ముసుకు. P. 4. 388. తరితశ్చలధృరాకాంతపటావకుంతపురతా మినిగస్సెరరామి. టీ|| ముసుకువస్త్రము. Vish. 1.

163. శతాకవ్రాతశూలావిదంబన సూర్యక్రతిభావకుంతము.

అవకుంతితము * adj. Veiled, covered. ముసుంగుదలు డ్డ. See అవకుంతము.

అవగడము n. s. Peril, danger, evil, mischief. అపాయము, చెరువు. S. 3. 368. హాసమువచ్చుట యరుదేయ్యానునతద్ధర్మ భాషలితపి శ్రుగాలాగ్రేపి రులుపైకురేపి నమశాసయమునుచ్చు దొరలకవగడమరయక. S. 3. 302. మణిధరనామకుడగుసైక, ఫణివరుడవగడముకతనబడియున్నదిలోగలనాతీత భయమున.

అవగణితము * adj. Disregarded. అవమానితము.

అవగతము * adj. Known, understood. తెలియబడ్డది. D.

అవగాహము or అవగాహనము * n. s. Immersion: bathing: comprehension. మఱగడము, తెలియడము. అది నాకు అవగాహనముకాలేదు I do not comprehend it. అదినికు అవగాహనమైనదా have you understood it? దాన్నినేను అవగాహనముచేసుకొన్నాను I have understood it.

అవగుణము * n. s. An evil disposition, a pernicious quality, a bad temper, a defect. దుర్గుణము, దోషము.

అవగ్రహము * n. s. Drought, famine. Obstacle, impediment. వర్షక్రతిబంధము, వరవు, క్రతిబంధము, గజలలాటము. SC. కరువు.

అవఘటము adj. Difficult, impossible. శింకటము, అసాధ్యము. L. 2. 249. నిర్మలశితతర్పణిశ్చయజ్ఞానమర్తిలిదెలియనాకవఘటంబనిన. L. 22. 206. శిగుణనిర్గుణనాగశింవిశ్చయనకునల్లమసాప్తమికిన వఘటంబెన్ని.

అవఘటించుట v. a. To excel or surpass. To neglect, disregard. మించుట, అతిశయించుట, తిరస్కరించుట. Siva. 1. 15. ఆరకూటచ్చాయనవఘటింతుగజాలుబడగుదేహంబునభక్తమలది. Saw. 3. 25. తాంబూలవికాంతారశింవురయైనయంజనాచలరేఖనవఘటించి. టీ|| అతిక్రమించుట. Saw. 3. 92. అర్థచంద్రునితేటనవఘటించుట.

లాటకుట్టిదీర్చిన గంగ మట్టితోడ. టీ॥ తిరళ్ళ రిస్తున్నటు
వంటి. N. 9. 233. ఎలనాగచెవులుకట్టులుకరంబు
లు మెదనవసి తాజ్జున్ను దినవఘటింబి.

అవచాటముగా * adv. Unexpectedly, unawares.

ఆకస్తికముగా, హఠాత్తుగా. B. X. § 7. ఘట
గుకంసుని పుత్రున సరిగి తృణార్ధవధి కవచాటము
గా, సురకరువలమై విశుభ్రుడగు దుదగము శరీరపిరి
హరిగొని పోయెను.

అవజ్ఞ * n. s. Disregard, contempt, despite. అ
నాదరము, తిరస్కారము. SC.

అవజ్ఞత * n. s. Ignorance, stupidity, folly. అజ్ఞత,
తెలివలేమి.

అవజ్ఞుడు * n. s. An idiot, a fool. అజ్ఞుడు, తెలివితే
నివాడు.

అవటము * n. s. A hole in the ground, a cavity,
a pit, a well. గొయ్యి, బొక్క, నుయ్యి.

అవటుపు * n. s. The back of the neck. కృతాటిక,
అనగా మెడ వెనకటి భాగము, మువ్విలిగుంట. P. 4.
260. Vasu. 4. 39. ఉన్నమితావటువిలంబిహారంబు
లచే రెంబులువారె సాయన. A. 6. 23. అవటుక
లంబువాని. టీ॥ శుడతలనుమాత్రమే వెంట్రుకలు
గలవానిని.

అవతంసము * n. s. A flower put on the ear for
ornament; a crest, a ring worn at the tip of
the ear. కర్ణభూషణము, శిరోభూషణము. స్త్రీపు
రుషులు చెవికొననుపుంచే పువ్వుకల్లవాడులు, శేఖ
రము. SC. ఆ పీడము, శిఖయందుగట్టి గాకట్టిన పూ
లబండ.

అవతంసితము * adj. Worn on the ear for orna-
ment. చెవికొననుపుంచుకోబడ్డ.

అవతరించుట * v. n. To appear, to put on a form,
అవతారమెత్తుట. విష్ణువును తృప్యముగా అవతరించె
ను Vishnu appeared as a fish. కృష్ణుడుగా అవ
తరించెను he was born as Krishna, he appeared
as Krishna; he put on the form of Krishna.

అవతల, అవల or ఆవల adv. Afterwards, after,
beyond, on the other side, further తరువార.
ఆతట్టు, ఆపైన. A. pref. 43. అవలనాపొట్టారు
రవులుకొనియె.

అవతలి or ఆవలి adj. Next, following. తరువారి.
అవతలిసోమవారము monday after next. అవత
లిచైనములు further particulars. అవతలివాండ్లు
those who are on the other side. అవతలితట్టు

on the other side. అవతలిగి what happens
afterwards.

అవతలికి adv. Further off, on the other side. కడ
గ, ఆతట్టుకు.

అవతారము * n. s. Impersonation, personifica-
tion, metamorphosis. The descent of a deity
from heaven in a particular shape, the appear-
ance of any deity upon earth, origin. దేవుడు
రూపాంతరమునుయెత్తడము. విష్ణువుయెత్తినదశావ
తారములు the ten incarnations of Vishnu.
రామావతారమెత్తినప్పుడు when he appeared
on earth as Rama. వాడుగర్వావతారము he is
pride incarnate, or personified. అదిత్యు
వతారము she is the image (or genius) of fam-
ine. (Shakesp. 2. Hen. IV. act 3.) "famine
in the abstract, famine embodied, or personi-
fied." Thus Byron says "He danc'd like a per-
sonified bolero." Schlegel translates it *epiph-*
ania, or manifestation. అవతారమెత్తినాడు he
was transformed; he underwent a total
change. [D. Says జన్మము and also నిర్ణయేతి a
ferry : a meaning which requires proof.]

అవతారపురుషుడు * n. s. A heaven sent genius.
మహాత్ముడు.

అవతారిక * n. s. A preface. పీఠిక.

అవత్తీర్ణము * adj. Descended, incarnate. అవత
రించిన.

అవదగాడి n. s. An abominable wretch. కులుగాడి
ముండ. P. 1. 592. దాచియెడురుబోయిదక్కినగతి
నవునివ్వటిల్లవదనసీరజమున కూర్చి చెట్టబట్టుకొనితె
చ్చెలోనులికివదగాడిసారియత్తలారి. టీ॥ కులుగాడి
యైన. P. 1. 261. అయ్యవదగాడిరంకుటాలింగేలం
గాలంబాడివి. P. 1. 279. అయ్యవదగాడిముసుం
గడలిండుకూర్చియురముకటిచ్చె.

అవదారము * adj. White. తెల్లని.

అవదారము * n. s. Whiteness. తెలుపు.

అవదూరు n. s. (a bad phrase) Calumny, defa-
mation. అశదూరు, నింద, అశవాదము.

అవద్యము n. s. Ruin, harm, loss. చెరుపు. దీనికి
అవద్యములేదు there is no loss to this.

అవద్యము * adj. Mean, low, servile, inferior.
నిక్కష్టమైన. SC.

అవధించుట v. a. To favour with his attention.
To lend an ear, listen, grant attention. To

wear, put on. వినుట, ఆలకించుట, పెట్టుకొనుట.

Swa. 3. 25. నవపింఠమయభూమలవధరించినటించు. టీ|| స్వీకరించి. Saw. 3. 1. అవధరింపుము హస్తనకుం బట్టెలిట్లనియె. టీ|| చిత్తగించుము.

A. pref. 21. దుర్యనువంశంబునంబుట్టినట్టిశోభనంబు లేమచ్చురంబులవధరింపుము.

అవధానము * n. s. Attention, care, regard. మసా యోగము. (ఎచ్చరింపు, ఎచ్చరిక. ABA.)

అవధాని or అవధానుడు plu. అవధానులు * n. s.

He who is attentive or careful. He who is skilled in the Vedas. ఎచ్చరికగలవాడు, జాగ్రతగలవాడు, వేదముబాగుగావచ్చినవాడు. అష్టావధాని Versatile, who can attend to, or manage various matters simultaneously.

అవధారణము * n. s. Certainty, determination, resolution. Emphasis. నిశ్చయము, నిశ్చయార్థకమైనపదకారమున్ను.

అవధారు (the second person singular of the imperative of the verb అవధరించుట.) Oh Listen! O give ear! వినుము, ఆలకించుము, చిత్తగించుము. N. 1. 177. కుచేరశంకయౌశరశనుగొల్పుద్రమ్మకు లిదస్సామిహతాకవధారుచేవ హెచ్చరికయటంచుకంచుకులు.

అవధి * n. s. Border, limit, boundary, division, period, time, conclusion, end. (commonly) Strait, calamity, misfortune. పాలిమేర, శరిచ్చేదము, కాలము, అవసానము, అకుడ. శరీరవతనావధి as long as he lives. వానికిపుక అవధివచ్చినది a misfortune happened to him. అవధిక్రయకుత్రము a mortgage bond with the penalty of forfeiting the mortgage after a limited time.

అవధిరితము * adj. Disrespected, disregarded, scorned, despised. అవమానించబడ్డ, తిరస్కరించబడ్డ. G. XI. 94.

అవధూత * n. s. A naked mendicant. He who is separated from worldly feeling and obligation. దిగంబరుడుగాతిరిగేసినాస్తి.

అవధూతము * adj. Removed, tossed, cast, thrown. తోకివేయబడ్డ.

అవధ్యము * adj. Not meriting death, innocent. చంపరాని.

అవధ్యకు * n. s. One who is not worthy to be killed. చంపనర్హుడుకానివాడు.

అవసానిము * n. s. Preservation, protection, rescue. రక్షణము. One verse says గజత్రాపావసానాహియై.

అవసరము * adj. Bowed, bent. వంగిన.

అవసరి * n. s. The earth. భూమి. అవసరివరుడు or అవసరితలేంద్రుడు a king. అవసరిసురుడు a brahmin.

అవశ్యము * n. s. Violation of prescribed regimen.

అవధృతము * n. s. Ablution after a sacrifice, a purification made at the termination of a sacrifice or any auspicious ceremony. యజ్ఞాంతస్నానము. SC.

అవమానము * adj. Despised, disregarded. అవమానితము.

అవమాతి * n. s. Disgrace, disregard. అవమానము.

అవమర్దనము * n. s. Beating as a drum. వాయింబదము. A. 4. 42. మర్దలముభావమర్దనకుంగ్రంకుటయు.

అవమర్యాద n. s. Incivility, unpoliteness. అగౌరవము, అవమానము.

అవమానము * n. s. Disgrace, dishonour, disrespect. అవమర్యాద. వానికిఅవమానముఅయినది or వాడుఅవమానపడ్డాడు he was disgraced or disregarded.

అవమానించుట v. a. To dishonor, to disgrace.

అగౌరవముచేసుట. M. III. 4. 210.

అవమానితము * adj. Despised, disrespected. శరీరభూతుడు.

అవమానితుడు * n. s. He who is disgraced or disrespected. శరీరభూతుడు.

అవయవము * n. s. A limb, a member. ప్రతీకము, అంగము.

అవయంచుట v. a. To break. బద్దలుచేసుట. See అవయుట.

అవయుట or అవియుట v. n. To break, burst, be destroyed. బద్దలవుట, శగులుట. N. 3. 215. విధిగుండెలవయుచుండు. టీ|| గుండెలకుగులుతూపుండును. A. 4. 283. ప్రజలపిసిచన్నవిలువకపిసియుగొలుచు. టీ|| సైని. వానిగుడ్డపిసిపి his eye balls are destroyed. Vish. 2. 156. తోరళుమొదలు తోరన్నపిసిపాలుబిడుకును the breast distilled

milk spontaneously. N. III. 5. 94. తువనహాది
కుయోనిధికలమవియునట్లు.

అవయోగము * n. s. A bad sign, an inauspicious omen. అవలక్షణము.

అవరజుడు * n. s. A younger brother. తమ్ముడు.

అవరుహ్య * adv. Descending. దిగి.

అవరోధము * n. s. Obstacle, hindrance. A seraglio. అడ్డి, అంతఃపురము.

అవరోహము * n. s. Mounting, ascending. ఎక్కు
డము.

అవల adv. Afterwards, after, hereafter, beyond,
on the other side, further తరువాత, ఆతర్ఫు,
ఆపైన.

అవలంబము or అవలంబనము * n. s. Asylum,
protection. Dependance, support, depending,
hanging on or from. కట్టు, ఆధారము, దిక్కు,
శరణు, గతి.

అవలంబించుట * v. a. To take hold of any thing,
depend on any person or thing. చేకట్టుట. D.
ఆశ్రయించుట. ఆశ్రయమును అవలంబించినవాం
డ్లు Converts, those who embraced the creed.
ధైర్యమునవలంబించి plucking up the heart. ఆ
యనమాటనవలంబించినారు they embraced his
opinion, or sided with him.

అవలగ్నము * n. s. The waist. నడుము.

అవలక్షణము * adj. Deformed, inauspicious. వికా
రమైన, అవయోగమైన.

అవలక్షణము * n. s. Evil omen, an inauspicious
sign. అవయోగము.

అవలికి or అవతలికి adv. Further off, to the
other side. కడగ, ఆతట్టుకు. అవతలికిపో go
away, stand further off. కొండ అవతలికిపోయిరి
they went the other side of the bill.

అవలీల * n. s. Ease, facility సులభము. అవలీల
యైన adj. Easy, facile, ready. సులభమైన.

అవలీలగా * adv. Easily, as play, or in play. సు
లభముగా.

అవలుంధనము * n. s. Rolling on the ground. పొ
ల్లడము.

అవలుంతితము * adj. Rolled on the ground. పొల్లి
న.

అవలేకుము * n. s. Pride. గర్వము.

అవలేహనము * n. s. Licking with the tongue.
నాకడము.

అవలోకనము * n. s. Sight, seeing. చూడడము.
పురావలోకనము re-perusal. సింహావలోకనము
retrospection. సింహావలోకనశబ్దము a verse in
which every line looks back to the beginning.
అతనుకొడుకు ముఖావలోకనము చేయడములేదు
he does not care for his son. వానిముఖావలోక
నముచేయరాదు I do not look at him (this
phrase denotes hatred.)

అవశ * n. s. She who is out of her senses. స్వార
కములేనిది. Swa. 6. 41. అవశచందానబ్రహ్మ
నవ్యధూటి. టీ|| మోహపారవశ్యమునుచెందినదా
నివలెనె. T. 2. 87. అవశయైహృక్తు.

అవశము * adj. Independant, unsubjected, un-
restrained. అస్వాధీనమైన. P. 1. 137. మేనవ
శంబగుటయుత్యజించెననువుల. అవశముగా not
in his power.

అవశకునము * n. s. An evil omen, a bad sign.
దులఁక్షణము.

అవశాత్ or అవశాత్తుగా * adv. Suddenly, un-
awares, providentially, abruptly. ఆకస్మికము
గా, హఠాత్తుగా.

అవశిష్టము * adj. Left, rest, remainder. శేషము,
ఉద్వర్తము. వాణ్ని ప్రాణవశిష్టముగావిడిచిపెట్టిరి
they left him half dead.

అవశ్యము * adj. Necessary, indispensable, ur-
gent, requisite. నిశ్చితమైన, నిశ్చయమైన.

అవశ్యముగా * adv. Necessarily, positively. అ
త్యముగా.

అవష్ఠంధము * n. s. Support, stay, a post or pil-
lar. (ఆధారము, కట్టు.) శ్రబ్ధత, బంగారు, గర్వ
ము, కంధము, ప్రారంభము. SC. నాకుమంవిఅవ
ష్ఠంధములేదు I have no defender, I have no
patron. తమ అవష్ఠంధములంద గావానికేమితక్కు
వ as long as he has your favour what does
he care?

అవశధి n. s. అశవాదము. ABA.

అవశత్ * adj. Indwelling. నివసించియుండే.
Vasu. 141. అలనాజనాపాంశవలనావశదనంగ.

అవశధము * n. s. A house, habitation. ఇల్లు.

అవశరము * n. s. Occasion, opportunity. సమ
యము, కార్యోచితసమయము, వర్షము, శ్రుప్తావము.
SC. యదిమూడోఅవశరము this is the third
time. T. 3. 39. ఛరవచ్చునయ్యవశరంబున. M.

V. 4. 62. అపివలకునవసరమున. అవసరము also means food offered as one meal to a god. శ్రీరంగములో అరునై అవసరములు ఆరగింపు చేస్తారు they make an offering of sixty meals.

అవసరము * n. s. Necessity, urgency, hurry, flurry. అగత్యము, ఆతురము. అవసరమైనప్పుడు నిన్నుపిలిచుకొంటున్నాను I will call you when it is necessary. అవసరము చేస్తే పని చెడిపోను if you hurry the business will be spoiled. అదినా కు అవసరము లేదు I have no occasion for this.

అవసరము * adj. Necessary, urgent, hurried, hasty. అగత్యమైన, ఆతురమైన. అవసరమైన పని urgent business.

అవసరపడుట v. n. To hurry, haste. త్వరపడుట.

అవసరముగా adv. Urgently, in haste. అగత్యముగా, ఆతురముగా.

అవసరించుట v. a. To hurry, haste. త్వరచేసుట.

అవసాదము * n. s. Languor, lassitude, weariness. ఆయాసము, (శోకము R. K. D.)

అవసానము * n. s. Conclusion, termination, death, limit. విరామము, శుభ్రము, శేషము, మృత్యువు, చావు, నీతి, అనగా పొలిమేర. అవసానకాలము the time of death.

అవసించెట్టు n. s. See అవిసించెట్టు.

అవస్థ * n. s. State, condition, situation : trouble, difficulty, strait. దశ, శంకటము. బాల్యావస్థ the state or period of childhood. యావనావస్థ the mature age. వార్ధకావస్థ the time of old or declining age. మరణావస్థ the agony of death. వాచుపిండాదురవస్థలో ఉన్నాడు he is in a wretched state. అవస్థాత్రయము, అనగా జాగ్రత్త, నిద్ర, మృత్యువులు the three states : viz. waking, sleeping and dreaming. అవస్థాచతుష్టయము, అనగా బాల్య, యౌవన, కౌమార, వార్ధక్యములు the four periods : of childhood, youth, manhood and old age.

అవహేళనము * n. s. Contempt, disrespect, disregard. తిరస్కారము. SC.

అవహితము * adj. Imputed ; insinuated. స్రోల్లుం తనమైన, ఆయములెరిపితే, పాడువుడు.

అవహేళనము * n. s. Sarcasm, irony. స్రోల్లుంతనము, ఆయములెరిపితడడు, పాడువుడుకూటలు.

అవాంతరము or అవాంత్రము n. s. Invasion. Incursion. కలహము, చాదు, ధూము. పిండాది అవాంతరము an incursion of Pindaries. అవాంతరముగా unexpectedly.

అవాంతరము * adj. Included, subordinate. అంతర్భూతమైన, లోపి, కింది. అవాంతరదశ minor distinction : species, a subdivision of a general term. అవాంతరశ్లోకము a spurious verse : an interpolation. అవాంతరకథ an episode.

అవాచ్యము * adj. Unutterable, not fit to be uttered, obscene. అసరాని, ఆడరాని, ఉచ్చరించకూడని, బందైన, బూతులయిన.

అవాచ్యుడు * n. s. A pariah. చండాలుడు, అంత్యజుడు.

అవాప్తము * adj. Obtained. పొందబడ్డ.

అవాప్తి * n. s. Obtaining, attaining. పొందడము.

అవారణ or అవారణగా * adv. Irrepressibly, without restraint. అసర్గళముగా, యథేచ్ఛగా.

P. 3. 293. ఇల్లవారణగాఢోల్లశమున. P. 4. 30.

వనధింబడు మేడిశుండ్లవారణలోలోదినుచు.

అవారణము * adj. Unrestrained, resistless.

అసర్గళమైన, అడ్డంకేరి, యథేచ్ఛమైన. P. 1.

134. అవారణేచ్ఛనటనంబొసర్చి. టీ|| అసర్గళ

మైన. A. pref. 38. ఏలెఢరనవారణమహిమ.

టీ|| నివారింజితకృముకాని.

అవారి adj. Abundant, excessive, much, ample.

విస్తారమైన. P. 4. 588. నీకునవారివారిత్వతావ

భుక్.

అవారిX adv. Abundantly, excessively. విస్తారము

గా, మెండుగా. P. 3. 73. వనజాకరవారిలోన

వారిXనాడె. P. 4. 37. అవారిXరియ్యని మేడి

శుండ్లగొంతు.

అవారితము or అవార్యము * adj. Inevitable, irre-

sistible. దుర్వారమైన, అప్రతిహతమైన, రప్పించ

కూడని.

అవాస్తవము or అవాస్తవ్యము * adj. Untrue, not

real, fictitious. అబద్ధమైన, కల్పితమైన.

అవి pron. Those, (things) అవియవరిది whose things are these?

అవికలము * adj. Entire, perfect, unimpaired.

శంపూర్ణమైన, శుభ్రమైన, స్వభావహీనముకాని.

అవిచ్ఛిన్నముగా * adv. Undisturbedly, uninterruptedly. నిరాటంకముగా.

అవిచ్ఛిన్నము * adj. Uninterrupted, unintermitting. ఎడదెగని, నిరంతరమైన.

అవిచ్ఛిన్నముగా * adv. Uninterruptedly, unintermittingly. ఎడదెగక, నిరంతరముగా.

అవిటి or అవిడి n. s. A blind man. He who is maimed, crippled or deformed. అంధుడు, వికలాంగుడు. ABA. గుడ్డి, పిచ్చుగుంటు. OG.

అవిరథము * adj. True. యథార్థమైన.

అవిత్తన్నుడు * n. s. An unlettered man, a man of no classical knowledge.

అవిద్య * n. s. Want of skill, ignorance. అజ్ఞానము, మాయ.

అవిధి * n. s. Misfortune, calamity, trouble, distress. తొందర, శుంకటము, ఆపద.

అవిధికుడు * n. s. A wicked man. అశీశికుడు, దుష్టుడు.

అవిభక్తము * adj. Undivided, unpartitioned, unseparated, joint. శుంకుకోబడని.

అవిభక్తులు * n. s. plu. Those who live together without dividing their inheritance, they who live as one family. భాగాలతీరనివాండ్లు, పాళ్లుశుంకుకోనివాండ్లు. మీరువిభక్తులూ అవిభక్తులూ have you separated from your brothers or not? do you live separate or live together. Do you still form one family?

అవిముక్తము * adj. Unloosed, not quitted. విమోచనముకాని.

అవిముక్తము * n. s. Benares. కాశీ. SC.

అవియుట v. n. To break, burst, be destroyed బద్దలవుట, శుగులుట. See అవయుట.

అవిరతము * adj. Continual, incessant. శుంతరమైన, నిరంతరమైన.

అవిరళము * adj. Thick, dense, close, impenetrable. నివిడమైన, దిట్టమైన.

అవిరి n. s. The indigo plant (Indigofera tinctoria.) A certain slight disease that attacks the pupil of the eye. నీలిచెట్టు, కంటికితగిలేరోగము.

అవిలంబనము * n. s. Rapidity, swiftness. త్వర, వేగము.

అవిలంబితము * adj. Rapid, swift. త్వరమైన.

అవిలోమము * n. s. Error for అనులోమము which see.

అవివాదము * adj. Undisputed, unquestioned. వ్యాజ్యములేని.

అవివాదముగా * adv. Undisputedly. నిర్వివాదముగా.

అవివేకము * n. s. Want of sense or judgement, absence of discrimination, ignorance, imprudence, blindness of heart, folly. తెలివితేమి.

అవివేకము * adj. Indiscriminate, foolish, blundering. తెలివితేని.

అవివేకి * n. s. A fool, a blockhead. తెలివితేనివాడు. వాండ్లుశనివాండ్లు అవివేకులున్నుగనక as they are children and know nothing.

అవిశ్వసనీయము * adj. Untrustworthy, dishonest. నమ్మగూడని.

అవిసిచెట్టు or అవిసెచెట్టు n. s. Common flax. Linum usitatissimum, also a certain leguminous plant. అరసి.

అవిసిపోవుట v. n. To break, burst or be destroyed, perish or waste. బద్దలవుట, శుగిలిపోవుట, చెడిపోవుట.

అవుట v. n. To become, turn into, be made or done. To be good for, be profitable, be finished or completed. శునికీప్రముగా కావలెను the work must be done soon. నీవ్యాధికియిదిఅవును this will be good for your disease. అయినదాన్ని చూపు shew what has been done. Vide అయి, అయిన, అయితే, అవును, కా and కాదు.

అవుడు for బెడు n. s. The under lip. అడుగుచెదవి. బెడుగరచుట to bite the under lip from anger. కోపముచేత అధరోష్ఠముకొరుకుకొనుట. A. 5. 59. కనలించుకదెచ్చియాడుకరచురు.

అవును or బెను It may be so, yes. 3d pers. sing. neut. aorist of అవుట v. n. to become.

అవుషధము for బెషధము * n. s. Medicine. మందు. అవేలముగా * adv. Boundlessly, unlimitedly.

మేరలేకుండా, మితిలేక. S. 4. 28. విశ్రయంబవేలముగాక.

అవ్యక్తము * adj. Indistinct, invisible, imperceptible. అశ్చక్షమైన, అగుశుదని.

అవ్యక్తగణితము * n. s. Algebra. ఒకతెక్త.

అవ్యక్తరంగము * n. s. Dark red; the colour of the dawn. ఈపల్లవహితవర్ణము, అరుణము.

అవ్యక్తుడు * n. s. A blockhead, he who is ignorant or stupid. మూర్ఖుడు, మూఢుడు. అవ్యక్తులు the ignorant.

అవ్యక్తురాలు * n. s. She who is ignorant. మూర్ఖురాలు, మూఢురాలు.

అవ్యయము * n. s. An indeclinable word, a particle. విభక్తివచనాదులు లేని శబ్దము.

అవ్యయము * adj. Imperishable, immutable, eternal. నాశరహితమైన, నిశ్చయమైన.

అవ్యయముడు * n. s. He who is imperishable. i. e. God. నాశరహితుడు, నిశ్చయము, దేవుడు. BD. 6. 857.

అవ్యవధానముగా * adv. Immediately. వెంటనే, తోడతోడనే.

అవ్యవహితము * adj. Close, near, adjoining. సమీపమైన.

అవ్యక్తము n. s. (not a good phrase) Folly. వెర్రితనము. అవ్యక్తుడు a fool. పిచ్చిగాడు. అవ్యక్తపుముండ an ignorant wretch.

అవ్యాజము * adj. Simple, honest. Causeless. నిర్లేకుకమైన. అవ్యాజకరూప free grace.

అవ్వ n. s. A grandmother. A mother: any old woman. తల్లి, జననిజనకులతల్లి. D.

అవ్వగూడతుండు n. s. A certain scarlet fruit called in Tamil అశశిరపిఠము శౌరితుండు. It is boiled in oil to anoint the head.

అవ్వో interj. O madam! ఓ అమ్మా.

అవ్వల adv. Afterwards, after, beyond, on the other side, further. తరువాత, ఆతట్టు, ఆపైన. అవ్వలవ్వలికి further and further.

అవ్వరి adj. Abundant, excessive, much, ample. విస్తారమైన.

అవ్వరిగ, అవారిగ, or అవారిగా adv. Abundantly, excessively. 'విస్తారముగా. R. 1. 116. పిచ్చులనవ్వారిగూడె. T. 6. 109. వారిధిరకు ప్రతిఫలవారిగా.

అశక్తము, అశక్తర or అశక్తి * n. s. Weakness, impotence, inability, illness. దుర్బలము, అసమర్థత. వ్యాధి. నేను అశక్తముగావున్నప్పుడు when I was ill; when I was a patient.

అశక్తుడు * n. s. An invalid, a patient, the sick man. రోగి. అశక్తులు invalids, patients.

అశక్యము * adj. Impossible. అసాధ్యము.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

అశక్యుడు * n. s. He who is invincible. అసాధ్యుడు.

అశనము * n. s. Subsistence, food, boiled rice. భక్షణము, అన్నము. అశనానికి లేనివాడై being without bread to eat. అశనహితకుడు a glutton. మాంసాశనుడు he who eats flesh.

అశనాయకుడు * n. s. He who is hungry. యుధికుడు, ఆకలిగావున్నవాడు. SO.

అశని * n. s. A thunderbolt. వజ్రాయుధము, పిడుగు.

అశరీరవాణి * n. s. The speech of an invisible being, a voice from heaven. ఆకాశవాక్య.

అశరీరి * n. s. A spirit, an incorporeal being. దేహము లేనివాడు. Vish. 8. 78. తనకునబ్బాలుచే తనచాలులదనియశరీరి దేవిని being warned by a voice from heaven that this child should cause his death.

అశశ్వరము * adj. Temporary, not permanent. అస్థిరమైన.

అశీతి * (a numeral adj.) Eighty. ఎనబది.

అశుచి * n. s. Uncleaness. అశుచిశుద్ధత.

అశుచి * adj. Unclean. అశుచిశుద్ధమైన.

అశుద్ధము or అశుద్ధత * n. s. Impurity, uncleanness. అపారిశుద్ధ్యము (commonly) the human excrement. అశుద్ధ్యమున్ను.

అశుద్ధము * adj. Unclean, impure. అశుచిమైన.

అశుభము * adj. Inauspicious. అమంగళమైన.

అశుభము * n. s. Inauspiciousness. అమంగళ్యము. శుభాశుభములు good and evil. వాండ్రనుశుభాశుభములకుపిలవడములేదు they never invite them, on any occasion either of joy or sorrow.

అశేషము * adj. Whole, all, entire. యావత్తు.

అశేషము * n. s. The whole, all the people. యావత్తునుంది. పూరశేషమునుపిలిచినారె they summoned the whole village.

అశోకము, అశోకమాను * n. s. The Jonesia Asoca, a certain pyramidal tree. Uvaria longifolia. జంజాళము. SC.

అశోష్యము * adj. Unfailing. తియ్యని. ఈగుంట లోనిప్లవశోష్యముగావున్నది the water in this pond never dries up.

అశ్వుము * n. s. A stone, a rock. పాషాణము, శ్రుశురము.

అత్తరి * n. s. The disease called gravel, or sand in the bladder. మూత్రకృచ్ఛము.

అత్తసారము * n. s. Iron. ఇనుము.

అత్రేధ * n. s. Neglect, inattention. ఉపేక్ష.

అత్రైతము * adj. Eternal, continual. నిరంతరమైన.

అత్రి * n. s. The edge of a sword. అస్త్రాగ్రము.

అత్రి భాగము, ఆయుధ భాగము.

అత్రి, అత్రిపు or అత్రిము * n. s. A tear. కన్నీళ్లు.

అత్రిలము * n. s. Rustic language. పామర శైలి.

S. C.

అశ్వము * n. s. A horse. గుర్రము. అశ్వ ఘోషము the sacrifice of a horse, performed anciently by Hindu rajahs. అశ్వవైద్యుడు a farrier. అశ్వశాల a stable. అశ్వశిక్షు the manege. అశ్వశిక్షకుడు a rough-rider, a horse-breaker.

అశ్వగంధి * n. s. A certain medical plant (Phy-salis flexuosa) పెన్నేరు చెట్టు.

అశ్వత్థము * n. s. The holy fig tree (ficus religi-osa.) శివలము, రావి చెట్టు. అశ్వత్థమునుండి వెండురి చెట్టు వరకు అశ్వత్థము from the cedar to the hyssop. అశ్వత్థపత్రాకారమైన heart-shaped. It is said that lightning never strikes this tree.

అశ్వినీ * n. s. The first lunar mansion. మొదటి నక్షత్రము.

అమ for అమ They say, it is said : as వెళ్లి నాడమ they say he is gone.

అమద్ద or అనద్ద n. s. Dishonor, contempt, neg-ligence, carelessness. అనౌరవము, అలక్ష్యము.

అమఘోరము adj. (a bad phrase) Monstrous, ugly.

అమ for అట్లు adv. Thus, so. అమయితే If so.

అమంతి adv. Further or farther. అవతల.

అమవంటి for అటువంటి adj. Such.

అమే for అమే a phrase used in questioning a woman : thus వాడితో చెప్పినావమే did you tell him? (a word addressed to the wife &c.)

అష్టము * adj. Eight.—అష్టకష్టములు The eight unpleasant circumstances liable to occur in the course of life. [Viz. దేశాంతరగమనము foreign travel, భార్యవియోగము separation from one's wife, కష్టకాలములో ప్రయోజనము లేని ముందు friends coming to you in the time of trou-ble, ఎవరికైనా తినినది ముందు eating the leavings of others,

తన శత్రువులతో స్నేహము చేయడము courting one's enemies, శురాన్నమును కుతావీయించడము looking for food from strangers, సభలో అశ్రుతిస్థులను ఉండటము being ignorant in an assembly of wise men, దరిద్రమును భరించడము suffering poverty] అష్టదిక్కులు the eight points of the compass.—అష్టదిక్పాలకులు the regents of the eight points of the compass.—అష్టనిగ్గజములు the elephants supporting the eight corners of the earth.—అష్టనాగములు the eight serpents supporting the eight angles or points of the world. Their names are as follow. వాసుకి, అనంతదు, తక్షకుడు, శంఖపాలుడు, కుళికుడు, శుద్దుడు, మహాశుద్దుడు, కాకోటకుడు.—అష్టపాత్రము eight vessels used in a sacrifice.—అష్టభాగ్యములు the eight requisites to the regal state; as రాజ్యము territory, ధనంధారము wealth, సైన్యము forces. ఏనుగులు elephants, గుర్రములు horses, ఛత్రము an umbrella, చామరము a fly fan or whisk, ఆందోళిక a palanquin.—అష్టపదులు a certain set of songs of eight lines in length.—అష్టమదములు eight kinds of pride as అన్నమదము luxury in food, అర్థమదము pride of wealth, స్త్రీమదము pride of lust. విద్యామదము pedantry, కులమదము pride of rank and family, రూపమదము pride of beauty, ఉద్యోగమదము pride of station. యౌవనమదము confidence of youth.—అష్టపాత్తు an eight legged dragon : a spider.—అష్టబంధనము the act of setting up a stone idol with a peculiar cement in which there are eight ingredients.—అష్టభాషలు EIGHT LANGUAGES which are thus reckoned in the DR. సంస్కృతము, ప్రాకృతము, అప్సరతమము, దేశ్యము, గ్రామ్యము, కన్నడి, మాళేకన్నడి, అరవము. As Shakespeare's plays use words of English, Saxon, French, or Latin origin.—అష్టసావ్యములు the eight respects in which an absolute conveyance is made, viz. విక్రయ, దాన, వినిమయ, బల, తరు, పాపాద, నిధి, నితేశములు.—అష్టాంగములు the eight members : viz. the hands, shoulders, feet, forehead, breast. సాష్టాంగదండము prostration in worship.—అష్టావధానము paying attention to eight objects. అష్టావధాని genius, one who can attend (like

Julius Cæsar) to eight things at once.—అష్ట
భాగములు eight sources of pleasure, ఇల్లు habi-
tation, కురుపు a bed, వస్త్రము raiment, ఆభరణ
ము jewels, స్త్రీలు women, పుష్పము flowers,
గంధము perfumes, తాంబూలము areca nuts
and betel-leaves.—అష్టైశ్వర్యములు complete
comfort, every blessing, also eight attributes.
viz. అజమ, మహిమ, గరిమ, లభిమ, ప్రాప్తి, ప్రా
కామ్యము, ఈశ్వర్యము, వశిష్ట్యము.

అష్టమము * adj. The eighth. The name given to
a poem which is the eighth part of the Bha-
gavatam. అష్టమశని Saturn being in the eighth
sign from that in which a child is born; such
a child is considered by the Astrologers as
illfated from his birth. నాకు అష్టమశనిబట్టి నది
the evil influence of Saturn is upon me! sure-
ly this is the influence of my evil star! that
is, I am a luckless wretch.

అష్టమి * n. s. The eighth day after the new or
full moon, the eighth phase of the moon.
ఎఱ్ఱదవతిథి. D.

అష్టమూర్తి * n. s. అనగాళితుడు.

అష్టనక్రము * adj. Crooked, awkward. వంకరైన,
వికారమైన.

అష్టవక్రముగా adv. Awkwardly, clumsily. వంక
రగా, వికారముగా.

అష్టవస్తువులు * n. s. A certain set of eight demi-
gods.

అష్టాదశము * adj. Eighteen. పదైనిమిది.

అష్టాపదము * n. s. An eight legged dragon. A
name of gold. A chequered board for chess.
శరణమృగము, బంగారు, శారిఫుము, సొగడూల
పాళి, చదరంగపుబల్ల మొదలైనవి.

అష్టి * n. s. Food. ఆహారము. See Sanscrit Bha-
gavat. 4. 28. 36.

అసంకల్పితము * adj. Not thought on, not pur-
posed, not intended. అప్రతిజ్ఞాతము.

అసంఘటము * adj. Incoherent, incongruous, im-
probable, inconsistent. అసమంజసమైన.

అసంఘటము * n. s. Incoherency, incongruity.
చాళిగము.

అసంబద్ధము * adj. Unconnected, incoherent.
unseasonable. అసంబద్ధమైన, అసమంజసమైన.

అసంబద్ధము * n. s. Incongruity, incoherency,
unseasonableness. అసంఘటము, అసమంజసము. అ
తడు లేనందున చేయ దానకు అసంబద్ధమైనది his
absence prevented my doing so.

అసంపూర్తి * adj. Incomplete. అసమగ్రమైన.

అసంబంధము * adj. Incoherent, incongruous,
అసంఘటమైన.

అసంభవము * adj. Improbable, unlikely, non-
existent. సంభవించుటలేక.

అసహ్యము for అసహ్యము * adj. Intolerable,
unbearable, hateful, loathsome. తాళనూడని,
చీడరైన.

అసహ్యము for అసహ్యము * n. s. Loathsome-
ness, disgust. తాళనూడని, చీడర.

అశక్యము or అశక్యముగా * adv. Repeatedly,
again and again. చూటిచూటి.

అశర్ద n. s. Disdain, scorn, contempt, careless-
ness. అలక్ష్యము, ఉపేక్ష, అశ్రద్ధ.

అశుద్ధ, అశుభ్ర or అశుభ్రముగా * adj. Bad,
vile. చెడ్డదైన.

అశుభి * n. s. A faithless wife. కులట, రంకులాది.

అశుభ్యము * n. s. Perjury, falsehood. అప్రమాద
ము, అబద్ధము.

అశుభ్యము * adj. False, untrue. అపరాధమైన.

అశుభ n. s. Slenderness, smallness, minuteness.

A wretch, a vagabond. సూక్ష్మము, తనుశ్యము.
D. కొంచెము OG. అల్పము. A. 5. 118. కుచకు

న కాంక్షరాగమునుట సుదయలంఘ. టీ. యదికొం
చెమాఅరి. P. pref. 13. ఇహృటరశ్మినిదీప్తిస్తున.

M. V. 1. 263. ఆతనిరశ్మిలు నాత్మజులునునని
దురే.

అశుభ adj. Small, slender, minute. సూక్ష్మమైన,
కృశమైన, శున్నని, కొంచెమైన, అల్పమైన. U R.

7. 362. నీయనిమిదానుననివిగ్రహస్వరూపి. Paruj.
2. 9. కంఠనరీలమైననిమిదానుననియద. H. 2. 256.

ఆవిదలేయనచానుకాను. M. IV. 3. 123. అశు
దుగదాకి, మేనదరులైవారి నెదురుగ్రమ్ము. M. IX.

1. 100. నీలమిదనుగానియనిమిదానుననియద.

అసదృశము * adj. Incomparable. అసమానమైన.

అసభ్యము * adj. Vulgar, low, base. చూడమై
న, నీరమైన.

అసభ్యము * n. s. A wretch, a villain. చూడమై,
నీరుడు.

అసము * adj. Unequalled, unrivalled : uneven, unequal either in surface or number.

అసద్భవమైన, విషమమైన.

అసమంజసము * adj. Improbable, inconsistent.

అసంగతమైన, అనుకూలమైన.

అసమంజసుడు Vulgarly అసమంజసుడు * n. s. A fool. వెర్రిముఖము.

అసమగ్రము * adj. Incomplete. అసంపూర్ణము.

అసమనేత్రుడు * n. s. An epithet of Siva, the god who has an extra eye. శివుడు.

అసమయము * n. s. An inconvenient, unfit or unfavourable time. అకాలము.

అసమయము * adj. Unseasonable. అకాలమైన.

అసమర్థము adj. Unable, incompetent. అశక్తమైన.

అసమర్థుడు * n. s. He who is unable or incompetent. అశక్తుడు, చేతకానివాడు.

అసమరదుడు * n. s. An epithet of Cupid. మన్మథుడు.

అసమాధానము * n. s. Discontent, dissent, dislike, aversion. అసమ్మతి.

అసమాధానము * adj. Discontented.

అసమాక్షుడు * n. s. He "of the odd eye;" an epithet of Siva. రుద్రుడు.

అసమాప్త్యకారి * n. s. He who acts inconsiderately. జాబ్బుడు, అసగ అవివేచనాపూర్వకకర్త, కర్త, ఆలోచనలేకుండా పుకడచేసేవాడు.

అసమాప్త్యకారిత్వము * n. s. Acting inconsiderately. అవివేచనాపూర్వకకర్తకారిత్వము. The five books of the Pancha Tantram or FIVE ARTS bear the following names. I. మిత్రభేదము. II. సుహృద్భాషము. III. సంధివిగ్రహము. IV. లబ్ధనాశము. V. అసమాప్త్యకారిత్వము. These may be translated 1. On whispering, 2. On Fawning, 3. On dividing, or breeding quarrels, 4. On ruining, and 5. On Tempting. These are referred to in this Dictionary, thus; P. 1. P. 2. &c.

అసము n. s. Fame, reputation, renown, power, influence, authority, opportunity. కీర్తి. ఉద్రేకము. D. యశము. ABA. అధికారము, బలము, శంకు, ఎడము. M. XIII. 5. 9. దుర్జనులందమియించుట, యశము త్యాగము. H. D. 2. 2069. కులగిరిపైనుండి కుంభినిమిదికశమున నురుకు నింహంబుచందమున. P. 4. 20. తరమివధించుకత్తనకు దానశిమిక. టీ|| సందీయక. P. 1. 597. దాననుక

వినువకడుగ చాచుచున్నానునన. టీ|| తుద్రేకముతోడను. N. 7. 230. మందగుము త్యాగములకముందగుమునుమియసంగ. టీ|| ఇకమందగుము, అసగా ఇకనుకీర్తిమందు. తనకునివాండ్రకు అసముయిచ్చియున్నాడు he has given all his authority to his servants, he has given up the reins, he did not keep them in subjection. మొగుడు అసమిచ్చినందున అదియంతకుట్టుతున్నది as her husband gave her all authority, or sway, she prides herself.

అసర Error for అసుర n. s. A giant. రాక్షసుడు. అసరసంబె the duak, because the giants then appear.

అసలార adv. Duly, agreeably, well. ఒప్పుగా. BD. 1. 70. ఆచారలసలార గానమారాద్రికిం దూర్పుచెనను. BD. 1. 104. బసవపురాంబుబరంబుశక్తిసలార సునిగిమట్లుగావునను. BD. 5. 446. కలకేత్రబ్రహ్మయ్యగారికగులారనందనామ్మంగ మొరగ. BD. 5. 850. బసవనిభక్తిసాధాగ్యమహాత్మ్యమగులారవిని. BD. 5. 857. అసలారము సెడికుండ్రంగుంబుంగ, L. 18. 183. బసవన్నకల్లకుట్రభువుచేతమగులారనిచ్చియిట్లయెవెండియును.

అసలు n. s. plu. అశల్లు. Mud, mire. బురద. D. OG. A. 1. 21. అడుగునబండివీలియసలై. P. 1. 238. అవనిరేణులసలారగులుగా.

అసహాయత * n. s. Loneliness, solitude, the life of a hermit. ఒంటి. Kod. § 3.

అసహాయకారుడు * n. s. He who fights single-handed. ఏకవీరుడు.

అసహాయుడు * n. s. He who is friendless, he who is single-handed. ఒంటిగాడు, రెండోమనిషిసహాయములేనివాడు.

అసహిష్ణుడు * n. s. He who is impatient. తాళలేనివాడు.

అసహిష్ణుత * n. s. Impatience. ఓర్పులేమి, తాళలేమి.

అసహిష్ణువైన * adj. Impatient, unenduring. ఓర్పులేని, తాళలేని.

అసహ్యము * adj. Intolerable, unbearable, hateful, loathsome. తాళనాడని, చీడలైన.

అసహ్యము * n. s. Loathsomeness, disgust. చీడర, తాళనాడమి.

అసాంప్రదాయము * n. s. A deviation from doctrine. అక్రమము.

అసాంప్రదాయకుడు * n. s. A man of base origin. కులహీనుడు.

అసాధారణము * adj. Special, specific, not common. విశేషమైన (a vulgar phrase) అదివానికి అసాధారణము it is a child's play to him.

అసాధారణముగా * adv. Uncommonly (a vulgar meaning is) very easily. విశేషముగా, సులభముగా, చురుకైనగా. వానికిది అసాధారణముగా తున్నది it is very easy to him.

అసాధునైన * adj. Wicked, bad. చెడ్డ, దుష్ట.

అసాధ్యము * adj. Impossible, incurable. సాధ్యముకాని, శ్వేతముకాని.

అసాధ్యత * n. s. Improbability, impossibility. వల్లగాము.

అసాశ్వతము Error for అశాశ్వతము * adj. Perishable, transient, temporary. అస్థిరమైన.

అసాశ్వతము adj. Error for అశాశ్వతము.

అసాక్షికము * adj. Unattested, unwitnessed. సాక్షిలేని.

అసి * n. s. A sword. ఖడ్గము.

అసిగాయము n. s. A slight or superficial wound, a slight graze or wound. శ్వేతగాయము, తేలిపోయిన గాయము.

అసితము * adj. Black, dark blue. నల్లని.

అసిధేను or అసిధేనుక * n. s. A knife. ఛురిక, సూరకత్తి. Parujat. 2. 118. శంఖద్ధానిధేను.

అసిఖత్రము * n. s. The blade of a sword. కత్తియొక్క అలుగు.

అసిఖత్రి * n. s. A knife. ఛురిక, సూరకత్తి.

అసిబోతుల v. n. To glance off. రవంతరతలినపిపోతుట. N. 4. 115. జిరజిరద్రిప్పినైచినకూలమసిబోను.

అసియాదుట v. n. To tremble, dance, move, dangle; to hang as a pendulum. చలింతుట. D. వణంకుట. ABA. వేలాదుట. N. 2. 82. ముక్తనననియాదుముదురుతామరతూడు. టీ|| వేలాడు. T. 2. 89. అందభుజారుకొప్పననియాడెడుకానును. T. 2. 81. కొప్పనియాడ చెక్కులుగగన్నొడవంబలయారు.

అసిలేరు n. s. A vulgar name for అశ్వేష * n. s. the ninth lunar mansion.

అనుంబ or అమంబ adv. Further, farther. అవతల.

అనుదు See—శి—A. 4. 293.

అనుర, or అనురుడు * n. s. A demon, giant. రాక్షసుడు. The word అనురుడు is only used in

compounds; as బాణానురుడు &c. The Asuras such as Ravana and Bana: who were adorers of Siva. అనురకృత్యము a horrible deed.

అనురధ్రువము * n. s. The south pole. దక్షిణధ్రువము.

అనురశంధ్య * n. s. The dusk, the evening. సాయంకాలము.

అనురుసురు or అనులుసులు n. s. (lit. sighing and sobbing.) Exhaustion, waste of strength. నిండా అలుపు.

అనువు * n. s. plu. అనువులు Life, breath, any of the five breaths, in the body.

అనుయ * n. s. Envy, malignity, intolerance. ఓర్పులేనితనము.

అనుయత n. s. Error for అనుయ.

అనుర్యంపశ్య * n. s. (lit. she who never beholds the solar beam.) A woman who dwells in a haram. రానివాసిముగావుండెటిది.

అశ్రుక్తు * n. s. Blood. రక్తము, నెత్తురు.

అశ్రేదుట for అసియాదుట v. n. To tremble, dance, move, dangle, hang as a pendulum. చలింతుట, వణంకుట, ఉగాదుట. T. 3. 139. కొనురెమటారిగబ్బిచనుగుప్పలనేగునగొనసేదగా.

అస్థాగమాను n. s. Error for అస్థాగమాను.

అశ్చలినము * adj. Firm, unshaken; chaste. చలింతుని. అశ్చలినప్రహ్లాచారి a youth who has not known woman.

అశ్రుము * adj. Set, cast, thrown, disappeared, lost, gone. క్లుప్తన, పోయిన, మరుగైపోయిన. అశ్రుబలుడు he who is exhausted.

అశ్రుమయము, అశ్రుమనము or అశ్రుమానము * n. s. Sunset, evening. ప్రాద్దుగూడము. For the sun is imagined to disappear behind a mountain in the "west" named "Asta." ఇసుకకమ్ముకొనిలోకమంతా అశ్రుమానమైనట్లువున్నది clouds of sand obscured the face of nature.

అశ్రమింతుట * v. n. To set, to draw towards evening. ప్రాద్దుగూతుట. ముప్పకమ్ముకొనిలోకము అశ్రమించినట్లువున్నది the world was enveloped in shade.

అశ్రమితము * adj. Set, as the sun. కూకిన.

అశ్రవ్యశ్రము n. s. Confusion, disorder. మతిభ్రంశము.

అశ్రవ్యశ్రము * adj. Confused, disordered, irrelative. మతిభ్రంశముగల.

అస్తాచలము, అస్తాద్రి * n. s. The western mountain. అశ్రవ్యమంతురము.

అస్తా వేదము or అస్తావ్యస్తము Error for అస్తవ్యస్తము * n. s. Confusion, disorder. (the vulgar meaning is) Dotage. మతిభ్రంశము.

అస్తి Error for అస్తి * n. s. A bone. ఎముక.

అస్తి నాస్తి * adj. Double, partly true and partly false. సంభేదాస్పదమైన.

అస్తిభారము, or అస్థిభారము n. s. A foundation. అడుగుడుట్టు, బునాది.

అస్తోక్ము * adj. Not a little, not trifling, great. బృహత్తైస.

అస్తోకత్వము * n. s. Greatness. బృహత్త్వము.

అస్త్రము * n. s. A weapon, a sword, a missile.

శస్త్రము, ఆయుధము, బాణము, కత్తికటారిమొదలైనది. ఆస్త్రయాస్త్రము a fiery weapon, a weapon having the power of fire. నాగాస్త్రము a serpent weapon : having a snaky power.

అస్త్రబీజము * n. s. A souldier. దండువాడు.

అస్థి * n. s. A bone. ఎముక. అస్థిగతము in the bones, as fever. అస్థిగతజ్వరము or అస్థిజ్వరము slow fever, an internal fever. అస్థినిక్షేపము the rite of depositing the bones of the dead at a holy place. అస్థిశంఖరము a skeleton.

అస్థిరత or అస్థిర్యము * n. s. Unsteadiness, instability చాంచల్యము, నిలకడలేమి.

అస్థిరము * adj. Transient, perishable, unstable. అశాశ్వరము.

అస్పష్టము * adj. Not clear, indistinct. విశదము కాదు.

అస్పృశ్యము * adj. Not to be touched. తాకనూడని, స్పృశ్యేంద్రియగ్రాహ్యముకాని. B. D. 6. 10.

అస్త్ర్యో, * అస్త్రీదీయము * (pronoun) Mine, my. నా, నాది. అస్త్రదాగమనము my arrival. అస్త్రదాదులకు to me and others.

అస్రము * n. s. Blood. A tear. రక్తము, కన్నీళ్లు. అస్రపుడు a blood-drinker, a fiend.

అస్వక్యము * adj. Not one's own, belonging to another. తనదికాని. అస్వక్యధనము another's property, his neighbour's wealth.

అశ్వచ్ఛము * adj. Not clear, indistinct. అశ్పష్టమైన.

అస్వతంత్రము * adj. Dependant, not free. పరాధమైన.

అస్వతంత్రుడు * n. s. A dependant, one who is not a free agent, not his own master, not at liberty. పరాధీనుడు.

అశ్వత్తులు * n. s. The sleepless. i. e. the gods, the deities. దేవతలు.

అస్వాధీనము * adj. Dependant, not free. అస్వతంత్రమైన. అస్వాధీనముగా not in his power. ఆస్థానవానికి అస్వాధీనముగావుండినది The property was not in his power.

అహము * pron. I, myself. నేను. (met) arrogance, presumption. అహంకారము. వానికినిండాఅహముచున్నది he is proud.

అహంకరించుట * v. n. To be arrogant or overbearing. గర్వించుట.

అహంకారము, అహంకృతి or, అహంక్రియ * n. s. Egotism, conceit, arrogance. గర్వము.

అహంభూర్విక * n. s. Emulation. సేనంజే సేననిపై బడడము.

అహంభావము * n. s. Egotism, pride. గర్వము.

అహస్యహని * adv. From day to day. ప్రతిదినమున.

అహమహమిక * n. s. ("Saying, I, I.") Conceit, emulation, vaunting, bragging. పరస్పరాహంకారము.

అహరహము * adv. Daily. ప్రతిదినమున, దినదినము, అహర్నిశములు or అహారాత్రములు day and night.

అహర్నాళము * n. s. Morning. ప్రాతఃకాలము.

అహస్థితి or అహస్థిరుడు * n. s. (The Lord of day) The sun. సూర్యుడు.

అహహ or అహహా * interj. Ah ! aha ! implying surprise, fatigue, pain, pleasure. అద్భుతము, భేదము, సంతోషము, యాదర్శములయందు తెచ్చే మాట.

అహర్వము * n. s. A mountain, a hill. పర్వతము.

అహి * n. s. A snake or serpent. శర్పము.

అహితము * n. s. Unfriendliness, enmity. వైరము.

అహితము * adj. Unfriendly, inimical. విరోధమైన, శత్రుత్వమైన.

అహితుండికుడు * n. s. A snake-catcher. పాములవాడు.

అహితుడు * n. s. An enemy, a rival. శత్రువు.

అహిపతి * n. s. The sovereign of snakes. The old serpent. ఆదిశేషుడు. BD. 4. 133.

అహిభయము or అహిభీతి * n. s. Mistrust, apprehension of treachery, fear from one's own party ; as being like the fear of a lurking serpent. రాజులకు స్వపక్షమువల్ల కలిగే భయము, రాజులకు సొంతజనమువల్ల కలిగే భయము N. 2. 114. A. 2. 48. A. 4. 205. G. 4. 138.

అహూ * interj. Ah! Oh! (expressing Compassion, regret, praise, weariness, or surprise.) శాంతాపము, స్తోత్రము, అలుపు, ఆశ్చర్యము, యా అర్థములయందు చెప్పేమాట.

అహూరాత్రము * adv. Night and day. రాత్రికలు.

అక్ష/ము * n. s. A die ; dice ; an axletree. సాక్షులపాసిక, బండికల్లులలోని చేయిరుసు.

అక్షరచరణుడు * n. s. (eyefooted who has an eye in his foot.) This is an epithet of the sage Gautama. గౌతముడు.

అక్షరలు * vulgarly అక్షింతలు n. s. plu. (lit. unbroken grains.) A few grains of raw rice, made yellow with saffron. The red mark worn by some Hindus on the forehead formed of saffron and slaked lime. తునుపు రాచినకుక్కు విరగనియ్యము, పేలాలు. D. సెశులు బొట్టు పెట్టుకోవడమున కైచునుపునున్నముకలిగినది.

అక్షధూర్తుడు or అక్షధూర్తు * n. s. A game master, a gambler, a dicer. ద్యూతమందుగడుసువాడు. D.

అక్షపాదుడు * n. s. See అక్షరచరణుడు.

అక్షమాల * n. s. A rosary for saying prayers with a string of beads. జపమాల. D.

అక్షయము * adj. Durable, permanent, imperishable. నాశరహితమైన.

అక్షయపాత్రము * n. s. (lit. the inexhaustible vessel.) A cup for receiving alms, a beggar's dish. విగ్ధమెత్తుకొనేబట్ట.

అక్షరము * adj. Eternal, imperishable. నాశరహితమైన.

అక్షరము * n. s. A letter, a single syllable, a character of the alphabet, hand writing. A single syllable, whether of one letter or more.

Thus the word సంశ్చరం Sam-schu-tam is termed a word of *three letters* ; for O (Sunna, the silent final M) is no letter. ఏకాక్షరము a monosyllable. సంయుక్తాక్షరము two or more letters united in one syllable, as స్త్రీ wherein four letters are united. అర్ధాక్షరము a silent consonant as the letter ఓ in the word అఓ. త్ర్యక్షరి tr-yac-shari; the sacred or mystic syllable (ఓం AUM, or O'M a name of the Deity) that contains three letters. యదిత్రయస అక్షరముకాదు This is not his handwriting. యానామి అంతామైకే అక్షరముగావున్నది the letter is all in one hand. మంత్రాక్షరము a cypher or syllable used in magic. నీవద్ద అప్పుగానీ సుకొన్నదా యి300 అక్షరాలమున్నూరుదాపా యాలు i. e. "Rs. 300 (three hundred Rupees.)" here denotes *the same sum* in writing as well as in figures. అక్షరజ్ఞుడు or అక్షరాస్యుడు a man of letters. అక్షరాభ్యాసము beginning to learn the first principles of a language. వాడు నింకరకుమీ he is an illiterate man. వానికి నోటలో అక్షరాలు లేయిన్నవి his mouth is inflamed. అక్షరము (see క్షరము) also signifies Eternal beatitude. మోక్షము.

అక్షవిద్య * n. s. Gambling, dice-play. పాసికల ఆట.

అక్షశరము or అక్షసూత్రము * n. s. A rosary or string of beads to repeat prayers over. జపమాలిక. T. 4. 223. అక్షసూత్రము ద్రివృత్తసంస్కారేతి. H. 4. 211. అక్షశరంబాద్రాఽంశకమక్షయకర పాత్రమక్షరసతదక్షురిలోధిక్షాంబహియటంబును.

అక్షి * n. s. An eye. కన్ను. మదిరాచీ a woman: (lit.) she who is tipsy eyed.

అక్షింతలు n. s. (a bad phrase) See అక్షరలు.

అక్షిగతుడు * n. s. He who is hateful, hated, disliked. ద్వేషించుతగ్గవాడు.

అక్షికుత్తు * n. s. The eye lash. రెప్పవెంట్రుకలు.

అక్షిణము * adj. Lasting, permanent. నిరంతరమైన. Vasu. 1. 7.

అక్షుద్రరము * adj. Very great ; not small. నిండాపెద్దదైన. R. 5. 253. అక్షుద్రరతోర్మి గ్రుంకి.

అక్షహిని * n. s. (Often written అక్షహిని.) A host, a complete army. అంధో 20 x జములు, అంధో 20 రథములు, అంధో 20 గుర్రములు, అంధో 20 ధారులుగలవైకము. S. C.

ఆ The broad vowel A, as in *arm, heart, mark*. 2. The demonstrative sign, as ఆ పని *that act*, ఆ వెనక *after that*, ఆ తెల్లవారి *next morning*, ఆ ఆయిండ్లలో *in the various houses*. 3. As a contraction ఆ|| stands for ఆదివాము *Sunday*, and for ఆశ్వాసము *chapter*, also for a name ఆటవెలది of a certain metre. 4. As a Sanscrit prefix it forms indeclinables, either crude, as ఆశాసు *to the knee*, ఆపాదమశ్రీకము *From head to foot*; or, with the terminations of objective or ablaive case, ఆశముద్రము, or ఆశముద్రాన్ *as far as the sea*. 5. As a Telugu affix it denotes question, as అతడు *He*, అతడా *He?* 6. As an interjection ఆ, or ఆ ఆ, or ఆహ *Yes, Aye*: or Ah! A. 4. 5.

ఆంకార or ఆకార n. s. A different species of Momordica Dioica. కాన్డోటికి, అనగా అదవి కాకర.

ఆంశము * n. s. Gesture, action. భూవిషేషాది జనితభావము. D.

ఆంధ్ర or ఆంధ్ర n. s. plural of ఆలు. Wives, women. M. xviii. 1. 82. A. 3 37. L. 5. 31. ఆంధ్ర is also the plural of ఆశి a pin.

ఆంతర్యము n. s. Heart, mind. అభిప్రాయము. యది ఆంతర్యానికి తేవలెను Please to consider what I have stated: a phrase used in ending a letter.

ఆంత్రము * n. s. The bowels. పేగు. D.

ఆంధోశనము * n. s. Swinging, trembling, oscillation. ఉగ్రదము. ఆంధోశించుట To waver.

ఆంధోశిక * n. s. A palankeen. అంధోశము, వల్లకి.

ఆంధోశితము * adj. Moved, swung, agitated. ఉచలబద్ధ.

ఆంధోశిమరవి n. s. A sort of silk. BD. 3. 112. వస్త్రవిశేషము.

ఆంధ్రము n. s. Opposition, obstruction, hindrance. అడ్డి, అటంకము. A. 4. 48. ఆంధ్రకలనా కుసుమప్రసాదంధ నాదుల సాంధ్యంబు లేకలయనంధ్ర దేశీయులగు ఆంధ్ర కారుల.

ఆంధ్రము n. s. The Sanscrit name for Telugu. ఆంధ్రరాజ్యము The Telugu country. ఆంధ్రులు The Telugu people, Telugus.

ఆక n. s. An order, a command. Custody, check. ఆక్ష్. Kark. అక్ష్రింపు. OG. ఆంక్ష. A. 5. 51. ఆయమవృథా కలమామనందనం దొరగుకాక కునాక కులూనుసేయదే. Siva. 3. 163. గతురించి రిద్దిపుచ్చుకొనుచోటుల వారలాకకు లోనుగాక స్వల్పిక. టీ|| ఆక్ష్ కునిల్వకనున్ను.

ఆకంటికి i. e. ఆకటికి See ఆకలి n. s. Hunger. ఆకంత * adv. (Full) up to throat. కొంతుమట్టుకు. H. 1. 186. ఆకంతపూర్తిగా భుజించినాడు he ate to the full.

ఆకంపించుట v. n. To tremble, shake. కడులుట. ఆకట adv. Then, afterwards. అవతల. Also Instr. of ఆకలి.

ఆకటి Infl. of ఆకలి n. s. Hunger.

ఆకతాయ, or ఆకతాయి n. s. A rascal, a rogue, wretch. తుంట. ఆకతాయితనము Rascality.

ఆకరము * n. s. A mine: foundation: basis, authority. గని, అస్థిభారము, ఆధారము, సాధకము. ఆకర్ణించుట v. s. To listen, attend to. వినుట.

ఆకర్షము * n. s. Pulling, hauling: attracting, drawing. ఆకర్షదము. ఆకర్షకము the Attractor: that which draws; as a magnet. ఆకర్షణము Drawing &c. ఆకర్షణామంత్రము A magic spell that has power to draw or attract; putting an enemy in our power. ఆకర్షించుట To attract.

ఆకలన * n. s. Wish, desire: counting, reckoning. ఇచ్చ, అభిలాష, గణనము. Vasu. pref. 1.

ఆకలి n. s. Hunger, appetite. Eagerness. యుక్తు. Genit. ఆకటి; or ఆకంటి D. ఆకటికి; L. ఆకట. ఆకలికొన్నాడు He had an appetite, was hungry. ఆకలియెత్తినప్పుడు when he was hungry. ఆకలితీర్చుట to appease or satisfy hunger. వారికి ఆకలికాలేదో is not he hungry?

అకలింపు n. s. Intelligence; comprehension. **అకలింపుకాలేదు** I do not comprehend it. **అకలింపుచేసుకొన్నప్పుడు** when they understood it.

అకల్పము * Ornament, decoration.

అకశము * The sky: heaven. M. 5. 2. 166. BD. 5. 1035.

అకస్మికము * or ముగా Suddenly.

అకాండికము * Unseasonable, unusual at that season. Vasu 5. 3.

అకాంక్ష * Wish, desire. ఈశ్వరకమునకు అకాంక్ష చెప్పు (Denotes) I will catechise you regarding this paragraph: state who is meant, what did he do, where, why, to whom, &c.

అకాంక్షించుట v. a. To wish, long for.

అకారము * Shape, form. వాని అకారముకుడు వా "Be he blotted out!" a common phrase in cursing. వాని అకారముకుడివినారు They have reduced him to nothing. **అకారభూజుడు** A fop, a beau.

అకారవంతుడు, * అకారి, * A handsome man.

అకారిర * Called, summoned. Parij. 3. 81.

అకాశము * Ether, sky, atmosphere: the quintessence, fifth essence, or element of Paracelsus or Empedocles. See Swift's Tale of a Tub, chap. 8. Colebrooke, Essays, I. 275. "Ether, a substance that has the quality of sound: it has quantity, &c. it is infinite, one, and eternal." Again p: 373 "a most subtle fluid, occupying all space and confounded with vacancy." Again, p. 346, "The supreme being." **అకాశగర్భము** The river of heaven. **అకాశగర్భము** A plant which like misletoe grows on a tree. Ainslie. 2. 158. Bryonia Epigæa, air-living-Bryony. **అకాశవచనము** * n. s. A fool's chronicle, a pack of nonsense. **అకాశవాణము** * n. s. A sky rocket. **అకాశరామయ** Jack Robinson, nobody. **అకాశవాణి** * adj. "Sky-speaking," as the voice of an angel or invisible being. Viewless.

అకిరము Beforehand (కిరం before అ that) as far back as that day.

అకిర్ణము * adj. Sprinkled, scattered. Also dishevelled, loose, as locks.

అకు n. s. A leaf of any sort. Betel or paun leaf— young rice (paddy) not yet transplanted. Any herb: young sprouts of corn. A flake as అకు ఉప్పు a flake of salt. Any filament. A petal. The radius or spoke of a wheel. అకుర్రుట A betel garden: a garden in which the plant is reared. The shutter of a blind. అకులరలుపు A venetian door. This word prefixed to others generally denotes green; as అకులేలు a green scorpion, and అకుమిడర a green cricket. అడం గులక న్నాడుగ వాండ్లు యేడాకులు యెక్కువచదిని నారు Men have read seven pages further than women. This phrase means, men are tenfold worse than women; or, are their masters in wickedness. * నీశరు అకునపోకన అంటకుండా చెప్పుతాను I shall mention (or use) your name with great caution. అకు అలము n. s. Greens, herbs, vegetables. The word అలము here has no definite sense. అకునూరలు n. s. Potherbs, garden stuff. అకుచాటున adj. In ambush, hidden, veiled, screened. అకుచిరరశ్మి n. s. A small species of leopard. అకుచిలక n. s. A butterfly. అకుజెముడు n. s. The oleander-leaved spurge. Euphorbia Neriifolia. (See జెముడు.) అకుటిల్లు n. s. A booth or hut of leaves. అకుటింట in a booth. అకుతీగ The vine that produces the tamala (paun) leaf. అకుకుర్ప n. s. The colour called sap green. అకుకుత్రిచెట్టు n. s. The clove tree. Cassia lignea. అకుళురుగు n. s. A green caterpillar. అకుపోర n. s. Transplantation of a green crop. అకుపోయుట v. a. To transplant corn. To set the sprouts. అకుమడి n. s. A field sown, but the sprouts of which are to be transplanted. (Also called నారుమడి.) అకుమడుపు n. s. A roll of betel leaf. A mode of measurement. See As. Jour.

* Piers Plowman, edition 1824 line 2878 says. First I learned to lye: a leaf other twain.

1828. p. 596. and Month. Mag. 1829. p: 93.
అకుమెలుకాకు The self planting herb. (See
కాకుమిత్తాకు and పానుమోడు.) అకురాయి n. s.
A file (i. e. అకు a filament రాయట to rub off.)
బలుపాకురాయి or మల్లూకురాయి (from ముల్లు
a thorn) a rasp. కత్తి అకురాయి A sharp thin
file for cutting combs. కమ్మి అకురాయి a very
small file. వట్రనాకురాయి a three sided file.
అకురాయి is also the name of bird: the spiny
rumped shrike. Jordon. No. 60. 61.

అకుంచనము * Contracting, drawing up, shrink-
ing. Elasticity.

అకులము adj. Troubled, distressed, confounded.

అకులపాటు Agitation, fluctuation.

అకుస్మిన్ములు n. s. A sort of fine rice.

అకూఠము * n s. Meaning, intention, wish, desire.
Expression, mien, demeanour. The thought of
the heart, manifested by the acts: expression
of features.

అకృతి * A form, shape, figure, mien: literal sense
as opposed to figurative import.

అకృష్ణము * Blackish, rather dark.

అకే pro. She, that woman. అవిడ. OG. B. X.
146. సీ|| అంతవారికి . . . అకయింటికి అవతల &c.
అకయింటికి To her house.

అకాత్తు n. s. Nippers or clippers to cut betel nut
with, from అత్తుట.

అకానుట v. n. To be hungry, to have an appetite.

అక్రందనము * or అక్రందము n. s. Weeping,
lamentation. అక్రందించుట v. n. To lament.

అక్రమణము * Usurpation, embezzlement. Fill-
ing (as smoke.)

అక్రమించుట v. a. To embezzle, usurp, assume,
arrogate, appropriate wrongfully, to encroach
on, abstract, misapply, divert, monopolize,
to pilfer.

అక్రాంతము * Appropriated, seized, filled, (as
with smoke.) రాజాక్రాంతము Seized by the
king.

అక్రాంతి * Filling, pervading, spreading through.
T. 4. 159. అనగా వ్యాపకము

అక్రోశము * Anger, dissatisfaction, malice. Curse,
imprecation.

అక్రోశించుట * v. n. To grieve, to be displeased,
to be malicious.

అఖువు * n. s. A rat. ఎలుక.

అఖటము * n. s. Hunting; the chase.

అఖ్య * n. s. A name, or appellation. శకు.

అఖ్యతము * adj. Said, spoken, rehearsed.

అఖ్యనము * An episode of a book, a tale or fable,
ancient story.

అగంతుకముగా * Unexpectedly (as a guest drop-
ping in.)

అగంతుకుడు * A guest, a stranger, one who drops
in—వరదేశి a way-farer.

అగడము n. s. Sport, jesting, fun, wantonness.

అగడగాడు a scoffer, a plaguy teaser. అగడ
మునాటింపుట or అగడించుట To tease, sport
with. అగడనృపుడు P. I. 520. a troublesome
master, a wanton ruler, a tyrant.

అగతము * Gained, realized, obtained, gotten.
అగతములాగేరలేదు it was not feasible. దొంగ
లు అగతమునారు The robbers were appre-
hended. అగతముచేయుట v. To get, secrete.

అగతాయి See అకతాయి.

అగడవు n. s. A herd of cows.

అగపట్టుట To arrest, or check.

అగమనము Arrival, opening of the new year.

అగమము * Arrival, approach. A treatise, on వే
దాంతము divinity. Fabricius in his Tamil
Bible denominates the books of Moses the five
Agamas: and designates Exodus as the second
Agamam. Every agamam contains three parts,
viz. క్రియ, యోగము, and జ్ఞానము: the first ap-
pertains to the Purva Saivas who worship the
Sthavara Lingam. The third appertains to the
Vira Saivas or Jangams and the second is com-
mon to both.—The rites and ceremonies pre-
scribed in the Sastras. A grammatical aug-
ment or letter inserted in any part of the radi-
cal word or affix as యింపుకాగముము “ the
causal affix *incu*.” as in the word వ్రాయించు

అ. అ. మాంఠము See వేదాంఠము. వమాంఠము

The opening of the year: the rainy season.

అ. అ. మాంఠము With all speed, the word అ. అ. is an *anucaranam*.

అ. అ. కరతీ A sort of కాకర q. v.

అ. అ. ది The inferior sort of grain, the light grains.

అ. అ. త్యము, అ. కాత్యము Outrageous behaviour, obstinacy, desperation, baseness, villainy. Presence of agony or injury: threatening to commit suicide. Oddness, oddity, disorderly behaviour, indecency. An ill omen. Incongruity, impropriety, as that of a widow being gaily dressed. Also spelt అ. అ. —

అ. అ. విక్రియ * The future tense.

అ. అ. యిత్తు See అ. అ. త్యము.

అ. అ. యిత్యము See అ. అ. త్యము.

అ. అ. రము * A house. అ. అ. యుధానరము an armory. కూరానరము the యోధి. ధనానరము a treasury.

అ. అ. యుట, or, (by contraction) అ. అ. యుట. అ. అ. యుట, the causal of అ. అ. యుట: which see. To check, hinder. To keep, tend = కాదుకొ. To look to, superintend, guard. To fold or gather, a flock. To subdue. = అ. అ. యుట T. 3. 114. సారాచి మాట్లాడి They spoke cautiously. చెయిఅ. అ. యుట T. 5. 22. without intermission. నిద్రా. అ. అ. యుట To refrain from sleep, keep away drowsiness.

అ. అ. యుట v. n. Compare అ. అ. యుట. To stay, abstain, refrain, to be kept. To fall back. To bear, (as a cord does a weight.) To obey, be held, be confined, contained, set aside, reserved. అ. అ. ని Obedient, submissive. To slacken, desist, pause, scruple. అ. అ. నిరూకలు The money that was realized, or collected, or got. Otherwise, The money standing over: not realized. అ. అ. నిరూకలు Milk that is set aside for a guest. అ. అ. ని practicable. అ. అ. ని యింపు అ. అ. ని యింపుచేసి B. X. 75. Devaki who was kept in restraint. తల్లితండ్రులు లేనిబాలుల అ. అ. నిత్యుత్తు Thou art the refuge of the helpless. భూభులకు అ. అ. నిదను Land set aside for

pasture. The following are negative uses of this verb: నేనుఅ. అ. నిండున as I would not submit. అ. అ. ని insubordinate, impracticable. యిది లేనిది నాకు అ. అ. ని I cannot get on without this. నాసాటికి అ. అ. ని మాటలు అ. అ. ని The word stuck in my throat. I cannot pronounce these words. అ. అ. నిక అ. అ. ని నాదు He sold it without reserve, or hesitation.

అ. అ. నిబురిల్లుట See అ. అ. నిబురిల్లుట, వృద్ధిపొందుట To be overjoyed.

అ. అ. నిబు Vast, prodigious. అ. అ. నిబుగిల్లునకూర With a waxing and still swelling shriek. B. X. 217. అ. అ. నిబుగా adv. All at once, heavily, in a thick shower, bitterly (weeping) భోరున.

అ. అ. నియదిక్కు * n. s. The south east point, of which Agni is regent. అ. అ. నియద్యుక్తుము * n. s. A fiery weapon: a rocket or grenade.

అ. అ. నిహము * Anger, displeasure, choler. Rage, wrath.

అ. అ. నిహించుట * v. n. To be angry, or enraged.

అ. అ. నిహతము * Striking, a blow.

అ. అ. నిహత్యము Vide అ. అ. నిహత్యము.

అ. అ. నిహారణ * Rolling (the eyes.) R. 7. 211.

అ. అ. నిహించుట * To roar, yell. Jaimini Bha. VI. 220.

అ. అ. నిహానము * n. s. Smelling.

అ. అ. నిహానంచుట * v. a. To smell.

అ. అ. నిహారము * adj. Smelled, perceived by smell.

అ. అ. చ A weaver's shutter, more correctly. అ. అ. చు.

అ. అ. చంకేశ్వరుడు n. s. A name of Siva, worshipped under the form (చంక) of a nipple instead of a lingam, at a well known pagoda in the Rajahmandry district.

అ. అ. చండాలము * adj. High and low, including every rank "down to the pariahs."

అ. అ. చంద్రతారకము * అ. అ. చంద్రార్కము adv. For ever, as long as sun and moon endure.

అ. అ. చక్కి adv. On that side.

అ. అ. చమనము * n. s. Sipping water three times be-

fore religious ceremonies or meals, or after meals, or the necessities of nature, repeating at the same time the 24 principal names of Vishnu.

[174.]

అ-చమించుట * v. a. To sip (water.) M. 1. 1. 168.

అ-చరణ * n. s. Vide ఆచారము. Doing, performing.

అ-చరించుట * v. a. To practice, to be used to, to use to, to do habitually. To put in practice (the precepts of religion) to perform (bathing &c.) To celebrate (a religious festival.)

అ-చాంత * Tasted, sipped, supped : who has sipped. P. 3. 119.

అ-చారము n. s. Principle rule, fashion, mode, a course of conduct, institute or observance. శాచారముచొప్పున According to the principles of his creed. శంతు.

అ-చారి * n. s. A title like Deacon, savant, or abbe; given to many Bramins of learning. It is peculiar to the Vaishnavite sect; elsewhere simply a title of honour. This title is also assumed by Brahmin cooks : and by the artist or maker of an idol. శివాచారి A man of good principles.

అ-చారుడు * He who acts. శివాచారుడు virtuous.

అ-చార్యశ్రమము * The office of an Acháryudu. Religious observance : prescription.

అ-చార్యుడు * A priest : a spiritual guide or preceptor : one who invests the student with the sacrificial thread and instructs him in the mysteries of the religion.

అ-చుట See అ-గించుట.

అ-చూః Traces (of thieves &c.)

అ-ఛాదనము * Lid, cover : clothes, covering, cloak. తమ పేళ్లు అ-ఛాదనము చేసి Putting themselves out of view : concealing their own names.

అ-ఛాదికము * Covering, veil. ఆ-ఛాదికము Hidden, concealed.

అ-జవంజనము * The world, earthly ties. = శంసారము. అ-జవంజన ప్రమాదీతమార్గమై Chenn.

4. 132. He who is freed from earthly ties. అ-జ.

జవంజనమానమార్గము Worldly defilement.

అ-జానువాచకుడు Longimanus : one whose "arms" reach to his, "knees." See Walter Scott's description of Rob Roy.

అ-జానేయము A sort of horse. (Persian) A. 2. 36.

అ-జి * n. s. War, battle.

అ-జ్ఞ * Command, order, sentence, punishment, sanction, leave, permission, dismissal. అ-జ్ఞ చేయుట To sentence : to imprison : to doom. ఆ-జ్ఞాధారుడైన Obedient : he who obeys, as a messenger or deputy, a mandatory or emissary ; a proxy. ఆ-జ్ఞానుసారముగా According to order.

అ-జ్ఞాపనము * Command, order. T. 2. 2. BD. 6. 150. ఆ-జ్ఞాపించుట To command, order.

అ-జ్యము * n. s. Neyi or ghee : clarified butter.

అ-ట n. s. Play, sport, a game : a dance, acting or stage performance. Jest, joke, gambling.

అ-టంకము * n. s. Obstacle, prevention, hindrance. resistance, objection, difficulty. This would correctly be — తం. ఆ-టంకపర్చుట To object, raise objections, prevent.

అ-టకత్తె n. s. An actress or public dancer.

అ-టగాడు n. s. An actor or dancer. Also a gambler.

అ-టగొర్రు n. s. A rake used in husbandry.

అ-టక్కియ A bason or bath for swimming.

అ-టది n. s. An actress or dancing girl.

అ-టపట్టు n. s. An abode, residence, scene, place.

అ-టపాక A play house, a theatre, a booth.

అ-టప్రాయము Infancy, "the time of play." The "sportive age" the playful age.

అ-టవిడుపు n. s. A school holiday or play day.

అ-టవెలది n. s. A species of metre.

అ-టాడుట v. a. To play a play, to dance a dance, to act.

అ-టి A bird called Turdus Ginginianus.

అ-టుట v. n. To suffice : to last. దాన్ని పోడిమి

గా వాడితే యింకా నెలదినములకు అ-టివచ్చును

With caution it may suffice for a month. అ-

టమ or అ-టిరాదు It is not enough. కట్టెలు పుక

మాటుగా తీసుకొంటే అ-టివస్తుంది, చిల్లర చిల్లర

గా తీసుకొంటే అ-టిరాదు Buy your firewood

in the lump and it will last: if you buy only a little at a time will not do. యిల్లుయింత పెద్దది గావుండేటందువల్ల ఒక దీపము అటదు The room is so large that one lamp does not suffice.

అటుపోటు, అటుపోటు Shooting, or rheumatic pain: M. 8. 1. 218: throbbing. నాకు అటుపోటు గావున్నది I was in great pain. అశ్రుంతిలో అట్లుపోట్లుయె తీసెది The boil throbbed much.

అటుక్కు Fossil salt.

అట or అట్టెట్టె interj. Pooh! foh!

అ-తేళి i. e. అట్టివైపు That side.

అహోహము * Pride, hastiness: excess, pomy; See హీహోహము, రథశము, అడంబరము, పెద్దత్యము. The SC. says ఇష్టానిష్ట కార్యహార త్యరాయం, ఉద్దేశ కార్యహారత్యగ్రహాయం, తొందర.

అట్రుడములు A sort of grain. అత్తల్లు.

అట్లాట n. s. Play, sport.

అడ, Female. అడగుంపు A mob of women. అడకండ్ల దానను or అడకల్లాలను. I am a timid woman. అడగూతురు A woman.

అడ adv. There, in that place.

అడం n. s. A female. Usually in the plural alone అడంగులు, or అడంగులు women. అడంకూటలు language fit for a woman. అడం లేక, or లెంక an effeminate fop.

అడంబరము * n. s. Pomp, grandeur. Vain display: abortive arrogance. (Mol.) See మేఘాదంబరము. అయింట్లోయేమో అడంబరము గావున్నది There is some stir in that house. The onset of battle: the charge; the sound of trumpets.

అడకాడ Here and there, by degrees, now and then.

అడగూతురు (from కూ—) A female.

అడరసము n. s. Womanishness, weakness.

అడది A woman; plural అడవాండ్లు The female of a bird or beast: neut. plural అడవి.

అడతడుచు A girl, a young woman.

అడపాక A lady in waiting, a handmaid.

అడమని. A woman.

అడలు Error for అడలు.

అడాడ Here and there, occasionally. L. 2. 175. Paidim. 4. 294.

అడలు A herb like cresses? Ainslie 2. 12.

అడి n. s. An affix (derived from అడుట) implying doer or 'performer,' as చూచులు tricks, చూచులాడి a rogue: ముద్దులు fondness, ముద్దులాడి a fond girl: కులుకులు graces, కులుకులాడి A lovely woman: టక్కులు pranks, టక్కులాడి a cheat.

అడి A pin: perhaps an error for అడి.

అడించుట v. a. To play off: amuse; to make (a child) play; to make (a thing) move. To make (a bell) sound, or to ring it; to make game of.

అడిక n. s. Rumour, talk scandal, infamy. = రవ్వ, రట్ట. HK. 5. 89.

అడికోలు adj. Scandalous—See అడిక and కోలు.

అడికోళ్లు Revilings, abusive words. H. 5. 304. P. 2 38.

అడిరప్పట v. n. To break his word—from అడుట to speak and రప్పట to fail. అడిరప్పనివాడు One who keeps his word.

అడిపోడుకొనుట To talk, chatter, tattle. (This is female cant.) To scandalize, vilify.

అడు adj. Female. యిది అడుకూటలు These are a woman's arguments. అడునీడు Woman town, a place without brave men. అడుచందము The female shape, feminine disguise, woman fashion. B. 8. 445. అడుమెర Feminine shrieks. R. 5. 207.

అడుకులు, అన గాత్రపుకు వృక్షము. Q.

అడుకొనుట v. n. To play, to ply about, sport. To say. v. act. To do: to use, wear, appropriate.

అడుట v. n. 1 To play or ply: dance, work, act, do, move. కాళ్లు అడకనిలిచె He stood stock still: his foot did not stir. 2 To shake, totter, wag. 3 To beat, as the pulse. ధావక అ

దుకున్నది His pulse beats. 4 To speak, say. యిట్లా అనికొందరు అడంగా While some spoke thus. అడిందివుకటిచేసినదివుకటి He said one thing and did another. పోనాడుట To cry Avaunt! మున్నాడుట To advance or come forward. అశరు సొట్లో అడుతుంది I have the name at the tip of my tongue.

అడుట v. act. 1 To play, ply, work, move. 2. To use, do, practice, perform. 3. To speak (a language.) తెలుసుకూటాడుతాడా? Does he speak Telugu? నిజమాడుట To speak truth. 4. To say. యెవ్వరుయేమి అడినా Let folks say what they will. 5. To promise. 6. To act a character, personify, represent, personate. 7. To assume, or put on (a manner) పొరతనంబులాడ దొరగా He began to assume an arch manner. 8. To place, put, set. 9. To sound or play on (an instrument.) 10. Added to some neuter nouns, singular or plural it changes them into verbs, as, జలకము bathing, whence జలకమాడుట to bathe; ముద్దు a kiss, ముద్దులాడుట To kiss. మాట a word మాట్లాడుట To speak. బొంకు a lie బొంకులాడుట To tell lies, to lie. ఆట a play ఆట్లాడుట to play. రెక్క a wing రెక్కలాడుట To use the wings, to fly. కొట్లు blows కొట్లాడుట to fight, వేట hunting, వేటాడుట to hunt. పోట్లు thrusts పోట్లాట struggling. శివములు demons శివములాడిన possessed by devils. 11. It is also added to the *Infinitive in A, or AN*, thus విడుట v. n. To be separated, విడనాడుట to cast off, పోవుట to go పోనాడుట to give up, quit; పోనాడె he yielded. 12. Sometimes the root of the verb uses the plural sign LU. thus యిట్లు pulling, యాడు Swimming: ఇట్లులాడుట to pull, యాడులాడుట To swim. 13. This may happen even with adverbs: thus శుకశుక aloud శుకశుకలాడుట To laugh loudly. 14. Sometimes it gives the sense to *be*, thus శిరశము grace: శిరశమాడుట, or, శిరశములాడుట To

be charming. 15. Like *do* in English it often represents another verb. Thus ఇండ్లి అడినాడా did he marry? అడినాడు he did. Other senses will be found under various nouns and verbs. వాడు అడినది అటపాడినదిపాట all he says is law all he chooses to do his right: (a taunting proverb).

అడువిడ్డ A little girl. The sister of a woman's husband is her అడువిడ్డ.

అడుముండ An abusive word for a woman: equivalent to slut, jade, wretch.

అడెలు, plural **అడెళ్లు** A night hawk: called in Tamil శాక్లరివి. HD. 2. 2887. It is also described as the శ్రేరి, శ్రేరవి, a match for the crane and killing it. It seems also to be some animal proverbially sluggish: a proverb says: అడెలువలె కదలకుండావున్నావు You are as sluggish as a sloth. Perhaps the buzzard; or gerfalcon. See Jerdon's Catal. No. 21. The feathers of this bird are sold as a medicine. శరాశిశుడి. D. i. e. రాసుశారిక or Turdus Ginnianus.

అధకము n. s. A measure of capacity called ఈము. It varies in size.

అధకి * n. s. The grain called pigeon pea Cytisus cadjan. = ఇద్దకండులు Rox. 3. 325.

అధ్యము * That has or possesses = అల. Thus శంకుదాధ్య possessed of wealth. అమృతాధ్యకమండలము A cup holding nectar.

అధ్యకు * n. s. Ruler, owner, possessor.

అరా Error for అన an oath q. v. and also ఆశె: also for ఆడ, thus ఆరాది a woman. ఆరాంబులు Women. See ఆడంబులు

ఆరానమలము * Original sin. See note on మలము.

అణ n. s. One anna, or sixteenth of any coin, sum, dividend, or measure. (See వీశము) One anna of a rupee is cyphered “రూ८—.” Thus half an anna is 1. 32d part of unity. A quarter anna is 1 64th. A bond often promises payment of one anna a month, or one sixteenth of the principal.

అశి n. s. A nail or pin.

అశి adj. Spherical, round (a term applied to pearls). అశికుంభములు a rounded or faultless pearl. See on కట్టాశి.

అశికాదు n. s. A confidant, or confidential friend or familiar.

అశిపోటు n. s. A stab in the vitals, a deep wound.

అశిమత్రైము A globular pearl.

అశలు n. s. Nails. See అశి.

అశంకము * n. s. Pain, fear, apprehension. Disease.

అశగాడు n. s. He himself, that man.

అశడు pron. *He*, that man. చాకలాశడు a washer-man.

అశరము * adj. Extended, great, large. అశరస్థి with extreme affection or fidelity.

అశతాయి * n. s. A villain, a miscreant: See అకతాయి.

అశసు See అశడు and అశగాడు.

అశశము * Sunahine.

అశ పత్రము * A gilt or white umbrella: it was flat and upright, like a fire-screen: and was an ensign of royalty. It was not intended as a shade. శ్లో॥ శ్వేతాశ పత్రాభిరీకట్టుదొలగించెరాజు నృపూహరిరత్నరుచులు. The brilliant standards dispelled the darkness, with light flashing from thick-set gems.

అశశవారము * An umbrella or standard.

అశరము * n. s. Freight, fare.

అశు See అవరతి Further on, away.

అశిష్యము * n. s. Entertainment, hospitality, food given to a way farer.

అశిష్యము * adj. Hospitable, proper for a guest.

అశురము * n. s. Hurry, eagerness, affection. అశురబిత్తయై Being afflicted. కథాశురము Famine-mishung hunger. యథాశురుడై the same. కామాశురుడై eager with lust.

అశురత * n. s. Haste, See అశురము.

అశురతపత * v. n. To hurry or haste.

అశురుడు * He who is eager. కామాశురాశంసభ యంసలజ్ఞా He who is borne away by passion has neither fear nor shame.

అ, with కలు The pubes, కాలిపెంట్లుకలు.

అశోద్యము * A musical instrument, apparently a trumpet.

ఆత్మ * n. s. The soul. 2. self, the individual, a thing, a person. 3. The body. అమృతాత్మకుడు he of most delicate form. Mind, intellect, reason, understanding: hence శ్రుంగాత్ముడు a pious minded man. పాపాత్ముడు a bad hearted man. 5. Life, the vivifying spirit, the living principle. 6. Spirit, or God దైవాత్మ the divine spirit.

ఆత్మ * adj. Own, peculiar. ఆత్మరసయ His own daughter. ఆత్మదేవుడు Our own God. ఆత్మభయము Heartfelt fear, horror. ఆత్మకార్యములు private affairs, own business.

ఆత్మకము * adj. "Consisting of:" as స్థావరజంక మాత్మకమైన consisting of real and personal goods.

ఆత్మకుడు * Formed of: అమృతాత్మకుడు Formed of nectar.

ఆత్మగతము * Mentally, in his heart.

ఆత్మహతకుడు * n. s. A suicide or self murderer.

ఆత్మజుడు * n. s. A son, as springing from oneself.

ఆత్మజ్ఞుడు * A sage, who knows God and his own heart.

ఆత్మజ్యోతి * The flame of piety.

ఆత్మనేపదము * The grammatical name for the middle voice in కొను; as వ్రాసుకొనుట.

ఆత్మలింగము n. s. The great spirit: God.

ఆత్మవంచన * Self delusion. ఆత్మస్తుతి Self applause.

ఆత్మార్థము * adv. For himself.

ఆత్మిక * Made of, (See యమ) as బ్రహ్మనందర శాత్మిక. or బ్రహ్మనందరపై కన్వేరూపక. Filled with the feeling of divine bliss.

ఆత్మికరించుట * v. n. To be biassed or partial.

అత్తయ * Personal, own.

అత్తయుడు * Partisan or sidesman.

అత్రము n. s. for అతురము n. s. Haste.

అత్రేయుడు * The son of అత్రి.

అదట n. s. Fullness, satiety. అదటబోయిన Full, satisfied. అదటబోక. BD. 5. 132. without satiating his appetite. = తృప్తిరనిది.

అదట adv. Afterwards : in the next place. Much, well, fully. BD. 1. 295. 5. 529.

అదమరచి Soundly, well. హాయిగా నివ్యాకుల ముగా, నిశ్చింతగా. M. X. 1. 53. A. 4. 229.

అదరము or, అదరణ, * Respect, reverence : kindness, grace. M. XIV. 2. 45. XV. 1. 143. DRK. 256. T. 2. 54. అదరణచేయుట To be gracious : to relieve, cure. అదరణయ్య. M. 3. 5. 254. Worthy of grace.

అదరబాదరగా Precipitately, confusedly.

అదరపు A prop, or support. BD. 4. 593. బడగు లాదరపు అనగా బీదలకు ఆధారము అయినావు. అదరించుట v. a. To treat kindly, soothe, comfort, honour, welcome.

అదరికమున BD. 1. 66. అశగా సాదరముగా.

అదరుపు * n. s. I. Protection, support, aid, refuge, subsistence. కడుపులో అదరుపు లేకయుండే Empty bellied.

అదలబాదల adv. Vide అదరబాదర.

అదశము * n. s. A looking glass or mirror.

అదానము * Taking, acceptance, receipt.

అదాబాదా adv. Vide అదరబాదర.

అదాయము * n. s. Profit, gain, income. Emolument. దేవాదాయము i. e. sacred lands. బ్రహ్మదాయము lands granted to Bramins. ధర్మాదాయము Lands given as charity. శుభద్రాదాయము Money.

అది * n. s. The beginning. A mark put in a book to shew the beginning of the next lesson. అదిని At the beginning, at first. అదిముని The ancient prophet.

అది, అదిగా * Etcetera. వాదిగ్య హృదులు his house &c. మన్వాదులు Manu, and the other legislators. ఉత్తరాదినుంచివచ్చినారు They came from the north. ఉత్తరాదివాండ్లు People of the north. దక్షిణాది వస్తువులు Goods imported from the south.

అదికము * Etcetera. అన్నాదికములు food &c.

అదితాలము * One of the modes by which musical time is measured.

అదిత్యవారము * Sunday.

అదిత్యుడు * A name of the Sun.

అదిమము * First, original, primeval. అదిములము a primary claim.

అదివారము * Sunday.

అదివెలములు See వెలములు.

అదిశేషుడు * The old dragon : who is worshipped as the supporter of the earth.

అదుకొనుట v. a. To aid, assist, support.

అదులు See అది.

అదృత * adj. Respectful, respected.

అదృతి * Respect, inclination.

అదేశము * Instruction. Grammatical permutation, a substitute. అదేశనకారము The letter N inserted to save elision &c.

అదోకగా Like a (అ) cow's (తోక) tail. Slanting, in a slanting form, taperingly ; it is applied to conical and pyramidal shapes. A. 5. 30. The shape called a pencil or penselle. నక్షత్రము అదోకపాటుగా వీచుతున్నది The shooting star passed in a slanting direction. = రరగిరిగావుండే.

అద్యము * adj. Prime, first, initial. అద్యంతములు First and last. అద్యంతరహితుడు God, who is without origin and end.

అధానము * A ceremony performed with fire. See the compounds, గర్భాధానము &c.

అధారము * Support, prop, stay. అచేరికి అధారము This well is the sole support of that field : that land depends wholly on this. జలాధారము లేనిభూమి Land that is not watered by springs.

అన * n. s. Sorrow : anxiety ; pledge, pawn.

అనకృష్టము * Increase, accumulation, excess, superiority.

అనకృష్ట క * The summit of a hill. Parij. 2. 108. A. 6. 141.

అనధైవికము * Superhuman.

అనధిపత్యము * Government, dominion.

అనధిల్లుట * v. a. To cut off. లేకనామరూపానధిల్లు Cut off my head else ! (if this is not true.)

అనధీనము * n. s. Possession, trust, charge, control. వానిఅనధీనముచేతిరి they delivered it, gave, made it over to him. అనధీనముతప్పిన Rebellious. Lone, desolate, bereaved, orphan, deserted. అనధీనముతప్పినవడుచు A widow.

అధునికము * Modern, not ancient, recent.

అధునికులు * The moderns.

అధేయము * adj. Placed, deposited, that which is kept.

అధోరణము * An elephant. అధోరణుడు * n. s. An elephant driver.

అధ్యాత్మికములు * Spiritual things. M. XIV. 2. 159.

అధ్వనీన * Appertaining to wayfarers. అధ్వనీననివాసము A traveller's lodge.

అన In the year, as అన ౧౮౩౪ in the year 1834 : used in correspondence, and only regarding the Christian era : it seems to be corrupted from the Latin word *Anno*. See అనునెట్టి.

అన n. s. Oath (see next word) adjuration. Protestation. అనపూర్వకముగా Faithfully, according to his oath. అనలుకడకట్లుమొప్పుమొప్పు Oaths are nonsense and debts are plagues.

అన or యాన Affix. For the sake of. The word is idiomatic, and answers to "by" as used in oaths. (Perhaps this comes from అనుట because the swearer *laid* his hand on the object sworn by.) కరకంఠసానరా I swear by Siva !

(here కరకంఠసాన is the infl.) నీయ్యాన I swear by thee. నాయాన I swear by myself. ND. 1. 110.

(as in English upon my word ! upon my honor.) యదియియ్యకపోతివానీకునియ్యాన I adjure thee

to grant me this. Lit. if thou give it not thou art a ban to thyself. యదిచేయించకుంటివా నీకునీ యాన I call upon thee to do this ! I adjure thee.

అనందము * n. s. Happiness, bliss, delight.

అనందచెట్టు * The tree called వానిపాతాళవృక్షం or, అకన్నార. W.

అనందబాష్పములు * Tears of joy.

అనందజైరవము * A certain medicine prepared from వననాధి.

అనందించుట * To be glad, to rejoice.

అనక * Hereafter, afterwards, vulgar for అనుక వెనక.

అనకము * n. s. A large kettle drum, a tabor.

అనగ See అనుగు. అనగకాయ The long bottle gourd = కుంబ.

అనగోలుపోవుట To fade, perish. వానిరక్షణ అనగోలుపోయె. DRU. 1126.

అనత * adj. Bent, humbled.

అనతి * n. s. An order, permission, leave. అనతిబడి According to your orders.

అనతిచ్చుట * v. a. To say, tell or relate, command, desire, instruct. అనతియ్య (Imperative) vouchsafe, condescend to say, to pronounce.

అనతిండు, అనతియ్యవే Please to relate this tale. అనతియ్యవయ్య = అనతిండు or అనతిండి Oh tell me.

అనద్దము * n. s. A drum.

అననము * n. s. The face or mouth.

అననకాయ n. s. A snake melon or long gourd (cucurbita lagenaris) of which bottles are made.

అనపూర్వకముగా * Obediently, according to order. According to her oath.

అనపెట్టుట v. a. To put, set, lay. To adjure. Causal of అనుట.

అనమిత * Bowed, weighed down.

అనవము * See the plural అనవాలు.

అనవాటిపొలము Disputed land : a field the boundary line of which is questioned.

అనవాలు * n. s. Porridge, rice and milk boiled From సానవాలు.

అనువాలు n. s. plu. Token, keepsake : mark in lieu of signature : sign. Presumptive proof, a token or credentials. Features, the primitive or rudiments of a language. ఉంగరంబాసవాల్సాం He gave a ring as credentials.

అనువాలుపట్టుట To indentify, verify, recognize.

అనాయము * n. s. A net.

అనించుట v. a. To lean on, repose, lay, rest on &c. (See అనుట) To put (as a sword to the breast.)

అనిక n. s. A push.

అనుకర n. s. A prop.

అనుకూల్యము * adj. Becoming, due, fit.

అనుకొనుట v. a. To border on, be contiguous to.

పూరు అనుకొనివచ్చె He came along by the village. అదివిఅనుకున్నచేనులు Lands bordering on the forest. పూరు అనుకొన్నారు They approached the village. వాడను అనుకొన్నచడవలు The boats that were alongside the ship.

అనుకుతీ n. s. The creeper of the long bottle gourd, cucurbita lagenaris.

అనుట v. n. To be put, to touch, be contiguous to. To appear or be perceived (కనుపడుట) or be borne in mind, to occur to the recollection.

వరదవచ్చిదారిమీద అనితెగకొనింది the flood pressed on the bank and burst it. వానికదృష్టి అనదు He cannot see out of his eyes.

అనుట v. a. To take, put, bear, drink, lean on, press on, recline on. To take a liquid into the mouth. శీ|| తేంట్లుమద్యములానితిరుగుచుండును గాక Though the wild bee should bear honey in its mouth. పొలిండ్లకవిషమాని She put poison on her nipples. చేతులచెవులాని He put his hands to his ears. గాలిఅనుట To feel, face, or enjoy the breeze. To hear. (వినుట) A. 5. 148.

అనుమక్షి n. s. A cushion to lean on, a semicircular cushion pillow. From అనుట and విక్షి.

అనువుకాయ A gourd. See అనువుతీ.

అను వూర్చిగా, or, వూర్చకముగా adv. Invariably. Regularly, in order.

అనులు n. s. Nails of iron. See అని.

అనుసారము * See అనుసారము.

అనుకూల్యము * Ample, abundant (as rain.)

అనేహః = కాలము, సాంతము. A. 3. 46.

అన్వయము See అన్వయం.

అన్వీక్షకీ * n. s. Logical philosophy, metaphysics.

అనుగ * n. s. A river, a stream. అనుగారి * n. s. The meeting of waters. The confluence of streams.

అనుకూ * n. s. A market. అనుకూడు * n. s. A dealer or shopkeeper.

అనుత్తి * n. s. Adversity. అనుద or అనుత్ * n. s. Calamity, misfortune, adversity. అనుద్దశ * n. s. A baleful influence. అనుద్దుడు * adj. unhappy. అనుద్దుము Unfortune, hapless. అనుద్దురాలు * A helpless woman. అనుద్దుడయిన * Poor, wretched.

అనురాని * Irrestible. (See అనుట.)

అనురి * adv. Next, then.

అనుసోపాలుకుడుట To be dejected, or grieve, be down hearted.

అపాత * Falling, fallen, spilled, shed.

అపాతమధురము * Obvious to the senses. L. VII. 324. A verse says. శిశురేంద్రులకురేంద్రులైనా సరసంపణిః Melodious sounds obvious to the sense, attract the infant, the brute and the snake. Again శిశుతమపిసాహిత్యం శిశుస్వత్యా శ్రునద్వయం, ఏకమాపాతమధురం అన్యదాలోచనా మృతం.

అపాదనము * n. s. Complaint, citation, instance, Premises in argument, plaint. అపాదనముచేయుట or అపాదించుట To premise or assume, take for granted ; presume. To adduce, cite, elicit or bring out, as a meaning. To prove or demonstrate. అస్థావ్రాప్తేయిక్ష్ణుడకావల్లి అర్థం అపాదించదు That expression will not give or convey the meaning intended. To

lodge or bring forward a charge ; impute a fault ; cause, produce, effect, excite. తమ మొక్క శ్రేయస్సు నింతరమాపాదిస్తుండేవారము We who are ever the dependants on your goodness. యిందులో ఆపాదించినది The matter herein contemplated.

ఆపాదమస్త్రకంగా * From head to foot. నిలువెల్లి. Pururavas. 4. 158.

ఆపు n. s. A stoppage. (See ఆపించుట) ఆపుచేసుకొనుట to get off, escape.

ఆపు (affix) Near, as కొండలాపున near the hills, under the hills: పూరియాపున near the village, bordering on it. This is derived from ఆపుట.

ఆపుట v. a. (See ఆచుట.) To hold back, or restrain.

ఆపె pron. She, that woman, a woman. యింటిఆపె A wife, the lady of the house, her ladyship.

ఆపెడు See అపెడు.

ఆపెడుయా Compared with, regarding. A Sanscrit mode of forming the comparative.

ఆపోభ్యోతి * The deity as being "the pure element" or pure splendour, pure light. Radiance.

ఆపోషట v. n. To be satisfied, (from ఆ a contraction of ఆకలి hunger and పోవు to go (See on ఆ.))

ఆపోశనము * n. s. The sipping of water from the palm of the hand as a religious ceremony before or after meals and after making water.

ఆపోశనించుట To sip.

ఆప్తము * adj. Obtained, gained, intimate, dear, confidential, trusted, attached. అప్తముగా Confidentially, in a friendly manner, candidly. ఆప్తజనము, ఆప్తజనులు * Own people, or relations.

ఆప్తి * n. s. Gain, profit. Joining, attachment.

ఆప్తుడు * A friend.

ఆప్తయనము, * or, ఆప్తాయనము n. s. Refreshment, comfort, reconciliation.

ఆప్తనము n. s. Bathing, plunging.

ఆప్లుతము * (Aplutam,) opening, expanding, stretching.

ఆపడ్డ n. s. A young cow. (పడ్డ q. v.)

ఆపలు, అనగా, అచాలు, కనుపాటలున్ను. OG.

ఆచాలగోపాలముగా * Both small and great, one and all. ఆచాలశుండితఫలహయ * Equally useful to the learned and the simple. ఆచాల్యాది అంటున్నారు All, both young and old, say so.

ఆచిద or ఆచిదె Pro. She, that woman. ముసీలాచిదె the old woman.

ఆచెయ్య n. s. vide ఆచిడ్డ.

ఆచోతు n. s. A bull. ఆచోతువేయుట To release a bull at a man's funeral. This is a solemn rite among the Hindus.

ఆచోతురొతు The Aṣṣa Telugu phrase for పుషపాంకుడు.

ఆచోతుసారము, అనగా పుషపాంకురము. D.

ఆబ్జ * See అబ్జ * వికాబ్జముభి * With a face like a blooming lily.

ఆంధికము * Anniversary of death, annual ceremonies. See తద్దినము.

ఆబ్రాహ్మణ్యము * Adjuration.

ఆభరణము * n. s. Ornament, decoration, jewels.

ఆభరణించుట * To ornament, deck, decorate.

ఆభరణుడు * He who wears (jewels.)

ఆభాషణము * n. s. Addressing, speaking, a speech, harangue, oration.

ఆభాసము, * ఆభాసు n. s. Fallacy, corruption, disorder, irregularity, coarseness. ఆభాసము చేయుట To injure, to spoil. ఆభాసాంధ్రము A coarse low dialect, exemplified in this versc. క || ఇంతాశరియంతాశరియంతజానకుమద్యపాని కాభాసునక | ట్లంతాశరియంతాశరి చిరింతకని చ్చుదాననింతామణిన్ || It is mere fustian like monkish Latin.

ఆభిజాత్యము * Lineage, descent.

ఆభిముఖ్యుడైన * Meeting, fronting.

ఆభిరతుల్లి * n. s. A hamlet, a village of herds-

men. ఆభిరి * n. s. A female of the herdsman's tribe. ఆభిరుడు * n. s. A herdsman.

ఆభీలము, * or—లత Terrible, terrific, painful. ఆభీలనేత్ర The god of the blasting eye: Siva.

ఆభోగము * n. s. Completion. Fullness, plumpness, making full.

ఆమండిత * Decked, adorned.

అమృత్రము * n. s. Adieu : farewell.

అమృదము A herd of cows.

అమట్టన Thus far. See మట్టన.

అమడ A measure of distance equal to four coss : that is, either 8 or 10 miles. అడుగుఅమడగా
పుండింది Every step was as wearying as a mile.

అమడ or, అమట్ల A kind of wild corn.

అమరించుట * v. a. To invite to a feast. అమ
రింపు A rite at a marriage : when jests are
carried on.

అమరి Alarm, fright, annoyance.

అమరి n. s. Season, time, harvest time. Plenty.
అన్నంబాపని గానిడుము Give them plenty to
eat. శీరామని A long time.

అమము * n. s. Mucus, bad secretions of the
bowels. అమకట్టు A collection of mucus. అమ
చలనము bloody flux. కుమ్మరామము A potter's
kiln.

అమయము * n. s. Sickness, disease.

అమరీ * An immortal, a goddess or nymph. A
couplet by Appaya Dixita runs thus అమరీచా
మరీభాషకవ్వదిద సైవనాంతరే | ఇయంతపామరీభా
మాసూకరీనగృహేగృహే ||

అమలకము * n. s. Emblic myrobalan. There is
a proverb వానికికరతలామలకం గా తెలిసిపోయిం
ది he has it at his finger's ends.

అమవడ n. s. A cake made of pulse (termed
phaseolus radiatus) soaked in curds.

అమి n. s. Spirit, vigour ? అమికొని spiritedly ?

అమిక Presumption, boldness, vigour. అమిక
జాత్ర n. s. Satiety. See హమిక.

అమికొనుట See హమి.

అమిత See అమెర Food, banquet, treat. అమిత
చేశిరి. Vasu 3. 152. they ate.

అమిదెము See అమదం.

అమిళిత * adj. Mingled, mixed. M. I. IV. 49.

అమిషము * n. s. Flesh, meat. Enjoyment.

అము Fatness, lust, desire. అముకదియుట.=మ
చాలించుట.

అమకొనుట To nourish or sustain.

అముట v. a. To cover, spread over. కళ్లలామిన
ముఖము A face bright with radiance. నిండుట.

అమదము n. s. Castor oil. అమదములు castor oil
seeds. అమదపు చెట్టు n. s. The castor oil tree
palma christi, or, ricinus communis. ఇద్దాము
దము A species of castor oil used for lamps. చిట్టి
అమదము is a more gentle purging oil, used
for infants.=అమిదెం.

అమన pro. She for అమె.

అమస్మికము * That which is mental or spiritual;
as contradistinguished from విహికం that which
is earthly. అమస్మిక శుభము Spiritual de-
lights. M. Santi : 3. 295.

అమూలము * adv. Radically, to the root. అమూ
లము * adj. Entire, root and branch. సీమామూ
లంహకలు All the money in the country. అ
మూలాగ్రము Through and through, com-
pletely. అమూలాగ్రంశనిచెడింపి Ruined root
and branch.

అమృత See. అమృత.

అమె pro. She, vide అమె Hence అమ్మాయి A
wife q. v.

అమోదము * n. s. Sweetness, delight, joy.

అమోదించుట * v. n. To be glad ; to agree,
concur with, assent, consent ; to be fragrant,
smell well.

అమూయము * n. s. The Veda or "Scripture ;"
The Mahabharat &c.

అమ్రము * n. s. The mango tree.

అమ్రేదించుట * To reiterate. Parij. 5. 92. అమ్రే
దిత Reiterated ; threefold ; manifold.

అమ్రము * n. s. The tamarind tree or fruit.

అమ్ర వేతనము * The tree called అమ్రం or the same
as అమ్ర వేదనము.

అయ (Emphatic for అయెను) he was. See అగుట.

అయము * n. s. The inside, privacy ; size, scale.
The vital parts of the body. The privy parts.
Particulars, details. The merits of a question.
Chamber in a house. The guard of the wo-
men's apartments. A sort of jewel : a brooch.

Receipt, gain, profit. ఆయమునకు వెచ్చమధికమైన. If your expense is greater than your supply. ఆయంపాటి గాయము A mortal wound. ఆయమునట్లు గాయము the same. ఆయముల సోక. To the quick.

ఆయకట్టు n. s. Rate, standard, fixed number.

శ్రమాణము Quantity, extent of land, an account specifying the varieties of kinds of soil in a certain field. See గుడిగట్టు.

ఆయకము * n. s. Mortgage.

ఆయక్ n. s. She, that woman. (Same as తగిన, అహామైన.)

ఆయకము * Effort. శ్రయత్నము. M. 7. 4. 164.

ఆయకపడుట To make an effort. ఆయకపడారు They stepped forward to do it.

ఆయకము * adj. Fit, proper. శ్రుమాయకకృతి i. e. ఉత్తరతి. T. 3. 138.

ఆయకనము n. s. Place, scite, home, situation.

ఆయకపాటు Readiness, trim.

ఆయతి n. s. Tallness, length. ఆయతిని adv. grandly, greatly. ఆయకాడు A tall man ; a man of rank ; a powerful man.

ఆయత్రము n. s. Readiness, preparation, trim.

ఆయత్రము adj. Ready, feasible, attainable ; docile, tractable, humble. (=ఆశక్తి) Inclined for ; submitting to. చిత్తజాయత్రచిత్తవృత్తిమోహయత్ర Given up to her lusts. H. 2. 95. ఆయత్రపడుట * v. n. To be ready, to be prepared, to offer or propose.

ఆయపు Sec ఆయత్తు. నమ్మ నాయత్తుకాదు Incredibile.

ఆయక acc. Her, that woman.

ఆయన pro. He, his honor, a master ; as ఇంటిఆయన the master of the house. నీ ఆయన your master. ఆనాయన O Sir ! వద్ద ఆయన The chief carpenter or head man.

ఆయకు pro. Her ladyship.

ఆయకరతుట v. a. To cultivate, bring under the plough.

ఆయకల్లు n. s. A closet or inner chamber.

ఆయకు pro. She.

ఆయకము n. s. Longing, desire.

ఆయవారము (Telugu) alms, (an error for యవరం)

ఆయశకట్టిక n. s. An iron plate or lid placed over a lamp to collect lampblack.

ఆయా * That and this : those and these.

ఆయాశము * n. s. Fatigue, weariness, trouble, plague, harassment, vexation, difficulty, Ill-will, affronted feelings.

ఆయాశకరము * adj. Vexatious.

ఆయాశపడుట * v. n. To grieve.

ఆయాశపట్టుట * v. a. To plague, afflict, harass.

ఆయిటికూచి i. e. మారుగదూచి. A. 6. 75.

ఆయితము * adj. See the correct form ఆయితము *

ఆయితముచేయుట * v. a. To prepare, trim.

ఆయిత్తు * n. s. Convenience, readiness.

ఆయిత్తు * adj. Ready, prepared, convenient. రానాయత్తుకాదు I cannot come.

ఆయా This and that.

ఆయధము * n. s. A weapon, an instrument, a tool. ఆయధవిద్య * n. s. The science of arms.

ఆయధశాల * n. s. An arsenal. ఆయధశ్రుద * n. s. An armed man. ఆయధశక్తి One who lives by his sword, a hired soldier.

ఆయవారము * Alms (error for యవవారము.)

ఆయపు * n. s. Age, life, duration of life. ఆయపుతీరిచచ్చిన చాపు A natural death, the end of age.

ఆయస్థరము * Life-lengthening. యిదిసేకు ఆయస్థరము This will lengthen your days.

ఆయస్థర్మము * n. s. A polite term for shaving, as the "renewing of one's age."

ఆయస్థుంకుడు * adj. Long lived.

ఆయస్థ్యము * n. s. Age. Extent of life.

ఆయస్థ్య * Vide ఆయపు.

ఆయెనా If ; in case, supposing, should it be so.

ఆయెను It happened, or became.

ఆయెక A colloquial form of ఆ that. ఆయెయిల్లు for ఆయిల్లు That house.

ఆయోధనము * War, battle.

ఆర A shoemaker's awl.

ఆర adv. Much ; fully. (From ఆరట.) It is often added to a noun ; as చెల్లారవింటిని I heard

it distinctly : or to the full of my ears. కండ్లా రచూప్తిని I saw him plainly, lit : to the full of my eyes. కడుపారభోజనముచేసి నాను I ate my belly full. ఆరఅమరప్రతికిచచ్చినాడు He went down to the grave full of days.

ఆరము One side of an angle or polygon. ద్వాదశారము A twelve sided body. సాష్టారక Eight-sided.

ఆరంఘవక్త Betel nut of a certain superior quality.

ఆరందకము * The art of writing cypher.

ఆరంబము Cultivation; as కౌడారంబము dry cultivation. నీరారంబము Wet cultivation. See ఆరంబము.

ఆరంభము * n. s. A beginning, the commencement. ఆరంభించుట * To begin, to commence.

ఆరకూటము * n. s. Steel. ఆరకూటచ్ఛాయ The hue of steel.

ఆరకూట్లు A. 6. 92. Is rendered పూటకు పుకచోట వినడము Chance dinners.

ఆరగ or గా adv. Fully, completely vide ఆరు.

ఆరగించుట v. a. To partake of food or drink. To break bread.

ఆరగించుట n. s. Eating; an offering to the deity.

ఆరగించుచేయుట v. Caus. To cause to eat.

ఆరగూర్చుట v. To be filled (with grief &c.) M. XII. 3. 324.

ఆరచుట See —రు—

ఆరజము adj. Elegant, pretty, bland, fine. ఆరజము n. s. Prettiness, grace, elegance. Jest-ing, derision = ఏకశక్యము. P. 2. 38. ఆరజంబుగా adv. Elegantly, gracefully. Manu. 6. 36. 49. III. 107.

ఆరట n. s. Rest, repose.

ఆరటము n. s. Distress, grief. The pains of absence. Longing. భేదము, విరహశ్రమ.

ఆరటపెట్టుట v. To distress, to grieve. ఆయాశపెట్టుట.

ఆరట్టము n. s. Herat in Khorasan whence horses are brought.

ఆరడి n. s. Scandal, disgrace, report.

ఆరడిపెట్టుట v. a. To scorn, slight. To grieve, afflict.

ఆరడిబోవుట v. n. To be the sport of scandal, to be slandered. To grieve. In the Vish. P. 2. 240. The hermit Canda addresses the nymph Plamlochi thus. ఉ॥ మెల్ల నుగంధి నామన నుమోహము నారడి పెట్టి నీవున సెల్ల కవీడ నాడెనయోతగవామెగవారిచిత్తమున్. ఉల్లసితం గజేయపారపొచ్చములాడగ నాడువారి కే చెల్లెను చెల్ల ప్రోవతము చెడ్డ నుఖంబునుదక్క దయ్యెగా ॥

ఆరతి n. s. or హారతి or మంగళహారతి Oblation or wave offering; an offering of lights; or of water turmeric and chunam, waved over a deity or over any individual, to take off the supposed ill effects of evil looks. This ceremony is performed at marriages or on other happy occasions. It answers to lustration or sprinkling with holy water.

ఆరనాళము * n. s. Water in which rice has been washed or kept till it ferments. (కలి.) Sour gruel made by the fermentation of boiled rice. W. కడుగు.

ఆరబము n. s. Vegetation, crops, fruit of the earth in general. Vishnu Puran 2. 113. తా॥ ఆకీడునక, వానల్లక మానె యారబములెండక జొచ్చె॥ ఇ॥ also Book 3 verse 311 తాను సెక్కువేళ మందరనేబోయి, ఆరబము జేయుమి ధ్యాత్రయత్నమునను.

ఆరభటి * n. s. Valour, manhood. బంటుతనము, ప్రౌఢిమ. R. 1. 108.

ఆరభిరాగము A certain melodious tune.

ఆరయ adv. Diligently, heedfully.

ఆరచుట v. a. To inquire, look to, search for. To sound, trace out, sift. ఆరసిఆడుట To enquire.

ఆరవ Sixth.

ఆరవము * n. s. Sound, noise. ఆరట్లు A sort of gram.

ఆరయ్యడు * n. s. A watchman.

ఆరాజులు Mice. (a cant word) మొలకలు.

ఆరాటము* Distress, grief.

ఆరాటపెట్టుట v. a. To distress, grieve.

ఆరాటించుట v. n. To grieve, be troubled, be agitated or stirred.

ఆరాత్రిక See హారతి. Parij. 3. 83.

ఆరాధనము * n. s. Worship, prayer. జంగమా
ధనము a feast given to Jangams.

ఆరాధించుట * v. a. To worship, to pray, to adore.

ఆరాధ్యము * adj. Venerable, reverend.

ఆరాధ్యుడు * Holy, venerable.

ఆరాధ్యులు * His Reverence, the Venerable : a title
given to those Bramins who are of the lingavant
caste.

ఆరామము * n. s. A grove, a garden. శ్రురసీమా
శక్యత్రిమనసే. SC.

ఆరావము Sound, voice.

ఆరి n. s. A kind of tree. Its pithy fibres called
ఆరినార are used for torches.

ఆరికెలు n. s. A species of grain, (called paspa-
lum frumentaceum) minute black and globular.
The ear is not easily seen, and the crop always
has the appearance of being blasted. స్తోష్ణ is
similar but oblong.

ఆరితీరుట n. To be perfect, qualified, complete,
accomplished; well versed in. ఆరితీరికూర్పున్న
జ్ఞుడు when he was sitting at his ease.

ఆరివేరము n. s. Quarrelsomeness, fretfulness, pee-
vishness, fretting. ఆరివేరపురకసి The great
mischief maker : i. e. Narada.

ఆరు n. s. A line of hair, extending from the navel
up towards the breast. See సూగారు.

ఆరు (Numeral) six. ఆరుగురు or, ఆరువురు Six
men. ఆరుసెకటి, or, ఆసెకటి "Six and one"
is commonly used for యేడు Seven : because
అయిదు Five and యేడు Seven are similar in
sound : whence mistakes arise : See note on.
ఏడు Seven.

ఆరుక A sort of inferior grain. = ఆరికెలు = ఆళ్లు.

ఆరుట v. n. To teem, be full, fraught ; to BE It is
used in compounds : thus సొంపు beauty సొం
పారిన beautiful. వాలు A slant : వాలారు slanting.
ఇంపు Delight ఇంపారిన delightful. నిండు ful-
ness నిండాడు గావున్నది it is full. అరు bloom
అరారు blooming : చెన్ను light : చెన్నారిన lovely :
పాలుపు a charm పాలూరిన charming (compare
the affix. అరి as సేర్పరి, సొంపరి &c.) The words

నెదరి|మేపరి|గడ్డరి have no affinity to these,
which seems to be derived from పారుట the
initial P being dropped as see under పు.) This
word changes some nouns into verbs as. నోజు
n. s. trouble నోజారుట to trouble : కుదురు form
కుదురారుట To assume a form. సొంపు bloom,
సొంపారుట To bloom, to be pretty. In such
phrases as సూరారు|వెయ్యారు the word ఆరు
is not the numeral six ; but derived from ఆరు
to be full ; so వెయ్యారు means full a thousand ;
and సూరారు full a hundred. ఆరుమూడు అయి
నది They are all in confusion, at sixes and se-
vens, (See ఏడు and పదారు) : and పదహారు సూ
రారు ముద్దులిచ్చు full a hundred kisses.

ఆరుట v. n. or ఆరిపోవుట To dry, be dried up.
To be quenched, or extinguished. To be cooled,
to cool. To be appeased, allayed, mollified. To
heal or be cured, as a wound. To be blunted.
వానిభవిష్యము ఆరిపోయింది He has lost all his
luck. చేతదిఆరుడు P. 1. 502. My hand is yet
wet : i. e. I have this moment finished the work.
చేతులారంగిపునిపూజించెదని Though he sacri-
fice not to the god with his own hands. చేతు
లారహుకలు చెల్లిరి I paid the money with my
own hands. ఆరని Without intermission ; un-
ceasing : unfading, unslacked, cureless.

ఆరుగలు is the right spelling of ఆరికెలు.

ఆరుగురు Six (men, women, gods or demons.)

ఆరుచుట v. To cry, exclaim, roar. To dry. సీరా
ర్చుట. Suca. 3. 427. అనగా, స్నానము చేయుట To
take a bathe But విక్రయమార్చుట To sell. లెక్క
లార్చుట To wink. కండ్లార్చుట To close the eye.
ఆరుమారు Ridicule : scorn. Suca 3. 259.

ఆరుదొండతీగ n. s. The plant termed capparid
horrida.

ఆరుసెక Seven.

ఆరుద్రపురుగు n. s. The insect called (ఆర్ద్రా
ardra) a lady bird or maybug.

ఆరుపు or ఆర్పు (in painting) the ground which
sets off a colour.

ఆరుపోడు, ఆరుపోడు Squabbles, (here ఆరు is
a mere echo.)

ఆరుకూడుగా, ఆరూకూడుగా In confusion, at sixes and sevens.

ఆరునెములసాన్ని The six faced. i. e. కుమార సాన్ని.

ఆరులు A. 4. 130. అనగా, ఆరిగెడుబులు.

ఆరూఢ * Ascended, mounted, as, ఆరూఢవాన రోప్పకు a tree on which a monkey was mounted. ఆరూఢపతికుడు A great sinner, renegade, backslider. పంచారూఢీశ్రమము A bond bearing the names of five persons, viz., the creditor, debtor, writer, and two witnesses.

ఆరె Sir! good man! well done!

ఆరె An awl used by cobblers. ఆరెలు A cock's spurs.

ఆరెభాష The Mahratta language.

ఆరెకులు Watchmen. P. 1. 286. G. X. 120. A. 1. 74.

ఆరెకూర Curry made of the leaves of the ఆరె చెట్టు.

ఆరెచెట్టు n. s. A tree (Bauhenia Spicata) with large leaves and a fruit like cranberries.

ఆరో, (ordinal) Sixth.

ఆరోకటి or, ఆర్పొకటి Seven i. e. six and one.

ఆరోగణము n. s. Eating, the act of taking refreshment. ఆరోగణమొనర్చుట * To eat. BD. 5. 313. 1228. 1255. Chenn. 4. 368.

ఆరోగ్యము * n. s. Health, recovery of health : convalescence.

ఆరోఢి The sixth.

[tion.

ఆరోపణము * n. s. Imputing : assigning. Accusation. ఆరోపణము Attributing any quality. ఆరోపించుట To impute. యిదిగిహదఆరోపించబడ్డది This is attributed to you. ఆరూకలసఆర్పారో పణము చేసినాడు he embezzled the money.

ఆరోహము * Length, ascent, rising. (పిరుదులు B. VIII. 450. సీ || ఆరోహాభరమసనదగులుర డబడ.) See వరారోహ.... శ్రీవారోహము rising notes, swell, in music. T. 1. 83.

ఆరోహణము * Ascent, a staircase. Elevating, raising. ధ్వజారోహణము a certain rite at the beginning of a feast when the "flag is raised."

ఆరోహించుట To mount upon. T. 5. 5.

ఆర్పుట v. n. To cry aloud, shout, roar. కూతలార్పుట To give vent to, or utter (cries) R. 7. 154.

ఆర్పుట or ఆశుట v. a. To dry up, to quench, extinguish. To cool, dry, appease, allay. To heal or cure, destroy. To dry in the sun, to expose to heat. To move the eyelid. (the causal) to dry. పోకార్పుట To ruin destroy. విక్రయ మార్పుట To sell. BD. 5. 526.

ఆర్జకుడు He who acquires or procures.

ఆర్జన, ఆర్జనము * Acquisition, gain, accumulation. ద్రవ్యార్జన The acquisition of wealth.

ఆర్జవము * n. s. Straightness.

ఆర్జించుట * v. a. To acquire or accumulate, to gain, make (money).

ఆర్జితము * Acquired, gained. కష్టార్జితమైన earned by toil.

ఆర్తుడు * A sorrowful or afflicted man : ఆర్తు శుకుడు a reliever of the distressed. ఆర్తుకారి * Lamenting, he who bewails. Vish. P. 6. 84.

ఆర్తి * n. s. Distress, pain, affection, ఆర్తుడు * A poor man, a pauper. G. 5. 202. మదనార్తుడై Amorous, desiring.

ఆర్ద్ర * n. s. A maybug : the insect called చంద మామళురుగు A lady bird, so called because this insect appears in July and August which season is called Ardra. Also stated to be the cantharides. ఆర్ద్రము * adj. Wet, damp, moist, imbued, steeped. దయార్ద్రదృష్టి Witheyes moist with love. ఆర్ద్రకము n. s. Undried ginger అల్లము. (i. e.)—ఆర్ద్రగణకతి * A figure of Ganesa imagined to be (like mandrakes) a root of the వశశు twisted by nature so as to resemble the deformed Ganesa: more correctly హరిద్ర or అర్జు.

ఆర్పు n. s. A cry. ఆర్పులునిగుడ Uttering cries.

ఆర్పుట v. To cool, extinguish, slake. The causal of ఆరుట. చెయ్యియార్పరాకుండ Without letting his hand get cool: without intermission. చెప్పలార్పకుండా Without winking.

అర్చిత * n. s. Cry, voice : roar, yell : uproar.
The note of a bird. Noise that is continuous,
as that of gnats or frogs. **అర్చితించుట** v. n.
To cry, roar.

అర్చాటము * Cry, roar, din, (కిలార్చాటము)
Note, gentle sound.

అర్చి or **అరుకూడు** అయిపోయింది. It is all at
(6 and 3) sixes and sevens.

అర్చ * n. s. A certain Sanscrit metre. A name
of the goddess Parvati.

అర్చాదే * A name of the goddess Parvati.

అర్చావర్తము The noble land : a name applied
to northern India.

అర్చకు * Respectable man, reverend.

అర్చవడ్డు n. s. A particular species of paddy.

అర్చ * Infinitive of అరుచుట.

అర్శము * Spiritual, prophetic, inspired re-
vealed, by means of a *Rishi* యుపి (whence
the word arsha is derived).—Archaic, verses
handed down from the ancient sages are
often rude in grammar and faulty in metre
but are never to be corrected.

అల n. s. A cockleshell **అలచిత్త** is the correct
spelling for అలి.

అలంకుట A boisterous game among boys.
Vish. 7. 211. H. 3. 186.

అలంబము * Receptacle, prop, asylum, support.
Hanging from, depending on. Compare
అలంబనము.

అలంబితము * Pendent, suspended.

అలంక * Slaughter, killing. చంక కము D.

అలకించుట To listen, hear, attend to. Vish. 2
139. R. 5. 207.

అలకాశ్రు, **అలకాశ్రు** A herdsman. Bahul. 2. 61.

అశరి, **అనకామంకశవరతి** BD. III. 401. G. 2.
150.

అలనకాలనము Care and caution. See కాలనము
the word అలన is an anuk.

అలకములు Bucolics, madrigals. Sucas 2.
190.

అలకాకు A bull. = అలకాకు Sancara H. 1. 15.
i. e. అలకాకాకు.

అలము * War, battle. Plague, trouble, op-
pression : scorn, despite. పోరు/బగడము/వ్య
ర్థము.

అలపాయి n. s. A furnace with a great boiler or
kettle.

అలయము * n. s. An abode, home, dwelling : a
temple, as being the dwelling of the god, కష్ట
లయము the home (or place) of misery. శ్రీ రా
లయము The యారి.

అలరి Unprotected, destitute. అనాథ, నాశుశురే
ని Chenn 4. 315. Vira B'hadra Vij. 4. 112.

అలరేడు = వ్యవశ్రేణుము BD. 5. 975.

అలర n. s. An armadillo, or, —; H. 3. 10.

అలరట్టము n. s. A banner, or large fan, like a
sun or like a fig leaf, borne in procession. నూ
ర్యపాను It is like a large fire screen.

అలవాలము * n. s. A garden-bed ; a basin for
water round trunk of a tree. మాళుర్యావాల
ము A paradise of delights.

అలసించుట v. n. To delay, defer, stop. To
idle or trifle, time away.

అలశ్యము * n. s. Headlessness, drowsiness,
sloth.

అలశ్యము adj. Careless, slothful, sleepy.

అలా "Thus" contracted from అలాగున.

అలాగంటి adj. Such.

అలాగు, **అలాగున**, **అలాగే**, adv. Thus ; so, in
that manner.

అలాటి adj. Such : like that, or this.

అలాతము A torch. Swa. 4. 138. కొరివి.

అలానము * The post to which an elephant is
tied. A fetter, a tie. R. 4. 51. A. 2. 34.

అలావము, or **అలావము** * n. s. Talking, dis-
course, lamentation. Recitative ; the prelude
in music ; tuning the voice or pitching the
note.

అలాపించుట v. n. To talk, to grieve.

అలాయము n. s. * Readiness, intention, pre-
paredness.

అలాయము * adj. Ready, prepared, resolved,
determined. అన్యాయమునకు అలాయమై Being

bent on injustice. (అంశ, ఉద్దుక్తులై) అంశ
యమభుట v. n. To be ready or prepared.
అంశవర్తము n. s. A banner shaped like a screen
or fan made of cloth.
అంశి see అంశు.
అంశి or అంశి n. s. A line, row, or range, a bank
or ridge. A bee, a scorpion. అంశి plural అంశు
క్రమ A woman's female friend or gossip.
అంశి Ridicule, satire. BD. 3. 1142 4. 1912.
అంశంకనము * An embrace; embracing.
అంశంకము * A sort of drum.
అంశించుట v. a. To listen to, give ear. అంశించుటే
Listen ye! L. XI. 2.
అంశిరము Standard, rate, price.
అంశిజనము * Ladies: female attendants. L. 5. 6.
అంశిధము * Stretching, striding, (see ప్రత్యాభిధము)
The archer's attitude when drawing the bow.
అంశిస * adj. Hidden, concealed.
అంశు n. s. A woman, a wife. Genitive అంశు Pl.
అంశుక్రమ This is common in poets but in mo-
dern times is low and coarse. అంశుమంకడు
Man and wife: a married pair అంశివంకవారు
The wife's kinsfolk. అంశిపైదాడు A wife's
brother or sister.
అంశు n. s. plu. (from అంశు a cow.) Cows, kine.
Infl. అంశు A. 6. 91.
అంశుకము n. s. An esculent root. Arum campa-
nulatam: the creeping plant called cucurbita
lagenaris.
అంశుక or అంశువ The animal called armadillo,
సంశుమ్యకము.
అంశుకడ్డలు Potatoes (Hind ālu.)
అంశికపాయి n. s. A fire place, wherein three or
four pots are fixed in the earth together, with
a fire in the centre.
అంశిళనము * n. s. Painting.
అంశికనము * or అంశికము * n. s. Sight, view,
light.
అంశికించుట * v. a. To see, view or look at.
అంశిచన * n. s. Thought, looking at, or ex-
amining. Consultation, consideration, reflec-

tion, counsel, policy, deliberation, plan, intent,
purpose, motive, imagination, supposition,
advice, view, intention. అంశిచనకు తెచ్చుట
To weigh, consider, view, regard.
అంశించుట * v. a. To think, view, consider,
consult, deliberate, suppose or reflect.
అంశిడనము * n. s. Churning, a thorough enquiry,
rinsing, investigation, sifting, research.
అంశిడించుట * v. a. To churn: investigate.
అంశిస Beforehand, previously, meanwhile.
అంశిలము * adj. Agitated, shaken, fluctuating,
tremulous, quivering. అంశిలమై Eager, desi-
rous అంశిశక్తి. A. 6. 132.
అంశిశ్శ అంశిశ్శ alla cosa A species of crow called
stinkards.
అంశిశ్శ n. s. A species of grain, vide అంశిశ్శ = ని
న్నకున్నయ నేదాశ్శ a proverb for one who has
grown up under our eyes.
అంశిశ్శు n. s. A Tamil name for కరుడ the eagle
on which Vishnu rides. The Alvars or
saints; of whom there were twelve. The
Alvars are considered to have been incarna-
tions of the attendants, arms, or insignia of
Vishnu: and each of them wrote a portion of
the "Dravida Prabandham," or "Tamil
Veda" held in veneration superior to the ori-
ginal Sanscrit Veda; of which it is, in fact, an
ancient Tamil translation. (Ellis.) The శర
మరూనిలిలాశ్శము is a history of these per-
sonages who are equivalent to the twelve
Peers of France. Spenser, F. Q. 3. X. 31.
A hawk is usually called కరుడాశ్శు.
అంశ n. s. A flat or marsh glebe, low ground. A
lake. Mustard seed. Recollection. అంశాకు
అంశపారదు I do not recollect it. అంశత్రా
విసజోకనటమటిల్లు They were sick at heart.
Vish. P. 2. 58. Ila 3. 159.
అంశంత A very little, a mere grain: as much as
a mustard seed. M. X. 1. 125.
అంశించుట To boil, to be vexed. See. ఏవ
అంశంజ Mustard seed, see on అంశము.

అపటము Manner style, mode. సూరికట్టకడప
అపటమున In peril, like a pitcher on the
brink of a well. అపటముగ న్యయ్యదీర్చి G. 5.
60. Arranging his bed properly. శేరిలి రాపట
ములాడు శేమి Velag. 3. 95.

అపజము A brazen kettle drum. రుజ R. 2. 88.
A. 4. 36. H. 3. 38.

అపటించుట To take, live upon: వాడు గాలి అ
పటించి బ్రతికెను P. 4. 53. He lived upon
mere air: he starved. To help (one to food or
to drink.) Vasu. 3. 152.

అపడ | or పరాపడ A sort of cucumber. తిక్త
ఘౌంట Q. అపడకర A bitter acute angled
cucumber.

అపమామిడికాయ n. s. Mango pickle made with
mustard seed and oil.

అపము plural అపాలు mustard seed. అపము
A potters kiln. కాళ్ల అపము A "kiln on legs,"
being built with a interstices through which
fuel is supplied. పదింటియావము 'A shed kiln,'
is one built solid on a layer or fuel, pots or
tiles. Vish. 2. 58.

అపరము n. s. A precinct, premises, inclosure,
compound; space inclosed round a house or
garden.

అపరించుకొనుట, అపరించుట To surround, hem
in: To cover the ground as a creeping plant
or grass does. To spread through or pervade,
as a sound.

అపర్జము * n. s. A whirlpool, also (metapho-
rically) a curl of hair.

అపర్తి * A time; as. వక అపర్తి Once. రెండు
వర్తులు Twice (from అపర్తి.)

అపరి adv. Beyond: (vide. అపరత.) యెనిమిదే
ండ్లకు అపరిసా యానరిసా Eight years ago
more or less. నానక్క అపరినక్క My faults
and those of another. అపరిసానరి Both before
and after that time. అపరికి అపరి Further
and further.

అపరి * n. s. Range, row, line, assembly. శిర
జానరి Her tresses.

అపరించుట or —రు— To yawn, to gape. లోజీవ
ములావరించె "Just as his soul was on the
wing."

అపరి n. s. Yawning.

అపరిగము * n. s. Necessity, need. అపరిగ
మైనతరి Inevitable act.

అపరించుట or —హిల్లు— v. n. To enter as a
spirit into the body, the spirit of a deity to
possess an idol. To arise in the mind, as joy
or any passion. పిశాచము అపరించినది A devil
seized him.

అపాశము or అపాలము n. s. A basin for water
round the foot of a tree.

అపాశము n. s. A house. వోమలకురత్తుకంబి
అపాశము Woollens harbour insects.

అపాహనము Calling, attraction (as opposed to
విశ్లేషణము repulsion.) The invocation, (of the
deity or evil spirits by mystical words, the
bringing down the spirit of a god into an
image.

అపి n. s. Steam, vapour. Heat. M. 5. 3. 39.
చీరాది BD. 3. 388. Kalahasti. Mah. 3. 131.
To breathe into a handkerchief and put it to
the eye to relieve pain.

అపి: అపిడి She, that woman: as opposed to
ఈడి, ఈడి q. v.

అపి n. s. Steam, vapour, exhalation, the heat
of the breath, inflammation of the eyes.

అపిల్లుట v. n. To sweat, steam, moisten.

అపిష్టము * n. s. Birth, production.

అపిష్టించుట * or —విల్లు— To be produced,
generated or born.

అపిష్టము * n. s. Birth, origin.

అపిష్టము * n. s. Manifest, apparent, visible.

అపిలము adj. Agitated, turbid మోహవిలుడు
eager with desire. కోపావిలుడు Agitated with
anger.

అపి n. s. A still, used by chemists.

అపిష్టము * adj. Evident, manifest, undis-
guised.

అపు n. s. A cow. plu. అపులు or అలు Cows.
kine.

అశ్రురావలు, or, నా — Bulrushes? Manu. 4 92.
 అశ్రురకునుట v. n. To weep, literally, to cry
 'Alas' or అశ్రురకునిమేద్య she wept bitterly.
 అశ్రులించుట v. n. See — వ —
 అవృత్తము * adj. Enclosed, surrounded.
 అవృత్తి * n. s. A time, see అవర్తి.
 అవె అనగా అరికట్టు OG.
 అవెద pro. She, that woman.
 అవేగము n. s. Haste, hurry, anger.
 అవేదన * n. s. Anguish, acute pain.
 అవేశము * n. s. Inspiration (by the deity,) pos-
 session (by evil spirits,) fury, demoniac frenzy.
 అవనితావేశమువచ్చింది He is possessed or
 infuriate.
 అవేశనము * n. s. A manufactory or workshop.
 అవేశించుట * v. a. To possess, (as a demon does.)
 అవేష్టకము * n. s. A hedge, fence or enclosure.
 అశ * n. s. Love, attachment, view, probabi-
 lity, prospect: hope, idea, passion, inclina-
 tion, desire, wish: curiosity: avarice. అశాపా
 శము, అశాబంధము The chain of our lusts,
 fleshly ties. అశకాలుపుట To allure, tempt,
 incite, encourage, to hold out prospects.
 అశశకుట * To fall in love, desire, covet, long
 for. చాకకు అశశకికొనుకొన్నాను I was
 tempted by its cheapness and bought it.
 అశపాశకుడు * n. s. Aspirant, hopler.
 అశశిట్టుట * To raise hopes or expectations
 give hopes, tantalize.
 అశయము * n. s. Meaning, intension, mind.
 అశయేశయడు * " He who dwells in the heart."
 Cupid, love.
 అశా * Quarter, region, point of the heavens.
 అశాబంధము * n. s. The bond of love, inclina-
 tion, fancy, consolation.
 అశాసించుట * v. a. To bless.
 అశి * n. s. A serpent's poison bag.
 అశించుట, or సిల్లు To love, wish for, covet.
 అశిష్టు * n. s. A blessing.
 అశి interj. Madam! O woman!
 అశియ్యము * n. s. Intention, wish, purpose.

అశిర్వచనము, అశిర్వాదము * A blessing or bene-
 diction; ordinance, a compliment, a solemn
 mandate. అశిర్వదించుట v. a. To bless, give
 a benediction.
 అశిష్ట Benedictions, blessings.
 అశివిము * 'Venom fanged' i. e. a serpent.
 అశ adv. * At once.
 అశకవిత్వము or అశకా రాకవిత్వము * n. s. Ex-
 tempore poetry. అశకవిత్వము చెప్పట To im-
 provise.
 అశగము * n. s. An arrow, wind.
 అశుభ * n. s. Speed.
 అశోక్తరము n. s. * Desire, hope.
 అశోచము * n. s. Mourning on the death of a
 relative; or imaginary pollution proceeding
 from the birth of a child; during which the
 Hindoos consider themselves impure. The
 former is commonly termed మృతాశాచము
 the latter జాతాశాచము. Hence అశోచము
 శుట్టుట To go into mourning.
 అశ్చర్యము * n. s. Wonder, admiration. అశ్చ
 ర్యము * adj. Miraculous, marvellous. అశ్చ
 ర్యపడినది They stood astonished. అశ్చర్య
 పడుట * v. n. To wonder, be surprised. అ-
 శ్చర్యపడ్డవాడై * adj. He being astonished.
 అశ్రమము * n. s. Mansion, abode, cell, hermi-
 tage, retreat, (equivalent to living, rectory or
 see) State, stage, period or time of life, in a
 a religious point of view. There are four
 such stages viz. 1. The బ్రహ్మచారి bachelor
 or student. 2. గృహస్థ Householder or head of
 a family. 3. The వానశ్రమశ్రాంతి anchorite. 4. The
 యతి or recluse. అశ్రమధర్మము The duties
 peculiar to each stage of life. అశ్రమక్షీ-
 ణారము * n. s. Embracing the ascetic condi-
 tion: bidding farewell to the world.
 అశ్రయము * n. s. Asylum, refuge, retreat, place
 of safety, protection patronage, countenance,
 support.
 అశ్రయశకుడు * n. s. The god of fire, (because
 he eats or destroys his own abode.)

అశ్రయించుట * n. s. To take refuge, to depend upon or have recourse to, to court, to follow a teacher, to embrace an opinion. యాశ్రయితృః దమసుఅశ్రయించినామ Headopted this reading.

అశ్రమము * adj. Dependant on—Inherent. Resource. యాహుల్లూహకుఅశ్రమమేదు I have no friends here.

అశ్రమము * n. s. A dependant.

అశ్రిష్ట శూన్యము * adj. Embraced.

అశ్లేష, అశ్లేష మాసము క్రమము * The ninth lunar mansion, containing five stars.

అశ్లేషము * n. s. An embrace.

అశ్లేషించుట * v. a. To embrace ; to clasp.

అశ్వయుజము * or అశ్వినము * n. s. The name of the seventh month.

అశ్వశము * n. s. A chapter or section ; the conclusion, summing up, epilogue, or envoy of a chapter, usually containing a summary of the contents.

అశ్వశనము * Consolation.

అశ్వశించుట * v. n. To console, to comfort.

అశ్వినము * n. s. A day's journey for a horse.

అషాఢము * n. s. The name of a month : June—July. The name of a tree called మోదుక. A. 4. 142.

అమాధభూతి A cheat, a swindler. P. 1. 224.

అశ n. s. ఆశ,

అశకపిరగాడు n. s. The goatsucker or Ice-bird, so called by the English from its note, resembling the sound produced by squirring a pebble over a sheet of ice—another name is గుండుములుపు గాడుపిట్ట. In the Madras Journal April 1840 page 234 these names are not given : but the bird is described as the Caprimulgus, or Night Jar.

అశక్తము adj. Inclined, devoted to one object, diligent, active, addicted to.

అశక్తి * n. s. Love, attachment, inclination, longing, whim. T. 3. 118 Padma, XI. 43, BD. 5. 850.

అశస్త్రము * n. s. An aspirant, devotee, lover.

అశనము * n. s. A seat : postures or modes of sitting and kneeling : see శర్వాశనము.

అనశ్చము * adj. At hand, near, proximate, ready, about, prepared, అనశ్చత్రశవగర్భవతి on the point of bringing forth : about to be confined.

అశస్రాశము * n. s. Gasping, panting. అశస్రాశమునకురాని Unwieldy.

అశవము * n. s. Toddy, palm-wine, rum, or spirit,—a collective generic term for all spirituous liquors.

అసాదించుట * v. a. To effect, complete, prepare, or keep in readiness = శచరించుట.

అసాయమున్ను n. s. * The live long day, all day long “till evening.”

అసారము * n. s. A hard shower. Vasu. 4. 13. H. 2. 163. M. 7. 3. 269.

అసారులు Is explained కూలవాండ్లు OG.

అసీన * n. s. Sitting, seated. అసీనుడు He who is seated. అసీనులైన They who are seated.

అశు * n. s. Three sticks in a line, fixed in the ground ; on which thread is so wound as to form the figure of 8 ; used in preparing the web for the loom. అశుమిది A stick through which the thread thus placed is passed. అశుపాశుట To place this thread : in so placing it they run backwards and forwards : and hence అశుపాశిసట్టు denotes, backward and forwards : this way and that way.

అశురము * Giant-fashions : the customs of fairies, genii or giants, such as rapine, murder, and violence.

అశురి * A giantess, a fairy, a goule.

అశేక * Beloved, favoured, blessed, wetted.

అశేధము * Arrest : legal restraint, of four kinds, కాలాపేధము limit of time : స్థానాపేధము confinement to a place, క్రమవాసాపేధము prohibition against removal or departure, కర్తవ్యాపేధము restriction from employment. = అనశ్చిత్తుడు రాయ.

అస్తారము * Basis, reliance.

అశ్రరణము * A coverlet, a covering, a seat on an elephant, దర్బాశ్రరణము a seat or couch of sacred grass. B. X. chap. 86. verse 35.

అస్తి * n. s. Property, effects, wealth, capital, riches, estate. అస్తికాశు A rich person, a substantial farmer. అస్తిపాస్తి Goods and chattels (anuk.)

అస్తికుడు n. s. *] A believer, one who acknowledges the existence of a God, in opposition to నాస్తికుడు An atheist.

అస్తివంతుడు n. s. * A man of property; a rich man.

అశ్ఛ n. s. *] Bent, or inclination, regard, affection, wish, desire, fondness.

అశ్ఛానము|అస్థాని *] Court, hall: the chamber or shrine of a god.

అస్థికము *] A thunderbolt.

అశ్శవము * Place, room, situation: basis, ground for a supposition. శందహశ్శవమైన Doubtful. వ్యాజ్యాశ్శవమైన Litigated, disputed. అశ్శుంకొండను అశ్శవముచేసుకొనివుండెను The tiger took refuge in the hill.

అస్పాలనము *] The flapping of an elephant's ears. అస్పాలిత Flapped. Swa. 4. 100. M. 1. 6. 32.

అస్పృతనము n. s. *] Expanding, blowing.

అశ్శము * The face, the mouth.

అహ Aye—yes. అః.

అహర్యము * A hill. శర్యతము A. 5. 114.

అహవము n. s. War, battle. T. 5. 11.

అహవనము A sacrifice, or *homam*.

అహవనియము n. s. One of the three consecrated fires in the grand Hindu sacrifice. It is lighted from the house holder's perpetual fire; and is prepared for receiving oblations.

అహ * interj Ah. Aha.

అహరము * n. s. Food, nourishment. అహరములు viands, cates.

అహరి * The eater: who feeds on. BD. 5. 1303.

అహికజ్వరము n. s. An intermittent fever.

అహుతి n. s. Offering, oblations.

అహం Oh! Aye! A. 4. 5.

అహంశురిషక * n. s. Boasting, vaunting.

అహ్నికక్రియలు * n. s. Rites, religious duties, one day's service, part performed by night and part in the day time:—morning and evening service. దినచర్యలు

అహ్లాదము * Delight, pleasure.

అహ్వ * or అహ్వయము * n. s. Name, title.

అహ్వనము, A summons: calling.

అక్షేపము, అక్షేపణ * Censure, blame, reproach, criticism, scruple, objection, a question, నిరాక్షేపము Above all question, blame or reproach, unquestionably. దురాక్షేపణ A groundless cavil.

అక్షేపించుట * To criticise, to object, to question, revile.

ఇ

ఇ The vowel I as in hill. The initial form ఇ is usually changed into య yi but the sound remains unaltered: thus ఇల్లు *illu*, a house, is written యిల్లు *yllu*, but pronounced *illu*.

ఇ|| A contraction for ఇత్యాది etcetera.

ఇం Contracted for ఇంత as ఇందరు, యిందూరము q. v.

ఇంక adv. More, yet more, still, yet. As yet, till now, hitherto, hereafter, presently. Henceforth, ఇంకరా come along, now come. ఇంక చూడు Just look!

ఇంకలు See ఇనుములు.

ఇంకా See ఇంక.

ఇంకించుట v. a. To dry up (caus of ఇంకుట) To do away, remove, పోకొట్టుట. A. 6. 137.

ఇంకుట v. n. To dry up sink as water or evaporate. See on ఇనుకుట, ఇగురుట.

ఇంకువ Mind, thought, intent. Sign. గుర్తు. A place, a haunt శ్శలము, పోబిడి.

ఇంకము * Hint, sign, indication of sentiment by gesture.

ఇంకలము, or —కా— * A coal, charcoal.

ఇంగిళము * Hint, sign, symptom, gesture. Intention, purpose, inclination ఆకారజైవచయ రాస్త్రయంతితరంగితం, గర్భంశంకేతకీర్తుషు మామోదేనైః పట్టుదాః. From the countenance the wise discover the *disposition* as bees discover the unblown lily by its scent. ఇంగిత జ్ఞుడు penetrating, skilful in reading a character. One who sees the heart.

ఇంగిలము * Fire, redness, red.

ఇంగిలాయి A sort of fish, the thorny eel, (*platystachys anguillaris*) గుడ్డియింగిలాయి the fish called *scaurus viridis*. G. 1. 112.

ఇంగిలకము, or, — రీ — Fire; red; vermilion: brick-colour. A medicinal drug. Levigated or prepared factitious cinnabar. Ainslie.

ఇంగుది * The plant called పెద్ద గారచెట్టు.

ఇంగువ, or, — పు Assafœtida.

ఇంచు adj. Of sugar cane. See ఇంచువీడు.

ఇంచుక, A little, even the least, petty.

ఇంచుట v. a To increase = పెంచుట. P. 1. 198.

Dasav. 9. 47. Parij 2. 6.

ఇంచుకొండ The ఇంతుశుమద్రము.

ఇంచుబోడి, or బోడి A beauty, a lady. T. 3. 128.

ఇంచుమించుగా More or less.

ఇంచుప్రూను n. s. The sugar-cane.

ఇంచువీడు n. s. The Indian cupid whose 'bow is made of sugar cane.' From వీలు a bow.

ఇంజేరు or ఇంజేటిగడ్డ A certain root.

ఇంట Affix, by, at the rate of నాలుగింటగుణించుట. To reckon or multiply by four.

ఇంట At home, in the house. The abl. of ఇల్లు.

ఇంట adj. All, all this, thus large, to the extent of ఏడులేడింట. All the seven isles.

ఇంటికి At the rate of అయిదింటికి. At five; by fives, five at once: పకటింటికి శుదిరూకలుయ్యిరి I gave ten pence for each గజమొకటింటికియెంత at how much per yard? నలుశ్చయింటికివచ్చిరి, about forty men came నూరింటికి. One hundred in number.

ఇంటిపేరు The family name: which precedes the proper name and is in the genetive form :

thus నెల్లూరు Nelloor నెల్లూరు రామయ Ramiya of Nelloor. నెల్లూరివాండ్లు People of Nelloor: or, people of the Nelloor family. Thus a native Christian was baptized *Wesley Abraham*.

ఇంటిల్లిపాది Apiece, all of them, all the family.

ఇండల In, by. రాత్రిటిండల At night: by night.

ఇండు Give ye: plural imperative of. ఇచ్చుట.

ఇండు A date tree. యారచెట్టు.

ఇంకె n. s. A crack, a slit. A wreath of flowers. ఇండక శ్రీటిది A waiting maid? BD. 2. 941. ఇంకెవారిన Split, cracked.

ఇండ్లు Plural of ఇల్లు a house. మేముమూడుయిండ్లవారము We are of three different families.

ఇంత And adj. So much, so large: యంతమట్టుకు thus far; as yet. యంతమట్టుకులేదు Not yet.

రండింతకు Come here. యంతమాటలు Such words, mere words.

యంతకు And beside all this. యంతలో Whereupon, thereupon,

meanwhile, afterwards. యంతకుమన్ను, యంతకుపూర్వము Heretofore, just now, already.

శైకయింత Just a little, even the least యంత

దాక all this while, thus far. యంతనేమి What matters it?

Such, so large, so big, so much. ఇంతఆన్నము Some food, a morsel of bread. ఇంత

చెడ్డ So bad ఇంతపొడుగు so long. Plu. ఇంతలు

కన్నులు such eyes, eyes so large, యంతలేనితనులు

such great works, నాలుగింతలు four times as much,

యంతాంతకాదు It is vastly great, Lit: it is not so much, nor so much వాడుత

డ్డత్రుయాశునియంతంతకాదు. The trouble he is in is beyond telling

యంతంతదొంగకాదు he is no common rogue యంతంతకాదు It is no

trifle యంతంతమనిషి such and such a person.

ఇంతట adv. Hereafter, henceforth ఇంతట అంతట

here and there యంతటిలోన at this time.

ఇంతటి Such.

ఇంతసంత Such and such: ఇంతసంత very little: only so much.

యంతసంతకాదు neither so much nor so much; i. e. a great deal.

ఇంతల, as, రాత్రికింతల At night, by night. See

ఇందల.

ఇంతి! ఇంతియ, యింతే,] అనగా (త్రీ).

ఇంతియ! ఇంతే Only thus much : that's all. యింతియగాని and notwithstanding all.

ఇంతేకాకుండా And besides all this.

ఇంద! Come here : here it is. ఇందండి Behold ye ! See ! here it is ! come here !

ఇందునుక! ఇంతాక Thus far, until now, just now, so long.

ఇందరు So many (masc. and fem.)

ఇందల, At, in, తగ్గిందల by day, రాత్రికిందల by night (a rustic word.)

ఇంతాక See. దాక Thus far, hitherto, just now (past tense) already, (contracted for ఇంతదాక) until this place, up to here, about this time.

This word has an inflexion. ఇంతాకటి as ఇంతాకటివాద్యము The late dispute. ఇంతాక

వుండునా Will he have come there yet? యిం

దాకటిత్రక్తు The preceding question. యిం

దాకటివాడు The man that was here just now.

ఇంది, *ఇందిర,* యిదిలక్ష్మీ దేవిగాములు. L. 3

186. *Indi* ; a name of Laxmi.

ఇందీవరము * The blue lotus.

ఇందీవరుడు * Vishnu, as lord of ఇంది.

ఇందు (defective pronoun) Here, this. (See అందు) యిందుకు For this. యిందులకు Hither, యిందు in this, herein. యిందువల్ల Hereby. యిందుకింద Under this యిందుమీద upon this యిందుతెచ్చు bring it hither యిందురా come here. *This life*, as distinguished from అందు "there" the next world. యిందునందు Both here and hereafter.

ఇందు The date tree.

ఇందుగు Name of a plant.

ఇందుట v. n. To stay, remain, dwell.

ఇందుడు * A title of Adonis, regent of the moon.

ఇందుపుతెట్టు The clearing nut. See చిల్లగింజ

ఇందువారము * Monday.

ఇందురము Thus far.

ఇంద్రకీల * A certain mountain.

ఇంద్రకోశము, or —కోశము * An insect (Coc-cinella) The lady-bird. = చందమామపుంగు

ఇంద్రజాలము * Juggling, conjuring. ఇంద్రజాల విద్య Sleight of hand.

ఇంద్రజాలికుడు * A conjurer.

ఇంద్రజిత్తుడు * Name of the son of Ravana.

ఇంద్రధనుస్సు "The bow of Jove." The rainbow.

ఇంద్రనీలము * A sapphire.

ఇంద్రరాగము * A sort of cloth.

ఇంద్రలోకము * Elysium, Olympus. Faery-land.

ఇంద్రవాణి * Name of the wife of Indra. A sort of bracelet. OG. "Dowager" a bramin widow. Enugala. 28. July 1830.

ఇంద్రాయుధము * The rainbow : a thunderbolt as the "weapon of Jove."

ఇంద్రాణి * "Foe of Jove." A giant. See రాక్షసుడు.

ఇంద్రావరజుడు * Vishnu.

ఇంద్రియము * "An organ of sense : divided into three classes, జ్ఞానేంద్రియము, కర్మేంద్రియము and అంతరింద్రియములు. Or ; organs of perception and action, and the internal organs : the first are the eye, ear, nose, tongue, and skin ; the second, the organ of speech, or larynx, hand, foot, నడుము, and ఉచిత్ర. The last are, మనస్సు the mind or organ of thought ; బుద్ధి the organ of apprehension : అహంకారము the organ of selfishness, and చిత్తము the heart or organ of feeling. Also రేతస్సు, శుక్లము. W. ఇంద్రియవృత్తి the natural propensities. M. XIII. 4. 262. కర్మేంద్రియములు bodily passions జ్ఞానేంద్రియములు mental powers శుంచేంద్రియములు the lusts శుంచేంద్రియబద్ధుడు the carnal or sensual man, as a slave to his lusts. ఇంద్రుడు * The Jupiter of India : armed with thunderbolts and noted for his amours. In composition it denotes excellence. Thus గజము an elephant గజేంద్రము a noble elephant.

ఇంధనము * Fuel, firewood.

ఇంపారి (from అంపారి) Finely, fully. ఇంపారిస Fine.

ఇంపు n. s. Fulness, satisfaction, ease. Fondness, liking కండ్లకిం పెత్తెకమవుకింపు: what pleases the eye pleases the appetite. ఇంపైన Pleasing, comfortable ఇంపుగా, or ఇంపెశలార Finely, sweetly, nobly. Suitably, pleasantly. M. XIV. 5. 258.

ఇంపాలయుట v. n. To suit, be pleasing.

ఇంబు for ఇంపు OG.

ఇక, ఇళ, ఇకను, ఇళిమాదట Yet, still, further, hereafter, henceforth, then, next, in future, presently, soon యిళియెందుకు why else? for what else? యిళియెన్ను now begone యిళియెనులేము We no longer are there.

ఇకమాదట hereafter.

ఇక్క i. e. మాటు OG.

ఇక్క n. s. Part, side, quarter, dwelling: appointed spot. చక్కదనాలయిక్క T. 4. 85 she was the very home of the graces, the land of beauty లెక్కయిక్క in one direction మోదిక్క, i. e. అధరమండలము.

ఇక్కట్టు n. s. Difficulty, intricacy.

ఇక్కడ Here: in this place. Genit ఇక్కటి of this place. Dat. ఇక్కటికి. or, ఇక్కడికి thus far: to this place. యిక్కడికివచ్చెను he came here.

ఇక్కరించుట v. n. To blink, look hard at.

ఇక్కన n. s. A place: a secret: a secret part Machination, internal agency. Radha I. 30. HN. 5. 38. T. 3. 123 G. 8. 93. R. 2 102.

ఇళ More, hereafter: see ఇక. ఇళియెన్నడు at any future time.

ఇళము] for హిళము. Moisture, dew, frost. For యిళము BD. 5. 177.

ఇళరపెట్టుట v. a See ఇగురుట.

ఇళరించుట v. a. To dry up, decrease, do away = నశింపజేయుట BD. 6. 351. యాదహనబ్బర మిళరించురండ్రీ. See also చిళరించుట.

ఇళిలించుట v. n. To grin, smirk, leer. To neigh. Ila. 1. 21. BD. 5. 964. BRY. 29. ఇళిలించుట a grin, a leer, a neigh.

ఇళిరు, ఇళిల్లు n. s. A sprout or red young leaf: the red gums of the mouth. ఇళిరుగూర pot-tage ఇళిరుబోడి, or ఇళిరుబోడి a blooming girl.

ఇళిరుట v. n. ఇళిరుపోటుట v. a. To be evaporated ఇళిరుపెట్టుట to prepare rice with such a quantity of water as nearly evaporates by the time the rice is boiled.

ఇళిరుట్టుట v. n. To bud or blossom, to bloom రోషమిళిరుత్తో with a burst of displeasure.

ఇళిరుపుట v. n. To sprout, shoot, bud.

ఇళిరుపు n. s. Hauling about, violence.

ఇళిరుట v. a. To pull, haul, drag, to jerk, struggle. Subh. 2. 30.

ఇళిరు for ఈగురు Thus great or so much, see గురుపు.

ఇళిరుట n. s. Struggling, jerking.

ఇళిరుటాడుట To pull, to jerk, to struggle. UH. 3. 98.

ఇళిరు or ఇక.

ఇళిరు adv. Here. ఇళిరుటి adj. Belonging to this place.

ఇచ్చ n. s. Inclination, fancy, love. ఇచ్చగిరిన Inclined, desirous. R. 5. 177.

ఇచ్చకము n. s. Cajolery, wheedling, trickery ఇచ్చకాలమారి a rogue, a flatterer, a toad eater. ఇచ్చకులు Flatterers. A. 4. 48. ముళుక్రిమిమారులా దేవాండ్లు.

ఇచ్చగించుట v. a. To like, fancy. L. 5. 17.

ఇచ్చట Here, in this place.

ఇచ్చిచ్చుచుకోళ్లు Traffick: affinity: matrimonial connection. —చేయుట To bandy or traffick in. To intermarry.

ఇచ్చుట Inf. ఇచ్చడము Imperat యిచ్చు, యిచ్చండి, యిచ్చము, ఇచ్చండి, యిచ్చి, To GIVE. To permit, let, allow, suffer: in this sense it is joined to the infinitive in A, as చేయుట to do, Inf. in A చేయ cheya, చేయనిచ్చిరి they let (him) do so పోవుట Inf. in A పో or పోవ pova, and పోనిచ్చిరి they let him go, పోని let it pass, చూచుట to see చూచని Let me see it, వచ్చుట to come రాని let (them) come. నచ్చు

తానిచ్చినారుకాదు they did not let me come.

The verb అవుట forming కా, కానీ Let it be so : be it so మరియు అభిమిస్తున్నది it gives (has) another meaning. మనసిచ్చుట To give the heart, consent, listen. తెలుపినాపునది It appears white : lit : gives whiteness యానా i. e. యివ్వనా shall not I give? A. 6. 159. In spelling, it is thus used లకు కొమ్మయిస్తేలు L and U make LU.

ఇచ్చో, ఇచ్చోట, Here, in this place.

ఇచ్చు, ఇచ్చు, * n. s. Love, wish. నియిచ్చు, Your pleasure : do as you please.

ఇచ్చయిచుట * v. a. To wish or desire.

ఇజము, ఇజాలు, The వృషణములు.

ఇజాన n. s. Vulgar for విశుకు Weariness. C.

ఇజ్జె Coir, of which ropes are made?

ఇజ్యుడు The planet Jupiter or బృహస్పతి

ఇట Here, in this place : or, for ఇంతట Thus far BD. 5. 298. L. 3. 199.

ఇట adv. Here, hither. Added to numerals it changes them into ordinal adverbs as ఆరిట, in the 6th place ; sixthly ; ఏడింట By sevens. ఇటకురా Come hither. ఇటకుముందు Heretofore, already.

ఇటని Thus. ఇటనినావ్రాలు Witness my hand ఇటనియిత్రకారముగా accordingly.

ఇటిక A brick. See ఇటుక.

ఇటికె n. s. Brick. యటికెకోశుట, or ఇటుకతోట్టుట To make brick.

ఇటీవల adv. Since that time, lately recently, latterly. ఇటీవలనుండిపోయినరాజు The late king. యటీవలి (In the inflexion) ulterior, posterior, lower, subsequent, nearer, hither : as యటీవలితనలు the latter operations యటీవలి వివరములు further particulars.

ఇటు adv. Thus ; యటుననుబంకె he sent me here ; or this way. నన్నిటుతోంటినాడు వాణ్నిఅటుతోంటినాడు He sent me this way and him the other way.

ఇటుక n. s. A brick. వెయ్యయిటుక కాల్చిరి they burnt 1000 brick : i. e. bricks.

ఇటుకిరము Heretofore.

ఇటుల Thus,

ఇటువంటి Such (see అటువంటి).... ఇటువంటి శునికి To such an affair ; matters standing thus.

ఇట్టట్టు adv. This way and that. Fie ! O fie ! T. 4. 159. Alas ! ఇట్టట్టవడుట. A. 4. 87 to be surprized or shocked.

ఇట్టలము Vast, huge, great, abundant. Notorious. M. 3. 5. 241. BD. 5. 1320. 3. 1109.

తరుచు, విస్తారము. (Compare నిట్టలము) ఇట్టలంబుగ, or — బున vastly : Thus, in this way.

ఇట్టువొడుట To spread ? వ్యాపించుట. Also written ఇట్టవొడుచు BD. 3. 18. 6 28. Every-where spreading.

ఇట్టి This, like this : such as this ఇట్టిరమ్మగవయినిట్టి సాము Padma 3. 23. KP. 1. 236.

ఇట్టిక n. s. Brick R. 3. 18 metri gr.

ఇట్టిది This, this sort of.

ఇట్టులము See —ట—

ఇట్లే Thus, at once ND. 5. 778.

ఇట్లు, ఇట్లా, ఇట్లాగు, Thus, in this way. యట్లరా Come here.

ఇట్లాటి Such. ఇట్లాటియింట్లో In such houses.

ఇట్లు adv. Thus, so, in this way.

ఇడాఫలము * The musk orange : a species of citron. Heyne.

ఇడికుడుములు A sort of cake H. 1. 118.

ఇడియగొట్టుట To demolish. See ఇడియుట.

ఇడియుట, ఇడికితడుట, or,—పోవుట v. n. To split, crack, fall to pieces, turn to powder or dust. To fall in, as a well యడిసినవావి a ruined well.

ఇడుకొనుట See ఇడుట R. 6 179. BD. 4. 1455.

ఇడుట v. a. To give, offer, place, put, lay. To help to food. = వేయుట Compare విడుట. To set, plant, ముల్లితె A. 4. 265 he *planted* thorns కయ్యడగా Crying, screaming, *uttering* a cry గొడుగిడి *holding* an umbrella over them. BD. 4. 636. అడ్డవిడుట To blindfold BD. 4. 1532.

పూజిడుట to offer worship : to worship తాకట్టిడుట to pawn శబ్దమిడుట to sound, గంతుడుట to leap. దొంగతనమిడుట To impute theft కనురెప్పలిడుట, closing the eye. తలగడలిడ

హస్తములిది : placing their arms on pillows
కూర్చుండనిది they made him sit down.

ఇడుపు n. s. A breach or crack, a hole. Parij
2. 44.

ఇడుము n. s. Trouble, evil, plague, ill, misfor-
tune, hardship. యడుములపెట్టుట To torment,
grieve, plague. DRU. 930. ND. 3. 1035.

ఇడుముడి plu ఇడుములు Trouble, see ఇడుము.

ఇడ్డ i. e. ఇడిన See. ఇడుట Placed, fixed, given.

ఇడ్డెన A sort of cake. H. 1 117.

ఇతఃశరము * Henceforth.

ఇతడు He, this man. See అతడు.

ఇతరము n. s. Another thing.

ఇతరము/ఇతర * Other, different. యదిఅన్య
యను యితరముకాదు This is injustice and
nothing else. నిత్యచెల్లెండువలసినదే యితరముకాదు
You must pay it ; that's all.

ఇతి * A particle denoting conclusion : enough ;
finis. It is placed at the end of a chapter :
or of a quotation.

ఇతిహాసము * History : traditional accounts of
former events : heroic history : as the Mahar
bharat and the Ramayan. యందుకుమేమి యితి
హాసము What is the story regarding this ?

ఇత్తడి or ఇత్తలి Brass.

ఇత్తము Let us give. See ఇచ్చుట.... ఇత్తయ్య i. e.
ఇత్తరులయ్య Be pleased to give.

ఇత్తరి This once : now. From తరి.

ఇత్త See ఇత్తడి. Brass.

ఇత్తము or యిత్తము we will give.

ఇత్తక Six (at dice.)

ఇత్తేని i. e. ఇచ్చితివేని BD. 1. 93.

ఇత్యాది * And so forth, ectetera ఇత్యాదులైనపు
స్త్రుకములు and other books. This word is re-
presented by a cross + like the English sign
for plus. ఇత్యాదికములైన * And the like.

ఇత్తరుడు * n. s. A traveller.

ఇతి pro. She, it, this, that. Something. The
infl. is దీని as is also the acc. as దీనినెరుగించు
Declare this. M. XIII. 5. 201. the abl. is దీని
"hereby." M. 1. 1. 174. plu. దీరు masc :
fem : and ఇతి neut.

ఇదిగా So so, but so so, after a fashion, not well
అనడకబహుయదిగావున్నది that conduct is not
the thing ; is not correct.

ఇదిగో Interj. Look ! do you see ! behold ! here
it is ! ఇగుగోయస్తాను అగుగోయస్తున్నానని
అంటాడు he puts me off with empty promises
—Lit. Here I will give it you says he,
there I will give it you ఇగుగోవస్తాననిచె
ప్పెను or యిగుగోవచ్చెదనంచు he promised to
return presently.

ఇది Look here (same as ఇదిగో.)

ఇద్దరి On this side, or shore, see దరి.

ఇరు adj. Two, both (persons men or women,
or gods) ఇద్దరున్నూ both of them. A negative
verb requires this is to be translated *neither*
as ఇద్దరినిన్ని రానియ్యకద్దు. Let neither of them
come in.

ఇద్దము The measure called two కూములు. Mark-
ed thus in accounts ర్ది.

ఇద్దెన On this side, here see దెన.

ఇద్ధము * adj. glowing, shining. ఇద్ధచరితుడు *
He of glorious deeds. ఇద్ధరూపి * He of glori-
ous form.

ఇద్ధము * n. s. Sacred fuel used in sacrifice.

ఇసత Made of iron.

ఇసుగుడు * The son of Ina or Surya viz. Yama.

ఇసుకుట See on ఇసుకుట.

ఇసుడు A name of the god Surya.

ఇసుత Made of iron. యసత బాండు an iron chain
యసతకప్పు an iron girdle : i. e. continence,
chastity.

ఇసుడి adj. Double, twofold.

ఇసుడించుట v. a. To double or redouble.

ఇసుద్దిచెక్క n. s. Iron wood, see వుద్ది.

ఇసుమాడు Twice.

ఇసుమిక్కిలి, ఇసుమిడి Twice as much.

ఇసుము Iron.

ఇన్నశము An absurd spelling for నిజ్జాన.

ఇన్ని (adj. Neuter) So many, thus many, ఒకఇన్ని
a very little.

ఇన్నిటికి For all this.

ఇన్నూరు infl. ఇన్నూటి, Two hundred.

ఇస్సా adj. Certain ఇస్సా వక కుట్టుకూలో in a certain town : in such and such a town.

ఇప్తుడు ipudu, or ఇత్తు ipdu. See ఇత్తుడు.

ఇత్తు, Appertaining to the ఇత్తు చెట్టు Bassia latifolia (సుధూకము) "the flowers are like berries, and when dried resemble a dried grape in taste : by fermentation and distillation they yield ఇత్తునూరాయి, a strong spirit : the fruit yields an oil which is used instead of melted butter : and has medicinal properties ; the bark is used in obtaining a brown colour ; the wood is durable and compact." Malcolm's Central India 2. 47. Col. Sykes in Madr Journal 1838 p. 257. When the oil is squeezed from the seeds, the residue, like flour, called ఇత్తుపిండి is used for soap.

ఇత్తుటి Of this time. ఇత్తుటితని The present business.

ఇత్తుతూరాజనాయి A fragrant sort of rice.

ఇప్పటను i. e. ఈటగునను.

ఇచ్చించుట v. a. The causal of ఇచ్చుట to deliver, to bestow, grant.

ఇప్పుడు Now, this time. ఇప్పుటివాండ్లు The people of these days. ఇప్పుడేవచ్చినాడు He is only just come.

ఇప్పెచెట్టు See ఇత్తు.

ఇబాసాతి adj. Ugly, nasty, frightful, - ఎబెసాతి See. ఎబ్బె.

ఇబ్బంది n. s. Strait, inconvenience, ambiguity. తీర్థానికి ఇబ్బంది గావున్నది Water is deficient or scarce. ఇబ్బందిగావుండే Of a lukewarm undecided disposition : neither one thing nor the other. ఇబ్బందితని A doubtful affair. ఇబ్బందిగాడు A mongrel : supposed to be begotten by a tiger on a leopard. ఇబ్బందిగుర్రము A horse of doubtful breed.

ఇబ్బట్టు Scarcity, dearness. కాలము ఇబ్బట్టుగావున్నది the times are hard.

ఇబ్బడి adj. Twice as much.

ఇబ్బడించుట v. a. To double.

ఇబ్బెడ A certain tree.

ఇభము * An elephant.

ఇభయాన* A graceful woman ; with an elephant's easy luxurious rolling gait.

ఇభి * n. s. A she elephant.

ఇభ్యుడు A ruler, a rich man. A. 2. 125.

ఇబ్బడిక n. s. Brevity, compactness.

ఇముకు See యరుగు.

ఇముడుట v. n. To be held. To remain, stay.

ఔషధము అతనికి యిముడక పోయింది The medicine did not stay on the stomach ఔషధము యిబిడింది The medicine staid (or he kept it, or it remained) on the stomach. యిఁక మాచారము వానిలో యిబిడివుండదు He will not be able to conceal this. నాగము శుభ్రముగా వాడునా Will a snake always remain in one hole.

ఇముడుకొనుట v. a. To hold or reserve. ఇముడుకొన్నాడు He restrained himself.

ఇముచ్చుట v. a. To include, retrench, contract, hold contain, retrench, abbreviate.

ఇచ్చుగు or ఇచ్చెన See ఇచ్చు.

ఇచ్చడి Double : see ఇనుపడి ఇచ్చడించుట v. a. To redouble.

ఇచ్చు The imperative of ఇచ్చుట to give. Give thou.

ఇచ్చు n. s. Opportunity, convenience, a place, a home. State, plight ఇచ్చులేని inconvenient : pinched. ఇచ్చులను i. e. వాగుగా.

ఇచ్చు adj. Convenient, suitable, opportune fitting.

ఇచ్చెయి adv. Thus. (See యెయి.)

ఇయ్యకొనుట v. n. To consent. Kuch. 1. 121 M. Sal. 2. 302. M. Dro. 1. 59. M. 3. 5. 175, 7. 320. Vasu 2. 160 &c.

ఇయ్యకొలుపుట v. a. To persuade.

ఇయ్యకోలు Desirable. G. X. 142.

ఇయ్యన This person. He. His honor.

ఇర n. s. A name of Saraswati.

ఇరకటము n. s. Strait, difficulty, narrowness.

ఇరకబట్టుట v. a. To withhold.

ఇరకాటకము n. s. Difficulty, strait, narrowness.

ఇరలవాండ్లు See యనాదీలు, ఏనాదీలు.

ఇరవు n. s. Place, abode or occasion.

ఇర వుండుట v. n. To take place, arrive, suit, be convenient (i. e. పొందుట) To resort to. ఇరగ
See ఇరగ.

ఇరి Small, little. నూత్నత్వము, అమర్తము Dip.
A. 2. 42.

ఇరికండ n. s. Trouble, strait.

ఇరికి The tree called Dalbergia Sisu.

ఇరికించుట v. a. or, చుకొనుట To insert, poke in, stick in.

ఇరికికొను v. n. To get in; stick.

ఇరిగిచ్చులు Hard or firm కరములు. A. 5. 109.

ఇరియ్యుట v. n. To be squeezed, crushed, powdered. To be jammed as a door.

ఇరిదిలి n. s. A bore or orifice made with a పోగర or drill.

ఇరు adj. Two, both ఇరుగెంకుల both sides.

ఇరుకు n. s. Strait, difficulty, distress, narrowness. Closeness, contact. Narrow. In Sucas. 1. 14. యరుకువలిగుచ్చుచున్నట్లు Tight, squeezing. యరుకుతోడలుకొను Whose legs touch.

ఇరుకుట v. n. To be squeezed, stuck in.

ఇరుకుమాను n. s. Posts set in a gate way (i. e. తొంగుకొండ) like a turnstile to exclude cattle but admit men.

ఇరుగెంకుల On both sides. BD. 4. 1358.

ఇరుక్కినుట v. n. To stick, be caught, be inserted, be entangled.

ఇరుగడ On both sides.

ఇరుగు n. s. Nearness; the neighbourhood. adj. Neighbouring, near, adjoining.

ఇరుగుడు చెట్టు n. s. A tree called Dalbergia Sisu అనెడుము.

ఇరుగుపొరుగు; ఇరుగుపొరుగు adj. Neighbouring, adjoining, on both sides, hither and thither
ఇరుగెంకుల On both sides. ఇరుగొరు Both shares, the whole, the gross crop. ఇరుచక్క. Both sides. ఇరువాళ్లదుక్కి A second ploughing
ఇరుతిక or ఇరుగ Six at dice see తిగ. ఇరుదాము Two tooms see కూము. ఇరుదెగుల On both sides. ఇరుదొడర్ (See తొడ) a pair. ఇరు నాలుగు Twice four.

ఇరుగన Very poor, beggarly.

ఇరుము A covert, hiding place. B 8. 464.

ఇరుమైల, ఇరుమైలక On both sides దిభయహ శ్వేతములయందున్న A. 6. 28.

ఇరులు (K) Shades, shadows, darkness. ఇరులుకొనుట v. n. To become dark or obscure. To gather blackness. Vasu. 4. 6. N. D. 3. 372.

ఇరువంకల On both sides: from side to side.

ఇరువది Twenty; or two tens: see తది.

ఇరువాయికట్టిది. n. s. Double palsy a disease wherein మలముక్తములు are stopped.

ఇరువారము adv. On both sides. T. 2. 74.

ఇరువు Opening, way, suitability. Place.

ఇరువు. adj. Fitting, suitable, also hidden, unknown ఇరువైనవేల్పు an unknown god ఇరువైన వశువు bliss, not yet revealed. See—

ఇరువుడు or గుడు * The tree called Dalbergia Sisu.

ఇరువురు Both: two persons.

ఇరువై Twenty ఇరువైమంది twenty persons.

ఇరువుండు See యరువు.

ఇరుగు A measure of capacity, being half a రూము. The axle tree.

ఇరులు Shades, darkness.

ఇరి A fawn, a hornless female deer.

ఇరింకులు Stares, wild looks. Mand. 3. 248. యిరింకులైన wild, stern, severe, wasting, harsh.

ఇరు Darkness, shades.

ఇరువురు Both see యరువురు.

ఇల * The earth: Loc: ఇలను, ఇలకొ, ఇల in the earth; anywhere. This is often a padap.

ఇలకరించుట, ఈలకర్చుకొనినాడుట To be set, jammed, stuck. వానికితలయాలకర్చుకొనిపోయినది His head is jammed or sunk between his shoulders. ప్రాణముయలకరించుకొన్న P. 3. 196.

Hard to kill: having stubborn life అరసికం ధ్వయలకరించినది his jaws were set: he gnashed his teeth. A. 5. 13.

ఇలకోడి The grey cricket, cicada, or death-watch.

ఇలవరము, ఇలారము A shed.

ఇలి n. s. Food. Kuchelop. 3. 115. ఈశకుము లిహముకుమలి శ్రువు, వానియిట్లయిలిగియు

బలిధిక్షమువుట్టదు. In the miser's house a fly cannot find a dinner.
 ఇలింద, ఇలివెంద The tree called జేగురు, ఇంద్రవర్షి.
 ఇలిపాపాణము, ఇలిపాపాణము Rats bane : corrosive sublimt.
 ఇలు (for ఇల్లు q. v) A house బందారమిలు BD. 5. 708. See ఇల్లు.
 ఇలుకు n. s. Cramp, sprain. ఇలుకుతట్టిన Sprained, Cramped.
 ఇలుగుట, or తలుగుట To die, expire.
 ఇలుజుట్టు (from చుట్టు) Lustration : walking round a house to keep away demons.
 ఇలువడి Consanguinity : a household.
 ఇలువరుళ Family, race, consanguinity. యలువరుళ At each house, from house to house
 ఇలువేల్పు A patron saint or god.
 ఇల్ల A Kanarese word for లేడు, నాస్తి Kuchelo. 2. 118. R. 1. 45.
 ఇల్లండుము See ఇల్లటము.
 ఇల్లటము Residence in the house of his wife's father. యల్లటచుట్టుడు He who resides with his father-in-law. యల్లటముపెట్టిరి They kept their son-in-law at home. యల్లటకాదు The son-in-law thus kept at home.
 ఇల్లడ (i. e.) కాపురము; ఆశ్రయం Dip.) Dwelling : committing, entrusting యల్లడగాచేసి A. 5. 142. M 4. 2. 209. DRB. 482. Keeping in his house నన్నుయల్లడచేసినాడు he made me dwell with him.
 ఇల్లరి A house tax or hearth tax.
 ఇల్లరికము n. s. Residence in his father-in-law's house. తనమామయింట్లోయల్లరికమున్నాడు He resides in the house of his father-in-law. యల్లరికముపెట్టుట To give a son-in-law house room. ఇల్లరికవుట్టాడు A son-in-law who lives in the family of his wife.
 ఇల్లవ or ఇల్లశ n. s. A sort of fish.
 ఇల్లటము See ఇల్లరికము.
 ఇల్లమల్లితనము Scandal, tattle.
 ఇల్లమల్లిగుడ్డులు n. s. Tattle, back-biting, scandal.
 ఇల్లయము n. s. A house tax or hearth tax, quit rent.

ఇల్లలు n. s. A wife, an honest woman. The plural is ఇల్లాండ్లు or ఇల్లాండ్రు.
 ఇల్లింద See తొలిక.
 ఇల్లుకుక్కుతలింన Bleeding at the nose, వానికియిల్లుకుక్కుతలి నెత్తురు కారినది he was bleeding at the nose.
 ఇల్లు A house, a chamber, room. Genit ఇంటి Dat. ఇంటికి. Loc. యింట్లో or యింట Plural యిండ్లు. Home, place, caste, family. చూరుయే యిండ్లవారు Who are you : of what family are you ? A place or space in a table of accounts. A square at draughts or chess. —యింటి దూరమైన ceremonially unclean, i. e. ఋతుకుతయైన In poems, చూరునిల్లు is the భగము. Regarding తపింటికి &c. see under ఇంటికి.
 ఇల్లెడ Charge, guardianship. ఆధీనము.
 ఇల్లెళువేత A kind of fish. H. 4. 225.
 ఇల్వడి! అనగా యింటివరుళ! యింటిమర్యాద Padma. IX. 9. రాగుకులకెక్కడియిల్వడియంచుడు ద్దనస్తామమునిందజేయ What do princes care for the *decencies of life*.
 ఇవ * Like, similar అపామివ బహువ్రాధవరః మనుకుభవానివభవానేవ Thou hast many (servants) like me, I have no (patron) like thee.
 ఇవము n. s. A word coined from హిమము frost.
 ఇవక n. s. Wetness, damp, slop, puddle.
 ఇవతల adv. Hither, on this side, hereafter, next.
 ఇవతలరా Come away. To come over to another party in a dispute, ఇవతలవున్నాము we stood on the outside ఇవతలికిరానిచ్చినారు they let us enter their country, they suffered us to approach. Genitive యవతలి of this side, ఇయవతలివాండ్లు those who are on this side, or, of later days.
 ఇవతలికి To this side : this way.
 ఇవతాళింపు i. e. చువకలుగుట.
 ఇవలికి i. e. యవతలికి.
 ఇవి These things.
 ఇవియము The tree called పులకు.
 ఇవుతు n. s. Wet, puddle, damp.
 ఇవురు for చిగురు n. s. A sprout.
 ఇవురుట for చిగురుట v. n. To sprout or shoot.

ఇవ్వ X Thus (for యా this వ X manner.) So.
 ఇవ్వ X Giving. The participle of యిచ్చుట.
 ఇవ్వ Hither, this. D. 9. 346.
 ఇవ్వడ This woman, she.
 ఇవ్వే Now, to-day. From యా this and వే time.
 ఇనుకు * A name of the month ఆశ్వయుజము.
 ఇనుకాసి * The rusty soapnut tree : a large timber tree ; the wood is straight, strong and durable. Sapindus Rubiginosa. (Ainslie. 1st Edn. 213.)
 ఇనుక * n. s. A blade of grass, a reed, a painter's brush.
 ఇను * adj. Such like. See ఇటు.
 ఇను An arrow.
 ఇనువంటి Like this.
 ఇనువు * n. s. An arrow.
 ఇచ్చుకు * n. s. Wish, inclination, liking, plea, sure, choice, ఇచ్చుకువైన * adj. Desired, dear beloved. ఇచ్చుకుయినదాకా As long as he pleased.
 ఇచ్చుక * n. s. A brick.
 ఇచ్చుతి * n. s. Wish, desire, inclination.
 ఇచ్చుదేవత * A patron saint or tutelary god.
 ఇచ్చుతడు, To wish.
 ఇచ్చులింగము The patron god or protecting deity.
 ఇహ See ఇట్లా.
 ఇహానోపి నా Agreeably, (talking, chatting) com. fortably.
 ఇహాచారము * n. s. A good deed, a religious work.
 ఇహాలాశము * n. s. Pleasant conversation.
 ఇష్టి * n. s. Wish, inclination. A sacrifice : rite, ceremony.
 ఇష్టించుట * v. a. To desire, wish for.
 ఇష్టికరించుట * To be eager or willing (not a good word.)
 ఇష్టుడు * n. s. A friend.
 ఇహానోము * n. s. A bow.
 ఇహి interj. Fie ! alas ! poh ! pah !
 ఇను n. s. Child, infant, pupil. R. 4. 6.
 ఇనుక n. s. Sand, ఇంకారుమునుక gold dust.
 యినుకపాతర A sand pit, confusion, a puzzle.
 ఇనుకపిన్నె A hillock, or sand hill.

ఇనుక పాతర n. s. A certain herb.
 ఇనుకపిన్నె n. s. A sand bank, see పిన్నె a hillock.
 ఇనుకపిన్నె The same.
 ఇనుకపొండు or ఇనుకపొందు n. s. The fish called white caboose, or River whiting, dra-gonet : it is somewhat cylindrical, with a thick tail.
 ఇనుకతర నావుండె Sandy.
 ఇనుక వేలు A creeping plant, of great beauty.
 ఇనుకు n. s. Sand.
 ఇనువంత adv. A title : the very least, at all.
 ఇనువంటి adj. Such, such like.
 ఇనువు n. s. Winged white ants, (termites.) These are eaten by the poor as a delicacy.
 ఇనువొట్టె A wrong ablative of పిన్నె a leaf.
 ఇనువ An estate (vulgar for పిన్నె.)
 ఇహి interj. Fie ! alas ! pooh !
 ఇహము or ఇహలోకము Here : the present world or life ; opposed to తరము a future state.
 "Here below" ఇహలోకములవెరవక having no fear of God or man.
 ఇహహి Ha ha ha ! (in derision) R. 5. 144.
 ఇహరాము * This instant. For యాహరాము.
 ఇనుకుండము * n. s. A bit of sugar cane.
 ఇనుకపండుము n. s. A stem of sugar cane.
 ఇనుకపరాము * n. s. A sugar cane plantation.
 ఇనువు * n. s. A sugar cane. అన నావెరకు.
 ఇనుకరాశినడు * n. s. The sugar cane bowyer i. e. Cupid, whose bow is made of sugar cane.

ఈ

The vowel *I* as in *machine*, or *ee*, in seen, or *ea* as in mean, or *ie*, in mien It is best expressed by *I*, as in the French pronunciation of *fine*. Unless in poetry, and in the dictionary, this vowel is always written యి yi, and the character ఈ is chiefly used with Sanscrit words, as ఈశ్వరః. ఈ This, these, as యాహానున in this place యా రావులు these farmers.

ఈ, ఇవ్వ, The root of ఇచ్చుట to give, ఇవ్వవాలను, or ఈచాలను I cannot give ఈగాంచితి I wished to give. Also the imperative of the same verb. ఈ or యిచ్చు Give thou ఈండి or ఇవ్వండి Give ye. It sometimes, is a contraction for ఇవ్వను I will not give, thus పోవనీజుమ్మ i. e. పోనివ్వనును బా. BD. 5. 83. 595.

ఈండ్ర n. s. The name of the caste ఈండ్రవాండ్లు who draw the palm-wine ఈండ్రవాడు a toddy man ఈండ్రది a woman of the same caste.

ఈకడ Poetical for ఇక్కడ q. v.

ఈకు Give not thou. For ఇవ్వకుము from ఇచ్చుట. యాకుపోకులేని beggarly destitute, disorderly, యాకుపోకులేనిదిగా in an irregular way.

ఈకుట v. n. To be inibed : see ఇంకుట. To drop off, as feathers.

ఈకువ n. s. Dampness, wetness.

ఈకె A feather, a pen, a quill.

ఈకె n. s. She, this woman. See ఈకె.

ఈక n. s. A flyపోతుటీక (from పోతు male and కట inserted) a male fly T. 4. 17. చల్లనీపాలకులు .... నిల్ల హమె. ప్పుగ పోతుటీకయిన్ బాలయగ నియ్యరంజిపు. Princes would if possible, keep out male flies from their seraglio. This expression is common in poems.

ఈక or ఈకా Part for యివ్వండా giving.

ఈకపులి n. s. A spider : literally a fly-tiger.

ఈని n. s. Giving donation, gift. M. XIII. 5. 88. IV. 2. 207. యాగులు Gifts. M. XII. 6. 136.

ఈగు Under. This is the p|| of ఈగుట.

ఈగుట v. n. To fail, lose : submit, (compare. పీగుట.) To perish. ఒడుగుట, పిడుగుట, దిసిపొవుట To be crushed. వత్తుడుబడిపోవుట A. 5. 122. In R. 2 105 నొడ్డునిగంగ Ad sterility-tem removendam : that barrenness may be done away. యాగెదరాకటితే. Hari Vams. 1. 23. They perish with hunger.

ఈగుట v. a. To enter, penetrate. ఇంచునిల్చునివారినిగ నేల Bhallana 2. 50. Why lie to perish at

Cupid's feet, or, be a victim to love? నానిహారంగమోని Vasu 2. 91. entering. To give, bestow. Naish 4. 11. నీ! పానియ్యముననఘ్యుపాద్యమోని Here each line exemplifies it. To do away, పాగొట్టుట Parij. 2. 90. (This is better spelt పీగుట) M. Anusa 2. 270. M. 3. 5. 308. To return good for good, or evil for evil ఈనిని wreaking his spite. BRY. 2. 168. బన్నమునిగుడు BRY. 849. I will revenge my loss.

ఈచ adj. Lank, lean, withered, mishappen.

ఈచబోవుట To fall away, become lean.

ఈచుకపోయిన adj. Lean, withered, flabby. HD. 2. 933. BD. 8. 1127. కుప్పించిపోయిన.

ఈచుట v. n. To shrivel, wither, dry up.

ఈటిబోవుట v. n. To dry, waste, sink as a lake see ఈచుట.

ఈకె n. s. A dart a spear. T. 5. 110.

ఈకేపు On this side, hither. (See ఆకేపు.)

ఈకేరుట v. n. To cool or lose its heat as food.

ఈచ Here. See యిక్కడ. Anir. 3. 59.

ఈడంబోవుట or,—డబో—To retreat, retire, తగ్గుట M. 1 1. 136 M. 14. 4. 68. T. 2. 160.

ఈడి Small ఈడుముంర a small cup.

ఈడిగిలుట v. n. To halt, be weary. ఈడిగెలబడుట To hang back, linger, be reluctant. Chenn. 2. 42. Parij. 2. 62.

ఈడిగెవాడు n. s. A toddyman, or arrack drawer. These people, though Telugu, often speak the Hala Kannadi language.

ఈడితము adj. Lauded, praised, commended.

ఈడిపించుట or ఈడ్చించుట To cause to draw. See ఈడుచుట To drawl, prolong.

ఈడిబంతాడుట To ruin, crush, destroy. చిన్నపుచ్చుట L. 2. 295.

ఈదు He will not give. See ఇచ్చుట. Bhasc. 9. 93.

ఈదు As an affix answers to వాడు a man కుచ్చరిడు or కుచ్చరి a potter సాకీడు or సాలెవాడు a weaver కన్నడిడు a native of the Kanadi country వ్రావిడిడు a Tamil man వాసకీడు a cook.

ఈర్ష్య n. s. Equality, age, time of life, puberty: *యీర్ష్య* equal. రెండుమేండ్లవాడుగల two years old.
యీర్ష్య n. s. She is beyond the age for marriage. *యీర్ష్య* Nubile, grown. ABA. 3.
141. Resemblance, similarity, proportion. A match, a rival. *ఈర్ష్య* చాలిన or *యీర్ష్య* వచ్చిన.
Grown, adult. *యీర్ష్య* చాలిన or *యీర్ష్య* చాలిన un-grown, raw, infantine.
ఈర్ష్య n. s. Similarity, equality.
ఈర్ష్య v. a. To pull, haul, drag. కండ్లు లాగుట
యీర్ష్య కొనిపోయినవి His eyes are sunken.
ఈర్ష్య v. a. To equalize, to compare.
ఈర్ష్య or **ఈర్ష్య** n. s. Pulling, dragging, impetu-
 tus, hard breathing. A stitch in the side, the
 contraction of a limb. *నీళ్లు నిండాయాళ్లు గావు*
నీటి The water runs here with a great draught.
కొమ్మయీర్ష్య కిందకట్టి నాడు He is in great di-
 ficulties. *ఈర్ష్య* the పొదికట్టు or sill; the side
 post of a door.
ఈర్ష్య v. a. To mortgage.
ఈర్ష్య n. s. A pot used as a milking pail.
ఈర్ష్య adj. Unripe, raw. Proecious, prema-
 ture.
ఈర్ష్య n. s. Classification, sorting. Portion?
 share?
ఈర్ష్య adj. Ripe, mature.
ఈర్ష్య n. s. The name of a certain tree. A core or
 inner division of an orange &c.
ఈర్ష్య or **ఈర్ష్య** n. s. Rushes, bulrushes. The
 roots are called *పట్టి* పట్టి. Some deny this. See
ఈర్ష్య.
ఈర్ష్య v. n. To be effected, completed, attain-
 ed. To come to maturity. *ఈర్ష్య*. Ripe, ma-
 ture.
ఈర్ష్య v. a. To effect, complete, fulfil, accom-
 plish. L. 5. 82. *యీర్ష్య* హాదేర్ష్యివా if you will
 only get me through this distress.
ఈర్ష్య * Glorious, noble. BD. 6. 349.
ఈర్ష్య To be supine, on the back. Chenn.
 2. 42.
ఈర్ష్య See *ఈర్ష్య*.

ఈర్ష్య adj. Of the date. *యీర్ష్య* A date tree.
యీర్ష్య toddy, date tree wine. *యీర్ష్య*
 Dates. *యీర్ష్య* date fibres. *యీర్ష్య*
 a wicker box.
ఈర్ష్య n. s. Swimming, yeaving, bringing forth
 young (only applied to brute creatures.) *యీర్ష్య*
కాదు a swimmer. BD. 3. 2279. *యీర్ష్య*
 A canoe, a raft, a float. *ఈర్ష్య* To swim.
యీర్ష్య To swim or float.
ఈర్ష్య, **ఈర్ష్య**, **ఈర్ష్య**, **యీర్ష్య** He, this
 man.
ఈర్ష్య * Plague, pest, nuisance, evil, particularly
 of rats and drought.
ఈర్ష్య n. s. Wind, breeze. Kr. Ray. Vij. 4. 41. *ఈ*
ద గాలి a storm, a violent wind. Velag. 3. 187.
ఈర్ష్య Stormy, violent.
ఈర్ష్య See on పదార్థం.
ఈర్ష్య, or **యీర్ష్య** She does not give. Bhasc §
 100.
ఈర్ష్య A tree called కలనంద, or, రోమణము.
ఈర్ష్య v. a. To accomplish, to deliver (in child
 bed.) *ఆ* పుట్టినియ్యాచి నారు They delivered
 her.
ఈర్ష్య v. n. To swim.
ఈర్ష్య adj. Stormy, tempestuous, violent.
ఈర్ష్య v. n. To swim, plunge. *చారిద్రము*
నేలముద్రమునందు యీర్ష్య I am
 plunged in a sea of troubles.
ఈర్ష్య * or, **ఈర్ష్య** * Such-like, similar.
ఈర్ష్య See *ఈర్ష్య*.
ఈర్ష్య n. s. The long grass of which brooms
 are made.
ఈర్ష్య Lower, base. *ఈర్ష్య* Grain of an infe-
 rior quality.
ఈర్ష్య Shall not I give? for *యీర్ష్య*. A. 6. 150.
ఈర్ష్య * Inferiority, degradation.
ఈర్ష్య for *యీర్ష్య* That will not give. Neg. p|| of
యీర్ష్య... *యీర్ష్య* the not giving. B. 3. 617.
ఈర్ష్య n. s. Bearing, calving, foaling. *ఈర్ష్య*
 n. s. A cow about to calve.

- శుభి** v. a. To produce (as fields of grain.) To
yeen or bear (young.) To give forth, emit,
(sound, or splendour.) ఈన గానిన క్కలపాలు all
my care was thrown away. మెరుగులనిన Emit-
ting radiance. నేలయనినబడమున They flock-
ed together as though the earth calved. Raja
Sekh. 1. 157. (See Milton, P. L. 7. 463.)
- శునె** The centric fibre in a leaf. వేళయినెలు
withes or twigs of the repa tree.
- శునెగాజులు** Name of a game among girls.
- శుని** n. s. The dung of flies: which is supposed
to turn into nits. A nit. ఈపెకట్టు a lump or
mass of nits. ఈపెకట్టిన fly blown.
- శుని** This woman, she: applied to superiors on-
ly. See ఆని.
- శున్దు** * n. s. Will, desire, volition.
- శున్దుకము** * adj. Desired, hoped. n. s. Desire,
wish.
- శునిరి** or—ని—adj. Useless, unprofitable. యాని
రిన్దు a ninny, a noodle.
- శునిది**, or—ది She, this woman: See ఆనిది.
- శుని** The not giving. బానినికి To prevent his
going. M. XII. 6. 86. కానిని Refusal, check.
R. 6. 44.
- శునిరి** Wet, moist. C.
- శుని** She, this woman.
- శునిని** pro. He, this man.
- శునిని** or శునిని She, this woman.
- శుని** n. s. The inner flesh. The core of the heart;
the flesh of inwards of an animal. A spindle or
shank for winding thread.
- శునితార** Here and there, this way and that, that.
M. Dro. 3. 57. తీర్చుకూడనిది, ఈగూడనిది. OG.
చెచ్చుకన్దులు D. ఈతారలు More or less:
some.
- శునిము** Genit. శునిము plu. శునిములు, శునిములు A
bush, clump, bower. పొద. M. Sal. 2. 60. G. 8.
114. HD. 1. 1551. ఆయనిమరుంగున Be-
hind the bush.
- శునిలు** See ఇ.—
- శునిలు** You, yourselves. See. ఈరు.
- శునినిము** Spite, malice. ఈర్ష్యము, క్రోధము.
- శునిక** or కె A sprout, shoot. యానికెకొనుట To
sprout, to arise (as love) R. 6. 44. 4. 115. ఆ
తికయను.
- శునితము** * adj. Uttered, said, told.
- శునిరు** For ఇన్దురు They do not give. See ఇన్దురు.
- శుని** n. s. A nit.
- శుని** pro. For యారు. You. M. 1. 4. 239.
- శుని** adj. K. Low, mean. ఈరెలుగు a low note, a
voice. ఈరెంచ Slight warmth.
- శునికెన** or ఈర్ష్యన n. s. A comb, for extracting
the nits or lice.
- శునిరేడు** Fourteen. A hurdle on which a corpse
&c. may be dragged.
- శునిర్చుట** v. a. To comb out nits. To louse.
- శునిర్చన** See ఈరుకెన.
- శునిర్చము** * n. s. A sore, a wound.
- శునిర్చము** * n. s. Spite, impatience, envy, ill will,
malice, intolerance.
- శుని** n. s. Whistling, (See యెల) The same word
is used for mewling, hissing, and lowing.
- శుని** * The name of a certain country.
- శునికరుచుట** v. n. vide ఇనికరుచుట for which this
is the better word. To retain life, to set, or
gnash the teeth. పంపుకట్టిగాకరుచుకొని.
- శునిగడ్డ** A vulture.
- శునివిచుచుట**, or శునివేచుచుట v. n. To whistle.
- శునిలా**, శునిలాగు, శునిలాగున adv. Thus, so, in this
manner.
- శునిలాటి**, ఇలాటి Such as this.
- శునిలాపికపటి** A torch: a sort of fire work.
- శునిలుగుట** v. n. To die, perish. చెచ్చుట. R. 1. 184.
M. 2. 1. 167.
- శునిపు** n. s. Respectability, honour: character,
modesty, Vasu. 3. 106. మానము, అభిమానము.
A. 5. 74. శునిపులందు honourable women.
- శుని** Thou, thyself. See నీవు. The final A is inten-
sive. R. 2. 291.
- శునిల** See ఇటివల. . . శునిలావల On this side and
on that. BD. 4. 996. metri. gr.
- శుని** Giving, liberality.
- శునిది** This woman.
- శునిని** n. s. Wetness, moisture.
- శుని** Thou. See నీవు. The initial N. is often
dropt in versc. M. 3. 2. 35. T. 4. 25.

ఈత for యియ్యత Thou dost not give. A. 4. 126.
 ఈతర, or ఈతరన్ May he bestow! This is a
 poetical phrase. T. 1. 1. UR. 4. 242.
 ఈవెడ, ఈవె She, this woman.
 ఈవాన * n. s. A title of Siva, regent of the north
 east.
 ఈవాన్యహమి n. s. A burning place, ground where
 bodies are burnt: so called because it is at the
 north east of the village, and Siva is the god
 of that quarter.
 ఈవాన్యమూల * The north east.
 ఈజుడు * Master, owner.
 ఈజుడు ఈశ్వర * n. s. A title of Siva: a master.
 ఈశ్వర వేరు * Indian birthwort (aristolochia In-
 dica) an aromatic plant: H. 4. 12. శ్లోచ.
 ఈశ్వరి * An epithet of the goddess Parvati.
 ఈశ్వరుడు "The supreme ruler of the universe:
 God. It is applied to all divinities but in mytho-
 logical and popular signification it mostly de-
 signates Siva. Also, the liberated spirit. A name
 of Siva: especially in a compound: when the
 image meant is a *linga*: as Visvesvara, Ramcs-
 wara &c." W.
 ఈమనము * Love, desire. ఈమనత్రయము * n. s.
 The three strongest affections of mankind viz.
 చాత్రేమనం, నిత్రేమనం, శ్రుత్రేమనం love of his
 wife, his wealth, and his child.
 ఈమత్త * adj. Slight, small, little, trifling. ఈమ
 త్తేదము a slight difference.
 ఈమత్ * adv. Lightly, slightly, a little.
 ఈమిక * n. s. A reed for writing, a painter's bush,
 a pencil.
 ఈన Dislike, hatred. Velag 3. 143. 150.
 ఈన Minute, very small.
 ఈననీచుట or —నీచిం— v. a. To hate, abhor, or
 dislike. యెర్రగ న్నేరువూలనీచింక Outblush-
 ing the rose. R. 3. 134. Parij. 3. 22.
 ఈననీచు n. s. Dislike, hatred. T. 4. 33.
 ఈననీచు The porcupine fish (diodon Hystrix.)
 It is nearly globular and covered with prickles.
 ఈననీచు, ఈననీచుట To pine, shrink. పుష్టిచ
 కు Kanchi H. 2. 183. పనికరసూర్యావారలచ్చ

టికి బనిమరలినప్పినవిగంపిసరపానికపూసగుచ్చిన
 తెరంగున నెరింగి ఇ||.
 ఈన n. s. Dislike, anger, disgust. HD. 1. 1458.
 M. XII. 1. 24. Vasu. VI. 90. It is supposed
 to be derived from ఈనన్.
 ఈన * Wish, desire, inclination.
 ఈనము * Sight, seeing, vision. Energy or
 creative will. Also, See ఈనము.

ఉ

ఉ The vowel U, as sounded in *put*. The
 word ఉ puli, a tiger, is sounded like
 the English word *pulley*: or as oo in *foot*. 2.
 The initial form ఉ is used in dictionaries and
 in poems: elsewhere ఉ wu is used: the sound
 remains unaltered. Thus ఉక్కు ukku, steel, is
 written ఉక్కు. 2. In common writing the vowel
 ఉ is shaped అ which in obsolete Telugu was
 a shape of the letter R. The character ఉ|| or
 అ|| in common business is used as a contrac-
 tion for ఉత్తరము an answer, as ఉ|| means a
 question. 4. Many Telugu words use A or U
 at pleasure: particularly in the second syllable
 Thus వాలు valuga or వాల valaga తరచుట
 or తరుచుట చందుమామ or చందమామ బుడములు
 ముడుములు పెరగు or పెరుగు వరస or వరస ఆట
 క or ఆటుక తరుము or తరము తలకరించు or తలు
 కరించుట. If one of these forms does not occur
 we must look for the word with the other spell-
 ing. 5. In some Telugu compound words, a
 final U is sometimes dropped, though the next
 word begins with a vowel: thus చేటుపాటు
 becomes చేట్టాటు. 6. ఉ, or యు, or ను is a sign
 of the conjunction. Thus ఇదియు అదియు
 idi—yu adi—yu: both this and that. వాడున్న
 ఓడున్న vādu—nnu, vidu—nnu. Both that man
 and this man. ఇదియు కాక కాదు. Anir. 3. 57.
 nor can this be a dream. Sometimes it is used
 only after the last word: as వాడున్ను.
 He and I. Elsewhere it is attached only by the

first word; thus కాంతామణియును నంద్రుడు. T.

4. 10. It is used with verbs : as నేనురానూ లేదనిననూ లేదు I neither went there (to the wedding) nor heard of it.

ఉ or ఉ|| In poetry denotes a stanza in the metre named ఉత్పలమాల.

ఉంకించుట v. n. To start : to spring. YD. 2416.

ఉయ్యరశక్తిమై యుంకించియెగ్గి he collected all his force to spring. In T. 2. 101. కనకాంశ ను శేర వైకంఠముంకించి వెనకబడితిమటయనుచు. తెరచు|| In Vijaya 2. 27. శయ్యకశ్చుద్భవనాద్విటుక్కాశించననుంచుబయలునటగమకించు. To start, as in surprise. = ఉంకిడట.

ఉంకుటుంగరము A ring. H. 4. 201. described as a wedding ring.

ఉంకువ n. s. A dowry, a wife's portion. M. 3. 3. 120. Also, a rest, resting place, a support. BRS. 26.

ఉంకటము A sort of shoe ? a shoe latchet ?

ఉంకరము A ring, a finger ring. R. 6. 17. 8.

ఉంకరశ్రుతిలు the ring finger, or third finger. Sucas. 2. 262.

ఉంకరి n. s. A disease amongst cattle arising from their grazing on the sprouts of జొన్నలు as in England they are injured by eating clover.

ఉంకుక A sound imitative of the first sounds an infant utters. Sar. Dwi. 52.

ఉంచి See on ఉంకి contracted for నుంచి q. v. తనుచుది he of himself.

ఉంచికొనుట or ఉంచుకొనుట To keep for himself, to keep a mistress, to entertain in service.

ఉంచుట (Causal of ఉండు to be : or dwell.)

1. To place, put, set, lay, keep, deposit, appoint, retain, preserve, reserve. 2. To cast (a glance.) 3. To let, hire for rent, farm out. 4. To lay out money. 5. To bargain for, stipulate. 6. To bestow or give in marriage. 7. To produce young or fruit. చెట్టుక్రొన్ననలుచె the tree produced young buds. 8. To leave to itself, let alone, put out of view. To differ, postpone. ఆమాటలువుంచు Leave off these assertions. 9. To fix or imprint (a kiss.) 10. To preserve. మతిలోవుంచుట To bear in mind.

11. To leave to an heir. 12. To feel or entertain love. అదివుంచుడి Be it so : I grant that. తమరుదయవుంచవలెనని your honour will not forget me : a phrase for farewell : or, "your most obedient servant."

ఉంచ్చము * n. s. Gleanings. ఉంచ్చపుత్తి * Living on alms.

ఉంబ్బితము * అనగా, సాంద్రమైన, నిండిన Fill-ed, full. A. 6. 131. I. 153.

ఉంట i. c. ఉండట q. v. Vasu. 5. 23. చెప్పరాకుంట. KP. 1. 96. your being unable to tell the story.

ఉంట, or ఉండ A lump. A pellet, earthen ball, a marble. A pill or bolus : a comfit : a lump of tamarinds or cowdung. ఉంటియి A pellet-bow. ఉండవీట్లు నేయుట To ballot. ఉంటనూలు A bottom or ball of thread. కొబ్బరిఉండలాళ్లు A sort of cake.

ఉండకట్టుట v. a. To settle, ascertain, verify, look to, take care of. To destroy.

ఉండగొవి A rod, a staff: లాతము. OG.

ఉండచూచుట v. a. To survey, muster, overhand. కూచుకూత్రమువుండచూచుకొని Looking only for payment of his hire.

ఉండమి. (negative noun of ఉండుట) Absence : the not being there. M. 3. 1. 157.

ఉండొళ్లకొందుక See ఉండ్రము.

ఉంకిPast p|| of ఉండుట. (As an affix,) by, through. Or, హుంకి q. v. a poor's box.

ఉంకించుట (causal of ఉండట.) To stop, place.

ఉండుట v. n. To be, exist, live. See లేడు. 2.

To reside, dwell. 3. To remain, stop, stay. 4.

To last, endure. 5. To keep still, stay quiet ;

continue. 6. To wait. ఉంకిపోవుట To stand

over, remain, as a surplus. 7. Governing a da-

tive (as, *uror est mihi*, I have a wife) it means

to have. నీకులేవిలేదా have you no sense to

నాకుభార్యవుండగా as I have a wife. 8. Else-

where the nominative is used : as in *Vema* క

నకమపున్నవాడు He who possesses gold.—To

keep a feast. Thus విజయదశమివుంకినారు they

kept the feast so called. తలనమమిలేదు He

had nothing on his head. ఉన్నమాటయది This

is the fact. ఉన్నరూపము The true form. Rea-

lity. నేనుతిరువోడిదిసమయమున I remained there ten days. వాడు [యింట్లో] వున్నాడా is he at home? దాడంద్రి వాడువున్నాడా is your father well? i. e. is he alive? ఉన్నట్టేవుండి suddenly, just as they were. The sense varies with the form as ఉన్నారు they are; but వుంటారు they dwell. లేవుదాకవుంటారు will they remain till to-morrow? ఉంటారు yes. ఉండరు no. అక్కడవున్నారా are they there? ఉన్నారు yes: లేరు no.

ఉండ్ర or ఉండ్రము n. s. A ball.

ఉండ్ర or ఉండ్రది adj. Round.

ఉండ్రకాకు n. s. A bramble with hooked thorns.

ఉండ్రములు, ఉండ్రాలు, ఉండ్రాళ్లు n. s. Biscuit balls offered to gods and particularly to Ganesa. ఉండ్రాళ్లకుంక: X or ఉండ్రాళ్లకడై a feast kept by women who pay their vows thus The date is భద్రపదమహాశివరాత్రియ Bhadrarajala Bahula Taddiya.

ఉంద్రి Undri. They were. R. 2. 125. For ఉందిరి from ఉండులు.

ఉండువు * n. s. A rat.

ఉండువము n. s. Keeping. కా? వాడువుండువములో వున్నవాడె who was kept by the celebrated poet Calidasa.

ఉండుదు adj. Kept.

ఉంబ n. s. The loving (of oxen; an imitative.)

ఉంబన * అనగా ముంచడము n. s. Sinking, depressing. A. 2. 75.

ఉంబి = ఉంబియ్యకడ.

ఉక్కు n. s. Heat, closeness, contracted from the verb ఉక్కుకుట.

ఉక్కుగించుట, ఉక్కుగించుట or ఉక్కుగనుట v. a. To crush his pride: To humble: to dishearten.

ఉక్కుగనుట v. To sink or faint. To be disheartened.

ఉక్కురి Weakly. See ఉక్కు and అక్కి.

ఉక్కురుట v. n. To ebb, strength to be exhausted, to faint. ఉక్కురించుట To cut the throat (this is now a vulgar phrase.) ఉక్కురిగి Being ruined, సామర్థ్యములేకపోయి.

ఉక్కుళము n. s. The vanguard, pickets round a camp.

ఉక్కించుట Error for ఉక్కించుట.

ఉక్కిదము Joke, jest—ఉక్కిదము. OG.

ఉక్కిరిచిక్కిరి గావుండే Close, suffocating, oppressive.

ఉక్కివము n. s. Baseness, vileness, cruelty. కళలుము, కుశ్చిలము. M. Santi 2. 369. adj. Vile, base.

ఉక్కివ్ర. M. 2. 161. ఉక్కివుడు n. s. A wretch or rascal. M. 5. 1. 28. 2. 51.

ఉక్కు n. s. Steel, strength, vigour, potency, pride. BD. 5. 281. తెలఁగుక్కు A very tough sort of steel. R. 5 197. ఉక్కుతీగ n. s. Steel wire. ఉక్కు

తనయ n. s. A bit of steel, a heart of steel, a brave, sharp or active man. ఉక్కుసున్నము n. s.

Ashes of calcined iron: scorie; calx.

ఉక్కుర n. s. Maccaroons, or sugar cake.

ఉక్కులుడు Wretch, cruel man. DRA. 289.

ఉక్కుము * Spoken, said, uttered.

ఉక్కి * n. s. Speech, speaking, a word, an expression.

ఉక్కుము An age (ముక్కుము. *)

ఉక్కుది n. s. The Telugu new year's day. From ఉక్కుది *.

ఉక్కు adj. Tight, fast. ఉక్కువట్టుట v. n. To determine? Kalah. 3. 122. ఉక్కుపోవుకొనుట v. a. To resolve on starving?

ఉక్కుపించుట, ఉక్కుపించుట v. a. To use, to utter (language or expression.) To remember, bring to mind. To mention, speak of. To use or calculate in the head without writing. To utter notes: to trill or harmonize. M. XII. 6. 368. T. 3. 332.

ఉక్కుపించు or, —లిం— n. s. Elocution, voice, argument.

ఉక్కుము n. s. A cord or suspender, attached to any thing, for the purpose of carrying it about.

ఉక్కుడుట To tread to pieces, destroy.

ఉక్కుంచుట v. a. To weave of a close texture so that there be no interstice between the threads either of the woof or warp. Also to flatter or laud? భూషించుట.

ఉష్ట n. s. A wrinkle or plait in cloth. Confusion.
 A drink for infants of castor oil and the nurses milk. Also spelt ఉంక.
 ఉష్ట v. n. To alight, descend, dismount. ఉష్టలు See ఉష్ట.
 ఉష్టలుబాదట v. n. To be confounded, confused, run into a knot, in spinning or twisting. To be entangled, to run into wrinkles.
 ఉష్టనది Knotted.
 ఉష్టనగా adv. Unexpectedly. Frightfully.
 ఉష్టలుబాదట To be in a fright, or confused.
 ఉష్ట, ఉష్టి = ఉష్టి.
 ఉష్ట * adj. Angry, wrathful, fierce, furious, violent, cruel. ఉష్ట, or, ఉష్ట Fierceness.
 ఉష్టించుట * v. n. To be enraged.
 ఉష్టానము n. s. A store house : pantry, a treasury. ఉష్టానపువాసు, ఉష్టాన, ఉష్టానకుడు A steward, a butler, a storekeeper, a treasurer. Headman of a village; or village bailiff. (so called at Mangalore.)
 ఉష్టానము * n. s. 'Fierce-eyed,' an epithet of the god Siva. ఉష్ట * n. s. Fierce : an epithet of Siva.
 ఉష్ట ఉష్ట ఉష్ట A cry like Hurra, Huzza ! Also used when lifting a corpse.
 ఉష్టము * Free gift; gratuity; donation, a present.
 ఉష్టము * adj. Proper, agreeable. Free, gratis, for charity. ఉష్టముగా adv. Freely, as a gift, of his own pleasure, fairly, by fair means, without money or price. ఉష్టజ్ఞ * Knowledge of what is right. ఉష్టవంతుడు A prudent man : a man of foresight.
 ఉష్టమమము v. To sob, moan. ఉష్టమమి (anuk) suddenly; flashing briskly.
 ఉష్ట n. s. Piss, urine. ఉష్టనూలు Filthy language. ఉష్టబోయుట v. n. To make water.
 ఉష్టము * n. s. The zenith, the meridian, the vertical point in the sky. ఉష్టము * adj. Vertical, high, tall.
 ఉష్టించు * adj. Quick, hasty, sudden in temper.
 ఉష్టించుడు, ఉష్టించేవాడు. D.
 ఉష్టమి A jade, a slut, a vixen. HD, 2. 1091.

ఉష్టము, అనగా అడుచానోకకట్టు. D.
 ఉష్టించుట v. a. To pronounce, articulate : recite, say.
 ఉష్టానము * n. s. Routing, driving away. ఉష్టానముచేయుట * v. To exorcise, drive out, (evil spirits.) [recitation.
 ఉష్టారము * n. s. Pronunciation, utterance, ఉష్టవచనము * adj. Diverse : not of one sort.
 ఉష్టవచనముగా * adv. Up and down, high and low. నన్ను ఉష్టవచనముగా పిలిచినాడు he called me all sorts of names.
 ఉష్టి n. s. The crown or top of the head.
 ఉష్టింక or ఉష్టిక The gigantic swallow wort : HK. 3. 70. ఉష్టింక = అల్లర్లకము. Rox. 1. 571. వికారము. D.
 ఉష్టిబిరె, or, ఉష్టిరే Hey ! hiss ! a word used in setting a dog on to fight. BD. 7. 55.
 ఉష్ట n. s. A slip-knot, a noose, a halter. Vish. P. 8. 410.
 ఉష్ట v. a. (For ఉష్ట v. a.) To take, seize, draw. ఉష్టమై he cried avaunt. M. 9. 1. 314.
 v. neut. To rush. M. 4. 5. 194. కూడుట. D.
 ఉష్టేశ్రవము or ఉష్టేశ్రవశక్తి * Name of the horse of Indra. [meridian.
 ఉష్టము * n. s. The zenith, the vertical point or ఉష్టానము * Error for ఉష్టానము *.
 ఉష్టిప్తము * n. s. Spittle, the leavings or fragments of the table. ఉష్టానము a bee's leavings, i. e. wax.
 ఉష్టానము * adj. Swollen, turgid.
 ఉష్టానము * adj. Self willed, perverse, unrestrained. అడ్డములేనిది. D.
 ఉష్టేషము * Loftiness. Error for ఉష్టేషము.
 ఉష్టయము, or, ఉష్టయము * n. s. Height, the highest point : exaltation. అఖిల ఉష్టయఃకీర్తన హేతుః Great exaltation leads to downfall.
 ఉష్టేశితము * n. s. Breathing. Dasav. VII. 91.
 ఉష్టానము * n. s. Breath, breathing, a sigh. యోగపూరిత. D. జలం ఉష్టానము A sough or drain. A. 4. 194.
 ఉష్టానశిరోధము, * i. e. ఉష్టికిట్టు n. s. A stoppage of the breath from stitch or other bodily pain.

ఉజ్జ n. s. Guess, estimate. From ఉహ.

ఉజ్జించుట v. a. To cease from, lay aside, desist from. విడిచిపెట్టుట. D.

ఉజ్జనచేయుట The same as బుజ్జించుట.

ఉజ్జయిని n. s. Ujjain or Oojein or Ougein in Malwa: once the capital of the Maharata chief Saindhya. (Scindia.)

ఉజ్జాయంత్ర n. s. Conjecture, guess, estimate.

ఉజ్జి A match, a rival.

ఉజ్జివేయుట To match: to pitch against each other.

ఉజ్జీవనము * Animating, inspiring with life, vivification. ఉజ్జీవించుట v. a. To vivify.

ఉజ్జీవిక * Desirous of life. జీవికమిచ్ఛకల. G. 5. 166.

ఉజ్జవకలు Pumice stone.

ఉజ్జ్వలించుట * Bursting forth, betrayed, manifested, as any passion.

ఉజ్జ్వల * adj. Left, abandoned.

ఉజ్జ్వలము * adj. Splendid, radiant. ఉజ్జ్వలాంశ * adj. Lovely in form.

ఉటంకము n. s. Summing up, stating, citation.

ఉటంక adj. Clever, active, ready, nimble, brief.

ఉటంకించుట v. a. To note, make a note, or abstract of; to note down as a memorandum. To state, cite. To sum up or abstract.

ఉటంకితము Vivacity, briskness.

ఉటము * n. s. A hermitage: a cell formed of leaves. కణికాశాల.

ఉట్టి plu. ఉట్ట n. s. A fibrous network sling, in which pots &c. are suspended from the beams of the house: or from a stick thrown across the shoulder. కలిహాసిన వెనకనుట్టికనుగొననేల To long for the lesser after getting the greater. Shutting the stable door after the horse is stolen. ఉట్టాదిశబదవచ్చింది It came down by the run, it fell down flat, it came upon him like a clap of thunder. చింతపండుము: క్షల్మంబు The fibres inside a ripe tamarind.

ఉట్టిరేలు n. s. A rivet.

ఉట్టిరేడుట v. n. To start forth. To be manifested, as a passion.

ఉట్ట n. s. Salt land; fit for the manufacture of salt. ఉత్పకట్టి. D.

ఉట్టుట v. n. for ఉట్టు To be born.

ఉట్టనడియములు n. s. plu. A rich dish, a kind of polao of rice and spices. వానిసాము త్రువనకి యముగా సాట్టోవేసుకొన్నాడు He took that man's property as quietly as he would have eaten his dinner. It was nuts to him.

ఉట్టరై or ఉట్టరండుక See ఉట్టి.

ఉట్టబూడి or బూడి n. s. A certain plant.

ఉట్టు The plural of ఉట్టి q. v.

ఉడక పెట్టుట To boil. To scour silver by boiling it with tamarind juice to take off the tarnish.

ఉడవ A sort of fish. Russel, plate 67, called Gerres mentosus, a species of Zeus.

ఉడికించుట v. a. To dress or cook victuals, to boil, to place on the fire. To debase, disgrace. L. 7. 120.

ఉడికించుట v. n. To be distressed or hurt.

ఉడికించుట To annoy.

ఉడికిలుట v. a. To feel sore or hurt, to wince or be annoyed.

ఉడికిళ్లు n. s. Torment, pain.

ఉడికము n. s. Service, a job, a task, slavery: domestic service. or, ఉ.—

ఉడికి, ఉడికిచేయుట To do at intervals. See ఉడుగుట.

ఉడిగించుట v. a. or ఉడిగింపుచేయుట To weaken, or lower or starve. To loosen. To turn out, cause to leave, quit &c. to check, stop, bridle.

ఉడివోలుట See ఉడుగుట.

ఉడిచుట v. a. To do away, renounce, (shame.)

ఉడివోలుట or ఉడిపొలుట v. n. To become blunt, to fail, to be spoiled. ఉడిపొక or ఉడివోక Failure, blunting. ఉడిపొని Incessant, un-failing.

ఉడిపొక Patience, gentleness.

ఉడు * A constellation or lunar mansion.

ఉడుచారము The glomerous fig tree—మేడిచెట్టు
more commonly spelt—దు.—

ఉడుకపోవుచు It is sultry (from పోయు to pour.)
To be oppressed with heat. The weather to be
close and oppressive. To pour into a pot in or-
der to boil.

ఉడుకొడించుట (from ఆడించుట To cause to play.)
To roast, plague, joke, vex one for amusement.

ఉడుకు n. s. Boiling, ebullition, bubbling, whe-
ther caused by heat or the gush of water: heat.
కండ్లులకుడుచుచు My eyes smart or burn.

ఉడుకు adj. Hot.

ఉడుకుట v. n. To boil, to bubble with heat, to
seeth. To be hot, feverish from heat, to boil
with rage. ఉడుకుట పెట్టుట To irritate, make
his blood boil. ఉడుకుచుట్టుట To simmer or be-
gin to boil.

ఉడుగలము * A constellation. ఉడుగలదీపి * The
heavens.

ఉడుగర n. s. Any present given to a bride or
bridegroom, during the celebration of their
marriage. A. 6. 190.—కట్నములు. Swa. 5. 123.
Das. 2. 126. A. 6. 189.

ఉడుగుట v. n. To fall away, grow thin, lean or
emaciated, decrease, to be cast off, to be re-
moved, as a stone or chain: to be exhausted.
To pause, halt, stop. To cease, abate, leave,
quit, or relinquish anger. To cease or depart
as desire. To be shaken (as a resolution.) M.
2. 2. 126, కానుపు ఉడిగినది Breeding has ceas-
ed. ఉడుగక Ceaselessly, incessantly. All at
once.

ఉడుగుపోతు A shrew.

ఉడుర, ఉడుతా A squirrel. ఉడుతాభక్తి The
squirrel's devotion. Kuchelo. 1. 130 see DRY.
298. When Rama was building his bridge
between Ceylon and the main land, the squir-
rel came to lend his little aid: Rama in ap-
probation stroked the squirrel down the back,
which accounts for the white marks seen up-
on it. The final vowel is long or short at plea-
sure as these quotations prove.

ఉడురతి * The constellations.

ఉడురలము The Madras name for the herb mint.

ఉడుచు Scent? Fragrance? వాసన. B.D. 3. 1319.

ఉడుచుము * n. s. A float or raft. The moon.

ఉడుచుకుక్ n. s. A kind of hound. Swa. 4. 70.

ఉడుపు n. s. A suit of clothes; a dress.

ఉడుపుట v. a. To efface, to turn out, to do away,
wipe away, remove, to subtract in arithmetic.
To leave (unaltered), to stop or cease (as a
song.)

ఉడుపువ్వుము * n. s. The scentless china rose.

ఉడుమ n. s. The animal called the iguana. (గోధా;
గోధిక.) ఉడుకబిల్లి The young guana: more
correctly the lizard. When grown old, it is
called ఉడుము. In fact the two animals are con-
founded. It is supposed to be double tongued:
a deceiver is therefore compared to it. ఉ-
డుముపోయినా చెయ్యదనిండుకాని వచ్చినాడు If
you catch a guana (like a Tartar) you are
lucky if you can only get your hand out of
its grasp. See note on గోధిక, and గోధా.

ఉడుపు n. s. A lunar mansion, a star.

ఉడులేర The plant called వాయుశౌభము.

ఉడ్డ, ఉడ్డా n. s. Four, a parcel or pack of four,
an assemblage or collection, a heap or pile.

ఉడ్డాచేయుట v. a. To collect in a heap or crowd.

ఉడ్డాడించుట To palter, play backwards and for-
wards. Satyab. 1. 114.

ఉడ్డినము * n. s. Flying, soaring.

ఉడ్డుపడుచుట v. n. To be out of breath. To be
at his wits' end. To be suffocated. స్నానమందు
నీళ్లనలికి ప్రాణములు పుడ్డుపడుచున్నది The cold-
ness of the water took away my breath. పిల్లపా-
లుడ్డుకుడిచినది The infant was choked with pap.

ఉడ్డాలకము adj. Grand, fine.

ఉడ్వసిపుడు * Adonis, the moon, as "prince of
stars." R. 5. 225.

ఉణజు n. s. A sort of fish.

ఉరక n. s. The pivot under a door: a hole in the
threshold contains this pivot, on which the door
turns. ఉరకయెత్తుట To lift a door off its hinges.
See ఉత్రాపి.

ఉతిరించుట v. caus. To get washed, have it
scoured. Causal of ఉతుకుట.

ఉతుకపాత Threadbare.

ఉకుకుట v. a. To wash, scour or bleach. To drub, lick, thrash. ఉకుకుపాత A cloth new washed, ఉతకదాసకువేయుట To send clothes to wash.

ఉత్తంక * Great eagerness.

ఉత్తటము * adj. Abundant, resistless, excessive : high.

ఉత్తరము * n. s. A mass or heap అమృతోత్తరము a lump of nectar, మాసపూర్తరములు crowds of men.

ఉత్తర్వము * n. s. Excellence, superiority.

ఉత్తలతేశము The country of Orissa, for which this is still the native name.

ఉత్తళము * n. s. Some sort of weapon. ఉత్తలిక * Desire, longing.

ఉత్తలప్తము * adj. Superior fine, grand. ఉత్తలప్తదశ good fortune.

ఉత్తారము * n. s. Winnowing.

ఉత్తరము * n. s. A bribe.

ఉత్త్రము * Coming forth. Deviation : setting out. ప్రాణోత్త్రముదశలో at the moment the soul leaves the body.

ఉత్త్రము * n. s. The cormorant, ospray, or sea eagle. Hatred, detestation.

ఉత్త adj. Mere, bare, plain, actual, just, simple ; empty, idle, naked, vain, useless, downright ; in jest, not serious, not in earnest, false. ఉత్తశ్చకు. On common occasions, in general, in ordinary, between whites ; ఉత్తపాంశుని. Simple or unaggravated theft, also actual theft. ఉత్తగుర్రము A horse without any one on him : by itself, వ్రాతేవారున్ను పుత్రవారున్ను Those who write and those who do not. ఉత్తనునమ్యలు, or ఉత్తవాంక్షు. Idlers, idle folks, bystanders, unconcerned persons, ఇచ్చినశ్చకు పుంటివా పుత్రశ్చకు పుంటివా were you present when he gave it, or at some other time ?

ఉత్తందములు, ఉత్తందాలు n. s. plu. A sort of gold necklace, worn by a woman.

ఉత్తంభిత Planted, set. = పాదుకొన్న. Vasu. 6. 137.

ఉత్తలము * n. s. A earring : a tire or tiara.

ఉత్తంభితము * Set as a crown ఉత్తంభితకరదస్ ద్వము joining his hands on his head.

ఉత్తంకుడు * n. s. The chief or noblest one. చిహ్నంకుడు The cock the of crew.

ఉత్తము * adj. Dried. Dried flesh. కరకట్లు.

ఉత్తము * A good woman. Dipic.

ఉత్తము * adj. Excellent, best, virtuous, chief, principal, first. ఉత్తముపురుష In grammar the first person. ఉత్తమర్ణుడు * n. s. A creditor.

ఉత్తమాంగము * n. s. The principal member i. e. the head. ఉత్తముడు * A most excellent man. ఉత్తమార్తము * adj. Superlative, most good, best of the excellent.

ఉత్తర The 12th lunar mansion. ఉత్తరాశాద్ర The 26th mansion.

ఉత్తరము * n. s. An answer, a reply. A letter or epistle. The north. A command, ఉత్తరశ్రవ్యుత్తరములు question and answer, ఉత్తరకుమారుడు the name of a certain self conceited hero, ఉత్తరకుమారశ్రవ్యులుశుకుతాడు he is a mere braggart.

ఉత్తరము adj. Secondary, subsequent, ఉత్తరభాగము the sequel or supplement, ఉత్తరరామాయము the sequel to the Ramayan. This is a poem describing events that happened *before* the earliest occurrence in the Ramayan. In like manner the ఉత్తరహరిశ్చంద్రకథ tells what happened in the *previous* birth of the hero. Northern, ఉత్తరఖండము the northern division of the country, ఉత్తరసాధనము a further means or dernier ressort, ఉత్తరసాక్షి a subscribing witness, ఉత్తరశత్రుము the opposite party.

ఉత్తరంగము * n. s. An arch over the door frame.

ఉత్తరక్రియలు * n. s. plu. Funeral rites, obsequies, "a commemoration." The duties and rights appertaining to a chief mourner.

ఉత్తరజంఘము n. s. A gold chain, which Hindus of all ranks of classes may wear in the same manner that those of the superior castes wear the జంఘము.

ఉత్తరము * n. s. Passing, crossing.

ఉత్తరది See — రేది.

ఉత్తరశతము * The hypothesis, second part, or deduction from an argument, see ఉత్తరాధము

ఉత్తరవాదము * n. s. Responsibility, security.

ఉత్తరవాదము చేయుట * To make good or repair a deficiency. To pay the forfeit.

ఉత్తరవాది * Responsible. He that is answerable.

A respondent or defendant, a security. ఉత్త

రశభ An ulterior or superior Court. ఉత్తరాది*

The north, northern. ఉత్తరాదిదేశము The north

country. ఉత్తరాయణము * n. s. (from s. ఉత్తర

the north and s. ఆయాసము going.) The sun's

progress to the north of the equator, the

period of the year during which he is north

of it. ఉత్తరార్థము * n. s. The "second part" of

an argument being the the demonstration or

exemplification of the పూర్వార్థము or assertion

first made. ఉత్తరాషాఢము n. s. The 21st of

the lunar mansions. ఉత్తరాశంకము * n. s.

A cloak : an upper or outer garment. ఉత్తర

యము.

ఉత్తరాః, ఉత్తరాశులు n. s. The beam above

(the lintel and sill) and piece of wood

below the doorway, in which are inserted the

pivots upon which the door turns.

ఉత్తరించుట v. a. To cross or pass over. To

amputate : to sever cloths woven in one piece,

to refund, repay, restore. నీతలకాయపుత్తరిస్తాను

I will knock your head off = తుండించుట.

ఉత్తరీయము * n. s. A cloak, an upper or outer

garment.

ఉత్తరువు * n. s. Answer reply, order, or com-

mand, permission, leave, congè ఉత్తరువుచెప్ప

ట v. n. To answer or reply. ఉత్తరువుచేయుట

To order. ఉత్తరువువుచ్చుకొనుట * To take

leave. ఉత్తరువుయిచ్చుట * To dismiss, give

leave, direct.

ఉత్తరేణ or ణి or ను. The plant termed Achy-

ranthes-aspera, ఉత్తరేణిముల్లు burs that stick

to clothes : (des glouterons.)

ఉత్తరేత్తర * adv. Ever after ; at any future

time, hereafter, in course of time, gradually.

ఉత్తలము * n. s. Distress, agitation, trouble.

ఉత్తలశమట or ఉత్తలమొందుట To be in trou-

ble or agitated.

ఉత్తలపాటు * n. s. Disquiet, distress.

ఉత్తానము * adj. 1. Lying supinely, reclining.

ఉత్తానశయము n. s. * Lying on his back i. e. an infant. ఉత్తానశయిత The reclining at-

titude. ఋన్మకక్రీడావిశేషము G. 1. 126.

ఉత్తారకుడు * Saviour, deliverer.

ఉత్తాళము * Trouble, (K) Haste, precipitancy.

adj. Formidable ఉత్తాలవాలుడు he of the for-

midable sword ఉత్తాళశమట To hurry, be

precipitate.

ఉత్తంక * High, tall : big, projecting.

ఉత్తడు * A plain person : a bystander. A sim-

ple guileless creature. మేదకుడు.

ఉత్తెంచుట See ఉత్తెంచుట.

ఉత్తాసము * Effort : rising : an army : war.

ఉత్తాశము * Rising. erectio membri. ఉత్తాశము

లేని impotent. మృతకాత్తాశము Resurrection.

ఉత్పతనము * n. s. Flying, soaring, birth, pro-

duction.

ఉత్పత్తి * n. s. Birth, creation, production, origin.

ఉత్పత్తిచేయుట * To produce, create, fabricate.

ఉత్పత్తియవుట * v. n. To be born, created, formed,

framed.

ఉత్పన్నము * adj. Born.

ఉత్పలము * n. s. A water lily, a blue lotus.

ఉత్పలమాల The name of a particular metre, in

verse.

ఉత్పాటించుట * v. a. To root out, or eradicate.

ఉత్పాటితము * adj. Eradicated, rooted up.

ఉత్పాతము * n. s. A prodigy, preternatural

agency, phenomenon as an earthquake, a

comet &c. ఉత్పాతపిండము A wonderful ge-

nius, ప్రవిష్టోత్పాతములు marvels or signs in air

earth and heaven. A. 4. 300.

ఉత్పాదించుట or — ణ్ణు — * v. n. To be born, to

rise, to spring from a source.

ఉత్ప్రాశము * n. s. Satirical speech. See సో

ప్రాశము.

- ఉత్పేద * Hyperbole ; rhetorical sublimity ; high flown language : Poetical extacy. Apostrophe. "The celestial style." (Pope's Guardian, No. 4.) See Addison's Spectator, No. 419. Quarterly Review No. 101. p. 34. This answers pretty closely to what the French used to call Charades.
- ఉత్పేదించుట * To apostrophize, or describe hyperbolically. Kuchelo. 2. 78.
- ఉత్పలము * adj. Expanded, or blown as a flower
- ఉత్తాసి n. s. The upper hinge of a door : a pin or pivot, on which the door turns : the upper is the ఉత్తరాసి uttarasi and the lower the ఉత్తక utaka. ఉత్తకయెత్తి వోచుకొనుట To enter the house as a thief : by lifting the door out of this socket.
- ఉత్సాహము * n. s. Association, union The lap, the front of the thigh. శ్రీమద్భగవద్గీత Thou who art one with holiness.
- ఉత్సన్నము, i. e. ఖలమైన * Destroyed, decayed, ruinous.
- ఉత్సర్గము ఉత్సర్జనము * Yielding, relinquishment, quitting, abandoning.
- ఉత్సవము * n. s. Festivity, feast, merriment, ఉత్సవవిగ్రహము * The small metal image of a god that is borne in procession : as opposed to the మూలవిగ్రహము that always stays at home, being made of stone. స్రావణోత్సవము a feast for the nostrils. శేత్రోత్సవము A feast for the eyes.
- ఉత్సహించుట * To triumph, to rejoice.
- ఉత్సాహము * n. s. Perseverance. Glee, eagerness, mettle, spirit, jollity, daring resolution, bloom of beauty. Alacrity. ఉత్సాహపురుషుడు n. s. a man of mettle. ఉత్సాహశంకస్సుడు Sanguine, straight forward, bold, mettlesome.
- ఉత్సృక్ము * adj. Strenuous, zealously active, making exertions, earnest, zealous.
- ఉత్సృప్తము * adj. Abandoned, left.
- ఉత్పేదము * n. s. Increase, enlargement, pride Casting water, sprinkling.
- ఉత్పేదించుట * To be full, to encrease.
- ఉత్పేదము * Height, elevation, loftiness.
- ఉదము * n. s. Water.
- ఉదంచిత * Thrown up, tossed. Worshipped, honoured. Fine, grand, splendid. Dasav. VII. 157. T. 3. 13.
- ఉదంచనము * అనగా మూకుడు,
- ఉదంతము * n. s. 1 A message. 2. Tidings, intelligence.
- ఉదకము * n. s. Water. ఉదకములాడుట v. a. To bring forth a child.
- ఉదగ్రము * Great, large, high.
- ఉదధి * n. s. The sea.
- ఉదపానము * A well.
- ఉదయము * n. s. The rising of the sun or other heavenly bodies : the morning : birth. ఉదయన In the morning. ఉదయాద్రి * n. s. The eastern mountain ; behind which the sun is supposed to rise : ఉదయరాగము morning carols. The blushes of dawn. A particular sort of red silk. ఉదయించుట * v. a. To rise, get up, or arise in any sense. To begin or originated as a quarrel or an opinion. To be born. To arise or become celebrated కటిలబుద్ధిపుడయించు with malice prepenes.
- ఉదరము * n. s. 1. The belly. The waist : the centre ; లంబోదరము corpulent. A title of Ganesa. శావోదర, An epithet denoting slim, slender waisted. ఉదరపోషకుడు a belly god, one who nourishes his belly. ఉదరపోషణము * n. s. Nourishing the belly.
- ఉదరి n. s. Fright, alarm. DRB. 448. 414.
- ఉదరితము v. n. To start or be alarmed M. 3. 2. 41.
- ఉదర్శము. అనగా భవిష్యత్ ఫలము. Dipic. Future or remote consequence : future time. W. G. 10. 66.
- ఉదాత్తము n. s. A sort of quaver used in reading the Veda.
- ఉదాత్తము adj. Generous, liberal, noble, glorious. Exceeding, great, vast.
- ఉదారము adj. Fine grand, munificent splendid, ఉదారాక్షయము a close embrace or voluntary embrace. ఉదారి a generous man.

ఉదాః A friar, or monk. A certain order of Goseins, or Goswamis, of the Seik sect : they wear a conical fringed cap.

ఉదాఃించుట * v. a. To bully, to browbeat, to abuse, to disgrace.

ఉదాఃనము * n. s. Bullying, rejection disregard.

ఉదాఃనాలాడుట * To abuse or revile. To disregard. To use hard language.

ఉదాఃనుడు * n. s. A stranger, a common acquaintance. A phrase for the soul as merely lodged in the body. Sankhya Karica. verse XX.

ఉదాహరణ or ఉదాహరణము * n. s. Mention, citation, quotation, an example, instance, or illustration of any rule or precept ; allusion or reference, notice, statement, an argument. ఉదాహరించుట v. a. To instance, mention, quote, cite. చెప్పుట.

ఉదిట see ఉదిరి

ఉదితము * Spoken, said. Risen, produced.

ఉదిరి adj Fine, pure. ఉదిరిబంగార fine gold R. 7. 184. ఉదిరినెత్తములు lilies ఉదిటకూగిట in a sweet embrace.

ఉదిలము Trouble, grief, regret. —కొను or —తడు to grieve, to regret. M. 4. 2. 88. M. XII. 3. 166.

ఉదివి * The north. ఉదివీనము * Northern.

ఉదిరాము * Generous, noble, great. ఉదిరాత Greatness.

ఉదుంబరము అనగామడిచెట్టు. M. XII. 6. 108.

ఉదుకుట See ఉదు—

ఉదుటు n. s. Bigness, vigour, weight. adj. Big, vigorous, fine. గమకము, నీటు, మిటారింపు. R. 5. 294. 2. 122. A 2. 10. T. 3. 11. &c. &c.

ఉదుటుతనము Vigour, weight, fineness, bigness.

ఉదురుమిడుకు An insolent man.

ఉద్గమము * Birth, production, produced.

ఉద్గాఢము * Much, excessive, deep.

ఉద్గారము n. s. Vomiting, belching, emitting, exuding, gushing. A. 2. 92. R. 6. 24.

ఉద్గారింపు * v. a. To vomit, to belch, emit.

ఉద్గితి * n. s. A name of the metre called కంఠము.—Chanting.

ఉద్ఘాటము * Opening, illustrating. ఉద్ఘాటించుట To raise, open. To draw water.

ఉద్ఘాతము * Beginning, striking.

ఉద్ఘాపము * Reiteration, recitation ఉద్ఘాపించుట to reiterate.

ఉద్ఘండము * Violence, fierceness, as of heat.

ఉద్ఘండముగా Fiercely, hotly.

ఉద్ఘంపిత * Violence, fierceness. Bhask. § 63.

ఉద్ఘము n. s. (K.) Height : length.

ఉద్ఘరి A steep bank : నదిలోదిగేటందుకు యుక్తముకానిదరి. Dip.

ఉద్ఘరవు n. s. Mortgage of a crop not yet raised. Pledging it in payment without regard to the market price of corn.

ఉద్ఘపతి or ఉద్ఘపితి n. s. Rapidity, great celerity. Violence, haste. P. 1. 134. BRY. 3. 79.

ఉద్ధామ * Irresistible. నిరంకుశమైన.

ఉద్ధాలు] Shoes, slippers. G. X. 83. H. 121.

ఉద్ధి n. s. A match, an equal, a rival. Rivalry, equality. A bank or dam with a channel on it : into which water is pumped, to be conveyed to higher lands. ఉద్ధిచూపుట Das. 1. 11. to rival. ఉద్ధులుద్ధులుగాపోరాడి T. 5. 45. fighting hand to hand. ఉద్ధులు, శమానులు R. 1 187.

ఉద్ధి Paired, couple, side by side. Das. 174.

ఉద్ధించుట v. a. To pair, match, couple. BD. 5. 913.

ఉద్ధిప్తము * Designed, mentioned.

ఉద్ధీతము * Inflaming, enlightening.

ఉద్ధులు The grain called చాపము, మినుములు.

ఉద్ధేశము, ఉద్ధేశించుట (uddēsh—) Thus spelt to suit the metre, instead of ఉద్దేశము q. v.

ఉద్దేశము * Intent, design. ఉద్దేశించుట to intend design.

ఉద్దేశము or ఉద్దేశము * Violence, outrage, excess, bursting forth. క్రోధోద్దేశము a burst of fury. కంఠోద్దేశము the outrages committed by Kamsa. వృద్ధి.

ఉద్దేశత్వము * or ఉద్దేశి, * Rudeness, arrogance T. 5. 119. M. 9. 2. 85.

ఉద్దేశుడు * Proud, rude.

ఉద్దరణి * A ladle, a spoon.

ఉద్దరణ *] Violence, vehemence.

ఉద్ధరించుట v. a. To raise, lift, rescue, support.

ఉద్ధరిణి * A ladle, a spoon.

ఉద్ధవము * A festival, a holiday.

ఉద్ధరించి Rapidly. P. 1. 134.

ఉద్ధాతనము * Lifting, raising. ఉద్ధాపించుట to raise, lift. P. 3. 48.

ఉద్ధారము * Protection, sustaining ఉద్ధారము చేయుట To sustain : support, ఉద్ధారకుడు he who sustains or nourishes, నాకుంటుంటా ధారము చేసినారు he maintained us.

ఉద్భవము * adj. Sprouting, growing, arising.

ఉద్భూత * Shaken off, scattered, removed. = పోకొట్టబడిన Forgiven.

ఉద్భవము * Weighty, protracted, elongated.

ఉద్భూతము * Smearing with ashes, covering with dust.

ఉద్భ్రుతము * Raised, extracted, selected.

ఉద్బోధకము * n. s. Hinting, suggesting. Association, connection of ideas: exemplified thus :—చూచినాడతని నాయము the sight of this elephant reminds me of him who rode it.

ఉద్భుట * Great, exceeding, అతిశయించుట అయిన.

ఉద్భవము * Birth production, emanation.

ఉద్భవించుట or—విల్లు—To be born or produced. To be formed, concerted, or concocted.

ఉద్భవిత * adj. Splendid, glorious.

ఉద్భిజ్జము*, ఉద్భిక్తు*, ఉద్భిదము* Sprouting, germinating, shooting. A. 5. 114.

ఉద్భేదము * adj. Breaking or bursting through, as a shoot, through the ground.

ఉద్భవము * n. s. Readiness, alertness, purpose.

ఉద్భవనము * n. s. A royal garden, or park.

ఉద్భాతన or ఉద్భాతనము * n. s. 1. Peroration, closing rite of devotion: or of any penance &c. శుభాప్తి.

ఉద్భుక్తుడు, ఉద్భుక్తుడు * adj. 1. Zealous, resolved, determined. He who is ready or prepared. అక్కడికిపోవలసిన ఉద్భుక్తుడై Being about to go బాబువ్రాశుటకు ఉద్భుక్తుడై when I was going to write the letter క్రూరమైన నశరికి ఉద్భుక్తుడై with malice prepense.

ఉద్భోగము * n. s. 1. Duty, appointed work, undertaking; enterprize, exertion; activity; profession, employment, occupation, calling,

mission, service, function, trade; an office, or situation; an experiment, endeavour. ఉద్భోగము చేయుట To exercise an office. మానంద్రులను చిన ద్రవ్యముతో భుజ్యోగము చేసుకొంటున్నాను. I am trading with the money which my father left.

ఉద్భోగశ్రుడు * n. s. An officer, a functionary, ఉద్భోగి the same: one in place, a servant.

ఉద్భోగించుట * To undertake, set to do, to profess: professedly turn his mind to: apply himself to.

ఉద్భిక్తుడు * Distinct: increased. See ఉద్భిక్తుడు.

ఉద్భేదము * Commencement, increase, excess.

ఉద్భవనము * n. s. Unguent, applied to the body before bathing.

ఉద్భవనము * Long drawn, (sighs) Dasav. VII. 87.

ఉద్భావము * n. s. Marriage. ఉద్భావనము * Expulsion, exile, ఉద్భావనము చేయుట to expel. See ఉద్భావనము.

ఉద్భవము * Sorrowful: in trouble.

ఉద్భవత * Potent, irresistible, ill behaved.

ఉద్భవతి * Might, misbehaviour.

ఉద్భవము * n. s. Anxiety, agitation.

ఉద్భవము * n. s. Excess, vastness.

ఉద్భవము * adj. Extreme, vast, prodigious.

ఉద్భవతరమైన. R. 4. 116.

ఉద్భవము * n. s. An otter. నిరుద్భి SC.

ఉద్భావ, ఉద్భావ Weak, lean, thin.

ఉద్భావ n. s. Being, existence. Stay, remaining, dwelling, home, place, residence, state, condition. మాటాడకుని remaining silent హిత భూతుని his not being friendly క్రూరమైన భూని His being their very life.

ఉద్భావము n. s. Home, dwelling, abode.

ఉద్భావము i. e. ఉద్భావము.

ఉద్భావ When he placed. From ఉద్భావము, i. e. ఉద్భావము.

ఉద్భావ unki. Contracted for ఉద్భావము.

ఉద్భావము* or, ఉద్భావము * n. s. Tallness. High, lofty. Increase, advancement, prosperity, raising, ascending. ఉద్భావము * Full bosomed, large breasted.

ఉద్భావము * n. s. Wool. A tick that infests dogs.

ఉన్నెడ unn'eda. The place where he was, వుండినచోట.

ఉన్నత్రము: * adj. Mad, foolish, tipsy, ఉన్నత్రశం
చవిశంతి * mad 'five and twenty.' ఉన్నత్రదు*

A madman, a fool.

ఉన్నధనము * అనగాపేషణము.

ఉన్నదుడు * Proud, spirited. BRK. 426.

ఉన్నని * unmani A mystic name for the
త్రికోణము. L. XX. 134.

ఉన్నలికము * Is an error for ఉన్నలికము.

ఉన్నాళము * A trap, a snare.

ఉన్నావము * n. s. Madness, folly, drunkenness.

ఉన్నానిని * A tipsy nymph, a bacchante.

ఉన్నిలనము * Opening, expanding.

ఉన్నిలత adj. Opened, blooming, blown as a
flower, opening.

ఉన్నముఖము * adj. Looking at, facing, fronting.

ఉన్నభిత్తము * n. s. Tendency, inclination

మదనానుభిత్తము an amorous feeling.

ఉన్నులము * Radical—ఉన్నులముగా Radically,
by the roots. T 4. 212. ఉన్నులించుట * To
root up: or eradicate, destroy ఉన్నులితము*
&c. adj. Eradicated, pulled up by the roots.

ఉన్నేపము * Opening, blowing as a flower.
నననపూన్నేపముగా with increasing delight.

ఉన్నేపించుట * v. a. To open, expand.

ఉత్తకంతము * Contiguity, nearness. adj. Near,
proximate.

ఉత్తకథ * n. s. An episode.

ఉత్తకరము * n. s. Furniture, apparatus, stuff,
an appendage, material, or implement as the
utensils of a kitchen, the tools of a trade.
Stuff, superfluity: (a term used in slight.)

ఉత్తకరించుట v. a. To benefit, do good to.

ఉత్తకారము * n. s. Beneficence, kindness, obli-
gation, aid, help, service, a work of superero-
gation. ఉత్తకారి * adj. Beneficent, kind, cha-
ritable, obliging, assisting.

ఉత్తక్రమము Aid, assistance, kindness. In gram-
mar, the middle voice, కొనుట. NBh. chap.
lxxiii lxxiv.

ఉత్తక్రమము * n. s. Beginning, commencement.

ఉత్తక్రమించుట * v. a. To begin, to proceed to
do, commence.

ఉత్తక్రోశము * Censure, blame.

ఉత్తగూహనము n. s. ఆగ్రహము.

ఉత్తగ్రామము * n. s. A hamlet, a small village.

ఉత్తగ్రుము * A prop: a trellis for creepers to
grow over.

ఉత్తచయము * Quantity, heap, excess.

ఉత్తచరించుట * v. a. To serve, befriend. To
help, (at table,) to tend, wait upon.

ఉత్తచారము n. s. Kindness, good deed, good
offices: an essential or requisite. Tending;
attendance. ఉత్తచారమైన * Civil, polite.

ఉత్తచారింపుట To outvie, outdo, excel, out-
shine, surpass. L 3. 288.

ఉత్తజాలి * In Prosody; a sort of metre.

ఉత్తజాతము * Deep grief, weariness. Haste,
disease.

ఉత్తభక్త * n. s. Low land. The foot of a hill.

ఉత్తవ * n. s. A present or gift.

ఉత్తవంశము * n. s. A relish for drinking:
Kalah. 3. 56. Biting, stinging.

ఉత్తదేశము * n. s. Teaching, instruction, guid-
ance, initiation, practical observations. Con-
firmation in the creed: (a rite performed once
in a man's life. Buch. Mys. 1. 146.) ఉత్తదేశం
చుట * v. a. To teach, guide, initiate, prompt.
ఉత్తదోహము * n. s. A milk pail. M. XIII. 2.
344.

ఉత్తద్రవము * n. s. Trouble, annoyance, plague,
affliction. Damage, injury, harm, (vulgarly)
pest, abomination. ఉత్తద్రవశుశుని a sad
business.

ఉత్తధ * n. s. A cushion. A present or gift. A
bribe A 1. 30. 6. 139.

ఉత్తధానము * n. s. A pillow or cushion.

ఉత్తధానము * n. s. Investiture, introduction
into the priestly caste; a rite similar to that
we call confirmation. In this rite the forehead
mark is applied (made with a paste of cum-
min seed and sugar జీలకర్రపైలము) which is
denominated the upa-nayan, or extra eye.

ఉత్తధి * n. s. Hoard, deposit, pledge.

ఉత్పాదక * n. s. A homily—a portion of the Vedas. See definition in Colebr. Essays. 1. 92.

ఉత్పాదకు n. s. One initiated into the Braminical caste, as all bramin boys are.

ఉత్పాదకము * v. a. To detail, inculcate, reiterate. ఉత్పాదకము * n. s. Detail, reiteration. Dwelling on the same subject. Enarration, amplification, refinement, spinning out a subject, dilating. In logic, hypothesis, allegation.

ఉత్పాదకము * Suburbs.

ఉత్పాదక అనగా విడుదు.

ఉత్పాదక n. s. Convenience, aid, attainment, acquisition, gain. ద్రవ్యైశ్వర్యము A fund. ఉత్పాదకము * adj. Opulent, convenient.

ఉత్పాదకము * An affix in grammar.

ఉత్పాదకము * An opulent man.

ఉత్పాదకము * n. s. A heinous crime. ఉత్పాదకము * n. s. A transgressor : a miscreant.

ఉత్పాదకము * n. s. Tending, nourishing.

ఉత్పాదకము * n. s. A minor puranam. See ఉత్పాదకము.

ఉత్పాదకము * Calamity.

ఉత్పాదకము * n. s. A pillow.

ఉత్పాదకము * Aid, assistance ఉత్పాదకమున conductive.

ఉత్పాదకము * n. s. Increase, prosperity.

ఉత్పాదకము * n. s. Enjoyment, use.

ఉత్పాదకము * A resemblance : as a picture or image Simile. A parable. ఉత్పాదకము To compare.

ఉత్పాదకము Clever, ready, at expedients.

ఉత్పాదకము * Comparision, simile. The object : thus in the words "rosy-faced" the rose is the upamānam and the face is the upameyam. See comment on Vasu. I. 21. See Colebr. Ess. 1. 303.

ఉత్పాదకము * v. a. To compare.

ఉత్పాదకము * n. s. The antitype or thing meant in a parable or comparison. యక్ష్మదయితి ఉత్పాదకములు వీటిని ఉత్పాదకములనుగ్ర

హించ వలసింది Here we must collect the thing meant from the figure the poet uses.

ఉత్పాదకము * n. s. Marriage.

ఉత్పాదకము * adj. Convenient, fit, disposable, serviceable. ఉత్పాదకము * Convenience, fit.

ఉత్పాదకము కాలేదు It was not practicable.

ఉత్పాదకము * n. s. Use, advantage, benefit. ఆ రూకలు ఇప్పుడు ముగిసినవి కావు That money is not now available.

ఉత్పాదకము * v. a. To benefit, avail, profit.

To be useful : or applicable, as an argument.

అది ఉత్పాదకము అందుకే It is of no use, of no avail.

To eat. Vish. P. 3. 310.

ఉత్పాదకము * The other way. See on రతి, and

శ్రుతిభావము. In a philosophical sense, a change of taste : other pleasures : produced by devotion. (Ward on Hindus 2. 178, note.) A reverse, Rama Stava Rajam 2. 133. See A. 4. 194. in the description of a river.

ఉత్పాదకము * An eclipse.

ఉత్పాదకము * Over, above.

ఉత్పాదకము * n. s. A stone, a jewel, a rock.

వజ్ర-ఉత్పాదకము A hail stone భూతలమున ఉత్పాదకము a rock even with the surface of the ground.

ఉత్పాదకము * n. s. Acquirement, gain, knowledge.

ఉత్పాదకము * n. s. A synecdoche, compedium.

abstract. Metaphorical expression. ఉత్పాదకము

చుట To survey. R. 6. 68. Mand. 3. 45.

ఉత్పాదకము * n. s. lulling, coaxing. ఉత్పాదకము

చుట * To lull (a child, &c.) to sleep. To

coax R. 5. 47. Vish. P. 6. 260.

ఉత్పాదకము * Smearing, plastering.

ఉత్పాదకము * n. s. A park or demesne : a garden or grove.

ఉత్పాదకము * n. s. Fasting : a fast ఉత్పాదకము

లతోటి ఉత్పాదకము to starve ఉత్పాదకము * n. s. He

who fasts.

ఉత్పాదకము * A vehicle. An elephant.

ఉత్పాదకము * adj. Seated, sitting. ఉత్పాదకము

Seated at their ease.

ఉత్పాదకము * The braminal thread.

ఉశశము * n. s. Tranquillity, calmness, alleviation.
 ఉశశమనము * Tranquillity, calmness, patience, alleviation, relief, abatement. ఉశశమించుట * v. n. To be calmed or pacified, to be alleviated, to be abated or assuaged. ఉశశమిల్లుట To be calmed.
 ఉశశాంతి * n. s. Calmness, quiet, serenity.
 ఉశశ్రుతి * n. s. A good or bad omen gathered from overhearing a conversation &c. పాటశ్రుతి ఉశశంహరము * n. s. Recalling, annulling, concluding : averting a spell. తొలగ పెట్టుట Recalling an enchanted arrow, to prevent its taking effect. Refutation. ఉశశంహరించుట * To clear away, get rid of. To recall.
 ఉశశదనము * A neighbouring abode : the neighbourhood. NH. 2. 27.
 ఉశశర్క * n. s. A Sanscrit grammatical particle, prefix or affix.
 ఉశశర్పణము * n. s. Courting, fawning.
 ఉశశర్పించుట * v. a. To court, sue.
 ఉశశ The pudendum. The organ of generation in either sex. M. XII. 5. 303. XIV. 2. 158 Sankhya Karika. XXVI. ఉశశనిగ్రహము Continence ఉశశహస్తము a certain position of the hands in dancing.
 ఉశశానము * The name of a certain prayer.
 ఉశశిత * adj. Near, that is near, Contiguous ఉశశితార్థము the meaning that occurred.
 ఉశశిత Nearness, అలక్షణమునాకు ఉశశితలేదు I do not recollect that meaning.
 ఉశశస్పర్శము * n. s. Touching, contact. Also అచమనము.
 ఉశహతి * Trouble, ruin. G. 6. 71. నిరుశహతి Undisturbed.
 ఉశహరము * n. s. A complimentary present — కానుక. The rite of offering adoration.
 ఉశహమించుట * v. a. To pardon. To take patience.
 ఉపాంకము * In music, the accompaniment, as the drone. R. 2. 88. and 5. 98. A. 4. 38.
 ఉపాంతము * Near గ్రామపాంతమునందు in

the vicinity of the town శరపాంగదేశమునందు in a spot near the lake.
 ఉపాంకుపు * Solitary, solitude. A. 4. 73. Muttering : a low voice, or tone. MM.
 ఉపాకర్తము * A rite celebrated by bramins on the full moon in the month Sravanam (July, August :) they imagine that this blots out all the sins of the past year : and they put on new జండెములు threads.
 ఉపాఖ్య, * ఉపాఖ్యానము * Tale, legend, narrative, కుచేలాపాఖ్యానము the adventures of Kuchela : the episode regarding him, నలాపాఖ్యానము the life of Nala.
 ఉపాత్యయము * Neglect, transgression. అపక్రమము.
 ఉపాదానము * Cause, motive. Alms : ఉపాదానమిచ్చుట To beg.
 ఉపాధి n. s. 'Discriminative property, or species.' (Colebr. Essays. 1. 287.) The Sab. Calp. says ఉచితకర్త చింతాయాం Meditating "a good deed. కుటుంబపాపకే He who "supports his family. వ్యాజే a cause. విశేష "జే an attribute or characteristic." It is exemplified thus 'as glass looks red if placed near a ruby.' (See note on ఉపాధిక.—) జీవసౌపాధి means of subsistence.
 ఉపాధ్యాయి * The wife of a tutor.
 ఉపాధ్యాయుడు * A tutor, instructor, preceptor in religion. The priest employed in a family as chaplain.
 ఉపాసహము * A shoe. M. XIII. 3. 274.
 ఉపాయము * n. s. Contrivance, expedient, means, method, agency. ఉపాయముకల్పించుట To plot or contrive, చతురోపాయముగా by all methods. ఉపాయచతుష్టయము See సూనుదానుభేదదండములు.
 ఉపాయముగా * Cleverly, artfully.
 ఉపాయనము * n. s. A complimentary gift. A. 4. 37.
 ఉపాయశాలి * n. s. A genius, one ready at expedients.
 ఉపాలంఛము or ఉపాలంఛనము * n. s. Irony, taunt. innuendo. A. 5. 57. దూషణ.
 ఉపాలంఛించుట v. a. To taunt A. 5. 171. దూషించుట.

ఉపాసము * See ఉపాసకులు.

ఉపాసన * n. s. Service, worship.

ఉపాసించుట * To wait on, worship. M. XV. 1. 68. Vish. 2. 293.

ఉపాస్తి * n. s. Service, worship.

ఉపాద్రుడు * n. s. A name of the god *Vishnu*.

ఉపక్ష * n. s. Contempt, disregard, heedlessness, indifference.

ఉపక్షించుట * v. a. To disregard, to contemn, to connive at, to abandon.

ఉపోద్ఘాతము * n. s. Preface, introduction. A commencement: a thing begun: an example.

ఉపోహము * ఉపోహ్యము n. s. Fasting, starving. G. 2. 170. 5. 28.

ఉత్పల్లట v. n. To be born, produced, made, to be evinced or betrayed, manifested, brought to light ఉద్భవించుట, D.

ఉత్పట్టి n. s. A certain game, among children.

ఉత్పతన n. s. Dilating on the extraordinary prosperity, qualifications or beauty of any person. It is imagined that evil will thence arise to the person described. In Tamil it is called ommal. ఉత్పతనారాదు envious praise is of evil omen.

ఉత్పతించుట v. a. To extol, or cry up, praise extravagantly. To dilate upon a person's extraordinary good fortune. దృష్టితాకుట, OG. This is considered as mischievous, or causing ruin.

ఉత్పత్తిలు See ఉత్పత్తిలు NH. 5. 70.

ఉత్పత్తులు n. s. Shares, portions. వియ్యముపుత్పత్తులుచేసారు they shared out the grain.

ఉత్పదనము or ఉత్పన n. s. Saltiness.

ఉత్పనబట్టెలు A sort of play? OG.

ఉత్పని adj. Saltish, brackish. ఉత్పనిమాటచక్కని మాటచెట్టి By fair means or foul.

ఉత్పర The name of the mining caste: who are tank diggers and makers of wells. ఉత్పరపాద A man of this caste. ఉత్పరరి a female of the same.

ఉత్పరవాండ్లు or, ఉత్పరలు Tank diggers.

ఉత్పరము The sky or atmosphere. ఉత్పరరీతి the skyey path. P. 2. 15. T. 5. 35. Padma. 9. 323.

ఉత్పరశించుట Error for 2—.

ఉత్పరశ n. s. The chamber or upper story of a house.

ఉత్పరవాడు, చెరువులుగట్టుకోదలువేసేవాడు. D.

ఉత్పరడు A tank digger. See ఉత్పర.

ఉత్పలము or ఉత్పలము n. s. Nausea sickness at stomach. A salt marsh. The soil which is prepared to produce common salt. ఉత్పలశ్రువాండ్లు Salt manufacturers.

ఉత్పలవాయి The space of flesh between the thumb and the forefinger.

ఉత్పి, ఉత్పిచెట్టు n. s. A thorny medicinal styptic shrub with a ligneous hollow fruit or gall as large as a nutmeg. *Volkameria Capparis Sepia*. Ainslie 2. 369. *monetia Barleriodes*. Rox. 3. 765. The మాత్రికఫలపువ్వుము. D. అంతకంటె ర. Q.

ఉత్పి See ఉత్పడు. — ఉత్పిచిపిత్తి Be it good or bad. ఉత్పిచిపిత్తి తేనెకూడు dry bread: lit. a mess without any flavour.

ఉత్పిరింత A certain plant. తోయిరిచ్చిరి Q.

ఉత్ప Salt. పెట్టుత్ప Salt petre. రాతిపుత్ప Rock salt. వెదురుపుత్ప a sort of gum (tabasheer. Ainslie 1. 420) found in the hollows of the bambu. పుత్పనేయదు it is worthless. కత్పరయి పెట్టిపుత్ప కొనుట, A. 6. 75. To give what is valuable for what is worthless. ఉత్పకాయ salted berries, pickle. ఉత్ప కాకుడనిచ్చెట To apply heated salt to a swollen limb medicinally. ఉత్పగిల్లు (కట్టు) or ఉత్పవాయి a grain of salt.

ఉత్పడు Scalded, kiln-dried. ఉత్పడువియ్యము Malted rice (called in England *grains*) prepared by being scalded in the husk and then cleaned: scalded rice. After being thrashed it is laid in heaps, moistened with lime-water, covered with green boughs, and then with

straw over them. This operation kills the sprout, being equivalent to kiln-drying. ఉత్పరికినము Kiln dried turmeric.
ఉత్పరికినము A sort of boy's game.
ఉత్పరికినము A salt pan, or field which produces salt. ఉత్పరికినము A salt pan. ఉత్పరికినము A kind of large black grasshopper or rather cricket.
ఉత్పరికినము A place where salt is manufactured : salt-pans.
ఉత్పరికినము To moulder, ... ఉత్పరికినము Mouldering, dilapidated. ఉత్పరికినము a house that sweats salt : or that is going to decay.
ఉత్పరికినము The ocean or salt sea.
ఉత్పరికినము n. s. Swell of the sea, inundation.
ఉత్పరికినము v. n. To swell, burst forth, overflow, to be transported with joy.
ఉత్పరికినము, అనగా. OG.
ఉత్పరికినము n. s. Inclination, fancy, thought. ఉత్పరికినము D. జాతి.
ఉత్పరికినము A certain weed that grows on old walls. Streptium Asperum. Rox. 3. 90. " Obeera."
ఉత్పరికినము n. s. Heaving, jutting, a push forward.
ఉత్పరికినము v. n. To swell, jut, bulge, be projected, to heave or rise. To overflow, burst out, to break out in laughter or anger.
ఉత్పరికినము n. s. Rest, repose, idling. ఉత్పరికినము idly.
ఉత్పరికినము v. To loiter, to idle, to trifle.
ఉత్పరికినము n. s. Warmth, oppressive closeness of weather, excessive heat. ఉత్పరికినము Envy. (from the verb ఉత్పరికినము.) ఉత్పరికినము To cause to swell : to doctor (particularly with mercury.) ఉత్పరికినము నానేరము ఉత్పరికినము నానేరము it is very close to-day.
ఉత్పరికినము n. s. Turgidity, swell.
ఉత్పరికినము v. n. (from ఉత్పరికినము) To be lessened, humbled or abated.
ఉత్పరికినము See ఉత్పరికినము A. 4. 115.
ఉత్పరికినము n. s. Swelling, inflation.
ఉత్పరికినము v. n. and v. a. To swell. To inflate.
ఉత్పరికినము n. s. Swelling, (of the belly.)
ఉత్పరికినము n. s. Mire, deep mud, greasiness of ground, quagmire. ఉత్పరికినము Bog.

ఉత్పరికినము To pant—G. 2. 83. = ఉత్పరికినము.
ఉత్పరికినము n. s. Asthma. ఉత్పరికినము Chincough.
ఉత్పరికినము To inflate, to puff up with joy : to flatter.
ఉత్పరికినము Delightedly : joyfully.
ఉత్పరికినము n. s. Fulness, swelling, being puffed up. Haughtiness. ఉత్పరికినము Envy, spite. ఉత్పరికినము haughtily, fiercely.
ఉత్పరికినము v. n. To swell, be puffed up : to burst out, as milk, to be delighted. ఉత్పరికినము or ఉత్పరికినము. BD. 6. 98. Swollen or proud. ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము he was ready to burst with laughter. ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము B. X. he was overjoyed. ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము వాడికి ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము He is vexed at my obtaining this.
ఉత్పరికినము n. s. Swelling and sinking, up and down. ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము Pull the cloth so as to make the creases smooth.
ఉత్పరికినము n. s. The dropsy.
ఉత్పరికినము To bulge out : to be full.
ఉత్పరికినము * Both. ఉత్పరికినము both parties. ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము To day it is his turn to perform the ceremony.
ఉత్పరికినము * On both sides : ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము A gift of a cow : which is bestowed in the moment of bearing a calf when it is "two faced." *Molesw.*
ఉత్పరికినము * or ఉత్పరికినము adv. On both sides, both places.
ఉత్పరికినము * n. s. plu. Both parties.
ఉత్పరికినము Both shares : the gross total.
ఉత్పరికినము * Both parties, plaintiff and defendant. See ఉత్పరికినము.
ఉత్పరికినము * Both parties, both of them.
ఉత్పరికినము * n. s. Parvati Ceres or Cybele : being the wife of Siva.
ఉత్పరికినము n. s. Chaff. = ఉత్పరికినము. ఉత్పరికినము ఉత్పరికినము To win now paddy after it is beaten.
ఉత్పరికినము * n. s. Vide ఉత్పరికినము.
ఉత్పరికినము * n. s. Siva, as husband of Parvati.
ఉత్పరికినము v. a. To spit, to spit out. ఉత్పరికినము he spat.
ఉత్పరికినము n. s. See ఉత్పరికినము.

ఉత్సాహము, ఉత్సాహము To be distressed or half suffocated with closeness. మొరఉత్సాహమునది how close the weather is!

ఉత్సాహము n. s. Partnership, fellowship. ఉత్సాహమునది common to both : held in common. పుకల ఉత్సాహము at once, once. (నకేసారిగా) in one rush, all at once. ఆశురుకును పుక్కున్నానాను I bought it for the common stock.

ఉత్సాహము n. s. Calm, a lull. Closeness. adj. Hot.

ఉత్సాహించుట v. a. To feel hot. నాకు ఉత్సాహించుటది it feels close : it is oppressive.

ఉత్సాహము The waters that precede childbirth. A. 4. 115. = ఉత్సాహము.

ఉత్సాహము To cry ఉం hum! to hesitate. ఉత్సాహము Without scruple. యాశుమిదయెవ్వరున్నునరాదు No one can object to this.

ఉత్సాహము Grief, care. M. XII. 4. 382. M. IV. 2. 84.

ఉత్సాహించుట v. n. To sorrow, grieve. URT. VIII. 151.

ఉత్సాహించు, ఉత్సాహిక, or —కము Grief, uneasiness, agitation.

ఉత్సాహము రైము n. s. A sort of artificial pearl.

ఉత్సాహము n. s. Spittle.

ఉత్సాహము See—మ—

ఉత్సాహము See ఉత్సాహము.

ఉత్సాహము To spit out.

ఉత్సాహము Spittle.

ఉత్సాహము n. s. The thorn apple. (Datura fastuosa) or Indian night shade; a strong aphrodisiac.

(దుత్తారము) Ainslie. 1. 442. ఉత్సాహము పుష్పము పై

a cup shaped like the flower of this plant. ఉత్సాహము A clamorous cricket that lives on this plant.

ఉత్సాహము or ఉత్సాహము A swing. ఉత్సాహమునము.

ఉత్సాహము A swing, a cradle, a swinging bed. ఉత్సాహము

ఉత్సాహము Dasav. 9. 243. Lullabies.

ఉత్సాహము A bird called the Tree Pipit. See

ఉత్సాహము.

ఉత్సాహము * The breast, bosom. ఉత్సాహము A broad breast.

ఉత్సాహము * A serpent.

ఉత్సాహము At once : without : See ఉత్సాహము P. 1. 532.

ఉత్సాహము A sort of bird : perhaps a bustard. Swa. 4. 84.

ఉత్సాహము * A snake.

ఉత్సాహించుట i. e. విజృంభించుట. D.

ఉత్సాహము * A ram. గొర్రె. D.

ఉత్సాహము See ఉత్సాహము.

ఉత్సాహము * A ram. P. 1. 239.

ఉత్సాహము * Granted, agreed. = అంగీకారము.

The phrase అంగీకారము is the same as అంగీకారము half allowed : not fully ceded.

ఉత్సాహము or ఉత్సాహము adv. Off, over, violently. ఉత్సాహము

ఉత్సాహము To roll down, to send bounding. ఉత్సాహము

ఉత్సాహము The same.

ఉత్సాహించుట, అనాశ్రుకాశించుట D.

ఉత్సాహించుట v. a. To roll down. రాలుట.

ఉత్సాహము n. s. Beauty, abundance. సౌందర్యము, విస్తృతము.

ఉత్సాహము n. s. A noose or slipping knot : a snare.

ఉత్సాహించుట To make him run, set him a running.

ఉత్సాహించుట v. n. To rush. BD. 6. 102.

ఉత్సాహించుట To hang : strangle.

ఉత్సాహించుట To noose ; to hang himself.

ఉత్సాహించుట—See—ఉత్సాహించుట.

ఉత్సాహము (K) A hero? a strong man. M. XII. 2. 367.

ఉత్సాహము (K) To tremble, fear. M. 4. 2. 105.

ఉత్సాహించుట v. a. To sweat, or leak. ఉత్సాహించుట a wall out of which salt oozes. యిల్లు పురుగు

పురుగు the rain came through the roof.

ఉత్సాహము * Great, large, long, valuable.

ఉత్సాహించుట To run : fly, start. To run out or project. To transgress. ఉత్సాహించుట The flying

frog. ఉత్సాహించుట A projecting navel.

ఉత్సాహించుట A sort of fish (sparus :) the gilthead. = సాలి : SC.

ఉత్సాహము A sluice or water channel.

ఉత్సాహము In A. 6. 32. is rendered పుట్టుట, తిరుగు, పుట్టును.

ఉత్సాహము See ఉత్సాహము.

ఉదుకము * A kid. మేకపిల్ల.

ఉరుత n. s. A squirrel. D.

ఉరుతరము * More, larger.

ఉరుకాడు A halter, a tether.

ఉరుశు n. s. Soaking. A leak.

ఉరుము n. s. Thunder : a sort of drum.

ఉరుముట v. n. To thunder. ఉరిమచూచె he looked daggers.

ఉరుముడుచెట్టు A certain forest tree, with delicate blossoms and a fruit as large as a lemon.

ఉరులుకొలుపుట To urge, spur, excite. Pururav. 3. 88.

ఉరులుట v. n. To roll down, to be upset or ruined.

ఉరువడి n. s. Violence, impulse, speed, haste.

ఉరువడించుట or, —వడెం— v. n. To be energetic, or violent ; to bully, to roar or thunder in talking.

ఉరుపు Largeness, bigness, amount, sum. తెంకాయపురుపుగావుండే as large as a cocoanut. ఆ పనియింకావురుపుయేర్పడలేదు That work is as yet in embryo.

ఉరుపు adj. Great, big, large.

ఉర్జము * n. s. i. e. చన్ను.

ఉర్రట్లుపుగుట To totter.

ఉర్రాడుట To hang loose, to dangle.

ఉర్రు or ఉర్రట్లు or ఉర్రూతల (anuk.) Violently (trembling); loosely, (dangling) away.

ఉర్లగడ్డ n. s. A potatoe. Lit. the crumbling root : being farinaceous.

ఉర్లుట v. n. To slide down, crumble away. See ఉరులుట.

ఉర్వర * n. s. The earth : fruitful soil.

ఉర్ద * n. s. The earth.

ఉర్వికచెట్టు A kind of tree. See ఉరుముడు.

ఉర్విశుడు * A king, a ruler.

ఉర్విక్తి n. s. A lie, a joke, a pretence.

ఉలగరము n. s. or ఉలగరము A drain, land enriched by drains. The smart caused by a nettle.

ఉలగరించుట v. n. To be enriched or fattened as land by manure. ఉలగరిందిన Rich.

ఉలచమీను An excellent sort of fish : sprats? called *Hilsa* in Hindustanee. A. 2. 62.

ఉలకుము * n. s. A creeper, a trellis.

ఉలవలు The grain called *Kulhi*, or 'horse gram' *Glycine tomentosa*: Linn. *Dolichos biflor.* Buch. Rox. 3. 313.

ఉలశ See—ల.

ఉలి n. s. A chisel : also a sound, a tinkling.

ఉలిందచెట్టు n. s. A sort of tree.

ఉలికాయ for—లి—An onion.

ఉలికించుట To brandish. M. 3. 1. 61. To shake or swing (the branches.)

ఉలికిపడుట v. n. To start, shake.

ఉలికిపాటు n. s. A start, tremor, shudder.

ఉలికికట్టుట To carry in a hammock or sling ; as a child in a blanket slung on a pole between two men.

ఉలిపి adj. Brittle (as glass) touchy : easily irritated to anger.

ఉలిపి, ఉలిపకట్టె, ఉలిపిగొట్టు A prig, a touchy person, an irritable wild blade. ఉలిపితెలులు Itchiness, soreness, irritability. The leprosy?

ఉలిమి See—ల—

ఉలిమిపిత్తే, or, ఉలిమిరి The tree named *Crataeva Tapia*: or, *Diospyros Cordifolia*. Rox. 2. 538.

ఉలియుట v. n. To sound, resound. మ్రోయుట, ధ్వనించుట A. 1. 84.

ఉలిపు n. s. Sound, voice. M. 8. 1. 19. BD. 5. 685. M. 4. 3. 5. M. 9. 1. 109. ధ్వని, రవ్వడు, శబ్దము, గొంతు.

ఉలుకు Timidity, fright. జడశు P. 2. 91. G. 10. 122. R. 5. 68.

ఉలుకుట v. n. To start, whisk, quiver, to beam forth, to exhale, as a scent. (See the causal ఉలుకుట) ముద్దులుతుకన్నులు eyes beaming affection. పిత్తి తనదనుమరికిమరిగెనె She wagged her waist at him in derision.

ఉలరమాన *See* ఉలర.

ఉలరు *v. a.* To brandish, wave, whisk, shake
(causal of ఉలుకుట,) వారియిని *brandishing*
his tail.

ఉలన *n. s.* Of ఉలనలు or gram, *q. v.*

ఉలనలు *n. s.* Horse gram : horse corn. *See*—*ర*.

ఉలు *n. s.* A kind of fish. *See*—*ర*.

ఉలకము * *n. s.* An owl.

ఉలకము * *n. s.* A mortar. *ఉలు. Chenn. 4.*
67. *Vasu. 4. 25.*

ఉల్ల * *n. s.* A firebrand, embers.

ఉల్లము * *n. s.* Excess, increase. *ఉల్లము*
excess of bile.

ఉల్లము * *adj.* Apparent, evident. Gushing, over-
flowing. *ఉల్లము* Terrible in venom (as a
snake). *ఉల్లము* filled with rage.
ఉల్లము with overflowing affection: *ఉల్ల*
రెడ్డి, చూపు అయినది, అల్లము. SC.

ఉల్లకము * *n. s.* A firebrand.

ఉల్లం *n. s.* Plague, harassment.

ఉల్లంపున * ఉల్లంపున * ఉల్లంపునము * *Disregard,*
disgrace, contempt.

ఉల్లం *n. s.* The lapwing. A sort of tree. *H. 4. 13.*

ఉల్లంపునము * *v. a.* To disregard, to pass over,
transgress, refuse, decline, disgrace, browbeat.
ప్రాచార్యుని ఉల్లంపునము She refused to be com-
forted. T. 2. 157.

ఉల్లంచేడు *n. s.* Name of a large fish that is very
delicious but full of bones.

ఉల్లకి *n. s.* A sling or hammock of cloth or cradle
pendant from a pole carried on two men's
shoulders. *ఉల్లకి* వేసి తెచ్చినారు They slung
him up or hampered him in a hammock.

ఉల్లకి (K) A lie, jest. *Vasu. 2. 163.*

ఉల్లడ, *ఉల్లడము* An awning or canopy. *ఉల్లడ*
ము, అనగా మేలుకట్టు. D.

ఉల్లడి (K) Confusion, trouble, disturbance. *BD.*
5. 1025.

ఉల్లడి (K) A hammock?

ఉల్లము * *n. s.* The heart; the mind.

ఉల్లలనుడుకురు *Distressedly, grievously. M. XII.*

4. 33.

ఉల్లము * *n. s.* Sport, satire, fun, frolic. *M. 5. 1.*

157. IV. 5. 180. XII. 4. 388. *ఉల్లము*
ఉ. D.

ఉల్లసిండు. *ఉల్లసిల్లు* To exult, rejoice. It is
often used in poetry for *To Be, or, be displayed*
shine.

ఉల్లకు * *n. s.* A ticket or invoice left with goods
or grain, specifying the quantity and the owner
of the goods. *See* *ఉల్లకు* This perhaps is con-
tracted for *ఉల్ల పాడిచిన ఆకు.*

ఉల్లకుచేరు *n. s.* The bony-hilsah or sable fish.
ఉల్లము * A canopy borne over marriage offer-
ings or over the bride and bridegroom as they
go in procession.

ఉల్లముపిట్ట A snipe.

ఉల్లారు, (K) A saddle-cloth : a particoloured
cushion. In *A. 4. 36* it is rendered *ఉల్లారు*
fringes.

ఉల్లలత్ * *adj.* Tremulous, quivering, wavering.

ఉల్లసము *n. s.* Joy, delight, amusement. A scene,
a chapter. Gay, merry.

ఉల్లసపురుషుడు A prodigal, a luxurious man or
man of pleasure.

ఉల్లి *adj.* Belonging to the onion. The *పిరుల్లి* is the
onion : and the *వెల్లిల్లి* is garlick.

ఉల్లింకాయ *n. s.* A species of curlew.

ఉల్లికాయ *n. s.* An onion.

ఉల్లికుట్టుమాటలు *n. s.* Gibing, quizzing, taunting
words.

ఉల్లిగడ్డ *See* *ఉల్లి.*

ఉల్లిపాపము * *n. s.* Corrosive sublimate.

ఉల్లె *n. s.* The crust at the bottom of pies or tarts.

ఉల్లెండ, or ఉల్లెన A sort of tree.

ఉల్లడ *n. s.* A canopy, or awning borne in state
over a bride &c. *A. 6. 182.*

ఉల్లెఱుగు *n. s.* Uttering, mention, rehearsing.
Rhetorical tropes. Comparison, simile. Contact,
application. *ఉల్లెఱుగునకు ర్వరములు* Hills whose
tops touch heaven.

ఉల్లాలము * n. s. A surge, a large billow, or wave.
 ఉవిద, అనగా ఉత్త.
 ఉవ్వకాయ A certain fruit. *Dillenia speciosa*.
 Rox. 2. 650. The flower is very fragrant and large.
 ఉవ్వన, అనగా ఉత్త, నువ్వనగా, కొల్లగా Un-
 expectedly, all at once. *Rukmangada*. 3. 140.
 ఉవ్వపిట్ట A sort of bird : a wagtail. నొల్లక. D.
 ఉవ్వపూరచేయుట To tempt, to stir or excite the
 the appetite. అలిపించుట, ప్రేయశకుట.
 ఉవ్వపూరుట The mouth to water, to be eager.
 మక్కిలివననుకడుట. D.
 ఉవ్వెత్తునా Quite easily. M. 5. 1. 30. మక్కిలిచు
 లకనగా. ఉవ్వెత్తు, అనగా అయ్యవత్తున్న. D.
 ఉశనుడు * n. s. The name of the planet Sucra
 or Venus.
 ఉశిరి or ఉశిరి plur. ఉశిరి n. s. Flying white ants.
 ఉశిరము * n. s. A sort of fragrant root, usually
 termed కట్టివేళ్లు or cuss-cuss.
 ఉడుము * n. s. Dawn.
 ఉడుప్పుడు * n. s. An epithet of the god of fire ;
 Vulcan.
 ఉడుప్పు * n. s. Dawn, daybreak.
 ఉడ్డము * n. s. A camel.
 ఉడ్డము * n. s. Sunshine, warmth, heat. A fit of
 fever, a hot fit.
 ఉడ్డము * adj. Hot. ఉడ్డరత్తి the sun.
 ఉడ్డించుట * To be hot.
 ఉడ్డదము * A turban, a diadem. కిరిము, పాగా
 యున్న. D.
 ఉడ్డుము, ఉడ్డు * The hot season. Heat, anger. ఓ
 ప్తముకుళు, వెట్ట, కన్నీళ్లు, ఆరణ్యము. SC.
 ఉశిరు See — శు—
 ఉశి n. s. A hiss, hissing. ఉశిపోనిన అక్షరములు A
 quaver or superfluous syllables, used in sing-
 ing. ఆనలుని These oaths are nonsense.
 ఉశించుట v. n. To spit.
 ఉశికాల్పుట v. a. To hiss to a dog. To excite or
 stir up anger.
 ఉశింతలు See కంత. H. 5. 112.
 ఉశిరి n. s. The winged white ant : plu. ఉశిరి.
 ఉశిరిక adj. Of the myrobalan. ఉశిరికచెట్టు The
 tree called emblic myrobalan. Various species
 are named in Rox. III. 654—673.

ఉశిరి Winged white ants. See ఉశిరి.
 ఉశిరము * n. s. See—శి—
 ఉశుమంత A very little.
 ఉశుముట v. a. To scour or wash. శులుముట.
 ఉశురనించుట v. a. To grieve, to make him
 sigh : the causal of ఉశురనుట q. v.
 ఉశురనుట v. n. To sigh. (from—ఉశు alas !
 and అనుట to say ; the R being inserted to
 save elision.) మక్కిలిని చుకుట. D.
 ఉశురు n. s. Breath, a sigh, life, strength, vigour,
 grief, affliction, plague, hard lot, evil result ;
 retribution or result. వానిపొదురునికరగలదా his
 sorrow will light upon you, you will suffer re-
 tribution for his affliction, literally, you will
 not escape the burning sighs of his grief. ఆ
 దానిపొదురునికరగలదా The sighs of a wo-
 man will be repaid on your head. వానిపొదురు
 తాకిచెడిపోవును Their sorrows shall be visited
 on his head. నాపొదురునే నేనానవలసినది I must
 drink my sighs i. e. I must reconcile myself to
 my lot. ఉశురుపోషుకొనుట, or ఉశురుపుచ్చు
 కొనుట v. a. To cause sighs. To afflict, to en-
 dure, bear, put up with. నాపొదురుయేలపోషుకొ
 నవలసినది why do you torment me thus ? యిదిచే
 నందున ప్రజలయొక్క పొదురుపోషుకొనే this call-
 ed down the curses of the people.
 ఉశులు Ease, facility ; a middling state, amelio-
 ration, improvement. వానిశిరిరముపుశులుగావు
 న్నుది He is rather better in health. వానిశిరి
 లుకాతడు he is no better : there is no improve-
 ment. పొదురుయిన tolerably good, easy, light.
 Pretty good, tolerable. ఉశులుచేయుట To fa-
 cilitate.
 ఉశుశు Winged white ants.
 ఉశురు. See — శు—
 ఉశై Belonging to the gigantic swallow wort.
 The fruit is called ఉశైకాయ. — ఉశైవరుడు
 the fruit dried and preserved.
 ఉశు Ah ! alas ! ఉశునుసూర్యహారము. P. 1.
 246. ఉశునికూర్చు న్నాడు he took a breath and
 sat down.
 ఉశురనుట See ఉశురనుట.
 ఉశుము * n. s. An ox.

ఉ

ఉ

The long vowel U' or oo as in flute, fruit, shoot. See on య and క. The short final U in the verb is (colloquially) lengthened at pleasure in the manner of an accent. Thus చేసాడు and పోతున్నాడు.

ఉక n. s. The husk of paddy (contracted from ఉముక) ఉడలకు పూకయిది గోడనచరుచు తారు They dip lumps of cow dung into husk and stick it in cakes on the wall.

ఉకనబొద్దు A certain plant used in fevers.

ఉకబంతి or, పోకబంతి The flower called bachelor's button.

ఉకరల్లాటటు (imitative) To crow or make indistinct sounds, as an infant. G. 3. 46. BD. 5. 967. BP. 5. 220.

ఉలించుట v. a. To shake, agitate or move to endeavour or make an effort. To rattle the dice. ఉకువ The same as సారి; తెక్కు పూకువగా at once, all at once, పకిసారిగా.

ఉకొట్టుట, or ఉకొనుట To hum or make an indistinct sound, denoting that he is listening.

ఉలించుట v. a. To shake, to move, to swing or rock.

ఉగుట v. n. To be agitated or shaken, to swing, to wag, roll.

ఉగులాట n. s. Swinging: tottering.

ఉర n. s. The soft core of the plantain tree.

ఉర Withered. ఉరకాలు A withered leg. ఉరచెయ్యి A withered hand. ఉరచియ్యము n. s. Green grain of జొన్నలు; also explained మిగలముదరప జొన్నలు మొదలైనవి Grain not quite ripe. లేర జొన్నకడ్ర. D.

ఉరముట్టు Wholly, utterly—బొత్తిగా. M. IV. 3. 116. IX. 1. 38.

ఉరముట్టుకొన్న Uterly ruined. శమాలముగా చెడిపోయిన.

ఉరుట v. a. To wag or shake, rock, nod. చెయి ఉదింక To shake or wave (the hand in

forbidding) or to say no. To forbid by the hand.

ఉరుట v. n. To wither. వెంట్రుకలు ఉరిపోతవి his hair is falling off.

ఉట n. s. Juice, sap, wetness, damp, a fountain. Pickling liquor. A gush, jet, burst of water. Weight. ఉటయె త్రినయిల్లు a damp house. ఉటలు త్తుచ్చుకొన్నాడు he longed after it: his mouth watered for it. బలుపు. D.

ఉట adj. Juicy, moist, heavy. n. s. Strength. బలము. ABA. 3. 75. ఉటగా firmly.

ఉటకల్లు i. e. కోడ్రవి which is a grain like ఆళ్లు Q. W.

ఉటనిరు n. s. A gushing spring. ఉటత్రుట్టుట v. n. To spring (as water.)

ఉటబుడ్డిచెక్క A sort of wood.

ఉటయెత్తుట To be damp. ఉటయె త్రిన Damp, moist. ఆ చెట్లు పూటయె త్రిపోయినవి These trees have been injured by excessive moisture.

ఉటాడుట v. n. To shake, totter, waver, be agitated, ఉటాడించుట Vasu. 4. 159 to shake. అల్లలనాడుట. D.

ఉటి n. s. A sort of tree.

ఉడ n. s. A drop or root growing down from the branches of the మర్రి or banyan tree. ఉడలు వారిన చెట్టు a tree that has such drops.

ఉడగొట్టుట v. a. To take out, turn out, root up, snatch, tear up, upset, ruin, dismiss, depose, remove. ఉడతీయుట, or ఉడత్రుచ్చుకొనుట To extort, wrest, to open or loose knot. To take off (skin or clothes.) To tear up or unloose.

ఉడనిబాడుట v. n. To be put to flight; to be routed. సిగ్గుడనిబాడెన్ Her modesty was put to flight. P. 4. 433. వ్యామోహముడనిబాడెన్ those fascinations were now over. This phrase apparently is a contradiction.

ఉడచిడుట See ఉడుట.

ఉడతీకుట To root out.

ఉడత్రుచ్చుకొనుట v. a. To take out &c. See ఉడగొట్టుట.

ఉడి or ఉది A basket or snare for catching fish.

ఉడికూర See చిట్టూరి.

ఉత్పత్తి n. s. Drudgery, task, employ, function.

T. 3. 132. ఉత్పత్తిశ్రమలు mean offices. ఉత్పత్తిశ్రమ n. s. A maid-servant. ఉత్పత్తివాడు n. s.

A manservant, a menial.

ఉత్పత్తిశ్రమ v. n. To become moist as earth. A. 5. 144.

ఉత్పత్తిశ్రమ v. a. The plant named *Alangium hexapetalum*. The same as తక్కుల or అరకొల.

ఉత్పత్తి v. a. To sweep. To slacken, loosen, divest, open, sever, separate. To wrest, take by force. To transplant, take up, root out. To eradicate; in this sense it is the causal of ఉత్పత్తి = తొడుక్కోవ to take off a shoe. పూర్వపు చేయించిన పొలము a field in which rice has been set (by transplanting). తలచాడే He smote off their heads. R. 5. 275.

ఉత్పత్తి v. n. To part, drop out; slip out. To give way, fail: to be unfastened, loosened, separated. ఉత్పత్తి torn out, drawn out, loose: fled, escaped. Dropt as a letter: slurred. Dismissed, ruined. Opened, loosened, stripped off. కలకంఠము, పారిపోవుట. D. రంధ్రస్థానాత్ పూర్వపు ఉత్పత్తి He is the very image (tout craché) of his father.

ఉత్పత్తి n. s. Sweeping: loosening, transplanting: ఉత్పత్తిపొలము Land into which shoots are transplanted. ఉత్పత్తిదము.

ఉత్పత్తి See — చురు—

ఉత్పత్తి * Married

ఉత్పత్తి * n. s. A married man.

ఉత్పత్తి See ఉత్పత్తి.

ఉత్పత్తి n. s. Support, a prop. A fishing hook. A coop to keep animals in, a basket snare to catch fish. కేళారకేళి Giving him my hand as a support. అనలులయారగొని leaning against the plantain trees. A pannier. ఉత్పత్తి నట్టుకట్టి నాడు he held the cudgel at my face as close as possible. ఉత్పత్తి నిలిచి he stood as a prop to her. చెక్క పూర్వ all at once, suddenly. ABA. 3. 126.

ఉత్పత్తిశ్రమ v. n. To support himself, to rest, lean. R. 5. 96.

ఉత్పత్తి n. s. A staff to lean on.

ఉత్పత్తి v. a. To wrench out.

ఉత్పత్తి adj. Fixed, firm, sure, stable, auxiliary helping. యామాటయారముచే నాడు. he relied on this, assumed or admitted it. ఉత్పత్తిగా తీర్చుకొనె he took in the lump, on guess. తన వ్యాజ్యమునకు ఉత్పత్తి అయినమాట a circumstance that was in his favor. ఉత్పత్తిచేయుట To state or declare.

ఉత్పత్తి n. s. Swelling, tumour. కడుపుబడి. Malice, envy. ఉత్పత్తిదము n. s. A pot belly.

ఉత్పత్తి. Tares. See ఉత్పత్తి.

ఉత్పత్తి n. s. Smoke. ఉత్పత్తి చేయుట v. a. To smoke an animal out of its hole.

ఉత్పత్తి n. s. A sort of grain. Tares.

ఉత్పత్తి (H.) Dark coloured. Either purple or brown.

ఉత్పత్తి To comfort. See —

ఉత్పత్తి v. a. To cause to blow.

ఉత్పత్తిపెండ్లి n. s. Silver refined with the blow-pipe.

ఉత్పత్తి n. s. Produce, income.

ఉత్పత్తి n. s. A snare for fish, made of basket work. Clay, mud. A swelling, tumour.

ఉత్పత్తిశ్రమ To soften, turn to clay. To swell.

ఉత్పత్తిశ్రమ ముందు అయ్యుట OG. A. 5. 144.

Reduced to mud. Swollen.

ఉత్పత్తి v. a. To blow with the breath or with bellows. To blow out or extinguish. To play on a flute. To purify or refine mental with the blowpipe. To lean upon. To place, rest. To lengthen as a consonant does a vowel. To assume a form or body.

ఉత్పత్తి v. n. To be swollen. To arise as a thought or feeling.

ఉత్పత్తిదము n. s. A wind instrument.

ఉత్పత్తి * n. s. or ఉత్పత్తి An udder.

ఉత్పత్తి * n. s. Loss, disgrace, injury.

ఉత్పత్తి To press down.

ఉత్పత్తి Weak, sickly, lean.

ఉత్పత్తి v. a. To take, bear, &c. పోయియుట. D.

ఉత్పత్తి n. s. Underwood in a forest.

ఉత్పత్తి The Root in A of ఉత్పత్తి.

ఉపరి n. s. Breath, respiration. Good wind : i. e. steadfastness, pluck, bottom. ఉపరివిడుచుట to emit a sigh. ఉపరిపట్టుట to hold in the breath. వానికి పరివర్తింపి he has recovered his health or spirits. నిను పూపరితిరుగుతుందా can you draw your breath? తిరగదు I cannot. Lit. the breath does not turn. ఉపరితిరగక Being suffocated. పూపరిపోయినవాడై or పూపరివిరిగినవాడై being out of breath.

ఉపరికుట్టు n. s. A stitch in the side.

ఉపు A push : one oscillation in swinging.

ఉపుట v. a. To swing, push, move.

ఉప Projecting, corpulent. ఉపపాత a bog or muddy place? ఉపబియ్యము a sort of rice.

ఉపి Slough, bog, mire.

ఉపి See—పి—

ఉయల A swing. See ఉయ్యల. P. 2. 154.

ఉయట To whistle. మెద్దులనూసి నారు They whistled the bullocks on.

ఉర adj. (from ఉరు) Rustic, common, village, belonging to the town or place. Rural, country. పూర ఉంది a village pig. ఉరపిల్లి the domestic cat. ఉరమయ్య The common well; the town well. ఉరకవి a rustic bard; a country poet. ఉర abl. At home, in the village. ఉరనున్నారు They are at home. See ఉరు.

ఉరక (or వారక q. v. or ఉరకె or ఉరికె) adv. 1. WITHOUT. For Nothing. Still, silently, only, just, merely, simply, idly, in vain, vainly. This word always denotes the want or absence of something: as the absence of profit, the want of reason, justice, of employment, success, price, earnest, purpose &c. Thus, 2. Without cause, of itself, of himself, of themselves: spontaneously, voluntarily, causelessly, slapdash. 3. Without stop, off, away, still, greatly. 4. Without doing any thing, silently, peaceably. 5. Without employment; at leisure, undisturbed, quiet, unoccupied, empty, vacant: as ఇల్లు ప్రారితే తప్ప న్నది the house is vacant. 6. Without use, vacantly, emptily, unemployed. 7. Without care, reck-

lessly, coolly, groundlessly, on purpose, intentionally, unscrupulously, headlong, irresistibly.

8. Without ground, unmeaningly, heedlessly, unintentionally, unreasonably, in cool blood, obstinately, wantonly. 9. Without redress, irremediably, utterly, absolutely, wholly, completely. 10. Without advantage, unprofitably, fruitlessly, unjustly, vainly. 11. Without fruit, object or end, unsuccessfully, ineffectually: without effect or result. 12. Without cost: gratis, freely. 13. Without intent, in sport or play, in joke or pastime, not in earnest, falsely, not truly. 14. Without check or end: constantly, perpetually, unceasingly, incessantly, uninterruptedly, without intermission. పూరితే పోనిచ్చుట

To let him go free. ఉరకుండుట To remain, submit, be still; be passive or silent. Compare

వారక. Allasani Peddana says in one of his epigrams. ప|| నిను పూపూపిట్టలంబు! రమణిప్రియ దూతికడెచ్చియిచ్చుక! వ్వరివిడె పూన్యంపరున భోజనముయ్యల మంచ మెప్పడు! వ్వరయరళి ప్పి లూహదెలియంగలలేణిక పారకా వ్రమం! పారికిన గాకయారక కృతుక రవియంచునుటన్నకకృతే||

i. e. how can a poet compose verse without these comforts?

ఉరకవి A rustic bard, a country poet.

ఉరకంబ The root of the plant named Tacca Pinnatifida. Rox. Vol. 2. p. 172.

ఉరకాయ n. s. A pickle or preserve.

ఉరగించుట Error for ఉరకి—.

ఉరట n. s. Ease, freedom, leisure, convalescence; idling, fooling. Aid, help.

ఉరటబడుట v. n. To be consoled. ఉరటపరచుట v. a. To console.

ఉరపించుట v. a. To allure, delude, persuade. To comfort.

ఉరపిల్లుట v. n. To be calmed, appeased, comforted.

ఉరడుట v. n. To be consoled, appeased. ఉరవబెల్లె he spoke consolingly.

ఉరపిచ్చుక n. s. The village sparrow: that is, the house sparrow.

ఉరబిల్లి A domestic cat.

ఉరవిందు A feast given to all the town on the occasion of a wedding.

ఉరార్పట To console, cheer, comfort.

ఉరించుట v. a. To excite appetite, tempt, tantalize. To make his mouth water.

ఉరికె See ఉరక.

ఉరిమిండి See ఉరుమిండి.

ఉరికృతము * See ఉరకృతము.

ఉరు n. s. [Genit. ఉరి, Abl. ఉర or పూర్ణో Plu.

ఉరులు, ఉర్లు, ఉర్లు] n. s. A village, a town.

ఉరికిపోవుట To depart, go away, go elsewhere.

To go home. ఉరికివంపుట To dismiss, send away. నీకునియార లేనియెడ when your husband is away. నేను పూరికిపోయివుండగా because I was absent, or, out of the way; as I was elsewhere.

ఉరుకొనుట v. n. To be still or quiet.

ఉరుగాయ; ఉరుంగాయ A pickled fruit. Pickles.

ఉరుచుట To sigh, sob.

ఉరుజుడు * A shopkeeper. కోమటి Suca. 1. 448.

ఉరుట v. n. To be full, steeped or soaked. To be puffed or fat. To increase or grow great.

To exude, leak out, ooze, or spring as water.

To overflow as feelings. To sink as ink into paper. To take effect as a medicine. సెయ్యారు

ట The mouth to water. ఉర బెట్టిన చెక్క Timber

left to steep or steam so as to be seasoned.

తేటబూరగా full of light. ఉరుకుచ్చి Green sauce. మోదములారె with overflowing love.

ఉరుపు n. s. Breath, sighing. A sort of stew or curry. నిట్టూరుపు A deep sigh.

ఉరుబగ్గడి, n. s. ఉరుమిండి, or ఉరుమిండి A paste or chutney used as sauce, of fried grain and chillies.

ఉరుపు * n. s. The thigh. Irreg. plu. ఉరులు. R. 2. 126.

ఉరేగించుట v. a. To parade, to carry through the town. ఉరేగింపు n. s. A procession. ఉరే

గుట v. n. To go (in parade or procession)

through a village or town.

ఉర్పు v. n. To respire, to sigh.

ఉర్జము * n. s. Bodily strength, preservance: the month called Karticam.

ఉర్జశివుడు * i. e. బలాధిపతి. A. 3. 1.

ఉర్జితము * n. s. Stability: firmness. ఉర్జితమైన

Stable, confirmed: in force, as a law. ఉర్జితమైన

the same. ఉర్జితమగుట To confirm, to make

stable, to fix. ఉర్జితముగా firmly.

ఉర్జము * n. s. Wool, felt, &c. ఉర్జనాథము,

A spider, because it is hairy.

ఉర్జవ * adj. Above, upper, high, ఉర్జవకేశి whose

hair stands on end. Projected; ఉర్జవజిహ్వ

She whose tongue is projected. ఉర్జవబాహువై

with his arms raised. ఉర్జవకాయము * The

upper half of the body, from the navel. అధః

కాయ the lower half.

ఉర్జ్వలోకము * n. s. The world above. Heaven.

ఉర్వు n. s. 1. Vide ఉరుపు 2. A mess of tamarinds

with vegetables.

ఉర్వుట—See—రుపు.—

ఉర్విక * n. s. A wave, a plait or fold, a finger ring.

L. XVI. 106.

ఉర్వశి * or—సి, The name of a particular actress

or dancer in the Elysium of Indra.

ఉల n. s. A whistle. ఉలవేయుట To whistle.

ఉలమాలా See నూలమాల.

ఉలిక n. s. A litter or Dooly.

ఉలుకొనుట See నూలుకొ—.

ఉలిగము (K) Pressed service, impressment, drudgery.

ఉలుట for కూలుట To fall. A verse says—నల్ల

నిరికమానినూద పిడుగులిన కాచులుడులు నాకృ

తిక. "Hurling a thunderbolt to crush a fly."

ఉల్లాసుట i. e. ఉడలాసుట To pull out, wrench

out.

ఉసుము * n. s. Salt soil.

ఉసుము * n. s. The stimulants called త్రికటు

viz. శొంఠి, పిప్పలి, మిర్చలు pepper, ginger, and

long pepper.

ఉపరము * n. s. Salt soil.

ఉష్ణము Error for ఉష్ణము.

ఉష్ణ * Heat ; sunshine. ఉష్ణము * ఉష్ణము *
ఉష్ణము The hot season.
ఉష్ణత * Heat, hotness.
ఉలి n. s. A slip, or thin piece of wood.
ఉలికొలుపుట To sigh.
ఉలిపిల్లి See ఉలికొలుపుట.
ఉలిరము Salt soil.
ఉలిరము adj. Lean : fallen away by disease.
ఉలిరపెద్ది n. s. The large harmless lizard called
blood sucker : when young it is called తొండ
cameleon : which Europeans consider a sepa-
rate animal. See on ఉలిరము.
ఉసు n. s. Speech. ఉసుకుట. To speak.
ఉసుబోవుట See ఉసుకుట.
ఉహ * n. s. Thought, reasoning, guess, supposal,
idea, contrivance. Probability, prospect. ఉహ
మాద Probably. ఉహించుట * v. n. To think,
form an opinion. ఉహనామాలు * n. s. Thoughts
and imaginations. (పోహ is anuk.) ఉహించు
ట * To think, reason, guess, contrive, consider,
reflect on. బుద్ధిగాహించుచు Recollect yourself
అట్లాహహించురు men are apt to think so.

ము

ము The vowel Ri or Ru like ri in *trick*
or ru in *fruit* : wrongly written రు.
Thus రుధక్ is wrongly written రుధక్. Else-
where the ignorant write రు by mistake for ము
ru in pure Telugu words ; as రుచి, ఉండు for
ముచి, ఉండు. the *commu* being used along
with రు which is quite wrong. These vowels ము
and మూ in Prosody rhyme to ఇ and ఈ and
ఐ : never to ఉ, ఊ, and ఓ.

ముక్త * The name of one of the Vedas. ఖిలము
క్త A text out of that Veda.
ముజు * adj. Straight. ముజుమశు Rectitude.
Orthodoxy is the literal sense.
ముగము * n. s. Debt, obligation. A claim, a title,
or lien. యింతకున్నముక్త దిసిల్లముగముయెన్ని
కలుప్రాప్తిపన్నుతో Besides ; I know not how

much longer it is my fate to dwell here. మూ
కుట * v. n. To get into debt. మూముచేయు
ట * v. a. To contract debt, to borrow. మూ
ములుతీర్చుట * To pay debts. మూవిముక్తడు *
n. s. Free from debt. మూముడు * A debtor.
ముతము * True, real.
ముతుకాలము * The menstruous period. A. 2. 22.
ముతుకతి a woman during that period. ముతుకు
తియిన who is in that state.
ముతువు * A season. The Hindu year is divided
into six seasons of unequal length ; being the
hot, wet and cold : and the former and latter
of each : See Sir W. Jones, notes on Hymn to
Saraswati.
ముతుస్నాన * ' A woman who has bathed after
menstruation.' W. ముతుస్నానము * Bathing
after purification.
ముత్తవక్త, * ముత్తవక్త, * A bramin appointed to
perform particular rites at a యజ్ఞ.
ముద్ధి * n. s. Abundance, wealth.
ముఖ * A deity. Vasu. 5. 3. ముఖము * Indra.
ముశ్యమా * The painted or white footed antelope.
ముశ్యనశ్వములు * Dun horses.
మువగుము * n. s. A bull.
ముషి * n. s. A prophet or saint, gifted with su-
pernatural powers. The author of a spell or
prayer. Compare ముని and మూలి. The Muni
is perfected in body ; (by abstinence) : the
yogi in mind ; (by seclusion) : and the rishi in
miraculous powers. శుక్రములు The " seven
sages" the constellation of the greater bear. A
proverb says. ముషిమూలమనదిమూలము The
origin of a sage is as obscure as that of a ri-
ver :—the original source being ignoble.
ముతుము * n. s. A bear, a constellation, a star.

ము, and ము.

ము Rū, and **మ** Lu. No word
admitted in Telugu uses these Sanscrit letters.

ఎ

ఎ The vowel *ē* short; as in *them, set, or well*. Compare notes on *ఏ* *ē* long; also on *య*; In the dictionaries and in poetry this initial is written *ఎ* but elsewhere it is written *యె* *ye* as *యెనడు* for *ఎనడు*.

As a prefix the long *ē* is contracted into the short *e*, while the next consonant is doubled; thus *ఏ* *what* కడ *place*, becomes *ఎక్కిడ* *where*. Some peculiarities in spelling must be observed. Words beginning with *వే* *vē* are vulgarly spelt with *ye*, thus *యేళ* for *వేళ* a day; *ఎచ్చు* for *వెచ్చు*. As an initial they corrupt it into *ya*; writing *యరుక*, *యవడు*, *యామరిక* *yaruca*, *yavadu*, *yamarica* for *ఎరుక*, *ఎవడు*, *ఏమరిక* *eruca*, *evadu*, *emarica*. Thus *యందుకు* *yanducu* “*therefore*” is written for *యెందుకు* *yenducu* “*wherefore*,” but no change of meaning is intended.

The opposite inelegance must also be avoided: for they write *చమట* for *చెమట*. They use this vowel *E* erroneously with *ch*, and *j* (even in Sanscrit words) where *A* ought to be used, thus *చంద్రచక్రజటిలము* are perpetually written *చెంద్రచెకర*, *జెటిలము*. The same error occurs in Telugu words, as *ఆయను* for *ఆయెను* and *జెముడు* for *జముడు*. Elsewhere they commit a still grosser error; converting *E* into *O*: for they say *రొండు* *rondu* for *రెండు* *rendu* “*two*.”

ఎంగలి (Infl. **ఎంగటి** plu. **ఎంగళ్లు**) Spittle: slaver, drivel. Defiled food, leavings. adj. Defiled, nasty; **యెంగటి** అన్నము leavings. **ఎంగలిమాటలు** foul language: nonsense. **ఎంగలి** ఆకు a dirty platter.

ఎంగళ A forest tree. *Pterocarpus marsupium*, Rox. Ainslie 2. 264. The wood is of a yellowish orange colour: durable and light. The gum is called dragon's blood.

ఎంచుకొనుట, **యెంచుట** v. a. To count, reckon,

think: to be of opinion, consider, judge: regard, care for: to believe, imagine: to select or choose. **నేనుయెంచిసది** **పైకటి** **అయినది** **పైకటి** I anticipated a result very different from that which happened.

ఎంట్రిక A crab. **కర్కటము**. Also a corruption of **పెం**.

ఎండ n. s. Heat, sunshine. Shine, glare, radiance, drought, dryness. **యెండయెక్కినది** the heat is increasing: the sun is now high. **చిరుయెండ** the soft heat of the morning or evening; **రే** **యెండ** moonshine. **వాడువచ్చినప్పుడు** **నిండా** **యెండబడ్డది** It was late in the day when he arrived. **యెండకా** **లేట** **ప్పుడు** when it is hot. **నీకు** **యెండ** **దర్శన** **సది** or, **నీముఖమునకు** **యెండ** **దర్శన** **సది** you look hot or fatigued; pale or exhausted. **ఎండక** **నైన** **రగ** **నివాడు** One whose “eye knows not the sunbeam” i. e. who lives in the shade. **యెండ** **కాలము** the hot weather. **యెండ** **గాలి** a burning wind. **ఎండ** **సెరు** or **ఎండమా** **రలు**. The mirage, a glistening appearance like water on the plain when the sun shines fiercely. **ఎండ** **పట్టుట**. To sun, put out to dry. **ఎండ** **పట్టు** A coup de soleil, or stroke of the sun. **ఎండ** **పట్టు** **రోగము** n. s. The illness caused by a coup de soleil. **ఎండ** **సార్దు** n. s. Noon.

ఎంకి A crab, **యెండ్లు** crabs. This is also a vulgar pronunciation for **పెంకి** Silver.

ఎంకించుట v. a. To dry. See **ఎండుట**.

ఎంకికొళ్లు See **వేడుకొళ్లు** OG.

ఎండు adj. Dry, dried, drivelling, shrivelling. **ఎండుతెవులు** a wasting disease. This word is occasionally used for **ఎడు**: thus, **నుడి** **తెడు** *one mouthful* is spelt **నుడి** **కెండు** in BD. 3. 849. *metri gratia*.

ఎండుట v. n. To evaporate, dry up, shrivel, become lean or withered. **నీళ్లు** **యెండినది** the water evaporated. **ఎంకిపోయిన** dried up.

ఎండుపుత్రట్ట n. s. A buck basket for clothes: a drying basket.

ఎండ్రి **కాయ** or, **ఎండ్రి** n. s. A crab.

ఎండ్రిరాశి n. s. The sign Scorpio.

ఎంత adj. How many, how much, what, what kind of? ఎంతెంతపొడుగు how long is this? ఎంత అన్యాయము what injustice! ఎంతగారెంత what is the price (or weight) of this gold? ఎంతాస్యముఎంత what is the quantity of this grain? అదిఎంతకీని what great matter is that? ఎంతముఖము what a (pretty) face! అదిఎంత తీర్పు what a (fine) decision! ఎంతజూత్రము How much: ఎంతలేదనిచూడ Looking upon it as nothing. ఎంతలో within what price or time? ఎంతమాత్రముకాదు by no means! అట్లా అసానకు నేనెంతవాణ్ని who am I that I should say so? నీవెంత ఆయనమెంత? what comparison is there between you and him? నేనెంత చెప్పినా notwithstanding all I could say. ఎంతచెల్లెని తే అంతమందిరి the more you pay the better. ఎంతప్రేమతోడ with ever so much love. అప్పుడెంతరాత్రి what time of night was it then? అప్పుడెంతవసులు what time of day was it? ఆపూరుయిక్కిరిమెంత how far hence is that village? ఎంతనేకటివచ్చినాడు how long after did he come? ఎంతకు అమ్మినాడు for how much did he sell it? తమ ఆజ్ఞమెంతలేదన్నారా They treated your orders as nothing. అదిఎంతసాగునుగావున్నది అంతపున్నది She is as pretty as she is, i. e. she is incomparably beautiful. అదిఎంతచెడ్డదిపున్నది అంతపున్నది it is impossible to say how bad it is. ఎంతకొమామరు దైవయింద్రుడహహ Amorous as he was. ఎంతమాత్రముకూడనికీని a thing quite out of the question. నీవెంతనేనెంత అనిపోట్లాడినారు they scorned or insulted one another. Like some other particles it admits of declension, viz. Genit. ఎంతటి; thus ఎంతటివారు (quaes homines) what sort of persons? The conjunction యు being added, as an intensive, ఎంతయరయియిన with speed however great. Compare అంత So many as that and ఇంత so many as this, also అందరు.

అంతమంది How many (persons,) See అంతమంది.

ఎంతెంత How large, how much. ఎంతో how-
ever large.

ಎಂತೆನ್ನಿ adv. Ever so much, how much soever.

అంతెన How vast, how great, ever so great.

ఎందనుక How far ? how long ?

అందరు adj. How many (persons.)

ಎಂದಾಕೆ How far? how long?

ಎಂడు or ಯೆಂడు (affix) See the affix ಅಂడు which often is wrongly spelt ಯೆಂడు.

ఎందు adv. Where : ఎందు somewhere. ఎందు సమయం
వి Regarding what or which. ఎందున్ను Every
where. ఎందుపోయినాడు where is he gone? ఎం
దుమీద Whereupon. ఎందుకు In what res-
pects. ఎందులో Wherein. ఎందేని Somewhere
or other. Any where.

ఎందుకొ Whence.

ఎందుకు (dative of ఎందు) why? for what? where-
fore? అది నాకుమొదలకు. What is that to me,
what have I to do with that, what care I for it?

ಎಂದು చేತ Whereby. ಮೊಂದು చేತನೆ Because.

ఎందున Whereby. By anything.

ఎందునిమిత్తము Wherefore, why.

ఎందునుంచి, ఎందునుండి Whence.

ॐ३३३ Wheresoever: any where.

అంపంతులు To get it counted, make him count it.

ఎఱువన An idiot: this is a proper name.

- ఎంబరికము Loathsomeness, disgust See ఎప్పరికము.

ఎం బెరుమా నారు (A Tamil phrase.) "Our God"
—a title of a celebrated teacher in the Vaish-
nava sect. ఎం బెరుమా నారుమతము the name of
the sect who adore him as their teacher. Rot-
tler's Tamil Dict. p. 260. ఎం బెరుమా నారుమత
ము Name of that sect.

ಎಕ ತಾಳಿ Joke, sport. See—X—

సకదాద్వైత, అనగా తిరస్కరించుట. A. 5. 2.

ಎಕ್ಕರಾಲ (K) A court yard, a cock pit; a herd of
mean servants. Manu. Introd. 48. From the

Kannadi ಎಕ್ಕರ Reeve. Plu. ಎಕ್ಕರಾಲ್ದ
drudges, slaves.

పకళకైము or పకళకృమ n. s. Prank, trick, mockery. చక్రైవింటివాయెకళకృమల్నియు చూపు Indulging in all amorous pranks.

ఎక్కినాడు n. s. Ruler, general, lord, owner. T. 1. 44.

ఎక్కిటి [K] A hero, a warrior. Cruelty, harshness. Noble, great, superior.

ఎక్కిటి adj. Of what place. ఇదియెక్కటిమాట what nonsense this is! Lit: of what place is this word.

ఎక్కడ Where. యిదియెక్కడ అదియెక్కడ where is this and where is that i. e. what comparison (or analogy) is there between this and that? వాడు నీకుయెక్కడ అప్పునాడు where did he fall in debt to you? i. e. what do you mean by pretending, he is in debt to you? ఎక్కడివిశ్రుడు A pretty sort of a bramin! యిదియెక్కడికింకటంబు who ever saw such a business! ఎక్కడనుంచి Whence. ఎక్కడనూ I know not where. somewhere or other. ఎక్కడనైనా Any where: somewhere or other. ఎక్కడా everywhere. ఎక్కడా లేదు No where. ఎక్కడి (an infl. of ఎక్కడ.) నీవెక్కడివాడవు Of what town are you? యిదియెక్కడివి whence is this? what nonsense this is! ఎక్కడివగుడెక్కడిబ్రతుకు what care I for my husband or for life? యెక్కడ చెప్పుదుము how can I tell? యావుల్లునీకుయెక్కడివి where did you get these flowers? యెక్కడికియెక్కడ what a prodigious difference there is between this and that! వాడుయెక్కడిబుధుడు what sort of a sage is he! నీవెక్కడతరుమెక్కడ what have you to do with penance? See several instances in HD. 2. 820—830. ఎక్కడకి Whither, to what place. ఎక్కడెక్కడ Wherever. ఎక్కడికేడ How on earth! ఎక్కడివారుఅక్కడికివెళ్లిరి Every body went home. All fled away.

ఎక్కిము A bank or path between fields. In arithmetic, an unit, the place of units. ఎక్కాలు Squares: the multiplication-table.

ఎక్కిలమ్మ The name of a village goddess.

ఎక్కిశక్తము n. s. Scorn, derision. Swa. 2. 39.

ఎక్కాలు n. s. The multiplication-table.

ఎక్కించుట v. a. To raise, mount, export. To enter, file or insert: to help up, to place.

ఎక్కిడుట To bend or string a bow. Bhasc § 104. DRB. 244.

ఎక్కిరించుట v. a. or, వె—To make faces at, to gibe at. యెక్కిరించపోయియెలకలవడెను he went out shearing and came home shorn.

ఎక్కిరింక, or వె—, or, వెక్కిరింక n. s. Mockery, making faces. A vehicle. ఎక్కిరింకయెడ్డు a saddle bullock. ఎక్కిరింకపక్షి the eagle on which Vishnu rides. A. 6. 183. R. 1. 145.

ఎక్కిలి n. s. The hiccup: plu. ఎక్కిళ్లు. BD. 1. 389. also written వెక్కిళ్లు.

ఎక్కు n. s. A bowstring. A sob, a hiccup. ఎక్కుదింబినాడు he unbraced the bow. N. H. 1. 192.

ఎక్కుకొనుట v. a. To mount on &c. See ఎక్కుట v. a.

ఎక్కుట v. n. To rise, increase, swell. To appear (by its effects as wine, water, poison, or medicine.) To prevail as a report; to come on the carpet, or anvil. వానితలమడుదముయెక్కింది He is beside himself with pride or lust. వానికిమత్తెక్కింది He is intoxicated or lecherous. వడ్డియెక్కింది interest has accrued. యెక్కినవడ్డి the interest that accrued. అంతమందికి నేనుకూత్రముయెక్కినాను. I alone have survived. To affect, even as water does by *sinking* into earth. వానిదుష్టుకూములునీకుయెక్కినవి You have caught his bad habits, or, followed his example. వారైకెక్కుట To become the theme or topic of discourse. వనైకెక్కినాడు he became celebrated, rose to distinction. వానికెక్కిన celebrated, honoured. యెన్నికెక్కినవాడు one who has risen to reputation. పదిగంటలపొద్దుయెక్కినవేళ when it was ten o'clock, lit: when the sun had mounted (to) ten hours. ఆచనికొయవనుయెక్కిలేదు No one came forward, or volunteered for the business. అతనిమాటయెక్కుదు his word will not do, or avail. తలకునీళ్లెక్కి జలుబు గావున్నది The water has got into his head and he has a cold. ఎక్కుట v. a. To mount on, get upon. మంచమెక్కుట To keep his bed. మంచముయెక్కినవానిచాలు what matters kin? T. 3. 117. In A. 6. 83. పాడెక్కి అనగాపాటికి, పూరికియెక్కి, చేరగా To arrive, or reach the place.

ఎక్కుడు n. s. Greatness, height, ascent. ఆదిశయము, BD. 4. 1453.

ఎక్కుడు adj. High, great, mighty. M. 8. 2. 367.

ఎక్కుడుతక్కువ Inequality. Vish P. 4. 160.

ఎక్కుడుతనము Superiority. P. 1. 634.

ఎక్కుడుదిగుడు n. s. Ups and downs: inequality. adj. Up and down, unequal.

ఎక్కుదించుట To unbrace a bow. ఎక్కు బెట్టుట To brace a bow.

ఎక్కులు బెట్టుట v. a. To stir up, to provoke, excite, tempt, enamour.

ఎక్కుళ్లు n. s. Hiccups.

ఎక్కువ n. s. Greatness, eminence, excess, a strange thing. Particularity, peculiarity. ఆరనిదగ్గరళుశ్రుకాలుయెక్కువలేవు he has not very many books.

ఎక్కువ adj. Great, peculiar, remarkable, singular.

ఎక్కువపాతకాదు It is not very old, or particularly old. ఎక్కువత్రమకాదు It is no great trouble. ఎక్కువలు News, novelties, singularities.

ఎక్కువతక్కువ More or less, unevenness, irregularity, ups and downs. కొంచమయెక్కువతక్కువగా నూరురూపాయలు About 100 Rupees. మామీదయే నైనామెక్కువతక్కువవుంటే తమరు తుమించవలెను Please to excuse all errors.

ఎక్కులుత్రుట v. a. To excite, stir up. URT. 6.60.

ఎగ adv. Up, upwards. ఎగబ్రాకుట To creep over, crawl up. ఎగపీల్చుట To snort aloud యెగ పూరిరి. యెగవ్యాసము a gasp. ఎగకొలుత్రుట v. a.

To stir up, excite, tempt. ఎగకొట్టుట v. a. To fling up, to deny, to ridicule. ఎగజల్లుట To toss up. ఎగచేత్రుట v. a. To keep in (the milk) or restrain it from flowing (as a cow does unless the calf is with her.) ఎగతాళి n. s. Joke, derision, game, prank, hoax. ఎగతాళిచేయుట v. a. To deride, trick, make game of. ఎగదన్నుట To kick up. ఎగదీయుట v. a. To lift, pull up, or off. To raise the price. ఎగదోయుట To lift up, push up.

ఆమెకు మారుడుత్రక్కులెగపాడవ Cupid tickled up her sides. ఎగపోత n. s. Sad reflection, discontent, rumination, a brown study. తానికిచెమ

టయెగపోతదిగపోతగావున్నది He was in a sweat from head to foot. ఎగయించుట To send up, remove, betray. To lift, raise up. T. 2. 173. Mand. 4. 184.

ఎగయుట See ఎగయుట.

ఎగర adv. Up, upwards.

ఎగరగొట్టుట v. a. To toss up. నామాటనుయెగరగొట్టి నాడు he scorned what I said.

ఎగరవేయుట or—వైచుట Causal of ఎగురుట q. v. To toss up &c.

ఎగరుట v. n. Same as ఎగయుట.

ఎగరొడ్డు, or, ఎగరోజు or, ఎగరోశ్రు n. s. A deep drawn sigh. ఎగరోజులుదిగరోజులుగావరుగ్గతి వచ్చి నాడు He ran there out of breath.

ఎగవేయుట v. a. To toss up, throw up, to delude or put off to elude. To embezzle or appropriate.

ఎగఱన adv. Up, upwards.

ఎగఱనదోయుట To push up, lift up: to trim the wick of a lamp.

ఎగసాన Up, upwards.

ఎగిల్లుట A causal of ఎగయుట to rise, to put up.

ఎగాదిగా Up and down, backwards and forwards, from head to foot. వాడునూ నెను వెళ్లంతాయెగాదిగాపోశుకొన్నాడు. he anointed himself from head to foot.

ఎగియజేయుట To toss up &c. A causal form of ఎగయుట to rise.

ఎగయుట v. n. To rise, to spring up. To fly or bound. ఎగిపోవుట To fly away. To fly off. ఎగికిడుట To attack. నేనుయాయాటచెచ్చటచ్చటికి ఎగికిడుదాడు He fell into a passion. నాకాళ్లుచేతుల్లోమంటలెగినది my hands and feet are burning.

ఎగించుట v. a. To toss up, cast away, reject, scorn. To arise. చురెగించుతల్ల R. 2. 200. A buffalo that raises a roar: that bellows. ఎగయించుచిట్టుట To chuck under the chin.

ఎగిపోవుట To rise &c. To fly away.

ఎగు See యెగు . . . యెగుభజములు high or strong shoulders.

- ఎగురుట v. a. (Causal of ఎగయుట v. n.) To cast, exude, discharge, or shoot an arrow.
- ఎగుడుదిగుడు Up and down, backwards and forwards. వాడు చెప్పేదియేమో యెగుడుదిగుడు గావున్నది. He shuffled, or spoke incoherently. యాకనమలోదోవ ఎగుడుదిగుడు గావున్నది. The road is uneven.
- ఎగుశు n. s. Increase, arrogance.
- ఎగుమతి n. s. Shipment, lading, putting goods on board ship.
- ఎగుమతిచేయుట To ship or export goods.
- ఎగుమతిదిగుమతి n. s. Export and import. Shipping and unshipping.
- ఎగురుట v. n. See ఎగయుట, ఎగిరి ఆడుట to scorn.
- ఎగురులాడుట v. n. To cut capers, to leap or make bounds.
- ఎగున n. s. The top, the upper part.
- ఎగ్గాడుట See ఎగ్గు.
- ఎగ్గాయిదిగ్గాయిదోచుకొనుట To plunder, rob, strip.
- ఎగ్గించుట v. a. To wrong, injure?
- ఎగ్గు n. s. Harm, injury : shame, disgrace. కీడు. D. ఎగ్గులాడుట, ఎగ్గులుకట్టుట To find fault, to disgrace. L. XIII. 45. ఎగ్గొండుట To meet with ill success, to be baffled (ఎగ్గు loss పొందు to meet with.) To be disqualified Sumati § 54. Says క|| దగ్గిర కొండెమునెప్పడు|| ప్రాగ్దక్షిణకులకురా జుప్రియుడైమరితా|| నెగ్గుప్రజ కానరించుట|| బాగులకైకల్పతరువు బాడుచుట సుమతీ||
- ఎగ్గురసంగ Suddenly (Anuk.) Suca. 1. 131.
- ఎగ్గురు n. s. A memorandum. ఎగ్గురుతెక్క An abstract of an account.
- ఎగ్గొల n. s. The plant called cowach. = కపిక చూడి.
- ఎచట adj. Where యాశువువులచటివిసేను where did you get these flowers.
- ఎచరించుట (Thus spelt for metre) See ఎచ్చ—
- ఎచ్చరించుట v. a. To warn, challenge, hail, call to. To hint, allude to, advert to. To invoke, remind, or implore. To rally troops.
- ఎచ్చరిక n. s. Hint, caution, warning, challenge, reminding. ఎచ్చరికచేయుట To caution or warn. ఎచ్చరికతప్పుట To be off his guard. ఎచ్చరికకుడుట v. n. To be aware, alert, forewarned. P. 1. 309. R. 5. 260.
- ఎచ్చరిల్లుట or యెచ్చిల్లుట To thrive, succeed. P. 1. 309. R. 5. 260.
- ఎచ్చు or హెచ్చు Much. T. 3. 124.
- ఎచ్చుశస్థులుగా Insolently. నెన్నుమెచ్చుతల్లుగా మాట్లాడినాడు he spoke to me scornfully.
- ఎచ్చెలి Which woman. i. e. చలి. II. 1. 68.
- ఎచ్చెలివి Is explained వృద్ధిపొందుట. OG.
- ఎచ్చెట, or, ఎచ్చో or, ఎచ్చోట, Where.
- ఎట n. s. Place, dwelling. ఉనికి. OG. ఎట adv. Where. ఎటయేని Somewhere or other. M. XII. 3. 294.
- ఎటవారె A plant called కుండచక్కి, Q.
- ఎటవు Is explained ఎంచుట. OG.
- ఎటు adv. How. ఎటూత్రోచక not knowing what to think, ఎటుంచి Whence, for ఎటునుంచి, ఎటుగా Where.
- ఎటుల Poetical for యెట్లు how.
- ఎటువంటి Like what (qualis); of what sort. నీవుయిదేయదముయెటువంటివి what is the meaning of your doing this?
- ఎటువలె Like what?
- ఎట్టకేసె Hard, scarcely.
- ఎట్టకేలకు adv. Shortly, soon, after awhile. చాలా నేనుటికి కొంత నేనుటికి అటుతరాస్త. M. 3. 5. 392. BD. 3. 745. Vasu. IV. 44. &c.
- ఎట్టనుడుక, అనగా ఎట్లాగంటే B. X. § 2. 42.
- ఎట్టయెదురుగా Exactly in front. Same as ఎదురుగా the word ఎట్టు being an intensive. BD. 3. 2298.
- ఎట్టి adj. What like (qualis) what kind; however (much or great) అదియెట్టిదో. Be that what it will, be it what it may. Of some kind or other. BD. 5. 1308.
- ఎట్టు or ఎట్టుల, or ఎట్లా How.
- ఎట్టులు What like; what sort of.
- ఎట్టు or ఎట్లా How: in what manner: which way. అదియెట్లువున్నది అట్లువున్నది It is such as it is; i. e. it is beyond all comparison.
- ఎట్లాగు How. See ఎట్లు and లాగు.
- ఎట్లానైనా, or, ఎట్లానైన In some way or other ఎట్లు How.

ఎడ n. s. 1. Place, interval. 2. Space, medium, distance. ఎడగల further off. నూరుబారలుమెడ గా 100 fathoms off. 3. Interval of time, opportunity. Meanwhile, at that time. తనకుబలం బులేనిమెడ while he is powerless. కానిమెడ On his not coming: or—when he came not. పూరునచేరిమెడ On his arrival. మెడలేని Ceaseless, unintermitent, unceasing. ఎడగల గా further off. 4. Interval or breach. మెడకూడ a weaned (i. e. separated) calf. మెడతెగని incessant, perpetual. మెడనీళ్లు Cocoanut water, so called, because being a 'fountain sealed' or water parted from any spring. ఎడగూడిన Crowded, thickset. తొంటిమెడ in the former place. That which is removed, consecrated or set aside. BD. 3. 837. నైవేద్యమునకునిడ్లము గామెత్తి తుందినది.)—ఎడపోవువాడు. A go-between. BD. 3. 737. ఎడతెకున్న Continuous, without interval or break. BD. 4. 1645.

ఎడ n. s. or, కొడిమెడ A chicken. ఎడ As meaning తేద tender, young, it is a Tamil word.

ఎడ (Postposition) or ఎడను or ఎడల or ఎడగా Regarding, concerning, of, about. గామెడ Concerning me. 2. Towards. గురునిమెడ Towards his teacher. 3. On the time of, when, while: ఇచ్చినమెడ on his giving. కానిమెడ But if it is not so. 4. Between. మిమెడ నామెడ Between you and me. యిట్లొక్కరంబుచేరునెడ On his arrival at the town.

ఎడ or ఎడగా adv. Afar, off. మేలుకుమెడగా అయి being cut off from happiness. మెడతెగిన broken off, separated from, interrupted. మెడగా పెట్టుట To set off or aside, reserve.

ఎడకట్టుట v. n. To find a place for itself. To gather or form as a boil.

ఎడకత్తె n. s. A bawd. ఎడకాడు n. s. A go-between, a pimp.

ఎడగలగావుండుట To stand aside or out of the way.

ఎడగారు n. s. The intermediate, extra, or untimely crop in the year being (వ్యవసాయకృషి)

the "fruit produced out of season" before the rains. ఎడగారుగావుట్టిన Forced, grown out of season, succedaneous.

ఎడగలిపుండుట To stand out of the way, stand aside. ఎడగిల్లుట v. n. To stand aside, get out of the way పుత్తిగిల్లుట.

ఎడజేయుట v. n. To do away, abolish.

ఎడద n. s. A thought, the heart, the breast. BD. 4. 142.

ఎడదీయుట v. a. To remove or abstract. ఎడదీసిన Removed.

ఎడదెగుళుట To leave a space.

ఎడదెగకుండ Incessantly, without interval.

ఎడదెగుట v. n. To break off; be separate.

ఎడనిడుట To consecrate, devote, sacrifice.

ఎడనీళ్లు Cocoanut water: because cut off from any apparent spring. A. 1. 42. VI. 17. కొద్దెర నీళ్లు.

ఎడనెడ On both sides. ఉభయత్ర.

ఎడకక Continually, without slack. From ఎడపుట.

ఎడపుట v. a. To separate, disunite, break. To shiver or smash.

ఎడబడ్డ Independent. Discontinued, separated.

ఎడబడుట v. a. To separate, be divided or discontinued. ఎడబడకునికి Dissent, refusal, division. BD. 1. 389.

ఎడవాళుట v. a. To cut off or discontinue.

ఎడవాయుట v. n. To be cut off, to abstain, be separated from. కూటికనెడబాని abstaining from food. నీల్లడబానిన చేశా a fish out of water.

ఎడబావుట To go between: to pimp. BD. 4. 1430.

ఎడను adj. The left, (sinistra) మెడమచేయి the left hand.

ఎడమడుగు n. s. ఆలస్యము Delay. BD. 3. 864.

ఎడము n. s. Place, spot, room. Interval, occasion, opportunity, leisure, opening. మెడముయిచ్చుట to give an opportunity.

ఎడయాడుట To fall in love with.

ఎడయుట v. n. To separate, break. R. 2. 91.

The following synonymes are given in ABA- 3. 132. ఎడయుట, పులిపిచ్చుట, మెడమకావడము,

గడములు, చెంబులు, బాయుట, కేకించుట, all mean చీడుట.
 ఎడమెడముగా Separately: at intervals, now and then.
 ఎడమ n. s. Interval, opportunity. Misfortune. M. 8. 6. 68. VII. 4. 123.
 ఎడల pre. Towards, with a view to, regarding, touching, in the matter of. In the event of, in case. when, upon, on. అట్లాచేయెడల in doing so. అతినాకుయిచ్చినయెడల upon his giving me this. నన్నుచూచినయెడల when he saw me, నా యెడల regarding me. ఆయెడల on that occasion.
 ఎడల is the plural of ఎడ: the final A being the sign of the Locative.
 ఎడలించుట or ఎడలుచుట v. a. To separate, or unravel. To do away. To remove, clear, loosen. To drive away (= వెళ్లించుట, వదిలించుట) Vasu 5. 96. T. 2. 95. Dasav. 9. 283.
 ఎడలుట v. n. To go, depart. (= వెళ్లు) పాటియెడలుకుని One who has deserted the truth. M. 3. 7. 255. BD. 5. 106.
 ఎడవాళుట See ఎడయుట—, and పాళుట.
 ఎడవాయుట See పాయుట—
 ఎడపు Distant, remote. A. 1. 20.
 ఎడసాల A separate room, an antichamber.
 ఎడటము Sport, play. Sar. Pad. 2. 9.
 ఎడారి n. s. A wilderness, a lonely spot. adj. Lonely, dreary. ఎడారిదోవ a lonely path, a bye road.
 ఎడి An affix. See under ఎడు and ఎడ. Time.
 ఎడికోల The pole or shaft of a plough.
 ఎడికెభాగవతులు Name of a certain caste of dancers.
 ఎడు An affix denoting quantity (like *full* in a cup-ful a bag-ful) thus మారెడు a cubit; as much as a cubit. బారెడు an ell-long: బుడ్డి a bottleబుడ్డెడు a bottleful: కుంట a spot of ground కుంటెడు one *gunla* of land: తూపెడు one *toom* of grain. To this word the affix ఎడి is sometimes added: గంటెడి a basketful, by basket-

ful, at a basketful at once. ఎడు An affix applied to participles, does not alter the sense, as పొయ్యే or పొయ్యెడు going.
 ఎడుట See—దు—
 ఎడెంబక, అనగా ఎడ తెగక. OG.
 ఎడ్డ See ఎడద and ఎడ్డవగచుచు Much sorrowing BD. 4. 570.
 ఎడ్డమి n. s. Folly, stupidity. Vish. 5. 102. ఉ||ఎడ్డమియైనయెచ్చటికెవ్వరు జేరరులొకు లేమియు|| శిష్టలు నేయసెల్లరు||ఇ||.
 ఎడ్డె Vile, brutish. ఎడ్డెవాండ్రు 'rudesters,' 'boors' Vema 2. 68. ఎడ్డెడు A boor, a fool. A cheat. A gypsey. ఎడ్డెతనము brutishness.
 ఎడ్డు Oxen, cattle (irreg. pl. of ఎడ్డు) దుక్కి పెడ్డు plough bullocks.
 ఎత్తిగచ్చె A sort of fish.
 ఎత్తుబరికాడు, అనగా బొంక. D.
 ఎత్తరత త్తరలు Fragments, bits, shivers. వానికెయెత్తరత త్తరలుగా తున్నది He is silly, or in his dotage.
 ఎత్తలి A Means, instrument, tool.
 ఎత్తించుట (Causal of ఎత్తుట to lift) To raise, erect, build.
 ఎత్తికోలు n. s. An endeavour, a beginning; striving, effort. M. 6. 1. 123. M. 4. 5. 74. M. 13. 2. 336. M. 5. 3. 333. ఆరంభము. OG.
 ఎత్తిపాడుచుట To taunt, jeer, reproach. ఎత్తిపాడు శుకాట A taunt, a reproach.
 ఎత్తిపోవుట To fade, as a colour, to fail, to perish, be ruined. R. 4. 50. మొదలునశించుట.
 ఎత్తివెడుచుట To set on, incite, slip a hound.
 ఎత్తివేయుట To throw away, abolish, despise.
 ఎత్తు n. s. 1. Height. 2. Weight: a burthen; a load. 3. The weight of a quarter of a ముసుగు maund, being two viss, or, six pounds and a quarter. 4. శుభ్రులైత్తు, T. 3. 6. A. 5. 96. A wreath of flowers. 5. చదరంగశుభ్రయెత్తు A move at chess: hence, (metaphorically) A contrivance, a trick; an effort. ఎత్తులమారి A clever man. యెత్తుకట్టుకొనుట To contrive, league, plot. యెత్తుకుయెత్తు భారమునకు భారముచెడిపోయినది it is utterly ruined.

ఎత్తు adj. High, heavy. ఎత్తుకయనము A sudden journey. G. 5. 163.

ఎత్తుకొయ్య The fulcrum or rest of a lever.

ఎత్తుకడ Manœuvre, device, trick.

ఎత్తుకపోవుట To carry away. ఎత్తుకవచ్చుట, or, ఎత్తుకొనివచ్చుట to bring away. చెరువుమెత్తుకొన్నప్పుడు when the tank burst.

యెత్తుకోలు Endeavour, undertaking.

ఎత్తుగడ n. s. Endeavour, project. ఎత్తుగడచేయుట to endeavour.

ఎత్తుగడ్డలు The moveable earthen cheeks of a fire place.

ఎత్తుచూచుట To weigh; to try.

ఎత్తుట v. a. 1. To take up, raise, lift up. 2. To remove. 3. To assume or take on himself, to obtain or acquire (a name.) మంచిపేరెత్తుట to acquire reputation. 4. To begin. 5. To cite, quote, mention, adduce, introduce a subject. చూటయెత్తుట to mention. To mention by name, advert to, allude to. 6. To catch (a disease.) 7. To erect (a door or pillar.) 8. To undertake. 9. To raise or levy, (an army.) జన్మపెత్తెను He assumed a mortal body, he was born. ఎత్తివ్రాయుట To copy out or extract from a book. గొంతెత్తిచదువుట to read aloud. భిక్షుపెత్తుట To take or receive alms. తళుకులెత్తుట To assume lustre or become bright. సొరెత్తుట To speak (See under సొర.) నేనుసొరెత్తలేదు I did not open my lips. గుర్తయెత్తిసాడు He undertook the contract. దండెత్తుట He raised troops ఈమయెత్తించుట To open a sluice: raising the gate. అలుగత్తుట to open an అలుగు q. v. బావియెత్తుట to dig a well. లంగరయెత్తుట To weigh anchor. పరుగత్తుట To take a run. యెత్తుకొనివచ్చుట To fetch. పిల్లయెత్తుకొ To take up a child. ఎత్తుకొనిపోవుట To remove, to steal. తిరిపెపెత్తుట to take alms. విరులెత్తుట To sprout, send forth shoots. పువ్వులెత్తుట to pluck flowers. పేరెత్తి నవాడై having acquired reputation.

ఎత్తుట v. n. 1. To rise. 2. To be happen, chance.

3. To come on (as a disease.) వానికిఅతిసారముయెత్తినది a flux came on. వానికివెర్రియెత్తినది madness came on. 4. To fail, fade, be disproved.

సెప్పలెత్తినది The pain came on. దానికిదురదయెత్తించి it has got the itch. నాకుఆకలియెత్తించి I am hungry. వానికిపిచ్చియెత్తించి he is gone mad. గాలియెత్తించి The wind arose. నేనువాంఠియెత్తినది I vomited. సెప్పయెత్తుకొనింది his belly aches. ఆనర్రకుడినాణ్యముఎత్తుబడిపోయినది he became a bankrupt; or, his credit has failed.

ఎత్తుపడుట To perish, be abolished or done away, to fail. To grow feeble. ఎత్తుబడురూకలు the gross sum collected; the money settled. ఎత్తుబడ్డ Bedridden, feeble, helpless. ఎత్తుబడ్డగుర్రము a horse that is worn out.

ఎత్తుపెట్టుట v. a. To urge, stir up, incite. H. 1.

128. To raise. To promote.

ఎత్తుభారము n. s. Plague, harassment, onus, business, affair.

ఎత్తువేయుట To weigh.

ఎత్తెలు Suddenly, all at once. M. 4. 4. 9.

ఎత్తెల n. s. (plur. ఎత్తెలు) A snare (for fish or for birds) Paidima. 2. 139. [4. 105.

ఎత్తెవెవారు Whoever; any persons. Nelluri. H.

ఎద n. s. The heart, mind, wish. (See దె—) Growth.

Recollection. ఎదనుపెట్టుట To keep or cherish in his bosom. ఎదబడి alarmed, URK. 6. 331.

ఎదనడ్డ heart broken ఎదఅయినది she is grown.

ఎదగుట To grow.

ఎదచక్కి On or in his bosom. R. 3. 53.

ఎదమరచుట (or vulg. అద—) To forget.

ఎదాన వేసుకొనుట To purloin, to abstract or misapply.

ఎదాయెదలు Dispersedly, scatteredly. See ఎద ఎద. The ā of దా is lengthened for emphasis.

ఎదావు A grown cow ready for the bull.

ఎదిరి n. s. An opposite. opponent. The opposite party in a law suit.

ఎదిరించుట or ఎదర్చుట To face, front, resist, encounter.

ఎదగుట v n. To shoot up, grow up.

ఎదట (The locative case of ఎదురు front.) In front.
 ఎదురు (Inf. ఎడటి; Dative ఎడటికి, ఎదురుకు: abl.
 ఎదుట (adverb, noun, and adjective.) The front;
 the presence: parallel or comparison. Forward.
 ఎదురుచూచుట to look forward. ఎదురెక్కి mount-
 ing in his turn. ఎదురుగుండనల్పిరి they met me,
 came fronting me. adj. ఎదురు, ఎడటి. Opposite,
 fronting. Present. Parallel. ఎడటివాడు your
 neighbour. ఎడటివారిగుండులు The characters
 of others, of our neighbours. ఎదురుపడ్డి Cross
 interest. ఎదురుపడ్డవాండ్లు whomever he met.
 ఎదురాడుట To act against, to oppose. ఎదురీడుట
 To swim against, to resist. ఎదురుకుడ్డుక The
 locked jaw. ఎదురుకొనుట v. a. To act against,
 disobey. To go forward to meet, or call. ఎదు
 రుకోలు Opposition. The mutual advances of
 the relations of the bride and bridegroom,
 before the marriage. ఎదురుగడచుట a joint
 bond, a reciprocal or mutual agreement. ఎదు
 రుగడ గావ్రాయుట To write off (a sum as
 balance.) ఎదురుగుండానచ్చుట To go forward
 to meet. ఎదురుచూచుట v. n. To look forwards,
 expect. ఎదురుపడుట v. To be met: thus,
 వాండ్లునాకుయెదురుపడ్డారు I met them. ఎదురు
 పలుకుట v. n. To object, gainsay. ఎదురుపొమ్మ
 n. s. The chest or breast. ఎదురువ్యజ్యము
 A cross suit. ఎదురేగుట To go forward. ఎదురుత్తు
 n. s. A return push, shove for shove. ఎదుర్కునుట
 v. a. To front: to advance in meeting a person.
 ఎదురుకువరము Shaving against the grain: or,
 the wrong way.
 ఎదురుట v. n. To advance.
 ఎడ్డడి Lack, want. లేమితి OG. scarcity. ఎడ్డడినీళ్లుచే
 త for want of water.
 ఎడ్డము ఎడ్డపునీర n. s. A petticoat with a striped
 border.
 ఎడ్డి pron. For ఏది which.
 ఎడ్డు n. s. A bullock, an ox; plural ఎడ్లు, ఎడ్డునా

లిక Ox-tongue. (The name of a plant called
 దర్బకము.) ఎడ్డుకుట్టుట v. a. To geld an ox. ఎడ్డుబ
 శువు n. s. A bullock load. ఎడ్డుముట్టె వేళ్లు (from
 ముట్టె a nozzle) a sort of root. ఎడ్డుబవాడు n. s.
 A bullock driver. ఎడ్డువేట R. 2. 29. The use
 of a bullock as a screen for the huntsman:
 like a stalking horse.
 ఎస n. s. Similiarity, equality. BD. 6. 460. సమత్వ
 ము, ఎసలేని matchless.
 ఎసక Appertaining to a buffalo. (See ఎనుము)
 ఎసకమోకాలు a certain plant. ఎసప్పోతు A he
 buffalo. ఎసపుట—See—ను—
 ఎసబది, ఎసభై Eighty. ఎసమండుగురు, or ఎసమండ్రు
 Eight persons.
 ఎసమండుము The measure of eight tooms.
 ఎసమన్నూరు Eight hundred.
 ఎసయమి Discord. The neg. verbal of ఎసయుట.
 ఎసయించుట v. a. To mix or mingle, join, unite.
 ఎసయిక Mingling, mixture, fitness.
 ఎసయుట v. n. To mingle, coalesce, unite, to seem.
 To accord, resemble, be united. To associate,
 concern himself in. To participate in, enjoy,
 or suffer (as death.) In many passages of poetry,
 it must be interpreted to be, or exist, to take
 place, chance or happen. See పొందుట v. n. It
 must frequently be translated to seem or re-
 semble. పెంకికెనయగునట్టిసిల్వ A stream like
 silver. This verb often is used merely as a padap.
 ఎసికె n. s. A yarn of 3 or 4 threads united.
 ఎసిమిది Eight. ఎసిమిదిసములు 'Eight days' is used
 for 'a week.' నేటికియెసిమిదోనాడు This day
 week. యెసిమిదిసనాలు గాలంకముగావున్నాడు
 he has been ill this week.
 ఎను Of the buffalo. See ఎనుము, ఎనుపోతు n. s.
 A he buffalo. ఎనుకంటి n. s. A she buffalo.
 ఎనుచుట v. a. To mix, mingle, stir up. M. 1. 1.
 162. To think &c. See ఎంచుట.
 ఎను See—న—
 ఎనుపుట To mix, mingle, stir up. = చిడచుట To
 nip, pluck, twitch off.

ఎనువుడు n. s. Mixing mingling, stirring up, nipping, gathering, plucking.
 ఎనుబది Eighty.
 ఎనుబోడు A he buffalo.
 ఎనుము or, ఎనుము పెంటి A she buffalo.
 ఎన్న The rel. p|| of ఎన్నుట.
 ఎన్నుట, అనగా ఎన్నుట. BD. 5. 1105.
 ఎన్నుటకన్నె Constantly, ever.
 ఎన్నుకైనా Ever, at any time.
 ఎన్నుడు When, what day (ఎ which నాడు day) Ever, always.
 ఎన్నుడున్ను For ever, always.
 ఎన్నుడో Some time or other. I know not when.
 ఎన్నులు How many days, how long.
 ఎన్ని How many. ఎన్నినీళ్లు how much water. యెవ్వరెన్ని అడిగా whatever any body says.
 ఎన్నిక n. s. Reckoning, thought, calculation, esteem, estimation, hope, idea. T. 3. 54. ఎన్నికకరువులు Cattle of value. ఎన్నికచేయుట To count or reckon. ఎన్నిక పెట్టుట v. a. To reckon, rate, esteem. ఎన్నికపనిమీ A person of distinction. ఎన్నికమాటలు Well weighed words.
 ఎన్నికలు In how many (things).
 ఎన్ను, for వెన్ను An ear of corn. (In poetry) a woman. (K. హెన్ను.)
 ఎన్నుట v. a. To count, reckon: think, esteem, believe. To care for, regard. To narrate. అరుడెన్ను thinking it odd. BD. 5. 1075.
 ఎన్నెను, అనగా నువ్వురిటవును.
 ఎన్నెది Poetical for ఎనుబది eighty.
 ఎన్నుడు or ఎన్ను (For ఎన్నుడు) When: thus spelt to suit the metre. See ఎన్నుడు.
 ఎన్నుటకే, ఎన్నుటకా As usual.
 ఎన్నుట In what way, in any way.
 ఎన్నుడు. When. This is a noun denoting *what time*: and is declined thus. G. ఎన్నుటి. of what time, D. ఎన్నుటికి at what time: at any time. for ever. యెన్నుటికన్నె Ever, at all, always. యెన్నుటికైనా at any time. ఎన్నుటినె, యెన్నుటి అట్లా as usual. ఎన్నుటకని his usual employment.

యెన్నుడెన్నుడనికాచుకొనివుండినాడు he waited impatiently. యెన్నుడో At some time or other; I know not when.
 ఎన్నె interj. Pish! foh! fye!
 ఎన్నెపు Unfinished, imperfect. See కలుపుకోలు and నెనరు.
 ఎన్నెరనము See ఎన్నెరికము.
 ఎన్నెర or, చూడు ముక్కలన్నె. The bird called the grey hornbill. Buceros Ginginianus, Jerdon No. 198.
 ఎన్నెరాశి A slut, a dowdy, a slattern. (From ఎన్నె and పిని The R being inserted.)
 ఎన్నెరికము| ఎన్నెరికం n. s. Nastiness, disgust. Loathsomeness.
 ఎన్నెరాసి See ఎన్నెరాసి A slut, or slattern.
 ఎముక n. s. A bone. See ఎముక.
 ఎముకకాములు or, ఎముకలు, Worms (Teres, teretes,) in the bowels.
 ఎముక n. s. A bone. A difficulty, a puzzle. చూరు నియెముకలు Coral. ఎముకలపత్రు Skin and bone. A starved object. ఎముకలేనిచెయ్యి A liberal heart. (Lit. a hand without a bone in it,) Open handed.
 ఎముకుట. v. a. To search. Suca 3. 62.
 ఎన్నె, or నెన్నె, అనగా చూరము A peacock. OG.
 ఎన్నె, or ఎన్నెకము n. s. A bone.
 ఎన్నె n. s. Loveliness, desire, charm. యెన్నెరాశి A beautiful woman. ఎన్నెకాడు a beau, a pretty fellow.
 ఎన్నెయి (i. e. ఏ, పెయ్యి) How? in what way. ఎన్నెది Which (neuter.) D.
 ఎన్నెక, అనగా, ఎన్నెక. D.
 ఎన్నెడు i. e. పెన్నెంకి, కొట్టెంకి. M. 7. IV. 52. 66. an imperative plural of పెన్నె.
 ఎన్నెది Which (neuter.) D.
 ఎర. Redness. Flesh. Food. A bait: an incentive. An earthworm, because used as a bait. A sacrifice (బలి) of flesh. M. 9. 2. 120 Nicety, trick, పెనుకున refinement. ఆశబ్దము యెన్నెకయెరకను కొన్నాడు he discovered the recondite sense. In RBD. 588. ఎరమంటలు red flames. In vari-

ous glossaries it is rendered ఆలిక hunger : ఆ
హారము food : శ్రమము affliction : రమి heat :
ఉత్తేజము passion : తెకయెర, or తెకయర, One
or two, a few. OG. . D. . ABA.

ఎర adj. Red. See ఎర్ర.

ఎరక, ఎరకలు Wings (రక్కలు.) A rib. శుభియము
క Swa. 1. 35. knowledge; See — రు—

ఎరకువ, అనగా తెలివి. OG.

ఎరకొనుట To take the bait. To devour. Swa. 5.
43.

ఎరగన్ను A red or fiery eye. అన్ననేత్రము. G. 7.
116.

ఎరగళ A plant called అరిశి. Q.

ఎరగలి, అనగా కార్పిచ్చు, దావాన్ని Wildfire.

ఎరగుట, See—రు—

ఎరది, or ఎరదు, Flesh, meat, మాంసము. M. 3. 4.
305. BD. 3. 1323. DRV. 166. Manu. 4. 40.
అత్తి, మజ్జా, పెదదు. OG.

ఎరఱరికము Dislike, reluctance. T. 4. 10. URK.
6. 394.

ఎరళు BD. 1. 459. Weight? annoyance? భార
ము. ఆయాళము.

ఎరమంటలు (i. e. ఎర్ర) Inflammation, redness.

ఎరముట See—రి—

ఎరనలి Wildfire, fierce flame, దావాన్ని.

ఎరికె or ఎరుక Knowledge, acquaintance. For-
tune telling. ఎరికెలి or, ఎరికెలిసాని a female
gypsy, a witch. ఎరికెలివాడు a fortuneteller :
ఎరికెలివాండ్లు gypsies. See ఎరుకల.

ఎరిసిండుట (causal of ఎరుగుట.) To make known,
declare, notify, proclaim, relate, preach, ex-
plain, reveal. M. 1. 1. 118. M. XVI. 1. 77.

ఎరిగి (a p|| of ఎరుగుట.) Aware, knowing. B. 1.
XIII. 32.

ఎరియిండుట v. a. To inflame, afflict, hurt. To set
on fire. M. 3. 5. 22. Mand. 4. 162. A. 4. 315.

ఎరియుట v. n. To burn; to pine, sorrow, అనగా
కాలుట M. XII. 1. 22. బాధకుడుట HD. 1.
1177. T. 5. 104. BRK. 289.

ఎరుంగు (neg. verbal noun of ఎరుగుట) Igno-
rance, (adverbially.) Ignorantly.

ఎరుక n. s. A mountaineer, a savage. BD. 5. 766.

See ఎరికెలి and శున్నలు.

ఎరుక n. s. Knowledge, acquaintance, privity, no-
tice, information, warning, summons, report,
telling, advertisement, intimation. Conscience,
consciousness, common sense, understanding.
ఎరుక చెప్పుట to tell fortunes. ఎరుక చేయుట to
make known, to give notice, apprise, warn,
summons, tell, acquaint, advertize, inform, in-
timate, make known, signify. ఎరుక పాటు Sense,
knowledge. Bhasc§ 17. ఎరుకచూచిన Senseless,
foolish, brutish.

ఎరుకు adj. Belonging to gypsies, or to hill people.

ఎరుకు లేడు a highland chief. ఎరుకులకత్తి a bill
hook. ఎరుకులపోతు an 'ominous animal.' a

phrase for a squirrel; or for some sort of sloth?

ఎరుకులవాడు a gypsy, ఎరుకులవి a gypsy wench.

This tribe of fortunetellers speak a peculiar

jargon or cant: and when they pitch their

camps near towns, they herd swine. ఎరుకుల

సాని a woman of this tribe: a witch.

ఎరుగుచుట To tell, publish. M. XIII. 4. 403.

ఎరుగుట v. a. To know, be aware of, perceive, be

warned of, to understand. ఎరిగిచేసి నాడు he did

it on purpose: intentionally: knowing what he

was about. ఉపకారముయెరిగినవాడై being grate-

ful, feeling his kindness. దూరమెరిగివుండవలసి

నది I call upon you to be witness: to observe

this. యిదివాండ్లుయెరిగివున్నారు They can tes-

tify to this. ఎరుగును గాక he ought to know.

BD. 5. 170. 1093. శత్రువయెరింగిలంకరాము వేయి

వలగినది. Let the patient be kept fasting in

proportion to his stamina. NEGATIVE USES of

this word. యెరుగని Ignorant, innocent. జేహము

యెరుగక being stupified, or insensible. యెరుగక

చేరిరి they did it unknowingly, not being aware:

unintentionally. ఎరుగవే Don't you know? యెరు

గను I know not, I am not aware. ఆ నేరముచూ

త్తిగా యెరుగను I plead not guilty. I know

nothing about it. మేముకుడి చెయ్యి నుడము చెయ్యి

యెరుగనివారమై as we are simple people that

do not know our right hand from our left.

ఉపకారముయొరగనివాఁడై Being ungrateful, not feeling his goodness. నేనుబుద్ధియొరగకమునుకే

when I was an infant : before I knew anything. కంటక మెరగక Kanchi H. 4. 156. abstaining from food. ఎరిగితెచ్చటగాని యొరగకకాదు I was well aware of what I was bringing : I did not bring it unknowingly. పాటుయొరగనిభాగ్యము

fortune that knows no decline. M. 1. 6. 177. 1. 8. 253. T. 3. 123. three instances.

ఎరుగుట, or—ర—v. n. (K.) To bow down, prostrate himself. (దండము పట్టట, దిగుట. OG.) BD. 4. 292. 5. 300. 6. 147. L. 7. 156.

ఎరుపు n. s. Redness, red.

ఎరువంక, అసగాగందరపు కుము. Q.

ఎరువంటి, అసగావంటె చెట్టు, భంజిపు కుము.

ఎరువల adj. Lent, borrowed.

ఎరుచు అసగావీడనము Grieving, afflicting. See ఎరయుట. DRB. 364.

ఎరుపు n. s. Lending, loan. Manure, dung. యెరుపుకు యిచ్చుట To lend. యెరుపుతీసుకొనుట to borrow. యెరుపుకట్టడము to manure.

ఎర్రుట, అసగాదహించుట v. a. To burn, M. 4. 5. 142.

ఎర్ర n. s. An earthworm. Any bait used in fishing. (Compare ఎర) గాలమునకయెర్రవచ్చినట్టే he was as submissive as a worm brought to the hook.

ఎర్ర, ఎర్రని adj. Red, scarlet, crimson, brown.

ఎర్రచీమ, a red ant : యెర్రనివాండ్లు people of fair complexion. కన్నులెర్రచేపివలికినాడు his eyes flamed with fury : or, he blushed : he was surprized or changed colour, with fear. A. 6. 102. యెర్రనియేగానినాకడలేదు I have not a brass farthing. ఎర్రగొల్లలు The name of a certain tribe.

ఎర్రకోడి The common spur-fowl : the painted sort is చిమటకోడి. Jerdon. No. 74. bis.

ఎర్రని Red, &c. See ఎర్ర.

ఎర్రమన్ను Red earth.

ఎర్రలుగ్గిగడ్డ Onion : as being the "red garlick."

ఎర్రపోతమ్మ Name of one of the pariar goddesses : supposed to cure diseases among cattle.

ఎరి adj. Young, tender, delicate. ఎరికిగబోసి

A young sprig ; a maiden.

ఎరి, or, ఎరియెరి Huzza, hurrah.

ఎరికచెవి ఆకు, or, ఎరికజీడు A herb like mint : it is eaten in scarcities.

ఎరికమొక్క. కపోతానా అనేకృతుము. Q.

ఎరికోడి The hoopoe, a certain crested bird.

ఎరిగోలు The van or front of an army. The chosen troops. దండకుముందు పాద్యబలము. (D.) A. IV. 95. 169. Parij. 2. 62. 3. 98. T. 4. 104.5. 22. ఎరిగోల్ జగడము the shock of battle. ఎరిగోల్ జల్లులు. A. 4. 127. A rushing gust of rain, a smart shower.

ఎరినాగ A nymph, damsel, maid. D. 7. 83. Vish. 6. 221.

ఎరివరికము (K) అసగా, ఎల్లిదము, చులకరసము.

ఎరిబలము The van ; see ఎరిగోలు.

ఎరిబ్రాయము Tender age, youth. యవ్వనము A. 6. 153.

ఎరిమి Pleasure. (సంతోషము D) Satisfaction. M. 3, 2. 40. T. 3. 79. 4. 86. 5. 186. For the Ablative ఎరిమిని, 'pleasantly,' it is used adverbially, and often is a mere padap.

ఎరియించుట To please, gratify. L. 5. 12. కుప్తి పొందించుట, సంతోషపట్టుట R. 5. 157. T. 2. 119. M. 3. 5. 192.

ఎరియుట v. n. To consent : be pleased, rejoice. To increase. To go off, clear up, as rain. వానయెరిపోయినది the rain has gone off : it holds up. వానయెరిగినతర్వాత after the weather cleared up. M. 3. 5. 80. 407. M. XII. 3. 332. ఎనయుట. OG.

ఎరియారు. See వె—

ఎరియచుట, ఎరియపుట, ఎరియపుట To arise or appear : to be produced or manifested. BD. 4. 315. 5. 214. 324. M. 9. 2. 228. R. 5. 59. T. 2. 38. 46. అరిశయించుట, పొందుట.

ఎరివంక The left side or hand. Dasav. 9. 81.

ఎర్రపు, or,—ఘ—Ruin, death (Tamil.)

ఎరిక A rat. Various fish of the species Balista are called by this name. See in Glossary. చూరెరిక a mouse. ఎరికచెవిపల్లిక A certain plant, mouse ear. Q. ఎరికపాములు worms in the

bowels. ఎలిక పాచూము Ratsbane. (See పాచూము.) మొరెకెవ న్నె mouse colour; reddish brown.

ఎలింతుట. ఆనగాకూడుట To sound. v. a. M.

3. 6. 202. and (see వెలింతుడు) to light.

ఎలిసి See ఎలయుట.

ఎలిసె, or, — వె— A ledge or board placed as a shelf under a roof. అటక The snipe: meant for ఎల్సె.

ఎలుంకు, See ఎలుగు. M. 4. 2. 71.

ఎలుక A rat. See ఎలిక.

ఎలుగుచ్చుట v. n. To sound, resound, give forth a note, to respond, return a cry. T. 3. 131. Vasu. 2. 28.

ఎలుగు or ఎలుంకు, గొంతు n. s. A voice, cry, note, sound. మెలుగెత్తియేదెను She raised her voice and wept. M. 4. 2. 258. వాండ్లనవ్వేటట్లుడు యిల్లంతామెలుగామెను They laughed till the room rang again. వాగిమెలుగుగూరిగినాను I recognized his voice. ఎలుగురాల or రాల్యడ with dying or sobbing notes. ఎలుగురాయట, ఎలుగురాగిన Hoarse. (See ఎలుగు and రాయట) వాని మెలుగురాగినది he is hoarse. ఎలుగు or ఎలుగు గొడ్డు, or ఎలుగుబండి, or ఎలుగుమంటి n. s. A bear. BD. 5. 1444. Sva. 4. 77. plural ఎలుగొడ్డు bears.

ఎలుగు n. s. Light, radiance. See వె—

ఎమృతు Death. (Tamil.) Loss. మేమిచేకినానీమెను తుయింతే There is no satisfying you, do what one will. రాజయిండ్లో యేమి మెమృతుగా తున్నది —what an uproar there is!

ఎల్సె n. s. A sort of snipe, ముఖేల్సె another species of the same (Hind?)

ఎల్లండు (ella + andu) within the boundary.

ఎల్ల for వెల్ల adj. White. యాచెక్కలోచేవయెంత మెల్లయెంత how much of this wood is heart, and how much is light stuff?

ఎల్ల See అల్ల affix.

ఎల్ల adj. All. This adjective is generally used after the noun as అక్కరవద్దప్పుడెల్ల whenever requisite, lit. at all times when wanted. అదినిజ తరచవలసినదెల్ల ఆతనిజని He must prove every word of it. వాడు అదిగిందిమెల్లయితే This was all

he asked. రెండుగడియలకెల్లావస్తున్నాడు he will come in about two hours. In poetry it sometimes precedes the noun. Used with a noun singular it means “every” as ఎమ్మనెల్ల every one of his bones. Sometimes the sign of the dative or acc: case comes between the noun and this adj. thus also అదిగినప్పుడెల్ల When-ever (I) asked.

ఎల్ల n. s. Limit, boundary. ఎల్లరాయి. Bounda-ry-stone.

ఎల్లగములు White flax. See అగసె.

ఎల్లగసె n. s. White flax.

ఎల్లట or ఎల్లడ Where. See ఎల్లెడ L. 4. 168.

ఎల్లప్పుడు adv. Always, frequently.

ఎల్లమ్మ Ellamma, a goddess worshipped by Parias.

ఎల్లరు All persons, all men. R. 2. 107. Chenna, 3. 378.

ఎల్లవెంట, ఆనగా, ఒక్కడుగాను.

ఎల్లాపి n. s. A rogue, a swindler.

ఎల్లాపితనము n. s. Cunning, guile, roguery, swindling.

ఎల్లాళుకత్తె n. s. A cunning jade, a female swindler.

ఎల్లి To-morrow. The next day. Also గొడుగు an umbrella. OG. and M. XII. 4. 381.

ఎల్లి Where.

ఎల్లిగతల adv. Lying on the back, supine.

ఎల్లిదము Strangeness, oddity. Strange behaviour, scorn. ఎల్లిదమైరి They were treated strangely. M. 3. 5. 16. Vijaya. 3. 25. Manu 2. 45. ABA.

1. 167. says అలనననెల్లి దమనచతుకయిన దిర స్థారమురాజెల్ల And చులకన OG.

ఎల్లుంట Loc. of ఎల్లుండి.

ఎల్లుండి adv. The day after to-morrow. This is irregularly declined as a noun; forming a derivative adverb ఎల్లుంట from the ablative. Thus రేకుటమెల్లుంట either to-morrow or next day. A less correct etymon is from ఎల్లి to-morrow and ఉండి the past of ఉండుట.

ఎల్లుల్లి n. s. Garlick. See వెల్లుల్లి for which this is a wrong spelling.

ఎల్లువ n. s. A flood or overflow, of a river (not మె or వె.)

ఎల్లెడ Everywhere.

ఎల్లెడయేడుచుట Error for ఎలుకెత్తి—

ఎల్లెరు, అనగా ఆకాశగం. BD. VII. 190.

ఎవడు, or యెవడు Who. (Feminine ఎవ్వతె, Plural యెవ్వరు, ఎవండ్లు and యెవ్వండ్లు.) Who. అట్లా యెవ్వరు చెప్పివుండురో some body or other may have said so. యిట్లా యెవ్వరున్ను చేయరు Nobody does so. అట్లా చెప్పింది యెవ్వరు, యెవ్వరో Who said so? I dont know. యెవ్వరేనియు whosoever. యెవ్వడైనా any one. యెవ్వరినామొవారికినూ Give each his own. యెవ్వరినీనమువారికిముట్టివున్నది All of them have received their wages. యెవ్వరూలేరు nobody is there. యెవ్వరినీతివి whose wife art thou? యెవ్వరుచెప్పిరి who said so? యెవ్వరితెక్కవారుతెచ్చినారు Each produced his own account. మేముయెవ్వండ్లమో He does not care for us: lit. We are nobody. యెవరియిండ్లకువారిముహూనాము We all went to our respective homes.

ఎవతె pron. Who, which woman. A feminine singular of ఎవడు who.

ఎవరు Who, See ఎవ్వడు, ఎవడు.

ఏది or ఎన్ని for ఏది Which. Plural neuter of the pronoun ఏది which.

ఎవ్వంట్లు Who, (plural.) See ఎవడు.

ఎవ్వరు Who. See ఎవడు.

ఎవ్వరేనియు Any one, whoever. See ఎవడు.

ఎవ్వడైన or ఎవ్వడైనా Any one.

ఎవ్వతె Who, (fem. sing.) what woman.

ఎవ్వరి Whose. Infl. plu. of ఎవడు. q. v.

ఎవ్వరు Who, (plu.) See ఎవడు.

ఎవ్వరి On which side. BD. 6. 249.

ఎవ్వారు Who. See యెవ్వరు. Thus spelt to suit the metre.

ఎవ్వి Which things. See ఏది.

ఎమో adv. How, in what way or manner. See ఎమో.

ఎమోవంటి (Qualis.) what sort of. See ఎమోవంటి.

ఎమోవలె Like what. See ఎమోవలె.

ఎ n. s. See ఎ.

ఎ n. s. See ఎ.

ఎంత Delight, joy ఉత్సాహము, ఉల్లాసము. BD.

5. 36. 868. M. 4. 4. 194. XIII. 2. 226.

ఎళికొల్పుట v. a. To enamour, to stir up, excite, tempt. ప్రేరేపణచేయట.

ఎళిగుట v. a. To Be or happen. To arise, appear, or be felt, as a passion. It is often used adverbially, thus, కోడుపెళిగు angrily. హాహామెళిగు joyfully. వైభవమెళిగు prosperously. శంభశంశం cheerfully. మరుతెళిగు amorously. కంఠకావ్విమెళిగు her bracelets ringing aloud. Often it is a mere padap: like ఎచ్చార, and is equivalent to ఆరుట. Thus పాలుపెళిగు is the same as పాలుపారు. It is explained పుత్తుట. D.

ఎళిరు n. s. (infl. ఎళిటి, loc. ఎళిట.) Water boiled for the purpose of dressing food. A. 2. 123.

ఎళిల n. s. A flat earthen vessel.

ఎళిలాడుట See కుంపెళిలాడుట.

ఎళిలారుట v. n. To be full: to teem: to appear. (పుత్తుట. D.) చిత్తముననింపెళిలారు M. XII.

6. 581. అనగా, ఇంపు పుత్తుగాముడంపెళిలారు Zacc. 3. 85. అనగా, ముదమెచ్చగా In Vish. Pur. 1. 137. చుట్టిచుట్టటయనెచ్చెళిలారు In M. 4. 5. 308. ప్రీతియెళిలారు గారవింపి అనగా affectionately, fondly.

ఎళిలు n. s. Sand. పంకజెళిలు Gold dust or sand of gold. Swa. 2. 40.

ఏ

The long vowel E sounded as in the French words même, chère, fête. The initial form ఏ, as in the words ఏమి ēmi what, ఏరు ēru a river, is peculiar to poems and is retained in the dictionary: but is usually written యే, thus, యేమి, యేరు. This does not alter the sound. Vulgarly these are often changed into యా. Thus ఏలె why, is written యాలె yāla. 2. ఏ The pronoun or sign of question. Thus ఏచెట్టు which tree? ఏబిడ్డలు what children? Or adding అయినా, it is translated any: as ఏచెట్టుయినా, ఏబిడ్డయినా any tree, any children. యేకాశ్రుపట్టినానోవార the farmer who came: in such phrases the vowel ñ is

added at the end. 3. The affix denoting emphasis: thus నేను, nēnu, I, వాడు vādu, he, మేము memu, we, but నేనే nē nē I myself, వాడే vādē that very man. మేమే mēmē we ourselves. See in the Grammar. Orit denotes 'only' as నేనేపోతి I alone went. వారియింటికూయింట్రికంటే అడ్డము (campē for campā a fence) there is *only* a fence between his house and mine. 4. This is sometimes doubled. Thus అతడు he; అతడే that very man; అతడేనే atād-ē-vē he himself. 5. It is a contraction for నేను I, thus ఏకినసి అని గా నేనుకినసి I being angry or grieved. T. 4. 163.

ఏండ్లు (plural of ఏడు) Years.

ఏక See ఆక and also వేగము.

ఏకము * (adj. noun, adv.) One. In arithmetic, an unit. Single, only, general, universal, uniform, combined, sole, matchless, unequalled. అంతా యేకచేదలు it is all *one mass* of white ants. ఏకదీక్షగా Unintermittingly, incessantly. ఏకముగా all at once, unitedly. ఏకతిరగడము ceaseless roaming. అతడు యేకరీతిని వుండేను he is a regular or steady person. రాత్రియేకముగా మెరిసి నది it lightened incessantly all night. ఏకముచేయుట v. a. To make one, unite, gather. ఏకకాలమున At one time, simultaneously. ఏకకాలీన * Contemporary. వారున్నవీరున్న ఏకకాలీనులైనందున as these men were contemporaries: as they lived at the same time. ఏకకుండలుడు * An epithet of Kubera. ఏకగర్భజనితులైన * Uterine, of the full blood. అతడున్న నేనున్న యేకగర్భజనితులముగనుక as he and I are sons of the same parents: uterine brothers. వారువీరు ఏకగ్రామస్థులైనందున as they are fellow townsmen: of the same village, ఏకశ్రీతమైన Unanimous, joint. ఏకశ్రీతముగా unanimously, jointly. ఏకచక్రాధిపతి, ఏకభక్తాధిపతి A sole ruler, single chief. ఏకచరము * The "solitary," a name for the rhinoceros. Manu, 4. 52. ఏకాంగి అనేమృగము W. ఏకచింత. one sole or engross-

ing thought or pursuit: a perpetual care. భవనైకశుందరీ an unrivalled beauty. వాండ్లునిన్ను యేకదేశముగా మాట్లాడిరి, అన గాఠిట్టి నారు. To revile, talk lightly of.

ఏకభు or యాకట Prospect: hope: రతులయేకటదిర్పి Satiating the desire for enjoyment. Swa. 3. 6.

ఏకతమ * Solitude. ఏకతమాదిరి They talked in secret. Swa. 5. 119. Bilh. 3. 65. M. 1. 1. 207. యేకతమైన Lonely, uninhabited.

ఏకతాళము Harmony. ఏకతాళముగలిగి: harmoniously: keeping time together.

ఏకత్ర * In one place.

ఏకత్వము * Oneness, singleness.

ఏకదంతుడు * Single-tusked: an epithet of Ganesa.

ఏకదేశీ Of the same country: appertaining to the same. ఏకదేశీయమైన * Of one and the same country. ఏకదేశస్థులు of the same place. అతడు నేను ఏకదేశస్థులముగనుక as he and I are men of one town: or, are countrymen.

ఏకనిశ్చయము * One and the same plan: a firm resolution.

ఏకనిష్ఠ * With a single eye or intent: resolute, faithful, undeviating: thorough, downright.

ఏకశత్రు ప్రతుడు * Wedded for life.

ఏకశుభి * A narrow path.

ఏకప్రకారముగా * Uniformly, in one and the same way.

ఏకభాగగ్రామము * A village held by one owner, or tenant.

ఏకమనస్కులై * With fixed attention, with a single heart. అందరు ఏకమైనామిదబడ్డారు they fell upon me in a body, unitedly.

ఏకరివాండ్లు A particular sort of gypsies.

ఏకలము n. s. A wild hog. అపివశంది. See Kalah. Mah. 3. 69. regarding pork chops: and Paidim. 2. 67. describing a herd of swine. Also G. 8. 12. 21. Parij. 3. 31. Suca. 1. 186. &c.

ఏకవచనము * The singular number. ఏకవర్ణముగా వున్నది it is all of one sort, or colour.

ఏకవాక్యత * Agreement. యిందరుగూరించి, అందరున్న ఏకవాక్యతగా వున్నారు They all say the same on this point, all agree. ఏకవాక్యతగా Unanimously.

పక్షులు * adj. Leagued, united. పక్షులై adv. unitedly ; altogether : in one body.

పాంశ * n. s. A recluse, a solitary. వారందరున్ను చచ్చివీడుకాంశ గానిలిచినాడు he alone survived. పాంశిలోకరమకః అనివంటిగాడు గావు న్నాడు He is alone : the last of his race.

పాండమ Solid, made of one piece of wood.

పాంతము * Solitude, secrecy. నన్నయేకాంతము గానిలిచెను he called me aside, or in secret. పాంతముగా Secretly. పాంతభక్తి unostentatious or unwitnessed piety. పాంతశుభము great felicity. పాంతదుఃఖము extreme misery. Colebr. Ess. 2. 217. పాంతమైనమాట a secret.

పాకారము * n. s. Uniform in shape. యిదిఅన్నిన్ని పాకారములుగావున్నవి all these are alike. తెల్లవారినుంచిన్నీనర్లముపాకారముగాదున్నునది It has rained incessantly since morning. పాక Solitary, alone.

పాకృతి * See పాకారము.

పాక్ష * Attentive, intent. పాక్షచిత్తుడై having his heart bent on this one thing.

పాదశోమ * Eleventh. పాదశో The eleventh day of each lunar fortnight : which is kept as a fast. తొలియేకాదశి another name for ఆషాఢ శుద్ధయేకాదశి which is an annual fast. వైకుంఠయేకాదశి is held about the 20th of December.

పాదస్థిత * In one hand : in one person's sole power. M. 1. 2. 200.

పాద్యర్థముగా * Prosperously, felicitously. వానికియిప్పుడయేకాద్యర్థముగాజరుగునన్నది he is in flourishing circumstances.

పాక్షిమము * An epithet of Siva as worshipped at the pagoda at Conjeveram under a "single mango tree."

పాయక్తము A multiplication table.

పాకారతి, పాకార్తి (Error for పకహరతి) A lamp with one wick : used in wave offerings.

పాకరుట To whimper, whine, fawn, long for. H. 2. 52. 112.

పార్శ్వముగా * As a flood. రాత్రికురిసినవకములొయ్యిథలముతాయేకార్శ్వమునది in last night's rain this place was flooded : or inundated.

పార్థము * Synonymous.

పాకళి A sort of necklace. Swa. 5. 125.

పాహము * A certain funereal rite held by brahmins, on the eleventh day after a man's death.

పాహికజ్వరము * An intermittent fever 'of one day.'

పాశురము * A monosyllable.

పికించుట (the causal of పకుట q. v.) To cause to pick, or clean cotton. అతనిచేతదూచియేకించి నారు they made him clean the cotton. నాకు యిస్తాననియేకించినాడు he said he would give it but he duped me.

పీకరించుట v. n. To unite, become one. L. XIX. 316.

పీకావము * Coalescence, uniting, union. పీకావించుట v. n. To coalesce, unite, harmonize, accord. పీకావించి or పీకావముగా Unitedly, jointly.

పకు n. s. A flock or bit of cotton or wool. పకులు వడుకుట to spin cotton.

పకుట v. a. To pick, beat, or clean cotton. పకినదూచి bowed cotton. 'To slander, defame. వాన్నియేకికాకులకుపెట్టినారు They defamed him. పకె pron. Who? (fem.) See ఆకె she.

పకోత్రము * More by one : increased by an unit. Padma Puran, VI. 15. ఆకాశోదిభూతంబులేకోత్రగుణంబులైయుండు Ether and the other elements have each one attribute (or quality) more than the one previously named. Ether, wind, fire, water, and earth are the five : earth has five qualities ; as weight, taste, extension &c. water has only 4 ; fire has only three &c. See Colebr Essays 1. 243 : Thus each class is more by one than the preceding. Compare G. 5. 13. పకోత్రవృద్ధి the addition of one : increase by one unit : one more. పకోత్రశతము one hundred and one.

పకోదర * Of "the same womb." పకోదరనాయముగా As brothers, as sisters. Affectionately.

పకోద్దేప్తము * A funereal rite celebrated on the eleventh day after the death.

పాని or యాగాని A halfpenny, called ten cash. Thus noted in accounts.

విడించుట To send, make him go : విడిచిండుట To carry (a god &c.) in procession through the town.

విడు See వేడు.

విడుచుచుట To play the spy, watch his goings. (See వేడు.)

విడుట To go, resort, repair, Manu, 5. 51. BD. 5. 37. మంటి లేసుట To turn into earth.

విడుదెంచుట To go, proceed, repair, resort. The imperative is విడుదెమ్మ and the Root in A is విడుదేర. See in దెంచుట M. XII. 6. 576. BD. 4. 1937. Hari Vams. 2. 2. 123.

విడురు or విరురు Five men : See విడురురు, BD. 4. 1199.

విరు or విళి (vulgarly వ్యాళి) Wild, rude, vulgar, savage. అక్కడిమాటయిక్కడమేర, యిక్కడిమాట అక్కడమేర Our language sounds *strange* to you; and your's sounds *rude* to us.

విరుజొచ్చె See ఏరుట.

విరుట Where. M. 8. 2. 417. metri gr. pro. ఏర్పుట.

విరుట v. n. To increase, exceed, (అతికయించుట, అధికమవుట.) ఏదినదీతి exceeding terror. అనగా ప్రబలమైనభీతి, అధికమైనభయము : ఏదినదీకట్టు extreme darkness. A. 5. 127. 6. 56. BD. 3. 1729. 5. 681. M. 1. 4. 24.

విరుట v. a. or ఏర్పుట To heat, burn. To vex, torment, grieve, plague, take vengeance on. T. 5. 97. R. 5. 191. Vasu 4. 8. To declare, reveal. T. 3. 85. Vish P. 4. 164. ఏర్పిన వేదంబు the doctrine which he preached.

విజెము Error for వ్యాజ్యము.

విట adv. Annually, per annum (the abl. of ఏడు a year.) n. s. A ram, a he goat (more correctly వేట) Hunting, game.

విటంపునీంచుదలు, అనగా అతికయివైనదము అని భాష్యంబి BD. 4. 699.

విటవాలుగా Slanting, sloping. చేటచేర్పుగా supposed to be a corruption of యాదెవాలు i. e. bending as a pole. A. IV. 98. 127. 120. చేటవాల్వడి అనగా విటంపుగా వాటి.

విటి The infl. of ఏరు a river and of ఏడు a year. విటి What kind? what sort? A word of scorn. P. 1. 634.

విటింత See ఏటింత.

విటిక పాములు Worms in the belly.

విటి? Why? wherefore? whereto? అది నాకు నేటి? what's that to me? To what purpose is it? what avails it? Swa. 3. 6. a. b. c. T. 4. 190.

విటికొ I wonder why. Dasav. 9. 342.

విటిమొగ్గ An attitude by dancing girls, walking on all fours backwards with the face upwards. విటు i. e. వేటు A blow. జూరయేటురగిలినది the blow grazed (his head.) పోటు. OG.

ఏతేట Annually, year by year B. X. 192.

ఏలేళు On what side? See ఆలేళు (ఏలేళు.)

ఏటింత The bird called a king-crow: it is also called కుశలపోలిగాడు (from its perching on cattle) and భారద్వాజము The various modes of its flight are regarded as ominous (కాటుక పట్ట OG. See Velag. 1. 200—223, where the omens are described.) Called in Tamil వలియక, కరిక్కురుంబాక. Called in Hindustani *Kōlsā*, కోల్సా. a proverb says ఏనుగుమైదునమునకు ఏటింత తరాయభారము Much aid can the lark give to the elephant!

ఏటింత A certain plant. Rox. 3. 403.

ఏడ Where, ND. 4. 85.

ఏడకము A ram. M. 7. 2. 233.

ఏడకేడ Where and where? a word expressing great difference. See on ఏక్కడ.

ఏడము Deaf, ఏడమూకము Deaf and dumb. ఏడవ Seventh.

ఏడాకుటనటిచెట్టు The seven leaved plantain tree; said to produce camphor శుభ్రశుద్ధము.

ఏడాకూడము or —కో—, Contradiction, misrule (Tamil అడ్డదొడ్డి.) ఏడాకోడముగా in confusion, contrariwise. or—గో—

ఏడాటలాడించుట To annoy, torment.

ఏడాది ("For") a year (past.) From ఏడు a year and ఆది beginning.

ఏడావడ The name of a certain plant.

ఏడి Where is (he.) ఏడినీరమ్మడు where is your brother?

ఏడింటి The seven. BD. 5. 1423. వ్యుగముల నేడిం

టికంటి Slaying the seven animals.

ఏనుక A ram, See ఏనుకము. R. 2. 14.

ఏనుకల The pole or shaft of a plough.

ఏనుకించుట To make him weep.

ఏను (numeral,) Seven. This word ఏను is often called ఆరునుకటి six and one : so in the Agga Tel: Ramay: describing the birth of Rama, the poet says ఆరునుకండవ seventh. This is used lest ఏను edu, seven should be confounded with అయిదు aidu, five. For the same reason it is often pronounced యేను, or యాను. It is also asserted that యేను is avoided lest it should sound like ఏనువు weep thou. The other reason is more probable: for in rapid pronunciation the words అయిదు and ఏను are sounded nearly alike. యెడెనిమిది seven or eight. వాడునికంటే యేడుకులుయెనిమిదిసేవాడు He is ten times worse than you. Lit. he has read seven leaves further than you (in roguery.) See on ఆడు, foot note.

ఏను, ఏటి, ఏట, (plu. ఏండ్లు or ఏడులు) A year.

ఏనుగడ Quarter, patronage, refuge. Protector, patron (Lit. ఏనువుగడ the place where your ఏనువు complaint is listened to.) రక్షకుడు, దిక్కు. In BD. 6. 126.

ఏనుచుట To weep. To complain.

ఏనుడు * Deaf.

ఏనువు (plu. ఏనువులు) Weeping, plaint, complaint, grievance. Longing, strong desire, or bent of mind. నీయేనువునీవుచెప్పు Tell your tale yourself. యెదురియేనువువాడుయేడుస్తాడు Every man for himself—every man knows his own troubles. యిదివాండ్లకువకడేయేడ్పు This is what they have set their hearts on.

ఏనువ The Root in A of ఏనుచుట.

ఏనుడి The శంకరపురికము or rite performed on the next anniversary of a death.

ఏనుఁ Seventh.

ఏనుఁదర Fury, anger, perseverance. సామర్థ్యము! శక్తి! బలాత్కరము! వక్త్రయాకువగమకింపు. OG.

ఏనుఁదర, అసగా, రాగా, వస్త్రాపుండగా. BD. 5. 910.

ఏనుఁదుము The quantity of grain &c. called seven తూములు, which is ciphered thus ౭౦౧౨.

ఏనుఁదు * A gazelle or black antelope. ఏనుఁదున *

Stag-eyed, dark-eyed. ఏనుఁదుమంటి, శంక్రముంటి She of the gazelle eyes. ఏనుఁదుడు The god Adonis, or Lunus; Chandra, the genius who rules the moon. See శశుంకుడు because his ensign is an antelope. ఏనుఁదు * Stag-eyed, gazelle-eyed.

ఏను * A gazelle or antelope, a hind.

ఏనునిమిత్తము * Hence, for this.

ఏనుము The pump commonly called a picotta: shaped like a “swap or swape or whimsy,” moved by a lever. Also a great pestle moved like this pump, by a long lever. ఏనుమెత్తువొక ధము a vast difference.

ఏనురి A sinner, a wretch, a miscreant = రుద్దనుడు—సుంకగాయ్య. A. 2. 47. Swa. 6. 52.

ఏనురితనము Vileness.

ఏనుము See ఏనుము A pump.

ఏనులవాడు A man of the caste who weave mats.

ఏనుంచుట To come, go, proceed, arrive, happen, occur. R. 6. 37.

ఏనుచుట To come, go, arrive. M. 9. 2. 118.

ఏనువుము * The name of the vowel E' long.

ఏను or ఏనుచెట్టు A certain creeper.

ఏనుడంటేకాదుచాడంటాడు (proverb) If I say white he says black: he is refractory.

ఏనులాబము, ఏనులాభము This is a vulgarism for యథాలాభము.

ఏని pron. Which (fem. and neut. singular.) ఏనిన కనుని any one work. యేనికాని neither one nor the other: యేనికానిప్రాయము middle age, neither childhood nor youth: ఏనినిలేదు nothing. వచ్చేది, పొయ్యేది going, coming &c. ఏనినీరి Which you please.

ఏను, ఏనులు Porcupines' quills. M. 7. 5. 173. ఏను or ఏనుకుంటి a porcupine. One species is called కోడియేను but in the south it is called పెంట్రి గాడు IID. 1. 512. ఏనువెరికినట్లు అసగా ఏను కుంటిముండ్లునీళ్లు like pulling out such spines. ఏనుమెత్తు Porcupines' quills. ఏనువాసన A disgusting smell like that of an అనుకుచేను “It stinks like a badger.” ఏనుకర్రలవండలు H. 4. 159 a sort of grain.

ఏనుట To go, depart, cease, fail, be lost. దిక్కుదిన friendless, helpless. ధయమేదిన fearless. చెలు నేది having lost its bloom BRY. ౨. 591.

పరుట To cherish, protect. పోషించుట. OG.
 పరుటండి; పరువాసన See పరు.
 ఏదైనా Anything, any one (ఏది అయినా.)
 ఏదొక Any one thing. (ఏదొకే.)
 పథ నైధన * అనగా అధికవృద్ధి | శంభూర్ణవృద్ధి A. 4.
 20. Fulness, full growth.
 పథస్యు or పథము * Fuel.
 పథితము * Improved, grown. అభివృద్ధి చేయబడ్డ.
 పన or నేనే * I myself. (See Grammar, on Intensives.)
 పనుము * Sin, fault. పనుశుట్టము. (Chennu. 5. 72.)
 The city of Destruction.
 పనర్థము * A year and a half. Error for పన్నర్థము.
 పనస్యు * Sin, fault.
 పనాట Whenever. (Loc. of నాడు day.) పనాటి
 Of what day or time. From నాడు M. 1. 6.
 298.
 పనాది or యనాది adj. Savage, belonging to
 foresters. పనాదివారు Savages, mountaineers.
 యనాదిమాటలు the hill dialect.
 పని or పనిక An affix to verbs or to participles;
 (denoting question or doubt; and meaning:)
 If or though, suppose, should: పాముకుట్టెనేని
 If or though he catch the snake. నమ్మవేయేనిక
 If thou wilt not believe me. వచ్చెనేని suppose
 he came, if he comes, should he come. It also
 denotes question; as శుట్టెరేనివారు శుట్టెరేని what
 though they live or die. శబ్దమందైరేని though
 it occur in a word. Appa 6. 1. 263. Vasu. In-
 trod. 53, abed, and Dasav. 2. 276. abed.
 పనిక, or, పనిక An elephant. M. 6. 1. 129.
 పను Five. పందినములు five days. BD. 4. 1802.
 పను (pronoun) పనే I, same as నేను myself. The
 initial N is thus dropped in the nominative.
 పనుం An elephant. HD. (Metri gr.) M. 6. 3.
 114. DRAyo. 345.
 పనుక An elephant. HD. 1. 365.
 పనుకలెలక A horse leech.
 పనుకశుట్టెరు The weed called *Pedaliu murex*.
 Its leaf yields a mucilage which is used for
 dysuria and ischuria. *Ainslie*. 2. p. 15.

పనుమర్ది A certain herb;—called అశ్వకురి. Q.
 See మర్ది.
 పసారు Five hundred.
 పనె See పని Of which this is an intensive form.
 పసా (A particle denoting uncertainty.) Per-
 haps.
 పన్నర్థము A year and a half. (This is an errone-
 ous compound.)
 పన్నాళ్లు or, more correctly, యన్నాళ్లు, Wedding
 gifts given by the parents.
 పకుచెట్టు See పక.
 పకు, వేయించ Sharply, so as to pain. (Inf. of పరు
 ట to fry) బాధించగా, శ్రమపెట్టగా. BD. 3. 2195.
 M. XVII. 66.
 పకుట్ల In what respect, how.
 పసారుట To bloom, flourish. See పశు.
 పసి A hound, used in hunting the wild boar: it
 has a broad snout, a large head and jawl: and
 is very fierce. P. 1. 121. Velag. 2. 227.
 పశు Bloom, spirit, mettle, ardour, excess. R. 5.
 146. H. 2. 52. M. 4. 2. 342. మదము, శాంతి,
 అతిశయము. బెద్దత్వము. వానయేశు excess of
 rain. M. XII. 3. 295. పశున nobly, in excess,
 in abundance. పశురేగుట, మదముమింపుట To
 bloom, be ardent, exceed. P. 4. 255.
 పశుట An infinitive form of పరుట. BD. 3. 873.
 పశె Which (lady.)
 పశె (చెట్టు) A heavy wood like mahogany, called
 in Hindustani *saul* (*Shorea Robusta*.) సాలి.
 SC.
 పబది or యాభై Fifty. Vish. Pur. 5. 121.
 పబిక Which (lady.)
 పభ్యము Nasty, (See ఎబ్యము of which this is a
 mispronunciation.) పభ్యశుడుట To be disgust-
 ed. పభ్యరాశి, పభ్యాశి, యెబ్బాశి A pack of
 nastiness.
 పమంబె That is;—id est, (పమి + అంబె, if you
 ask what.)
 పమన్నవృత్తిగ గారి Whatever was said....And
 so....A paltry useless phrase, like "so you
 see, your honour."

ఎవరిక Without forgetting, constantly. See ఎవరురుట.

ఎవరించుట To ensnare, delude, entrap, as in an ambush. To make him forget.

ఎవరిక or ఎవరిపాటు or, ఎవలపాటు Oversight, heedlessness, inadvertence, surprize.

ఎవరురుట To trick, delude.

ఎవరుట or, ఎవరుట To blunder, be gulled, or deceived. To fall into a trap, or overlook a fact.

ఎవూర్పుట See ఎవరించుట.

ఏమి What, anything. నాదగ్గరయేమి లేదు I have nothing. వాడుయేమయినాడు what has become of him? యింక చేయవలసినది మరియేమి లేదు nothing further remains to be done. యేమైనావుండును There may be something. నేనిక్కడవుండడమిట్లెంతమేమి. What is the good of my staying here? 2. Sometimes it is a mark of question: thus గురుడు వేశ్యకి న్నకులహీనుడేమి? What, is the doctor inferior to the dancer? 3.

Or, if repeated, it is rendered either, neither; as అక్కడయేమియిక్కడయేమి అగునది లేదు it appeared neither there nor here. సామ్యయేమిన్నిపోలేదు nothing has been lost. ఏమికతంబున (i. e. యెందునిమిత్తము) For what reason? 4. As an affix it is a conjunction and means either, or, both: as వాడేమి నేనేమి either he or I. 5. Or it implies doubt: as వచ్చి నాచా ఏమి has he come? యిట్లా చేసిందియేమి what is the meaning of your doing so? 6. నాతండ్రియేమి నేనుయేమి Both my father and I; my father as well as I. ఎవ్వరైనా నేనేమి No matter who it is. 7. As an affix to verbs it is a precativè particle as ఘటించేదేమి O that thou mayest bestow! (T. 1. 1.) వాడేమిని

చేమి he and you respectively. Both he and you. అదియేమియిదియేమి either this or that. ఆయిల్లు మీకుచాలకయేమి What do you mean by saying the house is too small for you? వాడురాకయేమి why should he not come. యేమివచ్చినావు About what did you come?

ఏమి How? at all. Why? నన్నయేమికొట్టి నాచాచూడంతి See how he beat me. కుక్కయేమి మొదగుతుంది How the dog barks! వాడుయేమిన్నిలేద

నలేదు he did not weep at all. మీరుయేమివచ్చినారు Why have you come? why did you come? ఏమిగాక how hot! ఏమిట By what means. దేనిచేతను. ఏమిటి pron. (See ఏమి) of which, this is a form implying doubt. యేమిటిది? అదేమిటి? what's that? యేమిటో I don't know. Of what sort: thus ఏమిటిమనిషి what kind of a man is he? వాడుయేమిటివాడు of what caste is he? ఏమిటికి (irreg. dative of ఏమి) wherefore, for what reason. ఏమిటికో I know not why. ఏమిన్ని Anything whatever. యేమిన్నియివ్వడు he will give nothing. From యేమి what, and ని the intensive.

ఏము for మేము We: the initial m being dropt, as see under మ.

ఏమె pron. Which woman? who? See ఏమె. "Woman" a word used in calling a female servant, or wife.

ఏమేమి Whatever, what. ఏమైన Anything, in any degree: something. ఏమె emo. Perhaps, surely, perchance, very likely. ఏమో I know not what. Very possibly. Probably. Perhaps so. రాతదేమో perhaps they did not come. From ఏమి with ఓ added, for doubt. ఏయిదు eýidu. Cast thou. Irregular imperative of వేయుట M. 4. 3. 194. ఇతని నేయుదు మేయుదు మురథవేక మెళక మెళక.

ఏయుట To throw &c. See వేయుట The initial Y is dropt as explained under వ R. 5. 294. 314.

ఏనినకుంతము అనగా వేశనకుంతము.

ఏయెడ Where. ఎయ్యడలె everywhere.

ఏర or ఏరా O thou! (a word of calling an inferior.)

ఏరండము * The castor oil plant—proverbially weak or pithless—a proverb says నిరశ్లేపాదశిక్రూమేఏరండోపిక్రూమాయతే In a barren spot any shrub is called a tree.

ఏరకల్ప or ఏరుకలత Ploughing apparatus.

ఏరవంగ A certain medicinal plant called Solanum Speciosum. In Sanscrit లోరికలా See ఎంకలాయ.

ఏరకల్ప or ఏరుకలత Ploughing apparatus.

ఏరవంగ A certain medicinal plant called Solanum Speciosum. In Sanscrit లోరికలా See ఎంకలాయ.

ఏనినకుంతము అనగా వేశనకుంతము.

ఏయెడ Where. ఎయ్యడలె everywhere.

ఏర or ఏరా O thou! (a word of calling an inferior.)

ఏరండము * The castor oil plant—proverbially weak or pithless—a proverb says నిరశ్లేపాదశిక్రూమేఏరండోపిక్రూమాయతే In a barren spot any shrub is called a tree.

ఏరకల్ప or ఏరుకలత Ploughing apparatus.

ఏరవంగ A certain medicinal plant called Solanum Speciosum. In Sanscrit లోరికలా See ఎంకలాయ.

పరా O thou! used in calling an inferior.

పరాలు, plur. పరాంధ్రు, పరాంధ్రు Joint sisters-in-law. It denotes the relationship which the wives of two brothers bear to each other. ఆమె నేనుయేరాంధ్రముగనుక as she and I married two brothers.

పరాసిగా In the gross or lump. Error for పకరాసిగా.

పరి (interj.) Where are they? (m. or f. not n.) పారేరి Where are they?

పరించుట See పర్చుట.

పరికి for యెవ్వరికి, పరికిక, పేవ్వరికిన్ని T. 2. 4.

పరు A plough complete with cattle. పరుకట్టుట to yoke a plough.

పరు (for ఎవరు) Who.

పరు, genitive పటి, plural పళ్లు A river. పటికిపోవుట to go to the river, or the privy. పట్లోకలిసిపోయింది it is completely ruined or shipwrecked.

Lit. it is swept away by the river.

పరుకొనుట To pick up.

పరుగు Dung. పరుగుట To dung, or ease itself.

పరుచుట, పర్చుట, దహించుట To ignite, set on fire.

To train, set in order.

పరుట To glean or pick up. To eat (grass.) To attain (age; See ఈదేరుట.) To sprout, as teeth.

పరునున్నలు See పరుపిడక.

పరుచుట See పర్చుట.

పరుచుర్చుట See పర్చుర్చుట.

పరుపాటు, or పర్పాటు Arrangement. See పర్పాటు.

పరుపిడక Cakes of (పిడక) cowdung, that are (పరు) picked up; not mixed with bran &c. for fuel.

పరుబండి A tree called బజ్జక. Q. See బండి.

పరుమద్ది A tree called అజ్జనము. Q. See మద్ది.

పరుమల్లె A species of మల్లె, Q.

పరువంగ The infinitive form పర్చుట to burn: Burning.

పరువాక The commencement of cultivation. The sowing season. Farmers keep this feast on జ్యేష్ఠపక్షపంచమి Jyeshtha Suddha Ecadasi, as seed time. Other castes keep other days for this anniversary పరువాకనామి To celebrate this feast.

పరె for వరె—వారుయేరే They are separate.

పర్చుట To fix, settle, assume shape or trim. To be settled or determined. To seem, appear, come to light, look. To happen. To be declared, to BE, or Become. యిద్దరుయేర్పడ్డారు Two men got ready. To be selected, distinguished, separated, arranged, appointed. పర్చడవినుము listen as I describe it *precisely*. కర్తవ్యయేర్పడ్డారు They appeared as, or turned out to be, the heirs.

పర్చుడ్డ part. Set, arranged, definitive, determined.

పర్చురచుట See పర్చుర్చుట.

పర్చురి An adjuster, one who arranges.

పర్చురించుట v. a. To settle, fix, pick up &c.

పర్చురచుట To set &c.

పర్చుర్చుట (the casual of పర్చుట) To fix, set, settle, prepare, arrange, form, adjust, order. To place, dispose, put in train. To resolve on, ratify, determine. To chuse, select, distinguish. To separate, divide, distribute. To bargain, agree, make conditions. To set forth, define, declare.

పర్పాటు Arrangement, rule. Fixing, disposal, decision, management. Selection, choice, agreement. పర్పాటుచేయుట To select, arrange. To project or scheme.

పర్పాడు See పర్పాటు.

పర్పు érpū. Ardour, burning, hotness.

పర్పాక See పరువాక.

పెల * The cardamon tree.

పెల or పిల interj. Why, how, wherefore, to what end, for what reason. వేయు సేల (See వేయి) what is the good of talking.

పెల n. s. A hurra, or hoop. A carol or catch: such as this, పటిగట్టుకుని శేవేతాయేరువస్తే కూడా పోదాం! పి, పి, కొల్ల భామా! The books named పి చాచలము| అలభాన వరము| పారిపాఠము &c. contain many specimens of these. Also, a chorus of applause: See P. 2. 132.

పిలము * or పిలాంచేడు A saw fish.

పిలకి * The cardamom tree.

పిలకికాయలు * Cardamoms in the husk. పిలకులు

* Cardamoms.

పిలకుడము A carol or ballad.

పిలపాటలు Carols &c. See పిల.

పిలశుట్టుట To solace, cheer, comfort, console.

పిలబడుట To be governed, ruled, protected.

పిలా Why, how. See పిల.

పిలాము or పిలాముచేత The saw-fish : with a long bone on its snout, having teeth like a double saw.

పిలాగంటి What sort of.

పిలాగు How? పిలానైనా In any way (లాగు, and అయినా.)

పిలాటి What sort of.

పిలావలుకము A plant called గొళ్ళశుకము. Q.

పిలించుట To put in his power : to enable him to rule : to put in his hands. నిన్నుకూచెర్లయేటె

తును I will make thee ruler of Macherla.

పిలిక A ruler, a prince.

పిలికెపాము A worm in the bowels.

పిలిచేత The Saw-fish. Russel. No. 13.

పిలిడము for పిల్లిడము.

పిలిసవాడు (vulgarly పేలిసవాడు) Ruler, lord, your honor.

పిలిసె n. s. The common quail. గోకిరెయేలిసె the large quail.

పిలుకోటి Host, assembly. శకలమైనవారు. OG.

పిలుట To rule, govern, manage. To enjoy, to master. To possess or get on his side.

పిలుబడి Government, reign.

పిలేవారు The lords, the rulers.

పిచ్చె A sort of snipe.

పిఘ్నూరు Seven hundred.

పిల్చుడి Rule, government, reign.

పిల్లు Seven. Also, plural of పిరు a river.

పివ The infinitive of పిచుట to plague, torment.

పెడపట్టగా.

పివ n. s. Baseness, vileness, abomination. జనుచ్చు,

రోపము, సీగర. R. 4. 123.

పివకారము * Specification, emphasis, particularization : as the vowel E, in itadē, thus ఇతడేనా

మీ this is the only witness.

C. F. Brown's Telugu Dictionary '44

పివగించుట To hate, dislike. To be vexed or disgusted అశుహ్యకడుట. D.

పివము Dislike, disgust (See సేవగించుట.) Ill, evil, discomfort. adj. Disgusting, hateful. M. 4. 2. 54. అశుహ్యము. D.

పివాడు Who, what man.

పివి Which? నీళ్లవిపాలేవి which is the water and which is the milk?

పివురు Five persons.

పివెడ Who, which woman.

పివే A particle of emphasis as నేనేనే I myself.

పివేళ When, what time. పివేళా at all times.

పిళి (often pronounced యాళి or వ్యాళి) Wild. Crooked, wrong. పిళిమాటలు C'ant, a solecism or blunder.

పిళిడము A mule. See వేళిడము.

పిళివాడు A savage, a wild man.

పిసి (Affix) at the rate of, at. పది ten, పదేసి at the rate of ten. యింతలేసికన్నులు Eyes so large. Also for వేసి (The initial V being dropt) thus పల్లెసి for పల్లువేసి.

పిసె See వేసె (under వేయుట. To cast) M. 10. 1. 191. పిసెడి i. e. వేసిన cast, thrown. R. 4. 136.

పిహ్యము * adj. Abominable.

వి

వి The vowel AI, pronounced like I in five, high, or like Y in thy : not like ai in maid, pain. Gilchrist spells it ue but analogy led Sir W. Jones to use ai. The shape వి is used as an initial in the dictionary and in poetry, but elsewhere the Telugus use a secondary form అయి "AYI" instead : writing అయిదు ayidu, for విదు aidu, five. This is not used in this dictionary : because the insertion of y interferes with the alphabetical arrangement. The secondary form అయి ష్యి is used in poetry as a dissyllable, whenever the metre requires two short syllables for AI ; which is one long. When thus inserted the Y is not pronounced. Thus అయిదు is not pronounced ష్యిదు, but

· **xi-du.** In Telugu words there is this liberty of spelling : but the longer form *ayi* ought never to be used in words of Sanscrit origin.

వి or **అయి** past: p|| of అగుట q. v. **వాడెయిట్లాచె** **శ్చాను** he himself said so. It denotes similiarity.

అనునెనిలిచెను he stood stock still, lit. he became a tree and stood. It denotes likelihood ;

అనుచువాడెనెపుంటిని I was about to come.

వింబ్రజానికుడు * A magician, a juggler.

వింధి * A name of Vali, a hero in the Ramayan.

వికకంఠ్యము * Simultaneous.—**ముగా** Simultaneously.

వికమత్యము * Agreement, harmony. adj. Leagued, united. See **వికకంఠ్యము**.

విక్యము * Union, oneness, coalescence, unitedness. Syncretism.

వితిహ్యము * **వితిహ్యము** * Tradition. (tī, not tī.)

వితే If; should it be so, suppose it were so. But (This is the conditional aorist of అగుట) Truly; indeed: as **నాకైతే తెలియదు** Truly I don't know; I for my part know not. Literally, To me indeed it is unknown. **చేనుఅయితేయిచ్చెను గాని** **యిట్లుయియ్యలేదు** He gave the field indeed but not the house. **వాడుఅయితేరాలేదు** As for him, he did not come. **పూర్వముఅయితేవిన్నాను** I heard so indeed formerly. **వాడుఅయితేతప్పుచేసి** **నాడుకాని** To be sure he is wrong.

విడ Together, along with. వెంబడి. BD. 6. 1029. OG.

విసు Five. **అయిదుపదిచేయట** To throw into confusion, leave it at sixes and sevens. The OG. says **ముందరడుగుపెనక పెట్టుట**.

విదువ A matron, housewife, good woman, (meaning one whose husband is alive.) See **ముత్తైదువ**.

విదువతనము Wedlock. The state of being a wife.

విఠ్ఠాయిలు or **అయిదుదాయిలు** The “five anvils:” i. e. the five trades. See **శంపాణము**.

విస or **అయిన** (rel. p|| of అగుట) Being, existing.

విజయమునైనరామయ్య Ramaya who was (his)

master. తమ్ములయినవాండ్లు They, who were his brothers. Becoming, suitable, fit; **అయినగుణములు** proper principles. **విసదినము** or **అయినదినము** a fit day. **అయినవడ్తి** The interest that accumulated. **నాకయినమనిషి** My friend. (See **కానివాడు**). As a conjunction it is thus used **విస** or **అయినా** But, though it were so, yet, **వాడయినావీడయినా** Be it that man or this. Either one or the other. It is added to interrogatives as **యెక్కడ** &c., and it gives a strong emphasis as **యెక్కడనైనా** wheresoever. **యెవ్వడయినా** whosoever. **యెప్పుడయినా** whenever. **రెండుకోసులయినా** at least two miles. **యెవ్వడైనా** **యేమి** Never mind who it was. Hence the adjective form; as **సొగసైన** pretty, having elegance. Elsewhere it is translated *who is* (and is added to adjective nouns thus) **కవిఅయినభిమన** the poet Bhimana. **విద్యాంశుడైనకవి** a poet *who is* a man of learning. Thus also in the plural **ధనికుడైనవర్తకులు** merchants who are rich. **విసను** or **విసవృత్తికిన్ని**. “but” **అందుకుఅయినక్రయము** the price of that; **నానైనను** even to me. **మేనల్లుడైనఅంతఃకరణవల్ల** through the affection arising from his being a nephew. **విసట్టయితే** See **వితే** . . **మిదిఅయినట్టయితే** should it be your's.

విసవృత్తికిన్ని Nevertheless, still: yet. Literally—when it is so, even then.

విశ్ర, అయిశ్ర Harm, detriment, damage, flaw, defect.

విపోవుట To be done, finished, exhausted. See **పోవుట**.

విమూలగా Obliquely, diagonally. Oblong and crooked. Rhomboidal.

విరాజులు A cant word for nice; as donkey for an ass.

విరామిక Fondling, coaxing?

విరావణము, * or, **విరావతము** A poetical name for the North point of heaven, the regent of which, **విరావతము**, is the elephant on which Indra rides.

విరావతి The bolt of Jove. Lightning. విన్నాడు. SC.

విలేసి vulgarly అరివేసి or అరి పెనకుండలు Paint-
ed vases used at weddings.

విలారము A root used as a medicine in dropsies.

వివచ్చుట (అయిరావడము) To prosper. To agree
with one's health.

విశ్వర్యము * Riches, prosperity. Wealth. కలిమి,
శింశుడ, భూతి. The అష్టైశ్వర్యములు eight su-
pernatural perfections, or attributes of the
deity are summed up in this verse. అణిమాను
హిమాచైవ గరిహాలిభిరూతథా | ప్రాప్తికప్రాకా
మ్యుమాశత్వం వశిత్వం వాప్తభూతయః | That is
characterized as 1, Atomic, 2, and yet of pro-
digious vastness, 3, and gravity, yet, 4, of levity
ethereal, 5, omnipotent, 6, freedom, 7, supre-
macy, and, 8, possession.

విశ్వర్యవంతుడు * Opulent.

విహికము * The present world or this life. The
condition of being here on earth.

ఒ

ఒ The short vowel O as in the words polite,
rōmance, different from the vowel of hot,
on, for. In French sotté gives the short sound
of O and côte gives the long sound. The word
mōrōse exemplifies both sounds. Like ఐ and
ఔ and ఇ q. v. this initial form ఒ is used in
the dictionary and in poetry, but elsewhere it
is written తె vo (or wo) and యె yo. Thus ఒక
ora one is written తెక roca, and even వక rava.
Words not found under ఒ must be looked for
under వ and vice versa. The short o is foreign
to Sanscrit but in some words is substituted
for U. Thus కుచూరుడు becomes కూచూరుడు,
and శ్రుశ్రకము|సాశ్రకము and బామ for పమ.
The vulgar Telugus sometimes use O for E
as కొండు for రెండు Two; or for A as తొప్పి
for తొప్పి digging; and మొప్పి for వొప్పి dark-
ness.

ఒ or ఓ An affix of doubt : as నీకోవాంట్లకో Either
to thee or to them.

ఒక or ఓక The name of a plant called కరాం
బుక. Q.

ఒకకలవ Is interpreted అష్టఫలము. Q.

ఒంకె A hook or peg, a pick lock.

ఒంకతీయుట See వంకుట.

ఒంకెపునద్రవము The evil in cattle : perhaps an
error for తెంజిలి.

ఒంకు A knee of timber. See వంకు.

ఒంకుట To be subdued, be under, be down, stoop,
slant, become subject, be practised, or exercis-
ed. See వంకుట.

ఒంచు The cloth with which two men, holding
the ends, measure grain out of a heap.

ఒంచుట To subject, subdue; (casual of ఒంకు) to
exercise the body. దేహమునుపంచుట. See వం
కుట.

ఒంజిలి or ఒంకిలి Calamity, misfortune, embar-
rassment.

ఒంజు A sort of fish.

ఒంటుని Enmity, hatred, lit : disagreement (విద
ఒంటుట.)

ఒంటరి Alone, single.

ఒంటరికత్తె A lone woman.

ఒంటరికము Solitude, loneliness, privacy.

ఒంటరి గాదు A solitary.

ఒంటరి పాటుగా Alone; in private.

ఒంటరులు Foot soldiers. Infantry. కాలిపంట్లు. D.

ఒంటి One (of a pair or couple.) Privacy. ఒంటికి
పోవుట to go to the privy. ఒంట్లు a pair of ear-
rings. మువ్వపుటాంట్లనియాడ pearl earrings. T.
5. 7. ఒంట్లు cyphers.

ఒంటి Single, only. ఒంటిపొర a single fold. ఒంటి
కొయ్య Single masted (a vessel.)

ఒంటి genitive of ఒట్లు The body, which see.

ఒంటిపు Convenience, aid, help. Reference for
payment. వానికిరూకలు తెలియవు కాబట్టి he had
no money at hand. వాని తెలియవుచున్నది he
no longer has the means of doing it.

ఒంటిపు Convenient.

ఒంటి గాడు A single man : a lone person. A rhinoceros. ఏకచరము It is generally explained a wild boar.

ఒంటి పాటు Loneliness, retirement.

ఒంటి మెయి (ఒంటి గా) Alone, by himself.

ఒంటియ or **ఒంటె** A camel.

ఒంటిరి Lone, single. **ఒంటిరిది** a lone woman.

ఒంటు A share, division. Windfall. **ఒంటల్లు** A cipher in numeration. **సారెసిలెంటు** The place or square in which a counter stands in a game at drafts.

ఒంటు or **ఒంటుబావిలి** A sort of earring worn by men.

ఒంటుట To agree with one's health, to be wholesome or salubrious. ఆదేశానికియాదేశమునకున్న ఒంటక అశక్తముగావున్నది, or thus ; అక్కడినీళ్లకున్నయిక్కడినీళ్లకున్ను పుంటనందున వాడికి పుట్లకుమరు లేదు his health suffered from change of water, (or, as we say, *change of air*.) See on నీళ్లు.

ఒంటె A camel. **ఒంటెకోడి** An ostrich. (This probably is a fictitious word.)

ఒంటెత్తు గావుండె Headstrong, self-willed.

ఒంటాల్లె A thin petticoat. A. 2. 73.

ఒంట్రిగాడు A porcupine. See ఏడు. But see **ఒంటిగాడు**.

ఒంటల్లు Earrings. See **ఒంటు**. plu. figures, numerical signs.

ఒండ n. s. Ill, evil. A whitlow : a sore nail.

ఒండరిమిండరిమాటలు Nonsense, idle talk.

ఒండు Sediment, deposit ; mud left on land by a flood. గోదావరిపైండు పెట్టింది (commonly spelt వండు) **ఒండుమన్ను** Alluvial soil or loam used as manure.

ఒండు n. s. A wild bee, plu. **ఒండ్లు**.

ఒండు n. s. One, an individual. Another person. **ఒండేమి తెలియక** not knowing a single thing.

పుండసనేల Why should you say anything? P.

3. 300. **పుండువిడిచి** పుకడినము every other day.

ఒండువిడిచిన In the second grade—or—after

one remove. Distant ; of the half blood, as **ఒండువిడిచినతల్లి** a distant aunt.

ఒండు adj. Thick, solid, substantial. దళశరీరమైన.

ఒండెడ adv. Elsewhere.

ఒండొంటికి (ఒక చానికివకటి.) To one another.

ఒండొండ Along, continuously. **ఒండొండపారుతూ** flowing on still. **ఒండొండ**, అసగామిధఃశుచార్థము. ABA. 3. 110.

ఒండొకళ్లు, or, **ఒండొరులు** Each other, reciprocally, mutually, against one another.

ఒండ్లు Others, other persons. Wild bees. Also the name of a certain jewel.

ఒండరుపాలము Lowlying land, unfit for the plough?

ఒందించుట for **పొందించుట** ; the initial ప being dropt.

ఒందిలి Evil, calamity. Epidemic disease, murrain or evil among cattle. (Compare **ఒంబిలి**.) Inconvenience. (అశుందర్భము.) అశువుడు పంపించడము లోవందిలిచేత పంపించనేలేదు A sad accident prevented my sending them.

ఒందుట To obtain, possess &c. See **పొందుట**. (The initial ప is dropt as explained under the letter ప) **తెలివి సెంది** recovering his senses. **నలుపుండు** beautiful.

ఒంపు Crookedness, curve, twist. A knee of timber. The worm of a still.

ఒంపుట v. a. To bend down. To afflict : (the casual of **ఒంచుట** or **వంచుట**.)

ఒక, పైక, ఒక్క, పైపు, చక, చక్క, వపు (The first three modes of spelling are correct.) A, an, one : as **పైకయిల్లు** a house, one house. **పైకయెద్దు** an ox. (Compare **ఒకడు, ఒకటి**, and **పైకతె**) **కొందరు** few, some. **పైకకొందరు** only a few. **కొండొక** Some, some little, as **కొండొకనేపు** a little time. 2. As the article : **కొన్ని** few, some. **పైకొన్ని** a few, very few. **పైకరీతిగా** after a manner. **పైకచింత** an anxiety ; a care. **వకపనినిమిత్తముగా** about a certain affair. 3. Adding the intensive **E** gives the sense *only* : thus **పైకయిల్లు**, or **పైకయిల్లె**

only one house : వకమొదే only one ox. 4. Same, uniform, not different. అందరున్నువుకే యింట్లోవున్నారు they were all in the same house. వకవేటున All at once. వానివూరునావూరువకవేటున his and my village are one : he and I are of one village. వాండ్లువకచెయిగావున్నారు They are hand in hand, leagued together. 5. With a negative verb it is thus translated ; వకరూకలేదు there is *not a single* penny. వకనాదూరారు they will *never* come. వకనాదూవున్నుదు he will never assent. 6. It sometimes denotes uncertainty, as వకనాడు one day : *sometimes*. వకడు Somebody. యిదివకలాగునవున్నది this is after a fashion : that is, odd, such as cannot be defined. నాకువకవిధముగావున్నది I feel very odd : I cannot describe my state : I am I know not how. 7. If it is doubled, it takes another sense. వకనిసాము వకనికియిచ్చి giving one man's property to one man : that is, to another. Giving to *one* what belongs to *another*. ఆవనిదివకవూరునాదివకవూరు his village is one, my village is one : that is, he and I live in *different* towns. వుక్కొక్కయింట్లో in various houses. వుక్కొక్కవేళ at different times.

ఒకండు, ఒకండ్లు Same, several, others, strangers.

ఒకట On or in one. At one time. Locative of ఒకటి.

ఒకటర One or two, one here and there, occasionally.

ఒకటి (numeral) One. Genitive ఒకదాని. D. వకటికి. యందువల్ల వకటివచ్చును From this, one thing may result. One and the same, not diverse. This word is often understood : as, గంట One o'clock. గంటన్నర half past one. కోనెడు one mile. అక్కడనుండివుండెను One man was there. It is often rendered by the article, a, or an, వున్నకము a book. యందులోవకటిన్నితక్కువలేదు There is not a *single* thing wanting. (See ఒక.) యెవ్వరియింట్లోనైనావకవేటున No matter in whose house. It is all one in whose house he is. వాడుపోయినదివకవేటున all he did was to go, he merely went. వకటిలేదు There is nothing. వేనుచెప్పి

నదివకటివాడుచేసిందివకటి I told him *one* thing and he did *another*. యిదివకడుచెప్పేమాటా Is this what *any body* would say? వకటివెనకఒకటి One after another. దొవకురెండువక్కలఅడివి వకవేటగానిదారిమందిచేది There is *nothing but* forest : there is an *unbroken* jungle on each side of the road.

ఒకటిగా Together, unitedly, unanimously, conjointly.

ఒకటిచేయుట To mix, make one, unite.

ఒకటియవుట To be (అగుట) Combined.

ఒకటొకటిగా Separately, one by one, one after another.

ఒకటొ First. వకటొసామీ the first witness.

ఒకడు A man, somebody, anybody. ఒకన్నులిస్తే వకడువచ్చెను I called *one* man and *another* came. దీనికివకడువున్ననా will any body agree to this? వాడువకడువీడువకడుకాదు He and they are the same, are not separate.

ఒకతె One woman, a female.

ఒకప్పుడు At one time : once.

ఒకరు "Ones." (plural of ఒకడు) folks : denoting uncertainty. దాన్నియెరగనివారుమీరు వకరుమేమువకరు you and we alone remained uninformed : or, unacquainted with the occurrence. దీన్నిచూస్తేవకరుయేమందురు What will folks say when they see this? యిదివకరిషనికాదు? అందరికిన్నికావలసినదే! This is not merely one man's affair : it is of importance to every body. వకరువుండేచోటు the place where *one* lives : where people reside. వాండ్లొకరుమేముకరు They are one and we are one : i. e. They have no connection with us. ఆచూరికిన్నియీవురికిన్నికరణాలువకరు The clerks of these two villages are the same persons (Lit : are one.) వకరువోలేవకరువస్తారు one goes and another comes. మేమువకరుమేయిదిచేస్తామి we *alone* did this. Elsewhere, if the *plural* is intended, the form is ఒకండ్లు, or, ఒకళ్లు. Thus ఒకండ్లుసాము ఒకండ్లు పట్టిసారు They seized each others' goods.

ఒకరై, ఒకరై One woman : any woman. Somebody.

ఒకళ్లు A plural of ఒకడు : or ఒకరు q. v.

ఒకవిధముగానున్నాడు He is so and so: after a fashion.
 ఒకవేళ At "one time:" perhaps ఒకవేళఅట్లాచే
 శీనా If he ever does so. In case he does so.
 ఒకాసెక One or one: denoting uncertainty. ఒకాసెకపట్టణములో in some town or other. ఒకాసెకచోట here and there.
 ఒకింత So much: a little, some trifle.
 ఒక్క, ఒక్కో Oh! alas! perhaps.
 ఒక్క, See ఒక. One. ఒక్కపాద A "single meal" i. e. a religious fast: restriction to one meal a day.
 నిన్ను ఒక్కపాదపుంటిని I ate but once yesterday.
 ఒక్కటను—(ఏకంగా) All at once: suddenly.
 ఒక్కరా (See వ—) Titles: the honorific superscription in the heading of a letter. (అక్కరాం. K.)
 ఒక్కరము (K.) Nasty, foul, unlucky.
 ఒక్కరుడు, or, ఒక్కరుండు One, one person, anybody,
 ఒక్కానంచుట (K.) To specify, tell, describe.
 ఒక్కీ Lean, thin, emaciated.
 ఒక్కీంటికి Apiece, to each.
 ఒక్కీంత Some, ever so little, somewhat.
 ఒక్క Dried fruit: plucked unripe, and sun-dried.
 ఒక్కండుడిని All at once, in one rush.
 ఒక్కడ Occasionally, at times.
 ఒక్కో or ఒక్కో or ఒక్కో or ఒక్కో Oh, alas! expressive of doubt, grief or uncertainty. వాడువచ్చు సెక్కో Possibly he may come, (denoting wonder or uncertainty.)
 ఒకరించుట To gasp, to breath hard; to respire with difficulty.
 ఒకరించుట Gasping: difficulty of respiration.
 ఒకరు Acrid, astringent. See కటువు.
 ఒకరు Astringency, acridity. Queasy sickness.
 ఒకర్చుట See ఒకరించుట.
 ఒకర్చు, ఒకరువు Gasping, difficulty of breathing, panting.
 ఒక Withal, so. This is often a mere expletive used to fill the metre, without any meaning: compare మొగ్గ

ఒకరించుట To grieve, torment. To sorrow, pine. Thus UR. 4. 287. ఓ || బిగురుశే రెడుమోపిసెరించబలుకెంపు || లడరచేయుచుతేనెలానియ్య || రామా. R. 5. 232. మిమమునువేటలాడికడిమిస్సెరించుమహాపరాధముకా.
 ఒగుడు Husk, straw of జొన్నలు.
 ఒగులుట To grieve, pine, sorrow. See సె.
 ఒగుట v. n. To yield, submit. Prepare; be ready. To bend, bow. To stand in order, be in trim. To lend, yield (an ear;) apply (the mind) apply, present. To miss, fail. r. a. To present the hand. See పోట్లాగుట.
 ఒగుబల్ల A rest, or prop, in a lathe.
 ఒగువుము See ఒచ్చెము of which this is a better spelling.
 ఒచ్చుట Another pronunciation of వచ్చుట.
 ఒచ్చెము Failure, defect, flaw, imputation—నిండ. ఒచ్చెంబుతేనికూరిమి love without fail.
 ఒజ్జ * A priest, a tutor.
 ఒటుక్కు Jump! (expressive of starting with fear &c.) నాకుపెటుక్కుఅనింది my heart was up in throat.
 ఒట్ట, or ఒట్టకాయ A testicle. See వట్ట.
 ఒట్టి See వట్టి.
 ఒట్టు Utter, universal. పెట్టుతీసతి. a general order, an universal rule.
 ఒట్టు An oath. A total. ఒట్టుకట్టుట or చెనుకొనుట To strike a total.
 ఒట్టు Penalty, curse, ban, interdiction=నిరోధము. This word is used as an adjuration, thus నిద్రచుడితేపెట్టు A curse on me if I slept! అక్కడ నట్టుచిరికితేపెట్టు let me perish if there's any silk there. గొరతుముచెడ్డపెట్టుతనగానామిదగొరతుముచెట్టిపంతుపెట్టు. Using a comb was out of the question. ఆదారిచూపునేనుపోకపోతేనాకువట్టు Shew me the way and it shall be my fault if I do not go. . . . let me bear the curse. . . . let the guilt be mine. See ఆ-ణ.
 ఒట్టుట v. a. To set (fire) Thus, in. M. 9. 2. 140. ఒచ్చొట్టిరి They set fire (to the house.)

ఒట్టుట To dry up, go dry, as a cow, or a well.

A. 5. 112.

ఒట్టుకొనుట To take an oath.

ఒట్టుకొట్టుట To adjure, to impose a vow or solemn promise. T. 2. 98. To ban or forbid by a curse.

ఒట్టువిడుచుట, or, ఆనవిడుచుట to remove his interdiction.

ఒడంబడిక or—కీకె An agreement, engagement, compact, treaty.

ఒడంబడుట To agree, engage, consent. Vish Puran. 2. 176. 211.

ఒడంబరచుట To persuade, engage, convince.

ఒడంబాలజిట్ట. See వడం—

ఒడకట్టుట To strain, to filter.

ఒడకూడుట To chance, happen. (See ఒన—)
=కలిసిరావడము.

ఒడకూర్పుట v. a. To effect, cause, bring about.

=ఉంఘించుచేయుట. HD. 2. 1534.

ఒడకుడుకు See ఒడు—

ఒడకు, or ఒడకట్ట A delicate kind of fish with a flat head.

ఒడకుట్ట A sort of pulse made of చనలు. split and steeped in water.

ఒడబడుట To consent, concede,=పూనుట.

ఒడబరుచుట To talk over, persuade.

ఒడబాటు Persuasion, effort, struggle.=పూనిక.

ఒడముట See పొడముట. To be produced, born, to arise.

ఒడమె, అనగాధనము. D.

ఒడయడు A king; ruler, owner=కర్త. M. XII.

5. 296. M. XIII. 2. 241.

ఒడయుట See ఒడియుట.

ఒడలి Inflection of ఒడలు the body. See ఒడ్లు.

ఒడలిమరుపు Armour, as a "covering for the body"
a panoply.

ఒడలు or ఒడ్లు plural ఒడల్లు. The limbs or parts.

The body, the person.

ఒడల్లు Bodies: plu. of ఒడలు. L. 8. 50.

ఒడారము The whole. Or, వ—

ఒడి The lap. The loins: See ఒడికట్టుట 2. A pocket or pouch formed by a fold in a person's vest.

ఒడ్లొపోయుట To put in his pocket, devour.

పాపానికి ఒడికట్టెను he filled his skirts with

sin, i. e. laid himself out for crime. The plural ఒడ్లు q. v. is the body. ఒడ్లొకూర్చుండుట to sit

in the lap. ఒడిసిదురు putting it in her lap.

ఆవుకు పుడిబారిసదినేతోరేపోదూడ వేసును the cow is on the point of calving.

ఒడి or వడి Speed: a current in the sea.

ఒడిక A watercourse? యేటికాలువ. OG.

ఒడికట్టు A girdle, as part of female dress. చెంగా

వివడికట్టు red petticoat or girdle.

ఒడికట్టుట To bind up the apron &c. as a pocket.

ఒడికము Propriety, fitness. Prettiness. A vow, or imprecation. శకుభము, శుంఠము.

ఒడికించుట See వడికించుట.

ఒడిగలపిండము గావుండె (అనగా వజ్రశరీరమైన) A stout fellow, a tough boxer.

ఒడిగా or వడిగా. Sharply, in haste, in a hurry.

ఒడిదావర A tree also called అలిదూ.

ఒడిబిలి, ఒడికిట్లు Some kind of food. BD. 3. 1319.

ఒడిపోసుకొనుట To pocket, put in his pocket.

ఒడిబ్రాలు Rice poured into the skirt or lap. See ప్రాలు.

ఒడియకట్టుట To filter, strain, twist in a cloth.

ఒడియాలు Slices of బూడిదెగుమ్మడి కాయ dried with salt and spices.

ఒడియుట v. n. To run. To drip, or drop, or trickle.

రూకలు పుడికిపోయినవి The money is all run out, or expended.

ఒడియుట v. a. To snatch or seize or catch, to usurp. Also to take. ఒడసిచేపట్టుకొనిరాధనురడించి he caught her by the hand and pacified her. చెవి పుడియుట to pull his ears.

ఒడికెగడ్డ A bubo.

ఒడుకుట To turn the spinning wheel: to spin.

రాట్లము పుడుకుమంచి She spins thread.

ఒడుకుకొనుట To pour out, drain. For పొడుచు

కొనుట q. v. కన్నెముకుకొన్నాక సడదదు It is so dark that your eye might be pierced without your seeing it. So dark as to strain the eyes.

ఒడుచుట v. a. పొడుచుట To seize, snatch. To defeat. To overthrow.

ఒడుచుట. (Compare పొడుచుట) To rise, as the sun. To rise as the sea. To be worn away or washed away.

ఒడుతరితనము Stinginess?

ఒడుదుడుకు Hardness, difficulty, unevenness.

Also a crag. Stinginess. ఒడుదుడుకుజరిగించుట To drive an iniquitous bargain. ఆరాయిపెడుదుడుకు గావున్నది that rock seems likely to topple down. ఆస్థలముపెడుదుడుకుకైనందునకుండుచివోయింది as the ground was uneven the jar toppled over. పెడుదుడుకు seems to mean difficulty in anything, as a derivation.

ఒడుచు n. s. Catching, seizing. In the HD. 1. 372.

ఒడుచుదప్పినయట్టియురగంబువోలె like a snake that has missed seizing what it aimed at.

ఒడుచుట To seize, snatch.

ఒడుచు, అనగాబ్రహ్మచారి.

ఒడుచు A word, or expression. See సెడుచు.

ఒడ్డుగిలుట To incline, sway, lean on one side.

ఒడ్డుగడవయ్యె Upside down. BD. 2. 308. M. 6.

2. 178. తల్లికిందులుఅయెను.

ఒడ్డరాము Evolution, line of battle. Also spelt with న.

ఒడ్డాడించుట To vanquish? To aim at?

ఒడ్డారము A cestus, zone, or belt of gold or silver worn by women over their dresses.

ఒడ్డారము Obstinacy, jealousy. ఒడ్డారమైన obstinate.

ఒడ్డారిండుట To oppose, combat=త్రుతిఘటించుట.

ఒడ్డించుట To help to food, put it into his plate. See వడ్డించుట.

ఒడ్డిలు Pigeons, doves. UR. 4. 254. ఒడ్డిలుపారావతములు. D.

ఒడ్డు n. s. A bank or shore. The original number; whether multiplicand or dividend. A stake in gambling. An obstacle. పెడ్డువేసుకొనివుండుట To be in wait or ambush. వానిపెడ్డువిరిగింది his bank is broken i. e. it is all over with him. ఒడ్డువిరిగివానివొదవడ్డారు They fell upon him tooth and nail. ఒడ్డుబావుట To place his troops. నీపెడ్డువిర గా Perish thy greatness! ఒడ్డైన Large, great, stout, big. ఒడ్డుగుండ్లు Large balls i. e.

boulders, fragments of rocks hurled from a hill. పెడ్డుకొంచము great or little. ఒడ్డోలము a great assembly. పెడ్డుమెరక high and low, ups and downs; unevenness.

ఒడ్డుకొనుట To take, snatch or seize. To demand or extort; to pray, beg, intreat. To oppose (as a shield to a blow.) ఆ గాలికంతా చెట్టునుపెడ్డుకొనివుండినాడు he screened himself under the tree: he took it as his shelter. To ward off.

ఒడ్డుట v. a. To place, put, lay, heap up. To fix, set, cast, to rival. To wager or lay (a bet.) ఒడ్డుకొనుట To take aim. To lie in wait; be ready to seize. మెండొడ్డుట to disobey. నెమళ్లు పురులాడ్డి The peacocks spread their tails. మెండొడ్డుట to thwart.

ఒడ్డె n. s. Drudgery: mean toil. As a proper name ఒడ్డెచేకము, or ఒడ్డెచేకము, Orissa: the country so called. ఒడ్డెవాండ్లు Tank diggers, labourers, pitmen.

ఒడ్డెము See ఒచ్చెము.

ఒడ్డోలము An assembly, court, levee. See ఓలము and షిరోలము.

ఒడ్డాము A mispronunciation for అన్నము rice, food.

ఒత్తుట An aspirated letter, like pha, or kha.

ఒత్తి గా Utterly, at all, in the least. See పొత్తి గా.

ఒత్తిగిలుట, or —లు—, To lie on one's side, to budge, step aside, stand back, get out of the way. పుదరంబువీపుతోసెత్తిగిల్లి a starveling with his belly shrunk to his back.

ఒత్తిలుట or —లు— To give way, go aside.

ఒత్తు Thickness, closeness of texture. Aspiration of a letter.

ఒత్తుకారు The drone of a bagpipe? M. 4. 5. 85.

ఒత్తుకొనుట To make way: get out of his way. prick the skin as a blanket does. To oppose (in propping.) To feel the push: to feel pain from pressure. [step aside.

ఒత్తుట v. n. To give way, yield, retire, recede.

ఒత్తుట v. a. To handle, press, foment, or squeeze. To dry or wipe, to wipe off (sweat.) To cut or break with nippers. పోసెత్తుట To thrust away, renounce, cast off. To aspirate a letter. ఆ అక్షరమును వా గా పొత్తు you must aspirate that letter: or. pronounce the aspirate.

2. క్షుటాకు or ఒత్తుడాకు The pressing leaf : i. e. the leaf used (like blotting paper) as a rest, *under* the one on which we write.

ఒత్తురు A thrust, violence. Crowding, squeezing.

ఒత్తులు Gold bracelets for children.

ఒదగించుట v. a. To defeat, push away, rebut.

ఒదగుట v. n. To shrink, step aside : to be at hand : to suit.

ఒదలించుట See వద—

ఒదలుచుట See వద—

ఒదలుట See వద—

ఒదవుట v. a. To serve, be of use. To pervade. వ్యాపించుట Dipik. UR. 4. 263. M. 4. 2. 348.

ఒదికిల శుకుట See ఒదిగిలుట.

ఒదిగించుట See—ద—

ఒదిగిలుట To lie on one side, semisupine. See ఒడ్డిగిలుట.

ఒదిగిల్లు Teasing, plaguing.

ఒడుగు Tumour, swelling of grain in boiling. అన్నము పైరుగుగావున్నప్పుడు when the rice had swelled.

ఒడుగుట To shrink, droop, sidle, slink, sneak hide. To make room, to move so as to accommodate (= వలగుట) పైదిగిపైదిగివున్నార, They yielded. To come to hand, be got or obtained. (దొరుకుట) నాకుయిచ్చుట్లారాకా పైదగలేదు, I did not obtain the money.

ఒడ్డ, or, వడ్డ, Near, with, at, by, to. యింటివడ్డవ న్నాడు he is *at* home. నావడ్డలేదు I have it not *by* me. అతనివడ్డచెప్పిరి they told it *to* him.

ఒడ్డి Near, నావడ్డికివచ్చిరి They came to me : తనవడ్డిచెలులు her playmates *that were* near her.

ఒడ్డి A tree of a large size, which in the hot season sheds its leaves. Odina Pinnata. Its wood is mere pith.

ఒడ్డిక Concord, union.

ఒనకూడుట To be obtained ; to succeed or attain. To be, happen, chance. To prosper. ఒనకూడి నారు They appeared, came to hand. యితనికి ఆమెపైసకూడినది She is well suited to him. చేకూరుట, Dipik.

ఒనకూర్చుట To effect, attain to : accomplish. To bestow, grant, accede to : the same as ఒనకూర చేసుట Dipik.

ఒనకూగా Elegantly, becomingly, fitly. This is often a mere padap.

ఒనకూచేయుట (The causal చేయు added to the inf. of ఒనరుట) To grace or adorn. To fit or accommodate. పాశుక చేయుట.

ఒనరించుట or ఒనర్చుట or ఒనర్చుట 1 To make, form, do, effect, perform. 2 To celebrate (as a sacrifice.) 3 To compose or frame, to write (a book) పాగొనరించుట To *do* good, or benefit. వ్దొనరించుట To *do* harm, to injure. నావ మొనర్చ *uttering* a sound ఉడిగించులానరించి discharging his duty. తొండమల్ దూలము నరించి The elephants trunks *formed* or afforded beams : supplied the place of beams. యుక్తులుగ మొనర్చువు Thou shalt *render* them acceptable. మునుంగొనర్చి to use (as a veil) or to veil. యుద్ధమొనర్చుట To wage war. నగుపాటొనరించును It will *make* them laugh.

ఒనరు or పొనరు (dropping the initial) 1 Becoming, being. 2 Elegance, becoming grace, same as వీలు or పొందిక.

ఒనరు adj. 1 Being, happening. 2 Agreeable, becoming, elegant 3 Fit, proper. ఒనరైనరూకలు The money that was raised, or collected.

ఒనరుట or పొనరుట 1 To happen, chance, be, 2 To become, suit, or agree : i. e. be pretty, proper or agreeable. 3 To appertain or belong, to attach to. The same as పొంచుట in the sense To suit. See ఒనకూగా.

ఒనర్చుట See ఒనరించుట.

ఒనర్చుట See ఒనరించుట.

ఒత్తుండము Contract, undertaking, assignment. Billeting. A debt payable in kind : bargain.

ఒత్తుండముచేయుట To stipulate, contract.

ఒత్తుగించుకొనుట To take charge of. To hear a pupil his lesson.

ఒత్తుగించుట To give up charge : to deliver. See అత్తుగించుట.

ఒత్తుగింత See అత్తుగింత.

ఒత్తుచెత్తుట To assign, refer to for payment, by drawing upon ; to make over.

ఒత్తుమి Want of agreement, disagreement, impropriety, inelegance. It is the negative verbal noun of ఒత్తుట.

ఒత్తు రగించుట, అస గావడియించుట, తీయ్యించుట.
OG.—నిదిరించుట.—In M. 3. 6. 8. and 6. 1. 75 some mss. read ఒత్తు రగించుట, అత్తు రగించుట, నెత్తు—and నుత్తు—.

ఒప్పాచాశము Agreement, stipulation.

ఒప్పారుట v. n. To look, seem, be perceived. To be ; felt as a passion. To vie with, rival or look like, emulate.

ఒప్పించుట a. To cause to consent : to prevail on. To assign or make over, commit, entrust. సాక్షిగీనశరుచుట, వశముచే శుట. BD. 5. 57.

ఒప్పిదము n. s. Grace, agreeableness. Consent, agreeing, compliance. ఒప్పిదమైన Graceful, agreeable.

ఒత్తు n. s. Fitness, propriety. Dexterity, cleverness, agreeableness. Elegance, beauty, charm, grace. ఒత్తుయిన adj. Due, right, fit. Dexterous. Becoming ; agreeable, handsome : beautiful.

ఒత్తుకొనుట v. a. To confess, own, acknowledge. To agree, consent, abide by, comply with, accept.

ఒత్తుగా Duly, well. See ఒత్తుట.

ఒత్తుట v. a. To confess or have (a name.) See the verb neuter. To rival or match. To submit to.

ఒత్తుట v. n. 1 To become, be, exist. 2 To be fit or proper, to be agreeable. అదిసికుపెత్తునా Does such conduct become you ? 3 To consent or agree. 4 To confess, own, acknowledge, recognize. 5 To be manifested or shewn forth, as valour ; to come to light, be evident or evinced, (as a feeling).—Hence it is sometimes translated adverbially as అనుగ్రహంబొత్తుగా graciously : కాగొత్తు Well. ఒత్తుచెప్పిరి They referred me (to you) for payment. This verb

ఒత్తుట is unskilfully used to translate several other verbs.

ఒత్తులు (వకవిధమైనవక్తలు) A kind of areca nuts.

ఒప్పేశలార Charmingly.

ఒప్ప (Canarese) One, sole. జగనొప్పగించుడు The one great hero.

ఒప్పిట్లు A kind of sweet cakes = పోటీలు.

ఒప్పిడి n. s. Trimness, trim, train, propriety. thrashing of corn. *adj.* Trim or clean : as grain ; right and tight శనిపెట్టిడిఅయినది The matter is now finished. గరగరి గావున్నది : పొట్లంగావున్నది. చక్కబెట్టడము, సూర్యుడము Dipik.

ఒత్తుచ్చు, or, ఒత్తుచ్చు The bezel of a ring &c. the part of any jewel that holds the stone.

ఒత్తుక (K) n. s. Suitability, fitness.

ఒత్తువచ్చుట, అయినచ్చుట v. n. To prosper, to thrive. శుభపులు యితనికిప్రొప్పురాలేదు he had no good luck in cattle : his cattle did not turn out well అతనికిజీడిప్రొప్పువుంటుంది the *jidi* milk, (a certain medicine) agrees well with him : or, suits his case.

ఒత్తు n. s. Bigness, plumpness ఒత్తు denotes *importance* ; but వత్తు *slightness*. ఒత్తుత్తుట To become big, or plump. To swell.

ఒత్తు adj. Big, plump.

ఒత్తుట v. n. To agree or suit, to thrive యిఘామినాకువొత్తులేదు This climate does not agree with me ప్రొప్పువుండె Salubrious ఒత్తువచ్చుట To thrive or prosper.

ఒయారము n. s. Bloom, grace, shapeliness, the pride of beauty. (సౌందర్యగర్వము. Dipik.) elegance prettiness ; longing, fancy, liquorishness. ఒయారపుకూటలు pretty language, bragging. వయసుతప్పినాప్రయారముతత్తుడు old as he is he has still a sweet tooth in his head. ఒయ్యారక తై or ఒయ్యారి, A pretty woman, a beauty, a coquette. ఒయారకాదు n. s. a fop, a pretty fellow. ఒయారి adj. Blooming, graceful, shapely, pretty. ఒయారిపిక్కులు pretty legs. ఒయరి n. s. A beauty, a graceful person or charmer. A coquette, a fop.

ఒయ్యి A procession. See ఒయ్యి.
 ఒయ్యిరింత Nausea, sickishness.
 ఒయ్యన With gentleness, softly, sweetly. The
 n is sometimes dropt : thus తిరములాయ్యవం
 ఓ. Mand. 2. 3. Dasav. VII. 161. ఒయ్య
 సెయ్య Gently.
 ఒయ్యిరి A beauty, a fair woman.
 ఒయ్యిరి or వయ్యిరి A procession. Particularly
 one wherein the horses go at a gallop.
 ఒయ్యయ్య Very gently, by little and little.
 ఒర n. s. Touch, rubbing. Trial of metal by
 touch (see వర) a case, sheath, scabbard. తల
 కడపుర a pillow case. A ring of clay, thus
 ఒరలనుయ a well built with rings of baked
 earth. ఒరగాలు a lame leg.
 ఒరకడము. Unevenness ఒరకడపునెల an uneven
 spot. ఒరకడపుత్రోప! అనగాతల్లము ఒరక
 తారి. D.
 ఒరతనను or వరతనను a mere moistening, a
 slight wetting.
 ఒరంగల్లు See ఒరంగల్లు A touchstone. The name
 of a town marked on the maps as " Waran-
 gole;" 80 miles NN. E. of Hyderabad. B. 1. 26.
 ఒరకము, ఒరకటము, ఒరకాటము, or వరకడము
 Steepness, inequality : a slip of the pen. See
 చేటచేరుపు which is the reverse.
 ఒరక adv. Wrongly. ఒరకబలికితేరి M. XII. 2.
 386 if he determine wrongfully.
 ఒరగడుగు n. s. The water in which rice is
 washed the second time.
 ఒరంగల్లు A touchstone. See ఒరచుట.
 ఒరగించుట To slant or place in a slanting man-
 ner. To lay. See ఒరగుట.
 ఒరగు n. s. Crookedness adj. Crooked.
 ఒరగుట, or—రు—v. n. To lean, bend, bow
 down, slant, be inclined, recline, or lie down,
 to be weighed down, as scales. తలాడ సెరగి
 leaning on the pillow తెరగి crouching, hiding.
 అలెక్కనునాయావరగజోసి నాచు he got that
 debt charged against me, turned it on me.
 ఒరగుచుదిందు, ఒరగుబిల్ల A leaning cushion
 or large pillow.

ఒరగొనుట To try (gold) by the touchstone.
 ఒరచాలుకుత్తి A single ploughing : వరచారుచు
 ప్పినపాలకు. D.
 ఒరచుట See ఒరచుట.
 ఒరటులై Being exhausted. M. XIII. 5. 96.
 ఒరతరిలన గాసుంజరపురుమడు D.
 ఒరపు, ఒరుపు, n. s. Touch, contact. Rubbing
 Tightness. Fineness, nobleness. Fault, trans-
 gression : (=ఒరయిక! కమకాదు! సాంజర్య
 ము. Dipik. It is also rendered తంట, దోషము,
 Evil effect, mischief : likewise విచారితకయ
 ము. Some critics assert that spekt with RA,
 ఒరపు means fineness, bloom, and with RU
 ఒరుపు means touch, contact. ఒరైన adj. Fine,
 noble, శుందరమైన, beautiful. Dipik. = గొత్తు
 Elsewhere light : thus ఒరపుదక్తి the light
 ploughing, as opposed to రొంటిదక్తి wet
 ploughing. T. 2. 73. H. 1. 311. M. XII. 1.
 129 Padma 2. 11.
 ఒరకెంకు A ring of baked earth used in building
 wells, a tier. See ఒర.
 ఒరబొమ్మ A puppet or doll.
 ఒరయిక Rubbing : contact : friendship.
 ఒరయుట v. a. To rub.
 ఒరయుట v. n. To rub together, be in contact.
 To touch or graze, as a bullet. To struggle
 or compete with. విద్యతోనొరియుట To become
 familiar with (learning.) ఉంకరమువేలునుపురు
 శుకపోయినది the ring has grown into the fin-
 ger. గుండుపురికి పోయినది the ball grazed (my
 hand.) నేనుతడి నా మికాలువారు శుకానిపో
 యినది I fell and my knee was bruised.
 ఒరలుట v. a. To lament, wail, cry, whimper.
 ఒరవ See వరవ.
 ఒరవ adj. Crooked, sloping. ఒరవతీరము, కుటిల
 చేహము. D.
 ఒరవిడి See వర— Service, slavery. M. 5. 3, 97.
 ఒరశుకపోవుట See ఒరయుట Rather —రు—
 ఒరి n. s. Plunder, spoil. తోటెడి. A. 6. 110.
 ఒరికాలు A crooked leg. ఒరకబట్టినకాలు. D.
 ఒరికల n. s. A hole. ఎరుకబొక్క. P. 2. 117.
 Solitude. ఏకాంతము.

పరిదలకాడు n. s. A wretch : a miser. A. 4. 167.

A talebearer.

పరిదీనము A swelled testicle. Orohitis.

పరియక, or, పరియక, n. s. Rubbing, contact.

Friendship.

పరియుట See పరయుట.

పరుఅనగా అతశయము. D.

పరుగు—See ప—

పరుగుట v. n. To incline, bow, lean. సాష్టాంగ

మొరి. G. 8. 106 he fell prostrate శడవపు

రిగ the boat leant on one side. పరిగిశ్చదాడు

he tumbled down. మిస్సెరిగిసట్లు Crashingly,

suddenly : as though the skies were falling :

like a thunderbolt.

పరచుట v. a. To rub, to try metal by the touch-

stone.

పరచుబద్ద A carpenters tool to draw parallels

with. It is a stick of iron with each end

formed into a double point. From పరయుట

to be indented.

పరుజుబద్ద, పరుజుమేకు See పరచుబద్ద.

పరుడు n. s. Another : a neighbour or other

person, a stranger పరులు others.

పరుపు See—ప—.

పరువుగా A slave or servant. See పరవడు.

పరుగుకొనిపోవుట See పరయుట v. a.

పరుగుకొనట v. a. See పరయుట v. a.

పర్ర or, adj. వర్ర Bitter. A. 5. 112. యెరము,

కారము.

పర్ర See వర్ర.

పర్రె n. s. A crack. A rick of corn : (పీటిక,

చిన్నకుప్ప. D.) శుంద a low fellow, a black-

guard. A bay or inlet. A wild or curst

cow. పర్రెకూతలు Filthy language.

పరికపోయుట v. a. To spill, cant over, pour out,

See పలుకుట.

పరికట See పలుకుట.

పలయుట v. n. To appear, seem, or come to light.

To take place, be or happen. This verb is

often used as a mere padap : it appears to be

the same as పొలయుట, or పశ్యుట (D.) Thus

చిరిసవులాలయకా a smile was betrayed on

her lips. పెంపొలయక no increase took place.

—వ్యాపించుట, శక్కుట, నెరయుట ABA.

Often rendered thus : పొందుట, అందుట, అం

టుట, అమరుట, అయ్యుండుట. కలుగుట M. XI.

2. 4. M. IX. 2. 131. M. 3. 5. 172. UR. 4.

267. BD. 3. 144. Compare పలయుట the ini-

tials being as usual mutable.

పశరుట v. n. (Tamil.) To be troubled, vexed,

or puzzled, To jabber.

పశవు n. s. Secret intelligence. The neck of a

stringed instrument, (వీణాదండము,) పశవుగా

వుండే Underhand పశవుగావుండేవాడు an

accomplice, a traitor. వాండ్లు పశవుగావుండి

నారు They leagued with him.

పలిక or పల్లెంక q. v. A sort of fish.

పలికి or—క. A funereal pile. పలుకులమిట్ట or

పల్లెకాడు q. v. The cemetery or burying

ground. Mand. 1. 18. BD. 5. 680. See

గుండము.

పలివాడుర A certain plant.

పలిపించుట The causal of పలచుట. T. 4. 211.

పలిబుచ్చుకొనుట To betray, shew. వైటచడటట్లు

చేయుట. To lose, let go, పోకొట్టుట BD.

4. 165.

పలియించుట To kill. (See పొ—) చంపుట BD.

4. 400.

పలియుట See పలయుట.

పలుకుట v. n. To spill, gush out, overflow or

redound, be shed (as tears) or spilt ; to flow or

drop, to burst forth, as milk. To be dropt,

escape (as a casual unintentional expression.)

A proverb says పాలులో నెయ్యిపురికినట్లు Luck

upon luck.

పలుచుట v. a. To peel, shell, flay : to pick (a

bone or a scab.) To pare off, tear off. పుచ్చి

నశుత్తు grain cleaned from husks పులవని

శుత్తు grain in the husk. శుండుపులి అతిచేర

పెట్టినట్లు చెప్పినాడు he gave a graphic descrip-

tion. వానిచూస్తే అబ్బినపులుచుకొనివచ్చినట్లే

పున్నాడు he is the very picture of his father.

పలుపు n. s. Peel, husk, skin, rind, coat, shell.

పలుపుశుత్తులు n. s. grain freed from the husk.

ఒసెన్ అనగావల్లులు! వ శ్రీములు A. 6. 100.

ఒల్లి for ఒల్లిను I hate: or, ఒల్లా Avarunt! I care not for you. This is the contract form for ఒల్లిను I do not love, with the intensive ఆ or ఆ added వొల్లావొల్లావొల్లర &c.

ఒల్లింబోవుట v. n. To faint, be alarmed, turn pale. M. 3. 7. 221. చిన్నబోవుట, వెలవెల బోవుట.

ఒల్లిక adv. Unwillingly, involuntarily, not choosing. Abstaining from, avoiding. This is the negative verbal participle of the defective verb ఒల్లిట to like or love.

ఒల్లికాదు n. s. 'The abominable place' i. e. the cemetery or place where bodies are burnt. ఒల్లికాటికూటలు Nonsense talk fit for such an abominable place 'gallows nonsense.'

ఒల్లిగు She dislikes. See ఒల్లిట.

ఒల్లెన Gently, softly BD. 5. 1026.

ఒల్లెనయె అనగాచిన్నపోయె OG. and AB Bhu.

ఒల్లిబోవుట See ఒల్లింబోవుట To faint, turn pale. M. 9. 1. 222. చిన్నబోవుట, తెలతెలబోవుట.

ఒల్లిని n. s. (negative noun of ఒల్లిట to love) Hatred, dislike. Refusal, grudge, unwillingness. Dissent, disapproval. Intolerance. కుడువసెల్లిని his disinclination to eat.

ఒళ్లు vulgarly ఒళ్లు n. s. The body. Infl. ఒంటి or ఒళ్లి vulgarly వంటి, or వల్లి: D. వొంటికి: L. వొంట. The body, person, figure. In translating into English this word, "body" is often omitted. Thus నీ ఒళ్లు మెట్లావున్నది How do you do? how are you. వానికి ఒళ్లు మెట్లావున్నది how is he వానికి ఒళ్లు తిరుగుతున్నది he is giddy. వానికి ఒళ్లు కుదురు గావుండలేదు he is unwell వానికి ఒళ్లు తెలియలేదు he is out of his senses. యిమవంటి శరీరములందు యింగ్లీషు వొండ్లు body అనివక నాటికిన్ని అనరు. నీ ఒళ్లి కావరమగును I will crush thy pride ఒళ్లు వంగి యీ శుభచేయవలసినది You must exert yourself to effect this ఒళ్లు వంగక యెట్లా సాధిస్తావు, or, ఒళ్లు దాచితే యెట్లా నెలుస్తావు, How can you succeed if you will not exert yourself? In all these phrases the English omit the word body. వాడికి అన్న

మువంటకట్టింది he digested the food. abl ఒళ్లు గల Plump, corpulent. In some places ఒళ్లు is used for మానము the pudenda or nakedness. వంశ్రసూనియెనుటవొళ్లు దాచుతావా Will you conceal the truth from your lawyer.

ఒల్లిట, or వల్లిట v. a. and neut. To be willing, choose, fancy, wish, To love, like, long for. The negative ఒల్లిను or వల్లిను is, I hate, detest, dislike; I will not; I do not choose: యింక ఆడగవొల్లిను I do not choose to play any more. యెంచసెల్లి it is not fit to consider it (See వలదు).

ఒళ్లు పెట్టుట To grow corpulent.

ఒల్లె or ఒల్లెచీర n. s. A child's frock. వస్త్రెయెల్లె a gay petticoat.

ఒల్లెంక n. s. A prickly globular fish with poisonous flesh. Tetradon Hispidus.

ఒల్లెతాదు or వల్లెతాదు n. s. A noose flung at a deer &c. to trip it up.

ఒల్లెవాటు n. s. A scarf a term for the upper garment if gracefully arranged round the neck. In Tara it is applied to a lady's scarf.

ఒళ్లో A contraction for ఒళ్లులో, పెడిలో.

ఒవ్వని refusal, For ఒళ్ళుని q. v. so ద్రోవది for ద్రోతుది.

ఒత్తు n. s. A sheaf of corn.

ఒత్తుట To assent, consent. ఒవ్వనివారు Those who hate, or disagree M. 4. 2. 288. VI. 2. 9. గిట్టినివారు.

ఒశ n. s. A certain medicinal herb.

ఒశంగుట see ఒశగుట.

ఒశంగులు n. s. gifts, fees.

ఒశగుట v. a. To give. ముద్దొశగుట To give a kiss. In composition it is translated *ful* (like అతి (q. v. as ముద్దలొశంగుని ముగిము Thy beautiful face.

ఒశతు adj. (K) New fashioned: agreeable. Pretty, lovely. Nice, sweet. It is sometimes wrongly spelt ఒశుతి.

ఒశతురి n. s. or ఒశతురితము (K) Agreeableness, pertinence, niceness, sweetness.

ఓ

ఓ The long vowel O as in hôte, vôtre in French. See note on the proceeding vowel, and on P and V. The form ఓ is used as an initial in the Dictionary and in poetry, but elsewhere this is written ఓ or though still pronounced O. Thus ఓపిక! ఓడుట are in the Dictionary spelt ఓపిక! ఓడుట. Elsewhere it is often written ఓ as ఓపిక. *Vulgarly* it is pronounced వా Vā as వాడె! వారనా. for ఓడ! ఓరనా which *correct* forms alone are in the dictionary. Thus also (the converse) వాడు vādu is vulgarly pronounced ఓడు ōdu, he. ఓడు.

II.—ఓ As an affix denotes, question or doubt. as నీ ఓవానినా to you or to him. In poetry this is sometimes made short—thus బిడ్డయో శాశయో bidda—yō pāpa—yō *either* child or baby (The Y is inserted to save elision) వాడువచ్చినారోకాని *perhaps* he came there *but*, అట్లాతలచినారో *possibly* they thought so.

III.—Added to cardinal numbers it forms ordinals మూడు mudu three; మూడో mudō third: which is contracted for మూడవ, a form now used only in poetry.

IV.—To save elision (after Drita words) N is inserted, as ఎక్కడ where ఎక్కడనా eccada—న—o “somewhere or other” when it is added to the participle in తే as పోతే, వ్రాస్తే (being Druta) N is inserted as వాడువస్తేనా in case he should come.

V.—ఓ The vocative sign O ఓరమ్మదా.

VI.—ఓ contracted for పో go—see ఓరుట.

ఓం(కార)ము * The sacred word ఓమ్, O'M (or oncam, see కారము) being A U M the trilateral name of the deity. This is never pronounced, but is known by the name శ్రవణము. The words ఓన్నమశ్శివాయ form a certain spell or prayer (see వడమరము) and the word నమః is added.

ఓంకారేశ్వరుడు * A title of Siva.

ఓక See పోక.

ఓక(చెట్టు) A small tree called carissa carondas, bearing an acid fruit.

ఓకము n. s. * House, dwelling—see దివాల

ఓకర n. s. Retching to vomit ఓకరించుట v. n.

To retch in vomiting ఓకరింత n. s. or ఓకలింత

Retching to vomit: a symptom of pregnancy.

ఓకార్పుట See పోకార్పుట.

ఓకు n. s. [K] Harm, injury.

ఓకు, వాకు Go not! Do not! for పోకు.

ఓకాత్వము, or, ఓకాయత్వము see ఆకాత్వము Some think that both words are the same: others explain ఆకాత్వము, obstinacy, or disobedience, and ఓకాత్వము bad taste, impropriety.

ఓలరము n. s. Food: Boiled rice.

ఓగు n. s. Evil, harm, wickedness.

ఓగు n. s. A fool, a weak creature. పొంట్లో శునిలేనివాడు.

ఓఘము n. s. A flood: a flock.

ఓజ n. s. Thought, idea, intent. Counsel, wisdom, good sense (=యోచన.) In arithmetic an uneven or odd number. A row, or range.

(వరశ. D.) In M. Virata. 93 is this celebrated verse ||శా|| ఓంకంబాకటితోగుహంత

రమునంజేట్రాటుమైనుంకిమా! తంకన్నాజ్జియూ

ధదర్శనశమువ్యక్తిలోధమైవచ్చుసా! జం [ozan]

గాంతారనివాశుభిన్నమిన్ శ్రీశ్రీనైవేదవచ్చె

గుంతిశుభమభ్యమందుశుభరస్సేమాధిరామాభ్య

లిక Like a lion bursting forth in rage. In I. VII. 7. ఓజగాదిట్లాడసానికు. In B. X.

361. ఓజలేదుభీతియొకటియెరగదు | Vemana says ఘదలిగుణముచేరుయోజచేరు. In Sucas. 1.

135 దోవలతాదోవాదులై శ్రవణిలుటయోజం

గానలేనైతిగా.

ఓజము or, ఓజస్సు n. s. * Strength, might, renown.

Brilliancy. = బిల్వతపము, శ్రేష్ఠత, లేజస్సు.

ఓజు A tutor or master. A goldsmith, ఓజ్జలు, or ఓజ్జలు (ōjjhalu) Tutors, masters: goldsmiths.

అగసాలవాండ్లు.

ఓట (i. e. వెరళు Fear. Das. 2. 34. R. 1. 45.

ఓటమి, or, ఓటుము n. s. Failure, loss గెల్పటము
 లు gain and loss.
 ఓటరి n. s. Ruin, defeat, The loser at a game.
 ఓటారుట v. n. To be ruined, wrecked ; (From
 ఓటు and పారుట.) ఓటారిన అనగా బద్దలయిన, D.
 ఓటి Cracked ఓటికుండ a cracked pitcher (The
 genitive : of ఓటు.) అది పూటివాచ్చె it is a mere
 pack of rubbish.
 ఓటిపరివంకె. A. 6. 4. వీణవాద్యభేదము.
 ఓటు n. s. Loss, ruin, defeat, nonsuit.
 ఓటు Surely ; perhaps. భజన వేళ సంగీతము లానిన,
 వంటకంబులైన కుండల నేర్పగు సోటు ఖాన్దరా.
 ఓడ n. s. or (as it is usually spelt) వాడ n. s. a ship,
 a boat. The word ఓడ added to the names of
 some drugs &c. answer to foreign or imported
 as ఓడచింతకాయ Imported or seaborne ta-
 marinds ఓడా పొకా is imported areca. ఓడకీలు
 Pitch. See కీలు.
 ఓడించుట v. n. To defeat, spoil, vanquish.
 ఓడిక n. s. శ్రవణము A stream, a river. Manu.
 4. 104. A. 5. 144.
 ఓడికము, అనగా ధర్మము, క్రమము, అంశేషాదికము,
 కొన్నిచోట్ల ఓడికముగా చెప్పగా అని అన్నారు.
 ఓడిగించుట v. a. To empty out, pour out all.
 ఓడిన adj. Overpowered, beaten, worsted.
 ఓడినక్క A sort of fox. See వరడు.
 ఓడుబిల్లు Pantiles, such as are used for
 roofs. T. 4. 202.
 ఓడు n. s. Defeat, loss, failure, forfeit, crack,
 chink, hole. ఆరతల ఓడు That saucepan is
 cracked.
 ఓడుట v. n. (or v. a) To fail, lose, be
 defeated, or worsted. To flow or be
 lost, as blood. To shrink, hesitate, fall
 back. ఆటపూడినాడు he lost the game.
 భవహింసకోడి shrinking or hesitating to take
 away life. ఓడుతుడుట To be frightened.
 వల్రు ఓడి అనగా శ్రవణము పారి to rush, as a
 flood. M. 13. 2. 451. ఓడతుడిన leaky Joined
 with an *inglin* in A, To be unable, మీమాము
 చూడసాడి unable to look you in the face.

ఓడకోడకు Fly not ! flee not ! M. 4. 5. 290.
 R. 3. 60. G. 5. 102. BD. 4. 1227. M. 4. 5.
 290. M. 8. 2. 69. M. 9. 2. 85.
 ఓడ్రభేషము The country of Orissa : that forms
 the northern boundary of the Telugu country.
 ఓడ్రులు * The natives of Orissa.
 ఓడి, ఓడికట్టు A bye place, a dark alley.
 ఓటువు * n. s. A cat, జీరోకాతువు an old cat.
 ఓత్వము The name of the vowel O. (ōmega)
 ఓడము n. s. A pitfall for catching elephants.
 R. 2. 28.
 ఓదనము n. s. Food. boiled rice.
 ఓదరుబోతు n. s. A babbler or empty talker,
 See వదరుబోతు.
 ఓదర్చుట, ఓదార్చుట v. a. To comfort, condole
 with, The better spelling is ఓదార్చుట The
 OG. says చీముపోయట విడలించుట.
 ఓడలు Name of the lowest class among the
 Rajamandry mountaineers.
 ఓదివిడి, అనగా పోకొట్టి, Casting away.
 ఓడె n. s. A rick of corn (=వల్రె) formed of
 several పసలు or cocks. See on వామి, and
 కచ్చ.
 ఓడెకొంగ n. s. The havest crane, that fre-
 quents the fields at that time.
 ఓడెకొరుకు n. s. A crane called also ఓడెకొంగ
 See కొరుకు.
 ఓడరుచుట v. n. To smash ?
 ఓంసమఃశివాయశివోమః * Praise and glory to
 God. See on ఓం.
 ఓసకాలు The Alphabet, or child's primer, so
 named, because (like the criss cross row) it
 commences with the salutation to God "O
 Namah."
 ఓశమి, పాలుపాలిక n. s. Inability, indolence,
 laziness. The negative verbal noun of ఓశుట.
 ఓశరాని adj. Intolerable, సహించకూడని.
 ఓశరానివాడు/రోగి.
 ఓశలేని adj. Impatient. Also impotent, helpless,
 ఓశలేనివాడు, a sick man ఓశలేనివారికి వద్ద
 న్నవారేతల్లితండ్రి Those who check the im-
 patient are their best friends.

ఓరిక n. s. Ability, assiduity, diligence. Toleration, Endurance, patience, strength—
ఓరికపేని insatiable ఓరికపెట్టుట To exercise
patience.

ఓరితా If thou art able i. e. ఓరితవా R. 5. 291.
See ఓరుట.

ఓరుట To bear endure, tolerate. (=ఓర్పుట.)

చూపోతక unable to endure his eye. A. 5. 78.

unable to stand before his face. యంతకప్పమా

శలేసు I cannot bear this యక్కడ వుండ నొక

దు It cannot be here.

ఓరుట v. n. To be fit, to suit; to be worthy:

to be able: to be possible or practicable.

పోనోవునా can he go: పోనోశుడు he can-

not go యానోతని unable to give అహం

దాట, శహించుట R. 5. 292. BD. 4. 1954.

5. 240.

ఓపె Woman! Madam! Lady! స్త్రీసంబోధన.

ఓబుడు One of the gods worshipped by the చెం

చువాండ్లు, or mountaineers.

ఓనుము or వానుము The seed of bishop's weed.

ఓము See ఓనుము.

ఓముట v. a. To preserve, to cherish. కాపాడు

టాపోపించుట.

ఓమె! స్త్రీసంబోధన “A word used in calling to

a woman. ABA. 3. 115.

ఓయన! ఓయనకా ‘You would have said it was,’

....‘one might have thought:’ Thus A. 2.

61. ముత్యపుపేరులోయనకా you would have

said it was a string of pearls: they looked

like pearls. From ఓ the sign of doubt, and

అనుట to say, (infin. In A.)

ఓయి Oh! hallo! O thou! T. 2. 83. శ్రుమష

సంబుద్ధి.

ఓర The vocative plural. Oh ye!

ఓర or ఓరగా, or వారగా, adv. A little: a

very little (ఇసుమంత. OG.) ఓర n. s. The

side, border, edge. ఒకపూరనవుంటిమి we

stood on one side. ఓరగా Sidelong, sideways.

తలుపోరగాచేత, or, ఓరవాకిలిచేతది she open-

ed the door a little, or, set it ajar ఓరబోయి

అనగాపంకరబోయి. BD. 6. 1186.

ఓరచూపు a sidelong glance తెలుకుబోరయొక్క
రచూపు leeringly.

ఓరంతపొద్దు the livelong day, all day long.

(అనాయము) L XI. 25. BD. 3. 1023.

ఓరగించుట To turn aside. కొంములారగించుచు,

Pointing its horns, or turning them. BD. 5.

241.

ఓరగిల్లుట v. n. To turn aside, to slant.

ఓరగోగు A plant called కరకవల్లభ. Q.

ఓరణము n. s. * A hawk. Manu. 4. 84.

ఓరపాచూచుట To disregard? ఉపేక్ష చేయుట

BD. 4. 1261.

ఓరవ, వారవ, బోదె A bed for planting shoots

of seed corn.

ఓరగిల్లుట ఓరగిలుట n. s. To sidle, or move

sideways. To be removed or raised as a

veil. To withdraw himself.

ఓరి or ఓరీ interj O thou! fellow! లేరొరి up!

ఓరీబాలక My lad!

ఓరు n. s. Sound, noise (see బోరు) Red colour

applied to the walls of a house on festive

occasions. (plu.) People, somebody. any-

body: (contracted for ఎవరు or ఒకరు) BD.

6. 338.

ఓరుచుకొనుట v. n. To endure, be patient.

ఓరుచుట v. a. To bear, endure, suffer, tolerate,

pardon To conquer or destroy.

ఓరుపు n. s. Endurance, patience, tolerance.

ఓరెము n. s. Food. Rice. అన్నము Ved. Ras. 3.

57. Nila Parin. 1. 12.

ఓరోరి Hear! my good man!

ఓర్పుట See ఓరుచుట, జయించుట. D.

ఓరు, ఓరై, One, another. (feminine for వొకరై.)

ఓర్పరి n. s. A patient person. పూర్వగతవాడు

న్న స్త్రీయున్న Dipik.

ఓర్పు n. s. Patience, endurance.

ఓల A cry, shout, hurrah? Bathing, playing in

water. జలక్రిడ M. 7. 3. 112.

ఓలగము n. s. Assembly, Court. See పేరొలగము

and ఒడ్డొలగము.

ఓలపాట Songs used while bathing or swimming.

A boat song.

ఒంకాశనొనుట v. n. To retreat; flee, draw back. M. XIII. 1. 55. అనగా చాటుకోరుట.
D. శరాఘ్న ఖండవుట. D.
ఒలము n. s. Covering, screen, shelter, veil (metaphor) the body as the *covering* of the soul, ఒలమంది obtaining shelter, చాటు, D. దానశలము, మరుగు, రక్షణ, ఒలమందక, చాటువారకక.
The phrase పౌలకానా is a low word for jail.
ఒలంపగు అనగావాళ్ళు. OG.
ఒలలాడుట v. n. To gambol in water. To bathe. To revel. R. 1. 211. జలక్రీడ చేయుట.
ఒలలార్చుట To cause to gambol &c.
ఒలక n. s. ōlāc, Exhaustion, fatigue (obsolete) M. 4. 3. 125.
ఒలడుట or ఒల్లాడుట To bathe, To sport in water (for ఒలలాడుట.)
ఒలర Halloo! Halloo! DRU. 1052.
ఒలరుట, అనగా తేలుట.
ఒలర్చుట, అనగా తేల్చుట, సేవదీర్చుట. BD. 2. 746. Pariz. 3. 61.
ఒలాల Alas!
ఒలి n. s. plu. ఓలులు n. s. Dowry, marriage portion, A line, a row. వరుశ. This word is often a mere padap.
ఒలికె A certain dish of grain.
ఒలివిక Friendship DRK. 70, స్నేహితము.
ఒలుట for పోలుట.
ఒలుపుట i. e. పోలుచుట To compare ప్రతి పోల్చి తేలి Incomparable, unrivalled.
ఒలే Dowry See ఒలి. P. 3. 186.
ఒల్లబోవుట v. n. To faint. శపాఘ్నసిల్లిట M. 4. 2. 113.
ఒల్లలాడు or, ఒల్లాడుట v. n. To gambol, frisk about. See ఒలలాడుట.
ఒవంగా అనగా, పోవగా, పోగా.
ఒవరి. A pavilion, a hall. మంటశము; an antichamber: which is built *near* the palace but not in it. తొట్టికట్టు OG. శున్నహోవరలు harbours, summer-houses. R. 5. 32 శున్నహోవరలు Parij. 2. 63 green pavilions. గచ్చుహోవరలు Dasav. 9. 132.
ఒరె A rick.
ఒరెట v. n. For పోవుట q. v. To go, చేకోవు i. e. చేయక పోవు.

ఒవె A rick.
ఒషధి * n. s. An annual plant or herb: one that dies after becoming ripe.
ఒషధీశుడు * An epithet of Chandra, (Adonis,) the genius who rules the moon.
ఒప్తము * n. s. The lip. ఒప్తామృతము * The nectar of the lips.
ఒశరించుట (K) v. n. To turn aside, remove, To fail.
ఒశరించుట v. a. (K.) To put aside, remove, push off, move aside. To flick away, toss away.
ఒశరిలనుంచుట (ఒకశక్త గావుంచుట) To lay aside v. a.
ఒశరిల్లుట See ఒశరించుట To step aside, evade తగ్గుట, తరుగుట, తప్పువ అవుట. OG.
ఒరి, or ఒశు, interj. Woman! miss! madam! wife!
ఒహరించుట v. n. ఒహరించుట To retire, retreat = తొలుగుట to be worsted పోడుట.
ఒహర, See ఒరిరము.
ఒహరిసాహరి Pell mell, in a rout, backwards and forwards. = ముందుకూ వెనక్కూ అటమటముగా వెనగి M. 4. 3. 157. తండోశకండము. D.
ఒహల, ఒహలాయి Holloa! ho!
ఒహలహల Oh, alas!

బొ

బొ AU, the last vowel: compounded of a and u, and pronounced like ou in *out* or ow in *how*, *cow*, *now*. This initial form is peculiar to the dictionary and to poetry. Elsewhere the Telugus write it అవు avu, or ఌవ్వి but pronounce it like *ou* *ow* which form is likewise used in poetry when metre requires two shorts ("ā-ū") instead of one long—a change allowed in Telugu words not in Sanscrit expressions.
బొ 'It may be.' This is contracted from అవును or for అయిన as అంబయదెరి "His mother *was* (by name) Diti." T. 5. 105.
బొండ్లు The lips: (plur. of బొడు q. v.) బొండ్లగ రచి biting his lips.
బొకు n. s. Fen, morass, bog. అప్రగవళ్ళు A. 4. 162.

బాక, "So be it." BD. 5. 1086.

బాకములు (The 'being and not being') The hitting or missing, the happening or failing. From అభట and కామ.

బాహుళ్యము, or అవహుళ్యము, or అభుళ్యము Splendour, arrogance. Marvel, prodigy. (బోధనము, సామర్థ్యము) II. 2. 237. 3. 78. Dasav. 1. 66.

బాహుళ్యము or అవహుళ్యము or అభు v. n. To exult, be arrogant.

బాచిత్యము * Fitness, suitability: propriety.

బాచిత్యమెరిగిమాట్లాడినాడు he spoke with an eye to the circumstances: బాచిత్యానామ the meaning that suits the context. బాచిత్యానితిశత్రుడు (not a good phrase) he acted accordingly to the times: being tempted, as a time server. అనౌచిత్యప్రసంగము an incoherent speech: a remark that is not suitable, not applicable.

బాట See అభట to be or become.

బాట A bath or reservoir.

బాటి See అవిటి, crippled. అవిటికండ్లవాడు Blear-eyed.

బాటుగుండు A bomb shell.

బాడి Yes, sir. See అభుడి.

బాడు n. s. plu. బాడులు, or, బాండ్లు. A lip, the lips. బాడుకొట్టుట, or బాడుగరచుట v. a. To bite the lips or gnash the teeth through rage.

బాతల See అవతల.

బాతల adv. Vide అవతల.

బాత్తలర్యము * Cupidity, eagerness.

బాత్తలర్యము * n. s. Excellence, superiority. See ఉత్తమము.

బాత్తలర్యము * Northern people: natives of the north.

బాత్తలర్యము * The polar star.

బాల్కుకము Anxiety, agitation, passion, emotion. Earnestness. See ఉత్సాహము.

బాదరకుడు * Gluttonous, voracious. గర్భాతురుడు.

బాదల or బాదల * On the head. అభుదలమెఱచి resting it on her head. R. 5. 237. T. 2. 2.

బాదార్యము * n. s. Bounty, liberality.

బాదంబర * Belonging to, or made of the (మేడి చెట్టు) fig tree.

బాదాత్రము T. 5. 206. Appertaining to one who is skilled in the Sama Veda.

బాధనము * Rudeness, roughness.

బాను Or అభను for అగును [This is the 3rd person singular, aorist of the verb అగుట To be or become, and signifies] It may be, It probably is—yes—Verily—Very well, Well done! So be it! యిదినికాదునా Will this be of use to you, మీరుఅట్లాచెప్పునకునే Is it proper for you to say so అది నాచేత నౌను I can do this అది నాచేత కాదు I cannot do that అవునా కాదా yes or no? అభనభను (in poetry అగునగు) (yes yes!) అదిఅభనా Is it right? అభను కాదనక చేసె he did it without considering if it was right or wrong. బానసు BD 6. 88. "Saying, yes"—he said, yes.

బాతునిభక్తిము * A noun used in an irregular form.

బాతునిభద * Scriptural, theological.

బాపాధికము * *adj.* Temporary, not permanent.

That which arises from circumstances. బాపాధికకశక్తి official authority: the power that circumstance or situation gives: not being inherent. బాపాధికకశరీరము the bodily form, assumed for awhile; as in an incarnation.

బాపాశసము * The performance of sacred rites, that is, the *homam*. In a comic sense, smoking tobacco.

బామాసము * An erroneous spelling for అవమాసము బారడి Scorn, despite, slight. Radha. 3. 72.

బారసుడు * A son of the full blood.

బార or బారా Yea verily, ah yes, oh indeed. a battle shout. Expressing.

బారు n. s. Rushes, bulrush, also called పడవలి. In A. 4. 162, and 6. 13 బారు is rendered మూటలు, levers for raising weights.

బారార Oh oh! yes yes indeed!

బారవము, * or బదబాన్ని * Devouring flame, that will burn under water, unquenchable fire మహారవ్యలము. Vasu. 4. 23.

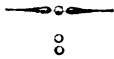
బాపధము * n. s. Medicine.

బాసు See హాసు hausu.

o

o The Summa, *anuswaram*, or circle used for ఱ, ణ, మ: as అండము *andamu* an egg: శంతానము *santānam*, offspring: కంబు *kambu*, a shell. The half nasal "c" or semi-circle, is used in Sanscrit, but not in modern

Telugu : though the learned have made many efforts to introduce it. In many Telugu words, as పాకులు, రాంరా &c. it is *sounded*, thus పాకులు, రాంరా : but in writing, the *circle* is used : not the semicircle. In manuscripts of poems the Semicircle C is often used as a *hyphen* at the end of a line.

- O The silent H, as in the words దుఃఖము,
 O duh-khamu, దుఃఖః swataha, or, swataha.
 It is denominated విసర్గః Visargah and pronounced Aha.

క, K ఖ, KH గ, G ఘ, GH.

In the Telugu language many words vary in the initial consonant ; using k or kh, g or gh, at pleasure : and accordingly these four are considered as one. In the Sanserit Dictionary they are very properly separated : but to do this in the Telugu Dictionary would increase the labour of the student, who would require some experience before he could be aware of the deviation. And experience itself is of no avail, as it often is quite optional which letter we use.

2. Many *Telugu* words add R at pleasure to the initial consonant. Thus, కొత్త cotta, or క్రొత్త crotta. పాకు, or ప్రాకు, చూసు or చూసు, పోవు, or ప్రావు. In this dictionary that *optional* R is generally omitted.

- క. 3. The letter K, or C. Thus కొండ Konda or Conda a hill. కింద Kinda, under.
 4. Ka is a sign of the negative participle as చేయక *without* doing: రాక, without coming, పోక without going. 5. Or it forms a verb (in three instances) as రాక Coming, arrival, పోక departure, శడక lying, a bed.
 5. క Is also a sign of the prohibitive: thus రాకు or రాక Come not. చెప్పకు or చెప్పక Say not. Herein U is changed into A to denote emphasis.

ఖ. 6. The letter kh, as in pack-horse. In accounts ఖ denotes the measure called ఖట్టి.

గ. 7. The letter G as in *great*. Some Telugu words at pleasure change the letter G into V. Thus గళలు pagalu or గళలు pavalu. గళుడు panduga or గళుడు panduva. తీగ tīga or తీవ tīva. The same happens in other languages: thus *guile* and *wile*: *gate* and *way*: guard and ward, guise, wise; garnish, furnish: guichet, wicket: gage, wage: Gero and Fero.

8. గ or ఖ is the adverbial sign, as తిన్నగా correctly, slowly, gently. వంకరగా crookedly.

9. And it is added to the *Infinitive* in A, as చేయ or చేయగా, చూడ నేర్పిన, or చూడగ నేర్పిన; వేయ నేర్పి, or, వేయగ నేర్పి.

10. The adverbial sign గ may also be added to nouns: thus పూరి గాదితే he was dried up *like* grass: *as* grass. పుష్పములను నీరు చూడకంటె (GA) జేసె he provided thee with buds *for* arrows. వక పని గా (ga) జనె she went *about* some business. దారి గా in the road. పక్క గా aside యిక్కడ గాలి గా (ga) చున్నది here it is airy: there is a breeze here. మబ్బు గా పున్నది It is cloudy. నల్ల గా పున్నది it is black. ఎర్ర గా పున్నది it is red, or reddish. సాక్షి గా జంటి నాడు he was a witness రాసి గా in a heap.

11. Sometimes గ is a contraction for గదా as వచ్చరు గా I suppose they will come: or, Will they come? ద్రోలను నచ్చరాదు గా. T. 2. 79.

12. In arithmetic గ stands for గండు i. e. a pagoda. Thus గ౪ is "half a pagoda" గగలంబంబం a thousand pagodas. In medical works గ denotes the *weight* of a gold pagoda. See వరహ.

13. In prosody గ, G. denotes గురు *Guru*, long, a long syllable hence గా గా or గగము *gagam* is a spondee. గగ also stands for గద్య *prose*. In music గ G. is the note called *mi* in Europe.

ఘ The GH as in hog hunt, stag-hound. The Telugu etymologists declare that no Telugu word ought to be spelt with an aspirate; but this rule is not acknowledged by the people

- in general who always pronounce and write ఘట్టిగా ఘుమ్మరి for గట్టిగా గుమ్మరి.
- కంక/ము * A lotus రాంబోదుశయీ an eagle. = రాబులుగు. D.
- కంకటము A cuirass, armour, mail. కవచము.
- కంకటి A couch or bedstead. కంకటిరజ్జు ticken or bed-cord, used as a noose. See సులక
- కంకరము * A bracelet or anklet. A consecrated thread bound on the wrist at the commencement of a marriage &c: The trellice or running flowered pattern, cut in marble round the walls of a temple. బద్ధకంకరముడై Bound to execute an act ఆశునికంకరముకట్టుకొన్నాడు, he undertook that work or is wedded to it, ధర్మమునకుకంకరముకట్టుకునివున్నాడు he is bent on doing justice. కంకణాల చూటే a spear girded with rings of silver.
- కంకరము * (శయీ) A large bustard with a red head. కంకరమువంటిమాడ a thriving calf.
- కంకరగ్రహణము * A central eclipse, or ring eclipse.
- కంకతిక * or కంకనము * A comb.
- కంకశత్రుము * n. s. An arrow. (Lit: Eagle-winged).
- కంకర n. s. Gravel కంకరతల a blockhead.
- కంకరగాడిదె A mule.
- కంకాళము * n. s. A skeleton.
- కంకి n. s. An ear or head of corn: a stem of corn కంకివెళ్లనిబొందు a blasted ear: one that does not sprout.
- కంకివాయువరోగము n. s. The croup (asthma infantum).
- కంకారము See కంఘారము.
- కంకుట v. a. Toscold: to abuse కంకులుపెట్టుట The same.
- కంకుడు n. s. Yama The regent of death.
- కంకుష్ఠము * or కంకౌష్ఠము * A certain medicinal earth.
- కంకేళి * n. s. A tree, which has crimson blossoms. అశోకవృక్షము.
- కంఘారము * n. s. A horse సంచీకంఘారాడు * he whose steed is the bull. అంచకంఘారాడు he who rides on the phoenix.
- కంకాళము The name of a particular tree.
- గంగ * n. s. Water in general. The river Ganges. గోదావరిగంగ The river Godavary. ఆకాశగంగ the river of heaven.
- గంగచిప్ప n. s. A large white cockleshell.
- గంగటికాళ్లు Bowlegged.
- గంగదోలు n. s. The dewlap, of cows &c.
- గంగని (anuk) Aloud, shrilly.
- గంగమైల adj. Dun, dark, grizzled.
- గంగరావిచెట్టు n. s. The tree called Hibiscus Populneus with a large yellow flower. The leaf has a short tail and the wood is worthless. Many roads in Madras have avenues of these trees. See Ainslie 2. 333. See రావి.
- గంగరేగుచెట్టు n. s. A species of jujube tree with bright yellow fruit. See రేగు.
- గంగరేసు See గంగరేగు.
- గంగవ See కన్దవ A pair of eyes.
- గంగవాడిజల్లులు An ornament on a horse's breast.
- గంగాధరుడు * n. s. A title of Siva, because the river Ganges was supported on his head.
- గంగానమ్మ n. s. The name of a certain village goddess, wife to పోతురాజు.
- గంగాశము n. s. A brazier or cauldron. A bason.
- గంగాళచిప్ప n. s. Pholas costata; a ribbed cockleshell.
- గంగాసోపు or గంగారెడ్డు n. s. A pet bull. A bull that is dressed with bells &c. taught to dance. These are usually deformed in some limb.
- గంగలిపి అస గాకనుగట్టి. O. G.
- గంగు n. s. A drink of milk and oil given morning and evening to infants. Also a gold armlet of a wavy shape.
- గంగుడి n. s. The grain termed *Panicum Italicum*. mallows. కొర్రగింజ.
- గంగున, గ్రంగున or, ఖంగుఖంగున Aloud, resoundingly as a bell.
- గంగుచునుట, v. n. To sound resound as a bell.
- గంగులు n. s. plu. The grain abovementioned. కొర్రలు Also, rows or strings of pearls.
- గంగెడ్డు n. s. A bull that is taught to dance.
- గంగెడ్డుచేత A star-fish.
- గంగసోదకము * n. s. Holy water from the Ganges.
- గంగ A hedge. See కంచె.

కంచము A metal plate or dish కంచుకంచము a dish made of bell-metal మాకంచములో రాయి వేసినాడు he took away my bread, he disturbed us, frustrated our endeavours, The వంద కంచము has a rim; the ఆకుకంచము has none.

కంచరగొడిదె A mule.

కంచరవాడు or కంచల వాడు A brazier; a copper-smith. కంచరది A woman of that caste, కంచరవాండ్లు braziers.

కంచరిపురుగు The insect called a deathwatch.

కంచల * A bodice or woman's jacket.

కంచి * *Kanchi*. Name of the town which the English call Conjeveram; it is celebrated for sanctity and for splendour. It is the Loretto of Southern India.

కంచిమేక n. s. A Conjeveram goat. They are of good quality but small.

కంచు n. s. Bell metal, queen's metal, called vitry:

కంచుకుండ A bowl or vessel of bell metal.

కంచువాడెము A cymbal, made of bell metal.

కంచుతీగినట్లు as bright or dazzling as sunbeams reflected from polished metal. Sun-bright. కంచునీవినట్లు శుభ్రతె She spoke shrilly, or with a voice as clear as a bell. KUR. 1. 157. కంచుమించు a sort of toe-ring.

కంచుకము * n. s. A woman's waistcoat or jacket. The cestus. See Iliad XIV. Also a man's jacket: a snake's skin.

కంచుకి * n. s. A serpent. An attendant or guard over the womans apartments. An eunuch. Pari. 2. 41. R. 1. 207. 2. 18.

కంచుకిర* adj. Armed, in armour. విశ్వయకంచు కిరవనస్థుడై Blinded by lust.

కంచుమించుగా Rapidly, like a flash. = చెల్లాకు చెదురై R. 5. 303. In some places it is the name of a hawk. "Dasher."

కంచుగిక n. s. vide కంచుకము.

కంచె n. s. A hedge, pasture land. బడుగునేల ABA. 3. 64. కంచెకోట n. s. The outer hedge or fence round a fort. కంచెనాటుట To plant a hedge.

కంచెల n. s. A woman's jacket.

కంచెల n. s. A woman's jacket.

కంజ or, కంజానిలము A small tavern, a pot house. P. 1. 194.

కంజ n. s. Arable land: కృషికియోగ్యమైన భూమి. Dip.

కంజము * Any aquatic product. A lotus. కంజముఖి Bright faced: a fair girl.

ఖంజము * adj. Lame, crippled, limping.

కంజజ * Born from the lotus: a title of Bramha.

కంజజాండము * See బ్రహ్మాండము.

కంజయోని * An epithet of Bramha.

ఖంజనము * n. s. A wagtail. కాటుకపిట్ట.

ఖంజరీటము * n. s. A wagtail.

కంజనైరి * "Foe of the Lotus" an epithet of the moon.

కంజాకరము * A lake filled with lilies.

కంజాలము * n. s. A lotus.

కంజాయి The drug called Ganjah or *bangue*.

కంజాయిచెట్టు n. s. The hemp plant or cannabis sativa: the leaves of which (*bangue*) are mixed with tobacco. *Ainslie*. 2. 108.

కంజి n. s. Gruel, congee: a trifling meal or subsistence. కంజిదాగడమునకుపోతిని I went to get something to eat. కంజివేసినబట్ట starched linen.

కంట, The ablative of కన్ను the eye.

కంట A bell: a gong or round plate of bell metal. కంటలగడ A staff hung with bells: it is used in bands or processions. కంటలు, Stubs stumps of corn stalks.

కంటకము * A thorn, a prickle. A pest, plague, evil, inconvenience: besetting sin: stumbling block. A tingling of the skin. A grudge. A monster (as see మకర Cupid's dolphin.) విష కంటకము A certain drug.

కంటకచోరము * The plant called శూశము. Q.

కంటకవృత్తి * Pestering, plaguing: hatefulness.

కంటకామ A certain plant H. 4. 12.

కంటకుడు* A plague, a tormentor, annoyer, a tyrant, ధర్మ కంటకుడు he who hates virtue = వైరి.

కంటాంచుట v. a. or v. n. To hate, be intolerant, or outrageous. To rave or storm.

కంటబడుట To come to light, be perceived.

కంటము or ఘంటము An iron style, with which they write on palm leaves. It is a large sharp pin a foot long.

కంటలమ్మ Name of one of the village Madonnas.

ఘంటవేట. Hunting wherein lights and low-bells are used. Bat-fowling.

కంటశరీరి A necklace of gold beads.

కంటసాల A tower wherein bells are hung. A belfry.

కంటాణి An awl.

కంటాలము A pack, packsaddle, pannier.

ఫంటాశుభము * The king's high way ; so called because resounding with elephants' bells. ఫంటాశుభముగా As clear as the day. ఫంటాశుభముగామాట్లాడుట To tell decisively or pre-emptorily. "They shall say in all the high ways." Amos. V. 16.

ఫంటారవము * Ringing : the sound of a bell. The plant *crotonalaria*. W. గిరిగింత.

కంటి The infl. of కన్ను the eye. Or, for కంటిని Preterite of కనుట. Also, కంటి An affix ; thus used జగడము or కలహము a quarrel, జగడకంటి or కలహకంటి, quarrelsome.

కంటి plu. కంటిలు. A hole or bore (in the ear for an earring) An interstice, or ward, of a key. A wound, sore, hurt.

కంటిబడుట To be wounded, hurt, bruised.

కంటివే Dost thou see it ? R. 6. 23.

కంటీలు Earrings worn in the bottom of the ear.

కంటు A jag. The head or top of a pillar. Antipathy, hatred, grudge, unkindness, unpleasantness. కంటుకెట్టుట To hate.

కంటు, plu. కంటిలు A bag, a bundle, a knot of hair.

కంటె A carcanet : or gold collar worn by women : a pliable bar of gold bended round the neck : it is about two feet long and half an inch thick.

కంటె A spoon. More correctly గంటె.

కంటె or కంటే, or, కన్న, Than. దానికంటెయి దినుచిది This one is better *than* that. వాని కంటెనేరేమనిషి A different man *from* him ఆత్మకంటెవేరు different from spirit.

కంటెబాట్టు A sort of necklace (distinguished from the బాట్టు :) దానికికంటెబాట్టువేకినాడు he took her as his concubine : this implies that there was no concealment, or fraud.

కంటెలు The grain also called శజ్జలు, *Holcus spicatus*. శజ్జలు.

కంట్రకము Crossness, spite, taunting. Error for కంటకము.

కంట్రము A pannier or bag made to hold a pack : two of these form a bullock-load. Saddlebags.

కంట్రు యెడ్డు A sumpter-bullock. మెడకంట్రుము A petticoat merely thrown over the neck after bathing.

కంట్రాడుట v. n. To struggle or wrestle.

కంతము * The throat. Sound, especially guttural sound. Near, proximate. W. గ్రామ

కంతము The village common. See కంతేరథము.

కంతమాలము The beam forming the ridge of a pent roof.

కంతపాఠము * A lesson learned by rote. వానికి కంతపాఠమయిన శుద్ధములు verses which he had by heart.

కంతమాల * గండమాల The *goitre* : a wen : a swelling of the glands of the throat.

కంతశురి plu. కంతశురులు A sort of necklace.

కంతనూత్రము * The marriage tie : the cord worn by Hindu wives round the throat. దాని కి కంతనూత్రముకట్టినాడు he wedded her.

కంతన్నెనము * Bathing all but the head : neck-deep.

కంతాణి See కంటాణి.

కంతి * A necklace.

కంఠీరవము * A lion.

కంఠేకాలుడు * Black-throated : an epithet of Siva.

కంతేరథము * A *neck-vehicle* : i. e. a palankeen, being borne on the neck.

కంఠోక్తిగా * Specifically, definitively.

కంఠోపాఠము * Reciting from memory : or as a lesson.

గండ (K.) A male, a he. గండగర్వము great pride, n. s. a harpy, or two headed eagle (see గండ్ర and గండ్రేధుండము) జగదొబ్బడగండా A mighty hero.

కంఠ n. s. A lump or piece of flesh : pulp, colloids. కండకొళ్ళవనకన్ను కానకున్నాడు he cannot see out of his eyes for pride. కండకన్నులు, A. 6. 23. అనగాదుర్వాశముపెరిగిన నేత్రములు eyes bloated with gluttony.

గండల * గర్భాధానాదిగండల A paragraph in the vedas. A. 6. 89.

గండము. A piece, part, fragment, portion. A chapter, a section. Country, district, division. ఉత్తరగండము the Northern Division : which includes the greater part of the Telugu coun-

try. **ఖండశంపిత్తు** L. XIII. 32. is rendered **జీవేశ్వరుడు, జీవశరమాత్తుడు.**
ఖండము * The side of the head. An elephant's temple. The baleful influence of a star. Evil event, narrow escape. **తినఖండమునూరేండ్లా యశ్శు** To live long in daily peril of ruin. **నాకుదినఖండము నాజరుగురున్నది** I am daily in anguish. **ఖండము గడిచిపిండమువయల్పియ్యెడిది** The affair is over and this is the result. **అతడురంధ్రిఖండమున బుట్టినాడు** that is, the hour of his birth astrologically denoted that he will be the death of his father after a specified period.
ఖండంబి, or, **కొండముప్పు**, The large black monkey. See Madr. Journ. vol. X. 95.
ఖండంధ్రు plural of **ఖండడు**.
ఖండకము * Spawn, the young of fish. A rhinoceros.
ఖండకట్టెలు Firewood; billete. (Madras.)
ఖండకత్తెర (K.) The shears of destiny. Large shears kept for the use of such as might have occasion to clip off their heads. This mode of suicide was very common in former days, but is now disused. Chenn. 4, 222. KP. 3. 115. Sometimes described as a sort of guillotine. (Metaphorically.) difficulty, distress, strait.
ఖండకామాకు See **కామాకు**.
కండకాపరము Pride or fulness of flesh: hot blood. **కండకాపరశ్శుని** hot headed, headstrong.
గండగొడ్డలి A bill hook: a sort of battle axe. See **గొడ్డలి**.
కండచక్రైర or **ఖండచక్రైర** Sugar candy.
ఖండిచిడుచేశ A sort of fish. See **చిడుచు**.
ఖండడు A strong man: a brave man.
ఖండరీశము A lamp made of flour paste with ghee placed in a brazen dish, and carried upon the head round a temple, in fulfilment of a vow after recovery from sickness &c. *Reeve*.
ఖండనము * Breaking, dividing, cutting, reducing to pieces. Destroying, annihilating. Refuting. Rebellion, opposition. W. Dissertation, criticism. Slaying, smiting.
ఖండనుడు * Slayer, smiter. **దక్షిణఖండనుడు** He who smote off the head of Daxa.
ఖండపాలి * The temple or side of the head.

ఖండపండరము (K) A badge of honour (See **పండరము**) bestowed on a hero: it was worn as a garter on one leg R. 4. 104.
కండపెట్టుట To grow fat, gather flesh.
ఖండభేరుండము A griffon, harpy, two headed eagle.
ఖండమండలము * The temples of the head.
ఖండచూల * Quinsy, the mumps; goitre, a wen on the throat. **కుత్తుకమీదప్రణాము**. G. X. 53.
ఖండవృక్షము The rhinoceros. BD. 3. 2170.
ఖండరించుట To issue, spring, be produced. **అవిర్భవించెనుట**. D.
ఖండరులు Fragments, bits, D.
ఖండరుప్రసరించుట ఆనాశ్రుతినుగావేశ. OG. Perhaps we should read **శ్రుతిజ్ఞుగావేశ**.
ఖండవళము A sort of cloth. BD. 3. 103.
ఖండచక్రైర, or, **శర్కర**, Lump sugar.
ఖండశశి * The moon when less than full: the half moon or crescent.
ఖండశిలలు, ఖండశైలములు Boulders, large stones or fragments of rock.
ఖండా A cross handled dagger, = **జంజాలికత్తి**. In poetry **కలవరేకుఖండా** he whose dagger is a blossom: i. e. Cupid.
ఖండావాది * High principled: upright.
ఖండి The measure called a Kandy or **శుబ్బి**. The Indian *ton*: which for tobacco is 480 pounds, for metals, and hardware 500, for sugar, dates and soft goods 560.
ఖండి. Hole, chink, breach, orifice, opening, chasm, strait, fissure. A pass, between hills. A lane.
ఖండించుట To cut to pieces, sever, divide, take to pieces, dissect. To tear or break off. To reject, confute, refute. To criticize, try. To decide, settle, determine. To beat down a price. See **ఖండించుట**.
ఖండింపు Settlement, bargain. **ఖండింపుచేయుట** To settle a bargain, to bargain, to appraise.
కండిక, ఖండిక, ఖండిక A grange or farm house A lot of land, or portion of a village, granted free of rent or on a favourable lease. A living, or benefice.
ఖండితము * Severed, cut, divided. Decided, certain, strict. Absolute, downright. **ఖండితముగా** Decidedly, positively. **ఖండితము** * Decisive, answer.

కండీక, కండ్రీక A large "he" fly, a blue-bottle fly.
 ఖండిభూతము * Dashed to pieces. M. VII. 4. 308.
 కందు n. s. Bravery. adj. Brave, heroick, great, large, stout male. కందుమూతి a grim face.
 కందుచీమ The large ant. కందుచేత The "he fish." The carp : it is proverbial, like the dolphin or salmon, for vigour and activity.
 కందు మినులవంటి వీక్షణములందు Her eyes that glanced bright like dolphins. కందుపిల్లి a tom cat. పిల్లికూనకెంచితే కండామెను young kittens turn into tom cats. కందు among tradesmen is a cant word for వరహా a pagoda. Thus in arithmetic కం is one pagoda ; కకం one thousand pagodas.
 కందువాదూలములు Cross beams or rafters in a roof.
 కందుపు * n. s. Itching, itch, pruriency.
 కంచూరి or కంచూయసము Itch, scab.
 కంచూషము n. s. Rinsing the mouth. A mouthful of water for rinsing.
 కండె A head or ear of మొక్కజొన్నలు. A bottom or roll of thread on a straw : which is put into the shuttle. కండెబోటి a skein of thread. In A. 5. 42 కండె is rendered చేత a fish.
 కండెము A collop of flesh or sinew ?
 ఖండేందు The half moon or crescent. ఖండేందు ధూషణుడు Siva ; he who wears a crescent as his crest.
 కండోశుము A boulder or mass of rock.
 కండ్రగోలము, కందర సౌశము Confusion. కండ్రసౌలముచేయుట To overhaul, ransack, rummage. (perhaps from the Bengali word meaning a mob.)
 కండ్రించుట See ఖండించుట.
 ఖండ్రీక See ఖండిక A benefice or living.
 కండ్రు They may see. The aorist of కనుట.
 కండ్లు The plural of కన్ను an eye : and of కల్లు a stone : and of కండి a hole. బండికండ్లు Carriage wheels. కండ్లశువులు to appear, come in view.
 కండ్లువేయుట To confine or couple cattle : this is done by tying the legs of two oxen together

with a short cord so that they cannot stray far.
 కంత n. s. A hole, a cleft, gap, aperture, fissure, chink A passage, alley, way. కిల్లకంత a small lane కంతకంతల in every hole and corner.
 కంత Neighbourhood ఆనకరికంతను near the town.
 కంత n. s. A packsaddle, a quilt, of motley patchwork bridal presents, being of all kinds, a medley. A. 6. 181. R. 4. 109. A miscellany, pack, set of things కండ్లకంతకట్టుట To blind-fold.
 కంతసౌదు Bridal gifts.
 కంతాపు, కంతటిఆపు A cow that carries a packsaddle.
 కంతి A wen or swelling : a hump.
 కంతిసౌదు See కంత—
 కంతిరీత, or, కంధిరీత A hornet.
 కంతు n. s. A jump, leap, vault ; a step in dancing.
 కంతుకము * A ball to play with : a hand ball.
 కంతుగొనుట To jump, hop. To die, expire.
 కంతుడు * A name of Cupid.
 కంఠ A rag : a patchwork quilt.
 కంఠ, కంఠా *interj.* Dont you see ? "to be sure." శుడిసోతాపుకంఠా See, you will fall !
 కంఠ * Any bulbous esculent root : a cloud. A plant : Dracontium. మంచికంఠ a species of vegetable grown for food being free from acridity. కనరులెనికంఠ.
 కంఠము * A certain metre in prosody. Also, for శృంగము, the neck. M. 4. 5. 80. Also, for కంఠము q. v.
 కంఠము See —ధ—
 కంఠ, కంఠా A phrase used in questions : thus కరవదుకంఠా It wont bite ? Same as కంఠా.
 కంఠకము * A ditch, trench.
 కంఠగడ్డ The plant called Dracontium.
 కంఠనగాయ The heart. హృదయము, స్థలగుండె. Bo. 3. 99.
 కంఠశుట్టెలు Cross pieces of wood, at the back of a door.
 కందర Vasu, 5. 51—See—ధ—A cave.
 కందరసౌశము, See కండ్ర—
 కందరసౌశించుట To confuse, trouble, rummage.
 కంఠర్షుడు * Cupid. కంఠర్షమునెకము అనగా యోని.

కందళము * A germ or shoot, a sprout.

కందళము A quilt or rug used as a saddle. C. ఎద్దువెన్నుమీదవేసేది. D.

కందళించుట v. n. To sprout, germinate, shoot. To appear or gleam, as a beaming smile.

కందళిక * Appearing, birth, rising. రాగరశకం దళిక. T. 2. 172. as affectionate feelings broke forth.

కందళితము * Budding, sprouting. Arising, as a passion. Blooming, opening, expanding. Vish. Pur. 1. 9.

కందా The royal table, kept for the king's dependants. See తోమరము and శుపారము.

కందాడిక A rug, a patchwork quilt. బొంత. D.

కందాయము (K) Tribute, tax. An astrological "season" of four months.

కందారము * A banyan-tree-drop : the stalk of a lily. పూద, తామరకూడు. D.

కందారి * దుష్టువేళాయాం కందారిచెట్టు. SC.

కంద adj. (Appertaining to the కందచెట్టు.) plu.

కందులు The grain called *red gram*. (Heyne = ఆధి. Q.) Pigeon-pea : (which see in Penny Cyclop.) called in Hindi *dāl* or *doll*. (*Cytisus* cadjan) కందిబిళ్ళ. See బిళ్ళ. కందిబిళ్ళలు the stalks, used as fuel. ఆమెకాలమునాటికంది బిళ్ళ She's as sharp as a pin. కందికంఠ Thatch or straw of pigeon pea.

కందిన See కందుట.

కందిమిడత A locust.

కందిక, or కంద్రక A hornet.

కందు, క్రందు n. s. Blackness, discoloration, as by scorching : dark hue, as in the face of the moon. Evil, harm. M. 4. 4. 60. ఇత్రైరంగునగలుగుండెల్ల సెరిప్పి, అనగావుతద్రవమును సేహించి. An infant. Brown sugar. adj. Blackish, dark, impure (as silver); కందువెండి base silver. క్రందుగా. L. 4. 21. జుజారిలోకందుచందాన సెత్తు, అనగా కళంకము.

కందుకము * A ball to play with. = చెందు. T. 5. 56. కందుకంబులైగని springing up, bounding, elastic as a ball.

కందుట or క్ర—v. n. To scorch, be scorched or charred. To redden, or be inflamed. చునశుకం

దినవాడై being vexed, or grieved. కందుకొనుట, or, క్ర—To increase. Also to grieve or sorrow. హెచ్చుట, అతిశయించుట. M. 9. 1. 272. క్రందుకయ్యంబయ్యెనందు. T. 1. 17. ఘనతరహార్లు మలుమదినిగ్రందుకొనంగ. T. 5. 56. ఘలఘలధ్వనిగ్రందుకొనక. KUR. 6. 36. ద్రాక్షకుందిళ్ళ శండులగ్రందుకొనురుద్రాక్షతరువులు. BRY. 2. 97. శోకాకులరవంబులు సభోంతరాళంబునగ్రందుకొన. M. 6. 1. 281. క్రందుకొనుశరవ్యధర్మవికల్పములును నెడల. B. X. 398. ముండటికీర్తినమద్దులు, క్రందుకొనంగాలెజనులగంటిమిరుపురక. B. X. 11. verse 12. పిరుందంగ్రందుకొనకుండబాలాకృష్ణవృద్ధనారీజనంబులెక్కిన తేరులు సాగింది.

కందుడు * for క్రందుడు The god of battle.

కందులు See కంది.

కందువ n. s. Trick, peculiarity. Way, fashion. Traces, signs. Prettiness, prank. Quibble, double meaning. Side, quarter. Season of the year. వానకందువ the rainy season. ఇరుకందువ on both sides. Sar D. VII. 211. ముసతాముజనినకందువ వెదకుచుకానలోతులికి. M. 4. 2. 137. యిందువింబముమీదికందువ చందంబునకురులు నెమ్మొగమున నెరసియుండ. Vish P, 2. 51. కందువ చందమామ. R. 6. 65. నెలవులంగలయ వెదకిరఘువరవరా లోహాకందువంగనుంగొని, అనగా నీతా దేవిపోషికిననుక్లాని.

కందువ adj. Peculiar, odd, queer. Pretty, curious. Cunning, false, fictitious. కందువమాటలు A quibble : a play upon words. కందువశబ్దము A fairy lily : not a real one. కందువరాజులు Mere pretenders : mock warriors. Radha. I. 23. కందువ మాటలనడిగిన! నందమె మనజారితిట్టి యాగడముచెలి—In Vish Pur VIII. 445. క|| శనకమునివలనఘండిక్యనికందువయెరింగి|| Also in Vijaya Vil I. 17. పోయట్టులైనహాశుశరము లొగదమికిపుడంచునశువ్విరింగాయజుహావులమ్ము దురుకందువమాటలబుప్పలాలికల్||

కందువు, అనగా పెనము. D.

కందూరేఖలు Discoloration or dark lines appearing on the skin.

కందెన n. s. Grease for carriage wheels. కందెనదిళ్ళ the leather put on an axle tree.

కంఠేరుట (కన్ను and తేరుట) To appear. కనపడుట. ABA. 3. 145.
 కంఠోయి A pair of eyes (కంఠ్లదోయి).
 కంఠ్రిగ or కంఠిరిగ A hornet.
 కంఠము * Smell, odour. (or శ్రీకంఠము) Sandal wood pounded and made into a paste, used as a cosmetic. మంచికంఠము Sandal wood. రక్తకంఠము red sandal wood. కట్టునర్గంబునకంఠంబునలది Smearing his clothes with sandal. When the Hindus put on a new dress they smear the skirt with శుశుతు turmeric or sandal paste for శుభము luck. They thus smear the outside of a letter conveying news of a marriage: (this mark is called శుభము.) అందునగురించికంఠాకంఠము తెలియదు I do not know good or bad about it. కంఠకంఠమైన తెలియదు. The same.
 కంఠకము * Sulphur, brimstone. కంఠకకడ్డి A stick of brimstone. కంఠకద్రావకము Vitriolic acid. Ainslie.
 కంఠకారి, బుక్రావాడు * A perfumer. A. 4. 36.
 కంఠకజిము * An elephant that is *proud*, or in rut: and fierce.
 కంఠకతన * Sweet bodied. Epithet of a woman.
 కంఠకరువు * The sandal tree.
 కంఠనాగము * An elephant in rut.
 కంఠకట్టెలు (or వట్టెలు) The cross pieces of wood, bars, or braces, fitted to house doors. A. 2. 9.
 కంఠశ్రుకొండ A name for mount మలయ.
 కంఠపొడి, or, కంఠపడి Sweet powder. కంఠపొడి అంకడి a perfumer's shop.
 కంఠఫలి, అనగాశంకుం. A. 5. 139.
 కంఠమార్జులము, * కంఠమృగము * The civet cat.
 కంఠరము * The throat: a cloud. Vasu. 5. 54. R. 6. 33. Mand. 5. 203.
 కంఠరశము * The tree called నల్లవావిలి, or, అడ్డశరము.
 కంఠరాజము * Perfume. A. 4. 174.
 కంఠరవ్వడు * A "Glendoveer" (Southey) fairy, or sylph: being one of the singers and musicians in the Hindu Olympus. కంఠరవ్వడివంటివాడు a very handsome fellow. See గాంధర్వవివాహము.
 కంఠవట్టెలు See—కంఠకట్టెలు.
 కంఠపడి or—పొ—Perfumed powder which people fling over each other at festivals: as they do sugar plums in Rome.

కంఠవాహము * "The scent bearer:" i. e. the air. కంఠసారము * Sandal.
 కంఠి * The ocean.
 కంఠిలము * The polecat; or some stinking creature, like the stoat. (The SC. says వరదనక్క, వృద్ధజంబుకె an old fox.) R. 2. 24. VII. 88.
 కంఠేభము * An elephant in rut.
 కంఠోత్తమము * Wine. Dasav. IX. 149.
 కంఠు A bush of thorns: a bramble: underwood, shrubs, thicket.
 కంఠు A basket. కంఠుడుపిల్లలు a pack of children. కంఠుడుబొంకులు a mass of lies. కంఠుడుగిట్టు his belly-full of curses.
 కంఠము * Trembling, tremor, vibration, agitation. భూకంఠము an earthquake. శిరఃకంఠము nodding the head (in approbation or admiration.)
 కంఠకము, కంఠకాలు A hedge?
 కంఠకోట A stockade.
 కంఠగాలి A high wind: a hurricane.
 కంఠగోడ A bramble hedge.
 కంఠబిట్ట The wagtail: a small bird.
 కంఠతోడును, or,—డుపు A hurdle, used as a harrow. రెండుమెడ్డతోచేరదోలేకంఠపోగుకట్ట. D.
 కంఠనము * Tremor, motion. Nodding.
 కంఠశ్రులుగు n. s. A wild cock or jungle fowl. (Phasianus Gallus) so called because sold in baskets.
 కంఠరము n. s. A bier, for bearing corpses? BD. 5. 1051.
 కంఠించుట, కంఠిల్లుట To tremble, shake, be agitated.
 కంఠితము * adj. Trembling. shaken.
 కంఠిన See కంఠరావి, in రావి.
 కంఠిరుగుడు n. s. A certain kind of tree. కుశింశపావృక్షము. D.
 కంఠిల్లకము * A plant called గోలికూర, or కలుగ్రాసుగు. Q.
 కంఠు n. s. A smell, a stink. In ancient Telugu this denoted any scent, pleasant or not. P. 1. 703. A. 1. 87. BD. 7. 2022. Thus in Norsk and Anglo Saxon, *stink* meant fragrance. Quarterly Review, March 1844. p. 557.
 కంఠుకొట్టుట v. n. To smell, to stink.
 కంఠుకున్న చెట్టు The fetid mimosa tree.
 కంఠునాగు n. s. The fetid coluber, a stinking kind of snake.
 కంఠుక The musk rat. A *fetitious* word for చుంఠు.

కంబి See కంబి.

కంబబాములు * Fireworks fixed on posts.

కంబము n. s. A pillar or post. The stem of a tree. దివ్యకంబము a candlestick.

కంబళము * n. s. A rug, a blanket: usually black:

hence, కంబళమువంటి means, as black as soot.

("the blanket of the dark," *Macbeth*) రత్నకం

బి a particoloured rug.

కంబి A blanket; which is proverbial for blackness. వాడు పైకకంబి he is a wretch.

కంబికర్ర A variegated yellow timber, like satin wood.

కంబిశండు A mulberry so called because woolly.

కంబిశురు A hairy caterpillar—(called in English *outbat*, or *outbust*, Johnson.)

కంబిశి Fine gold (శుశి.)

కంబాలకూర A species of pot herbs. కూరాకుడుంటు.

కంది n. s. Wire: the selvedge of cloth. A bar.

కంది * See—బ—

కంబు * A shell or conch, of a large size used as a trump: they are pearly white and marked with three ridges across the inner tube. కంబు

కంఠి * or, కంబుగ్రీవ * Fair throated: having a neck as beautiful as a shell.

ఘంబు * The sky. Heaven.

గంబరము, గంబరా Camphor. (కర్పూరము.)

కంబలు The grain named *Holcus spicatus*: called in Hind. Bajra.

కంబళు * A conch or shell.

గంబూరము Camphor.

కంబెర్పు or, కమ్మెర్పు A wiredrawers plate. (i. e. కంది + అర్పు.)

కంభము See కంబము.

గంధీరము * adj. Deep, profound, secret.

గంధీవేది * An intoxicated, or restive elephant.

కంఘి See కంఘి eyes. Plural of కన్ను.

కంఠిము * n. s. Bell metal.

కంఠర n. s. Smithery; working in gold: కంఠరపు goldsmiths work: కంఠరవాడు a gold smith.

కంఠల adj. Of the goldsmith caste. కంఠలది A woman of that caste. కంఠలపురి the business of a goldsmith. Some people of this caste are painters, musicians, sculptors, carpenters and dancing masters: they belong to the left hand caste.

కంఠారతి * Slayer of Camsa, an epithet of Krishna. [silversmith.

కంఠాలవాడు, or, కంఠాలి n. s. A goldsmith or గంఠాలరము * n. s. గంఠాలరము A grave or grotto, a place overgrown with creepers: forest.

కకపాల * అనగాకకపాల. Manu. Ch. 19.

కకపిక or కకపిక Tumult, uproar. కకపికలుగా

Tumultuously: =కకపికలు చేయుట to brawl, make an uproar. అల్లరి, గత్రర.

కకుందరము See కుకుందరము.

కకుడము * A bull's hump. R. 7. 174.

కకుట, కకుశ్వు * An *air* or quarter of heaven: as east or west.

కకుభము * A certain tree వుద్ది చెట్టు.

కక్క Papa; daddy. Also (vulgarly) flesh, meat. also (childishly) betel nut.

కక్కటిలుట, గ్రక్కటిలుట, కక్కటిలుట v. n. To burst, burst forth, teem, overflow, fail, fall, flee:

పెంపుగ్రక్కటిల్లి with evident glee. దిగులుగ్రక్కటిల్లి with excessive fear, or trembling greatly.

గ్రక్కడల trembling much. M. 1. 2. 13.

కక్కర adj. Hard, unfeeling. కక్కరము hardness.

కక్కర, కక్కర n. s. The bird called the Numidian crane.

కక్కరించుట Error for కొ—

కక్కశిము (for కర్కశము) Rigidity, hardness. కక్కశములాడుట To be rude or cruel. కక్కశపు

గుర్రము A stubborn horse, (కారిస్యము.=మనోక్రోధము) కక్కశపడుట to be harsh, to behave cruelly.

కక్కనించుట, or—నింపుట v. a. To beset, harass: to plague: to make him refund or disgorge. ఆరూపలక్షణముకక్కనించినాడు he harassed me for payment.

కక్కించుట To make him vomit. వానిపదలారూపలనుకక్కించినాను I made him disgorge it.

కక్క n. s. A notch: roughness: కక్కలు dents, notches; teeth: the rough part of a millstone or of a saw; the toothed part of a file, sickle, or saw, or (కక్కపుకక్కలు) of a horse's bit.

కక్క n. s. Vomiting: the thing vomited.

కక్కట v. a. To vomit.

కక్కడు n. s. Vomit.

కక్కతేలు (or కె—) Bilious vomiting.

గచ్చన, గచ్చన Suddenly, at once.
 గచ్చు పెట్టుట To set or sharpen a saw &c.
 గచ్చు రితి, గచ్చు రితి Oddness, absurdity. Want, de-
 fect, whim, idle desire. పొట్టగచ్చు రితి for
 want of food. గచ్చు రితి గా Absurdly, shamefully.
 గచ్చు వాయి Chincough?
 గచ్చు వేయుట To roughen, or set, (a saw or mill
 stone) To hew.
 గచ్చు రితి See గచ్చు రితి.
 గచ్చెర n. s. A crane. గచ్చెర కోడి The painted
 partridge. Jerdon. No. 272.
 గచ్చు See under గచ్చు.
 గచ్చుము * n. s. A bird, an arrow.
 గచ్చునము * n. s. The sky, firmament or expanse,
 æther. The empyrean. A round, or cypher,
 nought: vulgarly a great puzzle. అదేమిగచ్చున
 ము what great marvel is this? గచ్చున ప్రయత్నము
 ము the same. గచ్చునరత్నము The sun; as being
 the gem of heaven.
 గచ్చునరుత్తు n. s. Tingling, glowing, thrill. గచ్చునరుత్తు
 చెందినది She was electrified, or a thrill ran
 through her.
 గచ్చెనరుడు * n. s. 'Lord of birds.' The eagle;
 as being the vehicle of Vishnu or Jupiter.
 గచ్చుము * for గచ్చుము * A sword. Recitative poe-
 try, a chaunt.
 గచ్చెర, or గచ్చెర, or గచ్చెర A sort of quail. గచ్చు గచ్చెర
 A plant like sweet thyme. See గచ్చెర గచ్చెర.
 గచ్చించుట v. a. To contract. జంకించుట?
 గచ్చుట v. n. To shrink. జంకుట, సంకోచించుట?
 గచ్చన or గచ్చన. Suddenly. తీవ్రముగా.
 గచ్చలు A certain grain.
 గచ్చలు Sparks. (అనగా అగ్నికణము, స్ఫులింగము)
 గచ్చలకాడు A fugitive. Also (from కాడు a
 place) the anvil as "the place of sparks."
 గచ్చలకాటకలుపుట To ruin, to destroy. Kalah
 M. 2. 129.
 గచ్చెర See గచ్చెర.
 గచ్చెలుగా (K) adv. Aloud; slapdash. గచ్చెలుగు
 డుట To be alarmed, or routed. అడలుట.
 గచ్చము * n. s. Hair, tresses, a head of hair.
 గచ్చరము * n. s. The air, a cloud, a bird &c.
 గచ్చరుడు. A demigod. The sun.
 గచ్చకవి * Struggling, seizing each others hair.
 గచ్చించుట * v. a. To set precious stones.

గచ్చన adv. Slapdash, at once smack.
 గచ్చరము * adj. Mixed, blended, combined, in-
 laid, set. గచ్చరముగా positively.
 గచ్చెరము * n. s. A sort of perfume. The plant
kæmpferia rotunda (Heyne, Tracts, p. 129.)
 గచ్చెరము * Zedoary. పడి గచ్చెర, Rox. 1. 20.
 గచ్చు n. s. A truss: (*subligar*, in Latin.) The tuck
 of cloth, or modesty piece, between the legs,
 concealing the privities. (Metaphorically) The
 sexual parts. గచ్చుములకచ్చు the origin of the
 quarrel. గచ్చు is asserted to mean శుభము, హా-
 యి good, happiness, comfort.
 గచ్చు, adj. or n. s. గచ్చుపాద A thorny plant: the
 flowers of which are used in sacrifice. The
 nut, గచ్చుకాయ, is ligneous with a seed rat-
 tling in it. *Guilandina Bonducella*. Ainslie,
 Vol. 2. p. 135.
 గచ్చడము A tuck or truss, &c. See గచ్చు Playing
 at dominos &c. D. గచ్చడపుబండి A large strong
 cart. యినుముకచ్చుడాలుకట్టినాడు i. e. He was
 rigorously chaste. Swa. 2. 82.
 గచ్చెరము n. s. Dirt, foulness.
 గచ్చెలు A sort of fish caught in the Godavari.
 గచ్చి adj. Gelt. గచ్చిచేకినగుర్రము a gelding.
 గచ్చించుట v. n. To rage, be angry. v. a. To move
 a man at chess.
 గచ్చింపు n. s. A move at chess &c. also ముచ్చ-
 రత్నము fierceness, emotion.
 గచ్చిక A burnt cake of dried dung, these when
 crumbled turn to బూడిదె ashes.
 గచ్చికొట్టుట To geld. గచ్చివేయుట, అనగా నానంజుట.
 గచ్చు n. s. Trash. Rubbish, dirt. Stench. The
 washings of rice. See గచ్చు. plu. (గచ్చులు)
 Tawdry, pretence. సొంపు "A bunch of flow-
 ers, పూగుత్తి." OG. దంధము. D.
 గచ్చు n. s. Lime plaister. Pretence, bragging,
 boast. The stench of urine. గచ్చున or గచ్చుగా
 Finely, gaily, elegantly.
 గచ్చుకొనుట v. a. To adhere, cleave, stick.
 గచ్చుగడా Tortoise shell.
 గచ్చుట v. n. To stick out, project. గచ్చుబాసాలు
 rafters inserted in a beam.
 గచ్చుట v. a. To move a piece or man at chess &c.
 గచ్చుట, అనగా గచ్చుకొనిపట్టుట. OG. అన్నముకచ్చి
 వేస్తున్నాడు (అనగా, నానంజుట) his stomach rebels
 at all food: or, he does not relish his food.
 గచ్చుతనము Foppery, pretence.
 గచ్చుపిచ్చెన Disordered, confused. C. గచ్చుపిచ్చు
 యోగ, కార్యవైకల్యము. D.

కచ్చులాది n. s. A jilt, jade, flirt, or coy girl. కాంధీకురాలు.

కచ్చులు Splendour, glittering, lies, tawdry, frivolous excuses. దంధములు.

కచ్చురము See కచోరము.

కచ్చె n. s. A quarrel or fight. కచ్చెకుకాలుదప్పుట To bestir himself for fighting. Lit: to paw the ground preparing for the fight.

కచ్చెర n. s. Dirt, that falls from thatch.

కచ్చుము * See కచ్చు.

కచ్చుల్ * Cursorily. Slightly. కచ్చుకు గాచూచుట * To dip into a book. To read cursorily.

కచ్చుకుము * n. s. A tortoise.

కచ్చుట * n. s. A female tortoise "What is made of tortoise shell." i. e. A lute (Testudo.)

కచ్చునది * Chaste.

కజము * n. s. An elephant.—Like the word horse in English this word in compounds signifies large: thus, కజనిచ్చు the horse lime. i. e. the large lime: కజవాణి a huge dragon, కజరాంక a great rogue.

కజకణము * (An "elephant's ear.") A fan with a hollow handle wherein it can be turned round rapidly. Hence కజకణమరితిగా denotes fickle, uncertain as a weathercock.

కజగామిని * An elastic footed girl—with the rolling "pace of an elephant."

కజరాంక See కజము.

కజనిమిలిక * Wakefulness, or, lightness of sleep, a hare's sleep. (Literally, an elephant's wink.) A nap.

కజనిచ్చుకుండు The large hill orange (distinct from the pomelmass).

కజపట్టికాశ * Some ornament for a saddle?

కజపచ్చిరి * Long pepper.

కజపుష్పము * A plant also called గాకేశ్వరము. R. 5. 310.

కజము (H.) A yard: three feet.

కజరాజము * A sort of cloth. BD. 3. 103.

కజాననుడు * "Elephant faced."—an epithet of Ganesa.

కజానలి A sort of silk cloth.

కజవిజి Intricacy, puzzle. Confusion, trouble. కజవిజినయ్యుడు a horrid tiger.

కజేంద్రకజము * The measure called "the great yard" equal to ten yards.

కజేంద్రమోక్షము * The name of a well known poem (a common Telugu school book) which is a portion of the Eighth Book of the Bhagavat.

కజ్జి Same as కజ్జాయము.

కజ్జిము, కర్జకాయలు A sort of pastry.

కజ్జరి The name of a certain tree.

కజ్జళిము or కజ్జలము * n. s. Lampblack. The black part of a wick. Collyrium or black paint for the eyes.

కజ్జలు plu. The groin, (inguina) The inner thigh. వంక్షుణములు. D. ఉరువప్పిశంకా. SC.

కజ్జాయము n. s. Pickle, preserve, sweetmeat, candied fruit.

కజ్జి n. s. The itch, or mange: any cutaneous eruption.

కజ్జికుట్టుట To have the itch. కజ్జికుట్టిన itchy. వానికి కజ్జికుట్టినది he has the itch.

కజ్జిరాయి Yellow ochre: the same as పొంతరాయి.

కజ్జి Fatness; pride. కజ్జిపట్టిన, అనగా కొత్తపట్టిన, Fat, plump, L. XX. 268.

కజ్జరము, కజ్జరపుచెట్టు A date tree. మధుశూక్రము. D.

కజ్జెలములు An anklet made of little silver bells.

కజ్జెము or కజ్జెయము n. s. Sweetmeat, preserve, pickle. Potted meat: preserved pork.

కజ్జెలు n. s. plu. Little bells, such as dancers wear: tinkling ornaments, a rattle. వానికి కజ్జె కట్టినారు They appointed her as a dancer.

ఘట, ఘటన * An assembly, a squadron. A troop of elephants.

కటము * n. s. A mat: the temples of the head. The rump.

ఘటము * n. s. An earthen vessel, or jar, the body: ఘటవిశర్జనచేసినాడు he died: relinquished the body. యాఘటముండేవరకు as long as (I) live. ఘటస్ఫాటనముచేసినాడు he divorced his wife.

కటక n. s. Paste; pudding (అంబలి).

కటకము * n. s. A town or city. The town of Cuttack in Orissa. A ring for the wrist or ankle, a bracelet or anclet. పాదకటకము an anklet. కళ్యాణకటకము the town of Kalyanam. The side or ridge of a hill. W. శరస్వతీనిరంజన ప్రదేశము. R. 5. 116.

కటకటబడుట To cry alas or aha.

కటకటమనుట To be irritable.

కటకటా interj. Ha! aha! Alas! Hurra! Huzza!

కటకటాకమ్ములు n. s. Rails, railing.

కటకటాత్తారము * n. s. Gnashing, grinding the teeth. A. 3. 25.

కటకటాలు n. s. Rails, railing: as of a balcony.

కటకాముఖము * The position of the fingers of the right hand when drawing a bowstring. A. 5. 150. Anirud. 3. 62.

పుటకుడు * He who effects: the agent.

పుటచక్రము * A potter's wheel.

పుటన * పుటనము * n. s. Effort, exertion. Effect-

ing, bringing about. ఈశ్వరపుటన అహ్లాఅయి

నది Such was the will of God. Assembling,

joining. అపుటితపుటనము, అపుటనాపుటనము

Reconciling the irreconcilable. వైవపుటన the dispensations of providence. నవరశపుటన ming-

ling various styles in poetry.

కటకయాదిశంఖ్య An ancient Sanscrit *Memoria Technica*, wherein the letters of the alphabet, as shewn in the following table, are used instead of numerals. The name is taken from ka, ta, pa, ya (the four letters in the first line,) adding ఆది *etcetera*. The numerals are thus expressed.

- 1, క ట క య, శ్ర, స్వ
- 2, ఖ త ఖ ర, క్ర
- 3, గ డ బ ల, క్ష
- 4, ప థ భ వ, క్వ
- 5, జ ణ మ
- 6, చ త శ
- 7, ఛ థ ష
- 8, ఙ డ ధ
- 9, ఝ ధ హ
- 0, ఞ న శ

The first syllable always is the unit, the second the ten, &c. The number 1798 would be expressed జధవశ్ర, 8971. Thus వేదధజనరశ్రః denotes 1600984. See Warren, Kala Sankalita, p. 335. The other letters there given are not clear. See note on శంఖ్యము.

కటమర్దు See —టు—

పుటయంత్రము * A sort of pump. A. 5. 90 నిరు

త్తోడేలక.

పుటశాస్రులు A. 6. 89. అనగా తార్కికులు Logicians.

పుటత్రాద్ధము * n. s. The funeral of a pot; a mode of divorce: wherein funeral rites are performed as though the rebellious wife were actually dead.

పుటస్పృటనము * n. s. పుటత్రాద్ధము.

కటా Alas!

కటాంజనము * n. s. Rails, railings, as of balconies.

కటారము or కతారము n. s. A sword.

కటారి n. s. A cross hilted dagger.

కటాశీనము * A seat, a couch. A. 1. 29.

కటాహము * n. s. A vase, or large vessel: a boiler. బ్రహ్మాండకటాహము the globe of the universe; meaning, the space, area.

కటాక్షము * n. s. A look: particularly a glance or side look; a favourable eye; (hence) grace, kindness. క్రూరకటాక్షము an angry glance. A leer or ogle. కటాక్షము * interj. You are very good! I thank you!

కటాక్షించుట * v. a. To glance at, view. To countenance or favour. To cast the eyes over (i. e. read.) కటాక్షించవలసినది be pleased to view this with a gracious eye.

కటి * n. s. The hip or haunch.

పుటించుట * or పుటియించుట * v. n. To occur, to happen, to come to pass, to be obtained, be laid, attributed or imputed (as blame.) అశ్వుడుపుటించక Not being then possible or attainable. పుటించుచేసుట v. a. To effect, accomplish, do, manage. పుటించుట * v. a. The same.

పుటించుట * v. a. See పుటించుట.

కటికము * The name for Cuttack in Orissa.

పుటిక * n. s. A Hindu hour of twenty-four English minutes.

కటిక adj. Mere, quite, entire, total, downright, cruel, unfeeling, horrid. కటికశని butchery.

కటికచీకటి utter darkness. నిన్నంతా నేనుకటిక శుక్రు All yesterday I was absolutely starving.

కటికవాడు or కటిక A butcher.

కటికి adj. Mere, utter. కఠినము. D. గట్టి. OG.

కటి క్షన or —క్ష—adv. Sharply, smartly. Without deduction: entirely, quite.

కటిచక్రము * n. s. The loins, the hips.

గతితము Thickness (of curls). Rasica. I. 53.

కటిరలుము * n. s. The hips. B. X. 226.

కటిద్వయము * A pair of hips. T. 2. 23.

పుటియించుట * v. a. See పుటించుట.

ఘట్టిలుట * v. n. To befall or happen to. See ఘటించుట.

కట్టిసూత్రము * n. s. The girdle. = మొలతాడు.

కట్టిశలము * The posteriors.

ఘటియంత్రము * n. s. Water works : the rope and bucket of a well or any machine for raising water.

కట్టిరము * అనగా కంఠరము | కట్టి, SC. The cavity of the loins. W.

కట్టుకరోహిణి * n. s. Black hellebore, a purging medicine. Ainslie, 2. 310.

కట్టుక్కునుట To crackle, (as a nut when broken.)

కట్టుమర్లు, కట్టుమోరలు The cheek bones. కట్టుమోరలు ప్రబుద్ధుగాగల having high cheek bones.

కట్టుపు * adj. Pungent in taste. Hard, solid R. 5. 167. కట్టుత్తి n. s. A coarse word, a rustic expression.

కట్టుపు, శవపానము. D.

కట్టాలము A sort of tree. R. 2. 13.

కట్ట interj. Alas ! See కటకటా. OG.

కట్ట n. s. A bank or shore ; a dam, or embankment. A bundle or pack. కట్టకట్టివెళ్లండి keep close along shore. నీరుకట్ట a certain water snake, thick, black and harmless. కొంతెపాడె కట్ట a reprobate, a foul mouthed rascal. కట్టలు గట్టి BD. 5. 132 అనగా గుంతులుగూడి In crowds.

ఘట్టము * n. s. A landing place or quay, an object, or point gained. A lump, a clod. శబ్దభానము, సుంకరమెట్టు. SC. వ్యాసఘట్టస్థోకాలు Vyasa ghattam, a puzzle or intricacy. There are twelve hundred and fifty verses in the Bharata proverbially difficult and the commentary on these is a separate work. దుఘటము impracticable, hard to get. In A. 4. 122 it is rendered ఘటించినవిశ్లేకరడు.

కట్టకడ adv. At the very end. From కడ n. s. the end.

కట్టద n. s. Order, rule, custom. Stipend. కావరి కట్టదలు or కట్టళ్లు routine or orders of guards. మర్పద. D.

కట్టదచేయుట v. n. To ordain, command, enact, to lay down a rule.

కట్టదము n. s. A building or edifice.

కట్టదవి A thick forest.

కట్టడి adj. Cruel, merciless, hard.

కట్టడితనము Hardness, cruelty.

ఘట్టన n. s. Ramming down : " calendering " conching, or polishing cloth by beating it. ఘట్టనగాడు or గట్టగాడు The cloth beater చాదారికఘట్టనపాలదు This road has not been sufficiently beaten or rammed. ఆశ్వఖరఘట్టనము the prancings of horses.

కట్టమరి, కట్టమర్లు, కట్టుమర్లు, కట్టుమోరలు The cheek bones. కట్టమర్లు ప్రబుద్ధుగాగల having high cheek bones.

కట్టలక Irritation, anger. See అలక.

ఘట్టలయము * Quick time in music. In the Andanta Tantram IX. 81. లయమర్థలయంచాపితథా ఘట్టలయంత్రమే||

కట్టవ n. s. Thicket, underwood ? A hedge.

కట్టా interj. Alas ! See కటకటా.

కట్టాణి adj. Fine, first class ; కట్టాణిముత్యము a matchless pearl see on ఆణి. కట్టాణిగుండ్లు n. s. A necklace of small gold beads.

కట్టాయితము Ready, in trim, equipped, శరవస్త్రస్తద్ధపైస.

కట్టావి, కట్టాపులు. Steam : moisture collected on the lid of a kettle. Stifling heat.

కట్టాపుట, కట్టమయి, అనగా వెడలిపోవుట. OG.

గట్టి n. s. An ingot or bar. M. 4. 2. 250.

గట్టి adj. Hard, firm, strong, substantial. Able, clever, expert. Tight. Loud. Brave, courageous, resolute, smart, fine. గట్టిచేర Close imprisonment. గట్టిహట్టు Full sunna, or the circle—Appa C. 2. 27. గట్టిమోళు గావుండేదారి A very heavy road.

కట్టించుట v. a. To get built, have him bound, &c.

గట్టించుట v. a. To load a gun, to beat into a hard mass, to rub out what is written (on a plank which is used in Hindu schools like a slate.)—v. n. or, గట్టిలుట To happen. BD. 4. 1286.

కట్టికాడు An yeoman, macebearer.

కట్టికాచుట v. a. To watch narrowly.

గట్టిగ or గా or ఘట్టిగా adv. Well, strongly. Properly, tight, fast. Eminently, especially, seriously, greatly. Loudly, aloud. గట్టిగారావలసి

నది you positively must come. కట్టి గాచదురు
read aloud. యిల్లుకట్టి గాచున్నది the house is in
good plight or condition.
కట్టిచేయుట v. a. To make firm. పాఠముకట్టిచే
యుట To get a lesson by heart. వాడుయిస్తాన
న్నుటనుకట్టిచేయి you should make him keep
his promise.
కట్టికి Cruel—See—ట్ట—కట్టికిలు Cruel wretches.
BD. 7. 915.
కట్టిదుడు A butcher. BD. VII. 915.
కట్టిరసము Cleverness, ability.
కట్టిసానము Bullion. (so called in the tariff.)
కట్టిపెట్టుట v. a. To lay up in store : or retain or
detain, lay aside, desist from, overlook, wave
or put out of view. To stop, restrain. See కట్టు
ట To ban, forbid, order positively.
కట్టియ్యట To happen. BD. IV. 1286.
కట్టివా, కట్టివాయి, భూ రక్షి. D.
కట్టివాచాన, అనగాజారక్షి. D.
కట్టివాచోశకులు, అనగాశుభముకట్టి. OG.
కట్టిచేయుట v. a. To tie up or sequester &c. See
కట్టుట v. a.
కట్టు, ఘట్టు A hill, a bank, or shore, a dam or
mound of earth. The shore. The dry land.
కట్టు n. s. A tie, bond, band. A bandage, a knot.
Rule, regulation, law. Tax or duty? Fascina-
tion. వాకట్టు striking dumb. Soil : as యిశుకక
ట్టు sandy soil. System, fashion, mode, or plot :
device. కట్టుగామాట్లాడుట To speak by rule :
or all in one story, or plot. Form, shape. Pro-
hibition, bar, charm, enchantment. A streak.
(నూనూగుమీసకట్టు the line of his budding
whiskers.) The hoop or band of a bucket : the
tire of a wheel. Band or ferrule. The water
in which any kind of pulse is boiled except rice,
(applied to which it is called కంబి) Thus ఉల
వకట్టు boilings of horse gram. Season, wea-
ther, part of the year, = ముతువు. So సీతకట్టు
the cold season. A forged coin. సీసకట్టురూపా
యి a leaden rupee. వెంకికట్టు a silvered coin.
జాతికట్టు The tie of kindred, the custom of the
caste. మంత్రకట్టు fascination, charming by
spells. నకికట్టు a waistband, or girdle. నీరుకట్టు
a stoppage of urine. వలకట్టు a wier in a river,
posts to fasten a net to. యాయింట్రిలో ముందరిక
ట్టుపెద్దది వెనకటికట్టుచిన్నది The front of this
house is larger than the back rooms. కట్టుచే

నుట To restrain, prohibit, debar.
కట్టు adj. Much, vast. కట్టుగ్రామ great severity.
కట్టుకొండు n. s. That part of a female's garment,
which she ties round her waist.
కట్టుకొనుట v. a. To build, bind : to wear or put
on. ధోవతికట్టుకొన్నాడు he put on clothes. See
కట్టుట To incur (blame or sin). యింతపాపముక
ట్టుకోవలసినదా Shall we incur so great a sin?
శ్రద్ధాముకట్టుకొనుట To acquire holiness or
merit. To embrace. To marry. దాన్నికట్టుకొన్నా
డు he married her. To conquer. To appropri-
ate, take possession of. వారిదేశమునంతాతాను
కట్టుకొన్నాడు he conquered all their territories.
చేతులుకట్టుకొనుట To fold the hands respect-
fully. అప్పులుకట్టుకొన్నాడు he took the debt
upon him : he got into debt. సొరుకట్టుట to
refrain from eating trash.
కట్టుకొమ్మ n. s. An embankment in a dyke.
కట్టుకోక n. s. Vestment, daily gown. నన్నుకట్టు
కోకతోతెచ్చినారు They brought me just as I
was.
కట్టుగడచేయుట To lay up in store. కట్టుగడశరు
కులు Goods in store. కట్టుగడగుడ్డ Cloth that is
injured by time while unsold.
కట్టుకుంజ n. s. A post to tie cattle to.
కట్టుకుర్రము A horse in the stable.
కట్టుట v. a. To tie, bind. To wear, as clothes.
To connect, affix, attach. To build, erect.
To fascinate, charm, bewitch. To fabricate,
compose, or put a story together. కట్టుకథ a
mere fiction or fable. To stop : తూముకట్టుట
to stop the channel. or to build a channel.
To fly in an inauspicious manner. వాయశము
కట్టినది an omen given by a crow forbad me.
(See on తీర్చుట.) To impute a sin or offence.
రంకుకట్టిరి they charged him with adultery.
నడుముకట్టుట to gird the loins or be prepared.
కనుకట్టువిద్య juggle, legerdemain. బలకట్టుట
To get strength. తోటకునీళ్లుకట్టుట To water
a garden. గాయముకట్టుట to dress a wound.
బంకికట్టుట to put a carriage to ; or harness it.
కత్తికట్టుట to put on his sword or arm himself.
రాకలుకట్టుట to pay money. మగ్గములకుకు
న్నుకట్టినారు They fixed a tax on looms. నిలవ

కట్టుట to strike a balance. కరకట్టుట to set a price. కుద్యముకట్టుట to compose a verse. కట్టుకత్తు A written agreement. వాడకుచాడుకట్టుట to set sail. వాకట్టుట strike dumb by spells &c. యామాటకట్టిపెడినారు They fabricated this fable or scandal. దోవకట్టుట To stop up the road. దోవకట్టిదొచినారు they laid an ambuscade and plundered wayfarers. కట్టుగొర్రె a sheep bound for slaughter. కడుపుకట్టుట to restrain the appetite. కట్టని (neg. p!) Unbuilt or unbound. కట్టనికొండ A fortress not built with hands. Thus కట్టనిగూడు P. 1. 545. a natural nest : not constructed. కట్టుమామిడిచెట్టు, కట్టుమామిడిశుండు a grafted tree. A grafted mango. ఆచిడ్డనాకండ్లకట్టుకున్నది That child is ever before my eyes (in memory.) For other meanings, see the various words which form phrases with the addition of this verb.

కట్టుట v. n. To cease or stop, to come on as a change of weather, to gather as a boil, or secretion, or lump ; to be with young, (a word regarding animals.) భేదికట్టినది the flux ceased. మబ్బుకట్టినది it is cloudy. నెత్తురువెల్లువకట్టినది there was a gush of blood. వారికిదెప్పినగతి నెత్తురుకట్టినది he received a contusion from a blow. గడ్డలుకట్టిన congealed, became hard. యిట్లాచే ప్రేపాశముకట్టదా If you do so, will it not be a sin ? will not sin attach to you ? అతనికియెడ కట్టలేదు he had no opportunity : no opening occurred. తూటుకట్టినది there is a hole formed.

కట్టుబట్ట n. s. A daily garment. కట్టుబట్టతోపెడిచినారు They left him with the skirt on his back. కట్టుబట్టతోపారివచ్చినాడు he escaped with nothing but the clothes on his back.

కట్టుబడి n. s. A settlement : as of permanent revenue. Or కట్టుబడిపంక్త్రోకు A heriot. A *vil-lein* or serf, a settler ; a feudal retainer, a militiaman : who is supported by land settled upon him. కట్టుబడిపాలము land assigned to a serf in fee.

కట్టుబడిమాన్యము A heriot. See కట్టుబడి.

కట్టుబడుట v. n. To be bound &c. న్యాయమునకు కట్టుబడి being tied down to justice.

కట్టుబాటు n. s. System, regulation, code, a bye-law.

కట్టుబాటుచేయుట v. a. To make a bye-law &c. To ordain.

కట్టుబాతు A wizard or necromancer.

కట్టువట్టు or కట్టుమొదలు A stall in a stable.

కట్టుమాను n. s. A float of timber, a raft.

గట్టురాశిట్టి, అనగాపార్వతీదేవి, సైనాకుడున్ను. D.

గట్టులచేడు, అనగాహిమాలయము. D.

గట్టువకాడు, or గట్టువకాసు, అనగాశూరుడు. M. 6. 1. 317. and M. 6. 2. 387. In Parij. 1. 100.

గట్టువనెత్తలు, అనగాకశులకృత్రిమంబులు.

గట్టువరసము, అనగాగొంటురసము.

కట్టువర్గము A wardrobe or set of clothes. From కట్టుట To wear.

గట్టువాయి A jade, a scold. See—ట్టి.

గట్టువాయిరసము See —ట్టి.

గట్టువిల్లుడు, అనగాశివుడు. D.

కట్టె n. s. A stick or staff, a piece of wood, fire-wood. నీరుకట్టె a harmless water snake. అడ్డకట్టె a fife. నిడుపుకట్టె a flute. వరాహకట్టె a brush made of hog's bristles. In composition కట్టె or rather గొడ్డు signifies a *wretch*.

కట్టె adj. Hard, harsh. కట్టెబుద్ధి a dry or hard disposition. కట్టెండ fierce sunshine. వాడిదికట్టెవుల్లు he is lean but sinewy.

కట్టెరీమ n. s. A large black ant.

కట్టెదురు Exactly in front, just in front.

కట్టెశుండు Tamarind, with the గంజ or stone left in it.

కట్టెపాళర The self planting leaf, indented at the edges and having a seed in each notch (in Hind : *pān-mūl*.)

కట్టెర A. 2. 18. అనగామిక్తిలియెరసయిన.

కట్టెవిరిచినట్టుగా Severely, rigidly. కట్టెవిరుపుకూటలు severe language.

కట్టుము * n. s. A building or edifice : presents to a ruler : or given by relations to each other at a marriage &c. Fees, dues, gifts. కట్టుముచదివించుట To proclaim the amount of contributions.

కట్టము A title or name of honour. కట్టపువాడు herald or cryer. కట్టముచెప్పుట to proclaim a title.

కట్టాయి plu. కట్టాలు Loc. కట్టాలి A flagged floor, laid or paved with stone. A. 2. 54. A stall, stable.

కట్ట affix. At ; denoting either place or season,

as లేల్లవారగట్ల in the morning. యెదురుగట్ల in front.

కట్లంక, అనగావరుశుద్ధలపైనివుంచేవంటిగుడ్డ. OG. కట్లగుదియ n. s. A club with bands or rings round it. An iron shod cudgel.

కట్టిగ A plant called Cissampelos Hexandria (or దేశరీతిగ or దాసరి ?)

కట్టదండ n. s. A necklace of alternate rows of black and gold beads.

కట్టపురుగు or కట్టపాము n. s. An asp or venomous snake barred with black (Russell on serpents plate xxxv.) called Cobra Manilla.

కట్టబల్ల A stool with cross legs like a camp stool.

కట్టగుంచి n. s. A travelling bag or pouch so called because it is streaked with red and blue.

గట్టసూదు, అనగాఇంద్రుడు. D.

కట్లీ n. s. A dooly or litter.

కట్లు The plural of కట్ట and of కట్టు.

కట్లు, or, కట్లై n. s. plu. కట్లైలు Weights, particularly those used by goldsmiths.

ఘట్ట * n. s. A bedstead, cot or couch.

కఠారి A cross hafted dagger.

కఠినము * n. s. Hardship, difficulty.

కఠినము * adj. Hard, severe, solid, difficult, cruel, inflexible. వాడబ్రతకడముకఠినము it is hard for him to survive : he scarcely can survive.

కఠోరము * adj. Hard, solid, severe, rigid, frightful, horrible, complete, full.

కడ n. s. Place, quarter, or direction. End, extremity, side, corner. ఇరుగడ on both sides. కట్టకడ At the very end. వెలిగడ dry ground. పురగడ a neighbouring field. తలగడ a pillow : being the place of the head. చెట్టుకడ at the tree. కాదిగడ నిలువకుము do not stand at the foot of my bed. ఆతనికడకువచ్చిరి They come to him in a crowd. కడగోడి assembling.

కడ adj. Last. కడసారి the last time.

కడ (affix.) By, near, at. In the hands or possession of. అది నాకడవున్నది I have it by me. వాని పాదాలకడపడ్డారు They fell down at his feet. మావాండ్లకడ ఆమర్యాదకద్దు It is the custom with us, or among us. జాముపొద్దుకడ at sunset. వెండలకడ early. లేకుకడ in the morning.

కడ Added to the roots of some verbs forms

nouns or adjectives ; thus from వచ్చుట to come the inf. being రా ; రాకడ means arrival. coming, so పో గొ, పోకడ going course—So also యెదురుగడ a receipt or acquittance. So తేరుగడ &c. Settlement. So లేగడ worn away. From మనుట to live. మనుగడ his life time. M. XII. 2. 335.

గడ n. s. A stick, staff, stalk, cane, pole, bolt, mast or bar. (For గడ్డ) A lump or clod. A fortress or small tower. జొన్నగడ the stalk of jonna. చెరుకుగడ the sugarcane. దొమ్మరీలుగడ కట్టి ఆడినారు they set up a pole and performed tumbler's tricks. బోలుగడ a hollow female bamboo. గట్టిగడ a male bamboo. చివ్వగడ a lance or javelin.

కడంక, కడక, కఠంక, కఠక n. s. Bravery, daring. = యత్నము, స్థైర్యము. OG. ఉద్రేకము. D. పూరి క. Boldly, courageously, violently, nobly.

కడంగరము * Straw, chaff. = పొల్లు.

కడంగుట, * కడగుట, కఠంగుట, కఠగుట. v. n. To venture, dare. To strive or begin. See కఠగుట.

కడక n. s. Bravery. See కడంక.

కడకంటచూచుట To glance, view sidelong. See కడకన్ను Askance.

కడకట్టు, కడకట్టు n. s. Scheme, project ?

కడకట్టుట v. n. To scheme, project, fancy.

కడకన్ను n. s. The corner of the eye.

కడకానుట v. n. To succeed, to reach the end. కడముట్టుట.

కడకాళ్లు The feet, as being the end of the legs.

కడకు affix. To. ఆతనికడకుపో go to him. కోమలికడకేను go to her.

కడకు At last.

కడకుపోవుట To be menstuous.

కడగ or కడగా Aside, away.

కడగండ్లు n. s. Plagues, calamities, evils, dangers, afflictions, miseries, scrapes, troubles. నానాకడగండ్లుపడ్డారు They were exhausted or knocked up. నానాకడగండ్లుపెట్టి నారు they handled him roughly.

కడగట్టురేఖలు Outlines in drawing, boundaries.

గడగడ adv. Violently (Trembling or shudder-

- ing). గడగడవణికె she trembled like an aspen leaf.
- కడగనుట To arrive, reach the end. కడముట్టుట.
- కడగపాత్రము A corruption of ఖద్గపాత్రము a name of tortoiseshell or rhinoceros horn made into bracelets.
- కడగా adv. Aside, away, apart, further. కడగా నుండుట to stand aside, to be menstruous.
- కడగాంచుట v. a. To excel, surpass.
- కడగా Resolutely, determinately. BD. VII. 1078.
- నిద్రపై, ఉద్రేకించి.
- కడగుట See కడంగుట.
- కడనొట్టు n. s. The youngest, of a family, the last child. కడనొట్టుబిడ్డ The last child born; the youngest of a house.
- కడచన్నునీతి n. s. Pure gold.
- గడచుట v. a. To pass (time,) to put off, or defer; to finish.
- గడచుట v. n. To elapse, pass, exceed, metaphorically to die. మాతంత్రిగడిచినతర్వాత after my father's decease. Impersonally thus used వాండ్లకుగడవకుండావున్నది They have nothing to live on. నాకు అన్నానికిగడవదు I have nothing to live on. యిది లేకుండ నాకుగడవదు I cannot get on without this.
- గడచేసి At last, after all. = తుదకు.
- కడతురు They will cross. See కడచుట.
- కడతేర adv. Finely, completely. (the inf. of కడతేరుట.) నన్నుకడతేరినవ్వడు he prevents my success.
- కడతేరుట v. n. To be recovered from disease: or relieved from distress: to be concluded, or finished.
- కడతేర్చుట v. a. To relieve or save.
- గడన n. s. Acquirement. Earning, acquisition.
- గడనశుడలి n. s. A prostitute.
- గడన n. s. Esteem, regard. అతనియెవరినిగడనచెయ్యడు he cares for nobody. అతనిగడనయేమాత్రముంటుంది how much were his gains?
- కడశ or గ A threshold. A gateway. (metaph. a house).
- కడశచెట్టు See నీశువృక్షము Or else, the నీలాశోకము.
- కడశుట At the end.
- కడశుట adv. At length, at last.
- కడశుర and గాదిదెగడశుర The names of two plants.
- కడశుల n. s. The end. See కడశులి.
- కడశులము adj. Last, final. కడశుటిదెస. కడశులందు At the end.
- కడశులి adj. Last, final, ulterior.
- కడశుల్ల or కడశుటను At the very end, at last, last of all. A. 4. 131.
- గడశుకొనుట v. a. To manage, transact, effect.
- కడపోవుట v. n. To slip out, as a knot.
- గడబడ Trouble, difficulty, puzzle. Confusion, plague.
- గడబడించుట To make a noise, an uproar.
- కడమ n. s. The rest, remainder.
- కడమ (K.) Want, defect, deficiency. (కొరత)వక వరహాకడమయ్యె There is one pagoda wanting.
- కడముంత n. s. A small pot or ముంత.
- కడముట్ట Completely.
- కడముట్టించుట v. a. To finish.
- కడముట్టుట To be finished, reach the end.
- కడయిల్లు The next world, heaven. BD. 4.
- కడలి, కడలు The sea. పాల్కడలి the sea of milk.
- గడలుకొనుట v. n. To gleam, to flash, flicker, as light. చెక్కులకర్ణకుండలకాంతిగడలుకొనగ The brilliancy of her earrings flashed over her polished cheeks. B. VIII. 450. వ్యాపించుట To spread or be extended.
- కడలేని Endless.
- గడవ, చెడిపోవ్వేటట్లుగా వరమున సోరుగడవనా దెదపు, కొత్తచేత సోటికిచేటుగా మాట్లాడుతున్నావు?
- కడవ n. s. A water pot or earthen vase.
- కడవర adv. Next then, afterwards. కడవరితమ్ముడు his younger brother, the one next after him.
- కడవలి adj. i. e. కడశుటి last, final. కడవలిత్రశంఖ్య the number of the last page.
- కడవశ or కడవశము (K.) A dried skin, or mat used by ascetics as a bed. కృష్ణాజినము.
- గడపు n. s. A period, or fixed time. Time, period, duration. గడపునాటికి when the time (of payment &c.) comes. Period, lapse of time, the sight (3 days &c.) at which a bill is drawn.
- కడవెల్లా Completely, throughout, every where.
- కడవెట్లుట v. n. To be finished, closed, ended.
- కడపుత్తు or కడవత్తు The beam that lies along the top of the wall and sustains the roof.

కడశీలలు or కడచీలలు The lynch pins.
 కడసరికి i. e. తుదకు.
 కడసారపువాడు i. e. కడపటివాడు.
 కడసారి Ultimately, the last time. కడసారిముడు
 శుభిరపియెండ. Parijat. 4. 48. the gentle even-
 ing sunshine.
 కడకు On; to the end, through and through: all
 along.
 కడఱి or కడఱి adj. Pure, fine, as gold. Bright
 glittering.
 కడఱట adv. Ultimately, at last. కడఱటి adj.
 Ultimate, last, final.
 కడఱుచెట్టు The tree called Nauclea Cadamba.
 బొట్టకడఱు the name of a certain species.
 కడఱము i. e. బింకవర్ణమైన Dark colour, taw-
 ny.
 కడి n. s. plu. కళ్లు A mouthful, a morsel. పేడకడి
 A cowturd. చల్లకడి whitepot, or syllabub. కడి
 మాడనేయున్నము food costing a pagoda a
 mouthful. In A. 2. 19. it is rendered.
 గడియ or ఘడియ n. s. A "ghurry" or Hindu hour
 (of twenty four English minutes: forming the
 sixtieth part of a day.) It is also applied to an
 English hour of 60 minutes. గడియకువకమాట
 చెప్పె he changed his opinion hourly. గడియ
 యేడైయుండగా Each hour seemed a year.
 గడి plu. గళ్లు or గడ్లు n. s. Limit, boundary. రణగ
 ఱ్లు battle fields. గడికొల్లలు plundering on the
 borders. The feathers of an arrow. In this sense
 it ought to be spelt గరి q. v. గళ్లు వేయుట to
 tether.
 గడి n. s. Strength, stronghold, fortalice or petty
 fort: commonly called a Ghurry by mispro-
 nunciation.
 గడి adj. Big, stout. గడిగుండు a big stone. గడితా
 డు n. s. A stout rope. A leather, couple for
 two cattle. గడిదొంగ A stout thief. గడికరణ
 ము The principal clerk.
 గడించుట or గడించుట v. a. To acquire, amass,
 earn. గడించుకొనుట to live by prostitution.
 గడించి See కడిది.
 గడిభండలు or గడిభండంబులు Bits, fragments. గ
 డిభండంబులు గా picemeal.
 గడించుట v. a. To wash, clean, cause to wash.
 గడినొడకము A sort of cloth. BD. 3. 107.
 గడితము or కణితము (K) A folding account book:
 it is formed of cloth covered with black paste
 and polished like a slate. On these leaves ac-
 counts are written with బలకము or soap stone,
 like chalk.

గడితపు adj. Plaited, folded. జమిలి, చెట్టు.
 గడితము n. s. A plaited or folded garment.
 కడిలి n. s. An elk. See కణిజ and డబ్బి.
 కడితెము or కణితము. See కడితము.
 కడిది adj. Extreme, great.
 గడిపించుట v. a. To pass. (Causal of గడచుట.)
 కాలమయిట్లాగడిపించి Passing his time thus.
 గడిదిది See గడబడ.
 గడిమి n. s. Bravery, gallantry. శూరాక్రమము. adj.
 Vast, great, brave. కడిమి adv. Greatly, much,
 మిక్కిలి.
 కడిమిచెట్టు See కడంబము.
 గడియ A ghurry, or hour. అరవైగడియలు the 24
 hours. This is best translated "gurree" to
 distinguish it from the English hour: for it is
 only one third of an English hour.
 గడియ n. s. A bolt. గడియవేయుట To shoot or
 fasten a bolt. గడియకన్నము a hole bored by a
 thief, through which he puts his hand to
 draw back the bolt.
 కడియము n. s. A bracelet or ancler.
 గడియవేయుట To bolt or fasten.
 గడియారము A clock, a watch, originally a cup
 for measuring the hours by sinking in water.
 గడియించుట To earn, get.
 కడివెడు A pot full.
 కడిపూరి Continual. P. 4. 255.
 కడిశలము A sort of fish.
 కడినెచెట్టు A tree called Cluytia Collina, Rox.
 Vol. 3. 732.
 గడి or గడిస్తలము A hiding place. A small fort,
 called "a ghurry."
 కడు adv. Much, greatly.
 గడు for కడు Great, much. గడుజ్వరము a strong
 fever. గడు గాయ a stout jade.
 కడుకొని or గడుగొని Vastly, exceedingly, often.
 మిక్కిలి.
 కడుక్కునుట v. a. Error for కడుగుకొనుట to wash,
 or cleanse.
 కడుగు n. s. Washing; the water in which rice
 &c. has been washed.
 కడుగుట v. a. To wash, lave, cleanse. అతనిలజ్జ
 కడిగారు They exposed his infamy.
 గడుచుట v. n. To pass as time. v. a. To pass
 over, to transgress, to exceed or surpass, to

expire, or elapse. యిదిలేకుండ నాకుగడవదు I cannot get on without this. నీవుతండ నానాపాఠముగడిచె your being there has saved my life. గడిచిబ్రతికినవాండ్లు the survivors. యిక్కడగడవ నందున దేశాంతరమునకు వెళ్లి నాము. As I could not get on here I went elsewhere.

కడుదుల్లు, or, కణుదుల్లు Wild bees. A. 6. 21.

కడుపాతరము or కడుపాతురము or—పాత్ర Vora-ciousness.

కడుపు n. s. The belly or stomach. The centre part (as in English The *bosom*.) The inside, interior, hidden part. The womb. Pregnancy, the foetus—(Note. In English the following phrases *do not admit* the word *belly*). పానికడుపుకాలింది she has lost her child. వానికడుపుకాలువున్నది he is ready to die with hungry; or వానికికడుపువుచ్చింది he was envious; or వానికికడుపుమండింది his bowels yearned, his heart was touched, he pined. కడుపుకట్టుట To stint himself: restrain his appetite. కడుపుమంట heart burning, malice, envy, fury, yearning, pain of mind. వానికడుపులోనిమాట The thoughts of his *heart*. నన్నుకడుపులోపెట్టుకొనిపెంచెను he reared me tenderly, he brought me up in the bosom of his family. కడుపుతోవుండుట to be pregnant or with child. కడుపుదిండి She had a miscarriage. కడుపుదించుట To effect miscarriage, to cause an abortion. వానికడుపు వెల్లింది, or, పోయింది he had a looseness or purging on him. వానికడుపుకట్టినది he is constipated: or, the purging ceased. నావ్యసనమును నాకడుపులోకిదించుకొన్నాను I swallowed my grief. వానికడుపులోవున్నాము or వానిగర్భవాసములోవున్నాము we dwell under his shadow. శురగడుపు an empty or fasting stomach. పొత్తికడుపు n. s. The abdomen. కడుపుకాక an old grudge. Or it implies శత్రుత్వము *offspring*: thus; కడుపుచల్లగావుండుట To be happy or blessed. నీకడుపుచల్లగావుండునాక May you be ever happy. వానితల్లికడుపుచలవచేరయ్యావేళకుబ్రతికినాడు. It is by his mother's good luck that he survived.

గడపుట v. a. To pass (time). To put of or defer, to finish. To cause to pass over. To for-

ward, push on, drive on, urge on. To get over, get through (trouble).

కడుపునెప్పి Belly ache; stomach ache.

కడుపెడు A belly full.

కడుముంత A small bowl.

గడులు * n. s. A hump on the back. కంఠి, గడులుడు A hump backed man.

గడవ Infinitive of గడుచుట.

కడువడిని Very rapidly.

కడువశీటు n. s. శుడుము. D.

గడుపు See గడపు.

గడుశరీ n. s. A stubborn man.

గడుశరీరసము n. s. Stubbornness.

గడుసు adj. Hard, difficult. Cruel, reckless, unfeeling, inflexible. Pertinacious, stubborn, stout, firm, untractable, forward, bluff, steadfast, obstinate, freespoken, bold, sharp. గడుసుబిక్కలు Stout calves of legs. గడుసువాన a sharp shower of rain.—పాత, కుత్సితమైన.

గడుసు n. s. Shrewdness. See the adjective.

గడె An hour, a bolt.

గడెకన్నము A hole through which the hand is put, to open a bolt.

గడెకాళ్ల Spindle shanked.

గడెమాసు The wooden batch of a door.

గడెరము n. s. A watch, a clock.

గడెలు, అనగాకడియములు Bracelets.

భద్రము * A sword or cimeter: the rhinoceros horn.

భద్రపాత్రము * n. s. A bracelet made of horn and gold.

భద్రపంఛము * n. s. An arrangement of words in verse, forming the shape of a sword.

భద్రవృక్షము * The rhinoceros.

భద్రవాహము * Violence: force of arms: combat: a duel.

గడ్డ n. s. A lump, mass or clod, any bulbous root: an island; a continent or part of the earth. Bank, brink, edge, a boil or ulcer, a bubo. తెల్లగడ్డ, or వెల్లుగడ్డ Garlick i. e. white root. యెర్రగడ్డ an onion i. e. red root. పులిగడ్డ Tiger-point: name of a place in the river Godavari.

గడ్డతీరవ n. s. Levelling; making a level; levelled land (from గడ్డ a hillock తీర to be levelled.)

గడ్డలును n. s. A pickaxe, an instrument for breaking clods.
గడ్డపాచ An iron crow.
గడ్డపీలిక Caulking-stuff-tow &c.
గడ్డము n. s. The chin : also the beard. **గడ్డము చుట్టిబలిమాలుట** To beseech.
గడ్డాయము Compulsion, force : Exaction : forcing people to pay the price set upon articles. **వడ్డగడ్డాయము, ఉత్పకడ్డాయము** an order to receive grain or salt at a high price. This is one of the numerous cruelties abolished by the British Government.
గడ్డి n. s. An ingot, bar of metal. A piece of metal &c. **రాయిగడ్డి** a file. **నల్లగడ్డిచీరలు** cloths with black edges.
గడ్డి n. s. Grass, straw. **గడ్డిమొలతాడు** A small cord made of the moungee or sacred grass worn around the waist by a young bramin in the ceremony of investing him with the brahminical thread.
గడ్డిగము, అనగాచాలువెంటనేగంజలుకుడదమునకు సాధనము, కొద్రునకూర్చియుండేగొట్టపురితిస్థి. The tube of a drill plough, through which the seed drops.
గడ్డితలకాయ A hair-brained fellow, a soft headed fool.
గడ్డితినిపించుట To dupe. **గడ్డితిన్న** duped, (lit : to make him eat grass). **నన్నుగడ్డితినిపించినారు** they fooled me.
గడ్డితినుట To eat grass, to be cheated. **యాలాగు నగడ్డితిన్నాను** Thus was I fooled. **గడ్డితిన్నవాడై** overreached, cheated.
గడ్డిశరక n. s. A blade of straw.
గడ్డిపాము A species of snake.
గడ్డిపిట్ట An elegant bird variegated with black and white : there are three sorts, named **యెర్రగడ్డిపిట్ట, చిత్తరిగడ్డిపిట్ట** and **భూతగడ్డిపిట్ట**.
గడ్డిబొడ్డున A ring of grass rope, to set a pot on. **చుట్టుకుదురు.**
గడ్డు Violence, outrage. Difficulty. **గడ్డురుకుట** To rebel, to be stiff necked. (**బలాత్కారము, శ్రయశము, దులభము** D.)
గడ్డు adj. Hard, rare, scarce. **గడ్డుమాట** a bold word. **గడ్డువాడు** a dangerous character.
గడ్డెనబొడ్డి A certain boyish game. H. 3. 186.
గడ్డెము See **కడ్డాయము**.
ఘడి * An hour. See **గడియ**.

గడ్డారము A watch or clock.
కణము * n. s. A particle or atom. **ఘర్మకణము** a particle or drop of sweat. **అగ్నికణము** a spark of fire. **కనులందానందబాష్పకణములు** కణ While tears of joy filled his eyes. Ila. 1. 65.
గణము * A flock, multitude, or assemblage, a tribe, class or troop. A prosodial foot, such as **భగణము** a dactyl. **గణములు** కట్టుట to scan. **గణములుపోయింది** or **తప్పింది** the metres are imperfect. (**వర్గము** or **శిషూహము**) a troop of inferior deities, considered as Siva's attendants, and under the special superintendence of **Ganēsa** : whence his name **గణేశుడు** or **గణాధిపతుడు**. This deity is the god of wisdom and remover of obstacles, as such, he is invoked at the commencement of all undertakings : he is represented as a fat man with large belly, and an elephant's head, with one tusk broken.
కణంక n. s. Daring, boldness. See **కడంక**.
కణంజము A store of grain : a barn.
కణక n. s. Boldness. See **కడంక**.
కణక Boldly. (the abl of **కణక**.)
గణకుడు * An astrologer.
గణగణ * n. s. Aloud, again and again, over and over.
కణగుట v. n. To begin, dare, venture. (See **కడంగుట** To display.
గణజము n. s. A storehouse for grain, a barn.
కణజు A portico with (**వెంకులు**) a tiled roof. **కందిరీగ** A wasp. G. 6. 102.
కణత n. s. The temple of the head : the part that moves as the jaw moves.
కణదము A granary. See **కణజము**.
గణన * n. s. Counting, numbering.
గణపతి * A name of the god **Ganesa**.
గణాధిపతుడు * **Ganesa**, as foreman of the deities.
గణార్చన * Worship of the demigods attending on **Siva**.
కణి n. s. A cart. (**గాడి**, D.)
ఖణి n. s. Celebrity, sound.
గణి * n. s. A cunning man, an astrologer among the lowest castes. C. **హిసబొతుకుతిథివారాలు** చెప్పేవాడు. D.
గణించుట * v. n. To live by prostitution.
గణించుట * v. a. To calculate, or reckon, to acquire, or gain. To make (money) : to earn.

కణిక n. s. A bit, piece or stick. A fiddle stick.

లక్ష్మణిక a stick of sealing wax. నల్లరకణిక a stick of the *nallēru* plant.

కణిక * A harlot, because prostituted for gain.

కణికరాయి A hard species of black and white marble.

కణికుడు * An accountant, a mathematician, calculator.

కణజము A storehouse for grain, a barn.

కణిరము * Arithmetic, calculation. పావులూరికణిరము A book on mensuration written at the town of Pāwulūr. So we say The *Eton* grammar.

కణిరము See కత్తిరము.

కణితి n. s. The animal which is usually called an elk. Also (for కంఠి.) a lump, a bump, or a wen.

కణిది See కత్తిది.

ఖణిమార * Aloud, audibly.

ఖణియించుట * See కణించుట *

ఖణిత్ * Shrilly. A sound imitative of ringing or of gleaming. ఘణిత్తిరి * Bang! smash! (*anuka.*)

కణిశము An ear of corn: proper weight.

కణిశము adj. Inferior, worst (error for కనిశము.) ఉత్తమ, మధ్యమ, కణిశము Best, middling, and worst. From కనిష్ఠము, అధమము.

కణజు "A certain weight whereby coral is sold" A retti or రక్తికా? ABA. 2. 527.

కణజు * The deer called Sāmba in Hindustani. Cervus Hippelaphus. Elk is the term used by sportsmen but it is wrong The true Elk has palmated horns. There is no Elk in Southern Asia. (Compare కాంజు, a partridge.)

కణడు * A phrase for a Saivite or Jangam.

కణితించుట * To reckon, count. To esteem, conceive.

కణదురులు Wild bees. కందిరి నలు.

కణశ్రు A joint (of the fingers or toes, or in a sugar cane &c.) కణశ్రుశోతు గాయము a wound an inch deep.

కణము Frillery. Ornaments, trappings, horns &c. worn by maskers.

కణ్యము * n. s. Esteem, respect. adj. Respected, regarded, estimable.

కణ్యుడు * n. s. The name of an ancient Telugu Grammarian: his works are lost.

కథ * n. s. A tale or story.

కథము * Cause, manner, reason, or token, keep-sake. యేమికథంబున for what cause. అట్టికథంబున for that reason. ఆత్మకథంబున in his heart. వే కనెరా, కథమిచ్చి he gave her a token that he would come.

కథము * In past times.

కథము * Lost, gone, past, over, late. కథిసము past time. కథఫలము loss of advantage. కథజీ వితులయి who had lost their lives. కథకులము a family which is extinct. కథతోయనీతుబంధము Banks for a stream that has run dry—is a proverb for pains taken too late (shutting the stable door after the horse is stolen.) కథవివేకుడు he who has lost his wits. కథాహంకారులై Them, *stript* of their pride.

కథకము * The plant called చిల్లగంజ.

కథకారి * A story-teller.

కథకుట, కథకుట See కతుకుట v. n. To lap (as a dog does.)

కథన affix. By, through, on account of, for. వేకర్లకథన by means of spies.

కథజడశ్రుతకథ్యము * A poetical conceit, *Caped* lines, wherein the last word of each line is repeated at the beginning of the next.

ఖతమాలము * n. s. Smoke, a cloud.

ఖతలము * The sky. M. XII. 1. 32.

గతి * n. s. Going, gait, pace, march, passage. Means, resource, fund, contrivance, expedient, remedy. Refuge, resort, help, aid. Event, effect, result. Fate, lot, destiny, state, hap, condition, situation. Adventure. (In the Lila, the different cantos are called గతులు.) Salvation, rescue. Ability, power. Alternative, get off. నాగతియేమి What is to become of me? యిందుకు వేరేగతివున్నది For this there is another rule. దైవగతి divine providence. వివరగతిగా with all particulars, in detail. యథాగతిగా accordingly. గతిలేని Helpless, destitute, abject. చెల్లించేటందుకు గతిలేదు he is unable to pay it, without means of payment. చెల్లించేగతిలేని unable to pay. నాదియేమిగతి What am I to do? what is to become of me? గతిపోవుట To die, depart. శుక్రకుడులేనివారికిగతిలేదు The childless have no hope (or prospect) of heaven. శక్తుగతి strongly. చిట్టముగా.

× తిఁ affix. * Like. వేమన × తిఁ Like Vema.

× తించుట * v. n. To pass away, elapse, die.

× తికల్పించుట * To devise an expedient.

× తికుడు * He who has a resource. అసన్య × తికుడై having no other resource.

క తిషయ * adj. Some, a few = కొన్ని.

ఖ తిలకము * n. s. The sun. (తిలకము ornament of ఖం the sky.)

× తుకు n. s. Lapping, eating. × తుకులకు పోత్రేట్రు తుకులు పోయినది He took the bait and lost his life.

× తుకుట v. a. To lap, as a dog. A low word, for To eat.

× తుడు * Who is gone or entered. ఆనందాద్ధి × తుండనై I, plunged in a sea of bliss.

× త్రం or × త్రము n. s. Manure. × త్రము వేయుట To manure.

× త్రర n. s. Disorder, disturbance. × త్రరస్థుఁడు Disordered health.

× త్రరశుద్ధ Disordered.

క త్రరము Armour. జీరా. OG.

× త్రరి A crowd, an assembly, a throng.

× త్రరించుట To be disordered, troubled : to shake, shudder.

క త్రశము n. s. Armour, mail.

క త్రలాని n. s. A horse brought from *Khatlān*.

క త్రవము An outlet or small drain.

క త్రి n. s. A knife. A sword. A razor. తీగినక త్రితరుది త్రియై నలిచింది As naked as a drawn sword. As naked as your hand. When a prince contracted marriage in a distant country, he sent his sword as a representative; and to this the bride was married. See instances in the *Sāranga Dhara Charitra*, in the *Dharmāngada Charitra* &c.

క త్రి n. s. A measure of land; which differs in various districts. It is considered to be as much as a man can reap in one day. In the Government accounts a "cutty" is rated at 40 acres and 14 గంటలు q. v. This phrase, a "sword of land" perhaps implied that this quantity of land was rated to a family who furnished the baron one fighting man.

క త్రికశ్శ్చంద్ర An officer, a 'gentleman who wears a sword.'

క త్రికాళు n. s. A carpenter's tool for squaring. It resembles in appearance a little mallet.

క త్రికంటము A steel pen, the back end of which is formed into a knife.

క త్రిఫిట్ట The Indian Cuckoo. Jerdon, Catal. No. 222, and 224.

క త్రిట n. s. A large knife standing slantwise in a block of wood. Upon this vegetables are sliced.

క త్రిబల్లము A "sword spear," or partizan: a scythe blade mounted as a spear.

క త్రిమందు A sort of paste which with sword sheaths are lined. Also a drug used as a cataplasm for boils.

క త్రిరించుట v. a. To cut or crop.

క త్రివాటు వేయుట To scarify or lance with a knife.

క త్రలకశ్లము Some kind of bridle.

క త్తున A wooden spade with a triangular blade. A dam across a stream. (A field under a tank?)

క త్రె Maid, girl. తనికత్రె a serving wench. చెలికత్రె a play-mate, among girls.

క త్రెతనము Girlhood.

క త్రెము An item in an account. A bet or challenge. An undertaking.

క త్రెర n. s. Scissars.

× త్రెర See—త్ర—

క త్రెరకాలు The upright cross pieces of wood in a dooly or litter, that connect the bottom with the pole above.

క త్రెరకోల n. s. Scissars.

క త్రెరగడ్డము n. s. A cropt beard.

క త్రెరపొంగ n. s. A cut purse.

క త్రెరబాచిలీలు n. s. An ornament of gold and gems worn by women near the top of the ear.

క త్రెరయెండ Fierce heat, torrid weather.

క త్రెరఱాయి Marble. Black stone: which is sonorous like metal.

క త్రెరించుట v. a. To cut with scissars, to snip. To pick (or cut) a purse.

× త్ర్యంతరము * Alternative: other means, or resource.

క థ * n. s. A story, tale, fable, chronicle: a riddle or puzzle. కథ వేయుట to give a riddle to be solved.

క థికుడు * n. s. A chronicler.

క థ n. s. The barb of an arrow or of a fish hook.

క థ "Indeed" See క థ.

గద * n. s. A mace or club. గదము Disease, sickness. గదాకర్వము or మాశలభర్వము the name of the 16th book of the Maha Bharata.

కదంబము * or కదంబకము * n. s. An olio or mixture. Assembly, collection (శ్రీముదాయము.) garlands of mingled flowers, mixture of divers things, miscellany. (మేళనము) Mixed or drugged wine: or food, spiced liquor. (Manu Smriti. XI. 94.) బాణకదంబము A flight or cloud of arrows. నృపాలకదంబము an assembly of kings. A certain flowering plant called Nauclea Cadamba. మొగులు కడిమి. కదంబకము, ఆ-పాలు. SC.

కదంబపాచి Pouncet. A fragrant powder compounded of various essences.

కదనము * n. s. Battle, combat, encounter. మదన కదనము the combats of Ananga.

కదన్నము * n. s. Vile food, trash.

కదలుట v. a. To move. సెరుకుకదలుట To mouth food, to lap water.

గదముట See —దు—

కదయుట See కడియుట.

గదర n. s. A sort of dried fish.

గదరుట See —దు—

కదళము * కదళి * or కదళిక A plantain tree.

కదలించుట v. a. To move, stir, shake, jog, sift, investigate.

కదలిక n. s. Motion, stirring.

కదలుట v. n. To move, stir, remove, to totter, shake, to be displaced or dislocated. To set out on a journey. చిత్తుకదలించి his knee joint has slipped.

కదల్చుట v. a. To move &c. See కదలించుట.

గదవయ్య Indeed sir, really.

గదా or కద (Particle contracted for కాదా) Is it not so? Indeed, truly, so, even, really, you know, surely, I fear, I suppose &c. Examples: వాడురొంగగదా; నన్నురాదు He is a rogue I fear; you should not trust him. అదిచూస్తేమి గదా we saw it you know. వింటివిగదా you have now heard this. లేదుగదా There is none, you know. చూడగదయ్య Pray look, sir. చెప్పుగదవె Pray tell me. యిదిశిక్షురమాగదమౌకునా రికి This you see will suit you and them. నా శులుకురథ్యంబాగదా you see that what I said is true. వాటినికొనిఅమ్మే వాండ్లురొంగలయినా

రుగదా I fear those who buy them and sell them are knaves. In such places గదా is evidently a mere conversational particle.

గదాగ్రజుడు * An epithet of Krishna as being "elder brother of Gada."

కదాచిత్తుగా * Occasionally, rarely, sometimes, ever. నకదాచిత్ Never.

గదాధరుడు * A title of the god Krishna.

గది n. s. Place, room, closet, interstice, space.

కదించుట v. a. To put, join &c. See కడియించుట.

కడియతీసుట v. a. To connect, unite with.

కడియించుట v. a. To join, put together, to weld, to introduce to his acquaintance, to put, apply, as paint. To approach, to give (an embrace) to feel, handle. కరమునపాలిండ్లుకడియించికడియించి. Anirud. 2. 110. he handled and felt.

కడియుట v. n. To approach, to join, touch, meet, to be pressed or squeezed.

కడియుట v. a. To encounter, approach, draw near to. కదిసికొందించినకార్యనాశనము To begin and then retreat ruins all.

ఖదిరము * n. s. The *mimosa catechu*. జంతరావనము, చంద్ర, అంతరతామర. SC.

కదిలించుట v. a. Vide కదలించుట.

కడుకుట v. n. To eat. BD. 7. 1888.

కడుగుట v. n. To doubt, fear, hesitate. BD. 7. 58.

గడుడు The name of Krishna's younger brother.

కడుపు n. s. Crowd, assembly. A herd of cattle or flock of sheep.

కడుపుట. See—దు—

కడుము n. s. A lump, a swelling, a bump.

కడుము n. s. A gathering, a tumour or swelling.

కడుముకట్టుట v. n. To coagulate, settle, crust, encrust.

కడుముట v. a. To push away &c. (See గదురుట.)

To rebuke, check. గడుముకొనుట To struggle.

కదురు n. s. A spindle, an awl, a puncheon, a sort of fish.

గదురుట, or —దు—, or —రుకొను. v. n. To extend, spread. నెమ్మిగదర affectionate-ly. T. 2. 173. కోపంబుగదర angry-ly. M. 7. 326. (=చెరించుట, కలుగుట). —v. a. To frighten. =చెరించుట. శిష్టగదిరెడుచూట్టి Eyes full of shame. మేనసెల్లడకగదిరినదివ్వ గంధము. PP. 3. 36. అనగావాప్రపించిన. In Ticc U. R. 8. 87. అదరులుగదరినననువివ ర్తింబు. అనగావాప్రపించడము. In

M. Dro. 1. 326. కోశంబుగదర, అనగా కోశు
మతిశయించగా In T. 5. 105. విశ్రుంచుట. In. T.
3. 88. అనగా కలుగుట. In Dasav. 4. 250. భేతా
శమోక హకహమంచు గదరుకొనిన, అనగా బె
దిరించి. [The D. says గడురుట, పొందుట, గడు
రుకొనుట, ద్రష్టించెననుట].

కడులుట See—ద—.

కడుష్టము * n. s. Gentle warmth. adj. Warm.

గదే Same as గదా. This is used in speaking to
a woman.

గద్గదము * or కద్గదిక A murmur, broken voice,
fluttering accents : sobbing or faultering :
choked sound.

గద్గ n. s. The bird called a kite ; which eats car-
rion. పాములగద్గ another species of kite. గద్గ
ముక్కు A Roman nose, a sharp nose.

గద్గన Suddenly, instantly.

గద్గరి adj. గడునైన, తుంటైన Impertinent, pert.
గద్గరికొమ్ములగుట్ట. G. VIII. 151. a broad horn-
ed beast. గద్గరికాడు, గడుసువాడు. D.

గద్గరించుట v. a. To shudder, tingle all over, be
agitated or frightened.

గద్గరితనము, గడుసు, తుంటితనము Boldness.

గద్గించుట v. a. To rebuke, reprimand, bully,
chide.

గద్గించు n. s. Chiding, rebuke.

గద్దియ n. s. A seat, throne.

గద్దియము, గద్దియములు (from గద్గము *) Titles
proclaimed by a భద్రాజు or herald.

కద్దు (for కలదు The 3d pers. sing. aor. of కలుగుట.)
“It is” *it happens usually*, “it is the case.”—
See కలుగుట. అట్లాచెప్పడముకద్దు It is usual
to say so. అట్లాచుండడముకద్దు It frequently is
the case. It is opposed to లేదు Thus కద్దులేద
నక he neither said yes nor no. This is often
used impersonally, as అక్కడనడవడముకద్దు It
is usual to walk there. యానెలలో పెండ్లిండ్లన
డవడముకద్దు It is usual for marriages to take
place in this month. అమావాస్యరెండుదినములు
కద్దనగా two days before new moon. Lit :
when they said, after two days it will be new
moon.

గద్దన n. s. The chin. చుబుకము. D.

గద్దె n. s. A seat, a throne : the base of a pillar ?
Fortune telling, by a gipsy. An obsolete coin
like a farthing : equal to $\frac{1}{4}$ or $\frac{1}{2}$ of the పైకము.
(For గద్గము) Titles, particularly those pro-
claimed by heralds as the prince's style.

గద్గ * or గద్గము * n. s. Prose, of the melodious
measured kind used in poems. It is contract-
edly written గ||.

ఘోర్యతాము * A fire-fly, the sun.

కద్రవ * n. s. Name of the mythological mother
of serpents.

కద్రూజము * A serpent, a son of Cadru. కద్రూ
జరాట్ Sheshu, prince of serpents.

గన Therefore. అనగా, గనక. P. 1. 521. 586.

ఘనము * n. s. Greatness in any sense. Exten-
tion, diffusion. Honour, solidity. A cloud. The
base in music. Thickness, in measurement.

ఘనము * adj. Great in any sense, grand, con-
siderable. Fine, superior, excellent, honoura-
ble. Rich, opulent. Famous. Plenteous. abun-
dant, complete. Large, big. Fat, plump, solid,
material. Permanent. Hard, firm. Important.
Tight, well fitting.

గనక conj. Then, therefore, so, seeing that, there-
by. అదిగనక for that reason.

కనకము * n. s. Gold. కనకంబునకును సౌరభ్యము
కలిగినట్లు L. XIX. 332. “Marvellous as would
be fragrance in gold : it is as strange as though
gold were fragrant.” The Telugu poets fre-
quently mention this fancy : that, were gold
gifted with fragrance, it would be indeed per-
fect. భూతిగద్గతెల్లటించెవాసన, కనకముతనకే
మికల్ల జేసే బ్రహ్మయాలి తాడుబందిరేచునదెంత,
వి|| “Why should powder be perfumed and
gold scentless ?” Wilberforce, Life, 1. 256. క
నకవృగము The golden antelope sent to delude
Sita and Rama.

కనకన adj. Blazingly, intensely, glowingly.

కనకనలాడుట v. n. To glow, as a blazing fire.

కనకరి n. s. View, sight, desire to see.

కనకాంశు * adj. Bright bodied. Golden-hued.

కనకాంబరము * n. s. Gold cloth. Tissue. Name
of a beautiful yellow flower.

కనకాభిషేకము * n. s. Lavishing wealth. Show-
ering gifts.

కనకాలుక A gold chalice or vase.

కనగుట See కడగుట.

కనక * in compos. కనక adj. Bright, shining.
Vasu. 4. 23.

ఘనత * n. s. Greatness, glory, nobility, respect-
ability.

ఘనతకైక్రమ * v. n. To become glorious.

ఘనతర * adj. Greater, major.

ఘనత్వము * n. s. Greatness.

కనక Some sort of grass? Rox. 1. 409.

కనకరాకులు Some sort of arrow. గన్నేరాకులవం
టిఅలుగులు. A. 6. 103.

కనకరుచుట v. a. To show, point out, produce.

కనకబిల్లు Some sort of bow? a cross bow? M.
8. 2. 284.

ఘనశుక్లము * or మేఘశుక్లము * The "cloud
blossom:" a poetical word for water.

కనబడుట v. n. To appear.

కనమ n. s. A gap, opening, defile, pass, breach.

అత్తువారుకనముగలవాడు one whose face is
pitted with the small pox.

గనయము The end or tip of a bow.

కనరక Therefore. For this reason. See ABA. 3.

113. గనక, కాబట్టి.

ఘనరశ్మిము * Water, Camphor.

కనరు n. s. Acridity, tartness. Bitterness.

కనలు n. s. Anger. M. 9. 2. 228. R. 6. 51.

కనలుట v. n. To be angry. కనలనేల why be an-
gry? Yayati. 5. 8. BD. 6. 1476. ND. 3. 1455.

కనగ A hill pass, or defile. Another spelling for
కనమ.

ఘనసారము * n. s. Camphor. Manu. 6. 5.

ఘనాఘనము * n. s. A floating or rainy cloud.

కని Past pill of కనుట. q. v.

ఖని * n. s. గని n. s. A mine, a quarry.

ఖనిండు * ఖనిండ్ or ఖనింకని * Aloud, amain,
(Anuka).

కనికరము n. s. Kindness. Compassion. కనికర
ముంచుట To be kind to, or favour.

కనికానములు Uncertainty, the seeing and not
perceiving.

ఖనిక్రము * n. s. A spade or hoe.

కనిపించుట v. n. To seem, appear, be known, to
come on. కమత్తు సెప్పికనికొంది శండుకొ న్నాడు

A pain came on and he lay down. వానికితల
సెట్టికనికొందినది he has a headache. వానికిఅత్తు

వారుకనికొందినది she has got the small pox.

కనిక్రమ A plant called Roxburghia gloriosoides.
Rox. 2. 234.

కనిపెట్టుట v. n. To wait, expect. To watch, guard,
tend. To find out, discover. To divine. మిమ్ము
నకనిపెట్టివుండేవాండ్లు your dependants. నేనుక
నిపెట్టివుండేఅయన My patron: he to whom I
look. అతనివద్దమాడునంవత్సరములుకనిపెట్టివుం
డిని I stuck to him three years as an ex-
pectant. అదినలుగురినికనిపెట్టిపోయినది she left
four children.

గనిమ, గనిమె n. s. A ridge.

గనిమేటికని n. s. Mining, quarrying.

ఖనిల్లని * adv. Shrilly, aloud (anuka.)

గనివాడు n. s. A miner, a pitman. also a sort of
herald.

కనిష్ఠ * n. s. A younger sister. The little finger.

కనిష్ఠము the least. కనిష్ఠిక * The little finger.

కనిష్ఠుడు The younger brother. కనిష్ఠురాలు the
younger sister.

కనిసిక * The pupil of the eye. నల్లగుడ్డు. D.

ఖనిభవించుట, or, ఘ—v. n. To unite in a mass,
to curdle, thicken, freeze. To become firm or
solid. To accumulate as a crowd.

కనియసి * A younger sister.

కనిశము Smallest. least.

కను n. s. The eye. See కన్ను.

కనుంగొనుట See కనుగొనుట. v. a. To see, view,
perceive.

కనుక, or గనక Therefore, seeing which, so, there-
by. The true spelling is కనక.

కనుకనుట v. n. To be alert, open his eye, have
his senses about him. కన్నతంత్రిగాకనుకని
యంత్రాశ్చ. Vema. 1. 45.

కనుకూలి Hire paid in kind, with part of the
goods prepared by the workman.

కనుకొనుట, or, కనుక్కు—v. a. To see, observe,
find out, discover, perceive. To bring forth
young.

కనుగలి Carefully, "having an eye." R. 4. 37.

కనుగిరువుట See గిరువుట.

కనుగీటు A wink. Dasav. 9. 358.

కనుగీటుట v. a. To wink.

కనుగుచేత A sort of fish.

కనుగుడ్డు The eye ball.

కనుగొనుట See కనుకొ—

కనుచాటు Out of sight. Privacy. కనుచాటుగా

వుండిరి They were in concealment. యిదిఅంతా

కాశ్చకనుచాటుగావుండవలెను This should be
kept private.

కనురీకటి Twilight.

కనుట v. a. To see, perceive, observe. To know or understand. To bear or bring forth (young or fruit.) To beget, as a male. నలుగురికికన్న తండ్రి one who has four children. To experience, feel, enjoy. యిందులోమోక్షమునుకన్నవారెవరు To know or recognize by sight or voice. ననల్ గన A. 5. 132. bearing blossoms. విమలత గిరి they gained holiness. BD. 5. 776. కని (the past pl) is used adverbially; clearly, distinctly. కనివ్రాసుకొనుట To state plainly in writing. ఆశంకధినికనివ్రాశినాడు he wrote his letter with an eye to this point. కనిచెప్పట To specify clearly in words, to particularize. కనివ్రాయకపోయిరి they specified it clearly in writing. కనికని, అనగాచూచిచూచి. Dasav. 9. 310. BRY. 2. 657. కనిగానములు the seeing and not perceiving. Oversight. Ila 1. 60. ఘనుడు * A great man. A cloud personified as a demigod.

కనుదురు They may perhaps perceive. BRS. 396. కనుదోయి A pair of eyes. కనువట్టుట v. n. To come to light, be perceived. To seem, look, appear. R. 5. 163. a. b. VI. 37. కనువడుట v. n. To fall under the eye, appear, seem, come to light. The plural form కండ్లకుడుట has the same sense.

కనువదే Apparent, obvious. (Ao. pl of కనువడుట.) కనువరుచుట, or —న— To shew, exhibit. కనువరుచుట See కనవరుచుట. కనుపాప n. s. The pupil of the eye. Lit : the baby (pupillus) that appears in the eye. కనుపించుట See కనిపించుట.

కనుశుకొట్టుట, అనగాచిందరవందరచేసుట, యదా యదలుచేసుట To scatter, defeat. తునకతునకలుచేసుట. D.—M. 7. 1. 174; 3. 165. VIII. 2. 203 &c. &c.

కనుశులగుండ్లు n. s. A sort of bracelet. Suca 1. 176. కనుబట్టుట v. n. To appear, be seen.

కనుబడి n. s. Prospect, capability : productive power of land. Income, fruits, produce.

కనుచేటము n. s. Hiding, lying hid. కనుమరుగు.

కనుబొమ n. s. The eye brow.

కనువ్రాముట or కన్పాముట v. a. To delude. చూయచేయుట.

కనుమ A false spelling for కనమ.

కనుమబ్బు n. s. Twilight, slight darkness.

కనుమరి A smith, a blacksmith.

కనుమాటి adv. Secretly, by stealth. యెవరినీచూడకుండా.

కనుమాసిపోవుట To become indistinct or fade, as a star at dawn.

కనుమొల Secretly, by stealth.

కనుము The morrow of a feast : as the day after the Pongol feast. పండుగమరునాడు.

కనురెక్క The eye lid. కనురెక్కపాటులో In the twinkling of an eye.

కనువిచ్చుట To open the eyes. Or, v. n. To open, as grain when boiled.

కనువెంట్రుకలు The eye lashes.

కనువెచ్చ Slight heat.

కనువ్రాముట To delude.

కనుశిన్న A sign with the eye : a wink.

గనుశు See గనుశు.

గనె A bit, piece, fragment. గనెలుగా piecemeal.

గనెమ n. s. A ridge.

ఘనోపలము * n. s. Hail. (Lit : cloud-stone.)

కనవ A pair of eyes.

కనినుట To perceive.

కన్పార, కన్చార. See చార.

కన్దెరచుట See తెరచుట.

కన్దోయి, కన్దోయి A pair of eyes.

కన్న adj. (Contracted from కనిన who begot) “by blood” (a parent) as distinguished from పెంతుడు “by adoption.” కన్నతండ్రి His father by blood; and కన్నతల్లి own mother; కన్నబిడ్డ a child by blood, not by adoption. కన్నకూతురు his own daughter or very daughter.

కన్న or కన్నా (affix.) Than. దానికన్నయిది నల్లది This is blacker than that. దానికన్నయిది వేరు This is different from that, other than, it differs with that. నీకన్నదొంగలేదు There is no rogue but you. See కంటె.

కన్న (i. e. కనిన part pl of కనుట) Seen, perceived.

కన్న n. s. A son. కన్నలు Sons. OG. This is obsolete.

కన్న adj. Any, miscellaneous, vile. కన్నకూళ్లు any food that he could. కన్నమాటలు vile language. కన్నవాడు anybody, without selection. కన్నవారు strangers, anybody. కన్నచోట anywhere. In Faraj. 5. 46. కన్నదిగతిగా in any way, or direction.

కన్నాడు n. s. A house breaker.

కన్నడ Disregard, neglect. (ఉపేక్ష). Canarese.

కన్నడఅక్షరము the Canarese character.

కన్నడము n. s. The Canada or కర్ణాటకము Can-
natic ; a name including the Telugu and Ca-
narese countries.

కన్నడి (K.) A mirror or looking glass.

కన్నడించుట v. a. To translate into Canarese.

కన్నడికలకము The 'blessed light' or holy candle.
See ఆరతి.

కన్నడిదు (plu. కన్నడింద్రు, or, కన్నగొంద్రు.) n. s.
A house breaker = కన్నమువేశేవాడు.

కన్నతండ్రి n. s. Own father, very father. కన్నతల్లి
Own mother, (not by adoption.)

కన్నది Mere rubbish. ఆయింట్లోకన్నదిన్నీరుతిరున్నది
ది That house is all higgledy piggedly. కాకి
కన్నదితింటుంది the crow devours trash. కన్న
దిగతిగా headlong, anyway. కన్నదిగతిఅయినా
రు. They were scorned. Chenn. 4. 340. Paruj.
5. 46.

కన్నన See క్రన్నన.

కన్నశుకర్తి n. s. A house breaker's wrench. A
sharpened bar of iron to bore a hole through a
wall. See కన్నము.

కన్నశువు The name of a favourite saint among the
Jangams.

కన్నము n. s. A bore, a hole made by burglars
through a wall. నేలకన్నము a way dug under
a wall by thieves. BD. 5. 701. కన్నశువుముట్టు or
కన్నకోల The crow bar used in digging such
a hole, which in England is called a jemmy, a
betty, or a rook.

కన్నముపెట్టుట or కన్నమువేసుట To commit bur-
glary, to dig through a wall.

కన్నయ్య n. s. A father by blood (as distinguish-
ed from an adopted father. Another meaning
is in use. When parents fear an infant may
die, they sometimes bore a crevice through the
wall and put the babe through it : then they
name their son కన్నయ్య "him of the cleft" as
received directly from the deity.

కన్నర, అనగాకండ్లాది Catastrophe, misfortune.

కన్నర, అనగాకనక, యేమర కానున్ను. OG.

కన్నాకు n. s. A noble or excellent person. రత్న

కుడు ; this is the metaphorical sense ; M. 6.

1. 92. URT. 5. 124. but the radical meaning
is, a spoke of a spinning wheel : being the last
radius put in, which keeps the rest all tight.

కన్నాకు is also the outside leaf. From కనుట
to bear, or produce ; and ఆకు a spoke. The
finishing bit, or corner stone ; that which keeps
all the rest right.

కన్నార n. s. A hug, or grapple in wrestling. T.
3. 121. Ila. 1. 137. కన్నారలాంచుట To try a
fall in wrestling. The various words about
wrestling, given in ABA. 2. 393. are not ex-
plained in any book ; and are not understood
by wrestlers at the present day.

కన్నార్పుట. To look at. BD. 1. 944.

కన్నీళ్లు The delight of his eyes. కండ్లకుయేదియి
వైసదో L. XX. 82.

కన్నీడు n. s. A maiden.

కన్నీరు n. s. Tears, lit : water of the eye.

కన్ను or కను n. s. The eye (infl. కంటి plu. కండ్లు.)

Orifice, small hole or hollow. One end of a
drum. (the black mark in the middle of the
parchment is called the eye.) దాబలికన్ను the
small end of the drum. కన్నువిచ్చుట To open

the eye. The abl. is కంటు thus కంటుతుడుట to
fall into the eye, to be in view. వానికికండ్లుఅ

నుపడవు He cannot see with his eyes. కన్నుక
నబడనివాడు a blind man. కడ్లుతిరిగినవి I turned

giddy. యిక్కడనిలిస్తేకండ్లుతిరుగుతవి It would
make you giddy to stand on it : your head

would turn. Metaphorically, the mesh of a
net. The eye, (joint or knot) in a cane or reed.

See కండ్లు. పెద్దకండ్లుచేయుట To look angry.

కన్నుగట్టు n. s. Facination, deluding. కన్నుకట్టు
ట To delude, or blind the eyes. కన్నుకట్టువిద్య

Magic, legerdemain : the art of blinding the
eyes. The art of being invisible. కన్నుగవ n. s.

A pair of eyes. కనుదోయి n. s. కన్నీరు Tears.

కన్నుచ్రాముట R. 1. 107. To evade, delude. క
న్నుమూసిగంఠ Blindman's buff. కన్నుమూసిగం

ఠకట్టిపట్టు as though blind. కన్నులగత్తుకొనుట
To eye, leer at, devour with glances. కన్నుల

రచూచుట To see with his own eyes, view
distinctly. కనువేయుట To cast an eye. See

విచ్చుట.

కన్య n. s. A virgin, a young girl.

కన్య adj. Young. కన్య పెట్టులిత్తులు the skin of a young tiger. కన్యమాచి a young mango tree.

కన్యకయ్యము The onset, the maiden fight. యుద్ధారంధము.

కన్యకొమర A sort of plant ?

కన్యకోరుకోత n. s. The rite of paring the nails : this ceremony is used to declare that a girl is grown.

కన్యది n. s. A young girl, a virgin.

కన్యధావి A poor well, one not abounding in water.

కన్యము or కన్యముకాయ A fowl's gizzard.

కన్యరికము n. s. Maidenhead, virginity. కన్యరి కముతీయుట, కన్యరికము పెట్టుట To deflower.

కన్యరుగుట v. n. To find out ; learn ; ascertain.

కన్యరేడిపిట్ట, or, కన్యలెడిపెట్ట, or కామిలెడిపిట్ట The bird called Bastard Florikin.

కన్యేరు The Oleander or flowering plant called Nerium odorum. The root yields a poisonous juice. Ainslie 2. 23. One species is called రిరుకన్యేరు, or Balsam (*gul-i-mehndi*) : another, of a small size, గుల్లికన్యేరు. The కాడకన్యేరు is a large tree, with a fragrant white flower pale yellow inside. అదివికన్యేరు the Plumieria Alba, (Linn,) a beautiful and most fragrant flower, five petaled, white without and yellow within. Ainslie. (But it is six petaled.) శుచ్చకన్యేరుశూబాశలు. A. 1. 57. A particular kind of rice.

కన్యాయ, అనగాజువు. M. XII. 4. 385.

కన్యరము HD. 2. 1086. where some copies read కన్యరము. q. v. and See కన్యర.

కన్యాశు The pupil in the eye. (పాశు).

కన్యేదరు Governing with the eye : keeping in check with a glance or frown. (పెదరు).

కన్యాముట To elude or delude. (ప్రాముట).

కన్య * A virgin, a maiden, a damsel. The sign Virgo.

కన్యక * n. s. A little girl, a maiden. కన్యకామణి She who is the jewel of her sex. Ila. 4. 36.

కన్యతనము * n. s. కన్యాత్వము * Maidenhood.

కన్యాకుబ్జము * The country called Canouge.

కన్యెత్తు The eyelid : for కనురెక్క.

కనుట! ము * n. s. or, కనుటశ * Hypocrisy. Seeming, appearance, guise, cunning, artifice, dissimulation. adj. Seeming, apparent, plausible, cunning, deceitful, fraudulent. Recondite, abstruse, not apparent, invisible. Tricksy, double in meaning. కనుటనిద్ర * feigned sleep. కనుపేందు * A seeming moon : what looks like a moon. కనుటకచ్చుతుమినకైటభాంశకుడు he who wore the form of a tortoise.

కనుటశ్శుడు * కనుటశ్శుడు or, కనుటి * A hypocrite.

కనుర్జము * The braided or matted locks of Siva.

కనుర్తిశ * n. s. A title of Siva.

కపాలము * n. s. The skull.

కపాలమోక్షము * The bursting of the skull : lit : deliverance through the skull. Splitting the skull (of a hermit's corpse) with cocoanuts.

కపాలి * The skull-bearing god. Siva.

కపి * A monkey : also the sun. plur. కపిలు The Hindus of the most southern part of the peninsula, being very black, small, and with high cheekbones, were called monkeys, by the warriors who with Rama descended from the north. Regarding the Southern Hindus see Foreign Quarterly Review. LXI. April 1844, page 224 "They are of a smaller race, tough active serviceable soldiers." See on హనుమంతుడు.

కపిజలము * The Francoline partridge. See on చాతకము and కాంబ. P. 3. 96. చిత్రశశిరెక్కలయందుచిత్రములుగలబట్టవన్నెశుశి. SC.

కపిత్థము * n. s. The wood apple (వెలగశంకు q. v.) Feronia elephantum Roxb. This is a hard wooden nut : which elephants are said to swallow and to void entire, but empty : the pulp being absorbed : hence the saying గజధుక్త కపిత్థవత్ i. e. good in appearance but worthless.

కపిధ్వజుడు * A title of Arjuna.

కపిముష్టిన్యాయము * Money-law. As obstinate as a mule, a proverb taken from the pertinacity of a monkey. Pertinaciously, unflinchingly. This alludes to one mode of catching a monkey, by putting grain into a cocoonut, having a hole large enough to admit the monkey's hand : he thrusts it in, and when grasping the grain, his fist is caught in the hole : but he obstinately refuses to let the grain go ; and thus is secured.

కలిల A pump : See కపిల.

కలిలము * adj. Dum, dark in hue, tawny, brass colour.

కపిల n. s. A sort of pump, a pulley sheave, a water wheel; it projects over the side of a well, and the water is raised in a large leather bucket by bullocks that run down a declivity. కపిలతోటలు thus to draw water. కపిలగుండు The iron ring that forms the lip of the leather bucket in such a well.

కపిలహామి * The "tawny metal," i. e. brass.

కపిలర్ణము * n. s. Tawny, brown, the "colour of monkeys."

కపిలూరు Capatūr, name of a village. కపిలూరిజంగాలు P. 4. 255.

కపురము n. s. Camphor.

ఖపురము * n. s. The betel nut tree, areca fau-fel, or catechu.

కపోడి * The elbow. మోచెయ్యి.

కపోతము * n. s. A dove; a pigeon.

కపోతపాలిక * n. s. A dove-cote, pigeon house.

కపోతవాక్యము * n. s. The fable of the doves : a popular episode in M. XII. 3. 291.

కపోలము * n. s. The cheek, including the temple. శుక్రకపోలకల్పనము a story made out of his own head.

గప్తి or జప్తి * n. s. Recollection.

కప్ప n. s. A frog. ఉరుగుకప్ప or చిరికప్ప a chunnam frog or flying frog. బోదురుకప్ప the bull frog. తలకప్ప a tadpole, రాచకప్ప and గోదురుకప్ప are other species. Various species of fish are called కప్పలు. See Russell : plates 19 to 29. కప్పచివు n. s. A bivalve shell.

కప్పటము n. s. (K.) A cover, a top.

కప్పడము Cloth. కాచికప్పడము Cloth dyed red.

కప్పడి Name of a certain village.

కప్పకాళము A padlock.

కప్పము n. s. Tribute. కప్పముకట్టుట v. a. To pay tribute.

కప్పరము adj. Variegated in colour. కర్పరమైన.

కప్పర, కప్పరపాటు n. s. Agitation emotion. B. X. 25. అనియట్లాకాశవాణిశుక్తిసమితిశుక్తిభాజ

కులనాశకుండైన పాళుండగు కంఠుండు శింఛల

దంఘుండైయడిదంబు పెడిదంబుగర్భులిపించి దెప్ప

రంబుగాననుజుకొప్పకప్పరపాటున సుప్పరందిగిది

యొడిసికట్టితోబుట్టువనితలంతకశంకింతుక తెగ్రనే

య గమకింతు శిమయంబున వశుశత్రుండు దగ్గరి

Also in Ellana. 1. 265. క|| చెప్పిననంతయువిని

నే, నత్తుడుతలయూచియప్పుడేవిమొగంబొప్పా

రబూచినవిప్పిన, గత్పరచదినన్నుబలికె కాతుకమెలి

గె|| Also in Vema 1. 49. the correct reading

is, కాళిబోయెదమనికప్పరచదనేల.

కప్పరపోలు A light cloth woven like bunting.

కప్పరవల్లితి కు n. s. Fine betel leaves.

కప్పారు adj. Bright black (as hair) or glossy.

కప్పి n. s. A pulley.

కప్పిరము A mottled skin, as in leprosy. In HD.

2. 1086. another reading for కప్పరము.

కప్పిరి Dusky. చీకటికప్పిరిగావున్నది There is still

some darkness; towards dawn.

కప్ప n. s. Darkness, covering, a cover. The out-

side of anything: the husk of grain. The ex-

terior surface or coat, thatch, roof. Colour, as

being a cover. Blackness: also the dark co-

lour applied to the teeth by some natives. A

coping stone as being యింటికప్పి or, చైకప్ప

The thatch. మేలుకప్ప the cover. కప్పచీయుట

To cut off the outside: to carve or shape.

కప్ప adj. Black, dark, deep as colour కప్పరా

మన Dark red, కప్పశుచ్చ sap green, a sap-

phire. కప్పకెంపుదాట్లు crimson rubies.

కప్పకొనుట v. a. and n. To cover. (See కప్పట

v. a. and v. n.) కన్నులకప్పకొనుట To greet:

or rejoice at the sight of. To lay (a cloth)

over (any object) to put (as a cover.)

కప్పట v. a. To cover, to place as a covering.

కప్పట v. n. To spread, extend, come on, or over,

to settle, as clouds or smoke.

కప్పరము n. s. Vide కపురము.

కప్పరాయి A sapphire. = నీలము.

కప్పెర n. s. An earthen dish, trencher or por-

ringer used in begging alms. A small vessel

or jar. See on బొచ్చె and పుర్రె = కమండలం =

నాసికె.

గప్తి n. s. Recollection: (a vulgar word.)

కప్తము n. s. Camphor. T. 2. 90. A. 5. 41.

కఫము * n. s. Phlegm. Foam, froth. తెమద, న్నే

ప్పుము.

కబంఘము * n. s. Water: a headless trunk, re-

taining vitality. W. క్రియాయు క్కనిశ్చిరశ్చ కశబ

రము. A blockhead, a lout.

గబంధడు * n. s. The name of a demon: the moon's ascending node: personified as *Rahu* the son of *Sinhica*.

గబక్తన adv. Horribly, fearfully.

గబగబ n. s. Hubbub, tumult Terribly, violently. *గబగబలాయె* there was a tumult.

కబరి, కబరిక, కబరికా * A braid or fillet of hair. W. The top knot in which Hindoo females tie their long hair. *కొత్త. కబరిఛారము* a fine head of hair.

కబళిము * n. s. A mouthful, A poultice: a bolus, a horse ball. *హరి సోరుమూయడమునకువకకబళమువేసిరి* They gave him a sop to make him hold his tongue.

కబళించుట * v. a. To swallow, devour. To snatch, seize. (kisses &c.) To be filled with (joy &c.) To pervade, (as sparks or flashes do the sky.) *మింగుట, తట్టుట, వ్యాపించుట.*

కబళీకరించుట v. a. To swallow, devour. plunder. *మింగుట, దోచుట.*

కబోది n. s. A blind man. *అంధడు.*

గబ్బటు, గబ్బట్టు n. s. Uproar, buzz, జల్లి.

కబ్బము Poetry. కావ్యము.

గబ్బి adj. 1. Full, big, mighty noble. 2. Hemispherical, swelling. 3. Great. Thick as darkness. 4. Noble, heroic. 5. Stubborn, hard, unmanageable. headstrong. *శ్రద్ధ, అచలమైన.*

గబ్బి n. s. A prig. ("A pert, pragmatical fellow" Johnson's Dict.) A hemisphere: a round, like a gingerbread nut. *అర్ధగోళరూపము. D.*

కబ్బి n. s. Trick, craft, secrecy. (Guntur) కటటుము.

గబ్బిగండు A stout hound, a bulldog. Manu. 4. 80.

గబ్బిడాయ, గబ్బిడాయి, A bat or flittermouse.

గబ్బితనము Bigness, wickedness కొంతెతనము.

గబ్బిలిము n. s. A bat or flittermouse.

గబ్బిలివాడు n. s. A toddy drawer, a wine bibber?

గబ్బిళి A certain plant.

గబ్బు n. s. Stink, stench. (In old times this was the same as *కంఠ* and denoted any strong smell or savour, good or bad: *గబ్బుచెంక* మెకము is rendered. యేనుగ an elephant.) In Nav. 12. *శుష్కపృథ్విగబ్బు*, అనగా నున్న భువివాసన. Originally it denoted *గాలి, వాయువు*, air, wind. See *తుమ్ము*. A. 3. 23.

గబ్బుచీకటి Thick darkness: a low phrase.

గభస్తి * n. s. A ray of light. *అమృతగభస్తి* "The nectar-rayed god" an epithet of the moon.

గభీరము * adj. Deep, profound.

గభీలన * adv. Agitatedly, thrillingly. Slapdash. Bang! smack, all at once. *కభీలుమనుట* v. a. (anuk) To be violently agitated, to thrill, tingle, shudder.

కమండలము * **కమండలువు** * n. s. A bowl or cruise in the hand of a Hindu ascetic. D.

కమండలి * A hermit: "he who carries a cruise."

గమకము n. s. Swell, fulness: exertion, springiness. *దాన్నిగమకముగాపెట్టినాడు* he laid it up in secret. = *చూచిక*. In the Dasav. IX. 304 *సీ|| గమకశ్రుగుబ్బలు, అనగా గాత్రపులైనచన్నలు.*

గమకము * **గమకత్వము** Connection, in a sentence *గమకత్వముగా* అనుటయొక్కద తెలుస్తున్నది (sub-intelligitur) that word must here be understood. = *భావిస్తున్నది.*

గమకించుట v. n. To rise, to spring: to exert himself. *పునుట, యత్నముచేసుట, ఆదరించుట అయ్యెత్తుముకావడము.* In B. X. § 44. verse 1432. *ఉల్లంఘింతుఁగ* గమకించుసింహముక్రియఁ. In T. 4. 62. *సీ|| అలజ్జవలగ్రక్కడలఁద్రొక్కగ్ర* మకించువిగుపుమారినకుచయగముదాని. In H. 1. 157. *క|| ఉదయోజరిరవిఁగము, మదిమారగనశ్ర* తైలమత్తద్విజముఁ బాదువగమకించిభుమికిన, యదనునదిసకరుడు *శశ్విహుశనుజేరెఁ*. In KH. 5. 17. *కేలుజాఁగ* గమకించుశివయంబున. In T. 2. 80. *మ|| తమియంచుఁగ* గమకించుభీతిమదిలోదర్శించుగాంచుఁచెరెఁ. In Manu Ch. 2. 67. *మదన హరునైనబదరు సంగదియ* గనుకించు తిమరునఁ &c. అనగా ఉద్యుక్తపడి.

గమగమ, ఘమఘమ (Anuka) Sweetly, fragrantly T. 3. 23. Swa. 2. 59. Dasav. IX. 421. H. 5. 4. Eagerly (hungry) *గమగమని* అతిఆయినది he was very hungry.

కమటము A portable furnace, for melting the precious metals.

కమరము * A tortoise. **కమరీ** A female tortoise, a small tortoise. **కమరేంద్రుడు** * The father of tortoises, or, king of Turtle.

కమరము Partnership: the cultivation which the owner carries on with his own farming stock. **గమరము**, or, **కమ్మరము** Labour, tillage. BD. 2. 999. **కమరగాడు** A labourer, or slave employed in tillage.

గమనము * Going, march, movement, motion. Attention. శ్రీగమనము Cohabiting with: intercourse, connection. పరశ్రీగమనము adultery. శిహగమనము, lit. Accompanying. The burning a Hindu widow alive with her deceased husband.

గమనించుట * v. a. To drive a chariot. రథికుడు గమనించునపుడెరఘమరుసును, Vema. 668.

కమనీయము * adj. Charming, graceful, delightful, lovely. కమనీయకీర్తి of great celebrity, most famous.

కమనీయకంబు * మన్నభద్రాణము|కామనిబాణంబుకమనీయకంబు చెలువుండనపుర శ్రీమూర్తిదాత్యై. RYD. 464.

కమనదు * Lustful, eager. Lovely, desirable.

కమరు adj. or కమరు Singeing, burning.

కమరుట v. n. To singe, be singed or charred. To be stifled. To stink.

కమరువాసన n. s. A stifling smell. యాకంతుకుముక్తు అంతాకమరువాసనకొట్టుతుంది This stench is enough to stifle you.

కమర్చుట v. a. To singe or char.

కమల * n. s. Laxmi the goddess of prosperity and consort of Vishnu.

కమలము * n. s. The lotus or (*Nymphaea nelumbo*) water-lily. A diamond or ruby cut in facets.

కమలదళము * The petal of a lotus. కమలదళరూపము * A rose pattern, a flower shape. కమలాకరము * A tank abounding with the lotus. కమలాకారము * adj. Heart shaped.

కమలాశంకు The orange.

కమలాశ్రుడు * (from s. ఆశ్రు dear) The sun, because he is dear to the lotus; which expands as he rises.

కమలాశ్రుడు * (from s. ఆసన a seat) The god Bramha, because the lotus is his throne.

కమరించుట v. a. To parch, scorch, blacken, blast, singe.

కమరిని * n. s. A tank abounding with the lotus: the lotus itself.

కమలుట v. n. To blacken, be parched, singed, darkened.

కమల్ల, గొండ్ల, గొండ్ల Belonging to the Toddy drawers' caste. గమల్లవాడు (more correctly గమలవాడు,) A toddy drawer. గమల్లది a woman of that caste.

కమసాలవాడు See కంశల.

గమి n. s. A flock, crowd, assembly. A cluster. శునిందిమవ్వగమి the cluster of golden bells.

గమించుట v. a. To pass as time: to drive, as a chariot, to carry on.

గమికలైలు "The ladies of her train:" women in waiting, attendant maids.

గమికాడు Leader, chief.

కమితె A large handful. కమితెడు as large as the spread hand and fingers will contain.

గమిగాడు A leader, a chief.

కమితము * adj. Loved, beloved.

గమియుట To cover, hide or veil. కమ్మట, ఆచ్ఛాదించుట.

గమకలంశలు A handful: as much as a handful.

G. X. 44. గమకలంశలుచినుకులు a few drops of rain. See గమితె.

కమరుట v. a. See గమియుట.

కముబ, or, కాబ A partridge.

కమరుట See—

కమేరాకు, కమ్మేరాకు n. s. A sort of paun leaves.

కమ్మ A branch, or bough of any tree of the palm species: a letter written upon a palm leaf: a kind of large drop earring worn by Hindu women. The దుద్దకమ్మ is a globular earring: the పెద్దకమ్మ or బందరకమ్మ is formed as a cup and hides the whole ear. See మురగులు.

కమ్మ or కమ్మని adj. Delicious, in odour or taste, sweet. కమ్మనిశుభ్ర fine gold.

కమ్మకమ్మవారు The name of a class of Telugu Sudras. కమ్మకత్తి a sort of bill-hook used by them. కమ్మది A female of that caste.

కమ్మగా adv. Well, in good order, sweet.

కమ్మగు A plant called శీర్షకంబకము.

కమ్మటిడు A man of the కమ్మ caste.

కమ్మది See కంబి.

కమ్మరగాడు A labourer.

కమ్మదనము, or కమ్మన n. s. Fragrance, deliciousness.

కమ్మని Fragrant, pleasant.

గమ్మని adj. Comfortably ఆడుకొట్టనిగమ్మనికట్టుకొన్నాను I rolled myself up comfortably.

కమ్మనిరు=మకరందము, శుగంధిదకము The nectar or honey of flowers.

కమ్మర, అనగారిరిగ Anew, again. See కమ్మరి.
 కమ్మరది n. s. A woman of the blacksmith caste.
 కమ్మరము n. s. Smith's work, iron work.
 గమ్మరము Mispronunciation for గంహ్వరము.
 కమ్మరవాంట్లు People of the blacksmith caste.
 కమ్మరవాడు or కమ్మరి or కమ్మరీడు n. s. An iron smith, or blacksmith. = బైటికమ్మరవాంట్లు An itinerant blacksmith.
 కమ్మరికము The collective name of the people called కమ్మ.
 కమ్మరీడు A blacksmith.
 కమ్మరేడు A peasant. కావవాడు, OG.
 కమ్మవారు n. s. plu. The *Cammavārs*, a caste of Telugu Sudras, usually employed in agriculture.
 కమ్మవిల్లిడు n. s. Epithet of the Hindu Cupid.
 గమ్మనకొనిన Fragrant. Ila. 4. 32.
 కమ్మి plu. కమ్మలు. A wire, bar, beam, border, fringe, felly. (See కంబి and బ్రహ్మకమ్మి, ముక్కుకమ్మి, ముక్కుమ్మి.) Edging, selvedge: a strip of woollen of which rugs are made. కమ్మి తీశిపోయింది There's a peg loose, our plot is discovered.
 కమ్మిచీర A fringed cloth, or one with a border, edging, or selvedge.
 కమ్మిబండి A cart with *fellies* on the wheels; as opposed to చెక డాబండి.
 కమ్మ n. s. Covering, concealing.
 కమ్మ, గమ్మ (The singular imperative of అగుట to become) *Be thou*: "become thou" ("*fias.*") Jaimini. IV. 112. కృతార్థమగు కమ్మ may you succeed! Naish. 3. 61. కమ్మశహాయముమాకు Be thou our aid! assist us!
 కమ్మకొనుట v. a. To pervade, as smoke; to veil, hide, screen, conceal; to surround. శత్రువులు నాలుగుతట్లకమ్మకొనిరి The enemy surrounded him. గొంతుకమ్మినది I became hoarse. పత్తకమ్మి తుడ్డాను A stupor came over me and I fell down. వానికికావలసినంతబలము మునుపటిదిగనకవాడుచేసినదనికి వాన్నికమ్మకొన్నారు. He had abundance of friends and they screened him from punishment.
 కమ్మట v. a. or క్ర To cover, surround, over-spread. ముక్కుకమ్మిచేరెడునీళ్లువచ్చినది when his cold terminated much water came from his nose.

కమ్మదల n. s. Covering, concealing. తనకృత్రిమమునుకమ్మదలచేసేకొరకు with a view to conceal his roguery.
 కమ్మనీళ్లు Powder blue. Water with which clothes after bleaching are tinged bluish.
 గమ్మలింతు, అనగామానుకోగా? నిగిటివూరిటికాగునగుగ్రరించిన గడ్డంబుకొనరొంము గమ్మలింతు. Naish 7. 105.
 కమ్మచ్చు See కంబెచ్చు.
 కమ్మేరాకు n. s. A strong smelling species of betel leaf.
 గమ్మిము * Attainable: accessible: desirable. suitable. See అగమ్మము.
 కమ్మము Red. Amorous. Beautiful, desirable. ఎర్రనిది. D.
 గాయ n. s. Gaya, a certain city to which pilgrimage is made.
 గాయళి adj. Peevish.
 గాయళి or—యా—A shrew, a scold, a vixen = చేర్చము. plur: గాయళులు. KP. 4. 69. An epigram says, కోటసింగరాజుమాటవానేకాని గంగమాంబచేతఘనతకడై | గంగమాంబెలోకగాయళి యైలేను! సింగరాజుయేమిసేయగలదె?
 గాయళు, నేవ్యము చెయ్యడానకుపనికిరానిపాలము. D.
 గాయవాలి (H.) A pilgrim returning from *Gaya*. A stubborn insolent friar, disorderly, licentious and profligate.
 గయ The hand. See కై. Also for కవి. అనగాకవీశ్వరుడు. D.
 గయిత, గయితము, అనగాకవితవ్యము. D.
 గయీశుడు, అనగాకవీశ్వరుడు D.
 గయ్య n. s. A bed in a garden or field; a rice field.
 గయ్యము n. s. Combat, fight. Fracas, tiff.
 గయ్యరమత్వము n. s. An inferior sort of pearl.
 గయ్యటము Combat, fight. శత్రుకులకయ్యటము brawls between rival queens.
 గయ్యళి n. s. See గయళి.
 గయ్యళించుట v. n. To play the scold, to ramp and storm.
 గర The sea shore; an embankment; a sand bank. A stain; dirt; blackness. A stripe of colour; A hedge. adj. Black. కరలచీర a striped cloth. కరస్తంధాలు boundary ports. కృష్ణకర A bank or dam on the shore of the Krishna. See కరబట్టావు and కరతిత్తి and కరనీలి.

గర, అనగాబరు. D.

కరము * n. s. The hand. A tribute or tax. A ray of light. An elephant's trunk.

కరము * adj. Great, much, very. adv. Much, very.

ఖరము * n. s. Heat. An ass. Scarcity.

ఖరము * adj. Hot, sharp, pungent, cruel, harsh; (figuratively) dear, scarce.

కరంకిము * n. s. Skeleton, a bone. తాంబూలపు చీడా, D. i. e. A roll of betel.

గరంచుట i. e. కరంచుట To melt, to excite.

కరండము * n. s. A casket, shaped like a pine-apple; a calathus. కరాలము, ఖరణి.

కరంబము * కరంభము * A sweet mixture, either of tastes or scents: a mess of food, a pudding or cake. పెరుగుతోతడిచినపేలపిండి|| SC. A certain tree called దుష్టుచెట్టు. SC.

కరంబితము * Mixed: pounded.

కరక Belonging to the yellow myrobalan, (Terminalia chebula) A strong astringent used like galls, and as a yellow dye. See కరక్కాయ. Ainslie. 1. 237.

కరక n. s. Blackness, darkness. adj. Black. dark, ugly. కరకగడ్డము A shabby beard, like a goat's.

కరకనేల rich or fruitful black soil.

కరకము * n. s. Hail. Hailstones.

కరకము * A pipkin, or small pot = గరిగిడత The cruise of the student or ascetic.

కరకండు * "Black throated." An epithet of Siva.

గరకనట్టు The smaller species of నట్టు grass q. v. The largest species being కుండునట్టు See description by Captain Newbold in Madras Journal. Vol. X. p. 118.

గరకశల్ల A sort of sheep. H. 2. 86.

కరకర n. s. Sharpness. A harsh, grating sound.

సూర్యుడుకరకరపుడయింపినప్పుడు, just as the sun was rising. కరకరమనివ్రాసినాడు I could hear his pen move కరకరమనిచినాడు I could hear him chewing.

కరకరి n. s. Violence, outrage. చలము. OG. కలర D. adv. Angrily, violently.

కరకరించుట v. n. To rage, be violent.

ఖరకరుడు * The sun.

కరకరించుట v. n. To be furious, to rage.

కరకల్పము * adj. Like a hand, resembling a hand; handy; instrumental.

కరక or—సా. Ill-will; contention; jealousy.

spite. A contest regarding boundaries of land.

A border feud. కరకశత్రుభూమి, కరకసాక్షలము Disputed land. Debateable ground.

కరకు or,—రు—n. s. Sharpness, as of a file or saw. Harshness; roughness, as that of a cat's tongue.

కరకు or కరుకు adj. Sharp, rough, harsh. కరుకు టమ్ములు sharp arrows. కరుకువరహా a four-rupee pagoda.

కరకుట్టు, కరకుట్లు A rasher of meat; a steak.

Kalahas. 3. 69. 72. ABB. 2. 476. where it is explained శూల్యము. From కర్ర a spit and కుట్టు to pierce.

కరకెక్కుట To be rough. వాడికికరకెక్కిందినారు They made him angry.

కరక్కాయ The fruit of the కరక చెట్టు q. v. The husk of this is a purging medicine. Ains. 2. 128. వారిసాట్లోకరక్కాయపడ్డది Their business is now ruined: their occupation's gone. వానిసాటకరక్కాయకాట్టినాను I have ruined his trade.

కరగ Wastingly. కరగినిన్నారు They devoured it all. (Infin. in A of కరుగుట.)

గరగ n. s. A small pot or vessel or pipkin. M. XIII. 2. 397.

కరగట్టు n. s. A bank raised of earth.

కరగట్టుట v. n. To be stained. అక్కడలచ్చుకరగట్టినది The place was soiled with urine.

గరగడ n. s. A funnel.

గరగడమువేయుట To "steal" or mark heaps of grain (to prevent stealth) by casting diluted cowdung over it in wavy lines.

గరగర n. s. Hardness, crispness. తౌన్స్ము. D.

గరగరలాడుట To crackle, as a biscuit in the mouth.

గరగరిక, or గరగరికె, గరాగరికె, గరగరికెతనము Neatness, tidiness, niceness, cleanliness.

దిరకైనపేదకైనా, వెరవరియిల్లాలకైననే

శ్యకునైనా, గరగరికెతనముబాగు (or, as some

mess read,) గరగరికెబాగు నున్నా, కరుణాంబుని

కుండవరపుకవిచాడప్పా|| Here "neatness" is

called a virtue equally necessary to all classes;

to the good and the bad.

గరగరికైన adj. Neat, tidy, nice.

కరగశము n. s. A saw. రంశము?

కరగించుట v. a. To melt, waste, dissolve.

కరగు n. s. See కరుగు.

కరగుట v. n. To melt, waste, be emaciated. To

- dissolve away. To be cut, as a bank by the stream. To go down or go off, as a boil. కరగ కరగవుట్టుకనకంబునకువనై the oftener gold is melted the finer it becomes. Vema. అందుకు వాడిమనశ్చుకరిగింది at this his heart melted.
- కరగుట v. a. To melt, waste.
- కరచుకొనుట v. n. To adhere, stick, to catch. hold, get hold or stick, as paste. To hold as a hook, lock or button.
- కరచుట v. a. To bite, gnaw. To bite, as cold weather does. To teach, instruct. To learn.
- కరజము * కరజములు * n. s. The nails of the fingers. Lit : " what grows on the hand."
- కరటము * A crow.
- కరటి * n. s. An elephant.
- కరటి adj. అనగామంకు (Appa C.) Stubborn, brutish, villainous. యెలుగున్ను. OG. A bear. In this sense it is K.
- కరటితనము n. s. Villainy.
- కరటిముత్యము, కరడుముత్యము A bad or inferior pearl.
- ఘరట్టము * A handmill. తిరగలి. SC.
- కరడము Error for కరండము.
- కరడు n. s. A lump, a clot. A turf or clod. Scum. An indolent tumour. Redness of clouds. A lurid glare. A wave ; a surge. Parij. 2. 59. Compare కొరడు . పిండికరడు A piece of bread, a loaf. plu. కరళ్లు or కరండ్లు Waves, billows.
- కరణము n. s. A town clerk, writer, or accountant ; a *Caranam*, or village attorney. Genit : కరణము, D.—ణమునకు or—ణానికి. Plu కర్ణాలు, కరణములు, కరణంబులు. There is a proverb వాడుకూతకరణముగానివ్రాతకరణముకాదు He has talents for speaking but not for writing. (This word though masculine is neuter in it's form, like పండాము, జంకము, లింగము, and చుట్టము.)—శాలకరణము the register of a district (often called by the Canarese term కుల్లర్ని or కులకరణి.)
- కరణము * n. s. Instrument, means. An organ of sense. Making, as నగ్నంకరణము unveiling, making naked, పులితంకరణము causing grey hairs, ప్రియంకరణము endearing, అంభంకరణము blinding, స్థూలంకరణము fattening, శుభంకరణము fortune. Again the కరణచతుష్టయము signifies the మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములు. And కరణత్రయము Thought, word and deed.
- ఖరణశుడు * Sharp nosed. వాడిముక్కువాడు.
- కరణి * Manner, way, mode. Similarity, likeness.
- కరణికము or —ణి—The clerkship : the office of a కరణము *Karanam* or clerk.
- కరతలము * n. s. The palm of the hand. See on తలము, కరతలామలకముగా or అవలీలగా As easy as possible.
- కరతలు n. s. పోకిళ్లు Childish desires.
- కరతాళము * The small leaved palm tree. (As distinguished from క్రీతాళము.) A musical instrument, a cymbal. Beating time by clapping the hands.
- కరత్తి A striped bag or wallet.
- కరద, or, కరదము, కరదలు, అనగాచేష్టులు OG. బుద్ధులు Appa C.
- కరదీపము * కరదీపిక * A hand lamp, a light borne in the hand.
- గరడుడు * A poisoner. M. XII. 1. 110.
- కరణము Error for కరణము.
- గరశనేల n. s. Red sandy soil, barren land.
- కరపించుట v. a. To make it bite ; to cause him to teach.
- గరపించుట See గరచుట.
- కరశ్రు, అనగాస్థానము. G. X. 122 ?
- కరశ్రుట To make him bite, to teach See కరచుట. B. X. § 52. v. బహిశంఘములకుమరివెములు గరశ్రు.
- కరపోకరాయి A counterfeit ruby. It is transparent and resembles the Cornelian.
- కరబట్టావు (from కర and బట్ట and అవు) a striped cow.
- కరబడరము * n. s. Ease, facility.
- కరబోకు A counterfeit ruby.
- కరభము * A young elephant : a young camel. The edge of the hand : which being thick at one end and gradually thinner, led to the phrase కరభోరు * fine thighed, callipygis.
- కరమర్థి * Excessively, eagerly, as the highest boon. This is often used in verse as a padap.
- కరమల Appertaining to the blacksmith caste.
- కరమొచ్చు Much, well, finely. This is generally a mere peg.
- కరచూచుము * A finger nail.
- గరశము * n. Poison.
- కరవ A sort of parsley. Rox. 3. 791.
- కరపక్క A counterfeit ruby. ABA. 2. 526.

కరవటము A small cup. చిన్నపురక OG.

కరవడి (Tamil.) Salt fish.

కరవాక n. s. A backwater, or marsh near the sea.

కరవాడు n. s. (Tamil.) Salt fish.

కరవాయి n. s. A curved iron bar which is put inside a small mouthed metal pot, to meet the blow of the hammer outside.

కరవాలము * or కరవాలిక. * A sword.

కరవాలు A sword.

కరవీరము* n. s. The oleander plant. వాడగన్నేరు.

గరవులు Offerings, gifts, rarities.

కరవేయుట v. a. To tan leather?

కరవేరు n. s. The root of the "Lavendula car-nosa." Heyne.

కరశౌఖ * n. s. A finger.

కరసాన n. s. A grindstone.

గరసింపుట To attack. కంఠరవమునైనగరసింపుట మొకానియొరసివెన్నీనిభటోన్నయము Bahul. 1. 31.

గరశులు, అనగాచర్మములు Skins. A. 6. 17.

కరశ్శము * Present, ready in hand.

కరహటము * The fibrous root of a lotus. తామరదుండు "Karahāt" the name of a country; possibly Khelāt. It is mentioned in poems, in lists of countries.

గరాగరిక Niceness, agreeableness, tidiness.

గరాగరిగా Tidily, nicely. The same as గరాగరిక, but the second syllable is lengthened by emphasis to denote perfection.

కరాచూరకర్తి, కరాచూరి, కరాచూరి A sword.

కరాటము * n. s. A pill box. A pouncet box for essences. A gallipot.

కరామలకము * n. s. Ease, facility.

ఘరారము * n. s. A curry-comb. గుర్రపుగారము. SC.

కరారవిండములు * Her lily hands: literally, the lilies of the hand.

కరాళము * adj. Horrid, terrible, dreadful. ఉగ్రరహితమైన, దంతురమైన.

కరాళి * Frightful, horrible.

కరాళింపుట To bully, to bluster, or browbeat.

గరాశు n. s. A wretch, jade, slut. కలువ.

కడి adj. Black. n. s. The uterus of brutes. Blackness. కుశ్వములమోని, వాడిబాణము, కృష్ణవర్ణము. D.

కరి * n. s. An elephant.

గరి n. s. A wing, harshness: the feather of an arrow.

కరింగరుములు, or, కళింగరులు A sort of sweet-meat. H. 1. 114.

కరింగోల A sort of leopard.

గరిక or గరికెగడ్డి Bent grass. చూర్వా See Ainslie 2. 28. SC.—See—ర—

గరికచెక్క A turf or sod.

గరికనట్టు See—ర—

కరికరము* An elephant's trunk (literally, hand.)

కరికరక్రీడ * n. s. Tickling, fingering, hand-ling. నిపురుట.

కరికరి n. s. Anger, passion.—చిరచిర.

కరికరి adv. Rapidly, angrily, కరికరిపెట్టుట. To plague, harrass.

కరికరిగా Angrily.

గరికె A kind of grass called Agrostis linearis or చూరన్.

గరికెమోడిచెక్క n. s. A turf, a sod.

గరికెసూదులు or గరికెసూదులు A fine species of rice.

గరికానుట To become sharp: to stiffen.

కరికార n. s. Torment, plague.

గరిక See గరికె.

గరిగట్టి, అనగామూర్తికరించి? కరశుద్ధశుంకతఘన లింగకళయు, గరిగట్టితమలోనగనవచ్చెననగ. L. 6. 132.

గరిగట్టుట To be manifest, be before the eyes. See గరిగట్టి.

గరిగమ్మ n. s. A rough bough (of a palm tree) before the serrated edges are removed.

గరిగరికల, జాగరూకతగల Active, nimble. L. 3. 269.

గరికె n. s. A small earthen pot, or bottle: with a spout. గరికెపిడత A small saucepan.

గరిగొన్న Blackened, stained. నల్లగొల్లిన. G. 2. 28.

గరిగిల్చు n. s. A cockle-shell, a pearl shell. BD. 6. 173.

గరికె n. s. A spoon, ladle. మనగాజగరికె a trowel. పారుగరికె a huge ladle borne in procession. మద్రగరికె a long ladle, with a bell at the end; which is the official badge of a గోల్లాది.

గరిడి. See—డి—

గరిడియ n. s. A wallet, or basket for food &c. M. 3. 7. 221. The word is ascertained through the Sanscrit original. కరిడియ is imagined to be the Tadbh. of కరిండుము a basket or box co-

vered with leather : the same as కడుపాల.
 ఖరికి n. s. plu. ఖరికిలు, ఖరిడులు Fencing, sword play. A dancing school, a fencing school. ఖరికిలసాము, ఖరికివిద్య sword play, gymnastics.
 కరికి * n. s. A female elephant.
 కరికెవాండ్లు n. s. plu. A particular caste of weavers.
 ఖరిత or ఖరితె n. s. A damsel, a woman.
 ఖరితె A woman, a damsel.
 ఖరితెతనము n. s. "Womanishness," frailty, light-heeledness. Suca 2. 404.
 కరివి n. s. The bridge of the *Vina*, a sort of Hindu guitar.
 కరిదూశము Dirt; particularly cobwebs; and the blackness produced by wood smoke, as distinct from కాటుక or lampblack.
 కరిసూనె Wood-oil, applied as varnish. Perhaps an error for కర్రసూనె.
 ఖరిమ * n. s. Heaviness, weight, gravity. Greatness. Bigness, largeness, seriousness, majesty. విలాసఖరిమ, శృంగారఖరిమ In H. 4. 211.
 ఖరిమ * adv. Greatly, vastly,
 ఖరిమంబు * Greatness.
 ఖరియ Black. (Tamil).
 కరివెడ The custom of leaving ploughed land unsown till after rain falls.
 కరివేళచెట్టు n. s. A species of వేళ tree. కరివేళాకు The leaves are used as a tonic. Ainslie 2. 139.
 కరివేల్పు n. s. The black prince. i. e. కృష్ణుడు.
 ఖరిశ The measure called a garce : more rightly spelt ఖరిశె. Originally, a hamper or large basket for storing grain. B. D. 5. 1064. The Madras garce of 400 mercalls, is three hundred and twenty pounds. Metaphorically, the "ves-sel" of the body. ఖరిశ Black soil mingled with pebbles or lime stone.
 కరిశనము * Agriculture, cultivation, tillage.
 ఖరిష్టము * Gravity &c. See ఖరిమ. adj. Weighty. Venerable. ఖరిష్టుడు * n. s. A venerable man : one of weight, a man of influence.
 ఖరిసె n. s. A garce or native ton. See ఖరిశ, four hundred marcals.
 కరింద్రుడు * The chief or noblest of elephants.
 ఖరిఖలము * n. s. Gambling. క్రీడాకూర్మము. ౪౦ డెమువేళి ఆడకూర్మము. SC.

కరిరము * n. s. The shoot of a bamboo. A sort of plant common in dry deserts. *Capparis aphylla*; Roxb. పెరురు మోడు| పెరురు చెట్టు SC. P. 1. 496. నివారకరిరముగలుగు, నివారివద్దయొక్క మొలకలుగల.
 కరిషము * n. s. A cake of dried cow-dung.
 కరుకు Sharpness, harshness. Mediocinal drugs burnt to ashes; which the Hindus use with a mixture of water, during sickness. See కరకు Roughness. కరుకువరహు the sort of pagoda, worth nearly four rupees, commonly called *Bahadari*, or Three Swamy Pagoda. కరుకు వేయటం or కళ్ళు వేయడము To set a saw or sickle. To burn or calcine medicinal drugs.
 కరుకోటు A certain innocuous serpent.
 కరుకోల n. s. A firing iron, for cautery.
 కరుగు Meltings, what is melted, as gold, butter, &c.
 కరుగు n. s. or వరిపొట్టికర్ర An unopened ear of corn.
 కరుగుచెట్టు A sort of tree.
 కరుచుట See కరచుట.
 కరుచూరి Some sort of sword.
 కరుజుతనము n. s. Roughness, harshness, as the knap of cloth. See స్రాస and శంకు.
 కరుడ See కరుడుడు.
 కరుడశుచ్చ n. s. An inferior emerald.
 కరుడపార్వ An eagle-glance. A peering or peeping look, like that of a hawk.
 కరుడవాస్తు * A certain plan on which some Hindu houses are built.
 కరుడశరులు A fine sort of rice.
 కరుడస్తంభము * n. s. A post erected before temples, with bells at the top.
 కరుడాగ్రజుడు * n. s. An epithet of Aruna, as being elder brother of కరుడుడు.
 కరుడాచలము * The name of a hill in the Chitwel division of the Cuddapa District: it is a celebrated shrine of Vishnu at Ahobala. The legend of Garud-āchalam is a favourite poem, and is printed as a school book.
 కరుడాశ్వరు A name for a hawk. A braminy kite.
 కరుడాశనము * Kneeling on one knee : this being the attitude of the griffon Garuda.
 కరుడు n. s. plu. కరుండ్లు. A lump, mass, clot. A turf. The snuff of a wick. A wave, a ripple.

A daily account or day book. పెంటికరుడు the lesser or female surf; being the one nearest shore; the farthest being పోతుకరుడు the male surf. పిండికరుడు a piece of dough.

ఖరుడు * n. s. A demon.

కరడుకట్టుట To agglomerate or form in lumps.

గరుడుడు, * గరుత్మంతుడు. * The name of the monster, somewhat like a man, and painted as kneeling on one knee: on whom Vishnu rides. He is a sort of Roc or Gryphon: with great claws, wings and a beak. He is considered sovereign of the feathered race: as the eagle. Vulgarly 'a braminy kite' or falcon. Among mountaineers the Toucan or Hornbill is sacred to Vishnu and receives this name. Jerdon. No. 196. గరుడముక్తువాడు A man with a Roman nose. గరుడధ్వజుడు * An epithet of Vishnu; whose emblem is the hawk.

కరుణ * n. s. Mercy, grace.

కరుణము * Pitifully: in distress. W. M. 5. 4. 288.

కరుణాస్పృకుడు * He who is merciful or gracious.

కరుణించుట * v. a. To pity, have mercy on, favour.

కరుకులకాచి n. s. A jade, slut, wretch = సంకసాచి.

గరుత్తు * n. s. A wing.

గరుత్మంతుడు * or గరుత్మానులు See గరుడుడు The bramin kite, or common white necked hawk.

గరుపాటుమున In P. 1. 80 అన గావందిమూతిముపై.

గరుపార గా Tinglingly.

గరుపారుట v. a. To be tingled.

గరువుట To teach. To learn. See గరువుట.

గరువు or గరుగు Thick, as a forest. గరు:ముకానలు. Vish. 7. 146.

గరులు Wings. See గరి.

గరువనము, అన గామగటిమి. OG.

గరువము or కరువము n. s. Affection. Ardour, eagerness, pride. గర్వము, మైగరువము, పెంటికార్పు, గరువపుటెండ Ardent sunshine = శీర్షమైన మొండ.

కరువలి n. s. Wind, air, గాలి, వాయువు, కరువలిగ్గ, స్వాతీనక్షత్రము. D.

కరువు n. s. Melting: what is melted. The clay mould for a metal image. A crucible. A lump or clot, as of mud. A. 2. 66. The foetus in the womb. Scarcity, famine. See కరవు.

కరువు adj. Scarce, as corn in a famine. గరువు

Learn thou (imperative of కరచుట.)

గరువు An ingot, lump or bar. కరువులు, అన గారొంపులు, మరదలు. A. 2. 56.

గరువువంచ See వంచ.

గరుసు Gravel. గులకరాళ్లు Also చర్మము, తోలు Skin, hide. A. 6. 17.

కరేణువు * An elephant.

కరేపాకు, అన గాకరివేపాకు The "leaf of the black vepa" A certain drug.

కరోటి * The skull.

కర్ణము * n. s. A vase? A mirror? A white horse?

కర్ణంధువు * The jujube tree, See రేగుపెట్టు = బడరి.

కర్ణటము or కర్ణటకము * n. s. A crab. The sign Cancer. కర్ణటిగర్భమువలె Like the crab's foetus: like those of the viper these are supposed to be born by rending and killing the mother.

కర్కరి * The large cucumber పెద్దదోళి. కర్కరిక * a small water jar with a spout.

కర్కశము * Roughness, want of smoothness: ruggedness. Feud, old grudge, particularly between those who dispute their field boundaries. కర్కశపాలము debateable land, ground claimed by both parties.

కర్కశ * adj. Violent, harsh. Rough to the feel, rugged. Hard, cruel, unfeeling. కర్కశమైనమాటలు harsh words.

కర్కశ or కరకసా See కర్కశము n. s.

కర్కారుకము * The plant called convolvulus paniculatus. శుచ్చపెట్టు. SC.

కర్కటకము * adj. Cruel, hard.

కర్కటకుడు * A devil so named. Beelzebub, or Moloch. A cruel wretch.

గర్గర * or ఘుఘర * n. s. Tinkling ornaments: (పెండెము) bells on the anklets. A sistrum.

గర్గర * or ఘర్గర * adv. Resoundingly, echoingly.

గర్గరి n. s. పెరుగుతరిచేకుండ. D. A churn.

గర్జ * n. s. A roar. Thunder. R. 6. 17.

కర్జకాయలు A sort of sweetmeat.

కర్జము n. s. కార్యము An act, or deed. A good act, propriety. M. 9. 1. 83. M. 4. 3. 99. M. XII. 1. 57. BD. 6. 1272. R. 6. 68.

ఘర్జర * Tingling or clinking ornaments as a chain of small bells. (As an anuk.) Resoundingly. పెండెము or పెండియము.

గర్జింపుట * v. n. To thunder, to roar.

గర్జితము * n. s. Thunder, roar.

గర్జిల్లుట * v. n. To roar, to thunder, resound, as drums.

ఘర్జిత * n. s. The itch, any cutaneous eruption.

ఘర్జారము * The marshy date tree. మధుసూక్తికె|| ఖర్జూరపు చెట్టు|| రజతె|| వెండిపుంపి|| వృశ్చి|| SC.

ఘర్జారములు A. 1. 75. A sort of grain. A. 1.

75. ఘర్జారనామము * An epithet of Kailasa "the silver mountain." Dasav. 3. 149.

కర్ణము * The ear.

కర్ణధారుడు * A helmsman or steersman.

కర్ణచక్రములు * కర్ణపూరములు * A sort of earrings.

కర్ణమంత్రము * A spell or prayer whispered in the ear of a dying man.

కర్ణాకాశయా * From mouth to mouth. (Lit. from ear to ear.) Phrase regarding news.

కర్ణాటకము * n. s. The Carnataca or Canadi language. A generic name for the Canarese and Telugu languages as "British" included Saxon and Welch.

కర్ణాటకము * n. s. The Carnatic (dance.) Comedy: that division of acting which relates to love tales and emotions of amorous passion. కర్ణాటక మేళము Native music, a Hindu band. కర్ణాటక రాజులకథలు * n. s. Old wives fables. Canterbury tales, galimatias. తమరుకర్ణాటక దొరలు you are become a denizen of Telingana, you are naturalized. కర్ణాటక ప్రభువులు The ancient kings: or aboriginal princes: a race now extinct.

కర్ణిక * n. s. * A trinket for the ear. ఆకారాంత శ్రియాం వైజయంతికాయాంతకైదుచెట్టుశివాయాంపిన్నగోరంటితాలపత్రేచవిలక్తాకు| కణాశుత్రే బంగారుదుడుకమ్మలు| శ్రియాం హస్తమధ్యాంగుళా| హస్తహస్తాగ్రా బీజకోశే| తామరదుర్బు|| SC.

కర్ణికారము * n. s. A sort of cassia called కండుగోను.

కర్ణాయక్|ము n. s. Carnamship. The office of a carnam, or village clerk. Also the living or manor assigned to that office: more correctly కరణీకము.

కర్ణజపుడు * n. s. A tell tale, a whisperer, an eaves dropper.

కర్త * n. s. 1. Maker, author, doer, one having authority. 2. Rector, director. 3. Owner, heir. 4. Lord, regent, disposer, despot, master. The Telugu word is కర్తయుడు. 5. The nominative case in grammar. ఆంధ్రనైషధకర్త The author of the Telugu Naishadham. ఆట్లాచెప్పడానకుకర్తలమా who are we that we should say this? One who hath authority. అధికకర్త A

half owner. విచారకర్త Superintendant, examiner. ధనముకలకుకర్తనయ్యుండె A son is the person concerned in our gains and losses. మొదలకర్తకాదుకుదనకాదు he is not his own

master either first or last. గ్రామకర్త the head of a village. Note—The three words కర్త, క్రియ, కర్మము answer to సాధకము, సాధనము, సాధ్యము

i. e. Agent, Instrument (or act) and Deed. వెరపెరుంక శ్రీశృంగదప్పత్రినుందు నాకొడుకర్తలేదు

"I live according to my own inclinations and have no master." ధనముకలములకుకర్తఅయినాను I come in for both his goods and debts. కైంకర్యకర్త He who presents a sacrifice: the benefactor of a pagoda. ధర్మకర్త the warden of a pagoda. In versions of the Holy Scriptures KARTA is the approved word for THE LORD.

న్యాయకర్త An officer of justice, a ruler. ధర్మకర్త a guardian. తనఆస్తికినలుగురుధర్మకర్తలనుమేర్పరచిపోయినాడు he died leaving four guardians of his property. శివుడుభారకర్త God is our refuge. యితనికికర్తముచేశేటందుకు కర్తలేదు There is no one who is called upon to go into mourning for him. హరిలోకమునకునితలుయేక

కర్త A man's wife alone obtains heaven for him.

శ్చుతికర్త A lawgiver: a legislator. క్షేత్రకర్త A mere tenant at will. See Laws of Manu VIII. 239—243 as cited by Ellis, in Wilks's Mysore,

Vol. I. p. 485. తిరుమలలోవరాహస్వామిక్షేత్రకర్త వేంకటేశస్వామి తదనంతరముకల్పినవారు The former god was the original inhabitant: the latter came at a subsequent period.

కర్మము * n. s. A hole, hollow, a pit.

కర్తము * Cutting, severing.

కర్త Scissors కర్త D.

కర్తముఖము * A certain position of the hand in dancing.

కర్తించుట, To be agitated. ప్రాణముకర్తించి నది My heart went pit a pat.

కర్తవ్యము * n. s. Lordship, heirship, agency: dominion, right: superintendence. To be done.

కర్తవ్యంకివతఃశరం what is to be done next.

యికమిదమాకేమికర్తవ్యము. Henceforth what a authority have we? యెవడికర్తవ్యములోదాని కిక్కముచేసెనారు Who was it that celebrated her funeral rites?

కర్తి The inflection of కర్త. కర్తినేల One "plough" of land: as much as one కర్త్రు q. v. suffices for.

కర్తృకము * Composition, doing, agency, action.

కర్తృత్వము * Agency: the act or property of an agent. W. Delegated authority: కర్తృత్వేన As lord by right. ఆతనిమీదకర్తృత్వము వుంచినారు They made him plenipotentiary. They entrusted the affair to him. అదిచేయవలసిన కర్తృత్వము నాయందు వున్నది the right to do this rests with me.

కర్దవము * An ass గాడిద.

కర్దము * n. s. Mud, mire. Foulness, sin. బురద, ముసము, కల్లము.

కర్న, కర్న, &c. See under—గర్న.

కర్పటము * n. s. Rags, dirty cloths. Cloth in general.

కర్పరము * The skull: the cranium. || కపాలము | తలచిత్తయముక | ఆస్త్రియాం | కటాహ | మండబారుసు | శ్రుం | కృషాహ | శ్రుం | తత్తర | ధూతే || SC.

కర్పర * కర్పర || ఈ కా రాంతస్త్రియాం | దార్పికా కాన్వోవృత | కత్తరీతుధము || SC.

కర్పూరము * n. s. Camphor. శుద్ధకర్పూరము crude camphor. R. and రశకర్పూరము calomel. కర్పూరనూనె * Camphor oil, fragrant ointment, opodeldoc. కర్పూరఆరిటిశుండు * A fragrant kind of plantain. కర్పూరవంకాయ a kind of small brinjal. కర్పూరచెండ a certain vegetable.

కర్పూరశిలాజము * n. s. A foliated crystallized gypsum, the powder of which like white alabaster, is used in the preparation of stucco; and is a medicine for ulcers. Ainalie. 2. page 70.

కర్పూరము * Gold: variegated colour.

కర్భము * n. s. The belly: the stomach, the womb. The inside of any thing, the interior; the middle. A foetus. In compounds the meaning varies. Thus నదీకర్భము the middle of a river. అశ్వాశకర్భము the close of a canto, the finale. కర్భస్థానము The nave, sanctuary, adytum, or central part of a temple. గ్రామకర్భము or గ్రామకంఠము. The part of a village where houses stand: as distinguished from plough land. కర్భముతోళుండే pregnant.

కర్భముధరించుట to conceive or become pregnant. దానికర్భముకరిగిపోయింది She miscarried. దానికర్భమునిలిచినది She has not miscarried.

కర్భకలము * (పరిపాట్లకరుకు) A swelling ear of corn. Vasu. 2. 101. కర్పాగారము * A closet or recess. The inner chamber. పకకర్భజనిపలయన Of the full blood: as full brothers: children of the same womb.

కర్పవాసి గాళుండే Yet in the womb: unborn. కర్పశత్రువు * A secret enemy. కర్పాధానము * A ceremony performed prior to conception.

కర్పాశయము * The womb. The uterus. కర్పాష్టమము * The eighth month of uterine gestation. The eighth year reckoning from conception.

కర్పిణి * n. s. A pregnant woman.

కర్పికరించుట * To keep in the heart, to lay up in the bosom.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

కర్మము * "An act or deed: action in general. 2 Religious action, as sacrifice, ablution, &c. especially as originating in the hope of future recompense, and as opposed to speculative religion. 3 Actions, conduct, a course of procedure. Hence it is used for Destiny; destiny being only the allotment, to be enjoyed or suffered in the present life, of the fruit of the good and evil actions performed in former lives. 4 Action specific; moral duty; obligation imposed by peculiarities of tribe, occupation, &c.

5. The subject of action in grammar; the accusative case, or object of a verb. 6. A business, office, function, a prescribed and peculiar work." (Molesw. V.) 7. Funeral rites: exequiae వానికర్తము యెవ్వరుచేసినాడు who performed his funeral? i. e. appearing as his heir. 8. It relates to caste, not to creed, or religion: thus వైష్ణవులకున్న స్థావరమున్న కురుములలో భేదము వేరు, bramins differ in their creeds but not in their religious rites. 8 An art, as శిల్పకర్తము the art of statuary. 9 Doing: thus, యిది నీ కర్తవ్యము this all your doing: it is your own fault. 10 Ill hap, misfortune, hard lot: affliction. ఆకర్తముమెరగనను I know nothing of the affair. అమ్మోకర్తమా O dear! oh what a pity! Alas my sad luck! It cannot be helped! చేటువచ్చే సేపిచెడ నాదుడవంబు మేలువచ్చే సేపిమెచ్చుదన్ను! చేటుమేలులతలవేసకర్తంబు (Vema) good and evil are our own doing, the result of our acts. కర్తము Is a perfect obligation and పుణ్యము an imperfect one. Note.—This is sometimes "sin." Thus in a well known verse. క॥ శ్రీరామరామ యనుచును! యేమానపుడామ సేనిమేర్పడమదిలో! ఆరామవిభునితలచిన! కారాకులుదుల్లికర్తముదుల్లిక॥ If thou set thy heart upon Rama thy "sins" shall fall off like dead leaves. See on ధర్మమా, and పుణ్యము.

ఘర్తము* Heat, the hot season, sunshine, sweat, perspiration.

కర్తజీవి * See కర్తకుడు.

కర్తవ్యము * n. s. Ceremonial precision.

కర్తకుడు * A ceremonious precisian: one who is earnest in the rites of religion. W. కర్తకురే. కార్యముచివరవెళ్ళించేవాడు. SC.

కర్తజిక్రియ * n. s. A Transitive verb అకర్తజిక్రియ an intransitive verb.

కర్తత్యాగి * One who neglects the rites prescribed by his caste.

కర్తగంధము * The five sided sour green plum called Averrhoa Carambola, or ఆంబారాపురాయి Kamrak called in Madras తమరతళండు.

ఘర్తవారి * Sweat.

కర్తసాక్షి * The witness of all our acts viz. the sun.

కర్తాంతరము * n. s. Funeral rites; exequiae. కర్తారము అనగా, వెదురు.

కర్తారుడు, An artisan.

కర్త * n. s. A doer, agent, workman, a committer, a sinner, a formal professor; one bound in the doctrine of works. సారంగధరుడటువంటి కర్త కాదు He is not a man likely to do this.

కర్తడు * n. s. A doer, agent.

కర్మంద్రియము * The bodily members, or limbs, considered as the instruments of passion and hence agents of sin.

కర n. s. Wood, a piece of wood. Any sort of wood. A stick or staff. The stem or stalk of grain: any straight rod whether of wood or not as పాకకర and జాలకర a sunbeam. యనశకర a bar of iron. కరతవ్వినికోసినకాత reaping while the stalks are green. Blackness: a dark stain. See కర.

కరన See--రూ—

కరసింధి Bastard Indigo: a plant, the leaves of which afford a light blue dye.

కరి n. s. "Carri." A name of the hero Arjuna. It is a Telugu word of no known origin.

కరి Dark coloured, dun. శ్యామలవర్ణముగల.

కర్ర n. s. infl కరి, A plough share. See కరిశేల. కరిశేల the point of the plough share.

కరిమెలలు The iron cramps which connect the plough with the share. గొంతులోకర్రవేసి నట్టున్నది. I feel a burning pain in my throat.

కర్ర A stain? దాగు, D.

కర్రన Aloud, (as a belch) or as rattling in the throat.

కర్ర adj. Iron-grey: dark grizzled. కర్రెడ్డు See కరి.

కర్వము * అనగాకర్వము: అవంతక్రియ. వామన. పాటివాడు. పాటిది. క్లిష్ట. కర్వశంఖ్యాశంఖ్యయ

దాని: కర్వము॥ SC. adj. Short, low, of little size or stature.

కర్వము * n. s. Pride, haughtiness. Self confidence.

కర్వము * n. s. A market or country town.

కర్వశదుట * To be proud &c. See కర్వము.

కర్వభంగము * Dishonour, degradation, humiliation disgrace.

కర్వాదుట v. n. To feed or graze. ABB. 3. 146 మేళు, మేయుట.

గర్వించుట * v. n. To be proud. To lord it.

కర్ణము * n. s. A weight of about half an ounce.

"Four *māḍas* make one carsham, and four carshams one palam. యుతశ్చిన్నమలయెత్తు S. C. G. 7. 143. రుయడము, రాయడము. SC.

కర్షకుడు * n. s. A cultivator, a farmer.

ఘర్షణ * n. s. Tumult, high words, dispute, contention, argument, altercation.

ఘర్షణచేయుట * v. n. To dispute or contend.

కర్షణము * విగతము/తాండ్రచెట్టు SC.

ఘర్షించుట v. n. To squabble, brawl, dispute.

కర్షు * n. s. A river.

గర్హణము * n. s. Blame, censure.

గర్హించుట * To blame, revile.

గర్హితము * adj. Blamed, censured, base.

గర్హ్యము * adj. Contemptible, scandalous. base.

కల, కల adj. (in composition) All, various, actual, కలకాలము or మున్ను (q. v.) at all times. కలగూర various herbs, కలయాత్ర/ Actual appearance కలఁగి the actual fact.

కల n. s. A dream. కలలోన భావలకామంతక నేల Why waste your soul in dreams on the fair.

Bhall. Pad. 2. 50. కలగనుట v. n. To dream.

కళ * n. s. A degree, or subdivision. That which proceeds by degrees, as effect, virtue, potency, emanation, effluence, affection, influence, inclination. A ray of light. Look or appearance. A phase of the moon : of which the Hindus reckon sixteen. (Kala Sankalita, page 359. comparing Wilson's note on Vishnu Puran, page 239.) Hence, in Telugu Grammar, a certain set of words distinguished by old gramarians into sixteen species. "Sixteen *calas*" are mentioned in M. XII. 6. 21. The degree in which one night's moonlight differs from that of the next (*Defectus lunæ* : *Virg.* and *Plin.* N. H.) In prosody a *mātra* or short syllable. (Colebrooke on Prosody. Ess. 2. 151.) A note, as being a subdivision of music. The nerves or ticklish parts of the body.

కళావ్యవస్థములు nervous affections or diseases వీశము యొక్క కళ the brightness of a lamp అతనిముఖకళ his air : the effect of his features పచ్చికళలు an insane affection, or touch of madness. క్రూరకళలు the fumes of resentment నిద్రకళలు the spirit of heaviness : drowsiness

కళలంటి. UH. 4. 159. touching her to the quick. కళాస్థానములు the nerves. కళలుచెప్పు గెల్. T. 2. 82. her *heart* melted : it touched her to the quick యాగాడ్చుకళలన్నటినిగిరి పీలుస్తున్నది This burning wind exhausts the spirits : or dries up the vitals. దేహకళావ్యవస్థ యము a morbid affection : an injured constitution. కళశ్చన్నము, కళనిశ్చన్నము Indistinct accents, a trilling note. దానికళబహుదాగా తన్నది it has a very pretty air. పెద్దదైయ్యేట శృటికళవచ్చినది she is growing very pretty. The SC. explains కళ thus చంద్రపాదకళా, మున్నెకాష్టలకాలము, తాళపాదభేదే తాళమాన అప్యనిమిషకాలే పాదశశంజ్ఞాయాం శిల్పి కృతకగ్నః ఇతి అవ్యక్తమధురదృశా అంతమాత్రే వర్ణివిద్యాయాం బలులు శ్రీరజస్సుగ్నము &c. &c. In the యాగశాస్త్రము or Mystic philosophy the words కళ, నాపము and చిందులు have a peculiar meaning. See notes on చిందులు, and on యాగశాస్త్రము.

కల or కల (the *affix*) The participle of కలుగుట. See that verb. as బుచ్చికల Sensible.

కల * adj. Harmonious, sweet in sound as కలరవాకలితమేఖల a tinkling girdle. కలశ్చన్నము A warbling sound.

కలగ See కలుగుట.

ఖలము * n. s. A thrashing floor. శుంకలము.

ఖలము * adj. Base, cruel, mischievous.

గళము * The throat, the neck. పెడ, గొంతు.

కళంకము * n. s. A spot, mark, stain. Defamation, blemish. Hesitation, doubt. చిన్నము, నిందా, యనశ్చిత్తము, కాలాయశులము. SC. In ABA. 3. 76. it is rendered కలుషమున్ను, దేశమున్ను.

కలంకచేయుట v. a. To trouble, to afflict, to put in agitation, to disquiet, to disorder ; to foul water. M. 12. 3. 23.

కలంకుట v. n. To be in trouble, grief, disorder, or confusion : to be turbid as water, to be embarrassed or dishevelled.

ఘలంఘలు * Ringing aloud. (anuk).

కలంచుట v. a. To put in agitation, to make turbid : to embarrass. (causal of కలయుట) See కలచుట and కలంకుట.

కళంజము * The intoxicating drug called బంగళా. A granary. The flesh of an animal that has been slain with a poisoned arrow. విషవిద్యోగమునాహారమాంసవిశేషం. ౩, SC.

కళంజు n. s. A weight of one pagoda and a half, used in weighing coral.

కలంతిక, కలంతె A small pitcher or jug like a tea pot నెండివెంబు.

కలందుకు The gerund of కలుగుట, నన్ను కాపాడ కలందుకు (or కలందులకు) With a view to protecting me. కాకలందులకు (ad flendum) that it might be done.

కలంబము Dissension, confusion. గృహకలంబము family feuds, brawls = అరిగినది, అలక.

కలక n. s. Trouble, perturbation : foulness : sin : lumbar rheumatism. Turbidity : కంటికలక, the disease called country sore eyes : ophthalmia. కలకనీళ్లు Turbid water. కలకపారిన Troubled, turbid. చెట్టుకలక a trench or bed round a tree? M. XII. 3. 247. కలక, శృంగ, పాశము, T. 3. 100. సాధ్యమిల్లరుంగకమది తప్పేనేరికలకన్ రయంబురయంబున్ గనుకన్ | As meaning అలక, BX. § 86. 13. మనంబున కలకదీరి, Swa. 3. 30. కామినీకాంతులకలకదీరి The D, says, నీళ్లుకలకడము|అవిలత్వము.

కలకంఠము * n. s. The black cuckoo or linnet so called, from its "melodious note." కలకంఠి Sweet-voiced : i. e. A woman.

కలకండ Sugar candy.

కళకంబళము * n. s. The dewlap of a bull &c.

కలకలము * n. s. Buzz. confused sound.

కలకల adv. Aloud. కలకలనల్పట to laugh heartily or aloud. శబ్దలకలకలధ్వని the loud notes of the birds.

కలకాలము * adv. Constantly, always, for ever.

కలక the infinitive of కలుగుట. Hence is formed the causal verb కలకజేయుట v. n. To do, make, form. See in the Grammar.

కలకరచెట్టు or గుంటకలకర ఆకు A herb called in Sanscrit the కృష్ణరాజము.

కలకల, adv. Tinkling or clankingly.

కలకలమనుట v. n. To rattle, to tinkle, to clang.

కళకళధ్వని * n. s. A gurgling sound.

కలకాసుగ See కలుకాసుగ.

కళ్యాణయ A hussey ; a ready witted sharp jade. A clever bold woman : a pair of tongs.

కలగించుట v. a. To stir, mix, mingle, confuse.

R. 5. 275. లాడపెట్టుట|కలరపెట్టుట.

కలగుండ్లు n. s. Large stones, boulders. M. 6. 3. 65. R. 5. 313.

కలగుట v. n. To grieve, be troubled, disordered, embarrassed. To be dishevelled. To be in distress or broken, కండ్లుకలగినవి his eyes are red or inflamed. This is called country sore eyes.

కలగూర Wild herbs in general : forest herbs, "all spice," hodge podge, కలగూరగంజు a medley, a mass of confusion.

కలగొట్టు n. s. The trumpet flower plant : called Bignonia chelonoides. Ainsl. 2. 272. The root and flowers are fragrant.

కలగొన Much. exceedingly. HD. 1. 1572. చిక్కిరి ; మెండుగా In Kusalavo. D. page 93. కలగొన వారెదుకన్ ప్రియతోడ.

కళగ్రామము * A large town : a market town.

కళగ్రాహి A man of the world. A shrewd man.

ఘళఘళ * adv. Aloud, ringingly.

కలచుట v. a. To trouble, disconcert, disorder, dishevel. To melt, or agitate with any passion.

కలజరి See కలిజేరు.

కలజావి or కల్లువి A species of జావిచెట్టు.

కలదీల i. e. కలచు he is ఇల in the land. P. 3. 150.

కలదు "He is" (3rd. pers. sing. masc : aff : aor : of కలుగుట).—ఒక రాజుగలదు Once upon a time there was a king. అక్కడవకవర్తకుడు కలదు There is a merchant there.

కలత n. s. Trouble ; perplexity. Dispute, squabble, Indisposition. Turbidity in water.

ఖలత * Wickedness, villainy, filthiness. W.

కలతశబ్దము v. n. To dispute, squabble.

ఖలతి * adj. Bald, bald-headed. W.

కళత్రము. * n. s. neut A wife. కీర్తిలక్ష్మీకళత్రము he who is wedded to glory and prosperity. విశ్వంధరాకళత్రుడు ruler of the land.

కలదు or, కడ్డు, "There is" వేరముగలదు "there is a fault" యింత అన్యాయముయొక్కదనైనా కదా was there ever such injustice? ఆ సెప్పినాకుకలదు I used to suffer that pain. This is the irregular 3rd person neuter singular aorist of కలుగుట To accrue.

కలధాతము* Plate. A precious metal : silver or gold.

కలన, or, కలనము * Making, effecting, (plu. కలనములు) చేయడము, కావించడము Dasav. 9. 416. వెలసిరభినవశృంగారకలనములను || అనగా క్రాంతి అలంకారములను చేసుకొనుటలచేతను. Swa. 1. 17. ఇష్టమృష్టాన్న కలనశంకుస్తుజేసి | T. 3. 97. అతివలమృదయములారసి | రతికలన దేవులెరికట్టడిరూపుఁ Dasav. VII. 363. శంకరతికలనక కళలంటికరవి | అనగా రతిచేసుట చేత In the Lalito Pakhyān. X. 50. శదశద్భావశంకలృప వికల్పకలనార్తికా Thou who hast perceptibility and imperceptibility, stability and change.

కలనము * అనగా తెలియజగిన | See on కలనము.

కలన n. s. War, battle, combat.

కలత n. s. The materials for a house, or for a plough. Wood in general. A pile of wood. కలతవర్తకము The timber trade. Trade in wood. వెదురుకలత (simply) bamboos. ఏరుకలత Things for ploughing ఇంటికలత the materials for a house.

కలతము n. s. Perfumes, scented paste used by women.

కలతడము. or కలువడము, or, కలవడము. A pennon or small flag. B. X. §. 53. రుక్మణీ కల్యాణముండు || రచ్చలుక్రంతలు గాజమాగ్గంబులు, విభజి దేశంబులు విభజములుగ | జేరిచందనః క్రతయంబులు, కలయంగజ్జిరి కలవడములు | రమణీయవిభతోరగాములుగ జ్జిరి. యిందుకు శ్రీభాగవతములో దశమమందువుండే మూలశ్లోకము || పురంశంకుష్ట శంకిక్రమాగ్గరభాగచతుష్పదం | చిత్రధ్వజతాకాభిస్తరజై శ్శులం కృతం || M. 4. 5. 385. కలువడములు విభతోరగాములుగ జ్జిరి || L. 2. 35. కలతడంబులతోటి ఘనతోరగాములు || L. 22. 50. నరికిముగ్గులు వెల్లిరంగంబులను | కలవడంబులు నింజగ జ్జిరితమకములు శర్మ || DRB. p. 550. కలవడంబులు దంబుగా మట్టుకట్టి || HD. 2. 2950. కలువడంబులుగ జ్జిరి కాంచనదండ, కలితతాకలు గ్రంధుగానెత్తి || Pal. 356. పుష్పనపుష్పరథము పునర దెప్పించి కలువడారెత్తి వికసకమున మెరయ || Pal. 366. కలయదిశలలోన కలువడారెత్తి మకరతోరగాములు మరియునెత్తించి ||

కలతడవడుట v. n. To rush, pounce. ఆలకులెబ్బరి అరిగొన్న యట్లకలిగినా మెసలకలతడబడ్డ.

కళకళ n. s. Violently (boiling.)

కళకళలు v. n. To boil violently.

కలబంద n. s. The aloe-plant. కలబందగుంజ The pulp of the aloe. See గుంజ.

కలబరించుట v. a. To gargle, to rinse.

కలబరించుట v. n. To grumble. కడుపుకలబరి శున్నది the belly grumbles.

కలబలుకుట To pronounce them together.

కలబెట్టుట v. a. To tumble, to tangle, grope or handle. To stir up. ఆశంకరిమల్లిన్నియెలకలబెట్టుట న్నావు why do you stir the subject again.

కలభము * An elephant of thirty years old.

కలమ A gap, or breach.

కలమము * n. s. The finest sort of rice. కలమగర్భము * A swelling ear of corn : పరిపాట్లకరుకు : (to which poets compare కాలిపక్షులు) : —

కలమపుటెందుగలు A. 1. 85. అనగా యెండబోసిన శనన్త భాగ్యము Sun-dried grain.

కలమరి * n. s. A sailor, or boatman. M. XII. 5. 566.

కలము n. s. A ship. (obsolete) M. 3. 4. (81. 94) B. X. 6. M. 7. 1. 51. In P. 2. 105 it is used as a phrase for a bear, భల్లూకము so termed by the చెంచు వాండ్లు. In Tamil twelve రూములు are called one కలము.

కలమయి As much as there is = కలమట్టుకు, పున్నదాక, కలిగేరక్క, M. 13. 5. 266.

కలయి Together : on all sides : all at once See కలియుట, of which this is the Inf in A. మాలోకలయచూచె he attempted to join us.

కలయంటి n. s. Cow dung dissolved in water and sprinkled on the floors of houses. కల్లవు.

కలయంబడుట. See కలియబడుట.

కలయత్రిశ్చట v. a. To mix up, stir up From కలయుట.

కలయకలు Meeting, juncture, uniting. రతి, thus యలశకులవిత్తవృత్తులు కలయకలఁ దెలిసి మెలగుకాంతల కెలమి H. 1. 151. కలయకలనారజెంబుల కులశతితానరదెరింగి H. 2. 273.

కలయుట See—

కలరవము * A sweet note, warbling. See కల adj. Also a dove.

గళరవము అనగా కంఠధ్వని, The voice.

కలరూపు * The fact, the very thing, the truth. See కల.

కలరే "Are there" (such men in the world)?

See కలగుట. Cuchel. 3. 11.

కలవ, కలవత్తుము plu. కలవలు. The iris, or fragrant blue water lily. The root is eaten.

యెర్రకలవ the red species.

కలవము See కలవము.

కలవంటకము n. s. Medley, a hodge podge, squab pye. Pudding, a made dish.

కలవడము or కలవడము See కలవడము.

కలవరము Confusion, puzzle.

కలవరకంఠ A jumble.

కలవరపోవుట To be thrown into confusion.

కలవరించుట v. n. To babble. To have the night mare. To talk in sleep.

కలవరింత n. s. Babbling. Talking in sleep.

కళవళ or కళవళము Anxiety, distress, puzzle.

See కళవళశుడు v. n. To be agitated or anxious.

కళవళించుట To be confused. To be in amaze To be perplexed. To talk nonsense, babble.

కలవాడు A rich man : one who hath. (See కలుగుట).

కలవాశము (Tamil) Hire paid to labourers for thrashing the crop. (Obsolete).

కలవింకము * A sparrow. చటకె, డురపిచ్చుక, కలింకకె, కుంకటిమూగ. SC.

కలవిదోక A plant called ఆంజుళిప్పిక. Q.

కలవు They are : those things are. 3d pers. plu. neut. aor. of కలుగుట. M. XVI. 1. 154.

కలశము * A vase, flaggon, or water pot : the gilt ornament on the pinnacle of a pagoda-tower : In palmistry, కలశరేఖలు certain lines in the palm of the hand A. 5. 31. కలశము పెట్టుట, or కలశస్థాపనముచేయుట the preliminary rite : solemnly placing a vase. కలశపూజ The adoration paid to that vessel : being the principal rite in all religious celebrations. కలశంబునిలుపుట solemnly erecting the vase. Vish P. 8. 43.

కలశాబ్ధి The ocean of milk. కలశాబ్ధి the goddess Laxmi.

కలశీనుడు * or కలశీనంధపుడు * "Vase-born"

An epithet of Agastya, who was born, like Orion, in a pot A. 5. 107. T. U. R. 5. 88.

కలశుకానుట See కలియుట.

కలశ్వసము * A melodious note.

కలహము * n. s. A fight, contention, dispute.

కలహంశ * The teal or some other species of drake.

కలహంతరిత * Appeased (phrase regarding a wife who has been vexed.) తదిమవమర్మతశ్చ

తాతనమస్తి తాయంనాయకాయం S. C.

కలహశనుడు * Quarrelsome : an epithet of Narada, as Mercury.

కలహించుట * v. n. To fight, dispute.

కళాచి or కళాచికా A sort of cup or bowl. A small metal box. A spitting pot.

కలాదుడు * A goldsmith.

కళానిధి * An epithet of the moon.

కలాశము * Ornaments. Assemblage. A peacock's tail : a quiver. కృష్ణకలాశముకట్టినాడు he wore the dress or played the character of Krishna. హోమక్రియాకలాశము the details of a sacrifice or solemn rite. కేశకలాశము ample tresses, fine hair. కలాపి * A peacock. నాగకలాశు the Pythian god : an epithet of Siva. హైదరుకలాశము, or, కలాశన Hyder's invasion : or inroad.

కళావంతుడు * An artist : phrase for an actor or dancer. A cunning rogue. కళావతి * An actress P. 1. 62. A. 4. 36. వేశ్యor plu కళావతులు.

కళాశాస్త్రము * The Hindu "Art of love : " a dry pedantic treatise, partly on anatomy and temperaments. partly on medicine, seduction, and magic, with much obscenity and no beauty. It is here noticed only because extremely popular among the more ignorant Hindus. "Its mischievous tendency is wholly blunted by puzzleheaded dulness."

కళాశుము. A skin or hide. చర్మము! ఇత్రకళాశుము i. e. కృష్ణాజినము. కుక్కకళాశుము Dogs and curs. Here it is an Anuk.

కళాశంజులు * The grammatical phrase for a particular class of words. ఆంధ్రమందునకారాంతములుకానిశబ్దములు. D.

కళాసించుట. v. a. To toss the hide. చర్మమును విసురుట, అలమహనటుడునంధ్యా తాండవంబులవినటియించి కళాసించుగలిగి. కేలెత్తి కంకణకృతులుభవజగేంద్రులాలిత భూమణుల మొగచిపైదోరు! Navan P. 108.

కళాస్థానము * A nerve, ticklish part or seminal vessel. See కళ.*.

కలి Water wherein raw rice has been washed : it is kept until it ferments : and is used as an acid drink. శ్రుతియెట్టికడుగు. D.

కలింగము A proper name. *Calinga*. 'This name 'is applied in the Puranas to several places 'but it especially signifies a district on the Co- 'romandal coast, (see note on కురుక్షేత్రము) 'extending from below Cuttack to the vicini- 'ty of Madras : and is usually in the plural 'number, confounding the place with the 'people inhabiting it.' W.—This definition gives the name to the Telugu country : but the word కలింగదేశము is not applied by the poets or learned natives, to the Andhra De- sam (see ఆంధ్ర) : it seems to denote the *Or- rissa* (ఉత్తల) country. The Coromandel coast is called *Kalinga*, or *Kling* by the Malays :—and Marsden (Malay Dicty. page 265) says this is a name of the port *Coringa* (see కోంగ) This I suppose is the real origin of the word. No Telugu poets excepting those of recent days mention the word Calinga : they sometimes style their hero కలింగభూపతి *Lord of Kalinga* : or, "a Telugu chieftain" See Krishna Raja Vij. 3. 76. &c. Some Sud- ras in the Ganjam district who wear the sa- cred thread (జండెము) are called కలింగులు Calingas. (—"కాడిసెచెట్టి, శ్రుచ్చెట్టి, కుంకు టిముగ, దేశభేదము SC.")

కలింగరాష్ట్రము * The plant that produces the febrifuge nut.

కలక A bud, a flame.

కలిక * A flame.

కలికము * n. s. Eyesalve.

కలికల adv. Aloud, audibly, shrilly : the same as కలకల.

కలిక A lady, a beauty. A charm or grace ; a pretty trick. plu. కలుకులు.

కలిక adj. Charming, lovely, pretty.

కలిక రసము n. s. Prettiness.

కలిగ See కలుగుట.

కలిగించుట. To cause.

కలిగించుట v. a. vide కలుగుట. The causal of కలుగుట.

కలిగొట్టు See —ల—

కలిజేరు or కలిజేరుచుట్లక i. e. శునర్పవా Hog- weed. గుంటకలిజేరు or గుంటకలకర, or, శృం కరాజము The verbesina plant శుచ్చశ్రుత్వల గుంటకలిజేరాకు *Eclipta erecta*. *Heyne*.

కలిరంపు. adj. Pretty, agreeable. కలిరంపుగుబ్బ చన్దవతిగుత్తులు! పాక్షినిజినిపాన్నశ్రుత్వబాహు! Sunanda. 4. 18.

కలిత * Affix. Having, bearing, possessed of కదాకలితుడైన armed with a mace. అనేకజాతి కలితులకాంచెతిని! అసగా నానాకులస్తులను చూస్తే.

కలితమైన * adj. Fallen, dropped. కలితముచేయుట * v. a. To strain through a cloth.

కలితనము * n. s. కెట్టితనము.

కలితపన adv. Clashingly.

కలివిలి n. s. Disorder. Confusion.

కలిమి n. s. plu. కలుములు Existence, being, hav- ing ; possession, resources, richness, wealth. చెలిమికలిమి riches of loving kindness. కలిమి కల Rich. The క్రేధకలిమి the having faith. శాశముకలిమి the occurrence of a curse : the curse befalling him : his being cursed. కలిమి దండుక n. s. A property tax.

కలిమెడు The measure of twelve రూములు.

కలియబడుట See కలియబడుట.

కలియకట్టుట v. a. To bind in bundles, pack up.

కలియగలుపు Familiarity, affability. కలియగలుపుగావుండె Familiar, easy, affable.

కలియగూడుట v. a. To add up, sum together.

కలియబియుట v. a. To buy over, to get him into their hands.

కలియతోలుకొనుట To drive off together. నాశుశువులను రసశుశువులతో కలియతోలుకొన్నాడు he mingled my cattle with his.

కలియశుండు, or, కలివిశుండు n. s. A kind of black berry.

కలియశుడుట v. n. to meddle with. To rush, fall (upon enemies). వాండ్లు మామీదకలియబడ్డారు they rushed upon us. To become en- tangled. The same as కలియుట v. n. అరుతశురులుగలయంబడుచు. B. 8. 457.

కలియబెట్టుట v. a. To mix, to hustle, to stir.

కలియపోసుట v. n. To mix, to pour out toge- ther. యాదీయమతోమట్టిదీయమునుకలియబోరిరి they mixed bad grain with good.

కలియక n. s. Juncture, joining, copulation, connection. శంభోగము. అ. వెలదిపల్లటూరి వలపువాలూపులు కలియకయ్యకమున్న కలియక

య్య Her enticing eye made him enjoy the embrace before he enjoyed it. Bhadra. 3. 295. కలియుగము * The Kali age : i. e. Modern times beginning from the Deluge. (See Mills Christa Sangita, Intro., Supplementary note.) W. Vish. Pur. lxv. The present or Iron age యీ కలియుగమున " In these days : " in these hard times."

కలియుట v. a. To mix, to join, connect. See the v. n.

కలియుట v. n. To mix, join, mingle. To collect, assemble. To coalesce. To agree, correspond, match. To be included in, fall under. To set to work, begin to do. కవివరుడులేచిదిక్కులుకల యచూచి looking all round. దృష్టి కలిసినప్పుడు when our eyes met. కోళ్లకలయకూసెన్ The cocks crowed on all sides. ఆరసిభూమిలో కలిగినస్థలము a spot included in his land. ఆదారియిక్కడకలుస్తుంది that road comes in here, or, from this spot. శుభకూడినది the court is met : or is sitting. శుభకలిసినది, or శుభకలిసిపోయినది the assembly has broken up or adjourned : అడివినికలిసిపోయె he was lost in the forest (a bad phrase) ఆస్థానముకలిగిపోయినది the passage has turned up : గ్రంథములో కలుసుకొని పోయినది the place is lost : I have lost the place in the book. నాప్రాశ్నముకలిశేతుడు (a bad phrase) Should I meet with such good luck. కలుసుకొండి gather round the palankeen ; lit : Get together.

కలిదికాయ The fruit called calacca. A kind of black berry.

కలిపికలుఅనగాచోట్లు. OG.

కలివెచెట్టు The plant of a kind of black berry.

కలివెలతుట To be confused.

కలిగిన. part. Joined, concerned in, implicated, connected, complicated. See కలియుట.

కలిగము * Error for కలశము.

కలిశేటట్టుగా adv. See కలియుట.

కలిక n. s. Kindness, affection.

కలిసము కలిసికము, * n. e. A bridle, a bit. అవు

దాబద్ధకలిసికాశ్వదయమై Parij. 4. 72.

కలు i. e. కల్లు Stone. కలుగూట a stone fort.

కలు for కల్లు Toddy.

కలు * Verily, surely.

కళుకు n. s. Harmony : Brilliancy. Bright, lucid glistering. Harmonious, melodious. కళుకు

మొందకులగుచుకు మైపు గాని. T. 4. 144.

కళుకుబంగారుచాయ గాజులైనద్రోయ T. 4. 81.

కలుక్రాసుగు A species of sesamum.

కళుక్కుమనుట (anuk) వానికిమనసులోకళుక్కు మన్నది he started, was shocked, confounded, struck.

కలుగు n. s. A hole, a pit. A bulrush. A weed. Tares.

కలుగుండుట v. a. To be confused.

కలుగుండుతరచుట v. a. To put in confusion.

కలుగుండ్లు. Boulders, large stones. పెద్దరాళ్లు.

కలుగుదంతులు White reeds used as pens.

కలుగుట v. n. To live, exist. To BE. To hap-

pen, occur, be born. కలిగినాడు he is ; లేదు

he is not. కలిగినది it exists. లేదు it is not.

కలిగినచోట in a place where it is. లేనిచోట

where it is not. లేనివాండ్లు people who were

not there. అట్లాకలిగితే Should it be so.

నకరాజుకలదు There was a certain king.

నకపురుకలదు there is (or was) a certain

town. II. To be produced, found, gained,

reached. It is connected with a Dative, and

translated to have : thus To be born ఆతనికి

జ్జులుగలిగి children being born to him : after

he had had four children ఆయనకు మేముకలగక

పూర్వమే Before we were born to him. III.

To appertain, belong. యిల్లుగలవాడు he to

whom the house belongs. IV. It is often

translated To have. or To get, obtain. సొమ్ము

గలవాడు one who has money. సొమ్ములేనివా

డు one who has no money. చదురుగలదీతిము

A lamp that is supplied with oil. నామన్యాయము

కలిగినది I got justice న్యాయముకలగచే

సుకొనెను he made out his claim నన్నుగురించి

న్యాయముకలగచేసినాడు he did me justice :

he got me my rights. V. In the 3d person sin-

gular neuter Aorist, in the irregular forms

కలదు, కన్దు it is rendered It is, it was, there

was—Also the affirmative word yes. VI. Other

phrases : used with an infinitive. అట్లా అన

డమకన్దు it is usual to say so. (See on కాదు).

శుకలిగవచ్చిరి they came about some business.

VII. కల, or కల the irregular participle (for కలిగిన) from this verb. It generally denotes having, holding. The negative is లేని. Exam-

ples. నాలుగు కాళ్లుగలవాడు A beast that has four legs. కాళ్లులేని without legs. VIII. Or existence.

Thus పూరిలోగలవాండ్లు the people who are in the town. పూరిలోలేనివాండ్లు people who are not in the town. IX. Added to verbs it denotes can :

and the negatives cannot. Thus వ్రాయగలడు he can write. వ్రాయలేడు or వ్రాయచాలకు he cannot write

అతనిచేతపడగలము we are doomed to fall into his hands. Thus అట్లా

మేము చెల్లించగలవారముకాము we ought not (are not liable) to pay this money. యివ్వగలరా

కలు the sum payable. X. It may be translated TO. thus ఆరాకలను నేను చెల్లించగలవాడను

And I am to pay the money నేను చేయగలవిన్న

తుములు the request I am to make—which I am about to make : or, which I can make. Of this

the negative may be రాని as చేయరానివిన్నతుములు a request that cannot be made. XI.

Various phrases : అతనికన్యాయముగలిగినది he met with injustice : రాగలరాకలు the money that can be realized : now to be collected. దా

చిరుండగలసొమ్ములు jewels that might prove to have been concealed దీరాది గాగలరాజులు (RYD.

2060) these and other princes. XII. It sometimes is translated OF పెండ్లిబంగారుగలశుంబి

A bag of (or containing) money. తెలివగలవాడు a man of sense. XIII. Or it may be rendered

by ED. thus గురుతుగల marked రెండుతలలుగల two head-ed. యాభైయేండ్లుగలవాడు aged

fifty : of fifty. సొమ్ముగల moni-ed wealthy చెప్పవచ్చుకలతెరగల్గె Ellaya 2. 135 Tell me

the whole story as it passed : as it is. XIV. Compare లేని, లేమి, కలిమి, and other words de-

derived hence. ఎనకలను I exist. In M. 12. 6. 235 ఆ|| ఏనగలను నాకు నెవ్వరివాని గా|| నాత్తదలతున

న్నునట్టివాని నెందు గాన గాన నెవ్వరివాడను|| గాన నంగలదెమనగియ||

కలుగొట్టు The trumpet flower or పాటలి also called కలుగొట్టి.

ఖుగ్గాయ * n. s. A pair of tongs. A wit or genius : an expert, witty, shrewd, forward spirit-

ed woman or man. A minx, or shrew, a pert

girl, a petulant hussy. Compare గడుగుటవరగి గయాల్లి.

కలుగ్రాసును, అనగా కంపిల్లకప్పకుము. Q.—But compare గాసును.

ఘశుఘశుక్తు * (anuk) Tinklingly, aloud, audibly. B. 8. 420.

కలుచుట See—ల—

కలుజ n. s. Foulness, dirt, stuff, rubbish. A sluice, a flood gate. The rim or stone ledge of a well, the stone facing.

కలుజువ్వి See జువ్వి.

ఖలుడు * n. s. A vile wretch, a sinner.

కలుశు n. s. Mixture. Weeds. A mess of curds and butter-milk.

కలుశుక్తులుతనము or సంఘ Intimacy, friendship. R. 5. 130. ప|| వచ్చియటంబరిధ్రమించుచుఅద

ధ్రపవభావవిధ్రమవిలాసంబులమించున ర్తబిద్య

లియుంబోరెయ్యల్లికిల్లిదెచ్చుకోలువలశుదెలుశు|| కలుశుక్తులుతనంబులుశుశుచునిట్లనియె||

కలుశుట v. a. (causal of కలయుట) To mix. To join, unite, include. To introduce, bring to-

gether, reconcile. To agitate, to trouble. Padma. 3. 14. మగలగలతలనగామెగండ్లనుచ

లింతుచేయను. To receive (into his family) దాన్నికులములోకలుశుకొన్నార they received or

admitted her into the caste. అరశ్చకలుశుకొనియెందరు అయినారు ? Including him how many were there ?

గలమడుగు (from కల్లు) a pebbly brook.

కలువ n. s. The water lily, or lotus.

కలునడము See—ల.

కలువము n. s. See ఖల్వము.

కలువరించుట See కలవరించుట.

కలువరేడు The moon, mythologically "the regent of the lily."

కలుములు plu. of కలిమి.

కలుషము * Sin, foulness, impurity. Turbidity ; muddiness.

కలుషము * adj. Foul, sinful. Turbid, muddy.

కలుషించుట * v. n. To be angry or intemperate.

కలుషించి wrathfully.

కలుషీకృత|| మైన adj. Foul, turbid, muddy. కల్లో

ధకలుషీకృతాంధ్రువం the earth infected by my curse or labouring under it.

కలుసుకొనుట (mid : of కలియుట) v. a. and v. n.

To meet, associate with, collect to unite to.

గతః సవారికలుసుకొండి Come round the pa-

lankeen. నన్ను కలుసుకోలేకపోయిరి They were unable to overtake me. వారిద్దరున్నవకటి గాక లుసుకొనిరి they united or leagued together. గహచీ or గహాచీ, అనగా, తిప్పకీగి. ఖహరిక * n. s. A parade, a place for military exercise. A. 2. 48. అనగాగరదీ కలశండు The fruit called Calacca. కశబరము * The body. A corpse. కల్లము Foulness, impurity, sediment. A certain decoction of drugs used by convalescents. కల్లమాత్ర Eyesalve, కల్లద్రవ్యములు drugs used in electuaries. కల్లి The name of an అవతారము. కల్లి n. s. Pretty. See కలికి. కల్లితనము See కలితనము. కల్పము * An age, (బ్రహ్మకల్పము) extending to some thousand years. A religious rule. A sastra, or description of religious rites. A legend or pious tale. Thus;—వరలక్ష్మీవ్రతకల్పము. The legend or book regarding this observance. A word (like ish, in blackish, whitish) denoting similarity. Thus కరకల్పము Like a hand. రటితల్పమైన Vying with, or resembling, lightning. విదవ్తల్పమైన An almost scholar. కల్పకము * See కల్పవృక్షము. కల్పరతువు * or కల్పవృక్షము * The “Wishing tree” in the Hindu Paradise, that grants every wish; like the cornucopie. In Tantrica books this is a *generic* name for all trees that produce intoxicating liquor; including the cocoanut, palm, and date tree: each of these trees being of use in manifold ways. (hence a cocoanut or palm tree is called కలియుగ కల్పవృక్షము.) The cocoanut is included among sacred trees because cocoanuts are daily offered in the temples. “In the Nicobar Isles, the natives build their vessels, make the sails and cordage, supply them with provisions and necessities and provide a cargo of ar-rack, vinegar, oil, coarse sugar, cocoanuts, cordage, black paint, and several inferior articles for foreign markets, entirely from the cocoanut tree.” Forbes’s Oriental Memoirs. Compare Ainslie 1. 78. కల్పన * n. s. Fabrication, invention, fiction,

machination. కల్పనచేయుట * or కల్పించుట * v. a. To make, fabricate devise, excogitate, invent, or contrive, to produce, form or make to institute, to restore to life. To enact a law. కల్పశయము * or * కల్పాంతము The destruction of the world. The end of time. కల్పించుట v. a. To fabricate, devise &c. To make, To pretend. తల్పితము or కల్పితమైన * adj. Fraudulent. Fictitious; made, formed of. కల్పిడు * Similar to: equal to. అన్నికల్పడు He who is similar (in excellence) to the god of fire, M. XIII. 2. 332. కల్పశము * n. s. Sin, Taint, Dirt. Uncleanliness. Any impurity, such as pus. Foulness. Disorder, remains of feverish symptoms. కల్పశము * n. s. Particoloured, variegated colour. కల్యము * The dawn. A. 5. 110. Toddy. కల్యపాలుడు * n. A toddy-drawer. శుభవాక్కు D. కష్టాట్లు Perils, troubles, scrapes, difficulties. For కల్లిపాలు. కష్టరాము * n. s. Good fortune, weal. Prosperity, marriage. కష్టారోత్సవము the high day, or anniversary celebrated at any temple being the gods wedding day. కష్టారామంతుము a small chapel attached to a temple where the god is placed when celebrating the different festivals. కష్టారాట్టరాము The town of Calyan which is to the Jangams what Kasi is to other Hindus. It is in the Nizam’s country, 35 miles W. by S. from Beder. కష్టాణి * (Vocative feminine.) O fortunate one. కల్యలు plu. Convalescents. కల్ల n. s. Untruth, falsehood, a lie. కల్ల n. s. గండశలము, చెక్కిలి In K. the. cheek. See Anirud. 2. 75. గల్ల n. s. Phlegm. కల్లము అనగాపానము A couch or bed. Ila. 3. 135 and 168. ABA. 2. 392 రొండివేటు a blow on the haunch, in boxing. కల్లము, శుంకకల్లము A thrashing floor. గల్లంతు n. s. Confusion, tumult, fray. కల్లచ్చు A touchstone, or crucible. యిచ్చుచోనె రిగకల్లచ్చులనూదియచ్చులసెరగొనుయగసానియర డ! BD. 4. 127.

కల్లతనము Falseness : the being a liar.

కల్లత్తు n. s. Confusion, tumult, fray.

కల్లరి n. s. A liar, deceiver, rogue. A thief or marauder. కల్లరివేషమూరి Assuming a false shape.

కల్లరికత్తె n. s. A jilt, a deceitful girl.

కల్లరిడు n. s. A liar a rogue.

కల్లరుజు n. s. A kind of fish. See అరుజు.

కల్లవెత్తై పారుట To flee, to scamper. BD. 4. 68.

కల్లన (Locative case of కల్లము) In the thrashing floor. A. 4. 14.

కల్లట, or, —అ— Cowdung and water, sprinkled over the floor of a house; or used as marks (see చిరగడ) on heaps of grain.

కల్లాలికత్తెలు Slave girls. (from కల్లాలి.)

కల్లలు n. s. An affix as ఆడకల్లలు a poor woman ముండకల్లలు a poor widow.

కల్లి n. s. A fermented acid drink.

కల్లి n. s. (Tamil) The plant called milk hedge. Euphorbia Tirucalli.

కల్లిపాటు or కళవెళపాటు Agitation tribulation dilemma. Fright alarm horror. = విభ్రాంతి.

కల్లియము, A bridle, or bit.

కల్లిల్లి n. s. Fright, dilemma. కల్లిల్లితడుట Confusion. కల్లిసిల్లిపాటు Dilemma confusion, boisterous gayety.

కల్లు (gen. కల్లుముక్క plural కండ్లు) Toddy Palm-wine : నారికేళకల్లు coconut toddy : తాటికల్లు palmyra juice : యాతకల్లు date tree toddy వేతకల్లు the drawn juice of the Vepa tree. అరికల్లు the juice of the అరి tree. కల్లురాయి White stone, free-stone—కొప్పరికల్లు. R. 2. 95. the nectar or juice of flowers.

కల్లు (inf. కంటి plu. కండ్లు) n. s. A stone. Also a wheel : because formerly cart wheels were made of stone. మంచళకల్లు a particle of dew ఉప్పుకల్లు a crystal of salt. నిల్లూనూరి తాంతులు బండికండ్లుగ జేసి (Kōtīswara § 13) The sun whose chariot wheels have rays for spokes.

ఘల్లు, or గల్లుగల్లు (imit.) Tinglingly, ringingly, aloud. B. 8. 415. D. 4. 250. H. 2. 27.

కల్లుపెంట A toddy shop, a dram shop.

ఘల్లుమరి Tumultuously, aloud. గల్లుమరింది There was a noise : or, a crash. ఆ చెంబుఘల్లుమరి తద్దది.

గల్లె adj. Big, in calf, pregnant.

కల్లె n. s. Thick phlegm, in spittle.

కల్లెము n. s. A bridle.

కల్లెట్లు n. s. Difficulties, jobs, drudgery. కల్లెట్లమారి n. s. A drudge, or patient labourer.

కల్లెలము * A surge, a billow. గృహకల్లెలము family turmoil, household affairs.

కల్లెలవతి * An eddying stream : poetical phrase for a river R. 3. 39.

కల్లెలిసి * A flood, a stream. A river.

కల్వ See కలువ and కలన.

కల్వము n. s. An Apothecary's mortar (it is like an oval dish) in which drugs are rubbed with a muller.

ఫల్వలకము * A severe cough. Vish. P. 2. 143.

కల్వడము n. s. See కలవడము A penon or small flag. Sananda, gan, 2. 150. మగరాలజిగ సొల మగునటిమలకల్వడములు మేల్కట్లు సొంపమర జేసి.

కల్వతోకడన్న A buffalo with a bunchy tail.

ఫల్వాటుడు n. s. A bald headed man.

కల్లారము * A red and fragrant water lily.

కన n. s. Couple, pair. కవలవారు Twins. కవల పిల్లలు Twins. కన్నుగన a pair of eyes. చన్గన or చన్నుగన a pair of breasts.

కవకవ adv. Aloud కవకవపిన్వి laughing aloud.

కవకివ DAC. The cooing of doves 9. 256. చెవి మొగ్గిననకవ కివలుగొను అన గాపాపురాయితులుకులుడుకును.

కవచము * n. s. Armour. Panoply, a cover, a leather cover or case. The coating or sheathing of a boat. కవచముధరించిన Armed to the teeth. నారికవచుడు one who is surrounded by women, begirt with females. మంత్రకవచము an amulet. A prayer or Phylactery, for the safety of the body : each member being put under the protection of some one god or goddess.

గవడచెట్టు The tree called కళర్గ. Q.

గవడగొయ్య Confusion = గండ్రగొయ్యము.

కవణము n. s. See కబళము a bolus, a horse ball.

UH. 3. 11 చేరుడువియ్యాలకవణంతు శేనుంగములుగదలి.

గవడలు Glands, of the throat.

కవనము * n. s. Poetry. Composition వానికికవన శక్తిలేదు he has no talents for composition.

గవని A city-gate. A. 2. 33. గవనులు, గానులు కోటవాకిళ్లు. OG.

గవయము A wild ox. కారెడ్డు. H. 3. 9.

కవయము r. n. See—వి—.

కవర or కవరకాయ n. s. A piece, or man, at drafts.
 కవరకాయలు చీడరతుడుట అని తోడున్నది.
 కవరులు n. s. Merchants, shopkeepers. The trading caste, or mercantile class.
 కవరాడుట To squabble.
 కవళము An error for కబళము.
 కవలవాడు A toddy drawer. See (కమల్లవాడు).
 కవలవారు Twin-infants. BD. 7. 1677.
 కవాటము * A door.
 కవాటుము * కవాటి * A "bull's eye;" a window.
 కవాటివృత్తము * See శ్రుచ్చకాయ and పాతరకాయ.
 కవి * A poet. The bird called a water crow. Vasu. 3. 40. plural కవులు, or కాలు.
 కవి A cavern or grotto Plural కవులు, or కాలు. Swa. 4. 79. R. 6. 10. నిదురయొక్క కుక్కురము! అనగా వకకుక్క సుహృద్చారబడి.
 కవిడి A gate. A small fort.
 కవిత్వ * కవిత్వము * A poem, poetry. Composition.
 కవిరి A city gate.
 కవియుట v. a. To join with, be united to. To join in combat, rush upon, fall upon. To match each other, or fit. To catch, as fire నిరుగవిసియున్న నిశ్చయం లె like fire under ashes.
 కవిరి n. s. The sediment of boiled betel nut which is made up into కవిరియుండలు or balls. See also కాచు.
 కవిరి n. s. Palm leaves prepared for writing accounts upon. దండకవిరి Local archives; the "great book" record book, or register.
 కవిరములు A fragrant seed like anise.
 కవిరిన A cloth case or cover.
 కవీశ్వరుడు * A poet: (literally a prince of bards.)
 కలుంగించుట To embrace. See కాగ—
 కలుచిత్తులు Error for కవచిత్తులు.
 కలురి A city gate.
 కవేషణము * Research, enquiry = అన్వేషణము.
 కవేషించుట * v. a. To search, seek.
 కప్రాష్ణము * n. s. Warmth, slight heat. adj. Warm, rather hot.
 కవ్యము * The oblation to the names of the deceased.
 కవ్యము * Vaccine or Dairy product: what is produced by the cow; as milk, butter ghee,

dung and urine. The flesh of the cow. See W. on Vish. p. 332.
 కవ్వ n. s. A cowny or small shell used as money.
 కవ్వము n. s. A churning staff కవ్వశ్రుకొండ a phrase for Mount Mandara.
 కవ్వడి A Telugu name of Arjuna. It is of unknown origin. కవ్వడిచెలి "The friend of Arjuna." An epithet of Krishna.
 కశ * కశము * A whip, a cord.
 కశము, A spring or fountain కశంకాలవ a canal dug from such a pit.
 కశి See కసి.
 కశిక or కసిక n. s. A spike or wooden point, a wedge, a hoe made of wood కసికరాయి a pointed stone గారకసికగా నాటివుండెను it pierced his heart, (see గార.)
 కశిమశంక See—సి—
 కశేరుకము * The back bone.
 కశేరువు "A kind of grass."
 కశ్యలము * Foulness, nastiness.
 కషణము * A touchstone. Rubbing, trial, touch.
 కషాయము * n. s. Concoction decoction. Extract or chemical tincture, infusion prepared by boiling or evaporation. Red ochre: a brown or yellowish red colour. కషాయంబరము cloth dyed with red chalk. Redness of eyes పంచకూలక షాయము a hodge podge, medley, or concoction of languages. పిచ్చికకషాయము sparrow broth. కోడిక షాయము chicken broth. కషాయముకాచుట * To decoct; to make an infusion కషాయమైన Decocted.
 కషాయర adj. Red. reddish క్రోధకషాయరలోచనుడు red eyed with rage.
 కష్టము * Difficulty. Labour, fatigue, hardness, hardship. Affliction, plague, pest. adj. Hard, difficult, abominable, unfortunate. పానికికష్టము గావున్నది he is in difficulty, he is ill, he is in danger. వాడుఅక్కడవేదిదిసములుపుండడముకష్టము He will (scarcely) *hardly* be there ten days. Interj. అయ్యోకష్టము Alas!
 కష్టపడుట To take pains, to labour, toil exert or bestir himself.
 కశ Asthma or shortwindedness.
 కశకసాలు The minute seeds of the poppy plant. This is corrupted from the Arabic name *khāsh-khāsh*. Ainsl. 1. 326.
 కశకురులు Doves?

కళటు n. s. Dirt. Foulness. Odour, gust, a gross or raw taste : nauseating flavour, rankness, as that of unrectified spirits or essences, కళటుపోయిన calmed, settled, seasoned, *rectified*, freed from this nauseating gust. కళటుపోవున్నది is Purified rosewater. కళటుపోవునగు rectified musk. Thus farmers store up manure, that time may *temper* it. కళటుపుచ్చినయుంగరంబు A polished gold ring.

కళమస Eagerness, greediness. కళమసగా Greedily, eagerly, furiously.

కళరు n. s. Ill humour, sharp language, passionate language. Bad humours in the body. **Offal** : refuse of flesh. తెరస్తారముదిరాకుని దరా గాలికళరు a gale, a squall. storm కళరులాడి a peevish woman.

కళరు adj. Unripe. raw. కళరుగాయలప్రాద్దుగడు శురున్నాడు DRAY. 416.

కళరుట or **కళరుకొనుట** v. a. To scold—కొను, to bully, flout, or speak sharply.

కళరు or **కళరుపు** n. s. Grass, straw, sweepings.

కళరుకోడి A snipe, or beccasine. Ainsl. 1. 393. **కళరుకువ్వ** A sort of sparrow.

కసి n. s. Passion, revengeful spite, bitterness, spleen, ill blood, malice. Manuring land. కసిచేరి being eager after it (see note on మసగుట.) కసితీరగాచేరి he took his full or his full swing, he *wreaked* his lust, spleen, or passion. కసిపి With spite, maliciously.

కసి adj. Raw, unripe, unfit for the knife = శుద్ధి, తేర.

కసి n. s. Dregs of oil or melted butter.

కసిందచెట్టు See కసివింద The cassia tree.

కసిక or **కసికె** or **కసికకోల** A spike or wooden point, a wedge, a hoe or small spade made of wood.

కసింద A certain creeping plant. A. 6. 12. కొండకసింద the plant called Prickly Scopolia. Ain's. 2. 200. కాళమడముమిరకుగాండ్ర.

కసికరాయి A pointed stone. వాడుచెప్పినమాట నామనస్సులో గారకసికగా నాటివుండెను his words were fixed in my heart.

కసికందు A young one : a mere child : a sim-pleton కసికందులు The young, the young ones.

కసికోర, **కసికోర**. Quarrel.

కసిక్కి (Anuk) Splashingly, aloud.

కసికందుట v. n. or,—శు—To flag, tire, fade—a little కసికందినబాహులతలతో with flagging arms. TUR. 4. 298 Ila. 1. 29. కసికందరి fresh. not at all red కసికందక Unfadingly, unweariedly. R. 4. 16. 5. 17.

కసిగాట్టు n. s. Slight bites, little wounds or marks made by birds pecking కడబట్టికసిగాట్టుగాఘజంచుతనగా శంహించి శహించక ఒక పెరుకుకొరుకును! she ate a little. without relishing it. Radha. Samag. 2. 161.

కసిగాయ or—శు—An young or unripe fruit. కలలో నైనను బాయక కలకాలమునున్నవిధుడె కసిగాయకునై తలుచనచే నెనటన్నం Ila 3. 46. ఇక్కడకసిగాయతనగాతసిపిల్లలని ఉతలమనయ్య అభాము a fruit Ila. 3. 146.

కసిచేయుట v. n. To be eager after, tend &c. See కసి.

ఛసిచేయుట To geld, cut, or emasculate. ఛసిచేరి నగుర్రము A gelding.

కసిని adv. Spitefully, maliciously. This is the ablative of కసి.

కసివిసి n. s. Spite, fury. క్రోధము. BD. 6. 121.

కసిమసను Eagerly. P. 4. 84 కసిమసనాకటఫలములు మెళుపుచు &c.

కసిమసంగి, or, **కసిమసగు** Furiously, crushingly, murderously. కసిమసంగుట, or,—శు—v. a.

To cut to pieces, slay, torment. = నరుకుట తంచుట, వాధించుట, విజృంభించి, చలరేగుట M. 9. 1. 261. BD. IV. 76. V. 722. 1141. HD. 1. 1010. R. 2. 11. సింగముకురంగకమింగసిమశంగడు తెరంగన, నాశముచేతేరెరుగా, T. 5. 67.

కసివింద The cassia tree. A certain creeping plant కొండకసివింద the plant called Prickly Scopolia కాళమడముమిరకుగాండ్ర=

కసిశము CasIsamu A. 4. 10 is rendered నల్లనైన Black, dark. (H.) Martial vitriol: sulphate of iron : a red powder made of it. Copper colour. Manu 5. 54. A. 4. 10. రెండుమునల్లబురుసాతట్టు. OG.

కశు A particle denoting "A little" raw, young, unripe.—used only in composition : see the next words.

కశుకుట v. a. To pierce, చేడుకొనుమాటవరిచిట్టుచెవులుగనలుకుటమునాటికసికన్ననైన నుల్లింబుగలిగిబిట్టలికి. Navan. p. 172.

కశుకండు A mere child, quite a child. Parij. 3. 44.

కశుకండుట. See—సి—

కశుకండుడు A raw inexperienced beginner.

కశుకాయ. See—సి—

కశుమాలము Rubbish, offal. (For కశ్యలము)

కశుమాలశ్రు Vile, wretched, nasty. Kalahas.

3. 118 Pal. 228.

కశురు See—సి—

కశుపు See—సి—

కశేము A pit of water, a fountain See కషాయము.

కశ్యశి * See కశ్యకసాలు.

కశ్య n. s. Nastiness, a rank smell adj. Nasty.

కశ్యకంశ్రు A stench, a nasty smell.

కశ్యురి * కశ్యురి * కశ్యురిక * Musk. The animal perfume so called. It is proverbial for blackness. The black spot or line in the forehead, formed of musk. కశ్యురిలికము a beauty spot or patch of musk.

కశ్యురికుష్మ A fragrant species of larch. See కుష్మ చెట్టు.

కశ్యురికపృష్టే A kind of flower క్షీరంకశ్యురికపృష్టేలు the pink species.

కశ్యురికశుశ్రు A fragment kind of turmeric. Turmeric-coloured Zedoary. Ainslie.

కశ్యురిమల్లనీర A sort of cloth with lines forming squares.

ఘశ్మరము * adj. Gluttonous, voracious, devouring, destroying.

ఘశ్మరుడు * n. s. A glutton; he who slays. తిండిపోతు, నాశకుడు.) మురఘశ్మరుడు is Vanquisher of Mura M. 14. 1. 3. మదనఘశ్మరుడు The Amoricide, or slayer of Cupid. This is a perpetual epithet of Siva : particularly in Jan-gam books.

కశ్యలము Error for కశ్యలము.

ఘశ్రము * n. s. A day. B. VII. 110.

కహకహ adv. Hurra, Huzza, the battle shout. Audibly, with a crash, rustlingly.

కహనము * A wilderness, forest. లతాకహనము impenetrable hard a mass or thicket of boughs.

కహన * adj. Wild, impervious. కహనాశురము

* An impenetrable (crowded) market street.

కహ n. s. Scorn, menace, bullying.

కహచేముట To browbeat.

కహ్వరము * n. s. A cave, a grotto, a cavern, a

recess in a forest. కశుశ్రే, కశ్యురకుహయాం, నికుంజే, కహనే SC.

కశ్యము * n. s. The armpit.

కశ్యపాల * A scrip, wallet or pouch, used by religious mendicants = మడిశుంబి.

కశ్య * Party or side; as in politics, an objection, opposition నక్షత్రకశ్య the stellar system and నక్షత్రకుజకశ్య the orbit of Mars. (Warren.)

కశ్య or —ము— The barbican or enclosure between an outer and inner wall. తొట్టికట్టు D. says చంక, దుంకిపోయిన అడవి, బంకు.

కా ఖా గా ఘా

Ka, Khā, Ga, Gha.

కా (See క, and అగుట) or గా the adverbial sign కా is also a colloquial contraction for కాదా|కాదా|కానా &c. as వాడున్నాడుకా He is there I suppose so వాడు వ్రాసాడుకా you see he wrote it. Surely he wrote it ఆయెద్దు అతనిది కావచ్చును perhaps the cattle are his నగదు గాయిచ్చినారు they paid it in silver.

గా Added to nouns, the adverbial, affix, being the infinitive కా of అగుట To become. It is the same as (వి) అయి thus గాలిచల్ల గాకొట్టుతుంది the breeze blows fresh/y. 2 as దూరము నుంచి చూచేయింద మావులు నిల్ల గా అగుతుడురవి Seen from afar, fierce heat looks like the sea. వాడుతాను గావచ్చెను, వాడుతానేయవచ్చెను he came of himself or of his own accord. దేదారి గావచ్చినాడు by what road did he come. నాకుతండ్రి గావుండినాడు He was as good to me as my father. దొర గావుండెను He was as master, i. e. he was master. So నాగురువు గావున్నాడు he is my teacher. Here it stands for అయి viz. నాగురువు అయివున్నాడు he is my master. మూడు గా తెలుస్తుంది it seems to be three, looks like three. It is used in a very loose manner as వకకథని గావచ్చిపాను I have come about a certain affair. పదిరుమాలలు వకగుడ్డ గావుండినవి There were ten handkerchiefs in one piece. గురు గావచ్చినారు They came in a crowd. వారికిమూకులత గావుండెను there was [as] a quarrel between them and us.

అనేకకృత్యములు గావోరి I went [as] many times I went often. శతయోజనశ్రుమణిగా కనక కైలంబునను కరించు ప్రాసాదంబు A palace prodigious as 100 leagues of Meru. నల్లగావున్నది it is black lit : blackly స్నేహితముగావున్నాడు he is friendly.

గా Added to verbs. యాశుకీగాగానే as soon as ever this is finished. చేరంగా on his arrival వాండ్లుమాట్లాడగావస్తరి I came while they were conversing.

గా Is also a contraction for గదా q. v. as వచ్చిందివాడు గా It was he who came *most likely* or, I suppose, or, to be sure, or you know.

గాగా, or కాంగా, or కాంగానే, As soon as it was done. This is the Infinitive (in A) of అవుట To become.

గాంచనము * Gold. The చంతుక tree గాంచనవల్లి a sprig of gold. గాంచనాంబరము * n. s. Tissue, gold cloth.

గాంచి * n. s. A woman's cestus, zone, or girdle : which in old times had small bells attached to it.

గాంచి * or కాంచీరము * The city Canchi or Canchi varam ; called in the maps Conjevaram near Madras. It is the Rome of Southern India, being proverbially sacred and glorious.

గాంచుట v. a. To see, view, look at, behold (metaphorically) To possess, enjoy : To have, obtain, receive, acquire శిన్నుతిగాంచుట To receive applause. విద్యగాంచుమా Acquire thou learning. To bear, produce, bring forth, generate, శుభునిగాంచె she bore a son. (metaph) To wish, intend, long to do. ఈగాంచి longing to give, desiring or intending to bestow. నెజ్జగాంచుట To go to bed. T. 2. 119.

గాండము * Water, Opportunity, An arrow. A stem or stalk. A handle. A cluster or clump. A chapter or Section, an observance or rite as కర్మగాండము The doctrine of works, the required rites. ఈరుగాండంబుల్ the thighs.

గాండశుటము * A screen or curtain, a tent wall.

గాండవము * The name of a grove sacred to Indra.

గాండివము. See గాండివము, which thus makes the middle syllable short for the sake of metre. M. 8. 3. 395.

గాండివము * The name of a bow used by the hero Arjuna : any bow. గాండివమైననశబ్దము *

A jaw breaking word, a puzzle.

కాండ్ర See కాండ్ర.

కాండ్రదుబ్బులు Bulrushes, high grass.

కాండ్రించుట, గాండ్రించుట To hawk in clearing the throat ; to retch, in vomiting వాడిముఖము గాండ్రించుకొన్నది his face is inflamed, or slightly swelled. గాండ్రించుకొన్న ముఖము a grim, gaunt face.

గాండ్లవాడు n. s. An oil monger.

గాండ్లు The plu. of గాడు.

కాంత * n. s. "The fair ;" a lovely woman a charmer, a lady.

కాంతము * See సూర్యకాంతము and చంద్రకాంతము.

కాంతము * Pleasing, charming, lovely. Friendly = మనోహరమైన.

కాంతారము * A wilderness, a wild. అడవి.

కాంతాళము n. s. Passionateness వ్యాకులముమీద దవచ్చే కోపము! Irritation as of anger or the grief of anger శ్రీలజ్జలంగుళిత్యగూ శీలరగిర్మలమూర్తివయ్యుమై! నిలరుచుక వహించితినిమది లోకుల నిలకాంతులి! లీల ప్రకాశమామెను భళియనుశ్రీయలమేమంగ కాంతాళముదీచుకొమ్మన నుదాల్చినవేంకటభర్తకొల్పెదక! ఇతిరామానుజవిజయే. ||

కాంతి * n. s. Brilliancy, lustre, hue కస్తూరి కాంతినల్లగనుండు Musk is of a black hue. చిత్రకాంతులు variegated hues.

కాంతుడు * n. s. Lord, king, husband : a lover or sweet heart. లోకకాంతుడు God.

కాందిశీకము * Flight, running away. Putting to flight. కాందిశీకలు * Runaways. Those who fly. — భయాకలితులు కాందిశీకుడై * adj. Rout-ed, flying. నిస్సారశుద్ధవాడై.

గాంధర్వవివాహము A fairy-wedding. A love match, without the authority of parents ; such as is common in Europe, but unknown in India in modern times. Literally, the loves of (గంధర్వ) the angels ; A woman's agreement with her seducer. It is in fact a fashionable phrase for seduction.

గాంధారము * A certain note in music.

గాంధారదేశము * The Candahar country.

గాంధారి * The wife of Dhrutarashtra and mother of Duryodhana, proverbially a *Hussey* : or Abigail.

గాంధారికధలు * A kind of ballads or ditties.

కాంబశంఖశంఖంబంధమైన Pertaining to a shell.

కాంబోదిరాగము * An adagio or carol ; it is a very pleasing air.

కాంభోజదేశము * The country of Camboya.

కాంభోజి a sort of black silk. BD. 3. 115.

గాంధీర్యము Depth, grandeur. See on గంధీరము.

కాంశ్యము * Bell metal = కంచు.

కాంక్ష * n. s. Wish, desire, appetite.

కాంక్షించుట * v. a. To wish, desire, pray for.

కాంక్షిత adj. Wished, desired.

కాక (So) Be it. The 3rd person singular imperative of అగుట To be or become. అనినకాక అట్లు కాకయనినగా చెప్పబట్టితితిట్లా శకానియని On his observing thus, *so be it*, said I. అనుట యనట్లు కాకయనె on his saying so, *so be it* said he. కాకయేమి why should it not be so? Be thou happy. thus నిపుడుముగానుండువుగాక O mayst thou be happy. వాండ్లుపోదురుగాక let them go! Thus గాక added to an aorist forms an imperative, or optative or పోలిక కాక Probably they poured. They must have poured.

కాక adv. Spitefully, through enmity నామిద కాకయిచేసినాడు He did this through ill will to me.

గాక affix, Except, besides, unless, but యిదిగాక And besides this, further. కాకయేమి Why not? కాకమరియేమి If not so what is it, unless దొరికితే గాక Unless it be found.

కాక n. s. Heat, warmth. Anger, harshness. Ill will, unkindness, fever. కాకలశట్టుట To irritate. Gonorrhœa—as పానికికాకతగిలింది he has got the clap, or caught a fever.

కాక adj. Hot, warm, angry. కాకకురుపులు er. reptions caused by heat. కాకమాటలు, harsh language.

కాకము * n. s. A crow. కాకతాళీయము * n. s. Chance, casualty, accident. "Like the crow and the palm fruit" A phrase denoting coincidence (అవిదర్శితశంభవము): as a palm fruit falling just when a crow has alighted : and the fall is *apparently* caused by that accident. కాకతాళీయమైన adj. Sudden, opportune, unexpected (W.) కాకతాళీయవత్, or, కాకళీయ న్యాయముగా Suddenly, casually, accidentally, రచితత్వ కాకతాళీయ మవిదర్శిత శంభవము. Kalidasa.

కాకకుండము * A kind of trumpet.

కాకదృష్టి * See కాకాక్షి న్యాయము.

కాకపాల or కాకుపాల A herb used in venereal and scorbutic affections = వారనారాయణకు.

కాకపోవుట To fail. యిదికాకపోయింది This failed. Lit : it went without being.

కాకమరియేమి If it is not so what else?

కాకమారి n. s. Crows bane. The cocculus Indicus a strong narcotic poison (Ainslie.)

కాకర n. s. The creeping plant called Momordica Charantia, పొట్టికాకర Mom. muricata ముద్దకాకర the small leaved heart-pea: Cardiospermum halicacabum. Ainslie 2. 204. పెట్టకాకర or momordica operculata. వెర్రికాకర the wild sort. See ఆగాకర.

కాకలాహము * A melodious sound. Navan 168.

కాకలి, కాకలిక * A trilling note or gentle warble. Melody.

కాకుంటె If it be not so or otherwise. To disagree, differ. అట్లాకాకుంటె If it not be so, otherwise.

కాకాక్షి న్యాయము * In logic. An argument (zeugma) that cuts both ways. The crow from its peculiar manner of squinting at any object is imagined by the Hindus to have but one eye, visual orb which changes from one side of the head to the other. This argument is also called అడ్డగోడమిదిబిల్లి as a cat when perched on a division wall is as much in one house as it is in the other. A two faced argument. "Literally, The rule or law of the eyeball of crows. A Sanscrit phrase used in illustrating the applicability of one word in two or more senses; or of one thing to two or more uses." &c. (Molesw.) See Colebr. on Mitacshara, p: 358. Borradailes Transl. of Vyavahara Mayūkha, page 53. note: Beatties Moral Science §. 890. Commentators on Horace 1. Od. XV. 12. and 3. Od. XXIX. 44.

కాకి n. s. A crow, this word sometimes denotes depreciation as కాకిబంగారు false gold, tinsel. కాకిదాండవండు the wild cherry. కాకిచెన్నులు the worst sort of fits. చేతకాకి, or చేతవ్వుకాకి a wandering wretch or vagrant. శముద్రకాకి a osprey. నీరుకాకి the water crow. యనకుముక్కు కాకి the giant vulture or king of the vultures చూలకాకి. A raven.

కాకికలువగడ్డ అనగా అల్లిగడ్డ.

కాకిచంపులివ్వులు See కాకమారి Cocculus Indicus, a strong poison.

కాకిచాపు Apoplexy, sudden death.

కాకిచిట్టలు A muscle or bivalve shell.

కాకిచెన్నులు n. s. Fainting, epilepsy.

కాకిజీవము * Frail : easily killed : that dies at a touch.

కాకితము Paper : a card. ఆటకాకితాలు playing-cards. కాకితాలాట a game at cards.

కాకితీపు n. s. Fainting, epilepsy.

కాకినాడ The village of Cocanada, north of Coringa.

కాకిబంగారు n. s. False gold. Tinsel of brass leaf, glittering like gold. Perhaps it is so called from the coppery gloss on a crow's feather.

కాకిబాతు n. s. The crow-duck. A brown species of wild duck.

కాకిమిశకలు A species of జొన్నలు grain.

కాకిమూర్పు Fainting, epilepsy.

కాకిరెక్కలు The grain called millet.

కాకిరేగువ్వ The Imperial pigeon. Jerdon. No. 284.

కాకివెదురు A reed.

కాకిసోమాల Fainting, epilepsy.

కాకు or గాకు n. s. Confusion. Vasu. IV. 14.

గాలిరబోవ్యాప్తి గాకు జేసి, అనగా వాయుదేవుని యొక్క పరగవ్యాప్తి సాక్రమించియున్న అతని రాజశక్తి వ్యాప్తిని భ్రష్టుచేసి యనియున్న అర్థము.

కాకుచేయుట v. a. To throw into confusion.

To outvie or outshine. కాకుపడుట v. n. To be troubled, or startled, or to be in confusion. T. 4. 153. కాకుపరచుట To throw into confusion.

చీకటికాటుక పిట్టలు కాకుపడక భాగ్యశ్రుండు కర జాలకమున వీకనిగుడించుతారలు వ్యాకులంబున ఛాగములగుట భీతి. T. 4. 153.

కాకున్న Or else. Were it not so.

కాకుపాల A plant named Zizyphus Trinervius. Ainslie 2. 69.

కాకోదరము * n. s. Snake, serpent.

కాకోలము * (అనగా అంతకాకి) A raven.

గాగ See గాగా.

గాగడ ; or—దా A torch, a lighted wisp. కుండలో పెట్టిన గాగడావత్తి a dark lantern. This denotes "Hiding his lamp under a bushel."

గాగల Practicable, possible, likely. See on అగుట and on గల.

గాగా Because, seeing that. నామదికియట్లాతోస్తుందిగాగా this being my opinion. తమరుకాగాయిదిసానిది this has been effected through

you indeed. The same as అయ్యేటట్టుగా...కర

మాశ్చర్యము గాగ To their great astonishment.

గాగానే (the same, with the intensive affix E, thus) ఆపెండ్లిగాగానే as soon as ever the marriage was over. ఆశీషయములారామరుచెయ్యి యిచ్చినారు గాగానే ప్రాణముతప్పినది I owe my life to your aid.

గాగతము, గాగడము Paper, a card. ఆటగాగతము a playing-card.

గాగలి Error For గాగలి.

గాగశ The Stickleback fish. Gasterosteus aculeatus.

గాగు n. s. A boiler, a kettle, a jar.

గాగుట v. n. To be heated (as the earth with sunshine) To boil, simmer, to grow hot, be feverish. To grieve, pine, be in trouble, or sorrow.

కన్న మోహంబున గ్రాగుచునీకు To thee who burnest with maternal love. తేనీళ్లు కాగినది the tea is made.

గాచ A modesty-piece. A more decent word for గోవి.

గాచము * గాజు Glass. P. 1. 586. గాచకటకము, నల్ల గాజు A bracelet of glass A. 5. 130.

గాచి or గాచిచెట్టు A herb with a small lilac flower, and black berries : it is used in coughs. One kind is నల్ల గాచి the other is యెర్రగాచి H. 4. 12.

గాచికోలు n. s. Rescue, saving. రక్షణము. M. 7. 4. 152.

గాచు n. s. Catechu : which is a drug eaten with betel nut. It is the inspissated juice of the చంద్రచెట్టు or ఖదిరము.

గాచుట v. a. To boil ; to heat, to warm. ఆచారంతాగాచినదపోశీ నాడు lit : he has boiled and strained off the town ; i. e. he has a perfect mastery of it : he is at home there, తేనీళ్లు గాచుట To make tea. చెల్లముగాచడము sugar baking. రాత్రి అంతా వారికి గాచడముకట్టడముతోనరిపొయినది the whole night was passed in fomenting and binding up their limbs.

గాచుట v. a. (of which the Root in A is గాచ q. v.) To guard, keep, watch, tend, protect, take care of. To nourish. To spare, have mercy on, forgive, excuse. To keep off. పశువులు గాచడము to herd or tending cattle. పశువులు గాచేవాడు a cow herd. రాత్రి అంతానిద్రగాచి నాడు he kept awake all night. నన్ను గాచేదిక్కు లేదు I have no body who cares for me. నీను

అట్లాచేసిస్తే ట్టయిలేనన్న కావబోకండి have no mercy on me if I have done so. సోరుకాచుట. HD. 2. 1031.

కాచుట v. n. To be hot, to shine, as the sun or moon. To be hot as fever. To wait, dangle in attendance. నాకుజ్వరముకాచింది I had the fever on me. కొంచముజ్వరముకాస్తుంది there is a little fever. చలికాచుకొనుట To bask or sit by the fire side, or to warm himself. పిల్లియెండలోనలికాచుకుంటూవుండెను. The cat was basking in the sun. యెండకాస్తున్నది there is sunshine. ఆచింతచెట్టుకాయడమలేదు that tamarind tree does not bear. అతనివద్దమాడుయేండ్లుకాచుకొనివుంటిని I was in attendance on him for three years.

కాచుకొనుట v. a. To guard &c. See కాచుట v. a. and v. n.

కాచేయుట a causal of అగుట q. v. To realize or effect. To celebrate or perform (a ceremony). గాజు n. s. Glass; any vitrified substance as china ware or a bracelet; which is made of glass black as jet. Hence Blackness. బంగారుగాజులు Bracelets made of gold. Various kinds of bracelets are called గొల్ల గాజులు, యాడిగ గాజులు, మెలిగాజులు, తురక గాజులు, and లక్ష్మీ గాజులు which are scarlet. A widow may wear gold bracelets but not glass ones. These are worn only by married women and by dancing girls; who are bound by no rules. గాజులు The wards of a lock.

గాజుకప్పెరలు A certain sort of grain. H. 4. 156.

గాజునిలము An artificial sapphire. Also, deep blue or black. NH. 5. 46.

గాజుయ్య A crawfish or large prawn.

గాజుపారుట v. n. To blacken or turn black (nigrescere.)

గాజుశ్చు n. s. Dross of a glass work, scoriae.

గాజురాయి A fossil, or glassy stone. Jet.

గాజులవాండ్లు A certain caste who deal in glass bracelets.

గాజే See గాజే.

కాజేయుట v. a. To accomplish, finish, bring about, effect, carry through, expend, exhaust, make an end of, kill. To execute (an order) to effect. సాధించుట To get through, expend, spend. భోజనముకాచేసినాడు he dined or made a meal. మంత్రశ్చువ్వముకాచేసి offering flowers solemnly to the god.

కాట (Locative of కాడు) in a cemetery. (Locative of కాడి) on an yoke.

కాటమరాజు A rustic divinity like Silenus, worshipped by shepherds. See కాట్రేడు.

గాటము n. s. (చురుకు, భూతగడ్డ. OG.) difficulty, severity, hardness. C.

గాటము adj. Thick, hard, strong, tight. మిక్కిలమయిన, చురుకైన.

కాటకము Scarcity, famine.

గాటశు or గాటంశు Thick, hard, strong, tight.

కాటా Scales for large weights.

కాటి See కాడి.

ఘాటించుట To be violent?

కాటిక See కాటుక.

కాటికె See కాటుక.

కాటిపాశుడు A cowherd. కాటిపాశుడుశని గాచుచునుండ. BD. 4. 157.

కాటిపాశులవాడు A juggler, a conjurer హస్తలాఘవముచేసేవాడు. D.

కాటు n. s. A bite, notch, cut, scar.

గాటు The beazle of a ring: the notch to hold the stone.

ఘాటు Strength, virulence, potency of poison, or of liquor. Pungency, acridity, as of pepper.

ఘాటుపొగాకు Strong tobacco.

కాటుక n. s. Lampblack. Mildew in grain. Eye-salve, or sulphuret of antimony. Collyrium, a paste made of lampblack and oil and applied to the eyes to increase their brilliancy. T. 4. 144. G. 4. 199. It is also considered to assist in conjuring and giving second sight. (=అంజనము.) In painting, కాటుక is bistre, dark brown.

లక్ష్మీ కాటుకలు A species of grain. మందుకాటుక Love powders, or eyesalve. భూతకాటుక

Magic powders. కాటుకవలెనూరినాడు he beat it to the consistence of paste. గుడ్లకుకాటుకపెట్టినట్లుగా Like a lamp under a bushel.

కాటుక adj. Dark, deep in colour, but distinct from నల్ల black. Thus కాటుకచచ్చు dark green. విడిచచ్చు light green. కాటుకకన్నులు Bright black eyes.

కాటుకపిట్ట A wagtail: See బిట్టం and చాచరిపిట్ట.

కాటుకరాయి Sulphuret of antimony. See కాటుక.

కాటుకరేకులపాడ or శ్రులివెంజర A certain venomous snake. The Telugu name "Kātuca" is used in all English books on serpents.

కాటుపెట్టు v. a. To notch, cut, open.

కాటుపోవుట To be signed or burnt as milk or food. To be smoked.

కాటువాసన A smoky signed smell.

కాతేరి Cātēri; A forest goddess; whose power lies in inflicting diarrhoea.

కాట్రుగడ A bound hedge round a town.

కాట్రేడు i. e. కాటిరేడు The "king of the cemetery." A certain fiend or vampire. కాట్రేడుకోక A sort of red petticoat, with black stripes, worn by pregnant women in the odd months.

కాట్రేసి A certain forest goddess demon. Titania. కాట్రేసిపూజ the worship of this fiend, with drunkenness, is described in Kalahas. M. 3. 43.

కాట్లాట n. s. Fighting, contention.

కాట్లాడుట v. n. To fight together, wrangle.

కాడ n. s. Stem, stalk, shoot, handle, shaft. In A. 4. 292. it is used for బాణము, an arrow.

కాడ affix, for కడ q. v. At. Near, by. యింటికాడ at home, at his house. తలయింటుకాడితడవు, అనగాతల అయిక్కోనోటివిలంబము. A. 6. 94 నూటకుదిహేసుకాడనుంచి మొదలుపెట్టు "Begin at No. 115." This is a defective noun having no nominative. The word కడ is applied to all genders but కాడ only to neuter nouns. (dative కాడికి.) State, condition rate. Thus వారి యిల్లుయాకాడికివచ్చింది To such a state is his family reduced. కుదికాడికి at the rate of ten, as much as ten. యాగుడ్డయేకాడికియస్తావు at what rate do you sell this cloth. రూపాయకాడికి అమ్మినాడు he sold it for a rupee. వాడు అట్లాచెప్పినకాడికి upon his saying so.

కాడారంబము Dry cultivation. See సీరారంబము and మాగాణి.

కాడి (gen. కాటి, loc కాట. plu. కాండ్లు) A yoke కాడిగట్టు the ridge between two fields.

కాడి n. s. A drinking trough or manger, a ditch, a groove: కాడినుయ్యి a well that is provided with a trough for watering cattle. A trough well. గాడిసాయి A kitchen range: being a trench containing fire under a line of places for pots.

గాడిగడగబోయె He is ruined, upset, done.

గాడితగులు v. a. To enter, go through, penetrate.

గాడిదె n. s. An ass. This word is applied to some plants (like dog in English) means Wild, or inferior; as గాడిదెవేళ the worthless kind of

vepa. గాడిదెగడపాకు a certain herb used in medicine. గాడిదెకాళ్లు adj. Bandy-legged.

గాడిదెగడ్డవర The gaudy birth-wort, or aristolochia bracteata; a fetid bitter plant used in medicine. See గడ్డవర.

గాడిదెతులి The hyæna, also called దుమ్ములగొండి, కానకగొండి, or శివగొండి.

గాడిపారుట v. a. To pierce through, to penetrate.

గాడివేళ The wild వేళ tree. From కాదు a wild. కాదు or గాదు or వాడు n. s. He, that man. A man. బ్రహ్మవ్రాతకాదు God is the writer of our destiny. సొగుసుకాదు a pretty fellow. వేళగాదు a masker. ఒకగాదు a person, one, somebody. This is a common appellation, added to names, denoting meanness: thus అబ్బిగాదు, సుబ్బిగాదు. as in English, a fellow named so and so. It is also part of the names of some animals as యిబ్బందిగాదు a leopard. బావురుగాదు a he cat. కుశలవోలికాదు the bird called a martin.

కాదు, infl. కాటి A forest, a wilderness. కాదుకుడి i. e. అడవినిబడి lost in the forest.

కాదు n. s. infl. కాటి A funeral pile; a burying ground, or cemetery. కాటికికాళ్లుజారుకొనివున్నాడు, or, he has one foot in the grave. In A. 6. 11. కాదుకుడుట is rendered కనుచెడరుట, శిశికాకుకుడుట, కాటిరేడు The "prince of cemeteries;" the name of a certain fiend worshipped by pariahs.

గాడు n. s. Lust, silly whim. Vice or longing, rage. Hankering. Prank, caprice, proneness, gust, itch. నీకేమిగాడుకుట్టింది What devil drove you to do this? What possessed you to do this? గాడుకుర్వీటుడు the lustful libertine. గాడుగల adj. Prurient, eager, rank, prone, agog, vicious.

గాడుట v. a. To enter, penetrate, go through, pierce, transfix. గాటుట A. 3. 37. & A. 1. 66. BRK. 510. To pierce or pinch with the finger nails. Surabh. 1. 97.

గాడుపు, గాడ్పు, n. s. Wind: a breeze. వడగాడ్పు Land wind, Sirocco, hot blast. A. 5. 131. మొండగాడ్పు burning heat of the sun.

గాఢము * Extreme, much. గాఢాంతము * A close embrace. గాఢాంతకారము pitch darkness. గాఢమోహము strong love.

కాణము * adj. One eyed. కాణవరాటము or కాణవరాటకము A broken shell. A worthless fragment. గాడిదెవేళ Chr. 3. 58.

కానము n. s. The one eyed creature, i. e. a crow : which is imagined to have only one eye : this arises from the squinting or peering way in which it looks at any object.

ఖానము n. s. Food. Provender, fodder. Grass. గ్రాసము, కన్నపున్ను. Ila. 3. 79. కండచక్రైరల ఖానంబుంచు సోయించుదో. M. 12. 2. 303. కోట కే మరకెల్లడు బాటిందిగడియు ఖానంబుగాలుచును .M.VII.3.170. మునుదివ్యాశ్రీ బలంబున జనియిందిననీరువలన సుంభూతంబై యెగురిన ఖానము మేసెను.

కాణబి (Tamil) Inherited right or right of possession. = మిరాసి. A hereditary right : particularly that of enjoying a certain office : or land.

కాణదము * Logic.

గానాశ్రయము * The worship of Ganapati.

కాశి The fraction called $\frac{1}{16}$: or, one quarter of a sixteenth ciphered thus కా | A measure of land about an acre. కాశిమందంకోటిదుఃఖము The smallest folly may cause much trouble.

కాశి See కాశి.

కాశియాచి (Tamil) An inherited right.

కాశ్చించుట To hawk (in spitting.) See గాంధ్రించుట. [C. 5. 124.

కాశ is the Tadbh of కాంత, according to Appa.

ఖాతము * or ఘాతము * n. s. A hollow, cavern, pit. దేవఖాతము a natural cavern; as being formed by God.

గాత * See note on కాక or గాపుర for which this is contracted. A precative particle. Therefore. See గసక.

ఘాతము * n. s. Killing, murdering, slaughter, a blow or stroke. A square reservoir for water.

ఘాతకబుద్ధి * n. s. A murderous intent. ఘాత

కారి * or ఘాతకుడు * n. s. A murderer, a villain, a destroyer, wretch.

కాతరము * adj. Frightened, perplexed. కాతర నేత్రి, or కాతరనేత్ర * Timid-eyed : a maiden.

ఘాతశూలము, or ఖాతశూలము, * n. s. A blunder, a solecism, a paradox. Discrepancy, incompatibility, a hitch. Literally, disappointment in placing a beam : which cannot rest on two pillars unless they stand opposite one another. యిందువల్ల ఖాతశూలము సుంభవించు నేలేదు This broke no squares, did not prove inconvenient. ఖాతశూలము లేని Natural, obvious, right.

గాతాము A pit, a hole. పొక్కు.

కాతాశము (K.) Rashness, hastiness, passion.

కాతాశము గాదు; i. e. కోతుము చేత కాదు P.3.299.

ఘాతి * or ఘాతినీ n. s. A murderess.

గాతి n. s. Food, subsistence? గ్రాము, బత్తెము? Valeswara, 3. 47. పాశుమలకెల్ల సెడిగట్టు పాయకెల్లడు శ్వేతుడికితి లంజయ గాతికొరకు.

గాతు, అనగా కాచుదునురయించును. See గాచుట. Chenn. 4. 129.

ఘాతుకము * n. s. Cruelty, ferocity, murder. adj. Mischievous, hurtful, cruel, savage, violent, ferocious. ఘాతకుడు or, ఘాతుకుడు, * n. s. A murderer, villain, evildoer.

కాత్యాయనీ * A name of Parvati. A sort of nun.

గాత్రము * The body, A member, a limb, a part.

గాత్రశంకోచి * Contractile, drawing itself up, as an animal before making a spring.

గాథ * A hymn, a legend, verse or stanza.

గాదము Knot grass that infests field of dry grain.

గాదంగ, అనగా మొగలి The tree called Pandanus Odoratissima. The flowers are yellow. Rottler.

కాదంబము * n. s. See కలహంశి.

కాదంబరి * n. s. Wine. A certain timber tree : still known by this name in Ceylon.

కాదంబినీ * A line of clouds మేఘశంఖి.

కాదనట v. a. To deny, refuse, reject, forbid to do.

కాదాచిత్తము * Scarcity, rareness, See కదాచిన్.

కాదాచిత్తమయిన Unusual, infrequent.

గాది n. s. A cushion or pad : a throne : a pin-cushion.

ఖాదితము * adj. Eaten.

గాదియ A hamper for corn : a great basket built in a house. [OG.

గాదిలి n. s. Love, affection. = కూరిమి, చుట్టము.

గాదిలి adj. Loving, affectionate beloved, dear.

కాదు 1. It is not (so) It is not possible. It is out of question. This is the negative aorist of అవుట, being opposed to డెను or అవును i. e. yes, it is (such) being the negative of quality. అదిమంచికాదిదు It is not good. అవునాకాదా

Yes or no ? 2. Placed absolutely (or without an adjective) it adverts to an *understood* adjective, as యాయెండచేతపైరుకాదు The crop is not (prosperous) on account of the heat. యిది వకశనికాదు This is not (proper) behaviour.

యాశునికాదు This is out of the question : it is impracticable. ఇదికాదు It is vile, it is wicked. వాంఛనుపిల్చినే గానికాదన్నాడు he said nothing could be done unless they were invited. It is absolutely necessary to call them. కాదనుట To disapprove; to say it is not right. ఆయిల్లునా ప్రెంటికాదు That house does not agree with my health. 3. Joined with two datives it implies mutuality, as వానికి నాకు కాదు It is not (at peace) between him and me. He and I do not agree. 4. It sometimes is a strong form of condemnation or reproach, as యిదివకరాజ్యముకాదు This is a wretched place : lit: it is no country : it does not deserve the name of a country. సన్నుకాదన్నారు They refused me, condemned me.

కాదె or కాదే See కాదు.

గాదె A large high basket or hutch for storing grain. A. 6. 12 M. Stri. 2. 81.

కాదేని If it is not so. BD. 6. 50.

ఖాద్యము * Viands, food, victuals. భక్ష్యము.

ఖాద్యము * adj. Eatable, edible.

కాద్రవేయులు * Serpents : as being "the children of Cadruva."

గాఢ * n. s. Tale, story, puzzle, intricacy. గాఢ గాఢుండే Intricate, puzzling.

గాఢ * adj. Shallow.

గాధిశుకుడు * గాధేయుడు Viswamitra, as being the son of Gadhi.

కాన or గనక adv. Then, therefore.

గాన or కాన A forest, a wild. ND. 3. 771.

గానము * Song, tune, music.

కానంఁగ When beholding it: of కానుట. = సూ నేటప్పటికి = చూడ గాను.

గానగ An oil mill; చెరుకు గానగ a sugar-cane mill. See—ను—.

కాననము A forest.

కాననె Therefore. An intensive of కాన q. v.

కానబడుట v. n. To appear, seem &c. See కానుట. చప్పికానబడలేదు. I did not recognize his voice.

కానమి Oversight. The not seeing. (neg. noun of కానుట.)

కాని See కాని.

కాని (neg. pII of అగుట) Which cannot be done. కానిశునికియేలపోరాడుతావు why do you fret yourself for that which cannot be effected? రాజుకానివాడు One who is not a king. కొరగాని useless. చేతగాని unhandy, awk-

ward. అనుముకానివేళ at an unfit time. a time when we are in adversity.

కాని adj. Bad, vile, envious. కానిగుణము a vile temper, కానికులము a low caste. కానివాడు an enemy. కానిశుని a vile act. కానిసడక bad or improper conduct.

గాని or కాని (conjunction) but, unless. Either, or, save, except. "And not," nor. Nay, indeed, rather. Before, ere, or ever, It is also a precatative particle as "mayest thou." జాబి

యొక్కటియెకాని శుభలకు శుభు విశుభలకును చేసెప్పి వశుధయెల్ల విరహిణియెకాని ధరణిపై వివిధజనులు శుభశుభములూండ జేసెనెవలెవేళ (Sunanda Parinyam, IV. 22)

"In spring the earth is adorned with all flowers in profusion save the jasmine. Spring rejoices the hearts of all living beings save the love-lorn maid."

ఆలుమగనిమాట కడ్డంబువచ్చునా! యాలుగాదది వానివ్రాలుగాని. (Vema) Does a wife oppose her husband? She is not his mate but his

fate. యింతేగానినేనేమెరగను I know nothing but this. నీకుగానిఅతనికి శేలపుయ్యి నారుకారు

They gave leave to you, but not to him. యిదియేమోకాని I cannot tell what this may be. I could not conceive what it was. నన్నునంపినాగాని though he slay me. Note—

In every passage గాని is the final word. అదిగానియిదిగాని either that or this. వీడుస్తోమ శుకుండుగాని గురుసూనుడుకాదు Vish P. VI. 58. He is the child of Chandra and not that of Vrihaspati. తెక్కలుగానితేకుండావకరిమాటగానివివకుండాతేవిపోయినాడు He would not even produce his accounts; nor so much as listen to any one. ఇదిమిక్కిలిరహస్యమైనగానియునాకుడెలుపు Brihan Naradiyam VI. 147. though that be a great secret, declare it to me. ఆశునిశుదిదినములకుగానికాదు That cannot be finished but in ten days. కర్తిగానివేరే ఆయుధములేదు There was no weapon but a sword. రేపుగానిరాదు he will not come here before to-morrow. ఉద్యోగమువిక్కుననే అపేక్షులంటే గానినేను అక్కడవుండను I would not have remained there had I not hoped to gain employment. యిదిఅతనిచేతగాని మరివెక్కిచేతకాదు He alone can do it and no one else can. అతనివల్లగానియాశునిచక్కడదదు This can be settled but by him: or It can be done by him alone. Were it not for him it could not be

done. ఎల్లవిధముల నినువధియింది గాని శ్రుతిరికినరుగము గావున For I will not return *without* slaying thee. చలముపూనితే మొకాని perhaps you feel ill will. The particle ఏనే q. v. is sometimes prefixed as అతడువస్తేనే గాని యాశునికానేరదు Unless he comes we cannot effect this. అట్లావుంటేనే గాని Unless it be so.

కాని (for కాని, i. e. కానిము, కానింది) Let it be done. Be it so. Never mind. Very well. ఆశునిముందరకాని Let that be done first. నీయబ్బి తోచెప్పుతానుకాని Never mind, I shall tell your father. కాని కానివ్వరాని కావరమణకు Very well, never mind I will crush your pride. From కాక (i. e. అగుట) and ఈ (i. e. యిచ్చుట) (to give or permit.)

కానితనము Enmity.

కానినడు * అన గాలివివాహితక న్యాశ్రుక్రడు.

కానిమి n. s. Check, restraint (కా being; ఈమి or ఇవ్వమి refusal) "The not suffering it to happen" R. 6. 42.

కాను, or క్రాను, or కానుమజ్జిగ Thick butter-milk.

కాను or గాను For, (a proposition governing a dative). అందుకు గానురూకలుయిస్తే I gave the money *for* this; with a *view* to this, on this account. యిందుకు గానునన్నుకుంపి నారుయింకేమిలేదు They sent me for so much and no more. అదినికుయిందుకు గానుయిచ్చినారు Why was it they gave you this? *For* what object did they give it? వడ్డికి గానురెండురూపాయలుయిచ్చినాడు He paid two rupees *as* interest. మీరుయిచ్చినరూకలకు గానుచెల్లుచీటియిప్పిస్తే I gave the receipt for your payment. అందుకు గాను Regarding that. *As for* that. రూకలకు గానుయెద్దునుశ్రుచ్చుకొంటిని I accepted the bullock *instead* of the money.

కానుక n. s. An offering or *courtesy*, made in homage to a superior, or to a god. This comes from (the root కానుట) to see. A gift; on which the lord is supposed to cast his "*glance*."

గానుగ or గానుగు n. s. An oil mill. చెరుకు గానుగ a mill for sugar cane. కలుగానుగ a stone mill: wherein, in ancient days criminals were ground to death. గానుగపిండి Oil cake: the refuse of the seeds after the oil is pressed out. గానుగోలు the bowl or mortar part of such

a mill. గానుగాడుట To mill or to use a mill.

కానగు n. s. The plant called Galedupa arborea (Roxb) తమాలవృక్షము. Dalbergia arborea (Ainslie, 2. 332.) The oil extracted from the seeds is used in lamps and likewise applied externally in rheumatism: also used as a purge: (Galedupa Punga; Heyne.) The leaves, of a blackish green like cypress or yellow are used as a manure. కాలుకాదుకానుగవేరు (proverb) a crocodile seized the leg of a fox; who tried to get off by assuring him he is mistaken.

కానుట v. a. To perceive, to see or enjoy (as heaven.) నీచక్రుడుకానబడలేదు I did not recognize your voice. కవికాననిచోటురవికానదు Every thing that the sun *sees* is seen by the poet. కాననే do you not know. మోక్షముగానలేదు he cannot see or enjoy bliss, or, heaven. కానున్నది.

కానుపించుట v. n. To come to light, appear, be betrayed.

కానుశ్రు n. s. Breeding, bearing, bringing forth. గానే This is the affix గా q. v. (with the intensive added and the letter N being inserted.) So వాడురాగానే as soon as he comes. ఆయనగానేవచ్చినాడు he came in person. అదిముగయగానేయిచ్చిముగస్తేవి when those close these close.

కానెతి or కానెతిని I failed to be. నేనుమొగవాడనుకానెతి as I was not so lucky as to be born a man.

కానూశ్రు i. e. కాగలదు It is possible. BD. 5. 1311.

కాశు adj. Appertaining to the farmer tribe. కాశుమాటలు rustic language. The vocative of కాశ్రు a farmer. యోకాశనివెట్లకోవచ్చితివిటకు O farmer how did you come here? BD. 4. 1963.

కావట్టుట v. n. To be requisite or needful. అనినాకుకావట్టలేదు I do not want that.

కాశట్టము * n. s. Hypocrisy.

కాశుడము n. s. Fomentation.

కాశర n. s. A country girl, a rustic. The female of కాశ్రు.

కాశరతము n. s. The rustic condition, the state of farmers. యాకాంతనమునువిడిచిపెట్టడముమేలు It would be better to give up the farming business.

కాశుభము * n. s. A bad road.

కాశుదనము See కాశుదనము.

కాశుజన The Peasantry.

కాశరి n. s. A keeper. ఆల గాశరి or పశులకాశరి a herdsman.

కాపాడుట v. a. To guard, watch, keep, patronize, to preserve, or protect. To secure from failure. తనమాట కాపాడుకొనేటందుకు with a view to bringing about the event which he had predicted: wishing to verify his statement.

కాపిడి Placing a guard. కాపు + ఇడి.

కాపు (n. s. neuter) Keeping, attendance, (this is from కారుట) Heat, warmth (This is from కాగుట) Productiveness (from కారుట) The crop or fruit. కాపుడిగిన చెట్టు a tree that is past bearing. Protection, guard. కండ్లకు రెప్పలు కాపు గాపున్నవి the eyelids are a protection to the eyes. కాపుపుంచుట To place a guard: కాపులవాడు a guard or watchman. వాకిట కాపులవాడ నెలించి I stood a guard at the gate. BD. 4. 1656. 1962.

కాపు (n. s. masculine) A tenant, inhabitant, A farmer, a cultivator. A rustic or countryman. A subject: A person, an individual, a dweller. మంచుకొండ కాపు, అన గాహిమాచలవాసి, రుద్రుడు. (సాము కాపు.) A holder or owner of property. పాలికాపు A member or shareholder. సాక్షికాపు A witness: one who attends as a witness. మహానాటికాపులు leaguesmen, members of the (Mahanadu) community.

కాపుదనము See కాశుదనము.

కాపుడి A country woman, a female rustic.

కాపురము n. s. Home, dwelling, abode, residence, lodgings. It is used with either the verb ఉండుట or చేసుట. Thus అక్కడ కాపురముండినారు or else అక్కడ కాపురముచేసినారు they took up their abode there, they lodged there, they made their homes there. ఆ కాపురమును మూడుదోవలుచేసినాడు he has broken up his family. అరడువేరు గా కాపురముచేస్తాడు he lives separate, he resides elsewhere.

కాపురస్తుడు An inhabitant, tenant, native. కాపురస్తురాలు A female inhabitant. From ఆలు.

కాపురముడు * A base wretch, a miscreant, an effeminate coward.

కాపేయము * Simian: pertaining to monkeys.

కపిత్వము monkeyhood: the being a monkey.

శలుమరు గాపేయమునదలచుకబలికెదవు. BKK.

243. భూశ్రుతియునికిదలచుక కాపేయముచేసి సామిహుడు సెలిక. BR. Sundra 555.

కాపోతవర్ణము * Dove colour BD. 3. 520.

కాపోతాంజనము * Antimony: particularly considered as a collyrium. W. సాపీరాంజనశిలా SC. గాబ n. s. Rushes, bulrushes.

కాబట్టని adj. Not wanted శీశు కాబట్టనివాడు one who does not care for sweets. The contrary of కావలసినవాడు. See శట్టుట of which శట్టని is the Neg. pl.

కాబట్టి adv. Therefore, consequently.

కాబట్టిన adj. Needful, requisite, desired, wanted.

గాబము Knot grass that infests fields of grain.

గాబు n. s. A jar for storing grain. Weeds, Trash, dirt, separated from grain by winnowing. Pregnancy (of a mare) being in foal. గాబతోట్టి a watering trough, గాబుతీయట to weed land.

కాబోదు It is not likely. ఆశునివానివల్ల కాబోదు this cannot be effected by him.

కాబోలు or—లును. It may be: Surely; Perhaps, probably. (కా to be బోలును it seems.)

కామ n. s. The helve or handle of an axe, hoe, umbrella &c. = కాద a stalk, staff or shaft. కూరకామ the stalk of a kind of eatable greens.

కామము * n. s. Love, Lust, wish, desire, concupiscence.

కామంబిగడ్డి n. s. Spice grass. Sweet rush: lemon grass or camel's hay. Andropogon Schae-nanthus. Ainslie 2. 58. Rox. 1. 274. కర్పూము. D.

కామంచిచెట్టు n. s. The fox grape or solanum nigrum, a kind of nightshade. కాకమూరి. D.

కామంక Name of one of the Paria goddesses.

కామంకము * adj. తలచినవోటికిపాడే. Wish-guided; going at will: as an enchanted car.

కామచారి * adj. Sensual, selfish; following his own pleasure.

కామదాన్లు * A sort of grain.

కామధుక్తు * n. s. A name of the mythological cow or Sphinx.

కామనుడు * Lustful, libidinous, desirous.

కామధేనువు * n. s. The mythological cow, or Sphinx; having the face of a woman and the body of a cow.

కామరీ Assuredly, of course. (contracted for కాదామరీ.)

కామరులు The disease called jaundice.

కామరూపి * Protean, plastick. The heroes Sugriva, and Hanuman; and all the Raxasas (see రాక్షసుడు) were *kamarupis*, being able to assume various shapes at will.

కామాంకుశము * A stimulant or aphrodisiac.

కామాంధకారము * Blindness of lust: the clouds or fumes of passion.

కామాకు, గండకామాకు A sort of Arum.

కామాటము Workmen or hands.

కామాటి A labourer, a pioneer. adj. Rustic.

కామాతురుడు * A lecher, a lustful man.

కామానలము * The fire of love.

కామామి * n. s. Venus: the good goddess.

కామి * n. s. A libertine. కామి గానివాడు A man free from passion.

కామి plu. కాములు. (negative noun derived from అవుట To become) The not being. That which is not, or is naught. కొరగాములు evil doings, naughty pranks. L. 24. 192. కామరూపిత్రి యా నటన కులోను | గామియు నిర హంతగా గనవలయు the not being deceived, the not yielding L. 8. 157 నల్లమవృషభేశులనుభవగోష్ఠి | నల్లనమిలోనియగములెల్ల | తీర్చకురండని దేవదేవుడు | The being or not being. Possibility or impossibility. BD. 3. 929. పిరుశుని యొక్కింతమరువున నిలిచి | మరివచ్చిచూచుడు మరి గంటుగామి | బాలతల్లడమంచిభయమున జెంది | పాలేలయారగింజపులింగమూర్తి | by his not touching the cup. Vish P. 6. 34. ౪॥ శురశురుడా లిగోలువడిసోముడు చేశిన ధౌత్యం మంత్రయుక్త | శురశుతితోడ జెప్పిన వృషుండతి భీషణ కోట వేపితా | ధరుడగుచు మహాత్ములగు రాక్షసులంబిలిపించి యాశుధా | కరుడొనరించినిట్టి కొరగామిశుమస్తము చెప్పియల్లనును. Stating all his bad conduct. M. 3. 6. 266 వ॥ ఇంక నెన్నెందు నిట్టికొరగాములు సేయక బుద్ధిమంతుండవైయుండుమనిన నరెందు లజ్జావనత వదనుండగుచు నచోటువాసి గంగా ద్వారమునకరియందు | Uselessness. M. IX. 2. 114. క॥ యేనట్లు సూచి చెప్పితి | గానియది రణంబుపాటి గామియెరుగుదుక | the unfitness or injustice of the war. Zacc. 3. 109. వ॥ యతని కియగ రాజ్యంబిచ్చెననిశురవనిశలవిశదంబుగా

బాటంబనిచి తొరదానందగురుండొక్కరుండును దక్క | నిక్టారగామి చక్క జేయ నెక్కడివాడు నాయ జ్ఞానంబున శుభాననిధానంబు గోలుపోయితి నేమి నేయుడు |

కామించు v. a. To desire, or long for. To like, delight in, love. M. 1. 5. 232. BD. 5. 432.

గామిడి గామిడి n. s. A fiend, an ogre. adj. Cruel, hard. కఠినమైన, క్రూరమైన, కట్టిడి. Bilh. 1. 6౪.

గామిడిచన్నుదొరియియసి గొను Suca 2. 21. వెర్రియనరాదు పైబడి వెక్కరించు, గామిడనరాదు మెగమునగంటు బెట్టు. BD. 3. 562. గామిడిగొల్లయీ కాననంబుననుమాకునిదై, మున్ను యాకొమ్మే కాని చేకొనినరకంక జెట్టులు లేవు.

కామితము * Desired: desirable.

కామిని * A lustful amorous woman. A spectre: a ghost or wraith of a living person.

కామిలా * The jaundice.

కామిలేడిపిట్ట The game bird called florikin. Compare సేలనెమలి.

గాము A demon. Swa 4. 126. గాముసోకినట్లు as though planet-struck, or driven by a devil. Ila. 2. 26.

కాముకము * adj. Lustful, desirous.

కాముకుడు * A lustful man, a lecher.

కాముడు * A name of Cupid: In compounds, *desirous*, thus కీర్తికాముడు desirous of glory. కామునిగుడిసె a small booth made, and then burnt, at the కామునికుండుగ or annual *Hoeli* festival.

గామెడి, or—డు. adj. Hard cruel See కామిడి.

కామెర్లు The jaundice. ఉబ్బుకామెర్లు dropsy యెందుకామెర్లు consumption.

కామ్యము * adj. Desirable. Voluntary, optional, as a work of supererogation.

కామ్యార్థములు * The lower objects of prayer: all that is short of మోక్షము.

కాయ n. s. 1 A green unripe fruit (compare వండు) అరటికాయలు green plantains. 2. A nut, berry, pod, plum, bulb, knob, head, కాయకొనుట, or, కాయకట్టుట to form, as a fruit does after the bud falls. 3. Anything round, as the head (తలకాయ) the bob of a plummet: a boss or round piece. 4. The word is used for a *thing* or article: as a *piece* at chess. తుంటకాయ a wicked *thing* or creature. 5. A clove of garlick or onion. 6. A pimple: a wart. తవ్వడముచేత వాడిచేతులుకాయకాచింది. His hands are callous, or hard.

with digging: he has a wart on his hand. 7. A bottle. **తెండుకాయలనువకడే తీసుకొన్నాడు** he alone drank two bottles. 8. As an affix it often leaves the sense unaltered: thus **తల** or **తలకాయ** the head. **పిల్ల** or **పిల్లకాయ** a child (a "bit" of a child) **గొంతు** or **గొంతుకాయ** the throat. **పువ్వు** or **పువ్వుకాయ** a marriage token, worn on the neck. **మొట్టు** or **మొట్టికాయ** a thump. **కొబ్బిర** or **కొబ్బిరకాయ** a cocoanut. 9. **యాతకాయ** the green fruit of the date. A canoe. 10. **యెండ్రకాయ** a crab. 11. **చెంతుకాయ** a slap on the cheek. 12. Some fruits are called **కాయ** even though ripe. thus (from **తెంకి** a shell.) **తెంకాయ** a cocoanut. **మిరపకాయ** a chillie. **ఉల్లికాయ** the onion: because bulbous. **కూరకాయలు** or **కాయకూరలు** vegetables. The **మొగ్గ** or bud is followed by **పువ్వు** the flower: then **పిండె** the formed fruit: then **కాయ** the green fruit: then **శుండు** the ripe fruit. **కాయము** * The body. **అరకుచచ్చినప్పటికిన్నిబహుధర్మాత్మదనిపేరుకుడియశఃకాయముతోయిప్పటికిన్నిజీవింపుచున్నాడు** He was very charitable: and though dead he yet lives in his fame. **అరికాయుడు** and **మహాకాయుడు** are proper names. **కాయక** (Neg. p|| of **కాయట**) Unsparingly, without bearing. **కాయకము** * or **కులకాయకము** * Profession, trade, art. **కాయకములమారి** a rogue or cheat. **కులవృత్తి**, **కులకాయకము**. D. adj. Slight, not strong. **జబ్బు**, **కాయకపుకరి**. D. **కాయకము** * (Among the Jangams signifies ప్రార్థన, వ్రతము.) **కాయకర్తము** * n. s. Clerical duties: priestly occupations. **కాయకన్ను** A wall eye; a blind eye. **గాయకుడు** * A singer. **కాయజుడు** * The god of love: as being "born in our bodies." **గాయత్రి** * A kind of tree, called in Telugu చంద్రచెట్టు. The name of certain short prayers addressed to the sun by Bramins. M. XIII. 3. 115) There are several: one runs thus:—ఓం భూభువఃస్వవఃరత్నవిభవఃరేణ్యం భగోదేవ శ్యామహీధియో యోనశ్రోత్రోదయాత్ "Om! Air! heaven! Let us meditate on the supreme

splendour of the divine sun! may he illuminate our minds!" (Wils. Sansc. Theatre: "Toy-cart." the last act, and Vish Pur. page 222.)

కాయభాస్వములు * Pulse; all sorts of grain contained in pods; as **పెసలు**, **కందులు**, **శనగలు**, &c. which form the "light crop."

కాయపుష్టి * Stoutness. **కాయపుష్టిగల** adj. stout. **కాయమానము** * A shed, or booth. **శుందిలి**. H. 5. 75.

కాయము A certain restorative medicine, administered to a woman in child bed. H. 1. 114. **గాయము** or **ఘాయము** A wound. **నాకు గాయము తగిలినది** I was wounded. **గాయకాడు** a wounded man. **గాయగాండ్లు** those who were hurt: the wounded.

కాయలము A sort of fish.

కాయసిద్ధి * Corporeal perfection: which is imagined to be attainable by religious austerities. See **సిద్ధి**. In the Bmj. book, IV. is a long detail of the arts whereby the body is to be made invulnerable. A modern instance of such notions in Germany occurs in the Annual Register for 1823, Chronicle. page 44. **కాయసిద్ధుడై పున్నాడు** he bears a charmed life.

కాయులు See **కాయ్యులు**.

కాయుట v. n. To shine as the sun or moon. **యిశుడుయెండకాస్తున్నది** there is sunshine. **వెన్నెలకాస్తున్నది** there is moonlight. **అబ్బాయేమియెండకాస్తున్నది** how the sun burns!

కాయట v. a. To tend cattle. To spare or acquit. **నేనుయింతవరచేసివుంటేనేన్ను కావద్దు** If I have done this spare me not! I do not ask for mercy.

గాయుట, **గ్రాయుట** To spit or expectorate. A. 5. 132=ఉమియుట.

కాయులు, **కాయ్యు** n. s. Love, wish, desire, Parij. 3. 22. చ|| కనుగొనవేడ్తలకాబోదముకాయ్యలనచ్చరలీశడించుట. Thus in ABA. 1. 173. సీ|| ఇచ్చ|| **కాయులు** కోర్కె||యెరకట||కోరికె||యాశ, యంచన||చెన్నలయగొంతు. In OG. it is rendered **కార్యములు**.

గార Appertaining to the **గారచెట్టు** bramble. **గారవేళ్లు** the roots of the bramble, which form a powerful antidote to poisons. The fruit resembles చిక్కశుండ్లు and that of the larger sort resembles the **ఇగుడుము**. See **గిరిక**. H. 4. 9.

కార n. s. Plaster, mortar, parget. శస్త్రకార fine plaster. A. 4. 21. కారపొడి (Vaijayanti. 2. 137.) A drugged paste used by fishermen to intoxicate fish. శుటిశించుకార the crust on the teeth. [No. 61—66 and No. 90.

కార A genus of fish: Equuleus Zeus. Russell కార, కారా. కారాగృహము or కారయిల్లు * A prison. B. X. 129.

కారము * A particle added to a letter in naming it. Thus కకారము letter K. బకారము letter B. An affix denoting; making or doing: thus రుణరుణాశ్రయము: resounding, making a ringing sound.

కారండనము * A sort of duck. DRB. 272.

కారకము * adj. Making, causing. సంపాదకారకమైన causing doubt, or doubtful. సంతాపకారకమైన grievous. దుఃఖకారకమైన grievous, causing pain. కారకహేతువు the efficient or active cause. W. In Telugu it is used to denote heating. కారకజ్వరము a burning fever. కారకరోహము a hot or feverish temperament. మేహకారకము venereal excitement. పిత్తకారకము bilious, heating. కారకములు నాలుగువిధములు Stimulants are of four sorts.

కారకుడు * n. s. The effector, doer, promoter.

కారకుండు, అనగా అకారకము. A. 4. 187.

హచ్చినమైత్రిశద్ధి నలకొల్ల సునాత్యయకారకుండునా, మృచ్చశదంగజేయుటకు నైయలక్రాంచన గంబువేరిక, మృచ్చసనీధు. This should rather be spelt—రు—

కారడము Juggling, trick, cunning. T. 2. 133.

కారడపుమాట A lie, deceit.

కారడీ Mountebank tricks, conjuration, juggling.

కారడుగు The second crop from land in the same year: the light crop.

కారణము * Cause, source, motive. మావంటివాండ్లు చేసినదియేమి కారణము all we can do is of no use or what good can one like me effect? కారణశరీరము the fleshly or mortal body as opposed to జ్ఞానశరీరము the spiritual body. ఇందుకు కారణభూతమైన దుఃఖము grief which caused this event.

కారణాంజలు Aces at games. దాయలు. OG.

కారము n. s. Pungency, hotness of taste: Sauce, spicery. Salt earth used in bleaching cloth. Tinder: being cloth dipt in saltpetre. A caudle for infants. Caustic, lunar caustic. కారముచచ్చినపొగాకు Tobacco devoid of flavour. కారముచచ్చినసున్నము lime devoid of heat. కారముగలసున్నమా sharp lime.

కారము adj. Pungent, hot to the taste: bitter. Salt, saline.

కారము n. s. Fondling, caressing. చిన్నవాండ్లయందలిప్రేమ. D.

కారల్లి See అల్లిచెట్టు. Rox. 2. 481.

కారవము, అనగా, గారాబము Affection, fondness.

M. XIII. 2. 320. T. 4. 146. M. 6. 2. 274.

Vish P. 6. 266. See కరువము.

కారవల్లి * See కాకర. [kind of anise.

కారవి The spice called carraways? H. 2. 249. a

గారవించుట v. a. To love, be fond of, fondle: to welcome. గొప్పచేయుట BD. 5. 434. M. XII.

1. 44. TUR. 4. 259.

కారాకు adj. Tasteless, vile. BD. 3. 1389. కరుకును గారాకుగాకుండజూచి? BD. 1389.

కారాకు n. s. కారాకులు, or, శండుటాకులు. OG.

A withering yellow leaf. DRArAn. 176. గారి

చేకూరిన గారాకులట్లు. Some hermits are said to live on such fodder.

కారాకూరము adj. Confounded, jumbled, overthrown?—ఎదామెదలయిన URK. 1. 8. Kalahas. 3. 103. Some propose the reading కాళాకూళము, అనగా శుల్కార్థకలుడు ర్థము.

గారాబము n. s. Affection, fondness; fondling or caressing children: indulgence. గారాబముగా affectionately, fondly. గారాబు affectionate, fond. గావునమీరునా గారాబుచెట్టిచేవిడువక.

గారాబు See గారాబము.

కారామణి, కారామణ్ణి The black species of the pulse called అలచందలు, or బప్పురలు.

గారాము n. s. Affection, fondness. See గారాబము, చిన్నవాండ్లయందలిప్రేమ. D.

కారావు A wild cow. కారావులు Forest cattle.

కారి* That causes: thus క్షయకారి destructive: that causes loss. పిత్తకారి bilious: that fills the body with bile. ఆరోగ్యకారి healthful: salubrious. దోషకారి sinful. అన్యాయకారి a doer of injustice.

కారింపుట v. a. To inflict, kill or destroy. గాయకరుచుట, చంపుట, మడియించుట. తరుణిని గారింపిన అనగా ముక్తచెవులు తెగగోసిన. R. 5. 139. సారంగముబట్టగదియై తోడూలంబు, గారింపె రాజశేఖరుడై. R. 2. 30. వారింపిమడకరిగారింతుననుచు. BD. 4. 282. BD. IV. 294. VI. 223. HD. 1. 1474. 1566. BRS. 146. DRU. 1080. G. 1. 109.

ఘారిక* అనగా గుడపిష్టాదికృతాపూపే, SC. A sort of cake.

కారికము adj. Brown, as unbleached cloth.

కారి * A rule composed in verse: an explanatory verse, as కారి కావళి, సాంఖ్యికారి కా &c. కారిజము The liver, or jecur. శుంఠికాయమాంసము. OG. Manu. 4. 92. DR. Aran. 168.

కారియ n. s. Pain, trouble, difficulty. = బాధ OG. M. IV. 1. 72. and 5. 251. 347. కారియకు దుట To grieve, suffer pain M. V. 251. అనగా, ఇడుములకుదుట, బాధకుదుట To be in trouble. జూదమాడిధర్మ సూనుండు రాజ్యంబుననుజులను బ్రయోగననుకూలముగాగ సైన్యయాడికారియ బడదెయి! ట్లగుటవీనితోటియధికాదు. M. 4. 5. 250. కారియపెట్టుట, అనగా, ఇడుములపెట్టుట, బాధపెట్టుట To make trouble. సరకంబెట్టిరికల్మష! కరులజముండెట్టిం గి గారియపెట్టుక M. XIII. 5. 159.

కారియము n. s. Act, work, deed. In M. IV. 5. 251. XIII. 5. 152. the metre proves this spelling.

కారు n. s. Season, time of the year, as చిన్నకారు childhood, youth. తొలుకారు the opening of the year. తొలుకారుమెరుపు or క్రొక్కారుమెరుగు vernal lightning. The crop raised. యాశీంవత్సరములో ముక్కారున్నకుండినవి there have been three crops in this year. One hatching or brood. వకకారుకోడిపిల్లలను అమ్మి వేసి నాను I have sold one brood of chickens. A ploughshare. కుటుకారు, నీరుకారు Tongs, a pair of pincers. Darkness, jetty blackness. కారుకమ్మెను, కారుకొ నెను. చీకటికమ్మెను darkness came on. OG. Rasica. 6. 109 నాళికశుక్రాక్షి పెరుగుటా రుచాలిలభుండుంబువోలియవుడు గాటమై పూట పూటకు గారుకొనియె. A. 4. 125. గాక్టొనిదిగంత ములవాసకాళ్లునడచె. The plu. కారులు, అనగా వదరులు hard language; reviling. కారులుబలుకనేకాకయితండు L. XIII. 53.

కారు adj. Black or jetty black. కారుమొగులు black clouds. కారుకమ్మలు black wires. An epigram says ఉ|| ఎన్నడు సేరిచెక బెఱుకువీచెలికన్నులు కారుకమ్మల న్నన్నకురుతో పిరుండుబటువై కుటువైపుగైకొనెక గాదే|| మొన్నగదన్నపిన్నమొన మొల్లలు నేడిదె ముద్దులాడితే|| గన్నలుగొప్పలై కుయిట శీండునదానిమూతలాడెడిక|| కారునుభవలు the seed of the black sesamum. Brackish.

కారునీళ్లు brackish water. కారుశముద్రము the salt sea. కారుక్షు bitter salt. Withered. కారుకులు withered leaves. ఔగ్రదైస astringent. కనుగాయదెంచినకారగుగాక if you pluck a fruit raw is it not sour? Wild; కారుమొగులి a wild crocodile or alligator. కారునెము a wild she buffalo. కారుదున్న, కారుబోతు a wild he buffalo. or Bison. See description and print of it in Madras Journal of October 1839 p. 227 and see G. 8. 15. Great, big. కారుతెలుగు, పెద్దబొబ్బలు a loud cry. కారువాసన a stifling strong smell. కారుకూతలు rude language. కారుకాలము, ఫలకాలము harvest time. OG. కారుకుంట, వమాకాలముండునీరాశురానుకుండెచ్చువు శంట a crop that depends on the rain. కారువడ్లు a kind of rice. నాలుగుకారులగిత్త a heifer four years old. ముక్కారుగావున్నది it is in three stages i. e. some is grown, some half grown, and some raw.

కారు (for వారు They q. v.) An honorific plural affix to Singular nouns as హిర lord, హిరగారు his lordship. తండ్రి father. తండ్రిగారు My honored father. దేవరవారు Your grace. వెంకమ్మగారు Lady Vencamma. It admits of an additional plural affix. Thus వెంకమ్మనీతమ్మ గార్లు Ladies (or Mes-dames) Vencamma and Sitamma.

కారుకొల్లి i. e. కలిగొట్టు The trumpet flower plant. **కారుకోడ** The కారు or heavy crop and the కోడ or light crop i. e. The whole year?

కారుకోడె n. s. A bull in its prime.

కారుకోళ్లు Wild fowl. Rasica 1. 49.

కారుచిచ్చు Wild fire, conflagration, fire in a forest. దావాగ్ని, దావడహాసము.

కారుట v. n. To flow, run, trickle, distil, drop through. To slough away. See కారుట. To come away (as phlegm in spitting) BD. 6. 253.

గారుడము * n. s. An emerald of a dark hue.

గారుడము* adj. Of, or belonging to Garuda, the regent of birds.

గారుడాస్త్రము * n. s. a magical weapon over which the Garudamantram is pronounced.

కారుద్యము, కారుద్యశ్రుమటలు, అనగా నిఘోరము Innuendo, a sly hint, covert reproach. కారుద్యమాటలు to reproach thus.

కారుణికత్వము * Tenderness of heart, mercifulness. M. XIII. 5. 21.
 కారుణికుడు * Gracious, kind.
 కారుణ్యము * n. s. Mercy, pity, favour.
 గారుర్వృత్తిము * n. s. The emerald.
 కారు మెరుగులు A. 4. 132. Autumnal lightning=వానకాలపు మెరుగులు.
 కారుయింగువ Stale assafoetida. See ఇంగువ.
 కారువాసన A stale smell. See కారు adj.
 కారువు n. s. An artist, artificer, agent.
 కారెము n. s. The hollowed trunk of a palm tree shaped like a canoe, and balancing like a seesaw, to draw up water.
 గారెలు n. s. plu. A kind of round cakes (made of మినుములు) కడుపు నిండినవారికి గారెలుచేదు the full belly will scorn cakes.
 కార్కశ్యము * n. s. Hardness, cruelty.
 కార్కానుట v. n. To darken, to gather darkness or to become dark. See కారు n. s.
 కాన్చిచ్చు Wild fire, conflagration. See కారు + చిచ్చు.
 కార్పట v. a. (The causal of కారుట q. v.) To drop or pour gently. ఆవుకుగుడ్డుకార్పకొనిపోయింది The cow miscarried: lit: the egg sloughed away.
 కార్తవ్యరము * n. s. Gold. D. and W.
 కార్తికము * The eighth Hindu lunar month. October November. The crop reaped in this month.
 కార్తికేయుడు * The god of war. His birth is described in the Mahabharata and in the Vira Bhadra Vijayam. See the references given under the name కుమారస్వామి.
 కార్తె * "The particular constellation of the 27 in which the Sun happens to be." యరువైయేడు కార్తెలు అనగా ఆక్షిప్తి మొదలె ననకు త్రములలో సూర్యుడువుండేది నాలు.
 కార్తము * An ass.
 కార్పణ్యము * Meanness, vileness, poorness of spirit, spite, malice, ill-will, pique. కార్పణ్యమువహించుట To bear malice.
 కార్పాశము * Cotton. Hence called carbasa in Latin and Persian.
 కార్ముకము * A bow.
 కార్యము * Work, act, deed, doing, business. Affair, object, point. Effect, result, Use, good, profit, advantage. అందువల్లయేమి కార్యము what is the effect or good of it. The thing to be done.

Bhascara § 41. కార్యాకార్యము తెలియక (కార్యము అకార్యము) Not knowing good from bad; ignorant of what is right and what is wrong.
 కార్యపాది One who looks to the main point: or to his own advantage, as opposed to ఖర్చుపాది a makebate. కార్యశుడు n. s. A clever man, a man of ability. కార్యకర్తలు executors: those who perform the will of the deceased.

గార్హస్థ్యము * The state of being a householder, honesty.

కాళంజి A spitting pot తమ్మతనకు. D.

కాలము * n. s. Time, occasion, period. Season, weather. Tense of a verb. భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములు the past, future, and present tenses. కాలముచేయుట To die. కాలముచేసినాడు he ended his days. వర్షాకాలము the rainy season. శీతకాలము winter. ఎండకాలము Summer. వెన్నెలకాలము The bright fortnight or moonlight weather. చీకటికాలము the dark fortnight. కాలముజరుపుట To demur: put off the time. మీరుయెట్లాకాలము జరుపుకొంటున్నారు how do you pass your time, how do you live or how do you earn your bread. కాలత్రయము At the three times of the day; morning, noon, and night. కాలత్రయములయందున్ను perpetually.

కాలకంఠము * n. s. The black-throat; i. e. a sparrow, a peacock, or a wagtail.

కాలకంఠుడు * or కాలకంఠరుడు * An epithet of Siva.

గాళకుడు n. s. A clever, ingenious man, a genius.

గాళకులశ్చరీభటాళి భామణులెన్నగనుక్తుత్తున్ లా. Vijaya. 1. 12. (ప్రాధుడు D.)

కాలకూటము * Mortal poison: venom.

కాలక్రయము * The price of the day: the present rate; the current price.

కాలఖండము * The liver.=కారిజెము.

కాలచక్రము * The circle of time.

కాలజ్ఞము * A cock, as knowing the hour. కాలజ్ఞుడు an astrologer. కాలజ్ఞశక్తి * n. s. A cock, also the cuckoo. కాలజ్ఞశక్తిరతంబెట్లుజెలంగు మానకుపితరక్షి కర్ణదంభాశ్చియై|| A. 5. 110.

కాలజ్ఞానము * Knowledge of time. Certain histories or legends are written under this name, as the విద్యారణ్యకాలజ్ఞానము, the శ్రీరవ్యజ్ఞకాలజ్ఞానము, the చెన్నబసవకాలజ్ఞానము being histories in the style of visions or predictions re-

garding a particular saint. See instances in Wilson's Vish Pur. p. 461—489.

కాలటక n. s. A stick resting in the wall at each end, and serving as a shelf to support pots &c.

కాలభర్తము * n. s. The debt of nature. Death.

కాలశ్రువుడు * An attendant of Yama.

కాలశ్రవ్యుని * Ventrem exonerare; Evacuation.

నేడునాకుకాలశ్రవ్యునికాలేదు I had no motion to-day.

కాలమిత్రి, or కాలమృత్యువు * The god of death.

కాలయముడు The destroyer, a wretch.

గాలము n. s. A hook. గాలమైనమాట a heartpiercing speech.

కాలయాపనము * n. s. Passing of time: or Delay, loss of time.

కాళరాత్రి * The great night of destruction.

కాలరులు * Infantry. భద్రాకులు, భటులు.

కాలయము * n. s. Delay, loss of time.

కాలన n. s. Channel, rivulet, stream, a ditch.

కాలనకుపోయివున్నాడు, or కాలవశబ్దకుపోయినాడు he is gone to the necessary.

కాలనహ్ని * n. s. The devouring flames destined to burn up the world. The final fire. A consuming fire, conflagration.

కాలవిలంబము * n. s. Tardiness: loss of time, delay.

కాలనేయుట v. a. To burn.

కాలసూత్రము * A name of a region in the hell of the Hindu puranas.

కాలహరణము * n. s. Delay, loss of time.

కాలక్షేపము * n. s. Passing or spending time.

విద్యాకాలక్షేపము literary pursuits. వట్టికాలక్షేపము mere pastime. గ్రంథకాలక్షేపము Reading. కాలక్షేపముచేసుట To pass his time, to pass time in literary pursuits. నిలియవృద్ధుడయెట్లాకాలక్షేపముచేస్తున్నావు how do you now live!

కాలక్షేపణ * n. s. Error for కాలక్షేపము.

కాళంజి Whisks made of peacocks' feathers. Also a spitting pot. L. 2. 23. and 10. 40.

కాలాంతకుడు * n. s. An epithet of Siva. Vulgarily, a very tremendous fellow.

కాలాంతరము * n. s. Another time. కాలాంతరమందు or కాలాంతరేన Through the lapse of time; at another time.

కాళాకూళము * Evil ways, pranks. కలుబకలు? See కారాకూరము.

కాళాక్ష n. s. A certain game played by girls.

కాలాతీతము * n. s. Delay; loss of time. కాలాతీతమైనది it is now too late.

కాలాత్యయము * The lapse of time.

కాలానిలము * The tempest of the day of judgement.

కాలాయశము * n. s. Iron.

కాలారి * n. s. A poll tax. జనహాసీలు. D.

కాలార్చుడు * The sun that at the last day shall scorch up the world.

కాలావధి * The end of a year or season. జ్యేష్ఠ

కాలావధి the usual time in June, when accounts are settled. See ఏర్పాడుక.

కాలావసానము * The end of time. i. e. death.

కాలి infl. of కాలు The foot. కాలిపాదము A foot path. యెర్రకాలికొంక the red-legged crane.

కాలి * n. s. The goddess Cali or Proserpine. The Hecate of India. (Sir W. J.) హార్వతి. D.

గాలి, plu. గాలులు Wind, air, breeze. The evil among cattle, supposed to be caused by fairies.

గాలిసోకె he was possessed by a devil. Uncertain as the wind: thus, గాలివిద్య an art that, like painting, depends on genius alone, and cannot be taught. గాలిమాటలు empty talk, nonsense. గాలికుంట్లు, అనగా గాలివృక్ష కుంటి a spavin. గాలికల a senseless or empty dream.

వాండలిగాలిజీవనము they live upon the wind, i. e. they have no settled means of life.

కాళింగుడు * Proper name of a serpent which was killed by Krishna: who is hence called కాళింగవర్ధనుడు.

గాలింతుట v. a. To search, overhaul, sift. To scoop up grain out of water.

కాళింది * n. s. A name of the river యమున. Jumna.

కాళిందిభేదనుడు * An epithet of విలరాముడు.

గాలింశ్రు n. s. Clearance, riddance, trial, sifting.

కాళిక * n. s. The goddess Cali. The Hecate of India.

కాళిక * n. s. Blackness.

కాలికము * adj. Regarding time. ఋషుకాలికమైన of long standing. యాడుతూలికమైన temporary, momentary.

కాలికంచము A certain boyish game. H. 3. 185.

గాలికుక్క A hound: because it follows the breeze.

గాలిగాడు n. s. An ass. A donkey, a simpleton.

గాలిగుడ్డు A wind egg. A simpleton.

గాలిగూళ్లు (from గూడు) A mode of arranging sheaves so as to be aired.

గాలిగోపురము The dome over a temple gate: the steeple. The ornamented gate of a temple.

గాలిచక్రము A whirlwind.

గాలిచెక్కు See పరంగిచెక్కు.

కాలిదారి A foot path.

కాళిదాసుడు * A celebrated poet, the Shakespeare of India: the name is applied to other bards, as "the Milton of his age."

కాలిదోవ A foot path. See కాలు a foot.

గాలిశంట A precarious crop.

గాలిశటము, or, గాలిశడగ n. s. A paper kite.

కాలిబంట్లు Infantry, foot soldiers.

కాలిబంతు Cotton? శుద్ధి. D.

గాలిబిళ్లు The disease called mumps.

గాలిమంద or, గాలిమందశవులు An uncertain herd. Cattle herded in the forest: which become half wild, and still obey herdsman.

గాలివాన A tempest, storm, hurricane.

గాలివేత A stroke of the land wind: a cramp or fever.

కాలివేళ్లు The toes.

కాళీయడు * The name of a demon or imp, slain by Krishna: whence his name కాళీయమదనము similar to *Argeiphontes*.

కాలు. n. s. (infl. కాలి. plu. కాళ్లు.) A leg (but not including the thigh). A foot, a claw, a talon.

మోకాలు the knee. మీగాలు the upper surface of the foot. A pillar. Thus నూరుకాళ్లమంటము a portico built on 100 pillars. A quarter or fourth part which is marked with a line "1" యి ముక్కాలు being three *legs*, or quarters. Bilh. 2.

154. కాళ్లకట్ట, or, కాళ్లకడ the foot of the bed: where the feet lie. కాళ్లుగ్రుచ్చుట To kick or struggle. తన్నుట. D. కాళ్లజెర్రి a centipede.

కంశకాలు a fence: lit: a fence-foot. కాలిదొంకియ A. 6. 16. a foot path. కాలుదివితి a burning torch. కాలుదొవ్వడ or కాల్ద్రవ్వట pawing the ground, eager for war M. XII. 2. 301. A.

5. 87. నన్నద్దడవుట, నాకాడుకు పెండ్లాన్నిడ్డల నునా కాళ్లగట్టిపోయినాడు my son died and left a widow and children on my hands. మూడుకాళ్లముగ్గరి P. 1. 322. A three legged old woman

because leaning on a staff. In the following verse. Bilh. 2. 154. కాలుకంబము. it is the side post of a door. లే|| మరుడుశృంగారవీధులేవార చితనడుపేర నెక్కుపేటకట్టిసంక్రితితోరణలనుంచి నకాలుకంబాలసంగకలికి యూరులుజెలగు పైకాంచి సెరయ.

కాలుగచ్చచెట్టు, అపల్లజము. D. A plant called సోమరోజి. *Serratula anthelmintica*. W.

కాలుచుట v. a. To burn, roast, scorch. To fire a gun. కాల్చును I will burn it.

కాలుట v. n. To burn, be consumed. To be baked, scalded, burnt, or boiled. To shine, gleam. నాకుకుండకాలము I have nothing to make the pot boil. కాలేయిల్లు a house on fire. ఆయిల్లు కాలిపోయినది the house was consumed. వానిగర్వముకాలా Curse his pride; lit: be his pride burnt. This is a common imprecation.

కాలుడు * n. s. The god of hell.

కాలుపు n. s. Burning, setting on fire. Baking, boiling, roasting. కాలుపులు burnings.

కాలుబలము Infantry.

కాలుమక్తి See కల్పక్తి.

కాలువ See కాలవ.

కాలువ్యము * Foulness, dirtiness, turbidness, opacity.

గాలేదా n. s. A windfall or unexpected gain. Query. గాలివేత.

కాలేయము * The liver or jecur. అనగాకస్తూరికు శుశు. D. Curcuma Xanthorrhiza. A yellow fragrant wood. W.

కాలోచితము * adj. Seasonable. కాలోచితపుమాటలు such words as suited his purpose.

కాల్చుట v. a. To burn. See కాలుచుట.

కాల్ద్రొక్కు n. s. Marriage. కాల్ద్రొక్కుట v. a. To marry, because one of the ceremonies is that the bridegroom treads on the foot of the bride.

కాల్పదవాడు n. s. A pedestrian, one on foot.

కాల్పించుట (causal of కాల్చుట) To have it burnt.

కాల్పలము Infantry, foot soldiers.

కాల్పడి n. s. Urine. From కాలు the leg and మక్తి a bending: because they crouch down to urinate.

కాల్పము * n. s. Dawn, day break?

కాళ్లు plu. of కాలు. q. v.

గాళ్లు Troughs. See గాడి.

కాల్వరు or కాలువురు plu. Infantry, foot soldiers. A. 4. 271.

కావ Root in A of కాచుట. B. 1. 234. జనులనవని
యుగావపుట్టితివి Thou wast born to save the
world. గావగాతరు BD. 5. 645 it is proper or
right to rescue him. కావక without sparing.
Sar Padya 2. 147. ఉ॥ కావరరాజుచిత్తమువకా
వకలైతెగజూచునట్టులాహవిశరీరమై.

కావది, అనగానుహ్యబీజకమనౌన్యము. Q.

కావచ్చు, or, కావచ్చును Perhaps: it may be so.

This is the aorist of కావచ్చుట. See అగుట and
వచ్చుట, కావచ్చింది it is just ready; nearly done.

కావటి infl. of కావడి.

కావడము v. n. To become. The inf. of అవుట
q. v.

కావడి A "bangy" or yoke, carried by men;
like that used by milk maids in England. Infl.

కావటి. plu. కావడిలు or కావళ్లు; కందికావడి
yoke borne about by certain Saiva mendicants.

కావడివాడు A carrier. కావటిటప్పాలు The
bangy post. కావటిబద్ద the beam of a yoke.

కావటికొమ్ము The tip or end of the yoke. కా
వటిమట్టు The bottom of the net work attach-

ed to each end of the yoke. కావటియుట్లు (See
ఉట్టి) the rope net work forming a lodgment
at each end of a yoke.

కావడిచేర్లు, అనగా కావటిపుట్లతాళ్లు.

కావడు He will not save, or spare. Neg. aor. of
కాచుట.

కావరము, కందకావరము Pride of flesh, arro-
gance. వయస్సుకావరము the vigour of youth.

కావరి, (plu. కావరులు.) A proud wretch. BD.
6. 174. In DRB. 628. it is a small chamber,
or alcove.

కావరించుట To become fat or proud. కొల్వట.D.

కావలయు v. n. To be wanting. (Debere. Ca-
rere.) From కా the inf. of అగుట To be, and
వలయు It is translated "must" as, అట్లాకావల
యు It must be done so. Governing a dative it
is translated thus: అది నాకు కావలయు I want
that. I must have it. దానికి పదిరూకలు కావలయు
It will take ten rupees. Elsewhere it denotes
relationship as అతడు నీకుమేమి కావలెను what
is he to you? i. e. what relationship is there?
నాకురమ్ముడు కావలయు he is my brother.

కావలసిన. p||. Wanted, necessary, due, proper,
requisite, connected, related. కావలసినవాడు
a relation. కావలసిన ఆక్షేపణ a proper objec-
tion. నాకు కావలసిన వాండ్లు my relations.

కావలి n. s. Guard, custody. చేకావలి Alterna-
tive, a thing kept as a stand by; a provision.
చెయికావలిగావుండేట్లంభము A piece of wood
kept in reserve.

కావలికాడు or కావలివాడు n. s. A sentinel, a
watchman.

కావలెను Must, must be (From కా, that is,
అగుట and వలెను that is వలసినది.) యిదిమీకు
కావలెనా do you want this? కావలెననిచేశినా
రు they did it on purpose. It is used in curs-
ing and in blessing: thus నీకు బ్రహ్మయువు కావ
లెను May you live a thousand years! నీకట్లాకా
వలెను you well deserve this punishment.

కావవె (i. e. కావపు) Wilt not thou keep, or pro-
tect. The 2d pers. sing. neg. aor. of కాచుట.
BRB. 642.

కావి n. s. and adj. Red, redness. Russet, tan,
pink, salmon colour, fawn colour, brick colour,
tawny hue. శంజికావి the red hue of evening.
కావి or కావిరాళ్లు red ochre కాపులు. కావికోక
a tawny robe, worn by ascetics: imitating
the colour of the raw hide, worn by hermits
in old days.

కావించుట v. a. (a causal of అగుట) To make, do,
compose, invent, perform. The imperative is
కావిమ్ము. —తునకల్పించె to break to bits. తన
కువుదొంగంకావించె he got himself into service.

శిరఃకంఠంబుగావించి shaking her head. The
same as ఆచరించుట, — స్నానము ఆయనకు గా
వించిరి Pururavas 4. 192. They bathed him.

అర్థముకావిస్థిరి I made out the sense. తీర్థ
యాత్రకావించె he went on pilgrimage. హతము

కావించుట To slay. శ్రుశ్శకావించుట to put a
question. జొన్నలుముత్యములుగావించె he mira-
culously turned corn into pearls. బాగుకావించు
చుట To trim, set in order. కాన్దుకనుశబ్దంబు
గావించె he strung the bow.

కావిరి n. s. Black vapour, any thing that ap-
pears like smoke. పొగలేక నేపొగవలెమంచుకొ
నేటిది. D.

కావిరి Error for కావలి.

కాపు the Imperative of కాచుట to protect.

కాపు They are not. (This is the 3d pers. plu.
neuter aorist of అగుట.)

కాపు n. s. Cawing, the sound of crows: a hollow
booming sound. A well or pit. A black mark
in the forehead worn for good luck.

గావు A sacrifice, wherein a goat or buffalo or a fowl is strangled. గావుపట్టుట or గావుయచ్చుట To offer such a victim.

గావుకోడి A certain plant.

గావుట A wrong infinitive form of అగుట.

గావుడు The imperative (for కాచుండి) of కాచుట to guard, save or rescue. R. 5. 183.

గావుత or గాత or గావుతఁ, in poetry, is a pre-cative particle (derived from అగుట.) similar to వలెను or గాత q. v. Be it so! May it be so! so be it! శుంపదలీపు గాత May he bestow wealth on thee! so also in verse. నఁకృతనెచ్చుడు బ్రాచు గావుతఁ May he ever support me by his grace! అతనిశుంపదశక్రులజేరు గావుతఁ May his wealth be given to his foes!

గావున. adv. Therefore. Then: Whereupon.

గావుపట్టుట. v. a. To throttle.

గావుపాతర n. s. An echoing pit, a deep pit for grain. From గావు or బావు a hollow sound.

గావుర, or గావురు n. s. Mist, fog.

గావేరి * n. s. The river Caveri.

గావైరి A traitor, a betrayer. A. 4. 293. కుత్సిరశక్రుల, గావురునుడు అన్నట్టుగా.

గావ్యము * Poetry: poetical composition: whether in verse or ornamented prose. This name is properly used only of the Ramayan, the Magham, the Vasu Charitra, and other compositions that use a polished classical style.

గాశ; గాశ, గాశె, గానె. The subligar. The truss of a man's or woman's outer garment, which is passed loosely between the knees and tucked in the waist behind: it is peculiar to the more respectable classes. The హనుమంత గాశ is a garb worn by masquers, with a monkey's tail. This is distinct from గోవి but is sometimes used for that word. A "T" bandage: a swathe, clout, truss, or modesty piece.

గాశము * A sort of reed.

గాశాయము * Wrong spelling of గామాయము.

గాశి or గాసి Kasi: a name of the city of Benares.

గాశికోక A strong girdle of narrow cloth. A fine sort of muslin.

గాశిబేడ A certain pendant worn at the neck.

గాశిశంకటము * Bloody flux.

గాశ్వర్యము * n. s. The plant named Gmelinia arborea. Roxb. గంధార్యాంగుముడు చెట్టు. SC.

కాశ్మీరము * n. s. The plant named Costus speciosus. The paint called కుంకుమము. Dasav. 5. 13. పుష్కరేపుష్కరమూలమనే చెట్టుగ్లీ జేకుంకుమేటంకేపుంసిదేశభేదే || SC.

కాశ్మీరదేశము * The land of Cashmere.

కాశ్యపి * A name of the earth. కాశ్యపీవరుడు a bramin.

కామాయము * Redness: brick red or tawny: a hermit's dress: a cloth thus dyed (కావివశ్రము.) Hence కామాయముతీసుకొన్నది a phrase equivalent to "She took the veil." కనలుతున్నదింక. కామాయమును redness of the eyes through rage.

కాష్ఠము, or కాష్ఠము * Wood. In Telugu this is the usual phrase for the wood used in the funeral pile. కాష్ఠకాష్ఠి Latent fire: caloric. Vish P. 2. 78.

కాష్ఠ * A quarter, region or airt. A moment, a second. Vish P. 1. 60. and 2. 78.

కాశ. See కాశ.

గాశము n. s. ఘాశము * Meadow or pasture grass. Food, living maintainance. From గ్రాశము, కలశము.

కాశంత A penny worth. కాశంతలేదు not a bit remains.

కాశదము, అన గాకానె, కాపినము.

కాశిమర్దము * The plant called Cassia Esculenta. పీతపుష్పాంకసివంద. SC.

కాశము n. s. Cough. Vish P. 4. 200.

కాశరము * A wild buffalo.

కాశరతీగ A certain thick creeper.

కాశరవడ్లు A certain sort of grain.

కాశిరి * A wild she buffalo.

కాసారము * A pond or lake.

కాసి A name of Benares. See—

గాసి Fatigue, distress. గాసికడుట To sorrow: to labour. గాసికడ్డ Exhausted, wearied. కష్టకడ్డ.

గాసింతుట. To wear. ధరించుట. G. VIII. 105.

నీ || పులితోలుకుచ్చడంబుగ మొలగా సింవిశిర్వాం గములనుభక్తుంబుమూసి. Also G. X. 84. నీ || చెం గావివలిపెంబుచెలువార గా సింవిదలము గా మేన గంధంబలంది. Also in the Navanatha Charitra Dwip. book 2 page 118. తలుచ గాకుంకుమశంకంబునలది చెలువార నెరికట్టుచీర గాసింవి పాలు పొందభూషణంబులుచక్క దిద్దికలువపూవులదండగ శ్రమనవేసి.

గాసికడుట v. n. To labour, to take pains. To be fatigued. గాసికడ్డ Wearing, exhausted. కష్టత డ్. BD. 6. 1002.

గాసికట్టుట v. a. To harass, annoy.

గాసిబేడ A sort of neck ornament.

గాసిలుట v. n. To labour: to be exhausted or harassed. R. II. 36. IV. 23. V. 168. 187. Vish. Pur. 7. 253.

కాసిశిమ* Green vitriol, green sulphate of iron.

కాసు n. s. A halfpenny: a farthing. Money. A coin in general, whether gold silver or copper, thus బంగారుకాసు gold coin. మడికాసు Silver (lit. white metal.) అవిసుధాకరబింబమాకాదుమ

డికాసువస్త్రేవేలుపుటవస్త్రవత్తిగాని, వెంకియెక్క వస్త్రేలచేపతా శ్రీయెక్క దీపపువత్తిగాని. P. 4.

251. P. 4. 551. కానైనా లేదు Not even a farthing. The కాసు or farthing was called *cash* by the English, and the coin called ten cash was about one halfpenny: "twenty cash" being a penny, and eighty cash a fanam.

కాసె A "lap," or flap. యింపుకాసెకట్టిన Strait-laced, severe in chastity. కాసెలుకొరిరి they girded themselves for battle.

కాసె adj. Appertaining to the stonecutter trade; to masonry, or bricklaying. కాసెవాడు or కాసెభట్టు a mason, a stonecutter, a bricklayer.

కాసెనిని Masonry, building. కాసెయిది a stone-cutter's chisel.

కాసెకోక A man's girdle. లాగుమీదకట్టుకు నేది. D.

కాసేపు (for కాస్తసేపు) A short time, a moment.

కాస్త for కాస్త, కాస్తయిన adj. A little. కాస్తమైనము a little wax. కాస్తకూస్త or కాస్తకూస్త a mere trifle, or dribble.

గాహము * or గాహనము * Bathing, ablution.

గాహళము * or, గాహళీ * A clarion, bugle horn

or trumpet; to the tapering shape of which poets compare (suras formosas) beautiful legs. HD. 1. 1012. Thus in a description of Venus

కదళీలిరత్నంభశుకు మారోరుమాశ్వరీలిలావణ్య కాహళీపులకంఘాయుగళమండితాం|| In the

Bilh. 2. 112. కిరినిలుకంఠశిరేభియిలుకలువర్

కెందమిరేభియిలుకలు. లలికర్తకుంభములాకళం

బిశుకదిస్త్రోరంభలుకాహళుక్. here it is interpreted, the stamen of a lotus.

గాహిత, అనగాపట్టుకోబడిన, Caught. విడాల, గాహిత, లయ, కృకవాకు, A. 6. 10.

C. P. Brown's Telugu Dictionary. †††

కి Ki, కి Ki, ఖి Khi, ఖి Khi,

గి Gi, గి Gi, ఘి Ghi, ఘి Ghi,

కి or కు The dative sign, to or for. See note on కు where the various meanings are given.

కి In accounts, a contraction for కిదెడు.

కి* (Sanskrit) pron. What. See కిన్ననకుండ and కం అంతేకిన్ననలేదు he cannot say Bo to a goose.

కింక See కిన్ i. e. కినుక anger. భూనాథాక్షరికింక కిన్క కరుణాపూర్వాత్తుడొగాక. BRK.

కింకరత * Servility. adv. servilely, as a slave. R. 3. 67.

కింకరప్రాయదు * n. s. Your humble servant.

కింకరి n. s. Anger. కోపవికారము. D. అధినినుగారే నేనియుమరింకరికడక మూల మాళిగొనక. M. XIII. 1. 55. కింకరిబడకుండిబాంకగనేర. BD. 6. 788.

కింకరుడు * A drudge, a slave, a base hireling. A word of scorn, like *myrmidon*, or *creature* అనగాదాసుడు. R. 4. 176. యమకింకరులు the emissaries of Fate. UH. 2. 120.

కింకాయపు The croup: convulsions that seize children.

కింకిణి * plu. కింకిణిలు Tinkling bells, such as public dancers wear; like small rattles. In old times queens and other ladies wore these attached to their ancles and their girdles. కటికింకణిలు, అనగామలసూలు.

కింకిరి n. s. Nastiness; merda infantis. కింకిరిచేయుట to be foul. Navan. 315. బిడ్డయేరుగుట. అప్పుడునందునుండోయోగివయసీరెక్కింకిరిచేయ.

కింగాణి (The OG says కింగాణి, అనగాకారకానిది.) కింగాణిమును జేయదంగనజూడు. BD. 4. 1104.

కింగురన (Anuk. "saying khang!") Aloud, resoundingly. HD. 1. 621. గొడమనాగ ముబోలెకోల మిణ్ణులు జెడరంగదొనదీసింజినిదొడిగి, తెగకింగురనబాపిచ్చి ప్పి శంఘింబి తెగనేయు, గింగురుచుచుట To stun or deafen.

కించ n. s. Grudge, ill-will. (= నెంజిలి, వ్యాకులము.)

Confusion, disorder. కించగావుండె Confused, disordered. See some of the following word

కించిష్ట * One of limited intellect : ignorant : opposite of శిర్వజ్ఞ.

కించిత్తు * A very little : a trifle.

కించు, క్రించు. adj. Cruel, spiteful. R. V. 190—

192. శంకితారాధ్యక్షరసమయాభేద్యనాద్యుక్తం

చుపాద్ధుడుధిక్తరించితుకుచును Panditaradhy

4. 959. యక్తించురక్తసిమగండుద్దండగతిసార్ప

చు. R. 5. 192.

కించుట, క్రి—, To be angry. (Obsolete.)

కించుదనము n. s. Spite, cruelty. కుటిలభావము.

R. 7. 173. కించుదనంబు లేకవల కేలసె. కించుకయ

శృళింతగావిందినశట్టువీడు. R. 7. 173.

కించులికము, or, కించులిశము * A worm. W. An

earthworm. D. ఎర్ర.

కింజ (Anuk) Twang! whizz! వింటినారిధస్వి. D.

గింజ n. s. A grain, a seed. గింజలు grain or corn.

గింజలుశట్టిసరస్వత after the corn is formed in

the ear. చింతగింజ A tamarind stone. మిరియ శు

గింజ a peppercorn : a dapper little fellow. గింజ

లేరుట To glean. గింజలేరుమరికి Beggary :

living upon gleanings.

కింజల్కము * The filament of a lotus. W. కేశ

రము. D.

గింజకొనుట, గింజకొనుట v. n. To twitch : to pull

suddenly. To writhe, struggle, wallow in pain.

గింజబుద్ధ distressed, in anguish.

గింతెన Weaving with a double thread ; dimity,

with a double thread. గింతెపు thick. గింతెపుగ

బ్బిగుబ్బలజిగ్. Vijaya 2. 141. గింతెంబు. (K)

Cloth woven, as హెంబుబట్టలుగుగింతెంబుతో

డ. Swa. 6. 107. గింతెపుజంటగొంగికిమునుంగు

వమింగ. Dasava. 8. 100. శులితోలురెట్టెంబువె

లికట్టుగింతెంబు. Rucmang. 33. కలవ గ్నెగింతెం

బుకందుపుట్టంబు.

గింతి, plu : గిండ్లు. or సోతగింతి a vessel with a

spout, like a teapot.

గిండెము Error for గింతెంబు.

గింత Anuk : of వంతయ. Thus వంతయగింతయ.

BD. 5. 391. grief and sorrow : weeping and

wailing.

కింద postp. Below, under, For, concerning. ఆఫ

చుకొండపదిరూపాయలువాసిసాడు he charged

ten Rupees for it. గ్రాసముకిందయచ్చినాడు he

granted it as a pension. అప్పకింద శుచ్చుకొనె

ను he took it as a loan. అతనిచేకింద under his

power, in his hands. మెత్తనకిందసోమె it is all

moist ; lit : it is included in moisture. తత్వం

దశుడె it proved erroneous ; జీలుగుకిందవచ్చే అ

తురము a hand writing partaking of the illegible.

నన్ను విడ్డకిందభావించి considering me as his son.

కింద adv. Down. కిందతుండేది what is below, Da-

tative కిందికి. Thus కిందికిపోయినారు they went

down.

కిందట The abl. in అ from కిందటి the infl. of

కింద Formerly, erst. Ago ; as నెలకిందట a

month ago.

కిందటి (The infl. of కింద,) is used as an adjective.

కిందటిసారి Last time ; also, the former time.

కిందటినెల last month. కిందటిశుక్రవారము Fri-

day before last.

కిందలు (The plural of కింద is used thus) తంకిం

దలుచేసుట To turn upside down.

కిందామిద Topsy turvy.

కింది. infl. of కింద is used as an adjective ; thus,

కిందిచూపు a downcast look. కిందిశ్రుశ్చలో in

the preceding question. కిందిపద్యమందు in the

preceding verse. It is just the reverse of the

Latin phrase. Thus Horace, Art. 251 *subjecta*

means following.

కిందు See కింద.

కిందొడ, క్రిందొడ n. s. The inner part of the

thigh.

కిండుచాన్నడు, అనగాఅతిలోభి. D. A miser.

కింపాకుడు, నిరర్థకుడు. D. A wretch.

కింపురుసుడు A "sort of a man." A kind of fairy,

described as an eunuch, employed in the Hin-

sav. IX. 350. Vish. 7. 302. DR.Aran. 254.
H. 2. 230 and 4. 58.

కిక్కిరిము * అనగాకంఠారేఖలు. Q.

కిక్కిరినిశ్చలము * A chirping-sound.

కిక్కిరిమీరిమాటలు Jabber, babble.

కిక్కిరియుట, or, కిక్కిరుగుట, or క్రి—, v.n. To stand thick as a crowd or trees. కిక్కిరిని standing thick, or, crowdedly. క్రి—, Tightly. UH. 4. 18. క్రిక్కిరియకకపుంజుబిగించెడు. Bahulaswa. 3. 92. క్రిక్కిరిని so thickset, close-set.

కిక్కిరిగడ్డి Bur-grass.

కిక్కిరుమనకుండ or కిక్కిముక్కురుమనకుండా With-out opening his lips : silently.

కిక్కిరి Inferior, bad (as paper).

కిక్కిరి or క్రిక్కిరి Breeze, gale. BD. 4. 249. క్రిక్కిరిమాటాడినబొంతుదలు, ముగ్గురించినయట్టిమొగ్గుపువ్వులును.

కిచకిచ (Anuk) Aloud (of chirruping, or squeaking : కిచకిచమనుట To chirp. చార్మికిచకిచపెట్టిరి they tickled her.

కిచకొట్టుట, అనగాచక్కిరిపెట్టుట To tickle. Sutta. 1. 256.

కిచ్చులాట n. s. A scratching.

కిచ్చిలిచెట్టు The orange tree.

కిచ్చుట v. a. To scratch, nip, twitch, pinch.

కిజిజి (Anuk) Violently (fluttering) agitatedly. BD. 3. 1217. కిజిజిలాడుట To flutter, be agitated, troubled. కిజిజిలాడుతున్నది It is puzzling. వాండ్లకిజిజిలాడుతున్నారు they are at their wits end : they are struggling. కిజిజిలెన్దుకొనిచచ్చెను he writhed in agony and died.

కిజరు—See—

కిజిగాడు The bird called (బర్బర *) Baya ; a species of Loxia, or Indian (pensile) Grosbeak ; the oriole ; or titmouse ; or toddybird. It builds a nest of woven grass shaped like a bottle with the mouth downwards : hence called the bottle-nested sparrow. It is used as a carrier pigeon. See Sir W. Jones, Works, Vol. IV. 353. and Jerdon, Birds, No. 169.

కిజరు n. s. Pulp : the yoke of an egg.

కిజిగాడు See—

కిటక adj. Stumpy, dwarfish, short in size. కిటకపారిస Dwarfish.

కిటకిట Anuk. creakingly. కిటకిటబండ్లుగారికి Siva. 5. 19.

కిటకిటన n. s. Spite, ill-will. చికాకుపడినాడునాటి కిటకిటనగుతున్నది. A. 5. 57. చిక్కిపోతున్నది, కృశించినది. A. 1. 35. కక్కురిగావున్నది. and 5. 56. HD. 2. 917. Vijayanti 1. 86. Vishnu Maya. 1. 150.

కిటి * n. s. A hog. కుంది.

కిటికి n. s. A window, a lattice. The gangway, a port, or window in a ship. కిటికివావిలి a kind of earring.

కిటుకు n. s. Trick, device, point, nicety. కిటుకులు, చిక్కులు intricacies.

కిట్ట plu. కిట్టలు n. s. Hoofs, of either horses or oxen. The claws of a crab or scorpion.

కిట్టక Not liking. కిట్టదు It is disagreeable. కిట్టని Unsuitable. కిట్టమి Disagreement. కిట్టమితనము Spitefulness. కిట్టికిట్టక reluctantly.—See the verb కిట్టుట from which these words are derived.

కిట్టింపు Profitable in trade : in demand. కిట్టింపైన శురుకులు goods that are profitable to the seller, good articles.

కిట్టుట v. n. To die, expire. పుట్టిరేనివారుకిట్టిరేని What though they be born, what though they die, (Vema) నశించుట. UH. 4. 163. M. 4. 2. 353. To suit, agree, match or meet, to be met. To gnash. వాడికితండ్లుకిట్టుకొనిపోయినది his teeth were set in agony. వారికినాకుకిట్టదు he and I do not agree. నాకుకిట్టనివారు those who hate me : my ill wishers. ధరకిట్టకనయినది we could not agree on a price. ఆరిష్ట ఆరనికిట్టలేదు the climate did not agree with him. వాండ్లయిక్కడికివస్తేనికుట్టదు If they come here it will be ill for you. అది నాకుకిట్టదు that will not suit me. I do not like it. I cannot endure it. కిట్టికిట్టకవున్నారు They are hardly on good terms.

కిట్టుట v. a. To attack, meet with ; తేండ్లగమికిట్టుకోల్పులి the tiger that attacks the deer M. 9. 1. 260. = గవియుట, కదియుట, పైకుడుట, తాకుట, పొడుపుకొనుట The OG. says కిట్టి, అనగాడగ్గి. T. 5. III. See కిట్టక.—శక్తిదండవృషాణపాశములునీశైవ్యము కూలముగొనినాకరునికిట్టికిట్టి, వైతే, ట్టుగానగిట్టుకొనగ. T. 5. 111.

కిట్టుబడి n. s. Gain on sale : profit.

కిట్టెము See కింజెము.

కిడనీ adj. Short, squat, stumpy.

గిడిగిల్లు, గిడిగిల్లు, OG. నమస్కారములు, భక్తిసారము
న ప్రజలు జగత్తు తికి శంభించిన గిడిగిల్లయని. H. 4.
294. In Balram. 5. 24. చిరతలు, చిటికెలు Casta-
nets, or a kind of rattle.
గిడిగొనుట v. n. To tighten, be tight or squeezed.
గిడిగొన్నచేతుల with clasped hands. గిడిగొనగా
tightly, aloud, resoundingly.
గిడిగొట్టు See గిడిగిల్లు.
గిడివిడిగా Noisily, clamorously.
గిడ్డ adj. Dwarfish, little, short. n. s. A short per-
son. A small cup. (పిడత.) A small cow. కొడ
చటిగిడ్డ a sickle.
గిడ్డజొన్న See జొన్న.
గిడ్డతనము Shortness, dwarfishness.
గిడ్డి n. s. A cow. గిడ్డదొడ్డి A cow house. గిత్తగిరిన
మేటిగిడ్డదొడ్డి. Sucas 2. 4. 39. పెల్లులోహండికా
వళ్ళకొమ్ముల పేలుగిడ్డిము త్రువు నేలగిడ్డి గలును, ఆ
పునెయ్యి పొయ్యదగ నవేలు పాతములు. A. 2. 111.
గిడ్డు A hawk or falcon. డే. K. D. But it seems to
be the (H.) word for a vulture.
కిరిము* A wart, scar, or mole, a corn; callosity.
Hardness of the hands.
కిరికిరిలాడుట v. n. To tingle or tinkle.
కిర * n. s. A kind, a class: a heap of grain. A
field.
కిరనారు Oakum: hemp, for caulking. కిత్రానుపీరు,
కిత్రనారబట్ట canvas.
కిరము adv. Formerly, before, previously. అంతకి
రము before that time. ఇంతకిరము already,
ere this.
కిరవరి* Mischievous, malicious. కిరవపనిర a wick-
ed jade. కిరవవ్యవహారము mischief, a base
pursuit, i. e. gambling. కిరవాభావకుడు * i. e.
మాయవిడ్డ one who pretends to be a mere
child. కిరపుడు * A gambler, cheat.
కిర్ర n. s. A young one. గొల్లకిర్ర a hussey, a slut.
గిత్త n. s. A young bull.
కిత్తనారబట్ట Canvas.
కిత్తగిరికాయ An orange.
కిత్తా See కిరనార.
గిడుకుట v. n. To fret, or be cross on waking
from sleep. మేల్గాన్నతెరగున మెల్లనకును విచ్చి, క్రే
గంటజూచుచుగిడికొని, ఆపులించుచుచేతులాదరం
మునజూచి. B. X. § VI. 14. యప్పుచ్చునీవిచ్చుడన్ని
లోనురుక శుష్కదంబాదవంజనియద వేనికత్తునేను

నునన్నవదలక తిలచి యెత్తుకొమ్మునుచు బెల్లె శుగుదై
న్యమాన, గిడుకుచుచిన్నికెంకలపైకొంగుగడియించి
ముడిబుడిక స్మిరుదెచ్చి. H. 1. 2241.
గిడ్డ n. s. A gill, or liquid ounce, it is one quar-
ter of a సోల. and weighs four dubs. Three
quarters of a sola is మూడుగిడ్డలు, or గిడ్డ.
The OG. says, గిట్టు, రేఖ A line, a streak.
గిడ్డరి See గిడ్డ.
గిడ్డె See గిడ్డ.
గిరియ A sort of plant. పెద్దకిరియ, అనగా మహాశ్వే
తా, పాలుగల నేలగుమ్మడు. SC. Q.
కిరియుట v. n. To be angry. To be enflamed.
కినుక or కిన్ద. n. s. Anger, heat, inflammation,
wrath, rage. [dejected.
భిన్నము * adj. Distressed, in pain, troubled,
భిన్నత్వము * n. s. Dejection.
కిన్నర * A sort of guitar. BD. 5. 21.
కిన్నరుడు * A Fairy, a centaur, an eunuch-choiris-
ter, see కింతురుడు, కిన్నరకంటి fairy-eyed: love-
ly. Suca. 3. 98.
గిన్నె n. s. A cup, goblet, or porringer. గిన్నెకొ
మ్ము A horn used as a cup.
కిన్నెర A lute. కిన్నెరకాయలు the large melons
that are fixed to the frame of a Hindu lute.
కిన్నెరపట్టచెట్టు Fiddle-back-tree.
గిన్నెరు See గిన్నెరు.
గిబ్బ n. s. A bull. గిబ్బతేజ, or, గిబ్బవయ్యాళిజోడు,
the rider on the bull: a title of Siva.
కిమిడి or కిమిడికల్లు A sort of flint used in making
glass.
కిముక * The tree Costus Speciosus. Rox. 1. 58.
చెంకలికోష్టు.
కిముడు, అనగా కిమురు. OG.
కిమ్మనకుండాచేయుట To do it without hesitation.
“Without whats and wherefores.” కిమ్మనకుం
డాచేసినారు they left him without a word to
say.
కిమ్మిర * n. s. and adj. “Cimmerian” Dark hued.
a mixed hue, the colours of the rainbow. The
same as సింధూరము, తిలకండులవర్ణి శ్రీశరవ
ణ. Variegated: particoloured.
కియ్యవడి The sign ధృ; also an innuendo for క
య్యవము.
గిరము* The Anuk to వరము, thus వరముగిరము.
గిరక adj. Short, dumpy. పొట్టి. OG.
గిరక n. s. A pulley.
గిరకతనము n. s. Shortness of stature.

గరకతాడిచెట్టు The short or stumpy palm tree.
 గరకశుడు. v. n. To fall back, fail. కంఠమూలం
 ములుగిర్పాలంబు లయ్యెచెరుకు గరకశుడె ఆకులు
 దీగలుచీకాకయ్యె. Ellana 3. 219. గరక్తుండ with-
 out hesitation, at once.
 కిరకిర (Anuk.) Creaking, rattling;
 గరగర adv. Round, and round: spinningly, the
 same as చిరచిర.
 కిరణము * A ray of light.
 కిరతావళి * A synopsis?
 గరళుట v. a. To confuse, throw into disorder.
 గరగ girasa Stubborn, hard, tough.
 గరాకువేయుట To hurl a stone from a sling, to
 whirl.
 కిరాట * n. s. A merchant? Vasu Ch. 1. 10.
 గరాటువేయుట v. a. To whirl (as a stick at a
 mark); to hurl or sling a stone. రాళ్లుపుచ్చుకొ
 నిగరాట్టువేకిరి they flung stones at me.
 కిరాత * or కిరాతక * adj. Savage, barbarian. కిరా
 తకదేశము the land of savages.
 కిరాతిరి * Indian Spikenard. W.
 కిరాతుడు * n. s. A barbarian, a savage.
 కిరి * A hog.
 కిరి Small, little. కిరిపొగ thin smoke.
 గిరి * A hill, a mount.
 గిరి * n. s. A circle. [లుట.
 గిరి * adv. Sideways, with a sweep. See గిరివా
 గిరిక n. s. * A mouse.
 గిరికన్య * Daughter of the hills; a title of Parvati.
 గిరికర్పూరి * A certain plant. కిరిమలత్రాయం, లెల్ల
 గిరియచెట్టు. SC. H. 4. 20.
 గిరిగిటలు A sort of castanets. BD. 2. 36. బళివని
 పానంబుగిరిగిట గాబట్టి కేళిక ర్నేయు. Charitra.
 2. 661. గడగూడితళిగిరిగిటలు కేళికలు. BD. 2.
 142.
 గిరితెరిక్కుట v. n. To take a turn, to go round.
 గిరికొనుట v. n. To surround, or encircle. చుట్టు
 కొనుట. హరియన్నవనంబు జేరియలుజూతుగదా
 రిగిరిపున్నారచ్చుట, తరులుబుకోటాను, కోట్లుకన్న
 ధ్యమునక. Ila 2. 150. to be covered or spread
 as a plain with dead bodies. ఆరవరలై నరధం
 బులు నెరిచెప్పంబడినయశ్వనికరంబులు వెండరుచు
 గకూరినకరులునుగిరిగిరి యెనునమరమున మేదిని
 తల పెల్లక. M. 6. 2. 141.
 గిరిగ n. s. The ancle?
 గిరిజ * The hill-born goddess. Parvati.
 గిరిధరుడు * An epithet of Krishna "who bore
 mount" Govardhan as an umbrella.
 కిరిపిల్లాండ్లు Small rings worn on the third toe.

గిరిధిక్తు * The "render of mountains:" i. e. a
 thunderbolt. వజ్రాయుధము. D.
 గిరిమల్లిక * See కుటజము.
 కిరిపెట్టు n. s. Creaking slippers. i. e. leathern
 sandals. See కిర్రు.
 గిరియకము * n. s. A toy, a plaything.
 కిరియుట To be tight. దాకతీవనుముల్పవందచేరిచి
 పెదకిరియంగనురిమియించుదాన.
 గిరికాకు n. s. ఆనగా, రంజితపుకూర. A. 4. 173.
 గిరిశుడు * n. s. An epithet of Siva.
 కిరిస్తాను adj. Christian.
 కిరిటము * n. s. A crown.
 కిరిటాకృతి * Conical, like a cone.
 కిరిటి * Crowned: an epithet of the hero Arjuna.
 కిరిటిశుచ్చ * The oriental emerald, a greenish va-
 riety of sapphire.
 గిరిశుడు * n. s. An epithet of Siva.
 కిరుకుట To erase, scratch out, to strike through
 a written line.
 గిరుక్కున adv. Round and round: whisking. గిరు
 క్కునతిరిగెను or గిరుక్కునమల్లెను he turned sud-
 denly.
 కిరుపు, ఆనగాచూపు, వెరుకుచూపు. OG. A wink.
 కిరుపుట v. a. To twitch, or stretch, as a limb, or
 the ears, or the eyelids in winking. మైగిరుపుట
 To stretch the body on waking. కిరుపుకొనుట
 To wince. ఆనగాకండ్లనుకీకరించుట To wink.
 M. X. 1. 121. In A. 4. 222 it is rendered ము
 ప్పెచేరపాడుచుకొనుట.
 గిరుపుట, or, కనుగిరుపుట To wink. A. 4. 73. స్థా
 రిత్యములబయలు జేసికనుగిరుపునభాగా, చూడనచే
 యమనిశభవారికి నేత్రముచేరసూచించును.
 కిరుశు, or, కిరుశుకర్తి A small sword.
 గిర్రన (Anuk) Aloud, round and round, rapidly.
 BD. 4. 286.
 కిర్రలు or కిర్లు, n. s. A creaking sound. See కిర్లు.
 కిర్రు See కిరకిర Creak, whirl, turning round.
 కిర్రుకిర్రన Creakingly. Suca. 3. 430.
 గిర్రన adv. Round and round.
 గిర్రుపురుగు or చింతగిర్రుపురుగు A large and noisy
 cricket that lives in trees.
 కిర్రుమాను n. s. A turn-stile (lit.) A creaking bar.
 గిర్రాడుట v. n. To whirl, spin, whisk round. See
 గిరి. Contracted for కిర్రులాడుట.
 కిర్లుకొనుట v. n. To creak, or make a slight sound.
 ఖిలము * adj. Waste or unploughed: Dilapi-
 dated, in fragments.

గలక See గలుక.

గలకకర్ర, or—లు—, A rattle.

గలకబండి A low built cart or dray.

కిలకించితనము * n. s. Amorous agitation. An uproar of feelings: agitation of contending passions. త త్రరపాటు hubbub. కిలకించితవతి * n. s. The heart-broken damsel.

కిలకిల n. s. Din, hubbub, clamour, uproar, as of a marching host. Chirping, as of birds: any confused sound. గలగల్లాడుట, గలగలలాడుట, కిలకిలారాటము.

గలకొట్టుట v. a. To stir, beat, or whip butter milk, so as to clear it.

ఫలశుడుట * To be ruined or laid waste. ఫలశుడుట ruinous.

[copper. Verdigris.

కిలము, కీలుము, చీలుము Discoloration of brass or

కిలారి A herdsman, or boor.

కిలారించుట v. n. To bully, swagger. To hoot, halloo, shout. To laugh in rage. అట్టహాసము.

కిలాశము * n. s. Blotch, scab, పోచె. D.

గలి Fear, horror, terror.

కిలింజము * n. s. A mat, a screen. చాచు. D.

కిలికించిత * See—లు—.

గలికించుట * v. a. To crowd writing. గలిగివ్రాత Scribbling, in writing.

గలిగించ n. s. Tickling, amusement, giggling. గలిగించుట బలక్రిడలశలుట Sportively bathing: they bathed for amusement.

గలిగించ The plant called Blue flowered Croton-laria. Ainslie. 2. 305. 478.

గలితము * adj. Swallowed.

ఫలిభూతము * adj. Dilapidated, ruinous.

గలుక or—లు—. A child's rattle, the wheel of a pulley, a capstan. The name of the letter ఁ.

గలుకకర్ర n. s. A rattle.

గలుకచెట్టు A tree with rattling pods and a yellow papilionaceous flower, called Croton-laria juncea: or శంకరీవృక్షము. నూనెగలక Rox. 2. 357. the tree Cœsalpinia Oleosperma.

గలుకబండి A creaking cart, a low-built dray.

గలుకలకళ్ళమంచము A bed with small bells hung on the posts.

గలుకుగలుకు anuk. Aloud, audibly.

గలుకుట v. n. To be crowded, as writing. See గలికించుట.

గలుకుట v. n. To sound, jingle, as bracelets, or bells, on the ancles.

గలుకుట To be crowded as writing. v. a. To elude (the sight,) to avoid (the eye.)

గలుపు See గలుగు.

గలుముట, గలుబాడుట or గలుమాడుట To filch, pilfer, steal here and there. గురువిందనదెగలుబుకొనియెత్తయరదొంగమలయకూరుతమనేదొంగబండిగురువిందతీగయందు అడుగోదొంగలించితినుకొంటున్నాడు. Manu. 3. 114. గలుపునాయిదెకాయెద్దుగలుబునేర్చి, అనగా గలుపునాచేకాని అనివుండేదొంగతనమును నేర్చుకొని. G. 10 90.

గల్గ See గలక.

గల్లు See గలుకు.

గల్గించ See గలిగించ.

కిల్బిక్రము * n. s. Sin, fault, offence, disease. Craft, trick, guile.

కిల్లల (Anuk)squealingly, aloud. కిల్లలబొప్పలు loud screams or howls. కిల్లలాడుట To squeal or howl.

కిల్లాకు or గిల్లాకు n. s. A billet, a memorandum.

Literally గిల్లిన ఆకు a nipped paunleaf. A leaf indented with marks of the finger nail and sent by a messenger. An unequal number of dents agrees to a proposal, but an even number is a refusal. Compare, గిల్లుకుత్రి. The word is used in the south; being common to Tamil, and Malayalam. In the north where కిల్లాకు is obsolete, the word used in ఉల్లాకు which perhaps is a corruption from తుల్ల a pin; the pinned leaf.

గిల్లిచూపుట n. s. Peeping; peering.

గిల్లకొనుట v. a. To pluck, or pull as leaves.

గిల్లుట v. a. To pinch, or nip with the nails. To remind by giving a pinch. క్రిల్లుట To die, expire. ABA. 3. 134.

గిల్లుకుత్రి. n. s. A billet or note. See కిల్లాకు. A religious rite among the Saivas, during which the worshipper nips a leaf.

కివకివలు anuk. Giggling, murmuring, echoing. Suca 1. 256.

గినరాత్రి A scornful Anuk. for కివరాత్రి. BD. 6. 1279.

కిప్పుట, అనగా మడియుట, కివ్వెను, అనగా మడినెను. OG.

కిశికాళ్లుగానడుచుట To straddle in dancing.

కిశోరము * Young, an infant.

కిశిక A point. కిశికకర్ర a pointed stick. See కసిక.

కిశికిశి (Anuk) Much, aloud (laughing.)

కిశిమశలు, అనగా వెద్రిపాక్కు, అగ్గి. OG.

కిశికు n. s. Sharpness, tartness. Bad humours in

the body: the evil eye: mischief done to infants by the touch of an impure person. Angrieness. కర్ణిశరు A. 4. 215 కర్ణిశరుడుగా వనశ్చుగించెడుకరణిక, అనగా కోపశ్రయ క్తమైన నేత్రదోషమునుగవించును. an angry glance. కిశిరునిరు humours in the body. పొట్టిలోకిశిరు వెళ్లేలాగుతోక్తు తాను i. e. I will kick out నిపేగులు.

కిశలము, కిశలము, or, కిశలయము * A sprout. చిగురు.

కిశలెత్తి, అనగా తలదడవి. OG.

కిసాలున (Anuk. of laughing) Aloud, out.

కిసింపుట, అనగా కృపించుట.

కిసిగుదియ A kind of club. HD. page 42.

కిగ్గుమనుట To growl.

కి (Contracted for కింది) Lower, under; See కీచాపు &c.

కి (Anuk. of crying or wailing or buzzing) కీపెట్టుట To whimper, to buzz.

కి|| In poems denotes కీతి a species of metre.

కింకరించుట To scream or yell.

కింకారము * కింకృతము * n. s. The roaring, a yelling. (Anuk.)

కికటులు Savages A. 4.33. నెరరాతుకికటశరాశీవారవాశేభవత్ అనగా, బోయవాండ్లయొక్క బాణకుంత్రికికవనమైన. A. 4. 316. ఉగ్రకికటోర్వి, అనగా ఉగ్రులైన, శూరులుపుండేభూమి.

కికశము * n. s. A bone. యెమక. A. 6. 17.

కికామండలమును adj. Thick, impenetrable. కికామండలముగఱయూ కాననమునకు, అనగా యెడలందులేనిగఱయూనదితీరమందలిఅడవి? P. 2. 8.

కికారణ్యము * A dark forest, a wilderness.

కికుట v. a. To scrape, scratch, draw lines, erase.

కిగంభిచాపులు Downcast glances.

కిగడుపు The abdomen or "lower belly."

కిగి (Anuk: whining) Shrilly.

కిచక Apparently the name of of a certain tribe of hill people or savages: and in modern days it is the name of a certain tribe of robbers. Hamilton (Buchanan's) Eastern India. 3. 40. Friend of India 19 Oct. 1843, page 659; in Madras Athenæum 1843, page 523. కీచకము a hollow bambu. కీచకతండులము Kalahas. Mah. 3. 48. the pearls of gum (tabasheer) found inside bambus. కీచకశ్శ్శ్శము A hollow groaning sound. As that of the wind passing the mouth of a tube.

కిచరబాచర In confusion, jumbled.

కిచుట v. a. To scrape, scratch, erase: to draw lines, to tear, lacerate; to lance a palm tree, or tap it for juice. To shave. కంచుగీచినట్లుగా శులికె She spoke shrilly.

కిచుబుర్ర n. s. Leathern bellows. కీచుకీచునశులికె తోలుతిత్తి. Ila. 4. 135. శక్తిరెక్కదూదిమెత్తలోన త్రమిల్లుకీచుబుర్రకూరలు.

కిచుమనుట To squeak.

కిచురాయి n. s. Cicada, or cricket. See on ఇలకోడి.

కిచులాడుట To squabble, brawl, contend, squall or scream.

కిజాడుట v. n. To haggle, raise difficulties.

కిజ n. s. Hagglng. కిజపోరుట To haggle.

కిటము * A worm, insect, maggot.

కిటకము * A worm, an insect. నరకిటకములు wretched mortals, human worms.

కిటమణి * or, కిటరాజము * The fire fly. HD. 1. 1901.

కిటు A tire, course, layer, stratum, range. A line, mark, stroke. గోడవక కిటుపెట్టినాడు he built one tier.

కిటు n. s. Disregard, scorn. ఉశశ. D. M. 4. 2.

47. M. 4. 1. 64. గీటునకాబుచ్చె he sent them away with scorn. Or మడమ pride: thus గీటరాంకెడక. M. 4. 2. 79 I will crush their pride. M. 9. 1. 122. DRY. 1246. BD. 3. 170.

గీట్పురుచుట or కీడ్పర్చి. Suca. 3. 96. To crush, ruin.

గీటుట v. a. To push away, rebuff. కనుగీటుట To wink. ఔడలుగీటుచు grinning with fury. BD. 5. 783. చిమ్ముట. D.

గీట్లబడ్డ A measuring staff, a ruler.

కిడిశలు * The sweepings or refuse of grain.

కిడు n. s. Evil, harm, misfortune, danger plu. కీడ్లు (κῆδεα) M. 5. 3. 192. Parij. 1. 62.

కిడు adj. Bad, evil, base, low. కీడుబాతులు low castes. Charitra. 357.

కిడుతురచుట v. a. See కీడ్పురచుట.

కిడుమేళ్లు Both good and bad: both sides of a question.

కిడ్పడుట or కీడ్పడుట v. n. To be vanquished.

కిడ్పరచుట v. a. To vanquish. యట్టిమహాత్ములున్న లికలందినచోధ్యునిగట్టిచేసిలోగిట్టకయుండగిడ్పరచి గల్పిక. TUR. 9. 79. శురయోధవరులగిడ్పరచిన శరణి. Dab. P. 239. M. 1. 3. 275.

గీత n. s. A line: lancing or pricking a tree. గీత

గీతకాలము the season for tapping the palm tree.

గీత * n. s. The poem called గీతపద్యతా.

గీతము * n. s. Song, music. Name of a certain Sanscrit metre.

గీతకట్టె A tool used by carpenters for drawing parallel lines: it is shaped like a small hammer. Also called కత్తికాను.

గీతకుంచములు Short measure; not heaped up and pressed down.

గీతకొల Measure not heaped but struck off.

గీతి * n. s. Song, metre. A species of metre: which in poems is contractedly written గీ.

గీతు n. s. A cocoanut bough (మట్ట) with the leaves plaited so as to form a mat.

గీద్యశము * What sort of? like what? qualis.

గీదొడ The inner part of the thigh.

గీనామడు * An epithet of Yama or Pluto, god of death.

గీనీద n. s. The "under shadow," or darkness under a lamp &c. Glimmer, gleam, through a crevice.

గీనీరుభూమి Land which has water "under it," where the springs lie close to the surface: called in Bengal కేసరదభూమి.

గీపట్టుట To whimper, wail: literally to cry. To buzz, as gnats.

గీము n. s. A chamber, a house or home, a dove cote. విందారగింత, విచ్చేయక, దగ్గు, మాగిములందు, ననిమునిజనకుం, డందులకు, రాకమునువలె, యిందు ముఖం, మానిగానుచు, నేగిరివేక. R. 2. 136. శుడుచులు పైదలు మేముక, బడిరాయక వెంటదొంటునులనుమీ వెంటది, దిరుగుచు, గీములనే, యిదుములులేకుండ, యిందు మెయ్యడలందుక. R. 2. 7. నను శుచ్చరాకట్టుశని, గీముల, గడంగి, రవ, మేదియుండు పారావతములు, అనగా, నున్నట్టిశుచ్చలనేరత్నములతోత్తిర్చబడిన, శనికరమైన, నూళ్లలోనుండి, ధ్వనిలేకుండా, ప్రండినమవంటి, పాపురములు. Ila. 4. 58.

గీయ (Anuk. to మాయ) L. VIII. 100.

గీయమానము * adj. Cantabile; what is to be sung: vocal.

గీయుట v. a. To scratch, or scrape. To strip off leaves: to tap a palm tree by cutting lines in it. ఆకులుగీనేకత్తి a large knife for stripping off leaves, a pruning knife. Compare గీచుట.

గీర n. s. A line, an outline.

గీర or గీరె Herb, vegetable, greens.

గీరము * n. s. A parrot. గీరబహుత్రికథలు The "seventy-two" Tales of a Parrot.

గీరణింజ A boyish game called అచ్చనకాయలు.

గీరవాణి * Sweet voiced, having the note of a parrot.

గీరుకొనుట v. a. See గీరుట.

గీరుగాజులు A sort of bracelets.

గీరుట v. a. To tear, scratch, scrape, comb or smooth the hair with the fingers. వానినగించిన పువ్వుకూరిమి మిరగిరుకొనకోట చిటుక్కున నెక్కు సొక్కగ. T. 2. 95. తనప్రేమబయిటబడేటట్టుగా అరణ్యగోకును.

గీర్తన * n. s. A hymn, laud, psalm, anthem. Praise, encomium. A certain class of metres or tunes.

గీర్తనీయుడు * Glorious, praiseworthy.

గీర్తి * n. s. Fame, glory.

గీర్తించుట * v. a. To praise, laud.

గీర్తితము * Ordained, praised, quoted, mentioned.

గీర్పులు Anuk. used as an echo to నేర్పులు.

గీర్వాణము * n. s. Sanscrit: literally, the language of the gods.

గీర్వాణుడు * A god, a deity.

గీల * n. s. A flame.

గీలకము * n. s. A pin, wedge, or bolt, which keeps all fast. The master spell: the key to a puzzle or rule. The "motto" to a spell or exorcism which forces a demon to speak. "The thrilling verse that wakes the dead." See గీటుకు.

గీలకట్టుట, అనగాజులుకుట. OG.

గీలారి plu. గీలార్లు. A herdsman: a hired labourer.

గీలి * A title of Agni, the god of fire.

గీలించుట v. a. To put on or in (flowers, shoes &c. to another,) to deck with, insert, set. చన్నులగీలించి putting it to or on her breast. తలకగీలించె మద్యపుటమును she put the pail on her head.

గీలితము * adj. Bound, tied, knotted.

గీలు n. s. A joint, a hinge. Pitch (not tar.) The point of a riddle. చేతిగీళ్లు The joints of the hand. వాడగీలు Vema. 628. Rosin and grease melted together to pay ships with. గీలుచాచు a tarpaulin. గీలుకోపురము Radha. 2. 149. a

castle or chamber that turns on a pivot. A hinge, కీలుగరుత్తంతుడు An automaton eagle. కీలుకాడు the engineer, machinist or contriver కీలుగాడెడలింతు గడగినబొంతులకైవడితురంగప్రబంధము M. VII. 3. 72. కీలుబొమ్మ An automaton statue, or puppet. కీలుకత్తి A folding knife or hasp-knife.

కీలుకొనుట v. n. To be united, join, be composed. కూడుకొనుట, కెంపులచెక్కడంపుచుని నీల్లానువం గరుపావలక్తి, కెంపులు చెక్కడపుచునితో కూడు కొన్నటువంటి Radha. 3. 13. కేవల పాతుకర్తము లనీల్లానియున్న ని శౌటకోటికి Vish. P. 2. 304.

కీలుకాలుపుట v. a. To fasten. To unite, lay, put. తలయట్టుతోగీలుకాలెన, శిరస్సును మొండెముతో చేచెన. BD. 6. 55. మేఖలావలయము గీలుకొల్పుచునన R. 4. 144. తననసూను మేనంబాను గ్రహరములిరునదియేను వెలంగీలుగొల్పెనిధిపురనా ధా. M. 6. 3. 112.

కీలుగంటు A knot or crest of hair.

కీబ్బర A woman's plaited tress of hair.

కీళ్లు Griefs, plu. of కీడు.

కీవాడ. or కీవాటి or కీవాళ్లు. The vacant space round the village, ఊరుచుట్టునుండే పాటిపాలము D.

కీశము or కీశుడు * A monkey.

గీష్పతి * An epithet of బృహస్పతి Vrihaspati.

కీశర or కీశరతి, అనగాకీసా, జేబి A purse, a pocket. The fourth part of a weight or quantity. H. 4. 194. కీశరమధ్యమము dishonesty in arbitration.

కు కూ ఖు ఖూ
గు గూ ఘు ఘూ

కు To, For &c. &c. The sign of the Dative case : which when following a final ఇ becomes కి as వానికి, వారికి and elsewhere is కు as కూకు, తోటకు. This is usually interpreted To or for but may be translated by nearly all the English affixes, as may be seen in every part of the English-Telugu Dictionary. The following are a few instances from the first pages of that book. ఇంటికి to the house : at the rate of. కడకు, చివరకు at last. చూడటానికి at night. మెట్టుకు at the worst. మెట్టుకు at

the best. మెట్టుకు after all. తులివారికితప్పినరే దితైవడికి Like a fawn escaping from before a tiger. అరనివారికిసొరవలక Unable to stand before him. వారానికిరెండుసాలు Twice a week. సుంపర్వరానికివకసారి Once a year. చావురుసిద్ధమైవుండగా When he was about to die. యిదివరకు about this time. అక్కడికిపోవలెననివుచ్చుకుండై being about to go there. ముప్పైయేడవయశుమట్టుకు about thirty years old. అతనికివచ్చుటవచ్చునందు they came there after him. శిగానికిశిగ మెక్కువగావున్నది It is half as big again, as large again, as much again. సారికిసారి again and again. కావలసినమట్టుకు as much as is necessary. వానితలంపునాకుఅత్యుడుఅగునడలేదు I did not perceive what he was at. యెంతమట్టుకు how far. అప్పుటప్పుటికి every now and then. నలుగురికి తెలుసును every body knows. నెలకునెల or నెల నెలకు every month. అదివరకు until that. ఆకాడికి thus far. నాకుతెలిసినమాత్రము as far as I know. తిచ్చుకొనిపోవడము నాకుమేలనితోస్తుంది I am for returning. మాటకుమాట or మాటమాటకు Word for word. వానికిబదులుగా instead of that. అట్లాచేసేచేకకు If they do so. అరకోసు కుతక్కువ less than a mile. పనికిమాలిన Fruitless, useless. పొయ్యిటండుకుబుద్ధివున్నది I should like to go. అతడుజీవించుచుండెనుమట్టుకు as long as he lived. కావలసినమట్టుకు as much as is requisite. మీకుముందరకౌనావయస్సువున్నది you have a long life before you. వానికి ప్రాణము నిలువదు he is not long for this world. యేలినవారికిజయము జయము Long life to your majesty. మంత్రిమట్టుకుకాదు not even so much as the minister. అది నాకుతోచదు I do not suppose so. అది నేనుచేసేటందుకువల్లలేదు I have no means of doing it. వకసాటికిన్నిదినము he will never agree. వకసాటికిన్నిచెప్పదు he never says so. దీన్నివాడికినేలేటందుకు అసాధ్యమయినది there was no teaching him this. ఆసుగ్రమునాకువద్దు I do not want that horse. అందుకుత్రతి in answer to that, instead of that. దుష్టగుణమునకులోనై being of wicked heart. యిట్లాచెప్పినకాడికి upon his saying this. కడియాలవారికి బట్టె he put the

bracelets on her hands. వానికిచేటుమూడింది
It is all over *with* him. In the following
phrases it is translated FROM. అప్పుటప్పుటికి
from time to time. నా నాటికి from day to day.
వాండ్లకుమరుగునూరిచినాడు or వాండ్లకుదాచినా
డు he concealed or hid it from them. అదియి
క్కిదికి నాలుగుకోసులదూరమున్నది it is eight
miles *from* hence. చెన్నశివమనకుకంచి అయి
దు ఆపడ Conjevaram is fifty miles *from* Ma-
dras. యిందుకు నశ్చి నశింపకూడదు From this
rule you must not depart.
కు * In Sanscrit composition signifies Bad, vile,
as కుయుక్తి a wicked device. కుమతి a bad
disposition. కుహృద్యము a vile prank.
కు|| A contraction for కంటలు or for కుచ్చెలు a
certain measure of land.
కు|| A contraction for గురువారము Thursday.
కుంక A wretch, a slut: (the word originally
meant a widow) శుభ్రకుంక A virgin widow.
పోరాకుంక go along you wretch.
కుంకటి The gen: of కుంకుడు q. v.
కుంకటివేరు The tap root from which the others
grow. [లు D.
కుంకట్లు plu. Curls or ringlets of hair. ముంగురు
కుంకుట v. n. To set, as నెలకుంకె the moon
went down. See కూకుట.
కుంకటిమూగ, కలవింకపక్షి A sort of shrike.
కుంకుడుచెట్టు The soap nut tree.
కుంకుడుకాయలు Soap nuts, Sapindus emar-
ginatus.
కుంకుడుశురుగు The insect called a lady bird. C.
కుంకుడువేరు See కుంకటివేరు.
కుంకుమ * n. s. A fragrant cosmetic or rouge,
composed of turmeric, alum and lime juice.
కూతురికి కుంకుమకు గాను యిచ్చినభూమి land
granted for pin money.
కుంకుమకేళికము * A certain fragrant cosmetic.
కుంకుమశుభ్రము Saffron.
కుంకుమము n. s. Saffron. పొసరా D.
కుంగుట, కుంగడుడుట v. n. To sink, bend, hang
down. To give way or yield. To diminish. క్రొం
కుట, వానిపొంగుయింకాకుంగలేదు his freshness
is not yet gone off: he is in high blow. ఈజ్వ
రమువానిబలమునుకుంకొట్టింది this fever broke
him much. See note on తగ్గుట.
కుంచ or కుంచె A whisk or small brush.

కుంచము A measure of grain: four manikas: one
quarter of a toom. In accounts it is marked v.
కుంచకోల The crooked pole used in opening the
gate of a pagoda.
కుంచనము Sinking, humiliation, diminution.
కుంచిండుట v. a. (causal of కంచుట) To sink,
diminish, do away, lessen, shorten, humble,
deduct.
కుందిక The key of a lock.
కుందిని n. s. A painting brush, a brush or whisk
for flies. A card or teazle for wool.
కుందియకోల See కుంచకోల.
కుంచీ A cap with a flap behind, worn by boys.
A whisk to drive away flies with.
కుంచుట v. a. To diminish, do away, remove.
అజాకుంచుట To underrate, undervalue. To
stint, pinch. To sink, or depress.
కుంచె n. s. A brush, a whisk; a card or teazle
for wool, a *chauri*, made of peacocks fea-
thers. గుడ్డనుకర్రకుంచె గాకట్టినాడు he fast-
ened the cloth as a wisp on the pole.
కుంచెకోల See కుంచకోల.
కుంచెడు A measure-full. See కుంచము.
గుంథము * A nosegay, a cluster of flowers.
గుంజ n. s. A post, prop, a small pillar of wood.
దుగలగుంజ A forked stick used as a prop. పో
టుగుంజ the same but larger.
గుంజ * The small shrub called గుంజింజ or abrus
precatorius. Land that produces salt. D.
కుంజము * A thicket, a bower, or arbour.
పొదరిల్లు.
కుంజరము * An elephant. కవికుంజరుడు a great
poet. మూనికుంజరములు the noblest of hermits.
కుంజరాశనము * Elephant's food, an epithet of
the రావణచక్రు.
గుంజారేలు A sort of red silk petticoat.
గుంజల్లు or గుంజేలు, A certain school punishment
both fatiguing and ridiculous.
గుంజు n. s. Pulp; pith.
గుంజుట v. a. To pull: to wash clothes or to mangle
linen.
గుంజకొనుట v. a. To haul, pull, draw by force.
గుంజనుసుకు Mocking. Bear's play; gibing,
joking.
గుంజపిట్ట A sort of mocking bird, like a red owl:
also called పిట్టలరాజు.
గుంజలాడుట To struggle.

కుంట A slut, a brat ; చిన్నకుంట or చిన్నబొంద a slip of a girl.

కుంట or కుంట n. s. A pond, pit, hole of any kind. అరిచేరికుంటెడు as much as can be held in the hollow of the palm. వారికన్నులుకుంటలుతుడ్డవి his eyes are sunken. కుంటకు దారిగా as easy as drinking water. వాడికి ఆ గ్రంథము కుంటకు దారిగా వుచ్చును he knows the book familiarly. A certain square measure of land, of which there are two, the greater and the less. See గొర్రు. One గొర్రు contains fifty పాడ్లకుంటలు ; or one hundred and twenty five చిన్న కుంటలు Sixty four guntas make one కుచ్చెల. These measures vary in various parts of the country, as the " field" is merely as much land as one "pond" can supply. At Bombay it is a square chain of 1089 square feet : one acre is equivalent to 40 guntas.

కుంటక A harrow. పాట్టికుంటక a small harrow.

కుంటకపూజలు The two pieces of wood in a harrow that connect the block with the front iron piece.

కుంటకపిండు The cross log of wood in a harrow.

కుంటకశలుగు The iron part of a harrow.

కుంటక పాయుట To harrow.

కుంటకయడ్డ The block of wood in a harrow.

కుంటకలగర The shrub named Trailing Eclipta : verbesina-prostrata, a medicine used in fevers. Ainslie 2. 129.

కుంటకలిజేరు See కుంటకలగర or భృంగరాజము. కుంటాయుట v. n. To limp, halt.

కుంటబిడ్డి, కుంటబొమ్మ Playing at marbles.

కుంటముక్కు A sort of fish. H. 4. 224.

కుంటి adj. Lame, crooked. గాలికుంటలు windgalls, rheumatism.

కుంటి A field. దున్నదానకు ఖాగించిన పొలము. D.

కుంటికుతాపి A cripple.

కుంటికె See కుంటక.

కుంటిరసము Lameness, a crippled state.

కుంటిసిక్కులు Procurers. కుంటిసిక్కులకిచ్చు కొడగిలకు నిచ్చు Zacc. 7. 126.

కుంటు n. s. Lameness, crookedness. కుంటు పాటి వ్రాశినాడు he wrote crookedly.

కుంటికోవి A firepot, a rocket in an iron tube on a pole : a sort of firework fixed on a pole. See పాట్లదిమ్మి.

కుంటుట v. n. To limp, be lame.

కుంటుతుడుట v. n. To fail, or break down as an

undertaking. చిప్పునూట, అశుభ క్షాలకుదా హించి నిభార్యంజాచినిభావస్యరాల, కవిశ్రంబ గుపార్యణంబున వరిలంబెంటపై వైచి కుంటునుడం జేరితిరాధకర్తమని. Jaimini 4. 111.

కుంటెండ్లంకుంటెనకుచ్చులు Large gold earrings. కడియాల కుంటెంట్లగుంట లాడ్డాణంబు Chand.

R. V. 2. 21.

కుంటెన n. s. Pimping. In the Saiva (Jangam) legends, Siva is represented as frequently acting the part of a pandar. See the tales in the Basava Puran, book IV. 1485. the Lila (I. 310) the Sananda Ganeswaram (3. 55) and the Bhalla na Charitra : wherein the Bhactas or Worthies appear as masters, and Siva is their humble slave. కుంటెనకత్తె A bawd. కుంటెన కాదు A pimp. కుంటెనబాములు or కుంటెనపాట్లు pimping.

కుంటెనకుచ్చులు See కుంటెండ్లు.

కుంఠము* adj. Lazy, dull, blunt. మొక్క పోయిన ది, మొద్దునిట్టి. D.

కుంఠనము Hinderance, check.

కుంఠితము* Hindered, checked.

కుంఠిభూతుడు* Defeated. B. X. § XI. 32. he who has failed.

కుండ n. s. An earthen pot. కంచుకుండ a bell metal pot, A gilt ball on the crest of a tent &c. నాకుకుండకాలదు I have nothing to make the pot boil.

కుండము n. s. An earthen pot. SC. A pit or pot for receiving and preserving consecrated fire.

కుండంబి The white faced black ape.

కుండంబిపిట్ట A sort of pigeon. రాత్యాహాః SC. The gallinule. W.

కుండగొయ్య n. s. A stubborn brute.

కుండగోళకులు* Low caste bramins : misbegotten knaves. See the Laws of Manu. III. 174. But in HD. 2. 999. the united phrase is applied in scorn to one man.

కుండతనము A hard or cruel temper.

కుండస్త్ర A rustic deity worshipped by potters.

కుండబంతి The game called hockey.

కుండము A pit, a fire pit, an altar, place for burning a widow.

కుండలము* n. s. An earring.

కుండలి* n. s. A snake, serpent. A ystic phrase for the spinal marrow. కుండలిస్థానము equiva-

lent to the pineal gland. The same See on శుశుమ్న, కుండలిశి* or కుండలిశి* The same. Compare Ovid. Metam. XV. 390. Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro Mutari credunt humanas angue medullas. Vasu Ch. Pref. 71. Heyne says, A name of the తెల్ల ఉప్పడిచెట్టు, కుండలినాడి.

కుండలికరణము * A cancelling mark : a cancel mark drawn round an erroneous line, which ought to be erased : the sign [o] sunna or zero being placed at each end : or a circle is drawn round the word.

కుండవర్షనము * A sort of tree, L. 3. 32. కుండ వర్షనములును కొండగోసులును.

కుండా (Postpos.) Through. by. by means. of. adj. Brave, courageous.

కుండాతనము Rudeness, roughness. Dryness, abruptness.

కుండిక * n. s. A student's water pot : a pitcher.

కుండిక A metal vase or jar.

కుడికుడికుంచాలు A certain boyish game. Vish. P. 7. 211.

కుడికె A metal vase or jar.

కుండ్ల A button.

కుండు infl. కుంటి plu. కుండ్లు A rock. A ball or bullet. A lump. A weight (or stone) for scales. కుండుగుర్రము A stallion or stone horse. వెండికుండు a kind of dog. శైరపుడు, క తెరళింపు, వెండికుండు Manu. 4. 42. A polishing muller, used by masons in plaistering. కుండులకుండు (or కుండు) The iron hoop that forms the lip of a leather bucket. కుండుశుట్టింది the drink went the wrong way, or got into the wind pipe. శుర్యుతము D.

కుండు adj. Round, globular, spherical.

కుండుక A harrow. See కుంటక.

కుండుకొట్టుట To smoke the drug called bang.

కుండుకోవి A small cannon, a swivel. See కుడి కోవి or పెట్టడిమ్మి.

కుండుగుత్త A round settlement or చిల్ల గ్రా.

కుండుగూడుకొనుట To unite, to make one common effort G. IX. 65. అశ్వదండగును హాహ కారం బులక కుండుగూడుకొనినవరింశంక.

కుండుడు * See కుండగోళకుడు.

కుండుతలినవాడు. Wounded by a bullet.

కుండుములుపు గాడులనేమి. The bird called stonechatter, goatsucker, or icebird. Lit : The stone cutter : so called from its bittern-like

note. See Madras Lity. Socys. Journal, April 1840. page 234.

కుండువేయుట To fire a gun : to die.

కుండువేళికాల్పుట To fire a ball at.

కుండుసూది A pin.

కుండె n. s. The heart. The breast or chest. Cour- age. The apple of the throat. This word is often used in the plural. కుండెలు (corda, in Latin) with a singular meaning, కళలుకుండె తిరుతీసుకొన్నారె The poets are full of audacious expressions : they pourtray the heart. కుండెశుట్టింది I have got a pain in my breast, a stitch in the side అవియెడునాకుండె. O that my heart would break. See కుండెగూడుశుట్టి under గూడు, కుండెశుట్టింది The drink went the wrong way, got into the windpipe. మంచి కుండెలుగల Staunch, having a strong heart.

కుండెకాయ The heart. Also applied to the liver.

కుండెలు The heart. See కుండె The chest, the breast.

కుండ్ర n. s. The upright roller of a sugar mill. A 4. 191 రాట్లంపుకుండ్రలనా, చెరుకు గానుగ మొక్క కోలలోయనగా.

కుండ్రకుంగుడ్డి A sort of bulrush. The stone rush. See కుంగ.

కుండ్రదనము n. s. Roundness. A circle.

కుండ్రన n. s. Roundness. A round.

కుండ్రని, కుండ్రనైన adj. Round.

కుండ్రాయి A round stone, a muller, or stone pestle.

కుండ్రించుట v. n. The stomach to turn when feeling sickish.

కుండ్రించు n. s. Sickness at stomach, nausea disgust.

కుండ్రదండ A necklace of beads.

కుండ్రరేకు Gold marks in a selvage.

కుండ్లు Plural of కుండు.

కుంత n. s. A pit, a hole. See కుంట, a hallow, a dell.

కుంతము * n. s. A spear, a lance.

కుంతలము * n. s. A curl, tress, or ringlet.

కుంతలదేశము * A country : apparently that about Bombay.

కుంతి * The name of the mother of the Pandavas.

కుందము * n. s. The jessamine: Jasminum multiflorum, called మొల్లపుచ్చము; కుందన

a maiden with teeth pretty as blossoms. కుందనాటకము a kind of play.

కుందకము * Hindrance. Defect. కుందకముగా శుద్ధేధూమి Waste land. గయాశ్చిన్తలము.

కుందనము Solid gold : fine gold.

కుంది n. s. A corner, మందారనాథనేమరిపాటుగాంచియాకుందినెటనుందియేతెంచెరిశ్వుడు Nayan P. 273.

కుంది or కుందె, కుందెన n. s. A rim, a ledge placed upon a mortar, to prevent the falling of the rice &c. when beaten in it.

కుందించుట v. a. To grieve, to afflict, to crush, కరణచతుష్టయగతులగుందించి crushing the lusts.

L. 6. 114. గుట్టనామాయచే గుందించినపుటట్టి తెప్పించెడ. L. 6. 65. కెందముగుందించుగాదు R. 5. 73.

కుందికుందికాళ్లు or కుందిగొట్టు Leap frog or a game at hopping. Vish P. 7. 211.

కుందియ See కుంది.

కుందు n. s. Affliction, grief, Dejection, repentance.

కుందుట v. n. To pine, sorrow, be mortified, down cast, dejected. To sink under affliction. G. 5. 63. ND. 3. 1231. T. 2. 75. 3. 77. H. 2. 135. Mand. 3. 10. L. 4. 207. కుందక Unfailingly, without yielding ; without grieving. R. 5. 73.

కుందురు A sort of darnel or weed that infests corn land.

కుందురుకి The olibanum tree that produces frankincense.

కుందురెల్లుగడ్డి A reed of which pens are made.

కుందె See కుంది.

కుందెనగరి A certain game among the boys.

కుందెన చెట్టు A sort of tree మంచికుందెన and వెక్రికుందెన of two sorts.

కుందెనశుకాక్షు n. s. A kind of tree.

కుండేలు n. s. కుండేటి: కుండేళ్లు A hare.

కుండేటిభండము Hare lands : a red clay in which hares are found usually.

కుంతుటి A chafing dish, a goldsmith's portable furnace యిదికుంతుట్లోతామరములిదినభూపున్నది this is a perfect oasis in the desert. A proverb regarding that which is admirable but of base origin.

కుంభము * A small water jar, vase or pitcher. The sign Aquarius. The frontal globe on the forehead of an elephant : there are two of these : which swell in the rutting season, and

exude a moisture which in the poems is described as odoriferous. In Telugu, a heap of boiled rice, prepared in the name of a goddess at her festival. కుంభద్రోణముగావధముకురిసిసది the rain poured down in torrents కుచకుంభములు large breasts.

కుంభము * Seeret, reserved. Tying, stringing, as a garland.

కుంభకము * Stopping the mouth and nostrils : this is a peculiar ceremony used by ascetics.

కుంభనము * Composition, in verse or prose. Obscurity, secrecy, mystery. అదియింకాకుంభనముగానేవున్నది it is still kept out of view. తదకుంభనము the art of framing compound phrases : కుంభకుచాశురింకంభ కుంభసాధ్యల శుభోదయంబు. కాగలిచెతకలిగిన అశరిమితానందము T. 3. 94.

కుంభశాకము * A vapour bath ; sitting well wrapt up, over a chafing dish.

కుంభశంభపుడు * See కుంభజడు Jug-born. Born in a can. అగస్త్యుడు.

కుంభస్త్రీ * Bigbreasted. (mammosa).

కుంభాభిషేకము * Transferring the god out of a vessel of water into an image. This ceremony is performed at opening a new pagoda.

కుంభి * An elephant.

కుంభించుట * v. a. To string, or connect.

కుంభితము * adj. Puzzling. Tied, strung. అర్థ కుంభితమైన obscure difficult in style.

కుంభిని * The earth.

కుంభీనశము * A serpent.

కుకవి * A poetaster or "bad poet."

కుక్కిలము * n. s. A hill or mount.

కుకుందరము * "The cavities of the loins." W.

కటిశుశ్చద్వాగగ్రమోక్షకటియొక్క వెనకటిభాగమందలిగుంటలు. SC.

కుక్క A dog. అడకుక్క a bitch. కుక్కపిల్ల a pup, or whelp, a puppy. The word when prefixed to the names of some plants (as the dog rose) denotes inferiority, as see కుక్కతులసి wild tulasi.

కుక్క n. s. An inspiration, or drawing in the breath, a whiff, in smoking a segar : a gulp, a mouthful. సుక్కతిరగకుండానవ్వెను he was in fits of laughter. సుక్కనిలుపుట, సుక్కచుట్టుట To restrain the breath : to stop the nose.

కుక్కర్పు (see అచ్చు) The stamp or figure of a dog, used by former Hindu rulers in branding thieves. పసకముద్ర.

కుక్కరులసి The white basil : see Ainslie 2. 91. (ocymum album) as distinguished from the proper Tulasi called ocymum sanctum.

కుక్కపాల A wild species of the పాలచెట్టు Periploca Tunicata : ఆజింధ.

కుక్కముండ్లు A eruption like measles. It is in pustles that are irritable. It is of two sorts, "miliary eruption;" and, nettle rash.

కుక్కమూతి A name given to any blasted fruit that grows long and then black. A proverb says చెట్టుచెడతలానికి కుక్కమూతిపించెలుపుట్టు రవి Wild behaviour portends ruin. Producing blasted fruit is a mark that the tree will never come to good again.

కుక్కి or కుంచళుకుక్కి n. s. అనగాచిన్నమంచము D. A word of scorn (like a rattle trap) meaning a paltry bed or palankeen. కుక్కిశుద్ధ loose, slack. కుక్కిశుద్ధమంచము a rickety bed.

కుక్కిలి, or క్రుక్కిలి The apple of the throat, a gulp ; క్రుక్కిళ్ళుమింగినాడు he licked his lips.

కుక్కుట v. a. To suppress, to push, to stuff, to cram. To kill, (lice &c.) To beat. యిచ్చుడుకుక్కినచేనులాగువున్నది she is sitting prim and silent. ఆశుండులోగుడ్డనుకుక్కినాడు he thrust the cloth into the aperture. వాణ్ణెచావకుక్కినారు they beat him to death.

కుక్కుటము * A cock : a fowl in general. కుక్కుట భృవాడు * the god Kumaraswami, the Hindu Mars : who has a cock on his banner.

కుక్కురు ముక్కురు అనకుండావుంటినాడు He answered not a word, he was quite dumb or he has not a word to say.

కుక్కురుకోయ The crowing of a cock.

కుక్కుడు A mouthful.

గుగ్గిలము, గుగ్గలము Gum bdellium. The rosin or pitch called (in Malay) dammer. See Ainslie 1. 29. Rottler : p : 106. DRY. 2054. H. 4. 19. గుగ్గిలపుచెట్టు the tree called Baubul. కాళికవృక్షము.

గుగ్గిళ్లు A mash of half boiled corn, for horses : but not reduced to a pulp; యనకగుగ్గిళ్లు a jaw-breaker, or puzzling book. L. XI. 117. యనక

గుగ్గిళ్లు కావతె, యనకగుగ్గిళ్లువలదు Give me what I can understand. గుగ్గిళ్లుగంత a kind of fee paid in harvest time.

కుగ్రామము * A hamlet. A petty or paltry village.

కుచము * n. s. The breast (la mammelle.)

కుచపాలి See పాలి.

కుచాగ్రము * The nipple, the tip of the breast.

కుచేలుడు Cuchela, a personage whose adventures are described in the కుచేలో పాఖ్యానము an episode of the Bhagavat. He prayed to Vishnu who released him.

కుచేష్ట n. s. A wicked prank.

కుచోద్యము Derision, jesting. కుచోద్యగాడు a jester a humorist. కుచోద్యముచేసుట To jest or joke. కుచోద్యపుమాట a jest : a comic expression.

కుచోన్నత * Full bosomed, deep breasted. కుచోన్నతేకంకుమరాగోణి.

కుచ్చి తీయుట To hollow the back of a ruby or emerald slightly so as to increase its lustre when set.

కుచ్చిదము See కుచ్చిరము thus spelt in verse to suit the rhyme.

కుచ్చిళ్లు n. s. plu. The folds of the lower cloth which the Hindus tie round their loins.

కుచ్చు n. s. A tassel. The ornament at the tip of a woman's queue. కుచ్చుగట్టినచీర a gown with tassels.

గుచ్చుకొనుట See గుచ్చుట v. neut.

గుచ్చుట or క్రుచ్చుట v. a. To pierce or prick. To thread, string together. పూశలుగుచ్చుట to string beads. వరహాలుగుచ్చినదండ a necklace formed of coins. తాడుగుచ్చినాడు he ran the rope through, or inserted it. చేతులుగుచ్చుట To join hand in hand; one's fingers being laced between those of his friend. కొనిటక్రొచ్చె he embraced her, గుచ్చుకపోయినకండ్లు sunken eyes. కండ్లుగుచ్చుకొనిపోతవి. I cannot keep my eyes open. I am dropping asleep.

కుచ్చె A heap, stack, a pile. చిడకలకుచ్చె of cakes of cow-dung.

గుచ్చెతీయుట v. a. To hollow the back of a ruby or emerald slightly so as to increase its lustre when set. కుచ్చెతీసినకంపు a ruby hollowed behind.

కుచ్చెల n. s. plu. కుచ్చెండ్లు, కుచ్చెలలు or కుచ్చెళ్లు

A rick of corn. A heap of cut corn. A land measure which in the Guntūr district is twenty nine acres or (33 $\frac{1}{2}$) thirty three guntas (see గుంట) and three sixteenths. One కుచ్చెల is nearly the same as a కత్తి of land, and is equal to eight గొర్రులు or 400 కుంటలు. The land that produces one stack of corn; it varies in various districts, and the abovestated quantity is that fixed in the government rates.

కుచ్చెళ్లువేయుట to lay corn in ricks.

కుచ్చెళ్లు See కుచ్చెళ్లు.

కుచ్చము * n. s. A cluster, a bunch, a poesy. In some poems this is used for *canto* or *book*.

కుజము * A tree. వృక్షము.

కుజకుజ or కుజకుజలు n. s. Whispering.

కుజకుజరేకులు The game called Puss in the corner.

Dasav. 9. 101.

కుజకుజలాడుట To whisper: to agonize, or be in trouble.

కుజగుతులు, n. s. Whispering: doubt, hesitation, trouble. ?

కుజనుడు * A bad man.

కుజవారము * Tuesday, as named after కుజ or Mars (Dies Martis.)

కుజుడు * The regent of the planet Mars.

కుజురు See గుంజు.

కుజ్జన adj. Infantile, childish. కుజ్జనసూడు Doll's dinners. Children playing at cookery.

కుజ్జరాధిపతిము Guzerat.

కుజ్జ n. s. plu. కుజ్జలు. Props: being the upright pieces of wood used in supporting shorter beams on longer ones in a shelving roof. A dwarf. Pulp. thick juice. చింతకుండుకుజ్జ the pulp of tamarinds mixed with water. గడ్డరికొమ్మల కుజ్జ G. 151. అనగావృక్షము.

కుజ్జ adj. Short, stumpy. Dwarfish. కుజ్జవాడు a dwarf. కుజ్జది a dumpy woman. యెక్కినవారికి యెరిగినకుజ్జంట అనగావాచికగాదు వైవాచికమేను గలదు. i. e. Familiarity breeds contempt.

కుజ్జరసము n. s. Shortness, dwarfishness.

కుజ్జసౌగరము అనగావృక్షముగలవిచిత్రము. BD. 3. 849.

కుజ్జప్రాలు A sort of rice.

కుజ్జకూమరి A young or dwarf mango tree.

కుజ్జవేల్పు n. s. "The plump short god." A name of Ganesa.

కుటము * A tree &c. the SC. says కుటకీ, వృక్షే ఘటే, నిష్కలడువ, తుంపి, వేత్తరి, యిల్లు, కొటే, అందు, శిలాకుట్టకపూరుష, క్షీణ, వక్రీభావ.

ఘటము * or ఘటిక * The ankle.

గుటక n. s. A single gulp.

గుటగుట (Anuk of a growl, a growling sound.) Aloud. (Also of a gulping bubbling simmering sound) Rustlingly, crashingly చెబులుట గుహలనిధిశిలా గూకుతుకాన జిటుకన్న గుటగుటార్చుటల సేసి గు Suriya 4. 60.

కుటజము * A tree called Echites antidyenterica. అంకుడుచెట్టు A. 4. 149. కొడిసె, గిరిమల్లిక, కోలముక్కు Q.

కుటి * A hut or cottage. గుడిసె. R. 2. 103.

ఘటిక * A pill, a bolus, a small ball, the ankle.

కుటిరము * House, home a hut a cottage. P. 1. 280 where the metre proves the second syllable short.

కుటిలము * Curled as hair, కుటిలాలకములు * Curly tresses. Crooked, cross, illnatured. n. s. Crookedness, guile, craft. కుటిలకుంతరి, or కుటిలాలకీ a girl with curly locks. కుటిలబుద్ధి a crooked disposition. యంకాదేహములో కుటిలముపున్నది the illness is not yet entirely cured.

కుటిలశృంగము * Crookedness.

కుటిలుడు * A wicked man: a hypocrite.

కుటీరము * A small house, a hut, a cottage కుట కుటీరము a tent లతాకుటీరము a bower or arbour.

కుటుంబము * Family, race, household, dependants నేనుచాలాకుటుంబము గలవాడనుగనుక As I have many who depend on me for food. As I have several relations whom I am bound to support,

కుటుంబి * A householder, the head of a family. నేను బహుకుటుంబిగనుక As I have many relations who depend on me for food.

కుటుంబిని n. s. The mother of a family.

కుటుంబీకుడు One who has many relations &c. depending on him: as the head of a family.

గుటుకు, గుటుక్కు A gulp, a sob. గుటుక్కునట or గుటుక్కుచునుట To sob, gulp: to die, expire. దాన్నిగుటుక్కునమింగెను he swallowed it at a gulp.

గుట్ట adj. Shrubby, low, stunted. గుట్టగుట్టపాదలు brushwood.

గుట్ట n. s. A hill, hillock, గుట్టకూలుపుట to ruin, destroy.

కుట్టడము n. s. The act of stitching or stinging. కుట్టడపువాడు. A tailor చెవులుకుట్టడము piercing the ears for earrings.
 కుట్టనము * Striking, beating, smiting. ఖురకుట్టము stamping, prancing.
 కుట్టని, కుట్టనిక * A bawd.
 కుట్టనితము * Coyness, reluctance. శ్రీకాంధవ భేద. SC.
 కుట్టరిక, కుట్టారుగ అనగా ఆరుగభేదము. A. 4. 173.
 కుట్టించుట v. caus. To have sewn &c. See కుట్టుట, అతనికి తండ్రిచాక్రాయి కుట్టించినాడు his father made a coat for him.
 కుట్టము * The floor.
 కుట్టు n. s. A stitch, a seam. Sewing, work, needlework. A stitch in the side. A prick, or puncture, piercing. Spite, grudge, pique. కడుపుకుట్టు belly ache : spite, grudge. కుట్టునురు the last breath, or gasp.
 గుట్టు n. s. A secret, the real state, reputation, honor, public esteem. పొమ్ము గుట్టుననీ దుశ్చరంబునకును depart before you lose your character. DRAY. 282. గుట్టుకీడు A secret foe. పాథివ దాత్తభజాభ్యుత్తమారలమునగుట్టుకీడుబహు ధాయరంబియడంబి. A. 4. 296.
 కుట్టుకాడ n. s. A wire placed in the ear in preparation for an earring.
 కుట్టుట v. a. To prick, bore, pierce, sting. To sew or stitch. తండ్లుకుట్టుట to pick the teeth. మడిచికుట్టుట (to fold and sew) to hem. చెవులుకుట్టుట to make shoes. చెవులుకుట్టేవాడు a cobbler. కుట్టుతేళ్లు scorpions, villains. అనగా కంటకము, ఊద్రుడు. ABA. 3. 66.
 కుట్టుట v. n. To ache, be sore, or in pain. వానికి కండ్లుకుట్టినవి he has got a defluxion of the eyes : commonly called Country sore eyes.
 కుట్టుపోగు n. s. See కుట్టుకాడ.
 కుట్టుపోయుట To baste, stitch, sew slightly.
 కుట్టునురు The last gasp, point of death.
 కుట్టెఅనగాగుడసానము.
 కుట్టలము * A bud. శ్రనకుట్టలములు budding breasts.
 కుట్ర Corrupted from కృత్రిమము Fraud, guile, backbiting.

కుట్రపువాడు n. s. A tailor.
 కుతారము * An axe.
 గుడము * n. s. Molasses, jaggery, coarse treacle.
 గుడక or కుడక n. s. The shell of a fruit prepared to serve as a snuff box &c. A small metal box or casket గైడిగుడక a gold box.
 గుడగుల్లాడుట To mutter, or whisper : it should be spelt గుడగుల్లాడుట.
 గుడా * A particular mode of placing the fingers. తర్జన్యంగుల్లగ్రహంయోగవలయుము. ఆకారాంతప్రీయాం చెముడు చెట్టు స్త్రీ కంకుమే ఆ శ్రీ గుళికే స్త్రీ ఒండె ఇటుపాడె బెల్లము ద్రామాయాం శుం హస్తే శిన్నానా మిసాంతరెరాగి శ్రీనిద్రాయాం శివత్యథేనా SC. Dasav. 4. 125. తమగుడాకేశంబు లిముడువారు. అనగా మొదటినుంచివివరశర్యంతమున్న బొటన వేలు జుట్టనవేలు రెండువివరలుమోటించి నడిమి శంకుకు శిరిపొయ్యేటి తమతలవెంట్రుకలుయిడించుకొనేవారున్ను.
 గుడాకు n. s. The drug called *goodauk*, for smoking. From గుడం treacle and ఆకు leaf. The tobacco being treated with treacle.
 గుడారము or గుడారు n. s. A tent.
 కుడి adj. Right, belonging to the right (dexter.)
 గుడి n. s. A round, a circle. The round mark ○ used for the vowel ఇ. A temple. గుడివచ్చిమీద బద్దట్లు To meet harm where none was expected.
 గుడికట్టు or గురికట్టు The round or total extent of land under a village : a district.
 గుడిగుడిగుంతలు A certain boyish game H. 3. 186.
 గుడిచుట్టు n. s. A round, circle, or orb, a disc, చంద్రసూర్యతరివేషము HD. 2. 212. గుడిత్రదక్షుణము Circumambulating a pagoda.
 కుడిచెయ్యి The right hand.
 గుడిజెల్ల A species of జెల్ల fish.
 కుడితి An acid drink for cattle : being the washings of rice &c. left to turn sour, కడుగు ABA. 2. 472.
 గుడిత్రిశ్చుట To ride round the ring. To lunge a horse.
 కుడిదల Subsistence, living, land.
 కుడితక్కు The right side.
 గుడిబ్రాహ్మణుడు or, గుడివడగు n. s. A bramin who officiates in a temple. These men are much despised. They alone will administer

oaths, which are given with holy water, = తంజ
శవాడు, శివబ్రాహ్మణుడు, సంభివాడు.

కుడిమివాడు A snake catcher ; a man who cures
the bites of snakes.

కుడిశప్రాలు, అనగా కుడిబీజము Q.

కుడిశరి. See కుడుశరి.

కుడిసె n. s. A hut, cottage, booth, shed. The
lodgings or chamber of a prostitute. కుడిసె వే

టుక తై or కుడిసేటిలంజ A low whore.

కుడుంగిము * A bower, arbour. లతాగృహము.

కుడుకుడుమని adv. With a sound, rattlingly, ra-
pidly. కుడుకుడుమనితరిగెత్తెను He ran rapidly.
కుడుచుట v. a. To eat. To suck. To suffer or
incur (punishment) To gain.

కుడుతల n. s. Food, eating. The tongue of a bell.

కుడుతల v. a. To feed. To suckle. యిదిసికుచే
పుడుకట్టికుడుతును God will reward you with
evil for this evil. యిదిసికుకట్టికుడుశకపోడు,
Saranga. 600. చెంపగొట్టికర్త ఫలంబునుడుశకపో
దు you will assuredly feel the evil of this
hereafter. చన్నుకుడ్చిన on giving the child
the breast. కుడిశేదండు hired troops, mer-
cenaries.

కుడుము A bun or cake boiled in steam.

కుడువ, అనగా భుజించగా or భజించ.

కుడుశరి Cunning, wicked. కుడుశరి రాంక a
wicked thief. Vaizayanti. 4. 83.

కుడుశు n. s. A round or circle. కుడుశుకైదుపు
the weapon of Vishnu.

కుడుశు adj. Round. కుడుశుచుడుట v. n. To
form a circle or become round. M. 7. 4. 218.

గుడ్డ n. s. Cloth.

గుడ్డము or గుడ్డము n. s. A plot of land. Part of
a field ? C.

గుడ్డి adj. Blind, viewless. గుడ్డివెన్నెల pale moon-
light. గుడ్డిపాఠము A blind recital : గుడ్డిదీపము
a dim light. గుడ్డివేటుగా by chance ; as a wind-
fall ; without expectation, undesignedly. గుడ్డి
చెదిరింపు empty threats. గుడ్డిచేరము a blind
bargain. గుడ్డిగోళి a foolish fly.

గుడ్డింతె n. s. A cockroach, = బొడ్డిగ.

గుడ్డిగోళియ A species of the fish, called ఇంక
లాయి or Scarus viridis.

గుడ్డికొక్కురాయి The lapwing or " blind crane."

గుడ్డితనము n. s. Blindness.

గుడ్డు plu. గుడ్డు An egg. The eyeball. గుడ్డుపెట్టు

ట to lay eggs. ఆవుకు గుడ్డుకాన్పుకొన్నది the

cow miscarried. కోడిగుడ్డాకారము Oval. గాలిగు

డ్డు a wind egg. అది గాలిగుడ్డుమాటలు That is

all nonsense. గుడ్డంతపిల్ల a little chit, or brat.

కుడ్డము * A wall.

గుడ్డగురివి A blind abject wretch.

గుడ్డగూబ An owl, with large eyes.

గుణము * A cord, a string ; a bow-string.

Quality, property, virtue, disposition, temper,

character, attribute. Tendency, effect, purpose,

use. Symptom, as of disease, affection. వాడికి

గుణమువచ్చినది he is now come to his senses.

It is translated *ness* : as నిలగుణము blackness.

వంచిగుణము goodness, good temper. మోహగు

ణము the passion of lust, the ties of sine. వాడి

కిగుణము గావున్నది he is better, he has recover-

ed. నదిరూపాయలయి పైగుణమే If he gives ten

rupees so much the better. అందువల్లయేమిగుణ

ము what is the use of it. వానితోమాట్లాడితేగుణ

ములేదు There is no good of speaking to him. శు

దిగుణములుగల, గతియకు ఒకగుణముగల freakish,

changeable, whimsical. వాంతిప్రాంతి గుణము

an attack or symptoms of cholera. The three

Gunas are Raj, (passion) Tam, (foulness :

elementum obscurum, Schlegel) and Satwa

(Truth), Dr. J. Wilson. See on శత్య. Added

to a numeral, thus ద్వి ద్విగుణం Twice

as much త్రిగుణం Thrice. See గుణమపుట.

ఘుణము * n. s. An insect that is found in tim-

ber, and engraves lines under the bark of a

tree. సునిశ్చరుగు. A. 4. 180. ఘుణామరస్యాయ

ముగా by chance.

గుణకము * n. s. The multiplier.

గుణకారము * n. s. Multiplication.

ఘుణఘుణజ్వారము * n. s. A slight murmur or
broken words.

గుణధ్వని * The sound of the bowstring.

కుణకుము * n. s. A corpse.

గుణశుడుట * v. n. To recover, improve, ameliorate.

గుణమపుట * v. n. To recover. వాండ్లకుగుణమైనది

They are convalescent : they have improved.

గుణమిచ్చుట * To affect, as medicine does the

health.

గుణముచేయుట * To cure.

గుణయుతుడు * గుణవంతుడు * A worthy good man.

గుణవతి * A good woman.

గుణావధానము * Foundation. ఆధారము.

కుతి * n. s. Endowed with good qualities. He who is gifted. కుతిసుకాములరీతికూడిమాడి Paidimarri. IV. 214. United as closely as goodness and the good : as the virtuous and virtue.

కుశించుట * v. a. To multiply, calculate. To spell.

కుశించుము * కుశించుము * n. s. Multiplication, spelling.

కుశించుచుట * See కుశించుట.

కుశుడు * Gifted, as అధికకుశుడు Highly distinguished.

కుశ్చము n. s. A furnace, a fire pit, (corruption of కుండము.)

కుశ్యత * n. s. Excellence, goodness, worth. కుశ్యతనేమైనాశీరి ప్రాశ్నావనము జేయవలయు, అసగామందిసుకాముగలవాడొలచేతను, యెట్లానైనాచేతనశీరిరక్షణచేయవలెను. T. 3. 96.

కుతనుడు * A deformed cripple, a name of Kuvēra.

కుతపము * Slight heat, warmth. కుతపకాలము midday.

కుతర్కము * False logic : unreasonable argumentation.

కుతలము n. s. * The earth, the world. కుతలములోనైన దానితోశీరిలేదు She has no match or equal in the world ; అతలకుతలముగా Topsy turvey : upside down.

కుతాళి Anuk, to కుంటి Thus. కుంటికాదు, కుతాళికాదు Neither lame nor limp.

కుతిక or కుతిక The gullet. Tone, voice. వానికికుతికమైనది he is hoarse. వానికికుతిక అడుచుకొన్నది he was choked. ఆపూశలు కుతికంట్టబడ్డది the necklace was close round her throat.

కుతికంట్టు A necklace worn close round the throat.

కుతికలబడుట i. e. శీరికలబడుట To pop down, to tumble upon his bottom. మశలకయాశనిమణి కట్టుబట్టికుడియదాకిందినకుతికలబడియె Pal. 251.

కుతిలగుడుచుట v. n. To take a gulp, to sob. అసగాసుటకలుమింగుట, విసున్నపాలక యూర్జ వెంబడిచేవరగుర్జితంపలజేరి కుతిలగుడిచియికి తెచ్చిన శీరసాన్నముతో భుజించి. N. Haris. 4. 202.

అనుచువెచ్చనూర్చున్నయ్యింతిలో బెట్టి మతములుగ్గడించు; కుతిలగుడుచు! మరలిపోవజూచు విరహాగ్ని శీలించే! దిరుగు మరలు గొనుచు దివిజ విభుడు! Padma P. 2. 3. 21.

కుతిలపెట్టుట To afflict. వాధపెట్టుట. D. అరాజకత్వదోషజాతమైనదురితవాహుక్యంబుకుతిలపెట్టుటామియతలమునకు బోవనెరిగకశ్రమిచ్చుదు నిజోరుభజేర్చిచ్చి దావుగాగనిచ్చియెత్తె. M. XII. 2. 09.

కుతుకము * n. s. Impetuosity, fervour, vehemence. Inclination, curiosity. A book containing specificks or magic medicines. See కౌతుకము.

కుతుకత n. s. Eagerness, impetuosity. కుతుకతకూటికికొలుచువారలకు. Sar. D. 6. 468.

కుతకుత (Anuk, of boiling) Aloud.

కుతూః * n. s. An oil bottle. కుతూఃగణములు a set of bottles. H. 5. 111.

కుతూహలము * n. s. Eagerness, desire, impetuosity, overflow of feelings, extasy.

కుత్ర A low word for the posteriors.

కుత్ర n. s. Rent, farm, contract. కుత్రలంజ a kept courtesan. ఆపూరినిగుత్రచేసుకొన్నాడు he took the village on rent.

కుత్రము n. s. Plumpness, tightness.

కుత్రము adj. Plump, tight, close, fitting, as bracelets.

కుత్తి n. s. A bunch, cluster, of fruit, flowers or stalks. చనుగుత్తులు the globes or clusters of her breasts. చల్లగుత్తి n. s. A churn-staff because the bottom is like a cluster of sticks. గుత్తులు "The ancles" (Pritch. N. T.)

కుత్తిక The throat.

గుత్తికవ్వము or చల్లగుత్తికవ్వము A churn stick.

గుత్తికండ్లు n. s. A ligneous berry that grows in bunches.

కుత్తు or గుత్తు n. s. The throat.

కుత్తుక The throat, the gullet.

కుత్తు * n. s. Reproach, contempt, blame.

కుత్తుకుడు * A rogue.

కుత్తించుట * v. a. To reproach.

కుత్తితము * adj. Vile, base. A taunt.

కుత్తితుడు * A wretch, a jeerer.

కుథము * An elephant's housings, or trappings.

కుడము * or కుడస్థానము * The anus. This word, which so frequently occurs in (yoga) mystical books, should be translated the os coccygis, uropygium, or crupper.

కుడగుడఅనుచు (Anuk) Privately, secretly, mum.

కుడగుడలాడుట v. n. (Anuk) To sob.

కువకుదూడె, దస్తు త్రితేతే నే ద్వేననుట. D.

కుదటకుదట v. n. To be settled, or pacified. యా గాలిచేత మాప్రాణమునుదటకుదడి we are re-freshed by this breeze.

కుదట A clot (of curds, of blood &c.)

కుదవ or —దు = Pawn, pledge.

కుది n. s. A bunch or cluster. A staff. A string of dried fish. కుచ్చులకుది a bunch or set (of bits of gold) as samples. గాజులకుదికిరొకలిమూసినట్లు A bunch of glass bracelets do not require a hammer to break them (Proverb: Why hurl a thunderbolt to crush a fly?)

కుదించుట v. a. కుంచించుట, కుదియించుట, కుదిలించుట To lessen, to join. To toss (grain) so as to throw the upper under the lower grain. కన్నాతలగించి కాంతుమోముకుంచి, అనగా నొమ్మకు నొమ్మ భుజమునకు భుజముతలగించి యాత్మి నాయకుని మోముతో మోముకదియించి. T. 3. 121. తుంచభూతంబుల బరగించునుమింతు జాలు దమరచారి. M. XIV. 2. 218.

కుదికలకుదుట v. n. To squat down. కుదికలబడక, యెక్కుడు గాక, విసుపుతత్వక. Charitra. 2. 265. కుదికర్ర A clog suspended from the neck of a beast to prevent it from straying.

కుదిగాలు n. s. The heel, plu. కుదిగాళ్లు, కుదిగాళ్ల నరములెగ్గొట్టుట to hamstring.

కుదిగుంజలు, తుపపులదొడ్డి ద్వారమునకు నిలుపుగా పారినది. D.

కుదిగొనుట v. a. చెలరేగుట, కుదిగొనివెన్నాడు కు నుమలుంజముతోడ, అనగా నుంజుగూడుకొనిపిళ్ల నకడులుకూతుండేవుప్పుములస్తోమముతోడ. Ila. 1. 10. గోముఖవ్యాప్రుపై కుదిగొనుచూయత్ర. అనగా చూపుకు మేడకురాలునిజంగా పెద్దపులివంటి మాఆత్మచుట్టుకొనును. Ila 4. 102. అదియునువ వలకతదరుచుకుదిగొన్నతమకంబున, అనగా అతి శయించిన ఉద్రేకముచేతను. Vilap 3. 146. కుదిగొని ఆశ్వములకూలంగబాడివి. Pal. 497. హృదయముతదిలంబైతే, కుదిగొనునీన్యాశమునకుకొమ్ములుగలవా. Vema. 3. 197.

కుదిగ్రుచ్చుట or కుదికూర్చుట, అనగా సరించుట. To arrange. ముదిలంబిధవమున్నిటికధలుకుదిగ్రుచ్చుకొనిచెత్వకొని పోవవలదు. L. 7. 74.

కుదిత్రాడు A halter, a tether. చూడకానికికట్టికట్టేది. D.

కుదితుడుట, చెదరినకుంతలంబులును, విన్నిమొగంబున వింతకాంతియు, బెదరినవాలుజూపులును, వింతముజూపాడు సెక్కుమోదియు, కుదివడుచున్న నెన్నడుము, గూరినదబ్బయు మేననెల్లెడ, గడరినదివ్యంగంఘమును గాంచిముసంద్రుడు శంకయంబుతో. Padma. 3. 36.

కుదియ n. s. A club, a mace, a cudgel. A clog fastened to a curst cow.

కుదియకర్రలు (In house building) small sticks placed across the గుదిగుంజలు.

కుదియకుట్టుట To hold fast. మేకకుదియబట్టి మెడ చన్నుకుదిచిననాకతలవీరునాశగాక. Vema. 122.

కుదియించుట or కుదియించుట. See కుదించుట To tighten. నిలిపెనుట. D. To stop, to prevent. C. కుదియుట v. n. To tighten, become tight.

కుదిరించుట (causal of కుదురుట) v. a. To get. To manage, to effect, settle, arrange. To get ready, realize, obtain, procure, provide. To frame, scheme, fix, place. To scheme, plot, lay, (a plan) To re-establish, restore, replace. To cure, heal, recover. To pacify, quiet, calm, make up matters. To strengthen, invigorate. To suborn, or procure. To make up. To get hold of, catch. To make (money.)

కుదిరిక n. s. Symmetry, settlement. పొంకము, కుదిరిక గావుండేమనిపి handsome, comely.

కుదిలకొనుట v. n. బాధకుదుట, To sorrow. బ్రాత దీరూతమనుయరిదగలి తనదహృదయమను మృగమత్తరి కుదిలకొనగాకాముడనుబల్లి దళివేటకారి బారిబడుటకెంతయునాసింహబలుడుతలరి. M. 4. 2. 28. నీరోదనమువిని నిలువంగలేక, జేరంగనిట కువచ్చిరినరణ్యమున, తనువునెత్తుబిడోగ ధరణపై, నుదులు, కొనియెడునీక్కిట్లు కోతలబడగా కారణంబేమి. Sar. D. 535. కొందరకొమ్ములంగుదులు గ్రుచ్చియు, అనగాకొందరినికొమ్ములతోనుచ్చేటుట్టుకుచ్చి.

కుదిలించుట v. a. To shake violently, (as water in a bottle) to agitate. To ram down a cart-ridge in a gun. To jog, jolt, jostle.

కుదివడుట To shudder, shiver, tremble. వణుకుట, కుదివడుచున్న నెన్నడుము. Padma P. 3. 36.

కుదిశిన. Tight, set, &c. See కుదియుట.

కుదుట, కుదుటి. See కుదురు.

కుదుట n. s. See—ద—.

కుదుపు n. s. shaking. C.

కుదుపుట v. a. To shake.

కుదురు G. కుదిటి Loc. కుదుట Plu. కుదుళ్లు n. s. Settlement. Symmetry, gracefulness, beauty. Trim, orderliness. Health, perfection. Family. (శంఘానము); one branch, in a family. A garden bed. A ledge, or rim, preventing grain flying out of a mortar (కుంఠి) A settle or ring of cord to prevent a pot from rolling over. చనుకుదురు a cancer in the breast. వాడుకకుదిటివాడు he belongs to one branch of the family. నాకుదిటివాండ్లు Those of my family. చెక్కుకుదురైసన్నారు They live unitedly, or together. ఆకుదిటివాడు one of that branch. కుదురుకొనుట v. n. To unite, settle &c. See కుదురుట. కుదురుట v. n. 1. To settle, reform, recover, 2. To be set, framed, arranged, fixed, settled, well grounded. 3. To be got, or obtained, found, come to hand, turn up, 4. To recover from illness. 5. To be adjusted, set right, reformed, 6. To fit or suit. 7. To become calm, pacified, quiet. 8. To be introduced into an employ, to enter on it. 9. To become firm, resolute, or fixed. 10. To be proved, as a calculation. 11. To prove true or be verified. 12. To succeed, prosper, flourish. వానిమనసుయిండుమీదకుదిరింది he is bent upon this. కుదిరిన వ్రాత a settled hand writing. అంతాబాగాకుదిరింది all is now right or settled. గణములుకుదరలేదు The metre is defective. ఆవ్యాజ్యంకుదిరింది The dispute is made up. అక్కడినీళ్లునాపెంజికికదరలేదు That climate does not agree with me. ఆశుశువులనుకుదురతోలిరి they drove the herd together. కుదురుబాటు n. s. Settlement, arrangement, cure, remedy. కుదుర్చుట. See కుదిరించుట To re-establish, to restore, to settle or arrange, to cure, to recover, to pacify, to calm, to fix or place. రూకలుకుదిరింది I have got the money. నాకుయల్లుకుదరలేదు I cannot obtain lodgings. వాడిమనసుయిండాకుదరలేదు he has not recovered or he has not yet come to himself. కుదులుకొనుట v. n. శంకటశుడుట (compare కుదిలకొనుట). కుదులుట To jolt, or shake as a horse does. కుదువ n. s. A pawn, or mortgage. కుదువపెట్టుట To pawn or mortgage. కుదువదిగించుట To redeem from pawn.

కుడె n. s. A club, or mace, a cudgel, a clog suspended from the neck of a beast to prevent it from straying, plural కుడెల్ or కుడెలు. కుడ్డ n. s. The backside, culus. కుడ్డలి n. s. A pickaxe, spade, or small hoe, Infl. కుడ్డలి or కుడ్డలి, plu కుడ్డల్లు. కుడ్డలించుట v. a. To dig up, to hoe. కుడ్డాలము * n. s. A sort of spade. కుడ్డు n. s. A thump, cuff. కుడ్డుట v. a. To thump, cuff. To handle roughly, scuffle with. కుడ్డులాట n. s. Fisty cuffs. కుడ్డులాడుట v. n. To go to blows, to fight together. కుద్రించుట. See కుదిరించుట. కుద్రిక Settlement. కుధరము n. s. A hill, mountain. వముఃకుధరంబులు the hills of her bosom. కుధరధన్వి Siva. కునకతురుగు n. s. An amble; or gentle run. Tripping along. కునకలు A sort of wild grain. కునకున (Anuk of running) little, as "young;" a word regarding elephants or babies. ఆచెట్టుఆకులుకునకునఁగిరినవి the leaves have come out very delicately = కోమలంగా. కుండ్రానికి కాళ్లు వచ్చి కునకుననడిచెను. కునకునదీమలు కుడెత్తుకొనితార. Velag. 3. 4. కునకుము n. s. An iron crow bar. కునామెలనూలు A sort of girdle worn by infants? కెంపుల రావిరేకు జుబిక్రీత్ శ్రుతిగోరును చందమామసాన్నంపు శిరాలు గాజులుకునామెలనూల్ రవగజ్జలందియల్. Velag. 1. 69. కుని n. s. An angle, a bit of land. లోకుని a piece or corner of land. కునికిపాటు n. s. Nodding, dropping asleep, drooping, or winking the eyes. కునియుట or కునిసియాడుట, or కునితాడు v. n. To dangle, play, wag, dance, loose. Also To grumble, mutter, or murmur. To sulk, To shilly, shally. తాండవించుట, కుబ్జచనుదోయిహారముల్ కునిసియాడ వల్లువలై నచన్నులయందు ముత్యాల నండలుపొరలుతూనుండగా. T. 3. 11. తైలవన సాగరతీరశీర్ష భూమియు నావర్తింబి కునియుచు నుత్పరంబెగగివాటుచు తృప్తుచునాడుచు. B R K. 55. 7. కునియుచు కమ్మర సుండయ్య వాడ్యమున కాడి. B D. 3. 738. కుప్పన బడుగిరముకుని శిశుు. BD. 6. 99. కుర్రవులుబాగుచు కునిసియా

దురుసు. DRY. 1094. కొడుకుగల్గెనగునిసియా
దగరాదు. Vema.
కునిప్పి or కనుష్టు n. s. Crookedness, obstacle, or
impediment; a fraudulent objection.
కునిప్పి or కనుష్టు adj. Crooked, crippled, lame,
cross.
గునుక, గునుకగడ్డి, or గునుకు A sort of wild corn
which is eaten in times of scarcity.
గునుకు n. s. An amble, trot, or gentle run.
కునుకుట n. s. Nodding with sleep, dropping a-
sleep. కునుకుపాటు Drowsiness. Ambling.
గునుకుట v. u. గునుకుతరగడుట To trot, amble, trip
or run gently. కవటబడించియేగునుకగా, అనగా
కూడాపున్న బ్రంహ్మచారిని దిగివెడిచిననుగునుకు
తురువెత్తగా A. 6. 106. ఘటపూర్ణమంత్రశ్రుష్టర
ధారలెత్తించిగుణముగానకరోగిగునికెసెకడు, అ
నగా శ్రుష్టమయ్యగతితెలియక విసిగతురుగతిపో
యెసెకడు P. 1. 127. To nod with sleep. గును
కునీళము an ambling metre; composed in a pe-
culiar mode. గునుకులాడుట the same: (from
గునియుట) వత్తికునుకుతున్నది the lamp is flick-
ering, or dying.
గునుకుతురుగు The act of running slowly. గునుకు
తురువుననుచాటె బలుడుతోంచెడియడుగులు. Da-
sav. 9. 16.
గునుచుట See గునియుట.
గునుచు n. s. Motion, action. గునుచుకోడి the jung-
le cock: so called from it's gait.
కునుష్టు. See కునిప్పి.
గున్న adj. Young: as a cub or young animal or
tree. గున్నచింత a low or bushy tamarind tree.
గున్నయేనుగ an elephant's cub. గున్నశుంది a pig.
గున్న n. s. The young of an animal: a child: the
cub: a sapling, suckling, or young tree. మా
మిడిగున్న a young mango tree. గున్నలపైకెనుకనే
యకూడునెచావా. Chenna. 3. 161.
గున్నం A medicinal root: apparently the Salva-
dora Persica of Ainslie. 2. 266.
గున్నాతుట్ట or గున్నాతుట్ట (Madras) A sort of false
tinsel or imitation of either gold or silver paper.
కుతులిప్యము * భూతులిప్యము Empire.
కుతులిము * adj. Choleric, angry, enraged.
కుతులము * A passionate man: angry, annoyed.
గుత్తము * adj. Hidden, concealed, secret. గుత్త
తే * Secret pleasures, hidden delights.

కుత్తు n. s. A heap, pile, sweeping. కుత్తుపంకి A
scavengers cart. చక్కదనములకుత్తు she was an
assemblage of charms. కుత్తుతెత్తులుగా abun-
dantly. కుత్తుతెత్తులుగాచస్తారు they are dying
in heaps. కుత్తుగూర or కుత్తుంగూర all of a heap,
in heaps, abundantly. కుత్తుడుగు the bottom of
the heap of grain.
కుత్తుము A small village or hamlet.
కుత్తుంగూరగ In heaps, abundantly. వజ్రోతమా
నకాండములువెళిక గుత్తుంగూరగనేళన. M.
VIII. 2. 346.
కుత్తుకోలుగొన, adv. Abundantly, plentifully. ఆ
తరవంబులు గుత్తుగోలుగొన గహించు తెరగ
గుతెరింగి. HK. 3. 61.
కుత్తుటగునింగె A certain boyish game. H. 3. 186.
గుత్తున Sweetly, fragrantly. గుత్తునమేనితావివగ
గుల్లిగ కమ్మని కందికత్తు మాకుత్తునమొకదాడు.
Balaram. Cha. 6. 135.
గుత్తుళించుట v. a. To mangle cloth: to wash it by
beating it gently. To rinse the mouth.
కుత్తుళము n. s. A boddice, coat, or, jacket.
కుప్పి The tree called Acalypha Indica, "Ane-
thum Sowa, a kind of anise," Roxb.
కుప్పించుట v. a. To collect, or bring together.
To bring the feet together, or take firm foot-
ing when about to jump.
కుప్పించుట v. a. To diffuse, emit, shed abroad.
కుప్పింతు n. s. A leap. కుప్పింతు వేయుట to
leap.
కుప్పిడి. See కుప్పిలి.
కుప్పిలి infli. కుప్పిటి plu. కుప్పిళ్లు The fist. కుప్పిట
in his hand or fist.
కుత్తు n. s. A blow, a dash.
కుత్తుట v. a. To pound or beat. To throw,
fling or toss. గంధపాడిగుప్పిరి they threw pow-
der in handfuls. అతనుడున్నకతిగుత్తుచున్నాడు
శ్రుప్తుకొలలను. L. X. 98.
కుత్తుట v. n. To be diffused, or spread, as a
smell. ఇట్లుదండముప్రకటనభయించు భయించు, చ
త్తునెలగురుతుత్ కుత్తుగాక. Kalah. §. 35. భూ
తుంబువాళినగుత్తు. T. 2. 84.
కుత్తున adv. Quickly, hastily, clearly. గుత్తునదె
మ్మ, వేర్కొని, గ్రుక్కెదనుచు. BD. 7. 1352. గు
త్తునకనిపిస్తున్నది it is seen clearly.

కుప్ప n. s. A knob, the knot at the root of a tress of false hair. A sort of ornament in masonry. గాజుకుప్ప a bottle. కుప్పకట్టుబాష ధములు medicine calcined in a bottle. కాశికుప్ప a bottle full of Ganges water.

కుప్పంటచెట్టు The plant called Acalypta Indica. Ainslie 2. 161.

కుప్పకొల A bolt or pointless arrow. ద్రోణుడు మార్గ్గిని యిరువదేనుకుప్పకొలనరనిచేతనేట్లంటి. M. 7. 3. 276. అతనుకుప్పకొల గుప్పచున్నాడు శువుకుప్పకొలను L. 10. 98.

కుప్పగంతు A leap, a skip.

కుప్పన n. s. A certain forest tree.

గుబక A brass boss, a knob on a shield or door.

గుబగుబ, or, గుభగుభ adv. Tumultuously : with indistinct accents. బిల్లికాయలుగుబగుబకురుగెత్తిరి the boys ran noisily. గుబగుబమనికుల్లు కోకిలకుల్లులు, వినియివి నేర్తువాయనుచునల్వ, అనగా, తెలియబడనటువంటి స్వరములు గలిగినకోకిల కులువిని. T. 2. 97. ఆరాతిని హుముయొక్క సౌతిగుండా గుబగుబమని నిళ్లు వస్తున్నది the water flows with a sound. గుభగుభపురిమినిది It thundered aloud. శ్రీమద్రముగుభగుభలాడుతున్నది the sea roars aloud. పూరంతాగుబగుబలాడుతున్నది all the village is up, in a stir, or in a ferment.

గుబగుబలు, or, గుభగుభలు n. s. Hubbub. గుబగుబలులేనికూటమి meeting without tumult. అక్కడయేమి గుబగుబలు what is the uproar? వాండ్రేమోగుబగుబలాడుతున్నారు there is some stir among them.

గుబాటున adv. All at once, in a moment. గుబాటుజడులు sudden showers.

గుబాడెబ adv. Bang! slapdash. గుబాడెబవీధుల వెంటజంటలై H. 5. 191. వాన్నెగుబాడెబగుద్ది నారు they beat him rattlingly.

గుబాలనుట v. n. To bang, to make a noise.

గుబాళించుట v. n. To be emitted or burst forth as scent. కమ్మతావి గుబాళించుతమ్మికొలను a pond perfumed with lilies. Vijaya. 1. 162.

గుబాలున adv. All at once. Bang! crashingly. నిళ్లులో గుబాలునదుమికినాడు He leapt slapdash into the water. గుబాలుమన్నగ్వనివింటిని I heard an explosion : or a bang.

గుదిరికె n. s. A kind of snare. శరశశశకములకు కట్టువ, యువకాంతముఖ్యచటక శంఘములకును గుదిరికె. H. 2. 94.

గుదిరి n. s. The wax in the ear.

గుబుకుట v. a. To thump or cuff with the fists.

కుబుద్ధి * A bad disposition, a wicked heart.

గుబురు n. s. Thickness, as of corn, or foliage. A clump of trees. గుబురుగా పెరిగినచెట్లు thick leaved trees.

గుబులుకొనుట v. n. To spread as scent, to be redolent. గొనబగుజవావిజావిగుబులుకొనంగ. T. 3. 76.

గుబులుగా Aloud, thunderingly (as drums) గుర్రాలమీదనగా రాదెబ్బలు గుబులుగ వేసిరిగా. The kettle drums sounded dub-a-dub-dub.

గుబుళ్లుమనుట. See గట్టిలున.

కుబుసీము n. s. A snake's cast skin. కూశము. This is proverbially white.

కుబేరాక్షి * The గచ్చకాయ q. v.

కుబేరుడు * Plutus the god of riches : or Oberon king of fairies : who is regent of the north point. His "nine treasures" are frequently mentioned, but their mythological import is not known. See నిధి.

కుబ్బము * adj. Hump backed, deformed. కుబ్బవటుము the dwarf banyan tree.

కుబ్బడు * n. s. A cripple, a hump back.

గుబ్బ n. s. A womans breast. 2. A stud, a knob, a protuberance. బంగారుగుబ్బతోఛాసిల్లుగొడుగు an umbrella with a gold ball at the top. Pal. 280. శగళాతుగుబ్బలజొళ్లు woollen shoes with knobs. Pal. 62.

గుబ్బిట్లుట v. n. వ్యాపించుట, వెలుంగుట To spread, as scent, sound or fire. గచ్చినిశాచరుండుబలుఖడ్గము కేలనమర్చి దిక్కుకు గుబ్బిలింగ శురుకొనికోయనియార్చురు. HK. 3. 154. వినుచల్లనిమాటలలోమునిగి, యలుక, గుబ్బిటిలు, శ్రీమద్రజలములోనన, యుండి, యారకెప్పుడు, గనగనయను, బాదబాగ్నికరణినరేంద్రా. XII. 3. 252. వలకిపైముల గుబ్బిలిలు నిబ్బరళు గుబ్బచనులమాయును మంచిచండనంబు. H. 2. 29.

గుబ్బిలి n. s. A hill, a mountain. శరవతము. OG.

గుబ్బిలిట్లు. See గుబ్బిట్లుట.

గుబ్బమేకులు Round headed nails driven into the గంధకట్టెలు.

నబ్బలాడి A full breasted woman. ఆకుంటరిను బ్బలాడి, అనగా, కొంటెబుద్ధిగలతారాదేవి. T. 3. 3.

నబ్బలి n. s. A hillock, a hill, a mount. కన్నెనబ్బలి a small hillock. నబ్బలిరేడు, అనగా, హిమాచలము. R. 1. 77.

నబ్బలిశట్టి n. s. సగతనయ The "daughter of hills:" a name of Parvati.

నబ్బి n. s. A wrong spelling for నాబ్బి.

నబ్బితె A sort of springe or trap for birds. చటకశంఘములకును, నబ్బితె. H. 2. 94.

నబ్బిరి, or, నబ్బిరిచెట్టు A sort of tree. H. 4. 14.

నబ్బిన Suddenly, all at once, swiftly. నబ్బినబడుశిరముననిశేడుశిరము. BD. 6. 99.

నబ్బెర A full breasted woman. D. 1. 94. H. 54. plural నబ్బెరలు, కలిమిను బ్బెరమిన్ననబ్బిరి బ్బరశ్రుబలును బ్బలాజక్తువనిబ్బిజోడు. Dasava. 1. 94. తగవేడదివతికిను బ్బెరలురరుచైన. Satya. 4. 209.

నబ్బాలించుట To burst forth, be emitted, as scent or radiance. కమ్మతావినుబ్బాలించుతమ్మికాలను. Vijaya. 1. 162.

నబ్బాలున. See నబాలున.

నబ్బుల్ నబ్బుల్ Resoundingly, aloud, as thunder. ఋభుడుందుభుల్ నబ్బుల్ నబ్బులుమనియె. Vasu. 5. 3.

నమనుమ, or, ఘమఘమ (Anuk.) Sweetly, fragrantly, melodiously, strong, (as scent.) కుమతి * An evil mind, a bad heart, or temper.

కుమారక * n. s. O ! boy ఓవిన్నవాడా.

కుమారస్వామి * A name of Cartikeya (Mars or Hercules) god of war. His birth like that of Orion, is described in. M. 3. 5. 200. DRB. 272.

కుమారి * or కుమారిక * n. s. Girl, little maid, daughter.

కుమారితె * A daughter.

కుమారిలుట To glow as fire. కుములుట, Parizat. 1. 87. మానవయిట్లుమాననిమానక్రొధములచె, నుమారిలి, చింతాధీనగతినుండ.

కుమారుడు * n. s. A son. A name of కుమారస్వామి.

కుమార్తె * n. s. A daughter.

కుమి n. s. గములు. Crowd, flock, a multitude. పోకు, నుంపు. D.

కుమిలి or కుమ్మిలి n. s. q. v. A slender, sword, a rapier in a cane. రమ్మి కుమ్మిలి. T. 2. 79.

కుమిలించుట v. a. To be scorched. చెలిపాదముల బెట్టివిగురులకుమిలించి. Paidimarri. 4. 208.

కుముకుట v. a. To box, to strike with the fist. To pummel.

కుముడుచెట్టు, or, కుమ్ముడుచెట్టు n. s. The plant named కాత్తర్యము One species is called నేలకుముడు and the other is కొండకుముడు.

కుముదము * n. s. తెల్లకలవ A white lily. కుముదబాంధవుడు * or కుముదమిత్రుడు * an epithet of the moon as Adonis, patron of the lotus.

కుముచిని * A pond abounding with lilies.

కుమురు n. s. గబురు Thickness as of trees or leaves. See కుమురుగాక.

కుమురు adj. Thick, crowded.

కుమురుగాక adv. Thickly. 2 కాసెకకొనలూగానలూ కుమురుగాకఎలసినవెదురు జొంతుముక్రింద. Dasav. 4. 84. thickly grown bambús.

కుములుట v. n. లోగాదహించుట To smoulder, burn, pine, consume without flame, glow, waste away with a slow fire, or grief or passion. కొడుకున్నచందంబు కుములుచుచూచి. Sar D. 421.

కుమ్మ n. s. A spirt or gush, as of milk. కేరభార. D. A girl, a darling, a little one. Better poets use it as a compound word. viz. ముద్దుకుమ్మ; కుమ్మ, అనగా, గాతె, బొట్ట, స్త్రీయన్ని. OG.

కుమ్మటము (H) A paper lantern. A cupola, or dome. కుమ్మటము or పొగకుమ్మటము A kind of fireworks, a balloon.

కుమ్మడికాయ n. s. A gourd, a pumkin : కుమ్మడితీగ or కుమ్మడిచెట్టు a gourd vine. కుమ్మడిశుభ్రా a gourd flower; with which the thresholds are strewn in the month of Margasira. కుమ్మడిశంధువంటిదేహము a form delicate and fragile as a gourd. పెండ్లికుమ్మడికాయ, మూడిదెకుమ్మడికాయ or పెద్దకుమ్మడికాయ a white gourd. The కుమ్మడిశంధు is also a tuck or fold in the front of petticoat. కుమ్మడికాయచెంబు A brass pot of particular shape. కుమ్మడికాయలాగుకుర్చున్నాడు he was sitting at his ease.

కుమ్మడు, అనగా, సొగసుగాడు. OG.

కుమ్మతీలు n. s. A female ornament worn in the lobe of the ear. చెవిరమ్మలనుంచేసొమ్ము. D.

ఘుమ్మరి adv. (Anuk.) Fragrantly. Aloud. Melodiously, sweetly. See ఘుమఘుమ, నాకు చెవులుగుమ్మరి అడుచుకొన్నది I had a ringing in my ears. I was thunderstruck.

గుమ్మడు n. s. A door way, gate-way or entrance.

కుమ్మరగువ్వ A wagtail.

కుమ్మరచెట్టు A kind of tree. H. 4. 191.

కుమ్మరత, or, కుమ్మరది A woman of the potter caste.

కుమ్మరపురుగు The beetle called by the English a carpenter or mole cricket. It anciently was applied in a cup to the navel as a torture.

కుమ్మరపోలికచెట్టు A certain tree.

కుమ్మరవాడు n. s. A potter. కుమ్మరసాన, or, కుమ్మరసారె A potter's wheel.

కుమ్మరసారెచుక్క The name of the విశాఖానకుల్రము.

కుమ్మరశ్చరూపములు Pots and pans : articles of pottery.

కుమ్మరి n. s. A potter. కుమ్మరికి పుకయేడుగొడుగుకొడెట్టు One blow of a cudgel will ruin a potter's year's work.

కుమ్మరించుట v. a. To pour out, (what is in it,) to empty, to capsize (a sack or basket,) to emit (as scent.) కుండలనుగుమ్మరించినదండి రక్తకాండములుగురియించి. T. 5. 92. ఘుమఘుమతావులగుమ్మరించు T. 3. 10. తోచినది తోచినట్టుకుమ్మరించి వేస్తున్నాడు he speaks without consideration.

కుమ్మరుట or కుమ్మరుట v. n. To be poured out, to gush, to flow. శించరించుట. D. To roam, to wander, to ramble, to haunt. యాకొండకువచ్చినట్లెళిలగుమ్మరితిని గాంచువాంధచే. Chenna. 3. 157. అనితలుమరుప్రాణేశ్వరిండలంచి కుమ్మరురఘువరుంగనుంగొని. R. 5. 282.

గుమ్మి n. s. A high basket for holding corn. బొట్ట; జడుతుకనిత్యమైదుగురు భక్తులకన్నమొసంగి కానివే, కుడువపు నీగృహంబు ననుగుమ్మలుగాదెలుగానమెక్కడ. Chenna. 4. 102.

గుమ్మి n. s. Mire, morass, swamp.

గుమ్మితి n. s. A sword stick, a dagger in a cane. See గుమితి.

కుమ్ము n. s. Smouldering ashes. Plague, pest, abomination. దీన్నికుమ్ములోకుక్కు push it into the fire. యిదేమికుమ్ము what plague is this.

కుమ్ము n. s. A thrust or poke. కుమ్మిడుట To give a poke or thrust.

గుమ్ము కొనుట. See గుమ్ముట.

గుమ్ముట, గ్రుమ్ముట v. n. To burst forth, as tears, flowers, or breasts. కుమ్ముట To smoulder. To fall in (as a drain) తూముగుమ్మితుడినది the drain has fallen in.

గుమ్ముట, or గ్రుమ్ముట v. a. To butt, pierce, gore. T. 3. 86. నీ|| యొరపై ననీదుశేరురము చండముజూచి, గుబ్బచన్నులబయల్ గ్రుమ్మి గ్రుమ్మి. Ila. 2165. నీ|| కంసారివిగియార కాగిటజేర్చినగుబ్బలకనిదీరగుమ్మెకొమ్మ.

గుమ్ముడుచెట్టు. See గుమ్మడికాయ.

గుమ్మున (Anuk) Fragrantly. నెమ్మే నపాదలలోనిండిన విరులగుమ్మన జడివానగురియించు దారి. D. Abh. 31.

గుమ్మె n. s. plu. గుమ్మెలు, అనగా సెక్కులు. A dent. గుమ్మెలుదాకినబంగారు బొంగరములు. Saranga. Padya, 2. 247. ఎరుగడు, లేతమోచివిగుమ్మెరెంతయు గ్రుమ్మెలు పూవసెక్కుట. T. 3. 123. OG. says గుడారు, చిన్నగుడారు. a small tent.

గుమ్మెట n. s. A drum, గుమ్మెట, తమ్మటంబు అనగా తుడుము, డడ్డు. A. 4. 38.

గుమ్మెరము n. s. A small drum. గుమ్మెరలోగన్నెరలోగూడివాయింతుచు. H. 3. 238. తుడుము. D.

కుయి or కుయ్యి, అనగా మొర n. s. A Cry, yell, vociferation, loud entreaty, or prayer : an exclamation like alas.

కుయ్యిక్తి n. s. Fraud, evil device.

కుయ్యోమొర or కుయ్యోమొర్రో Alas ! a cry of fright, wailing.

కుయ్యక adv. Without crying, silently. From కూయుట.

ఖురము * n. s. A hoof. గుర్రపుడెక్క.

కురంగము * n. s. A deer, an antelope. కురంగనయన Gazelle eyed : a lady, a nymph.

కురంగట or కురంగట adv. Near, hard by. వద్ద OG. కుంగటండోచి కురంగటయని చూడదవృత్తిలంబొరని. Swa. 4. 167. గొంటుతనంబెరుంగక కురంగటనున్నయమ్మ హాశురవరకుమారు. Swa. 2. 67.

కురంగనాభము * Musk.

కురంగలోచన * Gazelle eyed.

కురంగొర్రె. See కురుమగొర్రె.

కురంజి * A sort of tune. కురువంజి. H. 5. 142.

కురంజివామము A certain medicinal seed. (Khorasani. H.) See వామము.

కురంట అన గాళివూతము. D.

కురండము అన గామిడ్డ. D.

కురంకము * n. s. Yellow amaranth. తచ్చుపెద్ద గోరంట, తచ్చములుగోరంట D.

కురక n. s. Snoring.

కురకము * A sort of white tin. వంగభేదము, తెల్లతగరము. SC.

కురకపట్టుట v. n. To snore.

కురగట Near, close, by. P. 1. 160. కురగటరేపగలు గాదికొలువగ వలయు. Siva. 3. 145. కేళీవనమువెడలికురగట, కురగట క్రొవ్వాడిగొరకలపాది, అనగా, దానిసమీపముందు మంచివాడిగలమంచి యీతెల పొదిగ్ని. Siva. 4. 36. కురగటి Neighbouring. A. 6. 50.

కురకుటి A case of razors. మంగలపాది D.

కురకుర (Imit) Itchingly, smartingly. Secretely, silently, unawares. ధనవంతుగనుగొన్నతనదానెవైకొని, పిల్చినీడెంచిచ్చు ప్రియముచేయు, విహరించుగంతులు వీధులనెల చూపుకురకుర ముచ్చట కొంతనడపు Valeswa 5. 3.

కురచ. See కురుచ.

కురజ n. s. An out house. The name of a caste of గొల్లవాండ్లు.

కురజగుడు n. s. Flat nosed, snubnosed man.

కురచా (for కొరదల) Defective, incomplete.

కురపిడి n. s. A kind of wild cattle, a wild cow.

కురపోతు n. s. A wild bull.

కురమ Belonging to the Kurama caste, who weave blankets.

కురము for కుర్రము A horse. చలుగురాలు many horses. R. 5. 35. Also used by Vema for గృహము a house.

కురమడు A blanket weaver.

కురరము * An osprey : also another species of eagle. W. *haliaetus*. (Bopp on Nala) కృష్ణలో హితరంచుచరణ కలహంసే. SC. పెన్నడపులుగు Tel. comment on Amera.

కురళి* Military exercise : practising archery &c. W. A parade, a place for evolutions, గరదీపాల. D. A. 4. 36.

కురాడము, కురాళము, ఖురాళము * An awning, or Canopy. చేబిఁ ఖురాళముగ్గలుగుబిల్లిలకొల్లన సచిఁచుట్టచేచిఁచుకూగుపాన్పు H. 3. 119.

చెంద్రకాంతఖురాళమునీరి నెచెరుగు. H. 5. 167.

తెలిముత్తైపు కుచ్చులలోకురాడము Bahu. 4. 121.

కురి n. s. A mark. Aim, goal, intent. A clue. Trust, confidence, certainty, respect. కురిచెప్పే శలము a place where oracles are uttered. కురిలేని unsteady, untrustworthy. కురిలేని boundless. కురిలేనిలాపు vast, prodigious. వాడికి ఆమెయందుకురి he looks to her, or, he respects her. యిక నైనాకురి గావుంటావా will you act hereafter steadily? కురిజాచుట To take aim. కురితప్పుట To miss his aim. కురిపెట్టుట To take aim. కురి adj. Certain, sure, clear.

కురికొండి, మర్దుము అనగా ఆచయవము D.

కురించి, కురించి, కూరించి, కూర్చి (from కురించుట: An affix considered as a sign of the accusative or Second case which it governs. The form కురించి is, (*gramyam*) colloquial : but కూర్చి is poetical.) Regarding, looking at, with an eye to. Of, concerning, about. For, with a view to, for the sake of, on account of. Towards, To. ఆరన్నకురించివలికినది She spoke to *him*. దేవుణ్ణి కూర్చిప్రాధ్ధించివున్నాను I have prayed to God. N. B. sometimes this is made (erroneously) to govern తో, with, as అందుతోకురించినందున as it concerns that, or is connected therewith. వీండ్లతోకురించిన regarding these men.

కురించిన Concerning. Connected with. Regarding. For, on account of. This is the past part : of కురించుట See కురించి, అందునుకురించి తగులుబడి the expense incurred for this. ఆరన్నకురించినదవకజాబు a letter regarding him. చేరుకురించిచెప్పరానిది what cannot be specified by name.

కురింజి The plant called *Asclepias Vomitoria*.

కురికట్టు n. s. Border, edge, bound, limit.

కురికాడు A marksman.

కురికొండి A vital part. C. See కొండి.

కురిగావుండె adj. Trustworthy, positive, sure, steady.

కురిగ n. s. See కురుగు.

కురిగింజి The seed of the కురువెండ. These are eaten, and also are used as beads, being red and white.

కురిబి (H.) A chair.

కురిబి The same as కూర్చి, కురించి.

కురిజి A certain grain. See కురివిండ, గరిజి పేరులు G. 11. 5.

కురికి, కొబ్బరి కాయలొగుండు. D.

కురిపించుట v. a. To shower. శ్రువులవానకురిపించిరి they showered flowers. నిశ్చలుకురిపించుట To rain coals, i. e. be wroth.

కురిమిడిగట్టు n. s. A bank, dam or embankment గనిమ.

కురిమిడిగడ్డ A root resembling చల్లగడ్డ. The నేల గురిమిడి.

కురియించుట v. a. To shower, to cause to rain.

కురియుట v. a. To rain, to shower. దేవతలుశ్రువు వర్షంబులుకురియుచు. Vishnu. 7. 59. రసికుడు

రమణుల రతులఁగి కొనరిన శృంగారరశిము కురియును శుమతీ|| Here it denotes To abound, overflow.

కురియుట v. n. To rain, to fall, as dew. వానకురియుచున్నది it rains.

కురు n. s. Shortness, haste, a little. ప్రాశస్త్యము, కొంచము, త్వరయున్న. D.

కురు adj. Small, little, short. కురువెంట్రుకలు short hair.

కురు * n. s. The name of a celebrated hero. See కురురాజు, కురుక్షేత్రము.

కురు * n. s. See కురుపు * A superior, Master, Teacher, Pastor, Confessor, Preceptor. A Father. Also a name of Vrihaspati. In prosody కురు means long as a syllable.

కురు * adj. Weighty, heavy, large, bulky. Reverend, venerable. Thus కురుకార్యము a weighty matter. కురుకుచయుగంబున on her large breasts. See కురుపు.

కురుంజులు n. s. Props, between beams, in a pent roof. See గుజ్జలు, యింటిశ్రేణికిందను నిలుపుగా నుంచెడి. D. A bastion. Vasu. 5. 78. ఊరికి రుంజులఁగి మెలగు బంగారుబొమ్మలజూచు, అనగా, బంగారుమరుజులమీద నుంచుచు కున్న బంగారు కీలుబొమ్మలనువలెగా చూస్తున్న.

కురుక n. s. A spear. గొరకకట్టె.

కురుకు A heap, a pile. పోగు, కుప్ప. D. శిరాకలి నరిమరించెరికి నరికికురుకులు పెట్టిన మృతాశంబుల సెప్ప M. 4. 3. 227. విరిగి పక్క రథంబులాక్క మొగి నుర్వింగూతెనండాలముల్ తరువై వ్రాతెకు రంగమావయవ శింతానంబు లింతింతై కురుకుల్ గట్టెభటాంకంబులు. M. 7. 4. 76.

కురుకుచ * Full bosomed, plump breasted.

కురుకులవాళి ము n. s. Pupillage.

కురుకొనుట, కురుకొనుట v. n. To hurry. To re-double, as a storm. ఉద్యోగించుట. D. కమ్ముకొ

నుట. OG. ఉరుముచు మెరుముచు పిడుగులువరలు చు నలుగడలబడెనవారిత వృష్టుగొరుకొని గురియ గబంచెను M. 1. 8. 328. గురుకొని నాకుమార కొనికొల్లల జేసినవీరవర్ణముంసరకెడ. M. 9. 1. 94. గురుకొనికార్యకార్యము తెరుగకదుశ్చరితుడై యహితుడగునేనిక, వరవకగురునైననుజను|తెరుగకొనించునదిమహిమబుద్ధిక. M. 1. 6. 105.

గురుగాకు A sort of darnel that grows in rice-fields.

గురుగు A certain pot herb. A small cup. చిన్నపిడత. OG.

గురుగుచెట్టు, గురుగుబల్లిక The sun flower, heliotropium Indicum.

గురుగోదీ, అనగాముతకకౌఠినము. OG.

కురుచ n. s. A sort of war dance : compare కురువంజి|| సాధనభేదమైననాట్యము, సాముభేదము.

కురుచ adj. Little, short, stumpy, diminutive.

Dwarfish. కురుచగోరింపులగొంతనేపు, అనగా మందమందముగాచమత్కారతులచేరనుకొంతనేపు T. 4. 81.

కురుచవేల్పు n. s. The "stumpy god," Ganesa. కురుచులేనే n. s. Wild honey, virgin honey, the most luscious of all.

కురుజంగ A short step, or stride.

కురుజాలు Diamonds. OG. వజ్రాలు.

కురుజు n. s. A hawk. నూండాడినపిట్ట, భద్రమున్న. OG.

కురుజులేనే n. s. Virgin honey, the sweetest of all. See కురుచు|| కురుజుతెలనాకు a fresh light coloured paun leaf.

కురుడు * or కురుపు * or కురు * A pastor, a master, a superior, a doctor, a learned man, a leader, a general, a preceptor, guardian, a father confessor ; who is always declared to be a living image of the deity. God, as the great Teacher. A title or name of Vrihaspati (Vulcan) tutor of the Gods, who was the husband of (Venus) Tara. దొంగలకురుపు a master thief, a ringleader.

కురుతు or కుర్తు n. s. Mark, sign, trace, token, object. Perception, Idea, Sense, intellect, Recollection. Instinct, Image, or reflection in a mirror. A keepsake. కనుగుర్తులెక్క a memorandum. నాకుగుర్తులేదు I do not recollect.

కురుతుగా adv. Infallibly, positively, without fail. Really, actually. కురుతుగా అడుగుట to enquire particularly. కురుతుగాచూచుట to look into narrowly. కురుతెరంగుట to know by sight,

to know. నాకు దానిగురుకు తెలియదు I have no idea of it. నాకు గుర్తులేదు I do not recollect.

గురుత్వము * n. s. Greatness, weight, importance. Esteem Heaviness, or languor; denoting indigestion.

గురుదల adj. Short. See on దల.

గురుదలించుట v. a. To shorten, make brief.

గురుదా n. s. A club or mace: (probably from the Persian word *gurz*.) గురుదా, యరుదారిమదారి చారిత్, గద అనే ఆయుధము. T. 1. 9.

గురుదేశము * n. s. The land of *Curu*. It is near Delhi.

గురునాథుడు The name of a certain village god. His image is usually a mere block of stone, under a tree.

గురుసుత్తులు n. s. Small సుత్తులు. q. v.

గురుశ or గురుసు n. s. Shag, long wool. గురుసు గొర్రె or గురుసుగొర్రె a sheep with long wool.

గురుసువాండ్లు, గురుశగొల్ల, or గురుసుగొల్ల A caste of shepherds who weave blankets. From this tribe the celebrated Holkar sprung.

గురుశు n. s. A boil or sore. Raining, showering. మెస్త్రుకురిసిందిగురుశు that was indeed a shower!

గురుపోతు n. s. ఆదవి ఆవు.

గురుమ—See—ర—.

గురుమండలము * “Coromandel.” This is the vulgar English name of a small village between Pulicat and the sea. It is properly called కరిమణి *kari-manal*. From this paltry village the whole coast has been denominated. See చోళమండలము. The name Coromandel, or గురుమండలము is wholly unknown among learned Hindus.

గురుమాడు or, గురుమాడి The gable end of a house. యింటిపాళ్వోభాగములుకన్న. D. గురుమాడుదించుట To extend the gable end of a roof.

గురుమాశు adj. Slightly soiled; as a garment worn the second or third day. గురుమాశునీర a rumpled or foul suit. శుభదినంబునశుభ్రమశుద్ధిగల్గి, చెలగువేళనుగురుమాశు నీరతోడ, శీరశీరుదీ విరాన్న భోజనాత్తరమునందు, నీడెరంగునిచేడి యయాదుమారె IIa. 1. 39. పారిపారిశనకుట్టు శుట్టంబుదిడివి గురుమాశుమాసిన కోకయుగట్టి. Sa-ranga. 204. [మిడివిత్తులు.

గురుములు, విత్తులు. D. perhaps an error for. గురుకురురాజు * See గురువిభుడు.

కురులు * n. s. Curls.

కురుసు n. s. A foot path over a hill. కొండమీది కాలిదోవ. OG.

కురువంజి See కొరవంజి.

కురునకము * The crimson amaranth. శుభ్రకాక్కు, వశంతకడివి, యర్రపూలపద్మనరంబు. S. C.

కురువడాలు A sort of grain.

గురువాకు A weed, like darnel.

గురువారము * Thursday.

కురువిండము * A kind of grass. The stone called Corundum. Also a ruby. తుంగనెడ్డి, కెంపు.

కురువిభుడు * or రాజు A prince or ruler of the కురు country.

కురుపు The thigh పెంపొడ OG. D. A money subscription (పంపా) so called at Chittoor.

గురుపు * i. e. గౌరవము A long syllable, in prosody. పూర్వజ్ఞాత్రితధారితర్కములగుర్వగొంతు నాకొడుకరావయ్య. BD. 4. 218.

గురుపు adj. * Important, heavy, weighty, great, difficult, arduous. గురుపుగా * Positively. శీర్షమాన్యమునీకుగుర్వు గానిత్తు. BD. 4. 490.

గురుపులు n. s. Running. శురుగులు. D.

గురువెండ The small shrub named *Abrus precatorius*. See గురుగంజ In Sanscrit గంజ.

గురువెట్టుట To snore. వెట్టుగావలుమాగునిట్టూర్పు శుచ్చుచు భీకరంబుగగురు వెట్టి కొనుచు. N. H. 5. 62.

కురువేరు n. s. A plant, (గుంజ) the roots of which are fragrant: it never produces flowers.

గురుకు n. s. The stump or root or stock, of a tail, tooth or tree. But the D. says తోకవివర పాడుగువెంట్టుకలుండేవి the tuft of a tail.

కురుక్షేత్రము n. s. The battle field of the కురు race. Proverbially, great slaughter, a sanguinary conflict, a battle-royal.

కురుకీడుము * n. s. Ugliness, deformity.

కుర్గురము * n. s. A dog.

ఘురఘురరవము n. s. A grunt, grunting.

గుత్తు n. s. See గురుతు.

గుర్జనము n. s. Sport, play.

కుర్ర adj. Small, young, little, short. కుర్రపెంట్టుకలు short hair. కుర్రపోటు A little thrust or shove.

కుర్ర n. s. A young one. A child, a boy. శిశువు. D. “A young buffalo.” C.

గుర్రము n. s. A horse. ఆడగుర్రం a mare. గుర్ర శుముఖము the *shin* of a man's leg. వాచయి తప్పదు గుర్రముయొక్కి తున్నాడు he is tipsy or slightly intoxicated. గురుతుగట్టాకు see on వా కుడు, గుర్రపుపిల్ల A foal, a colt. గుర్రపుపీటలు A horses face carved in wood on a door. గుర్ర పుత్రురజ A kind of snake. G. 8. 101. గుర్రపు వాడు A groom. గుర్రపువాసము n. s. A prop in a native roof.

కుర్రవాడు n. s. A young lad.

కుర్రి A cow, a heifer. OG. ఆడమరించి యతనిదొడుగకయాశ్రయివృత్త్యంకరిమిదికరికిమునుది శీశ్రుడిప్పముగ గాచునందిని నెగసివట్టినప్పు శేంద్రుడునుది. G. X. 57.

గుర్రు n. s. Snoring. Growling, anger, gruff speaking: snarling. గుర్రు గామాట్లాడుట to speak gruffly or sulkily. వాడునామిద గుర్రు గావు న్నాడు. he is surly towards me.

కుర్రుట v. n. To cry or yell. కూతపెట్టుట. D. To groan, draw a deep breath.

గుర్రు పెట్టుట To snore, groan, draw a deep breath, or growl. కాలుంశేలు నెరుంగున్న కరణిక స్తు శిగురెప్పగా. B. X. 6. 209.

గుర్రమనుట To snore, to growl, to snarl.

గుర్రెత్తుట v. n. To sound, as a groan, or rattle (in the throat) పొడమగుర్రెత్తి తాల్వాష్ట్రపుట మురెండి. Mand. 5. 204.

గుల n. s. Itching, smart.

కులము * n. s. A caste, or tribe, class. Rank. A genus or tribe of animals. People. Family. బాలికాకులము A number of girls. కులశర్వత ములు the highest of hills. కులక్రమాగత He. reeditary.

కుళకము. * Protraction of the government of the noun or verb through several connected stanzas; contrary to the practice of closing the sense with each verse. W.

గులక n. s. A pebble, gravel. శీన్నగులకభూమి soil mixed with small gravel. గులకరేగడభూమి gravelly cotton soil.

కులకాంత n. s. An honourable wife.

కలకాయకము * n. s. The trade of his caste: his family business.

గులగుల, అనగా, జిల n. s. Itching, prurigo. నజగు జులుగా, తుత్తుమురుగా piecemeal, reducing to dust, to bits or to pieces. తలలో శేలుగులగులలా

డుతున్నవి the lice were creeping teasingly about the head. ఆశుంటిలో శురుగులు గులగులలాడు తున్నవి in the wound the worms crawl at ease, పొట్టకై, పుట్టకూటికిందేమలకుం, జెడలునకు, నెలుంగులు, గులగులం, బుట్టలు, నిశిత, నిజ, నఖర, కులిశ, కోటులం, గోరాడ, యిక్కడగులగులం, అనగా, ఉన్న బడేటట్టుగా. Manu. 4. 49. కులిశాహరి, కొండ బోలి, గులగుల, లగున, బ్బలు, దనిలజు, గడపెట్టున, అనగా, యెముకలుగడలి కుదియబడును, యెముక లన్నియు శండులు వడలుననుట. Dasava. 9. 193. చాకాడి, గుదియల, మోదిన, మెడల్లుగులగులలై, అనగా, దేహముగుల్లలతిత్తులవలెనలగా Mand. 2. 234. గ్రుద్దు, గోత్రాచలంబు, గులగులలై, పో, గోతముగ్రుద్దులీల. Manu. 4. 7. గులగులగా, నేనుగుల, గలంగగ, జేసి, చిక్కించు, కొంకి, నాచేతి వంకి. R. 2. 22.

కులజుడు * n. s. One of good caste or, honourable descent.

కులట * n. s. జారశ్రీ.

కులధర్మము * n. s. Practice or observance peculiar to a tribe or family peculiar duty of caste or race. W.

కులశర్వతము * n. s. A principal hill.

కులవతి * or కులస్థురాలు n. s. A country woman, or of his own land, a compatriot. ఆమెనాకుల వతి కాదు She is not of my tribe.

కులవిద్య * n. s. Native or own language: The "great art" i. e. magic which Manfred (Byron) calls The great knowledge.

కులశ్రీతి * కులశ్రీతి * n. s. An honourable wife.

కులశూరుడు * n. s. A man of the same caste. తదిమంది కులశూరులు Neighbours, people of the caste కులశూరాలు A woman of one's own tribe.

కులహీనుడు * An outcaste.

కులాచారము * n. s. The proper duty, or profession of a caste or family.

కులాయము * A nest. అనగా తపిగూడు.

కులాలుడు * n. s. A potter. కుమ్మరవాడు.

కుళింగము * A sparrow: a crow. చుట్టే, వాయనె. SC. The forktailed shrike. W.

గుళిక * n. s. A pill, a small ball. అభిసారి కాంక్ష కోద్యస్తీల గుళికలు, అనగారకు మొగుని శంకేత శ్రుశమునకు పోయెదానిముగ్గుకు గుడ్డనుత త్రాలమున కునల్ల గావుండేటట్లు చేసే ఘటికా విశేషము.

గుళికము * See గుళిక.

గురిమి n. s. or గురిమి The wax in the ear. గురిమి కదురు or గురిమి తెడ్డు an instrument for cleaning the ear.

కులిశము * n. s. A thunderbolt.

కులీనుడు * Noble by birth. The title assumed by a certain tribe of bramins in Bengal.

కుళీరము * A crab. మత్స్యభేదే, కర్కటకే, శ్రుంసి ఆలయే. SC.

కుసుంధము * n. s. A cluster of flowers : or pearls.

శ్రుంగుసుంధము the clusters of her breasts. R. 1. 180.

కులుకరించుట, అనగా వికృంభించుట. v. n. To expand, to bloom, to grow. అనికలికినవలుకులుతన చెవులకమ్మతంబు చిలికినట్లే మేనంబులు కలుగులుకరింతు, పుత్తుచుండగా. Surabha. 85. కమనీయసీ త్తార నాదంబులు గులుకరించుచు, అనగా మురిశుముగాబలుకుచు. Vasu. 4. 36. వలశ్రుగులుకరింతు, అనగా మోహము మిారగాను. Vilap. 2. 95. కళుకుటం దెలురవల్ గులుకరించు. Satya. 3. 70.

కులుకు n. s. A grace, elegance, or charm. loveliness. Harmony in music. శృంగారచేష్ట. D. 2. య్యారము, విలాసము. plu. కులుకులు, కులుకులాడి, య్యారకత్తె a belle, a grace, a pretty woman. య్యారకత్తెన, కూడుకొన్న, దానియాసాగలుగులు పల్లవలు బడి సోయగము తనరిత్ర కూరలు. T. 3. 59. కులుకు చూపులనగస్సెననిపియ, ననురక్తిగననిందింబాధరియను. T. 2. 75. జనిరాము, దలరుతావిగులుకు పన్నీటజలకమై. Samira, 5. 140.

కులుకు adj. Fine, pretty, graceful, Harmonious, melodious. సాగనైన,

కులుకుట. v. n. To bloom. To move gracefully : to be pretty or fine. To put on pretty airs, to flaunt, or attitudinize. To play tricks. To be melodious, as music. పారావతంబు కులుకెడితలుకులు the trilling notes of the dove. కులుకు శ్రువులు fine flowers. Insolent, saucy. యేమికులుకుతుంది how pretty she is! కరుణారశముగుల్లకన్నులు eyes beaming kindness, or bright with affection. కులికిన pert.

కులుకుట v. a. To move, or shake.

కులుకులాడి A pretty woman.

కుళుచ్చము * n. s. A cluster. See కుసుంధము.

కులుగ్గము * plu. కుళుగ్గములు * The grain called ఉలగలు.

కులుశ్రురాలు n. s. రాజావరశ్రురాయి. D.

కుల్పము * or కుల్పము * n. s. An ancle. మాధనుల్ప She "who has invisible ancles" (a common phrase in descriptions of beauty.) It is a hyperbole for slender aneled or silver footed.

కుల్పము * n. s. A bush, A shrubbery, a body of troops. An overgrown place. కుల్పరోగము, అనగా కడుపులో వైషమ్యముచేత శ్రుట్టిసమాంతరగ్రంధి

The disease called spleen. కుప్పచెట్టు. D.

కుల్పిని * n. s. A spreading creeper. దట్టముగా అల్లకొనే తీగ చెట్టు. S.C.

కుల్ప * n. s. Canal, rivulet.

కుల్ల n. s. A shell : a husk : a cauri, or cowry shell, used as money. A white pustule. Offscouring, Any thing hollow. Cotton in the pod. కుల్ల కాశు a farthing : (lit, a shell) or a penny. కుల్ల గున్నము shell lime. చింతకుల్ల Tamarinds in the shell or husk. కుల్లాగుట Trash, rubbish, gewgaws.

కుల్ల adj. Hollow, empty. కుల్లకర్ర a tube, యిల్లు కుల్ల చేసినాడు or తుడిచిపెట్టినాడు he emptied or plundered the house. కుల్లశ్రుతికె a small basket. కుల్లపాగాకు tobacco that is immature and worthless, not being properly grown. కుల్లతరుచుట To empty. To scorn. HD. 2. 168.

కుల్లగించుట v. a. To loosen or dibble (the earth) : to stir (the fire).

కు with ల్లిం and చుట v. n. To frisk, quiver, frolick, move lewdly. To jog along as palankeen bearers.

కుల్లిమి or కుల్లిమిపాము or, A sort of eel. కుల్లము.

కుల్లు or కల్లు Plague ; alarm.

కుళ్లట v. n. To rot, decay, fret, be putrid. To pine or rot with envy, నీ అభ్యుత్థము కుళ్లినది your luck is all rotten కుళ్లిపోయిన rotten, putrid ఉనంబున గుళ్లచు grieving, sorrowing. కుళ్లట is applied to fruits, but not to wood rotting.

కుల్లము or కుల్లెంపాము n. s. A sort of eel. See కుల్లిమి.

కువకువ (Anuk) Trillingly, warblingly.

కువలము * n. s. A lily. కలువ.

కువలయము * n. s. A water lily, or lotus కలువ, భూమండలము, కువలయాశి. Fair eyed, having eyes bright as lilies.

కువాడము, కువాళము, అనగా కడుటము Hypocrisy, double dealing, నీకువాడము లన్నియు దెల్పు

మాకు. HD. 1902. నికవాశ మెల్లనిన్నరాతిరిగంటి
Radha. 1. 46.
కుచిలు. n. s. పాత్రసామగ్రిలలా ఒకటి A kind of
saucepan ? H. 5. 13.
గువ్వ or గ్రువ్వ the infin. in A of గ్రుచ్చుట, శర సో
క్తులకు నవ్వశరులుగ్రువ్వ Vicra. 4. 164. కలయ
కారులుగ్రువ్వ గరికొనిదూర. HD. 1546.
కువ్వ n. s. A heap, Also a subterraneous granary
(పాతర) a store.
గువ్వ n. s. పావురాయి A dove or pigeon కురుకుట
గువ్వ the turtle dove, పొడగువ్వ the species
speckled white. శుచ్చగువ్వ a bright yellow star-
ling. Some other species are చిటిగువ్వ, రాగువ్వ,
ఎలుబొంతగువ్వ.
గువ్వగుత్తిగడ్డి n. s. A sort of grass.
గువ్వకుత్తుకశుద్ధ adj. Pigeon breasted.
గువ్వకోలుకనుట v. n. గుంతులుగూడుట To assem-
ble in crowds. Manu. 3. 144. గువ్వకోల్లొంచుద
మలోననవ్వకొనుచు అనగాగుంతులు గూడితమ
లో తామునవ్వకొంచున్ను.
గువ్వరాతిసేల n. s. Gravelly soil.
గువ్వరాయి Gravel, pebbles. మొరతురాళ్లు.
కుశము * A sort of grass which is used in many
solemn and religious observances by the Bra-
mins : hence called sacrificial grass. Poa Cy-
nosuroides. In Gita VI. 11. it is well render-
ed by Schlegel "verbena," vervain.
కుశంక * n. s. A false (శంక) objection an emp-
ty cavil.
కుశలము * n. s. Well being, happiness. Holi-
ness కుశలశ్రుతిపడిగిరి They asked him of his
welfare ; or, they asked regarding his welfare.
కుశలము*adj. Skilful, conversant, expert, clever.
కుశలత * Cleverness, ability ; eloquence. Well-
being.
కుశాగ్రబుద్ధి * A wit as sharp as a pin.
కుశీలపుడు * n. s. A dancer, an actor.
కుశేతయము n. s. A lotus.
కుష్ఠము or కుష్ఠరోగము n. s. The leprosy.
కుశంధి n. s. Narrowness, a narrow space.
కుశంధిమైన adj. Crowded, thick set as houses.
or narrow as space.
కుశంధిగా adv. Narrowly.
గుళగుళ n. s. A whisper. adv. Whisperingly. గుళ
గుళలాడుట to whisper.
కుని A joint, in carpentry. మంచపుకట్టెలకుని
D. కూలిసప్పడరయకునుచెల్లవిరుగును. Vema.

247. వ్రాలినకునులునువగులుదూలములు. BD.
3. 1006.
కునించుట See కృశించుట.
కునిగుంతుల చెట్టుట v. a. అనగాకూశిరచ్చలచెట్టుట
or శ్రమపెట్టుట To publish or tell as tales to
plague or tease రునివంటిదాన్ని నన్నికునిగుంతు
లచెట్టి యేమిగుడిచెడుపాపంబనిబోలెతాకునిను నే
ను గురన్నంబాలుసాహాయనదు. P. 1. 259.
కూశిరట్టుచేసి, కొలువికజాలునన్నకునిగుంతులచె
ట్టివధించజూచు. P. 1. 435. శ్రమపెట్టి.
కునిలించుట n. s. To sulk, be discontented, to
boggle.
కునీడము n. s. అన్యాయమైనవడ్డి Usury.
కునీడకుడు n. s. అన్యాయమైనవడ్డిసేవాడు Usurer.
కుసుంబాపువ్వు n. s. The safflower ; Carthamus
tinctorius which gives a crimson colour.
కుసుమ n. s. The core of a boil which comes out.
కుసుమము * n. s. A flower in general. కుసుమ
వన్నె rose colour.
కుసుమగంధి * 'Flora,' A poetical word for
woman. [D.
కుసుమగంధము, అనగా, పువ్వులుముడిచినకొవ్వ.
కుసుమచెట్టు A thistle.
కుసుమరోగము Immoderate flow of the menses.
శ్వేతకుసుమరోగము The disease called whites.
కుసుమలు A fine long grained rice.
కుసుమాశ్రుధు * Cupid, "god of flowery shafts."
కుసుమించుట v. n. To flower.
కుసుమేమపు * Cupid, the "god of flowery ar-
rows."
కుసులు plu. of కుని.
కుసుళ్లు The gold bracelet worn on the upper
arm. శంధిలనిరువంక సెందుకైతి కుసుళ్లనందం
బుజెందురుద్రాక్షపూళి. Suca. 2. 42.
కుసులము * A granary. పొలక. D.
ఘుశ్మణము * n. s. Saffron. కుంకుమపువ్వు.
కుశ్మితి * Guile, craft. కతుటభేదము. D.
కుశ్మరించుట v. a. To fondle, cajole, gull, make
much of. బుజ్జించుట.
కుశ్మభ్రము* A poetical phrase for శముద్రము. D.
గుహ * A Cave, cavern, grotto.
కుహకము * n. s. Juggle, deception, sleight of
hand. అనగామోసము, కుహకమెడతెగనకుడు
రులేడు Vema. 1349.

కుహరి * A hypocrite, a cheat.

కుహన * Delusion, deception. మాయ, కుహనాకు రంగము the fairy hind : the delusive deer.

కుహరము * A hole.

కుహళి * A kind of flower tree. కుహళీవిగళ స్తవ కోరకావళి. Parij. 3. 100.

గుహశయము * An inmate of a cave : i. e. A tiger &c. సిహ్నము, పెద్దశ్రీలి, యెలుగుబంటియున్నది. D.

కుహికుహి, గాలిచేత రెల్లలలో కలిగేధ్వని. The groaning or wishling sound of reeds దసర ఘన కాళికుహికుహిధ్వనులవలన. K. P. 392.

కుహుకుహూతైరము * The cry of the కోకిల or Indian Cuckoo.

కుహూ The cry of the కోకిల or Indian Cuckoo.

కుహూతైరము * See కుహుకుహూతైరము.

కుహూరటము * n. s. కోకిల D. The Indian Cuckoo.

కుఃకిలము * A hill, or mount.

గుహేశ్వరుడు, జంగమగ్రంథములలో వచ్చే శివనామము. L. 6. 185.

గుహ్యము * Mystery, secrecy : private parts : the pudendum.

గుహ్యము * adj. Secret, mysterious.

గుహ్యకుడు * n. s. A kind of demigod, attended on Kubera. W.

గుహ్యకేశ్వరుడు n. s. A name of Kubera.

గుహ్యదేశము * The pudenda.

కుఱి * n. s. The belly. నిరక్షరకుఱి an illiterate man.

కుఱి * A king.

కుఱింధరుడు * A gluttonous man. కుఱింధర ర్వము Gluttony.

కూ, or కూక n. s. Cry, shout. కూకపెట్టుట To call, to shout. కూకలు scolding, sharp remarks, reprehension, reprimand. కూకలుపెట్టుట to reprimand. To send him away roughly, blame, chide, find fault with. కూకలువేయుట To make an uproar.

కూంకులు See కూకులు.

కూకటవ్రత్తులు, కూకుడువత్తులు, or కూకులువత్తులు, ఆనగానలినుకలు, తుత్తుమురు Piecemeal, bit by bit. కుంభిరదశ్రవరముల కూకులువత్తులు నై నమిన్నవిశ్వంధరగాలునక, ఆనగా ఆకాశమునలినుకలై ధూమియందు వుడుననే. P. 1. 50.

నెట్టననిష్ఠలునిలిపిడుములుగుట్టులనిష్ఠయును కూకుడువత్తులయ్యె. L. 3. 139. రోమశ్రీంసుమైలపా

శ్వభూజములు కూకటవ్రత్తులుగా, ముఖమునకదుమ్ములురేక. P. 2. 104.

ఘూకము * n. s. An owl.

కూకటి * Curls, ringlets. పిల్లజుట్టు. D. [కుఱి. D.

కూకటిమూగ The fork-tailed shrike. ధూమ్రూట

కూకటివేరు The tap root, that from which others shoot out. రాజవంశము కూకటివేళ్లతో బెరికి.

Jaimini. 1. 72.

కూకరించుట v. n. ఆనగా కూకలుపెట్టుట To scold, or reprehend. రేచివా రినికూకరించిపోవు. Satya Bhama. 4. 58.

కూకి, or, కూకి plu. కూకిలు n. s. A dove. కూకిర వంబు amorous murmurs; cooing.

ఘూకి * The female owl.

కూకిరవము * Cooing, the voice of doves, murmuring notes. Satyab. 1. 5.

కూకుట To set (as the sun or moon-) పొద్దుకూకి దిం The sun has set. పొద్దుగూకేవేళకు by sun set.

కూకుండుట To sit down, be seated.

కూకుడుచెట్టు n. s. The soap nut tree. కూకుడుతాయలు. See కుంకుడుతాయలు soap nuts.

కూకుడువత్తి Gossamer. కూకురువత్తులయ్యె their firmness was driven away like gossamer.

కూకుడము * Bestowing a daughter in marriage. సాలంకృతకన్యాదానము.

కూకుడుడు He who bestows a girl in marriage. సాలంకృతకన్యాదానముచేసేవాడు.

కూకురుగుండంబి The bird called the Gallinule, or దాత్యూహము.

కూకులు An affix, thus used, పొద్దుగూకులు the livelong day : all day long.

కూకుళు n. s. A young girl. ఎనిమిదేండ్లకన్య. D. కూక్కునుట To sit down. For కూర్చుండుట.

కూచము n. s. A pillar, post, prop.

కూచి adj. Sharp, sharp pointed.

కూచిమంచికవిరిచ్చన్న The name of the author of the Nila Parinayam. [art of love.

కూచిమారవరము A treatise by కూచిమార on the కూచిమారుడు The author of a treatise on the art of love.

కూచిమారము, ఆనగాపోకిరితనము * Nonsense, mere conceits, lewdness. కుటిలకర్మచేములుకూచిమారములు, మటుమాయతనములు, మందుమాకులును L. 7. 278. another reading is కూరిమారము. కూచుండుట v. n. To sit, be seated. యెక్కడకూచుండెను where was he sitting

కూజితము * The cry of a bird, cooing.

కూట (Loc. of కూడు) in the food.

నూట (Loc. of నూడు) in the nest.

కూటము * The peak or top of a hill. A heap of grain. Fraud, trick. Conspiracy. Assembly, court.

కూటము, or కూటము n. s. A hall.

కూటపాకలము * Fever, as a disease happening to elephants. A kiln. యేనుగలకువచ్చే ఒక జ్వరము || ఎవ్వని క్రోధంబుహీనదుర్జనమచేభకురంతురలకు కూటపాకలంబు. Vedanta. Ras. 1. 16. (Note. In Radha Canta Deb's Lexicon Vol. 1 page 634. it is spelt (perhaps by error) కూటపాలకః and is interpreted పిత్తజ్వరము.)

కూట పెట్టు A sort of serpent. జాతిగానులును శుభంజరలును నరికింజరలును, కూట పెట్టులుచిల్వగుడియలదాచులు G. 8. 101.

కూటమి n. s. Union, meeting : society; Criminal connection. ఒక్కకుమారచంద్రుడువచ్చి యస్మిన్ జాననతోటికూటమియిచ్చి తత్పురతంబులం గారవిం చి. Vishnu. 8. 183. శిరండయుబోలెవేసి ఘటియింతుదెనాకిటువంటికూటమి. Poncha. 3. 300. గ్రక్తునముండరిజాముకూటమి. T. 4. 143.

నూటము, or నూటము. n. s. A tent-pin or stake, used both as a mallet and as a wedge. The roller of a loom. కాసెనూటము an iron or wooden hammer shaped like a pestle and used by stonecutters and cobblers. A wooden or iron bat. నూటంతురుగుట్టు H. 5. 112. అనగానికలకువేసి లాశీత్రాట్టు.

కూటసాక్షి * A bribed witness. More correctly కూటిసాక్షి from కూడు food. See పూట.

కూటసాక్ష్యము * False evidence.

కూటస్థానము Focus, centre, place of meeting.

కూటస్థుడు * The original progenitor, or common ancestor.

కూటహర్షము * అనగారాజనగరులో లక్ష్యవిలాసము అనేకూటము The hall of audience. హరిహయమణివలయకూట హర్షవిహారీ Manu. 3. 177.

కూటము A hall.

కూటాటీ A playmate, a companion.

కూటి Genitive of కూడు food.

నూటి Genitive of నూడు a nest.

కూటినిష్ఠ Acid water. Literally the water of boil-

ed rice. Water left to ferment, in which boiled rice has been steeped.

కూటిమృత్యుము n. s. A dead pearl ; meaning, one without brilliancy. [లనేన. D.

కూటుక n. s. A host, an army. చతురంగబలముగ

కూటుకశీరులు A kind of necklace. కాటుకచెడరికన్నులనీరజార, కూటుకశీరులుజిక్కుబడెనుచోరములుజమిలిముత్యపుబొట్టునీరిదూలిచెడర. Padma. 3. 21.

కూడ (adv. From కూడుట. q. v. the infinitive in అ) Together, also, likewise, too even, అది కూడయిదికూడ Both that and this. నీళ్లుకూడయివర్షు They did not even give him water. అతనితోకూడ With him, along with him, together with him.

నూడ or నూడా n. s. A triangular basket (a folded mat) used as a bucket. A mat hood or cover against rain. A basket in which Vaishnavite devotee keeps his images used in worship ; it is made of palm leaf. A flower basket made of cocoanut leaf.

నూడకొంగ, or నూడతోట n. s. A large crane, a flamingo.

కూడదు (auxiliary) It is not possible : it is not meet. This is the neg. aor of కూడుట. and answers to cannot, ought not, must not (nequit, non licet, non decet.) నీవు అట్లాచెప్పుకూడదు. You must not say so. తత్తథనీవుచెప్పుకూడదు it is not proper to narrate this. అట్లాచేయకూడదు I hope you will not do so. యిందులోతప్పుకూడదు Let there be no mistake herein.

కూడని adj. (neg. p|| of కూడుట) Impossible, unfit, unmeet. Unsuitable, improper, inconsistent. కూడనిమాట an inappropriate or unconnected word.

కూడబట్టుట v. a. అనగాచేరబట్టుట.

కూడబడుట To add up (as a sum.)

నూడబాతు n. s. A large crane, a flamingo.

కూడమి Impossibility. The neg. p|| in మి, of కూడుట to be fit.

కూడమట్టుట To meet together. See ముట్టుట.

కూడాతరుముకొనిపోవుట. D. to overtake or come up with. [of meeting.

కూడలి n. s. Joining, meeting. కూడలిపట్టు a place కూడలిదారి The meeting of four roads.

కూడలిరాయి A corner stone.

కూడలివాయి The gable end of a house.

కూడ వేయుట v. n. To water fields with water drawn in a basket or bucket.

కూడా A basket : See కూడ.

కుడారము A tent.

కూడిక n. s. Partnership, junction. Saving, frugality. Collocation, juxtaposition.

కూడియ. The same as కూడం, OG.

కూడు n. s. Food, bread, victuals, boiled rice, infl. కూటి plu. కూళ్లు meats, viands, dishes. పుట్టకూడు the red earth in the heart of a white ant hill; being the comb that contains the eggs. వానికికూటికేలేదు he has not bread to eat. Lit he has not (money) for food. కూడు also is the pith inside a palm-tree : కూటిపేదలు the indigent : who have no food.

కూడు, కూటి, కూడ్లు. or కూండ్లు n. s. A nest, A case. 2. A niche or nook. 3. A stand containing a light. 4. A rick or cock in reaping. 5. A bird cage. 6. A basket to keep chickens or lambs under. A cage of gauze placed over a sleeping infant. 7. A window sill. 8. A picture frame. 9. A hedge or fence, round a tree. 10. A hatchway on boardship. 11. The socket of a joint. పాచికెకూడు a dice box. కత్తులకూడు a case of razors or knives. రెక్క కూడువదిలిపోయింది his shoulder is dislocated. నుండెకూడుపట్టి his heart being at repose. నుండెకూడుతిరిగి his heart was now at ease; or has built it's nest. శులంపన పాటై, or, కూడు a case for a pair of spectacles. కూడుబండి a covered cart such as soldiers travel in. కూటికటై, అనగా కులాయయి. A 4. 155.

కూడు adj. Obscene, gross, flagrant. తనకుకూడిది కూడులంజ the grapes are sour.

కూడుకొనుట v. a. To sum up &c. See కూడుట v. a. To associate with.

కూడుట v. n. To accrue, be amassed, gained, acquired, come to hand. To agree, be on good terms, be united. To be possible,—See కూడదు and కూడని. యిందుతోకూడినపున a matter connected herewith. దొన్ని కూడివచ్చిరి. They came in a mob వడ్లపునితోకూడినబండ్లు Carts, which form a part of carpentry. వాడువీండ్లకుకూడదు he is unacceptable to them. They cannot away with him. యిదియనుకూడకపోయిన And if this be out of the question. యిదికూడకుంటే if this is impracticable. అక్కడికిరాకూడక as I could not go there. వాండ్లు సేవారెత్తకూడలేదు They

could not say a word. It was impossible for them to speak.

కూడుట v. a. To meet. To add or sum up.

కూడుదల n. s. Gain, profit.

కూడెము n. s. A hamlet or small village. A suburb. Purlieus. గ్రామ సహాయముండే చిన్న ఊళ్లె. D. A stack or mass of houses. వాండ్లదిక కూడెము they are all in one party or in a league. కూడెకూడెము P. 2. 195. low haunts, a scoundrel neighbourhood. వీరందఱుక కూడెము these all form one family or clan.

కూడము * n. s. A riddle, a mystery.

కూడము * adj. Occult, mysterious, hidden, secret, abstruse. [bones are invisible.

కూడగుల్పు * adj. Slender-angled : whose angle

కూడచారి * n. s. A secret emissary, a spy, agent or messenger. [rentage.

కూడజుడు Of unknown birth or uncertain pa-

కూడపాత్తు * n. s. A serpent. Lit, one whose feet do not appear. A snake. "So necessary did "feet or wings appear to progressive motion, "that the movement of the serpent, ascribed "to a preternatural cause, was supposed to resemble the *incessusdeorum*; and procured "to the animal a high rank among emblematic divinities." (Gregory in *Pantologia Physiology*.)

కూడరత్నము or కూడరత్ననికతానైపుంబు * A game among girls, like hunt the slipper. Vasu. 3. 37.

కూడోత్పన్నుడు * A foundling : one of uncertain parentage.

కూణుమ్మ The name of a particular madonna or village goddess. కూణుమ్మకోక A sort of petticoat.

కూతు A Daughter. కూతునకు to his daughter. Vasu. 3. 40.

కూతురు n. s. A daughter. infl. కూతురి. plu. కూతుళ్లు. ఆడకూతురు A woman, a female. పెండ్లి కూతురు The maid of the wedding, i. e. the bride.

కూతురుబుడమ A sort of berry? See బుడమ Ainslie. 2. 144.

కూడ n. s. Prolapsus of the uterus or anus. కూడలంజ a rank whore. అవ్వకూడకుండు the vegetable called *Trichosanthes incisa*. Ainslie 2. 391.

కూన n. s. Young, a young one, an infant. The cub of an animal, the young of a plant, the

young of a lion. కండ్లిలో పెరిగినకూనలు *fleshy excrescencies in the eyes.*
 కూన A jar or kettle. పెద్దకుండ. D.
 కూనరాగము Whimpering ; squeaking : " baby music."
 కూనరోగము Ophthalmia ; country sore eyes.
 కూని or కూని adj. Crooked. See కూను, కూనిచూ
 శ్రీ drooping glances. కూనిది a cripple, internal
 as కూనిపోటు an inward bruise.
 కూనియి (Tamil) A vessel, a pot. కడవ.
 కూను n. s. infl. కూని A hump. A crookedback.
 A vessel, pot.
 కూతుడు * n. s. A pit, well, or hole. An orifice.
 a pore. యమకూతుము Hell. శ్రీరకూతుము the
 vulva. జుగునకూతుము The orifice of the vagina.
 రోమకూతుము a pore in the skin. రోమరోమ
 కూతుమున్నుచిచారించుట To examine bit by bit,
 or minutely.
 కూతుకము n. s. The mast of a vessel, a leather
 oil vessel, the hollow on the loins.
 కూతునాలగుట్ట n. s. A certain boyish game. Vish.
 P. 7. 211.
 కూపారము * n. s. The ocean. శముద్రము.
 కూపాట్టుట. To howl, cry, wail A. 4. 251. మొ
 రపాట్టుట. A. 6. 93.
 కూబ n. s. An owl. చెదికూబ or కూది the drum
 of the ear.
 కూబరము or,—న—. The pole of a carriage
 connecting the body with the yoke. సెగకర్ర
 కపోనా, మోచెయ్యి. SC.
 కూబరి * A chariot. రథము. D.
 కూది n. s. An owl.
 కూయించుట (causal of కూయుట to sound) to
 force him to say. వాడుచెప్పినమాటమాటకాదని
 పానిసోట కూయించిరి they forced him to
 retract all he had said.
 కూయుట v. a. To call.
 కూయుట v. n. To cry, exclaim. to make noise.
 To clamour, yell. To bark, bray, crow, mewl,
 croak, call, sing, shriek, hoot, as an owl.
 కూర plu. కూరలు n. s. A herb, herbs, vegetables,
 garden stuff. A mess of food, curry, even
 including flesh. ఆకుకూరలు sallads or leafy
 vegetables. కాయకూరలు or కూరకాయలు herbs
 that bear a fruit or pod. such as beans, peas,
 brinjals, melons &c. కూరనూర Herbs and so
 forth.
 కూరట అనగాపారలడము. D.
 కూరముక్కు A sort of fish.

కూరాకుశ్చరుడు. The canker worm that destroys
 herbs.
 కూరాడు infl. కూరాటి n. s. Vinegar (కలి) of
 water left to ferment, after rice has been
 washed in it.
 కూరించుట To cause to cram, thrust or choke.
 కూరించి having choked or crammed. Vilapam
 2. 86.
 కూరికి n. s. Sleep, repose. నిద్రకూరికి ఆయుధం
 బులు శుద్ధపైచువారును M. 7. 5. 317.
 కూరిచి Concerning. See కూర్చి.
 కూరిమి n. s. Love, pity, charity. ప్రేమ. D.
 కూరు A soldered, seam? నొందు.
 కూరుకు n. s. కూర్చు Sinking, slumber, dozing.
 నూర్చునూర్చునాక. R. 3. 93. the sleeping of
 a top while spinning.
 కూరుకుట or కూర్చుట v. n. To slumber, doze
 or sink in sleep. కన్నులుకూరుకపోతవి my eyes
 are closing. I am dropping asleep. నురుడునుచి
 దురుండునూర్చునిమార్చుని. M. XI. 1. 160.
 కూరుకొనిపోవుట v. n. To sink, to be choked.
 యిసుకలో కాలుకూరుకొనిపోయింది my foot
 sunk in the sand. కాలువయిసుక చేతకూరుకొ
 నిపోయినది the channel is choked with sand.
 కూరుచు. See కూర్చు.
 కూరుట v. n. To come on, as sleep, or thirist.
 To collect, as sand in a drain. చేకూరుట To
 accrue or be gained, to happen (as fear) ప్రా
 త్తముకావడము, శంభించుట.
 కూరుట v. a. To fill. To stuff. To load a gun,
 to fill or collect as కాలువలోయిసుకకూరుకొ
 న్నది the channel was choked with sand.
 కూర్చు (See కూరుకు) కూర్చిడుట To drop asleep.
 కూర్చుము * A tuft of hair or grass. The beard
 A. 6. 21. 94. The top of the nose; being
 the place where the eyebrows meet. వరాహ
 కూర్చుము a tuft, a brush.
 కూర్చి, కూరిచి. See నురించి.
 కూర్చినవాడు A friend, a connection. [down.
 కూర్చుండపెట్టుట v. a. To seat, make him sit
 కూర్చుండుట v. n. To sit, be seated.
 కూర్చుకొనుట v. n. To sit.
 కూర్చుట v. a. To join. To accumulate, heap up,
 assemble, gather. To create, compose, put to-
 gether. నుంపుకూర్చుట To raise a mob. To
 grant, confer. To compile, or write.

కూర్పువాడు A friend, a connection.

ఘూర్తరీ * n. f. A Gujarati woman.

ఘూర్తనము * n. s. Turning, round, whirling, rolling. గరగరతిగడము. SC. మదఘూర్తనమైన Topsy.

ఘూర్తితము * adj. Rolling, turning.

ఘూర్తిల్లుట * v. n. To sound, resound. To ring or tinkle. To roar, or hiss. మ్రోయట, రోపించుట.

కూర్పుము * The fore arm. A. 5. 39. కంతునకు కూర్పు నిబద్ధతకుకంబగుచు, ఆనగా మన్తధునకు మోచేతకట్టబడ్డదాలోయనగ.

కూర్పురము * n. s. The elbow : a prop, or base. మోకాలు, మోచెయ్యి. SC.

కూర్పించుట v. a. To cause, to join, or to cause to sew. See కూర్పుట.

కూర్పు n. s. Joining, uniting. బల్లకూర్పు Joinery. A join, seam, stitch. బల్లకూర్పుగోడ a wooden wall or screen built of boards.

కూర్పుము * The beard and whiskers. భూమభ్యై, శ్రీమణి, గడ్డముమీసాలవెంటకలు, జెండాకు చుట్ట, కుతే, కైకవె, పిత్. SC.

కూర్పుము * n. s. A turtle or tortoise. కూర్పుశృంగం యిష్టుత్రుదాన్నితాం The upper part of the foot was like the pretty bulging back of a tortoise.

కూర్పి n. s. Affection, love, pity.

కూళ adj. Cruel, vile, nasty. కూళశ్రీరము a harsh voice. కుర్పిత Vema says తలకునెరులువ చ్చిత్రను వెంతవదలిన, కూళవిలుడుయువతికూడు పెల్ల, వండ్లబుద్ధకుక్క పులిరమణికదావి.

కూళ n. s. * A wretch. కుర్పిత్రురుషుడు ప్రీయు స్తు. D. plu. కూళలు, కూళకూళ మెచ్చుగుణవంతు విదనాది. Vema. 1752. కూళలు సెగలంకగా నికన్నదమున. L. 4. 85.

కూలము * Bank, shore. కూలంకషము the whole from first to last. కూలంకషమైనవిమర్శ a thorough enquiry. కూలంకషముగా తెలుసుకొన్నాడు he understood it thoroughly.

కూలంకష n. s. * A river. నది. D.

కూలంకషముగా * adv. Utterly, thoroughly, actually. absolutely, downright.

కూళత్వము * Wickedness, vileness, cruelty.

శ్రుతయన్నములకు ప్రియమేతోడుర విల్చి, కాకులకును పట్టువర్కలార. కుక్కలవంటిది కూళత్వమునది. వి.

కూలనూకుట v. a. To knock down.

కూలబడుట v. n. To fall, to fall down suddenly.

A comic word for sitting.

కూళము n. s. Chaff.

కూలవేయుట v. a. To make him fall, to make him sit.

కూలి n. s. Hire, hired labour. This is somewhat more, as wages, than బత్తెము batta; which is mere daily bread. కూలికిచేయుట To drudge, do work listlessly. కూలివాడు a labourer. నా అన్న అయినా కూలివిషము తానుతానా Though he be my brother am I to ruin myself at his bidding? కూలిపనిమీదతిరుగుట n. s. To job, or work for hire. కూలి plu. కూలీలు, or కూలిగాడు, or కూలిమనిషి n. s. A hireling, a labourer, a workman, a journey man.

కూలినాలి n. s. Drudgery, hired toil (నాలి is an Anuk.)

కూళి or కూళీ A vulture.

కూలుచుట or కూల్పుట To knock down, kill, overthrow, ruin.

కూలుట v. n. To fall, die, sink. కూలంకషస్తి. To trample, kick to death, slay.

కూల్పుట v. a. To cast or knock down, to slay. వానిగుండెలుకూల్చినారు they cooled his courage; they broke his heart. నిల్వకనుంగొనకూల్పు మిద్దరక I will kill them. Hari Vama. (Part 1.) IX. 61.

కూళ్ళ plu. of కూడు.

కూప n. s. A heap, a pile. కుళ్ళు.

కూవరము. See కూబరము.

కూన్లుండము * n. s. A gourd, or pumpkin. A sort of devil or demon.

కూళము * n. s. A snake's skin. See కూరము.

కూశు adj. Low, base, trifling. కూశుమతము a miserable sect, a degraded sect. కూశువిద్య trifling idle studies. A proverb says. అభ్యాసముకూశువిద్య Practice makes every thing easy.

కూహకము * n. s. Trick, fraud, semblance. Hypocrisy. Intrigue.

కూహకము*adj. Intriguing, fraudulent, deceitful.

Note. Many Telugu words are wrongly spelt with కృ, thus, కృంకు, for క్రంకు, కృంతు for క్రంతు, కృక్తు for క్రుక్తు and accordingly are placed in this dictionary under క.

- శృంజనిము * n. s. An onion. తెల్లల్లి.
- కృకము * n. s. The vertebrae or "crick" of the neck. ముచ్చిలిగుంటమొదిమిడిక.
- కృకలాశము * n. s. A lizard or camaleon. తొండ.
- కృకవాక్యజడు * An epithet of Kumaraswami.
- కృకవాక్యజ * n. s. A cock. పూసరకెల్లి, కుక్కుటము, మయూరము. SC.
- కృకాటక * The nape of the neck. ముచ్చిలిగుంట. [SC.]
- కృశ్చము * n. s. Pain, sin, severe fasting. Money expended as a mortification or penance for sin. కట్టె, సాంతపనాదికృశ్చె, దుఃఖే, పాప. SC.
- కృప * n. s. Favour, compassion, tenderness, pity. కరుణారస, దశుస్థాయం. SC.
- కృపిత * n. s. A ray of the sun or moon. కిరణము.
- కృతము * Act; thing done. చేయబడ్డది, దైవకృతము act of God. వానిపూర్వకృతమువల్లయిదివరినది This is the result of what he did in a former birth. అతనికృత ముగా Through him.
- కృతము * or కృతయుగము * The golden age, the first of the four ages of the world, supposed (See యుగము) to consist of 1,728,000 years.
- కృతము * adj. Done, made. కృతస్నానమై, having bathed. కృతాంశులై having joined their hands. కృతమతి a prepared mind or set heart. అతనికృతముగా through him, by his means. అతనికృతముగా By means of that book.
- కృతము * n. s. Neyi. నెయ్యి q. v. clarified butter (*liquamen*) or ghee.
- కృతకము * adj. Artificial, made, unreal. కృతకమై an artificial hillock. కృతకకేశవరము a thing made to represent a corpse.
- కృతఘ్నము * n. s. Ingratitude, ungrateful.
- కృతఘ్నత * n. s. Ingratitude.
- కృతజ్ఞము * adj. Grateful.
- కృతజ్ఞత * n. s. Gratitude.
- కృతశుద్ధి Passed, lapsed. Done, made. గతించిన, తీరిన; పరిచిక్రమించిన, గాంధేయని, దేశియము లితెనాతడుల్లము నానామతరచింతాభరమెం, దినగుంచునుండెగొన్నిదివసములు. M. VII. 1. 4. చేపావినమునగినింపుత శుడినకార్యములు క్రమ్మరంబొడవనె, దెండంబునుండ నింపియగా. K. M. VIII. 1. 232.
- కృతశుగము. * See కృతము.

- కృతాంతుడు * An epithet of Yama.
- కృతార్థత * n. s. Success. కోరికయొదెరదము.
- కృతార్థు or కృతార్థుడు * n. s. plu. కృతార్థులు A gainer, he who is successful. కోరికయొదెరినవాడు, తరుణికాశంకరనివలదాల్చుకృతార్థునెంచుదన్నది. Dasav. 7. 81.
- కృతి * Wise, learned, successful, fortunate, or happy man. కృతార్థుడు, పండితుడున్ను. D.
- కృతి * n. s. Act, action, doing. Composition, work, dedication. యాకాశుర మెట్లా కృతిగూడును how can this family be reunited? యాగ్రంథముచేసి ఆరాజుకుకృతియిచ్చినాడు he wrote a poem and ascribed to the king. కృతినాయకుడు the patron to whom the poet (as a flatterer) falsely ascribes the authorship.
- కృతిగూడుట v. n. To assemble, to turn out well, to succeed, to prosper, to come to good. అందరున్నుకృతిగూడిమాట్లాడుకొని చెప్పితామన్నారు They said we will meet and consult about it. ఇదికృతిగూడదనినాకుమును శేతెలుసును I knew from the first that this would not succeed. కృతిచేయుట To unite.
- కృత్తము * adj. Cut, divided, plucked. నరకబడ్డది, కుంచబడ్డది. D. [ము. SC.]
- కృత్తి * n. s. A hide or skin. తోలు, కత్తిరించద
- కృత్తిక * The Pleiades.
- కృత్తివాసుడు * He "whose robe is a hide." A name of Siva.
- కృత్య * n. s. Cotytto, or Diana Taurica; Hecate the goddess of death. శంకారకదేవత, భాగవతిత్రితయైన కృత్యచేతంజంబింజ శివకట్టిన. Vish. P. 2. 312.
- కృత్యము * n. s. Act, doing, deed. క్రూరకృత్యము cruel act. దైవకృత్యము the act of God. నిత్యకృత్యములు Daily duties. గృహకృత్యములు domestic matters.
- కృత్రిమము * n. s. Trick, craft, art, chicanery.
- కృత్రిమము adj. * Artificial, made by art, seeming, apparent, not real, deceitful. కృత్రిమమత్స్యము an artificial fish. కృత్రిమమిత్రుడు a false friend; a hypocritical ally.
- కృత్త్వము * adv. All, entirely. కృత్త్వవిక్, అనగాశిరస్థుడు. [యే భావతి. SC]
- కృగ్గుడు n. s. * A covetous or greedy man. ఏ
- కృగ్రము * n. s. A vulture, a kite.

కృత * n. s. Favour, grace, mercy. కృతచేయుట to grant, bestow, favour with.
 కృతులము * adj. Vile, low, miserly. Avaricious, fraudulent, degraded, base. n. s. Thriftiness.
 మిక్కిలిలోధి, కష్టితుడున్ను. D.
 కృతులము n. s. * A vile person, a miser. లోధి.
 కృపాణము * A sword. పట్టాకత్తి.
 కృపాణి, * A knife, a pair of shears or scissors.
 కృపాణక * A sword, a knife పట్టాకత్తి.
 కృపాళువు * adj. Merciful, compassionate.
 కృపిలుము * Water. జలము.
 కృపిలుమోసి * Fire. (lit : that which "originates in moisture," as all fire does.)
 కృపి n. s. సాలెవాడు. D.
 కృమి * A worm : an insect in general.
 కృశత, or కృశత్వము * Leanness, thinness.
 కృశము adj. * Thin, lank, slender, weak, feeble.
 కృశాంశ * A slender nymph.
 కృశానుడు * n. s. A name of the god of fire.
 కృశానురేతుడు * An epithet of Siva.
 కృశించుట * v. n. To waste or pine away, become thin. కృశించెనుట v. a. To make thin.
 కృశోదరము * A slender waist. M. 1. 4. 49.
 కృశోదరి * A slender waisted nymph.
 కృషి * n. s. Cultivation, husbandry, agriculture, ploughing, cultivating the soil.
 కృషికుడు or కృషీచలుడు * n. s. A cultivator, a husbandman.
 కృష్టి n. s. * ఇకారాంతఃపుంసమితి. SC.
 ఘృష్టి * n. s. Recollection, readiness. కిరణ, సూకరే
 కల్యాణాయానిన ఆశు, ఘర్షణ, జ్ఞానం. SC. Me-
 mory. యిప్పుడు ఆశుదాహరణనాకు ఘృష్టికిరా
 లేదు That quotation does not now occur to
 my memory.
 కృష్ణ * or కృష్ణా * The river Krishna.
 కృష్ణ or కృష్ణతుము n. s. The dark fortnight :
 the wane. కృష్ణరజసి a dark night. కృష్ణాక్షుని
 the eighth day after full moon ; the middle of
 the dark fortnight.
 కృష్ణ * adj. Black, dark.
 కృష్ణతామర * The flower, called Indian reed ;
 also called పెట్టతామర. [534.
 కృష్ణరోషము * The Typhus fever. Ainslie. 2.

కృష్ణతుము * The dark lunar fortnight. The
 wane of the moon.
 కృష్ణలీల * The revels of Krishna, the Indian
 Apollo. Indecent sculptures of these upon
 temples.
 కృష్ణవర్త * The God of fire.
 కృష్ణవేణి * Ebon curls.
 కృష్ణశర్పము * n. s. A black serpent. కృష్ణసా
 రము * A black antelope. కృష్ణజనము * The
 hide of the black antelope. కృష్ణుడు * Krish-
 na the Apollo Nomius of India : also a name
 of Arjuna. విష్ణు, అజ్ఞానమున్ను. D.
 కృశీరము * A certain mess of rice and linseed.
 పులగము, రోడిలిలు (సున్ని తైలముదివిసిధూ, తా
 ఘవిశిర కృశీరమానరింతు, పుడమి వేలుపులుకుని
 డు మన్ననపిప్రీతినింహ్నా డబలనట్లు నేయుమనియే.
 P. 2. 111.
 గృహము * n. s. A house, abode, dwelling.
 గృహ * adj. Household ; domesticated. గృహకృ
 త్యములు household affairs. గృహతతి * n. s.
 A householder ; the master of a family. గృహ
 ప్రవేశము * Entering a new house ; taking
 up in a new dwelling, the ceremony of bring-
 ing a bride home to her husband's house.
 గృహమేధి * A householder. గృహమేధికులు
 householders.
 గృహశు, or గృహశుడు * n. s. An honest man, a
 good citizen. A respectable man, a householder.
 గృహశుగా * Honourably, honestly.
 గృహయమాన adj. * Habitable. Used as a house.
 గృహరామక్షేత్రములు * House, grove and field
 i. e. his entire property : his all.
 గృహి * n. s. A householder.
 గృహిణి * n. s. A mistress of a family, a wife.
 గృహావశకరణములు * n. s. Furniture, chattels,
 goods, utensils.
 గృహ్యము * adj. Dependant : to be taken, or
 seized. Domestic, (n. s.) a tame or domesti-
 cated animal.

కె, Ke, గె, Ge,

కె in composition Red (contracted from కెం

తెం) as తెంకవి her red lip, so తెంకమ్మ and తెంకామర.

తెంకులు. See on తెం and తెగలు.

తెంకేలు The palm of the hand, literally the red (part of the) hand. తెంకేలువమ్మలు her rosy hands.

తెంజడలు Red hair.

తెంట n. s. A bell. See ఘంట.

తెంటన. See తెంటన and దింటన A species of Clitoria. The black and white species.

తెంటని adj. ధీరమైన, యడదెగని Immoveable, not to be shaken (as love) Resistless, irrepressible, not to be turned away. నక్కలకంటితప్పురశమం టగతెంటనిప్రేమవానినక జెక్కులముద్దుపట్టుకొని. T. 2. 96.

తెంటసీము n.s. A cross speech: harshness, crossness. కంటకము, మాట. D. ఉ॥ గొంటుతనంబు నీవిభుని కూరిమిగోరక పాయద్రోచినా, వెంటనె రమ్మనమ్మమిదివేయు విభంబుల మేలుగలునిష్టం టకమైన నాకులుకునైకొన వేనిహితంబుగూడదీ, తెంటసీమేలబాదబలు కీడుశుభావివరించి చూడ గల. HK. 3. 247. పరగించినప్పటిప్పటి కొంతగ తెంతెంటంబులైన క్రేగంటిచూపు. Vaija. 1. 86.

తెంటించుట To make him push. యశోదశయ్యనది నిన్ననల్లనయ్యనునిది చయ్యన నయ్యవ్వకూతురుని నెత్తుకొనిరులునింటికిం తెంటించుక వచ్చియచ్చిరిత పాతునుదేవకీశక్లంజక్లనిది. B. X. 3. 45.

తెంటిశలాదుట v. n. అనగా ఉద్రుక్తాగుట To totter or jog, as a table that has uneven legs.

తెంటుట v. n. To move, shake, stir, go. ధరణీమండలమను హంబునిని మిదల నిల్చినవదిక్కులక ధరణీండ్రమ్ములు తెంటకుండనిది. Vish. P. 1. 78.

తెంటుట v. a. To thrust, push away, force, make totter. To collar. To toss aside.

తెంటె. See గంటె.

తెంటెము A cloth or dress. See—గ—.

తెంటన n. s. The oleander flower. See—టి—.

తెండ్రి, తెండియ, or తెండె A sort of fish, one kind is called కాకితెండె. or కాకిటితెండె. See గ—.

తెండిచెంబు. See గళంతికా.

తెండ్లు Heaps (The plural of తెలి).

తెంతులు Leaps, jogs. See గ—లాగులు.

తెంకామర The red lotus, the poetical Amaranth. తెండు, అనగా తెండు, నిడివిని, నిడివికలిగినగచ్చకాయలున్ను. OG.

తెంకూళి Red dust. DRy. 874.

తెంకూరు The red lotus. తెంకూరుక.

తెంకూరు A kind of scarlet cloth. BD. 3. 106.

తెంపు n. s. A ruby. Redness. కన్నులతెంపారు his eyes were red with rage. తెంపులు, అనగా రిటిపుప్రస్థానిగోళ్లలో మకరందముతోదాన్వేలక లెనేపుండేయరనిమొగ్గులు, తెంపులు, అందురు, విష్ణుదిత్వీయప్రాచీనటికలో ఆయెర్రతెంపులవంటి వాటిపేరు గొండలు అనిచెప్పినారు. A. 5. 30.

తెంపుకంటి n. s. The red-eyed bird. i. e. the black Cuckoo. కోవెల. D.

తెంబట్టు n. s. Red silk.

తెంబెదవి n. s. A ruby lip.

తెకరించుట To desire, wish, long for.

తెగ్గిలి Derision. తెగ్గిలికొట్టుట to deride.

తెచ్చెలీతనము "Riotousness" (Pritchett in Romans XIII. 13.)

తెచ్చ See —గ—.

తెచ్చె A sort of fish.

తెజ్జెలు Small bells worn by dancers &c.

తెట్ట or గెట్టు? n. s. A bank or shore. See గట్టు.

తెట్టదోవ The inland road.

తెట్టె n. s. A hoof or horse's foot. A plant called గుర్రపుతెట్టె అకు is the వాకుడు. q. v. See గొరిసె, గట్టె.

తెడ. See గడ.

తెడగూడుట To assemble, become a mass. శిషూ హముచేరుట.

తెడపుట v. a. చంపుట, పడగొట్టుట, తొలగదోసుట To kill, to cast off, put aside, push away.

నిర్మూలంబుగత క్రులక తెడపు. G. 8. 57. చిత్రాం గివైయ్యద తెడపి కోడుంబున నిట్టనియె. Saranga.

354. తొలగతోయగరానిప్రజల తెడపురుదాదులు పిరిశిరి శుభుని కడకు దాడ్లొనిపోవ. Saranga.

419. మారీచశురాంతకుబడతెడపి, అనగాచంపి.

R. 4. 43. జలధింబడతెడపిమునునను. R. 5. 154.

తెడయుట v. n. (pret. తెడసె) చచ్చుట, కూలుట

To fall, to die. ABA. 3. 134. తెడసినగరిసెల,

అనగావిగిలినగాదెలయొక్క. A. 6. 12. తెడసెహయమలాద్ధ తెడవయ్యెరథములు. M. VI. 2.

178. శురురుమునవెసినానినతోరంబగు సారశిషున దృష్టి తెడతెను M. VIII. 3. 42.

తెడుతుట Error for గ—.

తెడరము. See గడియరము.

తెడ్డ See—గ—.

తెడ్డి See—గ—.

తెంకూళి See గంటూళి.

శుభ్ర and తెలిశుభ్ర A barren soil, principally consisting of a whitish marle.

శుభ్ర The bird, called a kite. See గెం.

శుభ్ర A throne, a seat. BD. 4. 1596. నిష్కలనము.

శుభ్ర, శుభ్ర, శుభ్ర A ridge : or little bank that divides cornfields.

శుభ్రమేటిశుభ్ర Mining, quarrying.

శుభ్ర The plant called Dioscorea aculeata.

శుభ్ర The oleander flower. See గెం.

శుభ్ర v. a. అనగా, గెంతుట, తిరగజేయుట To thrust, push away. ముప్పును ముప్పును విప్పక వదిలేసి, అనగా మేఘము మొక్క మెనును గెంటి వేసును. Vijaya. Vil. 1. 95.

శుభ్ర Her ruby lip.

శుభ్ర A division of a field. See కయ్య.

శుభ్ర n. s. అనగా, గెం A circle. అనగా శుభ్ర గ్రహం

శుభ్ర అనగా, శుభ్ర అంకురమునకు శుభ్ర గ్రహం

శుభ్రము. Pal. 318. శుభ్ర గ్రహం శుభ్ర గ్రహం

శుభ్రము. Ila. 1. 75. శుభ్ర గ్రహం. H. 3. 270.

శుభ్రము, అనగా శుభ్రము. OG. కుకలముకు

బ. ABB. 3. 145.

శుభ్ర or శుభ్ర. From గరుడ A hawk, and శుభ్ర a wave.

శుభ్ర Loc : of శుభ్ర.

శుభ్ర Error for గరుడ A hawk.

శుభ్ర n. s. A wave, a surge. (Better spelt గెం.)

శుభ్ర వేసిరినాడు he devoured it.

శుభ్ర, or శుభ్ర Impure, base (silver) yet See note on శుభ్ర it is contrasted with శుభ్ర తెం or base silver.

శుభ్రముత్యము Error for శుభ్ర q. v.

శుభ్రము. (See బట్ట అంతు) A sort of dapple colour (in cows.)

శుభ్రము or శుభ్రము, అనగా శుభ్రము, కోపించుట

v. a. To make angry, to enrage, to rouse, to stir up. ననుశుభ్రమునాళిక భువు. L. 13. 158.

కానగారునాటింది కూర్చి పాటింది నాత మకంబు

శుభ్రమునకురెవరినో, యిక్కడ, శుభ్రము, అనగా,

మరులు శుభ్రమునున్న. T. 4. 70. కీలికబళించియో

తప్పించుచుంచి, శుభ్రమునందు గ్రహమును

భి. R. 5. 276. పాదపాదులుకరింపునకూలబ

దిశి, కానుచువరలెంచిరమ్మనమున శుభ్రమునాళిరిం

చిన భ్రాతృవ్యయుగళమునకు తోడు పాటాడు.

BRY. 101.

శుభ్రము, శుభ్రము, or శుభ్రము, అనగా శుభ్రము

బ, బ్రహ్మకర్మము, కోపించుట. D. శుభ్రము, బ్రహ్మ

దం To rage, to cry out from alarm, to ex-

ceed. గాలు ద్రవ్యములరేగి తమకంబుతోడ నడు

వీధి కేగనున్నదేనిది తెరలునందకికానరాదు శుభ్రము

చు. Palna. 51. తెరలినీకట్టి మాను గడచుంగనిక్కి

తెరలినీకట్టి దులతో గులతో పలుచ తరులతో నందం

ద ధరణిగంటింతు. DRK. 150. నెమలిబోదలతా

రకముల శుభ్ర Bhanumati. 4. 134. దూరుచు తె

నందుచు నేనుచు పొరలుచు శుభ్రమునలయుచు.

R. 5. 197. జూదదగ్గరు క్రమరజూచుమరలుపొర

లు శుభ్రము. R. 5. 239. యనుచు గొగ్గయ్యన న్యాయ

దేశములు మనకు గల గాడ మలికెరుతురు. L.

11. 118. also Vasu. 3. 165. Parij. 2. 44. గా

లియవ్వల వారలు వేళిన తెరలును గలవె భృతివీరి

కింతు వ్యాపారీలు మరుయడిగి శ్రయశమునకు

సూదితానే యనుచు రెండు. HN. 4. 133

శుభ్రము v. a. అనగా శుభ్రమునకు తెంతు. To stir up.

ఇందులకుంబొందు తడు శ్రువు శ్రువుల వీరింగల

ంకిన ముద్ది ముద్దిగాక || శ్రువు శ్రువుల వేతను

వీరికలువవీరి సమా. A. 6. 47. కోలల గలనకిగూ

ములుగలవె. Pal. 27.

శుభ్రము To dig up, or loosen the soil.

శుభ్ర or శుభ్ర. plu. శుభ్రము. or శుభ్రము n. s.

Side, part, quarter. అంతున Towards, on,

against.

శుభ్రము n. s. అనగా శుభ్ర Business. నిరుట్టుమున

భజాబలము సాంతున నిశుభ్రమునకు దేద. M.

111. 5. 241.

శుభ్ర or శుభ్రము (K.) శుభ్ర Business, work. చె

లువరతాంతవేళ, బలునిన్నన నంగముచాచుకొం

చు, దవ్వలువ గ్రహించి కట్టు కొనవల్ల భూయ్య

చెరంగునట్టి నూ, కలికియింతున శుభ్రము గానని

నిగ్గి శుభ్రమునకు నే, శుభ్రమునకు రెండుకు నూటితో

మున్నదనుచు ద్రీడుకు. Dasava. 7. 161.

శుభ్రము v. n. ఉల్లాసమునకు To be merry. కట్టు

కొంగుదొలంగి బునుముగనుపింతు తెలిసినపు, ఉ

ల్లాసించుకకుకనవ్వను. Dasava. 9 237.

తెళము n. s. తక్కువారు The suburbs. ఉరుపాదై

న తెళవులు యూళ్లకురికి, అనగా శుభ్రముపాదై న

తరాయిర తులలావలి పూళ్లకుతురు శుభ్ర. Manu. 5.

28.

తెళము Interval, space. విమర్శించి బట్టుచినయమ్ము

కునుట్టు కలకకరపు కీర్తుకు నెళవు. Satyabhama.

3. 134.

శుభ్రము. See గెం.

శుభ్రము To enable him to gain. The causal

of శుభ్రము.

శ్లో n. s. Bloom, brightness or clearness of complexion. Ila. III. 27 77.

కలుకుట v. a. To stir up, dig up or loosen earth.

To scratch. మానిపోయిన శుంఠ మరీకెలికినట్లు This is merely stirring an old quarrel, scratching a healed sore.

కలుచుట v. a. To gain, win, conquer, overcome.

To recover in law, win at dice. To outshine excel. కలుపుచునుట To encourage. కలుపుచు

నారు They encouraged me, bidding me go and conquer. శ్లోచితి I conquered. కల్ప.

DRU. 585. కలువక (Root in A.) M. 7. 5. 6.

కలుపు n. s. Gain, victory. క లాఘ్విమూర్త Gain

and loss. Dasav. V. 6. IX. 170. BD. 6. 370.

కలుపు. See కలుపు. [2. 172.

కల్పరి The gainer, winner, conqueror. Chenna.

కల్లించుట v. a. To kindle, exasperate. మద్దలించు

ట. [ఉత్పరాశి. D.

కల్లి n. s. A heap, particularly a heap of salt.

కల్లు or కల్లన (Anuk) slapdash. కల్లురుకుట to

gambol. కల్లురికమలనైతే కలు నల్లడిగొనిరంకెలి

డియెనుద వృషభంబుర్. Padma. 7. 243. B. 5. 7.

కల్లువారుట To rejoice. To rush. నిష్ఠురబాణహ

తంబుజేసి, వేగపుశరాళి సూతుడు దెగ్గ హరు

లాటరికల్లువారగ్గ. M. 7. 4. 114. బల్లిదుర్

మాశివభక్తులేయనుచు, కల్లువారుచు నాడుక్రియబా

రియాడు. BD. 1. 581. గుప్పినదెమ్మ జేర్చొనిశ్రు

కైదన్న కల్లువారక నారంగింతురమ్మన్న. BD. 7.

1353. కలకులదన్నుచు కల్లువారుచును. BD. 5.

961.

కల్పన Resoundingly, aloud. Slapdash (Anuk) at

once. Anir. 4. 59. యతియార్ఘ్యతి కల్పనవార్షిపే

ర్షి.

కస్మి. See క—, or—.

కస్తు. i. e. కస్తు, కస్తురాలు. See కృహశ్శ.

కేందుకము n. s. A ball for playing with. చెండు.

కేక n. s. Cry, voice, noise. కేకవి నెడు నేల the

distance at which a voice may be heard.

కేకరము * adj. Turned, as an ogling eye; with

a side glance. In A. 2. 36. కేకరాక్షి రుచి; తిర్వ

క్రృసారిరములై నకంఠకాంతి.

కేకరించుట v. n. To hawk in spitting. కేకరిం

Hawking in spitting. [5. 62.

కేకరింత n. s. The act of hawking in spitting. A.

కేకరుడు * మెల్లకంటివాడు. One who squints.

కేకశి A cry, a shout. కేకశిలుకొట్టుట To shout.

కేకశిలుగొట్టుచుబోటులు దానినవ్వగ్గ. Pariz.

3. 13. ABB. 3. 145. కేకశిగ్లాపై నాకేకలుచే

యుచుకేలుదట్టు.

కేకారవము. * n. s. The peacock's cry.

కేక * n. s. A peacock. Vasu. 2. 28.

కేకశిలు n. s. Sounds of merriment, prattle, riot

at play. Bahulas. 2. 74. కిశిలముల కేలయింత కే

కిశిలమశిల. See కేకశి.

కేగంటిచూపు A side glance. See కేగన్ను.

కేగన్ను A sidelong glance. కేగంటి with a side-

long look; askance.

కేగరించుట To ridicule, deride. G. 7. 41. నగిన

కేగరించినను, యెగతాళిచేసుట.

కేగులు, or కేబు The edible soft kernel of the

palm fruit when green.

కేచరము * Aerial, sky-going (a bird, an ar-

row &c.) కేచరముద్ర A certain mode of fixing

the eyes in meditation.

కేచరుడు * n. s. A demigod, or aerial sylph.

కేటము * కేటకము * A shield. A suburb.

కేడి n. s. An edging or lining, compare గోడి.

కేడించుట v. n. To part, to turn, go aside. క్రింద

ట గాలిగా కేడించి రథమునందుపాటుగోలుమ

నుచుదొలిచి. HD. 1. 601. అంతకు సూచన

యరి బలములు ద్రోణుండు కృత్యుడును ద్రోణు

తుండునుశల్యుండు కేడించి చిరరెయ్యుడు. M.

VI. 1. 75. తలగక, విరుగక, శురుగక, నలగక,

కేడిండుక, బోడిండుక. Zakk. 4. 104.

కేడించుట v. a. To shield off, turn aside, or

ward off.

కేడికాళ్లు Lank legs, long and lean, అనగా, కొం

గకాళ్లు, కేడికాళ్లుగల Long shanks.

కేడిము n. s. A shield.

క కే ఖ ఖ

గ గే ఘ ఘ

ఘ.. ఘేయనేనాదము Huzzas, shouts of joy.

ఘేయనిజయపట్టు uttering joyful huzzas. యం

తంతజనులు ఘేయనిజయపట్టు. BD. 4. 1420.

కేరకీ * n. s. The tree named *Pandanus odoratissimus*. This fragrant and beautiful flower has *lost caste*, and is never offered to the gods : because it bore false witness at the request of Bramha, in saying it had ascended into the sky so high as to behold the summit of the Lingam. This mythological fable, (common enough in the Puranas) is printed in *Madras Literary Society Journal* 1839, p. 321. being the తిరుణామలమహాత్మ్యము. The female of this plant is called గోజ్జం. *Roxb.* 3. 738.

కేరసము * n. s. Flag, standard, banner.

కేకు or కేకుపు * n. s. Flag, standard, banner. The Dragon's tail or descending node of the moon. See రాహు. A. 2. 17.

కేదము * n. s. Sorrow, grief, regret.

కేదంకి, కేదంకి, కేదంకి. See కేరకీ, అనగా మొగలి.

కేదకరము * adj. Grievous. [mountain.

కేదారము * A field, basin, garden bed : mound,

కేదారకంకణము n. s. A kind of bracelet. అడుగు నెత్తమ్మ లనకురంజిపావాలు కరమున కేదారకంకణంబు. *Kalah.* Introd. 16.

కేదారకారీశ్రవము. UH. 4. 68. A certain vow performed to the goddess Gauri.

కేదారి, కేదారిగౌళ Names of certain tunes.

కేదించుట * v. a. To grieve, afflict.

కేదించుట * కేదెల్లుట v. n. To grieve, to lament, to regret.

కేదరిము * adj. Afflicted, distressed, pained.

కేదె n. s. A she buffalo. A simpleton, a block-head. బర్రె. D.

కేదెనెలక A buffalo about three years old.

కేదెదూడ A buffalo calf.

కేదెబిడ్డ A female buffalo about four years old.

కేదెపియ్య A young female buffalo about two years old.

కేనె adv. Merely. same as కూరికె.

కేపు n. s. Offspring, young. See క్రేపు.

కేలు, కేలులు, కేండులు or కేలులు Malted seeds of the palm tree. See on తాళము.

కేము n. s. అనగా పులిపిరికాయ. D.

కేయము * n. s. A ditch, trench or moat.

కేయూరము * n. s. An epaulette or shoulder knot. నాగకేయూరుడు he who wears a snake as an ornament or shoulder knot.

కేరదము n. s. Crowing, derision. అనగా పాడుపు మాట. కేరదలనపుడు కేరదగాది. D. Abhim.

216. line 13 కేరదైతది గద్దింది యంద్రజాని కేరదంబాదిశుక్రీభుద్వినియ. DRK. 142.

కేరళదేశము * The country called Malabar, or, Malayalam (*As. Journ.* 1822. p. 318.) It was anciently as celebrated as Thessaly for magical arts.

కేరి n. s. అనగా పాదీ A street, a passage. యెందుని టువంటిలం జెర్ల మెవరు బూడ, మందురదీప్తికేరి లోనకురభటులు. *Satyabhama.* 2. 39. తానున్న కేరికంఠటికెకాచారి *Suca.* 3. 15.

కేరిజము A kind of bird. గద్దలుదేగలు కేరిజంబులు ను L. 20. 80. G. 1. 108.

కేరిజవ్వ A decoy bird, A sort of hawk.

కేరుట v. n. To sound, warble. To crow, as a babe. To chuckle with pleasure. To giggle. To cluck, as a laying hen. కిన్నరశ్రవరలిల కేరుట గానవిద్య *Pururavas.* 3. 89. She warbled a sweetly as a lute. కేరుతు well pleased. కేరుజవ్వ a cooing decoy pigeon : or bird like a pigeon so used. See కేరిజము.

కేల With the hands, or in the hand. *DRAY* 280. See దాపలి.

కేల * n. s. Sport, play, pastime.

కేళకుళులు, అనగా జల యంద్రములు, బాతునాలు న్ను. plu. Fountains. అంబుధులు కేళకుళులుకులా చలములు మేడలు. *Mand.* 2. 60.

కేలసము * n. s. Sport, play.

కేరానూళి, అనగా, మడుగు, బావి, శిరశు A bath or well with steps. *Vasu.* 1. 57. Also అంచలొ య్యలులన శులలితమైనట్టికేరానూళిజిట్టి శిల్లిన ద్రాక్షుచుండిట్టిచెంత, అనగా లలితమైన జలయంద్రములచుట్టున్లు. *T.* 4. 195. కేళికేరానూళి క్రేకచక్ర చకోరహంశీద్రామరసారసాదికలిత. *H.* 29. నలుచదరముగానుండినాలుగువైపులాదిగేది. D.

కేళి * n. s. Sport, play. రతికేళి sexual indulgence.

కేలి * n. s. A player. అద్వైతేలి he who plays in the soul. i. e. God.

కేలి n. s. Ridicule, derision. అడుపాశ్రయము. D.

కేళిక * n. s. Sport, play.

కేళికాగృహము * A chamber for pleasure or enjoyment; a summer house or kiosk. *Dasava.* 9. 343.

కేళికాడుట v. n. To dance.

కేళికాశిష్యుడు * A playmate.

కేళిచూడు * n. s. A seraglio.

కేళివాదము n. s. A comic quarrel. BD. 5. 914.

కేళి సౌధము * A seraglio.

కేలు n. s. The hand. infl. కేలి.

కేలుదమ్మి or కేల్దమ్మి Her lily hand, lit the (దమ్మి) lily of her hand.

కేల్లవ, అనగా రెండు చేతులు.

కేల్దమ్మి. See కేలుదమ్మి.

కేళ్ళ గారము A bed chamber.

కేళ్ళు, అనగా గొంతులు, పరుగులు. D. See కే—

కేళ్ళు దాటుట To skip. See కే—

కేళ్ళు రుకు Rapidly, running, unaking a rush or dash, as a stag. కేళ్ళు వాగుట To run. M. 7. 4.

114. పరుకెత్తుట. See కే—

కేవ. See కేవ.

కేవడము * n. s. A shield. అనగా చాలు, మహిళ సింహిశరంజు సేవాదా రెండుల దాపున జరిసేత కేవడంబు, గుజరాతి దేశపు చాలున్ను. Manu. 4. 36. తద్వేదనాపమై దనరున్ను చిహ్నోటి కేవడమంచన నేరుచుండు. ABA. 2. 406.

కేవరి n. s. He who hires a ship: the freighter. ఓడ కేపుకు శుచ్చు కొన్నవాడు. D.

కేవలము * adj. and adv. Pure, mere, simple, unmixed, uncompounded. యిది కేవలము బంగారుతో చేసినది this is made only but gold. కేవలము నీళ్ళే తాగినాడు he drank nothing but water. వాడు కేవలవైయ్యకరణి he is a mere grammarian. వాడు కేవలనైయ్యికి he is a mere logician. Altogether, in every respect, as యాచుట్టణము కేవలము లంకవలెపున్నది this is an absolute Lanka. యిది కేవలమన్యతము this is utter falsehood, this is entirely false.

కేళు n. s. Freight.

కేశము * n. s. The hair. కేశశుద్ధి * The front, where the tresses part. పాదట. D.

కేశశుక్రము * Much hair, ornamented tresses. రలవెంట్రికలసమాహము. D.

కేశపాశము * Beautiful hair. కొప్పు. D.

కేశబంధము Ornamented tresses. శుభ్రము ముడిచిన కొప్పు.

కేశమార్జనము * A comb. దువ్వెన. D.

కేశపుడు * A name of Vishnu. [శు. D.

కేశవేశము * n. s. A tress or lock of hair. కొ

కేశరము * n. s. A certain tree.

కేశరము * n. s. The anthers of a flower: a filament: a lion's mane.

కేశరి * n. s. A lion.

కేశరీషడ్లు * or కేశరులు A reddish sort of rice.

కేసి * (Affix.) Towards, as యింద కేసి. (i. e. కేవేసి) towards the houses.

కేశు * See గృహస్థు.

కేశురాలు n. s. The wife of a householder.

కేశము * n. s. A house.

కేశాళి * The threshold. దేహళి.

కేశిని * or గృహిణి * A wife.

కేశుడు He who dwells, the habitant. ఇల్లుగలవాడు, వైకుంఠ కేశుడు.

కే Contracted for కవి a poet. [a field.

కే or కయ్య n. s. The hand. A plot or parcel, in కేకము (Affix.) For, to, on account of.

కైంకర్యము * n. s. Duty, service, slavery. Divine service in Vishnu temples. Beautifying, or repairs, at a pagoda. కైంకర్యశరుడు a benefactor of a temple.

కైకర్ణిక్ము * n. s. A love potion? H. 2. 45.

కైకొనుట v. a. To take, receive, possess, obtain, get undertake. To assume or take (a shape as sword &c.) కైకోదు it will not take.

కైకోలు adj. Acceptable, proper, fit to be taken: settled. See కోలు.

కైకోలు n. s. Agreement, bargain. [ము. D.

కైకోలవాండ్లు, అనగా బట్టలు నేసేసా లెజాతిలో భేద గా చేయుట. v. a. To adorn, dress, deck.

కైజా or కైజామోర n. s. A bridle: bridled up (as a prancing horse. From the Persian *khair*, bounding, capering.) A. 2. 31. Vasu. Introd. 30. గుర్రపుముఖచేష్ట D.

కైజాశులు n. s. plu. అనగా దండములు సామికి మది కైజాశులాసించుచు. H. 4. 311.

కైజారు Scissors.

కైజా A sort of quail. కాజన కైజన గాక పింజలము వున్న. ABA. 4. 2. 168.

కైటభారి * An epithet of Vishnu, as being the అరి foe or slayer of Caitabha, hence also called కైటభరాజమర్దనుడు.

కైడర్ము, * అనగా నల్ల వేళ. [position.

కైత or కైతము for కవిర n. s. Talent for com-

కైతవము * n. s. Hypocrisy, deceit, gambling.

కైతాళము n. s. A cymbal. [the hand.
కైదండ n. s. The hand. కైదండమానుట to take
కైదుపు n. s. A weapon, or instrument. ఆయుధము.
కైశు n. s. Intoxication, glee, extasy.
కైముతికన్యాయము * n. s. A Sanscrit phrase,
used of a matter necessarily involved, or, so
clearly implied that question or doubt on it is
superfluous, and absurd. (Mahratta Dict.)
కైరము * n. s. A distilled spirit, probably co-
conut toddy.
కైరదు, అనగాగురము. OG. 17.
కైరవము * n. s. The esculent water lily.
కైరవబంధపు * The moon. కైరవబాంధనకులము,
అనగాచంద్రవంశము.
కైరవలోచన * Bright eyed.
కైరవశ్శు n. s. See కవిరియుండలు.
కైరవమిత్రుడు * n. s. Epithet of the moon.
కైరవసారము n. s. A certain kind of horse.
కైరి n. s. A horse. గురము.
కైరికము * adj. Marbled, variegated in colour :
parti-coloured ; red,—కైరికాదిధాతు శాస్త్రము
the science of fossils. Mineralogy.
కైలాటము * n. s. Deceit, trick, fraud. జక్తు. OG.
17. యేమిశుట్టు సెకైలాటమింకమీద, యింకమీద
దయేమిక్వత్రిమముశుట్టుపోతున్నదో. Vijaya. 2.
210.
కైలాసము * n. s. Cailasa, the mountain in Ti-
bet, the Olympus of Indian Mythology. It
lies in about N. L. 33°, and E. L. 82°, and
was visited in 1817, by Moorcroft. దక్షిణకై
లాసము The “Rome of the South,” an epi-
thet of the venerated Kalahasti.
కైవడి n. s. Manner, likeness, kind, sort. విషము
ద్రావిడకైవడి just as if he had drunk poison.
విషము. D.
కైవర * adj. Belonging to the fisher caste.
కైవర్దుడు * n. s. A fisherman.
కైవళి. See కైవడి.
కైవల్యము * n. s. Beatitude, eternal happiness.
The happy event or ending of a novel.
కైవారము n. s. Description of a circle. Descrip-
tion of beauty, praise, encomium. స్తోత్రము,
చుట్టు ఆనుటయున్ను. D. కైవారముచేసుట, స్తో
త్రముచేసుట. D.
కైశికము n. s. Tresses, beautiful locks.
కైశికరక * adj. Childish, puerile, boyish.

కైశ్యము * n. s. Tresses, a fine head of hair.
కైశేత or కైశేత Adornment, trimming.
కైశేయుట or కైశేయుట. See కైశేయుట.

కొ కొ హొ హొ
గొ గొ మొ మొ

కొ or క్రొ A particle in composition, abbrevia-
ted from కొత్త new. Thus క్రొన్నెలి, క్రొవ్వాడి.
కొం A particle in composition meaning *some*,
a few : as కొన్నాళ్లు, a few days ; కొంత, కొం
చెము Also an abbreviation for కొంచుట. See
కొంపోవుట. [loose.
కొంకటి The skirt of a man's girdle that hangs
కొంకణము * n. s. The Concan country near
Bombay.
కొంకనక్క n. s. A fox. (Derived from కొంకు
timid and నక్క a jackal.)
కొంకకుత్తిహింద n. s. A wild plant with green
moony buds. See హింద.
కొంకర adj. Twirled, (a word of echo, as) కొం
కరవంకర all twisted and twirled, in total con-
fusion.
కొంకి n. s. A bend, a turn : A hook, a hasp. A
drag-hook, a puzzle or baffle for a curst cow.
మెడకొంకులు the collar bones. కొంకులు hook-
ed talons.
కొంకు n. s. Error, trip, slip. Timidity, shyness,
hesitation. Shame, scruple, surmise. కొంకుకొ
నరులేని careless and heedless. కొంకు ప్రాథక
unterrified. Distortion, as that of a cripple.
కొంకుట v. n. To be timid, alarmed ; To fear,
dread, to hesitate. To be ashamed. [jackal.
కొంకునక్క n. s. The fox, lit : the కొంకు shy నక్క.
కొంకుడుడు v. n. To trip, stumble, blunder.
కొంగ n. s. A crane or stork.
గొంగ n. s. Conqueror, destroyer of, victorious
foe, or scourge (శత్రువు. OG.) Abolisher పేరు
విక్ర, నిర్ములముగాచేసేవాడు Equivalent to జయ
Thus వ్యక్తజయ victorious over Death, an
epithet of Siva, is rendered విక్రిగొంగ. so కో
దేవుగొంగ (D.) the “wolf-killer” is the name
of the antelope, because beating the wolf in
speed.

కొంగరాళ్ల adj. Cranelegged, longlegged.

కొంగట In a blanket. See కొంగడి.

కొంగుద్దలి A pickaxe (so called by పుష్పరవాంట్లు).

కొంగడి or కొంగడు A rug, a blanket. G. కొంగటి.

L. కొంగట in a blanket.

కొంగుక్కు చేప n. s. A sort of fish with a long snout or beak. [కత్తి. OG.

కొంగవార్ A sort of sword. A. 6. 110. చూడిక

కొంగలి A blanket. See కొంగడి.

కొంగళిపురుగు A hairy caterpillar.

కొంగు n. s. Skirt, hem. It also answers to a pocket; because money &c. is secured in a knotted corner of the vest. జనుకట్టాకయిసుమంత పేడకట్టుకొంగు. Subhadra. 2. 186. కుక్తి వడినమిగుల కొంగోడుపోయిన. Vishnu. 4. 237. గుడ్డకొంగున simply means, in a cloth. కొంగు చూసిన menstuous, unclean.

కొంగుట v. n. To sneak, cringe, act basely. A low word.

కొంగూర A dish or curry made of కోగు q. v. also that herb itself.

కొంచ. See కొంచము.

కొంచము n. s. A little, a few, some part. A little while. కొంచముకొంచముగా Little by little. కొంచముగామెంచుట To esteem slightly. కొంచములో in a few words, for a low price; soon. కొంచెములోపబ్బి నాడు in a little (time) he arrived. చూలోపోయిందికొంచము It was but *few* of us that went. కొంచముబుద్ధి Want of sense.

కొంచము adj. Little, few, some, small, trifling, slight, petty, the least: contemptible, vile, low.

కొంచవువాడు a low fellow. కొంచెమునేపటికి in a short time.

కొంచముచేయుట, కొంచురుచుట v. a. To diminish. To wrong or injure.

కొంచపాటి adj. Small, middle-sized. See పాటి.

కొంచాన adv. In the least, for a trifle.

కొంచపారుట v. n. To hesitate, or feel fear. కొంచపారక without hesitation.

కొంచించుట or కొంచించుట v. a. To draw back in hesitation.

కొంచుట v. n. To hesitate. See కొంచుట. To retreat, draw back. వెనకతీయుట.

కొంచుపోవుట v. a. To carry away. See under కొనుట.

కొంచుకచ్చుట v. a. To bring away. See under కొనుట.

కొంచెము n. s. A little. See under చ.

కొంచెవువాడు. See కొంచము.

కొంజి The Indian myrtle. [phylla." G.

కొంజిపండు " The fruit termed Limonia pent-

కొంజుట To hesitate, అనుమానించక, రంజలితాము

నుమున్నుగ సంజలితుడకిచ్చెనేని సయముగవారు

కొంజకనిక్తుగ్రమ్మర. Cuchelo. 1. 103.

కొంట Contraction for. కొనుట as ఖజానారథం

బుదాప్రియముచూపుడకొంటభాస్రరా.

కొంటపోవుట v. a. To carry away.

కొంటరి, కొంటి, కొంటిగాడు n. s. Rogue, wretch.

కొంటితనము, or. కొంటుకనము n. s. Baseness,

rascality, villainess.

కొంటుపోక An inferior kind of areca nut.

కొంటె n. s. A blackguard, a scoundrel.

కొంటె adj. Naughty, indecent, childish, puerile,

silly, light, idle, mischievous, tormenting,

impertinent, teasing. కొంటెబొమ్మలు Lewd

sculptures; such as are on most pagodas.

కొంటెతనము Indecency, lewdness; pranks, la-

civiousness. A fray, breach of the peace.

కొంటెపాడికట్ట n. s. A lewd fellow.

కొండ n. s. A hill, mountain, rock, hillock. ఊ

గారుకొండ a darling, a pet, a dear. కొండంత

చేసర a powerful deity. Lit: a god as great as

the hill (on which his pagoda stands).

కొండ adj. Impervious, thickset, rocky. కొండచూ

గ్గము a moorland road.

కొండము or గుండము. q. v.

కొండంఱ An ape? [cade.

కొండకాలువ n. s. A mountain stream, or cas-

కొండగొర్రె n. s. A wild sheep, or hill sheep, a

kind of deer. [sia.

కొండగోగు n. s. See కణికారము A sort of cas-

కొండబిలువ or కొండశిలవ The rock snake, which

is proverbially sluggish. A sluggard.

కొండనీరు n. s. The hill ant, or tree ant.

కొండనాలుక n. s. The uvula.

కొండపిండి n. s. A kind of tree? [away.

కొండపో A vulgarism for కొంచపో to carry

కొండముచ్చు n. s. The baboon.

కొండరా The greatest of hills. Himavat. Also

used vulgarly instead of కొంచరా bring.

కొండరులు Hill people, highlanders. కొండరు

చురుక కయింతలేకపనుచుక. G. 11. 20. బరికి

తలలగరకుకొండరులునుదెంచిన. G. 11 28.

కొండలేడు n. s. The lord of hills. Himavat.

కొండలాటిపక్షి See కొల్లాటి The bird called Sul-tan Bulbul.

కొండవలిగాలి A cutting cold wind.

కొండవీడు The village of Condaivid in Gantūr, where the wells are remarkably deep.

కొండవీటిచేతాడు "Immensely long." As long as a well-rope in Condaivid. [gust of wind.

కొండవెల్లిగాలి, or కొండవలిగాలి A sharp cold

కొండకిల A rock snake, or boa.

కొండాటము Plague, trouble, squabble. నేడీకొం

డాటపు తెల్ల యుల్లె రుగ్గక, యాపకరాటపుమూ

ఝకము P. 1. 91.

కొండాడుట v. a. (Tamil) To observe or keep as a feast. పాటించుట. To praise ప్రశ్రమించుట. D.

కొండాలి A plant called ఉద్దాలిక.

గొండి n. s. Evil. Bane. A wretch. దుష్టులగొండి the bone eater. i. e. the hyæna. దురదగొండి ఆకు the nettle, apparently the same as గొంగ దూలగొండి the cowach plant.

కొండి (or కొండి condī or condī) A sting, a hook, a crop, or knot of hair. See చేరుగొండి and దురదగొండి a nettle.

కొండిక An infant. గనుగొనికొండికపునీపు గాపున M. 5. 1. 72. కొండికవాడు, బాలుడు, కొండిక ది, బాలిక, కొండికనాడు, బాల్యకాలము. D.

కొండికాళ్లు n. s. The legs that support the stem of a drill plough.

కొండియుడు n. s. A slanderer. క్రూరుడుబోధియు ంశకుడుగొండియుడుంజుడుం. M. XII. 3. 441.

కొండి (H) A staple, a hook.

కొండిమ n. s. A slanderer, a talebearer. అఖిలదూ ఝకవృత్తిసలరువాడు, కొండిమగృహదాహ కుండ నదగువాడు, అనగాకొండెముచెప్పేవాడు. HK. 4. 8.

కొండె n. s. The sting or tail of a scorpion.

కొండెము n. s. Slander, a tale, backbiting, calumny.

కొండెగాడు n. s. A slanderer, a talebearer.

గొండెరసము Backbiting, slanderous behaviour See అరగొండెరసము, యద్ధిరభక్తసైయరగొండె రసము. BD. 5. 207.

కొండొక adj. Some, some few, a little, slight.

కొండొకకోతి any monkey.

కొండ్ర n. s. A field. A hide of land. The space included in the widest turn of the plough. యె

డురుడున్నివల్లించిననడిగేల, వాగెలున్ను. OG.

కొండ్రచేసుకొనుట v. a. To cultivate.

కొండ్రపోతు An error for కొర్పు a wolf.

గొండ్రు They would take. M. 6. 1. 60.

కొండ్రె, అనగాకొన్నకొందురా BD. 5. 192.

గొండ్లి Naughtiness, fun. Naked gambols. Sport

A toss, a fling, గొండ్లి తరచుట అనగాక్రిడించుచే శుట to toss or fling an attitude in dancing, the actress bending back till she rests on her hands Casi kh V. 66 (గొండ్లి) క్రిళ్ల జలదేవతామాస్త్రచా మరా నిలములు, కుటిలాలకములకుగొండ్లిబరత here it evidently means A toss, a fling.

గొండ్లిశులుపుట v. n. To sport. See గొండ్లి To be naughty : to dance on all fours bending back-wards. Indecent gambols.

గొండ్లము n. s. The bolt or latch.

కొంత adj. Some, A little, To a certain extent.

కొంతకాలమునకు For some time, for a short time. కొంతమట్టుకు adv. A little, somewhat.

గొంతి A woman. శ్రీ. OG 20. కోపించియారందు గొంతినిట్లనియె. BD. 3. 575.

గొంతి Gonti for కుంతీదేవి the mother of all the Pandavas, the heroine of the Maha Bharata. మునుగొంతికమల బాంధవు నెనియును సమెరుగు నట్లనే వర్తియిమి Suca. 1. 88.

గొంతిచూచుండుట To sit squat.

గొంతు n. s. The throat. Voice, pronunciation, tone. గొంతుకట్టింది I cannot enunciate, I hesitate. I do not know what to say గొంతురా? ంది. I am hoarse గొంతుకమ్మింది he is hoarse (కమ్మింది). వానికూద్రగొంతుకుదరదు His rude pronunciation is incurable. గొంతువినివాడెత్తున్నట్టు తెలుసుకొన్నాను by the voice I knew it was he.

గొంతుక See గొంతు.

గొంతుకట్టిక The apple of the throat.

గొంతుకూర్చుండుట To loll, lounge, squat down with the heels up, or down. [quarrel.

గొంతుకోత A cut-throat business. A brawl, a

కొంతుకోవి The gullet, the neck.

గొంతుపాకము A lesson learned by rote.

గొంతెమ్మ The name of certain rural goddess,

గొంతెమ్మకోరికలు Whimsies, speculations.

కొందరు plu. Some, a few persons.

కొందలము, కొందలపాటు n. s. Perturbation, confusion, rout, anxiety. వివారము, శంచకము, కొందలమొకయింతలేక M. 8. 2. 358. కొందల మందియేష్వురును Vishnu 2. 139.

కొండవీటి Error for కొండవీటి.

కొంపి (Vulgar error for కొద్ది) "in proportion
కొంపి n. s. Alley, lane, bye-place (see శంకు)విరి
గొండులు flowery lanes.

గొంది పెట్టుట To secrete, hide, conceal.

గొండు A soldered seam.

కొండుట (T.) To mince or hash.

గొండుల పెట్టుట To secrete, hide in bye places.

కొంతు n. s. A cottage, a cell. వానికొంతు పోయి

ది he is ruined. నాకొంతుతీయవలెననిచున్నాడు

he seeks to ruin me. మరునాడొక the puden-

dum muliebree. అదికొంతులో కొరివి పెట్టిపోయి

నది she has flitted, disappeared, is on the town.

నాకొంతు అమ్మి వేస్తాడు he will sell the house

over my head.

కొంపోవుట v. a. To carry away See కొనిపోవుట.

గొంట్లి n. s. Fun, sport, See గొండి and గొట్లి, జల

దేవతాహస్తదామర నిలములు కుబిలాలకములకు

గొండ్లిబరహు. Casi. kh. V. 66. క్రుల్లలగొండ్లినా

దాచునుక్రీడాభ్యు ABA. 1. 179.

గొండ్లిము n. s. A hasp for fastening a door.

కొక్కజెక or కొక్కజెకి, కొక్కిదిక Distorted, twisted,

crippled.

కొక్కపాయలశీగ A certain plant, a creeper.

కొక్కరాయి n. s. A crane. కొంక.

కొక్కరించుట v. a. అనగా, ఒకరినొకరిని అనివె

క్కరించినట్లుగా అరుచుట To shout, to cluck.

like a hen after laying eggs. [Suca. 3. 69.

కొక్కగోడోయి Cock-a-doodle-doo. Vish P. 6. 40.

గొక్కి n. s. A hook, a clasp. కొక్కి or చిటిగొక్కి a

certain tree.

కొక్కి adj. Irregular, crooked, as teeth.

కొక్కిశి or కొక్కైశి n. s. Grappling, hugging with

the thighs in wrestling.

కొక్కిశిచెట్టు Also ముక్కశుకొక్కైశి. H. 4. 21.

కొక్కు n. s. The bandicoot, or great rat. నేలకొక్కు

a mole.

కొక్కుపాహణము n. s. A sort of arsenic. See గొ

రిపాహణము. [jewel.

కొక్కై or కొక్కైము n. s. A buckle, or hook, in a

కొక్కైర n. s. A crane, a heron.

కొక్కైరకుండ్లు Crooked teeth.

కొక్కైరాయి See కొక్కైర.

కొక్కైశి, See కొక్కిశి.

[to.]

కొక్కైర n. s. A broach or clasp.

కొక్కైకము A name (from its authors name) of
the book called రతిరహస్యము. [cock.

కొక్కైయనుట, కొక్కైయో v. n. To crow as a

కొక్క n. s. A crucible. చూశు.

కొక్కి adj. Uneven, up and down, in and out.

కొక్కిదమ్మ The name of a certain fish.

కొక్కికుండ్లు Uneven teeth. A proverb says కుక్కకు

వచ్చేది అన్నికొక్కికుండ్లు all a dog's teeth are

crooked. i. e. All he does is wrong, he cannot

do any thing properly. [ము.

కొక్కిముత్రము A pear shaped pearl కొక్కిలముత్ర

గొచ్చుమి A Gossain. A kind of dress.

కొచ్చి The name of Cochin on the west of India :

also, (adj.) brought from thence.

గొచ్చుట See గొచ్చుట. [కేరక.

గొజ్జంగి n. s. A flower which is the female of the

గొజ్జి That is గొజ్జంగి. q. v.

గొజ్జి A mess, as of mangoes and milk.

గొజ్జెగలు, అనగా శుష్కభేదము. D.

ఘొటఘొట (anuk.) Aloud, fiercely. చ|| గొటగొ

టగొటఘొటఘొటలు ఘోషము. &c.

గొటగొటాలు Loudness, uproar.

గొటారు, or కొరారి n. s. A store, a heap, granary,

bankshall. A place to keep grain, salt &c.

కొటిక n. s. A hamlet or small village : a place.

ANS. ముక్కటిక అనగా త్రువురము.

గొటిక or గొటికె A bramble.

కొట్టము n. s. A pent roofed chamber or house as

distinguished from మిద్దె which is flat-roofed.

Pounding in a mortar. A stable for elephants

or horses. కొట్టమున గా, లోకములోదంతుల

కు నామముగనుక, దానివల్ల, తుపాక్షస్త్రముగనుక,

తగులుకొన్నదని చెప్పినారు. A. 1. 43. పాడుపుత్ర

మువ్వించు పోలుచు నట్లుగ నేనుగలకునుర్రములకు

గొట్టములును. M. 5. 1. 87. See కొట్టము.

గొట్టము n. s. A tube, a cylinder, a barrel, of a

gun &c. నూలుగొట్టము a shuttle. See on ఆశు,

అడ్డపుగొట్టము a telescope, literally, the tube

with glasses. వెదురుగొట్టము one length or bit

of a bamboo; being the space between two

knots.

కొట్టకొన The tip, or end : at the very end, at last.

గొట్టపుతాళము A padlock shaped like a tube.

కొట్టరుపు A barn, a grain store. BD. 4. 1098. 6. 1273.

కొట్టము n. s. A pent roofed house. See కొట్టము.

కొట్టాయి A shed built of thatch.

గొట్టి Wicked, vicious. The చిటిగొట్టిచెట్టు. గొట్టి

గడ్డ A very large bulbous root that grows in marshes like truffles: it is eaten by the poor.

గొట్టిక, ఆనగాకరుపు. HD. 2. 527.

గొట్టికండు A bramble.

కొట్టించుట v. a. To cause to beat. See కొట్టుట v. a.

కొట్టిగడ్డ The root called కాకాచి q. v.

గొట్టిచెట్టు A bramble.

కొట్టికియెద్దులు Bullocks kept to convey stores or furniture. From కొట్టికి store house.

కొట్టివేయుట v. a. To strike off, exclude, dismiss, cut off. See కొట్టుట (the intensive form వేయుట q. v. being added).

కొట్టు n. s. A blow, a stroke. The shore. A building, a storehouse, a jail. కొట్టుకవచ్చుట to be driven ashore. కొట్టుకపోవుట To be blown away, carried off. చెడుకొట్టుకువెల్లింది the shoe pinches. See కొట్టుకు.

గొట్టు n. s. Obstinacy. so గొట్టునడుపునీక she pertinaciously eluded him, freakishly avoiding his hand.

గొట్టు n. s. Thing, wretch, creature as యాచిరి గొట్టు, దేవీరిగొట్టు, వాచిరిగొట్టు, తంతుగొట్టు a proud wretch; a fool.

గొట్టు adj. Hard, difficult, stubborn, hard to read, illegible, hard to get, dear గొడవ.

కొట్టుకాడుట or కొట్టుకనాడుట v. n. To be agitated fluctuate, toss about, be in motion. To grieve, to writhe, wriggle, wince in pain.

కొట్టుకొనుట (v. neut. and intransitive) To be accomplished, to end, to lament, bewail. To perish. To be driven away; to be washed away. To beat, as the pulse. ధాతువుకొట్టుకొంటుంది the pulse beats. దానిమీద ప్రాతలు కొట్టుకొంటుంది, దానిమీదవన్నుకొట్టుకొంటుంది his heart is set upon her. గుండకొట్టుకొని తోలు దోగినది. the skin was grazed by a bullet.

కొట్టుకొనుట v. a. To rob. This transitive sense is not grammatical. See కొట్టుట.

కొట్టుట v. n. To strike. గంటకొట్టింది The clock

strikes. గాలియొక్కడకొట్టుతుంది The wind strikes here. ముల్లుకొట్టింది there is a thorn. To be, or happen, thus కరువు కొట్టింది there was a famine. జెష్ట ill-luck. జెష్టకొట్టింది he has had ill-luck. కంఠికొట్టింది there is a stink: it stinks. వానికిఅదృష్టముకొట్టింది he met with good fortune. కొల్లగొట్టింది he has got great profit. గంతుకొట్టుట To die. పిడుగు ఆచెట్టునుచీలగొట్టి నది The thunder bolt struck and split the tree. దయ్యముకొట్టిందివానికి he is possessed with a devil. వానికిదృష్టికొట్టింది he was struck by an evil eye. దాన్నిశ్రుగులుకొట్టినవి insects have attacked it. వానికిముఖముకొట్టింది he is surfeited or gorged. వానకొట్టింది there was rain. ఆయిన దాతున్నదని ఒకమాటకొట్టింది at last she burst out into fierce taunts. యెండకొట్టింది there was sunshine.

కొట్టుట v. a. To strike, smite, beat, thrash, knock, to break, kill, destroy. spoil, to cut down, to cut or lop, (leaves) To plunder, to remove, displace, dethrone, (in such senses the phrase often is కొట్టివేయుట) To attack (as rats do.) To rob, as highwaymen do. To quash, refute, defeat, dismiss, nonsuit. To strike off (the head) or behead. To strike out or rescind (a word). దారులుగొట్టుట to rob (on) the high road. గోడనుకొనితమకొట్టుట To put (or stick) a paper in the wall. చప్పుళ్లగొట్టుట to clap the hands. అచ్చుకొట్టుట v. a. To print. In many instances కొట్టుట changes a noun into a verb. Thus చీల a nail, చీలకొట్టుట to nail. గచ్చులు vaunts, గచ్చులుకొట్టుట to brag. కొర్రు a spike, కొర్రుకొట్టుట to impale. యారె swimming, యారెకొట్టుట to swim. శంకెళ్లు irons. శంకెళ్లుకొట్టుట to iron or fetter. శున్నము whiting. శున్నముకొట్టుట To white-wash. నన్నుదొంగలుకొట్టివారు thieves robbed me. చెండుగొట్టుట To slap. నెత్తినిచంకులుకొట్టిరి they showered tiles on his head i. e. ruined him; pulled his house about his ears. బుడ్డికొట్టుట To crack a bottle, drink liquor. యిదితప్పిచేసన్నుకొట్టు If this fails let me bear the blame. I will be answerable for it. తలకొట్టుట to behead, to ruin. పిండికొట్టుట to

pound flour. కొడుకొట్టట to plunder a village.
 కొడుకుకొట్టట to gather fruit. కొంకాయ
 కొట్టట to open a cocoanut. దేరాకొట్టట to
 pitch a tent. దిసంరెండ్రుమడకొట్టినారు they
 struck (i. e. got over, marched) twenty miles a
 day. Added to some neuter verbs it gives them
 an active sense: as కొడుట to become loose. కొ
 డకొట్టట to loosen. చెడుట to spoil v. n. చెడకొ
 ట్టట to spoil or ruin v. a. తేలుట to float. తేల
 కొట్టట to set afloat, to rescue. దిగుట to enter.
 దిగకొట్టట to drive in యదిమందుకుకొట్టుతారు
 They use this as a medicine. నలియుట to be
 bruised. నలియకొట్టట To bruise. రాలుట to
 come off. రాలకొట్టట to strip off leaves. శండ్లు
 రాలకొట్టట To knock out a man's teeth. శుగు
 ట v. n. to break. శుగుకొట్టట v. a. To break
 to pieces. శుడుట to fall. శుడకొట్టట to throw
 down. పోవుట to be lost. పోకొట్టట To lose.
 విరుగుట v. n. To break. విరగకొట్టట v. a.
 to break; to defeat. సాగుట v. n. To extend.
 సాగకొట్టట To lengthen or beat out metal.
 It is even added to imitative (అనుకరణము)
 words as కొకొట్టట to hum, or utter a sound
 while listening. ముగకొట్టట to hiss వాడుచేసి
 న దొజనశ్రము వాణ్ని కొట్టింది his wickedness
 has fallen on his own head. నా సొసొహ్లామన్నుకొ
 ట్టినారు they have cast earth into my mouth:
 i. e. cheated or ruined me.
 కొట్టుడువిళ్ల A taw, at marbles.
 కొట్టుకుడుట To be knocked up or exhausted.
 కొట్టుకురుకుట To torment. See కొట్టు.
 కొట్టె n. s. The stone of a fruit.
 కొట్టెగాడు A bullock driver.
 కొట్టము. See కొట్టము.
 కొట్టాల Dispute, squabble.
 కొడ Trouble plague. See కొడక
 కొడక A cup. అనగాగొన్నె. OG.
 కొడగర A shoemaker. The name of a tribe. The
 name of a country. (Kodagur) which we call
 Coorg?
 కొడకొడలాడుట To chatter, make a noise, jabber.
 కొడము n. s. A censer or vase for incense. కుంభా
 ద్వి, కుంభహరితి Also a wicker basket in which
 fish are snared.

కొడయుట, అనగాగొడుట, ఆశించుట. To desire,
 కలికినికొమ్మవి, ఖండచక్రైరయంచు, కొడసిపాన
 కమానగోరునకట. Sacuntala. 3. 62. కడకమీర
 రమరల్గలవారుగాన కొడసికొడిగమాడ గించెడ
 రు. Anir, D. p. 41. కొడసితెచ్చినకండ్లి కొడక
 పూనివు, మెడవంచుకొని. DAb. 217. line. 6.
 అడరుమారునివెత నలసియున్నాడు, కొడసియెనత
 నిదిక్కుల బెట్ట, వెరకు. DAb. 318.

కొడవ adj. Difficult, hard to get.

కొడవ n. s. Difficulty, puzzle.

కొడవలి (Inf. కొడవటి. plu. కొడవళ్లు) n. s. A sic-
 kle. కాయకొడవలివానికి అత్తుగిందినాను I gave
 it him either to slay or to save.

కొడశ. See కొడిసె.

కొడారి. See కొడగర A shoemaker. మాలకుమాం
 శంబు మరికొడారికిని దొలునునన్నట్లు, అనగా
 మదిగవాడు. BD. 4. 51.

కొడి n. s. The tip, top, mark, feature. Flame. A
 standard or flag. చవటికొడినేల land that bears
 marks of being saltish. కొడిముట్టిపాడు you
 have gained the summit. కొడివేయుట to hoist
 a flag. కొడిశ్రంభము a flagstaff.

కొడిలి or చెనొడి A sort of tree.

కొడిపొయ్యి n. s. A fire place: to the side of
 which is attached a small chamber, full of
 fire, as a reverberatory furnace, with three
 knobs above, arranged triangularly.

కొడిమె A ship, a boat. (In Tamil) wrangling;
 dispute.

కొడియ A staff. వెదురుకొడియ a bamboo staff.

కొడియకట్టె A rafter: a ceiling, over rafters.

కొడియనేల adj. Barren, stony, as ground.

కొడిశి A sort of fish.

కొడిసి. See కొడయుట.

కొడిశెపాల, కొడిశెవిత్తులు The plant named Echi-
 tes Antidysenterica. It's whitish seeds.

కొడిసెవాళము A rafter of కొడిసె wood.

కొడిశ్రంభము A flagstaff.

కొడుకు n. s. A son. పెండ్లికొడుకు a bridegroom.

కొడుగు The country we call Coorg.

కొడుగుకత్తి A kind of broadsword shaped like a
 bill-hook.

కొడుగు n. s. An umbrella. The umbrella used
 as a royal bearing. This was usually white
 but sometimes was gilt. కుక్కకొడుగు A load-

stool, the నాడను is also (in palmistry) the name of a certain line in the palm. [brellas నాడునుకామలు or నాడుగ కాడలు Staves for um- నాడునుగడ్డి A mushroom. అతిపత్రము. D.

నాడునుగాలి A whirlwind.

నాడునుబల్ల, అనగా ద్వారముమీది తలుపుమీదికు బుసముతిరిగేది. D.

నాడుపు n. s. A barrel, a cylinder: one length of a bamboo, between two knots. A thinble or guard worn on the finger when playing the guitar. జన్నుకొడుపు the pod or cylindrical head of a bulrush. జాడునాడుపు. or బల్లలనాడుపు BD. 3. 2240 అనగా నాడునికొయ్యి a clog fastened to the neck of a curst cow.

నాడ్డననము, అనగా మొండికనము Stubbornness. నాడ్డననముననాడులిచ్చబడు నాడ్డనేయక కొంతన న్నముబాడ్డు. Mari Basava. 62.

నాడ్డుము n. s. Peril, evil, mortal accident. చిరున్పు తునాజ్యమిష ముంగొనకులుచుచేత ప్రాణనాడ్డు అయిన్పును. M. Santi. 2. 208. ప్రాణనాడ్డుముల ను పనులువారలుచీక. M. Udyoga. 1. 232. నీకుప్రాణనాడ్డుమునేయవలెనె. M. Udyoga. 3. 162.

నాడ్డతి n. s. infl. నాడ్డతి plu. నాడ్డంపు An axe or hatchet. నాటచిమ్మేదాన్ని నాడ్డంపునరికెను To break a butterfly upon a wheel.

నాడ్డలు Bragging, nonsense. నురువుబుటారింబినాడ్డలాడెనపు. L. XIII. 86.

నాడ్డు adj. Barren, sterile.

నాడ్డు n. s. A beast. Barrenness of the womb. నాడ్డుపు A barren cow. so మెనకనాడ్డు i. e. ఎనుము a buffalo. ఎలుగునాడ్డు. i. e. ఎలుగు a bear. చిటినినాడ్డు a miserly wretch, plu. నాడ్డు kine, newt, horned cattle. చిరుతనాడ్డు a leopard.

నాడ్డు, నాడ్డాలు n. s. A barren woman.

నాడ్డుంగాకర The plant called వంఛాన్య, or తేది. నాడ్డకుట To rent or farm. నుత్తచేసుట, బాడ్డచు ల్లనునాడ్డరిమోన పోరియెట్లుచెల్లించుటంకము లే దనూడ్డు.

నాడ్డేరు n. s. A petty stream, or paltry river.

కా or కడ్డి A reed for playing on the guitar &c.

కాక చెవి The tip of the ear.

కానానానాడుట To grumble, to mutter.

కానాజము or కానాజ n. s. An alley, passage, gallery, balcony. ద్వారపూత్రము, శుంకరూపే నేయిల్లు. D.

కానాత n. s. A puzzle or check for a dog &c. కా య్యలుకానాతలు wood, sticks &c.

కానాన n. s. The eaves of a slanting roof. అట్టుడు కానానాలు the name of a kind of grain.

కానాద or కానాదె n. s. A half handful. The hand held as a cup. కానాదిసి giving a half handful.

కానాదిలి n. s. As much as can be held in the hand held as a shallow cup; a half handful of liquid.

నానాదెము Even a handbreadth. కానిపోయిరేనేల కానాదకంత్రిన HD. 1. 1328.

కానాత, అనగా ముసవ్వకుము. Q.

నానానుట v. n. To mutter, mumble, wisper. To talk nonsense.

కానానురు n. s. The snuff of a lamp. చీకట్టకు. D.

కానాజు n. s. A tick or insect in sheep.

కానాదవాంధ్రు Name of a certain caste.

నానాబిళ్ల A sort of game played with two sticks.

కాన్దుము A vulgar pronunciation of నుండము or కొండము.

నాన్దుము A hasp or staple ring. See నాన్దుము.

కానకుట. See — —.

కాతిమిరి n. s. Coriander seed.

కాతిమిరిపురుగు n. s. A midge, or gnat; so called because when it gets into the candle it gives a scent like coriander.

కాతిమెర n. s. Coriander seed.

కాతిమెర ఆకు The leaves of coriander.

కాతుకుట or కొడుకుట v. n. To pine. To hesitate, to grudge. To stifle sighs. కాతుకుటడ్డ పెంట్టుక an extenuated or pined hair. కాతిమెట్లాడుట to hesitate.

నాకపు n. s. A species of sapphire. Tourmaline. ABA. 2. 528.

కొత్త adj. New, fresh, plu. కొత్తలు, కొత్తనిరు n. s. The freshes. A term applied to the period when rivers begin to swell after rain. కొత్తవాండ్లు strangers, foreigners.

కొత్తబలము or కొత్తశ్రీలము n. s. A bastion, or strong hold. సాలాపయవము a part of a fort. మురుజులు. D

నాత్తడి, అనగా సాక్షి. OG.

కొత్తపల్లి. See కొతిమిరి.

కొత్తముట్టు అనగా పనిన రాట్లనులుపోగు. OG. నూలిపోగు అవును. D. n. s. A mere filament, not yet twisted into a thread. Proverbial for weakness. కణ్ణలపిలంబుగా నిగుర్రంబులక్రాత్తముట్టునకియ్య కొలువునెరపు. M. 4. 1. 88.

కొత్తరికము n. s. Newness, freshness, fresh troops, recruits. చేరినకొత్తరికము shortly after he arrived.

కొత్తము. See కొత్తదము.

గొత్తు n. s. Arrangement, trim, order. Determination. A bunch or cluster. The unctuous smell of milk, butter &c.

కొత్తైము n. s. The pulp of the palmyra fruit. తాటిపండ్తిహవిత్తు లేనికండ. D.

కొత్తైమ్మ A lady saint, or nun, a female ascetic.

కొద n. s. The residue, rest, remainder, deficiency, want, లోతక్కువ. D. కొదవ defect. యిదియే మిరావణ యెల్ల భోగములు కొదవలేక శుభమునగుచి విగూఢుండు. BRV. మార్చింగినవారధికింగొరత యెకొదయె. A. 6. 76.

గొద n. s. Hunger, appetite. గొదగొన్న hungry. గొదగొన్నవులి a famished tiger. గొదగొని hungrily. M. 4. 4. 283.

గొదగొద Angrily, fiercely, hungrily.

గొదపట్టుట, అనగా కొదవలెంచుట, అగ్నినిజశక్తి నాయనుచు నాశనముగొదపెట్టెనినునక. A. 5. 140.

కొదమ adj. Young, budding, (breasts.) కొదమ క్రోధలను నెలను. A. 5. 146. కొదమకింగంబు. R. 5. 43.

కొదమ n. s. The young, the cub.

కొదము Young. ఆడుమేకపిల్ల. D.

కొదరుట v. n. To splutter, as a pen in writing.

కొదవ. See కొడువ.

కొదవపెట్టుట To blame, reproach, derogate. To disesteem, to leave unfinished.

కొడుకుట. See కొడుకుట To doubt, hesitate, pine &c. కొడకక unscrupulously.

కొడువుట To fascinate, charm, delude.

కొడువ n. s. The rest, the remainder, a remnant, a balance. Want, defect, deficiency. Pawning. Inferiority. Discontent, dissatisfaction. రతికొదవులు. SS. 2. 384. నాదొరకు తెలిస్తే డెబ్బలుకొడువా. If master hears of it will punishment be wanting? can you avoid punishment?

కొడువ adj. Remaining, other, Due, not paid, outstanding, unfinished, incomplete, defective small, despicable, trifling. కొడువనగము The other hill. కొదవవాడు the other man.

కొడువపెట్టుట. See కుడువపెట్టుట.

కొద్ది n. s. A little, a trifle, something.

కొద్ది adj. Little, small, few. Petty, trifling, slight, mean, base. కొద్దిపిచ్చి గాదవుకావు. Thou art no small fool. కొద్దిగా in a slight degree. కొద్దిగావుండె Deficient in quantity. కొద్దిగొప్ప. to a certain extent. కొద్దిది నాలకు in a few days, in a short time.

కొద్ది or **కొద్దికి** or **కొద్దిగా** affix, As, up to, according to. In proportion to; as much as, as far as. మీకుతోచినకొద్దికి as much as you think proper. యంతకొద్దికి Thus much. నాచేతికొద్దికి చేసినాను I did it as well as I could. శమయ ముకొద్దిమనిషి a turn coat, a time server. తన శ్రమముకొద్దిచేసినాడు. He did it quite in character. కలకొద్ది (from కలుగుట) as well as he could. వానిజలముకొద్దిచేసినాడు. he did it as well as he could, Compare కొలది. కొద్ది For ever so much; for a trifle. కొద్దిమంది A few people.

కొన n. s. The end, extremity, termination, point, tip. In composition this word is thus used కొనగోళ్లు, the tips of the nails (lit: the tip nails) కొనచెవి the tip of the ear: lit: the tip ear. చంటికొన the tip of the breast కొనకాచ్చినబాబు a letter, sent "haste, post haste," or with fiery haste: as a sign of which they burn the tip of the palm leaf on which it is written.

కొన adj. last, కొనవాడు. The last man కొనప్రాణముతోవున్నాడు. he is at his last gasp.

గొనకొని adv. In front: being chief. This word is often a mere padap. పుచ్చగా D.

కొనగోరు The tip of the nail.

కొనగోలు Words or sounds (like fa, la,) used in beating musical time, like తహతశిష్టు &c.

కొనగోళ్లు The tips of the nails. See కొన and గోరు.

కొనచెవి n. s. The tip of the ear.

గొనటలు, Tricks. కుటిలమాటలు, or కొనప్టలు M. 13. 5. 90. దారుదూవుగలిగితోలు మేనగొనములు బలికినారు.

కానటి Ugly, M. XII. 3. 78. అనగా వికారమైన.
 కానకు adj. Small. కానకుకొడి A small bird.
 This is a western word.
 కానబు adj. Agreeable, fine, charming రమణీయ
 మైన, కానబుజున్న అనగా సాగమైన మాధుర్యము
 గలబుజున్న T. 3. 64. కానబుకీవియ T. 3. 122.
 కానబుకశ్చరంశ్చరలుకు Ilad. 3. 125. కానబు దీ.
 వెలప్రతిహార్య జెల్లదు గాని Bhanu 3. 126. కాన
 బుపాటతన గానంచు పాట D. Melody.
 కానమి R. 2. 97. The not taking : refusal.
 కానము See గుణము.
 కానమొదలుగా Throughout, from end to end.
 కానమొదలుగా పెట్టు lay them end to end.
 కానయము n. s. The tip of a bow ; where the
 notch is. Also (for గుణము) a bow-string ధను
 రగ్రము, గుణము ABA. 3. 76. వింటి నారీకొలికి.
 D.
 కానప్ట n. s. Prank, freak, trick.
 కానసాగించుట. v. a. To accomplish, complete.
 కానసాగుట v. n. To last to the end. తే|| చనగ
 నలమొదకొనసాగ వక్రియెట్లు | గలిగె. Parvata
 Puran. 5. 88.
 కాని affix. Through, by, by means of.
 కానితేర That is కానితీసుకొనిరాగా To bring it.
 Here ర is for రాగా.
 కానిపారుట v. a. To carry off, run away with.
 కానిపించుట To cause to get, or buy, See కా
 నుట.
 కానిపోవుట v. a. To carry away.
 కానియ See తొంక.
 కానియాడుట To praise, to laud, to illustrate, dis-
 play. To hail, congratulate.
 కానివచ్చుట v. a. To bring.
 కానునుట See—బు—.
 కానునోలు Worth, valuation, the cost price.
 క్రయము D.
 కానుట v. a. 1. To take, to get. (Imperative,
 కాన్పు, or కానుము, plural కానండి Causal కాన
 తేయుట Imper. ఇంటి, కాంట (in Bhasc § 97) to
 take. In the Negative కానను I buy not. The
 past form కానితితె may be contracted into
 కానికొ didst thou take ఆకలికొనివచ్చి నాను
 I have got an appetite. 2. To gain, obtain. 3.
 To buy, purchase. 4. To eat, devour. 5. To
 take physick. 6. To understand, comprehend.
 7. To arrive at, reach. 8. To receive, accept,
 (homage, respect or worship.) 9. In some places

it is equivalent to కూర్చుట thus చేకూనుట
 or చేకూర్చుట. Examples. చేతకత్తికొని taking
 his sword. దండముకొని taking a stick. కానె
 లుకొనిరి They (girded themselves for battle)
 took their girdles. ఆనుకంఠముకొని feeling
 pity. కొనిపోవుట To carry away. Suca. 3. 49.
 కొనితిన taking and eating BD. 5. 430. See
 further in the next article wherein this verb
 is considered as a sign of the middle voice.
 కానుట. The sign of the Middle voice in the Telugu
 verb. Thus తెచ్చుట forms తెచ్చుకొనుట, and కా
 నుట to buy, forms కొనుక్కొనుట—Thus తెలియు
 ట forms తెలుసుకొనుట. See the various tenses
 in the Grammar.

- I. The effect of the middle voice is seen in these
 phrases. యిల్లుకట్టినారు they (the workmen)
 built the house. యిల్లుకట్టించినారు they got a
 house built. యిల్లుకట్టుకొన్నారు they built a
 house for themselves. యిల్లుకట్టించుకొన్నారు
 they got a house built for themselves. హత్యచే
 శుట to kill. హత్యచేసుకొన్నాడు he killed him-
 self. నేనుచూచినాను I saw. అద్దములోనేనేచూ
 చుకొంటిని I saw myself in the glass. The word
 శుచ్చ green also signifies tattooed marks on the
 skin. శుచ్చపొడిపించుట to tattoo another person.
 శుచ్చపొడిపించుకొన్నాడు he got himself tattoo-
 ed. కుదువపెట్టేవాడు he who mortgages. కుదు
 వపెట్టుకొనేవాడు he who lends upon mortgage.
 రెండు ధోవతు లుండగా ఒకటి కట్టుకొన్నాడు,
 ఒకటికట్టి పెట్టినాడు having two vests he put one
 on and put the other up, he wore one and laid
 by the other. Here the same verb కట్టుట is
 used in both phrases : one in the middle voice
 the other not so. The French verb compounded
 with *Se* is equivalent to the the Telugu Mid-
 dle voice. Thus "*Le Roy s'avisera*" would
 be rendered విచారించుకొనును whereas the sim-
 ple verb. విచారించుట means To examine : ad-
 ding the middle sign gives the sense To con-
 sider or think with himself.
- II. The Middle voice usually denotes volition :
 that which is done by choice, for one's own good :
 being inapplicable to what is done either by
 command or for the good of another person.
 Thus the verb శ్రష్టించుట to create cannot al-
 ways use the middle voice.

III. Instances of change of sense so great that a separate English verb is used to translate the middle voice. In these the voice is some times altered; thus యిచ్చుట to give, is active; but యియ్యకొనుట to assent is neuter వండుట To fruit, but వండుకొనుట To lie down. చూట్టాడుట v. n. to speak: చూట్టాడుకొనుట v. a. to bargain for చెచ్చుట to owe. అచ్చుకొనుట to pay. అనుట to say. అనుకొనుట to suppose. అండచేయుట to protect, give refuge. అండచేసుకొనుట to take refuge, seek protection. చూచుట to see; చూచుకొనుట to tend. శ్రుచ్చుట to rot. శ్రుచ్చుకొనుట to take. తీయుట to pull. తీసుకొనుట to take. పోయుట to pour. పోసుకొనుట to bathe in. పెట్టుట to put; పెట్టుకొనుట to put on or wear. చూసుట v. n. to heal. చూసుకొనుట v. n. to stop, leave off, desist. అప్పగించుట to deliver over, give into his charge; అప్పగించుకొనుట to take charge of, take into his own hands. కనుట to bear or bring forth. కనుక్కునుట to perceive. నడుచుట to walk. నడుచుకొనుట to behave. పెల్లను పెంచుట to rear a child: but పెల్లను పెంచుకొ to adopt.

IV. Particular verbs are formed by adding the middle affix to some nouns, adverbs and post-positions. తల n. s. the head. తలకొనుట to begin, take head; కాయ a pod. కాయలుకొనుట to form pods, come to a head. గుడి a whirl. గుడికొను to whirl, take a whirl. కాలు a foot. కాలుకొని Panch. 1. 499. To stand firm. కారు blackness. కారుకొన్న black. చాలు a line. చాలుకొనుట being in a line (Vasu. 2. 101.) కుప్పలు కొన Panch. 1. 670. In heaps, in floods. కాక heat. కాకకొనుట To become hot. మొదలు commencement. మొదలుకొనుట to begin. కడ a place. కడకొనుట to approach. ఉత a prop. పూతకొనుట to take prop, be supported.—చుట్టు a circle. చుట్టుకొనుట to surround.—దొర a lord, a master. దొరకొనుట to lord, to master.—భార a murmur or hum. భారకొనుట to murmur or hum. సందు opportunity.—సందుకొనుట to seize the opportunity.—ఉరక without. ఉరుకొనుట to do without, to be quiet.—పై above. పైకొనుట to mount on.—పెనక behind. పెనక్కునుట to retreat.—ముందు before. ముందుకొ

ను to get before.—లో within. లోకొనుట to get into (Parij. 4. 34.) పొడ above, on. పొడికొనుట to get on.—పెళ్ళ Bang! pop! పెళ్ళక్కునుట to snap, or go off.

V. The participles of such verbs may often be translated as adjectives. Thus కాను thickness. కారుకొన్న Thick, dense.

VI. It makes a neuter verb transitive. Thus హత్తుట v. n. to touch; హత్తుకొనుట v. a. to unite. అందుట v. n. to reach; అందుకొనుట v. a. to give or take, to put in contract. ఆనుట v. n. To lean. కంటంబానుకొని leaning on (v. a.) the pillar. మెచ్చుట to be pleased. మెచ్చుకొనుట to applaud. This use of the middle voice frequently occurs in poetry but rarely in the spoken Telugu.

VII. Or the contrary happens, as కొట్టు v. a. to beat. కొట్టుకొనుట v. n. to play or beat, as the pulse. పాకుట v. a. to fix. పాకుకొనుట v. n. to take root, to fix or become fixed.

VIII. Sometimes the sense is Reflective or Reciprocal. Thus కొట్టుకొన్నారె They fought together, they beat each other.—హత్యచేయుట to commit murder. హత్యచేసుకొనుట to commit suicide, to kill himself;—and in such phrases the nominative is sometimes neuter as. నరదశరమకొనిది the tide rose. యల్లువరికొన్నది the house caught fire. గుంటనిండుకొనిది the pit filled.

IX. Wherever *self* is used in English this middle verb is used—So చొచ్చాయివేసుకొ put on your jacket. గాయముచేసినాడు he made a wound. గాయముచేసుకొన్నాడు he wounded himself.

X. The *imperative* never use the middle form unless the *benefit* is intended either of the doer or he to whom the act is done. Thus యెత్తు Lift it up! never యెత్తుకో. A mere command never ought to use the middle voice. ఆనొడ లోఒకనీలకొట్టు put the nail into the wall: not కొట్టుకొ Again. బొగ్గుపూసిసాడు he applied charcoal. బొగ్గుపూసుకొన్నాడు he smeared himself with charcoal.

XI. Sometimes the sense is unaltered. Thus తీరుట v. n. meaning to be settled. తీర్చుట or తీర్చింపుట or తీర్చుకొనుట or తీర్చింపుకొనుట all mean

to decide. కొనుట or కొనుక్కొనుట to buy.—తెచ్చుట or తెచ్చుకొనుట to get.—మేయు or మేసుకొ to feed.—Thus also బయ్యు or బలుసుకొ to become fat. ఏడెముచేయుట or (Dasav. 9. 303) ఏడెముచేసుకొ to eat paun, or, take a mouthful of betelnut.

XII. The middle voice is very vague in its application, and the dictionary and general custom furnish the only guides; the poets also sometimes deviate from common usage. Thus in daily talk. తుచ్చుకొ is to take and తుచ్చుట is to send: but in poetry this last means to take.—తెలియట is to be learnt and తెలుసుకొనుట to learn, but in poetry we find this sense (acquire, know) given to the former verb (See Vish. P. 1. 5. 11. 80.) తెలిసి నాడు for తెలుసుకొన్నాడు and even. తుండినాడు for తుండకొన్నాడు Again యిచ్చుకొ and యిచ్చుట are evidently formed from ఇచ్చుట. (one in the Infinitive form; the other in the Radical form); yet the meanings differ.

XIII. Certain auxiliary verbs may be used instead of కొనుట Thus శీరకకొనుట and శీరకు చేయుట equally mean *To delay*. తులిమకొనుట, తులిమిచ్చుట equally mean *To scour*. The use is sometimes anomalous. Thus దానిమెడలో వరహారావు గుచ్చుకొన్నది She had a gold coin strung round her neck.

XIV. The auxiliary కొనుట has no causal form whatever: but in poetry the irregular form కొలుపుట is used. Thus from మేలు *up* comes మేలుకొనుట v. n. to *arise, awake*; of which a causal form would be మేలుకొనేటట్లు చేసినారు to awaken him; and in poetry మేలుకొలుపుట to arouse; the form of which makes it a verb of the first conjugation. The following instances will illustrate it.—తురికొనుట v. n. To recollect; తురికొలుపుట to remind.—వడికొనుట to curl v. n. వడికొలుపుట to curl. v. a. —దరికొనుట and దరికొలుపు signify to kindle; one being neuter the other active. వీడ్చుకొనుట to take leave, వీడ్చుల్పుట to dismiss. In the same manner the verbs. గీలుకొ, నూలుకొ, వైకొ, నెలకొ, చినుచినుకొ have the radical sense if they

end in కొను and the causal of the same if they end in కొలుపు. Like కొను we may add కొలుపు to some nouns. Thus మనసు the mind. మనసుకొనుట to have a mind. మనసుకొలుపు to persuade. ఉసి a hiss. ఉసికొనుట to hiss; v. n. and ఉసికొలుపుట to encourage by hissing or set on a dog.—చినుచినుకొలుపుట To make it smart or ache.

XV. Some verbs do not use the middle voice. These are chiefly intransitives, as go, come, die, rise: and as a general principle, the middle voice appears inapplicable to these and other verbs the action or effect of which does not extend to other persons or things. In English the sense is sometimes conveyed thus: they built themselves houses: he took him a wife: she made herself a garland.

XVI. The middle voice is seldom used regarding a superior. Thus ఆయనదయచేసినాడు He granted. Never దయచేసుకొన్నాడు.—Also. శైలప్రయచ్చినాడు He commanded;—never యిచ్చుకొన్నాడు.

గొనెవిళ్ల A game like hockey.

కొన్ని adj. Some, a few. కొన్నాళ్లు for a while, for a few days. కొన్నిమంది certain persons. ఒకకొన్ని a few.

గొన్నెము See గొనియము.

గొప్ప n. s. Greatness, size, respectability.

గొప్ప adj. Great in any sense. కొంచెగొప్ప more or less, some trifle, a certain quantity. మనసుగొప్పచేసి being kind, forbearing, gentle. కొప్పరము, అసగమూపు The hump of an ox. OG.

కొప్పరించుట, అసగమూపు, తులిమిచ్చుట. OG. కీచుకుమహిమగోనుట, కుప్పరించుట, కొప్పరింపుచుకుండకొనియెయిందె D. Abhim. 172. గీలుగీలుగారలద్ద విడిగరుచుకొప్పచుగొప్పరించుకొని టి. గామేనుచే. G. 8. 29. లేనెలుంగురాచిప్పలం గొప్పరంకొప్పలంకొప్పరించిన. Parijat. 2. 60.

కొప్ప n. s. The chignon, or tuft, in which a Hindu female folds her tresses. కేశఖంభము D. కొప్పవాళము The roof tree or crest of a roof. The tip or end of a bow రిసుకంకొప్పలు bald heads.

కొప్పెర n. s. A metal cauldron or boiler.

కొప్పేష్వరుడు A title of Siva.

కొబ్బరి or కొబ్బరె n. s. The kernel of the cocoanut which resembles lard. See తెంకాయ.

కొబ్బరి or కొబ్బెర adj. Of or belonging to the cocoanut. కొబ్బెర పెల్లము sugar made from cocoanut tree juice.

కొబ్బరికాయ A ripe cocoanut with kernel formed.

కొబ్బరిపువ్వు An excrescence inside a cocoanut which is kept too long. మొక్క మొలిచిన కొబ్బరి కాయలోపువ్వు. D.

గొబ్బి n. s. The name of a feast or holiday kept by girls in the month Pushyam. గొబ్బెత్తు a lump of cowdung worshipped as a goddess on this occasion.

గొబ్బికాయలు A sort of grain. H. 4. 156.

గొబ్బిచెట్టు n. s. ఆనగా, కోకిలాక్షుకము D. A plant called *Barleria longifolia*, one kind is నీరుగొబ్బి.

కొప్పరి. See కొబ్బరి.

గొబ్బిలి A certain worthless plant. Kalahas §. 64.

గొబ్బిళ్లు Capering : dancing. Vish. Pur. VII. 211. Dancing in honour of a god. ప్రజపురిలోతావ శ్రమైదిక్కిన గోపప్రియునకు గొబ్బిళ్లనుచును. H. 4. 273. ననుస్థారము. OG.

గొబ్బిన adv. At once, instantly. వేగము. D.

కొబ్బెర. See కొప్పరి.

కొమ The young. అంకురము. చనుగొమల్ నెగయ వక్షముపేక్షగడకొరై. A. 5. 61. ఆనగాశ్రుసాంకురములు, రమణ గొమల్ పాలము పూత్రాశ్రుల్ నైయిన్నాక, కొమల్ శీతానము, ఆనగాకొడుకులనుట. A. 4. 173. పాతవ్యాఖ్యానములోకొమల్, ఆనగా శ్రీలనివ్రాసియున్నది.

కొమరకాయలు Breast summers. That is; forked pieces of wood used in buildings.

కొమరారుట v. n. To bloom. కొమరారె Blooming, youthful, girlish.

కొమరాలు n. s. A young woman యౌవనశ్రీ. D.

కొమరు n. s. Juvenility, prime, bloom. కొమరుని గురి Gracefully. కొమరార. finely.

కొమరుడు or కొమారుడు n. s. A son, a youth.

కొమరులు, అనగా యింటివెన్ను పట్టెడిదికురుంజులు, కొడుకులున్ను. D.

కొమరెలు n. s. plu. Damsels. కొమరెలునీకులేరెప వికోటులువత్తునకోరిలేరి. U. R. 4. 278

కొనుకొన్ను Finely, grandly.

కొమాతె n. s. A daughter. పెండ్లికొమాతె A bride. See on కూతురు.

కొమారుడు A son.

కొమరె, అనగా, శ్రీ. D.

కొమెర n. s. A damsel. కొమెరపొక్కిలి బంగారు కుందెనందు H. 2. 107.

కొమ్మ n. s. A branch, a ship, a branch of a river A damsel, a maiden, a female. Battlements with loop holes, embrasures. పట్టుకొమ్మ a prop refuge, reliance. [torches.

కొమ్మచెట్టు A wood resembling pine, used for

కొమ్మనగోర n. s. A tree. ఉపలభేదక Q.

కొమ్మరటిచెట్టు The branchy plantain tree, or Bengal plantain. బంగారీరంభ. D.

కొమ్మి A sort of forest tree with harsh leaves and fragrant flowers.

కొమ్మిరెపాము A sort of eel.

కొమ్ము The imperative of కొను to take. కైదువ కొమ్ము Take up your sword. R. 5. 193. Lila. XIX. 151.

కొమ్ము n. s. A horn. A bugle or trumpet. A tusk, an elephant's tusk or tooth అల్లపుకొమ్ము. A race or bit, of ginger పసుపుకొమ్ము A race or bit of turmeric. A squirt. కొమ్ములకొరచిరల్ల, చివ్వునగొట్టుములనుకరపించి చల్లబందుకు. A. 118. The vowel య or U which is also called శృంగము. Any thing projecting, as చెరుపుకొమ్ము The tongue or end of a bank. అందలపుకొమ్ము the pole of a sedan కావటికొమ్ము one end of a yoke. A horn or crest as a sign of dignity. వానికేమికొమ్ములుమొలిచినవి. why does he talk so big?

కొమ్ముకాకరకాయ. A certain vegetable, being a species of కాకర.

కొమ్ము పట్టుట To blow a trumpet.

కొమ్ముపెళిలు, పెళిలలోభేదము. D.

కొమ్ముమాసకప్పు, ఆనగాచండ్లువచ్చినప్పటికిన్ని ముట్టురానిది.

కొమ్ములవాండ్లు Trumpeters.

కొమ్ములాడు A tusker (phrase for a wild boar) ఆకొమ్ములాడుతోల్లిటియేకలమోకాక G. 8. 21.

కొయికండ A corn on the toe : perhaps contracted for కొవ్విసకండ.

కొయకూర A kind of pot herb that is cropt and grows again.

కొయ్య n. s. Wood. A staff or stick. వాడకొయ్య A ship's mast. మొగిటికొయ్య the roof tree.

కొయ్యకాలు stubble. జొన్నకంకివరివెన్నుకొయ్య

గామిగిలినది. D. A sort of fish. A vulgar term for a tooth. P. 3. 193.

కొయ్య adj. Wooden.

కొయ్య (A termination,) thing, wretch, as విరుగు బాటుకొయ్య a stubborn wretch గుండకొయ్య

wretch శిష్టమాలినకొయ్య you shameless thing

కుంటకొయ్య you pert thing.

కొయ్య An infl. form of కొయట.

కొయ్యంక A fish like carp, of a very fine sort: called Khaval by Musulmans.

కొయ్యకూర or **కొయ్యతోటకూర** A sort of pot herb called *Amaranthus tristis*. See తోగలి.

కొయ్యజోడు Wooden fetters.

కొయ్యదనము Stubbornness, obstinacy.

కొయ్యమెర్రా Bewildered See మెర్రో.

గొయ్యకుండు The fruit called guava.

గొయ్య infl. గోకు plu. గోకులు n. s. A pit, a trough. Also the fibre. (పీచు, నార) or hemp of plants. In Ganjam it means a chain. నెరగొయ్య a gully cut by rain.

కొయ్య. See on కొయట.

కొర n. s. Profit, use, good, avail, advantage.

చరి, చలము Balance, what remains to be done.

See కొరమాలిన and కొరదల, వినకొరకాని

కథలు stories unprofitable to the hearer. తన్నే

కొరగాను It will not do for me to get up, i. e.

if I rise I will murder you : or, if I rise I can

do nothing, being lame. తానేమికొర అని Of

what good am I?

కొర adj. Available, profitable, useful, advantageous.

కొరకావు they are fruitless. Yet కొర like

"want" seems to have a contradictory sense,

incomplete, unavailing, as కొరయిల్లు an un-

finished house, కొరసొములు unavailing vows

so కొరప్రాణము అనగాకొనప్రాణము OG. the

last breath, incomplete vitality * thus కొర

signifies The *absence* of a thing and (contra-

wise) the *thing wanted*. The same word in

the Malay language has the same double

meanings. See Marsden's Dict. p. 273.

గొర n. s. A grunt.

గొరంజ See కొరంజ.

కొరండము n. s. An agate or corundum stone.

See further under కురువిందము.

గొరక n. s. A wild buffalo: also a snore గొరక

శబ్దము To snore. మృగవిశేషము. D.

కొరకంచు A fire brand.

గొరకకట్టె A javelin, or slender spear.

గొరకచేరు n. s. A worthless sort of fish, మార

గొరక The rice fish : in shape it is like the Tunny.

కొరకాని Useless, unprofitable.

కొరకామి plu. కొరకాములు n. s. Fruitlessness, vanity, vile pranks.

కొరకు (affix) For : for want of; on account of:

with a view to: to the end that (a sign of the Sanscrit fourth case). నాకొరకు for me అరకు

కొరకు for him. పరలోక సాధ్యముకొరకు. with a view to obtaining heaven.

గొరకు or, **రాతిగొరక** A sort of fish.

కొరకుట—See—రు—

కొరకొర (anuk) Angrily కొరకొరమించెరుక్కొరికి Satya 4. 197. She was enraged.

గొరగ A wretch, an abject creature దిగుదిగు గొర

గనకగజడితింక BD. 5. 899. The name of a plant.

కొరగాని Vile, worthless.

కొరగామి Worthlessness: wretchedness, vileness

కొరచవాండ్లు Gypsies; who are basketmakers and are reputed thieves.

గొరజ, గొర్జ A pathway.

గొరజె A hoof గొరిసె పొందుగాడుగిడి కొమ్ములుగొరజెలు. BD. 1. 349

గొరటి అనగాకురుపి M. XII. 3. 78.

కొరటు BD. 2. 894. అనగామొక్క, మొద్దు.

కొరడా A whip, scourge, knout.

కొరడు (K.) A pillow. The terrace before a door.

తిన్నె. A pair of pincers. A gleam or streak red

in the clouds, portending rain. A whirlwind, a

sprite, a demon. తిన్నెనియింద్రధనుస్సు, నుడ్ల

గూబ D.

కొరడుపారిన Streaked, whealed, marked with

stripes: callous, deadened, beaten to mummy.

కొరత n. s. Want, defect, fault. That which is

wanting. Incompleteness. Predicament, hard-

hap. (Loc : of కొర్రు) On an impaling stake.

See కొర్రు and కొర్రె. వానికియేమికొరతలులేవు

He is in want of nothing. Same as వెలితి or

తక్కువ.

గొరతి, or **కొరవంజ** Belonging to Gypsies

కొరద A certain fish, of which the మాలకొరద is an inferior sort. H. 4. 225.
 కొరదల Unavailable, incomplete, unfinished imperfect, defective
 కొరనెల A half moon. కొరనెలతూపు an arrow healed with a crescent. Parij. 5. 40.
 కొరవడగు, గొరు— or గొచ్చడము A blanket BD. 3. 2278.
 కొరవడికొయ్య A worthless wretch, a villain.
 కొరవము A curry comb. H. 5. 49.
 కొరవసేదెద్దు An ox of a whitish clour.
 కొరకట్టుట To grunt. A. 5. 140.
 కొరవోతు A hyæna.
 కొరము అనగామట్ట అనితోచినది, వాగుడలబల్ల ములగొరములమడుగులకొండలదరిని Navan. 46.
 కొరమాను Bridelia Spinosa; A large tree, of which the bark is a strong astringent: the wood dark coloured, hard and durable: cattle are fond of the leaves: which are said to destroy worms in the bowels.—Roxb. 3. 736.
 కొరమాలిన Useless, vile
 కొరమాలుట To fail, avail nothing.
 కొరమట్టు n. s. Tool, instrument
 కొరమట్టుట v. n. To be useful.
 కొరసానిగండు, అనగావృక్షవిశేషము. D.
 కొరచాజు, అనగా అర్థచంద్రుడు. Haris. Nalop. IV. 52.
 కొరలుట v. n. అనగా పెరుగుట To grow, spread. To be full. To blaze, shine. వేళ్ల సైకకళితాలగావించియగుట కొరలెనారాచనిగంతుకొదమదోయి. R. 5. 58.
 కొరలుట v. a. To fancy, like, try అనగా కొరుట, ససాతనమగు మోక్షముంగొరలితా విశుచుకృత్యహర్తృహర్దముకొ. M. XII. 5. 295. Dab. 218. line 2.
 కొరవ (Tam.) The Coravas, a certain tribe of mountaineers.
 కొరవంక, or, గోరింక, or గోరువంక, The bird called a Maina, being a sort of Jay.
 కొరవంజి n. s. A female gypsey. A gypsey dance or hop. Or, కురు—Dasav. VII. 336. 337. R. 2. 133. Suca. 1. 21. యేయేభూములు జూచినావేకొరవంజిరూపాలవణ్యలేభాయుక్తికొ.
 కొరవి n. s. A firebrand. The touchwood tree. used for torches, called గోరింట. A. 5. 133. R. 7. 10. called Sapindus Tetraphyllus. Or, Guarea Molinæa. Roxb. 2. 243. కొరవిచీమ The red ant: its bite being fiery. కొరవినయ్య

ము, కొరవిభూతము an ignis fatuus or jack-a-lantern. కొరివితోతలగొర కొనువారుగలరె Dab. 201. వాడు అక్కడికిపోయినది కొరివితోతలగోతు కొన్నట్టే this is downright madness.
 గొరళి A shoal of fish. గుంపుచేతులు.
 కొరికి A bite. కుతము.
 గొరిగించుట v. a. To shave: to have him shaven. గొరిగించుకొన్నాడు he got himself shaved. See గొరిగింపుట.
 కొరిగేవాడు A barber.
 కొరిచేవాడు The name of a tribe of savages, or hill people.
 కొరిజె A hoof. Also (in Vizagapatam) పాలిమేర a landmark or village boundary.
 కొరిటి చెట్టు The Batis Spinosa (Roxb. 3. 763.) A small tree with long drooping branches: armed with hooked thorns.
 కొరిమిడి or కొరివిడి, అనగా అలుగు A sluice?
 కొరిమిడి, and ముండ్లకొరిమిడి The tree called Barleria longifolia. Heyne. H. 4. 13.
 కొరిమిపాల The touchwood tree, used for torches. దీవిటికర్ర.
 గొరియ, అనగా గొర్రె A sheep. BD. 5. 99. M. 6. 1. 95. M. 3. 3. 175. గొరియసంబాడు, అనగా మాంసము Mutton. M. XIII. 3. 175.
 కొరివి See —ర—.
 కొరివింప A certain forest tree. H. 4. 9.
 కొరివింపము, (or కురు—) Corundum, an adamantine spar (agate, sapphire or chalcedony) used in polishing diamonds.
 కొరివె See కొరవి.
 గొరిసె A hoof.
 కొరకు n. s. A bite. Food. కొరుకులు bites, peckings, eating. H. D. 1. 1741. కొరుకుకు. బోవ— శత్రుగల్లువడియ ఘోపాల KP. 3. 106. He caught at the bait and the trap fell upon him.
 కొరుకుట v. a. To bite, gnaw, grind. (or, శండ్లకొ—) To gnash the teeth. To gripe or hang by the claws, as a bat. To hold, retain fast. చన్నుకొరుకుకొ. To hold the nipple in the gums. B. X. 247. కొరుకుడవుండు A cancer or gnawing ulcer. In A. 6. 51. త్రోవైరుకుకోడలపోసెడు, నిన్నుగట్టినతాడు శనిలిం చుకొనిపో విచారింబి నావు, అనగానిబంధకము వడలించుకొనిపో విచారింబుతావు.
 కొరుకులు Props. shores: timbers, set to prevent the fall of a weight.

కొనుట—See—రుకు.—

కొరుకు—See—ర.—

గొరుకుడము—See—ర.—

కొణక, కొల్పాహుత, కొండబోతు, గండబోతు,
కొల్పానుండు The hyena.

కొర్ర Locative case of కొల్ల. BD. 5. 769.

కొరి Inflection of కొల్ల. కొరినొట్టు a certain tree ?

కొర్ర adj. Appertaining to కొర్రలు (q. v.) a sort of grain. ఈశ్వరకొర్ర a coarse kind of grain. కొర్రంజి a grain of corralu.

కొర్ర n. s. A spike, a dart. A sort of fish. G. XI. 111.

కొర్రమట్టు, కొర్రమాను A fish found in tanks, thick and shaped almost like an eel. H. 4. 225. *Gobius Lagocephalus*. Roxb.

కొర్రలు The grain called Millet. (Heyne. Rox 1. 302.) *Panicum italicum*. The grain is proverbially small.

కొర్ర, (inflection కొరి, Loc. కొర్ర plu. కొర్లు, A spike on which criminals were impaled. A spear. A hook suspending a man by the chin or by the ribs. A thorn. A sort of drill plough. That extent of land which requires one plough. (See కుచ్చెల, and సెయ) కొర్రకోలుట To harrow. కొర్రకట్టిన Threadbare, ravelled, frayed.

కొర్రె plu. కొర్రెలు, గొర్లు A sheep. కొర్రెజిల్లి a lamb.

కొర్రె చెడులు The kind of (చెడు) termites called a soldier ant.

కొర్లంక See గోరింక.

కొల n. s. Measure, measurement (Dative కొలనకు, Loc. కొలని) War, battle.

కొల n. s. Guilt : the result of crime. Retribution : particularly suffered in a subsequent birth. చంపినకొలనకుతీరదు you cannot get rid of the guilt of killing him. ఆడకొల femicide, the guilt of causing a woman's death. T. 3. 114. L. 4. 291. P. 1. 331. పాపముకొలచినకొలయును. D.

కొలారు A pond. T. 1. 19. See కొలను, కొలకులు T. 4. 31.

కొలంబి See కొలది.

కొలకనగొట్లు Waterhens. A. 4. 194. The same as బొట్లగొట్లు, జుకుట్లుటములు. Their colour is that of the కుంకముడై.

కొలకర్ర A boat hook : a pole.

కొలకు Loc. కొలకున, A lake. మడుగు. R. 1. 210. BD. 1. 683. See కొలను.

కొలకొల (Anuk) Aloud, echoingly, screaming, confusedly, in chorus. కొలకొలాడిరి they made an uproar. గొలగొలాడిన Tumultuous, noisy. కొలకొలమంచు noisily. A. 1. 81.

కొలగారము Measurement, gauging : fees.

కొలకాసు n. s. Fees for measuring.

కొలత Measurement.

కొలది, or, కొద్ది n. s. Extent, measure, height, depth. Limit. Means, mode. Power, glory. రలపుకొలని బడరు దైవికమేకాని (Vema) Our schemes are limited : all rests with Providence. నీకొలదియెరుంగక In ignorance of thy power. యేకొలదిదైవా by all means. ఆయనది

త్తముకొలదియెరుంగ in conformity with his pleasure. L. XVII. 136. మోటికొలంబుల (plural) మాట్లాడి. L. VII. 481. saying anything that come into his head. లోతుమొక్క ప్రమాణము

D. As an AFFIX, కొలది, or కొద్ది (for Loc. కొలదిని) In proportion to, according to, in conformity to. నాలుగువేంకటకొలదినిదివిరి they studied for four years. మోకొలదియెరుగ water up to the knee యాకొలది thus far : so much ; such. నువ్వొకొలదికన్నులగుండుకొనుచు. Suca. 3. 156. R. 5. 187. M. 12. 1. 212.

కొలను. n. s. (Infl. కొలని. Dat. కొలనికి plural కొలకులు, or, కొలంకులు) A lake, a tank in a forest. ఆదివిలోనుండెడుగుండు. D.

కొలపాత్రము A vessel to measure with.

కొలపుట To induce, persuade, set on, incite. కలగజేసుట.

కొలము n. s. Race, lineage, caste. కొలమగారులు our chief foes. కుంకశక్రశ్రులు.

కొలికి n. s. The tip or ending. A hook or loop The pupil of the eye. చింతకొలికి, ముద్దుల కొలికి A bright eyed girl. ధారమునకుకొలికికట్టినది She made a loop in the string. In HD. 2. 168. యాకావ్యమానందు కొలుకులుమాత్రము తెలుగు In this poem all the words are Sanscrit with Telugu endings.

కొలికిపూస The chief gem in a necklace.

కొలికిముడి A noose : a loop.

కొలికించుట v. a. The causal of కొలుచుట to measure, q. v. To deliver over land. ఆటకొ

ల్పించె to conduct a dance. కాన్యముకొలిపించు
ట To measure grain : also to deliver it or
make it over.
కొళిక n. s. A quiver, a tube, or case.
కొలిమి n. s. A pit. A fire pit or furnace. The
pit dug for the foundation. ముద్దకొలిమి a
smelling forge. నీళ్లకొలిమి a reservoir. కొలిమి
తీరి a pair of bellows.
గొలిమిడిమి, or, కొలిమి A sort of tares. Lolium.
కృంభివృక్షము. SC.
కొలివె n. s. Tares. See అలిగ. [white.
కొలివెట్ట A small sort of bird spotted with
గొలుగుచెట్టు A certain tree. The species called
నీమగొలుగు is the camóni : it bears a very
fragrant flower.
కొలుచరగాడు A grain measurer or land bailiff.
కొలుచులు Grain : అనగాధాన్యము. OG. and
ABA. 2. 444. BD. 3. 1011.
కొలుచుట v. a. To measure, to serve, to deliver,
to worship, to be in attendance, to accom-
pany. కొలుచురాసి A measured heap.
కొలుపు n. s. A rustic holiday : the festival of
the Sacti or village goddess.
కొలుపుట v. a. To encourage : to stir the heart :
to set on : to drive : as కుక్కలనుకొలిపిరి They
set the dogs (on the boar &c.) యెవ్వడునామిద
నేనుండుగొలిపి. BD. 4. 207. who set the ele-
phant upon me ? చిత్తంబుగొలిపి. G. 6. 70.
setting his heart on it. R. 6. 23. M. 12. 6. 7.
కొలుపునీడిత్వాహము, unexcited passion. Anir.
2. 92. This verb occasionally is a *causal* form
of కొనుట. Thus దరికొనుట To catch fire, దరి
కొలుపుట To set on fire. మేలుకొనుట To
rise : మేల్కొల్పుట To awaken, to rouse. పురి
కొనుట To recollect his thoughts. పురికొలుపు
ట To stir వడికొనుట v. n. To curl. వడికొల్పు
ట v. a. To curl. Thus it becomes equivalent
to *inçuta*. And it is sometimes added to nouns :
thus మరలుకొనుట To love : మరలుకొలుపుట
To enamour. ఉగ్గి a hiss. ఉగ్గి కొలుపుట To hiss.
పొందుకొలుపుట To unite. వెర్రి madners. వె
ర్రికొలుపుట To madden.
కొలుమా or కొలుమా The imperative of కొలుచు

ట To serve. నైలసుతాపతిభక్తుల పాలితికన్ని
వసించుభక్తికొలుమా. Kalahas. 3. 75.
కొలుపు n. s. Service, employment. A hall of
audience. A feast in honour of any rural god-
dess, as Ammavaru, Poleramma, or any Sacti.
See శక్తి and గ్రామదేవత. రాజాదిభక్త, చాఃరి
యున్న. D.
కొళుపు or కొళిక or కోవి The pipe part of a
నాగశరము.
కొలుపుకూటము n. s. Court, audience, levee.
కొలుపుడుగాడు n. s. A servant.
గొలుసు n. s. A chain.
గొలుసుఅక్షరము n. s. Join-hand, *running* hand.
గొలె Since : so spelt to suit the metre : See గోలె.
కొల్లి See కొలికి.
కల్లుట See కలుగుట.
కొల్ల, or కొలత Measurement.
కొల్లల, అనగాజడము. OG. అల్లరి Contention.
గొల్లలజేయుట To urge on, encourage, excite.
ప్రేరేపించుట. M. 7. 1. 245. M. 9. 1. 376.
అతడువడియెనేనినానేన గొల్లలశాయనుకడు రే
మిసిగ్గమింత. M. 5. 2. 250. చతురంగబలములువి
ట్టుగొల్లల నాభీమునిమాదగవిసి. M. 7. 4. 170.
కొల్లుట See కొలుపుట.
కొల్ల n. s. Pillage, plunder, outrage.
గొల్ల (H?) A caste of watchmen, employed as
treasure-guards.
గొల్ల Belonging to the herdsman's caste. గొల్లమాట
rude boorish language. See గొల్లవాడు &c.
కొల్లము (Tamil *Kolam*), a pond.
కొల్లకొల్లగా To the full : to his heart's content.
గొల్లకోడి The "swain-bird." It has a peculiarly
sweet trilling note : the linnet ?
కొల్లగొట్టుట To plunder, to revel in, to spoil.
గొల్లజీడు. The name of a certain plant. H. 4. 13.
గొల్లడు A herdsman.
గొల్లత A woman of the cowkeeper caste, or
rustic female.
గొల్లదనము n. s. The cowherd class ; rusticity :
boorishness. [rustic.
గొల్లది A woman of the cowkeeper caste, a female
గొల్లదొండు A sort of fish.
కొల్లన *adv.* Aloud (laughing.)

గొల్లవీధి A hamlet inhabited by herdsmen.

గొల్లపట్టుట To squander, plunder, or waste.

గొల్లపోయిన Ruined, destroyed, plundered.

గొల్లపోవుట To be plundered or devastated.

గొల్లభామ n. s. A female rustic, shepherdess.

Also the name of a gigantic grasshopper often six inches long called *Mantis precataria* or the walking leaf.

గొల్లమాట Rough rustic language, such as is used by herdsmen; boorish talk.

గొల్లరి n. s. A bandit, plunderer, or hill robber.

గొల్లలాడుట v. a. To revel in. కుంతలామోదము

౧ గొల్లలాడి. T. 2. 32. అనగా కావలసినవట్టు

కున్ను, అనభవించి.

[ver.

గొల్లవాడు A herdsman, boor, swain, rustic, dro-

గొల్లలిడుట To plunder.

గొల్లాటికీ The bird called the Sultan bulbul ;

a species of nightingale : also called కొండలా

టికీ or పిగిలిపిట్ట.

గొల్లాపురి Colapore. గొల్లాపురికథలు Old wives

fables: Canterbury tales. ఎరికెలగుద్దులు Gyp-

sey gabble.

గొల్లాయి or కొల్లాయిశుంచ A short vest. అంగవ

స్త్రీపుడేదము.

గొల్లారము, or, కొల్లారు, or చుట్టుకొల్లారు, అన

గాభవంతి A square enclosure, with chambers

built at the corners.

గొల్ల, అడివికొల్ల A plant called మలాళ: *, Q.

గొల్లకొరజము a plant called పాలకాళి *, Q.

గొ with ల్లి, or గొండ్లి, (K.) Fun, naughtiness.

గొంఢెతనము nonsense. అనగా ప్రాక్రమము.

Pudendum muliebre. Reeve 580. Chamudappa

epig. 53. 55. &c. + కాయ, అనగా దానినింక

ము. Vilap. 2. 61.

గొల్లియన or గొల్లెన A tent ; (obsolete) a booth.

Mand. 2. 108.

గొల్లు n. s. Hubbub, uproar.

గొల్లు, కొల్లుకట్ట, కొల్లుగుంట A pit of water :

Codand. § 38.

గొల్లు (T.) Horse gram. H. 2. 135. గొల్లుగంజ

grain-boilings.

గొల్లుట v. a. To kill. చంపుట.

ఘొల్లుమనుట To yell or roar. (The letter M. is

inserted to prevent elision.) ఘొమ్మమనుట the whole town is in an up-
roar about this.

గొల్లె A tent : (obsolete.)

గొల్లెత A woman of the గొల్ల cowherd caste. P.

1. 580. BD. 2. 1048.

[చిన్నదేరా. D.

గొల్లెన A tent ; a booth built at a fair. G. 7. 12.

గొల్లెము, గొండ్లెము A hasp for a padlock. గొల్లెము

దె. T. 4. 143. she fastened the hasp.

గొల్లెరు The name of a river at the "Colair"

lake. Also (Tamil) A trowel, used by brick-

layers. కొల్లేటికొంక a pelican.

గొవ్విన Fat, plump. See కొవ్వుట.

గొవ్వెలివువ్వ A certain wild creeper.

గొవ్వ n. s. Fat, fatness. Presumption, insolence.

HD. 2. 1097.

గొవ్వట v. n. To be fat. To wax fat, be proud

or presumptuous. తిట్టడానకు నోరు గొవ్వించా

were you (agog, forward, eager,) bent on

reviling them ? (Lit: was your mouth proud ?)

నీ అద్భుష్టముగొవ్వించి you are in great luck.

తలగొవ్విన, or పొట్టగొవ్విన. UH. 4. 209. Fat-

headed, bloated, forward, presumptuous, head-

strong, stiffnecked. కొవ్వి, అనగా గొవ్వించి. BD.

4. 1463. Giddy: heavy, or thick in the head.

గొవ్వరాయి "Alabaster?" (Prit. and Gordon, in

Luke. VII. 37.)

గొవ్వె or కొవ్వె Oblong, slanting.

గొళ n. s. The tip or end. The border or selvedge.

గొళగలముత్యము A pear-shaped pearl : This is

the most valuable species. గొళవెంట్టుకలుకట్టి

catching the end of the hair. P. 2. 196.

గొళించుట To demand more : to be exorbitant.

గొళరు n. s. Eagerness, lust, greediness, pru-

riency, hankering, cupidity ; what is demanded

over and above ; what is claimed into the

bargain.

గొళరుచెట్టు The tree called కందూప్పల.

గొళరుట v. n. To hanker, or be agog : be eager

or lewd. To be greedy. To demand an article

gratis ; over and above ; or into the bargain.

To be eager for.

గొసక, or గొసకె, or గొసక A point, a shiver ; a hoe.

గొసకకలలు hoes. గొసకెరాయి a thin piece of

stone. A splinter of rock, a shiver.

కొన్నె or కొన్నా adj. Oblong, slanting.

కొహు Uproar, confusion.

కో, or గోగో, or ఘో Oh! oh! Alas, forbear.
Huzza! hurrah!

కో Imperative of the middle voice in కొను is
త్రాసుకో write this. Or, the Imperative of
కొనుట To take, Take thou.

గో * A cow.

కోంకృతులు * (Imitative) Cock-crowing. The
sound of crowing.

గోంగూర i. e. గోను + కూర (q. v.) Rox. 3. 209.

కొంఁము cōṅgam, (for కొంఁగము cōṅgam an in-
tensive form;) A very little.

ఘోట * n. s. The betelnut tree.

కోంఁద్రాగము (Imitative) A crooning sound.

గోంఁద్రించుట or గోంఁద్రెబ్బు v. a. To roar, bel-
low croak, reach (in vomiting); to grunt as a
hog.

గోంఁడు n. s. A grunt, bellow, roar, the lowing
of cattle.

గోంఁద్రకట్ట The bull frog, or bellowing frog.

గోంఁద్రుపట్టుట v. n. To bellow, roar, grunt.

గోంఁదులు Women. See గోరి A woman.

గోండు See గోండు A Goand (vulgarly, Khond.)

This is the name of a tribe of Hindus in the
Ganjam district. See Madras Journal, April
1838. p: 381.

కోక * n. s. A plaid or garment, particularly
that of a woman, a robe. కట్టుకోకతోవచ్చె he
was stript to his shirt; she was left in her
smock. కోకలు n. s. plu. full dress, a robe of
honour, his robes.

కోకము * n. s. A red swan: a wolf. చక్రవాకము,
తోడెలుము. D.

గోకొంకము * అనగాగోండుర కే, యేనుగకుల్లెరు,
శ్రుతి, జాబి చెట్టు. SC.

కోకకున్న * Dove bosomed: having breasts like
doves.

కోకనవము * The red lotus.

గోకర కాఁది The fraction of $\frac{20}{98}$ ciphered thus
గో—రెండుగోకర కాఁదులు or గో— is $\frac{20}{98}$ and
thrice the same, or మూడుగోకర కాఁదులు is గో
కే See కాఁది.

గోకరాయి The Indian Magpie. Pica vagabunda,
(Jerdon No. 159).

గోకన్నము * A sort of antelope supposed to be the
nil gao. II. 3. 9. An oblong cup made of a di-
vided cocoonut shell. The name of a district
lying south of the Konkan. See తరమరామమ్మ
గ్రము.

కోకస్తంభి Full-bosomed: having dove-like breasts.

కోకీర, కోకీరి, కోకీరి A thick felt, made of hurls
of wool beaten together, and used for saddle
cushions.

గోకరె యెలిసె The large quail. Jerdon No. 275.

కోకిరి * or కోకిలము * The name of a bird, "The
Warbler" the melodious note of which is
much celebrated. It is rendered both "the
Cuckoo and the Parrot." బి కే, కోకేలె, ప కే. SC.

Schlegel (in Ramay. 1. 2.) renders it *luscini-*
us, the Nightingale. The name is applied to
various song-birds. In Skinner's Excursions
in India 1832 (Vol. 2. 119.) he speaks of the
Cokila as a large green bird with a yellow
breast; that coos in the sweetest manner: ad-
ding that it is eaten by the Hindus near the
Himalayn. వానకోకిల the swallow. (Jerdon.

No. 256.) Also a snake. See వానకోకిల.

గోకుట To scratch. To scribble writing.

గోకుళిప్ప Error for గోకు.

గోకులము The caste of herdsmen.

గోకులాష్టమి * The anniversary of the birth of
Krishna: it is very strictly observed, and falls
on శ్రావణబహు శాష్టమి about 5th September
(in 1844.)

గోగరె యెలిసె The large quail. (Jerdon No. 275.)

గోగు n. s. అనగాకొండగోగు, కర్ణికారము A sort
of jessamine. One species is వరగోగు Vasu. 3.
184. H. 4. 19.

గోగు A vegetable called Cannabis Sativa: (Am-
bāri Bhāji, in Hind.) the leaves are used in
curry and the fruit in tarts. The fibres are
used as hemp. కొండగోగు, కర్ణికారము Hibis-
cus Cannabinus. సీమగోగు the fruit called Ro-
selle. [plant.

గోగుసార The hemp produced from the గోగు

గోగుర Contracted from గోగు + కూర a dish
made of గోగు. Also pronounced గోగుర.

గోగో See గో.

గోగ్రాశిము * Fodder for cattle.

కోచ, or కోంచ n. s. Cowardice, a coward. From కోచుట to fear. వానికికోచపారింది a terror came over him.

కోచరము * adj. Perceptible, known, manifest, evident, apparent.

కోచరించుట To appear, be visible.

కోచర్తము * n. s. An ox hide.

కోచర్తచూత్రభూమి * A hide of land.

కోచారము * The plantary aspect described in a జన్మశత్రుక.

కోది A clout. A colpiece, a truss or flap, a "T bandage." యినకోది an iron buckle (*fibula*) fabled to be worn by ascetics. వాడు యినకోదికట్టివాడు he forswore all women. కోకోది పట్టుకొనుట To draw the skirt of the petticoat between the thighs, as Bramin females do, and tuck it into the waist behind. కోదిదరి ద్రము nakedness, utter poverty. కోదిగాడై stripped naked. HD. 2. 1050.

కోదిబాకడు n. s. A name for the బ్రహ్మచారి and a word of contempt for a Bramin, HK. 4. 179.

కోబాడుట, కోబారుట To dun, pester, harrass. See కోబ, and కోడు.

కోబ n. s. Puzzle; or కోడు hobble, dispute.

(Gum: gum arabic; in this sense it is H. gūnd)

కోబలాడుట To dispute, to pester, to be harra-sing.

కోట A fort. (Hence the names Gandikota, Samarlacota &c.) The wards in a lock.

ఘోటకము * A horse; వస్త్రధ ఘోటకము Cupid's steed: that is, a parrot. ఘోటకబ్రహ్మ చర్యము chastity perforce.

కోటకొన్నలు n. s. Battlements of a fort.

కోటరము * The hollow of a tree.

కోటరము, or, కోటరికము The state or relationship of a daughter-in-law. కోదరికము. D.

కోటరికము * The state of being a daughter-in-law. కోదరికము. D. [cocke.

కోటలగొంగ A name like *Chanticleer*; denoting కోటాడుట To harrass, to play the fool, to be troublesome. To perk himself. Or. కోరాడుట. OG.

కోటాసుకోటి, కోటాసుకోట్లు Hosts upon hosts;

ever so many; armies after armies, by millions.

కోటి n. s. * A number: a *Krore* or ten millions. A host. జీవకోటి the animal kingdom: animated nature. వృక్షకోటి the vegetable kingdom: vegetable nature. దేవకోటి, శురేంద్రకోటి the army of gods: the host of heaven. బంధకోటి, శుశ్మాత్తోటి, నిజాతుకోటి troops of friends: the range of his allies: the circle of his acquaintance. చరాచరకోటి all nature. both animate and inanimate. కోటికందర్పలావణ్యము a thousand fold brighter than cupid himself. బాలార్చకోటిపదిరా brighter than a thousand suns. In astrology, the calculation of a man's nativity. The gods are mentioned as ముచ్చుదిమూడకోట్లు or 333,000; merely denoting that all animated nature is imagined to contain a portion of the divine life.

కోటి * n. s. The end or tip ధనుస్సోటి the end or horn of a bow.

ఘోటి * n. s. A mare. ఆడగుర్రము. D. మదన ఘోటి Cupid's steed. i. e. a female parrot.

ఘోటించుట, ఆనగాఘోషించుట To make an uproar. వదనగవ్వారములు విచ్చి ఘోషించి నేలతో గొట్టి. HD. 1. 1870.

కోటిరము * A crown. a crest, a diadem.

కోటు n. s. Trim, Foppery, Trinkets, A sort of broad glass or gold bracelets. Finery, Trimming, fringe, ribbon, edging, hem. వెలమకోటు the airs assumed by a Velama squire. రచికల మీద వేసేవిన్ని. ఒయ్యారమున్ను. D.

కోటుకత్తె A dressy woman. కోటుగావుండె Fine, dressy, flaunting.

కోటుగాడు, plu. కోటుగాండ్రు A buck or beau.

కోటుపోక An inferior kind of areca nut.

కోటేరు, అనగానాగేలిచాలు The plough share. Sar. Pad. 2. 42. కోటేరుకట్టిసరితిగావుండే ముక్కు a long sharp nose.

ఘోట్టరా, or, ఘోట్టరా *Khutan*, A name of Tartary. Rukmang. 1. 19. Hence, a horse of that country. R. 1. 86. A. 4. 36.

కోట్రము or కోటరము Daughter-in-law-ship. The being a daughter-in-law.

కోద A certain tree. H. 4. 9. విడువకోదనార
"Bowstring-hemp" Roxb. 2. 161. Sansevie-
ra Zeilanica.

కోద (Tamil) Summer, hot weather.

గోద A wall. Regarding partition walls the
Hindu rule is, that the north wall of my house
belongs to me: and the south wall to my next
neighbour. అడ్డగోద the cross wall or limit.
అడ్డగోదపిల్లి the cat perched on the cross wall:
phrase for what strictly belongs to neither.

కోదండ్రికము The state of being a daughter-in-
law.

కోదండ్రు (plural of కోదలు,) Daughters-in law.

కోదకొంక, See గూడకొంక.

గోదజేర్పు A booby, lout, clod. HD. 2. 1497.

గోదనియెడ్డుట, To weep aloud. Kuchelo. 3. 114.

కోదబిడి, కోదబిళ్లు A sort of twisted biscuits. H.
1. 118.

కోదము A noose. అనగాడిరి. G. IV. 122. 260.
VIII. 175.

కోదరికము The relationship of a daughter-in-law.

కోదలు, Gen. కోదలి plu. కోదండ్రు. A daughter-
in-law. UR. 4. 272. Jaimini. 3. 92. B. X.
§ 8. 33.

కోదాడుట To be amazed or confounded. మొగము
వెల వెలుబుచ్చుచు కోదలింపగూడిగోదాడుచు, అన
గాఅఘోరించుట. G. 5. 223. కూడెరుంకదగ
గొంటిపివాలు, గోదాడికిచ్చుట గూచుండమను
చు. Dab. 217.

కోదారచెట్టు A kind of tree. H. 4. 9.

కోడి n. s. A fowl, a bird. కోళ్లు poultry, fowls.
సీమకోడి a foreign fowl, i. e. a turkey, or Guinea
hen. పిల్లకోడి a brood hen. కక్కెరకోడి the
painted partridge. Perdix Pieta. యెర్రకోడి the
spur-fowl. Francolinus Spadiceus. చిమిడికోడి
the painted Spur-fowl? (Jerdon's Catalogue
No. 272, 274, and 274 bis.)

గోడి Way, manner, regularity. Custom, like-
lihood, prospect. ముక్కుగోడి a nostril.

కోడికూత Clock-crowing.

గోడిగ or గోడిగె, or, గోడిగెగుర్రము A mare. ఆ-
డుగుర్రము. A. 4. 36.

గోడిగ Steepness—పిరకటము.

కోడిగ n. s. A score. (twenty cloths, gems &c.)

కోడిగము or కోడిగెము n. s. Ridicule. Telling
tales, jesting. Vanity, an empty shew, a fleet-
ing scene. ఎదురొప్పు. D.

గోడిగించుట. v. a. To gibe at, deride.

కోడిజుట్టు n. s. A cock's comb. Also the flower
called Turk's cap.

కోడితనము n. s. Merriment, ridicule. కోడిగము?
కోడిశంకెము Cockfighting.

కోడిశట్టి A game called "hen and chickens."

కోడిపిల్ల A chicken.

గోడిపెట్టు A stunning blow on the head.

గోడిరెచ్చ A sty or swelling in the eye.

కోడియ Sec.—దె.

కోడివాటము A steep pent roof.

కోడినెచ్చెట్టు A certain tree. హాలికొడినె, అనగా
కుటజము Echites Antidysenterica. ఇంద్రవృ-
క్షము. SC.

కోడు Affixed to verbs is a negative form of కో-
నుట as తెప్పించుకోడు he will not bring.

కోడు, కోటి, కోళ్లు n. s. A rivulet, the branch of
a river: an artificial canal. A bed of bul-
rushes: a marsh. A leg of a bed, table, or chair.
Ila. 2. 164. పరిపూర్ణకోడుతారింది the crop is
over ripe.

గోడు Grief. గోడుగోడుఅరి Crying Alas ! Alas !
గోడున్నగోడు A pack of troubles. ఆడనేరకము
దైలగోడుపోసుకొనెను She who cannot dance
cries out on the fiddler.

గోడుకూత Whimpering, blubbering.

కోడుట v. a. To brandish. (the tongue as a snake.)
To whisk (rice so as to separate the whole
from the broken grains.) To perk himself.

గోడుబొట్టిక A certain plant.

కోడె n. s. A young bull. Plumpness, prime. జో-
డకోడియలు A fitting pair of bullocks. ఎడ్డుశ-
ట్టినదూడ. D.

కోడె adj. Young. కోడెజక్కువగబ్బిగుబ్బలు breasts
like young doves. కోడెతాచు a young snake,
one in its prime.

కోడెకాడు A young man.

కోడెదూడ A young bull calf.

కోడెట Gambols, as those of a refractory bullock.

కోడెలు A plump bullock.

కోడకము Daughter-in-law-ship.

ఘోన * n. s. The nose, the nostrils of a horse.

దీఘఘోన long snouted.

కోన * A bison or wild ox.

కోనము * An angle: a bow with which a lute or fiddle is played. A drumstick. A. 5. 49.

కోనము or కోణము n. s. Vide కోవి A clout.

చిలుకోణము what is called "a T bandage."

కోనం n. s. A buffoon. A pilgarlick or soft fool, in a farce. A wizard.

కోనంజనము Mimicry. Buffoonery, foolery, bear's play; romping, mummery.

కోనంజనాశీరి A buffoon, drest like a pilgrim.

కోనం, కోణం See above.

కోస n. s. A sack, sackcloth. కోసదు A sackfull.

ఘోస * n. s. A wild hog.

కోన్నె The acc: of కోడి a bird.

కోత n. s. Cutting, reaping, separation, division, parting. A cut. Lopping, maiming. కోతలగుర్రము a led horse. [elephants.

కోత A declivity, a fall (శుల్లము) or pit fall for

కోతము n. s. A sack, a bag.

కోతము n. s. Pasture, grazing land.

కోతకాలము Harvest time.

కోతదోని n. s. A native boat with two keels; called a shoe dony. See మువ్వదోని.

కోతపాలు Weaning milk: That is, not sucked, but drawn, into a cup.

కోతాము A sack, a purse.

కోతాది A certain tree.

కోతి n. s. A monkey. తాను చెడ్డకోతికన పెట్ల చెరిచింది 'one sickly sheep infects the flock.' కోతివుండు బ్రంహ్మరాక్షసైనది To make mountains of molehills. నీముఖము కోతిగుడ్డలాగు పున్నది as red as fire.

కోతి A woman.

కోతికొమ్మంది, కోతిగుమ్మకర్ర A certain game.

కోతివన్నె n. s. Monkey colour, i. e. brown.

కోతులు n. s. plural of కొయ్యి holes.

కోత్ర * n. s. The earth.

కోత్రము * n. s. A mountain, a family tribe or lineage. No Hindu can marry a wife of his own *gotram* or stock: she must be of another race, not within the prohibited degrees. అన్య

కోత్రుడు an alien: one of another race.

కోత్రభిత్తి * n. s. (Lit: the 'destroyer of mountains') Indra the regent of the sky.

కోత్రశాల A town hall, a council chamber.

కోద n. s. Any horned cattle, a beast. కొద్దుకోద kine, a bull.

కోదము n. s. The brain.

కోదండము n. s. A bow.

కోదండమూతముట or కోదండముపెట్టుట To hoist, horse, or tie up to be flogged.

కోదండరాములు A certain kind of grain. H. 4. 155.

కోదమ A sort of rice. తెల్లకోదమ. Rox. 2. 204.

కోదరి The river Godavery.

కోదరికప్ప n. s. A bull frog.

కోదాడు A certain plant. A. 4. 193.

కోదారి n. s. The sediment of melted butter.

కోదారిపెట్టు The vermin called pediculi pubis.

కోదావరి * n. s. The name of the river *Godavery* in the north of the peninsula of India.

కోడు, కోడులు or కోదవాండ్లు A Cond, or Khond: the name of a tribe near Ganjam. See Madras Journal. April 1838, page 381. Vol. VII.

కోదురుకప్ప A toad: a bull frog.

కోదురుగవ్వ A large cowry shell.

కోద్రవములు The grain called ఆరికెలు, or ఆళ్లు Paspalum frumentaceum.

కోస * n. s. An iguana.

కోఘాంసురి A finger stall, made of leather, to protect the finger in drawing a bow. DRB. 180.

కోఢి * n. s. The forehead.

కోఢిక * n. s. The gangetic alligator.

కోఢికాస్త్రము The iguana-weapon. One of the mythological weapons.

కోధములు* or కోధూములు * n. s. plu: Wheat.

కోధూళి The dust caused by cattle. కోధూళివేళ Evening.

కోస A dell or glade, a recess, narrow place. A hermitage. A lodge of a few huts in a forest.

కోసవాండ్లు The name of a certain caste.

కోసశిము n. s. A very large kind of snake, the Boa. కొండచిలువ.

కోను The negative form of the middle verb, కొనుట. thus నైకోను I will not take. కోను is also an infinitive affirmative form of కొనుట si-

imilar to కోవలశినది, or కోవలశినదానికి. Thus
 పటాలకు రెండు కాకితాలు వేసుకోనుచు Send
 two sheets of paper to put over the pictures.
 గోను n. s. గోగుచెట్టు.
 గోనె n. s. A sack.
 గోనెము The mackarel fish, scomber niger.
 గోనెరు A stone-faced tank with steps.
 గోకుము * Anger, displeasure, wrath.
 గోకుభూమి * Pasturage land.
 గోకుండుట * To be angry. To be displeased.
 గోకుహము * The boudoir or sulking closet.
 గోకుదము * The print of a cow's foot.
 గోకునము * Recondite : hard to find. A secret :
 concealing, hiding.
 గోకున * adj. Irascible, passionate.
 గోకున * n. s. A fury, a scold.
 గోకుసుడు * A passionate fiery man.
 గోకుకుడుట To be angry.
 గోకుము తెచ్చుకొనుట To put himself into a pas-
 sion : To feign anger.
 గోకుమును చేయుట To be angry.
 గోపా The English word *cup* : denoting a certain
 measure of milk or butter.
 గోపానగి * n. s. అనగా చూరుకమ్మి. D.
 గోపాళము * A phrase for కవళము or కబళము a
 morsel. గోపాళమెత్తుట to beg food as alms.
 గోపాళభిక్షు * A word like Aye Maria : used by
dasari beggars.
 గోపాలుడు * A cowherd, a name of Krishna.
 గోపి * n. s. A passionate person.
 గోపి * See కాపిరాయి Armenian bole used in
 making fine plaister for masons.
 గోపి * A nymph, a dryad, une bergere. గొల్ల పి. D
 గోపించుట To be angry.
 గోపించుట To hide, lay up.
 గోపిక * A nymph. See గోపి.
 గోపిచందనము n. s. Yellow ochre. గోపిగుద్ద yel-
 low ochre.
 గోపిధనము * n. s. Dawn, break of day : a trough
 near a well.
 కోపు n. s. A side or quarter. A bit or stick, as బ
 లకు కోపు a long slate pencil : or of liquorice.
 Variation in music. A sort, a kind or variety.
 A windfall, something out of the direct line.

వింటికోపు one tip or end of a bow. A mercantile
 house or firm. యావానకు నేలకోపుయిచ్చినది
 this rain has softened the earth. [kind.
 కోపు adj. Sidelong, askance. Odd, of a sort or
 గోపున్నము * The cow-tailed monkey.
 గోపుడు * A cowkeeper, a herdsman, a super-
 intendent of a district. గోకుపుంజము a number
 of herdsmen.
 గోపురము * n. s. An arch, a dome, a pinnacle.
 A portal door, a city gate. A high pyramidal
 tower over the gates of a temple. A name of
 the brahminical Elysium. శ్రీరంగము. R. 1. 151. గో
 పురము In Telugu for మూపురము is also the
 humpon a bullock. వాడు పూరి కెనన్ను గోపురము
 మీద యెత్తి పట్టి నాడు he flattered me grossly.
 గోక్షయము * adj. Cherished, preserved. Secret.
 గోప్యానుశంధి a secret interview, assignation.
 గోక్షయముగా * adv. Secretly. [cattle.
 గోభూమి Waste, Common (భూమి) land for (గో)
 గోమ, పుట్టగోమ The earth or place round about
 a white ant hill ?
 గోవటి n. s. A shopkeeper. adj. Belonging to the
 shopkeeper-caste. గోవటిమనిషి A man or wo-
 man of this caste. గోవటిచిన్నవాడు a shop boy.
 గోవటిశిరుకులు Wares. Bhascara is the patron
 saint of this tribe. See the కళ్యాణాపురాణము.
 గోవటోడు, అనగా గోవటివాడు. Vema 1324.
 గోమతి * The river Gumty.
 గోమయము * Cow dung.
 గోమరముండుట, or గోవర.—To lurk, lie hid. గో
 మరము కుంబించుట To set an ambush : send
 them to follow the traces. Also spelt గోవరము.
 గోమలము * Delicate, soft, bland, blooming,
 youthful.
 గోమలాంగ * గోమలి * A blooming girl.
 గోమలికము n. s. Bloom. మేధిగోమలికంబు. KP.
 4. 50.
 గోమశూచకము * n. s. The cowpox.
 గోమాంశము Beef; ordered in some medical
 books to be eaten.
 గోమాము n. s. A jackall.
 గోమారి n. s. The bots, a disease of cattle caused
 by ticks : many animals perish by it.
 గోమడి A four clawed species of the పూరేడు పట్టు.

గోము n. s. Bloom, freshness of hue. గోరబుము. D.
గోముఖము * n. s. A sort of trumpet. Also smearing with cowdung. The front or spout of the lingam. The spout for water in the wall of a pagoda, like a drain.

గోమూత్రము * n. s. Cows urine, used in some religious rites and in many medicines.

గోమూత్రకబంధము Verses written *en pisse-vache* Verses arranged in the shape imagined to belong to cows urine. See an instance in Magha. XIX. 46.

గోమేధము The sacrifice of a cow.

గోమేధికము * A certain reddish stone: the agate, of the colour of the nails.

కోయ, కోయవారు, A certain tribe of mountaineers north of the Telugu country.

కోయంకూర A certain herb. See గోంకూర and కోయికూర.

కోయసి Screaming, shouting, uttering the sound Co! Co! కో అని అరిచిరి they screamed *aloud*.

గోయగిండు The guava fruit. జామశుండు.

కోయి adj. Savage, mountaineer.

కోయి n. s. See కోవి The gullet.

కోయికూర A certain herb grown in crops.

కోయిల The black Cuckoo. కోకిల.

కోయిలకూర The herb called *amaranthus tristis*. Roxb. 3. 604.

కోయట v. a. To cut. To take (at cards) To pluck, gather. To reap. To slaughter (an animal for food) కోడుకుపోవుట to be worn away.

కోయెవాండ్లు Savages. See కోయి.

గోర * A shopkeeper. S. 1. 98.

గోర n. s. A tusk, fang, tooth, A cup, tray, or dish, a paun-dish, or tray.

గోర adj. Sharp, pointed. గోరకొమ్మ a sharp horn. గోరనిసాలు pointed whiskers. గోరబొంబి a tusky boar. Unbleached, brown (See కోరా). Base impure (metal). గోరదవల్లు hollow cheeks. గోరశుకోలు sharp tusks.

ఘోరము * adj. Frightful, horrible, tremendous.

గోరం The bird called the common Maina or Starling. *Pastor tristis*, or *Gracula Tristis*. The species పాటిగోరం and అచ్చిగోరింక are described in Jerdon's Catalogue No. 163. 165.

కోరం The sea-port *Coringa*: north of Masulipatam. Small cardamoms, W. ఉళిరికచెట్టు.

గోరంటచెట్టు n. s. The nail-dye-plant. The plant called *Lawsonia Spinosa*, called *avenai*, or (in Hindi) mehndee From గోరు a nail and అంటుట to be dyed: so called because used in dying the nails red.

కోరకము n. s. A bud.

కోరకపాళి * A line or chain of blossoms.

గోరచెక్క n. s. A drag, with which rivers are cleared.

గోరజము అనగాడుదము, కస్తూరి. Swa. 4. 13.

కోరడ, కోరళ్లు A bank or ridge, or hedge.

గోరడము n. s. Ridicule, mockery, derision.

కోరడి, కోరళ్లు n. s. A bank or ridge. The ferrule on the butt of a chisel hilt. A statement recorded of a man's descent, character, and circumstances.

కోరడిగట్టు n. s. A bank, or ridge, an earth-fence.

ఘోరదశకోనము * Horrid to view: cruel eyed. A tiger.

కోరదూడుములు * The grain called అరికెలు.

గోరపిట్ట, or గోరింక The bird called (in Hindi) a maina: it resembles a red breast.

గోరము * అనగా అఘోరము Horrid, terrible. Sharpness, point.

కోరముశువు The coral flower; or Indian geranium: which is a deadly poison.

గోరవాటమైన adj. Steep. See గోరు.

గోరపుంటలు Loaf-sugar. See ఉంట.

గోరశిము * Milk.

గోరక్షుకుడు * A herdsman. A Goorkha; the name of a certain tribe.

ఘోరాటవి * An awful forest. BD. 5. 524.

కోరాడుట v. n. To grovel, to rout up the earth with the horns, or tusks. To purr as a cat?

గోరి, గోరింక, The bird called *Gracula Indica*, a sort of redbreast, or maina.

గోరించుట v. n. To shove, struggle, thrust యెడు కొత్తుట. T. 3. 140. 4. 81. Ila. 2. 167. 4. 143.

గోరింట The plant with which the nails are dyed red. [A. 6. 12.

గోరింక, గోరింకంతు The bramble. Roxb. 2. 258.

గోరింకదస్తు The whooping cough?

కోరిక n. s. The bramble. One kind has a fine pink globular flower. A. 6. 12.
కోరిపు n. s. A shove or push; a stroke at a ball; a struggle. Illa. 4. 147. T. 3. 140. 4. 81.
కోరిక, కోరిక n. s. Wish, desire, love, hope.
కోరికపుచుట To hope, trust, imagine.
కోరిక, or—కె adj. Asked, desired, desirable.
కోరు n. s. A share. (see **కోరు** a half share.)
కోరు The king's or government portion.
కోరు adj. Steep. **కోరుకొండ** a steep hill. **కోరిల్లు** a pent roofed house.
కోరు The 3rd. pers. plu. of the middle voice negative; as **కోరు** they will not accept.
కోరు, (Gen. **కోటి** or **కోరి**. Loc. **కోట** or **కోర**. plu. **కోళ్లు**) n. s. A nail, (unguis) a claw. In A. 5. 30. **కోళ్లు** is thus rendered అరిటిశువుల పుండే గడ్డ **కోళ్లు** అనివాడ కోటదేవులవంటివి "Hawks claws." i. e. the inside of a plantain blossom.
కోరుగల, కోరుగల్లు, కోరుగాలి, or కోరుగోలు n. s. An instrument for cutting the nails.
కోరుచుక్కుడికాయ n. s. The bean called Dolichos fabaeformis. Rox. 3. 316.
కోరుచుట్టు n. s. A whitlow. **కోరుచుట్టుపై రొక్కటి పోటు**. i. e. Trouble upon trouble; this is merely making bad worse.
కోరుట v. a. To ask, propose, desire, pray, demand, beg, cite, call (a witness.) To hope, trust, prefer, like. To choose, select. **కోరి** (adverbial.y.) Joyfully, happily, eagerly. [97.
కోరుకడము A cloak? a blanket? Chenn. 3. 43.
కోరుపులి An error for **కోలుపులి**? a royal tiger.
కోరురాజనాలు A kind of rice. H. 4. 156.
కోరులి, or కోరుపులి n. s. A gouge, or round-bladed chisel.
కోరువంక See **కోరింక**.
కోరువెచ్చ n. s. and adj. Lukewarm, partly warm.
కోరు From **కోరు** a share, a part; and **వెచ్చ** hot.
కోరి is the true spelling of **కోరి** i. e. **కోరింక**.
కోరిచ్చ n. s. Gentle heat. [nails.
కోరికపుట v. a. To finger, or tickle with the
కోరిచనము * **కోరిజనము** * Ox-gall; or more correctly, a bright yellow pigment; said to be vomited in lumps by a cow; or, as some assert, found in its head. It is employed me-

dicinally, and as a yellow paint. Ainslie. 2. 164. R. 2. 4. Bilhan. 3. 25. W.
కోర్పడము A blanket. P. 1. 593. **కోర్పచూలు**.
OG. probably meaning **ఝూలు** a horse cloth.
కోర్పిల్లాడుట v. a. అనగా అప్పు నగాయ లాడుట.
దంతిరధరశ్య వ్రాతము **కోర్పిల్లాడు** వచ్చుచున్నది. R. 6. 210.
కోర్వ or **కోరువ** Order. series. [warm.
కోర్వెచ్చ n. s. Gentle warmth, adj. Tepid, luke-
కోల adj. Long. **కోలముఖము** a long face.
కోల n. s. A staff. An arrow. **అంకుకోలులు** arrows. **తప్పుకోల, శుంటికోల, మునిగోల** a hoe or digging staff. **చెరుకుగోల** a sugar-cane. **కోలలే నిపెట్టు, తాడులేనికట్టు** you feel the blow of an invisible rod: you are bound in viewless ties. I have heard these words used in praise of the East India Company's unseen potency. In M. 6. 1. 342. **శిల్ల శల్య నారాచతురమున సెప్పించి, యొకకోలశ్చ తవర్తనురము సెంచి.**
కోల Affix. See **కోలు**, అడ్డకోల crosswise. The final A is adverbial.
కోల n. s. (A Bengali word.) Moan, complaint, howl, wailing: the sound of weeping; a croon, or coronach. **అంకోలుబాలగోలు** a general howl. **కాకిగోల** a dismal lament: such as crows utter over a wounded crow. **గోలపట్టుట** to complain. **గోలయెత్తుకొ** to raise the voice, wail, cry, howl, squeal.
కోల n. s. Simplicity, inexperience. A silly simpleton, ignorant and innocent. A maiden, a girl.
కోలము n. s. A hog. **కోలమాంసము** Pork. Kallah. 3. 127.
కోళము * n. s. A globe, a hollow, an opening, a round cavity. **అండుకోళము** the hollow or inside of an eggshell. **నయనకోళము**. R. 5. 126. The eyeball. **బ్రహ్మాండకోళము** the area of the universe, as being the inside of a sphere. **బంగారుకోళము** a gold ring. L. XIII. 38. **కణకోళము** the orifice of the ear.
కోలంకిట్ట A sort of bird.
కోలకొండ Golconda, near Hyderabad.
కోలక్రతులు Name of a boyish game. Vish. 7. 211.

కోలగొర A noose, tether, hamper. A. 6. 31.

కోలగొండి The plant called *Tradescantia axillaris*. Rox. 2. 118 Ains. 2. 250. 402.

కోలటి adj. Oblong. కోలటివిల్ల an oblong thing, as a fish, at cards.

కోలతనము Simplicity, silliness.

కోలతపేలా An oblong cup, a sauce boat.

కోలదేశము "The Kalinga country, from Cuttack to Madras." W. But it merely means The "long country."

కోలన Length : an oblong shape దీర్ఘత్వము. D.

కోలపాల తేట్టు A sort of tree.

కోలపొన్న The plant called *Hammonites cordifolia*. కృశ్నికర్ణ. D.

కోలమారి A 'whipping post,' or rascal. కోలమారి తనము Rascality.

కోలము A dance, dancing. A. 4. 135. A pan, an earthen basin. H. 2. 12. "A float: a fig: a pig". తెచ్చి, రేసుకుండున్ను, కంది. D.

కోలముక్తి చెక్క The plant called కుటజము *Echites anti-dysen-terica*.

కోలముఖి * The "pig-faced lady;" a certain demon goddess.

కోలవళి A species of వళి. There are two kinds, the white and the red. [key.

గోలాంగూలము * See గోశుల్ఫము A kind of mon- గోలాకు Trouble, confusion. M. 4. 3. 125.

కోలాకు A long leaf. కోలాకు పొన్న A certain tree. H. 4. 11.

కోలాటము A morris-dance, in a ring: usually with (కోలలు) sticks; which are struck together in harmony. Singletick is also thus named.

కోలాశి Whim, a foolish thought, a fancy. BD. 4. 1251. 7. 1156.

కోలాహలము * Uproar, hubbub, buzz. Bloom, blaze of beauty. బహుజనధ్వని. D.

కోలాహలుడు * A name of Siva: also of a certain hill. Also of a certain saint. An uproarious or noisy person; a roarer: the trumpeter or preacher of the day. BD. VI. 6. 204.

గోలి or గోలె Since. నాటికగోలె Ever since that time.

గోలించుట, అనగా, పేలుచుట. To fry.

గోళికూర Spinach. H. 4. 166.

కోలు adj. Big, great, huge. కోలోశులి. a royal tiger. కోలుమనంగన in a great fury. See మన

గుట. M. 4. 2. 317. కోలుకుడిగలు lofty banners. కోలు అనగా కొవ్విన్ని, త్రాగుటను. OG.

కోలు (an affix, like *able*) used in compound words: thus, I. అడ్డకోలు across, cross-wise.

కొండకోలు like a hill: as big as a hill. బలిమ కోలు violent. కుత్తుకోలు in heaps, bountifully.

IIK. 3. 61. II. An affix likeness. as నాచి కోలు usurpation. పొగడుట to praise. పొగడికోలు applause. కలుశ్రుకోలుతనము admissibility.

III. It is also used with *infinitives in A*, thus దొరకకోలు procurable. యిష్టకోలు disposable. శుచిహుకలుయియ్యకోలు చేసి he settled to give tenpence. The plural is కోళ్లు as శ్రుచ్చికోళ్లు acceptings. కలుశ్రుకోళ్లు minglings.

IV. It is used as కొన్న Thus తెచ్చుకోలుమరుశ్రులు pretended forgetfulness. తెచ్చుకోలు నగువులు feigned laughter. [OG.

కోలు n. s. An orifice. గొంతుకకోలు the gullet. కోలుకాడు A bailiff, ముద్రాహునిసి. OG, a seal-bearer. A revenue-officer.

కోలుకొనుట v. n. To recover, be cured, be remedied. To come to good, become ripe. రక్తానుట. OG. ఆవిడెముతాన తేనెలదాక కోలుకొను If I take oil I do not recover from it for a month.

కోలుకుడుట To be lost, ruined. Vasu. 2. 51. M. 10. 2. 118, R. 5. 267. కోల్పడ్డ foiled, worsted. BD. 5. 765. కోలుకుడ్డ అనగా పోకొట్టుకొన్న.

కోలుశ్రుచ్చుట. v. a. To lose, ruin, chase away, forfeit. విడ్డలుకోలుశ్రుచ్చుకొన్నవాడు. One bereft of his children. కోలుశ్రుచ్చుకొన్న Ceded, lost. పోకొట్టిన. M. 4. 2. 269.

కోలుశ్రులి A royal tiger.

కోలుపోవుట v. a. To lose. ఇక్కడ నినునిటుగోలు పోయి. BRY. 2. 777. Vish. 7. 405. కోలుపోయె అనగా బేలుపోయె. OG.

కోలుమనంగుట To rave, rage, be furious. చెలరేగుట. M. 7. 5. 314; 9. 2. 288; 9. 1. 288. విస్ఫురించుట. D.

కోలె, కోలెలు Stubble, stumps of corn.

కోలె Since. నాటికగోలె ever since that day. It governs both the loc. నాటి and the Infl. నాటి thus) పిన్ననాటిగోలె Since childhood. అట్టిగోలె ever since. Through, by reason of. అరనిగోలు by reason of him. T. 5. 22.

కోశ, అనగా ఆశ్చర్యకరమైనది. ABA. 3. 12.

కోశము (for కోళము) A hollow. Centric space : the inside : a basin. A kettle or boiler. బాన, నిల్లుపోతేదిమంటిది. D.

కోశము, The "great bone" that is, the spine or back bone.

కోశలు Stumps of corn : stubble. మొక్కలు.

కోశంకము, అనగా గాడిద. D.

కోలనము. See కోలుతనము.

కోల్లచేయుట v. a. To encourage : to place in battle array. ఎచ్చరిక చేయుట. M. Salya 1. 248. and 1. 43. and 1. 94. M. 3. 7. 96. రణోద్ధానముచేయుట. D.

కోల్పులి A royal tiger.

కోళ్లు the plural of కోడి a fowl : and of కోడు a canal, the leg of a bed. మొత్తుకోళ్లు lamentations. వలపురికోళ్లు. H. 5. 112. ఒకతరహాతాడు. and see పావకోళ్లు.

ఘోషన (కూయుట to roar) aloud.

కోవ A string, as of pearls : a bunch of coral. దండ. OG. One step, grade, or remove, in a genealogical table. The actual cautery or burning with a hot iron. కోవణిస blistered. తాటాకుకోవణిసది the palm leaf is blistered.

గోవ The town called Goa, on the western coast. గోవజవాబి Castor, imported from thence. గోవతాడు or, గోవమొలతాడు a flexible belt. woven of gold or silver.

కోవరముండుట To lie in ambush. శత్రువులనుకొట్టేటందుకు దారిచక్రనదానివుండుట. Manu. 3. 70. 80.

గోనీద The bird called the *large babbler*. Jerdon's Catal. No.90. Thimalia Malcolmii.

గోవాడు, గోవాసు (K.) ఆనగావిడు. Manu. 4. 121. plural గోవాళ్లు. OG. గోవాసుఅనగావడు శువాడు. D.

కోవి or గ్రోవి A tube, orifice, opening. G. X. 124. A flute. ముక్కుకోవి a nostril. గొంతుకోవి the gullet. శుట్టకోవిలు the openings or mouths of a white ant hill. కోవిపుండు a sinus or opening in a boil : a corn on the foot. కశురంశుకోవులు pastiles of camphor. తేనెకోవి a honey comb. కోవులు sough tiles used in roofs : which

are truncated and bisected cones. కొండెముల కోవి a mere pack of lies.

గోవిచెట్టు or గ్రోవి A certain flowering shrub, also called గ్రాసుగచెట్టు. D. or రేలచెట్టు Ga-ledupa Arborea. A. 5. 146. BD. 3. 2068. T. 3. 29. Manu. 2. 25.

గోవిందుడు * A name of the god Krishna. గోవిందగోవిందా Hurrah ! huzza !

కోవిదత * n. s. skill. ఖడ్గకోవిదతయు skill in the use of the sword. T. 2. 40.

కోవిదుడు * Skilful, wise, knowing.

గోవిల, or, దూలగోవిల The plant called Aristolochia Indica. Heyne p. 132. Rox. 3. 489.

కోపు The sign of the second person singular masculine, or third person plural neuter, of the middle voice. Thus గైకోపు, చేసుకోపు.

గోపు * A cow.

కోవె, or, శుట్టకోవె See కోవి.

కోవెల or కోకిల The Cuckoo.

కోశము * A repository, receptacle, place : the inside. Sheath, scabbard. (Metaph.) A copy (exemplar, ప్రతి) of a book. The Kosham, or Amara Kosham : the ancient Dictionary of Sanscrit synonymes arranged in verse. హృదయకోశమునందు within his heart : at the bottom of his heart. అండకోశము the scrotum.

కోశాతకి, * అనగానేతిమీర.

గోశ్రేణివృక్షము * తంజేడు. D. తలపోటుకే. SC.

ఘోష * n. s. Cry, roar, exclamation, proclamation, news. వేదఘోషతో కూడా సాగిపోయిరి they set forth in procession preceded by Brahmans who chanted verses from the Vedas. ఘోషాక్షరము an aspirated consonant. ఘోషము a hamlet, where herdsmen dwell. గొల్లకల్లె.

ఘోషకన్య a milkmaid.

ఘోషణ * Clamour, uproar. చాటించడము. D.

ఘోషించుట * To clamour, exclaim, cry. ధ్వనిచేయుట, చాటించుట. D.

కోష్ఠము * A plant named Costus Arabicus.

గోష్ఠము * n. s. A cow-pen, a fold for cattle.

కోష్ఠము See కోష్ఠము.

గోష్ఠి * n. s. An assembly, or meeting for conversation. A discourse, talk ; intelligence ; a word, notice. అతనిగోష్ఠి news regarding him.

కోష్ఠము * adj. Lukewarm, tepid, somewhat hot.
గోమృదము * n. s. Grazing land; a spot frequented by cows. గోమృదమైన తేడు not even an inch. [pearl.

కోశ for కోశ. కోశముత్రము A pear-shaped
కోశము * (Affix) For; on account of;—in behalf of; ఆకోశము or ఆకోశమున on that account.

గోశం The name of the cobblers or tanner's caste. హదిగమనిపి. OG. గోశంవాండ్లు, ఆన గామాది గవాండ్లలో భేదము. D.

కోశరమAffix, For, on account of, in behalf of.
ఆకోశరమున on that account.

కోశరలు * A sort of rice.' Rox. 2. 205.

కోశలదేశము * The district about Benares.

గోసాయి, గోసాయి, గోసావి Gosains : secular monks, who are followers of Chaitanya. They never marry, and their profession is traffick, the profits of which go to their 'Mahunt' or Teacher, and they live in "matthas" మఠములు or monasteries.

గోసు Pride, pretence, vaunting. M. 4. 2. 102.

కోసు adj. Slanting, aslant, oblong.

కోసు n. s. An Indian league : being an hour's distance : The length differs in different places but is about two miles. See on కోశము. The ఆమడ of four coss is either 8 or 10 miles.

కోసు n. s. A cabbage. ఆకుకోసు lettuce. మట్ట కోసు cauliflower.

కోసుగా or కోసుగా Aslant.

గోశనము * n. s. A cow's teat. గోశ్రుని * The purple grape.

గోమాత్య * n. s. Slaughter of a cow.

కొ ఖొ గొ ఘొ

కొండిన్య, కొండిల్యగోత్రము The name of an ancient family or clan, to which many pretend to trace their origin.

కొండ్లు See కొడు and కమ్మ the caste of vintners, or liquor-sellers.

కొంశ See కమ్మ or కవల.

కొంటచేర్చి See కొలి.

కొంట See కొలి.

కొలి. G. కొంటి. A. కొంట. plu. కొంటలు or కొంటలు n. s. An embrace (from కొను the waist) కొంటచేర్చుట to take in his arms, to embrace. UR. 4. 259. Dasav. 9. 275. Manu. 6. 74. T. 4. 146.

కొలింపుట To embrace. Vasu. 4. 11. H. 5. 206. BD. 5. 977.

కొచు Stench. See కొశు.

కొబ A partridge. "Francolinus Ponticerianus."

కొటిల్యము * n. s. Crookedness, curliness as of crisped locks.

గొడ or గొశ or శంచ గొశము The Bengali or Odhra language. The generic name for the languages of India north of the Krishna (See ద్రావిడ) viz. Hindi, Bengali, Orissa and Panjabi which are called the శంచ గొశము.

గొడదేశము* Gaur. Bengal proper. The Gangesic countries. గొడశ్రునివీతలనాథుడు He was lord of the land of Bengal.

గొడు plu. గొండ్లు or గవండ్లు The caste of liquor sellers : a chief farmer.

గొణము * The qualified sense of a word. Technicality. ఆశ్రయహారము గొణముగాజరిగినది, (ఆనగాజుబుగా, అమభ్యుముగా.) The work goes on but so so : after a fashion.

గొతారము * Personification. From గుణము quality అమభ్యుర్ధము The secondary or improper meaning of a word. [der.

గొతము * గోతము * Pasture, grazing land, fodder.

గొతము* A name of the river Godavery. గొద్ద గొతమి the "main stream" or northern mouth of this river.

కొతుకము * n. s. Wonder, marvel. Inclination. Glee, strong desire, impetuosity. Trick, guile. A specific, or magic medicine. Quack medicines. The marriage thread or cord. See కుతుకము, దీనోదులయందుచేతకట్టెకంకణము, చేదుకయున్ను. D.

కొతూహలము * Eagerness, vehemence.

గొడ or గవడ Glands, గొడకట్టు, చెవులుముయ్యగట్టిన. A. 6. 104.

గొరి The infl. of గలిది a gate.

కొను n. s. The waist or middle.

గొను See గవసులు.

కొనీనము * n. s. a codpiece. See గోచి.

కొమారము * n. s. Youth, bloom.

కామిది* n. s. Moonlight. Illustration : as ఆంధ్ర
కామిది Illustrations of Telugu : the name of
a grammatical work. శంపాదకామిది the Mirror
of Reports—the name of a newspaper.

కార * See కౌశ harsh-sounding.

కార * A shopkeeper? The name of a tribe of
merchants.

కారము * n. s. A fair complexion. A pale straw
colour. కారకాశలు అనగా పద్మబూరుగలు. OG.
కలధాతకార కారిమహాపురమున Snow white.
A. 6. 136.

కారము * adj. Fair complexioned; which in
India Hindus is a brownish pale straw colour,
called bamboo colour.

కారణము * n. s. Respectability, weight. Heavi-
ness. Grandeur; nobleness bulkiness, prolixity
of a book.

కారణము adj. Respectable, proper.

కారణ * The collective name of the కురు nation.

కారవేంద్రుడు Belonging to the Kurus.

కారవమున జేయుట * To treat respectfully.

కారవలేఖ * Honorific salutation. కారములకుడం
డము కాపులకు వ్రాసిన కారవలేఖ Salutation to
the attorneys and the same to the farmers.
This is the ordinary exordium of a letter from
a Velama or laird.

కారి n. s. A damsel. A title of the goddess
Parvati. Venus or A beautiful woman. కారిల
క్షణము a description of female beauty, is the
title of a chapter in మయశిల్పము on sculpture.

కారివెత్తము A palmer's staff.

కారికుంకువములు * A fine species of white rice.

కారిగియము or కారిగియము A sort of cloth.
BD. 3. 107.

కారిపట్ట The horizontal plate of the Lingam ;
emblematic of the female organ.

కారిపాపము * See in పాపము.

కారు * n. s. Tint, hue, gleam ; a luminous streak.
Compare కాపుర or కాపురు. and కారుడు.

కారు n. s. Stench, overpowering stink. Fetid
smell.

కారు * n. s. A superior sort of elephant. Some
say, one with four tusks. తెల్లకారు a white
elephant.

కారు A certain musical instrument. H. 3. 38.
A. 4. 36. అనగా కాహళి.

కారుకాకి A sea-gull.

కారుకైలుసు A hoarse cry, a horrid yell. See
కారు. G. 1. 254.

కారుదిమ్మ n. s. A punch a dieused by goldsmiths.

కారుర్ము A certain posture. See T. 3. 120.

కౌశ The name of a certain caste. See తంపశ.

కౌశ * or కారు adj. Harsh sounding. కౌశకంతు
a big voice. కౌశకంతు a loud clarion.

కౌశము * The Bengali language. A large guana.

కౌశదేశము * The country of Bengal. So named
from the ancient capital కౌడ or Gaur.

కౌశబం కౌశము * The Bengali language. See
బంకౌశము and కంబం కౌశము.

కౌశలి * The Bengali character in which San-
scrit is also written.

కాలవాడు See కమల్వాడు and తంబళవాడు and
కౌశ.

కాలచారము * The Law of nature : an atheis-
tical creed. See కుశమతము.

కౌశి n. s. A lizard. This Lizard is called by
naturalists Monitor, from its chirping note.

కౌశిక్ * adj. Conventional, sectarian, belonging
to కుశవిద్య or magic and the Great Art.

కౌశికా A kind of goddess. G. 2145.

కౌశు A stink.

కౌలు The plural of గవి gavi a cavern.

కౌలుదిమ్మ n. s. A die or punch, also called పడెచ్చు.

కౌల్యము * n. s. Parentage, high birth.

కౌశలము * కౌశల్యము * n. s. Skilfulness,
dexterity.

కౌశికము * n. s. An owl. BD. 7. 1705.

కౌశికుడు * A title of Indra : also of Viswami-
tra. కాలకౌశికుడు an abject wretch.

కౌశేయము * n. s. Silk, a silk cloth.

కౌష్ఠ్యము * n. s. A cow-yard or pen.

కౌశు n. s. Flesh, meat (caro). See కారుశు and
నంజుడు. పాలుకౌశుకంపుకౌట్టింపి the milk has
a disgusting smell, stench, stink, as of fish
shells. A. 2. 2. and 4. 18.

కౌశుమచ్చు n. s. A cannibal. రాక్షసుడు or car-
nivorous wretch.

కౌశుభము * n. s. A carbuncle. The breastplate :
or jewel worn at his neck by the god Vishnu :
while the moon is the badge of Siva. Meta-

phorically The gem, or noblest, or master-piece. The "jewel" or middle ornament in a collar of knighthood. అద్వైతకాస్తుభమ the masterpiece of Theism. (name of a book.)

కాశీయము n. s. A sword.

ఘ్నుడు Affix. slayer, as శతఘ్నుడు slayer of a hundred. బ్రహ్మఘ్నుడు A bramin slayer as *cide* in homicide, or *phonas* in Argeiphontes.

గృప్తి A mispronunciation for జ్ఞప్తి or గప్తి re-collection. [torious.

ఖ్యాతమైన * adj. Known, celebrated, famous, no-

ఖ్యాతి * n. s. Reputation, renown, fame, celebrity, notoriety.

ఖ్యాలులు A sort of air or tune.

గ్రంగున Aloud. See కంగున.

క్రంచర See క్రచ్చర.

గ్రంథము * or గ్రంథము * A series, a paragraph, section, passage in prose or verse. A book, a volume. Papers, record, proceedings. The text, in opposition to notes or quotations. A line of verse, which in the Anushtup or heroic metre is 32 syllables. Hence మూడు నేల గ్రంథము means a book of about 3000 lines in length. అదియెంత గ్రంథము What is the extent of that work. యిక్కడ గ్రంథము పోయినట్లు శీలించేమామ or, యిక్కడ గ్రంథము లోపమయినది the manuscript appears to be defective in this passage.

గ్రంథకర్త * The author of a book.

గ్రంథనము * n. s. Stringing together, series.

గ్రంథభాష * Book language. [fellow.

గ్రంథసాంగుడు * A great genius, a bully, a fierce

గ్రంథము Found in a book, quoted.

గ్రంథి * n. s. A knot or joint in a bambu or cane. A joint in the body. Rigidity, determination, handness. Induration of the flesh, being a cutaneous affection. There are 24 species, including hæmorrhoids (వృణరోగము) It has also

a mystic import: See L. XIII. 29.

గ్రంథితము * adj. Strung, tied, connected.

గ్రంథితగరము * or గ్రంథితగరము The flowering plant named Whorl flowered Ruellia, Ruellia strepens.

క్రందనము * n. s. Weeping: shouting, howling.

క్రందరి means ఊరక Quietly, untroubledly.

క్రందితము * Wept, cried, called out.

క్రందు n. s. Greatness, excess. Sound, noise, hubbub ఎక్కువ. D. See క్రందువడుట.

క్రందు adj. Great, extreme, much. క్రందైన=పోగయిన Crowded, as a battle.

క్రందుకొనుట v. n. To exceed; be great. To spread, as clouds: To arise as a noise or hubbub.

గ్రందున Vastly, greatly.

క్రందువడుట v. n. To sound, make a noise.

గ్రంథము * See గ్రంథము.

గ్రంథిమీడు A sort of Salt. See విచాలవరము.

గ్రంథ్యము * n. s. Any drug or medicinal herb.

గ్రంథ్యారము * Pottage, pot herbs, vegetables.

క్రకచము * n. s. A saw.

గ్రక్కడలు Much (అడలు) afraid. M. 1. 2. 13.

గ్రక్కడల Much (అదిలేటట్టుగా) shaken. R. 5. 303.

గ్రక్కున adv. Quickly.

క్రచ్చ See కచ్చ.

గ్రచ్చర adv. Suddenly: at once: much. BD. 6. 1890. HK. 5. 2. It is frequently a mere padap.

క్రతువు * n. s. Sacrifice, burnt offering.

క్రతుభస్మి * An epithet of Siva.

క్రతుభక్తులు * క్రతుభజులు * Those who live on sacrifices, i. e. the gods.

గ్రధనము * n. s. Stringing, uniting. Compilation, collection.

గ్రధితము * n. s. Tied, bound.

గ్రధనము * See గ్రధనము.

క్రస్తున adv. Rapidly, well, duly. At once, immediately. It is often a mere padap.

క్రమము * Series, order, line. Mode, way, course, plan, rule. Regularity, arrangement. Resemblance, condition, stipulation. Degree, step. Religious course or ordinance. యాక్రమమున thus. క్రమమున by degrees.

క్రమ క్రమముగా * One after another, in order, by degrees, day by day.

క్రమమారము * Passing, going. For క్రమమాన.

క్రమశః * Gradually, in order.

క్రమశుభ An exact punctilious precise man.

క్రమబంకారము * Poetical detail, describing every part or limb.

క్రమించుట or క్రమయించుట v. n. To elapse, pass by, as time : to depart, or pass away.

క్రమకము * n. s. The areca or betel nut tree.

క్రమేణ * Successively, in succession.

క్రమ్య * Sweetly.

క్రమ్య, అనగాదబ్బన. D.

క్రమ్యర adv. Again.

క్రమ్యరించుట v. a. To turn, send back, recall.

To revoke annul, rescind. క్రమ్యరుపనేరక, అనగా, పట్టించుకోలేక.

క్రమ్యగుట v. n. To turn, return, go back.

క్రమ్య దనము n. s. Duplicity. కకటభావము.

క్రమ్యన, అనగాదబ్బనగా, క్రమ్యనబరతేరగానేట

కాండ్రు. BD. 5. 346.

క్రయము * n. s. Price, purchase. కాలక్రయము the price of the day. క్రయముచేయుట To dispose of, turn into money. క్రయభనము the value.

క్రయవిక్రయములు * Buying and selling.

క్రవ్యము * Flesh meat.

క్రవ్యాశుడు * క్రవ్యాశుడు A cannibal, a carnivorous giant.

క్రశించుట * v. a. To swallow, devour, eat.

క్రశ్మము * adj. Swallowed : slurred, as an omitted word. విచారక్రశ్మతై Plunged in grief. ఆ న్యాయక్రశ్మతై నాడు he is a victim to injustice.

గ్రహము * n. s. A planet, a constellation. The seven planets and the sun and moon, are the nine *graha* or heavenly bodies that appear to move: each is supposed to have good or evil influences. దశగ్రహము a tenth planet: being like the Georgium sidus. A spirit, a devil. A proverb says జామాతా దశమోగ్రహః A son-in-law is a more pestilent fellow than any one planet! he is the "tenth!"

గ్రహచారము * n. s. Luck, fate, ill luck, misfortune. నాగ్రహచారముచాలకయిట్లాజరిగింది, నాగ్రహచారసామాన్యముచొప్పున యిట్లా శింభవింది Through my misfortune, (or, to my sorrow) it so happened. గ్రహచారముయిట్లాపున్నది This is what has befallen us.

గ్రహణము * n. s. Taking, seizure. Reception, acceptance, comprehension. Eclipse.

గ్రహణ * n. s. Diarrhoea, dysentery.

గ్రహతారలు * The planets and fixed stars.

గ్రహకుడి * The lord of stars i. e. the sun.

గ్రహించుట * v. a. To take, comprehend, understand. To take up (water in a vessel.) To seize. To assume or bear an office. ఎలుగుగ్రహించుట To recognize a man's voice.

గ్రాంథికము * adj. Classical (as a word) poetical, peculiar to books; *strict* not colloquial or *free* some forms of the verb are poetical, as 'Tis. 'twere, 'twas: and in Telugu అవధరింపుము. [414.

గ్రాగుట To be troubled. See కాగుట. Vish. 7.

గ్రాణము * n. s. The nostrils. గ్రాణోత్పము * n. s. A treat for the nostrils: a sweet savour.

గ్రాతము adj. Scented, smelled.

కానుగు The tree called Galedupa Indica: or Dalbergia Arborea. Roxb. 3. 239.

గ్రామము * n. s. A Village. A scale in music.

గ్రామత్రయము The three tones, treble, tenor and base.

గ్రామకార్యము Village affairs: worldly matters.

గ్రామకంఠము * n. s. The glebe, or pasture appertaining to a village. The scite.

గ్రామశి * n. s. A chief: a head man.

గ్రామశి * adj. Chief, head, leading. సరగ్రామశి noblest of men. దుర్గ్రామశి a wicked ruler.

గ్రామణ్యము * n. s. Mayoralty. The rule or headship of a town. Imperiousness, overreaching, outrage. యెగతాళి గ్రామణ్యముగా Scoffingly.

గ్రామదేవత, or పూరిదేవుడు A village goddess, a rustic god. The rustic demons are chiefly these: పోతురాజు, కాట్రేడు, అంకాశు, గంగయ and పైలారు. The principal village goddesses are పెద్దమ్మ, కాట్రేణి, అంకాశమ్మ, యెక్కశమ్మ, అల్లమ్మ, వల్లమ్మ, మామిళ్లమ్మ, మైశమ్మ (i. e. మహిషీ) మారియమ్మ who probably is meant for "Maria" and యాగతమ్మ, that is Saint Agatha.

The last two are principally worshipped at Madras: where Agatha is the presiding goddess. In the eyes of Bramins all these are equivalent to Punch and Judy: and they are particularly detested because bloody sacrifices are continually offered to them. These seem to be the aboriginal deities of the Southern Hindus: the Di Minorum Gentium, like Pan, Syl-

vanus and Faunus. Bramins assert that these are local names of Siva and Parvati: but in truth the villagers adore these as independant demons: one of whom inflicts the cholera, another the small pox (see అన్నపాదు) another murrain, another blight. None have any beneficent powers, and are worshipped to avert their displeasure. The swing feast is in honour of these goddesses. See క్రింది and క్రింద, and దీపావళి. On such subjects see Dr. Stephenson's Essay on the Ante-Braminical Worship of the Hindus; in the Journal of the Royal Asiatic Society, No. X. p. 194. 264. Many Sudras and Pariars are named after these gods and goddesses.

క్రామంహము * n. s. The lion of the village, i. e. a dog.

క్రామశ్రుడు * n. s. A villager. శ్రుక్రామశ్రుడు a fellow citizen or neighbour.

క్రామాంతము, అనగా మామలవల్లె. D. The town end.

క్రామాదులు * n. s. Villages. Lit: Villages &c.

క్రామాన్నము * n. s. A pic nic. Food contributed by several.

క్రామ్యము * Village-born; produced in or relating to a village. Vulgar, rude, rustic. W. Common, colloquial, inelegant: The reverse of శాశ్రీయము. Prosaic, mean, low, unpoetical: like the words మోజు, నంబుడు, కొంకుట, వైనము, వ్యాభ్యము. But these are distinguished from శూత్రకూతలు, cant or slang, such as వత్తడు, సోరుకొట్టుట, నూకుట. And the name is given to conversational forms of the noun and verb; as they're, I'm, you're, he's, in English: thus నస్తాదా, లెస్తాదా, రావ్యానికి, వున్నకాలు, గుర్రాలు. In Telugu as in English such forms, disapproved by the learned, occur in all even the best poets.

క్రామ్యరత్నము, * అనగా సాధారణము The ordinary way, or common attitude What is usual. The fashion, or way of the world.

క్రామ్యక్రమము * A colloquial or rustic phrase.

క్రామ్యు. n. To spit (cracher.) A. 5. 132. ఉ. ముచుట, వుక్రిందిచున్న జేయుట To rinse the mouth and spit out the water.

క్రా, or క్రారవడి, or, క్రారావడి The name of the letter R. ీ as in క్రా. Also a conversational word used instead of క్రాధము.

క్రావించుట To cleanse, winnow, clear. R. 6. 12. నికరము చేలేటట్లు గాచిగూడి.

క్రాలు adj. Clear, cleansed, bright, as eyes Compare వాలు which is the same word క్రాల్లంటి Bright eyed; having eyes with long sweeping lashes.

క్రాలుట v. n. To be long, oblong, or elongated. A verse says ఉ|| కాలిన మోటునంటికొర గానిశ గీరమువల్ల వెంట్రుకతో, క్రాలెడు మూచిగడ్డమును ఖతోవటకంబున నీ రెలుంగునుక | బేలగునూధవా క్షములు దీనిదనంబులతోడి కుమీయున్, నూరెడువ క్రదంతములు సోరునుగల్గి యొకందు వుట్టికన్ || Vish P. 2. 143. 3. 25.

క్రాలుకొనుట, or క్రాలుట To shine, to be clear, to extend as a ray. To hang, dangle, as a necklace A. 5. 121. BD. 4. 1589. క్రాలుట, అనగా స్రవకాంచుట. D.

క్రాల్లంటి Bright-eyed. క్రీ. D.

క్రావము * n. s. A mountain, rock or stone.

క్రావానిశ్రుడు R. 1. 70. the lord of Hills: i. e. Himavat.

క్రాశము * n. s. A mouthful; or a quantity equivalent to a mouthful: subsistence, board, forage for cattle.

క్రాశవాశములు * n. s. Food and raiment.

క్రాశిపుమెచ్చుట Suca. 3. 52. 58. To hawk in spitting. [న్య. D.

క్రాహము * n. s. An alligator. మోశి, వందియు

క్రాహ్యము * n. s. Idea, notion, apprehension, knowledge, maturity, years of understanding, full age.

క్రాహ్యము * adj. Comprehended, understood.

క్రీంచు n. s. అనగా క్రోధ. Charitr. 4. 30.

క్రీంచు adj. Vile. అల్ప, నీచ, తుద్ర.

క్రీంచుదనము (See క్రించు) అనగా నిరసము, అల్పవ్యము. Spite, cruelty. B. X. § XIV. క|| క్రించు దనంబున విధిదము| వందించిన యేదగోతువరనంద నుల|| క్రించుక కాలంబుగవిడిచిందిరా జేంద్రబాలకృష్ణనిరూపకం.

క్రీంచుమోహుర, అనగా నిరసోయి. BD. 7. 154.

క్రియకానుట, అనగాదగ్గతికాట్టుట. OG.

క్రిందు, అనగా అహో దేశము, పూర్వకాలము D.

క్రిక్కులు, అనగాభట్టు. OG.

క్రిగ్గాడికాండ్రు అనగా, మందబుద్ధులైన హీనులు. Suca 3. 238.

క్రిగ్గాలి See కీ—The East wind.

క్రిమి * n. s. Insect, worm, animalcule.

క్రియ * n. s. Act, action, doing, use, advantage, means, expedient, way, contrivance. Rite, ordinance, ceremony; obsequies, medical treatment or practice. Fact, truth, utility, effect. Application of a rule: use of a spell. A verb. Fulfilment of promise or prophesy. క్రియకనుకొ

See if I do not do so. తేలికక్రియ the result. క్రియమాట the matter in question, the point on which the thing hinges, a word to the purpose. అదిక్రియలోవచ్చింది it came to good, it succeeded, was effectual.

క్రియ * adv. Like, similar to. ఆక్రియ thus యే క్రియ how.

క్రియాంఁము and భాషాంఁము Bodily and mental holiness: the first appertaining to క్రియ, acts: the other to భాషా speech. జంఁగముభక్తిక్రియాంఁగభాషాంఁగతచరితుడు he who is holy both in deed and in word. BD. 4. 325.

క్రిచూట్టి A downcast glance. OG.

క్రీడ * n. s. Play, sport, enjoyment. క్రీడాదురము అనగా, అచ్చనగాయలాట. D. కీడాట్టు, అనగా కీడునుపొందడము. D.

క్రీడి * A name of కిరీటి or అజకానుడు.

క్రీడించుట * v. n. To sport, to lie with or enjoy.

క్రీణ, అనగా హాస్యము. OG. Laughter.

క్రీతము * adj. Bought, purchased. కానబడ్డవస్తువు. D.

గ్రీవము * n. s. The neck.

గ్రీష్మము * n. s. Heat, warmth=ఉత్త the hot season, comprising the months of జ్యేష్ఠము and ఆషాఢము. vide ఋతువు About June and July.

గ్రీష్మము * adj. Hot, warm, sultry.

గ్రుంకించుట v. a. To dip, wash, steep.

గ్రుంకు or గ్రుంకు n. s. A plunge, the act of drowning, immersion, Sun-set. గ్రుంకుడుట. To give a plunge.

గ్రుంకుట v. n. To sink, to drown, to set. కన్నుల గీరుగ్రుంకి with eyes drowned in tears.

గ్రుంకుట v. n. To sink &c. See గ్రుంకుట.

గ్రుక్క n. s. Vide గుక్క.

గ్రుక్కగొనుట v. a. To swallow or devour. To drink.

గ్రుక్కిడి or గ్రుక్కిళ్లు n. s. A gulp, swallowing, or deglutition. గ్రుక్కిళ్లుమింగుట To sob. To lick the lips, (chops) expressive of desire.

గ్రుక్కుట vide కుక్కుట.

గ్రుక్కుమిక్కునక Silently quietly.

గ్రుచ్చుట. v. a. vide గుచ్చుట.

గ్రుడ్డు See గుడ్డు.

గ్రుద్ధము * adj. Wrathful.

గ్రుద్ధుడు n. s. A wrathful man.

గ్రుప్పిడులు To shove, poke, push. పొడుచుట. BD. 6. 1162.

గ్రుమ్ముట See కుమ్ముట.

గ్రుమ్ముడి The tresses bound in a knot. The tire.

గ్రుయ్యుట See గ్రుస్సిపోవుట.

గ్రుమ్మె n. s. Impression, a poke, a piercing or pushing as in tickling.

గ్రువ్వ n. s. See గువ్వ.

గ్రువ్వ, అనగాగుచ్చు కానేటట్టుగా, శరసోక్తులకు నవ్వశలుగ్రువ్వ. Zacca. 4. 164. కలయకారులుగ్రువ్వకరికానిదూర. HD. 1546. రాత్రియు సూదిదారంబుగ్రువ్వంగ నేత్రములకుబృష్టి నే కాల్పునుడు. BD. 4. 611.

గ్రుస్సి See గుస్సి.

గ్రుస్సిపోవుట, అనగాకృషింబిపోవుట, కుంఠిపోవుట To faint perish, fail. Hari Vams. Purva. IX. 124. A. 6. 12.

గ్రూరము * adj. Cruel, terrible, hard, stern. Wicked. as గ్రూరబుద్ధి wickedness. గ్రూరతిథి an ill starred day. A. 5. 116.

గ్రూరజంతువు * A wild beast.

గ్రూరుడు * n. s. A hard or cruel man.

గ్రేంకారము * n. s. గ్రేంకృతి Note, voice, sound: voice of a bird. A ringing, jangling, creaking sound. R. 2. 103. T. 5. 49.

గ్రేంకుట, గ్రేంకుట adv. Askance, with a sidelong glance. See గ్రేవ and కుట the abl: of కన్ను.

గ్రేణి or గ్రేలి n. s. Ridicule, mockery, derision, pertness. Das. 9. 283. M. XII. 6. 266. R. 1. 122.

గ్రేణించుట To jeer or ridicule. చరిహాసముచేయుట.

క్రశ్చ n. s. A calf. Also the knot of a woman's jacket. మేరశబ్దినదూడ. D.

క్రేవ n. s. A side. క్రెవు. D.

క్రేవ prepo. At, near to.

క్రేవ adj. adv. Near, close by.

క్రేళ్లు n. s. Leaps, skips. గంతులు, పరుగులు. D.

క్రేళ్లుX adv. At once. చెంగుచెంగున, నల్లదలక్రేళ్లుగదాటుచు. BRK. 552.

క్రే వేయము * క్రే వేయకము * n. s. A close neck-lace.

క్రొ, క్రొం A particle (like the Sanscrit శు or the Greek ε prefixed to several words without perceptibly altering the sense. Thus కొ మ్మిడుట to give, i. e. ఇడుట. So క్రొంబొగలు sweet smoke. క్రొంన్ననలుంచె it bore fresh buds. and క్రొబ్బిడుగులు "hot" thunderbolts. క్రొందళ్లు Fresh brilliancy. క్రొవ్విధము in a new style. క్రొంమ్మంటు ardent flame. క్రొందావి A fresh scent. క్రొన్నెల the young May moon; in the first quarter. క్రొమ్మడి fair tresses.

క్రొక్కార మెరుగు Brilliant lightning. See on క్రొ.

క్రొచ్చుట అనగాతప్పట. D. M. Saup. 1. 88.

క్రొత్తిఅనగాకొంతి. క్రొత్తి, ఆడమనిషి. BD. 7. 137.

క్రొన్నార New thread.

క్రొప్పించుట, అనగాతప్పించుట. D.

క్రొబ్బరువు, అనగాకొత్తవరువు. Bahulas. 5. 162.

క్రొవ్వుంచుట, అనగామించుట and see on క్రొ.

క్రొవ్విడుట, అనగాఇడుట.

క్రొమ్మ, క్రొమ్మడి, క్రొమ్మెరుగు—See క్రొం.—

క్రొవ్వాడి Re-set, newly sharpened, bright, keen.

క్రొవ్విధము Prime, new freshness.

క్రొవ్విరులు Young blossoms.

క్రొవ్విస HD. 2. 1097. Sharply.

క్రొవ్వెడ Fair tresses (a poetical phrase) కొవ్వ. D.

క్రొడకుత్రము A supplement, codicil, postscript, leaf inserted.

క్రొడము * ఒడి, అనగాతోడలు. కంది, రొమ్మ, అంతరము, మధ్యభాగమనిఅర్థము, ఈషణ్వికాసక

ఫలక్రొడమలకాంతికా, కొంచమువికసించిన

తామరపువ్వుయొక్క నడిమిభాగమువంటికాంతికల,

సాధికంకరుహక్రొడమిలిపబబ్బించసెమరెక్క, విష్ణుచిత్రియము. ౧. ౬. గళగరక్రొడ నిర్యత్తహ

కహనినదోద్ధాన. మనుచరిత్ర. ౪. ౧౩౪. విశదా భీషణ్విలాసాలచుతాశక్రొడమునశిష్టిరాముకు తెలిమి. మనుచరిత్ర. ౫. ౧౧౨. యామాదుకు ద్యములలోనున్నమధ్యభాగమనేఅర్థముఅవుతున్నది.

క్రొడముభి * Pig-faced.

క్రొడీకరణము * n. s. Abridgement—నోరించుట Sifting; careful investigation. Comparing, balancing facts.

క్రొడీకరించుట * v. a. To abridge or shorten. To sift, prove, criticise. To take a general view of the subject.

క్రోడు, or క్రోడ్ (Anuka.) A word representing the lowing a cow.

క్రోధము * Wrath. కోపము. D. Anger.

క్రోధగృహము * A boudoir or lady's retiring room. lit: a pouting room or sulking chamber.

క్రోధనుడు * A passionate man. కోపశిష్టభావము గలవాడు. D.

క్రోధాగారము A boudoir, a lady's chamber or sulking room.

క్రోధి * A passionate person.

క్రోలుట v. a. To swallow. To eat or to drink.

క్రోవి, అనగావెడరుగొట్టము, పిల్లనక్రోవియున్ను, క్రాసుగుచెట్టున్ను. D.

క్రోవిచెట్టు n. s. A certain flowering shrub called రేల చెట్టు Galedupa arborea. క్రాసుగుచెట్టు. D.

క్రోశము * n. s. The Indian league or *cośś*; being the distance at which a "voice" may be heard. This varies in different places, but is generally about 2000 yards: vulgarly a *cośś* is about two miles, but is less in hilly countries. "an hour's distance" being the best measure in a mountainous country. శుంచక్రోశము five *cośś*.

క్రోంచము * A heron or curlew. These birds are celebrated for connubial constancy: thus distinguished from the కొంX which some imagine to be the same శిబ్దవిశేషమే, కొంXక్రోంచమి, పర్యవశేష. SC.

క్రోర్యము * Cruelty.

క్లమము * క్లమధము * Exhaustion.

క్లాంతము * adj. Languid, wearied.

క్లాని n. s. Languor, lassitude, fatigue of body or depression of mind. (i. e. బడలిక).

- శ్చిన్నము** * adj. Moist, wet: నిశ్చిన్నము "Ever moist" the title of Aphrodite, a certain sylph.
- శ్చిక్తము** * See శ్చిక్తము Correctly spelt శ్చిక్త or శ్చిక్త.
- శ్చిష్టము** * n. s. Intricacy, puzzle, hardship, inconsistency.
- శ్చిష్టము** * adj. Intricate, hard, puzzling. Forced, unnatural, as a sense.
- శ్చిబము** * The neuter gender.
- శ్చుక్తము** * Brief, contracted, short. Settled, determined. T. 5. 16. In A. 5. 164. పాశ్చాత్యము.
- శ్చుక్తమునకు నున్నదియమింకుబడ్డది.
- శ్చుక్తము** * A contraction or abbreviation.
- శ్చేదము** * "Corruption" Carey in Acts 13. 34.
- శ్చేదిని** * Aphrodite. రసె, చంద్ర. SC.
- శ్చేకము** * n. s. Affliction, distress.
- శ్చా** * n. s. The moon. శ్చామిదమే The moon rose. Vijaya. 1. 141.
- శ్చ** * Where. If redoubled, this word denotes prodigious difference or superiority : as in the opening of the Raghu Vamsam కృష్ణార్యశ్రుభావంశఃకృష్ణచాల్పవిషయామతిః Where is the race descended from the Sun, and where is my weak wit?
- శ్చచిత్తు** * or శ్చచిక్ Here and there, occasionally sometimes, a little, some. శ్చచిత్తము Trifling, petty, slight.
- శ్చరాము** * కృష్ణము * Musical note, sound, tone.
- శ్చచిత్తముగా** * Rarely, occasionally.
- శ్చ** * The words beginning with this letter are placed after హ.

జ The letter GNA: pronounced like N. in the French word *bon*. This letter commences no word in Sanscrit or Telugu.

చ ఛ జ ఝ

చ The letter Ch, as in Charm, child. When doubled, చ్చ, as in వచ్చి vach-chi, వచ్చెను vach-chenu.

చ The letter Ça, as in వచ్చు vaççu, or, vatsu, చోటు çòtu, or, tsòtu, like the z in the Italian mezzo, nazio. The soft sound is peculiar to words of Kannadi or Telugu origin. In the ancient mode, still used by rustic folks, this is the only sound, whatever be the vowel. Thus చిన్న, చచ్చి, చెచ్చు, వచ్చె are pronounced çinna (tsinna) çepu (tsepu) vaççi, (vatsi) and vaççe (vat-se.)

The Telugu words చదలు, చట్ట and చమ్మ కాయ use the sound ch, not ç. But these are usually written with చె. The word చొళ్లు also ought to be pronounced chollu.

Elision does not alter the sound. Thus అన్చి మునిద్రయంబెరిగె T. 4. 49. nidra yanç-erigi. See NBh. Chap. XX.

The initial Ch sometimes becomes S. Thus శనుట sanuta for చనుట çanuta. M. XIII. 2. 304. A few words use the initial Ç and S at pleasure.

Many Telugu words begin with Ch or J at pleasure : and accordingly in this Dictionary these are combined and considered as one and the same. The same liberty is in use regarding the aspirates. Thus చలము çalam is always written ఛలము chhalam. Grammarians assert that the letter ఛ chh ought to be written always double [చ్చ] thus ఇచ్చ not ఇఛ; and ఛందము, not ఛందము Appa C. Book 2. rule 156. But this seems pedantic.

The sign ఛ్చ in the margin of a book denotes a ఛ్చందోభంగము or error in metre in the manuscript.

జ The letter J; as in జంక an antelope, జెర్రి jerri, a serpent. In all Sanscrit words it is thus pronounced, as బీజము bijam, జాలము jalam. In Telugu words it retains this sound when followed by I, E, or AI as జిలుగు jilugu. But with other vowels it is sounded as DZ. Thus జాబు zābu (dzābu) a letter. జజ్జ sazza a sort of grain. Or, as d's in Lord's house, Ward's Hindus. The uneducated classes use the soft sound alone, making భోజనము blōjanamu, భోజనం bōzanam.

As initials, the letters చ cha and జ ja are often used at pleasure. Thus చల్లడము or జల్లడము.

The initial aspirates also are used without rule. Thus జొడి or రూపి, జాము or రూము.

In some words derived from Sanscrit, J is substituted, thus ; అంజ becomes జంజ ; యజ్జ, జక్జ ; యంజ్రము, జంజ్రము ; జంజరి, జంజరి ; శంజి, జంజి, దూరి, జూరి. In English we say *jerk*, or *yerk*.

In some Telugu words, జ, డ, ఢ are equivalent. Thus శోజ, శోడు, and శోడు are the same. And (S for Z.) జూరి for సూరి.

In some Telugu compounds the initial changes by rule. Thus అక్క + చెల్లు becomes అక్కజెల్లు.

Regarding words beginning with చ, cha, or జ ja, and erroneously spelt with చె che, or జె je, and vice versa, see note on ఎ E.

The letter ఝ jh, when it follows జ J ought to be written thus మజ్జ, maj-jha. But it is always written మఝ majh-jha. This changes its place in the alphabetical order.

చ * The Sanscrit conjunction *and* (*que* in Latin) which being doubled, as భార్యచ భర్తాచ both man and wife, uxorque, virque. Or with a negative, నచ (neque.) Thus నతాచనమాతాచ నసాననచ (nacha) బాంధవాః (Devi Bhag. 6. 29. 5.) Neither father nor mother, neither home nor kin.

జః * Born, produced. మసూజః or మసూజడు heart-born : a name of Cupid.

చంక n. s. The armpit. The gill of a fish. తెల్లజంక The part of the chest between the breast and armpit. చంకగొట్లు Crutches. చంకతలపెట్టి. చంకతాపెట్టి, చంక తాళిపెట్టి. He put it under his arm.

చంకనత్ * Brilliant.

జంకనడ A certain pace in horses.

ఝంకరణము, * ఝంకారము * n. s. A buzz, humming ; a roar : storming, in anger.

ఝంకరించుట * To roar, shout, storm.

ఝంకరి A certain step or pace? తాళభేదము. BD. 3. 405.

జంకించుట v. n. To fear, be afraid.

జంకించుట v. a. To frighten, intimidate.

జంకు n. s. జంక Fear, hesitation.

జంకుట v. n. To fear. To totter. నిచ్చెనజంకుతుంది the ladder is giving way.

ఝంకృతము, * ఝంకృతి * Buzz, roar, hum, whizz, twang. తుమ్మెదగ్వని. D.

జంక Fear, fright. See జంకు Terrific threats.

జంకెన Fright, threat, alarm. జంకెనచూపులు ti. mid glances.

ఝంకారము * ఝంకృతి * Whizz, twang.

చంక్రమము * Going tortuously or slowly. Tottering, toddling, as an infant. Clambering. P. 1. 297. A. 6. 143. R. 2. 17. 3. 95. 5. 26. 99.

చంక n. s. A kind of tree. H. 4. 11.

చంక * Beautiful, Dexterous. సామధాన్యము.

జంక n. s. A stride. A bottle. జంకయడుట or జంకపెట్టుట To take a stride. జంకబాచుట. To stride.

జంకము ; neut. plu. జంకములు, జంగాలు. (Lit : a sojourner) A Jangam. This name is assumed by the Vira Saivas or followers and adorers of బసవ Basava : a class of puritans or quietists among the Hindus : who may be known by a small image (the lingam) which both sexes wear suspended at the neck or bound on the arm. Their principal books are the Basava Puran, the Prabhu Linga Lila, the Pandit Aradhya Charitra and the Chenna Basava Puran. They reject caste, and many of their saints are parias : they behave with great kindness and delicacy to the female sex. But they deny the sanctity of Brahmans, who accordingly hold them in detestation and do not scruple to defame them. See ఆరాధ్య and బసవ and లింగము. The Jangam writings originated in Canarese but the leading poems have been translated into Telugu, and Tamil : these will be found peculiarly useful to beginners in these languages : for they abound in common words and ideas that daily occur. Hence they are not respected as holding a high place in Telugu literature.

జంకమత్వము * Moveableness, locomotion. G. 9. 121.

జంకము * adj. Moveable, not stationary. జంక మకట్టుబడి a temporary bailiff. జంకమనగముట్టు. Vasu. 3. 249. జంకమగ్రావము, or జంకమగ్ర. A rolling rock, a moving hill. P. 1. 202 ; 3. 62.

జంకము * plu. జంకములు, జంకమాచులు n. s. A moveable or chattel : property, personality. Cattle, cows sheep &c. A Jangam, or worshipper of Basava. L. XIV. 210.

జంకమలింగము * A Jangam. Also See లింగము. చంకన See చనకన.

జంగాళము or జంగాళకచ్చ. A fictitious or artificial emerald. Charitr. 5. 1878. [der. జంగలి, అనగా గామికాదు. OG. A head man or leader, జంగులు అనగా అందెలు, మువ్వలు A silver ornament or badge, fastened on the leg of a Jan-gam when he is first sent to receive alms.

జంగు n. s. Agility (or, wrongly, చె—) చంగున Lightly : with agility.

జంగుపిల్లి The serval : a spotted reddish wild cat.

జంఘ * The leg : the calf of the leg.

జంఘాలుడు * Light footed : rapid, swift.

జంఘిని Legged, having legs. తూణిరదహస్త్వధన జంఘిని. Lalito. 5. 57.

చంచత్ * Wavering చంచజ్జఘనాం * Frisky, skittish, wincing. P. 4. 362.

చంచత A female savage. Kalahas. 3. 5.

చంచరీకము * A large black bee : to which poets compare clusters of jetty locks. [2. 47.

చంచలము A sort of hawk used in hunting HK.

చంచలము * Trembling, tremulous, unsteady, moving. Mutable, instable, transient.

చంచలించుట * v. n. To shake, waver, wag.

జంజాటము * Stuff : household goods : furniture The cares of a family. See తోడును.

జంజాళి n. s. A dagger with a gauntlet handle across the blade.

చంచు adj. Wild savage. (wrongly చె—) n. s. Trim, delicacy, fashion. Way, mode. See శంచు

చంచు, చంచువు * n. s. A bill or beak.

చంచూళుటము * The point of the beak.

యంయం * A storm or tempest. A blast, a whirlwind. గాలివాన, ధ్వనిని శేషము. D.

జంజాలి, జమజాలి A swivel-gun.

జంఝానిలము * Blast, whirlwind.

జంట n. s. A pair or couple (జోడు. D. as an affix) జంటగా with, along with మూడుతాళ్లజంటగా మెలిచెట్టుట to twist three cords together.

జంటకాండ్రు, అనగా జజ్జరకాడు, తెరకాడు. OG.

జంటగుట See జంట.

జంటరచిక A laced waistcoat : a lined boddice trimmed with lace.

చంటి infl. of చన్ను A breast.

జంటించుట v. a. To add or connect, annex, sub-join. జంటించిమాట్లాడు to add word to word, to jabber.

చంటిపిల్ల A suckling, a child at the breast.

జంటుట v. n. To be in a string : connected together జంటిన joined.

చండము * adj. Passionate, violent, fiery, terrible, severe, hot, warm. The same as తీక్షణమైన చండశాసనము Severe, terrible retribution.

చండాలుడు * An outcaste. A Chandala or Pariar. See on చూల. An executioner. adj. Hea-then, savage, stubborn, obdurate. చండాలుగురము Stubbornness (of a disease) కర్తృచండాలుడు one who acts as a heathen : whose deeds are worthy of savages. జన్మచండాలునికి కాలాంతరమునందు మోక్షము కలదు, కర్తృచండాలునికి 2 క నాడున్న మోక్షము లేదు. The base by birth may in time attain heaven : the base in heart never can.

చండి * A name of the goddess Kali, as "Terrible." A perverse obstinate man. adj. Horrible.

చండిక * A virago, a fury. A name of the goddess Durgi. పార్వతీదేవి, కోతుముగల స్త్రీయు. D.

చండితనము * Stubbornness.

చండిభోతు (Tamil) Wretch, miscreant. HD. 2. 1498. [అరి. Q.

చండ్రచెట్టు The tree called ఖదిరము. SC. or కంచంఝ plural of చన్ను.

జంత or జంతి Wretch, miscreant, hag, jade.

జంతువు * Animal, brute, beast.

జంత్రము * An instrument, a machine. జంత్రవాద్యము Instrumental music : జంత్రగాత్రశంఖతము Instrumental and vocal music. జంత్రపుబొమ్మ A puppet, automaton, doll : a splendid image or beautiful figure.

ఛందము * Harmony, Pleasure, will. Way, manner. Prosody. metrical arrangement. Rule, principle. A veda or Hindu sacred book. శ్చంద్రవృత్తి uncontrolled will, a headlong course ఇచ్చాయాం, అభిప్రాయ, అశుభేశే. SC.

చందము Manner, way ; state, form. విధము. D. See ఛందము.

చందనము * Sandal ; (Sirium myrtifolium.) It implies either the tree, the wood, or the unctuous preparations of the wood ground to a paste : this is held in high estimation as a sacred perfume. W. చందనసోల a bowl or pail made of this wood. [girl.

చందనగంధి * The fragrant maid : the blooming

చందన గాయ అనగా గాగ్నపిత్త. A.

చందనాచలము * The Malaya mountains in the south west of the Indian peninsula : where sandal is produced.

చందమాము n. s. The moon. The yolk of an egg as distinguished from సొన the white : See చెన and జెన the edible sprout, first issuing from the palmyra nut.

చందమామశుక్ర n. s. A kind of fish : a sprat.

చందమామశ్రురుసు n. s. A lady bird : See ఇంద్ర గోళము and ఆరుద్ర or ఆర్ద్ర శ్రురుసు.

చందరళి * or చాలుక n. s. A weed called Pharnaceum Mollugo. Heyne.

ఛందస్సు * Prosody. Will, pleasure. See ఛందము.

చందా n. s. A money subscription.

చందా చేయుట v. a. To subscribe, contribute.

జంఘరము The brahminical thread. యజ్ఞోపవీతము. HD. 2. 934.

చందురము * n. s. Red lead : scarlet : కుంకుమ. D.

చందురుకాచిబిటు A sort of cloth. చీరభేదము. A. 5. 95.

చందురుడు, అనగా చంద్రుడు. D.

చందువ n. s. Moonlight. చందువా the ceiling of a room : the tilt of a bed. T. 3, 133 ; 5, 141. URK. 1. 100.

చందువాయి n. s. The fish termed the black Pamflet, or Pomfret. Stromateus. See Russells Fishes No. XLIII.) A species of turbot. చెండు వాయి.

చందెబల్లింద (K) A wretch ? a villain ? Chenna. 5. 33.

జందెము or జంఘము n. s. The sacred thread. వానిజంఘము పట్టితిని I drew a line across him (with my sword : meaning. I cleft him through, the shoulder) ఉత్తరజందెము A gold thread worn in lieu of a cotton one, on solemn occasions.

చందోయి Two breasts : the bosom. T. 2. 48.

జంఘము The sacred thread. See జందెము.

చంద్ర See చంద్రుడు Adonis ; as regent of the moon.

చంద్రము * Gold : camphor. యాగారము, కర్పూరము. D.

చంద్రకము * adj. Lurid ? మేచకము n. s. A semicircle. The eyes in a peacock's tail. The semilunar marks left by finger-nails in pinching.

చంద్ర కాంతము * The poetical amber, or noble opal : which is fabled to melt in the moon-beam. Crystal ? The esculent water lily. కైరవము. SC.

చంద్ర కాచి Rose-colour : pink.

చంద్ర కిరణము * Marked (as a road, with cow's hoofs :) or indented (with finger nails) or having eyes (as a peacock's tail.) Parijat. 2. 130.

చంద్ర ముఖి * A beautiful woman.

చంద్ర మూల * The plant called Koempferia Galanga. Rox. 1. 15.

చంద్ర వంక * A half-moon, or crescent. చంద్ర వంకలు a sort of rice. H. 4. 156. రాకడికింది నెల వంకయున్ను.

చంద్ర వంశము * The Lunar Race, and సూర్య వంశము * the Solar race : two aboriginal clans (like the Danaï and Pelasgi of Greece) to whom all distinguished Xatraya families trace their genealogies.

చంద్ర శాల * An upper room, on the house top. మేడమందింట్లు, మేడవివరగది. A. 1. 2.

చంద్ర శిల * Moonstone. See చంద్ర కాంతము.

చంద్ర శేఖరుడు * The crescent-crowned god (Siva.)

చంద్ర హాసము * Radiant, flashing, sheen. Epithet of the sword of Cubera.

చంద్రావళిము * Moonlight. A canopy or awning. T. 2. 36. వెన్నెల, మేలుకట్టు. D.

చంద్రాయుధము * The "crescent-weapon." NH. 5. 160.

చంద్రిక * Moonlight : a pale red tint. Illustration, essay, treatise. The reddish envelope of a letter written on palm leaves. చంద్రిక చీరలు. A. 4. 36. అనగా తెల్లబట్టలు.

చంద్రుడు n. s. Chandra. (Adonis, or Endymion,) the regent of the moon : celebrated for his beauty. చంద్రుడు ఉదయించినాడు the moon arose చంద్రుడు అస్తమించినాడు the moon set. రామచంద్రుడు a perfect hero.

చంద్రోదయము * The rising of the moon. An awning, used at festivals. శ్రువోదయచంద్రోదయము "the masterpiece of wisdom"—(the name of a certain work.) ఒకబోధకము, మేలుకట్టు. D.

చంద్రకము * The gold-flower : also called the wax-flower. fragrant yellow flower called Michelia Champaca, Chrysanthemum. All the

- various names of gold are applied to this flower. Rox. 1. 16. II. 656.
- చంతుకమాల, చంతుకమాలిక The name of a popular metre in Telugu poetry. It is contractedly marked thus “చ॥.”
- చంతుకల్లి A necklace formed of points of gold set on a cord like rays round the neck.
- జంతుతి, (i. e. దంతుతి. which see.) జంతులు Man and wife: partners; spouses. Zacc. 5. 2. P. 4. 410.
- జంపాడుట v. n. To swing. B. X. 281.
- జంపాలు Ringlets: lullabies.
- చంపించుట v. a. To cause to kill.
- చంపు కావ్యము * or చంబూద్రబంధము * n. s. An anthology. A descriptive poem.
- జంపు n. s. Length. Procrastination. A long gold jewel worn at the upper tip of the ear. adj. Long. జంపుకురులు Long tresses.
- చంపుట To kill, murder. It is the casual of చను q. v. In poetry it is also spelt చనుపుట.
- జంపునడపుట v. a. To procrastinate.
- జంపతాళము * Slow time in music: andante.
- జంబాలము * n. s. Mire, mud, clay.
- జంబి The శమి tree q. v. The జంబి The tree called Mimosa Suma. Rox. 2. 563.
- జంబీరము * n. s. The lime fruit. To these the poets compare young breasts. T. 3. 12.
- జంబు * n. s. A bulrush: Sedge. జంబుగూడు A cope made of this, worn by fisherman and others against rain.
- జంబుకము * n. s. A jackal.
- జంబు, నేరేడుకుండు జంబుపు * n. s. The rose apple, Eugenia jambos.
- చంబూ See చంపు.
- జంబూద్వీపము * n. s. A poetical name of India, which is, according to the Puranas, the central division of the world.
- జంబూనది * A river of gold said to flow from the mountain Mēru.
- జంభము Grandeur, pomp. జంభాలు Bullying, big words. జంభముగా Grandly.
- జంభలఫలము, * అనగా నిమ్మ కండ్లు. A. 5. 151.
- జంభారి * or జంభాశినుడు Epithets of Indra.
- చకచక * ఛకచ్చక (Anuk.) Glittering, shining: brilliantly.
- చకారము * The letter *cha*: — hence చనుతి of చకారనుతి “the word that begins with C, I” denotes చి lie, shame.
- చకిరము * adj. Fearful, timid, bashful. చకిరము a dreadful wilderness.
- చకోరము * The hartavelle or Greek partridge: a bird only known in poems: answering to Philomel, the widowed nightingale, or turtle-dove. చంద్రకిరములకు చకోరక యులుమేదిగంజ నిరీక్షించుకొనివుండునో “eagerly as the dove languishes for the ray of the moon.” This is a constant phrase in letters; expressing the attachment of the writer to the person addressed: and an eagerness to meet him again.
- చక్క n. s. A bit, fragment. See చక్క and చెక్క.
- చక్క, చక్కగా adv. Off, away. Straightway, well, duly, correctly, properly. Soundly, fluently.
- చక్కపోయినాడు he departed straightway. He went away. దశకానముచేతి చక్కవస్తాము I'll visit him and return at once. యాదిన్యు అతనికిచక్కనయినది he has learnt it thoroughly. చక్కచేయుట To repair, amend, set right, settle. చక్కజాట్టుట To set right: to perform, finish: to kill. దుకలుచక్కచుడ్డది the money is ready. చక్కచుడుట v. n. To suit, agree. వానికినికుయేలచక్కచుడదు why cannot you agree with him. చక్కయెండిపోయినది it is utterly burnt up.
- చక్కటి. plu. చక్కట్లు. n. s. A place: a direction: neighbourhood. Fitness, niceness. అనగా చెంకటి, శిరము, మెల్లు. In Vijaya 2. 16. చక్కట్లుచుట్టు అనగా తీర్చుతీర్చుట. Dative చక్కటికి thus. అతని చక్కటికి to him. అనగా అతనివద్దకి, చక్కటినానగా మెల్లున. OG.
- చక్కదంచుట v. a. To quell: to outwail.
- చక్కద, చక్కదము, చక్కదనము n. s. Beauty: prettiness.
- చక్కన n. s. Prettiness, fitness. adv. Prettily, properly.
- చక్కని adj. Pretty, fit, right, nice, correct, proper. Straight, not crooked. చక్కనిమిద్ది good sense.
- చక్కనిది A pretty woman. చక్కనినిద్ర sound sleep. చక్కనివాసన a nice smell. నాచక్కనిసాక్షి my sweet lord.
- చక్కని A sort of drum.
- చక్కర, చక్కర n. s. Sugar. చక్కరకేళి a very sweet kind of plantain.
- జక్కరించు n. s. Jeering, quizzing.

జక్రము See చక్రవాకము.

చక్రము v. a. To finish, end, kill.

చక్ర n. s. A side, part, place. అచక్రము There, to that place : so, thus, that way. యచక్రము where. కటిచక్రము the loins. చక్రయ్యె an every limb or part. చక్రస్థి, చక్రము Near, close by.

జక్ర A horse Obsolete.

జక్రము (A term in music) A flourish, a grace.

Vish. VII. 292. An actors garb or masque.

Anticks : a sort of wild dance. R. 2. 133.

జక్రస్థి, అనగా, మృత్యువాదినీ D. A woman who dies in the matron state : not as a widow.

చక్రము Biscuit of twisted rings of paste without sugar.

చక్రలీల or చక్రలీలి n. s. Tickling.

చక్రలీలించుట v. n. To tickle.

చక్ర n. s. The frame or bottom of a palankeen or litter.

చక్రశుంచదార n. s. Refined sugar.

చక్ర n. s. Mince meat. Destruction. adv. Piece meal. కూరచక్ర చక్ర గారతి he chopped them up ; he destroyed them. M. 4. 5. 182. L. XVI. 223.

చక్ర at dice &c Six. చక్ర శుభ n. s. Seven, at games.

జక్రలవాంఛు n. s. plu. Wizards, who worship the fiend Cameswari or Circe.

జక్రలు n. s. plu. Demigods (యక్షులు. D.) or nymphs, attendant on Cubera.

చక్రలుచేయుట v. a. To chop, shiver, crush, smash.

జక్రశు, or, చక్రలు అనగా, శుభశు. A. 4. 33.

జక్రము See చక్రవాకము.

చక్రము n. s. Sugar.

చక్రము See—

చక్రములు To set straight. To erect. BD. 3. 383. 4. 1776.

చక్రము * n. s. A wheel. A discus or sharp-edged plate of steel, hurled at a foe : it is like a quoit : this is still used among the Mahrattas and the Seiks. The thunderbolt or weapon of Vishnu. A realm, region. A figure, diagram, or sigil in astrology. The name of a coin still used in Travancore : of which twenty

eight and a half equal one rupee. The bird called చక్రవాకము. A region or division of the body : hence చక్రపూజ adoration of the members : a certain magical rite. రణచక్రము the battle-field. కటి or కటిచక్రము the loins : the region of the loins. అష్టకోణచక్రము an octagon. చక్రవర్తి * n. s. An emperor or sovereign. నలచక్రవర్తి Prince Nala. చక్రవర్తి అనగా, శుభశువు ములుమునరాజు. D.

చక్రవర్తిహూత The vegetable called వామకము.

చక్రవాకము * The Brahminy-duck, or ruddy goose : జక్రవాకము Anas Casarca. The poetical dove or swan ; always described as being in pairs : to which poets liken fair breasts.

చక్రవారము * n. s. A range of mountains supposed to encircle the earth. W.

చక్రాంకనము * or చక్రాంకములు, or చక్రాంకములు n. s. Stamps or marks seared on the

front of the shoulders, representing the discus and shell of Vishnu. It is peculiar to the Vaishnavites. Buch. Mysore I. 252, 146. It is a rite similar to *absolution*.

చక్రాంగము * n. s. హంస. D.

చక్ర * n. s. Vishnu ; because bearing the discus. A snake, because rolled in a ring. A potter, because using a wheel.

జు adj. Noble, fine, matchless. జుజుబి a prize fighter or matchless wrestler. జుదొంగ a great thief. జురొతు a heroic trooper. See on జు from which this is derived.

జుము * The world.

జునృపుడు (from S. చక్షు an eye.) The sun ; as the eye of the world.

జుజుత, or, జుజుతి A jade, a vile woman.

జుజుతి, జుజుతి, జుజుతి n. s. Greatness.

Excess. Delight. A row of pearls. శుభశువు.

OG. adj. Grand, great, fine, noble. జుజుతి జు

శుభశువు, అనగా అధిక శాంతిశుభశువుమన. T. 2.

107. 4. 60. A. 6. 181. Vasu. 3. 115.

జుజుబి A prize-fighter : a wrestler : a hero. M. 7. 4. 179.

జుజుబి * Bright, radiant, flaring. అవతరము జు జుజుబిగావున్నది This diamond is a paragon of brilliancy.

జగదగంబి A scold, termagant, virago.

జగదమాకుట v. n. To fight : to wrangle.

జగదము n. s. War, battle, dispute, quarrel.

జగదించుట v. n. To quarrel, struggle.

జగదు (K.) Time? occasion? అప్పుటిజగదున at that time?

చగడు, అనగా, ఊడరము. D.

జగతి * The world : the earth. A raised veranda.

జగతులు అనగా, ప్రదేశములు Places, parts. భూ లోకము. D.

జగత్తు * The world : people. ప్రళయము. D.

జగత్ప్రాణుడు * అనగా, వాయువు D.

జగద్విదితము * Celebrated : known to the world.

జగన్నాథుడు * The "god of this world," an epithet of Vishnu as worshipped at the shrine in Orissa.

జగన్నుత * Celebrated.

జగరా A virago, termagant, scold. P. 1. 386.

జగరి A veranda.

జగా See జగ.

[1. 62.

జగతి, అనగా అరకు. A settle or stone bench. Chikk.

జగతిడు plu. జగతిండ్లు అనగా, తోడి అల్లుడు. D. A fellow son-in-law. Men who have married two sisters are *zagilendlu* to each other.

జగే Enough! truly? శుభాచార్యులను తోచినది. Suca. 3. 155.

జగ్గ n. s. Grace, prettiness. T. 3. 131. II. 2. 159.

4. 179. జగ్గన prettily. T. 4. 159. జగ్గజగ్గన very prettily. జగ్గరించుట To perform lavishly or grandly.

జగ్గతనము. Prettiness, grace. II. 5. 101.

జగ్గచనె Pretty, elegant, nice.

జగ్గి * n. s. Eating. భోజనము. D.

జఘనము * The haunches : the hip and loins.

(Jones in Menu. X. 103. T. 2. 170. 3 51.

Dasav. X. 237.) The abdomen. శ్రీకటిశ్చుర

ధాన, కటిశ్చేత. SC. జఘనములు (plur.) the loins.

RDY. 864. G. 1. 94. అనగా విరుదులు. G. 1. 226

అనగా, పాత్రికదళు. as also in Kalahas. 3. 45.

Compare Vasu. 3. 214.

జఘనముగము * The posteriors.

జఘన్యము * Low state : degradation. adj. Lowest, last. లిగాడు, తక్కువది. D.

జఘన్యబడు * Low born, a mean wretch, తక్కుడు, కూడుడు. D.

చచ్చుట v. n. To die : to expire : to become terpid.

చచ్చుకూట a deadly word : a curse. చచ్చుచున్న

solid earth : mere earth : loose dry earth. భూ

రళుచావునచ్చె he died a horrid death. చచ్చుతి

ట్టు a bad debt. కారముచచ్చిన ఆవాలు mustard

that has lost its sharpness. చచ్చి బ్రతికి నాడు he

died and is alive : i. e. has barely survived : he

has had a narrow escape. రావోకుచస్తావు If

you stir you are a dead man.

చచ్చుడివండ్లు A particular tribe of scavengers.

చచ్చాకము Square : foursquare.

జజ్జి n. s. A flaw in an emerald.

జజ్జి adj. Old, worn, tattered, threadbare, trite.

n. s. జజ్జిజజ్జిలు mere tatters.

ఫట * Flock, number : a flock or lock or tuft.

రుచిచ్ఛటలు a mass of brilliancy. తుక్కుచ్ఛట A

tuft of feathers : a mass (of hair).

జట * Matted locks : such as monks wear. A

fibrous pendant root of the banyan tree. Rin-

ging the changes on words. Reiteration in

reading the vedas.

చటకము * అనగా, పూరచిచ్చుక A sparrow.

చటచట * ఫటచ్ఛటము * (anuk) Fusionally, brilliant-

ly. ఫటచ్ఛటాత్తారము Hotly, aloud, violently.

ఫటచట, ఫటచ్ఛట, చటచట, ఫటచ్ఛటము. adv.

(Anuk) Brightly, hotly, fiercely.

ఫటఫటత్తారము * Splashing, dashing, heat, fierceness.

జటాధారి * adj. Wearing matted hair.

జటామాంసి * "Indian Spikenard" a well known

drug : Valeriana Jatamansi. Roxb. 1. 163.

జటావల్లిభుడు * n. s. A perfect adept in the Vedas,

who can repeat particular passages in any

given order. See note on జట.

జటి * A hermit. ముని.

జటిలము * Twisting, intertwining. Intricate, ob-

scure. ఆకావ్యమం తాగివాసా జటిలము That

poem is stuffed full of Sanscrit words. కలగిన

ది. D.

జటిలుడు * అనగా, జటాధారి. D.

ఫటి * అనగా, శుభుదాయము. తరుణిమాహామృత

ము. A. 5. 149.

చటులము * adj. Tremulous. Glancing, flashing,

trembling, as a swimming and beautiful eye. W.

Fierce eyed. Piercing, potent. చటురాంబకము
ల. DRY. 1561. mighty arrow. చటులతోడులు.

DRU. 900. fierce fury. చంపలమైనది. D.

చట్ట n. s. The outside of the thigh, a jacket, a
coat, a small sack. కొంచముభాగముపొంగి
నట్టిన, తోడకుపెలుకులిథాగమన్ను. D. చట్టలు
చట్టి Hand in hand. M. 13. 2. 217. చట్టార్పి
Offering the hand. BD. 4. 1165. చట్టలైపో
కలై నరిగింపరవ్వలు. Parij. 5. 46. they were
routed, or, in confusion.

చట్టన adv. Hastily, quickly. పెంటనే. BD. 2.
1050. 4. 338.

చట్టము n. s. A frame, plan, system, rule, regu-
lation, ordinance. A cage. A gang or set. Pe-
destal, stand, form. శుశుకుచట్టము the gland
or bag of musk found in the civet cat. See
Suca. 1. 186. 7. శుశుకుచట్టముపింకినట్టు they
tortured this meaning out of his letter. ఆచ
ట్టమైనది it happened just in that manner: such
was the case.

చట్టి n. s. A cup or plate.

చట్టి n. s. A wrestler &c. See పెట్టి.

చట్టి n. s. Handsel, earnest money, a bargain, con-
tract, or agreement. A monopoly. Forestall-
ing. A species of loan on mortgage. in this
the చట్టికామ or plu. చట్టికామ, క్రయనిర్ణయ
ముచేకొన్నవాడు. D. (middlemen?) money
advanced to a farmer on his standing crop, on
the contract that they are to receive whatever
the crop sells for. చట్టిచేరము Wholesale. శ
శ్రాకారము అనగా, క్రయనిర్ణయము. D.

చట్టికిరుదుట To get into his own hands, seize.
possess. నన్ను చట్టికిరచినావు you have fairly
bought and got me.

యుట్టి A wrestler: more usually spelt పెట్టి.

చట్టింక A sort of thieves (చట్టింకదొంగలు.) The
name perhaps is intended for *Gitano*, a gyp-
sey. చట్టింక is a Canarese name of a god or he-
ro worshipped by wrestlers.

చట్టు n. s. A rock. చట్టుపన్ను hard soil. చట్టు, చ
ట్టుశద్దమయ్యి A well abandoned because found
to be over an impenetrable rock. చట్టురాయి

the living rock. చట్టుకొడుకు. HK. 4. 864. A
wretch, villain.

చట్టుట, చట్టుట v. a. To grapple or snatch, a low
word.

చట్టుతనము n. s. Inexorable, cruelty: a stony or
rocky stubbornness.

చట్టుప A wing. See చట్టుక. Swa. 4. 30. Obsolete.

చట్టుశము A sword? BD. VI. 349. 352.

చట్టురాయి A black stone, or rock: proverbially
hard: as the nether milstone.

చట్టుకలు n. s. plu. Wings. (Obsolete: OG. A. 1.
13.) తెక్కలు. D.

చట్రాయి i. e. చట్టురాయి n. s. A bare stone or bar-
ren rock or block: the living rock: solid rock.

Vish. 7. 82. చట్రాత on the rock. HD. 2. 1315.

చట్ట (plural of చట్టు) Rocks.

జరచము * The belly. జరచయాతన The grief (or,
as some say, the comfort) of being in the womb:
the plight of a child unborn.

జడ Hair plaited or braided in chains. See జుట
matted hair, the hasp of a lock. The finishing
twist or plait of a straw roof.

జడము * adj. Cold, frigid, chilly, stupid, ap-
athetic, idiotic, inanimate.

జడము * n. s. Stupidity, apathy. చరించనిది, చల్లని
వస్తువు. D.

జడకట్టుట To couple or tie together. Another spel-
ling of జడకట్టుట. BD. 4. 1174.

జడకలు, అనగా మెరకలు. OG.

జడత్వము * Stupidity. B. 8. 476.

జడదారి for జడధారి * A hermit or anchorite with
matted locks. వానప్రస్థుడు. D.

జడసె * The sea. శముద్రము.

జడమ * Awkwardness, stupidity, apathy. మాం
ద్యము, జడత్వము. D.

జడమడుట To perspire. B. 8. 458. బహిష్కృతి
మండకదేనముట. D.

జడబిళ్ల n. s. A head ornament, worn by Hindoo
women over their plaited hair.

జడమతి * An idiot, a blockhead.

జడముతి The knot of hair behind the head.

జతి n. s. Flood, stream, gush, a torrent of rain,
or tears: or of words. L. 2. 65. 4. 73. or trouble,
ND. pref. 139.

జటికొనుట To stream, pour in a sheet or torrent.
 జటిగొనుట, జటిమట్టె it rained in floods.
 జటిగాడ్డు n. s. A strong wind.
 జటిపించుట To frighten, threaten, or alarm.
 జటిమ * Slowness, tardiness. R. 6. 36.
 జటిమము * Slow, tardy, lazy, idle. T. 1. 123.
 శ్రీదాజటిమ bashful reluctance.
 జటిముట v. n. To fear, or be afraid. Also To flower. శ్రీమంతుట. A. 5. 137. జటిసె అస గాన
 పించెను, కాటైను, భయకరము. D.
 జనుడు * A fool, a simpleton. Dasav. 7. 103.
 జనుశ్రీ n. s. Fear, fright.
 జనుశ్రీ A kind of snake ? G. 8. 101.
 జన్మ adj. Near, close by.
 జన్మ n. s. Terror, Fright. Also, in spelling, one consonant written below another ; when two come together, without the intervention of a vowel. The mark of an aspirate.
 జన్మి n. s. A pole, or cowl-staff ; a lever, on which a weight bound in the middle, is borne by two men. జన్మిపట్టె a large box, thus borne on a pole.
 జన్మిగము, జన్మగము, జన్మిగము n. s. The funnel on the top of a drill plough, యిదిగొరిమిదపట్టె యు. It is the wooden funnel at top of a drill plough. Raja Vahana Vij. 3. 29. నీజన్మిగము
 పూడవేస్తా I'll knock off your numbscull.
 జన్మిపాటె A spear with a handle in the middle.
 జన్మ adj. Hard, vile, base.
 జన్మ Drowsiness, exhaustion, మాంద్యము. A lie, a falsehood. A wart.
 చరామ * Versed, expert, skilful, united with. Able, skilled, clever : as విద్యాచరామడు, జయశ్రీ
 చరామ. A. 5. 127. endowed with riches ; rich or noble.
 ఘరామంఠురా * Resoundingly, aloud, fiercely.
 చరాకములు n. s. plu. The chick pea or cicer arietinum, commonly called Bengal gram.
 చరాకము Jadish, headstrong.
 ఘరామంఠురా, * ఘరామంఠురాత్ము * n. s. A jingling, ringing sound.
 చరామ * A scholar. నేర్పరి. D.
 జత n. s. A pair ; a set, similarity, equality of

shape. నాజతనవచ్చినవాడ్లు Those who came with me. జతయిచ్చినారు They gave him to go with me. అది నాకుబాత్తిగాపోయినవాటితోజత They are as good as lost to me.
 జత adj. Equal.
 జతసము n. s. (from యత్నము) * Endeavour, stratagem, expedient, effort, exertion, perseverance, energy. The design or plan of a picture or a carpet. యత్నము, ఉపాయమున్ను. D.
 జతపడుట To agree, unite, suit, combine. నాజతపడినాడు he came with me. జతపడినారు they joined him. ఆజతజతపడలేదు The business did not succeed or turn out well.
 చతశ్రీ * Four.
 జత Harmony (in music.)
 చతపిలవకుట or, చతకె—or, చది—To sink or fall down, from fatigue or weakness, to succumb, yield, give away. To sit flat on the ground, not on the folded legs.
 జకు * Lac. A red dye analogous to cochineal. జకుశ్రుశామలినగా, జక్తయిల్లు a house built of this inflammable gum. M. 8. 6. 134.
 చకురము * n. s. Area, square contents. చకుర భవంతి a square house. చకురంజాలు square yards, square measurement.
 చకుర * Ingenious, dexterous, artful, clever.
 చకురంజము * Chess. చకురంజబలము * An army complete with the ("chatur four, anga arms") of infantry, cavalry, elephants and war chariots.
 చకురంత * The four ends (of the earth.) భూమి. D.
 చకురంతయానము * A palankeen.
 చకురశ్యము * Sharpness of wit, quickness, intellect.
 చకురశ్రము * Four cornered, quadrangular.
 చకురాననుడు * n. s. Four-faced. A name of Brahma.
 చకురాలు See చకురాలు. HD. 2. 183.
 చకురుడు * A clever man, a genius. శేషుడు.
 చకురశ్రీ * Soft or pleasing words.
 చకురము * adj. Fourth.
 చకురశ్రీ * The fourth day of the lunar month.
 చకురశ్రంతము * A dedication in the Sanscrit fourth case with the sign "For:" thus. For

the honor, *for* the advantage, *for* the benefit, *for* the fame of such a one. It also means the end of the చతుర్థి q. v. in the month.

చతుర్దంతము Double-toothed : the name of Indra's elephant.

చతుర్దశము * Fourteenth.

చతుర్దశి * The fourteenth lunar day, calculated either from the new or full moon.

చతుర్ముఖుడు * Four armed. A name of Vishnu.

చతుర్ముఖుడు * Four faced. A name of Bramha.

చతుర్విధము * The four objects of human pursuit.

viz. ధర్మార్థకామమోక్షములు. See on శర్మము.

చతుర్వాలము or—లికా * n. s. A quadrangular building, enclosing an open square. [ము

శతుశ్రయము * Four square. Error for చతురశ్ర

చతుష్టము or చతుష్టయము * n. s. The four. A collective term. యుగచతుష్టము. * The four ags.

చతుష్టయము * n. s. A place where four roads meet.

చతుష్టయము * The assemblage of four. viz. ధర్మ, ఆర్థ, కామ and మోక్ష are called the వర్గ

చతుష్టయము (or simply శర్మము q. v.) దుష్టచతుష్ట

యము Wicked and worthless. వట్టచతుష్టయము

చేరి with his vile companions. మూర్తిచతుష్టయము. M. 9. 2. 227. the four forms.

జన్మశు * See—క్ర.

జక్రు Some sort of ornament. Perhaps an armlet. M. 4. 1. 213.

భక్రము * An umbrella, a parasol, a canopy of state. This is always described as being *white*.

భక్రభంగము * Fall, dethronement, deposition, widowhood : The umbrella is an ensign of royalty ; and denotes any cover or defence ; as a husband &c.

భక్రకాము, * భక్రకాపశు * A mushroom. శుక్రకాము. A. 4. 143.

జక్రశు * The clavicle or collar bone. M. 7. 148. పెడకొంతులు. SC.

చన్ద్రకము * A yard or enclosure within a house.

చన్ద్రీ n. s. A widow.

చన్ద్రానీము, చన్ద్రానీ n. s. The number four Moon eyedness. Purblindness, lit. the age of 40

years : used also for short sightedness. This is not the true sense the word bears in Sanscrit.

చత్వారపితేవేదాః Skilled in the four Vedas.

See Bopp's notes on Nala, page 68.

చత్వారింశము * Fortieth.

చత్వారింశత్వ * Forty.

చద A white ant. This is the usual spelling : though చెద seems more correct.

ఫదము * n. s. A leaf, a wing.

చదగొట్టుట for చదియకొట్టుట. To knock to pieces.

ఫదనఃము * A leaf.

చదజగా అంతే, కొట్టగా. OG.

జచము, అసగాశిమధ్యలము A level, spot. A. 5. 21.

జచముట To level, make smooth. HD. 1. 1876.

చదరంగము A chess board : chess.

చదరము adj. Square, level, even.

చదరము A square.

చదరములు n. s. plu. The beams of the roof, resting on the కురుంజలు q. v.

చదరు or—రు—n. s. An assembly, a dance, the court of a prince. See చోశ్రు. A joke; jest. చ

దరులు అసగా, చతుశ్శక్తులు. R. 4. 157. పెంజరులు అసగా, మంచి నైశ్చర్యములు. A. 2. 84.

చదురుచేయుట v. n. To hold court. To joke, gibe.

చదలు White ants : See చెద which is a better spelling.

చదలు (obsolete) The sky. This word is pronounced *chadal* not chedal or çadal. G. 8. 160. P. 4. 251. Vash. 4. 25. and other verses, all prove this spelling to be right.

చదలు చెప్పి అసగా, ఉత్తరజ్యోతికా. Q.

చదలేరు n. s. అసగా, ఆకాశరంగ. Sva. 3. 143.

చదననీ n. s. A student, a reader, a bookworm.

చదాశు The plant called కాశు. Q.

చదిలబడుట v. n. To fall down on one's back. See చరికి.

చదియుట v. n. To drown, to be crushed or ruined. To burst, be broken. చదియుడుట To shrink back. చూలబడుట, కుండుట.

చదివించుట v. a. To make him read. See చదువుట, ఆజ్ఞానుచదివించుకొంటి I got him to read it to me. To do homage to, to proclaim. See కట్టుము.

చదివింపులు n. s. Homage or adoration accompanied with a certain recited formula.

చదును n. s. Evenness; levelness. adj. Even, level. చదునుచేయుట To level.

చడచీట v. a. To level or destroy. To break to pieces. To make even with the ground.

జరుము A flat, a flat spot. చదును = శుభమును A. 5. 21.

జనుమట See—చ— To level, make smooth.

చదురాలు, A clever woman. చతురతగలస్త్రీ.

HD. 2. 183. plural జదురాండు. G. 8. 163.

చదువు n. s. Learning. plu. చదువులు studies. చదువుబడి A school. చదువులయ్య A schoolmaster.

చదువుకొనుట v. comp. To learn.

చదువు చెప్పట To teach a lesson.

చదువుట v. a. To read, to recite by memory, to study, to pronounce aloud, declare, recite, enounce, announce. The Hindus fancy that reading a book is a meritorious act; and hearing it read is also beneficial: by the sacredness of the words: even though the meaning is not understood. Most of those who assert that they have perused the Telugu Mahabharat or other venerated books, prove on trial, to have read in this worthless manner. Even in their commonest school books, such as the Telugu "Dasamam" the Vijaya Vilas, and Manu Charitra, the meanings of many Sanscrit and Telugu words are wholly unknown to natives who are considered men of learning. I have never met with a single Bramin who could without particular study explain each word in these volumes, or in other books equally popular. (See on కట్టుము) చదువు చెప్పట To teach reading. P. 4. 50. ఆడంబుకన్నా మగ వాండ్లు యేడాకులుయెడల చదివారు Men have read seven leaves more than women. i. e. Men are tenfold worse than women.

చదువుపులుసు n. s. The "educated bird." i. e. a parrot, as being taught words. Bhasc. § 70.

చదువుబడి n. s. A school.

చదువులయ్య A schoolmaster.

చదువులు Studies. చదువులుగదవులు Reading etcetera.

చదువు చెప్పట To instruct.

చర్ది n. s. Breakfast. (i. e. చలిది q. v.) cold rice.

జడ్డు Hard-heartedness, want of unfeeling.

చడ్డకబడుట See చదికిబడుట. OG.

శబ్దము, * n. s. Trick, pretext: fraud. Secret fault, foible, failing. Sarcasm, taunt. The point, aim, bearing, of an expression. (Molesw. 360.) వ్యాజము, విష. SC.

జన The roe in a fish. Better spelt జెన A. 4. 217.

జనము, జనములు * or జనాలు People, folk. A person Tara. 281. జనములు Vijay. Vel. 1. 358.

జనముగ రానియెడన. when nobody was by.

జనకము * Producing, creative, product ve. చ

శ్రీ జనకమైన causing laughter. శ్రీతిజనకమైన amiable, causing love.

జనకుడు * A father or progenitor. జనకాదులు. BD. 5. 1043.

చపటి or చె— Wicked, vicious.

జనత * n. s. People, folk. జనశిక్షా. SC.

జననము * n. s. Birth, production, family, race, lineage, జననమాట, to be born.

జనని n. s. A mother. జననిజనకులు n. s. Parents, mother and father.

జనవతి * A king, as lord of men.

జనకదము * Any inhabited country, a village.

జనననార See—ను—under జనుము.

జనయితుడు * A father or progenitor.

జనయిత్రి * A mother.

చనవతి n. s. A courtier, a favorite, a pet. Sumati. § 54.

చనవుట See —ను—

జనశ్రుతి * News, tidings, intelligence, rumour.

జనాంగము Household, family.

జనార్దనుడు * An epithet of Vishnu.

జని * Birth, production. జనిశింకవంచకుడు అనగా, జనశింకవంచకులెనివాడు. A. 6. 117. R. 3. 8. and 3. 87.

జనించుట See జనించుట.

జనించుట v. n. To be born or produced, to arise.

మునముజనిండు mercy arising in his heart.

చను or, చన్ను The breast, the female breast.

చను, అనగా, ఒత్తు. OG. It suits, it is fit.

జనుడు * n. s. A man. జనులు People.

చనుంకవ, చనుకట్టు, చనుకవ, అనగా చన్నులు. In P. 1. 19. the poet says చన్ఘనతరఘూజానీకుర యుక్తియ నూధముగాక ద్రావిడి ప్రసంగి లేట గాకనరచాటగు నాంధ్రవధూటివాక్కు శ్రుతి జను గవహిత నూధమును చాటుదనంబును లేకయుండ

జె! బృన్యదివికవిత్వమని పించున నంచటగాక
యంకినన్||

చనుట v. a. To go, depart, pass in age; to be fit
or deserving to be proper, right, fit. చూడచన
దు it is not fit to be seen. చనిపోవుట v. n. to
die. చన్నంతదత్తు. BD. 1. 869. as far as he
went. జనకు Go not thou. R. 5. 189. చనియె he
went. BD. 5. 331. చనునే is it right? Manu.
2. 56. క||అనటమఃబ్రహ్మచరిత్రమన జేతురయి
ట్లబలుకకరకు యెడ్రతులై, దినములు గడిచెదవి
శ్రుతి, జనునే కామింతుమిదిచారమఃజలదే||

చనుదెంచుట v. n. To go, proceed, come.

చనుదేరుట v. n. To proceed, go or come.

చనుదొయి n. s. ఆనగాచనుంగన.

చనుక n. s. A body of travellers. M. 3. 2. 108.

చనుకక for చంకక.

చనుపాలు, చనుబాలు Human milk.

చనుమర The breast, (or, loc.) On the bosom. A.
6. 25. 104. M. 7. 4. 105.

జనుము n. s. The hemp-plant.

చనుమీస n. s. The nipple. Vish. P. 8. 49.

చనుమొర The side of the breast.

చనుపున, s. Intercourse, communication, acquaint-
ance, familiarity. Traffick: an investment; as
passing from one to another. చనుపువాడు a
friend or familiar. చనుపుగాపోవుట To frequent,
or resort to. చనుపుగావుండె Plausible, popular,
courtly.

చగ్గవ, చడ్డయి ఆనగా, చాగ్గ. T. 2. 84.

చగ్గ . i. e. చనిన Gone. See చనుట.

చగ్గము * Concealed, secret.

జగ్గము n. s. (from s. యజ్ఞము) A ceremony,
in which oblations are presented. T. 2. 154.
BD. 4. 1044.

చగ్గొచ్చెట్టు Name of a forest tree.

చన్నకట్టుము Channa-patnam, The native name
of Madras. (not either చిన్న or చెన్న but చన,
See చెన్నకట్టుము)

జనాదు A cow that is consecrated.

జన్మి The braminiical thread. యజ్ఞావకతము. D.
adj. Consecrated. జన్మి ఆవు a cow that is con-
secrated. జన్మితుడు a girl that is presented
to a pagoda as a courtesan. జన్మిదురుట To
consecrate and release a bull calf. జన్మియారచె
ట్టు a date tree set aside as devoted.

జన్మి, జన్మ A sort of fit. ఆమెకుజన్మివచ్చినట్లు
She fell down in a fit. జన్మి ఉపద్రవము fit.

చన్నీళ్లు n. s. Cold water. (contracted from చలి, నీళ్లు)

చమ్మ G. చంటి Loc. చంట, plural చమ్మలు or చండ్రు

n. s. The breast or pap of a woman or man.

చంటిపిల్ల a nursing, or infant at the breast.

See on గుబ్బ. = మేకమెడచమ్మ, ఆమాగళనము

the seeming teats at the neck of the Indian

goat: a phrase for a worthless fool. నేను మేక

చమ్మ వంటివానా Am I so soft as to believe

it? చంట్లోయెముకలుయేరినట్లుచేవేవాడు he is a

keen investigator. చమ్మపాలు. M. 14. 1. 178.

human milk. This is a favourite ingredient in

medicines.

చమ్మగన n. s. ఆనగా, చమ్మలు.

జన్మి See జన్మియ.

చగ్గక See చంకక The name of a certain flower
called Chanpaca.

జన్మము * Birth, production. నాజన్మములో చూడలే

దు. I never in my life saw him, never in the

whole course of this birth: so జన్మమెత్తుట To be

born. యాదినము నాజన్మము సాచ్యమైనది (this day

my hopes are crowned; or, the object is ac-

complished for which I was born. శ్రునర్జన్మము

or simply జన్మము Reproduction. The Hindus

believe (with Pythagoras) that all creatures

are continually reproduced in various forms

and that retribution for good or evil actions

takes place in the next birth. Thus in congra-

tulating any one, whether a Hindu or a fo-

reigner, on peculiar good fortune, the phrase is

శ్రావ్యజన్మములోయెంత శ్రుతి శ్రుతులు గావున్నా

రు. "How virtuous you must have been in a

former birth! This creed in like manner com-

forts one who is suffering for his crimes, by as-

suring him that this punishment will be repaid

with happiness in a future birth: and that

his crime is his inevitable misfortune.

జన్మదేశము * Native country.

జన్మపత్రిక * The paper containing one's horo-
scope, or calculation of nativity. See జన్మము.

జన్మనామి * Native country.

జన్మమెత్తుట To be born. ఆయనజన్మమెత్తినరవా

త After he appeared in the body; or, on earth.

జన్మాంతరము * Another life: A former or future birth, pre-existence, or reproduction.

జన్మించుట v. n. To be born.

జన్మైన or జన్మమైన n. f. The nipple.

జన్మర n. s. The side of the breast. See మోర.

జన్మభూమి * The field of battle.

జపము * Prayer, silent ejaculation, devotion. Repeating inaudibly passages from the Vedas, charms or the names of a deity; counting silently the beads of a rosary. Silent prayer, adoration: serious religious meditation: holy cogitation. Dhyānam ధ్యానము is *silent*, without moving the lips: japam is *silent*, but moving the lips.

చతుచతు(anuk)Pleasantly, sweetly. Poorly, weakly.

జపమాల or జపమాలిక * A rosary.

చతురాలు n. s. Small beams across the corners of a roof.

చతుల * n. s. Lightning, a flash. A. G. 130.

చతులము * Glancing, fickle, tremulous, volatile, wavering, unsteady, wanton. చతులచిత్తము fickleness, a whimsical disposition.

జపాశుభ్రము n. s. or, దాశిన పిట్టాశుభ్రము. SC. Hibiscus rosa Sinensis; vulgarly called the shoe flower. Roxb. 3. 194. It is bright red, being the colour of the domestic cock's comb. జపాకు శుభ్రశంకా Blue-shing rosy red.

జపించుట or జపియించుట v. a. To repeat prayers &c. inaudibly.

జపియించుట See జపించుట.

చతుకుటు * n. s. The palm of the hand. చావిన ప్రేళ్లుగల ఆర వెయ్యి A slap, amorous taps.

చక్ర n. s. A wedge, also a spar of wood placed for the wheels of a car to pass over in a sandy road. Also ముద్ర. OG.

చక్ర or చక్రని adj. Vapid, tasteless, insipid. చక్రనిభూమి barren land. చక్రనిసేళ్లు properly means insipid water like what has been boiled. చక్రనిష్ఠ Inactive, passive, spiritless. చక్రనికథము a plain diet. ఆముగ్ధముచక్రచక్రారినది the battle is entirely calmed.

చక్రగా adv. Insipidly. చక్రగావుండే Tasteless, unamiable.

చక్రబ n. s. A slap or clap. A fruit &c. pressed

flat as a fig. చక్రబకొని or, చక్రబలయి A. 5. 21. = శీర్షణము To become lean.

చక్రబ్బ n. s. pl. The clapping of the hands. Derision. చక్రబ్బకొట్టుట or చక్రబ్బజరచుట to clap the hands.

చక్రపి Plain, &c. See చక్ర or చక్రని.

చక్రపించుట v. n. To chuckle or cluck to a horse or ox to urge it on.

చక్రదనము or చక్రన n. s. Insipidity.

చక్రన్న Fifty six. చక్రన్నదేశములు All the world: as we say "the 52 counties."

చక్రము n. s. A frame. A canopy thatched roof, a shed, a covered seat in which a god is carried about: the tilt of a cot, canopy of a bed, the roof of a bower. ద్రాక్షచక్రము a trellice of vines. చలువచక్రకొల్లమంచము a bed of state. T. 3. 131. i. e. a tilted four post bed i. e. with Tester and pillars i. e. శీకెలు. q. v

చక్రరించుట v. a. —రించు—To smack, to suck with a noise.

చక్రలు n. s. pl. The outer part of the thigh. తొడకు వెలకలిభాగములు. D. Perhaps an error for, జబ్బలు.

చక్రాలు or శీర్షలు Wedges or blocks placed to turn the course of a cart &c.

చక్రపి n. s. A sound, a noise.

చక్రపి adj. Flat, not projecting: insipid: void of any salt taste. చక్రపి ముక్కు A flat pug nose.

చక్రపిరిరుదులచిన్నది A lean girl, a threadpaper.

చక్రము plu. చక్రశబ్ద n. s. Noise, sound. చక్రము కాపంచా Noiselessly. BD 4. 1513. 5. 1238.

చక్రన Quite. నీళ్లుచక్రన తీరిపోయినది the river is run quite dry.

జురుకొనుట v. a. To devour.

జబ్బ n. s. The side: the hip, the ribs, outer part of the thigh, and of the upper arm; a horse's shoulder. The tip of the shoulder. జబ్బయొముక The pelvis, or share-bone.

జబ్బ n. s. Negligence, slowness, weakness, softness. వాని వ్యవహారము తొనాజబ్బులాకినది His business has decreased or fallen away. జబ్బచేయుట to idle or loiter.

జమ్మ *adj.* Poor. i. e. Weak, soft, loose, slack, deficient, trivial, frail, second rate, inattentive, lukewarm, negligent, slow, stupid, insipid. Infirm, slight, insufficient, trifling, meagre, imbecile. Flat, humdrum, spiritless, as bad poetry; puling, maudlin. జమ్మకవి A poetaster. జమ్మకావ్యము a prosing composition. దూది అంతా జమ్మ జమ్మ గావుంకినది the cotton was all lying about loose. అది జమ్మ శీలవత్సరము That was but a poor year: not a fruitful year.

జమ్మగా Slightly, weakly. See the adjective.

జమ్మశుడుట *v. n.* To faint, cool, relax, be decreased, become slight, waste away, loosen.

చచ్చెంత The name of a weed? H. 4. 14.

జమట Double (locative case from జమిలి) జమటపాత a double fold. జమటపాత A fold of cloth worn as a glove by falconers, when they have a hawk perched on the hand. HK. 2. 48.

చమత్కరించుట * *v. a.* To refine on (an idea) to play upon (words). To be adroit, or accomplished. To play amorous pranks with, Anirud. 3. 84.

చమత్కారము * *n. s.* Skill, adroitness, ingenuity, wit: a prank or manœuvre. Curiosity, rarity, refinement.

చమత్కరియ * అనగా చాతుర్యము. R. 5. 157.

చమరము * The cow of Tartary. (bos-grunni-ena) the tail of which (చామరము) is made into (chowries) whisks.

చమరుకాకి See జెమడుకాకి.

చమరులుట *v. a.* To moisten, to sweat, to wet (causal of చమరులు. = హడులు.)

చమరుట, To slay. To rub, daub. చాచివేయుట. DRU. 1022. M. 6. 3. 248.

చమశము * A cup out of which all the worshippers at a yajna drink the juice of the acid asclepias.

జమితిక — See జమిలిక. H. 3. 38. A drum.

జమిలి *n. s.* A pair, a couple. Infl. జమిటి.

జమిలి. *adj.* Double, paired, coupled. జమిలిమాటలు stuttering words, stammering. జమిలిమకారము double M: the letter — ఱ్.

జమిలింతుట *v. n.* To redouble or increase, (as fear or shame.) [D.]

జమిలిక, *n. s.* A kind of labor. జమిలికె, ఆనద్రము.

జమిలిమక్రూరి “The double three footed” insect, i. e. a bee. Rasica 3. 105 (from మక్రూరి three feet) A తుమ్మెద or bee: which has six feet.

జముండు *i. e.* యముడు.

జముకాణము A carpet. Swa. 5. 47. This word is *Dakhini* but mentioned in no dictionary.

జముకుట See చచ్చుకుట.

జముజాలి (H.) A jinjall, or very large musquet: a wall piece or swivel.

చమడత్వి or చాడయ్య The name of a certain rustic deity, like Silvanus. The చమడత్వశతకము (written by a poet who probably assumed this name,) is a series of verses (often printed) broadly comic and indecent.

జముడు *n. s.* Yama (యముడు) the regent of the world below, and the judge of departed souls. జముకొలుపుకూటము Pluto's court.

జమునెక్కిరింత A buffalo (because it is the steed of Yama. See ఎక్కిరింత.)

జముడుకాకి The crow pheasant. See Jerdon's Catal. No. CCXXXI.

జముచాడి (H. jamdhar) a sword. (i. e. యమధార) R. 2. 22.

జముదెలి *i. e.* యమదిళ్ళ The South. Kalah. 1. 52.

జమున *n. s.* The river యమున Yamuna or *Jumna*. జమునయ్య The sun, as being the father of *Jumna*.

చముడు *n. s.* Moisture: what exudes. Grease. Clarified butter, any unctuous fluid; any greasy liquid; unguent. కైశ్చిచమరు Milk punch. చమరుబొతు G. 1. 102. a fat beast.

చమరులుట *v. a.* To rub. రెండుగడ్డలుంజమరుకొని rubbing, or in collision with, both banks.

జములు *n. s.* A couple.

చముపు * *n. s.* An army, squadron.

చమూరు * An antelope.

చమ్మకాయ See రమ్మకాయ.

చమ్మగిల్లుట See చెమ్మగిల్లుట.

జమ్మరి A horse [from “Yemen” in Arabia.] G. 3. 134.

జమ్మనుట, ఝమ్మనుట, జమ్మనుట *v. n.* To smell or sound, emit scent or sound. To tingle, tremble, thrill. జమ్మనె Redolent, melodious, be-

witching, fine, nice. Tingling, thrilling. జమ్మ
రి, *adv. abroad, or, all over.* Lavanya, § 13.

సీ॥ తరలాశీసీమేరి తావిజమ్మననాడు॥ మనసుజ
మ్మని రోమరలుపెంది. *Ila. 3. 143.* సీ॥ ఉబికి పెం
దొడలెత్తియెడలుజమ్మన హత్తి॥ So in *T. 2. 82.*

తను వెల్లిజమ్మన while her limbs were all in a
tingle.

మి n. s. A sacred procession : the high day of
a feast ?

జమ్మి చెట్టు n. s. (from శమి) A tree *Mimosa*
suma Rox. Vol. 2. p. 563.

జమ్మ n. s. Bulrush. See జంబు.

జమ్మడు Yama, the god of Hades.

జయ * interj. Hail ! Huzza ! “ Io Bacche &c.”

జయము * An assemblage, a multitude, a heap
or collection, a mound of earth, a pile. This
word is even used for a small number ; thus నే
త్రచయము the three eyes of Siva are called his
“ set of eyes.”

జయము * Conquest, victory, triumph, success.

జయంతి * The anniversary of an అవతారము. Thus
నృసింహజయంతి a festival in honour of Nri-
simha. కృష్ణజయంతి Krishna's feast. లక్ష్మీజ
యంతి &c.

జయకాలుడు * Immortal ; who has “ outlived
time” or surpassed time.

జయగోపాల * Hail ! A salutation, used in let-
ters : congratulation.

జయఘంట * A bell, the circular plate of mixed
metal, used as a gong in Hindoo temples &c.
See జైజి.

జయపెట్టుట To congratulate, to hail.

జయరంజి * The name of some kind of silk. *BD.*
3. 98.

[north.

జయవారము * 'Tuesday. A word used in the
జయశబ్దము * Congratulations : shouts of victory.

జయస్తంభము * See ఛయిజస్తంభము A pillar erected
before a temple : or in the centre of a stone
pond or bason.

[ful.

జయించుట * To conquer, or win ; to be success-
జయోత్సవము * Sanguine, emulous. Longing

for victory.

చయ్యన, చయ్యి *adv.* Quickly, speedily, anon,
at once, soon.

చ * Old age.

జరతము, అనగారతినద్రవ్యము. *D.*

జర * Decrepitude, debility consequent upon old
age. ముదిమి. *D.*

చరము * n. s. An animal or moving creature. చ
రాచరములు The animate and inanimate crea-
tion.

యూరము or యూరి * n. s. A cascade or waterfall.

చరము * *adj.* Moveable, locomotive, migratory
trembling, shaking, unsteady. చరద్రవ్యము per-
sonal or moveable property. చరస్థిరహాతుకములు

(property) personal and real. దృష్టిచరం *Visi-*

ble. శృతిచరం *audible.* స్పృశచరం *tangible.*

చరవృక్షములు *Kalah. 1. 101.* moving or

walking trees. జరచ్ఛదన. *A. 6. 84.* అనూ
కుండటాకు.

చరచుట *v. a.* To slap, to clap, applaud. మల్లజర
చుట To clap their shoulders with their hands
in defiance, as, boxers do or slapping, striking
(the wall) చప్పట్లుచరచుట. *A. 4. 34.* to clap
the hands in derision. *Pariz. 2. 44.* శుడవుంట
లను ఉమకన అద్దిగోడకు చరచుతారు. They
knead cowdung with chaff and clap it against
the wall.

జరజర (Anuk.) A crashing rustling sound of
dragging. At once, quite, entirely. Aloud.
BD. 4. 958.

జరకము * *adj.* Old, decayed, infirm, solid, con-
firmed, affected by age either well or ill.

చరణము * n. s. The foot, the root of a tree, a
ramble, roaming. In poetry, a couplet. చరణ
య్యము “ the heel armed.” i. e. a cock. కృ

ష్ణచరణాలు (lit. the black foot steps) the spec-
tacles on the crest of a నాగు or Cobra serpent.
రథచరణము A wheel.

చరణారవిందములు * The “ blessed feet”—a phrase
for any beloved personage.

జరత్ * Old, decrepit. *A. 4. 32.*

జరతుడు, అనగామునిలివాడు. *D.*

చరద్రూకుకము * Moveable, as goods or property.

జరభి * Wicked, guileful = కటిలుడు. *M. 4. 3.*
16. *HD. 2. 1102.*

జరభీరంద * The old dragon.

జరభు * *adj.* Wicked. కలుగు, కొంటె. *BD. 5. 45.*

చరమము * *adj.* Last, ultimate, final. West, wes-
tern. చరమగిరి the western hill. మునిలివాడు. *D.*

చరమశ్లోకము * A Requiem. An epitaph.

చరమాంగము * The back or the top of a tortoise.

Lit: the last member. Swa. 5. 56.

చరలింగము * The migratory monad. See లింగము.

చరవ A kettle commonly called చరవకుండ. From చరుః *.

చరాచరములు * Moving and not moving, fixed and personal. See on జంగమము.

ఝరాఝర * (anuk) Splashing, dropping.

జరాయుజము * adj. Viviparous, as man and other animals "born from a secundine" (Jones on Menu 1. 43.) not produced from an egg.

జరాయువు * n. s. The womb or uterus.

ఝురాలి or ఝరీలున (anuk) Sweepingly, whizzingly (as the sway of a sword.) కత్తిజరాలన దూకుకొన్నాడు he whipt out his sword.

చరి, జరి, దరి, చరులు, దరులు A hollow or dell under a mountain. A precipice. లోయ; కర్వతనితంబ భూమి, భృగువతనము.

చరి or శరి, శరులు Starch used in food. Paste or gruel used as paste. చరిపూయట To paste or starch. Some kinds of rice are called మణిచరులు, కన్నెశరులు, దీనశరులు. &c. H. 4. 156.

చరించుట v. n. To wander, to roam. To live, conduct himself, behave. To go on, continue, as "he continues (to receive honour.)"

జరిగించుట v. a. To do, conduct, transact, carry on (business &c.) To execute, fulfil, commit, perpetrate, celebrate, perform. To finger, stroke. To act. అల్లరిజరిగించుట To raise a disturbance.

నాగుమస్తాగా జరిగిస్తున్నాడు he acts as my deputy. To behave, conduct himself.

జరిగిన See జరుగుట.

చరిశలు A sort of పొల్లుధాన్యము.

జరిశిపంది The mouse deer? An animal about the size of a small jackal, it has a striped back, short tail, ears erect, feet like a pig, body and head like a deer.

చరిత, చరిత్ర or చరిత్రము * History, tale, narrative, institute. Good or bad conduct. చినచరిత్ర A dairy. వ్యాజ్యచరిత్ర The entire details of the dispute.

చరితార్థము n. s. End, advantage, purpose. విధిమోగము, ఫలితార్థము.

జరిబిళ్ల n. s. A piece of wood like the sheave of a pulley: used by weavers in stretching their webs.

చరియ n. s. A steep, hollow between hills. లోయ.

చరియించుట v. n. To walk, behave. చరించుట. L. X. 64.

ఝరి * Small cymbals, or little bells. Lalito. XI. 5. A cascade, a waterfall.

ఝురీలున adv. At once, instantly.

చరు * See చరువు.

జరుగుట v. n. To pass, elapse, expire as time. To move on, get on. To be current or usual. To slip, creep, or slide. To pass or change its place. To flee. To occur, happen. జరిగినపురి a real occurrence, a fact, a thing that happened. Impersonally it is thus used. యిదితేకనాకు జరగదు I cannot get on without this. I cannot manage without this. నాచర్లమందు జరిగిన చాక్షున as is the custom among us. It is translated by To Be, as ఆభూమి నాకింద జరుగుతుంది That land is in my hands. జరుగుతీరుగా as usual. అతడు జరిగిపోయినాడు he departed, i. e. died. వాడు జరిగిపోయినాడేండ్లు it is three years since he died. అక్కడ జరగక పట్టిని as I could not subsist there I came away. జరిగెడి passing, elapsing. (lit: what slides).

చరుసుడు n. s. A bundle of straw drawn by bullocks.

జరుగుబాటు n. s. Living, subsistence. జరుగుబాటు గావుండే substantial; as a yeoman.

చరుచుట v. a. To arrange. To stick or apply (poison &c.) so as to stick (a wafer, or cow dung cakes to a wall) In. DRU. 1180. జబ్బనాశంబున జరచిన వస్తువును, అనగా తామర తీగతో కొట్టి. It is also applied like తుడుచుట to form a compound verb, or as an auxiliary. Thus మోడుచరుచుట is the same as మోడుతుడుచుట.

జరుపుట v. a. To pass or spend as time. To put off, procrastinate. To push on, move forward. To do, perform. L. XIX. 170.

చరుముట To apply (wax) or wax cloth. To apply as ointment. To smear, daub.

చరులు n. s. See. చరి.

చరువుచర్య * Blessed food: a meat offering. ఆకొన్నవారికి అప్పుడంచుచర్య. Hunger makes dry bread sweet as ambrosia.

జర్మ * n. s. Refinement, research, judgment, de-
liberation. పంపనచర్మ. The perfuming the per-
son with fragrant unguents.
చర్మించుట v. a. To dispute or discuss. To inves-
tigate = విచారించుట.
చర్మిత adj. Anointed. Investigated. గంధచర్మిత
Perfumed with sandal.
ఝర్మరము * n. s. A sort of drum ; a cymbal.
ఝర్మరలు Loose or careless language. Nonsense
= విటతటం. HD. 1. 191.
జర్మరితము n. s. Tremor, trembling : (anuk) *pit*
a *pat* : piecemeal, to bits, to shatters = భిన్నా
భిన్నా. BD. 4. 469. HD. 1. 985. జర్మరీ
ఘాతమైన Potent, violent, as a medicine.
జర్మరీశంఖము * or ఝర్మరీశంఖము * A sort
of trumpet.
ఛర్మి * n. s. Vomiting. పమనము.
చర్మము * n. s. Skin, hide, bark.
చర్మకారుడు * n. s. A shoe-maker, or tanner, a
worker in leather.
చర్మకీలము * n. s. A wen, a goitre. కంఠి. D.
చర్మదండము * అనగారిశిష్టము.
చర్మప్రసాదము * n. s. A pair of bellows.
చర్మన, చర్మ, జర్మన, జర్మ. (anuk) Rushingly,
rapidly, aloud.
చర్మ * n. s. Act, deed, conduct, mode, rite,
fashion. Perseverance in religious austerities ;
due and regular observance of all rites or cus-
toms, conduct, దినచర్మ A diary.
జర్మన See —ర్మ—
చర్మము * n. s. A metal vase or jar.
చర్మము * n. s. Chewing, eating.
చర్మితము * adj. Eaten. చర్మితచర్మము Ruma-
ting, chewing the cud ; frequent recurrence to
one topic. చర్మితచర్మహామరణము a trite
objection ; an old story.
చర్మ * Sacrifice, burnt offering.
ఛలము * or ఛలార్థము or * ఛలార్థి, * Trick,
stratagem : innuendo, or covert meaning.
చలము * adj. Trembling, tremulous, unsteady.
జలము * n. s. Water ; any fluid.
ఝర్మరము * n. s. Tinkling, ringing. (anuk.)

చలక, or చెలకె A field, particularly when fal-
low. చలకదూరము a field's length.
జలకము * A bathe, ablution, bathing.
జలకజ్వె A sort of hawk ; a goshawk. Swa. 4. 83.
HD. 1. 533. HN. 2. 47.
చలకట్టు n. s. Gambols, frolics.
జలకడ—See జే.
జలకమాడుట To bathe.
జలక్రీడ n. s. Romping in water, naked play, any
naked exhibition or nudity in sculpture. Aqua-
tic gambols See పాశ్చాత్యవాహనము.
జలగడుగుట To wash earth for gold diamonds
&c. From జల్లి small pebbles, and కడుగుట to
wash. (Compare జరగడుగు, and జెరగడుగు.) జల
గడుగులవాండ్లు n. s. plu. A cast of gold finders,
who search for gold in drains and in the sweep-
ings of goldsmiths shops. BD. 7. 844.
చలగుట See చెలగుట.
జలచరము * An aquatic animal of any kind.
చలచారి n. s. A certain bird, brown on the back
with white under the wings.
చలచిత్రము * చలచిత్రుడు * Imbecile, cracked, silly,
insane.
చలచ్చంచువు * The greek partridge or చక్కరకీ.
జలజము n. s. The lotus, a conch, a shell, lit.
born in water. జలజభుజుడు * A title of Bramha.
జలజల, రుశ్మి, రుశ్మి, రుశ్మి (anuk) adv. Aloud,
audibly, (clanking, ringing, rippling &c.) జలజ
లమన్నది It throbbed *fiercely*.
జలజారి * The moon, as being the " enemy of
the lotus." Also wrongly used for జలచారి.
జలతపనము * The evaporator : the drawer off of
water : i. e. the sun.
జలదము * or జలధరము * A cloud.
జలదించుట, or, జలజ—, v. n. To shudder, trem-
ble. To be in a fright. P. 3. 213. HD. 1. 1185.
KP. 3.20. ధయకడుగు, గడ్డించుట To be set on
edge, as the teeth.
చలదళము * The blessed fig tree, (అశ్వత్థము) be-
cause its leaves like those of the aspen are
proverbially tremulous. Suca. 3. 517.
జలచారి, or జలారి (H.) A drain : a kennel : the
projecting spout of a lingam.

చలదుర్జములు * (See చలత్, and ఉర్జము.)
 జలధార * Flood, torrent, stream.
 చలదగ్ధము * n. s. A frog, so called because its throat is in constant movement.
 జలధి or జలనిధి * n. s. The sea, the ocean.
 చలనము * n. s. Wandering, roaming, agitation, trembling, shaking, instability. చిత్తచలనము Whimsicalness, oddity.
 చలకట్టి చెప్పట v. a. See చలము.
 చలకత్రిము * n. s. See చలదళము.
 జలశరించుట v. n. To shudder or shiver.
 జలశుక్తి * A waterfowl, a swan.
 చలపాది n. s. A spiteful wretch : an ill-tempered man. చలపాదితనము n. s. Spite grudge crossness.
 జలపానము * A water drinker.
 చలపారిష Exasperated. (From చలము and పారుట.)
 చలపోరుట v. n. To wreak a grudge, to fight inveterately from చలము and పోరుట. q. v.
 జలపోషణము Gilding with gold leaf.
 జలబాధకుపోవుట To go to make water : or to go to the privy.
 చలమ See చెలుమ.
 నలమరి Passionate, irritable.
 చలము n. s. Inveteracy, spitefulness, malice, ill-will. Vice, obstinacy. Rudeness, roughness, overbearing, fury, determination. (same as రోషము.) చలముసాధించుట To affirm obstinately.
 చలశక్తుట To be firmly resolved, or determined. చలకట్టి చెప్పట. To say it through spite.
 యిదిచలమోఘమో a proverb. Did you do this with an object or thro' mere vice? same as హటము or మోడి : some imagine wrongly this to be from భలము.*
 జలయంత్రము * An artificial fountain or jet.
 జలరాగము * A ruby of imperfect water supposed to be unlucky. See on రక్తచిందు.
 చలన n. s. Coolness, blandness, cold ; any thing of a cooling or refreshing nature ; beneficence, liberality, benignity. Bleaching, a bleaching green. Clothes newly washed. చలువలుగమ్మినది. The chill came over him. i. e. he is deadly cold : or in the extremity of death. Sometimes the word is used for ప్రభావము blessing, virility, potency.
 చలన adj. Cold, cooling, comfortable, bleached,

white. చలనమందిలి n. s. Lit. a canopy, (చలువ, OG.) or triumphal arch, an ornamented booth for an idol. చలనమిరియలు Cubebs, long-pepper, or Java pepper : lit. cooling pepper. చలువ చక్కరకోశముంచము a comfortable bed decked out with a coverlet, tilt and pillars.
 చలనజోతి A poetical word for the moon. OG.
 చలనరాయి White marble. Alabaster.
 చలవాది n. s. An undertaker's messenger ; who carries about the news of a death. A beadle, or javelin bearer who attend the *Padma Shetti* or mayor. These attend when the (Banijgar) shopkeepers perform any procession.
 జలసూత్రము * n. s. A *jet d' eau* or artificial fountain.
 జలాధార * A stream of water. KUR. 4. 295.
 ఛళాలున అనగా, మిక్కిలి శీఘ్రమగునాను. OG.
 జలాశయము * A lake, a watry spot.
 చలి n. s. Cold, coolness, chill. Fright, alarm. చలిజ్వరము cold and fever i. e. Ague. నాకుచలిశుట్టింది I have caught cold.
 చలి adj. Cold, cool. చలికూడు cold food, breakfast.
 చలియిసుక Camphor. Vasu. 2. 36.
 చలించుట v. n. To shake or move, to hesitate.
 చలించించుట v. a. To shake, or make it totter.
 చలిగరువు A soil composed of marl or sand covering black earth.
 చలిచీమ n. s. A black ant.
 చలితము * adj. Shaking, trembling. Gone, departed.
 చలిది or చల్లి, Breakfast. Lit. cold food : being the rice left from supper.
 చలిశుందిలి A place where passers by are supplied with water to drink.
 చలిశుండ్లు The teeth being set on edge. A. 4. 151. which the note says. జువ్వనశులుగుచిన్నందువల్ల శిశుకపాద్యే సూతిశుండ్లు.
 జలిపించుట, or, ఝలి— v. a. To brandish, wield or wave.
 చలిచింతి n. s. The name of a certain plant.
 చలిమల The Hill of snow : i. e. హిమాచలము. OG.
 చలిమిడి n. s. A sweet cake used in offerings to the deity : made of rice flour and sugar.
 చలిమిరి adj. Cold, coolness. Also. ఛగ్గ a lump, a cake. G. 1. 111.

చలింతుట v. n. Vide చలింతుట under చలము.
 చలివాళుట v. To sooth, to warm, comfort.
 చలివేందల or, చలివేంద్ర, n. s. A halting place
 for travellers, where they are supplied gratis
 with milk and whey.
 జఘట Tremulousness, Timidity. Alarm. The
 gleam of the eye. జఘకుచూపులు her glancing
 eyes. Vasu 4. 17. జఘకువారిస.
 చఘక్తని (anucar) Slapdash, at once.
 జలుగు A species of Salmon fish. Odoe Sciœna li-
 neata. A sort of tree, called Æschynomene
 Sesban. Rox. 3. 333. and 337. The species మం
 చిజలుగ Æschyn. procumbens.
 జలువుట See శలువుట. పూపిరిజలవడు I cannot
 draw my breath.
 జలుమ n. s. A cold, or catarrh.
 జలుమ adj. Cold, watry, unwholesome.
 జలుమచేయుట v. n. To take or catch cold.
 చలువ n. s. Coolness. vide చలవ.
 చలువడి Coolness, frigid air.
 జలూక * n. s. A leech.
 జలేరి n. s. The trench part or పాణవట్టము, of a
 lingam image.
 ఛలోక్తి * n. s. A double entendre. See on ప్రోవ.
 జల్లారి i. e. జలదారి A drain or gutter.
 జల్లరించు See జలజరించుట.
 చల్లి n. s. Vide చలిది.
 జల్పనము * Prate, babble. జల్పవాది a babbler. A.
 6. 89. a ready speaker. మాటకారి.
 చల్ల n. s. Curds beaten with water, butter milk.
 చల్లకైవచ్చిముంతదాచంగనేల, చల్లకుపోయిముం
 తదాచడమేమి “why make secrets of nothing?”
 “why try to conceal our real wishes” why do
 you beat about the bush? or, why mince the
 matter? చల్లచుక్క a mark made in the forehead
 with buttermilk on festive occasions. చల్లమ్మ
 మోచి a juicy lip.
 చల్ల The plant called Asparagus Racemosus.
 Heyne, Tracts, p. 129. See చెల్ల.
 చల్ల or చల్లని adj. Cool, cold. Benign, merciful,
 healing. Comfortable.
 జల్ల, n. s. A manger. A long, narrow basket built
 on a dray. (See చొల్ల.) A fish; the river mul-
 let: one kind is the ఆకజల్ల.
 చల్లంగ Coldly, coolly, easily. చల్లంగావ్రుతుక
 Long life to you!

చల్లకము n. s. Watering, irrigation.
 చల్లకడి n. s. Flummery: buttermilk mingled with
 మెంతి or fenugreek.
 చల్లకవ్వము n. s. A churnstaff: The bird called
 king's fisher: also a name for the insect call-
 ed గొల్లభామశ్చర్యుడు mantis precatória.
 చల్లగడ్డ n. s. The linear leaved asparagus. (aspa-
 ragus sarmentosus, Willden.) Hamsa. 4. 12.
 Ainslie. II. 409. Rox. 2. 151. శతమూలి, బహు
 శుతా. SC. It grows like truffles under the
 ground and has many bulbs.
 చల్లగా adv. Easily, gently, well, safely, comfor-
 tably: in good health, softly, deliberately.
 కన్నులుచల్లగాచూచుట To look or regard with
 satisfaction. చల్లగామాట్లాడుట. to speak coolly.
 మీదారతనముచల్లగాపుండవతె God bless your
 highness! long life to you? వానిచెయ్యిచల్లగా
 పుండవతె Blessed be his healing hand.
 చల్లచీమ A black ant, so called because it is “be-
 nign or merciful” in not stinging as the red ant
 does.
 చల్లటి adj. Cool. Convex. చల్లటివిల్లి aconvex plate of
 glass, as distinguished from అడ్డపువిల్లి, a pane.
 జల్లడము, చల్లడము or చల్లాడము n. s. Tight draw-
 ers or breeches: trowsers, which reach as far
 as the middle of the thigh. The loose skirt end
 of the waist band that hangs in front: See note
 on ఇబారు.
 చల్లదనము or చల్లన. n. s. Coolness, coldness.
 ఝల్లన (Anuk) At once. BD. 5. 1004. జల్లనబాసే.
 =అశ్చైవిశివినాడు.
 చల్లని or చల్ల adj. Cool, refreshing, benign, gra-
 cious, cheering, comforting, bland, mild. తె||
 అందరికిసన్నివశలనానందమిచ్చి, చల్లనేయగ. IIa 1.
 79. with her graces she charmed them all,
 cheering refreshing their hearts. T. 2. 38.
 కన్నులచల్లచేసెitcheeredhiseyes, she delighted
 his sight. చల్లనిచెయిగలవైద్యుడు a physician
 with a benign hand. i. e. a fortunate skilful
 surgeon. చల్లనిశ్రుభువు an easy master.
 చల్లనిరుకశతి A sort of fish. Russell's Fishes. No.
 104. A species of sparus.
 ఝల్లని (anuk) Jarring. Thrillingly. See ఝల్లనుట.
 జల్లనుట or ఝల్లనుట v. n. To shudder, twitter.
 To thrill, tingle and glow all over or to feel a
 pang orajarwith terror.&c. orashudder. ఆమె
 హృదయమిల్లనుచున్నది her heart shuddered,

twittered, or jarred : was appalled. ఝల్లుపాని a pitapat, "a-pit-a pat-ation" ఝల్లునఁ Thrillingly, like an electric shock.

చల్ల పక్షిదెము, చల్లరశము n. s. Flummery? A mess of grain and milk.

చల్ల పిల్లిగడ్డ See చల్లగడ్డ.

చల్ల ముద్ద See చల్ల కవ్వము.

చల్ల రాడు n. s. The post (తరికయము) round which the string passes, which works the churning stick.

ఝల్లరి * Cymbals.

చల్లరించుట See చల్లార్చుట.

చల్లారుట v. n. To grow cool, or calm, to be allayed, restrained, or pacified; to be extinguished.

చల్లార్చుట v. a. To cool, or calm, to allay, restrain, or pacify, to extinguish.

జల్లి n. s. Shivers, stuff, small bits. ము త్రైశుజల్లి powdered pearls: incoherent talk తొంతరజల్లి బొంత a patchwork: a farrago of nonsense.

జల్లి గావుండే Hirsute, as a branching root.

జల్లి n. s. A whisk made of the tail of the cow of Tartary: that animal itself. జల్లులు Tassels. జల్లులు, అన గాకుచ్చులు tassels worn at the elbow, and at the knee, by warriors: or on the horns of cattle.

జల్లి adj. Separated, shivered, broken, incoherent. జల్లి వేళ్లు the side roots. జల్లి నీడ a broken shade as that of leaves. జల్లి తోక a bushy tail like that of a horse. జల్లి ము త్రియములు Seed pearl. G. 3. 132.

జల్లించుట v. a. To sift.

జల్లిపాల్ల n. s. Babble, incoherent jabber.

చల్లు అన గావెద, తక్షిగలవి త్తనము. OG.

జల్లు plu. జల్లు. n. s. A shower, mizzle, small rain, sleet, drift, sprinkling See శుష్లు.

జల్లుజల్లుమని (Trembling) violently. Deeply (shuddering) గుండెలుజల్లుజల్లుమని his blood ran cold.

చల్లుట v. a. To throw away, pour out, moisten or sprinkle. చల్లుకొనుట to water or irrigate, to sow. Also (metaphorically,) of a smile *spreading*.

over the face. కూటిలోమన్నుచల్లడము or దుమ్ము

చల్లడము to take away his bread. To ruin him.

యింటివాదనిశువులుజల్లిరి to scatter fire. మొక్క

చల్లుట to transplant corn. తోటకునీళ్లుచల్లి నారు

they pumped water into the garden ఝాజిజల్లి sprinkling dust.

చల్లుట To slacken (as the wind.)

జల్లుపాల్ల (anuk.) Tattle, gabble, jabber.

చల్లువోరాడుట To fling water or dust at each other. R. I. 211. 186.

జల్లుమనుట, ఝల్లుమనుట v. n. See జల్లునుట.

జల్లులార Dishevelled. G. 8. 75.

జల్లేడ n. s. A wicker sieve (from జల్లు to sprinkle)

The skirt of a dress. జల్లేడలాగుఅయిపోయింది it leaks much.

జవశుప్పము * జపాశుప్పము * The shoeflower, or Hibiscus Rosa Sinensis. Rox. 3. 194. లోక్త శుప్పము. SC.

జవము * n. s. Speed, swiftness, velocity, potency as of a medicine. మ సౌజవంబునఁ with the speed of thought.

చవక n. s. Brackishness. or, (చవుక) adj. Cheap.

జవకట్టినశీట A reeded or inlaid stool.

జవకట్టుట v. a. To set or frame.

చవచవ Bluishly, lividly.

[ing.

జవజవ Tremulously, Violently (trembling or shak-

జవట or జవర n. s. A net-like substance, which surrounds the palmyra tree. Fibres, reticulation at those parts whence the branches expand.

చవట బెల్లగువ్వ The small dove called Columba Cambayensis. Jerdon, Catal. No. 293.

చవడు or చౌడు (Infl. చవటి) Fuller's earth, which is used in bleaching cloth. చవట పడియలు a salt-marsh. చవటిచుత్వ Earth-salt: Salt that exudes from the soil.

జవసము * Swiftness.

జవనిక * A screen.

జవనీయ్యము A certain grain.

జవర The fibres, in a palmyra tree: See జవట.

జవర గా Straightway, quickly. DRB. 428.

జవరతనము or, జవరన, Straightness: smoothness.

జవరాలు n. s. A damsel, a young woman.

జవరుట v. a. To sweep. జాటితోజవిరినారు they thrashed him. To apply or put on (medicine &c.) Ila. 2. 7.

చవలము n. s. The fraction one eighth (of a pago-

da &c. ciphered x82. This is about one shilling.
 ఛవలము See చవలము. [shop.
 జవలి (K.) and జవలి cloth. జవలిఅంకడి a clothier's
 జవాది n. s. Civet: a paste like pomatum. See శు
 ను—కర్రజవాది. Stick civet, that is found
 adhering to twigs. శంకుమదము.
 జవాదిపిల్లి The female civet cat.
 చవి n. s. Taste, sweetness. చవికానిమాటలు un-
 pleasing words. చవిమరగి touched with her
 loveliness or sweetness.
 చవి Sweet, pleasant.
 చవిక or చవికె or చవిరె n. s. A closet, cabinet,
 bower, or chamber. An harbour. Usually, a hut
 or open room, supported by a pillar in the centre.
 చవికేటి adj. Elastic, springy. From చాకుట q. v.
 చవిగానుట To taste.
 చవిశి, or, చాశి. The fourth day of the moon's age.
 చవితి n. s. (i. e. శివత్తి) A fellow-wife, when a
 man has two. శివతిపోరు bitter quarrels; as
 between fellow wives. చవితిరల్లి n. s. A step
 mother చవితిరమ్మడు a step brother.
 చవిరె See చవికె.
 జవి (K.) Cloth. Haberdashery. జవిఅంకడి A ha-
 berdasher's shop. జవివాడు A haberdasher.
 చవిరె n. s. Four dubs, or coins, of the the value of
 twenty cash each. Four cavilehs equal one
 అంకము.
 చవితిపోయిన Lean, thin, as an infant.
 చవు See చా.
 జవుకుట To waggle, be loose, as a stake, or be-
 come soft, as a boil. To rot. జవికన Loosened.
 Rotten. [he with joyful speed.
 జవుడు * (జవకి) He who is swift. ఉత్సాహజవుడు
 జవురుట See చా—
 చవ్వము * The wood of the long pepper plant.
 Piper Chaba. Rox. 1. 156.
 చవ్వ adv. Insipid. [midriff?)
 జవ్వ n. s. A youth, a young girl. (Also, the
 జవ్వనము n. s. Youth, juvenility. (యౌవనము *).
 జవ్వని n. s. A damsel, a maiden.
 జవానిపిల్లి A civet cat. కర్రజవాది See చి.
 జవానిజవంకెలు The name of a sort of grain.
 జవానిదుట v. n. To shake, waver, as a slender
 waist. To struggle, toss about, writhe. Swa. 4. 7.
 జవాని Musk. See జవాది.
 జవ్వి The hair of a horse's tail. Horsehair. గుర్రపు
 తోక వెంట్రుకలు. OG.
 జవ్వ n. s. Beauty, bloom.

ఝుడుము * n. s. A fish. [glass, or cup.
 చుచుము * A drinking vessel, a goblet, a wine
 ఝుచుఝుచు * Cupid, whose emblem (ఝజము) is
 the fish. = మత్స్యఝజుడు.
 ఝుచుఝుచు Hesitation. ఝుచుఝుచు లేని Unreservedly,
 without hesitation. [fice.
 చమాలము * n. s. A chalice, or cup used in sacri-
 జన్ముగా, ఝున్ముగా Finely, nobly:
 జఝించుట * అనగాతినుట, భజించుట. DRU. 62.
 రఝించుమనువారురమణరాక్షసులు, జఝించుమను
 వారుశరియక్షులనియె.
 చఝుళు * n. s. The eye.
 చఝుశ్రవము * n. s. "Eye-eared." epithet of a
 snake, because his eyes are deemed to be his
 ears also.

చా, ఛా, జా, ఝా.

చా A contraction for చావ the Root in A of చ
 త్తుట to die. చావలదు he can die. చాకుండలిన
 గా, చచ్చిపోకుండా. M. 4. 3. 114: చాచాచుట
 to stab to death.
 చా, ఛా, జా, ఝా * Fie, out upon him! Ha!
 Avaunt! keep off! I dare you! ఛాడున్న. Be-
 gone you brute.
 ఝూరికరణము, ఝూరికృతి * The clang, or whiz-
 zing sound of the bowstring.
 జాంకలము * n. s. A wild, jungle, or wilderness,
 a forest spot, a landscape. నిజాలదేశము. D.
 adj. Rural, wild, picturesque, jungly. జాంకలా
 మిషము * (from ఆమి షము flesh.) Venison,
 game, wild animals, as pigs &c.
 జాంకలికుడు * n. s. A snake-catcher.
 చాంకుభా, చాంకురే (Mahratta) Huzza! hurra!
 BD. 1. 897. 2. 324.
 జాంఘికుడు n. s. A courier, an express. హర్దారా. D.
 చాంచల్యము * n. s. Agitation, mutability (from
 చంచలము). కాలచాంచల్యమువల్ల by the lapse of
 time: as the world is so transitory, or fleeting.
 చాండాలము * adj. Base, vile. Outcast, lowborn:
 villainous, savage, brutal. n. s. Prank, brutality,
 beastliness. nasty tricks. A filthy mess, also

called అంకచాందాలము: because అంకమ్మ is pariar (చందాలి) goddess to whom bloody sacrifices are offered.

చాంద్ర See జేంద్ర.

చాందసీ * Free, subject to no rule, sacred: as the style of some ancient books (See చాందసీము and ఛందము) which being inspired, the broken metres cannot be corrected according to prosody.

చాందసీము Silliness, the stupidity of a mere book-worm, simplicity, awkwardness: (See చాందసీము and వైదికము) That part of an almanac which lays down the (వైదికము) diurnal rites: like red letter days.

చాందసుడు * A Textualist, a ritualist: a mere silly book-worm: a monk.

చాంద్రమానము * Lunar, as చాంద్ర మాసశివత్యరము a lunar year.

చాంద్రాయణము * A religious or expiatory observance regulated by the moon's age, diminishing the daily consumption of food every day, by one mouthful, for the dark half of the month and increasing it in like manner, during the light half-expiatory ceremonies performed by the whole city or kingdom, in atonement for some heinous sin, the consequences of which affect the people. (Hodgson's account of the law of Nepaul, in Journ. of. Roy. As. Soc. 1. 259.)

చాంతయము * The bud of the చంపకము q. v.

జాంబూనదము * Gold: so called because found in జంబూనది a river flowing from Mount Sumeru; the Indian Pactolus. W.

చాకచక్రము * n. s. Gleam, glimmer, flash, shimmer a sparkle. A ready wit, a flash of wit.

చాకట్లు Error for చే—

చాకల adj. Appertaining to the washerman's caste.

చాకలవాడు a washerman. చాకలత్, చాకలది n. s. A female of that caste.

చాకలపానిపురుగు n. s. A snail.

చాకి adj. Of or belonging to the washerman's caste. చాకిరేవు The place by the water side where clothes are washed.

చాకిల adv. Under the armpit. Holding it or bearing it under his arm or in his bosom. Also కొడుకుజాకిలపడుకొని placing her child upon her hip. BD. 3. 560. Charitr. 4 line 1997.

చాకిబాన n. s. A washerman's kettle. The name of a bird. A certain romping game.

జాకుండ i. e. చావకుండ Lest he should die. See చచ్చుట. A. 3. 22.

చాకురాసి A tree called వత్సూరము. Q. మయూరశిఖి. SC.

జాగ (H.) Situation, place. అన గాజమ్మ. OG.

ఛాగము * n. s. A goat.

జాగంట See జే—

చాగజాడు n. s. (త్యాగ, *) A liberal man.

చాగగడ్డ, చాగచెట్టు, చాగమ్మ The plant called Sansevieria Zeylanica or, Ceylon hemp. Ainal, 2. 192. Rox. 2. 161. notices a species "Ishama coda nar" which must be intended for విషమ చాగసార Vishama-gāga-nara.

చాగము (i. e. త్యాగము *) Liberality, bountifulness. A. 4. 252. M. 4. 1. 62. M. 14. 2. 71. ఈది. OG.

జాగరము, జాగరణము, or జాగారము n. s. A vigil or wake: sitting up all night, a custom at the Si-varatri feast: waking, watching, watchfulness. BD. 4. 1412. Vipra. 1. 75. Kalah. 2. 134. Vasu. 4. 121. L. 1. 363. జాగరగట్ట While awake. H. D. 2. 1941. జాగరము the name of a piece, or man, at backgammon. G. X. 88.

చాగరలాడుట v. a. అన గారచంపుట. OG.

జాగరించుట, జాగరిల్లుట v. n. To wake, watch, sit up all night.

జాగరూకత * Heedfulness, waking, watching.

జాగరూకుడు He who is wakeful, or careful.

ఛాగలకము * A goat. [ము.

జాగారము or జాగరణము n. s. A vigil. See జాగర

జాగిలశుడు or, జాగిలుట To fall on his face, to prostrate himself in worship.

జాగిలము n. s. A beagle or sort of dog for hog hunting. కుక్క. D.

జాగు plu. జాగులు Delay: hesitation: idleness: wantonness. వెడజాగులు పెట్టుట to trifle, or idle.

జాగునుట to be idle, See వూనుట.

చానుట v. n. To fall prostrate: to lie flat, be stretched or extended; to extend or stretch: to be set or arranged as pearls on a thread.

చాగ్రిమెక్కుట to worship prostrate. See సానుట.

చాగుడి, or చకారగుడి A phrase for ఛీ fie! for shame! which word (chhee) is formed of చాచ, and గుడి: that is i.

చాగుబడికెలు in H. 4. 305. అన గావూజ.

జాగ్రత * Vigilance, carefulness, caution, activity.

జాగ్రత * Vigilant, careful, cautious, active, ready. జాగ్రద్ధావము presence of mind. జాగ్రత

తీర్థము means A celebrated temple, much venerated. This sense is wrong but is in common use. జాగ్రతగా With speed, with care. జాగ్రతచేయుట To do, make, effect, take care, to be careful, to make ready, to secure, to despatch, to speed, to look after, dispose of, to attend to, look to, forward, tend, oversee, provide, accomplish.

జాఘనము * Low, last. (from జఘనము.)—శ్వజాఘనం a vile dog, a dog the vilest of things. Laws of Menu. X. 108. [OG.

చాచి n. s. A childish word for the breast. ప్రసము. చారుట See సాచుట.

జాజాలపాలికి. A marriage palankeen. OG. but జే జేల "of gods" is probably intended. See జే జే. జాజి * A nutmeg.

జాజి * n. s. The great flowering jasmine. This does not flower in spring : as is remarked in the Sunanda Parin 4. 22. తే || జాజియొక్కటి గానిశి కలకుఁగ్రుమవిరళిశింకుదచేసెత్తవగుఁగ్రుమయ్యె||విర మాణియెకానిధరణివైవిధజనులు శ్రీంధరశిములాం దచేసెనశితవేళ ||.

జాజికాయ A nutmeg. జాజికాయకాస్తి a spice box : which is often used as ark for meal. జాజికాయ కులక, or జాజికాయచెట్టు, or జాజిచెట్టు the name used for deal wood. పిరుజాజి a plant called అన్నిజాస్తిలా. Q.

జాజిశుద్ధిరి n. s. Mace or జాజిశుత్త్రు.

జాజు Redness. Red chalk, red colour made of lac. P. 3. 266. కావరంబు, జేగురున్ను. D.

చారుట v. a. (causal of చాగుట) To stretch out, extend. కాళ్లుచారుట To stretch the legs.

జాజ్వల్లిమానము * Flaming, in flames. మండుతూవుండే.

రూటము * రూటకము * n. s. An arbour, a bower; a place overgrown with creepers; a wood, a thicket. Also an assemblage or congregation. A. 4. 23. T. 5. 20. పొద, అడవియన్ను, శిమూహమున్ను. D.

జాటి, రూటి * A whip, a scourge.

చాటించుట v. a. To proclaim, to publish, advertise, notify, shewforth, make known, declare, warn, threaten, foretel, denounce.

చాటింపు n. s. Proclamation, advertisement.

రూటు A shuffle in dancing. H. 1. 240.

చాటు* adj. Witty, pleasant, jocular. చాటుభాషము Rambling talk. చాటుబద్ధములు or, చాటుభారతబద్ధములు Stray verses : a current epigram, a stanza, a song or ballad. Small poetry, fugitive verses, couplets, a quatrain, a fancy, a short composition.

చాటు adj. Secret, hidden : watched, guarded.

తల్లిచాటుపిల్ల a child under its mother's care.

చాటు n. s. Shelter, covering, a screen, or shade, a nook, any thing concealing another, or preventing view. తల్లిచాటున in her mother's charge. నేనుచాటుగానిలిస్తే I stood behind. చాటుచేయుట to use as a screen. చెట్టుచాటున behind the tree. చాటునవుండే Hidden, screened, unknown. అట్టెచాటునదొరికింది I found it behind the box. ఆకొండచాటుఅయింది that hill intercepts the view. చాటుగావుంచుట to confine in private. చెట్టుచాటుగానున్నది the tree is a screen : (i. e. comes between so that we cannot see.)

చాటుట v. a. To warn, threaten, declare, to tell even in secret. To proclaim, publish. To confess, betray, evince. శ్రీనిధిచేయుట — చాటుదుగాన let it be proclaimed.

చాటుభారతబద్ధము * A song చాటుభారతకావ్యములు * Couplets, detached poems, current epigrams. more correctly — చా —.

చాటుశు, చాటుపు adj. Like, Like to. M. XI. 2. 65. చాటుమాటుమనిషి A suspected person: a skulker. చాటువ or సాటువ n. s. Comparison, =పోలిక. i. e. దృష్టాంతము.

చాటుపు n. s. Pleasing or grateful discourse.

జాటె, అనగాచుకు, A whip. OG. చాటుపు Like to, resembling : See చాటుపు.

జాడ n. s. Mark, trace, sign, track. అడుగులజాడ The marks of footsteps; వీనిచూస్తేతండ్రిజాడ గావున్నాడు He resembles his father : there is a likeness to him. ఆజాడవిడచుదు he will not leave off those practices : or, that course of conduct. జాడలుకట్టుట, or, జాడలువిచారించుట to trace out. జాడగాచూపించుట To betray, evince. To shew in a mysterious manner. జాడగాచె

శుభం అ జాడ గాచుటందుట To give a hint. జాడ గాపోవుట To slink away. To steal off, go away mysteriously.

జాజి A jar. జంగారుజాజి a golden vase.

జాడించుట, ఝాడించుట v. n. To rinse about in water. To toss, whisk, flap about, fling, clean from mud. To stretch out, the arm or leg. To twit, abuse or reprove. చాలుచుట. OG.

జాదు n. s. Unripe Zonna. (See జొన్న) the tender stalk of the great millet. తుండనిస్తే పండుకుంది, ఓకివేస్తే జాదు Let it grow and it will fruit : pull it up and it is nipt.

చాదుపు or చాడ్పు and చాట్టు n. s. Style, air. A way or manner, similitude. చాడ్పున Like as, such as. చ || దిశరుహశత్రులగ్నజలమిందువుచాట్టున Like a raindrop in a lily leaf. M. 12. 6. 202.

జాడ్యము * n. s. Disease, sickness, infirmity. Coldness, apathy. Folly, stupidity, dulness. బుద్ధిజాడ్యము inadvertency.

జాని n. s. A wit, genius. A clever woman. A rogue, a wag. A minx, flirt, jilt, a cunning, baggage. [arch.

జాని adj. Clever, wise. Roguish, artful, shrewd, జానిడు A genius, a clever man. వృదుడుజానిదేని పెచ్చంగవలె. BD. 4. 1257.

జానితనము n. s. Artfulness, sagacity, cunning, shrewdness, archness.

చార Error for చేర "by."

జాతము * Multitude, collection ; a kind ; sort or species. adj. Born, produced, engendered.

చారకము * n. s. A kind of cuckoo. వానకోవల. SC. See చకోరము.

జాతకము * The predetermination, from the horoscope &c. of the fortunes and destinies of an individual throughout life. Also that branch of astrology which teaches the calculation. Molesw. నవ్వుజాతకములుగుణించెవాడు One who can by theory give the data for such a calculation.

జాతక ర్తము * The ceremony (like christening) by which a child is introduced into his caste.

జాతర n. s. A merry-making or holiday, the festival of any deity, but chiefly of the village goddess.

జాతవేదుడు * n. s. An epithet of Fire, as being the "source of the Veda."

జాతి * A kind, rank, sort, class, tribe, or caste. the nutmeg tree ; birth. జాతులవాండ్లు people of various castes. Pal. 453. జాతివాండ్లు Europeans.—adj. Fine, first rate. జాతికస్తూరి fine musk. జాతిస్ఫటికము fine crystal. జాతివజ్రము a fine diamond. Lavanya. 85. జాతివాడు an European. జాతిది an English woman. plural జాతులవారు.

జాతిపత్ర n. s. Mace. Cinnamon leaf.

జాతివారుడు n. s. A pretended wizard ? a kind of beggar. These folks pretend to be conjurers and beg of none but bramins. జాతివారులవాండ్లు, నెరవిద్దవాండ్లు. D.

జాతివృత్తులు * (See ఉపజాతి) Uniform metres.

జాతిఫలము * The nutmeg.

జాతీయము * Dialect. Idiom. Local pronunciation. Constitutional effect of a disease. adj. Appertaining to the tribe or caste. Natural.

చాతురి * (See చాతుర్యము) Cleverness : skilfulness. నేర్పు. D.

చాతుర్థికము or చాతుర్థి కజ్వరము * A quartan ague.

చాతుర్మాస్యము * Four months of the year, containing the వశాఋతువు and the శరదృతువు, That is, from ఆషాఢసప్తమి until కాత్తికసప్తమి, During this period Vishnu is supposed to sleep, and the religious celebrations are much diminished Colloquially, a year, as being "one winter." చాతుర్మాస్యక్రమము * The period during which religious mendicants desist from roving.

చాతుర్యము * Skill, cleverness.

ఛాత్రుడు * A disciple, a scholar.

చాదశ్లము Clownishness, folly, silliness.

చాదస్తి n. s. A simpleton, a dupe.

చాదిక, అనగా చాదుచుక్క.

ఛాదిరము * adj. Covered, concealed.

చాదు n. s. A black colour : made by burning rice : discoloration, darkness of the skin, a black spot placed on the forehead. యెండుచాదు a dark blotch. Vasu. 2. 57. In A. 5 133. కట్టెచాదు is rendered శుష్క ముదగ్ధమయ్యేటవస్తువు, మంయము నియలు చేరేది, కట్టెచాదు అని ఒకటిక. The juice that comes out of a log at one end when the other end is burning.

జాదు adj. Red, reddish. జాదు అనగా రేగురు. D.

చాదురుక్త A spot, mark, patch. A blotch:

చాదుట v. a. To macerate, to triturate in water.

చాదున్న (See చా) Brute, wretch.

చాన n. s. A woman. Sometimes used for సాసి.

జాన n. s. Vide జేన a span.

జానచెట్టు See జేన.

జానకులు * Natives, Rusticks: countrymen.

జాను adj. Graceful, bland. జాను తెలుగు Pure or sweet Telugu. n. s. Grace, prettiness. చక్కద

సము, పెప్పిదము, సౌందర్యము. D. Appa. Cavi.

II. జానుకృత prettily. BD. 5. 1075. జానుగా Gracefully.

జానుగు n. s. An ear of grain.

జానువు n. s. The knee.

జానేయట To kill (i. e. జావ + వేయట) జానే నే he slew. M. 7. 4. 197.

చాచ n. s. A mat. A sail: a sheet; any thing flat to extend. Vulgar for చేచ chepa a fish. చాచ రాయి a flat slab of stone. తాటిచాచ cakes of the juice of the ripe palm fruit. చాచన్నము, చాచ శ్రుసాదము, or, చాచవంటకము a heap of boiled rice poured out on a sheet of cloth. చాచగట్టు a flat bank. చాచగట్టుగాచుడారు They all fell flat. చాచగట్టులనగా, తలుచుచున్నట్టి. OG.

చాచము * A bow. చాచబాణములు A bow and arrows.

చాచగడ్డ and తెల్లచాచగడ్డ The harrier-hawk. Jerdon's Catal. No. 25.

చాచట్టు A sort of biscuit. తలచుచున్నట్టి అట్టు.

జాచుత్రి The spice called Mace.

చాచరాయి n. s. A slab of marble.

చాచరువు A killing rate of speed. See చా, i. e. చాచ Manu. 4. 72.

చాచలు, అనగా చిక్కులు. D. And see చేచ.

చాచ్యము * Fickleness, volatility. జిహ్వచాచల్యము Luxuriousness, or gluttony. Whimsicalness of fancy or taste in eating.

చాచు n. s. Length, extent, a "long cloth" containing two or more garments.

చాచుట v. a. To extend.

జాచ్యము* n. s. Loitering, delay. Inertness. Languor. Dawdling.

జాబిలి or జాబిల్లి n. s. The moon. చంద్రుడు Perhaps contracted from చెలలబిల్లి a hare: thus; చెలలబిల్లి, hence, చెవిబిల్లి then, చేబిల్లి, and then

జాబిల్లి. The figure seen in the full moon being imagined to resemble a hare; whence in Sanscrit the name శశౌంకుడు.

జాబిలిరాలు Carbuncles, moon stones. (See చంద్రకాంతము).

జాబిల్లి The moon. చంద్రుడు. OG. 24.

జాబు n. s. A letter of correspondence. Also a post mail or letter bag. జైజాబు an Express. This perhaps is from (H) *jawab*, a reply. It does not seem to be a Telugu word.

జాబాడుచుట, అనగా చావపాడుచుట To pierce and slay. BD. 4. 33.

చామ n. s. A woman. Parij. 4.18. ఏరుచావేది. D. This demands proof.

చామ Appertaining to చామలు which See.

చామగడ్డ The esculent root called *Shembai* in Tamil. *Caladium Nymphaeifolium*. Rottler's Tamil Dict. Vol. 2 page 378. The root often grows to the length and thickness of a man's arm. Rox. 3. 405.

చామనము, చామనచాయ, చామనపు n. s. A light complexion, straw colour: vulgarly called "bamboo colour." Any dark hue, whether blue or black. మక్త చామనము a dark brown. మెర్ర చామనము bistre.

చామరము * A fly brush, or chowri composed of the tail of the bos-grunniens.

చామలు n. s. plu. The grain called millet *Panicum* శ్యామాకములు. D. (miliaceum) one species is బొంతచామలు *panicum frumentaceum*. Roxb. I. 304. 309.

జామార * A son-in-law or daughter's husband.

A proverb says జామారాదశమోగ్రహః son-in-law is a Tenth Planet. The nine Planets are astrologically powerful to do evil, each in his hour, and a son-in-law is as "pestilent a fellow" as a Tenth Planet: like a Comet.

జాము, ఝాము n. s. A watch, or space of time equivalent to three English hours. The day from sunrise to sunset, and the night until sunrise being reckoned in four quarters, or watches; the second watch expires at twelve o'clock. Hence రెండుజాములు is midday or midnight, and రెండజాములున్నర is 2 p. m. మెనిమిదిజాములు the eight watches: i. e. 24 hours; day and night. తెల్లవారిజామున in the morning. The plural జాములు is sometimes wrongly called జాలు.

దామందా, దామండికా * The name of Durga or rather of one of her attendant goddesses.

దాయ A shadow or shade, colour, paint, a view, a light, a side, quarter. Prospect, probability.

ఆచాయల towards that. దాయగావున్నది it is well, fit, nicely done. నాచేతిచాయపెట్టు go where I point. దాయవేయటం To dye or colour. యాచాయల hereabouts. గాలిచాయయిచ్చి the wind becoming fair. ఆచాయదాయగావున్నది the crop is flourishing. వాసుదాయగా వెళ్లి నాడు he went along the lake. వాసుదాయ తోలుకొని పోయినాడు he drove the cattle down along the stream. సీచాయలు అట్లా వుండనిమ్మ. Have done with your nonsense! HN. 1. 73. Also in 5. 52. కొయ్యచాయ The grain of wood. నిలువుజాయ the straight grain. అడ్డజాయ cross grain. దాయశుభ్రులు bleached pulse. దాయశుభ్రులు fine turmeric.

దాయ n. s. A shadow. Explanatory interlineation in Sanscrit plays, where verses in Pracrit or Paisachaca occur. *Molesw.*

జాయ * A wife.

చాయడము, See చేయడము under చేయుట.

చాయస Near, close, by. Like to. Like as. See చాయ. [To do.

చాయసి error for చేయసి the neg. pl of చేయుట

జాయమాన jāyāmāna = కలిగె which is got. సీహాకమజాయమానకటాక్షము Unmerited kindness.

చాయల Towards. ఆయింటిచాయలపోయెను. he went towards the house. plur. infl. of చాయ n. s.

దాయహారకవి * A plagiarist.

జాయజీవుడు * One who "lives by his wife;" an actor, dancer, or tumbler.

చాయుట A wrong spelling in vulgar use for చేయుట To do.

చాక, or చారిత n. s. A line, a streak, a vein in stone. చారలచీర a striped petticoat. చారలగాడు, or చార్లి గాడు Jerdon's Catal. No. 138.

The Indian black and white wagtail. *Motacilla Madraspatensis.*

జార See చేర; thus చారడము error for చేరడము, and చేరెడు, చారెడు.

జార See జారశ్రీ.

ధిచారి.

చార The tree called రాజాదనము or *Butea frondosa*. Rox. 3. 244.

చారకండు An esculent and medical root, described as sweet, cooling and diuretick.

చారణకన్య * A dancing girl: an actress. *Vasu.* 4. 136.

చారణుడు * A dancer, an actor.

జారత్వము * Incontinence, adultery.

జారధవుడు * అనగావిటుడు.

జారసి A sort of horse. (H?) G. 3. 134.

చారశుక్ల n. s. or — రె — The pulp or inside of a sort of small filberts. (See శుక్ల) and చారకండు.

చారమక్రియ * The last of acts, i. e. death.

చారమామిడి See చారకండు.

జారశ్రీ, అనగావ్యధిచారి.

రూపారి or జారి or జారిచెయి n. s. A vessel with a spout; like a teapot: చద్దాంతి. OG.

చారిత n. s. A line or streak. See చార.

జారిని * అనగావ్యధిచారి.

చారిత్రము * n. s. Tale, legend.

చారు * Beautiful, charming.

చారు Error for చేరు, a sort of soup.

జారుజీరలు n. s. A certain childish game.

జారుట v. n. To slide or slip, to creep, to trip or stumble: (a knot) to slip, open, or become loose.

To drop or gush out as water; to flee. Flowing, as dishevelled locks. జారువేటుతూలిసది The blow grazed his head." To slope, to slant, as జారుకొక్క her slanting tire. కిందజారిపోయినాడు he crept under it. జారుముడి a sliding knot: a knot with bows as distinguished from ఓటముడి.

చారుడు * A spy, a secret agent, or emissary.

జారుడు * అనగావిటుడు.

చారురము * More lovely. చారురములు charms, beauties.

చారులు adj. Beautiful, elegant.

చార్లము A newfangled phrase for శృంగారము.

చార్లగాడు and అచిచార్లగాడు A species of bird. The Magpie robin. Jerdon, Catal. No. 101—and No 138 *Motacilla Madraspatensis.*

చార్యాకుడు n. s. An atheist, sceptic, seceder from the Hindu creed: చార్యాకమరము Scepticism.

జీవునితోడనేల చార్యాక మొనర్చిరి Kalah. 3. 193. Why did I act as a freethinker and question the god. "The Charvaca philosophy is complete materialism, founded on the atomical doctrines such as Epicurus taught. W. See Madras Journal, VIII. 230. Like the Sadducees they de-

nied the existence of spirits. See Asiatic Journal 1824, page 23. It is also wrongly used for చా గాడ్డము altercation.

చాల adv. Much, abundantly. See చాలా.

చాల See చాలా.

జాల Acertain tree.

జాలము n. s. Delay, loitering, pretext. జాలముచేయుట v. a. To shuffle off, or delay.

జాలము * or జాలకము * n. s. A multitude, an assemblage. A net. తీర్థజాలము a confluence of waters. Also "a window, a lattice, a loop or eyelet hole." BD. 4. 1525. A bud, an unblown flower.

జాలకర్ర or పాకర్ర n. s. Open work or tracery in marble, admitting light through the interstices. ద్వీప సారదితేజిన పాలసున్నంపుమిద్దె జాలక బాసం గారజాలకర్రలును. "The bars across the windows (or—the openwork, or tracery,) being made of fine gold." Nija Linga Chikkaya, verse 48. Thus also, చుట్టజాలకర్రలు సామగ్గు చేయించి. Pal. p. 64.

జాలకల్లి, యావల్లి, యావల్లిక. వల్లిక, అనగా బాగా అరట్ట. OG. A tray for betel leaf. Rasica. 1. 39. Pal. 255. Pariz. 2. 24.

జాలరి, అనగా జలగడిగేవాడు. OG. జాలరివాడు n. s. A fisherman. Raja Sekhara. 2. 117.

జాలర n. s. Net-work, fringe. జాలరకన్ను n. s. The mesh (lit: the eye) of a net.

జాలనల్లి See—వల్లి.

జాలవారు Guards, spearmen? BD. 3. 1016.

చాలా or చాల adv. Enough, very much, plenty, abundance of. To a great length. చాలా దూరము a great distance. చాలాలంచుట్టించి Many bribes: lit: much bribe.

జాలారి చెట్టు n. s. The plant called "Shorea Lacocifera" or హింసా. Heyne's Tracts. page 130.

జాలారివాడు n. s. A fisherman. BD. 4. 35.

జాలి n. s. Humility. Humiliation. Any passion as pity, regret, rage, love. విచారము, కోపమున్ను. D. తామసము. OG. జాలి గాళుండేకథ an affecting or moving story. జాలించిచాలి emotion and eagerness, pining and longing. Or జాలి, the cord that spins a top.

చాలించుట or, చుకొనుట v. a. To cease, to leave off, or quit; to postpone, stop, desist, surcease;

resign, desist from, to adjourn. చాడుకోవోమ చాలించె he died. lit: ceased from the body. తెక చాలించినాను I did not sow: I abstained from sowing corn.

ఝాళించుట To clash (as swords) Vipra 4. 66.

జాలింటె A sort of earrings. Pal. 341.

జాలికుడు * A fisherman.

జాలిని, అనగా చిత్రకారులు వ్రాసేవాగర. D.

జాలికుడుట v. n. To feel, be sorry for, regret, be grieved.

జాలిశుట్టుట v. a. To grieve, afflict, pain, annoy.

జాలిమ n. s. A veil. జాల్మలు. L. 3. 72.

జాలియము, or జాలెము A purse.

చాలు Enough! The Aor. of చాలుట.

చాలు n. s. Line, row, series, furrow, stripe, track, trace. Flow, stream. Features. తల్లిచాలుబోలిక resemblance to the mother's style of features. యాజాలన in this manner. శ్రీశ, శీరశ, బాద. A. 5. 122. R. 1. 106. 117. జాల్మల i. e. జాలగల. Vasu. 1. 57. in a stream.

జాలు, A stream. నీళ్లుచల్లగా పారడము. D.

జాలుకొనుట v. n. To form in, or be as a line.

Vasu. 2. 101. ప్రవహించుట. D.

చాలుట v. n. To suffice, be enough, end, terminate.

To be able (the same as "can") To bear, tolerate, endure. చాలును (3d pers. aor.) Enough: it is enough. చాలదు (neg. aor.) It is not enough.

అనచాలరు they cannot say. మిద్ది చాలదునీకుక.

Dasav. 4. 195. have you not sense enough to perceive that? చాలీచాలకయిదిజరిగిందినాడు he committed this out of dire necessity. చాలీచాల

పు About enough, more or less than enough. యాడుచాలిన grown, of full age. యాడుచాలని

too young, raw. యెంతచాలియున్నారu how mighty they were! see of what they were capable!

జ్ఞాపకముచాలదు I do not sufficiently remember it. నాగ్రహచారముచాలకయిష్టానంభవించెను through my bad luck it so happened.

చాలియున్నాడు he has much influence: he is able, or powerful. యావెరిమాటలుచాలు (these words are enough) Have done with this nonsense!

వాపులుచాలు Enough of these words about relationship! T. 3. 117. వాలి నేనునునురుగవడిమొకవంక!

జాలితిమొకవంక జాలిరనురులు. DRK. 74. On our side we were mighty, and so were our foes.

చాలు n. s. Line, row. Series, succession.

Length: the longer measurement as opposed to width. చాలునా in a line, one after another, here and there, occasionally.

చాలురే! చాలురే! Enough! have done!

HD. 1. 246. Also huzza, hurra! HN. V. 163.

జాఫున n. s. Fine gold. Probably (like Ophir or Potosi) the name of a place. Thus జాఫునావడిది.

Sar. Dw. 2. 96. fine gold of Jalwa, and జాఫు

నాబంగారు Nija. L. C. 48. పేలునన్నెదము,

వన్నెచాచ్చున్ను. OG. జాఫునా అనగాబంగారు.

D.

జారె, జారెము, or జారెము. or జారెయ A purse, a bag. జారె or జారె the cord used in spinning a top.

జారెచెట్టు, అనగామర్రుపు చెట్టు. [532

జారెదే A kind of hawk. Swa. 4. 84. HD. 1.

జాల్లానుట i. e. జాలుకొనుట.

జాల్లుడు * A fool, a blockhead.

జాల్స Fine gold. See జాఫునా.

జావ A fluid, gruel, porridge, flummery. శేయ గంజి.

జావడము, or శేము A falcon called the Shakin.

Jerdon. Catal. No. 29. మర్రుజావడము a

mule. గోడిగజావడములు Colts. fillics. ఆడగు

ర్రుజావట్లు. A. 2. 122. 4. 36. HD. 1. 531.

చావడి, or చావిడి, G. చావిడి. Loc. చావిల్ల. plu.

చావిల్లు. A lodge: a post house: a portico or court: a porch: a caravanserai or hall for the use of wayfarers. A hospital. A barrack room.

A rest house. చెడ్డ చావిడి a cowhouse. సూరె

కారముచావిడి salt-petre works: or a salt ma-

nufactory. చావటిమాటలు town-talk: common

language: what everybody knows. తలచావిడి

a gate house or hall.

చావళిము See —డము A falcon.

చావళ్లు Halls. Plur. of చావడి.

జావి, అనగాచావళి Serge, woollen cloth. అనగా దుబుదుబుక్కులవాడు. OG.

చాచ n. s. Death. తండ్రిచాచిల్లి An orphan.

చాచిట్ట The hooting barn-owl. Jerdon, No.

37. చాచిడ్డ A still born child. చాచెట్టు a

mortal blow.

చాదము * పాలిపిట్ట The blue jay.

జాహ్నవి * An epithet of the Ganges as a goddess.

A river which uniting with the Bhagirathi

forms the Ganges. Skinner's Excursions 1832. Vol. 2. 42.

చి, ఛి, జి, ఝి.

చి An abbreviation for చిన్న. See చికటారి and చికాకు. As an initial it may be dropt thus, చినువు. may become ఇనువు; and చింకలు, ఇంకలు.

జింక n. s. An antelope, a fawn. The male deer. See ఇల్లి and లెకి.

చింకపోయిన Torn, rent. See చినిగిపోయిన.

చింకరి adj. Ragged.

చింకలు n. s. plu. Small water channels in fields.

Empty or pithless grain not quite ripe when reaped: and which therefore sticks to the pods and requires twice thrashing. See also ఇంకలు and ఇనుకులు.

చింకి or చింకరి, చింకిపోయిన, చినిగిపోయిన Worn out (cloth) ragged.

చింకుట, చింకపోయిన See చినిగిపోయిన.

చినిగిమానిగిగానల్లిన Woven "confusedly" Sar. Pad. 1. 16.

చింకు See చెంకులు.

చింకుడు Petty, trifling; for చుంకుడి. (Nellore dialect.)

చింకులు The skirt, or end of a vest.

చించ * n. s. The tamarind tree.

చించుట v. a. To tear, rend, or tear with the nails.

చించుకొనుట v. a. the same. also to be disgusted or annoyed. (a low word.) యేరుచించుకొని నాభూమిలోకి పారినది the river broke into my field. ఏలగొంతుచించుకొంటావు why split your throat with roaring?

చింత with డ See చి—

చింత * Reflection, thought, wish, musing consideration, care, sorrow, pity, recollection, grief.

చింతలేదు Never mind, no matter.

చింత adj. Of or belonging to the tamarind. as చింతరకుండు a tamarind. చింతచెట్టు a tamarind tree.

చింతకాయ a green tamarind: also (in cant, for

చింత *) care, regard. శ్రీచింత A plant called

Oxalis corniculata. Heyne. a small acid plant

used in medicine and for pickling, the నీచుచింత

చెట్టు is a separate species.

చింతకుడు * He who thinks or ponders.

చింతన* Reiteration: thus, చింతనచెత్తుట To reiterate. చింతనలు plural, Investigations, enquiries.

చింతనము* Thought, reflection, study of a book. Reiteration.

చింతనాగు A venomous species of serpent (coluber Naga; Russell.) so named because the marks on the back resemble a tamarind flower.

చింతలుపులు A certain kind of grain. H. 4. 156.

చింతాక్రాంతై * Grieved, sorrowful, swallowed up with grief.

చింతామణి* n. s. The wishing stone, a fabulous gem or magic ruby: imagined to yield its possessor all that he wishes. The name of a certain pill. It is metaphorically used in the titles of many books, and may there be explained "Key, Analysis, essay, or treatise," thus the ఆంధ్రభాషాచింతామణి is a key to the Telugu Language. "The Chintamani" is a work on medicine and answers to "The Master piece." **చైతన్యచింతామణి** A key to Pharmacy.

చింతించుట * To think on, to plan.

చింతిత * Mused on, considered.

చింతిలుట, or—ల్లుట v. n. To muse, sorrow, regret, or consider. To grieve or be afflicted: to reflect, plan.

చింకుచెట్టు A shrub called celastus emarginata. **శుద్ధచింకు** Celastus Montana. Rox. 1.620.621.

చిందబట్ట A kind of hawk.

చిందబోయుట v. a. (Causal of చిండుట) To spill or shed.

చిందము A shell, a conch. శంఖము. R. 3. 42. M. 7. 5. 347. UR. 4. 256.

చిందర n. s. A fragment, bit, shattered piece. A shattered health. Ruin, breaking. Dilapidation, ugliness, disagreeableness. చెవులుచిందర చేసెడియిల్లికానినదము the crickets chirped with ear-splitting shrillness. HD. 1. 1745.

చిందర adj. Ugly. Disagreeable. Ruinous.

చిందరవందరచేయుట To shatter or shiver. To hack. To spoil, cut to pieces.

చిందరచిందర or, చిందరవందర adv. (Anuk) Pice-meal; here and there; in pieces, in shatters. Anir. 3. 92.

చిందరవందరలుగా adv. Tossed: at random, in confusion: recklessly. Dishevelled, flying loose as hair.

చిందియ or చిందె n. s. A sprinkle or shedding.

నీలిచిందె A sort of cap. G. VIII. 9.

చిందు n. s. A dance, hop, jig. చిండులుకొక్కుట, or, చించాడుట To dance, or tread a measure. చిందుకురుపు A dance.

చిందు n. s. A drop, a bead of sweat.

చిందుగచెట్టు A sort of forest tree. Rox. 2. 546.

Mimosa Odoratissima?

చిందుగా Recklessly, wildly, sorrowfully. చిందుగాచేయుట To pester, plague.

చిందుగుత్తు n. s. A sort of wolf.

చిందుట v. n. To be spilt, shed or distilled. వెన్నెల చిందెడు నల్పు her smile shed a gleam like moonlight or a moonbeam shedding smile.

చిందుట v. a. To be spent, laid out. క్రయముచేయుట To be shed, broken, spilt.

చిందుకురుపు A sort of game.

చిందుచిందు See చిందరచిందర Recklessly, sportively, prodigally. చిందుచిందుగాచేయుట To treat lightly, to make sport of.

చిందుచిందుగాచేయుట To make sport of.

చిందురము Red lead. For సింహూరము.

చిందున n. s. A sort of logwood for dying: imported from Pegu.

చిందుచిందుగావుండే adj. Dishevelled, flying loose, as hair.

చిందె See చిందియ.

చిందేలుపాము A sort of eel.

చింపి n. s. A rent or tear, a rag, a tatter. బొంతగొంత Ragged, tattered. M. 7. 5. 138.

చింపిరాళ్లు n. s. Gravel, bits of pebbles. An epigram says క|| కొశగలము త్రైబాక్కుటి| కనుపూర్చినిచింపిరాళ్లుగంపందేలా| రసికుండొక్కడెచాలున| రశహీనులుకుడురేలరాయనిబాచా||

చింబిరి adj. Curly headed, shock headed, dishevelled: n. s. a crop; as distinguished from long hair.

జింపు A sort of fish. G. 1. 111.

చింపుట v. a. To tear or rend. See చింకుట.

చింబోకు n. s. A he goat. HD. 2. 965.

చింహ్నము. * See చిహ్నము.

చికటారి n. s. A dagger. From చి small కటారి a dagger.

చికతాలి A plant called Euonymus Ventilago (yerra chictali) Roxb. 1. 629.

చిక్చిక్ adv. Piecemeal, scatteredly, in fragments.

చిక్చుక గాళుండే adj. In confusion, disordered.

చికాకు See చికాకు n. s. Disgust, annoyance.

చికాకుచరకుట v. a. To spoil, ruin.

చికాపిక See చిక్చిక్.

చికి adj. Sharp. Sweet. చికితాచిమోచి A sweet lip.

చికిచూపు a piercing eye. D. [cian.

చికిత్స * The medical art. చికిత్సకుడు * A physi-

సిరి adj. Bright, bland, smooth, fine, graceful,

trim, pretty, burnished, ground sharp. చికిరి

చూపు a bland glance. చికిరినేయించుట To bur-

nish or set. చికిరిసాన a smooth whetstone.

చికిరించుట v. n. To ogle or leer (likewise to neigh ;

but that is correctly చికిరించుట) కండ్లనికిరించి
giving a glance, or, with flashing eyes.

చికిరింతగడ్డి n. s. Bur grass. Rox. 1. 301.

చికిరిగా, అనగా తారుమారుగా. OG.

చికిరి * n. s. Inclination to do.

చిక్కురము n. s. A tress or small curl, a tire.

చిక్కుంటు, or, చిక్కుంటే A large comb with only
three or four teeth and often made of iron : also
called చిక్కుట్టు and చిక్కుల.

చిక్కునము * adj. Bland, soft, mild, unctuous, emolli-
ent, smooth, polished. P. 3. 73. A. 1. 45.

చిక్కుదనము n. s. Thickness.

చిక్కున n. s. Thickness, as of milk or syrup.

చిక్కుని adj. Thick as a liquid. Plump. Close press-
ed, as a kiss. చిక్కునిముద్దు పెట్టిన IIa. 2. 165.

చిక్కుని (neg pñ of చిక్కుట To be found) not found:
not to be had (as a rarity :) rare.

చిక్కుము, or, చిక్కుము n. s. A net. A bag of net
work, a purse, a muzzle of basket work. పొట్టి
చిక్కుము a net in which grass is carried, a sack
of network. A net used as a shelf in a house.

చిక్రాచిచెట్టు The tree called mimosa concina. Rox.
2. 565.

చిక్కిన Remaining : found See చిక్కుట.

చిక్కినది The rest, the remainder.

చిక్కిపోవుట v. n. To become lean.

చిక్కు n. s. Puzzle, perplexity, tangle, intricacy,
confusion, entanglement, difficulty, distress,

trouble. చిక్కులుబడుట To be in distress or dif-
ficulty. చిక్కులపెట్టుట v. a. To entangle, in-

volve, puzzle. To distress or harass : To pinch
or stint. చిక్కుతీయుట v. a. To disentangle. చి

క్కు గాళన్నది It is in trouble, it is puzzling. చి

క్కుబడ్డ Tangled or dishevelled as hair. చాచి

క్కిన, అనగా, సోలుబడ్డ what fell into his
mouth.

చిక్కు adj. Puzzling, perplexed, entangled, intri-
cate, confused, difficult, troublesome, baffled.

చిక్కుబడలు tangled hair. చిక్కుకంటే a rancid
smell (of oil.)

చిక్కుట v. n. or చిక్కుకొనుట v. n. To be found, be
caught, be ensnared. To remain, be left. అది

నాకుచిక్కింది I have got it. To stop or halt.

remain. వెనకచిక్కుట To lay or remain behind.

retire, fall in the rear. To grow thin or lean.

చిక్కిపోవుట the same. చిక్కునిసాముగావున్నది

it is unattainable. It cannot be got. It is a rarity.

చిక్కింతుకొనుట v. a. The causal. చెయిచిక్కించు

కొనుట To get into one's hands. To get hold

of. వెతలచిక్కు—క్కి, being seized with sorrow.

దౌర్భ్యముచిక్కునందన as I dared not do so.

చిక్కుడు n. s. adj. Appertaining to the bean call-

ed Dolichos lablab. చిక్కుడుకాయ the pod of

this plant. Different species of this are called

యెర్రచిక్కుడు, తెల్లచిక్కుడు, గోరుచిక్కుడు, అనకచి

క్కుడు, ఏనుగుచిక్కుడు, కోడిచిక్కుడు, తొండచిక్కుడు,

ఉలవచిక్కుడు and సోనచిక్కుడు See Roxb. 1. 370.

III. 305. 306. 307. 315. 317.

చిక్కుతాళము n. s. A lock with many wards, and

which, like a patent lock, can only be opened

by those who know it.

చిక్కుతీయుట v. a. To disentangle.

చిక్కుబడ్డ Entangled.

చిక్కులబడుట v. n. To get into difficulties.

చిక్కులపెట్టుట v. a. To involve in difficulties, throw

obstacle in his way.

చిక్కుము See చిక్కుము.

చిక్రల n. s. vide చిక్రంటు (K. శిక్రటికె).

చిక్రడము n. s. A squirrel. ఉపత. D.

జిగట Stickness, gum, slime, birdlime. జిగటాలు a cant word used by shopkeepers for grain.

జిగటాని plu. — టాండ్లు Limed twigs, birdlimed sticks.

జిగ n. s. Brilliancy. కాంతి. D. T. 4. 200.

జిగ adj. Fine, handsome, bright, nice, pretty.

జిగిగి adj. Puzzling, surprizing, strange, striking (as beauty).

జిగూనము n. s. Soundness, శబ్దబల. adj. Sound, done in a proper manner. జిగూనమైన.

చిగించుట or, చిగుర్చుట v. n. To sprout out or bud.

చిగింతగడ్డి n. s. Bur grass: with sharp leaves.

జిగిలి n. s. Burnished, brilliant, bright. = చికిలి.

జిగిలి adj. Plump, fleshy, rounded.

జగిష * n. s. Emulation, wish to excel or overcome.

చిగురాకు A budding leaf.

చిగురు n. s. plu. చిగుళ్లు or చిచ్చుళ్లు A red sprout, or shoot: The gums around the teeth. The quick or tender red part of the flesh under the nail.

చిగురు adj. Young, budding, tender, delicate.

జిగురు, జిగట n. s. Slime like that of పెండకాయ as distinguished from బంక gum, birdlime clay or: paste.

చిగురుగండె n. s. Birdlime. జిగురుగండెలు Limed twigs to catch birds with. చిగురుచుట See చిగిరించుట.

జిగురుబాయి n. s. A large cricket, a large species of the insect called చిగురాయి.

చిగురొత్తుట v. n. To bud. చిత్తముచిగురొత్త with a melting heart.

జఘత్తుడు * n. s. He who is hungry. ఆకలిగొన్నవాడు. D.

జఘాంతి, or జఘాశి * Murderous intent.

జఘాంతుడు * n. s. The murderous. చంపేవాడు. D.

చిన్న Hush! See చిచ్చి. D.

చిన్నక్రపాజ * n. s. The mental worship of (చక్రము) the members of the body.

చిన్నర adj. Fiery. నిప్పులురాతే. T. 5. 141. M. 3. 7. 138. అగ్నిమయము, D. చిన్నరకంటి with fiery eyed: an epithet of Siva.

చిచ్చి or చిచ్చీ n. s. Hush, lullaby, bye bye. A word used in lulling babes to sleep.

చిచ్చు n. s. Flame, fire, ignition. కడుపుచిచ్చు the flame in the belly. i. e. hunger.

చిచ్చుటమ్ము, అనగా ఆశ్చర్యము A rocket or fire pot used in battle. చిచ్చుబుడ్లు n. s. plu. A kind of rocket called flower pots.

జిజ్ఞాస * Asking, enquiry, search, investigation. W. The wish to know, a wish to ascertain or enquire. W. Grammar, 150.

చిటచిట or చిటపాట adv. Crackingly, sulkily. See

చటచట. n. s. A crackling of burning: sulkiness. చిటచిట or చిటపాట adj. Vexed, irritated or annoyed: sharp or cross. చిటచిటమాటలు sharp or cross language. చిటచిటనుట v. n. To be vexed, irritated or annoyed. To look sulky. To crackle as fire.

చిటచిటలు Heat, inflammation. చిటచిట్లు n. s. (anuk.) దానికిచిటచిట్లాడుతున్నది she has the prickly heat, she is feverish, or, is angry.

చిటపాట adj. Small, delicate. చిటపాటమాటలు trilling accents. చిటపాటలాడే Excited, in agitation.

చిటలుట v. n. To crack, as plaister or paint. To split, as a hair. పెండ్లుకలకానలుచిట్టినవి the ends of the hairs are split.

చిటారము Prettiness. సొంపు, సొగసు, ఓయారము. చిటారిండుట v. n. To be angry or ముఖముచిటారిండుట To frown.

చిటాలవని Suddenly, with a bounce.

చిటి adj. Little. చిటివేలు the little finger. చిటిచాటి a mat made of silky bulrushes. చిటికొమ్మలు Antlers.

చిటికన or చిటికెన adj. The little (finger or toe.)

చిటికాడు A page or attendant.

చిటికారచెట్టు A certain tree.

చిటికినబొడ్డులు, అనగా పాదకనిష్ఠికాధరణము. D.

చిటికె n. s. A snap of the fingers. Burning the body with a piece of hot turmeric &c. in order to cure particular diseases.

చిటికెలవాడు A pedlar, a hawker of small wares.

చిటికెలు Castanets.

చిటికొరుకులు A sort of cakes. H. 1. 114.

చిటికారవేళ్లు A certain tree. H. IV. 9. 12.

చిటితాళము n. s. A (చిటి) small (తాళము) cymbal.
చిటిపాట (anuk) Gently, softly, delicately, mincingly. వానికడుపులో చిటిపాటగావున్నది there was a rumbling sound in his belly.
చిటిపాటి adj. Little, petty, trifling, trivial.
చిటిముత్యాలు n. s. plu. Very fine white rice.

Literally, little pearls.

చిటిలించుట See చిట్టించుట.

చిటిరెడు Split, separated, broken, as plaister. See చిట్లుట.

చిటిఫలవలు A species of grain. See ఉలవలు.

చిటివేలు The little finger.

చిటుకు or చిటుకుపాటుకు (anuk.) Slightly, with a low soft sound, clicking, chirruping: stilly, just audibly, as the sound of the crack of the finger joints; plashing, pattering, or dripping sound. చీమచిటుక్కుమం తేనిద్రలేస్తాడు the (inaudible) sound of an ant will awake him. చీమచిటుక్కుమం తేవిసవిడును you might have heard a pin drop.

చిటుకుపాటుకు (anuk) Much, violently.

చిటుక్కున adv. Gently (as a push) pokingly. See Tara. 2. 95.

చిటుపాటి (anuk) Small.

చిటులుట v. n. To crack, as plaister or thick paint on the skin; thus చిటులుక క్షురివాట్టు.

చిట్ట or చక్తిక * n. s. A summary or comprehensive treatise, a portion or separate chapter in the Veda. చెప్పచిట్టలు పూబోధియొప్పు కలిమి Her loveliness would take volumes to tell; or, it would take whole chapters to narrate her charms. చిట్ట a baby or little one. కంఠచిట్ట A sort of bird.

చిట్ట, అసగించిత, ఆయాసము. BD. 7. 217; 5. 735; M. 12. 3. 441.

చిట్ట adj. Small. The same as చిట్టి.

చిట్ట n. s. A prank or strange act. చిత్రము.

చిట్ట or చిట్ట Small, span long: used in many compounds which see under their roots. e. q. చిట్టచేసుచెట్టు See చేసు small, miscellaneous, of odds and ends, what remains over. చిట్టరాశి a heap formed of odds and ends. చిట్టకుసులు Little footstools: those of infant. P. 2. 126.

చిట్ట n. s. The generic name of a class of birds. యెర్రకాళిచిట్ట the white bellied or singing Bab-bler: called gulal chashm. See Jerdon's Catalogue No. 95. శంధిచిట్ట the smallest Bab-bler. No. 96.—బొర్రచిట్ట a new species called Agrobates brunnescens: a new species. No. 269. లెక్కచిట్ట the tailor bird: No. 114. లాట్ట కన్నుచిట్ట (the hollow eyed bird) the ash coloured wren Warbler, Prinia Socialis. No. 116.—వెదురుకంఠచిట్ట the grass Warbler, or meadow Wren Warbler. A species of Prinia. No. 122. పెద్దకంఠచిట్ట the true Warbler, Sylvia Montana, No. 123. చిన్నకంఠచిట్ట Village Warbler, Sylvia Rama. No. 124. ఉయ్యాలచిట్ట, the wag-tail, motacilla variegata. No. 139. చీకుచిట్ట the tree pipit: anthus arboreus. No. 141. పొద్దయ్యాలచిట్ట the great whistler, a species of Lark. No. 189. bis.—ముసకచిట్ట the purple honey sucker. No. 224, 232. సుర్రుమారిచిట్ట the common titlark of India, Anthus agilis? No. 190. వచింబాలచిట్ట the common wood shrike: Tephrodornis Superciliosus. No. 237.

చిట్టయ The wagtail (so called in the south): the northern word is కాటుకచిట్ట. The female is called చాళిరిచిట్ట q. v.

చిట్టంబులంటుట v. s. To handle delicately or touch gently.

చిట్టకంఠుతనము Roguishness, wickedness.

చిట్టకము n. s. Roguish prank. కళటము. D. వ్యాజము, నిర్భయ, చెల్లాటము, ఎర్రశక్తము, కోడికము. Vish P. 1. 131. and 7. 125. A. 2. 70. Sva. 3. 40. Padma. 9. 210. Dasav. 9. 225. R. 4. 157. 162.

చిట్టచివర n. s. The extremity or utmost point, the very end, the very last. See చివర. Here చిట్ట is a mere intensive.

చిట్టక n. s. A small shelf or ledge, a little (అంటక) cupboard.

చిట్టట్టు adv. Delicately, softly, gently.

చిట్టచి n. s. A thicket, or brake. An impenetrable thicket, wood, or forest. See అడవి.

చిట్టకుసులు. See చెట్ట.

చిట్టకుసులు, అసగరాశిచిట్టకుసులు. D. వ్యాజము.

చిట్టాడించుట To teach a child to walk. D. Nav.
చిట్టాడుట v. n. To play about. To trifle, sport,
frolic. To be teased or anxious: to fret: to
waver, to fluctuate, as the mind between shame
and pleasure. (కోలాహలానము గా.)

చిట్టాడుట v. a. To beat.

చిట్టాముదము n. s. A sort of small castor oil: (rather
చిట్టాముదము.) This is the smaller species
(చిటి) of the ఆముదము or Ricinus Christi.

చిట్టారి n. s. A species of grain. See ఆళ్ల.

చిట్టి n. s. A butter-boat. A certain measure, the
fourth part of a సోల a small high vessel made
of brass or copper. చిట్టెడు a cupfull.

చిట్టి adj. Little, young. చిటు. [D.

చిట్టిర చెట్టు The small (ఈర) date tree. నిరిపిలుచు.

చిట్టు n. s. Coarse bran. ఉపకరణపుడుకలిగినది. D.

చిట్టు adj. Short, as hair or grass: small, as pearls.

చిట్టులుంటుంటుట To touch gently, to handle
softly. Padma. IX. 208.

చిట్టుడుకు adj. Parboiled, (చిట్టు a little ఉడుకు
hot.) చిట్టుడుకునీళ్లు, అసగా, అన్నమునిండాకాక
మునుపుతీసిన నీళ్లు. D.

చిట్టుమలు n. s. Want of appetite, disinclination
for food, caused by pregnancy. Subhad. 3. 253.
DRB. 144. R. 3. 93.

చిట్టాడికూర A sort of herb (ఉడికూర.)

చిట్టుమట్టాడుట or, —మట్టా—To be in disorder:
చిట్టుమట్టాడిన disturbed. BD. 5. 92. 365.

చిట్టె n. s. List, catalogue, table.

చిట్టె n. s. The edge of cloth. A picture, whim,
idea, freak, invention, scheme, plot. చిట్టెలు,
అసగాచిత్రపటములు, శంక్రములున్ను. D.

చిట్టెము n. s. Scoriae, dross, scum of melted me-
tal. చిట్టెపురాయి pumice stone.

చిట్టెడు A cupful.

చిట్టెడు A short span, measured from the thumb
to the tip of the forefinger. adj. A span long.

చిట్టెలుక, అసగానిక. D.

చిత్రాయి n. s. A pebble; or చిట్టు small రాయి
stone.

చిట్టించుట v. a. To crack, break. To burst, split.
A. 1. 23.

చిట్టించుట v. n. To break, snap, crack, split or
burst or be chapped, as the ground, the skin,
or paint; or the lips in fever. T. 4. 86. ముఖము
చిట్టించుట to frown, or, ముఖముచిట్టించుకొన్నా
రు they changed colour, were abashed. They
looked sulky.

చిట్టింతకూర n. s. A herb used in curries. Marse-
lia Minuta. Heyne.

చిట్టుట v. n. To snap, split, crack (as a fruit)
burst. వెంట్రుక చిట్టింది a bristle has split, the
razor turned. చిట్లని unblown, unopened.

చిడిగిరింత Dislike, disgust, annoyance. HD. 2.
620.

చిడిపి adj. Little, small, petty. చిన్న D.

చిడిమిడి Peevishness, pettishness, vexation, has-
tiness. చిడిమిడిపడుట to be angry, or hasty.
BD. 4. 151. Agitation, alarm. Velag. 2. 41. తొం
దర. D.

చిడిమిడిశండ్లు A sort of fruit? Charitra. p. 1549.

చిడిమిడిపాటు Irritation, pettishness, anger, haste.
తొందర. G. 1. 220.

చిడుగుట v. n. To romp, caper, bounce. H. 3. 186.

చిడుగుడు—See—రుగు.—

చిడుము n. s. Smarting, as that caused by the itch,
prickly heat or a whitlow.

చిడుముడి See—డి—

జడ్డ n. s. Confusion, entanglement?

జడ్డి adj. Coarse, gross, corpulent.

జడ్డి Coarse cloth. మైనపుజడ్డి waxed cloth.

జడ్డు n. s. Grease, oil, greasiness; చమురు. OG.
జడ్డునాలుకజలమురాచినదశము. Kalahas M. 4.
34. Like as oil touches but adheres not to
the tongue. యాపాలలోజడ్డునిండా in this milk,
there is a large proportion of butter.

జడ్డు adj. Greasy, oily, butyaceous, unctuous.
మైనపుజడ్డుగల Waxy.

జడ్డుచెట్టు, జడ్డుపాలచెట్టు A sort of tree. H. IV.
9. 17.

చిత్ * n. s. Intellect, understanding. In com-
pounds this T as usual becomes D; as చిదంబ
రము; and elsewhere N. as చిన్నయ. Thus
చితాదిత్య a seeming sun; that which looks
like a sun. L. 1. 98.

చిత * n. s. or, చితి * The funeral pile. సాద. D.
జితము * adj. Conquered, bound, mastered, got
over, (as a hot climate by being inured;) as a
difficulty. జితక్రోధజితశ్రమాః Lalito. XI. 9.
free from the impulse of anger and the press
of difficulties. *Iræ expers et lassitudinis nes-*
cius.

చితంబరము * See చిదంబరము.

చితక See చితుకుట.

చితకకొట్టుట v. a. To shiver, burst, to break to
bits, crack, as almonds.

చితకొట్టుట See చితకకొట్టుట.

చితచితలాడే adj. Damp. యాత్రదేశములేమచేత వి
తచితలాడుతుంది the humidity of the air ren-
ders this place damp.

జితశుడుట v. n. To become familiar. జితశుడ్డ adj.
Familiar, accustomed. ఆ-సిఖ్యవానికి జితశుడ్డవి
he is inured to the climate. ఆ-సుఖములుదానికిజ
తశుడ్డవి She became accustomed to these whims.
See జితము.

జితశుడుట v. a. To vanquish, get over, master.
To give him the victory.

జితహరిధి n. s. * "Queller of Neptune:" a title
of Rama or Hanuman, or Agastya.

చితారివాడు A sculptor, a statuary.

చితి * The funeral pile. See చిత.

జితింతుట v. n. To become familiar, (as a climate.)
To agree (with the constitution.) తిన్నఅన్నము
జితించదు the food did not digest.

చితుకుట or చితికిపోవుట v. n. To burst (as a ripe
fruit or as a sore:) to break: to be dashed,
smashed, squashed. To be broken or depress-
ed (as the nose.) చితుకుముక్కు (snub nosed) To
be hatched. To burst as milk from the breast.
To die.

జితేంద్రియడు * Free from lusts: chaste: not a
slave to any passion. జితేంద్రియదైపున్నాడు he
has great self command.

చిత్ర * n. s. The 14th lunar mansion.

చిత్రము * n. s. The mind or faculty of reasoning:
the heart; considered as the seat of intellect:
inclination, will, pleasure. మించిత్రము (or simpl-
ly చిత్రము) your pleasure! as you please! as
you may deem proper! In reply to a direction
or in listening to orders the word చిత్రము is

used as "Sir," "your honour." చిత్రానకులేవ
తను Be so good as to consider this. క్రవేశంబిత్ర
నించవలె Pray acknowledge the receipt of this
letter. చిత్రమునకు తెచ్చుట Please to observe
this. చిత్రానుసారముగా According to his own
pleasure.

చిత్రనింతుట v. a. To listen, grant attention, keep
or retain in mind, or attend to, to peruse, to
mind, note, observe, remark, examine, inves-
tigate. To think, to deem. To hear a prayer.
At the close of a letter the words చిత్రనించవలె
ను "Please to consider this" are equivalent to
the phrase ("I remain &c.) అట్లాచిత్రనించినా
డు he determined so, he came to this opinion
(a phrase regarding a superior.) చిత్రనించవలెను
bears many senses; as, *I beg you to* [taste it,
come here, look at it] *do me the favor to* [go
there &c. &c.] చిత్రనిస్తారా will you do me the
honour to read this? or, to come: or, to at-
tend to this? [mad.

చిత్రవాంచల్యము * Insanity, the being cracked or
చిత్రజి n. s. Damp, moisture. Gloomy sloppy wea-
ther. Wetness, sloppiness. చిత్రజిగసుక from
the wetness of the weather. adj. Cloudy, rainy,
moist. చిత్రజికాలము wet weather.

జిత్రరము, అనగా చిత్రము. * Wonder, marvel.

చిత్రరుచేత or చిత్రెర A sort of fish.

చిత్రరుపు n. s. A picture, painting or drawing.

చిత్రరుపుకుటము The canvas or paper of a picture.

చిత్రవృత్తి * n. s. Temper, wish, inclination, dis-
position. Will, pleasure, determination. Free
will.

చిత్రజమాన్యత * n. s. Pride, haughtiness, arro-
gance. కర్వము. D.

చిత్రానుసారముగా * Agreeable to (your) pleasure:
as you see fit.

చిత్రాభాగము * Mental pleasure, consciousness of
pleasure. చిత్రాభిప్రాయము. D.

చిత్రిని n. s. A flirt, a wanton woman. See చిత్రి.

చిత్తు, చిత్తుకాకితము n. s. A foul draft or copy, a
blot, or erasure.

జత్తు n. s. plu. జత్తులు Pranks, freaks, wiles, నక్కు
జత్తులు a vile trick or fraud.

చిత్తుడు * and చిత్తురాలు * (feminine.) Minded.

This is used in compound phrases thus. శం
తోషచిత్తుడు A cheerful or genial man. క్రూర
చిత్తులై Angry-hearted. శౌంతచిత్తుడయి a gen-
tle character. And in the feminine క్రూరచిత్తు
రాలు, &c.

చిత్రము * Particoloured, speckled, chequered,
streaked. Odd, strange, novel, Picturesque,
pretty. చిత్రముచిత్రము Most wonderful. చిత్ర
సారంగము * A variation of the tune called
Saranga.

చిత్రము * n. s. Variety, strangeness, singularity.
Painting, delineation, writing &c. a picture,
variegated colour, a curiosity, a species, a di-
versity.

చిత్రకథ * An Episode, a novel or new story.

చిత్రకారుడు * A painter.

చిత్రతరము * Most extraordinary.

చిత్రనేత్రము * అనగా, సౌందర్యవశ్యము. A.
6. 131.

చిత్రపత్రిక * n. s. Damasked hue : marbled figures
drawn with musk or gold dust on the cheeks
or breasts. A verse says ఉత్పిసనశిరోగి నిన్నుతిలపి
ష్టశిమానము గాగజూచినకా! వారివివేకమాన్యతకు
వందనమేలకురంగనాథమా! మానవతీకపోలకుచ
మండలమందితచిత్రపత్రికా! నూనవివేషవాసినల
జెందుటలొకులునిస్సైరుంగరే. Care not if he who
is devoid of taste mistake thee O musk, for a
cake of linseed ; while the figures damasked
with thee on every polished cheek and swell-
ing breast display thy excellence.

చిత్రపిల్ల A kind of fresh water fish : another kind
is చిత్రుచేత.

చిత్రధానువు * n. s. The god of fire, Fire : the sun.

చిత్రమూలము * n. s. The plant called Ceylon lead-
wort; plumbago Zelanica : its acrid juice is
used to raise blisters : being a powerful cor-
rosive. యెర్రచిత్రమూలము Rose coloured lead-
wort. Plumbago rosea. Ainslie.

చిత్రరఘుడు * The name of one of the musicians
in Indra's heaven. వకగంధర్వుడు. D.

చిత్రపథ * Horrid torture.

చిత్రవాచము * n. s. The blue jay. చామముఅనగా,
పాంజిట్ట. SC.

చిత్రవిచిత్రము * Very wonderful, odd, strange,
singular.

చిత్రశిఖండి * The constellation called The Great
Bear.

చిత్రహింస * Torture. చిత్రహింసచేసించునారు
they tortured him to death.

చిత్రాశనము * A square carpet of a variegated
colour, used by bramins during prayer. See
ఆశనము.

చిత్రకర్షుల A carpenter's plane,

చిత్రక, or— క n. s. A carpenter's plane, a mark
left in a book. చిత్రకడట్టుట to plane.

చిత్రశి * A female genius : a woman endowed
with superior talents. See on శద్ధిని.

జిత్రవరము * adj. Victorious, conquering. జయశీ
లమైన.

చిత్ See చిత్.

చిదకముక్తు See—చ.—

చిదగగ్గట్టుట, or, చిదగ్గట్టుట v. a. To break or
dash. To strike flat.

చిదగొద n. s. plu. Domestic quarrels, a brawl,
wrangling, rumpus.

చిదచిత్ * Animated and inanimate. Mandh. 6.
182.

చిదచిద (anuk) Damp. ఆనెలచిదచిదలాడుతున్నది
The land is moist.

చిదమ, or, ఖండచిదమ A sort of fish.

చిదర, అనగాతునక A bit, or piece. OG.

చిదాగొద In confusion.

చిదార్త * God, the indwelling Spirit : so named
as being the soul of Intellect.

చిదాబి Silly, idiotical, crippled.

చిదిమిళ్లు A certain mess with milk. H. 1. 117.

చిదియుట=చిత్రకుట To smash, be burst. చిదియచ్చ
కొండపైబడిన They will not be broken though
a hill fall upon them. Hari. Part 2. Book 5.
22.—శిరముక్రిందుగబడిచిదిసివక్తలుగ, మురిగిన
కూష్మాండముండకపాలిసి. Vencatach. Mahatm.

చిదుకుట v. n. To be smashed : to be flattened.

చిదుకులెక్క A confused (బభేర) jumbled ac-
count.

చిదుగు n. s. A small stick or pin, or spillikin. చి
దుగులు firewood.

చిరుగుట See చిరు.—

❧ A bit, a fragment, a piece.

చినుపుట, or చినుముట v. a. To squeeze or pinch.

To hew, to kill or murder. To nip, flick away, to twitch off. To strike flat. To dash, smash.

ఎనువుట to gather, pluck, cull, to cut, divide.
 నేవర. To pick off, as a చెమట కాయ pimple.
 To pluck a flower.

విడుపుట, or, విడుముట v. n. To splash or drop as water. To be squeezed, pinched, hewn, killed, struck flat, dashed, smashed, hewn. విడిచు

నశవములు the mangled corpses.

చిదుర n. s. A piece, bit, fragment, or atom.

చిదుగుట v. a. To break. To strain or hurt. కన్నులు చిదుగుట writing that strains the eyes.

చిదురుకు, చిక్రుకు n. s. A piece, bit, fragment, or atom. మదిచిదురుకునై his heart would melt. చిదురుకులు, or చిక్రుకులు Fragments.

చిడుపువ్రాత Scribbling, diminutive writing. చిడు
పురా వ్రాసె Scribbled.

భిద్రము * A hole, vacuity, or perforation, fault, defect flaw, schism, a slit. శృహభిద్రము Domestic brawls, strife.

ధిత్రితము * adj. Perforated, pierced,

● འུ་མུ་ A bit, a fragment, a sprinkle, a few drops.

చిద్రుశుల piecemeal: contracted for చిదురుశు.

ವಿಷಯ See on ವಿಕ್.

చివ్విలాసము * Mental enjoyments, literary pleasures. Adventure.

చినకలదుంతు A root resembling the yam.

చిక్కిరియట v. To beat to pieces.

జనదేవుడు * The name of the god of the జైనులు
Jains.

జినమతము The Jain sect. జినాలయము a monas-
tery inhabited by Jains.

చిన్ని Little, young. For చిన్ని or చిన్న a term of affection.

చినుకు n. s. A drop, or sprinkle. చినుకులు పున్నది
it is raining.

చినుకులు v. n. To be shed, or diffused : to be in-
creased as a passion, or desire. చినుకుతున్నది
it is raining. చినుకుపూరి A drop of rain.

చిరుగు n. s. A rent or tear.

చినుకులు v. n. To be torn. చినిగింది it is torn. చినిగక, or, చినిగిపోకుండా to prevent its being torn.

జనువు * n. s. A Jina. Also the generic name of the chief saints of the Baudha and Jina sects. The name of the god they worship.

చిన్న adj. Small, little, short, young, mean, trifling, narrow : disgraceful. మాఖముచిన్నచేసుకొనుట To be down cast or sorrowful. Junior, younger, smaller. చిన్నచూపు humiliation, scorn. దేవుడచిన్నచూపుచూస్తే యెవరేమి చేయవచ్చును when God withdraws his favour what can man do ?

చిన్నము A weight, equal to one thirtieth of a కు
లము and called a Canteroy కంఠేరాయ fanam :
one eighth part of the coin termed a pagoda.
చిన్నమెత్తెక్కుదుశీరులు. L. XI. 41. a trifling
increase of wealth.

భిష్మము * adv. Silently. Tacitly. Jones on Me-
nu IX. 98.

భిన్నము • adj. Cut, divided. [ly.

చిన్నంగా adv. Gently, by fair means, fairly, soft-
చిన్నంగాచెట్టు A tree called Lagerstroemia parvi-
flora. Rox. 2. 505. [young children.

చిన్నకారు Childhood, youth. చిన్నకారుపిల్లలు
చిన్నతనము n. s. Infancy : littleness, smallness,
disgrace, dishonor. యిందువల్ల కులమునకంతాచి
న్నతనమువచ్చినది. This is a disgrace to all the
tribe.

చిన్నది A little one. A girl, a lass. యాచిన్నదిలర
నిభార్య She is his wife. పెద్దచిన్నది his eldest
daughter; (or) a great girl. The eldest of the
women.

చిన్నశుచ్చుట, చిన్నబుచ్చుట To disgrace, to slight,
contemn, treat lightly.

చిన్నబోత Disgrace, dejection.

దిస్తువాఁతుట To be disgraced, downcast, cast
 down, lowspirited, deserted, ruined, left. ము
 ఁము దిస్తుజేసుకొనుట To be disgusted or a-
 shamed: to be downcast, or in grief.

చిన్నవాడు n. s. A boy, a young man, a descendant.
 పెద్దచిన్నవాడు a grown boy, an eldest son. Lit.
 a little one. నాకేన్నచిన్నవాడు one younger than
 me. నాచిన్నవాడు పెద్దవాడు అయ్యేదాకా Until
 my son grows up. చిన్నవాండ్లు children, off-
 spring, descendants.

చిన్నాపెద్ద Small and great.
 చిన్నాభిన్నము * Piecemeal. చిన్నాభిన్నముగానరు
 కుట to hack, chop, cut to pieces.
 చిన్నారి Delicate, pretty. చిన్నారిగోళ్లు pretty or
 delicate finger nails.
 చిన్నారిపాన్నారి Pretty, lovely, charming. ముద్దు
 గురికేటటువంటి. OG.
 చిన్ని adj. Little, mincing, as steps. This is an in-
 tensive of చిన్న.
 చిన్నిచూపు Humiliation, looking downcast, or
 foolish.
 చిన్నియ, or, చిన్నై (altered from చిహ్ను) n. s. A
 sign, token, mark, feature. చిహ్ను. D. an allu-
 sion. Foppery, elegance. A scar. See చిహ్నుము.
 చిన్నెలాడి n. s. A handsome lass. A coquette.
 చిన్నెలాడు n. s. A fop, a buck. From చిహ్ను.
 చిన్నెలాడుట To flaunt, be fine, or foppish. శృం
 గారచేష్టలుగలవాడు. D.
 చిన్నయము * Spiritual, mental, intellectual. In-
 visible: viewed in the heart alone. Immaterial,
 impassive.
 చిన్నాత్రము * The spiritual body corporeally sub-
 sisting, but free from mortal infirmities: the
 intellectual form.
 చిన్నద్ర * That is. జ్ఞానముద్ర. A. 5. 170.
 చిటికములు * n. s. plu. See అటుకులు.
 చిప్ప A shell, an oystershell. A cup, a saucer (of
 earth or glass; not of metal.) తొడచిప్ప or రొ
 ంటిచిప్ప the hip joint. కాపేటిచిప్ప The tor-
 toise shell. మోకాటిచిప్ప n. s. The knee pan.
 కెంకాయచిప్ప or కాపేరచిప్ప Half of a broken
 cocoanut. తలచిప్ప the skull. ముత్యపుచిప్ప mo-
 ther of pearl. చిప్పగుడ్డలయి burnt up, dried up,
 as dry as chips. P. 3. 75.
 చిప్పము, or, చిప్పము A parcel or small bundle.
 చిప్పకగుళు n. s. A fragrant sort of grass.
 చిప్పకుంటి, చిప్పకూకటి The small lock of hair
 either below or above the long lock, left upon
 the crown of the head, by all Hindu males.
 కాకకురము. పిల్లబట్టు. D.
 చిప్పగడ్డి n. s. vide చిప్పకగుళు.
 చిప్పగుడ్డలి n. s. A broad axe, for cutting trees.
 చెట్టునరికేగుడ్డలి. D.
 చిప్పచిప్పగాళ్లు A certain game among children.

చిప్పకాక n. s. Either side of a shelving roof.
 యింటిపాశ్చాతాగములకత్తు. D.
 చిప్పముత్రము An artificial pearl.
 చిప్పలుట, or చిప్పిల్లుట v. n. To gush, flow, well
 forth, break out, spirt, to overflow. ఉద్గమిం
 చుట. D. చిప్పిలబొచ్చె, అసగా ఉద్గమించునా
 గ. D.
 చిప్పము n. s. vide చిప్పము.
 చిప్పవాడు A tailor. దరిజీవాడు. D.
 జివిలిక A tree called ఋష్యగంధా. Q.
 చిమకము The chin. See చుమకము.
 జిమ్మిదాయి n. s. A bat of the smallest species.
 See గమ్మిలము and చీమరాయి.
 చిమచిమయనుట, చిమచిమగొనుట (anuk) v. n. To
 smart. చిమచిమగొలుపుట v. a. To hurt or cause
 smart.
 చిమట A moth. See చిమ్మెట.
 చిమటా, or చిమిటా n. s. The instrument used to
 remove hair. చిమటాచీయట To pull out the
 hair from the face.
 చిమిచిమికారము * (anuk.) Slight wincing sound,
 as in pain.
 చిమిట, చిమిటా See చిమ్మెట.
 చిమిటకొడి The painted spur-fowl. Jerdon's Ca-
 tal. No. 74. bis.
 చిమిలి n. s. Oil cake on which cattle are fed. It
 is the refuse of oil seeds after pressing. పిణ్డ
 కము.
 చిముకుట See చివుకుట.
 చిముడుట v. n. To boil over, be over boiled. To
 perish, be blasted, blighted, scorched. అన్న
 ముచిమిడినది the rice was overboiled.
 చిముడ్చుట v. a. To make it boil over or over-
 boil.
 చిమ్మచీకటి n. s. Thick darkness. Gloom.
 చిమ్మట The grave cricket that destroys clothes.
 చిమ్మన (anuk) Whizzingly, pop! with a spirt or
 dash.
 చిమ్మనగొట్టము, చిమ్మనగ్రోవి n. s. A squirt, with
 which water is thrown.
 చిమ్మరీడు Error for చిమ్మరీడు.
 చిమ్మద్రెగుల్ల n. s. The worm in a shell that bores
 the planks of ships.
 చిమ్మిట See చిమట.

చిప్పిరి, చిప్పిలి or, చిప్పిలులలు A sweetmeat made of fried sesamum seeds with dry cocoanut kernel and sugar. It is eaten during pregnancy.

చిప్పు n. s. A spirt. A dash in writing, a splutter of the pen. చిప్పు లాడుట To spirt. T. 5. 45. stupor. See చిమ్మ.

చిమ్మట v. a. To cast, fling, throw, toss. To squirt or spirt. To sweep. To pat or tap. To splutter ink as a pen. To thrust, butt (with the horns &c.) To strike with the claws. గమ్మత్తు చిమ్మే కథ. H. 2. 7. a story that upset her gravity. See చిమ్మచీకటి, చిమ్మిన సెడలు Flicking, tossing. కన్నీళ్లను కొనగొల్లకడచిమ్మరున్ను he flicked away his tears with his finger tip. చూపులచిమ్మరేసి. Swa. 4. 104. అనగాదిమిడి.

చిమ్మచిట్టలు n. s. The game of quoits.

చిమ్మలఘురియ A small dagger.

చిమ్మట n. s. The grave cricket, a destructive insect found in damp corners. The name is sometimes applied to a moth, a bookworm, the cockroach. See రుల్లిక and ఇలకోడి.

జియ్య, జియ్యగారు Sir. A general term of respect or affection. A lord or master. A Vaishnava palmer or mendicant. A chief priest.

చిరము * adj. Long; as time. అనగా ఆలస్యము, కాలబలము. D. చిరకాలము a great while. చిరాయువు long life. adv. For a long time, long.

చిరంజి See చిరిచెరు.

చిరంజీవ * What is long lived: particularly a crow. adj. Long lived. A word like "my dear." This is a term of kindness, implying a blessing, wishing long life; often used to inferiors to children, or to younger brothers or other relations. చిరంజీవులై నమానీతారామయ my brother Sitarama; or "my dear brother," an indispensable form. చిరంజీవులై నకొల్లా వెంకన్నభాగ్యంబించినశంకతి Regarding our dear cousin's wife's death.

చిరంతి * n. s. A lady. శుభాస్తిని, శేరంటముచేతే ఆమది. SC. ముత్తయిదువ, శేరంటాలు. D.

చిరంతనము * or చిరత్నమైన * adj. Old, ancient, antiquated.

చిరకాలము * A long time.

చిరగడిము n. s. A sort of edible root; the same as గనుసు. పకజాతిమంతు, చిరిపోడమున్ను. D.

చిరచిర Fractiousness, a fume of passion, sullenness. కోపచిరకరము. D. చిరచిరలాడుట To be choleric. వానికి చిరచిరలాడింది he was furious.

చిరచిర, or చిరచిర (anuk) adv. Round and round. జరచిర, అనగా లిప్పినప్పుడు శుష్టేష్టని. D.

చిరత n. s. A piece of wood, a wedge, a cudgel. గోడియ. Also the round piece of wood at the end of a native canoe. A castanet. చిరతలు Pincers used in pinching the fingers as a torture: also castanets. చిరతలవేయట to torture with pincers or thumb screws. కండ్లుచిరతలాడుతున్నది my eyes are dazzled, or, they smart.

చిరతది A girl. See చిరుత.

చిరతకుడి (lit: The castanet bird :) Brachylophus aurantius. The orange and black woodpecker. Jerdon's Catal. No. 212. ఉచ్చచిరుతకుడి No. 210. the scaly-bellied woodpecker. పెద్దచిరుతకుడి No. 28 and చిన్నచిరుతకుడి No. 29 are other species.

చిరతర * Longer. చిరతరశుభది * Eternal bliss.

చిరతరుడు * Long lived: a senior, an old man.

చిరతాళిబాడు A tree called Dalbergia Scandens. Rox. 3. p. 232.

చిరత్నము * adj. Old, ancient. శురాతనమైన, పూర్వకాలపుది. SC.

చిరాకు n. s. Crossness, snappishness, peevishness. కళరు.

చిరాయువు * n. s. Great age.

చిరి, or చిరు adj. Small, trifling, little, delicate, slight. చిరివెనుట a breathing sweat: heat drops. చిరియెండ the gentle warmth of the morning sun: the dewy light.

చిరికను, అనగా ఆంజనము. OG.

చిరికప్పు The wall frog, chunam frog, or flying frog.

చిరికూర A herb called Amaranthus polygonoides. Rox. 3. 602.

చిరికొండి, అనగా చిన్నగి. D.

చిరిట The stopple of a bottle.

చిరితాళము, అనగా చిరితాళము. D.

చిరితొడ n. s. The thinner part of the thigh, the leg.

చిరిసప్పు n. s. A smile, a emirk or slight laugh.

చిరనాళిక n. s. The little tongue; that is, the uvula.

చిరిమిరరటు, అసగాత్ లెల్లినచమకు. OG: A whip or scourge.

చిరివంగళండు See వంగ.

చిరివేరు n. s. The *chay* root which produces a red die. It is a species of the Forget-me-not. Holman's Travels in India. 3. 327. Rox. 1. 421. Oldenlandia Umbellata.

చిరు adj. Small &c. See చిరి. This occurs in many compounds which will be found under the words which are joined to చిరు Thus, చిరు చింది &c.

చిరుకొట్టుట To shout, in driving cattle: to hoop or halloo. Parij. 5. 20.

చిరుగు, అసగావశ్రీ ధిస్తుత్వము. D.

చిరుగుచెట్టు The tree called *Caryota urens*. Rox. 3. 625. "This tree yields during the hot season, toddy or palm wine: the best trees will yield at the rate of one hundred pints in the twenty-four hours. The pith or farinaceous part of the trunk of old trees, is said to be equal to the best sago: the natives make it into bread, and boil it into thick gruel; these form a great part of the diet of those people; and during the late famine, they suffered little while those trees lasted. I have reason to believe this substance to be highly nutritious."

చిరుగుట v. n. vide చినుగుట.

చిరుగుడు n. s. Romping, boisterous play. Trouble, puzzle. A species of ring-worm or leprosy, which causes large round spots all over the body: a sort of it often ends in the disease called తామర. కోతమనేకుట్టు. D.

చిరుగొడ్డు A cornice, battlements. Bhanumati. 4. 135.

చిరుచాచ n. s. A fine silky mat woven of bulrushes.

చిరుర adj. Young, little: n. s. A bit, piece, fragment. Youth, childhood. A young one, a child, a boy. శిశువు, చిన్నదిన్నది. D. చిరురచూపుతోచూచి To look unkindly. చిరురలు n. s. Dazzling, radiance, swimming of the eyes: నాకన్నలకుచిరురలుగన్పిసవి, or చిరురలుపారినవి I was dazzled. చిరుర or చిరురశ్రీలి, or, చిరురగండు A hunting leopard, called cheeta.

చిరురశ్రీలి Chiruta-palli.—A name of the town Trichinopoly.

చిరుతిండి, చిరుదిండి "Small eating:" cakes, fruit and such trash.

చిరుమ, చిరుమని చెట్టు, చిరుమాను చెట్టు, అసగాఅజానశ్యము. Q. పరుమణిచెట్టు. AT.

చిరుముట To scorn, to contemn. అసగాశీంత్రించుట. Kasi Kh. V. 63. 68. HD. 1. 604. 324. చిరితాననుట. D.

చిరువేరు n. s. vide చిరివేరు.

చిరోష్ట * అసగామరగగాడిన. Comm. on A. 4. 174. Boiling hot.

చిర్ర A peg: by which two rafters are held together. కోశము. D.

చిర్ర, చిర్రని, చిర్రమని (anuk) Down, slap dash, smack, suddenly. రటుక్కున, లతాబన.

చిర్రతాడు A twisted cord: a halter. HD. 1. 1775.

చిర్రముర్ర In confusion. చిర్రముర్రాడినా though they be agitated.

చిర్రికూరమర్పు n. s. The root of the *Amaranthus campestris* used as a remedy in strangury. Chik. SS. See తొగ్గలి.

చిర్రు, అసగాకోశము. D.

చిర్రు, or, చిర్రన, or చిర్రమని (anuk.) In a spout or stream or jet. Violently (angry.) At once, bounce, slapdash. Audibly, aloud, rattlingly, flashingly.

చిర్రుశలక n. s. A sliding door, as of a trap or portcullis.

చిర్రుమర్ర, or చిర్రుమర్రు (anuk.) Aloud, audibly. A sound imitative of a rattling sound in the throat, or of a snake hissing. చిర్రుమర్రాడుట or చిర్రుమర్రాడుట v. n. To be angry, sullen or morose. చిరుచిరలాడెనుట. D.

చిల n. s. An itching.

చిలక n. s. A parrot. In poetry this is equivalent to the dove: ముద్దులచిలక my darling! my pet! చిలకశలుకులు dovelike accents. తెల్ల చిలక cockatoo. జంచరంబిలక the Loory or maccaw. మైనాచిలక the maina. శ్రీపట్టచిలక the red billed cuckoo. Jerdon. No. 230. రామచిలక the large parrot: so called because taught to reiterate the name of Rama. ఆకుచిలక the red headed ringed Parakeet. Jerdon No. 202. The name is given to some insects: as a moth. See ఆకు

చిలక and పద్మచిలక and ఖడ్గచిలక a butterfly.

A padlock; the bolt or hasp of a door: because these have parrot's heads formed on them. చిలుక తాళము a padlock and key. చిలుకలకొరికి Bright-eyed: epithet of a girl. చిలకలకొరికి, అనగా చిక్కపుజుట్టివలకంతమున నుడిగలిగినవ్రేలు. OG.

చిలకకూర A kind of pot herb or olus.

చిలకట, చిలకడ n. s. A saddle buckle: a ring at the end of the rope used as a girth of the bullock saddle through which the other end is passed to fasten the saddle.

చిలకడతాడు A girth. ఎద్దుమొదకండకము, గంతచిలకడతాడు. D.

చిలకతాళము n. s. A padlock.

చిలకతాళి n. s. A gold buckle in the form of a pair of parrots. చిలుకతాళివోడు. చిలుకలుగాచేసినపతకపుదిన్నె. D.

చిలకతోటకూర A certain herb.

చిలకదురుడి The name of a certain tree.

చిలకపచ్చ n. s. Bright green, parrot green.

చిలకమొక్క n. s. or ముక్కు (Parrots bill) A plant called crotonaria. పుకాననము. Heyne, Tracts, page 130. The purple red and white scentless flower called balsam.

చిలకర See చీలకర.

చిలకరింతు v. a. To sprinkle. నెయ్యిచిలకరించి dropping ghee over it.

చిలకర See చీలకర.

చిలకరావు n. s. He whose steed is the parrot: an epithet of Cupid.

చిలకలకొరికి See కొరికి and under చిలక.

చిలకొయ్య n. s. A wooden pin fixed in the wall; on which articles are suspended.

చిలక, అనగావెలితి. OG.

చిలకడ The cord that fastens a dagger, to prevent its falling out of the sheath.

చిలకడము, చిలకడదుంతు The white potato: called also country potatoes.

చిలచిలచునుట v. n. (anuk.) To itch, or be prurient, or lewd. To tingle or tickle.

చిలచులు n. s. A kind of rice. చిలచువియ్యము. Rox. 2. 204.

చిలి adj. Sweet. చిలిపాలు sweet or fresh milk. DRB. 406.

చిలింతు v. a. To sprinkle, bedew, chura.

చిలిపి n. s. A wretch, villain, rogue.

చిలిపితనము n. s. Roguery, villainy.

చిలిది The wax in the ear. This spelling is verified by G. 1. 95.

చిలిదిలి adj. Sweet, fine, nice, delicate, agreeable.

చిలిదిలిపట్టు watered silk.

చిలిదిడుము n. s. Malice, mischief, wickedness. (Low Sanscrit.) adj. malicious, wicked.

చిలు See చిలుపాలు. . . . చిలునీరు water that bursts from a spring.

చిలుము n. s. Verdigris. Tarnish, rust also on silver, any metallic taste in the saliva (which is a sign of fever.)

చిలుక See చిలక.

చిలుకకొయ్య n. s. See చిలకొయ్య.

చిలుకకోణము A "T bandage," or clout. See under కోణము.

చిలుకతాళి n. s. The same as పతకము.

చిలుకు n. s. An arrow: a spray, a spirt, the hasp, or bolt of a door. చాణుము, తేడమున్ను. D.

చిలుకుట v. n. To be shed: to distil or trickle. To be aroused, as love.

చిలుకుట v. a. To sprinkle, to churn. To spirt or shed. To instil. కరుణారసముచిలుకుకన్నుదమ్ములతోడ with eyes full of love: that distilled the very essence of affection. చిలుకుతాడు a spliced rope: (in Sanscrit చోరసూత్రము.)

చిలుకుటమ్ము A sort of fighting cock. A two pointed arrow.

చిలుకుడుముజ n. s. A churn pillar.

చిలుకు Grief, anguish. వెలితి. OG. HD. 1. 2420. L. 5. 54.

చిలుకు n. s. Fineness, fine cloth, muslin. చిలుకులు. Swa. 5. 92.

చిలుకు adj. Fine, delicate. Weak, thin. చిలుకుబు delicate work. A. 5. 78. చిలుకుతిట్లు Delicate rebuke, gentle chiding.

చిలుకుట v. n. and a. To scribble or write a fine minute hand.

చిలుకుచిలుకునీళ్లు n. s. Sprinklings, drops, spray.

చిలుకురాయి A fragment of stone.

చిలుపాలు Spiritings: the sweetest milk; which bursts forth spontaneously.

విలుపుట v. n. To spirt out, flow, or gush: lie in pools.

విలుమువరి, or, బిలమువరి A sort of rice. Rox. 2. 204.

విలువ A wild duck. నల్లవిలువ the black tufted duck. Jerdon No. 390. విలువబాయి the whistling teal.

విలువ n. s. A snake. కొండవిలువ a rock snake; which is proverbially sluggish. A sluggard.

విలువకన్నియ n. s. A female of the serpent race; having a human face with the tail of the serpent. విలువదొర n. s. The chief of the serpent race; the Great Dragon.

విలువగుడియ A sort of snake. G. 8. 101.

బిలువాలు, అనగా, మరగగాచినవిక్రసిపాలు Milk boiled till it thickens. A. 1. 91.

బిలుపు The జల్లేడు tree.

బిల్లు, అనగాబాము, శేషమున్ను. D.

విల్లుట v. a. vide విలుకుట.

విల్లుడు, చిలికేటి See విలుకుట.

బిల్లిలి The same as బిలిచిలి.

విల్లిచును or బిల్లిచును. Vice, wickedness.

విల్లి n. s. The barb of an arrow or fishhook. Ruins, bits. M. 12. 2. 430. fragments. బిల్లిఅనగా, బిటులు. OG.

విల్లి adj. Empty, trifling, useless. విల్లి పెంకు. HD.

1. 1417. a broken potshed. విల్లితైలముఅనగా, ఇండుగవగరు. A. 4. 36. విల్లిచెవులు Ears that are "empty" that is, unadorned with earings.

బిల్లి adj. Bifurcated, forked, double pointed.

బిల్లింజి adj. Mischievous. The name of a village near Pithapuram in the Rajamundry District, where witchcraft was much practised. విల్లింకొండెతనము Mischievousness, disobedience, misbehaviour. బిల్లింజిచేతలు. G. 4. 21. Tricks, frauds.

బిల్లింజిపోతు A wizard, a witch, (a word unknown in the west. Lit: a wretch of the abovesaid town.)

బిల్లికోల n. s. A whip with several lashes.

బిల్లింజి n. s. The clearing-nut, *Strychnos potatorum*, which being rubbed inside a vessel causes all impurities in the water to subside.

Query is బిల్లిచెక్కు the wood of this tree? The seeds are also used medicinally. Ainslie. 2. 420. Rox. 1. 576.

బిల్లికొండె. See బిల్లింకొండె.

విల్లిచంద్లాపు n. s. A cow; the ends of whose teats are forked. From చన్నులు and ఆపు.

విల్లిజగడము n. s. Empty disputes.

విల్లితైలము, అనగా, ఇండుగవగరు. A. 4. 36.

విల్లిపెంకు, విల్లిపెంచు A potsherd.

విల్లిర adj. (K.) Odd, spare, extra, miscellaneous, sundry, stray, trifling, mean, of no note, mark, or importance, subordinate. Retail, as a shop. Vile, base. విల్లిరవాండ్లు a mixed multitude.

People of no consequence. విల్లిరవిటులు stray lovers: suitors of no note. విల్లిరనేటులు loose money. పదిరూపాయలపైవిల్లిర ten rupees and odd, విల్లిరపూజ Vain homage, empty adoration.

విల్లిరప్రాంతలు empty fancies.

విల్లిరలు Plu. Sundries, odds and ends.

విల్లికు n. s. A forest tree the leaves of which form a manure.

విల్లికోల. A pitchfork.

విల్లిడము, బిల్లిగాము n. s. A small dagger. మొలవంకి. OG. Anir. 4. 39.

విల్లిడిపోవుట To fly, be scattered, or routed.

విల్లిపొల్లలయి, or బిల్లిడిపోయిన In confusion, upside down?

బిల్లి n. s. A small hole, a perforation, fissure, opening, cleft.

బిల్లి, అనగాఅన్నపుమాడుచెక్కు. D.

బిల్లిక * n. s. A cricket. HK. 3. 131.

బిల్లిలు * Cymbals.

బిల్లి A fork, as that formed by two branches.

బిల్లు n. s. Coldness, chill.

బిల్లుమనిపుండే (anuk) Bleak, chill.

బిల్లులుపోవుట (from బిల్లి) v. n. To go to holes, i. e. be perforated, or worn out. బిల్లులుపోయిన ragged, shattered.

బిల్లిచు n. s. The gigantic swallow wort. *Asclepias Gigantea*. Rox. 2. 30. and 2. 7. అక్కవృక్షము.

=నల్లబిల్లిచు the lilac-flowered variety. A fine silky flax is prepared from the bark of the young shoots: and is used for stuffing pillows. The gossamer down floats in the air, and conveys the seeds. నల్లబిల్లిచువంటివివకపిల్ల a child that is as lean as a lath. తేటిబిల్లిచుదేటికె Will the bee seek the acrid *asclepias*?

జల్లేడు కాయలు n. s. plu. The fruit of the జల్లేడు.
also a cake of that shape.

జల్లేడుపురుగు, జల్లేడుమడత n. s. A locust? A butterfly?

జివజివ, జివజివ (anuk) Briskly, all at once. Quicker and quicker. Slipperily. జివజివలాడుట To be slippery (as land after rain.) కాళ్లజివజివతీసుకొనిపోతున్నది my legs ache.

చివర adj. Last, final. n. s. The end, tip, extremity or point. చివరిచివర at the end of the village. చిట్టచివర at the very end. చివరలు n. s. plu. Bits, fragments, shivers, odds.

చివాలున See చివచివ

చివుకపిట్ట n. s. A bat. గబ్బిలము. D.

చివుకు Corruption, spoiling, rotting, చివికిపోవడము. D.

చివుకుచివుక్కు adv. Impetuously, rampantly, briskly, with agility, quicker and quicker.

చివుకుట v. n. To rot, to be damaged, weakened, wasted or spoilt. To pine with grief or sorrow. చివికిన, అనగాఁజివిమైన, కుళ్లిన, Rotten, damaged, pining.

చివుక్కున At once, suddenly.

చివురాకు or చివురులాకు||నవచళము. D.

చివురు n. s. vide చిగురు.

జివురు n. s. vide జిగురు, బంక. D.

చివుళ్లు (For చిగుళ్లు plural of చిగురు) Salt places, spots producing salt.

చివ్వ n. s. Onset, encounter, attack. పోట్లాట, యుద్ధము. R. 4. 127. 7. 55. M. 4. 2. 290.

జివ్వ or జివ్వ n. s. A thin strip or shaving of wood. A nerve. నాలుకజివ్వ the nerve of the tongue. మెడజివ్వ The sinew between the shoulder and the neck, also the nape. జివ్వయ్యాటెలు slender lances. గాలిపులి చివ్వ a fishing rod.

చివ్వంకి n. s. An ounce or hunting leopard *Cheetah*; *felis jubata*. *Jerdon*.

చివ్వగడ A war-spear, a javelin.

చివ్వని adv. At once, slapdash!

చివ్వము n. s. Attack, a struggle. చివ్వలాడుట to grapple with, encounter. శురితోచివ్వలాడుట To be at arms' length with difficulties. To be at the struggle.

చివ్వాడుట To ramble, rove. To sport, play. చెల్లాడుట.

చివుట v. a. To cut thin, or shave : To pare or trim the nails : to make (a pen) to form (a cloth) in a pointed shape.

చివున adv. All at once, briskly, slapdash.

జిష్టుడు * n. s. The conqueror (an epithet or title of *Vishnu*, of *Indra* and of *Arjuna*.) జిష్టువు * adj. Victorious, triumphant. ఇంద్రుడు, అశోకుడున్ను. D. విష్ణు SC.

జిహాస * n. s. Hate. Inveteracy. Disinclination అనగాచలము, క్రూర్యము.

జిహిష * Inclination to seize. హరించెఱ్ఱ. D.

చిహ్నము * A mark, spot or stain, a sign or attribute, quality, characteristic, feature, representation, symptom. వహించిహ్నాలు tokens of approaching rain.

జిహ్వా * adj. Crooked. జిహ్వా squint eyed.

జిహ్వము * n. s. "A crooked goer : " i. e. a snake or serpent. A sinner, one who is astray.

జిహ్వ * n. s. The tongue. This is pronounced *jivva*.

జిహ్వయంత్రము * n. s. A hook for fishing. గాలము. D.

జిహ్వచావ్యము * n. s. A longing to eat.

చి, ఛి, జి, ఝి.

చిఛి interj. Poh ! Phoo ! foh pah, bah ; fie !

చింద్రము n. s. Pest, plague, teasing. పీకులాట, నచ్చు.

చీకటి n. s. plur. చీకట్లు Darkness, obscurity. కనుచీకటి Twilight. చీకటితోలేస్తిన I arose before dawn.

చీకటి adj. Dark, obscure, hidden, imperceptible.

చీకటిరహస్య a latent or hidden offence. చీకటిమొటకీళ్లు a certain boyish game.

చీకటిప్రూకు The tree called రమాలము.

చీకటిగ A midge or eye-fly. Lit. the invisible fly.

చీకరి adj. Blinking. చీకరికండ్లు blinking eyes.

చీకరించుట v. n. To blink or twinkle the eyes.

చీకాకు n. s. Vexation, puzzle, disgust, teasing, pestering. చీకాకుడిన (i. e. హరించిన) యాచి A devotee who hath dispoiled all those passions that harass the mind.

చీకాపచయట To displease, vex, trouble. శత్రు
సైన్యమును చీకాకురచినాడు he harassed the
foe.
చీకాకుడుట v. n. To be vexed, harassed, puzzled
or tormented. చీకాకురచుట To torment. చీడ
రచుచుట. D.
చీకిచెట్టు n. s. A bramble. H. 4. 14.
చీకిరించుకొనుట To blink, as the eyes do at glare.
See మిరిమిట్లు and పెళ్ళుకులు.
చీకిరికండ్లు Blinking eyes.
చీకిరేచి or —రేచి, — A certain medicinal tree. The
leaves, when ground are used as a soap.
చీకిరి n. s. A broom.
చీకిరెంక The thorny కెంక. It resembles the చీకి
ముటి.
చీకు adj. Blind. చీకారామ్యము a thick forest.
చీకు n. s. A blind person. Dampness, damp, చీ
కులు fools. చీకుముల్లు minute prickles..
చీకుచెట్టు A sort of tree.
చీకుచెవి, అనగారుగ్గుత. G. 3. 30.
చీకుట v. a, To suck (a mango &c.)
చీకుట v. n. To be damaged, rot or be spoiled,
by damp &c. See చీపుకుట.
చీకురాయి or చీకురువాయి n. s. A squeaker (i. e.
either a cricket or a bat.) See ఇలకోకి.
చీకురు n. s. Blindness. A blind man. చీకురువాయి
a beetle; also an old cricket: as being blind.
ముదిసినకుప్పరపురుగు. D.
చీకువాయి n. s. Darkness. తిమిరము. D.
చీలిమానిగా anuk. Confusedly.
చీజీకటి The lighter twilight; as opposed to చిన్న
చీకటి.
చీటచీట Scatteredly, sprinkled, spilt.
చీటి n. s. A note or small letter. Painted cloth.
తుడచీటి (an expression for farewell) For the
last time.
చీటిమాటికి, ఇంతకంతకు Momentarily, every in-
stant. ABA. 3. 112.
చీడ n. s. An ill or evil. The rot, the murrain.
చీడతెలులు applied either to diseases of animals
or of vegetables.
చీడపురుగు, చీడపురుగు, చీడిపురుగు The sap worm :
a worm that destroys herbs. The grub inside
a fruit or a seed.
చీడి n. s. The sap or milk of the mango &c.

చీడిక n. s. The nut of the చీడిచెట్టు.
చీడిచెట్టు n. s. The marking nut plant. *Semicar-
pus anacardium.*—*భల్లారకము.* Rox. 2. 83.
చీడిమామిడిచెట్టు n. s. The cashew (cashew cacheu)
nut tree *Anacardium occidentale.* Rox. 2. 312.
చీడు n. s. A skein or bundle of thread consisting
of seven *punjums* or two hundred threads.
Plu. చీళ్లు.— The murrain. చీడుపారుతున్న అ
ox sick with murrain.
చీడెలు n. s. plu. A sweatmeat, composed of ses-
amum seeds and treacle.
చీతగాడు n. s. A paid servant, on wages.
చీతము n. s. Salary, wages, pay, living.
చీర్చుతి or చీర్చుతి * A sigh, murmur, groan. A.
5. 113.
చీడ The madness of an elephant in rut. చీడరే
Being infuriated. Paruj. 3. 34.
చీడ or చీండ్ The bird called a Babbler. గోపచీడ
is the large species. Jerdon. No. 90. ఇద్దచీడ
the Jungle grey babbler, ibid No. 91. చిట్టిచీడ
ibid No. 94 the Striated species.
చీడర n. s. Nausea, nastiness, unsavouriness, dis-
like, abhorrence, loathing, perplexity, distrac-
tion of mind, chagrin, disgust. తలచీడర A head-
ache.
చీడరజడ్డ adj. Grieved or hurt. disgusted.
చీడుట v. a. To blow the nose. To blow so as to
clear the nose. Kalah. Mah. 2. 161.
చీన adj. Brought from China : as చీనపంచదార
China sugar candy. This word is used in the
poets, just as the word *Indian* was formerly
used in English poetry, to denote what was fo-
reign. చీనాపాత్ర, or, చీనారేకుపాత్ర a tin box
brought from China. చీనాంపకము China silk.
చీని, or, చీని n. s. China wares either of silk or of
gold : filagree work : sugar.
చీనికరి Chinese gilding.
చీనివాయి See —ను—
చీనుగోవి A flute used in governing snakes.
చీనువముక్కులు A sort of grain. H. 4. 159.
చీనువాయి The tailor bird : it is about the size of
a sparrow with a yellow breast, green back,
and dark wings. (Jerdon, No. 114.) It builds
its nest of large leaves sewn together and is
proverbially shy and difficult to catch. Hence

the proverb in Tara చీరే నామనంబున జేసుచాం.

Compare గజగారు. Various species are called ముక్కుడుజీ. No. 172. నల్ల ముక్కుడుజీ. No. 173.

చీర్యజీ. No. 179. of Jerdon's Catalogue.

చీర n. s. Sea weed. Trash. జీరపుల్ల, చీరకట్ట Rubbish.

చీర n. s. A certain disease of cattle. See చీర and చీర్య.

చీరట v. a. To make a sound with the lips.

చీరరు n. s. A broom. చీరరుల్లలు the twigs of which a broom is made. చీరరుముండ్లు bits off a broom, like burrs.

జీను n. s. A net : lace : a net-like web which surrounds the cocoanut and other similiar trees at those parts whence the branches expand.

చీరోతు, or చీరీతు A he-goat. HD. 2. 965. మేకల లోమొడి.

చీర n. n. An ant. కొండచీర the forest ant. రెక్కలచీర n. s. a winged ant. పారేచీరవింటాడు He is so wakeful that he can hear the ants crawl : or, the crawling of an ant wakes him. చీరమూరని అడవి a forest impervious even to an ant. చలచీర a black ant; so called from living in cool places and haunting water. పాపారెకపిండిపారెచీర (proverb) "I had no chance with him." చీరంత the size of an ant. చీరమ్రలి The ant lion, the insect that lays traps for ants in small pitfalls dug in sand.

చీరీ, or రీ—n. s. The mucus of the nose. చీరీ మొఖము A snotty nosed boy.

చీర n. s. Matter from a sore : pus. చీరపోసుట or పట్టుట To suppurate.

చీరపోముట To suppurate.

జీమూరము * n. s. A mountain: a cloud. నీలజీమూర శశింకాశము Like a blue mountain.

జీమూరము * adj. Stubborn, unwearied, obstinate (study or application.) steady, assiduous, unremitting, perpetual (These senses are peculiar to Telugu.) జీమూరము గా Steadfastly. జీమూరుడు one who is indefatigable or sedulous.

చీర n. s. A garment, a petticoat, a skirt, a gown. A curtain. A scratch with the nail. తలచీర a night cap. తెరచీర a screen used in ambush for wild beasts. చీరకొము a certain disease.

జీర n. s. A line or stripe, a crack, slit, slash or

flaw (in coin or diamonds) A kind of fish. G. 1. 111.

చీరము * n. s. Bark, rind, cloth made of bark.

జీరంజీ called జీరంజీరెక్కలు A green beetle : the large emerald wing cases of which are fastened on embroidery as an ornament.

జీరకము or జీరంజీము or జీరము * n. s. Cummin seed.

జీరకపోపుట (a low base word) To be ruptured, burst, slit, slashed.

జీర n. s. An owl, a shrike : so named from its voice. Curtains, arras, hangings?

చీరచాప (or) చాపచీర n. s. A ship's sail.

చీరణము n. s. A very small chisel.

చీరబిట్ట, చీర-చీను, చీరపోతు A white louse. మందచీరబిట్ట.

జీరమంతుట To send for, summons.

చీరపారనిచీకటి Impenetrable darkness. Anir. D. 60.

జీరాడుట See జీరట To sweep. వండికడుపునేల నజీరాడుతుంది. the sow's belly sweeps the ground.

చీరావి Warmth. They breathe into a handkerchief and apply this "steam in a cloth" to comfort an aching eye. BD. 3. 1518.

చీరక n. s. A moth, a cricket. చిప్పెట. D.

చీరక or చీరకె A remnant or bit of cloth, slice, sliver, slip. A scratch. చీరకెవెళ్లింది it is all gone to shivers.

చీరక n. s. Regard, concern, care. Consideration, respect, heed. జీరకంకానక Heedless: not caring. చీరకకొనుట To regard, care for. Scorning me, disregarding me. త్వరముగానెంచి, చీరక, లక్ష్యము. OG. చూస్తా. D.

చీరపోపుట v. n. To split or go to pieces.

జీరకాడుట See జీరట. Sar. D. 311.

జీరము Mud; clay. బురుడు. OG. జీర్ణమండలు. Pariz. 4. 43. Smooth slippery slabs of stone. జొరడుము. D.

జీరకొనుట See జీరట.

చీరట v. n. To hiss like a serpent. To call out, exclaim. To challenge or vie with in excellence. L. 3. 72. జీలుడుట, చీరట. OG. BD. 4. 981.

చీచుట v. a. To gash, cut in slices, tear into slices, rend, to scratch: to hiss to, like a serpent, to call or invite. *Ila.* 4. 40. *T.* 4. 35. *H.* 2. 21. *M.* 9. 2. 129.

చీచుట v. n. To hang down, dangle, drizzle, or trail on the ground.

చీచువారుట v. n. To spread, (as a smile over the countenance) వ్యాపించుట.

చీరె n. s. vide చీర.

చీరెంగి An emerald beetle?

చీర్లము * adj. Old, ruined, worn, tattered, dead, faded, (leaves) digested. శిథిలమై నది. *D.*

చీర్లముకావడము * To be digested.

చీర్ణి * n. s. Ruin, the act of destroying, digestion. నశించడము. *D.*

చీర్ణించుట v. n. To be digested. To grow old, to waste, to decay, wear away.

చీల n. s. An iron nail, a wooden pin, a linch pin. any fastening: a cornerstone. ఉట్టునీల a rivet. మలుచుట్టుచీల a screw. నిడుపుచీల a straight peg. అడ్డుచీల a cross peg or pin. నొగచీల The pin of a plough.

చీలకర్ర n. s. vide. చీరకము Fennel, cummin seed: *Cuminum*. *Rox.* 2. 92. నల్లచీలకర్ర the black sort; of which the seed is used to preserve books from insects. This word is used as a term of contempt like "fiddlesticks."

చీలించుట To seduce, tempt, tamper with, raise dissension, foment, worm out a secret.

చీలించుట To cause, to split or to tear, to scatter, to divide. To seduce: beguile.

చీలమండ n. s. The ankle.

చీలమన్ను n. s. The luting round a crucible.

చీలి n. s. A word of calling to a cat: like Pussy. బగడపుచీలి a tom cat. *బిల్లి.* *OG.* *D.*

చీలికలు n. s. vide చీలికలు *Plu.* A slit, a gash? a slice.

చీలుగ The shrike, the small owl: resembling the శిశువు.

చీలుగ చెట్టు, or—గు—, A certain tree of pithy substance, like the cork tree. శీతవీర్యము. *D.*

చీలుగ చెండు A sort of pith, of which toys are made.

చీలుచుట or చీల్చుట v. a. To split, crack, sever, tear, part, divide.

చీలుట v. n. To split or crack. To part, be severed or opened. To withdraw from company. To be scattered. To fall off or drop off as paint. To divide, as a road, or branch off as a stream.

చీల్చించుట (v. causal) To tear, divide &c. To sow dissensions.

చీవము * n. s. Life, existence, the vital spirit, the soul: an animal or creature. చీవముచేయుట To die, (a low phrase). చీవదశ నయ్యున్నప్పుడు while he was alive. కాకిచీవము one whose life is as long as vile and as wretched as that of a crow. The word చీవము vulgarly means a swine, or pig, also a sheep: "one head in a flock." దుష్టచీవము a despicable being. See కాకి.

చీవము * adj. Living. చీవరూపుడు the living image.

చీవంచీవము * అనగా, చివరకు.

చీవగర్ర n. s. Prop, stay, support. ప్రాచారము. *R.* 7. 143.

చీవదంతము * Solid ivory, the living ivory.

చీవనము * n. s. Life, existence, livelihood, means of subsistence, profession. చీవనము or చీవనీయము Water. i. e. ఉదకము.

చీవసూపాధి * Livelihood, means of living.

చీవస్సృతుడు * Half dead.

చీవరము * n. s. The tattered garb of a mendicant. శిశ్నాసులకాటీ. *SC.*

చీవరత్నము * A living stone, a solid gem, a gem of the first water.

చీవరేకులు or రేఖలు The finishing lines in statuary. The last touches which give a living appearance.

చీవశిల * See చీవరత్నము The living rock.

చీవాట్లు Rebuke, reprehension. From చీ "pooh! fie!" and పాట్లు suffering, scorn.

చీవాళము Main point, chief object. A bit of cord or wire put loose between the cords of a guitar to regulate the sound. The శంఖింపి తాడు. It is pointed out in Rees's Cyclopaedia, in the figure of the "Balalaika" in Russian music instruments.

చీచి * n. s. A living creature or animal. శిశువుచీచి a vain foolish brute. కాకిచీచి One whose life is long and wretched as that of a crow.

చీచించుట v. a. To carve in wood or marble.

చీచించుట v. n. To live, exist, subsist.

చీచిక * n. s. Livelihood, profession or occupation.

చీచ సాపాయము. D.

చీచితము * n. s. Living, life, existence. (బరకడము. D.

చీచితము * adj. Living, alive, existent.

చీచితేశుడు * A husband or paramour "as Lord of my life." a name of Yama the judge of the departed souls. (చీచియుడు, యముడున్ను. D.

చీచుట v. a. To scrape. = చీచుట.

చీచుడు * n. s. The soul, the sentient principle: the emanation of the deity which is incorporated with the animal body, and gives it life motion, and sensation.

చీచులు * plu. of చీచి and of చీచుడు.

చుచ్చు.

చుచ్చు Skirt, end of a cloth. చుచ్చులు, అనగాబట్టి

యొక్క చీవర మొదటికొంగులు. D.

చుచ్చుడి adj. Odd (applied to money) not even.

చుచ్చుడు n. s. A trifling or petty sum (balance or arrear) శిరిదూపాయిలుచుచ్చుడు Ten Rupees and odd.

చుచ్చులు n. s. plu The ends of a garment.

చుచ్చు n. s. A projecting ledge on a house. The lock or knot of hair left on a man's shaven head. A darling, an infant. A muskrat. చుచ్చు మూతివేసుకొనుట To pout, Lit: To make a face like that of a muskrat.

చుచ్చు adj. Young. చుచ్చుబాలుడు a young child.

చుచ్చెడుగుబాల an infant.

చుచ్చుమిద్దె An overhanging tower or turret.

చుచ్చురాయి A sort of a slate stone used for roofs.

చుచ్చము or చుచ్చం, చుచ్చము n. s. A jest, a joke, a lie. A torch made of leaves and branches used in certain dances. See చుచ్చి.

చుచ్చ (See చుచ్చురు Dishevelled hair.) ప్రమరా దిద్దన. D.

చుచ్చురు, —రులు, చుచ్చురువెండ్రుకులు, అనగాశిం

సారవిహీనమైవిరియబోసినవెండ్రుకలు. D. Shag,

dishevelled hair, shagginess, hairiness. A lion's mane. Tangled tresses, matted whiskers.

చుచ్చురులు, కేశరములు. D. చుచ్చురుకట్ట n. s. A torch made of sticks, tied together in a bundle.

చుచ్చితేనే Virgin honey (See చుచ్చు.)

చుచ్చి, శుచ్చి, చుచ్చు, శుచ్చు. Indeed, you see!

For చుచ్చి from చుచ్చు.

చుచ్చించుట v. a. To decoct, or dry up.

చుచ్చు n. s. The scurf or dandruff.

చుచ్చు v. n. To be decocted, evaporated or dried up. To be flicked, (as water from the finger.)

చుచ్చెలుక A mouse.

చుచ్చనము * n, s. A kiss: juxtaposition, collocation.

చుచ్చించుట * n. s. To kiss.

చుచ్చునెద్దన A humming sound.

చుచ్చు See చుచ్చు.

చుచ్చ n. s. Any small mark whatever; a dot or spot: A drop, a sprinkle splash, a small quantity of liquid. The round mark (తిలకము) worn on the forehead by Hindus. A star: particularly the planet Venus. A pip on the dice or cards. తోకచుచ్చ a comet. చుచ్చ తిరిగింది it is past midnight.

చుచ్చకాడ An annual plant, a native of wet rice fields. Spermacoce Stricta. Rox. 1. 370.

చుచ్చకార n. s. A sort of fish, *sternoptyx Diaphana* Gmelin.

చుచ్చకూర n. s. Sorrel.

చుచ్చపిల్ల A kind of fish.

చుచ్చపిల్లి A tabby cat.

చుచ్చబొట్టు n. s. An ornamental spot worn on the forehead. తిలకము.

చుచ్చలిచ్చెట్టు A tree called Trophis Aspera. Rox. 3. 762. బర్రెండ్.

చుచ్చవారు An evil planet or unlucky star. Particularly of Venus (చుచ్చ i. e. శక్ర) for the Hindus believe that every journey will turn out ill if on setting out this star faces us.

చుచ్చిళ్లు n. s. Wrinkles.

చుచ్చు * Unwillingness. Censure, reviling, disputation arguments against, dislike. నిండ, అవమానమున్ను. D. adj. Disagreeable.

చుచ్చా Leather? బర్రెచుచ్చాపెట్టు Slippers made of buffalo hide. A. 6. 91.

చుచ్చాయపించుట v. a. To soothe: to silence. Vipra. 3. 89

చుట్పు A she goat: the name: like "Nanny."

A. 6. 91.

చుట్పు అనగా పామెను. OG.

జుట్ట Error for జుట్ట.

చుట్ట n. s. A ring. A roll or thing rolled up as a leaf, a cheroot or cigar as being rolled. A ring, round a pillar. A relation. చుట్టలు kinsmen; see this sense in G. 5. 250. M. 7. 5. 27. BRK. 325. M. Salya. 2. 140. అలుకుచుట్ట A roll of cloth dipt in cowdung and water to smear floors with. చుట్టకుదురు a pad, placed on the head to support a pail &c.

చుట్టమ n. s. Kin, kindred. A relation, kinsman kinswoman. చుట్టమరాలు a kinswoman. చుట్టశు వారలు. Suca. 1. 170. kinsfolk. చుట్టశక్తములు kindred, kith and kin—here శక్తము has no meaning. A proverb says తలచుట్టము, తోకశక్త I like my head but hate my tail. i. e. I avow one kinsman and disavow another. Can you love the father and hate the son? Can we admire one part of the subject and despise the other?

జుట్టన వ్రేలు The forefinger.

చుట్టమరాలు n. s. A female relation or kinswoman See on రాలు.

చుట్టరికము n. s. Kin, relationship; family, kindred. R. 2. 70.

చుట్టలుగు, అనగా చక్రమునకు ఆముఖము. R. 3. 42.

జుట్టవ్రేలు The thumb: the great toe.

చుట్ట n. s. A turn, round, circuit, circumference A turn or bout: one while. A toe ring, worn by women. తలచుట్ట a turban. గోరుచుట్ట a felon or swelling under the nail. మెన్నిచుట్టచెప్పేది how often am I to tell you?

చుట్ట adv. Around, round about, out of the direct way. దోవచుట్టుకొని వెళ్లుకుంది here the road makes a sweep. చుట్టవేసుకొనుట to hem in or surround. చుట్టవడ్డారు They went round about: out of the direct line.

జుట్టు n. s. A crest, as that of a peacock. The lock worn by Hindu men on the top of the head. ఆవిజ్యజుట్టు అతనికి దొరికింది he has got a good hold of that art. జుట్టుబట్టి అడిగినాడు he caught him by the hair and insisted on payment.

చుట్టుట v. a. To go about, travel, go round. To roll round, wrap up. To encircle or clasp in an embrace. To contrive (an excuse) To hem in, visit, overtake, as sin does. To draw a circle. To describe or make small ciphers: thus—
శున్నచుట్టుట, కారావడిచుట్టుట to write 0 or ; పాగాచుట్టుట to tie a turban. చుట్టుకొనుట To surround, hem in, roll up.

చుట్టుకొల్లారము, చుట్టుకొల్లారు A house built round an open area, having a chamber at each corner and a gallery between. See భవంతి.

చుట్టుగుల్లి A volute shell.

చుట్టుదిరుగుట To go the rounds, as a patrol.

చుట్టుశక్తము n. s. Kith and kin. Relations and friends. Here శక్తము is a mere echo.

చుట్టుపట్ల Round about.

జుట్టుపాకు, జుట్టుశుభ్రత A common milky creeper with heart shaped leaves. Asclepias echinata? Rox. 2. 44. Ainsl. 2. 452. Cynanchum hirsutifolium. Heyne.

చుట్టుబడట To fall out of the direct route: to go round.

జుట్టుబాతు The crested goose.

చుట్టుమట్టుట To encamp around, besiege, hem in, surround. Vish P. 8. 64.

చుట్టుయిల్లు A round hut.

చుట్టువాలు The weapon of Vishnu. చక్రము.

చుట్టువేడెము Riding a horse round the ring. Dasav. 10. 145.

చుట్టువేలు The forefinger. BD. 4. 167. జుట్టువేల నచక్క చూడంగలవే.

చుట్టారు adv. Round about.

చుట్టే Error for శుభ్రత.

చుడి Error for శుడి.

జుడగుట, జుణగుట, చునుగుట, శునుగుట, v. a. To cheat, delude: v. n. To lurk, slink, lie in wait. R. 6. 44; 8. 14; HK. 4. 184. జునుగు వాక్యము a sly expression: cunning: nonsense. జుణగుట See జుడగుట, జుణ, వెనకదీసెననుట. D. జుత్త n. s. A short span; measured from the thumb to the end of the ring finger. గోకర్ణము, అనగా ప్రస్తుతాంగమహామహామధ్యము. D. జుత్తెడు, అనగా ద్వైదశ్యమునకు ప్రమాణము. D.

చుడుములు n. s. Burs, teazle. The small weever fish. Trachinius Draco.

చునుగుట See జుడుగుట.

జున్ను n. s. Honey : also cheese జున్నులుకులు honeyed accents, sweet words. T. 2. 106. శు

లిజున్ను a syllabub of tiger's milk : as great a luxury as pigeon's milk. A. 4. 273. Suca 3. 8.

Ila. 3. 131. తేనె, నవక్రసూతగోమయము, నంది నదిన్ని. D. See తంశతజున్ను.

జున్నుచాలు Bistings : the milk that flows for a week after a cow has calved. శునినతరువాతయే దుదినములలో గాలినికినపాలు. D.

శున్నాక, or —నాతి, —A syren, a harpy, a cruel selfish wretch. Corrupted from Súrpanakha, the proper name of a certain ogress. DRARan. 202. శూర్పనఖ. D.

చుముకము * The chin. = చివుకము, చిముకము.

జుబ్బు An epaulette ?

జుబ్బన, or —బ్బు—, or, జుబ్బనబార or —బారలదే ల, or శుబ్బనసూర, adv. To the full, his belly full : to his heart's content : utterly : smacking-ly. Irresistibly : at pleasure. మిక్కిలికొల్లగా. G. 3. 113. M. 4. 2. 91. BRY. 2. 602. జుబ్బన, అనగాదబ్బన. D.

చుమి, చుమ్మ, జుమా, శుమి, జుమి, Indeed : d'ye see ? look ye ! This is contracted from చూడుమి the imperative of చూచుట. G. 5. 91. Vish P. 4. 182. T. 3. 114.

జుమ్మనుట See జ—

జుమ్మని (anuk.) Aloud : regarding a humming or buzzing sound.

జుమ్మన్నధ్వని n. s. Humming, buzzing. See జం.

జుమ్మలు, జుమ్మటలు A small and very noisy kind of bird (See జిజగడు) that builds hanging nests with the mouth downwards and shaped like a bottle. The Picus Baltimorus. మునియాపెట్టలు. D.

చుమ్మలో చుట్టగా, అనగాకడుపులో గాలించగా. OG.

చున్ని, జున్ని, or శుమి Indeed, you see. Contracted for చూడుమి the imperative of చూచుట also జుమయ్య.

జుమ్మ జుమ్మనక anuk. Aloud (buzzing or humming.) Kalahas. 3. 220.

చుయ్యంతి A trumpet. A. 4. 36. అనగానాయి.

చుయ్య or చుయ్య Fizz, hiss, a sound to express a crackling or hissing sound. చుయ్యి, అనగాజిల్లినచూగముచేతపుట్టేధ్వని. D.

చురచుర adv. Brightly, hotly, fiercely (burning) చురచురకాలుట, తీవ్రముగాకాలుట. D.

ఘరిక * n. s. A knife.

చురుకు, చురుక్కు n. s. Sharpness, hotness, smart, fierceness, speed, impetuosity.

చురుకు, చురుక్కు adj. Sharp, hot, fierce, violent. Rapid, impetuous, active, smart : brilliant (rubies.)

చురుక్కుగా, చురుక్కున, adv. Sharply, hotly, fiercely, actively. చురుక్కునుట To wince, be sharp, hot.

చురుచుః * Whisperingly, a word imitating the whispering sound. Ananda T. IX. 56 చాటూ శుకల్పతైలిలాకోపైఃప్రియకధాక్రమైః కర్ణేచురుచురానందైలోచనశ్యత్రుచుంబనైః.

చురుపుచ్చుట v. a. To be sharp, hot, eager. దగ్ధముచేసుట. D.

చుర్ర adv. Horridly, terribly. See జిర్ర.

చుర్రమనుట To hiss or sputter, as the fire, or boiling water. To shudder, deeply to tingle with horror. చుర్రుచుర్రుమనించి it was hot to the taste : it made the tongue smart.

జుర్రుట To sup, gobble, eat or drink with a noise.

చుర్రన adv. Fiercely (burning.)

చులక, చులకతనము, చులకదనము, చులకన. n. s. Lightness : ease, facility : slight, scorn. జుల్లచూచుట to despise. G. XI. 101.

చులకని adj. Light, easy, slight, worthless, contemptible. చులకనిశుంఠ The light crop or lesser harvest.

చులికిత * In his hand. Held as a cup (the hand.) See on ఆపోశనించుట.

చులుకము n. s. The hand (held as a cup to contain liquid in) the palm. A small cupful : one glass. చేర, అనగాశుభిని. D.

జులువ, జులువతనము n. s. Relief, lightning, comfort. H. K. 2. 36.

చుల్ల Lightness. See చులక.

చుల్ల n. s. అనగాశిశ్నము.

చుల్లజుండు n. s. A blain or indolent sore.

చుల్లరము, అనగాయెడలయిన ఆదశుంఠి. Swa. 4. 51.

ఘల్లి * n. s. A hearth or fireplace.

చువక See చువ్వ.

చువ్వ n. s. A twig, rod, switch, supple cane, a wither, a slender arrow, stick of a rocket, shaft, slip of wood. గాలశుచువ్వ an angling rod. జవ్వజవ్వ అడుతుంది It throbs painfully, severely, smartly.

జువ్వ adj. Appertaining to the wavy-leaved fig tree: ficus infectoria. The species are described as follows. తెల్లజువ్వ A tree called Ehretia Aspera. Rox. 1. 598. డుర్రజువ్వ A tree called Ochra squamosa. Rox. 2. 643 or, Ficus Benjamina. id. 3. 550. పెద్దజువ్వ A tree called Ficus Tsiela. id. 3. 549. శుక్రజువ్వ Ficus comosa id. 3. 552. కొండజువ్వ Ficus tuberculata. id. 3. 554. also called శిలావలము * or కలుజువ్వ. Kalahas. 3. 69. కదురుజువ్వ Nageia Putranjiva. Rox. 3. 767.

చువ్వన At once, suddenly.

చువ్వె (Contracted for చూడ వె dost thou not see?) surely, of course.

చూ, ఛూ,
జూ, ఝూ.

జూకురు. Grief, sorrow. G. 6. 74.

జూగు See పించి. A. 1. 45.

చూచా (Anuk) A trifle. చూచాతప్పకుండా చదివి without missing a syllable.

చూచాయ or శనశన adv. Slightly, indistinctly, half and half. గురుకు మెరుపువనకుండా but చుచ్చాయి అనిపించింది. It looked cruel, it seemed odd.

చూచుకము * n. s. The nipple.

చూచుకొనుట v. a. (middle voice of చూచుట) To see, or perceive. To read silently, read to oneself.

చూచుట v. a. To see (a verb which in every language has metaphorical senses). To look, view, observe, perceive. To read to oneself, (not aloud) To consider, try, meditate, think on. To visit. To wait. To take care, be on his guard. To regard, care for. To try, make attempt at, see to. To experience, try, prove by any sense, as చేతితో చూస్తే I felt it with my hand. చవిచూస్తే, రుచిచూస్తే. I tasted it. To estimate, view, judge, hold good, think

wrong. చూడునా పడుతి గాయత్యము Only listen how wickedly, or fiercely, the child screams.

రాచూచుట To acknowledge the receipt. మరలి పోవచూచుట he thought of going back. అతని

ప్రాణముచూడక not caring for his life. చూచుట (i. e. దాని) To peep at, to spy. To expect, look out for. శ్రమయముచూచుట, or, తరిచూచుట.

To take the opportunity. ఉండచూచుట To overhaul; to see that it is there; to ascertain.

నన్నునంతుచూచిరి They tried to kill me. ప్రేమ లాలుకుచూపులచూచి casting glances that beam with love. చెల్లుచూచుకొనుట to write off a sum as paid, consider it as settled. శరిచూచుట To examine, see if it be right. వాశనచూచుట to smell. చెయిచూచుట to feel the pulse. వాడుచె

ప్పూటలుచూడు attend to what he says. దారి లోవాస్తూచూస్తే I met him on the road. అతని పనిచూస్తున్నాను I am acting for him. అతనితోన

చూస్తున్నాను I am expecting him, looking out for him. నెలదినములమట్టుకు చూస్తే I waited for a month. చూస్తేవా do you see? వాడుమంత

తనిచే శి నాడుచూస్తేవా I'll tell you what he did. See rule in Grammar of the past tense translated by the past. రేపుయిస్తాననిగట్టి గాచెట్టి

నాడే. యిచ్చినాడుచూస్తేవా. He promised payment next day but did not pay as he promised.

జూజము n. s. Gambling. play. జూజమాడుట To play or game.

జూజరి n. s. A gambler.

జూజి, అనగాదూతి, దూతిక. D.

జూటము * n. s. Matted hair; such as is worn

by hermits. చంద్రజూటువు Siva: he whose tresses are crowned with a crescent. చుట్టజుట్టి

నడకలు. D.

జూటి, అనగాజుత్తులువాడు. OG. A rogue.

జూటు adj. Cunning, artful. జూటుగా cunningly. జూటుతనము (K.) Cunning, craft, guile "Forwardness, impudence" Reeve.

చూట్టి n. s. Sight, view, glance: an eye.

చూడ The Root in A of చూచుట. Thus చూడ బొయినాడు he went to look.

చూడ * or చూడా * or చూడము n. s. The lock of hair worn by men on the crown of the head.

శిఖ. D. చూడా, కిరిటంబు his crest and crown. ఆమూలచూడముగా from end to end (of the story.) ఆనాడచూడము from head to foot.

చూడగల. Able to see; fit to be seen.
 చూడగలవాడు, అనగా నుండరుడు. D.
 చూడాకర్తము The ceremony of tonsure. శ్రుట్టు
 పెంట్టుకలుతీయడము. D.
 చూడాకలాపము or చూడామణి * Crest, diadem.
 చూడి Pregnant.
 చూడిచూపు A cow in calf.
 చూడు See thou. The imperative of చూచుట to see.
 చూడు n. s. Heat, sultriness. Pregnancy, of cows
 పసుగర్భము. D.
 జూడు or, జూడుగూడుపు A pouch or huntsman's
 bag. చిత్రేమనితో విసరి. BD. 3. 2240. (where
 others read చూడుగండు) G. 8. 9. Navan. p. 43.
 చూడుట v. n. To burn or be hot. BRY. 791. M.
 10. 1. 72.
 చూడుట v. a. To burn, fire, or brand with a hot
 iron. To light a match. A. 5. 89. R. 2. 93. M.
 3. 6. 322.
 చూడ్చి n. s. View, sight, eye. A glance. Dasav.
 9. 272. Padma. 3. 11.
 చూరము * n. s. A mango tree.
 చూరము, చూతము, చూచుదుము Let us see: we
 will look. From చూచుట. M. 4. 5. 315.
 చూతాశ్రుడు * n. s. Cupid: because his అశ్రు
 ములు arrows are చూరము mango-blossoms.
 జూదము Dice-play.
 జూదరి A gamester.
 జూడుట v. n. To burn, or be hot. M. 9. 1. 27.
 v. a. To burn. R. 2. 93. to light a match. A.
 5. 89. To brand with a hot iron. HD. 1. 1229.
 చూడుట v. n. To appear, seem, to be fair, or
 beam with beauty.
 చూడర n. s. A spectator, bystander. T. 5. 58.
 L. 13. 10.
 చూడరి n. s. A beauty or handsome woman; or
 man. Irreg. Plural చూడరు, or చూడరులు Spec-
 tators: those who behold. చక్కనివాడు, చక్కని
 దిన్ని. D.
 చూపించుట v. a. (The causal of చూచుట.) To shew,
 point out. భయముచూపించుట To frighten. అన్న
 ము చూపించుట to provide for, give bread to.
 ఆశచూపించుట To hold out hopes or pros-
 pects.
 చూపు n. s. The eye. Sight, a look, vision, glance.
 లక్ష్మి అతన్నెచ్చిన్నచూపుచూచింది fortune frowned
 on him. చిన్నచూపు humiliation. నిలిచేచూపుక
 నిలిచలేదు there was no prospect of his living

longer. జూపోడుక Unable to stand before his
 face. A. 5. 78.
 చూపుట v. a. (causal of చూచుట to see.) To shew,
 make him see. To deliver or make over a
 thing purchased, to induct. అన్నమునుచూపుట
 To give or offer (food, aid service.) To mani-
 fest or betray. లేమిచూపుట To impoverish, or
 beggar. చూపుడుక A transparent petticoat.
 చూపుట To await, wait for, attend on, watch,
 expect gaze at, eye. To look up to, or reverence.
 చూర n. s. Powder, dust. Plunder, spoil. G. 9.
 83. వజ్రములచూర (for చూరము) Diamond
 dust. ముత్రేపుచూర pearl powder. కన్నురలు
 గొన్న, అనగా కండ్ల పండగగా చూచిన Satyabh.
 3. 22. he thought his very eyes enriched. adu.
 or చూరగా Freely, rifully. Liberally. To the
 full: to satiety. చూరయిచ్చుట to cast to the
 dogs: to give lavishly. To ravish, to spoil.
 చూరకొనుట, చూరలాడుట To plunder, waste,
 ravage. చూరవిడుచుట To give up to be plun-
 dered: as a conquered city. చూరమేట A
 scape goat: one let go as a sacrifice. చూరపు
 చ్చుట, అనగా, కొల్లెపుచ్చె, కొల్లె బెట్టె. OG.
 చూరు, ఇంటిచూరు n. s. Cornice, border, ledge:
 shelf on a wall: eaves of a roof. కాలుబట్టియా
 దిస్తే చూరుపట్టి వేలాడ్రాసు. i. e. Though thou re-
 ject me I will not cease to cling to thee.
 చూరుట v. n. To be charred or smoked. చూరుక
 క్ర or పొకచూరినకర Charred wood.
 చూరుకరి A knife, a small dagger.
 చూరుకమ్మి The lath that closes in a shelving roof.
 ముంజూరునకండ్లకంటెయెత్తుగా వేసినకమ్మి. D.
 చూరుకమ్మి The roof bands.
 చూరెలుక The eaves' mouse: or house-mouse.
 చూర్లము * n. s. Dust; powder.
 చూర్లముచేయుట To beat to dust; to triturate.
 చూర్లకుంఠలములు Curls, ringlets.
 చూర్ణిక * "A sort of harmonious prose: not divid-
 ed into prosodial feet; the unbroken sentence
 running on continuously." (Sab. Calp. Druma)
 See Colebr. Essays, Vol 2. p. 133.
 జూరి Fever. జ్వరము.
 చూలాలిరసము. Pregnancy.
 చూలాలు A pregnant woman.
 చూలి n. s. Child, offspring, fruit. ఇప్పుడు చూలి he

who was born from the lotus. రామలి the prince's child.

చూలి Pregnant. చూలికొరె an ewe in lamb. ఆగు

ర్రముచూలితోటివున్నది the mare is in foal.

చూలిక * The root of an elephant's ear. కుక్కుటము,

గజకర్ణమూలము, కొళ్లు. SC. The tresses or hair.

చూలు n. s. Womb, fruit, child, embryo. గర్భభ్రంశం

డము, శిశువు. D.

చూవె See చువ్వె, చూడమాయనుట. D.

జ్యం.

జ్యంభము * or జ్యంభాము * n. s. Opening, expansion, spread, gaping. ఆపులింత, శరీరమువిరుచుకోవడము, వికాశము. SC.

జ్యంభింతుట * v. a. To open, gape, stretch, yawn. ఆపులింతుట. D. [లింత. D.]

జ్యంభితము * n. s. Yawn, opening, aperture ఆపు

జ్యంభితము * adj. Gaping, yawning, expanded, open, spread. వికసించినది. D.

చె చె జె డు.

చెం adj. Budding, tender, red. Delicate: pretty, slight: see చెన్ను. రక్షకము. D.

చెంక n. s. The cheek: a small plot in a field.

The gills of a fish. చెక్కిలి. OG.

చెంక వేయుట To slap, strike on the cheek.

చెంకట adv. In the neighbourhood, near, close by (The abl. form of చెంకలి.) సమీపము. D.

చెంకనాలు అనగా, సమర్థులములు, బాలక్రీడాను.

OG. and H. 4. 317. క్రీమూర్తినిదెచెంకనాలని.

చెంకటి, or చెంకలి adj. Near, neighbouring.

చెంకలింతుట v. n. To appear, shine, bloom, rejoice, beam, a smile passing over her face. Compare

చెలగుట, ప్రకాశించెనుట. D.

చెంకలిచె adj. Manifest, evident.

చెంకలికోస్తు A sort of drug called costus. పాఠిభావ్యము. D.

చెంకలిగడ్డి A sort of grass.

చెంకలువ The red (చెం + కలువ) water lily.

చెంగావి n. s. A reddish tint; saffron colour (See జానరా) or blush colour. From చెం fine and రావి tint.

చెంకు n. s. Agility: a wrong spelling of చంకు.

చెంకు n. s. Skirt, border, edge. In marriage the couple are tied together by the corners of their skirts. Hence యాశుకిచెంకువేసి నాడు. He is wedded to this business. నీకు చెంకుకట్టి నాను I am irrevocably thy servant. I am your bounden obliged servant. I have delivered myself into your hands. చెంకుకట్టి అడుగుట To seize him by the skirt as a beggar does. చెంకులు అనగా బట్టయొక్క చివరమొదటికొంగులు. D.

చెంకుచెంకు See చ.—

చెంకుట v. n. To be loosened (as a knot) తీరిపో

యెననుట. D. చెంకపోయింది, పోడిపోయినది he

lost, (at a game:) it missed. చెంకాడుట, ఆ

క్రమశబ్దసంఖ్య గామాట్లాడుట to talk indifferently.

చెంక చెంకపోవుట To loiter, in walking. కాం

చెంకనది (at games with small balls) the ball

stopped: or, failed. రెండుగుంటలు చెంకనది there

are two blots: or holes without balls.

చెంకునడుముకుట To leap suddenly. See చంకు.

చెంకులిల్లి A wild cat or mountain cat; one that "leaps" at an object.

చెంచలిచెట్టు (correctly చంచలి *) అనగా వేరుకుని చెట్టు.

చెంచర A female of the చెంచు tribe. చెంచరలు mountain girls. Kalāhas. 3. 12.

చెంచు adj. Savage, (see next word.) The true spelling is చంచు as is proved by the rhyme: and declared by Appa C.

చెంచులు, చెంచువాండ్లు. Savages, hill folk, highlanders.

చెంచెర A woman of a savage (చెంచు) tribe. A highland lass.

చెండాడుట v. a. To destroy, slay, abolish. Also (from చెండు a ball) To play at ball.

చెండిపోతు A wretch. See చండిపోతు,

చెండియ Error for చేడియ.

చెండు n. s. A cluster or ball of flowers. A ball to play with.

చెండుగోరింపులు Playing at ball. చెండుకలిసుట To devour or plunder.

చెండుట v. n. To rise, or spread, as a scent.

చెండుట v. a. To cut to pieces, mangle, destroy, break, ruin. యాముండచెండుతున్నది this sunshine is scorchingly hot.

చెందుమల్ల The marygold. See చెంబుల్ల and చెంబుంజి.
 చెండు పెంపాడుట To cut to pieces.
 చెంద్రచెట్టు See చెంద్ర and శేంద్ర.
 చెండ్ల the plu. of చెండు.
 చెంత adv. postp. Near, by, at, beside, along తం
 ద్రిచెంతనుంచికాపాడిరి they screened him from
 his father.
 చెంత n. s. Hussey, what, a cunning jade. కుత్సిత
 ప్రాణశ్రీ.
 చెంతలాని The plant called కటుచక్రము. Q. Other-
 wise రాసి.
 చెందించు v. a. To grant &c. being causal of చెం
 బుట q. v. To cause. To make over, deliver,
 install. చెందించేయుట To assign or apportion.
 చెందిరము n. s. Vermilion. The red mark worn
 in the forehead. కుంకుమము. D.
 చెంద్రిక Reddish, light red. తాటాకుబొమ్మమీదిన
 లయము, నిరుకావినర్తము. D.
 చెందుకత్తిరి n. s. An ounce; a kind of leopard.
 చెందుట v. a. To enjoy &c. See the v. n. నిదుర
 చెందిరి v. a. They enjoyed sleep. సన్నుచెందిన
 ఆస్తి the property that belongs to me. చెందిన
 భయము the terror he suffered.
 చెండుట v. To happen, befall, to belong to, ac-
 crue on, devolve. To be got, felt, experienced.
 v. act. To get, obtain, incur, suffer, feel, enjoy,
 undergo. It governs a dative or an accusative
 Thus అదిచెన్నుచెందినది, or అదిపాకుచెందినది it
 befel me, it came to my share: it was my lot.
 నైవేద్యంబుచెందిరి they died: lit: they suffered the
 will of God. నిదురచెందిరి they enjoyed sleep.
 నివ్వెరపాటుచెందిరి they were astonished భ్రమ
 చెందిరి they were deluded. భయముచెందిరి they
 were afraid. చెందినభయము the fear he suffer-
 ed. ఆచట్టుచెందిచెంది. a rock befel me: i. e. in
 digging I met with a rock. Chenn. 5. 244.
 ఇదిచాన్నిచెందదు this has no connection with
 that. చానితోచెందినందున as he had connection
 with her. M. 12. 3. 291. సన్నుచెందినరూకలు
 the money I received: the money that came to
 me. అందులోచేయచెందరాదు (anuk.) you must
 not make or meddle with it. చాచెట్టుచెందె what
 has become of him? నిన్నుచూడముచెందదె will

not the sin be thine? will not mischief happen?
 చెందావ The red water lily. T. 3, 133; 5. 141.
 చెందావమందు epithet of Adonis as the friend
 of this flower. T. 4. 192.
 చెంద్రిక See చె—
 చెంద్రెము, అనగాసింధూరము. A. 1. 45.
 చెంతు n. s. Cheek, side. నీపాతుమనిన్నుచెంతుకొట్టె
 Thy sin has found thee out. Surabh. 1. 80.
 చెంతుకల్లి See చెంతుకల్లి.
 చెంతుకాయ A slap on the cheek, a box on the ear.
 చెంతుగల్లుట v. n. To turn aside, go out of the way.
 చెంతుగల్లుట v. a. To nip or twitch the cheek.
 చెంతుతల Close by, at, near. P. 3. 170. చెంతుమీన్
 A cushion or pad. Ila 3. 51.
 చెంబివాడు A fisherman. The mother of Vyasa
 was of this tribe.
 చెంబు n. s. A cup, can, jug, ewer, cruise, goblet,
 tankard. A vase, or globular metal pot of a
 peculiar form: it is called in Hindustani a *lota*:
 దంత్రుచెంబులు ivory cups for perfumes, scent
 bottles, pomatum pots.
 చెకచెక, or, చెకచెక Fiercely, (boiling). See చ
 కభక.
 చెకమోకుపాకి A firelock or flint gun; as distin-
 guished from the common కుపాకి or matchlock.
 చెకమోకిరాయి n. s. A flint. (H.)
 చెకోర Error for చె—
 చెక్క n. s. Wood; a bit, piece, chip, plank &c. A
 bed, or division in a field. See చెక్కు.
 చెక్క adj. Wooden. Smooth. చెక్కనున్నము smooth
 plaister. Perhaps so called because polished
 with a piece of wood.
 చెక్కకొలుదురు, or, చెక్కపిలులు A wood louse; a
 tick.
 చెక్కచీలు n. s. Lice or ticks in cattle.
 చెక్కరంగు Wood-colour; brown or yellowish.
 చెక్కించుట To project or strut the belly; as a
 crowing cock does.
 చెక్కిరి, Gen. చెక్కిటి, Loc. చెక్కిట, Plu. చెక్కిళ్లు
 n. s. The cheek. చెక్కిట On or at her cheek.
 చెక్కు n. s. The side in general. The cheek. The
 rind or side of a fruit. Half a pack; being as
 much as is on each side of a bullock. చానిచె

- క్కు చెమర్చింది he was quite exhausted. చెక్కు చె
 వరకుండవున్నది It is in excellent order. It is
 quite complete. చెక్కులుపిక్కలు pranks; rogue-
 ry. చెక్కు చెదరక unchangedly, untouched, un-
 harmed.
- చెక్కుట v. a. To pare, cut off the side; to slice. To
 engrave. To make a pen. To set jewels. To
 tuck in, put in, insert, set stick in. To dig
 slightly or pare the surface. To cast up the
 earth, as a worm does. To set or put flowers in
 the hair. బొడ్డులో చెక్కుట to put in the pocket.
 To tie a knot. కోకయొకచెక్కి. She gathered up
 her skirts and stuck them in her girdle.
- చెక్కుటద్దము A mirror (అద్దము) set in a frame
 (చెక్కినది). The letter ట is inserted as explained
 under that letter.
- చెక్కుడుపాఠ A sort of spade for cutting turf; or
 cutting the surface of ground.
- చెక్కినట (middle voice of చెక్కుట) To adjust,
 trim, set right.
- చెనురు Another spelling for చి.—
- చెచ్చెర adv. Forthwith, at once.
- చెట్ట n. s. The hand. చెట్టార్చి (ఆర్చుట) catching
 him by the hand. BD. 4. 1165. చెట్టలగట్టి. P.
 1. 51.
- జెట్ట n. s. Cruelty. Evil, hardship, misfortune. P.
 1. 215. adj. Wicked, cruel. చెనటి. OG.
- చెట్ట Mischief &c. See నెట్ట.
- చెట్ట adj. Mischievous &c. See నెట్ట.
- చెట్టవట్టలుకట్టుకొనుట To walk hand in hand.
- చెట్టబట్టుట, చెట్టనట్టుట To marry: lit: take by the
 hand.
- జెట్టి n. s. A wrestler, a prizefighter: also spelt
 డెట్టి. plu. జెట్టులు.
- జెట్టివట్టు A wrestling match.
- జెట్టికనుకువ A bout, in wrestling.
- జెట్టిమడత The giant locust: about four inches
 long.
- చెట్టు n. s. A tree. A stalk or plant: growing
 grain. చెట్టుకిందదిగివున్నాడు he is houseless.
 యిదిరమరుచుట్టినచెట్టుగనకరక్షింపవలసినది As
 you were the making (the original patron) of
 your humble servant he claims your continu-
 ed aid. This is a phrase much used.
- చెట్టు n. s. A hand—See చెట్టు.
- చెట్టుముటి n. s. The plant called Nepeta Mala-
 barica. See మగమీరాకు. Rox. I. 1. Ainsl. 2. 294.
- చెట్టురుకుపాము The tree snake, which leaps (ఉ-
 రుకు) on the passenger. (Russel on serpents.)
- జెట్టువములు, అనగా చట్రాళ్లు అన్నట్లు లోనున్నది.
 M. 14. 3. 176. రోకళ్లును జెట్టువములునృక్కునాట్లు
 పాత్రఇత్యాది.
- జెడ vide జెడ for which some falsely assert this
 is a Tadbhava form.
- చెడ adv. Ruinously (Root in A of చెడుట.)
- చెడకొట్టుట To do away with, ruin, break, spoil.
- చెడగనాడుట To scorn. To curse.
- చెడగరము Shy, as a oow &c. not fit to go near,
 dangerous, not trustworthy. Gruff, rough.
- చెడగు In play, as mere sport: like a ball (చెండు a
 ball. ఆయినట్లు See అగుట).
- చెడగొడ్డుట v. a. To dissect, take to pieces, cut
 up, sever, melt up.
- చెడనాడుట To curse. To say Be it ruined! See
 చెడుట. To scorn. To waste, throw away.
- చెడబడగా Aloud, tumultuously=గుభగుభ.
- చెడలిక, అనగాకల్లచెట్టు. Q.
- చెడాడుట for చెడనాడుట.
- చెడి adj. Vile, abominable.
- జెడిదము A crash or thundering sound. జెడిదయ్యగ.
- చెడిత n. s. A slut, jade, whore.
- చెడు adj. Vile, worthless. Horrid, abominable. A
 ppl of చెడుట to be spoiled. చెడుచిక్కు a terrible
 difficulty.
- చెడుగు adj Ruined, vile, worthless.
- చెడుగుడు or, చెడుగొట్టు n. s. A miscreant, a wretch.
 P. 1. 559. A game like prison-bars, also called
 చట్టుచెడుగుడి.
- చెడుట v. n. To perish, or be spoiled. To be dis-
 pelled, dissipated, or done away, as darkness.
 To become bad, be damaged, or ruined. To
 change, be altered from its original state. To
 be dropt, as a letter in spelling. ద్రురముచెడి
 The letter N being dropt. “నకారముచెడి ఆ
 ర్థవిండువచ్చెను Appa C. 2. 31. The letter N is
 dropt and the nasal sign (sunna) is substitut-
 ed.” అదిచెడి It is ruined! (Let it pass!) Be
 it cursed! వాడుచెడ్డాడు the same. వానిచెడిన
 కాంతి With diminished brilliancy. శంశయము

బుచెడును thy doubts shall be dissipated. కన్నులుగిడువాడు one who has lost his eyes. M. 13. 5. 97.

చెడ్డ (contracted for చెడిన See చెడుట) Bad, spoiled, ruined, lost. Terrible, awful, tremendous, vast, excessive, violent, severe. Hard, strict, cruel, shrewd, sharp, horrible, huge. తమరును హుచెడ్డవారుగనక As you are very strict, or rigid. జీనిచెడితన్నాడు He is ruined, wearied, unoccupied, idle. కులముచెడ్డవాడు one who has lost caste. మహుచెడ్డవాడవు O you rogue! (a phrase of fondness.) నీవు అడిగినదిమహుచెడ్డవరము what you pray for is an arduous boon to attain. తలచెడ్డచెట్టు a pollard: a tree that has lost its head.

చెడ్డతనము n. s. Badness, wickedness, severity.

చెడు or —న— n. s. A touch. A small particle or atom.

చెడుగరము See చెడగరము Stubborn, jaded. n. s. A jade or minx.

చెనుకుట or —ను— v. a. To stir up, excite, provoke, stimulate. To challenge, incite; poke, shove. చెనుక కుండాకూర్చుండు Sit down quietly without meddling with any one.

చెరికిల (Another spelling of శిరికిల) in a kneeling attitude.

చెరుర See చతుర and చాతుర్యము.

చెత్త n. s. Stuff, dirt, trash, sweepings. Matter, pus. చెత్తచెదారము n. s. Dirt and nastiness.

చెద n. s. A white ant: called Termes. (Sanskrit name శ్రీ ర్తి కా q. v.) బొంకుకు చెదలుటట్టినది white ants have attacked the bambu. లేచిచెద or గొర్రెచెద a large and destructive species of termites.

చెదరగొట్టుట (See చెదరుట v. n.) v. a. To disperse, rout, defeat.

చెదరుట or **చెదురుట** v. n. To scatter or be dispersed, dissipated, spent. To splash, to be loosened, disordered, dishevelled. ఆకుచెదిరికిందకుడినది the leaf slipped from my hold. (చీలిపోవు) To fail or wander, as the mind or attention. To be dazzled. చెందిపోవుట, చంచలించుట.

చెదలు The sky, See చెదులు. Also white ants: See చెద.

చెదారము n. s. Trash (anuk.) as చెత్తచెదారము odds and ends.

చెదురు See కట్లముతీరువ which is so called at Masulipatam.

చెన or **జెన** n. s. Spawn, roe. The yolk of an egg.

చెనకుట To touch, caper, rush, play pranks. అంటుట. OG. శృంగించుట. Comment on A.1.21.

చెనటి adj. Mad, wretched, foolish, silly, wild.

చెనుకుట See చెనుకుట, or చెనకుట. OG.

చెన్న adj. (From చెన్ను) Fair, pleasant, bright.

చెన్నంగిపైరు or **వెలవదాలు** n. s. A species of grain.

చెన్నటి, i. e. చెనటి adj. Savage, rude, coarse. తులవశంబంధమైన. M. 8. 1. 132.

చెన్నట్టు i. e. చెడినట్టు, చెడిపోయేట్టుగా. BD.1. 659. That it may perish.

చెన్నట్టుము or **చెన్నాట్టుము** n. s. The common name for Madras: as being founded by Damarla Vencatadri Naick, who named it చెన్నమనాయునిపాతము, after his father Chennapa.

చెన్నబసవయ్య The name of one of the friends of Basava: his adventures are told in the చెన్నుశుభశుభరాము an entertaining poem well suited to those who study Telugu or Cannadi. It is a modern version or alteration of the Basava Puran.

చెన్నారి adj. Graceful, lovely. చెన్నారిపాన్నారి are terms of fondness. Delicate, dearly, charmingly, pretty.

చెన్నారట v. n. To bloom, or blaze in beauty.

జెన్ని n. s. A fit, stupefaction, stupor.

చెన్న Grace, beauty. చెన్నుండ Fairly, elegantly. చెన్నులయ the same.

చెన్నుశరుచుట v. a. To trim, adorn, adjust a light.

చెళ్ళు, చెళ్ళుమా, for చెళ్ళు thus spelt to suit the metre.

చెప్పించుట v. a. To teach. To make him say or tell. వానికిశనిచెప్పించినాను I got him an employment. వాకిచెడుచెప్పించినాను. I got him taught to read.

చెప్పి అంతుట To send word.

చెప్పియచ్చుట To advise, or to teach.

చెళ్ళు, చెళ్ళులు n. s. A shoe

చెన్నుకొనుట v. a. See చెన్నుట To say. To learn or say.

చెన్నుట v. a. n. To say, tell. To teach, to speak of. To write or compose a poem. To describe, tell of. To term, call, name, denominate. చెన్నుకు చెన్నుక O do not say! This governs the accusative; or else "తో" as నాతో చెన్ను he told me.

చెన్నుటట్ట, or, చెన్నుటట్టాకు See టట్టాకు The asarabacca plant.

చెన్నుడుమాటలు Hearsay. Talk, rumour.

చెమట n. s. Sweat, perspiration, moisture. సెతలు చెమట తీసి వేసి బ్రతికే వాడను I live by the sweat of my brow. చిరుచెమట heat drops, or a breathing sweat.

చెమటకాయలు Pustules. Prickly heat.

చెమటపాత A sweaty cloth. The glove worn by falconers, for the hawk to perch on.

చెమరకాయ A pimple. HD. 2. 941.

చెమరుకాకి See చమరుకాకి.

చెమర్చుట v. n. To sweat, to ooze.

చెమికె n. s. Selvage of cloth

చెమిటి See చెమిటి under చెవుడు.

చెముడు Deafness. See చెవుడు.

జెముడు n. s. infl. జెముటి. Loc. జెముట్లో. The plant called milk-hedge. Euphorbia tirucalli. Rox. 2. 470. It is a generic name for all plants of a milky substance without wood or leaves. నజ్రకుండము. (Ainslie) ఆకు జెముడు oleander-leaved spurge (id.) బొంత జెముడు or బొప్పు జెముడు the large species నులి జెముడు. and కోల జెముడు and other species occur.

జెముడుకాకి The bird called king crow, a small copper coloured bird: (because it eats the జెముడు plant.) The drug called కంజీవి is said to be found in its nest. Others describe this as the wild turkey; meleagris gallipavo: Jardine's Birds Vol. I. p. 117. The king crow has a long tail: the wild turkey has not.

చెమరుకాకి, అన గాకురుకము. D. Perhaps this is another spelling of —డు—the preceding word.

చెన్ను adj. Damp, moist. n. s. Damp, moisture.

తెన్ను. OG.

చెన్నుకాయ A fleshy four sided bean, 8 or 10 inches long.

చెన్నుగింతుట, చెన్నుగిలుట, చెన్నుగిల్లుట v. n. To sweat, be damp, ooze, be melting.

చెన్నుట Sweat: perspiration: (spelt thus to suit the metre, instead of చెమట.)

చెన్నురించుట To sweat, drizzle, be moist.

చెప్పిలిపాము n. s. A prickly eel found on the sea coast. Gymnotus catenatus.

చెయి infle: చేతి Plur. చేతులు Instr. చేత n. s. A hand. The arm. A sleeve. An elephant's trunk. Five (in counting, as three hands. i. e. fifteen.) Dung cakes, used as fuel: because these bear the impression of the fingers. ఆర

చెయి or లోచెయి the palm of the hand. మీది చెయి or మీజెయి the back of the hand. ముం

జెయి the wrist. మోచెయి the elbow. దండజెయి the upper arm. చెయిచేతపిలుచుకొనికచ్చుట To

bring along at once. వాండ్లు అందరు వకచెయి గావున్నారు They are all hand in hand, in one

cabal. ఆశనిచెయి కూకినబిచ్చింది the business turned out well. చెయి విడుచుట To abandon,

desert, give over (a sick person.) చేతికిందిమనిషి a servant, a slave. చేతిమీదుగా చేసినతని

Handy work. చేతిసాము money in hand: cash. ఆతని చేతివాడు one of his creatures or hangers

on. చెయివెల sale for ready money. చెయిచే

శుకొనుట To handle, interfere, meddle with. చెయిసాగినంతలా when your hand is in, when

you have the opportunity. In some phrases the word may be left untranslated: as నాచేతికి

చ్చే he gave it me; lit. to my hand చెయికావిలి means A supply of rice &c. provided for dinner

at a future stage.... కరికిచెయ్యి అడ్డంబు like a

looking-glass in the hand of a bear, చేతకాని idle, faint, paltry.... In some compounds it

means extra, as చెయికావలి a reserve, or extra ground; చెయిజాగ్రత the same. చెయ్యిరదిఆర

కతీచ్చి చెయ్యి. do it before your hand cools.... చెయ్యియీటె a small spear. తాళవుచెయి a key.

నిచేతనుంచిరగులుతుంది or కొంచమరుకలునిచె

యి కరుచును you will have to layout some money. చెయిచూచుట To feel the pulse. చెయిరిది

గిన adj. Experienced, expert, handy. చెయికా

విలికి నాలుగురూపాయలుమెత్తిపట్టుకొన్నాడు he laid up something to meet contingencies.

చెముడము n. s. Act, doing. చేష్టకానిచెయిదము
లుగేయక. M. 12. 2. 415.

చెయివట్టుట v. n. To adopt, protect, take by the
hand. To seize or ravish a woman. To marry.
To foster.

చెయివ్రాలు Hand-writing, signature.

చెయట See చేయట.

చెయ్యలు, అనగా కర్మములు. D.

చెయ్య See చెయ.

చెయ్య n. s. Act, action.

చెయ్యరు Cheyvu'ru అనగా చేష్టలు. OG.

చెర n. s. Prison, imprisonment. యుద్ధములో బలా
త్కారము చేరవట్టుకోబడ్డది || కయిదు. D. చెరబో
వుట to go to jail.

చెర *Ruin*—చెరవట్టుట, or, ఆడచెరయెత్తుట To
ravish a woman. నాకు విధ్వాసావలచెరబోతారా
Am I and my family to be ruined?

చెరంగు n. s. A skirt or hem. See చెరగు.

చెరకడము, అనగా శిఖా. A sort of tree. Q.

జెరగడుగువాండ్లు Gold washers, gold finders. See
జురగడుగు.

చెరగడ్డు (chera-gadam? Rox. 3. 376.) "The
plant called Indigofera enneaphylla. This helps
to form our best and most beautiful pasture-
lands."

చెరగు or చెరంగు, n. s. The hem or skirt of a
garment. The veil, the kerchief. The corner
of a cloth. కోకచెరగునకట్టిసరుకలు money in
his pocket: lit: tied in his skirt, the skirt being
used as we use a pocket. It is also used as a
handkerchief. చెరగుమాసిస menstuous. దానికి
చెరగుమాసిసది To be thus unclean. బండిచెరగు
the ropes used as traces for a cart.

చెరగుట See —రు—

చెరగానుట v. a. To imprison. Seize, apprehend.

చెరచారలు Rape and robbery. వట్టుట v. To
ransack or overhaul.

చెరచెర (anuk) Hotly, fiercely: చెరచెరలాడుట
To be angry. చానికిచెరచెరలాడినదిచూచి Per-
ceiving that he was angry.

చెరవట్టుట, చెరబట్టుట or, —వట్టు— To ravish,
pollute. To seize, apprehend, take prisoner.

చెరవనచేట A worthless wretch. వనికిమానినవాడు.

చెరవలు n. s. The checks. చెక్కిళ్లు. D.

చెరకు A hole. ముక్కుచెరములు the nostrils. Swa.
4. 72.

చెరలాడుట v. n. To rush, spread (as smoke),
move. శంఛరించెననుట. D.

చెరలుట v. n. To be eager or emulous? BD. 5.
959; 7, 80.

చెరవము n. s. A brass kettle or boiler.

చెరపు Food, a particular dish. G. XI. 20. 30.
from చరు? *

చెరసాల A dungeon.

చెరి adv. Apiece, each. చెరిశగముపుచ్చుకొన్నార
each took half: half apiece.

చెరించుట See చరించుట.

జెరివికొనుట v. a. To stick (flowers in the hair.)
Kanak. 6. 61.

చెరుక, అనగా పరశ్వరము. D.

చెరుకడము, అనగా బెల్లము. OG.

చెరుకు n. s. The sugar cane. వంటచెరుకు kitchen
fuel. The plain word కట్టెలు is used only re-
garding wood for the funeral pile. చెరుకువంట
దెము A feat of skill and strength in sword play,
or with an axe: lopping off a stem of sugar
cane at a single blow in any proposed manner.
చెరుకువెల్లు Epithet of Cupid, as his bow is made
of sugar cane.

చెరుగు See చెరగు.

చెరుగుట v. a. To winnow. చేటనుచెరిగినట్లువచ్చింది
slap dash! bang! "as though it were winnow-
ed." మొండనిప్పులు చెరుగుతున్నది It rains fire.
i. e. is excessively hot.

చెరుచుట (See చెరచుట) v. a. To spoil, hurt, ruin,
ravish, debauch.

చెరువు n. s. Damage, harm, ruin, dissention, loss,
spoiling. వనిచెరువు hinderance, prevention.
వనిచెరువుకథ a nonsensical idle story.

చెరువుదల Injurious, hurtful.

చెరుముట To rub. చెరిమె, రాచెననుట. D.

జెరువాడుట, అనగా చెల్లెడు చెడురుచేసుట. M. 8.
2. 51.

చెరువు n. s. A tank or artificial lake. A large
vessel or గంగాశము. G. 1. 59. IX. 104.

చెరువుట v. a. To insert, stick in. చెక్కుట. OG.
A. 5. 152. Kanak 4. 263.

జెర్ర n. s. A centipede (scolopendra.) కాళ్ళజెర్ర
the same.

జెర్రపోతు The whipsnake, said to strike with its
tail:—some (erroneously) suppose it to be the
male of the cobra de capello. This name is given

to various species of the *Sole-fish* (Pleuro-nectes) See Russell, Fishes. No. 70 Solea Commersonii. J. No. 71. Solea Jerreus. 73. Plagusia Potous, No. 74 Plagusia Bilineatus.

చెద్రన Audibly, aloud.

చెల్లకోల A cat or whip with several lashes.

చెల్లాడుట v. n. To wallow or play in water. To frisk, gambol. చెల్లాటముచేసుట.

చెల n. s. A spring of water.

చెలక n. s. A field. Indefinitely a field's length. A field that has been reaped and is stubble.

చెలక n. s. A leech. ఆకుతోటచెలక a snail. చిమిడి చెలక (the slime snail) a slug. చెలకరోగము n. s. The leech evil, that kills cattle, their paunches being filled with leeches. It also occur in human subjects.

చెలకపాటు A triangular pattern woven at the end of cloths.

చెలగాట్లు See చెల్లాటము From చెలగు pleasant ఆట play. See సెలగట్లాడుట.

చెలొందుట v. a. (causal of చెలగుట) To betray, give forth, emit (sighs). చెలొనగెద్దనవో చెలొందిచెలొంది more and more plainly were his bobs heard.

చెలగుట v. n. To flourish, be strong. చెచ్చిననుట. D. క్రుచ. OG.

చెలగుట or చెలుగుట v. n. To appear, arise, occur, befall, take place, happen, enjoy oneself, resound, break forth, be felt (as a passion,) come to light, be betrayed, to break out (as a sore) To butt with the horns. చెచ్చిననుట. D.

In many places this verb is used merely to fill the metre; శుద్ధవర్షముచెలంపా a shower of roses took place.

చెలిది See చెలిది.

చెలక or శేదచెలక A buffalo heifer about three years old.

చెలక An orifice or bore, a small pit. ముక్కుచెలకలు the nostrils. అలనాథిచెలక The pit of the navel. దొరపు. D. Vijaya. 3. 13. T. 2. 111. IIa. 3. 11.

చెలకెగుట v. n. To burst out, to riot, to rise as a mob, break out as thieves, be excited, to be put on his mettle, or provoked; to exult. (from చెల్లుట q. v. చెల్ల terribly, and కెగుట to break

forth.) In many places చెలక is a mere peg or unmeaning word and might be rendered All at once, rejoicingly.

చెలకాడి See note on చెలకాడి.

చెలక See చెలక A leech.

చెలకంటె A kind of hawk.

చెలి or చెలికత్తె n. s. A girl's companion, playfel- low, gossip, playmate, confidante: చెలి, స్నేహితుడు, స్నేహితురాలున్ను. D.

చెలింతుట See చలింతుట.

చెలికాడు n. s. Companion, fellow, friend.

చెలికె n. s. A fallow, a field, a place. శుభిచెలికె (from శుభి fresh) a field lately left fallow. వట్టి చెలికె A field long left fallow. చెలికెనేల or చెలికెమేర A field's length. దరిగెతెరిసపాలము.

చెలిది or చెలిది or చెలింది n. s. Scab, ulcer, sore. or, చెలిదిశురుగు A spider. A. 6. 75. BD. 3. 572. Kalah. 2. 100. చర్మరోగము. D.

చెలివోటి n. s. Female companion, bridesmaid.

చెలిమి n. s. Friendship, intercourse, agreeable- ness, kindness: derived from చెల్లుట To pass or be mutual.

చెలిమికత్తె n. s. A female gossip or confidante.

చెలిమికాడు n. s. An intimate, a companion.

చెలిమె See సెలక.

చెలియ Friend, companion (meaning a girl.)

చెలియలికట్ట n. s. The sea shore. This seems to be derived from చెల్లుట to cease; అల a wave, and కట్ట a bank. The "bank where the wave stops."

చెలియలు See చెల్లెలు.

చెలియుడు n. s. A friend.

చెలిదిచెట్టు A certain tree.

చెలుగుట See లె—

చెలుక (poetic) A woman. UH. 4. 267. B. X. chap. xxii. verse 3.

చెలుకము n. s. Manner, way. ఆచెలుకమున In that manner. Thus, so. The synonymes are చందాన, వైఖరి, గతి, చూడ్చి, లాగున, అనువున, అట్లు, పాలువున, వరసపోలిక, బాధి, రీతి, కరణి, చూరువున, లీల, క్రియ, లేవ, తెరంగున, చెలుకమున, మర్యాద, సరణి.

చెలుపు n. s. A grace, a beauty. The force (of an objection) weight, effect, influence. చెలుపుము

we are girls. చెలువుచూపుట To be graceful. Gracefulness, beauty, loveliness, elegance. చెలువుందిన Feeling her loveliness. చెల్వది i. e. చెలువుడుది losing its bloom. మెరచెలువు redness (of the eyes.) P. 1. 548. చెలువందగా Charmingly, sweetly. DN. 3. 374. చిగురాకులదుగుల చెలువయినది She borrowed from the budding leaves the red brilliancy of her feet: lit. She converted the red leaves into her fair feet. చెల్వము, గౌరవము.

చెలువగా or చెల్వగా adv. Sweetly, agreeably. చెలువుడు n. s. A friend, a lover. A husband. Kanak. 6. 229. T. 2. 165.

చెలువుందిన Fair, lovely (See పొందుట) T. 3. 5. చెల్లి n. s. See చెలిమి.

చెల్లింతి A wrong contraction for చెలిమి + ఇంతి. IIa. 1. 182.

చెల్ల or చెల్లా (interj) Alas! It is all over! he is dead! it is past. From చెల్లుట To die or pass.

చెల్ల The herb asparagus racemosus. Heyne: రాసనకృష్ణము. Q.

చెల్ల A fish like the dragonet: with a broad snout and three large strong prickles, supposed to be venomous, on its forehead and cheeks. Russell on Fishes, notices చింతచెల్ల No. 167 (Bagrus Chinta, J.) and చింతిచెల్ల No. 167, (Bagrus bilineatus, J.) and నల్లచెల్ల (Pimelodus Nella, J.) as three species of Silurus. Also చెల్ల No. 174 Esox sphyæna jellow and చుక్కచెల్ల No. 183 A species of Polynemus. (Hemicampus Marginatus, Swains.) To these, add, నారచెల్ల and గుడిచెల్ల. H. 4. 225.

చెల్లెన See చి—

చెల్లగాడ్డుట v. n. To fawn, as a dog.

చెల్లెరి (The neg. p|| of చెల్లుట) Uncurrent, as coin: that will not do: bad, obsolete, not in use, impracticable.

చెల్లకుచెడురులు, చెల్లాచెడురుగా Confusedly, horribly, ruinously. (Flying) on all sides: (like sparks from the anvil.) From చెల్లు to be destroyed and చెడరు the same.

చెల్లటము n. s. q. v. Sport, play, toying. There is a proverb చిల్లికిచెల్లటము, మెరికెకుప్రాయశ్చిక్షము It is sport to you but death to us.

చెల్లాడుట v. n. To frolic, play pranks.

చెల్లి or చెల్లియలు See చెల్లలు.

జెల్లి, జెల్లికంఠ The plant called *Arachis fruticosa*. (spelt Saille in) Rox. 3. 282.

చెల్లించుట v. a. To pass (time, life, a rule &c.) pay, liquidate, fulfil, restore, replace, approve, expend, keep, discharge or perform (his promise): accomplish, effect, tell or relate. To apply or put to its right use. మన్నిచెల్లించుట To grant or concede a request. To perform, fulfil, make good. శుద్ధచెల్లించుట.

చెల్లు n. s. Payment. చెల్లుపట్టుకొనుట To credit in accounts or strike a balance. చెల్లుదీటి a receipt for payment. చెల్లుచూచుకొనుట To consider a sum as paid.

చెల్లుట v. n. To pass (as time, life, money, a story, muster, opinion, a rule) suffice, answer, avail. To happen, pertain, belong, accrue. To flow, extend, apply, fit or regard, suit, correspond, to be over, expire, die, or terminate, as a salary or pension. చెల్లదు it is wrong. To pass for answer to or resemble. కడపసీమలోకి చెల్లేశుల్లలు Villages belonging to the Cadapa country. మెల్లుచెల్లునేసికు how is it with thee? దీనికినాకుచెల్లింది I have done with this. I have nothing more to say to it. చెల్లురా Well done! it is over! చెల్లే, చెల్లిన p|| Valid, current, paid, fit, proper, fulfilled, restored, exhausted, expended, approved, applicable, applied, efficacious, acknowledged, admitted, attained, effected, extended, discharged, popular, practicable. చెల్లెరి uncurrent, unacknowledged, unusual, inapplicable, inadmissible.

చెల్లె or చెల్లలు. Gen. చెల్లెలి. A younger sister.

చెల్లెలికట్ట See చెలియలికట్ట.

చెల్లలు A younger sister. G చెల్లెలి. Plu. చెల్లెండ్లు.—చెల్లచెల్లలు and చిన్నచెల్లలు denote the elder and younger of two junior sisters.

చెల్లె A woman. UH. 4. 267.

చెల్వము See చెలువము.

చెల్వది See చెలువు.

జెవ n. s. Error for జెవ zava.

చెది plural చెవులు n. s. An ear. చూటచెది చెవులు To give ear, to let a word sink into the ear:

to hearken. చెవులుగడియలకుద్దవి (from గడియ) his ears were ringing (through faintness.) చెవులపోతు, or చెవులపిల్లి (the eared-cat) a hare or leveret. కుత్రముయొక్క చెవి the tip or margin of a written bond. కుత్రముయొక్క చెవిచించుట To cancel a bond: by tearing the leaf so far as to disengage it from the cord on which palm-leaf volumes are strung.

చెవిటి adj. Deaf. చెవిటివాడు a deaf man. lit: a man of deafness. చెవిటివ్యవహారము an unspeakable or unutterable iniquity, lit: one which deafens a man; or makes him stop his ears.

చెవిదల బెట్టుట To hear. వినుట. OG.

చెవిడిల బెట్టుట, అనగా, వినుట. OG.

చెవినిల్లు adv. Earnestly (From చెవి an ear, and ఇల్లు a home, a nest.) చెవినిల్లుగట్టుక చెప్పుట To reiterate a precept: as though always dwelling in the ear. Mṛityanjaya Vilasam 2. 38.— 40. Raghava Pandavyam. IV. 52. నిచ్చులుచెవినిల్లుగట్టుకొని చాటిరినన్ను గణించువైరిని స్మరియునిరోటిపోరిది. Also Vema book 3 verse 2. P. 1. 533.

చెవుకట్టు The iron ring on an axle tree?

చెవుడు n. s. Deafness. The infl. is చెవిటి.

చెవుడుబద్ధ adj. Deaf: horror-struck.

చెవులు Ears. plural of చెవి. చెవులపిల్లి A hare or doe-rabbit: lit: an eared cat. చెవులపోతు n. s. A buck hare or rabbit.

జెష్ట n. s. Plague: pest: evil: gibberish: nonsense, rubbish. జెష్టవదిలినది I am out of that scrape. నాకు జెష్టవట్టినది I was bewitched. నానికి జెష్టవట్టినది he has lost all his luck. This is corrupted from జ్యేష్ఠా an elder sister: vulgarly బాద్దమ్మ an old crone.

చే, చే, జే, యే.

చే n. s. (contracted for చెయ్యి.) the hand. రమ్మని చేసిచ్చె he gave it to his brother's hand. చేదారి కన చేలుచేవారవిడచి losing from his hand what he had in his hand. In such a phrase we may

omit the word. చేసింజ్జ a sign made with the hand. చేరత్తు a slip of the pen, an error of the hand. చేబదులు or చేరియత్తు a simple debt as distinguished from a bond debt. చేకూరుట, చేకూడుట To come to hand, be gained. చే like "hand" is applied to mean small, as చేకట్టె a hand box. చేకట్రి a small knife. చేబాదిస a small adze.

చే. చే are often erroneously written చ్చా and బ్బా. as నాచేరకాదు, నాచ్చారకాదు. so జేస is written బ్బొన and బ్బొనురు for జేసురు.

చే n. s. A field, contracted for చేను plu. చేలు fields.

చే affix; By, through, with. రసచేనైనంతదూరి abusing them to the utmost of in his power. See చేర.

జేంద్రవాండ్లు A certain tribe of weavers.

చేంతాడు The rope at a well, which is proverbially long: from చేడుట.

చేకము* n. s. A poetical jingle or play upon words as in Pope, "Where Cibber's brazen brainless brothers stand." So in Paradise Lost 4. 775. "No happier state and know to know no more." So in Shakespeare "Find tongues in trees, books in the running brooks," &c. So in the Magham సవకులాశవకులాశవసంపుర, స్ఫుట కురాగుకురాగుతకుంజం, మృదుళతాంతలతాంతమ లోకయ, తృసురభింసురభింసుమ సౌభరై. Also see an instance in Bhanumati, 3. 68. సీ|| ఉదయంపురవినింపు &c. చేకములు Tame or domesticated animals.

చేకటిగుండ్లు See చేకట్లు.

చేకట్లు n. s. Bracelets made of gold and coral beads alternately.

చేకీలు, అనగా వెళుపాటికల్లెరములు. OG.

చేకురుట, చేకూరుట, చేకూడుట v. n. To accrue, be gained or be found. M. 12. 1. 8. R. 6. 15. G. 2. 40.

చేకూర్చుట v. a. To gain or acquire, save, redeem.

చేకూలి Hire. చేకూలికాడు A hireling, a hired servant. BD. 5. 396.

చేకొనుట v. a. To accept, receive, take, to grant, accede to. To recover. To attain or assume

power. To seize or usurp. Negative forms చేకొను, చేకొతు &c. చేకొనను The not seizing. R. 2. 97.

చేక or చేక n. s. Strength, solidity. The heart of a tree. BD. 2. 556. చేక, బలమున్ను. D.

చేక n. s. A sort of crane or heron.

చేకంట (G. చేకంటి for జయఘంట.) A gong or bell.

చేకగడ్డ The medicinal root called Vangueria Spinosa. Rox. I. 536.

చేకర్ర adj. Dun or grizzled? See కర్ర.

చేసురించుట, జేసురించుట v. n. To redden, blush, or grow red.

జేసురు n. s. Red. జేసురు జేరు a red stream. Kallahas. 2. 58. 2. Zacc. 3. 80. జేరికము. D.

జేసురుగండి n. s. An embrasure, or loophole, for musquets : being a hole coloured red.

చేసురుగొండ A red hill : (a heap of corpses &c.)

చేసురువేరు The root from which a red dye is extracted.

జేజె A god, a goddess, a deity : the final vowel is short.

జేజెమ్మ n. s. A goddess. A grandmother. నికురారకళునిన్నుల్లుజేజెమ్మకురారకళు It will puzzle you and your granny too to find them.

జేజే n. s. A deity ; god or goddess. జేజేచెలి is a wife of a god. చేవర. D.

జేజే Hurra! huzza! జేజేధ్వనులు huzzas. BD. 5. 1035. శిరోవృత్తర్చ చేరనుండునునిమంశముచేయడము. D.

చేజేర Hand in hand, hand over hand : rapidly, at once. చేజేరకట్టుకొన్నారు. He was caught in the act.

చేట A van or winnowing basket. [D.

చేటకుడు n. s. A man servant, or slave భృత్యుడు.

చేటకూరత్వ or చేటత్వ. n. s. A loan of grain : grain lent to be paid in grain or advanced on trust to a buyer.

చేటకొల్లారు n. s. A sloping roof without side walls ; as over a door. A shed. Distinct from చుట్టుకొల్లారు q. v. మూడిండ్లుకల్పికట్టినది. D.

చేటచేరువు n. s. An easy slope, ease of ascent. Gradual rise ; a gentle slope, acclivity, declivity. See కోరు which is steepness.

చేటి n. s. A female servant or slave.

చేటు n. s. Ill, harm, ruin, waste, spoiling, misfortune, disaster. చేటుపాటుచెరిశుము Sharing the loss and gain. చేటుకాలము A period of misfortune. చేటుమణుగుట To be ruined or destroyed.

చేటెడు A basketful. చేటెడువియ్యము a basketful of rice.

చేట్లకొరివి n. s. A perfect firebrand ; i. e. a mischievous person. From చేటు evil and కొరివి.

చేడియ n. s. A damsel, lass, lady.

చేతె n. s. A damsel. See చేడియ, శ్రీ. D.

చేడ్చుడుట v. n. To be ruined. To grieve, be in pain. M. 12. 2. 285. చేటునుపొందెననుట. D.

చేడ్చురుచుట To ruin, to rout. M. 7. 4. 166.

చేడ్చాటు n. s. Misery, ruin, rout. M. 4. 4. 93.

చేర affix. By, through, by means of, with. నాచేర అయ్యేపునిచేస్తాను I will do what I can. ఆపుని చేరలవునా Can you do this? ఆపునినాచేరకాదు I cannot do it. వారిచేరవుచ్చుకొంటిని I received it from them or at their hands. "With;" thus pierced with a bulrush. నిర్భాగ్యరచేరవున్నాడు he is in great distress. Sometimes it is joined to the word hand. Thus నిజహస్తంబుచేర. HD. 1. 1612. with his own hand.

చేర (Locative) in the hand (చేరి infl. of చెయ్యి hand.)

చేర n. s. Doing, act, action.

చేరకాని adj. Unmanageable, stubborn, unhandy, helpless, awkward, imbecile, useless, unfit, vain, vile.

చేరసము* n. s. An animal or living creature. See నిశ్చేరసము.

చేరత్వ (చే+రత్వ) A slip of the pen, an error.

చేరరాసికూర n. s. A kind of potherb. (Pharnaceum Mollugo diffusa, Ainsl.) a bitter plant used in medicine.

చేరశుడు adj. Inclined, willing, desirous, minded. భీరచేరశుడై filled with fear, rather alarmed.

మందచేరశుడు n. s. A blockhead. క్రూరచేరశుడు a hard hearted villain.

చేరశు * The mind or intellect : the understanding. చేరోహతుడు, or, చేరోభవుడు Cupid. చేరోహనము gladness of heart.

చేతాళము * n. s. Clapping the hands.

చేతాళము or చేతాళియ్యము * adj. Artificial, not natural. The చేతాళలింగము is the artificial lingam : a truncated cylinder : also called అనాది q. v. in contradiction to the శ్రీయంభువు or conical.

చేరి adj. Bitter. See చేడు.

చేరి The infi. of చెయి the hand : so చేరిసాము money in hand ; cash.

చేరిపాట్ల See పాట్ల.

చేరివీర n. s. Bitter cucumber.

చేరివత్తు A raw or bitter fruit. Bitterness : gall. A wretch.

చేరిసాము Money in hand. See చెయ్యి.

చేతులు (The plural of చెయి) hands.

చేతోజాతుడు * or చేతోభతుడు Cupid.

చేతోమోదము Gladness of heart.

చేద n. s. The cord fastened to a bucket. Also the bucket. చేదనీళ్లు a bucket of water, hence చేదబావి a draw well : బావిలో చేదవేళేటప్పటికి when she was letting down the bucket.

చేదము * n. s. Cutting, portion, part, loss.

చేదరాసే n. s. A sort of vegetable.

చేదర్థము * The subjunctive mood.

చేదశ్రము See చాదశ్రము.

చేదారము n. s. Loss, waste, diminuation, (of gold, in making jewels.)

చేదించుట v. a. To cut up, sever, divide, quarter.

చేడు n. s. Bitterness.

చేడు adj. Bitter. చేరిపాలు bitter milk.

చేడుకొనుట v. a. To draw up.

చేడుట v. a. To draw up (as a bucket) hand over hand. To raise (an anchor.) To draw. చేడు దుభావి n. s. A draw well, in which the bucket is raised by the hand.

చేడుపాట్ల See పాట్ల.

జేన n. s. A span : about seven inches.

జేన adj. Much, long. This is the old spelling, and the rustic pronunciation at this day, of జాన or జేనా.

జేనశతాదు or జానశి తాదు A match : for a gun.

జేనచెట్టు A certain tree the fruit of which is eaten. Adenanthera aculeata. Rox. 2. 371.

అడివిజేన the Arum Sylvatica. Rox. 3. 511.

జేనబెట్టు A span long. Better spelt,—బట్టు.

చేను n. s. Infi. చేరి, or చేను. Plu. చేనులు or చేలు

A field. జొన్నచేను a field of jonna.

జేనుగ Much, abundantly. జానా.

జేనుడు. A span long. Suca. 3. 238.

చేను n. s. A fish. A sort of torturing pincers to twitch the ears with.

చేతుట్టుట v. a. To take by the hand. To adopt, to patronize. To ravish a woman. అకలంబించుట, అండ్లియాడుట. D.

చేతుట్లు Catching by the hand. Naish. 6. 131.

చేతుడుట To fall into his hands, be seized or caught. శట్టుబడుట. D.

చేరించుట A vulgar contraction for చేయించుట ; a causal of చేయుట.

చేళు n. s. A gush or spirt, as of milk.

చేళుట v. n. To moisten, or let the milk flow, to give forth, emit, (as a breast does milk). ఎకచేళుట To withhold her milk ; or keep it from flowing, as a cow does unless her calf is near her. కరముశుంఠస్థిని గుమారుం, గనిచన్నులు చేళిము దంబున. M. 1. 5 37. HK. 5. 260. At the sight of her child the milk sprang from her breast with affection. ఆపుపాలును చేచేడు the cow withheld her milk. చూడకుడిస్తే గాని ఆపుచేళు తుందా will the cow yield the milk unless the calf is with her ?

చేళురించుట v. a. To emit (sweat &c.) BRS. 396.

చేబాడిసే. n. s. A small adze.

చేవియ్యము Rice that is cleaned "by the hand : " not quite free from husks : not winnowed.

చేవీర The small herb called Justicia ligulata. Rox. 1. 126.

చేమ Bur-grass. చెట్టుచేమ trees and so forth. (anuk.)

చేమంతి adj. Appertaining to the Chrysanthemum Indicum (జేమంతి, శతశత్రుక. D.) A sort of chamomile. Ainalie. 1. 67. Rox. 3. 436. The name is applied both to the marygold and to the bachelor's button. Compare బంతి from which, the diminutive చే being prefixed, this probably is derived.

చేమకూర n. s. A plant, the arum esculentum. Heyne. Rox. 3. 495. A. 2. 62

చేమగడ్డ. The root termed *Caladium esculentum*.

Heyne. చేమగంటు it's stock or stump.

చేమపూరాజనములు n. s. plu. A peculiar sort of paddy.

చేమిరి Sour milk kept to curdle other milk with. చేమక (the neg part, of చేయట q. v.) Without doing.

చేయి The hand. See చేయ్యి or చేయి.

చేయించుకొనుట v. a. To cause to be done, get it done. To effect.

చేయించుట v. a. To cause to do, make. To get it done &c. See చేయుట.

చేయపులు or చేయపులు or చేయపులు n. s. Acts, deeds.

It should be చే, not చే.

చేయుట or చేసుట v. a. To Do. To make, create.

To perform. To clean grain from chaff. To be

worth. To equal in size &c. as రెండుజొన్నలు

చేనేబంగారు a bit of gold as large as two bar-

leycorns. యిదియెన్నిరూపాయలు చేసును how much

may this be worth? Added to some nouns it

forms them into verbs: as సెప్పి pain సెప్పిచే

యుట To pain. వంట cooking వంటచేయుట To

cook. జగడము a quarrel జగడముచేయుట To

quarrel. ఆన్నము food ఆన్నముచేయుట To cook

or dress. కైదు a prison కైదుచేయుట To im-

prison స్వాధీనము possession, స్వాధీనముచేసుట

To possess. వర్తకము trade. వర్తకముచేసుట

To trade. మరుగు shelter మరుగుచేసుకొనుట To

take shelter, use as a screen. చేరము traffick.

చేరముచేసుట to settle the price భూమిని చేసుట

To cultivate land. గ్రామముచేసుట To rule a

village. అడ్డుచేసుట To contract a debt సన్నుతి

డవాన్నిచేసి looking upon me as a mere woman.

యొడ్డునెల తెల్లుచేసినది the infant looks a month

old already. యిడ్డునెల తెల్లుచేసినదా Is the

child picking up flesh? Added to the Root in

A of other verbs it gives a causal sense, as in

English. వ్రాయుట To write. వ్రాయచేసిరి I

made him write. పోవుట to go. పోచేసుట to

throw away, lavish. Other phrases; కాచేసుట

To settle, to kill. ఇచ్చుట to give. ఇచ్చుచేసుట

To get it given: to obtain. In the middle voice

చేసుకొనుట. Thus ఇదిమిటినిచేసుకొనుట To

get a husband. పల్లకిచేసుకొన్నాడు he procured

a palankeen. ఇండ్లిచేసుకొన్నది a wedded wife.

నయచేసుకొని అడగరాదా Cannot you ask for

it civilly? చేయ్యిచేసుకొనికొట్టె he took his

fist and beat them. అండ్లిచేసుకొనుట To take

refuge. రహస్యముచేసుకొనియెరింగెన్. M:

12. 2. 375. he told it as a secret. Other phrases

will be found under various nouns and verbs.

చేయుట v. n. To do, act, behave. To be worth.

అవివదిహాకలుచేసును This will be worth ten

pence. వానికిజలుబుచేసెనది he caught cold: lit:

a cold happened.

చేర The hollow of the hand.

చేర (The Root in A of చేరుట.) Close, touching.

Thus వాకిలిచేరమూసి నానా have you shut the

door to or close. Thus తలుపుచేరదెరిచి BD. 5.

234. To set a door ajar. చేర్చురనారాజు చేరం

గపిరిచి calling him near, or close. చేరమల Close

to; గొడచేరమలచేసె he laid it close to the wall.

చేరబట్టుట v. a. To bring close (as a boat to

ship) See చేరుట. చేరబడుట v. To lean against.

చేరి adj. Strong, mighty. See చేరు. కొండచేరిచె

ట్టు Rox. 1. 265. a tree called Andropogon fas-

cicularis.

చేరిక n. s. Arrival, entrance, union, approach, fa-

miliarity, application. చేరడము, చావునకుచేరే

యుపాయమున్ను. D.

చేరికూర n. s. A kind of pottage used in చేరు or

soup.

చేరు adj. Strong, mighty. చుచైన. M. 7. 3. 57.

చేరు n. s. The native soup usually termed mali

gatany i. e. muluga tonna in Tamil, of pepper

and tamarind.

చేరు n. s. A string, a cord, a string of pearls or

flowers. Roe or a string of spawn in fish. Ve-

retrum tauri vel equi. ఉట్టచేరు the cord on

which a net hangs. పండ్లచేరులు the spermatie

cords. కురవిండచేరులు necklaces of curuvinda

seeds. కనకచేరులు gold chains.

చేరుకొనుట v. a. To touch, to lean upon. శత్రువు

చేరుచేరకొన్నాడు he joined the enemy.

చేరుగొండి adj. Stray, strayed. చేరుగొండిశువు a stray cow, contracted for చేరుకొన్నది what turns up or comes to hand.

చేరుచుక్క n. s. A pearled "Ferroniere" or spot on the forehead, called also ముత్యాలవాట్టు.

చేరుచుట, అన గావుప్పాడులుధరించుట. D.

చేరుట v. n. To arrive, reach its destination, come to hand. To be close or in contact. To draw near, approach go on, proceed. To be connected with, united to. To be added, joined, included. To belong, appertain. To be assembled or collected. To have connection with a

female. దానితో చేరి or పొంది he lay with her. ఆశ్చర్యము అక్కలా చేరదు That item does not belong to this account. యిది ఆశ్చర్యము లో చేరదు this does not fall under that rule.

చేరుచుట, or చేర్చుట (causal of చేరుట.) To put, join, apply, unite, mix, combine, include, add. To assemble, accumulate. To admit, as a member, to introduce. కాగితం చేర్చుట To embrace, to join in embrace. చిన్నవచేర్చె She put the infant to her bosom. అక్కన చేర్చె She embraced him. To put (her hand to her cheek) (or his fingers to his ears). To lend (an ear).

చేరుడు (p || of చేరుట) Accidental, what comes by chance, not expected. చేరుడుశువులు stray cattle. చేరుడుబియ్యము rice that is roughly pounded, or bruised.

చేరుట v. a. To draw close to, to lean upon, to arrive at. To be included in, belong to, appertain. To enter a sect, a family, a party or battle. To attain, reach. To affect, as an act does a person. యిప్పుడువచ్చినాడు, ప్రాణములు చేరుకొంటే ఆవరణశుభ్రమైనాడు He has this

moment arrived, let him take breath.

చేరువు n. s. Nearness, closeness, connection.

చేరువాటు n. s. Arrival.

చేరువ n. s. Nearness, connection, neighbourhood, assemblage, army, host. Shallowness.

చేరువ adv. Near.

చేరెడు A handful. See ఎడు and చేర A proverb says చచ్చినవాడినన్నులు చేరెడే A dead man's eyes are very fine! for length of eyes is a

beauty): which signifies that praises refused to the living are lavished on the dead: he was no beauty when alive but now "they talk of his fine eyes."

చేరలి A kind of sea fish.

చేర్చుట See చేరుచుట.

చేర్చాడుట To play about, gambol. = చెలరేగుట.

చేలము * n. s. Covering, a vest. దంతచేలము the lips; as being a covering to the teeth. చేలాం చేలము * the skirt.

చేలాగు The arm. నైదండ.

చేలు n. s. Fields. The plural of చేను.

చేలూకా * A pair of kettle drums.

చేళ్లు (వనియె) It rang) aloud. (anuk.)

చేవ n. s. Strength, courage: the heart of a tree; the core. చేవచెట్టు a stout or solid tree. శుగంధం

చేవకంబంబులు pillars of solid coral.

చేవచెట్టు, చేవమాను The timber called red wood.

చేవడి Lightness of hand: swiftness. హస్తచేవము. A. 1. 71.

చేవాటునెల Near, close. చేవాటునెల in a neighbouring place. HD. 1. 1729. Lit: a stone's throw off.

చేవాడికాడు A light fingered or expert fellow; a thief. A story teller.

జేపురించుట v. n. To blush, redden, turn red with shame or anger. యెరుపాట. D. See జేగురించుట.

జేపురు (See చేగురు) Redness. జేపురుగొండి A musquet hole or embrasure in a fort wall. చేపురుగొండ Pal. 108. నెత్తురుమేల్లెనిండపారంగ, జేపురుగొండనాచెలుపుడింక The blood lay in heaps as a hill of red?

చేపురువాట్టు, అన గాయత్రవన్నెవాట్టు. OG.

చేవ్రాలు Hand-writing, signature.

చేష్ట n. s. Act, prank, gesture, manners.

చేటరాలు, అన గాచేతనుండేమాలికలు.

చేసి or చేసి Past p|| of చేయుట To do.

చేసి, or, చేసి Affix. By, through, because of, by reason of. ఆరుగురువెంటున చేసి By coming. దశకానమున చేసి. Swa. 5. 3.

చేసికొనుట v. mid. See under చేయుట.

చెచెజెరు.

చెరస్యము * n. s. Mortality, humanity, locomotion ability to move. adj. * Locomotive, moveable, animated, intelligent, possessed of reason, or soul.

చెరస్యము * A temple. చేవాలయ, గుడి, బుద్ధమునై గృహ, యజ్ఞశాలాయాం, ఉద్దేశపాదక, రస్య చెట్టు, క్షీ, బుద్ధ, వింజ, శివాయాం. SC.

చెర్రము * The name of the first month in the Telugu year, answering to April-May.

చెర్రము. * adj. Victorious, triumphant.

చెర్రరథము * n. s. A name of Elysium; the garden of Kubera or Plutus.

చెర్రశిఖరు * Cupid as delighting on the month of May.

చెరదు or చెరి n. s. A trade or profession వ్యాపారము, D.

చెవార్చకము * n. s. A drug or medicament. బ్రతికించే యావధము. D.

చెవార్చకము * adj. Long lived. చెవార్చకుడు * He who is long lived : Adonis, regent of the moon.

చెరలు n. s. Acts, deeds.

చెర్రాలు A vulgar spelling for చేర్రాలు signature.

చా, జా.

చా|| A contraction in correspondence for చావు న according to.

చాంX n. s. Saliva, spittle.

చాంతుము adj. Thick, thickset. M. XII. 3. 446.

చాంతుము n. s. A plat of grass, a grassy field : a thicket, as of bamboos. Thick matted tresses, hairiness. వృక్షవిటకము. D.

చాకాటము n. s. Excellence, fineness, elegance. beauty. adj. Excellent, fine, beautiful.

చాకారము Error for చాకాటము?

చాక్క See చాక్క.

చాక్కము adj. Excellent, fine, lovely, pure.

చాక్కటము Excellence. fineness, beauty. చెండు చక్కము. D.

చాక్కటమైనది, అసగా సుందరమైన D.

చాక్కరబాళు n. s. A fond look (అరచాళు) or glance.

చాక్కా or చాక్కాయి n. s. A coat, shirt, jacket, vest, tunic, shift, garment.

చాక్కాకులు n. s. Dead or dried leaves. రాలాకు.

OG. ఎండాకులు. D.

చాక్కించుట See సా—To gratify, soothe, please.

చాక్కు n. s. Intoxication, stupefaction, faintness.

చాక్కుట v. n. To pine, languish with desire. To be intoxicated, or stupefied. To enjoy himself.

చాక్కుట v. a. To enter; as a scent does the nostrils.

చాక్కుమందు n. s. Love powder; aphrodisiac drugs.

జాన్లు Alms? జాన్లుకుట to take alms.

చాచ్చుట v. a. or v. n. Inf. చార. To enter, find his way in. To flow into, to interfere, to enter the heart, affect the mind. To undertake, embark in a business. To begin, set to work. శరణుచొచ్చినవాడు One who enlists as a dependant. To set in, as the rains; to commence, as an age or period. ముక్కుజొప్పికన్నుత్రువేళించేవాడు. one who would steal the very teeth out of your head. శత్రుచరితులపరిపాలనమునకుజారడె యరడు Will he not interpose to rescue the righteous? కడుతులొసెప్పిజొచ్చి A pain came on.

జొలజొల (Anuk) Greedily, thirstily.

చొటు for చోటు.

చొట్ట adj. Withered or lame, as a limb, dented, indented. చొట్టమూతి a cross face.

చొట్ట n. s. A dent, a dimple, or depression.

చొడిమికి A tree called మంకియా.

చొల్లెలు v. n. To blush or redden, to turn red.

జొత్తు n. s. Redness. జొత్తుపాకు A scarlet image : (as a newborn child.) an ensanguined corpse, a figure dyed in blood.

జొత్తురు n. s. Crimson, red.

చొనశ్రుట v. a. To insert, to push in, to put in. To enter the heart, యిశ్రుడు నాకు సానశ్రుని స్పన Padma. 3. 62. "the shame cast upon me." చొట్టించుట, చొంచుట ప్రత్యేకములు. D.

చావునది. See చావునది which is a contraction.
చావునది (the causal of చావునది. To insert, in-
troduce. See చావునది.

చావునది n. s. The great millet, (Zonna) called *cholum*
in Tamil, and channa, chenna, or jowara in
Hindustani. The species called చావునది has a large seed and is slow of growth, the
చావునది is of rapid growth with a small seed.
There are many other species, as తోట Z. ము
తరు Z. లోను పెద్ద Z. తయరు Z. పాలాళి Z. గి
డ్డ Z. మొర్ర Z. మొక్క Z. is "Indian corn, or
maize." See Rox. I. 268, III. 568. తెల్లచావునది
లు, and గడ్డి Z. id. I. 269, 271. కొండ Z. id.
2. 422.

చావునది n. s. A species of snake.

చావునది See చావునది.

చావు n. s. The straw of చావులు or of చావులు
grain. చావునది Some instrument used by
housebreakers: apparently a pole with a hook:
or a staff of zonna used to grope with?

చావునది Error for చావునది.

చావునది, చావునది Some sort of cloth stuff.

చావునది v. n. To be used, accustomed. To pro-
ceed, follow a course, to be settled (అమరిచం
దలు) to be in the way. చావునది If she
fell into conversation. చావునది అనగా
ద్రోమును పొందిన చంద్రుడు The moon though
liable to defect of light. అప్పిచ్చువాడు వైద్యుడు
చావునది నేనెక్కడ పాదునైనను బుడవ చావునది
నయారచందము చావునది బుద్ధియూరు సార
కమునుపటి

చావునది A syren: corrupted from చావునది
the name of a character in the Ramayanam. A
woman who deludes one to his ruin. A Circe,
an ogress, a fury.

చావునది Wickedness, cheating.

చావునది v. a. To insert.

చావునది n. s. A way, a path, entering, manner,
way, appearance, fashion, Rate. చావునది
to trace out a man's footsteps చావునది to
change his appearance. From చావునది.

చావునది According to, like, agreeably to, by rea-
son of, through, at the rate of. ఆరురూపాయల
చావునది at six rupees. మందితము చావునది by
fair means. బలవంతము చావునది violently. భయము చావునది
న through the fear of, in the apprehension that.
ఆచావునది So, in that way, thus, on that ac-
count. యేచావునది How? వాడు చెప్పిన చావునది
from what he said, according to his desire. యా
చావునది in this manner; accordingly.

చావునది, అనగాను ప్రతిగ్రహమందునుండే పిండ
ము. D.

చావునది, చావునది v. n. To thrive, grow thickly.
To be redolent, to smell of. To revel: enjoy
himself. To toss about writhe, wallow. ఉత్ప
తిల్లుట. D. తేనియక చావునది మోవికెంతు Her
honey dropping lips. శుబ్బలచావునది ముక్కుమ
దము the musk that was shed. చావునది గా, అన
గానిండా గా. OG.

చావు n. s. A shark. See సార and సార. A. 6.
154. ఉత్పత్తిభేదము. D.

చావు The infinitive and negative of చావునది q. v.
See చావునది ... చావునది వాణ్ణికాను I will
not enter.

చావునది v. a. To insert, put in.

చావునది గా Continuously. వకవరళిగా Unbro-
kenly, all in one paragraph, వకవరళిగా in one
stream: not duly divided into sections or titles:
like an English Act of parliament.

చావునది or చావునది To enter or rush into,
break into, intrude on. ఆకథయిందులో చావునది
దము that tale does not form a part of this: is
not connected with this.

చావునది n. s. Entrance, access or fit of passion as
of love. Appetite. Use, familiarity introduction.

చావునది Easy of access, వాక్రహములో వాక్రహి
మందిచారన He is apt or has a genius for gram-
mar. వాక్రహి అన్నచావునది వే గాని అక్షరచావునది వ
తేర He is sharp enough at eating but slow at
reading. చావునది, సాహసము. D.

చావునది A hurdle or sledge drawn by oxen.

చావునది n. s. A precipice.

చావునది v. n. To enter. చావునది చావునది he will
not let a word be heard: or, will not listen.
చావునది he did not enter. ప్రదేశించుట. D.
చావునది.

జోష n. See జోష.

చాలిమిడి, అనగా అల్పమరిషపుడు, అనగా విరికూర. SC. The herb called Amaranthus Polygamus.

చాత్తు A sort of pudding.

చాల్లు n. s. Drivel, slaver. చాల్లుమాట, అనగా తుంపురుమాట. D.

జొల్లెము, or—జొల్లె—, A tire, formed by weaving the tresses in chains and then coiling them up at the back of the head: a wreath of mogili flowers.

జొహరు or జోహరు n. s. and interj. Huzza! Hurra! Homage, welcome, salutation, congratulation. నమస్తా రాధా ము, శుభావస్థ ప. శాచేత నుండుమని మంగళము చేయడము. D.

చా, ఛా. జా, ఛా.

చా (particle.) Where. when వచ్చుచా on his going there యిచ్చుచా on his giving. Wherever whenever. Whereupon, on which. In the event of, if, in case, on supposition that. Contracted from చాట, కానిచా If not, otherwise. As, seeing that: because. తనములు లేనిచా In the event of there being no son: in case there are no sons.

జా, or, జోజా, interj. Hush! a word used in lulling a child to sleep. జోకొట్టుట To lull asleep.

జోక n. s. Manner, way. Grandeur, fineness, bloom, prettiness, similarity, resemblance. Delight. సొగసు, పవిత్రము, భద్రము, ఉల్లాసము. adv. Thus, in that manner; duly, properly. ఆపద్రావిసజోకనడమట్టిల్లు. Ila. 3. 159. he was as sick as though he had drunk poison. జోకగా, జోకతో, జోకై, జోకచేసి, జోకపరగ are all expletives. (padap) and may be rendered Grandly, finely.

జోకనపుచ్చి. అని గాత్రంబుయ్య. Q.

జోకనపుచ్చుట See చా—

జోకు n. s. Slang, abuse, cant. This is a low word. జోకిచ్చింది or జివిపొయింది (in carpentry) It is loose. See సోకు.

జోకుట v. a. To weigh (this is shopkeepers cant) To lay it on, (terms of abuse): to thrash or thump.

జోకెము See జోకము.

జోకొట్టుట v. n. To sing a lullaby: See జోజా.

జోగము n. s. See యోగము * Meditation, abstraction.

జోగి n. s. See యోగి A tramp, a vagrant. జోగిది a female rover, a hermit, also అడవిజోగులు roamers in the woods. Vagrants.

జోగు Huzza! the exclamation used by people who go about collecting alms or offerings for the Sacti goddess. జోగురులిరుగుట to go about the town for such alms.

జోగు, అనగా యేరుచాపేసాధనము. D.

జోగుట v. n. To stagger. సొక్కుట.

జోగురాలు n. s. A nun యోగిని.

జోజా Hush, be still, lullaby.

చాట (The abl of చాటు a place) ఆచాట in that place, there. నాచాటలేదు I have it not by me. Contractedly చా. See that word, యాచాట or ఇచ్చాట here in this place: యెచ్చాట where. ఆయనకు నాచాట అనుగ్రహము లేనట్లు చూచి Perceiving that he felt no kindness towards me.

చాటము A sheet. G. 2. 69.

చాటి n. s. చాటి, abl. చాట q. v. చాట్లు plu. of చాటు A place.

జాటి n. s. A damsel. Error for జాటి. Vish P. 2. 30. A family. D. (Abhim. 74.) ఆడుది. D.

చాటు n. s. A place. plu. చాట్లు. ఆచాటు That place యిచ్చాటు Here. తనచాటికిపోయినాడు he went home.

చాటుముట్టుట, అనగా అంతటా వ్యాపించుట. OG.

చాడ or చాళ adj. Tamil. చాడరాజు the king of the Tamils.

జోడన n. s. (H.) A couple: a lined vest. Bounding, a curvetting pace; as of a horse. KUR. 1. 19. T. 3. 142. Dasav. X. 145. 147. అనగా చాకళించుట springing with all four legs off the ground: (from jorna, to join, the Hindustani.)

A. 5. 122 ముచ్చుచాడన, అనగా బనిచేయుచు.

- చోడి See చోళ్లు (a sort of grain) of which this is the sing. infl.
- జోడించుట v. a. To join, couple, unite, combine, plot, plan, compose, lay together, contrive or scheme.
- చోడి గాడు Pilgarlick, or Scaramouch; a character in a farce.
- జోడిదము Error for జే—
- జోడు n. s. A pair, or couple, a pair of shoes or sandals: a suit of armour or mail. Junction, conjunction. జోడుకోడే. R. 1. 140. శముడు, కూడాపుండేవాడు a match, compeer, companion. కుగ్గిజోళ్లు A pair of palankeens. వాడు నాకుయీదాజోదా (anuk) Is he my equal?
- జోడునూర్చుట v. a. To embrace, or join.
- జోడురకెట n. s. A metal cup or mug with up-right sides.
- చోడుముట్టుట See సో— and చోటు—
- చోడె adj. Made of the grain called సోళ్లు. thus చోడెపిండి flour made of చోళ్లు.
- చోడెస్థలాలు Lands wherein చోళ్లు are grown.
- చోడ or సోడ n. s. Plague, trouble, puzzle, difficulty. (కంద్రగోళము గాథ.) H. 1. 143. Ila. 3. 79. Padma. 2. 285. or, చోడంబర Rascal, villain, pestilent fellow.
- చోడితమైన* Sent, directed, commanded. వేదచోడితమైన Declared in the Vedas. చోడితుడు * Sent, directed, told, commanded.
- జోడు, చోడు n. s. A hero. శమధుడు, మోధ, దిట్ట. DR. 4. 81.
- చోడుముట్ట Pervadingly, as a spreading scent. Vish P. 6. 66.
- చోద్యము * n. s. Wonder, marvel, singularity, peculiarity. చోద్యమంది being amazed.
- చోద్యము* adj. Wonderful, singular, rare, refined.
- జోన or సోన n. s. An unguent or medicament, that is thick like honey or glue.
- చోపా A shed with a slanting roof. The lobby, entrance or passage (చొలింపము).
- చోశ్రుట (The causal of సోశ్రుట) To enamour. Error for చోశ్రుట q. v.
- జోశ్రుట v. a. To dissipate or scatter, scare away, strike off, do away. చోశ్రుతుకెట్టుట To drive wild cattle towards the hutsman's ambush: to stalk deer. Suca. I. 207.
- జోము n. s. Torpidity, stupefaction, or silliness with pride సామ్య, తిమ్మిరి. OG.
- జోముట v. n. To rock backwards and forwards, as Musulmans do while reading.
- చోర or సోర A shark. A. 6. 125.
- చోరచిరుర Prank, trick. చేష్ట. OG.
- చోరభర్త * n. s. A paramour, a lover by stealth.
- జోరి గాడు and అంబలిజోరి గాడు A sort of lark: the thick billed or red bellied species. Jerdon Catal. No. 188.
- జోరిక n. s. (జోరు violent ఈక fly) The gadfly or horsefly. శ్రులిపక్కు జోరికపుండినమాడ్చి or సింహముకుక్కు జోరికపుండినమాడ్చి safety in the lion's lap: (as the gadfly scorns the tiger.) It is explained. భీరాశ్రీభీరశుడు weak in himself but mighty in his protector.
- జోరుగంత error for జేసురుగండి An embrasure or loophole.
- చోరుడు * n. s. A thief, "he who steals."
- జోల n. s. (The plural of జో Hush! q. v.) Lullabies.
- చోలము * or చోలి * n. s. A woman's jacket or bodice.
- చోళదేశము * The ancient name for the Tamil countries. See Rottler's Tamil Dict. Vol. 2. 395. where he spells it Chozha. The name "Chola-mandalam" is given (Wilson on Vish. Pur. page 193) as the origin of "Coromandel" but is a fictitious word unknown to the Tamils. See on Coromandel, in the Eng. Tel. Dict.
- జోలి n. s. Thing, concern, affair, matter, business. Topic, theme, subject. Meddling, interference. శిశువుచెట్టేమొరజోలికిమనముపోరాదు we are not to listen to every complaint he makes. వానిజోలికిపోవద్దు Don't meddle with him. Don't interfere. ఆజోలియెరగను I know nothing of the matter. వానికితెలుసుజోలితెలియదు he knows absolutely nothing of Telugu. (శ్రుశంస, శ్రుమేయము, శంబంధము) యిదిజోలికాదు you have nothing to do with this. ఆయోజోయెనునాటిజోలి Alasit is now fruitless to talk of that time. Lit: The affair of that day is over. వలవనిజోలితలచుకొన్నావు you are merely building castles in the air. చెయ్యజోలి means the Thema or air of a piece of

music, as distinguished from the variations.
 జోలిజోలి Nothing of the sort, by no means:
 not at all.

జోళ్లు plural of జోడు Armour, arms, mail.

జోళ్లు A grain called రా, or in Hindustani
 Nacheny. *Panicum Paludosum*. Rox. I. 307.
 343. 345. Eleusine Coracana. Heyne. *Cynosurus*
Coracanus; *Reeve and Herklots*. రమిడెలు. D.

చోచి The crum of bread.

జోపు, అనగా పాడ A ship. OG.

జోలిస్తుడు See జోయి—

చోడ్చుము * What is supped or sucked, as sauce.

జోసి An astrologer. For జోయిస్తుడు. D.

జోహారు interj. Well done! Hurra! నమస్తా రాధా
 ము, శ్రీరంగేశ్వర చైతన్యం దుమసి, మంగళము, చేయు
 ట. D.

చా, ఛా. జా, ఝా.

చా The number four, in counting. Three *chows*
 are one dozen. Also the weight used in valu-
 ing pearls.

చాక n. s. A quarter: one fourth. Cheapness. A.
 5. 7. చులకనితనము, సీనత్వము adj. Cheap, slight,
 despised. చాకచేయుట To slight, to scorn,
 undervalue. అర్థము. D.

చాకట్టు A (window) frame?

చాకట్టపోగులు Earrings formed of pearls set four
 square.

చాకము n. s. A square. adj. Square. చతుర్ముఖము,
 చతురశ్రమున్ను. D.

చాకళ (Anuk) Bang! slapdash అనగా రహలన.

చాకళి Earrings పోగులజోడు Suca. 1. 161.

చాకళించుట v. n. To dance about, skip, leap
 bound, vault. చల్లకడవయ్యుభయమున చాకళింతు
 with her milk pail dancing on her shoulder.

చాకాలికిట A chair, lit, a seat with four legs.

జోకించుట To sway down, swag or hang loosely
 పోలాడుట.

జోకు or జపుకు adj. swampy. Loose. జోకునీల,
 అనగా నాడునీల. OG. swampy ground.

జోకుట v. n. To become soft, ripe. To give way
 or yield, become loose, as a stake. To rot.

జోజవ్వనము, అనగా లివగా అల్లాడుట. OG. The
 heyday of youth?

చాడమ్మ "Our Lady of the Marsh," a certain
 local madonna.

చాడు n. s. Barilla: impure carbonate of soda.
 Saltiness, brackishness, salt land. రపుడుపోయిన
 destroyed by saltiness of the soil, as corn is.

చాడోలు n. s. A Howdah or seat on the elephant.

చక్కరము OG. హాదా. D.

చాతా n. s. The litter generally called a dooly.
 See చవర.

చాతి or చతితి n. s. The fourth lunar day from
 the new, or full moon. (From చతుర్థి.) నాగుల
 చాతి A certain anniversary feast.

చాదంతి n. s. vide చపుదంతి.

చాదంతి * adj. Four tusked. Double tusked. The
 name of Indra's elephant Airavata.

చాతుట, చాత్రుట n. s. A walled enclosure, a square
 built yard or compound. ఆవరణము, ప్రహరీ.

చాత్రుటము A leap or bound (as of a deer.)

చారము adj. Tough, strong, rich, as soil. శుఖరి
 పారిన.

చారు n. s. A fatuous taste such as that of goat's
 milk.

చారుకొట్టుట, చారుకొనుట v. a. or. జురుకొనుట,
 అనగా తెగెనుట. OG. A. 2. 98. To devour.

జోదుట v. a. To thrash, or lash. To collect any
 thing scattered. To stroke. A. 2. 98. a low
 word. ఆపరకమునందువకజపురుజవిరినాడు he
 made a great hit in that transaction: it some-
 times implies taking bribes.

చోర్యము * n. s. Theft, robbery.

చాలము or —ళ—* n. s. The ceremony of tonsure,
 shaving off the hair of a child, three years old,
 with the exception of one lock, left on the
 crown of the head.

చాలు A vulgar mode of writing చేరులు See చెది.

చావంచ or—చి n. s. (from వంచ one) Five at
 games: *Cinque*.

చాసితియంధనములు The "84 attitudes" (All possi-
 ble ways.) Ten dozen postures—"a hundred"
 positions.

జ, జా.

జ్ఞప్తి * Understanding, recollection. నాకు అప్పుడు జ్ఞప్తి పుట్టింది I was at that time out of my senses.

జ్ఞాతి * A fellow heir : a country cousin or kinsman.

జ్ఞాతి తేనెపండ్లము * Rivalry : as between heirs.

జ్ఞానము * Wisdom, knowledge, Idea. Theology. Philosophy. In some compounds it may be rendered Supernatural.

జ్ఞానదృష్టి * Ideal vision, such as is exemplified or imagined in Mesmerism. Supernatural intelligence, the prophetic eye : second sight.

జ్ఞాననిద్ర * A magnetic sleep, such as occurs in Mesmerism. Extasy : a metaphysical delirium which suspends the senses. See on యోగ నిద్ర.

జ్ఞానమార్గము * "The path of wisdom"—this is the doctrine which Europeans consider to be misanthrophy, cynicism. "Knowledge in general : knowledge of a specific and religious kind ; that which is derived from meditation, and the study of philosophy ; which teaches man the divine nature and origin of his immaterial part, with the unreality of corporeal enjoyments or worldly forms : and which, separating him during life from terrestrial objects, secures him, after death, a final emancipation from existence, and re-union with the universal spirit." W.

జ్ఞానశరీరము * The spiritual body : the supernatural or angelic frame, as distinguished from స్థూలశరీరము, or మాయాశరీరము. See W. on Sankhya Karica page 136.

జ్ఞానస్వరూపము * The spiritual form or image, invisible to the mortal eye. See సూక్ష్మ.

జ్ఞాని * A sage, prophet, inspired teacher. Intelligent ; a philosopher. A clairvoyant. A religious man, a man of letters. He who possesses జ్ఞానము. q. v.

జ్ఞానేంద్రియము * A spiritual energy or supernatural sense such as the power of perceiving spirits. See Tantra Rajam. XVII. 4.

జ్ఞాపకము * Memory. జ్ఞాపకమును చెప్పుట To recollect, to call, send for. నన్ను జ్ఞాపకము చేసినారా was your honour pleased to call for me ? అది జ్ఞాపకమా do you recollect this ?

చాకట్లు, చాటు, చాత &c. Error for చేకటు &c. See under చే.

జ్యా Many words are erroneously written with జ్యా in lieu of జే as జ్యాగురు for జేగురు &c.

జ్యా * n. s. The earth. A bowstring.

జ్యోతి * Old age, decay, infirmity పాతృలడము. D). చాత, చాకట్లు, చాటు &c. See under చేత &c.

చ్యుతము * adj. Fallen, dropped, oozed out.

చ్యుతి * n. s. Oozing. Falling off, slipping off. నీచ్యుతి the loosing, falling of her girdle.

జ్యేష్ఠ * The month Jyeshtha, (May, June, July.)

జ్యేష్ఠ * adj. Elder. జ్యేష్ఠశతతి The elder born.

జ్యేష్ఠ * "Misfortune personified as a goddess" See జ్యేష్ఠ.

జ్యేష్ఠావతి * corrupted from జ్యేష్ఠావతి. A day in the month Jyeshtha ; on which ploughing time commences.

జ్యోతిరకము * n. s. Light, radiance. In a mystic sense, internal illumination. The lights that dance before the eyes when dazzled or closed. A lump of paste, used as a meat offering.

జ్యోతిర్లత * An ignis fatuus. A ray of light.

జ్యోతిషము * n. s. Astronomy, astrology.

జ్యోతిష్టుడు * n. s. An astronomer ; an astrologer, a fortune teller.

జ్యోతిష్టుతి * A plant, also called శుభకాలత and వెక్కుడుతీగ. SC. ఉత్పరింత, Q. It has phosporic properties : see Proceedings of Roy. As Soc. 5 Apr 1845.

జ్యోతిషు * Radiance. See జ్యోతి, జ్యోతిషుడు.

జ్యోతిషు * Moonlight.

జ్యోతిషు * The చంద్రరశ్మి q. v.

జ్యోతిషు * A moonlight night.

జ్యోతిషు * An astrologer.

జ్వరము * n. s. Fever. చలిజ్వరము Ague and fever.

పిత్తజ్వరము bilious fever. **జ్వరాంకుశము** A specific against fever. Rox : 1. 275 foot Ainsl 2. 114 Quinine?

జ్వరితుడు * One who is in a fever. Feverish. W.
అసంజ్వరితులై inflamed with desire.

జ్వలనము * n. s. Burning.

జ్వల * n. s. Flame, blaze.

ఞ The nasal attached to the class of palatal letters : having something like the sound of N in the French words Ange, Melange. W.

ట ర డ ధ.

The letters of this class, with the final N are sounded hard : the tongue touching the palate. They are in English marked T, Th, D, Dh Na : or at pleasure T', T'h, D', D'h, N'. The former is Wilkins's system : the latter is that adopted by Sir Wm. Jones.

ట. In composition this is sometimes changed into డ thus చేటుపాటు chētu-pātu becomes చేడ్పాటు chēḍbāt. So in Sanscrit రాట్తనయ becomes రాడ్తనయ. Also in the Verb కొట్టుతాడు becomes కొడ్తాడు. Colloquially it changes into డ. Thus అటువంటి, అడువంటి. Thus in English, intention is pronounced intenshun.

This letter ట is sometimes inserted to prevent elision. ఉప్ప + ఉరు uppu eru becomes ఉప్పశేరు upputeru a salt river. Thus కాళు + యిండ్లు కాళియిండ్లు : + ఇది, అంకులాటిది, బియ్యశు + అన్నము, బియ్యశుబన్నము, నెయ్యంశు + అలుక, నెయ్యంశుటలుక : పెంకు + యిల్లు, పెంకుటిల్లు. Thus పోతుటిక, నిలువుటగ్గము. This may happen even where the first word is Sanscrit. Thus మదము + పనుగ, మదపుశేనుగ, అడురపు + అడవి, అడురపుటడవి.

ఠ The same letter aspirated : as in butt-head, not-him.

డ The letter D ; sounded hard.

In Telugu words, as shewn above, the letter ట sometimes changes into D. Thus పెట్టతాడు pettutādu becomes పెడ్తాడు peḍtāḍu. This is considered vulgar and inelegant.

C. P. Brown's Telugu Dictionary

This D sometimes changes into ఠ N. Thus కడగు, కఠగు ; వడలి, వఠలి ;

In a few words the hard and soft D are used at pleasure : as దాగుట or ఠాగుట vide Appa C. book 2 rule 168. In the low dialect ండ may become ంఠ. Thus డండము and ఆడం గులు are written ఠంఠముఠాడము, and ఆఠం గులు.

ఢ The letter Dh as in hard-hap :

In the dictionary these four initials are mingled, as explained in former pages. Grammarians advocate this : but practically these four are not considered one.

ఓంకము * The top or the side of a hill. Pride : a stonecutters chisel. KUR. 1. 278. గర్వము, కాశేహి. SC.

ఓంకము n. s. A piece of money : coin : బంగారు ఓంకము a gold coin. In accounts, an imaginary coin, (like a "mark") of the value of 16 or 14 copper dubs or four silver fanams. At Goa it is a large copper coin which the English call tong. The Goa rupee is valued at twelve tongs : each equal to 16 pice.

ఓంకరాము * Borax : sub-borate of soda. వెలగారము. SC.

ఓంకసాల A mint. ఓంకసాలవాటులు. Coins.

ఓంకారము * The "twang" of a bowstring.

ఓంకుభగము. Fineness, pride. జంభము, నాభ్యము.

ఓంకృతము * Twang, sound of the bow.

బండా (K) A caravan or troop of travellers.

డంబము * Grandeur, ostentation. adj. Grand, gorgeous, imposing.

డంబు Splendour, brilliancy. ప్రకాశము. D.

టకటంకు n. s. A rogue. దప్పర OG. Sar. Pad. 3. 231.

టకటక (anuk) Agitatedly.

డక్కు n. s. Fear, apprehension. డక్కులేదు No matter : Never mind. The drift or rush (విసురు) of sleet or wind. A small double drum used as a rattle. A small ball is fastened with a string to the centre and strikes each end alternately, as it is twisted rapidly in the hand R. 4. 86.

టక్రము A banner or flag ; the same as టక్రము OG.

టక్లరి n. s. A rogue, a hypocrite.

టక్లరి Treacherous, wily.

ధక్లలి * or —క్ల —* n. s. A sort of drum.

ధక్లా * “Rub, a dub dub” A word expressing the sound of drums. ధక్లానినాదము the same.

రాజశ్రయోదంతా, తవణ. SC.

ధక్లి, ధక్లి, ధక్లియ A small drum, shaped like an hour glass. డమురకము. D.

టక్ల n. s. Trick, guile: will, pretence. Gamesomeness, prank. Hence the word *Thug* or assassin is derived. Seneca, epistle 38 says Pleasures tickle and caress, only to strangle us: like the thieves whom the Egyptians call *Philetæ*. See Montaigne. Essay XXXVIII.

తక్ల See టక్ల.

డక్ల Apprehension, fear. (See ధ).

టక్లట v. a. To deceive, to pretend. టక్లె, డగా చేసెనట. D.

డగరు, అసగాకోయిల, గంపకోయిల. OG.

డగర adv. Near. A word used only in poetry.

డగరుట v. n. To approach or draw near. BD. 4. 1358; 5. 125.

డగ్లత్తిక n. s. Fluttering accents, a tremulous voice. The failure of the voice, from dryness of the throat, caused by terror &c. డగ్లత్తిక యినంతట her voice failed with anxiety. She could not speak. L. 4. 207. గద్గదము, డగ్లత్తిక మాట, గద్గదవాక్కు. D.

టట్టట్ట. interj. Alas, fie! This is a mere clicking sound.

టట్టాకు n. s. The asarabacca plant, used as a purge. The చెట్టటట్టాకు is a common species.

టట్టవ n. s. A *tattoo* i. e. a hackney, a hack or cob-horse. తట్టవు.

టపా or టపాలు, The post or mail, the “tappal.” It is more often spelt with double p, but టపా is correct.

టప్పా or టప్పాలు, n. s. The post or mail. A station or stage. A fib, a lie. టప్పాలుకొట్టు to talk big, make great promises &c. to tell cock and bull stories. టప్పాపోయినాడు he travelled post.

డప్పాటునై Unexpectedly. ఆకస్మికముగా. A. 6. 19. డప్పరపాటు, తొందర.

డట్ట n. s. A large drum.

డట్టనాడు n. s. A drummer.

డబర n. s. A brass bowl, the same as బాగోణి.

డబ్బాలుగా Suddenly. ఆకస్మికముగా. OG.

డబ్బి n. s. A snuff box: a pill box. A treasure chest, a poor's box: a box to hold collections. నగలడబ్బి a casket. యెర్రడబ్బివిక్తులు A sort of grain. పొడిడబ్బి. A snuff box.

డబ్బు n. s. A half penny. Cash, money. Wealth. Colour or streak. Fiction, apocrypha. (See పంచడబ్బు) Falsehood, guile. డబ్బుగల Rich. డబ్బు, విన్నపెత్తరాగమునడ, డబ్బు, భనము. D. యారీర అంచుడబ్బుగావున్నది it has a streaked or rich border.

డబ్బు Display, lavishness.

డబ్బుట v. a. To make up, feign, fabricate. వకడబ్బుడిచ్చి making up a story.

ఢమంఢమ * Bang! crashingly, thunderingly. T.

టమటమ A drum, a tomtom, a proclamation by beat of drum.

ఢమఢమార్పటి * n. s. A redoubling bellowing or crashing sound.

డమరుకము * or డమరుపు or డమరము, n. s. or డమరుగము, A rattle or small drum shaped like an hour glass.

డమారము A kettle-drum.

టముకు, ఢమూమి, టమ్మటంబు n. s. A drum. T. 4. 211.

డమ్మనినచ్చె v. n. He gave up the ghost. Lit: He said (dham) Oh! and died.

డయసము * n. s. Flight in the air. A car. A palankeen. ఘోరైక్లకడలకుండాపోవడము. D.

డయ్యక Untiringly. From డయ్యట. R. 5. 193. అలయక.

డయ్యుట v. n. To sink, be wearied or exhausted.

డస్సిన Exhausted faint. లొంగుట, డయ్యట, అసగాఅయియుట. D.

తవతవ Fatigue, exhaustion. తవతవలేక swiftly, unweariedly. అడ్డంకి. D.

తవణించుట To redouble, as sound or brilliancy. శ్రుకటింపు, అమరుట, అడరుట, ఆరుట. OG.

తవణ A great drum. ఢంకా. D.

టవర or తవర Rash, headstrong, precipitate. Skilful, artful, clever. గడుగు = నెరబాస, చేరజము.

OG. ఢూరశ్రీ. D.

శవళి n. s. Trick, guile, prank. హుళుక్కి. H. 5.

126. Sar. Pad. 3. 231. కళటచేదము. D. శవళి కాడు, శవళికత్తె, కుత్తికుడు, కుత్తికురాలు. D.

టవాయి A foul wind : an unfavourable breeze.

డన్సి Being tired. The past participle of డయ్యట.

BD. 5. 381.

డస్సుట or డయ్యట v. n. To be wearied. M. 3.

1. 166.

డా adj. Left : as డాకాలు the left leg : డాకన్ను the left eye : డామూపు the left shoulder.

డాండరవము The sound of drumming. Chenna. 5. 413.

డాంబరము * n. s. War. టేమడాంబరములలో in times of famine or of war.

డాంధికము * n. s. Pretence, pride.

డాంధికుడు * n. s. A coxcomb.

డాక adv. Greatly, much. DRAYO. 436.

డాక n. s. Inroad, invasion. గారిడాక A gust of wind. డాకచేయుట To invade, rush in upon.

ఢిడ్డర్యము. D.

డాక adj. Formidable, awful.

డాకన్ను The left eye ; a side glance. BD. 3. 404.

డాకాలు n. s. The left leg.

డాకావాండ్లు Highwaymen.

టాకించుట To clash (swords.) కత్తికత్తిలోపెలితాకించుట. OG.

డాకిని n. s. An ogre or female imp. కాకినిడాకినిలు Fairies and elves sprites and goblins.

డాకినుట See —కు—

తాకు s. A thrust.

టాకు n. s. A ring used to restrain others on the fingers. The end or point of a pen. టాకులో వస్తాడు he will come here in a moment.

తాకుట v. n. To thrust.

తాకురు A lord, a baron, a noble. చేనత. OG.

తాకురుట To thrust out? project. కాళ్లుతెలలనెయ్యట. G. 7. 58.

డాకేలు The left hand.

డాకానుట To touch. తాకుట, ఢిడ్డర్యము. R. 5. 145.

డాకరా A large winnowing basket.

డానిమ్రుచ్చులాడుట To play at hide and seek.

Kalah. 2. 67.

తాగు n. s. Mark, impression. మరక. D.

తాగుట v. n. తాగురించుట v. n. To hide, or lie hid. దానిపుండుట. OG. అదృశ్యమాట. D.

తాగురించుట v. a. To delude. To tempt.

తాచుట v. a. To hide, or conceal, veil. See దాచుట.

డాచేయి n. s. The left hand.

టాట్రోటు n. s. Deceit, pretence, guile.

డాట్టూటము * A sort of fish. A. 2. 74.

తాగము n. s. A place. ప్రాధతనంబులతాగము It is the very fount of excellence, the home of beauty.

తాని, అనగాబాండెకొల, ప్రతితానిలోమొదటిది శరు. OG.

తాకుక, అనగాఅణక. T. 2. 100.

తాకుల adv. and adj. Left, on the left hand. దాకుల adv. On the left hand. See వెలకుల. . . .

తాకులినున్న The sunna on the left hand of a letter, that is, preceding it. తాకులి adj. Sinister, on the left hand. తాకులికేల. on the left hand. KUR. 4. 257.

తాకుట v. n. To intermit, slack, stop or fail. అణగుట. T. 2. 100.

దాబ n. s. A bird like the పూరేడుపిట్ట but smaller. It has three toes.

దాబా n. s. The cornice of a pillar, the projecting gallery round the top of a tower ; the crest of a bastion. = మిదై, ఉన్నతముగాకట్టబడ్డప్పుడా విశేషము.

ధాద్దునుట See ధమ్మనుట To breathe his last.

దాయ adv. Near, close up to, It is the Root in A of దాయుట.

దాయంబానుట To approach.

రాయము, or, రాయి A word (like ut, re, mi.) used in the gamut. రాయిఅనిపాడుట To sing in a high note ; raise up the voice, or swell the notes. శ్రమపయెకతుకమాశపునిబాదవశం చిహ్రించితే శంభ్రమమనతంధ్రిహిటుచుదిరంబు గరాయమాచేసెయొక్క రాగమతగనాపించి B. 10. 1162.

దాయుట v. n. To approach. కానిదాని Going to Benares. దాయరమ్మని calling them close to him.

తాపు or దాలు n. s. Prettiness. Brilliancy, lustre of complexion, radiance ; a banner? a flag? (H. A shield.) గురుకుశూరరత్నము, కాంతి, తెల్లము. OG. కాంతి, ధ్వజమున్ను. D. దాగిన్ను Seeing its brilliancy.

రాశు n. s. A place, house, lodging or residence, resource. రాశుడివిరి they deserted his banners. రాశులు Enclosures in a letter. శృహము, స్థానము, D.

డింకవేయుట To die, చచ్చుట. ABA. 3. 134.

డింకి or డింకీ n. s. A fall in wrestling. A sum-merset, a feat in (సాము) gymnasticks where-in two players roll themselves up together into a ball.

డింకుట, అనగా అడుగుట. OG.

డింగ, అనగా పాత్రము In A. 2. 123. లోహడింగల అనగా లోహపాత్రములు.

డింగు A little boy, a lad, a slave. పొట్టి. OG.

డింగుకాపు, అనగా చిన్నవాడవు A. 4. 64.

డింగరీడు, or డింగరుడు n. s. or డింగరీడు, or డింగరిండు, అనగా దాసుడు. A slave. A. 6. 78. BD. IV. 2044. అనగా నేనవుడు. This is a word still used in Bengali. In the comment on A. 6. 78. it is rendered ధాగవతోత్తములు. In Charitr. 620. డింగరుడు, భృత్యుడు. D.

డింగురంగులనివుండుట To be at ease. డెంగురంగులండుట to sprawl naked in sleep.

డించుట v. a. To lay aside ; (See డించుట) to let down, to leave, give up or abandon. To free, release, let go.

డిండినుము * n. s. A small noisy drum. ధమామా. D.

డిండిరము * n. s. Froth, foam. శముద్రపునురుసు. [D.]

డిండు n. s. Defeat, extinguishment, finale, ruin. అధిక్రమాము, హీనత్వము. D. adj. Defeated, worsted, less, inferior, ruined. డిండుట v. n. To be defeated, ruined, quenched extinguished. To expire. v. a. To kill, to ruin. డిండుడుట, బలహీనమాట. D. కుదురుడుట. OG. In Vijayanti. 3. 49. నెప్పుడిడుడుట To be calmed, or settled.

డిండురుచుట v. a. To defeat, ruin, do away, remove. బడలికడిండురుచుట to do away (or reduce) fatigue, *allay* trouble.. బలహీనముచేసుట. D.

డింబము n. s. A bag of skin. నెప్పుడింబము a bag of bones. Dasav. 4. 95. i. e. a starveling.

డింఘము * n. s. An infant.

డింఘుడు * n. s. A little boy.

డిగుట or డిగుట v. n. To alight, to get down. To alight from, to dismount from. M. 9. 3. 299.

డిగ్గ adv. (the inf. of డిగ్గుట) at once, instantly.

డిగ్గరీడు See డింగరీడు.

డిగ్గ A cow. వేలుపుడిగ్గ Camadhenu (Isis) the cow of Olympus. DRK. 6.

డిగ్గయ n. s. A long pond : a well with steps descending into it. A. 1. 8. 5. 129. డిగ్గిక, అనగా బొడ్డునబావి. D.

డిగ్గుట v. n. To alight, get down. See డిగుట. It is thus spelt in M. 3. 2. 41. T. 4. 86.

డిగ్గున adv. Suddenly ; at once. Subhad. 2. 84.

టిట్టిభకము * The bird called a wagtail. Parra jacana, or, Goensis. (W.) P. 1. 541.

టిక్పుకాయ n. s. A sort of large gourd used as a bottle.

టిక్పుణము, టిక్పుణ * n. s. A brief glossary or commentary explanatory of hard passages alone-వ్యాఖ్యనగ్రంథభేద. SC.

టిక్పులము n. s. See డి—

డిచ్చి An error for డచ్చి.

డిచ్చెము n. s. A fold of cloth, (కఠిరము) A prayer offering or gift to the poor's box.

టిరి A cry to cattle, like jee hup! which turns them to the left : the cry శుక్కుత్తు turns them to the right. A term used in games, like Play! or hey pass. See తిరి.

టిల్లడుడుట or టిల్లచెడుట v. n. To be horrified, astounded, unmanned, unnerved. విశాకుకుడుట. D.

టిల్లపాటు Horror. BRY. 2. 153.

టిసి, అనగా కమ్మి. OG.

టి or టిటి A cry like hurra! huzza! avaunt!

టిక or టిక * A commentary or notes. Illustration, practical exposition.

టికా Inoculation. small pox by inoculation, an ornament hanging down the forehead.

టికావేయుట To inoculate.

టికొనుట To meet, as two rams in fighting. To collide. టికొనుట v. n. To defy, brave, bluster, talk big, to cry out upon. R. 5. 145. BD. 4. 277.

టికొలుపుట v. a. To encourage.

ధీరము * n. s. Flight, flying. రెక్క కదలకుండా పడి
అకాశములో పోవడము. D.
ధీరము See ఈరము .. hence శుభ్రవీరములు flow-
ering shrubs.
ధీలు, ధీలైన (H. dhila) Loose, lean, thin. కృశించిన,
చిక్కిన. A. 5. 110.
ధీ n. s. Fashion, style, manner, splendour, jollity,
loveliness. ఉచారత్వము. OG. Bounty, libe-
rality. రాజధీని in noble style, royally.
ఘంఠివిఘ్నేశ n. s. A name by which Ganesa is
called at Casi.
ఘంఠుధము * n. s. A roc, a griffon, a two headed
eagle. రెండుతలలపాము. D.
ఘుడుదక్కు n. s. A small rattling drum. ఘుడుదక్కుల
వాడు n. s. A mountebank or wizard who uses a
drum as a sign of his trade.
ఘమ An affix to the pll in E denoting the optative:
thus అయ్యెడుమ may it so happen! ఘమ అస
గాత్రీరథము, అయ్యెడుమా, అపుగాకయని.
D. Thus in M. XII. 4. 220 and XII. 6. 619.
ఘయ్యట past pll ఘస్తి v. n. To retire, to retreat.
v. a. To open or unfold a cloth or manuscript.
To draw a sword. To pierce. The middle voice
of this verb is దూగుకొనిపోవుట, (దున్నె, విప్పె
ననుట. D.)
ఘద్రు An interjection similar to Huzza, avaunt.
ఘద్రుచ్చుట To cry Huzza.
ఘద్రుచ్చి అసగాయధాహ్వనము. D.
ఘరి or ఘళి * n. s. A female tortoise. Swa. 5. 62.
అడుకాచేలు. D.
ఘలుచుట (Causal of ఘల్లుట) To slay, loosen,
knock out. వదిలించుట, పాతనముచేయుట. D.
ఘలువుట v. a. అసగావిశిష్టించుట. A. 3. 106.
ఘలు The aorist of ఘలుచుట.
ఘల్లుట v. n. To fall off, as moulting feathers, or
withered leaves. తారకలెల్లదుల్లినా. G. 5. 32.
Though the stars fall. వండ్లునుదుల్లి. G. 5. 32.
his teeth fell out. దుల్లిపాడుచుట To knock
down వరుట. D.
ఘస్తి The pll of ఘయ్యట.
ఘాతీచెట్టు. A certain broadleaved tree that bears
a large fruit.
ఘంక n. s. The stone of any fruit. మామిడికాయ
లోవిత్తు. D.

ఘంకాచేశము n. s. One of the fifty six coun-
tries enumerated by the Hindus. D.
ఘంకాళు, అసగానమస్తారాలు. OG.
ఘంకాయ n. s. A cocoanut. యెక్కినఘంకాయ
the budding cocoanut. కొబ్బెరెకాయ q. v. the
ripe nut with hard kernel. బొబ్బరకాయ the
entire fruit while enveloped in the husk. De-
rived from ఘంకి + కాయ.
ఘంకాయచెట్టుకుమ్మెన n. s. The cocoanut tree-
borer. It is a beetle resembling a very large
locust.
ఘంకి n. s. The fish called a ray. Various species
are described by Russell on Fishes. No. 3.
వాలుగఘంకి. a species of Trigon. No. 4. యా
శీకరఘంకి. Pastinacea dorsalis. No. 5. సింధ
రక్తి? or సెనదక్తాయ. P. brevicaudis. No. 6. కం
శలఘంకి. Pteroplatea annulata. No. 7. ముకు
రఘంకి. Myliobatis. No. 8. యాలిఘంకి the Raia
ocellata, Myliobatis maculata, No. 9. విరుగుడు
ఘంకి. a species of cephaloptera. No. 10. కాలవ
ఘంకి, Rhinobatus laevis. (Swainson, Jerdon.)
ఘంకి n. s. A place, house, home : a covert, a den
or lair. Swa. 4. 75. H. 1. 85. ఘంకులుయింపి
యినవి. HD. 1. 1558 the wells dried up.
ఘంకి, అసగాటోప A cap or hat. OG.
ఘంకిపురుగు n. s. A bug or insect having wing
coverts like shells, which form its ఘంకి or
home.
ఘంకె n. s. An awl, a borer. See ఆరె and ఛిడి
సాన, నర్మకారుడురంధ్రములుచేసేది. D.
ఘంకురంగాలనివండుకొనుట To sprawl, as an in-
fant.
ఘంధ్ర Error for జేంద్ర.
ఘండము n. s. Heart, mind, opinion. M. 1. 4. 202.
M. 8. 1. 232. Dasav. 4. 163. హృదయము, మనసు.
ఘెక్కు n. s. A hoof : a fin : a crab's claw.
ఘెక్కులికందు The tomato or love apple : a plump
fleshy fruit of a scarlet colour.
ఘెక్కి, or ఘెక్కియ, n. s. A sort of cap. A. 6.
106.
ఘెక్కు n. s. Grace, charm, elegance. Coquettish-
ness, coquetry, wantonness. Insolence, airs,
pride. Blandishment, amorous ways. Fondling
flaunting. యరచ్చెప్పలు. D. తమచుచ్చెక్కుల ఘెక్కు
the charms of her polished ఘెక్కులు fine airs,
cheek. ఘెక్కున with a grace, gracefully.

తెక్కుట v. a. To strike, smite, hinder, arrest.
Thus తెక్కి పూను (for, తెక్కి వేస్తాను) I'll knock you down. అటకాయించుట. D.
తెక్కువ n. s. Grace, charm &c. See తెక్కు.
తెక్కిము n. s. A banner or flag. ధ్వజము. D.
తెక్కినట, అనగా నెలకొనుట. OG.
తెక్కురము adj. Strait, puzzle, plight, peril. adj. Impossible, impracticable. See తెక్కురము. M. 6. 1. 239. In A. 6. 171. it is rendered అధికము, మెండు. In Vish. VII. 254. తెక్కురపురా శ్వవదకము a dreadful shower of stones.
తెప్పది adj. Seventy. తెప్పయి.
తెప్పె or **తెప్పయి** Seventy.
తేజచేత, The scate or ray fish. అంకితేజ the electric torpedo. See తెంకి.
తేకు n. s. Shagreen: a scate's skin, used in polishing. See తెంకి.
తేకు చెట్టు The teak tree. చిరుతేకు the smaller species. Rox. 1. 601. H. 4. 16.
తేక n. s. A hawk, a falcon. P. 3. 100. కోకిలదేక the cuckoo hawk. Jerdon No. 36. పెద్దవేష్టమ తేక ibid No. 40. తేకాట Hawking: sport, play. పెండ్లిలో అయిదోనాడుచేసెల్లవ్రసము. D.
తేక n. s. A falconer or huntsman. Swa. 4. 81.
తేపు n. s. Side: quarter. Apparently meant for అతేపు i. e. అట్టివైపు that side.
తేన A particular mode in music. BD. 3. 406. హాయిలు. OG. Grandeur, fineness. Near to, by. T. 3. 39. L. 3. 72.
తేనము Bravery? ధైర్యము. DRB. 38.
తె Words like fa, la, la, used in beating time
తెచారుట See తె—
తొంక n. s. A coppice, copse, thicket, waste. Bramble bushes. A narrow lane. పొద, పశువుల చారియిస్తు. D.
తొంకిన A pruning hook. తోకి.
తొంకియ A foot path. A. 6. 16.
తొంకు n. s. Crookedness. A dent or hollow in a stone. The forehead. T. 3. 48. A. 6. 161. నిమ్నోన్నతము. UH. 4. 187.
తొంకు adj. Crooked. తొంకుమాటలు broken words, as those of an infant.
తొంకు n. s. A dent in a stone. తొంకునామము a crooked mark in the forehead. Crookedness. Damp, slight moisture.

తొంకుట v. n. To lie hidden: to hide, or disappear: to shrink or retreat. To dry up. తొంకి పోవుట. DRK. 218. Dasav. 9. 286. P. 4. 253. Swa. 3. 73.
తొంకెన A pruning hook.
తొంకు A hollow in a tree.
తొంటీలు A kind of earrings.
తొంపు n. s. Imputation, slander. తొంపుట, అనగా తాకరము
తొక్క n. s. Peel, husk, shard. Cocoanut coir. The flanks of the belly; the sides. The belly. తొక్క పట్టిన సెప్పి a stitch in the side. తొక్కలో పొడిచె he smote him under the fifth rib.
తొక్కు n. s. Slight moisture. See తొంకు.
తొక్కుట v. n. To perish, die.
తొక్కు శదుట To be sallow, sunken eyed, or pallid.
తొని A pruning hook: తోటి or తొంకెన.
తొల్లుట or **తొల్లుట** To fall. See దుల్లుట.
తొలగుట To tumble head over heels as dancing girls do.
తొల్ల or **దొల్ల** A hamper or long basket placed on a cart. A straw band or withe to bind stacks with. The skeleton of a beast. The cheek. A lie or falsehood.
తొల్ల adj. Hollow, concave.
తొల్లిల్లుట v. n. To roll over: to rebound.
తొల్లుట v. n. To fall, to roll over. శదుట, పొల్లుట. D.
తోకా n. s. An attack, assault. Fear, apprehension. See తాకా.
తోకి or **తోకినిదర** n. s. A ladle formed of half a cocoanut shell.
తోకు n. s. Nausea, qualm.
తోకు n. s. The bargain, lot, or lump; wholesale; way manner. తొటోకునా Thus, so.
తోకుట v. n. To vomit: also తోకొనుట. See దొకుట.
తోకుట or **తోకుడు** or **తోకురు** Queasiness, sickness.
తోకొను v. n. To be queasy or qualmish. తోక్కిన్న ముఖముకల, haggard, grim, gaunt with leanness. యెదురుకొనుట. OG.
తోగుట or **తోగుట** v. n. To crawl on hands and knees.

దోల * n. s. A swing or swinging cot, a hammock.
 దోలనము * n. s. Rocking, swinging.
 దోలాం దోళనము * Swinging backward and for-
 wards. దోలాపల్లము * a swinging bed, a swing.
 దోలాబ్జము, * కలువపువ్వు. D.
 దోలాఱుమానము n. s. Fluctuation, wavering,
 swinging, perplexity, irresolution. దోలాఱు
 మానమైన fluctuating, unsteady. చలిత్రాపుండే,
 ఊగలేలాదే.
 దోలిక * n. s. A swing.
 దోలు n. s. A sort of drum. plu. దోళ్లు.
 టోవరులు Chambers? balconies? DRD. 628.
 ధోకములు, ధోకిలు Bribes? W. Lullabies or
 songs to put children asleep. Pariz. 2. 81.

ని.

The letter N sounded hard: it is usually
 denominated అనా ana. In some Telugu words
 D (డ) changes into ని Elsewhere ని N and
 ష L are accounted the same: thus మళిశ or
 మశిశ. Sometimes it changes into న N as చె
 నికు or చెనకు. In Telugu Grammar నిచ
 denotes ఇంచు the sign of the Causal voice.

త థ ద ధ.

These consonants, T, Th, D, Dh, are all
 sounded softer than the letters T and D in
 English. Nearly as they are sounded in Scotch
 or in French.

As an initial, త frequently changes into డ
 See notes on క and ఖ, చ and జ. Thus తాము
 or దాము; తోవ *tōva* or దోవ *dōva*. And the
 letter R is often added at pleasure. Thus త్రోవ
trōva or ద్రోవ *drōva*. Thus Spenser and Mil-
 ton use Toil and Droil at pleasure.

The initial T is (in a few words) dropt at
 pleasure. Thus తెల్ల *tella* or ఎల్ల *ella*.

Elsewhere T and J are commutable. Thus

జాబళువు or జాతెళువు.

త|| In ordinary writing denotes తర్వాత *afterwards*.
 త or తరము In prosody denotes the foot called

an antibacchic, as తంపళ్ళ, consisting of two
 long syllables followed by short.

తః Is an adverbial affix to some Sanscrit words,
 as అన్యాయతః unjustly. అజ్ఞానతః unconsci-
 ously.

థ The letter TH, as in At-home.

ద The letter D. The initial T often changes into
 D Thus అన్నదమ్ములు. *anna-Dammulu* for
 అన్నతమ్ములు *anna-Tanmmulu*. and తలిదండ్రీ
Tali-Dandri for తల్లితండ్రీ *Talli-Tandri*.

In some words ద and డ are used at pleasure.
 Thus దించుట; or డించుట; దాచుట or డాచుట,
 దిగుట or డిగుట.

ద|| In correspondence stands for దస్తఖతు (H)
 Signature.

ధ The letter Dh as in Adhere.

దంక, దంకా n. s. (H.) Bullying, outrage. దంకా
 పెట్టుట to wrong, to outrage, దంకాపడుట To
 be frightened

దంకడి, అసగా అతిశయముగా. BD. 2.

దంకుట v. n. To be pounded, or cleaned. To
 submit, or obey.

దంకుడు pl. Beaten, pounded, cleaned, submissive.

తంశేడు, (or —శే—) infl. తంశేటి, plu. తంశేళ్లు.

Appertaining to the Cassia Auriculata, a plant
 with large yellow flowers. నేలతంశేడు ground
 cassia: or senna. అదివితంశేడు the wild spe-
 cies used in tanning. శయితంశేడు the yel-
 low flowering species. సీమతంశేడు the flower
 called Peacock's pride. Cassia Sophora. తంశే
 టి ఆకు the leaves of cassia: used green as a
 manure. తంశేటిబున్న Wild honey, a proverbial
 expression, (as, Et duræ quercus sudabunt ros-
 cida mella) denoting a fruit ready to drop in-
 to one's mouth. Or a proverb, as seeking
 grapes from thorns, or milk from a stone. R. 1.
 127 and 4. 158. a benefit obtained unsought.

దంచనపుచేతులు A sort of mace or cudgel.

దంచుట v. a. To pound bruise clean grain in a
 mortar.

దంట n. s. The straw of జొన్నలు. A match, rival,
 competition. A couple or pair. A hero, a geni-
 us (శివుడు. OG.) a dashing woman or

spirited girl. adj. Rival; two coupled, as-twins:

spirited, unrivalled. ప్రాశస్త్యమును, ప్రాశస్త్యమును. D.

దంబితనము n. s. Rivalry, spirit, noble genius.

దంబితుడు v. n. To league, or combine.

దంబిల్లులు Twins. =జంబి.

దంబింపు (See దంబింపు) దంబింపుగావున్నారు
They live together.

తంబీనము or, తండనీము n. s. Tweezers for pulling out hairs. వెలుగుబంటికెరటనపుకని a task as endless as pulling out a bear's hairs.

దంటు n. s. A stalk. Pith. చెండదంటు Hay; sapless stalks. దంటునవిలితె to chew hay. దంటుకెన్నెర a certain game among boys. అతిదంటు the pith of a plantain tree.

దంటుకూర Pithless vegetables. Lit: vegetables of mere pith.

తంతెం, తంతెపుచెట్టు, తంతెపుగంజలు. n. s. A medicinal sort of shrub. దప్పపుము. Q. నీలిగూనలావేనెయితులచెట్టు. D.

దండ adv. Near. తెకదండ on one side. నాలుదండల on all sides, around.

దండ n. s. A side. A garland, or, collar, a necklace. దండలిచ్చుట BD. 4. 1445. reeling, staggering?

దండ adj. Big, large.

తండము* n. s. Assembly, collection. కలవతండము A bed of lilies. మృతతండము a herd or drove, mass, quantity. తండములు Crowds, swarms, abundance. A. 5. 39. =కొల్లులు.

దండము* n. s. A stick or staff, the stem: chastisement: a fathom A fine. A column of troops.

దండకము* n. s. The name of a celebrated forest mentioned in poems. Hence (metaphorically, a wilderness, viz.) Blank verse; or a poetical passage formed of one short and two long syllables alternately. A "poem unlimited." (Polonius in Hamlet.)

దండకట్ట A hayband round a stack. The outer ring or line of the thrashing floor where the light grains lie.

దండకవిలి Local archives: the chronicle or book giving the history of a village.

దండక See —దు—.

దండకడియము A bracelet worn on the arm.

దండచెయ్యి The near-arm: i. e. the upper arm.

తండతండముగా In heaps, in confusion. BD. 5. 228.

దండన Punishment. దండనకుము a state of suffering or misery.

దండనాయకుడు* A head police officer, or magistrate.

దండనీతి* Politicks: the principles of government. నీతిదండనీతిము. SC.

దండము n. s. A bow, respects, prostration, homage, a curtesy. Remembrance or compliments in correspondence. దండముకాట్టుట To make a bow, or curtesy; to make obeisance or adoration. ఆయనకునాదండములుచెప్పవల్సిది. please to remember me to him.

దండయాత్ర* Invasion, incursion, going with troops or in procession.

దండయామి* An epithet of అక్షయ్య: likewise of Yama.

తండనీమ అనగా మంజులవాడు వెంట్రుకలుతీసేది. D. See తంబీనము.

దండనీమాటలు Veracity, true assertion. (Ganjam dialect).

తంతా n. s. A caravan, horde, troop, encampment.

దంతాడింపు Revels, gambols, frolicks, merry making. Tossing red powder over one another at a feast.

దంతాధిపతి* A general.

దంతాయమానము* With a high hand, straight forward; off. ఊరక.

దంతాని n. s. A bailiff, a beadle. Name of a caste in Ganjam.

దండి n. s. The name of a certain tree. దుర్రదండి. H. 4. 11.

దండి n. s. Strength, power. దండిలు or దండీలు Tatters: a frayed or worn part in cloth. చిల్లదండి A small boil, a pimple. దండి The pole of a palankeen. దండినెనదండి a fall in wrestling. దంతాడింపు Revels, gambols.

దండి adj. Great, mighty. Extravagant, expensive. యిందుకుదండిచైగుజ్జులు the principal cultivation is zonna. దండిగుండములు large pits.

దండిమూకన n. s. A great mob.

దండి adv. Much, thoroughly, constantly.

దండి* n. s. A mace-bearer, beadle. A title of Yama. A monk who bears a staff.

దండించుట v. a. To punish, chastise. To execute a culprit. To bully, to charge strictly. **దండి** చినదండన The punishment inflicted.
దండిగ An ornamental palankeen or royal litter.
దండిరసము Might, vigour. M. 7. 5. 109.
రండు n. s. The broad part or beazle of a ring.
దండు n. s. An army. **దండబజారిముండ**, అనగా లంజ.
రండుకొల n. s. An oar.
దండుగ n. s. Extortion, dead loss, imposition, overcharge, waste.
రండుట v. a. To collect or raise money.
దండుదారి, **దండుభాట** n. s. A highway.
తండులములు * n. s. Rice.
దండువ n. s. Extortion &c. See **దండుగ**.
దండుపు n. s. An army. See **దండు**.
దండె, అనగా తంబురా, వీణ. A. 4. 36. R. 2. 88. DB. 3. 1847. It is sometimes explained a drum: elsewhere a lute. **పాలకీదండె** the pole of a palankeen. **తరాసుదండె** the beam of a pair of scales.
దండెత్తుట To levy an army. To wage war.
దండెము n. s. A cord or line, on which clothes hang to dry. **దండెములుతీయుట** or **తోయుట** to perform a violent gymnastic exercise called *kusti* in Hindustani.
తండ్లోరుండములు Crowds upon crowds.—**గా**. adv. Excessively, more and more, prodigiously.
తండ్రి n. s. A father. **తండ్రి** a father's elder brother. **పినతండ్రి** a father's younger brother. **తల్లితండ్రాదులు** an honorific word for parents.
తండ్రినైవేద్యము A father's brother or sister.
దంతము * A tooth. Ivory. **దీపదంతము** solid ivory.
దంతభాషనము * Cleaning the teeth. **మారుదంత భాషనము చేసుకొన్నారా** have you cleaned your teeth?
తంతస్యవాన * Grown, mature. **శరీరకస్యపైన**. Parij. 3. 81.
దంతావళము * n. s. A tusky elephant: a tusker.
తంతి n. s. The wire or string of a musical instrument.
దంతి n. s. A kind of forest tree. H. 4. 9. **దంతిచెట్టు**, అనగా జాంబవతీవృక్షము. D.

దంతి * n. s. An elephant: a frolicsome woman.
తంతికురుపు, or **సారిపుండు** The disease of having a worm in the leg.
తంతివాద్యము * A stringed instrument.
తంతు Craft: cunning, subtility, device, shift.
తంత్రము, D.
తంతు * A thread.
తంతుసాగము * n. s. A polypus or marine serpent supposed to entangle and drown swimmers. See **సెగడు**.
తంతుసాగము * n. s. A spider. From **తంతు** a thread and **సాధి** the navel.
దంతురత * Ups and downs. Unevenness. A. 4. 316. **నిస్సాన్నతము**, **పెరకాడల్లము**.
దంతురము * adj. Uneven.
దంతురిన * Up and down, uneven. **పులకాంకుర దంతురితాంసుండు** Vish. P. 2. 230. he was in a tremor.
దంతురుడు * అనగా దిట్టకండ్లవాడు. D.
తంతువాచుడు * n. s. A weaver.
తంతుపు * n. s. A thread, or fibre.
దంతె A grade of any kind: a fold, a layer of earth. **పైరుమాదనున్నేరి**, **కొయ్యకండ్లది**. D. A large rake. **పెన్నుదంతె** a harrow. **తంతెలు** plu. The divisions or bridges in the neck of the guitar.
దంతెచెట్టు n. s. A kind of tree. II. 4. 9.
దంతెనము A large rake. Vish. P. 8. 4. 11.
దంత్యము * adj. Dental: of or belonging to the teeth.
తంత్రము * n. s. Doing, device, contrivance. Theory, system, cabal, sophism, sophistry; scheme, invention, arcanum, craft, plan. An art. Trick, dark doings, intrigue, plot. Heresy. The black art, or magic. **రాజ్యతంత్రము** Government, polity, the affairs of state. **దుశ్శంత్రము** a wicked device. **ఉపస్వరతంత్రము** The interposition of providence: the finger of God. The **పంచతంత్రము** or "*Five modes*," whereby men secure success. This is the name of a celebrated book. **తంత్రగ్రంథములు** * n. s. Apocrypha, arcana, or conventional religion: books teaching a secret code of worship, prescribing the adoration of demons and women with magical rites, with the use of flesh and wine, and extraordinary lewdness. These practices are un-

known among the Telugus and other Southern tribes of Hindus. They are peculiar to Bramins. The Tantras are fully described in Professor H. H. Wilson's "Two Lectures."

తంత్రము * n. s. A web, a piece of new cloth.

కొత్తబట్ట. SC.

తంత్రజ్ఞుడు * A conspirator, an accomplice.

తంత్రవాది * A clever ingenious man.

దండది adv. Thickly, crowdedly, much. పొమ్మి గా.

మిక్కిలిన్ని. D.

దందన n. s. Laziness, neglect. Trick, delusion, guile.

తందన adj. Lazy, indolent.

తందనశబ్దములు Wretched, drawling music. తందనతాన words used in beating time. P. 2. 132.

తందర n. s. Hesitation, perplexity, confusion, trembling. దట్టము. OG.

దందశూకము * n. s. A serpent.

దందహృమాసము * Burning.

తంద్ర or తంద్రి Exhaustion, weariness, drowsiness, lassitude. అలసట. OG. కునికిపాటు. D.

దండుకర్ర The plough share used in wet land.

తంతునీ n. s. A bonfire: a great blaze.

దంతులి * n. s. Man and wife. దంతులిపూజ Worship or homage paid to a man and his wife.

దంతులు n. s. Mates, the spouses, the married pair, man and wife. వర్తకదంతులు a merchant and his wife. శుశ్రీయదంతులు a gentleman and his lady. జారదంతులు the adulterous pair.

దంతునాళి n. s. A sort of plough.

తంతుర (in the phrase) తామరదంతుర Blooming or basking like a flower.

తంపి, plu. తంపులు. n. s. A fire pit, used for boiling water: a terrible scrape or hobble.

దంపించుట To get it pounded. Causal of దంతుట.

తంపిపాట్టుట To roast, cheat, hoax, to make a fool of him. వానికిపినికితంపిపాట్టినాడు he made them quarrel.

దంపు n. s. Beating, pounding, bruising.

తంబర A sort of lute.

తంబళవాడు or తంబళి or తమ్మళవాండ్లు or తాళవాం

డ్లు n. s. A class of beggars who worship Siva and who beat a drum. A secular priest, a saecristan. These men are generally Sudras,

but wear the sacred thread. They sometimes perform conjuring tricks. They are similar to the ఎడ్డెవాండ్లు Eddes, who worship Sacti or Venus.

తంబిగ, or, తంబుగ n. s. A small brass water pot in the shape of a truncated cone.

దంధము * n. s. Fraud, cheating, hypocrisy. See దంబము and దాంబికము Pretence (వ్యాజము=)

Insolence, impudence. adj. Pretended, delusive. దంబభూషణుడు the pretended bramin: he who pretended to be a bramin.

దంభాళి * n. s. A thunderbolt. పిడుగు, వజ్రాయుధము.

దంశము * n. s. A fly, a gad fly.

దంష్ట్ర or దంష్ట్రము * n. s. A tusk or large tooth.

దంష్ట్రాయుధము * n. s. He that is armed with tusks. i. e. a boar.

దంష్ట్రీ * Tusked, toothed, carnivorous. A hog.

తకతక (anuk) Aloud, tremulously, strongly. తకతకతాళము, తకతాళము The action of keeping or beating time in music.

తకపిక (anuk) Wildly, loosely, at random. తకపికలాడుట v. To dance about, to dangle. This

occurs in the HD. 1. 1315. &c. మెచ్చితినిలాగు

మేలుమేలిందు నిచ్చిలేదన్నపోనిట్లునేయను పైక

పేదతకపిగా నూహించినన్ను తకపికలాడించుతల

విధివేసి క్రూరాత్మ మధ్వనభార తాపాన్ని నీరా

ప్థమును నిన్నునీరుగా వింతు కాదేనియాయరకట

ములుమాని లేదుబొంకితినని లెమ్మనుసంతమునితొ

శుభయమున మునిగి యొండొడ మొన యకనూకొ

ట్టిమొక్కుచునున్న సారవర్తను &c.&c. This pas-

sage is omitted in the first edition having oc-

curred in a manuscript afterwards obtained.

దక్క Closely, in contact. దక్కతనగన. Balram.

6. 268.

తక్క adv. Except, save, but. (The Root in A of తక్కుట.)

తక్కటి adj. Remaining, as a balance. తక్కటివారు the rest of the men. M. 9. 2. 102. M. 9. 1. 106.

తక్కరి A rogue, a deceiver. B. X. 383. Better spelt ట—

తక్కలకుడుట To be in trouble. తారుమారుకుడుట. G. XI. 157.

తక్కుచుండుట v. a. To sprinkle or shed?

దక్కించుకొనుట v. a. To rescue, preserve, defend, save, get, redeem. To get into his possession, appropriate. To digest. ఆయిల్లుతనకు దక్కించుకొన్నాడు he redeemed the house or got it into his own hands.

తక్కిడి A lie, a joke.

తక్కిడి or—కై—, (plu. కిట్టు) n. s. The thorny tree called జయ or yellow myrobalan, with green plums.

తక్కిన adj. Remaining as a residue. తక్కినవారు The rest, the others.

తక్కినది n. s. The rest; any thing else.

దక్కినము For దక్షిణము The south.

తక్కు n. s. Remainder, residue. Also, jesting: (an error for తక్కు.)

తక్కుట or దక్కుట v. n. 1. To remain or be left, as a balance or residue. 2. To fail, to stop or cease. 3. To be saved, to escape. 4. To be saved, preserved, remain in his power. 5. To be redeemed or rescued. 6. To refrain. 7. To bridle up proudly, to perk or wince. 8. To accrue, be gained, become his; fall to his share or lot. సాక్షుదక్కుకమున్నే before the tipsiness goes off. ఆహారముదక్కుచేదిలేదు the food does not stay on his stomach. అట్లాచేయింతుక తక్కులేని M. 10. 2. 34. If I fail to effect this. నీకునిద్రదక్కి M. XIII. 2. 302. you remaining without sleep. ఆమెఅతనికిదక్కినది she fell to his lot: she was wholly at his will. మీప్రాణములుదక్కుచు you will forfeit your lives, lit: your lives will not be saved. యాదాకలుదక్కునిచ్చేదారితేదు I have no chance of keeping the money. This verb, తక్కుట or దక్కుట seems to bear two opposite senses.

తక్కుట v. a. To leave, let go, loose. విశదించుట, వదిలిపెట్టుట. A. 4. 258.

తక్కుపిక్కు దొంగతనము Petty theft.

తక్కువ or తక్కుచు n. s. Wanting, deficiency, defect, dearness in price: inferiority, baseness. తక్కువ the balance or remaining sums. యెక్కువతక్కువ, or హెచ్చుతక్కువ Irregularity, confusion; more or less: incoherent words.

తక్కువ adj. Too little, trifling, deficient: defective, dear in price, scarce, mean, inferior, contemptible, base, low. With a dative it means less: as కోసుకుతక్కువ less than two miles. యిదివకలేతక్కువ This alone was wanting. అదియేమి తక్కువ what harm? what matter? తక్కువమాటలు low expressions, improper language. ఎక్కువతక్కువ adv. more or less. నీవువుండగామీకేమి తక్కువ what can I want while I have thee? నీకుయేమి తక్కువ what's the matter with you.

తక్కెడ n. s. A large pair of scales, a great balance, a weighing machine.

తక్కెడు n. s. A weight of two పీచెలు. రెండుపీచెలు యెత్తు. D.

తక్కెల్లి The rest, the remainder. BD. 6. 226.

తక్కుండు Another. మరివుకటి. R. 6. 65.

తక్కులము The name of a certain plant. Clarodendrum Inerme. Heyne. Ainsl. 2. 41. Its aromatic flower is used in medicine. Calyptranthes Jambolana. Ainsl.

దక్కులు adj. Token, embezzled: usurped: possible, feasible, attainable. దక్కులుగాయిర్చుట v. a. To offer in sacrifice: to present as a gift to a god.

తక్రము * n. s. Buttermilk diluted with water. This is always presented as the conclusion of dinner.

తగ adv. (Root in A of తగుట) Duly, fitly. In verse this is often a padap.

దగ n. s. Thirst: heat. తాపము, అతిదాహము. M. 7. 3. 309. and 7. 5. 316. BD. 6. 350.

తగడు, plu: తగట్లు. n. s. A plate or flat piece of metal. Gold leaf, brocade. తేకు A. 4. 132. M. 6. 1. 298. చీనాతగడు tin plate.

ధగధగ* (anuk.) Brilliancy, glittering. adj. Bright. ధగధగధగితరత్నము. Dasav. 9. 202. ధగధగమునుట, or, ధగధగలాడుట To glitter, to flash.

తగని (The neg. rel. pl of తగుట to fit) adj. Unfit, improper: huge, vast, horrid, monstrous: shocking, severe. తగనిధైర్యము vast courage. తగనిమాట nonsense.

తగబడ Fitly, suitably. (Root in A of తగుట.)

తగర, n. s. A rogue, a deceiver. KP. 3. 206. A tree called Morinda tinctoria Rox. 1. 543. సంవిజ్ఞనపు చెట్టు. SC.

తగరము n. s. Tin. తగరపు పెట్టె a tin box.

తగరిన, or —న, or, తగచె, అనగాచక్రమద్ద
కము. Q.

తగరు n. s. A ram. మేకము.

తగల (Root in A of తగులుట) Close, fitting.

తగలకట్టుట To tie close. ఆయింటిని నాకుతగలక
ట్టిపోయినాడు He has left the house on my
hands: to my sorrow.

తగలకట్టుట v. a. To unite, to kindle, to burn in
the fire. పీనితగలకట్టుట to burn a corpse.

తగలబడుట v. n. To burn or be set on fire. యిల్లు
తగలబడ్డది the house was burnt.

తగలబెట్టుట. v. a. To set on fire. అడివినితగలబె
ట్టిరి they burned the forest.

తగవ A felt jacket or quilted coat.

తగులు Touch aid. Combustion.

తగులుట. See —గు—

తగవరి n. s. A judge or arbitrator,

తగవు n. s. Dispute, lawsuit: A decision, virtue,
uprightness. See —గు—. The Rama Stava

Rajam (3. 203. or 188) says క॥ తనుచాలుచర్మ

మేలా తనగురు తెనుగంగలేనప్రపదియేలా తన

బుద్ధి గానిచేలా తనుతనకేగాకయన్నతగవదియే

లా॥ How can he be charitable who has not food

to eat? What is the good of a body that knows

not its real nature? What avails wisdom that

suits not our wants? What avails virtue that

is its own enemy?

తగవేది, అనగాతగవుచూలి M. 4. 2. 40 and 193.

తగిన (Rel. p॥ of తగులుట) Fitting, proper, due,
right, likely, probable, pretty. తగినమాత్రము
pretty well.

తగినట్లుగా Fitly, properly.

తగిరిశ adj. Appertaining to the Cassia Tora or
oval-leaved Cassia. Ainslie 2. 405. A. 4. 173.

తగిరిశకూర, అనగాత్రళున్నాటము. D.

తగిలము A vulgar pronunciation for త్రైలము. Sa-
mud. § 49.

తగిలి Past p॥ of తగులుట.

తగిలించుకొనుట (v. a. middle.) To put, apply, set.

రోగమునుతగిలించుకొనుట To catch or contract
disease. To get into (trouble.) సంకెళ్లుతగిలిం

చుకొన్నాడు he got himself fettered.

తగిలించుట (causal of తగులుట.) v. a. To apply
(paint, a bandage, punishment, a rule, the law
&c.) To fasten (a bolt &c.) To inflict (pain.)

To attach, fix, insert, lock, bolt, hang on,
stick into, give. అన్నితగిలించుట To set fire. న
న్నుతగిలించిరి they employed me. వారికి
శంకెళ్లుతగిలించిరి they put fetters upon him.

తగుట v. n. To fit, suit, be proper, agree, suffice.

p॥ తగిన, తగ్గ, fit, proper, moderate. Neg p॥ తగని

unfit, unsuitable, immoderate, vast, horrid. It

is often used impersonally: Thus అట్లాచేయవ

గునా ought you to do so? is it fit to do so?

పోతగదు it is not right to go there. తగునా is

it possible? can it be so? ఇటుముందునెరుంగ

దగునో possibly he already knows it. తెలుసు

కోతగును it is possible to discover it? వెయ్యిరూ

పాయలమొత్తానికితగినఆస్తి property amounting

to 1000 rupees. తమసులువురమునతగదువర్తింప,

DRK. 204. తగుమాత్రమైన sufficient, some.

తగుమాత్రముగా moderately, well, amply. తగు

మాత్రముగొప్ప pretty large. Here తగు is used

as a p॥ instead of తగిన or తగే.

తగులము n. s. Desire, lust. Check, hindrance.

Swa. 3. 4. A. 4. 121. BD. 5. 970. వలపు. D.

జంఝూటము.

తగులాటము, అనగారతిసంబంధము—తగులాటపువా
డు, అనగావిటగాడు, మండగీడు.

తగులాటము, సంబంధము Connection. P. 1. 635.

అనుబంధికుడు A kinsman or relation.

తగులు, అనగావలపు. D.

తగులుకొనుట v. n. See తగులుట:—అదివాండ్నితగు
లుకొనిపోయినది she has gone off with him.

To catch fire. ఆయిల్లుతగులుకొన్నది the house
caught fire.

తగులుట v. n. 1. To happen, come on, occur,

turn up, appear. 2. To belong, appertain, join,

touch, hit, strike. 3. To be caught, gotten,

found, joined, entangled, understood. 4. To be

received, (as a blow,) incurred (as expense or

punishment) appended (as a signature.) See

తగలబడుట and తగలబెట్టుట. దొంగతగిలినాడు

the thief was caught. ఆయింటికినితగిలినది

the house caught fire. నిపుతగలరాదు you must

not meddle with it. యిక్కడగాలితగులుతున్నది

the wind strikes here: there is wind here: here

we get the breeze. ఇండ్లినాల్కిది there was a

marriage. ప్రయాణముతగిలినది he had occasion to make a journey. ఫలముతగిలినది the fruit is set, or formed. అక్కడ మంచిస్థలముతగిలినది there we found fresh water. దెబ్బతగిలినది he received a blow. కుండ తగిలినది the pot touched my foot. వాడ మెరకకుతగిలినది the ship ran aground. వానికిఁ గముతగలకుండ to prevent his catching the disease. అతనికిఁ బహుతగల లేదు his abuse does not affect me. యిదివానిమనస్సుకుతగిలినది this was impressed upon his mind. నామనస్సుకు తగలలేదు it did not occur to my mind. జ్వరముతగిలినది he caught a fever. వెంటతగులుట To pursue. తగులుకవచ్చిరి they attacked, they followed. వానివెంటతగిలినారు they ran after him. అడ్డుముతగులుట To oppose, come in the way, come across. తదిరూకలుతగిలినది it cost a shilling.

తగులుబడి n. s. Expense, charge, cost.

తగులుబాటు Charge, cost, expense. See తగులుబడి.

తగువారి n. s. A judge or arbitrator.

తగువు Fitness, propriety.

తగ్గ, తగ్గి See తగిన, తగినది. pl of తగుట.

తగ్గట్టు A contraction for తగినట్టు.

దగ్గర See దగ్గర.

తగ్గించుట v. a. causal of తగ్గుట To sink, lower, debase, degrade, sink the price.

తగ్గించుట n. s. Fall, sinking, diminution, reduction. Fall in price.

దగ్గర adv. By, at, near, close by, at hand, towards, to, with; యెవ్వరిదగ్గరకానైనా of whom did you buy it? నాదగ్గరవున్నది I have it by me.

అతనిదగ్గరలేదు he has not got it. యాచిద్యము దగ్గరనుంచివచ్చివెను he read on from (at) this verse. నేనుదగ్గరవుంటిని I was by I was present.

దగ్గరతీయుట to take a child into his family.

To patronize protect, take into keeping. నీవు దగ్గరతీయనందున విడ్డనీదగ్గరచేరదు From your never noticing the child it dislikes you.

దగ్గరి adj. Near. See దగ్గర.

దగ్గరించుట v. n. To draw near, approach.

తగ్గు n. s. Sinking, diminution.

దగ్గు n. s. A cough.

తగ్గు adj. Low, lower.

తగ్గుట v. n. To sink, to be made low. To bow, stoop, bend; to fall in price. To be humbled, degraded, to alight, descend. To be put down, to be deposited. To deduct, abate. The ABA. 3. 136. gives the following list of synonymes. మ్రొగ్గె, తొండె, కుండె, తగ్గె, ఓలయ్యె, ప్రగ్గె, ముక్కిగె, దుండె, శుమనె, శ్రుక్లె, గ్రుంగె, దుస్సె, తిండె, కుదినె, తూలె, అడగె, తగ్గుట.

దగ్గుట To cough.

దగ్గుతిక A faltering trembling voice.

తగ్గుమెగ్గులు n. s. Ups and downs.

దగ్గర Near &c. See దగ్గర.

దగ్గము * adj. Burnt.

తచ్చ n. s. A joke, a lie.

తచ్చన n. s. Sport, play, jesting, a joke, slander, lying, misrepresentation, coaxing, feigning. తచ్చనలాడుట To sport, jest. చాతుర్యపుకూటలు, చేష్టలున్ను (చిలుకుట, ఇచ్చకమున్ను. OG.) తంత్రము. D.

తచ్చన...తచ్చనము Instantly.

తచ్చనలాడుట To quiz, laugh at.

తచ్చాడుట To walk about. శంచరించుట.

దబ్బి A cant word used at games, for six. See దబ్బి.

తచ్చుట (or త్ర—) To churn. DRV. 414. P. 1.586.

తజ్జుడు * n. s. He who is clever, or able. BD. 5. 831.

ఫట * n. s. A balance, or pair of scales. W.

తటము * n. s. Place, shore, bank. నిటలతటమున In his forehead.

తటకపాటు n. s. Surprise.

తటకపాటుట To be surprized. OG.

తటతట, or, తటతట (anuk) Violently, loudly.

Padma. 7. 246. and 4. 62. BD. 4. 1521.

తటనితంబము n. s. అసగౌఢవిరుదులు.

తటమట, తటపటమటలు. n. s. Nonsense, lewdness.

తటవరించుట v. a. To swindle (me out of.) cheat.

తటవిధక్తి * A grammatical phrase for such cases as are inflected : that is, all cases except the nominative. It is a modern phrase of no authority.

తటస్థము * n. s. Proximity, nearness, occasion.
 తటస్థము adj. Present, near, at hand, proximate, approaching, next, present to the recollection. Temporary, occasional, for the time being.
 తటస్థమగుట v. n. To approach, draw near, or be at hand. To occur, happen, turn up. To occur to the memory.
 తటస్థించుట v. n. To occur, supervene, happen, chance. To take place, as a ceremony. To commence, as summer. చేతుతటస్థించివున్నవాడు one who is on the *eve* or *brink* of ruin, he is on the *edge* of the grave.
 తటస్థుడు n. s. A passenger, bystander, indifferent person, any body: a spectator or neighbour. వారముక్తి లితటస్థులు he is very generous, public spirited, indifferent.
 తటాకము n. s. A lake, bason, reservoir or pool. ఏకతటాకానవచ్చిరి they came upon him like a brimming flood. తటాకము గావుండేనీళ్లు a pond or well that never dries.
 తటాకశుడు, ఆనగా ఆశ్చర్యముశుడు. ABB.
 తటానపాటుగా (anuk.) Suddenly, unexpectedly.
 తటారించుట v. a. To rub, handle, feel, finger. Balram. 4. 117.
 తటాలున, or తటాలున, or తథాలున adv. All at once.
 తటి * n. s. Bank, side, edge. దరి. D.
 తటిల్ * Lightning. తటిల్పులకాంధిః bright as many lightnings.
 తటిత్వతి * n. s. A cloud.
 తటిని * n. s. A flood or river.
 ధటిని * నూలిమొలతాడు. D.
 తటకాపాటు n. s. Surprise. Emphatic for తటకపాటు. ABA. 1. 163.
 తటుకు n. s. A pat or tap.
 తటుకు adj. Swagging, flabby. Vema. 982.
 తటుకున adv. Suddenly, at once, in a moment. Dasav. 7. 144. NH. 5. 136. HD. 2. 1001.
 తట్ట n. s. A flat: a flat thing of any sort, a metal plate used as an ornament. A flat hamper for drying grain. The deck of a boat. A piece of dried fish? వడ్లతోచూడతట్టెండవలివచ్చె The frying pan suffers for the grain. i. e. I got into this scrape on his account. తక్కితట్ట one scale of a balance. తట్టములు a flat face: flat features.

దట్ట See దట్టా.

తట్టచేత n. s. A sort of fish. H. 4. 225.

దట్టదగులు Toddling, tottering, as an infant.

తట్టతి A small horse, a poney. తెజ. OG. Parijat. 4. 74.

దట్టన n. s. Thickness, closeness, coarseness.

దట్టశుడు v. n. To thicken.

దట్టము, ధట్టము n. s. A body or multitude. Crowd, assembly. దట్టము, or తురంగదట్టము, ఆనగా ఆశ్చర్యశూమాహము. D. గుర్రశుద్ధులు crowds of horses. A. 4. 36. Mummy, a dried carcase. Coarse linen, called దండ్డి.

దట్టము adj. Thickset, close, tight, coarse, strong, mighty. Thick, as hair. దట్టశులజ్జ deep shame.

తట్టక్కు Confluent small pox.

దట్టా n. s. A stopple or cork.

తట్టాడుట To toss or fluctuate. L. 7. 379.

తట్టామట్ట Baskets &c. (తట్టా is the anuk.)

తట్టార్పుట v. a. To recover strength, to revive?

తట్టి n. s. error for తట్ట A metal platter. కంఠము. D.

తట్టి (p|| of తట్టుట) Or else. ఇదితట్టిలే if this fails.

దట్టి n. s. A vest, garment. L. 4. 20.

తట్టించుట (causal of తట్టుట) v. a. To dust, free from dust. To get it repaired, or straightened. To have it made thinner. v. n. To join, twine, embrace.

ధట్టించుట v. a. To bully, to frighten. DRS. 18. చెదిరించుట, అదమాయించుట. BD. 3. 9. and 4. 528.

తట్టివేయుట v. a. To reject, cast aside Dasav. VII. 158.

తట్టి See తట్టి

దట్టి n. s. A sash, zone, girdle, cestus round the breast. నడికట్టు. కానకాక. A. 6. 106. Suca. 3. 13.

తట్టు n. s. 1. Side, part. మొదలతట్టు the top: the upper side. కిందితట్టు the under side: the bottom. 2. Direction, or quarter. 3. Bank or shore. 4. Home, quarters, abode. 5. It denotes relationship or possession in general, as మొవ్వరితట్టు నుంచివారికించి from whom did you receive it

నారట్టునుంచిపోయివానితో చెప్పు Go and tell him from me. రాజ్యమువానిరట్టుచేసి నారు They delivered the kingdom to him. వానికివకరట్టునిచ్చి యములేదు he has no fixed abode. He is on either side, in a question. అందరమొకరట్టుదిగిరిమి we all lived together. ఆశునిరట్టుకుడ్డది That work is laid aside. వాడరట్టుకుడింది the ship got aground. యాసామ్మ వానిచేమరివకరట్టుదికాదు It belongs to him and to nobody else. రట్టుతీయుట To flute wood, or make a groove. వానికిరట్టుపోసింది he has got the measles or confluent small pox. See మహాచిక్కుము.

భట్టుండు A stout or clever man? BD. 4. 1334. చతురుడు, శుభుడు.

రట్టుకొనుట v. a. See రట్టుట v. n. To go along (a wall &c.) జలదారిలో రాయిరట్టుకొంటే నీళ్లు యెట్లాపొయ్యేది if a stone gets in the way how can the water run? నీళ్లురట్టుకొనివెళ్లితిని I went along the water's edge. వచ్చినసట్టుకురట్టుకొని పోయాడు. He pilfered whatever he could.

రట్టుట v. a. To strike, beat, knock, pat, dust, clap, slap; To touch the heart or mind. To do away, remove, or dispel (as darkness.) కత్తి తెచ్చి కేడంతోరట్టి నాడు he averted the blow. రట్టి వేయుట To remove. శరీరట్టుట To compare with the original. To fill up what was wanting. నీళ్లు యెగబట్టినది the water rose to the brink : by reason of a check. ఆవాడరట్టురట్టినది The ship ran ashore.

రట్టుట v. n. To occur or happen. To break out. This verb has also the contrary sense viz : To be done away or removed, to be disappointed or fail. నాకుశంశయమురట్టింది a doubt occurred to me. వానిమీద నెత్తుమరట్టింది the charge was brought home to him. అదివసనశుకురట్టలేదు It did not occur to my mind. ఆయిం లినిరట్టుకొనివచ్చి నారు They passed close under the house. అది నాకునిజమురట్టలేదు it does not strike me as true. It did not appear to be true.

భట్టుడు A hero, a brave man. శూరుడు. M. 3. 5. 236. BD. 2. 1315 &c.

రట్టున adv. Suddenly, all at once.

రట్టుముట్టు plur. —ట్టు, Things. Utensils, furniture, tools. Household stuff.

రట్టువ n. s. A poney, or "tattoo."

రట్టెడు A basketful. రట్టెడులాపు as big as a hamper. రట్టెడు పెడ a neck a mile long.

రట్టాట A squabble.

రడ n. s. A check, a hindrance : a charm, a spell.

దానికిరడలేదు nothing can prevent it. ఆపాము రడకునిలవదు that snake is deaf to every charm.

రడ n. s. Name of a tree, the leaves of which (రడాకులు) are used for విత్తగాకులు leaf-platters.

The wood is like fir and makes strong bows.

రడవిండ్లు. M. 3. 1. 335. ధనుర్వృక్షము. Q. కూబరడ is one species. H. 4. 16.

దడ n. s. Agitation, faintness, apprehension. దడయెత్తిన agitated, flurried, distressed. పెళ్లదడగావుండె Unwell, faint.

రడ n. s. Delay, impediment, embarrassment. Facination ; as a magical impediment.

ధడ, అనగాహండకోలపైవినురు. OG.

రడక n. s. Framework. A screen, a hurdle, what is called a tatty. A gate made of open bars, a mat used as a door. రత్తులరడక A "mere wisp" of contradictions, a parcel of blunders, a heap or tissue of falsehoods.

రడకట్టుట v. To bewitch, charm. To stop by charms. To lay an apparition. To prove or verify a pair of scales.

రడగము See రూగము.

దడదడ adv. (anuk) All, at once, slapdash. దడదడమన్న ప్రాణమై Faint, unwell.

రడకు n. s. A withe or strip of bark &c. Peel, rind. నకిరడకు The thick part of a palm branch.

రడకుదుట v. n. To be troubled, confused. To fail.

దడబడ n. s. (anuk) Trouble, agitation, movement backwards and forwards.

రడబడ (anuk) Much. i. e. mizzling, sprinklingly, staggeringly. రడబడచేసి (anuk) At random, prodigally, recklessly.

రడబాటు or రడమాటు n. s. Confusion, irresolution, fluctuation. Fidgetting, fribbling. రడమాడేవాడు a trifler, a fribbler.

దడము Firmness. దట్టము. A. 4. 273.

రడయుట v. n. To loiter or delay. రడయక at once, rapidly. విసులించురడవ being too late to tell him. BD. 5. 406.

రడవ n. s. Time, as ఒకరడవ once. కొంతరడవ at another time. A trip or journey backwards or forwards.

తడవంగ Inf. in of తడయుట.

తడవాట Trouble, confusion. HD. 1. 206.

తడవిల్లు A bow. విల్లు made of the తడ tree q. v.

తడవు n. s. Delay, while, period, space of time.

తేయితడవుగజిగె The night passed slowly.

తడవట v. a. To touch, feel, handle, stroke, grope.

To search about. తలదడవట To fondle, gull, lull, cheat.

దచాలన (anuk) Slapdash, at one thrust.

తడి n. s. A wetting, damp, wet, irrigation. ధయ

మువల్ల సొటతడిలేక through fright my tongue clove to the roof of my mouth. Or, తడిపాడి wherein the word పాడి is an Anuk. చేతడిఆరమ Panch T. 1. 502. it is this moment done, my hand is not yet dry.

తడి adj. Wet, damp. తడిబట్ట See బట్ట. . . తడిగుడ్డ తోగొంతుకోసినాడు A proverb, meaning, to ruin a man by fair and gentle means; gal-lows polite; hanging a man with a silken halter.

దడి n. s. plu. దడ్లు A screen of leaves, a fence.

తడిక or తడికె See తడక.

తడిశుడుట v. n. To be moist.

తడించుట v. a. To wet, to water. వానిచేతయీ బట్టతడించు you must make him wet the cloth.

దడివియ్యము A certain rite observed regarding maidens.

దడిమము A robe. Dasav. IX. 442.

తడియుట v. n. To be wet, get wet. తడిశినది It is wet. తడిశిల్లన్నాడు he is wet.

తడియెత్తు A towel, a napkin.

దడిలువని (anuk) Suddenly, unexpectedly.

తడవుట v. a. To moisten or wet.

తడుపు n. s. అనగా, బిరకాలము, ఆలస్యము. D.

తడుపుశీర్ష, అనగా విలంబితము. D.

దడె, ధడెము, ధడియము, ధడ్యము (K.) A bushel or vessel for measuring grain, (dadem) a measure of grain, being usually a quarter of a maund. ముద్దడియము 30 seers.

దడ్డదము or దడ్డళము n. s. (K.) A terrace of plai-ster. Also a small chapel without a steeple.

దడ్డి A lump or ingot of steel.

దడ్డు n. s. The penis. (a low word.)

దడ్డుసన్యాసి A nestling or only child. A lone babe.

ధణంధణంధణం Rub-a-dub-dub. Imitative of the roar of drums.

తరాగము, or తరాగాము n. s. A leathern bag, for water carried on bullocks.

తరాగామెద్దు n. s. A bullock which bears water in a leather bag.

ధని n. s. A master, superior, ruler, or owner. ధని పెద్ద a general. సేనాధిపతి. KUR. 2. 28.

దన్నము A vulgar mode of spelling దండము.

దన్నము A cord hung from tree to tree or from wall to wall to hang clothes on.

తత్ * pron. That, the same, Hence. తత్పూర్వము Before that, before hand. తత్తద్ద Therein, among them. తత్తరాము at that moment. తత్సమీచము near, thereto. తత్సంవత్సరము the same year. తదాశ్రమము that abode. తత్క్షణం, or, తక్షణం That moment : instantly.

తత|ము * n. s. Any stringed musical instrument.

తత|ము * adj. Spread, diffused, expanded, stretch- ed, extended. తతరతి n. s. Insatiable or ex- cessive pleasure. తతరతిమైక్తి Delightedly saluting him.

తతరము * n. s. Wind. వాయువు. D.

తతర్పదము * n. s. The plantain tree. అరిటిచెట్టు. D.

తత్క్షణము adv. Instantly. See తక్షణము which is the usual spelling.

తతి n. s. Season, proper time.

తతి * n. s. A multitude or crowd, a great num- ber, collection, a line, row, or range. మిత్రతతి a host of friends : the circle of his acquaint- tance.

తత్కాలము * n. s. That time, that period. తత్కాల మైన adj. Coeval, belonging to that period. తత్కాలానుసారి a time server. తత్కాలమునకు for the present.

దత్తము * adj. Given, presented. Adopted, reared.

తత్తడి n. s. A horse. గుర్రము. D.

దత్తత or దత్తత్వము * n. s. Adoption,

తత్తరము n. s. Perplexity, embarrassment, agita- tion, movement, action, shuddering, shrinking. Grief, emotion. తత్తరదడుట v. n. To be per- plexed, agitated. To shudder, or tremble. To wave as a bough, or be agitated. తత్తరపాటు n. s. Agitation. తత్తరవిత్తరయ్య he was at a loss. తత్తరించుట, v. a. To perplex, trouble. v. n. తత్తరించుట, తత్తరిల్లుట To shudder, tremble.

తత్తవ or తత్తవ Stop stop ! For తావురా. See తావురా.

దత్తి * n. s. Gift, donation. యిట్లా అత్తి కేటందుకు యేమిద దత్తి కుట్టింది what possessed you to be so eager? దత్తి నెత్త, అనగా దానమండేతత్తు A. 2. 39.

దత్తు * n. s. Adoption of a son.

దత్తుడు * n. s. An adopted son.

దత్తుణ్ణి చేసుకొనుట To adopt a son.

దత్తువు * n. s. Adoption.

దత్తురము * Error for ధత్తురము.

తత్తెర, అనగా సారాయి పోతే మానిముంత, తిత్తిల్లి.

OG.

తత్పరము * adj. Diligent &c. See—రుద.

తత్పరత్వము * Inclination, bent, devotedness.

తత్పరుడు * adj. Diligent, intent, heedful, assiduous, bent upon. Faithful.

తత్పూర్వము * adv. Beforehand, erst, previously.

తత్పూర్వము * adj. Previous, earlier, anterior.

తత్రత్య * Of that place. అక్కడవుండే.

తత్రాపి * Lastly, beyond all this.

తత్త్వము * n. s. 1. Nature. 2. Element, entity, substance. Quidditas. Identity, hypostasis. Reality. Axiom. 3. A principal, primordial, or component part. 4. Any living being, or essence: existence, ÆON, thing, existent creature. 5. Mind, intellect. 6. Deity; spirit. 7. Truth, or the knowledge of nature. The nature, or spirit of a thing. The truth, perfection, or highest good of man, as the knowledge of God and holiness. Truth or reality in religion. Quest of truth: Ideology, metaphysics, philosophy. (Vulgarly,) A puzzle, a mystery. శూన్యతత్త్వము Nothingness, nullity, nonexistence. తత్త్వము గా adv. Literally.

తత్త్వజ్ఞుడు * n. s. He who knoweth the truth.

తత్త్వయోగి * n. s. The perfected saint. Vema 1044. as being one with God.

తత్త్వసంగ్రహము * A confession of faith: a book teaching any creed. There are such in every sect.

తత్త్వబంధము * Thereunto appertaining.

తత్త్వన False accusation: error for తత్త్వన.

తత్త్వము * adj. Equivalent. A term in Telugu etymology: meaning a word borrowed from Sanscrit, but with the termination altered: as

రాజ్యము rajyam-u for రాజ్యం rājyam. See on తద్భవము. Thus, *rational* from *rationalis*.

తత్క్షణము * See తక్షణము.

తత్ * That. See తత్ .. తద్వత్త్వం on that path.

తదనంతరము, (or poetice తదనంతరంబు) * adv. Afterwards. Thereafter, then, subsequently.

తదనంతరకర్త The next heir, heir presumptive.

తదనుగుణ్యము * adj. Befitting, suitable.

తదా * Then. See on యదా.

తదారభ్య * Thenceforward, since which.

తది, ఘట, తక్కు, ధిక్కు Sounds or words used by dancing masters in keeping time.

తదీయ * adj. His, her's, it's, that's. తదీయమైన Appertaining to it.

తదేక * Fixed, uniform. వాడుతదేకనిష్ఠుగావుండెను he was bent upon doing this.

తద్గణము * n. s. The peculiarity or characteristic of an individual. M. 1. 1. 145. M. 14. 2.

147. In the బ్రహ్మసూత్ర ప్రబంధము శివభక్తిపూజా మాహాత్మ్యము, Book 5. 37, is this verse ఆపాద

గమయచేతబుట్టున తావిదిగు | తత్రయంబుతద్గణ

త్రుకాశ | లక్షణత్రయ క్రలెతచేతంబుల | జంతుత

ది జనించు చంద్రవదన || Propensity: temper. Fraud, overreaching. That is *just like* you. This behaviour is *so like* him.

తద్ద See తద్దీయ.

తద్ద "Pappa"—appellation of a father. BD. 1. 590.

తద్ద Much, exceedingly. M. XII. 3. 234. BD. 5. 119. విక్లిరి, విస్తారము.

తద్దయు adv. Much, exceedingly.

దద్దరించుట, దద్దరిల్లుట v. n. To be alarmed, perplexed, confounded. To be scarred or inflamed, తత్తరకడెను. D.

దద్దశము n. s. A flat cieling. A small temple with a flat mud roof. A flat roofed house. ఇంటిమదె. D.

తద్ది (as ఉట్టతద్ది.) A certain annual ceremony.

తద్దినము * n. s. "That day." i. e. the commemoration, anniversary, or annual mourning for deceased parents. తద్దినము పెట్టుట To keep or celebrate "that day." తద్దినముకొనితెచ్చుకొనుట (proverb.) To run your head against a wall.

- దద్దరిల్లుట, దద్దిడ్లుట v. n. To be alarmed, perplexed, confounded.
- దద్దు, దద్దురు n. s. A bump, wheal, scar. A red swelling.
- తథర్థము * n. s. That right, that law, that custom. The aorist of a verb. భూతభవిష్యద్వర్తమానములను చెప్పేక్రియ. D.
- తద్భవము * Proceeding (or corrupted) from Sanscrit. Telugu words which are borrowed from Sanscrit, but greatly changed in spelling as జక్తువ for యక్ష and in English *reason* from ratio and *season* from satio.
- తద్రూపః/ము * adv. Exactly, as it was. ఆచటము నుతద్రూపముగా వ్రాసినాడు He drew the portrait to the life.
- తద్వారా * Thereby. Through that channel.
- తథాస్తు * So be it ! amen ! so much the better ! I take you at your word !
- తథ్యము * n. s. Truth, fact. adj. True, real, actual. తథ్యమయినది it turned out true. తథ్యముగా * adv. In fact ; really.
- దధి * n. s. Curds. Coagulated milk. దధ్యదాకరము a sea of coagulated milk. A. 4. 141.
- నధోద్దనము * A pudding of curds, rice and spice, with salt.
- తత్ for తత్ * q. v. . . తన్నుర్ధము His head.
- తన adj. Own, his, her, my. See తాను of which this is the genitive. తనచేతనైనంతదూరి he reviled them to the utmost in his power. తనబుద్ధి my opinion, own opinion.
- ధనము * n. s. Treasure, property. resources, wealth. In mathematics it is a mark similar to plus. Warren, 363. క్రయధనము The price paid, the proceeds, the purchase money. స్త్రీధనము Dowry or pinmoney. ధనద్విగూము ఆయినది the interest equalled the principal. ధనదయాశురులు Beneficent. (Metaphorically) A Talented. So in the Bobbili Padya 2. 129. ఆభిమానంబుధనంబుగాగ Surety honour is a gem ; respectability is a talent.
- ధనంబయివురము * A Volcano. The తాపి ; as being the abode of vital heat. See on అగ్నిమండలము, or అగ్నిపురము.
- ధనంజయుడు * A title of Agni or Vulcan, god of fire : as being the " vanquisher of wealth."
- తనంత, తనంతట Of himself, of herself. Voluntarily.
- దనక n. s. Until, as long as, as far as, while.
- దనకా Until, as long as, as far as, while.
- తనకు Of itself, of himself, of herself, &c.
- తనకు చెట్టు A species of the sandal tree. Rox. l. 445. Floats (catamarans) are made of the wood.
- తనకుట v. n. To sink, fail. To tremble. తనినాడుకాదు he is not failing. i. e. he is strong or flourishing. తనకక not enduring it, not tolerating it. తనకెడుచిత్తము a trembling, sinking heart. తనుకం M. 12. 3. 302. KUR. 1. 73. M. XVI. 1. 242.
- తనకుతానె He of himself : voluntarily.
- ధనదము, ధనదయాశురలైన * adj. Beneficent, liberal.
- తనదు adj. Own. His, hers. See తన.
- ధనదుడు * n. s. A name of Cubera, the god of riches.
- తనపుట See తనపుట.
- తనము n. s. This is an affix, added to many nouns and adjectives; like త్వం in Sanscrit words, and like-ness, -tion-ment &c. Thus చారతనము government. దండితనము greatness. మంచితనము goodness. పిల్లతనము childishness. గట్టితనము solidity. గొప్పతనము largeness. మిఠూరితనము playfulness. గొల్లతనము The peasantry, the shepherd class. It is added likewise to past participles as తెలియనితనము silliness, ignorance. చేతకానితనము awkwardness. బల్లితనము the being a lizard : the being born as a lizard. కాశతనము farmership.
- తనయ * n. s. A daughter.
- తనయంతన Of himself, spontaneously.
- తనయించుట See—
- తనయుడు * n. s. A son.
- తనర Fully, to the full.
- ధనరాము See లేగుప్తిరాము, A certain tune.
- తనరావట v. n. (From తనరు and ఆచట) The same as తనరట To shine.

తనరుతు See తనర్పుట.

తనరుట v. n. To appear or shine. To extend ; be great or large. To be, live, exist. ఒత్పట. D.

తనర్పుట or తనరుతు To shine.

తనర్పు n. s. Breadth, width, extent, altitude. వెడల్పు. D.

ధనపంతుడు * He who is rich, wealthy.

తనవి Error for తనివి . . . తనవారుట See తనివి.

దనపు * n. s. The mother of దానపులు the giant race, whom the Norwegians called "Hela." W.

ధనికుడు * He who is rich, fortunate.

దనికెబ్బు Bulrushes. derived from తనుపుట. See తనియుట.

తనిసు * అనగా సూక్ష్మత. Fineness, thinness. తనిసును A. 4. 142. అనగా తనత్వముతోడ Finely, thinly.

ధనియాలు n. s. plu. Coriander seeds.

తనియాంశము * adj. Slender, delicate.

తనియించుట v. a. To satiate or satisfy.

తనియుట v. n. To be full, satiated, or content. To thrive, flourish. To be averted as a spell or a misfortune. G. 4. 120. In M. Adi కల్లధనమునవిద్యనుజీంతతి, తనిశినవారెందులరె. who ever thinks he has enough wealth, or learning, or offspring ? తృప్తి పొందుట. D.

తనివి * n. s. See తనివి a maiden. కలుచనికరీరముకలశ్రీ. D.

తనివి * n. s. Fulness, satisfaction, content, ease. Repletion. తనివీరక her lust not being satiated. వారికితనివీరినది they are satisfied. M. 4. 5. 177. తృప్తి. D.

తనినిన (part of తనియుట) Satiated, content.

తను * n. s. The body. See తనపు.

తను Him, self. (accusative of తాను.)

తను * adj. Small, delicate, fine.

దనుకుట v. n. To kindle or catch fire. నిశ్చలంబుకొనుట. దోషముదనకక means దోషములంబుక ; దనకకచేసే, అనగా అంటుకుండా చేసినాడు. M. XII. 1. 103 and 3. 302. M. XVI. 1. 242.

దనుజాధిపుడు * n. s. King of giants.

దనుజుడు * n. s. A giant, fiend, demon. See note on రాక్షసుడు.

ధనుడు * Rich. పాండిత్యధనుడు a richly stored

mind : richly accomplished. తపోధనులు great saints : those who abound in penances. పుణ్యధనులు (Sananda Dwip 140) those who are rich in good works.

తనుతాన or దనుదాన, Of itself, of himself : spontaneously. Swa. 2. 59.

తనుత్రము * n. s. Armour.

తనుత్రాణము * Armour.

దనుపు n. s. Satisfaction. తృప్తి, హాయి. M. XII. 3. 445. BD. 5. 38. తనుపెక్కి, అనగా చలువపెక్కి. OG.

తనుపుట v. a. To satisfy, make fat : to nurse or nourish. తృప్తి పొందించుట. B. X. 199. BD. 5.

501. (See తనియుట of which this is the causal.)

తనువిల్లి A sort of game ; "kicking a stone." H. 3. 183.

తనుమళ్ళి * Slender waisted. "Madam ! Lady !" DRARAN. 340.

ధనురాకారము * The shape of a bow, viz.

ధనుర్ధరుడు * An archer.

ధనుర్వార్గము * A curved line ; an arc. Warren's Glossary.

ధనుర్వాయువు * Convulsions (that bend the body) like a bow.

తనుపు * n. s. The body.

ధనుపు or ధనస్సు * n. s. A bow, an arc of a circle. The sign Sagittarius.

తనుశుట v. n. To thrive, increase. BRY. 3. 458.

తనూనపాత్ * n. s. The oil drinker : an epithet of Agni, god of fire.

తనూభవుడు * n. s. A son.

తనూరుహము * n. s. Hair, as "growing on the body."

తన్ను n. s. A kick. వానిచేతతన్నులు తినివచ్చినాడు he received blows : he was beaten.

తన్ను pron : Self, me, himself. The accusative of తాను self.

తన్నుట v. a. To kick, to smite. కోడినికద్రతన్నుక పోయింది the hawk pounced upon the fowl. Asa v. n. To grieve, be in trouble, rebel.

తన్నుబిల్ల n. s. A foot board.

తన్నుబిడలు v. n. To suffer blows.

తస్మైఽఽట v. n. To bandy kicks or exchange blows : to fight, as cocks do.

తస్మైఽట See తమశ్రుట To charm, be pleasing, soothe.

A. 2. 93. Chenna. 5. 294.

తస్మైఽతమున * M. XIII. 5. 280. In the same manner. At his pleasure.

తస్మైఽఞ్జ * adj. Among them.

తస్మైఽయత్వము * Corporeality.

తస్మాత్త్ర * A simple element uncombined : a subtile particle, rudiment, or atom. *Colebr. Essays, Vol. 1. p. 242, and 372.* According to learned Hindus (sabdham,) sound, is the tanmatra of (acas,) ether ; (sparsha or) touch is that of (vaya,) air : (and rupam) form, is that of tejjass, seed : (gandham,) smell, is that of prithvi earth : and (rasam,) taste is that of jalam, water. These are the five rudiments of the five elements. Kurma Puran. chap. I. Compare Wilson on Vishnu Puran, page 17.

తస్య * A noble woman, a heroine, a lady. "Madam ! Lady !"

తస్యైఽము * Wealth. An exclamation like Hurra ! Huzza ! most excellent !

తస్యైఽము * adj. Fortunate, blest, virtuous. తస్యైఽలు The happy, the rich.

తస్యైఽలు n. s. Coriander seeds. See కొరిమిరి.

తస్యైఽమ * The "happy man," a rich man, "his honour," or "the gentleman." తస్యైఽత్తుడు, కృతార్థుడు. D.

తస్యైఽ * A bow. తస్యైఽఞ్జ Cupid, whose bow is hung with blossoms.

తస్యైఽంతరి * n. s. "The sage." A name common to Surya the sun, and to Siva, but usually to the physician of the gods : who was produced at the churning of the ocean.

తస్యైఽ * n. s. Damsel ; a grace or lovely delicate girl. "Madam, Lady."

తపఃము or తపఃస్వ * n. s. Austerity, steadfastness. Penance, mortification. Pilgrimage. Penitence. Any tedious task : A life of retirement and study : self denial. In the puranas there are many legends of tapass or self mortification : the rite to be performed is not *retributive* but meritorious. The *tapasi* or self tormentor is at first a powerless creature : per-

haps a boy or a girl : but by tormenting himself by hunger and burning in a circle of fires, he in the course of years obtains miraculous powers : these enable him to command the god he addresses, and to govern the other deities. Thus the word is used for long continued labour to attain a certain object : but it also means *fruitless* exertion. For these stories always terminate in disappointment. The gods are alarmed and send a beautiful courtesan to try the hermit's virtue : which always gives way ; the saint falls before the temptation and all his exertions prove fruitless. The practical result or moral of these stories is, that all struggles for superior holiness are unavailing. There are a few legends wherein the hermit is victorious but when the god appears he makes some undeniable request or other : and in the end either finds the request a foolish one or is ruined in attaining his wishes. See W. Vish. Pur. pages 90, 96, &c. Ward. Vol 3. p. X. and p : 267.

తపతప. (See దబదబ.) తపతపమనుచు Being in trouble : afflicted.

తపసియము * n. s. Gold.

తపనుడు * n. s. The sun, the burner.

తపర్తు * The dewy season. A. 5. 110. (i. e. శిశి రర్తువు.)

తపసి * n. s. A penitent, devotee, enthusiast, votary. See on తపము.

తపసిని The tree called అవసి చెట్టు. Swa. 3. 100.

తపసి * n. s. A devotee, or enthusiast.

తపస్సు * n. s. Penance. See తపము—

తపారము, తపాశము, అన గాకు ల్లయి, అంబి. A sort of cap. A. 2. 88. P. 2. 9. OG.

తపించుట v. n. To warm, be heated, burn, be distressed. To be in anguish. KUR. 4. 265.

తపెల, or, తపెలా, Saucepan, a brass pot.

తపోధనుడు * Rich or noble in penance ; distinguished in sanctity.

తత్తుము * adj. Heated, burnt, agitated. తత్తుమును రుచి bright as melted gold. తత్తుముద్రలు Marks or stamps burnt on the body with a hot iron.

తత్పు. adj. Empty, flabby, pithless.

తత్పు adv. and postp. (This is the Root in A of

తక్కుట To fail,) save, but, except, unless, without. It governs a noun as మీరుతక్కు Except thee.

తక్కు. n. s. An empty ear of corn. See తాలు.

తక్కుక. Unfailingly, steadfastly, steadily, (Neg p|| of తక్కుట.)

తక్కుచూచుట To disregard. దైవముతక్కుచూచినందున As God withdrew his countenance : was not gracious to him.

దక్కుము n. s. Thickness, swelling, tumour. See also దట్టము. దక్కుమైన adj. Thick, tumid : See దట్టము.

తక్కురించుట, అనగా అణచుట, ధంక పెట్టుట. Chenn. V. 155. 165.

దక్కుళము A sour drink made of tamarinds &c. Balram. 6. 139. కాయకూరలు వేసి తలచ గాతా చినశులును. D.

తక్కులు, అనగా కొంతంజ తట్టిన శతలభాగ్యములు న్ను. D.

దప్పి n. s. Thirst. నాకుదప్పిఅయినది I am thirsty. దప్పికిపోయినాడు he has gone to dinner : literally for thirst. దప్పికి ఆఘామియిచ్చె he gave me that field to support myself.

తప్పించుకొనుట. v. n. To get free. See తప్పించుట. నీవుతప్పించుకొన్నావు you have got free of it. ప్రాణముతప్పించుకొనితప్పి I fled for my life, escaped with my life.

తప్పించుట v. a. To extricate, free, move, remove, take off, save, loose, shift, alter. ఆవుదోగ్గము నామీదనుంచితప్పించినాడు he deprived me of that office. To take away. See తక్కుట To elude. ముఖముతప్పించుట To abscond. To cross over, pass by, transgress, depart from (an agreement :) dismiss (from office :) తాడుతప్పించుట to get the cord free, extricate it. నామాన్యముతప్పించినాడు he devoured my land, he rescinded my living. నాజీవనముతప్పించినాడు he took away my living. దోవతప్పించినాడు He misled me.

దప్పిగొనుట To thirst, be thirsty.

తప్పితము n. s. Error, fault.

తప్పిన Lost, changed. See తక్కుట v. n.

తక్కు n. s. Error, failure : mischance. Fault, offence. తక్కువలుకుట To say what is wrong or false. తక్కులుపట్టుట To find fault, to cavil.

తక్కు. adj. Erroneous, faulty, wrong. Foul or entangled. తక్కుకూడు unlawful meats. తక్కుటడుగులు పెట్టుట to stagger or totter as an infant. తక్కుదారి a wrong road.

తక్కుట v. a. To transgress, miss. దినముతప్పినది Every other day : missing one day in turn.

చైత్యతప్పిచైత్య One now and then ; here and there one. తప్పివచ్చినశుని a thing that happened unexpectedly, or out of the common way. అంటుతప్పినది A woman who has ceased being menstruous. మాటతక్కుట To break his promise.

తక్కుట. v. n. To err, fail, cease. To be lost, broken, changed, made void, or erroneous. దైవానుగ్రహముతప్పినందున having forfeited the divine favour. To drop off as a shackle. To go off, abate, as a pain. రేవుతప్పింది The ford is no longer passable. అడుగులోపడుగుతక్కు The thunderbolt shall fall harmless at his foot. ఆయువుతప్పినవాడయినాడు As he was now declining into the vale of years. The following is a formula of imprecation ; తప్పితిమాయెనాత మత్తిదండ్రాదులను వారణశిలోవధించిన పాపానబోవువారము, యిందుకుయెవరుతప్పినాశునకమాంసానకు ఆశించినవారు, శురునేపించినవారు If (I) fail of this may I be guilty as if slaying my parents at Benares, of eating dog's flesh, or drinking wine !

తక్కుదల Accidental. M. XII. 5. 280.

తక్కున At once, suddenly.

తప్పెట n. s. A large drum. Also name of a tree.

నేలతప్పెట, అనగా క్రిష్ణ శుండరము. Q.

దబదబ adv. (anuk.) Audibly, noisily, aloud, trippingly. దబదబపారిపోయిరి I could hear them running away, pattering or patteringly.

దబదబ (కురికింది. It rained) heavily, or, it pattered. దబదబ (కొట్టుట To beat) rattlingly or with audible blows.

దబలకము A sort of elephantiasis : the disease of a swelled and carious knee.

తదిసి See తక్కు చెట్టు. Q.

దబ్బు n. s. A slip, strip, piece of split wood, a slice. A clot of blood, a thin rafter, such as one called *reapers* at Madras. దబ్బుతలుపు A door made of strips of wood.
 దబ్బుకట్టుట v. n. To clot, as blood does. దబ్బుకట్టిన clotted.
 దబ్బుకాయ A citron. See నారదబ్బు.
 దబ్బుచెట్టు The citron tree.
 దబ్బుకించుట v. n. To close, (the mouth or a cup) with the palm of the hand. To slap (with the palm.) to turn a pot over.
 దబ్బునము n. s. A bodkin, a large packing needle.
 దబ్బుర adj. False, apocryphal. దబ్బురపెంట్రికలు false locks.
 దబ్బుర n. s. A sort of bason. A falsehood. దబ్బురలాడుట To deal in falsehoods. వానికాలికిదబ్బుర అయినది he has got a leg swollen with elephantiasis. దబ్బురవాట్లు, or పాట్లు feigned blows: mere pretence. ౧ నెన్. D.
 దబ్బురి or దబ్బులి n. s. Scribbled writing. Nonsense. A liar.
 దబ్బులతలుపు A door made of strip of wood.
 దబ్బులి n. s. A falsehood. Nonsense, roguery, trickery.
 దబ్బులితనము or దబ్బులితనము n. s. Rascality, wickedness, foolery.
 దబ్బాటు Suddenly, unexpectedly. A. 6. 105. అ ధాటుగా, అదిరిపాటుగా. [D.
 దబ్బివిత్తు, అనగాతాటి చెట్టుపద్దలుచేసే సాధనము.
 దబ్బిచ్చి Nonsensical, idle, plagues.
 దబ్బిచ్చులు Frantic acts, pranks, nonsense. = తా ధారు, తడమాటము, ప్రహ, వకటి ఆడబోయివకటి ఆడినది. ఆయనకుయిచ్చుడుదబ్బిచ్చులు గావునని he is in his dotage.
 దబ్బిరి adj. Cross, unsteady, irregular, curst.
 దబ్బిలి n. s. A lie? A makebate, a rascal. A popular ferment or fray. Insurrection.
 దబ్బిలితనము n. s. Vileness, rascality.
 దబ్బిలితదము A jawbreaker or hard word, a distracting puzzle. దబ్బిలిచేశము a troubled or unsettled district.
 దబ్బు n. s. The cover of a jar. బిల్లులుమొదలైనవాటినిగుడ్డినదబ్బుడు. D.

దబ్బు adv. Aloud. See దబ్బదబ్బ.
 దబ్బున adv. Instantly, at once, quickly.
 దట్టము * adj. Little, small.
 తమము * n. s. Darkness. Mental blindness.
 దమము * n. s. Austerities, mortification of the flesh, a subdued state.
 తమకము * n. s. Eagerness, ardour. విరహము. Also written for తమగము.
 తమకించుట v. a. To be enamoured or ordent or eager. Vish P. 6. 25. R. 1. 212. KUR. 4. 272.
 తమకుట v. n. To hesitate. To fail or recede? వెనకదీసుట. D. M. XII. 2. 292.
 తమకుడు * A lover: one who is enamoured
 తమగము n. s. A tabernacle, or summer house, having no walls but a roof on pillars. మంటపము. D. చావితి, కొలుపు, బైలు.
 తమట, తమటము A large drum.
 దమనము * n. s. Southerwood, a very fragrant herb. దశనము. D.
 ధమని * n. s. A vein, a tube or pipe. A flute. R. 6. 10. బోలునరము, నొట్టమున్ను. D.
 దమనుడు * The queller: as కందర్పదమనుడు Siva who destroyed Cupid.
 తమమయుడు * BD. 5. 272. అనగా, తమోగుణవికీర్ణుడు. He who is in darkness, or sin.
 దమయంతి * A certain celebrated heroine.
 తమరకము, అనగాతగరము. D.
 తమరత (Tamil) The green five sided sour fruit called Kamrak, Averrhoa Carambola.
 తమరు n. s. pron. You, self, themselves. This is honorifically used for "Your honour." తమరొక్కరే your honour alone. Here ocaru one is used in the plural form. In strictness, తమరు is selves, themselves. The genitive is తమ Own. = స్వీయమైన.
 తమలము The fragrant spicy leaf eaten by the Hindus. తమలంపుటిరలు A. 4. 175. అనగా, తాంబూలపురక్తిమలోచేరినఫలకాంతులు.
 దమలకము See దబ్బలకము.
 తమలపాకు The Tamala (See తమలము) gen. తమలపు + ఆకు commonly called paun or betel.
 తమస్సు * Darkness.
 తమాలము * n. s. The Gloomy tree; చీకటివ్రూను, కానుగుచెట్టు. which like cypress laurel or yew is proverbial for the darkness of its hue. Ex-

anthocymus pictorius. (Roxb.) or Galedupa, As a colour, it means dark brown, or dusky dun, or dark dull red. Dark hues. Magham. 3. 8. where the dark or ruddy complexion of Krishna is compared to it.

తమాశి, అనగాబాళి. OG.

తమి n. s. Lust, passion, desire.

తమింతుట, అనగాశాంతిచేసింది. అనచేది. M. XII. 2. 403.

తమిడలు The grain called చోళ్లు or రాగులు or natcheny. (Cynosurus Coracanus.)

తమిరె The pin in the centre of a yoke. కాకినడ మచేసేసి. D.

తమిరే * A pitch-dark night. Darkness, gloom. In A. 5. 36. it denotes చుప్పిచునుపు. చీకటిరా త్రి. D.

తము Themselves, (contracted from తాము.)

తమకు n. s. A drum, a tambourine.

తమాలము To the end, throughout.

తమోహరుడు * The dispeller of darkness: i. e. the moon or fire. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని హోత్రుడు. D.

తమోమణి * The gem of night. i. e. a firefly. పెరుగుడుబురుగు. D.

తమ్మ A quid. The chewings of తమలపాకు which are of a scarlet colour.

తమ్మకర The scarlet spittle caused by తమలపాకు.

తమ్మకాయ, or చెమ్మకాయ, or చమ్మకాయ A sort of bean with red seeds.

తమ్మటము A large drum.

తమ్మకి A tambali or Saiva priest.

తమ్మతనుకు A spitting pot. See తమ్మ and తనుకు.

తమ్మలొట్టి A spitting pot. See తమ్మ and లొట్టి.

తమ్మకడుట, అనగాడించుబడుట. OG.

తమ్మలగండి A hyena (more correctly spelt దమ్మలగండి from దమ్ములు plu. of దమ్మి a bone.)

తమ్మి n. s. The lotus, which like the rose, is proverbially beautiful. చనుతమ్మిమొకరొయి The budding roses of her breasts.

తమ్మికింటి Fair eyed: a translation of the Sanscrit word శ్రుండకీకాకుః i. e. Vishnu.

తమ్మిలేలు Fair handed. Rosy fingered.

తమ్మిగమ్మికిమార Cupid:

తమ్మిమూలి i. e. శుద్ధగర్భుడు The god who sprang from a lotus: i. e. Brahma.

తమ్మిచెలి Lover of the lotus: i. e. the sun.

తమ్మిరారమూలి An epithet of Sugriva. R. 5. 259.

తమ్మిమోహరము The "lotus evolution" (See మోహరము.) a certain form of military array.

తమ్మిల్లిము * n. s. Tresses, curls, locks.

తమ్మి n. s. Moisture, wetness. Wet ploughing.

గుంపు. OG. బురడ. D. తమ్మి నాగలి, మడిసీరుకట్టి దున్నేది, తమ్మి కలక, బురడవరుసచేసేది. D.

తమ్మి కొన్న adj. Moist. Empty, worthless.

తమ్మి చేయుట To plough a field while wet. తమ్మి చేసినపొలము A field ploughed while wet. ఊడ్చేటందుకుని తమ్మిచేసి నపొలము. D.

తమ్మడు n. s. A younger brother, Colloquially—"brother," or "friend" పెద్దతమ్మడు and చిన్నతమ్మడు denote the elder and younger of two brothers; both of them younger than the person alluded to.

తమ్మిపిందు, అనగా తమ్మిలనముదాయము. His brethren. M. 8. 2. 170.

తమ్మల The plu: infl. of తమ్మడు, of తమ్మి a lily; and of తాము themselves.

తమ్మె The soft part, as the lobe of the ear, or gristle of the nose. A halter's knot.

తమ్మెట A sort of drum. II. 3. 38. తమ్మెట్లు, అనగా పోగులు. A. 6. 106. OG. Earrings.

తమ్మెలము, అనగా తాంబూలము. Swa. 6. 39.

దయ * n. s. Favour, kindness, grace, regard. Love, affection, attachment. Mercy, pity, tenderness, clemency, compassion. Pleasure, goodness, amiability, a kind heart. తమదయయెట్లానో అట్లా just as your honour pleases. I submit to your pleasure. మీదయ thank you.

దయచేయుట v. a. To grant, bestow, allow, afford. To honor or favor with a visit. To come; or to go. లిక్కడికిదయచేస్తారా will you come there? or, go there? యిదిదయచేయండి oblige me with this. Be so good as to grant me this. Have the goodness to tell me. దయచేయవలె Please your honor. దయరహిత adj. Displeased; also, Disgraced, out of favour. ఆయనదయ నామీదరహితమైంది I lost his favour. The converse

meaning also applies, thus ; దయతప్పినది He no longer *favoured* ; or, he no longer *was* favoured.

దయారశము * n. s. The spirit of love : Loving-kindness, humanity, benignity, indulgence.

దయాళుత్వము * Benignity. శ్రీరవ్యభూతదయాళుత్వము Universal beneficence, goodness to all creatures.

దయాళువు * Kind, gracious, merciful, benignant.

దయాళులి * Obligated, indebted (feminine) See on శాలి.

దయిత * n. s. A darling, pet, favourite. ప్రియరాలు. D.

దయితుడు * n. s. A lover, husband, dear, love, మదీయదయితుడు my love.

దయ్యము for దైవము n. s. A deity, a god. M. 4. 4. 57. R. 2. 11.

దయ్యము n. s. A goblin, fiend, or evil spirit : distinct from a ghost. దయ్యముకాదుభూతమే It was not a fiend but a melancholy ghost. కొరివిదయ్యము a jack o'lantern. వానికిదయ్యముపూనినది he was possessed. దయ్యముపూనినవాడు a demoniac. దయ్యముకట్టుట To possess, as ఆతనికిదయ్యము కట్టినది a devil seized him. దయ్యములను పంపుట To send a devil (into a man.) దయ్యమువదలగొట్టుట or దయ్యమునుతోలుట To drive out a devil. దయ్యపుస్తంభనము A spell to scare away fiends (i.e. స్తంభనము.) దయ్యాలబోతు a wizard, a witch.

ధర * n. s. The earth.

ధర n. s. Price, rate, valuation. ధరప్రతులు rates, prices.

దరము * n. s. A shell, a conch. Fear.

తరంగము * n. s. Wave, surge, an undulating swell or surface like waves. A pennon, or strips of cloth, rolled round a pillar in folds ; alternately blue, white, and red.

తరంగా * A river. This and other expressions for river, sea, stream, are used in the titles of some books, as విద్యాతరంగా the Circle of the Sciences : a *View* of all learning : a *system* or *course*, a *theatre* of the arts &c.

తరకలు n. s. See తప్పలు The chaff of grain.

తరకశము * n. s. A quiver. అంబులపాది. Swa. 4. 36. A. 2. 30.

తరగ See తరగుట.

తరగ Wave, surge. Swell or form : an undulating surface. Dasav. 2. 283. IX. 159. Vish. P. 2. 324.

తరగతి n. s. Classification, rank, order. తరగతితక్కులు parish rates or classified accounts.

తరగతి adj. Gradual, rated : gradually diminishing in size, value or quality. Classified : from తరము a class. Feasible, practicable. తరగతిగా proportionably.

తరగతిగుండ్లు A kind of necklace.

తరగరి n. s. A broker, appraiser, valuer, money-scrivener.

తరగ See—రు—

తరగుట See—రు—

తరచు adj. Thick, in various senses, as coarse cloth ; frequent, usual, perpetual, plentiful. తరచుగావచ్చిరి They came in crowds.

తరటు (K.) Stout, coarse, not fine. తరటువెత్రి a great fool.

తరటుట v. n. To strike, to kick : to lash. T. 5. 31. తాటించుట.

ధరణ n. s. An imaginary coin, of the value of 8 dubs.

తరణము * n. s. Crossing, transit, deliverance, extrication. అంబుతరణము A ship or boat : also a raft. H. 4. 219.

ధరణము * n. s. Holding, possessing, having.

తరణి * n. s. A ship. The sun.

ధరణి * n. s. The earth.

ధరణిదేవుడు * A god of this world, i. e. a brahmin.

ధరణిధరము * n. s. A mountain.

తరణోపాయము * n. s. Means, expedient.

తరణమథావముగా * In proportion to their rank.

తరతరంబు adv. Gradually, by degrees.

తరతరంబుగా Sort after sort, from generation to generation.

తరతరలాడుట (anuk) To be panic-struck, or quake with fright.

దరదము * adj. Fearful, terrible.

తరకడి Turnery : formed in a lathe.

తరపుట To stir &c. See తరచుట and ముదురుట.

ధరప్రతులు Prices : state of market : rates.

తరపడి n. s. Rate. కోట్లతరపడి by millions, millions at a time. వందలతరపడి అట్లు Loans of hundreds.

తరబడితెక్క A record resembling Domesday-book wherein the ancient values of lands are stated.

తరమకొట్టుట See తరుముట.

తరమిడుట v. a. To compare, try the respective merits. HD. 1. 146. ND. 1. 527.

తరము n. s. Sequence, following : that which follows. Class, sort (See వర్గం) A number or collective body. A generation. Tara 3. 50. Practicability, possibility. Power, ability. ముత్తరములు Three generations. A step, grade or remove in genealogy. మూడుతరాలనుంచిపున్న భూమి land which we have held during three generations. తరతరములనుండి generation after generation. తరము or జెడ్డియై త్రిస borne by two on a pole : so called because herein one man follows another. చెప్పతరమే Is it possible to describe it. అదితరమా is it right? G. 7. 3.

తరముట or —రు— v. a. To drive or pursue, follow. To turn wood in a lathe. To encroach upon, or, make away with?

తరయుట, or తరియుట, అనగాదరిశోధించుట. A. 4. 329. లింగమూత కృతమవీ ప్యాధిక ద్రవ్య, దాన ఘనియు గాకతరియజొరదు. In Ticca. UR. VI. 139. దరియంజుబొచ్చి. In Zacc. 3. 67. కాంతారంబుదరిసి, అనగాచొచ్చి. v. a. To enter. To rove, walk in. To approach.

తరళము * adj. Trembling, tremulous, glancing, as the eye. హరమధ్యరత్నము, గంజి, సాలెవల్లె, శ్రుకాశమానమైనది, చంచలమైనది. D. తరళనేత్రి * తరలామి * Bright eyed, a fair maid.

తరలించుట, or తర్లించుట, (causal of తరలుట) To cause to move, or march. Vasu. 3. 165. Chenna 3. 143.

తరలుట, తర్లుట, v. n. To set out or start : to stir, move, proceed. In music తర్లి means Da Capo, recommence : again.

తరలుట, తర్లుట, v. a. To lose, let go. తరలకు ధైర్యంబు do not lose heart. తరలక జూచుట to view steadily, without intermission. దయ్యమఃసోకె సౌతరలకపున్నావు you are planet-struck, or horrified. ధనరానియిచ్చుటతరలకనిక్తు. HD. 2. 1492. I will give it without fail.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

తరలేక్షణ * n. s. Bright eyed, a fair girl.

తరవాసి, అనగాపుల్లనీళ్లు, పులిసినగంజి. D.

తరవాత Afterwards. See —రు—

తరవాయి n. s. A time. వకతరవాయి once. A lesson in the Vedas. వేదపాఠము. A. 3. 4.

ధరవైరి * The Hill queller ; an epithet of Indra.

తరళిము * n. s. Flesh P. 1. 509. SC. మాంసము.

తరహా (H.) Kind, sort, species.

దరహాసితము * దరహాళిము * A gentle smile. దరహాసితాన్ముడై * Smiling.

తరఘము, తరఘపు * A hyena or శివం. H. 3. 9.

తరాతరముగా Regularly, in regular, descent or succession, one after another. తరాతరముతెరిసిమాట్లాడుట To appreciate, recognize, assign his due merit.

ధరాధరము * n. s. A mountain : as being a pillar or prop of the earth.

తరి * n. s. A ship. ఓడ, దశ, వస్త్రుదివేటకము. SC.

తరి adj. Churning, as తరిగోల a churn staff.

తరి n. s. Butter. Time, occasion. ఇతరి now. వకతరి once.

దరి n. s. Bound, line, limit. Shore, side. Point, end, support, shelter, quarter, refuge. Ground or cause. Subsistence, means, funds. తీరము, పార్శ్వము, అంత్యము. D. దరిమేరలేనివాడ Boundless grief. యింటిదరిని close to the house. నేను వాండ్లదరికిరాలేదు I did not meddle with them. వాడువెళ్లి నాలుగుదినము లాయెను యిదివరకుదరిచావులేదు. It is four days since he went and there are yet no signs of him. దరులు clouded marks.

దరి * n. s. Cave, cavern, grotto. గూహయున్న D.

తరించుట * or తరియించుట * v. a. To cross over, get through (a stream or trouble :) to attain, (heaven.) To shake off, cast off, get rid of, free himself.

ధరించుట * v. a. To wear or put on. To hold or contain. To take or assume (a form ;) to retain in mind. ఆజ్ఞశిరస్సున ధరించుట To obey (an order,) bow to (a command ;) lit. to bear it on the head. గర్భముధరించుట To be pregnant, lit. to bear a womb.

తరింపు * n. s. Rescue, extrication, salvation.

తరికంబము The post round which the cord passes which works the churning stick.

దరికొనుట v. n. To catch fire, be ignited. కాలుట. D. కుడిదరికొన్నవట్టున when the belly is inflamed with hunger.

దరికొల్పుట v. a. To set on fire, to kindle. = తగలబెట్టుట.

తరిగల Rich in butter. తరిగలావు, వెన్నచాలావచ్చే ఆవు. D. a butter-producing cow.

దరిగా Aside, apart, at hand, hard by.

తరిగించుట v. caus. To cut off, lop, amputate.

తరిగొండ A poetical name for Mandaragiri : Lit. " churn-staff-hill."

తరిగొర్రకూర A certain pot herb " milch-ewe's-heal." విశల్య. D.

తరిగొల్పుట v. a. To ignite or set on fire.

తరిగోల A churning staff.

తరిచల్ల Sweet buttermilk.

తరివిచూచుట To investigate or sound : See తరుచుట.

తరిచట్టుట To consecrate. This word is in use regarding the milk of a cow which for ten or twenty days, according to a vow, is drawn, but not used. (Equivalent to Corban; *Mark*, VII. 11.)

దరిచేరుట To succeed or "reach the shore" to go to heaven. To be finished.

తరిటి n. s. A large sack filled at both ends and laid across a bullock. తరిటి, రెండుచుండెలుబినించుగొనెవట్టా. D.

తరితరి adv. From time to time.

తరితాడు The cord that works a churnstaff.

తరితీపు n. s. Fondness, liking, lust : a fool's paradise. (ప్రీతి. D.) అడియాస, శంకుష్ట Delay, reluctance. కాలహరణము, ఆలస్యము.

దరితేరిన Terminated, ended. కడతేరిన.

ధరిత్రి * n. s. The earth.

దరిదగ్గర, or, దరిదాపున At hand, close by.

దరిద్రము * adj. Poor, needy.

దరిద్రుడు * A poor man. దరిద్రురాలు a poor woman. దరిద్రులు the poor. గప్పదరిద్రుడు a wretched starveling.

దరిని On shore, ashore. (abl. of దరి.)

దరిని Close to, by; వాకిటిదరిని at the door. గ్రామందరిని near the village. దరినున్నది it is near by.

తరిపి or తరిపిదూడ A sucking calf, a calf a year old. Plu. తరుపులు.

తరిమిడిదొడ్డి n. s. or తరిమెన, or తరిమెనదొడ్డి A lathe.

తరిమిడికట్టుట, or తరిమెన బెట్టుట To turn in a lathe.

తరియజొచ్చుట v. a. To enter, to engage in. =

రచొచ్చుట. Vish P. 4. 252.

తరియించుట * v. a. To cross over, get through. See తరించు.

ధరియించుట * See ధరించుట.

తరియుట (See తరయుట) To approach. To enter.

To plunge into. చొచ్చుట, తారగించుట. M.

XII. 3. 196. Velag. 4. 71. Parujat 4. 32. DRAn. 30.

తరివిడి See తరిమిడి.

తరివిడిదొడ్డి A lathe.

దరిసి past part of దరియుట.

తరుగు n. s. Wastage. Sinking. Brokerage or fees called custom. Cutting or wearing away.

తరుగుట v. a. To cut or sever. To slice or carve, to mince : to wear away. To amputate. T. 5. 61. Vedanta Ras. 3. 213. Pal. 224.

తరుగుట v. n. To be worn away. To fall, (as a veil) off (the breast.) To pass away, to be done or finished. Dasav. IX. 159. M. XIV. 2. 139.

Zacc. 1. 77. HD. 1. 1982. దొవతరగతరు the way is tedious : it does not diminish. మెంత

వ్రాశినా గాని పనితరి నేదితమ however long he wrote the work did not terminate. హాసుతరి

గిరి Fortune will cease, or depart. BD. VI. 51.

83. 84. కొలిచినదాన్నెక్కుకొలిస్తే తరుగును. If you measure grain twice some of it will be lost.

తరుచరుడు * A bird, or "tree roamer." DRY.

1502. అనగా చెట్లలో నుంచరించేవి.

తరుచు Thickness. సాంద్రతము, తరుచుగా Thickly, సాంద్రముగా.

తరుచుట See —ర—

తరుచుట v. a. To stir, agitate, investigate.

తరుటు See —ర—

తరుణము * adj. Juvenile, not childish, blooming.

తరుణి * A girl, a maiden. Madam ! Lady !

తరుపు n. s. A grown calf, an artificial diamond.

తరుముట v. a. See —ర—

తరువ The *Root in A* of తరుచుట. While they churned. DRK. 73.

తరువడిమాను A lathe for turnery.

తరువలి n. s. A lathe ? a sword ?

తరువాత adv. Afterwards, next. It governs the Infl. as నాతర్వాత or the Dative as నాకు తర్వా

త After me. It is usually contractedly written త||. Genitive తరువారి, as ఆతర్వాతివాండ్లు those who stood next.

తరువు n. s. Inroad, attack, dunning. A draft. తరువు కాదు A dun.

తరువు * n. s. A tree. గంధతరువు the sandal-tree.

దరువు A song, in a peculiar metre.

తరువు చేసుట To attack : to press or dun.

దరుసు, (అనగాయెల్ల) A limit, a landmark.

తరుఱువు * అనగా శివం The hyæna ?

తర్కము * The science of reasoning : logic. Reasoning, inferring, deducing, guessing. Conjecture, fancy, notion. Analogy, implication, casuistry, special pleading.

తర్కశాస్త్రము * A casuist, a logician.

తర్కించుట * v. To doubt, dispute, argue, investigate, consider.

తర్జనము * n. s. Blaming : Bullying ; Pointing at. W. చెదిరించడము. D. తర్జనభర్జనము the same.

తర్జనీ * The fore finger, pointing finger, or index.

తర్లకము * n. s. A new born calf.

దర్పము * n. s. Pride, passion, anger. Irritability, touchiness. ఆయనముఖదర్పముచేత Through the awe or terror of his countenance. The impression of his presence. దర్పమేయశస్సుగా భావించినారు they pride themselves on their fierceness. దర్పముచేసుట To boil over, be furious or proud. దర్పము, కొల్ప. D.

దర్పకుడు * The inflamer : an epithet of Cupid.

దర్పకళాశ్రుతిము the Art of Love.

తర్పణము * n. s. Gratification, satisfaction, fullness. A drink offering.

దర్పణము * n. s. A mirror. దర్పణసేవ The rite of viewing an idol in a mirror and thus adoring it. దర్పణాంకు Viewed in a mirror, reflected.

దర్పితుడు * A proud man.

దర్పోద్ధతి * or, దర్పోన్ముఖి * n. s. Height of insolence or pride.

దర్భ * A sacred grass, equivalent to hyssop, and used in sacrifice. *Poa cynosuroides*.

దర్భపోటు See త్రాళ్ళము. A. 6. 92.

ధర్మము * Duty. Virtue. Right. Alms. Rule, precept. Nature, property, proper behaviour. Business. Among bramins it is the fashion to restrict this word to alms, as distinguished from దానము See that word. ధర్మశాస్త్రము

Law, the science of right. సాత్వికధర్మము the

dues or demands of tenderness. కులధర్మము

the rules of caste. వివాహధర్మము conjugal

dues, the behaviour proper for a married pair.

వేశ్యాధర్మము the use or trade of prostitution.

ఉంచితధర్మము that which is expected from a

critick. చోరశకాలధర్మముపాగతశి the thief met

his death. ఆతనివారతనములోధర్మంబు నాలుగు

పాదంబులనడుచును Justice ran perfectly pure

during his reign : literally, went on its four

feet. This word answers to the Hebrew and

Arabic *sidq*, or Righteousness ; See Ad-

am Clarke on Isaiah LI. 5. Jeremy Taylor

says "Righteousness, *sidq*, was the word for

alms in the Old Testament, and *Teleiotes*, or

Perfection. in the New : as appears by com-

paring 5 Matt. with 6 Luke. See Colebr. Es-

says Vol. I. p. 286. 295. 385. 396. In the

Hanuman Natacam, verse 20 అపరాధింశార

మధర్మశస్త్రీం Ahalya the lawful (not the vir-

tuous) wife of Gautama. In the Bhagavad Gi-

ta III. 35. శ్రేయాశ్చ స్యధర్మోవిమూలః పరధర్మా

త్ శస్యనుష్ఠితాత్ | శస్యధర్మే నిధనం శ్రేయః పరధ

ర్మోధయావహః Here Schlegel renders it *offi-*

cium, duty. *τεθμος*, as in *Pindar*, 4. Nem. 53.

(See Quarterly Review No. 101. page 40.)

ధర్మకర్త * n. s. A judge or arbitrator. The church warden, or manager of a temple. The executor to an estate.

ధర్మశ్వుడు * A mere formalist, or empty professor.

ధర్మరాజు * The "king of Justice." A name of Yama, the king of Hell : a hero in the Mahabharat. A certain petty village god, like Pan or Silvanus. ధర్మరాజులు the Pandu heroes collectively.

ధర్మశ్రుతిము * n. s. A charity house, a poor's house.

ధర్మశ్వుడు * A virtuous or bountiful person.

ధర్మితుడైన * Charitable, benevolent, good.

ధర్మడు * The Just One. A name of Yama. యముడు, D.

ధర్మశు, * న్యాయము, శ్రుతిమున్ను. D.

ధర్మేతరుడు * Unjust. Unrighteous. From ఇతర other.

తర్ర, or తర్రె, A wretch. Dasarathi §. XXXVII.

ఉ|| జుర్రెదమిక ధామ్యతము|జుర్రెదమిశుదకంజ
తోయముల్| జుర్రెద రామ నామమునజొబ్బిలుచు
న్న సుధారశంబునే| జుర్రెదజుర్రెదకురుచుల్
గొనువారిశుభంబుగూర్చునే| తర్రెలతోటి పొత్తిడక
దాశరథీకరుణాబయోనిధీ||

తల్లించుట v. a. To send. తరలించుట Chenn. 3. 142. Pal. 262.

తల్లుట v. n. To set out, go, proceed.

తర్వాత See తరవాత or తరువాత Afterwards.

దర్ప * A spoon, a ladle. గరిటె, పాముపడగయున్ను. D.

దర్పకరము * A serpent. పాము, శిర్పము. HD. 2. 1743.

దశ * n. s. A name for అమావాస్య or the day of new moon.

దశనము * n. s. Sight, view. Semblance, appearance: a ceremonious visit. శ్రువుషదర్శనము కాకుండా to prevent men from seeing them. శ్రువుషదర్శనముఅయినప్పుడు whenever they see a man. An emblem or amulet. Intuition, skill. నిన్నటియనదర్శనమయినది yesterday (I or they) had the honour of seeing (him &c.) దశనము కాలేదు I had no opportunity of seeing him. దశనముచేస్తేని I visited (him.) దశనముచేయించుట To introduce. నీకుటియనదశనము చేయిస్తాను I will introduce you to him. విష్ణుదశనా సాధారకుడు One who advocates the Vishnu creed.

దశించుట * v. a. To see, view. To visit. To suffer or experience. వాడికి నూరురూపాయలుదశించినాను I lost one hundred rupees to him: i. e. I am a loser of that sum by him.

దశము * Thirst, eagerness.

దశకము * Contumely, scorn. W. తిరస్కారే, SC. తెదిరించడము, తిరస్కారమున్ను. D.

దశని * n. s. జొరవ్రే, సింహశ్రుతోక, కత్తియున్ను. D.

తల n. s. The head. The top: the front. The left side of a page where the writing begins.

Telugu books are usually written on palm leaves, connected by a cord running through: and to tear out a leaf or rescind a bond, the head is torn. Hence తలచించిన denotes rescinded. తలతోనడివివస్తున్నాను I will come even though I walk on my head. ఆయనఆత్మతలమోచి (or, శిరసావహించి) Obediently, obsequiously. తలకొవ్విన Fat-headed, proud, silly. యంతకునిచేస్తే వాండ్లలో యెట్లాతలయెత్తవచ్చును If he did this how could he shew his face among them? తలతోచెల్లించెను he paid for it with his head: it cost him his life. తలకు యెక్కినది a perilous undertaking: that will touch his life. తలకుయెక్కినది it got into his head: he is intoxicated. తలకొట్టుట To decapitate or behead. తలమోచి (for, తలను, the Locative) bearing it on his head. BD. 5. 309. తమమాటనాతలవాద పున్నది గాని నేనుదాన్నిమాత్రముచేయను Much as I respect your orders I cannot do this.

దల affix. An adverbial syllable, thus used. వాలుట to slant: వాలుదల slantingly. పూరు a town, పూరిదల near the town. పురి a hole; పురిదల inside the hole. P. 2. 117. విడుచుట to let go, విడదల release. దిగుట to descend, దిగుదలము the lower fields. చావడము dying, చావుదలకు when dying. కమ్ముట to cover, తనదొంగవనికమ్ముదలవనికి with a view to conceal the theft. మోపుట to charge, మోపుదల chargeable, charged. కొర defect, కొరదల defective. తిగుచుట to turn. వ్యాధితిగుగుదలగావున్నది the disease is on the turn. అచ్చుట to owe, అచ్చుదల payable, due. తగులుట to cost, తగులుదల వ్రయములు the sum incurred. నిలుపుట to defer, నిలుపుదల fit to be deferred. కురుచ short, కురుదల brief, shortened. దానివల్లయింటివారికి కొంచెముకూడుదలపుండినది whereby they had some profit. నదికియెగదల up the river, నదికిదిగుదల down the river. See కూడుదల, మించుదల.

తలము * n. s. Site, situation, place. Actuality, subsistence, existence; "Essential nature." W. as, మహితలము the earth itself; the very earth (ipsissima terra) The place filled or oc-

cupied by a body. కరతలము the palm of the hand or పాదతలము sole of the foot; being the *very* hand or foot (ipsissima manus) A place, a part: hence, భగతలము the *region* of the womb. విశ్వతలము the *very* sky: the heavens.

దళము * n. s. A leaf, petal, part; a hemistich, or half verse. A bar in music. దూర్వాదళము a blade of grass. నూరుదూపాయలకు కెంపులుదళముకొన్నాడు a rough ruby.

తలంకుట, అనగాజుడుట R. 5. 216. M. 4. 3. 38.

తలంటు n. s. Anointing the head. From తల and అంటు.

తలంటుట v. a. To anoint the head.

తలంప See తలచుట To think. అట్లాతలంపగా so thinking.

తలంపు See తలపు. From తలచుట.

తలకట్టు n. s. The crest, tire, top: the head, or leader. The mark ✓ denoting A as in క ka, ప pa, శ sa. అతివలతలకట్టు she was the crown of her sex.

తలకడచుట To excel, outstrip, push before. M. IX. I. 179. 185. 205.

తలకప్ప n. s. A newt.

దళకర్త * A general: a magistrate. Satyabh. 3. 88.

తలకాయ n. s. The head. The word కాయ q. v. is here a mere colloquial affix.

తలకించుట To alarm.

తలకిందు adv. Upside down. (From తల the top and కిందు the bottom) topsyturvy. తలకిందుగావడట To fall upside down: to lead a careless life.

తలకిందులు adv. Upside down. n. s. Confusion.

తలకు n. s. Fear, alarm. తలకించుకయలేక without the least fear.

తలకుట v. n. To shudder, hesitate, be at a loss. To cease, abstain. To fail, be afraid, turn away, shrink, draw back.

తలకూడుట To be completed, finished: to be verified.

తలకెక్కుట To mount to the head as intoxication; to take effect. See ఎక్కుట. యాచివముఅతనితలకుయెక్కినది the poison affected his head, or mastered him.

తలకొట్టుట v. a. To behead.

తలకొట్లమారిన. s. A brawler, a riotous rascal. From తలకొట్లు blows on the head, and మారి a wretch.

తలకొట్లమారితనము Outrageousness, brawling riot. Free-and-easiness, dissipated behaviour.

తలకొని Capitally, greatly. అత్యంతమున్ను. D.

తలకొనుట v. n. To exceed, become great, come to a head: to head or be a leader. యత్నపడుట To make an effort.

తలకొలుపుట, అనగాశంధానశరచుట. M. XII. 4. 19.

తలకొవ్విస Wilful, stubborn, headstrong, fat-witted, pragmatical, hotheaded, giddy.

తలకోలాటము See కోలాటము.

తలగడ, plural తలగడ్లు or—గడలు n. s. A pillow for the head.

తలగించుట v. a. To get rid of, cast off. యెడవాపుట.

తలగు n. s. A tether or halter for cattle. తలుపు. D.

తలగుట v. n. To move, draw back, remove, lose. To fall off, as a vest. To be dissipated or go off as sleep. To depart or be annihilated as honor or character. To rove or go off. To keep aloof. తలగనది She who is excluded: meaning, a menstruous woman. B. X. 312. Compare తొలగుట.

తలగుడ్డ A turban.

తలగొట్లమారి See తలకొ—

తలగొరివి The head-torch: that one which the heir applies to ignite the funeral pile. నీతేమనకుతలగొరివి He was our secret foe.

తలగోల n. s. A noose, on a (కోల) staff to hold the head of a mischievous cow.

తలచాచి n. s. The town hall.

తలచించుట v. a. To cancel, to tear the head or beginning of a document, where the seal is.

తలచీదర n. s. A headache.

తలచుంచు A front locks or forehead tresses. ముందరినెచ్చెట్టు.

తలచుట (v. a. and v. n.) To think, think of, reflect, imagine. To intend, propose, plan. To consider or weigh. To seek or plan. To consider or care for.

తళతళ or, ధళధళ n. s. Glitter, brilliancy.

తళతళత్, * ధళధళత్ * (anuk.) Brilliantly.

తళతళలాడె Glittering, brilliant.

తలతిక్త n. s. A headache. Madness.

తలమ i. e. తలచుదును. M. 5. 3. 190. See తలచుట.

తలదన్నుట To excel. To trample on his head.

(From తన్నుట.) నాతల దన్నుకొనివుట్టినవాడు an expression denoting that though he is the younger brother he has a perfect right.

తలసెప్పి n. s. A headache: a source of quarrelling, a grudge.

తలకుడుట v. n. To commence. To begin, come into season. యుద్ధానికితలకుడ్డారు They commenced the fight. యిక్కడదొంగలుతలకుడ్డారు thieves broke out in this neighbourhood. యిప్పుడుమామిడితుండ్లుతలకుడ్డవి mangoes have now coming to season.

తలకున్ను A poll tax.

తలపారుట To run, to disperse and flee. తలపారెడు Lengthy. తలపారియుండేదీవుకము A long island.

తలపించుట v. a. To induce, persuade, convert. The causal of తలచుట To put in mind of, resemble, remind one of.

తలపిడత n. s. The name of a plant. H. 4. 14.

తలపు n. s. Thought, idea, reflection, imagination, intention, proposition, plan, supposition.

తలపెట్టుట v. a. To endeavour, take it into his head, to begin or commence.

తలపాలము The glebe or site of a village. Swa. 4. 11. HD. 2. 1258. గ్రామకంఠము.

తలపోటకము n. s. అనగాతండ్రి, గోశ్రేణి. D. SC.

తలపోయుట v. a. To think, plot, devise, contrive, ruminate, be anxious about, investigate, esteem, hold, reflect on, compare. తలపోసుకొనుట To make reflections, narrate his troubles.

తలబిరుగు n. s. Stubbornness, adj. Stubborn.

తలబీకరకాయ n. s. Confusion: a puzzle, riddle, difficulty.

తలబొను A sort of eel. Russell No. 38. *Muraena Eoos serridentata* (McLelland) Jerdon.

తలబ్రాలు n. s. The rice (బ్రాలు) poured over the (తల) head of the bride and bridegroom.

తలమని Crying, "stop"—(colloquial for తాళమని) From అనుట.

తలము (interj.) Stop! stand back! See తాళు.

దళము n. s. Thickness, solidity. Troops, a host, multitude, quantity, number, heap. adj. Thick, solid. దళముగా thickly.

తలమునకలవుట To be in an agitation of joy or sorrow.

తలములకలు Peril, hazard. Tikk. UR. 6. 57. M. 6. 3. 199.

తలముల్లు, plu. తలముండ్లు. Some sort of instrument used by thieves: perhaps a picklock. HD. 1. 472. HK. 2. 41.

తలయంబి n. s. The head of a bedstead. తలపి, మంచమునకుతలవైపు. D.

తలయేరు n. s. A headache. Swa. 5. 23. M. 3. 7. 277.

తలరుట v. n. To bloom, shine, thrive. తలంతోపించుట. A. 4. 138. BD. 3. 1223. M. 1. 2. 200 and 1. 8. 319. ఒత్తుట. D.

తలవంగుట v. n. (See వంగుట) To hang the head, be grieved or ashamed.

తలవంపులు n. s. Humiliation, hanging the head. T. 3. 66. అపుమానము.

తలవరి n. s. A beadle, porter, guardsman, hangman. తోకతలవరి a certain fish, resembling a sole: a species of ophidium. Russell plate XXXIX.

దళవరి Substance, property? దళవరికాదు A man of property or substance. దళవరిలేని poor, indigent.

తలవాకిలి n. s. The house door, or street door. Also the mouth. H. 5. 27. Dasav. 9. 293.

దళవాయి n. s. A general, a chieftain or minister of state.

తలవిడి n. s. Nearness, neighbourhood, front. తొడ్డితలవిడిననుండే మనిషి. The person who was near the door. (A rustic phrase at Masulipatnam.)

తలపు See తడపు thus spelt in R. 4. 157.

దళశీరి n. s. Thickness, solidity, coarseness.

Means, capacity. పూరిదళశీరికొద్ది in proportion to the opulence of the village. adj. Thick, solid, coarse, substantial.

తలసాల The town hall or choultry; the hall of a house. ముంబలి. P. 3. 46. HD. 2. 992.

తలా adv. Each, apiece, per head.

తలాటము A head or crest: as (సింహులలాటము, corrupted) that of a lion in front of a palankeen pole. One step or life in a genealogical series.

తలాద n. s. A pillow, a bolster. A. 2. 99.

తలాపి n. s. The head of a bed.

తలారి n. s. A watchman, beadle, constable, or hangman.

తలాహతిబడి, అనగా చేతులచేతదెబ్బలబడి, అనిటిక. A. 6. 19.

తలి for తల్లి A mother: thus contracted in composition.

తలికి particle. నేనుగారతలికి, or నేనువచ్చేతలికి? Before I arrived, until I come.

తలిక See తలిహ.

దళితము * adj. Blown, expanded, split, divided. See నిర్దళిత.

తలిదండ్రులు Parents. మీరేతలిదండ్రులి Sir you are my father and mother: Thou art all in all to me: this phrase is common in all the languages of India: and denotes gratitude, devotion, and loyalty.

తలిమము A bed. దూదివేసినతరువు. D.

తలిరు n. s. A sprout, a shoot. పల్లవము. D.

తలిరుచుట, or దలిర్పట, v. n. To sprout, shoot, bloom: to rise, as a feeling in the heart. తలిరాకు a sprouting leaf. చేవదలిర్ప adv. In the pride of his strength, in the freshness of vigour. Sucas. 2. 283. నెమ్మిదలిర్ప with overflowing love. Bilh. 1. 66.

తలిరుటాకు A young sprouting leaf. (The ట is inserted to prevent elision.)

తలిరుబోడి, తలిరుబోడి n. s. (plu. తలిరుబోండ్లు.) A blooming maid.

తలిర్పుట, తలిర్పుట v. n. To bloom. See తలిరుచుట.

తలియ, అనగా కంచము. D.

తలిచెలి Well said! hurra!

తళుకు n. s. Flash, gleam. Glimpse, peep, betrayed or accidental sight. నున్ననిప్పుడుకాంతి. D. వజ్రపుతళుకులు the name of a kind of rice. H. 4. 158.

తళుకులాడుట To gleam, flash. తళుకుత్తుట v. n. To flash, gleam, be betrayed to view, as a glimpse. ధళుక్కుని, తళుక్కుని Brightly, brilliantly. తళుక్కుమనుట To flash, gleam, be betrayed to view.

తలుగు n. s. A halter.

తలుచుట See తలచుట.

తలుపు n. s. A door. తలుపుతీయుట To open a door. తలుపువేయుట To shut a door.

తలుము A sort of winch for raising a bucket.

దళువాయి A general, a commander. See—ళ—

తలేరు n. s. The leading pair of oxen in a plough as distinguished from మేటిదళిరు the thill pair. From ఏరు and తల.

తలోదరి * n. s. Slender waisted, span-waisted. A lady. Madam. "A mistress or wife" (W.) వనితా. SC.

తళ్లు See తళుకు.

తల్పుట See తలచుట.

తల్పము * n. s. A bed or couch.

తల్పుగుడు * n. s. He who violates a bed: as గురు తల్పుకుడు who violates that of his guru. T. 4. 182. An incestuous wretch.

తల్పించుట v. a. To characterise. నన్నుమేలవెత్రిదల్పించినాకు Why make me look like a fool? Yayati. 5. 17.

తల్లజము * n. s. The finest of, the noblest of. శుకతల్లజము a gem of a parrot. కన్యకాతల్లజము the fairest of women. అశ్వతల్లజము a jewel of a horse.

తల్లడపడుచుట, తల్లడమంచుట v. n. To be troubled.

తల్లడము n. s. Trouble. Immersion, plunge. పిల్లికిచ్చెట్లాటముమొలికకుప్రాణతల్లడము It is sport to you but death to us. శ్వేతంత్రముశ్వగ్రహాకము అదంత్రముప్రాణతల్లడము Power is heaven but distress is hell. యిది నాకుప్రాణతల్లడమాను This will be the death of me.

తల్లడించుట, తల్లడిల్లుట, తల్లడకుడుట v. n. To be troubled, to grieve, be harassed.

తల్లి n. s. plu. తల్లులు A Mother. కన్నతల్లి One's own mother, as opposed to శివితల్లి a stepmother. In affectionate address తల్లీ "my dear," is used even to a daughter.

తల్లి adj. Maternal; Parent. తల్లివనపు The parent cow. తల్లిగృహముకడవున్నది she lives at her mother's. In several compounds (as తల్లివర the parapet wall round a well) it means principal, great, chief, main. Thus తల్లికాలన the principal stream which supplies others. మీరేమాకుతలిదండ్రులు Sir you are my father and mother. Thou art all in all to me. This common exclamation implies that the parent is bound to protect and serve the child.

తల్లికొండ్ర The first furrow in ploughing.

తల్లితండ్రులు, or తలిదండ్రులు Parents.

తల్లిప్రజలు Relations, kin. M. 5. 3. 265.

తల్లివేరు The tap root or principal parent root.

తల్లి A rush, (of water.) Inroad, incursion.

దల్లి the plu of దడి.

దవము * n. s. Conflagration, wildfire; ardent heart: the consuming heat of hunger, or fever.

దవకుట "To Recede," an error for తవకుట.

దవద n. s. The jaw; also the cheek. నన్నుదవద మీదకొట్టినాడు he slapped my face; plural దవళ్లు, దవదవండ్లు The jaw teeth or double teeth.

దవదవానలము * Wildfire, a scorching blaze, conflagration.

దవనము n. s. Southernwood, a fragrant leaf like balm. Also called దమనము, దేవశేఖరము. D.

దవనిధి Faith, piety. (Supposed to be corrupted from తపోనిధి.) BD. IV. 581. 585. Baswa Padya. IV. 163.

తవరము See తగరము.

తవరాజము, అనగాకందుకుంచదార. D. తవరాజి, అనగాఘండాయన.

ధవళము * adj. White, bright.

దవానలము * Conflagration, wildfire.

తవిటిపాము A whitish sort of eel; also called తవిటి?

తవలి for తాలి, తగులుట or, తవులుట.

దవిల్చి for తాలించి. See తాలించుట.

దవిష్టము * adj. Somewhat remote: rather distant. మిక్కిలిదూరమందున్నది.

దవీయః * Afar. A. 6. 15. దూరముగా.

దతు n. s. Distance.

దతు adj. Distant, far.

తవుకోల A spade. See తవుకోల.

దతుగా Afar. T. 3. 8.

తవుడు See తోడు.

ధతుడు * Master, lord, owner, a husband.

తవులుట, అనగాపొందుట, కూడుకొనుట. BD. 5. 898. 1134.

ధవె A title like Esquire; assumed by certain landholders in the north: as Cheyanula Dhavhe చయనలధవె.

తవ్వ n. s. A gallon or dry measure, equal to two sōla, and accordingly ciphered సా See సోల.

దవ్వ A tender shoot. చెరుకుదవ్వ The plant or young offset of a sugar cane: the slip or setting. Pith, the soft part of wood. యాతాటికెట్టులోఅంతాదవ్వగానిచేవలేదు This tree is all pith, and has no wood.

తవ్వకము n. s. Digging, excavation.

తవావటము n. s. Digging: breaking up soil.

తవ్వించుట The causal of తవుట To dig. నాయిలుతవ్వించిసోదాచూచినారు They wrecked my house or ransacked it.

దత్తు n. s. Distance. దవ్వనక not thinking it far.

దూరము. D. దత్తు adj. Distant, far. దత్తుగా adv. Afar, from afar.

తవుకోల A spade. See కోల.

తవుట, or త్ర—v. a. or v. n. To dig. కాల్యతవుట To paw or spurn the ground. ఊరకతవుకొన్నట్టుఅవుతుంది This is merely beating about the bush. ప్రాతరతవుకొ to open a closed grain pit.

దత్తున Afar off, at a distance. యెంతయుదత్తున్న however far.

దత్తులు From afar. దత్తులవారు Those who are afar.

దశ * The number Ten. నాలుగుదశలు forty.

- దశ * n. s. Power, authority : influence : influence of a planet, luck, fortune. బాల్యదశ child-hood. వృద్ధదశ old age. In translation this word is sometimes dropped. యుద్ధదశ a period of famine happened. నిజాతకశ్రుకారము రెండు దశలు భాగ్యమునుభవించ వలసినదిన్ని రెండుదశలు గ్రహచారమునుభవించవలసినదిన్ని your destiny gives you two portions of good and two of evil. ఆరాజు యెన్నిదశలు భాగ్యమునుభవించినాడు what proportion of his life was happy? గ్రహదశ the influence of the stars? మహదశ "The rule or sway of the predominant planet, qualified or modified by అంతర్దశ the several influences of the minor planets." ఆతడుజీవదశనుయున్నప్పుడు when he was alive. కష్టదశలోవున్నాడు he is in difficulties.
- దశకము * A word for ten : as we say a dozen for twelve.
- దశకంఠుడు * The "ten throated" demon; Ravana; who was slain by Rama. Proverbially a hydra, devil, or wretch.
- దశనము * n. s. A tooth.
- దశబంధము See దశవంధం.
- దశమము * adj. The tenth. Also the "tenth" book of the Bhagavatam which contains the adventures of Krishna. It is in two parts which are called the పూర్వదశమము and the ఉత్తరదశమము.
- దశమి * The tenth lunar day reckoned from new or full moon.
- దశరథుడు * The name of the father of the demigod Rama.
- దశవంధము An Inaam, or copy-hold, taxed at one tenth of the produce.
- దశాస్యుడు * The "ten faced" demon named Ravana. A hydra or devil.
- దశాహము * The ceremony performed on the tenth day after a death.
- దష్టము * adj. Bitten, stung.
- దష్టించుట v. n. To bite or sting : to chide or rebuke.
- దశిన, అనగా ఆయుధవిశేషము. OG.
- దశరా The name of a feast called విజయదశమి in the month భాద్రపద nearly answering to October. It is the close of the సవరాత్రి anniversary.
- తనుకు n. s. A trick, a prank, a freak. తన్నుతనుకు a spitting pot. తన్నుతుడిగి. లంజతనుకు an amour or intrigue.
- తనుకుట v. n. To play pranks, or to coquette.
- తనుకులాడి A coquette.
- తన్నరించుట * v. a. To steal.
- తన్నరుడు * n. s. A rogue, a thief.
- దన్నుడు * A thief, a traitor.. A. 4. 274. in this passage the passions are called traitors.
- తహతహ n. s. Flurry, agitation, flutter.
- తహతహ adv. Sadly, pantingly, piteously, agitatedly. తహతహతుడుట To be in distress, or at their wits end.
- దహనము * n. s. Burning. దహనము అయిపోయి న burnt.
- దహనుడు * n. s. The god of fire. Vulcan.
- దహించుట * v. a. To burn.
- దక్షకన్య * A title of the goddess Parvati, or Ceres.
- తక్షకుడు * n. s. A carpenter. A proper name of the mythological prince of serpents.
- తక్షణము * adv. That moment; immediately. The more correct spelling would be తక్షణము Vulgarly ఆతక్షణము.
- దక్షత * n. s. The master of the house : the head, manager, or representative. దక్షతలేనిది she was without any male protector. There was no man at the head of the family.
- దక్షత్వము * n. s. Ability, cleverness, dexterity. శుభదక్షత.
- దక్షిణ * n. s. Alms : an offering made in money. యిందుకు నేనేమి దక్షిణనీయగలను what can I repay you for this? శుభదక్షిణ The money fee or payment offered to an instructor.
- దక్షిణము * n. s. The south. adj. Southern. Towards the right hand. Thus also పశ్చిమము means the back and పూర్వ is both east and front.
- దక్షిణకైలాశము * The "southern Kailasa" is an epithet given to the town of Kalahasti.
- దక్షిణాధీశుడు, దక్షిణామూర్తి * An epithet of Siva.
- దక్షిణుడు * A kind honest candid person.

తయ్యడు * n. s. A carpenter.

జయ్యడు * n. s. and adj. Clever, able, dexterous.

(W.) కార్త్యకజయ్యడు skilled in archery. మా

యాజయ్యడు one who is skillful in deceiving.

A master-rogue.

తా, థా, దా, ధా.

తా (pronoun) Self. viz. myself, thyself &c. Frequently used for thou, I, He, or she. G. తన. D. తనకు. A. తన్ను. Plu. తాము or తారు, or తమరు. G. తమ.

దా, (that is) తా Self. See తాను.

దా An interjection signifying Come! యిందా Come this way! యిక్కడు దావచ్చినాము surely we arrived but this moment! This is a Madras vulgarity; and perhaps is a contraction for ఓదా.

దా In some compounds signifies Left, or Inner (See డా) as దాకాలు the left leg. దాచేయి the left hand.

దాంట్లో (for దానిలో) In it. యేదాంట్లోనో ఆ దాంట్లోనుండువుంటినాడు He put the fruits in the one which contained water.

తాండవము * n. s. Motion in general, however slight, as that of a garland. Dancing, orgies. Violent capering, a war dance. Gesticulation, antics.

తాండవించుట * v. n. To caper, or dance violently.

తాంకికాయ A sort of berry. See తాంకికాయ.

తాండ్ర n. s. Jelly or jam; the inspissated juice of any plant; as మామిడితాండ్ర mango jelly.

కరక తాండ్ర, kalacca jelly.

తాండ్రకాయ A sort of nut that is cast by the waves on the shore.

దాంతము * n. s. and adj. Patience, endurance, fortitude, moderation; adj. దాంతుడు moderate, master of himself.

తాంతము * adj. Exhausted, languid.

దాంతి Self command. See దాంతము. ఇంద్రియనిగ్రహము. D.

తాంత్రికము * adj. Unscriptural, conventional, technical. Apocryphal, sophistical; as opposed

to వేదాంత or ఆధిక scriptural. తాంత్రికపునయనము a loose performance of the rite of *upanayanam*; See on తంత్రము.

తాంత్రికుడు * A sophist, a freethinker: or materialist.

దాంతుత్సవము * n. s. Wedlock. అనుకూలదాంతుత్సవము Harmony in a family; mutual affection.

తాంబాళము n. s. A metal girdle or griddle; or plate to roast cakes on.

తాంబూలము n. s. The fragrant betel-leaf and areca nut formed into a parcel, ready for a mouthful. This is also phrase for a douceur.

తాంబూలమును తుచ్చుకొనుట To take such a mouthful: which is generally offered ceremoniously to a stranger. Likewise to take an oath: because such a mouthful is administered when an oath or solemn engagement is taken. The *tambulamu* likewise is given as the final or termination of every meal, every transaction and every religious rite. Thus తాంబూలమును తుచ్చుట is to ratify most solemnly: to swear an oath.

తాంబ్రము A wrong spelling for తామ్రము copper.

దాక An absurd corruption of ద్రాక్ష in Rasica. IV. 40.

దాక n. s. A pot with a wide mouth. బాగోజి.

మూలివెడల్పు అటికె. D.

దాక n. s. A dagger, a stiletto? Valour, strength?

దాక or దాకా affix. Until, as long as, about. As far as, as much as, to the extent of. నెలదినమలదాక for a month. యంతదాక Until now, before this. ఎంతదాక how long. శుదిదాక as many as ten, about ten. The irregular inflection is దాకటి; See అందాకటి, యందాకటి, as యందాకటి వ్యాజ్యము the late dispute. యందాకటిబాబు his late letter. యందాకటివాడు the man who was here till now.

తాకట్టు n. s. A pledge. తాకట్టువాకట్టు అయినది the pledge is forfeited.

తాకనాడుట v. a. To rebuke, reproach. Vema. 3. 117.

దాకా See దాక.

దాకాలు The left leg. Sar. Dw. 2. 101.

తాకించుట v. a. To make touch, put in contact, apply.

తాకు n. s. A touch. తాకుట v. a. v. n. To touch; to encounter, oppose, front. To be attached, join, apply. To strike (as heat does.) To hit, to shove. వానికితలతాకింది he is touched to the heart, he repents. తాదేమందు a potent drug. నీ పుచ్చేసిసనులునీతలకుతాకినది your sin has found you out, or, has fallen on your own head. వానికిదృష్టితాకినది he is suffering from the effects of an evil eye. వానికిగాయముతాకినది he received a wound. వానికిశ్రుండ్లుతాకినది he has caught the disease. తడదాకుట to knock down, = తడదోయుట, గంటివేయుట.

తాకురల, తాకుదల n. s. Meeting, shock, encounter. adv. On meeting, at the time of onset. M. XII. 3. 10. M. 7. 5. 296. తటశ్శతక త్వడు, యధశస్సద్ధకాలము.

దాకొనుట See దాకొనుట To come on, to happen. దాకొన్నకష్టము the evil he suffered. To meet or encounter. శిన్నద్ధపట. R. 5. 282. శిమిపించుట, పేరుట, D.

దాకొమ్మ The left horn. R. 5. 160.

దాకర n. s. A wallet or pouch for food. A large winnowing basket. The SC. wrongly says శ్రు నేవము. See దా—

దాకలి n. s. An anvil. ఇరుకుదాకలి a carpenter's vice.

తాగల్లు, దాగల్లు, తాగాడి, తాగాణ plu. తాగాండ్లు n. s. The stone beam placed across the mouth of a well: = తరువుజమ్మ. సూతిమిందనద్దముగా వేసేది, D.

తాగించుట. v. a. To drench, or let (a cow &c.) drink.

దాగిలిముచ్చులు, or, దాగిలిమూరలు, n. s. The game of hide and seek. See ముచ్చు.

తాగుట v. a. To drink. పొగతాగుట or, చుట్టతాగుట To smoke a cigar.

దాగుట v. n. To be hidden or concealed. To escape. The Root in A is దాయ.

దాగురించుట v. n. To elude, delude. B. 8. 413.

దాగరమూచులాడుట v. To play at hide and seek.

An epigram says. ఉ|| ఎన్నడు నేరిచెకా వెళ్ళకు నీ చెరికన్నలు? తారు కమ్ముల! స్పన్న! కురులో రుందు, తటవైశుటు వైశురికైకానై నదే!,

మొన్నగదమ్మ పిన్న మొన మొల్లలు! నేకిదే ముద్దలాడి, తే!| చన్నులుగొప్పవై, తయిట శంకున దాగర మూచులాడెడికే!

తాను, or తానుపాము The deadly hooded snake commonly called by the Portuguese name *Cobra de capello*. Various species of it are గల్ల తాను, కోడెతాను, చింతశ్రుత్వతాను, ఆరిగతాను Compare జెత్రిపోతు Various etymologies of తాను are mentioned but no one is good.

దాచుకొనుట v. n. To hide, lie hid, be concealed.

తానుట v. n. To kick. A. 5. 138. and 6. 26. Parij. 1. 96. IV. 20. తన్నుట, D.

దాచుట v. a. To hide, conceal, secrete. పుష్టదాచుట To spare his own body or pains. BD. IV. 1922.

తాట n. s. Skin, bark. త్రాటమాలలు base parriahs BD. 1. 605. తాటగావుండె Thin, as a silver plate.

తాట "With a cord." The Instr. of తాడ.

తాటంకము n. s. A sort of earring worn by females. T. 3. 82.

తాటక, తాటకి Celano: name of a certain hag: a word like fury, hussey, or "ogress" used in abuse.

తాటాకు n. s. A palm leaf. తాటాకుచేత A certain sea fish. తాటాతూటము A patched up job.

తాటి Infl. of తాడు. See that word. Belonging to the palm tree. తాటిచెట్టు n. s. A palmyra tree. గొడ్డుతాటిచెట్టు or రామతాటిచెట్టు deformed trees of this species, supposed to have magic properties. తాటిపిట్ట the Swallow-shrike (*Ocypterus Leucorrhynchos*, Jerdon. No. 54.) తాటిచెల్లము Sugar made from the juice of the palm-tree. తాటిచెన్నులు or తాటచెన్నులు the flowers of the palm.

ధాటి * Rush, incursion, attack, assault. Inroad. తాటించుట v. n. To flutter, wriggle or flounder: to mouth or move the cheeks in munching. కుక్కచెవులుతాటించినది The dog cocked his ears. తాటిచెక్కులుతాటించినది. the bird fluttered its wings. కాళ్లుతాటించుట to kick.

తాటించుట v. a. To pat or beat softly. strike (as the breeze:) to slap, buffet.

దాటించుట v. a. To pass over, or make pass over

To turn out from a place. To pass time. అక్కడ పదిదినములు దాటింది నాడు he passed ten days there.

ధాటికల Resolute, firm, decided, decisive, fluent, well versed.

ధాటిగా Decisively, decidedly, resolutely, firmly, trimly, spiritedly, briskly, trippingly, with a grace.

దాటు n. s. A crossing. A jump. A host, an army. చతురంగబలయంతసేన. D. Vijaya. 1. 174. Parijat. 4. 5. దాటులు దాటిందిరి They made the cattle pass over a plough share for good luck. Also, an ordeal ; passing or stepping over an idol. ధాటుగావుండేటి Grand, commanding, dignified, imposing.

దాటుట v. a. To cross over, pass over. To jump or leap. To elude. To escape. To go beyond or transgress. To tup or bull, to cross or copulate, applied to cattle. నామాటయడుగుదాటకు Transgress not my command.

తాటేకు Error for తాటాకు.

తాట్రాటు n. s. Deceit, knavery. adj. Knavish, false.

దాట్రాయి (i. e. దాటురాయి) A certain boyish game.

దాట్లు వేయుట To bound or jump. దాట్లు వేస్తూరా వడడు to stride along.

తాడనము * n. s. Beating. Tapping, patting ; handling amorously.

తాడి adj. Appertaining to. The plant called Belleric Myrobalan or విభీతికము. . . . తాడిమాను the spouting whale.

దాడి n. s. Invasion, inroad, campaign. A host. Flight, escape. దండయాత్ర. D. దాడి మెకము a royal tiger or, The invading tiger.

దాడి. (H.) The beard.

తాడించుట v. a. To beat.

తాడికాయ See తాడి.

తాడిగిరి పాము, అనగా తాటి చెట్టుమీదనుండే పాము. D.

దాడిచేయుట To rush on, change in battle.

తాడితలము * adj. Beaten, flogged, smitten, struck.

దాడివరుచుట To flee.

దాడిపండు n. s. The pomegranate. The scarlet hue of that fruit.

దాడియాడుట v. n. To maraud, or rove to plunder.

తాడు n. s. A cord ; thread, string. A match for a gun. (infl. తాటి plu. తాళ్లు abl తాట.) తాటిచెట్టు The palm tree, so called because cordage is made from it : of this the పోతుతాడు is the male and the పెంతితాటిచెట్టు the female. తాళ్లు (plural), Palm trees. తాడు The cord of marriage : being the string round the bride's neck ; from which the శుభ్రై is hung. Hence తాడుతొన (cord broken) means Widowed. అగ్గితాడు or జేసితాడు a match, made of cord dipt in brimstone. See నేలతాటిచెట్టు.

దాడుగచెట్టు The tree *Nauclea cordifolia*. Rox. 1. 514.

ధాణకపాలు, ధాణధోడ A shuffle ; a quivering motion in dancing ? H. 1. 240.

తాత n. s. A grandfather. BD. 5. 923. Also a fictitious word for Bramha. D. See Dasav. 4. 104.

దాత n. s. Giver, bestower, a liberal man.

ధాత * ధాతృడు * n. s. Bramha, the creator.

ధాతకి * A tree called *Grislea tormentosa*. W. This Heyne translates by ఆరచెట్టు q. v. and by *Bauhenia spicata*.

తాతమ్మ n. s. A grandmother,

తాతి * Effector of, maker or causer of. శివతాతి the causer of felicity.

దాతికర్ర or దాతిమాను A carpenter's block or work bench. A block used by cloth beaters ఉద్భవము.

ధాతు, * ధాతువు * n. s. A fossil or mineral red chalk. యెర్రనిధాతుబొట్టు a red mark in the forehead. The pulse. A grammatical root. ధాతువు అడుట, (or, నడుచుట, or కొట్టుకొనుట,) The pulse to beat. శుద్ధతధాతువు, జేగురు, వాతబిత్తశ్లేష్మధాతువున్ను. D. A relick. Thus దంతధాతువు is the Tooth-relic ; being the tooth of Gautama Buddha. Turnour's M. Vams. p. XCII ; chap 82, and p : 191. వానిముఖధాతువు చూస్తే అట్లా అగుచుడునున్నది from his looks I think so. అష్టధాతువు a certain compound metal like brass, of which the images of some gods are made. Buchanan E. I. Vol. 2. p. 753.

ధాతువాదము * Assaying, in mineralogy. The art of chemistry. T. 3. 65. రసవాదము. వ్యాసరసము.

ధాతువాదులు * Criticks, grammarians. A. 4. 231.

రశీవాదులు, వైయాకరణులు.

ధాతుశ్రవణము * To feel the pulse. శ్రీమద్ధాతుశ్రు
లు, మహాధాతువులు the seven great principia
of nature.

దాత్తత్వము * Generosity, liberality, bounty.

తాత్కాలికము * Present, of that time. తాత్కాలిక
దాత. Dasav. 8. 110. the ready giver.

తాత్పర్యము * n. s. 1. Mind, intent, intention,
import, purport, meaning, drift. 2. Thought,
idea, supposal, belief. 3. View, counsel, de-
sign, purpose, inclination, determination, di-
ligence. 4. Object, topic, subject, theme. 5.
View, light, regard. 6. Scheme, plan. (See on
తత్పర్యము) అతని తాత్పర్యమేమంటే In fact, in
short, మరచిపోరాదనే తాత్పర్యముచేత In order
that I might not forget. నా తాత్పర్యమేమంటే
what I mean to say is.

తాత్పర్యముగా * adv. Virtually, by implication.

తాత్పర్యుడు * He who holds an opinion. యందువ
ల్ల శంభించినదని తాత్పర్యులై వున్నారు They are
of opinion (or, they think) this is the cause
thereof.

దాహ్యహామము * The bird called a gallinule. W.
కూకురుగుండంగుడి. SC.

దాశ్రమము * n. s. A sickle. Appa Cavi I. 22.

ధాత్రి * n. s. The earth. A foster mother, a
nurse. Emblic myrobalan.

తాత్వికము * Telestic, metaphysical. Vulgarly
interpreted True, real.

తాత్వికత్వము * Dialecticks, logic. The telestic
mode of reasoning. Ananda. XVII. 6. సహృదయ
వైష్ణవభావశ్రేణి, నానాహాతవ్యమిష్యతే, కశ్యపాశం
కరమతే, తాత్వికత్వమహంస్తుతే.

తాత్పర్యము, తాత్పర్యము n. s. Disregard, neglect,
scorn. (K.) Delay, waste of time.

తాతై, or, తైతై Words used in beating musical
time.

దాదారి error for దేవదారి A certain tree.

దాదాశ్రుతిం Close at hand. See దాశ్రుతి.

దారి n. s. A nurse, a maid servant. M. XII. 1.

39. BD. 2. 216. An epigram says, కృష్ణకవితా
కన్యకు నలుమరు;—కవి, బసవకుడు; భక్తివాది; క
మలించు గానవరశిరశకుడు, పరిమళ;—యదితే

కియితోడబుట్టు పపు!—వేమనృపా. "Fair poesy
has four friends: the bard is her father, the
reciter is her nurse, the man of taste is her
spouse,—and the blockhead is her brother,
O king Vema!" Herein the full phrase would
be in the aorist, thus—నలుగురుఅపుదురు &c.
Or, by using the past tense నలుగురుబంధువులు
అయినారు.

తాదృశము * adj. Such, suchlike, similiar.

తాన adv. Himself, personally, from తాను add-
ing the adverbial అ. Padma P. 3. 51.

దాన Thereby, hereby, the abl. of అది pronoun.
దాననేమి what is the use of it?

దాన A feminine form in verbs. I am she who
does. వక్కదానను I (feminine) am alone: వక్క
దాననేవున్నాను I was left by myself.

దానము * Gift: giving, donation. (the Latin
word donum.) "The Bramins pretend that
"they are the only persons who have the
"power of taking away the sins of men: and
"they say that, however willing, they cannot
"do it gratuitously: for the quantity of sin
"removed is exactly in proportion to the *dā-*
"nam (wrongly printed *Dhanam*) or sum of
"money given." Hamilton Buchanan's My-
sore, Vol. 2. p. 144. [This is the idea gene-
rally prevailing among bramins: who assert
that *Danam* is restricted to gifts presented to
their sacred selves: but is groundless, and is
noticed neither in *Radha Kanta Deva's Sab.*
C. Druma nor in the SC. nor in any commen-
tary on the *Amera*.] 2. The fluid that flows
from the temples of an elephant in rut.

తానకము n. s. Abode, house. శృహము. P. 3. 239.
steadfastness, certainty. దానకశ్రువాంధ్రు ser-
vants, menials, people of the house. H. 5. 66.

తానము n. s. Bathing (For, స్నానము.) Or తహ
నము Note, sound, also means the words used
in music like ut re, mi. అది తానములు నేర్చుకొ
ంటున్నది She is learning the gamut.

తానవము * Leanness, thinness, తనుత్వము Am-
rugam అం గానామతి తానవం &c.

దానవారి* The queller of the giant: an epithet of
Vishnu or Jupiter. దానవి An ogress or fe-
male imp. a giantess. దానవము n. s. A de-

mon, fiend, giant. This name is derived from దను the father of the giant race. The mother was దితి. Hence they are named దైత్యులు.

దానశౌండుడు * adj. Munificent, liberal.

దాని The inflexion of అది also the accusative.

దానిమ్మ చెట్టు The pomegranate tree. See దాడి మము.

తాన, pron. Self, one, oneself. (I, thou, he, &c.)

G. తన. D. తనకు. Acc. తన్ను. Plu. తాము, తమరు. G. తమ.—తనకు తానె Voluntarily, of itself, of his own head, or, accord. తమకు తామే they of themselves. తాను చెడ్డకోతివన మెల్ల చెరిచింది one sickly sheep infects the flock: a monkey, useless *in itself*, ruins a garden. తన నేచూచినారు B. VIII. 421. They beheld him himself. తన్నుకాదనియెంచును (Vema) he will not think it is him: he will not see that he is the person in question. తన్నుంచిరానట్టితప్పుల తె. IIa. 3. 56. Is there any error that does not spring from *one's* own folly.

ధానుస్థుడు * n. s. An archer. R. 5. 56. and 300; where ధానుస్థ సావిములు is, expert archers.

తానెయ్యె Of (him) self. In person. See తాను of which this is an intensive form.

దాన్ని The feminine affix, thus used. నేను వెళ్ళి దాన్ని వెళ్ళి నానువక దాన్ని వచ్చి నాను I went alone and returned alone.

ధాన్యము * n. s. Rice in the husk: rough rice. Grain, corn in general: all kinds of grain are spoken of in the plural number only (except బియ్యము.)

ధాన్యాకము * Coriander.

తాకు plu. తాకులు Steps, stairs. మెట్టలు. OG. యదులు. A. 1. 3. A. 4. 185. చాకురాయినిచ్చెన. D.

తాకుమ * n. s. Burning. Heat: (metaphorically) corroding care or trouble. The fire of love or fever of grief. తాకుంబుటుడుకు Heat, warmth, irritation. R. 6. 249.

దాకుట On the left hand. See దాకుల. BD. 4. 817.

తాకుటిసేకు A joining nail (See తాపి) or spike nail to join two planks together. See నెమ్ములు.

తాకుత్రయము * Triple cares, all sorts of troubles arising from worldly cares, as ఆ ధాన్యముక, ఆ

ధిభౌతిక and ఆధిదైవిక being sorrows caused by, 1, ourselves, 2, or others or, 3, by the will of God. R. 3. 31. తాకుత్రయశుడుట. To be harrassed, vexed, in trouble, care and anxiety.

దాకును, or దాకు I do not conceal. The Neg. of దాచుట. Suca. 3. 228.

దాకురము adj. Secret, unseen. రహస్యమైన. G. 2. 16. దాకురమైన Happened, chanced, befallen. యామెగుడు నాకుయెక్కడ దాకురమైనాడు How was I so unhappy as to have this husband? = తటస్థమైన.

దాకుల, or దాకుల adv. and దాకులి adj. In the inside. నాదాకులిసామ్మ the property in my hands. ఆమెనాదాకులపున్నది I have her by me. G. దాకులి. దాకులివ్రాలు the letters which are inside: that is, which precede. దాకులినున్న the letter N which stands to the left of a consonant. i. e. precedes it. దాకులికన్ను The small end of a drum, which is struck with the left hand. L. IV. 52.

తాకునీ * n. s. A nun, a female penitent, or pilgrim.

తాకుసుడు * n. s. A hermit, monk, ascetic.

తాపి or తాపీ n. s. Composition, putting or bringing together. The bricklayer's work, or masonic mystery. A trowel. A secret, traces; a mystery in any trade. The setting of a stone. Ballast, weight, in a boat. తాపిచేయుట To put or bring together, to pimp. ఆణి, కానవాడు, పనిచేసేదిన్ని. D.

తాపి interj. Madam, good woman, my dear, O woman.

తాపించుట The causal of తాకుట. To give drink to.

దాపించుట v. a. To make him or them, hide. The causal of దాచుట To have hidden, cause to hide.

తాపింఘము * The tree called తమాలము.

తాపికత్తె A bawd, a go-between. A. 5. 74.

తాపికాడు n. s. A pimp, a betrayer. Satyabh. 3. 115.

తాపి interj. Madam! See తాపి.

దాశ్చ n. s. Nearness. సమీకము. D. ఆయిల్లునాకు దాశ్చనీకుదూరము.

దాశ్చ adj. Neighbouring, next, bordering on.

దాశ్చట v. a. To drench, or let drink. To give (medicine or drink) To join or unite (two planks.)

దాశ్చట v. a. To hide, fix, stick, set precious stones.

దాశ్చదుచీర Holiday clothes, as distinguished from కట్టుకోక.

దాశ్చన adv. (abl. of దాశ్చ) Near, by.

దాశ్చమూశ్చలు (anuk) Hiding and concealing.

దాశ్చరము n. s. Concealment, hoard. దాచిన సాము. D.

తా బేలు A sea or land turtle; the land species is often called దాశ్చరితా బేలు or hermit-tortoise.

Inflection తా బేటి, plu. తా బేళ్లు.

తామ n. s. The bridge-end: the side of a stream.

దామము n. s. A cord, string, Wreath, string of pearls.

ధామము * A house, abode or dwelling. Brightness, splendour. వరశద్ధధామ O thou abode of noble virtues! సుధామముడు he who is the home of excellence.

ధామనిధి * n. s. The sun.

తామర n. s. The lotus. The ringworm. కృష్ణతామర the plant called Indian Reed or Indian shot. పెట్టతామర a sort of cassia: the leaf cures the ring worm. నీడుతామర A tree called Pontideria Hastata, See Rox. 2. p. 122. Other authorities say is the Indian reed or Arrow root plant.

తామరతంతుము, అభివృద్ధితామరతంతువులు వృద్ధి పొందుట. D.

తామరదంతుర Flourishing, spread of a people or family (being likened to the spreading arms of the తామర lotus;) తామరదంతులై flourishingly, prosperously "like a green bay tree."

తామరశిము * n. s. The lotus.

తామరశిశుడు * n. s. The lover of the lotus, i. e. the god of the sun.

తామరాకులు n. s. Lotus leaves, which are used as platters.

తామల * Appertaining to the తమాలకృష్ణము.

తామసము * n. s. Tardiness, delay, dulness, malignancy ఆలస్యము. D.

తామసము * adj. Cruel, bloody, malignant. తామస పూజ a bloody sacrifice; as of goats. తామసగుణము the dark passions.

తామసి * A malignant, mischievous person.

తామసింతు n. s. To be tardy, to daudle, ఆలస్యముచేసుట.

తామసుడు * n. s. A malignant, a mischievous man.

తామా n. s. Thickness, bulk, as opposed to length and width.

దామిలింతచెట్టు, అనగాచుచ్చు. Q.

దామానపాము A kind of snake.

తాము n. s. The plural of తాను Selves, your honour, your lordship.

దామెనతాడు or దామెనమేకు n. s. A cord, a tether: a long cord fastened to a stake or tree at each end. Cattle are secured along this by short halters.

దామోదరుడు * A title of Krishna; as "bound with a cord" in infancy. "Funiger," cord-girt, the cordelier.

తామ్రము * n. s. Copper.

తామ్రకుట్టకుడు * A coppersmith, a brazier.

తామ్రచూడము * The copper-helmeted bird. i. e. a cock.

దాయ Near. దాయవచ్చుట to approach.

దాయ * n. s. Enemy, foe, శత్రువులు. D.

దాయ The inf. (A) of దాగుట.

తాయము n. s. Thing, rarity. A childish word, as యిదోపుకతాయమునీకిస్తా. దాయము or దోయము At games if six shells are thrown the one that turns up is so called. గొడ్లదాయము a cow house: a house for cattle.

దాయము * Heritage, kin, heirship. A gift.

దాయలు or దాయాలు A certain game among girls.

దాయాది A kinsman. దాయాదులు Kinsmen, co-heirs. See దాయా interlopers, rivals. దాయా

దిశ్వము Rivalry. kin. claim.

దాయాలు A sort of game played by girls. Dasav. IX. 101.

దాయు n. s. An anvil, a work bench, or smith's form; used as a rest or prop.

తాయుకు or తాయెత్తు or తాయెత n. s. An amulet, containing tiger claws or other things imagined lucky.

దాయా n. s. A nurse. Dasav. IX. 206. బాలురకు పాలిచ్చి పెంచేస్త్రీ. D.

దాయుట See దాగుట—“దానె, అనగా సమీపించె.” D.

తార * A star. Venus, or Stella, the spouse of Vrihaspati. The pupil of the eye, కన్నీక, నల్ల గుడ్డు. A. 5. 13. పృథ్వీతిథార్య, శుక్రీతిథార్య, నక్షత్రమున్ను. D.

తార They themselves. From తారు, with the intensive A added. BD. 5. 1107.

ధార * n. s. Stream, current, course, oozing or issuing. Sharpness. A horse's pace. పంచధార the five paces, trotting, cantering &c. తార్యధార the course of the affair. ధార A sort of trumpet BD. 6. 294. తార the trumpet, about ten feet long used at funerals. Water poured into the hand of the acceptor of a gift in token of donation, a ceremony performed when a gift is made. అంచు Edge, ledge.

దార * n. s. A wife. శరదార your neighbour's wife.

తారము * n. s. A clear pearl; a clear note. Crossing, passing over. Silver, the segment of a circle. Protuberance, fulness, bulge, swell. ప్రణవము, వెంకి, ఉర్ధ్వస్థరము. D.

తారక * n. s. A star. The pupil of the eye.

తారకము * n. s. Means, way, method, plan. Subsistence.

దారకము * n. s. That which breaks or causes breaking. బద్ధలుచేతేచి. A. 5. 118.

ధారకము * Sustenance, food. A stimulant, made of spices &c. given to a convalescent before he is put upon diet.

తారకబిత్తు * An epithet of the Hindoo Mars or god of war. T. 5. 220. కుమారస్వామి. D.

తారతానందము * The name of a certain tune.

తారకుడు * A mediator, a saviour, redeemer emancipator.

దారకొమ్ము A torchbearer's oil vessel. A. 6. 4.

చమరుపొత్తేసుశిరశుకొమ్ము. Comm.

ధారణ * n. s. Exchange, barter. ధారణవాసి. A. 6. 93. Difference in exchange.

ధారణము * n. s. Keeping, holding, having, maintaining, wearing.

దారత, దారతమలి or, దారతిమలి? BD. 3. 2093. యేదైనావకతీగపేరు.

తారతమ్యము * n. s. Difference, distinction. Proportionate value : comparative merits, estimation : its proper place. Superiority between competitors. The rights or real merits of a question, the state of the case. భాగ్యవంతుల సుగౌరవపుచేతులలోను నావంతిదీనులరక్షించడము లోనుండే తారతమ్యతమచిత్తానికే తెలుసును you well know how far the merit of relieving the poor exceeds that of promoting the rich : lit. you know the difference between these. From తర and తమ affixes of the Sanscrit comparative and superlative degrees.

తారతమ్యత * See తారతమ్యము.

దారపారుడు * Ruined, destroyed, confounded. G. VII. 59.

ధారపోయుట * or దారపోయుట To endow, give by a formal ceremony, in which water is poured from the hand of the donor, to bestow as a solemn gift.

దారబండము (ద్వారబంధము) The lintel or top of a door.

దారము n. s. Thread, cord, string, rope. A match for fire.

తారము n. s. Tare in merchandize : the sum allowed for the packing case.

తారశము n. s. Nearness, contact opposition Touch. A. 3. 36 (39) తారసానకు, అనగాతట శుభడుటకు. తారశశుభడుట v. n. To front, engage in battle, draw near, face. తారశపెట్టుట v. a. To introduce, insinuate, procure, as a bawd. To adduce.

తారసింఘుట or తారసిల్లుట v. n. To clash or collide శమీపించుట. D. పూర్వశుశ్చిమశుమద్రము లువలెతారసిల్లినకొ it was like the eastern and western seas encountering one another.

తారగింతుట v. a. To bring together, put in contact, introduce, unite.

తారగిల్లుట To approach, draw near. To clash, collide, be in collision.

ధారా * A pace, as trotting, cantering &c. the edge of a sword.

ధారాగ్రహి తమ * Received (as a boon.)

తారాచువ్వ A sort of sky rocket.

తారాజువ్వలు A firework in water.

ధారాటము * n. s. ఆశ్వుము, చాతకపక్షి, మేఘము. SC.

తారాడుట v. n. To lurk about, dangle, hang off and on. To dance attendance without coming to the point. తారాడుట, ప్రేలాడుట. A. 4. 129. Compare తాడుట *tauduta*, the senses of which are often erroneously given to this word.

ధారాదత్తము * Solemn donation.

తారాక్షరము * The starry path: the firmament.

తారాపీట, ఎద్దు వెన్నుమీద వేసేది. D.

చారాశ్రుత్రాడులు * A family, a household. "Wives, children, and all."

ధారాళము n. s. (K.) Fluency of speech. Openness, without hesitation, generosity, liberality. adj. Fluent, liberal. గొట్టులేని, free. ధారాళముగా adv. Easily, plainly uninterruptedly, with ease, at free will. ధారాళముగావుండే సంసారము a substantial or opulent family. ధారాళవృష్టి plenteous rain. R. 6. 3. and 31.

తారాజి * A constellation, or set of stars. The starry firmament.

ధారాశంపాతము * A hard shower of rain.

చారి n. s. Way, road, path. Manner, mode. చారి కివచ్చింది It is cleared up, it has turned out well, she has come to her senses. T. 4. 77. and 5. 109.

ధారి * Who bears. విషధారి poisonous, venomous. చారి, ధరించినవాడు, విషచారి, విషమును ధరించినవాడు. D.

తారించుట v. caus. To make him close, set &c. See తార్పుట... తారించుట R. 5. 192. is rendered తారచేయుట, తారుట అనగా కాళ్లు పెట్టి గొర్రెటివాంతువుండే తినిపెట్టుట.

చారిక * అనగా లంజ, వేశ్యశ్రీ. Parij. 2. 127. (W.)

చారికొట్టుట To rob on the high way.

చారికము * adj. Torn, divided, wounded, pierced

చారికము * n. s. Poverty.

చారిబడి A convoy or guard, an escort.

చారు, చారుపు * n. s. Wood. adj. wooden, made of wood.

తారు pro. They themselves. BD. 4. 1674.

తారుకొనుట See తారుట, అనగా తారగిల్లుట. OG. To wander, draw near. R. 1. 111. and 5. 155. and 5. 253. వెంబడించుట To follow. But in L. 2. 116. తలలపైనున్నేర్లు దాల్చొన్నవారు it means To bear, wear, carry.

తారుచుట See తార్పుట.

తారుట v. n. To roam, rove, stroll, saunter, run about, to loiter. To lurk, lie in wait. To dance attendance. To fall away in flesh, become lean. తారుకొనుట, అనగా పొంచుట... తారుకొన్న శిష్ట lurking shame. L. 4. 202.

ధారుడు * n. s. A bearer, carrier, supporter.

చారుణము * n. s. Horror, terror. A crime or horrid act. adj. Horrid, cruel. భయంకరమైనది. D.

తారుణత్వము * Youthfulness, bloom. Vasu. 2. 55.

ధారుణి The earth. (From ధరణి. *)

తారుణ్యము * Youthfulness, bloom.

చారున Unexpectedly, suddenly. T. 3. 8. Swa. 4. 68. తెచ్చిన, శీఘ్రముగా.

చారుధూతము * adj. Ligneous, woody, turned into wood.

చారుబోవుట, అనగా చారుధూతము కావడము. BD. 1. 301.

తారుమారు adj. Disorderly, riotous. Slovenly.

తారుమారుగా Confusedly, in disorder, upside down.

చారుయంత్రము * A wooden engine or machine.

ధాన్యము, * or గోవు ధాన్యము * Milk.

తాదాన * Discussion. Proof, evidence. నిదేశనము. D. దృష్టాంతము. Appa Cavi. 2. 162.

తాదానించుట * To dispute, debate.

తార్కికుడు * A logician, a reasoner.

తార్పుట v. a. To unite, set together, join, apply, put. To close. To set as precious stones. To introduce, bring people together. To pimp: to bring a man and woman together సంధానము. R. 1. 120. To lure, gull, trick (ప్రతారణము) To egg on, incite. To put (as a child to the breast.) తార్చేది n. s. A bawd. తార్చేవాడు n. s. A pimp.

దాఢ్యము * n. s. Hardness, fixedness, stability.

Strength, vigour. Power, reality. దాఢ్యముగా
Positively, assuredly.

తాద్రీయము * Ternary. తాద్రీయంచక్షుర్నల్పద
దాహమకరఘ్నజం. Lalito. VI. 23. తాద్రీయా
కంఠిలోచనం the same. (Kalidas.) He opened
his third eye.

తార్ప n. s. Application, joining, setting. తార్పద
ము. D. రాగితార్ప. R. 2. 89. అసగతామ్రశ్రు
హరివారిము, శుక్లము, తాంబూళము.

ధార్మికుడు * A good man.

హారావృక్షము * The woodpecker.

తాళ or తాళా Overweight in scales, preponderance.

తాళము n. s. Time, or measure in music. A cym-
bal, because used to keep time with. A palm
tree. తాళ Appertaining to the palm tree. తా
ళవృక్షము a palm tree. శుక్వతాళఫలస్త్రీని whose
breasts resemble the mature fruit of the palm.
నా తాళముజుట్టినాడు he was in a rage or, out
of humour. ఆదితాళము slow time. అటతాళ
ము common time. త్రిశ్రుటతాళము, quick time.

తాళకము * Yellow orpiment.

తాళగింజుట To play (the cymbals &c.) BD. 3.
1237.

తాళపత్రము * A palm leaf.

తాళమాసము Beating time in music. T. 4. 77.

తాళము A lock. తాళశ్రుచెవి a key. కట్టతాళము
a padlock. తాళముతీయుట to unlock. తాళము
వేయుట to lock.

తాళవృంతము * A fan made of palm leaf.

తాళపృథ్విము * Verses or words written to suit
musical measures.

దాళా See దాళ.

తాలాంకుడు, తాళాంకుడు * An epithet of Bal-
rama, the Bacchus of India, whose "standard"
is the "palm tree."

హలి or హాలహలి A hole or little pit used as a
temporary fire place.

తాళి, or తాళిబొట్టు A brooch, worn on the throat
by married women. Dasav. 9. 395. In H. 5.
312. it is rendered హాట.

తాలించుట v. a. To season food. To slack lime.

తాలించు n. s. The seasoning of a dish: slacking
lime.

తాళింపునెనగలు The నెనగ seed duly seasoned.

దాళింజుచెట్టు The pomegranate.

తాళిక n. s. తాలికె n. s. Patience, endurance.

(From తాళుట.) A pastille or little roll, as of
paste or of leaf. The scurf that drops off the
skin when rubbed. A flake or scale of earth.
Cords of hair: tresses smeared with పుత్రిపా
లు. Suca 2. 42.

తాళికెగలవాడు A man of substance.

దాళిగుంట A smouldering fire, a fire pit, a little
pit serving for a hearth.

తాళిగోసము See గోళము.

తాలిబొట్టు The small piece of gold worn at the
neck, answering to the marriage ring. The
bridegroom ties it round the bride's neck.

తాళిమి n. s. Gentleness. Endurance, patience,
steadfastness. పూర్వ. D.

తాళి See తాళి.

దాళీకరము Means, ability, substance, as that of
a substantial farmer.

దాళీకరముగావుండే Substantial.

తాలు plu. or తాలుగింజలు Empty ears of corn.
తప్పగింజలు, మూగరాసు. D.

దాళు, వర్ణ లేకము, ఎర్రదాళులని. D.

ధాళు dhalu. (3 A.) Complexion తెల్ల ధాళు pale-
ness. యెర్ర ధాళు ruddiness.

తాళుకొనుట To take patience. See తాళుట.

తాలుచుట See తాళుట.

తాళుట v. a. To bear, suffer, endure, tolerate,
take patience. To refrain. To wait, stop. యా
బట్టకట్టు తాళుతున్నది this cloth wears very well.

తాలుపు * The palate. W. The inside of the
cheek. సాటిలోతులిచెడ. SC.

తాలుపువిళ్ల A spindle.

దాళువా Dark coated: having a black husk. దా
ళువాలు. H. 4. 156. (See పార్వా) దాళువాటం
ట The black crop, a technical phrase used in
Ganjam.

దాళుట, తాళుట, దాళుట. v. a. To take. To
hold. To receive, to bear, to wear (as a dress,
ornament, or weapon.) To take or assume (a

shape &c.) To hold (as a liquid in the mouth.)
To slack (lime.) To twist (thread by the spindle.) To fan or winnow (grain in a basket.)
To conceive or receive (seed.) To receive or greet. (as a friend.) గర్భండాల్పుట To conceive (a child.) లక్ష్మయ్యలనేపేరుదాల్చిరి They gave him the name Laxmaya. దాల్చినిన్నము unslacked lime. ఎగదాల్పుట To deceive.... శుడిదిడువ్వల్ప దాల్చి Robed in brocade.

తాల్చి or తాలిమి q. v.

తాళ్ళి Ropes. Palm trees. See తాడి.

తాల్వా See తాళువా.

తాల్వారము (K.) A shelving roof: of a veranda or shed. A pent roof.

దావము * Burning, conflagration, wildfire.

ధావంతము n. s. Grief, suffering. (An illiterate word.)

తావక * adj. Thine, thy.

తావకీనము * Those belonging to thee. (in Latin, Vostrates.)

తావత్ * That. తావత్వర్యంతము Thus far, so long.

ధావనము * n. s. Running. Cleaning. దంతధావనము cleaning the teeth. ముద్ధిధావనము Progress in learning. ధావనాయాశము. Suca. 2. 340. Exhaustion.

తావరము adj. అనగా స్థావరము. D.

తావలము n. s. Place, abode, home. తావలా, ఆధారము, రక్షకము. M. XII. 2. 182. దయకు దావళమైన who is an object of mercy. స్థానము, గృహము, నివాసమున్ను. D.

తావళము n. s. A sort of necklace of gold beads and rubies. రుద్రాక్ష తావళము.

ధావళి n. s. Serge, a kind of woollen.

ధావళ్యము * n. s. Whiteness, brightness, white colour.

దావళ్యము * adj. Fair, white, brilliant.

దావాన్ని * Wildfire, a devouring flame, conflagration, burning heat, combustion, consuming fire.

దావాదము Neighbourhood, యాదావాదానవకసుడికడ్డు Hard by this place there is a pagoda.

adv. adj. Near, close by. సమీపము.

దావానలము * Wildfire, conflagration, combustion.

తావారము A veranda.

తావి n. s. Odour, fragrance, plu. తావులు. R. 1. 124. T. 3. 10.

తావిసూనె n. s. Fragrant scented oil.

తావు n. s. A place, locality; a home, room, space. అడ్డాతోచేటందుకు తావులేదు There is no room or ground to think so. In translation this word must often be dropt. In the western districts they say అరినా తావునవున్నది, I have it by me, in my hands. నా తావునవుచ్చుకొన్నాడు They took it of, or from me: in the east they say నావద్దవచ్చెను, or, నా తావుకువచ్చె he came to me. అతడు నా తావుకువచ్చె he came to me. వాని తావుకు పంపిరి I sent it to him.

తావుకోళ్లు Posts of the frame of a well.

తావుట To drink. See తాగుట. M. XIII. 3. 307.

దాశరథి * An epithet of the god Rama as being the son of దశరథుడు.

దాష్టికము, or, ధాష్టికము Resolution, bravery.

ధాష్టికము * ధాష్టికము Overbearing, influential.

తాప్తిము See తాప్తి.

దాశిత * The servile state, slavery, bondage.

దాశిన, దాశినచెట్టు The China rose (hibiscus: Sinensis.) The జపాశుష్పము, or shoe-flower tree. సానిపాడి a blackening dye applied to the teeth.

దాశిరి n. s. A palmer of a class of mendicants who worship Vishnu. They wear an upright white line on the forehead: they sound a conch shell and a small gong or bell.

దాశిరికారచేతు A sort of fish called Zeus Equula. Russell, Vol. 1. plate 65. "Dacer Karah."

దాశిరికాయ A sort of fish.

దాశిరిగాడు దాశిరితాబేలు The hermit-tortoise, found on land in secluded spots. నల్ల దాశిరిగాడు A tortoise.

దాశిరితీగ? See కట్టతీగ.

దాశిరిపాము The hermit snake, called the rock snake: of a very huge size. So called (some say) because like the దాశిరులు it has an upright white streak in its forehead.

దాశిరిపిట్ట The female of the కాటుకపిట్ట or wag-tail.

దాసానశుప్త The hibiscus sinensis or China rose. = జపానశుప్తము.

దాసానుదాసుడు * A servant of servants. BD. 4. 2023.

దాసి * దాసిక, * n. s. A handmaid, slave, concubine, a dancing girl.

దాసితనము Slavery: prostitution. Abject submission, drudgery.

దాసుడు n. s. A slave, bondsman, serf.

దాసోహం * Lit: I am (thy) servant.

దాస్యము * n. s. Slavery, drudgery, obsequiousness, abject, submission.

దాహము * n. s. Burning; ignition. Thirst, eager desire. దాహముతోయింది, దాహమునుగొన్నాను

I am thirsty. దాహానికిపోయినాడు he is gone

to drink water, a usual phrase for going to

take refreshment. దాహానికియేమిలేదు I have

nothing to subsist on. దాహశాంతిచేసుకొని

after quenching his thirst. దాహముపుచ్చుకొనుట

To quench his thirst, to drink. దాహముయి

చ్చుట To give drink.

దాహతిరోగము * n. s. The disease called diabetes.

దక్షిణాత్యలు * Southerners: people of the south.

దామయణి * A name of Parvati. దామయణినా

ధుడు * Siva, the spouse of Parvati.

దాక్షిణాత్యము * adj. Southern.

దాక్షిణ్యము * n. s. Kindness, feeling, delicacy.

తి, ధి, ది, ధి.

తిం A word used in Telugu grammar. See తిక్క.

దింబనము A ladder? stairs?

దింబిన n. s. A sort of tree? See దింబెన.

దింనుట or దింపుట (causal of దినుట) To lower,

let down, take, take off, put, carry, pull, set

down, deliver, deposit, release, extricate. To

lodge, place, unload, disembark, or land. To

distil, or extract spirit. To dismiss, discharge,

release. విడుమునుదింనుట To dispel or do away

poison. కథానుమనుదింనుట To bring down the

womb, i. e. cause miscarriage or abortion. క

డుపుదింనుకొనుట To destroy her own fetus.

విల్లెక్కుదింనుట To unbrace a bow. దింపింనుట

The causal of దింనుట To put lower as కాగద దింను hold the torch lower. To bring down. నాబజిలొగిదింబినాను I received him into my house.

తింబి i. e. తినుట Inf. of తినుట to eat. తింటి I ate.

దింబెన or గెంబెన n. s. The flower called blue-bell (clitorca) whether blue or red.

తిండి n. s. Food, eating: an eater. మిన్నదిండి one

who lives on rice. తిండిమెతుకు Solid food. చుడు

చులండి a cannibal, a child-eater. దిండిగావుం

డేవాడు a plump fat man. కంచిదిండి corpulent

beggars at fairs. An uproarious rioter.

తిండికాడు, తిండిచుండ, తిండిపోతు, తిండిడు, n. s. A

glutton. fem: తిండికత్తె.

తిండిడు n. s. A glutton.

దిండు, ద్రిండు n. s. A cylinder. n. s. A bundle, a

pillow cushion or bolster. A sheaf of corn. A

bag of money. The nave or centre of a wheel:

any thing cylindrical, as అరిటిదిండు or అరిటి

బొంబె the stump of a plantain tree. ద్రిండు A

belt or girdle for girding the loins.

దిండు adj. Much, fiercely: as దిండురుకుట to

rush furiously.

దిండుచుట To faint, be exhausted.

దిండ్లు plural of దిండు A pillow: and of తిండి food.

తింత్రిణి * n. s. The tamarind fruit.

తింత్రిణికము * n. s. The tamarind tree.

దింపు n. s. Diminution, setting down. From దిం

చుట.

ధికధిక, ధిక్, ధిక్, (anuk.) Brilliantly. Fie, Fie upon! Avaunt.

తికమక, ధిమకలు, adv. Up and down, backwards and forwards. యిట్టట్టుగా. OG.

తిక్క n. s. Madness. తిక్కయబ్బి The Somayaji Ticcanna. (a celebrated poet.)

తిక్క, or తిక్కశబ్దిన, adj. Mad.

తిక్కటమక్కటగా In confusion, higgledy piggledy.

తిక్కబట్టిన Mad, seized with madness.

దిక్కరి * An elephant who supports an air of heaviness. DRK. 150. DRARan. 283.

ధిక్కరించుట * v. a. To flout, scorn, cry shame on, cry out. Kalahas. 4. 173.

దిక్కామొగముగా, అనగాభీతిచే వెడలియుండేవాడు గా. OG. Timidly.

ధిక్కారము * Scorn, contempt.

ధిక్తార * A scorner. H. 2. 82.

దిక్తు * n. s. Quarter, part, side, direction, bound.

A pole or point of the compass. (The Scotch word Airt is the best phrase :) of which ten are named. i. e. The 4 points, N. E. S. W. and the intermediate four NE, SE, SW, NW : to which are added the zenith and Nadir. దిక్కులు మ్రోయగా while the heavens resounded : or, the very elements rang, the skies echoed the sound. Quarter, shelter, asylum, refuge, protection, patronage. దిక్కులేని or దిక్కుమాలిన or దిక్లేదిన (See ఎదుట) helpless, fruitless, devoid of resource. దిక్కుమాలిన Vile, abominable. దిక్కుగలచోటు a refuge. నీకుదిక్కుగలచోటపోయి చెప్పు Go and complain where you choose. యాదిక్కున in this place : in this case, in such circumstances. దిక్కుమలశ్చరూపుడై the loveliest in the world. దిక్కుబిల్లులు a certain boyish game.

దిక్కుట, అనగా శేషించుటమేమిటో. M. XII. 3. 263.

To remain, as a residue.

తిక్తే త్రిపోయిన Mad. See తిక్తే.

తిక్తము * n. s. Bitterness. adj. Bitter.

దిక్పతి * or దిక్పాలుడు * n. s. A demigod who rules one airt or point of the compass; the regent or genius that governs that quarter. ఈ శానదిక్పాలులు The genius of the northwest; Zephyr. A cherub or angel.

ది (Root in A, of దిగుట) Down; downwards. దిగియుట To take off: from దిగింబడుట to fall down. దిగజారుట To slide down, dissolve, melt away. దిగవ్రాపుట To drink down. See దిగనాడుట and other words below.

దిగంతరము * n. s. The ends of the earth. Any where; from end to end of the world దిగంతస్థాన తక్కిరి "hinc usque ad athera notus." Virgil. See ది.

దిగింబరుడు * adj. Naked, stark-naked, undraped. Lit. "Sky vested," having air as a robe.

దిగింబరురాలు * She who is naked.

దిగకాగుట v. n. To distil (దిగ down and కాగుట q. v.)

దిగలు A screen. తెర. M. 6. 1. 298.

దిగజల n. s. Underneath.

దిగదిగ Rapidly, brightly. (Anuk) BD. 5. 4. 14.

శ్రుతాశముగా, అజ్ఞరుచితురుదిగదిగయంచుమె రస. D.

దిగియుట or దిగడుడుచుట v. a. To disenchant, to avert a spell. To extricate, to expel a fiend.

దిగడుడుపు n. s. Waving a lamp, to break a spell or disenchant.

దిగదిగ, దిగిదిగ (Anuk:) Luminously, blazingly. Brilliantly.

దిగనాడుట (Root in A of దిగుట and ఆడుట) To do away or remove (sin.) To put (a fault) out of view. To lay (a vest) aside. To forsake or desert.

దిగపోయి A pedantic phrase for త్రిపురము*.

దిగబట్టుకొనుట v. a. To drag down.

దిగబడుట v. n. To sink or give away, to remain or be left behind. రాతేకదిగబడ్డాడు he failed to come. To be neglected. దిగబడినపైకము an outstanding balance. యాకాకిరమునాదగ్గరదిగబడ్డది I mislaid the paper: it accidentally remained in my hands.

దిగబెట్టుట v. a. To set out of view, set aside. To leave (a thing behind, through forgetfulness.)

దిగవిడుచుట v. a. To throw aside or leave.

దిగనన adv. Down, below.

దిగాలకుడుట v. n. To be disheartened or downcast.

దిగించుట causal of దిగుట contractedly దించుట q. v.

తిగుచుట, త్రిచ్చుకొనుట, తీసుకొనుటయున్న. D. See తివుచుట, To pull, draw, take: to rub as in champoing the limbs. To stroke.

దిగుచుట v. a. To draw (into his arms) పానుపు మొదికికొనివి he seated her on the bed. To take, lift.

తిగుచుట్టుపోగులు The cords used with hunters nets or snares.

దిగుట (దిచుట or దింపుట causal) v. n. To alight, drop, fall, come or go down, land descend from; to dismount. To be landed, unladen, or disembarked as goods. To fail, break down or sink, fall back, fall in debt or arrears. To desist, retire, to miscarry as a letter. To lodge, dwell, halt. To distil, or drop down as any secretion. To settle as sediment or dregs. To

abate, cease, go off, become less, diminish, as fatness. To sink as ink in paper or water in earth. To penetrate or go in as a stab. To come forth as fruit from the bud, thus మామిడికాయలు దిగుతూవున్నవి, గోడదిగుట To climb over a wall. lit: to come down from the wall (గోడ here being ablative.) దిగుచు బావి A well into which they descend, by steps. పుష్టి దిగిపోయింది he is reduced by sickness. బుడ్డిదిగినపని Ruptured. దానికిసీళ్లుదిగవు She cannot swallow. మడమదిగినయేనుగ an elephant not in rut, whose lust has gone off. The causal form is దించుట or దించుట.

దిగుచు adj. Mean, base, low. ఇటదిగుచివి, అనగా ఇంకంతేని కృష్ణమైనవి. (Tica on A. 6. 72) Which are lower than this. దిగుబడిన అత్తలు The outstanding debt.

దిగుబాటు Deduction, loss.

దిగుమతి n. s. Disembarkation, importation, landing. దిగుమతిచేయుట To land, unship, import.

దిగురు, అనగా నానీరు Manner, way. G. VII. 47. 49.

దిగులు n. s. plu. దిగుండ్లు Fear, alarm.

దిగులుతుడుట v. n. To fear, be alarmed.

దిగులుతురుచుట v. a. To frighten, alarm.

దిగువ adv. Below, under.

దిగువ adj. Lower, inferior, under.

దిగువాయి adj. Lower, inferior.

దిగ్గజము * n. s. One of the eight (గజం) elephants that guard the cardinal (దిక్కులు) points of the world. A poetical phrase answering to the poles of heaven. దిగ్గజములుమ్రోయ making the welkin ring. (Metaph.) A leading or classical author.

దిగ్గన, దిగ్గన adv. Suddenly, at once. దిగ్గనలేచె he started up.

దిగ్గియ n. s. A lake, a large pond. దీర్ఘిక్, బొడ్డన బావి. D.

దిగ్గన adv. Suddenly. దిగ్గనలేచుట to jump up. T. 3. 40.

దిగ్గరనుట To shudder, be alarmed (Anuk.)

దిగ్ధము * adj. Smearred, anointed.

దిగ్ధాధిము * A magic rite, restraining by spells, the influence of certain stars (or దిక్కు q. v.) Job. XXXVIII. 31.

దిగ్భ్రమ * Giddiness, stupor, amazement. దిగ్భ్రమ మితాత్మకై Bewildered, horrified, amazed.

దిగ్విజయము * Dominion, empire. Universal conquest. A royal progress or tour.

దిచ్చుమొగవలట To disappear, vanish. అదృశ్యమౌట. D.

దిచ్చుమొగము n. s. Disappearance, vanishing. అదృశ్యము. D.

తిజ్జి Ting. A technical term used in Grammar for verbs.

దిక్కుండలము * A quarter or "air" of the sky. adv. On all sides.

దిక్కుండలి n. s. The quarter of the heavens.

తిక్త్యధ్యము. Ting madhya. A technical term used in grammar for certain parts of the verb. In the ancient treatises the instances cited are హరించితివి, హరించితిరి, హరించితిమి. (Vide Bala Saraswatis commentary on N. Bhatt. cap: XIV.) That is, the masculine and feminine terminations in the singular, of the third person, with some exceptions.

దిటమరి n. s. A heroine, a spirited energetic woman ప్రౌఢ.

దిటము adj. Strong. See దిట్టము.

దిటము n. s. Courage, resolution. శ్రేయము. D. దిటమర losing courage దిటమారి. T. 4. 29. losing heart.

దిటపు n. s. Courage, bravery. Plumpness.

దిట్ట n. s. A hero, an enthusiast, a spirited man.

దిట్టతనము n. s. Heroism, gallantry, fineness, pluck, spirit, bottom. దిట్టతుడుట v. n. To fit, answer, be stout, or trim. To be verified, come true, be fulfilled. దిట్టతురుచుట v. a. To regulate, order, ordain, trim, establish, ordain. దిట్టము adj. Settled, arranged, firm. దిట్టముచేయుట To arrange, settled. వాడురమ్మనిదిట్టముచేసిరి they warned him to come.

దిట్టము n. s. Firmness, stoutness, tenacity. Firm, good order, tightness. దృఢత్వము. D. A statute, or order. దిట్టముచేయుట To arrange, settle. అతడుఅరవకుండాదిట్టముచేసినారు they took precautions against his crying out.

దిట్టము adj. Firm, stout tenacious, solid, tight, orderly.

దిట్టము affix. About as అరదిట్టము about half. ముక్కుదిట్టము about three quarters as long.
 దిట్ట n. s. An island. High ground, a hill.
 పిట్ట or తిట్ట n. s. Abuse, hard words, scolding, virulent language, gross obscene bawdry. Violent rebuke. నెయ్యంతిట్ట is lover's scoldings, amorous chiding.
 తిట్టట v. a. To abuse, rate, scold, rail at. To use obscene language. To express anger : to cry shame.
 పిట్టబోతు n. s. A scold, a woman who uses obscene language.
 తిట్ట n. s. Abuse, curses, foul language.
 దిడ్డి n. s. plu. దిడ్లు or ద్రిడ్లు or దిడ్డివాకిలి A back door, a postern, or sally port. A little door, as of a palankeen.
 దిడ్డివాకిలి n. s. A bye way, back door, a small side gate, a wicket.
 దిడ్లు or ద్రిడ్లు plu. of దిడ్డి A window.
 తిరిక్కు * Endurance, steadfastness. కుమ. SC. ఓర్పు. D.
 తిత్తి n. s. A purse, bag, case, or cover. A loose dangling dug. చనుతిత్తి the same. మూత్రతిత్తి the bladder. యజాలతిత్తి the scrotum. కొలిమితిత్తి a pair of bellows. తిత్తిపిడినీసెట్టునన్ను దిగివేసి నాడు he cast me off like an old shoe, or ruined me. చెయితిత్తి a glove, కాలితిత్తి a stocking.
 తిత్తిరి n. s. The francoline partridge : or ice-bird : a most elegant crested bird with long legs ; the feathers are black, grey and white. కడు పాల. OG.
 తిథి * n. s. A *Tithi*, or date by computation of lunar days ; by which all religious and funeral rites (*Parentalia*) are regulated. లేవునా తండ్రి సారితిథిగనక రాను As to-morrow is the anniversary of my father's death (vulgarly, *is my father's ceremony*), I cannot come. Speaking with astronomical precision (Warren, page 387) a *tithi* is "one thirtieth part of the time which the moon takes to move through a synodical revolution ; whatever be its true duration." It is (page 230) "the space of time requisite for the moon to move through one twelfth of her path to or from the sun : and it begins at no fixed instant." One such date often falls on two days of the week, and ac-

cordingly the day of the week is usually specified, for greater certainty. Or they say "on Monday, Tuesday being the full moon" of such a month &c.
 దిద్దించుట v. a. To make him prepare &c. See దిద్దుట.
 దిద్దిత part. Accomplished, correct, exact.
 దిద్దుట v. a. To correct, rectify, set straight. To settle or pay, discharge a debt. To prepare, make ready, train (సింహాసానము) To deck, adorn, trim, mould, dispose. నేర్పుట To teach. To wash the mouth. or, sharpen.
 దిద్దుబాటు n. s. Trimming, correction, alteration.
 దిద్దియిడిమికి (anuk) Rub-a-dub-dub. Samud 145.
 దిదిఁరక్ (Anuk of turning) Swiftly round and round పరపర.
 దినము * A day. The day time. దినేదినే Daily.
 దినకరుడు * The god of day. The sun.
 దినచర్య n. s. A diary, day book, or journal.
 దినదినము * adv. Daily.
 దినమణి * n. s. The gem of day, a title of the sun as the orb of day.
 దినవారము * n. s. Funeral ceremonies. దినసేవారం = ఉత్తరక్రియలు or కర్తవ్యంబు.
 తినిపించుట v. caus. To cause to eat. v. See తినుట.
 తినుట v. a. To eat (food) To take (food or medicine) to devour (one's property). To suffer or undergo (blows, abuse hardship, or punishment.) వాడివద్దదెబ్బలుతిన్నాను I was beaten or flogged by him. గడ్డితినుట To eat grass, i. e. make a beast or fool of himself. అన్నము తింటారాగడ్డితింటారా are you men or brutes ?
 తినుకుట v. n. To strain (in easing nature).
 తినుబండములు Eatables.
 దినుసు Article, thing, sort drug, ingredient.
 దినేదినే adv. Daily.
 తిన్న or తిన్నగా Duly, fairly, gently, softly.
 తిన్నంగా adj. Fairly, by gentle or fair means straightway, directly, properly. Well, in good health. వానికితిన్నగావున్నది he is very well.
 తిన్నన, తిన్నదనము n. s. Rightness, straightness, propriety. Gentleness, gentlemanly, conduct ఋజుత్వము, ఔచిత్యమున్ను. D.

తిన్నని adj. Gentle, gentlemanly, worthy, proper, slow, correct, proper. Ladylike, elegant, pretty. తిన్ననికొను her slender waist.

తిన్నియ, దిన్నియ, or తిన్నె or దిన్నె n. s. (Tamil word for అరుగు) A bulk, divan, or settle, being a seat built at a house door; vulgarly called a *pial*, (or *payal* which perhaps is Portuguese word) a high raised embankment. See గాయి *gāi*.

దిన్నె or ఇసుకదిన్నె A bank of sand. చిన్నెలు, dunes or sand hills.

తిన్న n. s. A hillock. తున్నతము. D. Also used for an island or rock. See తిన్నలు a stumbling block, difficulties. తిన్నలు, అన గా పెంటలు. A. 6. 17. తిన్నలబడుట To be distressed or in difficulties. To totter with age, be infirm. తిన్నల పెట్టె he threw difficulties in their way, gave them a bone to pick. తిన్నలశుక్తిపెరుకుట To ransack, to search high and low. తిన్నలమారి n. s. A drudge = పాట్లమారి.

దిన్న or దిన్న n. s. A hillock, or mound, or mount. గోలదిన్నె a burying ground.

తిన్నకాయ = ఆకతాయ = ఆతతాయ A villain, ruffian, miscreant.

తిన్నట n. s. Roving, a rambling life.

తిన్నతీన n. s. Heart, leaved moonseed, (*menispermum cordifolium*. Rox. 3. 811.) used in curing snake bites. H. 4. 13. తిన్నశుక్తి the extract of that plant. సుఖాలిత. D.

తిన్నన adj. Charming, winning, pretty (Siv Andhr.)

తిప్పవేయుట v. a. To turn; return, reject.

తిప్పకొనుట v. a. To turn, oppose, check. See తిన్నట.

తిప్పకొనుట v. n. To retire &c. See తిన్నట.

తిప్పట v. n. To be giddy. తలతిప్పకున్నది my head turns, I am giddy. v. act. (causal of తిరుగుట) To turn, to reverse. To steer or command (a ship.) To wind up (a watch.) To wield or bandish. To go round (the town.) To revoke, rescind, or alter (an order.) To lead about, to delude, lead him a fool's chase. To go behind (the house) or on the other side of (the hill.) To turn or check (disease.) To

go over (a rosary, in prayer.) తిప్ప'తాళ్లు the cords that turn a churn.

దిబ్బ A lamp, a light. Also spelt దిబ్బెం, అత్తున్నతభూమి. D.

దిబ్బడము or దిబ్బరా A lid or earthen over to a jar. A bung.

దిబ్బడె తిన Slightly deaf, causal deafness a ringing in the ears, caused by amazement &c. నా చేతులుదిబ్బలేసివున్నవి I was astounded.

దిబ్బెము n. s. A light, a lamp. దీపము. D.

తిమి * n. s. A huge fish, a name like leviathan (In Ramay. 2. 9. 9. "*balana*" Schlegel.) నూరామడపాడునుచేత. D.

తిమింఠిమిన్ (anuk.) Ting tang, ding dong.

తిమింగిలము n. s. A huge sea monster, like the kraken. అతితిమింగిలము the Plesiosaurus.

దిమచె or దిమిశ A pavour's beetle.

తిమిరము* n. s. Darkness. The shading of a painting.

తిమిరి or తిమిరివాయువు, తిన్నిరి, or తిమిరు n. s. Paralysis, numbness.

తిమిరిదండము HD. 1. 1068. A thick cudgel.

తిమిరిమాను A fish: being a sort of Torpedo. Russell. 1. plate 1 and 2.

తిమిరిశ్శనము A quaver?

తిమిష A kind of సున్నచికాయ.

దిన్న, దిన్నె n. s. A stand or frame (to support a box or a palankeen. The frame on which the parchment of a drum is fixed. Giddiness, thoughtlessness. A sort of rocket. A wooden stopple for a leathern bottle.

తిన్నడు or తిన్నన్న A name of a monkey, like Jacko or Pug: the feminine is తిన్న; equivalent to *quiz*, *fright*, or *monkey-face*. తిన్ననబంతి a bear-garden scene. Literally a monk's dinner party, a riotous scene. పొట్టితిన్నడిబొన్న

the inferior bastard grain that grows rapidly. తిన్ననము A sort of flummery. పాలు, పిండి, పెల్లమువేసినది. D.

దిన్ననుట (Imit.) To Tingle.

దిన్నరంగా adv. At his ease: in safety. దిన్నరంగాలనికుండుకొన్నాడు he slept in safety.

దిన్నరి, దిన్నరి (fem) A gadabout, or giddy fool. దిన్నరువాడు, దేశదిన్నరి a vagabond, or wanderer, a vagrant.

తిన్నురి Newly. again. R. 5. 290.

తిన్నురించుట To upset or pour out (grain &c.).

తిన్నురితనము Fooling, giddiness, the being a va-
grant.

తిన్నురిడు n. s. A rover or rambler, a gadabout.

తిన్నురుట, or తిన్నురుట v. n. To rove, ramble.

తిన్నురిమ్రోయుట (anuk.) To resound aloud.

తిన్ను See under తిన్నుడు.

తిన్నురి n. s. The cramp, numbness, spasm. Itch-
ing, lewdness. The teeth being set on edge.
Any shock.

తిన్ను n. s. Giddiness. Madness, folly. తలదిన్ను
the head to turn. తలదిన్ను కట్టింది my head is
confused. చెవులకుదిన్ను కట్టినది my ears tin-
gled.

తిన్నుడు n. s. See —న్ను—.

తిప్పె n. s. A cone. An ingot, or cylindrical lump
of gold : a wooden cork or stopple. A candle-
stick. A sort of rocket. A heap (as of sand.)
A hillock. తిప్పె or పిట్టె the stamen of a flow-
er, a shoemaker's last, which is conical. The
beazle of a ring. The piece of wood built into
a wall to hook a bracket &c. on. A stamp,
chop, or impress. Compare తిప్ప and తిక్క.

తిప్పెట్లు A corkscrew.

తిప్పెట్లుకడుట To be deaf.

తిప్పెనీ A pavior's beetle.

తియ్య adj. Sweet. తియ్యకూమిడి a sweet mango.

తియ్యకూర a dish made without acid.

తియ్య See తియ్యుట Of which this is the Root in A.

తియ్యదనము n. s. Sweetness.

తియ్యన n. s. Sweetness, freshness, freedom from
a sour taste.

తియ్యని adj. Sweet, sweet as meaning not sour,
sweet meaning land not salt, and fit for tillage.

తియ్యనిక్కి మాటలు Fair coaxing words.

తియ్యము adj. Sweet, agreeable, charming. n. s.
Sweetness. కలుకుతియ్యములు. R. 2. 76. కా
జ్ఞాధుర్యములు.

తిరగడ, కోడితిరగడ A certain jewel.

తిరగతివాడ A brig : a two masted vessel.

తిరగ్గియుట v. a. To change, turn, convert. To
pervert, corrupt, debauch.

తిరగ్గియుట To disobey. To turn, as a nail or
spike. To turn as a disease. To retreat, be
routed, put to flight. To change, alter, fail. To
turn, again or disobey. To fail. To attack, an-
grily. To disoblige.

తిరగ్గివాటు, తిరగ్గివాడ Disobedience.

తిరగ్గివాడు v. a. To spice, or season. తిరగ్గివాడ
n. s. Seasoning, putting spice &c. to food.

తిరగ్గివాడ Seasoned, spiced.

తిరగ్గిలి n. s. A hand mill.

తిరగ్గివేయుట v. a. To turn a thing over. (causal
of తిరుగుట).

తిరగ్గివారిచెక్క A wood resembling ash. కన్ను చెక్క.

తిరదిరి adv. Round and round : whirlingly. T.
5. 112.

తిరము, తిరము (i. e. స్థిరము) adj. Firma, steadfast.

నిల్లడ గాతుండే, నిల్లడమైన.

తిరగ్గిరించుట * v. a. To ward, or shield off, cast
off, rebuff. Scorn, hector, bully, despise, de-
fame. To outvie, outshine, eclipse. తిరగ్గిరించి
నాడు he was witty upon this. (from తిరస్
Hoot ! fie ! W.)

తిరగ్గిరిని * n. s. A curtain, a screen, a guard,
a ward.

తిరగ్గిరిము*తిరగ్గిరియ * n. s. Warding or shield-
ing off. Rejection, scorn, casting away, insult.
Outshining, eclipsing. A gibe, witty reflection,
sneer.

తిరాల Regarding, concerning, in the matter of,
towards, against. ఎడల, విడయము, నాతిరాలవాడు
చేశని అశుకారము the injustice he committed
towards me.

తిరి n. s. Twist, turn. plu. తిరులు. Kuchelo. 2. 17.
మెలి. D. తిరికబ్బము Base, paltry poetry. Appa
C. 2. 190.

తిరికె or, plu. తిరికెలు Scurf that is rubbed of the
skin.

తిరిగి adv. (past pl of తిరుగుట to turn) Again,
anew, back. తిరిగియచ్చుట To return or give
back.

తిరిగెడు (pl of తిరుగుట) Surrounding, going
round. తిరిగెవాడు n. s. A wanderer or rambler.
The manager, he who is concerned in. అశుక
లోతిరిగెవాడయినాడు he was engaged in that
business.

తిగారె A plant called హరిత్రయ ? Q.

తిగిచ్చులాడుట v. n. To be fond, silly, sweet upon.
HD. 2. 482.

తిగిపెము n. s. plu. తిగిపెములు Alms, what is given in charity. (From తిరుచుట.) తిగిపె గాడు n. s. A beggar.

తిగియుట v. n. (p|| తిగిసిన) To live by alms. HD. 2. 1247. HK. 3. 43. దీనవృత్తినియాచించుట. D. To beg abjectly. Kuchelop. 3. 105. కోరికము నుదన పరిసిన వారలమరలంకరియ వలయునుజు దిం.

తిగివడుట v. n. To fly, be routed, worsted, be put to flight, or driven back. కలకట్రాళ్లు కొనె ననుట. D.

తిగిసెన, or తిగిసెము n. s. A forest tree (Mimosa sirisha) with delicate woolly flowers. The species called తీగదిరిసెన is a creeper much used in medicine. G. IX. 8. Rox. 2. 544. తిగివ ము * D.

తిరు (A Tamil word for త్రి.) blessed or holy. This is used in a variety of ways by Vaishnavites. See తిరుచూరము and తిరుమాలిగ, తిరునామము and other words which are placed in the dictionary of foreign words. In Roman Catholic books this word is used, very conveniently, for holy.

తిరుగ Again (Root in A of తిరుగుట.)

తిరుగబోత n. s. Seasoning in meat. అభిహారము. D.

తిరుగల adv. Inside out. లోనిది నైటపెట్టడము.

తిరుగల్లు n. s. A hand mill.

తిరుగవేయుట v. a. To turn over, do again.

తిరుగా Again.

తిరుగుట v. n. To turn, rove, roam, travel. To cease. go off as disease, be revoked as an order. To fail, miss, be fruitless, to break his faith. ఆరజయ్యావనిలోతిరిగినాడు he was engaged in this business. వానికి పుట్లతిరిగింది he was sick, vomited. మధ్య తిరుగుట To intercede, act between others, be an agent. వానికి సోరువా గా తిరుగడు he does not pronounce well. ఆ మాట నా సోనాలో తిరుగదు I cannot pronounce that word. కావలి తిరుగుట To stand sentry, or to be sentry, thus, To be an agent. Thus "to

be" is often the sense. To dance attendance, నా తల తిరుగుతున్నది my head is turning. I am giddy. తిరుగతిమ్యుట To tamper with or corrupt a witness. తమ పునమైన బాణమునకు తిరుగు లేదు your lordship is irresistible: your power is wondrous. తమ మాటకు తిరుగులేదు you are supreme: your word is law. హుంకి తిరిగిపోయినది the bill was dishonoured. చుక్కలు తిరిగినవి the stars have turned. i. e. it is past midnight. తిరుగాణి A screw.

తిరుగుట v. a. To travel in, or through. To go round, encircle. శండుల తిరిగిరి they went round by the alleys. మధ్యాహ్నము తిరిగినది It is past noon. తిరుగుడుబండి A return cart: which is hired for a small sum.

తిరుగుడు n. s. A screw, a rivet, a carpenter's vice. A bend, or turn, (as in a road) The point on which an affair turns. తక్కులో తిరుగుడువచ్చినది or తిరుగుళ్లు కుడినవి there is a difficulty, a question, a point to be cleared.

తిరుగుడుపువ్వు The turning flower: i. e. the sun flower? A sort of gold jewel.

తిరుగుదల n. s. A turn. వ్యాధి తిరుగుదల గాల్పన్నది the disease is on the turn.

తిరుగుబాటు n. s. Rebellion, resistance.

తిరుగుబోతు n. s. A rambler, rover, giddy fool.

తిరుగుమొరుగు See తిరుగుమరుపు Intricacies, refinements. Ila. 3. 16.

తిరుచుట v. a. n. To beg alms.

తిరుమల The sacred hill of Tripetty: any sacred hill.

తిరుమలేశ The burden or chorus used by a poet who wrote a set of riddles; like this one; మూడు శిరములున్నుముడు మొక్కపడికాళ్లు, గల్లుతోకలు రెండుకన్నులారు, చెలగి కొమ్మలు నాల్గుచేతులు రెండయ, దీనిభావ మేమితిరుమలేశ|| This means a man ploughing with a pair of oxen.

తిరోధానము * n. s. Cover, veil. Disappearance.

తిరోహితము * Covered, veiled, invisible.

దిద్దిర See దిరదిర. Round and round. Spinningly.

తిర్నీరు A name for the విభూతి.

తిర్వక * Moving, animate, writhing, moving crookedly. తిర్వ్యస్తముగా tortuously. Turned away

as the face. తిర్యక్వండ్రము A mark drawn "across" the forehead.

తిర్యక్జంతువు * తిర్యగ్జీవి * n. s. A brute, a bird, a snake &c. as being prone, or having the face downwards.

తిర్యగ్జ్యోనిజము * Animated, born from the womb of a living being, as distinguished from vegetable. తిర్యగ్జ్యోనిజస్త్రము. Vish. P. 4. 2.

తిరి n. s. A wicker work snare for fish. A rake, a rascal. పల్లవాడు, చేతులుబట్టేవాడు. D.

తిల్లాడుట To attend, be in waiting. తిరుగుట. కరణము గా తిల్లాడినాడు he was employed as a clerk.

తిరిక, దీపము. D.

తిలకము * n. s. The frontlet, or beauty-spot, the rose or star worn in the forehead : being a patch of black, of scarlet, or gold : a brooch (*une Ferroniere.*) A masterpiece, the acme, apex or tip top ; the paragon. చోరగణతిలకము the prince of rogues. శృంగారతిలకము the masterpiece of poetry. సపతితిలకము the prettiest of rivers.

తిలకము * A certain tree.

తిలకారకుడు * An oilman.

తిలకించుట v. a. To view, behold. KUR. 4. 2. 63. Dasav. IX. 271. 310.

తిలఘాతకుడు * n. s. An oilman. proverbially వాడుమహాతిలఘాతకుడు he is a cruel wretch.

తిలఘాతకురాలు a female of that caste.

తిలఘపము * n. s. Oil.

తిలయంత్రము * n. s. An oil press.

తిలరశిము * n. s. Oil.

తిలివుడు * The name of one of the ancestors of the hero Rama.

తిలుబడి, అనగా నశమసి. OG.

తిల్యము * n. s. Oil.

తిల్లి or తిల్లి Name of a tree. Q. or, నిలక.

తిల్లిము Fear ? timidity ? See తి—.

దివము * n. s. Sky, heaven.

దివసము * n. s. A day. దివసములు, దివసవారము days set a part for funeral rites. దివసములు చేయుట to perform the obsequies.

దివస్వతి * A title of Indra or Jupiter.

దివాంధము * An owl, as being "blind by day."

దివాకరుడు * The sun.

దివాకీర్తి * దివాకీర్తుడు A pariar or man of low caste. A. 6. 9. A barber. W.

దివాధీశము * An owl. దివాధీతి * A sneaking wretch.

దివి * Heaven, the sky.

దివి adj. Dated so and so (of the month.)

దివిది Same as తిసివేసి ?

దివివాధిశుండు * Indra or Jupiter as chief of the gods.

దివిజుడు * A god.

దివిటి, or టి A torch.

దివిటికర See కొరసుకాల.

దివియ, అనగా దివ్యమైన.

దివియ A lamp. Anir. 3. 51. దివియగంబము a candlestick.

దివియుట, యాడుట || కమ్మవిలుకాడువిరహాల గ్రుమ్మి దివియ, అనగా పాడిచి తీసినను || T. 2. 131. వెన్నులు మున్నగు దివియలేకున్నను. M. 7. 3. 167. ఏనుగుగంబునకు దివియ సెంచితిని సుమీ. R. 2. 112. దివియదివియద్రాడు ద్రెవ్వినగారియ. BD. 5. 184.

దివి, అనగా ఆలవించి, శ్రయర్పణార్పకముగా.

(OG. says త్వరకుడి.) దివికొప్పైరుసుదానవయ

నంబులమూని తిలకించుకొన్నదై పెరిగెనుగాక. Pad.

3. 28. దివిగోరొరనా తిలకంబుదివైన. Sri Ni-

vasa Satacam 14. దివిసహచర్యుల ద్రెవ్వంగన

దది. BD. 4. 1089. దీర్ఘరోగినిజేము దివిశింప

న్ను ని. Dasav. 7. 73. విలుగసైన దివిరెడురఘున

య్యందనఘాతెప్పించుచునుడు. R. 4. 78. కింపురు

కుశకుల, దివి, మొరపెట్టి, చెరపెట్టి, తెచ్చినాడ.

R. 5. 173. లాంచియే కాంతమాడదివురు. Vish.

6. 16. దివిసహిదయాదృష్టియేముక్తి. L. 13. 305.

దివి, అనగా తీసి, రోలవిలుగ్రమ్మి తెలంబుదివిసి.

P. 2. 111. వెన్నులు మున్నగు దివియలేకున్నను.

M. 7. 3. 167. దివిదెనంగవల్లముకిద్రెంచి, దివి

ది, అనగా వూడలా. A. 6. 106. దాశయ్యదిల

చుడుదకుణమాత్ర. BD. 4. 586. కలయెత్తయూ

కించి వైదితివుడుచు. BD. 4. 1845. మ్రోచెయ్యి

సానగదియించిదివిదీక్షంభంబువదసి. BD. 4.

1749.

దివుట, అనగా దిగుట. భగ్యకల్పద్రుమ, కలకల్లనము

లదివాక్యమృతంబులంబెరుటగాంచి. BD. 2. 658.

దిక్కులు, ఆలోచించుట, శ్రవణశక్తుడు. OG. says
 త్వరకుడు. వరములగుము. రెంటుకాదివిరిమిన
 లదవినిమామిరశశంబ్రియముకంటె, సభకము
 గలదే. M. 13. 2. 288. శరశంధానమునాయుట,
 యిరిబోయుట, వివిరియేయుటచ్చరమై. Vicra.

6. 95. మరిచాచివేసుట అనితోస్తున్నది.

దివె n. s. A light, a lamp. A. 6. 4. metri. gr. for
 దివ్వె.

దివాకసులు * The celestials.

దివ్యము * adj. Noble, fine, celestial, divine, su-
 pernatural. Grand, superb, glorious, capital,
 admirable, bright. Fairy; appertaining to
 fairies or demigods. దివ్యభావము the spiritual
 sense, the import or spirit of a text. దివ్యశ్రు

మాము a solemn oath. దివ్యదృష్టి * Second
 sight, supernatural intelligence. దివ్యపాదకలు
 Seven league boots worn by hermits on active
 service. See యోగవాగాలు. దివ్యశ్రుబంధము*

A certain book highly venerated by the Vish-
 nu bramins.

దివ్యభావ * n. s. A fairy, an angel.

దివ్యార్చన * n. s. Divine worship.

దివ్యుడు * A god, a demigod.

దివ్య n. s. A light, a lamp.

దివ్య The Root in A of దివులు.

దివ్యటి A torch.

దివ్యులు, అనగా యాద్యదము. తీగవేయుట. To draw,
 pull, withdraw. P. II. 48. 52.

దివ్వె n. s. A light, a lamp.

దివ్వె adj. Bright, luminous.

దివ్వెనుడి A candlestick.

దిశ * n. s. A point of the compass, quarter, part,
 direction, region.

దిశాధిపుడు * A demigod, who is regent of one of
 the points of the globe.

దిశా * n. s. Sense, wisdom, understanding: the
 intellect.

దిశాసుడు * n. s. A name of Vrihaspati, the priest
 of the gods, regent of the planet Mercury See
 తార.

దిష్టము * n. s. Fate, destiny, time.

దిష్టి The evil eye=కిశురు, దృష్టి.

దిష్ట్యము. * A place, a house, a star; fire,
 strength. W.

దిశ adj. Plain, unadorned. See దేశ.

దిశంకు n. s. Reproach, shame, imputation. దిశం
 కుకాట్టుట to revile. సింహించుట. Swa. 3. 143.
 ABA. 1. 134.

దిశమల or దిశ్శమల adj. Naked: stark naked.

L. XVII. 79. R. 2. 19. where దిశ్శమలవేల్పు
 is భైరవుడు the king of sprites: who are al-
 ways spoken of as naked: also a dog, which
 is the sense there.

దిశమల n. s. Nakedness of the body దిశమల
 తోపుండె Stark naked. నీవుదిశమలగాచీరవిడిస్తే
 if you will expose yourself naked.

తీ, ధీ, దీ, ధి.

ధీ * n. s. Understanding, intellect. ధీజనము The
 wise, the sagacious.

ధీంట్లో In this, herein. Locative of ఇది.

ధీంద్రతీగ A certain medicinal plant. H. 4. 13.

One ms reads ది—

ధీంద్రము n. s. Splendour, light, radiance. A. 5.
 155. ధీంద్రులు, శ్రుకాశములు. D.

ధీంద్రించుట, or, ధీంద్రిల్లుట v. n. To shine, or be
 luminous. UH. 2. 31, 59. Velag. 2. 55. శ్రుకా
 శించుట. D.

ధీకొనుట v. n. To arouse, to rouse or bestir him-
 self, prepare, మార్చుకొనుట. BD. 4. 277. R. 5. 145.

ధీకొలుపుట v. a. To arouse, warn, excite. BRY.
 III. 68.

తీగ, or తీగ, or తీగె, n. s. A creeping plant, vine,
 tendril, or spray: wire: the string of a lute, a
 necklace of gold wire. ప్రేముతీపలు the rattan
 lacing in a chair. మెరుపుతీగ a flash of lightn-
 ing. పాచితీగ, బంగారుతీగ &c. are various
 creepers. తీగగరిక n. s. A creeping species of
 bent grass, called Agrostis stolonifera. తీగ
 బొడి A delicate "sprig" of a girl, an elegant
 female. తీగమల్లియ A sort of grain. తీగమోడి

n. s. Patterns of flourishes or carved work in
 carpentry. ముత్రేములు తీగ మోడికుట్టే కనులు
 embroidery in the fashion of sprigs of pearl.
 గారెబాగాతీగసాగేలానునకలిపిరి they mixed
 the mortar till it was of a proper consistency.

తీగ See తీగ.

తీట n. s. Itching, smarting. Inclination, lust, liking. తీటకసింద See కసింద.

తీటకానుట, అనగామెదుకానుట. OG.

తీటి n. s. Error for. దీటి.

తీటు n. s. Similarity, equality, resemblance. A share or plot of land, a wort. దీటు adj. Similar, like. దీటుకానుట v. s. To resemble, equal. దీటుకొలుపుట To level. A. 4. 36. సామ్యమునుపొందగాను.

తీటుకొనుట, దీట్టానుట v. n. To bite the lip, or gnash the teeth.

తీడుట To trim or prune; as a bird does his feathers with his beak. To gnash the teeth or bite the lips in rage. It is the same word as దిడ్డుట, మాసాలుదీడి curling his whiskers, twisting them with his fingers, (denoting rage.)

తీగకోర n. s. Gleaning and reaping. See తీగలు and కోగలు.

తీమన or — తు, The francoline partridge. This beautiful bird resembles a గోరింక or maina but larger: its legs and head are yellow, the wings brown and the breast white. తిత్తరికపి. D. but it seems to be a different bird.

తీవ్రపులాద Sweetly, deliciously. (తీయనితీవీ.)

తీధితి * A ray of light. కాంతి.

తీధీ * Hurra! huzza! a war cry.

తీన Hereby. (the abl. of ఇది this.)

తీనము * adj. Poor, humble, wretched, low.

తీనర, తీనత్వము * Poverty, humility, wretchedness.

తీనదశ * Poverty, humiliation.

తీనవదనుడు * Humble in looks.

తీనాలాశము * A humble tone, a low voice.

తీని Of this. (the infl. of ఇది this.)

తీనిధి * adj. Stout hearted, of firm mind.

తీనియు or తీనై A stone bench or settle: a bulk.

H. 4. 2. and 2. 147. and 3. 77.

తీనుడు * Poor, a poor man.

తీనై (for తీనై) A stone bench or settle or bulk:

Vipra 2. 146. thus spelt metri gr.

తీనాక్షి * A humble tone, whining, plaint.

తీతుడు * n. s. A lamp, a light.

తీతుంజు, అనగాదీతుములు. OG.

తీతుము పెట్టుట To light a lamp: metaphorically to sustain a man's household: also, to offer prayers for blessings on a benefactor: thus రమపాదాలకు తీతుము పెట్టుకొంటాను Lit. I will light a candle (in the chapel) to thy feet: i. e. I will offer thee worship of thankfulness.

తీతుకము* n. s. A decoy bird. దీమపిట్ట. D. also a name for దీమము.

తీపారాధన * The pious rite of offering a candle to a god. The lighting up lamps at a shrine. This is performed as a meritorious act.

తీపారు Sweet, luscious. HD. 2. 1281.

తీపావళి* The *Dipavali*: a feast held on the 14th day of the dark fortnight bahuta in Aswija (answering to Oct. Nov.) wherein is commemorated the నరకాశ్వురనధ. In the Journal of the Royal Asiatic Society No. X. page 265. Dr. Stephenson shews that this is probably an ante-braminical observance.

తీపి n. s. Sweetness. Love, liking. ఓమము, ఓలక ప్ర. D.

తీపించుట v. n. To shine, to be evident, be distinguished or glorious. DR, Y, 1414.

తీపిక* A lamp. ఆంధ్రదీపిక the "Lamp of Telugu" a dictionary written by Mamadi Venkaya మామిడి వెంకయ a merchant of Masulipatam who died in the year 1816. It is referred to in the present volume by the letter D.

తీపిపుట్టించుట To give an appetite, or sharpen his inclination.

తీపు n. s. Sweetness, appetite, liking. Pang, throbbing pain.

తీశ్రుము * adj. Lucid, brilliant; burnt.

తీప్తి * n. s. Lustre, brilliancy.

తీశ్యము * Cummin seed. ఓమము, ఓలక ప్ర. SC.

తీమంత్రము * adj. Sensible, intelligent.

తీమతి * A clever woman.

తీమము n. s. A trained bird. సాక్షి తీర్చినపిట్ట. OG.

A snare, or trap (for birds, for elephants &c.)

తీమనము (K.) Courage. Cleverness, contrivance.

ధృతి. OG. ధైర్యము, యుక్తి, శ్రద్ధ, ఆలోచన,

నైపుణ్యము. P. 1. 250. M. 4. 2. 90. 96. HD.

2. 181. DR. Aran 266.

దీము, దీం, దీమము A decoy. దీముపిట్ట, పెంపుడు పిట్ట. a decoy bird. T. 2. 113. Vish. 5. 142. A. 2. 89.

తీయని Unintermitting, incessant. Neg. p|| of తీయట. Also, sweet.

తీయము, అనగా (తీతి, Wish, desire. M. 5. 1. 40. XII. 2. 8.

తీయించుట v. a. To make him remove, get it removed, have it drawn, get it taken &c. See తీయట v. a. and v. n. of which this is the causal.

తీయుట v. a. (part తీసి or తీశి.) To take. To draw out, take out, extract. To open, excavate, dig. To deduct, take away, subtract. To find, (a place in a book) discover, bring to light. To turn out, discharge, remove. To exact, receive, (payment.) (తీసుకొనుట) collect, gather, levy (a fine అతరాధమున తీసె.) To pull off, take off. To extinguish or put out. To buy. See తీసుకొనుట. దెబ్బతీయుట To give a blow.

పాముమీదరానితీశివేసెనాడు he took a stone and flung it at the snake. చెరువుతీసి, బావితీసి, పాతరతీసి To sink or dig or open a well, tank, pit or granary. పాలుతీయుట to milk. పొడతీయుట To trace, detect. చేరతీసె to draw towards him, patronize, take into his service, embrace. సానతీయుట to whet on a stone. గోళ్లుతీసుట to cut the nails. దోవతీయుట to clear the way, get out of the way, point out the road.

అరసిసిగ్గుతీసిరి they dishonoured or disgraced him. దానికోకలుతీసె he stripped her. తాళము తీయుట to unlock. వాకిలితీయుట to open a door.

విడతీయుట To loosen or separate. వేరుతీయుట To separate. మెండకంచుతీసినట్టువున్నది The sun is as dazzling as (though reflected from) polished metal.

తీయుట v. neut. (or, తీసిపోవుట) To go off, cease, diminish, disappear, be dispelled, intermit, desist from. To draw back : withdraw, retire, stand aside. To contract, shrivel, crack, open, split. To intermit as, జ్వరంతీసింది the fever intermitted. వెన్నుతీసింది to come forth, or be produced (as a sprout,) to bud. కాళ్ల తీపువి my legs throb or ache. మేరుతీసిపోయింది the river decreased or sunk. వెనకతీయుట To fail, re-

tire, withdraw, retreat, hesitate, flinch. తీయక (the Neg. p|| in KA) unintermittingly, without intermission. వెనకతీయక without hesitation. నాలికెతీసింది I am thirsty, my tongue is dry. వానివుల్లు మహా తీసిపోయింది he is fallen away in flesh: నీళ్లుతీసిపోవుట, To dry up, sink, diminish, be exhausted. తీయని (Neg. p|| in NI) incessant, unceasing. బలం అంతా తీసింది my strength has gone. పాతరతీసివున్నది the granary was opened. తీయకుండా unfaithfully, unintermittedly, without intermission. కడగాతీయింది Stand out of the way.

ధీర * n. s. A heroine, a spirited maid.

తీరము * n. s. Shore, bank, edge, brink.

ధీరము * adj. Brave, firm, steady, wise, sensible.

ధీరత్వము * n. s. Courage. Self command, resolution to bear or endure.

తీరా (Root in A of తీరుట, with the intensive aff. fix ఆ) adv. Ultimately, at last, fairly, just, merely, in short, simply. తీరాను ధృవమయ్యే ఉత్పటికి when it was high noon. ఆగోడతీరా వద్దది the wall actually fell down. తీరావందు కొనెటప్పటికి when he was fairly asleep. ఆశంకతీరాబయటకుదేటప్పటికి when the matter at last became known. తీరాచెల్లింపెను he paid it in full.

తీరిక, తీరికె n. s. Leisure. Adorning, trimming, decoration. తీరికచిక్క క having no leisure. దిద్దడము, కుని లేకయూరకుండుట. D.

తీరిన adj. Full, finished, accomplished. cured ; settled. (p|| rel. of తీరుట.)

తీరు n. s. Custom, usage, manner, way, mode, fashion, style, arrangement, establishment. వాడువుకతీరుమనిషి he is an odd man. వాడువుకతీరుగావున్నాడు he is but so and so : he is not well : not at ease. యాతీరు Thus. తీరుతప్పివున్నాడు It is all over with him. దానిముక్కుకండ్లుతీరుగావున్నవి her nose and eyes are pretty.

తీరుగా adv. Properly, duly, aright.

తీరుచుట See తీర్చుట.

తీరుట v. n. To end, stop, cease, clapse. To be paid, delivered, discharged, avenged. To be finished, ended, complete, ready, done, over.

To be qualified, accomplished, finished, adorned, trim, decked. To be gratified, satiated, wreaked (as passion;) assuaged, allayed, go off. తనివీరి To the full: satiating the desires. తీరలేదు It came to nothing, was ineffectual, ended in nothing. కోరిక తీరి having gained his end. యిది నా చేత తీరదు This is out of my power. నాకు తీరి తీరక ఉన్నది I am hardly at leisure. తీరిపోవుట To die (This is a Canarese idiom.) This verb also means (impersonally) To be practicable, as అక్కడికి రాతీరదు I cannot come. I have not leisure to come. రాకుంజేతీరదు (you) must positively come. తీరిననుండే గావు న్నాడు he is quite hackneyed.

ధీరుడు * n. s. A hero, a sage.

తీరుబడి n. s. Leisure.

తీరుబాటు n. s. Settlement, ending, payment. Leisure. తీరుబాటుగా వుండే Idle, unoccupied, at leisure.

తీరుమానము n. s. Ending, settlement, rectification. Pause.

తీరువ n. s. Settlement, discharge, payment. Duty, dues, fees. * ద్ద తీరువ levelling the ground.

దీర్ఘము * adj. Long. n. s. A long vowel, in particular the — or sign of the long ఆ; thus శతారదీర్ఘము means సా ష్ట దీర్ఘదర్శి far sighted, acute, intellectual, దూరదర్శి, దీర్ఘదర్శి i. e. A far seeing or penetrating sage. దీర్ఘనిద్ర n. s. The long sleep, i. e. Death.

దీర్ఘ బాహువు * adj. Long armed: a mythological metaphor, signifying the possession of extensive power or influence. It denotes a *Hero*.

దీర్ఘసూత్రత * Dilatoriness, tediousness. W. Prolixity, spinning out a long yarn, wire-drawing. In the Hitopadesa is this verse షడ్కో మాత్రుష సేవ హతవ్యాభూతిమిచ్చతా నిద్రా తంద్రాభయం క్రోధ ఆలస్యం దీర్ఘసూత్రతా.

"There are six faults to be avoided by a man desiring wealth; sleep, negligence, timidity, irascibility, indolence and *prolixity*". (Wilkins.) In the Bhagavad-Gita XVIII, 28. అయ క్షోప్రాకృతః శుభ్రః, శరో నైష్ఠ్య ఏకోఽపశః, విషాదీ, దీర్ఘసూత్రతః త్రాతామశుః ఉచ్యతే. "Ineptus, vilis, contumax, malignus, otiosus, piger,

animum despondens, morasque noctens actor Caliginosus dicitur". (Schlegel.) In P. 2. 163.

భాస్వదీర్ఘసూత్రత it denotes cautious, prudent, considerate. దీర్ఘసూత్రుడు n. s. He who is dilatory, slow tedious. అనగా విరక్తియుడు.

దీర్ఘ క * A long or oval pond.

తీర్చుకొనుట v. a. To end, do away. &c. See తీర్చుట.

తీర్చుట v. a. (causal of తీరుట) To end, finish. To do, perform, (his part or play,) go through. To do away. To determine, resolve. To order, arrange. To cool, quiet, assuage. To adjust, liquidate (a debt,) trim, deck, adorn, straighten, correct, rectify, regulate. To qualify, accomplish. To set, place, draw, (as the mark in the forehead.) To pass (time, day, night.) To pay, give or issue (wages or batta.) To decide, (i. e. give an auspicious omen while కట్టుట is, to give an unfavorable omen.)

చాయశముతీర్చింది The crow gave a good omen (by crossing my path from left to right.) కోపమును తీర్చుట To revenge himself, wreak his anger. చలముతీర్చుట, శుశీర్చుట To satiate spite. చామాముతీర్చుట To quench thirst. తమిదీర్చి satiating her lusts. వెళ్లక తీరదు (impersonal) Going cannot be avoided. I cannot help going: or, I cannot get off without going. వాడికిని తీర్చినారు they settled his business or they ruined him.

దీర్ఘము * n. s. గాయము. SC.

దీర్ఘము * adj. Shivered, smashed, torn, rent.

తీర్థము * n. s. Water. Holy water. A holy place.

తీర్థమాడుట To be brought to bed. తీర్థము యిప్పించుట To swear a witness; because the oath is administered with holy water. తీర్థయాత్రపోవుట To go on pilgrimage. In the theological works తీర్థము means మోక్షము and కుతీర్థము is false doctrine.

తీర్థీకరించుట * v. a. To sanctify, hallow, purify.

తీర్పరి n. s. A judge, or umpire. యింటి తీర్పరి a housekeeper, or female head servant. Sumati, § 58.

తీర్చించుట v. a. To decide, sentence, determine. This is a causal formed from తీర్చుట.

తీర్పు n. s. End, finishing, determination, sentence, settlement. ఆగ్రంథములుదొరికేటట్లుతీర్పు అయినది I have ascertained that these books can be procured.

తీర్పుట See తీర్పుట.

దీలు Lean? thin? Loose, slack. A. 2. 75. తీలైన అనగా కృశించిన; దీలుతుడుట, సొమ్మ నిల్లితుడుట. See దీ—

తీన n. s. A tendril &c. See తీX and See note on “X convertible into త.”

తీవంచ (At dice) Trois ace.

దీవన See—వె—

తీవరము n. s. Haste, speed. Intensity.

తీవరము adj. Hurried, hasty, rapid. Intense, scorching.

తీవరించుట v. n. To hurry. [D.

తీవరుడు Error for దీవరుడు. వలచేరజేపించేవాడు.

దీవరుడు * n. s. A fisherman.

దీవనము n. s. Bravery. See దీమనము M. 4. 3. 132.

దీవి n. s. An island. కురిపెములదీవి means she was the very home or birthplace of attraction, she was a perfect mine of charms. Poetically, a haven, abode, home.

దీవించుట v. a. To bless. In correspondence దీవించినాము means We salute so and so: i. e.

Remember me to so and so.

దీవియ A tendril &c. See తీX.

తీవె, దీవె, for తీX A twig. అనగా కృమ్మ A creeping plant.

దీవెదారు, దీవకంబము. OG.

దీవెన n. s. A blessing, a benediction. దీవెనదీవెము a farewell.

తీవ్రత * n. s. Quickness, sharpness.

తీవ్రము n. s. Speed. Heat. తీవరము adj. Speedy. Hot.

తీశివేయుట To take away &c. See తీయుట The verb వేయుట being merely auxiliary.

తీసిపోవుట (The same as తీయుట) v. neut. To diminish &c.

తీసివేయుట v. a. To take away, See తీయుట v. a. తీసివేరకాకితాలు Outside sheets of paper: paper that is taken away.

తీసుక (The present pl in Uka of తీయుట) bringing తీసుకరా bring it. తీసుకపో carry it away. తీసుకొనుట v. a. (mid: of తీయుట q. v.) To take &c. to buy to eat or drink &c. See తీయుట. తనితీసుకొనుట to exact service. వాడుచాలాదిన ములనుంబితీసుకొంటున్నాడు He has been lingering for a long time. దండంతీసుకొనె he returned the bow: he acknowledged or accepted the salutation.

దీక్ష * n. s. Sacrificing, offering oblations. Worshipping, application. వానిచంతుకవిదనను అనిదీక్ష చేసుకొన్నాడు he vowed he would alay them. Xర్పదీక్ష A vow whereby the husband remains unshorn pending a wife's pregnancy. దివాహదీక్ష A vow that on being married he will keep his head unshorn for six months. గురుశ్రవణాదులయందు నియమముచెయ్యదము. D.

దీక్షోగురుడు * n. s. A father confessor. వాకిలి అతడుదీక్షోగురువు.

దీక్షాలయము * n. s. A convent, a hermitage, a cell.

తీక్షణము * n. s. Sharpness, heat, haste, keenness, wit. తీక్షణము * adj. Sharp, hot, hasty, keen.

తీక్షణంధము * The tree called పెద్దకుప్పి, నెరవంబి, కందారిచెట్టు. SC.

తీక్షణత్వము * Asperity.

తు, ధు, దు, ధు.

దుంక n. s. or దుంకి A hole.

దుంకము, అనగా Xంకి. OG.

దుంకిచెట్టు A certain tree. H. 4. 18.

తుంక * adj. Swelling (as a breast) protuberant.

తుంక adj. (Made of) bulrush. తుంక or తుంకXద్దీ n. s. Bulrush. వకతుంకరాతతీసుకరా bring me a bulrush. The root is a fragrant bulb and is imagined (See on తుత్తెము) to contain a pearly concretion. Ainslie 2. 162. The species noticed in Rox. are as follows: but allowance must be made for doubtful spelling. Vol. I. p. 316. తోమగరికతుంక Agrostis Tenacissima. Xలి

వితుంక (“gelleba” p. 199.) Cyperus tenuiflo-

rus. క్రమం, p. 203, C. Spinulosus. గోడుతుం (187) C. seminudus. తెగడుతుం (188) C. dubius. సాలితుం (194) C. compressus. కాకతుం (197) C. rotundus. కుసితుం (220) Scirpus bispicatus. గుర్రకాకతుం (225) S. tridentatus. మిడ్డుతుం (231) S. maximus. కొండతుం (184) S. articulatus. The SC. also notices ఘట్రతుం & ధ్రి the Sanscrit synonyme appended there is శరీరేల్లం.

తుం n. s. A lump, block, clog, mass, or piece of wood. An indolent tumour, an excoriation. తరిమిరాదొడ్డితుంలు the bitts or side pieces in a lathe. వాడికేమిచాగాడుగవలెనన్నాడు He is stout and strong.

తుం|ము* Great, lofty. Large full, (as breasts.) తుంభద్ర* n. s. The river Tunga-bhadra in the Mysore country: called by Europeans Toombudra.

తుంమునై A pignut, or earthnut. See on మున్నవృక్షం.

తుంగవృక్షము* The tree named Rottleria Tinc-toria. వశంతంధము Rox. 3. 827.

తుంకశ్రీ * Full-breasted: having a swelling bosom.

తుంకుట or క్రుంకుట or ధు or ద్రు v. n. To waste away, sink, be ruined, to lose his way. BD. 5. 767. and 7. 379. L. XIX. 189.

ద్రుంచుట, కుంచుట or తుంపుట v. a. To break off, pluck, nip, gather, slay. తలద్రుంచుట To behead. T. 5. 118. B. X. 167.

తుంట or తుంటె n. s. A bit, piece, fragment, splinter. A staff or cudgel: a sugar cane: a spar, or timber. యినుకట్లతుంట an iron bound cudgel. మూలతుంటతీర్లు short rafters at the corner of a roof. తుంటవిల్లాడు Cupid, whose bow is made of sugar cane. తుంటనరికినవిరువేరు Dye-root, cut off from the plant.

తుంట adj. Wicked, impudent, mischievous, rascally. Thick in shape, short and squat.

తుంటతనము n. s. Wickedness, impudence, mischievousness.

తుంటరి n. s. A rogue, a wretch. T. 3. 3. తుచ్చుడు, తుచ్చురాలు. D.

తుంటవిల్లాడు He who uses a bow made of sugar-cane: i. e. Cupid.

తుంటి plu. తుంటు The hips, or loins. See తొంటి which is the better spelling. కటియొక్క కీళ్లు. D. తుంటె See తుంట.

తుండము * n. s. The face, the mouth, a bird's beak. An elephant's trunk. The pipe, or hose of a fire engine. In Telugu it also means A bit, a fragment. Zacc. VI. 93. వానయేనుగతుండములాపునకురికినది the rain fell in torrents.

దుండగ A sort of weeds. Darnel? A. 6. 13.

దుండగము n. s. Villainy, dishonesty, crime, felony, prank, doing. ధూర్జత్యము. D.

దుండగాయతనము Dissipated conduct.

దుండగాయ A villain, rogue.

దుండగీడు n. s. A wretch, a scamp, villain. తుంటగాయ.

దుండి Corpulent, big bellied. HN. III. 199. IV. 25.

తుండించుట v. a. To cut to pieces. To sever. Dasav. IX. 63.

దుండిగము See దుండగము.

దుండివ, దుండెవా A fish: being a sort of sparus. Russell, plates 97. 98. and No. 122. అంధికడుంకివ a sort of perch.

తుండు or తుండెము n. s. A bit, a piece, a plot of ground. A block of wood, a timber, a short beam. తుండు గావిడిచిపెట్టిన unfinished, incomplete.

తుండు, or, దుండుపాము A sort of eel. A rock snake.

దుండుకుడు n. s. A wretch, a scoundrel?

దుండెము A certain forest shrub.

దుండెవచేత See దుండివ.

తుండించుట See తుండించుట.

దుంధ n. s. దున్నపోతు A male buffalo. యెనుపోతు దుంతవయ్యలి కాడు i. e. యమావహనుడు Yama, the god who rides on the buffalo.

తుండము * n. s. The belly.

తుంది * Potbellied.

దుందిలము * A sort of vegetable. G. 8. 39. H. 4.

17. న్యగ్రోధము. Q.

తుందిలుడు * Bellied, pot-bellied. దయాతుందిలుడు He who has bowels of compassion.

తుండుడుకు n. s. Temerity. Fool hardiness. Tottering, shaking, motion. Uncertainty changeableness. UH. 4. 183. తుదియదిగాదటంచరిన, తుండుడు కేటికిసాము యింటికి. Susea. I. 45. తుండుడుకుచే ధరామరకందర్పదతంతు పేలుగలవాడ గుట. P. 3. 315. కాకమలగర్వరేఖాస్తోకము

లంబ్యంతునసనుతుందుడుకారణ. Swa. 1. 5. ఘ
నమైనరాకాక్షుచనదోయిరాయిడి. దుంబీఫలంబు
తుందుడుకుజెంద. H. 2. 219. మందస్తితరుదీరవ
చనమాధురిచేత. తుందుడుకుజెందిధూర్పునిశ్రుం
దరిపొందంగవలవిశ్రురతాపేక్ష. తెందముగర
గించెచెలిఘటించెకరతికి. యీపురాహరణముల
వల్లతోట్రుపాటుదుడుకు. ఉప్పొంగడము. ఉద్రే
కము. ఉల్లాసము. అనిఅర్థముతోచినది.
దుంధుభి * n. s. A drum. శ్రవ్యదంధుభి the drums
of heaven; a poetical phrase for thunder in a
clear sky: which is considered a happy omen.
దుంశు n. s. A root. దుంశుకూర Any edible root.
దుంశుకొక్కువలెవున్నాడు he is very strong.
దుంశునాగు A sort of snake. G. 8. 101.
దుంశునాశనము Total ruin, eradication. నిన్నుదుం
శునాశనముచేస్తాను I will ruin you root and
branch.
తుంపుట, అనగాదుంచుట, తెగకొట్టుట. A. 6. 24.
తుంపురులు, తుంపుర్లు n. s. Sleet, mizzle, drops,
sprinklings, splutter. Swa. 3. 143. Kalahas.
1. 163.
తుంపెశలాడుట To dance, as tresses: to be agi-
tated palpitate, throb, or tremble. నటించుట,
ఆడుట, బిశభక్తిక్రొవ్వుతుంపెశలాడురాయంచ
కొదమ బెట్టినతోలిగుడ్డనంగ. Paidi 4. 45. హారల
తాగుశుచ్చముతోతుంపెశలాడ. Parija 2. 9.
తుంపొడి n. s. The bittern: so named from its
sound (as *tump*) or booming voice.
తుంబిము * n. s. వేదకాయ. The belly of the lute
or తుంబి a gourd vine. The సారచెట్టు, ఆనుగు
చెట్టు. SC. తుంబీఫలము A gourd.
తుంబురుడు * Proper name of the fellow lyrist of
Narada.
తుంబురులు, అనగా, శీర్ష్యగంధిక Name of a tree. Q.
దుఃఖము * n. s. Pain, grief, trouble. దుఃఖపడు
ట, దుఃఖించుట * v. n. To grieve, suffer pain.
దుఃఖితులైన * adj. Grieved. దుఃఖాశుశమనము
* n. s. Consolation. దుఃఖితుడు one who is in
grief.
తుకతుక (anuk.) Hotly, fiercely (of boiling). అం
బలి తుకతుకమని పుడుకుతున్నది it is boiling
("aloud,") audibly.
దుకూలము * n. s. Robe, vest, fine raiment.
White silk. SC.

తుక్కు or తుక్కు, or తుక్కు n. s. Nonsense, rubbishy,
trash.
దుక్కి n. s. Ploughing, ploughed land, tillage. వక
దుక్కివాస A certain measure, equivalent, to
one inch of rain. దుక్కిపెద్దు A plough bullock.
దుక్కిపొలము A ploughed field.
తుక్కు n. s. Rubbish, trash. తుక్కుగుడ్డలు Rags. తు
క్కుగడ్డి mouldy hay.
తుక్కు n. s. శీంతానము, అనగావిడ్డ. D.
తుక్కుడు adj. Worthless, rubbishing.
తుక్కుమూక n. s. A rabble, a mob.
దుక్కిటిపోతు A plough bullock, a steer.
దుక్కుము * or దుక్కుము * Error in spelling for దుఃఖ
ము.
దుగ n. s. A *deux* at games, or on dice. దుగదప్పి
deuce-eight.
దుగరైక A double bodice; a *lined* jacket అనగా
జంటరవిక.
దుగలము or దుగులము One sixteenth (or one *anna*)
of the coin termed a *pagoda* (వరహ) cipher-
ed "గౌడ" మూడుదుగులములు or గౌడ is గె
See on గ.
దుగ్గాని or దుగ్గాని A halfpenny, called ten cash.
దుగ్గు n. s. (K.) Musty straw. "Straw trodden to
pieces: uncleanness." Reeve.
దుగ్గు (K.) Ill will, displeasure, annoyance.
దుగ్గము * n. s. Milk. దుగ్గాభి * The sea of milk.
తుచ్చము * adj. Base, peddling, abandoned, small,
low, contemptible. Groundless, false. తుచ్చ
సనము a mean or degraded seat.
తుటారి n. s. A beauty, a darling. ధీర, నిరశ్చరిం
చేస్త్రీ, జిలుకతుటారిబోటియును. Nila. 1. 8. ఘన
సాహసీచర్యలబలుటారి. H. 5. 11. తుటారినమ్మి
టారిగాడు.
తుటారింపుట v. a. To scorn. నిరశ్చరించుట L.
XIII. 86. Kalahasti. 3. 38. Suca. 1. 362.
తుటిక * A tree called తద్దము. Q.
తుటుకున (anuk.) At once, slapdash: a low word.
తుటుము n. s. అనగాగుంపు An assembly, a crowd.
A flock or flight, a line or series: a clump of
trees: తానుగుండుటుములుగట్టి. P. 1. 478. a
row of houses. దుటుమైయొక్కటమూడెగూడెళుకె
రాతు. P. 2. 195. తుటుములై సకదంతులుజె
రించు. Vedant Ras. 2. 17. చతురంగబలముగలసే
న. D.

తుట్ట, or తుట్టె, అనగా శుభము, శుభము. A.
 VI. 17. 21. A flake of fire. తుట్ట వేసిపోవుట to
 breed quarrels.
 తుట్టతుద The very end, the finale.
 తుట్టికర్ర ("Tootie kura") A certain plant? Con-
 volvulus repens. Rox. 1. 482. *Metta tootie* a
 plant named *Ipomea Sepiaria*. Rox. 1. 500.
 Query.
 తుట్టు n. s. Loss, failure in mercantile profits.
 Raja Vahana Vilas. 3. 11.
 తుట్టె n. s. Trash, odds and ends, stuff, rubbish.
 యిపిండితుట్టెకట్టిపోయినది This meal is spoil-
 ed, run into lumps. తుట్టెతోటిచిరివేరు Rough
 chay root that is uncleaned, not washed. In A.
 6. 21. it is rendered శుభము.
 తుట్టెశురుగు n. s. A sort of venomous snake bar-
 red black and grey.
 తుట్ర or తుట్టర (anuk.) తుక్కుతుట్రా Dirt and rub-
 bish.
 తుట్రమర Radically, completely.
 తుడుం, తుడుము A kind of drum. తుడుమువాడు a
 drummer.
 తుడుకు n. s. Rashness, folly, wickedness, silli-
 ness, hastiness. అదికొంచెంతుడుకుగావున్నది
 she is rather rash or headstrong. Animal spi-
 rits. చెయితుడుకు Pilfering. సొరుతుడుకు fool-
 ish talk.
 తుడుకు adj. Rash, intemperate, foolish, wicked.
 తుడుకుమాటలు empty talk.
 తుడుకుట v. a. To wipe away (tears) To rub on;
 or smear with. To blot.
 తుడుదుడ (anuk) Bang, slapdash, off, in a trice.
 See తొడతొడమంతు.
 తుడుపు n. s. Rubbing, wiping, smearing, blot-
 ting i. e. ఎకతుడుపుదిగతుడుపు.
 తుడుము See తుడుం.
 తుడ్డు n. s. A penny, the fraction one eighth of a
 రూక : One sixth of (౪) an *anna* గడ, డబ్బున్ను.
 D. A club. తలదుడ్డు a shepherd's crook. తుడ్డు
 వలెను సొడుదు he is as strong as a house.
 తుడ్డుకర్ర n. s. A club, stick. A cudgel.
 తుడ్డుట To strike? Vema. 3. 55.
 తుడ్డె A child, a baby. Kuchelo. 1. 54. II. 101.
 తుడ్డెరాకటమశలిరి.

ధుర * Shaken, agitated.
 దుతాయ, అనగా శుభము. OG.
 దుత్త n. s. A jug, a jar.
 తుత్తము, or తుత్తరము n. s. Vitriol. పాలతుత్తము
 white vitriol. మైలతుత్తము Green vitriol, cop-
 peras?
 దుత్తారివలువ A sort of cloth. Bmj. 3. 136.
 తుత్తి, తుత్తిచెట్టు, or, తుత్తరిచెట్టు, The country mal-
 low leaf. *Sida populifoliis*; Marsh mallow.
 (నూగు పెండ. Rox. 3. 179.) తుత్తిరాకు mallow
 leaf. తుత్తరిచెట్టు పాకు A species of the same.
 తుత్తుంధిక A sort of drum (Obsolete.) H. 3. 88.
 తుత్తునకలూట v. n. To go to pieces (From అలూట
 to become తునక a bit and తు (anuk) inten-
 sive. తుత్తునకలుచేయుట v. a. To shiver or
 smash. తుత్తునకలయిన gone to pieces.
 తుత్తునియలుగా Piecemeal.
 తుత్తుమురు Bits fragments. తుత్తుమురు Broken
 (knocked) to pieces (cut) to bits. తుత్తుమురుగా
 చేయుట to break to pieces, cut to bits.
 తుత్తురిచెట్టు See తుత్తి.
 దుత్తురము * The thorn apple; called "Datura
 Stramonium" which produces the narcotic drug
 called bang. Rox. 1. 561.
 తుత్తు * See మైలతుత్తము. H. 2. 248. నీలిచెట్టు, కర్ప
 రీతుత్తు. SC.
 తుద inf. తుది, తుదలు The tips. n. s. The end, the
 point. G. VII. 7. Death. తుదకు, or తుదను, or
 తుద at last, at least in the end, in short. In
 the next place. At least. తుదను And at last.
 తుదముట్టుట v. a. To finish, reach the end. తుదము
 ట్టు To the end.
 తుదిని At the end; finally.
 దుద్దు adj. Coarse, not fine.
 దుద్దు n. s. The *pericarp*, or centre bulb of a lotus:
 a sort of ear ornament worn by women. దుద్దుపె
 ట్టుట to evade, elude. దుద్దుక్కి, అనగా అరిశయం
 చి. BD. 1. 910. Vastly, exceedingly. యిట్లాచే
 యదానకు వానికిమేమిదుద్దుపట్టింది (అనగా దుదరద)
 what could bewitch him to do this? how
 could he be such a fool?
 తునక n. s. A bit or piece.
 తునకొల n. s. A steelyard: also a stick used by
 toddy drawers to sharpen their knives on. =
 తునగాలకర్ర.

ధుని * A river.

తునియ n. s. A bit, a piece, a fragment. BD. 5. 227. M. XI. 2. 4.

తునియుట v. n. p|| తునిసి To go to pieces be cut to pieces, be severed or broken. HD. 1. 1037.

తునియుట v. a. p|| తునిసి To cut or break to pieces. Padma VII. 82.

దునుకుట or దుముకుట. v. n. To leap. To make haste. To slip about, to spill.

తునుకోలదడ్డు, అనగా కల్లుబుడ్లు మోసకర. D.

తునుగుట v. n. To go to pieces or tattle, to rend.

దునుట dūnū See దున్నుట. కళిందనాతలమీతిదుసనేటికి. A. 4. 30.

దునుమాడుట v. n. To break.

తునుముట v. a. To slay, rout, or ruin. To cut or break to pieces, smite, to pluck flowers.

దున్ను n. s. A beast, brute, male buffalo. యేనుఁ దున్ను a "beast" of an elephant.

దున్నుని n. s. A certain plant.

దున్నుపోతు A male buffalo; a rude wretch.

దున్నుట v. a. To plough.

తుపాకి n. s. A gun, musket, matchlock. తుపాకికాల్పుట To fire a gun. తుపాకిగట్టించుట To load a gun.

తువుక్కున (anuk) A sound imitating that of spitting. తువుక్కున నవుమిసి నాడు he spat right at them: or, aloud, audibly.

తుప్ప n. s. A bush? a small bush. తుప్పచెట్టు a shrub.

దుప్పటము n. s. A vest, a robe.

దుప్పటి n. s. Sheet cloth, vest. పక్క దుప్పటి a bed sheet.

దుప్పడూలుట See తూలుట; the prefix దుప్ప is an Anuk.

దుప్పర or దుప్పరన Bang! slap dash!

తుప్పరలు or తుంకురలు n. s. Drops, spray.

దుప్పి The spotted deer with branching horns, called Axis. Compare ఇత్రి, లేడి, బింక, కడిరి, కబిరి and కణజు.

తుప్ప n. s. Rust (of iron; not of other metals.)

తుప్పట n. s. Wool, fleck, worthless hair. గొర్రె రోమము. OG. A. 6. 21.

తుప్పస్థు దుల్లి, అనగా బల్లి, పోతరించి Swa. 4. 53.

తుని or తుమి or కర్రతుమికివేవ Ebony, the berries of this tree are eaten. Rox. 2. 533. Diospyrus glutinosa, (Embryopteris Glutinifera, Linn.)

called *gaub* in Hindustani. The fruit is like a russet apple, pulpy, of a rusty yellow colour, and covered with farina: on being punctured it gives out a juice of peculiar astringency: sometimes used to staunch fresh wounds. The juice or the fruit pounded is used as glue. Ainslie 2. 278.

దుబ్బు h. s. A bunch or tuft of grass: furze. A boy a stripling. దుబ్బులుకొట్టుకొనుట to weed land.

దుమదుమ గా (anuk) All wet. దుమదుమ గాతడిసిన జ్జీదవ్వలువలతో K. P. 3. 75.

దుమారము n. s. Dust, pollen of flowers.

తుమికి See తుమికి.

దుమికించుట (causal of దుముకుట) To make (a horse) leap.

దుముకుట v. n. To leap. దుముకులాడుట the same గోడదుమికి leaping over the wall. కోటదుమికి leaping down from the castle.

దుముదుములాడి See దుము.

తుమరు n. s. A bit, a piece తుమరులైన Broken, shattered, in shivers. T. 5. 38. M. 3. 6. 235. DRY. 888.

తుమలము * n. s. Confusion, uproar, clangour, yell. Mass, chass. M. 7. 4. 37. M. 4. 280.

తుమ్మ adj. Appertaining to the తుమ్మచెట్టు crab tree (Mimosa arabica) commonly called *Banbul*. Rox. 2. 557. which produces gum arabic. Various species are called తెల్ల T., నల్ల T., బుర్ర T. బుడ్ల T. యెర్ర T. The aromatic species కస్తూరితుమ్మ, or గమ్మతుమ్మ. H. 4. 9. ముండ్లతుమ్మ the thorny species, Cockspur thorn.

దుమ్మరము n. s. Dust. అనగా దుమ్ము.

దుమ్మడుట To wear or use powder. గంధవడితో నదుమ్మడిమందగతుల. Ila. 1. 149.

తుమ్మి adj. Appertaining to the తుమ్మిచెట్టు *Phlo-mis Indica*. Rox. 3. p 9. 10. The plant has a faint aromatic smell: the flowers are used in worship.

తుమ్మికూర A vegetable with a fruit like a mulberry. H. 4. 165.

తుమ్మిక అనగా తిందుకివ్వ తుము. See తుమికి.

తుమ్ము n. s. A sneeze.

దుమ్ము n. s. Dust. In the plural దుమ్ములు bones దుమ్ముచేరిపోయినాడు he is utterly ruined వాని నెనాట్లోదుమ్ముకొట్టిరి they ruined him.

తుమ్మట To sneeze.

దుమ్ములు plu. Bones. దుమ్ము లగొండి the bone-eater:

i. e. the hyena. See గాడిదెత్తులి.

తుమ్మెద n. s. A large black wild bee. To clusters of these the poets often compare braided tresses. తెంకాయచెట్టుతుమ్మెద a large beetle that bores holes in the cocoanut tree. తుమ్మెద రేపుళ్లు a certain boyish game.

దుయ్యట See దూయుట.

దుర్ A prefix denoting difficulty, loss, wrong, evil &c. as దశ fortune దుర్దశ misfortune దియ conquered దుర్దయ invincible. కురాలోచన fraudulent intent. దురాశ evil inclination. దుర్మార్గము ill conduct కుర్మార్గ ill language దుశ్శకునము evil omen దుర్దశము hard to get.

దురము n. s. Battle, war. దురమునకళుకపితురగము. T. 2. 43.

తురంగము * n. s. A horse.

తురంగము * n. s. A horse.

తురంగలించుట v. n. To gleam, sparkle. Swa. 3.

42. ప్రకాశించుట.

దురంతము * adj. Endless, eternal, without limit, boundless, unfathomable.

ధురంధర adj. Able, clever, talented. Bearing, entrusted with. Able, mighty.

దురంధరత్వము (Reeve in Loyalty) supporting, upholding, patronage.

ధురంధరుడు * Clever, able, ready at his pen.

దురంతు The genetive of దురము.

తురక్ A Turk. A Mahomedan.

తురకపువ్వు A sort of flower. The marigold. బంధిపువ్వు.

తురకాణ్యము Musulman dominion. తురకాణ్యపు

వారు the Musulmans.

తురగము * n. s. A horse.

తురగలించుట To shine, sparkle.

దురగలిది A sort of fowl, probably తురంగలిది.

తురగ్గి * A horse. R. 1. 78. A horseman, a cavalier. W.

దురటిల్లుట v. n. To grieve, suffer.

దురద n. s. Itching.

దురదగొండితకు The nettle. See దూలగొండి.

The fibres are made into rope.

తురదుర anuk. Hastily. అతిశీఘ్రము. D.

దురదృష్టము* n. s. Ill luck, misfortune. adj. Unfortunate. దురదృష్టుడు n. s. A hapless wretch.

దురభిమానము* n. s. Arrogance, presumption.

దురము n. s. Battle, war. T. 2. 43 and 3. 139.

M. 8. 6. 198. DRY. 1456. యుద్ధము D.

దురముట See —రు—

దురవగాహము* adj. Hard to understand. Inexplicable, puzzling.

తురవలి, అనగా అంగలార్పు. OG.

దురవస్థ * n. s. Mishap, evil plight.

తురకరము* n. s. Gum arabic. తుమ్మ చెట్టుబంక.

Heyne.

దురహంకారము* n. s. Presumption, arrogance.

దురాగ్రహము * n. s. Outrage.

దురాగ్రహము * n. s. Groundless anger.

దురాశుము * Intolerable, unbearable. దురాశుకోతతి II. 4. 62. prodigious rage.

తురాయణము * అశాంతచరణము, తడబడకుండా చడవడము. D.

దురాలభలత * అనగా దూలగొండి A nettle.

దురాలోచన * n. s. Evil counsel or machination, plot, evil intent.

దురాశ * n. s. Covetousness, vain hopes, avarice.

దురాశపరుడు * A penurious, avaricious man.

తురాసాసి Error for తురాసాసి. A. I. 50.

తురాసాసుడు * n. s. Queller of demons. A title of Indra or Jupiter, the "Titan-queller."

దురాక్షేపణ * n. s. A quibble or groundless objection; a finess.

ధరి * n. s. A burden. బరువు. D.

దురితము * n. s. Crime, sin. పాపము.

దురిశతకాజము * The name of a sort of silk? BD. 3. 111.

తురిమిడి ఆకు A certain medicinal plant. రాజియాసి, or రోమాహ్వ. Q.

ధరిణుడు * He who supports. బరువు మోసేవాడు. D.

తురియము * n. s. చక్రము. ఆయన తురియాశ్రమస్వీకారముచేసినారు He embraced the hermit life.

తురుంధః i. e. కుశుమగర్భకే. పువ్వులుముడి విసకొత్తు. D. and SC. This assertion is borne out by no other authority.

దురుక్తి* n. s. Hard words, harshness of language. తురుసుట or —రు—v. a. To insert, stick in as flowers, cram in. To gag by thrusting a cloth into the mouth. M. XII. 1. 289. To caulk (a ship.)

తురుతు n. s. Quickness. త్వరితము. D. తురుతుగా rapidly, quickly.

తురుతుత్తర్పు n. s. Quick time in music. ద్రుతలయ D.

తురుము n. s. Powder, A. 4. 42. అసగౌకృత్వ M. 4. 1. 266. పొడుము. D.

తురుముట v. a. To cram, or stick: to thrust in. To adjust, trim, deck the head with flowers. To grate, pound, reduce to powder, or to chips. వానిసొట్లోగుడ్డ తురిమికొట్టి నారు They thrust a handkerchief into his mouth to prevent his cries.

దురుముట v. n. To war. See దురముట.

తురుష్టుడు * n. s. A "Turk," or Musulman.

దురుశు n. s. Impetuosity, hurry, vehemence, boisterousness, blunt rudeness. (పెళ్ళుచు, పెటుకు, కట్టెవిరువు, పెడశరగొట్టు.) Tartness, dryness on speech. చేదురుశు an itch for fighting: quarrelsomeness. సొరుదురుశు.

దురుశున, అసగౌరవము. OG.

దురాహ్వాము * Hard to suppose: or understand: unintelligible, out of the question. దురాహ్వాములయినమాటలు *hard words*.

దురోదరము * n. s. Gambling. దురోదరకీలుడు A gambler.

దుర్గ * One name of the goddess Cali or Parvati.

దుర్గము * A strong-hold or hill fort; (hence often called *droog*) as శ్రీరంగదుర్గము Golden-citadel, the name of the fortress which the English call Severn droog. జలదుర్గము a place begirt with the sea: or, whose walls are the ocean. వనదుర్గము a fort fenced by forest &c.

దుర్గంధము * n. s. A stink.

దుర్గతము * adj. Poor, indigent.

దుర్గతి * n. s. Ruin, perdition. సరకము. D.

దుర్గమము * adj. Inaccessible, impassable.

దుర్గుణము * n. s. Evil nature, bad quality.

దుర్ఘటము * adj. Hazardous, hard, impracticable.

దుర్జనుడు * A bad man, a wretch.

దుర్జయము * Unconquerable, invincible.

దుర్దశ * Misfortune.

దుర్దిశము * n. s. A cloudy or foul day.

దుర్దైవము n. s. Trouble, misfortune. (For దశ.) Vish. P. 6. 104.

దుర్దరము * adj. Hard to bear, intolerable.

దుర్ధృత్ము * Intolerable. భరింపకక్యముకానిది. D.

దుర్మయము * దుస్థితి * n. s. Wickedness, immorality.

దుర్మరీచ్యము Dazzling; not to be looked at. Terrific.

దుర్మతి * Immorality, bad morals. దుస్థితిగా wickedly. దుర్మతిగావుండె Immoral, corrupt.

దుర్బలము * adj. Weak, not valid, unreasonable, groundless. దుర్బలముచేయుట To weaken, invalidate.

దుర్బిజాతుడు * One of base or infamous birth.

దుర్బుధి * Folly, weak reason.

దుర్వృధన * n. s. Evil counsel, instigation, temptation. దుర్వృధనచేయుట v. a. To tamper with, instigate.

దుర్భాగము * neut. దుఃఖము fem. adj. (See దుఃఖము illfortune) Unlucky, luckless. (*Molesw.*) Ugly, ill-conditioned, vile, abominable.

దుర్భరము * adj. Insupportable. భరించకక్యముకానిది. D.

దుర్భాష * n. s. Abuse, reviling, evil words. దుర్భాషలాడుట To use foul language, to revile or scold.

దుర్భిక్షము * n. s. Dearth, famine. దుర్భిక్షకాలము * hard times. A period of scarcity.

దుర్మంత్రము * n. s. Evil machination, wicked device, plot: ill offices.

దుర్మతి * n. s. Folly, weakness of reason.

దుర్మదము * Arrogance. Vijaya. 3. 181.

దుర్మరణము * An unfortunate end, a violent, or untimely death.

దుర్మాంశము * Proud flesh (that grows in a sore or wound).

దుర్మార్గము * n. s. Misconduct, offence.

దుర్మార్గుడు * n. s. A criminal, sinner, villain, evildoer.

తుర్వము * adj. Fourth. తుర్వావస్థ Eternal bliss, being the fourth state, death. మృత్యుము=తుర్వావస్థ.

భర్యము * adj. Bearing, entrusted with, sustaining. Fit for a burden, adapted to it &c. ఖర్య భర్యుడు inflated with pride. ప్రాథవాన్ధర్యుడు Eloquent. Paidim. 3. 124.

తుర్యక్తతి * Passionateness, hastiness : also used for a jovial jolly disposition.

దుర్యశము * Infamy, disgrace.

దుర్వృత్తిము * n. s. Misfortune, hard circumstances.

దుర్వృత్తనుడు * n. s. The name of a certain hero.

దుర్రటిల్లుట See దుర.

తుర్రు infl. తుర్రి An old word for village or hamlet.

Thence మొగిలితుర్రు Mogilitoor and పొదాతుర్రు Podatoor. మామిళ్లదుర్రు Mamildoor. పొట్లదుర్రు, infl. పొట్లదుర్రి.

తుర్రుమని adv. Rapidly, hurriedly.

దుర్లభము * adj. Hard to get, scarce, rare, dear. Difficult.

దుర్వచనము * దుర్వచస్సు * n. s. Foul language, abuse.

దుర్వర్ణము * Tarnished (as copper.)

దుర్వాచిక A baneful custom. Ill practices. (This unites a Sanscrit and a Telugu word.)

దుర్వారము * adj. Inevitable, irresistible.

దుర్విధము * adj. Poor, indigent.

దుర్వివేకము * Folly.

దుర్వ్యాపారము * n. s. Misconduct : bad effect. adj. Pestilent, ill conditioned ; morose.

తులము * A weight, (usually called *tola*) being that of one rupee, or 30 canteroy fanams; being one third of a ననాకు; by this weight *ottur* (atr) and fluid essences are sold. The *tola* of gold is usually worth sixteen rupees. A balance, scales. The sign *Libra*. Resemblance, similarity. Equality.

తుళికించుట v. a. To seem, rival, resemble. To shine.

తులకింపులు Semblance, seeming. Vizaya 1. 154.

దులడి n. s. A sort of necklace. See తొలసి.

తులతుల, దులదుల *anuk*. Bang! slapdash! off! Das. IX. 21. H. 1. 155.

తులదూగుట v. n. To be opulent. To weigh, be heavy. R. 4. 60. Das. 2. 274.

తుళవ See తులవ.

తులవ adj. Fidgeting, nonsensical, empty. తులవ మనిషి a dissipated rake : a scamp. తులవతనము n. s. Fidget, nonsense, a dissipated life. Unsteadiness.

తుళవచేతము See—తుళ—The ancient name of the country about Vijayapoor : of this town Krishna Rayalu was ruler.

తులసి n. s. The sacred basil, a purple stalked fragrant plant (*Ocymum Sanctum*) It is sacred to Vishnu as the విల్వ is to Saivites. Various species are called రామతులసి and నీరుతులసి. (Rox. III. 17. 18.) విష్ణుతులసి, భూతులసి, నిమ్మతులసి. and కుక్కతులసి which is a sort of white basil and is used as tea. The తులసీవనము the name given to a flowerpot containing one or two of these plants.

తులాంబరము Muslin or cambric. R. 2. 107.

తులాకోటి n. s. A bell worn on the ancles.

తులాశ్రురుపము * or తులాభారము A royal donation. A prince is weighed against gold and jewels : which he then distributes as charity.

తులాయస్తి * Scales, for weighing. BD. 4. 480.

తులితము * adj. Equal, similar, rivalling.

తుళుకరించుట v. n. To shine. To be splendid. Dasav. 8. 103. See తుళ.

తులుకాదుట అనగా వెలగుట.

దులుచుట v. n. To knock down as fruit off a tree. BRS. 604.

తులుకర్ర or తులులు A species of fish : Scomber, or Cyprinus Chorinemus. Russell. No. 137, 138, 140, 208.

దులుపుట v. a. To shake up, to dust, to make a bed. To wipe away (as dirt.)

తులులు n. s. A sort of herring or sprat resembling Sardinias. See తులుకర్ర.

తులవ n. s. A wretch, a villain. adj. Vile, abominable, light or worthless. తులవతనము n. s. Villainy. Wickedness.

తుల్యము * Like, similar to, equal to, answering to; matching, compared to.

తుల్యుడు * He who is equal.

దుల్లడి See దు—

తుల్లించుట v. a. To cocker or spoil with fondness. v. n. To frisk, be agitated. To boil over (with rage :) break forth. UH. 4. 189. ఎగిరితడచేసె. D.

తుళ్లు (K) n. s. Glee, friskiness, flow of spirits : exultation, pride. L. XVII. 50. BD. 5. 1026.

తుళ్లుట v. n. To frisk, be elated, puffed up. తుళ్లి నమెద్దుగంతమోయదా Pride must have a fall.

To writhe. మిడిసికడుట. Suca. 3. 190. తుల్లిక
డ్డాడు he tossed his head.

తుల్వ See తులవ.

తువరము * n. s. Astringency. ౭౫౮. D.

తువరి * n. s. The grain called కందులు or pigeon
pea. D.

ధువళి (K) n. s. A leap, a bound. P. 3. 49.
DRAYO. p. 342. Paidim. 1. 96.

తువళించుట, ధువళించుట v. n. To leap, to dance
= తాడగించుట, గంతులు వేయుట. Kuchelo. 3.

4. H. 1. 71. and 3. 231. Kalahas. 2. 6. Ga-
rudachalam page 5. verse 31.

తువ్వ A calf. దూడ; or తున్ననేల n. s. A sandy
ash coloured soil.

కువ్వ n. s. Dust, (Guntoor dialect) దువ్వదువ్వ
లాడుతుండినాకు I was excessively fond of it.

దువ్వటిల్లుట, అనగా దూకుటిల్లుట. HD. 1. 1636.

తువ్వర n. s. Drizzling rain, mizzle, sprinkling.

దువ్వలువ n. s. A cloth, a vest; a garment. Das.

9. 304. From (H) దుశ్శౌర్ A pair of shawls.

దువ్వాటముగా Waveringly, backwards and for-
wards.

దువ్వట v. a. To stroke, finger, or handle. To
comb. To run the fingers thro' the hair. కా
లుదువ్వచు drawing the foot slowly over the
ground. To smooth or pat the head. మిసాలు
దువ్వచు (a mark of fury) stroking his musta-
chios. కయ్యమునకు కాలుదువ్వట, or, త్రవ్వట
Pawing the ground (in fury.)

దువ్వెన n. s. A comb.

దుశ్చర్మము * Hard skin, callus.

దుశ్చేష్టితము * Wickedness.

దుశ్చ్యవనము * A certain disease = ఇంద్రుడు,
రోగభేదము, గహ్వరము. SC.

దుశ్శేరు See దూశర.

తుష * or తుషము * Husk or chaff. తుషమాత్రము
A very little of grain.

తుషము * See తుష.

తుషారము * Dew, snow, small drops, a sprink-
ling, mist. T. 1. 5.

దుష్కరము * adj. Difficult, hard. Heavy, as sus-
picion.

దుష్టము * n. s. A kind of costus. కన్యకవృక్షము.
Q.

దుష్టము * adj. Vile, evil, bad, cruel, weak, base.
దుష్టవృక్షము * n. s. A beast of prey.

తుష్టి * n. s. Satisfaction, fulness. Profit or ad-
vantage. ఆనష్టికియోతుష్టికిశరి This profit and
loss are equivalent.

దుష్టుడు * A bad man.

తుష్టుడు * n. s. He that is full.

దుష్టుపాకు, దుష్టుత్రుచెట్టు, అనగా అజ్యంఘ్రి (Sita-
ram on Amera అజ్యంఘ్రి.) The plant called
Odina Wodier; Rox. 2. 293. Ainsl. 2. 486.

దుష్పరివాది * Abusive, fractious. Ananda. VIII.
48. నదుగంధానదుశ్శీలానభదుష్పరివాదిశి.

దుష్పక్షము * M. XII. 5. 122. వినురేఖామూత్రపు
జంత్రుని యట్టులజేవుడవని దుష్పక్షముబో or లో
లిసయజ్ఞానమున పుత్రమున బోధా సంధసాంక్ర
తూనత బోలుచు, (నిశ్చేష్టితముగా అనితోచి
నది.)

దుష్ప్రాజాతత్యము * Inquisitiveness, meddling.

దుశరులు n. s. D. Navan. 55. మిసిమిసిలంపులు మే
సితాక్రావ్యిదుశరులువారిగంతులు గానుతెట్లు (వై
లులోతురుగితియనితోచినది)

దుసికిలుట v. n. To slide off. To slip out of the
fingers. జారికుడుట OG. A. 2. 88. H. 4. 55.
Same as చెసుకుట.

తుసిక్తన or —ను—, anyuk. Aloud (of sneezing.)

దుశ్శంత్రము * n. s. Craft, guile.

దుశ్శరము * n. s. Difficulty. adj. difficult, bad, vile,
inevitable, unavoidable. దుశ్శరమున Scarcely;
with difficulty.

దుశ్శుంఘము * Unlawful intercourse.

దుశ్శుంధి * n. s. An error in grammatical elision.
A base introduction: acquaintance by medi-
um of vile persons.

తుశ్శి (నేల) See on తువ్వనేల.

దుశ్శిహము * adj. Insufferable, intolerable. H.
2. 272. Mand. 5. 204.

దుశ్శి The past tense of దూయుట q. v.

దుశ్శిక్షము * An evil dream. ND. 3. 632.

దుశ్శూత * n. A daughter.

తుహినము * Dew or snow.

దుఃఖము * n. s. Pain, distress. దుఃఖికుడుట, or,
దుఃఖించుట v. n. To grieve, suffer pain. దుఃఖి

తుడు he who is in pain. దుఃఖికుశవనమా *
Consolation.

తూ, ధూ, దూ, ధూ.

ధూ * *interj.* Fie! Poh! avaunt!

తూండ్లు the plural of తూడు.

తూకము n. s. A make weight: a poize or balancing weight used to keep a yoke &c. steady.

ధూకళి Some sort of tune or dance. BD. 3. 405.

తూకి (చెట్టు) n. s. A sort of wood like ebony. H. 4. 18.

తూకు Time, as వక తూకు once. Kalah. 3. 66.

ధూకుట To leap over, get over, cross.

దూకొనుట v. a. To penetrate, pierce. To learn, acquire. Mand. 1. 66. From దూయుట. Same as పూనుకొనుట. OG. v. a. To undertake? to oppose? As a *verb neuter* (ప్రయోగించుట) To spread, as a scent. దూకొన్న, అస గా పైపిదమైన. R. 1. 152. VI. 178. H. 4. 55.

దూగర n. s. Dust, dirt. See బూగర. The dust of grain.

తూగాడుట To nod &c. See తూగు.

తూగించుట v. a. To weigh, to carry on business, effect an object. To pay, weigh out, deliver. To equalize. సానుకూలపర్చుట. A. 2. 120.

దూగలాట A game among boys? Swinging? H. 3. 187.

తూగు. n. s. Nodding: moving backwards and forwards, equipoise. Weight. శత్రూగులరవలు (i. e. శతీతూగుల) ten carats weight of diamonds. నాకు తూగువస్తున్నది I am drowsy.

తూగుట. v. n. To nod. To bow down, be weighed down. To move or rock backwards and forwards. To be paid or got. To sleep. తూగ తీయుట v. a. To hang by the neck. శరీరతూగిన equal in weight. శరీరతూగదు it is not equal in weight: to rival in excellence. శుభ్రమిరశుకాయలకన్నయెందుమిరశుకాయలునిండా తూగుతున్నది. i. e. Dried chillies weigh less than green. ఆరుకలుతూగిరాక As he could not obtain payment. పనితూగరపోయె the work was not carried through. దల్లదూగి.

తూగునుంచము A swinging cot. తూగేనాడు or

తూగుడు (See Annual Register 1786. Nat. Hist. p. 50.) the animal called a sloth.

తూగొమ్ము n. s. A trumpet. G. XI. 28.

తూచారతప్పక చదువుట * To read without missing (a single syllable,) an *if* or an *and*—Derived from the Sanscrit conjunctions తు *if* చ *and*.

యదితూచారతప్పకవున్నది This fitted him to a T. దూబి A sort of game among boys. H. 3. 185.

తూచుట v. a. To weigh, to settle a business. See తూగుట.

దూట n. s. Entering. (The verbal noun of దూయుట q. v.)

దూట n. s. The interior tender substance of the plantain tree: it is eaten in curries &c.

తూటాడుట v. a. To bore, make holes.

తూటి, తూటికూర A certain herb grown in tanks. Rox. I. 482. 500.

తూటు n. s. A hole. తూటుకట్టింది There is a hole.

తూటుకట్టుట, అస గా నిండుకొనుట M. 5. 4. 135. చిందరవందర గా M. 8. 1. 75.

దూటుట v. n. To enter, rush into. To push the udder with the head. B. X. 282. 345. దూటి పోవుట. P. 3. 75. Kalahas. 3. 79. R. 5. 157. To rush, run swiftly. శరీరశక్తుట.

దూడ n. s. A calf. దూడలు అరిచినవి the calves were bleating.

దూడలగొట్టిగాడు (Jerdon No. 318) the bird called an adjutant.

దూడలపోలిగాడు n. s. An eagle. See on పోలిగాడు.

తూడికూర The aquatic plant named Pistia stratiotes. నీరుబుడికి. Rox. 3. 131. హతలనే చెట్టు. SC.

దూడు See దూటు.

తూడు n. s. infl. తూటి pl. తూండ్లు n. The fibres or film of the lotus, on which swans feed: a species is called పెట్టతూటిపువ్వు.

దూడుక Rox. II. 667. A plant called Uvaria cerasoides. చిలక తూడుక a plant called Unona discolor. ib. p: 669.

తూణము * or తూణి * A quiver. అంబులపాది.

తూణించుట To wriggle the loins in dancing. H. 1. 242.

తూణరము * A quiver.

ధూతము * Tossed, flowing, dishevelled.

మూర * n. s. (masc.) A messenger, an angel : a minister of a creed.

దూతి, దూతిక * n. s. An angel (*conciliatrix, mediatrix*, "Iris.") Ministress : a lady in waiting : T. 3. 86. a handmaid ; see verse quoted under దూరక.

తూతురు A mulberry.

తూతూ See note on పింపిళ్ళ.

దూది n. s. Cotton : which is thus called after being cleaned : it is sometimes misapplied to swansdown. Ila 4. 130.

దూదినిమ్మ కాయ The citron, a dry lime of large size.

దూదేకుట To clean cotton. See దూది and పేకుట. దూదేకులవాడు a man of the caste who are cotton cleaners. They are mongrel Musulmans but rarely speak Hindustani.

దూనర, అన గాతూక్తము. ఆటలో ఫేదము. OG.

తూనిక, తూనికె n. s. A weight. యెత్తు, గౌరవము, తూనికెబైదె, అన గా గౌరవము పామెను. BD. 4. 216. It is also used (*metri gr.*) for తూనిక a dragon fly. Zacc. 4. 28.

తూనిక, తూనిక n. s. A dragon fly ; Libellula linearis.

తూనికపక్షి A bird like a quail.

తూనెక్కొట్లాట "The battle at Tooneh" a certain game among boys. H. 3. 188.

తూన్నుట or తూన్నుట To weigh. another spelling for తూనుట A. 4. 190. BD. 4. 1927. Vish. P. 7. 356.

దూస n. s. Thirst. బిప్ప. D.

ధూకుము * n. s. Incense, fumigation. ధూకుకలశము n. s. A censer.

దూకుటించుట, or, దూకుటిల్లుట To be exhausted or wearied. అలుసుట Swa. 3. 43. HD. 1. 1636.

దూపాడుట, G. 1. 142. అన గా, తాటించుట. OG.

దూపార్తి * A censer.

తూపి n. s. A time. వకతూపి Once.

తూపించుట v. a. To make him weigh, to get weighed.

దూపించుట, or దూపిల్లుట v. n. To thirst. R. 2. 36. దూపించుమికి అన గా తానమకు. OG. A. 4. 178.

తూపు n. s. An arrow. DRB. 576.

దూపుకొను, అన గా దూపించుట. OG.

తూపురాసి n. s. A drain, a water course. A. 6. 9. స్థితిపారేకూము. OG.

దూపాడుచుట To puff away with the breath : or blow off, to fumigate with a superstitious view to keep off ill. BD. 3. 574. L. 6. 210. To "blow upon" or perform a spell (*saying thoo*) so as to relieve the pain. తూతూ అనుట.

దూబ, అన గా భగము, అవలక్షణము. OG.

దూబరదండి, or, దూబరదిండి, or, దూబ్రదిండి n. s.

A prodigal, a spendthrift.

ధూమము * n. s. Smoke. ధూమధ్వజుడు * The god of fire, whose banner is smoke. ధూమకేతువు * n. s. A comet, being "smoke-tailed," having a trail of smoke. Also a name of (Agni) fire. ధూమరేఖ n. s. A smouldering smoke.

తూము n. s. A drain, sluice, water course, outlet, fissure, bore, hole. The Indian bushel, marked in accounts thus లం | ల-౨ ; called mercall in Tamil (See మణుగు.) being a variable measure equal to about $3\frac{1}{2}$ seers. A measure of land (See ఇరళి) being $\frac{1}{15}$ one anna less than acre." The mercal is fifteen English bushels.

దూముడి n. s. A knot with a loop ; (దస్సిపామ్మేముడి) pulling which unites it.

తూముతంతి The same as a ధుక్కులి.

ధూమ్య * A pillar or volume of smoke. A. 5. 124.

ధూమ్రము * n. s. Tawny, smoke-colour, a sort of purple colour compounded of black and red. W.

దూయించుట v. a. (causal of దూయుట.) To draw, pass over. కాలినగడ్డపారచేతదూయించే he passed a hot iron over the hand. This is a ceremony of ordeal in oaths ; quite distinct from cauterizing.

దూయుట v. a. (past pl|| దూసి. The Root in A is దూ, as దూపాడవ) To penetrate, go through, fall into. To pull off the scabbard (of a sword,) To take palm leaves out of a volume ; taking them off the cord. To pull to pieces, as a house or thatch. To strip off leaves or boughs. To pluck, take, as a handful of grass. To snatch down. అప్పదూయుట To fall into debt. కాళ్లదూసుకొనుట To draw (the leg) out of (a hole) వరదస్సి pulling off the scabbard. దూపాడవ L. 6. 210. to charm, so as to free from a spell : to disenchant. దూయించుట

to dun, pester, harass. డబ్బకూసిపోయినది the blow glanced off. దుస్సిపోదువు M.XII. 4. 392. అసగాతెగిపోతావు In Pal. 424. వేగులుదుస్సిరా పాడి విరిసగా. and stabbed him so that the guts came out.

తూర n. s. Drizzling rain, a Scotch mist. Suca. 2. 370. A. 4. 169.

తూర n. s. A porpoise : or perhaps a grampus. జలజంతుభేదము. D.

దూరము * n. s. Distance. ఆశునినాదూరముజరిగినది matters went to a great length between them యింతదూరము all this while. దూరముగా చూడు look before you, consider well. *adj.* Distant, far. దూరపుదాయాది a distant heir. యిదివ్యాజ్యకూర పైత్రున్నది it is beyond a doubt. Far from doubtful. దూరముగా *adv.* Afar. Excessively, very much.

దూరగుడు * n. s. Who is far from, or abstains from : or, distinct from. బుద్ధిదూరగుడు he who is far from wisdom.

దూరదర్శి * A sage, one who has foresight.

దూరదృష్టు * Far sighted.

దూరసఖోలు, పూరసదుంకాలు n. s. A certain game among boys. Vish. 7. 211. H. 3. 186.

దూరభారము * See దూరాభారము.

దూరశ్రేణు * Error for —శ్రేణు—

దూరాభారము * n. s. A great distance. దూరాభారముతిప్పట To carry very far.

హరి n. s. A time or occasion, as ఒక హరి Once. దూరించుట To rout? chase?

హరీX An erroneous spelling for హునీX.

హూరు n. s. Husks of corn ; bran.

హూరు n. s. Rebuke : reviling, abuse : scandal.

హూరుచుట v. a. To thrust in, push in. The causal of హూరుట to enter.

హూరుట. v. n. To drizzle, as small rain. వర్షంబు జల్లనితూర while the rain was falling.

హూరుట v. n. To struggle, endeavour. Mand. 1. 67. పూరిక చేయుట. T. 5 56 అసగాయత్నశ్రేణి.

In Anirud. 3. 80. తూరుదండె ములాదు dangling wreaths.

హూరుట v. a. To reproach, curse, rebuke. నిందించుట. To enter, penetrate, rush in. హూచ్చుట. To be introduced or inserted. ప్రవేశించుట.

చీమకూరనితిడివి a forest impenetrable even to ants. యిది అందులోమారిగది this is entangled with it : mixed up with it.

దూరుడు He who is far from. See దూరము. కుక్తు శ్రవర్తనకూరుడై being far above such wickedness.

తూరుపార పెట్టుట v. a. To winnow ; to sift or examine thoroughly : =తూరు (bran) పారేటట్టుయెత్తుట.

తూరుపు n. s. The East. What the English consider as the *north* part of the Indian peninsula is by the natives called తూరుపురాజ్యము the *East* ; the coast in truth trending North East. The Northern dialect of Telugu is denominated తూర్పునాటిభాష the east country dialect.

తూరుపెట్టుట To winnow grain.

హూర్షము * n. s. Speed. *adj.* Speedy, rapid.

ధూర్షము * Outrageous, rude, violent. ధూర్షుడు * n. s. A violent man, a villain.

హూర్పారపెట్టుట To winnow =తూరు=పార.

తూర్పు n. s. The east, the dative is తూర్పునకు.

తూర్పు *adj.* Eastern.

హూర్పెత్తుట v. a. To winnow. See తూరు.

హూర్షము * n. s. Roar, music, musical instrument. Clamour : uproar. Mingled sound, a confused bellowing or rebellowing roar. నాలుగుదిగములైనవాద్యము. D.

దూర్వ * or దూర్వము * n. s. Bent grass : Saint foin, cinquefoil. It is used in sacrifice and equivalent to the Jewish hyssop. *Poa Cynosuroides*. Rox. 1. 333. *Agrostis linearis* : which is called *Fiorin* in Ireland. See *Gent. Mag.* Feb. 1809.

ధూర్వహార * Sustaining, bearing.

దూర్వాశుడు * The name of a rishi or demigod proverbial for a fierce disposition. దూర్వాశు శ్రక్యతి a violent temper. He answers to the Mahound of our old Mysteries : a 'regular Tartar.'

తూల *adv.* Down, off, 'so as to make him fall.' overthrowingly, roughly (*Root in A* of తూలుట to fall.) తూలబల్లుట to use rough language. తూలపుచ్చుట To knock down. తూలగొట్టుట

దూల n. s. Itching, Lust. చరద. D.

తూలము * n. s. Cotton, down. హంసతూలము swan's down.

దూలము n. s. A beam of timber. ముక్కుదూలము the bony division of the nose. P. 1. 133.

దూలగుండి, దూలగొండి n. s. The plant called cowach, or *Dolichos pruriens*. Rox. III. 283. 575. The hemp-leaved *Tragia*; *T. Cannabina* Ains. I. 92. II. 61. కాశీపు, or, కశికచ్చి. Q.

దూలగోపెల The herb called *Aristolochia Indica*, or Indian Birthwort—ఈశ్వరవేరు. See Ainslie 2. 298. Rox. III. 489.

తూలనాడుట v. a. To strike off, rebuff, reject. To annihilate. (తూల Root in A of తూలుట.) తూలశుడుట To fall off, fall down, quail, faint, sink : be overcome. తూలపారతిట్టుట To abuse grossly. తూలపారుట See తూలనాడుట. తూల శ్రుచ్చుట v. a. To overthrow, ruin. A causal of తూలుట q. v.

దూలబిండి A sort of grain? lit: smart powder.

తూలి * A painting brush : A. 5. 158. = కలము, శలాక.

ధూళి * n. s. Dust. ధూళికట్టుమము A mound or rampart. Plural ధూళ్లు = దుమ్ములు.

తూలించుట v. a. To stagger, make him reel, or faint. (From తూలుట) To be protracted or long. To vanquish, overthrow.

తూలిక * n. s. Feather, down. A brush or hair pencil. A feather bed or quilt, a downy bed.

తూలిసి Down : silky cotton. మారగదూది. D.

తూలు n. s. A reel or stumble, a stagger.

తూలుట v. n. To reel, stagger. To faint. To be overcome with love &c. To waver, hesitate. To be dazzled, or waver, as the eye. అద్దము దూలుట To oppose or hinder. సైత్యాదులచేత నుపెట్టెతూలగా As he was in weak health.

తూల్పుట v. a. (for తూలించుట) To make him reel, cause it to stagger : to knock down.

దూల్పుట To cause it to reel &c.

దూవ A calf. అనగాదూడ.

దూషకుడు * నిందించేవాడు Reviler, scoffer.

దూషణ * (or, —ణము) n. s. Disparagement, reproach. Abuse, reviling. In plays and poems, చంద్రదూషణము is, “outshining, disparage-

ment of the moon :” that is, verses extolling a beauty as surpassing that of the moon. ‘And with a blush that *laught to scorn* The brightness of the ruddy morn.’

దూషించుట * v. a. To revile, satyryze, abuse, laugh at.

తూష్టిం * Silently, in silence.

దూష్యము * adj. Reprehensible, contemned.

దూశ adj. Appertaining to the herb *Panicum fluitans*. Rox. 1. 294.

దూశరము * దూశరి * adj. Dark, obscure, embrowned, as with dust, discoloured : soiled, smoky, begrimed. Iron-grey : blackish.

దూశరితీగ n. s. A plant called *Menispermum hirsutum*. Rox. 3. 814. దూశరిభాస్యము, దూశరి వడ్డు, n. s. The seed of the same plant.

దూసి or దుస్సి (the pl of దూయుట.) . దూసిపోవుట To go through or penetrate. To glance off, as a dart.

దూశుకొనుట See దూయుట of which this is the middle form. తలదూశుకొనుట To comb his wig : i. e. to reproach.

తృ, దృ, ధృ.

దృక్తు * n. s. Sight, seeing. The eye.

దృక్పరణ * “Eyefooted.” (అక్షపాదడు) This is epithet of some demigods or saints as Gautama : also Atri and Bhṛigu. The Persian poet Jami applies it also to Yusuf. It possibly means that they were gifted with second sight.

దృగాయుధము * ‘Armed with the eye.’ a title of Siva : who has a blasting glance.

తృటణము, * తృటి Error for త్రుటి q. v.

తృటి * A moment.

తృటితము * Broken, cut, severed.

దృఢము * adj. Actual, tangible. Solid, strong, firm, Bulky, massive. Able, mighty, confirmed. Brave, resolute. Certain, sure, real. దృఢ

దంశక * Hard toothed : an epithet applied to monsters. దృఢమతి * Steadfast faith. దృఢలో

మ * Bristly, shaggy, rough, hairy.

దృఢత * Firmness, greatness.

తృణము * n. s. Grass: reeds, corn: a straw. A mere trifle.

తృణాగ్రాహి * Electric, drawing straws, as amber. తృణశాగ్రాహ కేసరితే. SC.

తృణజలకము * n. s. The 'leaping leech,' that jumps along, fixing its head and tail alternately. తృణజలకస్యాయము is an expression like A bird in the hand is worth two in the bush. i. e. Securing one object before trying for another.

తృణం or, తృణతా * A bow = ధనశ్శు. మరుత్తృణతా Indra's bow = ఇంద్రధనశ్శు A. 5. 154.

తృణద్రవము * The "grass-bearing tree." i. e. the palm or cocoanut.

తృణధ్వజము * n. s. A bambu.

తృణప్రాయము * adj. "Worth a straw" worthless, contemptible.

తృణప్రైరాము * M. 1. 8. 188. See ప్రైరాము.

తృణీకరించుట * v. a. To condemn.

తృణీకారము * n. s. Contempt, disregard.

దృశము * See ద్రుశం.

దృశము * adj. Possessed, held, contained. ధృశకోపము Angry.

దృశరాష్ట్రము * n. s. The father of Duryodhana and uncle of the Pandu princes, celebrated as being దీపకదశికా a prophet.

ధృతి * n. s. Steadiness, firmness, pleasure, happiness, bravery, valour. Spirit, extract, essence as లవంగధృతి essence of cloves. చందనధృతి sandal oil.

ధృతిజలము * Mineral water? essential water, essence See ద్రావకము.

తృతీయము * Third. తృతీయావిభక్తి The third case of the Sanscrit noun, using (in Telugu) తో "with" or చేత "by" as its signs.

తృతీయాకృతము * Thrice ploughed.

తృప్తము * adj. Full, satiated.

తృప్తి * n. s. Fullness, completeness, satisfaction.

ధృవము * Firm, stable, immoveable, constant.

ధృవజలము * An unfailing stream, or spring.

దృశించుట * To see, view.

దృశ్యము * adj. Visible.

దృశ్యము * Venerable, (Spectabilia) worthy to be viewed.

తృష * n. s. Thirst, wish, desire.

తృషిత * Who is thirsty.

దృష్టము * adj. Seen, visible, apparent. దృష్టతూర్వం Formerly seen.

దృష్టాంతము * దృష్టాంతరము * n. s. Instance, illustration, example, proof, evidence, testimony, sample. An Institute or body of learning.

దృష్టి * n. s. Sight, seeing. An eye. A glance or look. Regard, care. ప్రమాణముమీదదృష్టితులచలేదు he regarded not his oath. జ్ఞానదృష్టి, or దివ్యదృష్టి or యోగదృష్టి Second sight, prophetic knowledge, intuitive perception, supernatural intelligence. దృష్టితూలితంబికివచ్చినది He was smitten by an evil eye.

దృష్టించుచుట v. a. To eye or gaze at.

దృష్టించుట v. a. To view or see.

దృష్టిదోషము * n. s. A baneful influence as that of an evil eye.

తృష్ణ * n. s. Thirst, wish, desire. మృగతృష్ణ the mirage.

తె, డె, దె, డె.

తెంకాయ Error for తెంకాయ q. v.

తెంకి See తెంకి.

తెంకడి Error for తంకడు.

తెం and య n. s. i. e. శంఖాగము. Plural, —గులు, also "plague, trouble, hobble," a mere term of contempt. The phrase యెంతరంకులువచ్చునో has the same sense. తెం and య and ట v. a. The grossest word for శంఖాగము. Originally this word and its derivatives యేగుతెంచుట, రసతెంచుట, meant పోవుట to go; and దానితోపోయినాడు is a similar phrase.

తెంచుట v. a. (The causal of తెనుట The imperative is తెంచుము తెంచండి.) To break, snap. తాడు తెంచుట To break the cord. i. e. to make a woman a widow by breaking the cord which sustains the sign of marriage (తాళిబొట్టు)

Hence వక నికాడు తెంచుట is ("to widow") to ruin or bereave a man. This verb occurs in compounds signifying to come or go, as పను తెంచుట, శ్రు తెంచుట, అరు తెంచుట, పారు తెంచుట సా తెంచుట, వరు తెంచుట, శ్రు తెంచుట, ప తెంచె, చ ను తెంచె, వరు తెంచె &c.

తెంచుట v. n. To sleep. నిదించెను. D.

తెండె n. s. A dish, boat or trough? (హోణి.)

తెంపు n. s. A heap, a quantity. P. I. 496.

తెంపు May it be broken! The Infinitive in A of తెంపుట.

తెంకరి n. s. A brave man; a liberal person.

తెంకి, అనగా విషవక్త్రీ. D. Wretch, jade, slut.

తెంపు n. s. Breaking. Bravery, daring, ardour.

Liberality. An explosion or breaking forth of passion. Insolence, rashness. An infraction of rule. Outbreak; breach of the peace.

Harshness of temper. కాడు తెంపు ruin: See తెంచుట... తెంపు చేశివచ్చినారు They plucked up heart and came: they came in desperation.

తెంపుల కాడు a rope just breaking.

తెంపుట v. a. To open a sluice &c. See తెంచుట.

తెక తెక, *anuk*. Hotly, fiercely. Much (boiling) (of sunshine) తెక తెకలాడుతున్నది it is hot: he is fierce.

తెక తేరగా adv. Off, offhand, by accident, causelessly.

తెక్కరిడు n. s. A rogue, a cheat.

తెక్కలి n. s. Theft. Trick. Severity, difficulty. తెక్కలిగొన్నామదా దానను by stealth.

తెక్కలికాడు (plu: కాడు) A thief. తెక్కలిదైవము Delusive destiny! cheating hopes.

తెక్కలికొనుట v. a. To steal or plunder.

తెచ్చుట v. n. "To hitch along on the breech." Carey's Tel. Grammar: p: 95. Error for చేయుట.

తెప్పలకాడు A swindler, a thief. L. VII. 132. M. 8. 3. 84.

తెక్కునుట, తెక్కునుట, v. n. తేగుట, తెకటార్చుట, ఉద్దేశించుట, అతిశయించుట, మెండుకొనుట.

The Root in A, తెక్కున, fiercely, eagerly, excessively, అవ్యాహత. BD. 5. 1185. DRAYO.

320. M. 6. 1. 234. BRY. 2. 1091. తెక్కున, అనగా వరుసగా, మిశ్రితముగా, సజ్జితముగా. Comment on A. 5. 159.

తెక్కు n. s. Sort, kind, class. Crowd, flock, a branch or division in a sect. Community, family, kin.

తెక్కు adv. (Root in A of తెక్కుట.) Off, through, up, as తెక్కుకొరుకుట To bite through. తెక్కుచూచుట

To see separate. i. e. to sever. తెక్కుటార్చుట

To cut through. తెక్కుపారగా Dividedly, separately. తెక్కుదీయుట q. v. తెక్కునమ్ముట To sell off.

తెక్కునాడుట To be victorious. తెక్కునట for తెక్కునొనుట To slay. తెక్కుకొట్టుట v. a. To break,

burst, snap off. To knock down. To cut, separate, or sever. తెక్కుకోయుట To cut off. To deduct. తెక్కుచూచుట v. a. To view with anger.

తెక్కుబట్టుట To hold fast. తెక్కునీచ్చె he drew the bowstring home. తెక్కుటారుట v. n. To die or expire. తెక్కుటార్చుట v. a. To kill, slay, destroy

or assassinate. తెక్కుదీయుట To draw an arrow up (See తెక్కు) to the head. తెక్కునాడమట్లాడుట

To speak off (తెక్కు) or peremptorily. To huff or speak sharply. తెక్కుపారుట v. a. To share, apportion, piece out. తెక్కుబడుట v. n. To dare.

తెక్కుమొక్కుట Vish. P. VII. 8. తెక్కుయిచ్చుట To

give in part payment. తెక్కువేయుట To cut off.

తెక్కునమ్ముట To sell off, or peremptorily.

తెక్కుద adj. Appertaining to a certain purgative bark. (Heyne; See త్రివృత్.) తెక్కు తెక్కు. Rox.

I. 476. Convolvulus Turpethum.

తెక్కుడుట v. a. To revile, censure, chide. తెక్కు

చూసినట్లు తెక్కుదెడుమోము her face that scorned (see on చూచుట) the brilliance of the moon.

In T. 5. 106. తే||మరచి తోయిర్లు తెక్కుదెడుమోము

కతన|| సిస్టువడలేవు &c. అనగా నిందించుట. In

Das. VII. 78. తే|| వేవరలనేయునునులకు తెక్కుదడ

గునె. In ND. I. 711 తెక్కువరతెక్కుద వేరొకవర

తెక్కుడు. చూరెండువరద్యములందు నిందించుట అ

భాము. In Samudappa. 49. తే|| తెక్కుయరు

రులవియుట తెక్కుడి.

తెక్కునాడుట. To speak rigorously: to tell off

hand.

తెక్కుబడుట v. n. To dare, to venture: to do off.

తెక్కుభాగ్యము Mastery, ownership.

తెక్కుమొక్కుట Quite out of countenance. From

మొక్కుము and ఓడుట, మిక్కిలిప్పుముభాగ్యమును

పొంది, తెగముగమోదియున్నట్లన నిందితులొందు
దురెందభోగతుర్. UR. K. 7. 267.

తెగముత్తుట, అనగా తెగకొట్టుట. Vish. P. 7. 8.

తెగవేయుట To cut off. See తెగ.

తెగి, అనగా, సాహసము అని తోస్తున్నది. || తెగి తే
నివీరముర్ తెచ్చి పెట్టుకులం బుగ్రుంగదొక్కెడువా
డుకొడుకుగాడు. R. 7. 73.

తెగించుట v. n. To dare or hazard. ప్రాణానికి తెగిం
చినకూరులు desperate men, a forlorn hope. ఆ
న్నిటికిన్ని తెగించియింత వనిచేసి నాడు in doing
this he valued not his own life; he hazarded
his life.

తెగుచుట v. a. To break or snap, sever, separate.
To cut off, to kill. To quell or master.

తెగుట v. n. To break, burst, sever, or snap, be
separated. To break as leather, the skin, or
flesh with a blow. To burst, as a lake. To be
parted out, as shares. To be sharp, as a cutting
instrument. To be mellowed, trained or bro-
ken in, as a musical voice. దానిగొంతు తెగింది
Her voice is tuned aright. చచ్చుట n.s. To die.
మార్చాలము దగ్గరికేక పింజలంబులు దెగె. Pan-
cha. 3. 96. To be finished or break off, as a
work. వగతెగిన the dispute was terminated.
తెగ నాదమాట్లాడుట To tell peremptorily. To
huff to burst forth, as in rage. తెగనమ్ముట (the
Root in A) To sell off, to sell positively. తెగిన
Gashed, wounded, broken. భూమి తెగిపోయినది
the field was cut up, ploughed up or destroy-
ed by the flood.

తెగుబడి n. s. Ploughing.

తెగులు n. s. Disease, sickness, spasms, plague,
pain, blight, evil, murrain, rot.

తెగువ n. s. Sharpness, Decision, decidedness, de-
termination, Hastiness, wilfulness, Sudden-
ness, abruptness. Liberality. Daring, resolu-
tion. Wreaking or satiating passion. వాడి,
సాహసమున్ను. D. తెగువచేపేంద్రవదది Our
wilfulness is a very heaven. i. e. Revenge is
sweet! వాడికి తెగువవుట్టినది he has become li-
beral or bountiful.

తెగ్గాలుట (i. e. తెగకాలుట) To be burnt up: be
arid or parched.

దెగ్గిర a wrong spelling for దగ్గిర.

తెచ్చుకొనుట v. n. To obtain or procure. To earn.

కిన్న తెచ్చుకొనుట To feign or put on anger, to
put himself in a passion. బుద్ధి తెచ్చుకొనుట To
recover one's senses. మనసుకు తెచ్చుకొనుట To
bring to mind, to lay it to heart. To understand.
To recollect. తేను I bring not.

తెచ్చుట v. a. To get. To bring. To take as an
instrument or materials. To admit or accept
(as homage, prayer, intelligence.) To pay
(money.) To deliver or give, produce. To ad-
duce as an instance. To understand (or im-
ply a word not expressed in a sentence.) To
bring about or cause. చిహ్నముకు తెచ్చుట To ob-
serve or heed, lay it to heart. This word is
often an auxiliary as హరింపులోకి తెచ్చుట i. e.
హరించుట To embezzle. అనుభవములోకి తెచ్చు
ట i. e. అనుభవించుట To enjoy. శ్రుతింగంతెచ్చు
ట To introduce or bring up a subject. వన్నెతె
చ్చుట To give (produce) a colour. మున్నెచ్చుట
To bring forward. తనికీ తెచ్చుట To use or put
it to use. దొవకు తెచ్చుట To bring him into the
way.

తెటుకు n. s. Shrinking. తెటుకు గావుండె shrunk, en,
shrivelled.

తెట్టించుట, తెట్టలంబడుట, తెట్టలులు v. n. To
desist, to be exhausted. చేప తెడిపుండుట to flag,
be faint. Bilh. 2. 200. Ila. 4. 183. Savanga pad.
2. 178.

తెట్టు Scum. తెల్లపు పాకముమీది తెట్టు Molasses.
తెట్లు తెట్లు గాండె Horizontally.

తెట్టు n. s. The gate of a fort. A bound hedge
round a city రాళ్ల తెట్టు A stone fence or loose
wall without mortar. A reef of rocks above the
water. తెట్టు అనగా వనదుర్గం a place begirt with
forests, guarded by woods.

తెట్టువ See తెట్టు.

తెట్టె n. s. A bee hive. మిగడ అనగా తెట్టె Cream.
D. శీంతానికి అనగా కాగిన పాలమీదకట్టిన తెట్టె
the skin or boiled milk. D. నాచు తెట్టె a mass
of scum on weeds on water అనగా పాచి.

తెడ్డు n. s. plu. తెడ్లు and తెండ్లు. An oar, or pad-
dle, a piece of wood, shaped like a raquet,
used to stir boiling food. బెడ్లెత్తు తెండ్లు spears
used in lieu of oars. తెడ్డు నాకెముక వాడములు

మాన్సుట To lick the ladle to satisfy one's hunger. తెగించినవారికి తెడ్డలింగము i. e. a good workman does not complain of his tools. Where there's a will there's a way.

తెడ్డుమూరికొంగ The bird called Spoonbill. Jerdon's Catalogue No. 312.

తెత్తు, అనగావాకిటిముళ్లతలుపు. OG.

తెనించుట v. a. To translate into Tenugu.

తెనుగు Tenungu. The Telugu language: thus spelt to suit the metre.

తెనుకువ, అనగా తేనువ the spelling being altered to suit the rhyme.

తెనుగుంచుట v. a. To translate into Telugu. తెనుగుంచుడు I will render it into Telugu.

తెనుగు n. s. The Tenugu or Telugu language. ఆయిదవిధాల తెనుగులువున్నవి There are five species of Telugu. M. 1. 1. 20. in which verse the *prasa* shews that it was written thus.

తెన్ను n. s. Way, path. Chenna. 3. 36.

దెకుగుకు Piercingly, terribly.

తెకుతెకు *anuk*. Backwards and forwards, this way and that. Radha. 1. 98.

తెప్ప n. s. A raft or float. వారి తెప్పమునిగింది his float is sunk; i. e. he is totally ruined. తెప్ప బయలుదేరినట్టువున్నది It is most abundant, in flocks or shoals, he has recovered his spirits. తెప్పలదేలుట To be rife, abound, rejoice, revel. అగ్గితెప్ప a flake of fire. తెప్పతిరునాళ్ల The raft feast: when the god is placed on a float and rowed over a pond or reservoir. తెప్పలలేలగా or, తెప్ప తెప్పలుగ Rifely, abundantly. T. 2. 34. దెప్పదెరల At pleasure, at full speed=యధేచ్ఛగా, విటతాటము. M. 7. 3. 150. and 7. 5. 208.

దెప్పనము, అనగా కార్యమనితోడున్నది Bmj. 1. 102.

దెప్పరము n. s. అనగా కీడు, కష్టము Difficulty, distress. అనగా త్వర Speed, quickness. *adj.* Perilous, terrible M. 7. 1. 94. చ|| అకటయజాతశక్రుడను యత్పలికిత్వదునిక్రమయ్యెవా, నికిగురునాథ యిట్టులతనికా దెగజూడగగోరకాబెబ, ట్టికొనగగోరి తివ్విధముదెప్పర పెంతయునితైరంగుకో, ధైకుతగపెమిపాండవులగెల్పిధరకాశగమిదలంచి తో. Again in M. 6. 1. 239 క|| దెప్పరపుహాటనికిది యొత్పనవిధ పెచటనుండి యొదవెసెయో

శంబు. Again, in M. 4. 5. 338. చ|| యాకిరీ, టికిజను గాకయావిధముదెప్పర మన్యులకోర్వవచ్చునే. Again, in M. XI. 1. 21. ఆ|| జన్మదెప్పరంబుచోతైనచరనన్నచూచితానుబడుటసూదకాత్మ దీపికోరియురుకు దిండికాడునుబోలె, నైతివగచుటింకననువితంబు. Again, in the Vish Pur. 7. 254. క|| రట్పించియధికశంభ్రమ, ముప్పొంగగనం దగోపుడున్నప్రజముపై, తెప్పరపురాలవరువము, గుట్పించుడుగోగణములుగోవులునుడియె. Also in M. 8. 1. 47. చ|| ఉజ్వలా, త్వులునగిరైనదెప్పరముదోకుగ నీదగుతోంటికొర్యముల్ దలకొనినిర్యహించుమువితంబుగ. In. P. 2. 15. వ|| అటునిర్యలంబంబున, అట్లుఅలశ్యించేయక, తెండని చెప్పిన, లేచిదండని కుమీరాజు కుటులతోచెప్పిన, నత్తులుగులు, ఆకుటులు, యొత్తుకొని, ఆమాటనుశక్తు తించి, యొక్కయాకువ, యొక్కసారిగా, దెప్పరంబుగానుప్పరంబెగని, శీఘ్రముగాతైకిలేచి, యున్న లితకిలంపై, యున్నీతి, పెరకబద్ధమనంటి, కీలంపై, గనికకలిగినదై. జాలంబు, వల, వెంటరాగొని, తమతోకూడారాగాగొని, యాయుర్పలంబున, లేచితకాలమింకాదూరముగానుండుటచేతను, గగనమార్గంబునబరచుచుండ, ఆకాశగమనంబునపోచూనుండగానని అర్థము. Also in B. X. § 6. క|| అత్తుడు దెప్పరమగునా, చక్కడువృద్ధయములజొచ్చి శం దడిపెట్టె. Also in A. 4. 36. దెప్పరమైన అనగా.

దెప్పరికము KUR. 10. 29.

తెప్పరిలుట To recover one's senses. To be roused, aware, alert.

తెప్పరిల్లుట See తెప్పరలుట.

తెప్పరుట See తెప్పరలుట Vish P. VIII. 195.

దెప్పశలు A sort of grain. H. 4. 158.

తెప్పించుట v. a. To procure. To send for. To get, obtain, provide.

దెప్పిపాడుచుట or దెప్పిపెట్టుట or ఉల్లికుట్టుట Quiz-zing.

దెప్పిరి Recovering the senses, starting up, awaking. తెప్పిరిముప్పిరికొన్న. R. 7. 214.

దెప్పరిలుట To recover from illness.

తెప్పిరుట To go off, as weariness, or a swoon. BD. 5. 1058. HK. 4. 145. R. 7. 214. M. 7. 3. 167.

తెప్పిళ్లు Taunts, reproaches=అగచాట్లు D Ab-him. p. 80.

తెచ్చుట v. a. To taunt, quiz, gibe at, slander, tell tales of, satirize. తెచ్చుడుమాటలు sarcasm.

తెచ్చిన adv. Quickly, at once.

తెబక తెబకలుగా *anuk*. Slapdash.

తెబగు *anuk*. Terribly, piercingly.

తెబతెబ *anuk*. Rapidly (running.)

తెబకు, తెబక్కు *anuk*. Splash! slapdash.

తెబ్బ n. s. A blow, a stroke. Dint, efficacy, potency, impetus. A bout or prank, a feat. One bout or time of doing. An attack of sickness. Force or violent effect. A gust of wind, a gush of water. తెబ్బులరినుట To suffer blows, to be beaten. మంచితెబ్బగల effectual, radical, potent. (Here as in French it is *beau-coup*, much. *lit* : a good blow.) నీటితెబ్బ A gush or burst of water.

తెబ్బులుకొట్టుట or వేయుట To beat.

తెమద n. s. Phlegm, mucus.—శ్లేష్మము.

తెమలించుట, తెమల్చుట, కదలించుట. D. కడుపులో

తెచ్చుట, గోండ్రించుట To shake, to turn the stomach or cause vomiting. M. XII. 5. 457.

నన్ను హత్తుడందరజూబియాస్రీపాలుకేలుతెమల్చు

చుమేలుజేసిరి దైవమోగంబుగాదె, తనమీదవేసి

యన్నచెయిలొగదీసి. R. 5. 253. నిర్మిద్రలతాం

రకాంతననీకవనీకతుకదెమల్చి నుంజి. Yayati.

5. 16. ననుబోనియోగ్రుహదంజనికేలుతెమల్చు

ట్టి. Yayati. 5. 19. కేలుతెమల్చిద్రచ్చుగా. T. 4.

143. రసనైరతంకుందినకేదైమల్చి. Vijaya Vilas.

3. 123. వేసలితెమలింబికొచ్చునుతొలగింది. Bob-

bili. 1. 77. శురశీర్ష నకతామరసంబులుడిపొక

తెమలింబిబారుగాదెచ్చువారు, యాశ్ఫలమందువెల్ల

గించడమనిఅగ్రముచేయవలెను.

తెమలుచుట See తెమలించుట. HD. 3. 215.

తెమలుట v. n. To turn the stomach or cause vomiting. L. XXIV. 204. నమలవక ముగానినారి

కేళంబు, తెమలకమ్రొంగ దంతకి బీజాపైన he

swallowed it without wincing.

తెన్ను or తేను n. s. Wetness, moisture. గొజ్జగతె

న్ను dew of flowers. తేనెతెన్ను honied moisture. తెన్ను అనగాపెళ్ల. OG.

తెన్నుర n. s. Air, gale. See—తెన్ను—

తెన్ను or తేను adj. Wet, moist. ABA. 3. 64. పెళ్ల.

తేను.

తెన్ను Bring. An imperative of తెచ్చుట and also of తెంచుట as తుతెన్ను.

తెన్నెర n. s. A cool moist breeze. T. 3. 133.

DRK. 6.

తెయ్యము Error for వయ్యము.

తెయ్యట, or తెయ్యట, pl. తెన్నెన. v. n. తెగట

డుట To break or perish v. a. అనగాతుంచుట,

భంగపరచుట To destroy, or break. M. 4. 3.

39. wheresome mss. read తెన్నె and others read

తెప్పి. M. 1. 2. 26.

తెర n. s. A screen, curtain, blind. A plain or

space : a billow or surge. దోమతెర a muskito

curtain. A veil, a cover, of any kind : hence వా

తెర the lips. A time, one bout; as వకతెర

once. మరివక తెర again. తెరయెత్త Wave upon

wave, in waves, tumultuously. పొంగదయిదైత

గా. Vijaya. 2. 19. సెట్టతెరతెర గావత్తుంది

The pain comes on at intervals, by fits. తేనె

తెర n. s. A comb in a bee hive. యెండతెరతీసి

జైలువెళ్లింది The sun broke through the clouds.

వైష్ణవులకు తెరచాటుకద్దు the Vaishnavas al-

ways are behind a screen : particularly while

eating. తెరలగాన Overpowering, terrible. ఉ

ల్పగాపైన. తెరలాడి. A. 6. 142. To hide? v. n.

To gleam or shine through a veil? తెరలురియ

గుతూవున్న అనిటికార్థము, తెరలో శ్రుకాశిస్తూవు

న్న అనిప్రాచీనటికార్థము, ఇదియుక్తమే.

తెర adj. Spread out. Open as a plain. Gaping,

open as the mouth. తెరసొలు open mouthed.

తెరకన్ను a god. See అనిమిక for which this is

substituted in Nila Parin. 1. 2. The gods or

their images, having eyes continually open.

తెరంగు See తెరగు.

తెరకట్టు A screen. ముగ తెరకట్టుతోమున్నటాడు

ట to hold the handkerchief before the mouth

while speaking : a custom of Musulman ori-

gin. H. 5. 99.

తెరకన్ను See under తెర.

తెరకాడు n. s. A thief : a concealed agent.

తెరకువ n. s. Sense, prudence. తెరకువగా cun-

ningly, artfully. Dasav. IX. 394.

తెరగు or—గు—, or—రపు, or—రుపు, or తెరంగు

n. s. Way, path, manner, style, fashion. Par-

56-

tioulars. Details. ఇ తెరంగున Thus, in this way. వారి తెరవుకుపోవద్దు Do not go near him. తెలి తాళంగన్న తెరగుననుండె, Sar. Dwi. 337. He was as though in a waking dream. ఓరస్తయ్యెవతె రంగు, Bahulaswa. V. 39. the fashion in which she wore her scarf. తెరువుపొందుట To enter. Ila. 1. 38. శ్రీ|| శ్రుతిలేనిరసకంటి శ్రుతిమజెందినవా డె తెరగొందుభూతలాదివుడుగాగ. M. XIII. 4. 306. says ఆ తెరంగురంగుంజె తె Describe me the particulars. యిందుచేత ఆ గ్రంథము తెరువుకట్టి పోయినది That book is superseded by this one; is done away, has ceased. పెద్దమాటల తెరవు the habit of talking loud.

తెరవాచ n. s. A screen, or mat. A ship's sail; (lit:) a screen-cloth, or veil. See తెర.

తెరచుట v. a. To open.

తెర తెరగా At intervals, now and then.

తెరనాటకము n. s. A puppet shew or other play in which a curtain is used. P. 4. 255.

తెరవ n. s. An opening. Interval, cessation, intermission, leisure. Opening or disclosure, opportunity. Looseness i. e. lewdness. జ్వరమున కు తెరవవిక్తింది There was an intermission of the fever. జ్వరముయికా బాగా తెరవకాలేదు the fever has not yet abated. తెరవలగా, తెరవ తెరవగా loosely, here and there, scatteredly. వాన తెరవయివ్వలేదు the rain did not cease.

తెరవ adj. Open, plain, downright language. తెర వమాటలు downrightness, plain speaking.

తెరవ See తెరవ Cessation, intermission. BD. 4. 1642.

తెరయగ A bee. తెనెటిగ. M. 7. 1. 236. The word శ్రుతికా (a white ant) is in the SC. rendered by this word.

తెరలకాలువుట The causal of తెరలుట q. v.

తెరలగా adv. Loudly, openly, aloud.

తెరలబడుట Vish P. 6. 225. To be at a loss: to hesitate.

తెరలుచుట v. a. To scatter, or put to flight. విచ్చుట. M. 8. 6. 56. Jaim. 8. 40. To give forth (a scent) To smell.

తెరలుట v. n. To move. To toss about. To be routed. To set, or disappear. (See తెరలుచుట) To spread, as scent, to overflow, boil over.

To die, expire. చచ్చుట. ABA. 3. 134. తెనులిం చుట. R. 6. 21. విచ్చెననుట, చలింపెననుట. D.

తెరవ n. s. A maid, girl, child, baby, woman. T. 3. 114. Das. 9. 146. B. 8. 418. L. 9. 32.

తెరవరి n. s. A wayfarer, a traveller. R. 3. 31. and VI. 1. Suca. 3. 416.

తెరవు n. s. Way &c. See తెరగు; వాండ్ల తెరవుకు పోకు do not meddle with them.

తెరవుగాడు A highwayman.

తెరవేట "Screen hunting"—the huntsman using screens, to conceal themselves. A hunt wherein hurdless or screens are placed around the hunting ground. A. 4. 154.

తెరుకువ, అసగావివేకము.

తెరువుమరువు 'Sense and nonsense: absence of mind. యెవరికిన్ని తెరువుమరువుకడ్డు Every man has his wise and foolish fits.

తెరువాటు A wayfarer, traveller. A road. A. 6. 51. మార్గము. తెరువాటుకాడు A highwayman. G. 2. 164. తెరువాటుకొట్టుట To rob on the highway. Suca. 3. 155.

తెరువు n. s. Way &c. See తెరగు. [D.]

తెరువుకాడు A highwayman. చాలుకొట్టేరాంగ.

తెర్ర n. s. A rash, foolish fellow, a blockhead.

తెల contracted for తెలియ. Thus తెలచెప్పుట to explain.

తెల See తెల్ల; thus spelt metri gr. Padma. 3. 34.

తెలక A contracted form of తెలియక "not knowing." (from తెలియుట.)

తెలగ or తెలగా A certain division of the Sudra caste. This name is generic for the nation, as Briton is for the English: yet is applied specifically to a caste, as ancient Britons is a name given to the Welsh. It is distinct from the తెలు and కొమటి and equivalent to the మహనాటికావులు.

తెలగ or గా adj. Of or belonging to the Telaga caste. తెలగయిల్లు A native house. A Hindoo house. తెలగబలిజెలు a certain caste.

తెలగవుక్కు A very tough sort of steel.

తెలగా See తెలగ.

తెలగాణ్యలు See తెలఘాణ్యలు.

తెలగానిమాట్లాడుట To speak in Telugu.

తెలగాలు The caste called Telagas.

తెలఘాణ్యులు or తెలగాణ్యులు A certain caste of Smarta bramins.

తెలచెత్తుట i. e. తెలియచెత్తుట To declare, explain.

తెలటాకు i. e. తెల్లటి + ఆకు A fair leaf, a whitish paun leaf, a blank page.

తెలతెల *anuk*. Brighteningly : more and more bright. తెలతెలనుట to smile pleasantly, to be radiant with smiles. తెలతెలబోవుట or తదుట v. n. తెలతెలబోవుట. D. To whiten, brighten, turn pale. తెలతెలవేసు To dawn gradually : to brighten.

తెలి adj. White. Bright. తెలిసత్వ a bright smile.

తెలి, అసగా తెలుపు. D. Whiteness.

తెలింతుట Error for తెలింతుట.

తెలికంటి The stuff that remains after the oil has been pressed from sesamum seed. Oil cake.

తెలికెట్టు The lin plant?

తెలిగన్నులు The whites of the eyes: staring eyes: upturned eyes that shew the white.

తెలింతుట To translate into Telugu. L. 1. 191.

తెలిపుత్త A phrase for the moon, as being the "Flower of brilliancy." H. 2. 4.

తెలియచేయుట v. a. తెలియజెప్పుట v. a. To tell, explain, advise, inform.

తెలియుట v. a. To know, to perceive.

తెలియుట v. n. To appear, come to light. To be known, perceived, seen, felt. To be discovered, or found. వానికి పుట్లు తెలియలేదు he has lost his senses. పుట్లు తెలియకుండావడింది She lay senseless. కన్నులు తెలియనివాడు a blind man. నీకుకన్నులు తెలియవా cannot you see? చీకటిలో ఒల్లికికండ్లు తెలుస్తుంది a cat can see in the dark. నీకు తెలిసిందా Do you see it? or know it. నాకు తెలిశినది I know it. I perceive it. నాకు తెలియలేదు I do not know it. I do not see it. తెలియదే I cannot see (if you close the window.) తెలిశి తెలియక చేశినాడు he did it unwittingly, unintentionally; lit: unknowingly or not knowingly. యది తెలిసివుంటి Being conscious, recollecting himself. నాకు తెలిశిన సాటినుంచి (Depuis que je me connais.) Ever since I grew up. యాసించిన నీకు తెలిసియుండని I call upon you to be a

witness of this. I wish you to observe this.

తెలిసినవాడు one who knows: a man of understanding. వాండ్లునీకు తెలిశినారా? Did you perceive them? తెలిశినారు Yes. తెలిశినది I see them (neuter.) తెలియబడవు I do not see them.

కోరిక తెలిశిపోయింది he betrayed his wishes.

నిద్ర తెలిశినప్పుడు when he awoke: when sleep went off.

తెలివి n. s. Understanding: Perception, consciousness. తెలివి సుందగా On coming to himself, on recovering his senses. తెలివిగా నిచెత్తుట To tell discreetly. తనమది తెలివంది recovering himself.

తెలివికి n. s. Understanding.

తెలుంకు See తెలుసు. The *sunna* (Telu-n-gu) is inserted at pleasure.

తెలుకులవాడు An oil-man. డేవ తెలుకులవాండ్లు a sect among them who wear the జంధ్యము.

తెలుసు or తెనుసు The Telugu or Telungu language. This is a proper name, totally devoid of any root. Some wrongly derive it from తెలింX which see. తెలుసు n. s. A Telugu man or woman. A Telugu word: thus తెలుసులు Telugu words (Appa C. 1. 271.) so called as distinguished from Sanscrit. The dative is తెలుసునకు. Appa C. 1. 253. see also అచ్చ తెలుసు.

The following instance is taken from. M. IV. 2. 297. నీళ్లు తడతిన నూర్చడ బలికిన విధమా న, నిచ్చుమైక్కు కువచ్చు సెక్కు. వచ్చి తొట్టి తల్లవడి ద్రోబిపోవక, పాలతియింపెనీలార బొందు సెక్కు. తలపోతగలియ మ్మలతవచ్చుటకుదా, సుకవింతమట్టు క యుండు సెక్కు. గంధర్వ శేఖరుగలరంచు జెప్పెన, నైలకుకమాటలు నిక్కు సెక్కు. తెరవబడిముడిపాటు శుభేష్టయెరిగి, వేడ్ల బనిబంచు టుకిగి. రావిదురు సెక్కు, మదనుడింతియెజ్జి యైదుతక ములను నదను నెరిగించినాకడకనుచు సెక్కు.

తెలుపు n. s. Light, Whiteness. తెలుపుకొగము the gonorrhoea. కాక చేసినవాడికి తెలుపుతగిలినది he caught a clap.

తెలుపుట v. a. To tell, say, instruct, inform, suggest. To shew, manifest, reveal, betray, make known. వానికి ధైర్యము తెలిపి having reassured or encouraged him. యెరుంగజెల్పుట to teach or tell. యిదినిక్కిలిరహస్యమైనది గానినీకు తెలుపు.

తెలుసుకొనుట v. a. To learn, find out, ascertain.
understand, know, observe, take notice.

తెతె (i. e. కంచము) A dish or platter.

తెల్పుట v. a. To make known: reveal, shew.

తెల్ల n. s. Whiteness, paleness. తెలుపు. D.

తెల్ల adj. White, pale, pallid. తెల్ల కాకితము blank paper. తెల్ల జనాలు white people. Europeans. తెల్ల బంగారు pale gold. తెల్లయెర్రవన్నె Light red. మొఁము తెల్లనై he turned pale. తెల్ల నికండ్లు bright eyes.

తెల్లతీగ A large woody climbing creeper called Dalbergia Rubiginosa. Rox. 3. 231.

తెల్లదనము n. s. Whiteness.

తెల్లదీవి, అనగా శ్వేతదీవుడు q. v. A. 6. 127.

తెల్లన n. s. Whiteness.

తెల్లని adj. White, light coloured, pale, fallow, bright.

తెల్ల పాయట To turn white. తెల్ల పారిన whitish. Glassy or glazed as an eye.

తెల్ల బోవుట To turn pale, be thunderstruck.

తెల్లమి, తేట తెల్లమిగా adv. Plainly.

తెల్లము adj. Apparent, evident, obvious, clear. తెల్లముగాన. BD. 5. 118. clearly. తెల్లనూ తెల్వి. URK. 4. 258. తెల్లము, స్ఫుటము. D.

తెల్లముగా Clearly. తేట తెల్లముగా As clearly as possible.

తెల్లవారగట్ల adv. At day break.

తెల్లవారి n. s. The dawning, morn. (A verbal noun in అ as విసకరి and జలుకుబడి). . . . ఆ తెల్లవారి the following morning. "Instead of day dawns, the Hindus always say that night dawns." Carey in Ramay. 1. p. 236.

తెల్లవారించుట v. a. To clear up, explain, settle. అరసికని తెల్లవారింపినారు they arranged the matter.

తెల్లవారుట v. n. To dawn. రాత్రి తెల్లవారినప్పుడు when day dawned: lit. when night dawned. యీ రాత్రియెట్లా తెల్లవారునా అనివుంటిమి we were at a stand; not knowing how this grief would terminate. To turn white. (See పారుట, తెల్లవారగ నునచ్చెన్ . . . . తెల్లవారకముందు Before break of day. అరసికని తెల్లవారింపి his affair has lost all colour i. e. he is ruined. తెల్లవారి తేస్తే from

the hour of awaking. తెల్లవారి తేటమావాస్య అవును అని the day before new moon.

తెల్లవారుట, తెల్లవాల్లు adv. Until morning.

తెల్లవారుట. To watch all night.

తెల్లవాల్లు adv. Until morning.

తెల్లుట v. n. To boil. కాప్పెరలోనూ నె తెల్లుకూపుం డ గావాన్నిదాంట్లోకడ వేసినారు when the oil was boiling they threw him in. తెల్లుట, ద్రేల్లుట, తెల్లికడట, అనగా తెగకడట, కడిపోవుట. R. 5. 290. M. 1. 1. 180. M. 2. 2. 152. URK. 3. 411. and 4. 285. Mand. 5. 203. BD. 5. 266. తెల్లుట, కడట. D.

తెలులు n. s. Disease, murrain. See తెగులు Evil, mischief. రోగము. D.

తెవ్వ n. s. A surge or billow, a large wave. Flood, inundation.

తెవ్వ See తెవ్వ.

తెవ్వన, సాందర్యము, చక్కన, తెవ్వనైనది, సుందర మైన స్త్రీ కుశలదములు, తెవ్వనైనవాడు, సుందర మైనపురుషుడు. D.

దళ n. s. A quarter or side. Lot, hap. See దిక్కు Vulgarly. A strange or queer thing. A scrape or pickle. For దిశ. q. v. అయోదేశ Dear me! mighty fine! వారలదేశకుహోకు Go not thou near them.

దేశముల See దిశ Stark naked.

దెస్సి See దెయ్యట.

తె Bring. Contracted for తెమ్ము the imperative of తెచ్చుట: as తేరానివాని తే సాపుడు I can bring him whom (they say) no one can bring.

తె, ధే, దే, ధే.

ధే Dhe! A word used in urging a horse on faster.

తేంట్లు The plural of తేటి q. v.

దేంద్రవాండ్లు n. s. A class of weavers who weave long cloths, the same as జేంద్ర.

తేకు చెట్టు The teak tree. See తేకు. Q says కంధికా.

దేకుట v. n. To slide along on the posteriors.

v. a. To shove, poke: to outface, disgrace.

తేకువ adj. Certain, sure, firm, alert.

తేకువ n. s. Firmness, bravery, spirit. Freshness, bloom.

తేకువగా At once, briskly.

తేకానుట, అనగా మెండుకొనుట. OG.

తేక n. s. The edible sprout of the young palm tree. See on తేను. The inside is delicately white, to a proverb. This is planted and a palm tree springs from it. తాక్క బుర్రవేరు. D.

తేకడ n. s. Bloom, vigour. పిల్లకాయనుండి తేకడ గావున్నాడు this child is in its bloom: healthy and strong.

తేకము See త్యాగము Relinquishment. Munificence. విశిష్టపెట్టడము, దాతృత్వము. P. 1. 119.

తేకల్ల మొటికెలు See తేకడ.

తేజము or తేజస్సు n. s. Brilliancy, lustre. Vigour, potency. Semen virile. Fame, renown, respectability, character. Prime, bloom. తేజోపార్జనము Acquiring reputation.

తేజరిలుట, తేజరిల్లుట v. n. To shine, be potent, vigorous or glorious. BD. 4. 1434. M. XI. 2. 13. ప్రకాశించుట.

తేజస్సు * See తేజము.

తేజి or తేజీ A steed. అనగా గుర్రము. R. 8. 93.

తేజకాశ్వము * A swift horse. Swa. 4. 167.

తేజరము * adj. Bright, sharp.

తేజడు * He who shines &c. See తేజము.

తేజోపార్జనము * Acquiring fame.

తేట n. s. Clearness, purity, brightness. Whey (నీరుమట్టిక.) తేటలూరగా full of glories or brilliancies. తేట తెలుంగు plain Telugu—(like plain English: that is, undisguised simplicity of style.)

తేట adj. Clear, pure, evident. Naked. P. 1. 19.

తేటగా adv. Clearly, plainly, downright.

తేటగిరి The name of a species of metre.

తేటచేయుట To reveal, explain, clear up.

తేటతెలుగు Pure Telugu.

తేట తెల్లము, తేట తెల్లముగా adv. Plainly, plump, downright.

తేటబడుట To become clear, be evident.

తేటబరచుట v. a. To clear up, unveil, illustrate.

తేటి, plu. తేంటు The wild bee: these are brilliantly black: and jetty ringlets or twisted

braids of hair are likened to clusters of these bees. T. 3. 111. IV. 62. URK. 4. 255. గరుడం శ్రు తేటిముంగురులుచెడర. Dasav. IX. 159.

చేడికి చేడిగావున్నారు They are on a par. The same as మక్కికి మక్కి One is as bad as the other.

చేడు He will not bring. The neg: aor. of తెచ్చుట.

చేడుట, అనగా వెతుకుట To search. OG.

తేబ్బుట n. s. To belch. తేబ్బు n. s. A belch.

తేది n. s. A date (i. e. a day of the month.)

చేదివ్యమానము * Glorious, splendid.

చేనము Tadbh for ధ్యానము.

తేని neg: p|| of తెచ్చుట (contracted for తేయని)

Who brings not. రూకలు తేనివస్తుమందు if he does not produce the money.

చేని The inf: of పది and చేను.

తేనియ n. s. Honey.

తేనిక A bee. (from తేనె honey and యాకా a fly: the correct compound would be తేనెటీక.)

తేనిళ్లు n. s. Tea: a decoction (నీళ్లు) of tea leaves, (a foreign word.)

తేను (the Root or infinitive of తెచ్చుట) while bringing. ఆరూకలు తేనుయినయెందుకు అతం డర Why all this trouble about producing and paying the money? Also the neg. aor: I bring not: I will not give.

థేనువు * n. s. A milch cow.

తేనె n. s. Honey. Various kinds are called పెద్ద తెరతేనె, శుట్టతెరతేనె, బొర్రతేనె, చిన్నశుట్ట తేనె and కర్రపట్టు (which is the best:) also తొణితితేనె, మొళరతేనె, జంటితేనె. See జాన్ను.

The ruddy nut brown complexion is compared to honey. Radha 1. 11. so in Theocritus *melichrous* is applied to a bright ruddy or nut brown beauty. శ్రుతేనె the nectar of flowers. Pururavas. 3. 109.

తేనెచెట్టు A certain tree. Q.

తేనెటీక n. s. A honey-bee.

తేనెతెర Honey comb.

తేనెతొనలు, తేనెతొలులు Honey comb, also a sort of vermicelli.

తేనెపెట్టుట To make honey.

తేనెక్రూసు is rendered తేళముష్టి. Q.

తేనెలగడ్డ The honey buzzard. Jerdon No XVIII.

తేనెనారాయి Mead, brewed from honey.

తేన్నుట To belch or, more correctly తేన్నుట.

తేన n. s. A time, as వక తేన Once.

తేళు A belch. See తేన్ను.

తేళుట, తేళుట To belch.

తేబరించుట To grovel or crawl? తేబరిస్తూవుండే వాడు a mean wretch.

తే బె or త్రాబె adj. Wretched, pauper, miserable.

Dull, insensible, silly. A silly lout. See తేదకుడు. — తే బెముఖముగల care worn.

తేను n. s. Moisture, damp. adj. Moist, damp.

తేనునము Batter, thin paste of milk and flour. పాలిన్దునము. D.

తేమానముగా adv. Gratis. (n. s. = తేరగా.) also n. s. hesitation, delay, sluggishness. తేమానగాడు an idler.

తేముడు for తేవుడు A god. God Almighty. This is a wrong but common spelling.

తేర adj. or. adv. Gratis, unpaid for. తేరకొండు lodging scot free. తేరకాడు a temporary husband (బాచివ్యధర్త.) తేరకత్తె a trull or slut. తేరగుర్రముతంశటివరికె when you ride gratis, you use your cudgel well.

తేర or తేరగా as in గనుతేర, పుతేర, ఏనుతేర while coming, while going. R.3.2. కొనితేర while he brought: = తెస్తుండగా.

తేరకొనుట To abound, teem. తేరకొనగా fully. శమ్యద్ధిగా, శమ్యముగా. G. IX. 32. R. II. 96. VI. 28.

తేరగద n. s. Instance, authentication. Decision or sentence.

తేరగాడు An interloper: one who enjoys gratis. G. 6. 76. పైపావచ్చినవాడు.

తేరలచేత A fish called "terla?" a sort of chætodon. Russell. No. 80, 81.

తేరవారుట To dawn? తూర్పుతేరవారగా. HK. 2. 34.

తేరస్థులు (K) Leaders, chiefs, (అరుస్థులు kings.) BD. 6. 266.

తేరి (adv.) To the end, fully, to the full. తేరిచూచుట or తేరికొనచూచుట or తేరిపారచూచుట To look hard. To gaze earnestly, to look steadfastly. From తేరుట.

తేరిచూచుట To see clearly. HK. 5. 41. Vish P. VII. 402.

తేరు, inf. తేరు or తేరి plural తేరులు or తేర్లు n. s.

A car, a war-chariot. తేరుకిందిచ్రుతిమ, Cuche-lop. 3. 110. చిలుకలతేరు (Cupid) he whose car is drawn by doves. చిలుకలుతేరుమేర చారుకుళింజె. Pururav. 3. 71. తేరితురంగములనధిశీత ప్రభువరుణ. Vish. P. VII. 385.

తేరుకొనుట v. n. To recover, to get strength or be convalescent.

తేరుగద n. s. Settlement, conclusion. తేరుగదరక్క a settled account.

తేరుచుట (causal of తేరుట) To relieve, console.

తేరుట v. n. To become clear (as water.) To be rescued, allayed or relieved. To go off, as a fainting fit. To escape. To recover, as from illness or danger. To extend or reach. To shine forth, supervene, happen, come to pass, or come forth. ఒంలూకుట To be clarified or made clear. To become settled or clear. To rise, as cream or scum. సొనదేరి her complexion became clear. కడకుతేరుట, కడదేరుట To be finished, to exceed or surpass, to reach the end. To be allayed, cooled, or comforted (as love.) జొచ్చేరెడుసొమ్ములు glittering jewels. తేరకయుండగా when it was in abeyance. వానికి తెల్లతేరకవుండగా while he was still an invalid.

తేర్చుట v. a. To make clear, clarify. To rectify, to correct.

తేల &c. See under తేలుట.

తేలొంచుట v. n. To roll or swim as the eyes.

తేలొంపు swimming of the eyes.

తేలొల్లుట See తేలొంచుట.

తేలచేత A kind of fish. H. 4. 225.

తేలతీయుట and తేలకులుకుట See under తేల.

తేలవేనుట v. a. To open (the eyes) wide, కండ్లు తేలవేనుటవృత్తిప్రకరణనితోచినది.

తేలించుట (Causal of తేలుట q. v.) v. a. To bring up or produce. To accomplish, do, achieve, perform. To fulfil. To cause to float &c. To glance, as applied to the eyes. చతులతేలించుట T. 3. 87. to perform. తేల్చిపోనుట To pour in loosely or lightly. తాలించి తేలించి to fondle and please.

తేలిక n. s. Lightness, ease.

తేలిక adj. Easy, simple, light. వానికియిట్లుడు తెల్లతేలికగావున్నది he is well.

తేలు n. s. (Infl. తేలు plur. తేలు.) A scorpion. తేలు మాను a sort of fish.

తేలుట v. n. To emerge, float, swim. To succeed, be done, be settled, ratified, take place. To terminate, end, blow over or end, (as a storm,) swell, ripen, as a boil. To fall clear of, so as not to hit. To clear up, be known, ascertained, decided, as a question or doubt. To be found, come to light, result, come to pass, or appear; to be evident, or revealed. To go off, or depart, as sleep, sickness, &c. To escape, or get off. నేను తేలేవు పాపంయిది This was a plan to save myself. యేళి ముద్రమందుడద వేళి నాయిది తేలును This must prosper happen what will.

తేలవలకినశంకతి తేల్చి చెప్పినాడు he begged the question: or, he represented that as clear which he ought to have cleared up. తేలబలుకుట (A. 4. 306.) he spoke so as to get rid of the accusation: so as to leave no room for objection. తేలిస, అసగా వుడికిన swelling, large.

తేలకులుకుట To accent softly, to use the soft accent instead of the harsh one; as పోతన Pōtana for పోతన్న Pōtanna, and ఇల్లుడు ipudu for ఇల్లుడు ippudu. తేలబలుకుట, అసగా శరకు చేయక నిలకత్వముగా చెప్పట. A. 4. 306. తేలతీయుట To haul ashore, to pull out or drag out.

తేలుమణి * అసగాదక్షణావర్తి, ధూమ్రపుష్పపుష్పము. Q. అసగా చెంచలితగ.

తేవకి * Dēvakī, the mother of the god Krishna.

తేవడము The infinitive of తెచ్చుట.

తేవర * n. s. A deity: generally a goddess; but also a god. గ్రామదేవర (in Tamil కన్నెరిమ్మవారు) the village goddess. These petty goddesses or “virgins” are placed at the outskirts of villages. See under అమ్మ.

తేవరరుచు * A venerable or ancient tree. W.

తేవతాదేవము * n. s. A godlike or harmless creature. Vemana says. అ|| తెలివియెరుగనట్టి దేవతాదేవుల, వనరి దెచ్చి విడ్డవలెను సాకి, పాప మెరుగక తదిట్టచంపుదురయ.

తేవతాడిచెట్టు * The tree called గరాగరి. SC. “A kind of grass:” Andropogon serratus. W.

తేవత్వము * n. s. Divinity. Deification, apotheosis. అచ్చాదియారదేవత్వంను హద్ధిః శుక్రతీర్థతః

A stone even attains divinity when consecrated by the noble. (*Hitopadesa*. 1. 45.)

తేవదత్తము * n. s. The name of the conch of Arjan.

తేవదత్తుడు * and యజ్ఞదత్తుడు * Are two names in Sanscrit Law or Logic like John Doe and Richard Roe, or Titus and Seius: or Omar and Zeid in Arabick law.

తేవచారువు * n. s. The Cedar: commonly called *deodar*. The *Erythroxylon areolatum* (Linn.) *Uvaria Longifolia*. Rox. 3. 664. 666. శురవ్వుక్షుము, అమరద్రు. SC. “Chittagong wood; usually called cedar.” Trans. of Roy. As. Soc. IV. 361. See Burnes's Bokhara, Vol. 2. p. 43: M. L. S. Journ. Feb. 1831.

తేవదాసి * n. s. A dancing girl employed in a temple. Schlegel translates it *hierodula*!

తేవనము See తే—

తేవనము Gaming, sport. జూదము, స్వత్తుమున్ను. D.

తేవనాగరి * “The beautiful character.” The name of the character in which Sanscrit is usually printed in Europe. In India it is generally set aside by the Hindus: who prefer the Telugu, Canarese, Grandham, Mahratta or Bengali: whichever happens to be the vernacular.

తేవమణి * n. s. A fortunate curl on a horse's neck. A certain tree. అశ్వములకు పుండేసుడివి తేవము. R. 1. 131. వింతామణి. SC. మహామేద అనే చెట్టు. SC.

తేవమార్చకము * n. s. Dependent on providence: watered by rain only, not by streams. వృష్టింబు శంకున్న ప్రహి పాలితదేవే. SC.

తేవయజ్ఞము * The “holy sacrifice” వైశ్యదేవము. D.

తేవయానము * The car or vehicle of a god. W. దేవతావిమానము. D.

తేవర n. s. plu. తేవరలు, తేవళ్లు A lord or master. (సావిమి.) My lord, Sir. దేవరవారు Your honour. ఇంటి దేవరలు, కులదేవళ్లు household deities, particularly the manes of (ముత్తై దువలు) married women. దేవర, జంగములకు శ్రేష్ఠనామము Your reverence: a phrase among Jangams. D.

- దేవరాత్రము * n. s. A sluice from a tank. అలుగు.
- దేవరాయికొంగ n. s. A sort of pelican, with long legs.
- దేవరుడు * n. s. A title applied chiefly by a wife to a husband's brother. మగనితోడబుట్టినవాడు. D.
- దేవలకుడు * దేవలుడు * A temporary paid priest or incumbent. A term of contempt, like priestling. A sacristan, beadle, or attendant in a temple. గుడిలో దేవుళ్ళ పూజచేసేవాడు.
- దేవళము n. s. A temple.
- దేవళ్లు plural of దేవర.
- దేవవర్ధకి n. s. The "artist of the gods," a title of Vulcan or Viswa carma.
- దేవశరులు A sort of grain.
- దేవాంగి, దేవాంగులు n. s. The name of a certain tribe of weavers. = దేంద్రలు; they are జంకములు and wear the lingam. See Buch. Ham. Mysore I. 244—246. దేవాంగి or దేవాంగిపిల్లి A sort of monkey: a Loris. (Vide Buffon: and Ann. Reg. 1786. Natural history page 50.)
- దేవాంబరము * A sort of cloth. BD. 3. 120.
- దేవాదేవుడు * n. s. An attendant on an idol. Colebr. It is a term of contempt like priestling. A "godlike creature;" one that does no harm, as a bird.
- దేవాదాయము * The income of a pagoda.
- దేవాయుధములు A. 6. 100. Stones and cudgels.
- అనగా రాళ్లున్న దుడ్డుకర్రలున్న, దేశశబ్దమునకు యజ్ఞములభావముచేత యజ్ఞమందు ఆయుధములు రాళ్లుదుడ్డుమొదలైనవి గలవ్రాసిన ఆశంబంధము నుపట్టియీదముప్రయోగించినారు.
- దేవాలయము * n. s. A temple.
- దేవి * n. s. A goddess, particularly Parvati. A queen or lady. (See శబ్దరత్నావళి దేవి) Madam! Lady!
- పార్వతి, రాజభార్య. D.
- దేవు n. s. for దేవుడు.
- దేవుకొనుట To scrape together. To rout up, turn up. To plunder, rifle. BD. 5. 696. గలవదా భావములు దేవికొనివచ్చి.
- దేవుట v. a. To rince. To take rice &c. out of water with the hand. To grope for as with a drag under water, to trample on so as to destroy (salt.)
- దేవుట v. n. To turn as the stomach when queasy. నాకడుపుదేవుతుంది I am sickish or qualmish.
- దేవుడు n. s. God. A deity.
- దేవురించుట v. a. To sue, intreat, plague or beset with petitions; to beg eagerly. దీనవృత్తిని యాచించుట. D.
- దేవురగొట్టువాడు A sneak, one who sues for favour.
- దేవులాడుట v. n. To dive in water, to search. To roam about, dangle, dance attendance. To fret in vain, to grumble. See దేవురించుట. To be in trouble, to pine or struggle. దేవులాడి సాధిస్తే I managed to effect it.
- తేనె Will not thou bring? (Neg. aor. 2nd pers. sing. of తెచ్చుట) Bilh. 2. 13. a, b, c, d.
- దేవేరి n. s. A queen, a lady. URK. 6. 389. R. 2. 57. Vajja. 1. 16. రాజశర్మి. D.
- దేశము * n. s. Part, site, place, situation, seat, region. Country, land, district or subdivision of a (రాజ్యము) country. Thus కర్ణ దేశము the situation or place of the ear on the head. In such passages it frequently must be left untranslated మాతాపితృకంఠదేశాత్ the garland fell upon his neck. సైన్యదేశము a camp. దేశభాష A dialect. దేశభాషాగ్రంథము a book in a vernacular or modern language as distinguished from Sanscrit.
- దేశకాకి n. s. A homeless wanderer, a vagrant.
- దేశపాండియ, దేశపాండ్య or దేశముళి, n. s. (K.) A recorder. The chief revenue officer: the superintendant.
- దేశభాష * n. s. A vernacular language, as distinguished from Sanscrit: a dialect.
- దేశముడు * n. s. An inhabitant or man of that country. This is also the title of a certain caste of Mahratta Bramins who have no family names.
- దేశాంతరము * n. s. Foreign parts, a strange land. దేశాంతరమందు in another land. Elsewhere. దేశాంతరమునకు పోవుట to emigrate: to go on a tour.

దేశాంతరి* n. s. An emigrant, a foreigner. దేశాంతరియను he changed his country. Vulgarly spelt దేశాంతరి plu. దేశాంతరులు.

దేశాచారము * n. s. A local custom, a bye-law, usage or practice, as differing from law. దేశాచారమువాసుకాన్నుపక్రమ a bond written "in the manner of the (*Masulipatam*) country:" wherein the name of the lender is omitted, and the name of some person substituted who in reality has nothing to do with the transaction. This custom is now nearly obsolete.

దేశాటనము* Travelling. roaming, going a tour.

దేశాధిపతి * n. s. A king: as "lord of the land."

దేశావళి * (more correctly దేశవాళి) n. s. Usage, bye-law, or practice as differing from law.

దేశావళి adj. Country or native, not imported; as దేశావళిసారాయ country arrack.

దేశికుడు * A tutor, master, instructor, or teacher.

దేశీయతదములు Obsolete, local, dialectical expressions.

దేశీయము See దేశ్యము.

దేశ్యము * n. s. A dialect, obsolete or local expression. Idiom, provincialism. adj. Idiomatic, provincial. Such words as బిల్లంపాతు, తోటి for తో, సాము meaning cattle, are northern. రెడ్డి, బిర్రు, ఖాగ్యశాలి are western. బిరినె quick నైరు or నైను are southern. Some grammatical forms of the verb too are local. Desya words are those the root of which is unknown: many are used by the oldest and best poets, as భశా! అవధారు! తాపు, ధాక, అశా, నవలా, కోదె, జీరా, కలన, తొయ్యలి, మేను, ఉల్లము. Some are Sanscrit; as భీమత్.

దేశరితీక The same as కల్లతీక? an error for దాశరి?

దేశాము * n. s. The body. శరీరము. దేశాబాధ Necessity: wanting to go to urine. దేశాశంబంధి or దేశాశంబంధుడు. n. s. A relation by blood.

దేశాళి * A threshold: or the landing place before a door.

దేశి * n. s. The corporeal or embodied spirit.

దేశి * The Sanscrit word "give thou." "A demand." దేశిఅనిఅక్తి తేయవ్వకపోతాదా If you

C. P. Brown's Telugu Dictionary. †††

say I pray thee, will he not grant it? అతడుదేశిఅనెదవానికి నాస్తి అని అనడు he will not turn a deaf ear to the request. భిక్షుండేశా O bestow an alms!

తే, దే, థే.

తేక్కు An interjection in games like *play!* bang!

తేక్కుమని fleetingly. యిదిపూరికెరెందునాళ్లకు

తేక్కుమనిపాడు్యుదిగాని శాశ్వతముగానిలిచేదికాదు This is a mere bright meteor, utterly unstable, ephemeral.

తైత See దయిత.

దైతేయుడు * or, **దైత్యుడు** * A demon, giant, or titan.

దైన్యము * Lowness, meanness, poverty, humility, దీనత్వము, దరిద్రము. దైన్యముపొందిన humiliated.

తైత్తికము * Appertaining to pilgrims. తైత్తికకోటి the pilgrim band or company.

ధైర్యము * Steadiness, firmness, boldness, reliance, trust, bravery, self-command. Resolution, courage, gallantry. నాకుధైర్యములేకపోయినది my heart failed me. ధైర్యముచేయుట To make bold, to pluck up heart. ధైర్యముతెలుపుట To encourage, to comfort. ధైర్యము adj. Bold, steady.

తైలము * n. s. Oil, ointment, unguent, salve. మంజుతైలము earth-oil; bitumen.

తైలనము * adj. Oily; belonging to oil.

దైవము * A deity. దైవకృతము caused by chance, or fortune. దైవకృతి Providence, the will or act of God: chance, accident. దైవకృతిచేతదేవకమురాతేదు It pleased God to give no rain.

దైవజ్ఞ * n. s. fem. దైవజ్ఞుడు n. s. masc. A fortuneteller or witch. A wizard. There is a saying మంత్రే, తీర్థే, ద్విజే, దైవే, దైవజ్ఞే, భేదజే, గురౌ, యాద్యభావనాయత్ర, నిర్దిష్టపతితాద్యతీ.

In charms, shrines, bramins, gods, wizards, physic and teachers, as great is thy faith so great is their power!

దైవతము * n. s. A deity : godhead.

దైవతము * n. s. The sixth note of the gamut.

దైవమాడుటము * Blasphemy.

దైవయోగము * Chance, accident.

దైవవశాత్ * By the act of God.

దైవవాక్యము * A revelation, gospel, the word of God. దైవవాక్యశుభమైన Solemn, irrevocable.

దైవాత్ * By the grace or finger of God.

దైవాధీనము * The power or act of God. దైవాధీనముగా happily, providentially. దైవాధీనముగా శుభమిచ్చినది it pleased God that this happened. దైవాధీనంబగుతప్పం Every thing is in the hands of God.

దైవార (Root in A of దైవారుట) Fully. నిండుగా.

దైవారుట, తుప్పుట, ఉప్పు తిల్లుట. D. ప్రకాశించుట, వెలుగుట. T. 1. 39. తనయునివిలివితలికెడయదై

వార. T. 2. 63. జలధిధిమముదైవారంగ. T. 3. 119. మసౌజివారపారవశ్యము దైవార.

BRY. 2. 1038. దైవ్యరశంబుమొగంబునదైవార. IIa. 1. 167. తలవంచుకొనంగజూచిదయదైవార.

దైవికము * దైవీకము * n. s. A visitation, the act of God. An accident. దైవికరాజీకములచేత by the act either of God, or the King. adj. Supernatural, divine, providential. దైవీకమైపోయినాడు he died; (apparently an error for దైవైకమైపోయినాడు.) దైవికముగా accidentally, providentially.

దైవిక Corporeal, bodily.

తొధొదొధొ

దొంగ n. s. A thief or robber. A rogue, cheat, or hypocrite, a bad man. A wretch or miscreant: a rascal. A culprit or felon. Any injurious substance (as a *felon* on a finger, or a *thief* in a candle) as a hard core in the heart of a palmyra or plantain shoot.

దొంగ adj. False, delusive, sly, wicked, sinful, hypocritical, stolen, dishonest, dishonourable, mischievous. దొంగనేల false ground. దొంగయిడుక a quicksand. దొంగనిద్ర feigned sleep.

దొంగసాములు stolen goods. దొంగమాటికివచ్చుట to prostitute herself secretly. దొంగధర్మ Hypocrisy. దొంగమాట Fraud, deceit, a lie. దొంగగొడ్డు a crust cow. దొంగవాకిటమంచుము వేసినరీతిగా in a proverb implying "make friends for the purpose of ruining him."

దొంగతనము n. s. Theft, crime, offence, roguery, cunning, craft. దొంగతనములీవగలు This is mere pretence. దొంగతనముగా adv. Secretly, by stealth, unawares.

దొంగతని n. s. Thieving, stealing.

దొంగరికము n. s. Theft, crime, offence.

తొంగలి n. s. Sparkle, brilliancy, flicker, gleam.

ప్రకాశము. D. తొంగలిరెప్పలు with quivering eyelids Zacc. 7. 43. మొదలిస్కలనిస్కలబాద

లింతుకనుమింతుతొంగలిరెప్పలదొంగలింతు. Zacc. 4. 167. నావుడుదొంగలిరెప్పలకేవలనునుస్కలంకురింతు.

తొంగలింతుట v. n. అనగావికాసింతుట, విచ్చింపింతుట, పిచ్చింతుట, ప్రకాశించుట. To gleam, glance, sparkle, flash, shine. To expand or open.

దొంగలింతుట To steal. Or,—

తొంగలు adj. నిడునైన plu. దొంగలులు A. 6. 137.

గత్తులుందొంగలులును నగుతున్నకాళికల గుత్తు.

టీకకత్తులు, నైల్యములుగలవిన్ని, తొంగలులునునగు,

దీపుములున్న అయినటువంటిరెప్పలయొక్క నిలకాంకులచేతతుప్పురున్న.

తొంగిచూచుట v. n. To peep.

దొంగిలించుట v. a. To steal, also to rob of, to plunder of.

దొంగలుట v. a. To steal or rob.

తొంగళ్లు Clouts, baby linen. అనగాపొత్తిగుడ్డలని

తోనున్నది. BD. 3. 679. చెన్నుగాబునుపార్పిజేయుమజ్జనముగన్నులుజెవులునుగాడంగనూడు, సం

గిటిముల్లాతునందండవ్రేళ్లు, దొంగళ్లుగార్చిరుతోనె

లివిడుచు. BD. 3. 664. అనిశంబు బెజ్జముచోదేవిరా

ను, జననియైప్రాణేశుతనయుగావించి, దొంగళ్లునని

డిలింగమూర్తికిని, యంగనగావించెనభ్యంజనంబు.

తొంగు, తొంగైన adj. బక్కచలచరి, శిస్తుల్లిన Lean, thin?

తొంగుండుట, శయనించుట. తొంగుంకి, అనగాశుష్క

లింబి. OG.

తొంట, గడ్డితొంట, తొంటజొన్న A wisp: a torch

made of straw.

తొంటి (or **తుంటి**, plural **తొంటలు**) The joint of the hip.

తొంటి (infl. of **తొలి**) adj. First, former, earlier.

అప్పటితొంటిమూర్తి. M. 14. 3. 56. his original shape. **తొంటికిరవునకు** to the former road.

BD. 4. 1557. తొంటిపెద్దలు ancestors.

తొంటలు The hips. See. **తొంటి**.

తొండ A camelion: the harmless reptile called (కృకలాశము) a bloodsucker: it is a large lizard and haunts hedges and bushes. When old it is called **పాశరకెల్లి**.—**తొండమున్నుగడ్డ** (Jerdon No. 22.) The *teesa*: a bird which seems to be the connecting link between the buzzard and the falcon.

దొండ adj. Appertaining to the fruit called Bryonia: or **Bimba**: **దొండకాయ** the green plum used as a vegetable. **దొండకుండు** the ripe fruit is glossy and of a bright scarlet colour. It grows on a creeper with white blossoms. **కాయదొండ** Bryonia grandis, Willd. Momordica monadelphica. Rox. 3. 708. **తీగదొండ**, ib. 711, or **తీయదొండ** Bryonia umbellata. ఆరె **దొండ** Capparis Zeilanica. లింగదొండ has a red conical fruit. **కాకిదొండ** a smaller sort is the Trichosanthes Palmata. Rox. 3. 704. **కుంకుమదొండ**, ib. 726. Bryonia pilosa. **అమ్మదొండ** is a large sort of thistle with a red fruit.

తొండము An elephant's trunk. The neck or hose of a leather bucket.

తొండాడుట, **కాదపెట్టుట**, **తొందరపెట్టుట**?

దొండి, **అనగారంద్రము**, **శుండు**, **బొక్క**. **దొండిపాడుచుట** To bore.

దొండు See **ఇసుకదొండు**.

తొండ్లిచెట్టు n. s. A sort of tree, probably the same as **తొట్టుచెట్టు**.

దొండ్లు plural of **దొండి**.

దొంతర (vulgarly **దొంట్రి**) adv. In a pile or heap. **దొంతరముద్దులు** kiss upon kiss. **దొంతరజల్లిబొంత** a patched quilt. **దొంతరవిడెము** betel leaves strung together. **దొంతరగావేసిన** strung, piled.

దొంతి n. s. A series, heap, set of things: a pile of pots or cups and saucers. **వలపులదొంతి** she was an accumulation of charms. A contemptuous word of multitude: a parcel, pack, or

crowd, a jumble. **దొంతి** Tier over tier, range over range.

దొంటినుంచుట v. a. To pile.

దొండడి i. e. **గర్జర** Crowd, throng, squeeze: closeness, crowdedness. **దొమ్మి**. D.

తొండర n. s. Trouble, embarrassment, hurry. Want, need. **తొండరగాకావలె** I want it greatly. Disorder, confusion. **తొండరగావున్నది** It is out of order. **కాదుతొండరగావుండలేదు** He was cool and unruffled. Danger, peril. Labour, difficulty. Vexation, needless trouble. **తొండరమాటలు** idle words, a false or groundless charge. **తొండరకుడుట** To be troubled. **శ్రయణముపాచ్యుతొండరపనుచిపోతిని** I forgot it in the hurry of the journey. **తొండరకురుచుట** to trouble, to interfere with. **తొండరకుని** Interference.

తొండర adj. Embarrassing, troublesome.

తొండళము n. s. Tamarind juice boiled with some vegetable as a preserve. **రెండుమూడు తొండలు** కలిపినదక్కళము. D.

తొంపది or **తొంపై** adj. Ninety.

దొంబర Error for **దొమ్మర**.

దొంబి or **దొంబికుంటము** A disorderly mob.

తొంభె, or **తొంభయి**, **తొంభెకుంది** Ninety.

తొక్క n. s. Skin, hide, bark, rind, peel త్వక్కు. D.

తొక్కట or **తొక్కటము** Distress, grief (కృశణము.) Scrape, hobble, affair. **అతొక్కటయెరగను** I know nothing of the matter.

తొక్కటించుట To grieve, distress, annoy.

తొక్కము A plant called **శతాహ్వ**. Q.

తొక్కించుట v. a. To cause to tread &c. **నాట్యము** తొక్కించినారు. They made him dance. **చింతకాయలతోక్కించిరి** they had the tamarind pounded.

తొక్కు n. s. Paste, pickle.

తొక్కుట v. a. To step, tread, or perform a dance.

అరిగదొక్కుట. A. 2. 104. To pound, stamp, trample on, crush, mascerate. To frequent or intrude into, as **పొరుగుదొక్కుక** not entering your neighbour's house. **పొలిమేరతొక్కుట** To lay down or define (a boundary line by treading on it.) **కొమ్మతొక్కుట** To lay down suckers or branches from a tree. **తొక్కిచూచుట** To go and examine in person: to inspect it personally.

దిగదొక్కుట To blink or put out of view. To

suppress. తొక్కుడుకమ్మ a threshold. తొడ్డితొక్కు కొనిపోయింది it broke out of the fold. తొక్కుతలుకులు lisping words. విడ్డలువచ్చిరాక అడేమాటలు.

తొక్కుడు Rubbing, grinding, treading అనగా, ఇరుకాటము, శుష్కర్థము, రాపిడి, రారాళు. R. 1. 46. త్రొక్కుళ్లు. P. 3. 76. Treading, dancing, capering.

తొక్కుడుకమ్మ The threshold.

తొక్కుడువిడ్డలు n. s. A certain game.

తొక్కులాడుట v. n. To grieve, to be in trouble.

తొక్కులాడుతూనడుచుట to trudge on, plod, to get on with difficulty.

తొగ n. s. The purple lotus or water lily: తొగచుట్టము the moon: as being the lover of the lotus.

తొగటవాడు A weaver. H. 2. 22.

తొగమగడు or తొగరాజు or తొగవిందు The moon as being the Lord or husband of the lotus.

తొగరిక A certain forest wood used as timber. A medicine is prepared from it.

తొగరు or —ను— n. s. Red colour, scarlet: also scarlet thread. Three species of red dye are called, 1st, విరువేరుతొగరు; the 2nd sort is చూరువేరముతొగరు; and the worst is ముద్దితొగరు:

A certain fragrant white flower. తొగరుమల్ల n. s. A sort of crystal. తొగరుముక్కుపులుగు The scarlet beaked bird, i. e. a parrot.

తొగరుచెట్టు n. s. A tree from which a red dye is made. Log wood?

తొగవిందు See తొగమగుడు.

తొగురు See —గ—

దొగ్గలితొటకూర Broad leaved thorny dock: (the small leaved kind is చిక్రికూర.)

తొటతొట (అదిరి Trembling) violently, preceptibly (shuddering.) తటచలితనలదళచ్యుత తొట తొటరతవారిఫలవిఫారణకెల్లి. S. 3. 372. తొడయునునధరంబుతొటతొటనది రె. L. 4. 313.

తొట్టి n. s. A tub, a vat, trough, or manger. A sort of seat on an elephant. పట్టితొట్టి the frame work of a palankeen, under the bedding. adj. Thick. తొట్టిపెడపులు thick lips: negro chops. తొట్టిఅక్కరము. A. 6. 75. broken pronunciation, as that of a negro.

దొట్టి affix. With. తో, కూడా, ననుట. రామునిదొట్టి, రామునితోకూడాననుట. D. See M. 3. 2. 54. and M. 1. 6. 188. but these passages do not prove the spelling.

తొట్టిఅక్కరము A. 6. 75. Mispronunciation. తొట్టిసోటివాడుపలికినఅక్షరము.

తొట్టికట్టు n. s. A part or division of a mansion. The square left unroofed in the centre of a Telugu house. కూతురికిరెండుతొట్టికట్లయిల్లుయిచ్చినాడు he gave two divisions or compartments of the house to his daughter.

తొట్టిసోరు Negro-chops: thick lips.

తొట్టిబండి n. s. A child's go-cart?

తొట్టు n. s. Side, direction, quarter అనగా, పార్శ్వము, వైపు, దిక్కు. G. 5. 257. పాథివచనునేతొట్టునబారలకుమనవుడు. Also ఫలము, లాభము Profit, gain.

తొట్టు n. s. Land within the bed of a tank. చెరువుకట్టలోపలిపాలము.

దొట్టు n. s. Loss, disappointment, failure. Side, part, quarter. పక్క, పార్శ్వము, లోటు, నష్టము. G. 5. 257. కల్లి యిట్టిగుణంబులనీకే, పట్టునశమకూరకునికీపార్థివచనుమే, తొట్టునబారలకుమనవుడు, దిట్టదనంబుడిగనుశుమతీపతిమగుడె. Tales of a Parrot, page 35. వీరుశరంగివారికిందనరకముచేశుకొనివుండగా, అందులోకొంచెంతొట్టువచ్చెను. BRY. 3. 456. చాలుచాలువగువగాలంబుగాదిది, లంకచేరెగాజ్యలక్ష్మీగలిగె, కొరతదీరెనెల్లకోకులుదలకూడె, తొట్టువానింకదొనుగులేదు.

తొట్టుట, దొట్టుట, దొట్టుకొనుట v. n. ఆవిధానంబుట, శుట్టుట, సంభవించుటఅని అర్థము. To happen, come on (as thirst;) to chance. R. 2. 90.

తొట్టుకొనిసంజకెండుబుట్టునరవివాసినితగ భస్మి నెదురొన. H. 2. 73. వలపు, వెల్లువదొట్టుగనంచునాయకుఁ గులుకుమిఠారిగబ్బించను గుప్పలకొంటి జేర్చివునిన. H. 2. 165. అట్టిమహాదారిద్ర్యము దొట్టినహరిశర్మపురియు దూలకర్మస్థ. Kala-hasti. 2. 68. వారణంబుల యట్టులకట్టులు బడజేరి తొట్టిననెత్తురుమడపుల రెట్టువలుగట్టినయంతుకట్టయలకెట్టులుగట్టుకొని. P. 1. 546. పిట్టపునిచువారినిపెద్దలకెన్నిన పెద్దవెల్లిగాదొట్టుసెకాసెకశ్వదతి దూరముతుంగతరంగశంఘముతో, చిట్టదుచు. టిల్లి వెల్లిగాదొట్టు, వెల్లువగాత్రవహించును.

In Vish Pur. VI. 199. క॥ ధరిత్రీభువేయజే
 తుల, నావాహినిధిరదాట్టనట్లుగబట్టె. Swa. 4.
 84. పెనుదత్తదగదాట్టజనిరెట్టవదగొట్టె. టి॥ దగ
 దాట్టజని, దప్పిపుట్టేటట్లుగాబోయి. Swa. 4. 69.
 నీటెపోటులబడిచేపులిదులాడ, బోయిపోలేకదగ
 దాట్టపాదలుసాప్పి. టి॥ దగదాట్టి.దప్పిగొని. Swa.
 4. 143. తిరిగిచూచుచుదట్లగదీసికొనుచుదగలుదా
 ట్టియధాయధలగుచువెరిగి. టి॥ దగలుదాట్టి.దావా
 ముపుట్టి. Swa. 3. 52. జెక్కులదాట్టినకన్నీరుపూవ
 దుడుచుచుబలికె. టి॥ జెక్కులదాట్టిన, జెక్కిళ్లయం
 దు ఆనినటువంటి. Swa. 4. 24. కట్టియచేకొనిదే
 గం, బట్టియుమునుపోకపాలము, మట్టినజాలుందాట్టి
 సక్రావ్యులుగలయె, పెట్టదవినచేటదేమి చెప్పంబు
 లగున్. టి॥ దాట్టిన, నిండినటువంటి. Dab. 291.
 సవ్వధూవరులుదాట్టినమోహాశంతోపముగలని.
 T. 5. 60. దివిజేంద్రుడంతికిందగదాట్టనిల్పుతుర
 గంబురగంబురగాలిబట్టి. టి॥ దగదాట్టి.ఆయాశ
 ముదప్పిపుట్టనిలిచినటువంటి. Ila. 3. 198. వెనకృ
 శత్రుము చెలికొను వెననుదాట్టి, యిలనసంతశయ
 గూర్తిసెనసెనిన. Vema. 3. 55. దూరదృష్టి
 గనరు దాట్టినదనుకనుపారుత పైరుగరుడదినదనక.
 Dab. 116. దాట్టినవోడంబుతోశ్శునెనగ. R. 3.
 18. గట్టినపీతాంబరమై, తొట్టినపాగచాలబచ్చిదార
 మైదారై. R. 5. 191. యత్తూపుగములదుత్తురుము
 గాదాట్టిమట్టాడి అట్టహాసంబుజేసి, యిక్కడ,దుత్తు
 రుముగాదాట్టి అంటే తుత్తురుముచేసి అనిశకర్మక
 క్రియగా అర్థము వేరేచేయవలసియున్నది, యాథో
 లమందుతుత్తురుముగాదాట్టియని పాశంపుండవలసి
 నదనిమనుషోక్షున్నది.
 తొట్టన Quickly, at once. దబ్బున.
 తొట్రకోరె A sort of tree. H. 4. 9.
 తొట్టిలుట, అనగాతడబడుట. D.
 తొట్టిలుట v. n. To stagger, trotter, stumble, be-
 wildered or perplexed.
 తొట్రు or తొట్రుపాటు n. s. Trottering. Confu-
 sion, perplexity, hurry. తొట్రుకుడుట To be
 perplexed or bewildered, to trip or stumble,
 as in speech. Swa. 3. 125. Vish. 8. 404. తొ
 ట్రుకొనుట BD. 4. 1383.
 తొట్రుకుడుట, తడబడుట. OG.
 తొట్ల n. s. A cradle.
 తొట్లచెట్టు n. s. A plant called Capparis Grandi-
 flora. Heyne, Tracts. p. 130.
 తొట్టియ n. s. A cradle.

తొడ n. s. The thigh. (usually the front not in-
 cluding the buttock which is పిరుడు.) తొడలపూ
 దపుంచుట To place in or on the lap. See పెం
 దాడ and చిరుదాడ. Vulgarly తొడమాంశము is
 a leg of mutton.
 తొడంగు See తొడగు.
 తొడంగుట or తొడుగుట v. a. To put on or wear
 (as a dress.) To assume or put on (as a shape.)
 To put (an arrow) on the bow. To prepare.
 To begin or commence. BD. 4. 1653. చక్రవ
 రిరావంబులచక్రధరుడుదాడగ. Vish. 4. 66. A.
 5. 91. తొడవింటివాడు. టి॥ ఎక్కు వెట్టినవిల్లుతోదన
 వలింతుకొనిపాద్యువాడు. one who has drawn
 his bow. A. 6. 102.
 తొడకపోవుట (vulgar) To carry away.
 దాడగుట or దాగుగుట To begin. Surabh. 1. 30.
 a, b, c, d.
 తొడగుట v. a. To place (the arrow on the bow-
 string.) See తొడంగుట To use (a weapon).
 దాడదాడమంచు (anuk.) Bang! slapdash! at
 once!
 తొడబడుట or తొడిబడుట v. n. To haste. తొండ
 రబడుట, అనగాతొట్రుబడుట. A. 6. 102. BD.
 5. 557.
 తొడయుట v. a. To wipe. M. XIII. 3. 289.
 తొడరుట v. n. or v. a. పోరాడుట, యుద్ధముచేసుట,
 మార్గానుట, పోరుట, పొందుట, పూనుట, విజృంభిం
 చుట, చెలరేగుట, (తొడరె, అనగాతడబడె, పొందె,
 చెనకె. D.) పూనుట. OG. M. 7. 5. 6. క॥ కురు
 బలము దాడరి గలువగ, శురుగణముల కైసనరిది.
 DRY. page 1874. ప్రాణుదంబైసకల్మిగ్నోల్పడు
 ట, కడిదిమాయావిరామశులతోననిక, దాడరుటమొ
 దలైనదుఃఖంబులెల్ల, ఘోరాజలోబాపుకొనువాడ
 నేడు. R. 4. 132. తే॥ పూనిమబ్బలిరాచవిల్లానితో
 డ, గూడివిలువిద్యగావించినాడనన్ను, నక్తుమాయం
 దుగల్వలే దయ్యోతొడరి, యొక్కనికివిల్లు విరిచిపెల్లు
 బ్బినేల. DRARan. 263. ఇనకులాధిపుడేదనీలైనన్య
 మేద, జనకజనీవేలనంచరించెదపు, తలమారిరఘు
 రామధరణేమదాడరి, పాలయకనిలుతురెపోరామ
 శుల. Parijat. 4. 33. తొడపులుపుప్పిర్జరవధూ
 టులువేలుపుప్రూనినీపా, వడలుధరించిదేహరుది
 వైభవమున్ నవమల్లికారుణి, దాడరనిరంబచక్ర
 ములతోనెరిపాలుమెరుంగుగత్తుపెం, జడలారయం
 గదగ్గన వైవరినిండగ జొచ్చిరంజరున్. Ila. 3.

192. తే|| తొదలచాలునురంభతో తొదరిగలువను
మరిచాలును శశిరేఖ నెదురకొనగ, గోరులేచాలు
తారనుదూరుబెట్టి, చానమై చాలు కామూలిశయము
జెంద. వీటివల్లపోరాడుట అని అర్థమాకున్నది. T.
IV. 31. తే|| కాలకులనుజూచుకొన్నరుగోటమూటు,
తొదరియడిగదురిల్లాండ్రతోడమూటు, రింతచే జేర్చు
చెక్కిట జెయ్యమర్చు, నలరువిలుకానికీటుభాషినవ్వ
ధూటి. Ila. 1. 21. తే|| హరినిగనిరాధయలయాట
లాడుదాము, కడకటింటికి రమ్మని తొదరిపిల్వ.
Hamsa. 2. 279. శ్రుతులగరిగిందిసాష్టాంగసతులూ
నవిక, క్రుచ్చికాగిట జేవికనీకోర్దులలర, జేనెదన
టంచుబాసలుజేనెనతికి, తొదరిధనవిత్తుడింటికితో
డితెచ్చే. వీటివల్ల పోరుట అని అర్థమాకున్నది. Ila. 3.
182. సే|| చెలియలివాదియై చెలువుండురుడ నెంతో
దొదరినయినన కోరిక మొదలె, మనకురాలైనగం
గనుగూడి వెలసిన మున్నీటిరాయలే వన్నెదరగ. M.
3. 5. 193. తే|| అంతబోవకవచ్చినన్నింత జేసె, నడ్డు
రాత్తుంతునన్నమీదైనకరుణ, తొదరిదుఃఖాబిలా
జలబడుటవచ్చె, ననిననిండ్రుడిట్టినియెనయ్యితివజా
వి. M. 3. 6. 298. క|| కరమాకడయైనపుడును, మ
రితంబులనామనంబుదొరమియునుభా, శూరమగు
బ్రహ్మశ్రీంబును, గరుణింతువెయ్యనిననిచ్చి కమలజా
దనియె. M. XII. 3. 321. క|| పాశంబుబుద్ధితూ
ర్వ వ్యాపారము గాగదొదరి నత్తుడుమనుజుం, తే
పాటదానినెంతయు, బాపికోనంజాలుగుజన బాం
ధవచెల్లమా. Appa Cavi. 2. 135. ధరణిదంత్యము
లునుతాలవ్యములునన, విక్రమిచణలురెండువిధము
లయ్యె, వీరివెలియకున్న విక్రమధంకంబుదొదరికా
వ్యములనుదోడ మొదలు. Sīrangadhara. 292. నె
రుగంగబడుదాననిజగండు, మరితంబునకుకీర్తిదొ
డరునిసాటి, యితివలలోకాన్నియాడిక తొగానహిత
ముజెలిమిన్ననింతియోమాట. Mand. 3. 8. తొద
రియు తొదరనిసిగ్గున, బొడమియుబొడమనియురో
జములచాచలముకొ, విడిచియువిడువనినదపులబడదు
కైనూగునూగువ్రాయంబయ్యె. యిక్కడపొందు
ట అని అర్థమాకున్నది. Naishadham. 2. 159.
యిద్విధంబున గ్రధకైకికేంద్రతనయ మదనదవధు
వ్యధాధూయమానయగుచు, బహువిధంబులవిధుదూ
రితులుకుచుండె, తొదరిమధురంబుగావిధుంతుదుని
బొగడె. Vema. 319. తోకజంతువులనుతొదరిగం
తులుగోసి, తోకలిండునెల్లమెడలువిరిచి, కడమనా
టినెల్లకాయ్చుకొందురు. Vema. 791. కావితం

గట్టికడుయోగివలెనుండి, వెలికిగోర్లు వెల్ల విడిచివె
ట్టి, తొదరితిరుగకాదుదొంగనన్నాసిరా. Vema.
1068. తొర్రమానులొనదొడరజేల్చునెల్లకుండుతే
కజంతు మహిమమిత్తి యగ్నిలేనిమంట యదియేను
చోద్యమ. వీటివల్లవిధుంధించుట అని అర్థమాకు
న్నది. To contend, flight, oppose. To undertake.
తొదవింటివాడు, ఎక్కు వెట్టినవిల్లతోడనులదలింతుకా
నివెళ్లవాడు, తుంభారశరః. A. 6. 102.
తొదలు, భూషణము. n. s. Jewel, ornament. చేతు
లకుతొదలువాసము Liberality is the best jewel
of the hand.
తొదలు n. s. Trouble, plague. పీకులాట, జంఝా
టము, అంటిసీ, తగులాటము. M. XII. 5. 306.
తే|| తదములుయజనంబులుచానములును, క్రతము
లును వేదకింకరత్వంబుదొదలు, అనగాంబువిలగ్ని
న్నిపీకులాటలనిఅర్థము. P. 4. 120. చ|| శరళగధి
రశబ్దపున సారశమృద్ధి క్రసిద్ధిగన్నయా, శరశుల
గూడిచారుగతిసద్విరతుత ధజియింతుపాదవి, శ్శుర
ణభుటింతుచుందొదలుపుట్టకనుజ్వలధారచేనుదా,
హరణముజేయుచున్న కవిసారసిచూడుమరాళగా
మిసి. టీ|| దొడలుపుట్టక, తడబడక ననిజుడిచిర్యా
యము, దొడముపుట్టకుండానని కవిచర్యాయము,
యోగ్యలమందున్న తొదలుపుట్టక, అనగాబాధలే
కుండాననిఅర్థముచేయవచ్చును, వాడికిన్నిదానికిన్ని
దొడలు అన్నవృద్ధులకు తగులాటమని అర్థము.
తొదనూడుపోతులు. BD. 5. 1083. BP. 5. 247.
This appears to be like పాకండుడు some word
of scorn, denoting a religious sect.
తోడి n. s. A Ferrule or ring of iron round a staff
= పొన్ను.
తోడికిలుట v. a. To seize, snatch, bite. తుడికికట్టు
ట, లంకించుకొనుట. Jaimini. IV. 147. చ|| తడ
యకమండుతత్వపునలైలకటాహము కేలుదామరక
దొడికిలబట్టిరాచువువి ధంగులింతురితి. BD. 4.
238. మృదుసూనిరములు తొడికిరితిశశివద్రోహి
వీడనుచుచచ్చిచెక్కలతలకుగలంగనదవి.
తోడిగర, యిదిశుశబ్దముకాదు See. తోడుగర.
తోడిగించుట v. a. To put on &c. (causal of. తోడు
గుట. as వారికిబట్టలుతోడిగినిరి I clothed them.
తోడిదొడి adv. Instantly, at once. తోడితోడిజాగి
లంబడిమొక్కిమొక్కి. Charitr. 5. 537.

తొడిమ v. n. To haste, hurry. To be perplexed or confused. T. 4. 46. H. 1. 307. R. 5. 73. BD.

తొడిమ n. s. The stalk of a leaf or flower. The nipple. పొడుగతొడిమలు A sort of rice with long grains. Saudap. 16. క॥ తడుతుకయునువంకాయను, [నడర] శిమూలంబుమధురమందులలోగా, తొడమొదలు తొడిమమొదలును, కడుమధురమువందవరపుకవిరముడపా. of this epigram the original Sanscrit is పార్థశ్యాశ్చవరాంగ్యాశ్చశిరావంకం మధురామతే, తత్రాపిచవిశేషస్త్యంతరమాలోరుమాలయోః.

తొడుకు A bullock : a cow అత, యెడ్డు. OG. ABA. 3. 62. అత. D.

తొడుకుట or **తొడుగుట** v. a. తొడికిపట్టుట, లంకించుకొనుట To seize, snatch, bite. L. 8. 87. పొడుగంగవచ్చుచుత్వవవాడికోర, లాడసికకవచ్చు BD. 3. 1714. నీసేత్రమున్నమున్నీకుండుబాలుబోరిచ్చు నేబాముపుట్టరాడుకం. BD. 6. 862. సంచునాపుటములో మాత్రంబురాడికిపొందున్నశర్పంబుకుందివీడును. HD. 2. 1304. కడుబద్ధధూర్తనక్షత్రకు సూరరాడుకుట పాతంబుదుర్బద్ధుడితడు. G. 6. 17. పాలములోన, రాడికి, పులిపట్టుకైనది, వడినెడర్పినంధ్యవారువేళ, గంగలోనమెళిలిమింగడునావీరి, ననదగావరయ్యయ్యలార. G. 10. 57. ఇడమరించియతరిరాడుగకయాపులిచ్చుత్వంబుగ్రహిదివారికి.

తొడుగర A bed ridden person. మంచపుతొడుగరతైరై. టీ॥ మంచమునకంటుకొనిపోయినారట. Swa. 3. 166.

తొడుగు n. s. A drag, a hurdle of bushes, a load of brushwood, గవిసేన. D.

తొడుగుకొనుట v. a. To wear, put on &c. See తొడుగుట.

తొడుగుట, or **తొడంగుట** v. a. To wear (dress jewels &c.) To place an arrow on the bow-string. To begin. DRV. 1142. M. XII. 5. 88. అధిముఖముగాయత్తుతుడుట, కవరభూషణములు ధరించుట, ఆరంభించుట, బాణమునుధనుస్సుయంచుసంధానముచేసుట. D.

తొడుపు n. s. Armour, plate or coat armour. బంగారుతొడుపు Gold filagree work.

తొడుపు See తొడుగు A drag, a hurdle drawn by a bullock.

తొడుసు n. s. Stuff. Household stuff. Thraash, scorice or scum of melted metal. Plague, trouble జంజాటము, తగలాటము, శంక, అశేషతా Annoyance, business, affair, connection.

దొడ్డ adj. Proper, fine, large, great, respectable. Rich, powerful. Considerable, pleasing, charming. దొడ్డనీళ్లు sweet water, delicious water. దొడ్డకొంచెములెన్నక without considering what was right or wrong. దొడ్డగానులైనాడు he is perfectly aware of it, he knows it well.

తొసకుట See తొసకుట.

దొనగు, అనగానీడు. D. This is an error for దొనగు.

దొనుకు, అనగాదయము. M. 8. 1. 116. క॥ అనిజసారధియునునుడు, తనయునిరథతోడకుండతనిగనుం, గొనియుల్లంబునవిరళు, దొనుకుసారగననికిదొలగదొలిరిరథముకో.

తొనుకుట, v. n. To spill. Vasu. 3. 189. వానితేరియతదొనుకని. టీ॥ చిందిపోకుండా.

తొన్నుందుట, తొంగుందుట, అనగాశయనించుట. D.

దొన్నె n. s. Mortar. అనగాగార?

దొన్నె or **దొప్ప** A dish formed of a plantain leaf pinned up at the corners. దొప్పచెవులు Great ears 'like such cups.'

దొపారము The cap used to blind a gohawk. Velag. 2. 243. దొరములుదీసిచెంచులు, మారలనేసినదొపారములుదీరినను, న్నారగనుమవ్విరెక్కల, నారజముగదేగవేలదొరివేట్లా. తెంచులు మారలనేసినదొపారములు, అనగాదేగలముక్తులుకండ్లు అగువదకుండాతోలుతోట్టడివేళింకర.

దొప్ప See దొన్నె. **దొప్పలబోవుట** To bag out with wet, as leather does with damp. To shrivel up : to contract as the hands in pain. **దొప్పచెవులుగల** flap-eared, having large ears. **దొప్పగావుండే** adj. Channelled, like a split bamboo &c.

దొప్పదొగుట v. n. To plunge, be drenched. **దొప్పదొగిన** Drenched, soaked Bedewed moist. BD. 2. 337. మునుగుట. D. వానలోదొప్పదొగరదిరిరి they were soaked in the rain.

తొప్పరిల, అనగాబంతి, గండువిరుగంటి. OG.

తొప్ప n. s. The foreskin or prepuce.

దొబదొబగా (anuk.) Smartly, heavily (as rain.)

దొమ్మి, అన గానెత్తురుకండ, మడుగు A piece of flesh.
 A puddle. Swa. 4. 68. తారసినచోట, దారునచో
 రచారి యొకటిరెంటిని ద్రొమ్మలురులనడుచు. టీ||
 ద్రొమ్మలురుల, నెత్తురుకండలుకుడేటట్లుగా. P. 1.
 240. తిరుగకవిరుగకయాభీకర మేమంబు లాహవం
 బుగావించుంగాళిరెంటినడుమ నెత్తురు దొరుగ్గ
 బ్రవహించినిలిచిదొమ్మలుగట్టె. టీ|| దొమ్మలుగ
 ట్టె, అనగామడుగులుగట్టె.
 దొమ్మించుకొనుట v. n. To copulate. అదివాకిచేత
 దొమ్మించుకొన్నది She prostituted herself to
 him.
 దొమ్మి n. s. A push, a thrust. యిట్లాచేస్తేదొమ్మలు
 వచ్చును you will be reproached or reprimand-
 ed, for this. దొమ్మలుకుడుట To suffer pushes
 or blows, to be abused. దొమ్మలుపెట్టుట to
 abuse, to reprimand.
 దొమ్మిట v. a. To shove, poke, push. To cohabit,
 or lie (with.) కడదొమ్మిట To knock down. To
 strike out of an account. తలుపునుదొమ్మి shut
 the door to (a rustic phrase) తోకుట. D.
 దొమ్మిదాయి n. s. The tympany or windy dropsy.
 దొమ్మిలాట n. s. Hugging, cuddling. Buffets.
 Fumbling.
 దొమ్మిలాడి n. s. A coarse boisterous lewd woman.
 దొడుదొడు (anuk.) Aloud (buzzing.) కీకళములదొ
 మదొమమనునగుతుట్టలు. A. 6. 17.
 దొమ్మ n. s. The staggers : a fainting disease. Al-
 so the liver, (jecur.) A kind of fish. మూర్ఛవం
 తిరోగము. D.
 తొమ్మండము The measure of nine తూములు or
 Marcals, ciphered thus ౪౦౮.
 దొమ్మదారి, అన గాహయగంధా. Q. A certain tree.
 దొమ్మర The name of tribe of gypsies. దొమ్మర
 వాండ్లు Tumblers, ropedancers and buffoons.
 These people are said to eat cats : for they
 often kill these animals : to which they have
 an antipathy.
 తొమ్మరము n. s. The royal table, maintained by
 a prince for his servants : also called కండా
 and శువారము.
 దొమ్మి n. s. A swarm, flight, mob, crowd. A fray,
 a skirmish. దొమ్మిగూడివచ్చిరి they came in a
 mob : here the word appears misapplied. దొ
 మ్ములాడుట To kick up a riot, to be distressed,

to suffer trouble. దొమ్మియుద్ధము a violent fight,
 even between warriors. దొమ్మిగా Tumul-
 tuously, confusedly, noisily, buzzingly, in the
 lump, indiscriminately.

దొమ్మిరసము Riotousness.

తొమ్మిది Nine. (This is written ౯ in the east,
 but ౯ in the west.) This figure was ancient-
 ly written 9 and to this the poets compare
 the form of a beautiful ear. The mere cant
 phrase శుశ్వుతోతొమ్మిది the "nine with salt,"
 signifies Condiments with firewood and cook-
 ing pots.

తొయ్యిని The neg. pl|| of తోయుట. నామాటతో
 య్యనివాడు he who rejects not my command.
 మాతండ్రినిండా తొయ్యనివాడు గాళున్నాడు my
 father is very ill.

తొయ్యలి plu. తొయ్యలులు Madam, lady. అంచతొ
 య్యలి the female swan.

తొర for త్వర Quickness. URK. IV. 236. and
 V. 109.

దొర or ధొర A chief, a baron, a lord, master,
 owner, ruler, king, governor. Usually trans-
 lated A gentleman. మేటిదొర the chief lord.
 The దొరలు answer to squires, or knights, and
 never can be applied to a bramin. శ్రేభువు. D.
 దొర Equality? similiarity? సామ్యము D.

దొరంగుట See దొరగుట. G. 8. 143. Pururavas
 3. 102.

తొరక. గంజితొరక The scum or skin on gruel
 when cooling.

దొరక శుచ్చుకొనుట To snatch at.

దొరకొనుట v. n. v. a. చిక్కుట, ఆరంభించుట To
 be found, to begin. M. 12. 5. 360. దొరకొన్నన
 నుభవించును, దొరకమికింజంతమెంచి దురటిల్లకని
 ర్భరుడై. M. 4. 4. 10. తగుసారధిదొరకొనినం,
 తగతురసాధించుటెంతవని, అనగాతగససారధివి
 క్తైనట్టైతే. M. 12. 6. 379. ఏకాంతభక్తిరతిననే
 కములగువత్సరమ్ము లిష్టస్థునిసాలోకించుంగా దొర
 కొనుగాకిటులవేగతడమికు గానగవకమే. Pad-
 ma 3. 168. దొరకొన్నవ్రతమునిండగ, నురుజన
 ములచేసనజ్ఞ గొనియేమిమ్ముం బరిణయమయ్యెద.
 B. 9. 721. శురతమునకుదొరకొనిన.

దొరకోలు n. s. దొరకడము, ఆరంభించడము. D.
 M. 7. 3. 192. వీడగ్గవైదొర కోలస్థననీడుతోంటి
 శుక్యతస్తోమంబుకల్పిక్.

దొరకోలుకన్నాని n. s. A swindler. వేసములు వేసి నన్నింది వెనకనాడుకానేవాడు. ABA. 2. 554.
 దొరగుట v. n. To flow, gush, burst out, run. v. a. To leave, quit. కారుట, జారుట, రాలుట, వడలుట, విడుచుట. Vish. 5. 237. క॥ మునుకొనికన్నీరు దొరుగ మొగిల్లునయ్యె. Surabh. 112. చ॥ తురమునతి ప్రతానియతి వాయుట పాతము బ్రాహ్మణుండుమై, దొరుగుటనంతకంటె బలుదోషము గ్రక్కునవీటివల్లనే. T. 5. 188. తే॥ తదభిషేకంబున నువారిధారలిట్లు, దొరగునన్నట్లు ముత్రైముల్ దొయిలింది, Jaimini. 6. 72. య॥ అనిశంతాతుము సెందునీతగనిధైర్యంబేది సౌమిత్రిత్రాల్పిననెమ్మము నబాధ్యముల్ దొరుగరల్లీ నేడులోకాశవా, దనిమిత్తంబునరాసులందునిను. Pal. 412. ద్వి॥ కరువలిచెలికానికములుదొరుగ, అనగా శ్శులింకములు క్రాల. Vish. 2. 66. ఉ॥ ఆరసికోకకయెల్ల బ్రయమారగ యిచ్చిదశంబు మానైదక, భీతిదొరంగి యుండుమనిపెంపుననింద్రునిబంధిప క్తలోకాతిశయశ్రమాదకరుడైనముకుందుడు. Ila. 3. 4. చ॥ తురవశుడైనశౌరిగనిశంకజలోచనగాధి కామణిం, దొరగుమటంచు వేడుకొన తోయకమాధళిచ్చె నమ్మికల్. T. 4. 39. ఉ॥ కోరికకొన్నినాళ్లమదికొంకు దొరంగకొన్ని నాళ్లచే. G. 1. 74. చ॥ కరముననున్నత్రున్న యను కాముని భూతియు సెందు ఫాలముక, గరిడరచర్మముందొరగ్రక్కున లేమికిబొప్పు గట్టడే, హరుడు కు పేరుచెల్పెడలి యాదటమాసీలు డైననంచున.
 తొరట n. s. A cell or small hole : a cavity. కోటరము. D. ఆవెన్నయెముక తొరటగాయుండును the backbone is hollow. (Vedanta Sāram.)
 దొరతనము n. s. Government, dominion. దొరతనముగా శంపాచింతుట To obtain by respectable means.
 తొరపుట v. a. To slake or temper water to a certain heat.
 దొరయింతుట v. a. To compare, put together, unite, combine. శ్రుకాశింతుచేయుట. దొరయించునీలింతుమరిగింపుంపు. Charitr. page 258.
 దొరయట v. n. and v. a. To approach : come near. To resemble, be one with, suit, befit, become. పొందుట, శరిపోలుట, శ్రుకాశింతుట. Vasu. 1. 2. సీ॥ శకలలోకాభినంద్యకళాకలాశంబుదొరయ నెమ్మము. టీ॥ కళాకలాశంబు. దొ

రమునెమ్మము, లావణ్యమనెడు భూషణము పొందుతున్నటువంటిచక్కనిముఖము. URK. IV. 281.
 తే॥ రాజసూయ క్రియాశీలరహివహించు, శుగుణులకుగాకనీముద్దు మొగముదొరయ, తరమెయిరరలకడనుండు తర పెనన్ను, తరమెరిగి చన్నుగవడేర్చితరుణిబ్రోవు. వీటివల్ల పొందుట అని అర్థమాకున్నది. Dasav. 2. 275. సీ॥ శ్రౌధ కాంతామణి భానురమృదులోరుకాండముల్ దొరయంగలుగుకరము. టీ॥ దొరయంగలుగుకరము, శరిపోలగలిగినతుండమున్ను. Bhadra Parinayam. 3. 257. సీ॥ శరదధ్రములచాలు దొరయనల్లడయెత్తి దెరలుమాయకుసాటి దెరయెనర్చి. P. 4. 249. సీ॥ గగనవాహిని రొంబి గాడికొండాకదోరు కమలాత్మరధరథాంగంబుదొరసి. టీ॥ రధరథాంగంబుదొరసి, రథముయొక్క చక్రమునుయుతుమింది. వీటివల్ల శరిపోలుట అని అర్థమాకున్నది. H. 2. 116. సీ॥ త్రులకలునిం దారబాడమిన దేహంబుధూరి ధూశిరితమై దొరయవీపు. H. 2. 259. సీ॥ మెరుగంచుకన్దులుదొరయనంచటుందింది మణులరంజిల్లుకన్దులుదరింది. R. 5. 275. సీ॥ నగములనీడ్చి తన్నుములతలలూడ్చిదివి దూర్చిరవెత్తిభువిపెకల్చి, నరులనదర్శిస్తరులదెరల్చిశశిరులలో గరులలోదొరనియెరసి. వీటివల్ల శ్రుకాశింతుట అని అర్థమాకున్నది.
 తొరలనాడుట (A causal of దొరలుట to slip &c.) To overset or trip up.
 దొరలింతుట v. a. To pour. Rasica. 1. 55.
 దొరలుతుట, హరింతుట, వకదానికింపవకటిచేడి. A. 4. 264.
 దొరలుట v. n. To roll, be rolled, poured forth, solved as a doubt. To be made out, as the meaning. Metaphorically, to die. To turn up, at cards or dice. To be slaked, or tempered as hot water. To slide or slip down, trip. To be admitted, united, or joined. The same as పొల్లుట. D. or తొరపుట. యాగదొరలింది a fly has fallen (into the dish.) To sink or pine with hunger. అస్థాయముదొరలదు wickedness will never flourish under him. కీడుదొరలిచ్చు evil will befall (him).
 దొరపు See —రు—
 దొరసాని n. s. A lady, a queen. See further under సాని.
 దొరసానితనము The dignity of being a lady Queenship, ladyhood.

దారసిన See దారయ.

దారాదార n. s. A king of kings. Ila. 1. 48. ఆ

తన్నీదారాదారలు మెచ్చుకొన్నారు All the great pay him homage.

దారికించుకొనుట v. a. To apprehend, seize, secure.

తోరితోరి adv. Well, properly? తన్నీరా. D.

దారుకుట v. n. To be got, gained, found, procured, obtained. To accrue, occur, turn up. Ila. 3.50.

దారుకుట See—ర—.

తోరుపుట See—ర—.

దారుపు or దారున n. s. A well-spring supplied by a sluice, a large well: a ship's dock. A pit of water.

దారుపుకట్టెద n. s. A crupper. ఎడ్డుకుడ్డితగ్గలిం చేసి. D.

తోర్ర n. s. A hole, a hollow, శుండు, బొక్క. adj. Hollow, having a hole. తోర్రకొత్తు Loosely bound tresses.

తోరి n. s. A defect, breach, or blemish. వెలిరి, మొరి. D. adj. Wry, crooked. Leaky. Toothless. Deformed, chipped, (as china or glass.) damaged (as a shattered statue.) Partial, as an eclipse.

తోర్రుకుట్టె n. s. A cow house. గోస్థము. D.

తోర్రలు n. s. Oxen, kine. శుశులు. D.

తోర్లించుట v. a. To slake hot with cold water.

దార్లించుట v. a. To upset. See దారలుట and దారించుట.

తోర్లకట్టె A quarter-staff? A stick flung at an animal to trip it up? From తోర్లినది See దారలుట.

దార్లుట To fall, be upset. దొల్లుట See దారలుట.

దారున See దారుపు—

తోల n. s. A bit or division, in an orange, jack-fruit &c. తేనెతోలు A sort of cake, or vermicelli.

తోలంకుట See తోలకుట Pariz. 5. 51. R. 5. 40.

తోలంచుట To wash. Pariz. 3. 35.

తోలకరి The opening of the year, the beginning of the rainy season. R. 5. 157. తోలకరివాన, తోలకరిమెరుపు Autumnal rain and lightning. Dasav. 9. 123.

తోలకులు, అనగామచ్చలు Sparkling, gleams, bright marks, as those on a deer. DR Aran. 236. తరంగములు. Waves. A. 4. 185.

తోలX adv. Off, as తోలXకియుట to take off. Vema. 2. 196.

తోలొందుట or తోలొందుట v. a. To remove, or put away. Pal. 266.

తోలగుట v. n. To depart, go off, be removed: step aside, retire, recede, get out of the way. To sidle or move sideways, transgress. To be dislocated, as a bone. To vanish, perish. To end, terminate, cease. Neg. p|| తోలXక incessantly, continually, steadfastly, unfailingly. తోలXని Neg. p|| Unfailing, ceaseless. ABA.

3. 132. ఏదెననుటకుదాలగనా వెలయుచుండు.

తోలతోల (మని Crying) Stop! stop! తాళుతాళు.

BD. 4. 174. తోలతోలండు Up! begone! rise!

BD. 5. 1047. Contracted for తోలXండి See తోలగుట.

తోలసి The Tulasi plant. See తుళసి. తోళసివూలు beads of Tulasi wood.

తోలసి A necklace of rows of gold beads=దులది, తులసి.

తోలి n. s. A socket, a hole. రంధ్రము, కూశము. A. 4. 218.

తోలి adj. First, former, ancient, old, previous.

తోలినాడు the day before. ఆతోలినాడు The day before that. ఆతోలిరాత్రి overnight. తోలి

తోలి the very first.

తోలిక or తోలిక n. s. A small spade. A hoe.

తోలితోలి The very first. DRY. 528. G. 3. 116.

తోలిపించుట v. a. To hollow. To get it washed.

రాతిలోగాని చెక్కలోగాని పల్లము చేయించుట, కడిగించుట.

తోలివారము The first day of the week.

తోలు adj. First. తోలుకోడికియ్యంX when the earliest cock crows. BD. 4. 334. తోల్చాడు the day before. BD. 5. 1241.

తోలుకరి See—ల—

తోలుకాడుట To begin, arise, (as joy,) happen.

To exceed, shine. BD. 5. 253. మాదరచన్నయ్య మహనీయకీర్తియాదటమదిదొలుకాడు.

తోలుకారు, అనగావర్షకాలము. D.

తోలుకుట v. n. To burst forth, overflow, be emitted, (as flames, tears, rays, sweat, &c.)

తోలుకుడుపు, అనగా అన్నప్రాశనము. D. The “first meal” given to an infant at weaning.

తోలుకునవు A smile *playing* or beaming over her countenance. Radha. 1. 110. Ila. 3. 181.

T. 2. 167. Anger breaking forth. H. 1. 64.
Dasav. IX. 361. See తొణకుట which seems
to be the same word.

తొలుగుట See —ల—

తొలురుట v. a. To bore, perforate. To polish,
furbish. To hollow, dig, scoop. To carve wood.
To cleanse, or rinse. తొయ్యతొలురుపురుగు The
insect called a deathwatch. ఆ పాత్రను తొలి
విగాడు he cleaned or polished it.

తొలుర adv. At first, in the first place.

తొలురటి adj. First, prior, preceding. Radha 3.
62. తొలురటికదము the preceding word. Ap-
pa. 5. 151.

తొలుతొలుర, తొలుదొలై adv. At the first, or very
first. Swa. 1. 44.

తొలునాడు The day before. BD. 4. 1940.

తొలుబాము A former birth. పూర్వజన్మము. M.
XII. 1. 190. R. 7. 118. తొలుబాముల సోము
లు పెళ్ళి సోముగంగాదిమహానదర్.

తొలుసంజ, అనగా ప్రాతఃసంధ్యాకాలము. D.

తొల్లిరి See తొలుకరి.

తొల్లిరించుట, అనగా వర్షకాలమందు నీరాశీరాను
కుండేవల్లవుట. D.

తొల్లారుకుంట, అనగా వర్షకాలమందు నీరాశీరాను
కుండేవల్లవుట. D.

తొల్పుట See తొలురుట.

తొలై See తొలుర First, at first.

తొల్లిట్టి n. s. The first born. తొలు first కట్టి child
T. 3. 13.

తొల్లి adv. Erst, formerly, of old. M. I. 1. 109. 183.
216. Infi. తొంటి Vish P. 2. 241. తొంటికంటె
more than before. BD. 5. 627.

దొల్లిించుట To upset. పాడికలను దొల్లిించినాడు
he threw the dice.

తొల్లిించుట v. a. To temper or slake water, to
dilute.

తొల్లింటి adj. Former. Ancient. M. 1. 1. 210. తొ
ల్లింటియట్ల Like as before. BD. 5. 295. 5. 1345.

తొల్లిక or తొల్లిక n. s. A small hoe. రత్నకోల. A
sort of fish. H. IV. 225.

తొల్లిటి Former, old, of old days. G. 5. 36.

తొల్లుగద adj. Joint, mutual, as a bond.

దొల్లుట v. n. See దొరలుట To roll, be overturn-
ed, or upset. To die.

తొవ n. s. A water lily. = తొక.

తొవరు See తొగరు.

తొవ్వాటము పెట్టుట To dig the earth
round the roots with a కసిక hoe.

తొల్పుట A vulgar pronunciation of రత్నుట.

దొనగు n. s. భయము, కడు Fear, evil, harm. URT.

10. 12. చ|| తగిన తెరంగు చేసినను, చాని నెరుంగరుచే
ట్టగాంచిన్ దెగడుదు రెల్ల భంగజగతీజనముల్వినను
కుట్టుగాకయున్, బగతున నాయితంపు తెగ బాటున
పైబడి గల్వనేర్పినన్, మగటమిరుదులు పేదాశీగుమా
లగ దానపుటంపు పెట్టెయిన్. BRY. 3. 456. ఆ||
చాలు చాలువనున గాలంబుగాదిది, లంక చేరరాజ్య
లక్ష్మీగిరిన్, కొరతవీరెనెల్ల కోకుటలు దలకూరె
దొట్టువానెనింక దొనగులేదు. M. 3. 5. 238. చ||
అను నెదనిండు నిట్లనియె నట్లయినంగడు శత్రుదేవ
యీ, యనిమిష నాయకత్వమున యందభిషిక్తుడై ము
దంబుతో, ననుబనిగొమ్ము నిడకరు ణందొనగల్గినను
మానియందెడన్, ఘనతర శౌర్యనంతుడగు గావున
నర్దుడవింజ్రలక్ష్మీకిన్. M. 5. 4. 54. తే|| ఆవహం
బునబంధుడు యంబునేయ సెల్ల కెల్లవిధంబులను కుక
మింతు, గోరిర ప్పాండవేయులు వారికిట్లు దొనగువ
చ్చెనెకులువలతోడబట్టి. BD. 7. 843. అశ్రమాడు
యింకొండనభిమతార్థముల, దాశీగలపెన్నిదిదొ
రికియందంగ, జరగదగ్గ బోయెడి వెరవిడిగలదె, వరదని
విట్లుగునిరలీలదనరి. B. X. 1641. ఆ|| మగధనా
భుచోర మురియింతబోలదు, మురియకున్నదీదుమర
లిమరలి, బలముగూడుకొనుచు బరతెంచు బరతేర,
దృంతువచ్చునేలదాశీగునరుగ. Zacc. 3. 93. తే||
తొడలపైనిద్ర పూయెడుదుష్టమృగము, గొంతుకొశ
రులేకిటు నేలగూలద్రొత్, దీనిర క్రమాంశంబుల నృ
ప్తిబాంధి, తొలగిపోయెదనీపులో దాశీగుమాని. Ve-
ma. తనదు లేమిదాశీగుదరి లేనిదైన్యంబు, చాని
చేరనలుడుతావురప్పె.

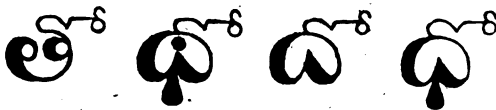
దొనగుట or దొనరుట v. n. భయపడుట To fear.

G. 7. 58. ని|| తుల్లిరి పెట్టినభూమికి దొనరిన, నెది
రిపోట్లాడినకొదకురున్న, దండకైరత్నన దత్తుగల్లు
రికిన, దలయందు గొన్ననో బలముగొన్న, దాకిరిసా
చ్చిన దానినమూగిన, సరకు సైదిన బయలాశీబడిన,
చాగబొడువగయన్న లాగంబు నకుజన్న, మడిమ
గంటినవ్రేళ్లుముడుగబడిన. BD. 2. 1046. నావధి
జల్ల దానమ్మరుగణక, బోవుచో గాలానబోయిన
దాశీగ, గదురొంపి గాలుబారుడు జల్లకడువ, బడ
బడగొల్లెరబడినవోయనగ. దొనొగుగా, అనగా

చురుకుగా. BD. 2. 99. దివి జూడంగవచ్చెదను
దరినేననుచు, వేడుకజరక వేగరమ్మనుచు, గాలి
దాసంగుగాక్రమ్మరునుచు, యేలమ్మవచ్చిన నేమి
నీకనుచు॥ కాలిదాసంగుగాక్రమ్మరు, అనగా కాలు
చురుకుగారా అని అర్థముతోచినది.

తొక్కి n. s. Brokenness; the state of being chip-
ped, as glass అనగా నీవద్దలం పేచువు మసకము
లో తొక్కిబోయినది There was a hitch: she was
taken aback.

తొక్కి adj. Chipped or broken on the edges. See
మొత్రి. n. s. a slip or mispronunciation. వాడుమా
ట్లాడడములో తొక్కిలుపోవున్నది his pronuncia-
tion is lisping, or imperfect.

తో conj. With. నాతో చెప్పు Tell me. Dasav. 9.
343. గుమ్మంతోవచ్చెను he entered by the door.
జ్వరముతోవున్నాడు he is in a fever. ఉపోవ్యము
తోవున్నారు They are fasting. కాళ్లతోవస్తానని
I came on foot. గుర్రంతోవస్తానని I came on horse-
back. చూచితో in seeing it, as soon as he
saw it. నీకంటముతోవుండే Diseased, sick.
Vema. 1. 43. చదురుగలుగుచివ్వెనీరవితోమండు
ను a lamp that has oil burns "with" clearness.
అతనితోమనచెప్పిని I represented this to him.
చీకటితోలేచివెళ్లి నారు They set out in the dark :
i. e. before dawn. చొళ్లతోకట్టుకొన్న మూట a
bundle of grain. నాతోచెప్పిరి They told me.
HD. 2. 552. కట్లతోవున్నాడు he is in bonds.

తో. A word used in calling; contracted for ఇదో
or ఇదుగో "Here!"

తో * n. s. The arm. Plu. తోలు Vish. VII.
435. తోడ్గిలాసముల్లాసము. Suca. 3. 368.

తోక n. s. A tail. Surya Tanaya. 4. 103. HK. 3
34. తోకక్రొక్కనపామువలెను. Chenn. 5. 145.
like a snake irritated by treading on its tail.

తోకము * n. s. Child, offspring.

తోక చిన్న A tail or trail of fire. = నిప్పులు పూలింది
నడిచకలవాయి. A. 1.

తోక చుక్క n. s. A comet: a star with a tail.
Dasav. 2. 25.

తోకటవట్టు n. s. A pollard tree. A tree that is
half dead. This meaning is clearly given in
the కృపావాస్తు chap. 4. verse 18.

తోకరలవరి A long slender fish called *Ophidion*
(Russell. No. 39.)

తోకతోటారి or, తోకతోటారి Endless, unending
(as plagues) Confusion, medley. ఆధాసము. =
గర్జర, శంకరము. This is a word of unknown
origin. Dixa Bodha page 24 line 13.

తోకపీకట్లు n. s. Plagues, hobbles, squabbles.

తోకపీకుడుగాడు A slippery rogue; a make-bate.
= నలకగొట్టు.

తోకవురుగు A tadpole.

తోకుట To afford. తోకలేను I cannot afford it.
See also తోకుట. ?

తోకుట v. a. To pare or shave ground, cutting
up the turf. To dig slightly so as to loosen the
soil for weeding.

తోకుడుపార n. s. A weeding spade. A sort of
instrument like a hoe, for paring the ground,
cutting up the turf for fodder.

తోకొనుట To bring. వెంటబెట్టుకొనివచ్చుట Man-
dha. IV. 161. Charu Chandrōdayam 3. కల్లారి
తోకొనిచనినెచ్చా, అనినమ్మను నేంద్రమునినకల్లను
లేనో To bring along. Lila XIII. 68.

తోగారింతుట v. n. To bend the legs. (Not a
good word.)

తోగుకొనిపోవుట v. n. To be grazed or excori-
ated. కాలుతోగుకొనిపోయినది the skin was
taken off my leg.

తోగుట, అనగానిదింతుట. D.

తోగుట v. n. To be wet. To be bruised. తడుగుట,
కొట్టుకపోవుట. R. 6. 32. బాష్పధారావహంబు
నదోగును. BRK. 334. తనకలిమోముబాష్పజల
ధారలుదోగగదారయెచ్చును. Sar. D. 6. 203.
తనువునెత్తుబదోగి ధరణిమెదులు కొనియెదునీతి
ట్టుకోరలబడగ. Kira Bahat. P. 173. క్రథాని
కొమార్తెచెయ్యి సొట్టోతగులుకొని చెయ్యిరియ్య
కూడకబలవంతాననుచెయ్యిరీతైకరినమెచెయ్యిదో
గరక్రముకనుపించెను.

తోగ * n. s. A cowherd.

తోడ్లి * n. s. A milch cow. పాలిచ్చే ఆవు. D.
తోడిగాడు A sort of bird. మగదేవ A male hawk.
దోరుట or దోరుకొనుట v. a. To plunder, rob.
దోరుట v. a. To fly, or take off by flying.
తోరుట v. a. To wet, to moisten, to soak. తడుపు
ట, అడ్డుట. A. 5. 119. నైపునజంధనాద్రిగహన
ద్రుమసారభవదీదాద్రుమనీకశరీలభమాక్తికమనీ
శ్రుకరంబులుదోదినమీకాకావనంధుజులనెదజ
ల్ల. R. 4. 13. కరికరకరంబులతగంగలభంబులు
దోరుకైవడిక.

తోరుట v. n. To occur to the mind, to seem, ap-
pear, arise in the thought. To appear as the
sun. (impersonal governing a dative.) నాకు
తోస్తుంది I think, conjecture, conceive, fan-
cy, imagine, suppose, intend. నీకుఅట్లాతోచెనా
If you think fit, if you please, if it seems
good to you. నాకుయేమిలోచలేదు I know not
what to do. I have no idea. అట్లాచేశేటందుకు
నాకులోచదు I do not think it *right* to do so.
నాకుఅనుమానముతోచినది I suspect. నాకుఅర్థ
ములోచలేదు I do not perceive the meaning.
యేమిలోచక తున్నట్టుడు when I knew not which
way to turn : when I was at a loss. అద్దము
లోనదోరుచుదువువలె Like a purse *reflected*
in a glass. See తోట. తలసెప్పవస్తేవకటిలోచదు
a headache takes away the *heart* to do any
thing whatever. వానికిభయముతోచినది he was
afraid. జ్ఞాతకముతోచినది it occurred to his me-
mory. జ్ఞాతకముతోచదమునకే for the purpose
of reminding (you.) నన్నుచీనిలానుంది తప్పించ
దమువల్లయేమిలోచకుండావుంది I was dismissed
and knew not which way to turn. అహంకరణం
బుద్రోరు pride arose in his heart.

తోట n. s. A garden.

తోటకూర n. s. Greens, garden herbs. The green
produce of a garden is divided into ఆకుకూరలు
or తోటకూరలు implying vegetables which
sprout again after being cut : the *leaf* of which
is eaten : such as cabbage : and కాాయకూరలు
of which the pod, fruit, or head is eaten : such
as brinjala, cucumbers &c. కొయితోటకూర or
కొయికూర is the phrase for all such as sprout

after being cut like camomile : and పెరుగుతో
టకూర is the class which does not send forth
fresh shoots after being cut. తోటకూర is also
a particular herb, called Braid in French.
(*Amaranthus Tristis*. Rox. 3. 604.) also called
దొగ్గరితోటకూర. A song says శిగ్గనగాతోట
కూరవంటిది Modesty grows anew in the heart
like a cropped herb. తోటకూరవంటి weak as
a reed. తోటకూరవంటిదని a mere mushroom
attempt. తోటకూరనింజవంటిది small as mustard
seed. The యెర్రతోటకూర looking like blood
is never eaten by Bramins. Like "camomile"
in Shakespeare, it is proverbial "for growing
the faster the more it is trodden on."

తోటవాడు, or తోటిడు, అనగావుద్యానపాలకుడు. D.
A gardener.

తోటి With. అంపినతోటి on my sending it. See
తో. A. 2. 87. తోటిబ్రాహ్మణాఘము. టీ|| కూడా
తున్నబ్రాహ్మణాఘమువాడు they who were with
him.

దోటి or తోటకర్ర n. s. A pruning hook. A hook
at the end of a pole.

తోటేవే Merely with : only with. వచ్చినతోటేవే
The moment (you) come. Vide "Emphasis"
in Grammar.

తోట్లానుట or తోడుకొనుట q. v.

తోడ With. Together. See తో. తోడావడ్డి the
consequent interest, the interest likewise.

తోడంటు Sour milk kept to curdle other milk
with=చేమిరి. Suca. 1. 75. మొదలగున్నంతివి
దికినపాల్గొనియెసరతోడంటుతోనుట్టి పెట్టి.

తోడను, తోడనే adv. Together : at once.

తోడవుట్టుట To be born with, or be a brother to.

తోడబుట్టినవాడు A brother. తోడబుట్టినది A sister.

తోడబుట్టు or తోడబుట్టును n. s. A brother or sister :
lit. a fellow child.

తోడబుట్టువు n. s. A brother or sister.

తోడి adj. Fellow, joint. తోడికులాంగనలు The la-
dies who were her fellows.

తోడి conj. With, along with.

తోడిండుట v. a. (causal of తోడుట) To have
drawn, cause (water) to be raised.

తోడికోడలు A fellow sister-in-law. Infl. తోడికో
దలి. pl. తోడికోడండ్లు women who have mar-
ried men that are brothers, are తోడికోడండ్లు
to each other.

తోడియల్లుడు plu. తోడిఅల్లుండ్లు Fellow sons-in-
law : the husbands of sisters. శబ్దకుడు. D.

తోడు An affix as నీయబ్బతోడు, or నీరండ్రితోడు
I adjure you upon your father.

తోడు n. s. సహాయము. D. Aid, convoy.

తోడుకొనుట v. a. To bring, get, lead, to draw
water.

తోడుకొనుట v. n. To curdle as milk. పాలుతోడు
కొన్నది the milk curdled.

తోడుట v. a. To draw or take up (water :) to bale.

To dig, to wind up, as thread. కుంభముతోడు

ట, వడ్డించుట To place the dinner before the

goddess. పొట్టలుడించుండ్లునింపుదురు వేగులు వె

ళ్లదోడి pulling out their entrails.

తోడుతర or తోడ్త With, along with. తోడన. D.

తోడుతోడ or తోడ్తోడ adv. Immediately, there-
with, together.

తోడుదొంగ n. s. An accomplice.

తోడునీడ n. s. Aid and protection. R. 5. 242.

సహాయము. D.

తోడుతుడుట v. n. To be an aid, to assist. T. 2.

41. అట్టిఅనుదలోనాకుతోడుతుడ్డాడు He stood
my friend.

తోడు పట్టుట v. n. To gather as a swelling. సరం

తోడు పట్టినట్టువున్నది The sinew has thrown

out a lump. v. a. To add runnet to milk.

తోడుబాలు The "fellow of the milk." i. e. the

drops of water, put for luck into a pail before

milking. పాలకుతోడుచేసిననీళ్లు. D.

తోడుబోతు n. s. A witch.

తోడెము n. s. A little, a trifle. వచ్చినదితోడెము the

half we have come is the shortest. కొంచెము. D.

తోడెము adj. Small, little. చిన్న, చిరి. తోడెంపున

పువ్వులు smiles, as slight laugh.

తోడెలు A wolf. (the 2d syllable is shortened, in

Swa. 4. 77. for the sake of metre ; instead

of the usual spelling తోడెలు.)

తోడెల్లుడు n. s. A fellow son-in-law. తోడెల్లుం

డ్లు men who have married sisters. From తోడి

and అల్లుడు. తోడెల్లుడు this is the correct form.

తోడెలు n. s. A wolf. (వృకము. D.) చొచ్చుతోడెలు

a weevil, that destroys hay.

తోడెచ్చుట (i. e. తోడు తెచ్చుట v. a.) To bring.

తోడెర (The Root in A) కూడాపిలుచుకొనిరా

వదానకు.

తోడో, తోడోన adv. Together : at once.

తోడోడ, తోడోనే Immediately, together, at once.

తోడ్పాటు i. e. తోడు పాటు n. s. Assistance. సహ

యము. D.

తోడ్యల్లుడు A fellow son-in-law. For తోడి అల్లు

డు q. v.

తోణం, అనగా నావదగా, కనువుచేదమున్ను. OG.

తోణెంతుట, అనగా వచ్చుట. D. To come with.

తోర్రము * n. s. A goad, a spike. ఏనుగున్న బెదిరి

చేయాలె. ములుగోల. D.

దొర్రము Vest ; clothes. Kalahas. 3. 114. ఆగు

ల్లలంబుమానాంబుతోణంపైన దొర్రంబును వదీర

సూర్రములును.

తోడ|ము * n. s. Pain. (దుఃఖము) శిరస్తోదము head-

ache.

తోడనము * n. s. A goad. Doing away. Fin-

gering, poking with the fingers. పాశతోడన

ము Atonement, doing away sin. తోయ్యడము,

ములుగోలయున్ను. D.

దోడు Bulky, slow, heavy, tardy.

దోదొకులబిళ్ల A certain game played by girls.

దోదొపులాడుట or దోద్రో v. n. To overflow or

burst forth as the feelings. T. 2. 100. ఆపాల

తివలపురలపునడాకుతోద్రోపులాడుటయు. టీ||

పైకితోడుకొనివచ్చుట.

దోదొపులు n. s. Exultation, pushing forward.

దోదొపులుమారి is in the increasing struggle ;

in the eddying fight. తరచువిస్తారమువచ్చినదిగ

నకతోదొపులునేడుఅధికము as the people came

on, the mob thickened.

దోధూయమాన * Trembling, in a tremor.

తోన postp. With. Thereupon, immediately. వెం

బడి. OG.

దోనము n. s. A beetle or large mallet. తాటిబద్ద

లు చేనేటపుడదబ్బిచిచ్చుమీదకొట్టేది. D.

దొసవిల్లు A sort of cross bow?

తోపి With. See తో.

దొస The beam, roller or pillow in a loom.

తోపిగాడు A sort of hawk.

దొసె n. s. A small boat, a single masted ship. A small bucket or boat. A trough, usually made of a palm tree hollowed as a canoe.

దొసెపెంకు n. s. A pantile, a sough tile.

తోత n. s. Paste, batter. A wallet or bag of provisions. పిండియుడక చెట్టిసది, D.

తోత (i. e. తోచేటట్లుగా, the Root in A of తోచు

ట) adv. Apparently, in appearance, seeming,

being manifested. చిరిసల్పరాశు while a smile

beamed over her countenance. Ila. 4. 86. Cur-

ma 4. 102. Minaxi verse 7. Tara 3. 115, and

130. తోచేటట్లుగా. So in the Pandu Ranga

Mahātmya భటసటప్రియశముదాయ శటిమదో

శు—For తోచేటట్లుగా So in DRY. 2378. కైవ

దిద్రోశు It seemed as though just as if:—

DRY. 2258. So in H. D. I. 833. అభర్మముదో

శకుండగ Adhyatma Ramayan, Uttara. 1.

85. దీపరదోశ humbly. Chenn. 5. 366. క్రోధము

పాశకారిలీయాశ్వ రుద్రనామద్ధితోశచేసినవా

తై As God put it into my heart that cruelty

was a sin. భయంబాత్తతోశసు fear arising

in his heart. BD. 4. 1613. See M. 8. 1. 347.

or దోశం M. XVI. 1. 24 and 28. అశుభసూ

చసములుదోశం evil omens being perceived.

BD. 5. 274. Balram 3. 92.

తోతద n. s. A carpenter's plane.

తోతమి n. s. Non-appearance. M. XII. 4. 179.

కలుగుదోశమియమనగల్గునేయంరటనెయవు

రకరుసకునాశము

తోపాడుట v. a. To push (=తోయుట See తోపు

n. s.) In A. 5. 41. ఒరుగుకొనుట, రారాపిడిచే

యొట.

తోపి n. s. కుల్లాయి. D.

తోపింపచేయుట (a causal of తోచుట) To cause,

to think, to suggest. ఈశ్వరుడేలరసితోపింప

చేశిందను As God put this into his heart.

దొడిది Plu. దొడిట్లు. Plunder.

తోపు A grove. L. 1. 70. and 3. 28. Also a sort

of red cloth. ABA. 3. 85.

తోపు n. s. A shove or push. Rejecting, re-

fusing, thrusting away.

దొపు n. s. Plunder, devastation, pillage. దొపి

త్తువారు he who submits to be robbed. A. 6.

101.

తోపు adj. Red. తోపురీర a red petticoat.

తోపుట causal of తోచుట To convey an idea, as

దీపరదోశనాడుట To give him an idea of

her misery. దృష్టిదోశక unable to see, for tears.

దొపుట v. a. To stick in, insert, fasten (a hook

or button.)

తోపుడు n. s. Dismissal, putting away, pushing

away. A carpenter's plane; so called because

he pushes it from him. తోపుడుకాకిరము a

cancelled page. తరములేనితోపుడు Loss aris-

ing from an unsaleable article.

దొపుడు Plunder, devastation. దొపులపడుట,

దొపులపోవుట to be robbed.

దొపుడువాడు, దొం. D.

తోమట్టు or తోమట్టుపు A sister. R. 1. 74.

దొమూచి A cry like Ghost Ghost! (For అడుగో

మూచి!)

దొమూచిగావుండె Desolate, echoing, as a desert-

ed house.=వావురునువుండె.

దొమ n. s. A muskito or gnat.

తోమగరిక A sort of grass. Agrostis tenacissi-

ma. Rox. 1. 316.

దొమడి A phrase for marriage among shepherds?

H. 2. 123.

దొమరె A muskito curtain. దొమరెమంచము,

అనగా రాజపుట్టుము. D.

తోమరము * n. s. An iron club or crow? A lance.

A hog spear? = నేనా. D.

తోమరె A wreath, garland, or string of flowers.

A. 5. 39.

తోమించుట To make (him) rub &c. to have (it)

cleaned &c. See తోముట.

తోముట v. a. To rub, rub down, handle, scrape,

clean; to scale fish. To set or grind a razor.

అరగదీయుట. A. 4. 185. To thrash, i. e. flog.

(a low phrase.)

తోయము * n. s. Water.

తోయజము * n. s. The lotus, as being produc-

ed in water.

- తోయజాః * n. s. Bright-eyed, having eyes charming as the lotus.
- తోయజము * n. s. A cloud.
- తోయధి * The sea, the ocean.
- తోయము n. s. A marvel or wonder, band, company. తోయజనేత్రుడు హరితన తోయముగోచకులు దానుదోతెంచెనా. B. X. § 22. A delicacy, a tid bit: something nice. వింతవస్తు, సామ్యమున్ను. D. తోయమువారు Companions.
- దోయము A dose, a certain prescribed quantity. పాలశుభ్రముగ|| ౧. ఇల్లిపాపాగం|| ౧. యారెండుదోయాలన్ను. Chikitsa. S.S.
- తోయరాసి * The "heap of waters;" i. e. the sea.
- తోయరుహము * A lotus.
- తోయసూచకము * The indicator of water, i. e. a frog.
- తోయి * A cloud. A. 4. 139. తేజఃజ్వలంతేతక్కుకోకిలశృంగంబునంబులు దోయివడరులుమరిపాళింక. తీ|| దోయివడరులు, మేఘగజనములు.
- దోయి n. s. A couple, a pair. చనుదోయి a pair of breasts. దాడదోయి the thigh: his lap. రాఘవుడేవిందాడదోయిపైనునిచి. T. U. R. 10. 144. తామరదోయి a pair of lilies.
- దోయిలి The two hands joined so as to form a cup (infl. దోయిటి.) దోయిట in his joined palms.
- దోయిలింతుట To join the hands like a cup. T. 5. 188.
- తోయిట v. a. To push, thrust. To row. To reject. To annul or rescind. To dismiss, to deduct. కాలముతోస్తున్నారు they pass their time. కుడద్రోయిట to knock down. పోదోసి pushing away. తోయ్యినిప్రేమ resistless love: love that cannot be thrust away. మిక్కిలి తోయ్యినివాణ్ణి, కాపాడవలెననికోరుతున్నాను. I pray that you will support me as I am infirm, or worn out. తోయ్యినికాలము the period of old age: when he was worn out: or infirm. మాతండ్రినిండాతోయ్యినివాడుగావున్నాడు my father is very weak with age. He is quite infirm, decrepit, or worn out.
- దోర n. s. A heap, pile, stack. కుచ్చు, పోగు.
- దోర adj. Dun coloured. Parboiled. Half ripe. A brown bay colour. దోర కాగనపాలు milk that has simmered. దోరగారెలు brown sheep. దోరశంకు half ripe fruit.
- తోరంబు. adj. Great, large. తోరంబుకన్నీరు fine rosewater. తోరంబుకోకుము Great anger. తోరంబుగుబ్బలు swelling breasts. తోరంబుకేరు a full stream. చక్కదనము, బాగున్ను. D.
- దోరకాయ A half ripe fruit.
- దోరగల్లు n. s. A slab of stone. Pal. 441. దోరగల్లునదొచ్చి, అనగా రాతిబండకు పేరికొట్టి. దోరగిలుట, దోరగిలుట v. n. To be nearly ripe, to approach maturity. To be bent down (as a tree.)
- తోరణ, అనగా శంఖి. D.
- తోరణము * n. s. A wreath, a garland: a festoon of cloth &c. A gate. A pack of tobacco weighing from two to ten seers. మాంశపు తోరణములు strings of mutton chops hung across the room. Vaizay. 4. 68. జ్వాలతోరణము a bonfire.
- తోరణపుట్టె The cross bar of a కపిల winoh.
- ధోరణి * n. s. Line, range, way, style, tradition. ధూమధోరణి A volume of smoke. వరుస, శంఖియున్ను. D. శరంభరా. RKD.
- తోరమల్లిరాయి, or—ల్ల— Tourmalin, crystal. A false diamond.
- తోరము n. s. Thread consecrated and worn as a bracelet on religious occasions in token of a vow. Swa. 3. 119. కంకణము, చేతికట్టేది. D.
- దోరము n. s. అనగా ద్వారము. D.
- తోరము adj. శుంభరమైన. D.
- తోరముగా adv. Well, properly, aloud.
- తోరమాత్రులుగా In large quantities, amply. అలఘుక్రిందివిశ్వభూతలవరం, దామువ్యవృత్తియు, ఖ్యలముత్పత్తలనశ్చరేర్పరియగోదోగరాగాంకురం, ములుసంధిల్ల మదిక దెసంగనుచిరంబుద్రవ్యము. తోరమాత్రులుగానుద్విరిజంగనాననమమేకుండై ప్రహదంబున. R. 3. 14.
- దోరుచి Beauty of the చంకలు.
- దోరుట To die, expire. To perish, be done away or removed. కొలనినీళ్లునుకడుగు దోరంగడిగి, తనునీళ్లతోపాట్రచాలియెనుచి. Pativratty Chari-tra, p. 80. She washed it so that the dirty water might flow off. చచ్చెననుట, ఒరగెననుట యున్ను. D.

హారువ A kind of plover.
 హార్పులుడు * Strong in the arm : mighty.
 హార్పులము * The armpit.
 హార్పు A plural of హో * the arm. Vish P. 7. 435.
 హోలించుట To make him drive &c. See హోలుట,
 దయ్యముతోలించుట To expel a fiend.
 హోలిపెట్టుట To deliver up, yield, make over
 (cattle). Or హోలిపండుడము To send (cattle.)
 హోలు n. s. Skin, bark, leather. Complexion, tint.
 నల్ల హోలు dark coloured. మెర్రహోలు a fair com-
 plexion.
 హోలుకాడుట To drive off, spirit away, or get
 him out of the way. v. n. To dangle.
 హోలుకొనుట v. a. To drive. To transport (in a
 cart &c. See హోలుట.) వాటినితనమందహాతితో
 లుకొన్నాడు He took them into his flock.
 హోలుట v. a. To remove, drive, herd : to rout,
 discomfit. To transport, drive off, or steal
 cattle. To deliver over cattle. నిలువహోలుట
 To halt a drove, troop or caravan. కపిలహోలు
 ట To draw (water,) with a bucket raised by
 oxen. To work (a pump.) హోహోలుట to drive
 off. చేసుహోలుట to tend a field, and keep the
 birds off. హోలివేయుట To drive off.
 హోలుపాక A sort of fish called Scomber. Russell
 plate 137: also called శుద్ధపాక.
 హోలువాడెము A drum (వాద్యము*)
 హోవ, త్రోవ, దోవ n. s. Way, road, way or means,
 expedient. త్రోవవెట్టి. టీ దారిచేసి. A. 5. 122.
 వాడు పోయింది అంతాదోవ Every way is his
 way : he has no settled course, applied to a
 question that is anomalous or beyond all rule.
 దోవతి n. s. The girdle : a man's linen garment
 round his loins.
 దోశ n. s. A sort of cake.
 దోశివేయుట v. a. To turn out, to push out.
 దోష * n. s. The night, Also the arm. ఆకారాం
 తస్మియాం, రాత్రో, ఘటే, శుంసి, పాపె, దూష
 న. SC.
 దోషము * n. s. Harm, evil. Fault, crime. Error,
 mistake, bad signs: a fatal symptom in illness.
 శ్రుహాము మొక్కదోషము the penalty of an
 oath. దోషములేదు no matter! never mind!

there is no harm done. దోచుకొన్నదోషము the
 guilt of robbery. స్పృశదోషము the defilement
 caused by a touch. దోషగుణములు శుభ్రస్థితి Bad
 symptoms appeared.
 దోషకారి * n. s. An evil doer.
 దోషజ్ఞుడు * n. s. A physician, one skilled in
 diseases.
 దోహకరుడు, * అనగాచంద్రుడు.
 దోహచరుడు * A fiend that "walks at night."
 దోపించుట To turn out ill. To come on (as bad
 symptoms.) అతనిదిదోపించినది. ill symptoms
 appeared in his case.
 దోశకాయ n. s. A cucumber. సక్కదోశకాయ a
 gherkin. ముతదోశకాయ the prickly cucum-
 ber. నూగుదోశ rough bryony: the roots boil-
 ed in milk are good in coughs. (Ainslie.)
 దోశకాయచెంబు A mug, ribbed like a sort of
 cucumber.
 దోశము Harm, &c. See దోషము.
 దోశరచెట్టు The name of a certain creeping plant.
 దోసి * She who is a sinner. Suca. 3. 160.
 దోసిలి infl. దోసిటి plur. దోసిళ్లు A double hand-
 ful: as much as can be contained in the two
 hands held as a cup. దోసిళ్లు handfuls. i. e.
 tithes or fees levied at various rates.
 దోస్తానము, అనగాకృష్ణజనశు బంక. OG. The
 black antelope.
 దోహదము * n. s. Wish, desire, longing, rearing.
 The art of gardening: the operation of forcing
 a plant, or bringing out the flowers prema-
 turely. అదంతట్లే బె, ఇచ్చాయాం, శుంసిగర్భలక్ష
 న, గర్భ, అకాల పత్రపుష్పకలావృద్ధక ద్రవ్యే,
 తత్ప్రియాయాంచ, తరుమల్లలతావీ నాం అకాలేకు
 శలైకృతం శుష్పద్యృత్వాదకంద్రవ్యం దోహదం
 స్యాత్తుతత్ప్రియైశ్చాన్వితాన్వ. SC.
 దోహదవతి * A longing woman. వేటిళ్లుగలస్త్రీ D.
 దోహదశాస్త్రము * Botany.
 దోహలి * adj. అనగానిశుభుడు, శుభుడు Expert.
 M. 9. 1. 311. రాత్రోద్రేకంబునంబురత్రయవా
 హదోహలియగు. M. 5. 3. వెన్నెలనుగోళికాచిత్ర
 విత్రములనుసరసిమ్రుచ్చిలనేన్నదోహలియికందు

దోహళము * Desire, eagerness, or longing. Aspiring. పాలుపితి కేపాత్ర a milk pail. ఇచ్చాయం SC.

తాదాదాదా

తా Far, afar, distant. See దత్త. . తాచనియక.

టి|| దూర దేశములు వెళ్లి నిన్న even though he go to a distant land. A. 4. 198.

తాగోల i. e. తత్వకోల A spade : a hoe.

తాడ n. s. The cheek అసగాచెంతు.

తాడు n. s. Bran. తవుడుచల్లినట్టువున్నారు They are as thick as hops.

తాడుట v. n. To grope, to fumble, feel.

తాళము * adj. Washed, cleansed. n. s. క్షీ|| ఉద్గమసిమె, ఉడికినబట్ట, త్రిమ, యాళితె, ఉడికినది. SC. A washed cloth.

తాచాలు, అసగా దత్తుదత్తులుగా Quicker and quicker.

తారిలము * or తారిలకము * n. s. A horse's trot? అశ్వగతిభేదే; కావారిగడము. SC.

తారేయడు * A beast of burden. భరంభరె, బరువుమోసేబంతువు. SC.

తార్జ్యము * n. s. తార్జ్యము * Violence, wrong, fraud.

తార్భాగ్యము * Mischance, evil, ill luck.

తార్భాగ్యడు * Wretch, miscreant.

తాల (or దత్తుల) Afar off.

తాలు, తవులు See తగులు.

తావారికుడు * A warder, a porter.

తావ్యము * Badness, wickedness.

తాహిత్రుడు * A daughter's son.

తాహిత్ర్యము * (Low Sanscrit) The female line : kin through a daughter : the relationship between a man and his mother's parents.

తాహృదము * Wish, desire, longing (in pregnant woman) Prospect or symptoms of pregnancy. Compare దోహదము and దోహదవతి. తాహృదదయశుభశంకునన్నతవర్తిలైదునెడ. R. 3. 91.

త్యక్తము * adj. Left, quitted, deserted.

త్యజించుట * v. a. To leave, quit, desert, abandon.

త్యాగము * n. s. Renunciation, giving up, gift, donation, abdication. ప్రాణత్యాగము giving up the ghost, suicide.

త్యాగి * n. s. Leaver, giver, donor, bestower. కర్త త్యాగి a freethinker, or philosopher.

త్యాజ్యము * Fit to be left : unlucky hour : an hour astrologically unpropitious. See వజ్రము.

ధ్యానము * n. s. Meditation, thought, contemplation. A rapture, being a votive verse or adoration : an anthem, or hymn, describing the appearance of a god or goddess as in a vision : a poetical personification. Encomium, panegyric, symbol (is the phrase in the Greek church.) The potent thought that presents to the mind the very image of the god. " Meditation, reflection, but especially that profound and abstract consideration which brings its object fully and undisturbedly before the mind. Mental representation of the personal attributes of the divinity to whom worship is addressed." W. తదేకధ్యానముగావున్నాడు. he is bent upon this. He is in a brown study.

ధ్యానించుట * v. a. To meditate.

ద్యుతి * n. s. Brilliancy, radiance.

ద్యుమణి * The gem of the sky ; i. e. the sun.

ద్యుష్ణము * Wealth ; power. విత్తము, శుభాక్రమము, బలము. SC.

ద్యూతము * Gaming, gambling play.

ద్యోతకము * adj. Conveying, shewing. స్నేహ ద్యోతకము what shews friendship.

ద్యోతకాని * i. e. ఆకాశగంగ.

ద్యోతించుట * To shine, or flash.

ద్యోవీధి * The path of light, the sky.

త్రచ్చన, ఇచ్చకము, విలుకుట ABA. 3. 65.

ద్రచ్చుట v. a. (i. e. తరచుట) To churn butter &c. To examine well, investigate, stir, search.

త్రకు * n. s. Modesty, shame.

ద్రక్షుము * n. s. plu. ద్రక్షులు, శుంశురులు Clear drops. IID. 2. 815. బలువిధస్వరములపసలేలుకొన్ని జెలగద్రక్షులు మిదజలు కజెత్తుచును. అతడు నాకువకద్రక్షుమున్న ఇవ్వలేదు he gave me nothing.

త్రయము * n. s. A trio. Three collectively, as కవిత్రయము The three Bards. కాలత్రయము at

all hours : morn—noon—and night. లోకత్రయము The universe (mundus tergeminus—Schlegel.)

త్రయ * The vedas, scripture collectively. త్రయాయామూర్తి. or, త్రయాయామూర్తి * Tra-yi-murti (He who is) The soul of Intellect : he who is the Vedas in visible form. A phrase for the sun.

త్రయోదశము * Thirteenth.

త్రయోదశి * The 13th day of the moon, reckoned either from new moon or full moon.

త్రయ్యంతగంఢము * The savour, or knowledge, of the scripture. T. 1. 5.

ద్రయ్యుట See under ద్రెయ్యుట.

ద్రవము * n. s. Juice : moisture.

ద్రవద్రవ్యము * n. s. A liquid.

ద్రవించుట v. n. To distil, emit, (moisture or liquor.) To trickle, as water.

ద్రవిడ * adj. Appertaining to (or a native of) the Malabar or Tamul country. ద్రవిడదాంసన une Tamulienne, a Tamil woman. Suca. 3. 290. See note on ద్రావిడ.

ద్రవిణము * Wealth.

ద్రవ్యము * n. s. Stuff, thing, substance. Wealth, property. A drug or ingredient : an element.

ద్రవరేణువు * n. s. "Dust in the balance." An atom, a mote in the sunbeam.

ద్రవము * adj. Timid, fearful.

ద్రవ్యగణకము * In arithmetic, a magic square used in compound multiplication.

ద్రవీరి n. s. plu. ద్రవీరులు, అసగ, పరిహాసము, Gibes, scorn, taunts ABA. 1. 178. మేల మనమంద్యమేలమనగ నాటయనద్రవీరియనంగహా శియనగబాలుచుపరిహాసములు. OG. ద్రవీరి, నెరి వెను, హాస్యముచేనెను. Swa. 6. 11. అట్లుగవయం దమకిందిద్రవీరుల గుత్తరింతు. టీ|| ద్రవీరుల, చతు రోక్తులచేతను. A. 2. 88. ఉరుహరరులుద్రవీరికి దన్న. టీ|| గొప్పముత్యాలహారములయొక్క కాంతు లనుపరిహరించివెనకకుగంటగానుఅనివున్నది, అ యితెలిహానించివెనకకుగంటగాను, లేక, కిందికిత న్నగానుఅనివుండవలెననితో న్నున్నది. ద్రవీరి, కిందు. D.

ద్రవీరించుట v. a. పరిహాసముచేయుట To laugh at.

• Swas. VI. 37. కొప్పచెంగలువలవల్పు, జన్నగవ

కమరీతావియు, ద్రవీరింతు. టీ|| ద్రవీరింతు, రచ్చన లాడగా, రచ్చనలాడదమనగాపరిహాసముచేయద ము.

ద్రవీడు * He who is timid.

ద్రాకుదుచెట్టు, అసగాధావనీ. Q.

ద్రాగమి The not drinking : abstinence from drinking. BD. 3. 222.

ద్రాఘిష్ఠ్యము * adj. Longest : very long. W.

త్రా n. s. Strength, nerve, might, vigour.

త్రాణము * Protection. రక్షణము.

ద్రావి, ద్రాభ A blockhead, a fool. A. 4. 262. adj. silly, worthless, base, trashy. ద్రాభసాము n. s. Trash, stuff, rubbish.

ద్రావకము * n. s. Spirit. Extract, essence. గంధ కద్రావకము Vitriolic acid. పెట్టుకప్పద్రావకము Nitrous acid. లవణద్రావకము Muriatic acid.

ద్రావిడ * adj. Drāvida ; a name usually applied to Tamil. ద్రావిడదేశము the Tamil or Malabar country. ద్రావిడులు, or ద్రావిళ్లు The Tamil people. As a collective term పంచద్రావిడము the 'Five-fold Dravida' denotes what the English call the 'Coast languages : ' being Carnatic, Tamil, Telugu, Guzerāti and Maharratta. RKD gives the list thus ; Drāvida, Carnāta, Gujarāta, Mahārāshtra, and Tēlangah. But in common use the name is restricted to Malabar : denoting the two languages called Tamil and Malayalam.

ద్రావిడదేశము The Tamil and Malayalam country.

త్రావుట See తాగుట To drink.

త్రాసము * n. s. Fear, dread, horror. P. 4. 255. A. 5. 124.

త్రాసామయము * n. s. Palsy. వణకురోగము. A. 5. 114.

త్రాసు n. s. A balance, or pair of scales.

త్రాహిత్రాహి * Mercy ! Mercy !

ద్రాక్ష * adj. Appertaining to the grape.

ద్రాక్షకాయ A sour grape. పచ్చిద్రాక్ష n. s. A ripe grape. ద్రాక్షకుండ్లు Raisins.

ద్రాక్షరామము * The name of a village near Raja-mahendra-varam (or Rajamundry.)

త్రిశత్ * Thirty. దాస్త్రిశత్ Thirty-two.

త్రిక * నూరిమిదిగిలక, ఏతామున్ను, ముద్దిపూశయ న్ను. D.

- త్రక్|ము** * The crick of the neck. M. XIII. 5. 104. A water wheel. కపిల.
- త్రక్కుము** * The "three spices." (See కట్టుకము) viz. Black pepper, dry ginger, and long pepper.
- త్రక్రము** * The triple act: with thought word and deed. త్రక్రశుద్ధి * Pure in thought word and deed.
- త్రకాలము** * The three times, i. e. morn-noon and night. త్రకాలమందున్ను Always, ever, day and night, at all hours, literally at the three hours of morn-noon and eve.
- త్రకూటము** * A certain hill.
- త్రకోణము** * n. s. The vulva. W. Any trine or trigon: being a word used in magic for a triangle. This word is shunned and మోచేతివంపు is used instead, for *triangle*.
- త్రకోణకుండలి** * The pineal gland: a part of the scull: sometimes interpreted the forehead. The part of the brain wherein the soul is imagined to dwell.
- త్రిక్ గా, అనగావెత్రిగా.** OG. వి. నా. ABA. 3. 111. తేపించి. M. 12. 3. 263.
- త్రిక్ట, అనగాత్రికము.** దీన్నిముద్దిపూస అంటారు. R. 8. 15. నలుపుర సేపుర తలలంటుగాననేయత్రిక్ట ట్లొడ సేతిరుసువారు.
- త్రిక్లు** n. s. plu. త్రిక్లు A twist or turn. Mand. 3. 97. తిరుగుళ్లు.
- త్రితయము** * adj. Third.
- త్రిదండము** * A staff, formed of three slips of split bambū, six feet long bound together as one cane. This is a rite peculiar to the worshippers of Vishnu. Hence త్రిదండి * A mendicant bearing such a staff.
- త్రిదశాలయము** * Heaven, the abode of the immortals.
- త్రిదశుడు** * A god: so named as being "thirty years old:" this being considered the prime of a man: and the age at which immortals always continue. In Sale's Coran 1. 132. the same age is assigned to the saints: and the same is assigned to bodies at the resurrection, by St. Thomas Aquinas. Dens Theolog. t. VII. 325.
- త్రిదివిము** * Heaven.
- త్రిదివుడు** * A god. Padma. IX. 86. త్రిదివేషుడు * Indra, (Jupiter) as lord of the gods.
- త్రిరోషము** * "Effervescence or disorder of the three humours, viz. phlegm, bile, and atrabilis." W.
- త్రినేత్రుడు** * The three eyed god: that is, Siva; the third eye being in his forehead. See on త్రిలోచనుడు.
- త్రిషధగ** * The stream which runs in "three beds." i. e. the Ganges, fabled to flow through heaven earth and hades.
- త్రిశుండ్రము** * n. s. The triple mark worn across the forehead by Saivites; while ఉర్ధ్వశుండ్రము is the upright line worn by the Vaishnavites. వక్రాలలాటగా ప్రిస్ర, ధన్వ రేఖాప్రి శుండ్రకం.
- త్రిశుట** * or **త్రిశుడ** * The name of a certain musical metre.
- త్రిశురము** The name of a district of Bengal (now called Tipperah) called *Tripura* after its king, a giant who was vanquished by Siva: who, as "slayer of Tripura derives hence the name త్రిశురజిత్తు &c. త్రిశురదేవి or త్రిశుర సుందరి * The Bona Dea. Venus. త్రిశు సూ దనుడు, త్రిశురాంతకుడు, త్రిశురారి * Epithets of Siva.
- త్రిఫలము** * The three species of myrobalan; (which are called (1) వరధాత్రి, (2) వరసివ, and (3) వరకమఁఫలము. or, in Telugu, 1, ఉసిరికె, 2, కరకాయ, and 3, తాండ్రకాయ, or, కరక, తాడి, ఉసిరిక: being the 1. *Phyllanthea Emblica*. 2 *Terminalia Chebula*, and 3 *Terminalia Speciosa*.
- త్రిభంగ** * adj. "Three-ways" twisted. The name of a certain graceful attitude in which some statues stand: such as the వేణుగోపాల or Piping Apollo; or that given to the ద్వార పాలకులు or door keepers carved on each side of a temple gate. It may be seen in various Grecian statues in the British Museum (Room 3. No. 22. "Angerona:" and Room 4. No. 5. "Thalia". See Library of Entertaining knowledge, *Townley Gallery* Vol. 1. p. 175. 197.) The word frequently occurs in books on (Silpi) sculpture and in some poems: but is no where precisely defined. త్రిభంగ, మూడువిధములపునట్టుగాను three fold: in three ways. Swa. 3. 76.
- త్రిభాగము** * Divided into three parts or shares.

అధునసము * The universe, or three worlds: heaven, earth, and hell.

అమూర్తి * The Hindu trio, consisting of Bramha, Vishnu, and Siva, as the Triple deity. The Trinity of Hinduism is a perfect contrast to the Trinity of Christianity; in its divine constitution, as well as in the character, offices, and functions of its sacred persons. (Duff's India &c. 1840. p. 209.)

అమృత A rover, wanderer, vagabond, stroller. Soca. 3. 286.

అయోమ * Night. M. 7. 5. 317.

అమృతము * "Three gendered." A phrase for Sanscrit nouns of the common gender. "Three formed"—thus B. VII. 333. అమృతము అమృతము. Also a fictitious or fanciful name (అమృతము) used for the Telugu language. It is peculiar to Appa Cavi, and a few other modern writers, but is not mentioned in any ancient or classical poet: nor in any Sanscrit Dictionary, in lists of the "fifty-six countries." See W. Vish. Pur. p. 193. In some modern lists *Troilinga* is named, but without any authority.

అమృతము * n. s. The universe, of heaven earth and hell.

అమృతము * Siva, the god who has "three eyes." This seems to denote the eagle-glance or withering frown of fury: rage giving an appearance to the eye quite different from that which is natural: this blasting look is the third eye.

అమృతము * A three fold corrugation on the stomach considered a beauty in women. అమృతము దరముదరము అమృతము రోమరాజియము. M. I. IV. 49. Her slender waist, with the triple line across it, and the delicate downiness.

అమృతము * n. s. God, as "Omnipotent."

అమృతము * n. s. Heaven.

అమృతము n. s. A sort of porridge.

అమృతము * Triple braided, an epithet of the Ganges which in mythology springs in three streams from the head of Siva.

అమృతము * అమృతము, అనగా అమృతము The bands of a carriage pole. T. 5. 16. M. 8. 1. 302.

అమృతము * Name of the father of the hero Harischandra.

అమృతము * అనగా అమృతము. T. 4. 42.

అమృతము * The three ablutions: to be performed at morn noon and night. M. XII. 4. 102. అమృతము, అమృతము He who bathes thrice a day.

అమృతము * Thrice seven. BRY. 3. 19.

అమృతము * n. s. Breaking. M. XII. 6. 513.

అమృతము (*) A twinkle, an instant.

అమృతము * Speed, quickness.

అమృతము n. s. A name given by Telugu grammarians to the letter (న) N, in particular places. అమృతము అమృతము a grammatical phrase denoting అమృతము అమృతము a certain class.

అమృతము See అమృతము. A. 6. 21.

అమృతము * n. s. A tree. (in Greek *Drus*.)

అమృతము See అమృతము.

అమృతము * n. s. Permanency, stability, ascertainment, certainty. The truth; sure knowledge.

అమృతము * adj. Permanent, certain, ascertained.

అమృతము * The Longitude. (Colebr. Essay on Zodiac.)

అమృతము v. a. To establish, settle, ascertain or verify.

అమృతము * n. s. The name of the north pole: the pole star.

అమృతము v. n. దరనశము. అమృతము Murderously, destructively, ruinously. A. 5. 159.

వికాశిస్తున్నారమృతము. అమృతము అమృతము దరనశము.

అమృతము v. a. To break (Root in A అమృతము; p|| అమృతము.) అనగా అమృతము. Compare అమృతము.

అమృతము v. n. To break, perish, be ruined, fall? Compare అమృతము.

అమృతము v. n. To die. చచ్చుట, తుడుట. BD. 5. 1096. URK. 4. 285.

అమృతము v. n. To break, perish, fall, be severed. To wear down or be worn away. BD. 4. 1973.

అమృతము అమృతము he smote his head off. G. X. 44. రుప్తనశనెదఅమృతము.

అమృతము v. a. To break, sever, split. అనగా అమృతము. HD. 1. 2026. Dab. 230.

అమృతము p|| of అమృతము.

అమృతము v. n. To come out. అమృతము, అమృతము. A. 5. 155. అమృతము అమృతము, అమృతము. అమృతము, అమృతము. and A. 6. 96. హ

శ్రుకౌనిమొక్క కాండర, న తైరుపుంట్టబనిచియందరి క్రియచా, దిత్రికటియగొనితేణిమరి, ఉత్తరముత్ర రమటంచు, సైకప్రాద్ధకడక. టీ|| త్రేణిమరి, నిద్ర మేల్చించి, అనిపున్నది, అయితేయీశ్వలమందున్న బయలుదేరిఅనేఅర్థ మేతోస్తున్నది.

త్రేతాయుగము * The mythological silver age: the second age of the world.

త్రేనచుట See without the L. M. 1. 8. 188.

త్రైధాంగము * "Three ways:" this is the name of a certain attitude: see త్రిధా. Nirancusa.

1. 24. టీ|| కచభారకుచభారకటిభారములచేతకాయముత్రైధాంగముగనిలిచి.

త్రైలింగము * A pedantic word for Telugu: formed from the word త్రిలింగము. which see.

త్రైలోక్యము * The three worlds, (Elysium, earth, and hades). The universe. M. 1. 8. 192.

త్రాళ్ళుట See without the U.

త్రాశ్వు (i. e. తాస్సె) A cup made of a folded leaf: as a little dish. HD. 2. 1307.

త్రోణము * A certain measure of capacity: rather more than 64 lbs avoirdupois. W.

త్రోణచార్యులు * Name of a certain hero proverbial for strength.

త్రోణి * A boat, a small ship. A. 4. 147. hence the name *Doney* or *Dhoney*: a Sloop.

త్రోశుడుట, అనగా తోనివేయకుడుట Swa. 3. 30.

త్రోశుడి ఇరులుకటాశుంచలైపారె. టీ|| త్రోశుడి, వెళ్ళకొట్టబడి.

త్రోశుడి, అనగా త్రోశుడి. D. (qu ?)

త్రోపాడుట See without L

త్రోహము * Harm, offence, wickedness. స్వామిత్రోహము Treason, a sin against God. గురు త్రోహము petit treason. త్రోహముచేయుట To sin, offend, transgress, act treacherously. త్రోహుని an evil heart.

త్రోహి * A sinner, offender, traitor.

త్రోశుడి * Name of the heroine of the Mahabharat.

త్ర్యంబకుడు * A name of Siva or (Thryambus) Bacchus.

త్వము * An affix like -tion, or -ing -ness -ship &c. in action, doing. మంత్రిత్వము the ministry; శత్రుత్వము enmity &c. ముత్వము the vowel ము.

ద్వంద్వము * A pair or couple. కుచద్వంద్వము the చన్నులు. A form of composition, uniting

two words: thus రామలక్ష్మణులు Rama and Laxmana.

ధ్వంసము, *ధ్వంశము * Destruction, ruin. (నాశము.) ధ్వంశముచేయుట or ధ్వంశితురగుట To ruin, destroy.

ధ్వంశితులై * Ruined, routed, wrecked.

త్వక్తు * Skin, rind, bark, husk, coat. త్వక్కున్నము cutaneous eruption, blotch, scab.

ధ్వజము * n. s. A flag or banner. A mark: a sign or symbol. The లింగము. A crest or heraldic bearing: usually the creature on which the god rides. Thus the గరుడుడు is the emblem or ensign of Vishnu. బహిర్ధ్వజి Parvati or Juno: being the goddess whose bearing or sign is the peacock. ధ్వజస్తంభము * A pillar or mast erected before a pagoda: having a vertical wooden frame of bars at the top: apparently representing a flag: together with the column it has much the appearance of an English key. This frame is ornamented with small tinkling bells. On feast days the god's flag is hoisted on this mast and then wrapped round it: not being suffered to fly, not let loose to the breeze; for it is folded round the post and stays there till the feast ends. The

ధ్వజారోహణము is a certain rite at the commencement of a festival when the flag is hoisted.

ధ్వజిని * An army.

త్వదీయ. * Thy, thine. See on మదీయ.

ధ్వని * n. s. Sound: voice: క్రతధ్వని. an echo.

ధ్వన్యర్థము * n. s. Allegory: Ellipse.

ద్వయము * n. s. Pair, couple.

త్వర * n. s. Speed, rapidity, haste.

త్వరగా Speedily, rapidly.

త్వరచేయుట v. n. and v. a. To make haste.

త్వరశుడుట v. n. To haste, hurry, be active.

త్వరితము * n. s. Speed, haste, rapidity.

త్వరితముగా*adv. Speedily, rapidly.

త్వష్టము or తాష్టము n. s. Bluntness, roughness, want of politeness. Clownishness. (It is a Telugu గ్రామ్యశబ్దము.)

ద్వాదశ * adj. Twelfth.

ద్వాదశకృత్తుడు * The god who has twelve phases, an epithet of the sun.

దాపదళి * The twelfth lunar day of either the light or dark fortnight : it is observed as a holiday and as a feast.

దాపనము * n. s. Sound, noise. M. 8. 3. 273.

దాపశరము * The third or brazen age of the world, preceding the కలియుగము or Iron age. దాపశరయుగకథలు old wives' tales. Or a legend of times before the flood (Asi. Journ. 1833. Octob. p. 82.) దాపశరయుగములో In former ages : in old times : beyond the memory of man.

దాపరము * n. s. A door, opening, orifice, hole. A medium or way.

దాపరక * A city. The name of a town wherein Krishna, the Apollo of India, generally resided. Several holy places are known by this name : particularly one in the peninsula of Guzerat. (W. Vish. P. p. 614.) In fact the poets place it where they please, it being the Utopia, Arcadia or Fairy-land of India. The Telugus generally place it near Pooree in (Katagam) Cuttack.

దాపరపాలకుడు, or **దాపరపాలుడు** * A porter. The figures of "cherubs" put up on each of the gates of a temple.

దాపరబంధము * The frame of a gate, a door frame.

దాపరయంత్రము * A lock.

దాపరవతి * See దాపరక.

దాపరా prep. By means of, through. ఆతనిదాపరావంటిని I learned it from him.

దాపప్రము Vile, brutish. Wretched. వాడుదాపప్రము He is a villain.

దాపకణికా * The flower called కొండగోరు.

దాపశుభము * adv. and adj. Double, two fold. ధనదాపశుభము Cent per cent.

దాపశుశక్రము * Twice ploughed.

దివజ * **దివజుడు** * n. s. and adj. Twice born (literally, *regenerate*, but never used in a spiritual sense :) oviparous, as **దివజము** born first from the ovary and then from the egg, as a bird, snake or fish. A tooth : as all teeth are reproduced. **దివజుడు** A bramin : so called because born into the tribe by investiture with the sacred thread. A verse says జన్మనాజాయతేహుక్రొక్కరృణానాయతేదివజః, వేదాధ్యానా

చవిశ్రస్థ్యాత్, బ్రహ్మజ్ఞానీచబ్రాహ్మణః. By birth he is a Sudra : rites constitute him a Dwija : reading the scriptures makes him a Vipra (like a nominal Christian :) and knowledge of deity makes him a Bramhan.

దివజుడు * Twice born, same as **దివజః** or **దివజుడు** q. v.

దివజరాజు * n. s. An epithet of the moon, and of the eagle (ఋతృకృ) as king of birds.

దివజాతి * బ్రాహ్మణ, అండజె, బ్రాహ్మణాదిజాతిత్రయం. SC.

దివజహృము * Double tongued : a snake.

దివజుడు * See **దివజః**.

దివజాహర్గము * A horizontal line.

దివరము * n. s. Couple, pair.

దివరీయ * The second day of a lunar fortnight.

దివరీయము * adj. Second.

దివరీయావిధక్తి * The second case of the Sanscrit noun, being the accusative.

దివత్వము * n. s. Reduplication of a letter, a double consonant ; thus, **దివత్వరకారము** Double T. దకారదివత్వము Double D.

దివధా * adv. In two ways, of two ways.

దివశము * An elephant.

దివశద * Couplets : a sort of metre.

దివరదము * n. s. An elephant.

దివరశసము * Double tongued : a snake. SC.

దివరూపి * Gifted with two forms : not uniform.

దివరేళము * A bee. *lit.* " The Double R : " so called because its commonest name *Bhramara* uses the letter R twice. W.

దివహల్మము * Twice ploughed.

ద్వీపము * n. s. An island. A continent. The Hindu mythology reckons seven such. In compounds this means Foreign. Thus, **ద్వీపద్రాక్ష** శండ్లు Raisins : i. e. foreign grapes. **ద్వీపాంతరములు** foreign parts.

ద్వీపి * adj. Pertaining to islands, native of an island, insular. W.

ద్వీపి * A tiger, ounce or leopard.

ద్వేషము * n. s. Enmity, hatred. అన్న ద్వేషము Loathing food : want of appetite.

ద్వేషి * n. s. An enemy.

ద్వేషించుట v. a. To hate, dislike.

ద్వేష్ట * n. s. An enemy.

తైత్తిలము * That sect of Hindus who, like Europeans, look upon the deity and his works to be *two*: whereas the అతైత్తిలము, like the Platonists, consider all living and inanimate beings to be merely portions of the divinity. See Prof. Wilson's Two Lectures.

తైపాయనుడు * An epithet of వ్యాస the celebrated poet.

తైవమాతురుడు * n. s. An epithet of the god Ganesa; who according to mythology had "two mothers;" one being Parvati and the other an elephant.

తైవిధ్యము * Twofoldness: the being in two modes.

ద్యౌర్ధి * Having a double sense, as allegory or a puzzle.

త్య Several words erroneously written with this letter as త్యోక్తున will be found under చ viz. చాక్తున.

త్యరుతు * n. s. A hilt or handle. కత్తిలికి. A. 1 7. Pariz. 5. 45.

The letter N, as in Now, Never: being pronounced as it is in English.

When followed by a consonant this changes into (o sunna) the circle, as అంత anta, కొండ conda, పెంకు penku.

ని NI and **ను** NU when final, may drop the vowel and become **న్**; thus వానికిని, వాండ్లకును may be contracted (in verse) into వానికిన్, vānikin వాండ్లకున్, vāndlakun, both to him and to them. See on the conjunction NI or NU.

And the sunna is not used in compound words: thus కను + గవ canu gava is contracted into కన్గవ can'gava a pair of eyes కను + పాప, కన్పాప canu-pāpa, can'pāpa, the pupil of the eye. Likewise in other contractions as పాన్పు panpu, which at full length would be పానుపు, and మున్ని for మునిని (past pl of మునునుట.) The laws of rhyme occasion this.

The circle is sometimes used, in verse, to lengthen a short syllable. Thus అనం for అన saying. See Bhasc §. 96. kh, chh.

As an initial, N is sometimes dropped, but only in a few words. Thus, ఏను, I, ఈతు, thou, for నేను, నీతు.

N may be inserted to prevent elision. See in the Grammar, rule of Druta words.

న Na is sometimes added to లో, thus యందు లోన herein. Vish. 6. 127.

In the ancient dialect the N was sometimes superadded. Thus M. 7. 5. 33. నీవునునచ్చుట.

NU is added to the Root in A. Thus, ఉండను or ఉండన్ for ఉండ. The word ఇచ్చుట forms ఇవ్వ which being contracted into ఈ may become ఈన్ Thus ఈసోదమి M. 1. 1. 195. i. e. యివ్వసోదమి i. e. యివ్వదానకు అశక్తత inability to give.

నంX, or, నంXనాచి or నింXనాచి n. s. A weevil, or canker worm, a book worm, a round white worm also (called వడ్లచిలక and ముడికొట్ట) which like a "crocodile" looks harmless but is destructive. (Hence) A demure minx, a sly jade: a specious hypocrite, a whited sepulchre. Sometimes used for a (muskito) gnat because it looks harmless. Swa. 3. 43.

నంXనాచితనము n. s. Plausibility, speciousness: feigned simplicity.

నంఘట A nasal sound: words pronounced through the nose. Snuffle, twang. నంఘట v. n. To speak through the nose; with a twang or snuffle.

నంచుకొనుట. See నంజుట.

నంజ n. s. plu. నంజలు, చచ్చరించడము. Parija. 2. 60. కెంజిగురాకుమోచినంజలుంజనిననుచుండ్లలో నోలి.

నంజ n. s. A lingering, indolent or dormant, disease. నంజకురుతు an indolent ulcer. నంజచిగురు a gum boil.

నంజుట, or నంజుకొనుట To eat by small morsels, nibble, pick a bit, to eat a little of any thing like pickle &c. as a relish to the principal food.

నంజుకొనేవస్తువు A relish or thing so eaten. A.

4. 243. తచ్చాకంబునంజుచుండలంచుకొనియె. టీ.

నంజుచుంజి నాస్యదించుచున్న, అనగానంచుకొంటున్న. నంజునిచ్చుట, చచ్చరించుచుచ్చుట. Parija.

4. 27. చంచువుటంబులనంజనిచ్చుచున్. నంజుట, తినుట. D.

సంజాడు n. s. Flesh, flesh-meat. మాంసము. M. 13.
 3. 175. Mand. 4. 185. Kalahas. 3. 107.
 సంజాపారులు as వానిశరీరమునంజాపారిసది He be-
 came pallid: this is given as the commenc-
 ing symptom of dropsy, or other chronic
 disease. పిల్లకాయకుసంజాడుపెరిగినది the boy
 has outgrown his age or strength. This is
 more correctly సంజా not సంజాడు (we say
 liver-grown; they say flesh grown.)
 సంజాలు Pickles or any thing eaten as a relish
 with food. Parij. 2. 60. హేవిసంజాలంజవిగొను
 చుండ్రోలిసోలి "her lips being sauce for the
 dish."
 సంటి, అనగామాలిమి, నేస్త్రకాడు. OG.
 సంటికాడు A friend, companion, compeer, or
 lover.
 సంద్రకాయ n. s. A crab.
 సందకము* n. s. The sword of Vishnu. T. 3. 68.
 సందనము * or సందనవనము * n. s. Indra's plea-
 sure ground. Elysium: the gardens of Adonis.
 సందనుడు * n. s. A son.
 సందవనము * A flowery spot. The name given
 to tulasi plants planted in a bed. The word is
 much used but is of no authority.
 సందావారా * A certain magical diagram, used
 among the Jainas. Colebr. Essays. 2. 211.
 Moor's Panth. plate 1.
 సంది or సంది కేశ్వరుడు * n. s. Proper name of
 the bull or vehicle of Siva. తుందిరిసందిసందిరి
 తుందిచేతేవాడు one who can make white black
 and black white.
 సందించుట v. n. To rejoice.
 సంది కేశ్వరుడు * See సంది.
 సందిరి * A name of కామధేనువు. G. X. 56.
 సందివర్ధనశ్రువెట్టు*సంవాస వ్రము*The broad leav-
 ed rose bay. Nerium coronarium. "Taberna
 montana grandiflora." Rox. 2. 23. తగరచెట్టు Q.
 సందివృక్షము * A tree called కునికా Q.
 సందుడు * The shepherd king *Nanda*, the fos-
 ter father of Krishna.
 సందివాడు "A Vaishnava Bramin of a some-
 what inferior order, usually employed by vir-
 tue of hereditary descent as sacristan or priest-
 ling in Vaishnava fanes, to perform the ritual
 ceremonies; for which he is paid by the peo-
 ple; besides sharing in some kind of offerings,

and receiving occasional presents from indivi-
 duals. Other bramins will not eat what he has
 touched.

సకనక (anuk) Hungrily. కడుపునకనకలాడుతున్న
 ది he is famished. కృశించి. OG. M. 123. 476.
 A. 6. 63.

సకరసరలు (?) A weed called *Poa ciliata*. "Na-
 kurnaral." Rox. 1. 335.

సకారపాల్లు n. s. The ౯ sign of N final: (See పా-
 ల్లు.) This is exemplified in the words నాకు౯,
 వానిక౯, యింటిలోక౯, నైటక౯.

సకించనశ్చము * Nothingness, nonexistence.

సకీమి (H) *naqib*. A herald, a chamberlain or
 usher. భట్టురాజు. Swa. 5. 50.

సకులము* n. s. The manguss, or, weasel. Viver-
 ra ichneumon. ముంగ.

సకులుడు * *Nacula*. The name of a certain hero.

సక్త n. s. A jackall: (derived from సక్తట to prowl.)

కొంకుసక్త the fox: (derived from కొంకు timi-
 dity, the *shy jackall*). గుంటసక్త the fox (from

గుంట a hole.) This word prefixed to the names
 of some plants (like *dog*, the dog rose &c.)

means wild: see the next words. సక్త కొమ్ము
 తొక్కివచ్చి నావు you are in luck to-day. సక్త గుం

ట pit fall. సక్తల పాలుచేయట To ruin, spoil,
 send to the dogs.

సక్తకోర "Fox-fang." A coarse grass called
Panicum glaucum. Rox. 1. 284.

సక్తజిత్తు Sneaking trick, guile, craft. సక్తజిత్తు
 మారి A wily rogue.

సక్తతోక Fox-tail; a certain plant.

సక్తదోశకాయ n. s. The wild cucumber.

సక్తసరము or సక్తయరగడ్డ A sort of squill,
 with stiff woody stalks.

సక్తనైచ్యము Fawning, cunning, craft.

సక్తపల్లము False ground: quicksand.

సక్తపిట్ట n. s. A certain wild plant, the root of
 which is eaten.

సక్తవిరిచెట్టు, అనగాడిర్వారు. Q.

సక్తిశ్లు n. s. The joints of the jaws. The jaw bones.

సక్తిశ్లుశుద్ధవాడు one who has the lock jaw. M.
 13. 5. 349.

నక్త n. s. A lump or ingot of gold : a pig of iron.

A notch. Reeded or ribbed work in carpentry :

or in silver. యనకు నక్తలు pigs of iron. చొక్కలు

బిందెనక్తల బెక్క బెక్క. R. 4. 63. వెయ్యెసిమాద

లయెత్తు గానూడబండించెయ్యన్నజంగమకోటికాక్త

క్తనక్త చెన్ను గానీమర్మణచేసి మ్రొక్కుండును. BD.

5. 611. యానద్దాణమునకునక్తలుకొట్టించు dou-

ble up part of this belt, or crumple it, to make

it shorter.

నక్తకొర్రు A stab? See అక్త. BD. 4. 463.

నక్తట v. n. To prowl, crouch down: To peep.

To conceal or hide.

నక్తేరుచెక్క n. s. A sort of wood used in some medicines.

నక్తము * Night.

నక్తంకరుడు * An epithet of the moon. A. 4. 36.

నక్తంచరుడు * n. s. A demon, a fiend that prowls at night. DRU. 536.

నక్రము * n. s. A crocodile.

నఖము * n. s. A nail, talon, claw. A scale, as of an armadillo. నఖమంశస్యాయంబున inseparable as the skin and the nail. నఖశిఖాచర్యంతము తెల్లుసున్నది I am in pain all over. నఖక్షరము * n. s. Nail marks, on the skin, with pinching.

నఖచివులు or నఖంబివులు A sort of drug: made of the scales of the (పిరి) armadillo. Dr. Royle: Proc. of Roy. As. Soc. Dec. 1842.

నఖముఖాలు The tips of the nails, adv. Dispersedly, up and down, all about, in all directions, all over, on all sides. నఖముఖాలనుంచి from every quarter.

నఖరము * A nail, talon, claw.

నఖరాయునము * "Armed with claws;" a cat, a lion, &c. but usually a cock.

నఖరేఖలు * Nail-marks, or scratches on the cheeks, made by a lover.

నఖనఖి(anuk) Fiercely (scratching and tearing.) DRK. 144.

నఖానుతి n. s. See under నుతి.

నఖ n. s. A thing. A jewel, or ornament. A metal vessel. A bullock load of tobacco &c. A man's load: a cooly load. A robe or long gown. నాలుగునఖలు జట్టికవాయి equipped from top to toe: (it is a vulgar phrase.) In house build-

ing బండినఖలు are the small rafters laid across the మంజక్రలు.

నఖ or నఖ i. e. నవ్వ గాను Laughing. The Root in A of నకుట. Suca 3. 86.

నఖము * (What is immoveable) A hill, a tree.

నఖరము * n. s. A town: The name of Nagar a certain town. The citadel or capital.

నఖరి * n. s. A town.

నఖరిచెక్క See నక్తేరు.

నఖరు n. s. A house, a palace infli. నఖరి. BD. 5.

362. ఆచూన్యమునఖరగలిసిపోయినది that land is fallen in, to Government.

నఖరుసాంబ్రాణి Benzoin imported from Nugger.

నఖలు n. s. A palace. రాజ్యహము. D.

నఖలు n. s. A laugh, a smile.

నగించుట v. a. To make (one) laugh. నగించడాన

కుచెప్పెను he said this to raise a laugh.

నగియుట v. n. To laugh, to smile.

నగిరె(చెట్టు) n. s. See నక్తేరి.

నకుట v. n. To laugh. To smile.

నకుబాటు n. s. A joke, a jest: not in earnest.

నన్నుమైన * adj. A naked figure. నన్నుంకరణయై Stripped naked. R. 6. 23. నన్నుత్వము Nudity, nakedness. నన్నువేషము n. s. Nudity, a naked figure or appearance. నన్నువేషధరుడై assuming the appearance of a naked man. M. 1. 1. 151. Vish. VI. 81.

నబ్బిక n. s. Faith, confidence, belief, trust. B. X. § 53. verse 7. నబ్బిక నామవిశ్వాసశంజయై వెలయుచుండు. ABA. 2. 358.

నచ్చు n. s. Wearisomeness, annoyance, tiresomeness, plague. T. 3. 124. A knot-grass, that infests corn. Waste land, infested with knot-grass. నచ్చు పెట్టుట to annoy, fret, tease. నచ్చు చేరమాడుట to haggle, chaffer. నచ్చునచ్చు పెట్టి చెప్పినాడు he drummed this in my ears.

నచ్చు adj. Wearisome, tiresome, plaguy, annoying. Tedious, importunate: chronic, as an indolent sore.

నచ్చునొట్టు n. s. A make-bate: a tiresome pickthank; a plaguy troublesome fellow.

నచ్చుట v. a. v. n. To confide, trust. To coax, persuade; to harrass, pester. M. 4. 2. 174. M. 5. 2. 152. M. XI. 1. 19. M. 9. 1. 37. నచ్చిన. అనగానికనించిన, విశ్వాస, OG.

నజునజులుచేయుట To hustle, push about.

నజ్జి adj. Thick, buttery, greasy, as buffalo's milk.

నజ్జి n. s. A bit, fragment. నజ్జినజ్జి గాకోయుట To mince, cut up into small bits. T. 5. 38.

Dasav. 9. 392.

నటన్ * Dancing. నటదుద్యక్తుకుటీధయంకర. Anir. 4. 53. with moving eyebrows.

నటనము * n. s. Dance, dancing. Motion, agitation. మాయానటనము a course of fraud.

నటమటము See అటమట.

నటి * n. s. An actress.

నటించుట * v. a. v. n. To dance. To act, as on the stage. To act, manage, conduct himself, behave.

నటిక * An actress.

నటుడు * n. s. A dancer, an actor, one who acts veiled in a garb.

నట్ట (A prefix signifying,) in the middle of as నట్టేరు the mid stream, the middle of the river. నట్టడివి in the heart of the forest. నట్ట నడమ In the very middle.

నట్టకోరి A certain game among boys.

నట్టనము adj. Slight, weak, frail.

నట్టి, అనగా ఇట్లు, కొదవ, అచోటు. OG.

నట్టిల్లు loc. నట్టింట In the middle of the house.

నట్టు n. s. A spot of ground. Place, abode. Obstacle, hindrance, hesitation. Loss, damage? A platform of earth, a terrace. The bent grass, that infests corn-fields. See Dr. Wight's article regarding it, in the Madr. Lit. Soc. Journ. Apr. 1835. "It is undescribed and of peculiar character: having widely-spreading perennial roots, or underground stems. There are two species: one species కుండురునట్టు in the లేకడ or black soil: and కరకనట్టు in the mudub or mixed soil. The largest species, called తడవనట్టు requires [for its eradication] the large plough with twelve bullocks: the smaller is కంతునట్టు. It furnishes excellent food for cattle: and, could it be raised on the poorer lands alone, it would be extremely valuable."

నివాళుస్థానము, అలశ్యము, అటంకము. D.

నట్టువుడు, or నట్టువుకాడు n. s. A dancing master.

(Not a good word) Suca. 3. 9.

నట్టువచాపితి A dancing school.

నట్టేట In the middle of the stream. నాట్రుకు కునట్టేటోపుట్టి మునిగిన సామిలె అయెను I am utterly ruined: my raft has sunk in the mid stream.

నట్టోట్టు, అనగా చెట్లొకటిని విడిచి తేనెనీళ్లు బోట్లు. OG.

నడ n. s. Walk, walking, stepping. Pace, step, trip, gait. Course, conduct, behaviour. Rocking or dancing motion. Trip or journey. తడవ మూడునడలువచ్చినది the boat made three trips.

నడ adj. Walking, locomotive. నడకొండలు moving mountains. నడపేనుగ a walking corpse: a fool, a snob. Sumati. § 69.

నడము * A sort of reed, or bulrush. పిరసే, అంబారేవుక్కుము, కిక్కిశుగడ్డి. SC.

నడక n. s. Walk, walking, behaviour.

నడర n. s. Conduct, behaviour. Radha. 3. 123.

నడతెంచుట To come. BD. 5. 1115. నడతెమ్ము (the imperative.) walk thou. RYD. 1458. తచ్చుట. D.

నడతుతుడుట v. n. To be managed, or conducted. Vema. 1574. ఆతునులు యెవరివల్ల నడతుతుడుతున్నది by whom are they carried on.

నడబావి A well with steps down into it.

నడమ adv. and postp. Between. In the middle. యానడమ presently: (also) lately. ఆనడమ meantime. నడమవచ్చినారు they came between or interposed: came as messengers or representatives. నడమవచ్చినవాకితియింత అధికారమా Is an interloper to presume thus? నడమమాట్లాడుట To interrupt one while speaking. To intercede, mediate.

నడమ n. s. Bur-grass. కిక్కిశుగడ్డి. D.

నడమంతర or నడమంతరపు adj. Middling, neither here nor there. నడమంతరచేరు Analias. See నడుమాంతరము. నడమంతరపుచేర్చుకొనుననునరముమీదిపుండుకున్నురుకు అధికము a beggar on horseback.

నడమాంతరముగా Unexpectedly.

నడవ n. s. The hall in a house. నడవలోతుండుకొన్నాడు, అనగా నడవలోనైమిదవంతుకొన్నాడు He lay down in the entry or porch.

నడవడి n. s. plu. నడవళ్లు Conduct, behaviour. B. X. 3.

నడవడిక n. s. Conduct, behaviour.

సదాన adv. In the middle; midway.
 సది adj. Middle, mid. సదికాలము the idle time of the year, between the ploughings. సదిరడకు the thick part or middle of a రడకు.
 సదికట్టు n. s. The girdle, waistband.
 సదికొత్తు The ridge of a pent roof.
 సదికొల్ల గాడు An interloper.
 సదితి n. s. Conduct, custom.
 సదిసూకలు Grits, half broken grain, what in America is called hominy, or hommony. In Madras it is called rolong అర్థతండులములు. D.
 సదినెత్తి The middle of the head, the crown.
 సదిపించుట v. a. (causal of సడుచుట q. v.) To make him walk. పిల్లకాయనుసరిపించినది She made the child walk. To conduct, carry on, push on. See సడుపుట. ఆమాన్యమువారికినది పిస్తీరి I let my field to him free.
 సదిపిరేయి Midnight. A. 5. 72.
 సదిమి Gen. of సడుము.
 సదిమి adj. Centrical, middle. సదిమి కావడి a ham-mock slung on a pole. సదిమివాడు a by-stander, a third person, the middle man.
 సదిమికొల్ల గాడు An interloper.
 సదియాడుట To walk. A bad word and of no authority. Radh. I. 25. 60.
 సదిరేయి Midnight.
 సదిర్రేలు The middle finger.
 సడు adj. Middle. సడురేయి midnight.
 సడుచుకొనుట v. n. v. a. To behave. See సడుచుట.
 సడుచుట v. n. To walk, go, move, proceed. To happen, occur, pass, take place. To behave, conduct oneself. To take effect, as an order. To live, continue, last. To descend, as an estate. To beat or play as applied to the pulse. To act, (as a father, servant &c.) వారికినదిచే ఘామి the field they hold or enjoy. సదిచేనెల the current month. వానిశంకు మాశంకునదివిన జాములు the letters that passed between us. సదివినజగడము the dispute that happened. స్తోకమునడవవద్దా Surely the verse ought to flow easily. ఆపుత్తవము సడుశున్నరా Is the feast still kept up? వారికిమెట్లానడుశున్నది How is he getting on.
 సడుపుట n. s. Walk, pace, step, gait.

సడుపుట v. a. (causal of సడుచుట) To manage, conduct, make him walk, make it proceed. To navigate, steer a vessel. To undertake or govern. న్యాయముసడుపుట To execute justice.
 సడుమాంతరము adj. Extraordinary, unprecedented, unthought of as a windfall.
 సడుము n. s. (G. సదిమి) The middle, the waist, or loins. సడుము కట్టుకొనుట To gird the loins, be ready. సడుములోచెక్కుట To pocket, because they stick a handkerchief &c. in at the girdle. సడుముకుద్ద gone in the loins, broken down, debilitated. సడుమువదిలినది semen emittitur. adj. Middle, central. సడుముగా Meanwhile, through, between.
 సడురాత్రి Midnight.
 సద్ది n. s. The small of the back, the hollow above the loins. సద్దినీళ్లకొట్టినాడు, or, సద్దివరగ పొడిచినాడు he gave him a blow that broke his back, he smote him under the fifth rib.
 సద్ది adj. Sunk in, depressed in the middle, crooked. సద్దిముక్కు a turned up nose. సద్దిగానిలుచుట To stand with the belly pushed out, and the back drawn in.
 సద్వలము * Reedy, abounding in reeds. R. 5. 225. సదప్రాయచేతే, కనకశుభ్రులచేతము, SC.
 సన్నెత్తి n. s. The centre of the head. i. e. సదినెత్తి.
 సతము * adj. Bent, bowed. సతనాథి a deeply curved navel. పాదసతులయిన who were humbled before his feet.
 సతనాథి * See సతము.
 సతనాసికుడు * Flat-nosed.
 సతవైరి * శరణాగతుడైనవక్త్రులు. M. XII. 5. 542.
 సతి * n. s. Salutation, homage.
 సతుడు * G. 2. 80. One who is prostrate.
 సత్త n. s. A snail, a shell fish, cockle, or periwinkle. A pad (like that used by palankeen bearers, so called because somewhat hollow.)
 సత్తగుల్ల The shell of a snail &c.
 సత్తగొట్టు, తుషిభేదము. D. A sort of bird.
 సత్తబిచ్చు A shell of an oyster.
 సత్తచేడులు A small sort of fish. (Clupea. Russell No. 187.) "It rivals the white bait of England."
 సత్తమిల్లుట v. n. To lie down or recline, to be flat. శయనించుట. D. To be soaked. (నానిపోవుట) See అత్తమిల్లుట.

నమేరువు * n. s. The tree termed calophyllum inophyllum. శురపాన్న A. 5. 135.
 నమోనమః * Homage and salutation.
 నమ్మకము n. s. Trust, reliance, confidence, belief, dependance. నమ్మకముగా confidently, positively, trust-worthily. నమ్మకమైన adj. Trust-worthy, faithful.
 నమ్మకశూరుడు adj. Trust-worthy, faithful: a respectable man.
 నమ్మదుంబ A sort of grass. కశేరుకము. D. కపిథము. SC. The wood apple.
 నమ్మి A peacock. నెమిలి. OG.
 నమ్మించుట v. a. To assure, cheat, promise, persuade. నమ్మించి గొంతులోని నాడు he deluded them to their ruin.
 నమ్మిక plural నమ్మికలు n. s. Belief, faith, confidence, assurance, dependance. నమ్మికమాటలు Persuasive words, assurance, beguiling. నమ్మినవాణ్ణి చెరచరాదు Are you to injure those who confide in you?
 నమ్ముట v. a. To believe or give credit to. To trust or confide in. To rely on, to have faith in. To suppose, imagine, think erroneously. This verb like తెలియు is used in the past tense where the English requires the present tense.
 నమ్మితన్నాను I trust. నమ్మనను = విశ్వసించునట్లును it is fit to believe. R. 5. 271.
 నమ్రము * adj. Bowed, bent, crooked, curved. నాల్కఃఫలః స్తుభేననాః the full ear of corn bows (humbly).
 నయనము * An eye.
 నయము n. s. Welfare, ease, facility. Good health, soundness, safety. Ductility. Convalescence, improvement, recovery. Propriety. నయములేదు It is no better. Cheapness. Profit, kindness, civility. నయభయములమందలించి, or నయముభయముతోట By fair means or foul; by allurement or alarm: by rough or smooth methods. నయనస్థానికి for either profit or loss; for better or worse. నయమారగా civilly, kindly. యిది వాండ్లకు దొరకడము నయము They thought themselves lucky in getting this. It was no small thing for them to obtain it. నీవు రావడమునయము It is well that you came. కాం

చెమునయమునది it is somewhat improved. నయమునకు దుల్య. fitly, easily.
 నయము adj. Well, easy, better in health, convalescent. Inferior in value. Malleable, not brittle. Cheap. High, (as a note in music, as opposed to ఘనము or deep notes.)
 నయముగా adv. Easily, well, kindly, better, cheaply. నయముగావున్నది There is an improvement, it is better. వాడికినయముగావున్నది he is better or convalescent. నయమునకు దుల్య. fitly, easily.
 నయించుట v. n. To agree, or hold well together, as a paragraph. శుందర్యించుట.
 నర * adj. Human. నరరతనది A place swarming with people.
 నర. See నరపు.
 నరకము * Hell.
 నరకడు A scoundrel, a villain, scamp.
 నరకాంతుడు * Destroyer of Naraca, an epithet of Vishnu.
 నరకాశురుడు * The name of a giant slain by Vishnu.
 నరక n. s. A drum? ఆనర్థభేదము. D.
 నరదేవుడు * A king, a ruler.
 నరకశువు * A brutish man.
 నరపు Greyness of the hair. శలితవృక్షము. D.
 నరబలి * A human sacrifice.
 నరము n. s. A vein, a nerve, tendon, or muscle of the body. (For the Hindus consider all these three substances as one and the same.)
 వానిచేతికినరాలులేవు he has no nerves in his hand, i. e. he is a very open handed man.
 నరయడ్లు Lanes, nooks? hiding places? or దిడ్డి.
 దాశీశలము?
 నరవంజి A kind of tree. H. 4. 14.
 నరవాహనుడు * Cubera, god of wealth.
 నరవెంట్రుకలు Grey hairs.
 నరాంతకుడు * A manslayer.
 నరాదుడు * నరాశిమానపుడు * n. s. A cannibal.
 నరిగి narigi. H. 2. 86. యిదిగొర్రెలలోమొకభేదమునితోశున్నది.
 నరియొక్క A sort of snake. G. 8. 101.
 నరియుట v. n. To grow grey, as applied to the hair. గడ్డమునరిగినవాడు a man with a grey beard.

నరుకు n. s. A cut, a wound : the wards of a key.
 నరుకుకత్తి A short sword, or dagger.
 నరుకుట v. a. To cut, to hew, to fell, to sever,
 to chop or lacerate. జంభాలునరుకుట to boast.
 నరుజు, అనగా సూక్ష్మము. D. గుండుపోతినది. OG.
 నరుడు * n. s. A man. A name of Arjuna. నరులు
 human beings.
 నర్తకి * n. s. An actress, female dancer. నర్తకడం
 కులు an actor and his wife.
 నర్తకుడు * n. s. An actor, mime, or juggler.
 A puppet show man.
 నర్తనము * n. s. Dancing, gesticulation, acting.
 నర్తనాగారము, అనగా నాట్యశాల. M. 4. 2. 326.
 నర్తము * n. s. Sport, pastime, dalliance. రత్నా
 శయమునుబోధించేమాట. D. పరిహాసః RCD.
 నర్మద * n. s. The *Narmada* (Nerbudda) river
 which, rising in the Vindhya mountains, runs
 westward to the gulph of Cambay.
 నర్మలాపము * n. s. Allusion, intimation, hint,
 tacit reference. Agreeable prattle.
 నర్ర An ox. నర్రలు, కొమ్ములుగలకపశువులు. D. M.
 4. 1. 95.
 నర్రమామిడి n. s. A plant used in medicine, called
Tomex Japonica, or *Tetranthera Monopetala*
 or *Leea Staphylea*. Rox. 1. 658. and 3. 821.
 Wight's plates No. 58.
 నర్రలు n. s. Cattle, kine. కొమ్ములుగలకపశువులు. D.
 నర్రాడుట See అర్రాడుట. Pariz. 5. 19. నర్రాడె,
 శంకరించెననుట. D.
 నలము * n. s. The lotus or water lily. పద్మము,
 కిక్కి శుద్ధియున్న. D.
 నలంబుట, నలిపివేయుట. R. 1. 213.
 నలక n. s. A particle or mote. M. XIII. 3. 175
 = నలుగు.
 నలకు, A vessel? ఛాందవిశేషము. M. 14. 3. 175.
 యాగనిలయంబుకలకయుగలకములున్న, నలకులు
 గాసులునాదిగాగల ఛాందములును.
 నలకూబరుడు * n. s. The name of a son of Cubera.
 నలకకొట్టుట v. a. To pound. To deface or break
 up jewels &c. వాణ్ని నలక కొట్టి నారు they
 thrashed him severely.
 నలగిరియుట v. a. To wear, (a new dress) till it
 becomes easy?

నలర(శ్రురాసంవిసరోగము) Debility : a weak state:
 remains or constitutional effects of a disease.
 Convalescence, a bad state of body, lingering
 indisposition, a low fever.
 నలరగొట్టు n. s. A make-bate, a pick-thank, a
 thorn in his side.
 నలదము * n. s. The root of the *Andropogon*
muricatus, called cuss-cuss grass. తెల్లకెట్టివే
 రు. D. Rox. 1. 265.
 నలభై adj. Forty. నలభైమంది forty people.
 నలయించుట See అలయించుట.
 నలపైక See అలపైక. M. 4. 3. 37.
 నలి n. s. Dust, powder. Indisposition, illness.
 Rubbish, weeds, stuff. Affection, love. నలిత
 యుట to clear, clean, weed. L. 7. 20. బిల్వ
 దము OG. చూర్ణము. D.
 నలి A particle used in poetry without definite
 meaning. BD. 5. 385. and 654. and 1. 58.
 నలి adj. Trivial, slight. L. 1. 199. నలితిండి. OG.
 విరితిండి.
 నలికండ్లపాము, నలికిరి, or నలికిరి n. s. The polish-
 ed shining greenish house lizard (*Lacerta in-
 terpunctata*, Linn.) with a scarlet tail, that
 haunts houses. నలికండ్లపాము, బ్రహ్మశి. D.
 రక్తశ్రుద్ధి S. C. It is called *bommani* in H.
 నలికము adj. Small, as dust. సూక్ష్మము, తనువ్వ
 ము. D.
 నలినము * A lily.
 నలినని (anuk) Fretfully (anuk.) నలినలయ్యెను, అ
 నగా సుఖిలెను To be peevish, to fret. నలినలచే
 యుట To harrass, torment.
 నలినాయతాక్షి * Fair eyed : with lily eyes.
 నలినారి * The 'Foe to lilies:' i. e. *Adonis*, re-
 gent of the moon.
 నలినాక్షి * Fair eyed.
 నలినూకలు Dust, powder. అర్థశంకులములు. D.
 నలిపాడి Saw-dust; chips, shavings, dirt, frag-
 ments.
 నలిమిలి n. s. Confusion; riot. = అల్లకొల్లము.
 నలిరేగుట To fire, or become irritated or enraged.
 విజృంభించుట. D.
 నలు adj. Four as నలుదెసలు The four quarters
 or sides.
 నలుకువ n. s. Ailing, an ill state of health.
 నలుగు n. s. Rubbing, scrubbing the limbs with
 fragrant paste made usually of పోలు. నలుగు
 పెట్టుట To rub the limbs with paste.

నలుగు, or, నలుగుటిండి A sort of fragrant paste used as soap.

నలుగుట v. n. To break. To be broken, bruised, crushed, crumpled or reduced to powder. To become easy, smooth, or familiar, by acquaintance. To wither, be weakened or debilitated; to be flabby or flaccid. To be rumpled or crumpled. ఆ భాష అతనికి నలిగినది the language has become familiar to him. దోషయంతా నలగ లేదు The new road is not as yet trodden smooth. వాండ్లు జగడము ఆడగా నేను నలిగిపోతిరి they are the disputants but I am the sufferer: I am crushed. వాండ్లు నలిగిపోయినారు they are in reduced circumstances; they are minished. పుట్టినలిగినది his limbs are withered or flaccid: the flesh is flabby.

నలుగుడు n. s. శంకటము, తొండర, యిబ్బంది. అతండు నలుగుడు బడరాదోమగువ, Suca. 3. 333.

నలుగుడు n. s. That which is thrashed. నలిచినది. D.

నలుగురు adj. Four persons, some persons, several people, as in English we say half a dozen without meaning exactly the number six.

నలుచదరము adj. Foursquare.

నలుచుట v. a. To crush. To rub (scurf) off the skin.

నలుడు * Name of *Nala* a certain hero.

నలుదిక్కుల All round: lit: on the four sides.

నలుపు n. s. Blackness. adj. Black.

నలుపుట See నలుచుట.

నలుపుడు A plant called విరావనె. Q.

నలుబదైన adj. Forty (from నలు four and పది ten.)

నలువ n. s. A name of Bramha, as the *four-faced* god.

నలువడుట See అలవడుట.

నలుపు n. s. Beauty.

నలుపుకొన్న Beautifully, finely.

నలుపాక See అలపాక.

నలుగు n. s. A mote or particle: an atom: a mote that flies into the eyes. నలుశంత very little: as much as an atom.

నల్లదలు On all sides, four q. v. and కడ.

నల్ల See నలర.

నల్లము Four tooms or maunds contracted for నాలుగుమాములు.

నల్లెనలు On all sides. i. e. నలు four q. v. and దెలి.

నల్ల adj. Black.

నల్ల n. s. Blackness; black stuff: charcoal: blood. నెత్తురు, బొగ్గున్ను. D.

నల్లం n. s. A sort of snipe.

నల్లంచిగాడు The bird called a martin or ఖరచాక్షిము.

నల్లకాత The same as ఇజ్జనల్లకాత a certain plant.

నల్లకీచు See నలికిరిపాము or నలికిరి.

నల్లగిల్లుట v. n. To blacken, become dark.

నల్లగుండు A eel. శింవికములు. D.

నల్లగుడ్డు n. s. The pupil in the eye.

నల్లజీమ n. s. A black ant.

నల్లజీలకర్ర A plant called *Nigella Indica*. Rox.

2. 646. Black cummin. (Rottler p. 316. in కరింజీరకం.)

నల్లజేమ The black species of చెమకూర.

నల్లటి adj. Black.

నల్లదనము Blackness.

నల్లన n. s. Blackness: charcoal: blood.

నల్లని Black.

నల్లబడుట To turn black, to blacken.

నల్లమందు Opium. Lit. the black drug.

నల్లమాను n. s. A sort of harrow used before or after sowing the seed, to level the ground.

మాగాణిభూమి దున్నివెత్తనముచల్లటందుకు ముందు గావిడవవిడవీరుశీర్షకా నేటందుకు రెండు తాళ్లు కట్టితోలేది.

నల్లరాయి Marble (of any colour.)

నల్లవరి A kind of black grain.

నల్లలె Interj. Alas! అయ్యోయనుట. D.

నల్లి n. s. A bug. నల్లిచెట్టు The shrub called *Grewia carpinifolia*. Rox. 2. 587. It bears small nuts.

నల్లిండ్లు n. s. Dwellings, houses. కాపురములు. D.

నల్లికళ్లపాము See నలికిరిపాము.

నల్లెంటికావ్యము Linking, coupling (అంటపెట్టుట)

Connecting. A sort of conceit in poetry wherein certain words are *capped*; or the names of places &c. are used in a double sense as Tun-bridge, Ox-ford, &c.

నల్లెడు adj. Of the size of a span, or, of four finger's breadth. జేనెడు, బెల్లెమన్ను. D.

నల్లేరు, or, నల్లేరుకాడ n. s. The plant termed *Cissus quadrangularis*. Rox. 1. 407. a weed used in dying. (నల్లెనల్లి *) It is in green soft

joints three inches long, with four edges: the sides of the cubes sink in. Its juice blisters the skin. కొండనల్లేరు samphire: ఖేరము (salt) is extracted from the ashes of this plant.

సల్వ See సలువ.

సల్వము * n. s. A furlong or distance of four hundred cubits.

సల్వరు Four persons.

సవ n. s. An itching.

సవము * adj. New, Nine. సవంసవంత్రితిర-పూకరోతి (Magha) every moment presented fresh beauties. సవశంఖ్య the shape of the figure nine; viz. ౯ which the poets say is ౯ the form of a beautiful ear. సవమన్త్రుడు A second Cupid. సవశుందరి a second Venus, a rival to Venus.

సవకము * n. s. Freshness, tenderness, యౌవనము youth. చక్రందనముంబలంబు సవకంబుశీలము. Nagnajit. 2. 27. సవశంఖ్యాయాం, తోమ్మిది. SC.

సవకము * adj. New, fresh, blooming. సూతసమై సది, తోమ్మిది. D.

సవనొనుట v. n. To itch.

సవగ్రహబిళ్ల A brooch set with nine stones (ruby, emerald, sapphire &c.) sacred to the "nine constellations."

సవత్ * అనగావికసించేటి. A. 6. 60. సవన్నమరిక, కల్లవించేబుద్ధిచేతను.

సవత, అనగాదీక్షణాద్యము, సవియడము. DRU. 940. Languishing illness, decline.

సవతి * Ninety.

సవధాన్యములు * The "nine sorts of grains," viz. Rice, wheat, Bengal gram &c.

సవసవలాడుట To flourish, prosper, thrive.

సవనీరము * n. s. Butter.

సవమము * That which is ninth. Name of the Ninth Book of the Bhāgavat.

సవమము * adj. Ninth.

సవమాలిక * n. s. The double jasmin. విరజాతిచెట్టు. D.

సవమి * n. s. The ninth lunar day either of the light or dark fortnight.

సవయుట or సవియుట v. n. To languish, sink, perish, to fall away in flesh. సవిసిన Worn

away, worn out. యిట్లాసవిసినదిచచ్చేదేను he is dropping into his grave.

సవరంగము n. s. A chamber, or summer house, standing alone in the square of a house. సవరంగము. Vasu. 2. 35.

సవరంద్రములు * The nine apertures of the body.

సవరత్నములు * "The nine gems" a collective phrase: some reckon them as వజ్రము diamond, వైడూర్యము lapis-lazuli (cat's eye) గోదేధికము agate, శుభ్యరాగము topaz, సీలము sapphire. మరకతము emerald, మాణిక్యము ruby, విద్రుమము coral, మాకైకము pearl. సవరత్నకిరీటము a gemmed crown. సవరత్నము a particoloured or mottled game cock. సవరత్నకంఠే a jewel set with four or five sorts of stones.

సవరాత్రి * The "Navaratri" or nine nights: an annual festival in honour of Durgi: also called Dassara or Dussera. See దశరా in the Dictionary of Mixed Dialects.

సవరానికము * n. s. The rule of nine in Hindu arithmetic: being the double rule of three: proportion.

సవలా Lady, madam. A woman. A. 5. 41. R. 1. 126. 204. In the acc. case సవలాను. R. 5. 225. (స్త్రీ). D.

సవళ్లు for సగళ్లు Palaces. M. 12. 2. 327. వివిధోత్పాదములకును సవళ్లలోదోనుకీడనకుదోస్తో శాంతివిధానము.

సవాతుచక్రైర n. s. A sort of white loaf sugar made in Vizagapatam. Vijya Vilas. 3. 63.

సవియుట See సవయుట.

సవిసేది See సవయుట.

సవీనము * or సవ్యము adj. New, recent, fresh.

సవురు Soft (as cloth or the temples.) See సౌరు.

సవులుట v. n. See. సౌలు.

సవులుట v. a. To chew, to shoot or throb. ఓక్కలుసవులుకున్నవి The calves of my legs ache.

సవుశుండి See సవయుట.

సవ్యము * adj. New. అనగానూతనమైన. UH. 2. 126.

సవ్యండుట v. a. To amuse or cause to laugh.

సవు or సవున n. s. Laughter. plu. సవులు or సవుటాలు laughing, joking. సవులామెను నాట్రుకుకు I am become a laughing stock, or, was ridiculed.

నా Nā

నవ్వుట v. n. To laugh.

నవ్వుటాలు Jokes, play, fun, jest. Parijat. 5. 105.

నవ్వుటాట Laughter, amusement, fun. T. 2. 124.

నశించుట v. n. To be ruined, or destroyed, to lapse, merge, pass away.

నశించు n. s. Loss, destruction. నశించుటో విక్లిప్తన ruined.

నశ్వరము * adj. Perishing, perishable. అనశ్వర కీర్తి Lasting fame. నాశనమయ్యెటి.

నష్టము * or నష్టి adj. Lost, ruined, destroyed.

నష్టము * n. s. Loss, damage, injury, detriment, destruction, ruin, death. నష్టమయ్యె he perished, lost his life. ఆతనితండ్రి నష్టమైనతర్వాత after the death of his father.

నష్టపరుచుట To waste, to ruin. నష్టపెట్టుట To injure. వానినష్టపెట్టక do not do him a damage.

నష్టి See నష్టము.

నశి Irritation, ticklishness, soreness of throat, itching. దురద. D. నశినశిగావుండే Irritable, ticklish. H. 1. 257. తిండిచేకండమందైనదండిక తన, నెనగునశగుటిపిశపెత్రికళరురేగి. See నవ.

నశమిరి, or నసిమిరి n. s. Irritation, itching.

నశలించుట, అనగా వికలముచేసుట? L. 22. 111.

నశలించునేర్పులు నాగరికములు.

నశుకు n. s. Slinking, hint. Suppeditus. adj. Petty, slight, inaudible.

నశుకుట v. a. To hint, express by innuendo. Suppedere.

నశ్యము n. s. Snuff; or cephalic medicine, any powder, or liquid which physicians prescribe to be snuffed up into the nose. నశ్యముపిడుచుట To express the juice of any herb into the nose. నశ్యముచేసుట To use such medicine.

నహి * (interjection) No! వాచినహి T. 4. 17. R. 1. 45. kin is all nonsense; the cousinship is a mere nullity.

నక్షత్రము * n. s. A star. A constellation, or one of the 27 lunar mansions. సూర్యుడున్న నక్షత్రము the sign in which the sun is.

నక్షత్రపీఠి * The milky way.

నక్షత్రేశుడు * The prince of stars, i. e. Adonis, the genius who rules the moon.

నా adj. My (This is the genetive of నేను I.)

నా On (his) saying this. Contracted for అనగా, అనేటత్వము R. 4. 4. నావిని, అట్లా అనగా విని. On his saying so. నా, అనగా, అన్నట్లుగాను ఆప్రాళి నమర్చెనా. టి|| ఆ ప్రజనశమూహమునుకా లుపెట్టి నాతో అన్నట్లుగాను. Vasu. 4. 6. as if filling the lists of his friends. Sometimes it commences a verse, and must be translated "So saying," or; "on (his or their) saying this."

నా A contraction for నాకుట to lick. నాచూచిన M. XIII. 4. 105. వినునాచూచినమూచూచినభోజ్యమునింద్యము On licking it to try the taste.

నాంది * n. s. The preliminary. The exordium, prelude, prologue, dedication, or praise of a deity; recited in benedictory verses at the commencement of a religious ceremony or poem. నాందియాగము the opening rite. Anand. VI. 1. నాటకక్రమముగాము, మొదలుపెట్టడమున్ను. D.

నాకము * n. s. Heaven, elysium, paradise, sky, atmosphere.

నాకబలి * See నాగవల్లి. Chenn. 4. 213.

నాకారి * A demon, a titan or giant, as being a "foe, of heaven."

నాకుట To lick. నాకించుట to make him lick. చేయు నేటికివులి నాకివిడినట్లు (proverb.) you are well out of the hobble. You have had a narrow escape. పామునాకినది the snake stung him. A. 1. 53. BD. 5. 962. HD. 2. 973. Vish. 1. 155.

నాకుడు * నాకులు * The celestials, the gods. R. 5. 35. 176.

నాకుపు * n. s. A white-ant-hill. పుట్ట.

నాకేశుడు * n. s. A name of Indra.

నాగ (a particle like నా) As though, so called. చిత్రాంగిచేష్టపీఠించుతో నాగ చిత్రాంగు దస్తాది చేరెవేవేగ as though.

నాగము * n. s. A serpent. An elephant. A sort of demigod. A venomous snake called the cobra di capello or spectacle snake; various species are called కంపు నాగము, చింత N. కుంకు N. పిత N. శంకు N. జొన్న N. కృష్ణ N. కోడె N.

సాగంటి The genitive of సాగలి a plough.

సాగకంఠుడు* (from కంఠము A bracelet.) Siva who wears a 'bracelet of snakes.'

సాగకేశరము * n. s. The small tree termed *Mesua ferrea*. Rox. 2. 605.

సాగనలంక A plant called *Murraya Exotica* Rox. 2. 374.

సాగతాళి Appertaining to the plant called *Cactus Indicus*, or prickly pear. Rox. 2. 475. Ains. 2. 217.

సాగదంతి * A plant called కుంజర. Q. సాగసోఢిట యం. SC.

సాగతపిఠము Earrings in the shape of the expanded head of the cobra capella.

సాగపాశము* n. s. The serpentine weapon of Varuna or Neptune : see on పాశము. "Nooses twining like serpents. W. on Vish. P. 140.

సాగబంధము * n. s. Coitus anguinus, id est ambobus stantibus ; serpentes sicut videntur in caduceo Mercurii. అభినయశిలయశహస్తభేద. SC.

సాగమల్లి The plant named *Justicia Nasuta*. Rox. 1. 120.

సాగరము * n. s. అనగాశంతి Dried ginger. H. 2. 172. 248. A. 5. 98. Or సాగరి, The name of the Devanagari alphabet as being the " elegant" one: the character in which the English generally print Sanscrit books.

సాగరంజము* An orange tree. సారంజి చెట్టు. D.

సాగరి * See సాగరము.

సాగరికము * Urbanity, elegance, civility, courteousness, townliness (which is the literal sense, from సగరము a town.) adj. Genteel, townly, urbane, civil, polite, polished, elegant.

సాగరికుడు * n. s. A gentleman, a man of elegance.

సాగలి G. సాగటి or సాగంటి, plu. సాగంట్లు n. s.

A plough. సాగంటికడ్రు A plough-share. సాగంటినిచ్చు the wooden part of the plough on which the share is fixed.

సాగవల్లి * n. s. The vine that produces the betel leaf or *tamalapācu*. The finishing ceremony of a marriage (wherein a betel leaf is given) which is performed on the fifth day : more correctly written సాకవలి i. e. దేవతలకుచేసేపూజ. Betel nut is presented to a parting guest :

and thus has come to denote *taking leave*, or dismissal, as well as the opposite sense of *admission* or installation : equivalent to the glass of wine in Europe.

సాగవాసము * The subterranean world of (Nāgas) fairies. A staple or a ring for a hasp, because shaped like a snake's head. The iron stays that diverge from the poles of a palanquin. An opera establishment or green room : being a set of dancing girls ; a troop of strolling players. పాతాళలోకము, నాట్యశాల, కేశ్యల మేళము, తలుపుగొర్రుము వైటరాలించేది. D.

సాగశరము * See సాగశ్వరము.

సాగసింధూరము * A red calx of lead.

సాగశ్వరము * or సాగశరము * n. s. A hautbois, a kind of clarionet. పాముసాగశరము a pipe used by snake players.

సాగాననుడు * Elephant faced : an epithet of Ganesa or Janus.

సాగు n. s. A snake. See సాగము. Interest paid in grain on grain that has been lent. ధాన్యము సకుళుచ్చుకొనేవడ్తి. D.

సాగులు or సాగులమ్మ A certain madonna or village goddess. సాగులువీర a sort of petticoat woven with red stripes and named after her.

సాగేంద్రుడు * The king of (Nāgas) fairies.

సాగేలు Another spelling for సాగలి.

సాదికొనుట v. a. To snatch, usurp, seize. = హరించుట " M. Virat. 2. 88. తనవిలోకనములు నాడుమనము సాదికొనక నయ్యింతి సనుగనుగొని. M. Dro. 5. 290. మూడుచేతనున్నతీయబండు పెళి సాదికొనిననేతఁరియబోత. G. X. 90. ABA. 2. 554.

సావికోలు n. s. Seizure, usurpation. అపహరణము. See on కోలు. M. Salya. 1. 58. ఖల్లునుడం దరమారిపైంధపుం, బ్రాణము సావికోలునర సాధత లంతగమర్చుకృత్యమే॥

సాచు, అనగాదొంగ A thief. ABA. 3. 64.

సాచు n. s. Water-weeds: the aquatic plant, termed *Vallisneria Octandra*. Greenness in water. Hairiness, mossiness. Rox 1.143. III.578. 751. చూచకప్పుకుమరునింటసాచుమెండు.

సాచుట v. a. To snatch. సాచుకొ, or సాదికొ the same In Ilā. 4. 13. సాచుకపోవుట to slip thro' the fingers or be lost : (a low phrase.) Samud. 154. ND. 3. 100.

సాట or సాటా When, on what day (Loc. of నాడు a day) పిన్నటిసాట T. 2. 38. when he

was young. నాటకం ever since. T. 2. 38. BD. 3. 1604. Das. 9. 100.

నాటకము * A play, or drama. None of the Sanscrit నాటకములు plays have been translated into Telugu, though there are a few Telugu poems under this title. Vide భాగవతము. The వీధినాటకము is an anthology or collection of epigrams; a book often mentioned but never seen. స్పష్టజగత్సృష్టికము The visible course of the world, the order of creation. జగత్సృష్టికుడు God the ruler of the universe.

నాటి The G. of నాడు.

నాటించుట v. a. To plant, fix firmly. The causal of నాటుట.

నాటు adj. Home-made, country-made. (from నాడు a country.) నాటుశ్చరము the country. నాటుశ్చరగిరిపోయినారు they are gone up the country. నాటుశ్చరశ్రవాంధులు country-folks. నాటుసీమనుండి a man from the interior. నాటుశ్చరములోనుండినందున being away from town.

నాటు n. s. A wound, (G. X. 152.) a dent: the first or preparatory step: as a chop before striking with the axe. The dent sometimes made on coin in proving it, called also సూతా. Hence the నాట్లవట్టము is the loss on shroffage. నాటువేసిన Rooted.

నాటుట v. a. To plant or fix. To impress, as the nails. To prick or pierce. To transfix. నైజగుణములునాటుకొనెప్పి they represented it most impressively. నామాటనిచెవికి నాటచెప్పెద my words shall pierce thy ears. నామాటలువానిచెవిలోములుకులై నాటెను my words pierced his heart.

నాట్యము * Dancing, a dance, a play.

నాడి * A pipe, tube, blow pipe. కొట్టము any tubular organ of the body, as an artery, vein, or intestine. A Hindu hour of 24 English minutes. నాడిచూచుట To feel the pulse. ఒక గడియ, కొట్టము, బోలునరమున్ను. D.

నాడింపము * n. s. Bellows. కొలిపితి. D.

నాడింపముడు * n. s. A goldsmith.

నాడిక * See నాడి An hour. గడియ. D.

నాడు n. s. Land, a country, a district. తూర్పు

నాడు the eastern districts. నాడెల్ల all the land.

పొత్తులనాటిలో in the Potuvu country. చల్లపు

నాడు low-lying land. కాకినాటిదేశము the

country of Cakinada. వేగనాడు The Vēgi clan: వేగనాటివారు people of the Vēgi sect or party.

నాడు, (G. నాటి. abl. నాట; plu. నాట్లు.) n. s. A day. Time. Added to other words it is translated "when" and also "although or if." చిన్ననాడు when he was young, in infancy. అన్నిటనుజూరవేయదువైననాడు while (or though) you are so cunning. వకనాటికివివదు he will never consent. ఆనాడు At that time. తాతనాడు In my grandfather's time. నాటినుంచి since that time. తండ్రినాటనుంచి from the time of his father. సంవత్సరమునాటికిచెల్లించే రుకలు the money payable at the end of the year. యింతనాటనుంచి for so long a time past. నాటివాండ్లు The people of that time. నాటిశ్చరము The book I then read. అదియెన్నాళ్లనాడు How long ago is it? ఏడాదినాడు It is a year since that. నాలుగు యేండ్ల నాడు four years back. నాటికి at that day, at that time. To that day. నాడె Oh I dare say! to be sure! నాటివని the matter you wot of, you know what I mean. యిదికానాదిసములనాటిది this is very ancient.

నాడె n. s. A weaver's shuttle. (తూరి. *) నూలుకొండెయించినేవేది. D.

నాడెము See నాడెము. D.

నాడెగాడు n. s. An appraiser, or valuer.

నాడెము, or నాణ్యము n. s. Quality. Fineness, goodness of cloth, purity of metals, proof in spirits. Coin or sort of money. Character, honesty. నీకువజ్రములనాణ్యము తెలుసు నా are you a judge of diamonds. బట్టలుమొదలైనవాటియొక్కత. యానాణ్యమొక్కరికిలనమున్ను. D. నాణ్యమైన adj. Fine, honest, good. నాడెమైనలంజ a fashionable courtesan. నాడెశ్చరము noble devotion.

నాడెముచూచుట To try its goodness.

నాణ్యశుడు * n. s. A man of probity.

నాడి n. s. అనగాస్త్రీ. D.

నాడుక n. s. అనగాస్త్రీ.

నాడము * n. s. Sound, note, a ringing in the ears.

నాడారుట v. n. To cease. T. 4. 39. నాడారుక

i. e. యెడతెగకుండా incessantly.

నాది (pron.) Mine (fem. and neuter singular)
From నేను I.

నాదించుట v. n. To sound or ring.

నామ adj. My, my own, నామకరములు my hands.

Adhyat. R. K. 399.

నామ n. s. Sound, a ringing in the ears; headache. A slight sound. శబ్దస్వరం.

నాథడు * A lord, a husband, మునినాథడు A saint.

నాన n. s. Shame, modesty. నిష్ఠ. D. నానశేడియై, అనగానిష్ఠచేడి losing all shame. Parij. 5. 28.

మచ్చటూశ్రుపుట్టన మనమున నెంతక నానశేడియై, వచ్చినవారిబారిరివె.

నానపాల adj. Appertaining to the plant called Euphorbia Thymifolia (Lin.) The leaves నానపాలాకు when dried, smell something like tea: and are used as a medicine; particularly in bowel affections. (Ainalie 2. 75.) The పిట్టినానపాలాకు mingled with జీలకర్ర is a sovereign remedy for bloody flux. రెడ్డివారి నానపాలదియ్యము Thyme-leaved spurge.

నానపెట్టుట, నానపోయుట v. a. To soak.

నానపాలు n. s. Rice-milk. From నానుట to steep, and పాలు milk? See ఆనపాలు.

నానపెట్టుట. v. a. To soak.

నానవేయుట v. a. To soak, to sop, steep: చూరి కెయిందుకు నానవేసి చెరువుకొంటావు why do you delay it this will ruin you.

నానా * Many, divers, all sorts of, sundry.

నానాటికి adv. Day by day, by degrees. Swa. 6. 29.

నానాడు adv. Now and then.

నానాత్వము * Plurality, diversity. M. XII. 6. 34.

నాను, or నానుకొవి, plu. నానుకొవులు A gold necklace of small sticks linked together. కంఠాభరణవిశేషము. D.

నానుట v. n. To soak, to wet. BRK. 392. Satyab. 4. 275.

నానుడు adj. Moist, wet, soaked, sopped, steeped. ఆశ్చోకముమార్చి నానుడుగావచ్చును He has hardly got it by heart. నానుడువాన Soaking rain. నానుడువాసన a damp smell.

నానువుట v. a. To bleach.

నానుబోర A breast of mutton. Ila. 4. 275.

నాన్పించుట v. caus. To get bleached.

నాశ adj. Appertaining to నాశరాయి a whitish freestone used in lithography. Grey chlorite slate, or potstone. నాశశుక్ల salt that is not crystallized. See As. Res. XV. 308.

నాశకుడు * Destroyer, ruiner. = నాశకుడు = నశించేవేవాడు. కులనాశకుడు The curse of his father's line. R. 5. 178.

నాశచేను n. s. (from నామ) A field of జొన్నలు of which the stalks after been cut, have thrown out sprouts. నాశశుంబ The crop so produced.

నాశసారి A matron. A word used among Comatis.

నాశకుడు * A barber. మంఠరి.

నాభి * The navel. Musk. Poison. నాభి or వశి నాభి Poison root. వశినాభి, బొడ్డు, కస్తూరి, రథరక్తమధ్యరంధ్రము, విశము, అనగావశినాభి. SC.

నాభిక * The navel. T. 1. 2.

నాభిజన్మడు * Bramha, as produced from Vishnu's navel.

నాభినామము * A sectarian black line drawn in the forehead with musk. R. 4. 103. Suca. 3. 14.

నామము * Name, appellation, title. నామాంకిరము * Placing his name in a (poetical) dedication &c.

నామకరణము * n. s. The ceremony of naming a child.

నామదుంభ The water plant called Rumex Apogoneton. Rox. 2. 210. "The roots are nearly as good as potatoes."

నామధారి * The name of a tribe who worship Vishnu and wear his mark (నామము) in their foreheads.

నామధేయము * n. s. Name, title, appellation.

నామము n. s. The upright mark drawn in the forehead by the Vaishnavites. If triple, like a trident, the central one is sometimes red or yellow. Pipe clay (నూగ్గ) with which that white mark is made. నామముపెట్టుట To leave his mark upon a man. i. e. to ruin him. తన్నెందు నామములు పెట్టుకొనుట to wear twelve such marks on the forehead, breast, arms &c. means the same. నామముపెట్టుకొనుట to draw lines upon his own forehead. నామాలిప్ట a kind of bird. నామాలిల్లి A sort of wild cat with four

upright lines on the forehead. *Felis Rubiginosa*. Jerdon.

నాము n. s. The new sprout springing from the stumps of జొన్న or millet. Empty or blasted ears of corn which are thought to be poisonous. See on ఉంకి. చిరిప్పిన జొన్నకాయకాలు. D. నాము, అనగా Malice, చలములనితోచినది. Nagnijit. 2. 33. నిండాను నాముతోబంధిరక్కను దురాసుండియో బగలంజ జెండినాడు, నామువాసన Gust, a disgusting strong scent.

నాములనీయట v. To reed wood in carpentry, to carve it with parallel upright lines, resembling the Vaishnavite నాముకు.

నాయకరము The rank or office of a Naik or head man, chiefdom, lordship.

నాయకరత్నము * The central gem or stomacher of a necklace.

నాయకవాడీ or—వాడీ n. s. The posse comitatus. పూరిబంట్లోతు The corporation of a town.

నాయకుడు * A leader, a chief. The నాయకుడు the hero of a poem. నాయిక the heroine.

నాయన n. s. Father, sir. మీనాయన your father. మానాయనమ్మ my grandmother (a fond phrase.) నాయన నాయనా Alas alas : oh ! oh !

నాయము for న్యాయము Thus spelt in T. 4. 107. Chenn. 5. 208.

నాయిక * Lady, mistress, heroine.

నాయుడు n. s. A chief. A title borne (like Esquire.) by any man of the Baliye caste : or of the Telugu Velama caste, or Rāṇa caste.

నార n. s. The hemp of plants, fibrous bark of trees. నారకచ్చదము Pativrat. 87. or, నారమడి a garment made of bark used by nuns. అరటినార strings of the fibres of the plantain tree.

నారము * Water. A crowd. జలము, శిశుమానమున్ను. D.

నారంకము * (H.) The orange tree.

నారకము * Hell. నారకశలము. the infernal region. M. XVIII. 46.

నారరీలెలు A garment of bark worn by sages, equivalent to hair cloth.

నారజిల్ల A sort of fish. G. 1. 111.

నారట్టము n. s. Land which has chasms, cracks, or chinks. నెరియలువానినభూమి. D.

నారదము * n. s. A cloud. A sort of orange. ND.

1. 10. నల్లనియరములు నారి కేళములు, నారద, పాటలి, నాగతింత్రములు.

నారదంతకము * n. s. The side timber of the door frame. ద్వారపునిడుతుకమ్మి. D.

నారదత్సము * Narada-nessa. A. 2. 36. A jeering makebate temper like that of Narada or Mercury.

నారదపుకాయ, నారదబృకాయ n. s. The citron. T. 2. 39. H. 4. 169. See దబ్బు.

నారదుడు * Narada, the Mercury or Momus of the Hindu Olympus : being the inventor of the lute, and messenger and newsmonger of the gods. He is described as a baldheaded man, a roaming tell-tale, pickthank, and makebate. Some slander circulated by him is a favourite means of commencing a poem or an episode. నారదశంకరము the music of the spheres.

నారశిము * n. s. An iron pin style, or arrow : a pin or spike run through a volume to keep it together. A tool used by housebreakers for boring walls. Proverbially used for a piercing glance. వానినారికమీద నారశిము వేసి నారు they have put a padlock on his lips. నారశము, or నారశంకము An iron style (శంకము) of which each end is pointed : but with different tips for writing on harder and softer leaves.

నారాచము * An arrow. Anir. 4. 90. అచ్చయనుచుబాణము, శంకమున్ను. D.

నారాయణః * A name of Vishnu.

నారాయణము * n. s. The holy fig tree : prosperity. రావిచెట్టు, మంజుశ్రమున్ను, మర్కటమున్ను. D.

నారాయణశుయి * The common heron. Jerdon. No. 300.

నారాయణి * n. s. Name of a certain goddess. పార్వతి, లక్ష్మి, శంక, పిల్లివరచెట్టు. D.

నారి * A woman. శరనారి Another man's wife.

నారి n. s. A bowstring. నారిశుయి the sea gull, from the entrails of which bowstrings are made and See నారికురుపు.

నారికడము * or నారికేడము * The cocoanut tree, the cocoanut.

నారికాయలు n. s. plu. Scars, warts. కింకములు. D.

నారికురుపు n. s. The guinea worm that breeds in the flesh of the leg, and is not extracted without great difficulty and danger.

నారి కేదము, * నారి కేళము * The cocoanut tree.

నారి కేళపాకము See on పాకము.

నారిపక్షి * The sea gull, from the entrails of which (నారి) bowstrings are made.

నారిజీవుడు * One who lives by (prostituting) his wife.

నారిజన్మము * The being a female : womanhood.

నారు n. s. A tender young sprout, or plant.

నారుమడి a field thickly set with grain to be afterwards transplanted. నారునప్పు Shoot &c. (anuk.)

నారుపాట Common ballads or ditties regarding a fairy or goddess named నారు.

నారుపోయుట To sow corn thickly, for the purpose of afterwards transplanting it. మిరశు నారుపోశినారు They planted chili seed in beds.

నారువ A kind of tree. H. 4. 18.

నాళము * A tube, a hollow or tubular stalk : as the stalk of the water lily. A sort of air gun : a tube through which నాళపుటుండలు pellets or balls of clay are discharged. M. Udyog. 3. 325. L. XIV. 161. కాండము, గొట్టమున్ను D. plu. నాళములు అనగా సురపుడెక్కలకు వేసేయు

నళవి. D. నాళి నాళము the umbilical cord.

నాళక్రాలు Some sort of drum? BD. 3. 390.

నాలవ Fourth, the fourth.

నాళి, నాళులు * A vein in the body. నాళులవనం మనదిలింపికళము. L. 13. 7. శ్రీతాళము, కాడ, కంసారిగొట్టము. SC.

నాళి adj. Sly: slight, imperceptible, latent, insidious, మందము, నాళిగాలియని. D. నాళికురుపు

a latent or indolent ulcer. నాళిప్రణము. D. నాళిగాలి, నాళితెమైర a zephyr, a slight or imperceptible breeze. నాళిగ్రహము Swa. 3. 71. a powerless star. దుర్బలమైనగ్రహము. నాళిచూపు

a slight look, or glance. నాళిచూపుచూచుట to glance at view slightly. నాళిముచ్చు a traitor or imperceptible foe. నాళియేడ్చు silent or imperceptible weeping. నాళిలేని powerless.

నాళిమారము, కుప్పిర పురుసుడు, కుప్పిరశ్రీయున్ను. D.

నాళి A forest tree called *Ulmus integrifolia*. Rox. 2. 68.

నాళిక See నాలుక.

నాళిముచ్చు A hypocrite.

నాళికము * n. s. The lotus, an arrow అనగా నాళము. శుభు సానాళికము Das. 9. 356. an arrow made of a blossom.

నాళికజాడు * or, నాళికభవుడు * Bramha.

నాళికవదన * Lily faced, fair.

నాళికాకరము * A pond covered with lilies. Vasu. 2. 47.

నాలుక, or నాళిక n. s. The tongue. కొండనాలుక The uvala. Or, నాలుకచేత or నూరినాలుక the fish called a sole. A species of Rhombus, or Pleuronectes. Russell, Nos. 75. 76.

నాలుకవ Fourth.

నాలుగు adj. Four. Sometimes indefinitely as we say half a dozen. అ॥ శ్రుక్తు నాలుదెశలచూడ దొరాన He looked on all sides. lit : on four sides. నాలుగుకాళ్లనీవారి Cantering.

నాళ్లు The plural of three words; నాడు a day నాడి a vein; and నాడు a country.

నావ, అనగా నాటకాన. OG.

నావ, n. s. A ship, boat, or vessel.

నావకన్ను A fish also called *Kuriteh* : a species of Sparus. Russell, No. 106.

నావికుడు * n. s. A steersman ఓడదాటించేవాడు. D.

నావిని At hearing this, at these words, thereupon. అనగావిని.

నావుడు conj. Therefore, wherefore, on his or her saying so. Swa. 6. 98. M. 1. 1. 192. B. 6. 372. అనగా అనుట. D.

నావురాకులు A sort of plant with broad leaves. Swa. 4. 92. Rox. 3. 76. 'Premna Tormentosa.'

నాశము * నాశనము * n. s. Ruin, loss, death. శ్రీ రసంకలినాశనం. ND. p. 8. To sing his praise shall destroy all sin.

నాశి * n. s. The nose. The lintel, or upper timber of a door. ముక్కు, ద్వారముమీదిలచ్చికన్నులున్ను. D.

నాసాపుటములు * The nostrils. ముకుగోళు D.

నాసామణులు Nose jewels. A. 6. 179.

నాసిక * The nose.

నాసిరము * n. s. The van of an army. అగ్రశర సైన్యము, SC. ముందర వెళ్లేదండ. D.

నానీరుడు* A leader, a captain. A. 6. 171. బీ|| సా
నాముఖమందునిలవినవాడు.

నాస్తి* n. s. A cipher, nonentity, nullity. T. 4. 17.

నాస్తికుడు* n. s. An atheist, a heretic, a nullifidian. R. 1. cap. LII. 15. describing awful portents he says బ్రహ్మస్మక్రతిజానీమానాస్తికోజాయతేజసః "O Bramha we cannot avouch that the people will not become atheists" (Carey.)

NI

నింకర, అనగా శీఘ్రము. D.

నిం n. s. The sky, atmosphere. M. 8. 3. 273.

BD. 5. 1005. ఆరాశము. D.

నించి A common error for నుంచి From.

నింతుట v. a. To fill. This is the causal of నిండుట
q. v. కనిడికుండలునింపి he filled the vases.

నింజలి n. s. Uneasiness, distress, trouble of mind.

Vizaya. 3. 27. మసాదుఃఖము. D.

నిండ or నిండా (Root in A of నిండుట to be full.)

adv. Much, entirely, utterly. Perfectly, fully.

నిండాదెబ్బలుకొట్టినాడు he struck many blows.

నిండాదండములుపెట్టినాడు he offered many

compliments. నిండాకురికినది it rained heavily.

In all these phrases the uneducated natives say

నిండా Too much, thus నిండాశంతోపించినాడు

he was much pleased. They render this he was

too much glad. నిండాభయపడిరి "they were

too much afraid:" instead of the correct form

"they feared greatly."

నిండారు or నిండు n. s. Fullness, completion. See

on ఆరుట. పూర్ణత్వము. D.

నిండారుట. v. n. To be full.

నిండించుట, అనగా పూర్ణముచేయుట. D. v. a. To fill.

నిండు, నిండైన adj. from నిండుట Full, abundant,

much. నిండుకుండ a full vessel. ఆతడునిండుకుం

డతొణికేవాడుకాదు He is forbearing, stead-

fast, firm.

నిండుకొనుట v. n. To be filled: metaph: to be

pacified, to be silent. యావేళ నాయంట్లోనిండు

కొనివున్నది a phrase meaning (by rule of con-
trary) I have nothing to eat or give.

నిండుట v. n. To be filled, to be full.

నిండ * n. s. Blame, censure, reproach, dishonour.

అశవాదము. D.

నిండాశ్చుతి * n. s. A sneer: ironical praise: iron-

ny.

నిండాశ్చిదము * Scandalous, slanderous.

నిండించుట or నిండింపుట v. a. To blame, abuse,
vilify, or accuse.

నిండె Reproach &c. See. నిండ.

నింపాది Gentle, proper, right, fair. నింపాదిమూ
లముగా by gentle means. నింపాదిగా gently,
fair and softly.

నింపుట See నింపుట

నింబము * The margosa tree. (నేపచెట్టు) Melia-
azadirachta.

నికటము * Near, close to. Lavanya 109. ని|| శిస్తు

పువల్యతోజరమన్నమరునింటి, నికటముపాదగన్న
నీటుదోరు.

నికము adj. True. Chenn. 4. 344. నికమోక్ష్యుషయో
యనివేహికనినమశిసేయితడుల్లంబెరియక.

నికరము * adj. Selected, excellent. నికరముబం
గారు the net weight of the gold.

నికరము * n. s. A flock or multitude. Pith,
sap, or essence. The net balance.

నికచరాము * n. s. Rubbing. H. D. 2. 2517.

నికపాత్తజుడు, * అనగా నైర్వృతి. D.

నికామము * Voluntarily, willingly, (implying
certainty.) W. Much: as much as he pleas-
ed. యథేచ్ఛితే, ఇచ్చాదిక వస్తుని. SC. మక్తిలి. కో
రినట్లున్ను. D.

నికాయము * Multitude, congregation.

నికాయము * A house.

నికాశము * Like, resembling. శమానమైన, వలె.

నికుంజము * A bower, thicket, arbour. పాదరిల్లు.

నికురంబము * Multitude, assembly. గుంపు.

నికృంతనము * n. s. Cutting,

నికృష్టము * adj. Outcast, vile, abject.

నికేతనము * n. s. A house.

నిక్కము n. s. Truth, reality, certainty, verity.

adj. True, certain, real, intrinsic, sterling.

unalloyed, pure. నిక్కళు చెలి కాదు a real friend
నిక్కముగా, యధార్థముగా.

నిక్కగా adv. Juttingly, tightly. See under నిక్కుట.

నిక్కచ్చి n. s. Violence, forcing, annoyance.

నిక్కాక n. s. Inflammation, burning, heat, fever.

నిక్కించుట v. a. (causal of నిక్కుట) To stretch,
project. Surabh. 125.

నిక్కు Projecting, jutting (as the nose.)

నిక్కుట v. n. To strut, sit upright, erect himself,
stand on tiptoe. To jut or protrude as the
breasts, to perk.

నిక్కువ (K.) Truth, reality, fact. Plur. నిక్కువలు
The pudenda. Radh. 3. 115.

నిక్కువము n. s. Truth, certainty. నిక్కువము
Truly. Much. సేముగా, విక్కిలిన్ని. P. 3. 281.
G. 5. 66. S. 3. 297.

నిక్కుము See నిక్కుము.

నిక్కురాము * నిక్కురాము * A musical note.

నిఖంటు * or నిఘంటు * A dictionary.

నిఖలము * adj. All, entire, complete.

నిగడ (Root in A of నిగుడుట) adv. Out, long, a-
long. నిగడకాలుచుట to overreach in measure-
ment. నిగడతన్నుతాడుచుడు he will kick you
so that you will stand straight.

నిగుడుట See నిగుడుట and నెగుడు.

నిగనిగ n. s. Brilliancy, gleam. adj. bright, adv.

Brightly నిగనిగునుట v. n. To be bright. నిగ

నిగలాడుట v. n. To glitter, be bright.

నిగమము * n. s. The Vedas. వేదములు, నిగమాన్న
కు * He whose "steed is the Vedas," an epi-
thet of Siva.

నిగరము * n. s. Eating, swallowing. ఉడు మేయ
నిగరము A figure of rhetoric: a description,
wherein the objects described are not men-
tioned but signified in metaphors.

నిగరము, నిగరములు n. s. The dried rind of any
fruit.

నిగరాలు, శురుడు మణులు, అనగా వజ్రాలు Diamonds.

నిగర్వముగా * adv. Humbly.

నిగళ్ళము * Fetter, chain.

నిగళ్ళము * A horse's neck. గుర్రశుమేద.

నిగిటి, అనగా నిగుడు పాటి Long. Naish. VII. 105. ని
గిటిపూరిటి బాగునుగ తరించిన గడ్డముకొనరొమ్మ
గమ్ములింతు.

నిగించుట, నిగిచ్చుట See నిగించుట.

నిగుడు See నిగుడుట. Bmj. 2. 69.

నిగుడచేసుట To stretch, to extend.

నిగుడించుట v. a. (or నిపుడించుట, or నిగుచ్చుట.)

To stretch, extend. To discharge, shoot, cast,
emit, (light) give (a sigh) To raise up, prop
up. చూట్టి నిగుడించి to extend or stretch the
glance, to extend the view over the opening
landscape. See నిక్కుట. అంధనిశుంటి కేమిటికిన
ర్రునిగుడ్డవళ. HD. 1. 2032.

నిగుడించుట v. n. To stretch, extend, flow, run,
trickle. బాష్పములు కన్నులనిగుడింతు while the
tears stood in her eyes.

నిగుడుట v. n. To stretch, or be extended (See ని
గడ.) To rise or increase. To fly or be dis-
charged, as a dart. To be vented, as a sigh.

To swell or exceed. To burst forth as rage.

భక్తికొనలు నిగుడ. Marc. 6. 262. that faith may

stretch or last to the end. ఆర్పులు నిగుడ Pal.

266. shouts arose. In M. XII. 5. 90. యింద్రి

యములు విడువదు ములమిడు, నిగుడనిక మనంబులోను

గుడదొలి. Vemana says నిక్కిలోన సొద నిగిడి

న్ను బ్రాహ్మతెలుమురెడైన బాకలేదు. Also, నిక్కి

లోన మొసలి నిగిడియేనుగుట్టిదైట కుక్క చేతభంగ

కడును. యిక్కడ వ్యాపించుట అనిర్ధము.

నిగుచ్చుట v. a. See నిగుడించుట.

నిగురు n. s. Embers. Ashes, over live coal. నిపురు

గప్పిన నిప్పు Hidden fires, a lamp hid under a

bushel. శున్నపునిగురు lime for making plaister.

నిగురుట v. n. See ఇగురుట.

నిగ్గించుట v. a. To manage. To carry through.

చాన్ని ఆరంభించినాడు గాని కడనిగ్గించ లేకపోయి

నాడు he undertook it but could not effect it.

నిగ్గు n. s. Brilliancy. Extract or spirit. ఉత్కృష్ట

కాంతి, నికరమున్నువర్ణ లేకమున్ను, శుశువునిగ్గు

ని. D. అనగా నికరమున కాంతి = లేట్. R. 2.

76. ABA. 3. 97. says నిగ్గు, దిరుగడ్డకుటింబునెరి

యనదగు. to ascertain. శుశువునిగ్గులచలువపావ

ద Lavanya. 27. and శుశువునిగ్గుయనదుప్పటి ib.

131. తొడలనిగ్గుచైకికనుచుడు ib. 35, the shape or

gleam appearing through her vest. యాభూ

మినిగ్గుయొద్దలేరు they cannot master or sub-

due the richness of this land.

నిగ్గుట v. n. To thrive, flourish, be effected, pros-

per, get through, go on properly. To clear a-

way, be got rid of. తొగుట = తీసుకూరుట.

నిగ్రహము* n. s. Aversion, disfavour: blaming: binding: suppression; a limit: physicking, killing. Y. Absurdity, impropriety. T. 4. 17. దుష్టనిగ్రహము శిష్టతరిపాలనము Discountenancing: the evil and cherishing the good. నిగ్రహస్వనిగ్రహశక్తి Despotism.

నిగ్రహించుట v. a. To neglect, disregard, set aside, quash, refuse. To discountenance, disapprove. To slay, kill. Swa. 6. 93.

నిఘంటువు* n. s. A dictionary.

నిఘోషము* Sound, voice. DRS. 228.

నిఘ్నము* adj. Obedient, docile, facile. అచనమైనది, హెచ్చగునంచబడ్డదియున్న. D.

నిచయము* Assembly, heap, mass.

నిబిడము* అనగా నీరువలనబడినది. D.

నిబిత్తార్థం Error for నిశ్చితార్థము.

నిచులము* n. s. A certain tree: interpreted as meaning గొలిమిడిచెట్టు, or నిరుక్తబృలిచెట్టు. వేతనే, ఇలనే, నిరుగన్నేరు. నిహితే, నిహితే, కవిభేద. SC..D..M. XIII. 1. 167.

నిచులము* Game, poultry, any bird that may be eaten? నిచుశబ్దాయువున నిర్గళద్రవములు, మధురనిచుశబ్దములిదె సెక్త మధురవాని. Balarama. VI. 127. 146.

నిహితము* Veil, cloak, covering. A. 6. 134.

Parij. 4. 9. కవిసేన, శక్తదుష్టతయియున్న. D.

నిహితము* అనగా చూడడము. D.

నిచ్చ adv. (నిత) Always, continually, still. నిరంతరము. D says నిరంతరము.

నిచ్చలము adj. (K.) Firm, fixed, permanent. HN. 5. 187. శ్వచ్ఛము. OG.

నిచ్చలు adv. Always. నిరంతరము. D.

నిచ్చెన n. s. A ladder. నిశ్చేరి. Surabh. 81.

నిచ్చేదము* Cutting off.

నిజము* Truth, certainty.

నిజము adj. True, certain. Positive. actual. Own, peculiar, native. Perpetual, eternal. నిజపోష్యవర్గదైవసేన I who am your own dependant: this is a mere phrase like "your most obedient servant." The word నిజ prefixed to names of months, as నిజతైశాము denotes the *pro-per* month, not the అనితమాసము the intercalary month. See Kala Sankalita page 72. నిజ

ముగా adv. Actually, really, positively. నిజము చేసుట To verify, prove, try. నిజాభిరుక్తుడై (Y.) being satisfied from his own resources.

నిజశబ్దము v. n. To be ascertained, verified, identified. అది నాకు నిజశబ్దము I ascertained this.

నిజశరతుట v. a. To ascertain, verify.

నిజమరి, అనగా నిజమయ్యెను. Sar. D. 586. కవిజితే నిజాకాంక్షనియెడుట, నిజమరివలె నెంత నిలువనాడెదవు.

నిజముగా adv. Really, truly.

నిజస్థితి* The real fact.

నిజస్థుడు* A just upright man.

నిజానుచరుడు* A personal attendant.

నిటనిట (anuk.) Very (tremulously.)

నిటలము* నిటాలము* The forehead.

నిటలతటము* The forehead.

నిటలాక్షుడు* Siva: who has an eye in his forehead.

నిట్ట n. s. A place. స్థానము, ఇరవు. మూడుమూర్తుల నిట్టమొక్కలగుట్ట. HD. 1. 2103.

నిట్ట adj. Tall. నిడుపైన, నిడివి. A. 5. 55. నిట్టతాడి A tall palmtree.

నిట్టపైడుచుట v. n. To burst out. To boil up. నిట్టివిజృంభించుట. BD. V. 32. 1006. నిట్టపైడి చె, అనగా పొప్పొంగెననుట. D.

నిట్టలము, అనగా నిశ్చయము. D.

నిట్టలు, అనగా బోటులు. OG. దరులు. D.

నిట్టు adj. Intricate, puzzling, obscure? నిరుక్తము, అనగా దప్పి. D. n. s. Thirst?

నిట్టూరుపు, నిట్టూర్పు n. s. Hard breathing, deep sighing, ejaculation.

నిట్టెము, or నెట్టెము The backbone. BD. VI. 1775.

నిట్టాడు, నిట్టాయి A post, a prop. The centre post, (or king post) of a building.

నిడి This is a word (anuk.) like *etcetera*. నిట్లెనిడి water &c.

నిడివి n. s. Length. ఆయామము. D. నిడివిమాద by degrees.

నిడుద n. s. Length. నిడుదయగు long. నిడుదశండ్లు long teeth. నిడుదలైనకురులు Long tresses. దీర్ఘత్వము. D.

నిడుకుక్కుములు, అనగా ద్వారాశాలు. D.

నిడుకుండు, అనగా పాము. D.

నిడుపు n. s. Length.

నిదూర్వులు Deep sighs. For నిట్టూర్పులు. P. 4.

203. ఆవచనంబు చేట్ల విని యాదలయ్యాచినిదూర్పువుచ్చి.

నితంబము * n. s. The bottom or posteriors. The pillion. The lower part. నితంబములు the buttocks. || శ్రువలనైకతనితంబములదాని her whose posteriors swell like a hillock of sand. శర్వత నితంబశ్రుదేశము the ridge of a hill. విగళచ్ఛి) మన్నితంబాంబరా vide Amru Satacam.

నితంబవతి, నితంబిని * n. s. "A lady." A large hippered or full bottomed beauty; with large and handsome posteriors; callipygis; Venus aux belles fesses. నిమ్మనాభిశుమోశేతకాంచీయు క్తనితంబినిం Tripura Calpam. VI. 36. నితంబిని మణి a graceful woman. H. 3. 5.

నితాంతము adj. Extreme, great, Perpetual.

నిత్యము * adv. Daily, always, continually, constantly. adj. Constant, perpetual, permanent. Everlasting, eternal; Natural, universal, omnipresent. Regular, fixed, invariable usual, daily, ordinary, unchanging. Perennial, flowering all through the year, as నిత్యమల్లెచెట్టు. The నిత్యహోమము is daily sacrifice, as distinguished from నైమిత్తికము the occasional one: so also నిత్యకర్మము daily rites. నిత్యానందుడు he who is always. The name of a certain heresiarch.

నిత్యుడు * The everlasting (God.)

నివర్తనము * n. s. Illustration, example, instance. A marvel or singularity శ్రవ్యము.

నివాళుము * n. s. Summer, hot weather. Heat. Sweat.

నివాసము * n. s. Cause, origin, source. అనగా ఆదికారణము, నేననివాసమైన I was myself the cause of it. నివాసము లేనిమాట An uncertainty. A matter about which we are in doubt.

నివాసము n. s. Patience, gentleness. నివాసము గామాట్లాడు speak gently.

నివాసశుభుడు n. s. A correct, prudent man.

నివాసించుట v. n. To pause, to deliberate, or ponder. To guess.

నిదుర, నిద్దుర n. s. Sleep. (Tadbhavam of నిద్ర. Thus spelt to suit the metre. T. IV. 86. M. XII. 1. 31.)

నిదేశము, నిదేశము * n. s. Order, command, direction, instruction.

నిజము adj. Bright, smooth, polished. N. 9. 353. T. 2. 107. H. 2. 18. స్నిగ్ధము, సాంద్రము. D.

నిద్రావంశి, అనగా బాకు A dagger. S. 3. 109.

నిద్దుర Sleep (so spelt to suit the metre. R. 7. 63.)

నిద్ర n. s. Sleep, drowsiness, sloth, mental abstraction. నిద్రపోవుట to go to sleep. వాడుని ద్రపోయినాడు he went to sleep. నాకునిద్రపోయినది my sleep went off: I awoke. నిద్రలు చ్చుట to put to sleep, as an infant. జ్ఞాననిద్ర a mesmeric trance.

నిద్రమంతు n. s. Drowsiness. Radha 3. 122. తిరనిద్రమంతులగడిరనియూర్పులపెంతుకచ్చి కా.

నిద్రలేపుట v. a. To awake from sleep.

నిద్రాణము * adj. Sleepy, drowsy, shut up, closed.

నిద్రాణుడు * The sleeper: he who lies asleep.

నిద్రాళువు * adj. Sleepy, drowsy, slothful. H. 2. 139.

నిద్రించుట or నిద్రపోవుట v. n. To sleep, repose.

నిద్రించుము Let us sleep. M. X. 1. 65.

నిద్రుడు * Asleep, reposing. L. IX. 75.

నిధనము * Death. చావు. HK. 5. 19.

నిధానము * A treasure, a hoard or fund, steadiness, exactitude. నిక్షేపము, దాచుకొన్నది, పాతిపెట్టుకొన్నది. SC. బాద్ధనిధానము the exact time. నిధానముమీద Steadily. కామనిధానము the mons veneris.

నిధానముగా Steadily, soberly.

నిధి * n. s. A treasure. A repository. Sea, ocean. W and RKD. The poets frequently mention the nine nidhis "of Kuvera, god of riches: these are named శుద్ధ, మహాశుద్ధ, శంఖ, మకర, కచ్చు, ముకుంద, నంద, నిల, ఖర్వ. Like the popish mystical treasures at Cologne, (Christian Observer Sept. 1845. p. 560) no one knows what these are. గుణనిధి One who is a perfect assemblage of virtues. నిధిమీదవుండే వాడ a vessel out at sea. శరాక్రమనిధి he who was a perfect hero, a mine of valour.

నిధువనము * అనగా శంఖము. T. 2. 32.

నినదము * నినాదము * n. s. Sound, note.

నినుచుట v. a. నినుచుట = తృప్తిపొందించుట To satisfy, fill, satiate. G. 6. 13. M. X. 1. 188.

నిన్న (infl. నిన్న or నిన్నటి Yesterday. నిన్నటిరాత్రి
Last night. నిన్నటివాడు The man who was
here yesterday. వాడువచ్చినది నిన్ననా మున్ననా
did he come yesterday or the day before ?

నిపాఠము * Reading, perusal, study.

నిపాతనము * n. s. Overthrow.

నిపాదితము * Hidden, sunken, collected, as mud.
BD. VII. 523.

నిపానము * A trough, or ditch, near a well నూ
రివద్ది గాది. SC.

నిపుణము * adj. Clever, skilful, conversant. Ac-
quired, learnt.

నిపుణత * నిపుణత్వము * Eminence in any art,
skill, mastery.

నిపుణుడు * n. s. A genius, a wit: వాస్తవినిపుణు
డు one who is master of a science.

నిష్పచ్చరము * n. s. Poverty, indigence. adj.
Penniless, utterly destitute. P. 3. 64.

నిష్పటి, నిష్పట్టు n. s. A sort of bread, cake, bis-
cuit. ఆకులలో పెట్టి కాల్చే భక్ష్యము. D.

నిష్పరలు n. s. A sort of grain.

నిష్పక n. s. Fire. A spark of fire. బారి మొకంబు
నూలు నిష్పకలనంగనువులై రాతెమహినిండ్రన్
శరతులు. A. 4. 135. D. 2. 29. BRK. 159. ని
ష్పక or నిష్పక, అంగారము, D.

నిబంధన (in Telugu) Bargain, condition, agree-
ment.

నిబద్ధించుట, అనగా నిజము చేసుట. Radha. 1. 25. లే
దన్న నిబద్ధించును బాడకున్న శరీరాపిండు.

నిబద్ధి n. s. Truth, certainty, reality. (బతికేదినిబ
ద్ధితే I was not certain whether he would
live. అది నిబద్ధతాని True! To be sure, very
true, but yet.

నిబర్హణము * n. s. Slaughter, killing.

నిదిడము or నిదిర్శము * adj. Thick, crowded, (as a
mob.) Full, (as a colour,) bulky, huge. Gross,
thick (as darkness.) నిదిడాంధకారము pitch
darkness. నిదిడనితంబము her large posteriors,
the swell of her loins. నిదిడహిమనిధాం Purely
bright, full of brilliancy.

నిదిడికరించుట * v. n. To become thick. To be
crowded. నిదిడికరించిన * నిదిడిక్యరము * n. s.
Thronged, crowded.

నిదిర్శము * adj. Full, plump, big. Crowded, po-
pulous. ఉరునిదిర్శనితంబు భార భరి. Magha. VI.
Satyab. 3. 59.

నిబ్బరము adj. Firm, sound, steady, immovable,
hard, plump. నిబ్బరముగా వుండినాడు he was
firm.

నిబ్బరము n. s. Firmness. మనశునిబ్బరముగా వుం
ట to restrain the affections, to curb the mind.
నిశ్చలము. D.

నిబ్బరగించుట v. n. To stand firm. యదినుబ్బిననిబ్బ
రగించుండు. Vishnu. 2. 316.

నిబ్బరికము Steadfastness.

నిబ్బతుడు * Firm, steadfast. "Modest, humble,
Solitary." విషయనిశ్చలే. SC.

నిమంత్రణము * Bidding, invitation, bidding
guests at the annual ceremony of making
offerings to the manes of deceased ancestors.

నిమజ్జనము * Sinking, plunging.

నిమిత్తము * Cause, reason, motive, mark, sign,
token, omen. చిహ్నము, సూరి, హేతువు. SC. శకున
ము, నిమిత్తానిచకు శాస్త్రము, విశరీతానికేశవ. Gita. 1.
31. RKD. దుష్టనిమిత్తము bad omens. But in Telu-
gu this word is used as an affix, for *respecting*,
regarding. అందునిమిత్తము For that reason:
therefore. ఉత్పన్ననిమిత్తముపోయినది She is gone
for salt. ఆయా స్థితిని నాకున్ను నిమిత్తములేకుం
డా చేసినారు they cut me off from the estate.
దీన్ని అడగడమునకునికేమిని మిత్తము what busi-
ness have you to ask this. అతనిదశాననిమి
త్తమైపోనిని I went to visit him. దీనికీన్ని దానికీన్ని
యేమినిమిత్తము what has this to do with that.
నిమిత్తముమాలినదాని an unreasonable act. నిమిత్త
ముమాలినదాట a groundless assertion. నానిమి
త్తమైనిపుకొంగమంత్రయాశుడవలెను you must
take a little trouble for me, or on my account
నిమిత్తార్థముగా for a certain reason (a bad
phrase.)

నిమిత్తము A false spelling for నిమిత్తము.

నిమిషము * n. s. A twinkling, an instant. నిమిష
కవి a ready wit, an extempore poet. రెట్టపా
టు.

నిమాలనము * n. s. The act of closing the eyes.
అర్ధనిమాలితేక్షణములు half closed eyes.

నిమకుట (or నెమకుట). v. a. To search for.
HD. 2. 2387. దాదెనన్ను నిమకనేరనివిన్ని, నె
త్తురుండు.

నిమరుట v. a. To stroke. జవురుట, అనగా చేతితో
దువ్వుట. R. 4. 44.

నిమగ్నము n. s. A moment, an instant. T. 3. 95.
 నిమేషము * n. s. Twinkling కనురెప్పవచ్చుదము. D.
 నిమ్మము * adj. Deep, profound. నిమ్మనాధి having a deep navel. నిమ్మలినిత under written.
 నిమ్మగ * n. s. A stream. (lit. "deep, flowing.") T. 4. 165. సది. D.
 నిమోన్నతము * Uneven, high and low, up and down.
 నిమ్మ adj. Appertaining to the lime tree. నిమ్మకాయ or నిమ్మకుండు a lime. నిమ్మచెట్టు the lime tree.
 నిమ్మకులసి n. s. A species of కులసి which has a scent resembling the lime.
 నిమ్మళము n. s. Ease, comfort, quiet, patience, gentleness. సౌఖ్యము. D. adj. Easy, quiet, happy, well. నిమ్మళముగావున్నాడు He is well in health. నిమ్మళంగావున్నది it is well, proper, right. నిమ్మళముగా, or, నిమ్మళముమీద Well, by degrees, gradually, gently. నిమ్మళముగాచేయుము Do it at your leisure.
 నిమ్మళింతుట v. n. To be at ease, be quiet, or patient: to die away as a sound: to become better. To rest himself. వానికియిప్పుడునిమ్మళింది he is better now. He has now rested.
 నియంత * n. s. A charioteer. Ruler, lord, husband. వాణినియంత i. e. Bramha, spouse of Saraswati. T. 5. 163.
 నియతము * adj. Self-governed, subdued, restrained. Constant, permanent, certain. adv. నియతముగా Always, constantly.
 నియతి * n. s. Destiny, luck, good or bad fortune a religious duty or obligation. M. XV. 2. 198. ధ్యాన్య, నియమ. SC.
 నియతేంద్రియుడు * A sage, or man of subdued passions. Y.
 నియమము * Principle, rule. Engagement. "Restriction of a rule to particular cases." (Colebr.) That which is invariable. Any religious observance. Certainty, precept, practice. Aim. The inevitable result of an act. Taking pains. నియమముగా Fixedly, statedly. నిశ్చయబుద్ధి, శ్రుతిజ్ఞయన్ను. D.
 నియమింతుకొనుట * v. a. To agree on, contract for, engage for, determine, decree, undertake.

నియమింతుట * v. a. To appoint, direct, order.
 నియామకము (a bad word) Certainty.
 నియామకుడు * n. s. A director, a pilot, or steersman. నియమించేవాడు. D.
 నియతము * n. s. A host, or vast number: diversely interpreted one lack, and ten lacks, and one hundred lacks.
 నియతము n. s. Close fight, personal struggle. జెట్టిపోట్లాట. D.
 నియోగము n. s. Order, command, mandate. L. III. 259. నియమించదము. D.
 నియోగి, నియోగులు * The name of a certain sect of secular bramins. The Niyógis and the Vyáparis (See వ్యాపారి) are two classes of seculars: These two castes are so far separate that they cannot intermarry. The Niyógis are in several points different from ఆచార్యులు A'ch'áris or spiritual persons: they wear mustachios and use smoking: Like abbés they are skilled in the arts: and are employed as tutors, as village clerks &c. The authors of the Telugu poems are mostly Niyógis: Sanscrit literature being confined to the Vaidícas (See వైదికుడు) who are considered their superiors.
 నియోగింతుట v. a. To engage in a task, send about, employ on, appoint to, to command, to order.
 నియోజకుడు * He who is appointed or sent.
 నియోజ్యుడు * A servant or slave. భృత్యుడు. D.
 నియ్య in composition, signifies -ful, -able &c. వందనియ్యలు worshipful. వరణనియ్యలు describable. విశ్వేశనియ్యలు trustworthy. మాననియ్యలు Honourable.
 నియ్యకొనుట To grant, bestow. See ఇయ్యకొనుట.
 నియ్యన (a common adjuration) "I swear by thyself:" "by thy gracious self." See ఆన.
 నియ్యోగి See నియోగి.
 ని 5 A Sanscrit particle prefixed to words of that language and implying negation, privation &c. as నివిషమైన Freed from poison. నిశ్చూకుకముగా unreasonably. నిర్మిమిత్రముగా causelessly. In many compounds ని 5 becomes నిస్ as నిష్ఫలమైన fruitless. If the word begins with S, nir becomes nis as నిశ్చందేహము

It doubtlessly. Or it remains (in Telugu words) unaltered as నిరాటంకముగా unchecked.

నిరంకుశము * adj. Unrestrained, free, uncontrolled, resistless.

నిరంజనము * adj. Free, void of passion or emotion, stainless. నిర్దోషము. D.

నిరంతరము * adv. Always, constantly, frequently, generally. adj. Continued, continuous, without interval. Interminable, endless.

నిరతము Ever, always. నిరతాన్నదానము daily alms.

నిరతుడు * Engaged, or interested in.

నిరపరాధము * Blameless, innocent, harmless.

నిరపరాధి * n. s. He who is innocent.

నిరయము * Hell.

నిరర్థము * adj. Unobstructed, unrestrained, unimpeded. Resistless.

నిరర్థకము * adj. Vain, fruitless, unprofitable, unmeaning.

నిరవద్యము * adj. Unobjectionable, unexceptionable. W. నిర్విరోధకమైనటువంటి. Vasu. 2. 99.

నిరసము * n. s. Rejection, denial, contradiction, disallowance కాదనడము. D.

నిరసించుట v. a. To reject, deny, contradict, set aside or disallow.

నిరశ్చలము * adj. Expelled, sent, thrown, cast. పోకొట్టబడ్డ directed, rejected, loosened (as a knot) నిరశ్చలమున ద్రవ్యము with loosened dress. నిరశ్చలము Sin that is removed.

నిరహంకారము * Humility. Modesty.

నిరాకరించుట v. a. To transgress, disobey, disregard, neglect, contemn.

నిరాకారము * n. s. What is viewless, invisible, sky. adj. Viewless, shapeless, invisible. నిరాకారము * n. s. The supreme being, the deity.

నిరాకృతము * adj. Removed, rejected, dispised, expelled, disregarded.

నిరాఘాటము * adj. Irresistible, easy, unobstructed, without hesitation.

నిరాచ్ఛేదము * Uninterrupted. నిరాటంకముగా without hinderance, unopposed. It is inelegant. See నిరాఘాటము and అటంకము.

నిరాశంకముగా * Without scruple నిశ్శంకగా.

BRK. 542. లంకంరావణుడునిరాశంకమున సీత దాచితానున్నాడా.

నిరాదరణ * Helplessness. Disregard.

నిరాధారము * Groundless, helpless.

నిరాశరాశియైన Harmless.

నిరాశేషము * (vulgar pronunciation of నిరశేషము) Unconnected, independant.

నిరాబాన్లు, అనగా మునిశ్రీమతులు Saints, sages. Munis. Nila. 1. 29. and H. 56.

నిరామయము * adj. Well, hale, recovered from sickness, free from disease. నిరామయుడు n. s. He who is free from disease.

నిరాయాశముగా * adv. Easily, without difficulty.

నిరాయుధహస్తమున Unarmed.

నిరాలంబము * Independant. ఆలంబనములేని.

నిరాశ * n. s. Despair, despondency.

నిరాశ్రయుడు * Unprotected, unpatronized, helpless.

నిరాశక్తిము * Opposing, rejecting, expelling, W. Antagonistic power, as that of medicine. A specific, or panacea.

నిరాశ్చేదము * adj. Groundless.

నిరాహారము * n. s. Fasting.

నిరాళము * adj. Free. నిరాళముగా Off, straight-way.

నిరాళుడు n. s. He who is unrestrained శ్రుతిబంధకములేనివాడు. L. 11. 210. నిస్సెరులెరుగంగరామినిశ్చయము, నిరాళుండవీవు.

నిరాశేషముగా * Unquestioned, without objection.

నిరీక్షణము * Looking at, regarding, seeing, expecting.

నిరీక్షించుట * To look for, view, watch, long for, hope for, wait for.

నిరు Very, utterly, together. నిరువేద very poor. నిరువేదనడము a very slender waist.

నిరుకడము A plant called అజఘ్నము : or, అంబుసారము : or బువ్య and also జలశంబురు, and తనిద్రము. Q.

నిరుక్తము * A glossary of obscure phrases used in the Vedas.

నిరుక్తిము * Dumbness. నిరుక్తికులు The dumb. P. 2. 135. వాక్కునైనమైన.

నిరుడు n. s. (Making in the inflex. sing. నిరుటి) Last year.

నిరుద్యోగము * Unemployedness: the being not hired, or a state of expectancy.

నిరుద్యోగము * adj. Passive, insert, unengaged, at leisure.

నిరుద్యోగ Unemployed.

నిరుశద్రవముగా * Easily, freely, unrestrainedly.

నిరుశమాన * Incomparable, matchless.

నిరుశహతి adj. Undisturbed, untroubled, unchecked.

నిరుసాధి * Ease, freedom from pain.

నిరుసాధికము * Causeless. నిఘోషముకమైన.

నిరుశబద adj. Utterly poor.

నిరుశాధి * n. s. Thorough understanding, skill, fluency, versedness.

నిరుశాసనము * Sight, seeing, investigation, ascertaining, determining.

నిరుశాసనచేయుట v. a. To ascertain, to prove, to determine.

నిరుశము n. s. An address, or representation in writing, a written order.

నిరుశించుట v. a. To resolve, determine.

నిరోధము n. s. Interdiction, restraint, check, impediment.

నిరోధము పెట్టుట, నిరోధించుట v. a. To interdict, to obstruct, to impede.

నిరోధము * adj. "Devoid of labials:" a device in versification, wherein the poet discards the letters త, థ, బ, ధ, మ. The Ramayan thus pedantically written is called దశరథసందనచరిత్ర.

నిర్భతి * n. s. The demigod supposed to rule the south west quarter of heaven. It is usually spelt నిర్భుతి. (in W, నిర్భుతి.)

నిర్భతము * adj. That has come out, gone out.

నిర్భతి * Helplessness, hard lot. వానిగతినిర్భతిగావున్నది he is in misery.

నిర్భము * or నిర్భమము n. s. అనగాబయలుదేరడము To come out. నెరిమరునితూవుతమచూపునిగమము పెట్టుమరుచివ్వకేమిదు రెట్టులైన. H. 2. 268.

నిర్భమించుట v. n. To go out, to come out.

నిర్భతము * adj. Loosened.

నిర్భంతి, నిర్భంతి * A plant called Justicia Ganderussa, or Vitex Negundo. వావిలిచెట్టు.

నిర్భరాము * Indescribable, incomprehensible, ineffable. Devoid of quality or definable attribute.

నిర్భణుడు * n. s. He (the deity) who is devoid of properties or qualities. M. 13. 5. 135. The Indescribable.

నిర్భాతము * A gust of wind, a hurricane, a whirlwind. పిడుగు. SC. a thunderbolt.

నిర్భాషము * n. s. Sound, voice.

నిర్భనము * adj. Lonely, private, solitary, devoid of human beings.

నిర్భరపరమాది * A goddess. Parij. 4. 33.

నిర్భరుడు * An immortal or god. నిర్భరశిలి a goddess.

నిర్భించుట v. a. To conquer, quell. DRS. 215.

రాక్షసగణశతములును చెలగినిర్భించి విజృంభించబడి. Anir. 4. 20. యుద్ధముచేచేకనిర్భింతుకలెక.

నిర్భరము * A cascade, or torrent. Vish. 2. 220.

నిర్భరశి * A river. నది, శ్రవణము.

నిర్భయము * Certainty, positive conclusion, decision, settlement.

నిర్భయము * adj. Stated, definite. నిశ్చయమైన, నిర్భయముగా adj. Positively, definitively.

నిర్భయించుట v. a. To fix, settle, define, specify, resolve, come to an opinion, conclude, decree.

నిర్భితము * Definite, positive.

నిర్భితి, * Determination, settlement. నిశ్చయము. Vasu. 3. 108. బాలాపాణిగ్రహశుభవేళానిర్భితిశుభవిచ్చేయుము.

నిర్భజకుడు * n. s. A washerman.

నిర్భజనము * Washing, cleansing with water. మాత్రముభవదనిర్భజనాదులెల్లదర్శి. Balrama. 6. 129.

నిర్భయత * Cruelty. Suca. 3. 286. క్రూరభావము.

నిర్భయాత్మకుడు * నిర్భయుడు A ruthless man, a tyrant. G. 1. 261. క్రూరుడు.

నిర్భళితము * Unblown, unopened.

నిర్దేశము * An order, or command; instruction, direction. ఆజ్ఞ, కథనము, ఉపాంతము. SC.

నిర్దేశించుట. v. a. To appoint, to fix.

నిర్దోషము * adj. Faultless, innocent. నిర్దోషులు the innocent. నిర్దోషముగా adv. Faultlessly, innocently.

నిర్దోషత్వము * Innocence, faultlessness.

నిర్ధారము * నిర్ధారణ * Certainty, ascertainment, determination, resolution.

నిర్ధారణజేయుట v. a. To determine, or resolve.
 నిర్ధూమధాను/ము * Utter destruction: laid desolate: utter ruin and ashes. Dab. 232. మారు
 దొడ్డినహోటునిర్ధూమధానుము.
 నిర్మిల * Sleepless, awake. Open, blown, expanded. R. 5. 353. 300.
 నిర్మిమిత్రము * adj. Needless, causeless.
 నిర్మిమిత్రముగా * Without cause, for no reason.
 నిర్మితి * Immoral. T. II. 169.
 నిర్బంధము * n. s. Force, pressing, violence. న
 స్తుచేబ్రాలుచెయ్యమనినిర్బంధముచేసినారు they
 forced me to sign it. (=బలవంతము, అనగాబ
 లవదిచ్చు. D.) నిర్బంధమైనకైదు close confinement.
 నిర్బంధపెట్టుట v. n. To force, plague, dun.
 నిర్బంధించుట v. a. To constrain or oppress: to
 cast an imputation: to persist in, or insist on:
 to press, to lay violent hands upon: ordain.
 నిర్భయము * adj. Fearless. నిర్భయతః fearlessly.
 నిర్భరము * adj. Much, excessive, great.
 నిర్భాగ్యుడు * Luckless, unlucky, cursed.
 నిర్భీతి * Fearlessness.
 నిర్భర * adj. Tolerant, free from jealousy.
 నిర్వ్రము * Self denying (Literally *nir* free from,
mama the word *mine*—Similar to నిర్హంకార
 ర) free from egotism. "That is without affect-
 "tion or concern (for any thing;) that regards
 "nothing as his own, or as interesting to him;
 —a saint &c." MM.
 నిర్వరాధ * Confusion, a disordered state. Im-
 pudence. M. XIII. 5. 165. H. 1. 248.
 నిర్మలము * adj. Pure, transparent, clear, clean,
 free from dirt, or impurities. నిర్మలుడు * He
 that is pure: a good man.
 నిర్మాణము * n. s. Manufacture, production, cre-
 ation, fabric, invention.
 నిర్మాణము * n. s. The remains of food that has
 been presented to a deity. పూజించివీరిహరించి
 నది. D.
 నిర్మించుట * To create: erect, build, form: to
 invent, forge.
 నిర్మితము * adj. Made, fabricated, artificial.
 నిర్మితి * n. s. Making, manufacturing, artificial
 production.

నిర్మక్తము * adj. Loosed, set free from, disjoin-
 ed, sundered, separated. A snake who has
 lately cast his skin. నిర్మక్తశరీరధానమై drop-
 ping her petticoat. B. X. (part 2) 464.
 నిర్మహమాటము Unkindness. నిర్హామిణ్యము. This
 is a vulgar word.
 నిర్మూలము or నిర్మూలనము * n. s. Extirpation. ని
 ర్మూలమైన ruined. నిర్మూలముచేయుట v. a. To
 eradicate.
 నిర్మోకము * A snake's skin. Pariz. 5. 2.
 నిర్మోమాటమి, or నిర్మోమాటము, See నిర్మహమా
 టము.
 నిర్మోక్త * Gushing out. S. 1. 135.
 నిర్మూణము * n. s. Death, demise. నిర్మూణకాలము
 నందు in his last moments. మరణము, నిర్ణమము.
 SC.
 నిర్మూతనము * n. s. Revenge, a gift, delivery,
 payment. పగపెట్టుటకోపదము, దానము, స్వాతి
 ధనాపణము, ఋణశుద్ధి, మలాదిశుద్ధి. SC.
 నిర్మూతము * Gum exuding from a tree: ex-
 tract, decoction, infusion. బంక. SC.
 నిర్మూలుగుట (anuk) To throw his head up, See
 నిలుగుట. నిర్మూలైన Stiff (as a corpse,) stiffly
 set up.
 నిర్మీనము * Lost, hidden.
 నిర్మేళుడు * Devoid of pride. నిర్హంకారి.
 నిర్మంశుడై * Childless, barren.
 నిర్వ్యవస్థము * Inexpressible, inexplicable.
 నిర్వర్ణనము * Sight, seeing, view. చూడడము. D.
 నిర్వర్తించుట * v. a. To achieve, effect, manage,
 conduct, slay.
 నిర్వహణము * Management, achievement.
 నిర్వహించుట * To manage, protect, carry
 through, perform.
 నిర్వృతి * n. s. Death, happiness. శుభము, సాధ
 ము. SC.
 నిర్వాణము * Eternal happiness, absorption, an-
 nihilation, extinction. adj. Liberated, extinct,
 dead. In Telugu it means Nakedness. నిర్వా
 ణరేఖుడు Whose light was put out. See Calc.
 Review. VII. p. 49. But see Colebr. Essays
 vol. 401—402.
 నిర్వాణ * n. s. The beatified soul. ముక్తుడు.

నిర్వాహము * Censure, blame, imputation, decision. నిండు. D.
 నిర్వాహము * Slaughter, killing.
 నిర్వాహము * Management, power or ability to perform, execute, sustain.
 నిర్వాహకము * Management, ability.
 నిర్వాహకుడు * n. s. A manager or director, a man of ability. విద్యానిర్వాహకుడు a master of the art.
 నిర్వారము * Unchanged, unaltered, uniform, changeless, immutable. నిర్వారచిత్తుడై steadfastly.
 నిర్వణ్ణుడు * Earnest, absorbed, overcome, enrapt.
 నిర్వహదము * adj. Undisputed, unquestioned.
 నిర్వహదముగా * adv. Undisputedly, unequivocally, irresistably.
 నిర్విషము * adj. Venomless.
 నిర్వేగము * adj. Calm.
 నిర్వేదము * n. s. Humiliation, neglect, disregard, hopelessness. నిరాశచేసుకొనడము. SC.
 నిర్వేదించుట * To renounce, give up, abandon. Vish: 2. 26. నిరాశచేసుకొనుట.
 నిర్వృజము * adj. Without deceit: without obstruction. W. honest.
 నిరూపకముగా * (vulgar phrase) Without cause, causelessly.
 నిల for నిలవ the infin: of నిలుచుట (metrigratia) నలబడిబడి మంత్రులెల్లనయ్యించుట నిలవేమి తొలగననుట. KUR. 4. 95.
 నిలక n. s. Standing &c. See నిలువు. యాచేరునిలకయివ్వదు I cannot keep my footing in the current.
 నిలక Without stopping. (error for నిలవక.)
 నిలకడ Standing, steadiness, constancy, firmness. కాలునిలకడచేసుకొనుట To gain a firm footing. (metaphorically) నిలకడయిన ఉద్యోగము permanent (not acting) employ.
 నిలయము * n. s. Abode, dwelling-house, or habitation.
 నిలవ n. s. Remainder. Balance. Standing. నిలవ శుభిరి they persisted, stood to their word.
 నిలవరము n. s. The truth, certainty, positiveness. A deposit: money lodged.

నిలవరము adj. True, certain, fixed, stable, sure.
 నిలవరించుట To cause to stand, to support, to manage, to sustain.
 నిలండుభాష * n. s. The language of the gods, i. e. Sanscrit.
 నిలంపుడు * n. s. A deity.
 నిలిచిన (p|| of నిలుచుట) Remaining, repressed, abated.
 నిలిపియుక్తు A fathom high, lit: one man's stature.
 నిలు See నిలువు. నిలునిలు Stop! Irreg. Imp. of నిలుచుట.
 నిలకడ See నిలకడ n. s. Standing, remaining.
 నిల్చిదగవుండే adj. Firm.
 నిలుచుండుట To stand, remain &c. See నిలుచుట.
 నిలుచుట v. n. To stand. Like the English verb, this has numerous senses. To remain, exist, last, to live, continue. To stay, stop, halt (See నిలిచిపోవుట.) To be still or quiet, as a fluid in a vessel. To be stopped. To be firm or steadfast. To bear, be patient, restrain his feelings. To be repressed, allayed, slackened. (See నిలిచిన p||) వానిమాటనిలిచినది he kept his word. వానిదేహము నిలువదు he will not survive. శరీరము నిలిచేదాకా during his natural life, as long as he lives. యావుతుడ్రవమువల్ల తనకుదేహమునిలవదనితలచి thinking that he should die. నిలిచి కురవదు it does not rain steadily. ఆబడినిలిచి పోయినది the school is now closed: is not going on. దీప్తిమునిలిచిపోయినది The light is gone out. ఉనినిలిచిపోయినది the work has stopped. M. XII. 5. 459. The root in A is నిలువ or నిల్వ but it is often contracted in verse, into నిలు. Thus నిలుపాటి i. e. నిలుపుపాటి Kr. Pal. 177. నిలువబెట్టుట To set up, make it stand, erect. నిలువతీయుట To set him on his legs. నిలుదోచుట v. a. To halt a troop or caravan.
 నిలునిలుండు Stand! hold! BD. 5. 1050.
 నిలువు n. s. Standing, a halt &c. See నిలుచుట.
 అదినిలువుగావున్నది It is suspended or in abeyance. నిలిపివుంచుట To set aside, exclude.
 నిలువుచేశినారు They made me stay there, detained me.
 నిలువుట v. a. To fix. This is the causal of నిలుచుట q. v. To stay, restrain, interrupt. To support, maintain, keep firm, establish. To retain, keep back. To set up, to place erect. To reserve, to repress, allay, humble. P. 1. 424.

నిలువ The Root in A of నిలుచుట.

నిలువబడుట To stand. See నిలుచుట.

నిలువరము n. s. Firmness, steadfastness. adj. Fixed, firm.

నిలువరి adj. Steadfast. n. s. A steady man.

నిలువరించుట v. a. To stop, make him halt. నిలువరించలేక పారిపోయినారు they could not stand it and fled.

నిలుపు n. s. Standing, stature, height. A fathom or a man's height. The standing crop. చూడు నిలుపులనీళ్లు water 3 fathoms deep. వానినిలువెల్లావిడము he is a villain from head to foot. Sumati 33 Vema 1160. కమలంబును నిలువెల్లను.

R. 4. 61. she was lovely all over: her whole figure was roses. నిలుపులుబడి. BD. 3. 1128. to stand stock still. నానిలుపుయెల్ల పోచుకొన్నార. They fleeced me or stripped me. వానికి నిలుపు గుడ్లు పడ్డవి his eyes are set, he is dying. నిలువాటి i. e. నిలుపు పాటి Standing, erected.

నిలుపు adj. Upright, standing. High, tall. నిలుపు చెంబు a cup with upright sides, a mug. నిలుపు అంచనా reckoning upon the standing crop. నిలుపుటద్దము n. s. A pier glass, a full length mirror. Rasica. 1. 57.

నిల్చడ See నిలుకడ.

నివర్తకము In the yoga sastra, the భవిష్యత్వర్తకుడు is he who still dies and is born over and over in various bodies: and the భవిష్యవర్తకుడు is he who is delivered from transmigration, and has obtained union with the deity. BD. VII. 80—90.

నివర్తి Error for నివృత్తి. Doing away, removing, abolition. దరిద్రనివర్తికావడానకై that his poverty might be done away.

నివర్తించుట v. a. Error for నివృత్తించుట To quit, abandon, quash, do away, to renounce, resign, cease, leave off.

నివసనము * n. s. House, dwelling.

నివసించుట * To dwell, reside.

నివహము * n. s. Assembly, society, quantity, crowd.

నివారము * Airless; close, confined. నివారకవచము armed in an air-tight panoply.

నివారణము * n. s. Doing away, removing, curing, deliverance, termination.

నివారణము చేయుట, నివారించుట v. a. To do away, cure, avert, dissipate, preclude, relieve, rescue, to appease, satisfy, put a stop to. To do away ill luck, by sprinkling water &c. To forbid, bar, debar, arrest. To dispel, remove.

నివారితము * Hindered, checked, opposed. W.

నివారి Fumigation, for the sake of good luck. Pal. 126.

నివారించుట To bless, lustrate or purifying by the ceremony of waving a lamp.

నివారణము To use fumigation to avert evil.

నివాసము * n. s. Dwelling, abode. అక్కడ నివాసమునారు They dwelt there. యిక్కడ నివాసములైనదేవుడు the god who is worshipped here.

నివిడ See నివిడ.

నివిడి Well, duly. BD. 3. 418.

నివిరి past pl of నిపురుట.

నివీరము A veil, a mantle, a wrapper. The brahminical thread, so called when worn round the neck as a necklace, at certain religious rites. కట్టుకొనేబట్ట, పేరుగావేసుకొన్నజంఘము. SC. రుమాలుగుడ్డను మెడనునివీరముగావేలాడగట్టి అందులో సెప్పిగావుండే చెయ్యిని వేసుకొన్నాడు He has slung his arm in a handkerchief.

నిపుడించుట v. a. To stretch (See నిగుడించుట.) In M. 12. 5. 152. అనయవములెట్లుగూర్చుమునిపుడించునులోనికడవుచెరిగట్టుల.

నిపురు n. s. See నిగురు. Embers. Ashes over coals. నిప్పుపైనుండేకరువు. G. 6. 18.

నిపురుట v. a. To handle, finger, feel, stroke.

నిపురుట v. n. To sink as water. See ఇగురుట.

నివృత్తి * Cessation, renunciation, abdication. Removal (of an objection,) solution.

నివేదనము * An offering, burnt offering. శివార్చన. A. 6. 139.

నివేదించుట v. a. To deliver, give. Vish. P. 5. 350.

నివేదితము * Offered as a sacrifice. Lalit. 2. 131.

నివేశము*నివేశనము* The scite of a house, a spot of ground: a certain measure used in Madras; 60 feet by 30: called "one ground."

నివ్వించరము, అనగాలేమిడి Poverty. OG.

నివ్వటించుట v. a. To prepare, trim, adjust. నీడ్డుముచేసుట.

నివ్వటిల్లుట v. n. To spread, extend, overflow. To teem, rebound. To shine forth, to exist or

Be. = కొనసాగుట. HK. 4. 154. UH. 3. 69.
 DRA. 262. T. 3. 5. M. 9. 1. 253. B. VIII. 421.
 నివృత్తి n. s. Wild corn = నివారము Suca. I. 186.
 నివ్వలి Fumigation, used as a superstitious rite to avert evil. See నివాలి plu. నివ్వల్లు = నివాలి నము. D. A wave offering.
 నివ్వలితల్లము A censer for wave offering.
 నివ్వెర n. s. Amazement, surprize. S. 2. 482. HD. 1. 593.
 నివ్వెరగొందుట To be astonished. Dab. 103. M. 13. 1. 59. Dasav. IX. 248.
 నివ్వెరగు Great surprize or alarm (See వెరళు.)
 నివ్వెరకుడుట To be astonished. URK. 4. 251.
 నివ్వెరపాటు Astonishment. Dasav. IX. 275.
 నిశ * n. s. Night. Turmeric. See on చుశుళు A. 4. 155.
 నిశాంతము * A house. Dawn of day. కేళినిశాంత స్థిమ a bed room. S. 3. 183. A. 6. 159. R. 2. 16. ప్రభాతే, గృహ, శాంతే, కుశితే. SC.
 నిశాచరుడు * A goblin, fiend, giant.
 నిశాటి * A giantess, an ogress.
 నిశాటుడు * A fiend, demon, giant.
 నిశాదర్శి * "That sees by night:" an owl.
 నిశాపతి * The lord of night, i. e. Adonis, regent of the moon.
 నిశామణి * The moon : A fire fly.
 నిశాహ్వా * Turmeric, చుశుళు.
 నిశ Night. నిశాంతివేళ * in the dead of the night.
 నిశితము * adj. Sharp, whetted; Clever, keen. BD. 4. 271. M. 8. 1. 198.
 నిశితత్వము * Keeness, sharpness. Nri. 3. 11.
 నిశితము, * నిశితని, * నిశిత్య, n. s. Night, midnight. Also (చుశుళు) raw turmeric. A. 5. 36.
 నిశ్చయము * Certainty. Resolution, determination. Reality. adj. Real, intrinsic, actual, true, certain. మరణమునిశ్చయము HN. 5. 114. Death is inevitable.
 నిశ్చయించుకొనుట v. a. To determine.
 నిశ్చయించుట v. n. To be determined, settled. To believe. v. a. To determine, settle, resolve.
 నిశ్చలము * adj. Fixed, immovable, firm.
 నిశ్చింత * adj. Careless, regardless.

నిశ్చితము * adj. Ascertained, settled.
 నిశ్చితాత్ముడు * Steadfast in heart.
 నిశ్చితార్థము * Resolution, determination. The formal demanding of a bride: settlement, betrothing.
 నిశ్చేతనము * Motionless, inanimate. Padma. 3. 88.
 నిశ్చేష్టుడు * Helpless, powerless, incapable.
 నిశ్చేది * నిశ్చేదిక * n. s. A ladder. నిశ్చేదన.
 నిశ్శబ్దము * Silent, mute. నిశ్శబ్దముగా వుండుట To be silent or speechless.
 నిశ్శేషము * adj. Thorough, complete. Total, without residue, clear, final.
 నిశ్శేషముగా * adv. Wholly, utterly, completely.
 నిశ్శ్రీకః * A pauper.
 నిశ్శ్రేయస్థిము * n. s. Final deliverance, beatitude. మోక్షము. Padma 5. 179.
 నిష్ * A particle of negation. See నిష్ nir. Thus కల్తము foulness, నిష్కల్తము pure.
 నిష్కంఠము * n. s. A quiver. A. 2. 17. ND. 1. 558.
 నిష్కదేశము * The Nishadha country. It does not appear exactly where this country, so often mentioned in poems, was situated. W. in Vish. p. 190.
 నిషాదము * The first of the seven musical notes.
 నిషాదుడు * n. s. A savage, or mountaineer, huntsman, or man of the woods. The sage Valmiki author of the Ramayan was of this tribe. చెంచుమనిషి, యానాదివాడు.
 నిషిద్ధము * adj. Prohibited, forbidden, out of the question.
 నిషేకము * Sprinkling, aspersion, effusion. W. Consummation of marriage. నిషేకముజూరము the same.
 నిషేధము * n. s. Prohibition, stop: contrariety to rule, irregularity. adj. prohibitory, forbidding.
 నిషేధార్థము * The negative tense, in verbs.
 నిషేధించుట * v. a. To prohibit, forbid.
 నిషేవణము * Service, observance, practice, adhering to rule. అరసి కేసుకవిత్వనిషేవణం. Kalidas అభిషేకేనామముపిండదము, నేవనే, నేవించదము. SC.
 నిష్కము * n. s. A gold coin = మూడ. A gold jewel: a weight, used by goldsmiths. W. Vish. 579. యిరువదినిష్కములొత్తుట గారుముద్రిక. D.

నిష్ఠుటము * adj. Sincere, without pretence, simple.

నిష్ఠుపక * n. s. Determination, decision.

నిష్ఠుపికంచుట * v. a. To determine, resolve, settle.

నిష్ఠుశంకము * Clear, perspicuous, decisive, unquestionable, spotless.

నిష్ఠుభుడు * Devoid of qualities : divine : holy.

నిష్ఠుల్లభము * Pure, free from evil.

నిష్ఠాంశము * Poverty. The being "without a penny," or penniless.

నిష్ఠాముడు * Hopeless, "without any desires."

నిష్ఠారణము * adj. Causeless, unreasonable.

నిష్ఠారణముగా * adv. Causelessly.

నిష్ఠుటము * A park. గృహరామె, కోటరె, గృహకవాటె, కేదారె. SC.

నిష్ఠుహము or నిష్ఠాహము * The hollow of a tree కోటరము, తొర్ర. SC.

నిష్ఠృతి * Expiation, atonement, doing away.

నిష్ఠులుడు * Sinless, harmless.

నిష్ఠురము * adj. Hard, solid, cruel, taunting. n. s. Taunt, reproach.

నిష్ఠూరము * (error for నిష్ఠురము.) adj. Harsh. నిజముచెప్పితే నిష్ఠూరము the truth is a libel. యెందుకునిష్ఠూరము why scold so? n. s. harshness, a taunt.

నిష్ఠూరము * adj. Cast, thrown, sent, vomited. తొయ్యబడ్డది, వెళ్లగక్కబడ్డది. SC.

నిష్ఠ * n. s. Fixed affection or attention; devotedness or engagedness of heart. (MM) devotion, austerity in religion, firmness. ఏకనిష్ఠగాచదివి నాడు he read without flinching.

నిష్ఠించుట v. n. To determine, resolve. M. 15. 2. 86.

నిష్ఠితవసము * Spitting out, rejecting. M. 4. 1. 131.

నిష్ఠుడు * adj. Firm, steadfast. వాడురచేకనిష్ఠుడై పున్నాడు he is devoutly bent.

నిష్ఠురము * adj. Hard, solid, cruel, taunting, rude. n. s. Rudeness, harshness.

నిష్ఠురత్వము * Hardness, cruelty.

నిష్ఠాకుడు * He that is skilful, or learned. Perfect, supreme.

నిష్ఠుండుము * Unmoving, stable, still.

నిష్ఠుతి * n. s. Completion, termination. Birth, production. అతని నిష్ఠుతినివచ్చిన పుస్తకము a book which was obtained through him.

నిష్ఠున్మము * adj. Complete, done, born. Natural, inborn.

నిష్ఠాన్తము * n. s. Completion, conclusion, termination. Conquest. T. 2. 121.

నిష్ఠావములు * The grain called అనుములు (Jaimini. 4. 102.)

నిష్ఠ్విషితము * adj. Reduced to powder, thoroughly sifted or investigated.

నిష్ఠులము * Fruitless, vain. M. 1. 1. 164.

నిష్ఠర్గము * n. s. Nature, natural or simple state. Peculiar character or condition. See నైశర్గిక.

నిశి * n. s. Night.

నిశుగు, నిశువు n. s. A young one, a child. (This is a vulgar word though used in poems.)

నిశువుతనము Youth, boyhood.

నిశ్చంత్రము * Easy, deliberate.

నిశ్చంద్రము * Unwearied, indefatigable.

నిశ్చరించుట * To succeed, get through, to be delivered. కడతేరుట.

నిశారకుడు * Deliverer, redeemer. DRU. 281. కడతేరేచేవాడు.

నిశ్చలుడు * Unequaled, unrivalled.

నిశ్చాణ * Weakness. adj. Incapacitated, weak.

నిశ్చింతము * A weapon; cruelty.

నిశ్చిహ * Hopeless.

నిశ్చిహత్వము * Indifference. Listlessness: the being without any wish or hope. Devoid of cupidity. Philosophy.

నిశ్చిహుడు * A philosopher, a calm observer or man of equable mind, unaffected by ordinary events. Indifferent or listless.

నిశ్చిహము * Tone, note, musical sound.

నిశ్చిగురుడు * n. s. A recluse, hermit, solitary. One who has quitted his family.

నిశ్చింతమైన * Childless.

నిశ్చింతు * Without an heir. అతనివంశమునిశ్చింతు అయినోయినది that family is wholly cut off.

నిశ్చిందహము * నిశ్చింతయము * Undoubted.

నిశ్చిత్తువు Weakness, want of nerve. Poorness of soil. Debility.

నిస్సరణము * Entrance. Exit, going out.
 నిస్సహణము * Corrupted from నిస్సాహము.
 నిస్సాణము * A large double drum. Jaim. 7.
 97. Pariz. 4. 71.
 నిస్సారము * adj. Sapless, pithless, dry, exhausted. నిస్సారముచేయుట To exhaust. ఈనిస్సార
 శుశంసారము in this worthless world.
 నిహతు * Smitten, struck. M. 15. 2. 114. నిహ
 తుగావించుట To slay, destroy.
 నిహితము * Entrusted, deposited, given in
 charge.
 నిక్షేపము * Treasure, deposit, pledge. S. 3. 196.
 H. 2. 52.
 నిక్షేపించుట * v. a. To hide, lay up, store up.

నీ for నీవు Thou. నీచెప్పినమెయిచూడగ M. 8. 2.
 417. నీవోవు తెరచున M. 5. 2. 286.
 నీ Thy, the infl. of నీవు. తగనీలో నూహించుము
 Consider in your heart. M. 5. 2. 103.
 నీక A certain game among boys. H. 3. 187.
 నీగుట v. a. To get rid of. తెక్కతవస్వియొక్క ప్రతిరా
 దేచూడదే తత్త్వతః శ్రుట్టున్మీగద.టి||శ్రుట్టులఁ,
 నీగదఁ, అనగాయారాక్షశజన్మమును పోగొట్టు
 కానెను. A. 6. 65. వంతమనంబులోజనదునాతుగ
 నీగదనేడునీకృతః. Parij. 2. 94.
 నీచ/ము * adj. Low, base.
 నీచత * నీచత్వము * Lowness. M. 8. 2. 417.
 నీచు n. s. Savour, stench, gust, haut gout. Flesh-
 meat: butcher's meat, viands. నీచునీళ్లు soup,
 flesh broth. నీచుకుండ a flesh pot. నీచుకంపు
 stench.
 నీచుడు * n. s. Wretch, a vile creature.
 నీటు n. s. Prettiness, elegance, beauty. T. 2. 91
 and 3. 11. adj. Fine, pretty nice, charming. S.
 3. 320. నీటుకాడు, అనగాశృంగారశ్రురుడుడు
 A fop, a buck, a beau. S. 3. 261.
 నీటుగా adv. Prettily, nicely, finely.
 నీటుతనము n. s. Prettiness, niceness.
 నీటుతురచుట To adorn, make fine or pretty.

నీడ n. s. Shade, shadow. Image, reflection (కాం
 తి. D.) in a mirror. నాతోడునీడ he was my
 very shadow, my constant companion. Dasav.
 9. 128.
 నీడము * n. s. A nest. W. తమిసూడు. KUR. 7.
 263. P. 1. 544.
 నీడు n. s. A title added to the names of men of
 the Kamma caste: as అంకినీడు, &c.
 నీడోద్భవము * A bird.
 నీరము, n. s. Talk, chatter, words. అనగాశుద్ధు
 లు. T. 3. 93. విసరాయిటువంటినిరములనేకంబు
 ల్. T. 4. 214. ఓహూహూశ్రురుహూతుడెంత
 టిగృహస్థానిరముడవల్ల.
 నీతి * n. s. Policy, morals, philosophy, conduct,
 good sense. దునిఁతి immorality. యిదినితియె Is
 this right? నీతిశాస్త్రము the science of polity.
 (Johnson's Hitopadesa, notes. p. 65.) నీతిచెప్పు
 ట To advise, counsel. నీతిమాలినవాడు a bad
 man. నీతిగురుడు * n. s. A moral man. నీతిహీ
 నుడు * n. s. A fool, an immoral person.
 నీడగాలి See ఈడగాలి.
 నీడగు adj. Thy. The same as నీది + అగు; or నీది
 + అయిన. T. 2. 39. Vish. 2. 310.
 నీది adj. Thine. యిదినిదేనా is this thine?
 నీదు adj. Thy. నీదునామంబు thy name.
 నీడుము * A tree called కదిమిచెట్టు. D. మొగులుక
 డిమి. SC. Nauclea Cadamba. See on కడంబము.
 నీమము See నియమము.
 నీయది i. e. నీది Thine.
 నీయాన See on ఆన.
 నీయూ * The name of a certain secular tribe of
 bramins.
 నీర/ము * Water.
 నీరంధ్రము * adj. Thickset. నీరంధ్రగతులవెన్నెం
 Broad moonshine. ఆకాశమునీరంధ్ర మయ్యె
 The sky was thick (with flying darts.)
 నీరజము * A water-flower, a lotus.
 నీరజము * A cloud. నీరజాలక Dark tressed:
 having bright black tresses.
 నీరధి * The sea. శముద్రము.
 నీరధికట్టు n. s. A stoppage of urine. See అధికట్టు.
 నీరశము * Weakness, destitute, dislike. adj.
 Weak, pithless, strengthless, poor.
 నీరశుడు * n. s. A pauper. బీదవాడు.

నీరాజనము * n. s. Fumigation; waving a lamp, or burning camphor &c. before an idol in homage: or over the person, as a spell to avert an evil eye. కర్పూరనీరాజనము, కర్పూరహారతి, మంగళహారతి = నీరాజనము.

నీరాటము (K) n. s. Bathing. సానము. Bilh. 3. 203. గయచేసినపుడు వరాత్మజకంఠో, నీరాటమొనర్చియుశ్యంగారింబిరి An aquatic animal, thus in B. VIII. 110. (Gajendra) క|| నీరాటవసాటములకు, బోరాటంబెట్లుగలిగెపురుషోత్తముచే, నారాటమెట్లుకూనెను, ఘోరాటవిలోనభద్ర కుంజరములకుకా.

నీరాడు n. s. Boiled water, to mix with కూరాడు. కూరాటిలోపోశేటందుకుకాచినచేడినీళ్లు. D.

నీరావృట, అనగా నీహముచేయించుట. Suck. 3. 385.

నీరాల plu. నీరాళ్లు (thrice) a water pot = ఘటము.

నీరాళము adj. Fine, buxom? vide నీరాళం.

నీరాళి n. s. The "water cow" an aquatic beetle called *notonecta*, or boat-fly.

నీరికట్టుతెవులు n. s. See —రు—

నీరిజ The name of a certain forest tree. Rox. 1. 646. "The juice of the bark of the root is strongly astringent and is used to remove swellings."

నీరు infl. నీటి plu. నీళ్లు n. s. Water. Liquor, wine.

కొత్తనీరు The freshes or rain water. కన్నీరు n. s. a tear. కండ్లనీళ్లుపెట్టినది she shed tears. The singular form is rarely used except in poetry and in some compound words. శత్యంబునీరుగావించి he made light of his oath, lit: he looked upon the holy water (with which the Hindus take an oath) as common water. మంచి నీళ్లుతాగినతీరుగా in a cold blooded manner. నీరుకావడము To melt away, perish, turn to water. బంగారనీళ్లు Gilding, gold water. బంగారనీరుపోయుట To gild, to dissolve gold. వాడునాకొంతునీళ్లుతెచ్చినది it was he who turned the stream against my house i. e. ruined me. నీరుపెట్టుట To water. నీరెండ the softened rays of the setting sun. శున్నపునీరు finely powdered lime. = భస్మము.

నీరు n. s. Ash, lying over live coal. రమణీయుడై యశ్వరంబులమూటినిమడంబులోశూలినిగావించె. DB. 135 line 3. నీరుగాచేసుట to burn to ashes.

నీరుకట్టుతెవులు n. s. Ischuria, a stoppage of urine.

నీరుకట్టె n. s. A water snake.

నీరుకాకి The water crow.

నీరుకాయ n. s. A sort of jelly, or blubber found on the sea beach.

నీరుకాయవాడు or నీరుకాయమోడు n. s. A man of the sea, a triton.

నీరుకారు Tongs for coals.

నీరుకావి A watry reddish tint like that of nankeen. The soft tint of fine cloth after its newness has gone off.

నీరుకాపులు A sort of grain. H. 4. 158.

నీరుకాశు n. s. Alms given at bathing places. శీర్షశన్నిధిమంత్రములుజెప్పినీరుకాశులుగడించి. H. 2. 166.

నీరుకుక్క The otter? or "water dog" called నీరునాయి in Kannadi?

నీరుగోరంట A light tinted గోరంట a species of this plant which has a *light* not a full tint of red.

నీరుచురుకు n. s. Heat of urine, a disease.

నీరుట్టుభూమి Land under which there are springs. From తుట్టుట.

నీరుడి n. s. Urine. మాత్రము. D. నాకునీరుడివస్తున్నది I want to make water.

నీరుకుట్ర A water snake.

నీరుకుంది The porpoise. వారికిటి.

నీరుకుచ్చు n. s. A sort of emerald.

నీరుపాడి A plant called కార్డోటి. Q.

నీరుపాతు A sort of mermaid but described as merely a dumb monster somewhat resembling a man in limbs; a Caliban.

నీరుపిల్లి n. s. A water cat, an otter.

నీరుత్రబ్బచెట్టు See త్రబ్బ and నీరుశము, వేతని.

నీరుబొద్ది A sort of vegetable See బొద్ది.

నీరుముట్టుట n. s. To make water: so called because the Hindus afterwards *touch water* as purification.

నీరుల్లి n. s. An onion.

నీరువట్టు n. s. Thirst. దప్పి. D.

నీరువల్లికలు Some sort of sweetmeat. H. 1. 117. వేణీలు.

నీరెండ The soft sunshine (ఎండ) of evening. నీరెండగాయ while the sun shone. A. 6. 129.

నీళ్లు * A name of the goddess Laxmi.

నీలము * The sapphire, blue colour, blackness.

నీలము * adj. Blue, purple, bright black, deep blue.

నీలంకుశు * n. s. Any insect. తురుగు. SC.

నీలకంఠము * The purple throated bird, a peacock.

నీలకంఠుడు * The blue throated god. Siva.

నీలాంజనము * Blue vitriol.

నీలాంబరము * A blue vest. The name of a lilac blue bell.

నీలి The indigo plant. Blue dye. Rox. 3. 379. తెల్లినీలి, or కారునీలి the wild variety of indigo, id. 372. 377.

నీలి A dark thread. నీలిదట్టి. R. 2. 20, or, నీలికచ్చడము. BD. 5. 677 అసగకాకాకాక.

నీలి A fractious jade, a hussey: one who blubbers at a touch. A proverb says నీలినిల్లకుపోతెబావిలోతుకుపోయినది when the jade goes to the well all the water disappears.

నీలి adj. False, hypocritical. నీలియేడ్డు false or crocodile tears. నీలివార్త nonsense, delusion. Rhodomontade, a hoax.

నీలుగు Audacity, impudence.

నీలుగుట, నీలుట v. n. To stretch, to strut, stretch himself. నీవు తెగనీలుతావు you are mighty presumptuous.

నీలుగుపోతురసము Audacity.

నీలోత్పలము * The blue water lily.

నీలుట See నీలుగుట.

నీళ్లతీయుట v. a. To half bleach cloth.

నీల్లాడుట v. n. To be brought to bed, bring forth.

నీళ్లు n. s. Water: lit: waters: it is the plural of నీరు water. Naish. 6. 43.

నీవ Thou. For నీవు, the intensive ఆ being added.

నీవవె Thou thyself. Vish. VI. 416.

నీవారము * Wild corn. నివ్వరివడ్లు. SC. P. 1. 496.

నీవి n. s. The zone, or cestus: The knot (of a peculiar kind) which keeps up a Hindu woman's garment. Swa. 2. 73. = పోకముడి. Capital, principal, stock. A stake or wager. మొదటిసాము, ఆశులుసాము, శుంఠెముకట్టినద్రవ్యము. SC. నీవీవనము, చుట్టూరుపుండే తోట a park or garden around a house.

నీవు pron. Thou, gen: నీ. నీవవే thou thyself. M. XV. 2. 194. M. XVI. 1. 77.

నీవై You yourself. B. 8. 413.

నీవైతె But if thou . . . .

నీవ్రము * The edge of a thatch. ADC.

నీకు Error for నీచు.

నీవారము * Frost, hoar frost. Dew. H. 4. 30.

ను Nu

ను A conjunction. జనులకును and for men.

నుంగు n. s. A palm fruit kernel, while unripe.

నుంచి affix. From, by. It governs an accusative,

as యిదిసన్నుంచికాదు This cannot be effected by me. నెలనుంచియిక్కడవున్నాను I have been here a month. రెండుదినములనుంచి for the last two days. అదిసన్నుంచిరావలసినదా Is this due by me. నన్నుంచివకనల్లిన్నిదావదు not even an insect has died by my hand. నుంచి and నుండి

are in reality participles of ఉంచుట to place and వుండుట to be—so యెచ్చటనుంచి and అనాట

నుంచి. యారెండుదినములనుంచిలేదు he has not been here these two days. గాలినుంచి by reason of the wind. తెరయినుకునుంచి ibid.

నుంటి A vulgar spelling of నుంచి.

నుండి, affix. From, by. యెచ్చటనుండి whence.

నుస్సు n. s. Bits, fragments, in M. 1. 6. 316. M. 6. 4. 141. A cake of cowdung dried for fuel.

నుస్సులకుచ్చెలు piles of such fuel. H. 2. 147.

నుస్సు అవుట To perish, be dashed to pieces. గుర్రములనుస్సుయ్యె the horses were smashed. నుస్సువేయుట v. a. To break to pieces, to reduce to dust. నుస్సునుస్సుయి (Beaten) to pieces. M. X. 1. 171. నుస్సునూచలై, or నుస్సునూచగా adv. In bits. M. 9. 1. 176. M. 7. 4. 141. నుస్సులగుట To be shivered. నుస్సులైన Shaken to pieces. B. X. 220.

నుచుక్కన, అనగానుసాలున. A. 4. 36. but others interpret నుచుక్కున thus కిసాలున, నుచుక్కునఅ

నిసవుక్కు అనుకారశబ్దము.

నుచ్చు Dung of sheep or goats. మేకలగొర్రెలవేద, వెంట్రుకలున్ను. D.

నుచ్చుపాతలు 'Dug-ties;' bits of cloth with which the teats of sheep or goats are tied. Pal. 361.

BD. 3. 2240. మేకలగారల చంద్రకుక్టేకుడ్డ
 లు. D.
 సచ్చమల్లి A lynx. చిరుతశ్రుతి. HD. 2. 1091.
 సతి n. s. Word, thing said, a promise, expres-
 sion. HK. 5. 98. మాట. D.
 సతికారము n. s. Style, mode of speech. వాచక
 ము, మాట, రచనము.
 సదుగు n. s. A word or expression, a thing said,
 a promise, a line in verse: a bar in music.
 ఊరికెనుడుగులెంచిచెప్పి To (sing line upon
 line) pester, dun, reiterate.
 సదుచుట To speak. శులుకుట. Suca. 3. 356. స
 దువంగ, శులకగా.
 సదువరి He who is ready of speech.
 సదువరితనము Readiness, fluency of speech. BD.
 1. 645.
 సదువు n. s. A word, expression. మాట. D.
 సదువుట v. a. To say. సదువక without saying.
 HN. 3. 100.
 సత్తము * adj. Praised, lauded.
 సత్తలూరి * The " Noble vanquisher of Bala,"
 a title of Krishna.
 సతి * n. s. Praise, eulogium.
 సతించుట, సతియించుట v. a. To praise, laud,
 sing the praises of.
 సతికె n. s. A detachment. దళము. Pal. 60. సూ
 రేగి గుర్రాలసతికెలరెండుగంజులగా జేసి పదిలం
 బు జేసి.
 సత్తము * Sent, ordered, dispatched. W.
 సదుట The locative case of సదురు.
 సదురు n. s. The forehead, face, front. infl. సదు
 టి, abl. సదుట in the forehead. T. 2. 94, and
 3. 11.
 సను adj. Smooth, gentle. సనుపిరుందు the smooth
 buttock. సనుగాలి a gentle breeze. Soft, deli-
 cate, tender. సుశ్రుంగము A smooth cord. A. 5.
 129. సనుకినక Slight displeasure. సనుమేను
 her delicate body.
 సనుకరి Smooth, polished. From సనుశ్రు n. s.
 and అరి q. v.
 సనుశ్రు n. s. Smoothness.
 సనుశ్రు adj. Smooth.
 సన్నటి or సన్నని adj. Smooth.
 సన్నన n. s. Smoothness. సన్ననచేయుట To
 smooth, to level, to clear away, annihilate, re-
 duce to nothing.
 సన్నము * adj. Sent, dispatched, dismissed. W.

సయ్య (Genit. సూతి Plur. సూతులు) n. s. A well.
 సూతకలుపుట To drown in a well; to ruin.
 సూతికట్టకడవలెవలము Like a pitcher at a
 well: i. e. in danger. See P. 1. 546.
 సురుగు n. s. Froth, foam, scum. శముద్రశ్రుసురుగు
 sea foam, the bone of the cuttle fish, from
 which pounce is made. (Ainslie.)
 సురుగుదబ్బు A name for the liver.
 సురుచుట v. a. To thrash corn by driving cattle
 over it. To crush, quell. ఆనగానులుచుట, క్రా
 ట్టివేసుట. OG.
 సురుమాడుట See సురుముచేయుట.
 సురుము n. s. Powder: what is ground. M. 4.
 5. 293.
 సురుముచేయుట To reduce to powder, to ruin,
 destroy.
 సురుముట v. n. To perish, be destroyed, become
 powder. BD. 3. 1215.
 సురువడించుట To bound or leap, rush? BD. 5.
 967.
 సులక n. s. A bobbin, woven of three strands
 and used in lacing the bottoms of cots, like
 ticken. సులకమంచము A bed the bottom of
 which is made of such ticken.
 సులి n. s. Gripes, a gnawing pain in the stomach.
 వానికిసులిపెట్టింది he has the gripes. సులిపురుగు
 లు Worms in the bowels.
 సులి adj. Gentle, slight. A. 6. 17. సులివెచ్చన
 slight warmth, lukewarm. Small. Thus సులిగా
 లువ a small stream శ్వల్పమైన. A. 2. 72. M.
 7. 4. 58.
 సులిగడ, సులిరడ A medicinal plant, (Helicteres
 Idora, Linn.) having a capsule consisting of
 fine fibres twisted in the form of a screw. ఆవ
 ర్తనీ Q.
 సులియుట v. n. To ring, sound, tinkle. L. 4. 9.
 So in the చంద్రహాసవిలాసం 1. 896. తే|| కా
 సుసులియంగకంకణకృణానమాలయ.
 సులివాళ్లు A slight bending. HD. 2.
 సులిపు n. s. Sound, voice. BD. 4. 378. Hari
 Vams. 1. 9. 138.
 సులివెచ్చన Slightly hot, lukewarm. Pariz. 2. 51.
 సులుగుట To be crushed, ground, trodden. L.
 18. 14.
 సులుచు A sort of fish. A. 2. 62. See ఉలుచు.

నలుకుట or నలుపుట, v. a. To tread out corn with oxen, to thrash corn.

నలుముట To roll (cotton between the hands.) To pull (by the ears.) To twist or curl (the whiskers) HD. 2. 1394. To twist or pull (a bullock's tail urging it on.) పెడలునులిమిరి They wrench-ed or broke his neck.

నలుగు n. s. Failure. నిష్ఫలము. B. X. § 3. 28.

నలుగు తేక ఫలిం చె సూచిన సూము తెల్లనునీవయ్యె.

నల్పాడుట, నల్పట See నలుముట.

నవ్వ or నువు A crop of sesamum. నువ్వచేను. D.

నువ్వలు Sesamum oil.

నువ్వ, నువ్వె Vulgar errors for నీవు and నీవై.

నువ్వళువ్వ The delicate blossom of sesamum : it is proverbially delicate : and to it the poets compare a beautiful nose.

నువ్వెత్తు Nothingness. Lit : as much as a sesamum seed. నువ్వెత్తు, అనగా నువ్వెత్తింజయెత్తు. నువ్వెత్తు గాగ, చూలాయమానముగా. నువ్వెత్తుగొనుట, చూలాయమానమువుట. DRB. 240. నురువడిహరిచునువ్వెత్తు గాగ. M. 5. 1. 30. పుక్కుకూత్రలోన నువ్వెత్తుగొనరె, దుర్యోధనాదికతము.

నునమ See —ను—

నునరుట To rub. రాచుట. See నునులుట.

నునలింక A plant called ముంకవిః. Q.

నునలుట See —ను—

నుసి, నుసిక n. s. Powder, dust made by insects. నుసిరాతేకయ్య Pithless dry wood : touchwood. నుసిపురుసులు Bookworms, insects that perforate timber. నుసిరానినకత్ర Touchwood, pithless dry wood, charred wood.

నునుకు See ననుకు.

నునుమ n. s. నునుమలు Eycflies, midges, gnats, that beset the eyes in hot weather.

నునులుట v. n. To stretch the body in or after sleep. ఆలస్యముచేసుట. D. పుట్టువిరుచుకొనుట.

మెనునులుచునీవిజార్చిన. Stretching herself. వృశినములనుదాల్చిన నునులబోక. Vema 3. 35. నెనుల

వ్రాయువ్రాతనునీలితేపోవునా. Will mere rubbing your forehead blot out your destiny? Vema 1796. M. IX. 1. 198. చ॥ వెరపునునంక

ముత్ నునులు వ్రేటులవమ్మగదాకినట్టడా.

నున్నులు A sort of fish.

G. P. Brown's Telugu Dictionary.

నూ Nū.

నూ A contraction for నువ్వ 'sesamum' and also for నును, 'soft.'

నూక or నూకలు n. s. Grits, pollard, farina ; called rolong or soojey in Madras : coarse flour : pounded grain. యావియ్యమునిండా నూక వడిగా పున్నది the rice is full of grits. నూకలకూడు gritty meal.

నూకరులుగొట్టుట See ఊకరులుగొట్టుట.

నూకించుట, అనగా నొంటించుట To have it pushed.

నూకు n. s. A shove, poke, thrust. Ila. 4. 69.

నూకుట v. a. To shove, push. నొంటుట, తోసుట, పెంటనూకుట To sweep away the dirt. పొడనూకుట To knock down.

నూగారు n. s. A line of hair up from the navel to the breast. రోమరేఖ, రోమరాజి this is specified as beautiful, in all poems.

నూగు n. s. Bloom ; tender down, fledge, downiness, or hairiness. Efflorescence of salt. The nap or cloth (See నూనూగు.) నూగువరహాలు coins that are (See కరుకు) rough to the touch. నూగుదోళిచెట్టు The woolly cucumber plant. జొన్నలకురాగము. D.

నూగుటారు See నూగారు The ట is inserted to prevent elision, for the sake of metre.

నూగుదోళిచెట్టు n. s. The woolly cucumber plant.

నూట In a hundred. Locative of నూరు.

నూతకలుపుట v. a. To plunge in a well i. e. to ruin or drown.

నూతనము * adj. New, fresh, young.

నూతనశూద* (vulgar) A new man, an interloper.

నూతి n. s. A well. plural నూతులు wells. B. X. 221. వీకటినూతులచెనకునేత్రంబులు. G. 6. 68.

నూతివాయికట్టు, అనగా కుక్కాడులుకుడకుండా నూతిచుట్టూరుకట్టినది. D. the parapet around a well.

నూదుట v. n. To deny, to contradict. కాదనుట.

M. 12. 1. 62. తుదమిని తేనివాడునడవీనుగనున హుషోక్తివిషమెవారినుదవలతె.

నూనూన n. s. Sprouting down, callow fledge, as of a young beard. క॥ నూనూనూమీశకట్టును, చీసాంబరధారిగొట్టచేడకుకన్తుక్. Radha. 1. 34. From నున్నటి soft and నూన down.

నూనె n. s. Oil. మంచి నూనె Sesamum oil, or gingili oil. (See నువ్వులు) నెమిలి నూనె the melted fat of peacocks used in medicine. నూనెకట్ల పాము n. s. A small venomous snake "barred with black." నూనెబుడ్డి An oil bottle. నూనెబుడ్డిగాడు the bird called a redstart. See proof in Madras Jour. Oct. 1839. p. 267.

నూపురము An anklet with bells.

నూబిండి A contraction for నువ్వులపిండి Flour of sesamum.

నూరారు Numberless, unnumbered (lit. a hundred and six) T. 2. 27. and 3. 121.

నూరు (G. నూటి D. నూటికి L. నూట plu. నూరులు or నూర్లు) A hundred. నూటకుది one hundred and ten.

నూరుచుట See నూర్చుట.

నూరుట v. a. To grind or sharpen. To reduce to powder. వాడికియెంతనూరిపోశినారాలేదేనేమిచేకును I cannot beat learning into him.

నూరురాయి n. s. A whetstone, a grindstone. శున్నికల్లు, మంగలర్ త్రినూరేరాయిన్నీ. D.

నూర్చుట v. a. To thrash corn: to tread out grain.

నూర్పించుట The causal of నూర్చుట.

నూర్పిడి, నూర్పు n. s. Thrashing.

నూలమాలగుడుచుట v. n. ఆనగానుక్కి క్లమింకుట ఆనితో శ్రున్నది. HD. page 238. జడిముడి శ్రుండుచుశి ఖమిట్టినుట్టి కడగవల్లులుదొట్రుకుడ నూలమాలగుడుచుచు.

నూలు Cotton thread. నూలుతాడు a cotton rope, a measuring line. వాడుశన్ననూలువడుకుతాడు That man is a mere thread paper. నూలునిచ్చెన a rope ladder. Bdj. 4. 44. Infl. నూల See A. 4. 251. అంతుకోలనూలనాజ్జ చెల్లునట్టి సారవృథా ముడైన. టి॥ అంతుకోలగట్టిననూలిపోగున ఆజ్జ చెల్లింతుకొన్నటువంటిచక్రవర్తియైన.

నూలుకొనుట or నూల్చునుట v. n. To be produced, to grow, begin, flourish. శురికొనుట, తెలియదెసనుట. D. శ్రుట్టుట, అంకురించుట, పూనుకొనుట, విజృంభించుట. Chandra Bhanu Charitra. 4.

148. ఆకుమారకునిపై నూల్చున్న యాత్రియశుభ్య నురాగంబుచిత్తీశయుక్తమనియత్యానందముంజెందుచుక. ఆకుమారకునిపై నూల్చున్న యాత్రియశి ఖ్యనురాగంబు, అనగా ఆచిన్నవాడిపైనతనకులిగినవయస్సా విశ్వాసము. Chenn. 4. 252. క॥ మహాత్ముంజివేరాక తీరున తత్పాపనివృత్తిజేసికానగా రూఢంబుగాబుద్ధినూ, ల్లానదీక్షట్టుననయ్యతి శ్రవరుతోగూడక మదియ్యానుభవ, జనగాజేసెద, బుద్ధినూల్లనదు, బుద్ధిశ్రుట్టును. M. 4. 5. 122. అనవుడునాతడు జగనూల్లని సందానుదితనినడకోదండుండె. నూల్లనిసం, అనగా ఆరంభించేటట్టికి. Chenn. 4. 196. చ॥ ఆదనిసశ్రీహరియనుచునయ్యలదిక్కునంగనంతతో, నుడువకుమస్యశబ్దమని నూల్లనక్రమ్యురమెత్తయారడ, శృడతుకప్రమాలనిత్వచరభావముమానివృషేంద్రవాహుడె. నూల్లన, అనగా ఆరంభించగా. Ila. 2. 94. తే॥ కొమ్మయారీతి జనికొమ్మకొమ్మయందు, నూతనంబగుదళములునూల్లనంగ, మరునికోటగుపూటోటచారవెరువ. నూతనంబగు దళములునూల్లనంగ, అనగా చిగురుదూకులంకురింతుగా. Parijat. 1. 90. చ॥ కలుకులడేనెలుట్టి కడబల్ల పునేడిదియేమిక్రాలుగం, నులనునునిగ్గునూల్లనగనుంగొనవేల. నునునగ్గునూల్లనగ, అనగా నీల్పలజ్జ అంకురింతుగా. M. Salya. 1. 69. చ॥ హరియునుగాదనండుకరుణానితుడై తగనమ్మహాత్ముడె, వ్యవశనకార్యనిశ్చయముబల్లి నకీచకవైరియుంబురందరతనయుండునుంగవలు వానికిమార్వలుకంగ నెమ్మయక బొరగగుశంభియుట్టునననూయతనూల్లనిచేయుమిర్రెక. అననూయతనూల్లని, తరగనమ్మధినిపూనుకొని. L. XVI. 197. ఇదిలేక ప్రాణలింగారాధనంబు, మదినులుకొనదువాజ్జాత్రప్రేపోవు. ప్రాణలింగారాధనంబుమదినులుకొనదు, అనగా జీవలింగారాధనముననులోపాదుకొనదు. R. 5. 140. ఖరుండునుత్తిరుండుడూడును నూల్లనిమచ్చురమెచ్చరింతుగా, ననిమొనకేగుడెంచికమలాత్తుకులీనులగాంచినవి. నూల్లని, అనగా విజృంభించి. M. Saut. 1. 64. విమక్యతనర్దదివ్యశరవేది బలాభ్యుదయశౌర్యశాలి, యేనునుశీమనోద్యమంబునకునూల్లనజాలుట నీవెరుంగుదిట్లంగణునింపు. నూల్లనజాలుట, అనగా పూనుకోవడమునకుశీమర్థదేట.

నూలుకొలుపుట v. a. To excite, enrage, stir up, spur on. శురికొలుపుట, ప్రేరేపించుట. M. XII. 4. 162. క॥ వాయువులునియతవృత్తిమ, నూయం

తలబామలనడుమునూల్చిలిచే, పూరహితశరీరుడై
 మూ, ధృక్ మోజితములుగ జేసియంతలసేర్పెక్.
 Vish P. IV. 346. వ॥ శుద్ధపాపంధకర్మంబులకు
 నూల్చిల్పినదైత్య దానవలోకంబుల మృహపాతకం
 బులంజేసి. BRY. II. 744. సీ॥ ఆస్యాన్యధిక్తర
 తాదివాక్యంబులునూతనస్థితోడనూలుకొలిపి. L.
 2. 211. సిద్ధులువెనువెంట జేరిగొల్వంగ, సెనలన
 డ్డంబు గానూల్చినట్టి, భసితత్రిపుండ్రంబు థాసి
 ల్లుచుండ. యాశుద్ధములొసెనల నడ్డంబుగానూ
 ల్చాల్పినట్టి, భసితత్రిపుండ్రంబు, అన గా ఫాలథాగం
 బునందుతిర్పక్కు గాప్రేరేపించబడ్డభక్తురేఖా తిత
 యంబు. యిక్కడ ప్రేరేపించబడ్డ, అన గా పూయబడ్డ
 అనిభావముచేసుకోవలెను.

నూలోలి, అన గా సమృద్ధిచి. OG.

సృతము * adj. True, veracious.

సృతము * n. s. సృత్యము * n. s. Dancing.

సృజితీ * n. s. A king, as a "lord of men."

సృపాలుడు * n. s. A king.

సృశుడు * "Lord of men," a king.

సృశంసుడు * n. s. అన గా క్రూరుడు A tyrant.

నె Nē.

నె A syllable prefixed (like సు in Sanscrit or ev
 in Greek) without any definite import, but
 usually translated Gentle, soft, sweet; as నె
 ప్పాము, నెత్తావి, నెమ్మనము, నెన్నుదురు from
 మోము, తావి, మనము and నుదురు: the initial con-
 sonant of such words is always doubled. By
 adding the middle sign కొనుట it even forms a
 verb. See నెక్కునుట.

నెం॥ i. e. నెంబరు the English word Number.
 See in Mixed Vocabulary.

నెంబలి Error for నింబలి.

నెంబులు See నెమ్ములు.

నెక్కరచెట్టు "Cordia Myxa" Ansl. 2. 466.

నెక్కునుట v. n. To exceed, be vast, swell. వ్యా
 పించుట. D. అధిశయించుట. నెక్కున్న Spread
 over, extended, అతిశయించిన, వ్యాపించిన. Parij.
 2. 42. S. 3. 120. R. 5. 197. నెక్కుని, చిక్కుణమై.
 A. 5. 130.

నెక్కులుపుట v. a. To extend, swell. వ్యాపించుచే
 నుట.

నెగడి n. s. A fire, lighted on the plain, either for
 warmth or to keep off wild beasts.

నెగడించుట v. a. To spread, to extend as fame
 &c.

నెగడు n. s. A polypus, alligator, or marine ani-
 mal (మకరము), supposed to be transparent or
 invisible, and to entangle swimmers. It is red
 sea weed, (tangle or dulse.) నెగడుశుద్ధ Clog-
 ged, trammelled. నెగడుకొట్టినట్టువు న్నార్దు They
 appeared to be astounded. తంతునాగము. D.
 జలగ్రహము, వెలయుమనుటాను. OG.

నెగడుట To increase, to extend, to spread, ఆ-
 గ్రాముము నెగడికను బాటియినది the village has
 enlarged and become a town.

నెగయుట v. n. For ఎగయుట To fly. Appa Cavi.
 2. 99. 100.

నెగలు, or నెగులు n. s. Regret, disquiet. మసా
 దుఃఖరూపమైనవిచారము. D. Pativratya. p. 361
 line 17. నెగులెల్లదెత్తెనిలిచెప్రాణములు. M. XII.
 3. 351. అనభుడు నెగలెక్కి యాభిర్థ వైవిధ్యము.
 Bahulaswa. 4. 90. నలికులాలోక సాములు మేన
 దాడుగుహానిలముక చెక్కిరి నెగులుదీచె, అన గా
 నిలములు చెక్కిలేదన్న వ్యాకులము పోగొట్టెను.
 KUR. 5. 89. తనవాగమృతధారధరజబప్రాణము
 తనిలిపి నామదిలోని నెగులుదీచె. T. 2. 173. శు
 రంప్రమాకిచే నెగుతగయించె శుభవియగనిము. టీ॥ నె
 గు తగయించె, వ్యసనమును అతిశయించుచే నెను.
 Kalah. 3. 105. మహాశక్తి నెగులుమాన్యవలదా.

నెగ్గించుట v. a. To manage or settle.

నెగ్గుట v. n. To settle, end, thrive, go on well. v.
 act. To ratify, settle, promote, push forward.

నెచ్చు n. s. Rice flour. మిక్కిలి సన్న నూకలసము
 హము. D.

నెచ్చెలి n. s. A friend either male or female. స్నే
 హితుడు, స్నేహితురాలు. D.

నెటిక n. s. The knuckles. నెటికెవిరుచుట to snap
 the knuckles. అతనిమీదుగా నెటికెలువిరిచినది
 she cast him off in scorn: snapt her fingers
 at him. T. 4. 35. S. 3. 12.

నెట్టకలె A delicate damsel. మృదులస్వభావురాలు.
 A. 6. 159.

నెట్టకెలకు For ever so long a time. చిరార్థము.
 ABA. 3. 112.

నెట్టణ adv. Immediately. తక్షణమే. BRY. 2. 21.
 నిలిచి తూ రాక్షు నెట్టణనా సేన సధికుండవై గెల్చి.

నెట్టెన adv. Finely, grandly, much. At all; exceedingly, excessively. అత్యంతము. D. నెట్టెనముగా the same. Rukmang. 4. 126. నెట్టెనపోనీక. BRY. 2. 523. not suffering him to go at all. యెంతమాత్రముపోనీక.

నెట్టెకుంట, నిష్కారము. D.

నెట్టించుట Causal of నెట్టుట.

నెట్టు n. s. Drought. Ruin. A push, or shove. Or, నట్టు a salt pan, or place where salt is made. ABA. 3. 75 says తాళు, ఉడుహతి. నెట్టు తగిలిన Ruined.

నెట్టుకొనుట v. a. To push, thrust, shove. ముందరికితోసుకొనిచచ్చుట, విజృంభించుట. v. n. To be firm, to maintain his ground, to remain. పాదుకొనుట, కాలూనుకొనుట. కంబుకంటి వట్టుగూడని తమకంబు నెట్టుకొనగ. టీ॥ నెట్టుకొనగాముందరికి తొయ్యిగా, అనగాఅధికమైన ఆశక్తిచేతననిభావము. T. 3. 4. కొమరుమిరినరత్న శృంగములయెరువు నెట్టుకొనిమించువాళువాగట్టుతోటి బోడుకోడియలవ్విటి మేడగములు. R. 1. 106. వట్టుముగట్టుకొమ్ముజన పాలనశీలనయాధిరావ్యముకొ నెట్టుకొనక శుశ్రూషరణీవలయాంకితచాసుశాలియె. R. 5. 83. బిట్టుల్లి శంఘలుబిదిబి ఘేత్రనుచు, నెట్టుకొని తుండంబునిటంబుగూర్చి. BD. 4. 360. వట్టుగల వట్టికంపురాచట్టు నేలలనెట్టుకొని. టీ॥ పాదుకొన్నవై. Swa. 3. 40. నెట్టుకొనియాశ్రయింతురు, గట్టి గద్రవ్వంబుగలుగు కాలమునుమఠి. Sumati 95. టీ॥ నెట్టుకొని, పాదుకొని. నెట్టుకొనె అనగాఅధిముఖముగాయత్తుచుదెసనుట. D.

నెట్టుట v. a. To shove, thrust, push. గంటుట. D.

నెట్టుడుకాయ A certain game among boys. H. 3. 190.

నెట్టుబొట్టనగోలలు A certain boyish game. చీకటి మోదిట్లువిమ్ము విల్లలనెట్టుబొట్టనగోలలు, బొమ్మరాలు. Vishnu. 7. 211.

నెట్టెము or నెట్టెంబు A cushion or pad on the head, for carrying baskets on, like a porter's knot. చుట్టకుదురు. Swa. 4. 109. విశ్రమానములు గాగవశతోడ బెనవెట్టి నెట్టెంబు గావ్రేగుచుట్టి నాడు. టీ॥ కొత్తపొరతోకూడాపెనవేళి నెట్టిచుట్టగా వ్రేగుజుట్టినాడు.

నెట్టెమ్ము The back bone. వెన్నయెముక. BD. 6. 1775.

నెట్టెలుకట్టుట or నెట్టెలుకట్టుట v. a. To form sides, to make matches. ఉద్దులు ఏర్పరచుట. DRB. 154. ఆయడరఘురాముడాశ్రులుదాను, నిండారు ప్రేమతో నెట్టెలుగట్టి చెంచునుదండంబుచెలుపుచు బట్టి. ఉద్దులేర్పరచికంతుకమునున్నకర్రనున్నసాంశుమిరగాగ్రహించి.

నెట్రము Steepness, abruptness. ఒడుదుడుకు. కలమును అంతనెట్రముగావట్టుకోరాదు Don't hold your pen so upright.

నెత్తకమ్మ, పాచిక వందెము. OG.

నెత్తమాడుట To play at dice. బాదమాడుట.

నెత్తము or నెత్తమ్ము High land, as the crest or terrace of a hill. Gambling. ఉన్నతభూమి, తర్వతముమీదవిస్తారమైన ప్రదేశము, బాదమున్ను. D. నెత్తమ్ములు, అనగాబయిళ్లు, బాదములు, తామరలు. కొండమీది భూములున్ను. OG. నెత్తములాడుట to gamble.

నెత్తమ్మి The meadow lotus being a flower that resembles the aquatic lotus. ఫలశద్ధము Call-ed Hibiscus mutabiles.

నెత్తలు Sprats, or some other small fish.

నెత్తాళ్లు Sprats, small fish.

నెత్తావి For తావి q. v. Fragrance.

నెత్తి, నెత్తికాయ n. s. The head. నెత్తికిరాయయెత్తినాడు he has got into a scrape. నెత్తికిరాయయెత్తించిరి They got him into trouble. చానినెత్తిమీదతన్నినారు They trampled him underfoot.

నెత్తికొట్టుట To knock on the head, to kill.

నెత్తిగోడ The gable end of a house.

నెత్తిమాట A bundle carried on the head.

నెత్తురు n. s. Blood. Infl. నెత్తుటి Abl. నెత్తుట.

నెత్తురుగడ్డ n. s. A boil.

నెత్తురుపెనుపొడ A large red snake. మాతులాహి శర్పము. D.

నెత్తురుబంక Bloody flux.

నెత్తురొత్తు మాన్యము A living bestowed on one who (or whose father) shed his blood for the prince. Also called నెత్తురుకట్టెమాన్యము.

నెత్తు Blood.

నెనయుట See on ఎనయు.

నెనరు n. s. Affection, love ప్రేమ. D. Anirud. 2. 59.

నెన్నడ, అనగా ప్రయ్యరచునడ. R. 5. 234.

నెన్నడుము Her slender waist. See on నె. T. 2. 65.

నెన్నుదురు The forehead. See on నె. BD. 5. 1045.

నెన్నుకలు The forehead, "her fair forehead."

Dasav. VII. 65.

నెకుము n. s. Blame, imputation, charge, accusation. Pretext, pretence, impeachment, aspersion, R. IV. 124. 152. T. 3. 38. S. 2. 24. B. X. 391.

నెకుముపెట్టుట To accuse, impute to him.

నెకుముచెట్టుబడ్డ Impeached.

నెక్కుళము adv. On a sudden, suddenly. గ్రక్కున.

OG. also written నెక్కురము. నెవ్వరము Parij.

4. 74. ఆత్రిందత్తరంబునదత్తరింబల్లిండునేరక నెక్కుళంబున నెక్కుబోవువారును. తత్తరింబల్లిండునేరకగురమునకు తల్లిమువేయడమునకుచేతకాక, నెక్కుళంబున నెక్కుబోవువారును గ్రక్కుననెక్కునాయత్తడువారును.

నెప్పి Mispron. for నెప్పి.

నెప్ప n. s. Place, home, abode. రథముగ్రామంతరి నెప్పనచేరెను The car was taken round the town and returned to its old place. Z. A. నెప్పెరిగి knowing the knack or right way, knowing the trick of it. మత్పలకు నెప్ప a home for the deer. నెప్పకొని on reaching home. DR. Aran. 252. Satyab. 4. 270. Suca. 2. 270. and 3. 141.

నెమకుట v. a. To investigate, search into, look into. R. 5. 227. M. 12. 3. 73. Vish. 3. 295. DRB. 312. వెడకుట. D.

నెమటాయి or నెమటయు A low creeper, the root of which is a sweet bulb. H. 4. 13.

నెమరు n. s. The cud, rumination. నెమరుపెట్టుట, నెమరువేయుట To chew the cud.

నెమలి n. s. A peacock. నెమలి అడుగు a certain plant. H. 4. 18. నెమలికన్నులు The eyes in a peacock's feathers.

నెమలిచెట్టు A tree called త్రిపాది. Q.

నెమలిజట్టుకొక A certain medicinal plant.

నెమలిమొగ్గ (lit. The peacock's spreading its tail:) An attitude by dancing girls, walking on the hands with the feet in the air.

నెమలికలు, అనగా తాటిరుట్టులు, పాగా. OG.

నెమికికలు, అనగా గొండువదా. Q.

నెమురు n. s. See—చు—

నెమురుట To rub. నెలమువేళి కాళ్లు నెమిరితే నెమరులు తీగును To anoint the legs with oil and rub them relieves pain.

నెన్నది n. s. Quiet, ease, comfort, health. Vish. 2. 22.

నెన్నది adj. Proper, good, right, fine, in good health or order.

నెన్నది The mind. See నె and చుతి. నెన్నదిగావుండెను He was well, or at ease.

నెన్ననంబు (For ననము) The heart. Homer. T. 3. 88. Vasu. 4. 23.

నెన్ని n. s. Attachment, affection, delight. T. 3. 18. IV. 201. A peacock. R. 6. 9. OG. Bones, peacocks.

నెన్నిచెట్టు The tree called తినిశవృక్షము. Hams. IV. 20. or చిత్రకుశ. Q.

నెమ్ము n. s. Moisture, wet, damp. నెమ్ముకొనుట or నెమ్మునుట v. n. To be damp.

నెమ్ములు n. s. Spikes or nails pointed at each end. బందులు, రెండుగంట వేసే మేకులు. D.

నెమ్ములు, అనగా నెమ్ములు, ఎముకలున్నవి. OG. శుభము, శాంతము, స్నేహము. D.

నెమ్మగము, నెమ్మము n. s. (For మోము) A fair face. T. 3. 129.

నెయ్యంపుటలుక Lovers' quarrels. From నెయ్యము in the infl. and అలుక. The ట being inserted. నెయ్యమాడుట To be kind, or loving. To fondle. T. 4. 74. R. 5. 211.

నెయ్యము n. s. Affection, tenderness. 8. 3. 378. నెనరు. OG.

నెయ్య n. s. Oiled butter: melted and clarified: called *ghee* (See on ఘృతము) in Hindustani. (Inflection నేతి; abl. నేత, plu. నేతులు.) Any unctuous juice, grease oil, or fluid: in cookery it is equivalent to cream, or "Stock," or lard. నేతులు the pus of pustules. నేతతడుపుట to moisten. నెయ్యారలు A. 6. 94 vegetables that are fried. చుందినెయ్య lard.

నెయ్యద, అనగా స్నేహితుడు. D.

నెయ్యరు Friends. ఆత్తులు. OG. M. XII. 3. 478.

నెయ్యలు n. s. Friends, companions. Satyab. 4. 184. స్నేహితులు.

నెయ్యలు Friends. Parijat. 5. 76. అనగా స్నేహితులు.

నెర adj. Fine, grand, excellent, gallant, great, large, big. నెరమంట great fire, or pain. పొర జనకోలాహలంబుతో జంటయైమింటికెగయు నెర మంటలుగనుంగొని. S. 3. 269. నెరగొయ్యి a large gully. నెరమాటలు queer speech. నెరమాటలు కోడిగములునరమాటలుజాగరణము. H. 5. 86. నె రవిదై fine pranks, stage play. నెరకట్టుకొనివుట్టు నెరపూబచనులతో. Ila. 1. 14.

నెరకలు Wings. రెక్కలు OG. ఆయములు, వెంట కలున్న. D. Hari Vams. 2. X. 193. నెరకలుచాకినయమ్ములజొరజొర నెత్తురులువడియ.

నెరకొనుట To eat, devour. Swa. 5. 43. తమమనుకాలాహిప్రశంభమునెరగొని. టీ॥ చీకటియనేనల్లతాచుబాములోకమంతామ్రింకి.

నెరతనము n. s. Respectability. Vish. Pur. 4. 245. వినయవివేకశీలతలచేననుకూలమును నెరతనమునేచి. Ila. 3. 45. నెరతనముడిగింటింటికిలిరుగుచుబతిమాలుహరికి. టీ॥ నెరతనముడిగి, పెత్తనముచాలించుకొని.

నెరతనగాడు, అనగాప్రకాశించుచేసేవాడు. D.

నెరపు n. s. The act of spreading. Greyness of hair.

నెరపుట or నెరుపుట v. a. To make, spread, extend, to enlighten శురుచుట, చేసుట, ప్రకాశింపచేసుట. L. XIV. 44. మరకతమణిమట్టిమథలంబులను, నిరతంబుముత్యాలు నెరుపుదురనగ. ముత్యములనుపరచినారోఅన్నట్టు. Tara 3. 35. కాంచికలకలంబులునిగుడగవ్విమబ్బులోచలనెరపునెరపుమెరుపువీవెలగున. ఓరుపునెరపుసొందర్యమును ప్రకాశింపచేసే. T. 3. 131. కళటుపూచున్నుగడిపువ్వులతావి వలనైనకమ్మజవ్వాదివలపు, నెరపెటిశురటిల గరులగాడ్పులుసోకి. కమ్మజవ్వాది వలపునెరపెటి, మంచివాసనగల జవ్వాదియొక్క వాసనలనుగలిగేటట్లుగాచేస్తూవున్నవంటి. Ila. 1. 78. తెలిసవులనునుమాంజలులు నెరపు. పుష్పాంజలులు చేస్తూవుండగాను. Ila. 4. 20. శురులదాటెదనురక నెరుపుదురేమిబో, నెరుపుదురేమిబో, యేమిచేతురుపోవాయి. DAb. 231. నిండుమనంబుతో నెరపుముజెలిమి. B. VIII. 438. మధురభావలహరిమాదమైత్రినెరపు. Suca. 2. 262. ఉంగరంబులు యొకవింతయొరపునెరపు.

నెరయ (Root in A of నెరయట) adv. Fully, much, greatly. గొప్పగా BD. 6. 70. S. 3. 449.

నెరయట v. n. To extend, grow, swell, shine.

ప్రకాశించుట. D. వ్యాపించుట. B. X. §9. 16. టీ॥ కాటుకనెరయంగకన్నులునలుపుచు. Surabh. 10. టీ॥ బంగారుశరీరలపట్టించువలితంబు, నెరికమాగొల్పెనెరసికూల. KUR. 6. 235. నెరశిసనుదుటిముంగురులుచక్కగదవ్వి. DRAYo. 298. యెట్టిపాపాత్ములుయారాత్మలందు, నెట్టెనజంచురునెరశిజంతువులను. యిక్కడయతినిమిత్రము ప్రయోగించినారు. R. 4. 86. క॥ నెరసెదివిదూర్యరవములు. R. 5. 244. తే॥ జనకజాలకశపాజ వాసనలుదెలుపు, క్రొవ్విరులుగాంచిమరియును గొన్నినెరయ, విమలతరతారహారదాములుగాంచి. Pari 4. 48. చుడిగట్టున కొకవింతపసిమినించి, నెరసగడసారిమురుశలితరమింద.

నెరవంజి, అనగాఅలక్ష్మి. Q. Name of a plant.

నెరవడి, నెరవణి Prank, device. నెరవడిగాత్రాసినాడు he scrawled or flourished in writing. Wit, skill. BD. IV. 1260. Charitr. 363.

నెరవాది Skilful, clever. శిష్యభాద. BD. 5. 342. and 6. 4. P. 3. 205. నెరవాదితనము skilfulness. Zacc. VII. 20.

నెరవిదై, నెరవిద్య Conjuring, sleight of hand. Foppery, conceit, prank.

నెరవిదైవాంధు, అనగాజాతివారలవాంధు. D.

నెరపు n. s. Understanding, contrivance. తెలివి, ఉపాయము. Vish. 2. 250. యంతకాలంబునాతోడనెరపుతేక గూడియుండితివటుగాన కోతుమెల్లనుశశమించితి. నెరపుతేక తెలివితేక. L. 5. 90. నరజన్మముబులెంతయును భాగ్యంబుమరివాదరాజకామారెయునైన, నెరవైన, పుణ్యంబునిలుచుటగాదె. నెరవైన, తెలివగలదైన. Vemana 140. నెరపుగలుగువారు నేరుపుగలవారు, విద్యచేత విద్రవీగువారుచుడిగలుగువారిబానిశకొడుకులో. వి॥ నెరపుగలుగువారు, ఉపాయశాలులు. Palnati 91. line 13. సామదానభేదచరామాయవాదమింద్రజాలంబులనెరపులుబన్ని, మగుడగలచిగాన. నెరపులుబన్ని, ఉపాయములుచేసి. పెదల్పు. శ్రేష్ఠమన్ను. D. నెరపుచేట్టు A certain tree. DRU. 823.

నెరవేరుట v. n. To prosper, thrive, succeed, be fulfilled. నెరవేరిన mature. From నెరపు much పరుట.

నెరవేర్పుట v. a. To accomplish, effect, manage, discharge. UR. 4. 282.

నెరశరి n. s. A troublesome person, a plague, a tormentor. In ABA. 3. 87. అనగాసింహతూ
నాకాతమానములు. In P. 1. 354. ఇబ్బందిశత్రువు.

నెరశు n. s. A mote, atom, particle. A flaw or small defect. A stumbling block, defect, puzzle, hitch: a fault. A. 4. 270. వారిశంకతిమా
కుబహునెరశుగావున్నది. His affair is a riddle to me.

నెరశుట, అనగాత్రకాశించుట. D.

నెరశులుపెట్టుట To boggle, make difficulties.

నెరాశనింప False imputation: slander. error for
నిరాశనింప.

నెరాళము (K.) Fine, noble.

నెరి adj. Great, absolute. Large, fine. Pretty.

బాగు, యోగ్యము, మంచి, గొప్ప, అత్యంతము. D.

నెరి n. s. Hair, tresses. Greatness, bigness. A streak. నల్లనెరి a dark streak. A sympathetic swelling: such as appears on one side of the neck or arm in consequence of an injury on the opposite side.

నెరిక n. s. A petticoat or shift. Pariz. 4. 22. ఈ
రూక, అనగాగారా. D.

నెరిజి, అనగా, విరుళి, చిగ్గడాను. OG.

నెరిడె n. s. The name of a certain tree. H. 4. 16.

నెరిబడుట v. n. To flourish, thrive. బాగుపడుట.
M. XII. 3. 31. క॥ కొరియిటులుండినెరిబడు, నై
నతెరగుదోచినాయమగునిబ్బంజి.

నెరియ n. s. A crack, slit, split, chink. ధరదాకి
బడివియ్యమరితెత్తరాక నెరియలపాలైన. BD. 4. 1906. నిగ్గు, విరుగడ్డ, కుటిలము ABA. 3. 97. భూ
మిశగులు. D.

నెరియ, or, నెరియా (Root in A of నెరియుట) adv.
Entirely, vastly, extremely. In the least, at
all. M. XII. 4. 14 and 6. 192. మిగుల, హత్తి
గా. D.

నెరియుట See నెరయుట.

నెరువుట See—ర—

నెరుముట v. n. To rankle? To yearn or ache as
the bowels? మెరమెరలాడుట.

నెరులు (plural of నెరి. q. v.) The hair. Cracks,
chinks. నెరియలు, చిద్రములు. A. 5. 19. HD.
1. 960.

నెరువు See నెరవు.

నెరుశు See—ర—

నెర్రి, నెర్రె n. s. A crack, slit, chink, fissure.

నెల n. s. A month. The moon. A crescent. See
నెలవంక. నెలనెలకు every month. నెలశరికి at
the end of the month.

నెలకట్టు A pavement. = కుట్టిమము HK. 3. 74. ఈ
టికంపు నెలకట్టుపై నెక్క్ పెగడొందు యింతియిచ్చ
టగుట్టలెట్టుదాటె.

నెలకొనుట v. n. To be, stay, arise. It is only used
in poetry. ఉండుట, నిలుచుండుట, పుట్టుట, కలు
గుట. D. says. వ్యాపించెననుట. Dasav. IX. 12.
తే॥ నేరువుననిట్లులుద్దలనేరువరలి, రామకృష్ణాడు
లాకట, శ్రీదామముఖ్యలాకటనెలకొని. టీ॥ నిలు
వబడి. M. 7. 1. 55. క॥ నేనుంజనుదెంచెదమూర
ట నెలకొనివృషభము జక్షనదను గోవులదగిది.
మూరటనెలకొని, అనగామూరెడుమేరలోనిది.
Zacca. 5. 191. చ॥ ముప్పిరిగొన్న వేడ్తనరమో
హినినెలకొన్నచూపులక, ద్రిప్పగతక. నిలిపిన
చూపునుమల్లించుకోతక. Radha. 3. 104. చ॥ కు
లుకుమిటారీపు నెలకొన్నపురంబును సీగృహంబు
నీ, చెలులునుసీపుసీసాలపు విన్నెలనివగలుక మనం
బునక నెలకొనగుండెట్లుమును. సీపునెలకొన్నపు
రంబు, సీపులందేపట్టణము, మనంబునక నెలకొన.
టీ॥ హృదయములోమెదిలితే. Bhanum. 3. 68.
నీ॥ నెలకొన్ననుక్రాన్త నలజెన్నలరుచున్న, తెలి
గొన్నశురహస్తతీగయిండ్లు, నిలవియున్నమత్తగన
వీనకుశుమూలతో. Sananda Ganesw. 3. 51.

క॥ నెలకొనమైదోముచుమెటికెలువిరుచుచుపోగు
లుచ్చుల్లాన శీతికి. నిలుచుండగా అంగమర్దన
ముచేస్తున్నా. M. 9. 2. 115. వ॥ మరియు నెక్క్
తెరంగునీమనంబున మెచ్చును నచ్చెరువును నెలకొ
నంబలికినాకనింపుము. ఆశ్చర్యము పుట్టేట
ట్టుచెప్పినాను. BRY. 111. 467. చ॥ భవదగ్ర
సూతికిం, నెలకొనియున్నభక్తినినినకాయమొత్తుగ
నన్నిశ్చియిత్, శలువుము. నీయన్నకుకలియుం
డేభక్తి. B. 3. 617. క॥ వినిర్భరశరీతోపమాత్మ నె
లకొనియంతక. మహత్తై నశంతోపము మనశు
నకలి.

నెలకొలుపుట v. a. To place, deposit. ఉనుచుట,
Dasav. 9. 360. నక్క్ నియత్రాక్షురపురముకమ్మ
నిశయ్యకుదాన్నియంక సీమనైలకొల్పి. టీ॥ అంక
సీమనైలకొల్పి, తనతోడబాద కూర్చుండ పెట్టు
కొని.

నెలగ, దానము, ధర్మము, అని తోచినది. G. 2. 152.

కలిమికి నిద్రగినకొలదిని నెలగల వెలివిడువకున్న నిలు
కెక్కుడిచా, కలయగనిండిన చెరువునకలుగించుకవి
డువకున్న నాగనిభంగి.

నెలత n. s. A woman, Padma. XI. 126.

నెలపొడుపు Moonrise, the time when the moon
appeared.

నెలబాలుడు The moon. చంద్రుడు. D.

నెలరాయి Moonstone. See చంద్రకాంతశిల Surya
Tanaya. V. 48.

నెలవంక A crescent or mark like a half moon;
such as is produced by nipping (in fondness)
with the nail. Thus in N. 9. 362. చక్రైరమౌవి
యానినుచన్నులక్రొన్నెలవంకలుంచిన.

నెలవత్తివాగాలు, అనగా వానకట్టు. OG. 34. pro-
bably meant for వానకట్టు.

నెలవరి n. s. An acquaintance. R. 5. 18.

నెలపు n. s. Place, abode, home, dwelling, native
country. ఉనికిట్టు a mansion. రానెలపు a stony
place. R. 5. 97.

నెలపు n. s. Acquaintance.

నెల్లి The tree called (ఉనికిక, ఆమలకము) Emblic
myrobalan or Phyllanthus emblica. గడ్డనెల్లిచె
ట్టు the large species. చిరునెల్లి the small spe-
cies. Rox. 3. 671. నెల్లికాయ its fruit, its "nut,
acorn, or gland." (so called in London Medi-
cal Dict.)

నెల్లి, అనగా భద్రము, లేపు. ABA. 3. 65.

నెల్లికాయగంధకము 'Medicinal brimstone.' (Ta-
riff.)

నెల్లిపాహణము See పాహణము.

నెవము for నెవము. అనువు గానార్థ చందనవారిదో
గి, నెవమునగనుమూసి నిద్రబొందుడును, యువిద
కుగల పూలెనుక వల్లభుడు. BD. 1. 466. Here
the metre proves this spelling.

నెవరతల or నెవరకణతలు The temples of the
head, better spelt నెవర.

నెవరధాన్యము Apparently an error for నివ్వరిధా
న్యము Wild corn.

నెవరి See నెవరి.

నెవురు, or నెవరు n. s. Chewing the cud, rumi-
nating. నెవురుచెట్టుట, నెవరుచేసుట To chew
the cud. నెవురుకణతలు The temples of the
head that move when we chew.

నెవ్వ or నెవ్వము n. s. Distress. ఆశుడ. D. కష్ట
ము. R. 3. 31. నెవ్వతెరువలిచల్లనినీడమాకు లో
గవేజనుబోల. ఆశుడనుపొందినపాంధుడుజిల్లుమని
యందే చెట్టునీడలోనికి వేగముగా పొయ్యేటట్టుగా
నె. G. 8. 201. ధనంబెవ్వంటలేక బ్రతుకుట, నె
వ్వయనుచునింటి తగులునీగినవాడ. రూకలులేక
జీవించడముకష్టము. A. 4. 291. కా॥ వపంపునె
వ్వరూక్షహవర్ణ. టీ॥ వర్షంపునెవ్వ, అనా
వృష్టిచేతను.

నే Nē.

నే for నేను the pronoun "I" of the first person.

నే in accounts is a contraction for నేము Thus
రూ॥ ౨॥ ౩॥ నెర॥ is Rs. 2. 11. 4.

నే (or ఏ. q. v.) An intensive adjunct. నాటనే Ta-
ra 2. 38. యొక్కననే Ila. 3. 50.

నేజ, నేజము or నేజా (H) A short spear, lance, or
iron spit.

నేటికి To-day, See నేడు.

నేటు adj. Good, excellent, fine. నేటుగా Well,
properly. శ్రేష్ఠము. D.

నేటుచేయుట To try, prove, weigh. వివరించుట, ఏ
ర్పరచుట, తారతమ్యముచేచారించుట to discrimi-
nate. పాటిదప్పితివయోపాశుర్యములనేటుచే
యగలేక నిష్టారంబు. Saranga. 5. 65.

నేడు adv. To-day. నేడువత్తురు they will come to-
day. G. నేటి as నేటిశుభాచారము the news of
to-day. నేటికి for this day.

నేడు A baron, petty chieftain.

నేత * n. s. Lord, master, leader.

నేత With clarified butter. The Instrum. of నె
యి.

నేత Weaving, texture. Vish. 4. 239.

నేతగాడు n. s. A weaver.

నేతపురుగు n. s. The spider. పురుగునకునేతపు
రుగులు పూజచేసి నిర్ధారమైనను జ్ఞానజీవ మామె. Ve-
mana 3. 159.

నేతి (the inflec. of నెయ్యి.) adj. Buttery. నేతివీర
కాయ the sharp angled cucumber: a fruit
proverbially worthless, "a fig." G. 2. 49.

నేకులుపోయెట (The small pox) to come to a head.

నేత్రము * n. s. The eye. Garment. A. l. 46.

మర్మటకీలకృతమైన మగ్గమునేత్రశంకుదవహించు.

BD. 3. 110. నేత్రమునట్లు a kind of silk. నే

త్రోత్వముగావున్నది it was a feast to my eyes.

కన్ను. వస్త్రము. D. bleached or woven silk. W.

నేత్రస్పదము * The eyelid.

నేదిష్ఠము * Very near, close. మిక్కిలి సమీపమునం

డున్నది. D.

నేసలి Weeds. కలుపు. నేసలియేరడము, అనగా కలు

పు మొదలైనవియేరి వేయడము, కలుపుతీయడము.

నేను The pronoun I. నేనుపోతిని I went. The

Genitive is నా, as నాయెల్లు my house. Dative

నాకు to me. Plu. మేము we and మనము you

and I. See ఏను

నేశభ్యము * n. s. Ornament, embellishment, a

stage. SC. వేష, శ్వుభావవ్యతిరేకప్రసాద్యలం

కృతశోభ, రంకభూమ్యం. In the Vasu. 4. 22.

తెర, a curtain.

నేపాళము * n. s. The "Nepaul plant" or Phy-

sic nut (Jack Spratt) Croton tiglium or coral

plant: so called from the flowers which look

like red coral. A decoction of the seeds while

sprouting is used as a purge. Rox. 3. 687.

682. నేపాళబడితె a crabstick (or blackthorn)

cudgel. తెలెనేపాళము the common coral plant,

which is worthless.

నేపాళదేశము The country of Nepaul.

నేపుట See ఏనుట. M. XII. 6. 576.

నేము plu. నేములు Pence, farthings, See నే=మెక

పాతిక నేములు six penny worth of half pence.

రెండుదబ్బులు. D.

నేమము See నియమము.

నేమి * n. s. A water pump, the tire of a wheel. త్రి

కా, నూరిమిడికిరక, శ్రుధా, బండికల్లుచుట్టూ వేసిన

యనునకట్టు, తినితె, నెమ్మి చెట్టు. SC.

నేమించుట v. a. To determine, fix, appoint. Also

(as a causal of నేముట) to cause to winnow.

నేముట v. a. To winnow.

నేయించుట v. a. To get it woven. అతనిచేతరెం

డుగడ్డలు నేయించినాను I made him weave two

pieces.

నేయుట v. a. To weave. మంచము నేయుట To

lace a bed. గడ్డినేయుట To lay thatch on a

roof. యాంటికి ఆగడ్డినేయించెను he thatched his

house with this grass. గడ్డినేశిన thatched.

నేరక Being unable to. రానేరక being unable to

come. See నేరుట.

నేరపురు A name of the జంబూనది (Swa. 2. 4.)

the stream into which the నేరేడుకుండ్లు=జం

బూభలములు fall from Mount Meru.

నేరమి n. s. Ignorance. (a neg: verbal of నేరుట

q. v.) Mistake, fault. ఆడనేరమి ignorance of

acting: want of power to perform. పాడనేర

మి inability to sing.

నేరము n. s. A criminal offence, a crime.

నేరఘ్నము A criminal, an offender.

నేరిమి n. s. Knowledge, skill, dexterity. నేర్పు. D.

నేరుచుకొనుట, నేర్చుకొనుట, నేర్చికొనుట v. a. To

learn.

నేరుచుట, or నేర్చుట v. a. To learn. Added to

other infinitives it is translated "Can" [an-

ciently KEN i. e. know] thus రానేరను I can-

not come. తెలియనేరరైరి they were unable to

know. చూడనేర్తునే can I bear to see it? నేర్చి

నేర్చిమాట్లాడుతాడు he is talkative or chatters

or jabbers. నేరక the negative of నేర్చుట; as

నేపి=నేరక చేశినవని an act committed uncon-

sciously, or ignorantly. నేరకచేశినాను I did it

unintentionally, or unconsciously, or unwil-

lingly. నేరైరి, అనగా నేర్పితివేరి. నేరరు they

cannot do it. M. l. 1. 150. నిపుయిచ్చినకాశం

బుగ్రమ్మరింపనేరై నిగ్రమ్మరింపుము. [stare loco

nescit, Virg. i. e. nequit.]

నేరుశరి or నేర్పరి n. s. A wit, an ingenious per-

son, a genius.

నేరుపు or నేర్పు n. s. Art, skill, craft, cunning:

నేర్పులు arts, wiles, pretext, contrivance.

నేరుపుగా, నేర్పుగా Artfully, duly, trimly.

నేరెడు, నేరేడు n. s. The tree called Myrtus Cy-

minum. Rox. 2. 486. నేరేడుకుండు is another

fruit like a black cherry. భూతనేరేడు and అ

ల్లో నేరేడు are other species. జంబునేరేడు The

roseapple: Eugenia Jambos. నేరేడుకుంటివతె

As black as a cherry. నేరేడుకుండుపోలికె

As bright as a new pin, as sweet as honey,

(or more simply He swallowed it) as easily

as if it were a cherry.

నేర్పించుట v. a. To make him learn, to teach, to

cause to teach.

నేర్పు See నేరుపు.

నైల n. s. Land, earth, soil. Distance. కొంతనైల some way, a short distance. కోనెడునైల the distance of two miles. నైల (for నైలను the local abl.) has also the sense of the local ablative: thus నైలకలుపుట To ruin, cast down to earth. నైలకలిపినాడు he ruined it. నైల adv. On the ground. నైలకూర్చుకొని sitting on the ground. నైల adj. "Of the earth," (a prefix like *ground*, or *dwarf*.) applied to certain plants; as నైలవేము, నైలపొన్న the dwarf ponna. నైలపుసిరిక, నైలతాటి &c. See the words పొన్న, తాడు &c. నైలకుంగ్లొంకు తెచ్చుట To turn upside down. కిందుమీదచేసెననుట. D. నైలచూపు a downcast look. నైలతాటిచెట్టు n. s. The plant called *Curculigo Orchioides*. Rox. 2. 144. తాలమూలి. SC... W... Rottler. 3. 214. నైలనెమిలి The bird called florikin. See నెమిలి plu. నైలనెమళ్లు. నైలబావి A well without any wall round it. నైలమూలిక a room under ground. నైలముల్లాకు The plant called యుద్ర or *Solanum Jacquini*. నైలవేము The plant called *Justicia Paniculata*. Rox. 1. 118. Rottl. 3. 214.

నైవగించుట See ఏవగించుట.

నైవము, అన గావ్యాజము, మిష. D. See ఏవము.

నైవరించుట (K.) To stroke?

నైవళము n. s. (K.) Bloom, brilliancy. = గోము, శుకుమారము. A necklace. కంఠమాలిక. T. 1. 43. Anir. 1. 43. నమరునకుకికవాటునునకు నైవళంబులుకుండనపుతీకమోడిగాక. టీ|| రామ్మొలసే తలుపుకు చరములు కుండనపుతీకమోడిగాక. D. says శిరులోఁబెదము.

నైశ్రకాడు n. s. A friend, a lover. Radha. 3. 126.

నైశ్రము n. s. Friendship, love. T. 4. 17.

నైశ్రురాలు n. s. A female friend or acquaintance.

నైహారము A sort of necklace. చరములనితోశ్చున్నది. same as నైవళము. HD. 2. 624.

నైకటికము * adj. Near at hand. నైకటికంబులన్నము నినవ్యవహారికవిభవంబుమీర. Charu Chan. 5. 110. నైకటికంబు పాలుగుమునక. Mandhat. Introd. 81.

నైకగిగ్గము Brilliancy, sparkling. H. 1. 61.

నైఘంటికము* Appertaining to lexicography or a dictionary. నైఘంటికశబదములు learned, or dictionary words.

నైబి * A sort of cow. A milch cow. మంచినూములుగలపు. D.

నైచ్యము * n. s. Humility, obsequiousness. నక్తనైచ్యము Pensive airs, demure graces.

నైజము * adj. Natural, original.

నైజము * Natural disposition, nature, bent, propensity. Character, the rights of a question. Actuality, earnest, reality. Trait or characteristic: peculiarity.

నైశభ్యము * n. s. The theatre: the scenes. నైశభ్యమందచాన behind the scenes.

నైశురము or నైశుర్యము * n. s. Dexterity, cleverness, skill, art. నైశుశితో Cleverly. N. 2. 307. A. 5. 119. Vish. VII. 435.

నైమిత్తికము * adj. Occasional, (as opposed to నిత్య constant) Practical; reducible to practice. Vish. VIII. 382. Padma. XI. 52.

నైమిశము * The name of a forest mentioned in many poems: some imagine it to be near Bhadrīca, in Orissa: others say, near శ్రీయశ్వి. The sage శుకయోగి lived here.

నైరకానుట v. n. To recover, be convalescent. P. 1. 106. క|| భీషణవనముననాయు, శ్రేష్ఠవిశేషమునకుశ్చి బిరుక నచ్చొనిక ప్రజలకమహా ఘోష వృషంబునకునైరకానికాల్పచ్చెక. టీ|| నైరకాని అన గామేలుగలి.

నైరతి Nair-ruti (often wrongly written నైరతి, నైరతి, నైబ్రుతి) the name of the genius who governs the south west. See నిర్మతి.

నైలింశు adj. Heavenly, divine. In the ఆనందరంకచ్ఛందము is a verse quoted from Allasani Peddanna's poem హరికథాసారము, thus క|| తెంపరియైమతియింతచ, లింశుకనిలోన తెలియన వృషతడనై, లింశుశిభనుండుననుడుశు, దంబడియార్యలువచింప తానిట్లనియెక.

నైల్యము * Blackishness, foulness.

నైల్యము * adj. Foul, dark.

నైవేద్యము * n. s. Consecration of food to a god. Grace before meat, an oblation or wave offering. శుద్ధాల్లి నైవేద్యము పెట్టినాశిరి a proverb regarding stinginess.

నైకధము * The name of a celebrated Sanscrit poem. This is highly admired for its nervous poetry and its extreme licentiousness. The Telugu translation is paltry and pedantic.

నైకధుడు * An epithet of the celebrated king. న లరాజు as being 'prince of the నైకధ country.'

నైష్ఠికము * Steadfastness in faith.

నైష్ఠికుడు * adj. Faithful, devoted, steady. See నిష్ఠ.

నైశర్గము * or, నైశర్గిక * adj. Constitutional, natural, inborn.

నె No.

నెంచుట v. a. To pain, to hurt. నెప్పించుట. D. నెక్కుము, అనగా శతాహ్వయము. Q. A sort of dill or fennel. W.

నెక్కించుట v. a. To cause to press &. (the causal of నెక్కుట q. v.) To fix, or fasten, (a clasp, hook, staple &c.)

నెక్కు n. s. Press, impression, dent, as with the tooth or nail. The tooth of a saw or clock wheel. A dimple or ripple, a squeeze. నెక్కులు a cant word used by shopkeepers for linseed.

నెక్కుట v. a. To press, pinch, compress, *shampoo*, squeeze. To nip with the nails. To indent. N. IX. 363. చెండుకొమ్ముల నెక్కి butting with the horns. అడుగునెక్కుట To press in asking, dun, pester, demand severely.

నెగ, నెగలు The poles that connect the carriage with the yoke. See గొర్రెనెగ. Plu. నెగళ్లు.

నెగి This is an unmeaning particle (See ఓగి) used merely to supply two short syllables in metre.

నెగిలించుట or నెగిల్చుట v. a. శ్రమపెట్టుట To distress, grieve, pain, afflict. KUR. 4. 287.

నెగులుట v. n. To grieve, sorrow, be in pain. To be sunken as the cheeks. ఆపు నెగిలిపోయిది the cow is out of condition.

నెచ్చిళ్లు n. s. Saliva, spittle.

నెచ్చుకొనుట v. n. To ache, repent, grieve.

నెచ్చుట v. n. To ache, smart, pain, be grieved. యిచ్చిట్లో నెచ్చివుండేవాడు a decayed gentleman. నెచ్చిపోయి they were in reduced circumstances. వానివద్ద నెవ్వకుండా రూకలు తీసుకోవలసింది you should ask for the money without distressing him.

నెడలదొంగి, అనగా శంకయము. OG. 34.

నెడిచిరి (K.) = ప్రశస్థ Celebrated. BD. 3. 1319.

It is perhaps an error for నడువరి.

నెడువు n. s. Word, speech, See also ఒడువు.

నెడువుట v. a. To say, tell, speak. M. 1. 2. 113. BD. 6. 50.

నెడువుట Error for ఒడువుట?

నెట్టుము (anuk.) Harm, ill, hazard. (= మొట్టుము) నేరము నెట్టుము hurt or hazard.

నెప్పి n. s. Pain or ache. Dasav. 4. 211.

నెప్పించుట v. a. To hurt or pain. To afflict or torment, to displease or offend. యెవ్వరిని నెప్పించరాదు you should do ill to no one.

నెయ్య The Root in A of నెంచుట.

నెల్ల n. s. A harrow (Vizag. and Ganj. dialect.)

నెల్లబల్ల n. s. A broad hoe.

నెల్లుట To level land with the plough. (Ganj.)

నెవక i. e. నెవ్వక Thus spelt to suit the metre.

నెవ్వ Root in A of నెచ్చుట Achingly, acutely, sharply, painfully, so as to pain; smartingly.

నెవ్వనాడుట To press severely.

నెవ్వని Painless, not aching, easy. The Neg. rel. pl of నెచ్చుట.

నెప్పి n. s. The pate or scull: (a low word.) The forehead.

నెశ See నశ ... గొంతులో నెశవచ్చినది I have an uneasiness in the throat.

నెశలు n. s. The forehead. Gen. నెశటి. Loc.

నెశట. Plu. నెశట్లు. The Hindus imagine that every man's fate is written in his forehead;

hence నెశటివ్రాశినవ్రాతర తప్పుగలదె Can the

words written in the forehead fail of effect?

నెశట, అనగా ఫాలమునందు BD. 5. 573.

నె Nō.

నెంచుట v. a. To perform a meritorious act, as fasting.

నెంటి See నెండు, నెంట్లో In the mouth. (Loc. of నెండు.)

నెంనాటుట v. a. To press sharply, to pierce, so as to cause pain, contracted for నెవ్వ the infl. of నెచ్చుట.) నెవ్వనా తెననుట. D.

నెంనాడుట v. a. To offend, to cause pain or sorrow. From (n.) ఆడుట. See note above. నెవ్వనా తెననుట. D.

నెంనెయుట v. a. To wound painfully. See నెవ్వ. ఏయు for వేయుట q. v. నెవ్వనే నెననుట. D.

సోము n. s. A vow; a meritorious act: such as fasting &c. సోము సోముట To vow a vow. వాడున్నవాడితండ్రిన్నిక పే సోము సోవిసారు he and his father had the same fortune. వ్రతము. D. సోముదారము See తోరము.

సోముట v. a. To perform a meritorious act: such as fasting: (figuratively) To lose.

సోరంతపొడ్డు See ఓరంతపొడ్డు.

సోరదుముట v. a. To close the mouth with the hand, to lay the hand on the mouth. See ఆదుముట.

సోరాదుట v. n. To utter. వానికియెటుల సోరా తె సో I can't think how his mouth could utter such vile language. IIa. 3. 5. 3. వాడితోయెందుకు సోరాదుతావు why do you waste your breath on him. చెయ్యవ్వలనుచునిచ్చినవారు కటువు గాన దుగసూరించి సోరాడకరుగ. Suca. 3. 203.

సోరార With his own lips. From ఆరుట to be full.

సోరు n. s. The mouth. G. సోటి, సోరి. Abl.

సోట. Plural సోట్లు The mouth. సోట with the mouth. సోరుముయ్య hold your tongue. సోరు (metaphorically) Reason, rationality, the power of speech. సోరెరిస Reasonable, rational, in opposition to సోరెరగి or సోరులేరి i. e. foolish, simple, slow of speech, brutish, dumb, brute, or irrational. సోరులేరి వాడు a simpleton. సోరుకోట్టుట S. 3. 322. To silence, check, rebuke, to strike on the mouth i. e. to deprive of his rights or enjoyment. To plunder, spoil. సోరుగాచుట HD. 2. 1031. to watch his lips; to keep secret.

సోరుకట్టుట To restrain the appetite. సోటి లోఆడుతుంది I have it at the tip of my tongue. సోరుమంచిది కాదు he is a foul mouthed fellow. సోరుచేయుట To talk loudly, to give tongue. సోరుకడ్డ speechless, (at point of death.) సోటిపేద foolish, ignorant, senseless. సోటిమాట mere word of mouth: an oral settlement: a fiction, a fib, a falsehood. సోటికివచ్చినట్టుతిట్టెను he gave them all the abuse that came into his head: or that he could think of. నా సోట్లోనున్నకొట్టినాడు he destroyed my hopes or prospects. ఏకాదశి సోట్లోనున్నకొట్టినాడు he desecrated the Ecadasi (equivalent to the Sabbath.) సోట్లోనున్నకొట్టినవాండ్లు ruined wretches. నా సోరూరుకున్నది my

mouth waters. (See ఆరుట) వాడి సోట్లోయెందుకువడుతావు why do you give him an opening for reviling you? వదింట్లో సోరు పెట్టినందునవకట్లోనున్నపూరాకడలేదు his progress is impeded by the variety of his studies. వానితోసేపుయేల సోరుచేసుకొంటావు i. e. what makes you talk? Hold your tongue? సోరెత్తుట to raise the voice, cry, speak.

సోవారిసావారిగా See ఓవా.

నా Nau.

నాకా, అన గాకల్లము OG. 34. మొత్రి, మొరిక, అని తోచినది. In Sar. Dwi. 65. నల్లమబ్బుకుకిందనవుకుదావునను, అన గానీల మేఘమునకుదిగువమొత్రికినీమీశమున అనితోచినది.

నాగులు A sort of sweet biscuit made of సెనగ పిండి. R. 2. 114.

నాలుట v. a. To chew = నమలడము v. n. To throb or shoot as a boil.

నవ్వుకొరము * or నవ్వుకొరి * n. s. Disrespect, contempt, flouting.

నవ్వుకోరము * n. s. The మర్రిచెట్టు banian tree.

నవ్వుదము * n. s. A thousand million.

నవ్వుము * adj. Deposited, placed, consigned, delivered: laid aside. Vish P. 8. 235. (i. e.)

నీ|| రమణీయపీతాంబరనవ్వుకటిఘాను wearing a yellow vest about his loins.

నామము * n. s. Propriety, fitness. Justice, equity. Law, morality. Logic. A reason, a cause. మీరునాకుతండ్రియనే నామమువల్ల by reason of your being my father. వాండ్లనాకు తల్లితండ్రినామముగావుండెరి they were as father and mother to me. చంద్రచకోరనామముగావున్నాము we are like parted lovers. తమరు నామముజరిగించవలెను I trust that you will do justice. వ్యవహారె, తగవు, అభిప్రాయమై, తప్పుకపోవడము, తర్క శాస్త్రై. SC. ఉచితం, శుశుంజనము, శుశూననం. RKD.

నామము, * నామమైన adj. Right, proper, fit, just. See నామము. n. s.

నామయత: * adv. Correctly, duly, justly.

స్వాశము * n. s. A deposite, a pledge. Deserting, abandoning. Delivering, presenting. Mental delivering: consigning or entrusting any thing to the mind. Mental appropriation or assignment of various parts of the body to tutelary divinities; accompanied with certain prayers and gesticulations. కరస్వాశము a mode of folding the hands in prayer.

స్వస్థము * adj. Bent, crooked, hump-backed.

స్వాసము * n. s. Deficiency, defect. రహితే, పకతే క్తలోమరిపకతక్తతీకేతయ్యదము. డి. నె. గ. హ్యూ. SC.

స్వాసము * adj. Deficient, defective. స్వాసాంకుడు maimed, mutilated. స్వాసాధిక్యములు faults of omission and commission, a phrase regarding errors in manuscripts. స్వాసేంద్రియము Imperfect, wanting some organ.

స్వాసర * n. s. Defect, deficiency, detriment.

ప^P, ఫ^{Ph}, బ^B, భ^{Bh}.

Some Telugu words beginning with *P* have a liberty of dropping it. Thus the words పోవుట, పోయియుట, పుట్టుట, పగలుట, పుచ్చుట, పొయియుట, పొందుట may be spelt పూవుట, పూయుట &c. The initial *P* is substituted for *H* in some words of Canarese origin. Thus రుళి *Huli* becomes పులి *Puli*.

The initial *P* is changed by grammatical rule into *B* as పలుకుట *To speak*. అట్టులబలి *Thus spoke he*.

Or into *V* as పావుట, పాటిల్లుట, వీధిదొడ్డి (for వీధిపడి) వారుట *For పారుట* &c. 30 April changes into Avril. Ferry and Wherry. కళిట పోయిన కరెండ becomes కళిట పూచేరెండ.

§ *P*, in Sanscrit commentaries or poems it stands for పదచ్చేదము or *ordo verborum*.

§ *Ph*; as in *Up-hill*. This letter occurs in Sanscrit or foreign words, but grammarians disapprove of its being used in Telugu words, for *P*. Thus పాట for పాట.

§ *B*; See note on ప *P* for which letter it is substituted. It is also changed into *V* as పదరి

for పదరి. In Sanscrit words *B* and *V* are equivalent as initials; thus వైరా or వైరా, పదరి or పదరి accordingly a word not found under one spelling may be found under the other.

§ *B* is a contraction (in letters and accounts) for బహుళ *q. v.*

§ *Bh*, pronounced as in *rub-hard*. This initial vulgarly written with a few words for *B*.

§ or భగము in Prosody is a dactyl, or foot composed of a long syllable followed by two short ones as *Bhārata*.

§ *||* A contraction for చంకులు a title like Doctor.

§ *ంక* n. s. Slime, gum, glue, viscus, gluten, gelatine, any thing glutinous, sticky, clammy, like jelly or like clay. Stinginess, avarice. ంకులు సాగుట *v. n.* To be gummy or sticky. పానికి నెత్తురు *ంకపడుతుంది* he has got the bloody flux: or, is labouring under tenesmus.

§ *ంకము* * n. s. Mud, mire, clay, paste formed of fragrant substances.

§ *ంకచెట్టు* A tree called కృష్ణకర్ణంధులనే చెట్టు. *Q.*

§ *ంకజము* or *ంకేరహము* * n. s. The lotus, as produced in wet soil. Literally mud-born.

§ *ంకగము*, అనగా మెరుకలపల్లె.

§ *ంకలెపులు* n. s. The 'gum evil,' a disease of corn.

§ *ంకపురుగు* n. s. A snail, lit: the 'sticky insect.'

§ *ంకమన్ను* n. s. Clay.

§ *ంకి* See *చంకం*.

§ *ంకించుట* *v. a.* To apply (as oil to the hair.) To taunt, scoff at, gibe? (a low word) To treat (ill.) మెత్తిపొడుచుట = *తెచ్చుట*?

§ *ంకియ*, అనగా పార్శ్వము. *D.*

§ *ంకిలము* * adj. Muddy. A muddy place, a bog, మరుదచేశము. *D.*

§ *ంకు*, అనగా పార్శ్వ *A guard*. See *SC.* in the word కత్తు.

§ *ంకెర* A frowzy slut.

§ *ంకెన* n. s. Oiling, anointing, smoothing the hair with oil. *H. 2. 158.* పాటలయిడినూ నెచంకెనతో నున్న గాడువీక్షింతులై.

§ *ంకేరహము* * A lotus or water-lily.

§ *ంక్రి* n. s. A line, row, a range. In composition, Ten, thus *చంక్రింధర*: a ten headed giant.

శంక్రిభోజనము* A feast or dinner party at which guests sit in 'a line.' శంక్రిభోజనమునకు రాని చాడు is a person with whom caste &c. prevents a man from eating.

శంఖ n. s. A fork, as the forked branch of a tree. The pudendum muliebre (Reeve, p. 882.) శంఖట, అనగా శంఖలగా. Vaija. 4. 57. అనకు వెల్లడిగండమున నాభిసందిమాశ్రులచాక బంగటపూత త్రాసి. శంఖగా (adv.) Astride: with the legs apart. శంఖటింతుట v. a. To straddle, or open the legs; to sprawl. శంఖటికాళ్ల adj. Bandy-legged. శంఖలగుంజ a forked post such as rafters rest on. శంఖలకర్ర a forked stick. చూడు శంఖలయ్యాటె a trident.

భంఖము * n. s. Break, let, hindrance, prevention, defeat, loss, disappointment, discomfiture. Breach or chasm. Bit, piece. A wave, overwhelming destruction. కార్యభంఖము disappointment. భ్రూభంఖము a frown or contraction of the brow, knitting the brows. T. 4. 13. తరంఖము, తునక, ఓటమియిస్తు. D. ఇచ్చా, తరంఖము, జనపవిత్రులు, ఖండము, పరాజయము, రోగభేదము. SC.

శంఖడింతుట v. a. See శంఖ.

భంఖత Defeat. అశుభయము. Raja Sekh. 1. 51. లలనవళిలెప్పడును తారునిలవియుండు, నిలకడయొకింతయును లేక చలనమొందుచుండు సంచునుబలుచూరునుల్లసమున, భంఖతయొనర్చుజలధితరంఖములకు.

బంఖనబయలు An open plain. బంఖనబయలుగావుండేయిల్లు A house upon a plain, not in an enclosure, a lone house.

శంఖనామము A large sprawling నామం or, forehead mark.

బంఖశుడుట To use abject entreaty.

భంఖశుడుట To be disappointed, disgraced, defeated. భంఖశరతుట To disappoint, defeat, disgrace. భంఖశడ్డ disappointed, defeated.

భంఖపెట్టుట To disappoint &c.

శంఖము A pepper corn rent. దేవబ్రాహ్మణవృత్తుల మొదలసర్పారవారు తీశేనకుర్థాంశము.

బంగరము, బంగరు n. s. Gold. = బంగారము.

శంఖలగుంజ n. s. A forked post to support a beam &c.

శంఖలిమొద A whitlow, (More correctly శంఖలమాల.)

బంగారము, or బంగారు n. s. Gold. నియల్లుబంగారముగాను or నిమిద్దిబంగారముగాను Bless your innocent heart! you silly creature! బాలుడా నిమిద్దిబంగారుగాను Marry come up! Forsooth, "to be sure!" కాకిబంగారు tinsel. ముచ్చిబంగారు tinsel, gilding as distinguished from మంచిబంగారు real gold. See శంఛలోహము.

బంగారు adj. Golden. The various names of gold are used (as in other languages,) to denote Fine, noble, beautiful, admirable: thus బంగారుకొండ Pet, darling, idol. నాబంగారుదొర my gracious lord! బంగారుపిట్ట Sweet bird! Also used to express contempt. బంగారుమర్యాద Vastly polite! బంగారున్యాయము a precious reason! బంగారుపని a very pretty business! బంగారుచిన్నవాడు a hopeful lad! వాడుశుట్టినది అంతాబంగారుఅవుతువచ్చినది all he did prospered. బంగారుగా adv. Grandly, vastly, well, preciously. As easily as possible. As you please! with all my heart! by all means! with a vengeance!

బంగారుకంటి Golden-eye: a name of the lapwing: and also of a sort of rice.

బంగారుతీగలు (lit: Gold-sprouts:) a sort of rice. బంగారునీరు n. s. Gilding.

బంగారుపాము A very venomous kind of snake. బంగారుపిచ్చిక The bird called grosbeak (Loxia Philippina) which builds a nest like a bottle with the mouth Downwards. They are clamorous and gregarious.

బంగారుపూత n. s. Gilding.

భంఖ * n. s. Manner, mode, way. యెబ్బంఖ How? ప్రకారము, విధమున్ను, రచనయున్ను. D.

శంఖశీ n. s. A pitfall, for catching elephants యేనుగులనుశుట్టేగొయ్యి. D.

భంగురము * adj. Crooked, bent, frail, perishable, unsteady, fleeting. శూభభంగురములుకాంతలతాల్పుల్ KP. 3. 60. women's minds are frail వంకరది, నశించేదియున్ను. D.

శంకువు * adj. Lame, crippled, halt.

శంఛ n. s. A porch, a slanting verandah.

శంఛ * adj. Five: thus శంఛభక్త్యశరమాన్నములు Five sorts of cakes and pudding. It also means Large, big, as శంఛాశ్రయము 'Huge-mouthed' (a lion.) శంఛగడ్డము a great beard.

పంచదమ్య a mere fiction. This name is given to apocryphal poems that are not grounded on any classical tradition as the మైరావణచరిత్ర, శతముఖరామాయణము, కృష్ణార్జున సంవాదము, గంగాగోరీసంవాదము, జైమినిభారతము.

పంచకము * n. s. A set of five things as of epigrams. Thus భ్రమరపంచకము a set of five epigrams on a bee. యుద్ధపంచకము five books of the Maha Bharata (VI. X.) regarding battles.

పంచకళ్యాణి Black or any other colour with white points. Pyebald; with a white mark or star in the face and with white legs.

పంచకోణము * is the Pentagon figure ☆: see further under కోణము.

పంచగవ్యము * n. s. The five articles derived from the cow. viz. milk, curds, butter, urine, and dung. The Hindus drink these five articles mixed together, as a purification, after any breach of their laws prescribed for purity.

పంచగౌడులు The collective name for bramins of the Bengal and northern provinces.

పంచజనుడు Man in general. See పాంచజన్యము q. v. A. 6. 70. పంచజనచర్వణము Cannibalism: eating human flesh.

పంచత or పంచత్వము * n. s. Death, dying as being the dissolution of the five elements.

పంచదశము * n. s. Fifteenth.

పంచదశకము * n. s. Fifteen.

పంచదశి * n. s. The fifteenth lunar day, of either the dark or bright, fortnight. పార్ణమి, అమావాస్య. D.

పంచదార n. s. Sugar. చీనాపంచదార Sugar from China శర్కర.

పంచద్రావిడులు. See ద్రావిడ.

పంచపాము * n. s. "Five clawed:" either a tiger, an elephant or tortoise. శ్రుతి, యేనుగు, తాబేలున్న. D.

పంచపాద * n. s. A lizard or iguana. lit: five clawed (fem.) ఉడుము. D.

పంచపంచార్తము * n. s. The universe.

పంచపర్వము * See పర్వము.

పంచపాత్రము * The "five dishes:" a phrase used for five cups used in worship. Also, a sort of cup.

పంచపాళి * n. s. A pent or shelving roof supported by pillars: a veranda: the cloisters round a temple.

పంచబంగారము n. s. Disappearance, vanishing. BP. 4. 233. పంచబంగారముగావించు To put to flight, rout, chase. అదృశ్యము. D.

పంచబంగారహాట To disappear.

పంచబాణుడు * (or పంచశరుడు or పంచశ్రీముఖుడు or any other synonyme for an arrow. n. s. Cupid; so named from his five arrows. These are five fragrant flowers. viz. the అరవిందము or lotus, the అశోకము Jonesia asotica; the చూరము or mango blossom; the నవమల్లిక or Arabian Jasmin; and the నీలోత్పలము or blue lotus. These being emblems of five passions denominated ద్రావిడి, శోషిణి, బంధిని, మోహిని and ఉన్మాదిని That is; Flurry, pining, enslaving, bewitching and maddening.

పంచభక్ష్యములు * Five sorts of cakes.

పంచమము * n. s. A tenor note, similar to that of the cock when crowing; also that of the linnet or cuckoo. The two notes పంచమి and ఋక్షము q. v. are called the నిత్యశ్రవములు or constant (pervading) notes: they are also called శ్రవ్యంభుశ్రవములు being supreme.

పంచమస్థితి * The being a Paria. The paria state or condition.

పంచమి * n. s. The fifth lunar day, of either the dark, or bright fortnight.

పంచముఖము * Broad faced, big mouthed, an epithet of a lion: 'five faced' an epithet of Siva.

పంచముడు * n. s. A Paria; or "man of the fifth class": as not belonging to any of the four pure Hindu tribes.

పంచరాసికము * n. s. The rule of five, by which interest is calculated, square measurement.

పంచలవణము * n. s. Salts in general. The five kinds of salt. See under లవణము.

పంచలోహము * n. s. A mixed metal, composed of five ingredients viz. copper, zinc, tin, (calamine,) lead, and iron. Such may resemble 'prince's metal,' or 'Queen's metal' or 'Jeweller's gold:' or simply 'metal.' See సౌఖ్యము.

It is a collective name, like "plate," for metal pots and dishes.

శంఛకృత్తు * n. s. Siva (from S. శక్తిః a face.)
 శంఛకలైలకూర Five coloured rice. A mixture of grains of rice, which are white, red, yellow, black, and blue: these are waved as an oblation and thrown away.

శంఛకరుడు * n. s. The Hindu Cupid: as having (the senses) 'five arrows.'

శంఛతాళము * n. s. The hand.

శంఛకములు Five or six. అయిదారుశక్తులు. D.

శంఛాంఁము * n. s. An almanack, as specifying five different things, viz. the lunar day, the day of the week, the sign in which the moon is; the conjunction of the planets shewing good and bad days; and the (karkina) horoscopes.

శంఛాంఁముచెప్పుట To speak humbly.

శంఛాణము * Workmen, mechanics, or handicraftsmen. The united *five* castes of the carpenter, blacksmith, brazier, goldsmith, and stonecutter. శంఛాణమువాండ్లు people of these castes.

శంఛాది n. s. The pent roof of a balcony. చుట్టు శంఛాదివెట్టిచికట్టెనందు. Vaiza. 1. 52. టీ॥ శంఛాదివెట్టింది, అనగాశంఛకట్టింది.

శంఛాననము * అనగాశంఛము A lion.

శంఛామృతము * n. s. A meat and drink offering mingled; formed of cocoanut kernels, plantains, sugar, honey, and ghee.

శంఛాయతి n. s. A court-leet, of arbitrators, of 'five members.' శంఛాయతినాండ్లు arbitrators: referees.

శంఛాయుధము * The "five weapons" of Vishnu: also an amulet, being a plate of gold on which these are engraven: it is worn for luck. విష్ణు శ్రయొక్త అయిదుఆయుధములు, మరియు ఆ ఆయుధములయొక్క రూపులుచెక్కించిన పతకపువిల్ల. N. 9. 229. సోమజుట్టిన కాచి చెంగలవలరవీడ, కొనరాచిరేకముంగురులనాడ, నశరంజిమద్దికాయలుచెక్కులనటించి, కమ్మకస్తూరి తిలకమురహించు, శంఛరత్నములశంఛాయుధముమించు, ఇందులో, శంఛాయుధమనగా శంఛాయుధముల ఆకారములుచెక్కుబద్ద, పతకము, మరియు పుకలత్తుము, Rajavahana Vijayam. 2. 20. అయిదుత్తమపుల్ గలయశరంజివిల్ల.

శంఛాహుశిత్రము * A bond duly executed: bearing "five names" viz. those of the lender, the borrower, the writer, and two witnesses.

శంఛాల * See శంఛాలుడు.

శంఛాశ్రయము * "The broad-faced," i. e. The lion.

శంఛాశ్రయము * "The Five-faced;" an epithet of Siva.

శంఛాశ్రయము * The "five syllables:" that is, a certain spell or holy name (నమశ్శివాయ "Na-ma-Si-vā-ya") or "Salutation to Siva." Similar to the five syllables "A-ve-Ma-ri-a."

శందిక, అనగాజూదము. D.

శందికము, అనగాగోమూత్రము. D.

శందివెట్టుట v. a. To share out.

శందివేత n. s. Apportionment, share in a cess. చండా.

శంఛుట v. a. To deal, distribute, divide or share: to dispatch or send. To appoint. To command.

శంఛించుట, నియోగించుట, పాల్కుదింపించుట. D.

శంచె n. s. A man's lower garment: (called *poncho* in Spanish.)

శంచెచెట్టు The flowering plant called cockscomb.

శంచెడుట Error for శంఛెడుట.

శంచేంద్రియములు (See ఇంద్రియము) n. s. The five sinful passions. The five members are named in G. 5. 13. సీ॥ మేరిలోగణానానానేత్రజహ్వర్యగాహ్వయశంచేంద్రియములగోష్ఠి i. e. Karana, Nasa, Netra, jihva, twac, The Ear, Nose, Eye, tongue, and skin are the five ఇంద్రియములు or Organa.

శంచేంద్రియబద్ధుడైన adj. Carnal, sensual, worldly, given up to his lusts.

శంజ adj. Poor, wretched, cowardly. See శంచె.

భంజకము * That which dissipates or destroys. శంజరణము Wretchedness, cowardliness.]

భంజనము * n. s. Dissipating, doing away. పాశభంజనము.

శంజరము A sort of fish.

శంజరము * n. s. A cage, a case or covering. In A. 6. 157. శాంబరీతనూభవంబాలకించెట్టిగృహంబునకుంజరశంజరంబు శీదలించియచ్చంచ లాపిం గానక. టీ॥ శంజరంబునదలించి, మరుకాతీతి. it is rendered మరుకా a cloth covering, as that of a palankeen.

భంజించుట * v. a. To dissipate, to do away. పోగొట్టుట.

భంజితము * Dissipated, scattered.

శంజు n. s. A torch, a sort of fire work. A sort of earring. శంజునీవ The torch-dance. Sometimes పాలికయొక్క శంజులు the poles of a palankeen?

శంజులకమ్మలు Large earrings, worn by women.
 శంజె n. s. A wretch, a coward, a pauper.
 శంజె (శంజ) adj. Poor, helpless, cowardly.
 శంజెరకము n. s. Pauperism.
 శంప n. s. Produce, crop. See సైరుశంప. కల్లుశం
 పదినములు The toddy season. In the phrase
 శంపశుర్యాయము the word శుర్యాయము is a mere
 echo. KP. 3. 211. వలశులశంప My beloved.
 రతనశుశుంపలరమణినిర్వంక. D. Vencatach
 Mah : p: 203.
 శంప Ablative of శల్లు a tooth. శంప సెక్కుట to
 mark with his teeth.
 శంపకాశ్రు A husbandman. D.
 శంపకాశ్రులు The farmer tribe.
 శంపపాలము, అనగాశంపపాలము. D.
 శంపమన్ను n. s. Plough land, good soil.
 శంపవలంతి A poetical phrase for the earth; also
 called శంపత్యం.
 శంపవలంతివంటిదార n. s. Cupid. i. e. Lord of the
 earth-born bow : i. e. the bow of sugar cane :
 which grows from the earth : see శంపవలంతి,
 శంపవలంతివంటిదార బారికి సూరవలేక. T. 3. 3.
 శంపసాల n. s. A granary or magazine?
 శంటి n. s. (శంట్ల plu.) A large earthen pot with
 a wide mouth; a globular vase. See on శనటి.
 మూతివెడల్పుగలయటిక. D.
 బంటి aff. As high as; up to. మొలబంటినిరు water
 up to one's waist. లోతుయొక్క ప్రమాణము. D.
 బంటు n. s. A soldier, a servant, an armed atten-
 dant, police officer : a pawn at chess.
 బంటురకము Soldiership, bravery.
 శంఠె or, శంఠెకర n. s. A weaver's whirl (not
 a distaff) on which the thread is wound. It is
 of a pyramidal shape. సారెవాడునూలుచు కేడి.
 D.
 శంఠ్రకోల n. s. A fish spear, a harpoon. చిల్లలగ
 లయలుగులు, మూడునాలుగలకర, చేతలనుపాడి
 చేది. D.
 బంఠ్రోతు, or బంఠ్రోతు n. s. A yeoman, police
 or revenue officer. From బంటు, a soldier, and
 రోతు a trooper. The English call them 'peons,'
 which name is Spanish, from South America.
 శండ n. s. Simplicity. తున్నదితున్నట్టు తెలిశేబుద్ధి. D.
 బండ n. s. A rock, block or slab of stone. A
 pounder or pestle without a ferrule, a much

used block, a worn out stone. అదేబండ That
 is the misery. వాడికూటిలోబండపడ్డది he has a
 bone to pick. రాయి, పొన్నులేనిరోకలి, అరిగినది
 యున్ను. D. adj. Shameless : importunate. బండ
 వ్యాజ్యము a litigious cause. భారతముబండశ్రురా
 గము The Bharat is a beastly book (This is a
 common expression.)
 భండనము * n. s. Battle.
 శండ పెట్టుట v. a. To lay down, put to sleep, put
 to bed.
 శండబారుట v. n. To mellow or begin to ripen.
 To grow pale, turn white.
 బండములు (Tamil) Various things as తినుబండము
 లు eatables.
 బండరు n. s. plu. బండరులు, కోశగృహభ్యక్షుడు
 A treasurer. Charitr. 3. 108. హితులుభృత్యులు
 ముగ్ధ హితులునురాజగుతులు, బండరులురాహుతు
 లులెంకలును.
 బండరుపు A treasury. ఖజానా, అనగాశంఠికట్టు.
 D.
 బండవలము n. s. Stock, capital, funds, means,
 capacity, dependance, basis, ground. Treasure.
 బండాలశ్రు మూగికోలబారికపొందుల్, బండాలశ్రు
 మూగిలోగుట్టు తెలిసినశివ్యాసి, అనగాశరబ్రహ్మ
 మునెరిగినవాడు. దానిబండవలము పైటపడ్డది the
 secret came to light. అందులోబండవలముయే
 మిన్నిలేదు that is mere stuff.
 బండవాడు n. s. plural బండవాండ్లు Bull beggars :
 they go with a stone in their hands with which
 they threaten to beat out their brains unless
 relieved. రాయియెత్తుకొనివచ్చి అడుగుకొనేవాం
 డ్లు. D.
 శండారము n. s. A devotee of the Siva sect.
 This word is in form neuter: plu. శండార
 ములు.
 బండారము or భండారము or బండారు A trea-
 sury. ఖజానా, ధనగృహము, అనగాశంఠికట్టు.
 D. BD. 5. 800. తక్కినబండారులెక్కలుచూడు.
 బండారుకర్ర A hard yellow wood like mango
 wood.
 బండారుకిచ్చుక The bird called a gallinule. ఓర
 ముండము. D.
 బండాలము See బండవలము.
 బంతి plural బండ్లు. n. s. A cart, a car, a gig or
 carriage. A wheel. The four kinds of బండ్లు
 are గూడబంతి, or చాచబంతి A cart covered

with a mat. పెట్టెపండి resembling a palkee coach, without springs. విల్లుపండి a carriage on springs. కోచిపండి an English "coach."

పండి The piece of wood round which gold lace or cotton lace is rolled : so called because shaped like an axle between two wheels.

పండించుట v. a. To cause to ripen. To burn (a corpse.) పండజేసిననుట. D.

పండికల్లు or కల్లు n. s. The wheel of a carriage or cart. కల్లు, రథచక్రము. D. కల్లు is a stone as the wheels were originally made of stone, and such are still seen in remote towns.

పండికల్లురూపాయ n. s. A milled rupee : lit : one like a wheel.

పండిగురిగంజు The vine called Dalbergia Volubilis? Rox. 3. 231.

పండిగురువెండ, ఆనగా కాంభోజిలత. D.

పండితుడు n. s. A "pandit" or learned bramin ; a doctor, or professor.

పండిమొగ్గరము A certain military evolution called శకటస్రూహము which is shaped like a cart. Compare శకటస్రూహము.

పండిరూపాయ A milled rupee.

పండిరేఫ "The great R." The letter ర; which perhaps is so named from పండి a wheel : for this letter is also called శకటరేఫ. The learned have made fruitless efforts to introduce this obsolete letter into modern Telugu.

పండిరేఫ The common shore or great wharf? బ్రహ్మయాలితాడుపండిరేఫనదెంచ. Vema.

పండినొట్ట n. s. A sort of fodder.

పండు n. s. A fruit, a berry. ముసిలిపండు (opposed to కాయ in the sense పిల్లకాయ) an old crone. In shopkeeper's cant పండు means చింతపండు Tamarinds. There are birds called పంగపండు &c. which see. మామిడిపండు a ripe mango, or one nearly ripe ; opposed to మామిడికాయ a green mango (from పండుట to fruit, to ripen.) Compare కాయ and మాగుట and దోర.

పండు adj. Ripe, mature. పండుకోరి an old monkey. పండుటాకు a ripe or cured leaf, (like cured tobacco) such as has changed its colour but is not quite dry: these furnish hay or fodder (కారాకులు) on which hermits feed. పండువెన్నెల broad or bright moonlight.

పండు adj. Indecent, uncouth, obscene, gross. తెలుగు భాషకు కదకు పండురాజ్యము "Cadapa Telugu is coarse or inelegant." పండుతిట్టు coarse abuse. పండుకూరలు or పండుమాత gross language.

పండుకొనుట v. comp. To go to bed, to lie down or recline. జ్వరముతో పండుకొన్నాడు he is laid up (or in bed) with fever. ఆరణ్యవర్తకమంతా పండుకొన్నది the trade is asleep : or, stagnant. There is nothing stirring.

పండుగ n. s. A feast or festival. దాన్నిచూచివాడి కన్నులకు పండుగయినది She blessed his sight. He thought his very eyes enriched. యిల్లలికిన పండుగాయెనా Does the decking of a house constitute a feast?

పండుగప్ప, పండుచేప n. s. The perch or cock-up fish, of which there are many species. Russell No 131. Some are very delicious. పండుమీనుశుట్టము dried fish.

పండుట v. n. To ripen, to be produced, to fruit (in the far northern countries it means to lie down.) to be accomplished. To be produced, (as salt from the ground,) to effloresce, to crystallize. వాడికాలముపండినది this is harvest time for him. పండకాసుట to be red hot. ఆయి నుమునుపండకాచినాడు he heated it red hot.

పండుటాకు or పండాకు n. s. A yellow or ripened leaf: leaves dried, as fodder, for hermits' diet.

పండువ, or పండువు A feast, treat. చెవులపండువు "A treat to the ears."

పండువెన్నెల n. s. (lit: ripened moon-light:) the blaze of moon-light; full moon shine, the brilliancy of the full moon.

పందేరము See —పేర—

పందెండు adj. (Numeral:) Twelve.

పండ్లు The plural of పండు a fruit; and of శుల్లు a tooth. పండ్లసెప్పి Toothache.

పండ్లు The plur. of పండి a carriage.

పంఠ, or, పంఠగర్హ A vulture. An eagle.

పంఠగించుట v. n. To vow, to wager, to persevere.

పంఠము n. s. A bet or wager, determination, perseverance. నీకు పాండ్రతో పంఠమేల why do

you wager against them? ఉంతముమీరగా
Emulously, eagerly. ప్రతిష్ఠ, శతధము, శుద్ధి
ము.
బంతి n. s. A soft ball to play with; a hand ball
(కందుకము.) whether formed of cloth or of
flowers. A pip or berry. (so called if not edi-
ble. See ఉండు) The flower called marigold.
See ఉకబంతి. చనుబంతి a globular or rounded
breast. బంతులాట playing at ball.
బంతి n. s. Row, line, rank (for ఉంక్తి), a row of
bullocks driven abreast to thrash out corn.
బంతివిడుచుట to release bullocks after thrash-
ing the corn. బంతిలోలుట to drive bullocks to
thrash corn.
బంతిచెందు n. s. A ball made of flowers. (a bad
phrase.)
బంతులాడుట To play at ball.
ఉంతులు n. s. A title given to particular bramins
called గోలకొండవ్యాపారులు, as నరసన్నశుం
తులు, వెంకన్నశుంతులు &c. The name is distinct
from ఉండితుడు.
ఘంతుశంకరః * A mushroom. ఉ.త్రకా, కుక్కుగా
దుగు. SC.
ఉండ adj. Cowardly, base. ఉండమాటలు silly
words.
ఉండ n. s. A coward. తిండిఉండ A glutton, a bel-
ly god. తిండిఉండయోగిరుగుచునుండును. Ve-
ma. 857. శమీరభీరు, అనగాఁచ D.
ఉండరసము n. s. Cowardice కోచరసము.
బండన Slime, bird lime, cement, viscous matter.
బండము n. s. A tie or band to keep the legs to-
gether; hobbles; trammels; used to confine
cattle. This is called knee-haltering. The rope
which connects the feet of a man who climbs
a palm-tree.
బండరు A sea port. The ordinary name of Ma-
sulipatam, also called మచిలీబండరు.
బండలము n. s. A wide-mouthed jar. సోరువెడ
ల్చుకొండ. D.
బందారచెట్టు A tree called Cinchonia Excelsa,
of which hurdles are formed: and the leaves
are used as manure. Ainslie 2. 341. బందారా
కు The leaves, thus used.
ఉంది n. s. A hog. A certain small bird: also
called ఉందిశుక్తి. See నీరుఉంది.
బంది * n. s. Imprisonment, confinement. ఛాబి
శుకనమాడబందిచిక్తి తిమి. BD. 2. 800. behold

we have fallen into his hands. కయినుచెయ్యడ
ము. D.
బందికాడు plu. బందికాండ్లు or బందికాండు A
marauder, a gang robber. Swa. 3. 157. బంది
కాడైనపొరువులు ప్రతుకకనునె. HD. బందికాం
డ్రకునికి, బరగుచిన్నములు.
బందికుక్తు Perhaps an error for ఉందికొక్తు. HD.
2. 1000. కుటిలజాతునిబందికుక్తునీపించి.
ఉందికొక్తు n. s. The Bandicoot or bandicote: an
immense rat called the pig-rat, or boar-rat:
being the *mus giganteus*. నీమఉందికొక్తు is a
name given to the guinea pig. A proverb says
వడ్లగాడలోఉందికొక్తునుపెట్టినట్టు i. e. Setting
the wolf to take care of the sheep.
ఉందిగడ్డ n. s. The name of a certain edible root.
The pignut. శృంగాలకము, పైకజాతిదుంప. D.
బందిగము n. s. A dungeon. Vish. 6. 202. బందిగ
ములోనశృంఖలబద్ధజేసి.
ఉందితి The infl. of ఉందిరి.
బందిపట్టు n. s. Gang robbery, (*dacoity*) predato-
ry inroad. Ellaya. 3. 210. బందిపట్టులురరుచ
య్యెపాశకారి.
ఉందిపిట్ట A sort of sparrow.
బందిపోటు Gang robbery, predatory incursion.
ఉందియము n. s. Vide ఉండెము.
ఉందిరి, ఉందిరి plu. ఉందిళ్లు n. s. A shed made of
leaves or wicker work. అక్షయనిధియుముత్యా
లఉందిరియు. BD. 6. 290. A trellis for vines
or creepers to run over: a frame. మాటలతో
ఉందిరిపెట్టినాడు all his words ended in smoke.
బందీకృతము * Imprisoned. Vasu. 6. 109.
బందు n. s. A vulture; also called రామబందు and
బోరువ. బందులు, ఒకజాతిశుకములు. D.
బందుకట్టు n. s. Conspiracy, league, cabal, plot,
plan, scheme. బందుకట్టుకట్టుకొనుట to be lea-
gued together, in a private agreement. బందుక
ట్టుమాటలు Cant, slang, such as gypsies use.
బందుగుడు A relation.
ఉందుము The dry measure of "ten తూములు"
ciphered thus ఖండు.
బందులు An iron nail pointed at both ends for
joining boards together. తలుపుకువేసేయిన
ఉచి. D.

శుందాము, అనగా శుదిమాముల శ్రుమాము, శుదిమ
బుగుమెత్తున్ను. D. See శుందుము.

శుందామునోల or శుందుంట్టునోల So much land as
will take " ten tooms" of seed-corn.

బండె n. s. Imprisonment, confinement; pound-
age-fines: a fine for a trespass by cattle. బం
డెతీకుట to exact a fine for stray cattle. కయి
రు. D.

శుండెము n. s. A wager, stake, bet. A throw on
the dice. వానికి మంచి శుండెము శుడ్డది this is a lucky
throw for him. గుర్రపు శుండెము A horse-race.
See చెరుకు శుండెము.

శుండెర See శుందిరి.

శుండెరమంచము n. s. A tilt-bed: that has a top,
tester, or canopy.

బండెవేయుట To inflict a fine for cattle that have
trespassed.

బండెమచెట్టు Touchwood: a pithy wood that ig-
nites easily (erroneously called బంజర.)

శుండేరము, శుండేరము or శుణ్డేరము Benediction
uttered over food; which is then divided. It is
a Vaishnava phrase.

శుందామృంద్రు n. s. Nineteen persons.

శుందామృందుము n. s. The dry measure of nine-
teen tooms: thus noted ఖంబర.

శుందామ్మిది or శుంధామ్మిది (adj. numeral) Nine-
teen.

బంధము * n. s. A binding, tie, or fetter. A po-
sition, or attitude. బంధశీరణి a series of pos-
tures. కట్టినకట్టు, ముడియున్ను D. బంధకవనము
* బంధకవిత్వము n. s. A poem composed in a
fantastic form; in the shape of a sword (బుద్ధబం
ధము) a serpent (నాగబంధము) &c. చాస్తిబం
ధములు 84, ways. i. e. of sorts of attitudes.

బంధకము * n. s. Binding, tie, confinement: ser-
vitude. శంసారబంధకములు the ties of a family.

బంధకి * n. s. An unchaste wife. బంధకీశుడి a
cuckold wittol.

బంధన (or more correctly బంధన.) n. s. Paste,
gum, glue: any thing sticky. బంధనఅయిన adj.
Viscous, glutinous.

బంధనము * n. s. Binding, tying, imprisoning,
confining. దిగ్బంధనము the tying up or imposing
restriction upon the quarters of the world. So
as to prevent the intrusion of evil spirits &c.

బంధించుట * v. a. To tie, bind, tighten.

బంధించుట * v. n. To be bound, or stopped as
urine &c. మలము బంధించినది there was a stop-
page of the *faeces*.

బంధుజీవకము * or బంధుజీవము * n. s. The flower
termed *Pentapetes phænicea*. Rox. 1. 376. మం
కెనచెట్టు, మీరసారకము. SC.

బంధుడు * n. s. Vide బంధువు. ఇంక బోయి, హరిరమ్మ
నిజరెడు ఇట్టబంధుడుండెదన. B. X. §. 53. 54.
(Rukmini Kalyanam.)

బంధుల * n. s. A family party: kinsfolk.

బంధుత్వము * n. s. Relationship, affinity, consan-
guinity.

బంధురము * adj. Uneven, undulating, wavy, par-
tially even and depressed, bowed, bent. Pleas-
ing, delightful, handsome, beautiful. స్వభావ
ముచేతబొడవై తుపాధివశమునయించుకంత వంశ
ది. SA.

బంధురము * n. s. A swan.

బంధులుడు * n. s. A bastard. కులటాసుతుడు, సుతి
శవేటుదానికొడుకు. SC.

బంధువు, or బంధువుడు * n. s. A kinsman or rela-
tion. Particularly used for more distant kins-
folk. In A. 5. 90. it is rendered ప్రాణము. బం
ధుర్బంధుకపుష్పేస్సాత్ ప్రాణబంధోశ్చభర్త
రీతిశ్చ.

బంధూకము * n. s. A certain red flower to which
beautiful lips are compared. మంకెనశువు. SC.

శంకుకము n. s. Distribution, allotment, apportion-
ing, division, sharing. Sending, Dismissal.

Contrivance, means, expedient. ప్రవేశము. D.
శంకురశనశుచెట్టు or శంకురమాశుచెట్టు n. s. The
shaddock or pomelmoos tree. శంకురావృక్ష
ము. D.

శంపించుట v. a. To send.

శంకు n. s. Sending, dismissing, a share, divisi-
on. B. X. 52. 53. ఆవనజగర్భశంకున. B. X.
68. 673. హరిముకుందుడుశంకునేయంగసెప్ప.

Delusion, bewitching. Command, order. శం
కువిడుచుట To exorcise or cast out a devil.

శంకుచేయుట To bewitch or send a devil into
a man. T. 3. 51. శుబుజఘనంబెవక్రములబంకులి
డుక. టీ|| ఉచ్చినయోనికొండరాజ్యములనుభాగం
చుకొనును. To command. To outrival or out-

shine. Lit : to set a task to. యశిశతుంశు wit-
chery, sorcery. శుంశు n. s. A weight: being
five eighths of a seer. అద్ద సేరు నౌటాకుయెత్తుని
శూగమున్ను. D.

శుంశుట or శుంపింతుట v. a. To send &c. (vide
అంశుట.)

శుంపెనచెట్టు The tree called Bignonia Indica.
Rox. 3. 110. శోనాకము. W.

శుంబ n. s. A kind of drum used by wizards and
pariar beggars. వాద్యభేదము. D.

బంబ The sound of a shell trump. L. XXIII.
8. భవ్య హస్తములబంబలింగంబులబాజునివారు. బం
బం, శంఖాదిభవ్యని. D.

శుంబళవాండ్లు, శుంబరువాండ్లు n. s. A class of beg-
gars or gypsies who are fortunetellers. శుంబ
వాయించేవాండ్లు. D.

శుంబుట v. n. To grow, increase. పెచ్చుట, అతిశ-
యించుట. శుంబె, అనగాకూర్చెననుట. D. BRK.
89. ఉ|| శుంబినశక్తివారికడు భాతిగముండటనున్న
యెడుతాళంబులు సూలిసైక్తకటి లాగునసెనెల్ల
జట్టు. శుంబినశక్తియనగాపూర్విన శురాక్రమము.
BRY. 3. 502. అంబుడనాడ మేమరవియల్ల కుంబం
తరులైనదైక్తులంశుంబిన కింకజంపిరురు బాహులు
వానరులాజినుగ్రుల్లె. శుంబినకింక, అనగాపూర్విన
కోశము. M. 4. 2. 139. శుంబినకోశముకాశముయ
భంగభయంబునుగల్గించియుల్లంబు పెనంగొనంగ.
శుంబిన కోశముకాశముభయభంగభయంబును, అన
గా ఒకతట్టుపూర్వినరోషమున్ను, ఒకతట్టుపీండ్లు
ధర్మరాజుదలన్నమాటలైటవడకూడదన్న శింకే
తవచ్చితిథితిన్ని. BD. 4. 1368. శుంబురునారదా
దులుబ్రీతివాడ, శుంబినదేవతూర్యంబులుచెలగ. శుం
బినపూర్విన, అనగావిజృంభించిన. దేవతూర్యంబు
లు, ద్రిదశవాద్యంబులు, చెలగ, మ్రోయగా. BD. 2.
852. శుంబినబాపూరిబ్రహ్మయ్య భావనంబునగాదె
జొన్నలులింగమయ్యె, బాపూరిబ్రహ్మయ్యచేసి నటు
వంటిశుంబిన, అనగాపూర్వైన, భావనంబునగాదె,
ధ్యానమువల్ల సేగదా అని. BD. 4. 1668. శుంబిన
ధర్మమేలంబునసెదయనంబియనువాడుభయంబిం
తలేక వెడలినుగ్ బంశంగచేశ్యయింటికిని. యొడ
యనుబుచ్చంగని ట్లెరింగియును. శుంబినధర్మమేలం
బున, అనగా అతిశయించిన న్యాయాశుహాశ్యమువ
ల్ల. BD. 2. 543. శుంబిలక్షయు నెన బదివేలజంగమం

బులకనుచు, శిశుగ్రతదనర, యిచ్చటకుంబి, అనగా
శింకల్పించుకొనియనిచర్కము. BD. 3. 1712. శుంబి
యా యమ్యతాంబకంబున్న శిశుడు, నంబిక స్తులుజె
డనాదేలజూచు. యిటువంటి సుధార్ద్రదృష్టిని, శుం
బి, పూనిచున్నట్లయితే.

బంబోతు A fat bull. పోతరించినయెద్దు. OG. బంబో
తద్దాశరి, యడువుం, బడహతులంగ, పోనిపోటులు.
టీ||బలిష్ఠుడైనఅదాశరిచరవడముచేత నున్నుతన్ను
లచేతనున్ను మోచేతిపోట్లచేతనున్ను. A. 6. 28.

బంభరము * n. s. A large black bee.

బకము * n. s. A crane, a booby, or heron. బక
ధ్యానము Hypocrisy: the crane seems to stand
praying or meditating, while in truth he is
aiming at his prey the fish.

బకదారి n. s. A dove or pigeon. పాపరాము, పా
రావతము. D.

శుకశుకనవ్వుట or శుకశుకలాడుట v. n. To giggle,
to laugh very loudly, to burst out a laughing.

శుకశుకలు (anuk) plu. Giggling, or loud bursts of
laughter; ha! ha!

బకశుప్పము, అనగాఅంబుకా. Q.

బకవైరి * n. s. A title of Bhima who "slew the
demon named బకాసురుడు."

బకాసుచెక్క n. s. The *chay* root which produces
a red dye. Redwood. యెర్రచాయచేసేచెక్క. D.

శుకాశుక (anuk.) See శుకశుకలు of which this is
an intensive form.

బకాసురుడు, బకుడు * The name of a giant who
was a great gormandizer; a second Polypheme-
mus.

శుకిలితిపెట్టి, అనగాశిండువేసి. OG.

బకోటము * A crane or booby. వాలుకొంగ. D.

శుక్ల adj. Near, next, neighbouring. శుక్లయిల్లు
The neighbouring house. శుక్లశుండ్లు The side
teeth. శుక్లబలము Auxiliary force; assistance,
help.

శుక్ల n. s. The side, a page, a bed or bedding,
quarter or direction. శుక్లదుట్టపి A sheet to
lie on. శుక్లవేసుకానేబొంతలు bed clothes or
quilts. T. 3. 124. శుక్లమరల్పనేర్పులు. ట్లిరతుల
లోమలనుపార్శ్వములువల్లింతుకానే చాతుర్యము
లు.

బక్ల adj. Thin, lean, meagre. Poor. బక్లవాడు,
or బక్లశులచనివాడు a lean thin person, a mere
thread paper.

వక్ర గాబోవుట v. n. To walk along-side.

బక్రదొక్కు or బక్రతోలు A lean thin person.

వక్రణము * n. s. A gipsy-hamlet. యెరుకులగూడెము, బోయవల్లె. R. 2. 102; 5. 26. P. 2. 102.

వక్ర పోట్లుబాడుచుట v. a. To tickle one in the sides.

వక్రము n. s. A side, a fortnight. In the phrase చుట్టవక్రములు (kith and kin) it is a mere echo—See చుట్టము. వక్రము, అనగా తోట్టువు. OG.

పార్శ్వము, శుక్లాదిశుక్రము. D.

వక్రయెముక n. s. A rib.

వక్రి n. s. A bird. See on వక్రి.

వక్రి * అనగా రీతి Manner. See వక్రిక.

వక్రిక or వక్రిక * Position, assertion, argument. Exposition or elucidation. W. రీతి, ప్రకారము. SC. నన్నయభక్తిక Nannaya's Essay, or Treatise on Telugu Grammar.

బక్రికిమక్రి or మక్రికిమక్రి Tit for tat.

వక్రి చెట్టు n. s. The tamarisk. Also written వక్ర—See వక్రె.

వక్రియ, అనగా పార్శ్వము Side, quarter. R. 1. 5. శునిది మెరుంగురెక్కలిరు వక్రియల్ సుర గాడ్పుల్ వల్.

వక్ర n. s. A lump, as (గంధపువక్రలు,) of paint: likewise a scab. Vishnu. 6. 28. చిక్కులుబద్ధవెంట్రుకలుచిక్కినలంకెడుకమ్మబువులవల్, జక్రెరమోచులకుసుమ సాయకముద్రలుచిట్లుగంధపుల్, బక్రలతోడిదేహములుపాయనిమోహములకళిమంబులైచొక్కపుజారదంశకులుచూడబ్రకాశతబాంబరెంఠయును.

వక్రన adv. Startingly, alarmingly, suddenly. N. 9. 241. వక్రనభాండంబుబగలగొట్టు he broke the pot with a crash. వక్రననవుట v. n. To burst out a laughing. N. 9. 275.

వక్ర చెట్టు, వక్రె The Tamarisk tree. రూపాచక. SC.

వక్ర (చేత) as వేడినె (చేత) n. s. A sort of carp or sprat with forked bones. Some species are called బుద్ధవక్రె and మంగలవక్రె and మొరవక్రె and మాచెనవక్రె and చందమామవక్రె and బొందవక్రె. H. 4. 225.

వక్రె n. s. Armour: mail. అనగా బీరా. Swa. 4. 36. M. 4. 3. 124. కవచము. D. వట్టువక్రెర silk housings for a horse.

భక్రము * n. s. Food.

భక్తి * Reverence, attachment. Engagedness of heart or affections in; devotedness to. Service: faith, belief. భాగ, సేవాయం, యోగ, రచనాయం, భావె. SC. సేవా, గౌరవ్యత్తి, శ్రద్ధా. RKD. పూజ్యేష్వనురాగోభక్తి is a well known canon... భయభక్తులతో with timid attachment, with fear and affection.

చగటు n. s. Pride: brilliancy పొగరు. OG. గర్వము, దీప్తిన్ని. వగలుట్టిచడగరమరమసాగనులతో విర్రవీగుసాంపులమీసాల్ చగటున, వడివేయుచు చిరునగవుల చడమనుచువార సాయకులలర. H. 5. 194. సాంపులమీసాల్ చగటునవడివేయుచు, అనగా సాగసైనశ్చక్రపులనుగర్వముగామెలిపెట్టుచున్ను. Vasu. 3. 86. అభినవాలోకసౌత్తంతనధిపుడలర, నలరుబోడిశమగ్రలజ్ఞానుభావ, భావయైతెరమాటునబగటుచూశ, చూశరకుదోచెవరినియన్నురియనుడు. టీ|| తెరమాటునచగటుచూశ, అనగా తెరచాటున మురిపెముకనువరచగాననియున్నది. అయితేయవనికాంతరముననుండిరనదీప్తిని అనువరచగాననియుంపేశరశుముగానుండుననితోస్తున్నది. యిదిగాక చగటుయనేతబ్బమునకు, పొగరు, అనగా దీప్తియనే అర్థమునకు OG. ఆభారమువున్నది. మురిశుముఅనే అర్థమునకు ఆభారముకనుచడలేదు.

చగడ An ace; one, at dice. ND. 3. 573. నేను చడడమునకుచగడతప్పినది I was within an ace of falling, I all but fell.

చగడమల్లె n. s. A very delicate and fragrant flower, with white petals and a yellow tube. Nyctanthes arbor tristis. Rox. 1. 86.

చగడము n. s. Coral. చగడంపుతీగలు A name of a kind of rice.

చగడసాల n. s. A gaming table. Diceplay, a particular game played with dice on a coloured cloth. మగసాగనుజూపెనాయంతిమరునిదంతి, చగడసాలనుగెల్పినవంతమునను. T. 4. 79. చందెములుగోరిచైచుచుచగడసాల, తారతోనాడుహరిణంకుజేరిమొక్కి.

భగము n. s. The circumference of a circle. Warren. p. 357. An assemblage of stars. భ, నక్షత్రములయొక్క, గణితముమాము, నక్షత్రముహాః. RKD. గగనములైనపాన్నర్ విసురాకులపాగదచాలుచెలిగనుగంటే, భగంబుపాలుపుదెలుపుం, దగుమొగ్గలశద్ధతాశ్రితములైతనరెక. భగంబుపాలుపుదెలుపుందగుమొగ్గల, అనగా నక్షత్రముహాముయొక్క సౌందర్యమును ప్రకాశింపచేయగల రకములయొక్క. Also, in Prosody, a dactyl.

భగతుడు n. s. Enemy, foe, plur. భగతురు. M. 5. 2. 80. BD. 3. 33. భగతులు Enemies.

భగబట్టుట v. a. To entertain or conceive hatred. To take a dislike or spite to.

భగభగ adv. Blazingly. భగభగయనిపించెనరెక నాహృదయంబు. KP. 2. 97. బగబగ, adv. Blazingly, brightly అనగా అగ్నిజ్వాలాధ్వని. D.

భగర n. s. Enemy, foe. ఏనుంగుభగర, అనగా గజమైరి the lion. M. 14. 3. 212. భగర plur. శత్రువులు. D.

భగలకొట్టుట v. a. To break. See భగలుట v. n. బగళా, బకలా, or వగళా * A name of the goddess Kali or Cotytto. కర్తె, యెర్రగుమ్మడి. SC. దేవతాబగళా నామిచ్చిస్తయా శక్తిరూపిణీ. ఇతి బగళాకర్తె.

భగలింతుట or—గి—, భగల్పుట, or భగలకొట్టుట v. a. To break, crush.

భగలు n. s. (G. భగటి. plur. భగళ్లు) Day-time. Day. (Adverbially) by day : in the day time. రాత్రి భగలు or రాత్రిభగళ్లు Day and night. పట్టభగలు Broad day (anuk) భగటిమీదను అక్కడినుండి పరిగిరిమి we set out in the afternoon. అహస్సు, శత్రుత్వములు, శత్రువులున్ను. D.

భగలుట or భగలుట v. n. To break, crack, or go to pieces; to be broken, fractured, burst, chopped. చివలపుట్టభగలిసది a nest of ants has broken out.

భగలువత్తి n. s. The fire work called a blue light or Roman candle. భగలాత్తులు H. 3. 31. భగలాత్తుర్ దివిటీలు తిరస్కరింపులు.

భగవంతుడు * Almighty God. The supreme Being. The Lord. This is sometimes applied to other gods.

భగవత్ * adj. Respectable, worshipful, adorable : and hence the common appellation of a

prince or deity. W. భగవద్గీతా “The song of the Lord” (W. Sansc. Grammar. 16.) This is the name of a celebrated poem. భగవద్ధ్యానము Meditation on the deity. భగవత్ శాస్త్రము the sacred text. Colebr. 1. 416. భగవతీందేవీ the blessed goddess.

భగవాడు n. s. A foe, an enemy. యదినా భగవారి కైనాకారాదు I would not wish even my enemies to suffer this.

భగలన (anuk) Explodingly, terribly. గుండెభగలన heart-brokenly. HD. 2. 1104.

భగిది n. s. Mode, feature, likeness. N. IX. 163. Vish. Pur. 7. 74. భగిదిని (ablative) resembling, or, in the appearance of, like; భగిది, విధము. D.

భగిదిగట్ట n. s. The small owl, half the size of a crow.

భగిని * n. s. A sister.

బగిని See భైని or మానము. S. 3. 102. Vema.

భగిరథుడు * A certain king whose exertions brought the Ganges from heaven to earth. భగిరథశ్రయత్నము * A phrase similar to “Herculean labours.”

భగిలునుట To explode. (Anuk) అదిచూడగానా భగిలునున్నది I am shocked to see it.

భగుది, అనగారీతి, అచ్చనమున్ను. OG.

భగులు A crack, a break. భగుళ్లు n. s. plur. Crevices, cracks.

భగుల్ప Root in A of భగుల్పుట.

భగ్గోణి or rather బాగ్గోణి A metal bason or bowl of a particular shape.

భగ్గశత్తి n. s. Cyrilla aquatica : a plant that flowers in the wet season : with large beautiful blue flowers which are fragrant. Rox. 3. 115.

భగ్గము n. s. A tether, cord, rein, halter. A particular measure (as a chain) of land. The measure is thus expressed at Masulipatam; చిన్నభగ్గం నాలుగుమూర్ల జేసెదను, పెద్దభగ్గం అయిదుమూర్ల జాసెదను. The phrases రెండుభగ్గాలదూరము &c. may be translated “twice a tethers length off” one cord off. హరులభగ్గములచేసంటితారొప్పం. B. 10. 20.

భగ్గరి n. s. An irritable passionate man or woman. భగ్గమనిమంత్రితడెటె.

శుగ్గించుట v. a. To brag. బడాయాలుకొట్టుట. See శుగ్గియ.

శుగ్గియ or శుగ్గ n. s. Skill, cleverness, bragging.

శ్రుజ్ఞ, అనగాఁగోష్ఠి, బడాయిన్ని. D. lewdness.

భగ్గున (anuk) Flashingly, suddenly, all at once : as applied to fire or anger. వాడికడుపుభగ్గున మండినది he was all on fire with rage.

భగ్గుచునుట v. n. (anuk) To be violent, as flame or palpitation of the heart, to explode.

బగ్గ for శ్రుజ్ఞ Skill, cleverness. జగ్గకవిరాజుచేతక బగ్గయునిరి పూవదిట్లుబడితివి, బగ్గయునిరి పూవ, అనగా శ్రుజ్ఞయునులత్తీన్నిపొద్యేటట్లు Jagan. 3. 47. See శుగ్గియ.

భగ్గుము * adj. Broken, shattered.

శుచనము * n. s. Concoction, boiling, dressing.

శుచరణ Feigning. శుచరణగాదుమీపాదంబులాన.

HD. 1. 905. మీపాదంబులతోడు గాయదివిద్యలు కాదు.

శుచరించుట or శుచారింతుట v. a. To make, effect, spread. చేసుట, శ్రుశరింతు చేసుట, వ్యాపింతు చేసుట, చెప్పుట, అమర్చుట. T. 4. 13. శరీరశంకులు కన్నుశీన్నలును భూభంజంబులు నర్తముత్ శర సోక్తుత్ శుచరించువైఖరుల. టీ|| శుచరించువైఖరులనగాజరించేరితులు. H. 5. 203. నెవ్వడిలోగల పూర్ణి దెల్పుమాయలుశుచరించబాక. టీ|| మాయలుశుచరించబాక, విద్యలుచేయక. Bilh. 1. 67. ఆర్యులక, ఘనమరివిల్వబంచినయగౌరవముత్ బచరించి. టీ|| నయగౌరవముత్ శుచరించి, శరశీశ్చిన్నానములుచేసి. Swa. 3. 53. పూతపసింకివంటివలపుంబ చరించుకులంబునిరికి తేరకడవ్వు. టీ|| పూతపసింకివంటివలపుంబచరించు, అనగామెలామాబంగారువంటిమోహముకనుశరచే. Vasu. అవ. 1. 15. భావింతుగుకవిశ్రుజితకృతిసామాన్యాకృతింబూని (పైపైవన్నెత్ శుచరింతు, అనగాలెట్టిమిదితథకులనుచేయగా. టీ|| పైపైతథకులనుకనుశరచిలే.) T. అవ. 14. మోహనలీలచేమొససిబానైతివి, నయములుశుచరించునటననిది, అనునయములనుచేసేనడకనిది, వీటివల్ల చేసుటఅనిఅర్థమాతున్నది. Swa. 5. 127. మవ్వలపూతెరలువివ్వనవ్వనుసాగవెన్నెలంకలసిపిసాళించుచలద్యగంచలశ్రుభలంబచారింది. టీ|| శుచారింది, శ్రుశరింతుచేసి. Swa. 4. 93. కండగలతింత్రిజీతలాటుశంఘాతంబులామిదనెరయంబచరింది. ఆమిదనెరయంబచరింది,

ఆమాంశభంజంబులమిదవ్యాపింతుచేసి, అనగాశరచి. టీ|| నెరయంబచరింది, కలయంబరచి, వీటివల్ల శ్రుశరింతుచేసుట, వ్యాపింతుచేసుటఅనిఅర్థమాతున్నది. Vijaya. 3. 33. పులికించేమేనేమిరలుకుకొంటివెయంచుమేలంబుబచరించెమిత్రవింద. టీ|| కోడిగముగాబలికెను. Radha. 1. 90. మిదుతల్పనెశిష్టతనముత్ బచరించెను, మిజ్జిందినేనడిగినపాదుమంచనవె. టీ|| శిష్టతనముత్ బచరించెను, నేచి నేచి మాట్లాడుతున్నావు, గ్రామ్యముగాశిష్టకల్పిమాట్లాడుతావంటారు. Radha. 1. 91. శులుకులకేమియెవగనుబల్గనేరత, నిన్నుమించియుక్తులుశుచరింతుగాతరమె, నిన్నుమించిఉపాయములుచెప్పుడమునకునావల్లశక్యమా. Parijat. 1. 9. కులమునురూతుముకమగ్నికూరిమియకగలదాననంచునవ్వలబచరింతుగారవరవత్ బాడమెకమరివారికెంతయుక. టీ|| అవ్వలశుచరింతుగా, పైలచెప్పుకొనేటప్పుటికి, వీటివల్లచెప్పుటయని అర్థమాతున్నది. M. 4. 406. మత్స్యమహీనాధుండు, మణిభూషణంబులురుదిరాంబరంబులు కర్పూరాదిసుగంధద్రవ్యంబులు, తాంబూలంబులతోడంబల్లెరంబులంబచరింపి, తట్టలలోనమర్చి.) BKY. 2. 1048. హూమయోగ్యంబులగుబాత్రలుశుచరించి, పాత్రలుశుచరించి, అనగాపాత్రలనుఅమర్చి. వీటివల్ల అమర్చి అనిఅర్థమాతున్నది. శుచరించుట. v. n. మించుట, వ్యాపించుట. L. VII. 341. రోయనాదెదపునేరుపుశుచరించి, నేరుపుబచరించిగట్టితనముమించి, అనగానిండానేర్చినేర్చి, రోయనాదెదపు అశహ్యముపుట్టేటట్లుమాటలాడెదపు. Ellana. 3. 168. శుచ్చగాజలయుత్పబచరించుచేతులు, అనగామరకతమయకంకణసౌందర్యవ్యాప్తమైనకరములు.

శుచారము, (H.) అనగాఅంకడి. OG.

శుచేళిమము * adj. Ripe. శుంకిన. R. 7. 101. శుహజమధుమధురతరశుచేళిమధిధేళిమశ్రుశవళగుశుశ్చగళిత. Satyabh. 1. 178. రాముక్యశుచేను, శుచేళిమరాజ్యశంకుదభ్యున్నత. దదశమామూరఫలంశుచేళిమం. in the Naish. శుచేళిమః, మామె, మినుములు. SC.

శుచ్చ n. s. Green ; also yellow. An emerald, any figure punctured or tatoored into the skin because green, lit : Leaf colour : a leaf being first green then faded yellow. శుచ్చపొడుచుకొనుట to tattoo the skin. These colours are discriminated thus ఆకుశుచ్చ is green, and శుశుశుశు

చ్చ or హరిదళశుచ్చ is yellow. కలంకారిశుచ్చలు A sort of cloth, or painted chintz. See on శుచ్చి. Various shades of green are called కశుచ్చ శుచ్చ dark green. తెల్లశుచ్చ light green. శుశుచ్చాశుచ్చ a still lighter tint. రాశిశుచ్చ emerald green. చిలకశుచ్చ bright green, and మక్కిశుచ్చ dirty dark green. కండ్లుశుచ్చపారిసది he has the jaundice. వాండ్లుయిచ్చుడుశుచ్చ గాల్గునారు they are in prosperity. కాళుశుచ్చ గాల్గుంటేచూడలేదు king hates a thriving farmer.

శుచ్చ adj. Green, yellow, sallow. శుచ్చసరాలు the blue veins శుచ్చగువ్వ a bright yellow starling. The word శుచ్చ radically means bright, faircoloured. శుచ్చకైకము The yellow guineas: or bright coin. HD. 2. 153.

శుచ్చకట్లపాము See బంగారుపాము.

శుచ్చకర్పూరము "Fair coloured camphor;" crude camphor. This is the name of a brilliantly white drug, used to cure the eye: which real camphor injures. It is not in lumps: but is a powder.

శుచ్చకామెలక n. s. The jaundice.

శుచ్చజిట్ట The bird called Iora Tiphia. Ma. Jour. Vol. X. 248. No. 73. It resembles the titmouse. (Jerdon.)

శుచ్చదము n. s. A cloak, a warm covering.

శుచ్చది n. s. plu. శుచ్చళ్లు A mess, a hodgepodge: a sort of pap, or green sauce; made of vegetables, or curds, mixed with tamarind juice, salt, and chillies. చూమిడికాయలశుచ్చది Green mangoes boiled in syrup. ఆరుకలనుశుచ్చదిశుచ్చదిచేసినాడు He spent all the money. ఆశ్లోకమునుశుచ్చదిశుచ్చదిచేసిఅర్థమువీడదీసినాడు He explained all the doubts in the verse. శుచ్చదిచేసేశక్తి skill in elucidating the truth.

శుచ్చన or శుచ్చదనము n. s. Greenness or yellowness.

శుచ్చని adj. Green, yellow. శుచ్చనిబంగారు yellow or pure gold. శుచ్చగాల్గున్న yellow or golden: prosperous, fortunate.

శుచ్చము n. s. A whole piece or double piece of long cloth or chintz: twenty four cubits in length; in chintzes it means a double థాను Diaper or doiley.

శుచ్చరెక్క The green king's-fisher.

బచ్చలి or బచ్చలికూర n. s. Spinach. తీగబచ్చలి the plant termed creeping annual purslane. Basella alba. దుంశుబచ్చలి Basella lucida. Rox. 2. 104. ఉపాదికా. W. ఉపాదకా, దుంశుబచ్చలి, ఉపాదికా or ఉపాదకీ, పాలంబచ్చలి. SC.

బచ్చళ్లు Plural of బచ్చడి.

బచ్చవిల్లుడు n. s. The "green bowyer," Cupid: whose bow is green, being made of a sugar cane.

బచ్చారె చెట్టు n. s. A large forest tree with a very fragrant flower: the wood is useless. Bauhenia Spicata. See ఆరె.

బచ్చి adj. Raw, unripe, unbaked, unburnt, unboiled (as water or milk.) unconcocted, green, not dry, (as firewood:) uncured (as a hide,) raw, sore, tender. (Vulgarly it means) palpable, gross, downright, absolute, rank, arrant, open, unveiled, unblushing, broad, coarse. బచ్చిమిరకకాయలు Green chillies. బచ్చివిషము Rank poison. బచ్చికస్తూరివీణె an unsunned or unbrowned scent bottle. బచ్చిబడియ, బచ్చికర్ర a green cudgel. బచ్చిబడియలనతరిబడగొట్టుడనురు. Charit. 1. 2223. బచ్చినెత్తురు blood just shed. వచ్చుముంగిళబాచిననునీశబచ్చినెత్తురుమూరి శరికించితనదు. Saranga. D. 5. 280.

బచ్చిక n. s. Grass. A meadow, a lawn, a green. శాడ్వలము, శుచ్చనిగడ్డిగలభూమి a grassy spot. బచ్చికలేదు the grass is not brought. బచ్చికకుట్టు A grassy spot.

బచ్చు, బచ్చువాడు n. s. A money changer or shroff. (శిరాబు. D.) H. 2. 54. A. 4. 317. S. 1. 469. నిచ్చరత్తువరిమయిరిగి చేకుట్టుబచ్చునుబోలె. BD. 2. 511.

బచ్చెన n. s. Paint, colour.

బచ్చెన adj. Painted, lacquered. బచ్చెనపెట్టె a lacquered box. బచ్చెనబొమ్మ A painted doll or puppet.

బచ్చెళుతనము n. s. Scoundrelism, swindling, sharper's arts. బచ్చెళువాడు n. s. A cheat, a sharper, a swindler.

బచ్చెము Swindling, cheating, sharper's arts. A trick (or cannon) at marbles. ఎదుటదొంగలడము. D.

బజగడగుది or బజగడగుది, అనగానికడలేనిఅడుది. బజగడగుదానిబూటలు, నిజమనిగురువు క్రిరితునిర్త

లచరితుం, సుజనుకుమారునిలిలాం, గజనింబోనాడు
కొంటిగడనేననుచుకొ. టీ|| బజగడుగుచానిమాటలు,
నిల్లడలేనిఅచిత్రాంకిమాటలు. Saranga. Pad. 3.
241.

భజనము * n. s. Worship, homage. రామభజనము the
rite of singing the praises of Rama.

భజించుట, భజియించుట v. a. To worship, pray, to
serve.

శజ్జ adv. Near, near to. T. 4. 71. H. 1. 72. Vish.
VII. 307. B. X. 354.

శజ్జల adv. Near, close, at hand. R. 1. 2. H.

బజ్జి n. s. A mess of vegetables. శచ్చి. D.

శటము * n. s. Cloth: శటాంతరము, అనగావస్త్రాం
తరము a change of linen. R. 5. 282.

శటకారు n. s. Tongs, great pincers.

శటచ్చరము * Old cloth. పాతబట్ట. D.

శటని or శటాని A Pathan horse. గుర్రము. OG.

శటశట (anuk.) Crashingly (either as gnashing
teeth or as splitting wood:) aloud (as wings:
flapping) audibly.

శటమంటశము * n. s. A tent.

బటమరులు, అనగాముక్త చర్మములు. దీన్నేముక్త జెమ
రులు, ముక్తగోళ్లు అనిన్నింటారట. A. 6. 138. ము
ఖజనితహతాశ నుతోతర్న ఖండగుగంధవహుంగూ
ర్పనికై నన సెక్కింతనిక్కి చొక్కంపుంబట మరులం
బూకుట్టు తిలకునుమవిలసినాశహసిని యగునాశ
భాసమానుండగువాని. టీ|| చొక్కంపుబటమరులం,
సుందరమైనముక్త చర్మములచేతను.

శటము or శతము A picture. గాలిశటము a paper
kite.

శటలము * n. s. A roof, a thatch: a multitude,
troop, train, number or retinue. A film over the
eye; a cataract in the eye, a flaw in gems. A
section or chapter. ధూమశటలము a mass or
volume of smoke.

శటచలిపుట్టము A cloth. BD. IV.

శటవాసము or శటవాసకము * Perfumed pow-
der; pulvil.

శటసాల A hall.

శటసాలెవాడు A silk weaver. A. 4. 56.

శటహము * A kettle drum; a war drum or one
used in battle.

శటాంచలము * n. s. The skirt of a girl's dress
thrown over the shoulder. B. X. 183.

శటాకము * n. s. A flag or banner. ధ్వజపత్రము.
D.

బటాకబయలై Broadly open, quite naked or evi-
dent. UH. 4. 168.

శటాటోశము * n. s. Magnificence, gorgeousness
of dress.

శటాశంచలు n. s. plur. Dispersion, defeat. య
దాయదలు. D. N. X. 145. DRA. 162. శటా
శంచలైన adj. Dispersed, scattered. Parij. 5.
46. శటాశంచలైరి they were scattered.

శటికకారము or శటికారము n. s. Alum. D. lit.
astringent crystal.

శటిక బెల్లము n. s. Sugar-candy. See బెల్లము.

శటికము n. s. Crystal (from శృటికః *) N. 9. 122.

శటికి n. s. Alum. కటుకరోహిణి, శటికిజంగాలశ
చ్చ. H. 2. 246.

శటికిరింత, అనగాచలపాదితనమని తోచినది? మటు
మాయలాడుకంబళ శ్రీరీషంబు (శటికిరింతలపిల్లి శ
ట్టినద్రొక్క) అనగాచలపాదియైనమార్దలములంకి
చుకొన్నదొక్క. HD. 2. 484.

శటితాటింది, అనగాయిటునటు బెళుకుచూపు. OG.

శటిమ * n. s. Cleverness, dexterity, skilfulness,
strength. Vigour, liveliness. వాక్పటిమ Vigour
of style or classical perfection of style. నటనశ
టిమ cleverness in dancing. శటిమగల * adj.
Clever, dexterous, skilful, strong, vigorous.

శటియము * adj. Very clever: very able.

శటిరము * n. s. Sandal (wood &c.)

శటిలుమని (anuk) Bang, slap.

శటు or శటులు adj. Clever, dexterous, skilful,
able, smart, sharp, firm, hard, strong, vigo-
rous. శటుతరముగా dexterously. శటుగతి, అ
నగానిట్లు Soundly, finely, well.

బటు, బటుక A bramin bachelor. బటువశ్రమము, అన
గాఒడుగువశ్రమము.

శటుక్తన adv. Slapdash. BD. 5. 948.

శటుగారు n. s. Vide శటకారు.

భటుడు * n. s. A servant, a soldier.

శటుతరముగా Most firmly, vigorously, strongly.

శటుత్వము * n. s. Cleverness, dexterity, skilful-
ness, strength, vigour. మేనిశటుత్వముజూచి ob-
serving his vigour.

శటులు See శటు.

బటులు adj. Round, circular, spherical.

బటులు or బటులుచిల్ల n. s. A small round pillow, a
round bolster, a wench pillow. T. 3. 131. A.

1. 67. బటులూరుగులుగలపులపాన్ముదా. IIa.
2. 161.

శ్రీలము, శ్రీలంక * n. s. A plant called Tri-chosanthes dioeca: it is also applied to Luffa acutangula. Rox. 3. 702. చేదుపొట్ట.

పట్ట n. s. The bark of a tree, sackcloth, a broad sword. పట్టాక త్రి. కి నైరపట్ట the back of a fiddle or lute. పెద్దలిగురాకుపట్టనే పెట్టువదిరి. టీ॥ ఇగురాకుపట్టనే, విగురాకు అనేపట్టాక త్రిచేతనే. A. 4. 37.

పట్ట or పట్టము * n. s. Cloth, a gold band or a fillet tied over the turban in a particular manner as a badge of distinction. రాజ్యకాలాధిపే చన యాగ్యపట్టి కాయం. SC. యిట్లెదుర్చునిపట్ట శుభ్రధగనత్రసాద తిథింబులు పాయసంబులు గాత్రకామంబులచరించి. టీ॥ పట్ట, తిరుప్పరివట్ట మున్ను చెంగోలమనుట. A. 4. 37.

పట్ట n. s. Cloth, clothes. తడిబట్టతో గొంతుకోయడ ము To kill by slow torture.

పట్ట adj. Dappled, mottled with white and black or red: or with white marks, as బట్టాపు a dappled cow. బట్టతల a bald head.

పట్టంబు n. s. A silk border. Fringed or trimmed with silk.

పట్టకు Catch not (The prohibitive of పట్టుట.) BD. 5. 121.

పట్టణము or పట్టము n. s. A city, a capital. Hence చెన్నపట్టము the usual name of the town of Madras. The name Patnam or Pattanam is applied to Madras, Hyderabad and Seringapatam.

పట్టశీగ Capparis Heteroclita. Rox. 2. 570. The name of a large climbing shrub: with greenish white flowers. The unripe fruit is eaten boiled.

పట్టశరలు n. s. Broad day: vide under శరలు.

పట్టశ్రీ See పట్టము.

బట్టశ్రీపు or నవ్వేతమలపాకు n. s. The caricature plant; on the variegated leaves of which there are white marks like faces.

బట్టపైలు n. s. An open plain, a campaign country. Void, expanse. బట్టపైలుగా openly. బాహుముగా.

పట్టభద్రుడు * n. s. A chief, leader. L. 1. 331.

పట్టము n. s. A title, a stage, or step in genealogy. ఆతనికిత్రతాశనిం హనునోపట్టముయిచ్చినారు

They gave him a title of Pratāpasinha. ఆశ్రీ ప్తాధికారిచచ్చినాడు the head of the state died.

వారు మూడుపట్టములు శిష్యాసులుగా వుండిరి three persons in his stock became monks. ఆ తనికిపట్టముగట్టిరి they crowned him. పట్టశ్రీదేవి a queen. పట్టవేనుగ, పట్టశ్రీయేనుగ, పట్టశ్రీ సుగ the royal elephant, the state-elephant. పట్టశ్రీక త్రి the state-sword. పట్టపేలుట To reign.

బట్టమేక n. s. A bustard of a large species. పత్తి చేరిబట్టమేక a large crane with bleating voice, a black body, white legs, head and neck.

భట్టవృత్తి or భట్టవృత్తిమాన్యము * A living: land held by a priest free.

పట్టశము or పట్టిశము * A kind of axe. పరశ్వశము. R. Kanta D.

పట్టసారాయి Spirit, distilled arrack.

పట్టా n. s. plur. పట్టాలు The inner bark of a tree, sackcloth. Whiskers. A sort of girdle cloth.

పట్టాక త్రి n. s. A two handed broad sword. పట్టాలు or పట్టాకత్తులు a sort of dagger.

భట్టాచారి Doctor, his reverence (thus used in Bengal.) In the south this is applied to a mere pagoda bramin (sacrificulus,) a priestling. ఆ ర్చకుడు, నందివాడు.

పట్టాధిపేకము * n. s. Coronation, installation. పట్టాధిపేకముద్ర * n. s. A ring on which the installation of Rama is carved.

భట్టారకుడు * n. s. A sage, a saint. శ్రుతిముఖం వైయ్యభట్టారకునకు. HD. 1. 2258.

పట్టావాండ్లు A certain tribe, a sort of gypsies.

పట్టి (post pos.) A sign of the 5th case of nouns.

నిన్నుపట్టియాచనిచేస్తున్నాను I do this for your sake. నిన్నుటిపట్టి నీతోచెప్పకున్నాను I have been telling you since yesterday. Here it governs the Gen. case as an Adverb. చేరిననాళ్లపట్టి Since that time. నాలుగునెలలపట్టి For four months past. ఆటోపిలుండబట్టి గానితేకపోలే ఆ తనితలశుగులును Had it not been for the cap his scull would have been fractured. This is added to the root "in A" of verbs; as see కా

బట్టి. so లేబట్టి (i. e. తెచ్చినందున) by being. కాలం

యుక్తముగాతీరబట్టి (i. e. తీరిందినుక) as the

season turned out well or proved good. శ్రధ

వింసబట్టి L. XIV. 29. because he was born.

పట్టి n. s. A child, an infant : a roll of betel : a list.
 పట్టితల్లి a woman who has borne a child. పాం
 బూలపట్టి a roll of betel, or mouthful of paun.
 పుక్తి టిబ్బి the same.

పట్టి n. s. A still.

పట్టించుట v. a. To apply oil or ointment &c.
 causal of పట్టుట. ఆచిన్నవాడికి అమరము పట్టించి
 నారు they have made him begin (reading) the
 Amaram. రేపునీయజ్ఞం పట్టిస్తున్నాను I will set-
 tle your business to-morrow. i. e. I will punish
 you. యెగతాళిపట్టించుట To joke. జీతము పట్టించు
 చుట to have one's salary to be stopped. కొత్త
 వాడికె పట్టించుట To innovate or establish any
 new custom. ఆపెట్టెలువాడిచేత పట్టించుకొనిరా
 make him lift the box and bring it with you.

పట్టించు n. s. Application. Setting. Fitting. Trick.

పెళ్లకాయలకు పుకపుక్కుము ఆరంభముచేయించు
 డము, శ్రద్ధ, పాటించు, తేనిపోనిమర్యాద. అమర
 ముపట్టించు అయినమూడు నెలలకు Three months
 after setting to work on the Amara Cosha.
 ఆరాధ్యులకు కర్మమందు పట్టించు లేదు Aradhyas
 pay no attention to rites. Ila. 3. 29. తేనిపట్టించు
 తెల్లను పూనివాన. టీ|| మున్నయెన్నడున్ను తేనిపా
 చ్చుతగ్గుమర్యాదలనన్ని.

పట్టిక * A plate of metal : a board : the pieces of
 wood across a door. ఫలకము, అనగా పలక, రే
 కు, గండపట్టె. SC. says అనికరణ, కమ్మరవానిదా
 ని An anvil. Vasu. 4. 8. ఘనపదాయనీపట్టికద
 సాంజనముపట్టనకురావయినినదీపార్చియనగ. టీ||
 ఘనపదాయనీపట్టిక, ఆకాశమనెడు యినకులేకు
 యందు. Suca. 2. 19. లలాటపట్టికలపెట్టినపట్టెన
 ర్చనములు. BRS. 396. ఘనతరఫాలపట్టికః పుర్వ
 కగాంబులుగ్రహ్య. ABA. 3. 83. గండపట్టెయనం
 గచందనానులేకునకవాటపట్టికతోమీరునభన. G.
 4. 15. పట్టికపైనున్నయొక్క పద్యముగనియె.

భట్టిగాడు The red shrike. Madras Journ. X.
 p. 235. Jerdon No. 49. bis.

భట్టిని * Theatrical phrase for a king's second-
 ary wife : as distinguished from the దేవి crown-
 ed queen.

పట్టియము n. s. A sword. R. 2. 20. చేత్రులుగా
 పట్టియములుకుండితెలు.

పట్టి n. s. A list or inventory, a roll of names : a
 roll of betel &c. tied up.

పట్టియము * The name of an ancient brief trea-
 tise upon Telugu grammar, written by నన్న
 యభట్టుడు.

పట్టు n. s. Silk. పట్టుబట్ట or పట్టుకత్తీము A silken
 vest: also the name of the cover of the lingam
 image. పట్టునూలు Silk thread : spun silk. పట్టు
 నూలుసాలెవాండ్లు a class of silk weavers. పట్టు
 నూలువాండ్లు a class of silk dyers.

పట్టు n. s. Pertinacity, resolution, persisting,
 hold, strength, gripe, grasp, seizing. An ex-
 ternal application to a swelling to allay pain
 &c. Ground, for a proceeding. Prop, support,
 favor, a party or side. A part or scene in a
 play as విరహపట్టు amorous scenes. యుద్ధపట్టు
 a warlike scene. పట్టుపెట్టుట to prepare a spot
 for performing religious rites. అచిరలకుపట్టు
 పెట్టుకొనికుందుకొన్నది she put a plaster on
 her temples and went to bed. యావ్యాజ్యము
 లోపట్టులేదు there is no proper plea in this
 suit. వకనిపట్టుగామాట్లాడుట to speak on a
 man's behalf వకపట్టుగావుండుట to insist perti-
 naciously. పునికిపట్టు a place, a house, an abode.

వాడుపట్టినపట్టువదలదు he will not relinquish
 his purpose. వాన్నిపట్టినపట్టున తీసుకొని వచ్చిరి
 they brought him as he was. పట్టుస్నానము
 bathing at the commencement of the eclipse :
 as opposed to విడుపుస్నానము bathing at the
 termination of the eclipse. ఆయనపట్టువిడుపు
 తెలిసినవాడు he knows where to be lenient and
 where to be severe. కూతపట్టునేల as far as a
 cry may be heard, about half a mile. వాండ్లకు
 ర్మములోపట్టులేదు they do not lay much stress
 upon ceremonies. వాడుయెంతమాత్రముపట్టుయి
 వ్వకుండామాట్లాడుతున్నాడు he speaks without
 giving them any handle. చాలామందిఆయనకు
 పట్టుఅయిరి many followed him, or came on his
 side, as disciples. పట్టున (with న the sign of the
 ablative) at, by, close to. కోరడిపట్టున along
 the hedge. గాడిపట్టున at the manger. యా
 పట్టున at present. పట్టు plur. వాడునెట్టిపట్టుకుట్టు

×లకు He is able to wrestle. ఆచుట్టుపట్ల in the circumjacent places, in the neighbourhood. నివాసస్థానము, బాధ్యమున్ను, శబ్దికొట్టబడ్డదియున్ను, శమయమున్ను. D.

బట్టు, బట్టువాడు or భట్రాజు n. s. A bard, herald: a chaunter of titles and praise. శట్టుండి (Postpos.) Through, by. శట్టుకొప్పు n. s. A refuge, stay, support. ఆధారము.

బట్టుగాడు n. s. See —ట్టి—

శట్టుబట్ట A sort of bird. S. 1. 187.

శట్టుట, శట్టుకొనుట v. a. n. To seize, to apprehend, to take, to hold, to catch. వాడునిండాశేళువూ పిరిశట్టలేదు he cannot hold his breath long. చేపట్టుట, చెట్టశట్టుట lit: to take the hand, to take to wife, to marry. చెయిశట్టుట to seize the hand, to ravish a female. చారమునుశట్టుట, ఆనగాచేనుట to twist the cord. ఆహక్కులోనా చెయిశట్టదు my hand will not go into the hole. గుడారముశట్టుట to strike a tent. సొలుశట్టి శలుకుట to speak distinctly. తలాపుక వారిశట్టి నారు each of them went by a separate road. కాలుశట్టుట to geld. కాళ్లశట్టుట to shampoo, handle or rub the legs. శగబట్టుట to conceive hatred. మర్యాదనుశట్టుట or వాడిక శట్టుట to adopt as a custom. యింకాకోరశట్టలేదు the reaping has not yet been put in hand. శంఖముశట్టుట to blow the shell. ఆవ్యాజ్యముశట్టలేదు they did not admit the lawsuit. చానిగోళ్లకుగోరింటశట్టదు the colour does not take, it is not formed yet. కత్తిసానశట్టుట to set or grind a knife or razor. ఆసుండుయాం గాన్నిశట్టలేదు the medicine has not affected this sickness. ఆవిద్యను బాగాశట్టివున్నాడు he has taken well to the study. కంఠశట్టుట to stink. ఆపొడియాబుద్లకు శట్టు Put the snuff in these bottles. ౧౦౭శక్తేశి మయము the time when the grain is forming in the ear. యిందులోయెవరికేమిశట్టినది who has any thing to do with this. నాలుగుదినములుశట్టును It will take four days. మనిషిచిట్టేమాత్రము only large enough to admit a man. అయిదురూపాయాలుశట్టును It will cost five rupees. మూడుగజాలుశట్టును It will take three yards. మన్నెముశట్టివున్నారు they betook them-

selves to the highlands. ఆనవాలుశట్టుట to identify, recognize, know again, verify. శట్టిశట్టిమాట్లాడెను he spoke in a broken manner. యెవరినిశట్టిలేవారుచెప్పవదు ask whom you will, and they will tell you. మీరుశట్టిమాట్లాడి లేఅశనిఅనుకూలమాను If you speak to the point, the matter will be settled. అదినాబుద్ధికి శట్టలేదు I do not take (or comprehend,) the meaning. శట్టిచెప్పిలే ఆపిల్లగాడికిచదువువాగావచ్చును If you teach him sedulously, he will learn well. వాడు చాన్నిశట్టుకొని పీకులాడుతున్నాడు he is troubling himself about it. వాడు శట్టినదెల్లాబంగారమాహూవచ్చినది whatever he touched turned to gold. చుట్టశట్టుట to smoke a cigar or cheroot. పొగశట్టుట to apply smoke. ఆకోటనుశట్టుకొన్నారు they took the fort. ఆదొంగనుశట్టుకొన్నారు they apprehended the thief. నాచెయిశట్టుకొన్నాడు he laid hold of my hand, or, he seized my hand. ఆవాడికను శట్టుకొన్నాడు he began the practice. పుకనెల జీతముశట్టుకొన్నాడు he stopped one month's wages. చెప్పగానేశట్టుకొన్నాడు he understood me the moment I spoke. నడుముశట్టుకొన్నది my loins are strained. To cost. To fit or suit; To be possessed by evil spirits. To arrive as ships. To be imbibed or absorbed as dye. To be held or contained. To be affected by disease or pain. శట్టుట is also added to a great number of nouns, to give them a verbal signification: and in such cases, takes its meaning from the noun to which it is affixed; thus తుత్తు n. s. rust, తుత్తుశట్టుట to rust. ఇలుకు a sprain, ఇలుకుశట్టుట to be sprained. అక్కర want; అక్కరశట్టుట to be necessary, to be required or to take interest in. కొవునశట్టిన fat. మూజుశట్టుట to grow mouldy. దోవబట్టుట to take a road. వాడులంరముశట్టుతున్నాడు he takes bribes. వాడికివెర్రిశట్టినది madness seized him. నాకుచలి శట్టుతున్నది I feel cold. శక్తువశట్టుట to be recovered as strength. శట్టుశట్టుట to be seized with cramp &c. ఆదియ్యముయిందులోశట్టునా will that grain go into this, or be contained or held in this? వానిగుండులనికుశట్టు

బద్ధది you have contracted his habits. వానశు
ట్టినప్పుడు when rain came on. అట్లా చెయ్యడా
నకు నీకుమేమి పట్టినది what business had you to
do this? what made you do this? ఆశనినా
కు పట్టలేదు I have nothing to do with that,
what matters it to me. గడ్డిపట్టినవీళ్లు land cov-
ered with grass. వాడిమీద పట్టినవీళ్లు నారు they
found fault with him. నిమ్మకుండ్లమూత్రము పట్టి
నచూటారుకురున్నది Limes can be had *where-*
ever you happen to be. ఆమందు సోరు పట్టినది
the medicine disordered or swelled the mouth.
వానికీజలు పట్టినది he has caught cold. నాకు
కూరుకు పట్టినది I became drowsy: nodding came
on. ఆదూడయికాగడ్డిపట్టలేదు the calf has not
yet taken to grass. పట్టెడు adj. A large handful.
Lit., "as much as (it) will hold." పట్టెడు గా
జాలు n. s. Broad tight flat silver bracelets.
పట్టుదావు See పట్టుడు.
పట్టుడు adj. Choice, select. పట్టుకువేట A first
rate sheep. పట్టుదావు A picked cow or fine
cow.
పట్టుడు * A title equivalent with 'doctor', as లిం
గాపట్టుడు. కృష్ణపట్టుడు.
పట్టుదల n. s. Affection, favor, perseverance, per-
sistence. వాడికి వానిమీద పిండాపట్టుదల he has
a great regard for her.
పట్టుబడి n. s. A sum received or credited in an ac-
count, the worth or cost of any thing. Charges,
expenses, outlay.
పట్టుబడుట v. pass. To be seized or apprehend-
ed. See పట్టుట.
పట్టుమూర్తి * n. s. The Minstrel; or he who wore
"the form of Minstrel." This is the title of
the celebrated author of the Vasu Charitra;
whose original name was Rama Razu.
పట్టువాడు n. s. A herald, bard, cryer.
పట్టె A spar of wood: the piece of wood that forms
a frame of a bed: hair left on the head at the
time of tonsure: folds in a turban or dress: a
tape, ferret: a stripe or streak of paint: a fa-
cet or side of a diamond. తాటిపట్టె a spar or
rafter of palmyra. నవారుపట్టె a broad tape.
పట్టెమంచము a bed, the bottom of which is
woven with broad tape. పట్టెతీయుట: to use the

harrow. సున్నపుపట్టె a streak of chunam &c.
పట్టెలుతీర్చినకెంతు a ruby cut into a facet. వాస
రబంధపట్టె the lintel or top of a door. లంగు
పట్టె the girth. యోగపట్టె a hermit's girdle.
వకపట్టెనేల a piece of land. నీరుపారేపట్టె a
canal or water course? (Ganjam.)
పట్టె or పీటిపట్టె n. s. A water-course fed by
a river: a streamlet. తొట్టిపట్టె the trough of
a well.
పట్టెడ n. s. Broad and strong tape: a collar or
ornament for a woman's neck: formed of small
square plates. పట్టెడచెట్టు, అనగా చెండచెట్టు
Q. యినపట్టెడ an anvil.
పట్టెము See పట్టెము.
పట్టె In the phrase పట్టెపట్టె villages &c. పట్టె
is only an anuk. H. 4. 103.
పట్టెవాండ్లు n. s. plu. A certain tribe of savages
or Poligars, also called పకటివాండ్లు.
పట్టెజు n. s. A bard, minstrel, herald, chaunter
of titles. కట్టెపట్టెజుమిట్టెమిట్టె, పట్టెజుమిట్టె
కట్టెనీలగతినే, కట్టెకాట్టెనుచేతులు, కొట్టెవక
చెంతుడెట్టెకొట్టెనుచేతులు.
పట్టె adv. About, as ఆచుట్టుపట్టె in that neighbour-
hood, round abouts. వాడుఅక్కడవుండినపట్టె in
case of his being there. యింటపట్టె at home.
అట్లాచేసినపట్టె in the event of his doing so. యే
పట్టెచూచిన in every respect, every way. వకనా
టిపట్టె for one day. అతనిపట్టెఅన్యాయముచేయక
do him no wrong. యాపట్టె in this respect, in
this matter.
పట్టె plu. of పట్టె. q. v.
పట్టెనము * n. s. A lesson. పట్టెనచేయుట to commit
to memory: to learn.
పట్టెయట v. a. To read, to learn.
పట్టెలున (anuk.) Aloud.
పట్టెంథి i. e. పట్టెంథి q. v.
పట్టెక n. s. A bed; repose or reclining. యిక్కడకు
డకచేసినవాండ్లు those who lay here. వాడికిపట్టె
కపొందలేదు he got no rest or repose. అదేపట్టె
కగాపట్టెయన్నాడు, పట్టెపట్టెక గాపట్టెయన్నాడు
he did not again arise.
పట్టెకట్టెలు n. s. A bed chamber.
పట్టెగ n. s. A snake's crest or hood, a flag or
banner. any crest. గాటిపట్టెగ a paper kite. పా

ముకడగెత్తినది the snake raised its crest. కోటి
కిడగలెత్తి. టి|| శుంశుత్వమునుపొంది, అనగా శం
భూర్ణమైనదై. Swa. 3. 42. తక్కువైనది
శిరిగల్గెనెన్ని కోట్లుకడగలెత్తరామనశిరిమితధనం
మలసప్రాలుకుడగలగట్టువైశ్య జనముకట్టణమున.
Zacca. 1. 76. కూడువిడిదియుశ తకోటికడగలెత్తి,
మాటిమాటికదియుమంటగలిపి. Vema. 3. 104.

శుదచ్చు n. s. A puncheon or tool having a figure
on it with which impressions are struck. కం
సాలిపునిముట్టు. D.

శుదలి or శుదతుక n. s. A woman.

శుదల n. s. A belt. శిరిగట్టిచెరంగులూరకుగుభట్టి
కెంపులచెక్కడపుశుదలదొంగి. Surya Tanaya.
4. 73. కడవనై జిగట్టునడికట్టుశుదలకట్టెంబు
నేజయువాకు. N. 10. 143.

శుదాయుట. v. a. To thrust down, knock down.
శుదశ, అనగా శుంశుమునాడు. OG.

బడబ * n. s. A mare. అడగుర్రము. D.

బడబాన్తి * See బాడబము.

బడబానలము * n. s. or బడబాముఖము * Inextin-
guishable flame: fire that burns under water.

శుదమటి adj. Western. శుదమటిగాలి the west wind,
at Madras it is called landwind. శుదమటియిల్లు
the western apartment.

శుదమర n. s. (Gen. శుదమటి) the west. తూర్పుశు
దమర్లు East and west.

శుదమి The not falling. Neg. noun of శుడుట.

శుదయుట, or వడయుట v. a. To obtain, gain, ac-
quire, enjoy, possess. శుదనె, పొందెననుట. D.
శుక్రూర్బడసి. M. 1. 2. 150. ధర్మంబులమీకుబ
డయంగరానిదేమియునులేదు. Vish. 2. 192. గు
రునికరుగబడయగవలచే. T. 2. 39.

శుదల్, శుదల్ A word expressive of noise, "bang,
bang, bang."

బడలించుట v. a. To fatigue, to exhaust.

బడలిక n. s. Fatigue, weariness. Exhaustion, de-
crepitude. Vish. III. 380. V. 133. బడలికదీర్చు
కొనుట to rest oneself.

బడలిస adj. Wearied, fatigued, exhausted.

బడలుట, బడలుకుడుట v. n. To weary, be fa-
tigated, to tire, flag, be exhausted. M. 8. 3. 66.

శురబంబులుబడలువడంబోరుచున్నవాడు.

శుడలుబడి, అనగా భాషకట్టుబడి. OG.

శుదవ n. s. A boat. War, combat, fighting. Im-
minent danger, peril, fatal accident. శుశయ
ము. D. యాశుదవగడిస్తే If I can only get over
this hobble or scrape. దొనె, యుద్ధము, ఆయా
శము. Satyabhama. 4. 134. అరదంబునకుండి
తనతనయుండైన భగవతుండు ముందునడువకుడవ
కైవచ్చెనంతా. శుదవకైవచ్చెను, యుద్ధమునకైవచ్చె
ననిశ్చయముగా అర్థమాతున్నది. ib. 3. 114. శుద

వకైవచ్చినట్టి యాయెడలవట్టి, గొడవయిల్లాలితివా
శిగోశుమార్చి. శుదవకైవచ్చినట్టియాయెడల, నరకా
సురుడితో యుద్ధమునకువచ్చిన యిహ్సాట. ib. 3.
58. శే|| వెలదిదైవముమాయగావింపిమింపి, శుదవ
గొడవలుదలచెట్టికడకముట్టి, యట్లుననువీడజేసిన
యందువల్ల. శుదవగొడవలు, యుద్ధముననువిత్తులు
న్ను. ib. 3. 40. క|| శుదవకయివచ్చియుముల, బడ
వశమాయెవిల్లు శుదవారోవగచే. శుదవకయివచ్చి
యిడుములబడవశమా, యుద్ధమునకువచ్చిశుంశుము
లనుభవించుకక్కమా. శుదవ, గండము.

శుదవరంబు n. s. The vanguard. Pal. 79. శ్రుతిగో
రుశుట్టునంబాలుపారుచున్నశుదవరంబులుజూడబా
గయ్యనేగ మింతలపొడచూపు మిచేయనిన. ib.
80. గొల్లవల్లభుకపుడుకట్టంబుమిక్కిలిగానుకలిగి.
శుదవరంబులుదూలకులుమారునేశి. Reeve. శుదు
వరు To proceed or go before. ముందునడుచుట.
శుదవరంబు, అనగా శేనాముఖుని తోవినది.

శుదవాగ adv. Preparedly. కల్లము బెట్టిసిద్ధపరచి
Bridled. Swa. 3. 74. ఇనుదప్పడబాదొటమునుము
న్నుశుదవాగగొనివచ్చురాయంచకొడమయనగ. టి||
కల్లము బెట్టిసిద్ధపరచిలేబడినటువంటి, అనగాముక్తి
దైవచ్చినటువంటి. Sar. D. 5. 321. శుదావాగలే
జీలుశల్లకిలెక్కి.

శుదవాలు n. s. or శుదవాలుడు plu. శుదవాళ్లు or శుద
వాండ్లు A commander of an army శేనాధిపతి.
D. శుదవాలు, అనగాదళవాలు. OG. శుదవాళ్లు,
అనగానేగర్లు OG. Swa. 2. 9. కనశుశ్రులువేల్పు
బడవాలుగన్నహోటు. టి|| వేల్పుబడవాలు, దేవతల
కుశేనాధిపతి. DRK. 220. అశ్వదుశుదవాలుడగు
సీలువలచి. T. 5. 20. దరదములైయొత్తుయరదము
తోదీపులుకుదవాళ్లుకడిమిగన్నదుమొట్టె. టి|| శుద
వాళ్లు, శేనానాయకులు. M. 14. 3. 4. ధనంబు
యందుతనతోడంబునదేరదగుశిరివారంబుశుమక
ట్టంబడవాళ్లంబనిచె. M. 9. 1. 108. క|| కురుశతిశు

దవాల్లందగు, వారలకడకు నీర్వరము. *M. VI. 97.*
 అప్పు హీనతవదవాల్లంబుచ్చి.
 కడ వేయుట *v. a.* To cast, throw &c. causal of క
 కుట *q. v.*
 కడసాల *n. s.* A hall, a portico. *Suca. 3. 469.* క
 డసాలముంబిలిపందీలిపి గాడి.
 కడి *n. s. plu.* కళ్లు A measure of capacity, con-
 taining a seer and a half. It is one eighth of a
 merca. An indefinite weight, used in tobacco
 &c. usually about a seer and a quarter; this
 last meaning is doubtful.
 కడి an affix forming nouns. Thus దారికడిని along
 the road. తీరుకడి leisure. రసులుకడి expense.
 పెట్టుకడి money advanced or out laid. వచ్చుకడి
 income. ఇప్పుడి as much again; twice as much.
 ఏలుకడి a reign. గుర్రకడి, ఇప్పుడి, ముప్పడి. *D.*
 కడి *adv.* Along with. వెంబడి. *OG. R. 2. 7.* కడు
 చులు పైదలు పేముకా బడి వాయక వెంటదొంటును
 లును మా వెంబడిదిరుగుచు గీముల నేయిదుములులే
 కుండ నుండు మెయ్యెదలందుకా. బడి వాయక, అన
 గాడా వెంబడి వాయక. *M. 6. 2. 348.* అభిలక్షనం
 బలకంబడి చేసుకొని వెదలియరండుయ మ్మహారం
 బడివ్వు నెడ, అందరినిన్ని వెంట బెట్టుకొని. like, as,
 conformably to, according to. దీనిబడి చేయించు
 make it like this one. మాచులుకు బడినడుచుకొం
 టాను I will do as you direct.
 కడి *adj.* Slight, petty. *BD. 4. 1267.* బడిశనులేమే
 నిబనువుచునంబికడుకొని బలువంక నుడువనేచి-
 ని. బడిశనులు, కొలువుకునులు Servitude. బడి
 గుర్రము an unsaddled horse.
 కడి *n. s. plu.* బళ్లు A school. కల్లకూటము. బడిపె
 డ్డ a class leader, monitor.
 కడికట్టు *n. s.* A stair, or step. A weight used in
 scales : a degree : a standard for reference :
 classification. *plu.* కడికట్టు.
 కడికరము *n. s.* A weight used in scales.
 కడికాళు *n. s.* A hanger on, an expectant. శంచ
 నుకాచుకొనియుండేవాడు. కడికాళులు కడియుం
 డగ, బడుగుల కేలమ్మకంఠిభంజను సేవర్. *Cuch-*
elop. కడిగాళు, అనగా శంచ నుగాచుకొనియుం
 డుట. *D.*
 కడికోడి A barn door fowl. A large fowl.
 కడికోర్ *n. s.* Example. చాలు, పోలిక. *A. 5. 139.*
 తల్లిబడికోర్చెయిట్లయే కామహి. టీ|| తల్లివృక్ష
 ముయొక్క క్రమము చేరను, అట్లాగే కాదా అవునను
 ట, యెదురుకోర్, నైకోర్ అన్నట్లువలె.

కడిగ, కడిగము, కడిగంబు, or కడికము *n. s.* A spit-
 ting pot. తమ్మకడిగ or తమ్మకడికము used in
 chewing betel. *BD. 5. 554.* కరికించియందొక్క
 కడిగంబుక్రింద. *BD. 3. 236.* కడిగంబువెట్టించి
 పాదముల్ గడిగి. *Charitra. 1. 3089.* త్రివిధోదక
 ములాక్రాక్క కడిగంబులోగూర్చి. *Saranga. 3. 141.*
 సున్నుకళికాయ మెచ్చులరమ్మకడిగ.
 కడిర, కడితె A stake, thick stick, a cudgel.
 కడిదము, or కడిదెం. *n. s.* A certain decoction.
 బోళము in *Chik. 23.* దధిలైలభిశ్చమం. టీ||
 గ్రామమైన కదాకాలోనోన పెరుగునూ నెకడి
 దంతోన ప్రారరాహస్తము వధ్యము బోంచేతేది.
 శాంతిదాది మవల్లాభ్యః భిశ్చత్వాతి సారజిత్.
 టీ|| శాంతిన్ని దాడింబకాయానుసూరికలికాచిన
 కడిదంశిరస్వతిసారహారం. కడిదము, ఖలః which
 is explained in *SC. కల్లము.*
 కడిదివ్వుట, కడింద్రివ్వుట *v. a.* To parade, to carry
 a prisoner around the town in procession
 before execution.
 కడితె *n. s.* Borrowed linen, clothes hired from
 the washerman. కడితెయిచ్చుట To lend out
 clothes.
 కడిపోవుట To fall down. To die. ఆయనకడిపో
 యినతర్వాత after his decease.
 కడిబడి *adv.* Repeatedly, one after another. *Su-*
nanda. 5. 155. శ్రమదంబునబంధుజనులుబడిబడి
 రాగ, మాటిమాటికి. *D.*
 కడియ *n. s.* A puddle; a slough, a dirty pond.
 చవటికడియ a salt marsh. శేతలుపాలేకంబు.
D.
 కడియ or కడితె *n. s.* A stake or thick stick. A
 cudgel. పిచ్చిబడియ a fool.
 కడివారడి *n. s.* Apportionment, allotment, lot.
 The share of revenue levied on each farmer.
 కడిశము * *n. s.* A fish hook. చేతలనుకట్టేగాలము.
 కడిశెము, కడిశెము *n. s.* A cold, or catarrh, run-
 ning at the nose.
 కడిసి, అనగారము. *OG.*
 కడిశెకాయ *n. s.* A hip or haw, a wild acid ber-
 ry that grows on a large tree.
 కడిహరి, కడిహరి or ఛడిహరి *n. s.* A messenger,
 a herald, a servant. *Charitra, Book I. 4545.*
 కడిహరివెండియు బనుచుండునెరిగి, మడిహాలు చూ
 చయ్యయదుగులకెరిగి. *ib. I. 4415* కడిహరుల
 నునిల్వించియాక్షులుమె, కడకకోకల్యాణ కలకం

మునందు. also I. 4527. పొమ్మన్నుకడిహరిభారనవ
చ్చి, యమ్మహగరాజికంతత్రముక్తి. also I.
4479. అవశరంబునకడిహరిబాచయ్య. Reeve
says, a doorkeeper.

కడుక్కునుట v. n. To recline, to lie down.

కడుకుండుట To recline, lie down. ABA. 3. 130.

కడుకొనుట v. n. To lie down, recline.

కడుగ n. s. See కడగ. శర్పభాము. D.

కడుగు n. s. The woof or threads which run the
whole length of the web బట్టయొక్కనిదువునూ
లు. తియ్యగామిగినజొన్నకుచ్చెల, కరికుప్పానున్ను
D.

బడుగు, అనగాశవము A corpse. A weak wretch.
ABA. 3. 88. బడుగునాశవముదుర్బలుడుదోచు.
HK. 4. 82.

బడుగు adj. Poor, necessitous, slender. Lean,
skinny. బడుగుగాక్షుడు a gaunt demon. బడు
గునడుము B. 8. 421. slender waist. బడుగుతును
లు BD. 4. 628. i. e. Drudgery, servitude. బ
డుగుపీనుగ BD. 5. 1098 a wretched corpse. బ
డుగుభక్తులు poor saints. BD. 5. 623.

కడుగుచేయుట v. a. To dress, teasele or card the
woof with a comb as long as the cloth is
broad.

కడుచు adj. Young, youthful. కడుచుబుద్ధి a
childish whim. Vish. 2. 28. కడుచుమాటలు
childish language. కడుచువాడు a boy.

కడుచు n. s. A girl, a damsel, maiden. ఆడకడు
చు a girl, a lone helpless woman.

కడుచుకొనినట v. n. To live by prostitution.

కడుచుకొనుట v. comp. To play the whore, to
rake.

కడుచురసము n. s. Girlhood, silliness, boyishness,
puberty, youth. Fornication.

కడుచుది A girl.

కడుచులాట Childishness, trifling.

కడుచువాడు A boy, a youth.

కడుట v. a. and v. n. To suffer. [The causal form
is కర్పుట.] To incur, undergo, enjoy, tolerate,
feel. To fall, To be, To occur, or happen. To
be caught in a snare. To be killed in battle.
నేనుకడుదినాకే తెలుసును I alone know what
I have suffered. కొట్టబడుట To be beaten. II.

Added to nouns it forms them into verbs,
as శక్తుతి Agreement. శక్తుతికడుట To agree.
శంతోషము pleasure. శంతోషకడుట To be
pleased. చెబ్బలు blows. చెబ్బలుకడుట To be
beaten. శంతాపము affliction, pain. శంతాపక
డుట To be in pain. చింత grief. చింతకడుట To
be in grief. తిట్లు abuse. తిట్లుకడుట To be re-
viled. తొందర distress. తొందరకడుట v. n. To
be in distress. భయము fear. భయకడుట To
fear. నక్తిళ్లు the jaw. వానికినక్తిళ్లుకడుదెవి he has
the lockjaw. మాను a tree. మానుకడుట To be
stunned. III. It may be added to past partici-
ples. ఉలికికడుట To start. తూలికడుట to
slumber. IV. It is even added to adjectives, as
మెర్ర red. మెర్రకడుట To redden or blush or
turn red. వేరు separate. వేరుకడుట To be se-
parated. యేర్పడుట To become : hence యేర్పర
చుట v. a. To make, as అరణ్ణిరాజుగాయేర్పర
చినారు they made him king. V. It may even
be added to an interjection, thus కలకలకడుట
To cry alas. రహరహకడుట To be in trou-
ble. VI. The causal form being కర్పుట
these verbs form తొందరకడుట To trouble,
torment. ఆయిల్లుకడుదెవి that house is fallen in.
పుకకలహముకడుదెవి there was a dispute. ఆప
లలోనాలుగుకడులుకడుదెవి in the snare four
birds were caught. అండులోనిండాకడుపులుకడు
దెవి in that there are many faults. అక్కడపుకకు
ల్లముకడుదెవి a hollow formed there. ఆయుధము
లోనలుగురుకడుడారు four persons were killed
in the battle. వాడికిబంకకడుకున్నది he passes
slime or mucus. వానికివురుగులుకడుదెవి he evacu-
ated or passed worms. ఆపుస్తకములోపురుగు
లుకడుదెవి the book is attacked by insects. వాడి
కికుడిచెయ్యికడుదెవి he has lost the power of his
right hand. వాండ్లు వెనకకుడ్డారు they fell back.
ఆమరములోకుడ్డాడు he embraced that reli-
gion. శిరుశిర్ష renowned, celebrated, notori-
ous. రుట్టికడుదెవి when an opportunity oc-
curs. మరుగుకడుడారు they went out of sight.
నాకువచ్చినఆకడుకువాడు అడ్డకుడ్డాడు he stood
in the way of any misfortune that might

happen to me. వారిద్దరికిన్నికడదు they do not agree, they are in bad terms. చానిసొట్లోకు డక do not put it in her power to abuse you.

అబావిలోమంచినిట్లుకడ్డవి sweet water broke

forth in the well. వానితోకడలేను I cannot get

on with him. వాడికియివ్వడముకడదు he hates

giving. నాకుయిప్పుడుపోవడముకడదు I cannot

go now. చానికిదిసికిరికడదు this does not tal-

ly with that. యింకావిత్తముకడలేదు the seed

is not yet sown. ఆచేనిలో అడ్డముగాకడిపారి

పోయినాడు he ran across the field. ఆయిల్లు

పూరికెకడియున్నది that house is unoccupied.

ఆరుకలుపూరకకడియున్నది that money is un-

touched, the fund is lying idle. ఆశంసార

మునానెత్తినకడ్డది that family is now left on my

hands. ఆనష్టమునారలమిదవడ్డది I incurred

that loss. Added to the Root in A it forms the

passive voice, thus కొట్టబడుట to be beaten.

చూడబడుట To be seen. కడవేయుట To throw

down. కడకొట్టుట To knock down. కడతన్నుట

To kick down. కడతోక్కుట To tread down.

It is added at pleasure to some adverbs, thus

బోర్లవడిన prostrate: తలక్రిందులుకడుట to be

topsy turvy, upside down, to be conceited. అ

దిబయిటకడ్డది it came to light.

కడుపాటు n. s. Ruin, waste, omission, mistake,

hardship, trouble. = తిప్పలు, కడగండ్లు. M. 12.

5. 260. దేహశంధివరమైభరమొకయింతలేక, కడు

పాటులునక్కటయెక్కుడంతయుక. కడుపాటులు,

అనగాకడగండ్లు Ahalya. 1. 67. కడుపాటుగా

కడుపాలింది. కడపాటుగా, అనగా నాశనము

గా. ఆయిల్లునిండా కడుపాటుగావున్నది that

house is in a ruinous state. చాంట్లోకడుబాట్లు

లేవు there are no mistakes in it.

కడుపు n. s. Prostitution (from the v. a. కడుచు

కానుట.) కడుపుకూడు food gained by prosti-

tution. కడుపుకడతి A prostitute.

కడువరి n. s. A crop of sprouts produced by

seeds of paddy, that fall by chance, as the

crops are cut (From కడు to fall and వరి grain.)

కరెడు As much as (ఎడు) a padi (కడి). About

two pounds.

కడ్డ n. s. A female buffalo, or cow, fit for breed-

ing.

కడ్డ contr. for కడిన the P|| of కడుట Fallen &c.

Thus కల్పబడ్డవాడు The man who was called.

ఉండబడ్డవాడు he who was there.

బడ్డ n. s. దడ్డు, ముఖ్యముగాయెనుగ మేడ్రము.

కరము * n. s. Wages, price, hire. Measure of ac-

count, in cowries or shells, eighty couries; also

a weight of copper of similar value, a stake at

play, a bet, a wager. Gaming, playing. Playing

with dice.

కరాము * n. s. The crest or hood of a serpent.

Any tribe, sectarian division or caste. కరాకట్టు,

= శమాఖ్య league, paction. Power or influence

thus, యాకనిలోవానికరామునాగుతుంది he is

quite in his element in this affair.

కరాకట్టు n. s. Tribe, caste.

కరత or నాగేటికరత A certain part of a plough.

It is explained నాగలియొక్క మేడితగ్గించెమె:ద్ద

వంటిది.

కరాతకడుట, అనగాదవడనరాలుకట్టుకొనుట To

suffer from lockjaw. OG.

కరాతి or కరాతుక for కడతి n. s. A woman.

కరాకరము * (In astrology) a segment of a circle.

కరాము A feat of strength &c. (like the bow

of Ulysses) wherein the hand of a heroine is

bestowed on the victor.

కరావము * n. s. A tabor or small drum. తప్పెట. D.

బావసి The name of a town, Banavasi.

కరాధరము * n. s. A hooded serpent. Vasu. 50.

కరా * A serpent or snake.

కరాకము * or కరాకము * n. s. A delicate

sweet smelling plant, apparently a sort of

basil with small leaves. మరువము, తులసిన్ని.

SC.

కరాతము * adj. Told, said, praised, cited, addu-

ced.

కరాతల్పగుడు * Vishnu who "reclines on Adishe-

shu, the chief of snakes."

కరాతార * The asterism named ఆశ్లేష. Aslesha.

DRB. ప్రబుతించుదగునట్టికరాతారయందు.

కరాతి n. s. Mode, way, course of conversation.

భక్తిక, శరణి. Vishnu. 8. 323. కరమాన్యుడైనది

స్థునిచరితములన్నియును నిశ్రుసాదంబునవిశ్రుకరా

తివినగలిగెను.

శశరాజపల్లి A betel vine. A. 1. 23. మనకనురక్తి
శాస్త్రనది మందనికంఠముకొనిలించి నిక్కిన శశరా
జపల్లి యెరిగింప నూయన. టీ|| తమల పాకుల తీగె.
శశహారుడు A messenger, a herald, a doorkeeper,
porter. A bailiff. See శశిహారి.
శశుకు n. s. A ledge, a side (of a hill, sea, or pit)
a cleft or hiding place. (దరి compare శశక.)
బాస్త్రము n. s. A pile (of new brass pots.) కొత్తయి
త్రడిపాత్రశముహము. D.
శశ్చేరము n. s. Cake, pastry.
శశ్యము * adj. and n. s. Saleable, vendible. A
shop. BD. 4. 745. హరుభక్తులింగకృత్తు శశ్య
ములుకరమర్చిమోచుచుకాయకంబలర. యిక్కడ శ
శ్యమన గావలహార మేమో.
శశ్యరము n. s. A cake. Ahalyā. 3. 48. మహావి
షంబులొనగ్దిన శశ్యరంబు.
శశ్యపీఠి * n. s. A place where shops are; a
market place.
శశ్యశ్రీ or శశ్యంగన * n. s. అనగాబోగముది,
లంజ a harlot.
శశ్యజీవుడు n. s. A merchant or trader.
శశ్యరము n. s. (Tamil) A cake. A. 1. 26. టీ|| అ
పూవుము.
శతంగము * శతంగము * n. s. A grasshopper;
a bird.
శతంగచెక్క Sappan wood. Rox. 2. 357. Cæsal-
pinia Sappan.
శతంగంచుట To apply quicksilver: by burning
it and letting the fumes like smoke, accumu-
late. రశమిశతంగించినది the mercury rose in
fumes and accumulated at the top.
శతంగుడు * n. s. The sun. M. 4. 1. 83.
శతకము * n. s. A solitaire or brooch hung at
the breast. A Golden number, a logarithm.
శతకము * A bird, శతకరాజు the king of birds:
the eagle.
శతత్రయము * n. s. A wing.
శతత్రి * n. s. A bird.
శతస్థానము or శతస్థానము * A spitting pot.
తన్ను శుడిగము.
శతనమము * n. s. Falling.
శతయాశువు * adj. Falling, cadent, deciduous,
liable or accustomed to fall.
శతాకము * n. s. A flag or banner.
శతాకిని * n. s. An army.

శతాకుడు * n. s. A Banneret. మిసతుతాకుడు
Cupid whose banner is the dolphin.
శతి * n. s. A lord or master, a husband: prince,
ruler. శతిధికు Bestowing or restoring a hus-
band: the expression used by Psyche when
praying the restoration of Cupid. Prayer en-
treating the boon of a husband. See BD. 4.
1343. 1348.
బతికించుట or బ్ర v. a. To save, rescue, cause to
live. See బ్రతుకుట.
శతితము * adj. Fallen, defeated, overthrown:
alighted. Wicked, abandoned.
శతితతనము or శతితత్వము * n. s. Obsequious-
ness.
శతితుమ * n. s. A fallen creature, a sinner.
బతిమాలుట or బతిమాలుకొనుట v. a. To pray, be-
seech, importune, beg pardon, make up mat-
ters.
శతివ్రత n. s. A chaste and virtuous wife.
బతుకు or బ్రతుకు n. s. Life. Means of life, sup-
port.
బతుకుట v. n. To live, subsist. To survive: be de-
livered or saved. నేనుమాత్రంబ్రతికినాను I alone
survived.
శత్రుంకణము n. s. A foot ring, or bangle. Lalita.
5. 57. కళనిస్వనమంజీరశత్రుంకణవిరాజితా.
శత్రు n. s. అనగామోని, ధగము. (In Italian *potta*.)
Vema. Jagannath. Samudappa.
బత్తెలి or బత్తెలిక n. s. A quiver. అమ్మలపాది. OG.
శుత్రి * n. s. A foot soldier.
శుత్రి n. s. Cotton. యేమియెరగని శుత్రిగా (query
శుత్రివిత్తు a cotton seed?) శున్నాడు he is as in-
nocent as the babe unborn.
బత్రి n. s. (for ధత్రి) Faith. బత్రిల faithful. S. 3.
63. అత్తరిదానిమోచిమంగనయంతటిపుణ్యమా
ర్తిపూ, బత్రిజనింప నాదుచెరబావెద గావుననిన్నుపం
టి. See on ధత్రి.
శుత్రి from శుత్రి Leaves used as an offering BD.
3. 322.
శుత్రిరేకు (లోహము అభకడములోవేళేరేకు, పాడి)
n. s. A thin plate of metal. A. 5. 27. తనుమధ్య
వళిభంగము, లనుగూర్చునవియుతత్తులములేయగు
టంగం, తునియిడిన శుత్రిరేకున, జను సుద్ధాణమునగా
ను బామకునమరకా.
బత్రిశ (H.) Thirty two. BD. 3. 1836. రమణబత్రి
సాదిరాగంబులకును.

బత్తుడు (from భత్తుడు) n. s. A worshipper. The surname *Bhatt* is taken by all the five castes of artificers; a name belonging to any of those castes, as వడ్లబత్తుడు a carpenter. కడుపుబత్తుడు one who makes a god of his belly. L. XVI. 230.

బత్తెము n. s. Substance, batta. Daily allowance, in money or food. Daily bread. Agio, gain and loss in exchange. Discount, premium.

శర్మి * n. s. A wife.

భక్తము n. s. Batta, food allowed per day. Subsistence.

శత్రము * n. s. A leaf of a tree, or of a book. A written bond. A vehicle in general, as a car, a horse, a camel &c. The wing of a bird, the feather of an arrow.

శత్రశరశుచు * n. s. A file. ఆకురాయి. D.

శత్రపాశ్య * n. s. An ornament for the forehead; a sort of tiara. చేరుచుక్క బొట్టు. SC.

శత్రభము * n. s. Wing-borne. i. e. a bird.

శత్రార్థము * The value of a bond, that is the property or money which it regards.

శత్రి * n. s. A bird.

శత్రి or శత్రిరి n. s. Leaves used in worship by Saivites.

శత్రిక * n. s. A letter of correspondence. శత్రిక or మకరికాశత్రిక Damasked hue, marbled figures drawn with musk or gold dust on the cheeks or breasts. So in the Murari శ్లోకస్తూరి శత్రాంకురమకరికా ఇత్యాది. The following verse "addressed to Musk-powder" is by an anonymous poet. పీనశురోనిన్నుతిలపిష్టశుమానముగాజూచినం, వానివివేకశూన్యతకువందగనేల కురంగనాభమా, మానవతీకపోలకుచమండలమందితచిత్రశత్రికా, నూనవిశేషవాసనలజెందుటలో కులునిన్నెరుంగరే?

శత్రోణము * n. s. White silk. ధారకాశేయము, తెల్లబట్టబట్ట. SC.

శథము * n. s. A road or way.

శథికుడు * n. s. A traveller, a way-farer.

శథ్యము n. s. Restriction in diet, diet, regimen.

శధ్యము * adj. Proper, fit, suitable, agreeing with diet or regimen. ఆయనమాటలుఆమెకుశుభ్యము his words were music to her ears.

శద interj. Go thou. Plural శదంతి Go ye! శదరా or శదనే Go along. పోదాముశద come, let us go. శదశద Go Go along. Come come!

శదము * n. s. A foot, a footstep: the mark of a foot. A word, an inflected word; a phrase. An article, thing. Preservation, defence. Place, scite. Rank, station, degree, a line of a stanza or song. శదభ్రష్టుడు he who is degraded. B. X. 1. 6. సేనాకూపారమేకలముపెను(పాశు)గలంఘించిరాక్ష్సబాలశదముగా. A. 5. 124. మనసిజరభశదాంజనకశికలు. టీ|| రభశద, బండికండ్లయొక్క. శరమశదము Heaven, lit, the best place. ఉద్యోగము, రక్షణము, స్థానము, ఆదియాలము, అడుగు, వస్తువు. A. T.

శద or శదము (Plu. శదంతి or శదదు) interj. Go or come thou. శదరా or శదనే Go along, or come along. పోదాంశద come, let us go. శదశద (Plural శదశదదు) Go, go along, Come, come! Saranga D. 4. 377. యిహోట, వనిమనకేమింకశదశదదుదనుచు.

శదంశతి adv. తరువాతను OG. And then, afterwards, same as శదశతి M. XIII. 2. 209. Vij. 2. 173. కానితన్నుచేసినినుబట్టిదండనముచేసిశదంశతిశత్రుపామతిఁగనుగొనిమెచ్చు. Vishnu. 1. 144.

శదకము n. s. Vide శతకము.

శదకొండు or శద్దకొండు adj. Numeral. Eleven.

శదకొల్లుము n. s. The dry measure of eleven tooms. For which the cipher is 40 40.

శదచ్ఛేదము * n. s. Cutting off, amputating the feet. The *ordo* or order in which words are construed. Analysis. This is contractedly written శ||.

శదట See శదదు of which this is the Locative. శదయరానియాయువుదలికిగలిగిన, పాశుకృతులదానిశదటగలవ meaning in the dirt. M. XII. 5. 468.

శదటబుచ్చుట v. a. To ruin, to waste. బుగ్గిలోగలుపుట Satya. 4. 57. చదువుతగనాదెనితులుశదటబుచ్చె.

శదటము n. s. (Tamil) Precipitation, hurry. ఆతురము, దుడుకు. S. 3. 305. యింకఁబడటముచేనించుకైనభాపించుకు. Satya. 2. 85. మైబడనేటికే శంకరుహేక్షణప్రాబడబడెనేశదటము, లక్షణము.

Radha 3. 139. పదటములేకనందరముపద్మదళా యునిదోవబోకనే. వాడికిచెయ్యిపదటముకట్టు he is given to pilfering. వానికిసోరుపదటము she is a foul mouthed wretch.

పదడు n. s. (derived from the Tamil పదరు) An empty corn husk: trash, rubbish. BD. పదడు చేపట్టెడుపనికియెవెలుగ. Charitra. 2. 2783. పదడుచేపట్టెడుపనికియెచనతె, బూడితె. D.

పదరలము The foot.

బదనికె or బదనిక Any parasitic plant that grows like misletoe upon several trees. Various kinds are termed after the trees on which they grow: they are imagined to have aphrodisiac virtues. H. 2. 45. S. 1. 18. Rox. 2. 185. There is a proverb పాముకుబదనికచూపి ప్తయెంతలలుగుసా as disconcerted or irritated as a snake if you shew it the misletoe.

పదను n. s. Vide పదును.

పదవడి or పదవంతి adv. Afterwards; and then.

పదముత్తుము n. s. The dry measure of thirteen tooms. Thus ciphered ౪౦ ౪ ౩.

పదమాడు adj. Thirteen, vide పద్మాడు.

పదరము, అనగాఅకులురందే అడకము. OG.

బదరము n. s. The jujube tree. = రేగుచెట్టు, బదరీక నము name of a place.

పదరుట or పదురుట v. n. To be over hasty, to be precipitate. To speak. ఆకురపడుట, మాట్లాడుట. Radha. 1. 34. పదరిమునువలెపైత్రక్కబడకయున్న, దెక్కువగనుల్లుమరునికిచెదిరాధ. HK. 5. 134. బలభేదియావేళప్రశస్తేయగనేల, చేసినమునుతెల్లయూరకుండ, పదరియరుంధిపతితోడమతిలేక, కలహింపగానేమికారణంబు. N. 7. 163. చేలవిడుమంటినటువలెజేయువాడ, భానుపదరకులెవారజాముగలదు. టీ॥ పదరకు, తొండరపదబోక. B. 10. 11. 19. వస్యజంతుచయంబులవానివాని, పదురుపదురుచువించిపట్టబోదురు. A. 5. 2. మున్నతులబదరివుం ప్రాధివాటించి. టీ॥ మున్నతులబదరి, ముందుగానురతిక్రిడామిముఖులైన, పతులబదరి, పెరిమిల్లతిరస్తరించియనుట N. 7. 67. అంచుదమిమించబదరియాచంచలాపి, నిన్నునుచువేదనగిబ్రహ్మయియ్యనని. P. 1. 497. తమలోనబదరికొనియు, ప్రేమవాకిట నిల్వబనిపిరహిసంనూహం, శిముఖమునకరిగియిండుద, రముచూపియిభారితోకరటమిట్లనియె. టీ॥ రమలోన, రమముగ్గురిలోన, ప

దరుకొని, మాట్లాడుకొని. M. XII. 4. 399. అదియెట్లులుండెనితో, బదరంబనిరేడునాకుపద్మభానిమాటదలంజువలయు.

పదరులు or పదురులు n. s. plu. Angry words, hasty words, కోపవాక్యలు. D. S. 3. 237. రట్టితోరట్టిపగులంక గొట్టిరనడు, పదరులకునింటి బలుకుక్కలదరికూయ.

పదవి * n. s. A road, or path, station, situation, degree, rank, place, site. W. మాగ. SC.

పదవి n. s. Fortune, luck. సంపద OG.

పదవె Come along! Go along!

పదహారు adj. Sixteen.

పదహారుము n. s. The dry measure of sixteen tooms. Thus ciphered ౪౦ ౪ ౦.

పదాతి * n. s. A foot soldier. Infantry.

పదాపది * adv. Foot to foot (in fighting) లెకరిసెకరతన్నుకొని. DRK. ఘనపదాపదికపాకచినఖానభినిచెనకిముష్టాముష్టిచెలిపారుతును.

పదారవ adj. Sixteenth.

పదారు adj. Sixteen. పదారేలు 16,000.

పదార్థము * n. s. Thing, article, substance, substantial or material form of being. An ingredient or drug. The meaning of a word or sentence. Property, money, goods. పదార్థవంతుడు A man of property.

పది adj. (Numeral.) Ten. పదిమంది Lit: ten persons, several or many people: as we say a dozen. plu. పదులు Tens. పదింపదిగ, పదిపదికి or పదివేలకు i. e. అన్నివిధాల (phrase) by all means, on any consideration, at any rate. Saranga. 2. 278. పదరకుమాలెన్నపదిం, బదిగవిచారిచిసేయమందినమి. టీ॥ పదింబదిగ, అన్నివిధములచేతను.

పదియారు See పదహారు. పదియారున్నెకనిండి Fine gold.

పదిరు, అనగాపదిగురు. OG.

పదిలము n. s. Care, caution, security, carefulness.

పదిలముగా Carefully. N. 9. 92.

పదిలముచేయుట or పదిలపర్చుట v. a. To secure or take care of, put by.

పదిలించుట v. a. To keep safely, to lay up. Navan. p: 203. పరుశవేదిదినిపదిలించునును.

పదిలుడు n. s. He who is careful. Vemana. 158.

మొదలతనపరమపదలక, తుదనెవ్వరిజుతమునైన

దూపింతుకయ్యు, బదిలుదయిక్లై గోరక, ముద
మునబియించువాడెముఖ్యుడువేమా.

శదిశోడు or శదియేడు Seventeen.

శదిశోద్దుము n. s. The dry measure of seventeen
tooms. Thus noted ౪౦ ౪౫ ౨౦.

శదిశోదుము n. s. The dry measure of fifteen
tooms. Thus ciphered. ౪౦ ౪౫ ౦.

శదిశోను adj. Numeral, fifteen.

శదుండ్రు, అనగాశదిమంది Kusa. 192 line. 5. యో
రలుశదుండ్రు.

శదుగురు n. s. Ten persons, several persons : as
in English we say a dozen.

శదుగూలుగు or శద్దాల్లు Fourteen.

శదును or శదను n. s. Temper, temperature :
sharpness, whetting, quickness. Moisture.
Goodness of metal. The right degree (of soft-
ness in boiled areca nut &c.) ఆకత్తికిశదును
రాలేదు that knife is not properly tempered.
దున్నదమునకు ఆనేలశదునుగావుండలేదు the
ground is not sufficiently moist for ploughing.
శుక్లునుకాచదములోశదునురచ్చినది he failed in
giving the right temper to the steel. HK. 4.
193. శదవైనబలువాడిపెరుగువాలు. Mandhata.
3. 12. శరశీవైదగ్ధ్యరసాయసోదయమున, శలు
కులాయ్యోయ్యనశదునుకొనియె. టీ॥ శదనుకొని
యె, రదనినవాయెను. Swa. 2. 40. సానబట్టినరా
పొడిచల్లిపెదపి, శదనుసుధనిడిచేసెసోదదృఢపు
డు. టీ॥ శదను, చేతిరక్షి. శదునుపెట్టేరాయి. A
hone. ఒకశదునువాన One moistening i. e. a
certain measure of rain : so much as renders
the earth fit for ploughing. One శదును or
wetting sinks into the ground about the depth
of a plough share : equivalent to "one inch of
rain." శదునుచేసుట To moisten. పొగాకుశదు
నుచేసుట to prepare tobacco in a particular
way. శదునుపెట్టుట. To set or sharpen.

శదునెనిమిది or శద్దెనిమిది adj. Eighteen.

శదుసెక్ అజ. Eleven.

శదుపు or శదుపు n. s. A herd, crowd, assembly,
collection, flock or flight. M. XII. 3. 476. కు
క్లశదుపు a pack of dogs. Bhanum. 2. 81. ఏల
రేటిశదుపుజలజంబువైవాలు, శదుపు, గవాదిశి
మూహము. D. శదుపు, గుంపు. OG.

శదురుట See శదరుట.

శదూత * n. s. గాగరా. D. శ్రీలుకట్టుకొనెగాగ
రా. శురుములుతోడిగరమానున్ను. SC.

శదేశురే adv. Repeatedly, reiteratedly, again and
again, now and then.

బద్ద n. s. A piece, bit, fragment, slice, a flat thin
bit, a stay, split wood. దూదేశులబద్ద a cotton
beater's bow. యాభావముహాకష్టమనిబద్దలుకట్టు
తారు they figure this language as very diffi-
cult. బద్దలుకట్టిమాట్లాడినాడు he arranged his
arguments to much advantage. కావటిబద్ద the
wooden part of a cavadi or yoke.

బద్ద, బ్రద్ద adj. Lean, lank. శలరసి. HD. 2. 1087.

బద్దపిక్కులునంటబలసినతోడలు. BD. 3. 558. పా
విశట్టినబండ్లుబద్దచేతులును. Charitra. 1. 2146.
బ్రద్దవిరుదొడలునుబరదుశ్రక్కులును.

బద్దకము n. s. Laziness, indolence. పాలుమాలిక. D.
బద్దకిందుట v. n. To flag, tire, become lazy.

శద్దకొందు adj. Eleven.

బద్దలగుట To be broken to pieces, go to shivers.

బద్ది n. s. A certain plant చిరిబద్దివేళ్లు.

బద్దిందుట v. a. To rate, settle the price, to set a
value on, to price. ['To prune a tree.' Vizag.
Glos.]

బద్దింపు n. s. The arithmetical process called re-
duction : బద్దింపుతీర్పుట to appraise or estimate.

శద్దు n. s. A vow or promise. An item or article :
a head or entry in accounts. T. 3. 124. శక్తము
రల్పునేర్పులునుశద్దులునవ్వినచోటముద్దులు. టీ॥
శద్దులు, శ్రతిజ్ఞలు. T. 2. 35. మునులశద్దువద
గా. టీ॥ శ్రతిజ్ఞలు, శద్దురశ్వట. Ila. 4. 46. బాని
లుజేసిచ్చి శద్దురప్పినవారి. టీ॥ మాటయిచ్చిరప్పిన
కృష్ణునియొక్క To break a vow. శద్దువేసుకొనుట
To lay a bet, to wager.

బద్దు, బద్దుర, n. s. అనగా అబద్ధము. D.

బద్దె n. s. The fag end or selvage of a web ; a slip
of a cloth. బద్దెమెడకువేసుకొనికర్తముజరిగించె
ను when a man performs a funeral rite he
puts a slip of cloth on his neck as a mark of
mourning. వస్త్రీ, అనగాబట్టమెడటిసి. D.

బద్దెగుండ్లు n. s. Little balls like marbles flicked
from the finger-ends.

బద్ధము adj. Tied, bound. బద్ధచైరము Rancour,
fixed hatred. బద్ధాంజలులై with clasped hands.

బద్ధకము n. s. Heaviness, laziness. బద్ధకముగాటం దుట or బద్ధకింతుట To be heavy, lazy.

బద్ధకడు An idle extravagant scamp.

బద్ధగోష్ఠి * n. s. A phrase to imply constipation.

శుద్ధతి * n. s. A road, a line, row or range. A ritual, or manual: a work upon any act or ceremony, detailing the mode of its performance, and collecting the texts connected with it. A 'vade mecum.' Manner, scale, mode, rate, custom. Principle. A bye-law. రాజశుద్ధతి a chronology of kings. న్యాయశుద్ధతిగా according to justice. అరడికియాదుచాలదన్నశుద్ధతినాకు తెలియదు I do not know the 'point' of his being a minor.

బద్ధము or బద్ధము n. s. Boundary, limit. వాడికితె కబద్ధమా, సుద్ధిబద్ధములేనవాడు an unprincipled man.

శుద్ధావతి n. s. (a vulgarism for శుద్ధతి) An affair, matter, article in an account. Routine.

బద్ధుడు * n. s. plu. బద్ధులు Bound, obliged. కర్మబద్ధుడు one who is addicted to religious rites. ఆజ్ఞాబద్ధుడు bound to obedience.

శుద్ధైసమందము n. s. Eighteen tooms. Thus noted ౧౦ ౫ ౩.

శుద్ధైసమిది adj. (numeral.) Eighteen.

శుద్ధ * n. s. A name of Laxmi, goddess of riches and wife of Vishnu.

శుద్ధము * n. s. The lotus or water lily. *Nelumbium speciosum*. Equivalent to the poetical 'rose, lily, or crocus.' A large number, ten billions. In Tantrica books it means a part or region of the body. Lotus footed, lotus handed, or The lilies of her hands or feet are common poetical phrases for hands or feet. e. q. హస్తకమలంబులు, పాదసరేజములు &c.

శుద్ధనాభుడు * n. s. Vishnu, from whose navel (నాభి) sprung the lotus containing Brahma, when sent to create the world.

శుద్ధరాగము n. s. The chrysolite, or (more exactly) the spinell or ruby of the finest class: a gem of a pink colour called మెక్కల్లి. Thus poets use the word (like *purple*) to express various red tints. భద్రయహార్యకాంతికలకెంపు. D.

శుద్ధవెలములు n. s. plu. The name of a certain Sudra tribe. See వెలము.

శుద్ధపూహము * The "lotus" a certain form of military evolution, forming on the centre.

శుద్ధసాలెవాండ్లు n. s. plu. A certain cast of Hindus.

శుద్ధాకరము * n. s. A place of lilies, a pond, in which the lotus grows.

శుద్ధలయ * n. s. The goddess Laxmi or Venus. So named because her dwelling (అలయము) is in the lily. (శుద్ధము).

శుద్ధావతి * n. s. A name of the goddess Laxmi.

శుద్ధాసనము * n. s. A sitting posture used in religious meditation; the tailor attitude: in which the Buddha statues are represented. W. So called because Vishnu is represented in that posture when throned on a lotus.

శుద్ధి * n. s. An elephant.

శుద్ధిని * A lovely woman: a Penelope, or Eve. The Hindu poets divide all beautiful women into four classes called 1. హస్తినీ, 2. శంఖినీ, 3. చిత్రినీ and 4. శుద్ధినీ; which answer to 1. Juno, 2. Flora, 3. Venus and 4. Minerva: in Addison's Spectator No. 209 these are represented by 1. the cat, 2. the mare, 3. the ape, and 4. the bee. Each class is described in many poems: as G. 1. 86. 89. H. 4. 115. The characteristics are more corporeal than mental.

శుద్ధిని. * n. s. A bed of lilies. శుద్ధినివల్లభుడు The sun; as being the lover (వల్లభ) of the lotus.

శుద్ధము * n. s. Ballad, couplet. Metre, verse. A stanza, a quatrain. శుద్ధమోగద్యమో whether it be verse or prose. తెకనిమీదశుద్ధముకట్టుట to lampoon.

భద్ర * A name of Sri or Venus.

భద్రము * n. s. Blessedness, prosperity, welfare. Care, attention, భద్రమానీకు Is it well with thee? I hope you are well.

భద్రము interj. Beware! take care, be on your guard!

భద్రము * adj. Fine, noble. Happy, blessed. Safe, secure. Careful, watchful, భద్రేష a fine elephant. భద్రాస్త్రము a supernatural or celestial weapon. భద్రముగా Carefully. భద్రముచేయుట To take care of. To lay up, store up, secure. To beware.

భద్రకాలి * An epithet of Isis or Cybele. పార్వతీదేవి. D.

భద్రలు, అనగా భారతంబులు. OG. Sixes, at dice.

భద్రసురము, అనగా చేతికటారి. D.

భద్రాకరణము * A phrase for shaving.

భద్రుడు or భద్రుండు * He who is blessed or fortunate. శుభభద్రుడు the lord of the land. శలికెడిది భాగవతము, శలికించెడివాడు రామభద్రుండట. B. I. 21.

బధిరము * adj. Deaf. చెవుడు.

బద్దలుము n. s. The dry measure of fourteen tooms. Thus ciphered ౪౦౪౪.

బద్దలును adj. numeral. Fourteen.

బద్దడు adj. numeral. Thirteen.

బన n. s. A sheaf of corn. చేలోకోసి వేసిన ప్రోగు. D.

బనంటి, బనటి n. s. A large pot or boiler. పెద్దకాగు. OG. మూలిపెద్దలుగలంటిక. D. See బంటి. S. 1. 154. ఘుమ్మరనిశీర్నిరు దొలికెడుగంటివేయి విగాజుబనటులు. A. 1. 10. ఎళిరు పెట్టిన పెద్దబనంటి పూతె. టీ|| బనంటి, పెద్దఘంటము.

బనలుట, బ్రలాపించుట, బలవరించుట. D. says టుట్టుకొనెననుట. బనవి Grievingly, sorrowfully. Padm. IX. 12. బనకరనయతన్ను సౌమిత్రియదవిలో, విడిచిపోవగాంచియదలియార్త, జితమనిగి వంత జేద్దడియెలుగెత్తి, బనవిబనవియేడ్చుబదిదలంచి. Sakon. 2. 236. అనుచురాజ్వికన్యకబనవిబనవియలసిసాలసి, బ్రయంచవయంకపాళి, హాలివ్రాలి నదశదిశలల మెళిఘుల, గములహోహరమృలకలకలమ్ము. M. 3. 1. 128. బకహిడింబులుహతులైనబనవిబనవియరచిశోకించి. ib. XII. 3. 352. శిశువు శవముకుట్టుజెంచి పెల్లెచ్చిరి బనివిబనివియంతరిననుడు బ్రుంకె. ib. XII. 3. 355. యిట్లుబనవియేడ్చునజ్జనంబులకుశ్రుత్యమై. URT. 5. 115. అరుగుదెంచియన్నయడుగులకడనారత, నాదమదరిదెల్లి నా భుబనవియేడ్చుచున్న. SD. 5. 293. తులువవైముంగిశీద్రుంచిలిసనుచు, బనవియాశీతితనకలికెరుగించు.

బననీ n. s. A verse in a chapter in the Veda: this word appears to be old Canarese. See పారాయణము.

బననచెట్టు * n. s. చెట్టుబననీ The jaka tree, or bread-fruit. Artocarpus integrifolia. వేరుబననీ the species of this tree, the fruits of which issue from the root. బననీమాను the outrigger of a boat.

బననవాండ్లు n. s. plu. Mountebanks. కంఠాలవాండ్లనుయాచించేవాండ్లు. D. the name of a caste of men employed in menial offices, particularly to blow trumpets or conches at funerals. బననవ ర్తన fees given to them. .

బని n. s. Work, task, business, employment, affair, act, matter, service, utility, purpose, object, intention, design. బనిమాడతన్నాడు he is busy, employed at work. మంచిబని very well, well, good. మంచిబనిచేసినావు you did well or right. అతనిబనిచూస్తున్నాను I am engaged in his service: I am acting for him. అతనిబనితీరినారు they settled his business; or, they killed him. బనిలేదు no matter, never mind. I do not want it. This word is sometimes omitted in translating: thus; నీబనిశుట్టిస్తున్నాను I will punish you. యింతబనికిన స్నేలెంటు పెట్టుకొనివచ్చి నావు why have you brought me for such a trifle or pretence? బనికిమాలి, (or) బనిచెడికూచున్నాడు he is sitting idle. యాగోడనుయెత్తి వేసేబనికి అక్కడకంటవెయ్యరాదు if you remove the wall, it will not do to put a hedge there. వానితోవిరోధముబనికొరాదు It would be foolish to quarrel with him. రాన్నిశంపాదించడమయెంతబని it is no great matter to get this. నాబనిచెరిపినారు they ruined me. బనికివచ్చే useful. బనికివచ్చేపిల్లకాయ a promising boy. బనికిరాని, or, బనికిమాలిన useless. బనిచెరువుకుథలు Idle plaguy stories. అక్కడికినివుయేమిబనిపోయినావు about what, or for what, did you go there? నీబనినిశువుచూడు keep yourself, to yourself. నీబనినిశు, వాడిబనివానికి every man for himself. వాడివాడిబనివాడివాడికి every one looks to his own interest. అక్కడికిపోవలసినబనిలేదు there is no need of going there. యిట్టుట్లోవాడిబనియిట్లావున్నది he is now in this state. బ్రయోజనము. D.

బనిగొనుట v. a. To undertake a work, to engage in a business. వూనుకొనుట. Vema. 1419. రనువు నెత్తిశత్రుతనయులగనుగొని, యందిపొందు బ్రజలనలమియుండ, తునిగొనవుతెలియగ బరికించి చూచిన. Bilh. 2. 136. వనితముఖాంబురుహాశ్శలి తునిగొని కాముకులుగొలువ. .

శనితనము n. s. Workmanship, elegance. శనితనముగావుండేవకమంచము a handsome bed. శనితోడవులు Worked or embossed jewels. See తోడవు.

శనిశుడి, or శనివడి adv. Intentionally. కావలెనని, శ్రయత్నపూర్వకముగా. Vish. P. 4. 249. శరులను శనిశుడిదూపించెనేనిపాశమువచ్చు. శనిశుడి, అనగా కావలెనని. ib. 1. 144. శనివడినాడునీవుముని శిష్యునిహల్యనుకారితత్వచేసిన. SD. 553. అనుచుడగ్గర జేరియలమటచూర్చి, శనివడితనరక్తశుంకంబుడుడిచి. ఆత్మంతమున్ను. D.

శనిశుడుట To busy himself, to engage in. పూనుకొనుట. D. says అలవడెననుట.

శనిమటము n. s. See శనిముట్టు. Pal. 314. శనిమటములుగొంచుపైనమైరండు. శనిమటములుఅనగాశనిముట్టు.

శనిముట్టు n. s. Instruments, things, tools, implements. తేనీళ్లశనిముట్టు Tea things, tea equipage.

శనివడి See శనిశుడి.

శనివడుట See శనిశుడుట.

శనివాడు n. s. A servant: a good workman.

శనివినుట v. n. To proceed. i. e. to go or come.

Vasu. 2. 46. శనివిభుగాంచిపట్టుబలశాసనశస్త్రిభనిదుశంతునం, బనివిని, తీవెగుంతునక. టీ|| శనివిని, పోయినవాడనై. HD. 1. 847. దేవరకీర్తి, వెక్కశంఖగజెత్తివినిచూడగోరి, శనివినినేడుమాధాగ్యంబుకతన. BRY. 1. 139. జననీరఘువతిగొలువం, బనివినియెడ, అనగాపోతున్నానుఅని. Pal. 179. అందువిరుహాంబికకు అందెందిమ్రొక్కి, శనివిందునానేనుశువనవేగమున. D. says శనివిని, శనివినియె, పోయిననుట.

శనుకు చెట్టు A plant. There are species called శల్లిశనుకు *Mansuris*; a native of sand hills. చెరువుశనుకు *Rottboelia glabra*. కొండశనుకు. *R. exaltata*. పెద్దశనుకు *R. corymbosa*. Rox. 1. 351, 355.

శనుగు See శనవు.

శనుచుట v. a. To send, to command. N. 6. 134.

తనచేతనన్నుచాచుము, బనివినివంకంబుచెట్టబనివి ననరియకజని. ib. 9. 163. భువనపావనియేమిటికింతమాటనిచెలుపునిజేరుమంచుశనిచెంగనిచెంతలవారుమెగ్గుక. టీ|| శనిచెక, శుంపించెను. M. 3. 5. 455. పాశవతకనువీనిబట్టితెమ్మనినన్నుబనిదిన

వచ్చితి. ib. 12. 1. 39. అచ్చశలాహిహాసితాశివట్టిరథంబుచైచెట్టబనిచె, శనిచె, అనగాఅజ్ఞాపించెననియథాము. శనిచె, శుంపెననుట, నియోగించెననుట. D.

శనుశుడుట v. n. To be accustomed, inured, qualified, to fit, to suit. అలవాటుశుడుట. శరిశుడుట, యిముడుట, తగియుండుట. వాడువ్రాయడమునకుకాగాశుశుశుద్ధవాడు he is dexterous or skilled for writing. M. XII. 6. 37. శుశుద్ధిదృఢమగుసాధనంబుగొనిమరలివియాత్మనుమనసునిలిపియశుగతశంకల్పుడైయుశలస్థాణుభంగకస్థితిబనుశుడివంబురాత్రియును. ఉశలస్థాణుభంగకస్థితిబనుశుడి, అనగారాత్రింభమురీతిగాచలించకుండావుండడమునకుఅలవాటుశుడి. Aniru. 2. 148. ముక, శనుబిడియున్నతాశుశిఖిశ్రజ్వలభావముసెందెవింతయై, యిమిడియుండిన. టీ|| శనుబిడియున్న, అణగబిడియున్నటువంటి. Swa. 6. 30. తేట్లనల్లిననిడువాగబూని,లవలీనవవల్లికతెమ్మెసాములైశనుశుడఅనగాతగియుండగా. టీ|| శనుశుడ, పుశ్చుచుండగాను. Raghar. 3. 102. వనదేవతలర్పించిరిశనుశుడ. టీ|| శనుశుడ, తగునట్లుగాను, అర్పించిరి, పూజచేసిరి. Nagni. 2. 209. యింకిలజాగుసేయగాశనుశుడదు. అనగాయకనిక్కడసాపుకాశముచేయడముశరిశుడదు.

శనుశురచుట v. a. To inure, to accustom, drill, train. To trim, rectify, mend, adjust.

శనుశు n. s. Sending, mission, command, order. నియోగము. D. vide శంశు. M. 111. 7. 151. T. 2. 45. HN. 5. 253.

శనుశుట v. a. To send. See శంశుట.

శనుశుట See శనశుట. L. 5. 56. శుడుగయిశ్లేటికిశనుశువునూపు.

శన్న n. s. (K.) A servant భృత్యుడు. BD. 3. 1316. ఎరుకుబన్నలుగన్నవీతురునిన్ను. and 4. 2046. మిదంతిమిశన్నమిధర్మకవిత.

బన్నకము, అనగాశన్నుట. OG.

శన్నము * n. s. A snake or serpent. Vasu 3. 105.

శన్నగాశనుడు * n. s. The snake eater, that is, the hawk.

శన్నని See శ్రన్నని.

శన్నము One verse in a chapter of the Vedas.

బన్నము n. s. ఇడుము plu. బన్నములు, ఇడుములు Difficulty, trouble, misfortune. HK. 2. 12. శన్నుగభూజనుల్బడినబన్నములెన్నగరాదు. M. XIII.

1. 42. నాథిశ్చైత్య బస్మములుబడితినంగజుచేత. BRX. 3. 849. సుమరదలిబస్మమేకగదిమూనియినదుశంఠిచేసినకా. M. IV. 2. 155. ఈబస్మములన్నియుండెలిపిపొయ్యిదనేసనిపోయెనార్యమై. ఘంగము, అనగామోశిపోవడము, అవహానమున్ను. D. బస్మశీరము n. s. (K.) A necklace of coral and gold beads, or plates, alternately : or of pearl chains and gold plates alternately. కుండములుగుండ్లుగుచ్చినపేరు. D.

శున్నాము n. s. The hood or canopy over an open palankeen, usually made of scarlet cloth.

శున్నార n. s. A pot, a vase, కుండ. R. 2. 83. కన్నారమికుచంబులు, కన్నారవిమరునితోడగళవళపడునా, శున్నారదాంతులవై, కాన్నారోయోశుశిండికుండలంచుకా. శున్నారదాంతులు, కుండలవరుసలు. BD. 3. 850. కుడికెడుదెత్తునాగుజ్జుసోగరము, మూలశున్నారలయాలోవిలోనపోతలున్నవిశంపుపోయితెచ్చెదము. మూలశున్నారలు, లోగాళుండేకుండలు. ib 3. 868. పొత్తననైననునెన్నిత్రాగుడము, పిన్నశున్నారలుపిన్నబొమ్మలును, యెన్నిగూటడుకులునెన్నేరికండ్లు, పిన్నశున్నారలు, చిన్నకుండలు.

శున్నించుట v. a. To put on. కట్టుట, బంధించుట. Pal. 52. శుశిడిపల్లంబుఃబన్నించుశుశిడిపల్లకైరవేశిన. ib. 129. శువరాజమనికెళిరగబన్నించి.

శున్నిక n. s. Yoking cattle, or joining together instruments of husbandry. (From శున్నుట) నాగలిమెడలయినదానికిఅంగములుకూర్చడము. D.

శున్నిదము n. s. Bet, wager, stake. URT. 8. 21. Pariz. 4. 16. B. 8. 421.

శున్నిద్దుము n. s. The dry measure of twelve tooms. Thus ciphered ఘం ౫ ౨

శున్నిరు n. s. (Gen. శున్నిటి) Perfumed water : rose water &c. శున్నిరుశువు the fragrant white flower called Guettarda speciosa with white corolla and a long tube. సీమశున్నిరుశువు The rose.

శున్ను n. s. A tax, rent, dues. Mand. 5. 137.

శున్నుండుట v. n. To recline, lie down. Nagni. 2. 231. భీష్మకన్యాకెళికోత్పశున్నుండెనా, శత్రాజితరతిత్రాంతికనెను.

శున్నుగడ or శున్నుగడయు n. s. Scheme, device. యుక్తి, ఉపాయము. Prabhavati. 5. 174. ప్రాణశుభియట్లుశున్నినశున్నుగడయు, తెలియమిదిదేసి.

శున్నగా adv. Properly, nicely, neatly, in good order, close fitting as a ring. ఒత్తుగాననుట. D.

శున్నుట v. a. To make, form, prepare, to invent, to frame, to feign, to devise, or pretend, to yoke cattle or join together instruments of husbandry, to unite. మాటలుశున్నుట to spin out a story. BD. 4. 1000.

శున్నె or శున్నెకట్లు n. s. The centre part of a heckle : a weaver's reed like a comb that strikes the threads of the warps together after the shuttle has passed. తంతువాయసాధనమున్ను. D.

శున్నెండు adj. numeral. Twelve.

శుక్కు n. s. A cake. భక్కుము. D.

శుక్కు n. s. Pease, kernels. Pilled almonds &c. Split pulse of any kind, kernels of any kind freed from the shell as చారశుక్కు and బీడిశుక్కు &c. హయ్యశుక్కు prawns or shrimps freed from the coat or shell.

శుబుళ n. s. అనగాశ్రుభుళ. Bmj. 2. 197. Jagann. 3. 120.

శుబ్ధము n. s. A feast at particular periods of the year such as the equinoxes, &c. when offerings are made by the Hindus to the manes of their ancestors. శంక్రాంత్యాదులు. D.

బబ్బరులు The grain called కారామట్లు the black species of the pulse named అలచండలు.

శుబ్బిలి, అనగాశ్రుబ్బిలి. BD. 312 విరిదమ్మివాసినవిహరించుదేవీశరిగొనిసుడియునేబిల్పిలిరులు.

బ్రధ్ర or బ్రధ్రు * adj. Ruddy, tawny, red, iron grey. The colour of the ichneumon. = పింగళవరాము.

బ్రధ్ర or బ్రధ్రు * n. s. ముంగిశ, కృశానువు, శంభువు, విష్ణువు, మునిభేద, పింగళవర్ణము. SC.

శుమిడి n. s. Gold (apparently an error for శుయిడి) a verse says వన్నెకాంచనముమీనైతునలేదంటె, శుమిడిగుబ్బలయిల్లుపట్టినావు.

శుమిడికంటి or శుమిడికంటిక n. s. A certain bird. See పైడి.

శుమిడె See శ్రుమిడె.

భము or భంబు * A star, sky. Ratnavali. 4. 146. another verse says భంబుగదేనఖంబుకరభంబుగదేతొడయానముకాచేభంబుగదే. నక్షత్రై, గగనై. SC.

శుముజులకమ్మలు or శుంజులకమ్మలు n. s. Large earrings worn by women.

బమ్మ A Telugu pronunciation of బ్రహ్మ Bramha. See బ్రహ్మ. బమ్మగుడ్డు The globe, sphere, mundane egg. = బ్రహ్మాండము. Vema. 2. 77. తుంక జాతులగున్నబంగారుపాడగన్న, రిన్నబట్టువరము బమ్మకైన. Vem. 1. 232. బమ్మగుడ్డుయ నెడుబట్టుంబు లోతుల, బమ్మ మెరుగలేనివాడేల.

బమ్మర n. s. Confusion, fright, agitation. బమ్మర పోవుట To err, go wrong, be at a loss. DRY. 448. మిమ్ముగ్రోతులుబట్టిమెదిపినయందు, బమ్మరపోవుచుబరతెంచినారు. P. 2. 176. వికళిద్వక్త్రముతోబృహద్గతినిరేయైకనిశ్వాసపీడితోబమ్మరపోకతోనటకు. See the next word.

బమ్మరించుట, బమ్మరిల్లుట v. n. To err, to go wrong, భ్రమించుట, బెదురుట to be confounded, to be afraid or amazed. D. says బమ్మరిల్లె, తందరతుడె, విశ్రాంతుడయ్యెననుట. G. 1. 284. కోరలుగలవానిగోళ్లునుగలవాని, గొమ్ములుగలవాని నమ్మవలదు, బమ్మరించెనేనిబ్రతుకంగవచ్చునే, యెలుగుతోటిచెలి మయెలసికు. బమ్మరించెనేని, బెదిరినట్టయెనా. ib. 1. 297. కావునబమ్మరించుచునిగాదనియూరడబల్లె భూతుడే. బమ్మరించుచునిగాదు, తొందరపడుటకార్యముగాదు. ib. 11. 21. తోటలో, గనుకనిజేరవచ్చితిమిగ్రమ్మరించుచును బమ్మరించుచు. బమ్మరించుచు, భయపడుచున్ను. Zacca. 4. 51. తన్నుగంబులకెల్లభయముమిక్కిటముగా, పాతాళలోకంబు బమ్మరిల్లె. M. IV. 2. 303. పాడసూపినట్లైనవడిబట్టకమకట్టి, తరికించికానకబమ్మరించు.

శమ్ముట v. a. To excite, to display, to cover, to spread. విప్పించుట, కవియుట, ఆవరించుకొనుట. OG says కమ్ముకొనుట. Chandra. R. 2. 56. శమ్మినవేడ్లవ్రాతశని పావడపైకెగిరిశివైవి. టీ|| శమ్మినవేడ్ల, అనగా ఆవరించినశుతోషము చేతను. Pal. 316. శమ్మినవేడ్లతోబాలచంద్రుండు, తమ్ములుగొలువంగతల్లికిమొక్కి. ib. 294. పాజులు తగనేమిశమ్మిపోరాడ, బలములెక్కడివయ్యబ్రహ్మగాయనకు, శమ్మిపోరాడ, అనగాకవిశిష్యము శేయడమునకు. H. 2. 97. కాటమరాజుకథానులాశముక బమ్మినశ్రుతకాలు, కాటమరాజుచరిత్రతోనిండినగ్రంథములు. Vasu 1. 63. జతగూర్చితారవజ్రాలబమ్మినకమ్మిగ్రమ్మినమణిరథాంగములగములు. జతగూర్చి, యిమిడికైనవాటినిపోగుచేసి, తారవజ్రాలబమ్మినకమ్మిగ్రమ్మిన. శ్రేష్ఠమైన హీరమణు

లతోనిండిన కమ్మికట్టుచేతను కమ్మబడ్డ. టీ|| జతగూర్చి, బోడించి, తారవజ్రాల, తారశబ్దముమూత్యాలుమొదలైనవాటియొక్క శంఖద్రియందు వర్తించుచున్నదిగనుక, తరిశ్రద్ధమైనవజ్రాలచేతను, శమ్మిన, నిర్మించినటువంటి, కమ్మికట్టుచేత, గ్రమ్మిన, పొదిగినటువంటి, అనియున్నది. యీ అర్థముకడమత్రయోగములకువిరుద్ధముగావున్నది.

బమ్మెన n. s. (plu. బమ్మెనలు.) నిమరుట అనితోచినది? Satyab. 3. 146. చనుమొనలోకనురెప్పలనెయ్యబోలినలెరశేయుకన్నులు లేలవేయు, గళము శమ్మెనలచే నిగింతగానజేయ గరుచెక్కుమరియాడుగరిచిచొక్కు, నునుదొడలదరంట కొనగోరులనుజీర.

బమ్మెర n. s. Confusion. = భ్రమ, కళవళపాటు, బమ్మెరపోవుట To be in fright or confusion. భ్రమపడుట, కళవళపడుట. Swa. 3. 5. ఏలదేటిదాటులక బమ్మెరబోవదోలు దెగబారెడు వెంట్రుకలు. టీ|| బమ్మెరబోవ, విశ్రుతిపొందేటట్లుగా. DRY. 448. మిమ్ముగ్రోతులుబట్టిమెదిపిన వెరచిబమ్మెరపోవుచువరతెంచినారు. H. 1. 104. అప్పుకచెల్లయిట్టికలుకాడుదురేమనియత్తమామలుక, గ్రమ్మితలారలై మెలగగానుగడుకవులిరితితెంచుగా, బమ్మెరొప్పుచుండగను. See బమ్మర.

బమ్మెరపోతరాజు The name of the poet who translated the Bhagavatam into Telugu. Appa. 2. 299. బమ్మెరపోతరాజకృతభాగవతంబు శలక్షణంబుగా.

భయము * n. s. Fear, fright.

భయంకరము adj. Frightful, alarming, terrible.

బయకాదు n. s. A musician. Tara. 4. 226. ఆనఘయ పూర్వమైనభవదాగమనంబు తలంతు సైక్లహా, బాసనినకయ్యమిప్పుడెగ బోయగవచ్చినయల్లదోచెనీ, వసుశువుదేవదానపమహాహనాటకసూత్రధారివై, ఘనముగవీణామీటు బయకాడవునీపైశవేనెరుంగనే.

భయదము adj. Frightful, terrific.

శయనము A journey.

భయపడుట v. n. To be afraid.

భయపరచుట v. a. To frighten, alarm.

భయపెట్టుట To frighten, alarm.

శయర or శైర n. s. A zephyr, a cool wind. Bmj. 3. 109. శైర, తాచులసోటశుడునుగాక. శయర or శయ్యర, దక్షిణపుగాలి, అనగాచల్లగాలి. D. The శయరశంట is a term, for those crops which are grown in the weather when this breeze

prevails. శయరశంబు, దక్షిణపు గాలిచేత శంభేకం
దులు, పెగులు, మిన్నులు, మొదలైన శంబు. D. శయ
రపాగాకు Early tobacco, that which is grown
in spring.
బయలు or బయలు n. s. infl. బయటి abl. బయలు plu.
బయళ్లు The outside. See బయలు under బయలు. బ
యళ్లు A disease : perhaps dysentery.
భయశుడు, భయశురాలు * Timorous or timid
woman.
శయస్విని * n. s. A milch cow. పాలిచ్చే ఆవు. D.
శయస్సు * n. s. Milk, water కీరము, ఉదకమున్ను.
D.
భయానకము * adj. Fearful, frightful, alarming.
భయాపహము * adj. Frightful, alarming, terrible.
శయ See పై.
శయి See పైన.
శయింబ See పైట. the spelling being altered to
suit the metre.
శయిట See పైట.
శయెంబ n. s. A poetical spelling for పైట a wo-
man's veil or mantle. స్త్రీయంత్రీయము అన
గాశయెడ. D.
శయోజము * n. s. A lotus.
భయోత్పతము * n. s. A fearful prodigy or phe-
nomenon.
శయోధరము * n. s. A woman's breast : a cloud.
శయోధరత, ఉదకమున్నుగరించుట, మేఘత్వమున్ను
Nebulosity. The quality of being a cloud.
బయ్యము n. s. Fear. A mispronunciation of భయ
ము.
శయ్యర See శయర. శయ్యర or శయర. దక్షిణపు
గాలి, అనగా చల్లగాలి. D.
శయ్య, శయ్య, శయ్య Dun, sorrel (a colour in
horses) శయ్యద్దు a dun bullock.
శయ్యెంబ See శయెంబ.
శయ్యెడ n. s. A woman's veil or mantle (or wim-
ple) formed of her skirt thrown over her
shoulder and over పై her ఎడ breast.
శర * (prep. sansc.) Alien, other, appertaining
to his neighbour. Hence శరలోకము the next
world. శరదేశము a strange country. శరకరము
న with the other hand. శరస్త్రీ his neighbour's
wife. శరశ్రమృద్ధి contentedness with others. శ
రహసనము murdering his neighbour. శరకా
యత్రనేశము Transmigration from one (కాయ

ము) body to (శర) another. The magic pow-
er of shifting oneself into another body, as
into a corpse. See further under శరుడు.
శర Another spelling of పార. యశకశర గావుండే
Sandy. BD. 3. 1695. నెరినాల్లకన్నులనిజదీ ప్తినం
త, శరగన్నునట్లుండే పాలలోచనము.
భరము * n. s. Weight. Excellence. బరువు, అతి
శయము.
శరంచేయుట To deliver or entrust. See శరము.
శరంజ H. A hilt. కత్తిపిడి. Swa. 4. 36. మహిశ
సింహిశరంజ.
శరంతు * Yet, still, after all.
భరంతు, భరంతుదిబ్బ n. s. A terrace or raised floor.
శరంతుదము n. s. Vulgar for శరమశుదము. శరంతు
దించుట To depart to bliss : to die.
శరంశర n. s. Series, succession, order, race, li-
neage, బాణశరంశర a shower of darts. చింతా
శరంశర series of griefs. శరంశర గా consecu-
tively, in order. శిష్యశరంశర a succession of
pupils; tradition. వంశశరంశర గా in the or-
der of lineage or birth.
శరక n. s. The fraction of one eighth or two an-
nas, marked thus ౮౭. The cream on curds.
Atrifle, a bit, a slip. గడ్డిశరక a blade of grass.
శరకట (affix.) Off, from, aside. plu. శరకట్లు. పూ
రిశరకట, అనగా పూరిపైటివీడు, నెత్తము. outside
the village. శరకటపెట్టి, అనగాపైటపెట్టి OG.
బహిరభము ABA. అవతల. N. 9. 138. వెరవ
కుమంచుదేర్చియదువీరుడునల్లడబూడగట్టుచా, శర
కటనిల్చి. టీ|| కొంచెము అవతలగానివి. A. 4.
54. టీ|| నెత్తంబున, శరకట్లయందు.
బరకభూమి Saline soil.
బరకము n. s. A load or bale of cotton. దూదిబరు
పు. D.
బరకల్లాపి Seals or marks set on heaps of grain
to prevent theft.
శరకీయ * n. s. A neighbour's wife, a strange
woman శృంగారరశత్రుధానశరకీయానాయికా.
శరకీయ * adj. Alien, belonging to another. అన్య
దీయ్య.
శరకూటమి n. s. Adultery.
శరగ Agreeably, duly, ఋశ్యగా. D.
శరగడ adj. A field outside of a village. Another's
possession. పూరిపైటిపాలము. D.
బరగడ n. s. A seal or mark set on heaps of
grain to prevent theft.

శరగదగా adv. Indirectly, apart. శేముశరగదగా విన్న శమాహారము the news we received indirectly. వాండ్లుశరగదగా నిలిచిరి they stood apart.

బరగదము (query. "Baragadam" Rox. 3. 373.) A tree called Indigofera glandulosa.

శరగదువు n. s. Fasting, an empty belly. శరగదువున ఆపుషధమువుచ్చుకోవలెను it is proper to take medicine fasting.

శరగించుట v. a. To emit, To let fly. బయటవిడుచుట, వ్యాపించేసుట. M. XIV. 2. 218. శంభభూతంబులబరగించి గుదియింపు జాలుడక్షతవానినేలుక్రభుత. ib. XII. 1. 41. భల్లంబుల బరగించియుగ్రముగ భూపాలోర్త మాంగంబులక, దొల్లంజేయుచు.

శరగుట v. n. To be, exist, remain చెలగుట, లుండుట. T. 1. 22. లేళ్లకొమ్ములనైనబల్బిలములందుబరగుపాములు, పాములుకడగనిడజెలగు నెలుకలు. టీ|| బరగుపాములువున్నటువంటిపాములున్ను. BD. 5. 296. నెల్లలోకములును హూద్ధరింబరగ. Vish Pur. 2. 148. శన్నగశతులుశంభములబరగిరవుడు. ib. 5. 358. నిమిచక్రకర్తివికరచేపమండగుటంజేసివిదేపమండనాంబరగ. M. XII. 1. 33. గ్రహుండనువేరంబరగుసైక్తరక్తనుడ. శరగ, పుష్పెననుట. D.

శరచుట v. a. and. v. n. To spread over, as a mat. To expand or spread, To make, To go, To run, To urge or cause to run, To flow as water, To pass as time. To make him enjoy, or suffer. శరిశ్రీతముచేసుట, విశ్రరింపచేసుట, చేసుట, పోవుట, శరిగత్తుట, శరిగింతింపుట, శ్రవహించుట, గడుచుట, ఆసుభవింపచేసుట. D. says వ్యాపించెననుట, బట్టశరచెననుటయున్ను. Swa. 4. 92. నాపురాకులుశరచి. టీ|| నాపురాకులనే ఆకులనుగుంటలోశరచి. ib. 5. 46. దట్టంబుగాబరచిన చిగురుశరవుల. ib. 5. 47. శిభయందుబరచినకెంబట్టు. H. 3. 259. పోవేయనిత్రోయ, గుబ్బలపొందుపైట, చెరగుశరచుకడండునుసురసురనుచు, Swa. 5. 25. అవధిభూధరసానువంధాక నూరక శరచినట్లే. టీ|| చక్రవాళశరవృతముయొక్కచరి శరవృతమున్నువ్యాపించినట్లుగానుండును. T. 3. 15. అరవిరివిరవాదివిరులు జుట్టిన జొరుగిగనజంటిరుమాల సాగసుశరచి. Vema. 1341. కొట్టిలేనుయముడుగొట్టుశరచు. Vish. 2. 215. కమలాక్షినిడువాయిగన్నులు కుసుమాక్షుని క్రవాడితూవుల కొరకశరచ. Dab.

244. line. 10. అనిభంగశరపించిరింరయెచాలు. H. 2. 22. ననుకండుజెందునని యిందురుచిక్రిండుశరచగాజాలు నబ్బాలుమోము. BD. 4. 365. విడివిడిమడకరివడి గొనిశరచునెడ సైక్తభక్తయ్య. M. I. 2. 68. విసతకుమ్రెక్కివీడ్చినిగరుడుండునలిత్యరితగతింబరచి. B. X. 93. నీవేరెరిగియునుడలశుసైల్లకబరతురగోగతులజాడశుద్ధకళాహ. Swa. 5. 162. కంచుమింతుగాబరచుట. టీ|| అద్భుతకండాశరుగత్తుట. ib. 4. 47. బోయముడుశుశ్లుకుంపలలుమోసిశరచిరవుడు. టీ|| శరచిరి, శరుగత్తిరి. ib. 4. 143. చెట్టాకడుగాగబరచిరి చెంచులవుడు. టీ|| శరచిరి, పారిపోయిరి. ib. 4. 40. యివిమింటబరచుకుండ్రుజూపిన. టీ|| మింటశరచు, ఆతాశమండుపారుచున్నటువంటి. ib. 3. 7. ప్రోద్ధామప్రభాధివాతాద్భుతగతింబరచుక. టీ|| వాతాద్భుతగతి, వాయువువలెనె ఆశ్చర్యకరమైననడకతోటి, శరచుకశరుగత్తును. ib. 4. 72. శరుచునుకకణితిలితిముకు, జెరమలకైయేయ. టీ|| శరచు, పారిపోతూవుండే. H. 5. 77. వడలికూలిసగోవురావళులు గలుగు, పాడుగుడిలోనికెనుపోతు శరచిరిలచె. Swa. 4. 158. వేడెంబునందురంగంబుశరచి. టీ|| పుట్టుశరుగుతోగురాన్నినడపించి. ib. 4. 91. నిండిశరచుడరచుశలయేరుల. టీ|| శరచు, శ్రవహిస్తున్నటువంటి. H. 5. 123. శరగుచునవమాణంబులు, శరచినతడనంతరంబభామానుజెక్. Swa. 3. 58. ప్రాణిలోకంబుబాధలశరచునవుడు. టీ|| బాధలశరచు, బాధలపెట్టే. In common usage ఆటంకశరచిరి they made an objection. దిట్టశరచుట to prepare, to make ready. వాండ్లనులోశరుచుకొన్నాడు he has got them into his hands. దాన్నిశిఫలశరచి నాడు he brought it into use. భేదశరచుట to distinguish, to effect a distinction, to separate. శిష్టశరచుట to persuade to convince or to make him agree. దృఢశరచుట to make firm, to establish. తెలియశరచుట to make known. లేటశరచుట to clear, or to make clear.

శరజశులు Some species of bird. Rasica. 1. 49. భరటుడు, కమ్మరవాడు. D.

బరడు n. s. The bark of the tamarind tree &c. చింతలుమొదలైనవాటి పైబరడు D.

బరడు Skinny, lean, as the ribs. BD. 3. 2231. గుజ్జిబరుదొడలునుదొప్పచెవులునుబరడు బ్రక్కలు.

భరణము * n. s. Cherishing, maintaining, nourishing, supporting, wages, hire. భక్తికై నాహారాభరణశక్తిచూచినాను I did it to the best in my power to get my bread. భర్యభరణములు here it is an anuk.

భరణి n. s. A casket, small jewel-case, snuff box, pill box. పానీకలభరణి a dice-box. Also spelt. బరిణ and భరిణ.

భరణి * n. s. The second lunar mansion; being three stars in a triangle.

భరణమందు A medicine against snake-bites.

శరత * n. s. Addictedness, devotedness to, love for. M. XIII. 5. 280. దానసురపితృకార్యశరత. L. XI. 113. శరీచర్యనిరుపాధిశరత గావించి. M. XIV. 2. 185. శర్మశాలావాశుశరతమెంచి.

శరతము * n. s. A certain large number, ten billions. ముప్పైరెండున్నలలోమొకటి. The SC. says శరతమనేతెక్కు.

శరతంత్రము * n. s. Subserviency, agency.

శరతంత్రము * &c. adj. Subservient, obedient, dependant.

శరతంత్రత * Subserviency, obedience.

భరతంబ్రటాజ్ఞ n. s. A dancing master. నాట్యశాస్త్రపాథ్యాయుడు. H. 5. 156. భరతంబ్రటాజ్ఞకుశుచ్యుడంబోగవచ్చు.

భరతపిట్ట n. s. A species of wagtail: it never rises in the sky; and has no compass or variety of note. Madr. Jour. XI. 30. No. 138. 185. called in Dakhini Chendol.

శరతర * Greater, more, superior, great. Chenn. 4. 110. శరతరకల్యాణశ్రుతినిభాసిలనంతః.

భరతశాస్త్రము * n. s. Theatrical learning, the art of acting and singing. So called from Bhārata, an ancient minstrel.

భరతుడు * The name of the younger brother of Rama. The name of a celebrated writer on dramatic composition. An actor, dancer.

శరతెంచుట v. n. To proceed, come or go. వచ్చేననుట. D. విచ్చేయుట.

శరత్ర * In the next world. Lalito X. 59. Manu Smriti. 5. 166.

శరదశత్రుము * n. s. The foe, the enemy's army.

శరదేశవతి * An absolute divinity. The supreme goddess.

శరదేశము * n. s. A foreign country.

శరదేశి, శరదేసి n. s. A foreigner, an emigrant, a Hindu who takes military service in a distant part of India. Some sepoys entertained at Haidarabad by the Nizam are called Parade-sis. Also a wanderer, refugee or homeless wretch.

భరద్వాజము * The black long tailed bird, commonly called, King-crow. It is like the black marten or swift. (ప్రతింత. TA. SC. వ్యాఘ్రాటశయి Radha KD.) It has been wrongly interpreted the sky lark: it never rises into the sky: it is commonly seen on the backs of cattle and hence is called శశులపాలిగాడు. It will even perch on the tiger and hence is called వ్యాఘ్రాటము.

శరభ్యాసము * n. s. Absence of mind, reverie.

శరనారి * n. s. Your neighbour's wife. Another's spouse.

శరశ The Root in A of శరశుట.

బరశటాలు A kind of grain.

శరశతి, శరశత్యము n. s. Credit, trust, loan. శరశతిచేసుకొనుట to borrow money. నాకుశరశతిభంగంచేయవలెనారు They tried to destroy my credit.

శరశర n. s. Feigning, affectation. BD. 4. 674. భక్తులశిష్టోపి బానియండినను, భక్తియుభయమునుబరశరగాదె, బట్టుమొదలయినవిచింతెల్ల శ్లేష్యని. D.

శరపించుట Causal of శరశుట. భంగశరపించితింతెంచాలు Thou hast overthrown. DAB. 244.

శరశ్రు n. s. Extent, spreading, bed, couch. Vasu. 1. 58. పూశరశ్రు a flowery couch. శరశరశాలవిశాలభూజములశరపాదనిదల. HD. 3. 641. in the spreading shades.

శరశ్రుట v. a. To let fly an arrow. To make. వేయుట, చేయుట. D. says శరశ్రె, నింపెననుట. M. VIII. 2. 195. సార్యకివృక్షసేనుశక్రశక్రమిమాగణంబులబొదివిబాణత్రయంబు, నూతునైబరపిననాతదాతనిపేరుగడతవాలమ్మునగాడనేసె. R. 5. 191. అనినలక్ష్మడశ్చతంత్రులశ్రుంతుండుడనుజకుంజరంబుపింజంజంగునవంబరశ్రునిశిత శరశంజరంబునగొంతవడిజిక్కువడి. M. XIV. 4. 103. బ్రహ్మహనుడశ్రువిశతి, బరపిక్కులైనేనిబాయనక్తిల్లికము. BD. 2. 101. శతిగన్నతైచునేపడతినిన్నుచు, శతిగనియెల్లెనబరపనిన్నుచు. KUR. 3. 80. మ

దిహావ్విస భీషణరోషవహ్నినేత్రాంతరశోణితాం
తులుబయో శరవంశలభాతతైల రాదంతికవతికా
మైశలికా.

శరశ్చురుమడు * n. s. Another man, not her own husband.

శరశ్చుష్టము * n. s. A cuckoo, so called as being reared (శ్చుష్టం) in another (శర) family. కోకిలే SC.

బరశ్చుష్టము, అనగా శుశ్రవరమల్లికా. Q.

శరభృతము * n. s. A cuckoo. కోకిలము, పిక్కు.

శరమము * adj. Best, supreme, most excellent, principal, chief. ఉత్తమే. SC. శరమలుబ్ధుడు A great miser. శరమపావనడు The great purifier: he who wholly sanctifies. శరమగురువు The teacher of a teacher. He who instructs the Master. శరమభోక్త The landlord. భోగ్యమిడినయట్టి భూమికివోవైనశరమభోక్తకెన్న బదులుజూపింపు క్రియచేసేభోగ్యముకర్తకు. Vema. 1585. శరమార్థము The great object. శరమశుతి వ్రత the most virtuous: that excellent woman. శరమఅన్యాయము. excessive injustice. శరమసులభము extremely easy. శరమహంశ an ascetic, recluse, or Hindu saint, or monk. శరమయోగి an absolute ascetic. శంవత్సరశతసంస్థానాంశరమాయునిరూపితం. B. 3. XI. 12. one century is the limit of human life.

శరమండలము * The enemy's country: a foreign realm. In Christian writings, the other world; heaven.

శరమశబ్దించుట * v. n. To die (a Vaishnavite word.) To expire.

శరమహంశ * A Hindu saint: usually a stark naked ascetic.

శరమాణువు * n. s. An atom, the invisible base of all aggregate bodies; three such are supposed to form a mote in a sun beam. శరమాణుమధ్య A maid with a waist slender as an atom.

శరమార్త * n. s. The supreme being, considered as the soul of the universe.

శరమాన్నము * n. s. Rice-pudding: milk boiled with rice and sugar.

శరమారకయంత్రము * 'Foe-slaying engines.' A. 2. 8.

శరమార్గము * Bliss, heaven.

శరము The frame or upper part of a carriage.

శరమేశ్వరుడు * n. s. One of the names of Siva.

శరమేష్ఠి n. s. *Brahma*, the creator.

శరమొయిలు, అనగా శయినివచ్చే మొయిలు. OG.

శరరతి * n. s. Fornication, adultery. H. 5. 253.

శరలోకము * The next world. శరలోకముడు Dead, departed to the next world. శరలోకక్రియలు obsequies, rites for the rest of a departed soul.

శరవంజుట v. n. To be spread, scattered, extended or expanded. ప్రశరించెనుట. D.

శరవకుము Run not thou. BD. 3. 812. శదురులతోనాడబరవకుమన్ను.

బరవగు adj. అరిశయమైన. Suca. 1. 503. ననుబట్టకుమనిబరవ, నరదుబరవగుభీతికా.

శరవడము See శరచుట The act of spreading.

శరవడి, శరువడి plu. శరవళ్లు, శరువుళ్లు n. s. Various steps used in fencing. సాములోఅడుగులు వేయడము, యివిచేసెందువిధములు, యేలాగంటే. H. 1. 240. యెడమడుగుశరువడి, కుడియడుగుశరువడి, కదులుశరువడి, కోశుశరువడి, చాటుశరువడి, యుంటెడుగుకత్తెర, స్వరబండుకత్తెర, జూనినకత్తెర, చిట్టెడుగుకత్తెర, చాళిపావులు, జూనినపావులు, మొదలుగాగలశరువెందు శరువళ్లుగలయగణ్యప్రావీణ్యంబెరింగి. యిదిముప్పదిరెండువిధంబులనికొండరండురు. Sarang. 647. శరశతగరడిలసాముజేయించి, శరగముప్పదిరెండు శరవళ్లునేర్చె. Satyabhama. 4. 140. జన్యశి, న్నాహముదేహచేష్టలసంబడగాశరవళ్లుచుట్టుచుకా.

శరవతిగాడు The kestrel. Jer. Catal. No. 31.

శరవశము * adj. Out of one's controul from joy, ecstasy or sorrow, overpowered, seized in a paroxysm, given up to, transported with, overcome with, in ecstasy, beside himself with any passion.

శరవశత్వము * Bewilderment, wildness. Ellana. 3. 200.

శరవశుడు * One who is wild with joy or sorrow.

బరవశము n. s. Perseverance. Persistence. పూనిక. బరవశమొప్పుగా, పూనికెడలికగా with importunity. Swa. 4. 79. బరవశమొప్పుగాలిరడబాటుపెయిల. టీ|| పూనికెయొప్పుగాను. DRY. 294. కళియాధముఖులు మొక్కి పనివిన్నపముజేసి బరవశంబొప్పుజరిరువులు మహాతైలంబులెత్తి. M. 9. 1. 210. బరవశమొప్పునుద్రవశిపాండవముఖ్య

నిమిషకాండములో సురికిన. *ib.* 9. 2. 133. బరవ
శుమేశ్వరీపుగడకుండుపుశేయడలంబితాకినకా, కు
రుకునిజిఁతుండగుటకుఁ జవనాత్మజయేను *ib.*
9. 1. 108. అనిశేయుటకైబరవశముడలఁబనిచె
బార్థివముఖ్య. *ib.* 4. 4. 60. బహువిధములబగతు
రబరవశమున, నితైరంగునగల్గుక్రందెల్ల సూచిఁనిలి
చిగలివిసశక్తి ర్నినెగడుగాక.

శురవాది * A dissenter. A foe, an opponent. శత్రు
పు *Siwa.* 3. 113. *BD.* 5. 1143.

శురశు or శురశువు * A battle axe. గండ్రగొడ్డలి. *D.*

శురశురాముడు * *n. s.* The name of a certain god.
ఆయిల్లుశురశురామప్రీతిఅయినది The house was
burnt, fell a prey to the devouring element;
or, literally, enjoyed Vulcan's favour. శురశురా
మశ్రేత్రము The ancient name of the country
now called the two Konkuns. *MM.* W. *Vish.*
p. 404.

శురశువు * *n. s.* An offensive weapon resembling
a hatchet, or, axe. గండ్రగొడ్డలి. *D.*

శురశృంగము * *adj.* "More than a hundred," in-
numerable, many.

శురశృంగము * *n. s.* A battle axe. గండ్రగొడ్డలి. *D.*
M. VI. 2. 93.

శురవ, శురశి or శురవవాండ్లు *n. s.* The congrega-
tion of pilgrims at a pagoda, those who as-
semble at a shrine. తిరుకాళ్లకవచ్చేగుంపు.

శురశరి * Another man's wife: your neighbour's
wife: another woman.

శురశివదనము * Your neighbour's house.

శురశిము or శురశివేది *n. s.* The philosopher's
stone. From శ్రుశ్రవేది.

శురసు *n. s.* అనగా, విధము, శుమయము. *D.*

బరసు or బరుసు Coarse, rough. See బరుసు.

శురశ్శలము * *n. s.* Another place. The ground of
a picture, the back part. The prospect, the
distance.

శురస్థానము * Another place. శురస్థానముచేసుట
To shift quarters. When about to set out on
a journey the Hindus ascertain the most aus-
picious astrological moment; when it arrives
they carry some rice, water and salt into any
other house: and this they reckon the శురస్థా
నము or *fitting* though the real journey begins
afterwards.

శురశ్చరము * *adj.* Mutual, reciprocal, interchang-
ing. By proxy, circuitous, not in person. Di-
verted from its proper purpose. శురశ్చరవిరోధ
ము *mutual discrepancy, a disagreement be-*
tween them.

శురశ్చరముగా * *adv.* Mutually, to each other,
By, through (a proxy) Through the medium
of others. Indirectly, circuitously.

శురహాననము * Murder, See శురుడు.

శురహాననడు * *n. s.* A man-slayer, murderer.

శురహానికము *n. s.* (A vulgar corruption of శురహా
నిము) A joke, or gibe, derision శురహానికమా
డుట, శురహానికముచేసుట. To deride or joke.

శురహితము * *n. s.* Benevolence, aiding others.

శురహితాచారి * *n. s.* A benevolent person.

శురహితుడు * *n. s.* A benevolent man.

శురాకు *n. s.* Oversight, error. Carelessness, for-
getfulness. శురాకున unawares, by error. *H.* 1.
80. and 2. 98. *Minaxi Parinayam.* 1. 69. a, b,
c, d. శురాకులేక heedfully, without inattention
శురాకునవుండుట, or, శురాకువడుట to be off
his guard=భ్రమవడుట. శురాకుచెప్పట to warn,
call his attention to.

శురాకు (interjection) Take heed! attention! a
conversational phrase like "have a care! I beg
your pardon! please listen to me!" See హెచ్చు
రిక. *Radha.* 1. 3...2. 38. *Jagannath* 3. 141.
T. 2. 83. *Dhurjati Kr. Raya Vijayam* 4. 35.
Kod § verses 1 and 2 a, b, c, d.

శురాకువడుట To forget, be off his guard.

శురాక్రమము * *n. s.* Power, strength, exertion
valour, prowess.

శురాగము * *n. s.* Dust, the pollen or farina of a
flower. *Vish.* P. 2. 140. *Sar.* D. 310.

శురాచీన * అనగాశురాష్ట్రములైన. *A.* 4. 36.

శురాజయము * Defeat.

శురాజితము * *adj.* Conquered, overcome. *M.* II.
2. 268. *T.* 5. 117.

శురాష్ట్రమునై * Turning away, having the face
averted, averse to. Discountenance, renounc-
ing.

శురాత్మరుడు * Supreme being, the Almighty.

శురాధీనము * *n. s.* Possession by another. ఆపు
శ్చకముశురాధీనములోవున్నది the book is in ano-
ther person's hands. ఆస్థావ్రతంతాశురాధీనమై
పోయినది the whole property has fallen into
the hands of others. శురాధీనముచేసుట to di.

vert or turn aside from its right possessor. శరాధీనం ప్రాణశీంకటము a life of dependance is a life of misery.

శరాధీనము * adj. Dependant, subject, or subservient to another.

శరాధీనుడు * n. s. One who is subservient to another.

శరానుప్రవేశము * Coalescence. The entering (of the supreme Being) into (అను) principles. This is the title of B. III. § 6. in Burnouf p. 341.

శరావరము * n. s. Here and there: that is, earth and heaven. Past and future, ఇహముశరమున్ను. భూతభవిష్యత్తులు. RKD. says శరావరం, క్షీ, శరమకం, శరమశరంచ. B. 8. 265. అన్నిముఖంబు, శరాశరాత్మకమాత్మ, కాలంబుగలి, రత్నగర్భవదము. శరాశరాత్మకమాత్మ అన గానీకరీరము ఇహశరస్వరూపమైనదనిలిఖము.

శరావరవస్తు, or శరావరుడు (error for శరాత్పరుడు) The Supreme. These names of God were introduced with the Christian Religion. శరావరవిత్ one who knows the past and future. Lalito. 7. 40. Indra addresses Narada, thus భగవత్ శర్యధర్మజ్ఞ శరావరవిదాంవర.

శరాశేష * n. s. Dependence on the aid of others. యాపనిశిశరాపేష లేకుండాచేసినాడు He executed it himself without any aid.

శరాభవము * n. s. Defeat, loss, ruin, contempt, disrespect, defiance. తిరస్కారము, ప్రసాశము. SC.

శరామరించుట v. a. To condole with. To pay attention to, to take care of.

శరామరిక n. s. Inquiry. Condolence. Heed, taking care, attending kindly, consoling, comforting, attentions. నేను బ్రతికిపోతాను ఆవిడబాదకొంచెముశరామరికవుండని Pray look to the child while I am away. నీశరామరికలేకుంటే కార్యముకాదు it will not do for you to be negligent.

శరామర్శ * n. s. Inquiry. Condolence, consolation. Attentions, care, examination. (In logic) discrimination, conclusion.

శరామర్శించుట * v. a. To take care of or tend, to console, to investigate, to examine. (In logic) To discriminate, draw conclusions.

శరామర్శించుట (corruption of శరామర్శించుట which see.) Bmj. 4. 70. ఏమేమారెన్నుశరామర్శించి డెలోనితోడనిట్లంచు మేమామూలంబుగవచ్చి డెల్పెదమనక.

శరాయణము * n. s. Devotion, addiction. తత్పర, అభీష్ట, క్షీ, బె, ఆశ్రయ. SC.

శరాయణుడు * n. s. An aspirant to, a wisher to do, a candidate. బల్లశరాయణుడు one addicted to chattering. S. 3. 341. హనుదేకశరాయణి. Lalito. 22. 2. భోగైకశరాయణి. M. IV. 3. 33. Vish. 2. 305. Vish. 3. 130.

శరారి * The year before last.

శరార్థము * adj. Excellent, noble. శ్రేష్ఠమైన. శతములలో 3-2 శంఖలలో సుకటి. BRY. 3. 652.

శరాశకము Vulgar corruption of శరీహశము.

శరాసు * adj. Dead, expired. W.

శరాసుత * శరాసుత్వము * Death, extinction. W.

శరాసుత్వమునుపొందుట to perish. Bobili. 3. 158. శరాసుల్లెను శరాసుత్వమునుపొందిరి.

శరాసులు n. s. plu. (François) The French. Bobili. 3. 158. శరాసుల్లెను శరాసుత్వమునుపొందిరి.

శరాశ్చండి * n. s. A thief or robber. దొంగ.

శరీ n. s. చతురంగబలముగలసేన. కాలబలమున్ను. D.

బరి n. s. The side. దేహదిపార్శ్వము. D. బరియెముకలు the ribs. బరిశూల the liver complaint. Pal. 108. శక్కులునాటింబరులుచెందాడి. HD.

బరి adj. Naked. బరిమేను అనగాదిగంబరదేహము.

D. 1. 514. దొడమెడబరికాలుదోరంతుచెపులు.

శరింకి (కంతు) A certain bramble, or wild shrub.

భరించుట v. a. To bear; to sustain, maintain, support, endure, tolerate.

శరీక, శుషివిశేషము. D. See శరీకెట్ట.

బరికట్టె or బరికమ్మ A crook, or stick used by herdsman. దోటిఅనితోదినది? BD. 3. 2244. గొడ్డలిబరికమ్మ కూటికుండయును.

శరీకము n. s. (a bad word) A cup used in worship.

శరీకరము * n. s. Spices, ingredients. Retinue.

శరీకరము, శరీకరము, సామగ్రి, ఉడుకరణము. H. 1. 113. నిరియంతుబొడిమెంతికుటువ, సంతారంతుబింతకుండు, బజ్జలు, శిఖరులు, శుష్కపూరుబిండ్లూరుగాయలు, మామిడితోళ్లునాదిమామరికరంబులును. DRU. 1000. పాచకోస్త

మనీశ్రుశక్యంబుచేసి పూనికె నెరిగి తాబుద్ధి నూహించి, మానిసిజంపియామాంశంబువలయు, బరికరంబులతోడ బచనగావించి. *Suca. 1. 116.* శురికరములు మంకెనలును, శురిచారికులరిది శునులకుట్టుగుడారుల్, శురిచేరలైన గౌరలు, దొరయంజనవిశ్రుడతనితోని ట్లనియె. *Swa. 2. 12.* శురిశురివిధంబుననువు శురికరంబు, సాంబు శుంకుడు. టీ|| శురికరంబు, అనగా ఆజ్యాదిసంభారములతోంబంధమైన. *ib. 6. 3.* బసిడినీటలిఖించిన ప్రతిమలమర, నీక్షావాలినయందంద నెలుగులాశును, నట్టికీసలనుంచమలాదిగాగ, శురికరములనున్న మేడమీద. దర్పణాద్యుత్కరణము, శురివారము, శుర్యంకము. *SC.*

శురికర్త * *n. s.* Adornment, decoration, అలంకారము. *A. 4. 37.* భర్త శురికర్తవర్తి తంబగు బ్రహ్మరథంబున. టీ|| ఐంగారుమయమయిన అలంకారము చేతను సీన్నద్ధమయిన బ్రహ్మరథమందు. *SC. says* శరీరశుద్ధికరణము, దేహమాలినస్యమును పోగొట్టుకోవడము.

శురికి *adj.* Dishevelled. ఓంపిరి. *BD. 3. 1402.* బరికి వెంట్రుకల పైపత్తిరిదాల్చి. See శురింకి. The పాలబరికి is a certain forest tree, which see.

శురికించుట *v. a.* To seek for, search, enquire into, examine, or investigate, scrutinize. To prove by trial. *BD. 5. 120. 554. 689. M. V. 2. 124. Paidim. 5. 49. DRB. 456. BRY. 842.*

వెడకుట, విచారించుట, శురికించుట. *D.*

శురికిణి *n. s.* A frock worn by little girls formed of broad tape sewn together. శురికిణి, శుదూత, అనగా గాగరా. *D.* See శుదూత.

బరికె *n. s.* A small stick or bough, a switch.

శురికెగడ్డ *n. s.* The root of the aquatic plant termed *Trapa bispinosa* (See శురింక) శృంగాటకం. *SC. Rox. 1. 428.* శృంగాటకము, పుకడుండు. *D.*

శురికె మొట్టొయ్యి A sort of fish. *G. 1. 111.*

శురికెలు *n. s.* Patterns or diagrams drawn on the floor with lines of flour or coloured powder: to drive demons out a person placed on it: by the recital of some verses supposed to have magic power. ముగ్గులు. శురికెలు చేసుట, అనగా ముగ్గులు చేసుట. *H. 2. 96.* తిరుమలకంచి శ్రుష్టిగిరి తీర్థములుంజునికొంగుముళ్లతో, వరములు దండకుల్ వశియవారిగ కాగ్గులు వైచియంతట, శురికెలు, దృష్టివీక్షములు, బన్నిన గద్దెలు వెట్టియేమిట, గరమగు శ్రుత్రవాంఛకడ గానగ లేక విచారణనులై.

శురిక్లేశము * *n. s.* Calamity, affliction, misery. కడగండ్లు. *M. II. 2. 328.* వనవాళి శురిక్లేశంబున కోడడు.

శురిఖ * A moat, or ditch.

శురిగణము * అనగా యెంచడము.

శురిగమి *n. s.* అనగా శురంగబలముగల సేన. *D.*

శురిగమ్మి *n. s.* A crook or stick used by herdsmen. See బరికట్టె. *BD. 3. 2246.*

శురిగుంబు, అనగా శురుదున్ను. *OG.*

శురిగె *n. s.* Gleanings of corn. మల్లారాలిన వెన్ను. *OG.* శురిగెలు fragments, shivers తునియలు. *Pal. 439.* పైనున్న కోళ్లను శురిగెలు చేశి, బొమిడికంబులను తులపించుచు రాగ.

శురిగెచేను *n. s.* A reaped field. శుశ్రమకోసిన చేను. *D.*

శురిగెచేను *n. s.* A sprat. The చేదుశురిగె or bitter sprat resembles the silver fish. The పాలుశురిగె is the white sprat. పెత్తుశురిగె a sort of chætodon.

శురిగెతుట or శురుగెతుట *v. n.* To run. Also to flow as water.

శురిగెపిట్ట *n. s.* A quail. An ortolan or wheatear. The *Turdus Roseus* or *Cholum-bird*: it is like a large sparrow with black head and dirty pink belly: they are gregarious. See *Madras Journal. 1840, p. 23.*

శురిగెలు, అనగా శుశ్రుభేదము. *D.*

శురిగొని *adv.* One after another, repeatedly, again and again. లేత లేతలుగా, మాటించుట. *Vasu. 5. 77.* ఐ|| శురిగెతవిషయంబుల భారన ముక్త దళితురంతురా శురివృతకాయమానముల బద్ధుల లావణిజా వివ్రేమయింబరిగొనివచ్చురాజుకు కుట్రలచొప్పున నెప్పెనప్పుడ, శువురవిశేష ప్రభుగాముల భూరిమరిస్త, ణతోరణావళుట్. టీ|| పైవయింబరిగొనివచ్చు, మీద మీద చాల్చు గట్టివచ్చుకున్నటువంటి రాజులు కలయెక్ల చాల్చులాయేమి. యిట్లా అర్థము చెప్పుడము శురగముగా దనితోచినది. యేలాగంటే, చాల్చుగట్టివచ్చురాజులు కలయెక్ల చాల్చులాయేమి, అనడము, చేతపడియనేయభావము ద్వారా క్రమానుక్రమముగా బరిగొని, అనగా లేత లేతలుగా అని అర్థము చేసినట్లు ఆయి లేతలేతలుగా వున్నది. *BD. 2. 337.* హరభక్తనికరదయావృతశృష్టి బరిగొని, కురియదొప్పన దోగిదోగి, బరిగొని కురియ లేత లేతలుగా వర్షించెటప్పటికి. *ib. 3. 2189.* యాక్రమము అరయుదునని యుత్తమాంగమున క్తు శురిగొని మూడేండ్లునరగిగా

నకయు. అర్థము, యారీతిని శరీరం న చేస్తాను అని నిశ్చయించుకొని తలకు అనేకావృత్తులు మూడు నెంప త్తరముల దాకా వెడకి తెలుసుకోలేక. *ib.* 4. 64. అంగస్థుని లిపె చేహారముల్ మాన్పె, నంగడినిటయటచరియింపరాదు, త్తరవీధి నెవ్వరు పోయినంబూచి, శరీరానికి నుక మైపారంగడిలు. అర్థము, కట్టణము యొక్క విశిషయందు యుపరేనా పోతే ఈ టింబిమాటి మాటికి కోమలుతో పారదోలును, యిది గాక దీనికి లో, శరీ, అన గాత్రవృత్తము, మైక శరీరము అని తున్నది, దీనివల్లనే శరీరానియన గా అనేకావృత్తులు అని అర్థమాకున్నది.

శరీరానుట, అన గాచుట్టుకొనుట, పొందుట. *D.*

శరీరము * *n. s.* Acceptance, taking, assent, consent. Dependents, a family, a train.

శరీరహించుట * *v. a.* To take, accept, admit or receive.

శరీర * The bar of a door, striking. A club. A weapon. అర్థము, శరీరహారము, లాటికర్ర, ముద్దరే, ప్రాకారే &c. *SC.*

శరీరము * *n. s.* A bludgeon, a stick mounted with iron. The pin or bolt of a door, a pike or spear, &c. *W.*

శరీరపుటము * *n. s.* Thumping, striking, collision.

శరీరహించుట or శరీరహించుట *v. n.* To vaunt, to boast, to presume. వింకెములాడుట అని తోచినది. *H. D.* 2. 352. చిగురుటాకులని రసించుమా శ్రుములు, గగనంబుతో బరిహారించునడుము. *G.* 7. 31. నావుకు శరీరహించె దవీపుండుట యెరిగి కాదె యిది వేటుగ నే గావించితి విరికిదగలాంచుక గలిగె నేనిలటవటరేలా.

శరీరయము * *n. s.* Acquaintance, intimacy, knowledge.

శరీరచరడు * *n. s.* A guard or body guard, an attendant, a servant, a companion, a commander-in-chief. శరీరచరడు—చాకిపారాలుజాగ్రతగా చేసే సేవరచారుడు. *SC.*

శరీరచర్య * *n. s.* Service, attendance, dependance. సేవాయం. *SC.*

శరీరచరకుడు * A man servant.

శరీరచారిక * *n. s.* A maid servant.

శరీరచారుడు A servant. This is a bad word. *BD.* 5. 419. బసవప్రసక్తి కేత ప్రహ్లాదయమాకు, సుకుమార ననభూమి మోవ సుకడనే సోమ, బసవ వేరొక శరీర చారు సాకు.

శరీరవిత్ * *adj.* Known, acquainted with.

శరీరవితి * *n. s.* Acquaintance, knowledge, intimacy.

శరీరచ్చదము * *n. s.* Court, train, attendants, retinue, family, dependants: goods and chattels, paraphernalia, covering, clothes. శరీరచారే. *SC.*

శరీరచ్చేదము * *n. s.* A division of a book, a section, or chapter.

శరీరచ్చేదింతుట, అన గావిభజన చేసెన నుట. *D.*

శరీరజనము * *n. s.* Train, household, people.

శరీరజించుట, శరీరజించుట or శరీరజించుట To seize the hilt. కత్తికటారి మొదలయిన వాటిని పట్టుట. *A.* 6. 100. బరువడించితటారి శరీరజించిల్చి. టీ|| కటారి శరీరజించి, కటారి శరీరజిలో చెయి వేసుకొని, శరీరజి, అన గా తీరుతు. *G.* 7. 60. గర్జన సేయక మాజాలద్య ప్తి మైదెరలక శరీరజించి తాక మారి. *ib.* 10. 54. బెదరక బంటు మీద బరిజించుచు దగ్గరు నూరు కైవడిక.

శరీరతె *n. s.* The weaver's whirl. In England this is called a *trundle*. *H.* 2. 12. and 2. 25.

శరీరతెల్లరుగు or బరితెల్లరుగు *n. s.* The spotted beetle usually termed a cockroach.

శరీరధవించుట or శరీరధవిల్లుట *v. n.* To shine, to give light తెలుగుట, శ్రుకాశించుట. *UH.* 3. 84. పైకి బొమ్మకు తావి శరీరధవిల్లు నెకాదనవ్యకందర్పబాణంబుగాని. *Bmj.* 2. 59. భరతశాస్త్ర ప్రాధి శరీరధవిల్లు *X.* Ruckmang. 3. 104. జవ్వాది పిల్లులు ప్రీయ పెలర్ప, బట్టికదిలంబు గావించె శరీరధవించి. *Bilh.* 3. 177. నెచ్చోట పీఠింతుగా చమత్కృతి నాట పాటలు మాటలు శరీరధవిల్లు. *Ila.* 2. 34. దానవారాధన భూకళ భవ్యములును, శ్రుకదనోచులు కదరుచు శరీరధవిల్లెన తనియడుగులు సెకటిగా నతిశయిల్లు జాహ్నువీయము నాశీరశ్వతులనంగ. టీ|| శరీరధవిల్లె, విశ్రుతిల్లె. *ib.* 3. 127. తఘకుమించిన మించుతనచంద్రరేఖలో శరీరధవిల్లు కురంగ పడవనంగ. టీ|| శ్రుకాశిస్తూతుండే.

భరిణ See బరిణె or భరణె.

శరీరతము * *adj.* Ripe, mature, bent, bowed తక్వమైన, శరీరతో భావేన తమైన. *SC.* says కాలతక్వె. *Vasu.* 4. 6. శరీరతాతముత్. టీ|| శుండబారి గట్టువంటి.

శరీరతము * *n. s.* A butting elephant, an elephant stooping to strike with his tusk. తిర్యగ్మూర్తిజము. *RKD.* తిర్యగ్మూర్తి శ్రుకాశి, లాభాధా శ్రయక్షుధనే. *SC.*

శరీరం * Bending, bowing. అనగా, నమ్రత, వంగడము. M. XIV. 2. 228. శరీరమంబునంగవేదాంతరహస్యాత్మవెలుగుతత్వంబునిజంబరయగజేత్రజ్ఞుడయనుశరీరంబులయతడు శుశ్రవశుడవిడుండునుండి. A technical expression for a set of verbs భూజ్యాదిః, శరీరతిః, భూశిత్రాయాం, జజమెఅనే ధాతువులుఆదిగాగలకొన్నిక్రియలకు పారిభాషికనామము.

శరీరద్ధము * adj. Bound, tied, possessed of కట్టబడిన, కూడుకొన్న. M. IV. 2. 131. కనుగొనికొనువేగమునకన్ములనిశ్చలురాలనంగముల్, దనరసాండ్రపుర్రుశీలంబులుగ్రమ్మనితాంతదంతవీ, దననటదాశ్రయంవికటభుకుటీనలులక్షవర్తన, ర్తనఘటనాశ్రకారభయదస్ఫురణ శరీరద్ధమూర్తియై.

శరీరమించుట v. n. To be glad సంతసించుట, ఆనందించుట. Jaimini. 4. 154. చాలునుధనస్వనీశత్యవ్రతముచూచిశరీరమించిరిహరిదిక్పాలవరులు, హరిభక్తిరతుడవౌటరయక నిన్ను నిన్నుదిసెప్పించినపాకుకర్మ. L. 7. 420. శ్రీశ్రీదాశిపుడునుశిఖరిజాతయును, భాసురనుభుకేళిశరీరమించుచురు, మోశముగాదిమిముఖ్యకృత్యంబు. Siva. 5. 117. శరీరమించిరిధరామరశ్చరంధ్రహస్తపుటితచేలాంగలగ్రంధికలన. టీ|| సంతసించిరి. Pal. 86. 13. కామభూతలవిభుడు, ప్రజలునునాయుడుశరీరమించుంగ, శరీరచేరికట్టముల్ శయ్యననిచ్చి. ib. 48. కావునకుండెంబుగాదుకార్యంబు, మానితివేనియుమల్లభూజయియు, ప్రజలునుమక్తిలిశరీరమించుచురు. ib. 85. వరులైట్టుటదప్పెశరీరమించిరిని, పూరకవచ్చుట ప్రచితమెట్లన్న. ib. 154. స్వామికార్యమునకుశంక్రామమునకు, ప్రాణమిచ్చినమరి శరీరమించుచురె, ప్రాప్తంబుదప్పింపు బ్రహ్మకుగాదు. శరీరమించుచురె, దుఃఖశుడుదురాచరి అర్థముచెప్పవలసియున్నది.

శరీరమించుట * v. n. To become metamorphosed, transformed, changed. వికారమునుపొందుట, శ్రుకృత్యస్యధాభావముకావడము. Siva. 6. 99. మంజులమంజురీవహిత సౌభాగ్యంబు శరీరవృత్తకుచన్యత్రిశరీరమించు. టీ|| శ్రుకటనమాచుస్తుండెట్టుగానున్ను.

శరీరాయము * n. s. Nuptials, marriage.

శరీరామము * n. s. Metamorphosis, transformation, change of form, of state. Maturity, fullness, ripeness. వికారః, శ్రుకృతేరస్యధాభావః, చరమః, శేషః, శుక్లము. L. 13. 466. మరణంబుగ

త్పైడిమతమజుంతించి, శరణశుభంబున శుద్ధిదానంద, శరీరామమైభవధ్రాంతులబాసి, నిరతంబునిలికిననిలేకశరూపు, శరీరముండవీతవచ్చుదునిధరము. శరీరామదేశ్ who looks forward or to the end చరమకాలప్రేక్ష, శుశ్రాద్దేశ్, విషయాదేశ్ శేషవృత్తి ఇతిధారతం. RKD.

శరీరామము n. s. Joy, gladness ఆనందము, సంతోషము. Pal. 157. వీరుదురాజునుభద్రవీరంబుమీద, శరీరామమునరాచకట్టంబుగట్టి. ib. 85. 10. పొగడియధికంచినపొంగియాతనికి, బాదినాయుడుకడు శరీరామమంది. Reeve says, Health, prosperity, welfare అనగాజేమము, సుఖము.

శరీరామశూల Pain caused by indigestion : an all overishness or chronic disease called gastritis. Mesenteric pangs.

శరీరామాము * n. s. Extent, breadth, width. విశాలత. M. XIII. 4. 412. G. 10. 81. BRY. 2. 728.

శరీరామడు * అనగావిశాలతగలవాడు. R. 1. 100. సమరకీర్తిశరీరామనకుఁ.

శరీరణి * adj. Married పెండ్లిచేసుకొన్న. N. 7. 6. అతడొకనాడుసింధుకొలువైచెలువై బలవైరికెంతయుం, బ్రతియగ్ధరీవిమీరగ బరాకుతగాకు శురాకటంచునం, దిశతులుసారెమ్మెక్కుధరణీతరుణీశరీరణీవరాళిని, స్మరమరిదెల్పగానకలనాలలనాకలనాదమువినుఁ. టీ|| ధరణీతరుణీశరీరణీవరాళిని, అనగారాజశిమూహమునుముందులోశరీరణీ అనేశబ్దమునకుఅర్థమువ్రాయకవిడిచిపెట్టివారు, ధరణీతరుణీశరీరణీవరాళిని, అనగాభూమియనెడిశుడలిసిపెండ్లియాడినభర్తలనగారాజులనితోచినది, దీనికివుదాహరణయేమిలేదు.

బరిజె n. s. A little box. పొడిబరిజె a snuff box.

బరిజెపురుగు The cockroach.

భరిజెమందు A certain medicine given to heal the bite of a serpent, like Eau de luce.

భరితము * adj. Filled, full, పూరిత, భరిత్రె, మోసేది. SC.

శరీరః * Surrounding, encircling. Everywhere, all over.

శరీరపించుట * v. n. To grieve, to be sorrowful.

శరీరాశము * n. s. Pain, anguish, sorrow, affliction. Heat. Fear, trembling. జ్వరభేద, భయ, కంపె. SC.

శరీతోషము * Pleasure, satisfaction, delight, gratification. B. 3. 617. వినిర్భరశరీతోషమాత్మ

నెలకొనియంతు. Vish. 5. 138. వారుశరీరతోక
ముతోననునాదరింతుడు.

శరీర్యజింతుట * v. a. To abandon, or quit.

శరీత్యాగము * n. s. Abandonment, M. XIII. 5.
417. quitting, desertion, yielding, relinquish-
ment, giving up.

శరీత్రాణము * Preserving, protecting, fostering.
A coat of mail.

శరీత్రాసుడు * adj. Afraid. Ved. Ras. 3. 29. విద
శ్రితజనశంఘమహాగ్రకల్పమ శరీత్రాసుఁ. టి||
శరీత్రాసుఁ, అనగాభయమునుగలిగియుంటి.

శరీదానము * n. s. Barter, exchange. వినిమయము.
SC.

శరీదానము * n. s. A bribe. శరీదానముశుట్టుట To
receive a bribe.

శరీదేవనము * n. s. Lamentation విలాపము, కలవ
రింత. SC. M. II. 3. 55.

శరీధ * (Corruption of శరీధి) The branch of the
tree to which a victim at a sacrifice is tied.
DRY. 2054. వెరవుపైసానానామవేదిలోగలదు

శరీధినిశి తాశ్రీశరీధలుజేర్చి, శ్రీవృక్షభల్లాతశి
భిముఖ్యశివిధ లావృత్తికొనియంతటమరియు.

శరీధానము * n. s. A vest, or a lower garment.
నిర్దుక్షశరీధానయే she who is stripped. అధోం
శుకము, కట్టుకొనేబట్ట.

శరీధి * n. s. The halo of the sun or moon. Epi-
cycle. (W. says) the circumference of a circle,
the disk of the sun or moon. The branch of
the tree, to which the victim at a sacrifice is
tied. శరీవేదము, యజ్ఞేయతరుశాఖ &c. SC.

శరీశంధి * n. s. An enemy, foe, antagonist. Swa.
2. 90. R. 1. 61. HD. 1. 1012.

శరీశక్తము * adj. Ripe, mature. Cooked, dressed.

శరీశూము * n. s. Capital, principal stock మూల
ధనము.

శరీశరీ * adj. Divers, sundry, various. శరీశరీవిధ
ములయిన Miscellaneous. శరీశరీవిధాలుగా adv.
In all sorts of ways. శరీశరీ piecemeal శుక్తు
మురు, శుక్తశుక్తములు. M. IV. 2. 286. సాశువము
తామ్రేసినిగతినే వెరచరువబొదువుదుబరిశరీసే
యదునిదువుని సాశుంపెదరక.

శరీశరీగా adv. Piecemeal చిందరవందరగా. OG.

శరీశరీయలు adj. Piecemeal శుక్తుమురు, శుక్తశుక్తము
లు. See శరీయ.

శరీపాకము * n. s. Maturity, perfection, the fruit
or consequence of actions.

శరీపాటి Tolerable, ordinary, pretty good, mid-
dling; not extraordinary. శరీపాటికొంటు a fa-
shionable or nice house.

శరీపాటి * n. s. Order, method, arrangement. R.
5. 192. రీతి, గమనిక. Parij. 3. 82. నిరకాశేయవి
తానపటి ప్రకటికృతచంద్రాతతు శరీపాటికంటును.

నై. అర్థము, శరీపాటికంటునునై, క్రమమునుగలదై.
శరీపాటిగా Tolerably.

శరీపాలకుడు * n. s. Protector, cherisher, patron.

శరీపాలన or శరీపాలనము * n. s. Protection, pa-
tronage, fostering care, attendance to (or per-
formance of) any act, government.

శరీపాలనచేయుట, శరీపాలించుట v. a. To protect
or cherish, to perform, to govern or rule, to
patronize. ఆయన రాజ్యశరీపాలనచేతటప్పడు
during his reign.

శరీపించుట The causal form of శరుచుట.

శరీపూర్ణము * adj. Complete, full, replete.

శరీపూర్తి * n. s. Completeness, fulness: satiety,
satisfaction, amplitude, replete.

శరీపూవక, అనగాపెదరక. OG.

శరీబర్హము * n. s. Retinue, train, insignia of
royalty. రాజయోగ్యవస్తు, అస్త్ర, శరీబర్హము, ప
రికరము, శరీవారము, భూషణము. SC.

శరీభవము * n. s. Disgrace, disrespect, irrever-
ence, insult, contempt, disregard, reproach,
abuse. తిరస్కారము.

శరీభవించుట * v. a. To condemn, slight, scorn.
తిరస్కారముచేసుట.

శరీభాష * n. s. A technicality, a conventional
term in any science.

శరీభూతము * adj. Contemned, disregarded, de-
spised. తిరస్కరించబడ్డ.

శరీభృధుడు * n. s. నాయకుడు. Pariz. 4. 56.

శరీభ్రమణము * Wandering, roaming, travelling.

శరీభ్రమించుట * To travel, roam, wander.

శరీమర్దనము * Rubbing, grinding, trampling or
destroying. W.

శరీమర్దితము * adj. Rubbed, ground, trampled.

శరీమళము * n. s. Fragrance, perfume.

శరీమళించుట * To smell, be fragrant, give forth
scent.

శరీమాణము * n. s. Measure, measuring, quanti-
ty, capacity.

శరీమార్పుట v. a. To kill, assassinate. Vish. 7.
171. చేరువనున్నవృక్షముల జీవములన్నివిధముల

చుండు. *ib.* 6. 289. యంతజేసినదుష్టాత్మనిశ్చిత
 తుష్టికెడతగుండినమనకతుక్తివచ్చుననినశతధన్యు
 శరీరమార్చియ్యజేంద్రమధికతామిచ్చుకొన. *R.* 2.
 58. ఇతరద్యుగోచరమృగంబులెన్నిగలిగె, నన్నిమృ
 గములబరిమార్చి. *ib.* 4. 45. ప్రతిభలరాక్షసులబ
 లంబుశరీరమార్చి. *M.* XII. 1. 60. బాహుదళ
 మునశరీరమార్చితుడి. *T.* 4. 163. కోకారి
 నిదండించుగ, బాకారికిదెలిపినదేశరీరమార్చింతుక.
 టి|| కోకారినిదండించుగ, చంద్రునిదండనచేసేటం
 దుకు, పాకారికి, యింద్రునికి, తెలిపి, తెలియచేసి,
 నేడెయ్యుదే, శరీరమార్చింతుక, చంపిస్తాను.
 శరీరమార్చుము * *n. s.* Cleaning, cleansing, శరీర
 ధ్మముచేయడము.
 శరీరమితము * *adj.* Meted, measured, limited.
 శరీరముఖముగా * *adv.* Through, by means of ద్వారా.
 ఆయనశరీరముఖముగా యాచార్యమునుశీర్ష్య
 కాన్మాము we settled this dispute through
 him, or by his intervention.
 శరీరము *adv.* Hastily, quickly, rapidly. అతివ్ర
 రగా, అతివేగముగాఅనితోచినది. *M.* XII. 3.
 474. శరీరముబారువానిగనిబట్టిపెనుంచెడకేలుగ
 ట్టితెచ్చిరి.
 శరీరక్షాన * *adj.* Faded, withered, languishing.
 శరీరములు *n. s. plu.* Pieces, bits, fragments తునక
 లు, శకలములు. *DRY.* 1229. కుంభశుభ్రము, శుభ
 ములబరియలు బారదన్నియును. *Pal.* 73. శల్లంబుశ
 కైరశరీరములుగా. *BD.* 3. 1219. మహిరజటాచ్చ
 టనిమాతినజాండ, బహుశకటాహంబుశరీరములుగా
 గ. *T.* 5. 37. వ|| శుశిలన సాక్షునుమరియలైనజో
 ష్ణునుకునిశిరంబులును. టి|| శరీరములైనజోష్ణును,
 రెండువక్తలైపోయినటువంటి కవచములున్ను. *M.*
 IX. 1. 26. తనయులున్నుశ్రులందరుబడిరగగానిపె
 క్కుశరీరములైపోవకయిట్లునికియరయవద్రమయంబని
 దలచుదు.
 శరీరయాచకము *n. s.* అనగాశరీరహాళము.
 బరియెముకలు The ribs. శుక్లయెముకలు. See బరి.
 పరిరంభము * శరీరరంభము * *n. s.* An embrace.
 శరీరుత్ * *adj.* Rolling. పొద్దుతూపుండే. *T.* 1. 5.
 శరీరవట్టము (Tamil) *n. s.* A cloth, or head band,
 used on particular ceremonial occasions at a
 temple.
 శరీరవసించుట or శరీరవసించుట * To end, termi-
 nate. యిదిజగదములో శరీరవసించినది It ended
 in a fray.

శరీరవాదము * *n. s.* Reproach, censure. నిండు. *M.*
 XI. 1. 197.
 శరీరవాదిని * *n. s.* A lute with seven strings. వీణ.
 శరీరవారము * *n. s.* Dependants, train. or retinue.
 Those who are about a prince : his escort. శరీ
 వారదేవతలు * Attendant gods. Cherubim. శరీ
 వారాంగన A handmaid, a waiting woman.
 శరీరవానిత *adj.* Scented, perfumed. *Paruj.* 4. 35.
 శరీరవి, అనగాశుభ్రలోభేదము. *OG.*
 శరీరవిల్లి, అనగాశ్రుకాశించి. *OG.*
 శరీరవృధుడు * *n. s.* A master, owner, or superior.
 శ్రుభువు, యజమానుడు.
 శరీరవృతము * *adj.* Encompassed, surrounded. చు
 ట్టబడ్డ.
 బరిపెంక A certain tree with small leaves. *G.* 5.
 299. ఖరశుశ్ర. *D.*
 శరీరవేత్త * *n. s.* A younger brother, married be-
 fore his elder. *Vish.* VI. 416. *Swa.* 3. 171.
 అన్నకుపెండ్లికాకవుండగాపెండ్లాడినవాడు.
 శరీరవేల్లము * Bulrush. అనగాతుంగగడ్డి. *D.* భద్ర
 తుంగగడ్డి. *SC.*
 శరీరవేషము * *n. s.* A halo encircling the sun or
 moon. *Epicycle.*
 శరీరవేష్టించుట * *v. a.* To surround, or encompass.
 శరీరపూవులు See బరిబోవులు.
 శరీరవాడ, శరీరవాత్ * *n. s.* A mendicant, friar,
 devotee, [held infamous.]
 శరీరశనము Tumbling heels over head. గంతు. *Swa.*
 4. 28. వడిదవ్వనట్లుత్రాళ్లంగట్టినడిపాట్లలదరంగ
 నిక్కిశరీరశనంబులువేయునవియును.
 శరీరశీలన * *n. s.* An enquiry, investigation.
 శరీరశీలించుట * To enquire, investigate, make
 enquiry. *Chenna.* 5. 214. శరీరశీలించుటంచును
 గను.
 శరీరశుద్ధము * *adj.* Sacred, holy, pure, clean.
 శరీరశుద్ధి * Purity, holiness, *M.* XII. 2. 329.
 బరిశూల The liver complaint. శుక్లశూల.
 శరీరశోధన * *n. s.* Enquiry.
 శరీరశోధించుట * *v. a.* To examine, investigate : to
 try, search.
 శరీరశ్రమ * *n. s.* Industry, assiduity, thorough
 acquaintance.
 శరీరశ్రమించుట * To recline on. *B.* 8. 466.
 శరీరశ్రాంత * *adj.* Fatigued, exhausted, harassed.

శరిత్రాంతి * n. s. Fatigue, exhaustion, harassment. HD. 1. 1615. DRY. 1084.

శరిషత్తు * n. s. An assembly, meeting, audience, or congregation. గోష్ఠి A. 6. 146. శిహశిమాగ తథాగతతరిషత్త మేతంబుగా. టిఃభాగవతబృంద శిహిలేముగా.

శరిషేచనము * The rite of sanctifying a dinner by sprinkling water round the dish. Lustration. చుట్టూరుతడకడము.

శరిష్టరించుట * To trim, deck, make clear, or evident: to settle, arrange, or adjust. To get through, finish: to decree, decide.

శరిష్టరింపు, శరిష్టారము * n. s. A decision, finishing, settlement. Decoration, decking, adjustment, arrangement. శరిష్టారము, అనగాతి భరణము. R. 1. 161. and 5. 301. Sunanda. 3. 53.

శరిష్టారము, శరిష్టరము * adj. Decorated: accomplished, settled, finished, arranged.

శరిష్టారముగా * adv. Clearly, distinctly, decidedly, flatly, definitively, in full, positively, fully, utterly, wholly, completely, entirely, fitly, duly.

శరిష్టారుడు, * అనగాతూలుడు He who is perfect. R. 5. 148. చాతనైపుణశరిష్టారుడు.

శరిష్టంగము * n. s. Embracing, an embrace. ఆలింగనము, కలుగలి.

శరిశీరము * n. s. Neighbourhood, ground on the skirts of a river or mountain, or contiguous to a town. ప్రాంతభూమి. R. 5. 330. N. 7. 181. 375.

శరిసిపోవుట v. n. To fail, to miss. To get off clear, or escape detection. To be loosed, annihilated, dissipated. Vema. 1637.

శరిశ్చంద్రము * Beating, throbbing. Decoration of hair with flowers. Train, retinue. W.

శరిశ్చంద్రనము * n. s. Beating, throbbing. చలించడము.

శరిశ్చర్చ n. s. Contention.

శరిశ్చర్చాశువు * adj. Contentious. పోరాడే స్వభావముగల.

శరిహరించుట * v. a. To desert, cast off, throw away, quit, discard, reject. To quash, set aside, nonsuit.

శరిహరించుట * v. a. To scorn, deride, laugh at. See on శరిహాసము.

శరిహారము * n. s. Doing away, abolition, remedy. Removal, solution. చానికిశరిహారములేదు there is no remedy for it. ముంజెయ్యి, విడిచిపెట్టడము. SC.

శరిహాసము * or శరిహాసము * n. s. Joking, satire, jesting, raillery. అశహాస్యము. D. మోటుశరిహాసము bear's play.

శరిహృతము * adj. Got rid off, shaken off పోగొట్టబడ్డ. Vish. 2. 341.

శరిక్ష * Error for శరీక్ష. n. s. Trial, examination, test, experiment. తను సెనాకునుగజడంతరుక్ష. L. XIX. 322. శరిశీలనము.

శరిషిత్ * Parixit, a hero, son of Abhimanya, the son of Arjuna.

శరిభవము * n. s. Insult, disgrace. G. 8. 126. శజ్జనదళశనంబున శ్రీసాదముగల్గెశరిభవవ్యభిచారియన్నిలబడదలంచిన చక్కనిరాజపుత్రుని.

శరిభావము * n. s. Insult, disgrace. తిరస్కారము. SC.

శరిమళము * n. s. Fragrance. See శరిమళము. in SC. Bmj. 4. 14. విస్మరితమునైపుగాంకముఖ భూరి శరిమళవాసితంబునై.

శరిరంభము * n. s. An embrace. Parij. 3. 88.

శరివాహము * A drain, swallow, or channel: a small sluice. A. 5. 71. అలుగు.

శరిక్ష * Trial, examination.

శరిషించుట * v. a. To try or examine.

శరుండ పెట్టుట v. a. To lay down, put to sleep.

శరుండుట v. n. To lie down, recline, repose, sleep.

బరుకుట v. a. To claw or scratch: to scribble: to lacerate, tear.

శరుగు n. s. Running, a run. The distance a man can run. This is usually called క్రోశము a coss and is about two miles. మంచిపరుగులగుర్రము a horse with good paces. See క్రోశము.

శరుగత్తుట v. n. To run. From శరుగు a run and ఎత్తుట to take: also used in the plural as శరుగులెత్తుట to run or take runs.

శరుచుట v. a. To spread, to scatter. To make, do. ఆటంకశరుచుట to make objections. శుశల శరుచుట to bring to use. వాండ్లనులోపరుచుకొన్నాడు he got them into his hands. Added to nouns it changes them into verbs; thus నిశ్చయము certainty. నిశ్చయశరుచుట to ascertain,

to certify. దృఢము firmness. దృఢశరచుట to establish. భేదము difference. భేదశరచుట to distinguish, separate. See శరచుట.

శరుజ n. s. A haft, hilt or handle. See శరంజు. = శితి S. 2. 261. బంటుచేనశరంజిశరుజతోదగు కత్తి.

శరుటు n. s. A pot. కుండ. Chandrabhanu Charitra. 1. 103. శరుటులుదెచ్చిపెన్నడియకట్టులనిరమునిచియచ్చట, దరుణులపేరిపీములుదాల్చిరదీక్షణరాజిపేరిశేరురులుఘటింపింపాంధమృగయాధములోబరకడలంచి, క్రొవ్విరిలుబోయతావు కొనువేటపొలంబులగుకాశ్రపావళుక.

శరుడు * n. s. An alien, a stranger : an enemy. Another man : your neighbour. Addicted to, attached to, a lover of. A god or demigod. శరులపాలయిన alienated, given to others. శత్యశుడు one given to (addicted to) goodness. ముక్తిశరుడు one devoted to holiness, bent upon salvation, a candidate for heaven. చిత్రచాంచల్యశరుడు one given to madness, addicted to change. శస్త్రాశ్రు శరుడు a lover of arms and weapons. అత్యాశశరుడై being very avaricious. కుతూహలశరులై they were full of joy. యజ్ఞశరుడు bent upon performing sacrifice. M. XII. 5. 479. నిశితరుడు a man of wisdom. పాశుశరుడు addicted to wickedness. శరహసనశరుడు a murderer. కైంకర్యశరుడు one who lays out his money in celebrating rites in a temple. In the sense of your neighbour శ్రాకార్థేనప్రవయ్యేమియడు క్షంగంధకాటిభిః, శురోశుకారః శ్రుణ్వయపాపాయశరపీడనం "In half a verse I will tell you the sum of numberless volumes. Virtue is, doing good to your neighbour : and sin is doing harm to others.

శరున్న Reclining, lying down. See శరుండుట.

శరువు n. s. Bedding, mattress. శరుండేటండుకు శరవిసశయ్య. D.

శరువము, శరువు * అనగాశంక్రాంత్యాదులు. D.

శరువంపు adj. Blown, blooming. See the next words.

శరువడి adv. Properly, gently, well, fully, duly. (obsolete.) క్రమముగా, కుదురుగా, తిన్నగా. D says అత్యంతమున్ను Charit. last గురు, శుండితారాధ్యచరితంబునందు, బరువడిశుంధమశ్రుకరణమొ

శ్చ.చాటుశుద్ధములు. యరలవమదనశేయనుచుం, బరువడినీయకురములు. శీరిధరణిమోపిమ్రైక్షిన్, బరువడిసాష్టాంగమండ్రుశరమమునిండ్రు. Rasi-ca. 1. 63. ఎంలివావకగనీధై, బంగరునెరిగింతోడబరువడిమొకసా, రంగవిలోచనయావృష, శ్రుంగపునకు. DRY. 36. కరమబ్బినిలుండుగంధమాధనుడు, బరువడిశుందడిబాయత్రోశంగ, జనుడెంచి. H. 3. 183. శరువడిసూత్రములుతెంచి పారగవైకు.

శరువ (Root in A.) As he ran. శరుశ్రేటశ్చటక్తి.

M.I. 1. 187. అరిసాధ్యశీలిత్రేనత్తుకానిశరువక.

శరువము n. s. Bloom, prime, maturity. శక్వము, యావనము. D.

బరువిడుచుట v. a. To let run. HN. 2. 21. వేటకుక్తలబరువిడిచిన.

శరువు n. s. Course, the act of running. Ripeness. Dignity, rank, respectability. Season. కొతశరువుగావున్నది the crop is in the course of ripening. వాడిశరువెక్కడ, నీశరువెక్కడ what comparison is there between him and you in rank. శీఘ్రగమనము, శుక్వమున్ను, పాయాయున్ను, అనగాఅతిశయశరీరము. D.

బరువు n. s. Weight &c. See బళువు.

బరువు adj. Heavy &c. See బళువు.

శరువైనది, అనగాశుక్వమైనది. D.

శరుష See శరష.

శరుషము * adj. Harsh, rough, severe, stern. In Grammar this signifies the five *hard* consonants, viz. క, చ, ట, ఠ, and శ.

శరుషత్వము * n. s. Roughness, harshness.

శరుశీ A severe man, a tyrant. కఠినుడు. BD. 3.

1288. శరుశీలతోడిత్రొక్కునబడజాలకీవు.

శరుశీదనము n. s. Harshness, roughness. D says శాతస్యము. M. V. 2. 42. వెలదిజూదంబుపానంబువేటశల్లు, శ్రల్లదంబు, దండంబునుశరుశీదనము, సొమ్మునిప్రయోజనముగవశమ్ముశేతయనెడు, శశుశ్యశీనమాలకుజనదుడుగుల. ib. VIII. 2. 341. గురునికొడుకనుతలంపును, బరుశీదనంబునకుపొరకభంగశుక్తియొద్దరతగడుంజెడియెననవుడు. Vish P. 4. 171. కానయతిగియండుగర్వంబుమదమును, శరుశీదనముబెరుకుశ్రల్లదంబు, బొడనుకుండజేసిఘోజనశయనాశ, నమలప్రేకుజేయుటమరుగృహికి. Jaimini. 7. 12. విరుసుగనేటికడరగుప్రేలెదం

శూరుడ వైస్సెన్సి, శురుశుదనంబుచూపుమని పాం
దుతనూజుడు విత్తజల్లుగా, గురియును నూధరంబు
క్రియఘోరశిలీమూపుప్తివృంధినక.

శురుశుపు adj. Harsh, rough. Satyabh. 4. 239.

యెరిగెరుగనివగనీశుని, గరితలునివలెనుశురిగరిశిం
తురశే, వెరవజగదీశ్వరుతో, శురుశుపుమాటాడ
దగవెశుద్ధదశామి.

శురుశుము n. s. Roughness, harshness. Or, శురు
శవేది The philosopher's stone. కారిత్యము. D.

శురుసు n. s. Harshness, roughness, rudeness. కా
రిత్యము. D.

బరుసు adj. Rough, coarse, brutal. బరుసుకూక a
dreadful roar. Bmj. 2. 192.

బరింక, అనగాకపితకవుతుము. Q.

బరెడళురుగు The insect called a cockroach.

శురేచకము, అనగాపరిహాళకత్వము. D.

శురేత * A ghost or spirit. నరకస్థితప్రాణి, మృతు
డు &c. SC. శురేతనికేతనము a haunted spot.
i. e. a cemetery. HN. 5. 101. వనజాయీయపు

రేతనికేతనమోతనగుత్తగాజేసికొనివసించు.

శురేతరాట్టు * The king of ghosts: a name of
Yama or Pluto.

శురోధ * Your neighbour's wife. From ఉప
married.

శురోష్టి * n. s. A cockroach. W. తైలపాయికా.
RKD. గద్బిలము a bat. (*vespertilio*.) SC. and
TA.

శురోతుము * adj. Imperceptible, invisible, absent,
past. అశ్రుశ్యతే, ఇంద్రియాలకుఅనుపదనిది. SC.
Imperceptible by the senses.

శురోతుము * n. s. Invisibility, absence, secrecy.
(in Grammar,) past time, or tense. నాశురోతు
మందుచెప్పినమాటలునాకుతాకవు. What was
said in my absence does not affect me.

భర్గము * n. s. Light, lustre.

భర్గుడు * n. s. A title of Siva.

భర్జనము * n. s. Frying. వేయించడము.

శర్జనీ * n. s. Turmeric. చాయశుశుపు. A. 5. 94.

టీ|| శర్జనీతేతము, అనగాచాయశుశుపుపొడి, చా
రుహరిద్రాయాం, మానుశుశుపు. SC.

శర్జనము * n. s. Muttering clouds, thunder. గ
ర్జదంబుదము, మేఘనిర్ఘోషము &c. SC. శర్జనల
లిక Lightning. M. 4. 5. 354. యిట్లుశృంగారం
బుచేసియమ్మద్దియకుమకౌశల ప్రాలంబమానికల

తోడిగొడుగులబట్టించియత్వదరంబుననమాత్మలు
తోడితేరధారాధరనికరమసాహరయగుశర్జనల
లికయంబోలెనచ్చుచున్నగని.

శర్జన్యము * Indra, or Jupiter. M. 4. 5. 192.

శర్జించుట v. a. To seize (the haft or hilt) A. 6.

100. నరువుడించి కటారిఫర్జించినిల్పి యిందెందువ
చ్చెదరనియెదురువారు. టీ|| కటారిఫర్జించి, కటారి
ఫరుజులోచెయివేసుకొని, ఫరుజుఅనగాత్తురుపు.

శర్జము * n. s. A leaf, అనగాఆకు. శర్జశాల A
hermitage or bower of leaves and grass: a
hut.

భర్త * n. s. A husband, lord and master. అనని
భర్త a king as lord of the earth.

భర్తనము * n. s. Threat, menace. A. 157. తెది
రించడము.

శర్పటము * n. s. తృష్ణాఘ్నము, అష్టదాలు &c. SC.
See శర్పాటకము.

శర్పాటకము * A tree called Pharnaceum cer-
viana. Rottler. శర్పటము.

శర్పించుట v. a. A causal form of శరుచుట.

శర్పెడచెట్టు, అనగాగుర్తక. Q.

బర్బరము * A sort of drum = తంతిలోలు. Lalit.

11. 5. ఝర్జురాశ్వచక్రితాళా ఆంకారాలిం
గామ్రుభేదకాం, ఉభవకాశైవవతంపోహనిసాన్
తావేబరాజురే. SC. says హంజికా, చిరిదేకు
చెట్టు, సుమాదము, బొప్పలు, అజగంధి, వాయిం
ట, పామరుడు, కేశవిన్యాసము, ధ్వనిభేదము, సెచ్చ
శుత్రము. &c.

బర్బరుడు * n. s. A blockhead, or fool, పామరు
డు. SC.

బర్బురము * యగళాతుము, అనగాతున్నచెట్టు. SC.
(*Mimosa Arabica*) commonly called Baubul,
which produces gum arabic.

భర్మము * n. s. Gold. బంగారు. భర్మకుటంబు
Tissue, gold cloth.

భర్మజేము n. s. The "land of Gold" now called
Burmah or the Ophir of the east: the king
having the title of భర్మకుడు Golden footed.

శర్వంకము * n. s. A bed.

శర్వంతము * adv. Until, as far as, up to, near.
శుదిశర్వంతము as much as (ten rupees) as many
as ten (men) to the number of ten.

శర్వంతరము (Error for శర్వంతము) As far as, as
much as. నాలుగుదినాలశర్వంతరము about four
days.

ఉర్యవసానము * n. s. End, conclusion, terminating, finishing, completion, accomplishment, fulfilment, upshot. యదిజగదములో ఉర్యవసాన మయినది this ended in a quarrel.

ఉర్యవసించుట v. n. To end, terminate.

ఉర్యచకము. n. s. A joke, a jest: meant for ఉరి హాసకము.

ఉర్యక్తుము * adj. Obtained, gained. Adequate-
able. All, complete, entire, enough, sufficient.
యథేష్ఠితము, ఉరిపూణకము, శ్రుకాపము &c.
SC.

ఉర్యక్తుముగా adv. Readily, ably, satisfactorily.

ఉర్యాయము * n. s. Order, arrangement. Oppor-
tunity, occasion. Generic or specific charac-
ter. The text of a vocabulary or the order of
the synonymes of any term &c. W. అంకార
భేదము, అనుక్రమము, వరుస, శ్రుకారము, అనన
రము, ఏకార్థవాచిభేదము &c. SC. In Telugu it
means time (as once, twice, thrice.) నాలుగు
ర్యాయములుపోయివుంటిని I went four times. యా
రెండు ఉర్యాయములుగాజ్వరమునైట కాయడములే
దు These two times the fever has not shown
itself. ఉర్యాయపదము A synonyme. Thus, కా
ననము అనేక భేదముగృహ ఉర్యాయమైనట్లుయెరగను
I never met with the word కాననము in the
sense of a house: applied to a house. adj.
Moderate. మితమైన, యథోచితమైన.

ఉర్యాయముగా adv. Moderately. అనియిప్పట్లో
ఉర్యాయముగావున్నది it is now pretty well.
ఆచేతములోవర్షము ఉర్యాయముగావున్నది the
rain is but slight there.

ఉర్యాయతః, ఉర్యాయేణ * adv. Gradually, by de-
grees. Moderately.

ఉర్యలోచన * n. s. Deep consideration, ponder-
ing.

ఉర్యలోచించుట * v. a. To consider deeply :
ponder.

ఉర్యపితము * adj. Stale; as yesterday's food. ఉ
ర్యపితాన్నము * Cold meats. చడ్డి.

బర్ర n. s. A switch, sapling.

ఉర్ర n. s. A pit: a marsh, bog, fen, swamp. ఉ
ప్పుఉర్ర a salt pan: or place where salt is
collected. శముద్రపు నీరు పాటుపోటున్న నచ్చే
నేల. D. ఉర్రమన్ను the soil of a salt swamp;
earth used in scouring. చలశు.

ఉర్ర n. s. A certain measure of capacity, ధా
న్యాదులుకొలిచేమాము D.

ఉర్రమీను A genus of fish, called Scomber, or
Zeus: there are many species.

బర్రంక A plant, the stiff stalks of which are used
as tooth brushes. Rox. III. 553. 761.

ఉర్రున (anuk.) Aloud. ఉర్రునబించిపార వేసెను he
tore it up.

ఉర్రె See ఉరియ.

బర్రె A female buffalo. A simpleton or block-
head. బర్రెగొంతు a hoarse deep voice.

బర్రెంక A certain tree with small leaves. See
బర్రంక.

ఉర్య the Root in A of ఉరుచుట.

ఉర్యము * n. s. A knot, a joint in a cane or body.
A feast or annual festival at a certain division
of the year. A name given to certain days in
the lunar month, as the full and change of
the moon, and the 8th and 14th of each half
month. W. thus ఉంచుఉర్యములు the five holi-
days in a month ఉంచుఉర్యోత్సవము is a feast
celebrated in one of the holidays. ఉర్యం The
Mahabharata is divided into eighteen (*Parva-
mulu*) books, each of which is in the Sanscrit
divided into అధ్యాయములు sections: but in
Telugu, each is divided into అశ్వాసములు or
Cantos, which do not correspond with the
Sanskrit అధ్యాయములు. Sometimes the word
is used for a sub-division. నేత్రఉర్యము a joyful
sight: a feast for the eyes.

ఉర్యసె * On a holiday. See ఉర్యము.

ఉర్యతము * n. s. A mountain. A shoal of rocks.
Thus కొండ a hill means also a rock under
water.

ఉర్య For ఉరువు) n. s. Course, way.

ఉర్యుట v. n. To spread or extend as darkness.
The same as ఉరగుట. &c. H. 5. 3. Padma 3.
24. T. 2. 115.

బర్హము * n. s. A peacock's tail.

బర్హి * A peacock.

బర్హిర్ముఖుడు * He whose mouth is fire, i. e. a god.

బర్హిశ్శక్తి, * బర్హిశ్శక్తుడు * Name of అగ్ని the
god of fire.

బర్హిత్తము * The plant called peacock's pride: a
perfume extracted from its root. H. 2. 176

శుభశ్రుతి || దేవదారుబంకతోచే శివధూపద్రవ్యము || హి || బేర || కరువేరు. SC. not in W.

బస్మిన్సు * The sacred grass, used like hyssop, in sacrifice = కుశ, దర్శిగడ్డి. D.

బల and అతిబల * Two spells or charms mentioned in DR. Bala : page 182. బలయతిబలలనంబరగు మంత్రములు.

ఫలము * n. s. Fruit. Profit, use, advantage, benefit. Result, consequence. దుస్ప్వీక్ష్యఫలము the fulfilment of a portentous dream.

బలము * n. s. Strength, might, power, influence. Force, rigour, severity. Efficaciousness, potency. A force, army, host, folk, people, a crowd, number, party. బలవిశాసము a host. నైవబలము The finger of god, devine assistance. బలముచేయుట To enforce, aid, assist. వానమరీమరీబలముచేస్తున్నది the rain is increasing. దాన్ని తెక బలముచేసుకొని relying on it as a ground or tiasis.

బలము * adj. Strong, mighty. Potent, efficacious.

శులంకప * n. s. గోక్షుర కేయేనుగపల్లెరు, మూలకె, ముల్లంగి. &c. SC.

శులంకుట, అనగాశుండుట. OG.

బలంగము See బలగము Thus spelt to suit the metre in KP. 3. 155. నాకుగలయట్టిబలంగములెల్ల బాళియా.

బలంఘట A bench.

శులక n. s. Any flat surface or face as యెనిమిదిశులకంబము an eight sided pillar. A plank, board, table. A board used as a slate in schools. A writing tablet. A slab or flat stone, one side of any polygon as of a lantern. A gambling table. A shield. M. 9. 1. 154. ఆనిశితభల్లములుదన మేనికిరాకుండబలుక పెరయబడియూతు. ib. 9. 1. 304. బలమర్పారుండుభీమండు ద్వంచెడుడుఖారగవాలనుంబలకయు శీఘ్రశస్త్రశంధీశ్రుతి. శులక in a loom, the bar of wood that strikes the weft close after the shuttle has passed. తామ్రశాసినాలశులకలుమూడు three inscriptions on plates of copper. శులకమగిన Over ripe, dropping to pieces. శులకలు gleanings, corn picked up. BD. 5. 1228. చోడ, నరశతియారోగమునెవ్వీశులుకు, శులకలనేరినంప్రాశంబ్రాహ్మ. పిరుదుశులకలు the side or flat part of the buttock. Kama. 2. 14. పిరుదులుగొప్పలు

పిరుదుశులకలు విస్తారమైయుండు. బూదమాదేబల్లి. వ్రాసేశులకయున్ను, శ్రంభముయొక్కవకవైశుశులకయున్ను. D.

శులక adj. Flat, as a board. శులకొమ్మ a flat breast. శులకరాయి a sort of rock, like slate, that splits into plates.

శులక The infl. of శులుకుట To speak.

శులకబారుట, అనగాతెల్లబారుట. OG.

శులకము n. s. A couch, cot, small bed. చిన్నమంచము. D.

శులకము * n. s. A shield, A disc or round piece of metal = బిళ్ళ = శలక = శకలం. కపాలశులకం The orb or round of her cheek. Her plump cheek. The wooden bottom or frame of a bed. ఊరుశులకమందు on the lap, or, plain of the thighs. శులకత్రయం, అనగాత్రిమూర్తి. SC. says క్షీ, బె, శ్రో, త్వా, అస్త్రీయాం, ఫటకే, చాలు, శివే, విష్ణుదా.

బలకరము n. s. Force, violence, strength.

బలకరము adj. Forcible, violent, strong. బలకరమైనసాక్ష్యము Substantiation, verification.

బలకరము n. s. A guard, or watch. R. 5. 43. కావలి, పార.

శులకరించుట v. a. To call, call on, address, speak to.

శులకశరులు n. s. A kind of necklace worn by men.

బలకాయించుట v. n. To flourish, prosper. వృద్ధికావడము.

శులగండుడు * A bricklayer, a plasterer. W. ఉత్పరివాడు. D. a tank-digger or excavator.

శులగడి, శులగాణి, శులుగడ n. s. Gratings, bars, a door set with spikes : a gate. Vaija. 3. 51. H. 2. 47, and 4. 149.

బలగము n. s. Party, set, troop : army, host : family, circle. జ్ఞాతిబంధుసమూహము. D. చెంచు బలగమునేలెను Garudach. 113. he ruled a troop of foresters. Swa. 3. 75.

శులగా? See —లు—

శులగ్రంథము * The blessings on the reader, which form the epiphonema or close of a poem. KUR. VI. 382. కోరినపనికియ్యకొనుట, కరుణాశ్రుబంధమునకుశులగ్రంథమేమొ.

శులగన See —లు—

శులదము * adj. Beneficial, fruitful.

బలదేవుడు * See బలరామడు.

శలశకూరాకు A mess of herbs.
 శలశడుట v. n. To avail, turn to good, turn out well. యా ఆ ప్రయంకా శలశడలేదు this cow has never been in calf.
 బలశము Potstone, lapis ollaris, a whitish chalk like a slate-pencil. Buch. Mys. 3. 389.
 శలశరచుట v. a. (causal of శలశడుట) To realize, collect, raise, levy, make good. To turn to profit, to use.
 బలశరచుట To strengthen.
 శలశల *anuk*. Scatteredly, here and there, one by one, dispersedly. M. IX. 1. 453.
 శలశలని, అన గావలనని. OG. A. 4. 197. says శల శలనిపాండు రాంబుడు పట్టులరే. టీ|| అన గావలన శలచని.
 శుశుశుశుని *anuk* Dazzlingly, brightly.
 శుశుశుశాయింది *anuk* Brightly.
 బలశ్రుట v. a. To expand, swell out.
 శలపూరము * The citron.
 శలపైతృకము * A rite at a funeral, (now obsolete) of making flesh offerings. A verse says అశ్వ లంబం గవాలంబం న్యాయశంశులపైతృకం, దేవరేణ సుతోత్పత్తిక శాశుంచవిశజయేత్.
 బలబల *anuk*. Brightly : more and more. బలబల తెల్లవారినది it was dawning rapidly.
 బలభద్రుడు * The name of Krishna's brother. See బలరాముడు.
 బలభిత్, * బలభేది * Names of Indra.
 శలము * n. s. A weight, equal to that of ten pagodas. = it is stated that it equals four carshas. శలిమెడుచల్లరే తూ పెడుతుండే పాటిభూమి Land which will produce a bushel for a half handful of seed corn. Cuchelo 3. 11. G. 7. 143 where it is declared to equal four కళములు.
 బలమరుట v. n. To grow. లావుకావడము. D.
 బలరక్తేశ, బలరక్తేశ n. s. A thistle.
 శలరాజము * అన గావించబడము.
 బలరాముడు * The name of a demigod (literally *Iphiclus*) half brother to Krishna (Hercules).
 శలలము * Flesh. శలలతోరణము. A. 6. 19. a string of dried mutton chops.
 శలవ See—లు—
 బలవంతము n. s. Strength, force, violence, *adj.* strong, violent.

బలవంతుడు * A strong man, a violent man, a mighty man. బలవంతునితో విరోధము కారాదు do not contend with the mighty.
 శలవర The name of a certain tree much cultivated in the neighbourhood of Hyderabad for its fruit. శలవర ఆకులు its leaves, are used to manure land. See description in the *Kāsi yātra*, date 7th September 1830.
 శలవరించుట v. n. To use broken words or exclamations.
 శలవరేని See —లు—
 శలవించుట v. n. To use broken words or exclamations విలపించుట. D. says శ్రులాపించెనుట.
 బలశాలి * He who is mighty, a strong man.
 శలహారము n. s. A reflection, refreshment.
 బలహీనము * n. s. Weakness, debility, inefficiency. *adj.* weak, strengthless, powerless.
 బలక్షయము * Loss of strength; weakness: impotence.
 భశా interj. Well done! well well! very good. T. 2. 274.
 శలాండువు * An onion. నీరుల్లి. D.
 బలాక or బలాకము * n. s. A sort of crane, or curlew. తెల్లకొక్కెర. SC.
 శలాత్ * అన గారాక్షసుడు A. 4. 343. కృతశలా న్నాథశ్వసౌద్యద్ధరా. టీ|| చేయబడిన రాక్షసులయొక్క మోహముగలధ్వనిచేతను అభ్యదయము నుపొందుచున్న శంఖముగలస్వామి.
 బలాత్కరించుట v. a. To force, press.
 బలాత్కారము * n. s. Violence, force, severity, exaction.
 శలాములు plu. Ruin. వారిరుకలుశలాములైపోయినవి he has scattered or lost his money.
 శలాయనము * n. s. Flight, rapid progress. విద్రావె. పారిపోవడము SC. శ్రుభవవర్ణమునకు పైత్తువుండరాదు. శలాయనముచేయుట To disperse, to rout. UH. 3. 12.
 శలాయతుడు * Routed, flying, put to flight.
 బలారాతి or బలారి * n. s. Epithet of Indra, as being the slayer of the demon *Bala*.
 భశారే Well done! శాబాసు.
 శలాలము * n. s. Straw. చొప్ప. A. 1. 88. నిప్పుల కాండే, భాన్యములగడ్డి. SC. ib. 6. 158. శముద్యద్దోశలాలుండునై. టీ|| యెత్తబడిన భజములయందుగడ్డిజుమ్మగలవాడై.

కులాశము * n. s. A tree termed Butea Frondosa. A leaf. కింశ కే, మోదుగ చెట్టు, దళే, ఆకు. SC.

కులాశి * A tree. A demon. వృక్షము, రాక్షసుడు. SC.

కులాశుడు * A demon. రాక్షసుడు. SC.

కులాహరము * n. s. Refection, a slight meal of biscuits, parched corn or cakes &c. It is commonly pronounced కలహరము.

బలి * n. s. Tax, royal revenue : a tribute : an oblation : a victim. A religious offering in general, presentation of food &c. The sacrifice of an animal. Raw flesh ; fragments of food left at an oblation or meal. Alms. సరబలి a human sacrifice. భూతబలి, కున్ను, పూజోపహారము &c. SC.

భలి or భలీ * adv. (Interjection expressive of praise or commendation.) well ! well done ! very well, very good, (a word used in argument.)

బలి * Name of a giant slain by Krishna who hence is styled బలిభస్మంసి.

ఫలించుట v. n. To profit, to yield fruit. To be of advantage, turn out well, come to good.

శలికి The past pl of శలుకుట.

శలికించుట v. a. To sound or ring. To cause to speak. To utter or use (words or notes.) అందుకుసాక్షులుశలికించినాడు he proved this by witnesses, he called witnesses to prove it.

శలిక్ష్మి * n. s. A grey headed woman. A cow which is for the first time in calf. ముఖలిని, తోలుచూలిపెయ్య. SC.

బలిజైకము n. s. The community or tribe of the బలిజైలు.

బలిజైలు n. s. Name of a caste among Telugu and Canarese Sudras. బలిజైవాడు A man of that caste. బలిజైని a woman of that caste. లింగబలిజైవాంధ్రు that portion of this caste who are Jangams. ఉంచమబలిజైవాంధ్రు the same. తెలుగుబలిజైలు another sect.

శలితము * n. s. Greyness.

ఫలితము * n. s. Profit, fruit. See ఫలము.

ఫలితము * adj. Profitable, advantageous. నాయత్తముఫలితముకాలేదు my endeavours came to no good.

బలితశ్రు or బలితంశ్రు adj. Thick, strong, mighty. బలితశ్రుగుబ్బనన్నున large breasts.

ఫలితార్థము * n. s. The ultimate import, purport, result, point of a passage, the tendency as distinguished from the literal sense.

బలితుడు n. s. A strong man. బలవంతుడు. D.

బలిదము, అనగాబలవంతము. OG.

ఫలినము * A fruit tree. విద్యమానఫలవద్య్వుము. SC. G. 3. 146.

ఫలినీ * ప్రియంగు, తరిగొర్ర చెట్టు. SC.

బలిపించుట v. a. v n. To fatten or strengthen.

బలిశ్రుప్తము * or బలిభుక్ * n. s. A crow (as "eating the fragments" of an oblation.)

బలిపెట్టుట v. a. To sacrifice, to kill.

బలిభుక్తు * n. s. The "devourer of the sacrifice : " an epithet of the god of fire : also of a crow. P. 1. 480.

బలిమి n. s. Strength, power, force.

బలిముఖ * n. s. A monkey. అనగాకోతి. Gajendra Moxam. verse 17. భల్లుకఫణిభుక్తగవయబలిముఖచమరీ.

శలిమెడు The quantity of one శలము.

ఫలియించుట See ఫలించుట.

బలియుట v. n. To thrive, become corpulent, to grow fat, big, thick, stable, firm ; to increase, prosper, multiply or be augmented. బలిసినది స్తుది a stout girl. అరణ్యముబలిశివోయినది the forest spread over the place. అదివిబలిశినచోటు a spot overgrown with shrubs.

భలీర or భలీరా (interj.) Well ! well done ! bravo ! K. P. 4. 68. ప్రాయశ్రవాదుగల్గభలీరాయి తడంచునెత్తెననేటికా.

శలివె చెట్టు, కులబాత, ఫలనా. Q.

బలిష్ఠము * adj. Very strong, most powerful.

బలిష్ఠుడు * n. s. A strong man.

బలిసిన adj. Big, plump, large.

బలిశ్చదము * n. s. The infernal regions. రసారలము.

భలీ (interj.) Well ! well done ! bravo !

బలిముఖము * "Wrinkle-faced" i. e. a monkey.

బలియము * adj. Very strong, exceedingly powerful.

ఫలీలుమనుట v. n. To crack or sound, as a whip or as a door.

బలివర్షము * n. s. A bull, or ox. ఎద్దు. D.

శలు n. s. A tooth. See శల్లు. శలువరుశా a row of teeth. Ila. 1. 20. శుద్ధాక్షుగనిరాధశలుకెంశ్రులి దిగొక్కన్తునతదే. దంతము. D.

శలు adj. Many, several, various. శలుదెరువులు different ways. A. 6. 52. శలుబల్లులు. టీ|| తరుచుమాటలు.

బలు adj. Big, strong, mighty, great, exceeding, large, much, very. బలుగాయము a deep wound. బలుమూర్ఖ a deep swoon. బలుపిరుదులుగల having large posteriors, (a girl) plump hip-ped. బలుతడవాయె it grew late, much time has passed. R. 5. 95. బలుమల్లమి a cluster of large thorns. T. pref. 43. బలుకెంపుతలపింపుజిహ్వావి a noble ruby. (శ్రేష్ఠమైనకెంపు).

శలుక n. s. A shield. Small bars of a loom. M. VI. 3. 60. అడిదముశలుకయునుంగొని. డాలు, సారెవాడునేసేదిన్ని. D.

శలుకరించుట See —ల—

శలుకరింత n. s. Calling, challenge. పిలువడము, యెచ్చరించడమున్ను. D.

శలుకు n. s. A sound, note, voice. Speaking, utterance, word, language. A bit, a piece. అతనిశలుకువిడిచేసి నాను I did it as he desired. M. 12. 5. 536. తొలుబల్లు or ప్రాబల్లు the primeval word. i. e. the Vedas. శలుకుజడతి i. e. వాడ్డవి, శరశ్చరి. మాట, కష్టస్థితి, వీణాదిస్థితిరము, విద్య, తునక, విత్తలోపలిశలుకులున్ను. D.

శలుకుట v. n. To sound, ring &c. To speak, to answer ఉత్తరముచెప్పట. T. 2. 18. బాణాశనప్రాధిమక్రొత్తచార్యులకైనశల్లుదురు. టీ|| శ్రుత్యుత్తరముచెప్పదురు.

శలుకుట v. a. To speak, to tell. సాక్షిశలుకుట to give evidence. సుద్దులబలుకుట to tell tales. శలుకుటింతి The goddess of speech, Saraswati.

బళుకుబళుకు (anuk.) Tremulously, waveringly, (as a slender waist.) H. 2. 5. బళుకుబళుకునగతులయందళికి బెళుకు, కులుకుగొనునజాళుమాతళుకులాలుకుమేటివడ్డాణము.

శలుకురాయి n. s. A ringing stone or echoing rock.

శలుగంటి n. s. అనగాదంతక్షతము. D.

శలుగాకి n. s. A Wretch, a villain.

శలుగాడి plu. శలుగాండ్లు n. s. Gratings or cross bars. B. D. 7. 1650. శలుగాండ్లుదెరపింతునలరుచుశులువలివేగమునవచ్చి Vijayanti. 3. 51. తోటవాకిటిశలుగాడికొగదెలిగింది. శలుగాడి అనగాకటకటాలు.

శలుగు n. s. A wretch, a villain. An iron crow. గుంటకశలుగులు the teeth of a harrow. దుర్జనుడు, గడ్డశలుగు. D.

బలుగు n. s. A twig, a switch?

శలుగుడుపాము or శల్లుడుపాము n. s. A snake. the bite of which is not mortal but causes agony. శర్పభేదము. D.

బలుగుత్తులు n. s. plu. A sort of grain. II. 4. 156. గొబ్బికాయలు, బలుగుత్తులు, పాలమొగడులు, శ్రీరంగాలు, కామగాలు.

శలుగుపిట్ట See శలు=

శలుగురాశ్రతిమ A white marble statue.

శలుగురాయి plu. శలుగురాళ్లు n. s. A mass of stone; generally applied to white marble.

శలుగురు n. s. plu. A dozen men. Soomaty. శలుగురునడిచేతెరుపున, శ్రులుమొలవదుమొలిచేనేనిపాదలనుదుమతి.

శలుగొర్రు A sort of harrow, here the metre proves this spelling.

శలుచన n. s. Thinness, leanness. Slight contempt. అడివిశలుచన Thinness of the forest. యిట్లాచేస్తేపడుగురిలోశలుచనగాదా if you behave so you will be vile in their eyes.

శలుచని adj. Thin, spare, lean, paltry. Not thick set. Disreputable, contemptible. శలుచనిశలుకులు, or శలుచనిమాటలు contemptuous words or slighting expressions. మజ్జిగనిండాశలుచగావున్నది the butter milk is very thin.

శలుచనుడుట v. n. To become thin, to melt as butter.

బలుడు * n. s. A strong man : he who is powerful.

శలుదోయంబులు, అనగాశముద్రములు. B. X. 5. 17. శలుదోయంబులు జగములు, శలుదోయములందు ముంచిభాగిల్లెడు, శలుదోయగాడువల్లవలనాకరతోయములజలంకురుదయి.

బలుపాకురాయి n. s. A carpenter's rasp. From బలుశ్రు big and ఆకురాయి a file.

శలుశ్రు n. s. A halter for cattle, the rope collar for oxen in a cart.

బలుశ్రు n. s. Bigness, fatness, plumpness. శ్రేయము well being. M. XII. 3. 9. అనీకమునంగడుమంచియోధలంగలయగొనుండునయ్యయిబ్రకారమువారలనిల్చుబల్కు.

శలుపోక See శలోపిక.

శలుమన n. s. Rubbing or polishing a statue with an ivory point.

శలుమరు, శలుమారు, శలుమార్లు adv. Many times, often, perpetually, frequently, constantly, repeatedly.

శలుమాట v. n. To mutter, talk indistinctly? The right spelling is శలవరించు.

బలురక్తిశ or బలురక్త శి చెట్టు n. s. A plant called Arum Macrorrhizon: (Reeve) the leaves are eighteen inches by twelve. It grows on the sea beach and the seeds are enclosed in globes of prickles twelve inches in diameter: it is used in hedging. గజకణము, గజహాళికము. SC.

Some say బ్రహ్మరాక్షాశి చెట్టు.

శలువ n. s. A wicked wretch. కుత్సితశ్రురుమడు, శ్రీయున్ను. D.

శలువ adj. Vile, abominable, wicked, bad.

శలువగల In many ways: శలు and వగ. R. 5. 237.

శలువరించుట v. n. Vide —ల—

శలువరేణి n. s. A sort of tree. H. 4. 19. శనశక రకకామ్మ శలువరేణి.

బలువిడి adv. Much, vehemently, severely, strongly. ఆత్మంతము. D. M. VIII. 2. 270. తేరుగదల నీకవైరులుబలువిడి పొదిపట్టిరాచపోట్లనైన. ib. III. 6. 229. మదగజములరథయోధల, బదాతుల నుండురగములను బలువిడిగదియంజుతుచు దుర్వా రగతి. BD. 5. 412. మోపెత్తికొనుచుభక్తుండు, వలివేగమునవచ్చి వచ్చియంతేని, బలువిడిజక్తనబళి వనమృత్తిగంగోళకంతంబుననుమోపువైవి. Pal. బ్రహ్మనాయకువచ్చెబలువిడిదన్నతత్తరమునుబొందితారుమారాడ.

శలువిత్తు n. s. A bastard, a mixed seed, a child of many fathers. దుర్బీజము. H. 5. 129.

బళుపు n. s. Weight, a load, or burden; a charge or obligatory duty; *onus*; oppression; anguish, (as of a boil,) acuteness, heaviness, severity of sickness. Importance, consequence. Difficulty. మోచిత్తమునకుబళుపుతోచును you would be displeased. బళుపునుళుపు మొరగనివాడు One who knows no care. దాన్ని నెరవేచేబళుపుతమది It is your business to settle this. తలబళుపుయింతా తీయలేదు the heaviness or stupor is not yet gone off. నానెత్తిబళుపుతీరినది there is a weight

off my mind. ఆయెద్దుబళుపుపెట్టిలేశండుకొంటున్నది. if you put a load upon the bullock it lies down. ఆకురుల్లి నానాటికిబళుపుచేస్తున్నది the boil is very painful. నాకోసరముబళుపుశుడక do not distress yourself for me.

బళుపు adj. Heavy, onerous; obligatory; difficult, acute, severe, (as illness,) irksome, indisposed. Important. వాచుబళువైనపురిచేయలేదు he cannot do any laborious work.

బళుపుగా adv. Heavy. ఆతనికిపుట్లబళుపుగావున్నది his disease is now at its height. ఆపూరుబళుపుగాకోసెడువున్నది the village is fully two miles off.

బలుపుడు adj. Strong. ఆతనికిపుట్లయిప్పుడుబలుపుడుగావున్నది the disease is now at its height. బలవంతుడు. D.

శలుపురు or శలుపుండ్రు n. s. plu. Many men. M. XIII. 5. 484. భూవరులుశలుపురంబకైపూరి. Padma. 202. వాయుశ్రుత్రుండు మొదలైనవానరాధిపతులబలుపురగూడి యితితనూజమున్నయెడ చూచిరండని.

బలుసు adj. బలుసుచెట్టు. n. s. The plant called Canthium Parviflorum. Rox. 1. 535. Webera Tetrandra. (Willd. Ainsl. 2. 63.) అనగా, అజరిచెట్టు. Q. The thorny Caray. బలుసాకు the leaves. బలుసుకూర eaten as a wretched diet. నల్లబలుసు the black species.

బలుసుట To get fat, big or thick. అడవిబలుసు. కొన్నది the forest has grown thick.

శలుసులు The sable fish. Russell, plate 198. A species of Clupea.

బరె for వరె Like, resembling. ఉపమానవాచకము A word of comparison. =వత్.

ఫలోదయము * Success, enjoyment, gain, profit, heaven paradise, joy, happiness. See ఉపదయం.

ఫలోన్ముళుము * adj. In fruitful, effective, efficacious. అదియిప్పుడుఫలోన్ముళుముగావున్నది it is now coming to good.

షల్లరించుట v. a. Vide శలకరించుట.

బల్లాయించుట v. n. To prevail (a low vulgarity.)

బల్లు See శల్లు

శల్లభ adj. Pithless, sapless. Vain, unmeaning. empty, useless. నిస్సారమైనది, ఆన గాదున్నము, వట్టిది. D.

శల్పదనము See శలుచదనము.

శల్పాద n. s. The dent or mark of a tooth. Bilhan. 3. 92. మొల్లక్రొవ్విరులకాంతింబెందుశల్పాదనుండరమైతే నెలుజల్లుమోవి.

బల్లెవారు See బలివై.

బల్లారము n. s. A great distance.

బల్లము See బలకము.

శల్పాక plu. శల్పాకలు n. s. Rascality. పోకిరితనము.

శల్పాక adj. Vulgar. T. 3. 81. శతీయూర శ్రేయోదశీశల్పాకసింగారముల్. టీ॥ యాపోకిరిసాగసులు.

బల్లజము * A sort of grass. బల్లజాః, మొదవగడ్డి. SC.

బల్లజము adj. Pithless, sapless, useless, vain.

బల్లక్తువ n. s. Strong love (బలు + మక్తువ.)

శల్లరు Often.

శల్లారు for శలుమారు Often, many times.

శల్పంకిక A palankeen. Suca. 3. 281.

శల్పయనము, శల్పాణము * A saddle. గుర్రపుశల్లము. SC.

శల్పాణము * A saddle. శల్లము. A. 6. 182. Parij. 4. 78.

బల్లక్తసి See బలరక్తిశ.

బల్లక్తశ See బలరక్తిశ.

శల్ల adj. Red, reddish, as hair. తామ్రవర్ణమైన.

శల్లలైనజడలు red matted hair. M. XIII. 5. 26.

శల్లరీమ a red ant. A. 6. 21. శల్లమీసములు red whiskers. శల్లచెట్టు mimusops hexandra. Rox. 2. 238. and ఏటికల్లచెట్టు Bradleia nitida. Rox. 3. 699.

బల్ల n. s. A bench, A plank, or board. A ship's deck. The disease called spleen. వాండ్లుబల్లమీద కూర్చుండిరి they were sitting on a bench. రెండుబల్లలనున్న జతచేయు join the two planks together. గుల్మము. ఆతనికడుపులో బల్లకట్టుకొన్నది he has an induration of the belly. నీరుబల్ల the dropsy. ABA. 3. 91. జత రామయంబునతూమునందు, బల్లయననట్టిమాట.

బల్లకట్టు n. s. A large flat bottomed boat. A raft.

శల్లకి, శల్లకి n. s. A palankeen, palanquin, palanqueen.

బల్ల కూర్పు or బల్ల కూర్పుకని n. s. Wainscoting, planking, joiner's work. బల్ల కూర్పుయిల్లు a house built of boards.

బల్లగోల n. s. A sort of spear or harpoon. శంఖకోల. BD. 5. 1443. భ్రమిలేంద్రియములనుబలుయిరినేసి, భాషాశ్రవణతపస్సలుబల్లగోల, నీచశత్రయమున నెలుగుకొన్నెడిది. S. 3. 288. జలమానవులుబల్లజముచాళిచాలునామిశిమివాలుగమిట్టికడగ, వరుణుండువైచుమవ్యభుబల్లగోలనాతరగతూరుపుగట్టుచాకనిగుడ. బల్లగోలలవారు Lancers. BD. 3. 1016. వరుణునుబహుపుష్పవాటికల్నాటి, బాలవారినిదివ్వటిలనుబల్లగోలలవారిని గుడిపూజరులును.

శల్లటము n. s. Confusion, perturbation, perplexity, agitation. తారుమారు, తల్లడము, దొలకడము. Local Records. 3. 38. line 15. ఈరుసుములువస్తూవుండేవి పూర్వపు మాపెద్దలమన్నంతరమురిలోకలిగినది, మధ్యకొంతకాలంమాగాదులుయ్యాభాటనురాసందుననున్నవెంటల్ల మొదలైనమాగాదులనువస్తూపోతూవున్నందుననున్న మాకుశ్చలశల్లటములైకొన్నిదినములుఆభ్యంతరములాయెను. Pal. 332. తమతమమోహముల్తరగతెలియుకొరకు, తెరవయంతలవంచి శుభియవూర్పుండె, బాలునిభావంబుశల్లటంబాయె, పునరబాలునిమనసుపుండువతోచె. Bahulas. 2. 85. జిబిపాటితేనేవానలకు జేసినకాలస్వలతేటనీటి శల్లటములనిక్కునకొలకులబ్బికిమెచ్చిరివచ్చినెచ్చెలుల్.

శల్లటిల్లుట v. n. To be in convulsion or disorder, to be perplexed, to be agitated. తారుమారొట, తత్తరకడుట, చెదరుట, తల్లడిల్లుట, కొండలమండుట, వణకుట, ఆడరుట. M. VI. 1. 340. డుల్లెడుతలయునుతునిసెడు, విల్లునుధరకొరగుమేనువిరిగెడుకడెముక, బెల్లుదొరుగునెత్తురునై, శల్లటిలం దొడగెనపుడుపాండవబలముక. శల్లటిలందొడగె, తారుమారుకానారంభించెను. H. 3. 90. ఉరుకుగారొడ్రుకముకనికరముసోక, శ్రుతభేతాశమోహినిపిశితభాక్తు, కామినిశాకినిధాకినిమదాంధ, భయంకర బ్రహ్మరాక్షసుల్ శల్లటిల్లు. శల్లటిల్లు, తల్లడపడగా. M. III. 5. 418. విశిఖవాపుంశితశరీరులైదృతి ఖంశితముగ బల్లటిలిగింధర్వులొగె. ib. V. 2. 27. ఇపుడునామనముశల్లటిల్లుట'హితభాషణంబులకిందుకురపు. నామనసుశల్లటిల్లుట, నాయొక్కచిత్తంబుకొండలమండుట. ib. IV. 2. 256. కనుగొనియపుక్రొత్తయగుకాతుకన్నతిమునింగిశల్ల

టిల్లినప్ప తిత్. కల్ల టిల్లినప్ప తిత్, చెదిరిన ధైర్యంబు తో. Bh. 1. 14. 16. కల్ల టిల్లిన యుల్ల ముత్, తల్ల ట కడుచున్న పిన్నతమ్ము నిగి. BRK. 51. ప్రేమంబున హవల్ల ధియ నుచును మది కల్ల టిల్ల రాముడు రిప్ప కడి మూర్తి కల్లె. G. 1. 50. కల్ల టిల్లిన హృదయంబు ని ల్పికాని. M. VII. 4. 123. చేతోగతి కల్ల టిల్ల జేయదె తార్తి. ib. IV. 2. 134. నచ్చేరువనున్న యున్న తప్ప కుంబు నిరిశించి యాశ్రయంబు కల్ల టిల్ల ధర్మ తన యంగనుంగొనిన తండుదనయా కారంబు నిరిశించి యిట్లనియె. ఆశ్రయంబు కల్ల టిల్ల ముఖముకంటిండు. ib. XII. 6. 464. ఆననము కల్ల టిల్లంగన జుడుగలి గె. వెలవెలబోయెననుట. ib. IX. 2. 96. కరుణిని కలుకుల విత్తంబు తలకడ నాననంబు కల్ల టిల్ల కరంబులు విదివి యరంబాననంబు వాడై యప్పాండవా గ్రజునుష్ఠింబి. డిలుకు దెననుట. D.

శల్ల టిలు or కల్ల టిల్ n. s. plu. Tumbling (of a pigeon in the air, bounding or skipping.) క్రడి నము, పైకియెగియడము, పైకెగిగింతులు వేసుట. L. 22. 21. తెల్లవారగ సరిగలు సురటిలు కల్ల టిల్ల యుచు జుజ్జనేలేర. కరుణ త్రేటప్పడు కేడెమువతెగొ క్కువారికి కట్టే బటుపు గావుండే ఆతత వారణములు స్తుతించి కట్టములు స్తుతయెగర వేస్తున్న శివీకముండు రాగా. Bhanu. 4. 135. కల్ల టిల్ల నికవగూడి పా రువంబు, లారజంబులు కల్ల రాయంచతుల కుడికి, చిరుగొమ్మ వరుశక్రింబికి తేట, మిసిమిగుల్లెడుము త్యాల మేడలోన. కల్ల టిల్ల నికవగూడి పారువంబు లు, పైకెగిరి బోడుగలిగిన పాపురములు. Chamat. 3. 109. సారెసారెకుదంతచకచకల్ బయలెక్కి తీ విజెక్కుల బల్ల టిలు ద్రొక్క. కల్ల టిలు ద్రొక్క, యెగిరిగం తులు వేయగా. Saranga. 58. తెల్ల పాపురమిది తెలి విగల్గినది, కల్ల టిల్ వైచునా పండెంబు జూడు. కల్ల టిల్ వైచు, యెగిరిగంతులు వేయ. ib. 541. వీధివరు తులెత్తుచు తెల్ల పారావతముల, సరసియాడింపుచు నందొక్క కుక్కి, కరికించి నేదాని కల్ల టిల్ వైచ, జగ మెల్ల జూడంగ జనియెది మరలి మిగులమాపిన తల్లి మేడ వైవ్రాలె. నేదాని కల్ల టిల్ వైచ, నేను దాన్నియెగర వే యగా. H. 5. 166. బలసికూరెలు సెడ్డిలు కల్ల టి లు, పాపురాయలు బకదాలు బట్టి గాంధు. యిం దులో పాపురాయలు, కల్ల టిలు, అని రెండు విధములై న కుటీలు గా చెప్పుకున్నాడు. పారావతములు. D.

బల్లడ కట్టి n. s. A sort of cloth. BD. 3. 105.

శల్లడనము See కల్లడనము.

శల్లడములు n. s. plu. Nonsense, babble. వ్యర్థవా క్కులు, అనగాకాని మాటలు. D.

బల్లన n. s. An elephant's hauda. Paruj. 4. 91.

కుముడస్తంబేరమంబుగ్రతో భూమి బల్లనకట్టిరా నసిరుచి స్ఫూర్తుతో విజృంభిండు. Pal. 69. భద్రగణం బుల బల్లనగట్టి.

శల్లము n. s. A saddle. A ditch. A hole in the ground (however small.) A dale or low ground. కల్లంబుమిద్రు, మెరక కల్లము hill and dale, rising and sinking ground, ups and downs. Dab. 2. 42. line 4. కల్లపుకంట The wet crop, being the crop that is sown on low land.

భల్లము * n. s. A bear. A. 4. 255. A broad headed arrow such as cuts through a cord. భల్లా కె, భల్లికి, భల్లి, ఇది ద్వయాకి, బాణ. SC.

శల్లరపు adj. Simple, innocent. బేలైన. Ila. 3. 181. ఉ|| నావినియల్ల దొల్ల యదునాయకుడిట్ల నె బొంట్ల జాతుల, భావము మర్మకర్మములు ప్రాధత నంబును తారతమ్యముతో, కోవిడకోటి కేదెలుసుకో దగునిం దియె కాక కానలం, గోవుల మేల్పు కల్లరపుగా ల్లని కేమయినాను దెల్పునా. టీ|| కల్లరపుగొల్లనికి, కొండకేకలు వేసే గొల్లవానికి అని పున్నది. అయితే బేలైన గొల్లవాడికి నడము శిరశిముగా పున్నట్టుతో స్తున్నది.

శల్లరి n. s. A lover or gallant. కలుగాడియనితోచి నది. Bhanum. 1. 49. భవ్యపార్థివలోకమరమేగు ముండకుడుదన కల్లరిమించుట దివిచిత్రమనుచు. See కల్లపుడు.

శల్లరించుట v. n. Sprout, or shoot. Raja Sekhar. 3. 161. నేర్వజలంగ కల్లపునియల్ల మల్లన కల్లరిండు. See కల్లవించుట.

శల్లవము * n. s. A sprout, a shoot. కరకల్లవము లు rosy hands. కల్లవశిహితమై she with her gallant. కల్లవకులము, అనగా విటబాది. See కల్ల పుడు. కల్లవగ్రాహి పాండిత్యము superficial knowledge. పైపెనడుపులు. Hitopadesa. 1. 149. కల్ల వగ్రాహి పాండిత్యం క్రయక్రీడంబు మైదానం, భోజ నంగకరాధీనంతిక్రీఃపుంసాంబిడంబనాకి.

శల్లవాస్త్రుడు * n. s. Cupid, because his arrows are young leaves.

శల్లవి * An adultress. విటకత్తె. S. 1. 41. The chorus or burthen in (Kirtanas) musical com. position.

శల్లవించుట v. n. To sprout or shoot, to: leap as the heart with joy.

ఉల్లివింశ చేయుట v. a. To promote growth, make it to sprout. Valeswa. 5. 6. బిట్టట్టు శాతలబల్లివింశ జేయు.

ఉల్లివికడు or ఉల్లిపుడు * n. s. An adulterer; a gallant, a paramour.

ఉల్లివితము * adj. Sprouting, full of young leaves. Mand. 6. 91.

ఉల్లివిలుట To sprout or to bud. P. 1. 219. ఉల్లి పుట్టెడుక వల్లిఉల్లివిలుగా.

ఉల్లిపుడు n. s. A lover, an adulterer, a gallant. = విటుడు.

బల్లిపల or భల్లారా The name of a certain laird whose adventures are told by Valeswara and several other *Sudra* poets. It is an amusing book particularly useful to those who are beginning the study of Telugu Tamil or Kannadi. Another version of this story, equally popular, is by a poet named Viraya. And there is a version in (dwipada) complete which is much admired among the lowest castes.

ఉల్లాచి= anuk. ఉట్టిఉల్లాచి, అన గాచలఉట్టి. Ila. 3. 61. నిపుచోయినసనికిరానిపుకొడువ ఉట్టిఉల్లాచి=చేసక ఉట్టినిటకుతోడుకొనివత్తువనుచు.

భల్లాడభట్టి or బల్లడభట్టి, అన గామడిగుడ్డ, పొత్తిగుడ్డ అనితోచినది A kind of bark garment? M. X.

1. 173. యిష్టిభంబునందిరిగివీడుపీనుంగు శుంటమైన స, సాంచాలరవిడుదులు వెడలిజయోద్ధామండగు నశ్వద్ధామభల్లాడభట్టిమొదలగు శరీకరంబులంబాటిందియున్నపునశులోగ్ధకుంజరి. Pal. 255. అతుల సాహసపుత్రినాదండు వెడలె, గొల్లెనల్ గట్టిన గొప్పరాబండ్లు, భల్లాడభట్టిలుకుత్తైమంచములు, దంధైన్దనపీటలుకన్ను కడికలును. BD. 3. 105. గాపులు, సరివట్టును, హంసవళియు, వీణాళియు, బల్లడభట్టి, పారణాళియు.

భల్లాళిము * భల్లాళకి * The marking nut called జీడిగింజ.

ఉల్లాలమ్మ Our lady of the bushels: the name of one of the rustic madonnas.

ఉల్లి * n. s. A small village. A lizard. ఉల్లె, బల్లియున్ను. D.

బల్లి n. s. A lizard. పాలబల్లి the white kind. చూలబల్లి the mottled kind. చింతబల్లి the speckled kind.

ఉల్లింపుట v. a. To saddle a horse. ఆత్తరికత్తరంబునతత్తరిక ఉల్లింపుక, అన గామరానికిచేసకట్టించక In haste he saddled not his horse.

బల్లిక for బడలిక Weariness (gramyam, to suit the metre.) B. 2. 83. చలిగాలిరతిబల్లికలు బాయనరు చేర, దీశంబులకు నెల్లదీ ప్రిజార.

ఉల్లికట్టుమాన్యము Land held free by the heirs of the founder of the town. From కట్టుట to build. ఉల్లికెలు The scab or herpes (distinct from శామర and సోచె and చెలిని) different classes of this disease are called సుబ్బరాయుడిఉల్లికెలు. యెంలిచిరుగుడుఉల్లికెలు.

బల్లికోక or బల్లిమొట్టె A sort of fish, a species of Gobius. Russell's plate 52.

బల్లిదము n. s. బల్లిదంతు adj. Strong, mighty. Caniaca. 6. 82. బల్లిదంతుకిరాతవేషము. బల్లిదముగ adv. Strongly, mightily. Bahulas. 2. 76. మల్లియుసెకవల్లియుతుడ బల్లిదముగనల్లిగలుకుట్టుటచూపె.

బల్లిదుడు n. s. A vigorous or strong man. A hero. బలవంతుడు. D.

ఉల్లినాడు The Palnaud District of Guntoor. ఉల్లినాయుడు the duke or rajah thereof.

ఉల్లియ n. s. A small village.

బల్లియము or బల్లెము n. s. A spear, pike, or halberd. వాండ్రకువీడుకుక్కలోబల్లెముగా పున్నాడు he is a thorn in their side.

ఉల్లియరము Is the same as ఉల్లెము. G. 2. 170. బశగుచుచ్చడంబు సెక ఉల్లియరంబునుగల్గు దప్పితి.

ఉల్లీ plu. ఉల్లిలు A fisherman, a boatman. Local. VI. 33.

ఉల్లు n. s. (Infl. ఉంటి. abl. ఉంట. plu. ఉండ్లు) A tooth. The teeth of a saw: a sort of gold lace; or bits of gold in a necklace. ఉంటి సెప్పి Toothache. ఉంల్లమాను, అన గాకుడికొయ్యకుండ్లుగలమా లమువంటికొయ్య, యిదిమా గానికలుపుతీ సేనాధనము.

ఉల్లు adj. Low (as land.) యిక్కడికంటె ఆనెలవల్లు గావున్నది that place is lower than this.

ఉల్లు infl. ఉల్లు n. s. Low land. ఉల్లామెరకా Low ground and high ground. ఆహూరుకొండఉల్లున పున్నది the town is on the side of the hill.

ఉల్లు A plural of ఉడి A measure.

భల్లుకము * n. s. A bear. యెలుగువంటి. SC.

ఉల్లువ adj. Low (as land).

బల్లన adv. (anuk) Broadly, brightly. బల్లన తెల్ల వారె It dawned brightly, or, it was now broad day.

భల్లూకము * n. s. A bear. ఎలుగుబంటి.

శుల్లె n. s. A small village, a hamlet.

శుల్లె adj. Rustic, rude. శుల్లెమాట a low phrase, a barbarous word. శుల్లెచుట్టి a measure.

శుల్లెంక or మాలశుల్లెంకలును The bird called king's fisher.

శుల్లెమాట Village phrase, rustic language.

శుల్లము n. s. A saucer, like a soup plate, a small metal basin or platter. ఆభిషేకశుల్లము a chalice or vessel to bathe the god upon. శుల్లస్నన in the dish.

బల్లెము n. s. A spear. వాండ్రకువీడుపక్కలో (in bed) బల్లెముగావున్నాడు he is a thorn in their side.

శుల్లెరము n. s. A platter or dish or tray.

శుల్లెవాడు A fisherman. A rustic.

శుల్లెరు The plant called *Pedaliu murex*. యేను గుల్లెరు the great species.—*Ruellia Longifolia*. Rox. 3. 50. = గోకంటకము, వనశృంగాలము, అనగాశుల్లెరు. SC. శుల్లెరుకుల్లిక small caltrops, a weed with a yellow flower. త్రికంటకము. D. శుల్లెరువుపువ్వు A nose jewel shaped like the caltrops blossom. శుల్లెరుపోగులు The same shape, in an earring.

శల్ప See శలుక.

శల్పలము * n. s. A pit, a pond, శుడియకుంట. D.

శల్పురు Many men &c. M. 1. 2. 104. See శలుపురు

బల్పామె (from బలుసు great and ఆమె she) దొడ్ద ది. T. 4. 231. యేనేమికడు వింతవంటిసినిధియిల్లాండ్రలో తారబల్పామె. టీబల్పామె, మిక్కిలీ ప్రాధిమ్యం కలదేను.

భవః * A name of Siva. భవభవ an interjection like 'Ave Maria.'

భవము * n. s. Being. existence, subsistence. Mortality, the flesh or condition of being on earth. Birth as a mortal: thus, భవమూరుడు Immortal, released from the bonds of the flesh; "Free from mortal birth." In theology, sin, the sinful state, or mortality as subject to sin: hence, భవబంధములు earthly ties, as those of kindred. భవమృతము is the ill of human life:

human weakness. భవమోక్షము a release from mortal life. M. XIII. 5. 410. శుంసారము, జన్మమున్ను, పాశమున్ను. D.

బవంతము n. s. Deceit. కడుటభేదము. D.

బవంతి n. s. A house, containing an open area which has rooms built at the corners and roofs between. నాలుగుండ్లుకలిపికట్టినది. D. బవంతిబట్ట A handkerchief which has flowers at the corners.

శువడము Coral. See శుగడము.

భవదీయము * adj. Your's, belonging to you.

భవదూరుడు * Immortal. See భవము.

శువనతనయుడు * n. s. The son of the air. i. e. Hanuman.

శువనము * n. s. Air, wind. శువనము, అనగా భవన.

భవనము * n. s. House, dwelling.

శువనాశనము * The creature that lives on air. i. e. a serpent.

బవనీ or బవనీకు plu. బవనీలు n. s. A kind of dancer వేషగాడు, జాతరలో వేషము చేసేమాలదానీ. Suca. 3. 19. పాశకులకొర్రునట్టులు పాలియదురు, గ్రోవిభరతంపుటయగారిగుండెగులుభట్టివాకట్టు బవనీలపాముకూన, యనగవిభాతిగాంచెనయ్యడు మూచి. ib. 2. 449. వికారపుచూపులు బారుకన్న డౌవెనగనదెంచె సెక్కు. బవనీకురదియ్య శుమీశు భూమికి. ib. 2. 451. నయ్యంబువాటిలనీపాలికి నేవుడింకబవనీదేయంతుతానాడగా.

శువనుడు * Wind, the god of wind.

శువమానము * n. s. Air, breeze.

శువమానుడు * The god of air. Zephyr.

బవరము n. s. Battle, war.

బవరి, అనగా వేడెము. OG. Riding a horse round the ring.

బవరిగడ్డము See బవరి.

శువలమారివృక్షము, అనగా అశురాజతా. Q. ఆశురాజతా, నల్లనెలమున్నుడు. SC. శువలం? పావాలం neeroo pavalam.

శువలు n. s. Day, sunlight. (See శుగలు)

భవాండము n. s. The world. See బ్రహ్మాండము.

శువాడము A pretended immolation of a human victim who is afterwards resuscitated. A rite among fanatics. A vow or determination to effect an object. Compare పావాడము.

భవాదృశలు * Men like you. మివంటివారు.

భవాని * A name of Parvati, spouse of Siva. answering to Juno.

శువి * A thunderbolt.

భవి * n. s. A barbarian, a sinner, one who is not in the creed : equivalent to 'a Philistine.' భవులు Sinners, gentiles = ప్రాకృతులు.

భవించుట * v. n. A verb used only in certain compounds, as ఉద్భవించుట, మార్గభవించుట.

భవితనము * Earthliness, the earthly or sinful state.

శుభిత్రము * n. s. A ring or knot made of sacrificial grass, worn on the fourth or ring finger at a sacrifice. A gold ring, resembling that knot. A sort of necklace made of silk or thread, worn by Vaishnavas. శుభిత్రోత్సవము a ceremony used in Vishnu pagodas in the month of Avani or August. శుభిత్రపువేలు the ring finger. ఆశనశుభిత్రము (or భగందరము) The disease called fistula.

శుభిత్రము adj. Pure, clean, purified.

బవిరలు or బవిరెలు n. s. plu. Ornaments worn from the tip of the ear. కొన బవిరూపములు, D.

బవిరి or బవిరిగడ్డము n. s. A well trimmed beard. Vijayavilasam. 2. 271. బవిరిగడ్డమువాడు, ఉన్ని జంబిడి దాగవచ్చునందంతు వెన్నుమచ్చువాడు. టీ|| బవిరిగడ్డమువాడు, దిద్దినటువంటిగడ్డము గలవాడు న్ను. R. 2. 109. యెంతగడ్డం లైసజంతలేదాశపరి తీరుగాబవిరిద్దించవచ్చు. Kamakala. 1. 30. నీతి శాలిగంధీరుండు, బవిరిగడ్డమువాడు బల్లియండు. Rasicajana. 1. 114. శుశునింపునిద్దంతు బవిరిగడ్డముసాంతు.

బవిరిటాకులు or బవరిటాకులు n. s. plu. A kind of cut emeralds. T. 4. 202. ఉదిరిబంగరబవిరిటాకులశుచ్చలడంబుమారుదిన్నెలు; టీ|| బవిరిటాకులు, అనగా అంచుతీరికలుగలిగినశుచ్చమణులు. Vijaya. 2. 133. కేశవినిలోననవరత్నకీలితంతు బవరిటాకుల చిన్నియుత్పరిగలోన. టీ|| బవరిటాకుల, చూరుకుట్టెలుగలిగినటువంటి అనివున్నది, అయితే తారాశ శాంక టీకేన్యాయమైనదనితోస్తున్నది.

బవిరెలు See బవిరలు.

భవిష్యత్తు * adj. Future, about to be. భవిష్యత్తాలము the future tense.

భవిష్యము * n. s. Prosperity, welfare. శుభే, భాగ్యే. SC. నిభవిష్యమార may thy luck perish! (a common curse) = టైసి.

బవిసి n. s. Prosperity, welfare, corruption of భవిష్యము. See బగసి.

భవుడు * n. s. A title of Siva; as also of Bramha.

adj : sinful, ignorant. = ప్రాకృతుడు = సంస్కారహీనుడు, వ్రాతుడు.

భవ్యము * adj. Prosperous, beautiful, handsome : holy శుభము, మహాజ్ఞము, ఆరోగ్యము, భావిని &c. SC. శుభావహమైన, శ్రీమత్.

భవుడు n. s. He who is submissive, obedient. వాడుయెవరికిని భవుడు కాదు he is incorrigible or he listens to no one.

శవ్యశించుట v. n. To lie down, recline. శయనించుట. D.

శశి or శసి adj. Infant, young, tender. శశిబల్ల or శశికూన a little child.

శశిడి n. s. Gold.

శశితనము Infancy, childishness.

శశిమి adj. Yellowish, gold coloured.

శశిమి n. s. Yellowness. A flourishing state. వాండ్లయిప్పుడు శశిమి గావున్నారు they are now in thriving circumstances.

శశు * or శశువు n. s. A beast, an animal, cattle, a goat. శశుభావము simplicity. శశుకృత్యము A brutal act. శశుష్టుడు A slayer of animals. శశుజనము The profane or brute folk. i. e. heathens, the heterodox, or uninitiated.

శశుశతి * n. s. A name of Siva; as the master or ruler of all living creatures.

శశువు * n. s. A beast, an animal, cattle, a goat : it commonly means a cow. శశువులకొట్టము a cow house.

శశ్పాత్తాపము * n. s. Remorse, repentance, pity, compassion, commiseration, regret, reluctance. దేవరవారుజనులయందు ధర్మగుణమున్న మిక్కిలి శశ్పాత్తాపమున్న గలిగినవారుగనుక as you are a man of commiseration.

శశ్పాద్ధామి * A follower. B† John. 1. 43.

శశ్విమము * n. s. The west.

శశ్విమము * adj. Western. శశ్విమాంబుది the western ocean.

శశ్వతోహరుడు * n. s. A deluder, a beguiler, a swindler, a diddler, bilker or common cheat. [same as శచ్చేత్రవాడు] proverbially applied to goldsmiths.

భడుకము * n. s. A dog.

భషితము * n. s. Barking, the voice of a dog.

వయోస్పర బ్రహ్మయ్యభవుని, శుశరింతు గానిట్టి భక్తుండుగలది.

శుశరికపక్షి A sort of pigeon. కొమ్ముశుశరిక the blue tailed bee eater.

శుశరికపాము A small green snake. S. 1. 383.

శుశరికబయలు A lawn or meadow. See —ని—

శుశిరు or శుశురు n. s. Moisture, juice, sap of leaves, medicinal extract, sap, green. Bilious vomiting. నాకుశుశిరువెల్లెత్తున్నది I am subject to retching and bringing up a bitter fluid. అతనికిపైత్యముచేత చాలాశుశిరువెల్లివది he vomited some bilious stuff. శుశిరాకు A leaf full of sap, శుశిరుమొగ్గ a tender sprout. Parij. 3. 97. శుశిర్జూనిన A. 5. 122. టి|| అనగాశుశివాశనరాగాను. ఆకురశిము. D.

శుశిరుగుచ్చి A sort of bird.

శుశురుచాయ, అనగాఅకుశుశువర్ణము. D.

శుశురుపురుగు n. s. The sap worm, a green caterpillar.

శుశులపాలుగాడు or శుశులిపాలిగాడు. See ఏట్రెంఠ The bird called a king crow : also the crane called an adjutant. తోకశుశులపాలుగాడు the raquet-tailed drongo shrike. Jerdon No. 55. 56. 59.

శుశులము n. s. A beast, an animal, corruption of శుశిరము.

భశులము * n. s. A wild bee. భృంకము. SC. భశుని. W.

బశవడు, బశవన్న, బశవయ్య, బశవేశుడు, బశ్వేశుడు The name of a bull (Apis) sacred to (Osiris) Siva. బశవడు, అచ్చువేసినఆబోతు. D. A proper name much used among worshippers of (the Lingam) this god. The name of a Hindu Reformer, a bramin by birth, the founder of the Jangam sect (See బంకము and ఆరాధ్యుడు.) He condemned caste, feasts, fasts, penances, pilgrimages, the laws of ceremonial impurity, and every part of the braminical doctrines. He denied the sanctity of bramins, rejected the authority of the Ramayan, and the Bhagavat : raised women to their proper station in society, such as they enjoy among Christians ; and associated even with parias if he believed them to be faithful worshippers of Siva. He ordered that the dead should not be burnt but buried, His life and miracles

are described in the Basava Puran, (modernized as the Chenna Basava Puran) the Prabhu Linga Lila, and other Jangam books ; wherein he is declared to be an incarnation of Siva. His followers are a very blameless race, though Bramins falsely charge them with many crimes and abominations. The creed he taught was summed up in three words ; Guru, Linga, Jangam : i. e. veneration for the *Teacher*, love for the *god*, and benevolence towards fellow *worshippers*. Their vows bind them to a life of peace, temperance and chastity : they express pity for other Hindus, and in particular for Aradhyas (See ఆరాధ్యులు) whom they invite to lay aside the braminical thread and become perfect Jangams, emancipated from caste. Hence the Aradhyas have no love for the Jangams, as despising their pretensions to superiority. Further details are given in an Essay on the Jangams printed in the *Madras Literary Society's Journal*, (1840) Vol. XI. and in a Summary of the Basava Puran, in Vol. XII.

శుసాదము Corruption of శ్రుసాదము Blessed food. అన్నము. D.

శుసాశుడుట v. a. To eat. This is a Vaishnavite cant term. భోజనముచేసుట. D.

శుసారము n. s. Charms, grace. తఘకు, మినుకు, the same as శుశి. An epigram says బంధరవారిపాపికిని, బైటికుసారమె కానియందులోవుండట &c.

శుసి n. s. Cattle. శుసివట్టుట To scent or follow by the nose, as a dog does a fox, or an ant does sugar. శుసిగనుట to trace out or smell out. మొశులికుక్క శుసివట్టి when the crocodile scented the dog. In HK. 5. 63. the same as శుసిమి. శుశుశుమాహము, వాశినయ్య, శుశుశువైనని. D.

శుసి adj. Little, tender, young. శుసిబిడ్డ an infant. శుసివాడు a little boy.

శుసింతి See శుసితి.

శుసిగావు n. s. A herdsman.

శుసిగాలి, అనగాఅకలి, ఆవున్ను. OG.

శుసితి n. s. Gold. adj. Golden.

భుశితము * n. s. Ashes. భుశితవర్ణమైన Ashy. gray. Suca. 3. 53.

శుశిదింతి, అనగాశుశులి. D.

శుశిమి n. s. Yellowness, greenness. శుశుశుశుచిచ్చదనము, అకుశుశుచిచ్చమున్ను. I. 2. 77. శుశిమి

బంగారముకనిమియిట్లట్ల, సుశుభరిబాగుల సునరి
యుండుదురు. H. 4. 174. కనిమిజ్జలైదుముంజేరి
కున్వలమర. కనిమిజ్జము the disease of jaun-
dice. కన్వదనము. D.

కునిరిక n. s. Young or tender grass. తేరగడ్డి. D.

కునిరికపాము n. s. A certain green snake that is
harmless. బొట్టపకరిక a species of the same.

కునిరికపిట్ట n. s. A gold finch. హరితకపి. D.

కునిరికాయ n. s. See కినిరికాయ A silk worm. A
miser.

కునివి n. s. A female dedicated in infancy to Si-
va as a prostitute. These are usually Cana-
rese women of the farmer or comati caste and
wear the talibottu as a sign of being women
regularly married to the god.

కుసుపు See—స—

కుసుపుపిట్ట n. s. The bird also called సిజిగాడు or
bottle-nest bird.

కుసుబాలై n. s. A yellow bird, about as large as
a crow, and four toed.

కుసుమము n. s. Ashes. భస్మము. D.

కుసులపోలిగాడు n. s. The bird called a king-
crow. See on భారద్వాజము.

కుసులు Cattle. DRB. 596.

కుసునడు See బసవడు.

కుత్తుము * n. s. A he-goat. H. 3. 9.

కుత్తు plu. కుత్తులు A fast, or starved condition,
starving.

కుత్తుగావుండుట v. n. To be fasting or starving.

భత్తి, భత్తి, భత్తిక * n. s. Bellows, used in a
forge. నదీతరణయోగ్యసాధనవిశేష. SC. కొలి
మితిత్తి D.

భత్తికుడు * n. s. A bellows-blower. W. బ్రా-
హ్మణశ్రీబ్రాహ్మణులకుఆసురవివాహమువల్లవు
ట్టిరాజులకు తాంబూలపునీంచులు శుద్ధజలముమో-
సేవాడు. D.

కుస్పీశము Ruin. అధ్వాన్నము. కుస్పీశముచేయుట
To ruin.=అధ్వాన్నముచేయుట To spoil, dis-
grace, ruin.

భస్మము * n. s. Ashes, calx. The white ashes
smeared over the face and body by religious
mendicants and others. తాంబ్రభస్మము calx
of copper. Ainslie. 1. 513.

భస్మీకరించుట To reduce to ashes.

కుశ్చ or కశ్చ or కశ్యతి n. s. A dun whitish
colour in cattle?

బహియు * The outside. బహిని on the outside. =
బయిట. Vema. 940. బహినిమాత్రతరిగిబరగలింగ
ముగట్టి.

బహిరంగము n. s. Publicity, notoriety, exposure,
publication. బహిరంగముచేయుట v. a. To make
known or public.

బహిర్ద్వారము n. s. The outer door, or principal
gate. గొతురము.

బహిర్దేశము* బహిర్భూమి * n. s. The skirts (of a
village:) always used as a necessary: hence
the word denotes a privy. బహిర్భూమి:పోవుట
v. n. To go to stool.

బహిర్వాళము * n. s. A cloak or upper vest.

బహివద్ద Expelled, outcaste. A. 6. 91. బహివద్ద
ద్విజునకల్పపుపావితంబిడి. టీ|| వెలివిడినబ్రాహ్మ-
ణునికిశ్చల్పపాయశ్చిత్తముచేసి.

బహిష్కరించుట * v. a. To expel from a caste,
or sect: to degrade or excommunicate.

బహిష్కారము * n. s. Expulsion, degradation: ex-
communication from sect or caste.

బహిష్కృతము * adj. Expelled from caste, ex-
communicated.

బహు * adj. Very much, very numerous, plenty,
abundant బహుకాలము a long time. అదిబహు
బాగాపున్నది that is very fine, or good.

బహుత్వము * n. s. Plurality.

బహునాయకత్వము * The state of anarchy.

బహునాయకము * An anarchy: authority vested
in many chiefs.

బహుపాన్దహీరుహము * అనగామరిచెట్టు.

బహుమతి * A present, donation. పారితోషికము.

బహుమానము * n. s. A reward, gratuity, pre-
mium. పారితోషికము. వాడికి అవమానమున్ను అ
క్రరలేదు బహుమానమున్ను అక్రరలేదు he re-
gards neither disgrace nor honor.

బహుమాత్రము * Diabetes.

బహుశము * adj. Abundant, plenty, many. బహు
శముగా abundantly.

బహుశము * n. s. The wane, or dark fortnight.
Contractedly written బ.

బహువచనము * (in Grammar) The plural.

బహువిధము * Various, diverse, multiform.

బహువ్రీహి * One of the forms of Sanscrit grammatical composition, the compounding two or more words to furnish an epithet or attributive; as బుద్ధిమాన్, నితిమాన్. W.

బహుశః, బహుశా * Generally, probably, usually, at large.

బహుశ్రవణము * Clamorous: an owl. శుద్ధగూఢ. D.

బహూకరించుట * To bestow honour, to pay respect to. శ్రీహైనించుట. Bmj. 5. 142. సాదయదౌచుమారలనుచక్రగబిల్పిబహూకరించుచున్. R. Intro. 17. అనిబహూకరించి కపూరతాంబూలపురస్కరంబుగా. R. 5. 330. జనకతనయాన్వేషణక్రియారంభంబునియ్యదియనుమ్మని బహూకరించి వీడుకొల్పి.

కుక్షము * n. s. A side, flank: a side or party. Bias of mind, partiality. A wing, as being the side of a bird. The feather of an arrow. A fortnight, as one half of the month. Argument, position or assertion. Hypothesis, class, or tribe. అతనికుక్షమందు on his behalf, behoof, or favour. ఆకుక్షమందు In that case, on that supposition. Supposing so, provided it be so. యిట్లాచెప్పేకుక్షమందు If he says so, upon his saying this. మొదటికుక్షమందు on the first supposition. మొదటికుక్షమువాడుదొంగ in the first place he is a thief.

కుక్షము * n. s. A back door. దిక్తివాకిలి. SC.

భక్షణము * Feeding, eating.

కుక్షతి * n. s. The first lunar day of either the dark or bright, fortnight. The root or insertion of a wing.

కుక్షద్వారము * n. s. A back door, a side door. దిక్తివాకిలి.

కుక్షపాతము * n. s. Partiality. అక్షరకుక్షపాతము Love of learning.

కుక్షపాతి * n. s. One who is partial.

కుక్షాంతరము * The alternative. యాకుక్షముకూడనందునకుక్షాంతరముచెప్పేము (See the వాసుదేవమననం) This view of the question or hypothesis not answering, I shall explain the alternative, or, The other side. వాండ్లుకుక్షాంతరమును అవలంబించినారు they adopted another view.

కుక్షి * n. s. A bird. This is also used (like lady bird) for several butterflies. A poor wretch. A miserable destitute object, poor dog or miserable thing. కుక్షులు poor wretches. నేనుకు

శీవంతివాదను or **నేనువుకకుక్షి** I am as helpless or desolate as a homeless bird. This term is applied in endearment, to an infant &c.

భక్షించుట * v. a. To feed on, to eat.

కుక్షిణి * 36 hours, a night and two days. రెండుకుక్షి, సెకరాత్రియు. రెండురాత్రులు సెకకుక్షులు D.

భక్షితము * adj. Eaten.

కుక్షికరించుట * v. a. To be partial to, to countenance.

కుక్షము * కుక్షులము * n. s. The eye lash.

భక్ష్యము * n. s. Food, cakes, bread. భక్ష్యభోజ్యములు eatables.

భక్ష్యము * adj. Eatable.

పా, పా,
వా, భా.

భా * Splendour. భవి.

పాంకోడు n. s. A weaver's treadle: a sandal for the foot.

పాంచజన్యము * The conch of Vishnu. Fire. The name is derived from పంచజన్యః a certain giant: of whose bone the conch was made. విష్ణుశంఖము, అస్తియు. D.

పాంచాల * Appertaining to the పాంచాలదేశము a certain country.

పాంచాలజాతి * The five castes of artificers. viz. the carpenters, weavers, barbers, washermen, painters. వడ్డవాడు, సాలెవాడు, నంగలవాడు, చాకలవాడు, ముచ్చివాడు, యాలయజుజాతులు. D.

పాంచాలదేశము * n. s. One of the fifty-six countries enumerated by the Hindus. El Dorado. Panchala was at first, the country north of Delhi, between the foot of the Himalaya and the Chambal.

పాంచాలపురుషుడు * n. s. A hero, a noble, or superior man. A word like Paladin. This is used as the counterpart of the కుక్షి.

పాంచాలి * n. s. "The Heroine" a title of Draupadi, the wife of the five Pandu princes who are the heroes of the Mahabharata.

పాంచాలిక * n. s. A doll, or puppet, an image carved on pillars &c.

పాంక్షయము * A respectable guest, one admitted in society.

పాండము * n. s. An earthen pot or vessel. Any vessel. Capital, principal. Harness, trappings. A dish, hence ఏక పాండాశనులుగా వున్నారు They eat out of the same dish. i. e. they form one family. But వృథాగా పాండాశనులైనారు They began to live separate, ate of separate vessels. i. e. they formed a separate family. **పాండ్రా** ధము or **ఘట్రాధము** A ceremony used in divorce: when some funeral rites are performed as though a relation was dead. **శరశ్రీ** తీవిలాసె, భూషణ, శరపాత్రసామాన్య, వజ్రజ్జ్వలన, బండాలము, అశలున్ను, ఆశ్వభూషణ &c. SC.

పాండ్రులు * n. s. The Pandus or princes of the house of Pandu. The old kings: Aborigines: as we say from the time of Alfred. **పాండ్రు** లనాటినంది, అనగా అనాదిగా Time out of mind. **పాండ్రులనాటిమీదు** Land that has never been brought under the plough: immemorial waste.

పాండాగారము * n. s. A treasury. ధనగృహము, ఖజానాకొట్టు. SC.

పాండాగారికుడు * A treasurer. G. 2. 50. కోశ గృహధ్యక్షుడు.

పాండిత్యము * n. s. Learning, scholarship, mastery, perfect knowledge or skill.

పాండిమ * Paleness.

పాండిడు A king of the Pandya Race: like the saxon kings of England.

పాండిరము * n. s. A banyan tree. W. N. 9. 10. హెచ్చుదాటినవారినిదాటజాలనివారువహించి, పాండిరవలముదాక, సరిగరావలెనయి. టీ॥ పాండిరమనేమరిచెట్టుదాకా. రాజభేదె, భర్తనిర్మితవాసని, సువర్ణ. SC.

పాండు or **పాండురోగము** * n. s. The disease called jaundice.

పాండుడు * n. s. The name of a sovereign of ancient Delhi, nominal father of the five Pandu princes who are the heroes of the Maha Bharata.

పాండురము * n. s. Pale or yellowish white colour. **పాండురము** adj. Pale or yellowish white. తెలుపు. D. శ్వేతాధికతే. SC.

పాండువు or **పాండురోగము** * The disease called Jaundice.

పాండ్యదేశము * n. s. A country in southern part of the Indian peninsula, comprehending part of the modern Tamil provinces.

పాండ్ర Waste land. See పాండవమీదు.

పాండ్లు n. s. Milch cows. పాడిఱులు. M. 1. 5. 4. పాండ్లుసేవె.

పాంథుడు * n. s. A traveller.

బాంధకినేయడు, అనగా గుడిసెనేయదానికొడుకు. D.

పాంశువు * n. s. Dust, manure: landed property. W. శూరా, దుమ్ము, శిస్యార్థవిరళించితగోమయె. SC. Vasu. 3. 165.

పాంశుకుడు or **పాంశునుడు** * n. s. Contemptible, wicked or bad. కులపాంశునుడు he who is disgraced to his family. M. IX. 2. 315.

పాంసు, **పాంసువు** * Dust. Vasu. 3. 165.

పాంసుకము * n. s. Saltish earth, saline earth. సుగంధిపాంసులవణ. SC. M. III. 2. 85. పృథువ్య నంబునమెలతలుమెలవుతో, నడగులూత్తగనిద్రయనుభవించుకోమలాంకియివుడు గురుకొనిపాంసుకశ్లీలములందునిద్రదగిసదయి.

పాంసుల * n. s. An unchaste woman. జారస్త్రీ.

పాంసువు * n. s. Dust. శూరా, ధూళి. SC.

పాక n. s. A hut or shed or hovel of mats, a booth. శుంతపాకతోట్రు a common whore. దూలములులేకండాకట్టినయిల్లు. D. ప్రాక the warp or cross threads in weaving. More correctly spelt పేక. Also, a small temple, a pagoda. గుడి. BD. 3. 1274.

పాకము * n. s. Cooking: dressing food, boiling. వంట. Maturity, natural or artificial, as the state of being cooked or ripened. తేహ్యపాకము the concoction or preparation of medicine. The style of an author: the chief distinctions of which are కడళీపాకము (Ovidian or) easily comprehended, the plantain being quite soft and without stones. Secondly ద్రాక్షపాకము or grape-style, that is very superior in nature but mingled with contrary qualities: and నారికేళపాకము or cocoanut style; which is puzzling and dry: requiring time and consideration to digest it. In the first of these, the Telugu Ramayana is reckoned. In the latter the Telugu Bhagavata. The Bharata being considered a mixture of both. దేహపాకము the constitution of the body. దానికపాకశుద్ధికడు She is a good cook, she dresses well or is expert. శిశౌ, వండడము, క్షేదనే, పండడము, &c. SC.

పాకగృహము * A kitchen. Suca. 3. 62.

పాకనాటిరెడ్డు A certain tribe, who derive their name from the country named పాకనాడు. Reeve. 921.

పాకశ్రుతి * n. s. A potter's kiln. కుమ్మరావము. D.

పాకలము * n. s. A fever in an elephant. కబజ్జి రేయేనుగులకువచ్చేజ్వరము, అత్యై, పారిభావ్యై, చెం కల్వకోష్టు. SC. పాకలశ్రుతి నుక An elephant that is in a fever. A. 6. 58.

పాకశాసనుడు * n. s. A name of Indra.

పాకారి * A title of Indra as the slayer of a giant named పాకః.

పాకింతుట v. a. To train, a vine or other creeper.

బాకిసోరు A wide mouth. బాకిసోటిమెకము, అనగాసింహము.

బాకిళ్లమారి Error for పోకిళ్లమారి.

పాకివాడు, పాకిమనిషి, పాకి n. s. A nightman, a scavenger, commonly called at Madras a tōty. పాకిది a tōtiwoman.

పాకు or పాకుడు n. s. A trellis for a vine or other creeper, what spreads or creeps; mossiness; the scum or greenness on putrid water.

పాకుట v. n. To creep, or crawl.

పాకుడు n. s. Dirt, nastiness. Moss, mossiness. మూలిస్యము. D.

పాకులాడుట v. n. To creep or crawl. To scramble. పరులనుజట్టుకొనిపాకులాడితేయేమికద్దు why ask the help of those who are not your friends.

బాకె adj. Wide. బాకెసోరు A wide mouth.

పాకెన The శుభదస్సు a ceremony performed on the third day of a wedding. పెండ్లిలోమూడవనాటియుత్సవము. D.

పాకొనుట or ప్రాకొనుట. v. n. Dirt to attach itself, or to stick. పాకొన్ననుయి a green pool. పాకొన్ననురియుదకము, మేకలపాడియునుగోరమేదినిసుమతీ.

పాకోడు n. s. plu. పాకోళ్లు A treadle.

భాక్తు * Who has obtained. ఫలభాక్తు He who has obtained advantage.

పాగ or పాగా n. s. A turband. A stable. పాగాకుట్టుట v. a. To tie on or form a turband. గుర్రములపాగ a stable. పాగాతలనుకుట్టుకొనేది. గుర్రశ్రుతిదేలాయు. D.

భాగము * n. s. Portion, share, part, quarter, side, as దక్షిణభాగమందు on the south side. సమభాగములుగా In equal shares or qualities. కార్య

భాగము the state of affairs. కార్యభాగములో శుశకనుశుదలేదు I see no good that he has done in the business. భాగలబ్ధమైనభాగము I and that fell to his share.

పాగడములు, అనగాపాడములందువుంకెలుగా చేయించేభాగములు D. Silver anklets of a vandyked form.

భాగధేయము * n. s. Fate, destiny, luck. A royal revenue. భాగ్యము, బతా, శున్ను, అత్తనము, భాగము. &c. SC.

బాగములు or బాగాలు n. s. Areca nut ready cut into pieces for eating. N. 7. 170. పరికశువరశ్రుతావిబాగాలుకొన్న. టీ. బాగాలు, పోకలు. T. 3. 134. కశువరశ్రుతావిబాగములశ్రుతిచ్చి. టీ. కర్పూరముకలిపినతాంబూలములు.

భాగరి * n. s. A sharer, partner, fellow.

బాగరి n. s. A beauty or handsome (woman or man.) R. 3. 44. తెల్లనితమ్మియందునెలదేటివలెదగుసుక్కుబాగరికనల్లనివానిలచ్చి.

భాగవతము * The name of a celebrated Hindu poem describing the life of Krishna. A stage-play, acting. A Comedy.

భాగవతుడు * n. s. A religious man. A monk or useless friar.

భాగవతులు n. s. Religious or pious men : fellow scholars in divinity. Stage-players, actors.

భాగస్వామి n. s. A shareholder.

పాగా A turban, also A stable. పాగాగుర్రము n. s. A livery horse, a stalled horse.

బాగా adv. Well, properly, duly. బాగానేవున్నది it is all right or safe. యాబట్టిబాగావుండలేదు this cloth is not good. బానికీబాగావున్నది it is well with him. బానికీబాగావున్నది they are alive. వెన్నెలబాగావుండెను the moonshine was bright. చిన్నదిబాగావున్నది the girl is pretty.

భాగారము from భాగహారము. * n. s. Subtraction, in Arithmetic.

భాగారింతుట v. a. To subtract.

బాగాలు Bits of areca nut ready cut, or divided. బాగాలు See బాగు.

భాగింతుట * v. a. To divide or distribute.

భాగినేయి * n. s. The daughter of a sister మేనకోడలు. SC.

భాగినేయిడు * A sister's son మేనల్లుడు.

పాగు or బెల్లళుపాగు n. s. Thick syrup, melted sugar.

పాగు n. s. ఆనగాయంతమనితోస్తున్నది. G. 5. 62. పాననాశంధశ్రుల, దోగినయనములజూపుదోతుక దనలో, గ్రాగుచునుండగనే మాపాగరిగినభంగం సెయ్యబలికితిమతనిక.

బాగు n. s. Good, well being, weal, good state, health=సుఖము beauty, charm, attraction. ఆట్లాచేస్తేయేమిబాగు what is the use of doing so. మహాబాగు very well, yes. బాగుపడుట To be benefited, to thrive, to prosper, to recover health, be reformed. బాగులోకివచ్చుట To prosper or thrive. బాగులోకితెచ్చుట To benefit, ameliorate, rectify. In composition, plural, it signifies, gestures, acts, as వెత్రిబాగులు gestures of a fool. వెత్రిబాగులవాడు, వెత్రిబాగులమారి one who acts as a mad man. బాలెత్తుంబాగులుమాయగ సైసగబట్టుకవచ్చితిమయ్య. Satya. 4:9. బాగాలు the lovely wife, compound of బాగు and ఆలు a wife. గురునిబాగాలురమతోటగోడదాటి. టీ|| బృహస్పతియొక్క సాగనైన భార్య. T. 4. 145. బాగుచేయుట v. a. To do good, to ameliorate. To mend, trim, repair. To prepare, make ready. To cure. To clean. To set right, rectify, make fit. ఆమామిడికాయలుపుచ్చమొదలయినవివేళిబాగుచేసినారు they preserved or pickled the mangoes.

భాగ్యము* n. s. Luck, fortune. అదియేమిభాగ్యము what great matter is that? భాగ్యముగలవాడు a man of fortune. భాగ్యరేఖ a line on the palm of the hand &c. that portends good luck. భాగ్యవంతుడు a fortunate man, a rich man. భాగ్యవతి, or, భాగ్యశాలి a fortunate woman.

పాచ A bit or blade of grass. A mispronunciation for పోచ.

పాచకుడు* n. s. A cook.

పాచనము plu. పాచనాలు n. s. Looseness of the bowels, flux.

పాచి n. s. Rot, foulness, staleness, nastiness, frowziness (as of the teeth.) squalor, green slime produced in stagnant water. Also a baby word for the nipple, breast, or milk.

పాచి adj. Dirty, unclean, not fresh. Water is deemed by the Hindus to be పాచి or unclean, unless it be brought from the well on the

same day on which it is used. యింటిపాచిని శాలేడు the cleaning of the house is not done.

పాచిచేయుట or పాచితియుట To sweep and wash a house, purify it; (a common low word.)

It implies the entire process including smearing with cowdung. పాచిభూమి rotten ground.

పాచిపోయినవేరు a root which is rotten.

పాచిక n. s. Dice.

పాచితము, అనగాప్రాయశ్చిత్తము. A. 6. 91. బహిశుద్ధద్విజునకల్పశుపాచితంబిది, శుశుద్ధితానానిం తిసుకివి. టీ|| ప్రాయశ్చిత్తముచేసి.

పాచితీగ n. s. A certain creeper.

పాచంవేయుట v. n. To pinch or finger or touch. To twiddle. A baby word.

పాచేనులు or పాచేలు The former or older fields. See పా i. e. పాత.

భాజనము* n. s. A dish, platter, cup; the vessel or object of mercy or anger. భాజనముచేసేది, అనగాకంచము, విశ్రుతియు. D. శ్వభావతోమనశ్చ్రీణంప్రీతాజడిమభాజనం the mind of women is restrained by modes subject to the reluctance of shame.

భాజనత* n. s. Worthiness, desert. పాత్రత.

పాజు or పాజుట్టు Cobwebs, dirt, foulness in a roof.

పాచేలు n. s. Old plough lands. పా is contracted for పాత and చేలు for చేనులు.

పాట n. s. Music, a song. Manner, way, శిలీతము, శుభము, విధము, యిప్పాట, యావిధముఅని. D. వాడునిత్యమున్నుపాడేపాటయితే this is his incessant theme. వాడుఆడిందిఆటపాడిందిపాట His authority is all in all, or his word is law. ఎప్పాట how, in what way? ఎప్పాటవైన, ఏవిధముననైన in any way.

బాట or భాట n. s. A road, way. A resource; quarter. దిక్కు. OG.

భాటకము* n. s. Rent. అవక్రయె, బాకిగ. SC.

పాటచెట్టు n. s. A tree, called Cissampelos Hexandria. Rox. 3. 842. ఏకాంకిలా. D. అగురుశాంతి. ఒకశుష్పం.

పాటచ్చురుడు* n. s. A thief or robber. T. 3. 78. A. 4. 300.

పాటడి n. s. A hard working man, a drudge. Vema. హరినాథిదేవగల్లావుపాటడి.

పాటము adj. Proper. యిది కెంతలు చూడడమునకు
పాటమైన వేళ కాదు this is not a proper time of
day to examine the rubies.

పాటల or పాటి * n. s. The flower called Big-
nonia Suaveolens. The flowers are large, of a
dark dull crimson colour, and exquisitely fra-
grant. "Rox. 3. 104. కలిగొట్టువుము. D. The
pleasant tasted root and fragrant flowers are
used in infusion as a cooling drink in fever.
But the name appears to be applied to two
different plants." Ainslie in *Padrie veru* 2.
273 he says The Trumpet flower. పాటలం
ధి the rosy maid.

పాటలము * adj. Red, rosy, ruddy. Flesh colour.
పాటలాధరి cherry-lipped. పాటలజట red mat-
ted locks. నవకల్లవపాటలం ruddy as a young
sprout. A hymn describing Venus says యశ్రప్త
భావలపాటలంజగత్, శుద్ధరాగమణిమంటపా
యతే Ruddy with her blushes all the world is
bright As a temple hewn of the living chry-
solite.

పాటవము * n. s. Strength: vigour; ability; clev-
erness. గానపాటవము skill in singing. KP. 3.
57. కుచపాటవము plumpness of breasts. Anir.
2. 65. ఆతనికి దృష్టిపాటవము తప్పినది he is
losing his eyesight ఆరోగ్యము, దార్ధ్యము. SC.

పాటి n. s. Degree, extent, quantity, size. Value,
character, quality, kind, sort. Fitness, justice.
క్రమాణము, పాటికంఠమని, మాశ్రము, ఈ పాటి
వచ్చునని. D. యాపాటిజాలు, అసగాయాచాత్ర
ముజాలు. Vishnu. 4. 363. So far will do, thus
much is enough. శుభగురాడుమాటపాటియై ధర
తెల్లు, పాటియే, న్యాయమే. యిదినికు పాటియే does
this become you? పాటితప్పుకనడుచుట to act
according to justice. యాపాటికివచ్చియుండును
by this time he will have arrived. పాటితప్పు
యు, బొంకియు, ధనముగూర్చు wealth gained
by trickery and fraud. వాడిపాటియోగ్యతనికు
తుంటేచాలును It will be enough if you are
equal to him. యేపాటిరూకలు how much money?
వాండ్లతోటిపాటి నేను వెళ్లితిని I went as well as
they. అంతెంత పాటిగా తన్నది It is tolerably
good. పాటిరేవు a ford in a river. D. పాటి నేల
the site of a ruined village. D. పీడయే పాటివా
డు what kind of a man is he? శన్నపాటికర్ర a
slender stick. శన్నపాటిగుడ్డ. a cloth of fine

quality. ఆ పాటియాపాటి thus much. తగుబాటి
competent, fit, suitable. కొంచెపాటి small. కొం
చెపాటివాండ్లు, అల్పలు base wretches. నీకుమిది
చెప్పేపాటివాడు యిక్కడలేదు there is no one
here fit to advise you. యిదియేపాటికని what
sort of business is this? a pretty business! పా
టిపాటిగా = కొద్దికొద్దిగా. OG.

పాటి adj. Due, fit. పాటికాల exact measurement.

పాటించుట v. a. To observe, to care, to regard,
to pay attention to, to honour. ఆనరించుట, అ
క్రరబట్టుట, గౌరవముచేసుట. Vish. 4. 248. శర
ధనములమీదనాశివాటించుక. BD. 1. 109. కవిత
పాటించుదగినకనాటభూమికిని. B. X. 8. నార
దుమాటలువీటిమచ్చకపాటించి. ABD. 26. శుంఠ
మశ్వరరాగభరితవాటించి. Vish 4. 143. తనతో
డ నెమ్మిగలవారి యెదురురాగ్రహము వాటించుక.
M. IX. 2. 88. శాంతిబొందుటకై ధర్మశాసన
గకరణమొనరించువచ్చినకమలనాథు, వాక్యవృత్తి
వాటించుక వాడినూదిమోపినంతైన. వాండ్లీత్రతము
నుపాటించడములేదు they do not observe this
rite. పాటించె, పాటిల్లె, పొందెనుట. D.

పాటించుట v. n. To exceed, to be excessive. మిం
చుట, అతిశయించుట. M. IV. 2. 31. కుసుమబా
ణబాణములుగూడవైదు, కరగనేరువువాటించికురు
వుగట్టి. నేరువువాటించి, చాతుర్యముమించి.

పాటింపు n. s. Care, regard, application శుట్టు, ల
క్ష్యము.

పాటిమన్ను See పాడ.

పాటిల్లుట v. n. To happen : to produce, to en-
gender. శంభవించుట, కలుగుట, వచ్చుట, ప్రా
ప్తమాట. M. VII. 5. 123. పాండవులకుబాటిల్లిన
యనర్థంబులకెల్లనుమూలంబుపీడకాడె. Vish. 2.
166. యేమడాంబరములువాటిలె. ib. 3. 300. నా
కినేనువిడువవాటిలె. M. XII. 3. 322. బ్రహ్మహ
త్యవాటిల్లిన. DRU. 502. నీకడకిరియొకటివా
టిల్లె. ib. XV. 2. 185. ఏముగలుగంగదేశనిశలు
మానికిబోలెఅతికురువృద్ధునకట్టిచావువాటిల్లె. ib.
XIII. 2. 238. ఆనభవిషయమైనయట్టికార్యంబు
వాటిలినజూచి. Suca. 3. 258. శరవురుపాధిలాప,
మదిబాటిలుటంతయుదెల్పి, తత్తురీకరీరీరీరీరీరీ
న్నులివంః లిన్నెక్కునిదెప్పిగూర్చిఁగరివరగామిని
సురతకాలమునందగినినదలంతు. ib. 3. 213.
నేటివాకలూటలేనియ, కూటికిలేకున్నలేవుగాడ్డని

యెత్తక, బాటిల్లుదుబలిమినిరా, పూటత్వరనడవికరు
X. Parama yoga vilas D. అమలనానాశ్రునానా
ఘృణాంతకుల, రమణీయవిధమరందపాద్యముల,
తలకొన్నభృంగనాదస్వాతముల, యెలమివాటిల
మనకీపాదకుములు, ఆతిభ్యమెళిగడినదెచూడగ
దవె. M. XII. 1. 13. కృతఘృతబాటిల్లుచె. Dasa-
vatara. 5. 187. ఎల్లరకుశలతోపంబువాటిల్లుగక.
టి|| శంతోషముకలుగునట్లుగా. BD. 4. 672. ధ
క్తులశిర్గోష్ఠి బాంకుండినను, భక్తియుధయునుబా
టిల్లుగాక. Cala. 4. 168. భావములోనశించియ
మువాటిలె.

పాటిరము * n. s. Sandal. పాటిరగిరి Mount Malaya.
పాటీలు A sort of gold bracelets worn by women.
పాటు n. s. (from పడుట) A fall. Suffering. La-
bour, distress. Misfortune, hardship, hap-
piness, time, occasion. Manner, way, mode. Prank.
A declining state. The ebb of the tide. రెక్క
పాటు (eye-lid-fall) a wink or blink. బల్లిపాటు
the fall of a lizard. చెవిటివాడుపెడవిపాటుగ్ర
హిస్తున్నాడు a deaf man understands the mo-
tions of the lips. వాండ్లుకదేపాట్లుచెప్పనవికా
దు the hardships they suffer are not to be told.
కుక్కకదేపాట్లుకడుపున్నాడు he leads the life
of a dog. యెన్నిపాట్లుకుడ్డావాడువిక్కలేదు all we
could do, we could not find him. ఎన్నిపాట్లుకు
డ్డాడుచూడు how many hardships he suffered.
వాడుకడ్డపాట్లున్నధాగాపోవునా will he not be
repaid for all these? కావడిపాటునడుట to bear
burdens. వచ్చినపాటుననే as soon as he comes.
సంహరించినపాటున instantly on his slaying it.
అదిఆపాటుననేవున్నది It remains as it was, it
remains unaltered. అదియేపాటునవున్నదోఆపా
టుననేవుండని leave it as it is, leave it as it
stands. నీళ్లుపాట్లుగావున్నది the water is suffi-
ciently warm. నీవేపాటుకుడ్డాఅడిగేవాండ్లులేర
నుకొన్నావా do you suppose that no one weighs
your conduct? వాడుకదేపాట్లువాడికేబాగావు
న్నది his pranks are agreeable to himself alone.
ఆదోకపాటుగావుండేనేల declivity, slope, de-
scent. పోటుపాటు the ebb and flow of a river.
బోర్లపాట్లు vile pranks. పొరబాటు Error. Add-
ed to some verbs it is an affix like *tion* or
-ness or *-ment* and forms a noun, as నగుబాటు
laughter. తగులుబాటు cost, expenditure. దిద్దుట
to alter. దిద్దుబాటు alteration. కుపరబాటు set-

tlement. ఒంటరిపాటు loneliness. ఒంటరిపాటున
alone, unaccompanied. ఆపాటున whereupon,
thereupon, on that occasion. కనిపాట్లు jobs.
పాట్లకూరి a drudge. పోకిళ్లకూరి a wretch, a
rogue. Here పాట్లు is a mere *anuk*. నదీశము
ద్రాదులజలముదీసిపోవడము, కడడము, కష్టము, వి
ధము, ఈపాటుగానని. D.

పాతకుడు * n. s. A lecturer. A spiritual pre-
ceptor. A reader, a student ఉపాధ్యాయకి.

పారభేదము, పారాంతరము * n. s. A various
reading, another reading, a deviation found
in other manuscripts.

పాఠము * n. s. Lesson, study, reading. చదవడ
ము. SC.

పాఠశాల * n. s. A school, a college.

పాతీనము * n. s. A fish, which has numerous
teeth. SC. Silurus Boalis (Ham. W.) the
poetical dolphin or బేడిశ. q. v. పాతీననేత్రా
Bright eyed : having eyes flashing like fishes :
see మత్స్యశీ.

పాదము A silver anklet.

బాదపుచెట్టు See బాడితె.

బాదబము * n. s. A devouring flame. Consuming
fire, tremendous conflagration. బడబాస్తి, ఆ
డగురములశిమూహము. M. 3. 4. 277. M.
XII. 3. 252. A collection of mares.

బాదబులు * అనగాబ్రాహ్మణులు. Swa. 2. 81. Cod
Ram § 64. 95.

బాదన, or బాదనపాలము n. s. A bottom, or low
lying moist land, into which water drains : a
boggy spot. (=వాకపాలము or నీరువాక) it is
unfit for the plough and kept for grazing.

బాదశము, బాదశపుచెట్టు A certain plant which
has a red flower.

పాతి n. s. Justice, propriety, fitness, decency.
న్యాయము, ధర్మము, యోగ్యము. (See పాటి.) యే
రదధ్యాదిశివృద్ధి abundance of dairy produce.
పాతియావు A milch cow. P. 4. 432. వేడుకలం
కురింతుకృత్రివవకుగ్లిమిండ సోకికి, స్థూడనిబాతి
నంసగులియుండువానించిన పిల్వకూరుమా, టాడు
మొగంబునందెలియిచ్చుకడందరితోడనిష్టునం, వీ
డియమిచ్చుకన్నలకు విండగురుంగలకంతి వేమరుక.
యాడుద్యమండుమాత్రము పాతిఅనేమాటకురితియని
త్రోవినది.

పాడించుట v. a. (Causal of పాడుట) To have it
sung : to proclaim. నాఆస్తినియేలముపాడించిరి
they sold my property by auction.

బాకి n. s. Hire, rent.

బాకితె n. s. Correctly బాకితె, వడ్లవాడు చెట్టేది. D.

A carpenter's adze. BD. 4. 1082.

బాకిచెట్టు A large thorny forest tree which supplies a light pithy wood used in making rafts, canoes, and toys: hence called moochi (ముచ్చి q. v.) wood: the flowers grow in bunches and are of a brilliant deep scarlet. The pods are of a singular shape. బలభద్రిక. D. Erythrina Indica. Rox. 3. 249.

బాకిన n. s. A carpenter's adze.

బాకిన or బాకినచెట్టు See బాకిచెట్టు.

పాడు adj. Waste, desolate, dismal, dreary, neglected. Ruinous, dilapidated. Cursed, blasted. Horrid, vile, sad. యిల్లుపాడువేసిరి they left the house empty. పాడులంబి a sad whore. పాడుమాట sad news, a horrid story. పాడుచలి horridly cold. పాడుతోట a neglected garden. పాడుతాగుబోతు an abandoned drunkard. పాడునీల waste ground. పాడుసెలలు blank forehead: unadorned with the *tilacam*. పాడుజ్వరము a wasting fever. పాడువాన cursed rain! యావానపాడుగాను I wish it would stop raining.

పాడు plu. పాళ్లు n. s. Wreck, waste, ruin, desolation. కూనము. D.

పాడుచెట్టు? వీరతాళివాడు Rox. 3. 232

పాడుచేయుట To spoil. To waste, to ruin, throw away.

పాడుట v. a. To sing. Likewise either to sell or to bid at an auction. This verb is not used for the singing of a bird.

పాడుదల, అనగాతలజూపెచ్చకైరననుట. OG.

పాడువ n. s. Marshy land, another spelling for బాడవ.

పాడె n. s. A bier, the funeral pile. పాడెకట్ట wretch, villain. నీపాడెకట్ట perish thou. శవవాహనము, చిలియు. D.

బాడె n. s. Mud, mire, slush, ooze. ఆకురుపుపెద్దబాడెపడ్డది it became an ulcer. ఋరద. D.

పాడెట్టు n. s. Fool, simpleton, booby.

బాడెపుండు A sloughing ulcer.

పాద్యమి The day after full moon or new moon. it is kept as a holiday in schools.

పాదము * adj. Much, excessive: hard, firm. ఆతిశయ, శ్రుతిజ్ఞాయం, అంకితారే SC. As an interjection True! certainly!

బాణము* n. s. An arrow. A rocket. బాణాలచీర a sort of striped cloth, like plaid. అశ్రుశ్రుకము లో బాణముకుద్దది that book is worm eaten.

బాణము*A short poem or novel. The word might be rendered, Description of a jaunt or pleasure party, Somewhat similar to Milton's l'Allegro. భూరత్వైకాహరితంబాణమిత్యభిధియతే. బాణి infl. of బాణలి.

బాణలి n. s. A metal frying pan with handles.

బాణవారః * కంచుక, దూదిబంతచాక్రా. SC.

బాణవిద్యలు Fireworks.

బాణ n. s. A cudgel. T. 2. 18. బాణవంకిని, పెద్దకత్తి, గుమిరి. బాణకత్తి A two handed sword. బాణకర్ర A quarter staff, a cudgel, or pole used in gymnasticks.

బాణశనము * A bow. విల్లు, వీణచక్రముబట్టవెరపెరుంగని కన్యబాణశనంబెట్టుపట్టినేవే. B. X. 59. 32.

పాణి * The hand. పాణిలము the palm of the hand. పాణిపాదము the clapping of the hand.

పాణింధముః * Brandishing. Beating. A pair of bellows. రుగ్గిరించడము, వాయించడము, కొలిమితిత్తి. పాణయః, ధూయంతే, అత్రేతి. పాణింధము, అంధకారశోభాదావృతకూర్చె, చర్మశ్రీకాయం, కొలిమితిత్తి, అయఃకారె, వాద్యభేద, SC. The following instances occur. KUR. 2.

33. మధ్యందినాదిత్యమండలం గ్రాంశపాణింధమాయుధదీప్తినింగమింగ, గాఢశిర్వాంగికవచవజ్రచ్చటాచ్ఛాయలాశాకుద్యచరణలాశిగ, వీరపాణక్రియారక్తద్వద్వశ్యవిభుఖిరాంగారవృష్టిగురియ, శ్రుతయకాలాభ్రగజావదావదనిష్ఠురాట్టహాసుములబ్రహ్మాండమగల || మధ్యందినాదిత్యమండలం గ్రాంశపాణింధమాయుధదీప్తినింగమింగ, అనగాట్టపగటి సూర్యబింబతీక్షణిరణములయందలి రుగ్గిరించబడేశశ్రీకాంతి ఆకాశమును ఆవరించుకొగాను. Pariz. 4. 101. బాణిద్వితీతాంబుధిగ్గిరికళాపాణింధమూనీకనిస్సాధాన్యనిదేలిమాద్రితలనిస్సామాన్యచాపామద్రోణచార్యసురీశిమాహవరణోద్యతాహితశ్రేణినిశ్రేణి భూతకృపాణమాంశిలభజాశేషమహిషత్వస్థరా|| బాణిద్వితీతాంబుధి

ధ్వనికాపాశంధమానీకనిస్సాధాన్యనభిచేళికాద్రి
తట, అనగావిష్ణువుచేత తరచుబద్ధపాలశముద్రము
యొక్క శబ్దముయొక్క తాళమానములప్రకారముగా
వాయించడముగలసేనావాద్యధ్వనివల్లబద్ధలయ్యేకు
లాచలముల చరులుగలవాడా, అనగావాడిసేనా
వాద్యధ్వనికి కులాచలములు కూడాబద్ధకారవనిభా
వము. Adidem. 1. 17. వలపులపాశంధమములు,
మలయానిలవిహారమందిరములువూ, విలుతునియా
యభశాలు,చలువలజన్మశ్రీలములచటిపువ్వులదో
టర్లవలపులపాశంధమములు, మోహమునకుకొ
లిమితిత్తులు, అనగాలక్షణయావద్యధకములుఅని
అంటారు.చట్టుట్టుకొట్టేటివిఅనగాఉత్తేజకముఅన
డముమేలనితోచినది.

పాణిక * n. s. A spoon, a paddle. శంకడితెడ్డు. D.

పాణిగ్రహము * Wedding, nuptials. Vish P. 2.
210. యాకన్యనుమారందరు, చేకొనిపాణిగ్రహం
మునేయుండినా, శ్రీకనిభాయితనేత్రికి,మీకునుజన్మిం
చునుతుడమేయబలుండె.

పాణ్యపీఠి * A wedded (wife.)

పాణిశదము, అనగాఅములపాది A quiver. OG.

పాత adj. Old, decayed, worn out. శనుశదిన. పా
తకరగాము the old clerk : i. e. the former one
(not used regarding the age of men.) పాతగు
ర్రము the old (former) horse.

పాత n. s. Cloth, clothes, usually conjoined with
బట్ట : thus, బట్టపాత clothing and raiment.

పాతంపి n. s. A pit-fall. Pal. 101. కన్నమతముకం
ముగదిలింపిత్తోవ, కడకలీలీలాద్విగ్రక్తునవిడువబడి
యెవోహాలపాతంపిలోన, వడిననాకన్నమతకడుక
నవి. హాలపాతంపి, అనగాయెరగనివాండ్లవపైవ
డిచచ్చేటట్టు మేకులుపాతినపాతమరదగొయి, అని
తోచినది.

పాతము * n. s. Fall, descent. నదీపాతభూమి
land devastated by a flood, that has fallen into
a river. గ్రంథపాతము a verse that is perished
in a book, a passage that is lost.

పాతకము * n. s. Sin, crime. శంచమహాపాతకము
లు the five great sins, viz. killing a bramin &c.

పాతకి *, or, పాతకుడు * A sinner.

పాతలుట v. n. To grow old.

పాతర or పాతరగొయ్య n. s. A grain pit or cel
lar built with a small mouth above, to pre
serve salt or grain : it is secure from white
ants and other insects because the air cannot
penetrate it. ధాన్యముపాతరవెట్టినాడు he stor-

ed up the grain in a pit. యిసుకపాతర a pack
of confusion, a puzzle. పాతరతీయట To dig
a pit. యిసుకపాతరపారినట్లు in a full stream.
శుడుపాతర a pit-fall. పాతలు pits. ధాన్యాకు
లనిజేతము. D.

పాతరలాడుట or పాతర్లాడుట v. n. To dance
about. To be at a loss or puzzle, to muse, to
be perplexed. అడుట, రడచాడుట, వెంచరలా
డుట, వెతుకులాడుట, తర్రరచాడుట. Chātu. చేతు
లతాళముబట్టుక, చేతోమోదంబుతోడశిఖముడిచి
డక, పాతరలాడుచుమింటను, గీరమనారదుడువా
డెక్కన్తాయనుచు. BX. ch. 18. 15. క్రితింగోశు
కులందరు, గీతంబులువాడతరులక్రిందనుగుచు, చే
తులుద్రిశ్చుచువెడవెడ, పాతరలాడుచునుశోద
పాశందడవిక. Bmj. 1. 44. అజ్ఞనియంతభూమి
నురుడాత్మనికేతనమగ్రహారమం, దిటనటనంతుకా
నకవనికమరచేవతవల్లశంకుడక, బడశినకారణంబు
ననుపాతరలాడగవైడిమేడవై, స్ఫుటముగనుండిత
త్పతిప్రపూర్ణదయకనెనాధువీధిలో. Sarunga.
5. 275. కనుగొనికన్నీళ్లగారనేడ్చుచును, చేతులచి
నుకుచుచెల్లబోయనుచు, పాతరలాడుచుకులువరిం
పుచును, నానుకుడెచలునన్నాడకోయనుచు. Rad
ha. 1. 110. మరియునున్నాతరలాడు రీతులంగులు
కుచు. టిల్లి శ్రీనిధిరింతలాడేరీతులగులుకుచు.

పాతరికము n. s. Oldness. Experience.

పాతర్లకాలురులు plu. Grain pits or cellars. BD.
3. 1011. రాలుగుండ్లునునినుముపాలవెట్టింది, కో
టకొమ్మలుదనుచోటబంబింది, కోటయొక్రమము
నబాటించియంతలోతుగానడవాదిలోనగట్టింది, పా
తలకొలురులేర్పడశంగ్రహించి. పాతలకొలు
రులు, అనగాధాన్యపుపాతరగోతులు.

పాతలు plu. Persons of long experience అనుభవ
శాలులు. G. 7. 75. ప్రజలహాషంబుతోగాది
యన్యాయముదుపుచు, మున్నుసెప్పినరీతిజెన్నుమీ
రి, చేతలాండులేకప్రాతలవిడువక, యశముకలిమి
తనకువశముగాగ. ప్రాతల, అనగాపాతవారిని.

బాతలింతుట v. n. To be perplexed, to be in
puzzle. తర్రరచాడుట. Navanadha. 530. పారు
కొనిగుండెలుబిడినదిచి, శుడగ, యెలుంగనిబాతలిం
తుగను. Pal. 450. ప్రజలెల్లద్రొక్కిళ్లబాతలింపుచు
ను, బ్రహ్మినాయుడునవిపారిపోలేక. ib. 460. పు
త్రుడుపునమైనవొప్పంగలేక, ప్రజలంతకంతకుబా
తలింతుగను.

పాతాళము * The fabulous Elysium or Limbo in the subterranean fairy world. Hades : styled *La Tomba* by Dante. See ample description in W. Vish. p. 205. and in Vij Vilas. 1. 70—89. ఆగుంటపాతాళముగావున్నది that pond is bottomless. బావిలోనీళ్లు పాతాళములోవున్నది the water is very low down in this well. A. 6. 77. ఏలా సెంచెడుదేహమిట్లడిగి యెంతే బాళిమేనకాళ లంబోలిలావటు గీతకీర్తన ఫలంబోనియెడకొమున్ను పాతాళక్రశ్మలుమూనిమేసెనుము. టీ|| పాతాళ క్రశ్మలుమూనిఅనగా అధోగతిక్రశ్మలువిడిచిపెట్టి, అనగాదూరక్రశ్మలుమూని అనివున్నది, అయితేనిం డాగాళముగావుండేదాన్ని అడగడమును చాలించుకొనిఅనివుంటే బాగనితోచినది.

పాతాళగంగ * The name of the river that flows through the Hindu Elysium. Also the name of that branch of the Krishna which flows past Sri Sailam.

పాతాళభేది n. s. A grappling hook or drag to recover things sunk in a river.

బాతి or **బ్రాతి** or **బ్రాతే** n. s. (K.) Likeness : resemblance : matter, affair. D says గొప్ప. M. IX. 1. 335. పాండునందనులదుడకమధ్యాయెరింగి ధర్మతత్పరులకు నెల్పుబ్రాతెహరి ధక్తులపొందవె ఛారిశింకుడత్. ib. XIII. 3. 326. పరమమైన యాధర్మంబుబట్టి పాతయోగులకు కామినులునువై శ్వేలునుకూద్రులును సుగతిగాంతురనిశ్చజ్జనతంబర గుబ్రాహ్మణులకును రాజులకునుబ్రాతెసుగతి అని చెప్పి. ib. III. 7. 298 వాళిపుడట్లునన్నడుగవచ్చు ప్రియంబుది నాకు సెక్కుబ్రాతే సురలోకవందితమ దింగవచంబులుకుండలంబులు. ib. XIV. 1. 243. యిమ్మై యిమ్మక్కి బ్రాతె బ్రాహ్మణులకు రాజులకు ను. Jag. 2. 31. ధనమేమిబాతినాకది. టీ|| ధనము, సొమ్ము, ఏమిబాతిపాకది, నాకదేమిలక్ష్యము. IIa. 4. 124. మానముకన్నగన బ్రాణమేమిబాతగు, అనగాకన, విచారిస్తే, మానముకంటే ప్రాణమేమివిచ్చాను.

పాతి n. s. The bed of a tree, garden bed. (error for పాదు.)

భాతి (affix) Like, like to. వలె, వలెను. BD. 5. 219. శత్రుంబుభాతి, యాధానంబుబోయి. IIa. 3. 14. సా యోత్తరించినకోశంబుభాతి. Vemana. 908. శాంత మానసిమనజల్ల నైశీతలభాతిన్నవాడుపరమసూ

పాతిక, **పాతికె** n. s. One fourth, or quarter, of any thing. One sixty fourth part of the coin termed a pagoda. BD. 5. 27. సెక్కుమాడయూ రూకయనుబాతికయను. also means twenty-five, being a quarter of a hundred. Thus పాతికరూపాయలు 25 Rupees. పాతికేండ్లుఅయినవాడు a person of 25 years. పాతికెమంది 25 persons. పాతిపెట్టుట, పాతివేయుట To bury. గోడలోపాతిపెట్టుట To fix, by building the wall round it. పుకగుంజనుపాతిపెట్టినారు they set up a post. ఆచెట్టునుపాతిపెట్టివచ్చినాను I have planted the tree and came away.

పాతివ్రత్యము * n. s. Matrimonial fidelity, faithfulness in a wife. See శరీత్రత.

పాకు n. s. A garden bed : error for పాదు.

పాకు n. s. The foundation, meaning that portion of a post &c. which is under ground. కొండపాకు the roots of the hills. HN. 4. 11. త్వాధరంబులపాకుగడలంగనేవేళ, సోలిసశిక్షవాయువులువీర.

బాకు n. s. A duck : vulgarly పొట్టిబాకు is a duck and పెద్దబాకు is a goose. గూడబాకు smaller pelican. చింకుబాకు the larger pelican.

పాకుకొనుట To become firm.

పాకుట v. a. To bury, fix, set up or fasten in the ground. పూడుచుట. D. 4. 3. 3. 3. 3. 3.

పాత్ర or **పాత్రము** * n. s. A dancing girl, an actress. Hardware. పాత్రసామాను or పాత్రసామగ్రి Coppers and brasses is the phrase in England i. e. Metal vessels, plates, cups, or Jars.

పాత్రత n. s. Worthiness, fitness. నాట్యనియ్యక్త స్త్రీపురుషులు, పుభయతీరమధ్యనదీత్రదేశే, స్రువాదిహేమపాత్రేషు, ధరణ, వెంపుడుబిలుక, భాజనె, కంఠము, శర్యపాత్రసామాన్య, యోగ్య, శ్రువీణ, రాజమంత్రిశి &c. SC.

పాత్రము * adj. Worthy, fit, adequate. దండనకు పాత్రులైన punishable, guilty.

పాత్రుడు * n. s. One who is worthy or fit. అప్తడు, యోగ్యుడు. A king's counsellor or minister. మంటికొట్టకట్టిందిఆకొట్టలోగజవతివారతమ తట్టునుందిపాత్రసామంతులను, కొందరును సైవారినిన్ని రాణపుందినారు. here పాత్రసామంతులు means principal servants. ఆయనదయకుపాత్రుడనైతిని I enjoyed or, participated in his fa-

vour. This is affixed to some proper names of a particular caste of Sudras in the Ganjam country, as భాగన్నపాత్రుడు, వీరన్నపాత్రుడు &c.

పాథము * పాథస్సు * n. s. Water. Vasu. 2. 57. పాథశ్వరము A fish.

పాథేయము * n. s. Provision, or provender for a journey: cold meat. Pariz. 2. 117. శంబలము, బత్తెము. SC.

పాథోది * n. s. The sea.

పాదము * n. s. A foot. The root. One quarter. One foot or line of verse: being a quarter of a stanza. A ray of light. A small hill at the foot of a mountain. The feet are continually mentioned as an object of reverence: thus తమ పాదాలనేనమ్మి వచ్చినాను I came in reliance on your honour as my protector [NOTE.—This is a mere conversational compliment, like, I kiss your hands, in Spanish.] పాదతీర్థము water made holy by washing a saint's feet. పాదశబ్దములు the sacred or beloved feet. పాదలాక్ష red paint for the feet of women. తమ పాదాలశీమము భానకునాకుమారుణ్ణి తెచ్చి అట్టినను న్నాను Permit me to introduce my son to your honour's protection. తండ్రిపాదాలకుడెను he fell at his father's feet. Here పాదాల is in the local ablative. తమపాదాలవద్ద before your honour; in your majesty's presence. తమపాదాలశరణు చొచ్చినాను I throw myself on your goodness. మెదనన్నపాదాలు, అనగాగురుపాదాంకితమైన ఒక సాము A little stamp or image of a saint's footstep, in silver, worn on the neck. S. 3. 54. మెదనన్నపాదాలువిడిచియెవ్వరిగన్నమెరుగుశూరికిమురుపు జేసె.

పాదచారి * A foot passenger.

పాదజడు * n. s. A Sudra: because born from the foot of Vishnu.

పాదట్టు n. s. A cobweb. నూజు. పాజుట్టు. D. says ఇంద్రులొకలివాసములకుపట్టినమూసి.

పాదత్రాణము * A shoe or boot. తన్నుద్రాణం, పైబాలు. SC.

పాదశకు * n. s. A tree.

పాదపూర్ణము * n. s. or—ర్ణకము A “Padapūrnā” or expletive; a peg or word inserted in verse, to fill up the measure: such as the Sanscrit words మ, హి, య, స్త, హి, వై, or, in Telugu

poetry the words ఒగి, తగి, మరి, ఇల, వహి, యెల, &c. likewise some verbs, as నెలగు, లెక్క &c. In this dictionary such words are denoted by “padap.”

పాదరము, అనగాజామికితాడు OG. (error for జానకితాడు) the match of a matchlock.

పాదరశీము n. s. Quicksilver, mercury.

పాదరాయణుడు * An epithet of the sage Vyasa.

పాదలిమండిడు A groom or horsekeeper? HD. 3. 110. పాకుపువ్వుపురికి గామున్నుతాపికాడై న, పాదలిమండిడు, జ్వాలాకరాశభీషణము గానశ్వ, శాలసన్నిగచ్చరదరికొల్పి. ఇక్కడ, పాదలిమండిడ నగాత్రకరణమునుబట్టి గుర్రపువాడంటారు.

పాదలేతునము * A salve or unguent for the feet.

పాదశాఖలు, * అనగాకాలివేళ్లు. D.

పాదాంకడము * An ornament of feet or toes. అనగావిరుడుపెండేరము, పాంకడము, అందెయు. D.

పాదాంకుష్టిక * అనగాకాలిబొమ్మలికాయ. D.

పాదాంతురుపు A spider.

పాది n. s. A garden bed: error for పాడు. పాదిట్టుట v. a. To divide into beds. పాడు, ఏరుదా శ్రీసాధనము. D.

పాదిచెట్టు The flower, called Bignonia Suaveolens. See on పాటలి. See proofs in Rox. 3. 105. పాటలి, కృష్ణవృంతా, కుబేరాక్షి, భూతపాదిరి are species. It is wrongly interpreted “the trumpet flower.” Anslie. 2. 272.

పాదు Dirt, cobweb, foulness. The remains or constitutional effects of illness కల్లపము.

పాదు n. s. A garden bed or plot; also the watered earth round a tree smaller than a మడి. The area or areola round the nipple or round a sore.

పాదుకలు * n. s. plu. Sandals. R. 5. 92. H. 5. 332. పాదుకాసిద్ధి The art of flying by means of seven league-boots, such as are used by hermits on active service. L. 19. 58. వాదపయస్తంభవస్యోపకములు, పాదుకాసిద్ధులుకురుకవేరులును. పాదుకాసిద్ధియనగాఆపాదుకులను వేసుకుంటేతలచినచోటికితీసుకొనిపోతున్నది.

పాదుకొనుట v. n. To be grounded, established firm. To take root or gather strength, have a footing. నాటుకొనుట, తగులుకొనుట. R. 4. 141. పాదుకొన్ను being well grounded. KP. 2. 122. విష్ణుభక్తిచైత్రమమనపాదుకొనుట. Radha. 1.74. చూచి, పిల్లలకా, వంశనత్రేక, పాదుకొన, వైచిము.

పాడుకాలుట To fix, to ground, to establish.
 పూనేటట్టుచేసుట, నాటేటట్టుచేసుట. Vish. 1. 3.
 భక్తియు క్రితసన్నతకుంకజాడు, పాడకుద్దుంబులం
 దునేపాడుకాలిచె. Chenn. 5. 139. లేదనుడుమాట
 నిమదిబాడుకాల్చి.
 పాడుట v. a. To fix, or set up. తనకోరలుపాడుక
 సెక్క్ pressing his fangs deep. Bilha. 3. 37.
 పాడుట v. a. To thrash, lick, cudgel, (a low
 word.) తడబాడుట to knock down.
 పాడుట్రు, పాదోట్రు, పాదోట్రు Dust or dirt, as
 of cobwebs. = బూజు. See తుట్రు. Mand. 4. 124.
 BD. 3. 1442, 1445. పాదోట్రుతురుగు a spider.
 పాదాలు * Sandals పాదకోళ్లు.
 పాదావాహుడు * A slipper-bearer, a menial.
 చెత్తులుతుట్టేవాడు. A. 4. 6.
 పాద్యము * n. s. Water for washing the feet.
 పూద్రవదము * The sixth month of the Hindu
 year: that in which the moon's change takes
 place when the sun is in Virgo.
 పాద * n. s. Pain, trouble, affliction, plague, an-
 noyance, grief.
 పాదకము * n. s. Obstacle, hinderance, what hin-
 ders, opposes, pains. పాదకములేదు never mind,
 no matter: there's no *mus* in the case.
 పాదకము * adj. Troublesome, hindering, awk-
 ward, opposing.
 పాదశదుట * v. n. To be in pain, to grieve.
 పాదపెట్టుట * పాదించుట * v. a. To torment,
 plague, force.
 పాదతుడు * n. s. He who suffers.
 పాద్యశదుట v. n. To be obliged or bound; to
 be under obligation.
 పాద్యశరతుట * v. a. To oblige, put under obli-
 gation.
 పాద్యము, పాద్యత * n. s. Relationship, heirship.
 Right, claim, title. Responsibility, tie.
 పాద్యము * adj. Connected with, related to, having
 a right or claim to.
 పాద్యశుడు *, పాద్యుడు n. s. An heir. The right-
 ful owner. దానికి నేనాపాద్యుడను I am respon-
 sible for that.
 పాన See పానలు.
 పాన n. s. A kettle, boiler, pot. చాకిపాన a wash-
 erman's vat, or large earthen vessel.
 పానము * n. s. Drinking: also a draught (of wa-
 ter &c.) అన్నపానాదులు n. s. plu. Food and
 raiment.

పానకము * n. s. Drink. Hydromel, beverage
 made of sugar and water and drunk as sher-
 bet. T. 3. 18. 63. N. 9. 953. పానకపూజ A
 certain rite performed in the hot weather;
 when they hold a feast of cooling diets and
 drinks: with amusing ceremonies: this is
 done as a religious rite. See A. 2. 84. 88.
 పానశిలుట To hesitate. G. pref. 20. పూనినరీతిగా
 నిలబుట్ట వడిప్రాశములుకొలంబునక, పానశిలం
 గనిచ్చియొకకద్యముగూర్చువచ్చుగాకయా, పూన
 కథానుకూలముగావ్యముజెప్పువశంబెసన్నమై,
 కానగజల్లినేయునదికట్టెడుపుట్టుమునేయునేర్చునే||
 పానశిలంక, అనగాబలాహారముగా అంతెనిరతి
 ముగావున్నది అయితే దానికివకసాధకమున్నుకను
 తడలేదు.

పానగోష్ఠి or పానగోష్ఠిక * A dram shop, a place
 where people drink together. Vish. P. 8. 45.

పానము, అనగాప్రాణము Life. D.

పానలు n. s. plu. సంచేపామలు. Doubts. D. BD.

2. 584. బసవాయనగవిన్న పానలాండేల, శుభబా
 లలకు నైనత్రుబలచేధక్తి. ib. 2. 598. బసవాయనగ
 జాలుపానలాండేల, వెసగాలువిచ్చెనవెన్నెలగా
 దె. ib. 3. 1359. బడసీరిమోక్షంబుభక్తిమైదాలి, శు
 డయటసోద్యమే పానలాండేల. ib. 3. 2294. యి
 లమరులుపోయెనొకలిగానిరందు, తలజాట్టుకొనియె
 దతానన్నయట్ల, పానలేకిచెరుకుతుండెమందొక్క.

పానవట్టము n. s. The base or trench (being the
 female part of the lingam) into which libations,
 poured on the top of the image, run down and
 flow along it to the spout. నూనిరూతుమైనగ
 న్నై. D.

పానశము n. s. A kitchen. Cookery. వంటయిల్లు.

D. వంట. పానశపువాడములు, అనగావంటప్రా
 ప్తాదులు bramin cooks. పానశమునది, అనగా
 వంటలక్ష్మ a kitchen maid. M. IV. 1. 78. అమ్మ
 హీతుతినివెవ్వరివాడవనియెడిగనేని బండవాగ్రజు
 నకుంబానశంబునేయుదుననంగలవాడననివిని. పా
 నశంబుచేయుట, వంటచేసుట, M. IV. 1. 208.
 నాకవియెల్లనేలనరనాథులకుంబ్రయమొందునట్లు
 గానాకమునేయనేతుకొన పాలకధర్మనుకుండుర
 ద్దయంబేకానియింది పానశముజేయు విధంబునకి
 చ్చమెచ్చిపుణ్యకరమూర్తికైవైననిననాననిగొల్చిన
 యట్లగుల్పదకొ, పానశముజేయువిధము, వంటచే

సీరి. BD. 2. 954. పంటింతు, గరి కాదు, పడి పెట్టు
వాడు, కరకంఠమడవాలి, చిరుతొండనంది, మరి,
వాననీ మునదిమూసొంగుళ్ళు, కరి కాళ్ళవాడు, పల్లె
రమిడువాడు. వాననీ మునది, నంటలక్క.

పాననీడు n. s. అనగా వంటవాడు, శ్వయంపాకి. A
cook. M. IV. 2. 12. మనవాననీడువలలుం, డను
శూద్రుడు నాకు చెల్లమధిక బలుల సూ, ర్విసవాదనే
కమల్లుల, నిను మెప్పించుకొనాలిని శ్వయమధిపా. ib.
IV. 1. 72. వేరొక ధంబాకములు విన్నను శ్రేష్టుగు
చేసి చేసినక, మారగ వానినీ సెక నిక మరి గానని
యట్లు.

పానారము Unbroken betel nuts. క్రమకభేద
ము. D.

పానిసె n. s. A female slave, maidservant. దాని.
D.

పానీయము * Water. G. 5. 13. S. 3. 267. సీళ్లు.

పానుకు A plant called Rottbælia Perforata.
Rox. 1. 356.

పానుడు * n. s. A name of the god Surya, or the
sun. పానుడుండదివెప్పబట్టి వెదుకురితి. Vema. 3.
210.

పానుశ్రు n. s. A bed, or couch. విరిపాను a flowery
couch, a bed of roses. పానుశ్రేర్ని He laid her
on the bed. మల్లెలపాను a bed of jasmine
buds.

పానువారము * Sunday.

పాను See పానుశ్రు A bed.

పాప (used only in compounds) Serpentine.

Thus పాపలేడు the king of serpents. పాపపాను
a serpent bed: the great serpent on which
Vishnu reclines. R. 1. 46.

పాప n. s. A child. కనుపాప The pupil of the
eye. దానికివిడపాపలేడు she has neither chick
nor child.

పాప adj. అనగా లేత Delicate. OG.

పాపము* n. s. Sin, crime, evil. అతన్నిగూరించిపా
పముశ్రుణ్ణము రెండుమెరగను I know nothing
good or bad about him. పాపశ్రు or పాపశ్రుం
(The genitive of పాపము) పాపశ్రుందైననా O
merciless fate: a hard lot!

పాపము * interj. Alas! O dear! what a pity!
Oh! unluckily! unhappily! poor fellow! poor
thing! it is shocking! వాండ్లుపడ్డారుపాపము
They fell down *poor creatures!* అక్కకు అన్నా
ని లేడుపాపము. her sister *poor soul!* (or *poor
thing!* has nothing to eat. ఆచిన్నవాణ్ణికోట్ట

కుపాపము *For shame!* don't beat him. యింటి
కాదవున్నాడుపాపము He is at home, *poor
fellow:* Or 'I am sorry to say he is not here.'
మహా తెలిసినవాడవుపాపము you are a clever
fellow, *to be sure!* or, *upon my word!* బిడవా
డు గావున్నాడుపాపము *Alas* he is poor! చూ
డపాపము *Alas* to see this! వాడునమ్మినాడుపా
పము He believed it, *alas* or *honest man!* నా
కు అట్లాతోచినదిపాపము "Poor I supposed so"
"I, for my part imagined so." In such phrases
the word పాపము appears to mean (interro-
gatively) "was it a sin? was it wrong? was
there any harm in it?" ఆరుకలు అతడు చెల్లిం
చినాడుపాపము To do him justice I know he
paid the money.

పాపజంఘమువేల్పు The god whose జంఘము is a
serpent i. e. Ganesa.

పాపట n. s. The parting of the hair on the fore-
head.

పాపటచెట్టు A flowering forest tree. *Ixora To-
mentosa.* Rox. 1. 385. Its flowers are in ele-
gant white bunches.

పాపటబొట్టు A kind of head ornament, a brooch,
or locket, suspended on the forehead, from
the parting of the hair.

పాపటము n. s. A harrow, or hoeing instrument.
పాపటతోలుట To harrow.

పాపటిగోరంకి (See గోరంకి) The bird called Pas-
tor pagodarum, or, Braminy Maina. Jerdon's
Catalogue. No. 165.

పాపత్వమాన * అనగా పాపమును చేయువాడు. R. 5.
109.

పాపడము n. s. Harrowing. వైపాపడానకు కూరి
the hire for harrowing.

పాపడు A little boy, little fellow. B. VII. 169.
BD. 4. 880.

పాపడు n. s. A bramin.

పాపడరమ్మ (pa! pada! rā!) Come along! Let
us be going.

పాపన adj. Bramin, braminical, appertaining to
Bramins. పాపనకోడి the braminny duck. Jer-
don's Catalogue. No. 386.

పాపనక్క, పాపనర, పాపనది n. s. A bramin wo-
man.

పాపన బావు The wild duck called "braminny duck."
Ainslie. 1. 116.

పాపనవాడు n. s. A bramin.

పాపపురుషుడు * The man of sin. Sin in the concrete, a common phrase in religious and magical books.

పాప మేతపక్షి The "snake eating bird," or hawk, a name of Garuda.

పాపర infl. పాపటి The bitter apple (coloquintida, colocynth.) (విశాల, ఇంద్రవారుణ, SC. Ainslie.

1. 84.) పాపర చెట్టు the bitter melon vine. కట్టె పాపర the shrub called the self-planter : as the indentations on each leaf contain the seeds.

పాపర చేతు A sort of fish. H. 4. 225 where it is written నీరు పాపర.

పాపరము n. s. A serpentine arrow.

పాపరలు A sort of fish.

పాపాత్తుడు * A sinner, wretch, villain. M. XII.

3. 29. పాపాత్తురాలు A horrid woman.

పాప * A sinner.

పాపి interj. A vocative particle addressed to a woman or man. My dear! ఒరేపాపి my good fellow! పాపికా, ఒపాపిపురాలా O wicked woman. BD. 3. 576. కొపించియాతండు గొంతి కిట్లనియె, పాపికాభ్రమిశి తే ప్రాణవల్ల భునియాపాద వగూడు నేతుండులు నిండ.

పాపిట See పాపట.

పాపిటి See పాపర.

పాపిష్టి * adj. Horrid, scandalous : a general term of disgust, nefarious.

పాపిష్టుడు * n. s. A sinner, a miscreant.

బావు Well done! Huzza! BD. 5. 540.

పావుకొనుట v. a. To get rid of. See the next word.

బావుట See పావుట.

పావుట or బావుట v. a. To free or deliver : to dissipate, do away or remove, to expiate, or efface : to liquidate or pay. కల్పములను బావుట to do away sin. M. XIII. 4. 371. ఆత్మ చిన్మ బావునతడు he who hath loosed the bonds of the soul. ప్రేపాపదానకుకూలి the hire for harrowing.

పావుడు or పావుండు A sinner. Bhaga. X. 1. 25. భాజకులనాడుకుండైన పావుండును కంసుండు సంచలదంసుండై. ib. X. 4. 160. పావుడబంధు తతుడబంధురక్తుడ.

బావురే interj. Hurrah. Huzza. Alas. O dear! BD. 4. 693. BD 5. 239. R. 1. 77.

బాబా interj. Child! my babe! "Pet, darling."

T. 2. 83. పాయని ప్రేమ బాల్యమున పాపడ విన్ని కు మారారబా బాయనుకట్టులుండొరగి యగజగా మిని.

బాబా n. s. A poetical phrase for (a vehicle,) a horse, elephant, or bull. పొద్దుబాబాలు. R. 1. 108. the horses of the sun. చిలుక బాబావజీరు the parrot-knight, i. e. Cupid. బాబారపుడు a horseman, rider, knight. తెలిబాబా the white elephant of Indra. బాబా, అన గాగురము. D.

పాబాలము q. a. ప్రాతపాలము and పాజేలు i. e. ప్రాచేనులు or పారచేలు Land under cultivation, as opposed to వీడు or waste land.

పామ * n. s. Cutaneous eruption, herpes, scab. విచచికా యం, గజ్జ. SC.

భామ * n. s. A woman, lady, wife.

పామనుడు * n. s. One who is scabby or itchy.

పామరము adj. Common or ordinary. Low, base, undignified, vulgar, stupid, senseless, illiterate. Lustful, cupidinous, avaricious.

పామరము n. s. Nonsense, folly. దానిమీదిపామర మువాడికియింకావదలలేదు his heart still runs upon her. రూకలమీదిపామరము చెడ్డది it is miserable to have the heart set upon money.

పామరము A sort of plant. నీళ్ల పామరము Myriophyllum tetrandrum. Rox. 1. 451.

పామరుడు * n. s. A wretch, a sinner. A common man, one in a state of nature.

బాములు n. s. plu. Plague, harassment, annoyance, persecution.

భామిని * n. s. A woman.

పాము n. s. A snake or serpent. An eel of any kind, called కల్లంపాము, నలుగుపాము, చెమ్మేని పాము, తవిటికిపాము, కొమ్మిరపాము and గడ్డిపాము Russell on Fish, No. 31. 35. &c. నల్లి కండ్ల పాము the black dotted lizard. వాసపాములు maggots in rain water.

బాము n. s. plu. బాములు Embarrassment, entanglement. Grief. Birth, production. తొలుబాము a former birth. R. 7. 118. రఘూద్వహనేన తురాధి నైనని, పాదములంజనించ తొలుబాముల సోములు వెళ్తు సోయగం, గాదిమహానదు. తొలుబాముల సోములు, అన గావూర్వజన్మ మందు చేసిన ప్రరము. బాములిడుట To harass. Ila. 4. 81. బాములు వెట్టెట to torture, torment, plague. Sa.

nanda Gan. 3. 55. కుంఠనబాములకైయొనగు
వీడు బహువి త్రంబుల్. కుంఠనబాములు, భద్రబాకు
నలు. D. says భంగము, అనగా మోసపోవడము,
చిక్కున్న, జన్మము.

పాముట v. a. To rub, wash the wall &c. రాచు
ట, రుద్దుట. H. 1. 223. ప్రాముజరరాన్ని చేకింక
లోమియనుచు. KH. 5. 52. శుదమునేల పెట్టి బ్రా
ముచుండ. చాటుశుద్ధ్యము|| భవచ్చిరఁబునై, కరమి
డిపామునట్టితిలఘాతకురాలి. గోడ అలుకుట, రా
చుట. D.

పాములగడ్డ n. s. A sort of heron. Jerd. Catal. No.
13. పాములసారిగాడు. Jerd. No. 301. the pur
pled heron, *Ardea purpurata*.
పాములపెట్టుట To plague, to harass, to persecute.
HK. 2. 162.

పామువేలు A name for the middle finger.
పాయ n. s. A clove or division of garlick. The
branch of a river; manner, or mode. ఓడపా
య the wake of a vessel. మంచిపాయలోపడ్డా
డు he is taken to good ways, he is now in the
path. వాడిపాయవేరు నాపాయవేరు his mode
and mine are different.

పాయక Constantly, without intermission. (Neg.
pl) of పాయుట.)

పాయలుట, అనగా విడిచిపోవుట. HK. 3. 119. పా
యలనిక జీవ సాపాయ మెనయ, కొలువుకైమీరసె
దురుగా నిలచియున్న, మేటిబలవనక నుచూపు మే
రలోన, భూవరుడు గాంచెను క్క శ్రోవరంబు, పా
యలనిక, విడిచిపోతేక.

పాయను for పోయెను He went. (This is a common
vulgarism.)

పాయము See ప్రాయము.

పాయలు, అనగా పూకుయొక్క మోపులు. D.

పాయవట్టుము, అనగా అంచెలు. OG.

పాయశుక్ల * or పాయసాన్నము * n. s. Ricemilk
with sugar, the same as పరమాన్నము.

పాయ n. s. Manner, mode, form. See పాయ.

బాయి, అనగా అబద్ధము. n. s. A lie?

పాయుట v. a. To quit.

పాయువు * n. s. The anus. గుడఘోసము. D.

పాయెను The vulgar pronunciation of పోయెను
the 3d. person past tense of పోవుట. Thus రా

క పాయెను i. e. రాకపోయెను he came not.

పార n. s. A short hoc. A path on a hill. OG.
says పెద్దయెమ్ము.

పార adv. Through, well, off, thoroughly. పార
పోయట v. a. To pour or empty out. పారవే
యట v. a. To throw away, to lose. పారదోలు
ట v. a. To drive out, or away. To defeat. పా
రజల్లుట v. a. To fling, shed, cast, sprinkle,
scatter. పారచూచుట v. a. To look through,
go over, view. T. 3. 128. వింతవారులేరుగదా
యంచునుదనంబు పారజూచి. కాళ్లుపారబావుట To
open or straddle the legs.

పార n. s. A fathom, the length of the two arms
extended. పదిపారలు Twenty yards. చాచిన
రెండుచేతులుగలది, నాలుగుమూళ్లు, ద్వాదశపాచ
క మున్ను. D.

పార, పారపెట్టు, అనగా అబద్ధిక.

పారము * n. s. The further or opposite bank of
a river, the end or extremity. కొడుకుచేభంగం
బుకొంత జేయించిక డమపారముముట్టకయ్యంబునే
య, వచ్చితివి. Sar. D. 5. 110. పారములేని endless.
అవలిదరి, అంతము. D.

భారము * n. s. Weight. Responsibility, incum
bent or bounden duty. Hardship. A certain
weight. G. 7. 142. కావున నాకుండలములుగై
కొను మివిశంభావనముతో నిత్యమును హావరసావ
ణ భారమిచ్చుచునుండుగా. నాకువుట్లు భారముగా
వున్నది I am unwell. నావంటిదినులరహించే భార
ములకుదే It rests with you to relieve poor men
like me. దూరభారములోవున్నాడు he is afar off.

భారము * adj. Heavy, weighty.

భారంకి చెట్టు, అనగా అంగారవల్లి. Q.

పారంగతుడు * He who has passed through. జ్యో
తిష పారంగతులై skilled in astrology.

పారంశుర్యము * n. s. Succession, order, series.
పారంశుర్యముగా అనుభవించేభూమి I and to be
enjoyed from father to son.

భారకము n. s. Crisis. ముమ్మరము, జ్వరమునిండా భా
రకముగావున్నది the fever is at its height or
crisis.

భారకర్త * He who sustains or is responsible.
Thus, శ్రీధుభారకర్త God is our refuge.

భారకాడి A break, or yoke in which bullocks
are trained. క్రొత్తయెద్దును పాతయెద్దతోకట్టేకా
డి. D.

భారకించుట v. n. To become severe, as fever.
నాకువుట్లు భారకించేలాగునవున్నది I have a pros
pect of illness.

పారగుడు * He who has crossed or gained the
other shore.

చారచాళు The cloth called *long cloth*.

చారచిత్తు n. s. An Indian spade or a short hoe.

చారచూచుట v. a. To look through, to examine thoroughly.

చారచేతు n. s. A large sort of fish with a big head: A grampus? చారచేతిగ a kind of sprat.

చారణ * n. s. Eating after a fast; breaking a fast; metaphorically used for eating. In Telugu it is applied to a peculiar sacrifice in honour of ancestors. ఆశీతాంధర్వమిద్ధిశ్చేత్తతాంశంతాశకారణం, ఉపాపితశ్చవ్యాప్తశ్చపారణాశుశుమారణం. A. 6. 63. కడుపుమహాశోభన్నకనకంబదనకగృతగృత్వజేయబో, విడివిడినేముఖాశ్చముగ వేదవిధింపినకూడుమిగుసిన, యెడనుకీడుగల్గిదికనేమినినన్తరికికునాననూ, విడలికదిరిగ్రనుపు

పారణాశేయుము మైత్రిగల్గినకా. టీ॥ పారణాశేయు

ము, భాషించుము. Parij. 3. 28. శ్రీర్థమొనర్చుబ్రహ్మ

యనశ్రీర్థుగాంతుజనాదానుండుగా, భగవద

నంగ్రక్షురగచారణాశేయుదువిజ్ఞాంయునై, శ్రీకలి

లమైక్లమరిసౌఖ్యముసొందుమకేవలంబదో, దర్శ

భూమశేక్వతరభాంగనినుంగొనియాడనేతునె. T.

1. 14. రతహిరకరవారకృతకారచేందురుకృపరణ

భావచూచారకంబు.

చారతము * or చుహాచారతము * n. s. The name of a celebrated poem, called by Sir W. Jones the 'Iliad of India.' చేటుచారతము an Iliad of woes, an interminable tale of distress. ఆచారతమంతాయెందుకు నీకుకావలసినచేమోచెట్టు Leave out those long stories and come to the point.

చారతి * A name of Saraswati (Minerva) the goddess of speech.

చారతెంచుట v. n. To proceed, pass, go or come. BD. 6. 94. పారతెంచుశిరంబుచైబడుశిరము.

చారదము * n. s. Quicksilver.

చారద్యాజగోత్రము * A certain ancient family up to which many bramins pretend to trace their genealogy.

చారద్యాజము * The bird called the king crow: it is the Drongo shrike, or fork tailed shrike: also called పశులపాలిగాడు or పిట్టింత (Jerdon's Catal. No. 55.) It is not the skylark as some erroneously assert.

చారపట్టె or వారపట్టె n. s. A chief beam lying on pillars.

చారపత్రి n. s. A superintendant of a village or temple.

చారపత్తము n. s. The superintendence of a village or temple.

చారపోయుట v. a. To throw away, pour off.

చారపోయుట v. a. To spin, as ఏకులుచారపోసుట To spin thread.

చారపట్టుట v. a. To winnow in the wind; to let down grain against the wind. L. 2. 29. and 2. 1. భవభయంబులపారపట్టినవారు, అనగాపాతభీతినితూలాయమానముచేసేటివాండ్లు.

చారమార్ధికము * n. s. Devotedness, loyalty. భక్తి.

చారమార్ధికడు a devout man. భక్తిగలవాడు.

చారమి n. s. The negative verbal noun of పారుట, ప్రవహించుట, పరుగెత్తుట, జరుగుట. BD. 4.

1825. తరికింతనెన్నెట్లుపారమిదస్సి, అనగాదిసములునుభుక్తుగాజరగనందుకునిసి.

చారమీను n. s. A fish called 'old wife.' It looks like a pomfret.

చారము n. s. An arrow on the wing. పారె + అము KUR. 1. 40. G. 8. 9. పారమైదనాటిపట్టుచుకునరచుద్విసి.

చారతాకికము * చరమానై SC. Rice-milk.

చారవట్టియ or చారవట్టె n. s. A beam lying along on pillars.

చారవలెము, అనగాపెద్దయెము. OG.

చారవశ్యము * n. s. Extacy, rapture. BD. 4. 587.

చారవారు n. s. Bramins బ్రాహ్మణులు. A. 4. 226.

చారవైచుట v. a. To cast away. Vish. P. 1. 2.

చారసాచుట v. a. To extend (the arms, so as to embrace.) T. 4. 146. గారవమునచారసాచికాగిలచేర్చె.

చారసాల n. s. A ceremony or festival, held on the eleventh day after the birth of a child.

చారసి The twelfth. The twelfth day of a fortnight.

దాదశిధిని A. 4. 76. దశమనాడేకభుక్తముజేసియవలినాదోర్చితాగరముతోనుండునిట్లు, చారసిబోధుడైనద్రపారుట, క్లుబాదుమత్స్యకథలద్రోయ. పండ్రెండవది. D.

చారాడుట v. n. To creep or crawl.

చారాణము n. s. Turmeric mixed with chunam smeared by women on their feet at a wedding.

చారాణి n. s. Decorating the feet, with కంకుమ &c. Red dye applied by women to the instep.

పాదములయందుకుంకుమాద్యలంకరణము. D.

పారాశంతుట v. a. To decorate the feet by reddening the instep.

పారాది adj. A great deal, a great many. Twelve.

బహుళము, అన గాచాలా అనుట. D. పండ్లెండరి కొండరు. HN. 4. 233. ఓరోరారచవాడా, రారా నాబెంటిదిరుగరాదానుడతై, పారాదిమాడలిచ్చేద కోరాసియత్పదీచుకోరాయనుచుక. A. 3. 21. వారిరువురుకమలోకలవైరముగొనిరాజ్యకాంక్షు విజ్ఞాపముపుత్ర, పూరాపూరింబోరిరి, పారాదిదినం మలవనిద్రజలుదలంక. టి|| పారాదిదినములు, అన గాపండ్లెండరినములు.

పారాయణము * n. s. Going over, reading or doing any thing completely. Reading a purana, or holy book at daily lessons. వేదపారాయణము the recital of the Vedas. ఆరడుని త్యమున్ను రామాయణ పారాయణము చేస్తున్నాడు. he reads the Ramayanam in regular lessons. సాకల్యవచనై, అంతాచదవడము, అంతానున్ను అనుట. SC.

పారాయణుడు * n. s. He who is devoted to. Vish. P. 2. 57. and 335. Gajendra. 68.

పారావరము * n. s. A dove or pigeon.

పారావారము * n. s. The sea or ocean. DRB. 277. శముద్రము.

పారాశర్యుడు * n. s. A name of the Poet Vyasa.

పారి Time, season. పైకపారి once. మరి పైకపారి once again.

పారి (The past pl of పారుట To run. q. v.) compounded with పో &c. must be translated off; as పారిపోవుట To go off. See పారుట.

పారి n. s. A pail. పాలుపితికేకుండ. D.

పారి n. s. Annoyance, trouble. The front of an enemy. The slope at the side of a great well for bullocks to run down in drawing up water, by a rope running over a pulley. ఉపద్రవము, శత్రుశిక్షులుము. D. వ్యధ. OG. వ్యధ, గొలుసు, గొట్ట. ABA. 3. 97. శివారి. వారివిడుచుట, అన గావరుగత్తించుట To gallop. వారిగొర్రె as sheep let go at a feast to be run for, as a victim or prize. గోముననిన్నాళ్లుకొడుకనికప్రాచి, కోమలికివారిగారియగాసుశిగ, వలసెబోమల్లెభావంటి రుమాలు, దోలగింపు వెంట్రుకర్ తూగిందిదాయ. యించువిల్లునివారినిగనేల Sar. D. 5. 295. why sacrifice yourself to love? మన్నభునివారిపర్తాను I fall a victim to (or before) Cupid. పంబారికిరప్పినలేడికైవడికొ like a fawn escaping

from before a tiger. అంగరక్షకులుదారరిగియట్టున్న, భంగియావారకశతికెరుగింపు, బళవండు గావారివారిబొమ్మనుచు, కనిమశంగురుమూలమునరేగుచును. బళవండుగావారివారిబొమ్మనుచు, బళివుడున్నుఆపుకద్రవముశురుగత్తిపోయినది పోఅంటున్ను. BD. 5. 721. యెడలపాణముగరిగియుండినజాలు, శుదతులేటికిరాజ్యశుదపులేమిటికి, యావారికప్పింపుడింతియచాలు, మూభాగ్యమికపెండ్లిమేరకురాను. యావారికప్పింపుడింతియచాలు, యావాధనుతోలగచేయండియింతేచాలును. DAbi. 175. దనుజునివారిజేరియలరక జనుచోవినువీధినిదుమానినిదగనత్రువుకదోరుగనేనును మంత్రులునిగ్గరికజేరించునెదనిబోత్తరియమునసొమ్ములుగట్టి. దనుజునివారిజేరియలరక జనుచో, రాక్షసుడైనరావకాసురునిశిక్షులుమందుబడితియశిక్షముగాపోతూవుండగా. R. 5. 278. యేరామారునివారికారియలనన్నిట్లేతురాతాళగాతేరానేరములేరియారకదయాలిలంగటామించరా. యేరామారునివారికారియలనన్నిట్లేతురా, యేమీరామన్నభునిశిక్షమముచేరిహింశిలవల్లనన్నుయాత్రకారముగాకడగండ్లుపెట్టవచ్చునా. S. 3. 273.

పారి adj. Great, large, big.

పారిజాతము * n. s. Amaranth. The coral tree, Erythrina fulgens. W. (శుకదమర్తి): a very fragrant flower with white petals and orange coloured tube; the tree is small. This name is also given to mimusops Elengi. It is a generic name for all flowers resembling the scent of the jasmine and bearing no fruit. "I know the name Parijata is given to flowers of a genus totally different; and a variety of this with bluish corals, for" &c. Sir W. Jones. It is mentioned as one of the trees in Paradise.

పారిజాతాశుహరణము n. s. The "Rape of the Amaranth." This is the title of a popular poem.

పారిరభ్య * n. s. A trinket worn on the back of the head. వాలపాశ్యాయాం, రాగిచిట్ట. SC. కొవ్వనలంకారాధకైపెట్టేనువర్ణాదిరచితమైనవలయముపెట్టు. P. A. S.

పారితోషకము * n. s. An honorary gift, a donation. బహుమానము A. 4. 3. and 4. 274.

పారిపోవుట v. n. To run away, escape.

పారిభద్రకము * n. s. A tree called the Coral tree. దేవదారు. SC. The name is given to some other trees.

పారిభావ్యము * చెంగలికోట్టు, కుప్పము.
 పారిమాండ్యము * An atom invisibly small.
 బారిముద్రరాక * A forged coin. A light coin, one of an old coinage. There is a proverb బారిముద్రబారిముద్రే, కరుకుకరుకే 'A shilling's a shilling but a crown's a crown.'
 పారిషద్యుడు * n. s. A spectator: a person present at an assembly or congregation. పారిషద్యులు plu. శబ్దలోతగువలు. D.
 బారిశమరుట, అన గాచంత్రుట. D. To kill?
 పారిహర్యము * n. s. A bracelet worn by women. బంగారపుసూడిగాలు. D.
 పారిహరికుడు * n. s. A flower-boy, a maker of garlands. పువ్వులబికుడు. D.
 పారింద్రము * A lion. N. 9. 60. సింహము. D.
 పారిణత * n. s. Complete knowledge, expertness.
 పారిణుడు * See పారగతుడు He who has crossed (the river); he who has gone through (the books or science.) భవ్యశివాచారపారిణుడు he who is full of the faith of Siva.
 పారు n. s. A ledge of rock; flat rock under earth.
 బారు n. s. A line, row, rank, range, series: troops. వృక్షాదీనిజ్ఞి, చతురంగబలయంతసేనా. D. చీమల బారు a line of ants. బారుతీరుకొని standing in a line.
 పారుకాడుట v. n. To creep, to roam, to ramble. Sar. D. 615. పారువలమువెంటబడివీధులందు పారుకాడెమ్మరుకడములవలన.
 బారుచావు n. s. The sort of cotton cloth denominated Long cloth. చాలానిడివిట్ట. D.
 పారుట v. n. To run or run away. To purge. To fly or raise in the air. To flow as water. To creep or crawl. To grow, or become. To take effect as a spell or medicine. To begin. మడుగులుచారబారుమహిషశంఘంబులు the buffaloes were rushing to enter the pools. కుక్తనుకొట్టి తేయిల్లంతా పారుతున్నది if you beat the dog it will befoul the house. ఆయెండలోపారేతుడు లునికిశివడిచచ్చును in this heat birds on the wing fall down dead. ఆలోటకుయోనిళ్లుపారపు the water does not reach the garden. నిల్లుపారనియేరు the river ceased to flow. నేలబారేనల్లచీమ an ant that crawls the earth. నాలికెనల్లబారిసది the tongue turned black. నామంత్రము పారలేదు my spell did not take effect. ఆకులు పండబారుతు the leaves are turning yellow.

అరసిమాదనాదృష్టి పారినప్పుడు when my eye lighted on him, or, passed over him. ఆరారి మాదనీద పారినప్పుడు when the shadow reaches this stone. వాడిమనసు దానిమాదపారుతున్నది his thoughts run on this or are bent on this. తగుళ్లు పారుతున్నది it is splitting. యెండపారుతున్నది i. e. యెండుతున్నది it is beginning to dry up. చక్రవాకంబులశివరపారెడుచన్నులు her breasts are like doves. గడుసుపారుట to grow hard. బిరుసుపారుట to grow stiff. BD. 4. 1686. బడితునులే మేనిపారిజేయుచును. M. X. 1. 198. ఆట్లు తనచేతహత శేషులైనజనులు పారగను గొనిరభమెక్కితీరుయమున. Kusalava. 188. గజకశేఖరములాక్ష్మీటచారబారిగబడిబింపుచుధీగలగడువారు. L. 19. 210. గగనంబునందు కామేయకపక్షు, యెగయుచువ్రాలుచునిరుగెలంకులను, మొగియుచు, గనలుచు, మొనలువారుచును. T. 3. 119. ఒకంగము బాలువారగా. టీ|| మదనగృహముచెప్పగిలానా. పారుటక్క A bramin woman. A. 452. బ్రాహ్మణస్త్రీ.
 పారుటనురుడు, అన గాబ్రాహ్మణుడు. A. 6. 57.
 పారుటాకులు Autumnal leaves. (See పండుటాకులు) ripened leaves, which have got a red tinge but are not dry. This is the fodder on which hermits are said to feed. Kalahas. 3. 12. మంచలమాదనెక్కితీమండలిచుట్టినపారుటాకులిం, బించుకచంచలింబిమరు నిల్లుబయల్పడ జేయబట్టల, చెంచలార్యివేయుదురు చిత్రముగాసెడి శిల్పబాహుమూ, లాంచితదీధితుల్ విరుతయైనచనుంగమాదబర్యుఁ.
 పారుడు, అన గాబ్రాహ్మణుడు. D. A bramin. M. XII. 3. 460.
 పారులెంచుట v. n. To come, go, pass. Jainini. 5. 125. వచ్చిరాహమమెసరింపవారిలోనకడతియొక్కలెమున్నాడిపారులెంచి. Kusalava. p. 141. మునికొమారకులాక్ష్మ మొగిబారులెంచి, తనకొమారుడురాకడదశిసచింతమునుగురు.
 పారుటత్తి or పారుటత్వ గాడు n. s. The officer in charge of a village or temple.
 పారుటత్వము Regenus; the duty or office of a manager or superintendant of a village or temple.
 పారుబోతు, పారుమోతు n. s. A fugitive, a coward. ఒరికివాడు. D.

పారువ, or పారువ n. s. A certain weight యిరువై మణుగులు.

పారువ n. s. Sight, glance. అతనికి పారువమట్టు he has not good eyes. అతనికిగరుడ పారువ he has 'habitually a side glance. గరుడ పారువ a spell to remove the venom of a snake. విష దత్త మైనందు వల్ల చనిపోయినాడని తెలిసి గరుడ పారువ మొదలైన అనేక మణులంత్రాలను కనులపై చూచి. Local. 3. 205. యిది పారువగూము this is a disease brought on by magic.

పారువచూచుట, అనగా చక్క గా చూచుట. OG.

పారువము n. s. A dove. పారువములు, అనగా పారావతములు, D.

బారువాడు n. s. A foot soldier. plu. బారువాండ్లు Infantry.

పారువారు Bramins. A. 4. 258. అనగా బ్రాహ్మణులు.

పారుపు n. s. A certain attitude in dancing ఆటలో వక్రీతి. H. 1. 247. దండనిల్లడ, కడలుతుము, కలయు మెలుకువ, లింగశింపు, దిశావదిశలు, పాదపారుపు, హస్తపారువ, జేహపారుపు, నయనపారువ, లివ, రాకడ, భృంగి పలులము, ఝంపు తెక్కు, కరలాఘవంబులాది యాత్రలు నేర్పి.

పారువేట The chase: game that is hunted.

పారువ్యము * n. s. Harshness, roughness. వివాదము, తురువచనము, తురువత్వము, శక్రవనము, గీష్మతి. SC. దండపారువ్యము personal violence. పాపారువ్యము violent language.

పార్వతి * A goddess; usually denoting Parvati or Laxmi. పార్వతి, లక్ష్మీ, శరణ్మతియున్న. URK. 7. 362.

పార్శ్వచెట్టు The tree called Moomchy wood. See బాడిచె and బలవక్రక.

పార్థసారథి * An epithet of Krishna as the charioteer of పాదుడు Arjuna.

పార్థివుడు * n. s. A king.

పార్వ * A wife. పార్వాపిల్లలుగలవాడు one who has a wife and children.

పార్వ గాతీని (రలుపు) A door) wide open.

పార్లాడుట v. n. To run about తరుగుతెత్తుట.

పార్వణము * A certain funeral rite. పార్వణపుముద్దలు the funeral cakes. See 2 W. పిత్తదేవతలకారకునిచ్చేపిండము. D.

పార్వతి * Parvati or Juno, the wife of Siva.

పార్శ్వము * n. s. A side, a part.

పాష్టి * The heel: the rear of an army: the back. Enquiry, asking. A violent woman. భృషి, ప

డమ, ఉన్నతనారీ, తశ్చాద్భాగము, దైన్యశృంగము. SC. S. 3. 282.

పాల n. s. The bird called a jay [plu. పాలలు] the flight of which is consulted as an omen. This word is asserted to be derived from పాలు milk: for various species are called గొర్రెపాలపిట్ట "Sheep's milk bird" and మేకపాలపిట్ట "goat's milk bird:" words which seem fictitious." See Jerdon's Catalogue No. 243. A treatise on omens says, ఆ|| పాలగరుడతత్వశుశిజాతులకెల్లయెడనుంచికుడికియేగవలయు.

పాల adj. White. పాలతుత్తరము white vitriol. పాలమన్న white earth. పాలసార the blue shark. పాలగరుపు whitish marle. పాలవెండి pure silver. పాలసున్నము or పాలగచ్చు fine lime plaister. పాలశంధు the milk teeth: the teeth which are cast in infancy. పాలకాయ a sort of biscuit. పాలమగ్గులు. S. 3. 435. అనగా విద్ధలచెక్కిళ్లు.

పాల Local ablative of పాలు on behalf: as మా పాలగలదు శంభుడు God is on our side. పాలుశబ్దముయొక్క శిశుత్వవ్యంసమువిషయము, పక్షము. D.

పాళ The husk or outer coat of a bud, or of a cocoanut. See పాళ. Parij. 4. 18.

బాల adj. Young, tender, fresh. బాలనాయకము the follies of a young heir. బాలలతా A tender creeper. బాలపోధ Clear, easy even to a child; simple. బాలార్చాయుతసుశ్రుభా a thousand fold brighter than the rising sun. బాలశంసారము an infant family. Orphans.

పాల, or, పాలతీక్ష n. s. A certain tree (ఇయగంధా. Q. తీరికావృక్షము. D.) of which various species are named: as, అదివిపాలతీక్ష Nerium Reticulatum. Rox. vol. 2. p. 9. కాకపాలతీక్ష. ib. 33. Asclepias asthmatica. దూదిపాలతీక్ష. ib. p. 36. Asclepias volubilis. మట్టపాలతీక్ష. ib. 1. 478. Convolvulus Paniculatus. చిరుపాల, అనగా గాడుని. Q. మన్నుపాల, అనగా గాడుత్పలకృష్ట. Q. పాలశంధు, అనగా పిష్టం. Q. Various species of the "milk plant" are called మేకపాలతీక్ష, కుక్కపాలతీక్ష &c.

బాల * n. s. Damsel, maid, virgin, a simple woman. నేనుశ్రీబాలను I am a lone woman. I am a helpless creature.

పాలము * n. s. The share of a plough. Cotton cloth.

పాలము, or, పాలము * n. s. The forehead.
 పాలకన్ను A sort of grain.
 పాలకాండ * The name of the first book of the Ramayan. See పాలరామాయణము.
 పాలకాయ A sort of biscuit.
 పాలకీ n. s. A palanqueen. శివీక. D.
 పాలకుండ "The milk pot:" a certain fee claimed by various hangers on every crop of grain.
 పాలకుడు * A guardian, protector, or commissioner.
 పాలకుడు * n. s. A youth.
 పాలకూర A certain pot herb. కుక్క పాలకూర a forest plant: trianthena crystallina. Rox. 2. 444.
 పాలగరువు A sort of earth; whitish marle. పైనియ సుకలోకలరాగ్నిగల నేల. D.
 పాలగువ్వు A certain bird.
 పాలగొర్రు A rake used in husbandry.
 పాలగ్రహము * n. s. An ogre or fairy that frightens infants. B. X. 254.
 పాలకుక్కండేరు A plant called Country Sarsaparilla.
 పాలచెట్టు A species of the mimusops tree.
 పాలచేప A sort of salmon fish.
 పాలచేరులు The nerves. అనగా బీజములకు పైసలుండే సరాలు. Comment on Siva. 4. 68. తారసింపి నహోటదారునుజొరబారియొకటిరెంటినిద్రొబ్బలు రులనడచు, పాల చేరులువట్టికూలిండుబలిమినిద్రుక్కొనికొండదూరిచుట్టపెట్టు. S. 1. 202. సీ|| కటికనెత్తు రులతోగండలులిఁకడంగ, ఫేరితండులపాలచేలుఁగరచు.
 పాలతేకు The "white wooded teak" tree: the wood is like deal or fir.
 పాలడ A shell used as a spoon or ladle in giving milk to a child.
 పాలతుత్తము, పాలతుత్తరము White vitriol.
 పాలతేకు The white wooded teak tree; like fir or deal.
 పాలసము * n. s. Preserving, guarding, cherishing: government. ఆలసపాలస Caring, heeding, regard. Here ఆలస is a mere anuk. to పాలసము.
 పాలశుంధు Milk teeth: also (from శుంధు) a sort of sweet white berries. A. 4. 114. Charitr. p. 1549.
 పాలపిట్ట See పాల.
 పాలబండ n. s. Rabbit weed with very deep roots.
 పాలబాన, అనగా డే ధయరాశింబారములోకాపు కు చేరేవ రసధాన్యము. Miscell. 3. 430, కప్పకవి

పైరుచేసేశుంసారి, ముద్రపిండి, వినాయకునిచాట, సుగ్గిళ్లగంతు, పాలుబాన, రాశిఅడుగు, యివిపుచ్చుకొని.
 పాలబోధ * Facile, easy even to a child, clear.
 పాలమన్ను White earth, pipe clay.
 పాలమనిచెక్క The 'white wood' produced by the పాలతేకు.
 పాళము n. s. A manner or method. Season, time. A lump, ingot, or mass of metal. [తరి, శివయము, విధము, కడ్డి.] విద్వత్కలిపాళ మెరింగు guessing when the child would be hungry. ఆపాళపు వాండ్లు men of that class. HN. 5. 65. బాలురయేడ్వ మూన్నుటకు శుండులు దెప్పనిశుంపినస్తదా, ధీలభుజంగ శంఘములు పెల్లుగనుండెడు పుట్టతెక్కగా, నేలభవత్రనూజునకు నేమెనరించినపాశమేమియో, పాళముదప్పిక్రొత్తనన భాగ్యులకూరకయుండవచ్చునే. గరిటపాళముగా to the quantity of a spoonful. ఆతనిమూటపాళముగా as well as his bundle. పైకపాళముగావుండేయిల్లు a moderate house. ఆతనువచ్చే పాళముగావున్నది It is about the time for him to come.
 పాలరామాయణము * The name given to a Sanscrit school book: which is the first section of the Ramayanam: the Sanscrit text varies widely from that used in Bengal. It is read merely to teach pronunciation the meaning not being taught.
 పాలము A certain creeping plant.
 పాలలోచనుడు * The cyclops, i. e. Siva 'who has an eye in his forehead.'
 పాలవన్నె Milky white: whitish, pale. పాలలవర్ణము. D.
 పాలవెల్లి The mythological sea of milk. The decorated booth or shrine erected in houses for the worship of an idol at certain feasts. పాలశముద్రము. OG.
 పాలసుడు n. s. A wretch, a fool. = కలువ URK. 10. 74. G. 1. 234. BRY. 2. 885. దుజనుడు. D.
 పాలసున్నము n. s. Parget, fine lime plaister. See సున్నము.
 పాలసురాలు The feminine of పాలసుడు.
 పాలసార The white shark. శివుద్రుమందునును ప్యులనుభవించేపెద్దచేప.
 పాలాకు A certain herb. చిటిపాలాకు is one sort.
 పాలానుగు or పాలానుగుతీ The white (అనుగుతీ) gourd దుగ్గతుంబి. D.

పాళాశుజొన్న A species of (జొన్న q. v.) grain: it is of slow growth and has a large head.

పాలాశు A milch cow. పాలుపాలాయిచ్చేతిశు. D.

పాలాశము * n. s. Belonging to the tree called పాలాశము i. e. మోదుక or Butea Frondosa: the leaves of which are proverbial for brightness of deep green; and the flowers for a scarlet hue. Hence పాలాశవర్ణము is green colour, but పాలాశకుసుమవర్ణము is red colour.

పాలాశుడు * The 'cyclops;' an epithet of Si-va: who has an eye in his forehead. R. 5. 332.

పాలి adj. Connected with, appertaining to, as పాలికాశు a comrade, a partner. నాపాలినైవము God being with me, a gracious providence. వాండ్లపాలిమృత్యుశు the death that was doomed them. Near; as వాండ్లపాలికేగ he went up to them. తనపాలిభాగ్యదేవతలనిలోనికికొంచపోయి he looked upon a guest as a god. Vish. P. 4. 222.

పాలి * n. s. The sharp edge of a sword or cutting instrument. The tip of the ear. A line or row. వృక్షాదితీ, చెవితప్పె, ఆయుధ ధారా, అంకశ్రుదేశము &c. SC. This word is often omitted in translation as జఘనపాలి the haunches. కర్ణపాలి the tip of the ear. ఘనకుచపాలి her bosom. ఖడ్గపాలి the edge of the sword. కపాలపాలి the very temples of the head.

పాలి n. s. Concern, affection, emotion, passion, love, desire, lust. విచారము, ఆశ, ఆశక్తి, మోహము. Satya. 4. 227. మరులుకెరలియరులుకొన్నట్టులున్నది యాజంబుబాళువినియంచుజింతించిబాళిమించి. T. 3. 75. చూడకుండంగగూడదీసుదతి సొబగు, చూచినంతసెమదిలోనజొచ్చెబాళి. టీ॥ చింత. ib. 3. 143. బాలగిగొన్నబాళిశుంభావకేళి. టీ॥ గిగొన్నబాళి, అతిశయించిచుట్టుకొన్నమోహము. ib. 4. 8. బాళిక శాశ్రుముల్ నిపువంతనగా వింతువె. టీ॥ బాళిక, ఆశక్తిచేతను. N. 9. 362. మోవితనకిచ్చికునుగవమూనికొనిన, బాళిమారంగలేనియగ్రోలుబాల, సొగసు గాడంతనరగంటజూచెనేని, మానుమరలంగమోక్షిసనానమాను. టీ॥ బాళిమారంగ, ప్రేమమించునట్టు. T. 3. 104. బాళిమనంబు సందబిప్రాయమువ్యర్థముచేసియూరకేమాలిననేమిశ్రుణ్వమని. టీ॥ బాళిమనంబుసందబి, మదనవేదనదానిమనసులోవలను వాచివెట్టి. URK. 4. 236.

ప్రాణపదమైననధనరాజుకుట్టిమిది, బాళితోరశేయు రంభలోకులికపోయి, S. 3. 46. ఏలాగునగలుపించెను, బాళిమొమ్మబ్రహ్మలోకకుర్యంతంబుక, నాలోచనయొనరించితి, చాలదునావృదయవినిజంబుగఁగెలియక.

పాలించుట v. a. To nourish, cherish, foster, protect. To rule, govern. పోషించుట, రక్షించుట, ఏలుట.

పాలిండ్లు A woman's breasts. From పాలు milk and యిల్లు a home. P. 4. 256. BD. 5. 244.

బాలింత or బాలింతరాలు n. s. A woman in child-bed. B. X. 209. ఆబాలధన్వస్థినిగొంటుకట్టికివెళికబాలింత చందంబునక బాలిండ్లక విషమూని. యాశీలములోబాలింత, అనగాదాదియంటారు. బాలింతరోగము n. s. The milk fever.

బాలింతబాళము A particular medicine given to బాలింత a woman in child-bed.

పాలిక * The lobe of the ear. = పాలి.

పాలిక * An earthen vessel containing mould in which nine sorts of seed are sown: this is a rite in Hindu weddings: this is called పాలికలుడలూడుతారు The bridesmaids perform a certain ceremony, as the conclusion of the wedding.

బాలిక * n. s. A lass, or maiden. బాలికాకులము young women: the sex. మత్తాళిబాలికలు young bees.

పాలికా * n. s. A quantity. శముదాయము. R. 1. 162. కమలధూళిపాలికాకేళికలజొక్కి.

పాలికాశు n. s. A partner, proprietor or shareholder.

పాలితము * adj. Protected, cherished, nourished. పాలిల్లు See పాలిండ్లు.

బాలిశము * adj. Silly, childish, puerile. కుశి or మూర్ఖజ్ఞానశూన్యమైన. M. VII. 4. 234, ib. XII. 6. 209. ib. IV. 2. 326.

బాలిశుడు * A foul, a simpleton అవినేతి. M. XII. 6. 111.

పాళీ The slit of a pen; a chess table, or cloth marked with squares. A slave. పాళీ A furrow. Assemblage. శముదాయము, శముదాయము. A. 2. 36. శ్రుతత ప్రాంతపితంగకుంకుమ జటాపాళి. టీ॥ జటాపాళి, జటాశముదాయము. M. XII. 2. 68. సరకపాలపాళికానిదిడంబునునై. పాళి, అనగాజూదమాడేగుడ్డ.

పాలు n. s. infl. పాలి, or పాలిటి, Local ablative
పాల or పాలిటి. plu. పాళ్లు. A share or portion.
Possession, charge. నావయసునీపాలుచేసి నాను
I yielded up my youth to thee. ఆతనిపాలికివ
చ్చినదియిది this is what fell to his share. ఆ
దొంగలునాపాలిటకుడ్డారు it was my fortune
or lot to meet the thieves. (lit: the thieves
have fallen on our share.) నీపాలిదైవము or నీ
పాలిటిదైవము your good angel, your tutelary
god. వాండ్లపాలిటికిమీరేతల్లితండ్రులు you have
been a father to them. వాడునాపాలిటికియము
డు he has been a curse to me. వేములుబండికా
కులపాలెనవి a proverb regarding the wealth
of a prodigal. తరులపాలైన given up to others
or sacrificed. దొంగల పాలైన abandoned to
thieves. రవ్వలపాలుకావడము to become a prey
to ridicule, to become a laughing stock. అప్పు
లపాలయినాడు he has fallen into debt. పాలుపో
వుట to be deducted or subtracted. పాలుపోయి
నది it is deducted. పాలుపుచ్చుట or పాళ్లుపెట్టు
ట to deduct or subtract; to divide or separate.
వేదన పాలుకాలేను I cannot endure being a
prey to grief (See పాలుమాల్సిన.) పాలుగలవాడు.
A. 3. 39. పాలుగలవాడుమనకొకజాలి ఇడక, తా
నతారసానకువచ్చెన్. టిల్ల పాలుగలవాడు, అనగా
దాయాదివాడు.

పాలు n. s. Milk. Milky juice or sap. చనుపాలు
or చన్నుపాలు woman's milk, human milk. చె
రుకుపాలు the juice of the sugar cane. తెం
కాయపాలు the white juice expressed from
cocoanut kernel by pounding; but తెంకాయ
నీళ్లు is the water in the cocoanut. మర్రిపాలు
the milk of the banyan tree. పాలువంటివారు,
పాలువంటికులము Men (or a tribe) like milk.
i. e. candid, simple, pure, unspotted, blame-
less, honourable. పాలువంటిమనసు a pure mind,
a simple heart. పాలుకారేముఖము a milk-dis-
tilling face. i. e. radiant with loveliness, so
also పాల్గారుచెక్కుటద్దములు her radiantly po-
lished cheek, beaming with beauty.

పాలుచేయుట v. a. To deliver, to sacrifice. నన్ను
అత్తులపాలుచేసినాడు he plunged me in debt.

పాలుట v. n. To be pallid or turn pale. ఒళ్లుపాలి
నది his natural complexion faded. పోమువల్ల
తెల్లవాడు.

బాలుడు plu: బాలురు * n. s. A youth, a lad. నె
లబాలుడు the new moon when one day old. The
young May moon.

పాలుకుడుట v. n. To undertake, to enterprise, to
engage. పూనుకొనుట, పైవేసుకొనుట. R. 2. 32.
భల్లతరక్షసింహమృగ తస్తులద్యంతుగొండరాత్త
దెంపుల్లసిలంగ బాల్పితిరి. బాల్పితిరి, అనగా పూనుకొ
నిరి. B. X. §. 30. 1. వివిధచేష్టలకుంబాలుకుడి, అన
గానానావిధములైనలీలలనుపూనుకొని. S. 3. 265.
శివరక్షణంబునకుం బసరజ్జు మోక్షణంబునకుంగృ
హ్లాకుకరణశంఖ్రహంబునకుం దక్షరగ్రహం
బునకుంబాల్పితిరుజనంబు తేమరినశంబడింబడియ
ప్పడంతిబుడిమిసిగడలతోనగరరక్షకాధిపేతదక్షుం
బగుసాహసంబునహయంబుగా. BD. 5. 114. వే
ల్పులకనిమున్నువెడిచినగొరియ, బాల్పితిరేకున్న బం
డుగుసేయ.

పాలుపోవుట v. n. To accrue. ఒకరికిన్నీపాలుబో
కఆచునినిఅట్టేకుడవేశిపెట్టినారు no one under-
took it, and it was left undone. అదియెటువ్రా
యడానకు పాలుపోకవిడిచినాను Unable to decide
how to write the passage, I omitted it.

పాలుబాన, అనగా ఉభయరాశిలంబారములోకాపు
కుచేరేవర్తనధాన్యము. Miscell. 3. 430. కష్టకుడి
నైరుచేసేసంసారి, ముద్రపిండి, వినాయకునిచాట,
గుగ్గళ్లగంతు, గాజులగంతు, పాలుబాన, రాశిఅడు
గుయివిపుచ్చుకొని.

పాలుభోగ గ్రామము n. s. A village wherein each
field is held as one man's separate property.
Fifth Report. 1812. Appendix, page 831.

పాలుమాలిక Heaviness, laziness. Listlessness,
putting off the evil day, imbecility, want of
energy. బద్ధకము, కక్షూర్తియు. D. నాకుదేహము
చాలాపాలుమాలిక గావున్నది నేనుయెట్లావచ్చేది I
am so heavy or nervous that I cannot come. N.
9. 326.

పాలుహాలుట v. n. To fail, neglect, slacken in ex-
ertion. To be listless, reluctant, to lose oneself
or be worsted; to procrastinate or put off for the
present. To be wanting to himself. నీవుదీనికి పా
లుమాలినావా Have you got into this scrape?
అట్టొలి నేటందుకు పాలుమాలి being unwilling to
eat this. అనగా బద్ధగంతుట. A. 2. 71. or 82. The
literal sense is పాలు a share, మాలుట, to be with-
out ("portionne carere") to go without. Lila.
XVI. 233. నీన్నగానేవింక పాల్పాలకున్న To serve

him duly *without fail*. ఇక్కడి గ్రంథములు విక్ర. ఇంగ్లీషు గ్రంథములు స్ఫుటములై చుండడముయందు వల్లనంటే, కాకిరముపూరికపోతుండని పాలుమారు తారు, వీండ్లు పాలుమాలరు One superiority of European books over native books, in clearness, arises from this cause—natives fret about the waste of paper—which the English do not regard. వర్షముచేత పాలుమాలినారు by reason of the rain they *sat idle: did nothing*: sat still.

పాలె A button or round plate of metal. పాలె మొలతాడు a zone formed of such pieces. See పాళము.

పాలెగాడు A feudal retainer. A petty chieftain, or laird, called Poligar. See Johnson on "Soccager."

పాలెవట్టు Feudal tenure in fee. Villages held by lairds free of assessment.

పాలెము n. s. Encamping, camp, halting. A barony or county under a laird: a hamlet. గ్రామసమీపమునందుండే చిన్నపల్లె. D. Force, troops.

పాలెమున్నవారు soldiers garrisoned. G. 10.

120. మొలకువరసికోటచుట్టకదాటి పాలెమున్నవారిపై సైన్యమిడి దెబ్బవేసి, పెద్దవదులుగొంతకూలద్రవ్వి. Kalahas. 3. 71. వ్యూహవిహారముచేసవదలిర్చి చేయుటకు శీఘ్రమపాలియమెత్తి.

పాలెమువట్టు n. s. An encampment. దండువిడిసిన ఫలము. D.

పాలెరు Under tenants, who hold land in fee. Under farmers, sub-renters పాయకారీలు. D. says ధణీకిందనుండిదున్ని ఫలదరిచేవాండ్లు.

పాలెరు, అనగా పాలకదలి. OG.

పాలెరుతనము The state of being an under tenant. Vassalage.

పాలెళ్లు Under tenants. See పాలెరు.

పొల్లదలి The mythological sea of milk. = మేరళముద్రము.

ఫాల్గునము * or ఫాల్గునికము * n. s. The twelfth lunar month: that in which the moon's change takes place, when the sun is in Pisces.

పాల్కలిక See పాలుమాలిక.

పాల్కలుట See పాలుమాలుట.

బాల్యము * n. s. Childhood. = పునీతనము.

పాళ్సగాడు Error for పాలెగాడు.

బావ n. s. Sister's husband. The son of a mother's brother, or of a father's sister, if older than

one's-self: a man's brother-in-law, if older than one's-self: a woman's brother-in-law, if older than her husband. *vide* మరంది, బావమరిది A man's brother-in-law, either older, or younger, than himself. అమరులబోనవుట్టికాన హస్తప్రయోగనిబోడుకోడెనం, తమనమువేరు విత్తుకుముదంబులచక్కి లింతవుంశ్చవీమితికిచుక్క వాలునవసారసలక్ష్మీతొలంగు బావకోకములకుగ్గుం డెత్తల్లడముకై రవమిత్రుడదోచెకూర్పునక.

పావ n. s. A sandal పావకోడు.

భావ See బావ.

భావము * Mind, soul, heart; thought, idea, feeling, disposition, nature. Import, meaning, drift. Motive, aim, view. Temperament, humour, passion, sentiment, state or condition of being. Property, or power of matter. Act, gesture. నన్నుతల్లిభావముగామెంచిరి They looked upon me as a mother; in the light of a mother. A portrait or likeness of a face. అవి దొంగసొమ్ము అనిమిభావమా do you mean that these were stolen goods? నాట్యదరిభాషాయాం విదుషి. విద్వాంసుడు, మానసవికారము, అభిప్రాయము, వదాభము, సత్త, ఉనికి, క్రియ, చేష్ట, లీల, ఆత్మసృష్టభావము, జన్మము. &c. SC.

పావంచ n. s. A stair, a step. స్తోపానము, అనగా మెట్టు. D.

పావకుడు * n. s. An epithet of fire: "he who purifies." అగ్నిచూరత్రుడు, శుభిత్రముచేసేవాడు.

పావకోడు A sandal.

పావకోళ్లు Sandals.

భావగర్భము * Having a secret import: mysterious meaning: intelligible, as a glance conveying a certain expression.

భావజారి * The "Amoricide" or slayer (అరి) of Cupid. i. e. Siva.

భావజుడు * "Born in the heart" an epithet of Anange or Cupid. భావజతిలకము A sort of yellow silk.

పావడ n. s. A sewn petticoat: a slip worn under a muslin gown.

భావన * n. s. Mental perception, recollection, consciousness of past ideas or perceptions, imaginations. Observing, investigating. W. Colebr. Ess. 1. 287.

భావన n. s. Steeping, maceration of a drug in a liquid. Thus భావనసొంతి, భావనవరకాయ are

ginger or aloes *treated* with water, being prepared by dipping these articles in certain fluids and again drying them repeatedly. ఆల్లశురసా నేడు ధావనలు చెయ్యి Let these drugs be steeped seven times in the juice of ginger.

పావన* or పావనము * adj. Pure, clean, purifying, holy. శరశ్రుతి వలనీర్థవచ్చాపిపావనం Equal in holiness to the sacred rivers. Here *pavanam* expresses holiness *attributed* or communicated. నేడునుదినము నాజన్మము పావనమాయెను This happy day blots out all my sins: a common phrase of joy. శరముకన్న నేమిపావనమాసాము Is wealth any *object* in comparison of heaven? శరమపావనీ O purissima. పావనము చేయుట To blot out sin. యారాజ్యముపావనముచేసెను he *reformed* this realm.

పావనము * n. s. Water. Penance, purification. జలం, కృత్రం, గోమయం, ప్రాయశ్చిత్తం. RKD. Chenn. 5. 264. పావనశయవారిజారములభవ్యకార్యలాసర్యుత్తముక. పావనశయమనగా, జలశయము.

పావనచేసుకొనుట To imagine or figure to oneself. బావనాలు Outlines: the first lines drawn, when carving a statue.

పావనీ * A name of Hanuman. R. 6. 67.

పావనుడు * The purifier: an epithet of Agni, God of fire. He who is pure. శరమపావనుడు.

పావధతుడు * n. s. He who (ధవ) exists in (ధవ) the heart: i. e. Cupid or love.

బావమరిది See బావమరిది.

బావమరిది A man's brother-in-law, whether older or younger than himself.

పావలి See పావిలి.

పావలు n. s. plu. Sandals పావుకోళ్లు T. 4. 200.

పావార్థము * Implication, innuendo, a sense not expressed, affirmative sense.

పావాలు n. s. Sandals, wooden shoes.

బావి n. s. A well. లంకెలబావులు or గొలుసులబావులు or శంఖడిబావులు or బోడుబావులు wells dug side by side. This is a common custom.

పావి * adj. Future. Later, subsequent.

పావించుట * v. n. and v. a. To fancy, imagine, feel. To be implied as a word not expressed. To result, appear, be inferred. To infer.

పావిత * adj. Purified, cleansed. Vish. 2. 77. పిత్తుధాపావిషభక్తశంఖనిరపాయగుణోన్నతలోకశిన్నతా.

పావిలి or పావిలికూర The herb called thick leaved sorrel. Species are పంకపావిలి *Portulacca crystallina*, Rox. 2. 464. and బుద్ధపావిలి or *Trianthema monogyna* (Heyne) also గొడ్డుపావిలి, శుల్లపావిలి, బద్ధపావిలి, శిన్నపావిలి, కుక్కపావిలి and బొడ్డుపావిలి.

బావిలి n. s. A gold earring, one kind is called శుడకబావిలి q. v.

పావు n. s. (Hind) A quarter. ముప్పావు three fourths. The quarter pagoda is ciphered ¼.

పావుకము * See భతుకము, అనగామంజుళము Good fortune, luck.

పావుకుడు * A sister's husband. బావమరిది. SC. బావుకొనుట v. a. To gobble, devour, swallow, gulp. To guttle.

పావుకోడు plu, పావుకోళ్లు infl. పావుకోటి. a wooden shoe. Sandals.

పావురము, పావురా or పావురాయి plu. పావురాళ్లు n. s. A dove.

పావురాజులుకు Cooing.

బావురుగాడు, బావురుపిల్లి A tom cat, or wild cat.

Properly "one that makes a caterwauling." KP. 3. 93. KUR. 4. 261.

బావురుమనిషిండే adj. Dreary, deserted, echoing, resounding like a desolate house. Here బావు is an imitative of a booming sound.

బావురుమనుట v. n. To echo, resound as an empty house.

పావులూరు The name of a village. The పావులూరిగణితము (as we say the Eton grammar) is a well known system of Arithmetic, on mensuration and geometry written by వీరాచారి.

పావ్యము * adj. ("What must, will, or ought to be," W.)=కాత్యసది Likely, probable, befitting. ఆయింటిదిదేమీ నాకుపోవడముమాకు పావ్యముకాదు You must not go near the house, your going there is *not to be thought of*.

పావుడు * (From పావః) He on whom they meditate.

పాశము * n. s. A cord. Metaphorically a check, a tie, a bond or instrument of curbing. Thus ధర్మపాశము the ties of rectitude. కేశపాశము much (or flowing) hair. పాశపాశము the bond of iniquity. ఛత్రపాశము a shabby umbrella, singular for ugliness: or, a mere stick of an umbrella. కణకపాశము a strikingly beautiful ear. In some places, the word పాశము must

be left untranslated, thus మృత్యుపాశము death. పాశాత్మకము The eight ties : or, the attachment a man has to his wife, child, wealth, cattle, conveyance, land, house and friend. పాశము త్రుడు freed from all earthly ties.

పాశము Corruption of పాయశము. Rice-milk తరచున్నము. A. 5. 60. విడువకమాగానము సాగ, సింధుటమరియు బాడుడనుటయొక్క పాశం, బడిగినవారలమీదలె, కొడిమెలుగట్టకుడయరనిగానబనియేలా. టీ॥ పాశంబడిగినవారలమీదలె, తరచున్నమడిగినవారేదరిదులా.

పాశుతరము * adj. Appertaining to Siva. పాశుతరము * A name of the Vira Saiva creed.

పాశుతరము * or పాశుతరాశ్రమము * n. s. A sort of arrow. శైవాశ్రమము. BD. 4. 403.

పాశుపాల్యము * n. s. The business of a grazier : rearing and keeping cattle. గవాశ్పదిరక్షణము, వైశ్యవృత్తి SC.

పాశ్చాత్య * Western.

భాష * n. s. Speech, language, dialect. Modern language : as Telugu or Tamil, as distinguished from Sanscrit : Vernacular tongue : also any cant dialect : word, phrase, expression. A name of Saraswati or Minerva. In Telugu it sometimes means solemn undertaking, vow, engagement : what he gives his word for.

పాపందర * n. s. Heresy, heterodoxy.

పాపండుడు * n. s. A heretic, renegade, schismatic, enthusiast, unbeliever, blasphemer, freethinker, or heterodox Hindu. శివపాపండులు the intolerant sect of Saivas, or Jangams. See జంకము while విష్ణుపాపండులు are bigoted worshippers of Vishnu. In the ఆశ్చర్యప్రకరణము is this verse, నాస్తిక, మైత్త్య, పాపండు, బౌద్ధ, ప్రాకృత, దుర్గమం the atheist, the foreigner, the heretic, Bauddhas, gentiles and evil-doers. జటాకమండలుకాపాయాది ధారకచేదబాహ్యక్షుతకాదా. SC.

భాషణము * n. s. Speaking, speech.

భాషాంగనాటకము * అనగా భాషాశ్రుధానమైన ఆట. BD. 4. 1235. అటుగానసాంగభాషాంగక్రియాంగదటునాటకంబులనటించువారు.

భాషాంతరము * n. s. Another language : translation.

భాషాగ్రంథము * A poem in a modern or vernacular language, not in Sanscrit.

పాహాళము * n. s. A stone : (in Telugu) Poison. Thus this word "stone" is used for "poison" as "blue stone" నాజీవనములో పాహాళము వేస్తూ వా do you wish to take away my bread? There are four drugs known in the shops by these names ఉల్లి పాహాళము which is corrosive sublimate. నెల్లి పాహాళము, దొడ్డి పాహాళము and గారీ పాహాళము.

పాహాళ్యము * Stoneness : the being stone.

పాహాళభేది * Stone cutter, a hewer of stone. H. 1. 208. అశ్రుడు పాహాళభేదులకథమిచ్చి, తీవిసెకచేవళంబుగట్టింపిరశ్రుడు.

భాషామంత్రము * A spell or charm, written in any vernacular language ; not in Sanscrit.

భాషించుట * v. n. To speak, use language.

భాషికము n. s. Vulgar pronunciation of బాసికము.

భాషితము * n. s. Speech, language.

బాష్పము * n. s. A tear. ఆనందబాష్పములు tears of joy.

భాష్యము * n. s. Commentary on rules, a paraphrase or exposition : either of scripture or a work on science, as a sermon or essay. సూత్రవ్యాఖ్యానగ్రంథము. SC.

భాష్యకారులు or Vulgarly భాష్యకాలు * A commentator or expounder of technical texts : commonly applied as an epithet to two authors named తరంజలి, and యెంబెరుమానారు : this last is a great head or chief legislator of the Vaishnavite bramins : his disciples subsequently separated into the two Sects called Tengala and Vedagala. భాష్యకాలు is also vulgarly used for a fillet worn at weddings.

బాస n. s. Language, cant dialect, a word or phrase. An oath : a command or adjuration. భూమికొట్టి బాసచేసుట (as To swear by heaven) to swear by laying your hand on the earth. పాలతో తలయంతి బాసచేసినన " even though they wash their heads in milk and then swear : " For to render an oath more solemn it was usual to wash the head in milk (as an emblem of innocency) before taking it. బాసపత్రిక A written promise, a solemn declaration, instead of an oath.

భాసము * n. s. Light, brilliancy.

బాసట n. s. Assistance, aid, help. ఉడుబలము. D. says శుభయము. M. VII. 2. 99. బృహద్రథులు

మేనముప్పదినారశంబులు నాటిందివారలకు బాశి
టయైకవిసిననైకిలం బెక్కు దెరంగులమాటలజక్కు
తరచి. *ib.* IX. 1. 294. బాశిటయైభీముడు పె, లే
శివమద్ర తతి నారతడిరువురతోడం, జేసెంగయ్యము
కృతను, ద్వాసిరవిక్రమునితోడు పాటుకలుంగు.
ib. IX. 1. 305. అత్తుడప్పండవాగ్రజునకుంబాశ
టయై సాత్వకిదృష్టమృన్న శిఖండిత్రాతదేయులం
మాద్రేయులువేయు సాయకంబులు శీరకుగొనక.
Vish. 2. 141. ఆవసుధామరుత్తేటరుయంబున
నచ్చటి కేగిదోట్రుల, బోవుటకెంతయు బాగిలిపో
యినవారలదోడి తెచ్చిశం, భావనచేసిరిట్లుకనుబాశ
టచేతశివాతదేశముత్, హావళిబావకుండతగునట్లు
గనారయుచుండి రెంతయు. *M.* IV. 4. 61. గోధ
నములబట్టినంబతియు దగ్రతసైన్యము లెన్ని యేని
యుం, గొనియటబోయె గానమనకుంబురి బాశిటచే
రుయెవ్వరు. *HD.* 1. 1145. నావిరిండికి బాశిటై
నిల్చెనేని. టీ|| శహాయముగా.

బాశిటలుకుట To take an oath.

బాశిము See పాశిబాశిము.

బాశివాలు *n. s.* A penitent. మునీశ్వరుడు, దేవత
యు. *D.* బాశివాలుదొరఅనగాఇంద్రుడు. *D.* యా
గ. Chenna. 5. 432. వారలనుచితశిల్పావంబులపీ
డ్డనియయ్యోగిపుంగుండుని జేచ్చంజనియెనబ్బా
శివాలుగమియునేతర్త ధాత్తరణంబానరింపుచునే
పుటియట్లముదంబుననుండిరి.

బాశి * *adj.* Bright, radiant. Pleased. Vish. 2.
76. అత్తుర మేశ్వరేశగొని యాడదాడంగవికాశ
బాశియై.

పాశిక or పాశికె *plu.* పాశికెలు *n. s.* Dice.

బాశికము *n. s.* A certain trinket worn on the
forehead of the bride and bridegroom. *A.*
1. 66. and *A.* 2. 23. *R.* 4. 106. *BD.* 5. 971.
Balrama 6. 25.

పాశికె See పాశిక Dice.

బాశిల్లుట *v. n.* To shine.

పాశు *n. s.* Nastiness, filth, foulness. See పాది.

బాశురము * *adj.* Bright, shining, charming.

బాశురుడు * A name of the sun or of fire: as
gods. సూర్యుడు, అగ్నిదేవతలు. *D.*

బాశిస్వంతము * *adj.* Luminous, bright. Solar.

బాశిస్వంతుడు * *n. s.* The sun.

బాహటము Publicity, openness.

బాహటము *adj.* Public, open, loud, notorious,
undisguised.

బాహటముగా *adv.* Openly, publicly, notorious-
ly, undisguisedly.

పాహి, పాహి * *interj.* Save! save us! look upon
us mercifully.

బాహిరపోవుట *v. n.* To faint, to lose the senses.

బాహిరపోయె, మూర్ఛపోయెననుట. *D.* కాపునవం
చనబాహిర, పోవకయుండంగ మనరి పుంతరిమా
ర్పం, గాదచ్చునేనినట్టిది, నావలవటుగాకదక్కినను
వలదునుమి. *M.* 4. 2. 91. also 9. 1. 424. కట్టి
యవైచెనేన్నుదురుగాదభవత్తనయుండుమాద్రితే,
బట్టునతండు సోలియును బాహిరపోవక తేరియి
భం, గిట్టినిశాతబాగాచయకలితచేపనిచేసె.

బాహిరము *n. s.* అనగా బాహ్యము. *D.* The outside.

M. 5. 3. 212. వలయునట్లన్న పానంబుకలు దెరను
ల, నేర్పువిధముననే సెడగూర్చువేడ్త, నున్న శీవు
యోగింక సెల్లకునికి, బాంధవంబునకునీతికి బాహి
రంబు.

బాహిరుండు *n. s.* He who is outside. బాహ్యుడు.

M. XII. 1. 73. అటుగాకకర్మఫలలంబుడుడనద
గుడునేని యల్పఫలభోగియై, యటనిటదిరుగుఁ
మోక్షుకలవృత్తికి, బాహిరుడగానేకుమారా.

బాహుకము, అనగాశంఖ. *D.*

బాహుపురి *n. s. plu.* బాహుపురులు An ornament
worn on the back of the upper arm. *Swa.* pref.
35. కేయూరములు. *D.*

బాహుపురులు The name of a sort of grain. *H.*
4. 158.

బాహుమూలము * The armpit. *T.* 3. 14. *Swa.* 5.
107.

బాహుయద్ధము * Struggle, a fight, hand to hand.

బాహులము * అనగాకాశీకమానము. *D.*

బాహుశ్యము * *n. s.* Abundance.

బాహుపు * *n. s.* The arm.

బాహ్యము * *n. s.* The outside.

బాహ్యము * *adj.* Outer, external, public. బాహ్య
రతి Blandishment, fondling.

బాహ్యుడు * *n. s.* He who is outside. శ్రుతిబాహ్యు
లు gentiles.

బాహ్లికము * or బాహ్లికము * Saffron, asafœtida. A
horse from Balkh. కుంకుమము, రామరము, బా
హ్లికదేశజాతాశ్వము&c. *SC.* *adj.* Brought from
Balkh (an epithet of asafœtida: and of horses.)
A. 2. 34.

పాహికము * Partiality, unfairness.

పి Pi, ఫి Phi,

బి Bi, భి Bhi.

మింకము or మింకెము n. s. Pride, presumption, arrogance. మింకెములాడుట To be saucy, &c. వి గురు. D. says గర్విము, గర్వైక్తి, అన గాబడాయి. Vasu. Introd. 108. మింకెంపు సానలువంక రాపిడి నేలవంక పైమూసిన వానిమాని. Padma Pur. 3. 11. కవవిడువదనిజక్త వలు మెయ్యెరువుతో బాలువు మింకెముమూసిల చె గొక. DRU. 394. మింకానరజితా ద్రిపెరికినవాడు. Suca. 3. 87. ఇంటికెవ్వరువచ్చి ననెనయదనకు, నదిగొచ్చెడియ్యవచ్చిరలంచులేని, మింక మెక్కించుకొనిసారెమియునవురె, ప్రాయమే తెంచెననుచునప్పుప్పుద్ధ. N. 4. 198. ఇకనీమింకం బంగొంతునె. టీ|| ఇకనీపాగురంగొంతును. ib. 9. 308. కన్నయవురెల్లాశక్తు దండాలు బెట్టిన మాసామివిని వెకావె, వలదంటేవచ్చెనామింకముత్. టీ|| మేము మోహించినాగానే యెక్కడలేని మింకవువచ్చెనా. Swa. 5. 79. పెళ్ళ పెళ్ళ లేనిచీరగటిమింకవుజన్ములజేర్చికొంచువే, జలకములాడియాడి. టీ|| మిగులుగలనన్నులయందు.

మింకళ్ళము * adj. Brown, swarthy, tawny, red, like a lion or of the colour of honey, the colour of the mangoose or ichneumon. గోరోచన వర్ణము. SC. నీలపీతమిశ్రితవర్ణము. RKD. మింకళాడి adj. Fiery eyed, red eyed.

మింకళ్ళనాడి * An anatomical phrase, used in the Yoga school of philosophy, for a particular vessel of the body: the right (dextera) of three canals which run from the os coccygis to the head: and which are the chief passages of breath and air. W. In Fielding's Joseph Andrews' Book I. XIV. the surgeon describes it as the "radical small minute invisible nerve which coheres to the pericranium." See on ఇశా and సుసుమ్నా.

మింకురాజు A sort of mocking bird. It is black and smaller than a crow.

మించము n. s. Nerve, manliness, bravery, vigour, pride. In the ఆనందరంగరాట్ ఫండం page 65. he says కల్|| ఆమింతామణిమనిరతన, పించమణి

చుదాకనీకృష్ణులభముచే, దాచుకొనుగాకనా చే. నీచేనిక మోహపౌపునేనరనాథా. పించమణిట To crush his pride, to humble. To kill. చంపుట, ఉద్రేకమణుట. D.

మించు శేయుట To scatter, shiver, destroy. ఇన్నా ఇన్నముచేసుట. M. IX. 1. 137. మిరుదుమగలనమర్చినపిండుపించుశేయ, బలితంపునేర్పులచ్చెరువువెనుచు, అనగామరులయినశేనాధిపతులనుయేర్పరచినదందును ఇన్నాఇన్నముచేయడానకు విశేషమయినచాతుర్యములుఆశ్చర్యమునుకలగచేయగా.

మింఘము * n. s. The peacock's tail నెమలివురి. D. మింఘి n. s. See ఫింఘము.

మింజ n. s. The feathered part of an arrow. The tuck in front of a Hindu dress, at the navel. బాణపుంఘము. D. మడతలు పెట్టిదోపేబట్టచెంగు. R. 5. 191. జనుజకుంజరంబుపింజపింజంగరవదోదువునిశితకరకుంజరంబునగొంతవడిజక్తవడి. Anir. 3. 14. కెరలిమరుదూర్ధ్వలోకముత్ గలువ పింజపింజగాననేయువుప్పొప్పువెతలియనగ. టీ|| పింజపింజగాన, అనగాపుంఘానుపుంఘములుగా. Radha. M. 3. 179. పింజాపింజాగరుచుకొననేశేశరములు కరలాఘవమదర. S. 2. 520. తడియారకూరకుండెడు పాతభోవతిబట్టినేమరు పింజలుబట్టికట్టి. Surabha. 58. కావిదోవతిపింజగట్టిమిగాళ్లపైసెరగిజీరాదంగ.

మింజము * n. s. Cotton చూది. D.

మింజరము * adj. Tawny or reddish yellow. Russet. R. 1. 176. పింజరీభూతమంజరీపుంజ.

మింజరము n. s. A certain plant. H. 4. 12.

మింజించుట or మింజించుట To break, to destroy. To afflict: this is apparently భంజించుట but the spelling is changed to suit the rhyme. Charitr. 2. 2541. ఆరగించినభక్తమంగంబులోన, మారించిమునుదిత్తిబోశినట్లునికి, భింజించివెడతనాపుభుభక్తధార.

మింటిక or మింట్రుక n. s. Hard excrement in shape like that of sheep. BD. 2. 837. and 849.

మిండము * n. s. A lump, mass, ball. A body, form, living frame. The foetus or embryo. The oblations that are made to deceased ancestors. యాగందముగడిచిమిండముబయిటకుడిలేచాతామన When the fray is over we shall see what happens. వాడుఉత్పాతమిండము he is a perfect hero. నాకుమిండానికి లేకనున్నాను I am dying

for a bit of bread : I am famishing. పిండము పెట్టుట To offer these balls of rice to the ghosts of ancestors. They are then left to the crows. Vema. 3. 192.

పిండలి or పిండలివండ n. s. A lump or mass. Xడ్డ.

పిండలివందు or పిండిలివందు mud and slush. Xడ్డలూనీళ్లు, అనగా Xడ్డలు మురదగా. D. says పిండలి, ముద్ద. M. IV. 2. 132. దిక్కులు నాలుగు సుక్త చోటికి చెప్పి పిండిలి పిండిలి జేసి పిండిలికొనగా. పిండిలి జేసి, అనగా పిండము చేసి. DRY. 840. చనువెంచునురు వడితై లంబులురుల, వసనిధుల్ పిండలి వందులై కలగ, కుదివేలసూర్యుల శ్రుభల్లెగూర్చి, వసనిధుల్ పిండలివందులై కలగ, అనగా శుక్లముద్రములు Xడ్డలూనీళ్లుగా కలిపి పాడ్యులట్టు. M. IV. 3. 150. తురగములో ధూతధూళితో చెరసిన, వసనిధి పిండలివందుగా. Hari vams Uttara. 4. 131. జలధుల్ పిండలివందుగా. Vicr. Char. Zacc. IV. 52. దిగ్గజంబులు బిరచిరదిరిగి మ్రొగై, వారిరాసులు పిండిలివందులయ్యె. Vish. P. 7. 226. భానుదీప్తుల వేడిచేబల్వలంబు, లెండి పిండిలివందుగా నింకిపోయె.

పిండాకూడు n. s. A base word for food. పిండాకూడు పిల్లులకు పెట్ట a common curse.

పిండి n. s. Flour. వెన్నెల పిండి ఆరపోశినట్లుగావున్నది there is bright moonlight. తెలిక పిండి a residue of linseed after the oil is extracted : oil-cake. యాచూట పిండికి పడును పిడుగు కూడుదును This is equivocal, it is neither chalk nor cheese. పిండిబలకము a whitish kind of slate stone. పిండిరాయి A soft kind of stone called gneiss, also a mica or slate. See బలకము. నీళ్లు పోసికలిపినది, రుచ్చినది, సూరినది, పాడుము, శుక్లము. D. this last meaning is doubtful. పిండిచీకుము n. s. A cup made of paste : in which a lamp wick is placed at certain religious rites. పిండిమిరియము A sauce made of herbs and chillies mixed with rice flour. వేల పిండి flour of parched grain.

పిండితము or పిండికృతము * Squeezed. పిడవబడినదై. BD. 4. 240. చోడమఁ బూర్వీకతలేకు, శుండా లమతిరొద్ర పిండితంబగును, గలితమఁ బూర్వద్రేకజలధారలూకు.

పిండిచొండ The herb called Illecebrum, Ionatum. H. 4. 12

పిండిలివందులు See పిండలి.

పిండివంటలు n. s. Pastry, cakes.

పిండివాలము * n. s. A slender arrow, or dart : blown from a tube, a mace or iron staff for smiting with.—A partizan? it evidently is a club or mace. యినుకు అలుగుకరసాగు. SC. హస్తప్రమాణమైనవిడిచివాటుగుదియవేళ్లు.

పిండికృతము * Pressed, squeezed. పిడవబడ్డ.

పిండితకము * The tree called విషతుష్పకం, క్రుంకెట్టు, తగరే, క్రుంధిరగరళుచెట్టు, కణిజ్యుకము, మరువము. SC.

పిండు n. s. Army, multitude, crowd, flock. శుక్లము, గుంపు. OG. R. 1. 2. చతురంగబలయురసేనా. D.

పిండుట v. a. To press out, squeeze, wring. To milk. అతడు పిండిన పాలు పిండినట్టే మాట్లాడినాడు he is no hypocrite : he speaks the simple truth.

పిండ, పిండియ, పిండె n. s. The fruit just formed after the flower, but before the తాయ q. v. is formed. చింతపిండె very raw tamarinds.

విందీ, విందీలు n. s. A jewel worn by children or by women on their forehead.

విందువు * n. s. A drop. A dot. A small circle or cipher representing the letters ర, న, or మ ; as in నిరంతరం. An epigram says చింతాయాశ్చ చితాయాశ్చ విందుమా త్రచి శేషణం, చితాదహాత్రిన్ల వచింతాజీవంత మద్యఁబూ. That is, (Chita) the funeral pyre and (Chinta) grief differ only in a (bindu) cipher : the former consumes the dead, the latter the living body. విందువు In the యోగ శాస్త్రము Yoga Sastram, or Mystic philosophy the three words కళ, నాదము, విందు frequently occur. See remarks on the word యోగము. D. says నీళ్ల బొట్టు, విందువు శ్లము, అనగా యోని. Also రేతస్సు Semen virile.

పిండె n. s. A metal vase, or pot, of a large size.

Bhanum. 4. 114. శుభిడి పిండెలవంటిబులువుగుప్పలవారి "bright and round as globes of gold."

పిండె A young fruit. పిండెలు పెట్టికట్టిన అంటుబోడు Earrings adorned with beads.

పింపిణిజడ A woman's hair separated into four tails and then braided into one. Satyab. 3. 145. జడిగొస్తూర్లు నింతి తానుము గ చేపంబునిను నింపి జేజడలకా పాడుట నాచోక వడితూచుకొన్న పింపిణి.

పింకిట్ల, పింపిండ్లు n. s. Anticks, skips, leaps. Xం
తులు. D. పింపిండ్లు, తూతూఅనేఅటలోభేదము.
OG.

బింబము * n. s. Image, figure, shape, form, sha-
dow, reflection. An orb, round, or disc, as
of the sun or moon. A scarlet fruit in colour
like a cherry (the momordica monadelpha or
దొండకుండు) to which lips are compared in
poetry. నితంబబింబము the orb of her loins, her
rounded posteriors. బింబోష్ఠి or బింబాధరీ rosy
or ruby lipped maid.

బింబలిం * A certain plant which is forbidden
to bramins. Lalit. 3. 40.

బింబిత * Imaged, reflected as in a mirror.

పింకు * adj. Scraping, scratching. Lalita. 12.

11. ఆదికూర్మకతో రాస్థికర్పరశ్రుతిమైర్పై శ్లాః, పిం
కుంఠమివభూచక్రమాపాతాళనిమజ్జభిః.

పికము * A cuckoo or cokila.

పికపికలపుట To be terrified. Pal. 233. పికపికలై
కోటభీతిబొందుచును.

పికిరము, అనగాభిక్షుము. I).

పికిలి, పిసిలి, or పికిలిగాడు, పికిలిశువ్వ. పికిలిపిట్ట, or
పిసిలిపిట్ట, or కొండలాటిపిట్ట, or కొల్లాటిపిట్ట
n. s. The hill bulbul, or Haemotornis jocosus;
a beautiful forest bird. (Jerd. No. 77.) nearly
the size and shape of the nightingale. The body
is of a darkish red: the breast and belly white:
there is a bushy black tuft on the head: the
varied shade of which comes down as far as
the middle of the neck. A small species of
these birds (called తురకపికిలిపిట్ట or Husseni
bulbul) are trained to fight like game cocks.
ఎర్రతురకపికిలిపిట్ట the Sultani Bulbul. (Jerd.
No. 74, 76, 146, 147.) పికిలిచెండు a tuft made
of the feathers of this bird.

పికిలిపూసలు n. s. plu. A kind of beads? R. 2. 4.
గోరోజన, మిఠ్రులుక, పికిలిపూస, మోవికండు
లు, కుండేళ్లు.

పిక్త n. s. The calf of the leg. మాడుముక్కులపిక్త
a certain bird.

పిక్తటిల్లుట v. n. To rise, swell, spread, to burst
forth as scent, anger, sound, passion, breasts.
వ్యాపించుట, విజృంభించుట, పిగులుట, Vish. 2.
115. ఆకుమతిముక్కునకోశమువిక్తటిల్లుగ్. ib. 7.
410. తావులుపిక్తటిల్లుగ్. ib. 8. 94. దుందుభిరవ
ములుదిక్కులెదిక్కుటిల్లు. HK. 3. 135. చుక్కలంబ

రమెల్లపిక్తటిల్లు. Surab. 49. ప్రియమునయమును
దినివిక్తటిల్లు. G. 4. 124. దిక్కులుగలయంగపిక్తటి
ల్లినకుండువెన్నెలయోపాలవెల్లియనగ, Radha. 3.
118. గళరవమువృద్ధిల్లబిగి కాగిటిచన్నులుపిక్తటిల్లు
నందెలరవమావహిల్లు. N. 9. 191. ఆర్పులనట్టహా
శుమలనట్టహావాండముపిక్తటిల్లుగా. T. 5. 114.
చంద్రుడారెన్నునవిదిక్కులుదిక్కులువిక్తటిల్లుగ్. టీ||
మూలలున్నుదిక్కులున్నునిండగాను. M. XII. 5.
134. శరులదిక్కుతులుకదివియల్లబిక్తటిల్లుగనుచునే
మేమిగుడివి.

విక్తికుండ్లు n. s. A certain wild fruit. See గార.

పిక్తలిగాడు See పికిలి.

పిక్త n. s. Trick, artifice, a secret. అందులోపుం
డేపిక్తవాడికితెలియలేదు he did not find out the
trick of it.

పిక్కుట v. a. To cheat, to deceive. దగాచేసెనను
ట. D.

విక్తువిక్తుమనిపున్నది [I am, she was,] all in a fright:
or, in a pucker (anuk.)

విగ adv. Tightly.

విగతోక్కుట To tread in or tread down tight.

విగవట్టుట, విగబట్టుట v. a. To stop, to set aside,
as a sum of money; to stop wages. To check,
suspend, withhold. ఉపరివిగబట్టుట To hold
the breath in. వానవిగబట్టినది the rain held off.
విగాది adj. Penniless, destitute. A beggar. H.
5. 128. ఆకతాయవిగాదియెసిగిందబండదుమొం
డికట్టెగులాముమొట్టెగోవు.

విగ n. s. Tightness. Rigidity, austerity, super-
ciliousness. Firmness of flesh or body. దృఢ
త్వము. D.

విగ adj. Tight. Hard, firm. Rigid, austere, proud,
arrogant.

విగించుట v. a. To tighten, to fasten: stop, sus-
pend. అత్తవారింటికిపోననివిగించుకొనివున్నది she
stayed at home refusing to go to her husband's
house.

విగించు n. s. Rigidity, austerity. నివిగించులువనిగి
రావు your stiffness will do no good.

విగమానము n. s. Tightness, firmness. Rigidity,
austerity, superciliousness. N. 7. 67. ఈయండ
జరాజయానకెనయాశురుమందుమదన్యకీజగన్తం
దలినెవ్వడంచువిగమానముతోమరికేగనంరటగ్,

విగ్రముట v. n. To be tight. To be proud or arrogant. L. 5. 132. వెలుతులవిడిదిలోవిచ్చేసియుండి, విలువబంపినవేళ విగ్రముకవచ్చి.

విగ్రలిపిట్ట n. s. See విగ్రలి.

విగుతు n. s. Tightness, tension.

విగుతు adj. Tight.

విగులుట v. n. To burst. ఈవరివిగిరినది the cloth burst or was torn, was rent or split.

విగువాళ్లు, అనగా కట్టలమోతుకట్టేకట్టుతాళ్లు. S. 3. 207.

విగుపు n. s. Tightness, rigidity, austerity, superciliousness, stiffness.

విగుపుకొనుట, విగుపుబట్టుట See విగబట్టుట.

విగుపులు Stays, or rafters in building. A bundle, sheaf, pack, bale. నీలాకురుంకింకవిగుపులవంతునవేళ్లున్నారు they sell indigo stalks at sixteen bundles per rupee. చొప్పుగంకివిగుపులు 30 వంతున thirty packs of straw or corn stalks per pagoda.

విగ్గన adv. Tightly, all at once. Vijaya. 3. 24.

విగ్గర, విగ్గర, విగ్గరా Aloud. విగ్గరనపుట to laugh out. విగ్గరమాట్లాడుట to speak loud.

విగ్గలి adv. Tightly (of an embrace) N. 2. 382. గచ్చిగుబ్బలువిగ్గలికొనింపు.

విచుమండము * n. s. The tree called Margosa వేరుచెట్టు. SC.

విచులము * n. s. Cotton చూచి. SC.

విచ్చ n. s. Madness, folly. విచ్చగావుండే adj. Foolish, mad. Short, deficient in measure. In weights the విచ్చసేరు or Cucha Seer means the smaller quantity as opposed to శుక్రాసేరు the greater weight. విచ్చపాటితలపోసుకొనుట, అనగా నీడూపేలూతలపోసుకోవడము To confabulate, to compare the good and harm of an arrangement, talk together as intimates.

విచ్చగాడు n. s. A beggar.

విచ్చటిల్లుట v. n. To quake, shudder &c. See విచ్చలించుట. Adilaximi Vilasam. 4. 123. వచ్చెమూరభేదిధరవిచ్చటిలనైనములుచొచ్చినడడకొరిపులురిచ్చకచిహ్నాడక.

విచ్చకుట్టిన adj. Mad, foolish.

విచ్చవెనులు Wild వెనులు q. v. వెనులలోభేదము. D.

విచ్చము n. s. Alms. విచ్చమెత్తుకొనుట to beg. విచ్చమువెట్టుట to bestow alms. ఇదితమరువెట్టిన

విచ్చముగాయెంచుకొంటాను This boon I trust you will bestow, or, I entreat this as a great favour.

విచ్చలించుట v. n. To be in a stir. To sprout, to emanate. తల్లడకుడుట, అంకురించుట, పొటమరించుట. BRy. 3. 306. భూమిపాలుతుయ్యదట్టముగాబరవెంకిలిముఖంబులు సురసిద్ధసాధ్యులునభోవలయంబునవిచ్చలించుకొనె. విచ్చలించుకొనె, తద్దరకుడకొనె. KUR. 2. 93. మేలనియాత్పిరాసురులు మింటసుకుర్వులువిచ్చలించుకొనె. G. 1. 173. అచ్చెరుపుమెచ్చునవిచ్చలించు. B. X. §. 13. 5. వేడుకపిచ్చలించునెచ్చెలులకిల్లనియె. R. 5. 194. చలంబుననెచ్చరికపిచ్చలించుద్రచ్చుచు. తల్లడించెననుట. D.

విచ్చి n. s. Madness, fancy, prejudice, imprudence, wildness.

విచ్చి adj. Mad, foolish. silly. Fruitless, vain. Wild, uncultivated. విచ్చిచెట్టు a weed. విచ్చిర wild cucumbers. Regarding plants (as విచ్చిమామిడి) it means, wild. విచ్చికుట్టినవాడు one who is mad. విచ్చిరూపాయి a light rupee: a particular rupee worth 14 annas: it is used in Hyderabad. వానిశని అంతాపిచ్చిపిచ్చి అయిపోయినది his business is gone to dogs. విచ్చివాన Rain that does no good.

విచ్చిక n. s. A sparrow. విచ్చికకుంటి as lame as a cat.

విచ్చికగొళ్లు "Sparrow's claws." A sort of grain. H. 4. 156.

విచ్చికమాను A flying fish. Exocetus volitans.

విచ్చిలుట, విచ్చిల్లుట v. n. To gush, flow, exude. Vish. 7. 79. వచ్చినకంఠునిబాడగని, వెచ్చనిరిట్టూర్పుగదురవిహ్వలమతితో, రచ్చకుడివాచ్చుధారలు, విచ్చిలనయ్యిండువదన వెడడుచుకులికె. ib. 7. 373. వెచ్చనియూరుపుకొనిగుడవేదనలందరు టిల్లికన్నులం, విచ్చిలువాచ్చువారితమబింతెచ్చునన్నులదొత్తుడొకగానె.

విచ్చు n. s. Fat, grease. అనగావిషము Poison. శుందిపిచ్చు hog's grease, lard. శుందిపిచ్చుకారికుంది నెయ్యిచేస్తున్నారు... పాముపిచ్చు viper's fat: a certain medicinal oil. నాపిచ్చువెళ్లకునితీసాడు he harassed me.

విచ్చుక n. s. A sparrow. (Jerdon's Catal. No. 176.)

విచ్చుకకుంట a little pool. మిరలు శ్రుశిన్నతమన్నియంబుగ సైనక, వారకనేడువచ్చుటలవారణ విచ్చుకకుంటమిదధాగిరథివచ్చినట్లు శరికింతుగనెంతటిశ్రుణ్వమబ్బునె. Rucmang. 1. 132. Pal. 37.

పిచ్చుక కుంటివాడు or పిచ్చుక కుంటు n. s. A lame man. M. VIII. 1. 30. వినుపిచ్చుక కుంటిరయము ననును బోక కుంటుడు. పిచ్చుక కుంటు, అనగా పిచ్చుక కుంటివాడు, అతిరయమున, శీవముగా. ib. XIII. 5. 103. పిచ్చుక కుంటివాడు, కుంటుడు. పిచ్చుక కుంటిది, కుంటుస్త్రీ. D.

పిచ్చుగుంటివాండ్లు A kind of gypsies. కమ్మవారిని అడిగి నేనాండ్లు. D.

పిచ్చుగుంటు A cripple, a lame man. P. 1. 390. A. 2. 69. తెరవలిటునిరుబోయుకుందిలియు జేరి, యవలగొరగాక పిచ్చుకుంటైయనంగు, దనుశ్రీగొన జొచ్చె. టీ|| పిచ్చుకుంటై, కుంటివాడై.

పిచ్చిలము * adj. Greasy, moist. సారముచుప్పటిల్లే ది. SC.

పిటకము * n. s. A pimple. P. 1. 489. చమటకాయ, పెట్టెయు. SC.

బిటికి n. s. A gad-about. P. 3. 203. భిత్తిక చెంత కంకటికి నరుగుబిటికినిపించి యెప్పటిపెద్దసెట్టి. టీ|| బిటికిని, అశలువభార్యను, ఈపించి, చూచి. See బిటికిరసము.

బిటికిరసము (K.) n. s. Incontinence. Reeve. 1019.

బిటుకురాడి n. s. A gad-about. Samagamam. 3. 31. బిటుకురాడివాని పెండ్లాముగరుబమ్ము వీటిమేటిమేటిధులందఱు, డెకాండ్లదిక్కు చూడదుమోమెత్తిపూర బెలనలుగురున్నవోట See బిటుకురసము.

పిట్ట n. s. A small bird. A little thing. నక్కపిట్ట a small wild root. This name is applied to some fish, as యానపిట్ట.

పిట్టవిద్రుగా At once, suddenly. BD. VI. 500.

పిట్టి adj. Trifling. పిట్టికథలు idle stories.

పిట్టికానులు, పిట్టికాను A small kind of fish: what in England is called the Miller's thumb.

పిట్టు n. s. Flour boiled in steam. వాసెనమీద యడక పెట్టిన పిండి. D.

పిట్టు n. s. Excess. హుచ్చు, అధికము. Vish. 7. 355. B. X. 359. నిన్నుపట్టెదమనిచలముగొనినటట్టుబిట్టా. బిట్టా, అతిరయమా. బిట్టు, దృఢత్వము. D.

బిట్టు or బిట్టుగా adv. Greatly, much. Swa. 4. 68. ఎగురుకూరలుముట్టెయెత్తిబిట్టాలించి. టీ|| తరుచుగావిని. Vish. 2. 48. జంబుకంబులుకొరవిదయ్యంబులట్లు, బిట్టురాత్రులుకూరలు పెట్టుచుండు. ib. 4. 253. మకట ధటుల డెండంబులు బిట్టవియక.

BRY. 2. 47. and 158. bursting with a crash. బిట్టురుకు, See ఉరుకుట and బిట్టు. Vish. 7. 28. బిట్టులితడి To be astonished or frightened. BD. 1. 908. and 3. 714. and 5. 257. బిట్టార్లుట To wail (ఓరులుట) to howl. Rukmangada. 5. 92.

పిట్టుచీల A wedge, a plug?

పితరము * or పితరి * A little earthen pot. కుండ. D.

పిడక n. s. A cake of cow dung dried for fuel. కత్తిపిడక a toddy man's case, containing his knife &c. పిడక మొసలి, అనగా శింశుమారము. D.

పిడగల Gravel. మొరకూరట్లు.

పిడచ n. s. A clutch, as much as can be clutched. పిడచపాత A besom or bit of cloth used in smearing.

పిడత n. s. A small earthen pot.

బిడారము, or, బిడారు (K.) n. s. A drove of loaded cattle, loads piled into a heap. వక్లలబిడారు a heap of sacks of areca nut: a camp or halting place, or lodge. బశ. KUR. 1. 139. కంచరబిడారుము a tinker's camp. D. Vencata. P. 35. ఆరాజులనుమాళవాధిసాధుండుకూరిమి తో నెడుగొనుచురప్పించి తగదు బిడారులందరికి సెనుం, తనదుబిడారులు అనగా తనవిడుదలు.

బిడాలము * A cat. అనగా పిల్లి. M. 4. 2. 127.

బిడాలి * A female cat. R. 6. 135.

పిడి plur. పిట్ల n. s. A handle, hilt, haft. రెండుపిట్లరంతుము a two handled saw. నులకపిడి a skein or ball of string. గురపిడి the female bison. Kallahas. 2. 83. ఆడుమ్మగము, పిడియేనుగు, మన్నునిడియని. D.

పిడికిలి n. s. (Gen.—కిటి, Loc.—కిట, plu.—కిట్ల) A hold or grasp: fist: DRY. 1382 పిడుగును బోలుపిడికిటివాని, వరశైలినిభమైనవత్తుంబుబొడిచె with a fist like a thunderbolt. ప్రాతలుపిడికిటకుట్టుకొన్నాడు his soul is in his hand: i. e. he is in great distress: he is at the point of death.

పిడికిలింతుట v. n. To close the fist.

పిడికిలింత Closing the hands in homage. H. 4. 286. వారణాసిరైవరదస్వామికి, పిడికిలింతలనిపెంతుగ సుడువుచు.

పిడికెడు A handful, as much as can be held in the closed fist. There is a proverb యెరికెపిడికెడుధనము A friend is a mine of gold.

పిడికోల The handle of the plough staff.

పిడిగుడ్డులు n. s. Fisty cuffs.

పిడిగొట్టుట v. a. To geld. Literally, to strike the handle (of a chisel &c which is placed on the testicle.) ఎడ్డువట్టులుకొట్టడము. D.

పిడిపిప్పెడాకు An acrid gummy weed, poisonous to sheep; the same as వెగటజగురు, or, గాడిచె గడజురు.

విడియము n. s. Shame. A dagger. సిస్సు. D. కటారి ప్పి. Swa. 4. 39. పదిలంబుగగట్టినకుట్టెకానెలం, విడియములంటదోపి. టీ. విడియములంటదోపి, బాకులుపిడిఅంటదోపి. Navan. p. 58. చుట్టుబంగారుసురియలశురుజాతలగువిడియములు.

పిడివెయ్యడము, అనగాశువుకరిలోచెయిపెట్టిద్రవ్యము. D.

పిడిసాన n. s. An auger, a drill.

పిడిసిటిపిట్టలు A sort of small brown pigeons.

పిడిసెలు A kind of pigeons. Sri Natha says పిడిసెలుచేరిమాదసెకవిన్నునవాలగజూవి.

పిడుగు n. s. A thunderbolt. Vema. 1498. ధైర్యపురుషునికెవరిధనమైననెడురేమి, దానమిచ్చునపుడెతనకుదక్కె, నెలమిమించుచునికి నెవరేమిచేతురు, యడుగుతప్పినతత్పుపిడుగువేచా the thunderbolt shall fall innocuous at his foot. Charitr. 2. 1549. బొంకులపిడుగులు thundering liars. కల్లలాడేటండుకుపిడుగువంటివాండ్లు the same.

పిడుచుట v. a. To wring, squeeze, press. Parij. 2. 10.

పిడుజు, or పిడుగు n. s. A tick, or louse that infests cattle. See పిడుజు. Various kinds are బుద్దపిడుగు or అంబారుపిడుగు a tick. ఆరికెపిడుజు or చెక్కపిడుగు a woodlouse? చిమపిడుగు a body louse.

పిడుత See పిడత.

పిడె or పిడెము n. s. A bundle or a clump (of bamboos) వెదురుపొద, గుంపుగామొలిచివుండేవదురు, యిదిరాజమహేంద్రవరములోవిన్నమాట.

విడెము Shame. See విడియము, అనగాశిష్టు.

పిడేరపువ్వు n. s. A common kind of dove. Jerdon. No. 295.

విడోజుడు * An epithet of Indra. H. 2. 67.

పిడ్డ n. s. A child. యెత్తువారిచేరిపిడ్డ a compliant simpleton.

పిడ్డకుట్టు The pains of parturition: labour-pains. Kalahas. 3. 31. చెలువకుపిడ్డకుట్టుచిలకెల్లగభిల్ల

పురంధ్రులంతలో విలువరెమంత్రసాని దలపెట్టరెకాయము.

పిడ్డడు n. s. A little boy, a youngster. A son. Dative పిడ్డనికి. Kalahas. 3. 32.

పిడ్డతనము n. s. Infancy, childishness.

పిడ్రాయి n. s. A rock. పిడ్రాయివంటిబలముగలవాడు he is as strong as a rock.

పిలుదులు See పిడుదులు Ticks, botts. = గోమూరి. పిణ్యకము * n. s. Oil cake, linseed, left after the oil is extracted.

పితామహుడు * The father's father. ఆంధ్రభాషాపితామహుడు 'the Sire of Telugu poesy,' a title of the celebrated poet Allasani Peddanna. ప్రపితామహుడు Great great grandfather చతుర్ముఖ, పితృపితరి, శంకరితండ్రి, జనకే, సాలలోచన, విష్ణు. SC.

పితాళ్లు The manes or ghosts of forefathers. Charitra. 1. 1526.

పితుకుట v. a. To milk out, express, squeeze, draw, (milk.) ఆవునుపాలుపితికినాడు he milked the cow. లింగమునుపితికివాని సోటిలో పెట్టినాడు.

పితుక్కొనుట v. n. To come forth, as milk. To project. పుంటిలోనుంచి చీము పితుక్కొనివచ్చినది the matter came out of sore. ఆగోడలో పైకరాయిపితుక్కొనివున్నది there is a stone projecting in the wall.

పితురాజితము * n. s. and adj. Acquired by (or inherited from) a father. Paternal.

పితృతిథి * A lunar day, on which offerings are made to the manes of ancestors.

పితృవనము * A cemetery. M. 4. 3. 18. శ్రావణము. D.

పిత్తము * n. s. Bile, gall, the bilious humour.

పిత్తకాక or పిత్తకారకము bilious heat. పిత్తకాశము a kind of consumption. పిత్తశోభ Leucophlegmatia, a kind of Jaundice, a swelling, or intumescence. పిత్తశుష్కత choppings of the hands and feet. పిత్తనాది the bilious pulse, or that governed by the bilious principle. ఆమందు పిత్తముచేసునుగనక మియ్యచెట్టిపోరాదు this medicine will stir the bile, so you must stay at home.

భిత్తము * n. s. A bit, piece, fragment. Swa. 4. 93. మిగులమెత్తనిశులభిత్తంబులు. టీ. సి. శ్రీమత్తననమోగింపడములు.

పిత్తకోశము * The gall bladder.

పిత్తశ్యాద్ధము A bilious disease.

పిత్తదీకాను A sort of fish. H. 4. 225. See పిట్టికాను.

విత్తరళు adj. Flashing. తళుకైన, ప్రకాశించే. Surabha. 18. స్థోమునిరితినెమ్మెగమునుండరమాదరహాశచంద్రికా, స్థోముమనీనవిత్తరళుచూపులుదిక్కులపిక్వటిల్ల. టీ|| విత్తరళుచూపులు, పుయారళుచూపులు.

విత్తరము plu. విత్తరములు Flashings తళుకులు. N. 9. 404. చెళుకుచేదశమాలవిత్తరంబులకంటె. టీ|| ఓక్కట్టా, చెళికేటిచేదశచేకులతళుక్కుమనే సాగనులుచూపివా.

విత్తరముగ adj. Flashingly ప్రకాశముగా. N. 9. 401. శిరిగమెరుగుబంగరుపుచందరుకావిజటంబులాడ్చి, విత్తరముగచల్వపావడలుదాల్చి. టీ|| విత్తరముగ, సాగనుగా.

విత్తరి n. s. A woman. D. says ప్రాధస్త్రీ, పటుశరీరముకలదిన్ని. N. 9. 53. మధురగంధోత్తమాపానమత్రలగుచు, విత్తరమునసాననెరుగక మొత్తముగను, హత్తుకొనువిత్తరులగూడివిత్తజన్మ, జన్మసాఫల్యకరుడుప్రశస్తిపరుడు. టీ|| విత్తరులగూడి, వారుణి, కాంతి, శ్రీ, యనేటిముగ్గురితోగూడుకొని. T. 3. 137. గుత్తంపుగుబ్బలురమున, హత్తుశిరియానియానియారసికుండు, విత్తరియనుపెనగిరిశిరి, విత్తరులు విరుమజెట్లు పెనగినమాట్టి. టీ|| శిరివిత్తరులు విరుమజెట్లు పెనగినమాట్టి, శిమానమైనబలముగలిగినస్త్రీలున్ను పుత్రమువేసుకొనేటటువంటిజెట్టిపురుషులున్ను పోరాడినట్టుపోరాడిరి. ib. 3. 138. పెనుకువత్తరంబుననువిత్తరికత్తరినిపజారి న్న. టీ|| విత్తరికి, తారకు. Balrāma. 6. 123. విత్తరులాహలాయుధునివిల్వగ. Rasica. 2. 101. కల్పివిత్తరివాలు తళుజూపులసౌరుహరిణివిలాసంబుమరిభవించు. ఇక్కడకల్పివిత్తరియనగాసాగనైనస్త్రీయని. T. 5. 177. గురునకొ, గర్భంబు, నిశా, కరునకొ, వివరింపురిత్తకలహమువలచి, త్తరిమరలనావుడావి, త్తరితామరచూలికనియెడద్దయులజ్జ. టీ|| విత్తరి, బృహస్పతిభార్య.

విత్తరి adj. Flashing. తళుకైన, ప్రకాశమైన. T. 4. 93. పెనిమిటివెన్నెనిల్విననువిత్తరిచూపులనిలచుచుదనే, మునుకొనిముద్దుపెట్టుటకుమోములులాగ్గ. టీ|| విత్తరిచూపులననగారెప్పవేయనివిలాశువుదృష్టులచేతను. ib. 4. 122. శిరమునకెంజడలనుదుటజెన్న

గువిత్తరిబొట్టువాతెరక, శిరశుపువీడెపుంగరలుచన్నవనెరుదరాక్కశిరులుం. టీ|| నుదుటజెన్నగువిత్తరిబొట్టు, లలాటమునందుసాగనెనువంటికావుచుక్కుబొట్టున్ను. Surabha. 106. తత్తరపాటునంగడసితాశిరూపనియైనయట్టియ, మ్మత్తరచోరనేత్రకుచమండలమండితతారహారముల్, విత్తరికన్నుదమ్ములకుచెడ్డగవిందులుసేయ. టీ|| విత్తరికన్నుదమ్ములకు, చక్కనెనువంటితామరవంటికన్నులకు.

విత్తరించుట To flash. పెరుసుట, తళుక్కుచునుట. N. 9. 159. చెళుకుచేదశచూపువిత్తరించు. టీ|| చెళికేటి, చేదశచేకులనేటిచూడ్చిచలింపగానున్ను.

పిత్తశము * Brass. యిత్తకి, పిత్తశంయులే. SC.

పిత్తశము * adj. Bilious, relating to bilious humour. పిత్తశంయులే SC.

విత్తలి adj. Naked. H. 2. 70. అత్తరివిత్తలైపునముదాత్తనువిత్తలిమత్తుపాత్తుతో, విత్తరితత్తరించకను. N. 9. 311. అనవుడునవ్వియ్యివకసితాంబుజనేత్రలునివెరుంగవే, కనికనియుండివిత్తలియొగట్టుకురమ్మనిచేతులెత్తిమొక్కినదనుకానుబోరిలికించవెత్తుము తల్లనెట్టిసి, మనుశికులట్టుచూపుదురెమాయెడగల్గెనుగాకమాధవా. టీ|| విత్తలియొగట్టుకురమ్మని, చీరలులేకపుత్తలిత్రలనేదరికిమమ్మనరమ్మని.

విత్తలి n. s. Garment. Ila. 1. 197. కాశిరువల్లులగమ్మిగోటికత్తులజమ్మి, కాశెలజెయివేసికదియదీసి, కన్నానలాగింబికొగటగదియింబిశిరివిత్తలులనెత్తించనులసెత్తి, యల్లందులకుజొచ్చి. శిరివిత్తలులనెత్తిఅనగావస్త్రములనుతీసివేసి. ప్రకరణమునుజట్టివస్త్రములని అర్థముచెప్పినాడుగాని వేలేత్రయొగముకనుజడలేదు.

ధిత్తి * n. s. A wall.

పిత్తు n. s. A fart.

పిత్తుట v. n. To fart.

పిత్రార్థము * Error for పితృార్థము.

పిత్రస్యము * adj. Paternal, ancestral. తండ్రిశంబంధమైనది. D.

పిదచ adv. Afterwards. M. XIII. 2. 431. BD. 5. 278.

పిదచు adj. Meanspirited, degenerate, base, vile, silly, foolish. పిదచుకాలము wretched times; a pigmy age, in which nothing great is produced: latter times. పిదచునుష్యులు pigmies.

పిదపిచట v. n. To be in a fright. Charitr. 1. 3300. చెడరకయడరకచిడిముడిగొనకచెడరకవడలకపిదపిదగాకప్రాప్తానిమానుశక్త్యారతలే.

భిదా * n. s. The act of tearing or rending. భేదన
ము, బద్దలుచేయడము. SC. A. 4. 128. భూభిదా
పాదినిభారాంభోభరంతువడి. టి|| భూ, భూమి
యొక్క, భిదాపాది, భేదమునుచేస్తున్న, నిభారాం
భోభరంతు, నిభార, కరిపూణముయిన, అంభో
భరంతు, తదకాంతయముయొక్క, వడి, వేగముచే
తను.

బిసుకుట or పికుకుట v. a. To milk, draw out,
squeeze out.

భిరురము * n. s. A thunderbolt. M. 12. 4. 399.
N. 4. 111. BRY. 3. 116.

భిరుళు * n. s. A thunderbolt. వజ్రాయుధము. SC.
భిదేలిము or భిదేలిము * Frangible, that may
be broken. Parij. 4. 101. R. 7. 163. తలెకరావ
సదాహనుచకగతికదావానిదికానిరా, ఘనబా
ణార్పులవ్రాలునికననలంకాగోతురోత్తుంగశృం,
గవిలంకంబుల జొకళించెనపుడల్లకదైత్యవతుం
బులి, టివిగోపితననక భిదేలిములయ్యెన్దండా
సాముల్.

బిడ్డుట To die, చచ్చుట. ABA. 3. 134. కూలెపెద్ద
నిడ్డురబోయెబిడ్డెద్రెల్ల. కుండలొనీళ్లుకారెననుట.
D.

బిధానము * n. s. Covering, concealment, veil. ఆ
చ్చాదనే, యెనుగమిదిమరకా, శరావె, మూకుడు.
SC.

పిస adj. Little, young &c See పిన్న.

పినతంత్రి (Literally younger father,) a father's
younger brother: also the husband of a mo-
ther's younger sister.

పినతల్లి (Literally younger mother,) A mother's
younger sister: the wife of a father's young-
er brother.

పినాకము * The name of the bow or trident used
by Siva. శివపసుడి, త్రిశూలె, పాంసువమెక. SC.

పినాకి * An epithet of Siva. శివే, పికాదశరద్ర
భేద. SC.

పినాకిని * The Sanscrit name of the river Penna
which rises near Nandi droog and falls into
the sea near Nellore.

పినుగు n. s. A sportsman or hunter. (an obsolete
word) S. 1. 187. జివురుగండలు గాలపువివ్వలె
గరు, లాదియగు సాధనంబులు నలవరించు, కొనినూ
టాను: టినడలొత్త పినుగులెల్ల, గదిగిరితిరియన్తు
కాంతనగున.

పిన్న or పిన adj. Infl. పిన్నటి. Little, small, tiny,
diminutive, young. పిన్నపెద్దలు old and young,
every body, great and small. పిన్నాపెద్దావిచారిం
చిమాట్లాడవలశినది, అనగాయోగ్యా యోగ్యము
విచారించి you should consider who it is you
are addressing. పిన్ననవ్వు a slight smile. పిన్న
నాడు infancy. పిన్నతనము childhood. పిన్నవా
డు a boy. పిన్నది a girl. T. 2. 38. పిన్నటినాట
నేతపవివేకములొకమువారు పెచ్చగా. Parijat. 5.
45. కనినెమ్మా మనపిన్ననవ్వుదొలుకక.

భిన్నము * adj. Separated, divided. Broken,
maimed (as a statue) Blown, opened. Other,
different. భిన్నగృహములు separate houses. భి
న్నభిన్నముగావున్నారు They are all distinct.
భిన్ననామములు Separate names. భిన్నముగా *
Distinctly, separately.

భిన్నము * n. s. Bodily defect. లింగముభిన్నమైన
ది the image was broken.

పిన్నకక్తెర The small కక్తెర q. v. or partridge,
(perdrix sylvatica) కృకణజుడి. D.

పిన్నగోరంట, అనగాశివోవృక్షము. D.

పిన్ననెల్లిచెట్టు, అనగాశుద్రాక్షిమంథము. D.

పిన్నమ్మ n. s. A mother's younger sister.

పిన్నయిత్తు, అనగాకొరివాళిపృక్షము. D.

పిన్నయేలకి, అనగాఉడుకుంబిక. D.

పిన్నయ్య n. s. A father's younger brother.

పిన్నవరగోసు, అనగాకమలవల్లభ. D.

బిన్నాము See విన్నాము.

భిన్ని * n. s. A wound. కులె, గాయము. SC.

బిన్నె Quickly, a vulgar word.

పిపాశ * n. s. Thirst. దబ్బ. D.

పిపిలిక * n. s. An ant. పిపిలికాచి బ్రహ్మశర్యంత
ము From a worm to a world.

పిప్పలము * The holy fig tree. Ficus religiosa.

పిప్పలి * n. s. Long pepper. పిప్పళ్ళివీయము grains
of this pepper. నరుపిప్పలి a plant called Sphe-
noclea Zeylanica. Rox. 1. 507. కొయ్యపిప్పలి
a plant called Salicornia Brachiata. Rox. 1.
85. గజపిప్పలి a plant called Pothos Officinalis.
Rox. 1. 431. or Tomex Sebifera. Rox. 3. 819.
అదిపిప్పళ్ళబస్తావతెలుస్తని it (or she) is as strong
as a house: lit: as a (బస్తా) sack of this pep-
per. పిప్పలికట్టె The dried root of the long

pepper. పిప్పలిమంతు The root (See దంతు) of long pepper. పిప్పళమోడి the thick or woody part (see మోడి) of the long-pepper vine.

పిప్పి n. s. The refuse, residue, or remaining stuff, after the juice is squeezed out. పిప్పిచేయుట v. a. To squeeze dry, as fruit, &c.

విప్పరిల్లుట, అనగావాపోవుట, పెగ్గెట్టుట To howl. ABB. 3. 128.

విప్పీలు Ladies: this Hindustani word occurs in the Vasu Charitra. Preface. 68. ఎడలపైబాడలుకుయ్యెదలుజారగబారు, విప్పీలకుముసుగు లబ్బజేసె.

విప్పొకము * n. s. Coquetry, blandishment, playfulness. శ్రీరాంహవభేదక, శృంగారచేష్ట. SC. Navanatha. 73. నలినలోచనవిని నాదాతరముగ, నెలమి బెట్టెల బెట్టుమనిప్రియంబెసగ, తలకొన్నకులుకునాతని నెవ్వనంబు, లలితవిప్పొకవిలాస భావమాల, కలితవిధ్రమభావగతులనేమిటను, తదనుగా విచిత్రసాదకస్థితిపిరి.

విప్పొకవతి * n. s. A coquette. విలాసవతి. S. 2. 280. ఆ బెబ్బలియిదెవచ్చె, తబ్బిబ్బలి కేమిసేయుదాననుచును, బ్బిప్పొకవతిమనంబున, నమ్మరముకభయముద్రొక్కులాడగనుండక.

విప్పొకిని * n. s. A flirt or jilt. విలాసవతి. Vish. 2. 339. నికితరభయంబులురా, నీక మెలంగుదునటంచుహితముగరపివి, బ్బొకినియతనికిప్రయమన, కైకొంతకదాభామిచ్చియనిచెంబురిక.

విధీమక * n. s. Fear భయ, వాతాయ, పూరకాకర, SC.

పిమ్మట adv. Afterwards, subsequently. పిమ్మటివాండ్లు Those who come after him.

విమ్మట or విమ్మటము n. s. Stupor, grief. మాభావశో, అచైతన్యము, విశ్చయజగత్తబ్ధత, మానుకుదడము. BRS. 29. కడిమిందాకినయరువడి, విడుగడదినభంగియైపిమ్మటతోడం, సుడివడుచునుండికొండాక, దడపునకుండెలసినిలిగితాలిమి కలిసిక. BRY. 2. 548. వ్రాలినిజాంతరంగమునవాలినశోకపువిచ్చుపెల్లనం, వ్రేలుచుదైత్యనాథుగని విమ్మటబొందురు. DRY. 924. చలమొప్పపిడికిటశతబలిబాడిచె, పిడికిటిపోటునవిమ్మటకొంగ. L. 19. 320. ధీతిగోరండువిమ్మటబొంది. BD. 5. 257. విట్టుల్లి మాధిఁల్లివిమ్మటబొంది. ib. 5. 299. విజ్ఞలుండంతదా విమ్మటంచెలిసి, యజ్ఞసౌఘముదానుసా

హ్లాంగమొరగి. Bal. 3. 150. ఇటులకహిత్యమనంబువిమ్మటలుబాయ, నబ్ధభవమందిరశ్రుతిహారసీమ, జేరినిస్సామశంతోడశిథిలించి, హృదయుడైబాచెతత్యభాసలకుబడము. M. 8. 1. 5. తనకువిమ్మటమైననజానునివాహు, లీలయిమ్మెయిద్రోవంగతకలెయె, నధికయాబోతు బెబ్బలికగ్గమైన, కుడియయ్యెబాండపులకుకుగయణంకే. Dab. 125. హితకథాగోష్ఠిచేనింపుదీపించు, వ్రీధిచేనామదివిమ్మటబాయ, నితమ్ముడలరంగనిలుపుమిచ్చట. D. says మసాదుఁఖము.

వియ్యము n. s. Rice when cleared from the husk. లక్ష్మీవియ్యము Grain lac: gum lac sold in grains. శగ్గువియ్యము Sago.

పియ్య n. s. (Gen. పితి. Abl. పిత. plur. పితిండ్లు) human dung, or that of any carnivorous animal, (a bird, fish, or snake, dog, or tiger;) as distinguished from పేడ which is not defiling. చేతుపియ్య Cuttle fish bone, used in varnish. పియ్యితినుట v. a. To eat dirt: i. e. make a fool of himself. పియ్యితిన్నవాడై Besotted. మీరుపియ్యితినేవారాకూడుతినేవారా are you brutes or men? వారిపియ్యితిన్నారరు They truckled to him. పితిరికాకి The jackdaw. పితిరిగడ్ల carrion kite. పియ్యితినేనాగము the dung-eater; a sort of snake.

పియ్యకము * Ambrosia.

పిర n. s. In arithmetic the fraction of $\frac{1}{256}$. The two hundred and fifty-sixth part. See chapter in Grammar on Arithmetical words.

పిరడ, పిరడా n. s. A stopple, a plug, a cork. UH. 2. 25. పిడపిరడాలు the pegs of a lute.

పిరపిర adv. Hastily, hurriedly, rapidly, round and round.

పిరము Error for ప్రియము Mari. P. 144. పిరమైనకాయక మెచటలేకుండ.

పిరాన Quickly, immediately. Radh. 3. 112.

పిరాలున adv. Rapidly, hurriedly. Radha. 1. 98. తల్పుపిరాలునమూసికృష్ణునిక.

పిరింది or పిరిది adj. Behind, after, following. నూదిపిరిందిత్రాటిక్రియ Like as a thread that follows the needle.

పిరిందికి adv. Backwards. వెనకకు. M. XII. 3. 55. అస్తిహారత్రకురులునాజిపిరిందికినడుగుపెట్టకలెగనడుచువారు.

పిరికి n. s. A coward. plu. పిరుకులు. Jaimini. 6. 77. పిరుకులు గాని భానుజవి భీషణులుండగ నీకున హామీ.

పిరికి adj. Cowardly. పిరికివాడు A coward.

పిరికితనము Cowardice, timidity, shiness, bashfulness. శుభాపిరికితనము nervousness that disables a man when in public.

విరికిలు, విరికెలశిఖా n. s. A kind of necklace. పెదనుకట్టుకొనేసాము. D.

పిరిగొనుట v. a. To surround. చుట్టుకొనుట. D. M. 4. 2. 64. D. Nav. 102.

పిరిదికి adv. Backwards, వెనకకు.

విరివీకులు, విరివీకులు or విరివీకులు n. s. Hesitation, being at a loss, plague. ముగ్ధకరాములు, పీకులాట. R. 4. 151. శిష్టవెనకకుదివియంగనగ్గలంపు, రాగరజ్జువుముందరసాగదివియ, నందులకుదోడుతోడ్రోపులాడజనులు, నడమవిరివీకులయ్యెనపుడతికపుడు. KP. 1. 74. తరుణియేరికి జెల్లునె, యరయగనేమింతవారమనుకొననిదిగో, విరివీకుగనున్నదితా, గరమద్భుతమైన సేవతికయ్యముచేత. HD. page 232. line 5. కామాంధమున తారతమ్యమూహింపులేక పెల్లాడవుత తరము, జిత్రంబువిరివీకుసేయనారాటమెత్తి. టి|| పిరిపికుసేయ, చిందరవందరసేయగాను. Vish. 6. 24. మన్నభుండువిరివీకులు సేయగత త్రింపుచు.

విరిన Quietly. See విరాన.

పిరు Behind, back. నరుకుడుననపుడువిరుసినకతడు.

BD. 6. 45. పిరుసినక without going back. పిరు, అనగా వెనక. శుభాప్యగము. D.

పిరుందు Back, behind. వెనక. D. L. 7. 185. సూది పిరిందిదారంబువీల. పిరుందకడ adv. Behind, at the back of, after, following. దానిపిరుందక at her heels. See ముందు and వెనక.

పిరుతియ్యక adv. Without drawing back, unshrinkingly, remorselessly.

పిరుతివియక, అనగావీరుపోక, వెనకతియ్యక. OG. Unhesitatingly, sternly. Bahulaswa. 5. 172.

పిరుతివుచుట v. n. To retreat. వెనకదీనుట. D.

పిరుతీయుట v. n. To flinch, draw back, retreat.

పిరుద adv. Behind, after, afterwards. BD. VII. 968. బలవదుద్యత్తుముల్లసినం వెలపునశమగజంబునాగయ్యనెక్కిందివానుమిరుదెక్తె తమనివాసమున. మిరుద, అనగా వెనక. D. Dab. 294.

విరుదము * n. s. A badge. Title or honorary distinctive mark. Lalita. 12. 31. శుచక్రికొరచక్రేణవిరుదేనమహీయసా.

విరుదావళి * n. s. Heading of a letter, or address in correspondence. Title, superscription. In the Bharata Chambru వందిబృందశరీరత్యమానకంసాదివధవిరుదావళి ప్రబంధబంధురేణ.

పిరుమ n. s. plu. పిరుదులు The buttocks or posteriors.

విరుమ n. s. A badge resembling a medal, honorable distinctive mark. విరుదుగల honored with a badge. Vemana. 1318. వీరుబోవుకులమువిరుదుప్రొంగుకులంబు, మెల్లజీవులనుభరించుకులము, యిట్టికులమువార లిహాశరాదులయందు, పట్టుగలుగుచారుశరగవేమా. విరుదుజెట్టి a champion or prizefighter who has received a honorary badge. కూరలాంధనము. D.

విరుదు n. s. A hero, a brave man. విరుదువాద్యము The naubat of Mahomedans: being music which a distinguished person is privileged to use at his abode. SD. 45. భేరులుమొదలైనవిరుదువాద్యములు. B. 8. 418. విరుదులనైననువిరికివారలనైన.

విరువిద్రున adv. Smash, (anuk. of stones falling.) A. 6. 97. విరువిద్రునరాలువడె.

పిరువీకులు Wrangling. పీకులాట, రచ్చ. జంఝూటము. H. 5. 251. ఆమశబిరితీసుడతిమస్యజసూత్తరశింఖంబునై, ప్రేమజనింబియార్త పిరుపీకులు బెట్టకవీటిలోవిటస్వాములగారవింది. P. 3. 124. విదాలముఖ్యకడకొక్కటనిద్దరమేగిరవ్వము, బిన్నమనీషవిన్నతము సేయుడమూరక వత్తువంతుమన్నునుగానలేకపిరువీకులు సేయఖంబుగీతమై. టి|| పిరువీకులుజేయ, పెరుకులాడగా.

విరుసు adj. Hard, firm, coarse, harsh, rough. అన్నమువిరుసుగావున్నది the rice is hard, not being sufficiently boiled. రలవిరుసుమనిషి. A stubborn fellow.

విరుసు n. s. Briskness, hardness, firmness, roughness, harshness to the feel. Rukmang. 3. 80. వేటబూదంబుపానంబుమాటవిరుసు, కఠినదండంబురరలాపి. కానియిది, యనెడి వ్యతనంబులేడింటియందుమనుత, దగదుగానింపు భారుణేతలవిధుండు. కాతస్యము. D.

విరుసుగ adv. Harshly, roughly. See విరుసు. Jaimini. 7. 42. విరుసుగ నేటికిందరుచుక్తతదు.

విరుసులు n. s. A sort of firework called flower-pots బాబులవా. D. Babulaswa. 4. 92. పగలుపడుతూ మంచి యాతాశ బాగుమనిం, జామరు తావులు విరుసులు బ్రహ్మాండమంతరిండా. Surya Tanaya. 4. 122. విరుసులు పాకులు బాగుంబులనన్నముట్టింది.

పిర్ర n. s. Buttock. పిర్రలు the backside.

విర్రవిగయుట or విర్రవిగుసుట To stop completely. మూడుదినములు గాత్రవర్తికాకుండా విర్రవిగుసుకొనివున్నది the purging entirely stopped for the last three days. మాట్లాడక విర్రవిగుసుకొనియున్నాడు he is stubbornly silent.

విర్ర n. s. Tightness, hardness, stiffness. Haste, speed. Heat, as of the sun. Strictness. Peremptory inflexibility. A bar, as securing a door. దృఢత్వము, వేగము. D.

పిర్ర adj. Tight, hot &c. See విర్ర n. s. విర్రెండ fierce sunshine. Vish. 6. 220.

పిలము * n. s. Hole, chasm, cavern, cave, aperture. పహవిలము The great expanse, the sky. BRK. 753. రంధ్రము, గుహయు. D.

పిలక n. s. A young one, young shoot. కందపిలక a small root, as that of a radish. See పిలుక. D. says పిలకలు, అనగాడుండువీజములు.

పిలపిల (anuk.) Suddenly, at once.

పిలననంపించుట To send for, send one to call. The Root in A. పిలవ of పిలుచుట, and అంపించుట Ila. 3. 122.

పిలిపించుట To call for, invite, send for.

విలివిలి adj. Sweet, delicate, nice. ముద్దుముద్దు, మురిపెంపు. G. 1. 17. చులుకనిశుద్ధమైనగడుచోద్యము చేయుచువిన్నవారి పెద్దలుగానియాడగానువిరితక్షులుబట్టదలంతురక్షముచిలివిలిమాటలాడదనుపెందినవారికి ముద్దుగాకయా శలితెడుచిల్ల పిల్లగనిబావురుపిల్లులుశంతినిల్లనే. DRU. రమణీస్వయంవరమునశ్రీరాము, క్రమమొప్పుకొన్నకథబెప్పుమనిన,విలివిలినవునునిష్ఠనుదోలుక, శులితహాసకియత్రిభార్యనిపించి. BD. 2. 435. నరలెడుశివతత్వవాల్లభ్యమహిమ,విలివిలితలపులవలననర్తి. విలివిలితలపులు,అనగామరిపెంపుయెన్నికలు. ib. 5. 480. క్రమమునకథకంబువలయుసెళివుడు,దయశక్తియచ్చునభకమునకుతోడు, విలివిలికాయకంబులుజేసివడసి, ఇలబారింథకంబుయిసుమంతగలదు.

పిలు "Call him" colloquial imperative of పిలుచుట to call. It is meant for పిలుపు.

పిలుక n. s. A young one, young shoot, thus లేటి లేటి the young of the antelope. R. 2. 69. పులులకుమిద్దినేర్చుకొని పూరియఃగిరియు లేటిలేటిలే, పిలుకలవెంటద్రెప్పకొనిపెంచుచు.

పిలుకుమారుట v. n. To die. To be destroyed, to perish. URT. 2. 13. యివియరయంకనెంతకనులించ్రజుడాజితలంపువారిని,హవమునకూలికైనజనయన్నరమాతడుపిలుమారింక భవనములెల్లనిర్భయతహంది. M. VIII. 1. 4. కాల్పలముకదననీకవచ్చియుక, మరలియుదూలియుక పిలుకుమారియునల్లదబారియుక.

పిలుకుమార్చుట v. a. To kill. To destroy. M. IX. 1. 265. అమరనదీసుతాడులకు నక్కడివీరులమారలందరుక క్రమమునపిల్లుమార్చిభుజగర్వముసూపితిలేసుకత్రువైస్యముదలకంకశల్యుడెగటార్చెద. ib. IX. 1. 427. సానుకత్రయంబుమయినాటుటయు, దద్రథంబులకాక పెట్టగవినిననన్నింటిపిలుకుమార్చి. ib. IX. 2. 102. మనుజునాథయొక్కదళమూనిమహద్భుతబాహుళింకుడక, మిమువడిదాకెడక పిలుకుమార్చెదనంట యదాత్రమైనదైర్యమహిమగాదె. ib. VII. 4. 209. అతండుదృఢకముష్టిమార్గకావ్యకంబున వారింపిలుకుమార్చియార్చిన సానింహనాడంబువిని. పిలుకుమార్చె,అనగాచంపెననుట. D. OG.

పిలుకురుబట్టుట To strangle. Dab. 216. యొక్కరుడుభూరిశ్రవుణ్ణి, నిగర్వమూగంతునేదనిరిట్టి, పెడకేలునిగబట్టిపిలుకురుబట్టి, శుడత్రోచితామాదశుడిగృద్ధుచుండె.పిలుకురుబట్టి,అనగాపూపిరితిరగకుండాబట్టి.

పిలుకువాటు, అనగా పిల్లలవేసేది. OG. Bearing young. A. 4. 36. పిలుకవాటిగోడిగజావడిగమలకుం. ట్టి పిలుకవాటి, పిల్లలనుయిచ్చే, గోడిగజావడములకు, ఆడగుర్రపుకల్లకు.

పిలుగు A mere formalist. కడుటమయన, మాయయైన. P. 1. 222. కలదాశిన్యాసికిబహు,కలధౌతనువర్ణపూర్ణకంఠశివాన,పిలుగుయతిమరపుమోసము, కలనేరియులేకదానిగనిరపించుక. పిలుగుయతి,అనగాకడుటశన్యాసి.

పిలుచుట v. a. To call; to invite. DRU. 1081. పిలుచుకొనుట v. a. To call for (a man.) call upon, invite. పిలుచుకపోవుట To carry (a man) along with him. పిలుచుకవచ్చుట To bring (a man along) with him. పిలుపించుకొనుట v. a. To send for, to invite.

బిలుపు n. s. A call : a cry ; an invitation. ఆహ్వానము. D.

బిలేశయము * The dweller in a hole, i. e. a serpent. R. 8. 40. మహానినాదములతోవలిరెక్కవెలుంగునిక్కులుక బ్రెక్కటిలంబిలేశయవిధేదినభాగతివచ్చుచుండగఁ. శివే, గోధాయాం, ఆభా, నకులే, సింహే. SC. పాము, ఉడుము, యెలుక, ముంగియు. D.

బిల్లురుట v. n. To be suffocated or strangled. బిల్లురె, ఉడ్డుకుడిచెననుట. D.

బిల్ల n. s. A child, a babe. A young one, offspring. A shoot or young plant. పిల్లలు The young. పిల్లలుగలవాడను I am a parent. కుక్కపిల్ల a puppy. శులిపిల్ల a tiger's cub. పిల్లయింటివాండ్లు the bride's relations. పిల్లవేయుట, పిల్లలునెట్టుట to bring forth, bear young. పిల్లాపెట్టుట to throw doublets on the dice. Radha. 1. 74. పెంబినదాననంచుడలపించెమసారెకునీడు ప్రాపునే, పెంబినదానసౌదనిదియెన్నరహస్యము మాలిపిల్లలొక, వంచనలేకపాడుకొనవెలియిపోషణచేసిపెంపుగా, వించుటతల్లంబనుభవించునుయన్యులపాలునేయునూ. టీః మాలి, అనగాతోటశంరక్షణచేసేమాలివాడు, కడుటములేక, మొలకలను, నాటుకొనేటట్టుగావేసి.

పిల్ల adj. Small, petty. పిల్లశుర్యకము a small hill. పిల్లవెత్తనము misrule. పిల్లచేష్టలు boyish pranks or tricks. పిల్లగాలి a gentle breeze. పిల్లదూలము a small beam or rafter. పిల్లశంఖితము a humming or low singing. పిల్లకాలవ a small channel or ditch. DRS. 1. పిల్లబావి an inside well ; a well or hole bored in the foundation of a well. పిల్లయేనుగు, గజకలభము D. పిల్లరున్న, కాడికట్టిన దున్న. D.

బిల్ల n. s. A cake, a plate, a button, a patch. బంత్రాకుబిల్ల a peon's badge. ఆత్తరుబిల్ల a cake of rose paste. పెండిబిల్ల a plate or ingot of silver. వాడిగజ్జలలోబిల్లకట్టినది he has buboes. నవారుబిల్ల a roll of tape. బరుగుబిల్ల a hemispherical cushion. రాగిదిబిల్ల a gold tire. ఆరబలకు బిల్లవేసినాడు he put a patch in the metal vessel. మొలబిల్ల a bit or piece of metal tied on a string around the loins of a female infant. బిల్లపెంకు, ఓడుబిల్ల a tile. బిల్లమీటు bang, with a

splash, in a moment. KP. 3. 292. మోకాళ్లవక్షులంబునసానివెల్లవెలికలజెల్ల, బిల్లమీటుగాజిమ్ముచు. బిల్లమీటుగా, బిల్లనుమీటిసదానివలెనే. . . బిల్లజాట్టు a round spot in the forehead. పూడు బిల్లశురుపు a tiled roof. కలుచగానుండిసుంద్రగానుండేవస్తువు, బిల్లకచ్చేవ్రణమున్ను, D.

పిల్లంగోడు A hockey stick or bat used in games. See పిల్లగోట్టు.

పిల్లంగోవి n. s. A flageolet. plu. పిల్లంగోట్లు. Pal. 202. మద్దెట్లతాళాలుమరిపిల్లంగోట్లు.

పిల్లకాయ n. s. A child, a little boy. బిల్లగన్నేరు n. s. The jalap plant ; with lilac flowers.

పిల్లగాడు n. s. A boy or lad. పిల్లగోట్టు A boyish game in which hockey sticks are used. Vish. 7. 211. కోటగ్రోతులు, బిల్లగోట్లు, యాశరగోల.

పిల్లచుట్టులు A nouse, అనగాపురి H. 5. 112.

పిల్లజాట్టు The lesser lock behind the principal one. బాలురముందరిజాట్టు. D.

పిల్లడు A boy, a child. ఆనందసుందరివిరాశం. 2. 184. మానవనాథనేసుకమా మాజ్ఞానచేసుకపిల్లదేచ్చితే, వానికిపాలుబోసుకొని.

పిల్లడుగుచెట్టు, అనగాకపికచూపు, యెగ్గోల Cowach, a certain plant. Rox 3. 283.

పిల్లది A girl, or lass.

పిల్లదీపులు n. s. A certain boyish game. Vish. VII. 211. కుప్పిగంతులువిరిగుద్దలాటలుపిల్లదీపులుగొప్పిళ్లగూతనాలు.

పిల్లనగ్రోవి n. s. A flageolet. మురళి D.

పిల్లపిచ్చరగడ్డ, అనగాచల్లగడ్డ " This root contains a fine and cool water " " Escorcioneira "—Rottler Vol. 3. p. 13.

పిల్లపీచర A plant, Asparagus Racemosus. Ainslie. is Asparagus racemosus. H. 5. 51.

బిల్లపురుగు The red winged stinging beetle.

పిల్లపెళర A sort of పెళలు grain.

పిల్లపేగులు The small guts.

పిల్లబావి A well within a well ; an inside well.

పిల్లమెరము or పిల్లమిరియము n. s. A summerset or leap heels over head. BD. 5. 1020. వేళ్ళకన్యలుమొదలయినవారువేసేలాగులు, అనగాలఘుపు D.

పిల్లరీ A kind of song. Pal. 271. పిల్లరీపాడెడుపెనుపితాచములు.

పిల్లాణి plu. పిల్లాండ్లు Silver rings worn by married women and dancing girls on the fourth toe.

పిల్లి n. s. A cat. ఊరపిల్లి a tame cat. Several different animals go by this name: as జవ్వాదిపిల్లి, భూతపిల్లి, నీటిపిల్లి, బావురుపిల్లి, and some more. పిల్లికండ్లు Blue eyes ('cat's eyes.') పిల్లికూత Mewing. పిల్లికూస A kitten. పిల్లిలాగు like a cat, i. e. demurely, harmlessly. పిల్లిగుణము a feline disposition. కాలుకాలినపిల్లివలె తిరుగుతున్నాడు he wanders like a ghost. పిల్లిబట్టినద్రాక్షు. HD. 2. 1307. పిల్లి also is added for తిల్లి to the names of some towns as కొండపిల్లి, యాడేపిల్లి, యిసుకపిల్లి, మదనపిల్లి.

పిల్లిగడ్డ n. s. A root called *Urtica Tuberosa*. Rox. 3. 583.

పిల్లిగరులు, అనగా అటభేదము. OG.

పిల్లిపెసర or పీచర The plant called కాకముద్దా, శతమూలి, బహుశుతా. SC.

పిల్లిమీసరగడ్డ n. s. Cat's whiskers, a sort of plant. *Rasica* 1. pref. 44.

పిల్లు n. s. The satin wood tree: the wood resembles box. *Swietania Chloroxylon*. Rox. 2. 400. H. 4. 18.

పిళ్లు plu. of పిడి Handles.

భిల్లుడు * n. s. A highlander or 'Bheel,' a savage. *Kalahasti*. 3. 60. చెంచువాడు. D.

పిల్లెడుగు A certain plant.

పిల్వ The Root in A of పిలుతుట. పిల్వనంపె he sent to call, he sent for.

పిల్వము * n. s. The Bēl tree called *Ægle marmelos*, or, *Cratæva religiosa*, sacred to Siva=మారేడుచెట్టు. SC.

పిశంకము * adj. Tawny, red, as hair. G. 6. 93. గోరొచనవర్ణము. D.

పితాచము * n. s. A demon or ghost. A whirlwind or stormy gust. బేతాళాదులు. D.

పితాచకి * పితాచకి n. s. A demoniac, a jabbering savage. పితాచమునట్టినవాడు. SC.

పితాచి n. s. A gibbering fiend or sprite. KP. 3. 249. పుట్టినేనింకడతులనిప్పితాచి, నాకుశిరిచే నుకొని. కణపితాచి a familiar demon or

obedient devil. ఫనపితాచి a dragon placed as a guard over hidden treasure.

పిశిరము * Flesh, meat. DRY. 2280. మాంసము D.

పిశితాశన * A cannibal; a carnivorous wretch.

పిశితాశి * Carnivorous, a cannibal that eats human flesh. M. I. 6. 235. తూర్పురూఢుగానాదగైదప్పనితాచరవేళయ్యెడన్, మార్పుగాలయాశనమమర్చకయిప్పిశితాశిబట్టి.

పిశిరితనము n. s. Avarice?

పిశునము * n. s. Reservedness of temper, a saturnine disposition. *Sansc. Kala*. 1. 15.

పిశునడు * n. s. A reserved man, a cold friend.

భిషక్తు * n. s. A physician. త్రివిధస్త్రీబ్రాహ్మణులకు ఆఘాతవిమానముచేతపుట్టినరవ్వజాతులకువైద్యముచేసేవాడు. D.

పిష్టము * n. s. Flour or meal. *Scorix*, meltings, dross. మధుపిష్టము * Wax.

పిష్టకము * n. s. A cake, a pudding. అపూశసామాన్య. పిండివంటలుఅనిన్ని, నేర్రోగ. SC.

పిష్టచక్రము * n. s. A round biscuit. గారె. D.

పిష్టాతకము * n. s. Perfumed powder. A. 4. 36. ముక్తా. D.

విశ n. s. Movement, spring, (See కీలు.) Trick, contrivance, device, secret movement, internal agency, impetus, like the spring of a watch. *Swa*. 1. 55. అన్యటంగ్యవిశానరాకుండమును మున్నన్యగముండువిశయొద్దకింపుటించినకాలిబోనులంబి. టీ. విశయొద్దకింపుటించిన, బెట్టుపెట్టి, అమర్చినటునంటి. ఆగ్రంథములెట్టిచడానకుమరిపుకవిశిషిపైపున్నాము I have laid another plan for obtaining that book.

విశము * n. s. Fibres, film, as of the water lily. M. XIII. 3. 238. విశములారటనందరుచెరికింపి, పోవనిశ్చేదదల్చిమోళుగనమర్చి. మృతాశ, తామరమాడు, తీగన్ను. SC.

విశకంతిక * n. s. A small crane or water bird. తెల్లకొక్కెర. D.

విశకగాళందే or **విశకదట్టిన** Greasy.

విశజము * Sprung from fibres. i. e. the water lily. తామరశుద్ధము.

విశపిశలాదే adj. Clammy, viscous.

విశక్రసూనము * n. s. The water lily: literally sprung from fibres. See విశజము. తామరశుద్ధము. D.

విశిశి adv. Rapidly, with a spring. B. X. 257.

విశిష్ట 3 * A swan (lit: one who feeds on lotus films) Paidim. 4. 45.

పిశిరు n. s. Stuff. Trash, waste matter. The wash or refuse of grain. Any thing worthless. లేశము a mere trifle, as పిశిరుతపాడి a pinch of snuff. పిశిరువెళ్లతోక్కిస్తారు They will beat the stuff out of him, or smash him, crush him. ఆశునిచే సేవరకు వానిపిశిరువెళ్లినది he was quite exhausted in doing the business. వాలములపిశిరుమాన్స Kalahas. 2. 82.

విశిరుహము * n. s. The lotus. Swa. 5. 67. పశువులనలుగిరి దువ విశిరుహలోచనలు పెండ్లి పెట్టల యాజ్ఞా. టీ|| విదువవిశిరుహలోచనలన గా, శుద్ధములవెంటికన్నులుగలము తైదువలు. ib. 2. 90. ib. 54. ib. 1. 38. విశిరుహసూతి a name of Bramha.

పిశవెరి n. s. Eager, desire, strong lust. గాడు, కామోద్రేకము. P. 3. 199. పిశవెరిరంకు గుప్పెలలతప్పులుతప్పుదాల్చుటకీడికన్న తల్లియిల్లు. టీ|| పిశవెరి, కామోన్మ త్రదిత్రలయ నటువంటి. I. 20. 132. పిశవెరులనుబావి విందు వేరశము. టీ|| పిశవెరులను, కామోద్రేకముగల వాండ్రను. H. 1. 153. పిశవెరికశిరైయశరేగునశిగూడ పూబొండ్లురమయిండ్లపొంకికరుగ. ib. 1. 257. యెశిగునశిగూడిపిశవెరికశిరురేగి జారవాంఛావిహరంబుశిల్పసాగె.

పిసాళి adj. Brilliant. తళతళమనె. Rukmanga. 3. 166. మొకరిపిసాళితుమైదలమ్రోతకుగంధపుగాలిరాకకు. Vijaya. 1. 154. వాతెరకునప్పతమేతుల, మేతులకింపులపిసాళిమిసిమిక్రిమ్మి, చేతులచేతులకల్లము, లేతులలేతులవెలందురీచెలితులయే. టీ|| పిసాళిమిసిమికి, మసూహరమైన కాంతికి. Rasica. 3. 133. శిశియక్రాంతభక్తుమిసాళిచూపులలోపు, ముగుడనిద్దపు ముద్దుమోముగోము. ABA. 3. 11. మొరనుమోటుపిసాళినామూధుడు. పిసాళి, కుర్చితపురుసుడు, స్త్రీయన్ను. D.

పిసాళించుట v. n. To be brilliant, to flash, to be displayed. తళతళలాడుట, వెలుగుట, విజృంభించుట. OG. మించుట. Vish. 1. 167. యాలలువెట్టుచుసాళిగంబులతోడయాట పాటలుపాడుచుమిసాళించియును, నైకివేదంబులంగైరికంబులశరీరంబులందోరంబులుగా నలందికొనియును. Jaimini. 7. 205. పరిమెళ్లధూతుముజాలక, సరణివిసాళించునలం తశముతోడుతన, న్నరనారాయణునిరుపురుజరియించుచండ కాంతసోధములందుక. Siva. 2. 59.

శివ్యపినిధిఁన్న సారంగనాధికా హృతమై పిసాళించుమృగమదంబు. టీ|| పిసాళించు, సాంద్రమాతున్నటువంటి. ib 5. 127. జవ్వనంబుగ్రోత్వననివృటిల్లిమువ్వంపు వాతెరులనివ్వనవ్వనును సోగవెన్నెలలంగలసి పిసాళించుచంచలదృగంచల త్రభలంబుచారింది. టీ|| పిసాళించు, దట్టమారున్నటువంటి. HD. 2. 1906. కొడుకుకువిలపింపు కొనుచునీపున్నయెడతవ్వరు సేతురీతునల్లెచాలుతెమ్ము పిసాళింకునుచు, నానీడుభావలూడుచు. టీ|| పిసాళింకుకు, మాయజేయకు.

బిసి n. s. A tie between a tatty or screen and a stick placed across to fasten it. A tatty or screen being placed at a doorway to close it, a stick is placed across the door inside; and the బిసి is the cord connecting these two. తడకకుకట్టేది. D.

బిసింగిచెట్టు? See Ainslie. 2. 369. More properly పిసెంగి. "Pishinna?" Rox. 3. 790.

బిసిక్కిళ్లు Rubbing, kneading, friction, rubbing the ears of corn. A. 4. 172. వశితుత్పల్వదివానకైగుడిసెమోవరాకతామనినై, పుశిగానిల్విన జమ్ముగూడబాలమంబల్లొచ్చుచుంబంబుచేక, ముసురందేగడుగాతుగుప్పెలలపెకగుప్పలమనాశివెలిక, విసిక్కిళ్లుం విసిక్కిళ్లుచాలకులకపిఁంచెన్న భక్తింబునక. టీ|| పోలికులకు, వ్యవసాయముచేసేకూడ్రులకు, బిసిక్కిళ్లుకునగ్రహణములున్ను, పిసిక్కిళ్లు, పునానజొన్నగంటెలుపిసికితే గింజలురా లేవిగన్న వాటిపూచచియ్యకుకారకు పిశికడములున్ను, స్త్రీలు జమ్ముగూడలుకత్తుకొనిపాలం, అంబళ్లుపెనిమిట్లకు కట్టుకొనివెల్లినుకి సెలొకివెళ్ల యుక్తముగాకవెలువటనిలువగా ఆపెనిమిట్లు ఆగూడలోకివచ్చి కుచమర్దనము బయటవుండగానే చేరిరని గూడబయిట దిగుబడగా వారులోపలికిరాగా, వెలిక అన్నశుడు, గృహములువిడిచి, చేలకడకుచగ్రహణముచేసి రనిలైకలర్థము, పునాశిలువెల్లురున పూచచియ్యముపినుకుకొనిరనిన్ని తాత్పర్యము. జొన్నలు, చొళ్లు, మొదలయినవాటిపూచచియ్యము. పినుకడములు. D.

బిసిని * అనగాకడము SC. Rasica. 5. 118. బిసిని కాంతవియోగశంజెరిత గుణిభూత తాపిజ్యోర, ల్లశిదార్థి గృనియింపుచున్నయెడగల్య ప్రాజ్ఞవైద్యుండునే, ర్పశిగోదప్రభులొకతాతముడుతకమోలాగతిచ్చెప్ప, బ్రహ్మసింధూరపుటుండయోయనమాతాండుండుదోచెకవిధి. తామరకా

లను, తామర చెట్టు. D. శుద్ధ శ్రమూహ, శుద్ధ లతా
యాం. SC.
విసిరి * n. s. A pond abounding with lilies. A lo-
tus plant. తామరకొలను, తామర చెట్టు. D.
పిసిరికాయ The cocoon of the silk worm.
పిసిరిగుట్టు or పిసిరిగొడ్డు A miser?
పిసిరిచెట్టు? Pishinna. Rox. 3. 790. See పిసిరి.
పిసిరిపురుగు The silk worm: literally the miser
worm.
పిసిరివాడు A miser?
విసిరి కాంతుడు * n. s. The 'friend of the lily,'
i. e. the sun.
విసిరి (anuk.) adj. Sweet and savoury. ముద్దు
ముద్దు, విసిరిమాటలు charming prattle. ముద్దు
ముద్దుమాటలు. శ్రీభావతిశ్రద్ధవ్యము. 5. 18. మ
రియు నెన్నియెం విసిరిమాటలమర, వ్రీయముచె
ప్పియనడరవైవియు హితానున్పురిదెలిపియు సెక
కొంత మెత్తబడగ జేసి.
పిసుకుట v. a. To squeeze, knead, handle. యెటూ
తోచక చేతులు పిసుకుకొంటూవుండెను he stood
folding and rubbing his hands agitatedly as
in distress. KUR. 5. 114.
పిసెరిచెట్టు A sort of forest tree. Volkameria
Inermis, See పిసిరి The leaf is medicinal.
ఫిశ్చి * n. s. Food, boiled rice.
ఫిశ్చి * n. s. Burnt grains of rice, stickings. i. e.
grain which sticks to the bottom of the kettle.
ఫిశ్చిటా, మాడినవంటకము. PAS. అన్నపుచెక్కలు.
SC. Vish. P. 5. 191.
ఫిస్సాకము * Burnt grains of rice?
Nirank. P. preface 25. రుస్సాడు ప్రథమసుధా,
ఫిస్సాకబలాదిరేకభిదానునకు.
విస్సు, పుకవిస్సున anuk. All at once, in a flight
as pigeons, in a crowd. పికినెలుచేరిమిద సెక
విస్సునకాలగబారి.
విస్సున Whizzingly, buzzing aloud.
ఓహితము * adj. Covered, concealed. Xn. 4. 123.
ఫిక్ష * ఫిక్షము * n. s. Alms, begging, asking.
Hire, wages. A boon, a great favour.
ఓర్పిఫిక్షము గాఅడుగుతున్నాను I entreat this as
a boon, or particular favour. శతిఫిక్ష Entreaty
for the restoration of a husband. BD. 4. 1347.
తాడు పెట్టినదిఫిక్షముగావున్నది his pleasure is
law, he is all powerful. రతిఫిక్షము a kiss given
as alms. S. 2. 515. భవతిఫిక్షమందేహి give me
an alms.

ఫిక్షకుడు * Corruption of ఫిక్షకుడు.
ఫిక్షగాడు * n. s. A beggar.
ఫిక్షించుట * To beg, take alms. BD. 4. 110. శర
నిజభవుజడల్ జన్మిదంబులుగ, బరగఫిక్షించిన ప్రా
ప్త్యుండరడు.
ఫిక్షకుడు or ఫిక్షపు * n. s. A mendicant, pauper.
Swa. 1. 3. అచటి నాలవవారిహలముఖా త్రవిభూ
తినాదిఫిక్షపుభేక్షమైనమాన్యు. టీ|| ఆదిఫిక్షపు.
మొదటిఫిక్షకుడైన శివునియొక్క. భేక్షమైన, ఫిక్ష
వ్యాపారమునైనట్లుపేర్కెన్.

పి Pi, ఫి Phi,
బి Bi, భి Bhi.

పి See పియ్య.
ఫి * n. s. Fear. Swa. 5. 133. అతులహంఠిగభీరభీర
హితరతిక్షాంభాజ. భీకరమైన. fearful, frightful,
horrid.
ఓక or ఓకె n. s. A pipe. గొంతుఓక the windpipe.
The reed used in blowing musical instruments.
ఓకవిల్లలు plu. A kind of ornament attached to
a bed. N. 9. 490. శక్తి నెలుగులుకుమంచముమీద
గూర్చుండి. టీ|| శక్తి నెలుగులుకు, ఓకవిల్లలుగలిగిన
టువంటి.
భీకరము * adj. Frightful.
ఓకుకొనుట To snatch. See ఓకుట.
ఓకుట v. a. To pull out, wrest, tear. To pull to
pieces, destroy, demolish, to root up, unroot.
To turn out, dismiss. నాలికెక్కిరిచిచ్చెను he
pulled out his tongue and so killed himself.
వీకువీకాడుట To be in agitation, to be in trouble.
M. VII. 5, 386. దృష్టదృష్టుముఖునిబారుదురగన
ముద్రేకంబు బాహుబలావద్ధంధంబును శౌర్యనిర్వహ
నిగర్వహృదియందంటియత్ప్రవర్తయింతుడక్కి
రక్తితగలుగిందీకువీకాడగా, తప్పాభినతబాంధ
యస్థురుడుఘోషిస్తాంకుడైయున్నెడగా.
ఓకులాట n. s. Squabble, wrangle, nonsense,
plague, scrape.
ఓకులాడుట v. n. To wrangle. = లాగులాడుట. A.
6. 18.

పీకె n. s. A pipe. గొంతుపీకె the wind-pipe or throat &c.

పీక్టానుట for పీకుకొనుట

బీగము n. s. A lock : also a key ; both being considered parts of one implement. A key is more usually called బీగపు చెవి, తాళము చెవి. D.

బీగముతీయుట v. a. To unlock.

బీగమువేయుట v. a. To lock.

పీచము * n. s. The chin, the lower jaw. కిందిపెదవి కిందిపల్లము. SC. a dimple in the chin.

పీచము n. s. Pride. వాడిపీచమునినాను I brought down his pride.

పీచము The peacock's tail or train. పింఛము. D.

పీచర or పిల్లపీచర n. s. A certain wild shrub called శతావరి. H. 4. 13. and 5. 51.

పీచు n. s. The fibrous part of plants. వారికీమాకూతుండేసింబంధమువీరకాయపీచుగావున్నది his family and mine are connected by numerous ties. HK. 4. 82. బడుగునల్లనిమేనుపెడలబలుకంతిశిలురాలెడు తలపిల్లికండ్లు, పీచుమీశంబులుబిన్నయల్లిగడ్డంబు.

బీజము * n. s. Seed. A testicle. బీజాక్షరము or బీజము the essential part of a spell or charm.

బీజకోశము * n. s. The seed vessel of the lotus.

బీజపూరము * A citron. మాతులుంగకె, మాదీఫలపుచ్చెట్టు. SC.

బీజాకృతము * A field ploughed or harrowed after sowing.

పీట, పీటచెక్క or పీటకోడు n. s. A seat made of board. బంటపీట a bench. నాలుగుకాళ్లపీట a stool. వీణపీట The bridge of a violin, also called కుగ్రము. దూలంపీట The short cross rafter in the top of a Hindu house roof. చాకలపీట a washerman's bench on which he beats the cloth. కోడిపీట, అనగా సెక్కుదిగువవేళ్లచెక్క.

S. అనుకంఠాః * A short piece under a yoke.

బీట plu. బీటులు A chink or crack, cleft, split. బీటులువారిసపెడవులు chapped lips. Vish. 8. 108.

కాటుకకంటిరుచనుకట్టున వాళినీరకొంగుపెన్పిటలతోటివారెయు బెడ్డయుదూడెడు మేనివెన్నుటై. T. 4. 120. శరీరధారణంబునందేనియు నాశనానకపెట్టునిట్టావుగాదుల్లనధరతుల్లనంబుబీటులువార. టీ|| అధరతుల్లనంబుబీటులువార, పెడవిశగుళ్లవారగాను.

పీటపెట్టుట To set up his seat. i. e. reside permanently, settle. స్థిరాశీనమువేసెననుట. D.

పీటముడి A double knot, without bows.

బీటిక or బీటికె n. s. A chink or crack. బీటికెబాయుట To crack.

బీట్టారము A word like *bang!* denoting suddenness. A. 5. 52. బీట్టారశ్రవణశ్రవణమై. టీ|| హుంకార, ఛాంకారాదిశబ్దములనలెనేఫీట్కారశబ్దమున్ను.

పీఠము * n. s. A seat. The "chair," diocese, or see of a bishop. పీఠాధిపతి he who sits on a seat or throne ; i. e. a confessor.

పీఠమర్దుడు or పీఠమర్దుకుడు * అనుకూలనాయకనర్మశీలిపుడు. SC. BD. 4. 1487. ధరదానపీఠమర్దుకులినెల్ల, శురీచర్యనుబడితునులునుండేయు.

పీఠి * A throne. గొప్పసింహాసనము. D.

పీఠిక * n. s. A seat (see పీఠము) A preface, pre-amble, table of contents. Preliminaries.

పీడ * n. s. Pain, annoyance, suffering. పెట్టెపోయినదిపీడపోయినది the box is gone, that's one comfort ! దీనితోవాడికిశక్తిలేదావీరికారమున్ను అయినది there is an end of the trouble he suffered.

పీడ * adj. Painful, nasty, annoying.

పీడనము * n. s. Paining, gripe, seizure, squeezing, pinching.

పీడించుట * v. a. To pain, torment, harass.

పీడితము * adj. Pained, distressed.

బీడుadj. Waste, base, low. Inferior, poor, second-rate ; as a sort of rice, or as a colour. నాశునియిష్టుడునిండబీడుగావున్నది my affairs are in very ill trim. బీడుదియెందుకు I don't want the worst. బీడుభూమి a waste land.

బీడు n. s. A waste : uncultivated land, common, barren land. చేనిలోవుట్టినబీడుయొక్కదికిపోవును shall I not do what I will with my own. పెదురుబీడు bamboo jungle. గడ్డివుట్టినబీడు grass commons, a meadow kept for grass.

పీఠ n. s. A crab. ఎలుగ్గోతిపీఠ the cancer Por-tunus menestho. Linn. కుళీరము. D.

పీఠము * adj. Drunk up.

పీఠము * n. s. Yellowness.

పీఠము * adj. Yellow.

పీఠము * adj. Frightened, fearful.

పీఠనవృక్షము *, అనగాఅంబాళపుచ్చెట్టు.

పీతాంబరము * A yellow vest.

పీతాంబరుడు * The god who is clothed in saffron vest, an epithet of Vishnu.

భీతామాము n. s. భీ Error for భీతి.

పిరి The inflec. of పియ్య so పిరికాకి.

భీతి * n. s. Fear, alarm.

పిరిరి Merdosus, defiled with ordure.

పిరిరిగడ్డ A vulture: the foul-hawk.

పిరిరిగుంట A dungpit, a cesspool.

పిరిరి నాగుపాము The stinking cobra de capello: lit: the dung snake.

భీతిలుట, భీతిల్లుట To fear, be afraid. BD: 1. 160.

వీడు n. s. Fear. భయము. D.

వీడు plu. వీడులు n. s. A pauper.

వీడు adj. Poor, scanty, needy, wretched, lean, small, pitiable, slight, fragile, frail, slender, lank, slim. వీడునరాలు lean sinews. వీడుపిట్టకు దోమతెల్లులు a fly can torment a starved bird.

వీడుగిల్లుట To become poor. వీడుగిల్లిపోయిన impoverished.

వీడురికము n. s. Poverty.

వీడువారె An error for వీడువారె.

పిండు * adj. Plump, big, swelling (breasts.) ఉన్నతపీనస్తనభారపడితా she was bowed down by the weight of her bosom.

పిండు * n. s. Cold catarrh. Loss of scent in consequence of cold. కడిశము. SC.

పిండు, పిండుగు, పిండు n. s. A corpse or carcass. T. 5. 37. మావంతులతోడంగూడపిండుగులైనయేనుగులును.

పిండుగిల్లి * Having plump udders.

పిండు A corpse.

భీభత్సుము or భీభత్సు * n. s. Bewilderment, amazement. Horror, disgust, loathing. Rancour, ruthlessness: plague, harassment. నానాభీభత్సుచేస్తున్నాడు he harasses us, drives us to our wit's end. భీభత్సులై routed, overthrew.

భీభత్సుడు * A name of Arjuna. M. 17. 1. 30. భీభత్సుడునిర్భరశ్రేష్ఠుడమకతమునవిజయకగాంధీవంబుగొనివచ్చుచున్న.

భీము * adj. Horrible, frightful. భీమాటవి a dreadful forest.

భీమరము n. s. War, battle, యుద్ధము. D.

భీమరాజు A song bird with a fine mellow voice like that of the Bullfinch, but louder. Lanius Malabaricus. Buch E. I. 3. 578.

భీమశేనుడు *, భీముడు * The name of a certain hero, the Indian Hercules, also a name of Siva.

భీముడు * He who is frightful. దృష్టికు thou of terrific form. HK. 2. 161.

వీయము See వీయం.

పియూషము * n. s. Nectar, ambrosia.

వీర adj. Dun-coloured, or with yellowish flanks (a cow.)

వీర adj. Appertaining to the cucumber. కూశాపకీ. D. వీరకాయ a cucumber. Bramins are forbidden the use of cucumbers. వీరతీగ The vine that bears the sharp angled cucumber.

వీరపండ్లు A sort of scarlet berries, that are eaten: quite distinct from వీరకాయ.

వీరము The sharp angled cucumber. నారవీరము, అనగాఉత్తకా. Q.

వీరము n. s. Bravery. వీరత్నము, అనగావీరరత్నము. D. M. 7. 1. 300. T. 3. 12.

వీరారుకు Sage. మువీరారుకు Rue, wild sage. ఆడవీరారుకు Betony-leaved-black horehound (Ainslie.) గోడలవీరారుకు "Ballota Disticha" is ఆడవీర. Ainslie says మువీరారుకు Nepeta Malabarica or Malabar cat mint (Ains.) but Heyne calls it *Cucumis Acutangulus*: adding that ఆడవీర is the same, with many purple flowers. The మువీరారుకు is fragrant like balm or *spurge*. The చేతివీర is a bitter kind. The నేతివీరారుకు or *butter cucumber* is proverbially worthless.

వీరు adj. Hot, అనగాఅతిశయము,వీరెండ hot sunshine. A. 2. 62.

భీరుకుడు, అనగా భయపడేవాడు. D.

పిరుట, పిరుటులు, చినుగుట. ABA. 3. 138. పిరిలపిరి ననన పెంపొందుచుండును, చినిగననుటకాభ్యు.

వీరుపోవుట v. n. To be ruined or spoiled. వీరుపోక without losing his pride. వదివీరుపోయి sunk with fear. కిందిదృష్టంమయ్యెననుట, అతిశయముపోయెననుటయ. D. R. 6. 22. అకటనాకిత్తుడొక్కవసూక్షమంపెవెక్కువర్షంబులైదోచె, వీరుబోయె. D. nav. 75. సురసురశృక్లియొదవిసెనురిచ్చుసెక్లింతశేళు. వదివీరుపొయిక్రమ్మరతెలిపింది. Kalahasti. 2. 62. కతిఖండకగాక్షపెన్దేనినకామాలంబాయు వీరుప్రాకసురనాథుచేవమింక.

భీరువు * n. s. Timid or fearful woman. Swa. 5. 52. కలుదివియలవారుకుంజాలెత్తి, పెటలచప్పుడులాస్త భీరుత్వయంత్రామాకురింధసుఖము, భేదరులకాశుక. పిల్ల ఆత్మభీరు, భావశుభావముగలదీక్షియస్త్రీలయొక్క.

- దీరెండ Hot sunshine. A. 2. 66. మెండుమీరినపుక
టిదీరెండదాకి. టీ|| టీవ్రాతపము.
పీచ్చుట v. a. To suck or swill with a loud sound.
L. 4. 345. బత్తితోనధరంబుకట్టిపీర్చినను. S. 2.
278. నామేనిర క్తమాంశములుబీర్చునాగ.
పీల adj. Slender, lean. Poor, spare : scanty :
short, not tall. పీలపంట a scanty crop. పీలచే
తులు lean arms. Pal. 334. పీలచేతులునడదీనుగ
రీతిసాలుచుగురుచుసార్యమే తెంచి.
పీలి or పీలిపిట్ట The same as పిలిపిట్ట the bird
called bulbul, a kind of thrush. R. 2. 18. చక్క
నిమోముముద్దుమణి తాలిఖలీనము మేలిజాఫువాడు
క్రైరపీలికుచ్చులిరువంకలనెక్కిడిచేరుకొంగులూర్.
Swa. 4. 13. పీలిగరులయందొకొలలు. టీ|| పికిలి
పిట్టలకుకెలుగట్టినబాణములున్ను. D. Navanath.
42. పీలిపాగయుమొల పెట్టినపిల్లిగోవి.
పీలి n. s. A rudder. M. II. 2. 44. చుక్కాణి. D. పీలి
కాడు, ఓడచుక్కాణిగడిపేవాడు. D.
పీలిక n. s. A rag. బట్టలుమొదలయినవాటిచీరక. D.
పీలికాడు A steersman. See పీలి.
పీలు * A kind of forest tree. పిన్నవరగోగు &c.
SC. యేనుగు, పరమాణువు. D.
పీలుచుట v. a. To suck up, sup, drink up with a
noise. To whiff or take (smoke from a pipe.)
To drink or dry up the vitals, as fear does.
పీవరము * adj. Plump, big, as breasts. Sleek, as
arms.
భీషణము * n. s. Horror, dreadfulness. KUR. 3.
80. Vish. 2. 54.
భీషణము * adj. Horrible, dreadful.
భీష్మించుట or భీష్మికరించుట To declare or protest
as Bhishma did in the affair of Satyawati.
పీశర See పీచర.

పు, పు, బు, భు.

పు Contracted for పుత్ప a flower. Thus పుష్పానికి
for పుత్ప + పాత the pollen of flowers,

- బు|| A contraction for బుధవారము Wednesday.
పుంఖము * The feathered part of an arrow.
నారిమీదమోపేపింజ &c. SC. పుంఖానుపుంఖ
ముగా One after another, in rapid succession.
= పింజపింజంగరవ. B. Yaya. p. 309. line 18.
పుంఖతము* adj. Set on the bow. పుంఖతశరము
an arrow set on the bow. T. 2. 214.
బుంగ n. s. A pot with a narrow mouth. Surabh.
45. బాలుపుమారంగత్పరాజధూరుమామలయగ్ర
ములనున్నబుంగలయాశవంబు. బుంగమూలి n. s.
A ugly mug or face.
పుంగుతుడు * (Literally, a bull.) This word is
only used in composition as "pre-eminent,
excellent:" thus మునిపుంగుతుడు A he-saint;
the venerable hermit.
బుంగుట To die. చచ్చుట. ABA. 3. 134. చనెంగ
తుగొనెకూర పెద్దనిద్దురపోయె విద్వేద్రైల్లమడిసి
బ్రుంగననుసెగడ సెముగసేసేల్లె. బ్రుంగ, సేళ్లలో
మణిగననుట, చచ్చెననుటయు. D.
పుంగుడు, అనగాపురులోమి. OG.
బుంగుడుపడరుట. v. a. To fall down. కూరేటట్లు
చేటులనితోచినది. Pal. 439. కరములుతునకలు
గాజేసివేసి, భుజములు నేలపైబుంగుడుపడరది, తొడ
లునుపెడలునుతునకలుచేసి.
పుంజము * n. s. Heap, quantity, collection.
Marcand. 4. 8. Number, assembly. M. IV. 4.
282. శోకపుంజముతో oceans of sorrows. M.
1. 5. 36. రత్నపుంజభరిత full of gems.
పుంజధాన్యము The generic name for every kind
of grain excepting వడ్లు and వరిపంట. It in-
cludes కొర్రలు, పులవలు, సెనగలు, రవిడలు, జొ
న్నలు, చామలు and so forth.
పుంజ n. s. Abundance, plenty, welfare. ఆగ్రా
మమునుపుంజచేసినాడు he promoted the wel-
fare of the village. N. 9. 179. పుంజరీటంబుల
పుండచెలుప. టీ|| బలమునుకనుకరచగానున్ను. Loc.
2. 262. line 19. పుంజేను గారుత్రభావ్యానికెవర్చి
నవ్వదు గ్రామం పుంజీచేసి నీర్ధారుకు జరిచేసిరి.
వాండ్లయిచ్చునపుంజగాపున్నారు they are now
in good circumstances.
పుంజీకవత్ * adj. Collecting, gathering, పోగ
య్య. A. 2. 65. పుంజీకవత్పాలవ్రాతము. టీ||
దట్టమైనకలిగొట్టుపుచ్చములు.

పుంజ or కోడిపుంజ A cock. కుక్కుటము.

పుంట (Locative of పుండు) In a boil.

పుండరీకము * The white lotus. A leopard. L. 20. 72. SD. 458. పుండరీకాజినము A royal tiger's skin.

పుండరీకాక్షుడు * He whose eyes are bright as those of the lotus. An epithet of Vishnu. Vish. 2. 268.

పుండు n. s. A boil. Infl. పుంటి (S. 3. 374.) abl. పుంట. plu. పుండ్లు. infl. పుండ్ల. An ulcer or buho. The lues venerea. A blister. The reddish cake in the middle of a white-ant-hill. నానొంతుపుండు గావున్నది I have a sore throat. రావపుండు murrain or cancer. ఉక్కులోపుండు పెంచుతావేమి why do you nourish a thorn in your side?

పుండుచేయుట To raise a blister, or make a sore.

పుండ్రము * n. s. A mark worn in the forehead.

త్రిపుండ్రము or త్రిపుండ్రకము the cross mark.

వక్రాలలాటగా ప్రి ప్రభాశ్చ రేఖాప్రి పుండ్రకం. and ఉర్ధ్వపుండ్రము the upright mark.

పుండ్రేషు * The white sugar-cane. పుండ్రేషు శరాసనుడు Cupid. R. 1. 60. శీతాంశుబింబాన నాజనపుండ్రేషు శరాసనుఁ.

పుండ్రోగము The venereal disease. పుండ్రోగము తగలించుకొన్నాడు he got the pox.

పుంత n. s. Alley, path, by-way. ఉసువులునడిచే దారి. D. See పొంత.

పుంబోటి for పువుబోటి q. v. Chandrara. 3. 141. ఇ విష్ణుసమనమురతిగావింపునన్నదత్తుడు పుంబోటి.

పుంభావము * అన గావుతరతి. T. 3. 143. KP. 7. 198.

భంభం Bom! Bom! (anuk.) The sound of a conch or shell.

పుంతరము or పుంతరి, అన గావుతరతి.

పుంశ్చలి * A harlot. రంకులాది. P. 1. 275.

పుంశివనము * The ceremonies observed when a woman perceives the first signs of a living conception. W.

పుంశ్చ్యము * n. s. Manhood, manliness, virility.

ఆచార్యపుంశ్చ్యము the priesthood. A. 5. 151.

మక్కడము n. s. An eel. మురదమక్కడము the same.

భుక్కనము * Barking of a dog. మొరగడము.

భుక్కనుడు or భుల్లనుడు * A man of an impure and degraded tribe or occupation, born of the సోమద by a Soodra female. భండాలుడు, శ్వశువు చుడు, అధముడు, SC.

మక్తా n. s. A fragrant powder formed of various ingredients. పిస్తాతకము. D.

మక్తాము, అన గాఅధికము. గంధపొడిన్ని. OG. In Swa. 3. 112. నైలతయ్యాశేదంగనీకమక్తాము.

మక్తాయి The same as మక్తా.

మక్తావాడు A perfumer. కుంకుమాదిద్రవ్యములమ్మే వాడు. D.

పుక్కిలి n. s. Gen. పుక్కిటి. Loc. పుక్కిట. plu.

పుక్కిళ్లు. The inside of the cheek. పుక్కిటిపురాము Rigmale, traditional nonsense. Old wives' tales. R. 6. 112. వెళ్ళనిట్టార్చుపుక్కిట వెడలకున్నె he could not help drawing a deep sigh.

పుక్కిలించుట v. n. To gargle, or rinse one's mouth. To spirt out.

పుక్తేడు A mouthful. i. e. పుక్తేడునీళ్లు as much water (See ఎడు) as fills the cheek.

భుక్తము * Eaten, devoured. నాభుక్తములోవుంటే చేసు (a bad phrase) the field which is in my hands.

భుక్తి * n. s. Eating, food, meal. Enjoyment, use, possession, fruition, usufruct. భుక్తిముక్తి happiness both temporal and eternal, lit: possession (of god) and freedom (from evil.) భుక్తిముక్తి యనిచ్చు he will teach you to enjoy good and avoid evil. భుక్తిముక్తిదాయకుడు he who gives sustenance here and happiness hereafter.

మగడలు n. s. Gold pins worn in the tip of the ear.

భుగభుగ adv. (anuk) Fragrantly, redolent, breathing forth, or rising, as a scent; sweetly. = ఘుమఘుమ.

భుగభుగ n. s. Fragrance. Subhadra. 2. 84.

మృగనాభిలికంబు భుగభుగ లలలాటము. టీ|| శరీరమళములు.

భుగాలున Slapdash. Suddenly.

భుగులుకొనుట v. n. To spread as a smell. A. 2.

85. పొలయునెత్తలిభుగులుకోసలయదీగ. టీ|| ప్రకాశస్తూపున్నశరీరమువ్యాపించగా.

భుగులుపుక్కుట To noise abroad? blab? HD. p. 245. line. 1. పుట్టుచున్నదిమాకుభూపాలపుత్రి, మట్టిమొజ్జలు గానిశరచెనటంచు, భుగులుపుక్కురొమిరుపురిలోనననుచు.

బుగ్గ n. s. The cheek: the chops or inside of the cheek: a bubble: a spring of water: a fountain.

బుగ్గరింటుట To smell, as flowers about to bloom.

BD. IV. 250. క్రైస్తవమతమున బుగ్గరింటుటలు

బుగ్గరించినయట్టిమొగ్గపువ్వులును, అనగా వికసిం

చడమునకైపొట్టులుబిసకొరక మలనితోచినది.

బుగ్గి n. s. Ashes, dust.

బుగ్గన or బ్రుగ్గన Suddenly లటకున. Parvata

Puran. 5. 28. వినుమునేమొకనాడువిసినయట్లుంబు

నవిహరింతుడద్యనవీధియందు, పుగ్గననినీతిబ్రుగ్గ

నబాడమిదివ్యాంక్షదీక్షల.

భుగ్గరన Fragrantly. గుండుని Charu Chandr. 4.

21. క్రొన్ననతావిభుగ్గరనక్రొమ్ముడిబార.

భుగ్గము * adj. Curved, bent. వంగిన, వంచబడ్డ.

Siva. 3. 76. కృకవాకులమొరకెక్కుచూడరి

ద్రవింజు భుగ్గ కంఠధ్వనిక. టీ|| కుంచబడిన కం

ఠముయొక్కధ్వనిచేతను.

పుచ్చకాయ n. s. The wild bitter melon, called

Bryonia Callosa. కళింగము. కర్ణాటుకము. SC.

Cucumis Colocynthis. Rox. 3. 719. వెరిపుచ్చ

Coloquintida; used as a vomit. T. 4. 214. 2జ్జ

లపుచ్చకాయవివరణ. టీ|| పుచ్చకాయతినరా

దనిగురువు అందరికిన్ని చెప్పితానుతిన్నరీతియాను.

Various kinds are called వెరి or అకివి, or యే

టిపుచ్చకాయ.

పుచ్చటిక or పుచ్చటిక n. s. Modesty, prudishness.

విడియము, శిష్ట. ABA. 1. 164. శిష్టనాలజ్ఞయన

గను శిష్టితయననానయనపుచ్చటిక యనగానులజ్జ.

OG. 38. పుయిలోలు, శిష్ట, పుచ్చటిక.

పుచ్చటికతనము n. s. Prudishness, modesty, shame-

facedness. = విడియము. Siva. 2. 8. పుచ్చటికత

నంబుపోవెట్టిరికన్న పుచ్చటికనాయాని పుచ్చటిక

టు. టీ|| పుచ్చటికతనంబు, శిష్టతనము.

పుచ్చటిక n. s. A virgin, a girl. వారిక. D.

బుచ్చి adj. Little, small.

బుచ్చిగాడు The bird called Kingfisher. చిన్ననీ

ళ్లబుచ్చిగాడు the regular Kingfisher. Jerdon.

No. 248. నీళ్లబుచ్చిగాడు Genus Alcedo.

పుచ్చిపోవు v. n. To be rotten.

పుచ్చు n. s. The sediment of oil, filth. Jagannadha.

1. 67. పుచ్చులోనున్నయొక్కలి బారబ్బి, నేతిలోనా

ముదపుచ్చునిండనించి, పులుసులోగంజిమిక్కిలి

గలయబోసి, పుచ్చములలోననిరియపుడు నడచు

పుచ్చు adj. Rotten. Vema. 69. గురువునకుపుచ్చు

కూడైననివ్వరుయరయవేశ్య కిత్తురథంబెల్ల.

పుచ్చుకొనుట v. a. To take. This verb like to

take in English is used in many senses, thus

To receive: to purchase. To eat, to drink, to

take medicine, poison &c. To exact (service.)

శలపుచ్చుకొనుట To take leave or retire.

శిష్యుతిపుచ్చుకొనుట To demand satisfaction:

or grounds. శైవముమానుకొని శైవ్యము పుచ్చు

కొన్నాడు he embraced the Vaishnava creed.

నాప్రాణము పుచ్చుకొన్నాడు he harassed me

much.

పుచ్చుట v. n. To decay, mortify. rot. నీసూరు

పుచ్చ may thy teeth drop out.

పుచ్చుట v. a. To take: to send, to remove. తీయు

ట, పంపుట, పోగొట్టుట. ఆవిడను నిద్రపుచ్చినది

She put the child to sleep. వాన్నిశరిపుచ్చివేశ

నారు they settled him. నూరుపాపాలతోఆ

యిల్లుకట్టడమునుశరిపుచ్చినాడు he finished the

house for a hundred rupees. మోసపుచ్చుట to

practice fraud. చిన్నపుచ్చుట to disgrace. ప్రా

ధ్వుచ్చుట to pass away the time or to idle

away time. యంతప్రాధ్వుచ్చివినందుకు శూకులు

యేమి what is the reason of your making so

much delay? Pariz. 4. 33. తొడలపుచ్చిని

జారవ ధూటులువేలుపుచ్చునిదీనిపావడలుధరిం

చి. తొడలపుచ్చి, అనగా నొమ్ములుతీశివెట్టి.

A. 5. 41. శిశ్యులబలతంతములనిగొప్పనంబూ

నియొకింతనేపుచ్చితి పుచ్చిచెలింగని వెచ్చునూర్పు

చు. టీ|| పుచ్చి, తిరిగివేశివేశి. M. 1. 4. 311.

నాచేసినయజ్ఞానంబునిశించి నాకుంబ్రసాదింప

లయునని, బాధించిశూలంబునలన నమ్మనించారు

చోసదిపుచ్చరాకున్నదానిమొదలు మేతనకునిమి

దినతంతపాశ్వర్యంబునందు శూలశేషంబంతగ

లంబయిందె. పుచ్చరాకున్న, అనగాపూడవెరక

కూడకపొయ్యెటప్పటికి. Vish. 7. 27. అనితనమే

నియందుగవకానితనముయుగంబుపుచ్చియయ్యని

మికకోటిగ న్నేనిమదంతములైయిదిరెండుభూమిలై,

జననమునెందిదుద్ధజనశంకారణంబును సాధురక్ష

ణంబును సెనరింపు భూభరము ప్రామెదనింతయు

నివ్వయంబుగ. Pal. 230. అదెకచ్చెనాయడుఅ

లపుచ్చనాడు పుచ్చుకీతలుపుచ్చు పురహరునియన

అనిశల్ల. శ్రుచ్ఛదీరలుశ్రులు, అనగాతీయంతికవాటములు. Vish. 2. 80. ఆతలచేరబాలుగానియండుగ్రమంబున నెయ్యబుచ్చియయ్యపులకాఘృతంబిడిప్రియంబొనరించినయట్లకా. అండుక్రమంబున నెయ్యబుచ్చి. అనగా అండులోక్రమేణఘృతమతీతి. M. XIII. 5. 158. అరడుశ్రుణ్ణలోకగతియునుమానవత్వంబు ఘోరనరకవాశమునువిధించి శ్రుచ్ఛవారిదెలిసిమన్నించుభజించి. SD. 3. 199. అరమరతేకసేనాదినమాటవిరివిశ్రుచ్ఛుచుమానవృత్తినున్నాడువలపించుజేయనావశముగాదింక. BD. 4. 590. కలవానియట్లునిక్రంబునీతైక్ర, మలశరీరనమునబుచ్చితిగొల్పురనరనేనుగుండ్లుదాటబట్టిచూచు, మనుజుండుబ్రతుకునేమడియునుగాక. మలశరీరనమునబుచ్చితిగొల్పు. అనగా కొత్తవల్ల ధాన్యమునుజేంపితివి. Vema. 214. వేదకీడు పెల్లవెలిమిచ్చగానేల, పాపిసాములన్నిబట్టనేల. Vish. 1. 157. ఆకుడల్లెమార్పిసుఖ మైనవదంబునమార్పియత్తనం తాకుముల్లెబుచ్చి విడితంబునశంకుడ లిచ్చిభక్తులం, చేయబోరెడుఃఖజలధింబడకుండగ దేచ్చిబ్రోవలయ్యేతురియున్నవాడుమదివింత దొరంగుము పాకకాశిసా. శంతాకుముల్లెబుచ్చి, యవత్వంబురములనున్నపోగొట్టి. Vema. 230. చాకివాడుకోకచీకాకుకుడజేసి, మయలబుచ్చిమంచిమకుశ్రుచేయు, బుద్ధిచెప్పవాడుగుద్దినసేమయా. Vish. 4. 236. అగ్రస్త్రి. బడబాసలస్తోత్రంబులనుష్ఠించియుచితశ్రయోజనంబులనడపి వేదకాశ్రుప్రశంఖంబుల ప్రొద్దుబుచ్చ. Zuccaya. 5. 194. శరణికధాభూషణంబులగుధాషణంబులప్రొద్దుశ్రుచ్ఛుచున్నయంత. T. 3. 109. నాయక్రరవిన్నబుచ్చకప్రియంబుననేలిన మేలుగానిచో, మక్కువలేనివారిపతిమాలినసేమిఫలంబు. టీలిన్నబుచ్చక, వృథాముచేయక. Vema. 258. వరులమోశ్రుచ్చిధరరూకలార్జించికడుశ్రునించుకొనుటకానికడు, ముగియుసేయునరుడుయెక్కువకెక్కునా. కంశ్రుట, నియోగించుట, నీనుట. D.

శ్రుచ్చె The young unripe fruit of the palmyra cocoanut &c. A cap or loose bit under a screw. The loose caps at the ends of a palm fruit. The skull. నితలశ్రుచ్చెకలకొట్టుతాను I will break your head. తాళనారికేతాదులయతినవశలాటు. D.

శ్రుచ్ఛము * n. s. The tail: the hinder part. DRB. 554. తోక, వెనకభాగము. D.

భజ n. s. A little cross denoting caret. హంసపాదము. Paidim. 4. 163. వనజభ్రతుండవయవములు, దనరారశృజించిసావధానమతిం, గన్గొనికాసుక్రమేదబృరయనిభజయిడుకుడినాధియంగనకలరుక్.

భజము * n. s. The shoulder, the arm.

భజంగ భక్తు * The snake eater: i. e. a peacock.

భజంగము, భజంగము * n. s. A snake.

భజంగుడు * A libertine, a lecher, a lover. భజంగ ఏవజానితేభజంగచరణంశితే The feet of a snake (or, tricks of a lecher) are known to himself alone. Pal. 291. ఈరాజులభజంగుబ్రహ్మనాయకుడు thou who hast dishonoured all thy foemen.

భజగము * n. s. A snake. భజగచోరు, అనగాశర్మమునుకంతభూషణముగాగలవాడు. Balram. 5. 71.

భజశుక్రిచెట్టి A certain tree. See. భూజశుక్రి.

బుజము n. s. The shoulder. తెకబుజమునేల the distance bearers carry a palankeen at one run, without halting to change shoulders. About a furlong.

భుజించుట or భుజియించుట * v. a. To eat. S. 3. 188.

భుజివ్య * Handmaid, concubine. వరిచారికా, వేశ్యయన్ను. SC.

భుజిమ్యుడు * n. s. A servant. భృత్యుడు. SC.

బుజ్జించుట v. a. To caress, or fondle. To pacify, console, calm, lull. To cajole, wheedle, persuade. BD. 3. 693. M. 12. 1. 229. Vish. 4. 180.

బుజ్జింపు n. s. Flattering, consolation. బుజ్జింపు మాట, అనగాసాంతవనవాక్కు. D.

బుజ్జవము n. s. Flattering, consolation. సాంతవనము. ఓదార్పు. B. 3. 998. ఇజ్జలములనతిభక్తిని, మజ్జనమొనరించియాపిమానమువేడ్క, లజ్జావతియెక్కువెయని, బుజ్జవమొగిదోతుకర్తముడు బల్లుటయ్యుక్. Satya. 3. 193. పెల్లుగవల్లడిగానియల్లసిల్లుశ్రుచ్చిశ్లుచల్లనగుమల్లెపూసెజ్జబవ్వళించిదిమన్మరూఢించితనజ్జబుజ్జవంబు నుజ్జించినశిజ్జకశ్రుగొజ్జింటితుంపురులు. M. XIII. 1. 38. అన్నర నాయకుండు, శంప్రితిపెయ్యక దేనిచితనయన్ని ఘోరత్రంబునబరిచార్యులకుబనిచెబుజ్జవమొప్ప.

శ్రుట * n. s. A page, one side of a leaf.

శ్రుటము * n. s. A fold, a doubling. The cup or hollow formed by a fold, as in a flower, or in

any roll or in the joined hands, the eyelid. Burning or refining a metal: calcining a medical drug. The head. నాసికాపుటము the calix of the nose. i. e. the nose. ఖరపుటము a hoof cup i. e. a horse's hoof. దాన్ని సూర్యపుటములో దెట్టు dry it in the sun. ధాన్యపుటములో పెట్టిన మందు kiln dried medicine. పుటము వేయుట to heat metal in the fire: to calcine a drug. నిన్ను పుటము దెట్టు mayest thou perish. Vasu. 2. 46. గ్రహిణి గాంచి పుట్టు బలుకా సన సన్నిభ సేనుకుంపునం, బనిని తీసెనుకునక, పాంచుర నైక తనియు రోతటం బనక, దరిపుటంబనక, నన్నియు నారసియొక్క హృదయ తనలవలీల నానకుల తావుల తావల మైనతావు నక. టీ|| దరిపుటంబనక, పుకగుహాకాకుండా, అయితే తాంబూలం గావుండే పుకగుహ అనక అని చెప్ప వచ్చును. A. 5. 57. పుటపాక, పుటముతోటి, నీకాకం బకాకు శుభి. టీ|| పుటపాక, పుటముతోటి, నీకాకం బగు, శుభాన మైన, కాకం తామము చేతను, రీకాకు శుభి, శుభిరటంది. Vasu. 3. 241. పుటతామపుట పాక శుభి హితను హేమమంక శుభి వపుటార్పిడగ రాదు. టీ|| పుటపాక, పుటములయొక్క పుతనముల చేతను, శుభిహిత, తరిగడద నైపుట్టుకుని లివినటువంటి, తను హేమము, దేహరూప సువర్ణము, యింక, యిగిరి పొయ్యెట్టుగా, శుభివపుటావిడగ రాదు, శుభివ పుటమనెడి, పుటవిశేషముయొక్క అర్పినిడరాదు. P. 4. 136. వడిముట మెత్తి దాటునిడువాయివాయి వ లింతనంతైన నిడువెలుగుంచెలుంచెలుకు నీడగా ద్యులక్రిందుమారుగా. టీ|| వడిముట మెత్తి దాటు, త్వరగా తలనిక్క పెట్టి. Pal. 413. అతిపుగ్రమున జూచె నాబులుదపుడు, పుటమెని పొడిచె నాభూమి శ్వయండు, సామంతరాగం సాదివేసినను. పుటము, అనగా తలను, ఎగసి, పైకి ఎగిరి, ఆభూమి శ్వయండు, రాజు. Pal. 239. పుటమెగసి సాయుడు భూమి శుగులంక, శుభుగతికోట పుటమేవలెనురికి.

బుటక n. s. A plunge.

పుటపుటగా anuk. of running. గునగున. H. 5. 25.

ఓటిపాటి సాములు బెట్టుక పుటపుటగా వీరివెంట పారిండ్లబడిక, విటులనిమిత్తము మెట్టెలు, విటుకు విటుక్కున గదిరుగు శిస్తునవగతోక.

పుటపుటన The act of breaking forth. పొటమరిం చడము. A. 1. 34. కొంతెరుగనగుమదముపుటపుటనె. టీ|| అతిశయము, మదాతిశయమనుట, మదము కొంతెరుగనగుమదముగా అని చెప్పవచ్చును. Ska.

3. 47. కంకణంబులరత్నంపు దళకులు సదర నుం కిందినైచుచేమందిబంతులం బుటబుటనై. టీ|| చేమం దిబంతులక, తెల్ల చేమందిబంతులచేతను, బుటబుట నై, కొంచెముకొంచెముగా పురుస్తుమై.

పుటభేదనము * A city or town. శట్టణము. D.

పుటమరించుట See పొటమరించుట.

పుటాక్షరము * n. s. Heading in a page; titles of chapters.

పుటి * n. s. A cup or concavity made of a leaf folded or doubled. See పుటము. B. 8. 472. క రద్వయపుటిగూడ్చి కృతాంశం.

పుటిక * n. s. A cup. A. 1. 92. కదళగధీరపుప్ప పుటికాచ్చుట చేతులయిప్పిండినై. టీ|| పుప్పపుటి కాచ్చుట, పుప్పురేకులయిందు. See పుటము and పుటి. P. 4. 135. కనివిశదందపత్రపుటికామరిపూర్ణ సువర్ణకణికా కనకఘటిస్ఫుటిభవద భుజనిమా ప్రదతాతపత్రముల్.

పుటిక A hamper, a small basket. Paidim. 4. 292. బుటిక్కు, or, —టు—, anuk. Slapdash, a word imitative of plunging. Same as బుడుక్కున.

పుటితము * Folded, inserted, contained.

బుటుక్కున See బుటిక్కు. Bhas. §. 71.

పుట్ట n. s. A white ant hill as being a mass of earth: wherein snakes are found: hence, a snake's hole. A pack, number, collection in general. ఆయిల్లచీమలపుట్టగావున్నది the house is infested with ants. ఆపుత్తకము అబద్ధాలపుట్టగావున్నది that book is a pack of lies. వానిలెట్లెట్టినరములపుట్ట he is mere skin and bone.

బుట్ట n. s. A basket of wicker work.

పుట్ట i. e. పుట్టేటప్పటికి (Root in A.) BD. 5. 914.

పుట్టకాలు A big leg: being the disease called Cochin leg. i. e. a leg swollen with the scurvy called Elephantiasis. Jagan. 1. 54. పుట్టకాల్ సాట్టవేరవట్టి వ్రేలుండెచిత్. టీ|| పుట్టకాల్, మిక్కిలి తాళుకలకాలున్ను.

పుట్టకూడు The heart of a white ant hill. The red earth that contains the eggs. A puff ball or fungus. Swa. 4. 49. పొట్టకెప్పకూటికింజీ మలకుండెదలునకు నెలుంగులుగులగులం బుట్టలుని శిశనిజనభరకులికకొటులంగోరాడ. టీ|| పుట్టకూటికిం, పుట్టలదాడ ములిచేకుక్కుగొడుగులకోసమున్ను. కుక్కుగొడుగు. D.

పుట్టకాళ్లు n. s. A mushroom. M. XII. 5. 418.

పుట్టకోట, అనగా కోటకు బలముతో సరము కోటలైట పెట్టినది. D.

పుట్టకోవలు The pointed tops of ant hills. పుట్ట మొదిలి ఖరములు. D.

పుట్టగొడుగు A mushroom.

పుట్టగోవి A large గోవి or కాపినము. S. 2. 207. Vaija. 3. 94. BP. 5. 250.

పుట్టగోవి Orifice, hole, as of an ant hill. SD. 461. కుటిలోద్గతిని పుట్టక్రమలచేయుట యుటచిను లగ్రోలు భలుకములు.

పుట్టచిలుక The red billed cuckoo. Jerdon No. 230. 'Xanco-stomus Sirkee.'

పుట్టచూలు He who was 'born of the ant hill.' This is a word translated from the Sanscrit name వాల్మీకి Va'lm'iki.

పుట్టచెందు A ball to play with, made of fungus. H. 5. 242. నెట్టుకొని గట్టికగ బట్టు పుట్టచెందజుట్టి కాట్టించుచీపునకుట్టువార.

పుట్టలేలు The large black scorpion, so called because found in rubbish. కుండ్రగబ్బ. D.

పుట్టమట్టు Valmiki. See పుట్టచూలు.

పుట్టము n. s. Cloth, a vest or dress.

పుట్టముంఱి Demure. అదితిట్టుచూపుంజే పుట్టముంఱి వలె పూరకపుండినాడు she reviled him but he stood stock still: he held his peace.

పుట్టలమ్మ Our Lady of the swollen face; or, of the goitres.

పుట్టి n. s. plu. పుట్లు A wicker boat woven of cane and covered with leather, వాని పుట్టిమునిగి నది his raft is sunk. i. e. he is shipwrecked or ruined.

పుట్టి The Indian ton weight, equal to twenty మాములు. The putty or పుండి candy is from 800 to 1000 Seers and is ciphered పు. The పుట్టపుట్టి is 80 కుంచాలు but the మలకపుట్టి or Malacca ton is 200 or 240 కుంచాలు. కంటికి పుట్టెడునీరునించె She wept in floods. The putty or candi at Masulipatam is of three weights: four hundred and eighty pounds for tobacco; five hundred for metals and hard ware; and five hundred and sixty for sugar, dates and other soft articles. The putty and its fractions also denote the extent of land that produces this quantity of grain.

పుట్టించుట v. a. (causal of పుట్టుట) To create, generate, form, make, raise, fabricate.

పుట్టింట (Abl. of పుట్టిల్లు) At home, in her father's house.

పుట్టిక n. s. A basket. Vijaya. అమరులవోనపుట్టిక నహాన్రమయూ ఖనిజోదకోదే &c.

పుట్టిల్లు or పుట్టిల్లు n. s. Birth-place, nucleus, home, mint, fountain-head. వాడడుచ్చార్జమునకు పుట్టిల్లు he is a mass of wickedness.

పుట్టు adj. Born. పుట్టుదరిద్రము life-long poverty. పుట్టుభోగి one who is rich from his birth. పుట్టుమచ్చ a natural mark born with one. పుట్టు వ్యాధి a congenital disease, a disease born with one.

పుట్టుక n. s. Birth, origin.

పుట్టుకొడ్రాలు She who is hopelessly barren.

పుట్టుచెయ్యుట Ceremonies regarding a birth. వారకర్తము. D.

పుట్టుట v. n. To be born, produced. To arise (as love, anger &c.) రల్లితో పుట్టినది a mother's sister. పుట్టినది and పుట్టినవాడు are used where it is uncertain which is eldest: the specific Telugu names for these relations denote the precedency or succession of birth; the simple words brother and sister are often expressed by Sanscrit words. తోడబుట్టినవాడు brother. తోడబుట్టినది sister.

పుట్టుపాట An albino, or Hindu born with a diseased white complexion. These are as fair as Europeans.

పుట్టుబడి n. s. Produce, production.

పుట్టుపు n. s. Birth, origin. తొంటపుట్టువక in a former birth. B. X. 99. N. 7. 178.

పుట్టెడు See పుట్టి A ton.

పుట్టించ or పుట్టేకూ, అనగా ప్రేరేకూ.

పుడక n. s. A skewer, a small stick or bit; a bavin, spillikin, spill; a fescue, a pin, a bodkin, a stiletto. పూనిపుడక a bit of straw. ముచ్చపుడక a gold pin worn in the nose. పుడకలు sticks, firewood. పుట్టుకతో పుట్టినది పుడకలతో గానిపోదు it was born with him and he will carry it to his grave. వాని చెవిలో పుడకలు విరిచినది she poisoned his ear with slander. S. 1. 492.

పుడక బావి An carring like a slender stick of gold.
 బుడకోడి n. s. A waterfowl.
 బుడత n. s. A little one, child.
 బుడతడు n. s. A little boy.
 బుడతరము, అనగా కుక్కుటమర్దకము. Q.
 బుడబుడ Gurgling: the sound a bottle makes when sinking.
 బుడమ The plant named Bryonia callosa. Ainsl. 2. 428. The fruit is used as a pickle: and a medicinal oil is extracted from it. See కూతురుబుడమ: one sort, egg-shaped, is the కోడిబుడమకాయ. బుడమకాయలాగు తిరుగుతాడు he is running about here and there: (a phrase regarding a dumpy little man, as poking about, a fumbler.) బుడమకొండ్లు the ripe fruit of the Bryonia Callosa. బుడమవరుగు the Bryonia Callosa cut and dried for pickling.
 బుడమచేత A sort of fish.
 బుడమపాతర, అనగా పండ్ర. Q.
 పుడమి n. s. The earth. అనగా భూమి, పుడమిచేడు, or పుడమిశుడు A prince, అనగా రాజు.
 బుడాలన anuk. At once. బుడాలున (మునుగుట to sink) to the bottom (anuk.)
 బుడికిళ్లు A kind of game. N. 9. 102. మరియుబుడికిళ్లు మొదలుగా మనసువచ్చి నాటలన్నియు.
 బుడిగ adj. Small, squat: short and thick.
 బుడిగ n. s. A small pot. plu. బుడుగులు H. 2. 84. తొర్లుగట్టెయనల్లదుబ్బుచిల్లుడుగుంజ మూజబిందెల పెన్నపూసేచట్టి పాలబుడుగులు పడితలపాత మెట్లు.
 బుడిగె n. s. A pack or pannier, also a సిద్ధి or leathern oil bottle, two of these form a bullock load. ఎద్దులమొదిక వైపునెద్దె. D.
 బుడిపి n. s. A bump or swelling. Callus; excrescence; a knot or joint, in a cane. plu. బుడుపులు The stump of an amputated hand &c.
 బుడిపె See బుడిపి.
 బుడిబుడి anuk. adj. Easy, gentle. Trifling, petty, as బుడిబుడినడ a gentle pace. బుడిబుడిమాటలు muttering words. బుడిబుడికన్నీరు trickling tears. బుడిబుడియెడ్చు whimpering. బుడిబుడివేల్పులు Petty gods, village deities. BD. 4. 648. హరినాంతులయొ బ్రహ్మదేవతల బొరిమార్చుట యెబుడిబుడివేలుపులనుకుంచుటచోద్యమె.
 బుడిబుడిళ్లు లవాండ్లు A certain class of mendicants.
 బుడిబుడ్లపోవుట v. n. ఆశ్చర్యపడుట అనితోస్తూన్నది. BD. 5. 388. నందికేసడుతోల్లినదిబుడిపెట్టియ

ముగాజనులెల్ల నెరుగగనిపుడు, శుభివెట్టిగన్నరబ్రహ్మయ్యగారి, కడతకయనినరుత్ బుడిబుడ్లు పూస, వినిజూడవచ్చిరివినె.
 పుడిసిలి Infl. పుడిసిటి. Abl. పుడిసిట. Plu. పుడిసిట్లు The hollow of the hand. పుడిసికబియ్యము a handful of rice. శ్రుశ్రుతి. D.
 పుడుకు n. s. Giving యావి OG. పుడుకు. ఈవి అనగా నియ్యడము. D.
 పుడుకుట or పుసుకుట v. a. To Group, to handle or finger, pinch, to give. BD. 6. 236. అగ్గరిజకనుగవజూచుచుచనుగవసేత, నవసరితలంబునకరుదెంచిబాలు, కాగిట జేర్చి కూకటిపుడుకురును. ib. 6. 946. మ్రొక్కు మువ్విడమొమ్మక్కుంటియనుచు, గ్రక్కునడినుతలంకరమాలవెట్టి, పుడికిలింగాకృతివడుపుననున్న, తొడరిముమ్మరువ్రేల్చిడిమ్రొక్కి మ్రొక్కి. N. 8. 83. పొలతీపాక్కిలిబుడికెడువేళలశేళేశరోవరక్రీడమరకు. టీ|| పుడికెడువేళ, శృంసించేతమయమండు. BD. 4. 579. తలచిపుత్రెంచెనంతియచాలదెట్లువలువమదమకేడగలవిన్నియనుచు, పిడికండు సెక్కుమాటుపుడకంగడదవ, పిడికిటిలోననయారగంగంపెడును. పుడికె. ఇచ్చెననుట. D.
 పుడుకుదొడుకు, అనగా కామధేనువు. A. N. S. 1. 71. పుడుకుదొడుకువేలుపులగడ్డివెలిమొదవనగగామధేనువలరుచుండు.
 బుడుక్కున Slapdash. Suddenly.
 బుడుత n. s. A little one or child. H. 1. 134. యొకపాటిబుడత, యాకుమడుపులందియ్య. A. 6. 159. Satya. 4. 59. శిశువు. D.
 బుడుత adj. Little. బుడుతగాడ్చు A gentle breeze. Bmj. 3. 132. క్రూరభుజంగాశ్రికుమారంబుననుజొచ్చివెడలుసాహసియైనబుడుతగాడ్చు.
 బుడుతడు n. s. A male child.
 బుడుబుడుక్కులవాండ్లు Panegyrists, flatterers, a class of beggars.
 బుడుములు A species of grain which when ripe looks as if it were blasted. One species is called వంగాకుబుడుములు. H. 4. 156. చండ్రవంకెలుజీనశరులు, కాంధాజలు, వంగాకుబుడుములు ప్రాంగుప్రాలు.
 బుడును Hollowness. బుడునుపోయిన Lean, thin, fallen in. NH. 4. 184. వెడకొంగమెదయునుకడుగూనివీపును బుడునుబోయినరొండిబాక్కిరొమ్ము. See ఉబ్బుబుడును.

బుద్ధ n. s. A bubble. The disease called rupture.

బుద్ధవాడు one who is labouring under rupture. బుద్ధ బెదిరింపులు a mere bugbear. ఉచ్చు బుద్ధ the bladder. వానిమాటనునమ్మి లేబుద్ధునన మ్మియేట్లోకదర్దశ్చే he is a mere broken reed.

Lit : like the dropsical man who trusted to his belly (Lit : rupture) to keep him afloat : while in fact it dragged him down.

బుద్ధకాకరచెట్టు A species of (కాకర) heart pea which is smooth leaved. *Cardiospermum halicacabum*. = కాకరి.

బుద్ధగింతుట To rout up or stir up. = కెళ్లగింతుట. A. 4. 22. ఒకమరిబుద్ధగింతువలయోదకమర్తకుయకుబ్బిబిచ్చు ప్రచ్యుక్తాని మహాభ్రపిజననూకరతక మెయి బెదిరివెండి క్రిందికియివ్రాలు దత్తలిల నిర్మలధారనతఃపరస్పర త్రుక్కులికినియజాండము నెబంగరుముంగరగాసెనర్పవే, టీ|| బుద్ధగింతు, నీ శ్లోముట్టెను పొడవగా.

బుద్ధతుమ్మ A kind of tree.

బుద్ధపుణుడు, బుద్ధపుణుజు n. s. A tick or round louse. శుభపులనుటట్టేక్రిమివిశేషము. D.

బుద్ధబుడును, బుద్ధమిరిరి The Brazil cherry : a plum enclosed in a loose dry pod.

బుద్ధి A bottle. plu. బుద్ధు. బుద్ధిచెంబు A sort of metal bottle. బుద్ధియాటె a sort of spear.

పుణకరించుట v. n. To fumble, to twitch or be convulsed as the fingers picking the sheets &c. while dying. *Subsultus tendinum*.

పుణకరించుట or పుణకిరించుట n. s. Fumbling.

పుణకిళ్లు or బుడికిళ్లు n. s. Poking, shoving. A romping game like Puss in the corner. N. 9. 102. మరియుబుడికిళ్లు మొదలుగామనసునబ్బినాటలన్నియు.

పుణకుట v. a. To handle, finger or feel. రపుడుట. నేలపుణకుట to grovel on the earth as in grief. See పుడుకుట. అదిఅన్నముపుణకిపుణకిపెట్టుతున్నది she gave food stintingly.

పుణజు or పుణరు A tick. = బుద్ధపుణుడు.

పుణుట See పుణకుట.

పుణ్యము* adj. Good, virtuous, sacred, holy, pure, righteous, excellent. Charitable, generous. See the n. s. పుణ్యము. పుణ్యస్థానము a celebrated

man. పుణ్యకథలు godly legends. పుణ్యకాలము a favourable hour for offering sacrifices to ancestors. పుణ్యస్త్రీ a happy woman, the mistress of a family : she whose husband is living. నన్నుపుణ్యపుత్రులై దోచుకొన్నారు They plundered me with impunity.

పుణ్యము* n. s. Good, virtue, holiness. (a) A deed, or remarkable act. Charity. Gratuitous act, goodness. Merit. Excellence. A good or meritorious work, or action. Purity. A work of supererogation, what was not hoped or expected. పుణ్యానికిహే I will thank you to go along. నన్నుపుణ్యానికికొట్టినాడు he beat me without cause, meaning the same as నిష్ఠారణముగా; so నీపుణ్యముచేత యాతొందరవచ్చినది for this trouble we may thank you. నీపుణ్యంనే నెరగసామి I swear by thy gracious self. (This is Juliet's expression) that I know nothing about it. యదిఅంతామీపుణ్యము This is all your goodness. i. e. you are too good, I thank you, or, This is all thanks to you, it is all your own doing. నీపుణ్యమదిచెల్లించు for goodness sake pay the money. మీపుణ్యంరావయ్యా I shall be so much obliged if you will come. నాపుణ్యవశముననేను కోరినట్లుజరిగినది By my great good fortune it ended as I wished. పుణ్యానికియచ్చినపాలము a field granted in free gift. అది నాకుచిక్కడమునీపుణ్యముగావుండని my getting this is all thanks to you. A well known verse says స్తోత్రాధానప్రవశ్చవ్యవయదుక్తం గ్రంథకోటిభిః, శరీరకారణపుణ్యయపాపాయశరపీడనం.

పుణ్యజనుడు* n. s. A man of excellence, a holy one. A *Racshasa*, evil spirit, giant or primeval god. నైఋత్య, యక్ష, సుజనే, రాక్షస. SC.

పుణ్యలోకము* n. s. Heaven.

పుణ్యవంతుడైన* adj. Holy, virtuous &c. See పుణ్యము.

పుణ్యస్త్రీ, పుణ్యాంగన* A housewife, good woman, lady.

(a) *Punyam*. The original meaning may be, a remarkable act. " In Pindar, gymnastic or military virtue was *andria* (*Karimam*) : wealth and prosperity founded on the bounty of gods was *oibos* (*punya*) or else *hagnos*. (Quarterly Review No. 101, p. 44, and 169.) *Punyam* is an imperfect obligation : *car-mam* a perfect one.

పుణ్యశ్చ దైన * adj. Holy, pious, charitable.

పుణ్యహమ * n. s. A holy or sacred day. పుణ్యదినము. SC. S. 1. 455. పుణ్యహమశ్చ వంబుల బోలుకెమ్మది.

పుణ్యహవాచనము * n. s. The consecration or hallowing of a house. A ceremonial purification.

పుణ్యుడు or పుణ్యండు * A holy or virtuous man. పుణ్యులారా O holy men! DRU. 1172. నీవు పుణ్యండు ప్రాణిభిలలోకముల.

మతమతపోవుట v. n. వెలవెలబోవుట To be perplexed. Zacca. 4. 237. అతులితభావగర్భితములై

నమ్యురూక్తులచేత శీలీక బుతమతపోవుచున్న నృప

పుంగవుని త్రమరింగిరిగ్మో ద్ధతమయిన నెచ్చెలికి

గన్ములమొప్పుల తాంభావమూర్ధిత రతిరాజరాజ్య

కుదసీమకుబట్టముగట్టేభూవిభుఁ.

పురికిచెట్టు A tree called Grewia Asiatica. Rox. 2. 587.

మతియు, అనగా ఆహారము, ఉపదాము. OG.

పుత్రకి n. s. Gold. పుత్రకికాసు "gold coin." Ya-yati. 5. 13. పాగడలసానరాచిలుక పుత్రకిపావలు

తాచియాశముఁ, బాగలుజవాచికుంకి తెలిమిత్యపు

జివ్వశశిండికియుఁ. S. 1. 16. కురుమాపుట

య్యంటచెరగులోనిదకొన్న ముద్దుకట్టుల చిన్నిబుడు

తడమర, తరతరంబులనుండి తనయింటవెలయుపు

త్రకిపైకిబుట్టిమత్తకమున వెలుగ, బంగారము. D.

పుత్రము, అనగా అంపుడము. OG.

పుత్రశీక * n. s. An image. సున్నపుగచ్చతో చేసిన బొమ్మ. D.

మత్రి, అనగా భుక్తి Nila. 1. 21. నిచ్చలపుబత్రిక మత్రియఁ మత్రియఁ.

పుత్రికా or పుత్రికా * A white ant. అనగా పుట్టలోనిచెద Laws of Manu. 4. 238. where see Jones's translation, which is declared to be correct. All the dictionaries seem in error regarding this word. See on వ్రామి, శతంశకా, తేనెయీగ. SC.

పుత్తు, అనగా తీర్పు. OG. నీపాశుముపుత్తు, అనగా నీ దోషమును పోగొట్టుదును.

పుత్రేంచుట v. a. To send, despatch, or forward. Imperative పుత్రేము. BD. 5. 485. పుత్రేర As he was sending. Irregular infinitive from పుత్రేంచుట. HD. 2. 2114.

పుత్రకామేష్టి * n. s. The religious sacrifice for the purpose of obtaining a son.

పుత్రకుడు * n. s. M. I. 1. 129. షీతినాథకడునక రుణ, నివృత్తైసితమ్ములవివేకవిదూరుల్, మతిన లకుక నాపుత్రకు, సతిబాలకునననరాధునడచిరిపెలుచక.

పుత్రజీవిక * A tree, a species of Nageia. (Rox. 3. 766.) from beads of which are made necklaces of supposed prolific efficacy.

పుత్రాను పాత్రికముగా * From generation to generation.

పుత్రి * n. s. A daughter.

పుత్రిక * n. s. A daughter. Copy, or transcript from an original.

పుత్రుడు * n. s. A son. పుత్రవాత్సల్యత paternal affection, love towards a son, compare వాత్సల్యత. ఈ నేలను పుత్రపాత్రపారంశర్యముగా అనుభవింశవలసి నది The land is to be held by him and his heirs for ever.

పుత్రోత్సవము * A feast on the birth of a son.

పుత్రోత్సవముకుంబిపెట్టినాడు he sent presents to his friends regarding the birth of a son.

పుద్గలము * Matter: substance, (in a philosophical sense.) పుద్గలాస్తికాయ the predica- ment, matter, composing all bodies composed of atoms. Colebr. Ess. 1. 385. 386.

బుద్ధి n. s. Sense. Radha. 1. 28. బుద్ధులుడెల్లబోవుగతిమానుక కన్గవముల్లొంచునుఁ, ప్రొద్దునరే చియింజ్జబడిపోయెదవమ్మక చెల్లపిన్నపుఁ, పెద్దపుగా పుబువ్వదినిపించెదచక్కని సామిరార నాముద్దులకృష్ణరాయనిమొక్కుచుజీగును రాధమాధపుఁ. See బుద్ధి.

బుద్బుదము * n. s. A bubble.

బుధవారము * Wednesday.

బుధుడు * n. s. The son of the moon, the regent of the planet mercury, with whom he is identified. A wise or learned man, a sage. చేచే, బుధగ్రహి, కుండితే. SC.

బుద్ధ * adj. Known, understood. యెరిగిన, తెలిసిన.

బుద్ధి * n. s. Will, inclination. Mind, advice, sense, judgment. యిప్పుడుబుద్ధివచ్చినది I now see my error, I have been taught a lesson. I am convinced of my fault, I understand your orders.

శడుచుబుద్ధి childish whim or notion. బుద్ధిపుట్టం

చుట To suggest the idea. బుద్ధిభవయించినది The thought occurred. నాకుమేమిబుద్ధిచెప్పితా రు what would you advise me to do? బుద్ధిపూర్వ కముగా Intentionally, on purpose, advisedly. కొమారునికిబుద్ధిచెప్పినాడు he reprimanded or chastised his son. నేనుబుద్ధియెరిగిననాటనుంచి as long as I can recollect, ever since I was a child. బుద్ధియెరిగినతర్వాత After he grew to be a man. యిదినికబుద్ధికాదు It is not wise in you to do so. బుద్ధి like చిత్తము is Sir, your pleasure: being a colloquial reply.

బుద్ధిచెప్పట v. a. To admonish, exhort, advise. To reprimand or chastise.

బుద్ధితెచ్చుకొనుట To come to one's senses or recover his wits. బుద్ధివచ్చినది I have got sense, i. e. I beg your forgiveness, I will not again go wrong. I apologize.

బుద్ధిమంతుడు * A sensible person, a wise man.

బుద్ధిహీనత * n. s. Stupidity.

బుద్ధిహీనుడు * n. s. A fool, one devoid of sense.

బుద్ధుడు * n. s. A generic name for a deified teacher of the Bauddha sect: amongst whom numerous Buddhas are reckoned; the name is especially applied to the ninth incarnation of Vishnu and the apparent founder of the religion of the Buddhas. W.

బుద్ధము * n. s. The root of a tree. చెట్టువేరు, ఊడయున్ను. D.

పునః * Again, (in composition, thus) పునర్విమర్శ a rehearing. పునఃచేతినచారణ a repeated inquiry. పునఃపునః again and again. పునఃప్రతిష్ఠ re-consecration.

పునరుక్తము * adj. Repeated. పునరుక్తముగా adv. Repeatedly. Vaija. 4. 37. తనకతిపునరుక్తముగా విననది కాముకులమదికి వేడుక గాచే.

పునరుక్తి * Repetition.

పునరుత్థానము * Restoration. In some translations of the Bible it is used for resurrection.

పునర్జన్మము * n. s. Reproduction, second birth. Metempsychosis, the doctrine of Pythagoras.

పునర్వన * n. s. Hogweed: a finger nail. జీవలంఘనాన్యం, గలిజేరు, పుంసి, నఖము. SC.

పునర్వనము * n. s. A nail. శంసారము, గోరు, చంద్రకేశ. SC.

పునర్వసు * n. s. The seventh of the lunar mansions.

పునశ్చరణ * Repeating a certain prayer. What Catholics call, "The bead roll, or rosary," or chaplet (which word Johnson adduces under rosary) Aniruddha. 3. 78. గంధసింధురయానకతి నకుచోడుంగవైలాగ్రమునపునశ్చరణనిలిపి.

పునస్తారము * A word like "&c." ఆచిగ్రహము పూజాపునస్తారములులేక పడిపున్నది homage is no longer offered to that image.

పునస్సంధానము * A preliminary ceremony, this word is used for consummation of marriage.

పునిశ్రీ * A woman whose husband is living.

పునితుడు * n. s. Justified, sinless.

పునుక or పున్న n. s. The skull. Swa. 4. 109. కు నఖంపుడాచేతిపునుకకప్పెరనిండ, బ్రాహ్మకుల నల్లబట్టినాడు. టి|| పునుకకప్పెరనిండ, తలకాయ బాచ్చెలోనిండేటట్లుగా. L. 1. 310. భూతశంఘం బులపునుకకంచంబు. M. XII. 1. 386. తలచిచ్చు యొక్క యెముక. D.

పునుగు n. s. Civet, the civet produced by the cat of that name. See జివ్వాది.

పునుగుచట్టము A civet bag: or gland sold as a drug.

పునుగుపిల్లి The civet cat.

పునుగుబెండ A fragrant rice scented like civet.

పునుగురాజనాలు Musky rice, a fragrant sort of rice called Muradazalli.

పునెము, అనగాపుణ్యము. Suca. 1. 88. వినవల్పు ఛా మినిమణి, మనముననీతితరశంకముముక్తియమైనకా మునుగొంతికమలభాంధపు, నెనశియుపునెమెరుగ నట్లనేవర్తియిం.

పున్నలేలు n. s. A young scorpion. వాడుపున్నలేలువతలంటించిపూరకతుంటాడు he played the part of an artful incendiary.

పున్నము * n. s. (from S. పూర్ణిమా) The lunar day on which the moon is full.

పున్నామము * n. s. A white flower like tuberose: the tree termed Rottleria tinctoria. A male serpent. A chief, a pre-eminent man (see పొన్న and సురపొన్న).

పున్నురాలు A sort of family ghost. This is the ghost of a పుణ్యశ్రీ.

పున్నెము n. s. అనగాపుణ్యము. D.

పుచ్చము n. s. (from S. పుష్పం) A flower. పుచ్చము. D.

పుప్పి n. s. Decay, rottenness. పుప్పిపురుగు an insect found in rotten timber. adj. Decayed, rotten. పుప్పిదణ్ణు A decayed tooth. పుప్పడము.

D. పుప్పాడి n. s. The dust (pollen or farina) of a flower. అనగా పుప్పవరాగము.

పుప్ప The name of the eleventh lunar mansion. బుప్పిలి n. s. The whispering larch tree? compare బుప్పిలి.

బుభుక్ష * n. s. Hunger.

బుభుక్షితుడు * A hungry man.

పుమకుత్సము * Male offspring. R. 2. 64.

పుయిలోట, or పుయిలోటము n. s. మోమాటమి,

దాక్షిణ్యము, సిగ్గు Regard, delicacy or civility,

which is inspired only by a person's presence :

kindness shewn with an immediate or remote

view to one's own interest : shame. M. 5. 3.

33. కడుటపునెత్తంబునెకంబుగామిమ్ము వెడలనడు

చునడుచునవుచు దుర్యోధనదుత్పాసన శత్రునిక

ఋణునూతనందనులుపుయిలోటదక్కినకలకలన

గురుచు. ib. iv. 4. 92. అనవుడు నాచార్యుండున

య్యధాంబు గనుంగొనిపాపునకుశమయభంగంబు

వలని శంకటంబు లేకునికిమనంబునంబ్రయంబంది

మొగంబునం దోహదక పుయిలోటదక్కియిట్లనియె.

ib. 4. 2. 6. ఇట్లుతమతమవర్తింతునెడలశకలజన

ములకు హృదయానురంజనమొనవి తాల్చిపుయి

లోటయడకువ తగవుమలపునెరిచెరంగును పాటిం

చునేర్వగలిగి. ib. 4. 2. 74. శుభియెరింగినతనప్రా

ణంబు వైవచ్చుననుభయంబుననుల్లమదురుచుండు, జ

నులు గాంధీనమానశము దూలుదనకును పుయిలో

టముగమోము పుల్లసిల్లు.

పుయిలోడుట v. n. To melt, yield, be kind or

tender. To blush, be ashamed. దాక్షిణ్యుడు

ట, సిగ్గుడుడుట. M. iv. 4. 105. పీనుగునంటగనగు

నే, భూనాథతనూజుడనక పుయిలోడకనన్దీచిపు

బనిబంపం, గానికుండగునెచాకుర్చుముగాదే. ib.

XII. 2. 276. చొరకున్నజ్జనంబునమృహత్తునితోని

కుంబుయిలోడనేలప్రజలచేతశత్రులయందునుదనిం

డినినే బదియగునంశంబును ధాన్యంబునదశమధా

గంబునుభండారంబుగామిచ్చిని. ib. 12. 1. 292.

యేనుపోయిన కొండొక కాలంబునకా ఖండలుండ

క్కుమారుండుతన్నుమిగులునిశంకించిచంపించునుం

కించియు నన్నునువర్చుకునిందలంచి పుయిలోడిబృ

హస్పతితో విచారించిన నతండతనిభయంబుడిచె.

ib. XII. 2. 167. గురులనుబంధమిత్రులనుగూరక

రంబుల గూల్చెనుగ్రతనరులుననేక కోటులరాం

బునదాదెగటార్చె గానయ, క్షురుతుశిసిమతుము

నకుంగదియంబు యిలోడెడుంగృహవిరహితకార్య

కర్తృడుడువీడని. ib. XIII. 3. 107. గోవులకడకువ

చ్చి వానితోనన్నిదాచుటయభిలషంగంబులకు నహి

తంబులేయుట గాదె చూచకుండందగనితులుకుట

యుం బుయిలోడిగోవుల ప్సావకునింజూపిననాను

శర్యులుసంతోషించి.

పుయ్య The Root in A of పూచుట to flower and

of పూయుట to rub.

పుయ్య, నల్లపుయ్య n. s. The plant Capparis Se-

piaria Rox. 2. 568. a strong thorny shrub.

పురము * n. s. A city or town.

పురందరుడు * A name of Indra.

పురంధ్ర * A mistress of a family ; a matron :

the good woman. Vasu. 4. 12. R. 1. 71. T.

2. 173. కుటుంబిన్యాం, కుటుంబమునుపోషించే

స్త్రీ. SC. శుభిపుత్రుడహిత్రాదిమతి. RKD.

బురకడు n. s. A brat, a low word for a baby.

బురజలు, అనగా బిరుగజ్జలు. OG.

బురడా A kind of cloth? H. 5. 408. పునవిచిత్ర

పుకునుగ్గలకలంకారీలు దనరారుపూలీలుతగినక

ల్పరగీలు, తళుకాత్తగలసశువుతాపాలు బురడాలు.

పురడించుట or పురుడించుట, [పురటించుట?] పుర

డించుట or పురుడించుట To resemble. To vie

with, emulate, to contemn, to subdue. పోలు

ట, పోలుట. తిరస్కరించుట, నిరసించుట. D

says పురడించుట, తిరస్కరించుట. M. 4. 2. 331.

నింగంబున్నగుహంతరాళమునకు తీఢుంబునన్వ

చ్చుచూ, తంగంబుంబురడించుచుంబనమిత్ర స్వీకృ

తంబైనయా, రంగారముచేరవచ్చిమదిలోరాగం

బుఘూనిల్లనిం, తింగముండిటలేదెయింతకనియు

దప్పిత్రాంగజోన్నాదుడై. బురడించుచుం, పోలుతు

న్ను. Ruckmang. 3. 220. అయములై నకన్నుగవ

లంచితమాబులుకాంకురంబులుగ్గరగినయంగరా

గములు గానగబడ్డయనంగముద్రలుగ్గ విరశినక్రొ

మ్మడుగ్గదనరవెల్వడిరంగకలాశిరోజునింసురతసు

భావసానవరసుండరులంబురడించుబాడియే. బురడిం

చు, పోల్చు. Bilhanam 2. 110. అదణవిముక్తతాం

శుభింబముగాని పురడించుగానిది ముఖముగాదు.

H. 2. 17. అప్పుతసంపూర్ణకుంభంబుగావున, ను

రేంద్రనివాసింబును, ఛాయాశుమేతంబు గావున

తడననిలయంబును, వివిధకునుమనుగంధ బంధురంబు

గావున, నా రామంబును మురడించునట్లుడు. DRAYO 402. గురుత్వేన శలయేటి ఘుమఘుమశ్చనము, బురుములంటుచున్న జ్యేష్ఠకురులు, మురడించుతనగా శ్చుప్రతివిద్మి నెమలి, పారిపోయి డెడు భూబోజియ్యాడు. M. 7. 5. 453. వలపని ప్రేరిమాటల, నలిగింతు కనన్తు నేమియాడిననింకఁ, దలద్రెవ్వ నేయుదుం గురు, బలమదెల్లరుడించబడుటకురతమురమ్మా. శ్చురుడించి, అన గానిరసింది. HD. 1. 2365. పాలకులుని తోడమరణింతుగలరె, కరుణమైయును తారంబునాకు, మరణింతుగలరె, అన గాపొల్చక కృతా. Sarang. D. 423. కరముల పెడకట్టకరుకుకుగ్గములు మరణింతు గా రానిభుజికుఁలాదు, మరణింతు గా రాని, అశిమానములైన. Mandhata. 6. 187. సురుచిరలావణ్యవృత్త, నరకుగువక్త్రమున చతులత యోగశఛర, స్ఫురణమున సెలయితురగల, మరణించిరి సురులు విభుని భూవిభ్రమము. టీ॥ శ్చురుణించిరి, పోలికచేసిరి. M. 3. 7. 209. నామాంతరంబునన్నరనాధనుతునకు గలదు లేజంబు నగమలమిత్ర, బుద్ధినిం ద్రాచార్యమరణించుకూరత వాశ్చర్యదాల్చినివను ధబోలు. DRB. 626. ప్రతిదినంబును మదిపాటించు వానిబుద్ధి బృహస్పతిమరుణించువాని. M. 8. 2. 59. వారి దేశకుంజనిమనంబున వీనియందు మేటియయ్యెదియోయనుచుండే తనచూడ్చికివచ్చిన యంతంబు రుణించితురతము రమ్మనిడిలివిన నయ్యంచలన్నియుని లిచిసెలుచనవి నవ్వాయశంబునకిట్లనిరి. Vish. 7. 138. బుద్ధులతోలుబుట్టుగు పెడబుద్ధుల సెందాంటి తోడ మురడించిన సెన్నుద్ధులమద్దులముద్దుల, సుద్దుల బాలకుడుద్రోచె. Calahasti Mah. 3. 6. శంకుమదంబునంబును గుహాదునక స్తురియఁ ఘటంబులఁ శంకము సేసియిండ్లలికి శ్రుత్యహముఁ వెలివెవమా గఁకూలం కడగోమయశ్రుతతులం మరుణింశ్చురు నుండుగుంశ్చురై, యింకతదీయభూతినిదమిథ్త మటంచునుతింతుశక్యమే. H. 4. 31. కూర్మవిలాసభాష మానంబుగావున యోగీశ్వరు వడవునను, శింశుమారచక్రశ్రుతాశితంబై మేరువునుంబురడించుతత్తరంబునా.

మురద n. s. Mud.
మురనిశుంది burini pandi. A small animal like a pig. See మురినిశుంది.
శ్చురశ్చుర (హక్కుట To sorrow) bitterly, deeply, inconsolably. G. 5. 235. గురుతారమారునాకై శ్చురశ్చురహక్కుంగవలదు.
శ్చురశ్చురలాడుట anuk. To be eager; as యేదైనా లిసవలెనని సూరుశ్చురశ్చురలాడుతున్నది he is eager for some food.

మురముర (anuk) At once, quickly, much. ఆ చెబ్బుకు వానిచెంతమురముర వానినది the cheek swelled much from the blow.
శ్చురవచేత n. s. A fish, a sort of Clupea. Russell's Fishes. No. 189. 190. 194. Or a species of Thyrysa (Swainson.)
శ్చురశ్చుర రాము * Making perfect, completing. W.
శ్చురశ్చుర రించుట * To set in front, as a leader. M. 15. 2. 134. భీష్మగురులమురశ్చుర రించుకొనుచు.
శ్చురశ్చురము * adj. Placed in front, put forward.
శ్చురశ్చురముగా * See శ్చురశ్చురముగా * Through, by. ఆతనిశ్చురశ్చురముగా Through him. బుద్ధిశ్చురశ్చురముగా on purpose, through design, intentionally, designedly. రత్నశ్చురశ్చురముగా through his mother. శ్రుమాణశ్చురశ్చురముగా On his taking an oath: on oath.
శ్చురశ్చురుడు * n. s. A leader, a chief.
శ్చురహరుడు * or శ్చురశ్చురహరుడు * An epithet of Siva.
శ్చురాకృతము * adj. or n. s. Formerly made or done. The former acts, the good or evil committed in a former birth.
శ్చురాణంతుకులు * The 'primeval pair,' or old couple: a phrase for Siva and Parvati, or Vishnu and Laxmi.
శ్చురాణము * adj. Old, ancient.
శ్చురాణము * A chronicle or legend. Archives, local records. An ancient history or romance, intended to support a creed or sect. A rhapsody or string of stories, like Ovid's Metamorphoses. Eighteen purānas are nominally authentic, and several others are considered spurious. The puranas are usually quoted by Sanscrit authors, thus ఇతిపాద్యై 'This is in the శద్దశ్చురాణము Padma' or, "Vide the Padma Purana;" ఇతివాశిష్ఠై "From the Vasisishtha Puran;" ఇతిలైంగా "Vide the Linga (puran):" the word శ్చురాణము being dropt; while the title takes the form called (వృద్ధి, vridhi) the temporal augment. Pādma becoming Pādmam and Linga Laingam. శ్చురశ్చురాణము Local archives; a book regarding the origin of a town &c. a పౌరాణికకథ is a fablian, old tale, or romance. శ్చురాణముచెప్పుట To chaunt or read a chronicle or legend to an audience. శ్చురాణమువినుట To be an auditor of a legend which is recited. శ్చురాణభట్టుడు a mere

blockhead, one who recites a legend without knowing the meaning of it.

పురాణంతుట * v. n. To become inveterate, chronic, or constitutional, as a disease. M. 4. 1. 264. తంత్రీపాలుండనంబరగనవాడనాచేరనశ్రీపులుపురాణంతుటంబేసి కొండాకకాలంబునకుగదుపుంబెనుతునేననినంబరనింక్షకొని. ఆరోగముపురాణంబినది the disease became inveterate.

పురాతనము * adj. Ancient, old.

పురాతనులు * The ancients.

పురావలోకనము * Re-perusal: this word is wrong, though common.

పురావృత్తము * Ancient story. ఇతిహాసము. M. XIII. 4. 371.

పురి * plu. పురులు n. s. A town, a city. Balram. 4. 236.

పురి n. s. plu. పురులు or పుర్లు A peacock's tail. Strength; refreshment: pride. Packthread, twine, twist. A straw basket, plastered with clay, in which grain is stored. A wattle thus plaistered. మానము, గర్వము, నెమలిపింపుమున్ను. పురులాడ్డి (peacocks) erecting their plumes, spreading their tails. పురిగలపులుగు, అనగా నెమలి a peacock. పురియెక్కిన, పురెక్కిన twisted, refreshed, strengthened. R. 6. 9. నెమ్మివర్తిం చుమరివిచ్చి నెమ్మిగములు. G. 8. 157. ముష్టాదు మొగములముద్దులకొనుచుండు పురిగలపులుగు పైన రుగుచేర. Kalah. 2. 81. నికటద్రుమస్థిరనికంతంబులుపురులూడ్డివానలవిరుసుమాన్య. Bhanumati. 4. 134. పంజరాంతరకారికలుపుల్లు దాళగతుల, రసలికిమరివిచ్చి బవరిదొక్కెడుమూర్దు, నెమలిబోదలతారకములగెరలి. BD. 1. 650. ప్రాలుగల్గునుపుత్రులబడసిరిమింక మేలయ్యెనని మేములిలనుండగను, పుట్టినాడకులముపురులు పూనాడ, నెట్టయ్యదలచెడు బట్టినయయ్య. BD. 4. 400. పులియింతుకొన్నట్లు మరులు పూనాడి, పురులు పూనాడి, అనగా మానము విడిచి. ib. 1. 258. తక్కులుదారులురడబడబలికివెలసినచదుపులపీటబోరిత్తు బాలసేపొయిరితమపురులు చూగను. పురులుమూలగను, గర్వమణిగేటట్లుగా. గడ్డితోపొడకతకట్టిధాన్యముపోసేచి, గోనెకుట్టేతాడున్ను, పెరిన్ని. D.

పురికొనుట v. n. To be refreshed, to regain strength or spirits. To come to the recollection, or prick the heart. M. 7. 3. 133. ఉభయ

బలంబులుమరికొని, యభకురగశ్యందనములు నిలపోవులుగా, రభసాశ్చర్యార్థకులైనభక్తులుబాగదసిననం బోరాడెన్. మెచ్చెరికతెచ్చుకొనెననుట, విజృంభించెననుట యున్ను. D.

పురికొలుపుట v. a. To spur on, move, instigate, incite, prick on, stir up, rally. అనగా మొనయుట. OG. ప్రేరేచెననుట, మెచ్చరించెననుటయున్ను.

D. Compare నూలుకొలుపుట and పుల్లలుపెట్టుట.

పురికొన n. s. A large poisonous spider or tarantula.

పురిగట్టిన p|| Strong, vigorous.

పురిటాండ్రు plu. of పురిటాలు Women in child-bed, or, in the straw. See పురడు.

పురిటి The infl. of పురుడు q. v.

పురిడిట్ట The quail. ముక్కుపురిడి the snipe. See పూరెడు.

మరినిపించి n. s. A small animal resembling the guinea pig in shape.

పురిపెట్టుట v. a. To twine or twist.

పురిమ, అనగా పుర్రె, రుచిశ్చయముక. D.

పురివిచ్చుట v. a. To untwist or unravel a thread. v. n. To separate, withdraw, retreat. ABA.

3. 132 says ఎడనె, పురివిచ్చె, నెడవయ్యె, గడనె, చెంగ, బానె, కేడించె. D. says వేరయ్యె, వీడిపోయెను, విజృంభించెననుటయున్ను.

పురిషము * n. s. Dung, excrement, faeces.

పురుగు n. s. A worm; a snake; any insect or reptile that has no wings. గుల్లపురుగు a shell fish. వాండలపురుగులేకుండాచేసినాడు he exterminated them, rooted them out. వాడుచెడుపురుగు he is a vile wretch.

పురుగుడు A certain shrub. Error for పులుగుడు.

మరుట, అనగా కొమ్ము. OG.

పురుడించుట See పురడించుట.

పురుడు n. s. infl. పురిటి. plu. పురుళ్లు. Ceremonial uncleanness for ten days after the birth of a child. పురుడుపుచ్చుట To put away her uncleanness. పురిటిల్లు the house wherein a birth has happened. నెలపురుడు The lesser degree of uncleanness, extending from the 10th day to the 30th. పురిటిపురుగు a reptile, imagined to injure new born children. దానిపురుడు యాదినాను I got her through her confinement. = జాతసూతకములునుమనుగుపురుడునా నెంపునా నాశంబువృద్ధిచేచు నెన్నినాబిఁగోళిపుచ్చులుద

నరారు. ABA. 3. 86. S. 1. 176. పురుటిజంకలు
సెనుపులులగోళ్లు. పురిటిజంకలు అనగా నేళిజదిదిన
ములైనా కాని జంకలెల్లు.
పురుడు n. s. Likeness, similarity. శూనానర, సా
మ్యము. Cavi. Jan. 2. 21. పూబోడి బాపలబోల
లేవంచుసె, పూపుడండల మేనమానడయ్యె, పొల
నిమైతావితో పురుడుగాడంచుసె, మొనసిక్రిగం
ధంబుముట్టడయ్యె. పురుడుగాడంచు, అనగా శూనా
నముగాదని. M. VI. 2. 136. అప్పడుక్రథాకరుం
డు, నభోమధ్యంబునకువచ్చి వెలుంగుచున్నతనితో
డిపురుడు నంజోమహిమండలకొన్న తెరంగున,
మెరుంగువాలమ్ములనుకొనింబులు, పరంగించుచు. పు
రుడునం, అనగా శూనానముగా. Satya. 4. 112. పు
రుడింత లేక యురువడిమురుడంభోవరణమధ్యమున
నుండియని, జిరచిరలు నెరయదరికిన, వెరచుననల
రాచ సేనవిరిగినిర్దురగ. పురుడింతలేక, అనగా
అశూనానముగా M. I. 7. 34. ధరణిగలరాజులెల్ల
నుపురుడనగాంబిల్యనగరమునకరిగెదనొందారల
గదవంగనని భూసురవరుడెరిగించెప్పకదనుతుకథ
యెల్ల. పురుడన, అనగా శూరిగ్గా, శూనానముగా.
బురుడుడు * n. s. A basket-maker. కటకారె, చా
కలుఅల్లె మేదరివాడు. D.
పురుణించుట See పురుడించుట.
బురుద n. s. Mud, mire. అనగా బుర్ర? OG.
బురుదకమ్మి A stepping stone, a threshold, or
plank at a door. కడవకిందికమ్మి. D.
బురుదగుంట n. s. A puddle. శేడెలుపొలేటిది. D.
కల్వలము.
బురుదదుక్కి Ploughing in an irrigated field. ఊడి
చేటందుకునిధ్ధముచేసినపొలము. D.
బురుదపాము A water-snake.
పురుదొన చెట్టు The Ekebergia. (Rox. 2. 392. poo-
roodona?) a tree that is commonly used for
fuel.
బురుమా or బరమా An augre. వడ్డవాడు పెద్దరంధ్ర
ములుచేసేది. D.
బురులు Meanness, inferiority = స్థూనత. BD. 4.
400. and Introd. 258.
పురుపు A reptile. See పురుగు.
పురుష * A person in verbs. ప్రథమపురుష the
third person. మధ్యమపురుష the second per-
son. ఉత్తమపురుష the first person.
పురుష * adj. Male.

పురుషరత్నము or మగలింగము n. s. A species of
violet or phallus flower. "Viola Suffruticosa."
Ainslie. 2. 267. Wight, plate XIX. Ionidium
Suffruticosum.
పురుషాయితము * n. s. Man-fashion; playing
the husband.
పురుషార్థము * A human object. W. The princi-
pal thing or object in life. i. e. ధర్మార్థకామమో
క్షములు the gratification of desire, acquire-
ment of wealth, discharge of duty, and final
emancipation. అదిచేస్తే పురుషార్థమా పురుషార్థమా
Is this worth doing?
పురుషుడు * n. s. A man. నాపురుషుడు my hus-
band. మహాపురుషుడు a person in the deity.
పురుషోత్తముడు * n. s. The "Greatest of Beings."
The Almighty.
పురుషానుతుడు * An epithet of Indra.
పురే Ah! alas! HD. 1. 246. చాలుమరే త్రశం
వాడమేల.
పురోగము * పురోగము * n. s. Going before,
preceding.
పురోగామి * adj. and n. s. Who precedes or
goes on in front of, a herald, a leader, going
before, going in front. అగ్రేశరే, ముఖ్యునికి
ముందరనడిచేవాడు. SC.
పురోధనుడు * n. s. The family priest, a chap-
lain. పురోహితుడు. D.
బురోనిచెట్టు A certain shrub. Ficus heterophyl-
la, Rox. 3. 532. It is used in medicine.
పురోభాగము * The front.
పురోభాగి * Malevolent, censorious. పురోధా
ములువెడలెవాడు. D.
పురోభావి * adj. Probable, likely to happen.
పురోసూచకము * Prognostication, foreboding.
పురోహితుడు * n. s. A family priest or chaplain,
See B. Hamilt. Mysore. 1. 235. and his E.
Ind. 1. 206.
బుర్ర n. s. A nutshell: the shell or nut. Any
small box as a snuff box, or case. A low word
for the skull or head. బుక్రాబుర్ర a pouncet
box. ఇత్తబుర్ర a brass box. సారకాయబుర్ర
the empty shell of a long gourd. కీచుబుర్రలతల
గడ a creaking pillow. HD. 1. 1668. దొంకిబు
ర్రకాయ a cocoanut or other shell of a pecu-
liar indented shape. బుర్రమక్కువాడు a potato-
nosed man.
బుర్రకత్తి A broad knife, a hatchet.

పుత్ర చెయ్యి A cant word for the left hand.

బుర్రబొంక A kind of antelope: the open-nosed deer.

బుర్రటకొమ్ము A squirt. చిట్టెనగొట్టము. Appa. 3.

72. మొత్తములకట్టితెచ్చిరి, ముత్రేపురుల్లరులతోటి బుర్రటకొమ్ము.

బుర్రపిట్ట A sort of pigeon.

బుర్రబొడిసె An adze, used by stonecutters.

బుర్రలావుక The rock-pigeon.

బుర్ర A heifer or young cow.

పురు n. s. Mash, slush, ooze, puddle, slimy swash like batter, soft mire: faeces liquidæ. శులుచరిబురద మొదలైనది, బట్టచినిశేషస్వనియున్ను. D.

పుర్రె n. s. The skull. The head when cut off.

పుర్రెడు A shell-full: as much as fills a nutshell.

పురువ, i. e. పురుపు. i. e. పురుగు KP. 3. 91.

పులక చేయుట v. a. To harrow land. (Cudd.)

పులకరము n. s. Feverishness, aguishness. ష్వరము. D.

పులకలు * n. s. plu. A bristling, glow, a tingling or glowing of the skin, as in a blush, the hair of the skin being erected. పులకాంకురములు, అనగా గురుపొడుచుట. D.

పులకాంకితుడు * adj. Bristling, glowing or tingling with extasy. గగురుపుకలిగినవాడు.

పులకాంకురము * n. s. A bristling, tingle, a glow, a shudder, or thrill. గగురుపు.

పులకించుట * v. n. To glow, bristle or tingle.

పులకోద్గమము * A bristling, tingle, a glow.

పులభండము n. s. Sugar candy. భండశర్కర. BD.

1. 355. పులగంబుముందరప్రోపు గాబోళి, పులభండమును నెయ్యిగలపియపించి. N. 9. 287. పులభండములుగుల్లుబొమ్మంచుమోవి. టీ|| భండశర్కరలు పులుకుతున్నట్లువంటి, కృష్ణునియెర్రనిశుభవితై.

HD. 2. 345. పులభండమెలికెడుబొమ్మంచుమోవి.

పులగడుగుట See—లు—

పులగము n. s. Furmety, pudding, commonly called *Kitchery*; being a mess of rice, pease, and butter, a hodge podge. యిలాకములావాదకొనేమాటలుపులగముపెట్టుగావున్నది this language is a mere hodge podge.

పులశు A mess of various roots, with lime juice. కందగారిని త్తెనుగారియెనిమిది పులుసుపెట్టివండినది. D.

పులశు (చేతు) A sort of trout. These fish come up the river Godavery to spawn. The roe is large, the flesh is bony and unwholesome.

పులశరము n. s. Indigestion. నాకడుపులోపులశరమున్నది I am suffering from indigestion. Enthusiasm, spirit. = ఉద్రేకం.

పులశరితనము Presumption, pride, arrogance. గర్వము. BD. 4. 590. కలవారియట్లుగొక్కింబునెక్కి బులశరితనమునబుద్ధినిగొలుచు.

పులకము n. s. A grain of boiled rice. Rice-milk. అన్నపుమెతుకుపాలున్ను. D.

పులాయిరము * n. s. A gallop. అధఃపులాయిరము a canter. Lalito. XI. 20. అశ్వగతిభేదము.

పులి adj. Acid, sour. పులిగంజి acid gruel. పులిసిళ్లు (raw, rank fluid) pus that oozes from a sore. పులిమాడు food that has turned sour. పులిగడుగు Acid washings. i. e. water in which raw rice has been washed and then is left to ferment. పులిచెలిక a fresh field, one lately left fallow.

పులి n. s. A tiger. పెద్దపులి a royal tiger. చిరురపులి a cheeta or leopard. ఈగపులి the fly tiger. i. e. a spider. పులిజున్ను cheese of 'tiger's milk' equivalent to 'pigeon's milk.' వాడుపుండేవరకు పెద్దపులివలెపుండినాడు he behaved nobly, he acted in a manly manner.

పులింద * adj. Barbarian, savage, rude. పులిందదేశము A certain country inhabited by savages. Pulinda Devi is the goddess of the Bheels. Tod's Rajasthan. 1. 506.

పులిందుడు * n. s. A barbarian, savage, cannibal. A forester.

పులికాపు A mixture of tamarinds in water with which copper or brass images are scoured.

పులికోచ n. s. The tarantula, a large venomous spider. In appearance it resembles the Aphrodita.

పులిగోరు A tiger's claw: used as the centric ornament of a necklace.

పులివింజలము, అనగా అల్లజిత్తు. A medicinal plant. Q.

పులివింజ, పులిచెంచలి Yellow wood sorrel. Oxalis corniculata. (Linn. Ainsl. 2. 324.) గాంశర్యాం, చుక్కకా. SC.

పులిచెలుక n. s. Tiger's ears; a certain medicinal plant.

పులిజాదము n. s. A game like drafts. One sort is called గుప్పిడికాయపులిజాదము. H. 4. 148. because played with gourd-seeds.

పులిరిండ్లి See పుల్లిండ్లి.

పులిరేనుపు or పులిరేను or పులిరేపు n. s. The heart burn. Lit : acid belching.

పులిసము * n. s. A sand bank ; a hillock : to this the swell of handsome posteriors is compared.

పులిపిరి or పులిపిరికాయ n. s. Callus, hard skin, callosity, as that of a wart. పులిపిరికేమిసెప్పి i. e. he is quite hardened, or callous. A villain, a scoundrel.

పులిపులి n. s. A wart, see the preceding word.

పులిపులిగా adv. చాలాయమానముగా. R. 2. 22.

పులిపులిగాబాబ్బిలిపిండు సెక నాడుచెడరగా నాటెనాచేరియాటె.

పులిపెంజెర The snake called కాటుకరేకుపాము.

పులిమిపుచ్చుట To evade. అడిగినదానికిపుత్రరముచే తప్పకుండామాయచేసుట. N. 9. 344. నందుడదేమి స్తనపువ్వుమీరేలబామ్మంచు సెక వేళపులిమిపుచ్చు.

పులిమెకము A certain fish : a species of Squallus, or Tigrinus. Russell, plate XVII.

పులిమెట్టు n. s. The sediment of water in which raw rice has been washed. తేలికనకడుగుయొక్క అడుగుది. D.

పులియుట v. n. To turn sour.

పులిరుసు The little wheel, over which the bottom rope of a కపిల runs : this being the cord which upsets the bucket when it reaches the top. Rather spelt పుల్లిరుసు.

పులివెలగచెట్టు A species of వెలగచెట్టు with acid juice in the leaves.

పులు for పుల్లు Grass : also foulness in gems, so spelt for the sake of the metre. పుల్ గృహము. A. 4. 167. a grass built house. DRK. 218. కనకపులు golden grass. కసుపు, రత్నాదులమాలిన్యమున్ను. D.

పులుకలు n. s. Bristling, tingling of the skin, the hair standing on end.

పులుకాంకురము * n. s. Bristling, tingling of the skin, the hair standing on end. Vish. 8. 182. Pururav. 5. 45.

పులుకాసిపురుగు or పులుకాసిపులుగు n. s. Parrot. S. 3. 53. ఇన్నిదేవళ్లగాలిదినేనేమిగంటి, పో

యివచ్చనిపులుకాసిపురుగుచేర, మోసపోయిరినని కుండు మొనయుభేద, మారటమొనర్చ విసివియయ్యారిబసివి.

పులుకుపులుకునచూచుట v. n. To blink or view with blinking eyes : to look piqued. మిణకరిస్తూచూచుట. Satya. 3. 137. అశంకతవచనజనితకళంకుండగుకలవింకుండునచ్చి, విచ్చలవిడిపెచ్చు ప్రేలక స్రుక్తిగచ్చులుదక్కిరిచ్చతడిముచ్చువలపులుకుపులుకునంజూచుచునుండె. Saranga. P. 2.

103. పులుకుపులుకునజూచియొక్కలితోడ, తలుకుతలుకునదైన్యంబుదొలుకబలికె, ననుపెనుతుసాపు

పినతల్లివనుచునప్పి, చెల్లబోయిటువచ్చినదెల్లగలిగ.

టీ|| పులుకుపులుకునజూచి, మిణకరిస్తూచూచి.

పులుఖండము See పులఖండము Sugar. Q.

పులుగడుగుట To wash (కడుగు) pearls &c. in (పులి) acid, to restore their brilliancy. To scour, burnish. In the Tel. Prabodha Chandrod. 3. 108. నలుపురమునుగీగతిమలి, నిలుపురుహత్తులకునాత్మనిర్మలమగుచో, పులుగడిగనట్లురాగా, దులసంగతిచేరమున్నదూపిరమైనా.

పులుగము n. s. A dish of rice boiled with split pulse. శుశ్పలియ్యముకలిపినండినది. D.

పులుగాకులు n. s. plu. Harms, mischiefs. HD.

1. 1124. కలయత్రేపులబాడిగపిలలపీడి, లలిగ్రావికండమూలంబులద్రవిష్ట, తలుగాకులైబహుభంగులనిట్లు, పులుగాకులొనరింతుబోలరేమాన్ప. పులుగాకులు, అనగాత్రుక్యతోచితముగా, దుర్మార్గములనితోచినది.

పులుగు n. s. A bird. A mark, or sign. A. 5. 63. సలతబానుపుపారలాటదెలుతు, తెగువలోలోననే సప్తసగపుదెలుతు, కలకమామిడతనిరేనికశరుదెలుతు, పాలతిరేలునియుల్లి యేపులుగుగాదే. టీ|| నియుల్లి యే, నీవుండుటే, పులుగుగాదే, మాకుగురుతుగాదా. గురుతు, శుశ్పి. OG. పులుగుపిట్ట correctly spelt తలుగుపిట్ట an owl.

పులుగుడు n. s. A certain medicinal plant. పులుగుడుపాద, అనగావారంగి. D. వారంగి, వారఘ్ని, పులుగుడుచెట్టు. SC. కాకాఫస్, నల్లలులుగుడు. Q.

పులుచు or పులుసు n. s. A certain tree. H. 4. 20. బోళము, మంకెన, పులుచు, గంగరేగు, తక్కులి, ములుగు.

పులుదిండిరాయి or పుల్లిండిరాయి The sapphire.
 సీలమణి. Chenna. 4. 268. చిలీపుల్లిండిరాలకు మె
 వున్నకకక్ష్యతోగలేని నగ సెక్కు మొగముచూపు.
 Paidi. 4. 126. చెలికుయల్ పులిండిచలువతామా
 మక సావంత్యగ్రామాలయ్య గాన. పులుదిండిర
 నము brutishness.

బులుపు n. s. Fancy, liking, whim, glee : a hobby
 horse, or pet. వేడుక. D. వాంఛ, ఉబలాటము.

పులుముకొనుట or పులుముట v. n. To scour or
 rub in washing or bathing. కండ్లుపులుముకొం
 టూ లేచినాడు In awaking he rubbed his eyes.
 తలపులుముకొనుట To rub the head in bathing.
 గుడ్డలుపులుముకొనుట to wash clothes; metapho-
 rically వాణ్ణిబాగాపులిమినారు they thrashed
 him well.

పులుసు n. s. Acidity, an acid, as the juice of ta-
 marinds. Pride, self-conceit. ఆతనిపులుసువంచి
 రి they humbled him.

పులుసు adj. Acid, sour. పులుసుకూర vegetables
 dressed with acids.

పులోమజిత్తు * n. s. The slayer of Puloma : an
 epithet of Indra.

పులోముడు * n. s. The name of a rishi, slain by
 Indra. పులోమజ * The daughter of Puloma
 who was ravished by Indra and became his
 wife.

పుల్లకుడు or పుల్లనుడు * n. s. A man of the
Chandala or *paria* caste. చండాలే, శ్వశుచే,
 ఆధమే. SC.

పుల్లసి * A female of the *paria* caste, చాలది.

పుల్ల n. s. A small bit or piece of stick : పుల్లలు
 small wood for fuel. వాండ్లమీదవ్యాజ్యారికిపా
 వుని నాకుపుల్లలు పెట్టినాడు he goaded me on to
 quarrel with them. పుల్లలువేశినజాబు. a letter
 with a pin stuck in it : a mark of urgent or
 "spurring" haste. కట్టుడాకుపుల్లలు pins used
 in making leaf platters. పానకములోపుల్లవలె
 ఆడ్డపడ్డాడు He ruined my prospects. ఆశనికి
 సీతపుల్లవేయక Don't put difficulties in his way.

పుల్ల adj. Sour, acid. Whitish. Pale, unripe, raw,
 dun-coloured, or reddish, yellow, grizzled,
 like a lion.

బుల్ల or బుల్లకాయ, అనగా శిశుము.

పుల్లము * adj. Blooming, opened, expanded.

పుల్లకండ A certain root, Pal. 261.

పుల్లటి adj. Acid, sour.

ఫుల్లత్ * Blooming.

పుల్లతి n. s. A club, కర్ర. పుల్లతిపెట్టినభూమి, సా
 ముచేతేవాండ్లు గురిపెట్టుకొనేసేల. G. VII. 46.
 కేలబుల్లతియు నుగ్గిరీనూలు నుమూసి, కలిగితక తారి
 కోలబట్టి. ib. VII. 58. పుల్లతిపెట్టినభూమికిదూఱి
 రిన నెదిరిపోట్లాడినకాదకుచున్న. ib. VII. 59. అ
 నుచునంతకుమున్నవారిశుంతంబుకొలందిబుల్లతిమొ
 దలు గాదివిచియున్న కలహకంటకుండు.

ఫుల్లకువరి * స్ఫుటికాయాం, పుల్లతోపరిమన్ను. SC.

పుల్లదనము, పుల్లన n. s. Sourness, acidity.

పుల్లని adj. Sour, acid.

పుల్లర్రబ్బ Sorrel, అనగా శతవేది SC. Ainsl. 1.
 398. చుక్క కూర *Rumex vesicarius*.

పుల్లబచ్చలాకు The sour species of బచ్చలి.

పుల్లబడట v. n. To feel stunned. చూనుడు. M.
 III. 4. 371. పుల్లవడిచలమురోషము, బొల్లెననతం
 దుకొంతప్రాద్దు మొగమునక, వెల్లదనముగదురనిరి
 చియెల్లజనులువిసగమరియ, నిట్లనిశలికెకానిశ్చేష్టి
 తుడొట. D.

పుల్లరి A tax on pasture lands : also, a tax levi-
 ed on a fishery. From పుల్లు grass ఆరి tax. B.
 X. 192.

పుల్లసిల్లుట v. n. To be dejected. వెలవెలబోవుట,
 కుండట. M. IV. 2. 74. వడియెరింగినదనప్రాణం
 బుపైవచ్చు ననుభయంబుననుల్లవడరుచుండు, జను
 లుగాంచినమానసిముదూలుదనకును పులులోట
 ముగమోముపుల్లసిల్లి, బోటికిదోచినబాలయుడేకు
 వయును వెగడన బెయ్యలు వీడుకుడగ. మోముపు
 ల్లసిల్లి, అనగాముఖము వెలవెల పొయ్యటప్పటికి.
 Vish. 2. 240. మొల్లనుగంధినామననుమోహము
 గారడి పెట్టినపునస్సుల్లకవీడనాడెదవయోతగవా
 మగవారి చిత్తముల్, పుల్లసిలంగజేయ పొరపొచ్చె
 ములాడగ నాడువారికే, చెల్లెనుచెల్లబోవ్రతముచె
 డ్దనుఖంబునుదక్కదయ్యెగా. చిత్తముల్ పుల్లసిలంగ
 జేయ, అనగామనను కుండటట్టుగా.

పుల్లింగము * n. s. The masculine gender.

పుల్లిరుసు The roller over which the rope runs
 that raises the bucket of a కేల.

పుల్లు n. s. Grass : foulness in precious stones. పు
 లు, గడ్డి, రత్నములమాలినదము. D.

పుల్లుడిసేల n. s. Poor land, productive only at
 intervals. పైకానుకశంకర్పరము శేవ్యానకుకని
 కివచ్చేసేల. D.

పుల్లరికుపాము or పుల్లరుకేపాము n. s. A sort of పాము snake which (ఉరుకుతుంది) springs out of (పుల్ల) grass.

పుల్లె or పుల్లెకు, పుల్లూకు n. s. A foul plate. i. e. a platter, made of leaves stitched together and thrown away after it is used.

పుల్లెన A plant used in medicine, also called లావణ్యం. Q.

భువనము * n. s. A region, world, sphere. Water. భువనత్రయము The universe. Ellana. 1. 254. DRB. 364.

భువనేశ్వరము * n. s. An ark or shrine wherein an idol is kept. A casket. Bmj. 2. 71. ఉయ్యిభువనేశ్వరములోకులి మెరంగు జీవదంతపుకంకటి చెలగుచూరె, పుటపుపాన్మున జేరివిన్నుటముగాను, కలయికలానప్పిరిద్దర గలికమిరి. R. 3. 41. కలిమిచెలువంగలసిమలసి యలసి యొగనిద్రంగూరి తెలికొలుపులివిందెల్లదీవి భువనేశ్వరంబుగా నచ్చటంబలుకుమిలుకలకొలికినంగడిదును.

భువనేశ్వరి * n. s. An epithet of Laxmi or Parvati.

భువి * (Locative of భూ the earth.) On earth.

పువు n. s. A flower. See పువ్వు. A. 4. 132. T. 3. III.

బువ్వ n. s. Food, (a childish word.) T. 3. 31.

పువ్వక (neg. pl of పువ్వట? is there such a verb?) అనగాపుప్పించక Not blooming. R. 1. 197. నీకట బువ్వక పూచునంటదగు బొప్పనియొక్క తెచ్చెనల్లతో.

బువ్వకుడుపు The ceremony used on first giving solid food to an infant.

బువ్వము or బువ్వముబంతి or బూవంబంతి n. s. A marriage feast. పెండ్లిలో మొగవాండ్లుతిడువాండ్లుపాతాళిపాటలుపాడుకొంటూభోజనముచేయడము. తొలిబువ్వము the feast on the first night of a marriage. హరిబువ్వము the feast on the fourth night of a marriage. బువ్వముబంతిపాటలు Ballads such as are used at marriages. R. 4. 124. చెలగి వివాహవైభవముచేకొనిరాముడుశీతయ్యతోభోజనమునివచ్చి నందనముగ నున్నప్పుడుబంధుమండలయుగళ శ్రీరాముము సుందర్ని కరస్థిరలజ్జలార్తరంబిలదగువారితోదురభజించిరి బువ్వమునకావధానయె. Ila. 1. 135. ఆవేళనువారియునికాయావతరత్నంబుబాంధవావళితోడకా, బువ్వముదిని

రారుచులకు, నువ్విష్టారుచును మెచ్చులాళగుచునంతక. Satya. 4. 273. మవ్వమున మోవి తేనియు న్నంబునదనిచె మొదటపాలతుకదనియక.

బువ్వమ్మ The rustic name for the goddess అన్నపూర్ణ Anna Perenna.

పువ్వులుగా "Like a flower"—i. e. waving or rocking backwards and forwards.

పువ్వార n. s. The blossoms of the palm tree. The inner part of a fish's gills.

పువ్వులు n. s. Cupid's bow.

పువ్వు n. s. A flower. A cock's wattles. The gills of a fish. Albugo, a kind of blindness. An asterisk or star used in printing. A gnat or muskito : a firefly. Vish. 8. 399. A thief in a candle. See రాతిపువ్వు and శశిపువ్వు. పువ్వురాయి a golden ball or ornament on a pagoda. BD. 7. 754. A proverb says వానికి పువ్వుకుం నేవాడు లేడు. i. e. no one can lay a finger upon him : he is master. P. 3. 91. ఔదలపువ్వువాడకమును నే before his garland loses its bloom. i. e. with perfect ease. పువ్వులవాన A slight shower, a few drops. In ABA. 3. 63. చిన్నపువ్వు, అనగాచిన్నది.

పువ్వుచిచ్చులు, or పువ్వుచేప A large fish called the Verall. A species of Chaetodon : Russell's plate 78.

పువ్వుబోనె, or పువ్వుబోడి A nymph, lady, fair girl. M. XIII. 2. 215.

పువ్వుముడుపు or పూలుముడుపు Placing flowers in the hair, a ceremony performed regarding pregnant women. నీమంతకర్తము. D.

పుషికము * Nourished, nurtured, reared, fostered.

పుష్కరము * n. s. The tip of an elephant's trunk. A lotus. The sky. The head of a drum. The number twelve ; as లెకపుష్కరసాలగ్రామములు a dozen holy stones. The revolution of twelve years. కరపుష్కరము the lilies of her hands. i. e. her fair hands. A feast held once every twelve years at certain holy rivers as the గోదావరిపుష్కరము. (where it happened in 1834) కృష్ణపుష్కరము &c. The SC. says ఆకాశే, జలే, భువనే, కరిహస్తాత్రే, మృదంగే, శివే, శుక్లక్షీకుచేదే, పద్మచారిణ్యం, ములుగుతామర, యుద్ధే, వాద్యముభే, మదే, అనిధారాయం, ఘటజేదే, సారశశిపి, తీర్థే, శంజరే. &c. SC

పుష్కరిణి * n. s. A flowery lake : a pond wherein lilies grow. A. 1. 55.
 పుష్కలము * n. s. అనగానమేరా, పాస్త, తీర్థ. SC.
 పుష్కలము * adj. Excellent, eminent, chief, best. Much, many. శ్రేష్ఠ, సర్వస్థిత, శ్రాద్ధ, అశ్రయ. SC. నిండారు. D.
 పుష్కలకము * The musk deer. చర్మజీవీనసంహంతి, జంభయూర్ధ్వంహస్తిసం, కేశేమచమరీంహంతి, సీమ్మిపుష్కలకోహరణి.
 పుష్పము * Cherishing, nourishing.
 పుష్టి * n. s. Fatness : strength ; increase. మాటలపుష్టి a farrago of words, wordiness. ధాతుపుష్టి fulness of pulse. పుష్టులుగావున్నారా They are opulent. ధాతుపుష్టి లేని impotent. వానివద్ద చాకలుపుష్టి గావున్నది he has plenty of money. లేఖనపుష్టి a farrago of writing, a heap of nonsense.
 పుష్పము * n. s. A flower. పుష్ప. D.
 పుష్పంధయము or పుష్పలోయము * n. s. A bee. కుమ్మెద D.
 పుష్పకము * A chariot, a car, or stately conveyance. కుచేరవిమానము. D.
 పుష్పపాము n. s. A certain snake : resembling the one given in Russell's serpents. 2. 5.
 పుష్పమంజరలు * A sort of grain. A. 1. 75. R. 1. 141.
 పుష్పరథము * n. s. A pleasure chariot. A car or carriage, for any purpose excepting war. W.=విమానము. D. says సువారీరథము.
 పుష్పరశము * n. s. Metheglin. The honey of flowers.
 పుష్పలావిక * n. s. A flower-girl. A garland maker. పుష్పలావికలతోచేరములాడుట selling bargains. Bantering ; Sportive talk with rural wenches : this forms a scene in many poems. See A. 2. 18. See note on మాలకరి. See Holthaus (the tailor's) description of the gay herb-women at Vienna.
 పుష్పవంతులు * n. s. The 'Luminaries.' i. e. the sun and moon.
 పుష్పవతి * ఛాండూరమైనస్త్రీ. S. 1. 469.
 పుష్పవనము * n. s. A flower garden.
 పుష్పవర్షము, or పుష్పవృష్టి Lit : a shower of flowers, a poetical phrase for the strewing or scattering flowers in joyful occasions. But col-

loquially it means a slight or vernal shower : a few little drops. Compare Don Quixote, (close of chap. 35, book IV.)
 పుష్పవాటిక n. s. A flower garden.
 పుష్పసమయము * n. s. Spring, the season of flowers.
 పుష్పాంజలి * n. s. Presenting a nosegay or flowers held in both hands opened and hollowed. W.
 పుష్పించుట * v. n. To flower, to bloom.
 పుష్పిణి * n. s. అనగాముకుమతి.
 పుష్యము * n. s. The lunar month (December—January, or January—February,) in which the moon's change takes place when the sun is in Capricornus.
 పుష్యమి * n. s. The eighth of the lunar mansions.
 పుష్యరాగము * n. s. Topaz ?
 మళి adv. (Imitative) like puff, or whizz, of Hissing, snorting, snoring, deep breathing. వాచిచెట్లబుసబుసలాడుతున్నది he is puffed up and strengthless. మళికొట్టుట or బుసలుకొట్టుట To breathe, hiss, or puff audibly.
 మళము * n. s. Chaff, husk : the thick part of curds. ఉముక, పొల్లన్ను, కుండలడుగుపెరుగు. D.
 ముసి n. s. The rheum of the eyes. కండ్లుపుసులుకట్టినవి his eyes are full of gummy rheum.
 ముసి n. s. Embers, ashes over coal. అరచమసికప్పిసరిశ్చ he hides his light under a bushel. His face conceals his thoughts.
 ముసిపోవుట To be under a cloud, or in slight disfavour.
 ముసుకున (anuk.) Pop! slapdash! ముసుకునవచ్చుట To pop. ముసుకునమాట్లాడుట To blurt out, or say heedlessly.
 ముస్తము * A book, a volume. A phrase in weaving : book muslin? ముస్తము, సాలెవాడుకుడుగుచెయ్యడమున్ను. D.
 ముస్తకము or ముస్తకము * n. s. A book, a volume. ముస్తకమునలెకుండుకొన్నాడు he lay like a log : i. e. quite tranquil.
 ముస్త Foul, stinking, a foul scent, a rammish stink. HD. 2. 508. కదియుచున్నాముమస్తమునకెదసి.
 ముక్త n. s. The mark of marriage ; being a bit of gold worn round the neck by married women. (vide తాళిబొట్టు) any charmed bead, though

worn on the wrist. పుస్తెముడుపుకట్టుట To marry in a left handed way of marriage; similar to the Musalmaun *nikah*: the bride being a virgin widow. More exactly this seems to be a mere imitation of the marriage sign, adopted by the seducer of such a widow. See గాంధర్వవివాహము.

పుస్తెముడుపు n. s. A woman married a second time.

బుస్సు See బున Violently (angry.)

బుస్సున (anuk.) Puff! (in blowing.) Chenna. 5. 332.

బుస్సువనుట To hiss as a snake, to sigh, *groan*.

పూ, పూ, బూ, భూ.

పూ n. s. A flower vide పువ్వు. పూగుత్తి n. s. A cluster of flowers, a nosegay.

భూ * (in composition) The earth. భూకంతుము * An earthquake.

పూ with కు Vulva. (A word continually used in angry or scornful talk.) The decent phrases are మానము, అంగము or ఒళ్లు.

పూగము * n. s. The betel nut: areca or catechu.

భూగతము * adj. Buried in the earth.

బూగర n. s. Grain thrashed but not yet winnowed. Trash. Dirt, cobwebs, dust, mould. గడ్డినలిగినపొల్లుకలిసిన ధాన్యము, ఇండ్లలో కలిచిన మలకుడుట్టినబూసి. D.

భూచంపకము * A tree called *Koempferia Rotunda*. Rox. 1. 16.

భూచక్రము * The earth, or terrestrial sphere. Also a certain tree. H. 4. 20. గంగరేగు, రక్తలి, ములుగు, లేగ, భూచక్రము, ముక్కచ్చికొక్కెన, మొల్లకూను.

భూచక్రగడ్డ A large bulbous root, like truffles, dried and used in medicine.

బూచము n. s. A ghost, a devil, goblin. భూతము. D.

బూచి n. s. A ghost, spirit, devil, "creature." A fright or monster. ఆడుబూచి A hag, an ogre.

S. 3. 19. పాతకులకొర్రునట్టువు పాలియదురు, గ్రో విభరతంపుటయ గారిగుండెదిగులు, బట్టువాకట్టుచి వసలపాముకూనయనగ విభాతి గాంచె నయ్యాడు బూచి, మిగుగురుబూచి a firefly.

పూచికగడ్డి n. s. A sort of long and stiff grass of which brooms are made. తృణభేదము. D.

పూచిపట్టుట v. n. To be bent upon or firmly resolved, to persist. పూనుకొనుట. M. IV. 4. 206.

పాండవమధ్యముండు శుదమూడువత్సరంబులుపూచిపట్టి కయ్యంబునకువచ్చె నతనిలాపునువీరంబును లోకంబునకెక్కియున్నయది. ib. VII. 3. 179. వీరే సైంధవుండువీరిచుట్టునుగృహ, శత్రుగురుకనూజసోమదర్శికణకకణములుకావలయు న్నారుపోటు మగలుగానపూచిపట్టి. D. says వహించిపట్టుట.

బూచివాడు n. s. A hobgoblin.

పూచుట v. n. To flower, bloom, blossom, bud, shoot out, open or expand. To be bent upon or firmly resolved, to persist. నాలుకపూచినది The tongue blistered, became sore, furry, discoloured. కన్నులుపూచినది the pupil of the eye became discoloured by disease. పూచినబట్టలు, అనగా అకస్మికముగా రెల్లబట్టలలో బడెనల్ల చుక్కలుగలవస్త్రములు spotty clothes; which shew odd marks although washed. A. 5. 127. పూచినమాపులు, అనగా కొరగాని మచ్చలుగలగురములు OG. horses that have unlucky marks. Abhi. p: 140. పాండవసంధిసలిట్లుకుట్టుక శుదరు, పూచియెనుభాతార్యమునకైనయిట్లు, వీచిపల్లెదరు మావెనువెంటదగిలి. T. 4. 229. ఆచండమువేతే గో, వాచశ్చుతివచ్చి తెలుకవాస్తోవృత్తిగా, సైచక నేదినకినుక, పూచివిఘ్నమిద సైన్యములతోవెడరె. టీ|| పూచి, పూనిపట్టుకొని. పుష్పించుట, పూస్తుట. D.

పూచేకు n. s. A large fish with particoloured sides: called *veral* (వెరల్,) in Tamil.

భూచ్ఛాయ * Darkness. From భూ and ఛాయ. చీకటి. D.

పూజ * or పూజనము * n. s. Worship, reverence, respect, veneration, obeisance, homage, adoration. యిదివాడుచేసుకొన్నపూజాఫలము this is an answer to his prayers.

పూజ or పూజె n. s. A bead or seed of gold or silver.

భూజము * n. s. A tree.

మాజగండులు Painted vases used in marriage processions. అయిరేకదశలు. OG.

పూజనము * n. s. Worship, honour.

పూజనీయము * Venerable, honourable. M. XIII.

5. 29. పూజనీయులు the noble.

మాజము, అనగా పృథ్వీ, నమః. D.

పూజారి * A king. L. 4. 327.

పూజారి A priestling, a mere monk. This term is used in contempt. అర్చకుడు, శంఖి, సురుక్ష్మ

శు The name pūjāri, a priestling or low priest is applied to those bramins or sudras or ఓచే

పాండ్లు ōches, who have the care of the chapels of petty gods such as Poleru, Gangamma, Potu Razu, Dharmaraja &c. answering to Pan, Silvanus, Crispin, and other godlings.

పూజారివాడు n. s. A witch-finder: one who professes to cure persons affected by demons.

పూజారిసారి n. s. A priestess. This is not a phrase of respect. Zacca. 6. 127.

పూజించుట * v. a. To worship, adore, do homage to, reverence. BD. 5. 1195.

పూజితము * adj. Worshipped, adored, reverend, revered.

పూజితము * adj. n. s. He who is honoured, saintly, reverend.

పూజ n. s. A yoke? P† in Aots XV. 10.

మాజ n. s. Mildew, mould, dirt, as cobwebs.

మాజకట్టిన mouldy.

పూజె n. s. plu. పూజెలు A bead or spangle; particularly drops or beads of gold attached to golden jewels. Flourishes or ornaments in a manuscript. Illumination. Metaphorically a flogging. నీకు పూజెలు కావలెనా do you want rubbing?

పూజ్యత * n. s. Venerableness. Sacredness.

పూజ్యము * n. s. Nothing. భోజనానకు పూజ్యము గావునని I have nothing to live upon.

పూజ్యము * adj. Worshipful, venerable, deserving adoration.

పూజ్యుడు * He who is venerable or honourable.

పూజ్యుడైన * adj. Venerable, adorable.

పూట n. s. A time. Security, surety, bail. ఓకటి

పూట in the day time. రాత్రిపూట at nights.

రెల్లవారిపూట in the morning. నాలుగుపూటలు

మందిచ్చినాడు he administered medicine two

mornings and two evenings. పూటకూర్లు food

obtained by daily contract. పూటకూర్లయిల్లు an

inn or boarding house. పూటబడుట to stand bail. అతడునాకు పూటబడ్డాడు he stood security for me. పూటసాక్షి a hired or false witness. పూటపూటకు స్తుతిచేరచ్చ this is the daily plague. నీగముదినము, అనగా నానాధాహస్సు, ఈ టిలోనగము. D.

మాటకము n. s. Trick, guile, wile, prank. adj. False, delusive.

పూటకాపు n. s. One who stands security. శ్రీతి ఘవు, అనగా జామీనుదారుడు. D.

మాటకాలమారి n. s. A cheat, malingerer, feigner.

మాటకీడు A liar, a rogue. BPP. Intro. 52. నన్ను కూలియితరు లెరుగకుండదలపు వెడలికానిపోవజను రెల్ల మాటకీడు పారిపోయెనండ్రు.

మాటకుడు A liar, a pretender. L. 15. 50. పొట్ట పోసుక తిరుగుక చటులనే కానిక లితవిజ్ఞాననిపులుల సెల్లరునేటిమాటకులు. ib. 24. 188. మాటకుల నుమాయబారిగొనుచుండు.

పూడిక n. s. The filling up the stuff, what has fallen in.

మాడిచరచినది, శుద్ధికృతమంచువలెపాక్షపినది. OG.

మాడిచె n. s. Ashes. మాడిచెగుడ్డుడికాయ a white or grey or ash-coloured gourd. మాడిచెవర్ణము n. s. Ash-colour.

పూడు n. s. The filling up, the stuff, what has fallen in.

పూడుచుట v. a. To fill up, close, a pit with earth, to inter or bury, to conceal under the ground, to plant.

పూడుట v. n. To be filled or closed up: to fall in, as a well or pit. బావిపూడిపోయినది The well has fallen in. పూడతోళ్లుట or పూడద్రోళ్లుట To trample down. కాలనపూడిపోయినది the canal is filled up with earth. యెముకలుపూడిపోయినది the bones are covered with flesh. యెముకలుపూడేదాకా till you recover flesh.

పూడుపాము A snake called the cobra manilla: it is small, fierce and venomous.

పూడ్చుట v. a. To bury or hide in the earth.

పూడ్చించుట v. caus. To fill up or bury, to inter.

పూర n. s. Rubbing, beemearing. Blooming, budding. Fragrant paste applied to the skin. నాలుగుపండ్లపూరలు అయినరవార పూర four coats of gilding is applied. ఆ చెట్టు పూరయ్యెత్తలేదు that tree has not flowered. M. XIII. 4. 336.

అశ్వరూపమధువచ్చునంతకు నశుశ్చలమూతలు, మే
లిరీతెఱాభరణములెక్కుడుక. పూతలు, అనగాచం
డనాదులు.
మూత Marked (as cows) with red and white.
Dappled.
పూత * adj. Been, become, gone, past, elapsed.
గతమైన, జరిగిన.
పూతము * adj. Pure, purified, cleaned, cleansed.
శుభితమైనది, వడియపోశినదిన్ని. D.
పూతము * n. s. A ghost, a powerless sprite
supposed to haunt a cemetery, being the
spirit of a bad man. A living being. An es-
sence, or element, of which there are five,
viz. Earth, fire, water, air and ether. G. 5.
13. ఖేఱిపానియ లేతోవాయుగగ నాభ్యుతంచపూ
తాంశశంబంధమైన, మేనిలోగణనాసానేత్రజి
హ్వత్యగామ్యమహంచేంద్రియములగోష్ఠి, శబ్దగం
ధాంగర శశిశవశంబ్ల కవంచ విషయములబాలు
శరచు. Hence శంచపూతములు the five ele-
ments; Universal nature. పూతగుణములు Ele-
mental qualities. దయ్యము కాదు పూతము It
was not a fiend but a miserable ghost. The
Bhūt is the *Dæmon* of the Greeks. See Dr.
Stephenson's Essay in Journ. of Roy. Asi.
Soc. No. X. p. 264.
పూతము * adj. Past, elapsed.
పూతఅద్దము A magnifying glass.
పూతకాలము * The past tense in verbs.
పూతకి * అనగారాక్షసశ్రీ. An ogress.
పూతచికిత్స * Remedies against witchcraft.
పూతదయ * n. s. Humanity, kindness.
పూతధాత్రి * The nurse of living beings, i. e.
the earth.
పూతన * The name of an ogress. అదిరెండోపూ
తన she is a perfect Jezebel.
పూతనాథుడు * An epithet of Siva.
మూతపిల్లి n. s. A polecat, or perhaps a civet cat.
కడః and పూతిక in SC. are interpreted by this.
మూతము, అనగాపిశాచము a ghost. D.
పూతలము * n. s. The earth, the globe.
పూతవైద్యుడు * n. s. A witch-finder, one who
professes to cure the effects of witchcraft.
పూతశుద్ధి * Sanctification of viands at a sacrifice.
పూతశంక్షణము * The deluge, from శంక్షణము the
drowning of పూతములు living creatures. యు
గాంతశ్రుతయము. D.

పూతాంకుశము * n. s. A kind of tree. II. 4. 20.
పూతాంకుశమశోకపూజకశ్రమ్ములు.
పూతార్థము * Preterite, the past tense.
పూతావాళము * The tree called Terminalia Be-
lerica. Rox. 2. 431. కడఃఫలః, or, విభీతకే, తాం
డిచెట్టు. SC. This tree is said to be haunted and
it is shunned, even its leaves being unlucky.
పూతి * n. s. Wealth, prosperity. Superhuman
power, an attribute of Siva. Ashes. పూతిగడ్డ a
ball of white ashes.
పూతిగంధము * adj. Stinking, ill smelling. దుర్గం
ధము.
పూతినెయ్యి, అనగాగంధవికా. Q.
పూతిలకము * A sort of silk. BD. 3. 99. మంతు, పూ
జంబు, మనెశుట్టు, పూతిలకంబు, శ్రీవన్నెయయు, మ
హాచీరిజీనియును.
మూతు n. s. Foul language, obscenity, slang:
nonsense, పూకు, పులవతిట్టు, పులవమూటు. D.
పూతుడు * He who became. శుష్టిపూతుడైనవా
డు a lean wretch. శుభయపూతులైనవారు Allies.
పూతులసి * A species of Tulasi which keeps off
insects from clothes. See తులసి.
పూతేశుడు * n. s. Siva, as lord of demons.
పూత్రారము * A sound of sobbing, hissing or
panting.
మూద (gen. మూతి. Locative మూత) A milk-vessel.
పాలకుండ. Vasu. 4. 25. ఉదయాలూపులమెక్కి
నిక్తిశుభాణం కోవేంద్రశంయుక్తుడైచదలకబూ
దశశాంకసీరికరవిస్తారంబులంబట్టి. టీచదలకబూ
ద, ఆకాశమనెడుమూదకుండను అనగాపుట్టిచైన
న్న పాలకుండను. Valeswa. 4. 133. మూతపిల్లిను
చ్చికయును బోలెరాచమాటనమ్మరాకయుండు.
పూదరి n. s. Spring time. Literally the flower-sea-
son. వసంతయుతువు. D.
పూదారము * A hog. వంది.
మూది n. s. Ashes. Fortune. Paidimarri. 3. 133.
పుంటిగ మూదిమూనిజడలుట్టివడక పులితోలుమా
నిముక్తంటియు, మూదిచరచిన mouldy, ash-colour-
ed, pale. మూదివన్నె whiteness. తెల్లనివర్ణము,
పూశరవర్ణము Paleness.
పూదె n. s. A bead of gold or silver. Nila Pari.
3. 3. బొమ్మయనుపేరియగనాలిపూటచెలిసి, గోరి
యదరించుటకుచదవ గుడుటగాంచి, నీటముంచిన
మేలికన్నియకునిండి, పూదెయపూదెయగ్రుంకుగ
దలిలోవ్రాడ్డువ్రాత.

మాదె "Ash-day." The name of a day (Sivarātri) sacred to Siva in the month of Magha. శివ రాత్రి. D.

భూదేవి * Mother earth: regarded as a goddess.

భూదేవుడు * A god of this world. A lord of the earth: which means a bramin. It is the title which popish priests assume. See Hume's England (A. D. 1107 note S.) British Magazine 1838. Vol. XIII. p. 540. This phrase for bramins is found only in books written by themselves. James I. of England A. D. 1610 styled himself a god upon earth. Lardner's Ency: "England" Vol. IV. p. 216. "I see the lords of human kind pass by." (Goldsmith's Traveller.)

భూధరము * n. s. A mountain, as being a prop or stay of the world.

భూనించుట v. a. To undertake. ఆయత్తపడుట. T.

4. 40. భూనించునెకవేళపురుషరతికి. అనగాపురుషాయితమునకు ఆయత్తపడును. T. 4. 94. నింతువునాడుకోర్చి గనునింతువుకేళికహర్నిశంబునానింతువుగొమ్ముగుప్పలద నింతువు పారుషకేళిచేత, భూనింతువుతోనెకేళి, గణింతువునాడుగుంబులెల్లదా. టీ|| భూనింతువుతోనెకేళి, అనగాఆవంబడిగానెరియగారతికి ఆయత్తపడుదువు. D. says, భూనించె, భూనించె, అనగావహించుచేసెనుట.

భూనిక, భూనిక, భూనిక n. s. Assumption, hope, persistence. ఆహింతుచేసుకోవడము, వహించుకోవడము, కోరిక, ఆశ. Yayati. 5. 24. నేర్పునచెలిగొంటంబాదివిపాండకడుంగడుసేదదీర్చుచుకొననవిలుకాచుశంసశమునందనభూనికయాటకుకదా. ననవిలుకాచుదనభూనికయాటకుక, అనగావస్త్రధుడుతన్నుఆహింపినందుకు. Suca. 2. 284. అనుచుతనూజులనిద్దర, కొనగోటకొల్లవారుకోయనియార్యకగనుగొనియూరాయకవిధంబుననిట్లనువివరింపి భూనికదోహ. ib. 3. 326. నిసదకలుగంటిగదే, కానివేసగర చెప్పికారించెదని న్నేనంచుకుంటిసుంకరి, భూనికచెదిరించుపాలిహిమముడిపెట్టక. H. 5. 58. దానకపురాంద్యలద్దితోరగలదీశ, దిబ్బలనువ్రేయుచెడుగత్తు గమ్ముగడ్డిగంతులవేసుకొనితెచ్చిజంతుజాలు, భూనికెనుగ్రమ్ముకొనినామెగానవైచు. Vema. 1101. కలిమిగల్గువానికన్యనిచ్చెడువేళ, మరియయింద్రువెరిమూఢజనులు ప్రాజఘలమెగాని భూనికలోనిల్చునా. భూనికలో, అనగాకోరికలు. M. 1. 1. 141. యే

నుగుర్వధృమధిశైవమానవేశ, కదగవచ్చితినిపుడు నికడకువేడ్చ, దండితారానిచేవికుండలంబులిమ్ము నాపూనికదిశిఫలమ్ముగాగ. నాపూనిక, నామెక్కకోరిక. H. 3. 204. భానుడుగృంకగాగనియపారముదంబునుబొందిభాషిణి మూనియిల్లుజేరివగమాటలతేటలప్రాద్దుపుచ్చియాహనిపునోక్తులంజెనకనావిదజూచిటరమ్మటన్నహ, పూనికెనిట్లుజేకొనెడుబుద్ధిజూచ్చితివేమిజెప్పురా. T. 3. 140. చికటారిమాష్టినిచెలుపునగూర్చుండిపూనికెమారంగబాదలిపాదలి. పూనికెమారంగననగాతనప్రతిష్ఠలుతీరేటట్లుగాను, పాదలిపాదలి, మాటిమాటికిన్నిమెడలాడుతున్ను. D. says పూనిక, పూనిక, అనగాపూనడము, వహించడము.

భూనిగొల్లులు n. s. A particular class of shepherds.

భూనిరు n. s. Essence, distilled water. హిమాంబులు, అనగాశస్తీరు. D.

భూనుట v. a. To take; to undertake; to wear; to bear; to feel or suffer. పొందుట, వహించుట, మైవేసుకొనుట, ధరించుట, ఆరంభించుట, అంగీకరించుట. Vish. 6. 216. చారులచేనెరింగి నృతచంద్రుడుభార్యయనుజ్ఞమూని దుర్వారశరాక్రమక్రమవిరాజకుడైరథమెక్కి సేసతో. Bhascara. § 44. చుట్టులుజూడవేయదురపారముదంబునుమూని భాశ్రరా. Siva. 3. 77. ఇనుదస్త్రాద్రికి బోవగొల్లగొని నడతేరతదీప్తిసం జనశంబంధజబాంధవంబు నరతిత్రాంతాంగనానేత్రకో, గనికాయంబులడాదితద్దవళిమందామూనెసూచొక్క మార్చననకవెల్వెలబారెదీశకళికావ్రాతంబుకాతోదరి. టీ|| పూనెసూ, తానువహించెనాయేమి. ib. 6. 101. పూనినవిశ్రయరశిమున, మూనిమ్మనివైచరించిమరియంగననై, కానంబడివివిద్రం చేసెన్నడునెరుగజెప్పితేలియంగక. టీ|| పూనిన, పొందబడినటువంటి. ib. 3. 32. స్ఫుటసౌగంధికరాగరక్తరుచిమై మూనెంజపాశిన్నిధిశ్శుటికంబట్లు. టీ|| పూనె, ధరించెను. Vaa. Intro. 6. ఆమందాకినిమాళిమూనినను నధాంకికృతింజేసి తనామేత్తలనియార్యయల్ల. టీ|| మాళిమూని, నెత్తినిక్కించుకొని. KUR. 7. 185. రాజులేకున్న రాజ్యమరాజకును, సనినశతియాజ్ఞశిరముననతడుమూని. Vish. 8. 482. శీకలాశీసములలోవల, సుకధద్రావనముమూనియోగిని గుణకుం, చకయుతముగ దనవిత్తము బ్రకటబ్రహ్మమున గూతులబుధునియమునుక. Zacca. 5. 166. భావనమారనాకు సుకప్రత్యక్షకారము సేయబూనుకే. Vish.

1. 14. మున్ను విశ్వామిత్ర ముని నాయకుండు, మాతావసాంతో జాతవైర, మానసుండై పూని మాసితంధ్రుల, చంపించె క్రూర రాక్షసులచేత. M. XIII. 2. 217. అతడు అత్తవత్తులు గలిగినచోటురుచినడిచె ప్రియకూని గురుశ్రుభావంబును నిజతపశ్శక్తియు నూదియత్తునిమూనిచనియె. ib. XIII. 2. 379. అన్నదాన శుభ్యశ మగు దానమెందునెన్నడును లేదుగావుననువిధేయ, మన్నదానమధికయత్తు పూర్వంబుగ, మూనిదానిచేతపుణ్యతమము. Siva. 1. 16. కావకుముళంబుజలకుండికయనుమూని, చేరెదదేహమాదధనిధ్ధుడొకడు. టీ॥ పూని, ధరించి. ib. 3. 129. రావైరాగ్యమెపూని నీలగదునిర్దాహిణ్య చిత్రంబునక. టీ॥ రా, రమ్మ, వైరాగ్యమెపూని, వైరాగ్యమేవహించి. ib. 4. 39. ఒడలుమలంచిసాక్షముగ శస్త్రువుపాగలదంగజుట్టి, చల్లడములుపూనిమీద బదిలంబుగగట్టినమట్టికాసెలం, విడియములంటదోం. టీ॥ చల్లడములుపూని, చల్లడములుదొడిగి. ib. 6. 117. కరుణించుకొనుమునట్టినిదు భుజయుగ్మంబెద్ది పూనెంసభోం, తరసిమందితిజాంత్రిశక్తనభాసంతాంబుతోసోనృకే, శరీరాత్రించరభీతితైత్రిభువ నాస్థానీయవీధిశివక, స్వరశోణశ్రగలంకృతక్రకచ భాస్వితోరణశ్రంభతక. టీ॥ పూనెక, వహించెసో. Vish. 8. 13. శౌర్ధ్ధకధనువును గదయునుసేన్నిధాన, మైనహరిపూనె ముశలంబుహలమునింగి, నుండివచ్చినబలభద్రుడొసరదాల్చె. Bilha. 2. 147. ఉడతిజుగునంపువెడ్డదాబాలుమూని, కాయజుడుపొక్కిలనుగురంగమునదూరి. Padma. 3. 13. తివిరిక్రామైరువుదానవయవంబులమూనితిలకించిధాత్రిపైమెలగగాక, కవవిడువదసజక్తచలుమైయెరవుతోబాలువుబింకెముమూనిరిలచెగాక. Vish. 6. 183. పూరునకుయావనముగడు, గౌరవముననిచ్చి వాధకముమూనిధరి, శ్రీరమణుండతనిధరణి, భారధురంధరునిగాగవట్టముగట్టెక. DAbhi. 1. 710. గాజులగుడికిరోకలిమూనినట్లు. Vish. 4. 157. బాలకుడుచీనికుడై బ్రహ్మచర్య, మాచరించుంగమూనివేదాధ్యయనముగోరి. T. 2. 72. వేడ్లబాలురతోడవిహరించుటలుమూని, శిరసులతోచెప్పిశిలుతుమూనె. Vish. 2. 45. శ్రీవిభతుండైనద్రువునిత, పోవిప్పుంబధికజేయమూనికడంకక. ib. 2. 62. అతని యతులతకుమువిఘ్నంబుసేయమూని, వెక్కుమాయలుబన్నినచెరుకులేదు. N. 9. 352. అనిమంచిదిరావతెకడ, యనికోతుముమీరనేమెయనమూనినచో, నినునన్నినాడరాధా, యనిహరికొగిటను జేరగనిగనియలుకక.

టీ॥ పూనినచో, శ్రయత్తుబడిచాయ్యటవ్వుడు. Vish. 7. 196. నీవింకనిందునుండక, నావచనముపూనియంగనామిత్ర శుశ్రుతావతితో జలరాశికి, వేవేగముగదలిపొమ్మువిమధర ముఖ్యా. T. 3. 18. నెమ్మిసీరితినాకెమ్మవిగ్రాలుమీ, పూనినీవన్నట్లుపానకంబు. Siva. 3. 57. మూనిపాండుజేత్రమునప్రవర్తించుట. టీ॥ పూని, పూనివట్టుకూని.
 భూనుత * adj. Celebrated, popular, honoured. జనులచేతకొనియాడతగిన. T. 2. 37. ఆనగరంబునజంద్రుడు, భూనుతవైభవమెంతంగబాలురు. టీ॥ భూనుత, భూమియందుకలిగినజనులచేతనుస్తోత్రముచేయబడినటువంటి.
 పూనెలు, అనగాభరితలనితోచినది? S. 1. 159. త్రొక్కి నారుతుదేసేమగులుతోలుత నీకుంకుముపుగోనెలుమిక్కుటవు కస్తూరివలపులమించు పునుగదదానపూనెలు.
 పూన్పుట v. a. To take, hold, bear, wear. ధరించుట, పొందేటట్లుచేసుట. Padma. 7. 122. అత్తుడురాక్షసుండుహృదయంబునదైర్యమునిచ్చి కన్నులం, నివ్వలురాలగానిశిశిర్మరభుద్ధముపూన్నియవిష్టుంబట్టకచూచునంతబలు దానలలాండొరుదెల్పియాజికిం, జెత్తుగజెట్టగాగగలుపించినముద్యతశస్త్రపాణులై. M. IX. 2. 137. మహితశీర్తిపుష్పమాలికమూనైద. Charitra. 1. 2094. శండ్లుబోనాడినదముబోనాడి, తున్నుగామునుశివ భావాంగునిద్ద, వెన్నాగనీకుదివేళ్లనన్నున్ని, అడరనికదివేళ్లునాదినికదము. BD. 2. 367. రాజీవదుశచారరతిగాల్పికాల్పి, యష్టాంగభక్తిక్రియా సుఖార్థులను, యష్టాంగభక్తిక్రియలమూన్నిపూన్ని శీలశంబంధవిశిష్టతత్పురుల, శీలశంబంధస్సస్థి శల్పిశీల్పి. Vish. 2. 42. ముడమున శిరస్వలోకములుమోచి వెలుంగడువాసుదేవునిక హృదయములోననిల్పితమిమ్ములజేయుచునున్నరాసుతుకశీదమలవృత్తిమాన్వధృతిచాలకభూమివడంకెస్సెక్కుట. ధరించెననుట. D.
 పూశ n. s. A tender fruit just formed.
 పూశ adj. Tender, young. తేత. Ila. 1. 14. కరకట్టుకూని పుట్టునెరపూశచనులతో కడుశన్నాయిచున్నకానుతోడ.
 భూశతీ * n. s. A king, or, రశభూశతీ a certain quack medicine. H. 1. 284.
 భూశతిరుద్రతిలకము * A particular sort of silk
 ఒకశట్టువిశేషము. BD. 3. 116.

భూపాలము * n. s. Name of a certain tune. రాగ విశేషము. శివభూపాలము a variation of this tune.
పూపు or పూన్య n. s. Undertaking, effort. అనగా పూనిక. D. Kalahas. 2. 71. వీరరసావేశంబునవిజయ శాసరవశత్వంబునంజేసి మునుకుటిపూపుతప్పక. మునుకుటిపూపుడత్తుక, అనగా ముందరిపూనిక విడువకుండా.

భూపుడు * A king.

భూపురము * n. s. A diagram used in magic.

పూబి The same as పూకు.

పూబోడి, పూబోణి n. s. A handsome female, lit: rosy bodied.

భూభృత్ * n. s. A king: a mountain.

బూమి n. s. అనగా భూమి. D.

భూమి * n. s. The earth, world, universe. Land, place, scite. Vish. VII. 235. Ground, soil. Any place or part.

భూమిక * A garb. Costume, theatrical dress, trim. Spot, place, situation, land. వేషము, ప్రదేశము, స్థలము. BP. 5. 173. అతడు ద్రాక్షిన చోటులవిముక్తి భూమికయతని ప్రసాదంబు యమృతసారము. A. 6. 169. తానెకట్టిన భూమికదాల్చుమాకు. టీ|| తాను నాయంబువుచిన శ్వశురత్వమనేవేషమును ధరిస్తున్నాడు. Pariz. 2. 113. మృగాంకమండలంబు శిఖముగ బలిచిన రామగ్రహ భూమికల చందంబున నందందదిరుగు బొల్లి మోరలభల్లూకంబులును. SC. says నాట్యనిధి వేషే.

భూమిజముడు A species of Euphorbia, Euph. antiquiorum in Tamil చదరక్కల్లి. Rox. 2. 468.

భూమిజుడు * n. s. Son of Earth, a title of the planet Mars. కుజుడు.

బూమెలు n. s. Fibs, fictions. H. 1. 134. తిలకమొగి దీర్చి మిథభక్తి శీలితి, వెంటబూమె తెరుగనియొకపాటిబుడుర, యాకుమడుపులందియ్య. బూమె తెరుగని, మాయ తెరుగని. HN. 5. 143. ధరమిదగాదుదొంగలు, శరీకింకుగ తెరులొల్లి శన్నిదమునకు, కరమాశ్వర్యము గానీ, పురిలోనంగలిగిరిట్టి బూమెలుగలవే. Ellana. 1. 249. ఆ వెలదిని కుబంపిన, పూపులనెత్తెచిచూడు బూమెలవలపుత్ గావించిన శతిజూడు మునావచనముకల్ల గాదెన్ను వెయ్యెని. బూమెలు, అబద్ధపుకల్పనలు, మాయలు. D.

పూయము * n. s. Pus or matter, from an ulcer. విరిగిన నెత్తురు, చీము. D.

పూయించుట v. a. To apply or smear, paint oil &c. యంటికి నున్న ముపూయిస్తిని I got the house plastered.

భూయిష్ఠము * adj. Many, much, most. Exceeding. భూయిష్ఠ మర్దనము much rubbing. శరీరపూర్ణము, ఎక్కువ. D.

పూయట or పూయ్యట v. a. To smear, besmear, daub, anoint, plaster, lay on, apply (oil, paint, medicine &c.) పుంటికి గంధము పూశి rubbing herself with sandal paste.

పూయట v. n. To bear or produce, as flowers. ఆ భూమి పుచ్చు పూస్తున్నది that ground produces salt.

పూరము * n. s. A flood, a flow, the flowing of the tide. శ్రవాహము, నిండినదియున్న. శివుడ్రాదుల పోటున్న. D. Vish. 1. 173. డెండములనత్యానందరశ పూరముల జెందగా. Ila. 2. 86. రమణుచల్లని చూపులమృత పూరమటంచు. టీ|| అమృత పూరమటంచు, సుధయొక్క పూర్ణమైనటువంటి ధారలని. T. 5. 107. తేరిస్తై, పునతరరక్త పూరములు గ్రక్కుచు. టీ|| రక్త పూరములు, రక్తముయొక్క కాలువలను. DUR. 1176. శరీరపూర్ణచంద్రు, బురుడింకుదగుచంద్రు శుక్రండుబుధుడు, నిరపూరముచూచి. RKD. says జలశిఖాహాః, ప్రణాశంశుద్ధిః, ఖాద్యవిశేషః, Note: the meaning "a lake" (W.) has not appeared in any original authority. A verse says పూరోత్పిదేతటంకశ్యశరీరవాహః ప్రతిక్రియా.

పూరకము * adj. Filling, completing, or that which fills or completes. A song says శిలంకిమనలంభవేదనలమాదరంబాధికుంకుయః శ్రుశ్రీతి పూరకంకిమున ధారకంసారశిలం అయత్నమలమల్లకం శుభిశుటచ్చరంకచ్చరం భజంతివిబుధాముధాఅహాహకుషీతః కుషీతః.

పూరకము * n. s. Filling up. A citron, (citrus medica.) In arithmetic, the multiplier. Closing the right nostril and drawing up air through the left.

బూరగ or బూర n. s. A trumpet. T. 5. 26. విగ్రహకళాగ్రహాదగ్రహయ శ్రివశ్రివా మహాగ్రహా మోక్షణతాక్రూరంబులై న బూరగలరవంబులును. కాహళ. D.

బూరగ A sort of white vulture.

బూరగచెట్టు The silk cotton tree. (శొల్కలి*) with large ligneous pods Bombax Heptaphylla,

Rox. 3. 167. which like the poplar or sallow is proverbially huge and useless. వాడువట్టిమార గమాను he is a mere log, it is a phrase for a stupid booby. One species is called కుక్క బూరుగ another is దుంకిపూరగ చెట్టు A tree called Briedelia Scandens. Rox. 3. 737. మారగమాది the cotton found in these pods : which, steeped in nitre, is used for tinder. ముండ్లమారగ మాను Bombax Malabaricum (Wight, plate 227.)

మారగడ్డి or పిచ్చికమారగడ్డి n. s. A herb called Ambrosinia Unilocularis. Rox. 3. 493.

మారగొమ్మ n. s. A conch-shell. శంఖము. D.

మారటగొమ్మ, అనగా శంఖము. OG.

మారటిల్లుట v. n. To be spread, to be full. M.

VII. 5. 257. గడద్రెప్పిలిట్టువైచిన, నదిరధ్యంబుల

నునరదముశిడముక, జిమరుతులు సేయనతడం, మ

దమైగజికల్లెనభముమారటిలంగక. ib. IV. 4.

164. కురుబలంబులు చెడరెంపరముదిశలు, మార

టిల్లంగజలగత దారవమున. ib. V. 4. 120. కాగి

నయెశురులవైవడివారివారిశరనిధులుప్పొంగిపారల

బడియె, కరముపైగిలించిగాలికెత్తినచాపవోల్చిమి

న్నెంతయుమారటిల్లె. నిండుట. OG. మోమోటు

తుడెననుట, భేదించెననుటయున్ను. D.

పూరణము * n. s. Filling, completing ; stuffing :

the inside of a pie. నిండించడము. D.

మారదిత్తుకాయ A plant called Leea Integrifolia Rox. 1. 659.

పూరి n. s. Grass. పూరిమెశుగుట To eat grass.

గడ్డిరినుట. పూరిగరచె he ate grass. i. e. he lost

the battle, or the victory. ఆ నేలనుపైపూరితో

కూడా అమ్మినాడు he sold the ground with all

that was built on it. నేనుకొంతపైపూరికట్టుకొం

టాను, నిపుశలముయిస్తావా will you grant me

a spot to live upon : I will erect a dwelling

on it.

భూరి * adj. Much, many. అదభ్రం SC. Vasu. 2.

73. పూవోడిజఘనంబుభూరివేదికినైన బొలిపొక్కి

లిశరసులకునైన. T. 4. 150. భూరిత్రియామికా.

భూరి * n. s. Gold ; a gift or dole conferred on those present at any festival.

పూరించుట * v. a. To fill, to fill with air, to sound

a horn. A. 1. 6. హరిపూరించుటదా న్యాయుతను

గంగాకృష్ణమై. నిండించు గాను.

మారిచెట్టు ? చాపనమారి ? A tree called Ehretia Buxifolia. Ainsl. 2. 81.

పూరిటి infl. of పూరి A straw. Naish. 7. 105. కరు

కులై విడిచినకురువెంట్రుకలతోడ బట్టయాదలగావి

పాగయమర, నిగిటిపూరిటిబాగునగుగ త్తరించినగడ్డం

బు.

పూరితము * adj. Filled, full, complete.

భూరిదక్షుల * Distribution of gifts among many persons, at a wedding.

భూరికూయుపు * A jackall.

పూరియిల్లు or పూరిల్లు n. s. A thatched house.

భూరిరంధ్రము * n. s. A kind of cake కాండవె, అట్టు. SC.

పూరిడపిట్ట n. s. A bird like a quail. See పూరేడు.

పూరిలు n. s. plu. Thin cakes, made of wheat flour.

మారుగాలు, అనగావాళికాలు. OG. A swollen leg.

పూరుదొన్నె ? "Pooroodona ?" A plant called Ekebergia Indica. Rox. 2. 392.

పూరుషాయిర, పూరుషాయితము * అనగాడుశరతి.

పూరుషుడు * n. s. Man, human being, person. Vish. P. 4. 217.

భూరూపుకము * adj. Landed (property).

మారె A cheese-cake. శంపుటకములనేభక్ష్యములు. D.

పూరేకు n. s. A jewel worn by women on the head. Naish. 6. 56. చేరుచుక్క చిన్నిపూరేకుపాలి

యలువకరికా కుశభంగంబులు.

పూరేడు n. s. plu. పూరేండ్లు A particular grega-

rious three-toed bird, like a quail. See మాన

వల్లంకి, డాబ and గోమిడ. ND. 3. 323.

భూర్ణము * n. s. A certain tree, like birch : the bark is used for writing on : and for making

hooka snakes. W. బహుత్వవి, భజనప్రిచెట్టు. SC.

పూర్ణము * adj. Full, filled, complete, all, entire, strong, powerful, able.

పూర్ణకము * A filling up ; as, పాదపూర్ణకము a peg in verse : any useless word inserted to

fill the measure, as ఒగి, తగ్గ, ఇల &c.

పూర్ణకుంభము * An ornamented vase filled with water and used in marriage &c.

పూర్ణగర్భములు n. s. A sort of cakes. మారెలు. D.

పూర్ణపాత్రము or **పూర్ణానకము** * n. s. A full cup, or vessel, a vessel filled with cloths, or ornaments, which are scrambled for at a festival, a vessel full of rice, presented at a sacrifice to the superintending and officiating priests. హామోదుత్పవకాలేయ దలంకారాంబరాదికం. ఆకృష్ట్యహ్యలేపూర్ణపాత్రంపూర్ణానకంచరత్. (Hārāvali.) వివాహోద్యత్సవేమనూతన వస్త్రఫల శ్రుష్టాద్యలంకృతభాజనే, కట్నంకోశరము బండ్లు చనుశ్రుబట్టలు మొదలైనవిపుంబిన పుల్లము, భేరిపట హరిశ్చనే. SC. హోమపాత్ర. D.

పూర్ణమాసము * n. s. A sacrifice, performed on the day of full moon.

పూర్ణమాసి or **పూర్ణిమ** * n. s. The lunar day on which the moon is full. శుక్లము. D.

పూర్ణము n. s. The stuffing of a cake.

పూర్ణానకము * n. s. A full cup. See పూర్ణపాత్రము.

పూర్ణుడు * He who is full or well skilled. వాడువిద్యలోపూర్ణుడు he is an accomplished scholar.

పూర్తము * adj. Filled, full, complete. Covered, concealed.

పూర్తము * n. s. An act of beneficence; as digging a well, planting a grove, building a temple &c. Nourishing, cherishing. వాటికూపతటాకాది దేవాలయాదికర్తృణిపూరితే, భగ్నే. SC.

పూర్తి * Fulness, completion, termination, end.

పూర్వుములు A sort of sweetmeats.

బూర్లె (Error for బూరెల Gen. plu. of బూరెలు) cakes. బూర్లెమూకుడు a frying pan.

పూర్వము * n. s. Former or ancient times, days of old. The east.

పూర్వము * adj. First, former, prior, preceding, initial, before, in front of, east, eastern.

పూర్వము * adv. Formerly, of old. తత్పూర్వము previously, before which, before that (time or occurrence.)

పూర్వకము * adj. Originating in;—made of, arising from, as బుద్ధిపూర్వకమైన Intentional, originating in purpose. వ్రాతపూర్వకమైన in writing. When added to many nouns it makes them adjectives as వినయము humility. వినయపూర్వకమైన humble, humbly—expressed. See W. Gram. 390.

పూర్వకముగా * (See పూర్వకము) adv. As, through, by way of. శ్రమారూపూర్వకముగా On oath. దానపూర్వకముగా as a gift, freely. శ్రమాధానపూర్వకముగా willingly, voluntarily. మంత్రపూర్వకముగా By means of spells, magically. వినయపూర్వకముగా humbly.

పూర్వగిర్వాణులు * The (raxasas) giants.

పూర్వజన్మము * n. s. Former birth. పూర్వజన్మఫలము n. s. Destiny, fortune, fate; which the Hindus, being predestinarian believers in transmigration look upon as the fruits of good or ill conduct in a former birth. This Pythagorean doctrine (see Ovid. Met. XV. 160.) is strongly impressed on the Hindus, who refer to it, whenever puzzled to account for the good or evil fortune of any person whether of their own or any other religion.

పూర్వజుడు * n. s. An elder brother.

పూర్వదేవుడు * n. s. A Titan or elder god, a Proëadamite. పూర్వదేవులు, అనగా రాక్షసులు. D.

పూర్వశక్తి * 'A prima facie argument' in logic. (See on అధికరణము, Colebrooke.) నామాటలుపూర్వశక్తిములే All I could say availed nothing. పూర్వశక్తి మైపోయిన Refuted, rebutted.

పూర్వమందు Heretofore.

పూర్వరంగము * n. s. The commencement, prologue, overture. BD. 3. 97. నాటకమునకు మొదలు. D.

పూర్వసిద్ధాంతము * See పూర్వశక్తిము.

పూర్వాభిముఖుండై * Facing the east.

పూర్వార్ధము * n. s. A former half.

పూర్వాహ్లాము * n. s. The first part of the day, the forenoon.

పూర్వులు or **పూర్వులు** * n. s. Ancestors, forefathers, predecessors.

పూర్వోత్తరము * n. s. The whole affair, from the first (పూర్వము) to (ఉత్తరము) the last. Particulars, details. దానిపూర్వోత్తరముయెరగను I know nothing whatever about it. శీఘ్రోత్తరము యేమోచెప్పు Tell all your adventures.

పూర్వోత్పన్నము * Primeval. అనాదిమైన.

బూల n. s. Pith, as the centre of wood. కుంజ.

బూలతీ వేసిన hollowed. The pith of which is taken out, pithless.

పూలగురి వెండ The plant termed *Gærtnera racemosa*, or *Banisteria Bengalisensis*. Rox. 2. 368.
పూలి or తెల్లపూలి A certain plant.

పూలి A sort of pagoda worth 3½ Rupees. పూలీలు plu. Star-pagodas.

పూలించుట To long, wish, desire? DRK. 62. రస తోడవులువైచితర కాపిపోయె, ననిచెప్పిచూపిననధి పతిజూచి, యాలింగము జేసియధిపతియెంత, పూలిం చిచూచియభూషణంబులను.

భూవర * Sir, your excellency.

భూవరుడు * A noble person : a venerable man : a king ; this word is never applied to a bra-min.

పూవిల్లు A bow made of flowers : attributed to Cupid. The ABA. 3. 90. adds (but devoid of all proof) also పుష్పశేవము a flowery harbour.

పూలు n. s. A flower.

భూష * Ornament, embellishment. సొమ్ములు. S.

3. 507. పుక్తమెడనిక్తమైనచోదానినానారతోష్ఠి జ్వలభూషణాద్వికాసి యానందంబుతోడకా పురిం జేరెకా.

భూషణ * n. s. Flattery, praise.

భూషణము * Ornament, embellishment.

పూష * A name of the sun. Swa. 5. 123. మింట పూషార్వస్తోమము. టీ|| పూషార్వస్తోమము, సూర్య నియెక్క అశ్వశిమూహమును.

భూషించుట v. a. To praise, laud.

భూషితము * adj. Adorned, decorated, dressed.

పూషుడు * n. s. The sun.

పూశి n. s. A bead : a bit : or piece. వెన్నుపూశిలు the joints of the back bone. ముడ్డిపూశి the rump, or tail bit. A. 6. 104. చిటివేలిపూశిపైఘటియిల్లుపెడకట్టిచిమ్మల సురియడాల్తువ్వరముగ. టీ|| చిటివేలిపూశిపై, కనిపి కావ్యుష్టభాగ పరవముపైని. This word is often superfluously used, as వెన్నుపూశి a bit of butter. i. e. butter. Ahalya. 3. 63. పుట్టనియట్టివిడ్డలకుపూశులుకట్టుదురమ్మల క్కలు To count his chickens before they are hatched. పూశి స్రుచ్చినరీతి. KP. 4. 193. in regular order.

పూశికజెము The sweetmeat called maccaroons.

పూశికామంచిగడ్డి or పూశలకామంచిగడ్డి A kind of కామంచి.

పూశిగురువెండ, అనగాగుంజాలర. D.

పూశిపెమ్మ The back bone. Kasi Khand. 6. 48. చేదోయికురచయైచెవులు విల్వంకతై పూశిపెమ్మక ములుబొంచుకట్టి.

బూశము n. s. Grain. P. 1. 773. బూశంబుదరపి నేర్చుననమ్మకొనుటకు. టీ|| బూశంబు, భాగ్యమును.

బూశరకాయ, బుడ్డబుశర The berry called Brazil cherry.

బూసి n. s. అనగామురికి Dirt, particularly cob-webs. ఇండ్లలోవాసాలనుపట్టిసాల్పీళ్లమగ్నాలు. D.

భూసురుడు * "A lord of earth" i. e. a bramin. See on భూదేవుడు.

భూసురోత్తముడు * A bramin. DRU. 968.

భూశ్రుణము * A fragrant kind of grass. Andropogon Schoenanthus. W. చూలాశ్రుణ, చిట్టగడ్డి. SC.

భూస్థాపనము * Burying, inhumation.

భూస్వాస్త్వము * Landed property.

ప, బ, భృ.

భృంగము * The large black bee. గుంజకలగర, టప్పదే, లవంగపుచెక్క &c. SC.

భృంగరాజము * The bird called తోకపశులేపోలిగాడు "Dicrurus Retifer." J. N. 59.

భృంగారము or భృంగారు * n. s. A Golden vase or chalice. A gold vase placed at a royal gate. మంగళూజా. T. 3. 20. బంగారుబొమ్మరంగుభృంగారుజలంబువంటి. టీ|| సొగసైనబంగారుపువ్విచెలొకలివుడకముచెంబులొకటివంటియివ్వగా. A.

6. 185. భృంగారుకంబునకనకభాజననిక్షిప్తంబులగుకుశేశయశిశులపక్షిలయంబులుగడిగి. టీ|| భృంగారుకంబున, బంగారుపుకూజాలచేతను. Nirancus Pref. 27. రంగత్తరుణరశిహృద, యంగమభృంగారునకులతాంతాయుధపూసాంగారునకాక్రితగిరి, శృంగారునకపిరమేయశృంగారునకుకాకనకాలుకాయం, రాజద్వారమందలిబంగారుపుగింతిచెంబు. SC.

భృంగ * n. s. A three legged griffon like a seal (phoca) or sea calf ; a figure carved on temples of Siva, being one of his train : a "Nobody" having only a head and legs. In sculptures he is represented as a scaramouch in the human form but with three legs. See note in 'Account of the Basava Puran.' Madras Journal 1841.

- భృంగ * n. s. The large black bee. See on భృంగము.
- భృంగనాథుడు * An epithet of Siva or Master of Bhringi.
- భృంగరిటము * A griffon. See భృంగ.
- బృందము * n. s. Multitude. బ్రహ్మ బృందము a circle or number of bramins.
- బృందారకాద్రి * A name of Meru, the hill on which the gods abide.
- బృందారకుడు * A god, a demigod, a deity, an immortal. దేవుడు, సుందరుడు. D.
- బృందావనము * n. s. A raised piece of ground, inside of a house, within which the Hindoos of the Vishnu sect raise, and preserve the purple stalked basil, Ocimum Sanctum, a plant sacred to that deity.
- బృహిరము * n. s. The roar of an elephant.
- భృకుంఠలు * Male actors or dancers in female apparel. W. హరికొలువనన్నివిధలాస్యపురికి ను భూభ్రమకుంఠలవాడులృరిదృశ్యపుచ్చి. టీ|| భ్రమకుంఠల, నర్తకులయొక్క. A. 4. 61. శ్రీవేషధారి, నాట్యపురుష. SC.
- భృకుటి * A frown. BRS. 396. భూభంఠ. SC.
- భృగుశతనము * n. s. Fall from a precipice.
- భృగుశుభ * The precipice of a hill. A name of Sucra. భృగువాసరము Friday. Zakile. 5. 270. రవిసీలన గాయతశృంగవర్తియై, భృగుశతనంబున ర్చననబింబముతో నడచున్బహుంబున. KP. 4. 220. శ్రీశైలమునకు భృగునిపాతలంబుటమతియై. ib. 5. 238. భృగుపాతంబున కాయితవడుచున్నజూవి. SC. says శరవృతతపే, శక్ర, శంఖ, జమదగ్న, శ్రుతాపె SC. శక్రకుడు, జమదగ్నియుపియు, కొండచరియ. D.
- పుచ్చ * n. s. Questioning, query. పుచ్చచేయుట to question. శ్రుత్తై. SC.
- పుత్రము * adj. Hired, paid, maintained. భరించుటగది. D.
- పుత్రకుడు * A hired servant. కూలివాడు. D.
- పుత్రన * n. s. Army, host. సేన, దండు. పుత్రనాథి * A commander, a general. M. VII. 1. 50.
- పుత్రనాపాటు * An epithet of Indra.
- పుత్రి * n. s. Wages, hire, support. కర్మస్వయం, జీతము, కూలిన్ని, భరణ, భరించడము. SC.
- పుత్యకుడు * n. s. A servant, a slave. పడిచారకుడు.
- పుథ * n. s. కుంతీదేవి. D.
- పుథక్ * adv. Alone, separately.
- పుథగ్జనుడు * An ignorant man, a fool, a man of low caste, a sinner, a wicked man. ప్రాకృతుడు.
- పుథివి * n. s. The earth. పుథివీశుని a king. నావిష్టుఃపుథివీశుని.
- పుథు * Great, big. పుథుతరు a big tree. Dab. 93.
- పుథుకంఠము * The sort of beetle called by the English a carpenter, or mole cricket.
- పుథుకము * n. s. An infant. Parched corn: first scalded and then bruised, to remove the husk. బిడ్డ, అటుకులున్ను.
- పుథునితంబ * A woman with handsome loins: a callipygis or Fairham, or Fulham.
- పుథులము * పుథులు * adj. Big, great, large.
- పుశము * adj. Much, great, extreme. adv. exceedingly.
- పుశ్ని * A ray of light. A dwarf. కిరణ, వృక్ష, మరుగుజ్జువాడు, దుర్బల, కిరాత, అల్పకీక. SC.
- పుశతము * n. s. A drop of any liquid. The porcine deer జలబిందువు, శుక్లబిందువత్తురంగము. SC.
- పుశత్తు * n. s. A drop of any liquid. బిందువు.
- పుశదంశకము * A cat. పిల్లి the other spelling is పుశదంశకము. SC.
- పుష్టము * adj. Asked.
- పుష్టము * n. s. The back. The rear, the last. పీఠ, కర్పాద్భాగము. SC.
- పుష్టము * adj. Fried. భగ్గితే, వేయించినది. SC.
- పుష్టి * A ray of light. కిరణ SC.
- పుహత్తు * adj. Great, large.
- పుహద్గంగ * The main (stream of the Ganges.)
- పుహద్బీజము * Swelled testicle. Orchitis.
- పుహద్భాసువు * An epithet of the god of fire. అగ్ని.
- పుహద్వ్యాధి (brihat-vyādhi) The leprosy.
- పుహన్నులుడు * Arjuna.
- పుహస్వతి * n. s. A name of the husband of తార q. v. The planet Jupiter, also a certain law-giver. In mythology he answers to Thor, or Vulcan, husband of Tara.
- పుహస్వతివారము Thursday.

పె, పె, బె, భె.

పెం A contraction for పెను large, as పెంపొడ for పెనుపొడ the upper or bigger part of the thigh. పెన్నూతము a great demon. పెకచీకటి thick darkness. Kalahas. 2. 152.

పెంకితీగ The name of a large climbing woody shrub, called *Gouania tiliaefolia*. Rox. 1. 632.

పెంకు plu. పెంకులు n. s. A potsherd, or cullet.

A pantile. అడ్డపుపెంకు a pane of glass, broken bit of glass. తలపెంకు the skull. రవి కమాదపెట్టికుళ్ళే అడ్డపుపెంకులు glass bugles, used in women's dress. వానిముఖముపెంకువలె పోయినది his countenance fell.

పెంకుటిల్లు A tiled house, one roofed with pan-tiles. The ట is inserted to save elision.

పెంకె penkē adj. Obstinate, stubborn, impudent.

మొండికట్టె. S. 3. 21. పెంకెయనరాదు పుట్టిగం పెనలునేయు.

పెంకెత్తురుగు n. s. A weevil in grain.

బెం n. s. Anxiety, sorrowing, pining. మసా వ్యధ, ఏకాగ్రహృదము.

బెంగగొనుట v. n. To pine for. Jagan. 2. 64. ఈ లవరింపుచుబంట్లగొరుకుచు శరణశంబును పెంగగొనుచునువీరవంబకందిట్టుచు. టీ|| బెంగగొనుచు, మసా వ్యాధినిపొందుచున్ను.

బెంగబడుట v. n. To pine, weary, sorrow for.

బెంగలిడుట v. n. To yell, to cry out or shriek in alarm. Sarang. 2. 3. బెంగలిడంగకంటెయట పెంటినిగానకచేలిపోయి. టీ|| బెంగలిడంగ, బొబ్బలుపెట్టగా.

పెంచు n. s. A potsherd. HD. 1. 1447. అలుగకవిల్ల పెంచాది గానాకుకలధసంబంతయు కనుటంబులేక.

పెంచుకొనుట v. a. To adopt, to nourish.

పెంచుట v. a. To nourish, support, take care of, look to. To increase (being the causal of పెరుగుట v. n.) to improve. To extend or swell. To exaggerate a story. To multiply: To adopt or rear a child. మాంసముమాంసమును పెంచును flesh meat increases the flesh. కలహము పెంచినాడు He bred (a quarrel) or augmented. గ్రంథమువూరికె పెంచెను he spun the story (or book) out. గడ్డము పెంచుట To wear

his beard. తలపెంచుట to wear his hair long, keep his head unshorn. చెవులు పెంచుట To bore the ear: Chenn. 3. 145. which often means to extend the auricle to the size of a large ring. ముక్కు పెంచుట To keep a hole open for a nose-jewel. Lit: to increase or enlarge the nose. దుఃఖము పెంచుట To indulge in grief. ND. 1. 702. రోగమును పెంచినాడు he increased illness. కథను పెంచుట To exaggerate.

పెంచెత్తుదండ A sort of crook or staff? Navan.

D. చుట్టినయ రుద్రాడు సొంపారుచెడుగుట్టినయ ద్వలకురుచకొయ్యలును మెరుగుపెంచెత్తుదండ మేటి బెబ్బులు లుగరవకయుండవాకట్టువదనికెలు.

పెంజరి (K) A rock snake. Perhaps పెను + జెరి.

పెంజెర, పుకబొరికయీ నామ మేమో? DRU. 1048.

పెంజెర A kind of rock snake, the boa constrictor. రక్తపెంజెర a red snake. తుచ్చుపెంజెర and పొట్టపెంజెర species of snakes.

పెంజొర A certain large fish. M. VII. 4. 98. మున్నీటంబెంజొరదరసిపోవుచందంబున. See స్రాత్ర The great shark.

పెంట n. s. A heap, as of dirt, sweepings or trash, a dunghill. పీనిక పెంటలు heaps of corpses. పెంటకట్టుట to manure land. తంట పెంటలవాడు a troublesome fellow. Here పెంటలు is a mere echo. In names of some hamlets, as రోళ్లపెంట, తుమ్మలపెంట, గొల్లపెంట it means Place, spot, land.

పెంటి n. s. A female. A wife. The she of an animal, the female of a plant. చునుచులలోనాడు ది. D.

పెంటి adj. Female: smaller, thus పెంటికరుడు, పెంటిల the smaller surf (See పోతు.) పెంటివిద్య feminine accomplishments. పెంటితాడు the female palm tree. అనగా అడుతాటిచెట్టు. D.

పెంటిక n. s. Dung of sheep, goats, or deer.

పెంటికుడుట To match or equal. L. 3. 136. వృగశయీశుశవులు మేతలువదలి, శుగులరేయును పెంటికుడిబాయవచ్చు. టీ|| పెంటికుడి, జలగూడి.

పెంట్రుక n. s. Dung of sheep, goats, or deer.

పెండ or పేడ Cowdung. గోమయము. D.

బెండ The vegetable called *hibiscus longifolius*. Rox. 3. 210. కర్పూరపు బెండ *Hibiscus esculentus*.

పెండలము n. s. The yam (*Dioscorea alata*. Rox. 3. 797.)

పెండియము or పెండేరము An ornament worn like the garter, on one leg. Ila. 1. 125. కళలువది యారుతాగంటి ఘననిమోము, గనియెనరువదిసా లుగుకళలటంచు, కలగికమలారిహరితదాక్రాంతు డయ్యె, ననగమగరాలపెండియంబునిచె సెకతె. టీ॥ మగరాలపెండియంబు, వజ్రములుచెక్కబడినటువంటి గండపెండేరమనేబిరుదును. ib. 2. 123. కళుకు హెరంగు పెండియముఘల్లన. టీ॥ కాంతులుగలిగిన టువంటిబంగారుపెండేరముమ్రాయగా.

పెండిలి or పెండి n. s. plu. పెండిండ్లు, పెండిండులు or పెండింట్లు Marriage, wedding. M. 3. 5. 253. ib. IV. 1. 2. See పెండి.

పెండు n. s. plu. పెంట్లు Cork, pith. The shrub termed *Aschynomine aspera*. The white and light corky wood of this shrub is used in making artificial birds, flowers, and other toys. పెండ్లదంట్లు Sapless stalks. H. 5. 49. కలలో నకాకుడెడుదాని యెరుంగను పెండ్లదంట్లు ముందర బడవేళి. పెండ్లదంట్లనగా నిస్సారమైన గడ్డిలని. Dabhim. 202. విండ్లునమ్ములుబోయివెరగులమగుట, పెండ్లయ్యె మేనులువింక మేమింక. A. 5. 66. పెండుబొమ్మవలెనుండెకానిదిటజుల్లనై. టీ॥ పెండుబొమ్మగతి, జీలుగు పెండుబొమ్మవలెనే. ఈకాకగా లిశరీరమును పెండుచేస్తున్నది This burning wind dries up the body.

పెండుకుడుట v. n. To be alarmed, to be dejected, disheartened. M. VII. 3. 176. అనుచునయ్యె ధముఖ్యులు పెండుకుడియుండిరి. T. 5. 92. దండిగానారైనిర్జరుల్ పెండుకుడక. టీ॥ నిర్జరుల్ పెండుకుడక, చేనతలుభయకుడేటట్టుగాను.

పెండుకురచుట v. a. To frighten, to render powerless. T. 5. 84. అమ్మహాశ్యంసంబుబ్రహ్మాండభాండంబునిండియాభండలాది దిక్పతులం పెండుకురచె. టీ॥ పెండుకురచె, భయముచేత భ్రాంతులయ్యేటట్టుచేసెను.

పెండె n. s. A lath or small rafter: commonly called a reaper, a strip of split bambu. A pannier or pack, being half a bullock load. విభూతిపెండెకట్లు or త్రిపుండ్రకము The triple line of ashes drawn across the forehead by worshippers of Siva. పాగాకు మొదలయినవాటిలో శ్రీకము, D.

పెండెము n. s. A door made of strips of bambu: a wooden gate. తుశువులదొడ్డి ద్వారకవాటము. D.

పెండెలు Plu. of పెండె A lath or small rafter. Strips of split bamboos. పాగాకు మొదలయిన నగలయొక్క శ్రీకములు, ఇంటివాసములమీదవేసేవి యు. D.

పెండేరము An ornament or badge worn like the garter on one leg. SD. 52. నెరిమిదాకాల పెండేరంబుపెట్టి. Bahulas. 5. 104. అంచె. D.

పెండ్లాడుట v. a. To marry.

పెండ్లాము n. s. A wife.

పెండ్లి n. s. Marriage. plu. పెండ్లిండ్లు, పెండ్లింట్లు The rite which answers to betrothment between children: the actual marriage being called శోభనము. పెండ్లికావడము to be married. పెండ్లికన్నున్న Vijaya. 3. 10. పెండ్లిఅరగు A small hillock upon it the marriage takes place. పెండ్లికూతురు or పెండ్లికొమార్తె The bride. పెండ్లికొడుకు, పెండ్లికొమారుడు The bridegroom. పెండ్లి చేయించుట to marry, unite two persons in marriage. పెండ్లిచేయుట to marry a couple. పెండ్లిచేసుకొనుట To marry. i. e. become a husband or wife.

పెంతురు i. e. పెన్నుదురు See పెంచుట.

పెండడి n. s. Mud. పెండడిరాతిపని built with stone and mud. Swa. 3. 38. ఇంచూపలశ్యంబంబులకువిందులగునిచీవరమకరందంబుల పెండడింబడిబందనగొనువలి మించుక్రావ్యంచుపొడరుల నీవి యాచి. టీ॥ ఇంచీవరమకరందంబుల పెండడింబడి, నల్లగలువపూచేనియలయొక్క రొంపినిబడి.

పెండలకడ Early, betimes, quickly, hastily. In the twilight. A. 1. 20.

పెండలాడి, అనగాపొద్దుగలుగ. OG. See పెండలకడ. పెంచినవడి A Tamil name of Garutmant. A. 4. 10. నింగి గరుత్మరంతురలనిగ్గున లేదాగ రెక్కునంతవీ చెంగలశాద్ధిమోగడల జడ్డెరిగించెడుకమ్మ గాడ్పునిం దెంగడుమ్రోతపెంచిరువడింగనిరి. టీ॥ పెంచిరువడిక, గరుత్మంతుని.

పెండురుము Full tresses. Swa. 6. 5. చెంగలవృత్తాదండ జేర్చి పెండురుముపైఘనసారమున నూళికము ఘటించి. టీ॥ పెండురుముపై, పెద్దకొత్తుమీదను. See తురుము.

పెంచెర A billow, a large wave: like a screen. Swa. 5. 102. A. 6. 186.

పెండెవులు A great disease. S. 3. 200.

పెందొడ n. s. The big part of the thigh (from తొడ.) Mand. 3. 46. UH. 3. 55. URK. 4. 108.

పెంతురలాడుట v. n. To be increased, augmented. Satya. IV. 178. అనిసర కాసురుండుశముద గ్రదురాగ్రహమడైయవగ్రహం, బునమరిచే కొలం దిమునుమున్నుగకుంభములత్పళించిహస్తినిగదియిం విశారికడ జేరిశరాసనిర్గళన్నిశిర్గనిసితఘోరమా ర్గణురంపుర పెంతురలాడెనయ్యడ. పెంతురలాడె ననగామిక్లటమాయెననితోచినచె.

పెంపారుట v. n. To increase, grow, improve.

URT. 4. 27. దేవాదేవరతోడబుట్టువుగృతార్థిభూ తచేతగ్గుడై, నివిభ్యాతిశీ శంతసిల్లునహజస్మేహుం దునీయందని, శ్రీపెంపారుటగోరు. BD. 5. 825. వారికినిష్టభాగములుఅశుద్ధశలీలపెంపారి. ib. 5. 846. భక్తిశక్తియలుదత్తుకసేయుచాశక్తిక్తిగా భక్తినియుక్తిపెంపారి. పెంపుజెందెననుట, D.

పెంపు n. s. Rearing, nourishment, fostering. In- crease, growth. BD. 5. 16. and 224. గ్రామ మునుపెంపుచేసినవారు they who enlarged the town. వృద్ధి, పాలనమున్ను. D. ABA. 3. 86. పెం పునానాశంబువృద్ధిదోయ. పెంపు అనగాలయము న్నువరిష్టుత్వమున్ను.

పెంపుజెందుట v. n. To increase, augment.

పెంపుట v. a. To increase, swell, enlarge, ag- gravate, nourish. పెంపె,పోపించె,కొట్టెననుటను. OG.

పెంపుడు (p|| of పెంచుట) adj. adopted. పెంపుడు కొమారుడు an adopted son. పెంపుడుతల్లి an a- dopted mother. పెంపుడుతండ్రి an adopted fa- ther. పెంపుడుచిలుక a pet parrot.

పెంపొందుట, పెంపొందుపుట v. n. To increase, grow. Aniru 3. 57.

పెంట్లి n. s. Marriage.

పెంట్లు Plural of పెండు.

పెకలించుట v. a. To root up, tear up. DRB. 140. N. 9. 157. 166. R. 7. 77.

పెకలుట v. n. To come up, i. e. be torn up by the roots, to give way, yield. N. 9. 166.

పెకల్పుట v. a. To root out, tear up, eradicate.

పెక్లండ్రు plur. mf. Many, several. కొందరు. OG. Vish. 4. 47.

పెక్లలిపండ్రు A fruit like the love apple.

పెక్కు n. s. Plenty, a large quantity. పెక్కేల what is the use of all this? or of so many words? Literally "why much" BD. 5. 17. Jagann. 2. 54.

పెక్కు adj. Much, plentiful. Many. పెక్కుపాయము లు numerous contrivances. R. 5. 197. పెక్కుచ గల in many ways. పెక్కుమాటలేల why talk so much. M. XIII. 3. 216. ib. IX. 1. 437. URK. 4. 56. పెక్కుమార్లు, అనేకావృత్తులు. D.

పెక్కురు adj. noun. Many (persons.) పెక్కులు Many (things.) అనేకము. D.

పెక్కువ n. s. Increase, growth, tallness. T. 1. 48.

హెచ్చినపెక్కువంజెలగు. టీ|| హెచ్చినపెక్కువ, అతి శయించినవృద్ధిచేతను. ib. 2. 97. నీవుపెక్కులైతే కనేనుపెక్కులైయంచుకోరినిల్పు వానిభజంబుసోక. టీ|| నీవుపెక్కులై,నీవుపాడవా,నేనుపెక్కులై, నేనుపా డవా, అంచు,అని. OG. says గోము. Prettiness, elegance.

పెక్కువాయు A sort of silk cloth? BD. 3. 106. వారణాశియు, పెక్కువాయు, కెందోగరు, గౌరిగని యమంబు,గడిగొడకంబు, కట్టును, రత్నంపుకట్టును, శంఖుకట్టును.

పెక్కొట్టి, అనగావాపోసి. OG.

పెగటికండ? పెగటి? A certain weed called Athanasia Indica. Rox. 3. 417.

పెగడలు Elders, seniors, nobles. Vish. 7. 153. పెద్దలు. D.

పెగడు n. s. Fear, terror. భయము. D.

పెగడుట v. n. To be alarmed, to fear. HD. 1. 2197. నీవుతోడివిడజచ్చినతోడనే పెగడి, విడివడ

బ్రాణమూర్తివిడుచునీశువు. టీ|| పెగడి, భీతినుండి. T. 5. 152. కంజవిరోధియంతనలుకంజలియింతుక చాచునింజని, ఉంజనితారవంబునవెళక జగముత్ పెగడంబురత్ర యాభంజనుగాత్రమంతయుత్రభం జనతీవ్రశరాళినించె. టీ|| జగముత్ పెగడక, జగము లుభయకడగాను. BRK. 804. BD. 4. 1536.

పెగడుపురచుట v. a. To frighten, intimidate. M. IX. 1. 438. శకునిపైసరువదియమ్ములునాటించియ నుచరులను పెగడుపురచెనాభీముడు.

పెగలుట v. n. To come up by the root. S. 2. 21. యరుకువ్రాకులవైచియెల్లయనుచు దోచించిననిం తైనపెగలదయ్యె. అప్పు పెగలేదు I could not get

the money to borrow. పెగలిసరూకలు the sum raised. పూడివచ్చుట.

పెగ్గడి The same as పెగ్గురు a crane. G. 1. 108.

పెగ్గడికదువుల పెగ్గలమ్మగిది కొంగలపొంగెల్లగ్రుం
గదొక్కి.

పెగ్గడిలుట or పెగ్గడిలుట v. n. To be alarmed, to
fear. దిగులుతుడుట. IIa. 3. 6. సింహానినాదంబా
లింబి పెగ్గడినడేనుంగు తెరంగున పెగ్గడిల్లి. టీ|| పెగ్గడి
ల్లి, తల్లిడిల్లి. HK. 5. 10. తలపు పెగ్గడిలం గతకుము
గూలగడ్డోది. ib. 5. 132. మొనసికూర్చినవిత్తమొ
కచోటబడవైత కాని పెగ్గడిలులో భి జనుడనంగ.
Vish. 1. 138. అగ్గజేంద్రంబుదిగ్గన పెగ్గడిలి. Bhi-
meswara Puran. 3. 141. పెగ్గడిలు నేడుదరముల
ఓత్తగూములు.

పెగ్గలము or పెగ్గలము n. s. Fear, concern. భీతి.
HD. 2. 1094. కనిదానిగదియ పెగ్గలమందివెరచి.
టీ|| పెగ్గలమంది, దిగ్గ్రుమసెంది. URT. 2. 25. నా
యెడతత్తగనుంగొని మనంబున పెగ్గల మందియత్త
రిఁ. M. VIII. 3. 173. అతడుర్విగూలెనురు సేన
కు పెగ్గలమగ్గలంబుగాఁ G. 1. 108. పెగ్గడికదువు
ల పెగ్గలమగ్గింది.

పెగ్గలుట v. n. To fear, dread, be alarmed. భయ
తుడుట. M. XII. 3. 291. అంతయుజలమయమైన
పెగ్గలియన్నరాధముండు. BD. 4. 364. చూవంతులే
గియావిభునకునిట్టులరిరి పెగ్గలుచు. Mand. 6. 153.
శూలదలిర్పమిస్మైరసి శూచ్యముపూర్వహరి విజృం
భణాభీలత సూచిముంచునని పెగ్గలివెల్వడి పోవువాడ
బహ్వాలలకు. టీ|| ముంచునని పెగ్గలి, తమ్ము నకూడా
ముంచివేసుననిజడిసి.

పెగ్గురు n. s. The bird called Cyrus: likewise the
Adjutant, or Indian crane. కుర్రరి, సారశశుఁడి.
Plu. పెగ్గురు Pal. 30. Padma. 4. 122.

పెగ్గోడి n. s. అనగా పుకజాతికోడి. D. A sort of
wild fowl.

పెగ్గోలుతుడుట To be ruined. బూత్తిగాచెడుట. Pal.
27. కావులంతయు పెగ్గడిదొరలి గలుగునబద్ధతగు
బండిభంగ పెగ్గోలుతుడిదమక్షువునుండు.

పెచ్చకాయ n. s. A fruit resembling the ఉరీరి
కాయ.

పెచ్చు n. s. Peel, peelings, rind. Surplus, excess,
premium, profit in exchange. పెచ్చెచ్చులు In-
cidental profits like fees. శలాదులపైవచ్చు, అతి
శయము. D.

పెచ్చు adv. Excessively మిక్కిలి. Kanyaca Puran.
7. 128. శ్రవణకాలునిచందంబున పెచ్చు పెరిగి his

rage increasing to fury. A. 6. 103. ఇట్లుపాట
చ్చురులు పెచ్చు పెరిగివచ్చులది. టీ|| పెచ్చు పెరిగి, ఉ
ద్ధతులై. R. 5. 194. శిష్యుడంబును మడంబును పా
చ్చుమచ్చరంబు యిచ్చుం పెచ్చు పెరుగజెప్పెరజొచ్చి.
పెచ్చు పెరిగి, విజృంభించెనుట. D.

పెజ్జము n. s. An orifice, bore, a small hole. పెజ్జ
ముపొడుచుట or వెయుట To bore a hole. Kasi
Khand. 5. 120. Satyab. Pref. 124.

పెటపెట adv. Crashingly, gnashingly, aloud.
DRY. 1597. తుటుతరం పైననానాఁజ్జుళిలపెట
పెటవ్రేలకత్తుధిపోగలరె. Jagann. 3. 48. అత్తు
దత్తులుకులువిరికి కటంబుడి కటంబులదరబండ్లుపె
టపెటగొరికి. కొయ్య మొదలైనవివిద్వలయ్యేధన్వ. D.

పెటలించుట or పెట్టించుట To explode, to burst.
శిలినల్లిక్తులాచెనురుట. A. 4. 122. వేరినలవరాం
పుఘట్టములుదృక్కుదిరమ్మదరావముల్ దవుల్లానిపె
టలించునారృటులకోయనగా.

పెటులు (Plu.) The explosions or reports of a gun
rocket. అదురువేట్లు. Swa. 5. 52. పెటులచచ్చుదు
లాత్తభీరుస్వయంప్రాహశరీరంభ సుఖముభేదచల
కొనగ. టీ|| పెటులచచ్చుదులు, అదురువేట్లధ్వనులు.

పెటులుట or పెట్టుట v. n. To crack, as paint. శుగు
ళ్లుబారుట, దిట్టుట. N. 4. 244. కల్పాంతేదిఘోషానిర్ఘా
తశంఘంబులు ఫెళఫెళఫెళమంచుపెటలితుడిన. టీ||
పెటలి, పగిలి.

పెట్ట adv. Slapdash. పుకపెట్ట all at once, simul-
taneously. M. I. 6. 271. అందొక్క పెట్టయారఁ
ధ్వనియొగనిన. ఆవృత్తిగా, పుకపెట్టనయిరి. D.

పెట్ట n. s. A female of animals, a she, a hen. పె
ట్టకుక్క a bitch. S. 2. 44. It is applied to the
female rhinoceros. Swa. 4. 51. ఎదకుదననంబా
దలుపెట్టలకుంజుట్టంబులై. టీ|| పెట్టలకు, అదుకుం
దులకు, జుట్టంబులై, తగులాటమలైనవై. పెట్ట, అ
నగామృగాలలోనున్న కుష్మలలో నున్న ఆదుజం
తువు. D. says ఆదుకోడి.

పెట్టించుట v. a. (caus. of పెట్టుట) To have it
placed or put &c. నాకుఅన్నముపెట్టించినాడు
he had food given me. ఒకరిచేతనుంచేట్టుచేసె
ననుట. D.

పెట్టిదవు adj. Compulsory. బలాత్కారమయిన. KUR.
4. 292. ధనవిభునిపట్టి గమకట్టుతలవుట్టి, యెగు
రంభనుబలిమి మైనిటులబట్టి, పెట్టిదవు కళేనలకుట
పెట్టివిడిచి, శుట్టెదకంతుడామేలుకట్టిపెట్టి.

పెట్టడము n. s. Harsh expression, abuse. క్రూర శ్రీ, రిట్టు. Vish. P. 2. 14. అని పెట్టిదంబులాడుచు జనశరీరముదంఁగిరినిశితకాదుకుజ, య్యన రిట్టబట్టిపొచ్చుని, వెనుకకుబడఁద్రోవినపు వేరేక బలుభా. ib. 5. 265. అనుచు పెట్టిదంబులాడనవనినాధనుకులనై, శిరిశిశులమనియన్నిశిలలోలిగ్రమ్ము లోచనకటామనీతుణముల. ib. 6. 84. అనిబహువిధత్రకారంబుల, నాతకారాదియైన, యరణకనిమి త్రంబుగా పెట్టిదంబులుబలుకుచున్న నన్న రేంఁద్రుండుగోపించి. పెట్టిదము, అనగాగట్టి, దృఢము. D.

పెట్టిదముగ or—గా adv. Violently, severely. M. VIII. 2. 367. పాండుదాసేనలపై పెట్టిదంబుగనదరిబాహుబలముక్ జముగ బేచి నంబీనుంగు పెంబునై. పెట్టియ n. s. A box, a chest. శీటక. D.

పెట్టు n. s. A blow, a thump. Bestowal, charity, giving. గోడపెట్టుచెంతుపెట్టు రెండున్ను వచ్చినవి his luck was bad in both ways. పెట్టుపోతలు శాశ్వరములుకావు Meet and drink are momentary matters: literally feeding and bathing are momentary matters. మాటలుమాఅన్నవి, పెట్టునివిరితల్లిది the words are those of a mother, but the acts are those of a step-mother. నాలుగుపెట్టులు four times. దానము, త్యాగము, ఆవుత్రియు, పుక పెట్టుఅని. D.

పెట్టు n. s. Respectability, esteem, regard. కారము, హెచ్చు. B. X. 359. నిన్నుబట్టెదమనిచలముకొనినట్టుటపెట్టా. తట్టుటపెట్టా, చిక్కించుకొనుటహెచ్చా. నితలక్కడికిపోతే పెట్టుదక్కదు If you go there you will not meet with honor, you cannot go there with credit. పెట్టుదులభము, దుస్సహము. D.

పెట్టు adv. Excessively, violently, much. మిక్కిలముగా, పెండుగా. Chamatc. 3. 100. ఊర్లంబుకలిగిమగులంబాగలు పుడమిపూహాజమేని వేడిమియుంబోలె పెట్టుమిట్టిచది. Chatu. 1. 52. మట్టునరాదు పెట్టురికి, మన్నెకొమారుల సేమధూరిగాకొట్టక. M. IX. 1. 227. ఆసేనాశరీంకనిభీముండుశిహించుక రెంపునం పెట్టుగట్టినా. Vish. 5. 279. భీకరమగుపులిబడంగ పెట్టేయుటయుక.

పెట్టుకొనుట v. a. To keep, or put, for one's own advantage or use: to give. శ్రీని పెట్టుకొనుట to keep a mistress. కొడుకుకుతనరెండ్రెపేరుపెట్టుకొన్నాడు he gave the boy his father's name.

పెట్టుట v. a. To put, place. To lay. This verb has numerous senses peculiar to certain nouns under which it will be found. పిల్లలు the young, పిల్లలు పెట్టుట to bear young kittens, pupa. గుడ్డు పెట్టుట to lay eggs. ఆశ పెట్టుట to give hopes, tantalize. ఆతప్పనవాడిమీద పెట్టిరి they laid the fault on him. దానికినూరురూపాయలసొమ్ము పెట్టినాడు he gave her hundred rupees worth of jewels. అన్నము పెట్టుట to serve or help food at dinner. శూనము పెట్టుట To be patient. కావలిపెట్టుట To put a guard over. అతురాధము పెట్టుట to pay fine. నైవేద్యము పెట్టుట To offer sacrifice. ఆవుపేద పెట్టినతరువాత after the cow dungged. బొబ్బలు పెట్టుట to yell. బాధపెట్టుట to torture. కని పెట్టుట to find out, to wait. చెట్లు పెట్టుట to plant trees. అట్లాచేయవద్దనినాకు పుట్టు పెట్టినాడు he laid a ban upon me not to do so, he adjured me not to do so. పాళ్లు పెట్టుట to divide or separate into shares. గురిపెట్టుట to take aim. కరిసశుభ్యము పెట్టినాడు he put him on small diet. అంగడి పెట్టుట to open a shop. ఈమాటను అంగడిలో పెట్టవద్దు do not talk of this publicly. గోడపెట్టుట to build a wall. It is also added to many verbs under which it will be found and sometimes does not alter the meaning: thus చేర్చుట or చేర్చి పెట్టుట to accumulate, store up. శుంఠ పెట్టుట to put to bed. దాచి పెట్టుట to conceal or hide. యేముఖము పెట్టుకొనిమాట్లాడుతాడు has he the face to say so? ఆపిల్లకాయను చదువపెట్టినారు they put him to school, they had him taught. A. 6. 93. ఇట్టానగూర్చివైశ్యనకునిచ్చిచనన్దరిపుచ్చిచాకము, లెప్పచువడ్డితెక్కలటుపెట్టుచుధారగా వాసికైరొదర్పెట్టుచువాడు రేగిమరి పెట్టుదుపెట్టనంగ విట్టుగూపెట్టుచునిట్లు పూరగని పెట్టుకొయిక్కరుడుండి వెండియుక. టీ|| పెట్టుదుపెట్టనంగ, యిత్తునుయివ్వనని ఘోషణచడగాను. N. 9. 521. మెదలంబంగను నేనియేదజనుసొమ్ము వానిపై పెట్టితట్టుదురెవ్వారి లలోకతానుగరికోలోకోయనా శత్రుమా. Ku-chelo. 3. 47. వేదలకుభాంధపులకును పెట్టుటడిగి, తరమనానిక్కులైజనల్ బ్రతుకుకాను, వడిచెడుదురు. Vema. 511. తరగచెట్టు పెట్టిపాకిడకుండెనా, వృద్ధిగనకచెడునువిశ్వముడు. KP. 6. 97. యేమని

చెట్టువచ్చునపుడింతులుసొమ్ములుజెల్లిపోవడప్రేమ
మునేకడక జడువబెట్టె సెగట్టిగనిశ్చయించెనాథా
మలజట్టియిచ్చి తనకట్టినయట్టికడిదినేమముందప్రే
ముమునేకడక జడువబెట్టె సె, అనగా ఆవిశ్వాస
మునుదేమూలకల్లెకాటములో కూచుండబెట్టె
సె అనగా యెక్కడబోయె సె అనిభావము. Zac-
ca. 4. 54. చుట్టములైనరాహుతులుసూరెలచేరెల
మిజపైజప్పలా, రట్టజవాహరోహణవిరాజితలైత
నుజేరికొల్పగా, తట్టముదంతినెక్కుకొనిభట్టిన్నపా
లునిసేనకంతలక, పెట్టనికోటయైనదువభీకరశీన్న
హనాభిలాషుడై. పెట్టనికోటయైనదువ, అనగాక
ట్టనిదుర్గమువలెపోచున్నుండగా. Molli. 5. 48. ఎ
వ్వనియింటికియేడువారాసులు పెట్టనికోటయైపెరుగు
చుండు, యెవ్వనిసేవింతురింద్రాదిదేవతలనుచరబల
ములైయనుదినంబు. పెట్టనికోటగాపెరుగుచుండు,
కట్టనిదుర్గముగావర్ధిల్లుచుండును.

పెట్టుదుత n. s. (or, బె—) The large or great
squirrel. S. 1. 187. పికిలిపట్టులు, దేగలు, పెట్టుదు
తలు.

పెట్టుబడి n. s. Money advanced or laid out. Out-
lay.

పెట్టె n. s. A box, a chest. BD. 5. 717.

పెట్టెపెట్టుట To be coiled up as a snake.

పెట్టెబండి (Madras phrase) A palankeen-coach.

పెట్టదిమ్మె n. s. A large gun-rocket fired in pro-
cessions. It is like a small cannon a foot long,
and two inches thick, with a touch-hole: and
fixed on a pole. It is filled with powder, and
stopped with earth or a wooden bung.

పెట్టుట v. n. To explode, go off as a gun. To
crack, split, open. To crack as grain does
when roasted. T. 5. 119. వాడిమయూఁళములో
వేడిమెరయవరిపియుద్ధతి, చరాచరజంతువులనెల్ల పే
లనిజలరితి పెట్టజేయ.

పెట్టువ్వు n. s. Nitre, salt-petre: lit: explosive
salt.

పెట్టువ్వుద్రావకము Nitrous acid.

పెరిల్లు Bang! slapdash! N. 4. 285.

పెరిల్లుపెరిల్లున Aloud. Bang! [anuk] K. P. 4. 87.

పెడ adj. Hinder, back, behind. Wrong, errone-
ous, audacious. పెడయుక్తులు URK. 7. 268.
wicked devices. పెడతల the back of the head.
పెడకోర్కె wrong wishes. Surya. 3. 45. పె
డదారి a wrong way. Ila. 4. 8. పెడచెయ్యి the

back of the hand. Naish. 6. 141. పెడర్థము a
wrong sense. పెడబొబ్బలు BD. 4. 286. a dread-
ful yell. నామాటను పెడచెవులపెట్టినాడు he turn-
ed a deaf ear to my words. పెడకచ్చ the back
tuck of the modesty piece. BD. 4. 1510. ib.
4. 1810. పెడరెక్కలువిరివికట్టుట to pinion.

పెడంగు See పెడగు.

పెడకంటివాండ్లు Name of a certain tribe. H. 4.
171. శంటమోటాటి పెడకంటివాకనాటి.

పెడకాలుగాకూర్చుండుట To sit squat but with
both knees thrown on the same side.

పెడకు n. s. Comeliness, elegance: prettiness,
foppish airs. కులుకు, సొగసు. ABA. says విత్తర
ముకులుకు పెడకు వెళ్ళకును నున్నానపుమురి పెము
మురుపుసొగసు, నిక్కుమిటారింపునీటుమిటారము.

పెడకుట v. n. To disperse, dissipate. చెడరుట.
DRY. 1871. line 1. వడికులాచలములువణకగా
దిశలు పెడకదివాకరవింబంబుగడలు. దిశలు పెడక
the quarters of heaven shook.

పెడకేలుగట్టుట v. a. To pinion. పెడరెక్కలువిరివిక
ట్టుట. SD. 5. 419. పెడకేలుగట్టినప్రియసుతుగాం
బి.

పెడగట్టెమాట, అనగావిశరీతోక్తి. OG.

పెడగారు adj. Brilliant. Zacca. 5. 64. తోడలపెడ
గారుశీన్నపువలువతోడ. Swa. 3. 93. జాతువా
మొలకట్టు పెడగారునిచ్చావింజతోడ. టీ|| పెడగా
రు, శ్రీకాశిస్తూపున్నటువంటి.

పెడగు or పెడంగు n. s. Fineness, prettiness, hand-
someness, prime, grace. Largeness, greatness.
S. 3. 324. జారుకైలచెరంగుబంగారుపూలగాజు
లపెడంగు జారశృంగార ములకుజొక్కుచూపుమె
రుంగుభక్తుచునగ. OG. says లెప్పిదము.

పెడగు or పెడంగు adj. Great, large. S. 1. 52. విం
బొప్పినీచంద్ర బింబాననమువారి పెడగుసూటను
ముద్దుపెట్టదగునె, అనగాబాకి సూటను. N. 9. 399.
సుడిలోననన్నేల జొనిపెడుగోపాల పెడగుపాక్తి లిలి
లపెంపొందె సేనాబాల. టీ|| పెడగుపాక్తి లి, అందమై
నబొడ్డు.

పెడగుతనము n. s. Strength, greatness: fineness.
గొప్పతనము, బౌద్ధత్యము, సొగసు. R. 5. 196. పె
డలిబడలికందడయక పెడంగుదనంబుగుడసెదగిని
నితనముఖంబులజీరుచు.

పెడద n. s. Evil, misfortune. కీడు, చెరుపు. S. 3.
152. ఇదియేమొ పెడదవచ్చె సె, గడయనికలుమా

రువేద గాగాదకుచున, మృదవతియేనేమనిచెప్పుదు
నింతకుమున్నుపారుగుపాలకుక నాతోక.

పెడనెల, శ్రుగ్గడ, అనగావీర్పరి. OG.

పెడబావుట v. a. To separate &c. See ఎడబా
వుట. DRY. 1650. లక్ష్యణిస్తునాలంబునవీరల
క్షీక పెడబావితాపెడలింది. M. XII. 5. 87. బల
మక్తియహంకరణంబు ద్రోమబుద్ధింబరువడినదలం
చుబ్రక్కరింబి పెడబావుక.

పెడబాయట v. n. To be separated. See ఎడబా
యట. Pariz. 4. 60. వల్లభులుప్రాణవిభంపెడబా
యనేర్తురే.

పెడ పెడ (imit.) Terribly, slapdash, bang! N. 9.
137. అనుచుబలుకక పెడ పెడలైనగంబుగదల. టీ||
పెడ పెడమనేశ్వసులతోడ ఆరైవతకముచలింప గా
నే.

పెడబాబులు Yells. Shouts.

పెడమరలుట v. n. To turn back. పెనకకుతిరిగెన
నుట. D.

పెడమరించుట To turn back. పెనకకుతిరుగుట G.
X. 57. పెడమరించువరనిదొడుగకయావులి, మృ
త్యుభంగుక్రిమిదికురికి.

పెడమల్లె A kind of tree. H. 4. 21. మంకెనగిరిక
ణిక పెడమల్లెకొండముక్కిడియు.

పెడయుట See ఎడయుట.

పెడలి or పెడలిక n. s. A sort of plant used in
hedging called Posoqueria Fragrans. Rox. 1.
717.

పెడసరము n. s. Stubbornness, a stiffnecked, ob-
stinacy.

పెడసు Hardness, callousness. పెడసుచేతులు, అన
గాకట్టెచేతులు. Navan 3. 312. పెడసుజేయును
వెరలించుగండమునుబరసుమిశము. పెడసుచేయు
ను, అనగాకట్టెవంటిచెయ్యిన్ని.

పెడాలున Suddenly, bang, slapdash. UH. 3. 42.
లకుముకిరిగొంచక ముగ్గిసేట పెడాలున దల్వలదే
లునదియు. పెడాలున, తటాలుమని.

పెడికించుట To miss. అనగా పెడిసిపొయ్యేటట్టుచేసు
ట. Jagann. 3. 138. భగమువికసింపజేయుచు, విగ
జట్టుచుకామపెనక భేద్యంబుగ దత్తుకద్రోయుచు
పెడికింపుచుదిగితోడలందిరికికట్టివిట్టలరించె. టీ||
పెడికింపుచు, మిట్రిస్తున్ను.

పెడిదంపు or పెడిదంబుగ adj. Horrible, dreadful,
terrible. Hard. అఘోరమైన, కఠినమైన. URK.

4. 287. తమకిందిమొడికిందిరమ్మ బోలినమోముజె,

దక్క మోములు జేవితేవేరి, మెలదూండ్రనగుబా
చు వులుగుండ పెడిదంబులగునంది శులసందినదిమి
యదిమి. DRY. 2164. ఆమేటివిలుకాండ్రులసోయ్య
స్యవిజయకాములైరభవిత్రగతులొప్పుమెరసి, పెడి
దంపుమంటలవిడుగులబోత, వడిచేర్చినిగుడెడివా
డిబాణముల. Padma. 8. 162. తాకినరాఘవుండు
పెడిదంబుగనమ్ములవెల్లిచెల్చ నత్తాకకు సోర్పివా
డు. ib. 8. 235. రాముడురావణుండునుబరాక్రమ
శంకుదలుల్లనిల్లను, ధృమరయంబుతోడ పెడిదంబుగు
దివ్యశరంబులాండొరుక, వేమరుగాడనేయరును
వీరములావునునగ్గలింపసి, ధృమరకోటిచూచివెర
గండగబోరిరిక్రొధమూర్తులై.

పెడిదము n. s. Horror, terror, dread. కీడు, చెరువు.
Vema. 1027. తానునేసనియెడుతత్వలో పెడిదం
బు, మానికడువేకమహిమదనరి, యూరకున్నవా
డుయత్తమోత్రముడురా.

పెడిదముగ adv. Horribly, dreadfully, terribly.
అఘోరముగా. BRY. 2. 1063. రక్కసులసెడ
శిరగబట్టుకొనినడుములెగయంజరవి యెడసిరల
లూడంబొడిచిపెనునెత్తురులమడుపులుగబోయరు
ను పెడిదముగ వానరులునుడివడకబోరక.

పెడియుట v. n. To separate or fly off as a splin-
ter or a bit. వీనికివానికి పెడిసినది they are now
on bad terms. తార్యవైకల్యమయ్యెనుట. D.

పెడిసెట్టి n. s. A sort of starling.

పెడుకుట v. n. To totter, to quake. వణకుట. B.
8. 457. కొన్నివిన్నితన్నిదంబులుచేసుకొనిబడుగున
డుముపెడికి.

పెణకు n. s. A pent roof, one side of a sloping
roof. చిత్తపెణకు The gable end. ఇంటికియొకభా
గముకత్తు. D.

పెణకు or పెణకు n. s. A sprain. అనగాచలనము.
D.

పెణకుట v. n. To be sprained.

పెణగు n. s. Beauty. ఒత్తు. D.

పెణకు n. s. A sprain.

పెణుగులు n. s. Rafters in a roof or shed. శందిలికి
అడ్డముగావేసేది. D.

పెతరులు plu. Forefathers or ancestors. పితృదేవ
తలు. D. పెతరులసామి, అనగాయముడు. పెతరు
లరుక్క, అనగామహానకుశ్రము. D. Vema. 3.
191. పెతరయన్నమనుచువ్రితోవీరిపించికాకులకు
నుపెట్టుకర్తులార, కాకులందునేమిఘనులకుపెట్టు

డి. ib. 3. 192. పిండములను జేసి పెతరులదలపోసి కాకులకును పెట్టుగాదెలార, పియ్యతినెడు కాకి పెతరుయెట్లాగయా.

పెత్త n. s. The width of the four fingers, a hand-breadth or nail.

పెత్తండ్రి n. s. A father's elder brother : the husband of a mother's elder sister (Literally పెద్ద + తండ్రి Senior father).

పెత్తనగాడు n. s. A superintendent, a chief.

పెత్తనము n. s. Superintendence. Mastery, old age.

పెట్టుకొన్న పెత్తనము assumed superintendence.

మొగుడు చావగానే ముండకు పెత్తనము వచ్చినది after the death of her husband she took the reins. పిల్ల పెత్తనములు childish management.

పెత్త పెత్తనము being the jack in office. ఆయనకు పెత్తనము వచ్చినది పైటతిరగలేడు he is now aged, he cannot walk about.

పెత్తము n. s. A cane, a rattan. Calamus Fasciculatus. Rox. 3. 779. కురిదికి పెత్తములల్లించుట to rattan a chair : i. e. to plait thin strips of rattan so as to form a seat.

పెత్తల్లి A mother's elder sister. The wife of a father's elder brother. Literally పెద్ద + తల్లి senior mother.

పెత్తాలచాళ A rattan mat.

పెత్తిక plu. పెత్తికలు n. s. A flake, that which comes off in flakes as plaister. ఎండిన పెచ్చులు. D.

పెత్తిలి plu. పెత్తిళ్లు A hand, or measure of four finger breadths.

పెత్తు In general? సాధారణముగా అనినది. Kuchelo. 3. 59. పెత్తుగవార్థకమునిచ్చుతీనామ నెడుపల్లుచిన సెల్లకనత్తుత్తములు మొదలనుండియు చిత్తమునిను జేర్చి ముక్తిజెందెదరువారి.

పెత్తువరికె A sort of sprat. Chætodon. ఒక చేతుపేరు.

పెత్తులెత్తుట v. n. To come off in flakes. T. 5. 11. శరవదిగ్విలయాంబరమీతిభాగమల్ పెత్తులెత్త. టీ|| పెత్తులెత్త, పగుళ్లపాచుగా, ఇక్కడ పేటలెత్తలనే ఆధాముయ్యక్తముగావున్నది.

పెత్తెచ్చుమగుట, అనగా ప్రత్యక్షమగుట. Vema. 1294. పెట్టుచేతశివుడు పెత్తెచ్చుమగుచుండు.

పెత్తెడు n. s. A handbreadth or measure of four inches.

పెద్ద adj. Great &c. See పెద్ద Vish. 7. 340. నందగోపాలురనందర పెదకామ్రులనిది, అనగా పెద్ద పెద్దకొరలవేళి. ib. 2. 15. తన పెదకల్ల శతయునుతండ్రియు పేక్షయు జెప్పి జెప్పియు. Dabhim. 232.

మెచ్చి కూపెదయన్నమిముకోరివేడితెచ్చిన. పెజతండ్రి A father's elder brother : the husband of a mother's elder sister. పెజతల్లి a mother's elder sister. The wife of a father's elder brother.

పెదరించుట v. a. To threaten, bully.

పెదరింపు n. s. A threat, threatening, bullying.

పెదరు n. s. Fright, alarm.

పెదరుట v. n. To start, be alarmed, be afraid.

పెదరిన Frightened, timid, alarmed. KUR. 4. 294. Pururas. 3. 112.

పెదవి n. s. The lip. Plu. పెదవులు. another spelling is పెదిమె, or పెదివి Plu. పెదువులు.

పెదురు n. s. Fear, fright, alarm, start.

పెదురుపెట్టుట To threaten.

పెద్ద n. s. An elder, or senior. Ancestor. A chief ruler or prince. వేల్పు పెద్ద The father or ruler of the gods. బడి పెద్ద A class leader, or head boy. పిన్న పెద్దలు young and old, every body. B. X. 6. మా పెద్దలు మనుషువేల్పులు my ancestors were the gods. ముళలివాడు, ముళలిశ్రీయ్య, తెలిసినవాడు, జ్యేష్ఠుడు, జ్యేష్ఠురాలు. D.

పెద్ద adj. Great, big, large, long, old, chief, principal. Respectable, honest, honourable. Loud. Senior. పెద్దంతరము, పిన్నంతరము the proper distinctions between old and young, respective rank. పెద్దకాలంబుగా for a long time. M. XV. 2. 167. నేనుబహుదేశములు జరియించిరి గాని పెద్దకాలంబుగా నజాడ తిరియిండులకు నేలెంచిరి. DRK. 304. మారుతిగోపించికులిక పెద్దబుద్ధినిపు. పెద్దబుద్ధినిపు, అనగా నిపుటనుచు వేక ముగలవాడవు you are a wise man. M. 1. 1. 190. కడు పెద్దదల్తువోయిన going a great distance. పెద్దతలగావుండే ముళలిది A duenna or old woman who governs others. యిందుకు పెద్దమాటలందుకోయి why make such a noise about this. యదిలెక పెద్దపనా is this a great matter? పెద్దమేలయ్యె so much the better. BD. 4. 1492. మున్నిరనికిపుడు ప్రతిభోబడి పెట్టు పెద్దమేలయ్యె. పెద్దమేలయ్యె, అనగా శ్రోత్రమకూయెను. పెద్దకాళు, గ్రామములో పెత్తనముచేసే కాళువాడు.

పెద్ద adv. Greatly, much. M. 1. 5. 272. ఆతనియ
శ్రువిద్యాధియోగమునకు ప్రియశిష్యులకి పెద్ద
మచ్చియన్నదనుభవములనుబట్టికంటె నధికముగా
కుండనట్లుగాగగరపుమవిలువివ్య. DRY. 2316.
ప్రియభావములపెద్దమన్నించి, దయపెంపుమీర
నాతనియారడించి.

పెద్దకుంకటిమూగ, అనగామహాద్రోణము. D.
పెద్దకోమటి or **పెద్దశేట్టి** n. s. An alderman.
పెద్దగోరంట, అనగాకురంటకము. D.
పెద్దచేయుట v. a. To magnify, honour, increase.
Vish. 6. 36. ప్రియములుట్టంగనెంతయు పెద్దశేటి.
శుద్ధిమందికూడి యెవ్వని పెద్దచేస్తేవాడే పెద్ద he is
honourable whom all consent to honor. మనసు
పెద్దచేసిమాయింటిదాకావస్తారా will you be so
good as to come to my house? ఆదీశమును పెద్ద
చెయ్యి put the lamp out.

పెద్దతనము n. s. Greatness, rank, respectability,
chieftainship, old age. T. 4. 15. పెద్దతనముతో
యెబుద్ధిపెడతలబట్టె. టీ॥ పెద్దతనముతోయె, గొ
శ్రీతనమువదిలెను. A. 6. 100. ఆడుదానిచేసేంట
కుండనరుపెద్దతనము నభిమానమునుబెంపుతనరవ
ల్లి. టీ॥ పెద్దతనము, పెద్దమనిషితనము. D. says
వృద్ధతనము, గొప్పయ్య, గౌరవము.

పెద్దతలది, అనగాఅద్దతలది. D.
పెద్దతలవాడు, అనగాఅద్దతలవాడు. D.
పెద్దకుమ్మి శిల్పిక, అనగామహాద్రోణము. D.
పెద్దది An old woman: an old animal; a large or
great thing.
పెద్దనిదుర Deep sleep. i. e. Death.
పెద్దనీచెట్టు, అనగామహానీచివృక్షము. D.
పెద్దనెల, అనగాశ్రేష్ఠమాసము. D.
పెద్దనేరేడుచెట్టు, అనగామహాజంబువు. D.
పెద్దన్న The name of the poet అల్లసానిపెద్దన్న who
wrote the విష్ణువిత్రియము.

పెద్దపులి n. s. A royal tiger. వ్యాఘ్రము D.
పెద్దవీరశీగ, అనగారాజకేశాళిక. D.
పెద్దమనిషి n. s. An aged person. A gentleman,
an honest man, a man of respectability, my
good fellow. నిత పెద్దమనిషివేగాని you are a very
fine fellow, but. పెద్దమనిషిగానడిపిస్తున్నది she is
a well behaved woman. ఆచిన్నదిపెద్దమనిషికా
లేదు she is not yet grown.

పెద్దమనిషితనము n. s. Manly or respectable con-
duct, propriety, decency, honesty.

పెద్దమాను The name of a certain tree called
Ailanthus excelsa (Roxb.) కట్వంగును, మండిగ
పుమాను, పెనుమాను, పెద్దమానుచెక్క the bark of
this tree which is used in medicine.

పెద్దమ్మ n. s. Elder mother. i. e. Mother's elder
sister or father's elder brother's wife. పెద్దమ్మ
is Telugu for శ్రీమతా a goddess (called in Ta-
mil మూడేవి) who is the personification of mis-
fortune, she is described as the elder sister
of శ్రీ Venus or Fortune. వాన్నిపెద్దమ్మతట్టుకొ
న్నది he is out of luck. వాన్నిపెద్దమ్మవిడిచినది his
luck has taken a turn. A wretched creature,
blockhead. యిదిమిథిమంతురాలువాడువట్టిపెద్దమ్మ
she is a sensible woman, but he is a mere
blockhead. పెద్దమ్మ నేల a wretched bit of land.

పెద్దమ్మతనము n. s. Wretchedness, stupidity.
పెద్దయారచెట్టు, అనగాశ్రీరంగపారేవతము. D.
పెద్దయ్య adv. Very, exceedingly, much. మిక్కిలి. D.
పెద్దరికము n. s. Greatness, rank, respectability,
old age. వృద్ధతనము, గొప్పయ్య, గౌరవము. D.
పెద్దరోగము n. s. The leprosy.
పెద్దవయసు n. s. Old age.
పెద్దవరగోగు, అనగాబృహత్పీలువు. D.
పెద్దవాడు An elder, senior, an old man.
పెద్దవారము, అనగాబుధవారము. D.
పెద్దవిన్నతము n. s. Hardness of hearing. చెముడు,
అనగాబధిరత్వము. D.
పెద్దవిన్నతముది n. s. A deaf woman. చెవిటిస్త్రీ.
పెద్దవిన్నతమువాడు n. s. A deaf man చెవిటివాడు.
D.
పెద్దవీధి The highway. రాజవీధి.
పెద్దకుచెట్టు A certain forest tree: it's timber is
of a mean sort.
పెద్దాపురి A fine sort of sugar so named from a
town near Rajahmundry where it is made.
పెద్ది Great. See on పెద్ద and on విద్ది.
పెద్దింటమ్మ A name of a certain madonna.
పెద్దేటికొంగ, పెద్దేటి (The large river కొంగ crane.)
The pelican.
పెగ్గ, or **పెం**, or **పెను** Great, large, heavy.
పెన n. s. A twist, a cord coupling two animals
together.
పెనకుట See పెనకుట.

పెనకువ n. s. A struggle, a fight. యుద్ధము. D. M. VIII. 3. 292. పెనకువగూడెలుడుగుదేల వెనునుముద్రోనందనా. ib. V. 3. 17. కానయ వట్టిముపెనకువగాని యుపాయంబునను. ib. IX. 1. 384. పెనుకువయెడదెవ్వక నెనిమిదిదినములు చెల్లెనేపెనగంగా, వసధింబోలడు కురుబలమనఘ కనుంగొనగగోప్పదాకృతియ్యెక్క. పెనకువయె డదెవ్వక, అనగా యుద్ధముయెడతెగక. T. 2. 75. పెనుకువకాశీజేయ నిలతారస్త్రియు పారవశ్యంబు దాబ్బి. టీ॥ పెనుకువకు, చంద్రునితోకలసి మెలగుట కు. ib. 3. 138. పెనుకువత త్రరంబుననువి త్రరక త్రరి నీవిజారినక. టీ॥ పెనుకువత త్రరమన గారతియందలి తొందరచేతను.

పెనకువలుగొనుట v. n. To be twisted. మెలిబడు ట. B. 8. 458. అరుతశరలుగలయంబడుచుంట్రి గురుం పెనకువలుగొన చెవులతోడవులరుచులుకటత టినటనుములుశీలుతు.

పెనగుట v. n. and v. a. To struggle, to fight. గుం జలాడుట, యుద్ధముచేయుట, రతిచేసుట. L. 10. 143. దార బెట్టిన సాము దక్క పెనగునీచుడు, అన గాధద్రముకొరకుతనవద్దయిబ్బి పెట్టిన ద్రవ్యమును సొట్టోవేసుకానే టుండు కైంట్లాదేలబ్బుడు. A. 6. 28. యరు మైలంబాడుచుపెనగుచుపోవక. పెన గుచుపోవక, పెనుగులాడుచున్నుపోగా. N. 9. 242. తరుణివిడిదినవిడువక తా బెనంగు. టీ॥ పెనుగులాడు ను. ib. 9. 256. వడలియాముడినేమిముడివి తేయేదే దివిడుమంచునునుపోకముడికి పెనగు. టీ॥ పెనగు, పె నుగులాడును. Vema. 1339. అన్నమునకుయంటు మైననాత్మకునంటు, ఆత్మలో పెనగొన్న అన్నమంటు, ఆత్మశుద్ధియన్నమన్నశుద్ధియనాత్మ, మిన్నునున్నుమా డ్ది మెరయవేమ R. 6. 13. ఘనవిభుడుక్రొమ్మెరుం గుజవ్వని పెనంగ. పెనంగ, అనగా శింభోగముచేయ గా. Vema. 120. పెనగపెనగముట్టుప్రేమశీలికి పెన గపెనగ, అనగా శింభోగించేకొద్ది. D. says చుట్టికా నెననుట, శింభోగము.

పెనగులాట n. s. Struggling, fighting.

పెనగులాడుట v. a. To struggle, to fight. H. 5. 88. మమరతోడగ్రుచ్చికొగిట జేర్చు కకుచములాత్రి మొనసి మదనరంక్రిత పెనగులాడ.

పెనగొనుట v. n. To be mingled, as mixed feel- ings. H. 1. 103. అనివనినిశంధ మధయవిశ్రయ లజ్జాహాశ కాంక్షలుమనంబునం పెనగొన. ib. 5. 386. ఘనభయవిశ్రయలజ్జాతనుమాహాభయాదులా త్తతగ పెనగొనగాక.

పెన బెట్టుట v. a. To stir a quarrel. Ila. 4. 38. అనియావాహనము విశిజ్జగమును లేకున్న జూది శౌరిశకంబేపెన పెట్టినదీతనియనియనియించెలిదిలు కనెంచియమృతములూకక. టీ॥ పెన పెట్టినది, తురి కొలిపినది.

పెనము n. s. An iron plate, griddle, or girdle for baking cakes on. చెరుకు పెనము a sugar boiler like a great dish.

పెనయుట v. n. To twine, to struggle, to be im- plicated. Vema. 361. చూపుపేరురెండురూఢితో గలిగిన, పేరురూపుక్రియను పెనసియుండు నామరూ తములును నాక మొందుట మేలు.

పెనవేయుట v. a. To couple, tie together.

పెని n. s. A twist of rope. మెలి. D.

పెనిమిటి n. s. A husband. It is applied (in Bmj. 2. 66.) to the happy lover in a గాంధర్వవివాహ ము chance-medley amour.

పెను adj. Great, in any sense; large, chief. పెను మూల the greatest of villains, worse than all others. పెనువాన a great rain. M. XII. 3. 291. పెనుశిగ్గు great shame. Ila. 1. 102. పెన్నురము a broad chest. B. 10. 225. పెనుచెవిపెట్టెను, అన గావినలేదు OG. He turned a deaf ear to all I said. పెన్స్వంగలి quite mad. BD. 3. 2285.

పెనుకువ n. s. A struggle, combat. See—న—.

పెనుకొనుట or పెనుగొనుట v. n. To creep over, to over grow. అల్లుకొనుట. Pal. 198. యేవునవిగ రింతయంతయూపాడుగు, పెరిగియాపురమంతపెను కొనియుండె.

పెనుగుట v. a. To struggle, to fight, dispute. See పెనగుట.

పెనుగుతనము n. s. Pride. అహంకారము. I. 16. 283. తనువిస్తమనమిస్తినమిస్తిననుచు, పెనుగుతనం బునవీంకమాడెదవు. టీ॥ పెనుగుతనము, అహంకా రము.

పెనుగులాడుట v. n. To struggle. అట్టికాకాచే తులాపెనుగులాడుతున్నది the cat is teasing me.

పెనుచుట v. a. To nourish, to foster, to fatten, పెంచుట. Vema. 1719. అస్థిరంపుపేరిఅధికపా టులబడి, పెక్కువిధములందు పెనివిపెనివి, యగ్నికిచ్చు నట్టెయడవిసక్తలకిచ్చు. R. 5. 272. అనిసుగ్రీవునితో డితెచ్చి, నయవిద్యాధామునిక రామునిక గనిపిం చెక వినిపించెనేలికనుగోర్త మఁబు మామఁబు లో, బెనిచెక వాని వనింతు గానభయమిచ్చించెక

భిత్తంబుదాల్చి సెనర్చెన్ వనవహ్ని సాక్షి సేరు
 త సామిరికి సాటియే. A verse says పెనకకుబా
 కవున్నక వేటటబాండక, కుజ్జితజ్జిహ్వ పెనుకుక.
 అనగా కుజ్జితజ్జిహ్వదీక్షాఽలుతియ్యకుండా.

పెనుచెప్పెట్టుట To turn a deaf ear. విసలేదనుట.
 OG.

పెనుపారు See పెంపారు.

పెనుపు See పెంపు.

పెనుమాను, అనగా పెద్దమాను, అరుక, కార్డుకా. Q.

పెన్ను Name of the river Penna, which falls into
 the sea near Nellore.

పెన్నడవులుగు A large sort of crane. See PAS.
 on కురరము.

పెన్నిది A great treasure. Vish. 7. 316.

పెన్నుద్ది n. s. A match, or powerful combatant.
 Pal. 393. యుద్ధంబుగోరి పెన్నుద్దులైరంత Balram.
 4. 82. యిద్దరిద్దరుంటుల పెన్నుద్దులగురు.

పెన్నెరులు n. s. Long tresses, flowing hair. T. 2.
 71. పెన్నెరుల్ పెనకకు సెత్తి. టీ॥ పెన్నెరుల్, అన
 గాపొడవుకలిగినటువంటికురులు.

పెన్నేరు The physalis flexuosa, branched winter
 cherry; its root forms a reviving stimulant
 medicine. అశ్వగంధికా. పెన్నేరుగడ్డ the bul-
 bous root, of this plant.

పెమ్మలి n. s. A royal tiger (పెను large తులి tiger.)
 కన్నె పెమ్మలి a tiger's cub. Saranga. 5. 22. వ
 న్నెలుగలయోగవత్సవరించి, కన్నె పెమ్మలితోలుకా
 వేధరించి.

పెయ్య or పెయ్యదూడ A heifer, a female calf, పా
 లువిడిచినఆవుదూడ. D.

పెయ్య adj. She, female (of cattle).

పెర n. s. Honey comb. R. 2. 4. తులిగోరుల్ పెర
 తేనెకన్నురి మెకంబుల్. పెర తేనె, అనగా తెచ్చెతో
 వుండేమకరందమున్ను honey in the comb.

పెర adj. Other, another, strange, foreign. పెరచె
 యి the other hand. A. Intro. 1. 13. తమ్మి కేలుం
 డ పెర కేలడందయిచ్చు. టీ॥ పెర కేల, రెండోహస్త
 మున. S. 2. 56. తన్నుగోరినపెరవారల. పెరవార
 లనగా పురుషులను. BD. Intro. 226. ఇలవశ
 వస్వామిగా, వచ్చునేపెరపెరవారలకెల్ల. పెరపెర
 వారలకెల్ల, అనగాకడమకడమవారికంతాఅని. P.
 3. 289. దూతియారేరిరిబోయివీరగగరింపెరతద్య
 మునుంగొనర్చి. టీ॥ పెరతద్య, శుండుమార్గముందు.

correctly మరిఒకదోవను. ABA. 3. 89. పెరయ
 నగతురాంతకవిభువిభంగ. పెరతేరుట to disturb
 a beehive. Vish. 3. 139. తేనెపెరలురేవినయ
 తండు.

పెరగాయనుద్దులు Nonsense, vain words, idle tat-
 tle. T. 3. 102. కటకటకురువులతోనేగుటగుటలా
 నేనుకోరుకోరిక వితగానబునిటప్రాద్దులుబుచ్చుచు,
 నటమట పెరగాయనుద్దులాడెడవారా. టీ॥ పెరగా
 యనుద్దులు, కొంటెముచ్చటలు.

పెరజు peraza. A sort of snake. G. 8. 101. కూట
 పెట్టులుబిల్వగుడియల దాచులు పెరజులుగుర్రపుపెర
 జలరట.

పెరటి infl. of పెరడు. పెరటిదోవ The back door.

పెరడు (G. పెరటి, or పెరంటి, Loc. పెరంట, Plu.
 పెరట్ల) n. s. The area, paddock, or back yard
 of a house. పాటిపెరడు a piece of ground ma-
 nured by cattle confined there for that pur-
 pose. కూరపెరడు a kitchen garden. పెరటిచె
 ట్టుమందుకురాదు familiarity breeds contempt.
 R. 5. 176. నాపెరటిచెట్టుకల్పద్రుమములు.

పెరడు n. s. plu. పెరట్లు The bark of a tree; the
 shell or coat of a tamarind. బొప్పర, చింతలు
 మెడలయినవాటిపెరట్లు. D.

పెరయించుట v. a. (Causal of పెరయుట) To dip,
 to wet. Vish. 1. 173. మందరధరుండురమునందర
 గృపాంబునిధియందు పెరయించెననిదెండములనత్యా
 నందరశత్రురములదెండగ. కృపాంబునిధియందు పె
 రయించె, అనగాకరుణాశ్రముద్రములోముంచెనని.

పెరయాగ n. s. A bee తేనెటీగ. D.

పెరయుట v. n. To be or exist. To be pleased. To
 be wet. To be bedewed, touched, contaminated,
 affected. ఉండుట, వెలయుట, తడియుట. KUR.
 6. 159. శరమనెడుచేరునిజమెండ పెరసిమెరసె.
 నిజమెండ పెరసి, అనగా యథార్థముగావుండి.
 Padma. 3. 13. గరిపైని వాడని కాముబాణము
 లకునిరుదిక్కులకువాటి పెరసెగాక. Vish. 7. 445.
 కురిశెత్తువులవానలు, మురసెనురదయధు
 లుశుముబ్బలమహిమ, పెరసెగంధర్వసుతుల్,
 శరణివినుపీధియందుసంభ్రమములతో. T. 1.
 41. శుభులబడసిమునిండ్రుండరుదగునీమౌడము
 నక పెరసెను, పెన్నిధులగన్నపేదయుబోలె. టీ॥
 ప్రకాశించెను. Vish. 5. 224. అంతమునదేవలో

కంబునందునిండు, శరశస్సింహశసంబున పెరసి యుండె, నిఖిలమనధర్మమాగ్ధంబు నిచిమించె, సాంద్రయశుడుహరిశ్చంద్రచక్రవర్తి. పెరసియుండెననగా పెరిసియుండెనని. ib. 6. 9. బరిచర్య చేశినదుపుచు, పెరయుచువతింపెనతడుప్రియశి మ్మండై. Vema. 1. 171. మాయనుపెరసాలమనన నుగొలునుభేదమనెడుబొండ పెరసియుండు. Swa. 3. 24. అంధతమశరాసులు పెరసె. టీ|| కారుణిక టిగుంశ్రులు ఆవరించెను. ib. 3. 125. కనుదోయిరె త్పులలనకుమిగులజంచలత పెరసె. టీ|| చంచలత పెర సె, చాంచల్యమునుపొందెను. ib. 3. 141. తలవాం చినగతు పెరయెఁబలికె. టీ|| నగతుదొర సేటట్టు గాపుకవాక్యముబలికెను. Swa. 2. 14. నీహరవా రి పెరసితత్వాదలేతుంబుగరగిపోయె. టీ|| లో పెరసి అనగా అంటియనియున్నది, తదిసిఅని అంటే శరశ ముగానుండుననితోచినది. H. 2. 116. విరుచెనుట లతోడ పెరశిన ఫాలంబుక శీరంటివీడినకత్తుగొట్టు. పెరసిఅనగాదొట్టుదోసలని అర్థము. M. X. 1. 171. కాయముల్ ప్రేపువోవోలుండంబైసాం ద్రరక్తప్రవమున పెరయెఁబల్కికెప్రేయ. పెర సెఅనగాపొందెననుట. D.

పెరళ్లు plu. of పెరడు A house yard.

పెరవణి Dancing, capers, gambols. తాండవము. I. 2. 150. శరశేశ్వరనిశిత్యభావంబుగరపుకరికరి బాగులకరిహాసకధలనంగబారాతికి నానందమొదవ భృంగముండరవంక పెరవణియూ. టీ|| వంకపెరవణి, వక్రమైననాట్యమును.

పెరవేళుట To excite, stir ప్రేరేపించుట. A. 2. 89. తరుణుల్ తల్లియొరంగునంబులునుకూతచైత్యము దీములై పెరవేళుజనుడెంచెగాక. టీ|| పెరవేళుక, ప్రేరేపించెయ్యగాను.

పెరను n. s. Flesh. మాంసము. D.

పెరాన or విరాన At once, hurriedly. త్వరగా, వడి గా. H. 3. 117. దారికదనిధురజెంద పెరానవచ్చి నా. Ila. 1. 195. అదివినికొరొధకరమల్లనబట్టి విరానచేశిరాల్. ib. 3. 88. మరుదురువడిసెరనర విరికిగుసురురిలంచుకన్కినివిరానా, శరజంబ డెనుటబొడమగతరుణీమణియెడనుదారి దత్తుకగ్రు మ్మె. Chatu. 310. అదియక అనికొత్తమసారి మ్రొక్క గాకొంగువిరానకట్టి.

పెరిక See పెరికె A pack.

పెరికాటము, అనగా ఎద్దుల స్త్రులచేత ధాన్యాదులుసా యించడము. D.

పెరికి adj. Timid. Error for పిరికి.

పెరికె n. s. A sack which opens in the middle : each end is filled with grain and it is laid across a bullock. పెరికెవెట్టి A drover of laden cattle. BD. 2. 815. పెరికెవెట్టాతనింబిచ్చిచూపుడును. ము త్తముధాన్యమునించినగోనెబరుతు. D.

పెరిమ or పెరిమె n. s. Love, affection. T. 4. 91.

అరిదికదానిబొమ్మమన మండలటద్దపుటింటిలోవ లక, శరశతమారపెకదొడలసండులపొండులమో వివిందులం, పెరిమెచెలంగూడి. టీ|| పెరిమెచెలంగ, ప్రేమఅతిశయమగునట్లుగా. ib. 4. 232. సురశం యమివరమికుక, పెరిమెకద్దుక్తిగనువిందుపెట్టించె ద. టీ|| పెరిమెక, ప్రీతిగలుగునట్లుగాను. Kuche-lo. 1. 52. మురియుదు రెవ్వనివిద్దలు, మరులింతెమకా కనుతులు మరిశీరిహితలే, పెరిమినబుట్టినపుత్రులు, పెరిగగశత్రులనుమాటపెక్కులువినవే. Pativr. p. 27. మంత్రివరులపిలిపించియవ్వార్త పెరిమతోడెలిపి. Swa. 3. 107. నేర్పుమైనల్లయది నెరులదొలుపుదు రిమె, దర్పకునకర్పించడలకడెంతటిపెరిమె. టీ|| ఎం తటిపెరిమె, శుభ్రులయందుయంతప్రేమ.

పెరుకు adj. Indifferent, contemptuous. అలక్ష్య ముగల. Vema. 174. పెరుకువానిమదినింకెమో లాగురా.

పెరుకు n. s. Indifference, contempt. అలక్ష్యము, వేరుబంధము. Vish. 4. 171. కానయతిధియందుగ ర్వంబు మదమునుతురుశదనము పెరుకు ప్రల్లదంబు బొడమకుండజేసి. ib. 7. 99. నీకుమారునిపెంచిన ట్లాకుమారునరసిరక్షించుమిది పెరుకులేక.

పెరుకుట v. a. To tear out, uproot, pluck up by the roots, to pull out. నాలికపెరుక్కారినచ్చెను he tore out his tongue and so killed himself. నాలికపెరుక్కారినస్తేమేలు you had better hang yourself : or, cut your own throat. = పెకలించుట.

పెరుగు n. s. Curds : or more properly, thick curdled milk, which forms one of the mythological oceans. దధి. వారిలపెరుగుమిడివతనెరి సినది his head is snow white.

పెరుగుట v. n. To grow, increase. To accumu- late. To grow up as a child. To be snapped, as a thread or garland. To bristle up, as a porcupine. పెరికెఅనగాదేరుకుండివిదత్తననుట.

D. గడ్డము పెరిగిన unshaven, wearing his beard. కొండలు నాలుగువశ్చలపెరిగివున్నవి the hills surrounded it, spread on all sides: extending all round. పెరిగిన scattered, as pearls from a broken necklace. కామక్రొధంబులపెరగనిచ్చె he gave the rein to his passions. G. 7. 137. ధరణిను దెక్కినను మొగ, తిరుగకకంబంబుతోంటి తెరగున నా ఛా, శ్రీరుగతికొలదిజక్కగ, పెరిగెనుచువమాననుతుడు పెరిగినకరణిక. శ్రుంగముపెరిగినది the pillar grew higher or sprang up. చరముల్ పెరుగంగ the garlands being burst.

పెరుగుతోటకూర or పెరుగూర n. s. A certain pot herb, amaranthus oleraceus. Heyne. See on తోటకూర.

పెద్ద i. e. పెరుగు Curd.

పెళ్ళంగుట v. a. (K.) To cleanse or clean. i. e. పరిశుద్ధముచేయుట. BD. 3. 840. కోర పెళ్ళంగ సాకుంచెడులేవు, అనగాగ నైనుశుద్ధిచేయకపోయినా సాకుంచెడులేవు, నాలుగుమాని కలయినా లేకపోయినా.

పెలంచి The bird called a shrike. The చిన్నపెలంచి చిగాడు is the small species: the పెంకు పెలంచి Sanku belanchi is the large grey shrike. The ఎర్రపెలంచి the rufous backed shrike. Jerdon's Birds. No. 49, 50.

పెళ్ళకని adv. (anuk) Short off, abruptly. ఆకొమ్మ పెళ్ళకనివిరిగినది the bough broke with a crash.

పెళ్ళను n. s. విరిమిట్లుగానేకాంతి. D.

ఫెళ్ళఫెళ్ళ adv. Aloud, crashingly, echoingly, roaringly, creakingly, rub-a-dub-dub, janglingly, resoundingly, N. 9. 166. హస్తిగరిఘనసాలమూలంబుననులాంగలముగ్రుచ్చిపెకలించఫెళ్ళఫెళ్ళపెకలివురము. H. 2. 98. ఫెళ్ళఫెళ్ళవీరణల్ ఫెళ్ళిఫెళ్ళివాయింది Pal. 173. కొమ్మ ఫెళ్ళఫెళ్ళవిరిగెను.

ఫెళ్ళఫెళ్ళమనుట v. n. To crash.

ఫెళ్ళఫెళ్ళలు or ఫెళ్ళఫెళ్ళల్ n. s. A crash or smash. ఆరడుఆదేశములొఫెళ్ళఫెళ్ళలాడిస్తున్నాడు he is making a great uproar in the country. S. 3. 210. తెరువులబద్ధభభభలుశ్రుతితఫెళ్ళఫెళ్ళల్ విలసిల్లె.

పెళ్ళపెళ్ళమనుట v. a. To make a rustling sound. Padya L. 4. 77. పెళ్ళపెళ్ళనల్లడనుముగ. పెళ్ళపెళ్ళ, అనగావస్త్రాదిభిషి. D.

పెళ్ళవ n. s. A kind of pigeon. Various kinds are called చిటిపెళ్ళవ and బూడిపెళ్ళవ.

పెళ్ళ The same as హవశింశు (comment on T. 2. 78.)

పెలిశ The bird called a thrush. పూలిపెలిశ the white headed Maina (Pastor Malabaricus) and పెద్దపెలిశ the Cholum Bird, or Pastor Roseus. (Jerdon.)

పెళుకు n. s. Polish, brightness, a gleam, radiance, brilliancy. ఎన్నడు సరిచె పెళుకురిచెలికన్నలు, కారుకమ్మలన్నన్నకురుల్.

పెళుకుట Error for పెనుకుట to be sprained.

పెలుకురుట To fear, to start, be alarmed. M. VII. 4. 36. పెలుకురియచ్చటిమూకలుగలిగినగరితనముఖంబుగయ్యంబునకుఁబలియరగృతవర్షాదు లనిలిపిగురుమహద్వియాసిని శ్రుభుదాకె. పెలుకురి, అనగాభయము.

పెలుచ adv. Excessively, exceedingly, much. M. I. 2. 24. తత్త్వవానెఘముఘారంబెనురానకములను పెలుచంగప్పినంబూది. Pal. 53. రవుకుయెక్కియ్యక తిరుగుయెగళినందంబెనక దాటుచుతరుచువైచునుంపెలుచ మైలారునకు పైకమంచిదొడ్డయినబలువైనకళ్ళంబుబాగుగాపెట్టి. D. says ఆర్యం తమున్ను.

పెళుచు adj. Brittle. పెనుచమాటులు harsh words. Lavanya. 7. పెళుచుమాటలదొంతిపేర్చుచుసాధారణములైనయతి శ్రయోగములులేక.

పెళుచు n. s. Stiffness, inflexibility. Brittleness.

పెలుచు n. s. A mean wretch? Dwip. Parama. Yogi. Vil. p. 191. ధనధుడైతిరిపెమెత్తగజూచుజంగమును వేడికొనియొక్కమూలనెయొదిగిపెలుచుచందమునగుపేరుడైయుండు అలకాధిపతియంచునణకింపుచుండు. పెలుచుచందమున, అనగావీడవారివలెనేఅనితోచినది.

పెల్లురుట v. n. To start, be alarmed. BRY. 2. 684. భూరుహసాధనలైన వానరుల్ వీరముడక్కిదిక్కులకు పెల్లురిపారుదు రెల్లభంగులక. పెల్లురె, అనగాఉదిరిపడెననుట. D.

పెల్పు i. e. పెలుచ Much, excessively. M. IV. 5. 173. తనయుండత్తుడుపెల్లనత్తుచు.

పెల్ల or పెల్ల n. s. Lump, clod, flake. Raw brick. పెల్లగించుట or పెల్లగించుట v. a. To pull out, root out, draw out. To dig up, unbury, unearth, eradicate. ఆచెట్టును పెల్లగించిమరిత్రుకచాటపెట్టినాడు he took up the tree and planted elsewhere.

పెల్లగిల్లుట v. n. To come off. N. 9. 168. అవని యొక్క కడసాముక తొలగివేళ పెల్లగిల్లె. టీ|| పెల్లగిల్లె, పురిగను. T. 4. 157. చెలువంబరిచికిటి పెల్లగిల్లె. టీ|| చెలువంబరి, తనరూతుముచెడి, చీకటి, అంధకారము, పెల్లగిల్లె, అనగా పాదుకడలిపోగాను. R. 5. 313. శృంగీరీతలం పెల్లపెల్లగిల్లగడంగ. S. 3. 204. శిశువులెల్లనుకలవారిదిన్నపాండ్రుదినెడువిరుదింది గనియవి చెప్పుటంచు, గిజారుబోరుటకడ పెల్లగిల్లె బొగిలిపాల దియూరార్చనతడు కాపురము సేయు. ఎడ పెల్లగిల్లె అనగా నుండెలుకగి లేటప్పటికి. వాడు అర్తవారింటి నుండి పెల్లగిలివచ్చే గతిగావుండలేదు He seems unlikely to stir from his mother-in-law's house. గాలివానకు చెట్లు కుంకుటివేళ్లతో పెల్లగిలిసవి The storm unrooted the trees. ఆ గోడ గారంతా పెల్లగిలిపోయినది The plaster of the wall came off or peeled off.

పెల్లగువ్వ n. s. The dove, or ring dove. యెర్ర పెల్లగువ్వ a reddish species. పిడేరపు పెల్లగువ్వ the large species.

పెల్లము n. s. Molasses. Treacle, penis puerilis. పెల్లపుసారాయి Rum, being extracted from treacle. చెరుకుపానకమువండినసారా. D. పెల్లంకండ A certain plant, the root of which is used to cure the bites of snakes. Morea Chinnensis. Rox.

పెల్లాడుట i. e. పెండ్లిఅడుట To marry. Mrityanj. 2. 89. మిక్కిలికంటిసామికి నామీద నెన్నడువయవచ్చునెల్లుడు పెల్లాడు.

పెల్లా పెల్లి A sort of tune? BD. 3. 1871. లాలితంబు గునైశంబు దాశంబుసాగి పెల్లా పెల్లిజాయనునాయి.

పెల్లార్పుట v. n. To wag, to flutter, to brandish. మిక్కిటము గాతొడించుట. HN. 5. 41. వాకూలా శనస్సామినాల్లలు పెల్లార్పుచువుట్టలలోవెడలి. Pal. 88. line 17. రెక్కలపెల్లార్పిరేగి మొత్తంగ. రెక్కల పెల్లార్పి, అనగా తుడుములతాటించి.

పెల్లి i. e. పెండ్లి Marriage.

పెల్లి n. s. A coquette. వకలాడి. KP. 3. 128. పూసి పెల్లియిమ్ము శుభివస్థనీకు దోడవచ్చెదో. Chenn. 2. 22. తచ్చనగొండిపాతర కత్తెకల్లరివల్లింరమాయల పెల్లికటికినక్కి చిక్కులమారి.

పెల్లింపుట v. a. To coax, or wheedle. తేలింపుట. OG.

పెల్లింపు n. s. Coaxing, wheedling. మజ్జిగంపు, తేలింపు. Ila. 1. 101. అల్లండుకందుకొని పెల్లింపుల

బడిన మొదలు పెనుబాముల కేముల్లెతి. టీ|| సి పెల్లింపుల బడిన మొదలు, నీమచ్చి కలకులో బడినదే అదిగా.

పెల్లిమాటలు or పెల్లింపుమాటలు Coaxing talk, sweet words. Lila. 20. 113. పెల్లిమాటలువట్టివిగుతునుడమకు సహజంబులగు. D. says సాంత్యనవాక్కు, ఇచ్చకుపుమాటలున్ను.

పెల్లు n. s. Excess. BD. 4. 2061. ib. 5. 217.

పెల్లు or పెల్లుగా adv. Much, greatly, exceedingly. ly, vastly. Vish. 7. 174. ఊడ్చుటకుగంధసేదధురము వల్యలముంగలగుండు పెట్టిపెల్లుటనము సేయునట్లుజలమంతయుభగ్గునకుంటులుచ్చిగా. S. 4. 61. ib. 6. 90. మిక్కిలి అతిశయము. D.

పెల్లుకొనుట v. n. To increase, swell. మిక్కిలమూట. Mand. 3. 166. పెల్లుకొనగురిసెరత్నదుడల్లుగదమచూడులకును దలమించుచుభూవల్లభునైపురభామలు కొల్లలు గాలాజమిళితకుసుమాంజలులక.

టీ|| పెల్లుకొన, అతిశయించేటట్లుగా.

పెల్లుగ, or పెల్లున adv. Much, exceedingly, heavily. మిక్కిలిన్ని. BX. 30. 1. కరింద్రుంగానకతిరుగుక రేణుల పెల్లుననుల్లంబులుతల్లిడిల్ల.

పెల్లుతవ్వించుట To dig or break up ground. 'పెల్లుదుక్కి Digging in lieu of ploughing. పెల్లువిరవడము to break up fallow ground, these phrases are used in the western part of the country.

పెల్లున (imitative of loud noise) Loudly, aloud, bang. భేరివృదంగములు పెల్లునమోగను The great drums resounded aloud.

పెళుకుట v. n. To miss the mark, or glance aside. To slip through the fingers.

పెళు పెళు (anuk.) Quickly. H. 4. 139. కవాటము వ్వలక పెళు పెళుద్రవి.

పెళుర adj. Of or belonging to the పెళులు pulse, as పెళురచేను, పెళురకుప్ప &c. పెళురచెట్టు n. s. A sort of creeper : one sort is పిల్లపెళుర. P. 3. 272. Rox. 3. 299. and 3. 295.

పెళులు n. s. plu. The pulse (ముద్గము*) termed Phaseolus radiatus : or green gram. Heyne. శుచ్చపెళురు. Rox. 3. 295.

పెళ్ల or పెస్తావాండ్లు Fishermen : they also hire themselves as palankeen bearers. పెళ్లపెత్తనముచేయుట To swagger, lord it, brag. (Because a head bearer is a jack in office) To act as a pert insolent upstart.

పే, ఫే, బే, భే.

పేక or పేక n.s. The warp, or cross threads in a web. (The woof is కుడుగు q. v.) Surya Tanaya.

4. 30. ప్రాసామిదండాలని, కూసియటుకానీటునీల నెరుకుయల్ కుడుగుకా, కైసాగిలితుడిరటుదర, హా శముమిశంబువీడినదిచిజాడకా. నీటునీల నెరుకు యల్, కుడుగుకా, కైసాగిలితుడిరి, అనగా వెంట్రు కలులద్దదిద్దములు అయ్యెటట్లు గాసాగిలితుడినంద ములు పెట్టిరి. బట్టకులద్దము వేసేనూలు. D.

భేకము * n. s. A frog. A certain slender creeper. W.

భేకి * n. s. A female frog. S. 3. 301.

పేకడ n. s. A filament or very thin plate as of talc stone, or gold leaf? A kind of jewel. H. 4. 100. కట్టడంద పేకడకుతికంట్లు. The name of a certain tune.

శకు n.s. The entrail, gut, or bowel. శకులుతె శేటట్టువరుగ త్రినాడు he ran so fast as to burst his wind. శకులుతెగనగుత్రము a broken winded horse. అదిహా శకుగనకనామననుతాళలేదు As it was my own child I could not endure to see this. శకులుతెగనవ్వినాడు he is ready to split his sides with laughter. శకునపట్టినతీట rankling or piercing pain. మేమంతా పుక శకు we are all sons of the same womb. పేగళ్లుట The wringing of the belly. అవిద్దకు శకుబద్దది the child is labouring under spasms. పేగుతట్టుట, or తోముట To handle or rub the belly to remove pain.

పేచకము * n. s. An owl. Another bird called పైడికంటె a shrike. A. 5. 95. చెందిరము పేచకశీర్షము పైబలకా. టి|| పేచక, యేనుగయెక్కు.

పేచకి * n. s. An elephant. SC. గజము.

శబిక, అనగా జొరగడ్డి A plant called Ambrosinia Unilocularis. Rox. 3. 493.

పేట n. s. A suburbs or division of a large city. A string as of pearls. కట్టరాశినిహుమందుండి శంకసాశేయూరు, హారములా పుక శరమున్ను. D.

శటంతు The ornamented woven edge of a cloth.

పేటకము * n. s. A chest. A pimple. చెడుటకాయ, పెట్టెయున్ను. D.

పేటము n. s. A large basket. పెద్దగంట. D.

పేటము n. s. రతి, శంఖాగములనితోరినది. గుహ్యము, మరుగు అనితందచచ్చునేమో. Charitra. 2. 3094. పేటమసిందియప్పినకోలగోసి, అనగా రతికి యిచ్చింది ఉత్తాపన మైన శిశ్నుమునుబుండింది. ib. 2. 1865. పిన్ననాటనుగోరిని నైకానెరుగ దెన్నుడు మావిద్దక నైకూరిమినివలచుట పాపమే, వట్టి పేటం ముశలుపుటనితయేశరివిటుల్ నవ్వ. వట్టి పేటంబు, అనగా నిప్పుల మైనరతి. G. 12. 30. పురికాడటన రుగుదెంచియొక చెంగటనుండకా తెలియరానికను పేటమునకా, కను పేటమునకా, అనగా కండ్లకుమరుగుగా.

శటాడుట v. n. To prowl about. To play a game with balls tossed up in the air and kept going round. DRK. 174. నితలరిమరివింధ్యాదుల గుమహారల, పెరికి శటాడినవిరుడపుశివు. మహారల పెరికి శేటాడిన, అనగా కులాలలములను శుల్ల గిందిచెండాడిన, అనగా అమ్మ న్నాలాడిన. మిక్కిలి శంకరించెనటు. D.

పేటి, శటిక * n. s. A chest. లింగ శటి the small silver box containing the lingam worn on the breast by the Jangams. Ila. 1. 42. మునితా నూననుగూ శటి, మేటివధూటిప్రోటిబోటి. Sampaga manna బూటకములు వేడంబులు నూటకములు మంత్రతంత్రనటనలు మిథ్యా శటికములు యోగి జంఝూటకములు.

శేటు n. s. A flake. అగోడగచ్చు శేటులెత్తినది the plaster of the wall came off in flakes. Surabhand. 15. నీటుగుబ్బలగంధంబు పేటులెత్త. Local. 3. 359. అలింగమునకు తుపరిధాగమునందుకొండ శేటుననుండే భారపుడకములింగముమీద కుడుకూపున్నది. కొండ శేటు, అనగా శుర్యరములా పుక చూట వీటికవానిలేవిసెలైతిక.

పేడ n. s. The dung of a horned cattle.

పేడ Half an anna (being six dubs) the fraction one-thirty second part ciphered thus గం8c౪౦. కాని పేడ a necklace. plu. పేడలు split pulse. (కుత్తు) as కంది పేడలు.

శేడగువ్వ A species of pigeon? పైకి.

శేడపురుగు The beetle.

పేడశము A kind of fish. G. 1. 111, పేడశంబులనిచ్చే వేడుక కాండ్రకు గండెలబలుమందగిలకిచ్చి.

పేడి adj. A hermaphrodite: an impotent man. Vish. 4. 279. గడ్డముమీసాలులేని.

శేడి, పేడివాడు n. s. A freemartin or hermaphrodite calf. గడ్డముమీసాలు లేని శురుముడు. D. says నశుంశకుడు, ముగతానికనిపి.

పేడిగ n. s. The sum paid as rent.

పేడిజము n. s. Pretence, feigning, affectation.

పేడిశి[మాను] n. s. The silver fish, a sort of carp (శఫరము Cyprinus chrysopareius; the poetical dolphin; to the gleam or flash of which in the water, the poets compare a swimming or glancing eye, as the interpreter of love. See వక్త్ర. An inferior kind called లంజ పేడిశి is the sprat.

పేడు n. s. plu. పేళ్లు A piece, cutting, chip, or splinter. చెక్కపేళ్లు billets of wood. యారపేళ్ల పెట్టె a wicker work box.

పేడుట v. a. To twist, entwine. తోడమీదదారము పేడుకూతుండగా while he was rubbing the thread on his thigh. i. e. twisting it.

పేడెవాడు n. s. A smock-faced beardless man, a hermaphrodite: of effeminate looks. బృహస్పలుడు. D.

పేజీలు n. s. Cakes, made of wheat and sugar.

పేజ్జీళ్లు Water in which పేడ cowdung is dissolved: this is sprinkled on mud floors and walls in every Hindu house.

పేతాళకథలు or విక్రమార్కకథలు A set of fables related by a goblin who is described as the captive of Baron Vicramarka.

పేతాళిక, అనగా పిశాచశ్రీ n. s. A she devil or sprite; a wicked woman. A. 6. 23. బండరిట్ల పేతాళికలసారెదిట్టువాని. పేతాళికల అనగా రసశ్రీలు అయిన పిశాచములను.

పేతాళుడు, or భేతాళుడు A certain goblin, imp, demon, or fiend; similar to Puck, Silenus, or Pan.

పేద adj. Poor, indigent; slender, lean, thin, scanty: as the waist. కూటికపేదై వేసే కులానికి పేదా if he is out of food, he is not out of fashion. పేదసాదలు the poor and wretched. Surabhand. 1. 135. నిరుపేదనడుము a slender waist. P. 1. 534. అవస్థయురాలు చెవి పేదలని బరికి. చెవి పేదలు అనగా మొరలాలికించని they who have turned a deaf ear to the complaints.

పేద or పేదవాడు n. s. A poor person. పేదలు the poor.

భేదము * n. s. Distinction, dividing, separating, tearing, rending, breaking. Sort, kind, disagreement. వైమనస్యము. R. 6. 8.

భేదనము * n. s. Dividing, separating, tearing, breaking, discriminating.

పేదరాలు n. s. An indigent woman.

పేదరికము Pauperism, poverty. Zacca. 5. 139.

పేదరిమి Poverty. నడుము పేదరిమి slenderness of the waist. BD. 1. 397. పెనుకును శివమూర్తివనిత గర్భమునదనర సొనానడుము పేదరిమి పూనాదె. M. VI. 1. 240. అజ్ఞానయా పెద్దరసముమూనిదంతి వైలెమ్మ, మనము పేదరిమివిడిచి.

భేది or పేది n. s. A purge, or purging. భేదిమందు a purging dose. భేదికరమైన purgative.

భేది * That which breaks or penetrates.

భేదింతుట * v. n. To vary, differ, deviate. వారి మనసు భేదించిపది they now differ in their opinions.

భేదింతుట * v. a. To break, split, to divide, separate, to pierce. To penetrate a secret, resolve a riddle, explain, open. I. 4. 199.

భేదిలుట or భేదిల్లుట v. n. Same as భేదింతుట v. n. To be rent as the heart. Kasikh. 4. 283. భేదిల్లకాధరిత్రంద్రము.

ఫేసము * n. s. Scum, froth, foam.

ఫేసలము n. s. Soap. The soap plant, Sapindus detergens. కుంకుడు చెట్టు. SC. Rox. 2. 280. Vish. 4. 302. పూతి ఫేసలములగల్గిన జలములుగా పుత్రాధికమునకు.

ఫేసలము adj. Foamy, frothy. ఫేసలవతిత్రిము SC. శుభేన, త్రిము. RKD.

పేను n. s. A louse: making in the Gen. పేని and in the nom. plu. పేలు lice. Kuchelo. 2. 13. పేనుగురుకుట n. s. A disease arising from lice which destroy the hair. Vide ఇంద్రులు తుక్కుము.

పేనుగుడ్డు or పేనుపిల్ల n. s. A nit. పేనుపిల్ల అదేయారు. D.

పేనుట v. n. and v. a. To twist, or entwine. కలిపి పేనుట To twist together.

పేకు Made of rattan. A. 1. 80. Swa. 1. 40. తపవత్త్రువ పేకునజ్జ, దంతశుభరణిక. టీ|| పేకు, అనగా పేముతో నల్లిన. పేకుకండ్లు The rattan fruit: it looks like a grape.

పేకుర n. s. A heron: the species called tiger bittern (ardea Tigrina).

ఉపాళము A medicinal plant having a leaf like that of the vine : this is the కుంబిఉపాళము, the పిచ్చి ఉపాళము is the wild sort.

బేసి n. s. A hound : also called పిపి ఘో. The sort of dog used in hunting the wild hog : it has a broad snout, a large head and jawl ; and is extremely fierce.

బేతె అన్నాడు He said oh ! he looked foolish, or disconcerted.

ఉము n. s. A rattan or cane.

ఉయము * adj. Drinkable. M. III. 5. 19. లెకవి శ్రుదలిగితు యాధిజలంబుల ఉయంబు గావలించుటెట్లు. అఉయము not fit to be drunk. Chakits : page 15. ఉయగంజి, అనగా మెతుకులతో కూడిన గంజి.

ఉర adv. (from ఉరు) In the name of. By name.

ఉరంటము or పేరంటము n. s. Gossiping, the attendance of a married woman to each other's houses on any domestic festival.

పేరంటాలికూర n. s. A herb called Corchorus Clitoria. (Heyne.)

ఉరంటాలు n. s. A married woman, the mistress of a house, the good woman. A lucky woman, i. e. a woman whose husband survives her.

పేర గాడు n. s. He who makes a bargain, a purchaser, buyer. కొనేవాడు. D.

పేరజుల్యు adj. Fraudulent, deceitful. కాయలమారి అయిన. Swa. 4. 37. ఓరికుంచెరలాటంబు పేరజం శ్రుమణుల మొగమట్టకున్నిసాహిణియొకండు. టీ|| పేరజం శ్రుమణులు, కాయరత్నములు sham gems. S. 3. 15. పేరజుల్యుగట్టిజంతపాడురిశింత, చలము సాధించుదిట్టో సాలశ్రుట్ట. పేరజుల్యుగట్టిజంత, అనగా కాయలమారి అయిన జాగరండ.

పేరజము or పేర్జము n. s. Fraud, deceit. కాయ. Swa. 3. 107. యింతి పాపురశ్రురొడయేలవి నెదార జమునిరయెవిరహిణులవెర పట్ట పేరజము. టీ|| పేరజము, గడుసురసము. S. 2. 54. పూరార్చియదుగన మ్ముదిర పేరజుదివిన్నమాకు పెనుదుఃఖంబా. Vijayanti. 4. 40. అమ్మ శిరిది పేరజమదిరమ్మ నెననుమాటనమ్మరాదెప్పటికి. టీ|| పేరజము, గయ్యోలి. కుత్తిరశ్రురుముడు, కుత్తిరశ్రీయున్ను. D. ధార్త్యము. OG.

ఉరట or పేర. adv. By. దినాల ఉరట in the course of time.

పేరట To his direction, in his name, as నా పేరట వ్రాసినాడు he wrote to my direction. i. e. wrote to me, so నా పూర్వులపేరట శ్రుట్టనమాన్యము a grant made to my ancestors. In translation into English we omit "direction or name." తల్లిపేరట లెకపల్లెకట్టెను he built a village in his mother's name.

పేరటము, అనగా పేరటంబుము. BD. 3. 654. పెండ్లిండ్ల సామల పేరటంబులను.

పేరడిది A great forest, a wilderness. See పేరు Great.

పేరణి Dancing, skipping. పేరవణి See పేరిణి.

పేరమాడుట v. n. To bargain. పేరముపోవుట to go on a trading journey.

పేరము See పేరము.

పేరము * n. s. Body, figure, image. శరీరము, కుపేరుడు. SC.

పేరము n. s. Trade, bargain, dealing. పేరముసారము, or పేరసారము Trade &c. (సారము being a mere echo.)

ఫేరవము * n. s. A jackall. నక్క. D.

పేరామిదెము n. s. The large kind of castor oil tree.

పేరి Named, by name, videlicet, id est. R. 2. 139.

శాంతపేరి శాంతాలలామ a woman named Sānta.

పేరివాడు plu. పేరివాండ్లు A man of the Bericaste, they are merchants, they assume the title of *Chetty* and belong to the left hand sect.

ఫేరి * n. s. A kettle drum. A crocodile అనగా మొశలి. OG. Also (for ఫైరవి) a kind of hawk దేగ. OG. జయఫేరివేయించినాడు he sounded the drums in triumph. దుండభా, నగారా. SC. పేరిందు, అనగా పార్థుర. Q.

పేరిటి adj. Directed to, bearing the superscription of, as అరసిపేరిటిజాము a letter to his direction. In translation we omit this and say a letter to him. నీపేరిటిజాము a letter for you. నీ ఉరిటివాడు a man bearing your name.

పేరిణి Capers, gambolling. L. 2. 152. అంగనా జాతికినానంద మొదన, భృంగముందరివంక పేరిణి చూచు, పేరిణి, అనగా నటనము.

పేరిమ n. s. Magnificence, grandeur. గాంధీర్యము. D.

పేరిమి or పేర్మి n. s. Excess, greatness. Affection, friendship. ప్రేమ, స్నేహము, అరిశయమున్ను.

D. T. 5. 115. హర్షశంభ్రమశంభ్రకాత్మతైచం
 ద్రునిపేర్నికాటజేచె. టీ|| పేర్ని, ప్రితితోడను.
 H. 3. 273. పోకముడూడిపోపేర్నితోడశక్తునిబూ
 తుతులపయింటిగక్కిరిలిచె, పేర్నితోడ, ఆశగా.
 Vish. 2. 339. ధర్మధాకామమోక్షదకర్తంబు
 శైశవాదికాలంబులసేరిరర్చుభక్తియుగల్గుపేర్ని
 గృతశేయుమిదియైప్రియముమకుందా. M. I. 8.
 341. నరనారాయణులకృష్ణనామంబులనుర్వరను
 దయించిరిసేయియపుర పేర్నియును వింతయేదివిజేం
 ద్రా. Vish. 1. 32. దొల్లిశివ్యివేకముపేర్ని, వివే
 కాతిశయమువల్ల. Padma. 3. 53. ఇంద్రుడిహతుర
 ములకెడబాసెతనదుగర్వముపేర్ని. M. XVI.
 1. 67. యాదవవీరులకాశిమయంబునమద్యపానా
 ద్యోగముదముపేర్ని, మదోద్రోమువల్ల. ib. I. 6.
 28. వీరుడద్యుక్తాశ్రయిద్యుపేర్నితానద్యుక్తజేరుం
 దగుతమణింబు. T. 3. 98. పిన్నటనాటనుండియు
 బెంచితి బెద్దజేసిరి, పేర్నిగ్రామమునవ్విసంభవే.
 పేరివము n. s. Coolness. శైవ్యము. Vasu. 6. 91. తే
 రిమాధురిగడతేరిపేరివమున, వారిశేయుమదీయవారి
 డేల. టీ|| పేరివము, అనగాఅధికశీతలభావము.
 పేరిడేగ The Peregrine Falcon.
 పేరితచెట్టు n. s. The large date tree (*pēru* large
its date.)
 పేరిడు, అనగాభుక్తురి. Q.
 పేరు n. s. infl. పేరి or పేరిటి, Abl. పేర, or పేరట.
 plu. పేర్లు or పేళ్లు A name, an appellation. A
 long loose necklace. Fame, celebrity. దొంగ
 యనిపేరుబడ్డాడు He is notorious as a thief. మం
 చివాధని పేరెర్తినాడు He is well known as a
 good man. పేర్లమరము the title of a Telugu
 commentary (lately printed) on the Amara
 Cosa. నిన్నుకొట్టుకుంటేవాపేరురాముడుకాదు If I
 do not beat you my name's not Rama. నానుపే
 రుగలకంటె A kind of necklace.
 పేరు adj. Great. Vish. 2. 43. అభయశుభమునిక్తవ
 నుంధరాభాగపెల్లసెరుగువారిధిలోని పేరోడబో
 లి, పేరోడ a large ship. ib. 3. 393. పేరదవి a
 great forest. పేరెండ fierce sunshine. ib. 6. 304.
 పేరలుక great anger. T. 3. 86. and 119. పేరు
 రము a broad breast. DRB. 446. పేరెలుగత్తిల
 లికిరి they spoke aloud. R. 5. 220. పేరంగడ,
 అనగామహాత్మైసంతోషద great misfortune. M.
 XIII. 1. 142. పేరెంబి great joy.

పేరుండము * n. s. A double headed eagle. BD. 3.
 2175. శరభాకాదూతాదివరమృగావతులు, గండ
 మృగాములును పేరుండతండములు. దేవతాభేదే, శ
 షిభేదే. SC.
 పేరుండము * adj. Formidable, horrible. భయంక
 రే. SC.
 పేరుకొనుట or పేర్కొనుట v. a. To call one by his
 name, to utter. పేరు పెట్టికలుతుట, పుచ్చురింతు
 ట. L. XIX. 110. నన్నుమున్నెరిగినవరనిరండ
 మున, నన్నుగా పేర్కొనికలుతుచున్నాడు. పేర్కొని,
 అనగా పేరునపిలిచి. DRV. 266. వినిలత్తునుడుచా
 లవేదనబొంది, రాము పేర్కొనికాణరంధ్రములుమూ
 శి, రాము పేర్కొని, అనగా రామరామ అని పుచ్చురించి.
 ib. 382. కొన్నిమూలల పేరుకొనుచున్నవక నెలకొ
 న్నెత్తురొలుకలలుకులనెడలేక, పేరుకొనుచు, అన
 గా చెప్పుతున్ను. Pativratya. 340. కపాటములు
 విడియించియదరక బెదరకయున్నవకలాది పేర్కొని
 వాటిట్టులెందు, పేర్కొని, అనగా పేరునపిలిచి. Vish.
 6. 220 భయంకరితగద్గడకంకనాదయైజనకునిత
 ల్లి పేరుకొనిసంభరముకాటరిజేవనంబుమూనినృతక
 న్యమారడిలనమ్మికమాటలుబల్లి, జనకునితల్లి పేరు
 కొనిఅనగాతల్లిదండ్రులపేర్లనుచెప్పి. స్తోత్రముచే
 సెననుట, పేరునవిలిచెననుటయున్ను. D.
 పేరుకొనుట or పేర్కొనుట v. n. To congeal, cur
 dle, harden or thicken. ఘనీభవించె, అనగాదా
 కొనెననుట. D.
 పేరుతుట or పేర్చుట v. a. To pile, to heap up.
 To increase, to enlarge, to display. లుకటిమీ
 దలెకటినివరసగాపెట్టుట, విశేషించుచేసుట. D.
 says లుకదానిమీద లుకటినిపెట్టుట, విజృంభించు
 ట. చిరపేర్చిరి they prepared a funeral pile.
 M. VI. 1. 50. యినుమునురానియుదగరంబునుబెం
 దియుబళిందియును, బ్రభూతములైపేర్చిరిశిఖాయ
 గసాపెడగనుతడనెడపెక్కులలెత్త గౌరవనాధా.
 Lavanya. 7. వెళ్ళుచుమాటలదొంతిచేరుకాదు. HK.
 3. 15. మహావిభంధంపేర్చినకటాక్షవీక్షణంబులఅన
 గావిశేషమైనఅపాంగదశానముల. M. X. 3.
 31. రవంబులుచేళిదాళిపేర్చియర్పించు. పేర్చియర్పిం
 చు, అనగావిశేషించిఅరాధించుగా.
 పేరుట v. n. To congeal as melted butter or
 curds. పాలుపేరపెట్టినది she congealed the milk.
 పేరు పెట్టుట To name, to give newly a name or
 appellation.

పేరుమాను See పెద్దమాను.

ఫేరుతు, ఫేరవము * అనగానక్క A jackal.

పేరెటము n. s. Junketting or inviting to a wedding. పెండ్లికిలవడము. KP. 7. 62. పెండ్లిస్తుపాలునింపనిపేరెటము, ప్రియమొత్తుజెత్తునిండ్లిండ్లకుతోభానాకుతలుచూపుతూత్రలుగొంచు.

పేరెము n. s. Course, pace, running, a gallop. గుర్రపువరుగు, సామాన్యముగావరుగున్ను. D. పేరెమువారుట or పేరెమెత్తుట v. n. To run, to gallop.

పేరోలగము n. s. A great court, or assembly. నిండుశభ. D.

పేర్లెనుట See పేరుకొనుట.

పేర్పి for పేరితి.

పేర్పుట See పేరుచుట.

పేర్జము See పేరజము, అనగాధార్త్యము. OG.

పేర్పు adv. Much, in abundance. యథేష్ఠముగా, శూరాళముగా. I. 17. 27. ఆకొన్నవానికినమృతంబుపేర్పుచేకూరెనన్నట్లుచీకుకువోమ, కూతుంబురెల్లభృక్తులునైనయట్లు. టీ॥ అమృతంబుపేర్పుచేకూరె, అనగాసుధయథేష్ఠముగాలభించెను.

పేర్పు n. s. The act of piling or heaping up. పేర్పుడము. Local. 3. 363. చత్పటగావరచినబండలు మూడునాల్గేవరకలుగా, పేర్పులుదొంతరలుపేరిచినబండలురెండేళిమూరలుపాడువున్ను.

పేర్పి Excess. Affection &c. See పేరిమి, అనగాప్రేమ, స్నేహము, అతిశయమున్ను. D.

పేర్పుడుట, అనగాపేరుచెప్పెననుట. D.

పేర్వేర adv. Name by name. త్రుతిమనిషియొక్కానున్నుపేరుపెట్టి. B. X. 1818. (Rukmini Kalyan.) పేర్వేరబొమ్మల పెండ్లిండ్లు సేయును నులలతోడవియ్యంబులందు.

పేల adj. Simple, ignorant. ముగ్ధపురుషుడు, ముగ్ధస్త్రీయున్ను. D.

పేలంజలు or పేలాలు Malted grain. Parched corn. T. 5. 119.

పేలంకి n. s. Flour, made of parched grain. శురులసామువాడికిపేలంకి he devours his neighbour's goods like a bit of bread.

పేలరితనము n. s. Talkativeness. వదురుపోతుతనము. Chenn. 3. 139. అన్నప్రేలరితనమునడవివడుగులాడుమాటలకీవంతయడలెదల.

పేలవము * adj. Soft, weak, easy, sapless. మృదువు. D. మృదువ, విరళ. SC.

పేలాలు n. s. plu. Fried grain, parched corn.

పేలిక or పేలిక n. s. A rag, a bit, or scrap of cloth, a remnant, a tatter.

పేలు Lice. The plu of పేను.

పేలు n. s. Trick, guile, అనగామోసము, వంచన. M. XII. 3. 75. తానటకూంశముదినడట, యానక్కయపేలుపెట్టెనిన్నాట్లున్ను. Vish. 6. 132. అనిపేలుబెట్టికూతురుందానును చరుద్యయంబునిడువడనుడుదూగించి నిజగృహంబులకుంజరి. పేలుతుచ్చుట to trick or deceive.

పేలుట v. n. To break out in prickly heat, or any eruption; in pimples. To be fried, to be parched. To gabble, brag, chatter. జ్వరముపేలితడతాస్తున్నది The fever is burning hotly. వానిముఖముచిటచిటపేలుతున్నది He is very peevish. చిటచిటపేలుట to be parched with noise. BD. 4. 621. పేల్పురెల్లచిటచిటపేలుచుచటచటాని.

ప్రేలడములు i. e. tattling. To fret, to talk nonsense. URK. 3. 81. పెళ్ళలుప్రేలనిచ్చిననుప్రేలవెనిశమునిధిమాటలక. Paidim. 2. 190. మానిసములారప్రేలడములుగట్టిపెట్టిపొందు. HD. 1. 2008. నామెడటపెళ్ళలుప్రేలిడకొంచుటయెట్లు. టీ॥ పెళ్ళలుప్రేలి, అనేకములువడరి. ib. 1. 2384. కుటిలకానికుడిన కోపాన్నిశిఖలపెటపెటప్రేలకప్రిదిలిపూవశమె. టీ॥ప్రేలక, వేయించుబడకుండా.

పేలుపోవుట To be tricked, beguiled. ABB. 3. 145. కోలుపోయెననంగ పేలుపోయెననంగమోసపోయెననుట.

పేల్పుట To fry. Metaphorically, to grieve. A. 5. 56. పుకతెరతిచ్చేకాక సుందాకతెచ్చేటి. టీ॥ కాక, శరీరావశుమచేతను, పుండాకతె, మరిపుకగోళికను, ప్రేల్చి. వేచి.

పేళ్లు the plural of పేరు A name and of పేడు a chip.

పేళ A bowel. పేళలు bowels (ప for క see on క.)

పేశలము * adj. Dexterous, clever. Delicate, not strong, agreeable, soft, smooth. Kurma. IV. 88. Jagann. 1. 32. and 3. 43. Bmj. 5. 174. దుచిరె, చుచిరె, పృచురె. SC.

పేళి * అనగాఅండమున్ను. మాంశపుముద్దయున్ను. D.

భేషజము * n. s. Medicament, medicine. An epigram says కుంత్రె, తీర్తె, ద్వితె, బైవె, బైవజ్జె, భేషజె, గురె, యాద్యతీ, భావనాయత్ర, సిద్ధిర్భవతితాద్యతీ In a spell, a shrine, a bramin, a god, a wi-

zard, a medicine, and a teacher: as great as is thy faith herein so great is their might!

పేదజము n. s. Imposture, deceit.

పేసము Juice, sap. తాటిపేసము the yellow juice of the ripe palm fruit. This is spread out and dried: then preserved in cakes.

పేసరి (Hind.) A ring worn by a woman in a hole bored in the right nostril. నాసాధరణపేసము. D.

పేసి adj. Odd (as applied to numbers.) శరీరపేసి odd and even. Subhad. 187.

పేస్తవారము or పేస్తారము A vulgar word for పృథ్వీవారము Thursday.

పేజరము (K) Merchandize. అసగాపేరము OG. BD. 4. 61. అంగళ్లరిపి పేజరముల మాన్యె.

పేజరి (K) A merchant. D. Vicram 154.

పేజరికుడు, అసగాపర్రకుడు A merchant.

పై, పై, పై.

పై adj. The upper. External. Extra. పైరుంకి petty sums that remain over. వానిపైబట్ట the vest he had on. ఆపైయేడు the next year, either before or after. పైవీరోధము seaming enmity. పైజనులు the further acts. i. e. ulterior purposes. వాడు నాకుపైచెయిగా వుండును he is my superior. వట్టిపైమాటలు this is mere seaming. పైమనుకు mere external beauty. పైవెల్లువ the freshes. దానికి అందరున్నుపైబడుతారు all of them are eager to get it.

పైకము * A flock of పిక్ములు. కోకిలసమూహము. A. 5. 134. మొగముగన్నులునెర్రబారెమిగులకొక పైకములకు. టిట్టి చిలుకలయొక్కానుకోకిలయొక్కానుగుంపులకు. Vijaya. 2. 112. దీనిమృదుమధురోత్తురపైకముదెగడును. URK. 6. 69. శుక్లవర్ణలరశశ్రవంతిపైకగిరి.

పైకము n. s. A small copper coin; a farthing: a half penny. Cash, money. ఆహుందీకపైకమువుచ్చుకొన్నాము we received the value of the bill. డబ్బులోనాలుగవవంతు, దమ్మిడి. D.

పైకలు The vomiting and other signs of pregnancy. పేవిళ్లు. G. 3. 29. చెలువపైకలనెచ్చుచేటికినన్నుసిగ్గుచుడుచెలువచెంతదలగు.

పైకిలిచేతు A fish: the perch with a forked tail; the body striped with yellow and brown fillets: and the second anal spine very large. Russell, No. CXXI. The length ten inches.

పైకొనుట v. a. To get upon, mount on, attack and overcome. HK. 5. 53. రసరసుజయగుసెకాదోయనిశుందియ మందిరిక్కుమరయుదుననిపైకొనుఘనజరితాకుంఘనవనిరంగనిశుత్త. టిట్టి పైకొను అరిశయిస్తున్నటువంటి. R. 4. 156. అప్పరికిమానిరి పైకొనుదత్తరంబునక, అసగాఅనాయకుడుస్త్రీ, పైసెక్తేరదబాటులో. D. says బాదికివచ్చిననుట.

పైగా adv. Into the bargain, besides, above all, in the next place.

పైజ n. s. Nonsense, stuff, trash, అసగాపిచ్చిపురి అనితోచినది? Vish. 4. 345. కల్లులవేదములశ్రుతులుగల్లులకల్లులు యజ్ఞకర్తముతో, కల్లులుపైతృకక్రియలుకల్లులుఘారతకఃశ్రుభావములకల్లులుదేవకార్యములుగావున పైజలుమానిమామతంబెల్లవిధంబులకొనదువుత్తిమ్మలముక్తిహావగోరినక.

పైజారుమట్ట n. s. The Remora or sucking fish.

పైజార్లు n. s. Shoes, slippers ముచ్చెలు. D.

పైజాలిడగుపు Brindled or red and white, as oxen are.

పైజోడు, అసగాఉడురరి. T. 4. 197. జోడుగట్టినగల్లునుదరించినిసలీలపైజోడుగూడినశ్రుతిసదగుసె. టిట్టి పైజోడుగూడిన, ఉడురరియందుకూడిలేను.

పైట n. s. A woman's mantle, or kerchief; formed by throwing the train or end of the petticoat cloth over the breast and head. పైటచెంగు or పైటకొంగు n. s. The skirt or end of the same. In old English it was called a "fall" or "a sack." పైటఅసగాపుర్రరీయము, అసగాపైయెడ. D.

పైట (abl. of పైలు q. v.) On the outside (adv.) out. On the plain.

పైటకర్ర A weaver's whirl or conical instrument on which he winds thread.

పైటకుదమ To come out, come to light. To become public.

పైటపెట్టుట v. a. To put out, or reveal.

వైటపోవుట To go out.

వైటలము, అనగా కోడలు. OG.

వైటవుండుట To be outside: to be menstuous, because excluded from the family. వైటవుండే నాళ్లు the unclean period.

వైటవేయటం To cast out. To bring to light, to let the secret out. వాణ్ని వైటవేశివున్నారు he is on his death-bed. Properly, he is laid on the floor: as the Hindus always place a dying person on the floor. దీన్ని వైటవేస్తే చూడు Take care you don't let this be known.

వైటి A colloquial pronunciation of వేగటి the infl. of వగలు daylight. వైటిభోజనము Dinner at daylight.

వైటి Outer. This is the infl. of వైలు q. v. Exterior, or, strange, foreign. వైటివూళ్లు the circumjacent villages: out towns. వైటిది, అనగా వైట నున్న ప్రాంతములు. D.

వైటికరమలవాండ్లు Travelling black smiths.

వైటికిపోవుట To go out. To go to the necessary.

వైటివేళ Daytime. For వగటివేళ.

వైటి n. s. Gold. Also money. బంగారు. D.

వైటి adj. Golden, gold coloured. Bright yellow.

వైటికంటి, or వైటికంటె The name of the little spotted owl: whose notes and flight are held ominous. 'It is called *Choghud* in Hindustani, and *Peengla* in Mahratta.' Jerdon's Catalogue No. 47.

వైటిచెట్టు, అనగా యజ్ఞాంగము, హేమదుగ్ధము. Q. మేడిచెట్టు.

వైటివాళము or వగటివాళము. n. s. Gold and other things. A. 6. 100. వగటివాళముచెట్టుబడవై విద్రుడు చెట్టుకు నెలొగురుయెలత వైచువారు. బంగారు మొదలు గాగలవస్తువులు. OG.

వైటిముడుపు n. s. Betrothing. వివాహమునకు ప్రధానము చేయడము. D.

వైటికము * adj. Ancestral: i. e. concerning ancestors.

వైటివృషేయము or వైటివృష్రీయము * n. s. The son of a paternal aunt. మేనత్తకొడుకు. SC.

వైటిము * n. s. Bile, biliousness, madness, delirium, imbecility, melancholy. వైటివలనము, అనగా వైటికాధిక్యము excess of bile. వైటివ్రకృతి * A bilious temperament.

వైటిగాడు A fool, a blockhead, a lunatic, or madman.

వైటి n. s. (Plural వైటిలు) A woman, lady, the fair. R. 2. 7. వడుచులు వైటిలు మేముం, బడివాయ క వెంటతోంటి వసులనుమా వెంటడి. వైటి. D.

వైటి A corruption of వ్రమిడి q. v.

వైటి adv. On the top, upon, over, above. In future, hereafter. వైటిచెప్పు go on, speak on. వైటివడవలసిందేమి what is to be done afterwards? నిన్ను శిక్షించేవాడు వైటివున్నాడు There is one above who will punish you. వైటిబడక do not touch me.

వైటిము n. s. A journey i. e. వ్రయాణము.

వైటివక్కుడుట v. n. To caress వక్కుల వైటిబడుట. N. 9. 103. అయ్యయ్యయ్యటంచు నెయ్యయ్యమి ర గావలుమారు వైటివక్కు బడకయుంట.

వైటిబడుట To fall upon, attack. ఆగురమునకు అందరున్న వైటిబడుతున్నారు all of them are contending for the horse. M. X. 1. 145. BD. 6. 94.

వైటియెడ n. s. Vide వయిట.

వైటియెడ్డు or వైటివైటియెడ్డు n. s. An ox with the belly alone white, called a sheeted ox.

వైటియంట n. s. See వైటి. Balarāma. 4. 296. తెరవవైటియంట, వైటియంట తెరగు రాజువన్న ధారన కేతుసామ్యమున వెలుండు.

వైటి n. s. Vide వయిర.

వైటిము n. s. వైటిములు, పాడివైటిములు Milch kine. ఒండెత్తులు. Vajjay. 2. 65. కిర్రున సెంతొకట్లద మ కేతము కేటిలువంచు వైటియంగారెలు పాడివైటిములు గోకలురూకలు ముందుముందుగా. టిల్లి పాడివైటిములు, పాడివస్తువులు.

వైటిరవము * adj. Terrible, frightful.

వైటిరవక వైటి n. s. A large heavy two edged sword. Pal. 259. వైటిరవకములుకుట్టుకరాగా.

వైటిరవము n. s. Frightfulness. Darkness, or swimming of the eyes. కన్నులకు వైటిరవముకన్నునది a darkness came over my eyes, I was dazzled.

వైటిరవాళము or వైటిరవాళము n. s. A kind of cloth called అంగవస్త్రము or బహిర్యాళము A cloak, an outer vest. In (Gospela) Ved. Ras. 3. 191. it is used in rendering St. John XIII. 4. "a towel."

భైరవి n. s. or పైరి The white crested eagle or Peregrine Falcon : a powerful bird. Jerdon's Birds No. 27. జుట్టుభైరవి ibid 12 and J. X. 79.

భైరవి * n. s. An epithet of the goddess Cālī or Durga who is the same as Isis or Venus. భూతభైరవి Rox. 3. 77. a shrub called Premna Serratifolia. భైరవి, అనగా శ్రీ, పార్వత్యాం, తు, భైరవమంత్రశ్రవణ రూ. SC.

భైరవుడు * n. s. A name of Siva, but more especially an inferior manifestation or form of the deity, eight of which, are called by the common name భైరవుడు : and are severally termed అసితాంకభైరవుడు, రుద్రభైరవుడు, చంద్రభైరవుడు, క్రోధభైరవుడు, ఉన్నతభైరవుడు, కుపిభైరవుడు, భీషణభైరవుడు, శంకరభైరవుడు. ఆకాశభైరవుడు Anubis or Osiris. క్షేత్రపాల, భగ్గ. SC.

బైరాన (for బైరాన q. v.) A hermit or religious beggar.

బైరిటాకుల or బిరిటాకుల adj. Cut and polished, as precious stones. బుట్టెలుతీర్చిన అనితో వినది. T. 4. 202. బుదిరిబంగారు బైరిటాకుల శుభ్రపడంబు మారుతినెల్లు. టీ॥ బైరిటాకుల శుభ్రలు, అంచుతీరికలు కలిగిన శుభ్రమణులయొక్క. Vijaya. 2. 133. కళ్ళివనిలో ననవరత్నకీలితంబు, బిరిటాకుల బిన్నియున్న రిగలోన. టీ॥ బిరిటాకుల, చూరుతుట్టెలుగలిగినటువంటి అనితనిది గాని తారాశాంకటికే న్యాయమైనదనితో స్తుతనిది.

బైర n. s. Growing corn. బైరలయెడిబాడు the moon. పరిమొదలయిన సుశ్రీము. D.

బైలు or బయలు or బయలు n. s. infl. బైటి and abl. బైట An open field, plain, area. The outside, the exterior. The sky, the expanse of heaven. కావ్యము. D. వండినచేతెల్ల బయలుగా మేసి HD. 1. 398. they devoured the corn fields and reduced them to the bare plain. బయలాడుకూట a voice uttered (or heard) from heaven. భారుణబడిబయలుదన్ను చునేడ్చు. BD. 3. 878. the baby was kicking with it's legs upwards.

బైలుదేరుట or బైలుదేలుట v. n. To come forth, break out, begin, start, set out, come to light, result, appear, be discovered ; to prove (true

or false.) To be shed, as tears, or burst forth. తానున్నట్లక మొగవాడుగా బైలుదేరినాడు he set out like a hero i. e. the silly blockhead talks big. గడ్డబైలుదేరినది a boil arose. వెన్న బైలుదేరేటప్పుడు కుండకూలినది when the butter was coming the churn burst. యిల్లుదిడివి బైలుదేరిగానే on leaving his house. ఆ ప్రాంతములోదొంగలు బైలుదేరిరి thieves broke out in that neighbourhood. ఆమర్మము బైలుదేరినది the secret came to light.

బైలుదేర్చుట v. a. To bring out, elicit, bring to light, exhibit.

బైలుకుడుట To fall out, come to light, be disclosed. N. 9. 394.

బైలుకురచుట or బైలుపుచ్చుట v. a. To bring to light, to reveal. Vallabbamba. 3. 65.

బైలువెట్టుట To start.

బైళ్లు plural of బయలు Balram. 4. 252.

బైన నెయ్యెడ్డు n. s. A sheeted ox.

బైవిలాసము n. s. Superscription, direction.

బైశాచికము * n. s. Gibberish [the ghosts did squeak and gibber in the Roman streets. Shakspeare.] the language of demons or fiends, Jargon.

బైశస్యము * n. s. Information, espionage, roguery. అనగాకొండెము.

బైషజ్యము * n. s. Medicine ఔషధము.

బైష్టికము * n. s. A cake of flour. A kind of beer made from పిట్టము or fermented paste. కాండవె, అట్లు, అనేకధాన్యసారకృతమద్య. SC.

బైశీర n. s. The bridge of the *varāṇasī*, or Indian lute. వీణకాయములునుండందేవి. D.

బైశీరము, అనగా గాధరతి అనితో వినది. Ila. 1. 152.

మొనవ్రేళ్లచను మొనలోవులుకుదింటిమి గానివగవగవిగుట్టుకుట్టుబోకు, రతికేళి మెల్ల మెల్ల నెళుల్చుదుతుగానిదురుసు బైశీరముల నెరచుబోకు. టీ॥ దురుసుబైశీరముల, కలిసరతిని. ib. 3. 164. చివచివనెయ్యెక్కిమర్మములోదవుల సెక్కి, దురుసు బైశీరముల నెంతోదరముచూచి. టీ॥ దురుసు బైశీరముల, గాధమైనచేష్టలచేతను. ib. 3. 168. దిరుదొందుమాట్టిలకరణినిర్వరమునుచురుకు బైశీరములచూచిచూచి. టీ॥ చురుకుబైశీరముల, త్వరితమైనచేష్టలను. ib. 4. 69. చిరుతతాకులసూకుల బైశీరము బల్బారెకుగూడి. ib. 4. 138. మాళిరంబును బైశీరంబు రెతనాదిత్రు

తత్తరిలక హత్తుకొని. టీ. ప్రశరములు, క్రమములుగ
లరతులను. Satya. 3. 55. వికచమయోజనే త్రి సైక
వేళలనెప్పుడు జాన్మనంగనే రకతమి శండుజీరసర
ప్రాయమగుచును ప్రేమచేలుచుకాకుకనవిశ్లే
లాదసితట్టుచుతిట్టుచు చెక్కుగొట్టుచుకా వికలికదా
నిప్రశరముచేసినచెంతని వింతనే సెడకా గాభరతి.
వైసి n. s. Shame, modesty. వైసిజూలిస, అసగౌరవ
మాలిన shameless. Also, భవిష్యహీనమైన dis-
graced, ruined. Swa. 4. 109. వైసికాలుచెట్టు
The tree *Odina pinnata*: which in the hot
weather is naked of leaves: it is called వైడియ
మరం in Tamil; and *bē-sharm ka jhār* in Hin-
dustani. It is planted along the roads in Mad-
ras.
పైకము * n. s. Mendicency, begging. Swa. 1. 3.
అదిగియున్న పైకము మైనమాన్యు. టీ. పైకము మైన, భిక్షు
వాపారము నైనపుటికిర్చి. విచ్చమెత్తినకుదార్థము
యొక్క గుంతు.

పా, పా, బా, భా.

పాం adj. Gold. పాంబట్టు golden cloth. A. 1. 13.
పులుసురాయనిరట్టువలననె సెరబట్టుపాంబట్టుజ
లుగురెంటంబుతోడ.
పాంకణము or పాంకనము n. s. A purse, a pouch.
BP. 3. 282. కటిరంటంబునందుగట్టినగోవియ, సె
లువబడితి విట్టులాంటిదిగి, చంకపాంకణమునుశీ
దలిసదిక నైన, కొండలందుదిరుగకుండుదేవ. BD.
3. 1310. కట్టినగోవియకట్టదగోలుబడితి వట్టేల
చ్చితడవికొక్కడపు, శంకపాంకనమునుశీదలియు
న్నదియు.
పాంకట్ట n. s. A sort of fish, the genus *Tetrodon*,
particularly the species termed *Hispidus*. This
fish is nearly spherical and covered with
prickles.
పాంకమి n. s. (The not lying.) Veracity.
పాంకము n. s. Proportion, fitness, suitableness,
neatness, grace, beauty, trim. మాటలపాంకము
elegance of speech.
పాంకము adj. Handsome, well proportioned, well
formed, or well made, eloquent.

పాంకముగా adv. Meetyly, duly, fitly, gracefully,
elegantly.
పాంకాయంత్ర n. s. Neatness, tidiness, suitableness,
elegance, grace.
పాంకింతుట v. a. To deceive, trick, delude,
tempt, mislead. M. XII. 3. 374. క్రియమాలిమే
నిటికైనను పాంకించుచు.
పాంకు n. s. Fraud, guile, deceit. A falsehood.
అబద్ధము. D.
పాంకుట v. n. To lie or speak falsely. Radha. 3.
135. DRAYO. 84.
పాంగరము n. s. A toy called a top. Subhad. 1.
174. Ila. 4. 147.
పాంగరాలు n. s. A kind of cakes.
పాంగలి or పాంగలి n. s. Rice boiled with milk.
పాంగలిశండుగ or పాంగటిశండుగ A great Hin-
du festival in January at which this dish is
used. పాంగటికుండ a pot in which it is boiled.
శర్కరపాంగలి a savoury mess of rice, split
pulse, spices, and sugar. The sacrifice of a
goat or a fowl to the village goddess. పాంగలి
పెట్టిరి they offered a bloody sacrifice. H. 5. 15.
పాంగారుట v. n. To be full, నిండారుట. M. VIII.
3. 273. బహుమార్గములకుటాధ్వన మడరినిం
పాంగారినత్యంత నిశ్చలంబులయ్యె నైకనికరంబు
లద్భుతముగ. ib. VIII. 2. 289. ఆరథికునచటగా
నక, సారథివలదును ముటయును శీంతనమునబొం,
గారితనశబ్దమిచ్చి మహారాజున నిక్కడిక్కడమైన
తండుకా.
పాంగింతుట v. a. To delight, please much. To
boil. చేరెదమియ్యముపాంగింతుకొని తినిపోయినా
దు He boiled a little rice. S. 3. 293. నిరుకుమా
నరట ధైర్యస్థాపితకాశాతిశ్రుకాశకుసుమంబులపు
ణ్యసదిశ్రేష్ఠతాశ్రుతిపాదిమిరుదచామరంబులనింగా
రంబునంబొంగింతు.
పాంసు n. s. Effervescence, boiling or bubbling
up, overflowing. Excess of joy. Eruption of
the measles. ఎడరుపాంసాపొకున్నది The water is
boiling over. నిపాంసుకుంక may your pride
perish. యిదియేమిచూచుకొన్నపాంసు on what do
you pride yourself?
పాంసు n. s. A large hollow bambu. పాలకీపాంసు
A palanqueen pole. డేరాపాంసు a tent pole.
వెదరుపాంసు a bambu pole. వాడినాంతుపాంసు
పోయినది He is hoarse. పాంకొట్టినచుటు to
die of heat. గాంతెండిచచ్చుట?

హింకుట v. n. To effervesce; to boil or bubble up, overflow, boil over. To exult, to be overjoyed, elated, in extasy. To swell. To ferment. హింకుటోపాదంబు To boil over with pride or delight. హింకుటముగము symptoms of the eruption of measles. ముండచేతకండ్లుహింపని the eyes are inflamed.

హింకుప్రాలు A sort of grain.

హింకు n. s. Lurking, eavesdropping. హింకుడే హింకు an eaves-dropper.

హింకుట v. n. To lie in wait; to crouch, or lurk. హింకురు they will lie lurking. R. 1. 129. ఈ లుదీగ్గునునుచుకొగరేహింకురు.

హింజుట To split (grass) into filaments. చీల్చుట. L. 20. 173. ముశలిరతనస్థలముంజిభారములు, పశుశేనగ గావచ్చు భల్లముల్ జర్మకనువులుశిన్నంబుగా హింజిపాంజి, వినువకనందిచ్చువిశ్వాసమునను. టి|| శిన్నంబు గాహింజిపాంజి, కలర గారీర్చి దీర్చి, హింజున, అనగాముంటబేరిన అని OG. లోవున్నది గారి అ విలసలు హింజిప అనిభ్రంతును.

హింతు or హింతుని By reason of, on account of. M. XII. 3. 125. ఈమనెనిదివిద్యలభవుదేర్పరించెజగత్త్రయిహితముహింతు. జగత్త్రయిహితము హింతు, అనగాలోకత్రయమునకుభుజకారాధకముగాను. ib. XII. 3. 228. అరిమొదమిత్రభావముకయత్తుడుగార్యముహింతుగర్జిత. కార్యము హింతు, అనగాకార్యవశాత్తుగా. ib. 1. 4. 216. అనియట్లరసతంత్రి శత్రువరివివాహంబు నేయు హింతునిరాజ్యశిరిత్యాగంబును బ్రహ్మభర్యత్రతతి రిగ్రహంబునుంజేసినదేనత్రకుశత్రువ్రతంబునకు గురుకార్యమంభరత్రంబునకు మెచ్చి. తుకహింతు Once, one time, for once. నిమిత్తము, కారకు. D.

హింద, హిందమాను or హిందకొయ్య n. s. The stocks or light fetters of wood. హిందనచేయుట or హిందనుకొట్టుట To fetter with wooden clogs.

హిందము or హిందెము or హిందలము or హింద్లాంకాయలు n. s. Cocconuts with the husk on. In A. G. 17. it is మెళిసిహిందలంబులువూరె పెడదెల్లజుప్రివెచినదొలుకపుత్రముల. టి|| మెళిసిహిందలంబులు, రేరహింద్లాపుకాయలు.

హింకి Goye. (plural Imperative of హేతుట) B. 3. 750.

హింకు adj. Round, globular. Pal. 61. హింకు ఫంటలు round hella.

హింకు Begone! (plural) Dab. 233. RYD. 2392, line 7.

హింకు n. s. The gullet. హింకుకోవి. OG. Chr. Ved. Raa. 2. 200. రెండేండ్ల విరుచహాకులహింకులా తిండిప్రణామలుగానియె. టి|| హింకుగలా తిండి, హింకులుకిసికింది. D. Navana. page 118. హింకుగలువిరచిసత్తురుద్రావు వెంజలములు.

హిండ్లము, హిండ్లము, అనగామెళిసి OG. A young cocconut.

హింత n. s. Neighbourhood, closeness, nearness. Way, path. హింత, దరియన్ను. D. URT. 2. 24. తులశ్యమనియాత్రముహింతకుజరి.

హింత adj. Near, neighbouring. సమాశమైన, దగ్గరవుండే. Swa. Intro. 43. క్రూరవనేధవంతులకుద్యవరిచ్చుకవజ్రవీంజీహింపురుమింకురుంబు దులలంచువెశంకానిహింపుంకారవనద్రుమగిజిగాడులుగూడులజేర్చుదీపిక, గారహింకుష్టరాయమహికాంతునిశత్రవట్టలంబు. టి|| హింత, సమాశమందున్నటువంటి.

హింత n. s. The mullet fish, *mugil cephalus*. Russell. No. 56. &c.

హింత n. s. A quilted cloth, a patched rug, a ragged patched cloth. BD. IV. 1919. Vaiza. 2. 99. గంధకురకనిహింతలులేనె Like horse like saddle.

హింతకాని n. s. A raven. కాకోము the large Cormorant. Jerdon. 395.

హింతకాద n. s. A kind of plantain. Also called హింతలరటికుండు.

హింతగంధకము A sort of brimstone, in flakes.

హింతజెముడు A forest plant of a large size (see జెముడు) used as a medicine.

హింతనము n. s. A happy conjunction of stars, this is expressed in the *Calāmritam* by the word కూటము. గాహింతనము euphony in verse; connection in analogy. నాకువానికహింతనములేదు He and I could not agree.

హింతపుత్త్ర or హిందపుత్త్ర n. s. The dark red film in the divisions of a palm leaf; used as a styptick.

హింసరటికుండు n. s. The large species of plantain.

హింతరాయి n. s. A kind of pebbly rock, called plum-pudding-stone.

బొంబ n. s. Yellow ochre. Saffron colour.

బొంబలు n. s. plu. The great millet: so called while in the husk. పొట్టతోనున్నబొంబలు. D.

బొంబ n. s. A hole, a bore, a fissure. Pit, a grave.

పాడుబొంబ a desolate pit or grave. A leak.

బొంబలుపడ్డబొంబ a leaky pot. బొంబలుపడ్డకం

డ్లు Sunken eyes. బొంబపాడుచుట to bore. A

small palmyra tree. A little boy. రవంతబొంబ,

అనగారవంతపిల్ల గాడు A mere stripling చిన్న

తాటిచెట్టు, కొయ్యిచ్చి. D.

బొంబపుత్త n. s. The film or cotton which is found, on young Palmyra leaves. తాటిమొత్తనుకట్టియుండేది. D.

బొంబళము Armour (అనగాకవరము. D.) H. 4.

107. పొగడయినారు చెంగలువ బొంబలమేలకిపుత్తనట్టి.

బొంది n. s. The (human) body. దేహము. R. 5. 92. BD. 5. 129. B. X. 193.

పొందించుట v. (causal of పొందుట) To obtain for him, get him, cause to obtain. జేరముపొందించుట to settle a bargain. నన్నయ్యాశ్రమపొందించి నారు they caused me this trouble. They made me incur it. B. 8. 446. మగువతనంబునజగముల తగులముపొందించుకొంతడవెముకుండా.

పొందిక or పొందిక n. s. Fitness, agreement, aptness. యునిటిక, కలయిక. R. 5. 59. సీతాకాంతమునీలబొందికలుమరగి. పొందిక, అనగాళి మావాసము Intercourse. T. Intro. 14. సీతోదపొందిక నారతరమాయెంచ. టీ॥ పొందికలు, కూటములు. ib. 4. 90. సీమమేలుపొందికలనుభూస్మరింబొగడ. టీ॥ పొందికలనగారకులు. URK. 4. 255.

జక్కువలకిట్టియెడలేనిపొందిక లెప్పుడున్ను

బొందియ n. s. A ferrule? BD. 4. 1443. తుసిడి బొందియకోల వట్టిగ్రాలుచుతిచ్చుచుసోలుచుగతులదడబడద్రొక్కుచు. తుసిడిబొందియకోల, అనగా బంగారుపొన్ను వేసినకర్రలనితోచినది.

బొందు n. s. Fitness, suitability, agreement. Intercourse, friendship. T. 3. 87. యెళుదొడపుపొందువరహాస్తియెళుడుడిండు. టీ॥ పొందు, కూడిక. Vema. 637. రాలపొందెరింగిరాలసూర్పినభంగిలోనుపొందెరింగిలోనువరచి. BD. 6. 80. పూసంగసెయ్యినపొందగుశిరము.

బొండు n. s. Skein, bundle, of fibres or thread. శిఖబొండు a roll of silk thread, with which the

treasures are tied. Growing corn dried up, from

want of moisture. బొండుకంకి a pithless ear.

బొండుచాత్ప or బొండుగడ్డి a blasted stalk.

Flowers woven into a garland resembling what

in English is called a *bos*. KP. 4. 89. పుష్పము

లుగోసినేర్చుమీరలుబుడెరంగులవలంబలలుగ మా

లికలునుబొండులుకండుకంబులురచించి. బొండులన

గాతావాటివందలు. తంతుసీమూహము, నూలిబొం

దుయని, గంజపట్టనివరియున్ను. D.

బొండు adj. Big, plump, fat-fleshed. పుష్టిగావుం

డే, లావాటి. ఆదిద్దయొక్క కాళ్ళుచేతులుబొండుగా

వున్నవి the child's limbs are plump. వానిదిబొం

డుకరీరము he is plump. A. 1. 22. చాలడళింబు

గావుధులచంతుకీలనబోల్చుబొండుతోమాలెనం

గ. టీ॥ బొండుతోమాలెనంగ, కట్టుకాతెలోయన

గాను.

పొందుట v. a. (or పొందుట the initial P being dropped.) To gain or obtain. To have, enjoy. To reach. To suffer or meet with, joy, grief or death &c. వాస్తవమిట్టి పొందినది good luck has befallen him. అతమానమును పొందినాడు he incurred disgrace. శీతోదమును పొందినాడు he gained satisfaction. నష్టమును పొందినాడు he incurred loss. దాన్ని పొందినాడు he gained her, he enjoyed her. విఘ్నమొందక meeting with no check. సరకమును పొందినాడు he fell into hell. కన్నుపొందుట To sleep. M. I. 6. 322. కడుపు నిండగుడువగానమిరేయెల్లగన్నుబొందకున్నకరము దస్సియున్నవాడ నాకు. కన్నుపొందకున్న, అనగా నిద్రలేకుండావుండడముచేత.

బొందుపోవుట v. n. To pine or become pithless.

పొందుబాటు n. s. Convenience, aid, help. Reference for payment. వానికిఆరుకలుపొందుబాటు కాలేదు he could not get the money. పొందుబాటుచేయుట To decide or settle.

బొంబె n. s. The edible inner substance (the core or heart) of the plantain tree. The string for fastening a jacket. The tie of a bodice.

బొంపిరి adj. Abundant, full. విస్తారమైన, నిండా.

పూర్ణము. D.) బొంపిరిగొనుట (or) బొంపిరిబోవు

ట v. n. To overflow, to exceed. అతిశయించు

ట, అధికరించుట. OG. says బొంపిరిబోవ, అన

గాఅతిశయముగా. BD. 2. 680. పొంపారగిరి

వడ్డింకుకడ్డింకు బొంపిరి సొగిరంబులు శుదాగ్ధము

లుగులవీర్యరంబులంబులుగట్లజేసి. ib. 5. 1052. ఈ

హిమ బొంబిరిగాన సూర ప్రావడట్టుచును. Vish.
7. 421. భూరినియద్ధకాశలబంబిరి పూయె
లుంగున్నచుచూరునిముప్పికుంబిరి. M. XII. 6.
340. సురమునిద్ధగంబులుకురి వేష్టింతుం నతని
పాలికింగాధరుడగుడెంచె నెవ్వగ పారయనతని
తోడగరుణబొంబిరిబోవక. BRy. 3. 130. క్రొవ్వ
డిశరంబులేనియన వక్రకురాక్రమ లీలజూపుచుక
బోడిమియుంరథోద్ధతియుబొంపిరి పూవగభూమిభ
రకకుంవేడిమిజూపె. G. 8. 4. ఉడయాస్తారలమ
ధ్యభూమిదనకైయొప్పారనజ్జయినిశంపదలంబం
బిరి పూలరాజ్యమునయప్రాజ్యంబుగానేలక. H.
D. Preface. 29. పిన్నయానాటబొంపిరి పూవుభ
క్తితున్నకంకణుకురక పెట్టింది. M. IX. 2. 344.
ఏకాదశాక్షాహిణిమై వెంట్రునబొంపిరిబోవునప్పు
డమిలేడువెనకసెక్కురుడునుజనలేకయేకాక్షిద్రాప
యెనచటికినతిదూరమై. ib. IX. 2. 342. ఈతరు
నిగ్గుతుడనగ్గరికసాంపుబొంపిరి పూవ కువనతనయు
సాలకణకమధ్యక్రదేశంబు కలుట్రహతింతుకల్పి
న.
పొంపు A word not used alone. See మెడపొంపు
the nape or back of the neck.
పొంపనటులు Golden plantain trees. (a phrase in
poems.) H. 4. 341.
పాకార్పుట To kill; to render powerless: to
strike with stupor. See పోకార్పుట for which
this is another spelling to suit the metre. R.
2. 50. కానకకన్తచూసుకుపాకారివియన్నియుమి
ధ్యజేసిలే. This word is admissible only because
the authority is so respectable.
పాకాలిపోవుట v. n. To go off, to be freed: to pe-
rish, to be ruined. వడలిపోవుట, నాశనమైపోవు
ట. ఇంతటపాకాలిపో go off, be ruined. The
use of this word implies hatred or strong
aversion. Swa. 5. 11. ధనరాజ్యరమామదమున,
గనుగాననిన్నుక్తిముగ్గుగొనుకంటెనునేరమిగ
లదేనను, గనలింపుచుప్రేలికకపాకాలుమటన్నక.
టీ|| పాకాలుమటన్నక, తిన్నగాపోలనిఆమనికులు
కగాను. ib. 6. 51. ఆహాధన్యడనైతిమద్విమలవం
శాచారవిద్యతక్షక్రహూమాదులునేడుగా, తుద
ళలించెకనాగవాసంబుమధ్యేహక్షిణివిద్యవేడుట
కునేలేగాంచుటక బ్రాహ్మ్యమింకోహూచాలు
పాకాలిపోయెదహాపోరోసూటిక్రావ్వేటికిక. టీ||
పాకాలిపోయెదహాపోరో, యింతటితోతిన్నగాపో
తారాపోరా. D. Navan page 275. అనువుసె

క్రనినన్నునమ్మలంతింద్రుడనెటి గంధర్వబాకాలి
పొమ్మనియె. పాకాలిపొయ్యె. పొంట, కంటేయనిపిం
చేయకము. OG.
పాక్ n. s. A hole, a pit, an orifice, a grave. A
mouthful of grain. A bone. అవుంటిచేతదాని
దవడలోపాక్కుదినది The sore made a hole in
her cheek. నిన్నుపాక్ పెడుతాను I will ruin
you. నాలుగుపాక్కులుతిన్నతరువారత after he had
eaten a few morsels. నేనేపాక్కులోదూరుకొం
దును where can I hide my head? R. 8. 40.
యెక్కిడవచ్చు సూయమృతమిమ్మని క్రమ్మరనంచువే
లుపుల్ పాక్కులుదూరగా. పాక్కులుదూరగాఅన
గాదాగుకోగా. G. 1. 141. కారెనుబోతుందిను
నాడుమాంసకలబాస్తి రంబుగాసెక్కు పాక్కునిబా
స్తింబునసెక్కు దాడయెడ వీకజొచ్చిన సెచ్చు
చుక. ib. 1. 145. అనతుడు సూరుసాచ్చి వెతయా
ర్పగదేమునుసేచ్చినట్లు జల్లును మెడలింకు కుండెదన
లోలతనంచు ముగంబువాంచి బ్రాలిన నదిసూరు
సాచ్చికడలింపి క్రమంబున దాడపాక్కు ముక్కునగా
నివచ్చెనాపులికి కుత్తుక నాటినకొర్రయెయ్యనక.
పాక్కుటిగడ్డలు or పాక్కుటిరాళ్లు n. s. Stones used
as a temporary fire place. Kr. Pal. 102. పాక్కు
టిరాళ్లుకుపోట్లాడువారు. వాండ్లుపాక్కుటిరాళ్లరితి
గాలున్నారు These three are as inseparable as
the three points of a triangle:—or the three
legs of a stool. యెత్తుటిప్రాంబుగడ్డలు. D.
పాక్కుణము or పొంకనము (K.) A pouch, a purse.
HD. 1. 1383. పాదలకశాసంబాధూలిపాక్కుణ
ము. టీ|| భూతిపాక్కుణము, విభూతిశంహ.
పాక్కు చెరడు n. s. A kind of snake. శిర్పభేదము.
D.
పాక్కులి Gen. పాక్కుటి. Plu. పాక్కుళ్లు or పాక్కుండ్లు.
n. s. The three dogs or projecting lumps sup-
porting the boiler, on an earthen fire place.
ప్రాయమిదియెత్తుగడ్డలు. D.
పాక్కుశము n. s. A treasury. A money bag. ధ
నాగారము, మాటయు. D.
పాక్కి adj. Defective, (a mouth) deficient in teeth,
toothless. పాక్కి సూటివాడు one who has lost
his teeth. పాక్కి రొమ్మువాడు a hollow-chested
man.
పాక్కించుట v. a. To Fret, blister, excoriate, to
scorch.
పాక్కించుట v. a. To cram.

పాక్కిలి n. s. (G. పాక్కిటి. abl. పాక్కిట. plu. పాక్కిళ్లు) The navel. The dent forming the middle of the lower part of the characters ద, ట, డ, &c. బొడ్డు, అక్షరావయవము. D. పాక్కిలిపాకు or పాక్కిలిపాకడ అనగా బ్రహ్మదేవుడు. D.

పాక్కిళ్లు n. s. plu. Flakes of mortar, that separate from a wall. పాక్కిళ్లుట or పాక్కిళ్లెత్తుట to come off in flakes.

పాక్కిసా or పాక్కిసా n. s. A small parcel, a bundle, wallet, knapsack, budget.

పాక్కిసార A sort of shark. Russell No. XVI.

పాక్కు n. s. plu. పాక్కులు A breaking out, boil, blister, pock. పాక్కురోగము a chancre. పాక్కులు, అనగా అంగలార్పు. OG. పాక్కులు అనగా బాబ్బలు చెమట కాములు మొదలైనవి. D.

పాక్కుట v. n. To be blistered or excoriated. పాక్కిన scalded. నా నోరు పాక్కినది my mouth is burnt or sore. To grieve much or be afflicted. To come off in flakes, as plaster. ఆకూటవిధి పాక్కిపోయినాడు on hearing this he grieved very much. వానిపోసిపాక్కి a common curse. మనసులో దుఃఖించుట, బాబ్బలు లేచుట. D.

పాక్కుట v. a. To eat greedily, gobble. Swa. 5. 27.

పాక్కులాడుట v. a. To worry, tease, plague, pester. To eat greedily, gobble, devour.

పాక్కుడు adj. As much as a mouthfull.

పాక్కున n. s. A leathern bucket, for drawing water from a well, or for baling a boat. A nose-bag for horses, the corn bag put on a horse's nose. ఓడలోనీళ్లు దేవి పారబోసేతోలుది, నూతిలోనీళ్లు తోడేదిన్ని, గుర్రములకు దానా పెట్టేదిన్ని. D.

పాక్కునాకు n. s. The creeping vervain (verbena nodiflora Linn) Ainsl. 2. 313. పాక్కునకాయలు it's berries.

పాఠ n. s. Smoke, steam, vapour. Vasu. 4. 10.

పాఠపుపాఠ the vapour of sighs. పాఠాకు

ట To smoke a pipe or cheroot. Ila. 1. 140.

జఘనములకునగరుసాంత్రాసిపాఠలుకట్టి. టీ|| ధూపమిచ్చి. పాఠకర్ర A sun beam. Lit: a stick of

smoke, because a beam has that appearance if it falls amid smoke. పాఠచుట్ట A cheroot. పాఠకుంట, అనగా పాపాగాకు వేసినకుంట నేల. D. A

tobacco field. పాఠవిత్తులు, అనగా ధూపాకువత్తి కావీజములు D. Tobacco seed. పాఠచెట్టు or పాగాకుచెట్టు, అనగా ధూపాకువత్తిక అనే చెట్టు. D. పాగాకు, అనగా ధూపాకువత్తిక D. Tobacco.

పాఠకుట v. a. To fry, to season with spices. ఇగరచెట్టుట, తిరగబోతచెట్టుట. A. 1. 39. కలమాన్నము సెల్పినకున్ననాలుగే స్పృశించినకూరలు. టీ|| పాఠించినకూరలు, ఇగురుకూరలున్న Kod. §. 33. మెరుగువెయ్యక గారి మృదువుగాడన్నంబురుచిలేక యుండు పాఠభరికూర. పాఠరసకూర, అనగా తిరగబోతవేయనికాము.

పాఠడ n. s. plu. పాఠడలు A golden ornament which women wear on the upper part of the ear. The peg or key of the lute. పాఠడచెవి a hole bored in the ear: in which the gold ornament is worn. A chink or leak. ఆచెరువుకట్టలో పాఠడకుద్దది There is a leak in the dam. ABA, 3. 89. కణభూషణమును రతాకజలనిగ్రామశుశంబును పాఠడనామనుచునుండు.

పాఠడచెట్టు The tree called Mimusops Elengi. వకుళవృక్షము. SC.

పాఠడర n. s. Praise. హమీను. Paidim. 3. 123. నిగుడు పాఠడరతో వింటిమగలమగడు, రకునిదెండు తుటలు జేరురరిఘటించు. See పాఠడ.

పాఠడిక n. s. పాఠడికలు n. s. పాఠడు n. s. Praise స్తోత్రము. D.

పాఠడుట or పాగుడుట v. a. To praise, laud, applaud. To flatter. Naish. 2. 159.

పాఠడ n. s. Praise, commendation, applause. స్తోత్రము. D. M. XII. 1. 40. అవ్వఘండుదలకకబలశౌర్యములు పాఠడకక్కబోరెనధిపా. ib. IX. 2. 104. కూరతయ్యును హానియధిరతాస్ఫురణమునుంబాగడనదపోరుట మేలనినిశ్చయించితి. ib. IX. 1. 97. నైనికసింహనాదంబుసెలంగనవృధాశల్యనుద్దేశించి దేవెనలంబాగడలనభిజనంబులుండ మరమవిడుదులకుంబోవంబనిరి. ib. IX. 1. 186. లేరుకైకివడిలంబు మైనురికకేలియపోరెరంబుద్యంబిపోయెవెళ పాఠడకక్కధరణీశ్వరయొండురథంబుమొదికి.

పాఠబాణము Smoke-rockets, i. e. bomb-shells. ధూపము కమ్మకొనేటట్టుచేసే ఆకాశబాణము. Bobbili. 3. 137. పాఠబాణములగముల్ నిగుడింతుగ్రమ్మడు, ధూపంపుపెనుమొగుల్ తొంగలింతు.

పాగరు or పాగురు n. s. Pride, presumption, arrogance. The shade or colour. A strong stifling smell. Kaluv. § 175. చనుగపపాగరుయ్యాజంటలైక యెరుంగు, ib. 101. పట్టుగారాని నాబటుపుగుబ్బల పాగరున పెట్టెదురవికెలు పిగిలెనన్పు. Satya. 3. 158. కత్తుొండు, ఇంద్రసీలపుపాగరులూశంగు. R. 6. 23. ఘనాఘనముల్ పాగరెక్కి. ib. 2. 76. సీలంపుజడలకునీవిజల్లులుగా పెరిగుతునిస్తులలోనిపాగరుచెగలు. తీక్ష్ణగంధము, జర్పము. D.

పాగరుబోతు A headstrong blockhead, puppy or prig.

పాగలుట v. n. To grieve, to pine with grief, to languish. To burn, దుఃఖముచేతతపించుట. D. రగులుట. S. 1. 53. నీవువానరమునంటిమగనితో గూడిరతికేళిపాగలదగునె. ib. 3. 194. మంత్రిగృహంబునకరిగిహాశ్వహేతువుగననేరక పాగలపాగల గానట్టియెడగ. T. 2. 123. ఎవ్వరు నెరుగనివిరాళి హృదయంబుగడగ సెవ్వగనెవ్వగపాగలుచునవ్వ నజారాతిమగుడనాత్మగరమునకా. టీ|| పాగలుచు, అనగాదుఃఖపడుతున్ను. HD. 1. 2285. పువ్వులవాన, గురి సెనత్తుడువచ్చొనిబున్ననడగ, నిగుడుకీలల మానిరిపురువైగిల్చి, పాగలుటలుడిగినిత్తుకలుశల్లా రె.

పొగియుట v. n. To smoke or emit smoke.

పొగిలించుట v. a. (causal of పాగలుట) To afflict, to grieve. R. 5. 234. సాగసుంబల్లులుజల్లలకాపె ఖుకుమించుకాజాపులకాతెల్లనంచగమిన్నెన్నడ, గత్తుగొత్తుమెరుగుకాబాయన్తయారంబులకాపొగిలించెన్నెగిలించెనుంచెగిలించెకా పూబోడికయ్యిందరుకా.

పాగురుట See పాగరుట.

పాగువు n. s. Seasoning, spicery. తిరగబోతు. D.

బొగ్గు n. s. Charcoal. Vema. 154. నీనుబొగ్గు, అనగాభూమిలోతవ్వయెత్తేమంటిబొగ్గు Coal.

పాచ్చపు adj. Deceitful. కటటమైన, వంచనైన. M. XII. 4. 35. యెచ్చట నైననధనుడువిచ్చలవిడిమండులేదువెరచించుకయ్యం బాచ్చపుచండంబొల్లడు మెచ్చరెసురైసకలుకుమ్మదునైయుండకా.

పాచ్చము or పాచ్చెము n. s. A deceit, trick, feint.

A spot. A fault. కటటము, వంచన, కల్పము.

M. VII. 3. 288. నీకూరిమిపారపాచ్చముగాకయండబోవగవలయుకా, అనగానీస్నేహములోకుప్పికల్పములులేకపుండవలసినది. ib. XII. 3. 472. పాచ్చములేదునమ్మచకపుంగునెల్లగుసెక్కు

దైవమా. S. 3. 131. పాచ్చములేనట్టిమోహమునకెడగలుగుకా. URT. 8. 21. చేడియయ్యకావిభుండు విలసిల్లిరిపాచ్చములేనిమచ్చికకా. M. IX. 1. 91. పాచ్చములేనినెయ్యమునపునివివద్దక సెందకుండగా. P. 1. 212. వచ్చినశంకవతునకుపాచ్చములేకలమ్మగాధిపుడు సాహార్యంబున్ను తడనెదురుకొనితోరైచ్చిశివ్యయోధనశ్రుతిపిడుజేసేకా. M. IV. 4. 180. పాచ్చములేని బల్లిగలబోరికమచ్చుకము దళకామేళకా. BRY. 2. 823. పాచ్చమేమియులేకనచ్చుతడగ. BD. 3. 1163. పాచ్చములేకినుముపొట్లముల్ గావి. M. V. 3. 11. యిచ్చటిబంధులుసీపున, నచ్చెరువడివినుచునుండనైదుాట్లును మాకిచ్చిననుజాలునంటిని, పాచ్చముగాదింతటట్లు పూర్ణముజమ్మి. URT. 9. 29. కానిమ్మనాకుజెచ్చిన గానియకాదధిపులలపుగడతేర్చక సేమూనిన కునియెదెనిపును, మూనిన కునియెను సేతుబాచ్చముజెవుమా. పాచ్చము, అనగాకల్పము. D.

పొచ్చు n. s. Hair, down, fledge. Downy hair, hairness.

పొచ్చె n. s. A shard or potsherd: half a scull. The fish called roball, or మేవ Russell. No. 105.

బాజంగు or బాజగు, బాజగు or బాజంగు n. s. A paramour. భుజంగుడు, విటుడు. S. 2. 605. వలసినవియెల్లదెప్పించుటకై, వారశతుల్ బాజగులతోపోరామియొనకుకాశుల పొంగలివచ్చెకా. H. 2. 57. పోయినమయంబుదెల్పనబొజగువేడ్త వింతనెరపూతగంధంబుదిరులుశరులు, కత్తపువడెంబుజుచల్యగులు సాగసుడనరకాసుంధినిలు జేరెతక్షణమున. Vaizay. 2. 81. మునుపుజంగలజేసినబాజంగులగన్నగజకాంబిధుక మైగరవవచ్చు. టీ|| బాజంగుల, విటకాండను. BD. 5. 99. నెదిరినేకునుచాలు నేలింకమరుపుబాజగులుగొరియలంబాకార్పకలరు. బాజగుతిన గావిడు. D.

బాజంగుబోటి n. s. A woman of pleasure, a female rake, or libertine. Jagann. 2. 29. పులిపిలెగులు బొల్లిన్నుల్లినిల్లెదురల్లిజూచియా బాజంగుబోటికలికై. టీ|| బాజంగుబోటి, విటకత్తె.

బొజ్జ n. s. The belly, a paunch. బొజ్జ పెరిగిన, అనగాబొజ్జ పెట్టిన Corpulent, fat bellied. బొజ్జ మడుపులు Folds of fat across the belly.

పొట n. s. (for s. పుటము) ఆకుపొట One side of a palm leaf.

పాటకర or పాట్టకర n. s. The tender ear just formed, an unopened ear of corn. కలమగర్భము. Paidi. 4. 166. వనజదళాయతనవలీ, రసచరణము లార్తజాతతేయముతా, టనుకాయపట్టన రాజనమృతపాటకరలునిగుడెజంఘలపేరక.

పాటకరించుట or పాటమరించుట q. v. v. n. To rise or swell up as a sore. To shoot out anew as lopped trees. మైకు బృన్దనుట D.

పాటనవ్రేలు n. s. The thumb, the great toe. తాలిపాటనవ్రేలనేలవ్రాసినది she drew lines on the ground with her toe, an expression used to denote gestures, expressive of regret or downcast shame.

పాటపాట (anuk of tears flowing) Fast, gushingly, welling. T. 4. 19. పాటవేలనేలవ్రాయుచు, కటకటపడిమే నువదకగనుగవనత్రుల, పాటపాట వ్రాలగనేడుచు.

పాటమనవ్రేలు n. s. The thumb, the great toe. Satya. 4. 271. ఘల్లనియందెలుమొరసినకొల్లోకాల్లనుచుచిరికోమలులవుడే, యల్లనపాటమనవ్రేలును, మెల్లనహరివంటనంటమెరుముచుసెక్కిక.

పాటమరించుట v. n. To rise or swell up as a sore. పాటముంజి, అనగాగోవిపార. OG.

పాటవేలు or పాటవ్రేలు n. s. A thumb, a great toe. R. 5. 17. వెన్ననిమిందుగాలిపాటవ్రేలిగనూతురు. N. 8. 94. అడుగుపాటవేలదుందుభియొడలుమాటి. T. 4. 19. పాటవేలనేలవ్రాయుచు.

పాటిపి A bump, weal or whelk.

పాటుక్కునం anuk. Suddenly. Kalahasti. 4. 63. ప్రాద్ధపాటుక్కునంబోడువ భూధరకూటములెక్కిడిగుచుక.

పాటేలు (with single ట) or పాటేలు n. s. A ram. A verse says గోరియలమేకపాతులను కాముపాతేర్లనుగోడివుంజులక.

పాట n. s. The belly, paunch. వరిపాటఅనగాకలమగర్భము the tender ear just formed, an unopened ear of corn. కనుపాట్టులువుచ్చినవి the eyes are swollen.

పాట్ట n. s. A hamper, a large high basket for storing grain &c.

పాట్టకరుకు A bulging ear of corn : a swelling pod, ready to burst : to this is compared the bulge of a handsome calf of the leg.

పాట్టకర n. s. An unopened ear of corn.

పాట్టడి or పాట్టుడి n. s. A stone, or stumbling-block.

పాట్టనవ్రేలు n. s. The thumb, the great toe.

పాట్టపెంజర A sort of snake.

పాట్టి adj. Short, small in size. పాట్టిరూపాయి a thick coin, not broad and thin. H. 2. 30. కడిదిమారగచంకనిడినపాట్టియకోల.

పాట్టికాకర n. s. The tree called Momordica muricata. D.

పాట్టిరసము n. s. Shortness of stature.

పాట్టిటట్ట A sort of flycatcher bird. It is gregarious and very vociferous.

పాట్టివాడు n. s. A little man. కుబ్జుడు. D.

పాట్టు n. s. Husk, bran. The scales of fish. Vem.

1364. పాట్టుధాన్యము Grain that has a coat or husk, as వడ్డు, ఆరికెలు, కొర్రలు, చాములు, వరిగలు &c. పాట్టుకర్ర an empty sprout in a ear of corn. గట్టివిడిచిపెట్టిపాట్టుకుపోరాడుతావా will you give up the real for the false? మిదితోలు పాట్టుపాట్టు గారాలిపోయినది the skin peeled off. M. V. 4. 88. అప్పాపాత్తుండుయెట్లునుంజక్కుంబడకతనచలంబుతోన పాట్టుపారలయ్యె కయ్యంబు పాడుచునాడుగాని.

పాట్టు n. s. A sectarian mark on the forehead, white, yellow, black or scarlet : long or round.

నిలువుపాట్టు or సోగపాట్టు The upright line, or streak in the forehead which denotes the Vaishnava sect. అడ్డపాట్టు The cross mark which denotes the Saivites. A gold spangle or patch in general. తాళిపాట్టు The sign of marriage being a bit of gold tied on the bride's throat. A drop. పాట్టుకట్టుట To tie the తాలి

పాట్టు i. e. to marry. The grammatical sunna or circle, representing n or m. గట్టిపాట్టు is full sunna. Note : this word is superfluously added to నేతిపాట్టు. i. e. నెయ్యి. butter-oil. S. 3.

99. రిరువతి కొవ్వలంబముగదీర్చినమాడిదెపాట్టునుంచిదేర్పరచినమించునట్టిరుదురాక్రలపేరులు. యెక్కడవున్నా శరీగ్రాపాట్టు పెట్టినట్టు చిక్కుతున్నది

wherever it is he finds it in a moment.

పాటై n. s. A child. నాపాటైలు my wife and babes. పాటైలవేరము The slave trade.

పాటైడు n. s. A little boy : this word is peculiar to the north east.

పాట్లెలు n. s. A ram. plu. పాట్లెళ్లు.

పాట్ల Appertaining to the snake gourd. పాట్లకాయ the snake gourd, Momordica Charantia. చేదుపాట్ల "The bitter Hair flower, Trichosanthes Laciniata (Ainslie. 2. 296.) అడివిపాట్ల Rox. 3. 702. పాట్లశీత, అన గాజ్యోత్పిన్న. పాట్లపూరిక్త నెల, అన గాశువ్యమాశము. పాట్లపూచుక్త, అన గాశువ్యమి. D.

పాట్లచేతు A sort of fish. Sparus, caudâ bifidâ. Russell. 99.

పాట్లము n. s. A packet, pack, bundle, little bag, paper, or case, to hold perfume, powder, or medicine : medicine tied up in a cloth for the purpose of dabbing or fomentation. పాట్లము తుట To apply a fomentation. వాండ్లంతా లెక పాట్లము గావున్నారు all of them are in one cluster.

పాట్లు n. s. A title assumed by certain Smarta Vaidica bramins. The three titles Botlu, Sas-tree, and Dicshitulu closely resemble the titles Bachelor of Arts, Doctor of Laws, and Doctor of Divinity. These are used among Smartas alone.

పాట్లుట v. n. To become mould.

పాద n. s. Appearance, form, figure, shape. Mole, speck, mark. Variegated colour. పాదలశ్చరుగు a spotted worm, or serpent.

పాదగట్టుట To take an appearance or seem, to show itself or appear. అట్లాచేస్తున్నాడనినాకు పాదగట్టినది I imagine he will do so ; I have the idea that he will.

పాదగనుట or పాదగంచుట To see, view, to behold. Sarang. D. 5. 371. శ్రుదమిష రక్తుకుండు పాదగాన్పుజేసికడుభక్తితోదానిక్రమమెల్లచెలుచు. ఖదిదిగాలుగావారిపాదకానము I have not set my eyes upon him these ten days. కుంకులపాదగనిపిల్లకాయదాక్కిన్నాడు the boy hid himself that the master might not see him.

పాదగు or పాడుగు n. s. Height, length, stature. వారిపాడుగల్లాబాగు he is a thorough rogue ; a rascal all over. (It is a bad phrase.)

పాదగు or పాడుగు adj. High, tall, long, lofty. High as price.

పాదచూపుట To appear. BD. 5. 230. పాదచూచకేగినయెడగిన్నరయ్య.

పాదకుడుట To appear. అనుకుడుట. In Pariz. 5. 80. ఆచూకులైన మహామునివరులచే పాదవదనయ్య భూభవనతలము.

పాదకుక్రము n. s. A certain drug. Asclepias vomitoria (Koenig.) Vomiting swallow wort (Ainslie) very efficacious in cases of scorpion stings.

పాదమించుట v. a. To create, engender. శృష్టించుట. R. 6. 28. జగతిపాదమించనంబువాసనుడవైతి.

పాదముట v. n. To be produced, to arise. శ్రుట్టుట. D. కలుగుట. Mandhata. 5. 204. వోచముర్ బాండుగదొట్టగిల్లపాదమి గుర్రెత్తి తాల్వాప్తుటమురెండి. టి|| పాదమి, శ్రుట్టి.

పాదవ n. s. పోతము, అన గానేరుదాకేది. D.

పాదపు n. s. Height, length. OG. says ద్రవ్యము.

పాదసుత్రె n. s. A small hammer. చిన్నసుత్రె. D.

పాడి adj. Dry, powdered. Small, young. పాడి కూరలు Victuals fried without butter in a dry pan. పాడిచూర mizzle, drizzling rain. పాడిరాళ్లు bricks broken into pieces. పాడిబెల్లము pounded sugar. పాడికావ్యము a petty poem. పాడిపిట్ట a kind of bird. H. 3. 14. విట్టువ, మునుగపూవిట్టువ, అజిగాడు, శుల్లెడ, పాడిపిట్ట, వంకరండు. పాడిముత్యాలు Seed pearl. పాడిమన్ను dry earth. పాడిచెమట insensible perspiration. పాడివియ్యము dry rice. పాడిబద్ధవాతెరలు lips parched with grief. పాడిదగ్గు a dry cough.

పాడి n. s. plu. పొళ్లు Powder, dust. పాడి or ముక్కు పాడి Snuff. Solder, rosin, metallic cement. పాడిచెట్టిపూడుట to solder. BD. 3. 324. జన్నాపులపాలుజేకానియిష్టావశేషంబుజేసి, చెరుకుకట్టెల పాడిచేరడుజల్లి. చెరుకుకట్టెలపాడి, అనగాశర్కర పounded sugar. చాక్కుపాడి love powder. ఆపిల్లగాణ్ణిహక్కు పాడిచేసికట్టుకొనిపోయినారు they deluded him with love powder and kidnapped him. పాడిమిరియము powdered pepper. R. VII. 105.

పాడిగించుట v. a. To heighten, raise, increase, exalt. To aggravate, swell. To promote in rank.

పొడిచేయుట To powder. శుశువుపొడిచేసింది she triturated or pulverized the turmeric.
 పొడిత or పొడిచె n. s. A knot, or excrescence on the trunk of a tree.
 పొడిపించుట (v. a. Causal) To cause him to be stabbed. శుశువుపొడిపించుట To tattoo. అన్న వా రుపొడిపించుట to inoculate.
 పొడిపొడిగా In pieces, piece-meal.
 పొడిపె n. s. The peg of a sandal. "A virile spot! Reeve.
 పొడుగాటి for పొడుగుపాటి adj. Long, tall.
 పొడుగు or పొడవు n. s. Height, length. వెలపొడుగునరె an expensive or high-priced cloth. శంకర్పరంపొడుగున For a year past: throughout the year.
 పొడుగుట or పొడగుట v. n. To grow, increase, extend. బియ్యమువెలపొడిగినది the price has risen.
 పొడుచుట v. a. To pierce, stab. To gore. To prick or cause pain. To fight. రంధ్రముపొడుచుట To bore a hole. గాలముమీదయెర్ర, అనగాయెర్రలరుగుపొడుచుకొనుట To put (a worm) on the hook. ఇదికండ్లనుపొడుస్తున్నది It tries (pricks) the eyes. మోచేతితో పొడుచుట To punch or hit with the elbow. ముద్రపొడుచుట to seal, set his seal. బొగ్గులకైకల్పరపుబొడుచుటనుమతీ. ఇక్కడపొడుచుట, అనగానరుకుట. (Sumati. §. 73.) To cut down, or fell. M. I. 1. 136. పాండవలంకేతాదతాక్షీహిణుర్ రూపింకారవనైస్య మియభయముంరోహమాతాస్యాస్యమై యాదంబోవకవీకతోబొడువగా నేపారుఘోరా జియల్లాడెంచాత్రి. వీకతోబొడువగాఅనగాధైర్యముతోపైబడగా On their making a bold attack. Vish. 6. 116. యన్నహీరలభరయజ్ఞంబుగావించు వేళగంగానదివెల్లిబొడిచి, యగపాటముమీదనరుగుదేరగజావించియ్యంతకోశరత్నాక్షుడగుచు, వెల్లిబొడిచి, అనగాపోయిపైబడి. Pal. 165. గురుశాలబొడుకుననిక్రోధంబుతోను శుక్లై నాయుడుయెంతభారత్రతంబు. అనపొడుచుట To lay a ban or protest, so as to check proceedings. Pal. 11. బంధురమై యున్నశరీరవారకునబొడవంగదన కేలపొడిచితినిపు. శుశువుములోఅనపొడుచుట, అనగావెట్టుపెట్టుట. A proverb says వానివేలితోనే వానికన్నుపొడిచినారు They turned his arts against himself.

The Imperative పొడు, పొడండి is irregular. పొడుపొడుపొడుచుచుపొడిచికొనిన. N. 9. 270. and 4. 250. A. 6. 99. యుద్ధముచేనుట. D.
 పొడుచుట v. n. To rise (as the sun or moon, a star or the tide.) వాడితిట్టుపొడిచేనాటికి when his curses touch you, or fall upon you. ఏరుపోటుపొడిచినది the tide has risen or swollen. ప్రొడ్డుపొడిచెననుటయున్ను, ఏరుపోటుపొడిచెననుటయున్ను. D.
 పొడుపు n. s. A stab, a pricking pain, as that of a boil. The rising of the sun. The swell of a river. P. 4. 255. తడుకడ్రోశరిముచ్చుబొడుపులు. టి|| నెరదొంగలుగాతడుకడ్రోశరులైనదొంగలు. నెలపొడుపులు The time when the moon rose. పొడుపుడుమాటలు or యెరిపొడుపుమాటలు a taunt or jeer. Ila. 3. 8. చెప్పలు. D. says యదు, పోటున్ను.
 పొడుము n. s. Powder, snuff. పొడుముకాయ n. s. A snuff box. Lit: a large woody nut, wherein snuff is kept and confined with a stopple.
 పొడ్డచెట్టు The Sycamine tree is rendered by this word in Gt.
 పొడ్డనబావి A well with steps descending into it. A. 5. 129.
 పొడ్డశరము A weed called Stemodia. Rox. 3. 94.
 పొడ్డు n. s. The navel. పొడ్డు or పొడ్డుయాళ a bolt, a pointless arrow. పొడ్డుకొంసు The knot of a man's vest at the navel. పొడ్డులోచెక్కినాడు is (equivalent to) He put it in his pocket. lit: stuck it in his girdle. పొడ్డుకోయుట To cut the navel string. N. 9. 209. (In composition) Central, interior, inner, middle; as పొడ్డుచావడి the centre court. Vish. 2. 67. పొడ్డుబండ or పొడ్రాయి the middle stone.
 పొడ్డుకీటు The coping of a wall.
 పొడ్డుఘంటలు The large bells hung on each side of an elephant. Pal. 301. కరులపొడ్డుఘంటలుఘన్నునిమోయ.
 పొడ్డుపుడక n. s. The double headed wooden instrument, used by cotton beaters.
 పొడ్డునులై చెట్టు The double jasmine. పుర్రపుప్పి. D.
 పొలక n. s. The withe or willow used in making baskets. A large grain basket. శురవేముమొదలైనవాటితోకట్టిధాన్యాదులుపోసేది. D.

పాణకుకర్ర or పాణికిర్ర n. s. A light kind of wood like deal or fir.

పాణిగ n. s. A small leathern bottle filled with any liquid. శరుకుతోనున్నది. D.

పాణిగలు plu. A kind of parched corn: a kind of cakes. కాసుధాన్యములు, సెనగలు మొదలైనవి, పాట్టుపోయినట్లు కానివి. D.

పాతక n. s. A bundle of leaves. ఆకులు మొదలైనవాటికట్ట. D.

పాతకక, పాట్లముగా, అనగానుంపుగా అనినది. Valeswar. 3. 100. అతడొకనాడువేటకొరకైతను నేరినదొడ్డువేడ్లతో పాతకకపైసమాటగని పొల్కుదానును పోడికొనెను.

పాతము See పాట్లము. Valeswar. 3. 60. తనవేశ్యకు శ్రువుజొంతుమున పాతముగ గొంతుపోవు తరిఫారననందొక శ్రువుచారియత్రువపాతమైతనర్పించు పాదుపుదిక్కునబద్దజూచి.

పాతికిరి Another spelling of పాదికిరి.

పాతుకొలు (Perhaps it should be పాతుకులు) A line drawn round a stack of corn?

పాత్ర n. s. A hole. రంధ్రము. D.

పాత్రము A book. శ్రుశ్రుకము. D. A. 1. 20. BD. 1. 332. ANS. 1. 40.

పాత్రర n. s. A pack or bundle of leaves. మర్రితాకులపాత్రర A bundle of మర్రి leaves shaped like a gourd. Pativratty. 19. line 11. కథలపాత్రర గొనియొక్క మార్గమున, కథలపాత్రరలు, అనగాకథలు వ్రాసిన ఆకులకట్టలు. ib. 19. line 16. దళములపాత్రరలక్రిందనుంచి. ib. 19. line 23. తలక్రిందనున్న శత్రుముల పాత్రరలువదలిసలుదిక్కులవాయువశమున చెదిరిన. Swa. 4. 87. పిశిరభండములొండొండయువైపుగా, నాకుపాత్రరలంకట్టియునుదులుగుట్టియు. టి|| ఆకుపాత్రరలంకట్టి, అనగా ఆకులలో పాట్లములుగట్టి.

పాత్రరము, or పాత్రము n. s. A roller or pestle for grinding spices &c. శిలాశ్రుతిక. D.

పాత్రముల్లు n. s. A kind of grass. H. 5. 54. కారెపాత్రముల్లుపాత్రం.

పాత్రి n. s. Integument, coat, skin, bark. పోకపాత్రి the coat or skin covering the upper part of an areca tree. కొబ్బరిగలనుపొదిగియుండెది. D. అరిటిపాత్రి the coat or skin on a plantain tree. పాదుముపాత్రి a snuff box, (literally a piece of

bark folded and containing snuff.) పాత్రి or పాత్రిగుడ్డ baby linen. పాత్రినూలు fibres used in garments made of bark. M. XII. 6. 221. పాత్రినూలుపురుషునకెనగా నబంధకుడవుండనకట్టాడు దానయిమ్మెయి. S. 3. 54. కానలోదావినపట్టుపుట్టముజించి పాదుగుడుకోళ్లకు పాత్రిజేసె. పాత్రి also a torch, (a Rajahmandri phrase.) పాత్రితంబ bombasine cloth woven of silk mixed with cotton.

పాత్రికడుపు n. s. The abdomen or belly below the navel. వ. పి. D.

పాత్రికలు n. s. Doll's clothes, a gaudy dress for an idol or for a little girl. BD. 3. 819. కొమ్మనికొకవిన్నపొమ్మయుమంచి పొమ్మపాత్రికలునుపోయిరెచ్చెదము. M. IV. 5. 308. పొమ్మపాత్రికలకిగొకొమ్మయిందను నుచునిచ్చెతాదెప్పినయలవరములు.

పాత్రికర్ష A certain medicinal root called కరికారి, కరిసి, కకాలకం, అన్నశిఖా, అన్నముఖి, ఓడనికా &c. &c. Q.

పాత్రిగా or పాత్రిగా adv. Entirely, wholly, completely, perfectly, utterly, totally, fairly.

పాత్రిగుడ్డ n. s. Cloth made from the fibres of the bark of certain trees. Baby linen.

పాత్రిశట్టుట v. a. To set straight, arrange, put in order.

పాత్రిలి Baby linen. KP. 6. 207. లీలపాత్రిలిమాదలేవికూర్చుండుచోరత్తయునుకాత్రాత్రముద్దుజెలుపు. పాత్రిలి, అనగాపాత్రిగుడ్డలు.

పాత్రి n. s. Friendship, partnership, holding in common. స్నేహము. D. సహవాసము, విశ్వాసము, ఉమ్మడి. పాత్రినగుదురులు eating together as messmates. వీధులుఅందరికిపాత్రి The streets are free or common to all men. ఆశిరుకులుపాత్రినకొన్నారు They bought the goods between them, for the common stock. ఆశిరిపాత్రిలుపోకడవేళిపెట్టి నార the work is left undone because they could not settle which of them should do it. Sumati. 129. సృశుపాత్రివాసుపాత్రింకటంబుండనుమిత్రపాత్రిగడుళిరిపాత్రిం, విశిరితభార్యపాత్రిం నెకమిడివిదనంకవలయు. M. IV. 3. 33. యిట్టి అవమానపుపాత్రిమనంకవచ్చునే. పాత్రిలవాడు, అనగా యిద్దరికినిమైనవాడు he in

whom both parties have an equal right or interest. ib. XII. 5. 257. యే సుపాత్తులవాడనైయి రుత్తకకును. HD. 2. 2180. గాకనీపెడరికమునాకు పాతై. టీ|| నీవారిద్రవమునునపుడయలకువున్నదా A. 6. 18. తునిశినరాంక కములపాత్తులనుగమిచి పోకయిందాంటితో బోరినీకులాడు. టీ|| పాత్తులను గమిచి, వున్నట్లు నాలుగున్ను నాలుగువైపులాకరు చుకొని. S. 3. 188. మోహంత్రురానియుతానుగూడిపాత్తులభుజింతగా మెక్క బోనకతై. Balam. 4. 272. భజియింపవలెయోభోగిపాత్తునగూడి.

పాత్తు n. s. Husk or chaff. (Ganjam dialect.) పాత్తుగుడుచుట To avail or come to good. తరికివచ్చుట. Ila. 4. 21. శత్రుములుపాత్తుగుడుచునాశస్సుతాంభళిర శత్రుములొనలెనచ్చునీకు. టీ|| శత్రుములుపాత్తుగుడుచునా, చాళిలుకలిసివచ్చునా.

పాత్తుపాత్తునరి (anuk) Dead, not sharply. పాతైము or పాతైత్తుమట్టి An earth or dust with which boxers smear their limbs?? Kanaka Ranjini. 5. 153. గరిడికపాతైత్తు మట్టిరల్లడము చెంగావికళితదేరు కానెరకా మారగజొచ్చి మల్లరకమక జేసానలక సాధనక బరగం బల్లిడు నుక్కుట బరపుపోటక గ్రడ్డనక గ్రుడ్డులక ధరమట్టాడి జయించునాదరిక సాధ్యంబెద్ది తేదించులక. పాతైత్తుమట్టిఅనేకల్లమునకుఅర్థముకాలేదు.

పాత్రము or పాత్రరము n. s. A roller or muller used in grinding.

పాద n. s. A bush. కాకర్లపాదలల్లకల్లు గోడలును Pal. 198. A proverb says విధులకుపాదలద్దమా what can screen us from destiny?

పాదకలుయెత్తుట v. n. To raise his voice or shout? పెద్దగొంతు పెట్టుటఅనితోచినది. D. Navan. 146. పాదకలుయెత్తియాళుత్రునిజీరివెడకుచు.

పాదగుట v. a. To cover, to set as precious stones &c. The same as పాదుగుట.

పాదపెట్టుట To feign, pretend, assume. G. 2. 53. అదిగారముగనతరికి శివ్యశంఖగుగుమునీకుజాలదుభువిలో, పాదలనిపెద్దరికంబులుపాదపెట్టకలేచి పొమ్ము భోజనపాలా.

పాదము for పోదము Let us go. The Yati Rhyme proves this spelling. G. 9. 33. పాదమధ్వేవతయన్న భూమిక నియాభూచేవునుగూడిశివ్యదలింజరి.

పాదరిల్లు n. s. A bower or arbour. The R is inserted to save elision. See note on ర.

పాదలింగుట v. a. To undertake వ్రాసుకొట. Pal. 4. మెయివంబిపాదలింగి మెడయెత్తినిక్కికొక్కరకోయగోటలగొంక, తంచమస్వరమున బాఠించివూయ. పాదలింగి, వ్రాసుకొని, ప్రకాశించ జేసెననుట. D.

పాదరిక n. s. Assumption, persistence, enterprise. వ్రానికె. T. 2. 16. వికటారిదీరుల ప్రకటామామిక మాన్యువికటారి పాదరికత్వెన్ను మిగుల. టీ|| గుజ్జాకత్తులయొక్క పాదరికలనగా సాముమలుకులు అనివున్నదిగాని, పాదరికలు, వ్రానికెలు, అనగా తక్షేవిధములు. Bhanumadvijayam. 2. 232. భూదారమునైహారిన, భూదారుండడుగుహారిని పాదరికనేసెగ, వైదువగారిరెండైజరి, మేదినిబడదానినపుడుమిత్రులుపొగడక. పాదరికను, అనగావ్రానికెతో.

పాదలుకాడుట v. n. To writhe or toss about.

పాదలుట v. n. To increase, be generated, be produced. To flourish or thrive. అభివృద్ధియగుట, పెరుగుట, ఉద్భవించుట, చెలగుట, విజృంభించుట, ప్రకాశించుట. Siva. 5. 120. కాంచనమణిభూమలుజీరలునరతరికిం, బొలికినుడుగరలుముడము బొడలగనంతక. టీ|| ముడముబొడలగ, శీతోమమయ్యెటట్టుగా, శీతోమ ముఅభివృద్ధి అయ్యెటట్టుగా. ib. 5. 101. రదనంతరంబవార్లము, పాదలు మదిక మెట్టుచ్రాల వుట్టికలయెడం, గదియంబట్టిన పెండెర, గదియించిరిబంధజనులు గన్వాయరులక. టీ|| వార్లముపాదలుమదిక, శీతోమ ముదొలుకాయుండేమనసుచేరను. Sumati. 5. 63. వెలయాలినలనకూరిమి, గలుగదుమరికిలిగనేని కడతేరదయోతలుపురనడిచేతేరువున, వ్రులు మెలువదు మెలిచెనేనిపాదలదునుమతీ. పాదలదు, అనగారలయెత్తదు. Yayati. 5. 25. వ్రుక్కిళ్లవిడియంబులకవురవుగాలిబొడలెడుశిన్నయూర్పులుచెలంక. అక్కవురవుగాలిబొడలెడువునగాఅరవ్వుయందలి ఘనసారతవనముచేరఅధిక మైనటువంటి. T. 3. 22. అలపాలకుదానంతట, వలవులువడ్డికినిచార వాంఛలుమారక, రలపోయుచుతనిదోరక, నిలుతుంజాలనివారాశినెన్నుదిబొడలక. టీ|| బొడలక, పెడులుచూసండగాను. M. XII. 1. 213. పాదలుదరుగుటకై, పాదలెడవులకుటకై, కడుంజేరువాయుటకై, జనించుబాలియుటకునై. Siva. 4. 23. కత్తుపెట్టివెన్నుకందంబుకేసుముగా, బొడలిజోళ్లుగట్టిపోరుతుండి, మలయుగానిపోవుగానినిపాదగన్న, నేమిచెప్పవా

ని యానులధిశ. పాదలి, బలువుచేతఁబ్రేసినవై. S. 3. 296. నిరుగట్టున నెట్టుకొనుతియ్యమామిడి చెట్టు లందొరుగుకలర శంబునంబడ నైన తావునంబాదలి పారుతుచేమిధిచేళి మేఘర శంబునకుం దోడుచూపుచేరుతునశతంజి రశంబులకాలువలకు వింతలుగల్పించు. పాదలి, అనగాఉడ్చివించి. P. 3. 179. చిచ్చుదొలిజొచ్చి వృక్షంబుజెరివినట్లు, పాదలి నానాటికధివృద్ధిపొంది పడవచెరివిపోయరునీర రక్షించునేల, చంపిరాజ్యంబునేయు నిశ్శంకనధిశ. DRK. 221. రామభూవిధుడుశరత్తాలమేలేర కోమలిజంఠించికోకులుపాదలి, అనగాఆశలుపుట్టి. HN. 5. 64. నిజాభ్యంతరంగంబునంబాదలుశోకధావంతంబునకుదోడు బాహ్యతిమిరంబున శివ్యంబైపొదిగొన. Vish. 2. 140. అదెధరజీతురాగముభయంకర మైవినువీధిబుర్యుచు, స్పదిశరికించిచూడుడియనాధజనంబులదీన గాధముల్, పాదలివినంగవచ్చె. పాదలి, పుట్టి. Siva. 3. 45. అధిపారికలవెడందక స్తులచెన్ను నన్ను కొనిపాదలుమడ సాన్తాదంబునకుబ్రాచి గామోదంబున గాదంబరి గందూపించి. టీ॥ పాదలు, పుట్టుచున్న టువంటి. Vish. 2. 223. పాలిరికెమ్మై విచవిచూచి పాదలుగుబ్బ, గబ్బిపాలిండ్లుగదియంగగొలించి. పాదలు, ప్రకాశించేటి. ib. 6. 355. మునివరోత్రమయాకధినినసాధు, జనుల మిధ్యాధిశ స్తిదోడుములురాక, పుత్రపాత్రాధివృద్ధిచేపాదలియుండు, దురుయశంబులు దిక్కులబరిమళింతు. పాదలి, విజృంభించి. T. 2. 97. కవగూతిపాదలుజక్వలమక్తువతెక్కు, గాంచివారిగురించి కన్నుగీటు. టీ॥ కవగూతిపాదలు, రతిశిల్పుచు ప్రకాశిస్తున్నటువంటి. M. III. 5. 421. పాదలియొకనికొక్కనికిం, బదుండ్రుతుడుగురుగుగదిసి పారవసేనం, బొదివిశమయింతుదొంగరి, వడలకగంధర్వులనినవార్యోద్ధతులై. పాదలి, అనగావిజృంభించిఅనివోచినది. HK. 3. 138. పాదలుజంజూరుమేను లడరంగతలనిండవెరియబారినవల్ల వెంట్రుకలును. పాదలుజంజూరు, చెలంగడుచింపరి వెంట్రుకలు. Ila. 4. 62. శుదములబండ నుండిభయభక్తులశంకగజుట్టికెందోగల్పాదలెడువీచనంజలువ పుట్టగవీచదానబోటికి. టీ॥ బాదలెడుప్రకాశిస్తూనుండే. T. 3. 140. చికటారిమాట్టిని చెలువునగూర్చుండి, పూనికెమారంగ పాదలిపాదలి, చెందుగోరించినచెలువునలివమారసెయ్యారముగకొంత యువీకియువీకి. టీ॥ పాదిలిపాదిలి, చూటిచూటికిన్ని, మెదిలిడుతున్న. పాదలె, ప్రకాశించెనట. D.

పాదలు v. a. To cover. To envelope. To encircle, surround. పాదుగుట, కమ్ముకొనుట, చుట్టుకొనుట. Vasu. 2. 51. మేటిజమ్మేటియశటగ్రామ్మించుమించు, బొదివిడుదనప్రతాపాన్ని ముటము వెట్టితమ్మగద్దియదాకటగ్రమ్మయట్టి, కొమ్మగొంతుబోలునెత్తమ్మచూలి. టీ॥ పాదిని, పాదిగనవారై. Vish. P. 1. 50. ఆనాలుగుభూతంబులు, మానుగ సెక్కికటియేడుమారులుబాదువం, లోనమరెనుబొందములోగానంబడు నారికడుపుగాయము బోలెక. R. 6. 54. పాదినిలేగానక పాదులలోకుట్టబోనాడుకొన్ని లేమిరిటియాండ్రు. M. XIII. 3. 266. వినియేమే మిసెంచెనెయనుడు నినుండత్తులంబుని శ్వుడగుడువక, గనియెకగాకప్రాసలమునబొదివెదనతనిననియెమునికోవమునక. Vish. P. 2. 47. చిటచిటాధాటివరిస్తుటదావ పావకీలలక్రామ్మంటలీలబాదలు. కమ్ముకొనును. ib. 3. 171. యువునట్ల పాదివియుండుదానికిం బంక్షేభాయాధికంబైనవిశాలంబుననాకాశంబుచుట్టియుండునిభూతశుంచకంబుబొదివిమహద్వస్తుమెరయు. M. III. 5. 421. పాదలియొకనికొక్కనికింబదుండ్రుతుడుగురుగుగదిసిపారవసేనం, బొదివిశమయింతుదొంగరి వడలకగంధర్వులనిన వార్యోద్ధతులై. బాదిని, అనగాచుట్టుకొని. ib. IV. 3. 66. తమ్ములునుభిష్టుడునుపాండుతనయశకలసేన బాదవినవాలెపు నూనుడడరద్రోలుడతనికమాకొని. శకలసేనబాదవిన, అనగాశివుశ్రమైనదండుచేతచుట్టుకోబడ్డ. ib. XII. 3. 211. అనిశలికిఁబిల్లిపాదలు ననయమునిశృంకవృత్తినయ్యలుకవళించినజూచి. పిల్లిపాదలును, అనగామాకొలముచుట్టుకొని పుండడమువల్ల అనిలోచినవి. Pal. 427. తనకొమారుని శరుగుతానెరిగిబ్రహ్మపాదవినయ్యాతెలపైనుండిబాలు, పాలశిముద్రముమీదకువళించినట్లుకుదిలమైయుండుమని శలికె. M. IV. 2. 127. క్రూరదానవుడుభూచారిని ర్జరకాంత, బాదువరయంబునబోవుభంగి. నిర్జరకాంతబాదువ, అనగాదేవతాశ్రీనిరమించడానకు. పాది n. s. A quiver; a barber's pouch. అమ్ములపాది, మంగలవారిఅమ్ములపెట్టెయు. D. బాది n. s. A dock for ships; a knot or clump of flowering shrubs, plantains, &c. పాదికట్టు The ledge of a శుంధిలి. The side of a door: the door sill. పాదిగలి n. s. The side of the entrance or principal door of a house. Dasav. 9. 481. పాదిగలి

నిచ్చి భానునిబోడిటి|| పొదిగట, అనగా తలవాకిటి
వక్రము by the door post. పొదిగట (Locative
case) in the embrace. D. says కాలించినచోంక.
పొదుక n. s. A parcel or packet fastened in leaves.
M. XII. 3. 470. పూడ్చి బొండుత్రచచ్చితో తురిచి
నంజుడంతయునుబుచ్చి, పొదుకగానడుకట్టి. పొట్ల
ముగాకట్టి.

పొదుగు n. s. The udder of a cow. పొదుగుకోసుకొ
నిపాలుతాగుట a proverb, like that of killing the
goose that laid golden eggs. ఆవుపొదుగుచేస్తు
న్నది the milk is coming into the udder; pre-
vious to calving time.

పొదుగు n. s. Baby-linen. పొత్తిగుడ్డలు. G. 3. 40.
కలివొడసినూ నెవ్రేలికి, తలపురియలసేందులూ పొత్తి
త్రెలమునజొత్తిలవోచి మెత్తగా బొదుగులరించికొ
మారునుంచిరాదాదులట. బొదుగులరించి, అనగా
పొత్తిగుడ్డలువరచి.

పొదుగుట v. a. To cover; to envelope. To set as
precious stones. To sit on eggs. To embrace;
to surround, to encircle. శుడలొపొదిగినపుల్లిగ
డ్డ an onion set in cowdung. కెంపులుపొదిగిన
నగ a jewel set with rubies. పొదుగుదుకోళ్లు,
అనగాపిల్లలజేసేసిమిత్తము గుడ్లమొదనుంతోకోళ్లు
brood hens, hens that are hatching.

పొదుపు n. s. Thrift, moderation, frugality, care-
ful management.

పొదుపు plu. Cases or pouches, used by barbers.
H. 3. 264. కత్తులపొదుపుమంత్రముతో కట్టుతీసరు.

పొద్దాక for ప్రొద్దుదాక All the time, all the while.

బొద్దిచెట్టు n. s. The plant called Osyris Peltata.
Rox. 3. 755. Cissampelos. (Rottler.) త్రివేణి,
మహాశ్యామ, Q.

బొద్దీక, బొద్దీకె, బొద్దిక, బొద్దికె, or బొద్దంకి The
cockroach, a well known insect.

పొద్దు or ప్రొద్దు (Infl. పొద్దుటి abl. పొద్దున) n. s.
The sun. Time, period. చారెడుపొద్దుమొక్కిన
శువుడు when the sun was about two yards high.
i. e. about 8 A. M. పొద్దుతిరుగుడుపువ్వు the
sun flower or heliotrope. రెండుగడియలపొద్దులుం
డగా while two hours of daylight yet remained.
తానాపొద్దుపోయినది it is very late. ఆపొద్దుటి
దినము That day. పొద్దున early in the morning.
పొద్దుపొడిచెను the sun arose. పొద్దుగూకె the
sun has set. పొద్దుగూకులు the livelong day. పొ

ద్దుబుచ్చుట To while away (trifle away or spend)
time. పొద్దుపోకుండా తున్నది the time passes
slowly; or it is very dull. పొద్దుశరళముగాగడి
చితిమి we passed the time merrily. ప్రొద్దుతిరు
గుబాటున at noon. చాలాపొద్దుగలగ లేచినాడు
he rose very early. తుక్కు పొద్దుతుండుట To "tar-
ry one time" i. e. go without breakfast, on
slight fast days. యాపొద్దుఆపొద్దు mean To-day
and that day: but, in the contract forms ఇ
ప్పుడు and అప్పుడు mean now and then. ఆపె
తుయిశువుడుపొద్దులు she is near her time. దీన్నిపొ
ద్దుబోకచేస్తే surely you did this out of mere
idleness!

పొద్దు n. s. plu. పొద్దులు A rick or bundle of grass,
a skein or bunch of threads. Bmj. 2. 241. అని
కొనియాడినాడువనిదంధిబొద్దుల సంబంధముపె
ర్చినవలసివీరింతయును మే కొనుగొన్నట్లుబోధ
ము. బొద్దులుఅనగానూలుఅనితోచినది. Jagan-
na. 1. 76. యద్దిబొద్దునతెను మేనుగానులింత. టీ|| య
ద్దిబొద్దునతెను, యద్దితొలుతున. See బొండు.

పొసపొస or పొసపొసగా adv. Indistinctly, slowly,
gently. చూచాయగా, రవంతరవంత, మెల్లిమెల్లి
గా. Bija. 4. 15. అల్లతెకంటేపొసపొస, తెల్లనిగ
ట్టరుతమబ్బుదేరెడు పొలమంతెల్లెడజూచిన ధరణీవ
ల్లభసీరామశేనవాలుమెకంబుల్. టీ|| పొసపొస,
చూచాయగాను. P. 1. 208. పొసపొసకానకుతేవ
ర, వసువునజని, అనగామెల్లిమెల్లిగా. H. 1. 69.
అనిసిద్ధురాలుజెప్పినపొసపొసగాప్రముముజెందవు
లుకలుబొడము. పొసపొసగా, కొంచెముకొంచె
ముగా. ib. 5. 95. పొసపొసనిద్రమబ్బున ప్రభుల్లశ
రోజడతాయతాపీ మెల్లనపువ్వుమోహతాకుకరలం
కుటతాయతినంతరదెల్ప. పొసపొస, రవంతరవంత.
URK 6. 72. పొసపొసపొన్నగున్నతుయిబోటిరామ
ల్లికప్రాకిమాటికి. పొసపొస, తిన్నగా.

పొసము n. s. Outward show. మైమునకు. Miacell.
1. 557. line 10. నాతిమగవారిసమ్ముట రోతగా
దె, వారిమెలనయద్దులబోనిముడుపు, యచ్చుపైను
న్నమేమేడికాయబొసమె, యెయారొవారికిమే
లుగలచే. మేడికాయబొసమె, అత్తికాయపైమిసి
మేగదా.

పొసరుచుట v. a. Causal of పొసరుట To fabricate.
కల్పించుట. M. XII. 2. 199. పొసరిచియదెడుమా
టలగానదలకుకదుర్చినితిగ్గటికనంబుల్. పొసరిచి
యాదెడుమాటలు, అనగాకల్పించిచెప్పేమాటలు.

పానరుట v. n. To happen, occur. Engender. కలుగుట, శుభించుట. T. 4. 226. అనఘయపూర్వమైనభవదాగమనమువలంబునెక్కువో, బాసరినకయ్యమిత్తుడెగ బోయగవచ్చినయట్లుదోచె. టీ॥ పానరినకయ్యము, ఆయత్రమైనజగదము. M. XII. 6. 454. అనఘయస్థిష్టమమునను గాఢావించిజగమునకునెత్తుడుహితంబొనరించు దత్తుకృతములబాసరినమద్భవ్యనామములవివరింతుక. పానరె, ఇచ్చెననుటయు, పుష్పెననుటయు. D.

పానలుట v. n. To flame జ్వలించుట. Charitra. p. 535. ధూతవహ్నికనలుచుపానలుచు కణకణయనుచు. పానలుచు, అనగానుండుతున్న.

పానుండుతుట, పానుగుతుట or పానుగు పోవుట v. n. To grow cool or calm. To be reduced.

To come to ruin చల్లారుట, నశించుట. M. VIII.

1. 16. బ్రతికియున్న కుమారులనుంగుఁబొందుకులలోనున్న వారలనుమరియునుంగుఁబయోధనులంజెప్పివీరలంగొనియనికి నుత్సహించి పానుండుతుడయ్యి వేడిమిపోలికాడిమితోదుర్యోధనుండు ధైర్యంబువలంబించి. ib. III. 5. 152. వినునాకీర్తిజగంబుల, బానుగుతుడియెల్లభువన పూజితవృత్తింబను కుడితిగానతగునీయనలవదునుకనాకు నలవడదింక. ib. VII. 3. 217. మనుసంకటవదుకూకలు, గరికనివరచుటయు, పడకు గాండివిమెరసెక, బానుగుతుడియుండితగగావ్వున, బాదలు మహానలంబుపోల్చిమహిళా. ib. XII. 4. 398. ఆయనవశంబునందేజోవియుక్తుండైననవిప్రతాప విరహితుండగునాక్రియబానుగుతుడినబొంగకుజయింతునినుచేవదైత్యశుంగరమగుడుక. బానుగుతుడిన, హీనతనపాండగాను. ib. XII. 2. 18. శకలజ్ఞానంబులననాశ్రయంబులై పానుండుబడుంగావున. పానుండుతుడును అనగానశించును. కత్తుబడుట. D.

బానుగుచేత n. s. A kind of fish.

పానుకుడ or పానుకుడి adv. Entirely, without intermission. M. XII. 4. 42. మనమునకునుభుముగోరెడు, జనులకునధఃక్రియా విశౌరవభంగుక, పానుకుడవిడిదిభయములే, కురికియెయూహించిచూడనురవెప్పింక. పానుకుడవిడిచి, అనగాబాత్రిగామానుకొనిఅనితోచినది. DRV. 297. పెక్కుతెరగులనమ్మహీతనయపానుబడిశోకింతుభూదేవివణకె. పానుబడిశోకింతు, అనగాభార్యనయేదవగా అనితోచినది.

పానిట్టు, అనగాచట్టువము. OG. 39.

పాన్న adj. Appertaining to the పాన్నచెట్టు a sort of Cassia called Rottleria Tinctoria. Various species are called నేలపాన్న which is Cassia Senne. కోలపాన్న Cassia fistula. ముయ్యకుపాన్న a sensitive species. కోలాగుపాన్న and సురపాన్న See పున్నాగము. పాన్నకాహనము An image of this tree, carried in procession; with a figure of Krishna perched in the branches; surrounded by the women whose clothes he has stolen. This scene is described in English verse in the Calcutta Review No. VII. p. XX. of Miscellaneous Notices.

పాన్నం The bird called in Hind. Nao-rangi or nine coloured. Jerdon, JLS. X. 251 No. 80.

పాన్నంఁటికూర n. s. A certain pot-herb called Achyranthes triandra. Rox. l. 677. A medicinal plant called Illecebrum Sessile, Rox. కుత్స్పాకీ.

పాన్నాడ n. s. A species of leopard.

పాన్నారి A term of endearment. My darling. చిన్నారిపాన్నారి "My love, my darling."

పాన్ను n. s. Gold. A ring, rim, ferrule on a stick or a pestle. రోకటిపాన్ను an iron rim or ring on each end of a pestle.

పాన్నుడుట v. n. To grow cool or calm అనుగుట, చల్లారుట. BRS. 36. వనరుహబంధుమండలమువాడిమిపాన్నడబొచ్చెప్రాద్దులే, దగిమిడవైరివీటిరయంబుననేగుటగార్యకూరయక.

బాత్తు or తెరిపాత్తు A fool or simpleton. BD. 3.

732. బొంగడుకడ్పుముత్తున బాత్తునిక్రియంబుముల్లయ్యెననినరలనగ. ib. 5. 53. పోవకనిలునిలుబాత్తు యాగొరియచేవాలయము జొచ్చెజావునకోడి. ib. 5. 81. బోవవచ్చినబాత్తు బోవకుమనుచు. B. Padya. 5. 16. వెదనవిప్పబాత్తుడత్పడుజడురైయకిన్నరయ్యకెన్నిదిలికెక. ib. 5. 39. బాత్తుచత్తుడునేయకపామ్ముబ్రతుకవలకువేనియననవిని.

బాప్పి n. s. A bump, or weal arising from a blow. A kind of mug. H. 2. 84. గూకలతోచపాగాకుతిరిబొప్పిమట్టగముంక.

బాబ్బు n. s. Cry, roar, squealing, bellowing. BD. VI. 25. a blister or pustule. అగ్గిబాబ్బులు pustules. A. 2. 66. బాబ్బుమెకము, అనగాకంఠరవము, సింహము, OG. బాబ్బులు, కేకలు, పాళ్లు. D.

బొమ్మటిలుట, బొమ్మరించుట, బొమ్మలు పెట్టుట or బొమ్మలు వేయుట v. n. To shout, to squeal like pigs: to bellow.

బొమ్మదాయి n. s. A small bat, (*vespertilio*.) In the north it is called *గబ్బిలము* or *గబ్బిదాయ*.

బొమ్మర n. s. The rind or bark. *Catjang*. Rox. 3. 303.

బొమ్మర్లు n. s. plu. A black species of the pulse termed *Dolichos Catjang*. Rox. 3. 304. says The seed is sown immediately after the rains and the crop is gathered in February: in a good soil it produces about forty fold. The grain is cheap and the straw is used for fodder. *నల్లనిఅలచందలు*. D.

బొమ్మలుఅలచుట, బొమ్మలులేచుట v. n. To blister, to rise in pustules.

బొమ్మలుకట్టుట To cry, scream, yell.

బొమ్మిడుట To utter cries. BD. 4. 179. అల్లంత గనియార్చిబొమ్మిడుతు.

బొమ్మిలితాయ An ornament worn by Hindu wives on the great toe. పాదాంగుస్తాభరణము. D.

బొమ్మిలిచెట్టు n. s. The whispering larch tree. See *ముమ్మలి*.

బొమ or కనుబొమ n. s. The eye-brow. A. 5. 6. DRK. 356. DRV. 236. బొమముడి n. s. A frown; (lit: a knot of the eye-brows.) S. 3.

320. మోముత్రిశ్చలుబొమముడిరొమ్ముతాటింపు.

బొమముడిపెట్టుట v. To frown. *Satyab*. IV. 165. *Bhadra*. 3. 297.

బొమక, బొమకె n. s. A bone. D. and OG. యెముక.

బొమడికము n. s. A tiara, or elegant head dress: a helmet. Pal. 59. కవచముధరించిపెట్టుకొనేకుల్లాయి. D.

బొమ్మ n. s. for *బ్రహ్మ*. The god *Bramha*. *బ్రహ్మ* చేతుడు. D.

బొమ్మ n. s. An image, a puppet, doll. ఆశకురుబొమ్మవలెపున్నది she is as beautiful as a statue.

బొమ్మంచు adj. Broidered, figured. Dyed in figures on the edges: also, Red యెర్రని. N. 9. 287. పులఖండములుగుల్లు బొమ్మంచుమోవికిగ్రుక్కి శుభింగనికందరదన. టీ|| బొమ్మంచుమోవికి, శ్రీకృష్ణనియెర్రనిపెడవెత్తె. HD. 2. 346. పులఖండమెలికెడుబొమ్మంచుమోవి. టీ|| బొమ్మంచుమోవి, యెర్రనిపెడివియున్ను.

బొమ్మకట్టుట or బొమ్మపెట్టుట v. a. To deride, to scoff at, to disgrace, to insult. తిరస్కరించుట, అవమానపరచుట. HD. 2. 349. కంఠశంఖుకు

బొమ్మగట్టినగళము. R. 2. 133. కొరవంజివేడుము

లగళికశర్మిరిదేవతానటీమణులకుబొమ్మపెట్టుక్రియ

మద్దళతాళనిసాదపథతి. Zacca. 5. 134. జహు

ధనధాన్యశాంతిదలసాంపువహించి, పేదకాముకు

బొమ్మపెట్టువారు. T. 5. 142. అతినందననిదుగా

గ్నశ్యమెన్నగురువునకు బొమ్మపెట్టిచేకొంటికిరియి

ట్టినుతుడొక్కరుడెచాలుంటెట్ల. టీ|| బొమ్మపె

ట్టి, అనగాతిరస్టారమువచ్చేటట్లుగాచేసి. IIa. 3.

38. గట్టుచేరినంతపుట్టిపానికిబొమ్మకట్టుసామ్యమా

యెగడవచెలియా. టీ|| బొమ్మకట్టుసామ్యమాయె, యె

దిరించిపోట్లాడిన సామితాయెను.

బొమ్మచారి See *బ్రహ్మచారి*. *Vaiza*. 4. 78. so spelt to suit the rhyme.

బొమ్మజెముడు n. s. The tree called *Euphorbia*, *Antiquorum*. సింహుండము. SC.

బొమ్మదాయ A kind of fish. మద్గరమనేమర్వము

D.

బొమ్మరము n. s. A spinning top. బొంగరము. Cha-

ruchen. 4. 132. చెందమ్మిపరాగమ్మెక్, కుండర

దామణియొక్కరుగుబులనించక, గుండనపురవలుజె

క్కిన, కందర్పునిబొమ్మరములకైవడిదనరె. Vish.

7. 211. చీకటిపాదిట్లవిమ్మ పిల్లలనెట్టుబొట్టనగోల

లుబొమ్మరాలుకుప్పగంతులువిరిగుద్దరాలులు. గొడు

గుబొమ్మరము A spinning top shaped like an

inverted umbrella. తల్లకిందుగారిప్పినగొడుగుఅ

కారముగావుండేబొంగరము. S. 3. 291. అశమల

శమానవిశరుహ, విశరశరద్ధాళికలితవిద్రుమదావ,

రశశముడయంబానదిలో బాశగుణ జలనరులగొ

డుగుబొమ్మరములనక.

బొమ్మరాకాసి n. s. A devil or fiend; being the

ghost of a bramin who was skilled in the Ve-

das.

బొమ్మరాయి n. s. plu. బొమ్మరాలు n. s. A brick

bat, a large pebble.

బొమ్మరిల్లు n. s. A doll house, or baby house. R.

3. 35.

బొమ్మలకొండ్లిండ్లు Dolls' weddings: playing at

marrying dolls.

బొమ్మలాట n. s. A puppet show of puppets

moved by springs. బొమ్మలాటవాడు n. s. A

puppet show man.

బామ్మసారి n. s. A batchelor: [బమ్మచారి.] D.

Vijayanti. 4. 78.

బామ్మకము or బామ్మడికము n. s. A helmet. BRY.

2. 161. రక్కసునికంతముద్రుంచెను పేరుకృంకము దొరయునుండిబామ్మకము తోడికిరంబువ సుంభరంబడె.

బామ్మడము or బామ్మడాయిచేత The great loach, or tobacco-pipe fish: it has a very long head and a body like an eel.

బామ్మడికము A helmet.

బామ్మ n. s. Faintness. మూర్ఖ. 11a. 1. 178. బామ్మలమైమరచుక. బీ|| సామ్మసిలుటచేరకరీరము మరచియుండును.

బాయి or బాయి (no infl.) A fire-place, a hearth; a pot-kiln. Vish. 8. 372.

బొర n. s. A fold, or plait, as of cloth or of fat. A coat as of an onion. A layer or stratum of soil. A film over the eye, the disease called cataract. A secret. Error, mistake. Deceit, fraud, duplicity. Flaw, defect, as in a stone. పొరబోవుట or పొరయెక్కుట (as a mouthful) to go the wrong way in drinking or swallowing. పొరలగడ్డ a boil or ulcer of which the successive coats peel off.

పొరంటుట or పొరటుట v. a. To fry, to grill, to toast. పొగరుట. A. 4. 173. గురుగుం, జెంచలి, తుమ్మి, లేతగిరికాకుం, దింత్రినేపల్ల పూర్తరముం, గూడబొరంటి, నూనియలతోగట్టావి కుట్టారికొరముత్తేసి. M. XII. 1. 11. అట్టుటనుండియంతరంగంబు నిశ్చలంబొరంటి నట్లయ్యెదనక్కుంతిమహాదేవితానుదీవాకరువరంబుననప్పరువకరుంబడసి.

పొరక n. s. A broom for sweeping.

పొరకచేత n. s. A certain large fish.

పొరచి n. s. A thing borrowed for use. W. చేపదులువుచ్చుకొన్నది. ABA. 2. 429. పరచియనయాచితక మొత్తుపొరచియన తద్విశేషంబుదనరు. SC. says యాచితకం, యెరువులడిగి తెచ్చుకొన్నది. OG. says బెరకు, ప్రయోజనమున్ను.

పొరట n. s. One side or page of a leaf.

పొరటుట or పొరంటుట v. n. To fry పొగురుట.

పొరడు n. s. దిసాధము, అనగా సుకపూట. D.

పొరడు The lump. గూరి. BD. 6. 356. పొరటిపాండ్యండుపాలుపారమున్ను పొరడుపోయిన పీపుపొరడుమానుటయు, భావించుబొంకయ్యె పొరకపోవు

నావీపుపొరడునునాడుమాటయును, గూరిపాండుడును ప్రారబ్ధముడిగ. Charit. 3. 1792. నెరిగూనిపాండుడన్నిభిలావనిన పొరడుబోయినపీపుపొరడుపూజేసి.

పొరపాటు n. s. A mistake.

పొరపొచ్చుము n. s. Fraud, trick, deceit, feint, guile.

కతుటకల్పము. D. వింత. OG. M. VII. 3. 288.

నీకూరిమి, పొరపొచ్చుముగాక యుండబోవగవలయుకా, అనగా సన్నేహములో కుర్చికల్పములు

లేకవుండవలసినది. HN. 5. 8. యిచ్చినంబుచ్చికొ

ని పొరపొచ్చుములేనిమచ్చిక నద్దరణికుల పుంకపుం

డంత రంగంబున సేక్తింకయైనకూయంబు సెరింద

క. R. 3. 78. యిచ్చినగొనియరువురుపొరపొచ్చుము

లేకపుడునవతి పాలతిసుమిత్రామచ్చిక విలివిక్కు

పామరినిచ్చిరి చెరిసగముతముకు నిధిసండులలోకా.

Vish. 2. 240. మగవారిచిత్తములే పుల్లనిలంగ జేయ

పొరపొచ్చుములాడగనాడువారికేచెల్లెను. D. Na-

vanath. 71. పోయెడుగాక యాపొరపొచ్చు మేలనా

యెడననుచు.

పొరబడుట v. n. To mistake, to err. పొరబడ్డవా

డై being misled.

పొరబాటు n. s. Mistake, error, oversight.

బొరబొర *anath* Hotly, fiercely, as flames.

పొరబోవుట To err, mistake. A mouthful to go

the wrong way in drinking.

పొరయించుట To cause to obtain. పొందించుట KP.

3. 15. యింద్రకార్య, మేహాత్మ్యన సామోయర

సిహాడక నేరక యియ్యకొంటినే నిశ్చిరికంబుమద్ది

బొరయించెద్యగంచల చంచలత్వముకా. ద్యగంచల

చంచలత్వముకా, కడకంటిచాంచల్యమును, మద్ది, మ

తిని, బొరయించె, పొందించెను. R. 1. 5. కుసిడిమె

రుంగురెక్కలిరుకుక్కియలకా సురగాడ్పులకా వతెకా

శుముల్ల సదశమానిలాంకురములంబొరయించుచు

నేడచేర్చు.

పొరయుట v. a. To grieve. To feel, (anger, love,

surprize.) చెప్పట, ఫలమందుట. OG. పొందుట.

M. III. 4. 327. కొరవవంశోత్తర విశ్రులుసుంతు

ష్టింబొరశినచేతురునశేదపుణ్యఫలంబుకా. ib. XI.

2. 83. పాండుభూవరపుక్రమకాక్షట మోదముకా

బొరయనేతుకారెనిన్ను గోల్పడిపోయి పుష్కరలో

చనా. R. 5. 115. సా, జననంబధిక్య తార్థతంబొర

సానసారాజ్ఞహార్యానలా. DRK. 164. రాజకం

దితుడునారకబాధ బొరయడు. Zacca. 5. 135.

కోరికలకంటె సాహస్రగుణితఫలము, బొరనియ

విష్ణుతయినాక్షాపాక్షాదుబాదు. KP. 4. 99. కృష్టి
బాధబారయకుండ. URK. 6. 158. యీరావ్యయ
ముసాధామైరహించవహించె, చెలులుమందస్తిర
శ్రీలహరసి. G. 3. 15. దరశియియదరధనము
దరులజరుచక, దిరుగకుదోచకారము, పార
యంగలహటముద్ధిపురికాబువనా. L. 7. 241. పో
తుటిగతునైపారయంగరాని, మాతరుజేనునె మంది
రమునకు. పారయంగరాని, చారగూడని. M.
XII. 5. 466. బాష్ట్రసాద్యప్తికలితప్రకటనము
లకాయచేష్టిరములనునన్యాయచరము, పారయని
కున్నశర్వుభరితగలుగు, శర్వుకమదమాహింశలు
శర్వుభములు.

పారయుట v. n. To agree with. కలుగుట, పోగు
ట. N. 7. 82. కామాతురులకు, భావమునులజ్జయు,
పారయవనకవిసె. టీ॥ పారయవనక, కలుగవన
గావినమా. Mand. 3. 10. పారసెగురుముఖాబ్జ
మునబాష్ట్రకుతావిశిలేరులేటురై. టీ॥ పారసె, కమ్మ
కొనెను. M. XII. 6. 340. అరసిపాలికగంగాధరు
దేగుడెంచెవెవ్వగపారయనరసికోడగరుణబొంపి
రిపోవక. పారసె, పొందెననుట. D.

పారలాడుట To roll on the ground.

పారలించుట or పార్లించుట v. a. The causal of పా
రలుట To roll &c. To turn over. మాటపార్లించి
సాడు he changed his statement or prevaricat-
ed.

పారలిక or పార్లిక n. s. Rolling, a roll.

పారలుచుట v. a. To roll over. To turn over, to
place on it's side.

పారలుట v. n. To rollover. To be in excess, to over-
flow. N. 9. 159. కోడెజక్కువగవ్విగుప్పచన్నలమీ
దరరగజయ్యెదకొంగు పారలితుడగ. టీ॥ పారలితుడ
గ, పాలికచదుకూతుండగా. Balram. 4. 296. య
మాద్యపలుండు పుష్పరత్నముపైజేరి పారలుచుం
డు. Ratajab. 2. 145. విరాలునకబొలనప్రేలున
కుచ్చెలరమ్మనీవిపోవారి, చిత్తునంగదిసేబోటి
యుతాసెదురొత్తులియ్యగ. Radha. 3. 24. పు
క్తతెప్రాంతిచే పారలసెక్కుడుమాన్సుగ పూటకా
పెనేడక్కుదిదాననిపుమునెక్కుదిదాదపునకునాకు
నేనుక్కుర. టీ॥ పుక్తతెప్రాంతిచేవారల, లోకము
లోపుక ప్రేమాహముచేత మోక్షాత్తుంట్. L. 8.
51. పుడమిభాగిసెదగ్గర బ్రుంకుడుగాగ, పారలు
చుసెరలుచుబోయిలేయనుచు, కరుగుచునురుగుచు
కటకటాయనుచు, Pal. 233. పురహరుడుమున్ను,

సాధించవచ్చినచందముననేడు, పారలినకోశమున
పొంగుచున్నాడు. పారలినకోశమున, మహాత్మై
అగ్రహముతో.

పారలుట v. a. To wish, long for, like, కోరుట,
యిచ్చించుట. A. 2. 39. సుస్థిరభవజకైన్దైదుబదిసే
యరుడతినతక్కుమట్టికై, పారలరధీశుడికమలముద్ధిక
పూరికడక్కు. టీ॥ మట్టికై, భూమికై, పారలరు, అ
ధిలపించరు. Vema. 1471. కనులపారలుగప్పి కను
పించకనరుండుపారలుదియ్యమంచుపారలుచుండు,
పారలయిననుపొపుతూర్వజన్మమునగట్టుకొన్న పా
రలుగదర. ib. 3. 97. వినుకరికనుకరిగోరును, కను
కరియాకాంతకూడిగవయగగోరుక, కనుగొనప్రే
మంబారలును, పునరరమోహంబుచేటు. ib. 499.
విషయములపారలిరోయక, విషమంతిన గతినిజా
చువిధమునధరలో. ఆపుపార్లినరర్వార After the
cow was crossed or impregnated. మాటపాలి
వడ్డు do not break your word. శిరాపాలిచపోశి
సాడు he poured the ink more than full. ఆక
ల్లుకుండపొర్లపొర్లపున్నది the toddy filled the
pot to the brim.

పారి adj. Strong, great. అత్యంతపారిచూపు a hard
glance or a second gaze.

పారి adv. Exceedingly, very much. మిక్కిలిన్ని.
D. Naya అత్యంతము. BD. 3. 1221. తురుతిరిటవి
సూతసాద్యస్త్రితేసి, పారిరత్నశంబోహములుపె
ల్లనిగ, తొండప్రాణతిజేసి. ib. 4. 1959. కాపక
కట్టుండుకణినుంకంబుపూరికపెట్టియుపారిసన్నుచు
న్ను, అరయనేమియుడన్ను నలమటపెట్ట. H. 4.
297. శ్రీనివాసమనుడేత్రంబునగలతూణిమూర్తి
పారిపూజింతును. BD. 5. 1193. దానంత, లింగా
రకన క్రియాశీలగతిని, పారిమజ్జ సూడకంబుల
కటమున్ను, పరముపైసాసంకవాచ్చముతోదారగ.
M. XI. 1. 7. అన్నికార్యంబునవతికంతుండగినవా
రికించిలోడకత్రచానంబులు సేయవలయుంబారిగ
అనికివిచ్చేయునునపుడు. యాచిద్యములో, పారిఅన
గామల్లిన్ని అరిఅథామంచెక్కవలసియున్నది.

పారిగిల్లు n. s. Next door, a neighbouring house.

పారిగొనుట v. a. To kill, slay. చంపుట. D. OG.
M. XII. 3. 474. యాకృతస్మునింబారిగొనవేతి
నుండనిన R. 2. 10. అదలలెందుక, కమపులుక
మపులుగొనిచనుపాదలిగురుచొప్పుదలనిపారిగొన
వచ్చుక. G. 1. 118. పారిగొనంగలరుపులిజా
విబెగలి, విజయపాలుకొక్కవృక్షమై. M. IX.
1. 102. నీలదక్కు, పురులైనచెక్కుదినములుపారిగొ

నుసరించునట్లు. ib. IX. 1. 60. బలవిక్రమఘనలగు
దొర, లీర్చినమన సేన మేదినికొరవనుక, న్నులు సేది
నట్లున్నదియిక్కిలదింపారిగొ నుటనరునకునుకరమ
గు. యావద్యములూ పారిగొనుట, అనగాజయిం
చుటఅనిపెట్టవలసియున్నది.

పారిచూపుమాటలు n. s. plu. Taunting words.

పారిపారి adv. (anuk.) More and more, much
more. Repeatedly, again and again, over and
over. మిక్కిలిన్ని, మరీమరీ, మాటిమాటికి. M. XI.

2. 67. రమణిపారిపారిగొన్నీరుగ్రమ్మ జాటి, మెలగా
కులగ్రద్దలదలగనడచుచున్న యది. R. 5. 307. పా
రిపారి వెనంగయాదిన, కరనూనుడువారిచేతగాసిం
బడిన, ర్భరర కనీకృతనుడై, యరిగరఘాతమునిజే
రియపుడిట్లనియె. H. 4. 205. త్వరితముగతల
వాకిలితెరుచుకంట్రెతు సూటితలయదీరక పారి
పారివడచుచుబియ్యెడి తెరగుని రీపించిరెడ్డి తెగువక
మగువక. KP. 4. 108. తుడిచినబోకనుస్త ధునిదు
జనతామహిమక పారింపారిం, తుడతిమెరుంగు
చెక్కి ఖులబర్వడఘమక ముగాంచి. పారింపారిం,
అనగామల్లీమల్లీ. ib. 4. 95. యిట్టిఘోరపు వెను
కాన నెట్లయితో ప్రాణవిధుండ యటంచునీకువా, త
వుమిపుదోట బాట్లరటప్రాప్తములయ్యెనటంచునెం
తయుక, విశ్రులతరాదిక జేద్యదుతునింపారింపారి
రితోంచూచుచుక. నింక, ఆకాశమున, పారింపారి
రి, తుడతే, తోంచూచుచుక, అందిచూస్తున్ను.
M. III. 4. 317. గురుగొనియతడుకమ్ముడు, గురు
డునుకమ్మునెడవంచకుండగుమది సెందొరువులసె
ల్లరుబంధులు, పారిపారికరువులగు క్రజకుబాడము
నుభయముక. పారిపారి, తుడతే. R. 4. 140. ధ
రయెల్లనుగోస్తువునకు, నరవరమునుధారపైసిసా
డజరింతుక, పారిపారిమహేంద్రభిఖరిక చరణము
లేయకుమునుకృతకాలిదలతుక. పారిపారి, మల్లీమ
ల్లీ. Vish. 2. 136. పారిపారిచోరులవలనక ధర
జేనురవరులునొడుదలునకలంబుక, బరిబోయిరక్త
ధారుల, దొరగడుదేవాములతోడ దూలుచు వెలు
చక. BRK. 375. దుఃఖతరంతర నిద్రలేకొగిం
పారలుచులేరుచుంపనట బొందుచుగన్నుల సామి
మూయుచుం, పారిపారిదేరిచూచుచును భూవిధు
డుండ. OG. says అత్యధిచేత.

పారిమచ్చుట v. a. To kill. M. XII. 2. 168. అన్య
యతథమునందువతికంచువారి నెవ్వరినాహవంబున
పారిపుచ్చిననునదిపుణ్యకృతియు.

పారిపోవుట v. n. To die.

పారిమార్చుట v. a. To kill, Valeswara. 3. 111. ఆ
చ్చభల్లూకముక అచ్చ భల్లంబులపారిమార్చి. Vish.
7. 28. రణములందు గ్రాహతానీకముక పారిమా
ర్చంగలవాడు.

పారియ or పారి n. s. A hole or burrow such as
is made by foxes &c. S. 3. 350. అంతట సెక్కు
నక్క దొరయంబున బొంధపుడతతుర్యతో పాంతము
జేరుదాకపారియక జతరానలకీల నెంతయుక జంధి
లుతుండి.

పారియలు n. s. plu. Shells. A. 1. 39. గగనమునరు
ముగ్ధతనగాజడివట్టినసాక్షి భార్యక స్మృగబొరకుం
డసారికెడవుం పారియక దవిలించిండగా. టీ
సారికెడవుం పారియక దాలించి, కొబ్బరికాయ
పెంకులుతాలించి. D. says సారికెడవుబొండవు
చెక్కలు.

పారివిళంగాయలు A sort of cakes. (A Tamil word.)
A. 2. 111. భక్తిద్రోవకు సాధ్యవరికరంబులు వెట్టి
కట్టినపారివిళంగాయగమయు, టీ పారివిళంగాయ
గమయు, వేచినవియ్యపుటించినిది వెల్లముతాక
ముకట్టివుండలుచేసినది. H. 1. 116. చక్రరమగుడ
లు, తుక్రరలుకరిచాలు, పారివిళంగాయలు లేమనం
బులు.

పొరుగు n. s. The neighbourhood or vicinity. నీపొ
రుగునవున్నవాండ్లు your neighbours. H. 2. 114.
పొరుగుయిల్లు the next house. యరుగుపొరుగు
On this side and on that. తనయింటికియెడుటిభా
గము. D.

పొరుగు adj. Neighbouring, fronting. పొరుగింటివా
డు a next door neighbour. మేముయరుగుపొరు
గునవుండేవాండ్లము we who live in the neigh-
bourhood. See. ఇరుగు.

పొరుగులు n. s. Parched grain, parched corn, లా
జలు. H. 1. 113.

పొరుసు n. s. An earthen pan, usually made by
breaking off the upper part of a pot. HD. 2.
500. a potsherd.

పొర n. s. A pot-belly. Venu Gopala. §. 61.

పొరజ్జట A bird. A grobates Brunnescens. Jer-
don. No. 113.

పొర n. s. A hole, a scab, a hollow.

పొర్రకాడుట v. n. To wallow or roll about.

పొర్రాడుట or పొరలాడుట v. n. To roll over.

(Metaph.) To lie with, in "casual fruition."

పొర్లించుట v. a. To turn over, to turn on it's side.

పొర్లుట v. n. To roll over.

పాల n. s. Flesh, meat. P. 1. 214. అనుజీవులు పాల పెట్టు లేక గాకట సెంది యెంచేయుంబోవ తావడ బడిన. టీ|| పాల పెట్టు లేక, మాంసము పెట్టుట లేక. A. 6. 20. పాల గాలి వీచెడెరువు నడవనను. టీ|| పాల గాలి, మాంసగంధము గలిగిన గాలి, మాంసము. D.

పాలంకు, అనగా త్రిశి. Q. త్రిశి. Q.

పాలకట్టు A ploughed field. Kasi Yatra. 55.

పాలకు, అనగా కట్టుంగలము. Q.

పాలరుట or పాలురుట v. n. To appear, seem. To spread over. To blow as wind. అగుచుడుట, కనుచుడుట, ప్రసరించుట. Swa. 3. 156. కలుకంబారు టకంబులై తరుచు పైదోచెనా గార కాంతులగం దద్విరయము పాల్పె. టీ|| పాల్పె, ప్రకాశించెను. T. 4. 63. మారుశంఖము గలువము మ్మరుబద్ధకంకణం వైనయట్లు రేపా త్రయంబు పాలురుకంతంబుగలదాని పాండుమాని. టీ|| పాలురు, కలిగినటువంటి. ib. 2. 63. నానావిధవిద్యలకు దానాస్థిదమగుచున్నపు రథాముడు పాలించె. టీ|| పాలించె, ప్రకాశించెను. ib. 2. 66. అలసరినారి పాల్పె నిజయావనవేళ. టీ|| పాల్పె, ప్రకాశించెను. ib. Preface. 59. లలితురహు లురుధాత్రివంశంబులాలంకారులై యేవురు. టీ|| పాలురు, ప్రకాశించురు. Swa. 5. 56. ఘోషవేష్ట నరేఖ పాలురుజాణ. టీ|| పాలురుజాణ, ప్రకాశింపున వాడును. T. 2. 138. శృంగారశ్రువనములు మనమలరించు నెమరిజన్వనములు పాలించె. టీ|| పాలించె, యెక్కువ అవుతున్నది. ib. 2. 37. భూసుతవైభవమె సేంక పాలురునిజకథా. టీ|| పాలురు, ప్రకాశించ గాను. ib. 4. 159. కలయాచలకూటశ్రీరవాణికా భ్యంతరనికాతా నిలమహర్ముఖబోధితపద్మసౌర ఛాత్రాంతినేండురు హలయ. టీ|| పాలయ, ప్రసరించ గాను. H. 2. 195. నిలివినయాహేమావతి, పాలివినకరుణాపుత్రంబు హరిరంక్షుత్, పాలయగ దృష్టిగనుంగొని జలచినపక్షివుడు హంసధరణివుడ నియె. DRV. Magic deer. నాముండర సెక్ పైడియ్యగము పాలరుటయును జూచి భూనాథుడొడ. పాలరుట, అగుచుడుట.

పాలతి n. s. A lady, a fair girl. Swa. 5. 120. M.

XII. 2. 202. (స్త్రీ). D.

పాలతుక n. s. A lady. (స్త్రీ). D.

పాలధిండి A cannibal, a carnivorous creature

Raxas రాక్షసుడు. D. DRV. 294.

పాలకుము n. s. The act of blowing as wind: or spreading. విశరదము, వీచడము, ప్రసరణము. M.

IV. 2. 87. పాలకుము మెరసిదిక్కుల కాంతిభూరించు క్రొత్తారు మెరుగులను క్కడించి. A. 5. 119. దక్షిణా శాతవనుండుచల్లు వెడచల్ల జనించెను కాక వీరికేలా పాడమంగని ప్పాలకుమప్పడుగానునిదోచె గ్రొన్నన ర్. టీ|| ఇప్పాలకుము, యావాతన. Mand. 6. 85. శురిమళంబంటక శురువంపు మొగ్గలకొలయించువలి గాలిపాలకుమునకు. టీ|| పాలకుమునకు, వ్యాతనము నకున్ను.

పాలపాలబొక్కుట To be much afflicted. L. 7.

178. భార్యపై వ్రాలి ధైర్యంబుదూలి, హయనునల్ల మయక్కుట విడిచి, పోయి తనన్ను పాలపాలబొక్కు, తలవీడముడవడు. పాలపాలబొక్కు, మరిమరి వ్యాకుల తడును.

పాలమగుట, అనగా దొరుకుట, కలుగుట. M. XIII.

4. 182. ఆది నారాయణుడొకనికి, విడితమనీనలన సురలు వివిధమునులుని, ర్మసిద్ధసాధ్యగణములు మొదలగు నహలం సుబోధముల పాలమయ్యె.

పాలమరి n. s. Cultivator. ABA. 3. 72. కావు. పా

లమరులు, వీంకావులు OG. A. 3. 28. పాలమరు లందుకూ తలిదభూసురులన్నది వార్పివార్పి. టీ|| పాల మరులు, పాలముచేసేవారు.

పాలమరుట Error for పొరవారుట To go the wrong way, (in swallowing.) వానికి పాలమారి నది the food got into his windpipe.

పాలము n. s. A plough-field, corn land. చేను, వీన్నె

లు. OG. A forest. పొలవుకూరలు "Field herbs," or ordinary herbs, as చెంతరి, విట్టింత, శిరింత, పొన్నగంటి, మొదలైనవి These weeds infest fields sown with పొన్నలు. &c. Swa. 4. 18. అప్పాల మువరాహపొరములు భూవరతోండము లేనియేను గుత్. టీ|| అప్పాలమువరాహపొరములు, అక్కడి అడవితుందిగున్నులు. ib. 4. 99. మనపాలమిటకి త్తరి నగునిమిత్తములున్న పా. టీ|| మనపాలమిటకు, మన భూమియిక్కడికి. M. XII. 6. 212. సులభానామ ముశోంశ్చితి పాలమొల్లకతిరుగుటయును భూలోకవ రాకలరూపునేటికిచ్చుటనించెదనివునునిసేవుడవ గుట. ib. XII. 4. 361. భృత్యవశంబుగుడివిన విడవగుడుచు, నారదమృతాశిదివసంబు నందునిదు రబోవనివునియ్యదశ్చిత్తుడిపాలములగు మహాధికప్ర తములుచేపాదకములు. యాపాలములగు, యావి ధములైన.

పాలము రాజులు n. s. plu. The names of certain rustic deities. H. 2. 100. కొలివెగటమరాజు లగనకులు చేకూర్చెను హావీరుల, పాలము

రాజులనెంతభక్తివరకా యాదించె నాగంగకుక
తెలయుకావేలుబాసముర శిడులు గావించెను
తోర్పుల్లై. పాలయకావాల, యోద్రావతావితే
కము.

పాలముపాటు n. s. Husbandry.

పాలయలుక n. s. Lover's quarrels. Ila. 2. 155. కలి
కియొక్క తెలియలుకబలికె. టీ||పాలయలుకబలికె,
రలిసంబంధ మైనకోపమును కనకురచెను. Bmj. 2.
69. పాలయలుకలుకూర్చొగములుబలుకశరులు. D.
says శ్రుణయకలహము.

పాలయించుట v. a. To kill, చంపుట, to ruin. నా
శనముచేసుట. M. IV. 3. 217. ఎక్కడజూచినదా
నై, యక్కజమగుకడిమిలిమిసరి సేసగరం, బక్కరం
శ్రీపాలుం, దొక్కడబాలియించెనని రహితాహ
మునక. DRY. 1630. మనుజేశబంపులత్తునుతో
దుమాకు, సామిత్రియనిలోనచండకాండముల, భూ
మిపైబడనేశిపాలియించిమించి. ib. 1886. ఆలుక
తోనేతేవుడంధ కాసురునిబాలియించెనేతేవుబాగడ
వేడములు. Sutasamb. 4. 261. శిశువీచరాభరం
బునభిలముశ్రుజించుబాలియించునాత్తయందు. Ca-
vicarna. 3. 248. పాలయించుగానేర్చెప్రభూలతాన
టనంబు. టీ|| ఘటించనచ్చెను.

పాలయుట v. n. To die, to perish. To blow, as
wind. To spread over. చచ్చుట, నశించుట, పీచు
ట, విశరటుట, ప్రశరించుట. M. XII. 1. 213. పా
దలుదరుగుటకై పాడవుడవుబడుట, కైకడుంజేరు
బాయుటకైజనించుబాలియుటకునై. BD. 4. 1007.
రసద్రోహమున జేసితా బాలిసిబోయె. Vish. 2.
131. బలముతోదుగాఁధిమకులాండ్రారలతోడబో
రాడిదమలోనబాలిసిచనిరి. M. IX. 2. 137. మ
హిరకీర్తిప్రహేళికామూనైదనిన్నుజీమరాజునెదు
రనేడుకనెడుకాకశకునికరమునదమకింత, శ్రుప్త
నిరసనూజుపాలియుటెరిగి. R. 5. 275. వనమునవ
నధిజీవనములగలగించుటలుదేశములుదిశతో పాలయ
జేసి, శమయచేసి. M. IV. 3. 67. మత్స్యవనీకు
లావుగోల్పోయె, చూరకులంబుబాలిసె. నశించె
ను. T. 3. 133. విరిజాజాలపాన్మునకమ్మదెత్తిరల్
బాలయగ. టీ|| పాలయగ, విశరగాను. S. 3. 276.
ఇంకనేటితోబాలిసిలెవారవాంధయనిపోయె, అన
గాముకమీడటయొదిసంతోపైగూడవురుపేచ్చా
పోతివా అనిఅనుకొనివెల్లెను. Vish. 2. 221. రసశ
రీరముకమ్మదావిమార్చునుకట్టుగా విసెదమనపై
గాలిపాలయ, R. 5. 175. మదిరామీవగిగాడ్చుకొ

వకునెత్తావిసేబాలయకున్నుగానిపాలయవెరచి.
H. 1. 308. సురువీరమణితాటంక, స్ఫురితశ్రుభవె
క్తులందపాలయశిరంబుకొ, మరిత్రిప్పిపొగతె. పా
లయ, శ్రుశరించేటట్లుగా. Siva. 2. 68. రుద్రుల
వ్యగంధలశ్రుభలు ఆరణి ముఖాంబుజంబునల బాల
య. టీ|| పాలయ, వ్యాపించేటట్లుగానున్ను, శ్రుశరిం
చేటట్లుగా. T. 3. 14. కామములశృంగారరు
చురవెలింబాలయగా. టీ|| పాలయగా, శ్రుశాశిం
గాను. ib. 4. 17. తెలియకనా, నృపాలకులు, నిగ్ర
హమొప్పుక, పోతుటిగయుంబాలయగనియ్యరంతిల్లి
రిల్లిప్రలనైనను నమ్మరెంతయుకా. టీ|| పాలయగని
య్యరు, శ్రువేశింబనియ్యరు, వాలనియ్యరు. D. Na-
van. 88. యారరిరసమునయింతిసాద పోతుటిగ
కునైనపాలిసిపోరాదు. మొగమడిక మైనావారిపో
కూడదు. Vish. 8. 251. తద్దయభయశింతాతము
లతోడ యాదలెల్లను పాలిసికొరి తెరుగించుట
యూక. భయశింతాతములతోడబాలిసి, అనగాభ
యశింజ్వరములచేతశ్రుశరించబడ్డవారై, అనగాత
దాకాంతురై. Siva. 4. 166. బాయచుచాయుచు
దవ్వలంబాలిసి కురంగటందోచికురంగటయనియా
డదవ్వలంబాలిసి టీ||. దవ్వలంబాలిసి, మూరాన
కనుకుడి.

పాలశి A sea fish like the bream. The roe is
large and excellent but the fish itself is taste-
less and full of bones.

పాలశు Flesh meat. Kasi khand. VI. 49. అస్తిచ
మావశేమావయవములందు, జూజుకొన్నతనూరు
హస్తోమములును, బాలశుకంపునభీభక్తులెడమజే
య. పాల, పాలశు, మాంశము. D.

పాలి n. s. Freshness, bloom. An offering in
homage to some rustic deities. Profit, gain.
కుశ, (బలిహరణము. D.) మేలు. పాలిపోవుట To
loose it's bloom. కించిద్యంగమవుట. D. Ellaya. 3.
188. అనిపాలిపూనిండుజవ్వనంబున, గన్ములకుం
దునైయన్నయక్కన్నియ. S. 1. 495. కనిపాలిపూ
వనిమగనాలిసూర్పదనీకుజాలలేవడి బాల్కలిసది
యనుచువిలివిన. . M IX. 1. 6. బలుశ్రునుంబాలు
శ్రునుంవెలయంపాలిగలనికనదచె. ib. 9. 1. 229. చ
క్రరతుకవిహీనుండయ్యునుపాలిపూకశల్యుండు, శ
టలువెరికినంగనలు శింగంబురందంబై. Parijata.
3. 97. కలిగొట్టుబళిరుమొగ్గలకొర్తి పాలిపూయి,
మునుకుటిమొల్లలమూగునవి. BD. 2. 229. కలికి
బాంకనిబాళిపాలిపూనికాళి. Siva. 6. 42. రకు
మంతయుబాలిపూవగ. టీ|| తానుచేసినరకుశ్రుంతా

వ్యథా మైపామ్యుటట్టుగా. K. Pal. page 110. వదిపాలిగూడు నేపండుకపోయి, కడమతిలోను గాక లియచేరికి, పోయిపాలిగాయపాలిగూడుజల్లి, కోయనిపదియార్పికోత బెట్టెదను.

పాలికిచెట్టు A certain tree of which species are called కుమ్మరపాలికి and యెర్రపాలికి.

పాలివుచ్చుట To kill చంపుట. M. X. 2. 115. శంకరమునబగవారు పేర్చిపాలిమచ్చకమత్వలగోలసాకురే.

పాలిమేర n. s. A boundary, or limit.

పాలియించుట To kill. See పాలయించుట.

పాలియుట To die. See పాలయుట.

పాలుకు, పాల్లు, అనగాపుత్రాంజలి Q. Also a sort of wild fowl.

పాళుకున Traces, signs. జాడ. వానియింట్లోకత్తిల నేపాళుకునలేదు There were no signs of the knife in his house: there was not such a thing as a knife in his house. వాండ్రపాళుకున లేకుండాచేసి నాడు he exterminated them.

పాలురుట or పాలరుట v. n. To appear, seem.

To spread over. అగుచుడుట, ఆవిర్భవించుట.

Satya. 2. 191. బ్రహ్మాండముబ్రహ్మాండమధ్యము

నబాలిచినవగవచ్చినిలిచినంజూచి. Pariz. 2. 98.

అముధరజాలము క్తములయినజలక, గములుసా

త్రాజితీకైకమునపాలించె, గగనతలలక్ష్మి పోరవిగా

గనిన, జాలసెప్పారుమా క్తికశ్రుతమనగ. M.

XII. 3. 316. అచ్చరలేమటండుబలసి, యధివంద

నమునేయ బాలిచెరిట్లు, చనినవడి యుగ్మమున

తనముదోచె. Dab. 2. 39. పాథానందనుడు

పాలురువిశ్రయ హఠాముల సెందుచుండె. D.

Navana. 164. నిశ్చలభక్తిజనుడెంచియరసి, పాలు

చునిహతరంబులక్రిగురుండు, దైవంబుభావించదన

కనుచుండె.

పాలుసెారు n. s. అనగావంకరసెారు. HK. 4.

143. మెడగండమాలయుమిడితుండ్లు పాలుసెారు.

పాలుపారగా adv. Gracefully, pleasantly. ఒప్పా

రగా.

పాలుపారుట v. n. To shine, appear, be beautiful

or pleasant. వెలయుట. Vish. 2. 46. భూతప్రేత

పితృచరూతులతో బొల్పారు కూర్మాండకవ్రా

తంబుబిలిపించి. BX. 193. నందునిపాడగనిప్రా

ణముబొందిన బొందియునుబోలెబాలుపారుచునా,

నందాశ్రులుకడకన్నుల, క్రందుకానంశేలుసాచికా

గటజేర్చె. BD. 4. 1438. వరదృష్టరీచులువా

ర్తికదేవులరణజ్జరవిరవిస్ఫురణబొల్పార.

పాలుపు n. s. Beauty, elegance, gracefulness, agreeableness. Manner, mode. సాంపు, వైఖరి,

రీతి. Ila. 2. 39. పానులనుజేరుబాహులశరవిజూ

చి, కనులుచెతులకువివరించుగదియు, వింత, పాలు

పువనగోరితలతలైభజములటుల. టీ॥ పాలుపు, ము

చ్చుటను. Rukmang. 2. 158. పాలుపుమారినసెల

వంకబాములుజూచి, రమణభక్తికాక్షుమింబాధరంబు

జూచి. R. 5. 157. పెళుకుతళుకుజిజ్ఞాసువునలు

గడలగల్గెవిరిపాలుపుతో చెలుకు. BD. 4. 1741.

చాయడప్పనసెరిసామాన్యమైన, మాయుహనురిలి

నంబొప్పుడప్పనను. UR. 4. 297. పాలుపులేనియం

గరాగంబుతో, తలశరాధిదీన భావంబుతో. S. 3.

58. నామాటచిన్నుమచ్చకిపుడె చెప్పించరాదా నీయ

డనుగలుగు, పాలుపుగనుగొనిమరలనంపుదుముగా

ని. ib. 3. 543. అనిరలపోయవానిపాలుకుద్దిరపా

టునజూచి. ib. 2. 276. పాలుపుతోనున్నదీపుత్వ

పోజి. Vema. 1890. పులియుదాశరికిడుపాలుకు

గుచందము. ఒత్ప. D.

పాలుపుకానుట v. a. To mix up as food with sauce, &c.

పాలుపుగా adv. Duly, rightly. M. I. 2. 16.

పాలుపొందుట To be charming. సాంపొందుట.

పాలుసు The scales upon fish. మత్స్యములమీద

నుండేపాలుసు. D.

పొల్లి, పొల్లుక i. e. పాలతి A woman. M. IV. 2.

27. అక్షజమైనచెల్వముననాత్మకువ్రేగయిపొల్పు

పొల్లిపై నెక్కినచూర్చిగ్రమ్మరుకు నేరకనిత్వనతం

డు. Vani. p. 147.

పొల్పరి adj. Beautiful, charming. R. 5. 75. నీము

ఖాంబురుహముచిన్నబోయినది పొల్పరియంబయిదే

మినాపుడుక.

పొల్పారుట See పాలుపారుట.

పొల్పెనలార (from పాలుపు) adv. Charming, fully.

పొల్లకట్టు n. s. Pithless or blasted grain. A. 4.

14. కల్లానశూకావారపుట్టనలపారిచనుపొల్లకట్టు

పూత. టీ॥ పొల్లకట్టు, బూగరపొల్లు, అనగానిసా

రమైనధాన్యచయము.

పొల్లకాయ n. s. The snake gourd. పొల్లకాయ.

పొల్లచెట్టు n. s. The plant that produces the snake

gourd.

పొల్లని n. s. A horse brought from the Bōlāni

country. (Persian) బోలాంచేళుగురము. G.

3. 134. పునరించిననిలినడ, గని, బొల్లని, గత్త

ళాని. యారెండున్నరెండుచేళములగురములు.

పాల్లి adj. White spotted, white. తెల్లపొడగల. Parizat. 2. 113. పాల్లి మోరలభల్లాకంబులును. D. Navan. 286. పేరిమితో దెచ్చిన పెద్దపాల్లెలుగు. పాల్లి మోములును, అనగా గరుత్మంతుడు the white faced hawk. OG. Local. IX. 231. foot పాల్లి అవుతు.

పాల్లి n. s. The white leprosy. శరీరమందుండే తెలుపు. D. పాల్లివాడు, పాల్లిగలవురుసుడు. D.

పాల్లికోడి The water hen. H. 3. 13. ముట్టెకోడి యుబోదపొన్నంగి క్లేటిపాల్లికోడి.

పాల్లిగడ్డ n. s. The white faced kite, or goshawk.

పాల్లిరసము n. s. Disgrace, dishonor చిన్నదనము. M. VIII. 1. 141. ముఁభేదలయిన మార్గంబు ములకోహ, టింబిసిగ్గుజలముడిగ్గునాడి, మెల్ల జనులు జూడ పాల్లిరసంబున, కోర్చియక్తు మారుతోడిపారె. శరీరమందువుండే తెలుపు. D.

పాల్లు n. s. Pined or pithless grain in an ear, trash, worthless stuff. The little mark or accent placed over the long vowels (ēivam, Otwum) తాలు, శునికారానివి. D. says పాల్లి గాంబలుకట్ట నివర్ణము హము. Sumati 29. పాల్లున దంచినవి య్యము corn beaten out of husk or pined grain. వారిపాల్లువాడుపోసుకొని బ్రతుకుతాడు He keeps all his griefs to himself. ఐంగారు పాల్లువున్నది గారిమనిషి పాల్లులేదు Gold may prove worthless: but never can man be so. మాటపాల్లుపోకుండా అడుతాడు none of his words fell to the ground. నకారపాల్లు The letter (క) silent, as in the words కలిగె, చెలగె. పాల్లుపోవుట v. n. To become worthless. శబ్దరైపోవుట. R. 4. 39. లోకశరణ్యుడొరఘకులుండటకాశు భిలాశ్రుశక్తివిద్యాకుశలత్వదాయికు శికాత్వభవుండటరాచపాల్లులేదేకడయిట్టివారికి. K. Pal. 107. కాళ్లగాలుసులవారుగడెను నైబంట్లు, బోళ్లు గాయున్నట్టిసురభి నాయకులు, ఘట్టుమంటేతిరిగి మట్టుమనువారు, పాల్లుపోకునుయనిపోట్లాడువారు. Pariz. 5. 13. దళితశాత్రుపాదంప్టియై నైబుయి భిజభజంకాస్వామిపాల్లుపోయె.

పాల్లు The plural of పాడి. కెంపుపాల్లు Rubies.

పాల్లు n. s. A lie, a falsehood. Pal. 399. పాల్లురా దగనిదోడివి, అనగా అబద్ధ మురాకూడని శ్లేషముగలవాడవు. Jaganna. 2. 32. మాటలపాల్లి. D. says అన్యరము.

పాల్లుట v. n. See పాన్లుట.

పాల్లుట v. n. To lie, tell stories or lies అబద్ధముడుట. D.

పావ n. s. Same as పొగ Smoke.

పావద See —X—

పావయుట v. n. To smoke, or emit smoke. To grieve, mourn, to be dejected. A. 4. 294. లోబావయు నృపాళికైయభయముక. టీ|| లోబావయు, లోకలపొగరాజుతూపున్న, అనగా మనసులలో భేదపడుచున్న.

పాశంగుట See పాశగుట. Sunanda. 5. 69.

పాశగ adv. Duly, fitly. This is the Root in A of పాశగుట used adverbially. Vema. 1. 23. చంచలగియట్టి శత్రుడుతనచేత, జిక్కి నేరికిడు సేయరాదు, పాశగమేలుజేసి పొమ్మనుటేచావు. Bmj. 3. 24. పూనిచిలుకకుటానిపైపాశగనెక్కి.

పాశగించుట v. a. To bring to terms, to persuade. S. 3. 260. అనివీడనాడదానిక, మనమునజదువుచువులేట మాటలచేన, వ్యనితపాశగించికునుకె, జనైక్తమృతవచ్చియదినిశాముఖవేళక.

పాశగించుట n. s. Convenience, aid, help, ఓంటించు. నాకురూకలుపాశగించుకాలేదు I have no money at hand.

పాశగుట v. n. To agree, fit, suit. To happen, take place, occur, befall. To be got, obtained. ఇముడుట, శరికడుట, శంభవించుట, దొరుకుట, ఒనగూడుట, లెచ్చుట. వీండ్లకువాండ్లకు పాశగదు they do not agree, they are in bad terms. వాడికి నాకుపాశగదు he and I do not agree. వాడికేమిపొనిగినది what happened to him? ఈకర్త మునికెట్లాపొనిగినది how did you get into this trouble? Vish. 6. 13. పాశగవజ్రంపుపాశుటబొట్టుపెట్టి. పాశగ అనగా ఇమిడికెగా. S. 3. 291. ఆవరణముదయంబానదిలోబాశగుణ జలనరుల గొడుగుబొమ్మరములనక. పాశగుణ, ఒప్పును. Pal. 44. భోజనవేళలపాశగునేమాట, అనగా భుజించేటప్పుడుమాట్లాడకూడదుగా. T. 2. 21. ఏరొకటబెర్రామునకునెడ్లపాశింపు. టీ|| ఎడ్లపాశింపు, మెడ్డులుదొరకవు. ib. 4. 215. పాశగ గాలేదో యూర్పసిగుత్తవరుణునకు. టీ|| పాశగ గాలేదో అనగా లెనగూడలేదా Vema. 1. 81. శరశిమినుము సోకిబంగారమైనట్లు, కష్టరంబుబోయికలసినట్లు, పుష్పమందుతావిపాశిగనట్లునుము. Vijayanti. 1. 182. చక్కదనంబురూపును పాశింగుటెకాదు. D. says లెచ్చుట, అనుకూలమవుట.

పోశుడు n. s. ప్రాశ్నముకావడము. D.

పోశిపోశి Rapidly, one after another?

పోశరొత్తి A pungent strong smelling leaf used in checking a cough.

పోసుగుట See పోశుగుట.

పోశకము * n. s. A book. For పుస్తకము. q. v.

బాపము * The usual but wrong spelling for బహు.

బాపములము * Much. See బహులము.

పో, పో,
బో, భో.

పో The imperative of పోవుట to go. v. n. In many places this is a mere expletive : as Go to. Vijayanti. 2. 116. కలిగిపోయితి కులుకునుబ్బలు చూడ శీతైవాదుల సేవ ఫలము, కలిగిపోయానా తివళులయందముచూడ గంగాతరంగముల్ గన్నఫలము, కలిగిపోయాభామకనుబామల్ చూడంగమునుధనుష్టాటిలో మునుగుఫలము, కలిగిపోయారా మకటివిలాసముచూడ భూత్రదక్షిణము సుల్పుటకుఫలము.

పో The Root in A of పోవుట is also used as a contraction : thus ఆరడుపోచాచి seeing that he was gone. ఆరడుచచ్చిపోచాచి seeing that he was dead. For పోయినదిచాచి.

భో A vocative particle. "Oh!" Chickens are called together by this cry.

భోంచేయుట v. a. Error for భోజనముచేయుట To feed, eat, take a meal, dine. To take medicine. బోంట్లు Women. plural of బోటి. q. v. Ila. 3. 181. Satyab. 4. 237.

పోక Without going (neg. p|| of పోవుట) Also (for పోకు, i. e. పోవద్దు O go not thou! (the final A being intensive.)

పోక n. s. Going, conduct, behaviour. పోవడము, నడవడి, కుల్పకలు, పోకిరితనములు evil ways, wickedness. T. 3. 81. ఈకుల్పకశృంగారముల్ సుదతుల్ సేయుదురే. టీ|| కుల్పకశృంగారములు, పోకిరిసౌగసులు very naughty pranks. నీవుపోయినదేపోకా are you to be in-

dulged in every thing? వాండ్రేమిచేపోక గా పోయిరి I am surprised that they did not come back. పోవడము. D.

పోక n. s. An areca nut, in a raw or unboiled state. పోకంతయన్నము a morsel of food. In Kanyaca Pur. 8. 266. అనుచు, పోకలకుండచ త్రాతిమీదడగులవేయుచు So saying she hurled a jar full of nuts down on the floor. HD. 1. 1527. నీవుమాదేశంబులోన, దిరుగుచుసూరారదీన తదోష, బ్రజలనిమ్మల వేడివడసినధనము, నిజముగా పోకయునీకుమేమిము. టీ|| పోక, క్రముకమాత్రమైనప్పటికిన్ని. పోకయులనగా చెల్లులనితోచినది. బాండము మెలిచిన పుగళలము, శిశ్నపుశిరస్సు, చన్ను, చంటిమొన. D.

బోక n. s. The belly, (obsolete.) Vencatasandhram. 76. బాజ్జకడుపుపాట్ల బోకయుదొక్కయననుదరంబాశంకు.

పోకండ Go not ye. (prohibitive of పోవుట.)

పోకగంజి The terra Japonica, or Catechu కాచు.

పోకడ n. s. Going, departure, going off. Riddance. నాకెక్కడా పోకడరాలేదే I have no place to flee to. దాన్నియెట్లాగైనా పోకడచెట్టు free from it in any way, get rid of it in any way. నెలది నాలుగారాకడ పోకడలేదు There is no intercourse between us for a month, literally going and coming.

పోకబంతిపువ్వు The flower called bachelor's button.

పోకముడి n. s. The knot that secures a woman's petticoat at the girdle. పోకముడినడలించె he loosed her petticoat. R. 4. 159. పుక్కవిడమిడగరాచెనిపోకముడివచ్చి. నీవీబంధము. D.

పోకలాడి n. s. A coquette వకలాడి. S. 2. 49. చూడుట్టగగ్గమయమున, చేతుట్రాసరింబడలజెక్కినలింగం, బాపోకలాడిగైకొని వేలకడన్నిలిపిభక్తివశయబోలెక.

పోకలు n. s. plu. Foolish wishes, or longings. ముద్దుకోరికలు. D.

పోకాడుట To do away, destroy.

పోకార్చుట v. a. To destroy, ruin, Sell. R. 3. 137. రఘుకుమారుడరివగఁముపోకార్చి. Vish. P. 6. 77. అంటకుండియాడునట్టిప్రాయమొకింత నడచునంతలోన నాదునకుల, శ్రుంగ్యోలవకులపోకారుకొన్నట్టి, నాకుశ్రుత్రులనుటనగవుగాదే. పోకా

చుకొన్నట్టి అనగా విక్రయించిన అని అర్థము. BP.
 4. 399. కలయె త్రిటిలో వైదియందు మొదలవచ్చిన
 ట్టిమినుకీ వట్రితి గానీటిలో కలవిడుచు నేమంటుగా
 వెనక చిక్కిన ట్టిమత్వములనంగడి బోకార్చియ్య
 థామనజంగూర్చనములు శలుకు. BD. 4. 1822.
 యితరమత్వములనంగట బోకార్చి. ib. 5. 99.
 బాజుగులుగారియలం బోకార్చగలరు. నాశనము
 చేసుట. D.
 బోకి n. s. A pot (a word of contempt.) A native
 ship or vessel. బోకిబాచ్చె (anuk) pots and
 pans. Sampaga. §. 72. తానై తేకురిశుద్ధుడు, మే
 నై తేముట్టుబోకి మే సూతాసూ.
 పోకిరి n. s. A villain, a blackguard, rogue, a
 scoundrel, a lewd fellow.
 పోకిరి adj. Villainous, blackguardly, wild, slip-
 pery, or unprincipled. పోకిరిమాట a vulgarism.
 పోకిళ్లు n. s. plu. Idle wishes, fopperies, whims,
 freaks, whimsies. పోకిళ్లమారి a fop, an epicure.
 పోకు Go not thou. The neg. imperative of పోవు
 ట. Vish. 4. 121.
 పోకు n. s. Going, an opening or passage. Ex-
 pense, (a verbal of పోవుట.) వాడు దానియింటి
 కి పోకువకుఁ గావుండి నాడు he goes often to her
 house, he frequents her house.
 పోకు n. s. యోనిమిదిమాంశపు అరుగు. D.
 పోకె n. s. A bone.
 పోకొత్తు Nippers for breaking the betel nut.
 పోక్తాణము, అనగా బాక్తాన. D.
 పోక్త * He who enjoys, he who eats. కతాఁభో
 త్రాజనాదఁనః The creator and enjoyer is
 God, all things are created by God for his
 good pleasure.
 పోగము * n. s. Enjoyment. Possessions. A crop.
 A snake's [body or] crest. పోగము Worship.
 అష్టపోగములు the eight profits of land: as
 the crop, the spontaneous growth, the water,
 the trees, wells, hidden wealth, &c. ఏకపోగ
 ము undivided possession. ఏకపోగగ్రామము
 a village in the hands of one single person.
 (5th Report. page 830.) పాలిపోగము sepa-
 rate possession. ibid. పాలిపోగగ్రామము (ibid
 831.) "a village whereof the land is the
 property of several persons: but each holds
 his land as a separate property: and always
 retains the same fields." ఈశంవత్సరము పైక

పోగము తుండినది పైకపోగము పోయినది One
 crop turned out well, one crop turned out ill.
 అష్టపోగము, అనుభవము, పాముకడగ, ప్రజాత
 తి. D. పోగభూమి అనగా యోని. D.
 పోగండు * Deformed. A boy from 5 to 16. అ
 ష్టవకాశర్యంతభాతే, అంగహీనె. SC.
 పోగమంటుకము * n. s. An open hall or a porch
 for the god, in which festivals are celebrated.
 కళ్యాణమంటుకము.
 పోగము adj. Appertaining to a dancing or theat-
 rical caste. పోగమురామి Rami the dancing
 girl. పోగంకిచ్చయ Kitchaya of the theatre.
 పోగముచానం or పోగముది a dancing girl. పోగ
 ముపాండ్లు dancing girls, actresses. పోగమాట
 Dancing. పోగమాటాడుట To dance.
 పోగర n. s. A graver, or small chisel used by
 goldsmiths. అనగా శలాక. పోగరకరి carved
 work. Satyab. 4. 53. కంఠలవానికనిముట్టు. D.
 పోగరి A weaned calf, a young heifer? D. Na-
 van. 47. మంచికోడెలకుననువుండ బెట్టుదు నచ్చు
 లుమరియు పోగరియు నైనమాను పొడవకయుండ
 బాగుగా శలగనిబులవారనిన.
 పోగవతి * "Name of the Capital of the Nagas
 or serpents." పాతాళగంగ. శేషశర్మకృష్ణామ, D.
 పోగస్త్రీ * n. s. A kept woman, or concubine.
 Vish. 6. 425. విచిత్రవీర్యనిపోగస్త్రీయందు విదు
 రునిముట్టింపె.
 పోగాశిశుత్రి * A name of Garuda. Swa. 5. 133.
 పోగాశి శుక్రితరస్సుభ్యత్యం నభావ. టీ|| శున్నగా
 శనశుత్రి, అనగా గరుత్మంతుడు.
 పోగి The name given to the eves of some par-
 ticular feasts. In Madras పోగిమూటము is the
 custom of lighting fires at every house door
 all the preceding night. శుండుకతోలినాడు, పో
 గముగలవాడు. D.
 పోగి * n. s. A serpent. He who lives in splen-
 dour or luxury. పాము, అనుభవశాలిపురుషుడు.
 D.
 పోగించుట * v. a. To enjoy. (particularly a wo-
 man.)
 పోగించుట * n. s. Plu. పోగించుటలు Enjoyment.
 Radha. 3. 25. మనమానాడుమహా విసౌదముల
 ప్రేమిత్ మిరపోగించుట వినుము. టీ|| పోగించు
 టల్, పొందడములు.

భోగి * n. s. A royal concubine : or left handed queen. రాజులందరినాగముది, అనేకరితుల శంభోగమునేర్చుకొన్న శ్రీ. D.

పోగు n. s. A thread, a string. A heap, a crowd, an assembly. An ear-ring. ముక్కు పోగు a nose-ring. కుట్టుపోగు a wire placed in the ear preparatory to an ear-ring. పోగుపోయుట or పోగురీయుట To darn. Vema. 650. పూసపోగు బెట్టి పురుషునిభుజమెక్కి, కన్నులార్చవారకాంతగాదు, తనకులాంగువారిదడయకజంపురా. H. 2. 15. అటదినేర్పుతోవగల యందము చందము చూతుమని కోలాటమువ్రేయుకైవడినిలాలితదృక్తరశత్రుభావభుజ, పాటిగపోగువెంటినిపాశ్వరములంజరియించు. S. 3. 95. పోగుముచెలిధనమెల్ల బ్రాగులుగా సేసేగ. BD. 5. 223. ఆగుములులెల్లమామకంబుమెల్ల, శాంతంబుప్రొగుశజ్జనభక్తిబాగు.

పోగు or పోగుత్రాళ్లు n. s. A kind of net : i. e. Lines or cords laid by huntsman as snares. Kalahas. 3. 11. శుద్ధినచేలకువరాహశంబులుచారరాకుండనెల్లనిచామరభండంబులపోగుత్రాళ్లు గట్టుదురెరుకుత్. L. 20. 68. భానుదీప్తిలకు లోపలదూరరానిప్రారంభములమున్నరమ్ముగబ్రాక, కాననంతులవేటకాండ్రునుబ్రాగు వారిరోయనసెప్పుట పులతారరులు. R. 2. 28. ఓడముత్తద్రవ్యించియురులాడ్డనియమించియవ్వలవ్వలల విరుగడించి, అడుగులెత్తించి చొప్పడనాడతెలియించి యాయయతెంకితట్లరయబుని, పోగువారింబిగమ్మనజాంపుబెట్టింబిండబిజగురాకుగూండనంచి.

పోగుచేయుట v. a. To collect, to accumulate, to put together.

పోగొట్టుట v. a. To lose. To do away. అంధకారమునుపోగొట్టెను he dispelled the darkness. నాకన్నుపోగొట్టుతావా are you going to put out my eyes? చలిపోగొట్టుకొనేటందుకు To keep off the cold.

భోగ్యత * n. s. Deliciousness, sweetness. దీనిభోగ్యతచేసిలేదు nothing is delicious than this.

భోగ్యము * n. s. Use, usufruct, enjoyment, given in pledge or on mortgage. భోగ్యకుత్రము a mortgage bond, wherein the lender assumes the temporary use of the property mortgaged.

భోగ్యము * adj. Enjoyable, fit to be enjoyed, delicious, agreeable as food. ఆశ్రుసాదముభో

గ్యముగావుండలేదు That food is not agreeable.

పోచ n. s. A fibre, a bit. తృణము, లేశము, as నారపోచ a fibre of hemp. సూరిపోచ a bit of thread. గడ్డిపోచ a bit of grass వామశుపోచ a grain of mustard. జంబెశుపోచ a sacred thread.

పోచికోలు n. s. Worthlessness, uselessness. పోచికోలుగాయిచ్చుట To give away as useless. A proverb says మనిషిపోచికోలుకాదు There is no man of whom you can say he is of no consequence to you.

పోచిళ్లు Pōchillu. A superstitious rite (ఉత్తరతి) regarding omens; a few grains of rice, అక్షరలు, put in water, are flung on the roof of a neighbour's house : he who so casts them, sits in a corner, and listens for any words he can overhear in the family : the words are put together and a meaning is elicited. On certain days of the weeks this is done at the house of a washerman, on other days at the house of a dancing girl. L. 3. 105. శకునజ్ఞులనడుగుదురట్ల, పునరంగపోచిళ్లుపోతురుమరియు, గడ్డెచూపింతురుగారిసాముదురు.

భోజనము * n. s. Food, a repast or meal, eating.

భోజనముచేసుట To eat, to dine. భోజనకస్తూరి small oranges pickled.

భోజరాజు, భోజాదు * The name of a king celebrated by Sanscrit poets as a bountiful patron. The Augustus of Southern India.

పోజుట v. a. To prepare cotton with the hands for spinning. UH. 4. 76. శుద్ధినిప్రజుచుకొనడికిబ్రాహ్మణుడిచ్చుచువిశ్రంతతువుత్క్రాంతకనేకవింశతియుగూచి.

భోజ్యము * n. s. Food. ఆహారము.

భోజ్యము * adj. Edible, fit to eat, eatable. DUR. p. 1002.

పోట A time, as ఒకపోట Once. పోటనబంతిమీటుగతి when she tossed the ball up once. Vasu. 2. 201.

భోట The name of a country, perhaps Bootan. Balr. 5. 22. కణ్ణాటమరహటభోటసింధు, వంగకాస్తీరకలింగబహురాండ్ర.

పోటకత్తి n. s. A bill hook, a wood cutter's knife. అడవిసరికేకత్తి. D.

పోటరి, or పోటరికాదు n. s. A hero, a brave man. M. IV. 2. 264. పోటరులైనభరతేపురుషులరంటి.

బోడబాణికము An ornament, made of paper and talc, worn at weddings by female friends; the one worn by men being called బాణికము. A. 5. 20. తమకాత్మకాభరణరీతిప్రస్తుత సూత్రస్య తవరస్మర, త్వలికాదిత్రయవద్వయా నరగతాధ స్వల్పవిస్తారదై, ఘృణలశీలిర్వసురశ్రీటంబసువివాహాంబన్త సూతాత పాటలదంతవృద్ధ బోడబాణిక శృదంతల్యోరకేలింతికా. బోడబాణికశ్రు, అనగా శిఖరములు లేనిపాలబట్టిక యొక్క.

హోదలు n. s. Hornless cattle. కొమ్ములురానివృశు
 వులు. D.

పోడి, అసగా ఒప్పు. D.

బోడి n. s. A word used in compounds denoting woman as విగురాకుబోడి, శుభ్రబోడి &c. Vish. 2. 215. విగురాకుబోడిద్రూయుగమంగజాతునిచెరుకుసొంజినింటికొరశుగరమ. Appacavi. 2. 177. వేడుకొన, దగు, నాశుభ్రబోడిననగ.

బోడి adj. Bald-headed, hornless, tuskless. **బోడి**
రల Bald-head. **బోడిరలతో** వచ్చినాడు he came
 with his head bare or uncovered. **బోడిఆవు**
 a hornless cow. **బోడియేనుగ** a tuskless ele-
 phant. **బోడిచెట్టు** a polled or pollard tree. **బోడి**
అడ్డు a blunt arrow, an arrow without a point.
బోడిచేయటం To shave the head entirely bare.
చారికిబాగాబోడిచేసినాడు he stripped them
 bare, or plundered them.

బోధిక n. s. A companion, a pupil. చెరికాడు, శి
 ష్యుడు. Sar. D. 12. శంకరశంకరశనయాడు శేషు
 లు సేవింతు, బాంగరాళాడు బుబోధికత్వాను, శం
 కరిబాణకచరియింపుచున్న. ib. 541. తురములో
 నేను ను బోధికశ్రీధిరువులెత్తుచుల్లె పారావరము
 లనరనియాడింపుచు. Satya. 4. 53. బోధికలుసా
 రెకుమణ్వులుచుట్టియవ్వగఁ. S. 3. 110. భుజము
 లువిరులచే బూజించుబోధికత్ మురువైనముందరి
 బిరుదురవిధా. L. 13. 45. యెనుముదస్త్రి ననియేమిగు
 ర్రంబుదెనకకుబోయిన విధమయ్యెనకట, అనియె
 గ్గలాడంగయతనిబోధికలు వినివినివేసారి వేగంబె
 తేరి.

ಪಡೆಗಾ Well, properly, duly. ಚಪ್ಪಗಾ. HD. 2.

2391. పాడి గాబిడల పారిశుశ్చ నుంచి. DRB. 356.

చోడిమి or చోడిమి n. s. A sign or mark. Brightness, splendour. Proportion, fitness, neatness. Economy, management, prudence. లక్షణము, కళ, వస్తు, సాంకృ, సాంకము, మితప్రణయము. S.

1. 243. ప్రాజేశ్వరుండుగడు నిద్రాగత నున్నాడి
దేమిలనకన్నులకుఁ గాఁచెనెయిలనికి మగపో
జిమియే లేదోయ నుచు పొక్తుచుమదిలో. KP. 4.
71. పొలియాలిమగని పోణము లేమియు గలిగినట్టి
చొత్తుగానరాదు. T. 3. 58. కా నుదీవెపోజిమితురి
కింత. టీ|| పోజిమి, సాగను. Bhag. 8. 445. ఘనతన్ని
మగ పోణముల్ తలుచుదురంగ న్నారము. T. 4. 66.
మాటలపోడిమి దాని కేతనుగ. టీ|| పోడిమి, చమత్కార
ము. ib. 1. 46. పొద్దుకు|| పొద్దుకునువింత పోడిమిమీ
రగా. టీ|| పోడిమి, అలంకారము. ib. 3. 29. లికు
చకుచాకుచ సాదృశ్య ఫలంబుల పోడిమిమీరు దాడి
మీనికుంజంబులు. టీ|| పోడిమిమీరు, అలంకరించ
బడిన. Siva. 2. 10. విలయకృతానుకీలములవేడిమి
పోడిమిమాలి|| వేల్చిడిం. టీ|| పోడిమిమాలి, సౌప్తవ
ముచెడి. H. 4. 94. బలితంశ్రుశ్రులిసంశ్రుకల బెంశ్రు
జఘనంశ్రుపోడి మెన్నగ సెక్కు నాడుబట్టు. T. 3. 99.
పాడియెసికిటువంటుపోడుముల్. టీ|| పోడుముల్,
నడవడులు. S. 3. 38. ముచ్చువగల నెలతరమింతుఁ
పోడిమిచెడదే. పోడిమిసెడుట To die చచ్చుట.
పోడిమడంచుట To kill చంపుట. Vish. 7. 144.
నాడధికరాత్రితూరస పోడిమిచెడె మొన్న బండిపా
రలగబడియెగా. T. 5. 70. బాణములవేలకొలంవిగ
దైత్యవీరులం, పోడిమడంతు. టీ|| పోడిమడంతు, చం
తుగాను. దానికిమున్నైదువపోజిమి పుక్కపై నాకా
నము she has not the appearance of a married
woman. శ్వరూపకాంతి. D. పోజిమి, పొందిమి.
OG.

పోడిమిగా adv. Economically. మితప్రయముగా.

పోదు He will not go.

పోడు n. s. Inflex పోటి plu. పోట్లు A down, a furze-
common. A bushy land. పోడుకొట్టుట To clear
away brushwood, to remove underwood. చేని
కొరకు చెట్టునరుకుట. OG. చిరి వేరుపోట్ల Chay-
root grounds. చాయ వేళ్లు పైరులయ్యే భూమి.

ಪಾಕ n. s. plu. ಪ್ಲಾಕ್ಟ Elevated ground, a
hillock. P. 1. 496. ತೀರಕ ಪಾಯಪಾಯಬಲು ದೆಂಕು
ಲಕಂಕುಲದ್ವೈಶ್ವ ಪ್ರಾಮಾರುಲ ದಾರುಲಂಕದಿ ಪ್ಲಾಕ್ಟ
ಲತಿಪ್ಪಲಪ್ಲಾಕ್ಟ ರಾಕ್ಟ. ಪ್ಲಾಕ್ಟ ಪಾಕ್ಟ, ಕಾಂವೆ ಪಾಟಿ ತಿಕ್ಕುಲು.

ಪೊಣಿಮಿ See ಪೊಡಿಮಿ.

પૌઠ adj. Molten, cast in metal. પૌઠચેંબુ a metal bottle or jug, which is cast, not hammered.

పోత n. s. Casting, pouring. Bathing, washing.
Eruption of the small pox. ఆకుపోత putting

plants into the ground. పెట్టుపోతులు శాశ్వతములు కావు Meat and drink (literally, feeding and bathing) are momentary matters.

పోతము * n. s. A vessel, boat, ship. The young of any animal, an elephant ten years old. పోతము a young parrot. వాతపోతము a young breeze. i. e. a slight gale. ఓడ, శిశువు. D.

పోతపాత్రిక * n. s. A vessel. ఓడ M. XII. 6. 222. సంసారసాగరమును దౌర్భాగ్యపోతపాత్రిక నిశ్చరింపుముగూరారు.

పోతరము or పోత్రము n. s. Pride, hauteur, fatness గర్వము, మదము, కండ్ కావరము. KP. 3. 174. ప్రారంభవద్ద వీపుపోతరముతో నున్నాదివైయిప్పుడే, నారంభితి. Charu Chan. 4. 53. పోతరంబున మొగంబులుబిగించుకొనితాపాంగములను వివిధియాడుచోట. Satya. 2. 36. పోతరములచే వపుజాగృహములపెట్టుగా తేజీలుగట్టువారు. దశమము. D.

పోతరి n. s. A tree called Kydia Fraterna. Rox. 3. 189.

పోతరించుట To become fat, fatten, to pick up flesh. కొవ్వుట, మదించుట. Paidimarri. 2. 80. యెండకాకలపారలాడునేకలములచమరు చేరెడు దొరుపులముగ్రోలి, ప్రోతరించినకారెనుబోతులచట Pal. 103. గోశున్ననలగామరాజు నగరిలో శులను, భోజనములుచేసిపోతరింపుచును.

పోతవణిక్కు * n. s. A sea-faring merchant. ఓడకేతుకుపుచ్చుకొన్నవాడు. D.

పోతవహుడు or పోతవాహుడు * n. s. A rower, a boatman, a steersman. ఓడతండేలు. D.

పోతు n. s. The male of certain birds or cattle, and plants. A male buffalo. మేకపోతు a he-goat. గొడ్డుపోతు a barren woman, తాగుపోతు a drunkard. తిండిపోతు a glutton. తూగుపోతు a sluggard. వదురుపోతు a chatter box. పోతుటీగ a male fly. పోతుకరుడు the bigger surf. పోతుతాడు the male palm tree. శుశుకులలోమొగది, మహిషము. D. పోతురొతు, యముడు. D. పోతుపిల్ల, శుశుకాతిలోమొగపిల్ల. D.

పోతురాజు or పోతరాజు n. s. The name of a rustic god, like Pan, worshipped (chiefly by herdsmen) throughout the Telugu Kannadi and Mahratta countries: after him many men are named. His wives, after whom some women

are named, are called Gangamma, Polacamma, or Poleramma. These answer to Punch and Judy. A proverb says పాడువూరికిమంచవుకోడు పోతురాజు 'a Triton of the minnows' (Shakespeare.) బమ్మెరపోతురాజు name of a certain poet.

పోత్రము * n. s. The snout of a hog. శుండిముట్టె. D.

పోత్రి * n. s. A swine, శుంది, దున్నపోతు. D.

పోత్రిత్వము * n. s. Hogship, swinishness. పోత్రిత్వమునహించె he took the form of a pig.

బోద adj. Swollen as a leg. బోదకాలు a swollen diseased leg. A. 6. 22. వ్రేలడగుబొజ్జగలబోదకాలివాని. టీ|| బోదకాలివాని, బోదయయినపుక్కుకాలుగలవాన్ని. బోదచరచుట To swell. Swa. 4. 21. పాడచెదరిబోదచరచినయెడల్లతో. టీ|| బోదచరచిన, ఏకరితిగాబలసినటువంటి.

బోద n. s. The young or chick of a bird. పోతము, శుశుపిల్ల. T. 4. 101. కలికిరాయంచబోదలకలికియలికియులికివలమాన శువమానగలితమాన. టీ|| రాయంచబోదలు, రాజహంసలయొక్కకొడుకులు. P. 1. 291. యెగుబోదలైగూడుదిగనాడిపెరమ్రాకులెక్కనారనియుత్పహించులేద. టీ|| యెగుబోదలై, పెద్దపిల్లలై, ఆనగాయెనిసేమాత్రపుపిల్లలనుట. Kalahasti. 2. 83. బైదికంబునగూడుదప్పినేలనుబద్దరాచిల్ల బోదలప్రోచుటిల్లి.

బోదము Let us go. DRB. 272.

బోది n. s. Nourishment, cultivation. పోషణ, కృషి. Vema. 400. యాదేహమెన్నిభంగుల, బ్రోదియుసెనరించనేలపోతుటకాదే, మిడిరిగి మురికిగడుగుచు, భేదంబులుమానముక్తిచెరయర. ib. 1304. షిరినిబ్రోదచేసిక్రితులనురమించి, గతమునెంచిపద్ధగతివహించి. B. X. §. 52. పువ్వుదీగలకునుబ్రోదిసేయు.

బోదియ n. s. A tree. Swa. 2. 33. పూచినయొక్కపోకనునుబోదియజేరి. టీ|| పోకనునుబోదియ, నున్నటిపోకమాను. ib. 3. 102. శ్యామలోశురినివిడచిదాద్రములకు, గాండవండుంబుదిగువానకాళ్లుగాగబంకరుహనేద్రివమార్పు శంకసైనికు, పోకబోదియనవకంపుమోకగంటే. టీ|| పోకబోదియ, పోకచెట్లయొక్క.

బోడు n. s. The sacking in which oil bottles are packed on a bullock. సాగరముమోసేయెద్దుకుగంతమోదవేసేది. D.

బోదె, బోదియ or బోదెట n. s. The bulging part. The pediment or chapter of a pillar. Also a runnel or small channel for watering trees. H. 1. 167. ఆరుగులునున్నువు పెరమంటి కట్టెలుదీర్చినగోడలుదేజరిల్ల, నిండునున్నువుతూర నెరచాలుబోదెలుదీర్చినదేవమద్దెదనర. ib. 1. 209.

గాలిమంటుకుముప్రాకారంబులోతులుబోదెలుచుట్టలుపొందుకుడగ, కట్టుటచుట్టముగ్గునగోవురంబులు. ib. 1. 224. మిద్దెలోబోదియమీదనున్న, తుల, పొందుగదీనుకరచుట్టంచు. D. says మళ్లకుకట్టెకాలువ, శ్రంభముమీదదూలముకిందనుండేది. బోదెకాయ్య, గడకుకిందికమ్మ.

బోదెకరుకు n. s. ఆనగాఢకజంతువు.

పోదోయుట v. a. To baffle, to push back, to thrust away. Satya. 4. 184. ఏసిననశ్రోశశ్రీములునెంతవడింబరిగోలచేసిపో దోసినహద్దుతంబెవుడుదోడుగ బెట్టుగ కేకవేళి.

పోదోలుట v. a. To drive off. Zacca. 4. 40. వ్రాలినరాజసంబునకు వచ్చుకుకంబులజేరనిక పోదోలి.

బోధ * n. s. Wisdom, intellect, understanding, awaking, arousing. ఆవగతో, తెలియడము. SC. Siva. 2. 37. బోధకళమనెకా మోహవిభ్రాంతి. టీ|| బోధకళ, నిరంతరజాగ్రత. H. 1. 208. పుత్రకునివాక్యవిస్మరద్యోధమునకు, తల్లిదండ్రులుశంతోషముల్లిల్లి. T. 5. 221. భోజరాజనైజబోధబోధనశ్రుతత్వజనాభి రామరామచంద్ర. టీ|| బోధ, బోధన, జ్ఞానమువంటిజ్ఞానముకల్గుచేతన.

బోధకుడు * n. s. A teacher, preacher, instructor: an informer or spy. W. గురువు.

బోధచేయుట v. a. To explain, to inform, to persuade, advise, admonish, induce. వానికిబోధచేసేకైలేదు he is unable to convey his knowledge i. e. to teach.

బోధన * n. s. Knowledge. Teaching, informing, awaking, arousing. వానిబోధనవినివద్దు do not listen to his counsel.

బోధకుడుట v. n. To be known, to be understood, become intelligible. అదినాకుబోధకుడినది or బోధఅయినది I understand it.

బోధకురుట v. a. To teach, explain or make intelligible.

బోధించుట v. a. To teach, explain, advise, instigate, tempt.

బోధిక * n. s. A female-fortune-teller. ఎరుకుశ్రీ. D.

బోధిద్రుమము * The sacred fig tree: ficus religiosa. రావిచెట్టు. D.

బోనకత్తె n. s. A housemaid or slave girl.

బోనము n. s. Food: meat. Jaganna. 2. 63. వీణాపానులుముట్టకబట్టగట్టక బోనంబుసేయక. టీ|| బోనముసేయక, తిండితినక. బోనకావిడి a yoke (కావడి) on which baskets containing meats are carried. Pal. 256. కర్పూకరమాదిగా వాళినలమరుపెట్టెలునుమాక్తశంబుబలువు బోనగావిట్లు. బోనపుటిక A basket of meats. DRV. 112. వింతగానన్నంబు వివిధభక్ష్యములు, పాశగనించినబోనపుటికచేపుని. ఆస్తము. D.

పోనాడుట v. a. To drive off, to turn away, to abandon.

పోని adj. Resembling, similar, like. మన్నభుంబోనివాడు One as handsome as Cupid. M. I. 2. 68. పాతాళవివరంబునుంబోని తనకంతవిలంబుదెరచియందరమెక్త పెట్టమిం. ib. I. 1. 213. బాలాకుకాండునుంబోనిబాలకునెరికాని. ib. XII. 2. 385. త్రాసులబోనిదిత్తంబులతోడ.

పోని (neg. part of పోవుట) who or which goes not. లేనిపోని nonsensical. లేనిపోనిమాటలు foolish language. లేనిపోనిదని a foolish thing. లేనిపోనిదేవులు gods that are no gods.

పోని Let it go, let it pass. Never mind. Ila. 4. 67. మారుదదె, కానితన, మూని, పోరె, పోని, నీదువుశానికైన. టీ|| పోని, విడిచిపెట్టు.

బోను n. s. A trap. Chenna. 4. 279. కత్తులబోనుకాపురముకామినిశిలపొప్పదీయెడ. Satya. 4. 214. చిగురాకుపాస్సుమీదబడనుకత్తులబోనుపైబడినీతివ్రాలెయలనాగ.

పోనుత్తుట v. a. To do away, to remove. Vish. 5. 147. అయ్యింతులు, చిత్రజాబాములచేత శిగ్గంతయబోనుత్తిమునిబెండ్లియాడగ రత్తరతుడుపెరిగి. Ila. 3. 9. కయ్యెడచెరంగులస్వేదమిందుశంధోహంబులంబోనుత్తి.

బోకుడునట్లుగ adv. పొయ్యెటట్లుగా. M. XII. 3. 243. కోకుంబునరాజుకొడుకుగుడ్డులురెండుం, బోకుడునట్లుగగోళ్లం, వేచరికి.

పోవు n. s. Grass. ఆనగాగడ్డి. Chenna. 4. 159. అంతటరణ్ణెనవటవీణ్ణంబునపోవుసేయుచుచాలచేవువచ్చి. పోవు, ఆనగాకసువు.

పోయి or పోయి n. s. Trace. పాద.

పోయ We will not go. (1st pers. plu. neg. aor. of పోవుట.)

పోయివట్ట The same as పోకొట్టుట To remove, do away, destroy.

పోయ n. s. A forester, or mountaineer. A savage, a highlandman, a man of the woods, a huntsman or fowler. కొరావడు. T. 3. 113. పోయనురునకు. టి|| దయలేనివస్తువునకి. పోయకులము the highland caste.

పోయత A highland lass: a woman of the hill tribe. కొరావత్రి. R. 2. 15.

పోయవాడు A savage, a man of the woods, a highlandman.

పోయ The past participle of పోవుట.

పోయించుట The causal of పోయట. గట్టుపోయించుట to raise a bank. విగ్రహములు పోయించిరి they had some statues cast.

పోయిన (The past rel. pl of పోవుట) Gone, departed. Lost. Also Past, Last, as పోయిన సోమవారము Last Monday: పోయిన నెల last month.

పోయా n. s. A palankeen bearer.

పోయాడు A man of the cowkeeper's or shepherd's caste. గొల్ల పోయాడు a shepherd.

పోయట v. a. and v. n. To pour. To cast in metal or found. అప్పువారు నిన్న నేతులుపోశినది the small pox came to a head yesterday. కట్టపోసి నారు they built a bank. నారుపోయట To sow seed, which is afterwards to be transplanted. ఆకుపోయట To transplant rice. గోడ పెట్టిమ దురుపోసినాడు he built a wall and placed a cope upon it. తలబ్రాలుపోసినది she poured the blessed grain upon their heads (in marriage.) ఉగ్గపోయట To make water, to urinate. వడపోయట to strain or drain rice &c. ఉరిపోయట To cast a noose. వృథాగా నాలుసురుపోసుకొన్నాడు he left me to groan in misery. పురుడు పోశేమి త్రముదాన్ని పుట్టింటికితీసుకొనివచ్చినారు they brought her home to lie in. వాడు సొట్లో పోసుకొన్నాడు he poured it into his mouth. ఆపుండుచీముపోశినది the boil is full of pus, the boil has gathered. చెమటపోయట to perspire. వానికియికొలదు వారుపోయలేదు he never had the small pox. ఆవిన్నది నీళ్లుపోసుకొంటూవున్నది she is with child. ఆవిన్నది నీళ్లుపోసుకొంటూవున్నది

v. n. she is bathing. ఆవిన్నదివానికినీళ్లుపోస్తున్నది v. a. she is bathing him. ఆవిన్నది చెట్లకునీళ్లు పోస్తున్నది she is watering the trees. విచ్చమెత్తి పొట్టపోసుకొంటున్నాడు he fills his belly by begging. ఆసుపోసినది she placed the thread in preparation to a warp.

పోయ He went. See పోవుట.

పోర n. s. The breast, the chest.

పోరగించుట v. a. To turn upside down. Vema. 1624. కడుపుపోరగించికున్నులుముకుళించి విరచి గుసుకొన్నవీడయ్యా.

పోరగిలబడుట, or పోరగిలుట v. n. To lie on his face or breast. M. XI. 2. 103. పోరగిలబడ్డవాడుకు పోలమొకటి, పుడమిమోచిననది మోముబాలు పుడచెడడు. ib. IX. 1. 315. భూమిమీదనట్లుపోరగిలబడి. Bmj. 1. 68. పోరలుకపోరలుకవడింజరుగు.

పోరచి n. s. Contempt, despite. Intention, design.

అలత్యము, శ్రుయోజనము. R. 1. 135. పొడవలతునన్నుపోరచిసేయకేముడుంబెచూచియోకోమలాంకి, దండగోరినింలేదయసేయుమిత్తుడేననవద్దనాకుకన్యాలలామ. నన్నుపోరచిసేయకే, అనగాఅలత్యముచేయబోకుమా. ib. 3. 93. కులమణిమైనయన్నైలరకుకామశీలకానెలరచిక్రెమాటలుదగమ్రానుపాటిదెనెడకావెదగూర్చుజించెమించెనూర్పులు, మనశీయ్యెవెల్లిడియు, పోరచి, కోకి, యరోచకంబు, మైనలరయు, దొడ్డి, పుట్టెదరుచయ్యెనువిట్టుములోకిలింతులు. పోరచి, అలత్యము. M. I. 5. 161. కోరినకోరికిండగగ కుంతినుత త్రితయంబు గాంచె గాంధారియు నక్కడకాసుత శతంబు ముడంబొనరంగగాంచె, సేపోరచియాడుపుట్టువునపుట్టినిరర్థకజీవనైతి శంసారసుభావహంబయినశీత్యురజన్మముగానబోలమి. ఆడబుట్టువునబుట్టి, స్త్రీజన్మమైతి, ఏపోరచి, యేమిశ్రయోజనము. Pariz. 2. 98. అంబుధరజాలముక్తంబులయినజలకణములుసాత్రాజితికైశికమునబారిచె, గగనరలలత్తిపోరచిగాగనినది, జాలసెప్పారుమాత్తికత్తుకమనగ. గగనరలలత్తి, నభోమండలశ్రీయైనది, పోరచిగాగ, శ్రయత్తు పూర్వకముగా. Hari Vams 2d part 1. 141. అనికైపోరచితోదురెచ్చుకొనిమిన్నుద్దంబుగాసెద్దుచుక, దనమైసోకకయుండగాదిరిగడక దవ్వెజరాసంధుడి, ప్రిమిత్తంబనకింతసేమిటికి మిఠారాజునాతాకురాధు

నిలువైందిట నశ్చదీయసుమహా వోశ్చతులక్ష్మ్యంబు గాఁ. అనికై, యుద్ధముకొఁసరము, పోరవి, శ్రయ త్తుభురవ్యకముగా, తోడుచెప్పుకొని, సహాయముతీ సుకవచ్చి. D. says పోరచె, దీనవృత్తినిదికొనెననుట. OG. says వెరకు, శ్రయజనమున్ను.

పోరాంబోతు n. s. Error for పోరతిపోతు a fighting bull.

పోరాటము n. s. Combat, dispute, fight. Navan. p. 447. line 8.

పోరాడుట v. n. To fight, grapple, contend, struggle.

పోరామి n. s. Affection, love. Swa. 3. 173. పోరే రా రే ప్రియంబుగల్గినజనుల్ పోరామి పోహోలునే. టీ॥ పోరామి, స్నేహము. T. 3. 120. పోరాములు నిండుకొగట తిరంబుగ సౌఖ్యకదాధిదేలి. టీ॥ పోరాములు, స్నేహములు. H. 2. 47. అంతఃకరణ ముశ్చంబు పోరామియు నేస్తంబు చెలిమియు నెనరుప్రేమ. B. X. §. 59. verse 83. ఆరాములలో నెత్తుడు, పోరాములు చాలనెరపి పురుషోత్తముడుగా. స్నేహము. D.

పోరించుట v. n. To breed a quarrel. జగదానకు పునికొల్పుట, HD. 2. 1194. నీపోటువాటుననిపుడిట్లునున్ను, పోరించితివిజంత్ర బొమ్మ నాయక్. Pal. 94. అనిరెండుపుంజాల అచ్చటపోరింతు.

పోరిగము n. s. A broom to sweep with, చీపురు. Mari BP. page. 149. అనువైనపోరిగంబదిశవరించుకొనియు, భక్తులయిండ్లకును వెళ్గినేగి ముంగిటి రజమెక్కుడుదమునదివియ.

పోరిరము n. s. War, battle, fight. యుద్ధము. D. పోరాటము. OG.

పోరు n. s. Fight, combat, quarrel, teasing. ఇంటిలోనిపోరు family jars or brawls. ఆపిల్లపోరు పెట్టుతున్నది the child goes on teasing, or making an uproar. పిచ్చికపోరు the uproar that sparrows make.

పోరు adj. Great, large. S. 3. 469. అలికిత్రుంగులు వెట్టినట్టితిన్నైలుకంచు పోరుదబ్బులుచాలపాలుపోనియూర్పవచ్చు ననంగసెనరుచావడి. పోరుతబ్బులు, పెద్దకజాటుములు. KP. 6. 130. వారలుతమతమవాకిటి, పోరుదలుపు వెట్టిశమయముల చెరవకతా, రారనితదిలమునెయ్యచు, నారూఢస్థితివహించిరాసౌధములోగా. H. 2. 246. గడియనీగములాపుగల్గుగొల్పులోతులియద్దమానుపోరు దలుపులు మగులు, గొత్తుయో, వడుకావాయాదిధ్వనియున్ను. D.

పోరుకాడించుట v. a. To bathe a child. విడ్డకునీళ్లు పోసుట. BX. 6. 15. పాశునికనూనెదలయంతిశుశుపుమాకి, పోరుకాడించివారిరతుబొమ్మటంచు, జలములాకకొన్నిరుట్టిరాజుల్లతోట్ల, నునిదివింపిపాడిరయ్యవిదతెల్ల. See పోర్కాడించుట.

పోరుకొనుట v. n. To resound, sound aloud. IIa.

1. 104. ఘోరిమొదలగువాద్యముల్ పోరుకొనగ. టీ॥ మిక్కిలిధ్వనిచేస్తూవుండగా.

పోరుకొలుపుట v. a. To sound మొరయుట ND.

2. 552. మారుగతకంచుకొమ్ములు కాహళములు పోరుకొలుపుటకునంబుధుతెల్లగలగ.

పోరుట v. n. To fight, contend. పోరిసాధించె he struggled for the victory, he mastered it with difficulty. N. 9. 191. దశకముమీరపోరుమదదంతులపోల్చి.

పోరుట n. s. Fighting. T. 3. 124. మక్కువతిట్లుకొట్టుబలిమాలుటలూరుటతెచ్చిపోరుటల్.

పోరున, పోరన, or పోరున adv. Much, grandly, greatly, heavily (as rain.) వానపోరునకురికినది it rained heavily. పోరునయేడ్చినది she wept bitterly. పోరునవెడతెను he proceeded in great pomp. DRY. 2268. పోరునగురికిరిపువ్వుతర్లములు. S. 3. 419. పాలిండ్లపోరునపాలుగురియ. M. III. 2. 28. మనుజేవ్వరుతెల్లనుపోరన దమయంతీ స్వయంవరమునకుసెట్టంబనుదెంచిరి. L. 19. 19. పురమునకనికతాపోరునగదత. దబ్బున. D.

పోరుపెట్టుట v. n. To tease, to plague.

పోరువ n. s. Cloth, sheet. T. 3. 15. శుశిమించుమాజరపాకపోరుపులచే దడియారసెత్తి. టీ॥ మాదరపాకపోరుపులచేసగా, సన్నరేకులచేతను.

పోరువ or పోరువ n. s. A vulture, also called పోరువగడ్డ or ఇందు. పెద్దపోరువ the large vulture. తెల్లపోరువ also called పీతిరిగడ్డ the white vulture.

పోర్కాడించుట v. a. To bathe an infant. నీళ్లుపోసుట. KP. 6. 205. శులుమరుదలయంతిరగా, నలుగడియోళ్లజలములంబోర్కాడించిలలింజన్మిచ్చుచు. See పోరుకాడించుట.

పోర్ల adv. Upside down, topsyturvy. పోర్లదోయుట To upset, overthrow. పోర్లకుడుట To lie prostrate : to be overset. చేన్నిచూచిపోర్లకుడుతావు what do you pride yourself upon? పోర్లబొక్కులకుడుట To fall on his breast or face. పోర్లించుట v. a. To upset, lay it on it's face.

పోల adv. Like, suitably, fitly. పొందిక గా. ఒత్తు
గా. L. 17. 68. దృశ్యముకదృశ్యమున కేదనైక్యం
ము, పోలబొంతుడు రెండుపొలకులు.
పోలంక or పోలక The bird called the rock pigeon.
Jerd. Cata. No. 270. where జొంపోల్ or జొ
ముపోలంక pedda polaka పెద్దపోలక and No.
271. శంకపోలక which is also called చిన్నపోల
క.
పోలంకు, అనగాగోపిశల. Q.
పోలక n. s. See —లు—
పోలకమ్మ A certain madonna or village goddess.
See పోతురాజు.
పోలగ, ఒత్తుగాననుట. D.
పోలడు or దూడలపోలడు n. s. An eagle. Literally
this is the name of a man, as we call another
bird, a Tom Tit.
పోలమి Dissimilarity, unlikeness. KP. 1. 60. ఏవ
రారోహలుమమ్మ పోలమికి రూఢిగనిమ్మెయినన్న.
పోళము A certain decoction. బాలింతపోళము a
certain medicine.
పోళము, అనగాగోపా. Q.
పోళి A sort of cake.
పోలింతుట v. a. (causal of పోలుట) To compare,
or liken. Padma. 3. 35. పోలింపిచూచినురవిభు
దాలలనంగవియు తెరిగి.
పోలిక n. s. Resemblance, likeness, semblance.
T. 4. 76. Radha. 1. 66. S. 3. 249.
పోలికపిట్ట n. s. See పోలక.
పోలికి n. s. Resemblance. పోలడము. D.
పోలిగాడు n. s. A man's name, like Tom or
Jack. దూడలపోలిగాడు an eagle and పోలిపోలి
గాడు the bird called a Martin. So in English
Jack-daw-Robin Redbreast &c.
పోలిమి An error for పోలిమి.
పోళీ n. s. plu. పోళీలు A cake made of wheat,
pease, and treacle. ఒబ్బట్ట. D.
పోలు adj. Hollow. పోలుగాజులు hollow bangles.
మట్టినిపోలుగాపోయించిరి they heaped the earth
lightly without pressing it solid.
పోలుక, or, పోలుగ or పోలువశుక్తి n. s. A sort of
bird. "The Indian grouse, erroneously called
rock pigeon. These birds are quite different
from pigeons: they have only three toes on the
foot; the leg is feathered, the beak is strong
and convex. The plumage of a light ash co-
lour spotted with black: and two long deli-

cate black feathers issue from the tail." (Alex-
ander's Overland Journey.) Rasica. 1. 49. నే
లనెమల్లుపోలుగలుకాయకోళ్లు. H. 3. 14. ఉట్టుదే
నువకొంగ పాశేరుపిచ్చిక పోలుకపిక్కిలిమాలమ్మ
చ్చు.
పోలుతుట v. a. To model. To compare or liken.
B. 4. 25.
పోలుట v. n. To resemble, to be like. This is
added to infinitives. చేయబోలునె can it be
done? The neg. is పోలదు, thus, అట్లాచేయపోల
దు it is not proper to do so. అట్లాచేయపోలునా
can it be effected so? పోలుపొందులేకుండామా
ట్లాడుట To talk without rhyme or reason. ఉం
డబోలును is the same as, ఉన్నవేమో perhaps
they are there. H. 1. 140. తెనువయచేవేంద్ర
ఉదవియనుదనుబుద్ధిజనింపబోలుకరుజీనికుక.
పోలుతుట To liken or compare. BD. 5. 318. భు
విలోనమరిచెప్పబోల్పొంగలరె.
పోలూకుడు, * అనగాభృత్యుడు. D. SC.
పోలె adv. Like; as రామునిపోలె Like Rama.
పోలె n. s. A pot, pipkin; a contemptuous word
for a vessel. నాకుతాగేటందుకు పుకపోలెలేదు
I have not a pot to drink out of. పోలెడుఅన్న
ము a bowl of rice.
పోలెలు, అనగాపొంగరములు. D.
పోలెనాటు n. s. A wretch. రలకొట్టమారి. H. 5.
128. మొండికట్టెగులాముమొప్పెగోలెపోలెనాటుగ
చాట్టపోతుడు రూగుండు.
పోలెరమ్మ The madonna of the small pox. That
disease itself.
పోల్లి Contracted for పోలికి resemblance.
పోల్పుట See పోలుతుట.
పోల్లు plu. of పోడు Downs, commons, large plains.
చిరివేరుపోల్లు low lands planted with dye root.
పోవ the inf: of పోవుట, పోవరాదు for పోరాదు
you must not go.
పోవడుతుట v. a. To abandon, give up, let go.
మానుట, వదలుట. Sar. D. 5. 324. ఆనబెట్టుట
తనయాసపోవడివి. L. 13. 84. నావినిమ్మలంక
రుగూడినిన్నుపోవడివివబారిపోక వెండియును,
పోవుట v. n. To go, proceed. To be lost, to die.
యింటికిపోయినాడు he went home. వాడిదోవను
వాడుపోయెను he went his way. వారితండ్రిపోయి
నతరువాత After his father's death. తదిదిగములు
పోయినతరువాత after ten days past, వానపోయి

నతరువాత after the rain ceased. ఆపుతుకము పోయినది the book is lost. కానికండ్లుపోయినవి he lost his eyes. చిల్లులుపోయిన చెంబు a mug that leaks. తదింతిలో నాలుగుపోతే ఆరు deduct four from ten and six remain. వాడుదానితో పోయినాడు he had (sexual) intercourse with her. Added to infinitives in A it gives the signification of intent : as వ్రాయబోతే వద్దన్నాడు when I was going to write he desired me not to do so. దాన్నికొట్టబోయినాడు he was about to strike her. వాండ్లుయెప్పుడుపోవోతారు when are they going to set out? చెప్పబోయేవును మీ you perhaps will say. Affixed to the past affirmative participles of many verbs, it denotes completeness : as ఆగోడతడిపోయినది the wall is fairly fell down. పోయవస్తూ is "Farewell" "Goodbye." వాండ్లు రావోతారు అనిపించిరి I believed that they were coming. ఆమాటలు యిప్పుడు యేట్లోకలికి పోయినవి that matter is now all ruined or at an end. వాండ్లుఅక్కడనేలండిపోయినారు they settled there. Joined to negative participles it is thus used, రాక without coming, రాకపోయెను he did not come. పోక without going, పోకపోయెను he did not go. వినిక without hearing, వినికపోయెను he would not listen. పోయినసారి Last time. పోయినశం వత్సరము last year. పోనిదోడు a sin that cannot be removed or done away. తల్లినిచంపినపాపాపాపాను he will incur the sin of killing his mother.

పోకి adj. Defective, empty. పుకపెట్టెలరలుగలది పుకటిపోకిది one box has partitions, the other has none.

పోకినోరు n. s. A toothless mouth. Chatu. 1. 51. ఆరవివరభద్రుని తదాహరిగూరిన పోకినోరు.

పోడుకుడు * n. s. Patron, protector. ఉడరపోడుకులు those who patronize the belly, or make a god of their belly. Aradhya. 460.

పోడుగము * n. s. Nourishing, cherishing. చిచ్చుమెత్తితడరపోడుగముచేసుకొంటున్నాడు he fills his belly by begging.

పోపించుట * v. a. To nourish, cherish, patronize.

పోష్యము * adj. To be cherished, taken care of. పోపించుతాన. పోష్యవర్తము His dependants, those who are in his tutelage.

పోష్యవర్తము, పోష్యుడు * n. s. A dependant, hanger-on, protege. తమపోష్యవర్తమైనరామయ్య i. e. your humble servant Ramaya. Lit. Ramaya who is one of your dependants.

పోశనము n. s. Milk. పాలు. Satya. 4. 40. ప్రేమసామారునభిషేకంబుసేయుచో, మగువమట్టనమారువగలుడలచు, పూతాత్మతెచేవపూజయొనచుచో పూబొడ్డిగ సేయు పాలుపుడలచు, వేడ్లతోహరికి నైవేద్యమిప్పించుచో చెలియ పోశనమిచ్చు చెలుపుడలచు, తేలయాహరిపాడతీర్థంబుగ్రోలుచో తెరవతెరనానువెరపుడలచు. Sanand D. 156. పోశనంబులు ద్రావు పోశగకూలికిని, రాశికెక్కినయేభ్యరాసివీడొకడు. పోశనాలు, పాలు. OG.

పోశరము n. s. Pride, arrogance. గర్వము, పోశరము. Kr. Abhyuday. 3. 61. ముట్టకు ముట్టకీపు పెనుమోరకకతెరనాన కానవాత్మిప్తకత్తునినిను తుపోనముక తెలకైనపట్టగా, ముట్టగ నీము నీమకురుమోశరు పోశర మేమిభూమి నేరట్టడిగట్టువాయి తలురాగలుమానవ చేమదానవీ. P. 1. 747. నిశభ్యమునజరిచిన, పోశముమోశమును నేడతోడనగలిగె, పోశరము సోరుక్రొవ్వా, రేసోయిల్లాడ నెవ్వరికినిదేరు. టీ|| పోశరము, పాగురో.

పోశరించుట v. n. To be proud or arrogant. గర్వించుట. P. 1. 361. ననుబోలనింగ ములులేవనికేళిరి పోశరించియాడినమాటల్. టీ|| పోశరించి, గర్వించి. A. 4. 54. పిలుకవాటిగోడిగజొనడ ములకుంబుట్టికాల్చిట్టిదువనెత్తమున మెత్తనిగరికిమేని పోశరించి. టీ|| పోశరించి, గర్వించి.

పోశరెక్కలు n. s. మత్స్యభేదములు. D.

పోసేయుట v. a. To eat, corruption from భోజనముచేయుట. H. 4. 47. శవరేయివేళిపోసేపొత్తు.

పోహ n. s. A fact or occurrence. శంకర్పము, వ్యవహారము, పని. Bdj. 4. 67. మనపురికావలివారిని, దనరగిలలుటించియడుగ తగువారలుపోహయిటువలెవచ్చినదని, వినుపింతురుగడచుగతులుచ్చు ధ్యనాధా. Ila. 3. 145. పాలకులగూడమో, రకులపోహజూడమో, మేల్చి న్నేయమో, యలిగడబాయమోవిరహమండమొగుం జమొ తెల్విజెండమో. టీ|| రకులపోహ, శంభోగముయొక్కనేర్పు. Vema. 1. 159. చేహములెక్కిగనుండిన, పోహారతత్వంబులన్ని పొందుగఁబెలుగు, చేహములదలిక బడినను, పోహారతత్వములుబచ్చిపొండవు. Also, in the ప్రశస్తిరాఘవకథకం. 1. నీమహాత్మముగా, బాహులు

లంబుకౌర్యమును భానుకులంబునమిట్లు రీతియనఁ,
పాహణి జేసి రామకథపూర్వము జెప్పినవింటి.

పాహణించుట n. s. To string together. గుంభనచే
నుట, కూర్చుట. KP. 1. 88. పాశము త్రెపునరు
ల పాహణించినవీల తమలోనదొరయు శబ్దములు
గూర్చి, అథలంబువాచ్యలక్ష్యవ్యంగ్యభేదంబులెరిగి
నిదోడవ. తనెనఁజేసి.

పా, పా, పా.

భాంక్రియ, వనకభాంక్రియ The yelling of a dog.
Vish. 7. 147.

పాండ్రదేశము * n. s. The ancient name of a
country including the greater part of Bengal.
పాండ్రుడు A native of the పాండ్ర country.
Vish. 8. 236.

పాండ * adj. Appertaining to youth. BX. ౧.
15. 593. రాంబున బలకృష్ణులు, పాండవయ
శ్శులగుచు బహుపాలకకాయాంబున బృందావన,
భాంబున గాచిరంతకుశలవనధిపా.

పాతము n. s. అన గాగుంపు. OG.

పాతికము * adj. Elementary, appertaining to the
elements. పాంచపాతికము composed of the 5
elements.

పాత్రి * n. s. A grand-daughter.

పాత్రుడు * n. s. A son's son. KP. 1. 107. పుత్ర
పాత్రత్రపాత్రాది through all generations.

పాద్మవరము * The name of a certain sect. పాద్మ
లు the people of the sect.

పానఃపునిక * Repeated. Kal. 1. 80. పానఃపునిక
శ్రుతివిధానమై.

పానఃపున్యము * Frequency, repetition.

పానమి n. s. The full of the moon; it is a vul-
gar word.

పామడు * n. s. A name of Mars. అంగారకుడు.

పార * Belonging to the puram or town. పారశ
కులు the ladies of the place: citizen's wives.

పారలోకము * n. s. The Townsfolk, a body of
citizens. Dab. 144. 17. పారవాంకన.

పారాము * adj. Relating to the Puranas V.

G. 1. 33. యిట్లువిక్రమాకుఁడీర్చినవిజయుడై శాలి
వాహనుండువీలతోడ, పారులెల్ల పొగడపారాము
ననుహారాజనంజే సెరాజ్యమచట.

పారాణికము * adj. Mythological, old as a story.

పారాణికము * n. s. A bard, minstrel, public
reader of a puran.

భౌరికుడు * n. s. A treasurer. రూకలకొట్టుమీద
పుండేవాడు. SC. says కనకాధ్యక్షుడు.

పారుడు * n. s. plu. పారులు Citizens. Towns-
folk.

పారుడుము * n. s. Manliness, resolution, a vow.

పుంశ్రీయు, శ్రుతిజ్ఞయున్ను. SC. says విక్రమ,
పురుషశ్య భావకర్త. M. III. 7. 153. ఆర
క్ష్మనుండునుదనచేసి న పారుడుంబు శ్రుతిహతంబగు
టకువిశ్రయంబునెంది. Vema. 500. బ్రహ్మవేత్త
లమరి పారుడుమారుడు. Bmj. 4. 160. పారుడుహీన
మానసులు.

పారుడుము * adj. Of, or, belonging to man. ఊ.
ధ్వవిశ్రుతవోః పాశిపురుషశ్రుమాణ, మనిషిచె
య్యెత్తుపాడుగు. SC. పారుడురతము manfashion
ఉపరతి.

పారుషీయము * adj. Made by human hands.

పారోగ్యపుడు * n. s. An overseer of the kitchen.

పాకగృహధ్యక్ష. SC.

పారోహిత్యము * n. s. The office of priest: priest-
hood. పురోహితకృత్యము.

పార్వమాసి or పార్ణిమ * n. s. The lunar day on
which the moon is full.

పాలశ్ర్యుదిక్కు * A proper name. The north: as be-
ing the quarter of Boreas or Aquila.

పాలశ్ర్యుడు * n. s. Proper name. An epithet of
Cubera the god of riches. Also of Ravana the
king of Ceylon killed by Rama.

పాలోమి * n. s. Proper name. The wife of In-
dra.

పాదము * అన గా పువ్యమాశము.

భౌద్యము n. s. Dignity, rank. శరుపు. Rama Sta-
va. 2. 42. భౌద్యహీనముదుఃఖాహృద్యమాకారం
ముయెంలిమింకలంబంకధూమి.

పాట్ల Error for పేట Suburb.

ప్ర.

శ్రుంక See వంక. B. X. 89.

బ్రందుట, అన గా పాండుట. DRV. 878. యెందునని
దిపాశుమీపాశుళలముబ్రందినంబ్రజలంపాశివేం
ద్రునకు.

ప్రంశము * n. s. Falling, declining from a height, or from propriety : falling from or off. L. 4. 24.

ప్రకటము * adj. Public, notorious. స్ఫుటమైనది. SC. M. VII. 2. 24. ప్రకటబలాధ్యులు.

ప్రకటన * n. s. Publication, notification.

ప్రకటనచేయుట v. a. To proclaim or make public.

ప్రకటించుట To proclaim, to promulgate. Pariz. 11. 10.

ప్రకటించేయుట v. a. To get it proclaimed.

ప్రకటితము * adj. Proclaimed, promulgated. ప్రసిద్ధమైన. ప్రకటితబలుడు celebrated for strength.

ప్రకరము * n. s. A heap ; a quantity ; a multitude. శుకూహము. D.

ప్రకరము * n. s. An introduction, prologue or prelude. A poetical fiction. A chapter or section in a book. Connection or thread of a story. Affair, case, medical case. ఆప్రకరముందు on that occasion తుకభక్తి. D.

ప్రకల్పితము * adj. Contrived, made, fabricated ఉత్పాదితము. Vish. 2. 361.

ప్రకాండము * n. s. The stem of a tree, the part between the root and the branches.

ప్రకాండము * adj. Excellent. ప్రశస్తాచరణే. SC.

ప్రకాశము * adv. Voluntarily, willingly. యథేచ్ఛితము. SC.

ప్రకారము * n. s. Way, similitude, manner, mode. భేద, సాదృశ్య. SC. రీతి, విధము.

ప్రకారము * or ప్రకారముగా adv. According to, accordingly. శకలప్రకారముల In all respects. ఆప్రకారముచేసినాడు he did accordingly. యథాప్రకారము as usual.

ప్రకాశము * n. s. Sun-shine, splendour, lustre. Manifestation. అరసిచేయనిండాప్రకాశముగావున్నది his name is celebrated.

ప్రకాశిల్లుట or ప్రకాశించుట * v. n. To shine, be splendid.

ప్రకీరణము * adj. Spread abroad, published, promulgated, expanded, opened, scattered, dispersed. వెచ్చల్లవిడ్డ.

ప్రకీరణము or ప్రకీరణకము * n. s. A chowri, a cow tail used as a fan. A chapter, a section of a book.

ప్రకృతము * adj. Present. ప్రకృతకార్యము the present business.

ప్రకృతము * n. s. The present time.

ప్రకృతము * adv. At present, just now, protempore.

ప్రకృతి * n. s. Nature, the goddess of nature. Natural or crude state. Constitution, temperament, disposition. ప్రైత్యప్రకృతి a bilious temperament. శ్లేష్మప్రకృతి a saturnine disposition. వాతప్రకృతి an airy amorous humour. జడప్రకృతి R. 6. 14. A dull state, stupefaction. స్వభావము, శరీరము, భూతత్రాయామిత్యాదిభావపు, పంచభూతము &c. SC.

ప్రకోపము * The height, or crisis. జ్వరప్రకోపములో In the height, crisis, of the fever.

ప్రకోపించుట v. n. To be at its crisis. జ్వరము ప్రకోపించినప్పుడు when the fever was at its height.

ప్రకోష్ఠము * n. s. The fore-arm. A part of the frame of a door. A court in a house, or open space surrounded by buildings. మోచేతికింది నుంచునుజెక్కుదాకాను, చోపాయన్ను, బంకున్ను. D.

ప్రక్క, అనగాదరిద్రులైన Poor, poverty-stricken. In A. VI. 158. యాబ్రక్కకొద్దిజుబాదరయ్య.

ప్రక్క చెట్టు n. s. A tree so called వేరశము. D.

ప్రక్రమము * n. s. Proceeding, going, beginning. T. 2. 30. కార్యప్రథమారంభము, అవశరము, క్రమము. SC.

ప్రక్రియ * n. s. Power. శమానప్రక్రియ The chapter in Sanscrit grammar regarding compound words. అధికారము, స్వపాదీనాంచామరధూననభక్త ధారణాది వ్యాపారః, నియతవిధిః, ప్రకృష్టకార్యజ్ఞే. RKD.

ప్రక్వాణము * n. s. The note of a lute. వీణామూత్రధ్వని. SC.

ప్రఖ్యా * adj. Like, similar.

ప్రఖ్యాతము * adj. Celebrated, famous, notorious. ప్రసిద్ధమైన.

ప్రఖ్యాతి * n. s. Celebrity, fame. ప్రసిద్ధి, ప్రోత్రము. SC.

ప్రగంధము * n. s. The upper arm. కూర్పరోశురిభాన, దండచెయ్యి. SC.

ప్రగల్భ * n. s. A bold woman. ప్రాశనాయికా. D. స్వీయాభేదశ్చరమందీకృత ప్రీడప్రగల్భానాయికాయాం. SC.

త్రుగ్ధము * n. s. Energy, confidence, audacity. ప్రాధర్మ్యము, దౌర్భ్యమున్ను. D.
 త్రుగ్ధము * adj. Audacious, daring. త్రుగ్ధాస్తి తే, ప్రాధమై. SC.
 త్రుగ్ధుడు * n. s. A bold man. త్రుగ్ధాబుద్ధిగలవాడు. D. త్రుగ్ధాస్తి. SC.
 త్రుగ్ధము * adj. Much, excessive, hard. దృఢమైన. D.
 త్రుగ్ధ, త్రుగ్ధ, ప్రెగ్ధ or ప్రెగ్ధ n. s. A minister. మంత్రి. R. 6. 216. సేనాధిపతిలంబ్రుగ్ధకాదుకులకపివరదాక్షరదుశనైసికముగాగూర్చె. హనుమంతునిమిదికి శంపించబడ్డవాహిసేనాధిపనున్న మంత్రిత్రుగ్ధుడగురినిచ్చి చంపినాడు. ABA. 2. 342. మంత్రిజనరప్రెగ్ధప్రెగ్ధయనదగు. M. III. 4. 246. సీక్ష్మశిఖుడునుసీకుత్రుగ్ధయునైవెలుగొందుచున్నయ్యలఘువులు. ib. V. 4. 241 సీకుత్రుగ్ధయును నెయ్యంతుచెలియునైకయ్యంబునకు నెవుడుకాలుద్రవ్య. Sumati §. 73. దగ్ధరికొండెముజెప్పిన, త్రుగ్ధదశలుకులకురాజు బ్రయుడైమదితా, నెగ్గులబ్రజానరించుట, బాగ్గులకైకల్పరథుబాడుచుట. D. says త్రుగ్ధ, ప్రాకుడు. OG. says త్రుగ్ధ, తిర్పరి.
 త్రుగ్ధకత్తె or —గ్ధ— n. s. A maid servant. పసికత్తె. S. 1. 369. జయకేతనునివారసారెవిచారింపివచ్చి త్రుగ్ధకత్తెలచ్చరింప.
 త్రుగ్ధము * n. s. A ray of light. A rein, rope. Confinement. A prisoner, a captive. కిరణ, రక్ష, కల్లమునుగుచ్చిరొకుత ప్రేలగాము, బంద్యాం, కైదుచేయబడ్డ స్త్రీపురుషులు. &c. SC.
 త్రుగ్ధము * n. s. A window, a lattice, a balcony. A summer house. మత్రాలంఘే, కటకటా, స్త్రీ, వాతాయనే, కిటికీ, ప్రాసాదే. గృహానాథిం, అథచంద్రాకారమైనతలగడ. &c. SC.
 త్రుగ్ధము * n. s. Juncture, occasion. త్రుకరణము.
 త్రుగ్ధము or త్రుగ్ధము * n. s. A covered terrace, or a small portico, before the door of a house. తలవాకిటిఅరుగుమిదివసారా, చోపాఅనగాశుంచాది. D. Vasu. 4. 138. and 5. 77. Pariz. 5. 58.
 త్రుగ్ధము * adj. Fierce, vehement, wrathful, fervid. Irate, exasperated, offended. దుగ్ధవృషముయిన, శరీరంశక్తిముకాని. D.
 త్రుగ్ధుడు * n. s. A terrible fellow. త్రుతాశులి. D. వాడుతకములో త్రుగ్ధుడు he is mighty in logic.

త్రుగ్ధము * n. s. Multitude, assemblage. A long-drawn note in music. This is the sense in Vish Puran. 2. 146. where it means four semiquavers: of which three make one త్రుగ్ధము.
 త్రుచారము * n. s. Putting in practice, causing him to do. ఆచరింపజేసుట. A. 6. 86. శాస్త్రంబులవేదనకధితి బోధంబుల దక్ష నాచరణత్రుచారణంబులెను. టీ|| త్రుచారణము, ఆచరింపజేయదము. A verse says అధితిబోధాచరణత్రుచారణైః, దశాశ్వురత్రైః త్రుగ్ధము పాధిభిః.
 త్రుచారము * n. s. Going, proceeding. Custom, usage, conduct. Appearance, manifestation. S. 3. 277. వింటివెజనవరయేతత్తత్తాత్రుచారంబెల్ల. BX. §. 16. 66. మలకలుమాత్రుచారములు మాముఖముల్ విషవహ్నికీలముల్. శించారము, శంకరి. D.
 త్రుచరుము * adj. Excessive, much, many. Public, notorious. ఆశంకరిండాత్రుచరుమైనది That matter became widely known. ఆమాటనుత్రుచరుమచేయక do not let this become public.
 త్రుచేరసుడు, త్రుచేతుడు * n. s. The god of the sea; (Varuna) or Neptune. వరుణుడు. D.
 త్రుచోదితము * adj. Prescribed, directed, sent. త్రురేఖించబడ్డ.
 త్రుచ్యున్నము * n. s. A private door, within a house; a lattice, a loop hole. దిద్దిదోవ. SC. says అంతర్ద్వారే, యింటిలోనుండికి తుండే ద్వారము.
 త్రుచ్యున్నము * adj. Covered, private, secret, concealed, disguised. గూఢమైన, మరుగైన.
 త్రుచ్యుర్నిక * n. s. Vomiting, sickness. వాంతిరోగము. D.
 త్రుచ్చాదనము * n. s. An upper or outer garment: covering, concealing. పెయట్ట, మూతయున్ను.
 త్రుచ్చాదితము * adj. Covered, clothed, concealed. మూయబడ్డ.
 త్రుచ్చ్యుతము * adj. Slidden, fallen, slipped. జారి.
 త్రుజ * n. s. Progeny, offspring. People, folk, the community. plu: త్రుజలు people, men. నల్ల త్రుజ the natives, black folks. P. 2. 203. త్రుజాపాలనము nourishing the people. త్రుజామరణము a general mortality.
 త్రుజనము * n. s. Impregnation: pregnancy of cattle in general. తోలియలు.

ప్రజననము * n. s. Birth, production. పుట్టుక.

ప్రజాశూరము * n. s. Subjection, the state of a subject.

ప్రజాపతి * n. s. Lord of men, patriarch. (W.) A name of the creator. The name common to the forefathers first created : subordinate creators. A king, or sovereign. Priapus, membrum virile, penis. Jagann. 2. 43. శిశ్నము, బ్రహ్మవిశ్వకర్మయ. D.

ప్రజాపతి * n. s. అనగా అన్నభార్య. D.

ప్రజ్ఞ * n. s. Intelligence, understanding, good sense, cleverness. S. 3. 24. వట్టిప్రజ్ఞలు ప్రేలున వాడరబరత she talks big.

ప్రజ్ఞానము * n. s. Knowledge, wisdom. తెలివి. D. says అనగాలు, బుద్ధియ.

ప్రజ్ఞాపత్రిక * n. s. A paper stuck in a volume to shew the place.

ప్రజ్ఞుడు * పంజాబీకాల్లవాడు. D.

పుజ్వరిల్లుట, ప్రజ్వలించుట * v. n. To shine or glitter. To burn or be inflamed. ప్రకాశించుట, మండుట. D.

ప్రక్షిప్తము * n. s. Flight of a bird; flying rapidly. పక్షిగతిభేదము.

ప్రకాతము * adj. Bending, bowed, stooping, inclined. భుక్త, శీఘ్ర. SC.

ప్రకాతి * n. s. Salutation, reverence, obeisance. నమస్కారము. N. 4. 84.

ప్రకాతించుట * v. a. To salute, to perform prostration. నమస్కరించుట.

ప్రకాతుడు * n. s. A subject: he who obeys. నమస్కారముచేసినవాడు, వంశినవాడు. D.

ప్రకామిల్లుట v. n. To bow, to prostrate oneself, to bow down. నమస్కారముచేసుట.

ప్రకాయము * n. s. Affection, friendly or fond regard, acquaintance. ప్రకాయకలహము lover's quarrels, discord between man and wife. స్నేహము, మంచిమాటలాడడము. D.

ప్రకాయించుట v. a. To make the fire rage, ప్రజ్వలించుచేసుట? Bmj. 2. 23. అలరగ స్థామయాజుల రుకాస్త్రయముల నుల్లినిల్లినగ్నుల ప్రకాయించునూడగను, గుంపునచొప్పడుధూమజాలముల కలయగబర్చెనాయన.

ప్రకాయిని * n. s. A beloved woman. Magha. 7. 10. ప్రియరాులు. D.

ప్రకావము * n. s. The name of a certain ejaculation, O'M, the mystical name of God. The sacred name. ఓంకారము. D.

ప్రకామము * n. s. Reverence, salutation, homage. నమస్కారము. D.

ప్రకాళిక * n. s. A course, channel, canal.

ప్రకేధి * n. s. A spy or emissary. Asking, solicitation. చారుడు. A. 4. 329. మాల్లారా. D.

ప్రకేపారము * n. s. Salutation, reverence.

ప్రకీతము * Dressed, cooked. Made, done, constructed. స్థానాంతరప్రాకాశింశ్చైతాగ్నా, త్రి, ఉదకాదిశంశ్చైతాగ్నానాద్వికే, ఒండినలన్నము మొదలైనది. SC.

ప్రకృతము * adj. Praised, celebrated. స్తోత్రముచేయబడ్డది. SC.

ప్రకృతించుట, ప్రకృతించేయుట * v. a. To praise. N. 9. 183. స్తోత్రముచేసుట.

ప్రకృతుడు * అనగా స్తోత్రముచేయబడ్డవాడు.

ప్రకృతి * n. s. Company, crowd. A creeping plant. లతాయాం, విస్తార. SC. శుకూహము.

ప్రకృలము * n. s. The open hand, with the fingers extended. చాచినవ్రేళ్లుగలచేయ్యి, అంజులక భేదము. SC.

ప్రకాశము * n. s. Majesty, dignity, valour, prowess. Splendour, brilliancy, heat.

ప్రకారము * n. s. Gross delusion, trick, cheating, false cause. మోసము, వంచన.

ప్రతి * n. s. A Sanscrit particle, prefixed to words of that language, and implying, against, substitution, (instead of, in lieu.) Several, in order, (severally, each, by each.) Direction, designation, (towards, upon.) Belonging to, (as a part, or portion.) Exchange, return, (again, back again.) ప్రతివేదము each Veda. ప్రతిదినము every day. ప్రతిశంకర్పరము each year. ప్రత్యేకము one by one. ప్రతికూఠి the opposite party. ప్రతివాది A defendant.

ప్రతి n. s. The other. A match, an equivalent or substitute. A copy, as of a letter. A bit, section, spot of ground. 1/12 one twelfth of a గుంట. one part or length of a wall. ప్రతిలేని matchless, unrivalled. మరిమెక ప్రతిలోయిట్లా వ్రాసెనన్నది It is thus written in the other manuscript: or copy. BD. 6. 54. ప్రతిచూపకరిక దావంతంబుగాడు.

శ్రుతికారము * n. s. A remedy, an antidote, what averts a spell. A return of offices, either good, or bad. Revenge, retaliation. Remedying, counteracting. శ్రుతికారవచనము a contradictory expression. S. 3. 360.

బ్రతికించుట v. a. To save, rescue, cause to live.

శ్రుతికూలము * adj. Contrary, adverse, cross-grained, reverse, inverted. విరుద్ధమైన. శ్రుతికూలమైనగాలి an adverse wind.

శ్రుతికృతి * n. s. An effigy; figure, image. శ్రుతిము.

శ్రుతిక్రియ * n. s. An antidote, remedy.

శ్రుతిగ్రహము * n. s. Acceptance, receiving, assent. The right of taking alms or gifts (dāna) is vulgarly but wrongly fancied to belong to bramins alone. See note on చట్టర్షము and దానము.

శ్రుతిగ్రహించుట * v. a. To accept, receive.

శ్రుతిగ్రహీతుడు * He who assumes or receives.

శ్రుతిఘ్నము * n. s. Anger, wrath, rage : opposition. క్రోధము, శ్రుతిఘాతము. SC.

శ్రుతిఘటించుట * v. a. To oppose.

శ్రుతిఘటిత * adj. Opposed, contradicted.

శ్రుతిఘాత * Refraction of light. Vish. 8. 93. దివ్యధామగారత్న దీప్తిబద్ధం మై శుకలదిక్కులశ్రుతిఘాతతః.

శ్రుతిజాబు n. s. A letter in reply, an answer.

శ్రుతిజ్ఞ * n. s. Promise, assent, agreement, engagement, undertaking, asseveration, solemn avowal, determination, resolution. శశధభేదే. SC.

శ్రుతిజ్ఞాతము * adj. Acknowledged, admitted. అంగీకరించబడ్డది. D.

శ్రుతిదానము * n. s. The return or re-delivery of a deposit, barter, exchange.

శ్రుతిద్వంద్వ * n. s. An antagonist, or opponent. శత్రువు. SC.

శ్రుతిద్వని * n. s. An echo.

శ్రుతిస n. s. Revenge, a vow, determination. M. IX. 1. 74. నేడుమత్సాశుని నైక్తురనిలనుతుడు, మదమునద్రావులబూదికొరత, శ్రుతిసదీచునారం దనిభయముపొంది. ib. IV. 5. 209. T. 4. 197.

శ్రుతిజ్ఞ. D.

శ్రుతినామము * n. s. A second name or alias. మారుపేరు.

శ్రుతినిధి * n. s. A resemblance or equivalent, representative. An image, a statue, a picture. Surety. అరనిశ్రుతినిధిగా as his representative శ్రుతిమానే, విష్ణువిగాయకాదిశ్రుతిమలు. SC.

శ్రుతిశుక్ల * n. s. The first day of either lunar fortnight, the first of the moon's increase or wane. పాడ్యమి.

శ్రుతిశుద్ధము * n. s. A synonyme. శుభ్రాయశుద్ధము.

శ్రుతిశుక్లము * n. s. Opposite side, opposite party. యెడటికొకటి, యెడటికొకటివాడు.

శ్రుతిశుష్టి * n. s. An enemy, a defendant, an opponent, a respondent. శత్రువు. D.

శ్రుతిపాదకము * adj. What produces effects, what causes. Explanatory. కలగచేసే, తెలియచేసే.

శ్రుతిపాదకత్వము * n. s. Substantiation. Explanatory force or bearing. నిరూపకత్వము.

శ్రుతిపాదనము * n. s. Gift, donation. Ascertaining, determining. దానే, యివ్వడము. SC.

శ్రుతిపాద్యము * adj. Substantiated, established. నిరూపించబడ్డ.

శ్రుతిపాద్యముగా * adv. Determinately, firmly. ధృఢంగా.

శ్రుతిపాలకుడు * n. s. He who protects or defends. A king, a protector. రక్షకుడు.

శ్రుతిపాలనము * n. s. Protecting, defending, cherishing. Following, practising. రక్షణము.

శ్రుతిపాలించుట v. a. To protect, to defend, cherish. To follow, practise. రక్షించుట, కాపాడుట.

శ్రుతిఫలము * n. s. The reflection, reflecting, casting an image. నీడఅగుశుద్ధము.

శ్రుతిఫలించుట To reflect or give the image of, శ్రుతిబింబమగుశుద్ధము.

శ్రుతిఫలిత * adj. Reflected, cast back, as an image.

శ్రుతిబింబిత. B. 3. 1004. దశకణంబుచేతికియిచ్చి నందశ్రుతిఫలితనిజదేహంబునుంగునుంగొని.

శ్రుతిబంధము * n. s. Obstacle, impediment, hinderance.

శ్రుతిబంధకము * adj. Impeding, obstructing.

శ్రుతిబంధకము * n. s. Obstacle, impediment, hinderance. వర్ష శ్రుతిబంధకము hinderance caused by rain, or delay of rain. వానికియేమోశ్రుతిబంధకము he is surely suffering the fruits of a former birth.

శ్రుతిబంధించుట * v. n. To act against, contradict, అందుకుయ్యనూత్రముశ్రుతిబంధిస్తున్నది this rule is against it.

ప్రతిబింబము * n. s. A reflection, as in a mirror, resemblance. ప్రతిబింబము. T. 3. 61. and 4. 91.

ప్రతిబింబించుట * v. a. To reflect back, as a mirror does.

ప్రతిభ * n. s. Understanding, intellect, light, splendour. బుద్ధి. SC.

ప్రతిభాగము * n. s. A share of small articles, as fruit, flowers, &c., paid daily to the baron for household expenditure. అంకడివెచ్చము. Laws of Manu. 8. 307.

ప్రతిభువు * n. s. A surety. లక్షకుడు, పూటబద్ధవాడు. SC. Laws of Manu. VII. 17.

ప్రతిభేదము * n. s. A various reading, in a manuscript. పాఠాంతరము.

ప్రతిమ * n. s. Image, resemblance. విగ్రహము.

ప్రతిమానము * n. s. Resemblance, an image, a picture, an idol. ప్రతిబింబము, విష్ణువిగ్రహముకాది ప్రతిమలు, గజవాహిర్యస్థానా ధోచేత్యే, రెండుకొమ్ములనడుము. SC.

ప్రతిమాల * n. s. An exercise analogous to capturing verses, reciting verse for verse, as a trial of memory or skill. W. అంతాది.

ప్రతిమోత The echo. ప్రతిధ్వని. Pal. 258. కులారులెల్లప్రతిమోతనివ్వంక.

ప్రతియత్నము * అనగాలిస్సా, వాంఛా, ఉపగ్రహాః, బంధీ, నిగ్రహాదిః, శిరోగుణాంతరాధానం, సంస్థారః, గ్రహణాదిః, ప్రతిగ్రహాః, ప్రతియత్నమునంస్థారేలిప్సోపగ్రహణేద్రువా, ప్రయత్నవతి, త్రి, రచనా. RKD.

ప్రతిలోమము * adj. Not right, reverse, inverted, contrary to the natural course or order, against the hair or grain. ప్రతిలోమముగా backwards, as reciting (a spell or the alphabet) the wrong way. ప్రతిలోమవివాహము marriage the wrong way, i. e. wherein the wife is superior to the husband. (Arthur Steel page 96.)

ప్రతివసియించుట v. a. To cause to suffer. Molli. 3. 2. ఇతనికి పాదచారిత్రసమేటికివచ్చె సైకట్టభద్రుడీ, శతిననరూపరేఖలనుచక్కనిదయ్యనుయిట్టి దుర్గతల్ ప్రతివసియించు పెట్టురతిరాజసమానుడువీ నిశేలనిగతిబడద్రోచెబ్రహ్మ.

ప్రతివాక్యము * n. s. An answer. ఉత్తరము.

ప్రతివాది * n. s. A respondent or defendant. ప్రతికూటగావుండేవాడు. L. 7. 282.

ప్రతివాదించుట v. a. To defend. ప్రతికూటచెట్టుట, యెదురాడుట.

ప్రతివారము * Daily. ప్రతిదినము. Naishad. 3. 189.

శుక్లనివృత్తివాటికల శంఖముభిజుజించి నివృత్తి న్యవృత్తిభుజించుట ప్రతివారముతోయిలబ్రహ్మచారిపెంతుచ్చుకడంక.

ప్రతివిధానము * n. s. Preventative, remedy. ప్రతిక్రియ, శరీరహారము. T. 5. 74. తత్తరమందితత్రుతివిధానము సేయ నెరుంగరై. టీ|| ప్రతివిధానము, పోగాక్షేపుపాయము.

ప్రతిశబ్దము * n. s. Echo, reverberation. ప్రతిశబ్దముడుట To echo.

ప్రతిశ్మయము * n. s. Cold, catarrh. శుడిశము. D.

ప్రతిశ్రయము * n. s. An assembly, a place of sacrifice. శిశ్రుశాల, శిథయ. D.

ప్రతిషేధము * n. s. Prohibition, forbidding. అడ్డము.

ప్రతిష్ఠ * n. s. Fame, celebrity. Accomplishment, completion. Consecration, endowment. Standing, standing, fixation. శ్రేంభప్రతిష్ఠ setting up a pillar as a preliminary to a wedding &c. దేవాలయప్రతిష్ఠ చేయుట to consecrate a temple. బ్రహ్మప్రతిష్ఠ the initiation of a brahmin boy into the priestly order. శిమాస్తా, గౌరవ, కార్యనిర్వహణామర్శి, స్థితో, యోగనిష్ఠులై, కీర్తివిస్తారే. SC.

ప్రతిష్ఠంధము * n. s. Obstacle, impediment. ప్రతిబంధము.

ప్రతిష్ఠించుట v. a. To ordain, to consecrate, to crown or throne. స్థాపించుట. R. 5. 326. యావరాజ్యశుభ్రంబునకునంగదుంబ్రతిష్ఠించి.

ప్రతిశీరము * n. s. A thread tied upon the wrist at the time of some particular ceremonies. కంకణ, దీప్తాదులయందు ముంజేతకట్టిన నూలునూత్రము. సేనాశ్వుపై, మందనె, మాల్య, రత్నకంకణే. &c. SC.

ప్రతిశీర * n. s. A screen, or wall of cloth. BRK. కాండశుతే, శరదా, తెరచీర. SC.

ప్రతిహతము * adj. Disappointed, opposed, obstructed. విరుద్ధమయిన. అందుకుప్రతిహతమైన పుకతెక్క a cross account.

ప్రతిహతముగా * adv. Against, in opposition. విరుద్ధముగా

శ్రుతిహతి * n. s. Disappointment, obstruction. Repulse, rebound, beating back. అడ్డము, అభ్యంతరము, ఒక దానిమీదతగిలినపురువదిచేతచెనక కుదుగురడము. శ్రుతిహతిలేని Irresistible.

శ్రుతిహతుడు * n. s. He who is disappointed, opposed or obstructed. శ్రుతివిధే, అటకాయించబడ్డవాడు, పరిశ్రుతిలే, దుష్టే, శ్రుతివ్యతిసాయభ్యుక్తుడుచేతనివలనబడును. SC.

శ్రుతిహారము * n. s. A gate, or door. ద్వారము. D.

శ్రుతిహారుడు * n. s. A doorkeeper, or porter. A. 3. 1. ద్వారపాలకుడు. D.

శ్రుతిహింస * n. s. Revenge, retaliation. కనీశ్చిరుకోవడము.

శ్రుతికర * n. s. The body, as being 'a system of limbs.' అవయవసమూహము. A. 6. 132. చరణముఖతర్రుతికతాస్థిరశుభరూది సూరికురిదదాత్మకంబును. టీ|| తత్తర్రుతికర, తత్తదవయవసమూహములచేతను.

శ్రుతికము * n. s. A limb, a member, a part, a portion. అవయవము. D.

శ్రుతికారము * n. s. Revenge, retaliation, vengeance. Remedy. M. XIII. 4. 419. తర్రుతికారమునేరత్తే. D. says తగదీర్పుకోవడము, చేసినవనికీబదులుచేయడము.

శ్రుతికాశము * adj. (in composition) Like, resembling. శుభానమైనది. D. సూర్యవింశశ్రుతికాశము bright as the sun.

శ్రుతిచి * n. s. The west quarter. తడమబిదిక్కు. D.

శ్రుతిచీనము * adj. Western, west. BB. vol. 2, p. 556, line 33. తడమరశంఖంధమైనది. D.

శ్రుతితము * Famous, celebrated, renowned, known. శ్రుతిద్దమయిన.

శ్రుతితి * n. s. Knowledge, notoriety. Traditional fact, general impression. వదంతి.

శ్రుతితుడు * అనగా శ్రుతిధుడు. D.

శ్రుతితుము * adj. Disobedient, refractory, perverse, cross, contradictory. విరుద్ధమైన. శ్రుతితుభూతుడు The leader of the hostile host. శక్తురాజు. R. 1. 53. శ్రుతితుభూతుశంకరామరాజమానినము. వక్త్రమైన. SC.

శ్రుతితుదశి * అనగా శ్రుతి. D.

శ్రుతితుడు * n. s. Enemy, adversary. శక్తులు. SC.

శ్రుతిరము * n. s. A shore, or bank. Chenna. 3. 154. Kalah. pref. సద్వాదితరము. D.

శ్రుతిశీంచుట * v. a. To hope, to look for, expect, to be bent upon.

శ్రుతిశ్ఘోషుడు * adj. A venerable or respectable person. పూజ్యుడు. D.

బ్రతుకు n. s. Subsistence, mode of life, trade or profession. యాదేశములోమాకుబ్రతుకులేదు we have no means of life in this country. బ్రతుకుచెరువు means of life జీవనము. D.

బ్రతుకుట v. n. To live, to exist, subsist, survive, to be delivered or saved.

శ్రుతోదము * n. s. A goad. ములుగోల. Mand. 2. 134. తోదనలేచిందము శ్రుతోదముగానెనుబోతుతోజమందూదినచక్కటిం. టీ|| దండముశ్రుతోదముగా, కాలదండసేములుకోలయపునట్లుగాను.

శ్రుతోళి * n. s. The high street; the principal road through a town or village. ాద్రపీడి. D.

శ్రుత్తి n. s. Cotton. దూది.

శ్రుత్యంగిర * n. s. A form of Durga, one of the goddesses of the Tantrikas.

శ్రుత్యంతరము * n. s. Another copy.

శ్రుత్యగ్రము * New, recent, fresh. కొత్త.

శ్రుత్యశుకారము * n. s. Returning evil for evil. Tit for tat. M. I. 1. 176.

శ్రుత్యయము * n. s. Knowledge, apprehension. Trust, faith, belief, confidence. Oath, ordeal. Cause, motive. An affix to roots and words forming derivatives and inflections. విశ్వాసే, నమ్మిక, ఆశీసే, బుద్ధో, ఆచారే, హేతౌ, వ్యాసౌ, శతధే. SC.

శ్రుత్యుధి * n. s. An opponent, defendant, rival, ill wisher, enemy. శ్రుతివాది, శక్తులు. D.

శ్రుత్యవాయము * n. s. Sin, reverse, contrary course or proceeding. Disappointment, disagreement. దోషము. దీన్నిచేయడమువల్లయేమిన్ని శ్రుత్యవాయములేదు There is no harm in doing it. కేషాంబిక్ కరణే శ్రుత్యవాయః, కేషాంబిక్ అకరణేప్రాయశ్చిత్తం.

శ్రుత్యహము * adv. Every day, daily. శ్రుతిచినము.

శ్రుత్యక్షము * adj. Perceptible, perceivable; present, cognizable by any of the organs of sense. దాన్నినాశ్రుత్యక్షములోచేసినాడు he did it before my eyes. శ్రుత్యక్షసరకంబు Death staring

him in the face, hell open before him. అతనికి జేతుడు ప్రత్యక్షమైనాడు the god appeared visibly to him.

ప్రత్యాఖ్యారము * adj. Removed, set aside. Informed, apprised. Discouraged. Prohibited, forbidden, denied, refused. Celebrated, notorious. నిరాకృతుడు, రెండోరగువుకువచ్చినవాడు. SC. ప్రత్యాఖ్యకుండయ్యె he was discouraged or refused.

ప్రత్యాఖ్యనము * n. s. Rejection, refutation, disallowance, disregard, denial, refusal. నిరసన, కాదనడము. SC.

ప్రత్యాదిష్టము * adj. Removed, &c. vide ప్రత్యాఖ్యారము.

ప్రత్యాదీకము * n. s. Anniversary of a death. ఏటావచ్చేత్రాద్యము.

ప్రత్యామ్నాయము * adj. Instead of; in lieu of, in place of.

ప్రత్యావీరము * adj. Standing with one leg advanced; as when drawing the bow: straddling. ధన్వినాంపాదశంఖానవిశేషః, వామపాదప్రసారే దక్షిణపాదశంఖః. RKD. ఎడమకాలుముందరి క్షిపాదికుడికాలువెనకకువుంటే ప్రత్యావీరము, కుడి కాలుముందరికిచాచి యెడమకాలువెనకకువుంటే ఆవీరమునబడును. GBP.

ప్రత్యాశ్రితి * n. s. Connection, relation, familiar intercourse or association with. సంబంధము.

ప్రత్యాశ్రిస్తుడు * He who is connected or joined with, సంబంధముగలవాడు, కలిగినవాడు.

ప్రత్యాహారము * n. s. Withdrawal, restraining the organs, so as to be indifferent to disagreeable or agreeable excitement. నాటకాంగభేదే, బాహ్యదృష్టింతురిత్యభ్యంతరముఁబుత్వే, ఇంద్రియస్వాయత్తకరణ. SC. స్వస్వవిషయేభ్య ఇంద్రియకమఁజూరిం, తత్పర్యాయః, ఉపాదానము. RKD.

ప్రత్యుక్తుప్తి * n. s. (W) A plant, (Achyranthes aspera.)

ప్రత్యుత్తరము * n. s. An answer, reply or rejoinder.

ప్రత్యుత్థానము * n. s. Civility to a guest, polite reception. స్వహోతమహోత్సానం ప్రతికృతినయే. SC.

ప్రత్యుద్గమము * n. s. Going to meet a guest. ప్రత్యుత్థానము.

ప్రత్యుద్వారము * adj. Returning, coming back. మల్లీవచ్చేటి. G. 8. 84. ప్రత్యుద్వారమాసేనశంభవం బైనలుదిక్కులంగొలువగా.

ప్రత్యుశుకారము * n. s. A return for good offices; a return of favours.

ప్రత్యుషము, ప్రత్యూషము * n. s. Dawn, morning. ప్రభాతే. SC.

ప్రత్యూహము * n. s. Obstacle, impediment, hinderance. విఘ్నము.

ప్రత్యేకము * adj. Separate, distinct.

ప్రత్యేకముగా * adv. Separately, distinctly. In private, alone.

ప్రత్యేకించుట * v. a. To separate.

ప్రథ * n. s. Fame, celebrity. ప్రోత్రే, కులకీలాది జాతప్రసిద్ధా, వాతాఁయాం, దుజఁనాహ్యయే. SC.

ప్రథనము * n. s. Battle, fight. యుద్ధము. M. VII. 1. 243, and 4. 293.

ప్రథమము * adv. In the first instance, originally, at first. మొదట.

ప్రథమము * adj. First, prior, initial, chief, principal. ప్రథమపురుష n. s. In the Sanscrit verb is the *First* person, which is the *third* person according to English grammar. He, she, it, they.

ప్రథమతః * adv. Originally, in the first instance. మొదట.

ప్రథమశాఖాంధు * n. s. The name of a certain sect among bramins.

ప్రథి * n. s. The periphery of a wheel: the tire. చుండికల్లుకురుట్టువేళినయినశకట్టు. D.

ప్రథితము * adj. Famous, celebrated, made known, declared. ప్రసిద్ధమైన.

ప్రథిమ * n. s. Greatness, bigness. వృథుత్వే. SC.

ప్రదము * adj. That which bestows. వషప్రదమైనమేఘము a rainy cloud. జేవానాంచయశ్రదంతర్రిక even to gods. మంగళప్రదమైనశకునము a good omen. జయప్రదమైనకార్యము a fortunate affair.

ప్రదరము * n. s. An arrow: a fracture; a breaking: a disease of the womb. బాణ, భంజన, నారీరోశే, కుసుమరోము, స్వయందీనావతే, తనకతాబద్ధగొయ్య. SC.

ప్రదశఁకుడు * n. s. A teacher, expounder, prophet, one who shews.

ప్రదర్శనము * n. s. Showing, explaining.

ప్రదక్షిణము * n. s. Circumambulation. Paying homage (to a temple, &c.) by solemnly walking round it with the right hand towards it. స్మృతికోమలాంగిరసంభూమండలమునకు, క్రమముతోడ ప్రదక్షిణములాసర్పి. Anirud. 3. 79. ఆ ప్రదక్షిణముగావుండే శంఖము A right hand shell (which is considered a curiosity) being the *Cerinthium*, the volutes of which turn (what is commonly called) the wrong way.

ప్రదానము * n. s. Gift, donation. శువి.

ప్రదుకు n. s. Subsistence, living, life. జీవించడము. T. 4. 161. నీ, ప్రదుకునిరథాకంబనుచుబల్చరువేసరు.

ప్రదుకుట v. n. To live. BRY. 2. 874. కదనంబులోనరాక్షసుడొక్కడైనప్రదుకుటలేదు.

ప్రదుడు * n. s. He who grants. కామితప్రదుడు he who gratifies a wish. జయప్రదుడు he who grants the victory.

ప్రదేశము * n. s. A place, situation, region, country, district. కంఠప్రదేశము the region of the neck or throat. వాండ్లుయీ ప్రదేశమందులేరు they are not in these parts. విశ్వశాంకుశ్చరణానిమధ్యమానే, దేశమాత్రే, ధితౌ. SC.

ప్రదేశిని * n. s. The forefinger. రణానీ, జుట్టనలేలు. SC.

ప్రదోషము * n. s. Evening; the first part of the night. Fault. The evening of a particular lunar day, in which the recital of the vedas is forbidden. రాత్ర్యారంభే, దోష, పాపాత్మని &c. SC.

బ్రద్ద n. s. See బద్ద.

బ్రద్దలవారు or బద్దలవారు n. s. Officers, footmen, personal attendants. బంత్రులు. Chenna. 5. 247. బ్రద్దలవారిగ సైనికులమున నారసినుత్రసిద్ధుల, బెద్దలనెల్లనిచ్చుటికి బిల్లుకుపొండనవారలే. KP. 2. 84. కావినశంకరమునననెకులుబద్దలవారలెక్కడక వచ్చియొమోదిరాకొలుపు వారికాపికలైచనకవడిక.

ప్రద్యుముడు * n. s. A name of Cupid. మన్మథుడు.

ప్రద్యోతనము * n. s. The sun. సూర్యుడు.

ప్రధనము * n. s. Fight, battle. యుద్ధము.

ప్రధానము * n. s. Nature, the natural state of any thing; the *vis insita quaedam* (Lucret:) or cause of the material world. Betrothment.

ముఖ్యము. ప్రకృత, ఏకజాతీయసమాహమభ్యై, పరమాత్మని, మద్ధా. SC.

ప్రధానము * adj. Chief, principal. ముఖ్యమైన. వారిలో ప్రధానమయినవాన్ని పిలుపు call the chief man among them. ప్రధానమైన అక్షేపం the principal objection. ప్రధానద్రవ్యముచాక గావున్నది the principal provision (or *staff of life*) i. e. the rice is cheap. ప్రధానముచేయుట to betroth. ప్రధానపురుగురము a ring with which a woman is betrothed.

ప్రధాని * n. s. A superior or governor. A minister, a president. A principal.

ప్రధానుడు * n. s. A president, a chief. Also a minister. ముఖ్యమంత్రి.

ప్రస్నదనము n. s. Beauty. అందము. M. XII. 2. 361. అధ్వరంబుకంటె సధికంబుదశముదశమనంగమేనిప్రస్నదనము, నితరశీతగా దహింశయునిత్యవాక్యంబుదశముదశయుగాన. మేనిప్రస్నదనమునితరశీతగాదు, అనగాదేహము యొక్క అందమును సకింతుచేయడముకాదు.

ప్రస్నన n. s. Beauty, అందము, సొంపు. BRY. 2. 326. ప్రస్ననమైనధాతు రురభంగిని సుత్యమహాద్రివడిక, గన్నులు రెండున్నను గారెడు నెత్తురు. ప్రస్ననమైన, అనగా సొగసైన. ib. 2. 436. అన్నకు మొక్కి నిర్వి విషయంబున రాసుల నాణ్ణ నెంతయుక, బ్రస్నమించివిష్టుడు శుభానినెక్కిన మాట్టి వేదతో శస్త్రుగ వాయుసూనుతుయి భాతిదన ర్వురులత్తులుండు మే రున్నరశ్యంగదేహమున సుత్య మృగంధుని ప్రేమకేయురుక. బ్రస్నమించి, అనగా సొంపుమారి. పుత్య. D.

ప్రస్నన adv. Beautifully. సొగసుగా. G. 11. 60. అపూర్వపుబంతము వింటివేయనక, బ్రస్నననవియకొలది బంతములెవ్వరు జేయరునిలో. ప్రస్నననవి, అనగా సొగసుగామానించి.

ప్రస్నని adj. Beautiful, handsome. సొగసైన. L. 6. 6. ఆరసచక్రములకునిమించుకొందును ప్రస్ననితోడలు, విగురుటాకులబోలుచిన్నిపాదములు. ప్రస్ననితోడలు, సొగసైనవూరులు. Ellana. 3. 190. భానురచంద్ర వింబమున ప్రస్ననివెన్నెలకండునుంబరక. ప్రస్ననివెన్నెల అనగా సొగసైన వెన్నెల. Kalahas 4. 53. చన్నులుశృంఖలారహితశంఖరజన్మదకుంధికుంభముక, ప్రస్ననినత్యకారదవివర్యనివెన్నెలదేహకాంతి. ప్రస్ననినత్య, సొగసైన మానము. ప్రస్ననిది, సుందరమైన శ్రీ, శుభదములు. D.

ప్రశు * n. s. A place for refreshment, where water is given to passers by. S. 3. 261. A. 2. 77.
 ప్రశుంచము * n. s. The world (a sense peculiar to Telugu.) Extent, expanse. Heap, abundance. Delusion, trick. Composition. లోకము. SC. says నిష్క్రూత, సోమ, రచనాయాం, విశర్యయ, దగాచ్యుడము, విశ్రర.
 ప్రశుంచింతుట * v. a. To extend, to enlarge, విశ్రరించుచేసుట.
 ప్రశుదము * n. s. The point of the foot; the tip of the toes. పాదమువివర. D.
 ప్రశుదనము * n. s. Seeking or taking refuge. ప్రశుత్తి, అనగాగతివేరేలేదనిపాదములను పట్టుకొనుట. T. 1. 81. జ్ఞానకర్త ప్రశుదనభక్తిగురునిష్ఠలానరమెలగు.
 ప్రశున్నము * adj. Taking refuge with; reaching, arriving at, seeking, adhering to. ప్రశుత్తిచేసిన.
 ప్రశున్నుడు * n. s. A votary, he who seeks refuge. శరణాగతుడు.
 ప్రపాతము * n. s. A fall, precipice, cascade. నద్యాదితీర, వర్షవళిపురాధః ఉన్నతప్రదేశే, సోమ్రే, ముచ్చిలిపోటు, నిర్ముకర. SC.
 ప్రపాథము * n. s. A road మార్గ. SC.
 ప్రపితామహుడు * A great-grandfather. వృద్ధప్రపితామహుడు his great-grandfather's father.
 ప్రపాత్రుడు * n. s. A great-grandson. ముప్పనముడు. KP. 1. 234.
 ప్రభుజ్ఞము * adj. Blown, blooming. వికసించిన.
 ప్రబంధము * n. s. Treatise, book, work, composition. కల్పించినకథలగ్రంథము. D.
 ప్రబలము * adj. Mighty, powerful, strong. ప్రబలవిరోధి a mighty enemy. ప్రబలమైనగురువులు evident signs. ప్రబలభుట To exceed, become great.
 ప్రబలించుట v. n. To increase. వృద్ధిపొందుట.
 ప్రబలుట v. n. To grow, increase, swell. S. 3. 452.
 ప్రబలుడు plu. ప్రబలులు A mighty man: a celebrated man ప్రసిద్ధుడు.
 ప్రబుద్ధుడు * n. s. A wise man. ప్రబుద్ధులు the wise.
 ప్రబోధము * n. s. Wisdom, caution, vigilance, wakefulness. Intellect, understanding. జ్ఞానము.
 ప్రబోధిక * adj. That which rouses or warns. లేవే, జ్ఞానమునుకలగచేసే. గురుబాలప్రబోధిక the name of a certain Telugu commentary on the Amara Cosha.

ప్రబులిచెట్టు n. s. The rattan tree. వేరసీ.
 ప్రబుట v. a. To lengthen a statement, or spin out a story. పెంచుట. Subha. 2. 201. గచ్చిమరుండారవెరుకకగొప్పనైబడునునీవుగూడనివారైత్రవీనకార్యంబెక్కడ తవ్వబోకాకపూర్ణతనువిబోవక. కూడనివారైత్రవీన,విరుద్ధమయినమాటలుపెంచినట్లుయితే.
 ప్రబుట v. n. To flourish or thrive. పెరుగుట, పూచుట, విస్తరించుట. B. X. §. 3. 19. గుణమువికారముగోరికయనులేని, నివచిత్వమునెరిజనించు, బ్రబులేదగునంచు బలుకుటతత్వగా, దీపందనైబ్రహ్మవీణయైన. విశ్వము నెరిజనించుప్రబులేదగు, అనగాప్రశుంచముబాగుగాపుట్టుపెరుగుననించును. ib. X. §. 8. 67. ప్రవీనభక్తిహరివైకృష్ణములుజెప్పకలులైనైబ్రహ్మ, కమ్మదురలహరిపోదగా, మవ్వినతలితండ్రులెఱిగిమ్మదురధిపా. ప్రవీనభక్తి, అనగాపావీనశ్రద్ధతో. ib. X. §. 6. 16. నిబ్బరపుదప్పిమంటలు ప్రవీనభృతిలేక నేత్రుడమాశ్రంబులో, గొప్పన వివృతములగు. మంటలుప్రవీన, అనగాతాడుముపూచేటప్పటికి. H. 4. 128. కనుగవవిచ్చిచూచియల కామినియెక్కడి దీనికాంతమాఘనుడిరదెవ్వడిట్లరతిగల్గుటయేమని విశ్చయంబుచే మనమున నెన్నియేమైన మంచిదెనామదికోరైదీర్చి ప్రవీనముకరాంకునింకఘనభృత్యునిగా పనిమూనియేరెడక. ప్రవీనముకరాంకుడు, అనగావిజృంభించినమంత్రుడు. Ila. 1. 71. 2. ప్రబువిగిరమ్మనగుమమ్మజీనుమ్మ లనుద్రొమ్మగనమ్మతనులతోడ. ప్రబ్బే, పొందెనుట. D.
 ప్రభ * n. s. Light, radiance, brightness. సూర్యప్రభ, చంద్రప్రభ The bright circle, or "glory" resembling the rays of the sun or moon being a frame surrounding the chair in which an idol is carried about. నేడుసూర్యప్రభ, రేపుచంద్రప్రభ the god is carried to-day on this vehicle and to-morrow on the other one. లేజస్సు, ప్రభావము. D.
 ప్రభంజనము * n. s. Wind, breeze. గాలి, వాయువు.
 ప్రభంజనుడు * n. s. Æolus, the god of the winds వాయుదేవుడు. D.
 ప్రభవ * adj. Born, produced. పుట్టిన.
 ప్రభవించుట * v. n. To be born or produced. జన్మించుట. పాపనాత్మండిలప్రభవించుబట్టి. T. 2. 64. Jaimini. 5. 183.

ప్రభతుడు * n. s. He who is born. పుట్టినవాడు.
 ప్రభాకరుడు * n. s. The giver of light. i. e. the sun. సూర్యుడు.
 ప్రభాతము * n. s. The dawn, or morning. ఉదయ కాలము.
 ప్రభావము * n. s. Majesty, dignity. Magnanimity, high spirit, power, strength, influence, force. ఆపూరినట్లప్రభావముచేర by the effect of that climate. మీఆశీర్వాదప్రభావమువల్లయి క్షణికిసుఖముగాచేరినాను thanks to your good wishes I have arrived. మాహర్త్యము, తేజస్సు, ప్రతాపము. D.
 ప్రభాసిత * adj. Shining, luminous, glorious. వెలుంగడి. Vish. 2. 217.
 ప్రభిన్న * adj. Detached, severed, separated. సరళబద్ధ, కుగ్గిరిన, ప్రత్యేకించబడ్డ.
 ప్రభిన్నము * n. s. An elephant in rut. సూరసము త్తజ్జే. SC. Swa. 5. 37. ప్రభిన్నజఘాటకృన్న మహానాదములు.
 ప్రభు * n. s. See ప్రభువు.
 ప్రభుత్వము * n. s. Power, supremacy, lordship, sovereignty, government.
 ప్రభులింగలి * The name of a Jangam poem in the Canarese and Telugu languages.
 ప్రభువు * n. s. Lord, master. అధిపుడు. చిత్తము మహాప్రభూ yes, please your honor. This is a daily phrase among servants.
 ప్రభూతము * adj. Much, abundant. Produced. అదప్రే, శంభూతే. SC.
 ప్రభూతము * n. s. A mess of boiled rice presented to the ghost on the tenth day after the death.
 ప్రభృతి * adv. After that, thence &c. బాల్యాత్ప్రభృతి ever since my youth (vulgarly బాల్యము ప్రభృతి.) శివహరిప్రభృతులు Siva Hari and others.
 ప్రభేదము * n. s. Kind, sort. Difference. భేదము.
 ప్రభోగించుట * v. a. To enjoy to the full. అనుభవించుట. Binj. 5. 15. నేటికరకిభూమింబ్రభోగించితి.
 భ్రమ, భ్రమము * n. s. Whirling round, gyration. Error, or obliquity of judgment. Delusion, misapprehension. Whirlpool. Desire, wish. వానికొడుకునుచూడవలెనని నిండాభ్రమగావున్నది he wishes very much to see his son. మిథ్యా మత్యాం, జలనిర్గమ, ప్రాంత, గిరిగిరిగడము. SC.

భ్రమ * adj. Erroneous. తప్పువైపున. భ్రమకూటలు nonsense.
 భ్రమరము * n. s. Whirling, turning, going round, wandering.
 భ్రమత * adj. Careless, intoxicated, insane. మదింబిన, మత్తెక్కిన, వెర్రి. R. 6. 149.
 భ్రమధానిపుడు * n. s. The lord of Pramathas, an epithet of Siva శివుడు.
 భ్రమధుడు (plu. భ్రమధులు) * n. s. An attendant on Siva. శివశూన్యభ్రమధుశాత. SC. పారిషదుడు.
 భ్రమద * n. s. Maid, damsel, lady. అతికామవత్యాం, శ్రీయం, అతిగర్వవత్యాం. SC.
 భ్రమదము * n. s. Joy, pleasure, delight. ఆనందము. SC.
 భ్రమదవనము * n. s. A pleasure-ground, a park. ఉద్యానవనము.
 భ్రమదా * n. s. Maid, damsel, lady. శ్రీ.
 భ్రమదావనము * n. s. A park, a pleasure-ground. ఉద్యానవనము.
 భ్రమశకుట * v. n. To err, be mistaken.
 భ్రమశరచుట * v. a. To mislead, delude.
 భ్రమశ్రమదము * Blunder, oversight.
 భ్రమయుట * v. n. To err, be deceived. To be confused, perplexed.
 భ్రమరము * n. s. The large bright black humble bee or కమ్మెద, which produces no honey: the poets compare braids of black hair to clustering bees. "Bombinatrix hirsuta Linn." (This certainly is wrong, for it is *not* hirsuta but *glabra*.) భ్రమరకీటన్యాయము Lila. 19. 342. Like to the caterpillars which the wasp places in its nest: these are supposed to change into wasps. The similitude is used to point out the entire change produced in the mind of a pupil.
 భ్రమరకము * n. s. Hair curled upon the forehead. సుశీలచుట్టులుచుట్టులుగాజేరాదేమంగుడులు. పొంగరము, భృంగము. SC.
 భ్రమరి * n. s. The female bee. అడకుమ్మెద. See భ్రమరము.
 భ్రమరము * n. s. Cause, motive. Limit. Proof, standard, testimony, authority. Measure, quantity, size, bulk. Oath, adjuration. ప్రమాణముచేయుట To make an oath. వేదముశబ్దప్రమాణముగావుండేటిది The vedam is the criterion or standard of duty. అంగుళీమానే, జేనమూరగజముమొదలైనవి, ప్రమితో, ఇయత్రాయం, శాస్త్రీ, శాతౌ, ఆత్మశత్రువాడే, ఏకతాయం, నిత్యే, బోధనే, హింసినే. SC.

త్రమాణము చేయుచుట v. a. To administer an oath.

త్రమాదము * n. s. Mistake, error, neglect (of study, &c.) Danger, insecurity, hazard, peril. Mischance, unforeseen evil. (రత్నదము, అనాలోచితవశత్వ.)

త్రమింతుట * v. n. To be confused, misled, deluded. To turn round. M. I. 1. 157. త్రమనుపొందుట. D.

త్రమిటె or త్రమిటె A saucer for oil, used as a lamp.

త్రమియింతుట * v. n. To turn round, to spin round.

త్రమియట * See త్రమయట.

త్రమిల * n. s. Lassitude, enervation, exhaustion from indolence or fatigue. తంధ్రాయం, కురికి పాట్లన్ను, అలసట చేత సామ్యునిల బావడమున్ను. SC.

త్రముఖము * adj. Chief, principal, best, most excellent, first. ముఖ్యమైన, మొదటిదైన.

త్రముఖుడు * n. s. A chief, a principal man. ముఖ్యుడు.

త్రమేయము * n. s. Opportunity, occasion. Subject. ఆ త్రమేయములో దీన్ని చెప్పినాడు he mentioned this on that occasion. ఆ త్రమేయమే యెరగను I know nothing of the matter. తంపేత్రమేయమున వేటవచ్చుడు when you happen to send it.

త్రమోదము * n. s. Joy, delight. ఆనందము.

త్రమోదింతుట * v. n. To rejoice, be joyful. ఆనందింతుట.

త్రమోదకుడు * n. s. A thief, a rogue. వంచకుడు, రఫ్తరుడు. L. 13. 57.

త్రమోదణము * n. s. Deceit. S. 3. 521. చిన్నారి చప్పులకన్న మున్నుగదోరులొక త్రమోదణలోల వింత.

ట్రమైత for ట్రమృహత్య n. s. Bramin-slaying, the act of slaying a bramin. Charitra. 2. 1552.

ట్రమైత తైలునక్క నవోండ్లు.

త్రయతుడు * n. s. A holy or pious person; one purified by austerity and mortification. శ్రీతుడు, శ్రాతుడు.

త్రయత్నము * n. s. Endeavour, effort. దైవత్రయత్నమువల్ల యిట్లా జరిగినది It pleased God that matters turned out thus.

త్రయోగలు * A certain sort of grain.

త్రయోగము * n. s. Journey, departure. త్రయోగముయెక్కడు when do you set out?

త్రయోశ, త్రయోశము * n. s. Trouble, difficulty, pain. అమావనినడమునకే త్రయోశమైనదిగావున్నది It is painful even to hear of such things. నేనుచెప్పేమాటలు అతనువినినదకేత్రయోశ It is hard to get him to listen to me.

త్రయము * adj. Endowed with, associated or connected with, applied, employed. గల, కూడుకొన్న, త్రయోగించబడ్డ.

త్రయమురము * n. s. A million. పదిలక్షలు. SC.

త్రయోగము * n. s. Application, use, employment as of a word or a spell, administration of a medicine, using any thing as a weapon, &c. In grammar, a voice. మహావిల్వాదిత్రయోగము a prescription of bilwa and other drugs. దీనికి కాళిదాస త్రయోగములన్నది Kalidasa has used this word. యక్షిణీత్రయోగముచేయుట to bewitch or send a devil into (a person.) యా అవుకథ త్రయోగముచేసినాడు he administered this medicine. విషత్రయోగముచేసిచంపినాడు he killed him by means of poison. బారత్రయోగముచేసినాడు he used an arrow i. e. discharged it. యత్నై, తంత్రై, నిదశకానై, కుసీదై, క్రియాయాం. SC.

త్రయోగించుట v. a. To use, practise, administer, use as a weapon. DRY. 2171. See త్రయోగము.

త్రయోజకుడు * n. s. The original instigator of any act. A clever man, a genius. వాడుకుద్ధఅ త్రయోజకుడు he is no genius, he is a mere fool.

త్రయోజనము * n. s. An affair, business. Use, advantage. A thing to be kept or observed, as a holy day, or a feast. Cause, motive. తుధ త్రయోజనము A happy occasion (as a wedding.) రేళుకాయంట్లోకొంచెముత్రయోజనముగ నకరావదానకువల్లలేదు I cannot come to-morrow as there are some rites to be observed at home. అక్కడికినేళుపోయినందునమేమి త్రయోజనము what is the use (good, or advantage) of your going there? త్రయోజన త్రస్తుతములకు వాండ్లనుమేము పిలువడములేదు we do not invite them to parties. వ్రాయగలత్రయోజనముల

కువ్రాయించిపిస్తూరావలెను Please to write me whatever is requisite. This is a common phrase in concluding a letter: like your obedient servant. కావ్య, శాక. SC.

శ్రులోమాము * n. s. A bud, a shoot. అంకురే. SC.

శ్రులంఘము * n. s. A garland of flowers worn round the neck. A branch. The female breast. హారే, శాఖాయాం, శుభ్రాధరే, రాక్షసభేదే, బలరామే. SC.

శ్రులంఘము * adj. Hanging down, depending from, pendulous. వేలాదే.

శ్రులంఘస్సుడు * or శ్రులంఘనై n. s. 'He who slew the demon:' an epithet of బలరాముడు.

శ్రులంఘితము * adj. Suspended, pendulous, hanging. వేలాదే.

శ్రుశయము * n. s. Destruction, the final destruction of the world. శ్రుశయకాలము an awful or portentous period. జలశ్రుశయము the deluge.

శ్రుశయముగా * adv. In a flood, in a deluge. Prodigiously, hugely, grandly. యితలోవాన శ్రుశయముగావచ్చినది There was rain in floods. రాజశ్రుశయముగా బయలుదేరినాడు The king set out very grandly. వాడిశునిపహు శ్రుశయముగావున్నది he lives in a dashing style, his business goes on thrivingly. శ్రుశయముగామాట్లాడుతాడు he talks grandly or pompously. యేరు శ్రుశయముగాపారుతున్నది the river is rushing furiously.

శ్రులాశము * n. s. Unmeaning or incoherent speech: mere exclamation. విలాశము, శలువరింత. అనర్థవచనై, అక్కరలేనిమాట. SC.

శ్రులాపించుట v. n. To use broken words or exclamations. విలపించుట, శలువరించుట.

శ్రులోభనము * n. s. Tempting, seduction. వలంబించడము.

శ్రుల్లటీడు n. s. An insolent or wicked person. తలకొట్టమారి. Zacca. 1. 152. చక్కనిమానంబు విక్రబట్టెదనన్న, శుంచబాణుడుమిగులబ్రల్లటీడు.

శ్రుల్లదనము n. s. (K.) Pride, arrogance. గర్వము, అహంకారము, కొవ్వ. Jagan. 2. 61. శ్రుల్లీశుడియదేలవిల్లిలోశలునండి శ్రుల్లదనముచేతనల్లకొనుచు. టీ॥ గర్వముచేతను. Bhascara. §. 17. శ్రుల్లదనంబుచేనెరుకపాటొకయింతయులేక. టీ॥ వదురుబోతుదనముచేతను.

శ్రుల్లదళు adj. (K.) Nonsensical, vain, proud. గర్వశ్రు, శునిమానిన. T. 4. 220. వింటిరెవానిశ్రుల్లదళువెంగలికూతలువచ్చెనత్రా, రింటికిహనియంతటియక్కర్తముజేసియుశ్చిక్రడింతయు. టీ॥ శ్రుల్లదళు, అహంకారము అశత్యములయిన.

శ్రుల్లదము n. s. (K.) Pride, arrogance, nonsense, bragging, vain speeches. కొవ్వ, గర్వము, శునిమానినకూతలు. L. 7. 284. అల్లనగనుగొనియామాయమరియు, శ్రుల్లదంబేర్పడబలికెన్నిమనుచు, మారిమారబ్రహ్మదులంతటివారికిరికిరిపెట్టుదుకదిసినవేళ. Pariz. 3. 71. యాక్షమావల్లభుండెంతయుండ్రుల్లనంబ్రల్లదంబాడిన. M. V. 2. 42. వెలదిజూదంబుపానంబువేలకలుకు శ్రుల్లదంబుదండంబునుబరుశిదనము. Vish. 2. 11. నీతల్లిశుభత్తి నౌదుననితాబలుమారునువచ్చినాకడక, శ్రుల్లదము తవనిచు. ib. 4. 171. కానయతిథియందుగర్వంబుమదమును శురుశిదనముబెరుకుశ్రుల్లదంబు, బాడమకుండచేసి. Vish. 4. 90. తనయాజ్ఞలోననడవక శ్రుల్లదంబునదురాచారంబుచేసిన మేనల్లునింగోతంబులుకుంగసానుకతనిన.

శ్రుల్లదుడు n. s. An insolent wretch: a rogue. An empty fellow. తలకొట్టమారి. M. XII. 5. 276. మృత్యులు శ్రుల్లదులచచ్చువారలెయిట్లుగాకున్నవాధలులోకమునకుమట్టవేయని.

శ్రువచనము * n. s. The venerated text. i. e. the Vedas. Teaching, expounding. యిప్పట్లోపాత శ్రువచనములులేవు at present there is neither teaching nor learning. వేదే, శ్రుకృష్టవచనే. SC.

శ్రువరాము * adj. Bent, bowed. Attached, adhering to. తత్పరే, ఆశక్తుడు, శ్రుహ్వా, వంగినది &c. SC.

శ్రువర, శ్రువరము * n. s. Offspring, descendants. గోత్రము, శుంతరియున్ను. D. 'The Gotram is the tribe, containing several pravaras; the distinction between గోత్రము and శ్రువర is not very clear.' (Colebr. Ess. 2. 305.)

శ్రువర or శ్రువరము * adj. Noble, excellent. శ్రేష్ఠమైన. D.

శ్రువరుడు * n. s. An excellent man. శ్రేష్ఠుడు. D.

శ్రువర్గము * n. s. A particular ceremony or sacrifice. అన్నిష్ఠమాద్యంగభూతయోగవిశేషము. SC.

శ్రువర్గ్యుడు * n. s. An officiating priest. శ్రుహుతుడు.

ప్రవర్తకము* adj. Inciting, stimulating, inducing.

ప్రేరేపకమైన.

ప్రవర్తకము * n. s. Management, superintend-
ence ఆధికారము.

ప్రకృతుడు * n. s. The original instigator, or author: the doer. A manager, or superintendent. కాకృతుడు, అధికారి. గ్రామప్రకృతుడు The manager or agent of a village. భద్రయనే దాంధ్రప్రకృతులయిన he who cultivates both systems of theology.

ప్రవర్తన * n. s. Conduct, behaviour, going on.
నడక. ఆచారము.

| పద ర్మాసము* Current, as a year. నడుస్తూవుండే.

ప్రవర్తిండుట, ప్రవర్తిల్లుట v. n. To behave, go on, conduct himself. దుర్వార్తముగా ప్రవర్తిస్తున్నాడు he behaves himself very ill.

శ్రవర్షులు n. s. Purging, diarrhoea. భేదులు.

ప్రవర్ధమానము * adj. Flourishing, thriving, increasing. వృద్ధి పొందుతూవుండే.

ప్రవర్ధిల్లుట * v. n. To increase, grow, flourish.
వృద్ధి అవుట.

శ్రవహాము * n. s. A covered carriage, or litter
for women. మనుష్యవాహ్యై, అండలముమొదల
యనన్తి. SC.

ప్రవహించుట * v. n. To run or flow, (as a river.)
పారుట.

శ్రవణము * n. s. Rumour, report. వదంతి.

శ్రవాలము * n. s. Coral. A shoot, a sprout, a new leaf. The neck of a lute. శృంగము, అంకురము, సవత్సర్లము, వీణాదండము &c. SC. మణిశ్రవాలము 'ruby and coral alternately.' i. e. poetry written in a mixed *doggrel* of Sanscrit and Tamil.

ప్రవాసము * n. s. Absence (from his home or land.) Abiding in foreign residence, remaining away from home. పరస్థళవాసము. ప్రవాసముగావుండేవాడు or ప్రవాసగతుడు one who is from home.

క్రవాహము * n. s. Stream, flood, current, continuous passage. వరద, వెలువ.

శ్రవణిక్ * n. ౩. Diarrhoea, dysentery. ఆరిసా
రము, పాచనాలు SC.

శ్రవణము * adj. Most pure, spotless, quite innocent. నిర్మలమైన, శుభ్రమైన.

ప్రవిశ్లేషము * n. s. Separating, parting. యెడబా
యడము. D.

ప్రవిష్టము * adj. Entered: gone in, entered up-
on (as an affair,) engaged in. ప్రవేశించిన, చూ
రకుడ.

క్రమిష్టుడు * He who entered or has gone in ; he who entered upon, or is engaged in. దుర్మార్గు **క్రమిష్టుడు** he who is bent upon mischief, one given to evil courses.

శ్రవీణము * adj. Skilful, versed in, conversant.
నిశ్చరగళ. Vish. 1. 12.

ශ්‍රීතර * n. s. Cleverness, proficiency, skill,
 ability. ඉමුතර. විද්‍යා ශ්‍රීතර scholarship.

శ్రవీణుడు * n. s. He who is skilful or clever. ౧
 శ్రుణుడు. ఆంధ్ర భాష యందు ముక్తి లిశ్రవీణులయిన
 highly accomplished in Telugu.

ప్రపులుట v. n. To burst. జగులుట. Pal. 301. బ్ర
హ్మాండమంతయు. బ్రవిలిసట్లయ్యె.

శ్రవ్యుతి * n. s. Activity, occupation. Inclination. Design, disposition. శ్రవ్యుతిస్వత్వమిం దున్నుతా నేచేసుకొంటున్నాడు The inclination and the disinclination both arose in his own mind. He willed it and willed it not. The liking and disliking were both his own. నిరం తరశ్రుశరణ, వాతాఽయాం, శ్రువాహు. SC. నడ వడి, వర్తమానము. D. వికీఁడ, కృతినాధ్యతాజ్ఞా నము. యిష్టసాధనతాజ్ఞానము, ప్రసాదానశ్రుత్యము, యథా, శ్రవ్యుతిశ్చనిశ్చయిశ్చరథాజీవనసార ణం. RKD. శతాంహిశంధేమాశుధేమ వస్తుషుశ్రు మూణుంతః కరణశ్రవ్యుత్రయః (Sacontala) In matters admitting of doubt, the event is al ways favourable to the presentiments of the wise.

ప్రవృద్ధము * adj. Full grown, expanded, diffused : spread abroad or dispersed. ఏనితె, వృద్ధిపాం దినది, ప్రవృద్ధి, ఆహార గా పెరిగినది. SC.

శ్రవేశము * n. s. Entering upon, engaging in, entrance. చొరడము, చొరవ. ఆశాశ్రీములో శాస్త్రిశ్రవేశములేదు he has no command of that science. ఆచారవద్ద నాకు శ్రవేశములేదు I have no influence with him. గృహశ్రవేశముచేసినారు they have taken possession of the house. ఆవిన్నదానికి ఇంకా గృహశ్రవేశము కాలేదు the bride has not yet been brought home. శ్ర

వేళముకనవలెను Please to acknowledge the receipt of this letter. వర్షముకాల ప్రవేశమైనది the rain has now set in.

ప్రవేశనము * n. s. Insertion, entering. ప్రవేశక రణ. SC. ప్రవేశపెట్టడము. D.

ప్రవేశపెట్టుట v. a. To introduce, install, induct, admit, enter, entertain or take into service.

ప్రవేశించుట v. n. To enter, arrive, to enter on or upon, interfere in.

ప్రవ్రజ్యా * n. s. Roaming, travelling about, particularly as a religious mendicant.) Abandonment of the world. కార్యార్థకర్యుటనె. SC. శివస్వామి.

ప్రశంస * n. s. Praise. Subject, topic : mention. ప్రస్తావము. ఆప్రశంసలేమైనాడు కాదు he made no mention of it.

ప్రశంసించుట v. a. To mention, allude to, to speak of. ప్రస్తావముచేసుట. ఆయనపేరునునిర్మిమిత్తముగా ప్రశంసించరాదు Thou shalt not take his name in vain. A† D†.

ప్రశస్తము * adj. ప్రశస్తమైన Excellent, superior, known, came to light, renowned, celebrated. ప్రసిద్ధమైన, ప్రఖ్యాతమైన.

ప్రశస్తి * n. s. Excellence, eminence, eulogy. ప్రసిద్ధి.

ప్రశస్తికుడు n. s. A character, one who is famous.

ప్రసిద్ధుడు. Bilh. 1. 66. అనవినిశితవృత్తములయందుప్రశస్తికులైనయార్యులకా.

ప్రశస్తిమం * Celebrated. ప్రసిద్ధిమం.

ప్రశ్న * n. s. A question, query, demand, inquiry. Divination, tried by dipping into the Ramayanam; it is like the *Sortes Virgilianae*.

ప్రశ్రయము * n. s. Respect. Solicitation. అనునడు, పూదార్పడము, అడుగుకోవడము. SC.

ప్రప్తము * adj. Fallen, lost, depraved, fallen from virtue. జారిపడ్డది. SC.

ప్రప్తుడు * n. s. He who fell from. కులప్రప్తుడు he who is excommunicated, an outcast. దేశప్రప్తుడు he who has lost his kingdom, he who is far from his country.

ప్రసంగము * n. s. Holding a disputation. Conversation, talk; connected reasoning or argument. Addiction or attachment to. A second or sub-

sidary incident or plot. శిల్పము, కాదము. ఆశుభములుప్రసంగముచేస్తూవుంటిరి they were holding a disputation. యింకను ఆప్రసంగము మానుకొండి have done with the subject, cease this talking. ప్రసంగసంగత్యా in the course of conversation. అధికప్రసంగము talkativeness. నేహితార్థాక ప్రసంగేన he must not gain wealth by any art that pleases the sense. ప్రతిగ్రహశిక్షకుండుప్రసంగంతరప్రవేశముతో though permitted to take presents, let him avoid a habit of taking them. సూక్ష్మభావ్యుల ప్రసంగే భ్యఃత్రియారమ్యవిశేషభ్యః women must above all be restrained from the smallest illicit gratification. ఇంద్రియాకాంతప్రసంగేన by indulging the sensual appetites. ప్రసంగవిషయము To restrain him from a repetition of the offence. W. in Preface. కాశ్చ ప్రవృత్త, అసారే, సంగతే. SC.

ప్రసంగించుట v. n. To argue, to hold a disputation, to talk. See the preceding word.

ప్రసక్తి * n. s. A topic, or subject of conversation. Union, connection, adherence, or attachment to. ఆప్రసక్తిపాకులెరియదు I know nothing about the matter. దీనికిదానికియేమప్రసక్తి what connection has this with it? వాడుఆప్రసక్తియైత్రలేదు he did not mention the subject. ఆప్రసక్తివస్తేఅశుభముచూతాము when such an occurrence happens we shall see about it.

ప్రసక్తించుట * v. n. To occur, happen. అదిప్రసక్తించదు it will not happen.

ప్రశస్తిము * adj. Clear, clean, bright. Complacent, benign, gracious. ప్రశస్తివహనమై looking upon them graciously. సుముఖమైనది, నిర్మలమైనదియున్ను. D.

ప్రశస్తిత * n. s. Clearness, purity. Complacency, benignity, favour, kindness. ప్రసాదము. D. says సుముఖత్వము, నిర్మలత్వము.

ప్రశస్తికు * n. s. He who is gracious, pleased, or delighted. అశుభిరలక్ష్మీప్రశస్తికులైత్ర he who shines in changeless glory.

ప్రసరిము * n. s. Spreading, extending. మాగము, శుద్ధివశయ్యయు, సారెవానిసాతెయు. D. వ్యాప్తి, వ్యాపించడము.

ప్రసరణము * n. s. Going forth, or round, surrounding an enemy. Extending, spreading. ఆసారే, వంతునివసుట. SC. వ్యాపింపదము. D.

ప్రసరించుట v. n. To spread, extend. To be inherited, as a temper. To be granted or extended as favour : to fall (as a shadow on a mark.) To be instilled (as a tenet or principle.) వ్యాపించుట. D.

ప్రసరింపజేయుట v. a. To extend. To instill (principles) See the preceding word. వ్యాపించేటట్లు చేసుట.

ప్రసవము * n. s. Bringing forth, bearing (as young) Birth, production. A flower, a blossom. Fruit. Offspring, posterity. ప్రసవాయశము the pains of childbed. ప్రసూత, పుష్ప, ఫల, సుత, జనన. &c. SC.

ప్రసవించుట v. n. To be brought to bed విద్యకనదము.

ప్రసవ్యము * adj. Contrary, reverse, inverted, reverted. ప్రతికూల, వ్యతిరేక, కుడిది, శుభ్య, యుదముది, అధీన, అనుకూల. SC.

ప్రసాదము * n. s. Food presented to a god or blest by a priest and then distributed in a temple. The remains of an offering thus presented. Favour, kindness, grace. Clearness. Composure of mind. అహఃప్రసాదము An exclamation implying, "Your pleasure!" "Thy will is our law." నైర్మల్య, అనుగ్రహ, సాన్నిధ్య, హర్ష, నైర్మల్యముభ్యాన్నాదా, కావ్యగుణ. SC.

ప్రసాదించుట * v. a. To favour. నడమలభ క్రిప్రసాదింపునాకు bestow faith upon me. నాయందలి అనుగ్రహము ప్రసాదించినారె he shewed me favour. అనుగ్రహించుట. D.

ప్రసాధనము * n. s. Dress, embellishment, decoration. వేషవిశేష, మకరికావరణములకావ్యలంకృతశోభ. SC.

ప్రసిద్ధము * adj. Known, celebrated, notorious. యదిప్రసిద్ధమయినకావ్యముకాదు this is not a classical poem. ప్రసిద్ధపత్రిక a newspaper. భావత, ధూమిర. SC.

ప్రసిద్ధి * n. s. Celebrity, notoriety, fame, report. భావతి, వజంతి. ప్రసిద్ధిగలవాడు a celebrated man. యాచూటలంతటనున్నప్రసిద్ధిగావున్నది this story is known every where.

ప్రసిద్ధిగా * adv. Confessedly, avowedly, notoriously. అతడువస్తాదనిప్రసిద్ధిగావున్నది there is a general talk of his coming. ప్రసిద్ధిచేసుట or ప్రసిద్ధిపరచుట To publish, or make known.

ప్రసూత * n. s. A woman lying in or brought to bed. బాలింతరాలు. D.

ప్రసూతి * n. s. Childbed, bringing forth the young. విద్యకనదము. D.

ప్రసూతిక * n. s. A woman lying in, in childbed బాలింతరాలు. D.

ప్రసూనము * n. s. Flower, blossom. పుష్పము.

ప్రస్ఫురము * adj. Dispersed, extended, spread abroad, stretched, lengthened. ప్రవృద్ధి, శంక్రసారిత, విసిరె, వేసిరె. SC.

ప్రస్ఫుతి * n. s. The palm of the hand hollowed, as if to hold liquida. నికుబ్దపాద, పుడిసిరి, ద్విపలకరిమాణ, చేరక. SC.

ప్రసవకము * n. s. The globes of a lute. వీణకాయముఖమందుండేకరిది. SC.

ప్రస్తరము * n. s. A stone, a jewel, a precious stone. పాపాన, శుభ్రవాదిరచితకయ్యాయం, మన, కుఠాయం. SC.

ప్రస్తరించుట * v. n. To arrange prosodial feet. ప్రస్తారముచేసుట.

ప్రస్తావము n. s. Mention. ఆశంకానినాతోప్రస్తావముచేసినాడు he made a mention of this to me.

ప్రస్తారము * n. s. A canon, theme, or fundamental source. A diagram or figure used in magic. గ్రామప్రస్తారము the combination of syllables, in forming prosodial feet. వృక్షవిస్తార, భంజకృత్ప్రత్యయభేద. SC.

ప్రస్తావము * n. s. Opportunity, occasion. కార్యవిరసము. SC.

ప్రస్తురము * adv. At present, just now. ప్రస్తురము జరిగేదనియేమి what is going on at present? ప్రస్తురంపుకార్యము the present affair, the business in hand. ప్రస్తురముదీర్చుకొనుకో take this for the present.

ప్రస్తుతము * or శుభప్రస్తుతము n. s. A festive rite.

ప్రస్తుతి * n. s. Applause, praise. స్తోత్రము. Dab. 159. Charit. 3. 2110.

ప్రస్తుతించుట * v. a. To praise, applaud. స్తోత్రముచేసుట. Vish. 8. 72.

శ్రుక్ము * n. s. A measure of quantity of four
కుడుకుములు, or forty-eight double handfuls.
Table land on the top of a mountain. చతుఃకు
డుకుశ్రుమానె, కుంచెడు, శర్యరనిరంబాధఃఫలకా
కారశిలాయాం, శిరోరుహా. SC.

శ్రుక్పానము * n. s. Setting out upon a journey.
శ్రుయానె, రలిఁపావడము. SC. M. IV. 1. 137.
M. XII. 3. 307. శ్రుక్పానభేరి * The great drum
sounded when a march commences.

శ్రుక్పాపంచుట * v. a. ఆన గాతంచుట, నిలుపుట.
D.

శ్రుక్కుట * adj. Blown, expanded. వికసించిన.

శ్రుక్కురత్ * adj. Bright, brilliant.

శ్రుక్కుండము * adj. Going quick. N. 1. 115. న
భశ్శ్రుక్కుటకటకుటలశ్రుక్కుండంబైననావక. టీ||శ్రు
క్కుండంబైన, అతివేగమైన.

శ్రుక్కుండము * n. s. Great sweat, excessive per-
spiration. మహాత్మై నచెనుట.

శ్రుక్కుము * n. s. The palm of the hand. Akasa
Bhair 87 శోఽభ్యాము.

శ్రుక్కుతము * n. s. Struck, wounded, killed, de-
feated. కొట్టుబడ్డ.

శ్రుక్కురము * n. s. A watch (of about three hours)
A beating, (vulgar.) నాము, చెప్ప. ఆపిల్లగారి
కిండాశ్రుక్కురములు తరిగినవి the boy was well
thrashed.

శ్రుక్కురము * n. s. A weapon. ఆయుధ. SC.

శ్రుక్కురి or శ్రుక్కురిగోడ n. s. The boundary wall
of a garden. Pariz. 4. 86.

శ్రుక్కురించుట v. a. To smite, beat. కొట్టుట.
BRK. 187. Sar D. 5. 207.

శ్రుక్కుశనము * n. s. Violent, or hearty laughter,
mirth. A farce, a burlesque. నాటకగ్రంథభేద,
శ్రుక్కుష్టహాసన. SC.

శ్రుక్కురము * n. s. Striking, destroying. M. I. 1.
218. మానమదశ్రుక్కురము annihilation of pride
and passion.

శ్రుక్కు * n. s. A well. బావి.

శ్రుక్కురత్ * vj. Sent, despatched. పంపించబడ్డ.
Kusalavo page 137.

శ్రుక్కుష్ట * Glad, pleased, delighted. KP. 7. 129.

శ్రుక్కుశిక * n. s. A puzzle, a riddle. సూక్ష్మార్థ
కావ్య. SC.

బ్రహ్మ * n. s. The god Bramha, the operative
creator of the world. యదిబ్రహ్మభేద్యముగాత

న్నది this is invincible even to gods. బాహువట్టి
యంబ్రమ్మ he is a mere simpleton. చతుర్ముఖ
శ్రీవేదవిన్నహముత్పత్తి, నవశంఖాయాం, ముక్తా,
వేదవిప్రై, జ్ఞానై &c. SC. Such expressions fre-
quently occur both in poems and in conversa-
tion; representing Bramha as *mighty* but not
almighty: as a great god but not the Supreme.
Thus Bramha is a god who stands on a level
with Mercurius; not with Diespiter.

బ్రహ్మము * n. s. The divinity. శరమాత్మని. SC.

బ్రహ్మకమ్మి n. s. The seam that goes down the
middle of a sheet.

బ్రహ్మచర్యము * n. s. The bachelor state. Absti-
nence from sexual intercourse. M. M. in DRB.
282. ఆరయమావిన్నకుంబాలించియింక శరీరబ్రహ్మ
చర్యంబుజరియింతువలయు the gods exhort Siva
to embrace (Bramha-charyam) chastity, ab-
staining from further sexual commerce.

బ్రహ్మచారి n. s. A bachelor or novice: the title
borne by a bramin during the period of reli-
gious instruction: which extends from child-
hood, when he is betrothed, up to manhood;
when he is regularly married.

బ్రహ్మచారిణి * n. s. A maiden that remains un-
married, a female novice: a woman leading a
life of continence. బ్రహ్మచర్యమును అనుష్ఠించే
స్త్రీ.

బ్రహ్మర్యము * n. s. The assemblage of bramins.
యాశంవత్సరముకంచిపుత్సవమునకుబహు బ్రహ్మ
ర్యమువచ్చినది this year there was a great as-
semblage of Bramins at Conjeevaram. బ్రాహ్మ
రాశిమూహ, బ్రహ్మదారుణి, గంగరావిచెట్టు, శనై
శ్వర. SC.

బ్రహ్మర్యము adj. Relating to, connected with a
bramin. బ్రాహ్మరాశితే, బ్రాహ్మరాశ్యభావకర్త
లో. SC.

బ్రహ్మర్య * Correctly బ్రహ్మహత్య Bramin-slaying
బ్రాహ్మణనిరంతుడము.

బ్రహ్మర్యము * n. s. Identification with Bramha,
or God. Godhead. బ్రహ్మసాయుజ్యము. SC. says
బ్రహ్మశ్శరూపము.

బ్రహ్మదండి * n. s. A plant called Argemone Mex-
icana. Wight. 11. 59. వారాహి. SC.

బ్రహ్మనాడి * n. s. The cerebral nerves. Hari
Vams. 1. 11.

బ్రహ్మ నాభకు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణు. SC.
 బ్రహ్మ శ్రుతము * n. s. A sort of poison. మకరాక్షాతి శతకవిశేష, మేఘాదిబలాహతే. SC.
 బ్రహ్మ శ్రుత్రుడు * n. s. A name of Narada. నారదాచార్య, శేఖర. SC.
 బ్రహ్మ బంధుడు * n. s. A wretch, a miscreant, infamous as a false witness. అనగా అబద్ధశ్రుతాక్షి. శులికినందువల్లనిందించబడ్డవాడు. D. అధిక్షిప్త, కూటసాక్షి అయినదితడు. SC.
 బ్రహ్మ భూతుడు * n. s. He who is become as (or one with) the supreme: or with the spirit. బ్రహ్మత్వముపొందినవాడు.
 బ్రహ్మ యజ్ఞము * n. s. Name of a certain rite among bramins. వేదపాఠే SC.
 బ్రహ్మ రథము * n. s. A vehicle or car borne on the shoulders of bramins. P. 1. 14. Vulgarly, a bier. పాడె, శవవాహనము.
 బ్రహ్మ రంధ్రము * The fontanella, in anatomy; the quadrangular aperture found betwixt the *os frontis* and *ossa sincipitis*, in children just born; which is also called *fons pulsatilis*. At death the soul is supposed by Hindus to quit the body by this crevice.
 బ్రహ్మ రాకాశి చెట్టు The sort of giant-aloe used in fences.
 బ్రహ్మ రాక్షసి * A goul, ogre or she-sprite. కోతి శ్రుండు బ్రహ్మ రాక్షసి అయినది this made matters worse than before.
 బ్రహ్మ రాక్షసుడు * n. s. A fiend of the Braminical class: a priest's ghost.
 బ్రహ్మ లిపి An unintelligible scrawl, a bad scribble. Originally applied to the lines on the sutures of the skull; which are supposed to be hieroglyphicks; the mysterious writing of destiny. తలశ్రుత్రమొదివార, విక్ర గాత్రం దేవాలలు.
 బ్రహ్మ విద్వాంసుడు * n. s. An illustrious doctor or professor.
 బ్రహ్మ వేళ * n. s. Dawn. అరుణోదయకాలము. A. 6. 2.
 బ్రహ్మ వ్రాలు n. s. The handwriting of God: a name given to the crooked lines on the skull.
 బ్రహ్మ సూత్రము * n. s. The sacred thread worn by bramins. యజ్ఞోపవీతము, జండెము.

బ్రహ్మ శ్వము * n. s. A bramin's property or wealth. బ్రాహ్మణసామ్ర. Kod. §. 5. Jain. 1. 77.
 బ్రహ్మ హత్య * n. s. Bramin-slaying: Also (vulgarly) any killing; Thus విల్లి బ్రహ్మ హత్య cat slaughter.
 బ్రహ్మ హత్య గాడు * n. s. A bramin-slayer, a man of blood. బ్రాహ్మణుని చంపేవాడు.
 బ్రహ్మ హ * n. s. A bramin-slayer. Lalito. 2. 107. విశ్రుత్తుచంపేవాడు.
 బ్రహ్మంజలి * n. s. Joining both hands together while reading the Vedas. వేదాధ్యయన కాలకృతాంజలి. SC.
 బ్రహ్మండము * n. s. The globe, the universe, the world.
 బ్రహ్మండము * adj. Huge, vast, immense, awful.
 బ్రహ్మండముగా * adv. Vastly, prodigiously.
 బ్రహ్మణి * n. s. The female energy of Brumha. A certain perfume. శిరశ్శుక్త్యాం, రక్త శ్రుత్తి కాయం. SC. the lizard called నల్లికండ్ల పాము.
 బ్రహ్మ నందము * n. s. Divine bliss. Great joy. మహానందము.
 బ్రహ్మ్యము * n. s. Divineness. నాద బ్రహ్మ్యము divine harmony, heavenly tones. M. M.
 త్ర హృదనము * n. s. Washing, cleaning. A comic verse says దుర్జానః త్ర హృదయః పూజ్యః శుభ్రః శుభ్రః సంతరం, నుదత్ర హృదనం పూర్వం ముఖత్ర హృదనం శరం Salute the base before you salute the respectable &c.
 త్రుత్తుము * adj. Thrown, cast, rejected. త్రుత్తు శ్లోకము a spurious verse. నిరస్తమైన.

వ్రా, బ్రా, భ్రా.

వ్రా adj. Ancient: excellent. శ్రుతారసమైనది. D. శ్రేష్ఠమైనది. N. 9. 329. కళుకు ప్రాగంశుచెక్కడ శ్రుసాములుంటుండ, తెలిము త్రియంశు సాములుధరించి. టీ|| ప్రాగంశు, మంచికంశు. Bhanumati. 4. 98. విశిలి ప్రాగంశు రాశంది వందలవందచాకళిం. త. T. 5. 16. ప్రావర్చనకామరంబులు. టీ|| శ్రేష్ఠమైన శుక్లమణిచేతను చేయబడినటువంటి కూమరమన

గానైగకరయన్తు. ప్రాచూరలు ancient wilds, old grass lands.
 ప్రాంతము * n. s. A court, a yard. ప్రదేశము.
 ప్రాంత * Brilliant, shining. ప్రకాశించే.
 ప్రాంతము * n. s. Edge, margin, border, bank. పద్మాదితీ. SC.
 ప్రాంతము * adj. Whirled, revolved, blundering, mistaken. నిరనిరతిరగబడ్డ, పొరపాటుబడ్డ. ప్రాంతవృద్ధి giddiness.
 ప్రాంతి * n. s. Fancy, whim, error, delusion, whirling. ప్రాంత, నిరనిరతిరగడము. SC.
 ప్రాంత్యము * Neighbourhood, near, adjacent.
 ప్రాంత్యు * adj. High, tall, lofty. ఉన్నతమైన.
 ప్రాక n. s. See పాక. పూరప్రాక a verandah.
 ప్రాకటము adj. Displayed, manifest, apparent, public, notorious. ప్రసిద్ధమైన. T. intro. 19.
 ప్రాకటశత్రు విర్యవరపాటినిలోకమువారెరుంగగా. టీ|| ప్రాకట, ప్రకటమైన.
 ప్రాకటము adv. Publicly, notoriously. ప్రసిద్ధముగా. BD. 5. 799. ప్రాకటయిగనిస్తురచించడం.
 ప్రాకామ్యము * n. s. Irresistible will or fiat; one of Siva's eight attributes; wilfulness, following or obeying one's own will or inclination శివీకావ్యహతిభేదే. SC.
 ప్రాకారము * n. s. An enclosure, a fence, a rampart, a surrounding wall. చుట్టుగోడ. SC. says సారే, కోట. In the preface to D. the following verse is quoted from ఆంధ్రకామిని. ప్రేమలభ్యతాశేషమహాంధ్రనిరసించుతం, ప్రాకారంతుమహర్షృత్వా త్రినిద్రా రానివాకరోత్ He made these mountains as a great boundary wall, wherein there were three entrances.
 ప్రాకృతము * adj. Low, common, vulgar. సీరమైన.
 ప్రాకృతము n. s. A peculiar dialect of the Sanscrit language.
 ప్రాకృతుడు * n. s. A boor, clown, or rustic. సీరుడు. SC.
 ప్రాకృత్త n. s. A particular ceremony observed on the third day of the marriage. పెండ్లిలోమూడవనాటియత్నము. D.
 ప్రాక్తు * n. s. The east. తూర్పుదిక్కు. D.
 ప్రాక్తు * adj. Before, prior, preceding in place, or time, past, gone. Eastern. ముందరి, గడిచిన, తూర్పుసంబంధమైన.

ప్రాక్తు * adv. Formerly, of old. మునుపు, ముందర.
 ప్రాక్తన * adj. Ancient, of old days. పురాతనమైన.
 ప్రాకృప్యము * n. s. Skilfulness, cleverness. ప్రాధిమ్య, సామర్థ్యము. Vijaya. 2. 193.
 ప్రాచ or పాచ A bit or blade of grass.
 ప్రాచి * n. s. The east. తూర్పుదిక్కు. D.
 ప్రాచి n. s. Dirt, filth, mouldiness, sliminess as upon a stone near water. మాలిన్యము. D.
 ప్రాచీనము * adj. Ancient, old. Eastern, placed towards the east.
 ప్రాచీనజలకుడు * అసగారండుడు.
 ప్రాచీనబద్ధి * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.
 ప్రాచీనావీరము * n. s. The sacerdotal thread, worn (contrary to custom) over the right arm, and passing under the left. అవశిష్టముగానే సుకొన్నజండెము. D.
 ప్రాచీరము * n. s. A bound hedge, a fence, a wall, an enclosure, a rampart. వృత్, కంచె, కోట. SC.
 ప్రాచుర్యము * adj. Excessive, enormous. బహుళమైన. Jaganna. 1. 40.
 ప్రాచుర్యము * n. s. Abundance, plenty. బాహుళ్యము.
 ప్రాచేతసుడు * n. s. An epithet of వాల్మీకి and of వరుణుడు.
 ప్రాచ్య * Eastern, easterly, the country south or east of the Saraswati. శరావత్యవధిప్రాగ్మహాతే. SC.
 ప్రాజాపత్యము * n. s. Influence, authority, power. అధికారే, యస్తిభేదే. SC.
 ప్రాజతము * adj. Brilliant, shining. ప్రకాశించే. B. X. §. 38. verse 1266.
 ప్రాజల్లుట * v. n. To shine. ప్రకాశించుట.
 ప్రాజౌత, అసగారకుల్లాయి. A. 6. 104. మూది బ్రంశముమొంబునగోడకట్టు, మైనపుమైల ప్రాజౌతనావెలుంగ. టీ|| ప్రాజౌత, పాతకుల్లాయి.
 ప్రాజ్ఞుడు * n. s. A sage, a wise man or learned man. శండితుడు. SC. Vem. 100. 1348.
 ప్రాజ్యము * adj. Much, many. విస్తారమైన. BRY. 2. 417. P. 1. 76.
 ప్రాద్వివాకుడు * n. s. A judge. వ్యవహారదశని, తమవరి. SC.
 ప్రాణము * n. s. Air, wind, breath, life, vitality, the living soul. In grammar, a vowel. ప్రాణముతోవుండేవాడు one who is yet living. కొనప్రాణము

తోలన్నాడు he is nearly dead. ప్రాణమువిడిచెను he breathed his last, gave up the ghost. ఆరతుదానిమీద ప్రాణములు విడుచునన్నాడు or వారికి దానిమీద శంభ ప్రాణములు he is dying for her: has set his heart upon her; is ready to lay down his life for her. ప్రాణమునకు వచ్చేదని a most perilous affair, one that touches his life. వారి ప్రాణముమీదికి వచ్చినది he is in immediate peril. ప్రాణముతో పట్టిరి they caught him alive. నా ప్రాణముపోయినా యిట్లా చెప్పుదునా may I die if I ever said so. వాడు పడికిట ప్రాణములు పట్టుకొని వచ్చినాడు he arrived half dead. వారికి నేర్పవరకు ప్రాణశంకటమవును it would cost immense labour to teach him. శంభ ప్రాణములు the five spirits. ఆవిగ్రహమునకు ప్రాణ ప్రతిష్ఠ చేసినారు they performed the ceremony by which the god is lodged in the image; literally, they inspired the image. ప్రాణత్యాగము giving up the ghost, suicide. వాడు ప్రాణత్యాగము చేసినాడు he did wonders for them; in other words, he did nothing. అది విద్వలు కావలెనని గుల్లో ప్రాణచారమును పట్టది she said "give me children or else I die." ప్రాణాతురము the peril of life. ఆనగా ప్రాణశంకటము. M. III. 5. 67. ప్రాణాతురమైన హాసరిణయంబులయందును బల్లు బొంకున త్యాగిశయంబు. ప్రాణవనము saving the life. ప్రాణవసానకాలమున in his last moments. ప్రాణరూపి the five morsels offered to five principles. ప్రాణ స్నేహము intimate friendship. ప్రాణదానము చేసినాడు he bestowed their lives on them: he spared their lives. నా ప్రాణము వుండేనుట్టుకు as long as I live.

ప్రాణగర్భము n. s. The loss of life. M. XII. 2. 208. వినుస్మతరాజ్యామిషముం గొనకులు పురచేత ప్రాణగర్భం బైయున్న నుధీరు డేమరమినది దనకును దక్కించుకొనుబుధ శ్రుత్యముగాక. ప్రాణహాని. D.

ప్రాణదాడు * n. s. The giver of life, the creator. బ్రహ్మ. D.

ప్రాణనాథుడు * n. s. The lord of (her) life. i. e. a husband or lover: Yama or Pluto. మగడు, యమధర్మరాజు. D.

ప్రాణాయామము * n. s. A ritual mode of breathing while mentally reciting certain prayers,

stopping one nostril and inhaling or exhaling with the other: these operations being called రేచక, కుంభక and పూరక. A. 3. 88. Lalito. 3. 48.

ప్రాణి * n. s. A being, or living creature. జంతువు.

భ్రాత * n. s. A brother. తోడబుట్టినవాడు.

ప్రాత adj. Old, ancient. శ్రురాతనమైన. A. 2. 121.

ప్రాతందలము an old palankeen. పాతదిఅయిన అందలము.

ప్రాత plu. ప్రాతలు, ప్రాతవాడు plu. ప్రాతవాండ్లు n. s. A servant. లెంక, అనగాభ్యుత్పద. G. 11.

103. ప్రాతవానినమ్మరాదర్థగృహముల, ననుచుకొన్న నేమియొక్క నాటి, వెరసుగూడుమనిన కరణంబు పండిత, న్యాయమనగనభామచల తెచ్చు. యాముండు నాలుగుపద్యములపల్ల ప్రాత, లెంక, అనగాభ్యుత్పదనే అర్థము శ్చిప్తమైవున్నది. ib. 7. 75. చేతలాండు లేక ప్రాతల విడువక, యశముగలిమిదనకువశముగాక, వసుధయేలురాజవశంబులోననయాదివిష్ణుమూర్తి వంద్రునిన్ను. BD. 4. 2045. మీదయలోవాడమీ ప్రాతవాడమీదంటిమీదన్నమీధర్మకవిత.

ప్రాతః * adv. In the morning, at dawn. తెల్లవారి.

ప్రాతఃకాలము early in the morning. ప్రాతర్వాయువు the gales of morning. ప్రాతస్నానము bathing in the morning.

బ్రాతి or బాతి n. s. Matter, affair. హెచ్చు, అతిశయము, గొప్ప. See బాతి. M. VII. 5. 8. భవదధిసులకు విజయంబు బ్రాతి. నీ ప్రాశ్చిగలిగినవారికిజయముకలగడమతిశయమా Is it any great matter for thy favourites to be conquerors?

ప్రాతికూల్యము * adj. Contrary, adverse. విరుద్ధమైన.

ప్రాతికూల్యము * n. s. Contradiction, opposition. విరుద్ధము.

బ్రాతిగా adv. Much, in abundance. అధికముగా, విస్తారముగా. Charit. 5. 3896. బ్రాతిగా శిఖరేశ్వరంబేనువారు.

ప్రాతిపదికము * n. s. A crude Sanscrit noun, a noun before any of its inflections are formed with appropriate affixes. నామము.

భ్రాతృజడు * n. s. The son of a brother. తోడబుట్టినవారికొడుకు.

భ్రాతృ స్నేహము n. s. Brotherly love.

ప్రాత్రీయము * adj. Fraternal, appertaining to his brother. తోడబుట్టిన వానిని సంబంధ మైన.
ప్రాదుర్భవించుట * To appear, to manifest. అగుచుడుట, ప్రత్యక్షమవుట.
ప్రాదుర్భవము * n. s. Appearing, manifestation. అగుచుదడము, ప్రత్యక్షము.
ప్రాదేశము * n. s. The span from the thumb to the fore-finger. లాడితెడు. SC.
ప్రాధాన్యము * adj. Supreme, dominant. ముఖ్యమైన.
ప్రాధాన్యము * n. s. Supremacy, dominion. ముఖ్యత.
ప్రాధేయపడుట v. n. To beseech (a vulgar word) వేడుకొనుట.
ప్రాశక్యము * n. s. Protection, patronage, refuge. ఆశ్రయము, ఆవస్థంభము, ఆశ్రయ.
ప్రాశక్యము * adj. Causing to obtain, procuring, obtaining, who or what obtains. W. ఘటకము.
ప్రాశక్యము * n. s. He who puts an object within our power or reach. ఘటకడు, vulgarly a patron, protector, guardian.
ప్రాప్తించుట v. n. To obtain. పొందుట. KP. 6. 223. B. X. 352. &c.
ప్రాశ్రు n. s. Protection, patronage, support, refuge, what we depend on : their great resort. ఆయన ప్రాశ్రునవున్నాము we are under his protection.
ప్రాప్తము * adj. Obtained, gained, acquired, received, procured, caught, as a disease. కుష్టు అత్రప్రాప్తమైనందున because he caught the leprosy. నాప్రాప్తమింతే this is all I can get. Such is my luck.
ప్రాప్తి * n. s. Obtaining, attaining, gain, profit, rise, ascent. One of the eight superhuman faculties, the power of obtaining every thing. శివలింగావిభూతిశీఘ్ర, ఉదయ, అధికమ, అనగా ఆవిభావము, పొందడము. SC.
ప్రాప్తి n. s. Luck, fortune. వానికి అంతే ప్రాప్తి this is all he can get. దాని ప్రాప్తి అట్లావుండినది such was her luck. అందుకు యింతా ప్రాప్తి కాలము రాలేదు the time to obtain it has not yet arrived. నీకు అది ప్రాప్తి లేదు It was not your luck, you are not fortunate enough to get it. యా ప్రాప్తిని at this rate.
ప్రాప్తించుట v. a. To happen or occur, be gained. వానికి రోగము ప్రాప్తించినది he caught a disease.

ప్రాశ్రుడు * He who has attained. వాండ్లు వెళ్తుంటే ప్రాశ్రులైరి they went to Olympus ; i. e. they died.
ప్రాప్తము * adj. Attainable, procurable, that may be got. పొందరాని.
ప్రాబల్యము * n. s. Power, vigour, predominance. యశస్విదు వైష్ణవము ప్రాబల్యము గావున్నది the Vishnava creed has now the predominance.
ప్రాబల్యముగా * adv. Predominantly.
ప్రాభవము * n. s. Superiority, pre-eminence, supremacy, dominion. ప్రభుత్వము. SC.
ప్రామాణికము * adj. True, just, fair, right, faithful, equitable, authoritative. యథార్థమైన.
ప్రామాణికుడు * n. s. A veracious man. యథార్థవాది.
ప్రామాణ్యము * n. s. Authority, proof.
ప్రామిక n. s. Wish, longing. కోరిక, ఆశ. H. 2. 129. ప్రామికలు దీరన స్యాన్యభావలూర కాంతలు నువార తాపాన్ని కణములార.
ప్రామిడి n. s. plu. ప్రామింట్లు Fraud, deceit. మోశము, భ్రమ. Charitra. 2. 1551. బంకెరరంకెర, వీర్విరక్తములు, రొమ్ములనుండుట్లు, రోతప్రామిండ్లు.
ప్రామిడుట v. n. To fall in error : to be deluded. భ్రమియుట, పొరబడుట. BD. 4. 1003. ప్రామిడి నేమైదువడియెడుదాన గామియెరుంగకె.
ప్రామినుకులు n. s. plu. The Vedas ; lit : the ancient words. వేదములు. D.
ప్రాముట v. a. To rub, to wash the wall. గోడల రిక్షననుట, రాచెననుట. D. H. 1. 223. ప్రాము జతరాన్ని. చేకింక రోమియనురు. ప్రాముజతరాన్ని, నులి పెట్టె ఆకలి.
ప్రాయము * n. s. Age, time of life, puberty, youth, prime, bloom. adj. Like, resembling (used in composition.) Exceeding, much. లే ప్రాయము fresh age. ప్రాయశ్రువాడు a young man. ప్రాయశ్రుది a young woman. శతప్రాయుడు a brutish man. మృతప్రాయుడు one who is as good as dead ; half dead. అది వానికి తృణప్రాయము he values it no more than a straw. వానికి అబద్ధము తీర్చి ప్రాయము telling lies is all his delight. యావనము, జీవితకాలము, యాడు, దేవాత్యా గాథా ప్రవ్రము, ప్రాయోపవేశమని, శమూహార్థమున్ను. D.
ప్రాయశః * adv. Frequently, for the most part. బహుశా.

ప్రాయశ్చిత్తము, ప్రాయశ్చిత్తి * n. s. Expiation, penance, absolution, recompense, retribution.

జీవప్రాయశ్చిత్తము certain expiatory ceremonies performed over a dying person. తనకొమారుని ప్రాయశ్చిత్తము చేయించినాడు he had his son purified by expiatory rites. శర్యపామేవ పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తివిధియతే, శరశ్రీశం దోఽశ్య ఋణస్యాశ్చ్యవృత్తశ్చ, శర్యపామేవ శాస్త్రేషు త్రయాణాం బైవ నిష్క్రమితి. ఇతినినిసారే.

ప్రాయాశువేశము, ప్రాయాశువేశనము * n. s. Fasting in order to die, starving to death voluntarily. DRK. 332. BRK. 890. ఉన్నపడితం దిప్రాణమును విడిచిపెట్టడమునే ప్రత్యము.

ప్రారంభము * Commencement, beginning. మొదలు పెట్టడము. Vish. 1. 2.

ప్రారజ్యత్ * adj. Shining. వెలుగుతూవుండే. Sva. 4. 107. మణిగణ ప్రోతానివాతాశన ప్రారజ్యత్త తిరక్ర. టీ|| ప్రారజ్యత్, ప్రకాశస్తూవుండే.

ప్రారభము * n. s. Destiny, luck, fortune, predestination. See ప్రారాభము. ప్రారభకర్తాను భవము suffering the consequences of original sin.

ప్రారూఢి * n. s. Fame, notoriety. Determination, resolution. ప్రసిద్ధి, నిశ్చయము. Vasu. 3. 138. భయకృత్యల్లవసూచికాస్థితరహః ప్రారూఢి జేరే. టీ|| ప్రారూఢి, నిశ్చయభావము.

ప్రార్థన * n. s. Asking, begging, prayer, supplication. Also a vow. ప్రార్థన చేసుకొనుట to vow. అడుగుకోవడము, యాచన. D.

ప్రార్థించుట * v. a. To ask, to beg, to pray or supplicate. అడ్డుకొనుట, యాచించుట. D.

ప్రార్థితము * adj. Asked, begged, solicited. అడుగుకోబడ్డది, యాచించబడ్డది.

ప్రార్థితుడు * He who is begged, or entreated. అడ్డుకోబడ్డవాడు, యాచించబడ్డవాడు. D.

ప్రాంతము * n. s. Garland, necklace. పేరుగానే నుకొన్న పూలదండ. D.

ప్రాంతవిక * n. s. A garland; a necklace. పేరు, గొల్లు. D.

ప్రాలు n. s. Rice. వియ్యము. Chamatcar. 3. యెనిట బ్రావిడిముచ్చట కేగజనునె. మనలకానిసనీళ్లలో వియ్యము పోనిక భలుమాట్లాడబోవడముయు క్తమా. Pariz. 2. 42. జగము గల్పంకడం దెత్తుమగనిబాడ,

లిలరతిజల్లుదీ వెనప్రాంతంక. దీ వెనప్రాలు, అనగా శోభనాత్మకము. BD. 5. 1229. తలకలనేరినప్రా శంకుబ్రాలు, నలవడమున్నుటయరువదిత్రుట్లు.

ప్రాలయము * n. s. Snow; frost. ప్రాలయగిరి the hill of snow, i. e. Himalaya.

ప్రావ n. s. Way, method? అనగా అనుకూలము, పొందికయున్న, అనితోచినది. KP. 3. 211. క|| మగడాశు ధ్వేమునతలతెగగొట్టినగొట్టుగాక తెకతే రగసి, తెగవిడిచిపోయెడనెప్రా, వగనాకాకావియై నవలత్రులకుంటా. Also in Vaizayanti 2. 109.

సీ|| త్రిజగజ్జనులకు శీతపరి న్యాయమై సాగినప్రావ యాచార్యసేవ. ఆకవనములో పుకప్రావతగలివాడు చచ్చినాడు the venom of the verse smote him and he died.

ప్రావారము * n. s. An upper, or outer garment. పైబట్ట. D.

ప్రావీణ్యము * n. s. Cleverness, skilfulness. గట్టి తనము.

ప్రావీణ్యుడు * n. s. A clever person. వేటప్రావీణ్యుడై being expert in the chase. Sarang. D. 4. 2. బ్రావీణ్యుడై రాజరాజనరేంద్రుడు.

ప్రావృష్టు * n. s. The rainy season. వర్షాకాలము.

ప్రావృతము * n. s. A veil, cloak, mantle. కత్తుకా నేబట్ట. D.

ప్రావృషాయణి * Cowach (carpopogon pruriens.) కందూరాయం, దూలగొండి. SC.

ప్రావృషిజము * n. s. A frog as being 'produced by rain.' కత్తు. D.

ప్రావృషిణ్యము * adj. Of the rains, produced in the rainy season. వర్షాకాలశంబంధమైన, వానకాలమందువుట్టే. M. 1. 6. 253. ప్రావృషిణ్యజలదానితవణుడు.

ప్రావృషిణ్యము * అనగా నీ-శి, మొగులుకడిమి. SC.

ప్రాశనము * n. s. Feeding, causing to taste or eat, tasting, eating. అవిడ్డకు అన్న ప్రాశనముచే సినారు they performed the ceremony of first giving solid food to the infant.

ప్రాప్తిము * n. s. A frying-pan. మంకలము. SC.

ప్రాశ్మిము * n. s. A bearded dart. In Telugu it denotes alliteration, a rhyme. ఈతె. D.

ప్రాశంసు adj. Old. పాతగిరిన. BD. 5. 1229. తలకలనేరినప్రాశంకుబ్రాలు, నలవడమున్నుటయరువదిత్రుట్లు, అనగా బల్లలమీదనేర్పరచిన పాతవియ్యము.

ప్రాశవము * adj. Appertaining to parturition, of childbirth. ప్రాశవాయాశము The pains of childbirth. Chenna. 1. 210.

ప్రాసాదము * n. s. A temple. A palace. దేవతా గృహము, రాజగృహము. D.

బ్రాసింతుట v. a. To drink. పానముచేసుట, త్రుచుకొనుట. BD. 4. 790. ఆపాదజలములత్యధిప్రాసింబి. ib. 6. 990. తపోరాజపాదాబ్జములుగరిగి ప్రాసింబిమైక్తి. DRB. 284. యిలమిదబడియున్న యిమ్మహాశేష మెలమిబ్రాసింతుమింపారసనిన.

ప్రాహుణకుడు * n. s. A guest, visitor. ఆతిథి. SC.

ప్రాహ్ణము * n. s. The forenoon. తగటియొక్క మొదటి భాగము. D.

బ్రాహ్మడి Genitive of బ్రాహ్మడు A vulgar form. బ్రాహ్మడు Vulgar for బ్రాహ్మణుడు a brahmin.

బ్రాహ్మణమ్రతుడు * n. s. A bramin who does not act according to his caste. తానుబ్రాహ్మణుడై అన్యజాతికర్మముచేతబ్రతికేవాడు. D.

బ్రాహ్మణి * n. s. The wife of a bramin. బ్రాహ్మణస్త్రీ. D.

బ్రాహ్మణుడు * n. s. A bramin. విశ్రుడు. నేనుబ్రాహ్మణుని I am a bramin.

బ్రాహ్మణ్యము * n. s. An assembly of bramins, the state, quality, or business of a bramin, brahminhood. బ్రాహ్మణశీమూహము. బ్రాహ్మణశ్రియభావకర్మణః, శనైశ్చరే SC.

బ్రాహ్మి * n. s. An epithet of Saraswati, spouse of Bramha. శరశ్రీతి. D.

ప్రి, ప్రి.

ప్రిదిలుట v. n. To become loose, to grow slack. To fall off, as a veil. To separate, leave each other, be dislocated. వదులుట, విడుచుట, జారుట. BRY. 2. 849. మహాగ్రహంబునంద్రిదలగనికపట్టుకొని. KP. 8. 109. ప్రిదులనితౌర్యశంతుదలపెట్టినదండలుద్రవ్యకేకడుకగదుముచు. ib. 4. 117. పెక్కునాళ్లుతదావృతప్రిదలనినిపున విభూషాదులు. BD. 4. 1050. యిట్లారనింత, పెట్టకనియ్యనప్రిదిలితనేని. ib. 4. 359. చిట్టుల్కి శంఢులుప్రిదిలింపర

నుచు. DRV. 288. ప్రిదినినకుయ్యదమియజేర్చుచును. Chenn. 3. 162. ప్రితియెలర్పంగరమ్మ ప్రిదులకదావా. వదిలెననుట. D. ప్రిదులక closely, continually. ప్రిదులని Unshaken, firm, unbroken.

ప్రియ n. s. The fraction in accounts $\frac{1}{156}$ the two hundred and fifty-sixth part of an unit; thus ciphered “ప్రి”—

ప్రియ* n. s. A beloved woman. ప్రియవనితాయం. SC.

ప్రియము * adj. Dear, beloved, desired. Dear, or high, in price. వారికందరికికల్లుప్రియము they all delight in toddy, or take pleasure in drinking. ప్రియవచనములుచెప్పి దాన్ని తీసుకొనివచ్చినాను by using fair words I obtained it. ఆనఘము. D.

ప్రియము * n. s. Love, desire, affection. ప్రేమ. DRY. page 1, line 3. ప్రియములకల్లనుప్రియమైనయట్టి. ప్రియములాడుట To be kind, to speak kindly. In writing to inferiors this signifies salutation: thus కరణాలకుశీలాములుకావులకు ప్రియముచెప్పవలెను give my respects to the clerks and kind regard to the farmers; (as in English give my love to, &c.) ఇట్లమైనది. D.

ప్రియకము * n. s. A tree called Nauclea Cadamba. కడంబవృక్షము.

ప్రియదళిని * n. s. అనగాజమ్మి చెట్టు. D.

ప్రియవాది* n. s. A fair speaker, one who speaks what is pleasing. హితమునుచెప్పేవాడు.

ప్రియాశువు, అనగామొరలిచెట్టు. D.

ప్రియుడు * n. s. A lover, a husband, a friend. ఇష్టమైనవాడు, పెనిమిటియు. D.

ప్రిణనము * n. s. Satisfaction, satisfying, gratification. తృప్తిపొందించడము, శాంతిపెట్టడము. D.

ప్రితి * n. s. Joy, pleasure, delight, happiness, love, affection, regard. దేవునికిప్రితిగాచేసిరి they did it in honour of the god, for the purpose of conciliating the god. ముఖప్రితిమాట feigning empty words. శివునికిధనకామరలుప్రితి white grain is “acceptable” to Siva: i. e. is used in offerings made to him. ఆచార్యులవారికిప్రితిగాయిత్రామముయిచ్చినారు they bestowed it on him as a compliment. తల్లికిప్రితిగాయదానముచేసినాడు he did this in honour of his departed mother. పెండ్లానిముఖప్రితిగా

జానికి జూపించు యిచ్చినాడు he gave him this fruit as a compliment. ఎవరికెక్కిన ప్రీతిగాదీన్ని యిచ్చినావు for whose good did you give this? నీకు యెక్కిన ప్రీతిగానా ప్రాణమువిడుస్తాను the sin of my death will lie at your door. శనిప్రీతిచేస్తే నీగ్రహచారముతీరును You must appease your evil star (Sani) and then this bad luck will end. శనిప్రీతిచేసినాడు he did this to avert the evil influence of Saturn. విష్ణు ప్రీతిభూమి lands consecrated to Vishnu.

బ్రు, భ్రు,

బ్రుంగుట v. n. To sink, to die, perish. మునుగుట, చచ్చుట, హతమగుట. M. IX. 1. 172. పెనుం బిలోవలనుబ్రుంగిన భేనువు నెత్తుపోలి. BRY. 2. 774. ఆ త్రిరారాముడు గ్రహమరాంగణధారణిగూలి నెత్తుటంజొత్తిరిధూళిబ్రుంగివశుండగుతమ్మునిజూచి. BRK. 278. తెడతెల్లధూళిబ్రుంగం పొరలిపొరలియేడ్చుచు. L. 8. 50. ధూళి సెడతెల్ల బ్రుంగుడు గాగ. DRAYO. 241. పొరలుచుండధూళి బ్రుంగి. A. 4. 167. పొగలకావిరిబ్రుంగడువుల్ గృహంబులు. టీ|| బ్రుంగడు, మునిగిన. G. 10. 94. ధనమును యశమును శత్రువు, మునుకొచముగోలుపోయి భవిమవ్యకాశనం, బనియెన్న బడినజూదంబున బ్రుంగుడు వంగుడారు పొలియందగునే. T. 5. 69. శివరాంగణమునక గజతురంగముక తాంగ సుభటాంగములిలకగలసి బ్రుంగక. టీ|| బ్రుంగక, నాశనమయ్యేలాగున, నీళ్లలో మునిగిననుట, చచ్చెననుట. D. బ్రుంగుడుకుడుట v. n. To be minished, to be in reduced circumstances. సెచ్చిపోవుట, మునిగిపోవుట. M. IV. 1. 249. ఆవిభుడు రాజ్యసుఖలీలా విముఖత వెడలిబంధులం దొరగియధే, ప్లావాశీర బ్రుంగుడు కడిపోవక సెచ్చుటకడుపు బ్రోతుసెయ్యుచు. భ్రుకుటి * n. s. A frown. కనుబొమ్మలువిరువడు. D. బ్రుపి, బ్రుని * n. s. Seat, throne, couch as that of a hermit, made of grass. యత్యాదులుకూచుండేయాశనము. D.

భ్రూ * n. s. The eye-brow. కనుబొమ్మ. D. భ్రూభంగము, భ్రూవిక్షేపము moving the eye brows as in winking. T. 4. 13. కరిహాశంబులుకన్ను శిన్నలును భ్రూభంగంబులునర్చుముల్. టీ|| భ్రూభంగంబులుక, కనుబొమ్మ శిన్నలున్ను. భ్రూకుటి * n. s. A frown. A look of displeasure. కనుబొమలముడి. D. భ్రూణము * The embryo, foetus: a child. అభ్రూకుడు. కడుపులోపిల్ల, చూలు. D.

వ్రె, వ్రే.

వ్రెగ్గడ n. s. A minister, See on క్రగ్గడ. వ్రెబొత్తి adv. Assuredly, positively, certainly నిశ్చయముగా. BD. 5. 921. వ్రెబొత్తి పెయ్యల పెద్దయొకండు. BP. 5. 210. కన్నుడి బళివపురాణములో యాతట్టున, సురి అనగా నిశ్చయముగా అనే అర్థము సాధించబడ్డది. వ్రేంపు * n. s. A swing, a sort of hammock or swinging cot, either for travelling or diversion. Dancing, wandering, roaming or travelling about. జాతా, నాట్యము, శంచారము. D. వ్రేలి. వాజిగర్, రతిబంధభేదే. SC. వ్రేంపురాము or వ్రేంపురావు చెట్టు * The tree termed Nauclea Cadamba. ప్రియకవృక్షము. D. కడత చెట్టు, కడంబవృక్షము. వ్రేంపుల్ * adj. Touching, being in contact with, reflecting. Scattering, diffusing, shaking, moving. వ్యాపించెటి Swa. 4. 100. దిశ వ్రేంపుల్లూ డొంచలద్యుతిజాలుండును. టీ|| దిశ వ్రేంపుల్, దిక్కులయందు వ్యాపించుకున్నటువంటి. వ్రేంపురము * adj. Shaken, moving, set in motion. Swung. అధూలే, కదిలించబడ్డది. SC. వ్రేంపుళిక * అనగా జాతా. D. వ్రేంపుళికము * adj. Agitated, shaken, swung; set in motion. డొలించబడ్డది. D. వ్రేగులు n. s. Entrails. క్రేవులు. D. వ్రేతము * n. s. Ghost, goblin. The spirit before obsequial rites are performed. A corpse. నరకస్థితప్రాణిని, మృతే, భూతాంతరే, ప్రాణ్యంతరము SC. అనాథ వ్రేతశంస్థారంకోటియజ్ఞశలం లభేత్.

ప్రేతకర్మము * n. s. Funeral or obsequial rites.
దినవారములు.

ప్రేతత్వము * n. s. Ghostliness, the state of being
a ghost.

ప్రేతభూమి * n. s. Hell, the land of ghosts. Tartarus, hades.

ప్రేతవస్త్రము * n. s. A shroud. శవమునకు వేసే
బట్ట.

ప్రేమ * n. s. Affection, kindness, tender-regard,
ప్రేమ, సర్వశి. SC.

ప్రేమిని n. s. Love, affection. ప్రేమ. D. M. III.
6. 440. A. 6. 136.

ప్రేమించుట, అనగా ఫేదవడుట. M. IX. 1. 12.

ప్రేయసి * n. s. A woman, a beloved female. ప్రి
యరాలు. D. వసిత. SC.

ప్రేరణము * n. s. Passion, operation of the organs
on sense. Sending, directing. ప్రేరేపణము, వం
శదము. Sumati. 65. ప్రేరణమును లేని లేదు.

ప్రేరించుట To urge, induce, spur. పురికొలుపుట.
Pal. 45. పిన్నవాడనితాను ప్రేరించి బ్రహ్మనాయు
డెరిగి పెట్టిననుబాటు సేసి.

ప్రేరితుడు * n. s. He who is induced, he who is
sent. పురికొల్పబడ్డవాడు, వంశబడినవాడు.

ప్రేరేచుట To induce, excite, instigate. ప్రేరణచే
యుట. D.

ప్రేరేపకుడు * n. s. He who urges, or instigates.
ఉద్బోధకుడు, పురికొల్పేవాడు.

ప్రేరేపణ * n. s. Inducement, or encouragement,
temptation, excitement, instigation. ప్రేరణము.
D.

ప్రేరేపించుట v. a. To urge, to induce, excite, or
instigate. ప్రవర్తించుచేయుట.

ప్రేరితనము n. s. Talkativeness. వదురుబోతుర
నము. Chenn. 3. 139. అన్నప్రేరితనముననడవి
వడుగులాడుచుటలకివంతయడలేదేల.

ప్రేలుట v. a. To prattle, or tattle, to chatter,
talk in a silly manner. వదరుట, పేలుట. S. 3.
24. N. 4. 214.

ప్రేళు plu. ప్రేళులు n. s. The bowels. పేగు.

ప్రేక్షుడు, అనగా మిక్కిలి ప్రియమైనవాడు. D.

ప్రేమ్యుడు * n. s. A servant. పరిచారకుడు.

ప్రేక్ష, అనగా మిక్కిలి. D.

ప్రేక్షాధానుము * అనగా గారడీశాల. D.

ప్రా ప్రా బ్ర

ప్రాద్ధ n. s. The sun; day; time, &c. See పా
ద్ధ. ప్రాద్ధవానితరస్యత in the afternoon. సూ
ర్యుడు, దినము, చూడుప్రాద్ధలని, కాలమున్ను,
పెద్దయుంప్రాద్ధలని. D.

ప్రాయి n. s. అనగా అనిశ్చయశి. D.

ప్రాక n. s. A heap, multitude, or assemblage.

BD. 1. 354. పులంబుముండల ప్రాకగాబోసి.
M. XIII. 1. 47. పుణ్యములును పాశుములును రెం
డుప్రాకలైయుండు. ప్రాగు, శిమూహము. D.

ప్రాకము * adj. Told, said, declared. చెప్పబడినది.

ప్రాగు n. s. A thread, a string &c. See పోగు.

ప్రాచుట or ప్రోచుట To protect, preserve, save.
రక్షించుట. D.

ప్రాజ్ఞతము * adj. Abandoned, shunned, avoid-
ed. త్యజించబడ్డ, మానుకోబడ్డ.

ప్రాద n. s. A wise, or skilful person. జ్ఞాని, from
ప్రాధ. R. 7. 227. నయశాస్త్రములాదిగనన్నియు
నెరిగినప్రాదవీవ. G. 10. 96. ఆకిరవవరుండునవ్వి
యదిగోరిగజేయుచుబలై ప్రాదయై. ప్రాధపురుషు
డు, ప్రాధస్త్రీయు. D.

ప్రాదండు n. s. A wise or skilful man. ప్రాధుడు,
చతురుడు. Vish. 8. 180. ప్రాదందై నిన్నుబాంది
పోయినవారికి.

ప్రాతము * adj. Sewn, stitched, strung, tied. గు
చ్చబడ్డది. D. కట్టబడ్డది.

ప్రాత్యంము * Elevated, high. From ఉత్తంము.
ఉన్నతమైన.

ప్రాధిత * adj. Risen, produced, happened. బయ
లుదేరిన. Siva. 4. 64. హదాంధఃప్రాధితక్రొడ
నాయకము. టీ|| ప్రాధిత, బయలుదేరినటువంటి.

ప్రాత్యారిరము * Relinquished, ejected, expelled
got rid of. నివృత్తిచేయబడ్డది.

ప్రాత్యహము * n. s. Stimulus, incitement, ex-
citement, encouragement. Alacrity. ఉత్తేజము.

ప్రాత్యహకుడు * n. s. He who urges. The ad-
viser. ప్రేరేపకుడు.

ప్రాధము * n. s. The nose of a horse; also the
loins or hip. గుర్రపుముక్కు, కట్యం, స్త్రీగభా,
అధ్వశ, నానాపుటద్యయై, ముక్కుగోళ్లు. SC.

ప్రాది n. s. Nourishing, cherishing, support, cultivation. పోషా, కృషి. B. X. 1818. రమణీ యమందిరా రామదేశంబుల మూర్తుదీగలకును ప్రోదిసేయు. Vema. 400. యాచేవామెన్నిభంగుల ప్రోదియు సేసరించ నేలపోవుట కాదే, మూదెరిగి మురికిగడుగుచు భేదంబులు మానము క్తి వెరయర. T. 3. 27. నివృలంపుచుచుకపురంపు శరరాగంబునం ప్రోదులుగా పాదులుగట్టి. ప్రోదులుగా, పెంపుల య్యట్టుగా. Mand. 4. 202. ఒండొకంటికి ప్రోదులై. టీ॥ పుకదానికొకటిపోషకములై. Vema. 1286. బడుగునెరుగ లేని ప్రాభవంబదియేల, ప్రోది యిదని బంధుభూతియేల, వ్యాధిదెలియ లేనిదైద్యదు మరియేల. KP. 6. 208. కలియబాలనకంద్రక శయనం దివుట నామనిదనరు లేదీగయనగ నంత కంతకు ప్రోదిచేసతిశయిలుచు. Vema. 1304. యీ తిని ప్రోదిచేసి శ్రీమలసురశీంబి గతము నెంచికట్టగ తివహించి. D. Says 2వపు.

ప్రాది adj. Graceful, pleasant. పాలుపారెడి, పుప్పారుచున్న. Ila. 4. 135. సురతశ్రవణంబుల నెడల గమగమవలచుగోవజనాది ప్రోది నెత్తావులు ఘుమ్ము ఘుమ్మునంగ్రమ్ము. Rasica. 3. 3. చలువచెంగలువ బావులక్రేవజాల్లాను వలపుగా జ్ఞెసిగితి వంతచెంత, ప్రోదిక ప్రపుటంటిపోదెచాలుపుమ్రాల పొరలు పూదేసజక్తరులవజ్జె.

ప్రాది adv. Gracefully, pleasantly. పాలుపారగా, పుప్పారగా. Yayati. 4. 184. ముత్తైదువ లారతులిగా, ప్రోదిందననగరు జొచ్చి పూనిక మెరయక.

ప్రాదిగా adv. In support of, as an aid. ఉపకరణముగా. Swa. 3. 45. వల్లభులంబూచియల్లననగున భిసారికల వెడందకన్నుల చెన్నునన్నుకొని పొడలుకు జసాన్తాదంబునకు ప్రోదిగా మోదంబునకాదం బరిగందూపించి. టీ॥ ప్రోదిగా, పోషామయ్యట్టుగా.

ప్రోద్దాన * adj. Set free, unbound, unconstrained, self-willed. విచ్ఛలవిడియైన, నిరంకుశమైన. Tara. 2. 27. మహావృక్షముల్, ప్రోద్దామస్థితిపెల్లించునచటక పొల్పొందుమలేభముల్.

ప్రోద్దానత * n. s. Unconstrained power, self-willed disposition. విచ్ఛలవిడి, నిరంకుశత. Tara. Intro. 1. 6. ప్రామధునూదనాయన, సుహూయని తాద్యునికన్నమున్ను ప్రోద్దానతవచ్చు శౌరికిని తామును గాజని.

ప్రోద్ధత * adj. Excited, intense. రేగిన, ఆగ్రహముగల. B. 8. 110. సిరికింజెత్తుడుకంబుచక్రయుగముకా జేదోయి నేంధింతుడా శరివారంబును జీరద భ్రాగతులింపల్లింతుడా కణికాం తరధమ్మిల్లముచక్ర సైత్రదువివాద ప్రోద్ధతశ్రీకుచో, శరీచేలాంచల మైనవీడడుగజ ప్రాణవసానా త్యాహియై.

ప్రోద్ధత * adj. Shaken. కదిలించబడ్డ. H. 5. 60. అదిభిలే శ్యలవ్యగ్రభాగ ద్రాక్ష్మత ప్రోద్ధతమ మాథ్మమాజముగ త్రిపురధీకరు గ్రత్వోద్ధత. ప్రోద్బలము * n. s. Support, aid, assistance. శోహాయము.

ప్రోద్భిన్నము * adj. Opened, burst, proceeded forth or from. వికసించిన, పుట్టిన, కలిగిన. Amurugam. 39. గాధాలింగనవాసునికృతకుచ ప్రోద్భిన్న రోమాద్దమా. టీ॥ ఉద్భవమైన.

ప్రోద్భవ * adj. Increased, born, produced. Endeavouring. వృద్ధిపొందే, పుట్టిన, బయలుదేరిన. Swa. 4. 107. ప్రోద్భవత్రుతాపారణి. T. 5. 5. ఆ రీతికాజ నుదెంచియాఘనుడు ప్రోద్భవద్దానధారారు రీపూరంబుల్ సలయేరులై.

ప్రోవు n. s. Protection, saving. శుంరక్షణము. D.

ప్రోయాలు n. s. A woman. స్త్రీ. D.

ప్రోలు n. s. A city. పట్టణము. D.

ప్రోలుగుడువుట v. a. To provoke, rouse, excite. రేచుట, పుల్లలు పెట్టుట. Bobbili. 2. 113. రాజునకెంతవెర్రియవ రాజరమూతులు వెల్లవారలా పెజగలింబుశిద్ధమిది భండనభూముల రావు వారల వ్యాజముగాక ప్రోల్లుడిది రన్నయకంబటుగావునం తదుద్దేజకచేష్టల్లకొరవిందలగోకి కొనందలంచుటల్.

ప్రోలుదిరుగుట v. n. vide ఊరేగుట To go in procession about a city; in marriage ceremonies it signifies a fictitious procession round the city represented by some object placed in the house.

ప్రోలు n. s. vide ప్రోగు and పోగు, సమాహము, గుంపు.

ప్రోలుత O may he bless! రక్షించుగాక. The irregular imperative of ప్రోచుట

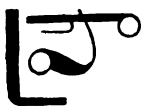
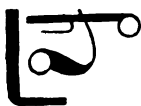
ప్రోషిత * adj. Abroad, absent, away from home. దేశాంతరగతుడైన. ప్రోషితభ రృతా a woman whose husband is absent.

ప్రోష్ఠపదము * n. s. The name of the sixth lunar month భాద్రపదమాశము.

ప్రక్షాళము * n. s. Inspersion, sprinkling. Killing in sacrifice. Consecration of an idol. Also vulgarly used for శంఖము. thus వాడుదాన్ని ప్రక్షాళించేసాడు he has had to do with her. యదివాడి ప్రక్షాళనాత్ర she is quite at his use (as a concubine.) యజ్ఞశుభ్రమానసే, సేచసే, వధే. SC.

ప్రక్షించుట v. a. To sprinkle చల్లుట, చిలకరించుట. Naish. 6. 131.

ప్రక్షితము * adj. Sprinkled, shed (as water) wetted (as earth.) Killed, slaughtered, offered in sacrifice.

ప్రౌఢ * n. s. (A poetical phrase for) woman, lady, dame. గడిచేరిన స్త్రీ, శ్రుగల్గురాలు Swa. 5. 76. శరవశదైన్యమాడుకాను ప్రౌఢలగానదు. In amatory works శ్రుగల్గునాయికా is asserted to mean "a woman from thirty years of age to fifty-five" త్రింశద్వయదారభ్యంతరమంతరం చాశద్వయశరంతర స్త్రీయం. SC. విరంజీ, సువయోః, శ్యామా, వృద్ధరశాః. RKD.

ప్రౌఢ * adj. Full grown: Mature. Respectable: great, grand, fine, noble. యెదిగిన, దిట్టయైన, గంభీరమైన. ప్రౌఢనాయికా a full grown girl. ప్రౌఢవాక్కు a grand style. ప్రౌఢకావ్యము a noble poem. అచిన్నది ప్రౌఢ అయినతర్వాత after the girl grew up.

ప్రౌఢత్వము * n. s. Skilfulness; grandeur: ability.

ప్రౌఢి or ప్రౌఢిమ * n. s. Dignity, skilfulness. సామర్థ్యము, ఉత్సాహము, శ్రుగల్గుత. &c. RKD.

ప్రౌఢుడు * n. s. He who is wise, mature, skilful, vigorous, clever. శ్రుగల్గుడు, ఘనుడు.

ప్రౌఢురాలు She who is skilful, wise, mature, vigorous, clever. శ్రుగల్గురాలు.

శ్రవము * n. s. A raft, a float, ఉడుపె, లెత్తు, భేకే, కత్తు, వానరే. &c. SC.

శ్రవంకము * n. s. A monkey, a frog. (lit: the leaper) భేకే, వానరే, సూర్యసారథౌ. SC.

శ్రవంకము * n. s. A monkey, a frog. కోతి, కత్తు.

శ్రవంకము * n. s. A monkey, an ape, a frog. కోతి, కత్తు.

శ్రవంకుడు * అనగా సూర్యసారథి. SC.

శ్రుతుడు * A chandala or pariah. చందాలుడు. A. VI. 57. and 99.

శ్రుద్ధాదము * n. s. Joy, rejoicing. హృదయము. SC.

శ్రుక్షము * n. s. The waved leaf fig tree. *Ficus infectoria*. బటిని, బివి, గజాభాండే, కలబివి, పిచ్చులద్రుక్షే, రావి, గృహద్వారపాశ్వే. SC.

శ్లిహ * n. s. The spleen, the organ or the disease of it. హృదయవామ భాగస్థీరమాంసే, రోగభేదే. SC. శ్లిహువాదరుడు A man diseased with the spleen. కడుపులో బల్లకలిగినవాడు.

శ్లఠము * adj. Wetted, soaked. రదశబద్ధ, రదిశిన. Anirud. 5. 53. గీర్వాణిలాసినీమృదుకరస్రతసూనరశశ్లఠాంగుడై. టీ|| శ్లఠాంగుడై, రదశబద్ధినడే హములవడై. Amurugum. XL. రామానందమణియవక్రశశినస్పిందోదవిందుశ్లఠః.

శ్లఠము * n. s. Bounding, curvetting, the third sound given to vowels; a long drawn note, a quaver. తాళమానలఘురయె, తాళప్రాణాంగభేదే, అశ్వగతిభేదే, గుర్రశ్లఠగునుకు, శ్వరభేదే. SC.

శ్లఠ్ఠము * adj. Burnt. దగ్ధే, కాళినది. SC.

శ్లఠ్ఠము * n. s. Burning, combustion. కాళదము.

మ, M. as a Telugu Initial is sometimes *dropped* in poetry. Thus ఏము emu is written for మేము mēmu, We. T. 1. 34. ఏముటవచ్చి నారము. sometimes it is *inserted* to prevent elision as in ఉస్సుమనుతు (q. v.) ussu-m-anuṭu, నిగనిగమనుట niganiga-m-anuta.

మంకు adj. Vile, abominable, stubborn. ముండి, గడుసు.

మంకు n. s. Gen. మంకు. Dat. మంకునకు A fool, a stubborn, a wretch, a jade. దుజనుడు, దుష్టస్త్రీయ. D.

మంకుతనము Stupidity, brutishness, stubbornness. చండితనము.

మంకెన n. s. A hamper, pannier. యెద్దుమీదనీళ్ల బిండిలులెచ్చేటందుకు పెర్రముతోకట్టినది. D.

మంకెనచెట్టు n. s. A certain tree. Pentapetes phoenicea. జపా, బంధూకము, దాసానిచెట్టు.

మంగ చెట్టు or మంగచెట్టు n. s. The tree called *Vangueria spinosa*. పిండిరకము.

మంగళము * n. s. Happiness, good fortune, well-being, welfare, prosperity. The lines at the opening of a poem in praise of some deity. శుభము &c. SC. మంగళహారతి a lamp used in waving before an idol; also the envoy, or closing verse of a play, the denouement. నీకు మంగళమవుగాక blessings upon thee. మంగళాష్టకము A particular kind of song.

మంగళము * adj. Happy, lucky, fortunate, prosperous, faring well. శుభమైన.

మంగలకత్తి n. s. A razor. యీరి. మంగలకత్తిరూపు, కృత్రికానక్షత్రము. D.

మంగళపిట్ట n. s. The bird called a martin.

మంగలము n. s. A pipkin. An earthen vessel to roast grain in అంబరీడము, (ధాన్య)ము.

మంగలవాడు or మంగలి n. s. A barber. దివాకీలు కాడు.

మంగళవారము n. s. Tuesday. అంగారకవారము.

మంగళసూత్రము n. s. The cord or necklace with which the తాళిబాట్టు or, token of marriage is fastened on the neck of the bride.

మంగళ్యము * అశ్వత్థే, అనగారాచెట్టు, శమ్యం, జమ్మి చెట్టు &c. SC.

మంగు n. s. Crow's feet, meaning marks of age in the face.

మంచము n. s. A couch, cot, bedstead. ఖట్వ.

మంచి adj. Good, excellent, best, sound, fine, fair, much, great, severe, (as a blow, a fever) heavy (as rain.) వాడుమంచివాడు he is a good man. మంచిపేరు a good name. i. e. Reputation, character. వాడుమంచిపేరైతినాడు he gained good repute. మంచివక్త్రునిది a very pretty woman. మంచినీళ్లు fair water. వాడికిమంచిమాటచెప్పితిమి అతడు మునుతీసుకొనివచ్చిరి I spoke him fair, and got the book. దీనియొక్క మంచిచెడువాడికినిమిత్రములేదు it's good or evil fortune is nothing to him, it's well being is nothing to him. మంచినిద్ర sound sleep. మంచిదెబ్బ a sound blow. మంచిసూనె sesamum oil, linseed oil. మంచిగాయము a severe wound. మంచివాన heavy rain. మంచిపాము a venomous snake. i. e. the cobra de capello. మంచికరడు real coral. మంచిపా

లు pure milk. i. e. unmixed with water. మంచిబంగారు real gold యిదిమంచిబంగారా, కాకి బంగారా is this gold or tinsel? మైకటిమందికు క్క మైకటివెక్కిక్కుక్కు one dog is mad, the other is sound. వాడిమీద మంచిరత్నవిక్కినది they have raised a serious objection against him. మంచిదిపో. good! you may go! well, you may go! మంచిదికానీ well, be it so!

మంచిరసము n. s. Friendliness, gentleness. వాణ్ణి మంచిరసముచేసుకొన్నారు they spoke him fair or got him over. మంచిరసానవిడముతానంచవచ్చును by fair means you may make a man drink poison. మంచిరసానఅయ్యేదిచెడురసాన కాదు you may do that by fair means, which you cannot do by violence.

మంచు n. s. Dew, fog, mist, snow. మంచుగడ్డ ice. మంచుకురుస్తున్నది dew is falling. మంచుపుంజము a sort of cloth. BD. 3. 98. హిషము. D.

మంచుట i. e. మనుచుట v. a. To preserve, maintain, nourish, or cherish. మనిచె, పోషించెనట. D.

మంచె n. s. A shelf, stand, or platform. A lodge or shed erected on long posts for persons who watch crops.

మంజరి * n. s. A posy, bunch of flowers, or leaves, nosegay. వల్లర్యాం. పూగుత్తి, చిగురుగుత్తిన్ని, ఘాలముకూడా &c. SC.

మంజరీము * n. s. A box or ark. M. I. 5. 36. సూతుడయగుదేవీసూచిరత్న, మంజరీరత్నమైనమంజరీలోనున్న, కొడుకుదానితోనగొనుచున్నది.

మంజాళి n. s. A certain weight (in diamonds,) a carat. వజ్రములయెత్తు. D.

మంజీమ * n. s. Beauty, elegance. మసౌజ్జర.

మంజీలి plu. మంజీల్లు n. s. అశ్వమునసభేదమనితోచినది. Navan D. p. 310. మంజీల్లమరిపాటిమరిగిననటన, రంజిల్లుచున్ననాంధ్రానలేజులును.

మంజీష్ఠ * n. s. Maddar, a plant used in medicine and in dyeing; a red dye. మంజీష్ఠచీర a red petticoat. మంజీష్ఠపటరమ్యుక్తితాపన a crimson cushion.

మంజీరము * n. s. A ring and bells worn round the ankle or toe; the description of anklets called అందెలు, సూపురే, కాలిఅందె. SC.

మండలము, అనగా చాకలగూడెము. D.

మంజు * adj. Beautiful, pleasing, agreeable. మంజుమైన. మంజుభాషిణి a sweet voiced girl, the name of a particular metre.

మంజులము * adj. Sweet, delicious, pleasing. Pretty మంజుమైన.

మంజువాణి * అనగా మంచిమంటలాదేస్త్రీ, శరీరదేవి, పార్వతి. D.

మంజూడు * n. s. A large basket, or box. పెట్టె. SC.

మంట n. s. Blaze, flame, burning, acute pain, fury, wrath, heat, inflammation. కడుపుమంట Envy. దాన్నిచూస్తేనాకుమంటవస్తున్నది I am provoked at seeing it. కడుపుమంటచీరతిట్టి నాకు he cursed his belly full. మందుకుకడుపుమంటచీరతావు why are you breaking your heart about it? అదదానికడుపుమంట పోసుకోరాదు you should not break a woman's heart. దీన్ని చూస్తేమెవరికడుపుమండదు all will be shocked at seeing this. కడుపుమంటమంటలుమెందుకునింటావు why do you listen to envious language? యాకడుపుమంటవిన్నావా have you heard of this horrible business? మంటమారి or మంటలమారి a peevish or pestilent fellow.

మంటకము * n. s. A biscuit, a sort of wheaten cake without sugar. త్రెత్తిరే, ఉంచదారవేయని గోధూమతూరి. SC.

మంటచము, మండచము * n. s. A porch, a portico, or chapel; being a building consisted of pillars in which the idol is placed on some festive occasions. A bower, tabernacle, a hall of audience. నాలుగుకాళ్ల మంటచము a four pillared portico. ముఖమంటచము a porch of a pagoda. గర్భమంటచి a shrine, sanctuary. గర్భాగృహము. A. 6. 7. గర్భమంటచి గడిగనకలకజలము. జనాశ్రయే, చాకడి, శుభాభేదే. SC.

మంటచి, * గర్భమంటచి n. s. A shrine. See మంటచము.

మంటి adv. As far as, as high as. అనగామట్టుకు, పర్యంతము. మోకాటిమంటి as deep as knee. గొంతుమంటి up to the neck.

మంటి Genitive of మన్ను Earth. మంటి, మంటిని "I lived" from మన్ను to live. బ్రతికిరి, కదలేరిరిరి I breathe again! BD. 5. 2220. మంటినింటికిమగుడుమనిన. Pariz. 3. 27. నినుంటిమంటిగతకల్లడనై I am alive again!

మండ n. s. A twig with leaves on. A frying pan. చెట్టుకొమ్మ, సెనగవత్తుము దగ్గనవివేయించేటాదునున్నునీలమండయున్ను. D.

మండము * n. s. Scum, skimming, froth, foam, barm శిర్యరశివ్రవసారే, మోగడ, సారే, పిందే, భూమి &c. SC.

మండకంబము A platter that has a rim like a soup plate. శిశుకుంచము having no rim.

మండగంబి Gruel strained clear from rice. మెతుకులేనిదిమండగంబి.

మండగబ్బ or మండ్రగబ్బ n. s. The large black scorpion శుట్టతేలు. D.

మండనము * n. s. Adorning, dressing, decorating. Ornament, decoration, jewels. విభూషణే, అలంకరణ, అలంకరణశీలభూషణాదౌ. SC.

మండనుడు * n. s. He who is dressed or ornamented. BD. 5. 1. యేకాంబభక్తిమహిత్వమండనుడు he who is adorned with faith.

మండలము * n. s. The disk (of the sun or moon,) an orb, a circumference in general; or the circle which bounds the view, the sensible horizon, a province. A district, country or empire, region, place. A heap, a quantity. A multitude, an assembly. The period of forty days. మండలాగ్రము twenty days. యాఅపుడధము పైకమండలముపుచ్చుకోవలసినది you should take this medicine for forty days. The word is sometimes omitted in English. కుచమండలము the bosom. ముఖమండలము the face. వలయాకారదిక్కుమూసా, వలయాకారవస్తుని, సీమూసా, శర్యతోభద్రాదిశివుభేదయుక్తమండలపుష్పా, ధన్వినిస్యశ్రుపాదస్థిభేదే, సుదమిత్రశివప్రకృతే, అరిసెలు, సూర్యాదిమండలే, కుష్మే, చత్వారింశద్వ్యజనదేశే, వింపే. &c. SC.

మండలాగ్రము * n. s. A sword, a scimitar కత్తి.

మండలి * n. s. Society, assembly, circle. శుభాహము. D.

మండలి * అనగా కుక్క, కిల్లి, పాము. మనకె, మార్గారె, శిర్పె, మండలాధిపతి, సూర్య, కుక్ర, SC.

మండలేశ్వరుడు * n. s. A sovereign, a monarch. చత్వారింశద్వ్యజనభూపాలకలక్ష గ్రామాధిపతి, ద్రుపదాదౌ. SC.

మండహారకుడు * n. s. A distiller. గవలవాడు. D.

మండాడుట v. a. To beg, beseech, pray. అధిభూలుకొనుట, గోజాధుట. Charitra. page 13. line

21. అనేకభయకంపితాత్తుడైవాడు, చండికీనికన్
రేశ్వరునకు నెరగి, మందాదబోయినమరియొండు
దగిరె. T. 4. 217. మగనియెడరోసేతమిన్నగువ
యెనను వలదినచ్చి మందాదినచో, తగులుబడితీన్న
నంద్రు, దిగుపాతెమురాజుపేరు తెలియనిమూఢు.
టీ|| మందాదినచో, గోజాదినందున. యాజుద్యము
లోమందాదినచో అనేపాతాంతరమునకు సాధక
ముకనకుడలేదు.

మండించుట v. s. To provoke, irritate, stir.

మండిగండ్రలు A sort of grain. H. 4. 155. మండి
గండ్రలు, నాగమల్లలు, తీగమల్లలు.

మండిగము n. s. The threshold. గడత. D.

మండిగ n. s. A very thin cake made of fine
flour, milk, sugar &c. భక్త్యుచితము. G. 2.
171. పాశీనకుత్తుమండిగలు శ్రుక్తి లిఖంతిగహ
క్తి. H. 1. 115. ఉండ్రంబులు, మండిగలు, కుడు
ములు, దోశలు, వీశలు. Navanath. 251. గారెలు
మారెలుఖండమండిగలు. R. 2. 114. కుడుముఠ
గారెలు బెల్లమండిగలు. Collections. 2. 571. క
ట్టమండిగలు.

మండితము * adj. Dressed, decorated, decked.
అలంకరించుట.

మండితుడు * n. s. He who is dressed, arrayed,
or decorated. అలంకరించబడినవాడు.

మండి n. s. A warehouse, a wholesale shop. An
attitude in archery; kneeling on one knee.
మండిలు a sort of sweet cakes. ఆలీధపాదము.
D.

మండుట v. n. To blaze, burn, flame. To smart,
or give acute pain; to be in a fury, or violent
rage. నాకండ్లుమండుతున్నవి my eyes are smart-
ing, or burning. నీకండ్లుమండ an expression
equivalent to a common English curse. నీకడు
శ్రుమండ a curse implying may thy children
perish. ఆయ్యో నాకడుశ్రుమండుతున్నదే alas! I
am much grieved. యామాటవింటే వానికి పుట్టు
మండదా if he hears of this, will he not be in
a fury? అరజ్జియెందుకుమండిస్తావు why do you
irritate him?

మందూకము * n. s. A frog. కచ్చు.

మందూకకుళాము * n. s. A plant. Bignonia In-
dica. మనకే, మందిలపుచెట్టు, పడకే, కపిరనే. SC.
మందూకకుళాము అనగా మంజిష్ఠాయం, మంజిష్ఠి తీగ.
&c. SC.

మందూకీ * n. s. A female, or small frog. ఆడు
కచ్చు, చిరుకచ్చు.

మందూరము * n. s. The rust of iron, or refuse
or melted iron, used as a medicine. రాపాడి. Q.
మండె n. s. A stock or heap of the unthrashed
ears of the great millet, or of cut tobacco.
జొన్నకుచ్చెలదించికంకికొని ప్రోగువేసినది. D.

మండ్రగబ్బు n. s. A large black scorpion.

మండ్రచెట్టు n. s. A kind of tree. H. 4. 10.

మండ్రె i. e. మనుదురా, అనగాజీవించురా. M. XII.

2. 273. భూతతిరేకున్నమండ్రె.

మంత్రము n. s. Secrecy, a secret place, a place
of concealment, a secret consultation. ఏకాం
తస్థలము, ఏకాంతము, రహస్యమున్ను. K. P. 7.
185. దయారతంగపాలములు స్థాకగమంత్రమున
ల్యుచుక. మంత్రమునాడె, ఏకాంతములాడెను. S.
3. 235. అంతటనదియన్నుడెచని, మంత్రమునగో
డ నేరిమంత్రోదరితో నంతయునుడెలిపి. మంత్రము
న, రహస్యముగా. ib. 3. 257. దానితో సెక్కు నా
డుమంత్రమునందు, నింటివారలకనిసికోతెల్లసెడి
వి. మంత్రమునందు, మెంటరిపాటున. A. 4. 8. కల
సియొకకొంతసేపుశృంగాలకముల, నగరిదెసచూ
చుచునె మంత్రంబులాడిచనిరి విద్వాంసులిండ్లకు.
మంత్రములు, రహస్యములు. ఏకాంతము. OG. D.
మంత్రసాని (a prose passage) Instead of మంత్ర
సాని a midwife.

మంతిరి A minister (Thus spelt to suit the, pra-
sa, rhyme) Pativratya. p. 26. మంతరులదొర
లుసామంతులుహితులు. ib. 27. దొరలునుదొరలు
మంతరులుమంతరులు.

మంతు n. s. Greatness, glory, nobility. ఘనత, శ్ర
సిద్ధి. Ila. 1. 113. తెలగలమగరా, శీతనతమంతు
తెక్కిన, దంతపురుషునికెలాన. టీ|| మంతుతెక్కిన,
త్రేష్ఠమైన. ib. 1. 148. గచ్చిసిచ్చెశ్రుటుబ్బుగుబ్బుగు
బ్బులుయెంతోమంతుగవింతకుంభములుగాగ. టీ||
మంతుగ, వన్నెతెక్కి. T. 1. 17. మంతుకునెక్కు
వీరహనుమంతుదలంతు. టీ|| మంతుకునెక్కు, అత్యం
తశ్రుసిద్ధికిలిగ. Vema. 680. విశ్రుశ్రుల్లయన్నవీధి
కుక్కులపాలు, మాలశ్రుల్లయన్నమంతుతెక్కి, మంతు
తెక్కుశ్రుల్లయనదిజుపాలాయె. R. 4. 138. భాగ
లనియందుగలకకాశుటిమదక్కు, నంతవైష్ణవధర్మం
బుమంతుతెక్కి, నెరయరఘురాముచేతనెలిచె.

మంతు * n. s. Fault, offence, transgression. Un-
derstanding, intellect. బుద్ధి, ఆచారాధ, కంకు
శే. SC.

మంతుడు or వంతుడు An affix, denoting he who has. Thus ధర్మక్తి faith, ధర్మక్తిమంతుడు he who is faithful.

మంత్రము * n. s. A formula of words. A "breve" or secret prayer, possessing power. A spell, a charm, incantation. Secret consultation. మంత్రశ్రువులు consecrated flowers. మంత్రాక్షరాలు blessed rice. i. e. rice over which incantations have been pronounced. నీదివ్యనామమంత్రముచేత by the force of thy blessed name. గూఢాక్షౌ, రహస్యశ్రుమాట, వేదాంతే, దేవాదిసాధనే.

మంత్రగాడు or మంత్రవాది n. s. A magician, conjurer.

మంత్రసాని A midwife, or wise woman. మంత్రసానితనము midwifery. మంత్రసానికి పుట్టదాచగలవా will you conceal the truth from your lawyer?

మంత్రి * n. s. A minister, a counsellor, or adviser. The queen at chess.

మంత్రించుట To charm, or perform magic spells over.

మంథము or మంథానము * n. s. A churning staff, 'un ribot.' కవ్వము.

మంథని * n. s. A churn. మజ్జేగబిలి కేకుండ, గగఁగి.

మంద, మందాకు A plant (aquatic?) the juice of which prevents hair falling.

మంద n. s. A flock or herd of cattle. కుక్కలమంద a pack of dogs. మందకట్టు or మందకట్టువాటు the bye laws of shepherds. ఆచేలకుమందకట్టిరి they manured the field by penning sheep on it.

మందము * adj. Slow, tardy, dull, stupid, heavy, foolish, gentle, soft, not violent. మందమారుతము a gentle breeze. మందమతి a block-head. మందబుద్ధి dull comprehension. మందగమనము a gentle pace. మందస్వరము a low tone. మందాహారము generous diet.

మందము n. s. Thickness, slowness, indigestion, loss of appetite. మంద్యము, దళము. వానికికడు శ్రులోమందముగావున్నది he suffers from indigestion.

మందగమన * n. s. The 'gentle mover,' an epithet of a graceful woman. మందగామిని.

మందగించుట To become dull, to lose one's appetite. To fall, as price.

మందట adv. Near, along with, at, before. M. 7. 1. 39.

మందటిడు or మందడీడు plu. మందటీలు or మందడీలు A groom, a horse-keeper. ముత్రశ్రువాడు. M.

4. 1. 89. లాయములను న్నయశ్రుదహాశ్రించుకయును లేనియట్లుగాగ, మాటిమాటికిబరికించి, మందడిలకెల్లనూరటయగుచువర్తిల్లనేర్తు. Pal. 77. గొడవలు మాన్పుచు గూడిరాపూతులువాజులవిత్తము వలనుగానెరిగి, బరుతులురెంటగుబరుతులుమెచ్చి, మందడిలనువిలివి మన్నించువారు. G. 1. 86. ఆపాల్తుకయుదావియాపండురసతోడ నూని కూడెడుమందటినికిచ్చె, వాడునుడనుగోరివచ్చియాసారలలోగళి పూడ్చునట్టిబానిసెకునిచ్చె.

మందపిచ్చిక The name of a little white breasted bird with a black-head. శిరమందపిచ్చిక a species with yellow breast.

మందరము * n. s. The mountain Mandara, the Indian Olympus. The gods churned the ocean with it and it now lies at the foot of mount Meru. మందరధరుడు A. 5. 172 an epithet of Vishnu. శ్రీవై, మందరాచరె, అష్టయష్టికాహారే, మందగామిని, మెల్లగానడిచివెళ్లేవాడు, బహుళ, శనైశ్చరే. SC.

మందలించుట v. a. To suggest, alledge, mention.

ఎచ్చరించుట, మనివిచేసుట. Vasu. 3. 243. ఏమందమేమిసేయుడ, మేమందని మందలించమేమందమొయిం, దేమందయాననడుగుడ, మేమందరమనుచుడరళహృదయాంబుజులై. Ila. 4. 65. యింతయలుకకుకారణంబిదియటంచు, మందలించుము నాయానమందయాన.

మందశము * n. s. A chest, a large bin, ark or great box. పెట్టె. BRB. 494.

మందస్మితము or మందహాసము * n. s. A smile, a gentle laugh. చిరునవ్వు.

మందానిని * n. s. The ganges of heaven. A woman sixty years old. Vasu Intro. 6. ఆమందానిమాణిమూని. ఆకాశగంగాయాం, వస్తివత్సరప్రీయాం, వైవీరీయాం, స్వీణాముద్రాయాం. SC.

మందాకులు Medicinal, herbs, green physic. ఓషధులు. A. 2. 8. కోటబంగారుగాజేయుకొరకుమున్ను, బ్రహ్మపిడిచినమందాకుకుసురసంగ.

మందాగ్ని * n. s. A slow fire. Want of appetite: (hunger being considered as fire.) అగ్నిమాంద్యము.

మందారము * n. s. One of the five celestial trees, the gigantic swallow wort, or the Coral tree.

వీరజనమరకారుడు he who is to the wretched a tree of life; or, fountain of good. దేవవృక్షభేదే, పారిభద్రే, బాదిదళుచెట్టు, అకాశశాఖ, జిల్లడు, రాజాక్షా, రాచజిల్లడు. SC.

మందారము n. s. Cloudy gloomy dark weather.

మమ్మనేసుకానిపుండడము. యిప్పుడుమమ్మమందారముగానున్నది the weather is now gloomy.

మందాక్షము * n. s. Modesty, shame. సిస్సు.

మంది n. s. People: this is only used in composition: to make numbers masculine or feminine; as అయిదుమంది five persons. కొంతమంది a few persons. శంకమంది half the people. యెంతమంది how many persons? Where several numerals are mentioned మంది is added to the last alone; as శుదిశుదిశానుమంది ten or fifteen persons.

మంది n. s. Infantry, కాలుబలము.

మందిరము * n. s. A house, a town, a temple. శుట్టదే, గృహము, కుకరాలయే.

మందు n. s. Medicine, physic, a drug. Love powders: poison; gunpowder. A rarity, a scarce thing. యింట్లో బియ్యము మందుకైనా లేదు there was no rice to be had for love or money. It is good for sore eyes! you cannot get any though your life depended on it! మంచివానికిమాట్లాడనిదేమందు if you are silent towards your friend it is a *punishment* to him. నీలిమందు Indigo. నల్లమందు Opium. వలపుమందు or పెట్టుమందు Love powder. మందుకాటుకు eye salve. మందు పెట్టుట To infatuate. మనసావ్యాధికిమందులేదు there is no cure for the heart-ache. దానిమందువానికితలకెక్కినది her charms mastered him.

మందుడు * n. s. A block-head, a fool. మూఢుడు.

మందుర * n. s. A stable. వాజశాల.

మందులవాండ్లు n. s. plu. Druggists.

మందెమేలము n. s. Over-familiarity, leading to insolence, meddling, impertinence. మించినచనుపు. OG. అధికప్రశంసము. T. 4. 12. కానిమైననుజూతము, నానాటికివీరనడుచు నడకవీరయందైనట్టిమందెమేలము, గానియెడంగిల్లిపంబుగలదోయనుచు. B. X. 2. 666. నితర్హత్రచామరశంఖకిరీట విచిత్రశయ్యాసౌధ సింహాసనంబులు గైకొంటుమనమందెమేలంబునంగాదె. Navanatha 65. ననుభవపిన్నులనాట నుండియును, మననూదగా

లివిన, మందమేళమున, శలితిగాననాభావశంకుద్ధి, తలకునేరవు. మందమేళమున, అధికచనుపుకల్లి. Vish. 7. 102. పావకుందును, గతుటంపుభూకరుండు, తమ్ముగడు జేరిమందెమేలమ్మతోడ, నున్నవారికిగీడు సేయుదురువారి, కందితస్సేమామునమంటలధికమగును. మందెమేలము, అధికచనుపు. Ka-sikhanda: 2. 102. కొందరుదుశ్శీలశీలవాక్యంబులనందంద ప్రయునిముండట మందెమేలంబునం ప్రేలుదురు. మందెమేలమునం, అధికప్రశంసముగా. Pal. 107. నడబంట్లనిపుకణికొందరునుశుభశిస్సెందించునాభాశిజేసి, మందెమేలంబునమాతోడనేడు, మార్గనజూచుటమందిలోబడక. మందెమేలమున, అధికప్రశంసముగా. Kanyaca purana. 7. 112. ప్రయముజెట్టిన నెరుగరుభీతిలేదు, రాజమన్నించినాడని రాజసిమున, మందెమేలాననిటువంటిమాటలాడ. మందెమేలాన, అధికప్రశంసముగా. Sarang D. 2. 238. చిన్నవాడిదిమనచెలిమి నూహించి, మన్నించవలసెనిమందెమేలంబు. మందెమేలము, అధికప్రశంసము. HD. I. 950. చందనగంధులుజలమురెట్టింపు, మందెమేలముననవ్వునుజేతుడున్న, సురపొన్నునిడకుశ్రుక్కడాసి. మందెమేలమున, అధికప్రశంసముగా.

మందోష్ణము * n. s. Warmth, gentle heat. సులివెచ్చన, సుఖాష్ణము.

మందోష్ణము * adj. Warm, tepid, lukewarm. సులివెచ్చని.

మంద్రము * n. s. A base, or low sound; such as that of muttering thunder. హృదయజాతగంధీరధ్వనౌ, యద్ధకాలవాహనయోగ్యజే. SC. మంపిర్లుట v. n. To be heavy, to be drowsy. నిద్రముమ్మగావుండుట. Sarang. 1. 70. కోర్పులుకోమంపిలిగొంటగొంటమనియార్చి, బలుసింగములనైన శట్టజూచు.

మంపు n. s. Drowsiness, tipsiness, heaviness. నిద్రముమ్మ, మైకము. Radha. 3. 122. తీరనినిద్రమంపుదగిరనియూర్పులవెంపు శుచ్చికాటారనిమోవికెంపు, చెమటారని చెక్కులసాంపు. Ila. 4. 18. కనుదోయిమంపే మిగునమునిద్దురలేదు రాధవైబాళిచేరాతిరెల్ల. N. 9. 43. వాలుగన్నులకెంపుత్రాలుమంపు, నేలపాటలసాక్షుకెంకలమ్రొక్కు, మురుపునెమ్మేనిమిగుపుకెమ్మవిసగవు, నలరనిట్లనెహలమోహలవాల. టీ॥ మంపు, మైకము. Vizaya Vilasa. 1. 92. మంపెళగగటామలవమాత్రముచేత

నెమల్లగంబుమో, హింతగ జేయఁపారమిక నిత్రవ
హిందీగాన.
మకమకలాదే Dim, obscure, dull. నిస్తజ్జ ముగా
తుండే, గుడ్డిగాతుండే.
మకరము * n. s. An alligator; the sign of the
Zodiac called Capricorn, the sea goat; the
emblem of the Hindu Cupid. నదీభేదే, రాశిభే
దే, యోదసి, మొసలి. SC. మకర తేజసుడు, మకర
తేజులు or మకరధ్వజుడు the Hindu Cupid. పు
కనిధానము. D. మకరశంక్రమణము or మకర
శంక్రాంతి the passing of the sun into Capri-
corn. This is held by the Hindūs as a religious
time, commonly called పొంగళిపండుగ Pongal
feast.
మకరందము * n. s. May dew. The nectar, or
honey of a flower. పూదేసె. D.
మకరకంఠి * A necklace of three or four rows.
మొసలి మూతులుగలమూడు నాలుగు పేటలకంతా
భరణము.
మకరకుండలము * n. s. An earring bearing the
figure of a crocodile's head. మొసలిముఖముగ
లకర్ణభూషణము.
మకరతోరణము * n. s. A festoon of cloth, sup-
ported by a pole or pillar at each end. మొసలి
లిమెదలైనరూతులను చిత్రవిచిత్రముగా వట్టిదీ
ధులలో కట్టేతోరణము.
మకరాంకుడు * n. s. An epithet of the Hindoo
Cupid. He 'whose banner is an alligator.' మ
స్త్రధుడు.
మకరి * n. s. A crocodile, a sea goat or marine
monster. మొసలి.
మకరిక, మకరికాశుత్రము * n. s. Figures of cro-
codiles drawn in gold dust on the cheeks or
breasts of women. చెక్కిళ్లమీదనున్న రొమ్ముల
మీదనున్న వ్రాసే మొసలిచిత్రకారము. Vij. Vil.
11. 97. రేవతిగుచ్చచంటిమకరిమయరేఖలురక్షణం
బునకో భావజవిహ్ను ముద్రలయిభాసె.
మకిల n. s. Dirtiness, soil, dirt. మాలిన్యము. D.
మకిల, మకిలగాతుండే adj. Dirty, dim, tarnished,
unclean, impure. మలిసముగాతుండే.
మకుటము * n. s. A crest, tiara, crown, head
dress. వలయాకారబద్ధజటా శుకూటా, కిరీట.
SC.
మక్తలింతుట v. n. To jut out the belly. ఉబ్బింతు
ట. Siwa. 1. 15. విశేయమైనయొడ్డాణంబులవశచే

నక్తలింతునబొట్టుమక్తలింతు. బిళ్ల మక్తలింతు, ఉబ్బి
టట్టుచేసి. H. 1. 212. మారేడుమల్రలొమక్తలిం
తుకనిందిగట్టిన చంద్రశేఖరుడు వెలయ.
మక్తింతుట v. a. To kill. అనగాచంపుట. Pariz. 3.
45. ఆపూతనా భూతనాశికుచంబ్రహ్మశ్రోమనం
బట్టితత్త్వాని నిర్వ్యాకంభంబు పూరించుచంబంబు
నకస్రక్తలస్మైక్తి మక్తింబియ్యం బండివెకరక్త
సుంగండదంబియ్య.
మక్తిరాండ్లు, అనగామొముకల గూడుగాతుండేతోం
ట్లుఅనితోచినది. H. 5. 36. మంజగుడియొప్పుగారి
శలుమక్తిరాండ్లు.
మక్తుట v. n. To fade, spoil, lose its colour. Kan-
yaka 8. 315. వెలవెలవైనభోదీధిదారలుమక్తు.
మక్తువ n. s. Affection, love, desire, lust, wish,
ప్రేమ. D.
మక్తెక్తుట v. n. To become dim or dull. మకిలల
పుట. A. 6. 17. గంటలనువ్రేలెడుగయసులదూళ్ల
మక్తెక్తిమంగళ్లతిప్పలురేగువడపున. దూళ్లమక్తెక్తి.
దుమ్ములచేరమక్తుడువారి, కప్పకొనియనుట.
మక్తెలు n. s. plu. Bones. యెముకలు. D.
మఖ * Name of the tenth lunar mansion.
మఖము * or మఖము * n. s. A sacrifice, heca-
tomb, or oblation. యజ్ఞము. శరమఖుడు Epithet
of Indra, who performed the hecatomb. మఖ
వాదీ a horse fit for being sacrificed, in the ఆ
శ్వసేవము.
మఖవంతుడు * Indra as being the Hecatombean
god. KUR. 6. 463. నన్నుమున్నెయభవ్యరక్తుకా
వరించెమఖవంతుడు.
మఖవాక్త * n. s. A sapphire. ఇంద్రసింహుశే.
మఖి * n. s. A sacrificer, he who celebrates a sa-
crifice. యజ్ఞముచేసేవాడు.
మగ adj. He, male. మగచోలుములెరగనిది a pure
maid. R. 2. 87. మలవినజాలుగాకమగచానిసిరూ
పులురాలైనజెక్తులుపులకింపుజేసి. మగలమగడు
a phrase meaning the chief of men, a hero.
గండరగండడు. Swa. 4. 169. నయనయుగళివెలి
దామరలమగలమగలై, దారెయ్య. బిళ్ల మగలమగ
లై, గండరగండలై, అనగాతెల్లదామరలకుజయింతు
రానివైయనుట. Paidim. 3. 123. నిగుడుపొగడత
రొగిందిమగలమగడు. మగకయపు want of a
man.
మగటమి, మగటిమి Manliness. పొరువము OG. పుం
శ్రేయము. M. IX. 2. 130. HD. 1. 1110.

అనుభవము n. s. A husband, a man, a male, a ruler, a king. పరిమితి, పురుషుడు, మొగవాడు, రాజు. R. 2. 112. పురుషులునుగలిగెదొరగజి, మృగములకోరనిదేమిమిది పేలమిరందగతుడనెరల వితిమి. ib. 5. 201. అమృతశక్తి ముగంధరక్తను జియ్యందాకి. L. 8. 30. మమైరాజులకెల్లమగడ నైయుండు, నన్నెనదలరక నా ముద్దుగూన.
 మగతనము n. s. Manliness, potency. పుంశ్రవము, పురుషము.
 మగది The male of any brute.
 మగపాలు n. s. A good woman. i. e. A woman whose husband is aliye. మగమగల(శ్రీ). D.
 మగపాడి, or, మగపాళి మాటమి Man-fashion, అనగా ఉపరతి. T. 3. 141. మొనసిరియగుడిమగ పాడిమిద్దులాడి. ABA. 2. 337. ఉపరిశురతనం జియ్యను మగపాళి మాటమియనగ.
 మగపూరికము n. s. A diamond. Yayati. 5. 10. మెలరమగపూరికముల పేదలోన.
 మగరా or మగరాంబు A diamond. R. 4. 238. ib. 6. 154. H. 4. 2. N. 9. 188. వజ్రము.
 మగరాగు Man-fashiona: అనగా ఉపరతి. Chatu. 1. 48. గండ్రనింబాశ్యమగరాగుసేర్చనపుడు.
 మగలింకము The orchis morio: A common plant called 'the stinker' (Southey's Doctor &c. 4. 281,) of which the fruit resembles a lingam. Rox. 1. 109.
 మగవాడు n. s. A man, a male, a hero.
 మగపాల n. s. A terrace with seats; before a house. See మొగపాల. KUR. 7. 229. తలవాకిటిచాపడి. D.
 మగుడ or మగుడి adv. Again, anew, in return. మల్లి, తిరిగి, వెనక్కు మల్లి. In the Rukmani Kalyanam మగుడితెలివితెరగనుమాగధ ముఖ్యులు.
 మగుడింపుట v. s. To turn back, to avert. మల్లింపుట, తిప్పుట. Naish. 3. 20. అంతనుండియును ముడింపు ముకననాథ. M. VII. 4. 249. పైకల్లిక క్షమాత్వంబులుమగుడింపుట. మగుడింపుట, అనగా ఉపరతిమోరముచేయుచున్నది. BD. 5. 842. మరణంబుమొందినమగుడింపుటానీ.
 మగుడుట v. n. To return or turn back. G. 3. 66. మగుడుముగడ్డియెక్కుట. DRY. 252. foot. మల్లికానుట. D.
 మగులు or, మగులు n. s. The coping of a wall. మగులుగోడ a wall that has a cope or crown.
 మగుడు n. s. A woman. (శ్రీ). D.

మగుడతనము n. s. Womanhood. శ్రీశ్రవము. B. 8. 446. మగుడతనంబులజగముల రగులముబొందింపు గొంతరద పెముకుందా.
 మగ్గము n. s. A loom. మగ్గముపెట్టుట to set to work, మొదలుపెట్టుట, ఆరంభించుట. నామగ్గముచెదగొట్టినాడు he baffled my efforts.
 మగ్గుట v. n. To become mouldy by dampness. చెప్పచేరచెడుట. అదిమానానికిమగ్గుతున్నది she is too proud to stoop to her present condition.
 మగ్గుము * &c. adj. Pluaged, immersed, sunk, drowned. మునిగిన.
 మగ్గుడు * He that is immersed. మునిగినవాడు.
 మఘ * n. s. The name of the tenth lunar mansion. మఘనక్షత్రము.
 మఘము or మఘము * A sacrifice. యజ్ఞము. SC.
 మఘపుడు * A name of Indra, ఇంద్రుడు. మఘవాత్తజుడు Arjuna, as son of Indra.
 మఘాని * n. s. The wife of Indra. శరీదేవి.
 మచర్చిక * adj. Best, excellent. శ్రేష్ఠమైన. The same as రత్నము or ఉత్తము.
 మచ్చ n. s. A mole, freckle, scar or spot on the skin. పుట్టుమచ్చలు natural marks on the skin. మచ్చము, అనగా పుట్టుమచ్చ. D. నీమచ్చమాపుతా నుచూడు Look ye, I will certainly smash you.
 మచ్చము n. s. A mark. గురుతు.
 మచ్చరపట్టుట, మచ్చరించుట v. n. To be spiteful. రలపట్టుట. Zacc. 4. 219. మకుపువేర్చయుమది లోనమచ్చరింతు. Hari Vams. part 2. book 1. 171. వాడునీతోడ నెవ్వరుమచ్చరించును.
 మచ్చరము n. s. Malice, hatred, envy. మచ్చరము, అనూయ, పూరణలేనితనము. M. III. 7. 138. మచ్చరముమారమొందారు, జిచ్చరమిడనులనుబోని శిరసికిమలంక.
 మచ్చరించుట To be spiteful, or envious. అనూయమవుట. Naish. 8. 68. మదగజరాజకుంభముల మచ్చరమింపుమరోజకుంభముల్.
 మచ్చిక or మచ్చిక n. s. Love, attachment, affection, liking, fondness. ప్రేమ,
 మచ్చు n. s. A model, standard, sample, pattern, specimen. An upstairs-house. A shelf. Manner, way. Love powder. BD. 4. 1171. అరగారలేక దానెయ్యమచ్చునన, కరవిదివచ్చుంబుగట్టనంతట ను. UH. 4. 25. మెల్లప్పులు జేరి going upstairs, మచ్చలగుడి a bunch of samples of gold or silver.

మచ్చురట్టట To sprinkle with love powder. i. e. To bewitch. ఆదివ్యంకం కావుక టేమచ్చు గా నున్నది all the rice is alike. ఆరోగము అదేమచ్చునలన్నది the disease is in the same state. మచ్చుకత్తి n. s. A bill-hook or large wood knife. కట్టెలనరికేకత్తి. మచ్చుపాడి n. s. Love powder, aphrodisiacs. మైదుచూర్ణము. మచ్చము, అనగా శుట్టుమచ్చ, మినమున్ను. D. మజబావురే Hail! Huzza! శ్రవంసావాచకశబ్దము. BD. 5. 101. మజబావురేలంజనునెడిబొమ్మనగ. Charitra. 1. 4559. మజబావురేలంజమత్తులాచార్య. మజ్జ * n. s. Marrow, pith, sap. సారే, చేవ, అస్థి స్నేహ, అస్థిమలం, యెముకలలోకాళ్య. SC. మజ్జనము * n. s. Bathing, ablution. మజ్జనశాల A bathing room. మజ్జనమాడుట To bathe. BD. 1. 344. స్నానము, స్నోలోముగడదున్ను. D. మజ్జిగ, or — గ n. s. Butter-milk చల్ల. మజ్జిగలెవులు mildew in corn which turns it white. నీరు మజ్జిగ whey. మజ్జి (Interj.) Hurrah. Huzza! శ్రవంసావాచకశబ్దము. మరుసా (Interj.) Well done! Hail! Huzza! శ్రవంసావాచకశబ్దము. మటమటలాడుట v. n. To fume, or be enraged. ముముదుములాడుట. మటము n. s. A convent, monastery. శాస్త్రానులు మొదలయినవారుపుండ్ర్యమాము. D. మటుమాయము n. s. Disappearance, vanquishing. పున్నట్టుగావుండి అగుపడకపోవడము. ఆవుశ్రుకముమటుమాయమైపోయినది the book has vanquished. మట్ట n. s. A bough or stem (of the palm, coconut, or date tree.) A young palm tree. కలబందమట్ట the stem of the Aloe plant. తాటిబొంద, అనగాచిన్న తాటిచెట్టు, తాళనారికేకాదులకావు. మర్వ్యభేదము. D. మట్ట n. s. The sucking fish, called 'Echeneis, or remora;' several species of this are called కొర్రమట్ట, శయిబామమట్ట and మట్టగుడిసె but some call it మట్టగొరిసె and say it is an inferior kind of కొర్రమీను but lighter in colour. Other kinds are called పూలమట్ట and కూలమట్ట and కడిరమట్ట. See Russell, Plate. 82, and 84.

మట్టించుట v. a. To lessen, diminish, or depress: to macerate. రగించుట, పెదుపుట. మట్టపాటి adj. Small, petty, scanty. కురచగావుండే. మట్టము adj. Small, scanty. కురచగావుండే. Surya. 2. 10. గుజ్జలేమాపులుడాసికంజిపురుమట్టపు పొట్టలనిండమేసి. మట్టనము adj. Small, petty, scanty. కురచగావుండే. మట్టాడుట v. a. To cut to pieces. దనుమాడుట. R. 5. 191. అత్తూపుగములుదుత్తమురుగాదొట్టి మట్టాడిఅట్టహాసంబుజేసి. మట్టి n. s. Earth, soil, mud. Scurf or dandruff. మట్టితిన్నపామువలెపడివున్నాడు he is stupid, as a gorged snake. మట్టించుట v. a. To cut off, to kill, to triturate. నరుకుట, చంపుట, మట్టించుట, పెదుపుట. R. 1. 86. ఆజ్ఞామట్టించెవైశిరములు. Pal. 424. శిరములుమట్టించెలగుచున్నంత. ib. 293. మత్తగజములచేమట్టింతునిన్ను. మట్టిలైలము Earth oil, an artificial oil used in medicine, and to anoint palm leaf volumes to preserve them from insects. మట్టిమల్లాడుట v. a. To ruin, trample down or all over. హతముచేసుట, ధ్వంశముచేసుట L. 16. 229. కర్తముల, కట్టడలకులోనుగాకమాయలనుమట్టిమల్లాడినిర్మలలింగసేన నెట్టుభక్తిఘటించు. ib. 19. 336. మాయారమోరాసిమట్టిమల్లాడి, తాయగుంబులుకాయకగలిచి. మట్టియ n. s. A ring worn on the second toe కాలిజుట్టనవేలియందుంచేటిది. మట్టు n. s. Limits, bounds, measure, stint, extent. Moderation. పర్యంతము, ప్రమాణము, కొలత, తగ్గదల. వానికిఅంతమట్టుకు తెలియదు he does not know so much as that. యెంతమట్టుకుపోయినావు how far did you go? గొంతుమట్టుకుసీగ్గిన నున్నది the water is up to the neck. దీనికివుకమట్టుమిరములేదు there is no end or limit to it. మట్టుమర్వాదలేనివాడు he who has neither modesty nor moderation. మట్టుమీరవద్దు you must not go beyond bounds. అరసువచ్చేదాకాఅనిదీనికివుకమట్టుపెట్టిరి they laid it aside until his arrival. Vema 3. 278. మననుచెడరనికమట్టుపెట్టి curbing and restraining his mind. వాడుయెంత

మట్టుకంటే అంతమట్టుకు శంతోపిస్తున్నాడు he contents himself with as much as he gets. నా మట్టుకు నేనుకుంటాను నీమట్టుకునీకుకుండు I keep to myself; you keep to yourself. ఆమట్టునలేచి పోయిరి with this they went away or thereupon they went away. పడుగుకుడిఅంతమట్టుతో వాన నిలిచినది there was thunder and then the rain ceased. వీయ్యముకావలసినమట్టుకుచిక్కును you can get as much rice as you want. సామ్యులుమట్టుకువద్దు as for the jewels I do not want them. అంతమట్టుకుమంచినిచేస్తే so far you did well. యింతమట్టుకువచ్చినరరువారయిక నేమిదాక్షిణ్యము after going so far what is the use of delicacy? యిల్లుకుందనీ గానితోటమట్టుకుమంచిది never mind the house; as to the garden it is a good one. వానికితిండిమట్టుకుగా కావలెను he cares for nothing but his dinner. వాడుగుర్రముమట్టుకు కావలెనంటాడు he says he just wants the horse. నేనుమట్టుకుపోతిని I alone went. వాడితెల్లగానామట్టుకువానిగావున్నది his health is in a great measure recovered. నీలిమందుమట్టుకుయిచ్చిరి they gave nothing but the indigo. ఆబల్లమట్టుకుట్టితీసుకొనిరా measure the plank. కావడిమట్టు the frame or bottom of the slings in a Cāvadi. వానికితెలివిమట్టు he is wanting in sense. వానితోచెప్పినదిగామధ్యమట్టు I was a fool to tell him this. యాసీంవత్సరంజనముమట్టు this year the assembly is but small. వానికిపుణ్యగతులుమట్టు he has no chance of heaven. మట్టువీర a kind of వీరకాయ. మట్టుగన్నె a cup with a foot or base attached to it. మట్టుఅవుట, మట్టుకుడుట v. n. To lessen or be diminished. తగ్గుట. రోగముమట్టుకుడినది the disease is moderating. వానికిదాహముమట్టుకుడ్డది his thirst was slackened. మట్టుగా adv. Moderately మితముగా. వడముమట్టుగావుండేటప్పుడు when the rain is moderate. దగ్గుమట్టుగావున్నది the cough is now moderate. మట్టుగాతిన్నాడు he ate moderately. మట్టుచేసుట, మట్టుకురచుట v. a. To lessen, to moderate, diminish. తగ్గించుట. వానికిజీతముమట్టుచేసినారు they diminished his pay. మట్టుట v. a. To tread or trample, to crush. తాళ్లనుతోకొననుట.

మట్టె or మట్టియ n. s. A ring, worn on the toe. కాళిజుట్టనవేలియందుపెట్టేటిది. చెత్తుమట్టె a shoe-heel.

మట్టె adj. Dappled బట్ట. మట్టెఅవు a dappled cow. బట్టావు. H. 2. 88.

మఠము * n. s. A monastery, convent. శాస్త్రాసులుమొదలైనవారుకుండేగృహము. D.

మడ n. s. A small opening out of a channel into the field. మడిలోకినిళ్లుపొయ్యేతోవ. Navana.

D. 59. పొదలవృక్షములనిడలనుమడలతీరములకుడుపులపేటికుడియలం.

మడంతి, మడవరి, అనగాస్త్రీ.

మడక n. s. A plough with bullocks complete.

అరక. వానికినాలుగుమడకలుసాగుతున్నవి he has four ploughs in use. రెండుమడకలనేల as much land as requires two ploughs. మడకలుకట్టినతర్వాత after he yoked the cattle to his ploughs. మడకలువిప్పినారు they loosed the cattle from the plough. నాగంటియెద్దనుపూసినయరక, ఏటిమలకశండున్ను. D.

మడకర్ర n. s. Firewood. లావాటికట్టె.

మడచుట To fold, to plait, or bend. See మడుచుట.

మడచుట v. a. To slay; to abolish. Vema. 1398.

ఇహాశరామలకునుయిదిసాధనంబని, వ్రాసేచదివివిస్తవారికైన, మధ్యకర్తములనుమహిమతోమడచును శురులకైనముక్తికుడమువేసు.

మడత n. s. A fold, plait, a crease, folds, collops of fat. మడతతడిక a folding screen.

మడతతీయుట v. a. To unfold.

మడతపెట్టుట or మడతవేయుట v. a. To fold, to double up, to crease.

మడతలు n. s. A kind of cakes. H. 1. 117. పేజీలునీరువర్తిగలుమడతలుకుప్పుమారెలు.

మడతి or మడంతి n. s. A woman అనగాస్త్రీ. OG. and D.

మడతొక్కుట v. a. To pile palm leaves and then trample on them flat.

మడమ n. s. The heel. పాస్టిక. D. గుద్దలిమడమ the back of a hoe. గొడ్డలిమడమ the back of an axe. తుపాకిమడమ the butt end of a gun or musket.

మడయుట v. n. To die. See మడియుట.

మడవ n. s. A small dam or dike to stop water; a small opening out of a channel into the field. అడ్డకట్ట, నిళ్లుపొయ్యేతోవ.

మడి n. s. plu. మళ్లు A field, a sub-division of a field, a garden-bed or plat. కాలుమడి urine. మళ్లయెలుక the field mouse. మళ్లనీర "Charconna muslin" woven in little squares: lattice like.

మడి plu. మళ్లు Purity, a pure vest, clean clothes. శుభి, ధారవశ్రీ మున్ను. మడితోలుండుట to be dressed clean. యెక్కడికిపోయినానామడిరత్నను go where I may I will not break the rule of purity. అదిమడిశుచ్చుకొన్నది she is now very strict. i. e. straitlaced.

మడి adj. Pure, clean. శుభిగావుండే. మడిబట్ట a clean cloth.

మడికాసు n. s. Silver. (Thus *while money* was an old English word for silver) వెండి. మడికాసుకొండ the hill of silver. i. e. రజతగిరి. P. 4. 251. అదినుధారబింబమాకాదు మడికాసువన్నె వేలుపుటన్నువు త్రిగాని. టీ|| మడికాసు, వెండియొక్క.

మడిపి వేయుట v. a. To slay చంపుట.

మడిమ, మడిమె n. s. The heel. (compare మడిమ.) మడిమెత్తువరుగు running quickly. S. 1. 369. మడిమెత్తువరువుతోమంత్రాక్షరములియ్య. Mand. 4. 104. మడిమలుమెయ గామైలీరలుగట్టి.

మడియించుట v. a. To kill, assassinate, or destroy చంపుట. D. RYD. 1658. line 12.

మడియుట v. n. To die, perish చచ్చుట. RYD. 1600. line 4. Charitr. 2. 3091. Molli. R. Sund. 142. 161. and Yudd. 3. 133.

మడివాలు n. s. A title, assumed by the caste of washermen. చాకలవాండ్రకులశ్రేష్ఠ నామము. D.

మడిసంచి n. s. A pure or sacred bag. మడివశ్రీ మాలుపెట్టేటిది.

మడుగు or మడుంగు n. s. A basin, a pond, lake. A deep or hollow place, the bed of a river, or tank. A clean cloth. Purity. నదీమధ్యమందున్న ప్రాదము. D. ధారవశ్రీము, శుభియున్ను. R. 5. 95. అడుగులకు మెరుంగుదిగురాకు మడుంగులిడువిభండు. P. 4. 243. గింఠారకమ్మ దేనియనుల్లనంబాడె, కడమశుభిపొడివ నైమడుగుకట్టె. KP. 7. 166. నునుమంచుబోలె, వెలిపట్టుమడుంగు బెడంగు జూత. అక్కడ నెత్తుగుమడుగులుకట్టివుండినది the blood was standing in pools.

మడుగులయిన adj. Pure శుభిగావుండే.

మడుచుట v. n. To die, to perish. Pal. 261. line 12. అలకాసురాజుతోనయముగబోరిమడుతుమనివత్తురుమనైనాయులును. మడుతుము let us die. See మడియుట.

మడుచుట v. a. To fold, plait, or bend, crease, clasp. To shut, or close (as a book). కాలుమడుచుట to urine, lit. To squat.

మడుపు n. s. A fold, or plait, a fold of beetle leaf, clean linen fresh from washing. BD. 4. 35. దుతమునకేతెంచి మడుపులన్నియును కఠినముగా కుండఘట్టిందిమడువ.

మడుపుకత్తి n. s. A folding, or clasp knife.

మడుపుట v. a. To kill. చంపుట.

మడువ n. s. A small dam or dike for stopping water, a small opening of a channel into the field. అడ్డకట్ట, నీళ్లుపొయ్యిదోవ. KP. 4. 105. మళ్లకుమడువలుమార్చిచూచి.

మడ్డి n. s. Dregs, lees, sediment, suds. మడ్డిశ్రంఖము A pole or mast smeared with lees, up which boys climb, on festival days, for prizes placed on the top.

మడ్డి adj. Foul, dull, stupid, awkward, clumsy. మడ్డియెరుపు a dull red. మడ్డిలిండి foul feeding. వాడిదిమడ్డిలిండి he is a foul feeder. మడ్డినిద్ర deathlike sleep: dead sleep. వాడువట్టిమడ్డి he is a stupid fellow.

మడ్డికాకిరము A coarse paper. ముతక కాకిరము.

మడ్డిచెక్క n. s. A sort of forest wood used for dying cloth red. "Morinda Citrifolia" Ainal. 2. 254. Morinda Bracteata Rox. 1. 544. Wight's Plate 126. మూలగచెక్క.

మడ్డిరసము Rudeness, rusticity, clownishness యెద్దెరసము, మోటరసము.

మడ్డిమైనము Bees-wax. ముతకమైనము.

మడ్డు n. s. A brand or red hot iron. యెర్రగాకానలోహము. Prabhavati. 5. 62. యెర్రగాకానమడ్డు చందమెగంగనుపట్టెని సుండునుష్టరక. Vanivilas. p. 399. నీళ్లనద్దిత్రాచినెరిసేనుజేసల పొడవుమడ్డునెత్తినదబియ్యం, చేరవడ్లనలకుచెయ్యి కందినసోట, మెదపుకండకున్న యెడనజయము. వానికడశుభిలో మడ్డుబోసినట్టువున్నది he is in bitter grief. అవ్యస్థము. D.

మడ్డు adj. Red hot.

మడ్డుకత్తి n. s. A bill hook, మచ్చుకత్తి.

మద్దుల * n. s. A sort of small drum మడుము. SC.
మణగుట v. n. To be bent. మేకులుమణగగొట్టుట
to clinch nails. మణగగొట్టిన మేకు a rivet.

మణచుట To bend. మడుతుక త్రిమణచుట to close
a clasp knife.

మణత n. s. A fold.

మణి n. s. A gem, a precious stone, a pearl. In
compounds this denotes unrivalled excellence,
as నాయికామణి she is a gem of her sex. విశ్రు
మణి he, the *noblest* of bramins. సుందరీమణి the
loveliest of women. అంకనామణులు those
lovely women. దినమణి the star of day, the sun.
Some reckon the నమణులు thus. 1. గోమేధి
కము Onyx. 2. నీలము Sapphire. 3. తుగడము
Coral. 4. తుప్తరాగము Topaz. 5. మరకతము
Emerald. 6. మాణిక్యము Ruby, carbuncle. 7.
ముత్యము Pearl. 8. వైహార్యము Cat's eye, la-
pis lazuli. 9. వజ్రము Diamond.

మణిక, అనగాస్థిరాశనము. D.

మణికము * n. s. A water jar, or pitcher. అలంజ
రే, పెద్దచాన. SC.

మణికంఠము * n. s. The blue jay. చాపి, పాలిపి
ట్ట. SC.

మణికట్టు n. s. The wrist; (of a man or of a mon-
key.) మణికట్లను తెగకొట్టుట To cut off the
hands.

మణికారుడు * n. s. A jeweller. A lapidary, or
worker in precious stones. రత్నములు సానబట్టి
వాడు. D.

మణికూజితము * or మణితము * n. s. A low mur-
muring sound, amorous accents. రతికూజితము.
SC.

మణిగ n. s. A shop గుకారము. D.

మణిపట్టు A sort of flowered silk. లెకవిధ మైనకు
ట్టు. BD. 3. 99.

మణిప్రవాళము * n. s. A cento, or verse written
in doggerel: or a mixed language, part Sans-
crit part Telugu or Tamil.

మణిబంధము * n. s. The wrist. మణికట్టు.

మణిభిత్తు * n. s. The diamond. Lit: "the ruby
cutter." వజ్రరత్నము. D.

మణిమాలా, మణిమాలిక, or మణిబిందుమాలికా * n. s.
An impression left by a bite. A necklace. హర
ము, దస్తమతవశేషము, లక్ష్మీ, దీప్తి. RKD. T.
3. 126. కమనియ్యమణిమాలికా శశవదదండ్రరే
భాంకమాతనూ రేఖితోద.

మణికిల * n. s. అనగాశ్వర్యతధాతుభేదము. D.

మణిపి n. s. Man. (wrong spelling for మణిపి.)

మణిహ, మణిహము n. s. Trade వాణిజ్యము. D.

మణుగు n. s. A clean cloth. ధారతశ్రీము. ABA.

3. 90. మణుగనగాను శ్రుమాణ భేదంబును ధారత
శ్రీంబునుదసరియుండు. BD. 4. 145. ఏకాణ
వంబైన యెడనజాయ్యుకుల, జేకొనకుదికెడుచాకి
యునతడు, మహిభక్తాళికిమణుగులు శాత, మహి
నెల్లడుమహివాలుకూతయ్యయనగ. బట్టి. D.

మణుగు or మణువు n. s. A maund, or weight of
eight viss. i. e. forty seers or twenty-five
pounds. యెనిమిదివీశలయెత్తు, రెట్టియ, నాలుగుమ
ణుగులనియు. D.

మణుగుట v. n. To be folded, bent. To die, to ex-
pire. అణుగుట. D.

మణుగుబుచ్చలు n. s. Vermicelli. జంఠికలలోభేద
మైనభక్ష్యములు. D. H. 1. 117.

మణుచుట v. a. To fold, or bend. మడుచుట.

మతో * adj. Mine, my. మద్యావ్యక్తము my word.

మత్తభ my history. మద్దాసులు my servants.

మచ్చునకము my dog. మన్నామము my name.

మన్నియమము my custom, my order. మన్నియా
ములు those who obey me.

మతము * n. s. Doctrine, creed, sect, religion.

Wish, idea, opinion. శిష్టతే, పూజితే. SC. త్రి
మతస్థులు men of the three creeds i. e. the
Vaishnava, Madhwa and Smarta sects. షడ్వత్
ములు the six creeds, i. e. every description
of Hindoos. కాదిమతము (in magic) is the
mode wherein the alphabet is recited the right
way, while హాదిమతము is reciting the alpha-
bet backwards, the wrong *way*, beginning
with హ which is the last consonant.

మతంజము * n. s. An elephant.

మతంజస్త్రీ * A pariah woman. మాలిది. HK. 2. 146.

మతంగుడు * An outcaste. మాలవాడు.

మతకము n. s. Deception, illusion, delusion. మా
య. L. 3. 295. మనమున నామాయమతకమంతయు
ను, గనుగొన్నదన్యందు గానయిట్లనియె. మతకమంత
యును, మాయలనన్నిటినిన్ని. ib. 11. 213. కనుగొని
నీమతకంబునంతయును. ib. 6. 173. మాయజిక్కిరి
వాడుమతకంబువాడు, మాయజిక్కులు బెట్టుమర్తంబు
వాడు. మతకంబువాడు, మాయలమూరి. BP. 7. 258.
బలవరాజయ్యమతకముల్ వగైబట్టి, వీరమాహేశ్వ
గులమంచుసూరగొండ, రీయమాయంశములు మాకు
ధారుణీశ. బలవరాజయ్యమతకముల్ వగైబట్టి. బస

ననియొక్క మామలను పైసవేసుకొని. చాటు || కు
తుకలుకోయుదొంగలకు ఘోరవికారతురపజాతి
కి సుతకపులంజితోతులకు మాదిగవాండ్రకుమహా
దాల్లకుకాళకకనితురింతెకవికోటులకుతురుచతు
రంతె పోమెతుకుదొరలో శ్రుజాతులమిదిపారలో
విలుదోయిదోపణలులో.

మతకరి n. s. A deceitful man, a deluder. మాయ
లమారి. Sar. D. 350. మతకరిచిత్రాంగమత్సరంబు
నను, సుతుని పైకకుటంబునుద్దికల్పించె. Pativrat. p.
6. ఆరడిట్లుకంభు సేవాధికుండయ్యు, మతకరియైత
నమాయ పెంపునను, హరు ధార్యకెరుగించునవియా
లకించు, కారకులోపలజొచ్చి. Pariz. I. 55. ఆస్తు
తకరివేలు పుండవసిమమ్ము దలంతుగ నేలనచ్చుట.
మతకరి, బాలకాడు. OG.

మర్తి or, మర్తిక * n. s. Best, excellent. శ్రేష్ఠమై
న. వధూజనమర్తిక the gem of her sex. Vasu.
6. 84.

మతి * n. s. Understanding, intellect, wish, de-
sire, inclination, recollection. మద్ధా, వ్యభిచారి
భావభేద. SC. మతిభ్రామ Absence of mind,
mental absence, forgetfulness. పొరబాటు. మతి
మంతుడు * n. s. A man of sense, a clever man.
బుద్ధికాలి: మతిమరుపు n. s. Forgetfulness, ab-
sence of mind, mental aberration. మతిహీనుడు
* n. s. A senseless or foolish man బుద్ధిహీనుడు.
మత్తుణము * n. s. A bug. నల్లి.

మత్తము * adj. Merry, tipsy, gay. Proud. Mad,
insane. మత్తజము an elephant in rut. రాజాను
త్తఃశివశైవన శ్రుమాదీధనగర్విరతి, అప్రాప్యమపి
వాంఛంతికింపునర్లభ్యతేయిత్ Sovereigns, the
lustful, and children, with madmen and the
proud are eager for what they cannot
get, more so for what they can. Hitop. 179.
మత్తచకోరము the amorous dove, the lovelorn
nightingale.

మత్తకాశిని * n. s. An excellent woman. మదశ్రు
కాశిరస్మియాం. SC.

మత్తకోకిల * n. s. The name of a certain metre.

మత్తవారణము * An elephant in rut. మదముకుట్టి
నయేనుగ.

మర్తిగాడు n. s. A varlet or impudent fellow, a
lewd wretch. తలకొవ్వినవాడు. BD. 3. 432. మ
లహరుకృతరేమిమర్తిగాండ్రకును కలుగునేలంజరి
కంబు సేయంగ. HD. 2. 535. విక్రే బోనేడునాచే
మర్తిగాడు, చిక్కుల బెట్టికాశికునిమెప్పింతు. Nava.

3. 445. p. 274. జంధ్యములును త్రురలోజేయంగవి
క్షుమడుగ రూఢికి నెక్కువిశ్రుదుగాని మర్తిగాడుబా
ప్తి. L. 19. 126. మాటలనేర్పులమర్తిగాండ్రకు
ను, యేటికిసాధ్యమాయెరుగనోరకు.

మర్తిలుట, మర్తిల్లుట v. n. To be intoxicated, to
be inebriated. Vish. 8. 51. మదిరాసానముచేత
సైక్తశరీరాదుమర్తిల్లివేసొక్కతొ వృద్ధయేనుండ
నికొగలింపె. మత్తుగొనెననుట. D.

మత్తు n. s. Intoxication, drunkenness, pride, ar-
rogance. మయకము, మదము. మత్తుబొమధము an
intoxicating or somniferous drug.

మత్తుగొనుట v. n. To be intoxicated.

మత్తుడు n. s. A proud wretch. మత్తుగొన్నవాడు.
D.

మర్తేభము * n. s. An elephant that is furious. మ
దించినయేనుగ.

మత్సరము * n. s. Envy, impatience of another's
success or prosperity, passion, anger. అసౌహృ
దయద్వేషము, క్రోధము. SC.

మత్స్యము * n. s. A fish చేప.

మత్స్యంకి * n. s. Coarse or unrefined sugar. Mo-
lasses బెల్లము.

మత్స్యధ్వజుడు * n. s. An epithet of cupid. మస్త
ధుడు.

మత్స్యశి * The moon plant, or Asclepias aci-
da. పొన్నగంటికూర. SC.

మధనము * n. s. Churning. చిలకడము, తరచడము.

మధించుట * v. a. To churn. చిలుకుట, తరచుట.

మధితము * Butter-milk. మజ్జెగ.

మధితము * adj. Stirred, churned, agitated, dis-
tressed, grieved. తరచబడ్డది.

మధియించుట * v. a. To churn చిలుకుట.

మదము * n. s. Pride, arrogance, inebriety, in-
toxication, insanity, madness. The juice that
flows from the temples of an elephant when in
rut. మదాంధత The blindness of pride, haugh-
tiness. ధనమదాంధుడు he who is blinded by
riches. మదాలసి Indolent, heavy as with tip-
siness or lust. ఆత్మనిమదమణినది he has sown
his wild oats. మదము or ఏనుమదము musk.

మదము * adj. Proud, intoxicated, mad. మదజ
ము an elephant in rut. మదముగల. G. 8. 4. మ
దవైరిద్విశునింహమూతి.

మదకుట v. n. To lurk, or lie hid. నక్కుటానితో
చినది. BD. 4. 1515. ఆత్మదుర్యోగియొప్పునయ
దుడుచుమదుకుచుదీశములోమరుగుపెట్టుచును.

మదట n. s. A clownish boor, a stupid rustic. మందుడు, జడుడు. Sananda Ganesw. 2. 12. శుంభిలైములతో కలుమారునీనిని ద జేసిగుమ్మడిమ్మ జటరపుడు.

మదటతనము n. s. Stupidity, clownishness, rusticity. జడత్వము, మడ్డితనము. P. 3. 108. ఇది నాయది నా కేళి శబదమునికిందునిలువ జను నెదురాత్మా మదటతనముడియెండేక దులుములెమ్మనిన. టీ|| మదటతనము, మడియతనము.

మదనము * A narcotic plant. ఉమ్మె త్రచెట్టు. ధూళికడంబే, వసుంతకడిమి, పిండితక్రే, ముంగ, దుత్తూరే, అతిముక్తే, శ్రువులగురి వెండ, మధూచ్చిష్టే, మయినము. SC. B. VII. 175. మందారముకరందమాధుర్యమునదేలుమధుశంబుబోవునేమదనములకు, నిర్మలమందా కినివీరికలయాగు, రాయంచజను నెతరంబులకు, లలితరసాలశల్లవఖాదియైచాక్త, కోయిల జేరునేకుటజములకు, పూర్ణేంద్రుచంద్రకాస్ఫురితచకోరక, మరుగునేసాండ్రనిహారములకు, నంబుజోదరదివ్యపాదారవింద, చింతనామృతపాన విశేషమస్త్ర, చిత్రమేరిలి తరముజేర నేర్పు, వినుతగుణశీలమాటలువేయునేల.

మదనగ్రంధి * n. s. A plant called *Spermatocoe hispida*. పావితీ. Ainslie. 2. 259.

మదనచేతులు The wooden frame work over the beams in the roof of a Hindu house. క్రేణి, అనగామూలముమీది అంగ దారులు, యింటికురుజలమీద వేసేచుట్టలు. A. 2. 17. రవియనుదివ్వెకేతువుచెరంగున మూసిధృతోర్ధ్వయంత్రవా, రవిరళభుర్మయైకలర వాల్చర పూక్తలవాంతధూతురా జివరనిశంగనకమదన చేతులహతురి నెయ్యపుంగురుంబవిదలుదార్చవిష్ణుశబ ముత్తుపురిగృహ లక్ష్మీనూత్నత. టీ|| మదనచేతులనగాగృహాలకమర్చిన అంగ దారులు. Paidi. 1. 129. తను వెల్లచల్ల గాదనయునియక్తునబొదవనిచేతులుమదనచేతులనయంబు.

మదనపత్రిక * n. s. A billet doux, or, love-letter. విరహవేదనాదులను తెలియచేసే వ్రాసుకొన్నబొమ్మ. Cala Sastrum. 2. 196. మదనపత్రిక పెట్టిమనువకన్నియబంతుతోయ్యలిశక్రికాదూరియ్యె.

మదనుడు * Cupid.

మదపు శేనుగ An elephant in rut. The ట is inserted to prevent elision.

మదవతి * n. s. A merry maid, an amorous girl.

మదావళిము * n. s. An elephant in its prime.

మదావళియాన A soft-pacing or silent-footed

girl, having the graceful sleepy tread of an elephant. గజయాన.

మది n. s. The mind, or heart. మనస్సు. D.

మదింతుట v. n. To be flush, proud, or arrogant, to be in rut. అహంకరింతుట, గర్వించుట, మత్తిలుట.

మదిమది adv. Excellently, willingly. మనఃపూర్వకముగా అనితోచినది. Ila. 2. 89. అనుచిలుకల కొలికినిగని, కనికరమున చిలుకశలికె కలికినొవినమూ, వనరుహనయనుడుమదిమది, నినుగడనిదిభళిరేవేరె నెలతనుగొనునా. UH. 4. 183. మదిమదిరాజ్యముంచిదిమింకుతనంబునజెందరానిమేల్, శుభవులుగోరగల్గు నెతవంబు ఘటించుము. యూర్చిమేనితో, కదియగూడకున్ననుశుభితిజెందెదమూర్ధ్వలోకముం, దుదియదిగాదటంచనినతుండుడు కేటికి పొమ్ముయింటికి.

మదిర * n. s. Spirituous or fermented liquor. సురాయాం, కల్లు, కు బేరసతాయాం. SC. మదిరాశి or మదిరేతు. A tipsey eyed nymph. మదిరాయరేతు. with drink-swollen eyes. L. 4. 354. మదిరాయరేతు. మామనీతింది. సురాపానముచేతగొప్పలైనకండ్లుగలది.

మదిరిన, అనగామదిరించిన. OG.

మదీయము* adj. Mine, appertaining to me (meus.)

మదురు or మదులు n. s. Coping, the cope or crown of a wall; or a small thatch placed on the top of a wall. గోడపైకప్పు D. మదురుగోడ the enclosing wall. HD. 2. 1038. మదురుపోయుట To cover in a wall.

మద్గుళు * n. s. An aquatic bird: the shag. నీరుకాకి, మత్స్యభేదే, కంకాళశుక్తి. SC.

మద్దటిల్లుట v. n. To moderate, as heat becoming slack? అనగామెండ మొదలైనవిశమించుట. Patabh.

మద్ది n. s. The tree called *Pentaptera Arjuna*. W. Rox. 2. 438. *Terminalia alata*. Kanig Ainsl. 2. 193. There are various species called ఇనుమద్ది, పూడుమద్ది, అజానము, నదీశర్జము SC. మద్దికాయలు its acorns: also earrings shaped like this fruit.

మద్దూరిలి n. s. A fine black marble quarried at Maddoor.

మద్దెలు n. s. plu. మద్దెళ్లు. A small drum మృదంగము. Pal. 202. మద్దెళ్లుతాళాలుమరిపిల్లంగ్రోళ్లు.

మద్యము * n. s. Wine in general, what intoxicates. సారాయి. మద్యపాని a wine-bibber. మద్యపానము Wine drinking.

మధు See మధువు.

మధుంధ * అనగాకల్లు పెల్లము. D.

మధుకరము * n. s. A bee, as the maker of honey.

Also, (wrongly called మాధోకరము) boiled rice given as alms. తుమ్మెద, భిక్షునై, యాచక. SC.

మధుశుము * n. s. A bee, as 'sucking honey.' తుమ్మెద.

మధుశర్కము * n. s. Syllabub, like gooseberry fool. (This literal sense is obsolete.) A bridal dress. దధిశంయు క్తమధు, తత్పర్యాయః, మహిమాదయః. RKD. పెండ్లిలో వధూవరులకుయిచ్చేవస్త్రము.

మధురము* adj. Sweet, delicious, agreeable. సుందరమైన, స్వాదువైన, ప్రియమైన. SC.

మధురశి* అనగాశస్త్రశి, ద్రాక్షచెట్టు, పాలచెట్టు. D.

మధురిశుడు * n. s. An epithet of Krishna, as slayer of the giant called Madhu.

మధులిట్టు * n. s. The honey lick, i. e. a bee. తుమ్మెద.

మధులిహము * n. s. An epithet of a bee. తుమ్మెద.

మధువనము * n. s. Name of a particular orchard. తోట, వనము.

మధువారము * n. s. Tippling, drinking frequently. మద్యపాత్రమార్పుకొని తాగడము D.

మధువు * n. s. Wine, spirits. Honey. The sweet juice or nectar of flowers. Spring time of the year. మాధ్వీకే, యిత్తువుచ్యులతోచేసినసారా, చైత్రమాస, వశంతముతో, మధుద్రుమే, దుగ్ధ, మకరంద. SC.

మధువ్రతము * n. s. A bee తుమ్మెద.

మధుశఖుడు * An epithet of Cupid.

మధుశశ్యకము * అనగాయితచెట్టు, ఖర్జూరపుచెట్టు. D.

మధుసారధి * n. s. An epithet of Cupid. మన్మథుడు. D.

మధుసూదనుడు * An epithet of Krishna as having slain the giant Madhu.

మధూకము n. s. Bassia Latifolia. ఇత్తుచెట్టు.

మధూబ్జిష్టము * Bees wax. Lit: the orts of honey. మైనము.

మధూలకము * అనగానీరుయిత్తు, పిన్నయిత్తు. SC.

మధూళిక * n. s. The pollen or dust of flowers.

సుమ సారజని, శ్రుప్పాడి. SC. A stream of honey. మకరందధార. A. 5. 130. నిడుదమధూళిక రసదుమనేకానిదీవలుసాగజుట్టుకొం, చడరికదార కాచకటకాకృతిసుల్ల మెలంగగాదుశ్రు, జడగ తినధ్వసిన పరిపత్తులు నిశ్వసితాసలం పెదుర్పడమరి సాచుకలైసురసురందుదసుల్లగుక్త సాయనక. టీ|| మధూళిక, మకరందధారలు.

మధ్య * n. s. A girl, maiden, damsel. కామముల జ్జయుశిమముగానుండేనాయిక. D.

మధ్య * adv. affix. Between, in the midst, amongst, amidst, meanwhile. ఆమధ్య thereabouts. తొమ్మిదోమాసముఆమధ్య about the ninth month. జనవరిఆమధ్య about January. యామధ్య lately, recently. మధ్యమధ్య here and there, between whiles, now and then, at times, intermediately. ఆమధ్య during that interval.

మధ్యము* n. s. The middle, the waist, the middle part. సదుము, సదిమిథాగము.

మధ్యము* adj. Middle, that which is in the middle, centric; mean. Middling, that is neither good nor bad. సడమవుండే, అడమమైన. మధ్యశు వెండి base silver, much alloyed.

మధ్యమ * n. s. The middle finger. సదిమివేలు.

మధ్యమము * n. s. The fifth note of the Hindu gamut; the Tenor.

మధ్యమము* adj. Middle, central, intervening. Mean, ordinary, middling. మధ్యమమైన వెండి base or ordinary silver. వాడికిదృష్టిమధ్యమము గావున్నది his eyes are not good. నీళ్లుమధ్యమమైపోయినది the water fell short or proved insufficient.

మధ్యమధ్య * adv. Here and there, between whiles, occasionally, now and then. అప్పుడప్పుడు, అక్కడక్కడ.

మధ్యమశ్రురుడ * The second (or middle) person in Grammar. Thou, you. ఎడటివాణ్ణిచెప్పేది. D.

మధ్యముడు * He who is middling. i. e. neither good nor bad. సదిమివాడు, తక్కువవాడున్న. D.

మధ్యరాత్రము * Midnight. అర్ధరాత్రము. D.

మధ్యరాష్ట్రము * Neutral ground; a country (such as Chittoor) where both Tamil and Telugu are spoken. తెనుగుఅరవముశమముగా మాట్లాడేదేశము.

మధ్యవర్తి * n. s. An arbitrator, a third person, a referendary, mediator, referee, nominee, umpire. మధ్యస్థి.

మధ్యస్థిము * n. s. Mediation, arbitration. మధ్యవర్తిత్వము.

మధ్యస్థి * n. s. A third person, umpire, referee, mediator. మధ్యవర్తి.

మధ్యాహ్నము * n. s. Midday, noon. మధ్యాహ్నవారిద్రులు those who have nothing for dinner.

మధ్యే * Meanwhile : in the middle.

మధ్యేమధ్యే Intermediately, at times, occasionally, now and then, here and there. అక్కడక్కడ.

మనము * n. s. The mind. మనస్సు.

మనం, మనము pronoun We. (Gen. మన our. Accu. మనల.) this pronoun includes the person addressed 'thou and I: yours and mine' as distinguished from 'మేము' which does not give this double sense. మనముచూడలేదే neither you nor I saw it. 'This is sometimes used for నేను particularly in speaking to oneself. యాకాదే మనకుచీకటిలోదయ్యముగా అగుతుడెసాయేమో అనిచిచారింది possibly it was this thing that seemed to me as a ghost. చిల్లి ఆపాలుమనకోశురమే పెట్టివున్నదని పోయి తొనది It is placed ready for me. వానితో చెప్పినది మనచేతన్ననుకొన్నాను I thought myself a fool for telling him.

మననము * Minding, understanding. ధ్యానము.

మనమడు n. s. A grandson.

మనమరాలు A grand-daughter.

మనవి n. s. A request, solicitation. విన్నతుము.

మనశరి n. s. A sneak: a meek, tame patient man. తాళిమిగలవాడు, ప్రార్థుగలవాడు. Sumati. § 4. ఆకొన్నకూడెయ్యతము, దాకింతుకయిచ్చువాడెదాతధరిత్రిం, సోకోచుకాదుమనశరి, తేకువగలవాడెవంశరిలకుడు. R. 1. 123. అనయమునిజశ్రచారం, బనయముగాకుండనచటనశిశౌర్యమునకొ, మనశరియే శశరియని, మనశరిరాకొమరుమూకమనుమనురికొ.

మనశరి i. e. మనస్సుతగ్గి, హెచ్చుపోయి.

మనసా Mentally, in his heart. హృదయములో.

మనసార adv. Sincerely, willingly.

మనసిజుడు * An epithet of Cupid. మన్నుడు.

మనసు * n. s. The mind, the heart. హృదయము. మసావేగముగాపోయినాడు he went as quick as thought. మసావాధికిమందులేదు there is no cure for the heart-ache.

మనశ్చరించి adv. Willingly. మనఃపూర్వకముగా.

మనశ్చరించుట v. n. To be inclined. మనస్సురిగాచేసుట. In correspondence మనశ్చరించేది denotes 'please to consider the above:' this is equivalent to "yours truly."

మనస్తారము * n. s. Fixed attention, profound meditation. చిత్తాభాగము. ఏకస్థి నివృత్తయేమనశః శునఃశునఃశ్రువృత్తిః. RKD. చిత్రకరిపూర్తి. SC.

మనశ్శుడు * adj. "Minded;" a word used in compounds, thus శస్త్రమనశ్శుడు right minded, good hearted. దుర్మనశ్శుడు an evil hearted man. భిన్నమనశ్శుడయి heart broken. భిన్నమనశ్శులయి being of various minds: శ్రుశస్త్రమనశ్శులయి light hearted. G. 4. 70.

మనస్తాపము * Mental distress, displeasure, anger, vexation. ఆమెకు మనస్తాపముగావున్నది she is annoyed or grieved at this.

మనస్ఫూర్తిగా, మనఃపూర్వకముగా * adv. Willingly.

మనస్థి * adj. Attentive, fixing the mind upon anything. Intelligent, intellectual. బాగదాకుడు.

మనస్సు * n. s. The mind, the heart. Inclination, wish, will, pleasure. వాణ్నిపిలవడానకునికెట్లా మనస్సువచ్చినది how could you find it in your heart to call him? నికుమనస్సువచ్చినదాన్నియెత్తుకోవచ్చును you may take which you choose. దాన్నిచేయడానకు వానికియింతా మనస్సురాలేదు he has not yet inclined to do this. తమరుమనస్సుకుట్టిలేఅవును If you once set your heart upon it, it will be done. వానికిమనస్సువస్తే పైకెటి, మనస్సురాకపోలే పైకెటి he is guided by fancy or whim. మనస్సేకైలాశము happiness depends upon the inclination; or, upon the heart. వానిమనస్సు అభేద్యము we cannot penetrate into his thoughts. వానిమనస్సును యెందుకు సెప్పించుతావు why should you grieve him or his heart? వానిమనస్సువిరిగినది he is deeply vexed. యామాటనిమనస్సులోవుండని you must keep this to yourself. అదియేది నేనానిమనస్సుతాళలేదు he

could not endure to see her weep. వానిమనస్సు
తిరగలేదు he has not altered his opinion. వాని
కిమనస్సులోవుకటి, బయటవుకటి he has one
thing in his heart and another in his mouth.
నామనస్సువుకవిధముగావున్నది I know not what
to think, my mind is in trouble. M. XII. 5.
596. యంద్రియములుమనస్థములు the senses ori-
ginate in the mind, the members of the body
depend upon the mind. మనస్థమైనమాట the
thought of his heart. మీమనస్సు as you please!
your pleasure. వానిమనస్సువచ్చినట్లు as he chose,
as he pleased. మనస్యియలేదు he did not tell his
real thoughts. నీమనస్సువచ్చినట్టు or నీమనస్సుపో
యినదేదోవా what? you are to do as you like!
మనస్సువుంచుట to give close attention. మనస్సు
మాట his real opinion. తనమనస్సువచ్చినవనులు
whatever jobs he pleased. యిట్లాచేసేటందుకు
మనసురానందున as he could not find it in his
heart to do this. నామనస్సునవట్టినది it was im-
pressed on my mind. నాలుగుదినాలుమనసుశు
ట్టుకొనివుండు you must keep yourself quiet or
restrain yourself for a short time.

మనఃశ్రుతమ * An epithet of Cupid. మన్మథుడు.

మనాక్ * adv. Little, slowly. అమనాక్ not a
little. N. 7. 157. తునఃతునరుదంచద్దంతచేలకు
త, వ్యసనావిధ్యుతసేత్త తంబులమనాగ్విధిస్తుదీ
సాక్తులై. టీ! అమనాక్, అధికమగునట్లుగాను.

మనికతము, మనికతము, or మలికతము n. s. Grief,
affliction, sorrow. వ్యాకులము, అనగావిచారము.
OG. Vish. 7. 260. తనయాగమువిఘ్నముజేసినకీ
డునవజ్రియంత జేసెనుమిగోధనములు మిమ్మును
గాచెడ, మనికతములు మానుడనుచుమదిగృహమెర
యక. L. II. 118. గొగ్గయ్యఅస్యాచుదేశములు, మ
నసుశేలకనాడమలికతకుడుచు, నినుకుగ్గిళ్లుగా
యాశ్వరుభక్తి, ననుబోటివారి కెన్నటికగ్గమగును.

మని n. s. Existence, living. Home, abode. మన
డము, అనగాజీవించడము. D. నివాసము, ఉనికి
శుట్టు. R. 1. 102. మనుకులమురాచవారల, మనుకు
లకిరవగచుకలిమిమగువకునెలవై, తనయనయోధ్యా
నగరము. మనుకులకిరవగుచు, అనగాయింద్రియపు
కిశుట్టులవుచున్న. G. 8. 27. మెలకువలగుచోటుల
మనుకులకందువులనుజలంబు గొనునెడలనుమేరలకు

ట్టులమృగములకునువలలాడ్డుచువేటకాంతువలను
గజనగాక. మనుకుల, అనగానివాసస్థానముల
యందు. T. 2. 152. ఆమనియేమనిచెప్పెడ, నామ
నికివికచకునుమితారామతరుడ, కామనిరంతర
కిలిస్తోముముగానిభలదిశలసాబగొందునెడక.
టీ! ఆమనికి, ఆయింటిపెనకనున్నటువంటి. ఆమ
నికిఆయింటిలోఅనగాలక్షణయూ ఆయింటిపెర
టిలోననిభావము.

మనికశుట్టు n. s. Home, abode. గృహము. D. Va-
raha Puran. p. 321. line 10.

మనివి n. s. Request, solicitation; a wrong pro-
nunciation for మనవి. మనివిచేస్తాను I will re-
spectfully mention. i. e. I will mention.

మనిషి, or మనిసి n. s. plu. మనుష్యులు Man, per-
son. వానికిరూకలట్టారేడు మనిషికట్టారేడు he
has neither money nor men. మనిషికిరాకమాకు
కావచ్చును a proverbial expression, meaning,
all men are subject to disease. మనిషికివుకరూ
పాయియిచ్చినాడు he gave each man a rupee.

మనిషికివుకమాటచెప్పినారు each man gave a
different opinion. మనిషికివుకమాటచెప్పుతాడు
he talks differently to different people. మనిషి
కివుకరూపాయించడావేసుకొన్నారు they settled
that each man should pay a rupee. వుకఅడు
మనిషి a woman. ఆమెలావాటిమనిషి she is cor-
pulent in person, or a plump figure. నీవేమిమ
నిషి what a strange man you are! నీవేమిమనిషా,
కుశరమా? are you a man or a brute? do you
call yourself a man? నామనిషినివంతుతాను I
will send a man of mine. ఆదేశవుమనుష్యులు
people of that country. మాతల్లివిజయనగరవుమ
నిషి my mother is a native of Vizayanagar.

మనీష * n. s. Mind, understanding, intellect. బు
ద్ధి.

మనిషి * n. s. A learned man, a teacher. ప్రాజ్ఞ
డు, బుద్ధికుడు.

మను or మనువు * n. s. A mystical verse or for-
mula. The name of a certain legislator and
saint. మంత్రే. SC.

మనుగడ n. s. Life, living. జీవించడము. Pal. 109.
యమిదమనకు, మానంబుగోల్పోవుమనుగడమేల,
గొల్లచేలజ్జలుగోలుపోయిరిమి. M. XII. 3. 370.
మనుగడదత్వమెక్కిమునిమాటలుచేశాననెరి.

మనుగుడు n. s. A final entertainment given by the bride's parents to the bride-groom, after the conclusion of the whole marriage ceremonies.

మనుకుట v. a. అనగా పోషించెనుట, బ్రతికించెనుట, D.

మనుజుడు * n. s. A man. మనుష్యుడు.

మనుట v. n. To live, exist. BD. 3. 2220. కంటి మిక్కిలి పాదకమలంబు లేదు, మంటినింకేటికనుగుడుదు ననిన. యిది నాకు మనిక చేయి లేదు this is not likely to remain with me. వాని వద్ద బట్టా నాది నాలుమనదు his clothes will not last long. యిది యెన్నాళ్లు మను సో I wonder how long this will endure.

మనుచాల n. s. A certain medicinal tree with oval leaves. Nerium, antidysentericum. కుటుంబము, కొడిసె చెట్టు.

మనువుట v. a. పోషించుట, బ్రతికించుట, D.

మనువెంటి n. s. The female of the మనుబోతు. ఆడుబుక్కము, D.

మనువిత్తి n. s. plu. మనువిట్ట The female of the మనుబోతు.

మనుబోతు The Gayal, commonly called Bison బుక్కము.

మనుము or మనువు n. s. A fitting match, implying a proper or respectable son-in-law. వాడు కూతుండకు మనుముచిక్క క అల్లాడుతున్నాడు he is at a loss for a suitable match for his daughters. మంచి మనువుచిక్కి లేకూతురికి పెండ్లి చేస్తున్నాడు if he meets with a suitable match he is ready to give his daughter in marriage. మారుమనువు a second marriage. వివాహము, D.

మనువు n. s. A fitting match, implying a proper or respectable son-in-law. See మనుము.

మనువు * n. s. A mystical verse or formula. A legislator and saint called Manu. మంత్రము, మనువసేవాడున్ను.

మనుష్యుడు * n. s. A man. G. మనుష్యుని, Dat.—నికి. Acc.—ని. V.—మన్యదా. plu.—మన్యులు.

మనెడి He shall live, he will survive. BD. 5. 101.

మజబావు రేలంజు మనెడివాడు నగ.

మనోజుడు * n. s. The Hindoo Cupid : literally 'heart born.' మన్మథుడు.

మనోజ్ఞము * adj. Agreeable, pleasing, lovely, handsome. మంజుళమైన.

మనోరంజని Name of a certain flower with a rank smell : apparently a sort of arum.

మనోరథము * n. s. Wish, desire. ఇచ్చు. నామో నోరథము తమరు త్వరగా నెరవేర్చురనినమ్మి నన్ను ను I trust that you will soon grant what I so earnestly wish.

మనోహరము * adj. Heart-stealing, i. e. charming, lovely, alluring. Proper, allowable. (Spenser's F. Q. 2. 5. 8. 1.) as a n. s. Vermicelli.

మన్ని n. s. Vide మనికి. మనదము, అనగా జీవించదు, D.

మన్నుడు n. s. A lord, a chieftain మండలేశ్వరుడు. KP. 7. 17. ఓ మన్నుడో యంచు సెరయః విద్యాం సులగోష్ఠి కెన్నెడు గడగురుతులేడు.

మన్నున n. s. Grace, favour. బ్రహ్మము, విశ్వాత్మము, Vish. 2. 12. నాడు మన్నున కడసిన నాకు దన్నునాడ బెల్లిన బెల్లిగా కనుచు బలికి. ib. 2. 18. మనజనాధుని కలన మన్నునలుగనిరి. ib. 8. 170. త్రిపురాంతక మన్నునతోడ నింక నాచే తులతి బహురాము నేయగ నాకు ననుగ్రహించువే. Pal. 25. మన్నున గల గెనమన్నున లేదు. దుర్భిక్ష ముది లేదదో యంచు లేదు. T. 2. 120. తున్నది నామచికోరిక, తెన్నెన్నె యింతిహృదయ మేమోనన్నుక, మన్నున దయచేయు సెకో, క్రొన్నున విలుకాని వెతలకుండ్రోయ సెకో. DRU. 864. line 4. తన్నెన్నున దుమున్నున రజేవిభుండు మన్నించు మన్నునతో మది విచారించు. వినయము, అనగా గొప్పజేయదు. D.

మన్నున adj. Dear, beloved. బ్రయమైన. R. 5. 17. చాలవెల్లికి మన్నునయన్ను నైతహిమంతన శృంధెర యైనతోయ్యుకె.

మన్నుల పాము n. s. A harmless species of serpent, extremely thick; the same as that given in Russell on snakes Vol. 2. No. XVI.

మన్నించుట v. a. To pardon, to excuse, forgive. నా తప్పు మన్నించకలెను I pray you to excuse my fault. మన్నున చేసుట, అనగా గొప్పజేసుట, D.

మన్నింపు n. s. Forgiveness. వాడికి దెబ్బలు మన్నింపుచేసినారు they excused him the flogging i. e. he was not punished. పదివరహాలునాకు అప్పు యివ్వకున్నందుకు మెకనగ పెట్టలే యిస్తానన్నాడు, అందుకుని మన్నింపు అక్కరలేదని పాపున్నాను O ho; said I, I am much obliged to you!

మన్నిగొనుట v. a. To kill, or slaughter. చంపుట. D. Kalahas. 3. 234. భూతమునింపు ధేయరుడు భోరున దారకు మన్ని గొన్న విధాతము హస్తతాపునకు నద్రుగుహలయ మేమిదొడ్డు నిర్భూతము పంటిక క్రిగొని క్రాంచముచించిన రోద్రమూర్తికి.

మన్త్రిడు n. s. plu. మన్త్రిలు. A lord, a chieftain. మన్త్రిశ్రుదొర. Pal. 52. మాళవదేశంబుమన్త్రిలగొంగ. Sumati 9. 49. ఎన్నడునుడువకట్టక, తన్నేమరి కూర్పుధనము, ధరలో నెత్తుడుంమన్త్రిలకుజూదరులకుకన్నెలకునుబోవుచుండుగదరా.

మన్ను Infi. మంటి n. s. Earth, mud, soil, dirt. మంటి పెట్టుట to inter or bury a corpse. వాడికిమన్నుమిన్నుకానరాదేదు he is too proud to care for anything in heaven or on earth.

మన్ను plu. మన్నులు The quadruped called the Gayal; wrongly named the Bison. ఋశ్యము, మనుబోతు. Swa. 4. 20. మన్నులివ్వేళలేనటిమన్నులందు.

మన్నుట, అనగాబీంబుట, బ్రతుకుట. D.

మన్నుబిడి n. s. plu. మన్నుబిళ్లు The large quadruped named gayal, commonly called Bison. ఋశ్యము. Kalahas. 3. 67. కరటిపోతములేడులుమన్నుబిళ్లుదుక్కులుకనుతుర్. (In Sansc. ఋశ్యం) మన్నుబోతు See మనుబోతు. ND. 3. 131. మన్నుబోతులుమరిమదముపేనుగలు.

మన్నెము n. s. Highlands, hilly land, hill-country, uplands. BD. 3. 1093. అనయంబురజతాద్రియట్టిదుగ్గంబుమనకుగలుగగనలమన్నెముల్ జేసికొనియుండనేలయీవనదుగ్గమందు. మన్నెగాడు a highlander. మన్నెదొర or మన్నెశ్రుదొర a highland chieftain. మన్నెవారు hill people. మన్నెశ్రుగొడ్డలి a broad axe, woodman's axe, a highlander's axe.

మన్నెముల్లు Tweezers? H. 2. 85. మందులపొడిముద్రమన్నెముల్లుతోలుకుల్లాయి. మన్నెముల్లు, అనగా అథకములెలియలేదు.

మన్నెరికము n. s. Chieftainship, the state of a lord among the hill people మన్నెశ్రుదొరతనము. Vijayanti. 2. 66. కన్నెరికంబునవలశ్రుల, మన్నెరికంబేలివిటులమహిబునిగొంటిక. టిల్ల వలశ్రులమన్నెరికంబు, మోహములనేత్రభుత్వమును.

మన్నిడి plu. మన్నిళ్లు The she bison; the female of the మనుబోతు. HD. 1. 511.

మన్నభుడు * n. s. Cupid అనంగుడు. మన్నభవాళులు the arrows of Love. The name of a particular kind of rice, or flower. H. 4. 155. మన్నభవాళులు మరువంపుమొలకలు. ధాన్యవిశేషము. మన్నభుశ్రిక n. s. A billet doux or love letter.

మన్యము or మన్నెము n. s. Highlands, mountains.

మన్యశ్రుదేశము highlands. లోమన్యము the interior of the hills.

మన్యశ్రు * n. s. Sorrow, grief, distress, indigence, displeasure, anger. A sacrifice. Pride. దైన్యము, క్రతువు, క్రోధము. SC. says శోకే, శ్రుశ్రమరణాదిజాతమసౌవ్యధే, క్రోధే, క్రతౌ, దైన్యే.

మన్యంతరము * An age or period of time supposed to be under the sway of one మను Manu or progenitor. (Vulgarly) Time, rule, reign; thus చందలాలమన్యంతరములో in the time of Chandulala the late governor of Hyderabad. అతనిమన్యంతరముతీరినది his days are ended. ఏకశత్రుతిదైన్యముగకాలే, మనుకాలమధ్యచరిత్రే. SC.

మక్కుట v. a. To break in, or train, (any animal.) అలవరచెనట. D.

మమ్ము n. s. Obscurity, darkness, cloud. మాంద్యము, చీకటి, మేఘము. కనుమమ్ము Dimness of sight. వానిచెవులకుమమ్మువచ్చెను his ears are dull of hearing. నిద్రమమ్ము drowsiness or heaviness. అశంకరికి మమ్ముతాళమువేళిగాదు he eluded or evaded the question. మమ్ముమంచారముగావుండేదినాలు cloudy days. మమ్మరంగు A dark tint in colour. మేఘవర్ణము.

మమకారము * n. s. Pride, arrogance, self-sufficiency. అహంభావము.

మమత * The interest, or affection, entertained for objects, from considering them as belonging to, or connected with oneself. RKD. దర్పణి, అభిమానం, మమత్వము. తథాపిమమతావరైమోహగరైనిపాతితాః, మూర్ఛారథాశీతేయాదృష్టమతాగృహకుక్తుపేనతాదృష్టమతాశూన్యాకలవంకేథమూషికే. M. V. 2. 42. వేటజూదంబు పానంబు మాటబిరుసు, కఠినదండంబుతరలాశీకానియావి, యనెడివశ్యసంబులేడింటియందుమమతదగదుగావింపఘారుణీతలవిభుండు.

మము Us, (the accus. plural of నేను I.) A poetical spelling for మమ్ముల.

మమ్మారె O dear me! T. 5. 58. అన్నదనాశం ద్రంబును, కున్నరసారెగతిచుట్టుకొనివడిదుగ్గమమ్మరెయనుచుచూతర, ముమ్మరుక బాగడిరాక్తమొగినవ్వేళక. టిల్ల ఆశ్వర్యశ్రుమాట. Bahulesw. 4. 94. మగశ్రుట్టాందినిట్టులుండవలనా, మమ్మరెయాజానుదోర్మగళంబారగళంబయారెయరము.

మమ్ముల Us; for మమ్ము. M. I. 6. 201.

మయము * adj. Composed of, formed of. This is an affix denoting quality, or substance. జలము water, జలమయమైన Aqueous, watry. అగ్ని fire, అగ్నిమయమైన fiery. రత్నము a gem, రత్నమయమైన jewelled, set with gems. శ్రయ the Vedas, శ్రయమయమైన scriptural. తృణమయశర్పము a snake made of grass. చిన్మయుడైన spiritual, formed of spirit. తత్త్వమయుడైన full of truth. పూరుతురకలమయముగా పున్నది the town swarms with Musulmans. యిది అబద్ధాలమయము this paper is full of blunders.

మయత, or మయత్వము * Identity, unity, oneness, sameness. తాదాత్మ్యము. ఉదాకమయత్వమొందె she was united or mingled with the wave. Mand. 1. 2. కనుంగవల్లె మోడ్చియుండలపునమం త్రవర్ణమయతంగనువట్టిన. టీ॥ మంత్రమయతం, మంత్రవర్ణతాదాత్మ్యముచేతను. KP. 4. 94.

మయినము or మైనము n. s. Wax. మయినపువ్వు a wax-candle. A. 5. 161.

మయిల or మైల n. s. (H.) Dirt, foulness, uncleanness, imaginary impurity, dirty clothes. మురికి, అశుభి, కట్టివడిచినగుడ్డలు. చాకలవాడు యింకా మయిలయెత్తుక పోలేదు the washerman has not yet carried the dirty clothes.

మయిల adj. (H.) Dirty, foul, unclean, impure. మురికిగావుండే, అశుభమైన.

మయిలకుత్తము n. s. (H.) Blue vitriol, (sulphate of copper.) Verdigris (subacetate of copper.) మయూరకుత్తము. D.

మయము * n. s. Name of a demon; Vulcan, the carpenter, or architect of the *Daityas*. ఉష్టే. అసురవిశ్వకర్త. SC.

మయూఖము or మయూఘము * n. s. Light, brightness, a ray. Flame, beam of light. కిరణ, జ్వాల, ప్రభాకాంతం. SC.

మయూరము * n. s. The peacock. నెమలి. మయూరారి a chameleon; a lizard. lit. The enemy of the peacock, ఉత్తర వెల్లి. కొండమయూరము (Rox. 1. 580.) *Ardisia solanacea*. It is a small tree or large shrub: the juice of the berries is of a very beautiful bright red colour: it is in flower and seed near the whole year: the berry is the size of a small cherry, round, juicy, black, and one-seeded.

మయూరశిఖి * or మయూరశిఖింకి n. s. The plant called *Adiantum Melanocaulum*.

మయ్యచేత n. s. A sort of fish.

మర n. s. A spiral, a screw. Inattention, forgetfulness. చిత్తురి, శరాకు, కీలు. D.

మర adj. Made of wood, wooden. కొయ్యతో చేసిన. KP. 3. 69. వెనకమరగొమ్ము సూతగాగొనుచు ననియె. ib. 3. 87. దట్టిపిరుందుకుల్లటిలదామరగొమ్మిరుగేలబట్టుచుకా.

మరందము * n. s. Nectar, the honey of flowers. పూదేనె.

మరందలు or మరదలు n. s. Wife's sister, also younger brother's wife, పెండ్లాముతోడవుట్టినది, తమ్మునిభార్యయున్ను. Parizat. 5. 49. నీమరందలికొన్న.

మరంది or మరిది n. s. Husband's younger brother పెనిమిటితమ్ముడు.

మరందాకము * n. s. A flower. పువ్వుము. D.

మరక n. s. A stain, spot, or blot. కర.

మరకట్టు A sort of spell called శ్రుంభనము. Pal. 93. వాకట్టుమరకట్టు వణకెడికట్టు, పొట్టపొంగడు కట్టుపొంగులకట్టు. K. Pal. 362.

మరకతము * or మరకము * n. s. An emerald. శుభ్ర.

మరకపాటు A relapse of fever &c. రోగముమళ్లుకోవడము.

మరకపిల్ల, అనగాతిడు మేకపిల్ల. D.

మరకాడు n. s. A skipper, the native commander of a vessel. పైడవోర. Swa. 5. 56. సురరాజునకు పాండుకరి జేర్చుమరకాడు. టీ॥ మరకాడు, పైడవర్తకుడు. OG. says వెరిమస్తురాయుంటు. మరగాలు n. s. A stilt or wooden leg. కృత్రిమపాదము. D.

మరగుంటు v. caus. To enamour. మోహింపు జేయునటు. D.

మరగుజ్జు n. s. A dwarf. పొట్టివాడు, పొట్టిస్త్రీయు. D.

మరగుట or మరుగుట To use, be used, be accustomed, or addicted. To boil fiercely. To be dejected, to be in deep sorrow. అలవాటుబడుట, మసలకాగుట, కుండుట. తాగమరిగినవాడు one who uses to drink, one who is accustomed to drink. మరుగుతూ పున్నరమురు boiling oil. మరకాగుట to boil fiercely. L. 8. 52. కరుగుచును గునుకటకటాయనుచు, కందుచుగుండుచు కళవళింపుచును. BRK. 540. నీతకామవరతంత్రుడవై రుణులసంగతినుండగ, మరగిననుంజెలిమి జేరమరలి తిమదిలోకా. ib. 343. వాలిమ్మకుదోట పోలగనాలోలత్తులు దెరింగియర్చుజతోడం, బాలుడు పైలెందాలిమిమాలియిడేమిటికనట మరగదవింకా. ib. 314. ఘనరరశోకము పాల్పడియనిశమునానుతుడు

కృశ్ణుడై యుండగలందని యంతయు శోకించెదమనమున, గానిమరి నాకుమరుగనరేంద్రా. మోహించుట, అనగా ఆశక్తుడవుట. D.

మరచిపోవుట To forget.

మరచుట To forget.

మరచుట్టు A toe ring secured with a screw. A. 5.

131. భ్రష్టగర్భతామరచుట్టులో యనక.

మరచేట n. s. A sort of shark. సాక్షమర, చొట్టమర the squatina or angel shark.

మరణము * n. s. Death. చాపు.

మరతకము * n. s. Emerald. శుశ్మ. A. 1. 34.

మరతు n. s. A certain measure of land : the quantity is uncertain. Local. X. 564. 565 and 567.

మరదలు n. s. plu. మరదలు or మరదండ్రు Younger brother's wife, wife's younger sister. M. XIII. 2. 219. Dabi. 252. line 8.

మరది plu. మరదండ్రు n. s. A husband's younger brother. A brother-in-law. బావమరది his wife's younger brother.

మరశడము n. s. Training, breaking in. అలవాటు చేయడము.

మరపించుట or మరిపించుట v. a. To make him forget, blot from his memory. వాడుదాతృత్వములో తండ్రిని మరిపించినాడు he out-shone his father in liberality. ఆ బిడ్డను చనమరపించింది she weaned the child. T. 2. 161. శృహకృత్వవర్తనలనర్హురపించు. Cala Sas. 1. 13.

మరపు or మరుపు n. s. Forgetfulness.

మరపుట v. a. To train, break in. అలవాటుచేసుట. మరపురాని untamable, indomitable.

మరమేకు n. s. A screw, lit: a spiral nail.

మరల or మరలి adv. Again, anew, in return.

Aniru. 3. 59. ప్రాణదానము జేసి తిసికు మేల్కరల జేయగ నేరనమన్న రించితక.

మరలబడుట or మరలంబడుట v. n. To rebel, తిరగబడుట. వాకినాలుక మరలబడియున్నది he is tongue tied. M. V. 1. 308. వారలమరమన్నంచు గాక మరలంబడునే. ib. XIII. 3. 155. జిహ్వామరలబడగ బిలుకలనయ్యి శిలించె.

మరలించుట (or, contractedly) మల్లించుట v. a. To turn back, to recall, to rescind, abrogate, annul. To ward off, turn, elude, evade. N. 9. 254. భక్తగర్భలుండగ్గోపాలబాలకులమరలించిమరియు వెళ్ళుచి సౌదంబులజరియింపుచుండె.

మరలుకొనుట v. n. To turn.

మరలుచుట To turn, make return, to draw back.

మల్లించుట, తిప్పుట. KP. 4. 23. శౌభభయంబున

నెరయగనీపైకొరికెమరల్పినిధిచినుకునే పాతపువేళంజూచిరి.

మరలుట v. n. To turn, return, go back, (contractedly,) మల్లలుట To be rescinded, abrogated, annulled. Vish. 2. 272. శముద్రంబుత్రవేళించినయేరులచందంబునమరలనెరుంగక.

మరవ or మరువ n. s. A sluice, or outlet. తూము. Local. 1. 165. ib. 5. 216. line 17. ib. 7. 3. and 163.

మరశటి adj. The next. మరశటిశంవత్సరము the next year.

మరాకుము Forget not thou. నీవుమరచిపోవద్దు. BD.

3. 816. నన్ని పోయెదమునున్ను మరాకు, మన్నుకూయన్ను. DRY. 2. 976. ఆ బాంధవ మెల్లప్రాద్దుబలకుండగు నార్యమరాకుమింక. M. V. 4. 71. ఆడినబూటమరాకుమన్ను.

మరాట or మరాటి adj. Appertaining to the Marāṭi nation which the English usually spell *Mahratta*.

మరాటితీగ n. s. A plant called *Spilanthus Amel-la*. Rox. 3. 410.

మరాటిదేశము n. s. The *Mahratta* country.

మరాటిమెగ్గలు n. s. A certain aphrodisiac drug. Kala Sastr. 3. 55. Rox. 3. 410.

మరాటీలు n. s. plu. The *Mahrattas*.

మరాళము * n. s. A species of waterfowl, with red legs and bill; perhaps the flamingo. Commonly interpreted the హంసము a swan.

మరి adv. More, further, else, again, then, so. మరేమిలేదు nothing else, nothing more. మరేమి what else? what more? మరెప్పుడువచ్చెనీ then when shall I come? మరిమంచిది so much the better. మరివేరేలేదు nothing else. మరిమరి more and more. మరిమెక another. మరిన్ని besides, also, moreover. మరిమెకదు another man. మరియెట్లు in what other way? మరికొన్ని a few more. మరినాలుగు four more. వాడుయెవడు who is that man? మరియెవరు లేదు nobody in particular. మరేమిలేదు there is nothing else, there is nothing further. మెకమరి or మెక్క్ మరి some more. M. XII. 3. 28. యిదిమరితోందర this is an additional plague.

మరిగ or మరిగ n. s. A cup cut out of మరిగరాయి soft soap stone. BD. 3. 829. మరివచ్చిచూచుడుమరిగంటుగాను.

మరిగొమ్ము n. s. A sluice. చెరువునకునీరుయెక్కునై లేపావించెనే. D. అలుగు.

మరిది n. s. Her husband's younger brother. మొగడితమ్ముడు. బావమరిది his wife's brother.

మరిన్ని adv. Besides, also, moreover, much, more, మరిపించుట v. a. To make him forget, put it out of his head, blot from his memory. See మరిపించుట.

మరియు adv. More, further, else, again, then, so. See మరి.

మరిచము * n. s. Pepper. మిరియము.

మరివి * n. s. plu. మరిచులు A ray of light. కిరణము. Swa. 5. 98.

మరివి * Name of a certain santan or fakeer. తెక్కముపి.

మరివిక * n. s. The ("Delusion") *mirage*, or vapour, which in hot or sandy countries appears at a distance, like a sheet of water. యెండమావులు. H. 2. 169.

మరు adj. Other, next, in return. మరునాడు next day. మరుమాట contradiction.

మరుకువ or మరకువ n. s. Forgetfulness. జరాకు. D. విశ్వక్రి.

మరుగు n. s. Privacy, cover, shelter, a screen, concealment, the hidden part of any thing. తమమరుగుజొచ్చినాను I have sought shelter with you. ఆతోటనిండామరుగునవున్నది That garden is very private. ముఖమరుగుగోడ a curtain wall, placed before a door. మరుగుపెరడు the privy or necessary. ఆమాటనుమరుగుచేసినారు they kept it secret. మరుగుకడ్డ disappeared. ఆగోచరస్థానము, చాటు. D.

మరుగు adj. Hidden, unseen, invisible, imperceptible, obscure, sheltered. మరుగుగోడ a curtain wall or screen wall.

మరుగుజ్జువాడు n. s. A dwarf. కుబ్జుడు. URK. 4. 250.

మరుగుట v. n. See మరగుట.

మరుగుదొడ్డి n. s. A necessary or privy.

మరుగునడుట v. n. To disappear. కానకపోవుట.

మరుగుపరుచుట v. a. To conceal, keep in secret, embezzle, secrete, slur, to wave a question, to blink, to gloss over, to make away with.

మరుచుట or మరచుట v. a. To forget. పుట్టుమరుచుట or మైమరుచుట to lose consciousness, to swoon. మరుచుడు forget ye. మరువకు forget not thou.

మరుడు n. s. Cupid. మరునైనము the host of Cupid. i. e. parrots, cokilas &c. మరుకాక the fire of love. మరుచివ్వు, మర్త్యముద్ధము, అనగారతి. H. 2. 268. మరుదంతి a parrot. Ha. 1. 34. మరుగిల్లు Mons veneris; pudendum muliebre. Ka-

lahasti. 3. 12. మంచెలమీద నెక్కి కటిసండలిచుట్టి నపారుటాకులిం, చించుకచంచలించిమరుగిల్లుటయల్పదజేమిట్టలక, చెంచతళార్చివేయుదురుచిత్రముగా సెడిశిల్లచాపములాంబితదీధితుల్ విరుత ధైర్యచ సంకవమాదబర్హక.

మరుత్తు * n. s. Wind, air; a sort of demigod. The mythological winds being seven this word denotes seven. వాయువు, చేతుడున్ను. D.

మరుత్వంతుడు, మరుత్పాలుడు * Epithets of Indra Jupiter as lord of demigods.

మరుత్పాలుడు * n. s. An epithet of fire and Indra. అగ్నిహూత్రుడు, ఇంద్రుడు. D.

మరునాడు n. s. Next day.

మరునడుట v. n. To disappear, or vanish. M.VII.

4. 315. ఇనుమండలంబుమరునడ సెనరించెడ. ఆదృశ్యమయ్యెననుట. D.

మరుపు n. s. See—ర—

మరుపుట See—ర—

మరు పెట్టుట, అనగామరుగుచేసుట. OG. 8. 3. 97.

తత్తముద్రలుమరు పెట్టడర మెయనరు.

మరుభూమి n. s. A dry waste, a desert spot. క్షేమరువు. ఉపరక్షేత్రము. 8. 3. 205.

మరులు n. s. Love, desire, lust. మోహము, కామము. D. మరులెత్తినకైనపి like a fool.

మరులుకొనుట v. n. To fall in love. మోహించుట.

మరులుకొల్పుట v. a. To allure, inveigle, enamour. To make love, to sue, court. మోహించుచేసుట. N. 9. 285.

మరులుజడచెట్టు, Orri's root: a kind of bent grass. అనగాగోలోమిచ్చుము. SC.

మరులుట v. n. To return, to go back. మళ్లీకొనుట.

మరులుతీగ n. s. The insane root. మరులుమాత్రం శీగ. A. 6. 11. మరులుతీగ పెట్టియిరులన్నసోయనియెడుతమిళ గాడునడి.

మరులుపు n. s. Change, exchange, return. మళ్లించుకోవడము. T. 3. 124. తక్కుమరల్పునెర్పలు.

మరువ n. s. Dumbness. మూకత్వము, అనగామూక. D.

మరువ adj. Dumb. మూకైన.

మరువము, మరువకము, మరువంపుచెట్టు n. s. The plant called sweet marjoram. శ్రావశ్చుష్పకము. D. మరువంపుమొలక a slender nymph. lit: a sprig of that plant. మరువంపుమొలకలు plu. a kind of grain. H. 4. 155.

మరువవాడు n. s. A dumb man. మూఁగవాడు. D.
 మరులు n. s. Cover, shelter. Solitude, privacy.
 Armour. M. IX. 1. 295. మద్రవిభుడుధర్మమూ
 రుతసుతులమైమరులురుక, నరికెమార్గముల. ib.
 IX. 1. 292. ఆరడుశశిడిమైమరువారుదూవులన
 రికివైచి. అగోచరస్థానము, కవచము. D.
 మరులు * n. s. A desert, waste, barren flat. నిర్జల
 ప్రదేశము.
 మరులుతుడు v. n. To disappear, vanish. కానక
 పోలు. BD. 1. 568. ఇలమరులుతుడనిర్మలశివభక్తి.
 మరులుము Imperative (of మరులు) forget thou.
 మరుశీతి adj. The next. మరుశీతిశువత్సరము the
 next year. మరుశీతిని ము next day.
 మరే Yes! of course! S. 3. 52.
 మర్కటము * n. s. A monkey. కోతి. In divinity
 the following are two figures : మర్కటశిరోర
 న్న్యాయము, అనగాకోతిపిల్ల కోతిని తానుగాపో
 యికరుచుకోవడము. మాజాకలిశిరోన్న్యాయము,
 అనగాపిల్లితానుగా పిల్లనుపోయి కరుచుకొనితీసు
 కొనిపోవడము, అనగాశిష్యుడుగా పోయిగురువు
 నుఆశ్రయించడము మర్కటశిరోర న్న్యాయమునబ
 డుతున్నది, గురువుతానై అధికానించి శిష్యునియే
 లుకోవడము మాజాకలిశిరోర న్న్యాయమునబడుతు
 న్నది. These are two similes; in that of 'the
 monkey and its cub' the weaker adheres to the
 stronger by instinct; whereas the మాజాకలి
 శిరోర న్న్యాయము 'the cat and kitten' denotes
 the instinct which leads the stronger to pro-
 tect, or carry, the weaker; the latter instance
 is used to illustrate the free grace of God :
 and the former is of man seeking divine aid.
 మర్కటకీటము * n. s. A spider. సాలెవురుగు. A.
 1. 45.
 మర్త్యము * n. s. The visible world, the terres-
 trial scene. ప్రపంచము. M. I. 2. 172. తనకో
 రైకసురావయ్యెన యట్టికన్యక గానడయ్యెమర్త్యము
 న.
 మర్త్యుడు * plu. మర్త్యులు * n. s. A man, a mor-
 tal. మనుజుడు.
 మర్దనము * n. s. Rubbing, handling, grinding,
 pounding. పిశకడము. అంగమర్దనము Champoo-
 ing, rubbing or pressing the flesh.
 మర్దలము, మర్దలిక * n. s. A kind of drum. మృదం
 గము. Lalito. 11. 2. కృత్వామర్దలికాకారంశస్త్రాం
 భారాయశ్శుభా.

మర్దించుట * v. a. To rub, handle, grind, crush.
 పిసుకుట.
 మర్దితము * adj. Rubbed, ground. పిశకబద్ధ.
 మర్నాడు The next day. i. e. మరు other నాడు
 day.
 మర్మము * n. s. A vital part. Secrecy, mystery,
 dissimulation, hypocrisy. శమర్మముగా in full
 detail, minutely. కవటము, నెవము, ఆయము. D.
 మర్మస్థానము private part, mortal part. మర్నా
 న్నేపి he who investigates or tries to discover.
 మర్మజ్ఞుడు * n. s. An intimate: he who knows
 the secret. మర్మమెరిగినవాడు.
 మర్మరము * n. s. Murnur, rustling sound. వ
 శ్రుశబ్దస్వర. SC.
 మర్మి * n. s. A hypocrite: a hollow hearted man.
 మర్నాద * n. s. Manner, way, fashion, custom.
 Limit, boundary. Respect, civility, decency.
 దానిమితిమర్నాదలేదు there is no end to this,
 it is an interminable task. ఆయుర్మర్నాద the
 limit of life. ఆమర్నాదగానేచెప్పెను he said so :
 he said in like manner. మర్నాదమాట a civil
 expression. మర్నాదశ్శుడు a gentleman, a res-
 pectable man. ఇదినీకుమర్నాదా is this man-
 ners? is this proper? మండిమర్నాద fine fa-
 shions!
 మర్నాదైన adj. Honourable, respectable.
 మర్రి (చెట్టు) n. s. The Indian fig tree. Ficus In-
 dica or banyan: the fruit is dark red. వటవృ
 క్షము. Rox. 3. 550. 540. P. 3. 132. G. 12.
 13.
 మర్లబాము, అనగామలుధానము. D.
 మర్వ for మరవ the Inf: of మరుచుట.
 మర్వము See మరువము.
 మర్దము * n. s. Patience, endurance. క్షమ, పీర్పు.
 మల n. s. A mountain. The axle bar on which
 the చాట or lever of a కారెము turns. కొండ.
 నిట్లతోడోనెకువేసేఅడ్డకర్ర.
 మలము * n. s. Dirt, filth; particularly, Dung.
 Sin, pollution. Dregs, sediment. మలహరుడు
 the remover of defilement; an epithet of Siva.
 అణుశుంబంధమైనమలము, ఆణుమలము origi-
 nal sin. మలక్రయము, ముమ్మలము three kinds
 of defilement or evil passions viz. యర్వము, మా
 య, కామము pride, confusion of mind, lust.
 మలమూత్రములు dung and urine. మలబంధము
 costiveness, obstruction of the bowels. మలపా

భక్త పెట్టుట to ease the body, to go to stool. శరీరమువల్లను శుష్కము, త్రురీషము, గులిచి, దీమిడి, తుసి, ఉన్ని, మొదలైనవి, పాతమున్ను, మరియుమున్ను. D.

మలంతుట v. a. To fold, to bend. మడుతుట. A.

4. 45. కెమ్మెలు మలంచిలో ననయ్యన సెయ్యన నుచు క్కను. టీ|| మలంచి, అనగా మడిచి, పెదివిరిచి అనుట. T. 3. 120. పాదములు క్కలు సెక్కి టిగామలంచి, మలంచి, చుట్టిన్ని. OG.

మలంత, అనగా మడిగొన్న. OG.

మలక (అనగా మెలికె. D.) n. s. A twist, crookedness, bend, a spiral, a serpentine line. plu. మలకలు Tricks, guiles. The twisting or turns of a channel. మలకతనసి, కుటిలముని the wily monk. B. X. §. 16. verse 66. మలకలు మాత్రచారములు మాముఖముల విషవర్షి కీలముల.

మలక or మలగ A double bullock load; being a litter placed on two bullocks.

మలకడాలు or మలకవాలు, అనగా పాదరక్షలు. OG.

Shoes. A. 6. 94. వెలివాడకని క్రొత్తమలకవల్లనినూ నెయిది. టీ|| మలకవాలు, చెప్పులు.

మలకనూము, అనగా తదిక్కుంచములక్రమాణము. D.

మలకపుట్టి A measure of grain; about a ton, being from 200 to 240 కుంచములు or 960 Seers. యిన్నూరుకుంచములది. D.

మలగ n. s. A herd of carriage bullocks, or asses with empty sacks upon them. దినుస్సుపట్టగల గోనెలు మొదలైనవి తో కూడా. D.

మలగుట v. a. and v. n. To wander, to roam about, to turn, to quit. తిరుగుట, మట్టుట, నివృత్తి చేసుట. Ellana. 3. 294. మాయజగములో నెమలుగజేసె. A. 3. 28. సారెమలంగుచుచుకా. M. XII. 6. 163. వినుమజ్జానమునగర్తనిరూధతగలుగు, దానమలగత్రజననమును మరణము. మలగపు, తిరగపు, అనగా నివృత్తికాపు. HD. 1. 1570. ఉలికిముఖంభోజమోరగాద్రిచ్చి, మలగబోయిన సీలమణులనామెరయు, కురులుదీగలువట్టుకొనిన హుమ్మనుచు. మలగబోయిన, అనగా తిరగబడ్డ, మలగ, చుట్టుకొనెననుట. D.

మలచుట v. a. To chip, to cut stone with a chisel, to engrave a stone. To winnow grain so as to separate it from pebbles. చేసేమలచినవియ్యము winnowed grain. R. 2. 87. మలచినబాలుగాక మగమానినూపులు చాలకైన. Vema. 1569.

అరయ చేసేమలచుచు దీగలు మలిగలు, తిరిపెమిడెడు. కక్కు చేసుట, తులితో చెక్కుట, నియ్యములో రాళ్లు తేకచేసుట.

మలకబరె n. s. A female buffalo, which gives milk after her calf is dead. దూదరచ్చి పాలిచ్చే గేదె. D.

మలపు n. s. (Tamil) A kind of dance. A. 4. 38. వాదిత్రయవరంతురలు మొరయు నెడబడతుకలు మలపుగొనం. టీ|| మలపు, అనగా మెదురుదిరిగి ఆడే ఆట.

మలమలమరుగుట or మలమలమాడుట v. n. To burn fiercely, or violently. BD. 3. 760. మలమలమరుగుచు నిలనాడనేల, కొలదితప్పిననూచుకుడువంగనేల. Charitr. 3. 1498. మలమలమరుగుచు మడికినవిధము. మొండలో రీములు మలమలమాడుతవి the ants are scorched or burned up in the sun.

మలమాళిము * n. s. An intercalary month. అధిక మాసము.

మలయము * n. s. Malabar, Mount Malaya, in the south part of Western India. Sandal tree. మలయగిరి The Indian Hymettus; a mountain celebrated for its fragrant sandal groves. W. Vish. Pur. P. 174. Literally the sandalwood mountains. Pliny NH. 6. 19 mentions Mons Maleus as casting a shadow to the north in winter and to the south in summer. మలయమారుతము a breeze, a zephyr, a gentle cool, fragrant gale. దేశభేదము, చందనాచలము, చందనవృక్షము. SC.

మలయజము * n. s. Sandalwood. చందనము.

మలయజిరి * n. s. A kind of cloth. వస్త్రవిశేషము. BD. 3. 117. తుంగారవట్టును భూజితిరుద్రలిలకంబు, శరగమ్మ, మలయజిరియు. BP. 3. 25. మాందోభిభూజితిమలయజిరి.

మలయిక n. s. Rambling, jaunting, junketting. విహారము. D.

మలయుట v. a. To love, long for, covet. ఆశించుట. Vasu. 3. 116. కన్యలావణ్యరసేనుధాగాహన మునవిభునినయనముల స్వేచ్ఛవృత్తిజెంద, మనసుతదురోజుకొమాద్రిమనికమరగి, మహితసురతానుభూతికై మలయుచుండు. కోరుతూవుండును. Pal. 10. మానమేధనము గామలయుచుండుదురు.

మలయుట v. n. To rejoice, be pleased, eager, or delighted. To shine, be splendid. To unfold or display. To blow as wind. ఉల్లసించుట, వెలయుట, విజృంభించుట, విశేరుట. B. X. §. 5. కెట్లుకెను

లసా లేగలు. Siva. 3. 116. మలయశవసునివిలి చెనూ
వియావేళ మలయు గోవిలకుంబ మస్త్రిరంబునునీల.
చాటు|| ఇలలోనిద్దరురాజులు మలయుచుచదరంగ
మాడిమాఁటివేళక బలమెత్తికట్టమరచిన యెలుకలు
తమకలుగులోకియే నుగతీసెన్. Siva. 4. 51. చిల్లర
శలగులంబిల్లలంబుల్లరంబులసాగ నిచ్చిగునికి వెనక
మైమలయుచుంబిరుందందిరుగుచిరుగున్నలకు వెన్నా
డు. ib. 6. 29. నెరివేణికాంతికి మలయుచు బైశు
యిన్ మధుశుమాలిక వాయక శంఠరించ గా. Dab.
289. వలమెత్తవవ్వధూవరులగుంచి, మలయుచుగో
త్రనామంబులునునువ. R. 4. 156. కలయకబుట్టులే
జెనుటగ సైనుకూరిమి బెక్కువమకముల్, మలయుట
దోచునట్టితిమానినికొనుద తరంబునన్. N. 8.
84. కాగిలింపుచురాజ్యభాగంబుమరతు, మరతుశక
లంబునినుగూడిమలయువేళనట్టినిన్నును నెడబాపెనద
యప్పత్తిదైవమిక సేమిసేతునే తరళనయన. టీ|| నిను
గూడిమలయువేళ, నితోకలనిసుఖించేటప్పడు. Bmj.
4. 17. మలని చెక్కులమార్చిమార్చిదొంతరమద్దులిచ్చు
చుమితిమార మెచ్చుకొనుచు. Siva. 3. 146. మాణిక్య
దీపముల్ మలయుచోట. టీ|| శ్రుకాశించే చోటను
న్ను Bmj. 3. 29. వెలసెన్ వానజవానక బలిసెన్
శరకునుమకుండ్రిభాసురకాంతిన్, ముసెన్ రేవె
నైలతగ, సెలసెన్ శరదుదయమైన సెగనెవ్వేళన్.
Suca. 1. 69. మలయుచో మధురాతిమధురాధరల
వాదివిన్నారగురుని చెక్కుమీద. BD. 4. 273. నిశి
తకుతారశీర్షిహితుడైపొంగి, శుశువద్రుంచెదనిన్ను
శరువకునుచు, మార్గొన్ననతనికిమలయుచుగజము,
మార్గొనియెదిరెన్నదమువట్టిల్ల. మలయుచు, విజృం
భించి. Siva. 4. 23. పాదలితోట్లగట్టిపోరుచుండిమ
లయుగానిపోవుమానిపాదగన్న. T. 3. 71. మల
యుమబ్బునుమబ్బు మానుమనును. టీ|| మలయు, శ్రు
కాశిస్తున్నటువంటి. H. 3. 92. శూన్యవిపినశ్శలు
లకలుగులనిలువకతొలగును మేలయకభూతములు
చానిమంత్రోద్ధతికిన్. T. 2. 149. మలసెనుదార
ముమలయశమీరము. టీ|| మలసె, విశిరెను.
మలారము n. s. A rake (used in a garden.) గా
జుమలారము a string or bunch of glass brace-
lets.
మలికితము n. s. Sorrow. వ్యాకులము. మలికితకుడు
ట to sorrow. L. 11. 118. మనసుగలకనాడ
మలికితకుడుచు.
మలిగండ్లు n. s. Light grains which are worthless.
తరకలు. నూకానుచ్చు. Vema. 3. 34. ఆళ్లచేసి
నులవి అలిగండ్లు మలిగండ్లుతిరిపెనిదెడుకటికదే

తెల్ల నెలమిమన్నుది నెడునెర్ర తాదురునుమి. L. 24.
57. మలిగండ్లుదీసిసమంబియ్యంబునిలుచువిధంబు
ననిసొరదుప్తవా శననెంతయువడి కడకొత్తభాసు
రజ్ఞానశంకదవృద్ధిబొందు.
మలిసము * n. s. Dirt, fault, defect, blackness.
మరికి, దోషము. Vema. 154.
మలిసము * adj. Dirty, foul, black. మాసినది, నల్ల
దిన్ని. D.
మలిసముఖుడు * Black-faced, an epithet of the
god of fire, of a ghost, of a monkey, of a bad
man; a large black wild bee. అగ్నిహూత్రుడు,
దజనుడు, చచ్చినవాడు, కొండముచ్చు, తుమ్మెద.
D.
మలీమసము * adj. Foul, dirty. మాసినది. D.
మలు adj. The second. మలుకారు n. s. The se-
cond crop produced within the year, the light
crop. రెండోమాటుచేసినటుంట. మలుకారు, అన
గాశీతకాలము. D. The winter. మలుచూలు the
next child. మలుకుక్కుము, అన గాకృష్ణకుమము. D.
మలుకవ, అన గామలిసము, మక్కులన్ను, మమ్మలన్ను.
OG.
మలుకు or మల్లు n. s. (K.) A turn, twist, fold. A
slip-knot. దారముమెదలయిన వాటినియెదురెదు
రుగాతగిలించిమల్లిపెడమల్లతప్పినది. కొండమలుకు
గాలి an eddy of wind round a point of land.
T. 5. 7. మల్లుతో, డామెలివెట్టికట్టినకడానిజగా
జగిపాగమీద.
మలుగ or మలుగపాము n. s. A kind of eel.
మలుగు n. s. plu. మలుగులు. కటియొక్క కీళ్లు. D. The
small of the back above the loins, the sides of
the loins. వెనకమలుగు the back of the hip, అ
న గాతొంటి.
మలుగుట v. n. To be extinguished, go out. ఆరి
పోవుట.
మలుచుట or మల్పుట, See —ల—.
మలుచుట్టు n. s. A screw driver, a wrench. తిరుగా
ణి.
మలుపు n. s. A turning. మూలమలుపున in turn-
ing a corner. తిరుగుడు.
మలుపుట v. a. To extinguish or put out a lamp.
ఆర్పుట.
మల్లు n. s. See మలుకు.
మల్లుడు n. s. plu. మల్లులు A Musulman. Vasu. 3.
251. మల్లవిసాదన. టీ|| మ్లేచ్ఛులనుశింహరించే
వాడా.

మల్పూరు A second birth i. e. the second child.
మల్ల n. s. A little shallow earthen vessel. (శ్రమితే. D.)

మల్ల adv. Again. తిరిగి.

మల్లము or మల్లకము * n. s. An oil vessel, holding oil, whether for culinary purposes, or for burning as a lamp. సూనెవిత్తు, (శ్రమితే. SC. (సాని. H.)

మల్లగుల్లలు n. s. Discussion. మల్లగుల్లలుచదుతున్నారు they are disputing.

మల్లచరచుట v. n. To clap (themselves on the breast or shoulder,) as wrestlers do in vaunting. M. IX. 1. 412. దుర్యోధనునింజెనవానిని కాక నిల్చి తన్నునకుడు కృతార్థునిగాడలంచుచు మల్లచరచినం. KP. 3. 203. అనగాభూషాస్థలన ముచేసుట.

మల్లడి n. s. A crowd. గుంపు. OG. మల్లడిగొనుట To rise or collect in a mob, గుంపుచేరుట. To unfold or display, విజృంభించుట. To grieve or be afflicted శంతాపమునుబొందుట, తరితపించుట. A. 1. 21. తేట్టుమల్లడిగొనిచుట్టి రాకునశలక. టీ॥ మల్లడిగొని, గుంపుగొని. BKY. 2. 773. మనమునజయకాంక్షమిగులమల్లడిగొనక. S. 4. 120. గర్భాసురినిబాదంగోరికల్పిండుగొనగా. L. 3. 56. శీల్యితోత్సాహశంకుడమెరిసి, మల్లడిగొనుచుండుమలయమారుతము. Pal. 376. మనసు లోకలవేద్యమల్లడిగొనక. Swa. 3. 8. విరహదశదహనదాహంబునదేహంబుదల్లిదల్లిమల్లడిగొని, పెల్లదరునిట్టూర్చుగాడ్చువీరలంకశరత్తి. టీ॥ మల్లడిగొని, ముప్పిరిగొని. R. 7. 154. ఫెళఫెళనార్చిమల్లడిగొనేర్పిజంబున. L. 4. 355. అల్లమనుమదిరాయతేజుకూమయవీరించుమారు బాగుములచేమల్లడిగొనుచుసూరలతకుని సునరజెప్పితిని. మల్లడిగొనుచు, అనగాతరితపిస్తున్న. D. says మల్లడి, అనగాతాపము.

మల్లవేసుకొనుట v. a. To turn or stop, as a cat or dog does a rat. దోవలోనన్ను దొంగలుమల్లవేసుకొన్నారు the thieves beset me in the road.

మల్లాడుట v. n. To struggle. పెనుగులాడుట. Vasu. 4. 16. వల్లవీరశిఖాడిమల్లాడుమాయగొల్లనికి. N. 9. 343. కొంగుదియ్యకురావచ్చెదరెవ్వరైనయని, మల్లాడంగనావేళ. అనగుట. D.

మల్లామది, అనగాతారుమారుగా. OG.

మల్లారము or గాజులమల్లారము n. s. A cluster of

bracelets. A cord on which bracelets గాజులు are strung by venders.

మల్లి adv. Again. తిరిగి. శివాంధ్రము అమరమున కుమల్లిచేసివున్నది the Sivandhram is written as a match for the Amara, it answers to the Amara.

మల్లింతుట v. a. To turn, to return, to get back. నిద్రమల్లించేటందుకు అక్కడికిపోయెను he went there with a view to recover (his sleep. i. e.) his health.

మల్లిక * n. s. Jasmine. అడివిమల్లిక jasminum angustifolium. నవమల్లికా double jasmine. శీత్రలాయం, విరజాజి SC. Rox. 1. 95. మల్లెచెట్టు, మల్లెపువ్వు, భిక్షాపాత్రము D.

మల్లికాక్షము * A gannet, a kind of crane or gull. Ananda. 9. 59. A white swan with dark legs and light eyes. మనిచరరాచంచుశ్వేతహంస. శ్వేతశత్రావ్య. SC.

మల్లియ Jasmine. మల్లెశీ. D.

మల్లి adv. Again, anew. తిరిగి.

మల్లు n. s. A name (like Pug or jack) for a monkey. A wrestler or boxer. Vish. 6. 268.

కోతి, జెట్టివాడు. D.

మల్లు plural of మడి Fields. పాదులు.

మల్లుట v. n. To turn. To resemble. మల్లుముఖము గావున్నది there is a prospect of recovery, the illness is on the turn.

మల్లుడు * n. s. A wrestler. జెట్టివాడు. D.

మల్లుబాట్లు n. s. Turning, stubbornness. తిరుగుబాట్లు.

మల్లె adj. Appertaining to jasmine; as మల్లెచెట్టు jasmine plant. మల్లెపూలు jasmine blossoms. అడివిమల్లె jasminum angustifolium; which grows to ten feet high. తెలందామల్లె The tuberose. బొండుమల్లె a variety with luxuriant flowers. నాగమల్లె a plant; justicia grandiflorum. ఏటిమల్లె Rox. 2. 287. a water creeper, called Persicaria Madraspatana: other kinds are called కుంకుటిమల్లె, శేదమల్లె.

మల్లె n. s. A twig. చువ్వ

మల్లెజంగురు n. s. A heron. లోహకృష్టి కుడి. D.

మల్లెపురుగు n. s. A canker worm that is generated in the flesh of cattle.

మల్లెమొగ్గులు n. s. A necklace. The buds of jasmine. కంఠమందుధరించేసాము, మల్లెచెట్టు మొగ్గులు.

మల్లెలు n. s. Jasmine. మల్లెలు or మల్లెలెరులు the disease called cancer or insects produced in the small pox. Ila. 3. 92. విశములయ్యను చేర్చి నవిశములన్నిమల్లెలయ్యనుజూబొందుమల్లెలుంచ.

మవ్వంపు or మవ్వపు adj. Beautiful, handsome, neat, comely, pretty. సాగనైన, సుందరమైన, కోమలమైన. Aniruddh. 3. 10. అభిరామదనియం హరిసీలవేణులుమవ్వంపుకొత్తలబద్ధమవ్వ. URT. 6. 78. కడు బెట్టిదపుగాలి సుడిశిననెరిదప్పదిరిగిన మవ్వంపుతీగమార్చి. Vish. 3. 291. యోగాశీసంబున బాగుమారగనుండిమవ్వపుతోడలవైతవ్వళించు. S. 3. 288. వరుణుండువైచుమవ్వపుబల్లగోలనతరగమారుపుగట్టుదాకనిగుడ. H. 2. 124. విడెంబుపుక్కిటకమవ్వపుకొంగుసూరవలమట్టెలు. ib. 3. 117. చందురుకావిజాళువామవ్వపుటంచుకుడ్తపురుమాలు.

మవ్వము n. s. Beauty, comeliness, elegance. సాగను. Vish. 6. 69. నీమవ్వముచూడవారశతమార్గముదోచుచునున్నదంతయుక. గోము. OG.

మశకము * n. s. A gnat, or mosquito. దోమ. మశానము n. s. for శ్రావణము A cemetery. మశూచికము * n. s. The small pox; Variolæ. పిల్లకుమశూచికముపోసినది the child has got the small pox. మశూచికముపొదుచుట To inoculate.

మఱి * n. s. Ink. Blackness. మసి, శాయిన్ని. D. మట్టు n. s. Sediment, dross. వెంకిమట్టు silver dross. కల్పము.

మశన n. s. Delirium, perplexity. Love powder. భ్రమ, మాయ, మచ్చు. Hams. 2. 105. జిగిబిగిన విన్నెలమశచూచి వలచువిర్రజుడైనక. మశవేకితెచ్చినాడు he conjured it out of their hands.

మశిక n. s. Swimming, or dimness of the eyes through faintness.

మశగుట v. n. To be enraged, to rage. See కోలుమశగుట and కనిమశగుట, విజృంభించుట. D. మశనినుట v. n. To yield, melt, be charmed. భ్రమపడుట. Kalah. 3. 137. ప్రాణనాయకితోడవర్యంకనీమల, మశగొని బెసగుసేంభ్రమమువిడిచి. Dasaradhi. § 12. మశగొనిరేగుకుండ్లకునుమార్తికమూలవెలబోసెట్లు.

మశలు n. s. Dirt. A stain, mole or any natural mark. మరికి, మరక, మచ్చ. Pal. 70. నెరవారుపములపేనుల మశలుపూమెలుపుతోదుడిచి. Ba-

hulaswa. 3. 66. సారంగమడకుంకశంకర్తశంకంబుమానితోరఃపీఠిమశలుగాగ.

మశనము n. s. A cemetery, or place for burning, or burying. శ్రావణము. D.

మశర n. s. Grey colour. ధూశరవర్ణము. D.

మశరలు A sort of rice. H. 5. 59.

మశరు n. s. Fatness, jollity. కొత్తు. NH. 5. 59.

మెడలెరుంకతిని మశరురికి వాడుకావరముబట్టియున్నాడు.

మశలుట v. n. To delay, to tarry. To hesitate.

To be gorged, or heavy with eating. To boil violently. జాగుచేసుట, రదయుట, శుండేహించుట, అనుమానించుట, వెక్కసముగాలినిశంకటకుడుట, నీళ్లుమిక్కిలీకాగుట. దానికి నెల మశలినది a

month has passed with her. i. e. she has been a month pregnant. పామయెలుకనుతినిమశలుట

న్నది the snake is sluggish being gorged. నీళ్లు మశలుటన్నది the water is boiling violently.

Swa. 6. 85. తమకముమాని చనుండన్న సవియు మశలకచనియెక. టీ|| ఆలశ్యముచేయక. M. XII.

3. 300. పూయన్నదస్సినాడపు, మాయుంటికిసతిధివైతిమశలక, నీకుం జేయవలయునాతిధ్యము. HD.

1. 1333. మంకలోడకములు మశలకహేమభృంగారముననలిత్రీతిడెత్తునుచు. DRB. 126. మాకొక్కకార్యంబుమశలకచేసిలోకక్తిర్దులబాండు. Sar.

D. 313. జనీదిద్దబాలాదిత్రజులవెన్నెంబ, మశలకచనుడెంచి. BD. 5. 503. బశవస్సనిన్నరబ్రహ్మయ్యగారి, మశలకపిడ్డొలిపియశమానలిల. ib. 4.

1428. వసిగొనివారికివాంధితార్థంబులూశుచునంతంతమశలినిల్పుచును. మశలి, జాగుచేస్తున్న. ib.

4. 1840. మరి వేయనమ్మినెమశలివచ్చుదును. మశలి, తిన్నగా. Vema. 814. శుశరపుమాంశముపెట్టియు, మశలకసుల్తాను ముశలమానులశేషా, శుశుచెలులయధరమాంశము, గుసుమాశ్రుడుపెట్టిచెరిచెగులములవేమా. మశలక, శుండేహించక. BD.

4. 629. మశలకముంటి కనువులునూకి. Vema. 931. మానశపువరక్రిమశలకనాత్తుకు, బోడితలలసాంపుపోల్చిమార. Sumati. 62. కనిగాయగరిచూచిన, మశలకమరియొగరెకాక మధురంబగునె.

మశలక, శుండేహించక. BD. 1. 380. వెలిగిర్చమునబ్రవేశించుగడదవ, మగువకంతట నెలమశలితోడోన, దగ్గభావిహ్నులు. Padma. 7. 224. కతి

కుయదివశంబులకుండత్రసాదంబునరేలుకాదేవికినెలమశలిన. T. 1. 37. నెలమశలికా శ్రమంబా

జపెనిద్దళు చెక్కులు పెల్లనయ్యె. This verb is explained శంఛరించుట, ఆలస్యముచేసుట, నిట్లుమిక్కిరితత్తమాట. D. మశలి, అనగా మెండొడ్డి, ఆలస్యముచేసి, మారుమశలుట, అనగా శరి గామెదిరించుట OG. To rival, match, to oppose, to front.

మసారము * n. s. An emerald, or sapphire. నిలరత్నము. SC.

మసి adj. Dirty, black. మసిపాతమాణిక్యము a jewel hidden in a dunghill.

మసి or మషి * n. s. Ink. కాంబి.

మసి n. s. A certain small fish.

మసికట్టు n. s. The scoræ of precious metals.

మసులుట See—శి—

మసూరిక * n. s. The small pox. మశూచికారోగము. D.

మస్కారము * adj. Glossy, smooth, soft, mild, polished, unctuous. సున్నునిది, చిక్కనిది. D.

మస్కారత్వము * Smoothness. సున్నున.

మస్తకము * n. s. A bamboo. A staff. A. 5. 146.

మస్తకరి * n. s. A mendicant: as using a bamboo staff. Panch. 1. 236. A. 1. 45. (or 48.)

మస్తము * మస్తకము * n. s. The head, the skull. A. 6. 21. శిరస్సు. D.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మస్తరించుట, అనగా చెయ్యకవ్వళించుట. OG. ఇదిబహుశా చెయ్యకవ్వళించుట అని పుండవత్తును.

మహర్షి * A common mispronunciation for మహానమి. q. v.

మహర్షి * n. s. A Divus, or saint of a particular order.

మహస్సు * n. s. Light, lustre. తేజస్సు. D.

మహా * adj. Great, much, eminent. మహాదుడు a great rogue, a base wretch. మహాచెడ్డ very bad. మహామంచి very good.

మహా * adv. Exceedingly, vastly, excessively, much, very, abundantly, frequently. మహా a common intensive adverb meaning too much, as పుష్పమహావేశినావు you have put too much salt మహాఅరిచినాడు he roared out loud. మహావచ్చినారు they have come in great numbers. తుటిలోనిట్లు మహాపారుతవి the water flows abundantly.

మహాకాయుడు * n. s. A bulky or stout man.

మహాకాలి * n. s. The name of the wife of Siva and a terrific form of Durga.

మహాకాలుడు * n. s. A name of Siva. శివుడు. D.

మహాకులము * A good or respectable family.

మహాకులికుడు or మహాకులీనుడు * A man of high birth. శత్రులశ్రమాపడు. D.

మహాగ్రీవి * n. s. (lit. long necked.) A camel. లాట్టిట్ట. D.

మహాజనము * The upper ranks: the principal people, or superiors.

మహాదేవుడు * n. s. A name of Siva; lit. the great deity. Baal, the deified phallus. Abaddon, Apollyon, the Destroyer.

మహానందము * n. s. Bliss, eternal emancipation, or beatitude.

మహానటుడు * n. s. The great dancer i. e. Siva.

మహానది * The name of a river in కటకము Cuttack.

మహానవమి * n. s. The name of a feast called the *Dasara*: which falls upon on the ninth day of the bright fortnight in the month of Bhadravada (September—October.) At this time all tools, arms, books, &c. are worshipped.

మహానళిము * n. s. A kitchen పంటయిల్లు. M. III. 1. 50. A. 6. 83. KUR. 6. 173.

మహానశ * n. s. Midnight. అర్ధరాత్రము. D.

మహాపురుషుడు * n. s. A hero, a heaven-born personage, a supernatural being. Vish. 4. 226.

మహాభాగుడు * n. s. A pure or holy man.
 మహాభారతము * n. s. The Maha-Bharata, a celebrated poem.
 మహాయుగము * n. s. Eternity, a great age or revolution of ages. చతుయుగకాలము. SC.
 మహారజలేము * n. s. Gold బంగారము.
 మహారజసము * n. s. Safflower. Gold. కనుంబా శుభ్రము. SC.
 మహారాజు * n. s. A sovereign, or emperor. మహారాజా Mighty Sir! my Lord, your excellency! మహారాజులైనమాత్రధులు My gracious lord. మహారాజులగు By all means! of course! oh! well done! నీవుమహారాజుగా శుండవలెను bless your honour! I wish you all good fortune! వాడుమహారాజుఅయినాడు he became opulent.
 మహారౌరవము * n. s. A particular hell.
 మహాస్థలము * n. s. The ocean. See అర్హము.
 మహాలయము * Offerings made to the manes of departed ancestors, for fifteen days from full moon to new moon in Bhadrpadā.
 మహావిద్య * n. s. Magic, as being 'The great knowledge' (Byron in Manfred. 2. 2.) మంత్రశాస్త్రము.
 మహి * n. s. The earth. భూమి.
 మహితము * adj. Proper, right, agreeable, fit. Worshipped, revered.
 మహిమ * n. s. Greatness in general, literal, or figurative. Magnitude, as one of Siva's attributes; illimitability, omnipotence. The power of working miracles. మాహాత్మ్యము.
 మహిళ * n. s. A lady, a female, maiden. మహిళాపురము the name of a town. P. 2. 5.
 మహిషము * n. s. A buffalo. దున్నపోతు.
 మహిషి * n. s. A she-buffalo. A queen. ఉష్టాధిపి కైరాజభార్య, శే.దె. SC.
 మహిష్ట * adj. Great, extreme. విశేషమైన. BD. 4. 305. యిరువదాండాదిమహిష్టభక్తిని.
 మహిష్టత * n. s. Greatness, excess. ఘనత. BD. 5. 296. యెల్లలోకములుమహిష్టతంబరగె.
 మహిసాసనము * A sort of frankincense. BD. 4. 1. 766. Charitra. 2. 2101.
 మహీధ్రము * n. s. A mountain. శరవము.
 మహీరుహము * n. s. A tree, as produced from the earth. వృక్షము.

మహిలత * n. s. An earth-worm. గండుతుడము, యెర్ర. SC.
 మహేంద్రభూషణము * n. s. A kind of yellow silk. BD. 3. 113.
 మహేంద్రడు * n. s. The name of Indra, ఇంద్రుడు. D.
 మహేశ్వరుడు * n. s. The 'great Lord.' This is a constant title of the god Siva. శివుడు.
 మహోత్సవము * n. s. The lotus. ఆరవిందము.
 మహోత్సవము * n. s. The high day, a great feast.
 మహోదధి * n. s. The sea. శముద్రము.
 మహోదయము * n. s. An auspicious day.
 మహోదరము * Dropsy. బల్లచేతకడుపువాచేరోగము.
 మహోద్యమము * n. s. Energy, exertion. ఆధిక్రయత్నము.
 మహోద్యమము * adj. Strenuous, diligent, energetic.
 మహోన్నతము * adj. Highly elevated, very high. Noble, great. అత్యున్నతమైన, అత్యుచ్చమైన.
 మహోష్ఠిము * n. s. A dromedary. See ఉష్ఠము.
 మహోక్షుము * n. s. A large bull, or ox. ఆహోతు.
 ముతీక or ముతీకము * n. s. A fly. ఈగ.

మా.

మా * n. s. 'Ma' a title of Laxmi. లక్ష్మి.
 మా for మహా as మాభాగు for మహాభాగు very well.
 మా (the infl. of 'మేము We) Our. మాతలిదండ్రులు our parents. మాతండ్రి my father.
 మాంకల్యము * n. s. The marriage token, the nuptial bead, a gold jewel with a cotton string, tied round the neck of the bride as a necklace.
 మాంకల్య ధారణము tying the marriage knot, i. e. performing the ceremony of attaching the Tāli to the neck of the bride.
 మాంబిడ్డము * adj. Coppery red. తామ్రవర్ణమైన.
 మాంబిడ్డము * n. s. A coppery red colour. తామ్రవర్ణము. Siva. 5. 54. కుంజరశతాంకమాయభట రంజితమైవైరజిహ్వరంజితలబహు, మంజులకాంతి కనిశితమాంబిడ్డము ప్రైలింగన మంటునుమరెడ.

టీ|| మాంజిక్తుము, అనగా యెరువుకును గలసిన గుణాలపొడిచాయ. BD. 3. 2085. పుకదిక్తుమరి శ్వేత, మొకదిక్తుపీత, మొకదిక్తుమాంజిక్తుమొకదిక్తురక్తము. రక్తాధికపీతము. SC.

మాండల్వుడు * Name of a certain sage. See M. I. 4. 310. and B. 3. 212. మాండవ్యమతము 'Mandavya's maxim' denotes prepossession of victory, confidence (మహాధాటి) or as Periander, one of the seven sages, expresses it, 'Nothing is impossible to the bold' (Homer, Odys. H. 51.) It is used of those who disregard superstition and act on their own judgment.

మాంత్రికుడు * n. s. Magician, conjurer.

మాండము n. s. A disease in children. మాండదగ్ధ the hooping cough.

మాందాళి A sort of silk. P. 4. 364. జిలుగుపావద మొద, చికురధిక్తుమిళిందాళి మొక్కతివ, మాందాళిగట్టి. మాందాళిచర్మ a kind of green stone.

మాండ్యము * n. s. Sickness, indisposition. Dullness, sluggishness, torpor, apathy, stupidity జడత్వము.

మాంధిలము * A certain bird. పెద్దకుంకటిమూగ. D.

మాంశము * n. s. Flesh. Vulgarly used for mutation alone. సంజుడు. D.

మాంశగంధి n. s. An inferior sort of ruby. కుంఠేటిమాంశమువంటిమండకారిగలకెంపు. D.

మాంశలము * adj. Strong, stout, lusty, fleshy. మాంశలనిరంబిని Callipygia. బలిసిన.

మాంసాశనుడు * n. s. He who is carnivorous G. 5. 67.

మాకండము * n. s. The mango. చూరము. SC.

మాకు or మాకు n. s. A tree. చెట్టు.

మాగ, మాగజెల్లి, మాగబొచ్చె, n. s. 'The fish called Roball. See బొచ్చె and మేవ. యెర్రమాగ the mango fish (Polynemus, species Paradiseus Russel. plate 183. 184.) There are other species. The word *Robalo* is Spanish; and is used in South America.

మాగధి * n. s. A sort of jasmine.

మాగధుడు * n. s. A bard, a minstrel, whose duty it is to recite the praises of sovereigns. శ్రుతిపాఠకుడు, ధాత్రాజు.

మాగాణి n. s. Wet lands irrigated for cultivation. వరిపొలము. D.

మాగాని n. s. Quarter, side. మాపుమాగాని The east side. దేశము, మాపుమాగానియని D.

మాగులుట v. n. To become dim. మకిలయగుట. నిస్తజ్జమాట. Sar Padya Pref. 22.

మాగుట v. n. To mellow, or ripen fully (as a fruit, or a boil) కండబారుట.

మాగుడుపారిస adj. Dim, dimmed, dull. నిస్తజ్జమైన. Prabhavati Prad. 5. 53. మెరుంగడంయిదురాజమందలంబుమాగుడుబారికానుపించె. Moli Bala. 50. శుభురచబ్రహ్మాండమెల్లతనకొర్యదీప్తిచేసినవింబపునయంబు పగల్గెమాగుడుకుడగజేసె.

మాఘము * n. s. Name of the eleventh Telugu month, answering to February—March.

మాఘము * n. s. A sort of jasmine. A. 5. 116. మొల్లపువ్వుము.

మారకమ్మ n. s. A jade. రామ్మలులేకపురుషశంయోగమునకుఅనపమకారాలుగావుండేటిది.

మారీక n. s. A patch.

మారీకత్తిరి n. s. A plant. Artemisia Indica. సురజర్ణము. D.

మారెనక n. s. A kind of carp fish. పుకవిధమైనచేతు.

మాట n. s. A word, promise; opinion, slander, rumour. నీమాటచెప్పులేదు he did not speak of you: he did not mention you. ఇదివేరేమాట this is another affair: another thing. వానిమాటకాదు this is not about him: I am not talking about him: not him. గడియకు పుకమాటచెప్పినాడు he changed his mind every hour. మంచిమాట (interj.) Very well. మంచిమాటలాడితే విన్నారు on speaking them fair they consented. దానిమాటయేల why do you speak of her? why make mention of it. దాన్నిగురించిరెండోమాటలేదు there is no alternative. వారివద్దమాటలుకుద్దాడు he was reproached or reprimanded by them. In some phrases the word మాట need not be translated; as ఆమెరియగానశ్రున్నదనేమాటతెలిసి knowing that she would return. నేను దాన్నికొన్నమాటరూపి it is very true I bought it. ఆమాటేయెరగను I know nothing of that. ఇందుచేతమాటవచ్చును by this you will get into disgrace. అట్లాచేస్తేమాటరాదా If you do so you will get into disgrace. అతనుమాటతప్పులేదు He has not failed of his promise. నేనుపోయినమాటవానియెట్లాతెలిసినది how did he know that I was gone? పోయేమాటావుండేమాట Does

he propose to go or stay? వాడువుండేమాటయింకా తెలియలేదు I do not as yet know that he will remain. మాటకుమాట word for word; literally. నామాటలకుదాటకు Transgress not my command. తనమాట మాటరాకుండా యిట్లా చేసెను he did this to avoid blame. మాటవినుట To obey. యెంతమాట what nonsense! అతడు చెప్పినమాటలక్కడనేవున్నారు what he said was, They are there. వానిమాటవాని పుల్లనే నాను I acted as he desired. నీకుమాట, నాకు మాట a command is easy to give but hard to perform. వెయ్యిమాటలేట in a word. నాకు తెరకమాటలురావు I do not know the Hindustani language. ఆ పెండ్లిమాటయీ గ్రంథములో లేదు there is no mention of the marriage in this book. నామాటవేరు, నీమాటవేరు I say one thing you say another, my opinion is different from yours. వాడికి నాకుమాటలేదు he and I do not speak. వాడితోనే మాటలు why do you speak with him? వీనిమాట తెలిసిపోయినదియింకా వానిమాటయేమో తెలియలేదు I know about this man, I do not know about the other. యామాటవింటే ఆయనయేమనును If he hears of this what will he say? కడకటిమాటయేమి what was the upshot of the business? యిప్పుట్లో వానిమాట సాగదు he has now no influence. కడకు వానిమాటే ముందరికి వచ్చినది at last his words proved true. వాడు వస్తాడా రాదా is he coming or not? యింకాయేమాటా తెలియలేదు I do not know the result. మాటలకు చట్టుకుంటే విడవదు If he begins talking he will never stop. అక్కడిమాట what is the good of talking about it. మాటలు గావ్రాశివుండే శ్రుతకము A book written in prose. మాటలు మంచివే కాని మనసుంచిది కాదు he talks well but has a bad heart. యింకా మాటలు రానిది a child that cannot yet speak. వానికి ఆ పూరిలో మాట వానికద్దు he has influence throughout the town. ఆయన మాటకు యెదురులేదు his word is law. మాటలకు మాత్రము పేదరికములేదు as far as words go he is rich enough. పైకమాటయిచ్చి పదిమాటలు తీసుకొన్నాడు his reproaches were returned ten-fold. నా నోటిమాటలు పీకి నాకడుపుమంట పోసుకొన్నాడు he tormented me with harassing questions.

మాటకారి n. s. An eloquent man. వాచాలకుడు. మాటతీయుట, మాటపీకుట v. a. To fish out secrets. మాటలాడుట To speak or to reproach. నన్నెందుకు పూరికేమాటలాడుతావు why reproach me? మాటాడుట To speak. S. 3. 41.

మాటిమాటికి Time after time, again and again. HK? 5. 23.

మాటిడు n. s. An elephant driver. యేనుగవాడు. Narasim. § 12. పంతుడు పైసమాటికిరవచ్చు.

మాటు n. s. Remedy. Ambush, screen, covering. A menstruum in which a metal is dissolved. Time, period, occasion. Instalment of payment. A patch of metal put in to mend a vessel. పొదలమాటున behind the bushes. విరుగుడు, మరుగు, తేవర వెలలకు వేసేటటకు, నురిగాడు దాశకాయ్య.

మాటుగొయ్యి n. s. A hidden pitfall.

మాటుట v. a. To conceal or hide. దాచుట, మరుగుచేసుట. T. 4. 31. తొడరియడిగినగిల్లాండ్రతోడ మాటు. టీ|| మాటులన గామాయతోడను మరి పైకరి తిగాలుకును. Nila 1. 16. జడలలో తెలిసితిరదలేటి, జాల్పాటి, అనగా జటాభారములతో తెల్లటిసిగ్గుల ఆకాశగంగయొక్క పరంపరలను దాది. Vaizayanti. 2. 44. అలకముల్పాటియాడలపాకజట్టి. అలకముల్పాటి, ముంగురులను మరుగుజేసి.

మాటువడుట v. n. To disappear, vanish. అగతంకపోవుట. D.

మాటుమనుగుట v. n. To be hushed or still or silent. పూరంతా మాటుమణివుండినది the whole town was in bed. మాటుమణినరర్వాత in the dead of the night.

మాట్లి or మాట్లి Like. Thus, in like manner. Bilh. 2. 106. శువనచాలనపాతిరవల్లిమాట్లి. S. 3. 379. మామాయల్లడవనిమన మామాట్లివావియొకటియమరించిన.

మాడ n. s. Half a pagoda, that is, two rupees, if the pagoda is four; ciphered thus ౫౪ a certain weight of gold. Four madas are one carsham. In revenue మాడలు చెల్లించుట is payment of fifty per cent. or half the sum due, as an instalment of rent. Colloquially and in poets మాడలు means money in general. S. 1. 433. కనుగొంటినదెనిధానము, కనుగొనసెక్కుమాడ్లబిందెగలిగినదాయేమనవచ్చు. శ్రీరామమాడ an ancient medal imagined to be lucky; and worshipped by the wearer.

మాదశుట్టు or మాకుశుట్టు n. s. The crown of the head. బ్రహ్మరంధ్రము. D.

మాకు n. s. The gable end of a house: burnt rice. యింటికియొక భాగముకప్ప, అడుగునబాగులై పోయిన అన్నము.

మాకుగు An upstairs house. మిద్దెటిల్లు. D.

మాకుచుట v. a. To burn, scorch, blacken. బాగులు చేసుట.

మాకుచెక్క n. s. Burnt rice. అడుగున చెక్కలుగా మాడిన అన్నము.

మాకుట v. n. To be burnt or scorched. ఆవుంటిముఖముమాడిపోయినది the boil dried up.

మాకుశుట్టు n. s. The crown of the head. బ్రహ్మరంధ్రము. D.

మాకుపు or మాకుగు n. s. An upstairs house. మిద్దెటిల్లు.

మాడెగూడెపుకిరాకులు, అనగా అడవి అగాంతరములలో పుండే చెంచువాండ్రనితో విసది.

మాక్తి n. s. Manner, likeness. ఆమాక్తి Thus, in like manner. రీతి, విధము. D.

మాడ్చుట, మాడ్చుట v. a. To burn, scorch, blacken. వాండ్రవుటము మాడ్చినాడు he broke up their scheme. వాడుముఖము మాడ్చినాడు he looked sulky. బాగులు చేసుట. D.

మాడ్చు n. s. A kind of tree. Platters are formed of its forked leaves. H. 4. 10.

మాణవక్రము * n. s. A necklace of twenty strings. వింశతియష్టికాహారే. SC.

మాణవక్రకు * n. s. A child, boy, lad, a manikin. A pupil, a religious student. అష్టవర్ష శర్యంత బారె, కుష్మిరపురుష. SC.

మాణిక్య * n. s. A house lizard బల్లి. D. I doubt this word.

మాణిక్యము * n. s. A fine ruby. A term of admiration, as 'a perfect jewel, a gem.' మాణిక్యమువంటివాడు he is a perfect jewel. మాణిక్యమువలె or మాణిక్యముగా as fine as possible. మాణిక్యమైన కాకిరము superfine paper, a fine specimen of paper. మాణిక్యమువంటి ఆడపిల్ల a darling, a pet. కెంపు. D.

మాత * n. s. Mother. An epithet (like *our lady*) Parvati. రత్ని, పార్వతీదేవియు. D.

మాతం * adj. Mātanga, i. e. outcaste, paria: equivalent to gypsey. చండాలు.

మాతంకము * n. s. An elephant కజము.

మాతంకత్వము * n. s. The paria state. మాతంకత్వముదాల్చి assuming the form of an outcaste. చండాలత్వము.

మాతంక * n. s. The goddess Cotytto or Durgi. Asyren, fairy, nymph, a she-devil. A paria woman. HD. 2. 2561. A female who sells or serves wine. Name of the tutelard goddess of the Madras boatmen. చండాలశ్రీ.

మాతంగుడు * n. s. A paria. మాలవాడు.

మాతంగారక n. s. A fish called old wife or rice fish, resembling the చండువాయి or Pomfret.

మాతరిశ్వదు * n. s. An epithet of వాయువు god of the winds.

మాతలి * n. s. The name of the charioteer of Indra or Jupiter. ఇంద్రసారథి.

మాతాపితృలు * n. s. Father and mother. Parents. తలిదండ్రులు.

మాతామహి * n. s. A maternal grandmother. తల్లియొక్క తల్లి.

మాతామహుడు * n. s. A maternal grandfather. తల్లియొక్క తండ్రి.

మాతులపుత్రకము * n. s. The thorn apple, or fruit of the *Datura*. ఉమ్మెరకాయ. D.

మాతులపుత్రకుడు * n. s. The son of a maternal uncle. మేనమామకొడుకు. D.

మాతులాని * n. s. The half aunt or wife of a mother's brother. మేనమామభార్య. D. భంగాయాం, జనకవిత్తులు. SC.

మాతులుంకము * n. s. A citron. మాదీఫలవృక్షము. D.

మాతులుడు * n. s. A maternal uncle. మేనమామ. D.

మాతులేయుడు * n. s. The son of a maternal uncle. మేనమామకొడుకు.

మాతుశ్రీ * adj. 'Dear' a phrase used regarding elder female relations as మాతుశ్రీమాతల్లిగారు my dear mother.

మాతృక * n. s. The original, from which the పుత్రిక or copy is made.

మాత్ర * n. s. Measure. A little. A short vowel. A moment. (Also, in Telugu,) a pill. కొంచెము, అక్షరము. D.

మాత్రము * n. s. Quantity, measure, proportion, computation, whether by number, rate, weight, extent, or capacity. వాడుఅట్లాచెప్పినమాత్రమున or మాత్రతాన as soon as he said this. ఆమాత్రపుదేవళము so large a temple. ఆమాత్రంభయపుం

దేమాత్రువాడు a man likely to have that book. తెకమాత్రుమనిషి a sort of fellow. మరి మాణము, నిశ్చయము. D. యేమాత్రము or యెంత మాత్రము how much, how far, to what amount, in some degree, to a small extent, in any degree. ఆమాత్రము so far. నాకు తెలిసినమాత్రము as far as I know. యెంతమాత్రము కాదు Far from it! by no means! not in the least! అదియేమాత్రము న్యాయము కాదు It is any thing but right. యెంతమాత్రము హేతువు లేదు there is not the smallest reason. మనుష్యమాత్రులకు అలవి కాదు it cannot be done by the hand of man.

మాత్రము adv. Only, merely, alone, simply, exclusively. నేనమాత్రమువచ్చినాను I alone came.

మాత్సర్యము * n. s. Envy, malice. ద్వేషము, శుఖ. మాదిగ n. s. A cobbler. A man or woman of that class: a knacker. మాయెడ్లుమాదిగయింటికి సిద్ధముగావున్నవి my cattle are ready to die (with starvation,) ready for the knacker. మాదిగ adj. Belonging to that caste. మాదిగెది n. s. A woman of the cobbler caste. మాదిగవాడు n. s. A man of the shoe-maker-caste, a cobbler.

మాదిరి n. s. A pattern, sample, or specimen. శమానము. OG.

మాదిరి adj. Similar, like. శమానమైన.

మాదీఫలము * n. s. Citron. మాతులుంగము.

మాద్యక * adj. Like me, resembling me. నావంటి. మాద్యకడు * A man like me. నావంటివాడు. D.

మాధవము * n. s. A poetical name of the second Telugu lunar month. చైత్రమాసము. D. మాధవమతము a Dwaita sect of Vishnu worshippers who adore Hanuman as the one God and look upon Vyasa as their great prophet. Their tenets are explained in the శురాశరశంహిత.

మాధవి * n. s. Clayed or candied sugar. The large creeping plant termed *Gartnera racemosa*. బండిగురిగింజ. D. says వసంతకాలపువ్వులై, కల్లు పెల్లము. D.

మాధవి * n. s. A bawd. కుంతెనకతై. D.

మాధవుడు * n. s. A name of Vishnu; also of Vāsanta, or spring. విష్ణువు, వసంతుడు. D.

మాధుర్యము * n. s. Sweetness of flavour, or of disposition, or of soil; as opposed to saline soil.

మాధుర్యము * adj. Sweet, sugared. మధురమైన.

మాధ్వి * n. s. Spirituous liquor. శుష్పద్రవాలతో చేసినసారాయి. D.

మాన n. s. One sixteenth part of the measure called కూము, నాలుగుటంకములయొక్కవిద్యుమాకు షష్ఠేది, దేశభేదముచేతయొక్కవరకువలున్నకలదు. D.

మానము * n. s. Measure of any kind. Pride, female arrogance or indignation. A system, a method as సౌరమానము the solar system of astronomy. వార్హస్పత్యమానము the system described by బృహస్పతి &c. తలామానప్రశ్నమానాంగుళీ మానసామాన్యే, ప్రమాణ, స్త్రీణాంకోశభేదే, చిత్రోన్నతౌ, గర్వభేదము. SC. Swa. 2. 31. రత్నకటక ర్పూర్ణరూపాన్మురితాళమానములుకొలుపు. టీ|| తాళమానములు, తాళప్రమాణములు.

కాలమానము the state of the weather, the nature of the season.

మానము * n. s. Civility, honor. The pudenda. గౌరవము, స్త్రీపురుషులయొక్కమరుగైనఅవయవము. వాడిమానముతీకిరి they disgraced or exposed him. యెవ్వరికూనానవారముపోయినాము every one of us went his way. మానముపోయినతర్వాతప్రాణముయెందుకు what is the good of living after losing "character?" మానధనము those whose good name is their wealth. మానహీనులు those who are devoid of character.

మానక adv. Continually: without stop, check, or hesitation. అనగాయెడతక. OG.

మానకుడు Abstain not, (prohibitive of మానుట) Dab. 246. line 6. విడవకంకి.

మాననీయము * adj. Venerable, honourable. శ్రాజ్యమైన. DRU. 1322.

మానభంగము n. s. Disgrace, dishonor. అవమానము.

మానవ * adj. Written by Manu. మనువుచేతరాయబడ్డ. Thus మానవధర్మశాస్త్రము The Laws of Manu.

మానవ * Human. మనుష్యశయింధమైన. మానవబలము human strength. మానవస్త్రీ a mortal woman. i. e. not a goddess.

మానవతి * n. s. A modest woman. వానికియిద్దరు భార్యలు, తెకతెరాక్షసితెకతెమానవతి he had two wives: one was a devil, the other a good gentle creature.

మానుకాశనుడు * n. s. A cannibal. మానుమ్యలను పెరి
డితినేవాడు.

మానశుడు * n. s. A man. మనిషి.

మానవేశ్వరుడు * n. s. A king. రాజు. M. 1. 1.
141.

మానశము * n. s. Mind, the seat or faculty of
reason or feeling. స్వాంతము. The name of a
lake (మానశసరోవరం Manasa-sarōvaram.)

మానశము * adj. Mental. మానశపూజ mental
prayer. మానసిక మైన.

మానసాకము * n. s. The swan. హంసము.

మానస్థానము * The pudendum mulieb. మర్దాంగ
లము.

మానశుడు * n. s. A man of respectability or
character. మర్యాదమనిషి.

మాని * adj. Respectable. మానశుడైన.

మాని adj. Wooden, vegetable. మానికూరలు
greens. మానిపురైలు marriage tokens made of
wood. వాడువాండ్లకు మానిపురైలుకట్టిందినాడు
he reduced them to beggary.

మానిక n. s. A dry measure; one fourth of a కుం
చము; it is ciphered మా. Thus మా 2 two ma-
nicas. A manica is one sixteenth of a తూము.
పొట్టమానిక a stumpy figure. నాలుగుటంకము
లయెత్తుదీయ్యముకట్టేది. దేశభేదముచేతయెక్కువత
క్కువలున్నుకలదు. D.

మానికము n. s. A jewel. మాణిక్యము.

మానికపు adj. Set with jems, jewelled. రత్నభరి
తమైన.

మానికె See మానిక.

మానితము * adj. Respectful. కొనియాడదగిన.

మానిని * n. s. Lady, damsel, maid. స్త్రీ.

మానికపసుపు n. s. Wood turmeric, a medicinal
drug. కర్కశి, దారుహరిద్ర. SC. Curcuma Xan-
thorrhiza. Rox. 1. 25. Ainsl. 2. 183.

మానించుట caus. To have it cured.

మానిముంత n. s. A wooden pail. S. 2. 391. పడివ
లెకొయ్యతోచేసినపాత్ర.

మానిని n. s. A person. మానిసిక్రొతి a baboon. S.
1. 130. కొద్దివేపులుమానిసిక్రొతులాదియైనవన్ని
యు.

మాను adj. Fit, proper, worthy. యోగ్యము. D.

మాను or మాను infl. మాని or మాను n. s. A tree,
wood. మాను or అడుగుమాను the trunk of a tree.

మానువడుట or మానయిలుచుట To be astound-
ed, petrified with horror: literally to turn in-
to wood, to be struck dumb. అడ్డమాను the
cross bar of a door. కట్టుమాను a float. చెట్టు,
చెట్టుకొమ్మలకిందిభాగము.

మానుకొనుట v. a. To relinquish, to forego, to
resign, to lay aside, to desist from, abstain
from. అంకడిమానుకొనుట To shut up shop.

మానుగ adv. Duly, fitly, truly. పొందుగ. OG.

మానుచుట v. a. To stop, heal, cure. (a causal of
మానుట.) K. P. 4. 49. Vish. 1. 16.

మానుట v. a. and v. n. To forbear, refrain, ab-
stain, or desist from, leave off. To heal, be
healed or cured. To be laid aside or left off,
to be got rid of. చెప్పకమానెను he did not say.
అక్కడవుండుకమానరు They will not fail to be
there. చేయకేలమానును how should he fail of
doing this, he will do it without fail. చేయక
మానెను he kept from doing so. This verb im-
plies a general negative as రాకమానెను he did
not come. చొరకమానెను he did not enter.
అచిడవకుంజేమానెను I don't care. No matter
whether it continues or not. రాకమానరు They
will inevitably come. కొట్టతేకిరవకమానునా
If you strike it, will it not bite you? తాకితే
తన్నకమానదు If you touch it it will kick: it
will not fail to kick. చెప్పినాడో చూనినాడో
whether he spoke or not: lit. whether he spoke
or whether he forbore. మాను, మానుము or మాను
మా Don't! stop, have done! be quiet. It is even
applied impersonally; as యిచ్చేనేగారిమానదు
give them me, or it won't do. అదిచెల్లినేమానె
pay this, and all will be over or right. Thus
మానె impersonally means It is over, that's all;
as బట్టలుతడిసినామానె, అన్నితడిసినవి my clothes
wet! is that all? I am wet all over. యియ్యక
పోతేమానె If you won't give it never mind, no
matter, it is of no consequence. రాయివేతునా
మానుదునా shall I put the stone there or no?
ఉదాహరించిరామానినా whether they mention-
ed it or no. రాకమానను I cannot avoid going,
I cannot help going. మానకచెప్పినాడు he said
so continually. చిన్నమానినబిల్లి a weaned child.
రెండుమానితిరుయిబ్బినాడు he kept two, and

gave six: lit. he omitted two. నినుమానజాలనె I cannot leave thee. చింతమానుము have done with grief.

మానువుట To stop, to heal, cure, &c. a causal of మానుట.

మానుడుము n. s. Honor, respect. మరియాద, గౌరవము.

మానుడు శుభము n. s. A respectable man. మరియాద శుభము.

మానుషా * n. s. A cannibal. మానుష్యులను తినేవాడు.

మానుషీర|ము * Woman's milk. M. XII. 1. 358. చనుచాలు.

మానుష్యము * n. s. Manhood, manliness. Kindness, humanity. సరస్వము, కరుణ.

మాన్యుట v. a. To stop, quell, heal, cure, &c. (a causal of మానుట.) Vish. 1. 16.

మాన్యుడుట v. n. To turn into wood: that is, to be petrified, horrified: to stand aghast. See ప్రాన్యుడుట.

మాన్పించుట v. a. (Causal of మానుట) To stop, check, prevent, put an end to, cut off. ఆరని శ్రీయానముమాన్పిసిరి I stopped his going. వాండ్లనురాకుండామాన్పించవలసినది you must keep them from coming.

మాన్యము * adj. Respectable, venerable. పూజ్యమైన.

మాన్యము * A living: an *honour*, or glebe-land, granted by the ruler, on quit rent or on various favourable tenures: సరస్వమాన్యము land entirely free. అర్థమాన్యము Land which is half free: paying only half the usual revenue. మాన్యగాడు (a low phrase) An incumbent, a prebend, one who enjoys a living.

మాన్యుడు * n. s. A respectable, venerable man. పూజ్యుడు.

మాపు n. s. Evening, night. Infl. మాపుటి, Dative మాపుటికి at night. S. 2. 286. రేపుమాపు morning and evening. మాపుటివేళ the night time. T. 4. 132. మాపుటియెండ the evening sunshine. Vish. 4. 237. సాయంకాలము, మాలిన్యము. D.

మాపుట v. a. (causal of మాయుట) To dirty, make foul. To destroy, efface. రూపుమాపుట to ruin, destroy. పోగొట్టుట, మలినముచేయుట. D.

మాబాగు Very well! a colloquial contraction for మహాబాగు, మంచిది. D.

మాచీర The plant called *Ajuga Disticha*. Rox. 3. 2.

మామ or మామగారు n. s. A father-in-law. The same title is bestowed equally on the brothers of a father-in-law, as పినమామగారు, పెద్దమామగారు. The phrase శకునిమామ denotes 'Uncle Sacuni.' i. e. an evil counsellor. It is a proper name like Ulysses. Sacuni was maternal uncle to Duryodhana.

మామక|ము * or మామకీనము * adj. Mine నాదియైన. మామకీనకులజాలు people of my caste.

మామిడి adj. and n. s. Mango. మామిడిశంకు a ripe mango. మామిడికాయ a green mango. మామిడి చెట్లు mango trees. మామిడివనము a mango garden grove. మామిడ్లు plu. mango trees. మామిడి శంకు ripe mangoes. *Magifera Indica*. Rox. 1. 641. శుల్లమామిడి the sour species. తియ్యమామిడి the sweet kind. N. 9. 146. ఓ|| పెరితయాగుజ్జమామిడినీడగాదె the low (or small) mango trees. కట్టుమామిడి a tree which bears a fine species of mango from being usually tied up to preserve them. చూరవృక్షము. D. అడివిమామిడి a tree differing from the mango. *Spondias Mangifera*: a wild mango. చిలకముక్కుమామిడికాయ a mango fruit terminating in a crooked point like a parrot's bill. Various trees are called చారుమామిడి *Buohanania Latifolia*. Rox. 2. 385. బ్రహ్మమామిడి *Ficus glomerata*. Rox. 3. 558. బౌద్ధమామిడి *Ficus Racemifera*. Rox. 3. 561. Also See అటికమామిడి and సర్రమామిడి, ముంకమామిడి. The name 'mango' is from the Tamil Man-gai. i. e. the *maum* fruit.

మామిడిగుత్తులు A sort of grain. A. 1. 75. వడ్లల్లో ఘేదము.

మామెన n. s. A fragrant root like *Sarsaparilla*. P. 1. 703. Ainslie. 2. 177. నేలమామెన is another kind. H. 4. 14. మామెనయును నేలమామెనయటకమామిడి.

మాయ * n. s. Fraud, trick, deceit, illusion, diplomacy, conjuring. Philosophical illusion, idealism, unreality of all worldly existence: personified in mythology as (Lacshmi) the con-

sort of Brahma or God; she being the immediate and active cause of creation. **మాయాశ్రుతంబము** This delusive world. 'Vanity' in the theological sense: materiality as distinguished from intellectuality. [The Visabditā quædam of Lucretius, lib. 5. 1212. This word Maya is probably the same as Maia in Greek: but that forms the genitive Maiados; as is shewn in Homer's Hymn to Mercury. In the Calcutta Review No. 7. p. 49. in an article on Vedantism, there is a good essay on Maya.] **మాయలాడి** a rogue, a cheat, a wretch. **వనితలుమాయావి** సాక్షులైనందున as women are deceivers. M. XIII. 2. 189. **మాయాస్వరూపము** a fictitious form. **మాయగొల్లడు** the seeming herdsman, Krushna, who bore the appearance of a rustic. **మాయదారిగా** unexpectedly, by stealth or trick, cunningly. **మాయగాడు** a deceiver. **మాయదేవి** nature, regarded as a goddess. **మాయదేవిసుతుడు** the name of Buddha. Ham Bu. E. Ind. 1. 220. **కళటము**, ఇంద్రజాలాచిమాయము, అవిద్యయు. **మాయానగరము** the place called Haridwara. D. హరవతి, లక్ష్మీ, ర. D. D.

మాయము * adj. Vanished. **ఊరగముమాయమైపోయినది** the ring disappeared. **వాండ్లుమాయమైపోయిరి** they vanished. **మాయమవుట** to vanish. **అపాము** **మాయమైపోయినది** the snake disappeared. **యిదిమేమిమాయము** This is a strange trick.

మాయలాడు n. s. A rogue. **మాయచేసేపురుషుడు**, D.

మాయావి * n. s. A juggler, a conjurer. **మాయచేసేపురుషుడు**, D.

మాయావి, మాయ * n. s. A cheat, a deceiver, a juggler, a conjurer. **వింద్రజాలికుడు**, **మాయలమాది**.

మాయ * n. s. A cheat, deceiver, juggler, conjurer, imperceptible agent, as Cupid, fire, &c. BB. 3. 2. 30. **శివుడు, విష్ణువు, మాయచేసేవాడు** న్ను. D.

మాయించుట v. a. To do away, abolish, annihilate. **పోగొట్టుట**. T. 5. 76. **తనదుగాంధర్వమాయ, గాఢసుజవరలమాయమాయించి**. టీ|| **పామ్యేటట్టుచేసి**. BD. 4. 454. **యేవినమద్గర్వమెల్లమాయించి** ib. 4. 2061. **పెద్దైనగర్వంబుపెల్లుమాయించి**.

మాయుట v. n. To be dirty, foul, unwashed. To perish, be destroyed, or effaced. **అదిమానినది** it is dirty. **మానినపాతలు** dirty clothes. **మచ్చలుమానిపోయినవి** The vestiges are destroyed, effaced, erased, annihilated. **వాడితలమానినది** His head is dirty. i. e. he is unshaven. **తలమానినవాడు** a man of beggarly appearance. **దానిచెరుగుమానినది** she is menstuous. **చుక్కకనుమానిపోయినది** the star faded away (at dawn.) **మరికిఅవుట, లేకపోవుట**.

మారకము n. s. Opposition. **యెదురు**, **మారకమాట** to oppose. **యెదిరించుట** BD. 2. 1021. **అసమాఖ్యతోడమారకమైగలిచె**. ib. 6. 123. **వంకయ్యశివునిమారకమైగలిచె**.

మారకుడు * n. s. A slayer, or destroyer. **గంపేవాడు**.

మారట adv. and adj. In lieu of. Other, another. Altered, changed. **మారటరతి** a second Venus, a very beauty. **మారటమారుడు** a perfect love, another Cupid. **త్రతి, అనగారూపమునకుత్రతి** రూపము, **మారటరూపు** అని. D. HD. 2. 2816. **మరిమోడదేవేంద్రమారటగద్దె** నెరినెంత **గాలంబు** నిలుపుదునంటి. Raja Sekhara. 1. 40. **భాగ్యవతులు** **మారటమారటరతులు**. M. V. 3. 93. **మారటసోరుదాననయ** **మాటలుచిత్తమనందనివ్వకే** **కారులు** **ప్రేరణ** **వినుడు**. **యాత్ర** **సోగమును** **కట్టి** **సారట** Talkative **అనగా** **వదురుబోలైన** **అని** **చెప్పుట** **నియున్నది**.

మారణము * n. s. Killing, slaughter. **చంకడము**. **మారము** or **మారము** n. s. Teasing, plaguing, annoying. **గోబలాట**.

మారాంతకుడు * n. s. An epithet of Sira as the Amoricide, or Slayer of lust. శివుడు.

మారాగారము * n. s. The mons veneris or a magical triangle representing it.

మారాడుట v. a. To oppose in argument. **యెదురాడుట**.

మారముచేయుట v. a. To tease, to plague. **గోబలాడుట**.

మారముడ్లు n. s. plu. Tricks, knaveries. **రంబలు**. **మారముడ్లమారి** a rogue. S. 2. 40. **సోరామచిలుక** **మాకీ** **మారము** **గ్లేమి** **దెలుసు**.

మారి * n. s. Hecate, the name of a goddess like Durga, Celæno, the fury supposed to preside over certain epidemical diseases. A plague,

infection, or pestilence, also called మారియమ్మ. D. says బహుమందిన చేర్చుకము. Slaughter. G. 1. 276. ప్రాణులమారివ చేర్చినది. SC. says మహా చిత్రానా, జనకుయె.

మారి (As an affix,) Doer, who commits. తిప్పలమారి, కడగండ్లమారి one who troubles or torments. మండలమారి a poisoner. ముండలమారి one who is given to women.

మారించుట v. a. To destroy. నాశనము చేసుట. Kuchelo. 3. 49. మారించుకొనరమ్మ.

మారిమశుంగుట v. a. To slaughter, ruin, destroy. M. X. 1. 174. పైకయెడమార్పురు మేల్లనిమాన్దొనిన మారిమశుంగుటమృత్యురేవతి కెరలినచాడున.

Rukmangada. 3. 84. గ్రామములో మారిమశుంగినట్లయ్యెను మార్పుముగూర్చుము సేసి. Siva. 5. 28. మనవ దొరకొంటి బ్రజమారి మడిగట్టు. వధించుట. OG.

మారిమడు * n. s. The principal actor or manager in a theatre. నాటకశిరిధామయందు పూజ్యుడు. మారీనము n. s. Pretence, feigning, hypocrisy, dissembling. (From మారీనుడు the name of a person in the Ramayan.)

మారు adj. Other. Turned, averted. Replying, answering మారుమనిషి a substitute. మారుమాట a reply. మారుతాళము a false key. మార్చుకము the averted countenance. మారుమూలన in a bye-place. మరియొక, పెడ. D.

మారు n. s. A time. పైకమారు once. యామారు this once, or this time. రెండుమార్పు twice. ముమ్మారు thrice. ఆపృత్యర్థము, మల్లిగ. D. Butter-milk. A course (or remove, at dinner.)

మారుకొనుట v. a. To attack, front, face. To be adverse to. యెదురుకొనుట. D.

మారు గా adv. Instead, in lieu. ప్రత్యామ్నాయము గా. నామాయ గాపోయినాడు he went in my place, in lieu of, instead of me. వానికికొమార్తె మారుకొమార్తె శాసించెను she was to him as a daughter.

మారుట v. n. To be changed. To be transmuted, altered. To distinguish himself in battle. ఆరూకలుమారుపు that money will not pass. శృంగయ మాట, పైకటిమరియొకటిమాట, విజృంభించుట. D.

మారుడు * n. s. Cupid, the God of love. మస్తృగుడు.

మారుకలము * n. s. Air, wind, vapour, gas. Breath, inspiration or respiration. Seven winds are

reckoned and hence మారుతము is an expression for seven. Thus మారుత దోషనే (Lalit. 28. 89.)

Seven leagues off, answering to శుక్రమోషనే. మారుతల్లి n. s. A step-mother. శవతితల్లి. D.

మారుతాత్మజుడు * Son of the wind, an epithet of

Hanuman and of Bhima. హనుమంతుడు, భీముడు.

మారుతాళము n. s. A picklock. దొంగబీగముచెవి.

మారుతాశనము * n. s. A snake; (lit. it that lives on air.) శీర్షము.

మారుతి * n. s. A name of Bhima: and of Hanuman. హనుమంతుడు, భీముడు.

మారుతురు n. s. Enemies. శత్రువులు. OG. D.

మారుతుట v. n. To disappear, vanish; to be changed or exchanged. అదృశ్యమాట. D. నాకత్తిమారుతుడది my knife has been changed.

మారుపులు n. s. A kind of fishes. G. 1. 111. మారుపులనుజనువారికిచ్చె. Russell. 168.

మారుచేరగాడు n. s. A retail dealer. చిల్లరవర్తకుడు.

మారుచేరము n. s. Retail trade. చిల్లరవర్తకము.

మారుమనువు n. s. A woman's second espousals. ఆడదానికి రెండవవివాహము. D. మారుమనువుది a woman who is married a second time. రెండవ పెండ్లాడిన స్త్రీ. D.

మారుమలయుట or మారుమశలుట v. a. To rival, to match. శిరిగాయెదిరించుట. OG. BD. 6. 1809. మలమారుతో మారుమలశిశాముండు. Vish.

6. 263. నూత్నభానురుచికిమారుమలయుచునున్నశకుంతకంబు, ib. 2. 216. శురభిబాంధులలోచనజనునయుగము, మరునిరభరక్రములతోడమారుమలయ. I. 13. 130. తానుసంధరకునుతత్తత్తవరూపమానవాక్యకులతో మారుమలయుచును.

మారుమాట n. s. An answer; a synonyme. యెదురుత్తరము, ప్రతిబిదము.

మారుమ్రోత n. s. An echo. ప్రతిఘోష.

మారుమ్రోయుట v. n. To echo. ప్రతిఘోషించుట.

మారురూపు n. s. A new appearance, a change of form. రూపాంతరము.

మారువ n. s. The sluice from a tank.

మారువర్తకుడు n. s. A retail seller. చిల్లరవర్తకుడు.

మారుపు n. s. A sort of fish.

మారుశిదనము * n. s. The mons veneris. మోరి.

మారేడుచెట్టు n. s. A tree called Bēl or Ægle

marmelos. దిలవెట్టు. The nuts are used as snuff boxes. Rox. 2. 679. Ainslie.

మార్కొద్దుట v. a. To rival, match. యెదిరించుట.

మార్కండేయుడు * The name of a certain sage who lived for ten centuries. తమకుమార్కండేయుని ఆయుస్సుకలుగుగాక may you live a thousand years.

మార్కము n. s. Exchange (i. e. మాఠకము verbal noun of మారుట.)

మార్కొనుట See మారుకొనుట.

మార్గము * n. s. Way, road, path, means.

మార్గణము * n. s. An arrow. Search, research. Begging. బాణము, వెతకడము, యాచించడము. SC. M. VIII. 2. 235. Surabhand. 94. R. 4. 67. T. 2. 120. &c.

మార్గణుడు * n. s. A mendicant. యాచకుడు. A. 1. 30.

మార్గశిరము * మార్గశీర్షము * n. s. The ninth lunar month: (December—January) that wherein the moon's change takes place when the sun is in Sagittarius.

మార్గడు * A word used only in compositions, as దుర్మార్గుడు an evil doer. శ్రీమార్గుడు he who does good. దుర్మార్గురాలు she who does evil.

Chenn. 4. 132. ఆజవంజహతీరమార్గదై he who is freed from earthly ties.

మార్పుకొనుట v. a. To exchange or barter. తరివర్తనచేసుకొనుట.

మార్పుట v. a. (causal of మారుట) To change, to alter, to exchange. To transmute metals. To kill, slaughter. దినముమార్పిదినము every other day. వాండ్లుతలమార్పిటండకొన్నారు they were lying heads to heels. తరివర్తనచేసుట, వ్యర్థముచేసుట. D. says లైకటియిచ్చిమరియొకటివుచ్చుకొనుట, చంపుట.

మార్పనము * Wiping. కేశమార్పనము (i. e. దువ్వెస.) a comb. D. Pariz. 3. 105.

మార్పాకము or మార్పాలము * n. s. A cat. ఓల్లి. Sar. D. 459.

మార్తాండుడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

మార్తురు n. s. Enemies. శత్రువులు. D. M. X. 1. 174.

మార్దంకుడు * n. s. A drummer. మద్దెలవాయించేవాడు. D.

మార్దవము * n. s. Softness. Grace. మార్దవయుక్తడైన gracious. కరుణలవాడైన. M. XII. 5. 440. స్పృదుభ్యము.

మార్పు n. s. Exchange, change. A kind of fish. కుండమార్పుల్లకూడదు or కుండమార్పులుకూడదు marrying a man's son and daughter with another man's son and daughter: which is thought wrong.

మార్పుట v. a. To exchange. To kill, slaughter. చంపుట. D. Kusalava. p. 139. అఖిలలక్షణములుసారసీమాడ మారామచంద్రుని మార్పుగవచ్చు, నీమాపుమాచిననేమకోయకట. తరివర్తనచేసుట.

మార్పులయు adj. Done in return. శ్రీ. S. 1. 255. ఆచక్రైరహస్తమార్పులయుచైత్రుకుక విభుడల్లసిల్లుచుక. మార్పులయుచైత్రులు, అదిచేనేత్రుక్రియలు.

మార్పులయుట, అనగామెదిరించుట. L. 2. 9. ఆగమవిలాసములకు మార్పులయునట్టిట్లు. See మారుమలయుట.

మార్పుశీలుట, అనగామెదిరించుట. Raja Vahana. 3. 139. మిశమిశనిచన్నుగవశకువెళ మార్పుశీలునశమకలికల్పిడుమనెళగుతరి.

మార్పెడ A twisted neck. పెలిబడిపోయినకంకము. A. 3. 23.

మార్పొగమై part. Turning her face away. N. 7. Lit: being face turned.

మార్పుడు * n. s. See మారిసుడు.

మాల adj. Paria, outcaste. Vile, base. చండాల. మాలకాకి a raven. In some compounds it is equivalent to dog (in such compounds as dog-rose) thus మాలకులసి the wild tulasī. మాలదేగ the inferior sort of hawk. మాలతాచు the lesser sort of viper. మాలశీలి a paria woman. మాలకూతలు base language. Sarabh. 3. 55. మాలకల్లె a paria village.

మాల n. s. A Paria, an outcaste. చండాలుడు. The lowest but most numerous caste of Hindus. They belong to the right hand caste and in the Tamil provinces were formerly slaves of the soil. 'Māla' exactly answers to serf or villein as described in the Domesday book.

మాలా * n. s. A garland, wreath, necklace or heraldic collar: a coronal or crown of flowers. A series or string of verses or songs. A rosa-

ry or string of beads. గండమాలు the scrofula about the neck. వర్ణమాల the alphabet.

మాలకరి n. s. A flower seller. మాలాకారుడు. G.

11. 49. సురపాన్తలమరగట్టిమూరెత్తులుగ జేసిమును మాలకరి పూరి.

మాలకు n. s. A paria. చండాలుడు.

మాలి * n. s. The great flowering jasmine. (Jasminum grandiflorum.) Rox. 2. 11. జాత్యాం, జాజి. SC.

మాలిది A female paria woman. చండాల్మత్రీ.

మాలనూలు n. s. Fine thread used in weaving muslin, and spun by Parias.

మాలయము n. s. Vulg. for మహాలయము.

మాలరికము n. s. Pariarhood, the being a paria. చండాలత్వము. UH. 4. 191. ఉద్బంధతమాలరికం బునుదండిగననుజెందె.

మాలవము or మాలవదేశము * n. s. The country called Malwa. దేశభేదము.

మాలవాడు A serf or paria, a helot, or outcaste. చండాలుడు.

మాలాకారుడు * n. s. A florist or flower seller, a weaver of garlands. పువ్వుములుకట్టి అమ్మేవాడు.

మాలి n. s. A gardener. Radha. 1. 74.

మాలిక * n. s. A chaplet, garland of flowers, a wreath. A line, or row. పూదండ, పుస్తీరూపమై నళిమూహము. R. 6. 12. తరువిద్యస్తాలికాలకు నోదారంబై. విద్యస్తాలికా, మెరుపులవరళి.

మాలిక n. s. (Tamil.) House, abode, dwelling. నేలమాలిక a subterraneous chamber. తిరుమాలిక a phrase among Vaishnavas for a house. See తిరు Lit: your blessed tabernacle. యిల్లు.

మాలిన adj. Devoid of. విహీనమైన. See మాలుట.

మాలిన్యము * n. s. Foulness, turbidness. మురికి.

మాలిమి n. s. Familiarity, love, attachment, affection. చిన్నవాండ్రతోచేసే స్నేహము, మద్దిక. D.

మాలు, అనగా చెత్తలభుజాలరతిబట్టపాత్రలు. OG. i. e. The pad or cushion placed on the shoulder of a palankeen bearer.

మాలుగుహువు n. s. A sluggard, a lazy wretch. సోహరిగొడ్డు. Chenn. 3. 447. కూరికివచ్చి యాడవరిగోయుచు, కూరుకు జెందజొచ్చె, నీమాలుగు బోతునికనుమానము లేదిక.

మాలుచుట, మాల్చుట is the same as మానుచుట To set aside, stop. దానిమయిగిమాదిరి they humbled or dishonoured her.

మాలుట v. a. To lay aside, cease from, desist from. తనికిమాలిన or కొరమాలిన useless. పాలు మాలిన idle. సిగ్గుమాలిన shameless. తనికిమాలిదీర్చి చేసినావా Did you do this for want of something to do? (out of mere idleness.) యామాలు లువినియోగముమాలినవి these statements are inapplicable. కరుణమాలిన relentless, merciless. DRyo. 136. కరుణమాలినయట్టి ధైర్యమైనది. దిక్కుమాలిన helpless. యెరుకమాలిన devoid of wisdom, senseless. వాదిమాలిన incestuous. i. e. a trip in consanguinity. మాలుపుట See మాలు చుట.

మాలారము * n. s. The tree called Bel, or Ægle marmelos. మారేడు చెట్టు, శ్రీఫలము, వివ్వము. The leaves of which are used in the worship of the Lingam.

మాలె n. s. A house, dwelling. నేలమాలె a cellar. G. 1. 99. భీరునిబాలుని నేలమాలెలో ద్రవ్యవహించి దాచి.

మాలె n. s. for మాల q. v. A garland. A line పుస్తీ. G. 8. 30.

మాలెత n. s. A paria woman. చండాల్మత్రీ.

మాల్యము * n. s. A wreath, chaplet, garland. పూదండ.

మాల్యకంఠము * n. s. The name of a certain range of mountains. తెక్కతర్కము.

మాళ్లు for మాడలు n. s. plu. Money. S. 1. 453. కనుగొంటిన దెనిదానము గనుగొనసెుక మాడ్లదించెక లిగగదా.

మావంతుడు n. s. An elephant driver. BD. 4. 191. దండియైమావంతురందంబుజంపి.

మావలూలు plu. n. s. Small rolls or packets of betel areca, lime, and other ingredients; made up in order to be distributed among guests. పుట్టిలు. KP. 7. 63. బంగారుచలువలపళిమించు తమలపాకులమావలూలుకొండలుగనెది.

మావటీడు n. s. An elephant driver, or Mahaut. యెనుగవాడు.

మావతి adj. for మామితి.

మామి n. s. A mango tree. మామితిండ్లు mangoes. మామితి చెట్టు, గర్భశ్శిలంబమునురుట్టుకొనివుండేపా ర. D.

మామి n. s. The after birth.

మామిచేతు n. s. A fish. తెక్కచేతు.

మాపు n. s. A horse. The covering a mare. మంచి మాపునుమస్తేమందిపిల్లపుట్టును if the sire is good

the final will be good. R. 1. 8. పాలునునీరు నేరు
తరుకుంకలమావులు. కీరనిరములనువీడదీశేళ క్రితం
వాహములు, అనగా హంసలు " Vehicles that
can separate water from milk," denotes (see
on హంస) swans. మాపుపిడిబాకు a sort of dag-
ger. A snare for fish. A numerical fraction,
one twentieth. D. says గుర్రము, అశ్వశంకమ
ము, పల్లెవాడు చేతలు పట్టేదియు.

మాపుమోమువారు, అనగా కింపురుములు. D.

మాపురము plu. మాపురాలు n. s. A kind of fish. పె
క చేత. H. 4. 225. రాతిగారుకు, మాపురమునుకుం
టముక్తు.

మాడుములు * n. s. Black gram. మినుములు a sort
of kidney bean, Phaseolus radiatus. Rox. 3.
296. రాజమాడుములు a kind of bean, Dolichos
Catjang. Rox. 3. 303. అలసాంధ్ర, అలసాంధ
లు. SC. commonly called అలచందలు. Jaim.
4. 102.

మాట్టిడు n. s. A hero, a gallant, a fine fellow. శూ
రుడు. T. 3. 140. వికటారిమాట్టిని చెలువునూ
ర్చుండి. టి|| కటారిసాముకాడు, ib. 3. 25. చెరుకు
విల్చాట్టినిదిరుడుతిండిమీల.

మాసము * n. s. A month, either of the lunar,
solar, or any other computation of the year.
సెల. The Hindu month is exclusively lunar,
and is divided into the bright and dark fort-
night; that is, the crescent and the wane;
each of which comprises fifteen తిథులు *tithis*
(lunar days,) of variable length, and commenc-
ing at various hours of the solar day. To re-
concile the lunar and solar computations,
intercalary lunar months are inserted; a prac-
tice regulated by assigning to each lunar
month a particular corresponding sign of the
solar zodiac. So often as the sun remains in
the same to the zodiac during two days of the
moon's change, the month to which the last
change belongs is reckoned over twice; let
as అధిక *Adhica* or intercalary, and secondly
(as నిజ or proper) under its proper name: for
instance, first అధిక ఆశ్విజము *Adhica Aswijam*,
and then ఆశ్విజం *Aswijam*; in other words
two months are reckoned over twice. In this
event, the proper month intervening between
the two is entirely omitted from account, and
is termed the మాయమాసము or lost month.
See notes on శుక్లపక్షము the bright fortnight

and on కృష్ణపక్షము the wane. పక్షత్రయంక్ర
మాసము the time wherein the moon moves
through a sidereal revolution. (Warren.)

మాడికమ్మ n. s. A foul wench; an amazon. శ్రీస
ములు కేనిరజోదశకానము కేనిశ్రీ. D.

మాడిటిడు n. s. (Persian word, *Mustaid*?) Hero,
gallant fellow. శూరుడు. Swa. 5. 56. మేటిమై
నాకు సేరినన మాడిటిడు. టి|| వస్తాడు. Vizaya.
1. 130. ఆయలనాగవేణిమెరు గారుకటారికమాస
టిడనుక పోయనవర్చు. ib. 3. 47. మేటిముగని, న
రుగలవలరాజమాడిటిడు, భూజచేసినయట్టియాతే
జియనగ.

మాసరము * n. s. The scum of boiled rice. ఆన్న
శముబ్బవముండే, గంజిమిడిమిగడ. SC.

మాసరము n. s. A month. సెల. P. 3. 282. నిమిష
ముదివశంపై దివళమునెలయై మాసరంబునంబత్తర
మై, శమయుగమైచింతించెడరమభావదియ్యతా
గరాహిత్యమనగా. టి|| మాసరము, సెల.

మాసరముగ or మాసరమై adv. Being mingled or
mixed, unitedly. మిశ్రమముగా, కలిశిస్తుగా.
A. 4. 37. చెంగల్యకాలువలకు దిగ్గికాడిరదధిమం
డమాసరంబులుగామినికి యూరంబెట్టిన నారంగ
శృంగ వేరభంగంబులతో. టి|| మాసరంబులుగా, మి
శ్రమముగాను. M. XII. 1. 435. ప్రేమశంక్రితివిన
యమాశ్రితవిలోకనంబు గృష్ణునిముఖకమలంబునం
దుమాసరంబుగ వికళనమధువునకుమధువ్రతంబులు
నిగుడునానువ్రతుండు. మాసరంబుగ, అనగాకలశి
నట్టుగా. N. 9. 3. మధురమణియకేళివనమంజుల
నంజుళకుంజమంజరి మధురశధారలకారమణి
తమానితమానినిమణి మధురకహోవిలాసిములమాసర
మైశరమైకవాసమై మధురయనంగసైక్తపురిమం
దితమామహిమందలంబునగా. టి|| మాసరమై, మిశ్ర
తమై. M. 1. 3. 255. తరుణత్రుదేశినులుమాసర
ముగవారలుయయాతిశర్దిష్టలజూపిరితంక్రియబద్ధి
యననికరమనురాగిలగన్యకానివహంబుగా. తరుణ
త్రుదేశినులు, కోమలములైనజాట్టనప్రేక్షగలవారలు,
అనగా యయాతికొడుకులుముగ్గురు, మాసరముగ,
కలిశిస్తుగా, యయాతిశర్దిష్టలనేపాండవ, కల్లి
యదంక్రియనని జననిజనకులన్నట్టుగాను, జూబ
రి, అగుళరవిరి. Sanscrit. M. 1. 72. 29. తేదశకా
యప్రదేశిన్యాతమేవన్యకశత్రుమంశర్దిష్టాచమాత
రంచైవతదాదఖ్యశ్చదారకాః. 32. ఇత్యుక్తాన్త
హితాస్తేపరాహసముతచక్రముః.
మాసి The past p || of మాయము.

మాసిక n. s. A patch. మాసికలు odds and ends, a jumble, a pack of nonsense. మాసికలు పెట్టుట To patch up. To raise false claims. (మాసికలు యిరికించుకొనుట to raise false claims?)

మాసికము * adj. Monthly. నెలనెలకు వచ్చే.

మాసికము * n. s. A monthly ceremony regarding a deceased relative; continued for a year after the death. యేడూడికిలో గా నెలనెలకు పెట్టే త్రాధము.

మాసిక adj. Dirty, foul. The past relative p|| of చూయుట, మరికిగావుండే.

మాహాత్మ్యము * n. s. Might. The peculiar efficacy or virtue of any divinity or sacred shrine. A work, giving an account of the merits, of any holy place or object. శ్రీరంగమాహాత్మ్యము the legend of Stree Rangam. యామంత్రముయొక్క మాహాత్మ్యము the might or efficacy of this spell. రామమాహాత్మ్యము the adventures of Rama or the miracles of Rama.

మాహేశ్వరులు * Worshippers of Siva, a title assumed by the Jangams.

మామిడికము * n. s. Honey. వృక్షమూలేజనమామిడి కృతతైలవర్ణమగునది. SC.

మి.

మింగనగొండి or మ్రొంగనగొండి n. s. A glutton. మిండిపోతు. BD. 4. 1281. మనసిజారయుమ్రొంగనగొండియయ్యె.

మింగుట v. a. To swallow, devour. కబళించుట. మ్రొక్కిట్లమింగుట To stand speechless. To smother one's grief. మ్రొక్కిట్లయెందుకుమింగుతావుచెప్పు why do you fault so in speaking. Vaiz. 4. 54. కన్నువుదొంగలవచ్చిరె, మిన్నకయాలానివారెమింగిరలంతుక, అనగాలోగావుండే వాండ్రేఅకహరించివారు the people of the pagoda have devoured this.

మించు n. s. A kind of ring worn on the second toe. కాలిచుట్టు. L. 4. 11.

మించు n. s. Excess. Lightning. మెరుపు, ఆధిక్యము. D. మించానె, మెరుపునుపొందెను, అనగా మెరసెను to flash. A. 1. 43. తొలుదొల్లనుదయాద్రిశిలదాకిమించాని. టి|| మెరసి. D. Navau,

p. 87. N. 9. 366. మ|| సురతాంతంబునతాంతమై తరుణిమించుకొన్నట్లు శ్రోణినిభాంబరమొక్కించుకనైదివుత్తిలి ప్రేమకృష్ణుడాయ్యరి. Also in Vish. 1. 192. చ|| తలికెడులాగులుగనురులగాగులుబింతెవునన్నుదోయిమించులునిచువారుగన్నుగవచూపుచుతిన్ననినెమ్మెగంబునక.

మించుట v. a. To transgress, surpass, excel. నాయజ్ఞనుమించినాడు he transgressed my orders, he went beyond my directions. చదువులోవాండ్లనుమించినాడు he surpassed them in learning. అతనుమించుమించిపోయినాడు he is already gone on. వాడుముందుమించుకొన్నాడు he was before hand with me, he anticipated me. మించిమాట్లాడకు do not talk rashly. తనిమించిపోయినది it is now too late; the thing is gone by. చెయిమించకద్దు do not lay a hand upon him, do not strike him. యింతకుమించకయెరగను I know nothing more than this. పెదవికిమించినకల్లు a projecting tooth. i. e. a scapegrace, a disobedient fellow, a rebel. మించిమించియుంజేకదిమాపాయాలువుండబొయ్యారి at the utmost there may be ten rupees. ఆరుకలను మించయిచ్చివేసినాడు he had already paid the money. M. III. 1. 2. ఉత్తరంబుమించియరిగిన, ఉత్తరాదికిముందుగాపొయ్యెటప్పటికి when they first went northwards. అతిప్రమించెనుట. D. మించుబోనె n. s. A beautiful girl. మెరుపుతీగవంటిస్త్రీ. Iia. 1. 109. Balram. 4. 103.

మింట (Abl. of మిన్ను) in the sky.

మింటి Gen. of మిన్ను The sky.

మింపుడు * n. s. A paramour. Vaiz. 3. 75. మింతజనదత్తమేదక, కంతనముద్దురతవముగడునెన్నుదికుత్తంతశులిపెవేశ్యాకల, కంబులకత్తరిగృహాశుకంతములందుక. విమరు. D.

మిండ n. s. A paramour. విమరు. మిండజంగము n. s. A buck, a lecher (among Jangams.) మిండతకసి a buck priest, a lecherous monk. R. 2. 110. కడకట భుజంగవేడుంబు నదలినక్కుడుండు బోగండుమారినామిండతకసి. మిండతుమ్మెద n. s. A cock bee or male bee. Calahas. 4. 54. మిండతుమ్మెదకమ్మట్టనిత్తు మంజరులు. మిండప్రాయము, అనగాయావనప్రాయము the bloom of youth. BD. 4. 2009. దండిగుండముముండుదమర

మాత్రమింద ప్రాయమున మిదికి నెగయ. Ohamud. 85. బందగులాములు యాచక తండములకి వ్యతేరత ముదండించేమిందలకి త్తురుధగిడిగండలుమరి. Vema. 2015. మిందలకుండగనిండు ప్రాణముల్.

మిందగిడు plu. మిందగింద్ర n. s. అనగా విటుడు. D.

మిందడు plu. మిందంద్ర n. s. A paramour. విటుడు. D.

మిందరసము n. s. Whorishness, rakishness. Chenn.

మిందరి adj. Loverlike, appertaining to a paramour. విటశంబంధమైన. అనుభవసారం. 81. సోరికివచ్చినట్లు దాసెకటికి వేయకున్న చునిసెందరిమిందరిమాటలాడుచుకొనుకకనవచ్చుచు.

మిందలకోరి, మిందెత n. s. A female rake or amorous woman. Charitr. 2. 1540.

మిందెగాడు n. s. విటుడు. D.

మిక్కుటము or మిక్కుటము n. s. Excess, abundance, greatness, extremity. Vish. 7. 328. Chenn. 2. 287. కాంతి, మిక్కుటమైతర్పకతారకావళులుగ సోనయ్యెనట్లునా. యారూతుమయలిస్థానములోవున్నది. Zacc. 2. 51. ib. 4. 142.

మిక్కుటము or మిక్కుటపు adj. Excessive, extreme, great, much. దుస్సహము, అనగా వెక్కిరింపు. D.

మిక్కిలి adv. Greatly, much, vastly, extremely, very. Excessively, too much, more than. మిక్కిలి అవాస్తవమైన utterly false. మిక్కిలిరహస్యముగా very secretly. మిక్కిలితప్పున too much salt. గోడలుమిక్కిలితడిపోతవి the walls are much ruined. చూడకుమిక్కిలి more than a half of a Pagoda. మిక్కిలికన్ను an extra eye, (which Siva has in his forehead) అధికకన్ను the eye of (Trinetra) Siva. BD. 4. 614. కరమగ్నిమిక్కిలికన్నులుటయును. మిక్కిలిదిక్కు, అనగా ఆకాశము the sky. S. 1. 173. రెక్కలువిదిర్చిలావులుమక్కుకొనండువిష్ణుమోదమున కంధరనమిక్కిలిదిక్కుగనుంగొని కాక్కుర్లోయనుచుకోళ్లుగూయగొడకె.

మిక్కుటము adj. Excessive, much, great. మిక్కిలి అధికమైన.

మిక్కులుట, అనగా అత్రదక్షిణముగావచ్చుట. B. 1. §. 14. verse. 7. మిక్కులుచున్నది మెరసినవాడులు. Sanscrit B. 1. §. 14. 12. శస్త్రాః కుర్యంతి హృతి వ్యం, దక్షిణంశః ప్రాతరే. టీ|| శస్త్రావాదయతి, మాంశవ్యం, వామంకుర్యంతి, అపరెగర్వభాద్యాః ప్రదక్షిణంకుర్యంతి.

మిగత n. s. Remnant, surplus. Desideratum, deficit. That which remains over or wanting.

మిగల adv. Much, exceedingly. మిక్కిలి. పాలుపుమిగుల charmingly. కొమరుమిగుల gracefully, elegantly.

మిగల బెట్టుట v. a. To save or lay up.

మిగిలించుట or మిగిల్పుట v. a. To save or lay up.

మిగిలిన adj. Remaining.

మిగుల adv. Much, exceedingly, excessively, greatly. మిక్కిలి.

మిగులా or మిగలా adv. Much, exceedingly, excessively: already. అతనుమిగులాపోయినాడు he is already gone. It is too late; he is gone. మిగులామాటలుఅడక do not use improper language i. e. do not be rude. మిక్కిలిమందుమించి. D. says మిక్కిలిన్ని, అత్యంతము.

మిగులు n. s. Remainder, balance, remnant. మిగత, శేషము.

మిగులుచుకొనుట v. a. To save or lay up.

మిగులుట v. n. To remain over, to be over and above; to be left, as a residue. To expire as a period. To pass. శవయముమిగిలినది it is now too late. మహామిగిలినదని an outrageous business. అంతమట్టుకు మేముమిగిలినాము so far we have got off safe. మిగిలినది the rest, the remainder. మిగిలినవాండ్లు the rest of the people. వాండ్లు ముందుమిగిలినారు they went before.

మిటమిట adv. Fiercely, hotly. మిక్కిలి ఉష్ణముగా. Padma. 4. 62. మిటమిటనుమెండగాయగ.

మిటమిటలాడుట v. n. To take leaps. ఎగిసెగిసెడుట. D.

మిటారపు adj. Beautiful, coquetting, foppish. సోగనైన, పుయారమైన. T. 3. 146. చిన్నిమిటారపుగోటిసెక్కులు. టీ|| మిటారపు, సోగనైన.

మిటారము n. s. Beauty, coquetry, foppery. N. 9. 55. అలగిరివంతు, కైకాసులతాంబి, మిటారము జూచినవచ్చుచు. టీ|| పుయారము.

మిటారి n. s. A belle, a grace, a pretty woman. కులుకులాకి, సోగసుకతై. Radha. 3. 104. కులుకుమిటారినిపునెలకొన్నపురంబునుసగిహంబు. T. 3. 10. సీమవగమిరివనైకానికిమిటారితమకమెదనంటనీంతంగైలెవంతు.

మిటారి adj. Graceful, pretty. సోగనైన. H. 5. 26. దానిమిటారి సోయగపుదట్టపు మోహపుటోరచూపులు.

మిటారింతుట v. n. To move gracefully. To bound, jump, leap. కులుకుట, దుముకుట. KP. 3. 20.

తెక్కింతుకొరుతైయ్యెదయు, నిట్టటుదూరెడుచో
రముల్ మిటారింతు కుచంబులుక. ib. 3. 136.

మిగులమిటారింతు, విగ్రహంబుతోడ. ib. 7. 106.

ఘనతరంబగు గుబ్బుననుదోయి, మిడికెంతయుమి
టారింతుమాస్త్రంబులెగి.

మిటికిలు n. s. A kind of grain. ధాన్యవిశేషము.

మిట్ట n. s. High or raising ground, a small hill. The shallow part of a stream, where the bottom is high.

మిట్ట adj. High, elevated; raised (as ground) jutting out (as teeth.) మిట్టకుండ్లు teeth which jut out. మిట్టకుల్లము ups and downs, uneven ground.

మిట్టకుధాన్యము High noon. మిట్టవరచో the kind of gold pagoda worth four rupees. మిట్ట మిట్ర very high ground. మేటికాల్వలమిట్టమి
ట్రుగాట్రప్పి damming the channels.

మిట్టాడుట To roam, to walk about. సంచరించుట. P. 1. 292. మనుజులుమిట్టాడనియొకఘనహా
సము. టీ. మిట్టాడని, మెదలని A forest unfrequented by men.

మిట్టికుడుట v. n. To pop, hop along, bound. To be puffed with pride or insolence. మిడిసికుడుట. D.

మిట్రించుట v. a. To flick away. చెడికించుట.

మిఠారి n. s. See మిటారి.

మిడత n. s. A grasshopper. శలభము.

మిడమిడ aunk. Fiercely.

మిడమిడమిడుకుట To be enraged. BD. 4. 1460.

మిడమిడమిడుకుచుమరుమిండదనియె.

మిడయుట v. n. To flash, to pop, leap, fly as drops. చెడురుట Vish. 7. 175. వారిమిందువుల్
మిడిసిసోమాఁభూజములమిడ వెనఁబడి.

మిడికించుట v. n. To blink (the eyes) మిఁకరించుట. S. 3. 32. కండ్లుమిడికింపుచుచున్నగూమరితి
looking like an owl.

మిడిగుడ్డు Large jutting eyes. మిడిగుడ్డవాడు a man with large eyes.

మిడిగొనుట v. n. To glitter, to flash. మెరయుట. H. 4. 101. మిడిగొనుతైడిచేకులు, మేలిమిసూల
లడంద.

మిడినాగు or మిఠ్ఠాగు n. s. The adder. The cobra. The adder. (Lit. the మిడికొడి popping or flying. నాగు adder.) మిడిసిమిఠ్ఠాగునలెడుతాడు
he is very proud or insolent.

మిడిబోలుట v. n. To become blunt, to be spoiled జబ్బుకుడుట. HD. 1. 2019. మిగులసెప్పియునా
దుమిడి ప్రానికడిమి. టీ. మిడి ప్రానికడిమి, జబ్బుకుడ
నిశురాక్రమముతో.

మిడిమేలపు adj. Pragmatic, hot headed. తలకొట్లు
మారియైన, తలకొప్పిన. Sumati says అడిగినజీసం
వియ్యనిమిడిమేలపుదొరనుగూలివిమిడుకుటకంటే,
వడిగలయెద్దలగట్టుకనుడిదున్నకట్రుకుకవచ్చునుగూ
లోనుమతి. T. 2. 165. గామిడినైవదావిరముగా
మిడిమేలపు సేతనిగ్దయక. టీ. మిడిమేలపు సేత, అ
ధిక మైనగొంతుతనముచేతను.

మిడిమేలము n. s. A prig, a stubborn fool. తలకొ
ప్పినవాడు, తలకొట్లుమారి. R. 2. 112. మనువలుమ
గలనియెరగడు, మృగములకొరనిదేమిమిడిమేలమి
తండగకుడుసనితలవిరిమే. Jagann. 1. 73. భోగ
ముమిడిమేలంబులు, భాగవతులుచేటకాండ్రుభాద
కచయంబుల్.

మిడియుట v. n. To flash or fly off as a chip. ఆ
రాతిచెక్కిమిడిసికడదది the chip of the stone
leaped out and fell down.

మిడివిల్లు n. s. A pellet bow. ఉండవిల్లు. Dab. 170.
line 11. తడయుచుకైతవతయెక్కినమిడివింటిగ
లనున్నమెలతలుదాశి.

మిడిసికుడుట v. n. To bounce. మిట్టికుడుట, మల్లికు
డుట. మిడిసికుడిచచ్చినాడు he suddenly fell
down dead.

మిడిసిపాటు n. s. Bouncing, exultation, pride, తుళ్లు.
Kaluva § 66. మానవ్యజానికెంతమిడిసిపా
టె.

మిడుకరించుట v. n. To blink (the eyes) in fear. See
మిఁకరించుట Dab. 217. మెదవంచుకొనిగుడ్డు
మిడుకరించెదవు.

మిడుకుట v. n. To grieve, mourn, or lament. దుఃఖకుడుట.
D... అడిగినజీతంవియ్యనిమిడిమేల
పుదొరనుగూలివిమిడుకుటకంటే. Sumati.

మిడుకుమాలగా, అనగా మిడిసికుడగా. OG.

మిడుగురు n. s. A sparkle, a gleam. అస్పికము.
HD. 1. 2228. మిడుగురులడకంగమన్నంటిచిన్న.

మిడునుట v. a. To drop or pour by drops. DRU.

1112. మృతిబొందునెడనీరుమిడుననెవ్వరికి. నీవున
స్తే నీకు యింతనిళ్లు మిడిచేవాండ్లులేరే Alas you
have no one to celebrate your funeral.

మిడుత n. s. A grasshopper. శలభము. M. XII.

3. 292. చెడురుమిడుత the cricket that bores

the bambū. చీట్టమిడుత a large kind of cricket. కొల్లమిడుత See కొల్లభాను. జెట్టిమిడుత The wrestler : a locust so named from its strength. ఆకుమిడుత a large green insect of the same family.

మిఠిరించుట v. n. To blink (the eyes) as in fear, to hesitate, to be at a loss. మిఠిరించునాడు he is at a loss : he knows not which way to turn : he is much distressed, he writhes.

మిఠుకు n. s. Glimmering, sparkling. తళుకు, మిఠుకుమిఠుకుమరి పుకడీకములుంపినది there was a glimmering lamp. మిఠుకుమిఠుకుమన్నది it gleamed, or was just perceptible. మిఠుకుచేసుకొనుట to be gay in dress. మిఠుకుచేసుట to polish or burnish.

మిఠుకుట v. n. To be bright, to glimmer. మిఠుకుకాటుక black eye salve. See మిఠుకు.

మిఠుగురు plu. మిఠుగురులు or మిఠుగుర్లు n. s. A spark. అగ్నికణము. D.

మిఠుగురుమురుగు or మిఠుగురుమూది n. s. A fire worm. ఖడ్గోరము.

మిఠ్ఱులి n. s. A flea.

మిఠ్ఱుగు n. s. A springing serpent. From నాగు q. v. and మిడియుట to dart. చిత్తకృత్తనయోగితుడే శిర్పము.

మితము * adj. Moderate, temperate. Few. మితజనుతో with a few followers. మితభాషి n. s. He who is moderate in language, not talkative. మితజ్ఞులు the ignorant.

మితము * n. s. Bound, measure, moderation, limitation, term. మితములేని or అమితమైన adj. Countless, endless, immoderate.

మితి * n. s. End, limit. మితలేని unlimited, endless. Huge, vast. భరిమాణము, హద్దు. Pal. 120. అన్నకామునితోడ ఆడినమితులు. ఆడినమితులు the terms proposed.

మిత్రి n. s. Death or dying. చావు, మృత్యువు. R. 2. 22. శింఖంబుమిత్రినాచేతికత్తి. మిత్రికూడు rice offered to the dead. Vema. 76. మిత్రికూర్లదొంగమేరయగనేర్చునా.

మిత్రిగొంగ n. s. A pedantic phrase for మృత్యుంజయుడు, శివుడు. D.

మిత్రుడు * n. s. A friend. The sun. ఆశ్రుడు, సూర్యుడున్ను. D.

మిథునము * n. s. A couple, a brace, a pair : particularly male and female. The sign Gemini. Also = శింఖంగము, రతి. M. XIII. 2. 220. తెరుతునసెకమిథునముజూడరలంగనుగొంటె. పుకమిథునముజూడరులు a pair of gamblers. మిథునకర్తము, అనగా శింఖంగము, రతి. Vish. 2. 270. మిథునకర్తముచేతగానిప్రజావృద్ధిలేదనుచు.

మిథ్య * n. s. A lie. అసృతము, అబద్ధము.

మిథ్య * adj. False, deceptive. అబద్ధమైన, చూయడైన.

మిథ్యాదృష్టి * n. s. Atheism, heresy, materialism. శరలోకనాస్తికతా. SC.

మిథ్యామతి * n. s. Error, mistake, ignorance. భ్రమ.

మిద్దియ or మిద్దె n. s. A flat roof, an upper story.

The pistil of the lotus. The bezel of a ring.

మిద్దెటిల్లు or మిద్దెయిల్లు a terraced house, a house that has a flat roof. మూడుమిద్దెలయిల్లు a three storied house. మిద్దెటంగరము a ring with a bezel.

మినక, నేర్చుచేయక. OG.

మినకట adj. Derived from the grain called మినములు q. v. మినకనీళ్లు water wherein this gram has been steeped. మినకంజలు black grain. మినకటకప్పు the same gram split.

మినమిన adv. Twinklingly, sparklingly, brightly. తళతళమని. Sar. D. 464. మినమినజిగురమా మిడివంటివారి.

మినమిన plu. మినమినలు adv. Bright, twinkling, sparkling. తళతళలు H. 4. 178. మినమినలీనెడునును మేను.

మిను n. s. The sky. ఆకాశము. H. 5. 243. మినుకావరములుకొను.

మినుకు n. s. Glittering, flashing, brightness. తళుకు. మినుకులు n. s. Sciences, scriptures. విద్యలు, శాస్త్రములు.

మినుకు n. s. A marriage token called తాళిబొట్టు. HN. 5. 102. ఇమ్మునీకంఠసూత్రమున నున్నమినుకైనశోకమాడి, also వదీయగళంబుననున్నమంగళసూత్రంబుమినుకుకురపురుషులకెన్నడు లోచనగోచరంబుగాదు.

మినుకు adj. See మినక.

మినుములు n. s. Black gram ; called Phaseolus mungo, or Phaseolus minimus. చూడములు,

మిస్ట n. s. Brightness, glittering, flashing. తళుకు. plu. మిస్టులు Sciences విద్యలు. Vasu. Pref. 7. ఉడిబోనిమిస్ట వీనెడు చేరులిరుదెన. టీ|| ఉడిబోనిమిస్టులు, వేదములు.

మిస్త్త n. s. A chief: that which is noble or pre-eminent. మేటి, శ్రేష్ఠము, తల్లజము. H. 4. 171. కాణదె కామ్రులు మొదలైన క్షీణదనరు, కామ్రులకు నెల్లమిస్త్తయక్తామ్రకాదుకు. ib. 1. 64. లేత, తమ్మిళూ, దూండ్లకు, మిస్త్తయెన్నటిదొల్లె దుచేతులు Rasica. 6. 96. నేల రేడానస బోదులమిస్త్తబూవిస గుచుకొబలికెక. R. 2. 82. పున్నాయమంచి నేర్చిన మిస్త్తలవరాజుకుంపు మేకొనకికమారెన్నటికిమివి లాళము, లిన్నియు నెత్తుటికిచెప్ప రేచెలులారా. S. 1. 153. దొరయ సెకవరిపాటి దొరలకుదొరకవీ విడిగంపుమిస్త్తులకలకడంబులగలయవిచాక్కుంబులగుకస్తూరివీణలు.

మిస్త్త adj. Noble, superior, high. శ్రేష్ఠమైన, పాడుగైన. N. 9. 417. ముందువేరొక్క తెమిస్త్తసామ్యులిడ. టీ|| మిస్త్త సామ్యులు, శ్రేష్ఠమైనభూమిలు. H. 1. 59. మస్తథానీననుమోహనాకృతి, రతిన్నగు మిస్త్తగు సౌరుగల్లుసాతానివీళి ప్రసూన దళధాళిదళితరలాపీజూవితక. Lavanya. §. 129. జలజాపీనునుపిరుందులు, మిస్త్తలైన నామదికి చనుత్తారమహిమగల్గె. Ila. 2. 149. ఆన్మ పులమిస్త్తవిను మొన్ననన్ను సేపు, వసజనాభునితోడితెమ్మనగ. టీ|| ఆన్మ పులమిస్త్త, శ్రీలొంగ్గ శ్రేష్ఠురాలవైసటువంటిరాధిక.

మిస్త్త adv. Quickly, sedately, silently, coolly. పూరకయనుట. D.

మిస్త్త (G. మింటి Dative మింటికి abl. మింట) n. s. The sky or heaven. మింటికెగనె It flew up into the sky. మిస్త్తన into the heavens. మిస్త్తవిరిగిమిదకడ్డట్లు as if the skies were falling. T. 4. 52. Swa. 4. 115. B. 8.

మిమ్ము for మిమ్ము You, the accusative plural of సేపు Thou.

మిమ్ము or మిమ్ముల You, The accusative మిమ్మే you yourselves. G. 4. 141. Valesw. 5. 35.

మిరళ adj. Appertaining to pepper, as మిరళపాడి powdered pepper.

మిరళకాయ n. s. Chilly, or capsicum annum. నూదిమిరళకాయ or గోలకొండమిరళకాయ the very small hot chilly, bird's eye chilly.

మిరళగాండ్ర A plant called Scopolia Aculeata.

మిరయాళు n. s. An upward look. మైయాళు. ఉర్దవృష్టి. D.

మిరిమిట్లు, or **మిరుమిట్లు** n. s. Dazzling. మిరిమిట్లు కొనడము the feeling of being dazzled. To be dazzled. BD. 4. 1385. Vish. 6. 66.

మిరిమిట్లుకొనుట v. n. To be dazzled. కన్నులువిరుచలువారుట. D. దృష్టిచెడుదుట, చీకట్లుకమ్ముట. OG. M. V. 2. 177.

మిరియము plu. మిరియాలు or మిర్యాలు n. s. Black pepper. మిర్యాలపాడి or పాడిమిరియము black pepper pounded. R. 7. 105. అది మొగిరతలమిదమిర్యాలు నూరుతున్నది the wife wears the breeches.

మిరుత (Locative of మిర్రు) n. s. On high ground. M. XII. 3. 292. వేగవర్తడియల్లన వెడలిమిరుత, సెకవసశ్చరిజాంతు మైయున్న.

మిరుకగాండ్ర See మిరళగాండ్ర.

మిరుమిట్లు n. s. See మిరిమిట్లు.

మిరెము n. s. See మిరియము.

మిర్యాలు n. s. Pepper. See మిరియము BD. 5. 1232.

మిర్రు n. s. Acclivity, swell, rising ground, a knoll, a bulge. ఉన్నతభూమి. D. మిర్రుమోము a face with projecting forehead. Inflex మిర్రి as మిర్రిచేను high lying land. మెరకపాలముచేను D. మిర్రుగాళుండేకుచములు protuberant breasts.

మిలమిల adv. Wrigglingly మెదలాడుతూ. Vishnu Maya. 3. 129. మలయనగంబున విడధరకులములతోగలనిమిలనికుత్తితమచివీ, చెలమినుకకారమెరుగుదె, మిలమిలనిపాముగరచి మింగదెవునా. M. XVI. 1. 27. శంజనితములై పురుగులు, వేకొనమిలమిల మెదలునందగురుకులముభ్యి.

మిలమిల n. s. Glittering, sparkling. మెరుగుకాంతి. D. Ila. 1. 129. or 189. జలరుపాశుత్రనేత్రవినుచందనగంధివరాళియెంతో మైనిలంసామ్యులంగజానియింగలమందు గరంగపూడెలైమిలమిలదొల్లిరాచెలులుమిగ్గురుబూచులంబుకట్టిచేతులసెగలంటిపాక్కు, వెతతోవిడలింతురు, మిట్టమినులై. Vallabhamba. 1. 96. మిలమిలగనెనిది నెలరేకయోయైనబగలిట్టిజగలనుమిగులుటెట్లు.

మిళిందము n. s. The wild bee. తుమ్మెద T. 1. 64.

మిళితము * adj. Mixed, conjoined. మిళితమైన.

మిల్లి, **మిల్లిగరితె** n. s. A very small iron spoon like a tea spoon. చిన్నగరితె.

మితులు for మిగులు q. v. బృహస్పతి దీయము. 5. 231.

మిశ్రము or మిశ్రమము * adj. Mixed, mingled, blended. కలిశిన.

మిత్రుడు * n. s. A gentleman, a man of consequence : it is an affix to some proper names, as ఆర్యమిత్రుడు. W.

మిఠ, మిఠము * n. s. Fraud, trick, pretext, excuse, pretence. నెఱుమ. D. యేదోవుకమిఠపెట్టి నన్నుదిట్టినాడు he got a pretext to quarrel with me. P. 4. 432. నెఱుమి తావులీ నెడునీమొ గంబనిమూర్ఛినుమిఠమునముద్దుపెట్టె. BRB. 221.

మిశమిశ n. s. Sparkle, flash, brilliancy. మిలమిల, మెరుగుకాంతి. H. 2. 16. మిశమిశలప్రాలువలరా జామేటిదాలు T. 2. 68. మిశమిశలుచేరునున్ను నమేరిసామగు. టీ॥ మిశమిశలుచేరు, అనగా మెరుపుగలిగినటువంటి. S. 1. 190. కుశరుపట్టుహిజారు మిశమిశలురురకాత్తైరుగుటంకిలింత యొరపునిం త. Satya. 4. 267.

మిసిచేత n. s. A sort of fish.

మిసిమి n. s. Brilliancy, lustre, polish. adj. Brilliant, polished. మెరుగుకాంతి, మెరుగైన. Sumati. 39. మిసిమిగలచూరఫలములు bright mangoes. మిసిమిపెందోడలు her polished thighs. DRS. 34. మిసిమిపాలిండ్లు bright breasts. Dab. 299. మిసిమితేట R. 2. 76. N. 7. 65. H. 2. 30. T. 4. 154. PAS. 223.

మిసిమింతలు n. s. Fading, decrease of brightness. Want of lustre; gloom, gloominess. కాంతి తరుగుటలు, కనుగందుటలు. D. మిసిమింతుడు n. s. He who is gloomy, or fallen in countenance. మిసిమింతురాలు n. s. She who is gloomy; or, in her decline : past her bloom. BD. 6. 532. రాతెన్నివేళినను, మిసిమింతుడవుగావు మృదదేవయే ను విసివితినివియేల. HN. 3. 149. or 165. లోల లోచనమిసిమింతురాలుగాక, వహ్నిశీలలలోనిట్లువ న్నెజెడక. ib. 4. 131. నిలిచిమానంబునిగ్గును నెరయ విడిచిమరకమిసిమింతుడును గాకయుండవలయు.

మినుగుట v. n. To move, stir, కదులుట. HD. 2. 162. కనిదిదెన్నునురునేలలుమారువేడ, మినుగువే నుగగవ్వమొటివయట్లు. ఏనుగగవ్వ, అనగా పెద్దగ వ్వ, దాన్నిచిమ్మితేరట్టువలెమీయదుగనకదానివలెమి నుగువు, అనగాకదలవు. OG. says మిశగరాదు, అనగాకదలకూడదు.

మిహి, అనగాక్రాంత New, novel. OG. Satyabh.

4. 98. రహిమారిననుసురజితపుహ్నెల, మిహిచై దిజగామేలిమిగిన్నెల.

మిహిక * n. s. Frost, hoar frost. మంచు A. 6. 107.

మిహికాకరుడు * n. s. The moon, 'whose rays are frosty.' చంద్రుడు. Vijaya. 2. 115.

మిహిరుడు * n. s. The sun. సూర్యుడు Jaim. 6. 96.

మో Your. మోఅన్న your brother. DRY. 2350.

మో adj. Upper, above (contracted for మోది, అ) మోజెము the back of the hand. మోగాలు the upper part of the foot.

మోగడ n. s. Cream. ఉంతానిక. కాగినపాలమోదితె టై. D. B. X. 303. మోగడకట్టినది the cream has formed. పాలమోగడలు A name given to a fine sort of rice. H. 4. 156.

మోగాలు n. s. The upper part of the foot, the front of the foot, above the toes. పాదశృంగము. D.

మోజెము n. s. The back of the hand. కరశృంగము. D.

మోట n. s. A lever. A door-latch. A see-saw. బోనుమోట the bar of a trap on which the door hangs.

మోటు n. s. A touch, filip, toss.

మోటు n. s. Greatness, grandeur. ఉద్రేకము, గొప్పయ్య. D. R. 6. 18. అలరిత్రాలుకరితరిచేరియాట బాడు, మోటువాటిల్లవలరాజు మెచ్చునదని. Paidim. 1. 10. గురుతరతాతకుంధరుచి గుంధితసాలముచీటమోటుకు.

మోటుట v. a. To filip, fling, toss. వీణమోటుట to touch the lute. గోటమోటుట to flick away or fling from the nail. గుర్రమునుమోటుట to spur a horse. చెక్కుమోటుట To touch or scratch (the cheek) with the nail. తేలుమోటినది the scorpion stung him. R. 5. 293. నిజాంగుడ్డుమునగొనిపదితొజనములు పోవగమోటెక. Vish. 2. 62. చెక్కుమోటినవళిగారుశివు. Vema. 1087. తేలునుచుమీయబట్టినమేలెరుగునెమోటుగాక. T. 5. 22. తోదోవులమోరిమేటిరవుతురుగుంబులమోటిలివ్వ. N. 7. 158. విడువఁచునీళ్లైతితో గోటజెక్కుమోటు.

మొద or **మొదను** (The *ablative* in అ q. v. of **మొ** and *postpos.* Above, on, upon, on the top of, at, against. దేశముమొదపోయినాడు he is gone *into* the country. నామొదవచ్చినతప్పు a fault laid *on*, or *against* me. నామొదవేసెను He threw it *at* me. రాజుమొదలంకితముచేసెను he dedicated the book *to* the king. ఆశునిమొదలు న్నాడు he is engaged *in* that business, or he is *about* that business. వాండ్లనుయోజునిమొదలంపెను he sent them *upon* this business. ఆలస్యముమొదచేయవలెను Do it *at* leisure. వాండ్లయెరుకమొద *with* their knowledge or privacy. రెండుఆవస్థలమొద *in* two instalments, *at* two periods. తొడమొదలుంచెను he placed her *in* or *on* his lap. కొండమొదలున్నాడు he is *on* the hill. పొలముమొదలున్నాడు he is *in* the field. యిక్మొద *in* future. మొదనడవవలసినదేమి what is to be done *afterwards*? మితముమొద *by* degrees, gently. కొంచెముమొదకొంచెము little *by* little. ఆడుగుమొదలడుగుగాపోయిరి they walked step *by* step, slowly. తుపాయముమొదచేసిన effected *by* stratagem. తనిమొదతని task *after* task. వ్యవధానముమొద *after* an interval. తుధ్యహ్నముమొద *After* noon. మాటమొదమాట word *upon* word. నామొదకోపముచేసి being angry *with* me. దినముమొదదినము Day *by* day. తదివరహాలమొద more than ten pagodas. తరుగుమొదదిగిరి they halted two miles *off*. టప్పలుమొదవంపుట to send a letter *by* post. గడియలమొదనున్నది it is *hourly* expected. తడుగుమొద తడుగునుయిస్తారా will they allow polygamy? Lit, will they give maiden *upon* maiden?

మొదట (abl. in అ q. v. of **మొద**) *postpos.* After, యిక్మొదట *in* future. అటుమొదట after which. వాండ్లుపోయినందుమొదట after they went away. యిక్మొదటనికువాండ్లగుహవాసము వద్దు do not have any thing to do with them hereafter.

మొదటి (Irreg. infl. of **మొద**) See **మొద** *adj.* Subsequent. ఆమొదటిపునులు the subsequent acts.

మొదటికి *adv.* In future, the next year. మొదటికి వానలేకుంటే if there should be no rain next year.

మొద (infl. of **మొద**) *adj.* Upper, higher, the next. మొదకొమ్మ the top branch. నామొదించు her love *towards* me. ఆశునిమొదమాట an imputation *against* him. మొదమాట the *next* word. మొదతునులు what is to be done *afterwards*. మొదమన్ను the *upper* layer of the earth. మొదగుడ్డు staring eyes: (as in the song దొడ్డుచెవులు, దోనెకడుపు, మిట్టసెనలు, మొదగుడ్డు.) రాజుమొదలంకితము a dedication *to* the king. దానిమొదసొమ్ములు the jewels which were *on* her. పాలమొదమొగడ the cream *upon* milk.

మొద (From **మొద**) yours. యాదుల్లుమొదేనా is this house *yours*?

మొదకి Dative of **మొద** Against. ఆడండుయేవూరి మొదకిపోయినది *against* which village is the army gone? ఆశుకుమొదకివచ్చినది that fault was laid *upon* us.

మొదమిక్కిలి Besides this. యిదేకాకుండా.

మొద n. s. Top, head. Futurity. What is vowed, or set aside, for sacrifice. ఉధ్యము, దేవతకునియమించినదియు. D.

మొదకట్టుట v. a. To devote, sanctify, to set aside, in the name of God.

మొన/ము * n. s. A fish. The sign *Pisces*. తుర్వము, మొనరాశియు. D. మొనకేతనడు the name of Cupid. మన్నుడు.

మొనవల్లంకి or **మొనవల్లంకిపట్ట** n. s. A quail. వల్లి కాశుమి. D.

మొనాంకుడు n. s. Cupid. So called because this god has a dolphin in his banner. మన్నుడు.

మొనాశి * *adj.* Bright-eyed, sparkler: having swimming or glancing eyes. శశరసయన.

మొను plu. మాలు or మొనులు n. s. A fish. చేత. మొనరూపురిక్కు, రేవతీనక్షత్రము. D.

మొమాంశ * n. s. Polemical divinity. Theological criticism. The పూర్వమొమాంశ is a system of works. The ఉత్తరమొమాంశ is a system of faith being the same as the వేదాంతము, జ్ఞాన కాండ. The శ్రుతీకరమొమాంశ is a 'treatise' (or Essay) on adopting a daughter. శ్రుమాన్తైరర్థవిచారణ. SC. శ్రుమాంములచేత నిజముగ్రహించడము. D.

మోరలు You, plu. of పిత.

మోరు You, plural of పిత.

మోరుట v. a. To exceed, transgress, pass, excel.

మోడు: మోరిననడుచు a grown girl; literally she who has passed the age. N. 9. 361. Adverbially మోర excessively, extremely. రూఢిమోర certainly. సోగసుమోర prettily. చనువుమోర affectionately (faithfully is the literal rendering.) బాగుమోరం healthfully, cheerfully. i. e. well. Vish. 3. 290. బాళిమోరం sorrowfully.

మోలు n. s. Fishes: the obsolete plural of మోను (infl. m. m. l.) M. XIII. 2. 265. ib. XII. 2. 272. and 3. 207. N. 7. 69. గండుమోలు వెళ్ళుట. Vish. 7. 65.

మోశము plu. మోశములు, మోశలు or మోసాలు n. s.

A mustachio or whisker. An insect's feelers, horns, or antennae. Padm. 3. 37. మిన్నకవచ్చి వచ్చివులిమోశలనుయ్యెలలూగినట్లు To beard a lion in his den. H. 5. 248. T. 2. 66. చాడికి యింకామోశకట్టుయేర్పడలేదు his whiskers had not yet appeared. శ్రీమత. ఉత్తరార్థముమూడి తెంతుకలు. D.

మోశరము adj. Excellent, fine, grandeur శ్రీకృష్ణమై న. IIa. 4. 138. ఘనజఘనశంఘటనభటభటాత్మ రంబులు, తోరంబులై మోర, మోశరంబులగుపైశరం బులైత. టీ॥ మోశరంబులగు, అనగామిక్తిలి శ్రీకృష్ణ ములైనటువంటి క్రమములుగలిగినటువంటి. T. 4. 144. మోశరముల నీలంపునరులమర. టీ॥ మోశ రముల, శ్రీకృష్ణమైనటువంటి. ib. 1. 51. కాంతికర మునుకడుమోశరమునుచరాగగధూశరమును. టీ॥ మోశరమును, మిక్తిలి శ్రీకృష్ణమైనటువంటిన్ని. Bmj. 4. 17. మోశరంబైన పేరాశనద్వీక బారసాలయక రోములుమూచుకొనుచు, కొలదిమోరగమేనవుల కలద్దములైనవిగళా లింకలపెనగళానుచు. Satya. 4. 80. మొనసినానాటవెలుతురు మొగులువూట, మోశరములునువలలితాంకిశరములు, నురభికుండ కేశరములు శత్రాసరములుతలజలదనిరాశరములు భాసిరాశర ద్వాశరములు, T. 2. 151. శుంచసా యకమడమాస్త్రీపైశరములు, మోశరములునుధమా శివాశరములు. టీ॥ మోశరములు, శ్రీకృష్ణమైనటు వంటి.

మోశలు, మోసాలు n. s. plu. Whiskers. See మోశ ము.

ము.

ము In composition is a contraction for మూడు three, and the first consonant of the next word is usually doubled. Thus మూడు a time, ముమ్మారు three times, thrice. పాతిక a quarter, ముప్పాతిక three quarters. Elsewhere it stands for మూడో Third; as ముత్తర Great Grandfather: or third father. ముత్తవ్వ Great Grandmother. ముం (contracted for ముందరి) First, fore, front, as ముంగురులు her front locks.

ముం A certain forest tree called Crotonaria Stricta. Rox. 3. 265.

ముంకట adv. (a rustic word) First, at first, in front. adj. ముంకటి First, prior.

ముంకరనము n. s. Stubbornness? obstinacy? మూర్ఖతనము. Charitra. 2. 523. మునుముట్టనిదెయలముంకరనము.

ముంకర n. s. A nose ring, worn by women. నా సాధరగాభేదము. D.

ముంకల adv. In front, opposite, before. ఎదురు. D.

ముంకలి adj. Fronting, opposite. యెడకుతుండే.

ముంకలియై adv. Being in front. M. VI. 1. 147.

నేనాశతియగునామ్రుతదనందనుండు, ముంకలియై నడపించుచుండ.

ముంగామచీరె or ముంగాచీరె n. s. A kind of cloth worn by females.

ముంగామరుగులు n. s. A kind of gold bracelets.

బంగారుకటకభేదము. D.

ముంగాలు n. s. The fore leg. ముందరికాలు. A.

6. 17. ముంగాళ్లపైజాగ.

ముం n. s. The ichneumon or mungoos, a kind of weasel. Madras Journal VIII. 237. నకులము. D.

ముం and విత్తుముంకటి A tree called Phaseolus Madraspatensis. Rox. 3. 311. Compare మునగ.

ముంకముడిచేతు (Russell, plate 110.) A certain fish: a sort of sparus.

ముంకలి n. s. Infl. ముంకటి abl. ముంకట plu. ముంకట్ల

A court yard. Dasaradhi §. 29. ముత్తునకాలకింకరులుముంకటనిల్పినచేత. R. 4. 158. ముంకటినిధానము a treasure lying at your own door:

a windfall. ఇండ్లముందరియంగణము. D.

ముంకశ A mungoos, Viverra Ichneumon. నకులము. D.

ముంకశిమాను n. s. The upright staff of the పితాము pump: which suspends the bucket. H. 1.

219. అలసి, ముంజుగ్రామదోనానియంద, కుండ
నిండాగముచికూడుదినగ, నింటికేగను ib. 1.

225. ఏతాముగడ.

ముంగురులు n. s. Front-locks, curls, love locks.
అలకలు. D. T. 3. 10. URK. 4. 294.

ముంగేలు The cubit or fore arm. ముంజెయ్యి. Dab.

255. line 7. ముడమొక్కనుభద్ర ముంగేలుబట్టి.

ముంగొం n. s. Fringe or trimming. The front
tuck of a woman's girdle. ముందరిచెరుగు. N.
9. 328. Sar. Pad. 21.

ముంగోళము n. s. Sudden passion. యెందుకున్ను
ముందరవచ్చే కోళము.

ముంగోళి n. s. A passionate man or woman, a
peevish man. ముందరకోళముచేసేవాడు.

ముందికొనుట or ముంచుకొనుట v. a. To surround,
to cover, to dip. ఆ పెల్లుమునుచీములుముందికొన్న
ది the sugar is covered with ants. కామిలొక
లమునుముంచుకొనివ్రాసినాడు he dipped the pen
in ink.

ముంచుట v. a. To dip, plunge, immerse. To
plunge in ruin. Dab. 122. సింధుజలంబులసిగబ
ట్టిముంకు I will drown thee. చెల్లుముందిరెండో
సారిఅడుగుతారు they put this payment out
of view; or blinked it. నారూకలనుముందినాడు
he spoiled my chance of getting the money.
నన్నువొత్తిగాముంచివేసినాడు he ruined me
entirely.

ముంజము * n. s. A fine silky grass (called Sac-
charum Munja Rox.) from the fibres of which
a string is prepared; of which the triple thread
worn by the bramin as a girdle should be form-
ed. ముంజగడ్డి. D.

ముంజకేసెడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణు
శ్చ.

ముంజాల adj. Brindled?

ముంజి * n. s. The braminical girdle. బ్రహ్మచారు
లుమొలనుకట్టుకొనేగడ్డివారము. See ముంజము.
A. G. 21. రంజిల్లుపెనుబొడ్డుముంజివారి.టీ|| బ్రహ్మ
సేవిలా.

ముంజిక్క n. s. A garment of bark. నారచీర.
Vema. 904. ముంజిక్కరెల్లలంజిక్కలకాయె.

ముంజూరు n. s. The eaves of a house. ఇంటిచూ
రువివర. D.

ముంజె n. s. The kernel of the unripe palm fruit.
తేరతాటికాయలలోనుండది. D.

ముంజెయ్యి n. s. The fore arm, below the elbow.
The wrist. మణిబంధము. D. Vem. 302.

ముంటి Infl. of ముల్లు a thorn.

ముండ n. s. A widow, a wretch, a whore. ముం
డమోయుట to become a widow. ముండకూరి a
stipend or pension granted to a widow. అదిచె
డ్డముండ she is a wretched slut. ఆడముండ
a miserable creature. పోకిరిముండ a horrid
wretch. పేదముండ a poor wretch. ముండమోలి a
widow. ముండలమారి a whore master. ముండనుపె
ట్టుకొన్నాడు he keeps a wretch. i. e. a woman.
పిచ్చిముండ a simpleton, a blockhead. అదిరాక్ష
సిముండగనక as she is a horrid wretch, a
devil's whore. నాముండమోయించినాడు he
ruined me. విధవస్త్రీ.

ముండము * n. s. The head cut off, from the
neck. A shaven pate, a bald head. The trunk
of a lopped tree. Lalit. 19. 95. త్రెస్తిత్రదైత్య
ముండైశ్చక్రభిరామ్యానృతకైశ్చ, హరదామగ
తేకృతాన్వసనతాంభర్ధిదేవతా. A. 6. 29. భవన్తుం
డంశ్రుధారోష్ణము. టీ|| నిశిరస్సు వల్లనచ్చినరక్తోష్ణ
ధారను. శరీరవిముక్తశిరసి, దేహములేనిరల. ముం
డితే, బోడితలవాడు, రాహుగ్రహము. SC. కొ
మ్మలుబోయినమోటుచెట్టు.

ముండము or ముండిరము * adj. Shaved, bald,
having no hair on the head. గొరగబడ్డది. D.

ముండనము * n. s. Shaving, shearing, cutting.
మైరము. D.

ముండి * n. s. Bald-pate: one who has a shaven
head. A barber. బోడితలవాడు, మంగలవాడు.
D.

ముండుడు * n. s. A monk. శివస్వామి. M. XII. 5.
133. కురిగ్రహవిముఖుడై ముండుండునని కేరసుం
డువృక్షమూలవానియగపాలధారుండు.

ముండులు, అనగాకంటకములు. D. See KP. 6. 9.
here ముండులవాన means a shower of prickles
thrown by a porcupine.

ముండ్ల adj. Thorny, prickly. కంటకముమమైన.

ముండ్లశుంది n. s. The porcupine. శలీ. ఏడు.

ముండ్లమురై n. s. A shrub, three lobed night-
shade solanum trilobatum. అలర్లము.

ముండ్లు n. s. The plural of ముల్లు a thorn. కంటక
ములు.

ముంత n. s. A wooden bowl, a pot or cup. A va-
rying measure of grain. In Dab. 311. చల్లకు
వచ్చిముంతదాచగనేల why conceal your real
intention? ముంతవొగపెట్టుట To burn chillies
&c. in a pot and apply it to the face as a tor-
ture.

ముంతగజ్జనము A certain shrub called శహదేవీ
Echites frutescens. Q.

ముంతమామిడి చెట్టు n. s. A tree. Cachoo, Anacardium occidentale. ముంతమామిడిపప్పు Cashoornuts.

ముందట adv. In front, before. ఎదుట.

ముందటి First, prior. The front, former. ముందటికాలమునందు in former times.

ముందడి plu. ముందళ్లు n. s. A wretch, a miscreant, a word peculiar to the west. Samudap. ౧. 78. భూవలియాగకోత్రముని పాంకముకొద్దని శేగమియ్యగా నేపికిముట్టుముందడి శిహింపకవిఘ్నము చేయు.

ముందర or ముందట adv. (Infl. ముందరి, ముందటి Fronting, opposite, former, previous.) Before, in front. First, in the first instance. Formerly, previously. Hereafter, next, in future. adj. After, following, next. అంతకు ముందర First of all; before this. ముందరిపోటు a wound in front.

ముందరిపోటులుమానసమందెనైనానుగలదు. Vema. ముందరిమాట the next word, literally the word before: and thus also వెనకటిమాట (See వెనక) means the *preceding* word: (literally, the word behind.) ముందరికి forwards. ముందరికి వేసియున్నవాకిలి a door partly closed or set ajar. ముందరికి తెచ్చుట to bring forward, promote. M. V. 4. 310. ముందరికివచ్చుట To come in front, be promoted.

ముందల n. s. plu.: ముందలలు The front part of the head, over the forehead. శిరస్సుయొక్క ముందుభాగము. URK. 4. 112. ధట్టింపిముందలలపట్టియొప్పి.

ముందళ్లు See ముందడి.

ముందు n. s. The front. adv. In front. and adj. Fronting, fore. After, next. See ముందర. ముందువెనకలు fore and aft. ముందుదనిముందరచేయవలెను you must first do what is first wanted. దానిముందుమాటకేమిఅర్థము what is the meaning of the preceding word? ముందుజరగవలసినందుకేమిశలవిస్తారు what is to be done afterwards? ముందువెనకలుగా పోతూవుండిరి they were going along, some before some behind. రవంతైనాముందు వెనక చూడక without considering causes or consequences. వాడుముందుమించుకొన్నాడు he was before hand with me. అదివరచోయెత్తుకుంచెము ముందు వెనకలుగావున్నది

It is one pagoda weight, more or less. ముందుకు వెనక్కు backwards and forwards, to and fro.

ముంతు Root in A of ముంచుట.

ముంపు n. s. Immersion, plunge, dip. నీటిముంపునవుండేపాలము Lands under water. యాచెరువు యావత్తునీటిముంపునవున్నది this tank is full.

ముంపుట v. a. To sink. See ముంచుట. BD. 4.

2008. గంభీరజలముల గామినింతుతిని, దండిగుండముముంతుదక్షిణమాత్ర, మిండప్రాయంవైనమొదికి నెగయ.

ముకుందబల్లము n. s. A halberd or broad bladed spear. ఒకయాలె.

ముకుందుడు * n. s. A name of Vishnu. B. 8. 446.

ముకుగోళ్లు, ముకుజెరములు n. s. plu. The nostrils. నాసాశ్రుటములు. D. Vish. 5. 67. వైచక్య

తుండుదున్న నావిధముకుగోళ్లుబట్టి. Swa. 4.

72. పరచునెక్కకజరిపిముకు జెరములకైయేయటి|| ముకుగోళ్లు.

ముకుటము * n. s. A crest, diadem, or tiara. కిరీటము. D.

ముకుదొమ్మ A sort of fish. H. 4. 225.

ముకురము * n. s. A mirror. అద్దము.

ముకుళము * n. s. A bud: a half closed flower. మొగ్గ.

ముకుళించుట * v. a. To shut, or close up, as a flower, the eyes or the hands. T. 3. 125. మొద్దుట.

ముకుళిత * adj. Closed as a bud, the eyes, the hands &c. మొద్దుబడ్డ.

ముకుళిక్యత * adj. Closed. మొద్దుబడ్డ.

ముక్క n. s. A bit, piece, fragment. రెండు ముక్కలు గావ్రాస్తాను I'll write it in a line or two; or, in three words. పైకగుడ్డ ముక్క a bit of cloth.

ముక్క Root in A of ముక్కుట. q. v. to be musty or mouldy &c. ముక్కశ్రుగులు weevils in spoilt grain. ముక్కకంపు a frowzy smell. తర్వాత తొందూరి గ్రామముముక్క పురికినందన ఆనెత్తమువిడిచిరి a disease has appeared which is peculiar to that place.

ముక్కుంటి n. s. Three-eyed, a title of Siva. Ohenn. 5. 283. త్రినేత్రుడు.

ముక్కుంటిపండు n. s. A cocoanut, so called because it has three eyes.

ముక్కుంపాలు or ముక్కపాలు Three equal shares:

whereof the farmer takes two and pays one-third as revenue to Government.

ముక్తిడిమాక n. s. See ముక్తిడిమాక.

ముక్తద్దము n. s. A pair of spectacles. సులోచనము.

ముక్తపుకొక్కెనచెట్టు See ముక్తపు.

ముక్తపురుగు n. s. A weevil. తపిటిపురుగు.

ముక్తమ్మి, or ముక్తర n. s. A nose ring. పుకనా సాధరణము.

ముక్తరమాను n. s. The frame in which the పుల్లిరుసు or roller of a కలిల well rolls.

ముక్తలిపిట or ముక్తలిపింట n. s. A three legged (stool or table.) A tripod. Rasica. 1. 52. ముక్తలిపింటమాద సాంకులరవసింపజేసి. ముక్తాలిపిట.

ముక్తాక n. s. Oppression, trouble, distress. నిర్బంధము. OG. శ్రమ. L. 20. 256. మునులారమాకిం తముక్తాక తలనులభంబుననుముక్తిజొన్నదవిధము.

ముక్తాకలుదీరిన adj. Thrice proved, thrice tried in the fire. Inured. Well versed, or experienced. బాగాజిరపడియుండే. From ము three, కాకలు heats and తీరుట to be perfect.

ముక్తాది The timber tree called 'Weaver's beam,' or Schrebera Swietenoides. Ainsl. Rox. 1. 109.

ముక్తాని n. s. The fraction of three కానులు or three sixty-fourths, thus cyphered కాన్లు.

ముక్తారు n. s. Three crops (in a year.) మూడుపంటలు, మూడుభోగములు. T. 5. 215. ధరణిముక్తారునుతరగనిగిరిమండే.

ముక్తాలు n. s. Three quarters. See కాలు thus cyphered కన్లు. ముప్పాదిక.

ముక్తిటి Infl. of ముక్తిడి Noseless; as ముక్తిటివాడు, ముక్తిటివి.

ముక్తిడ n. s. A snipe.

ముక్తిడి adj. Noseless. ముక్తలేని. ముక్తిడిరోగము caries of the bones of the nose. ముక్తిడితోత్తుకుముత్రెంపునత్రేలు. రాసులింగశతకము.

ముక్తిడి n. s. An epidemic disease. అనేకులకు పుకపెట్టునతగలేరోగము. D.

ముక్తిడి or కొండముక్తిడి n. s. A certain plant. Schrebera Swietenoides. Rox. 1. 109. It is a large timber tree.

ముక్తు n. s. The nose. The bill, or beak: the point or tip. చనుముక్తు a nipple. సానిక. జుమ్మి.

ముఖము. ముక్తు పోదనలు a double nose. A. 5.

122. మునుననల్ దవిబట్టి ముంగాళ్లు ముక్తు పోదనలచీలిచి. టీ|| జువిలిముక్తు. ముక్తుడుస్సిన పుళిరము

Uncurbed : broken loose : rampant. A. 6. 53.

వసుధేశముక్తుడుస్సిన పుళిరముక్తియ. టీ|| ముక్తుడుస్సిన, ముగుదాడుతీసినటువంటి. Panch. 3. 224.

ముక్తునబంటియైనదనుక satiating his nostrils with fragrance to the full. చిలుకముక్తులు and

జీనునముక్తులు Two sorts of grain. In Dr. Jerdon's Catal. No. 198. రెండుముక్తులపిట్ట (the

double beaked bird) also called మూడుముక్తులపిక్త pikka and ఎబ్బెరెబ్బె ebbera, the

"Hornbill," or Toucan. HD. 2. 1059. ముండగోష్టిముక్తు మొగమేదతనకు. ముక్తు ముఖముయె

రగనట్టుమాట్లాడినాడు He talked heedlessly.

ముక్తుకమ్మి n. s. A nose ring. సాసాధరణము.

ముక్తుకమ్మిక n. s. A certain useless forest tree.

ముక్తుట v. n. To moan, groan. To mould or turn musty. To strain (as in pain.) To spoil

or become half rotten. ముక్తు Root in A of ముక్తుట. ముక్తుపురుగులు weevils in spoiled grain.

ముక్తుకంపు a frowsy smell. ముత్యాలుముక్తిపొయినవి the perils turned black and were spoiled.

ముక్తుటము, ముక్తుటపుకుంచె n. s. A kind of garment, also called దగలికట్టు or నారమడి.

ముక్తుదూలము n. s. The bridge or division of the nose. ముక్తునడిమియె ముక్.

ముక్తుపుగిడి or ముక్తుపూరెడిపిట్ట The common snipe. Jerdon. పుకపక్షి.

ముక్తుపాడి n. s. Snuff. నస్సుము.

ముక్తుముంగర n. s. A certain useless forest tree.

ముక్తురంధ్రాలు n. s. The nostrils. సాసావిలములు.

ముక్తులు n. s. Rice flour. మిక్తిలివిన్ననూకలు. D.

ముక్తుశ n. s. A measure of grain &c. equal to five ముంతలు q. v. cyphered thus 6 యి మూడు

కుంగములత్రహాము. D. BD. 2. 869. ముత్యాలపొడిమాకుముక్తునవలయు.

ముక్తై ననుండె n. s. The heart, (a low word applied to animals.)

ముక్తై ర for —క్త— q. v.

ముక్తై రదబ్బు n. s. The heart, a low word.

ముక్తరమాను n. s. A part of కపిల, కపిలయొక్క ఆ
ద్వదశాంశమునొకటియైనది.

ముక్తాటిపకాదశి * n. s. A fast held in Margasira.
మార్గశిరశుద్ధ యేకాదశినాడు తిరుతిలో స్వామి
శ్రీకృష్ణునిలో మూడుకొట్ల తీర్థములువస్తున్నదనె
యితిహాసమువల్లయీ పేరువచ్చినది. Muccōti Ecā-
dasi. The 11th తిథి of the first fortnight in
Margasira. A fast observed in honour of
Vishnu and kept all day and night: sleep
being forbidden.

ముక్కోణము n. s. A triangle.

ముక్తము * adj. Freed, released, liberated, dis-
charged, sent, (as a weapon.) ముక్తకవచుడు
disarmed, freed from his armour.

ముక్తశ్చము * Freedom, release, liberty. విమో-
చనము.

ముక్తపదగ్రస్తము * n. s. Reiteration somewhat
similar to capping verses. అంతాది.

ముక్తాఫలము * n. s. A pearl. మువ్వము. ముక్తాఫ-
లములవలెపుండేలిలి a pearly hand in writing.
i. e. round, clear, and beautiful.

ముక్తావళి * n. s. A pearl necklace. ముత్యాలహారము.

ముక్తాస్ఫటికము * n. s. A pearl oyster. శుక్తి, ము-
త్యశుభిష్య.

ముక్తి * n. s. The delivery of the soul from the
body, and its exemption from further trans-
migration, liberation. (Colebr.) శ్లోసారముక్తి
or భవముక్తి release from all earthly bonds or
mortal ties. Vema. 481. మానగభవముక్తిగలుగు
మహిలో. మోక్షము. D.

ముక్తుడు * n. s. He who is freed, emancipated or
released from the body. మోక్షమునుపొందిన
వాడు. D.

ముక్త n. s. See ముక్తశ్.

ముఖము * n. s. The mouth, the face, the coun-
tenance. Commencement. The front. యాభిర్ద-
కుకౌర్తముఖములేదు this infant does not con-
sider any one a stranger. వానిముఖవిలాసిము
his external appearance, the look of his face.
నిముఖముమండ may your face be burned (i. e.
on the funeral pile) answering to a common
English curse. వానిముఖము has the same im-
port. నిశాముఖము night fall, evening. సేనా
ముఖము the front of the army. నఖముఖములు
the points of the nails. ఆతనువాండ్లతో ముఖమి-
చ్చిపూట్లాడలేదు he did not speak with them

kindly as a friend. వాడికి ముఖభంగమైనది he
was worsted or discomfited. Bilh. 3. 25. బట్టా
రంబైనత్త శాసనవాటి ముఖమూలకింతకఠ. అధి-
ముఖుడు గావుండినాడు he was hanging his
head down. ఆదివిటీని అధి ముఖముగావట్టినా-
డు he held the torch with flaming end down-
wards. ముఖమిచ్చుట to indulge. వాడుయెవరికి
న్నిముఖమివ్వలేదు he did not lend an ear to
any body, he did not treat them with great in-
dulgence. అనుకుకథాముఖంబున హితాహితహా-
ధమొనర్చుకొనుటగా. Mand. 1. 8. టీ|| కథచేతను
by means of a story. అర్థముఖము the profile
or half face. తమరురాముడి ముఖమునుచూచిన
స్వరూపింపవలసినది I pray that for the sake of
saint Rama you will relieve me. ఉడమటిముఖ
ముగా towards the west. ఉడమటిముఖముగా
పుండేయిల్లు a house facing the west. ఆడదాని
ముఖమెరుగనివాడు A youth that as yet knows
not the face of a woman. i. e. entirely chaste.
అందరుస్పృహకముఖముగాపుండలేదుగనక as they
were not unanimous, were not all of one
mind. ఆతనిముఖభావపునుచూచినిదానించివాడు
he read it in his face. బాణకృపాణముఖాశ్రు-
శశ్రుములు M. 7. 2. 275. arrows, swords, and
other weapons. ముఖముమాడ్చినాడు he looked
sulky or angry. వాడికిముఖముచచ్చినది he turn-
ed pale, he looked blank, or ashamed. ముఖదా-
హిన్యము complaisance. వాడిముఖములోయాగ
ఆడలేదు he was all in a pucker. ఆరుకలను
వాడిముఖములోపారవెయ్యి fling the money at
his head. అదివాడికిముఖపాతముగావున్నది he has
got it by heart. ముఖప్రీతిహులవాడుతాడు he
talks plausibly. ముఖమెరుగనివాడు a stranger.
ముఖమెరుగనిచేతము a strange land, a land
where one has no acquaintance. ముఖవాసికల
వాడు he is a winning man. వాడికిముఖవశ్యము
కద్దు he is a very taking man. ముఖముతప్పించు
కొనిపోయినాడు he has absconded or disap-
peared. ముఖస్తుతి flattery. ముఖస్తుతిచేసుట to
flatter. ముఖముఖిగా face to face. వానికాశ్లో-
కముముఖియుగావున్నది he knows the verse by
heart.

ముఖద్వారము * n. s. The mouth of a river. యే-
రునీమద్రమలూకలిశేషేలము.

ముఖసిట్ట n. s. The headstall of a horse. గుర్రము
యొక్క ముఖమునకు వేసేటిది.

ముఖభూషణము * n. s. The ornament of the

lips, a phrase for the scarlet juice of తమలపాకు. తాంబూలము. D.

ముఖమంటపము * n. s. The porch or pillared entrance chapel of a pagoda. ముందరిమండలము.

ముఖమాటము n. s. Partiality. దాక్షిణ్యము.

ముఖరము * adj. Noisy, resounding, loud, uproarious. ముఖరము R. 8. 93. humming bees.

ముఖరుడు * n. s. A jabberer. అక్రమరేనిమాటలు ప్రకటింపాడు. D.

ముఖవచనము * n. s. Verbal communication, word of mouth. సాటిమాట.

ముఖవస్త్రము * n. s. A veil. ప్రేతవస్త్రము.

ముఖాంతరముగా * adv. By means of, through. నాతమ్మనిముఖాంతరముగానుంచి నాను I sent it by my brother. ద్వారా.

ముఖముఖి * adv. Face to face. యెదురెదురుగా. T. 3. 84. ఏనుముఖముఖిపరైద. టిలి యెదుట.

ముఖదు * A word used in compounds, thus అధోముఖుడై hanging his face down. సుముఖుడు గామాట్లాడినాడు he spoke graciously. దుర్ముఖుడై పుండినాడు he was cross. పరాముఖుడై పుండినాడు he turned his face away.

ముఖ్యము * adj. Chief, primary, principal, eminent, urgent, indispensable. Excellent, prime, particular. శ్రేష్ఠమైనది. D. శ్రుధానమైన. ముఖ్యార్థము the real purport. ముఖ్యమైన భాగము the bulk of the work, the greater portion. ముఖ్యమేమంటే In fact, in the first place. To tell you the truth. యిదిముఖ్యము this is a great point. యిదిముఖ్యముకాదు this is no great matter. గనకయిదిముఖ్యము this is all I have to state. యిట్లాచేస్తేముఖ్యము you had better do so. వాండ్లకు యిస్తేనే గాని ముఖ్యము కాదు you must pay them : you have no alternative.

ముఖ్యముగా adv. Chiefly, in short, in fact, indeed, urgently. After all, by all means, in general, in a great measure. For the most part, in one word, particularly. Substantially, principally, in most points among the rest. పట్టుకు Materially, obviously. శ్రుధానముగా.

ముఖ్యుడు * n. s. A chief, a leader, a principal man. A man of weight. ముఖ్యుడనుకొని మృగించుచు thinking him the best pupil. T. 2. 57. శ్రుధానమైనవాడు.

ముఖము n. s. Face. S. 3. 387. ముఖము. D.

ముగించుట v. a. To end, close, terminate. శుమాంతముచేసుట.

ముగింపు n. s. End, close, conclusion. శుమాంతము.

ముగియుట v. n. To end, close, be finished. To die, expire. శుమాంతమాట, చచ్చుట. ABA. 3. 134. మడిసెబ్రుంకెనమ సెగడ సెముగి సెనెల్లె.

ముగడు * n. s. Maid, lady, damsel. ముగ్ధస్త్రీ. D. Dab. 47. Satyab. 3. 75.

ముగడుండు, అనగాముగ్ధుడు Simpleton. ABB. 18. ముగ్ధుండుముగడుండుముఖముమొగము.

ముగరు or మగ్గురు Three. ముగరాడవారుగూడిన, సుగుణకరబట్టలకలెరుక్కులుబాడుచును.

ముగ్గచెట్టు Name of a particular tree. ఒకచెట్టు.

ముగ్గవేయుట v. a. To ripen fruit in baskets in a house. మాగవేయుట.

ముగ్గు n. s. A pattern or diagram (రంగవల్లి) drawn with lines of flour or coloured powder. ముత్తియశుముగ్గు a pattern made in seed pearl. ముగ్గుచెరువుట To spoil his plans, to break the spell. ముగ్గురాళ్లు Limestone, pebbles. ముగ్గువేయుట To set a pattern. ముగ్గులువేసుట To perform certain magic rites, seating the patient on a magic square drawn on the floor.

ముగ్గుట v. n. To be musty or mouldy, to be damaged or spoiled. బాజుపట్టుట, అవికాపుట.

ముగ్గురు adj. Three. మూడుమంది.

ముగ్గొయ్య n. s. A gag : a difficulty or puzzle; as వసుచరిత్రపద్యాంసులకెల్లెముగ్గొయ్య The Vasu Charitra is so hard as to puzzle the best scholars. From ము before and కొయ్య a stick : or ము is a contraction for మూతి in the mouth. వ్యాకీఘటము.

ముగ్గ * n. s. A simple maiden, a mere girl. తెలివిలేనిది, సుందరి.

ముగ్గము * adj. Lovely, beautiful. Stupid, ignorant. D. Sananda. 206. ముగ్గేందపు the new moon. బాలేందపు.

ముగ్గుడు * n. s. A handsome man, an ignorant man. అందమైనవాడు, మూఢుడున్ను.

ముగ్గుని n. s. A sort of fish. H. 4. 225.

ముచ్చట n. s. Conversation, discourse, talk. Wish, desire, longing. కెరిముచ్చట prattle, tattle. మనకువచ్చిననష్టముపట్టిముచ్చటకాదు the loss we suffered, is no mere talk, is no trifle.

అదిసాకు ముచ్చటెన్నది I am fond of it. వానిమాట్లాడడమేమిటముచ్చట he is fond of conversation. వాక్యము, వేడుకయు. D. T. 3. 7. ఒచ్చెంబులేనికూరిమి ముచ్చటలాడుచును. టీ॥ మాటలు. ib. 4. 34. ముచ్చటైనాధుండు మోవికల్పాన సుక్త. టీ॥ శీతోపమై. N. 7. 182. వచ్చినా ముచ్చటలదీర్చుమెచ్చగాను. టీ॥ కోరికలు. Vish. 6. 273. ద్వారకాజనుల ముచ్చటలెల్ల నుచ్చరిల మ్రొక్తురు.
ముచ్చటగావుండే adj. Elegant, handsome. ముద్దుగావుండే. Hence, ముచ్చటగావున్నది it is very nice.
ముచ్చటపడుట v. n. To fall in love with, be enamoured of, wish, to long for. ఆశపడుట. KP. 3. 108. తలుమరు నవీడు ముచ్చటపడుచునుండు. ముచ్చటలాడుట, ముచ్చటాడుట, or, ముచ్చటించుట v. n. To converse, to talk. శంభాషించుట. Sar. D. 558. ముచ్చటాడుచునుండెమునిగాధు చెంత.
ముచ్చవలము n. s. 'Three çavalas,' that is, three eighths of a pagoda. See చవలము.
ముచ్చిక or —కే n. s. Husk or scales like those at the stalk part of a cocoanut or palm fruit. తాటిపండ్లు మొదలయినవాటితోడి మేకిందనుండేది. D.
ముచ్చికొనుట v. a. To cover, to swarm upon as flies. ముసురుకొనుట. S. 2. 288. అనిపలుక నెళుకుమది చెనగానగామేనెల్ల ముచ్చికొనుచుకావులి మెల్ల నెయవలికిని.
ముచ్చిబంగారము n. s. Tinsel. కాకిబంగారు.
ముచ్చిరితనము n. s. or మ్రు. Grievance, sorrow. మసాదుఃఖము. D. BX. 239.
ముచ్చిరుట v. n. To grieve. ముచ్చిర నేల why grieve or sorrow? వ్యాకులపడుట. M. V. 3. 104. ముచ్చిర నేలయేగలుగముద్దియనాకు వృకోదరుండు వివ్వత్తుడదోడుగాగ. See the next word.
ముచ్చిలి n. s. A small winnowing fan, used by children as a toy. మొరిసె.
ముచ్చిలి adv. By stealth. దొంగరసముగా. BX. 164. ముచ్చిలివత్తురువారలు.
ముచ్చిలించుట, ముచ్చిలుట v. a. To steal. దొంగిలించుట.
ముచ్చిలిగుంట, ముచ్చిలిగుత్త n. s. The nape or hollow at the back of the neck. అవటుశ్రదేశము. D. కృతాటిక.
ముచ్చిక n. s. Three quarters, చూడుపావలలు.

ముచ్చు n. s. A rogue, a thief. దొంగ. గొర్రెలముచ్చు a sheep stealer. కాసుముచ్చు a cannibal, a flesh eater. మునిముచ్చు a pretended saint. నాలిముచ్చు one who leers under his hat, with a cat's glance, with a sneaking eye. ముష్టికాయముచ్చు the poison-nut-eater. తొండముచ్చు the lizard eater. లాట్టిముచ్చు a toss-pot or tippler.
ముచ్చు adj. Roguish, thievish. ముచ్చుచూపులు roguish glances. A. 6. 19.
ముచ్చుకొనుట v. a. To cover, to swarm. ముసురుకొనుట.
ముచ్చురసము n. s. Roguishness, roguery, thievishness. దొంగరసము. Satya. 4. 232.
ముచ్చుప్రాద్దు n. s. అర్ధరాత్రి. D.
ముచ్చుబాడపు n. s. A petty thief. అల్పదొంగ. P. 4. 255. తడుక ద్రోవరిముచ్చుబాడపులు. టీ॥ నెరదొంగలు గాక గుడి సెలలో దొంగిలించే అల్పమైనదొంగలు.
ముచ్చె plu. ముచ్చెలు n. s. Shoes. పైశారు.
ముచ్చె adj. Appertaining to the Moochee caste, who are generally painters, bookbinders, paper fitters, makers of saddles, toys, and trunks. చర్మకారశీలబంధమైన. ముచ్చెకర్ర n. s. A spungy wood (called బాడిచెళుచెక్క Erythrina Indica. Rox. 3. 249.) So called because much used by moochees or artisans or figure makers. ముచ్చెకని n. s. Lacquer work. ముచ్చెపెట్టె n. s. A lacquered box. ముచ్చెబంగారము n. s. Tinsel. ఇత్తడిలోఫేదము. D.
ముచ్చెలు n. s. Shoes. పైశారులు.
ముచ్చెవాడు n. s. A man of the ముచ్చె caste. చర్మకారుడు. D.
ముజ్జగము n. s. The universe. లోకత్రయము.
ముటాలు n. s. Cowdung found dried in woods. ముద్దపిడకలు. D.
ముట్టగించుట v. a. To rout up earth with the snout (as a pig.) వందిమూతితోకెళ్లగించుట.
ముట్టచెత్తుట v. a. To assign. చెల్లగట్టుట.
ముట్టడి n. s. Siege, blockade. ఉరుచుట్టుకొని అరికట్టడము. D.
ముట్టడి వేయుట v. a. To besiege. ఉరుచుట్టుకొని అరికట్టుకొనుట.
ముట్టించుట v. a. To make it touch. To light a candle. i. e. communicate (fire) తాకించెనుట.

ముట్టికాళ్లు n. s. Knees that touch. ముట్టికాళ్లువాడు a knock kneed man. ముట్టికాళ్లువేసుకొనుట to kneel down.

ముట్టు n. s. Defilement by contact. Hence, the menses. ముట్టుచదివ the retirement or chamber used by those who are menstruous. ముట్టుగావున్నది she is menstruous. వాడికి అంటుముట్టు లేదు he does not care about being touched. అంటు, రజస్సు. ముట్టుది a menstruous woman. In compounds it means a tool or instrument, thus శునిముట్టు a tool. కన్నపుముట్టు. B. 5. 807. a house breaker's tool for boring walls.

ముట్టు adj. Defiling, foul, unclean, menstruous. ముట్టుయిన menstruous.

ముట్టుకొనుట v. a. To touch. తాకుట.

ముట్టుట v. a. and v. n. To touch, to arrive, be received, obtained. ముట్టుచెప్పట to deliver. ముట్టుగొలిచిన ఫలంబిట్టుండవలదె. BD. 5. 457. ముట్టుగొలిచిన, కట్టకడ వెళ్లగొలిచిన To worship to the end, or with unfailing devotion. రాత్రి తుడముట్టుగానె Vasu. 4. 170. when it drew towards morning, when night touched its close. యిది తుడముట్టే దెన్నటికో when will this be finished? వాస్త్రునిరుముముట్టినది a snake bit him.

ముట్టుశంసు n. s. A blind alley. ఆనలపాద్యేటం దుకుదారి లేనిది.

ముట్టె n. s. A snout, beak, bill. A fruit stone. మూడిముట్టెవంటిముఖము a haggard face.

ముట్టెచేత A sort of fish called Gobius. Russell No. 49. అలముట్టె A sort of salmon: ibid No. 171. Other sorts are called కొరముట్టె (plate 50.) నూనెముట్టె (plate 52.) నెత్తికడ్డముట్టె (plate 54.)

ముడత plu. ముడతలు n. s. Wrinkles, crumplings, knots in spinning, or twisting. జలి, మడత. ముడతతెరలు a transient blight in corn that goes off again.

ముడి plu. ముట్లు or మడులు n. s. A knot. గ్రంధి. D. ముట్లుకత్తిరించవాడు a pick-pocket. తలముడిచినది Her hair fell loose, the knot being untied. ముడివిప్పట to open a knot, to open a packet, to pick a pocket. ఆదారములో ముట్లుబడ్డది that string has formed into knots. ముడివక్కలు Unbroken (whole) areca nuts. బొమలు ముడిపెట్టుట to knit the eye-brows. చెక్ వ్యాజ్య

మునుముడివేళిదివిపెట్టినాడు he cast a bone of dispute between them, he bred a quarrel between them. G. 11. 148. పాడువుడుతలద్రెంచుడదవుడు నానిటుపెడ బొబ్బలార్పులు ముడులువడియె, అసగాచికాకుబడ్డవి. Bhadra Parin. 3. 297. శుదంతిమదిముడిశిడలక. దానిమనననేగ్రంధి వీడేటప్పటికి. ముడిశుడుట v. n. To be confounded, puzzled. శికాకుశుడుట. N. 7. 312. ముడిశుడెసనియెడదంజిడి, ముడిశుడకుడు. ముడిశుడెసని, నట్టుకుడెసని. HD. 2. 1380. మొగమునచీకట్లుముడివడ. Pal. 4. 20. మూకలపైకురికిముడివడ జేసి. ముడి or మాముడి is the letter → while నాముడి is the letter ు.

ముడి adj. Closed. ముడిపూలు unblown flowers.

Ila. 2. 163. ముడిపూలపొట్టుమూ. టిల్ ఆకులో కట్టిన మొగ్గలుగావుండేవుప్పములు. ముడిజొన్నలు the great millet enclosed in its husk. ముడినుల్వలు linseed which is not cleaned. ముడివియ్యము rice that is not well cleaned.

ముడికట్టు n. s. Certain fees on a crop for the benefit of the landlord. A truss of straw, a sheaf.

ముడికట్టుట v. a. To tie a knot. To tie a knot in a man's cloth to remind him that you call upon him to be a witness. అందునగురించిపెద్దలుముడికట్టినారు our ancestors have laid down this rule or held this doctrine.

ముడికాళ్లది A woman who is knock-kneed.

ముడికాళ్లు n. s. Knock-knees. ముడికాళ్లవాడు a man who is knock-kneed.

ముడికొక్కు n. s. A weevil. See సంకనాది.

ముడిగొన్న adj. Tied, bound. బద్ధమైన. DRU. 442. దశకంఠనినునన్ను దక్కినవారిముడిగొన్న శంసారమోహపాశముల, వడినంట గట్టినవాడౌను. DRK. 372. ముడిగొన్న శంసారమోహబంధములువెడదన్నిన్నజ్ఞానివెడలినహుటి.

ముడిజొన్నలు n. s. The great millet in it's husk. ముడిపంచ A plain cotton cloth without any coloured border. శల్లాగుడ్డ.

ముడించ n. s. A knot. A bundle of straw or young plants ready to set. కట్ట.

ముడియవిడుపు n. s. A pick pocket. దొంగ. D. ముడుగుట v. n. To sink, to drown. ముడుగుట. D. ముడుచుకొనుట v. a. and v. n. To bend one's own limbs, to shrink, shrivel, or close. అది పూలుముడుచుకొన్నది she wore flowers in her

hair. మూలి ముడుచుకొని తన్నది she looked gloomy, pensive or down cast.

ముడుచుట v. a. To set flowers in the tresses.

To bend the limbs. S. 3. 399. చక్రస్త్రీలుమో

ముల్ ముడుంతు the doves looked down cast.

దానికిపూలుముడిచినదెవరు who set the flowers in her hair?

ముడుపు or ముద్దు n. s. Rouleau bag or purse.

పూలముడుపు a ceremony of setting flowers in the head dress of a pregnant woman. వెంకటే

శ్వరలముడుపు money or jewel promised by a vow to the god Vencatasaa. దివ్యాపుముడుపు

money payable into the Government treasury.

అద్దములోనదోచుముడుపు. Ahal. 3. 48. a purse

reflecting in the mirror. ముల్లె. D. says భూమి

కాదులమూట.

ముడుసు n. s. A bone. అనగాయెముక. D. అస్త్రీ,

శల్యము.

ముడేకము n. s. A half penny, called ten cash. ప

గాని. D.

ముడ్డి n. s. The breech, rump, anus. Appa Cavi.

1. 331. వాన్నిముడ్డిచెనకరిట్టి నార they reviled

him behind his back. ముడ్డికొట్టివేసాటివండ్లు

రాలెను (i. e. కృత్య తాదనముదంతభగ్నుము) phrase

for a reason which is no reason. ముడ్డికిందపె

ట్టుకొనివుండియెరియిప్పినాడు I found it hidden

under him, he hid it by sitting on it. దీనుము

ముడ్డికిందచీకటి under the lamp it is dark. i. e.

roguery hides under the judgment seat. వాని

ముడ్డిపెంటిరుగుచున్నార they are dancing at-

tendance upon him. ముడ్డిపూస n. s. The rump

bone. వెన్నయెముకవినరపూస. D.

ముణక n. s. Immersion. నీళ్లలోనున్నముకావడము.

పుకముణకలోవానిప్రాణముపోయినది he died in

one immersion.

ముణకరాములు n. s. Puzzle, hesitation, being at

a loss. యింతలోపులికిముణకరాములయినది the

tiger was now at bay. ముణకరాములుగావుంటిని

I was lying upon brambles, on a bed of cares.

ఎటూలోచనితి.

ముణగించుట v. a. To sink, immerse, drown. నీళ్ల

లోనున్నచుయ్యేటట్లుచేసుట.

ముణగుకొనుట v. n. To crouch or lie coiled up.

రవంతలోటులోకాట్లచేతులుముడుచుకొనివంచు

కొనుట.

ముణగుట v. n. To sink, drown, dive. ఆపనిము

ణగుకూలేలుచూపున్నది that affair is still in

uncertainty. నాకేమిన్నిముణగిపోలేదు it is no-

thing to me. నారూకలుముణగిపోయినది my mo-

ney is lost.

ముణగుతామర n. s. The plant called Hibiscus

Mutabilis (SC. in చాచటి, రక్తపాదీ.)

ముతక adj. Coarse. వడ్డి. ముతకమాటలు coarse

language, abuse.

ముత్రయిద Error for ముత్రైద.

ముత్రరంఱలు, ముత్రరులు n. s. The three folds

that appear above the navel. త్రివళి. Anirud.

2. 65. తార్యానతులముత్రరులయందముత్రరంగా

వళి తోదశియ్యులరాద. Bilhan. 2. 153. పెనుపై

ముత్రరులంతరాశులుగనా భిద్వార మందొప్పుగా.

Mand. 3. 11. శరవియకానిదంతరత, చాలనిశిన్న

పుముత్రరంఱలక. టి|| మూదెనకడుపుమొదలిన్న

పుమడతలు.

ముత్రరార adj. Appertaining to a tribe of Hin-

dus, descendants from feudal tenants who were

holders in black mail : a species of militia who

often are free booters. See Jour. 5. 83.

ముత్రవ or ముత్రవతల్లి n. s. A great grand mother,

an old woman, a beldame. ముత్రవ, అనగావృ

ధస్త్రీ. D.

ముత్రవపులగముచెట్టు Pavonia Odorata (Willd.)

Root of the sweet smelling Pavonia. Ainal. 2.

297. శహచేది. SC.

ముత్రవన n. s. A great grand mother. మూడోఅ

వన.

ముత్రైత n. s. A great grand father. మూడోతాత.

ముత్రి n. s. అనగాముక్తి q. v. Nila Parin. 1. 21.

నిర్వలపులమత్రికముత్రియుకముత్రియుక.

ముత్రికె or ముత్రిక n. s. Siege, blockade. Va-

chana. P. Vol. 189. leaf 4 and 5. ముట్టడి.

ముత్రియము n. s. A pearl. Any bead or concre-

tion resembling a pearl : such have been found

in bambus. ముత్రియములవంటివిపి a pearly (i. e.

delicate) hand writing.

ముత్రిరారవాండ్లు, ముత్రిరాజులు n. s. A tribe of

Soodras descended from రాజులు or lords,

squires or gentlemen by descent.

ముత్తము n. s. The measure of three తూములు.

మత్తెళుచిప్ప n. s. A pearl oyster. Mother of

pearl. మత్తెళుచిప్పలు a sort of cake. H. 1. 118

ముత్రము n. s. A pearl. Any gummy drop resembling a pearl. See ముత్యము and ముత్రము.
ముత్రైద or ముత్రైదువ n. s. Good woman, mistress, goody, dame: that is, A woman whose husband is living. The brides-women or gossips: who are always wives (not maids nor widows.) శుమంగరి.

ముత్రాళు n. s. జననిజనకులతల్లి, శరశ్రుతి. D.

ముత్రోపాలము n. s. A corruption of ముత్తవళులము.

ముత్యము n. s. A pearl. మా క్రికము. విత్తముత్యము an artificial pearl. వాడికి అమ్మ వారు పాడి పిస్తేము త్యాలుచా గా తన లేదు the pustule did not rise properly.

ముత్యాలమ్మ n. s. A certain local goddess: Notre dame des perles.

మువము n. s. Delight, pleasure. శీతోషము.

ముదలించుట or ముదలకించుట v. a. To attack, to resist, to oppose. ఎదిరించుట. DRY. 354. రామునిముదలించిరిమనలేదేత. UR. Ticcanna. 7. 78.

యెదురెదురనుముదలించుట, మదిగొంకిపిరిందివలన మందగతి జేరెదనేమరియున్నెడ, బట్టెదననువుగ శుప్తకంబుడిగవచ్చుతర. DRK. 16. యదియేమి రఘునాథయెల్లలోకములముదలించు శ్రుయోక్తము దవైసనిత, యామోహశోకంబు లేలదాల్చెదత.

Pal. 110. line 18. నిలువుముచూపెదనీనేర్పులాడి యెరిగదనని యారడెక్కినహయము, ముఖముననా

టిందిముదలించియతని వక్షంబునాటిందికనార్యులయను. BD. 5. 644. తలకునుంటిలోనతామర దంతుమెలరునేయిన్నియు ముదలించులేల. R. 5.

190. డింకుచరణాలముల, కించుదనంబిచ్చ ముదుల కించుముంచు, సెంచు విదళితచెంచూదంచచ్చెంచూపుటస్ఫుటాహారమున.

ముదత్ర * (i. e. ముత్ అత్ర) Tears of joy. ఆనందబాష్పములు.

ముది adj. Old, ancient. ముశలి, ముదిరిన. H. 2. 53. అచ్చటి కేనువచ్చు శమయంబగు వేళయెరుంగవల్లి లేమచ్చటదీర్తునంచుముదిమిద్దియతో వివరించివంతు గా. DAB. 140. యెక్కడదల్చుకునిదిముదిపోరు.

ముదిర n. s. A maid, damsel, lady. వనిత.

ముదితనము, అనగాముదిమి. D.

ముదితుడు * n. s. He who is pleased or delighted. శ్రుహృష్టుడు.

ముదిది n. s. ఆనగావృద్ధి శుభజడములు. D.

ముదిమి n. s. Age, decrepitude. వృద్ధతము D.

ముదియుట v. n. To grow old. BD. 4. 1249. ముదిసిముత్తననింతముదిమరుద బొంది. వృద్ధతమును బొందుట.

ముదిరము * n. s. A cloud. కేళము.

ముదివాడు n. s. An old man. వృద్ధపురుషుడు. D.

ముదుక or ముతుక adj. Coarse. సాగ్యముకాని.

ముదుక, ముదుకడు n. s. A senior, an old person.

వృద్ధుడు. M. VII. 1. 134. ముదుకండయ్యనుకు మారమూర్తివహించు. ib. VII. 4. 115. ఎక్కడ నితడునుమానుండొక్కాయనంగ ముదుకడయ్యనుగ్రతమెరగా. ib. VIII. 1. 30. పేదముదుకడువే శ్యాజనముంగరుట.

ముదుగు adj. Coarse. సాగ్యముకాని.

ముదురు adj. Mature, elder, senior, old, ripe. శీతప్రకృతి a tender green leaf. ముదురాకు a leaf that is ripe and brittle. శండుటాకు a yellow leaf of the autumnal tint. ముదురుముఖము or ముదురుమాతి the face of mature age, set features. ముదురుఅక్షరములు a fixed hand, or a formed or settled text.

ముదురుట v. n. To be mature, to arrive at the period of full growth or maturity, reach it's full height. యెండలుముదిరినది the summer or heat is now at its height. కలహముముదిరినది the battle is raging.

ముదుశిరి or ముదుశిలి adj. Old, ancient. వృద్ధదైన.

R. 2. 108. ముదుశిలిచాననయ్య. Parij. 4. 48.

ముదుశిలితరపియెండ.

ముదుశిలి plu. ముదుశిల్లు n. s. An old man, or woman. S. 1. 295. గొల్లముదుశిల్లుగూతరసేమిగర్గవర్తనులగు.

ముదుశిలితనము n. s. Old age. వృద్ధతము.

ముదుశిలిది n. s. An old woman. వృద్ధస్త్రీ. Vaizai.

4. 28. అమ్మదుశిలిదానికిట్లనియె.

ముద్దములు * n. s. The grain called పెళిలు.

ముద్దరము * n. s. A mace, or club, a weapon formed like a hammer. కురురయినవదద్దు. D.

ముద్దలము * n. s. A hammer. అయోధునెకమృత వానిశిష్టెట, ఆయుధభేదము. SC.

ముద్ద n. s. Girl, simple maid. ముగ్ధస్త్రీ. D.

ముద్ద n. s. A lump, a mass. ముద్దకావడము To form or collect in a mass. తడిసిముద్ద అయినారు they are soaking wet, or are a mass of wet. నెత్తురుముద్ద గావున్నది It is a mass of blood, it is all bloody, soaked in blood. కబళము, శుండ

యు. D. ముద్దకాకారము a species of the dates. ముద్దకత్తు pease pudding. యూపము. సి. C. తడిముద్దగాళుండేబట్టలు a wet wisp of clothes.

ముద్దకత్తురవాండ్లు n. s. Smelters : smiths who work at smelting iron. రామకరియనుముచేసే వాండ్లు.

ముద్దకవ్వము n. s. A sort of churning staff, with a heavy mass at the end. కర్రవిల్లతగిలించినకవ్వము. D.

ముద్దకూడు n. s. A lump of boiled rice. A paste of rice and ashes applied to the eye of a drum; forming the black spot in the centre of the head; for the purpose of regulating the tone. అన్నపిండము, శుద్ధర లేకునార్థమైనభస్మపుచితాస్థము.

ముద్దకొలిమి n. s. A forge for smelting iron. From ముద్ద a lump and కొలిమి a forge. రాతినియనుముగాకరిశకొలిమి.

ముద్దకత్తు n. s. Pease-pudding. యూపము. SC.

ముద్దరాలు n. s. Maiden, lass; a simple creature : (this is a poetical word.) ముగ్ధస్త్రీ.

ముద్దవాయువు n. s. The cramp. కాళ్ళచేతులుముద్దలుగాకట్టుకొనిపొయ్యేవారొగము.

ముద్ది n. s. Oalamity, peril, misfortune, danger. ఆపద. D.

ముద్దియ n. s. Lady, dame; a poetical word for a woman. ముదిమమ్మ an old woman. B. 3. 996. స్త్రీ. D.

ముద్దు n. s. Sweetness, fondness, delight, caressing, toying. A kiss. ముద్దుచూపుట to evince love. ముద్దుపెట్టుకొనుట to kiss or ముద్దాడుట or ముద్దలాడుట to caress, to fondle. ముద్దిచ్చుట or ముద్దుపెట్టుట to give a kiss. దాన్నిచూస్తేముద్దవస్తున్నది I am delighted to see her : she is very charming. ఆవిడముద్దులుమూటకట్టుకున్నది it is a lump of charms, a perfect beauty. ముద్దలతమ్ముడు my darling little brother. ముద్దలయ్య my sweet lord. శ్రుదొంగములముద్దకనుక్కోవడముచూచోకష్టము It is very difficult to perceive the niceties (delicacies) of local adaptation or meaning. కాకిపిల్లకాకికిముద్దుకాదా surely the crow's chick is dear to the crow. i. e. every beggar will love her brat. చుంబనము, చిన్నవాండ్రయందలిప్రేమ. D.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

ముద్దు adj. Darling, pet, sweet, charming, lovely, dear. నాముద్దుసుతుడు my beloved son, my darling boy. ముద్దుపేరు a pet name. ముద్దుటంకరము a pet ring; worn on the little finger. ముద్దుమాటలు sweet words. ముద్దు మొగము a sweet face.

ముద్దుగలమున. s. The fraction of (three dugalams. i. e.) three sixteenths, of a pagoda, thus ciphered గంక్షి.

ముద్దుగా adv. Charming, tastily. అందముగా. ముద్దుడు n. s. An idiot. ముగ్ధుడు. D. ముద్దులగుమ్మ n. s. A beauty, a charming woman.

స్త్రీ. D. ముద్దులాడి plu. ముద్దులాండ్లు n. s. A charming woman, a fond creature. ముద్దులుగులికేస్త్రీ. ముద్దె n. s. The pistil of a lotus. కర్ణిక. P. 4. 154. కొమ్మలతోడిమాత్రములుగుర్రపు ముద్దెలముద్దుగుల్లుపొందముల. తీర్థ కర్ణిక. ABA. 1. 224. పాలుచుక్కర్ణికదుద్దనాముద్దెయనగ.

ముద్దరణము * n. s. One అంకము and a half.

ముద్ర * n. s. A seal; a seal ring, or signet. Stamp, print, impression of a seal. A distinguishing mark impressed or burned upon a man or beast. Coinage. మునుపటిముద్రరూపాయి a rupee of the old coinage. Gesticulation, attitude. మానముద్ర the seal of silence, i. e. silence. నిద్రాముద్ర the seal of sleep. i. e. sound sleep. జ్ఞానముద్ర a particular attitude of the fingers used in religious ceremonies. Marks impressed upon sand or clay placed on heaps of grain : a theft cannot easily be committed without moving this seal. ముద్ర likewise means the permanent marks made on the shoulders representing the insignia of Vishnu which are the shell and the wheel, &c. వాడు ముద్రాదానము చేసుకొన్నాడు he received the seals. i. e. his shoulders were sealed with shell and wheel of Vishnu. మధ్యలుగోళముద్రలుచేసుకొంటారు they wear patches of brown clay. వానికిసనకముద్రవేసినారు they stamped him with a figure of a dog.

ముద్రకర్త * n. s. An apparitor, the lowest local officer attached to a high priest. ఆయాగడిశ్శలములలోగురువుమనిషిగావుండేవాడు.

ముద్రకోల plu. ముద్రకోలు n. s. A stamp to mark or seal with. The insignia of Vishnu, being the shell and wheel made in copper: these are heated and the disciples of a Vishnu guru are sealed with one on each shoulder. ముద్రవేసే సాధనము, ముద్రధారణముచేసేనుడ ర్శనపాంచజన్యములు.

ముద్రగడ n. s. A sceptre, a royal staff. Pal. 450. తనముద్రగడవేరెతలగబట్టింది.

ముద్రగరితె n. s. A ladle-shaped mace or large spoon borne in state before an alderman. చే శాయాలుమొదలైనవాండ్లముందర విరుదుగాతీసు కొనిపాడ్యే గంటలుగలయిత్రగరితె.

ముద్రా * n. s. A seal. Dooming, giving a decision ముద్ర, సిద్ధాంతశ్రుతిపాదనము. A. 2. 45. కన కాదిముద్రాగ్రంథకర్త. టీ|| మేరువునంతురన ముద్రచెల్లించేవాడు. Sanscrit Naishad. 2. 51. త్వమదా హరణకృతౌనుణ ఇతి సాముద్రిక సార ముద్రణ. టీ|| సాముద్రికాణాంసిద్ధాంతశ్రుతిపాదనం.

ముద్రతీసేయుట v. a. To unseal.

ముద్రధారణము * n. s. Sealing, i. e. The act of impressing the shell and wheel of Vishnu on either shoulder. చక్రాంకనముచేసుకోవడము. ముద్రవలక n. s. A wooden stamp for sealing a heap of corn. భాస్యరాశిమీదముద్రవేసేటిది.

ముద్రపిండి n. s. Certain fees of grain given to the ploughman. ముద్రపట్టితో కూడాకావవా డయెత్తుకొనే ధాన్యము.

ముద్రమసి n. s. A sealer, i. e. a bailiff who seals heaps of corn. అంబరములకుముద్రవేసే బంధ్రుడు.

ముద్రవేయుట v. a. To seal. యాబోగమువాండ్లు ఆగుడికిముద్రవేయబడ్డారు these dancing girls are dedicated to this pagoda.

ముద్రాంకిత * adj. Sealed, marked with a seal. ముద్రవేయబడ్డ.

ముద్రాంకితుడు * n. s. He who is impressed with the shell and wheel of Vishnu on either shoulder. శివశ్రయణముచేసుకొన్నవాడు.

ముద్రాక్షరశాల * n. s. A printing office. అచ్చవేసేయిల్లు.

ముద్రించుట v. a. To seal. To set aside. ముద్రవేసుట, కట్టిపెట్టుట, మానుకొనుట. HN. 5. 176. వృసావాదింజేయదుననురలంపుముద్రింది. అటువంటియెన్నికనుకూనుకొని.

ముద్రిక * n. s. A seal ring. శిఖాపుంగరము.

ముద్రిత * adj. Sealed, marked, stamped, closed.

ముద్రవేయబడ్డ, మూనుకొన్న, ముకుళితమైన.

ముక్ for మును Erst, formerly, in old times. M. 1. 2. 9. ib. XII. 1. 61.

మునక n. s. Immersion, plunge. స్నానము. అతనికి గీర్వాణమతలమునకలయినది he is bewildered in Sanscrit. యాశునినాకుతలమునకలైనది I am immersed in this business.

మునగ or మునగచెట్టు n. s. A tree resembling the horse radish Hyperanthera Moringa. శిఖ. SC. Ainslie. కారుమునగ a wild species of the same. The Munaga is proverbially weak and brittle. విత్తుమునగతిగ. ? Roxb. 3. 311. also 2. 368 and 3. 353. నేనుబట్టినదిమునగకొమ్మ కాదు వింతకొమ్మ what I rely on is no broken reed.

మునగజట్ట See under జట్ట.

మునశ n. s. ఏతాములోవుకభాగము.

ముసి n. s. (In composition means) the point of, as ముసివల్లు (lit. the point tooth, i. e.) the point of the tooth. ముసిహాలుక the tip of the tongue. ముసికాళ్లు the points of the toes. Ila. 3. 126. కొన.

ముసి adj. Former, front. ముసియేడు the preceding year. N. 9. 286. ముసిముసిచీకటింపడువమంజుట వాకిట. టీ|| ముంజీకటి the earliest twilight.

ముసి * n. s. A hermit, monk, or recluse. A prophet, seer or sage. A saint or holy man. ఋషి. D.

ముసికొంగు The tip of the skirt. ముంగొంగు. S. 1. 330. చేలముసికొంగొకయింతుకయెత్తి.

ముసికోల n. s. The point of a goad. Siddha. 9. 42. అహంకారమేమేడియలబుద్ధిముసికోల.

ముసిగించుట v. a. To drown, or make sink. ముంచుట. Naish. 2. 161.

ముసిగుత్త n. s. Usufruct of land in satisfaction of debts. A forestalled rent: money wrongfully collected by anticipation.

ముసిర్రయము * The name of a certain sect among the Vadagala bramins.

ముసిపుంగువుడు A he-recluse, i. e. a great hermit. Vish. 3. 371.

ముసిమనమడు n. s. A great grand son. ముచ్చనమడు.

ముసిమనమరాలు n. s. A great grand daughter. ముచ్చనమరాలు.

మునిముచ్చ n. s. A demure jade: literally a roguish hermit. కడటసన్యాసి. L. 10. 109. KP. 3. 208. Swa. 2. 82.

మునిముట్ట adv. Much, excessively. మిక్కిలి. B. X. 9. 16. యారత్వస్మైరింపుమింకదొంగిలబోవనేసని మునిముట్టనేడ్చువాని. Sanscrit. B. X. 9. 11. కృతాగతంత్రుడదంతమహిణి.

మునిశ్వరుడు * n. s. A venerable saint (మునిశ్వరుడు) or hermit.

మును * adv. and n. s. Formerly. పూర్వము. మునుకోతేపైరు, ముందరికుంటయున్న the crop first reaped. OG. R. 5. 217. యెంతయైననువనింతి సెంటింటి, తగదుచనుచేర యెరుగవేదైత్యమాయ యైన వచ్చితివిక నేలనురుగవలయు నీరుగమునుగల్గుట దశర్థకాలకడకు. మునుగల్గ, మునుకొని, అనగా ముందుమించి అనితోచినది.

మునుక n. s. Immersion, plunge. మజ్జనము, ముగగడము. D. నీరుమునుక పాలము land liable to inundation.

మునుకుట v. n. To hesitate, to be at a loss. యెటూతోచకఁడుండుట. HD. 2. 2675. మొగము వ్రాలగవైమిమునుకుచునున్న. DRU. 870. మునుకు, నజ్జాలసాక్షిముయ్యజొత్తుడక. మునుకును, అనగామిగకరించును.

మునుకొని adv. Before, in front, first, previously. ముందుగా. D. S. 1. 71. మునుకొని మేరమారువల పుండనముంగల త్రోవజూతుగా, వెనకరతీశ్వరుండుకుదవేయని యెత్తులు పెట్టనెచ్చుది, వెనగొనుల జ్ఞయంబొడము భీయుడన్నరికట్టనంతలానినడకు రాంబుధింముణి. HK. 2. 209. అనినానావిధ ములనమ్మనివరుడమ్మనుజుభిక్షునిమునుకొనిమాయావి నయోక్తులెన్నివిధికిన. టీ|| మునుకొని, ఎడటవచ్చి. BRY. 2. 688. నిలింపులుశంత్రశమందిచూడగా మునుకొనివాణవర్షములు ముంచెనభోవలయంబుది క్కుల. Vish. 1. 72. కల్పాదులబయారుచోసను దేలాగున లోకముశ్రీభయింగన మునుకొనినారా యణత్వమునసాత్వికుడై. Pal. 94. పారెడియేరైన పారకయుండ, మంత్రింతుజాలుదుయాభూమినెరుగ, మునుకొనియేముశుముద్రంబునైన, యింకింతుజాలుదుమీమంత్రశాల, జీవంబుగలవాని.

మునుగచెట్టు n. s. The plant called Hyperanthera moringa. కిల్గు. SC.

మునుగుట v. n. To sink, plunge. మగ్నమగుట. మునింగి being immersed. URK. 7. 177.

మునుకుటి adj. Former. ముందరి.

మునుకుట adv. Formerly. పూర్వము.

మునుపుట v. n. To idle, to delay. కాలహరణము చేసుటఅనితోచినది. HD. p. 236. ఉపాయము హింశ నేనింకమునికుటినేని.

మునువే adv. Formerly. ముందరనే.

మునుమాడి See మునుమిడి. BD. 4. 1237. తుటుగాట కంబులనటియించువారు, మునుమాడివీరువారన నెల కూడి, కనుగొనరోళ్లరోకళ్లబాడెదరు.

మునుకూపు The earlier part of the night. ముంజాము. BD. 3. 269. ఇచ్చతార్యతిమాయుబచ్చవిభూతి, యిచ్చసెక్తయ్యనాకిమునుకూపు.

మునుమిడి adv. Well, properly. చక్కగా, బాగుగా. Dab. 199. line 10. కేలముశీలంబుమూని, మునుమిడియందరమొత్తంగదొంగ. DRB. 298. కుటిలుడై ముచ్చిలికొనిపోయినాడుమాడులోకంబులుమునుమిడివెడకి, వాడెవ్వడైననువానివధించి. L. 11. 42. అనటులువిత్తంగనాతోటలోన, మునుమిడిద్రవ్యంగముండటంగాంచి. DRY. 2200. నేనుమునుమిడితోల్లియతిలోకకృతులైన యక్షగంధర్వ, శుకులదేవతల దిక్కుకులపెక్కుండ్రబలువిడిగారింది. HD. 1. 113. మాడులోకంబులమునుమిడిమీరు, చూడనియట్టిరాజులుమరితేరు.

మునుము n. s. A field of grain, of which part has been cut. The front, or van, of an army; any thing opposite. కొయ్యగామిగిలినచేను, నేనాముఖము, ఎడటిదియు. D.

మునుమును, మునుమున్ను adv. At first. మొట్టమొదట. T. 2. 71. ib. 4. 187.

మున్ను adv. Previously. ముందుగా. (అ intensive added to మున్ను) H. 2. 109. BD. 5. 1195. పూజించునవపువ్వరాజకిమున్ను రాజాంకునైహృత్పరోజంబువియ.

మున్నటియట్ల adv. As usual. మునుజటివలెనే. BD. 5. 819. కన్నడబ్రహ్మయ్యమున్నటియట్ల.

మున్నరక n. s. The front plough, followed by others. ముందరిదుక్కిరక్కశిమున్ను. OG.

మున్నరక, మున్నెరిక or మున్నెరికము n. s. Shrewdness, archness. Outrage, horror. జొరతనము, రాక్షసితనమనితోచినది. OG. says మున్నరక, రక్కశిము. Jagannath. 3. 141. ఇవిధంబునశివరతిగా వింతునత్వదత్తుడుపుబోటి, మిన్నమున్నెరికంబునన స్త్రీలాదిరాజుపైకిలంకించి. Nilap. 2. 128. కన్నియ రొయింతపనికైవన్నెయువానియునుదరిగవగచెదవకటా, నిన్నేమియనగవలెనిమున్నెరికెలువనుటలేదు మున్నెయ్యటక.

మున్నాడుట v. n. To come forward, ముందుమించుట. Jaim. 5. 125. తాదిలోనకుదతియొక్క తెమున్నాడిపారుతెంచి.

మున్నీరు infli. మున్నీటి (From మును first and నీరు waters) The sea, ocean. శముద్రము. మున్నీటిఅగ్ని volcanic fire, submarine flame. బడచానలము. కన్నీరుమున్నీరుగాయేడ్చె she shed a torrent of tears.

మున్ను adv. Formerly, erst, before, of old. మును శ్రీ. యంతకమున్ను just now, lately.

మున్నూరు n. s. Three hundred. త్రిశతము. infli. మున్నూటి. The మున్నూటికులము or 300 caste is a phrase for the బలిజెవారు See the నిజలింగ చిక్కయ్యకథ. మున్నూటికి three hundred.

మున్నుందుము Thirty tooms. (of grain) మున్నైతూములు.

మున్నటిల్లుట To cool after boiling. కాగిలల్లుట. G. 3. 42. క్రమమునదాదులక్కడనుమున్నటిలి నజలకంబుదీవికాయాచెలువనుతునకు.

ముప్పది n. s. Thirty. త్రిశతం. (From ము. i. e. మూడు three and పది ten.)

ముప్పాతిక n. s. Three quarters. గంఠంబు is $\frac{3}{4}$ of a pagoda and కొంబు is $\frac{3}{4}$ of a fanam. మూడుపాతికెలు.

ముప్పాళు n. s. Three quarters of a pagoda-cyphered గంఠంబు మూడుపాళులాలు.

ముప్పిడి plu. ముప్పిళ్లు n. s. A dagger. బాకులగిరి చినది. Pal. 377. పెరుగుముప్పిళ్లతోమేనులుదించి. HN. 2. 11. చేకట్టుదండలువాకట్టులుముప్పిడుర పెకములందా కొల్పవస్యంబు మందు. KP. 2. 143. పైడిమప్పటియును మెలముప్పిడియునునునెమే ఖలయు బొద్దుమానికంబు. మెలముప్పిడి, అనగా త్రిశిలోచెక్కుకొన్నబాకు.

ముప్పిరి Three fold, triple. Of three శ్రుతి twists or strands as a cord. ముప్పిరిదారము a three fold cord. మూడుశ్రుతులు.

ముప్పిరిగొనుట v. n. To redouble or swell. ముప్పిరిగొన్నమోహము redoubled love. ముప్పిరిగొన్నవేడుక exceeding joy. Nala D. 3. 58. చలము కోపంబుగోచంబునీమాడుముప్పిరిగొనగ annoyance, anger, and spite united to spur him on. This might be more correctly spelt ముమ్మరి for it comes from శ్రుతి not పిరి. ముప్పిరిగొన్న threefold, redoubled, vehement. అతిశయించుట. D. says మూడుచూర్పు పెనుసుకొనుట.

ముమ్మ n. s. Old age. Danger, peril. వార్ధక్యము, మోసము. D. Vieh. 7. 97. మూకుకల్లినభాగ్యజేవ తమిమ్మనన్యలజేయగానీకుమారునిబెచ్చిముమ్మననిచ్చెనీరనిజావిసక. ib. 6. 223. ముదినీముమ్మననన్యతిరళ్లరించియుద్వాహముగాదలంబితో. S. 3. 184. యిమ్మనికింబోవుటముప్పొగదాయని. చెరుపొనని. Sar. D. 568. శ్రురశ్రురపాక్షుచుశ్రుమోహమునముమ్మదోచుటగర్భమునచెయిబెట్టితిప్పినట్లుందిన.

ముమ్మరి adv. Threefold. See ముప్పిరి.

ముప్పుట adv. At the three (పుటలు) times; viz. morning, noon and night: continually. మూడుకాలములయందు, త్రికాలములయందు. BD. 6. 26. ముప్పుటనిక్కార్థమునజరియింతు.

ముప్పై, ముప్పయి adj. Thirty త్రిశతం.

ముప్రియ n. s. The fraction of three (256ths) priyas. (See ప్రియ.)

ముప్రొద్దు adv. All day long, the livelong day త్రికాలములయందు. BD. 5. 1223.

ముప్పడి adj. Threefold, treble, triple. త్రిగుణము. D.

ముప్పేద Three bedas, i. e. one దుగలం and one బేద. మూడు బేదలు.

ముప్పొట్టు n. s. The fraction called three annas or $\frac{3}{16}$; ciphered thus $\frac{3}{16}$ being three బొట్టు or cross lines $\equiv$ See బొట్టు Thus $\frac{3}{16}$ is $4\frac{1}{16}$. $\frac{3}{16}$ is $4\frac{1}{16}$. $\frac{3}{16}$ is $4\frac{1}{16}$.

ముముక్షు or, ముముక్షువు n. s. A sage abstracted from all human passion and feeling. One who is pious, heavenly minded, devout. మోక్షార్హులవాడు.

ముమ్మడి n. s. Treble, triple, threefold. మూడింతలు. BD. 4. 716. కుడిచికిట్టినబడులచేతనుండె బడనడుచుకొను, యిమ్మడియుముమ్మడియు. ib. 4. 1178. ఇమ్మిందడికిత్రయంబెట్లగుననుచు, ముమ్మడి కుడిజేసెమొన్నయధరుడు.

ముమ్మడించుట To triple or multiply by three. మూడింతలుచేనుట.

ముమ్మనమడు n. s. A great grand son. మనమడిదిడ్డ.

ముమ్మరము n. s. Vehemence, excess. ఉగ్రము. జ్వరముయొక్క ముమ్మరము the crisis of fever. జ్వరముయొక్క ముమ్మరమురప్పినది the access of fever is now past. ఆరణిపనియిప్పుడునిందా

ముక్తురముగావున్నది his star is now in the ascendant.

ముక్తురము adj. Vehement, excessive. మిక్కిలి అతిశయమైన, ఉక్రమైన. L. 13. 102. శ్రవణకాలమునాటిపాపానంద, మూలదలపించెడు ముక్తురంబైన, రాలువర్షించిరి. T. 4. 55. ముక్తురమైనకంతువరిముల్లులకుండను వెళ్ళుచెడక. టీ|| ముక్తురమైన, అతిశయమైనటువంటి. IIa. 4. 128. కమ్మనెత్తెలులసానుస్థిలుముక్తురంబులగు మోహరంబుల నెమ్మదింజెందిరందు.

ముక్తురముగా adv. Vehemently, excessively. మిక్కిలి అతిశయముగా, ఉక్రముగా. BX. 415. అల్లులువట్టించి యంఘ్రులగజ్జలు మెరయదన్నదురోలి ముక్తురముగ.

ముక్తురించుట v. n. To grow stronger; redouble, exceed, become violent, to come to its height or crisis. జ్వరముముక్తురించినది the fever reached its height, acme, maximum, or crisis. ఉక్రమవుట.

ముక్తుట abl. of ముక్తురు Thrice ముక్తుటకా. ముక్తుటికా infl. of ముక్తురు Thrice, threefold. మూడుమాట్లకున్న. N. 2. 419.

ముక్తురు adv. Three times. మూడుమాట్లు. M. XIII. 3. 288. Vema. 86. 157.

ముక్తులంబు adj. Triangular. మూడుమూలలుగల. ముమ్మెనవాలు n. s. A trident or మూడు + మొన + వాలు three pronged weapon. త్రిశూలము. ముయ్యంచు adj. Three edged. It is applied to a species of grass. మూడుఅంచులుగల. Vish. 8. 256. ముయ్యంచుకుంగయ్యెయిందె.

ముయ్యలగుట్ట n. s. A place where three boundaries meet; a place of meeting, a place of rendezvous, more correctly ముయ్యెల్లగుట్ట. Swa. 3. 54. ముడివడుకంతు సేసలకుముయ్యలగుట్ట. టీ|| కూడలిగుట్ట. చేరేళ్లము. From మూడు + ఎల్ల. (a boundary) and గుట్ట.

ముయ్యకు adj. Three leaved, మూడుఅకులుగల.

ముయ్యకుపొన్న n. s. See under పొన్న.

ముయ్యట v. a. To close. See మూయుట.

ముయ్యారు n. s. Three villages collectively. గ్రామత్రయము. S. 3. 375. ముయ్యారుపిణ్ణుల తండములు millions of ticks that infest cattle.

ముయ్యేరు, అనగా అకాశగంగ, త్రివేణి A name of

the river Ganges. HD. 2. 3. ముందరనున్నదిముయ్యేరునేల.

మరకంసారి * An epithet of Krishna, as slayer of Mura and Kamsa. Kuchelo. 2. 59. Thus Mercury was Argeiphontes.

మరఘత్తురుడు * See మురారి. M. XIV. 1. 3. Epithet of Krishna, as being the slayer of Mura.

మరజము * n. s. A tabor or small drum. కృదంగము, మద్దెల. Swa. 4. 178. H. 3. 38.

మరమరలాడుట v. n. To fume, to evince anger. కోపవికారమునుచూపుట. D.

మరళి * n. s. A flute, a pipe. పిల్లంగోవి.

మరళించుట v. a. To sport, revel? తిరగ్గరించుట అనితోచినది. HD. 1. 571. ముత్తెంపుచిప్పలమరళించుమోము.

మరారి * n. s. The 'vanquisher of Mura' (a celebrated giant.) This is an epithet of Krishna విష్ణువు. Thus Mercury was named Argiphontes 'slayer of Argus.'

మరి n. s. A bit, a piece. A half piece of cloth, called a Salampore. plu. ముద్దు.

మరి n. s. Pride. గర్వము. Nila. 1. 3. నెరిగిబుత్తులువేల్పుమరియడంచి.

మరించుట, మురియించుట v. a. To turn the face about. P. 3. 159. చికటత్రకటాననమర్మమరించుచుకా. టీ|| మురింపుచుకా, తిప్పుచున్న. M. X.

1. 15. కరముగ్రముగమొగమిరు చెళిమరియించి.

మరికి n. s. Dirt, nastiness. కూలిశ్యము. కుక్కులము రికిగావున్నవి they are as plentiful as blackberries.

మరికి adj. Dirty, foul. కూలిశమైన.

మరిపెపు or మరిపెంపు adj. Graceful. సౌఖ్యమైన.

Swa. 6. 36. ఆ త్రిమరిపెపునడజెలి, కత్తియగమి గొలువ. టీ|| మురిపెపునడ, పుయ్యరపునడకతోటి. Padma. 3. 13. కవచరంగిని సుధాకరమండలము మీదమరిపెంపుచిరునవ్వుమొలచెగాక.

మరిపెము n. s. Exultation, joy, gladness. Gaiety, gracefulness. Caressing, fondling, coaxing. ఉల్లాసము, లాలన, లాలిప్యము, సరసత. T. 3. 41. ఔరా చక్రదళంబు హాసుమరిపెంబయ్యారెయ్యయ్యరమా, రారా. టీ|| మురిపెంబు, శృంగారము. ib. 3. 92. బొడుముడిపాటుజంకెనయ్య వూరికెయ్యకమరిపెంబుమోడికుంకముచిరునవ్వుతోట. టీ|| మురిపెంబు, ముద్దున్న. ib. 4. 56. మురిపెంబులకు

దీవిమరుదోటమొలమావి. టీ॥ మూరి పెంబులకు, ముద్దరసములకు. ib. 2. 98. మూరి పెమున మేనువిరుచు కెమ్మెవిదెరుచు. టీ॥ మూరి పెమున, శృంగారముచేతను. H. 5. 102. శిశుజగినిగబాగుచిన్నెయొక్క, శిశునాణెంబుమూరి పెంబు పెద్దరసము. ib. 1. 293. శిరసాలుకాచిరుసపులుస్తూరి పెముల్ శయ్యటము తోవెంతలుకా. ib. 4. 228. మూరి పెములప్రోలుకల దొక్క ముద్దరాలు. ib. 3. 206. రరితీపువగలుచిన్నెలు మూరి పెములువి నూడ కథలుమోహపుభాషల్. ib. 5. 160. పడతుక సరదీగతిలో, బడలేసుక మూరి పెముట్టిపడక దురమితుందుడుకొనండుగకోరిక, లడరగరతి సేసరతులకాయత్తుండై. ib. 2. 16. మిసమి శిలప్రోలువలరాజు మేటిదాలు, మూరి పెముల మెచ్చు కొనజాలుముద్దరాలు, తానియిల్లాలు దొడ్డురవాని డోలు. B. X. §. 86. verse 7 line 4. శుద్ధుశర సాయకజ రరితాంధరంగయై భీలిముండె, సిగ్గు మూరి పెంబును మోహము దేరుచూపులకా శృంగార

గర్వము. D.

మూరిహంక n. s. A sort of sword-fish or wolf-fish with an elongated head.

మూరిమూరి adj. Very little, inconsiderable. కొంచె ముకొంచెము. D. మూరిమూరిచీకటి n. s. Slight darkness. చీకటి.

మూరియ n. s. A bit, a fragment. తునక. DRU. 1024. వాడు వెండియుమీద తైచినరలుమునాడేశి మూడేశిమూరియలు గాగ, నిశితాశ్రీములద్రుంచి. DRY. 1576. మొగవచ్చుశరములుమూరియలైచెదర.

మూరియుట v. n. To break, as the point of a spear &c. విరుగుట, తునియట. M. IV. 3. 69. రాజు లసించిరానిన తోడపులమూరిని రాలినపొడిముగ్గు గాగ. N. 4. 204. కూలంబుదిగివినట్లొదీచి బొడచి నముమ్మెనలాక్కట మూరిసిగిడియె. టీ॥ తునిగిగిడియె. Padma. 10. 36. మూరిసిగశ్రీంబులును. DRY. 1572. ముఖశిరోజంబులుమూరియకయ్యుండ, హండిమిదికియొత్తిపూరి కేతువుల, చందముగాత్రకోష్ఠములాడ్డువారు.

మూరియుట v. n. To exult, rejoice in hope, to evince a strong desire. ఉల్లాసించుట, ఆశపడుట. Sar. D. 376. క్రిందగల్గి కమిషించియందుండి ముందటిపగదీర్చమూరియునుమండె. H. 2. 111. ముద్దిరరాయనిమూరియునరల. Radha 1. 10. తొక్రిబల్లులుముద్దు దొల్లునపులు గాంచి మూరిసియ శోదశి హ్లాదమండ. UH. 3. 14. పొన్నగున్నలని

డక నైకూపులజాడ మూరియురుదాగిలమూరలాడు. BD. 5. 941. మూరియురుమండరబళివడుజనక, శురీయంబునకేగ బంతమేనాకు. ib. 5. 986. ముండర నాహోతుమూరియురునడువ. B. 8. 468. మనకు ట్టిమంబులమూరియురు, శృంగారవికారమగపరచెన నుట. D.

మూరు n. s. A piece, or bit. తునక, మూరుమొండె తుని. D.

మూరుగు plu. మూరుగులు n. s. A bangle : a bracelet : an earring worn on the top of the ear. S. 3. 54. మెడనున్నపాదాలువిడిచియెవ్వరిగన్నమొరుగుతలారికి మూరుగు శేనె, కడియము, కొనచెవిస బెట్టే సాము. కమ్మ మూరుగులు a wire twisted and worn as an earring.

మూరుగుట v. n. To putrify, mortify, rot. [Also, To pine, languish:] మూరుగుచువాశన a stench, stink. మూరుగుచునీరు gutter, slush, putrid water. మూరుగుచునెయ్యి rancid butter. మూరుగు దుపొలము land enriched by putrid water. BD. 4. 84. మట్టిసంజీరలుమూరుగునెజెల్లును.

మూరుగుచుచేత n. s. The Indian flying-fish. Russell. 161. Triglā volitans, Linnaei.

మూరుత్రోవ n. s. A dirty stinking road. దుర్గంధ శుత్రోవ. OG.

మూరుపు n. s. Delight, glee, liking. See మూరి పెము, శంతోహతిశయము. D.

మూరుపు n. s. Beauty, loveliness, grace. Also a bangle, a sort of earring. సొందర్యము, కర్ణభూషణమున్ను. ABA. 3. 88. కడియమున్ను.

ముద్రబాలు n. s. Beestings; milk given by the cow during the first week after calving.

ములక n. s. The plant called Solanum, or nightshade. నేలములక Solanum Jacquini. తెల్లములక Solanum Indicum. బృహతి. See also వాకుడు and కంటకారికా.

మూలికి plu. మూలుకులు n. s. An arrow; an arrow head; the peg of a top. Vijaya. 3. 29. మూరుడలరుచిచ్చరవాడిములుకులేయ. T. 3. 42. కలికి గాడిదిమరునిపూమూలికిగాని. Bmj. 3. 119. పూములుకులక మరుడేయగ. Pal. 312. వెండిమూలికి తోడవెలయుబొంగరము. బాగము, ఆలుగు. D. బొంగరముయొక్కముక్తు.

ములు n. s. A thorn &c. See ముల్లు, కంటకము. ములు (in composition) Thorny, as ములుగోరంట See గోరంట.

ములుకోల n. s. A goad ఎడ్లనుపొడిచేది. D.

ములుగుడు The tree called Morinda Umbellata. Ainsl. 2. 253. not in Rox.
 ములుగుమాను A sort of fish. H. 4. 225. 2కచేతు.
 ములుగొలిమిడి n. s. A plant bearing a dark black flower (Capparis spinosa. కోకిలాక్షము. D.
 ములుగోరంట n. s. The plant called Barleria Cristata. రీంట్రి, నైరేయకము. D.
 ములుచ adj. Mean, trifling, slight. అల్పమైన. Dab. 39. line 11. యేలనా ముగముట మేమియ్య లేక, ములుచమాటలనన్నుముడుక జేసెదవు.
 ములుచ n. s. A mean wretch. అల్పుడు, యుక్తుడు. KP. 6. 301. చిలుక చదువునటచదివినములుచ తుద్యస్తాంఠమట్టి మాధవుడుల్లాతుల జిలుక చేరిదిన దయగలదేమరి పెదరవదురు గాకని జేచ్చుక. Radha. 3. 83. ములుచను గా నెనిమన సుమచ్చటవీరెచ్చ దనారలోదరి. టీ|| ములుచను గాను, కొద్దివాడ ను గాను.
 ములుచదనము n. s. Slightness, meanness. తలచ దనము. H. 2. 259. కలగోత్రములవారినిలిపికట్టె లునిట్లుమోయించుచుండెడుములుచదనము.
 ములుదారు or ములుతారు n. s. A kind of snare? H. N. 2. 16. వృగంబులు మెలుంగులోతుట్టులరని ములుదారు వేయించి, పోగువారింబి.
 ములుతోశిరీగ n. s. The prickly cucumber. రోశుళి. D.
 ములుము n. s. A stubble field. కోతకోసినపొలమ పిత్తవినది.
 ములుమోడుగ n. s. A tree called Andersonia, Rohitaka. రోహితకపుక్షుము. SC. Rox. 2. 213.
 ములువెంటరిచెట్టు The tree called కంటవుంభి. D.
 ములువెలగ The tree called చతురశ్రకప్పక్షుము. D.
 ముల్లి See ములికి.
 ముల్లిమి n. s. A cluster of thorns. R. 5. 95. కంటకశముదాయము From ముండ్లు and గమి.
 ముల్లుడ or ముల్లుతుడ. D.
 ముల్లంగడ్డ n. s. The radish (or Raphanus sativus) Vema. 1369. Rox. 1. 569. Bramins are strictly prohibited from eating the ముల్లంగ and the సొరకాయ, a few eat the వీరకాయ and మునగకాయ and the వెల్లుల్లి. Garlick is also forbidden, just as in Egypt. మూలకము. D.
 ముల్లాడించుట v. a. To chip (stone with a chisel) To chisel. From ముల్లు a small chisel and ఆడించుట To apply or make.

ముల్లు n. s. infl. ముంటి abl. ముంటు plu. ముండ్లు A thorn, a spur, a prickle. The tongue of a balance. A fish bone, a spine. A small needle or pin, as the hand of a watch or the works of a watch. వడ్లముండ్లు the beards of corn. ముంటికిత్తి a sharp instrument to extract thorns with. ముండ్లకంది a porcupine. ముండ్లబంతి a cluster of prickers used by thieves. BD. 5. 676. కత్తెరనిసుమునకుతలము ముండ్లబంతియునిలిక చ్చడమును. ముల్లుచూపుట, అతిశయించుట. Zacc. 1. 22. యెవ్వరెయవధాన పెరుగునయ్యవధానమున వానికించుకముల్లుసూచ To turn the balance i. e. be superior. ముల్లిదె he planted thorns. A. 4. 265. మనుదనసీమచేసుకొని, ముల్లిడిగ్రుద్దటవెండి చేసిమెత్తనకయివేరువెల్లికియుడ్రవ్వెడు. టీ|| ముల్లిడి, చుట్టాకంఠవేసి setting up a hedge. ముండ్లు పోయినగడ్డారము a clock that has lost its hands.
 ముల్లు adj. Thorny, prickly. కంటకిత.
 ముల్లుతుడ or ముల్లుడ. D.
 ముల్లె n. s. A bag, or bundle, (of money, or jewels,) a purse or rouleau. Wealth, money, property. మూట. D.
 ముల్లోకము (for త్రిలోకము) The universe, heaven, earth and hell.
 మువ్వ, మువ్వలు n. s. Small bells, (such as dancing girls and parrots wear.) Bracelets for the feet with small bells. గజ్జెలు, D. says పాదమం దుధరించేవి. Chenn. 2. 229. మురుగులుకాసె కోకలునుమువ్వలుగ్రుచ్చినచల్లదాలు. Ila. 4. 40. ఘల్లుఘల్లునినునుమువ్వలందియలునంఘ్రులమ్రోయ గ. టీ|| మువ్వలు, విరుగజ్జెలు. Rasica. 1. 98. మేలుపొంబట్టుజూలునుమెడల గొప్పవెండిమువ్వలు బొడలంగగండువారి.
 మువ్వకోడె n. s. A bullock in training. కొత్తగా కాడికిగంతకునలవరచేయెద్దు. D.
 మువ్వదోనె n. s. A vessel with one keel, (as distinguished from కోతదోనె a shoe dony, which has two keels.) తెంటిఅడుగుతలకగలవాడ. D.
 మువ్వనైమెకము n. s. A royal tiger. (literally the tricolored beast.) పెద్దపులి. D.
 మువ్వీశము The fraction of three sixteenths (See వీశము) ciphered thus వికె.
 మువ్వరు Three persons. ముగ్గురు.

మువ్వెట్టి n. s. Three plagues : all sorts of drudgery. చూడువిధములైనపరిచర్యలు. BD. 3. 964.
 కనుముయ్య నెడయులేదనగ మువ్వెట్టి గొనియెను. ib. 4. 627. అనయముమువ్వెట్టిగొనుచునుబడును
 బనులుబంతుగ జేకెట్రుకుచుమనుచు.
 ముకించుట v. n. To become silly or foolish. చెడుట. నీకేమిబుద్ధిముకించినది are you out of your wits?
 ముకిండి or ముకిడి n. s. A tree called Strychnos Nux Vomica. అనగా ముప్పిచెట్టు. Q. M. V. 3. 331. ఆకొనిముకిందినిన. See ముసిడి.
 ముడిచిము * adj. Stolen, robbed. దొంగలబడ్డ.
 ముద్దుము * n. s. A testicle. వృక్షము.
 ముద్దురము * n. s. Obstinacy, persistency. మూర్ఖము. Vema. 1476, N. 7. 116.
 ముద్దురము * adj. Hard, obstinate, severe, of a sullen saturnine disposition. మూర్ఖమైన.
 ముద్దురి or ముద్దురుడు * n. s. A ruffian, a violent man. మూర్ఖముగలవాడు, వెద్రెట్టుగలవాడు.
 ముష్టముప్పి * adv. Fist to fist, a phrase in fighting. గుద్దులాట. DRK. 144.
 ముప్పి * n. s. A fist : the hilt or handle of a sword ; a handful. పిడికిలి, పిడి, పిడికెడుగింజలు. ముప్పి పెట్టుట to give alms. Vem. 1331. ధిక్షము వేసుట. ముప్పిసుధ్య A slim girl : lit. slender-waisted "her waist was a handful" (Addison.) ముప్పియైక్కుకొనిట్రుకుట to live by alms : రాఘవచాండవీయం. 4. 47.
 ముప్పి adj. Appertaining to the tree Strychnos Nux Vomica which is called the poison nut tree. 'Musadi.' Rox. 1. 575.
 ముప్పికాంఠకుడు * A name of Balram. W. Dab. 69.
 ముప్పికాయ The nux vomica or poison nut.
 ముప్పికాయముచ్చ n. s. The bird called hoopoo : a crested wood pecker : lit. The poison-nut-eater.
 ముప్పిగంజ n. s. The nux vomica or poison nut.
 ముప్పిచణుడు * n. s. A boxer. జైట్టివాడు. D.
 ముసనాబు This word seems to be foreign. తడక అనితోచినది. Paidim. 3. 77. మొగలిరేక్కల్లికతో గాడచట్టము, కురుగన్నుచెరుకుక్రాప్తెరుగుకావ్వు, జిగియల్ల లేమావి చిగురుటాకువడంబు తోగరు నెతామరహూడుగొడియ, లలరారుకురువేరుతళుకు బోముననాబుచరువంపునాగడతూ బలుపుదిండ్లు, దాన్నాకు మేల్వచ్చవన్నియకన్నాగ, కనటిక్రావిరి

గుత్రిగొనమకుచ్చు, బొండుమల్లియవరపు కప్పవల్లుటారుగు, వలపువిరివాదిబలుపుదిల్లులునుగలుగు, నందలమువేల్పుతోయ్యలు లనుసరింతునక్కి యొకకొన్నితయనంబులేగియర.
 ముగముగమునుట (Anuk of anger) To fume, to be angry ; to rustle, as hair. చిరచిరమునుట, వెండ్రుకలవల్లకల్లుముపుట్టుట. Dab. 203. ముసలిరోకంబునముగముగమునుచు, ముగలతాంగలములమునుకొనినది. ib. 139. ఆరాజుబొమ్మముకొల్పెట్టుచు ముసలి ముసలునుచుతా మగంబునబలికె. Mand. 4. 186. ముసలిమానసునబట్టికొనవెండ్రుకలునట్టిహంపునియందియలులియదాచి, కుదనాల్చి దొరలనితోక్కుబల్లులదిట్టి.
 ముసలిరుట v. n. To collect, gather, crowd, settle upon (any object, as flies, or insects ;) to surround. మూసుకొనుట, చుట్టుకొనుట.
 ముసలము * n. s. A club, (whether used in fighting or as a rice-beater.) ముసలాయుధుడు he who is armed with a club. Dab. 72.
 ముసలకిరలయము "Club blossoms"—an expression similar to "milk from a stone" the name of a certain book. రోకలి, రోకలివంటిఅయ్యధమున్ను.
 ముసలి n. s. An old man or woman. చూడుకాల్ల ముసలి a crone that hobbles on three legs, i. e. with a staff. plu. ముగళ్లు old people. Swa. 6. 57. Pal. 454. Parrot. 83.
 ముసలి adj. Old. ముసలిమనిషి an old person. ముసలికండు a decrepit person. ముసలివాన the latter rain.
 ముసలితనము n. s. Old age. వృద్ధత్వము.
 ముసించుట v. n. To be silly, play the fool. యేండ్లల్లా అరువైఅయినప్పటికిన్నిసికుమేలయిట్లాబుద్ధి ముసిందినది at your years you ought to be wiser. వానికిబుద్ధిముసిందినది he has lost his wits. వానికిబుద్ధిముసింది ఆకాకిరముయెత్తియాచి నాడు he was off his guard and took the letter and read it.
 ముసిడి, ముసిజెట్టు or ముసినిచెట్టు n. s. A tree called Strychnos Nux Vomica Rox. 1. 575. ముప్పిచెట్టు. Kalahas. 4. 12. రథార్థమునముసిడికోలలుమందముననమర్చు. BD. 5. 857. ముసిడిప్పక్షుంబులాపైగగ నెల్లడల, బడికికొండలభాతిబండి వెలుంగ, నశిలారముసిడికండ్లారగింతుంగ. Vajj. 3. 108. ముసిడిమాకున, నైరమునుబండ్లుగల్పించిచెరుకునంచేల్చిజిందెదయ్యె.

మునుకు, మునుంగు or మునుగు or మునుకునుద్ద n. s.

A veil; a part of the petticoat thrown over the head as a hood. తలమీదకత్తుడము. D. మునుకువేసుకొనుట or మునుగిడుట or మునుంగిడుట, మునుంగు పెట్టుకొనుట to veil; to put on a veil, to cover with a veil. మేల్చునుకువేసుట to muffle up. H. 1. 230. మేల్చునుకువేసిస్తామి నికేళిదేలక. Ahalya. 1. 23. కనక తరీయంబు మేలుమునుంగుగాకిలుగొల్పు.

మునురు n. s. A constant or continued rain. Drizzle, or mizzling rain. యెనిమిదిపదిదిసములువిడవ కకురిసేవాన.

మునురుకొనుట, or మునురుట v. a. To cover as flies or ants do. To surround, to swarm or crowd together చుట్టుకొనుట.

మునురుమూతితనము Crossness, ill humour, peevishness. కోపిష్టితనము.

మునురుమూతివాడు n. s. A captious, or peevish man, a cross creature. మునురుమూతిమాటలు peevish talk. కోపిష్టి.

ముస్త్ర or ముస్త్రకము * A sort of grass, cyperus rotundus. Rox. 1. 197. తుంగముస్త్ర.

ముస్త్రీడు n. s. Readiness. సిద్ధము. UH. 4. 22. సూరిదరలడువేద్దతో సాదిజూచి దెమ్ముముస్త్రీడు ఘటియించిలేజిననగ. Surya Tanaya. 3. 248. మొరకుండలి రాకుంధ కరజగాముస్త్రీడుతోరెక్కజుక్కెరఘాడానెరరాతు.

ముస్త్రీడుగా adv. In readiness, ready. సిద్ధముగా. T. 4. 104. ఎలదేటిగమిమేటియెలగోలుమూకల, నెల్లముస్త్రీడుగా నెచ్చరించి. టీ|| ముస్త్రీడుగా, చిట్టముగా.

ముస్త్రే An affix of the following words, ముంద్రముస్త్రే (The ఆలర్ము) white swallow wort. Three lobed night shade: Solanum trilobatum. (Linn.) శుశుమ్రముస్త్రే Cyperus speciosus. (Heyne.) తుంగముస్త్రే Cyperus rotundus. (Heyne.) తీగముస్త్రే menispermum polycarpon. Rox. 3. 816.

ముహూః* Again. మాటిమాటికి, తిరిగిన్ని, SC. ముహూర్తము, ప్రతిముహూః reiteratedly, over and over. శ్రునఃశ్రునః. ముహూర్తాః reiteration. జలుమానుషులుకుట.

ముహూర్తము * n. s. Time: moment; a division of time; the thirtieth part of a day and night, an hour of forty-eight minutes. కాలే, అల్పకాలే, ద్విఫలికాలే. SC.

మూ.

మూ || Contraction for మూరలు cubits.

మూక n. s. Assembly, army, host. A dumb man.

మూకమీద Indiscriminately, in the lump, without details. Dab. 104. వేవిధంబులమూకవిరుశ్చలమాటలేవేళజెప్పెదరు. మూకవిరుశ్చలమాటలు, అనగా గుంపుచెదిరిపోతగ్గకూతలు. చతురంగబలశి మాహమూ, గుంపు. D.

మూకీకృత * adj. Stricken dumb. మాట్లాడకుండా చేయబడ్డ. R. 2. 130.

మూకు n. s. A dumb person, a miserable wretch.

మూకవాడు, దీనుడు. D.

మూకుడు n. s. G. మూకుటి An earthen platter used as a cover. H. 5. 12. శరావము. కుండలమీదకట్టి. D.

మూకొనుట v. n. To abscond, to hide himself.

దాగుటలనితోచినది? Bhalira. § 123. ఆగిమూకొన్నచోటలవటంచు. Pal. 322. మలిదేవుమన్నన మట్టాయెగనక, మూకొనినేటికిమూస్తాల్లువెళ్ల, యెక్కడబోయిరో యెరుగఁసోయన్నరమణతోమముగలయరాకపున్నాడు.

మూక n. s. Dumbness. మూకత్వము. D.

మూక adj. Dumb. మూకవాడు a dumb man.

మూకది a dumb woman. మూకయెండ dull sultry heat. మూకశంజ్జలుచేసుట to use dumb gestures. కుంకటిమూక the fork-tailed shrike. ధూమ్యాటము, మూకాయిన.

మూకలు A sort of cakes. H. 1. 114. ఆటుకులు మూకలులాజులు.

మూగు A dumb man. మూగవాడు. G. 8. 2. మూగు, భారతవర్షంబునశింతిమూగునటనుమీ.

మూగుట v. a. To surround: to settle upon any object (as flies or insects do.) ముగిరుట, చుట్టుకొనుట. D. N. 4. 95. ఈశలుచీనులుమూగు, మైగలిగిన, చర్తంబురక్తమాంసములు మెనన. Jagann. 1. 73. భోగముమిడిమేళంబులు భాగవతులువేటకాండ్ర భవకచయంబు, మూగతనవెంటగొలువగ. Parizat. 3. 97. గలిగిట్టుబనురు మొగ్గలకొర్త పొలిబోయిమునుకటి మొల్లమూగునవియు.

మూచూచుట v. a. To smell, put to the nose. ఆ పూజించుట. M. XIII. 4. 105. చినునాచూచిన మూచూచినభోజ్యమునింద్యము.

మూట ablative. Thirdly, at the third. మూటియందు, మూడవదానియందు. D.

మూట n. s. A bundle, a pack. బట్టలుమొదలైన వాటిముడుపు. D. యేమిమూటకట్టుకొనిపోవోతున్నాము at death what can we carry away with us?

మూడాదెరువులు (Mūdu-āru-teruvulu) In 3 and 6 ways. i. e. all at sixes and sevens. తారుమారు.

మూడి n. s. Nose. ముక్కు. KP. 2. 94. లేడుతగవరియెందును, మూడిచొచ్చివారవెన్నెడవాడెయవాడనంచుబావుతుంబురుదాయంచుబండ్లకొరుకుకొంచులోలోననుడికిరి, గొంతదడవు. H. D. 2. 1202. మూడిపూదాకించిమూతులునులిమి. మూడిచొచ్చి, ముక్కులోచొచ్చి. OG.

మూడు adj. or n. s. Three; infl. మూటి as ఆ మూటికి to the three, plural మూళ్లు as పదిమూళ్లు ten times three. మూడుమొత్తులుగాచేసి, మూడుపురములుగాచేసి. G. 11. 49. laying the garden in three festoons.

మూడు, అనగామరుగు. OG.

మూడుట v. n. To end, close, terminate. To happen, to befall. శరీరమట, అంతమవుట. D. వానికిచావుమూడినది he drew near to his latter end. వానికిఆయవుమూడినది his days are ended. M. XII. 3. 251. HD. 1. 1629. యామనిపుత్రునకివినిమూడె.

మూడుపు The name of a certain plant. H. 4. 11.

మూడో adj. The third. మూడోదినము the third day i. e. the next day but one.

మూఢకము * n. s. ఆడదానిపెదవిమీదవురుసుడిచేతచేయబడ్డదంతక్షరము. SC.

మూఢత్వము * n. s. Dulness, stupidity. అవివేకము.

మూఢము * adj. Dull, stupid, foolish, ignorant.

అవివేకమైన, మూఢభక్తి blind faith, simple reliance. మూఢభక్తుడు a silly saint or idiot venerated as a favourite worshipper of the god.

శక్రమూఢమువిడిచినరవార after the emersion of Venus.

మూఢుడు * n. s. A fool, simpleton. అవివేకి. D.

మూత n. s. Shutting, closing. Cover, lid, top covering. A valve, any little door as that of a lantern. The cover or parchment of a drum. మూసేది, మూకుడు. D. H. 2. 72. ప్రియభర్తయంబకములమూతచాలించి.

మూతమడుట v. n. To be closed. అతనిచెవులుమూతమడ్డవి his ears were stunned or torpid, his ears tingled. IIa. 2. 41. మూలయింటిలోనమూతబడియె he was laid on the shelf as useless. మూసుకొనిపోవుట.

మూతపాడుపు n. s. A kind of play. తెకతెట. H. 3. 191. దాయాలుసొగటాలుదాట్రాయించడరంగమునుపోటురాళ్లును, మూతపాడుపు, తామసగుంటలు.

మూతబల్ల n. s. Sheathing plank, that closes up the ends of the rafters of a pent roof. యింటిముంజూరుమూసేబల్ల. D.

మూతి n. s. Face, mouth, (a low word.) పిరంలి మూతి the muzzle of a gun. దీన్నివంటేమీరంత్రినిన్ను మూతిమీదకొట్టును if your father hears of this he will give you a slap.

మూత్రము * n. s. Urine. ఉచ్చ.

మూత్రకృష్ణము * n. s. The disease of stone in the bladder. అశ్మరీ, మూత్రద్వారమందురాయిపెరిగేదోగము. SC.

మూదలించుట v. a. To prove, to ascertain. నిరూపించుట, తార్జుణించుట. KP. 8. మూదలించినదించుమల్లుమలను. M. VI. 3. 111. పాడియుశీర్షముంగలుగు పాండురసూజల కీపుల్లియేపాడిమెయింశిభంగురము భంగమొనర్చినాటియందరుజూడగరత్నలంబివుడు చూసెదనీకనిమూదలించిమైనాడగనేసై కృష్ణభుజగావలిజాలినవారశంబుల. ib. VIII. 2. 20. పాండువుపాగ్రనందనుడు పావనియుంగవలుజయముమై సెంతొరుమూదలించుకొనియెక్కటదాకనదీత్రవిస్ఫురత్రాండవిదారితాంగకులగాసెనరించియలంబిలిమైగండదగింతుపోకపెనగంగలనందమిరించిండుమ. D. says మూదలించె, ముదలకించెననుట, అనగానెచ్చరించెననుట.

మూదలంపు n. s. Proof, assertion. తార్జుణము. OG.

మూడేది n. s. The goddess of "bad luck" or Misfortune: she is represented as a hag mounted on an ass bearing a banner with the

sign of a crow or raven. This is the *Tamil* name: the *Telugu* name is పెద్దమ్మ.

మూన n. s. The chaff of castor oil seeds, the larger particles that will not pass through in straining. వస్త్రకాళిరముచేయ గానిలిదినది. D.

says ఆముదాలు పేలురాకి కాగామిలిదినదిపాల్లు మాశ్రు n. s. The shoulder. భజము. Padma. 7.

176. కుడిమాశ్రుపైచిన్నిగొడుగుచే స్పృశవదాపల గమండలదండములు వెలుం. M. IV. 2. 191. నీ

వలమాశ్రులావు, మును నేలవహించిననాగ కూర్చు గో త్రావనిభృద్ది తొకరలకారయనూరట పట్టుగాదె.

P. 3. 280. అనిమాశ్రులుమాడెతా, లనరధకా రునకుశంబళముకంబళమిచ్చి, టి||మాశ్రులుమాడె,

పుకభజముమాడుభజములై, అనగాశంతోపించి నదై. S. 3. 13. ఒంటికట్టున ఘటించిన చీరశీగం

బుమాశ్రుపై, నలవడబోటివర్ణభు నారవమానిరు మంజనంపు వేళతరితప్పెనందు. HD. 2. 494. ముడి

చినబట్టలుమాశ్రుపైవ్రేల.

మాశ్రురము A bull's hump. యెద్దుక పడము. D. మూయించుట v. a. To shut, close. మూశేటట్టుచే

సుట.

మూయుట v. a. To shut, close, cover. To close in as darkness. రెప్పలుమూసియుమూయక with

half closed eyelids. అంధకారముమూసుకొన్నది darkness gathered. తోలుమూసినపెట్టె a box

covered with leather. యెంగిలిమూసినాడు he spat: (this phrase is vulgar.)

మూర n. s. The lower arm. A cubit. ఆగుడ్డను మూరవేసినాడు he measured the cloth with

his cubit. యాబట్టకు మూరాలేదువెడల్పాలేదు the cloth is deficient both in length and width.

మూరకోక Longcloth.

మూరుకొనుట See మూర్తినుట which is thus spelt in HK. 3. 224. చెలుపుగముద్దుపెట్టుకొనిచెక్కిలి

సెక్కి మొగంబుదవ్వి పైలమిశిరంబు మూరుకొని యన్నవరన్నలకన్నలూర్తురుక.

మూరుట v. n. To be full, to teem. నిండారుట. OG. A. 6. 29. సారాస్పాదన ప్రాణాశుంభకము

దృష్టంబాసీసంతర్పణకామూరింబోనసిద్రెంచిపాం గడుభవన్నండంపు ధారోష్ణమింపారంగ్రోలి. టి|| మూరింబో, అనగాశంపూర్ణమయ్యేటప్పటికి. Vish. P. 8. 413. బీనమునకొకచోటకా, నెట్టుకొనియుం

డజెల్లరు, ముట్టినకర్తములుమూరిమోదినకతనక.

మూరి, శంపూర్ణమై. Marcandeya Puran. 6. 265.

నన్ను శేషించి మనుజుండు నాశ్రుసాదమునధనము ధాన్యమునుగల్గిమూరిపోవు. మూరి, అనగాశంపూ

ర్ణమై. G. 6. 85. రమణీచందనగీతవాద్యకునుమ శ్రవ్యశ్రీభూపాదిభోగములకొగోరికెమూరిబోవ

నతిసౌఖ్యంబందుకుకా. మూరిబోవ, అనగాశంపూ ర్ణమయ్యేటప్పటికి. ib. 4. 228. తమకమినుమడి

గాగొనుడక్కదోడి, వినుచుగొంటగదియంగదిగిది తిలుట, త్రొలిగదియంగకోర్పులుమూరిబుచ్చుకలి

మియావిడచూడ్తులుగారుగాత. మూరిబుచ్చు, శం పూర్ణముచేసేటి.

మూర్తినుట v. a. To nose, put to the nose. ఆ ప్రూణించుట. To smell a child's head. (equi-

valent to kissing it) BD. 4. 1065. R. 4. 57. Vish. 2. 16. and 5. 15. Ila. 3. 125.

మూర్ఛము * n. s. Senselessness, insensibility, obstinacy. అవివేకము.

మూర్ఛము * adj. Irrational, brutish, stubborn, obstinate, senseless, stupidified. అవివేకమైన, పి

చ్చిశట్టుగల.

మూర్ఛత * n. s. Stubbornness, stupidity, sense- lessness. అవివేకము, పిచ్చిశట్టు. Mand. 3. 37.

మూర్ఛదు * n. s. A fool, an obstinate blockhead. అవివేకి. D.

మూర్ఛ * n. s. A swoon. స్వారకముతప్పడము. మూ ర్ఛపోయి swooning. M. I. 2. 46. మూర్ఛతెలిసి

నది the swoon went off, he recovered his senses. మూర్ఛపోవుట v. n. To swoon.

మూర్ఛన * n. s. Fainting, swooning. A cadence or dying fall in music. HD. 1. 865. శంగీతశస్త్ర

రాగోహణావరోహణాంతయోః. SC.

మూర్ఛరోగము * n. s. Epilepsy. స్వారకముతప్పే రోగము.

మూర్ఛిల్లుట * v. n. To swoon or faint. స్వారకము తప్పట.

మూర్త * adj. Solid, material, endowed with form or shape. మూర్తద్రవ్యము that which is solid

or material. మూర్తిమతి. SC.

మూర్తి * n. s. The body, figure, form, body in general, or any definite shape, or image. Matter, substance, divine hypostasis or per-

son. త్రిమూర్తులు the Hindoo Triad, i. e. Bram-

ha, Vishnu, and Siva. కృష్ణమూర్తి the god Krishna, or an image of Krishna. సాళి గ్రామము పదిమూర్తులు ten sacred stones. అతడు న్యాయ మూర్తి he is justice in the human form. వాడు భీకరమూర్తి he is an absolute fright or horrible figure. వాడు సౌందర్యమూర్తి గావుండెను he was beauty personified. వాడు పాపమూర్తి he was all sin. శరీరము, శ్రీరూపము. D.

మూర్తిమంతుడు * n. s. Person: he who has bodily form. శరీరి.

మూర్తిమత్తు * adj. Material, corporeal, substantial, solid, having shape. Lalito. 4. 75. శుద్ధమూలాండరూపవై మూర్తిమూర్తీరసాగరః Neptune appeared in a visible form.

మూర్తివంతము * n. s. (this is a vulgar error.) Power, potency, influence. తమమూర్తివంతము వల్ల through the light of thy countenance, through your influence.

మూర్తికరించుట * v. n. To assume a visible form. శరీరియ్యాట. Bmj. 4. 49.

మూర్ధ * n. s. The head. తల.

మూర్ధజము * n. s. That which is born from the head. i. e. hair. వెంట్రుకలు.

మూర్ధాభిషిక్తుడు * n. s. He who is anointed. i. e. an enthroned king: an emperor. పట్టాభిషిక్తుడైనరాజు. D.

మూల n. s. A corner, an angle, a retreat. A braid, or tress. అగోచరస్థానము, కొవ్వ, అనగా దేశబంధము, కోణము. D. మూలయిల్లు Sar. D. 574. the corner of a room, a corner room. మూలవేయట to lay aside, put by. To throw aside, neglect. యిదియేమూలకువచ్చును, అనగాయెంత మాత్రముహాలదు this will not suffice at all. మారుమూలన in a bye place. మూలపుండేవాణ్నియేలముంటికియాడుక్తున్నావు why pick a quarrel with a quiet man who is sitting still. మూలవిగ్రహము or మూలమూర్తి the chief image, in a temple, made of stone.

మూల * n. s. The nineteenth of the lunar mansion. మూలానక్షత్రము.

మూలము * n. s. The root. Origin, commencement, beginning. Capital, principal. Text, as opposed to commentary. యాకలహమునకుమూలముయెవరు who was the beginning of this

quarrel? శమూలనాశనమైనది it is ruined, root and branch. ఋషిమూలమునదిమూలమువిచారింసరాదు If we trace a river its origin is a pit, and if we trace the birth of a saint we may find him to be of base birth. ఆశంఖితిమూలాగ్రముగావిచారించినాను I examined it thoroughly.

మూలము * The disease called piles.

మూలము * adj. Radical, main, principal, primeval. ప్రధానమైన.

మూలకము * n. s. A radish. ముల్లం. D.

మూలకముగా, మూలకంగా or మూలముగా adv. Through, by means of ద్వారా.

మూలగ n. s. The marrow in a bone. యెముకనడినిసారము.

మూలగమాను A tree, called Morinda, Bracteata. Rox. 1. 544. Wight, plate 126. మూలుగుచెట్టు, అంబుడఫలి. D.

మూలధనము * n. s. Capital, principal, stock. మొదలురూకలు.

మూలభూతము * adj. Original. ప్రధానమైన.

మూలభూతుడు * n. s. He who is the origin. ప్రధానముగావుండేవాడు.

మూలమట్టము, మూలమట్టపులక n. s. A carpenter's square. వడ్లవాడితియ్యుధము.

మూలమాను A bracket (fixed in the wall and used as a stand.) కుండలుమొదలైనవాటినిపెట్టడమునకైమూలలోయిరికించినమాను.

మూలరా (or రాయి) A diamond. Satya. 1. 6. అంబలిమూలరాశునులయందవుచిత్తరులో.

మూలవ్యాధి or, మూలశంక * n. s. The disease called piles. రక్తమూలము bleeding piles, haemorrhoids. Ainslie. అర్శరొగము.

మూలస్థానము * n. s. The shrine in a pagoda. మూలవిగ్రహముపుండేఫలము.

మూలాధారము * n. s. The 'Basis'; or 'Sacrum': The coccyx. The bottom. An imaginary nerve like the pineal gland: supposed to be the seat of the soul in the seat of honour: particularly dwelt upon as a fundamental in all the books of mysticism. విశలలోకే, అంతర్మట్వక్రేకేష్టిక. SC.

మూలానక్షత్రము * n. s. The nineteenth lunar mansion.

మూలిక n. s. A root. See మూలము Any medicinal root. మందువేరు.

మూలుగు n. s. A groan, moan, grunt. రోగిఅశ
క్రివల్లముక్తులగుండాచేసేచట్టుడు.

మూలుగుట or మూలుట v. n. To groan, to moan,
make a noise or sound. Vasu. 2. 11. రోగిఅశ

క్రివల్లముక్తులగుండాచట్టుడుచేసుట. విత్తమువెక్కు
శంబుగామూలుగుచున్నది The money is lying
idle.

మూల్యము * n. s. Price, wages, hire. అశక్రమె,
వెల, ధర, భృత, కూలి, జీతము. SC.

మూళ్లు plural of మూడు or మూర Three or cu-
bits.

మూశివాయనము n. s. Cakes and others given
to a Bramin covered. వ్రతముచేసుకొనేవాండ్లు
మూశియిచ్చేవాయనము.

మూష * n. s. A crucible. లోహములుకరిశేమూ
శి. H. 2. 200. L. 20. 34.

మూషకము * n. s. A rat, or mouse. మూషకేం
ద్రధరుంగుడు he whose steed is the rat, is Ga-
nésa. HD. 1. 655. DRY. 299.

మూశి n. s. A crucible. లోహములుకరిశేమూష.
మూసుకొనుట v. a. To close, &c. See మూయుట.
కండ్లుమూసుకొనుట to close the eyes: to die.
సూరుమూసుకో hold your tongue.

మృ.

మృగము * n. s. A deer, fawn, gazelle, antelope.
An animal in general. లేడి, క్రూరచతుష్పాజ్ఞం
కుళు as distinguished from కుశు cattle. Thus
కుశుపక్షిమృగాలు cattle, birds, and beasts. మృ
గశ్రీతుడు A certain demon, having the neck
of an antelope. మృగనయన a gazelle-eyed girl,
having eyes bright and black as those of the
fawn.

మృగత్పన్ద * n. s. Mirage; vapour that looks like
water in the distance. మెండమావులు.

మృగదంశకము * n. s. The deer-seizer. i. e. a
dog. కుక్క.

మృగధూర్తకము * n. s. The deer-snarcer. i. e. a
fox. నక్క.

మృగనాభి * n. s. Musk : produced by the musk-
deer. కస్తూరి.

మృగపతి * n. s. The lord of beasts: a lion. సిం
హము

మృగపాశిక * n. s. The musk-deer. గంధమృగ, క
స్తూరిపిల్లి. SC.

మృగమదము * n. s. Musk, produced by the
musk-deer. కస్తూరి.

మృగయ * n. s. The chase: hunting. వేట.

మృగయుడు * n. s. A huntsman, a man of the
woods. వేటకాడు, హోయడు.

మృగవాహనుడు * n. s. The deer-bearer. i. e. the
breeze as bearing the deer along. వాయువు.

మృగశిర, మృగశీర్షము * The name of the fifth
lunar mansion. ఆశ్విని. మృగశిరానక్షత్ర
ము.

మృగాంకుడు * n. s. The 'fawn bearer': he who
has a deer for his banner or ensign. చంద్రుడు.

మృగాదనము * or మృగాదము n. s. The fawn-
eater. i. e. a leopard. చిరుత SD. 6. 15. హరి
శుందరికమృగాదభిలాక.

మృగాయీ * n. s. Lady, dame: lit: A dark eyed
beauty, fawn-eyed, with eyes like the gazelle.
లేడికండ్లవంటికండ్లుకలది.

మృగి * n. s. The female deer. పెంటిలేడి.

మృగీమదము * n. s. Musk, produced by the మృ
గ. కస్తూరి. H. 4. 1.

మృగేంద్రము * n. s. The lord of beasts. i. e. the
lion. సింహము.

మృగేశ్వరి * n. s. A fawn-eyed girl, a girl having
eyes brightly dark as those of the gazelle.
Lalit. 7. 27.

మృగ్యము * adj. To be sought, or inquired for.
వెతకతగ్గది.

మృగ్యతముడు * n. s. He who is eminent, not to
be lost sight of. KP. 5. 250. మృగ్యతములవారి
వెదకిమెచ్చగొలిచితెచ్చుకొ.

మృడాని * n. s. An epithet of Parvati. పార్వతి.

మృదుడు * n. s. A name of Siva. శివుడు.

మృతశము * n. s. The stem of a lily. తామర
చూడు. Tripura Calpam. 5. 33. అనౌశత్యగు
ణోపేతవిముక్తదైశశోభితాం, కంబుగ్రీవాంమహాదే
వీంమృతాలలితైశ్చజైః.

మృతము * adj. Dead, expired. చచ్చిన. మృతమ
ర్త్యుడు a dead man.

మృతసప్తము adj. Dead, merged, extinct, as a
family or heirship. వాండ్లుమృతసప్తమైపోయినా
రు the family was extinct.

మృతి * n. s. Death. చాతు.

మృతిబాండుట * v. n. To die. చచ్చుట.

మృతుడు * Deceased, dead. చచ్చినవాడు. DRAYo.
331. జీవ స్తృతుడు dead while alive.

మృత్తిక * n. s. Earth, clay. మట్టి.

మృత్తు * n. s. Earth, clay. మట్టి.

మృత్యుక్రమము * n. s. That which flowers and
perishes. i. e. the sugar cane. చెరుకు. D.

మృత్యువు * n. s. The god of death. Death. కృ
తాంతుడు, మరణమున్ను. SC.

మృత్యుసూతి * n. s. That which bears young, and
then dies. i. e. the crab; which, like the viper
is imagined to be destroyed by its young. కు
శీర. SC. పీత. D.

మృత్త * n. s. Rich soil, fine earth. మంచిమన్ను.
D.

మృత్తృ * n. s. Fine soil, sweet earth. మంచిమ
న్ను. D.

మృదంగము * n. s. Tabret, tabor, small drum,
double drum. మద్దెల.

మృదీయము * adj. Softish. మృదువైన. Ananda.
7. 52. మృదీయవశ్రృంభరణం.

మృదు * adj. Soft, smooth, mild. మెత్తని. మృదు
శ్వభావముగలవాడు a gentle or mild man.

మృదులము * adj. Soft, smooth. మెత్తని. మృదులో
రు n. s. She who has a smooth thigh. H. 1.
60.

మృదువు * adj. Soft, smooth. మెత్తని.

మృద్విక * n. s. A grape. ద్రాక్ష.

మృష * n. s. A falsehood. అసృతము, అబద్ధము.
IIN. 5. 117. Vaij. 4. 36. మృషామృషము n. s.
A tournament or mock battle. R. B. 6. 17.
in Sanscrit.

మృష్టము * adj. Cleaned, cleansed. మోళనఘోళ
నాదివరిపడ్డద్రవ్యే.

మృష్టాన్నము * n. s. Pleasant food, a delicate
morsel, a tid bit. సుభోజనము.

మె.

మెంగ An affix used with the word సోరు as
సోరు మెంగ mouthless. సోరులేనిది అనితోచి
నది. KP. 3. 259. తన్నట్లుతలికిదొబ్బగ, మిన్నకచ
ననంతసోరు మెంగయొందియ, మున్నాడినమా
టలవిరు సెన్నగనిదిగనియెయరడు పేటయెనరెక్క.

మెంతము n. s. A ram. పొట్టేలు. Kasi Khand. 7.
139. రణములో నైనతనవికారము రెల్ల, దేవతలకు
శమించెనగ్నేతుకరుణ, దారెవడయిండువీరవ్యధాబ
లమున, గంత నానాగ్రముననుండమెంతశిరము.

మెండు n. s. Abundance, excess. N. 9. 398. ఆధి
క్యము. D. కల్లకసిండికి కాంతి మెండు Tinsel is
abundantly bright: false gold glitters finely.
కల్లపైకిగరుకులు మెండు the same.

మెండుకొనుట v. n. To abound, exceed, redound,
overflow, to grow, to swell. అధిశయించుట, అ
ధికమాట. T. 2. 104. తనదండనవేదందయానతది
తీవువగల్ మెండుకొన సుండకన్నుల పండువుగా
జూచి. Ainru. 4. 61. మెండుకొనిపొంక్కులు.

మెండొడ్డుట v. n. To rebel. ఎదిరించుట. OG. says
అలస్యముచేసుట. T. 4. 35. మాటిమాటికగుని
తో మెండొడ్డిచలపాదిరసమూసనలియుండు. S. 3.
315. ఇలునింకిననుట మొదలుగ, చలమున మెం
డొడ్డిమిగులచండింపుచు, తల్లలకంతిగురుజనముల
కులభర్తంబెంచకేలుకొంచుందిరుగ్.

మెంతి, మెంతులు n. s. The herb called Trigonel-
la scenum græcum. Fenugreek.

మెంతిమజ్జిగ n. s. Buttermilk seasoned with fenu-
greek. లేమనము, తిరగబోసిన మజ్జిగ.

మెకము n. s. A beast &c. See మృగము. జడమెక
ము the long tressed beast. i. e. the lion. సిం
హము.

మెకమెకపడుట v. n. To be puffed up with pride.
తుల్లిపడుట, గర్వపడుట. M. XIII. 3. 369. 2క
నాడజాండునిరదకునబృట సరుగుదెంచుటయు నా
మేలార్తుకు వ్రేగై మన్నించిన మెకమెకపడితిట్లకులు
కుమారగదేవుణ్. Swa. 3. 59.

మెకమెకపాటు n. s. Pride, elation. తుట్లు, గర్వము.
Swa. 3. 59. తుకవెనువాతరేడు, చలముమృగనా
తలకినుకుంజకోరకములు భూతధాత్రికినురదించి

కింబగ దీరునట్లుగా, మెక మెక పాటుతోదరినుమ్రం
గకపోరెత్తుకండ్రొలక కంటకుడవు గాననీయెడ
లనజ్ఞగజేసికురంగలాంభనా. టీ॥ మెక మెక పా
టు, మిట్టిమిట్టి పాటు. We may properly say మిట్టి
పాటు.

మెక్కుట v. a. To eat. To gobble, swallow. తిను
ట. T. 5. 46. గుండెతండంబులు మెక్కి.

మెకము n. s. A beast. మృగము. D.

మెచ్చు n. s. Praise, approbation, applause, com-
mendation. మెచ్చు, శ్లాఘన, మెచ్చువడ సెను he was
applauded. D. says అనుగ్రహము, అనగాహృద
యంగమశ్చము.

మెచ్చుకొనుట v. a. To praise, approve: commend.
శ్లాఘించుట, కొనియాడుట.

మెచ్చుట v. a. To applaud, to commend, to ap-
prove. శ్లాఘించుట, మెచ్చుకొనుట. This verb
governs a Dative case. Thus ఆపనికి మెచ్చి ap-
proving that act. Raghava Pandav. 3. 25. బీవ
హింసలకును శివుడు మెచ్చుడు. L. 11. 83.

మెటికె n. s. A snap or crack (of the fingers &c.)
మొగున్న చూచి మెటికెలువిరివిడి she snapt her
fingers at her husband (she thus cursed him.)
Hari Vams. 2. 23. Padma. 2. 261. HD. 2.
939.

మెట్ట n. s. Rising ground, high lying land, up-
lands. A hill, a rock, a pile. The shore. తున్నత
భూమి, మెరక, ఉర్రవతము. D. దిబ్బ, తీరము. Dry
land as opposed to మడి or మాగాణి land artifi-
cially irrigated. సారంగ మెట్ట the hill at Rajah-
mundry on which Sarangadhara was slain. మి
ట్ట. BD. 3. 2141. యిట్టలంబుగవాడబుట్టులువెరిగి
మెట్టలక్రియనున్నయిట్టిశస్త్రములు. T. 4. 128. పుల
కకైరచను మెట్టలమొలకతగయ. టీ॥ చను మెట్టల, చ
న్నులనే మెట్టపాలములోవలను.

మెట్టతామర n. s. The plant called Cassia alata,
or Senna alata. Rox. 2. 349. or Cassia herpe-
tica. ib. 35. See Ainslie. 2. 361.—362. Rox.
2. 35. he is wrong and Ainslie is not quite
right. After a long investigation it appears
that the name is clearly known to none and
they doubt whether the tree exists. They
think it is meant for the tree called కీమలగి
నె.

మెట్టతూడు, మెట్టతూటిపుత్త n. s. A certain cree-
per.

మెట్టమడుగు n. s. A lake among hills, or on a
rising ground, a basin on a mountain. దొన, కొం
డమడుగు.

మెట్టమార్గము * The upper road. మైదారి.

మెట్టించుట To lead, to make him walk. To sug-
gest, to stir the mind. నడిపించుట, అడుగు
లుపెట్టించుట, తోక్కించుట. T. 5. 33. శతాంగంబు
లనబ్బిటుగా మెట్టించుచు. ib. 5. 190. పాలయల్ల
వేళనే నిలువతెమీ పాదంబులంబవరెనన్నటుకాం
తలయడుగు రెత్తిచేతుల మెలకువ, శశిశున్నె కల్లు
మెట్టించెనట. Navanath D. 152. వట్టిమెల్లనె
యెత్తిపాదములునుర్వి, మెట్టించుధైర్యంబునుగులరా
నుతుడు. B. X. 102. మింట్టామోశినమ్రాతతా
లిమినిలో మెట్టించుమున్ను పునాయంబు కొబ్బుట్టెదవం
చుకంసుడుతోడిక హింసిం చెయియన్నలక.

మెట్టియ n. s. A ring worn on a toe. మెట్టె. T. 2.
89.

మెట్టు plu. మెట్టు n. s. A step of a ladder or stair:
Step, degree, rank. The total. A custom house.
A stop on the lute. Curds mixed with water.
See పులిమెట్టు, పుల్లనివజ్జిక. plu. మెట్టు Shoes,
slippers. పాదరక్షలు. D. says సోపానము, నుం
కముపుచ్చుకొనేస్థానము, వెరళియు, చిక్కినివజ్జిక
యు.

మెట్టుకు adv. In fact, in all, at the most, at least,
at any rate. In short, at the best or worst,
once for all, finally, at last, in the end, after
all, on the whole, altogether, withal, yet, still.
మెట్టుకుపోయినాడు of course he is gone. తుడ
కు.

మెట్టుట v. n. To step, to walk. అడుగులుపెట్టుట,
నడుచుట. BD. 4. 1523. మెల్లన మెల్లన మెట్టుచు
దొలగి అల్లనల్లనతలుపులండకుజేరి.

మెట్టుట v. a. To tread on, to trample on. To
kick: to thrust with the foot. To wear as
sandals. తొక్కుట, కాలితోతన్నుట, పానుకలువేసు
కొనుట. R. 5. 97. నాభ, రాసలపులనూడ మెట్టు
కుమునీచరణాబ్జముగండనాపుడక. BD. 5. 795
ముట్టిన శ్రవ్విన మెట్టినతాపు, వట్టినకైదుపుతపశి
మయంబు. Swa. 1. 26. యేయేశ్వరములండుగ్రంథి
డిలిరేయేదీప్వళముల్ మెట్టినారు. టీ॥ మెట్టినారు, తో
క్కినారు. Vema. 3. 259. నిల్లమునుగనేలనిలపుమె
ట్టగనేలమొనసినేల్పులకును మ్రొక్కనేల. Ila. 1.

117. or 58. చెలులచేయనికొనిలేచి కలియడిన, పాడుకలు మెట్టిరాజసప్రాధినేనీ. ib. 2. 124. గలుకుపావలు మెట్టిచెలికాండ్లు వెంటరా వారణంబును మూనివచ్చునటుల.

మెట్టె, మెట్టియ or మట్టె n. s. A ring worn on the toe, a toe ring. కాలిరెండోవేలిపై వేస్తే సామ్య.

మెట్టు n. s. Steps. Plural of మెట్టె.

మెడ n. s. The neck; also shoulder; as మెడమీదిజంధ్యము the braminical cord worn over the shoulder. దాని మెడకొగిలించినాడు he embraced her. BD. 5. 977. తగిడినైనుచు జేరి మెడకొగించి. మెడనుకట్టుట To tie on the neck. i. e. to oblige, to constrain. యాముశిలిదాన్ని నా మెడనుకట్టిపోయినాడు. he left the old woman as a weight upon my neck. యామనినా మెడనుబద్దది I am obliged to do this. Ila. 4. 101. వనితనైకగ్యముగొనిపోల్చువారు లేరొ వారునిదారి మెడగట్టుకోరుగాని. టీ|| మెడగట్టుకోరు, ఆనగా శంకటమైన దానికి పూనుకోరు. మెడబట్టినూకుట to push by the neck. మెడనూలు or మెన్నూలు lit: neck threads, a necklace made of golden threads plaited together. మెడపినుకు a neck-break i. e. a puzzle or jaw-breaker. వాండ్లు యాశ్రమయములో రావడమునాకు మెడ పిసికిళ్లు గావున్నని their coming is a great inconvenience to me. మెడవిరుపు ప్రశ్నలు teasing questions. నీకు మెడచాచినది మెదలు ever since I took you for my husband. మెడకొంకులు the collar bones. మెడపొంపు the back of the neck. వారి మెడపిసికినారు they strangled him, they wrenched his neck. దాని మెడ తేటిబలమువల్ల by the blessing of her being his wife. నా మెడవిరిచి ఆపుత్రకమును తీసుకొనిపోయినాడు he got the book from me by plaguing me. యిది పుక మెడవిరుపు శబ్దము this word is a complete puzzle.

మెడనులిగాడు The bird called Wryneck. పుకశయీ. Madras Journ. XI. Catalogue, No. 218.

మెడత n. s. A twig. మెట్టెలనితోచినది. Pal. 460.

మెండుగావసులకు మెడతలల్లించి.

మెతక adj. Slack, loose, free, clear, soft, free from gravel (as soil) మెతక నేల soft soil. మెతకమనిపి. a pitiful fellow.

మెతుకు n. s. A grain of boiled rice, boiled rice, a morsel. దానికి కెతుకుదిగదు she cannot eat a

bit. మింగడానకు మెతుకు లేదు మీసాలకు నీకుంకి నూనె. i. e. you have fragrant oil for your whiskers while you have not a morsel to eat. You want butter when you have not bread. రెండు మెతుకులు తిన్నారు they took a mouthful. They ate a morsel.

మెతుపు adj. Soft, mild. మెత్తని.

మెత్త n. s. Bedding, cushion, pad. Ila. 3. 128.

శురుండేటందుకు వరచిన శురుపు, సాగరము మోసే యెద్దుగంతమీద వేసేది.

మెత్తగా adv. Softly, slowly. వృదువుగా. మెత్తగా పిండికొట్టుట To pound or beat fine.

మెత్తకి n. s. A sprat, a small inferior fish. పుకచేత.

మెత్తన n. s. Softness: mildness, slowness. Sar. D. 581. దిత్తంబులోగల శిక్ష చేయించు, కత్తికి మెత్తనగలదెయ్యందైన. చెయి మెత్తన చేసుట to grease his palm or to bribe.

మెత్తని adj. Soft, mild, slow. వృదువైన. మెత్తనివాడు a soft patient man.

మెత్తబడుట v. n. To soften, be mollified, yield. వృదువౌట, శాంతపడుట.

మెత్తు n. s. Plaster, plaster put over grain pits. దళముగా పూశినది, దట్టముగా పూసినది.

మెత్తుట or మెత్తుచేయుట v. a. To plaster, to lay on or apply, daub as plaster or mud &c. దళముగా పూయుట, దట్టముగా పూయుట. Local. 6. 118. line 2. KP. 6. 284. పట్టివేళ్లను దడిగట్టి గంధంపుటచునున మెత్తి. గోడకు మున్ను మెత్తిరి they plastered the wall with mud. Swa. 4. 109. మెడదుగంధపురొంపి మెత్తినాడు.

మెడదు n. s. The brain, infl. మెడటి Loc. మెడట. Pal. 44. Vish. 7. 222. HD. 1. 1961. మేడస్సు, తలలోనికొత్తు. D.

మెడపుట To grind down or triturate. శుభ్రము దలెనవినలిగి నీన్నము అయ్యేటట్టు గా మర్చించుట. వాణ్ణి రెడ్డిగా మెడపిచిడివారు they thrashed him. HK. 4. 149. అతివకోపముగా నుండాకధరమీద మెడలనీక వారి మెడపిచిడిని.

మెడలించుట v. a. To move, stir, shake. కదలించుట. D. సోరు మెడలించేవాడు a man of fluent eloquence, ready of speech.

మెడలుట v. n. To move, stir. To wander, rove, go about. To walk, behave, conduct himself. To be ready as money. యిప్పుడు మెదిలేదాకలు

the money now (stirring. i. e.) on hand, ready money. మెదిలితేచంపుతాను If you stir I will slay you. చలింతుట, కడలుట. Dab. 216. line 15. మెడలకుండగబట్టి మేనులిచెట్ట. Padma. 3. 57. నేతిగూనపూని నిచ్చెనయెక్కెడు సరునియట్లరాజ్యధరముపూని, తిరిగిదుర్యశంబు పాశంబురాకుండబదిలతరవినుంత్రి మెడలకలయ. T. 4. 115. పొడలపై మెడలుతుమ్మెడలారమింధాక. టీ॥ మెడలు, తిరిగే. మెదింతుట To grind, to triturate. మెడవుట. Rasica. 4. 4. విరిచే నెలొసగవ్వరముపూని మెదింది.

మెదికాళ్లు n. s. Stilts. కూనికాళ్లు.

మెడకు See మెతుకు.

మెడుగుట v. n. To be pounded, or triturated; to be familiar with, inured to, well versed in. చక్కగా దండడమునల్ల బొగుచుడుట, చనుచుడుట, చక్కబడుట.

మెడురుట v. a. Same as మెడువుట. కస్తూరి మెదిది triturating musk or grinding it. G. 4. 186. మెడువులన్నియుగూర్చి మెదివిరూపుగదీర్చి యాశిరోజానన జేసెనుక్క.

మెడువుట v. a. To pound, grind, triturate. నలిగి శస్త్రమద్యేటట్టుమర్దించుట.

మెడులుట See మెడలుట.

మెడువు n. s. See మెతుకు.

మెత్తుచెప్పుట v. a. To talk over, conciliate. తెచ్చుటచెప్పుట.

మెప్పుంచుకొనుట v. a. To gain his good word, acquire character. To hymn or celebrate. మెత్తులుచచ్చేటట్టుచేసుకొనుట, చదివందిలో యోగ్యుడని మెప్పుంచుకొన్నాడు he obtained the applause of many.

మెప్పించుట v. a. To gratify, persuade, talk over, conciliate. మెచ్చుకొనెట్టుచేసుట.

మెత్తు n. s. Approbation, approval, commendation. శ్లాఘన.

మెయి n. s. Manner. The body. Time, opportunity. Side. రీతి, విధము, శక్తి, పార్శ్వము. D. says శరీరము, శరీరముమన్ను, యిమ్మెయిచిరి. M. VIII. 2. 417. నిచెప్పెడి మెయిసూడగనిచరవాటిలెమనయని కమునకు. Vish. 1. 54. యిమ్మెయిబ్రంహ్మాండశ్రుత్యములనేకములుచనియె. Vema. 885. మెడనులింగమునిది మెయినిండమాదిచెమూసి. N. 9. 350. హరితోనేసుక వేళనుండి మెయిగూటాడంగనిలాకృ

శోదరి. టీ॥ తెంటి మెయిగూటాడంగ, తెంటి గాళుండిగూటాడతూ తుండగా. M. VIII. 2. 367. అచ్యుతాజానులుదనకు నెక్కుడు గావిన్ననేవనింతునుండు, నవ్వీరుడమై యి నాక్రమింతు. ib. VII. 5. 334. అచ్యుతుండజాను నాలోకించిరెండు మెయిలంగండుమిగిలినవ్వి పారెడునిమ్మకలనన్నిటిని.

మెయి postp. With, along with. తో. D. says చేతననుట, ఆయక మెయి, ఆయక చేతనని. M. XV. 2. 78. అనుజాలుదానుభక్తి మెయి, నమ్మహానియ. నిగొల్పియుండ. S. 3. 46. యేలాగున గలుపించెనుబాళి మెయింబ్రహ్మలోక శర్యంతంబు. Vish. 6. 268. ఆభయకథ రక్తస్థునకుభక్తి మెయింబ్రహ్మిల్లియట్లునను. T. 4. 129. నేర్పు మెయింబడింబులనునిస్సూరించివిధించి.

మెయికోనుట or మేకోనుట v. a. To wish, desire, want. To consent, to comply with. కోరుట, ఆపేయించుట, శక్తులించుట, పుష్పకోనుట. Jaimini. 7. 36. పుత్రపౌత్రారంభమునకు మెయికోని అబ్బహితునితోడ విరోధమియ్యకొంటి. మెయికోని, ఆశించి. H. 2. 239. స్వపాలుపాలికిని మేకోనిపాయెదవేమిపామ్మ నామున్నటలాలికింది. మేకోని, కోరి. M. XIII. 4. 193. తనదునుజ్ఞానమునకారవిడిచితనకంటెనుమీర సుకటిలేమి గాన్ము మెయికోనవలయు. ఆపేయించవలసినది. URK. 4. 269. నిజంబుగావలవివేదెడయంజలిజేసి మ్రొక్కెదగా మేకోనిమోవిలేనకరణంబుగదేతగదకలంచగ. మేకోని, శక్తులించి. Pal. 323. ఆయిదేవనతకాలగు మెయికోనను. పుత్తుడు. Ik. 2. 82. పున్నారమంచి నేర్చిన మిన్నలవలెరాజువుంతు మేకోనకిమారెన్నటికిమివిలాశిము. మేకోనక, పుత్తుక. A. 5. 128. మేకోనితావినకభృగువు మెచ్చినవానికిమర్త్యభార్యయ. టీ॥ తావినక, తన్నినపుటికిన్ని, మేకోని, పుత్తుకోని. HD. శిర్వసిర్వం శుభాచక్రమునెల్ల గాకాశికునకిచ్చి యతనికి మన్నుమేకోన్నధనముకై మలతనమ్మెదను. టీ॥ మేకోన్న, పుత్తుకోన్న. Vijaya. 2. 34. పొక్కిలిపాంతగరంబిడి, చెక్కిలిచెంత సుకకొంత వీరుగప్రెయియ, జక్కిలిగింతలుగొలిపె, మిక్కిలివింతలుగరతికి మేకోననంత. టీ॥ రతికి మేకోన, శింఖాగమనకు శక్తులించేటట్లుగాను. చేతుట్టుట. D.

మెరక n. s. Raised ground, a high spot. అది మెరకగావున్నది it rises, it is an elevated spot. మెరకశల్లము irregularities in the surface, ups

and downs. ఆశుదవనయాత్మి మెరకనువేళినారు they drew the boat ashore, they hauled up the boat on the beach. మిట్ట, ఉన్నకభూమి. D.

మెరముట or మెరుముట v. n. To rankle, or fester.

మెర మెరలాడుట, కంటిలో, శ్రుతిలో, మనసులో గాని మెదులుట, కంటిలో నెర సుతుడి మెరముతున్నది the mote fell into his eye, and pain was caused. T. 2. 85. మెర మెరభావములోన మెరమ గమరియుకొ. టీ. మెరమగ, అనగా పెళికించేయు చునుండ గాను.

మెరముట or మెరుముట v. a. To cause pain or mortification. మెర మెరలాడించుట, సెచ్చేటట్లు మెదిలించుట. T. 3. 116. ఆగురుకుచవానియొప్పుచ నుగుబ్బ మొనక మెరమంగవాడు నయ్యరవిరిబోని మోవివిగురానగ నెంచినమంతకొంకినక. టీ. మెర మంగననగా, రుద్దగాను. HD. 2. 214. మెరుగునైదువుగ్రుచ్చి మెరమిన జ్ఞేన.

మెర మెర n. s. Rankling, mental agony, anxiety. Doubt, suspicion. కంటిలో శ్రుతిలో మెదలడము. ఆధి. మసూబాధ, శంశయమున్ను. D. T. 2. 85. మరుదురువడిదిరికిరుసున మెర మెరభావములోన మెరమగ మరియుకొ. P. 97. మోసోర్వములునమ్మి మెర మెరమాని, పండెమునేనాశుతిట్టినదాన. L. 9. 54. మృదునిభక్తులలోన మెర మెరల పూవ గడిగిరి ర్మముగా గాలించు ఘనుడు. S. 3. 239. పొరుగంటిపద్మినిశిశి, గిరికుచపట్టిమలుగిలుకుగిలుకుననకువక, మెర మెరలుపుట్టడకా, శ్రుర మేటికిమగడుపాట్టబోయకయున్నకొ. L. 13. 154. ఒడ్డెరాముండనియొడ్డోలగమున మిక్కిలిదనంకే మెర మెరగాని, మమ్మనెన్నాడినమాకేమియనిన.

మెర మెరపాటు n. s. అనగా ఆకటితహతహ. OG.

మెర మెరమనుట or మెర మెరలాడుట v. n. To rankle, or fester. మెరముట, కంటిలో, శ్రుతిలో, మనసులో గాని మెదులుట. Dabh. 224. తనుమున్ను మలుకుటతద్దయునవుడు, మెదులుచుమదిలోన మెర మెరమనగ.

మెరయట v. n. To lighten, to gleam; to glitter, to shine. శ్రీకాళించుట, మెరుపు మెరుసుట.

మెరవడి, మెరవణి or మెరువణి n. s. Courage, ability, energy. Increase, excess. ధైర్యము, శక్తి, ఉద్రేకము, ఆధిక్యము. BD. 5. 1213. శమువిరనైవేద్య శమయఁబునందు, మెరవడి మైనురియవెరికిబ్రాణమునకొరగొనినట్టుల సెకదెలిజేర్చి. మెరవడిమై, ధైర్యముతో. ib. 4. 2052. ఆభవున కెదురేగియందరు

మొక్కి మరుమిందనైనారు మెరవణిమెచ్చి కరకంకుడాధక్షగణశహిరముగ. మిరుమిందనైనారు మెరవణిమెచ్చి, ఆభవునిధైర్యమునుకొనియాడి. B. Pad. 4. 449. లో శుశబ్దమునకు శ్రుతిపదము ధైర్యమని శ్రీమోగింటియున్నది. Surya Tanaya. 4. 144. తమతమదేగలమెరువడిక్రమముననేర్వడగజూచి, శ్రీధువులుమెచ్చకొనుమిట్టలపైవైచిరిశ్రమదంబునరాజనుతులుతంత్రములలరక. దేగలమెరువడి, శ్రేయములధైర్యము, శక్తి. Pal. 60. ఘనుడగుమిరుదులయక్కడిరొతు, మినుతుక్కెరవైవ మెరవణియగుచు, నిరతమైయున్నదినేశ్రముతుచ్చ, కట్టుతలాటంబుభాసురంబమర. మెరవణియగుచు, అనగా ధైర్యముగలవాడై. B. 8. 454. అనిమరియుచెరుకువిలుతుని, మెరవడినెరనిన నెరవిరుదువెరగుతుడి, చెరవందరుముకొనినతురుము, విగముడివడలి కడలిభజములవైలే. చెరుకువిలుతుని మెరవడినెరనిన నెరవిరుదు, అనగా మన్మథోద్రేకభరితుడైననిపుణరగలకూరుడు. HD. Pre. 13. కురుచకెంజడలు బాగుగ నెత్తిరుట్టి మెరువడిగాభూతిమెయినిందనలది. మెరువడిగా, మెండుగా. Pal. 199. కణియాయురమున ఘనభూతములకు, గొర్రెపాట్టేళ్లనుకొన్నిపాతుల, మెరవడితాపెట్టి మేదినిశ్వరుడు, నిలిచినేనాయుడనివార్యులీ. ib. 90. నేర్పుతగరించనిరిటంబుదన్ని, మెదదన్నియటకొన్ని మెరవణిదన్ని, జుట్టునుదిరుగుచు జూటంబుదన్ని. మెరవణి, భూషణమనితోచినది. K. Basav. P. 32. 9. శమువిరనైవేద్యవేళ మోళుమర్దు మెరవణిమెలిసరగిమెలితు. ib. 26. 4. శ్రురహారం మిరుమిందదేవననిరుతభక్తియ మెరవణితోర్దు. Reeve says పూరేగింపు a procession.

మెరికె plu. మెరికెలు, n. s. Grits, that which remains in the sieve after sifting; the finest and hardest particles which resist the pestle. మెదగకనిలిచినవి. మెరికెవియ్యము the rice which in pounding resist the pestle. మెరికెలవంటివాడు a jewel of a man, a darling or choice favourite, a phoenix. మెరికెలవంటిమాటలు choice phrases. యాగ్రంథమురత్నాలమెరికెలు this book is a perfect gem, a galaxy of beauties.

మెరిపించుట v. a. To enlighten or make bright, to illumine. మెరిసేటట్లుచేసుట.

మెరియర n. s. Victrix, heroine, the winner, she who escapes with impunity. శ్రుణ్యశ్రుక్రురాలు గావుండెటిది అనితోచినది. KP. 3. 243. నివిహ్న

మెరియరవై కావరమునవలసినట్లు గయ్యాలింఛా,
గావెరవిశుడమొరగా, యేవీరినివారిదగ్గరిమేలవచిం
తుకా.

మెరియుట or మెరయుట v. n. To glitter, glare,
shine, flash, to be inflamed. BD. 4. 1452. విజ
యంబు మెరయుచుద్రవీగురును.

మెరుంగు or మెరుగు n. s. Polish, lustre: bright-
ness. Grease, oil, melted butter. BD. 4. 1738.

మెరుగు లేమిడియైన మిండులేదనినను. ib. 4. 2062.

చూపు మెరుంగుతగుళ్ళు మనగ. నెయ్యిసూనె మొద
లైనవాటిజగురు. D. Codanda. §. 33. మెరుగువె
య్యక గానిమ్మదువుగాదన్నంబు.

మెరుకుట v. n. To rankle. మెరుకుట.

మెరుగు adj. Polished, bright, luminous. మెరుగు
నున్నము fine plaster. మెరుగురాయి a polishing
stone. మెరుగుపోటు the final pounding of rice,
that which finishes the pounding.

మెరుగుదువురుగు n. s. The lady bird. ఇంద్రగో
ళము. D.

మెరుగుతీగ n. s. A necklace worn by women.

తెక్కకంఠాధరగము. Raj. S. 2. 156. నెరిసెట్టా
రముగళమున తిరముగ ధరియించి మెరుగుదీగకడు
భాసురగతినడుమున నిడియొక చారిమధ్యమశూన
జాదనరుదెంచెనదికా.

మెరుగు పెట్టుట v. a. To polish. కాంతివచ్చేట్టుచే
సుట.

మెరుగురిక్కులు n. s. Corals. అనగాశుగడములు. OG.
and మెరుగుగలచుక్కులు the bright stars.

మెరుపు n. s. Brightness, lightning, shining,
glitter, varnish, lustre. విద్యుత్తు, కాంతి.

మెరుము n. s. Lightning. విద్యుత్తు. పురుములుమెరు
ములుపిస్తూరముగావున్నవి there was much thun-
der and lightning.

మెరుముట v. n. To lighten. మెరుపుమెరుసుట. M.

1. 8. 328. పురుముచుమెరుముచువిడుగుల, వరలు
చునలుగదల, బడెనవారివచ్చువో.

మెర్ర, అనగాలహి. Q.

మెలకలు n. s. Tricks, fraud. కడుటవుచంచనలు. D.

మెలగుట v. n. To wander, to roam about. To
behave, to conduct himself. శుంచరించుట, నడు
చుకొనుట. Vish. 4. 164. ఆ చార్యునిశక్తులుము
నసేరగరికామెలగి, విషయనిపుణతదైలాలోవిరసేవా
తురుడై. ib. 6. 13. శుంచసాయకమోహనబాణము
నగ, యిందుచింతాశ్చమెలగునమ్మచిరమున. ib. 3.

287. కొంతసేపునకాయ్రికొడమలేచి, అల్లనల్లన
మెలగురుగాకటికి. T. 2. 93. యింటమెలగడువా
రిలోనెవ్వరైన.

మెలర, మెలతుక n. s. Lady, female, maid. శ్రీ. D.
మెలన n. s. Conduct, behaviour. నడక, ప్రవర్తన.

Miscell. 1. 557. line 9. నాతిమొగవారిసమ్ముట
రోతగాదె, వారిమెలనయద్దంబులోనిముదువు.

మెలపు or మెలుపు n. s. Conduct, behaviour. Dex-
terity, cleverness. T. 3. 118. తరితీపుకావకె

త్రిమోవిమెలపుకాదప్పింపులకాలయక్రమబట్టిం
తునతండుతర్రమెలంగకా. మోవిమెలపుకాదప్పిం

పులక, అధరపానముచేయుట, లేకుండాచేయుట
లచేతను. M. XII. 2. 182. దండనీవిధానమంత

టికిరత్తుయర్థమగుమెలపుతోజేయనదివెలుంగు. G.
1. 24. వారివీరములోమెత్తురు, మెచ్చిమార్గమునుమె

ల్పునగల్పున, భిన్నభిన్నమైచతురు. M. IX. 1. 24.

అనుటయు నాతండందరకనుమెలపునజెప్పకల
గుందుచునల్లనతమతమనిలయములకుంజనిరి. కను

మెలపు, అనగానేత్రచమత్తీయ. మెలగడము, నే
ర్పు. D.

మెలపుట v. a. To conduct, to lead, to manage.
నడిపించుట, ప్రవర్తింపజేసుట. A. 3. 109. పురో

హితప్రధానులనప్రావృతానందగునరనిధితు
గామెలపుకొండనియమింది.

మెలమెల్ల adv. Gently. తిన్నగా. Ila. 1. 144. చెలు
వుడుకొలబడేర్పుసోయపుడివు, గుబ్బులమెలమెల్ల

గుచ్చువచ్చు. ib. 3. 48. మొనప్రేక్షమెలమెల్లరను
మొనలోనిపురువో.

మెలయుట v. n. To mix, be united. This verb is
only used as a rhyme in the phrase కలశిమెలసి

mixing and mingling.

మెలపు n. s. Skill, dexterity, నేర్పు.

మెలి or మెలిక n. s. A turn, a twist. వేడ్చనము.
D. పురి.

మెలిగొనుట v. n. To twist, get twisted. మెలిబడు
ట, పురియెక్కుట. H. 2. 30. N. 9. 52.

మెలిపెట్టుట v. a. To twist. పురిపెట్టుట.

మెళుకువ, మెలుకువ, or మెలకువ n. s. Wakeful-
ness, watchfulness, alertness, vigilance, care-
fulness, cleverness, dexterity. జాగరూకత. D.

లాఘవము. G. 8. 27. మెలకువగలవోటాల, మను
కుల, కందుపులనుజలంబుగొనునెడలను. R. 5. 167.
తొలుకరిమెరుంగుక్రియ, మెలుకువలద్రోచుకా. I.
13. 169. మేలుమేలురసిద్ధమెలుకువతెన్నతారిమె

యెంతైనను కివలం. T. 5. 190. కాంతలయడుగులై చేతుల మెలకువశశి శిశ్నై కల్లుమెట్టించెనట. టి. మెలకువ, నెడవు. BX. 11. 20. బాడడు రుఘుశిలాశటి, మారుడు రెన్న యరాని మెలకువల నృపా. మెళుకువయెర an allurement, bait, delicacy.

మెళుకువగల adj. Wakeful, watchful, alert, artful, careful. బాగరాకతగల.

మెళుకువ నావుండుట To be awake, alert.

మెళుకువనుడుట v. n. To be aroused, to awake, be alert.

మెలుగుట See మెలగుట.

మెలుపు n. s. See మెలపు.

మెలుపుట See మెలపుట.

మెలుములు n. s. Certain ropes used in a కపిల pump. కాళ్లు.

మెల్ల or కందిటి మెల్ల n. s. A hall. కుభ్యరంకమందు ఉండేటిది.

మెల్ల n. s. A squint, squinting. కేకరత్నము. లో మెల్ల a squint inwards. వెలిమెల్ల a squint outwards.

మెల్ల adj. Squinting. ప్రారంభి.

మెల్లకంటి n. s. A crow. వాయళము. D.

మెల్లకంటిది n. s. A squinting woman. ప్రారంభిది.

మెల్లకంటివాడు n. s. A squinting man, he who squints. కేకరుడు.

మెల్లగా adv. Gently, softly, slowly, gradually. శిష్టగా.

మెల్లచూపు n. s. A squint, a side-look, glance. ప్రారచూపు.

మెల్లన Gently. శిష్టగా. BD. 4. 1523. అలకురుగర్చుచుండుచువెడలి, మెల్లన మెల్లన మెట్టుచుదొరికి.

మెల్లన n. s. Gentleness, softness, slowness. మాంద్యము. D.

మెల్లని adj. Gentle, soft, slow. శిష్టని.

మెల్లనె (same as మెల్లని adding the intensive sign.) Very gently.

మెల్లా n. s. A hall. కుభ్యరంకములోవుండేటిది.

మెల్లిగా or మెల్లగా adv. Slowly, softly, gently. శిష్టగా. మెల్లిమెల్లిగా adv. Very gently, gradually.

మెల్లె n. s. A withe, twig, switch, tendril: a withe used as a cord. బరికె.

మెల్లె i. e. మెడలో On the neck.

మెళిగుట, మెళిపుట v. a. To eat, feed on. తినుట. K.P. 2. 141. Kuchelo. 3. 11. N. 7. 73. Sva. 5. 28.

మే.

మే for మెయి the body. శరీరము. D. మేపూర perfumes, unguents. విలేషనము. KP. 2. 91. మునులనరుదండ మేపూరదంబుతోడ.

మే adj. Upper. మూది. మేగోట, మైకోట, అనగా కోటలోపైన the upper fort.

మేంఠము See మేంఠము.

మేంఠి n. s. The herb called fenugreek or saintfoin. మెంతులు. D.

మేక n. s. A goat. మేకపిల్ల a kid. మేకవన్నెపులి a wolf in sheep's clothing. పెంటి మేక a she goat. మేకపోతు a he goat. పిల్లలు మేకలుగల వాడ్లము I am the head of a large family containing many individuals of both sexes. The Indian goat has excrescences like teats on the neck: as these are useless వాడువట్టి మేక మెడరన్ను denotes, he is a mere useless burthen.

మేక మేయనాకు n. s. A certain poisonous herb. H. 4. 14. As Shakespeare says, The green sour ringlets 'whereof the ewe not bites.'

మేకు n. s. A wooden peg, a nail, a stake or spike. మేకానుట See మెయికానుట.

మేకొలుపుట v. a. To fit or suit. పొసి శీటట్టుచేనుట. R. 2. 109. పులితోలువిడిచింబిజిలుగుడువ్వలు వరింగులుఁ దైవాటుమేకొలుకువచ్చు.

మేళుల * n. s. A zone or girdle. The silver girdle which women wore in ancient times was set with small bells. A sword knot. A string or chain fastened to the hilt. A sword belt. కాంచినదాసు, త్పరునిబంధనము. SC. మెలసూలు.

మేక See మేవ.

మేకుట v. a. To smear, besmear. దళము గాఢానుట, దట్టము గాచరుముట. HD. 2. 1388. పెన్నలుపు, మిండికందెన, మేగినట్లున్న నూనె మొకమున చీకట్లు ముడివడ. తల్లముదళశరి గా మెత్తుట. D.

మేఘము * n. s. A cloud. మెయిలు. Also 'cloud-broth:' mountaineers set a kettle on the hearth on a hill when the air is foggy; and boil there-

in some leaves, which allure the cloud into hot water : which we are assured tastes like flesh-broth.

మేఘజ్వాల * n. s. A flash of lightning, or the fire of it. మేఘాన్ని. SC.

మేఘద్వారము * n. s. The gate of clouds. i. e. the sky. ఆకాశము.

మేఘనాదుడు * The son of Ravana. ఇంద్రజిత్తు.

మేఘపువ్వులము * n. s. The flowers of clouds. i. e. water, or hail. ఉదకము. D.

మేఘరంజి * n. s. Name of a certain tune. పుకరాగము.

మేఘవస్త్రే n. s. A sort of silk. BD. 3. 114. మేఘవస్త్రేయు, రుద్రాక్షవస్త్రేయు, కాంభోజపులింగోరువట్టును.

మేఘాదంబరము The lowering, or threatening of clouds.

మేఘుడు * n. s. A cloud, personified as living. Bhasc. §. 1.

మేఛక * adj. Dark, (as a hue) deep (as a colour) నల్లని. R. 6. 33. Jagannath. 2. 31.

మేఛకము * n. s. A dark hue, a deep colour. నలుపు, నెమలియాయెను. D.

మేట n. s. Accumulation, alluvial soil. మేటపెట్టి నమన్న a deposit of earth.

మేటి n. s. A chief, leader, head man, lord. A heap. శ్రేష్ఠుడు, రాళియు, కుత్తు. D.

మేటి adj. Chief, excellent, noble. శ్రేష్ఠమైన.

Vish. 7. 9. మేటిదొర a noble lord. Bilh. 2.

50. పెరయరునుండెడి మేటిరంబులు. మేటిరంబులు, అనగా మేటి, గొట్టలైన, ఈరంబులు, పొదలు

large-bushes. Vema 796. హరియజుడు తాళధరులుగవురహరుడను మేటిపాత్ర భవనములెరుగ.

మేటి, శ్రేష్ఠమైన. Ilā. 4. 19. మేటివరహాన్ని పై

కానమేటలెత్తె. మేటి, అధికమైన. Misc. 3. 322. తే

పైనకన్నీటపీర్థంబులాడి, మేటిగాకస్తూరిమేనెల్ల

మూసి. మేటిగా, మందుగా.

మేటి (infl. of మేడి) Of the plough-stilt. మేటిపాలు or మేటికోరు the farmer's share. Some derive this from మేటి a lord, thus మేటికోరు is the same as సాన్వమిభాగము (not భాగము?) some spell it మేడి but others say the two are different. మేడిపాలు is a phrase even used by salt makers.

మేతము * n. s. A ram. గొర్రె, పొట్టేలు. D.

మేద n. s. A mansion or large house : an upper chamber. హర్మ్యము. D.

మేదము See మేళము for which this is a rustic spelling. కోడిమేదము a cock fight.

మేడి or మేడిచెట్టు n. s. plu. మేడ్లు or మేడిచెట్లు The glomerous fig tree. Ficus racemosa. ఉ

దుంబరము. మేడికుండు the fig apple. One species is బ్రహ్మమేడి and another is the రాతిమే

డి which grows parasitically on other trees.

మేడితాయపైనిసిమి outward bloom, mere shew.

మేడి plu. మేడ్లు n. s. A plough staff, or plough

tail. మేడితలకిందుగాపాతుట or పాడిచెట్టుట To

bury a plough staff upside down, as a signal

(of దురాయి) to warn people that the land is

under ban. మేడికర్ర n. s. The pole or shaft of

a plough. మేడికోరు, మేడిపాలు the farmer's

share of the crop. మేడితాడు The plough bands.

మేడితోక The plough tail. మేడిపీల The nail

or pin which fastens the plough to the han-

dle. మేడిసోగ The plough tail.

మేడెము n. s. A spear or dagger. యాటె, తేకబా

కు. the rim of a bell-shaped earring, set with

gems. రాట్లచెక్కి నబువీలించుయొక్క పులిరము.

B. Padya. 6. 25. ఓరోవంక, ముక్కుననురు

పువెల్లదికనెల యొకిరినన్నకావారకమేడెముబా

డుతురె, వీరభవద్భక్తిబూదవిసగావశమే. BD. 6.

116. పూడిరినన్నను మేడెములెడువ, పాడియె.

మేడ్లు plu. of మేడి.

మేడ్రము * n. s. The penis. శిశ్నము. శుంచమేడ్రు

డు P. 163. Name of a giant. Polyphemus.

మేత n. s. Food, meat, provender, forage. A

lure or bait. శశుగ్రాళము. D. T. 2. 113. అలక

లురులుగాగయలనాధిచెలమగా మెరుగుదియ్యమో

విమేతగాగ.

మేతరి n. s. A head man, a head labourer or 'mais-

try.' దిల్లరకులములకు కులశ్రేష్ఠమనము. D.

మేతరి n. s. (in compounds) an eater, as గడ్డిమేత

రి a grass-eater. విశువుమేతరి he who eats ven-

om. i. e. Siva. తినేవాడు. D.

మేదకుడు n. s. A meek, mild man. సాత్వికుడు.

మేదకురాలు n. s. A meek mild woman. సాత్వికురాలు.

మేదరసము n. s. Plainness, a harmless quiet simple disposition. సాత్వికత.

మేదర adj. Belonging to the basket maker caste. గంకులలై మేదరది a woman of that caste. మేదరకులము the basket weaver's caste. మేదరపెట్టె a bamboo box. మేదరవాడు a basket maker. Mari BP. 123.

మేదస్సు * n. s. Marrow : serous or adipose substance in the flesh : in low English called pack-wax. (Johnson) or aponeurosis. మేదశిశుంకము trituated marrow. i. e. a mass of trampled corpses. హృదయములోనుండేకొల్పస్. D.

మేదించుట v. a. To soften, make soft, trituate. మద్దించుట. HK. 4. 177. కలయనూ నెత్తడకాటుక మేదించివెలయమూ శివట్టివిధముదోట.

మేదిరి * n. s. The earth. భూమి.

మేదు n. s. Marrow. మేదస్సు. DRA. 168. పొరలెడు మేదుకుళ్ళనుదోట్టులందు.

మేదురము * adj. Thick, compact. సాంద్రమైన, దట్టమైన. Smooth, soft, bland, unctuous, sa-ponaceous. W. సాంద్రస్థిత్వ, చిక్కననువుగలది. T. 3. 33. అఖండనాదమేదురంబై filling or echoing with a sound. Swa. 2. 49. బహురత్నవ్యతిమేదురోదరదరిభాగంబులంబొల్పు. Pariz. 3. 23. వైష్ణవకరిదాసరురీ మేదురకన్యోత్రితయము. BD. 4. 1398. మిరిమిండనయనారి మేదురకీర్తి. DRS. 48. మేదురకరికరామేడితామోదమానితాశివయం క్తమదిరాధియక్త. H. 2. 198. మేదురమాధుర్య సాధుమేధాశివితో. BP. 5. 411. మేదురముఖదట్టము.

మేధ * n. s. Wit, understanding, apprehension. conception. బుద్ధి, ధారణవద్బుద్ధి, మరుపులేఖబుద్ధి. D. B. 1. § 13. 33. మాకుశిరవ్యంబునెరిగెడి మేధగలదు.

మేధము * n. s. Sacrifice, offering, oblation. క్రతువు. SC.

మేధావి * n. s. A wit, a man of intellect, a genius. సూక్ష్మబుద్ధిశిష్ట. SC. ధీమంతుడు.

మేధావిబొట్టు n. s. A black spot of ashes worn by a bramin between his eye brows after the termination of a sacrifice. అంగారము. మేధావిధవము pregnancy of wit, cleverness. బుద్ధికొళియను.

మేధ్యము * adj. Pure, purified, nice, delicate. శుభిష్టమైన. In R. 2. § 70. సీతాంజనాంసేనభంజయన్, ఇదం మేధ్యంఇదంసావ్యదుష్టక్షమిదమస్మి నా, ఏవమాత్తేనభిర్వాత్సానీతయాశివారాఘవః. Entertaining Sita with venison Rama said This is మేధ్యం juicy flesh, this is of delicious taste, this is well roasted by the fire. శుచిత్రకర్తృకవస్తుని. SC. అమేధ్యము impurity.

మేన adj. Connected through a paternal aunt, or a maternal uncle, as మేనకోడలు sister's daughter.

మేన On the body. శరీరమందు This is the ablative case of మేను.

మేనక * n. s. A goddess (answering to Hebe) wife of Himalaya and one of the courtezans in heaven. శ్వేత్యశ్యాభేద, హిమవత్పత్నీ. SC.

మేనకార్తవీ * The daughter of Menaca ; an epithet of Parvati, wife of Siva. పార్వతి.

మేనగోడలు n. s. A niece, daughter of a man's sister or of a woman's brother. భాగినీపుత్రిక, తోడబుట్టినదానికూతురు.

మేనత్త n. s. An aunt, father's sister, the wife of a maternal uncle. తండ్రితోడబుట్టినది, మేనమామభార్య.

మేనబావ n. s. The son of a father's sister ; or of a mother's brother ; who is thus called if older than oneself. మేనత్తమేనమామలకొడుకు.

మేనమరదలు or మేనమరండలు n. s. The daughter of a father's sister or of a mother's brother ; who is thus called if younger than oneself. మేనత్తమేనమామలకూతురు.

మేనమరిది n. s. The son of a father's sister or of a mother's brother ; who is thus called if younger than oneself. మేనత్తమేనమామలకొడుకు.

మేనమామ n. s. A maternal uncle. తల్లితోడబుట్టినవాడు.

మేసరికధర్మము n. s. The relationship between a man's son and his sister's daughter. మేసత్తకూతురు మేనమామకొడుకులు గావుండడము.

మేసరికము n. s. The relationship that exists between a man's son and his sister's daughter. Among the Hindus, particularly among the Comatis these two are usually married to each other. మేసత్తకూతురు మేనమామకొడుకులు గావుండడము.

మేనల్లుడు n. s. A nephew, son of a man's sister, or of a woman's brother. తోడబుట్టినదానికొడుకు, పుత్రతెకుతోడబుట్టినవానికొడుకు.
మేనవది n. s. The daughter of a father's sister, or of a mother's brother, is thus called, if older than oneself. మేనత్త మేనమామలకూతురు.
మేను n. s. The body. G. మేని I. మేన. శరీరము.
మేకురి n. s. Eater, feeder. తినేవాడు. D.
మేలించుట v. a. To make (him) feed (them): to make (him) tend (cattle) తినించుట, మేపేట ట్టుచేసుట.
మేళు n. s. Food, pasturage, grazing, forage. శుశ్రూషము, ఆసనాది. D. మేళ. Balram. 4. 57. శరభ్యతంబుల మేళువావుదామనిమిగురులద్రుంచిరిచెయిలవుడు.
మేళుట v. a. To feed, graze, herd. శుశ్రువులనుకాచుట. వాడుశుశ్రువులను మేళుతాడు he grazes cattle.
మేయించుట v. a. To dupe, delude? వంచించుట అనితోచినది. H. 4. 202. ఆయెదనిద్దరుమండల, పాయకరతిసిల్పుకావుకడకుకయలులకొ, మేయించివాంకవలచెవుమామనిచక్రాంకవంశమండనమనియె.
మేయుట v. n. To feed, graze, eat. పాములుసాయంకాలము మేస్తున్నవి snakes feed in the evening. మేఘములుకొండమీద మేస్తవి the clouds hang over the hill.
మేర n. s. Limit, boundary, space, distance. An instalment. Fee in money or in goods or in grain. మర్యాద, హద్దు, వాయిదాయము. D. మట్టు, వర్తన, యెడము. T. 2. 54. అతికోమలదేహుడితనికొ, మేరయెరింగియాదరముమీరగ. టీ|| మేరయెరింగి, మర్యాదగురైరి. UR. 4. 278. తమకముమేరగాదునుర దారనగాంచిదశాస్యుడెంతయక్రమమొనరించె. SD. 6. 95. దరిమేరలేనివాధకుతాళలేను. B. X. 73. 12. మీరునుధర్మముకదగవుమేరయుదత్తుక. IIa. 2. 130. నేనుకొంటుజేర్చుతానుకొంటుజేర్చి మేలతరోమేరకుమేరయనును. టీ|| మేరకుమేర, మర్యాదకుమర్యాద. మేరలేనివాధ boundless grief. మేరరత్నము to transgress. నాలుగడుగులమేర a space of four feet.
మేరకు Up to, according to. మిథిమేరకు according to reason. ఆజ్ఞ మేరకు according to orders. శ్రుకారము.

మేరు n. s. See మేరువు. OG. శిఖరము, కూచి.
మేరువ n. s. This seems to be a corruption of మేరువు. ఇటికమేరువ a pile of bricks built to turn an arch over.
మేరువు n. s. A pyramid, a cone. శిఖరము, కూచి. OG. The centre jewel in a necklace. A carboy, jar, or great bottle of rosewater. The top or ridge of a pent roof. Originally the name of Mount Mēru, (the Olympus of India) which is proverbially the finest of all things. Geographically it appears to be the high land of Tartary, immediately to the north of the హిమాలయ: Himalaya mountains. The poets and writers of legends describe the earth as a lotus floating on the great deep, having seven petals which are called ద్వీపములు dwīpas or continents around it; the centre being mount Mēru; on the top of which the Ganges pours from heaven.
మేళనము * n. s. Meeting, union. Connection, affinity, as of two languages. కలియడము. డంకుతిమేళనము, అనగాసంభాగము.
మేళనాన * అనగానయిముడ్డి D. An inkstand. మేళానుండె. SC.
మేలము n. s. Jeering, joking, fun, sport, ridicule. శరీరహాసము. BD. 4. 1668. Vasu. 3. 80. అవుదొకబాలమేలమున. టీ|| కోడిగముచేతను, హాస్యము. D. మేలమాడుట v. a. To laugh, ridicule. కోడిగమాడుట. A. 4. 40. పురికిజనుడెంచినప్పడెల్లనెడకాండ్రగుట, మేలమాడంబోలునని. S. 1. 194. విరుదుకేతనశరంశరలుశిరోత్రాలతాలవృత్తములతోమేలమాడ.
మేళము n. s. A band of musicians, a set of dancers or singers. The music used by them. వేమగాండ్లయొక్క నటులయొక్కగుంపు, వాద్యగాండ్లగుంపు. D. జర. ఆ పెండ్లికినాలుగు మేళములనులిపించినారు they sent for four bands. అదియిప్పుడు మేళానికిపోవడములేదు she now does not dance. పోకిరిమేళము a pack of rascals.
మేళించుట v. a. To mix, unite in harmony, as the sound of various instruments. కలుపుట, మ్రోతకూర్పుట. D. KP. 2. 98. అరచునవుడుపాటకాయితముగ, వీణమేళవిందివెలుగుతమిలనునిచిలోనికరిగ. Jaimini. 5. 125. వీరశృంగారములు మేళించునట్టి, చెలువముననిందుముఖులు.

మేలి adj. Fine, excellent, superior. శ్రేష్ఠ మైన. T. 2. 126. చిలుక వ్రాలిన మేలివియదొండవందన. ib. 4. 144. మేలిదాద, మాలనేల్ గ్రాలుకన్నుల సోగ. BD. 4. 1723. కాలంబునందును మేలిచందనము, యసుర క్రియచి మైయటించుచుండ. మేలికట్టు n. s. An awning. విశానము. N. 9. 124. మేలిమిమార గా మేలికట్టులగట్టు, రమణీయరీసాంబరములుగట్టి. మేలికమ్మచీర n. s. A cotton cloth woven with a coloured border three inches broad. మేలిమి n. s. and adj. Fineness, excellence. Fine, excellent. Pure gold. శ్రేష్ఠ కాంచనము. మేలుగలుగుటయు. D. శ్రేష్ఠత, శ్రేష్ఠ మైన. B. X. 207. మిందినవల్ల మేలిమి తావులు మెచ్చి మదాళులుమిస్తున్న. N. 9. 124. మేలిమిమార గా మేలుకట్టులుగట్టు. మేలు n. s. Good, good fortune, happiness, kindness. Profit, advantage. శుభము, ధేనుము, ఉచితకారము. P. 4. 119. చదువులమేలులేదో. టీ॥ విద్యలయందుకాశలము లేదేమో. B. X. 92. కల్లరులకు మేలుగానియట్టి. Ila. 3. 15. మంచివినిమేలాయోనురేమాదు. అక్కడికిపోలేమేలు it would be better to go there. అదేమేలు so much the better. మేలెరుగుట to be grateful, to feel a kindness. కీడు మేలుదెలిసినవాడు one who knows good and evil మేలుగలిగేవాడు in time of prosperity. Appa. 3. 88. నురజలపూరితంబులగు నూతులుసూరితికంటెసూన్యత, వ్రతయొకచాచిమేలుమరిచావులుసూరితికంటె సుకృత, శ్రీకృతువదిమేలుతగ్గవుశతంబులకంటెనుకుండుమేలు, తత్పుతశతకంబుకంటె సుకృతసూన్యతవాక్యము మేలుభూవరా. మేలు adj. Upper, higher. Good, better. Noble, excellent. పై, శుభమైన. మేలుమిదై an upper story. మేలుమాట or మేలువార్త happy news. Sarang D. 113. లోకులయంతస్తులొనిమేల్చిదై. మేలుగోడ the top wall, battlement, parapet or rail wall. మేలుముసుకు the outer cover, మేలుచెయ్యిగావుండుట to prevail, to have the advantage. M. VI. 2. 2. అట్లుదమవారు మేలుచెయ్యెనభంబిని. మేలు adv. Up, above, over. మేలు or మేలు మేలు interj. Well done! excellent! better and better! జయ, జయ, జయ. మేలుకాయట v. n. To awake. See మేల్కాయట.

మేలుకాయట v. n. To awake, rise. To be aroused, stand on his guard, be alert. నిద్రలేచుట, జాగ్రతపడుట. Swa. 6. 52. Vish. 8. 177. మేలుకాలుపుట v. a. To awaken. BD. 5. 691. పాదబ్జములమీదబడి మేలుకొల్చి. నిద్రలేపుట. మేలుకాలుపుట n. s. Matin-song, reveillie, music in the dawning. సుత్రభారములు. Portia says, "the dulcet sounds at break of day &c. మేలుదురంగి or మేల్దురంగి n. s. Fine velvet (H. do-rangi) Fine shot silk. పుకవట్టు. T. 4. 202. కుటికంపు మెట్లునుజిగిరంగు మేల్దురంగి. మేలుకుడుట To fall in love, be enamoured. ఆశకుడుట. Vizaya. 3. 37. యెవ్వనిచూచి మేలుకుడిలేయరనిందదకాచి. టీ॥ మేలుకుడిలే, అభిలాషకుడితివి. URK. 4. 258. ఇక్కావ్వు యొక్కనిపై మేల్పడిమేగుచున్న సొలపుగా గాన్పించె. మేలుబంతి n. s. The top line, the copy set to a school boy learning to write. He or she, who is or sets an example : a paragon of excellence, an example. ఉదాహరణము. Vish. 2. 116. మేదినినాథులకు నెల్ల మేలుబంతిగా ప్రవర్తింతు కేల, దుష్టర్చివైతి. ib. 2. 333. అనురబాలకవైష్ణవకోటికెల్లనీత్రోవయ మేలుబంతి. ib. 6. 63. నిజచరిత్రంబు భావిభూభజలకెల్ల మేలుబంతిగవనుమరియేలుచుండె. A. 6. 33. హీనజన్మమరుట, యెవ్వడేసుకప్రాణశంతసిలుట ముక్తిపొందగనుట, మేలెకాదెలియుమేల్పొంతిగాదెన, శ్వరపుదేహ మన్నిశరముగనుట. R. 1. 126. అన్నిటికీ మేలుబంతులైచూచుటై. Zacca. 7. 40. శ్రీలకల్లనవఃతి మేలుబంతి. D. శ్రేష్ఠుడు, శ్రేష్ఠురాలు. మేలురాసి n. s. The top part of a heap, the upper heap, of winnowed grain. గట్టింజలపోగు. మేలువాడు n. s. అనగావిటుడు. A. 5. 56. అంతరాధకు మేలువాడెమారారి. టీ॥ మేలువాడై, విటుడై, మంచివాడు. D. మేల్గునుట See మేలుకనుట, మేల్గునుట, మేలుకొనుట. మేవచేట n. s. The fish called white pomfret, a species of turbot; stromateus argenteus; also called బొచ్చె. మేషము * n. s. A ram. The sign Aries. పొట్టేలు. మేషరాశి. మేషాండము a puzzle, difficulty. శంకటము, వ్యాకంభము. వాక్యమంచి మేషాండము

కట్టినది he has got into a pretty scrape. Lik
he has got a ram's testicles: the allusion is to
Indra; who was obliged to put up with such,
in lieu of his own, which he had forfeited as
damages to Gautama the husband of Ahalya.
మేమందుడు.

మేపకము * n. s. A kind of *Amaranthus cam-*
pestris. జీవకాకము, కూరికము, నిరుచిత్రి. SC.

మేమీకుసుమము * n. s. A sort of cassia.

మేషి * n. s. A female sheep, an ewe. ఆడగొర్రె.

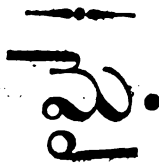
మేహము * n. s. Urinary disease, especially in-
flammatory affection of the urethra, including
gonorrhoea. Venereal affection, gleet. Ca-
chexia. ప్రేసంభోగాధిక్యముచేరకలిగినదము.

మేహగ్రంథి * n. s. Venereal herpes.

మేహానము * n. s. అనగామేద్రము.

మేహరోగము n. s. Any disease of the genitals.

మేహవాయపు * n. s. Venereal affection. A
complaint wherein the limbs are stiff and
contracted.

మై n. s. The body. శరీరము. D. Siva. 3. 83. కు
త్తుకగుత్తుకజుట్టిపోరుచిల్వలక్రియ గానరానిగతులకా
మయిమై వెనుచుకజనించు. ib. 3. 131. పొంగారు
మైదోరు శృంగారచేష్టల. మైమైఅనగామేనుమే
ను. OG. మైగాళు body guard. మైదీగ a slender
figure.

మై plu. మైల n. s. as యిరు మైల on both sides.
A. 6. 28. బంబోరద్దాశ్రియదువులంబదహతులం
గపోసిపోటులనిరు మై లంబాదుచురు వెనగుచుబో
కంబట్టెనటంబు జేర్చివాడిట్లనియె. టియిరు మైలం,
రెండు పార్శ్వములయందున్న. Pal. 277. line
22. యిరు మైదరిగలుగెత్తిక్రమం.

మై prep. With. అనగా, తో. T. 1. 33. నిన్నుగొల్ప
నభక్తిపైనిరదాము. భక్తిమై, విశ్వాసముతో. ib.
3. 118. ఆరదధరంబాశిక్తిమై సెక్కినకా. ఆశి
క్తిమై, ఆశతో. ib. 2. 79. మరుదంతటనంతటద
మ్మగుమ్మరింజేకొనివీక మై మెనలుబిమ్మ. BD. 5.
336. కాంక్షత్రైలిభువనభ్యాదిమైయుండె.

మై or మైని adv. గా. బంటిమై, ఏకాకిగా Alone.
వేడుకమై, ఉల్లాసముగా joyfully. Vish. 5.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

294. అశ్వానముల సెంటి మైదిరుగుచున్న. Vasu.
3. 147. కలకటము మైక్త రృటికాలము వాయుని
దానలెంటిమై సేటువలెవచ్చిరచ్చుచెలి. టి|| లెంటి
మై, లెంటిగాను. BD. 5. 1357. వేడుకమైనిర్వ
విధినితేటలాదవేమూదా. Vish. 5. 146. యార
దునాకుప్రాణవిధవీకరణకేలియురాలనన్ను మున్నీ
తమజూచెనిరనిగి నిల్లడమూనిసి నేను, నాకుగానిత
దవచ్చె, లంఠిననునిరనిగి చెప్పటంబు సెక్త మైనా
రరుజేమణుల జగడమాడిరి మారవికార విత్తురై. లె
క్త మై, ఏకముగా.

మైకము n. s. Intoxication, insensibility, drowsi-
ness. మత్త, మత్తు.

మైకానుట v. a. To agree, consent. శిస్తులింతుట.
D.

మైకాలుతుట v. a. To cause to consent or agree
with. శిస్తులింతుచేసుట. D.

మైత్రావరణి * n. s. An epithet of the saint అగ
స్త్యుడు.

మైత్రి * n. s. Friendship. స్నేహము. D.

మైథునము * అనగాశింకము, D. రతి.

మైదు n. s. Love-powder, magic-powder made to
enamour one. Deception, deceit, delusion.
మోహనభస్మము. D. మాయ.

మైనము n. s. Wax. తేటమైనము virgin wax, white
wax. మద్దిమైనము bees' wax, which is not pu-
rified. మైనపువత్తి A wax candle. మధూచ్ఛిష్ట
ము. D.

మైపూత * అనగాఅంకరాము.

మైమరపు plu. మైమరపుల్లు n. s. Armour, mail
(From మై the body and మరుగు to cover.) కవ
చము. D.

మైరేయిము * n. s. Spirituous liquor. కల్లు. Q.
లెకవిధమైనమద్యము. D. wine made from Ly-
thrum fruticosum. Rox. 2. 233. ధారకీకుసుమ
గుడయుతధాస్యాదకనిర్మితమద్యము. SC.

మైల adj. Unclean, foul, impure, soiled. Dingy,
dark-hued. మైలవస్త్రములు dirty clothes; also
ముయిలతిలు a cow of a grizzled colour. See
దోర. It is apparently a mixture of red, white,
yellow and black. మైల, ముడి Clean and dirty,
foul and fair. అశుచిత్వము, కూలిత్వము. D.

మైలకుర్రము n. s. Blue vitriol or sulphate of cop-
per. కుర్చము.

మైనామీ n. s. A drug used in fumigation. W.
మేమీకుసుమము A sort of Cassia.

మొ.

మొ|| A contraction for మొదలయిన that is, etcetera. ఆది.

మొండి adj. Stubborn, obstinate, perverse, pertinacious, impertinent, incorrigible, unmanageable, ungovernable, refractory, unruly. Maimed, defective, imperfect. Bare. Lopped. మొండిమాటలు stubborn or rude language. మొండిపిల్లకాయ a bad boy. మొండిచేయి a maimed hand. మొండితోక a docked tail. మొండిచేతులు bare hands. i. e. hands without bracelets. మొండిమెడ a bare neck, i. e. without any necklace. చాచిది మొండిప్రాణము he is tenacious of life. i. e. he is hard to kill. మొండిగోడలు bare walls. అంగహీనమైన, మూర్ఖమైన.

మొండి, మొండు or **మొండితనము** n. s. Stubbornness, obstinacy. మూర్ఖత్వము.

మొండికట్టె n. s. A stubborn wretch. మూర్ఖుడు.

మొండికదియ్యము n. s. Mixed grain fried with salt and pepper. తువ్వమిరప్పడిచరిమివేయించిన వేళు దుదియ్యము.

మొండిచేసుట v. n. To be unruly; to oppose. ఆగురము మొండిచేస్తున్నది the horse is stubborn.

మొండిపారిన or **మొండుపారిన** adj. Callous. కాయకాచిన.

మొండిపురుగు n. s. The 'stumpy' snake, or amphisbæna: which looks as if the tail was lopped off.

మొండు adj. Stubborn, obstinate. Maimed, crippled. మూర్ఖ, అంగహీనమైన. D. Navan. p. 135. చొంపచేతులు లేవు చూడుమా మొండుభూపాలనుకు నికిపోడినవచ్చె.

మొండు n. s. Stubbornness, obstinacy, hardness. మొండెవు గాము, అనగా రాహువు. D.

మొండెము n. s. A stump. The trunk of a body, after the head is lopped off. A fragment, a limb lopped off, a separated member. URK. 2. 342. అర్జునుడు మొండెము. Sar. D. 474. చుట్టున్నరలవరుల చూచి నీతిల్లికట్టడి మొండెములైకాని మూర్ఖులెని. Vish. 8. 410. కుటుకు తారంబులచేసిన మొండెములుచేసి, రుగ్ధానరానేల గ్రవ్వపారి. కవంధము, కిరస్సులేనిరీతిము. D. 40 దమున్ను.

మొక్కమాటము n. s. Is another spelling of మొగ్గమాటము.

మొక్కము n. s. Face ముఖము. Radha. 3. 76. ముకురాస్త్రిమాటలాడక మొక్కమోరగ జేసికొంతమోడివహించెక.

మొక్కరము n. s. A post, a door-post. A short beam set leaning against a door to keep it shut. శుభము. D.

మొక్కరితుప్పెడ n. s. A large black bee. ధ్వనిచేసేతుప్పెడ. D. Rucmangada. 3. 166. మొక్కరిసాళితుప్పెడల ప్రాకకు. Swa. 3. 37. నెత్తావులకు వెకలులైయాడు మొక్కరితుప్పెడలుగోదలుగల మెరుగుడుంబురువులట్లు. టీ|| మొక్కరితుప్పెడలు, గండుతుప్పెడలు.

మొక్క n. s. A germ, shoot, young plant. Bluntness, disgrace. A stub of wood. నారు, చిన్నచెట్టు, భగ్గుము. D. చాచిమిలేమి, అడివిసరక గానాలలోమిగిలినమోడు. మొక్కనగలు A budding smile, a slight laugh. A. 4. 45. (గర్జనంబాడము మొక్కనగలు మోముదమ్ములకు వేరొక్కరింత. మొక్కపైరు young corn. మొక్కకట్టుట to transplant. వాణ్ణు మొక్కచరచినారు they disgraced him. మొక్కచెరివచ్చినాడు he returned home disgraced.

మొక్కచెడుట v. n. To be disappointed, or disgraced. భంగపడుట.

మొక్కచెరుచుట v. a. To disgrace, disappoint. భంగపరచుట.

మొక్కచేసుట v. a. To blunt. కడును చెరుచుట.

మొక్కజొన్న n. s. Maize, Indian corn: a large species of great millet. Rox. 1. 263. ib. 3. 568.

మొక్కటిడు n. s. An obstinate man: an elephant without tusks. ముక్కరుడు, కొమ్ములు లేనియనుగు. D.

మొక్కట్టు n. s. Features, lineaments, face, likeness ముఖనైపురి.

మొక్కడు n. s. A firm or determined man, a strong man. బలిష్ఠుడు.

మొక్కడుగు The stumps of corn which yield a second crop.

మొక్కచరుచుట or **మొక్కచెరుచుట** To disappoint, disgrace. భంగపరచుట.

మొక్కపుకొక్కెనచెట్టు or **మొక్కపుచెట్టు** n. s. The tree called గోపీశవృక్షము.

మొక్కపుమ్మట To disgrace. అవమానము చేసుట.

మొక్క బోతుట v. n. To be blunt : to be disgraced.

To be disappointed. కాడిచెడుట, భంగపడుట.

మొక్క మామిడి The cashew nut. See బీడిమామిడి.

మొక్కరము n. s. A prop. A bar set up leaning against a door to keep it shut. తలుపుకు మోపి ప్పినమాను.

మొక్కలలి or మొక్కలి adj. Stubborn, obstinate.

ముచ్చరమైన. Vish. 8. 446. ఎక్కడిదర్శనమా

స్థింపెక్కడిచుట్టికమింక నేటివనయముల్, మొక్క

లలితశ్రుద్రాంతింజిక్కిన జంతులయెనిదిరలువలకి

నన్. Satyabha. 1. 133. బిలమధ్యమున దాగుపెర

వజీరులగిట్టుగవలించునిట్టూర్పు గాక బిల్వ, కెలనజ

రించుమొక్కలిగడిరాజులచెరనుంచు గుమాలలోకి

రికులము. ib. 3. 75. మొక్కలిదొరచేత మొక్కించు

కొనువాడముగిడగోసికు నేమొక్క నెంతు.

మొక్కలము or మొక్కలితనము n. s. Obstinacy, stub-

bornness. ముచ్చరము. D. M. VII. 5. 128. ఆతని

నీవును నేనునుండి మొక్కలమున బోరనీడగు నెగ్గమర

నీయుమునిల్పువచ్చిభున్. Pal. 141. ఏవెరవుననె

నయిండ్రజాలమాల, మోనవుచెడనని మొక్కలం

బునను, పట్టముకొచ్చుతురపీతివచ్చు, పిలిపించిపిడి

యంబుత్రియ మొక్కపెట్టి. Vish. P. 5. 302. ఘన

లైనవశిష్టమహామునిముఖులున్నతలి తాత మొక్కల

మున జే, శివపాతకముకాంతిగ, ఘనయజ్ఞముచేసిన

కృతిగాంచి. Rucmangada. 3. 259. వల

పులమందిట్టిడ మొక్కలమునబరిసమనె జమరకాయ

లువిత్తుకొలుకరివానందడియగనలవున నిఘాత

పాతమయ్యనకరణి. Chenn. 3. 438. అగ్నిటికేగ

చాడయగ నావళిగ స్థైర్యమొక్కినిల్చియాముచ్చటలా

లకించి యిడి మొక్కలమివ్వజునర్పనాధ్యమి రొచ్చు

ముజేసియోగవిధి యోగ్యమటంచు వచింతురయ్య

యో. M. XII. 3. 100. ననుగనియెందులభ్యము

నునంబున వెల్లిలిపారునప్పడమ్మనివరుడిట్లపోతెగ్గు

కుమొక్కలమైవనకంబుగాక జేయు సెతగ వానినట్లు

యిననుద్ధతి, యాతుద్యమందుమాత్రము, కృతుమొక్క

లమై, అనగాదయాపిహినుడైఅనిఅర్థముచెప్పువలసి

యన్నది. S. 3. 27. అక్కలికి కొనగవలసినసొక్క

మాలిరహరుడుదారిరావమురతిగా చక్కెరవిలుకు

డువెరవున్ మొక్కలితనములరతన్న ముంకగనుం

డెన్.

మొక్కలి or మొక్కలిక n. s. The flash or sparkle

in a ruby. కెంపులోనిదిక కాంతి. ABA. 2. 526.

శుద్ధ రాగాధిపతురగుకెంతుననదివనైగ్గనకరవక్త

యంద్రు, కృత్రిమంబునదిగేరురవాయనారత్నాంగి

విడియన దనరుచుండు, ఆకాంతిమెందెన యలరు

మొక్కలియనాకెంపుతనికుచ్చెయనగవెలయు, అ

రికాంతియగుకెంపునలరుచొక్కమనంగ త్రభమేరు

వెలయునుపాటమనగ, తురగునుత్రవాళ నామంబు

కుగడమనగ, శువడమనగిరాజినావాటియెత్తు, కలు

జనంగనువిలసిల్లుత్రుణురభక్త. ib. 3. 103. గజవిశే

షంబుముందువెన్నలను భూదనట్టివాడును కెంపుల

యంచుపాటమునతల్గుక్కునజిగడగుమొక్కలియన, భూ

లిలసికాంతిమాతృభూతలింగ.

మొక్కలికాడు or మొక్కలిడు or మొక్కలుడు n. s.

An obstinate man. A guard, a sentry. ముచ్చరి,

మూర్ఖుడు, కావలికాడు. M. XIV. 1. 23. మంత్రి

విద్యేషంబుమాన్యకరాధనం, బునుజాబిడిదనంబు

లునుగలి, మొక్కలిదగుటయుముచ్చిలిమంత్రలా,

తనిబాపి యతనినందను నిరాజ్య. Surya Tanaya

Parinayam 4. 92. పులితలగుండుయే మడునింగ

ములగుండె, దిగులుముచ్చలమిందతుగమికాడు, మె

నగాడునుడి గాలిమొక్కలిడుపిరంగుండుకల్లరివెం

టగునియెమించు. Vema. 583. ద్వారబంధనంబు

తనయులుసేంకడ, బంధువర్గమెల్లప్రారిగోడ, మూ

ధులైననరులు మొక్కలికాండ్రయా వి|| M. III. 5.

451. వెలుచునగజిల్లుచు మొక్కలుడైతనవిక్రమం

బుకలకయజూపెన్. OG. కోడకాడు.

మొక్తు n. s. A vow. Salutation. ప్రార్థన, దండము.

మొక్తుకొనుట v. n. To vow or to make a vow.

ప్రార్థన చేసుకొనుట.

మొక్తుట v. n. To prostrate himself, to bow, to

make a salutation నమస్కారముచేసుట. మొక్కబో

యినచేతుడు యెదురుగావచ్చినట్లు The saint I

came to worship has met me in the way.

మొక్తుబడి n. s. A vow. మొక్తుబడివాండ్లు those

who perform their vows. ప్రార్థన.

మొఖము n. s. A vulgar pronunciation for ముఖము.

మొగ n. s. Tip, point, end ; beginning the mouth

of a river, &c. ఆమొగను at the beginning.

మొన, నదీనముద్రాదులముఖము. D.

మొగ adj. Male. పురుష. మొగచెంతులు A woman's

side locks. This is held no beauty.

మొగకట్టుట, అనగా మొనకట్టుట. D.

మొగకొనుట To begin, commence. మొదలుపెట్టు

ట. M. XII. 1. 196. వినుదీనుభుక్తిములనిత్యము

లుగానవానియాగమకాలంబున ముదముశోకము

మొగకొననియదుయెరుపుకొంతిగోరుజనులకున్.

మొగచాటు n. s. Surfeit, disgust in eating ముఖము
కొట్టడము. Vencateswara 5. 16. పిసతిసజిన్యకు
శ్రీమత మొగచాటు, సారెతులులుకుట బట్టడము,
మొగడ n. s. A bud. A boss or knob on a shield
or door. మొగ్గ, గుబక. Vema. 1270. విత్తులేనియ
ట్టివృక్ష మొకటిమట్టె ఫలముపువ్వు మొగడ శ్రీలే
దు, స్వాదులేదుచూడ సాపాటుకునులేర్చి, దీనిభావ
మేమిటెల్పు. R. 4. 60. పూమొగడతోకులదూగుల
తాంబూళ్లు. D. Nava. page. 72. నవపువ్వురాగ
రత్నముల మొగడలువైదూర్యములమించుకుంజ.
మొగడు adj. Stubborn, obstinate? ముద్దరమైన,
మొండిఅనితోరినది. N. 9. 359. అనినవిలుకయు
కలిగినపుడునుంచి, మొగడుసాహస మెరిసిమగ
కువేగ, నన్నుకనుగిరిచిచ్చి కుణంబులోననీలెగువమా
నైనేయనగృష్ణుడవుడు.
మొగడు n. s. G. మొగరి A husband. భర్త.
మొగడు n. s. plu. మొగళ్లు or మొగడులు and మొ
గలు G. మొగటి. యింటి మొగడు The ridge of
a roof మొగల్. Vira Bhadra Vijayam. 2. 268.
మొగతనము n. s. Manhood, virility. శ్రుంత్వము.
మొగడల n. s. The end or butt (of a wall.) See
మొగల్.
మొగసాలు n. s. A married woman. మొగుడికింది
పెండ్లాము.
మొగకుము n. s. A buckle? కంఠభూషణముయొక్క
ముఖభాగము. Prabhāvatī Pradyumnā. 1. 3.
ధాత్రి సహజేదిదాల్చినమున్నటి మొలనూలిరత్నం
పు మొగకుమనగ.
మొగమట్ట n. s. An ornament for a horse's head
something like a cavesson. ముఖమట్ట. Swa. 4.
37. మణుల మొగమట్టకన్నిసాహిణియొకండు.
మొగమాట n. s. Partiality, pity, compassion. దా
య్యము. M. XIII. 2. 284. అనిద్రీవిలికి యమ్మ
నియనుజ్ఞ వత్తనిమమ్మ గావు మక్కటికమునకొనవ
య్యగోవు మాచేసనవిని మొగమాటమనము నార్ద్రిత
లెనుకక. Vish. 1. 143. ఓరిదురాత్మనికు మొగమా
టయొకింతయులేదు.
మొగమాటము n. s. Partiality, pity, compassion.
దాయ్యము.
మొగము n. s. The face. మొగముతప్పించుట to
abscond, disappear. ముఖము.
మొగమోటు n. s. Partiality, pity, compassion.
దాయ్యము T. 4. 210. ఇత్తగిసునులెననీమరలేడం

క్రమలపై మొగమోటుమిచ్చుచూ, త్రరమగుతున్నగాది
దివి.
మొగమోడుట v. n. To be ashamed. సిగ్గుచేడుట.
D. Abhim. 47. ముంటికితేలింది మొగమోడనన
నె.
మొగరాలు n. s. It is an error for మగరాలు dia
monds. Bhanumati. 4. 136. ముడుగుకెన్నెలగా
యుముత్యాలమొగరాలవరకున్ననలువంకలమర.
మొగలి or మొలిలి adj. Made of (or appertaining
to) the మొలిలివెట్టు. Caldera. (Pandanus odo
ratissimus. Rox. 3. 738.) కేరకీళిచింధ మైన.
మొలిలిచాచు a mat made of its leaves. మొగ
లాకుగొడుగు an umbrella made of its leaves.
మొలిలిచిరిడ్లు the drops that grow from its
branches, the drooping tips of the branches.
మొలిలిపువ్వు the fragrant flower of this tree.
మొగలిసాగు, a snake said to be found in its
flower. మొగలిలేరు a petal of its flower, or an
ornament worn by women on the head. Chan
drahūsa. 1. 909.
మొగలింగము n. s. See మగలింగము.
మొగలికోడి n. s. A woodcock. తెకకజిడి.
మొగలివాళి n. s. A town hall where criminal
cases are tried. కచ్చేరి. Valeswara. 5. 85. ఈ
హరులవేగనువీరచోడయింటనువెలుగొందుగిన్నెక
కుటంబునకొకరి దొంగవంతునవ్వన జడకొమిసిం
మొగలివాళికిటికిది చోరదండన మొనరింపుబాడగ.
మొగలేరు n. s. The celestial flood. ఆకాశగంగ.
మొగలేటిమడుపున Kalahās. 2. 161. BD. 3.
349.
మొగవాడ n. s. The front door of a temple. గో
పుర ద్వారము. BD. 4. 661. అరిమరి మొగవాడ
దెరచివీసింతు. BP. అగ్నితిరల్పులుగీచూడు but
the Kann : version says కన్నెరదు సోదల్ మాళి
యదొళ్లు.
మొగవాడు n. s. A man, a male, a husband. పు
రుషుడు.
మొగసాల, మొగశల or మోసాల n. s. The en
trance hall. నడవ. ముఖమంటకుము. Vish. 7.
67. కోటవాటిలనున్నకొలుపు మొగశలలోని, ద్వా
రపాలురనిద్రవగులజేసి. M. IX. 2. 34. నీరమ్మం
డువెడ్డ మొగసాలంబాలు మానసులం గావలివెట్టి.
B. X. 3. 43. అరళంబులువిరళంబులయిన శీతళం
బులగు, మొగసాలంగదది, పాకులేడవాళ్లు మరల
మూయురు. R. 6. 48. క్షుద్రరాజునగరి మొగసాల
మ్రొలలియనలయలంబులువిరి. Pal. 119. రా

జాబుల బుతుండరక్క మొగ్గల వీరులులుతుండ
వీర మొగ్గల. OG. says మొగ్గల, మొగ్గల,
యింటి రెండో అంతస్తుపేరు.

మొగ్గల n. s. The bottom of a canal or drain
carried from a river to irrigate the fields. యే
టికాలవయొక్క మొగ్గల, ఆచంభము.

మొగ్గ An affix used with the word ఒక్క as లెక్క
మొగ్గ or లెక్క మొగ్గ at once. లెక్కపెట్టున. T.

5. 19. కాల మేఘముల్ గదగినలిల సెక్కు మొగ్గ గాట
పుకాటుక కొండతండుమల్. HN. 1. 165. ఉక్కు
మిలియెక్కు మొగ్గ కొట్టితి. ఆవుల్లి లెక్క మొగ్గ
వని. D.

మొగ్గ adv. At first, ముందుగా. OG. ముందర. M.
I. 1. 130. తగునిధితగదగినయెడలో వగవగసాధుల
గువేడవారికి నెక్కు మొగ్గ జేయుదు రవినితులకగు
ననిమిత్తాగమనములైనభయంబుల్. మొగ్గ, ముందు
గా. Vira Bhadra Vij. 1. 83. మూడుమూర్తులం
దు మొగ్గ నెవ్వడును గాదుజాలి లేదుపుట్టుజాడ లేదు,
తరదవంటిగాదు బ్రహ్మదులెరుగరు తిరుగుజోరిత
గునెడేపుడనగ. BD. 6. 145. శంచామరీమంత్ర,
మనభగవీరతులంది మొగ్గిదిగదుడువ. Vema. 1079.
మొదటబోయునిరు మొగ్గిజములకెక్కి మొదటికు
రుక వేగ మొలక లెక్కు. మొగ్గ, ముందరగా.

మొగ్గించుట or మొగ్గింపుట v. a. To close, shut
the eyes, fold the hands. ముకుళించుట. Sar. D.
283. చనిమంత్రలెల్ల హస్తముల మొగ్గియన్నరహ
ధునకంతయుదెలుకు. Parama Yogi Vilasa Dwip:
page 238. కేల్లాగిందిచిత్త క్షిప్తమృతంబి.
మొగ్గి. See—గ—

మొగురుట s. a. To close, shut (the eyes,) fold
(the hands.) Vish. 2. 72. శాస్త్రాంగదండ ప్రణా
మంబు జేసినిలిచికరణులు మొగ్గి.

మొగుటు n. s. The ridge of a roof. మొగుటివాన
ము the ridge pole of a roof. యింటినడికొప్ప.

మొగుడు n. s. A husband. భర్త.
మొగుడుట్ట See మొగురుట.

మొగులు n. s. plu. మొగుళ్లు, మొగుళ్లులు, మొగుల్
A cloud. మేఘము. T. 2. 10. జాళువాకోటకొన్న
లుచాలుదీములుగ మొగుల్ ధూమధిస్సుత్రిగాగ.
R. 6. 10. కాలమనువాడి మొగులుక కాలాకృతి
బాజలురదలుగవినిబలిసి.

మొగులుకడిమిచెట్టు n. s. The tree called Nauclea
Orientalis. కడమచెట్టు.

మొగులుదారి n. s. The cloudy road, i. e. the sky.
ఆకాశము.

మొగ్గ n. s. A bend. ముకుళము. మొగ్గవాల్చడము or
మొగ్గవేయడము the feats or contortions prac-
tised by dancing girls; as that of falling back
and dancing on the feet and hands. A. 4. 170.
మహ్యకయింతుకవిత్తువిత్తు మొగ్గయమరిపాసిపాడు
రు, శుభ్రుడి కాగతులైన యధ్వగుల్. టి|| విచ్చు మొ
గ్గయ, అనగావికసించినపుడు మొగ్గ లేకులవ
లెయ్యాయభలె.

మొగ్గతిలుట To bend down, to stoop. వంగుట.
BRY. 2. 437. చదికిలబడిదిగ్గజములశరి మొగ్గతి
లక్. ib. 2. 461. చారుకింజరకమునజేసి, రోద
సివిరావము సొందగది కటారతవారకములు మొగ్గ
తిల్లగ భరావలయంబువగంకునల్లగ. Jaim. 6.
149. భతురంబకములుదొడిగి, దంతావళముపాద
ములునాలుకునుగ్గి, దెగవేయ నది మొగ్గ తిలకము
న్న, కరిదిగ్గనురిభీకరగదాహామృతై, కదియనగ్గద
తోన కరముదునును. మొగ్గతిలకమున్న, ముందరికి
వంగేటండుకు ముందరనే. UH. 4. 30. ఉగ్గడలిం
చివైననెరికొప్పిడి ముంజెరుకు వదాంగుగ్గి మొ
గ్గతిలందగుల్లదగమూపునక్రొమ్ముడి వేగహత్తుక్.
M. VI. 3. 218. ముందటికాళ్లుతునిసి మొగ్గతిలం
బడియును, మొదలుతురియలైన, నెరిదత్తుకూలియు.
URT. 5. 118. అగ్గలిక పెరసికడగును, మొగ్గరము
లుగడచిపోయి, మునుమునుమరదిం మొగ్గతిలజేసి
దీనికి, సిగ్గుచదనిసిన్ను నేమిచెప్పదుచెపుమా.

మొగ్గరము n. s. Array, battle array. పూహము.
OG. శున్నినదందుయొక్క పూహము. D. R. 5.
112. అనశంజకంజాయకెదురు మొగ్గరములైకను
చట్టువల్ల లాగములుదూల. M. IX. 1. 318.

మొగ్గు n. s. Leaning, inclination. లెక్కరట్టుకెహ
లడము, వంగడము, వాలడము, ఇచ్చు, ఇడ్డుము, వి
శేషము. Chenna. 4. 358. దిగ్గనలేచియోబనవధి
మనిమోమదిదోరుమార్గ మే మొగ్గుగాన పొడమని
ముందరచారునిబంతు. మొగ్గును, విశేషముగావున్న
ది, ఘనముగావున్నది. See the next word.

మొగ్గుట v. n. To incline, to lean on one side. To
be depressed as a scale in weighing, to bow
down under a burden. వంగుట, వాలుట, కూలు
ట, యిడ్చించుట. Sumati. §. 36. త్రాసునువేళ్ళ
యుసెకశకుమూ శంఖేహించువలదవనీళ్ళలితో వీ
శింబిడికంబెచ్చట సోశరిగాకండు మొగ్గుతుండు
ను. BD. 5. 268. అంబరంబిల మొగ్గనహితిత్ర
గ్గ, ABA. 3. 136. మొగ్గదొంకె, కుండె, భగ్గిడి

లమ్యను, మొదలైనవిత్తననుటకు అలరు. T. 3.
 40. ధృతి మొగ్గదిగ్గనలేచి. N. 9. 256. కాల్దాకి
 మొగ్గనందనకుముందై శ్రుత్రుగనుగొన్న నుచునె
 త్రికాగిరించు. మ్రొక్క, ముందరికితూలననుట. D.
 మొటికె n. s. Rubbish, (properly, an useless
 fragment of chalk or slate pencil.) చునికిమాలి
 నరచంద్రబలశ్రుతునక. Ila. 3. 25. యేమి నేరనినిన్న
 టియింత మొటికె. టీ|| మొగ్గటిరవంతపిల్లవనిభావ
 ము.
 మొటిపె n. s. A pimple. యావన మందుముఖముమీ
 డలేచేటిది.
 మొట్టమొదట adv. At the very first. See మొదట
 for which this is an intensive. శ్రుశ్రుధవమందు.
 మొట్టికాయ, మొట్టు n. s. A rap with the knuck-
 les, a buffet, a cuff. వ్రేళ్లకలుపులతో మొట్టేది.
 D.
 మొట్టుట v. a. To rap with the knuckles. రలమీద
 గానికుందమీదగాని వ్రేళ్లకలుపులతోకొట్టుట. D.
 మొట్టకూయుట, అనగా మొర పెట్టుట. OG.
 మొడికట్టు n. s. Fashion, mode. విధము. Ila. 2.
 13. ముర్తియంబులతోగె మొడికట్టు కనులచేచిట్టుమే
 ల్లాట్టులవరలువిరుల.
 మొ and డ n. s. The penis. మేడ్రము or అంఠము
 is the decent word. It is sometimes in verse
 spelt with a single డ.
 మొర n. s. A side. The butt-end. The side of a
 door way. The corner or end of the wall; a
 bank thrown across a stream. బలిసిన మొర fat
 sides or paunch. మొరబలిసిన broad bottomed,
 a round backside. కనమ మొరనుకాచుకొన్నా
 రు they lay hid in the side of the hill-pass. కూ
 లసానము. D.
 మొర్రమిక adv. In a mob. గుంపుగా. R. 2. 19.
 పొల్కుగడల్పాల్పురు బొల్పిదిశ్చ మొలవేల్పుక ద్ర
 కుర్ మొర్రమిక.
 మొర్రము n. s. The total, whole, a flock, or mul-
 titude, heap, or collection. శిమూహము, D.
 గుంపు. Kalahas. §. 22. మంచు మొర్రములోన
 చూర్రాండుదన్నట్టు. మంచు మొర్రములోన, మేఘ
 గయమందు in a mass of clouds. Zacc. 4. 26.
 మెరుపు మొర్రంబులు మీలెనుర్రమున. మొర్రము
 గాచెట్టినాడు he spoke in general. మొర్రప్ర
 యము the total expenditure. మొర్రమాట a ge-
 nerick word. మొర్రముచేయుట to make a to-
 tal. మొర్రములె in mobs. శ్రులులు మొర్రంబులెపా
 డరిందలాడూరు. B. VIII. Gaj. Mo.

మొత్తికొనుట or మొత్తకొనుట v. n. To beat one's
 own head or mouth in despair. To lament or
 wail. అక్కడికిపోవద్దని మొత్తకొంటిని I exhorted
 or entreated him not to go there. Jagann. 2.
 63. అనురుసురనుచునునెత్తి మొత్తకొనురు.
 మొత్తకోళ్లు n. s. Lamentation, howling, outcries,
 wailing. యెద్దు, పెదబాబ్బలు.
 మొత్తుట v. a. To beat, smite, thrash. కొట్టుట.
 మొత్తింతుట to have him beaten. రన్నింతుట.
 Ila. 3. 76. కడవిన్ననగునన్నుగని, శంరశంబందు,
 మునుదలొమ్ములు మొత్తినటుల. టీ|| మోదిపట్టుగా.
 Vencatachala Maha. page. 171. కత్తులుకేడెము
 లకరములదాల్చి, మొత్తితెత్తులకిరంబులుడలక
 గొట్టి. Vema. 252. మొర్ర పెట్టిననెత్తి మొత్తుగాని.
 మొత్తులాడుట v. n. To fight, dispute or quarrel.
 కొట్లాడుట. A. 6. 91. శ్రుత్యాహరండులములకు
 మొత్తులాడి.
 మొదట (abl. of మొదలు q. v.) adv. At first, at
 the root, at the beginning, in the first place.
 మొదటి adj. The first, principal, capital, chief.
 వాడఅబద్ధాలకు మొదటిపాదము he is the fa-
 ther of lies. మొదటిరాకలు చెల్లించినాడు he
 paid the principal. వాడకలహానికి మొదటిపాద
 ము he was the beginner of the mischief.
 మొదలిటి An infl. of మొదలు.
 మొదలు n. s. infl. మొదటి or మొదటిటి abl. మొద
 ట plu. మొదళ్లు or మొదళ్లు See each of these
 words. The beginning, origin, source. Root,
 stock. Principal, capital as opposed to Inter-
 rest. The chief, the head. Foundation. The
 foot of a mountain. చెవి మొదలు the lower tip
 of the ear. వడ్డీ మొదలు interest and principal.
 వాడు మొదలేమంచివాడు కాదు in fact he is not a
 good man. మొదల, అనగా మూలమునందు at the
 root. BD. 5. 861. మూలము, ఆది.
 మొదలు or మొదలుగ or మొదలైన or మొదలుగా
 గ or మొదలుగాగల adv. Etcetera. ఛేరి మొద
 లుగ drums &c. (literally, beginning with the
 drum.) Molli. 1. 40. కంటలు మొదలైన కాకత్ర
 జలానగరిక. శ్వేత్య మొదలుగాగల నక్షత్రములు
 Vish. 4. 242. Jyeshtha and the other lunar
 mansions. H. 5. 14. బొడ్డుటి నెలునునుపులు మొ
 దలుగాగకనులునిర్మించు. వాడువచ్చినది మొదలు
 or మొదలుగ since his arrival.

మొదలుకొనుట or మొదలొట To begin. యది మొద
లుకొని henceforth, beginning from this time.
వాడువచ్చినది మొదలుకొని since his arrival.

మొదలుచెడుట v. n. To be ruined, root and
branch. తులమురచెడుట.

మొదలుచేయుట or మొదలుచెట్టుట v. a. To begin.
ఆరంభించుట.

మొదవగడ్డి n. s. The grass named Saccharum
cylindricum. బల్బజర్మము.

మొదవు n. s. A milch cow. పాడిఆవు. D.

మొద్దకు n. s. A booby, or great hulking boy.
గండకు.

మొద్దు n. s. A block, stump, pollard, lump, mass.

A blockhead. ఫోలుతు, మోడు, జడుడు. Surabha.

79. మొద్దు మోటుదాకి మొనగోళ్లమట్టుకు, మురిసి

పోయినకాళ్ల మొద్దువేళ్లు. Vema. 1073. పెద్ది

మొద్దు కేలవేదకాశ్రుంబులు. నీముఖములో మొద్దు

లుపట్టె a common curse. ముద్దియనరాదుగుడ్డన

య్యెద్దు మొద్దు. S. 3. 21. యెద్దు మొద్దుస్వరూపము

గావుండేవాడు a mere brute, a blockhead.

మొద్దు adj. Blunt, not sharp. Stubborn, uncouth,
lumpish, dull, stupid, callous. తడునులేసి, మో
టుగావుండే.

మొద్దుగా adv. Stupidly. మొద్దుగావుండేవాడు a
blockhead, a stout man.

మొన n. s. The point, end, extremity. An army,
or detachment. ఆగ్రము, తీర్థాగ్రము, చతురంగ

బలముగల సేన. D. తె. L. 19. 210. మొగయుచు

గనలుచు మొనలువారుచును. Vema. 1490. రనువు

శోధన జేసిదేవంబు మొన జేసి. M. VI. 2. 97. మ

న మొనలకువశముగాదు మరలువుమింక. Pal.

81. రస మొననడిపించెధరయెల్లయెరుగ. ib. 250.

line 7. ఒక మొనకుకర్రవులెండరివిగావు. Sar. D.

45. అందులో నేర్పరులగువేటకాండ్ర, ముందరసె

కొన్ని మొనలేరువరది. H. 1. 245. లో మొన, వెలి

మొన, లుళి మొన, ముమ్మన, చతుర మొన, త్రుగ్గువు

మొన, పాతువు మొన, వాటడుగు మొన, కడలు మొన,

అరమోటు మొన, నెరమోటు మొన, శరీతాళంపు

మొన, లాది గాగలవది లేందు మొనలసారి తెలిసిరి.

అటు మొనచెయ్యి turn your face that way. మొ

నలారిపోయినకత్తి a blunt knife.

మొన adj. Last, furthest, utmost. కడవటి.

మొనకట్టు n. s. An amulet or drug used as a
charm. పెట్టుమందులలో సొకటి. S. 1. 18. ఇది

దారికట్టు మొనకట్టిది, కాంతావశ్యకరమిది. H.
1. 174. జలాన్ని శ్రుంధంబులును, మొనకట్టును వాక
ట్టును.

మొనగాడు n. s. A leader of an army, a princi-
pal, దొంగల మొనగాడు a ringleader. గూరుడు,
సేనాధిపతియు. D.

మొనచన్ను n. s. A nipple. Lit: tip-breast. చూచు
కము.

మొనచేసుట v. n. To face or front in battle. మొ
హరించుట.

మొనవుట or మొనయించుట v. a. To put, place.

మోవుట, వుంచుట. Parijat. 4. 12. అనికాశ్రుట

భద్రైత్యవైరి, వరహాసాంకూరములే మోవివై, మొన

శుంగండాకస్థియవ్వనమునక. R. 2. 834. అని

న సైకశీలవాధరితనుమధ్యలమ్రాలనిలిచి, రసవిలసి

నములేచనుగవచ్చి మొనయించిన, వినయాంజలిహార

విర్రవీక్షణిబలికె.

మొనయుట v. n. and v. a. To busy himself, to

engage in. To prepare, be ready. To cover, to

rest upon. తనితుడుట, వున్నుట, కమ్ముట, ఆనిం

చుట. D. says రహోద్యోగముచేసుట to prepare

for battle. BX. 11. 37. మునుల మైరతుములు మొ

నయుడవాయసి, మానులైయుందురు మాటలేక.

మొనయుడవా, తనితుడుడవా. Vema. 974. ము

ట్టు మోయనల్ల, మొనసిత్రావిసయట్లు. మొనసి, ఆ

దేశనిగా. ib. 2. 19. ముచ్చయత్రావోయిముల్లవి

దుచుగాని, మొక్క ప్రాద్ధులేదు మొనసియవుడు.

మొనసి, తనితుడి. ib. 3. 256. ముప్పిరిగొనునయ్య

మొనసిమోహంబు, మొనసిన, ఆదేశనిగావుంటే.

ib. 1437. మొనసియించియముల మొదటనిల్చగ

లేక. మొనసి, తనితుడి. ib. 1164. అంగయోగము

లనుఆరుమరంబుల, మూడుయోగములను మొనయ

రాదు. ib. 1162. ముశలిముండలెల్ల మొనసియాయు

గమున, శివునికైబిందు సేయవైరి. ib. 864. మొం

డివాలలాడి మొనసియందువిరక్తి యమునిగల్వనె

రటనలవిగాదు. H. 3. 286. ముచ్చటలుదీరనియ్య

రు మొనసిపెనగు, వేళశివదత్తుడింటికి వేగవచ్చి. ib.

5. 88. మొనసిమదనరగక్రిడ బెనగులాడ. T. pre-

face. 14. మోహనలీలచే మొనసివాగైరి వినయము

లుతురరించునటనసిది. టి|| మొనసి, తారసిరి, లేక

కూడి, తనితుడిఅంటే, బాగిసితోవినది. ib. 3. 141.

మొనసిప్రియమూడి, మగపాడిమొద్దులాడి. టి|| మొ

నసి, కదిసి. B. X. 30. 1072. కొద్దుతువుత్వలు

కోశనాడికొడ, మొనసిపాదాగ్రంబుమోసిపాడు.

H. 2. 111. మోవి సెక్కు మటంచు మొన నీనిరుచు.
 ib. 2. 55. ముద్రగరి పేయభుజమున మొనయ బెట్టి.
 మొనయ బెట్టి, మోవనున విలసిల్ల వినది. R. 2. 84.
 చనుగవత్త మొనయించినవినయంజలిమార విర్రవీను
 చువిరికా. మొనయించిన, ఆనించిన. Swa. 6. 119.
 మునిగడుగూగునోగ్రి కిణముల్ మొనయంగళమం
 తకుంచకంబున. టీ|| ఉగ్రికిణముల్ మొనయంగ, భ
 యంకరమైన కాయలు, కమ్మేటట్లుగాను. ib. 4.
 148. మొనయించితా శ్రేణిమూకవిష్ట. టీ|| మొన
 యు, కమ్మకొనేటటువంటి. R. 1. 108. ముత్యపు
 ముగ్గుల మొనయనునట్లుమల, వమయంగళింగ సా
 ఘ్యములవత్స. ముత్యపుముగ్గుల మొనయ, అనగా
 మా క్తికరంగవల్లిలోమరుగునదేలేక చూరబడే అనిల
 ర్థముచెప్పవలసియున్నది.
 మొన్న infl. మొన్నటి n. s. The day before yester-
 day, the other day, lately. అటుమొన్న the day
 before that, three days ago. మొన్నటిశంవత్స
 రాది last new year's day. శ్రుగరదినము, అనగా
 నిన్నటికినిన్న. D. మొన్నటిబృహస్పతివారము last
 Thursday (though five days ago.)
 మొక్క n. s. The dragonet, Callionymus Lyra : a
 fish with a projection like a switch from its
 shoulders.
 మొక్కలు n. s. A fish's gills. చేతయొక్క పువ్వార.
 మొక్క n. s. Misfortune, ill, harm, ruin. Dissen-
 tion. చెరువు, కీడు. Vema. 2. 147. మొక్కలేని
 వాడె మొదలనుజ్ఞానుడు. Vema. 1. 19. ib. 1323.
 అక్క మొక్క.
 మొప్పె n. s. An idiot, a head-strong, obstinate
 fool. ముప్పెరుడు, ముప్పెరురాలు. D. మొప్పెకుమా
 రెడు సోరు a fool is big mouthed.
 మొప్పెరసము n. s. Idiocy, stubbornness, pertness.
 శౌంత్యము, మూర్ఖము. Jagann. 3. 110. మొప్పె
 రసముమాని దీనిముందరిదీనిలో. టీ|| నిమోటురస
 ముచిది.
 మొయలు n. s. plu. మొయళ్లు. A cloud. Vasa. 2.
 49. సేఘములు.
 మొయలు n. s. plu. మొయళ్లు A cloud. Dab. 206.
 సేఘములు.
 మొర n. s. Cry, complaint, plaint. Declaration,
 statement ఆర్రనాడము. D. R. 5. 173. Pariz.
 4. 7k. Sar. D. మొర పెట్టుట To scream, cry,
 yell. మొర పెట్టుకొనుట to howl, to make a

complaint. శ్రీలక్ష్మీసాస్త్రవంశస్థులారేదని కాత్రి
 ములు మొర పెట్టుతుండగా while the Sistrar de-
 clare that women have no authority.
 మొరక n. s. Harm, mischief, damage, defect,
 deficiency. వెలి. D.
 మొరకతనము n. s. Anger; rage; కిణ. OG.
 మొరకు or మొరకుడు n. s. An idiot, a blockhead,
 an obstinate fool. మూర్ఖుడు, మూర్ఖశ్రీయు. D.
 మోటువాడు, జడుడు. M. VII. 5. 290. నిరవా
 యాదాదివికారియ మొరకుచేసెన్మి తియ్యబండు.
 ib. IV. 1. 207. అనుటయు మొరకునందంబున
 మోడుదముగ దాల్చి. M. V. 3. 233. మొరకులగు
 టశ్రతావధామణంబులకు వెలివరు Charitr. 463.
 మొరకు adj. Stubborn, brutish. Too hard to bite.
 కఠినమైన, కొరికేలేకరగరమునియుండకకఠినముగా
 తుండే, మూర్ఖ, మొండి. BD. 3. 1388. మొరకుగ
 రకును గారాకు, గాకుండజావి.
 మొరకురసము n. s. Stubbornness. మూర్ఖత్వము. D.
 మొరగు n. s. A bark, a dog's voice.
 మొరగుట, మొరంగుట v. a. and v. n. To hide. To
 elude the eyes. To bark as a dog. దాచుట, మ
 రుగుచేసుట. Swa. 5. 80. పుకనేత్రాంబుజమొక్క
 గల్లమొకచన్నెయ్యారపుంబిలదీక్షిదోవందలుదో
 రగా సుకేళురంద్రిరత్నవిశింపె. రాజశోరంబు
 దదీయైవెలయుభావలయ్యులయ్యాచిత్రంబకభా
 గంబుమొరంగి మైత్రికినాభాగంబునే తెంచెనాక.
 టీ|| మొరంగి, దాచి. R. 5. 97. అలవరాలురాలు
 విభుడంఘ్రులబోవగద్రోవత్రోవ పెట్టులికినీతికరం
 బులగు సోయనుశంక మొరంగి నాధరా నెలపులసూ
 ద పెట్టుకు మునీరరగాబుముగందు నాపుడుక. శంక
 మొరంగి, శంకయమునుమరుగుచేసి, దాచి. BD. 4.
 1960. వాకిటికాళులవారల మొరంగి, యోకాదనీపె
 ట్లకోవచ్చితిలకు. కాళులవారల మొరంగి, ద్వారపా
 లకులకుకండ్లకుడకుండాదా. ib. 4. 1530. శంక
 దిగలదిభూజారుల మొరంగి. భూజారుల మొరంగి, అర్చ
 కులకుకండ్లకుడకుండాదా. R. 4. 163. కొండల
 కుశస్మరికుభంగి గోమలాంగి, వయ్యెడ మొరంగి
 రనుదోయి వజ్రదార్ప, సదీపుడుకరంబు సావినూ
 గారునల్ల రాముబట్టంగజనువీల బట్టబూనె. వయ్యెడ
 మొరంగి, వైటనుమరుగు పెట్టుకొని. P. 3. 243.
 మొరంగిదురించుచోనిది రరియగుటం బంశహోదా
 దంబడనునుడు. టీ|| మొరంగి, కనుమరుగై. ఏకా.

4. 146. నిడగడవచారణలకు వెలిగాగనడుగువెట్టి
తిరుగనార్త మొరగ, యొకటిదలవనరులకొదవిససె
దవదే, కరణిమృత్యుచేవికన్ను బ్రామ. టీ|| ఆర్త మొ
రగ, మనస్సునువినినాచేసి, మనస్సుకు యొకలేకుం
డా. మొరగుట, కుక్కకూసుట, చాటువెట్టుట, క
మొరగయి. D.

మొరటు n. s. An obstinate look. మూర్ఖడు. Ve-
ma. 1965. మొరటులాగివిరక్తి మొనయరుయార్త
కు.

మొరటురసము n. s. Stubbornness. మూర్ఖత్వము.

మొరడు, మొరటి adj. Hard, hardened, rough,
knotty, stubborn. గడుసుపారిస, కఠినమైన, ముడి
గావుండే. P. 3. 193. మొరడువంగినపెట్టిమురుక
కు. టీ|| గడుసుపారి, ముడిమిచేరలవనకుదైన.

మొరడు n. s. A block, a knot. పెట్టు. ముడి, మో
డు. Vema. 2084. ముట్టుచాకిజేరు మొరడుకమ్మరి
జేరు.

మొరడుపాతిన adj. Hard, grown hard by age,
having the limbs contracted by disease. గడు
సుపారిస, ముద్దులుకట్టుకొనిపోయిన.

మొరడు adj. Stony, gravelly; sugary. మొరడురాళ్లు
gravels, pebbles. మొరడునేల, శర్కరావలైన
నేల a gravelly soil. శర్కరావలైన, గులకరాళ్లు
గల.

మొరడుకై See శర్కరచేత.

మొరడుము n. s. Sound, noise. రవము. M. IV. 4.
24. అందియల మొరడుమునకరుగుదెంచుబ్రోదిరా
యంచవిధమున.

మొరపెట్టుకొనుట v. n. To complain. తానుశుద్ధల
న్యాయమునుచెప్పకొనుట.

మొరపెట్టుట v. n. To cry aloud, scream, howl,
complain. ఆర్తనాదముచేసుట, అరుచుట, శుద్ధల
న్యాయమును చెప్పట.

మొరబోవుట v. n. To be blunt. To be disregard-
ed, or disused. మొక్కబోవుట. D. మొరబోయిన
Blunt.

మొర మొరలాడుట v. n. To be enraged, or furi-
ous. కోపవికారమునుచూపుట. D.

మొరయించుట v. a. To sound, make it resound,
or roar. ధ్వనిచేసుట, వాయించుట. Vish. 6. 364.
మొరయించిరి, ఆనకడుండుభిక్రవాద్యావలి. R.
4. 82. మొరయించెటటుకొనాదము.

మొరయుట v. n. To sound, resound. వాగుట, ధ్వ
నించుట. BX. 173. and 1158.

మొరయుట v. n. To shine. వెలయుట. ABA. 3.

129. వెలసెదనరెడగజెలగజెలంగనుచురగనుబా
నరెను మొరసెనమరె.

మొరలాడుట v. n. To be enraged. కోపవికారము
నుచూపుట. D.

మొరలిచెట్టు The tree called Celtis Orientalis, or
ప్రియాళువృక్షము (Heyne) Or చారవృక్షచెట్టు.

మొరవము n. s. Sound, note. ధ్వని. A. 6. 125. చ
రణంపునరచన మొరవంబువిన్నడం, తులతోడనెదు
రునింతులకుదొలగి.

మొరశీడము n. s. A kind of dog, a terrier. Swa.

4. 67. బొగలములు మొరశీడములు బొగలసిచాచు
ముక్కశరగతి. టీ|| మొరశీడములు, మోటకుక్కలు.

మొరసు or మొరుసు n. s. A tribe among the
farmers. adj. Rugged, stubborn. Vema. 1322.

పాకినాటిరెడ్డి వరగమోటారెడ్డి యెళుగుతోట పెద్ద
యెర్రరెడ్డి, మొరుసులందరుభవివారులెప్పనన్నింట
శ్రుతిధర్మక్తిరిట్టువరగవేమ. H. 4. 171. పంటమో
టాటిపెడకంటిపాకినాటియరవెలమలాదికొండా
మొరసుగోనకొండెకాపులుమొదలైన.

మొరిటె n. s. A certain toy: it is a little win-
nowing basket. చిన్నచేట. D.

మొరుగుట See మొరగుట.

మొరుము n. s. Gravel. జల్లి, గులక.

మొర్ర n. s. Cry, outcry, wailing, scream. ఆర్త
నాదము. BD. 4. 1961. ధరణిశతగదనుచుతామొ
ర్రలిడగ. దొంగలువచ్చివడగానేకుయ్యొమొర్రో
అనిఅరిచినారు on being attacked by the thieves
they screamed out. మొర్రోయియెడ్చుట to
howl, to cry, vociferate. నేనుమొర్రోవద్దనిచెప్పి
తిని I cried Alas do not do this.

మొర్రి n. s. Fault, want, defect, broken edge, as
that of the moon in an eclipse. ("Defectus
Lunæ." Virgil) వెలితి. D. తొర్రి.

మొర్రి adj. Defective, maimed, imperfect, dam-
aged. Partial, as an eclipse. తొర్రి, తొప్పి, యిప్పు
డుగ్రహముకుట్టిరంధ్రుడిలోకొండెము మొర్రిపో
యివున్నది as the eclipse came on, the edge
of the moon appeared broken. వాడువెక్కిరిస్తేని
కుయ్యెక్కడ మొర్రిపోయినది what harm does his
gibbing do you?

మొల n. s. The waist, the middle. A wedge,
pin, large nail, or spike. మొలతాను a balance

which has a tongue. H. 2. 200. ధనునియత్రా వణంబు మొలకత్రానును కట్టెదనిరుకాయ. దిశ మొల or మొండిమొల starknakedness, utter nudity. నడుము, మేకు. D.

మొలక n. s. A germ, a sprout. అంకురము. D. The core, or centre of a boil. వలిమొలక OG. the son of Vayu. పెంకాయలోని మొలక a substance that rises like a knob in an over-ripe coconut. మొలకక్రొన్నెల the young May-moon, the gentle moon. N. 7. 66. ననువరిమిమినె స్పృశలిపశిత గాంచ, మొలకక్రొన్నెల జనువ మ్రొక్కనయ్యె. మొలకనవ్వు a budding smile. i. e. a gentle smile. మొలకచన్నులు the budding breasts. ఆ పడుచుబంగారు మొలకవలెనన్నది she is a perfect beauty. ఆ వంశమునకు వాడొక మొలకవున్నాడు he is the only remaining individual. మొలకకుండుగా a vernal festival, the feast of the sprouts. మొలకకట్టుట or మొలకట్టుట v. a. To put moistened seeds into a basket, to germinate, in order to eat them or with a view to sow them. ఆ శనములోని మొలకవున వ్రవము Piles.

మొలకట్టు n. s. The girdle or waist-band. నడుము కుక్కట్టుకొనేటిది. S. 3. 54. దేవాదులక డెంబుదిది కచ్చుకకానికట్టుకొనిక మొలకట్టుచేసె.

మొలకబంగారు n. s. Fairy gold; supposed to grow in snake-holes, &c. శుట్టలలోపురుగులవల్ల శుట్టబంగారు.

మొలకలపున్నము n. s. Name of a certain feast.

మొలకాయ n. s. A small kind of egg plant. (Solanum hirsutum) A kind of prickly night shade. బృహతి, ఘోద్రవాక్రి. నల్ల మొలకాయ the black kind. తెల్ల మొలకాయ the white kind.

మొలకాటిగోడ n. s. A parapet, or rail wall. మేలుగోడ.

మొలకాడు n. s. The small string tied round a Hindu's waist whence is suspended the bit of cloth which covers the privities. కటిసూత్రము. బంగారు మొలకాడు a woven cord of golden wire. బంగారుకట్టె మొలకాడు a cord woven of golden wire.

మొలకెంచుట or మొలకెరుట v. n. To sprout, shoot, grow. అంకురించుట. D. R. Y. 2246. మానకని వెన్నిపూరు వేళి నను, మొలకెంచుచుండునిర్ములము

గావు. Dab. 299. మొలకెంచుకొంతోడు మునదే లిరవుడు. G. 5. 160. శులకలు మై మొలకెరుక.

మొలకూలు n. s. Infl. మొలకూలి. Dab. 303. A girdle, a zone : a cestus of gold or silver : which in old times was set with small bells : as that worn by infants still is made. కాంచి, రశనా. Kalahasti. 4. 51. &c.

మొలకేయట, మొలకేయట v. a. To sow corn. i. e. మొలిచేలాగు వేయట to cast seed in order to sprout.

మొలిపించుట v. a. To cause to sprout. మొలిచేటట్టుచేసుట.

మొలుగు n. s. A certain drug used in dyeing. దాయచెక్క. A. 4. 55. మొలుగుమడ్డిందోబిమూరికొకటియు జానకొకటియుంగాట్టి నదొల్లుటల్లారులు. టీ|| మొలుగుమడ్డిందోబి, మొలుగుచెక్క వేసకాచిననీళ్లలోతడిపి.

మొలుచుట or మొలచుట v. n. To sprout, germinate, vegetate, grow. To rise, to appear, as a star. BD. 6. 81. మొలచెడిశిరమును మొలచినశిరము, మొలవంగలోలోన మొలచుడుశిరము.

మొల్ల or మొల్లతీగ n. s. A kind of jessamine, or jasmine (J. multiflorum or pubescens.) కుండలతా. D. అత్తివె మొల్ల, యూధికా wild jasmine. (Jasminum auriculatum) Gold amaranth.

మొల్లమిగా or మొల్లముగా adv. In abundance, plentifully. విస్తారముగా, అనేకముగా, దండిగా. Cuchelo. 1. 90. తొల్లిటిమునులుతవంబులు మొల్లంబుక నేసే శౌరి మెనసినపిదబుక. T. 3. 30. ఎల్లెడలనల్లివిల్లిగా మొల్లమిగానల్లుకొనినమల్లియల. Siva. 3. 39. రెల్లుల్లనీలిన చందంబునకాదెల్ల తెల్లనై మొల్లమిగానంతకంతకు దిగుంతంబులు దంతంబులందీరిన. టీ|| మొల్లమిగా, దట్టముగాను. Ila. 4. 7. అర్ధరాత్రంబునంబయలుదేరితేరి జగంబెల్లనల్లివిల్లిగానల్లుకొని, జావిల్లి మొల్లమిగ వెల్లివిరిసిన బొండుమల్లియలననుస్థిల్లునిండుకుండు వెన్నియలుగాయ. Radha. 1. 4. తజ్జనులభాగ్యంబెంతకర్ణింతు మొల్లముగానందరుగొల్లలాడుదురుపాలస్నేతరస్నేతరై.

మొల్లము n. s. Abundance, plenty. విస్తారము, అనేకము. Siva. 4. 57. కంకశుద్రావలుల మొల్లంబులమునుంగువడు కల్లంబులును. టీ|| మొల్లంబుల, తరుచుచేర. Padma. 9. 224. రెల్లురెల్లుల బువ్వు మొల్లమయ్యె. BD. 4. 1797. తమ మొల్లమంతయు దత్తారణమున, శివయుడు సొండుపాయములేమిచేసి. తమ మొల్లమంతయు, అనగా తనకువుంకినదంతా అనికన్నడిశురాణములోపున్నది.

మొల్ల మైన adj. Abundant, plentiful. విస్తారమైన, అనేకమైన. Vish. 2. 11. మొల్లములైన శంఖదలు మోచివెలుగుచున్ననాకు. BRY. 2. 512. శ్రుత యాదీర్ఘాంతకాకారమై మొల్లం వైనవలంబునంబొలిచెనన్ను రీత్రతాపాగ్రుతై.

మొత్త n. s. A sprout or shoot in a palm, coconut or plantain tree.

మొశలి plu. మొశలులు, మొశళ్లు or మొశళ్లులు n. s. A crocodile. A monster, particularly మకరము Capricorn in the zodiac. This word is vulgarly used for కుంచేలు a hare, being the Tamil word *mushel*.

మొశలికట్టు, మొశలిచేదు n. s. A certain drug. లెక మందుదినును.

మొశవ or మోరు n. s. A terrace or plain on a mountain. అధిశ్రవక.

మొహరించుట v. n. To face or front in battle.

మొన చేయుచుట. OG.

మో.

మోక n. s. A grove of trees, వనము. Siva. 3. 102.

శ్యామలోకరినిబిడచ్చ దాద్రములకు, గాండవండంబుదినువాన కాళ్లుగాగ బంకరుమానేత్రివర్షర్లు శంకమెశగు, పోకపోయినవకంపుమోకగం. టి. మోక, చాల్చులను. M. 4. 3. 185. అత్తరింధానుడు శుశ్చిమాద్రుగను శుద్ధైదలివిఁన మావిమోకన. D. 898 మోక, మొక్క.

మోకరిల్లుట, మోకరించుట v. n. To kneel: to squat down and sit on the knees. BD. 7. 207. మోకరించుచువంగ మొన నేగ నేగ. మోకరిల్లుట, మోకాలించుకొనుట. D.

మోకారిండుట, మోకాలించుట v. n. To kneel, to sit on the knees on the ground.

మోకాలు n. s. The knee. Gen. మోకాటి Loc. మోకాట. మోకాటిదిప్ప the knee-pan.

మోకు n. s. A thick rope, a cable. నిండాలావాటి దారము.

మోగుట v. n. To sound, ring, resound, echo. వాగుట, ధ్వనిచేసుట.

మోఘము * adj. Empty, vain, fruitless. వ్యర్థమైన.

మోచ * n. s. The plantain tree; the silk cotton tree. మోచాశ్రుధము the trunk of a plantain

tree. అరిటిచెట్టు, మారుగచెట్టు D. From this word *mocha* (in Persian *mauz*) is corrupted *Musa Sapientum* (i. e. of Bramin pandits) the Linnæan name of the plantain.

మోచకము * n. s. The tree called *Hyperanthera morunga*. శీగ్రు, మునగచెట్టు.

మోచనము n. s. Liberation, release. విముక్తి, విడుదల. Chenn. 2. 73. శంసారమోచనము release from worldly ties.

మోచుట v. a. To bear, to carry, మోసుట, వహించుట. D. says. భరించుట Calahasti 1. 102. భూలేశ్వరునియాజ్ఞదలమోచియుల్లాలుదానుగదలి.

Mandh. 2. 109. వారివస్తుశంభారము దారుమోచి. టి. తారుమోచి, తమరుమోసుకొనియుండి.

మోచుట v. n. To happen, occur, కలుగుట, సంభవించుట Vish. 7. 98. మాకునధికమైన, మోహరశముమూరిమోచియున్నదియొక, మారుండొక్కరూశమాకుమీకు ib. 8. 413. ముట్టినకర్తములు మూరిమోచినకలనక.

మోచెయ్య n. s. infl. మోచేతి The elbow. కపోజి. మోచేతివంపు Triangular; having a projecting angle. మోచేతిపోటు a thump or polt with the elbow.

మోజు n. s. Anxiety, eagerness, liking, fancy, taste. ఆశ. ఆసురము: మోదనిండామోజుగావున్నాడు he has a great fancy for that horse. మోజుగలశుకులు favourite or fashionable goods. Vem. 1524. మోజుననేగురుమొనసిచూడంగ. BD. 5. 220. శ్రుత్యయంబులరాజుభావుకమోజు. Sananda 1. 34. చాకచక్యమునరాజులమోజులరాజరాజులో రాముడుతోడునివ నుధురంబువహించెను.

మోట n. s. A water pump, a water wheel: it projects over the side of a well and the water is raised in a large leathern bucket pulled up by bullocks that run down a declivity. కపిలమోటబాన the large bucket in which the water is drawn up from the wells.

మోట adj. Dull, stupid, simple. మాఢ.

మోటకర్తి n. s. A hunting knife, a cutlass. Surya Tanaya 4. 91. వలలుంబోనులుమోటకర్తులును.

మోటబారు The slope at a well down which the cattle run while drawing water.

మోటాటి రెడ్డు or మోటాటివాండ్లు n. s. plu. Name of a tribe among the farmers. రెడ్లవారిలో ఛేదము. D.

మోటాశీబడుట v. a. To aim at. Siva. 4. 44. శీబ లెత్తుకొనియొట్టుకొనినైస మోటాశీ, నడియేయబాడు తునిపాడనాన. టీ|| మోటాశీబడియేయ, మాటుచే సుకొనిబాణములచేత వేయను.

మోటింతుట v. a. To prop up: to lean. నడిపో కుండాతిధారము గానిలువుట, ఆనింతుట.

మోటిక n. s. A sprout, such as springs from a cocoanut or a potatoe in a warehouse. మొలక.

మోటు n. s. A stupid person, or blockhead. మూఢుడు, మూఢశ్రీయు. D.

మోటు n. s. A male horse. మొగగుర్రము. D.

మోటు n. s. A stump, block, trunk. మోడు, నరక గామినినకాళ్లుచేతులు మొదలైనది, మొద్దు. Sar. Dwi. 320. పూతుకవిసరసికాళ్లుచేతులునుగరిమోటులుగవాదికత్తులచేత, దరిగింతుకున్న. Surabh. 79. మ్రొద్దులు మోటులు దాకి మొగగోళ్లమట్టుకు మురికిపోయిన కాళ్లమ్రొద్దులేళ్లు. Vish. 2. 143. కాల్గినమోటువంటికొర గానిశరీరము. H. 2. 94. జారకిరివంబులకుమోటు.

మోటు adj. Dull, stupid, simple. మడ్డి, జడ, మూఢ. మోటునరశీము bear's play, practical jokes, rough romping.

మోడము n. s. Cloudiness, hazy, thick weather.

ఆకాశము సేఘములచేత సేదరము గావుండడము, మబ్బువేసకొనివుండడము.

మోడలు or పుత్తరమోడలు. n. s. plu. Salt pans, where the salt is made from fuller's earth.

మోడి n. s. Way, manner, air, style. Whim, pettishness, crossness, humour. Pique, malice. రాజమోడి royal style, pomp, grandeur. A kind of craft, or enchantment, regarding the concealment of a jewel or money. మోడివేసుట to draw magic lines. మోడితీసుట to break such a spell. Hand-writing. విధము, రీతి, వ్రాలు, మంత్రగాడు నుంతుమువేసుకొనిపెట్టేటిది. వాడిమోడి మంచిదికాదు his handwriting is not good. యామోడి కీఘముగా కుదురును this handwriting will soon become good. మోడిఅక్షరములు running hand. Radha. 3. 69. మడవలియికనైనమోడిమానగరాదె. T. 4. 100. చూడవేకనై లివీడవే మోడినివీడవేరాపెనీవాడనేను. ib. 4. 74. నెయ్యపుంసుక నెంతయు మోడిమనుంగువెట్టి. ib. 3.

124. మ్రొక్కులుతల్లు మోడి విశియర్కశరుర్కవెలంగ. ib. 3. 92. బొడుముడిపాటుజంకెనయ్యుతాని కయుకమురిపెంబుమోడినంతము చిరునల్వదోరు. ib. 2. 88. యింతసేపునెక్కుడననిమోడిగాబలుతు. ib. 2. 94. ముద్దియకతదూరకున్నమోడిగజూచుక. ib. 2. 123. వింతమోడినల్వలసలయింపులుక. Radha. 3. 116. చూడకునుటంచునునింతుక మోడిసేయచుక. ib. 2. 38. అవ్వలమోమయిమోడిసేయకాడనివిడలింబి. ib. 3. 20. మోడినహింతుసో. Satyabha. 4. 264. వలదనామిదనిమోడివనైలాది. Bmj. 3. 130. చాలుచాలికతామనశమేలగోలవలదవలదిట్టికగమోడికులుకులాది. Radha. 1. 70. మోడిమానిసికబలెజనితెల్పుమంచనిస. టీ|| మోడిమానిసికబలె, మూఢుడైనసమసివలెనే.

మోడు plu. మోళ్లు n. s. A stumbling block. The stump of the arm or leg. The stump of a tree. A knoll or rising ground, the crest of a hill. మొద్దు, స్థూణులు, కోయగామినినకాలుచెయ్యి మొదలైనది, మిట్ట. D. Nava. 145. ముడమూరికృష్ణులు మోళ్లుగాపించి బ్రలికించుకొనివాని కట్టంబుగట్టి. మోళ్లుగాపించి, మొండిగావుండేఅవయవములకు కావడములుయిచ్చి.

మోడుచరుతుట, మోడువడుట v. n. To be motionless. నిశ్చేష్టిరమయ్యెననుట.

మోడుతుట, మోడ్చుట v. a. To close (the eyes &c.) fold (the hands.) మోడ్చినకన్నుల్ half closed (eyes.) మూసుకొనుట, జోడించుట. అరమోడ్చుకనుదోయిపాలువుమిగుల. T. 4. 77. కడుడస్సినాడవుకనుమోడ్చుగాక. DRB. 266. Vish. 2. 76. చేతులుమోడ్చిధక్తితో. ib. 2. 340. కరంబులు మోడ్చియున్నశృంగు.

మోర n. s. A load. A roar, a yell. మోయవలసినబరువు, ధ్వనిని. యాతివుయారలుమోరలుగావున్నది this cow is on the point of calving. మోరయెడ్లు a bullock to carry loads.

మోద n. s. A small packet or parcel of betel leaves. కట్ట.

మోదము * n. s. Pleasure, joy. శీంతోషము. D.

మోదకము * n. s. A sort of sweet cake, offered to Ganesa. కుడుము. మోదకప్రియుడు, విసాయకుడు. D.

మోదించుట or మోదిలుట v. n. To rejoice, be happy. శీంతోషించుట. D. DRY. 244. ముండర

శృంగుమిట్టమోదింపుచుండె. DRB. 482. జనకాదులగుళిభాసిదులుమోదిరిరి.

మోదుగ చెట్టు n. s. The tree called పాలాశము, or కింశకము the *Butea frondosa*. The leaves are peculiarly bright in hue, and the flowers are of a brilliant red, but proverbially scentless. Of these leaves the platters called విస్త్రాకు are usually made. The ములుమోదుగ or thorny species, is the same as కింశకము. It is used as a remedy for worms in the belly. The *Moduga* is specified as the most beautiful of flowers.

మోదుగతొడిమెలు n. s. The name given to a kind of fine rice, having long grains. లెకజాతి వడ్డు. H. 4. 157. మోదుగతొడిమెలుముడుకశరులు.

మోదుగమాడలు n. s. A kind of rice. లెకజాతివడ్డు, మోదుగవిత్తులు. D.

మోదుట v. a. To hit, smite, strike. To beat. కొట్టుట, మొత్తుట. గాలికొండమీదమోదిసది the breeze strikes the hill. Vish. 5. 264. నిక్కపుము నిగినినాడువీనిమోదగవలయు. N. 4. 210. గడచెతస్సుకృడంకంబు బెట్టుగమోద. M. XIII. 5. 304. ముచ్చనితలవరుల మోదజూచి. BD. 6. 919. తనుమాడియాజైన ముసులమోదుచును. HK. 5. 2. నటుమాయలచేగుదియిందికూటికొన్రచ్చుచు మోదిఘోరరత వాక్యములాడుచు. Paidim. 6. 83. గుదెలంమోదుచుకత్తులంపరుకునుం. మోదె, కొట్టెననుట. D. This word is unknown at Masulipatam. చీకటింట్లో గోడమోదుకొంటూ వచ్చినాడు the room being dark he felt his way along the wall.

మోదెన n. s. The name of a tree called అంబికా, or ఈశ్వర, పిత్తుళి. Q.

మోశరి n. s. A sustainer, a supporter, he who props. మోశేవాడు, భారవాహకుడు. DB. page 129. line 9. మోశరికగుతగ్గు మొగ్గులభరము. S. 2. 7. తడలిరితంబింబము నెంచుచుడమి మోశరియైన వారికిదరముగాదు. A. 5. 133. తరుణులకొగిలన్తునురు తమ్మువృధావరులెత్తజేసెమోశరులుగజైత్రుడంచు.

మోపాది n. s. Danger, risk. అపాయము, శంకలుము.

మోపి n. s. A widow. విధవస్త్రీ. D. See ముండమోపి derived from మోయుట to bear. i. e. ముండమోపినది she who wears a shaven pate.

మోపించుట v. a. (Causal of మోయుట) To cause to bear a burden. To impose. మోశేటట్టుచేసుట. నిండపెట్టుట. ఆకట్టెలనువాడిచేతమోపించిరి they placed the faggots of wood upon his shoulder. ఆతళ్ళనువాడిమీదమోపించిరి they laid the fault upon him. BD. page 129. line 9. మోశరికగుతగ్గు మొగ్గులభరము, మోపించుకొనునట్టిముగ్గుకులండె.

మోపిక (Verbal of మోపుట) Help, aid. కాండ మోపికచేసి by the help of the plough.

మోపు n. s. A bundle, load, burden. గడ్డిమొదలైనవాటకట్ట, మోశడము. D. ఉత్తరమువాసనిండా మోపు గావున్నది there is rain impending in the north. దెబ్బలుమోపు గాశడ్డవి the blows fell thick. మోపు గావుండే గాయము a severe wound. దృష్టితాటాకుమీదమోపు గావున్నది It tries or strains the eyes to read books written on palm leaves. BD. 5. 413. నగరోశుకంతంబుననుమోపుబెది.

మోపుకొనుట v. a. To take upon one's-self.

మోపుట v. a. To load, place, a burden on (another) to lay, rest, to lay (a fault) upon (a person.) To impute, or charge (against another.) To prop up. చేతులనేలమోపెను he laid or rested his hands on the ground. T. 2. 84. నాననివంటిన విచ్చునంచరని పేసకమోపురానవుచు. Sar. D. 545. నారిచేసినతప్పునామీదమోపి. Kanyaca Puran 7. 116. వాడినూదిమొసనమోపినయంతటిభూమిధర్మనందనునకునిక as much land as the point of a needle can cover, or rest on.

మోపుదల n. s. A charge or accusation. A load. యానమోపుదలగావుండేఆవు A cow on the point of calving. యివ్వమోపుదలమైనరూకలు money still due. చాలామోపుదలగాచెప్పెను he spoke very impressively. వానిమీదనేరముమోపుదలఅయినది he was charged with the offence.

మోపుదలచేయుట v. a. To lay, charge; to bring as a charge. ఆరూకలనునేనుయిచ్చేటట్టుమోపుదలచేసిరి they made the money payable by me.

మోపెట్టుట v. a. To brace a bow. విల్లుయొక్కపెట్టుట. D. T. 5. 83. పేరుకరాసినంబుమోపెట్టుగట్టురాయల్లుని. R. 5. 295. అనిదాతాశననుశ్చుడందు

కొనినాహాశ మోపెట్టిచందనికా తాత్త్రిము. M. 5. 1. 261. అర్జునుడు గాంధీవంబు మోపెట్టె. M. 1. 7. 211. DRV. 28.

మోమాటము, మోమాట, or మోమాటమి n. s. Complaisance, kindness, softness. Falling into temptation, wrong compliance. దాహిణ్యము, పరచేతోనువర్తనము. Satyabha. 4. 202. మోమాటమునచేర గానరి మిమ్ముంజొకగావింతునా. T. 4. 26. మోమాటలేకదైవము, నామిదాకరయమా. లి. మోమాటమి, ముఖప్రితి, అస గాజిచ్చకము. D.

మోము n. s. The face, or countenance. Vema. 1465. మోమర సేయవాడు మరిమ క్రిని గాంచునె యెన్నిధంగులక he who (turning away his ear) shews only his *half face* or profile. వాడిమోముచిన్నపోయినది he was abashed, his countenance fell.

మోమోడుట v. n. To yield, fall into temptation ; to comply wrongly. దాహిణ్యపడుట URK. 6. 384. అనిదుఃఖించియక ప్రథందెలుక కాహాభూవి భుండింరవంచన గావించునెయంచుచిన్నననునేచం దంబునందెల్లిపొమ్మను మోమోడకనంచనుకాడుని బాయక జేసిలేదెవమా.

మోయించుట v. caus. To cause to bear a burden, to load (with a burden.) మోసేటట్టుచేసుట.

మోయుట v. a. To bear, sustain, bring, convey, take or carry, (a burden.) వహించుట. ఆహము ముక్కు మోయతినినుసులుతున్నది the snake is gorged. ముక్కు మోయతా నెను he drank till the milk ran out at his nose.

మోర n. s. Phiz, a word of contempt for face. మూతి. P. 3. 210. మడుపుటాకులుపోక పొడికాయ మోరచ్చుచెప్పలుభుజగవృత్తికివిక్రిస్త. టీ॥ మోరచ్చుచెప్పలు, పైకవిధమైన చెప్పలు Shoes put on the wrong way so as to deceive those who trace the wearer. చనుమోరలు the tips of the breasts. కటుమోరలు the cheek bones. B. 1. § 14. verse 7. ప్రాడకముందర సెకసార సేయంబు మొరుగుచున్నది మోరయెత్తి. a verse says నయగారముగుల్లనిదానిమోర. మోరపలుపు the head stall.

మోరకొట్టులు plu. Rebukes. మూతితోముఖముతో కొట్టడము. S. 1. 490. కొనరువగమాటలలుకలుకునిగుంపులుతిట్టుమోరకొట్టులు.

మోరతోపు or మోరతోపురసము n. s. Aversion. 'Turning away or averting the face. మూపులు

తిప్పుడము. D. Nava. 65. మోరతోపురసంబుచాలించుచునుడు. N. 9. 409. పూనుకొనిమోరతోపునబోవబోనినునేమనికటి, భూమినిల్లు. టీ॥ మోరతోపున, రలకొంచెమువంతుకొనిమోటురసముగా en profile. మోరతోపు. పరామృత్యము. D.

మోరపాక n. s. A thatched hovel of leaves. చూలములులేకుండాగడ్డితాటాకులతోకట్టినది. D.

మోరలిచెట్టు or మొరలిచెట్టు n. s. A kind of fruit tree. ధనుఃపటము, శీనకర్త్రుః. SC. Charitra. 1549. నేరేడుకండ్లుమోరలిచెట్టు పసశీభిక్షారకుండ్లును.

మోరు n. s. A wheal or whelk, the coagulated blood under the skin, after a bruise. మోకాటి మోరు a node on the shins. వాచికడుముకట్టడము. D.

మోరుండలు n. s. A sort of cake. పైకకాకాయము. H. 1. 117. గారెలుమారెలుమోరుండలు.

మోలుగు n. s. See మెలుగు.

మోళ్లు n. s. plural of మోడు A stump. D. Navan. 152. ముదమారనాల్లు మోళ్లులయందు, కరవదంబులయందుకనుపించు మొలక.

మోవం The Root in A of మోపుట. DRB. 308. BD. 5. 1036. చాడయ్యపాదముతోనుదురుమోవంక, ధరజామొక్కినంబూచి.

మోవి n. s. plu. మోపులు The lip. A sprout, the unopened sprout of a plantain tree, &c. అధరము, మోసున్ను. Nagnajit. 2. 113. ఆమోపులదూసి పోసిరమముండటియారమురెల్లబాసి.

మోవిచెట్టు n. s. A kind of wild fruit tree. పైకజాతిఅడివిపండ్లచెట్టు. H. 4. 19. దేవదారు, గుమ్మడు, మోవి, రత్నశి.

మోడుకుడు * n. s. A thief, or robber. చోరుడు.

మోశించుట, మోశపుచ్చుట, మోశపెట్టుట v. a. To deceive, delude, or betray. వంచించుట.

మోశపోవుట v. n. To be ruined, duped, deluded, or deceived to one's ruin. వంచించబడుట.

మోశము n. s. Danger, detriment, peril, mischief, deceit, fraud, trick, duping. వంచన, దగా, ప్రమాదము. D. యిక్తదధంపేమోశమువచ్చును remaining here will lead to mischief. నాబుద్ధికి మోశమువచ్చెను I made a fool of myself, I was deluded. యీమందువేస్తేకండ్లకుమోశము It will injure the eyes. మోశిగాడు a rogue. మోశకదై a cunning jade. మోశముచేయుట to deceive,

మోశల n. s. The front hall. A terrace with seats, before a house. మొగసాల, తలవాకిటిచావిడి. G. 8. 53. చనియలరారు మోశలదూరిమణిమంటపము లోదైత్యులుబలసికొలువ. KP. 2. 98. పాటకాయ తముగవీణ మేళవించివెలువలమోశలనునివిలోనిక రియున్నవాడు. Vish. 7. 86. శూరతయుక్తబల ముక్తబ్రతాశముక్తమొక్కలుబోవగాగొలుపుమో శలలోనిబోయిమంత్రములకత్తిసవారుగొవ్వ. A. 4. 59. అత్తిరవతిసాప్తయచ్చక్రధరునగరిమోశ లనిలుచుటయు, నవ్విష్ణువిత్తుండు తద్రథావతరణం బుసేసి, ధరణిధవళిమూహస్థానికపూర్వహంబువెం టరానవైక్రమంబుసేపించి. టీ॥ మోశల, మొగసాల, అనగాయిక్రదగోళురదావరము.

మోసు n. s. A shoot, sprout. అంకురము, మొలక. పొగమోసులు curls of smoke. Vish. 3. 172. మొ దలకవీణము గల్గియుండగగదా మోసెత్తిమూలం బుతోవిదితశ్రుండముమించికొమ్మలగడుకవిస్తారమై. Ambarisa Charitra. 3. 150. చిరిచెప్పబిందువుల మోసులుగూడవధూటివ్రీడచే. Panch. 2. 232. దైన్యహాసనమున మోసులూత్త. టీ॥ మోసులూత్త, మొలకలుబుట్టగా. Paramayōga Vilāsam Dwip. page 293. మొలకొత్తుములైపుమోసులకరణి, ద ళుకొత్తుగద్రదంతంబులవాని. A. 4. 192. హలసమ త్తదళికందా భరిర్యజ్ఞతాక్రమనగొమ్మకటిమో శనగ్రుంక. మోశనగ, ఆకువిప్పనిఅరిటిమొల కవలసే. D. దుంతుజాతియంకురము.

మోసుట v. a. To bear, to carry, the same as మోయుట, వహించుట.

మోహము * n. s. Love, fascination, infatuation, distraction, weakness of intellect, loss of con- sciousness, a swoon. వలపు, మూర్ఛయు. D. చి త్రవైకల్యము. మోహదృష్టిచేరము buying blind- fold, or without inquiry into the real value; or on a cursory glance.

మోహగము n. s. A sword-hilt. త్పరుత, కత్తిపిడి. BD. 5. 893. అలఘుమోహగమునహస్తంబుదొడ గి, జగిలించిమొనజూపినలిలేయాచి.

మోహనము * n. s. Enamourment, allurement. Fascination, the over-powering of reason. శ్యా మోహము. మోహనరాయి the stone beam across the top of a pagoda gate.

మోహనము * adj. Fascinating, stupifying, de- priving of sense, or of understanding. వ్యామో హకరమైన.

మోహనము or మోహనపుడుంతు The red sweet potato. చిరగడములోభేదము. D.

మోహరము n. s. Battle-array; manœuvre. దం డయుక్తపూర్వము. M. IV. 4. 266. ధనంజయుం దునుతక్కినవారికి దుర్భిరీక్షుండగుచు, నమ్మోహ రంబుదేశననాదరణంబుచేసి. Ila. 4. 128. ఇట్లనం గళింగుతోత్సాహతరంగ తాంతరంగులైరాధామా ధపులొక్కొక్కరిచక్కనినెమ్మీరికమ్మనెత్తావులసా మ్మసిల్లుచు, ముమ్మరంబులగుమోహరంబులనెత్తుడిం జెందిరందు. టీ॥ మోహరంబుల, బంధభేదములచే రను. In Sumati మోహరమునదానెక్కినపారిని గుర్రము.

మోహరించుట v. n. To array, prepare for battle.

మొనసేయించుట. OG. రణోద్యోగముచేసెనను ట. D. Chatu. 2. 52. line 21. నీవురణశులిమోహ రించినా. Padma. 10. 283. ఏడక్షోహిణులబలం బుతోమోహరించె.

మోహి * n. s. A deceiver, a cheat. వంతుడు. Vema. 1474. పాముకన్నతడుపాపిపిజీవముయట్టి పాముచెప్పినట్లవినును, యిలనుమోహిదెల్పినెవ్వరి వశమయ.

మోహించుట v. a. To love. వలచుట. D.

మోహిని n. s. A syren: Mohini, a name of Ti- tania, queen of fairies. మోహినిదేవము a captivating form, the guise of a female. పుకరి తిదేవతయు, కలలోసాడుకారులయు. D.

మోక్షము * n. s. Liberation. i. e. Beatitude.

Final and eternal happiness, the liberation of the soul from the body, and its exemption from further transmigration. Death. ముక్తి, విడిచిపెట్టడము. D.

మోంజి * n. s. The girdle worn by a Bramin ba- chelor made of three strings of Munja grass. బ్రహ్మచారులుకట్టుకొనే ముంజిగడ్డి మొలతాడు. మోంజీదరుడు a bachelor: he who wears this girdle.

మోక్తికము * n. s. A pearl. ముక్కము. D.

మూఖి * n. s. Crossness, a scolding temper, talkativeness. దుష్టనిర్మలవహోభావము, అక్కరలే నిమాటలువేలడము (వాపోవడము. D.) Vijaya. 1. 137. మూఖిమించనిట్టులను, మంత్రిభామనహో భ్యమయ్యెనివైపురివిన్న నేమనగవచ్చు. టీ॥ మూఖి మించనగా, అక్కరలేనికానిమాటలుమించ.

మానము * n. s. Silence, taciturnity. విభూషణం
మానమనుచుండితానాం Silence does credit to the
simple. మానశర్కారార్థసాధనం Silence will con-
quer every difficulty. క్రతముచేతమాట్లాడకపో
వడము. D. మాట్లాడకవుండడము.

మానవృత్తి * n. s. Silence. The being silent సౌ
రుమునుకొనివుండడము.

మాని * n. s. A hermit, ascetic. శ్రీనాథస్థి.

మారజికుడు * n. s. A drummer. మద్దెలవాయించే
వాడు. D.

మారి n. s. A clarinet. నాగశరము. A. 4. 38.

ఠోలుమారి భేరిగారునుమైటవస్తుటయు.

మార్వి * n. s. A bow string. వింటిసారి. D.

మాళి * n. s. A crest or top-knot. A diadem. The
head. A lock of hair on the crown of the
head. Hair ornamented and braided round the
head. Bhanu. 4. 137. ఠోలుమాళి the venera-
ble hermit, that crown of hermits. H. 1. 137.
స్వపాలమాళి or భూవరమాళి The noblest of
kings, compare తిలకము.

మాష్ట * n. s. Boxing, sparring. From ముష్టి. పిడిగు
ద్దులాట. D.

మాహుర్తికుడు, or మాహూర్తికుడు * n. s. An as-
trologer. From ముహూర్తము. జ్యోతిష్కుడు.

మ్రుంగచెట్టు, అనగాపండితము. D. See మంగచెట్టు.

మ్రుంగతుడుట v. n. To decrease, to be abated, to
be humbled. తగ్గుట, మట్టుతుడుట. Ellana. 3. 366.
అంగనయంగదీప్తియ మృతాంశమయూళి తరంగ
రేఖనుపొంగుచుదీపమైయచటబాల్పేశలారెడుబ్ర
హ్మలేజముకమ్రుంగతుడంగజేసెనధిరామగుణంబిక
జెప్పినేలయయ్యంగజదివ్యలేజమునకడ్డమెయవెడ
బ్రహ్మలేజముక. See మ్రుంగుట.

మ్రుందించుట v. a. To kill, or have killed. చంపిం
చుట. M. VIII. 1. 36. ముండటశిఖండినిశిఖంక్రం
జననందనుడుచేరిగంగాతనయుకమ్రుందించెకతుట
మున.

మ్రుందుట v. n. To burn, to consume. మ్రుందె, ద
హించెననుట. D.

మ్రుగ్గుట v. n. To decrease, to soften (as fruit :)
to be overboiled. తగ్గెననుట, మిక్కిలితందెననుట,
అన్నముమిక్కిలివిమిదెననుట. D. DRK. 320. ఇన
మండలమున, నుగ్రాంశకిరణంబులాండాండదాకి,
తగ్గమైవడినట్లాయువుమ్రుగ్గుటయును, కదిలమైవాని

నాశుక్షంబులందు, బాదివిననాశుక్షములు గారిపో
యె. మ్రుగ్గుట, కమిలిపోవుట.

మ్రాకు, మ్రాను, మ్రుంగుట &c. These words may
be found in the Dictionary without the R
which is used or dropped at pleasure, thus
for మ్రాకు See మాకు &c.

మ్రాగిన్నిడుట, or మ్రాగిన్నునేయుట v. n. To blink
or to have the eyes half closed. ఆర్ధనిమిలితేక్ష
ణమవుట. G. 8. 50. అందులనని కులమువనన, చం
దనశందస్వనిజభుజంబివడనానందానందకతరమగు
మందానిలమానుచుండుమ్రాగిన్నిడుతుక.

మ్రానుపాటు n. s. Stupor, the being stunned. ని
శ్చేష్టత. R. 3. 93. కులమణిమైనయన్నెలతకకమ
శరణెల చీరదిక్కెమాటులుదగ మ్రానుపాటిదెసె
డక వెడగూర్చుజనించె. Pariz. 3. 17. అలికులనే
ణియొక్క తెమురారిగనుంగొని మ్రానుపాటుమై నెల
కొని.

మ్రాన్నడుట v. n. To be stunned, or motionless.
నిశ్చేష్టితుడుగావుండుట. T. 5. 114. దిక్పతులుమ్రా
న్నడియెద్దియు జేయజాలకకవిత్తరు బాష్పలోయన
విచేష్టత సుందిన.

మ్రుదమ్రుద (anuk) n. s. Loitering, shuffling, he-
sitation. శుండిగము. మ్రుదమ్రుదగావుండుట To
be in doubt. శుండిగముగావుండుట. మ్రుదమ్రుద
చేసుట to keep in doubt, shuffle off. శుంచేహ
ములోవుంచుట. Vaizanti. 4. 93. ఈయర్థంబున
గిన్నియ, యాయనె యావలయు గానియితరులకువృ
ధా, రోయిడ గాదికమ్రుదమ్రుద, సేయకనిదిగర్త
మనివలించుడుపెద్ద.

మ్రోడు n. s. The stump of a tree. పోలువు. మో
డుతుడుట to become stumpy. మోటుగావుట.
S. 3. 414. ఆకుతెల్లదెంచిపోలువితానముల్ ద్రుం
చివైవమ్రోడుతుడియుండె.

మ్రోయించుట v. a. To sound or make resound.
ధ్వనించుచేసుట. ధనువుమ్రోయించి twanging his
bow. Kusalava. page 129.

మ్రోయుట v. n. To roar. To sound or ring. To
proclaim, denounce, say, declare, (as a law or
book denounces.) ధ్వనించుట, వాగుట, మొరవె
ట్టుట. అనియట్లునిభిలాగమాడుటమ్రోయగని Ma-
ri BP. page 175.

మ్రోల adv. Before; in front. యెదుట, ముందర.
D.

ఘ్నాన * n. s. Faded, withered, languid. పాడిన.
ఘ్నానిమ * n. s. Fading, fatigue. ఆయాసము, అల
యిక. A. 5. 147. ఘ్నానిమానివారివారిజనవగంధ
వాహమెలసె. టీ|| ఘ్నానిమ, అలయిక.

ఘేచ్ఛ, ఘేచ్ఛితమైన * adj. Barbarous, rough, fo-
reign. తురక. A word used, as *Indian* is
among Europeans, with great latitude. It is
generally used for 'Turk' or 'European.' ఘే
చ్ఛమాటలు English words, Hindustani expres-
sions.

ఘేచ్ఛము * n. s. Cinnabar. ఇంజిలికము. SC.

ఘేచ్ఛుడు * n. s. A barbarian, a foreigner, a
stranger by nation or religion. Vulgarly, a Mu-
sulman. పాశుర తె. SC. పాపాత్తుడు, సీరజాతివా
డు. D. తురకవాడు అంటారు.

య.

య The consonant y as in Youth, beyond.

యంత * n. s. An elephant driver; a charioteer.

Any person or thing that restrains. రథసారథి,
మానటిడు. SC. T. 5. 90. తనపైరథంబుయైయంతకు

యందురంగనివహంబు వయింబడ నీకద్రుంచుచుకా.
యంత్రము * n. s. A contrivance: a machine,
implement, instrument, apparatus. A diagram
or figure of mystical nature, an astrological
character; a talisman, or amulet. A pump.

సాధనము, యుక్తియుక్తమైనకరణము. Ila. 4. 58.

బిలుగుకెంపులయంత్రముల సేతలంటక చాలసోలు
చుతూలు శౌరికలను. టీ|| యంత్రముల, శంజరాదిక
ములయందు. ఇట్లు యంత్రము a sugar-cane mill.

A. 2. 94. Zaccaya. 5. 47. కలయంత్రధారలకప్పి
కప్పి.

యంత్రకారుడు * n. s. An engineer, a cannoneer,
an artillery man, a gunner. యుక్తియుక్తమైన
సాధనకారుడు. A. 5. 89. కందళితాహర్షుఖయం
త్రకారుడు. టీ|| యంత్రకారుడు, పిరంగులు కావచ్చే
వాడు.

యంత్రధారకుడు * An engineer, he who manages
an engine. యంత్రమునుతిప్పేవాడు. L. 15. 126.
యంత్రధారుడవునీవాడింతునాడు.

యంత్రపాతికములు * n. s. plu. A kind of cakes.
జంతికెలు.

యంత్రించుట * v. a. To contrive: to plan: to
make a diagram or figure of mystical nature.
యంత్రమువేసుట. Pal. 98. యంత్రించిమంత్రించి,
యంత్రించుడంచు.

యజనము * n. s. Offering, sacrifice. యజ్ఞము.
Vish. 5. 363.

యజమానత్వము* or యాజమాన్యము* n. s. Master-
ship, lordship, principality, dominion, ఆధిప
త్యము.

యాజమాని * n. s. A master. ధరి.

యాజమానుడు * n. s. A lord, good man or master,
an owner, or proprietor, a husband. An em-
ployer of priests at a sacrifice; the person who
institutes it's performance, and pays the ex-
pense. ముర్తిగదాదియంత్రకయజ్ఞకర్తరి, గృహస్థే.
SC. కర్త. D. గ్రామయాజమానులు the head men
of a village.

యాజమానురాలు * n. s. A wife, a lady, good wo-
man, or mistress of a family.

యాజుర్వేదము * n. s. See యజుస్సు.

యాజుస్సు * or యజుర్వేదము * n. s. The name of
one of the four Vedas.

యజ్ఞము * n. s. The rite of offering a sacrifice.
The sacrifice in which a goat is smothered,
and the inside fat is dressed and eaten by
bramins; the person who celebrates this sacri-
fice assumes the honorary title of సోమయాజులు.

యజ్ఞసూత్రము * or యజ్ఞోపవీతము * n. s. The
characteristic thread, worn by the three prin-
cipal classes of the Hindus. జంతెము. D.

యాజ్య * or యాజ్యుడు * n. s. A sacrificer in due
form, agreeably to the ritual of the Vedas.
యజ్ఞకర్త. D.

యడ Error for ఎడ.

యడల Error for ఎడల.

యత్ * The Sanscrit relative pronoun. "That
or which."

యతరము * n. s. Which (of the two,) whether.
W. రెంటిలోనెకటి. KP. 1. 8. విలసితవీచికాయ
తరవిశ్రుతివింబమువంబునకా.

యతి * n. s. A sage whose passions are complete-
ly under subjection; a hermit or religious
mendicant. శస్వాసి, జితేంద్రియుడు. In Telugu
verse it denotes a syllable rhyming to the ini-
tial of the line. విశ్రమము, తాళప్రాణము. D.
See note on ప్రాసము.

యత్నించిత్ * Ever so little. రవంతైనా.

యత్నము * n. s. Effort, exertion, endeavour; method, measure, step, plan, scheme, intention, design, purpose. జతనము, యత్నము, ఉపాయము. దైవయత్నము A decree or interposition of providence. The finger of God.

యత్నశుడుట * v. n. To endeavour, or try, to intend, or design. యత్నశుడిచున్నాడు he intends or is about to do it. శ్రయత్నము చేసుట.

యథా * adv. As, according to, to the extent of. యథాశ్రుతారముగా as usual. Thus, *in statu quo*, accordingly. యథాకాలము a reasonable time. యథావధిచేయుట To run away in various directions or at random, to flee or disperse on all sides. యథాశక్తి To the extent of his capability, as much as possible. యథాస్థితిగా As before, as it was. యథాపూర్వము As before. యథావిధిగా according to rule. యథాభిమతం గాజరింపినారు they did as they pleased.

యథాకథా * ind. As much as, tantum, quantum. యేమైనా. SC.

యథాక్రమముగా * adv. In order, orderly, duly. క్రమశ్రుతారముగా.

యథాగత * adv. Just as he came, without getting any good. పోయినట్టే. యెట్లాపోయినాడో అట్లాగే.

యథాజాతుడు * n. s. A fool, blockhead. మూఢుడు.

యథారథా * adv. In any way, in like manner. యెట్లాగైనా, యెట్లాగోఅట్లా.

యథారథావా At all events, positively. యెట్లాగైనా.

యథార్థము * n. s. Truth, reality, verity, the case or fact. నిజము.

యథార్థము * adj. True, correct, real. నిజమైన.

యథార్థత * n. s. Rectitude, veracity. నిజము.

యథావిధి * adv. According to rule. విధివత్తుగా, శాస్త్రశ్రుతారముగా.

యథాశక్తి * adv. As much as possible. చేతనైన మట్టుకు. D.

యథాశాస్త్రము * adv. Legally, formally. శాస్త్రశ్రుతారముగా.

యథాస్థితిగా or యథాస్థితిస * adv. As it was before. యెప్పటివలెనే.

యథేచ్ఛగా * adv. At his pleasure, as you please, arbitrarily, యిట్టేమైనట్టు.

యథేష్ఠముగా * adv. According to will or inclination. Abundantly. కోరినట్టు, కోరినంత.

యథోచితము * adj. Suitable, proper, right. యుక్తమైన.

యథోచితముగా * adv. As much as may be fit: precisely what is required, neither more nor less. యుక్తముగా. యథోచితముగామాట్లాడుట To speak to the purpose, pertinently, to say just what is proper.

యదునాథుడు * n. s. A name of Krishna. కృష్ణుడు.

యదువు * n. s. The name of a certain king, ruler of the Yādavas, he was an ancestor of Krishna.

యదృచ్ఛ * n. s. Wilfulness, independence. స్వేచ్ఛ.

యదృచ్ఛగా * adv. Wilfully, according to his own fancies. యథేచ్ఛగా.

యన్నడు Error for. ఎన్నడు.

యభము * n. s. మైథునము, అనగాశింభాగము.

యమము * n. s. Restraining or controlling the passions. A pair, a brace. దేహేంద్రియాది, వైరాగ్యసహితశత్యాహింసాస్తేయాదా. తరోకుడ్రవాద్యులరమె, అవిచారింతుట. యమతె, కవలవాండ్లు. ద్విశంఖాయాం, వస్తుద్వయే, ధ్యాంశ్చ, శరీరసాధనాశ్చిరిత్యకర్తృణి. SC. Lalito. 2. 136. అచానాంచకరాశక్తయోమైశ్చనియమైరపి. A. 2. 113. యమనియమాదిభ్యోద్రుహితాండజగన్తరుదిభ్యశంస్త్రిత్రైకుమారనామకీర్తనము. KP. 5.184.

యమమూర్తీశత్రవయాశ్చమాధృతిమితాహారాజావలక్ష్మచర్యములస్తేయమహింసోచయనసెప్పారు, ధరిత్రీసురోత్రమయంబుదశభంగులైశకులబాధంబెట్టికింపారుహంకమిత్యంబుకురార్తికోర్వమిదయాభ్యంబెంపుమారుగడు.

యమకము * n. s. A pair, a brace. Twin. A kind of alliteration. వస్తుద్వయే, యమతె, కవలవాండ్లు. SC. ఏకాన్వయస్థోకద్వయము.

యమశము * n. s. A pair, brace, or couple. యమశులు Twins. కవలవాండ్లు. M. II. 1. 251. భీమార్జునయమశులద్విజయంబుసేయ. యుక్త, కవలవారు, ద్విశంఖాయాం. SC.

యమి * n. s. A sage, an ascetic. శిష్యాని.

యమడు * n. s. Yama, the ruler of Naraka, or hell, and judge of departed souls; "the

genius of death:" also presiding over the southern point of the heavens. He is often identified with death, and corresponds with the Grecian Pluto, or Minos. యదియమగండము గావున్నది this is terribly difficult. దండధరుడు.

యమున * n. s. The river Jumna. కాళింది.

యర్ర n. s. Error for ఎర్ర. Red.

యల్లత్తుడు adv. Error for ఎల్లత్తుడు Always.

యవనిక * n. s. A screen, or wall of cloth. తెర, పరదా.

యవనుడు * n. s. A Mohammedan or European. మైత్తుడు, హూనుడు.

యవరు Error for ఎవరు who.

యవలు plu. * n. s. Barley. Hordeum hexastichon.

బాగ్లీయ్యము. Vish. 1. 103. మనుష్యులకు జీవ

సోపాయములు గా క్రీచులునుగోధూమములును, యవలును, విగ్రహులును, తిలలు.

యవళము * n. s. Grass. తృణము. SC.

యవాని or యవానిక * n. s. Bishop's weed, Sison ammi Lin. ఓనుము. D. Of this "two sorts" are mentioned in H. 2. 250. యవానికద్వయముకచ్చురములు, మరాటిమొగ్గులు.

యవ్వనము * n. s. Error for. యావనము.

యశము or యశస్సు * n. s. Prosperity, celebrity, glory, reputation. శీర్తి.

యశశ్చరము * adj. Rendering famous. శీర్తినికలగచేసే.

యశస్థాముడు * adj. Emulous, desirous of renown. యశస్సునేకోరేవాడు.

యశులు * n. s. They who are glorious; this is used merely in compounds; thus మహాయశులు the most glorious, విదితయశులు celebrated. M. 3. 2. 34. వీరుదిక్పాలరువిదితయశులు.

యష్టి * n. s. A staff, a stick, a staff armed with iron, &c. used as a weapon. A necklace, a string or thread, especially of pearls దండము, చేపట్టుకర్ర, ముత్యాలహారపువేట &c. SC. కులాయష్టి the beam of a pair of scales. BD. 4. 1924.

యష్టిమధుకము * n. s. The root of the Abrus precatorius, which is used for liquorice in India. ఒకచెట్టు.

యక్షకర్దమము * n. s. A perfume made of powdered sandal wood mixed with camphor, agallo-

chum, musk, and saffron, in various proportions. శరీరమశ్లేద్రవ్యములకలిపినచందనము. D.

యక్షగానము * n. s. A melody, a chant. Poetry written rather to suit an air than according to the strict rules of prosody. There are several poems written in this style as the సీతాకల్యాణము, the ఉపాశరీణీయము the గరుడాచలము &c.

యక్షి * n. s. A thorny plant. Guilandina Bondu cella. శూకజంబుకాయాం, గచ్చ. SC.

యక్షిణి * n. s. A female fiend attached to the service of Durga, and frequently maintaining (like a sylph or fairy,) an intercourse with mortals. యక్షిణిశంభ్ర Bewitching, sorcery. మాంత్రికుడుశంభ్రనుసేసేదయ్యము.

యక్షుడు * n. s. A demigod, attendant especially on Kubara. కుచేరే, కుచేరాదియక్షజాతే, శునకె, గుహ్యకై. SC.

యక్షు or రాజయక్షు * n. s. Pulmonary consumption. క్షయరోగము. SC.

యా Many words having this initial (vulgarly substituted for ఏ ê and వే vè) are placed under those letters ఏ and వే; so also where this syllable is not initial వేరట, వేట and చేయగల are erroneously written ప్యారట, ప్యట and చ్యయగల.

యాగము * n. s. A sacrifice యజ్ఞము. SC.

యాగాని n. s. A coin, in value equal to ten cash. See ఏగాని for which it is corrupted.

యాచ adj. vide ఏశ For which it is corrupted.

యాచకము * n. s. Begging, asking. అడుగుకోవడము.

యాచకుడు * n. s. A beggar or mendicant. తిరిపెముయెత్తుకొనేవాడు. గ్రామయాచకుడు a village mendicant. In Vish. 3. 138. and 4. 278. he is declared condemned to hell.

యాచన or యాచ్చ * n. s. Begging, asking, requesting. అడుగుకోవడము. D.

యాచించుట * v. a. To beg, solicit, request. అడుగుకొనుట.

యాచితకము * n. s. A thing borrowed for use.

యాచాప్రాప్తె, యురువుఅడిగితెచ్చుకొన్నది.

యాజకుడు * n. s. An officiating priest, or brahmin who conducts any part of a sacrifice. ఋత్విక్. SC.

యోట (Error for ఏట Loc. of ఏడు) adv. Every year, or (for వేట) n. s. A ram.

యాడ Error for ఏడ Where.

యాతన * n. s. Torment, agony, acute pain. Particularly the pains of hell. సరక బాధ. D. యాతనాశరీరము the body created to bear the torments of hell, as లింగశరీరము is for heaven. గర్భయాతన the prison of the womb. i. e. the being imprisoned in the womb, the miserable condition of the foetus.

యాతము n. s. Error for ఏతము A water pump.

యాతుధానుడు * n. s. A giant, or goblin, an evil spirit. రాక్షసుడు. SC.

యాత్ర * n. s. Travelling, moving, proceeding, marching, a pilgrimage, sacred procession or festival. తలికపోవడము, దేవాలయము. D. గత్యాం, యాతన, భాగ్యాదివర్తన. SC. దివ్యదేశములకుపోవడము. దేహయాత్ర Subsistence. Vish. 4. 181. భిక్షుమెత్తివీధిలోనున్నంబుచేసి దేహయాత్రాకుశలంబునైకొనుటధర్మముభిక్షునకు. నీచేతిమాత్రవైకుంఠయాత్ర a pill from you is a pass to heaven.

యాత్రశంబి n. s. A sack closed at both ends with an opening in the middle. See. అసిమిశంబి.

యాదము * n. s. Any aquatic, or amphibious animal. జలజంతువు.

యాదావతి * n. s. The sea or ocean. శముద్రము. D.

యాదనాంతుతి * n. s. The king of Tritons. i. e. Varuna or Neptune. The ocean. శముద్రము. D.

యాద్యశము * As like, how like, which like. యేలాగంటిదో. D.

యాన See ఆన.

యానము * n. s. Going, marching. A vehicle, or conveyance. రాజపాద్యునిభద్రయాన, దండెత్తిపోవడము, వాహనసామాన్య, గర్భ, SC.

యానపాత్రము * n. s. A vessel, ship, or boat. ఓడ. D.

యానాం n. s. The sea beach; also called యానాంబరి. Hence the town of Yanam is named.

యానసము * n. s. Spending, or passing away, time. గడనము. D. కాలయానసము Pastime.

యావ్యము * adj. Low, vile, contemptible. నిక్కువమైన. SC.

యావ్యుడు * n. s. A wretch, base person. నిక్కువడు. D.

యాలై or యాలై (numeral adj. and sub.) Fifty. యాలైమంది fifty men.

యామ * adj. Plutonian, pertaining to Pluto or Yama. యమశింబంధమైన. Vish. 2. 58. యమగణశిమేతుడైమహాభయంబుతోడ.

యామము * n. s. A watch or space of three English hours. జాము. D.

యామళము * n. s. A pair, a couple, a brace. యుగళము.

యామవతి or యామిని * n. s. Night. రాత్రి. D.

యామి * n. s. Night. రాత్రి. SC.

యామికుడు * n. s. A patrol, moving round hourly. గస్తీబంట్లోడు.

యామిని * n. s. Night. రాత్రి. D.

యాయవరము or యాయవారము n. s. Alms. విచ్చము, తిరిపెము. యాయవారములెత్తుట to beg alms. HD. 2. 492. పాయక శంభాంగుతనంబుచేసి యాయవరములెత్తియతిదైవ్యవృత్తి. KP. 6. 167. దూర దేశాంతరంబుల యాయవరవృత్తి సర్వాజ్ఞానంబొనర్చును. H. 2. 166. శంభాంగములుజెప్పిచావారులోకలంబులయాయవరంబులెత్తి.

యాయవరుడు * n. s. A vagrant, mendicant. విచ్చగాడు.

యాల adv. Error for ఏల which should be written యేల.

యాలకులు n. s. plu. Error for ఏలకులు Cardamom seeds.

యాలలు n. s. plu. Error for ఏలలు Cadences, songs with long quavers.

యావము, యావకము * n. s. The red animal dye called Lac. లక్కుక, పారాణి.

యావత్తు * n. s. The whole. శమస్తము.

యావత్తు * adv. Wholly, entirely, altogether. శమస్తమున్ను.

యావత్తు * adj. All, entire. శమస్తమైన.

యావనాళము * A kind of grain. జోనాకె, జొన్నలు. SC.

యాశ adj. Vide ఏశ.

యి for ఇ, Thus యిక్కడ, యిప్పుడు which in the dictionary are written ఇక్కడ, ఇప్పుడు.

యు And, (the conjunction, added like que in Latin) వచ్చియు i. e. వచ్చిన్ని and having come,

even though he came. Vish. 4. 147. మణియు శిలయుతనకు శిరియ కాజూరును. Padma P. 3. 12.

ఇట్టికన్నుగనయునిట్టిమోము. It sometimes has ను added thus. M. I. 145. అదియును. ib. I. 1. 218.

ముద్దియుచిత్తశాంతియు. B. X. 11. నీరువట్టునా కలియును. యు is sometimes a mere *pāda pūr-naca*, as in M. IV. 2. 349.

యుక్తము * n. s. Fitness, propriety, justice. ఉచితము, న్యాయము. D. దాన్నినీవు చెల్లిస్తేయుక్తము it will be better for you to pay the money. నీవుచూత్రాయుక్తమువిచారించవలసినది you must look on both sides of the question.

యుక్తము * adj. Joined, combined, united. Right, fit, proper. కూడుకొన్న, ఉచితమైన, న్యాయమైన. యుక్తమైనవనిపి a proper person.

యుక్తకడుట v. n. To fit or suit. అనుకూలకడుట.

యుక్తి * n. s. Wit, contrivance, an expedient, stratagem, artifice, a plot, a happy thought. ఉపాయము, యోజనము. D.

యుక్తుడు * An affix; used thus; భార్యయుక్తుడై being accompanied by his wife. పాపయుక్తులు sinners. దోషయుక్తురాలు she who is sinful, a sinner. కూడుకొన్నవాడు.

యంగము * n. s. A pair, couple, or brace. A yoke. Age, or period of time, as శత్రయంగము the golden age. కలియుగము the iron age. All time is divided into four ages, named the Crita, Treta, Dwapara and Cali ages; precisely corresponding with the Golden, Silver, Brazen and Iron ages. రెండువస్తువులు, ఎద్ద పెడమీది కాదియు, కృతాదియుగము. D. యంగరీతి the fashion of the day. యాకలియుగమునందు in these dregs of time. (Boston's Fourfold state. Chap. 1.)

యంగశుక్ * All at once, simultaneously. యేకకాలమందు.

యంగళము or యుగ్మము * n. s. A pair, brace, or couple. ద్వయము.

యంగళి * n. s. A pair, brace, couple. ద్వయము. IIa. 1. 65. వసజాతునిదివ్యపాద వసరుహాయగళి.

యంగాది * n. s. New year's day. శంవత్సరాది. యుగ్మలి n. s. A woman. ఆడుది. D. M. III. 6.

157. ఇట్టిచెల్వొస్తూతి చేచెఁ నామనము యుగ్మలియందును నాకు నారయఁ.

యంగము * n. s. Any vehicle, or conveyance, any

yoked animal. వాహనసామాన్య, యంగధరె, కాడిపూనినయెద్దు. SC.

యుతము * adj. Joined, united, combined, connected. కూడుకొన్నది.

యుతుడు * Endowed with, possessed of. దారిద్ర్యముతుడు a poor man, one in poverty. మదయుతులు those who are snared in their lusts.

యుద్ధము * n. s. War, battle, combat, contest. జగదము. D. యుద్ధరంగము The field of battle.

యును Conj. See యు and on ఉ.

యవతి * n. s. A young woman, maiden. యావనస్త్రీ. D.

యవరాజు * n. s. A young prince, especially the heir apparent, and associated to the throne. రాజతర్యాదిరాజు. D.

యవిద n. s. A girl, or young woman : for ఉవిద.

యచ్చుల్ * Your's. నీయొక్క Vish. 2. 211.

యూక * n. s. A louse. పేను. D.

యూకువ n. s. A time. పుకయూకువ once, one time: better written ఉకువ. M. IV. 3. 89.

యూథము * n. s. Assemblage, flock, multitude. శిమూహము.

యూథిక * n. s. A species of jasmin: అసివిమెల్ల. D. A. 4. 120.

యూశము * n. s. A post to which the victim is bound, as a sacrifice. యజ్ఞశుభ్రనుకట్టే శుభ్రము.

యూషము * n. s. Pease-soup, or porridge. మద్దశుప్ప, శుప్పకాచినకట్టున్న. D.

యె Intensive for ఎ. యిదిమంచిమాటయె very well, very well said. కత్రి a sword, కత్రియె the sword itself, the very sword.

యెందు affix (as వాండ్లయెందు on them) the common spelling for అందు q. v. See also ఎందు. It should be యందు.

యెక్కాలు n. s. The multiplication table. పుకపుకట్టె.

యొక్క postpos. Of. The sign of the sixth or genitive case. నా యొక్క శుర్రము my horse.

యొక్కము or యొక్కము * n. s. The tie of a yoke. శలుపు. SC.

యోగము * n. s. Junction, union, a conflux. Fortune, conjuncture. Meeting. Accession of property or wealth. Prescription, recipe. శిద్య

గము a lucky conjuncture; good fortune, or luck. దుర్యోగము misfortune. దైవయోగముత ప్తి unhappily, unfortunately. మహావిత్వాదియోగము a prescription including bilva roots. దైవయోగము divine providence. యోగము or యోగశాస్త్రము A particular mode of religious worship, religious and abstract meditation. Devotion, spiritual worship. Of these there are eight named (a) యమము, (b) నియమము, (c) ప్రాణాయామము, (d) శ్రుత్యాహారము, (e) ధ్యానము, (f) ధారణము, (g) మననము, (h) సమాధి that is (a) restraining the passions (b) providing a proper place &c. &c. for worship (c) stopping the breath in the three modes called రేచకము, పూరకము and కుంభకము (d) collecting the thoughts (e) meditation (f) laying up the deity (g) (అవబోధనము) earnest application (h) immersion in deep thought; musing, brown study. నిర్విగ్నానము See on యోగి. ధ్యానయోగము an act of faith or meditation. మంత్రయోగము a magical "operation." యోగశుష్టే A magic girdle. యోగదృష్టి The second sight, obtained by devotion; superhuman sagacity or perspicacity. యోగాధ్యాసము The keeping the body in a fixed posture for spiritual worship. The pneumatic art, the practice of abstract contemplation. యోగనిద్ర (or జ్ఞాననిద్ర) the sleep of Vishnu during the deluge. Extacy; magnetic sleep, or supernatural stupor which *yogis* or saints wish to attain. యోగమాయా supernatural stupor. శిస్తమానము. ధ్యానము, ఉపాయము, శంకతి, యుక్తి, శ్రుయోగ, భేదజ్ఞ, విష్ణుంభాదియోగ, బేదధయోగ, మాతాదియోగ, కర్మయోగ, అపూర్వాధ్యక్షింప్రాప్తే &c. SC.

యోగవాళలు, యోగవాగలు or యోగవాగలు n. s. Seven league boots worn by hermits upon active service. రలవినచోటికితీసుకొనిపాద్యముంశ్రవక్తికలపాదుకలు. HD. 2. 135. యోగవాగలు మెప్పుయొకపాదమూది. Sar. D. 522. ఘనమైనయోగవాగంబులదోదగి, CBP. 3. 98. కవచముగజేసియోగవాగములు, ఫాలనయనమునుమరిశిర్పరవేదియు సెతుంగి. L. 23. 31. యోగవజ్రైలవారు సెప్పారుయోగ, వాగలవారును.

యోగశాలి* n. s. He who is fortunate. అదృష్టవంతుడు.

యోగశామము* n. s. Welfare, well-being, good circumstances.

యోగి* n. s. A devotee, a hermit; an ascetic in general ముని.

యోగిని* n. s. A female fiend or female mendicant. A nymph or fairy attendant on *Durgi* the good goddess. తాళసత్వీ, యోద్రదేవతాదిత్యము. See G. 7. from 99. to 112.

యోగురాలు* n. s. A female mendicant. జటిని.

యోగ్యము* adj. Worthy, fit, proper, clever, skilful. మంచిది, తగినదియు. D.

యోగ్యత* n. s. Ability, cleverness, skill, merit, worthiness, fitness, capacity, desert. Respectability. అహతత.

యోగ్యుడు* n. s. He who is fit or proper, worthy, deserving. మంచివాడు, తగినవాడు. D. అర్హుడు, వ్యవహారయోగ్యుడు one who is legally of age, a free agent, come to man's understanding. వయసువచ్చినవాడు.

యోగ్యురాలు* n. s. She who is fit, or proper, worthy. మంచిది, తగినది.

యోచన* n. s. Consideration, deliberation, reflection, counsel, advice, expedient, means, idea, supposal. ఆలోచన. H. 5. 272. This word is omitted in W. and RKD. and SC. and D.

యోచించుట* v. a. To consider, regard, deliberate, plan, devise. ఆలోచించుట. ధర్మముయోచించక regardless of justice.

యోజన* n. s. Joining, union, junction. Consideration, deliberation. చేర్చడము, ఆలోచన.

యోజనము* n. s. A *yojana*: a measure of distance equal to four క్రోశములు. It is twelve miles and one thousand two hundred and eighty yards. See Turnour's *Maha Vamso*, Glossary, p. 30. Asi. Res. XVI. p. 277. It is usually rendered అమడ that is about ten miles.

యోజించుట To consider, deliberate. R. 2. 75. యోజించునును బనివిన యజ్ఞ రంబునకువచ్చి. See యోచించుట.

యోధ* n. s. Consideration, deliberation. వాడు మంచియోధుడు he is a man of deep deliberation. యోచన.

యోధుడు or యోధ్ధ* n. s. A warrior, soldier, combatant. బంటు. T. 5. 89. 2. కృతదిక్పతులవీరు యోధులతో శతజిహ్వుముట్టి పేరువ్వున.

యోని* n. s. The vulva. Origin, place of birth ధగము, కారణము. D. యోనిజాలు such as are

womb-born, as distinguished from egg-born, &c. అయోనిజుడు a person born in some supernatural manner. యోనిముద్ర the peculiar mode of clasping the hands in prayer. DRU. 598. నీదుయొడలెల్లయొకవేయయోనలైయుండయెడమంచుకపియింతయింద్రుడెంతయును.

యోయుజ్యహన * adj. Joined, united. కలుసుకొనే, కూడుకొనే. Rudrapa. 1. 10.

యోక * n. s. అనగాస్త్రీ, వనిత. B. X. 354.

యోపిత్తు * అనగాస్త్రీ. B. X. 354. Anir. 2. 40.

యోగపద్యము * All at once, simultaneously, (from యుగపత్. ఏకకాలమండలి.) P. 2. 14. యోగపద్యాధియోనంబున. టీప్రకాలమండలిగమనించుటచేత. Lalit. 3. 33. శర్యేపామేవపాపానాంయోగపద్యేననాశనం. ib. 4. 11.

యోగిక * adj. Customary, usual, common, proper, regular, (as the sense of words depending upon their derivation or construction.) సాధారణమైన, శబ్దత్వత్వద్విశిష్టమైన.

యోగికము * n. s. A nuptial gift, or present. పెండ్లిలోకూతురికిఅల్లుడికియిచ్చినసొమ్ము. D.

యోగవలము * n. s. వయసుపడుచుట శమూహము. A. 1. 70. జిల్లె రక్కనగుయోగవల మొత్తునటంచుననగము.

యోగవనము * n. s. Youth, manhood. పదియారుయేండ్లు మొదలుకొనియేబదియేండ్లదాకానుండేవయస్సు. D.

యోగవరాజ్యము * n. s. Heirship, the state of being the heir apparent. See. యువరాజు.

ర.

ర Called రేఫ Rēpha, or రకారము Racāramu. When it follows a consonant it is written underneath and shaped thus U or L and is called *crara vadi* క్రారవడి or క్రారావడి. Thus క్రర carra వక్రము vacramu.

2. Many Telugu words have a liberty of using this r after the initial as మాను, పక్కు, కిండ, తోవ, సుక్కుట mānu, pacca, kinda, tōva, succuta which are frequently written క్రాను, క్రక్కు, క్రిండ, క్రోవ, క్రుక్కుట &c. wherever this is optional I have dropped it in the Dictionary; and the word must be sought without

the r. Thus the English words *crud, brust, brent, draggled, grin, brabble, branl, crouch* are in modern times usually pronounced *curd, burst, burnt, draggled, gin (a trap) babble, banl, couch*. Chaucer writes *thrust* for *thirst*, *bridles* for *birds*, *thridde* for *third*; Milton and Spenser use *Droil* for *Toil*.

3. The letter R is inserted in Sanscrit to prevent elision: thus విధురత్ర *vidhu ratra* Here it is substituted for the య.

4. So also in Telugu రావిరేకు for రావి రేకు ravi-rāku పొడరిల్లు poda-r-illu (Tara &c.) గంగరెడ్డు, గీరుచ్చి and పొమ్మరిల్లు q. v. ఉన్నరను uṣṣu-r-anugu (ib.) Maru Cha. 3. 123. రుల్లరియె jhāllu-r-aniyē, జమ్మరయె, విడితులరగు also పాపరమ్మ pāpa-r-ammu. q. v. A similar usage prevails in English colloquial pronunciation, as "he had no idea r of it" some Telugu critics doubt this theory observing that మ (q. v.) is also thus inserted.

5. In a few words it is commutable with ల, as కలవరము, కలవళము and తతరించు or తర్రళించు. It is also thus commonly used for the plural ల as వారు and వాండ్లు.

6. In such words as carta, dharma, tarcam &c. the r being followed by a consonant, the Telugus generally use the sign ూ called వలవల గలక valapalagelaca as కరక, ధమకము, తరకము. Appa Cavi asserts that we ought to write కర్ర, ధర్రము, తర్రము &c. But in some words as in విమళక this rule would be inconvenient.

7. In prosody ర is రగణము a cretic or foot composed of a short between the two long syllables.

8. In music రి ri is the note B.

9. In ancient Telugu the hard ఱ was used, but is now obsolete. This is called శకటరేఫ, or షండిరేఫ. Some authors distinguish these letters by calling ర the మంచిరేఫ. It is never used in Sanscrit words and seems to have been pronounced hard. According to the ancient spelling పరువు signifies much but పలువు is a bed. తరుచుట to churn, తలుచు thick. పెర a bee hive, పెఱ other, strange. పెరుగు curd, పెలుగుట to grow. వేరు a root, వేఱ different. తోరలుట to join, తోలుట To fall loose. మరుగొట to hide, మలుగుట To boil. ఱోయుట To abhor, ఱోయుట To seek. In modern Telugu the ఱ is unknown and thus both words are

spelt alike. The ancient poets distinguished these sounds, never allowing ర to rhyme to ళ. Thus in English white and *bright*, though similar in sound cannot rhyme. But modern Telugu poets as the admired translator of the Bhagavata disregard this distinction.

రంకు or రంకుతనము n. s. Adultery, whoredom, fornication. జారత్వము రంకులుకట్టుట to slander. నూరు సోములు పైకరంకుతోపోయినది one sin will ruin a hundred years' penance. నాకె టుబోయినారంకే whichever way I go I get into trouble. P. 4. 255. 256. రంకు తెలదీ నెబోలు loose women.

రంకుడు * n. s. A miser: a pauper. దరిద్రుడు, జబ్బివాడు. D.

రంకుమగడు n. s. A gallant, a dandy. జారపురుషుడు.

రంకులరాట్టము n. s. The machine called a merry go round. పిల్ల కావలసినకూరుకొండ బెట్టితిప్పేటిది.

రంకులాది n. s. An adultress, a loose woman. వ్యభిచారి.

రంకువు * n. s. A sort of deer, the spotted axis. తెల్లమప్పి. D.

రంకె n. s. A roar, cry, bellow. కేక, వ్యవభవస్వియ. D. Vish. 7. 324. B. X. 176. 197.

రంకెత n. s. A lewd woman. Charitra. 460. line 5. బంకెతరంకెతతపవీరకన్యలు.

రంగము * n. s. A theatre, a stage, a field of battle. A name of Trichinopoly. నాట్యస్థానము, రణభూమియు. D. శ్రీరంగమున్ను.

రంగమంటుకము * n. s. An ornamented hall in a temple. కళ్యాణమంటుకము.

రంగము బెట్టుట v. a. To offer sacrifice, (a low phrase used by Erikelas &c.) పొంగలిపెట్టడమనితోచినది. Pal. 458. బ్రహ్మనాయనివారిబడకుండునట్లుదేవతేనియూక్రిస్తుంబుమీకు, ప్రియముగా రంగంబు బెట్టించుమనిరి.

రంగరించుట or రంగలించుట v. a. To blend or mix together, with the finger, any solid and liquid substance. వేలితోమెడువుట. సున్నమును న్ను ఆముడమును న్నురంగలించినాడు he mixed the lime and oil with his finger.

రంగవల్లి * n. s. Ornamenting the floor with white lines or figures. ముగ్గు.

రంగవాద్యము * n. s. A kind of drum. వాద్యవిశేషము. Pal. 141. రణభేరివేయించెరాజుతాగదలె. రంగవాద్యములురంతుగామ్రోయ.

రంగాదేవుడు * n. s. A painter. చిత్రకారుడు. D.

రంగాయించుట v. a. To colour, to paint. వర్ణమునెట్టుట.

రంగు n. s. Colour, paint, tint, dye, lustre, shining. కాంతి, వర్ణము. T. 1. 29. హరినీలపుతెరంగునరిది వజ్రపురంగుమెరుగు కెంతులరంగుమేనులమర. ib. 3. 20. బంగారుబొమ్మ రంగగుభృంగారు జలంబువంశప్రియమింపెశీలా, రంగ. ib. 4. 202. బిగిరంగుమేల్లరంగ. Swa. 2. 30. అంగదట్టపుకావిరంగువలన. ib. 3. 42. ముద్రియంతుముంగరంగునంగడలుకొను. టీ. రంగు, కాంతి.

రంగుగా adv. Finely, gallantly. దివ్యముగా.

రంగుచేయుట or రంగువేయుట To paint. వర్ణమునెట్టుట.

రంజనము * n. s. Gladdening, rejoicing, excitement. Red sandal. రాగజననము, రక్తచందనము. SC. శంతోషమునుకలగచేయడము.

రంజించుట * v. a. To gladden, to charm, delight, please. శంతోషమునుకలగచేసుట. B. 8. 413.

రంజి, అనగా బొట్టవంటికాడగు. OG.

రంజిల్లుట or రంజిలుట To be glad, or pleased; to rejoice, be charmed or delighted. To shine, or be splendid. వెలయుట. Dab. 5. 613. కాంతులనీను, శరులతోపాటుజంతులతోడ, రంజిల్లునదుగులలామౌరళింబు, కెంజాయతో. T. Pref. 89. భర్తృకుడనారకభక్తిజితార్యయార్యరంజిలు, నలసినయార్యశతి. సీతమతీతమయ్యాభక్తిరీయె. Swa. 2. 87. హృదయకంజంబునరంజిల్లునమందానురాగరశమకరందంబునం. H. 1. 34. చెచ్చెరనానతిమ్మనినచిత్రమురంజిలనాలడతరీ. ib. 1. 53. మదిరంజిల్లగచెల్వెడవెనుము. ib. 1. 259. మణులరంజిల్లుకన్దులుధరించి.

రండ * n. s. A widow. విధవస్త్రీ. రండాగమనము carnal connection with a widow.

రండి, అనగా రెడ్డి. OG.

రండ్రి, రండు (imp. plu.) "Come ye." రండని saying, come ye. A. 2. 31. &c. &c.

రంధిలుట or రంధిల్లుట v. n. To brawl. ధ్వనిచేసుట, అరుచుట P. 10. నీయానత్రోవనీకేయుపాయము, రావలడుమగుడరంధిలనీకు, అనినగోతున్నదానలవిచారించి.

రంతు n. s. Sound, noise; clamour, disturbance, trouble, annoyance. ధ్వని, అరుపు, శబదక, గల్లక, తొందర, బారి A. 3. 4. ఆతిధ్యముగొనిహరితనచేతోగతిసొరు, రంతుసేయనివిద్యద్రావంబు

జూచి. టీ|| రంతుచేయని, చుట్టుచుచేయని. Ila. 4. 28. నుడతియినునుంకడకంటజూచినంతయంతరంతులు సేతు రాయంతులార. యంతతొండరచేయ వచ్చునా. Sar. D. 559. కలకలమనిచుగోగములరంతుగలిగె. T. 2. 103. చెంతదనంతరింతికచేరిక సేయగశంతంబునక గంతుడురంతోనకుఁ దర కాంతయటంచున ధర్మమంచులో నెంతయు చింత సొందుమనసిట్టుకొట్టుకొనాడ. కంతుడురంతోనకుఁ మన్నఁగుడు తొండరబెట్టగా. ib. 3. 21. కంతు నిరంతులార్యక, మన్నఁగునివారితాళలేక. A. 6. 52. ఏలారంతుల్ తలుబల్లులంత్యకుల యేలాచింత లేలావగల్. టీ|| ఏలారంతుల్, యానందదులేల, యారచ్చలెందుకు. Satyabha. 3. 48. కెలసాకమా టదీసిగలిగంతలరంతులనుబుజేసి. B. X. 295. న ప్పెప్పగజీరుతల్లిదానకా త్రిలిక్ష్మడురంతు సేయు చున్నెట్టుటివచ్చుచున్నుడి చింపాలయఁ మొలగంట మ్రోయుచుక. ధ్వని, ఉత్సవము, కేళియు. D. రంధి n. s. A scrape, hobble, evil. Heat, lust. చేటు, గాడు. రంధ్రము * n. s. A hole, orifice, fissure, opening, cavity, chasm. A fault, defect. హక్కు. D. నవరంధ్రములు the nine apertures of the body; being the nostrils, ears, eyes, mouth, anus, and sexual part. A secret* వాడే నేళనామిదరంధ్రాన్వేషణముచేస్తూవుంటాడు he tries to pick holes in my conduct. రంతుము n. s. A saw. క్రకచము, కరకుత్రము. రంతుగాడు a sawyer. రంపానకోనినరాలితులకలు sawn slates. రంపిల్లుట v. n. To chatter, prattle, to make an uproar. To contend. వాపోవుట. D. పోరాడుట. Yayati. 3. 107. తెగిన సోకుడుమాక మగుడినాబలవిదైవెంతచేబదికిరంపిల్లుచుండ. పోరుచుండ. రంపు n. s. Squabble, wrangle, plague, scrape. ఓకులాట, రచ్చ, పోరు. యే నేళయదేరంపా This is his constant theme. యే నేళదీనిరంపేరంపు she has an endless tongue, she is a constant plague. రంపె n. s. A cobbler's knife for cutting leather. It is like an erasing knife. చర్మకారసాధనము. D. తోలునుకోసేటిది. రంపెలాడి n. s. Slut, vixen, wretch. పోరుపెట్టేటిది. P. 3. 190. పారజల్లుతెకానిభక్యంబులిచ్చిన

వాలెరనంట దవ్వాలుగంటి, చించినైచుతెకానిచీరలిచ్చినకటిరమునైన సేయదారంపెలాడి. టీ|| ఆధూర్వరాతైనశ్రీ. Rama Stava Raj. 2. 112. రోత కూటిమనసు రోసానకేపెనగు త్రోవగానియుక్తి త్రోవవట్టి పోవనీడుదీనిపోజిమయమాయ రంపెలాడిజూడురామచంద్ర.

రంభ * n. s. A plantain tree. అరిటిచెట్టు D. రంభానిభాకృతిరాజల్లుతోడలు her thighs were smooth as plantain trees. The same allusion occurs in all the poems.

రంభ * n. s. A name of Venus, one of the courtizans of elysium. తెకఅశ్వరళి. D.

రంభితము * n. s. The lowing of cattle. గవాంధ్వని. SC. అంభారావము.

రంభితము * adj. Sounded. మోగే, ధ్వనించే.

రంభము * adj. Pleasing, delightful, agreeable, charming, handsome. ఉల్లాసకరమైన, రమ్యమైన, సొగసైన.

రంహము * n. s. Speed, haste, velocity. వేగము. D.

రంహతి * n. s. Speed, velocity, the speed of a car or chariot. రథవేగము. D.

రకట n. s. A kind of halter. తలుపులోభేదము.

రకము n. s. Shapeliness, grace, elegance. (Vulgarily,) sort, kind. అందము, సొగసు, విధము, దినుసు. ఆవియ్యములో నాలుగురకములువున్నవి of this there are four kinds. S. 2. 263. చికిలిచాకట్లులీరిపెలారకమెళింగు, నుంగరంబులుసెకవింరయెరపునెరకు.

రకము adj. Graceful, elegant, handsome, beautiful. సొగసైన, సుందరమైన. T. 1. 29. మకుటంపుజి సొంపురకమైన నెలవంపు. ib. 2. 36. బానైమించినయప్పిరోత్రమము క్రేవం బూడనయ్యెకరకంబై గంగాయమునానరశ్వతులు చంద్రాపేక్షయార్తకాగోనలోసాగక. ib. 4. 77. 2కతోడనందిటజానిపియొక్కతోడకవెలిజేసియొక్కచేరకమగుగుచ్చుచున్నెకరంబునపెన్నిరికొప్పబట్టి. టీ|| రకమగు, సొగసైన.

రకము adv. Gracefully, beautifully, elegantly. సొగసుగా, సుందరముగా. Bmj. 3. 118. పువ్వుతేరిమైరకముగనెక్కి పూములుకులకమరుడేయగ. రకముగా, అనగాబాగుగ. OG.

రక్తశీము n. s. Shrewdness, archness. జూరతనము, రాక్షసితనము. See మున్నరక.

* So in Macbeth II. 2. "Our fate, hid within an augre-hole may rush and seize us,"—Wilson's expression, A fault, a defect, may imply an opening to mischief.

- రక్తసి n. s. An ogress, giantess, a female fiend. రాక్షసుర్య.
- రక్తసువు plu. రక్తసులు n. s. (Accus. sing. రక్తసు.) A giant, an evil spirit, demon, fiend (from రాక్షసుడు).
- రక్తసురాలు n. s. An ogress, giantess, a female fiend. రాక్షసుర్య.
- రక్తిశుచెట్టు n. s. The thistle. రక్తిశుచమురు Oil of thistles used medicinally. రక్తిశుకత్తి matted grass, spear grass.
- రక్తు n. s. A scratch, or tear. గల్లు, బరుకు.
- రక్తుట v. a. To scratch, claw or tear with the nails or talons. నూతిలో తా బేలురక్తుకున్నది the tortoise grovels in the well. గచ్చుట. D. బరుకుట.
- రక్తానుట v. n. To extend, to grow, to thrive, prosper. వృద్ధిపొందుట. OG. వ్యాపించుట. D.
- రక్తము * adj. Bloody, red. నెత్తురు గావుండే. యెర్రని.
- రక్తము * n. s. Blood. రక్తముతీయుట To bleed or draw blood. రక్తచందనము red sandal wood. రక్తమాల్యములు purple or red garlands. DRU. 636.
- రక్తకత్తిరి n. s. A species of snake. తెక్కపాము.
- రక్తచందనము * n. s. Red sandal wood powder. యెర్రచందనము.
- రక్తదంతి * n. s. ఆనగాపార్వతీదేవి. D.
- రక్తదృక్ * n. s. A dove. పారువము D.
- రక్తశు * n. s. A blood-drinker. A leech. జెలక. D.
- రక్తశుటలము * n. s. A drop of water in a ruby or diamond: which is inauspicious. రత్నముల లోనిదోషము.
- రక్తశుభ్రము * n. s. The red wing. i. e. a sort of eagle. గరుత్మంతుడు.
- రక్తశుభ్రక * n. s. A green lizard with a red tail. నల్లికండ్లపాము. D.
- రక్తశుభ్రము * n. s. A blood-drinker, a vampire, a devil. The ghosts are described in the Odyassey as drinking blood. రాక్షసుడు.
- రక్తపెంజెర or రక్తపింజర n. s. The boa, or rock snake. శిర్పవిశేషము.
- రక్తపాద or రక్తపాద or మొండిపాము n. s. A kind of venomous snake of a large size. శిర్ప విశేషము.
- రక్తబాష్పము * A kind of red cabbage. ఎర్రతోట కూర.
- రక్తబిందువు * n. s. A drop of water in a ruby. This is held inauspicious. కెంపులోనిదోషము.
- రక్తబీజము * n. s. The red seed: i. e. the pomegranate. దాదిమవృక్షము. గోమూత్రాని, యెర్ర వెంకట. SC.
- రక్తాక్షము * n. s. Red eyed i. e. a buffalo or a dove. దున్నపోతు, పావురము, చకోరశుషియు. D.
- రక్తి * n. s. Affection, attachment. Melody in musick. అనురక్తి, ప్రేమాతిశయము, త్రావ్వర. A. 5. 156. భ్రమరగీతికమాయ, విశుంధిమూట, దానశ్రుతిగూడిమిగులడద్రక్తిహెచ్చివేనివారింపలేదు. టీ|| రక్తి, గానమూర్త్యము.
- రక్తిక * n. s. A plant. (Abrus precatorius) the seed of this is used as a weight గురిగంజ.
- రక్తిమ * n. s. Crimson, blood colour. రక్తవర్ణము.
- రక్తుడు * n. s. A lover of. ప్రేమాతిశయముగలవాడు. DRB. 25. రామకథానుభారణరక్తుడు he who loves the story of Rama.
- రక్తోత్పలము * The red lotus. కోకనదము, యెర్ర దామరపుష్పము. Rox. 2. 647.
- రగద n. s. (K.) A melody. A species of (dithyrambic) verse used in sportive amorous compositions. రగద in old English was called an Extasy. It is called in French verse a descant or tirade: a declamatory passage of 40 or 50 lines such as occur in the tragedies of Voltaire and Racine.
- రగించుట v. a. To kindle, light a fire, inflame. ముట్టించుట.
- రగులుకొనుట or రగ్గుకొనుట v. n. To be on fire, to take fire, to burn. అంటుకొనుట.
- రగులుట v. n. To burn, or flame. క్రధూమించుట, రాజుట.
- రచన * n. s. Making, composing, arranging, preparing; decoration, dressing of the hair. Stringing flowers, weaving wreaths: the arrangement of troops. Literary composition. చేయడము, పుష్పముకరితాపత్రాదిరచన, దండలుకట్టడము మొదలైనది, గద్యశబ్దాదిరచన, కవిత్వముచెప్పడము. M. 11. 2. 156. భారతనట్టివిచిత్రశభారచనలువిసగబాడబడచెప్పరికా.
- రచించుట v. a. To compose, to frame, arrange, make. కావ్యాదులుచెప్పట, చేసుట.

రచన n. s. A court of audience, a public place, a place of meeting. Publication, betraying, or divulging a secret. Plague, torment, trouble, quarrel. రాజాదులసభ, D. రచన, తొందర, పోరాటము. రచనచేసుట. or రచనపెట్టుట to plague, to tease. To give audience. తొందర పెట్టుట, కొలువుచేసుట. యింటగలిచిరచనలువవలెను Be sure of your game before breathing it abroad. దానితోనీకేమిరచన why do you quarrel with her? యింటికి పిలుచుకొనిపోయిని రచనపెట్టినాడు the child plagued me to carry him home. B. X. § 53. verse 1853, రచనలక్రంతలు రాజమార్గములు. Surabh. 51. పెచ్చిరయ్యింతిసామగరచనలగూర్చున్నరచికు రెల్ల. A. 4. 148. రచనసేయంగవెడలె విశ్రాంతి కనగా. రచనకుదీసుట or రచనకీడ్చుట v. a. To challenge, defy. జగదానకుపిలుచుట, వాడుకీడ్చుట. Lavanya S. 5. సౌగంధికములరచనకుదీయదాల్చును.

రచనకొట్టము n. s. A court, a hall of audience. కొలువుకూటము, కచ్చేరి. Vema. 1577. రచనకొట్టక్రయము ద్రవ్యపంతుయనివ్వ, చెలగక్రయము సొమ్ము చెల్లనట్లు. S. 3. 158. నానావసీమాయారచనకులమరగనుపట్టురచనకొట్టమునకరిగ.

రచనగొనుట v. n. To assemble. v. a. To plague. గుంపుగూడుట, బాధించుట. R. 5. 195. ఆచ్చెరువుకుడియచ్చరులువచ్చిరచనగొనునాడ. రచనగొని, గుంపుగూడి. Satyabh. 4. 200. నెత్తునముననిచ్చరచనగొనుమచ్చరమెచ్చకుటానిచిల్ల తేజని,వడినూకి, హృదయములోయెల్లశ్చదు బాధించుతున్నటువంటి ద్వేషముఆశిశయించెటకుటికి.

రచనశుట్టు n. s. A court, a hall of audience. కొలువుకూటము, కచ్చేరి.

రచనకుడుట v. n. To suffer, be plagued, or teased. తొందరకుడుట. వానిరచనకుడలెను he is an insufferable plague to me.

రచనబండ n. s. A stone bench in a street or meeting place. H. 4. 148.

రచనబల్ల n. s. The village bench, where the elders hold council. నలుపురుకూర్చుండేబల్ల. D.

రచనపంటకుము n. s. A house of commons, the town hall, a place where the village authorities sit, a debating room, the town hall.

రచనకూసు, or రచనరావి The great tree under which council was held.

రచనలపెట్టుట v. a. To publish, divulge, expose. రచనచేసుట. H. 1. 221. శచిమారుమనువురచనలపెట్టియెండరెయిందలమనువారలెగరహా.

రజము * or రజము n. s. Dust, the dust: the pollen of flowers: filings. రవ. OG. దుమ్ము, పుప్పడి. D. రాపాడి.

రజకుడు * n. s. A washerman. చాకలవాడు. D. Jaim. 6. 31.

రజర * adj. White, silvery, argent. తెల్లని, వెండియైన.

రజశము * n. s. Silver. వెండి. D.

రజతాద్రి * n. s. Mount Kailasa.

రజన, అనగాడన. OG.

రజని * n. s. Night. Turmeric. రాత్రి, శుశశు. D.

రజనీచరుడు * n. s. A goblin. A thief. దయ్యము, దొంగయన్ను.

రజనీవల్లభుడు * n. s. The moon.

రజశ్చక్రము * n. s. A whirlwind.

రజశ్శిల * n. s. A menstruous female. ఋతుమతి గావుండేస్త్రీ. రజశ్శిలఅవుట v. n. To become menstruous. రజశ్శిలఅయినది the maiden is come to puberty. DRY. 1959.

రజస్సు * n. s. The menses. Dust, the dust or pollen of flowers. దుమ్ము, పుప్పడియు, ముట్టునెత్తురు.

రజస్సు or రజోగూము * n. s. The condition of humanity, the quality of passion. The earthly nature. The natural man or flesh and blood. The flesh; that which produces sensual desire, worldliness, coveting, and falsehood, the cause of pain. See laws of Mann XII. 32. also in Gita. XVII. In Prinsep's Journal. July, 1835, p. 378 is an ancient inscription wherein is this line (verse XXXV.) విభతోర్రచపోజారపుణ్య పుణ్యమలత్రయః. He exercised austerities until he was free from (punya, apunya, mala) good, not-good and evil. *ఋగ్గణ, ఋగ్గణ and ఋగ్గణ*. Herein ఆపుణ్య the not-good, *achreston*, is the rajō-gunam. Alms-giving arises from (sat-wa-gunam) wisdom: but if alms are bestowed to be seen of men, the act arises from (ra-jō-gunam) un-wisdom.

రజ్జులారి n. s. A vain boaster. వట్టిక్రజ్జులుకలికేవాడనితోచినది. M. VIII. 2. 104. జామదగ్నిత్రాహ్మణులశౌకుంబులుభూపాలురుదినసగ్గకించెనిక్కిలంక దేనిరజ్జులారికినజానుగుణిశేషంబులెరుంగంది.

రజ్జులు n. s. plu. Empty words, nonsense. వర్ణ
వాక్యాలు. D. శునికమాలినమాటలు, (దబ్బరలు.
OG.) M. VII. 5. 112. కన్నట్లువలుక నేటికి, నిన్ని
చెనటిరజ్జులనికవిద్దడునే. Dab. 555. వానితో
రజ్జులవదరెడవెళుడు. M. IX. 2. 142. కల్పకం
బులెల్లవాసెదనీరజ్జులేలనీకు. Zacc. 4. 75. రావిం
శుచురజ్జులాటరాజోచితమె.

రజ్జులు * n. s. A rope, cord, string or tie. తాడు. D.
రటత్ * adj. Resounding. మోగే, వాగే, ధ్వనించే.
Mand. 3. 180. గజయానకటిరటతాంబివహించుట.
రటనము * n. s. A sound ధ్వని.
రటిరము * Crackling of fire అగ్నిజ్వాల, ధ్వని. D.
రట్టడి or రట్టు n. s. Publication, betraying, divulg-
ing a secret. రచ్చ, రవ్వ. D. says అశక్తి Ill
fame, disgrace.
రట్టుచేసిన, రట్టుచుడిన adj. Notorious, buzzed
abroad. రచ్చచుడ్డ.
రడ్డు n. s. A kingdom. రాజ్యము. ఇదిరాష్ట్రశబ్ద
ద్యవమంతారు. A 6. 108. రాజరడ్డుగనునని. టి
రాజు, శ్రుభువును గాని, రడ్డు, రాష్ట్రమును గాని.
రణము * War. Also error for వ్రణము.
రణగృహము * n. s. A house, built over the gate
of a fort. సాలద్వారోపరిధి తగ్గూ, కోటకాకి
మిదియిల్లు. SC.
రణపెండ్లికొడుకులు n. s. A certain sort of grain.
ధాన్యభేదము. H. 4. 157.
రణరణము * n. s. Anxiety, longing, desire. ఆశ.
రతిము * adj. Intent on, actively occupied, or
engaged in. ఆశక్తి. SC. ఇచ్ఛుల.
రతిము * n. s. Coition, copulation. Vema. 3219.
శరయువతిరతంబుపాటించిమాచితే. N. 9. 52.
అంగుళీరతంబునకళవజారజేయు.
రతనము n. s. A gem, (for రత్నము; thus spelt to
suit the metre.)
రతి * n. s. Desire, passion, inclination, attach-
ment. Coition, copulation. Psyche or Venus,
the wife of the Hindu Cupid. మన్మథుని భార్య,
శుంగము, ఆశక్తియు. D. బాహ్యరతి fondling,
blandishment. ఉపరతి coitus extraordinarius,
fœmina superincumbente. Swa. 3. 134. H. 4.
343. T. 2. 117.
రతి * n. s. Name of the weight used in weigh-
ing diamonds. రవలుకచ్చలుతూ చేతుడికట్టు. UH.
2. 55. శస్త్రంశ్రురతిశాతివన్నెకచ్చలశరంభారయా
నానినూ గారుతీరు.
రతికూజరము * n. s. Amorous murmurs. మణిత
ము. D.

రతిశతి * n. s. Cupid as being the husband of
(రతి Rati H. i. e.) Psyche or Venus. మన్మథు
డు.

రతిరహస్యము * n. s. The secrets of Venus. The
name of an obscene didactic poem. కళాశా
స్త్రము.

రతిరాజు * n. s. Cupid as the spouse of Psyche.
మన్మథుడు.

రతుడు * n. s. A lover of. Enjoyer, delighter in.
ఆశక్తుడు. D. Vema. 253. పాశరతుడు a lover
of sin.

రత్నము * n. s. A jewel, or gem. A masterpiece
or fine thing, the best of its kind or species.
మణి, శ్వసాతిశ్రేష్ఠము. D. నవరత్నములు The
nine precious stones collectively. ఆశ్వరత్నము
a jewel of a horse. i. e. a noble steed. శ్రీర
త్నము an unrivalled woman. గగనరత్నము the
sun, as the gem of heaven. అశ్వరోరత్నములు
the most lovely of nymphs.

రత్నకంబళి n. s. A carpet. తివారీ.

రత్నగర్భ * n. s. The earth; as producing gems.
భూమి. T. 2. 20. వైశ్యకన్యకతో గీరసంజలారు
తరిక్రిందనువిందిన దివ్యరత్నముతో పారులుద్రొక్కు
చుకొననగపా మకొనంభరణిశ్రురంధ్రకిన్నారకరత్న
గర్భయనునామము బెట్టిరిశత్రవీశ్వరుల.

రత్నగర్భుడు * n. s. Cubera, the god of wealth
కుబేరుడు. S. C.

రత్నసానువు * n. s. An epithet of mount Meru as
having "gems in its slopes." హేమాద్రి.

రత్నాకరము * n. s. The abode of gems, that is,
the ocean. శముద్రము.

రత్నావళి * n. s. A necklace of gems. శ్రుతింగర
త్నావళి the Anthology.

రథము * n. s. A car, a chariot. తేరు. రక్తనదుల
లోనరథయానపాత్రముతో. M. VI. 2. 400.

రథకారుడు * n. s. A coach-maker. తేరులుచేసే
వాడు.

రథాంగము * n. s. A wheel: any part of a car-
riage. The round discus of Vishnu. The gobu-
lar breasted swan. తేరుయొక్క బండి, విష్ణురక్త
ము. D. చక్రవాకము. T. 1, 14.

రథి, రథికుడు or రథినుడు * n. s. A warrior, fight-
ing in a car, a charioteer. రథముమీదయుద్ధము
చేసేవాడు. D.

రథిని * n. s. An army. సేన. M. IX. 1. 49.

రథోత్సవము * n. s. The annual festival at a pagoda when the god rides in his car. దేవుడు తేరువాడయ్యే సందర్భము.

రథ్య * n. s. Oavalcade, a line of coaches. A high street. తేరుపా రేవీధి, రథశిమూహము. SC.

రథ్యము * n. s. A carriage horse. రథమునుయాద్యే గుర్రము. M. IV. 5. 215. ib. VIII. 3. 47.

రదచ్చదము or రదనచ్చదము * n. s. The tooth covering. i. e. the lip. పెదవి. D.

రదనము or రదము * n. s. A tooth, a tusk. పల్లు, దంతము.

రద్ది n. s. Tumult, ill fame, scandal, betraying or divulging a secret. ధ్వని, అశక్తి రీయ. D. రట్టు, రచ్చ.

రద్దు n. s. See రద్ది.

రథము Error for రథము.

రశము or రశణము n. s. Festivity, joy, delight.

శంభరము, శంతోషము, ఉల్లాసము. తనరశమై

or తమరశంబై adv. As one pleases, delightfully. తనవశంబై, యథేచ్ఛగా, ఉల్లాసముగా. H.

5. 328. శరీరమిషంబుమూలికలబంధి, కళంకము

కాల్పబాట్టునీ కరకరణంబులుంజడలుకాముదిధూతి

యుదాల్చి మంత్రవైవిధ్యములంజనాగితివేయననే

మిటికూరుముక్కటింబరగనతోడుబోతులర వంబను

మాటనింబ పూశశి. S. 1. 412. అశ్రుతాక్తి రీముఖం

బుడత్రేయిన త్యానందశంభానరకాన్యశకాంతా

జనముల్ మహీసురశ్రు రంద్రరత్నముల్ గొలువగా

రశణంబున శిలంబదంత విభవారంభంబు గావిం

వియగ్నశిలామణికి వివాహ మొనరించంగార్య

మూహింపుచు. Navanatha page 56. గమకిం

విగర్జించుకంతరవములు, నక్కడతమరశంబైయున్న

విశ్రుదుపిక్కటిల్లగదొడ్డి బెట్టినయట్లు. N. 7. 164.

అనవుడు నేటికి భ్రమ సెద, వినవృద్ధశ్రవుడవృత్తి

పూ, యేలావినవైతి, కోడికూసెందనరశమై, మరు

నిధర్మదారయనంక. Zacc. 2. 105. line 12.

మునిజనవనకాలలు శిముద్ధతిమైగల గుండునెట్లు

చుకగునగునవచ్చిలావరుల కొమ్ముల వ్రక్కలువార

జీరుచుకమునుకొని శశ్వశంభుములమొరనుగుద్ద

లిగొంచునెల్లడక తనరశమైజించునదిదారులీల

వసాంతరంబునక. రపాలు, ఆగడము. OG. ఆగ

డముఅనగాఅపహాసము. D.

రబ్బించుట v. a. To summon, make him come,

call, procure. పిలిపించుట. DRU. 954. line 2.

రబ్బు, అనగాకాంతి అట? Ila. 1. 10. ఒకరబ్బుని

రబ్బునగుమబ్బు జగినుమబ్బు లనుద్రొమ్బు గననబ్బు తన

వుతోడ. టీ|| విగరబ్బునగు, దట్టమైనటువంటికాంతి

నిసత్వ.

రభటిల్లుట v. n. To sound or resound as a drum.

వాగుట. Vaiza. 4. 105. రభటిల్లుదివ్యదండుభిసా

దంబులుగంధీరగర్భావిజృంభణముగ.

రభశిము * n. s. Speed, velocity, hurry. Joy, de-

light. వేగము, విచారించకత్వరశదడము. D. హ

ర్షము, శీఘ్రము. SC. ఆతురము. T. 5. 23. సు

భటుడుసుభటుడుహరిహరియిభమిభముకరభము

రభమునెదురించినయారభశిమిదీయేమిచెప్పక. M.

VI. 2. 100. లేవకడరభశిమునగంగాశ్రుత్రుడుసే

నగూచి. Vish. 2. 324. రభశముగా Speedily,

rapidly. త్వరగా, ఆతురముగా.

రమ * n. s. A name of the goddess Laxmi.

Beauty. లక్ష్మీ, సౌందర్యము. Vasu. 2. 97. N. 2.

307. మసౌహరము. SC.

రమణ * n. s. Elegance. adv. Finely, well. ఒత్తు.

D. లెత్తుగా. Ila. 1. 11. రాధికామణిదండర

మణిమూని he gracefully handed the lovely

Radha. Zacc. 5. 64. రతికరాళించివచ్చిన రమణ

మెరయ. R. 1. 36. భీరుడమ్మేటిగొమ్మురిశిరుమల

య్య. రమణగోనేటిపినగొండరాజనయ.

రమణి * n. s. A beauty, a lovely woman, a

grace. సుందరమైనస్త్రీ. T. 3. 139.

రమణీయము * adj. Pleasing, gratifying, charm-

ing. సుందరమైన.

రమణుడు * n. s. A husband. మొగడు. RDY.

2324. T. 3. 134.

రమించుట or రమియించుట * v. a. or v. n. Coire,

inire, to cover, cross, to copulate, lie (govern-

ing తో with) అనుభవించుట, శంకముచేసుట.

రమ్ము Come thou (imp. of వచ్చుట) N. VII. 179.

నావెంటరమ్ముచువ్రేధయాన.

రమ్యము * adj. Charming, pleasing, delightful,

commodious, agreeable. మసౌహరమైన. BD.

5. 118. H. 5. 332.

రయము * n. s. Speed, velocity, precipitation,

quickness. అతిరయముగా with great speed.

వేగము. Kuchelo. 2. 118.

రయత n. s. Speed, quickness. త్వర, వేగము. T.

4. 193. శీరయతవచ్చి coming with speed. *

రయక n. s. Error for రవిక A bodice.

రవ n. s. A diamond. A small particle. చాలాతపు

దుకలిసిన చిట్ట, వజ్రము. D. గోధుమరవ soojee.

i. e. coarse flour. రవణ small shot. తుపాకిలో వేళి కాల్చే శస్త్రముండు. రవణుడు కొనితాగి చచ్చినాడు he died of drinking diamond powder. (imagined to be mortal poison) అదిపాదడములో మందిరవలుతుకుతున్నది she sung with thrilling notes.

రవణము * n. s. Sound in general, a noise. ఆర్తరవము a cry. కింకిరణము tinkle or gingle of small bells. భావేణకాకుండాకంఠరవేణచెప్పినాడు he explained it not only generally but (literally) verbally.

రవంత or రవ్వంత n. s. A little, a trifle. adj. or adv. Tiny, a little, somewhat, rather. రవ్వంత కష్టము it is pretty difficult.

రవగాలు n. s. Name of a certain pace in horsemanship. ఆశ్వగమనభేదము. Sar. Padya. 1. 87. ఉక్త శ్రమైనమందిమనుచు చెప్పునాహయమెక్కివాగిలోకక్త శ్రమేమిలేకరవగాలునుబోధనయిట్టివేదముకా, శుక్లదువాళిజంగనడలుంగనుపించకపోయిపోయి. URK. 1. 78. రవగాలునకుసాటిరాక గాట్టుకుటాణిపాదలునిగ్గునబోయిపాదలుసాచ్చి, బోధనలకొకింతబోధుగానేరకవేల్పురాయనిలేజివెల్లనయ్యె. N. 10. 145. రవగాలునెరవును సారావ్యభూజ రవత్వభూములనుదుమారమెగయ.

రవణ * n. s. A hand-bell. పిడిగంట D. H. 3. 38. ధక్టాహుడుక్టారవణానక, అటహ, తటహ, రవట.

రవణ * అనగా రవణ. OG.

రవణము n. s. A jewel, ornament. భూషణము. D. Swa. 5. 127. రవణంబులమిశ్రమిశ్రల, బుజగలిగికులుకులరసికజనంబులమనంబులమరులు కొలువంజాలి. టీ|| రవణంబులమిశ్రమిశ్రల, స్రామ్మలయొక్క కాంతులయందున్న. ib. 2. 11. వేల్పుటింతులలోనవిర్రవీగుచుమేన, నవరత్నరచనలరవణమెరిగె. టీ|| నవరత్నరచనలరవణమెరిగె, అనగా, మేన, మేనక, తొమ్మిదివిధములైనరత్నములయొక్క, చెక్కడవుతునులుగలిగినటువంటిఆభరణములనుపొందినదాయెను. A. 4. 56. తల్లింపినవల్లంబులపైవిల్లలైలంబులును, వాసనకాదువులంబూనిన మణింగుచంద్రికచేలలేరవణంబులుగా నెదురుగా వేడుకకుంజూడవచ్చునవ్వీటిమేటియగసాలెసాలెతుటసాలెవానెవైవొతిసాంతుటింతులకొమ్మలుండుములమైవచ్చు. టీ|| మణింగుచంద్రికచేలలేరవణంబులుగా, చలువచేసినలెల్లబట్టలేభూషణములుగాను. M. IV. 3. 124. సుకర్తయునేరిన వానికుమారిబోధుకుకైరయుం

గైదువదిదురవణంబుమొదలైనశివరణంబులంజూడనక్కఱంబుగానూడి. G. 5. 273. ఒకనాడుమధురలోతులమెకచోద్యంబెరిగి ముగియుజ్జయినిభర్రకునెరిగించెదననియించుకరవణముతోడవచ్చెజాట్టులుబొగడక. యావద్యములో యించుకరవణముతోడఅనేవాక్యమునకుఅర్థముకుదరలేదు.

రవణము adj. Sonorous, sounding. ధ్వనిచేసేది. D. రవణించుట v. n. To bloom, flourish. అందముగావుండుట. N. 8. 103. అమరేంద్రముక్తమేఘములదెచ్చుక్రమంబురవణించిందివి వాయువులువిశరె. టీ|| రవణించి, అందగించి. Dab. 164. రవణించుటచ్చతోరణములుదూరి.

రవధూళి adj. Crying, roaring, yelling. యేడ్చే, మొరబెట్టే అనివోచినది. Sar. D. 355. ఆవనిసమాటలకద్దంబువచ్చి, రవధూళిచిత్రాంగి రత్నాంగి కనియె. ib. 614. బలములరంతుభూభాగంబుగప్పి, జలరాశిఘోషించు చందమైయొప్పె, రవధూళియజ్జుడా రత్నాంగిదేవి భవమిదావ్రావిహావుత్రకనాడు.

రవన్ని or రవన్ని adj. A little. కొంచెము.

రవరవ adv. Precipitately, quickly, hastily. శీఘ్రముగా. D.

రవరవలు n. s. A clamour, disturbance, noise. కూరలు, రచ్చ, ధ్వని. Parizat. 1. 48. కులమును రూతుముకూగని కూరిమియుంగలదాననంచునివ్వలనలరుక్తిణీరమణివాసి చెనంగగ శత్రుభామయుకాగులమును రూతుముకూగని కూరిమియుకలదాననంచునవ్వలబచరించగారవరవల్ బాడమకామరివారికెంతయుక. HD. 1. 86. రవలకంకణములరవరవలెశక.

రవలి or రవలి adj. Sounding, sonorous. మోగే, వాగే, ధ్వనించే. Vish. 6. 13. రవలిమట్టెలమోతరాయడింతు. Swa. 6. 38. తాదామశస్త్రరవళిపాటలలియుంకృతి, శ్రుతివాడుకొనక. టీ|| శస్త్రరవళి, శస్త్రపురక్తిగులికే.

రవలి or రవలి n. s. Sound, noise. ధ్వని. Ila. 3. 143. చివదినపైనెక్కిరవళిచాచ్చుగ్రుక్తివుంభావమొసరించుమానుసాగను.

రవళించుట v. n. To make a noise, resound. HD. 1. 32. రవళించిరాముసాత్రుణలేజీలు. రవళించి, అనగాశిగించి in this phrase it means To neigh.

రవరెల్లా n. s. A fine woven vest of transparent muslin. శస్త్రరెల్లా, ఉల్లిపారవంటిగుడ్డ.

రకాళించుట v. n. To revile, scoff at, abuse. మెండుగా తిట్టుట.

రవి * n. s. A name of the sun. సూర్యుడు.

రవిక n. s. A bodice; jumps or corset: the cestus. T. 3. 23. URK. 4. 263. N. 7. 229.

రవులుట v. n. Error for రవులుట.

రవ్వ n. s. Ill fame, bad name. Olamour, disturbance. అశక్తి. D. రచ్చ, రట్టడి.

రవ్వ, అనగా గాయలి. OG.

రవ్వంత adv. A little, just a trifle: for a moment.

కాశ్ర, కొంచెము, స్వల్పము.

రవ్వను adj. Fine (as muslin) నాణ్యమైన, శున్నుని.

H. 3. 117. శున్నులతోటికోరనిగపాండగునందురు

గావిజాళువామవ్వపుటంచుకదా పురుమాలనుగంధ

పువ్వురనేతచేరవ్వగురల్వదుప్పటికరముననాకులు.

రశన * n. s. A woman's zone, or girdle; usually set with little bells. పదియారుపేటలస్త్రీయొక్క మొలనూలు. D. అనర్హ్యరత్నపుటిరశనాజఘనస్థలాం "Girt with a jewelled zone around her loins."

రశ్మి * n. s. Lustre, a ray. కిరణము, కాంతియు. D. T. 4. 158.

రశము * n. s. Taste, flavour. Juice, fluid, liquid extract, essence. The డ్రాశములు or six tastes are these. మధుర i. e. తీపు sweet; అమృత i. e. పులుసు sour. తిక్త i. e. మెఘరూ అstringent. లవణ i. e. పువ్వు salt. కటు i. e. కారము pungent. కషాయ i. e. చేదు bitter.—రశభండమైన భూమి or, రశవత్తై నభూమి strong soil, which is not exhausted. నీరశమైనభూమి land that is exhausted. రశము or పాదరశము Quicksilver.

రశిము * n. s. Taste, sentiment, emotion, passion, affection, humour. కోపరశము the spirit of wrath. దయారశము the spirit of love, kind feelings. యాతృద్యములోరశములేదు this is a tasteless verse. విరశమైనమాటలు rude language. The nine రశములు or humours produce the following స్థానాధావములు symptoms. 1. శృంగారరశము Love produces రతి enjoyment. 2. వీరరశము honour produces ఉత్సాహము daring. 3. కరుణారశము mercy begets శోకము pity. 4. అదృశం credulity begets విశ్చయం marvel. 5. హాస్యరశము merriment produces హాస్యభావము laughter. 6. భయానకం limidity

leads to భయము fright. 7. భీషత్వం austerity begets జుగుప్స sarcasm. 8. రాద్రం wrath leads to క్రోధం cruelty. 9. శాంతం gentleness produces శమభావము calmness. Dryden says To an exact perfection they have brought The action (bhava) love; the passion (rasa) is forgot.

రశకపూరము * n. s. A white sublimate or muriate of mercury. ఒకమందడినసు.

రశజ్ఞ * n. s. The tongue. నాలుక.

రశజ్ఞత * n. s. Skill, judgment, acquaintance. తెలివి.

రశజ్ఞుడు * n. s. A man of taste, a critic. తెలివిగలవాడు

రశదాడి n. s. Sugar cane. చెరుకు. D. Satyabh.

3. 53. రశదాడివిలుతుచేతి, తలియజముదాడి. H.

5. 107. తనపురి మట్టుతోటలనుగంధఫలంబులురా

లవాటిపై తనశలుతుండితెల్లిపడు పాటునొంపు

లు గట్టివాటిమీద నెరశదాడి నీలిరశభారలునింగ

X. A. 2. 85. సుమధురస్థూలదాడిమనీజములతోడ,

దనరారురశదాడిగనెలతోడ. టీ|| రశదాడి, చెరు

కులయొక్క, గనెలతోడ, తునకలతోటిన్ని Satyabh.

4. 78. రశదాడిమత్తపుముసురుబోచ్చె.

రశదాళి n. s. A fine sort of plantain. అరిటిలోఫేదము.

రశన * n. s. The tongue. A woman's silver zone or girdle. నాలుక, మొలనూలు. SC.

రశనాల, అనగా కాశిచెరుకు. Q.

రశభూతతి * n. s. A certain medicine. అత్యుధవిశేషము. H. 1. 284.

రశవతి * n. s. A kitchen. మహాశనము, వంటయిల్లు. SC.

రశవర్గములు * n. s. plu. The various condiments, or ingredients as salt, pepper, &c. శంభారములు.

రశవాదము * n. s. Alchymy. పాదరశమునుకట్టిబంగారుచేసేవిద్య.

రశవాది * n. s. An alchymist. రశమునుకట్టిబంగారుచేసేవాడు.

రశసిందూరము * n. s. A medicine like lunar caustic. A sort of factitious cinnabar, made with zinc mercury, blue vitriol and nitre, the compound is used as an escharotic. అత్యుధవిశేషము.

రశసిద్ధి * n. s. Alchymy. రశవాదము. R. 6. 10.

భక్తిముఖమున, గ్రాలించె మెరుగుపనికిగనెరళి
నిధి.

రసాతలము * n. s. A name of సాతాళము or Ely-
sium. చతుర్థాంశలోకము, శుక్రసాతాళసామాన్య
ము. SC. BD. 5. 1010.

రసాభాసము * n. s. Bad taste, inelegance. ఆస్థో
కమునుదిద్దిరసాభాసముచేసినాడు In correcting
the verse he has spoiled it, he showed bad
taste in correcting this. రసాభాసముగామాట్లా
డుతాడు he spoke coarsely, brutally. ఆయిల్లు
నిండా రసాభాసముగావున్నది the house is very
disagreeable. పూరేగింపువస్త్రాపుండగావానదబ్బి
అంతారసాభాసమైపోయినది when the marri-
age procession was going on, there was a
shower and every thing was upset.

రసాభాసము * adj. Disagreeable, disgusting. విర
శమైన.

రసాయనము * n. s. A panacea, a medicine pre-
venting old age, and prolonging life. Butter-
milk, a sweet mess, or gooseberry froule. గోర
శము, చల్ల, రాజవాధిహారోదధము, విషము. SC.
శుంచామృతము. T. 3. 18. తనవహూమాధుర్యమెన
యనాయవిజూడుమన్నట్లుమేలి రసాయనములు,
యొత్తుగాగిన్నియలనుంవియునుగరించి. టీ|| రసా
యనములు, తీపుగలిగినవదార్థములు. R. 3. 20.
పాకవిధానం చిద్రంశాకరు వింకించదామి శుభతా
నాశ్రయైక దధిఘృతనామాకల్పితఫలరసాయనా
నామనుమా.

రసారుట్ * n. s. A tree. భూరుట్. వృక్షము.

రసాల * n. s. A pudding or mess of curds, mix-
ed up with sugar and spices. పెరుగులోఅనేక
ద్రవ్యాలువేళినది. D.

రసాలము * n. s. The sugar cane; also the mango
tree. మామిడిచెట్టు, చెరుకున్ను. D.

రసావళ్ళి * n. s. A kind of cakes. Vish. 3. 377.
తనయింటనన్నుదాయితమెనరించినకమ్మదావులా
లుకుర సావళ్ళినుమినువనదలు జావట్టునుగోదను
పిండివంటలుగలవనిన.

రసిక n. s. The pus, or matter of a sore. పురిసీ
ళ్ళి.

రసికత or రసికత్వము * n. s. Good taste or judg-
ment, tastiness. రశజ్జత. T. 3. 85. ib. 3. 96.
Ila. 497.

రసికుడు * n. s. A man of taste. శృంగారాదిరస
ములనుగ్రహించేవాడు. D. రశజ్జకు.

రసితము * n. s. Sound, noise. ధ్వని, పరుమున్ను. D.

రసోనకము * n. s. Garlic. వెల్లుల్లి. D.

రసాటము * n. s. A spinning-wheel. రాట్టము. D.

రసాటు or రాటు n. s. Ravages, mischief. ఉపద్ర
వము. యాయంటిలోయెలుకలరాటుమెండుగావున్న
ది in this house rats have made great havock.

రహస్యము * n. s. A secret, a mystery, secrecy,
privacy. యేకాంతము. D.

రహస్యము * adj. Secret, mysterious, private;
abstruse, recondite, obscure. యేకాంతమైన.

రహి n. s. Beauty, elegance, lustre, harmony.

Affection, love. సొంపు, సొగసు, కాంతి, ఆశ,
ప్రియము. H. 1. 133. గుజరాతజగతిశ్రుగోట్టుదాప
నదాలురహిమించువైతినే రవికదాడిగి. T. 2. 35.

కులుకుంచందరుకావిపావదశయింక్రొందళ్ళరా
యంచయంచులజల్లుంచెలిదుప్పటంబురహిమించుకొ
గుచ్చెలత్జాజునకదాలుకనైట్టెలశిద్ధనక. టీ||
రహిమించుకొ, కాంతియితశియిస్తూవున్నట్టి. UR.

4. 237. రహిమించుమొగ్గలరవికదాడిగి. In తపతీ
శంవరణం. 3. 45. రహిగలపుచ్చసారభకరంభ
ములెవ్వరికైనసామ్యతే. Swa. 3. 24. బహుళజల
క్షణమాన, ద్రుహితాండముచెప్పయురికిరూఠార్థ
విధా, రహితరగాటుకవట్టెకరహిచెడియననంధత
మశిరాసులుబెరసెక. టీ|| రహిచెడి, శసించెడి. ib.

2. 46. రహిబుట్టజల్రగాత్రములరాలగించువిమ
లగాంధర్వంబువిద్యమాకు. టీ|| రహిబుట్ట, రక్తిబుట్టే
టట్టుగా. S. 3. 427. తురగాసోత్త్రమకృద్దపూ

ద్గతమహాధూమంబువాహంబువేజరమాశాగతమైన
గాలికదురై సాహోజ్వలస్థందనంబురహింగాల
కుమారుగాలిశటముకబోలకదివిన్నెల్లనె తిరుగం
గానిటులయ్యెనాగదినముదీఘంబులయ్యెక
దుక. Swa. 3. 150. శ్రుప్రల్లపాల్లకతల్పాభోగం

బునరహిమిగులగభోగింకదొడంగి. టీ|| రహిమిగు
లగ, అనురక్తిమించేటట్టుగాను. రహి, కోకె. D.
రహి, తెలివి. OG.

రహి or రహి adv. Eagerly, affectionately. This
word is often used as a mere peg to fill the
metre. ఆశగా, ప్రియముగా. Satya Bhama.

4. 276. ముందుగశునునురతమునకుమొనయించిర
హిక, కందర్పజనకుదనువున. రహిక, విశ్వాసము
తో. UR. 6. 401. వారుమహాశ్రుసాదవనివామవి
లోచనగారవింపినెంతోరహితర్థశాలలకుదోడ్దా
నిపోయె.యెంతోరహి, మిశ్రితప్రియముగా. T. 1.

10. ఒండొంటితో రాయ కొండలజగదంబురహిదీ
ర్పియేలంగరాజుగలిగె. టీ॥ రహి, ఆశీ క్రితోదను.

Swa. preface. 43. క్రూరవనోభదంతహత కుద్య
శరీర్యుత వజ్రశంఖజిహ్వంబురుమిగురుంబురులు

లంచు వెనంగొనిపొయిపొంతశృంగార వనద్రుమా
గిజిగాడులుగూడుల జేర్చుదీపికో గారహిక్యన్త

రాయమహి కాంతునిశాత్రవశుట్టణంబులకొ. టీ॥ ర
హి, ఆశీ క్రివేతను. ib. 5. 74. ధరణీశుతిజూడ దలం

చియంచునకొనిలిచి రహింగనుంగొనుచు నెయ్యము
నందనువల్లియబ్బికం చెలదెగిశుద్ధకేతనము చీరచె

రంగునమూసెచన్నులకొ. టీ॥ రహిం, వేడుకచేత.
Pariz. 2. 131. గంధవహములుశరీరములసేదదీర్చు

జనుదెంచెరహికొ.

రహించుట, రహించుట v. n. To bloom, flour-
ish, to be pleasant, to be agreeable, to shine.

వెలయుట, చెలగుట. H. 2. 262. డాలామెరుంగు
లుక్రాంబగడాలాకనుబొమలతస్సునిడాలా, వాట్టా

పులమ్మిటారిరహించుకొ. ib. 2. 108. చెందిరమా
మైగిరిమందిరమామోము, గోము మదనారిలశస్త్రం

దిర మాకుచయగ మిందిందిర మావేణియనగనెలత
రహించుకొ. Paidimarri. 4. 29. మెరుపుకులకించ

జడివాన మెలుపు గాంచ కరకలురహించనిరులునల్ల
దలమించ. ib. 1. 16. మేడరహించు, వాళువాకల

శము చుట్టుచేక్కిన చాకాటపుముత్రేపు రేకులవ్వు
రికొ. మేడ, సౌధమందలి, రహించు, శ్రుకాశించు.

రహితము * adj. Destitute, bereft, abandoned,
left. విహీనమైన.

రహితుడు * n. s. He that is without or devoid of,
he who is free from. విహీనుడైనవాడు. విద్యార

హితుడు one who is devoid of learning, or un-
learned.

రక్ష * n. s. Preserving, saving, protecting. An
amulet, any thing placed to avert demons, as

a horse shoe. పాదరక్ష a shoe, as a guard to
the foot. రక్షించడము. D. కాపాడడము, రక్షణ.

రక్షము * n. s. That which protects. కాపాడేటి
ది.

రక్షకము * adj. Preserving, protecting, saving.
కాపాడే.

రక్షకుడు * n. s. He who protects. కాపాడేవాడు,
పోషించేవాడు.

రక్షణ * n. s. Preservation, protection. పోషణ,
C. P. Brown's Telugu Dictionary.

రక్షరేకు * n. s. An amulet. మంత్రారక్షరములు
వ్రాశినరేకు.

రక్షస్సు * n. s. A giant, demon. రాక్షసుడు. D.
రక్షిణము the troop of demons, the giant host.

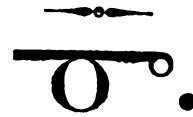
R. 7. 285.

రక్షించుకొనుట v. a. To preserve, protect, save,
keep, for himself.

రక్షించుట * v. a. To preserve, to protect. కాపా
డుట. N. 4. 164. M. XII. 2. 351. ib. 1. 2. 4.

ib. 1. 1. 192.

రక్షితము * adj. Preserved, saved, protected. కా
పాడబడ్డది.

రా n. s. A stone. శిల. D. ఆనూతికిరాకట్టుకట్టం
చిరి they built the pond round with stone.

DRB. 550. శుశ్చరాజగతిపై, శుశ్చిడికంభములుమె
చ్చుగానిలికి, యామిదానిలంపుబోదెలు.

రా n. s. A king. రాజు. రాకులము the royal race.
కొండరా the king of hills. రారాజు the king

of kings. రాకొమరుడు the king's son.

రా A particle expressive of contempt or disre-
spect (in poems ర, as,) Swa. 3. 128. యేలరయీ

చలంబుడియేలర, చాలరసాలమాలతీజాలములొ.
రారానందకుమారక రారానవనీతహార రారాకృ

ష్టా రారారాజలయేలిక. ఆట్లాచెయిరా come you
must do this? కాన్తిపిలుపురా call him will you?

దాన్నిరేరా come bring it here. పోరా come be-
gone.

రా The imperative and root of వచ్చుట. మాయిం
టికిరా come to my house. రాతలవినాడు he

thought of coming. రాలేను I cannot come. T.
4. 173. దగ్గిరరానెద్యోని, అనగానూమిశుమనకు

వచ్చేటప్పుటికి యెదురుగాపోయి when he drew
near, she turned towards him. A. 6. 99. పుళిం

దత్తవల్పందంబులవనికొనల్లద పొడుపొడుమన్నలు
లుకొముల్లులుకొరాకొ.

రాంకవము * n. s. Woollen. Any thing manu-
factured of wool, or hair. సెకలాకులుసెలా

లుమొదలయినవి. D. A. 5. 114. Ranga Rav. 1.
164.

by Hindu females on the back of the crown of the head. జడమిళ్ళ.

రాజులు or రాజులు v. n. To shine, to be glad, to rejoice. ప్రకాశించుట, ప్రియమందుట. D. శంతోషించుట. BRY. II. 869. నిర్భరవశోజయగంబునాయరముపై రాజులై వెళ్ళు. Radha. 1. 29. సీతలై వెళ్ళు ప్రసన్నులై విగోయనిచన్దవట్టనిచ్చు రాజులయూరపింధమడి నేననిపెన్నెరు లంటనిచ్చు. Saranga Dhara Charitra. 2. 80. అల్లనగాధిరాజు సుతనర్మి మేనక ముద్దుపట్టిరానిల్లి కుచంబులానిగ మకించుటకంటెవె. A. 5. 118. కుచక్షణికాంకరాగమా, అనుదెయటంచు రాజులినయట్లుగ రాజిలివిచ్చె శింశుకా. టీ. రాజులినట్లుయగ, శంతోషించినటుంవలె నె, రాజులి, శంతోషించి. BD. 5. 33. బసవనియస మవిప్రాజతభక్తి, రసవాధి తల్లివిరిసినిట్ట మెడవరాజు ల్లికిన్నరప్రహ్లాదయ్యచనియె.

రాగుట v. n. To be enraged? perhaps this should be రేగుట. Pal. 52. రాగన వేళలరంకెలనేయు.

రాగులు n. s. (K.) plu. The grain called చోళ్లు, రమిదెలు Ragi or Raggy, or Natcheny, or Eleusine Coracana or Cynosurus Coracanus.

రాగోల n. s. A forked stick. కూలమువంటికుంగల కర్రఅనితోచినది. Pal. 104. తరువువారుచుగోళు పెళ్ళ పెళ్ళ నార్చి సామంతరాగోలచాచియుపురికి, తల దెగబాడిచినధరమాదగూరె.

రాచ adj. Of or belonging to the caste of రాచవారు (Rāṅawāru) Highlanders i. e. శూద్రులు, శూద్రులసంబంధమైన. రాచపుడమి రేడు a high-land chief. తోడులేక చావదు రాచపీనుగ a proverb denoting that every great man's fall ruins many persons. UH. 4. 199. రాచనగసులధమా వేల్పురాచపీడు రాచశిరిమాని నీనికారాచలంబు రాచపాపనిమాటకు రాచనుసెకొ రాచజడ దారిలీల యారాచమాల. రాచమాల a Paria who was formerly a శూద్రుడు. R. 4. 39. రాచపొల్లు లేచేకన do not despise a decayed gentleman: he may one day rise to power.

రాచకార్యము n. s. Affairs, politicks, transactions, business. వ్యవహారము. Sar. D. 2. 262. రాచకార్యముదాచరాదయ్యమాకు.

రాచకొమరుడు n. s. The king's son, a prince. రాజపుత్రుడు. Yayati. 5. 27. రాచకొమరుకోర్కె దీర్చి.

రాచకొలము, అనగా శూద్రులకులము. D.

రాచకోడి n. s. A wild goose with a beautiful purple plumage, and scarlet beak and crest.

రాచపుండు n. s. Gangrene, carbuncle, or cancer. The noli me tangere, an abscess in the back. రాజవ్రణము.

రాచయశిరిక n. s. A kind of emblic myrobalan. ఉసిరికలో భేదము. D.

రాచరికము See రాజరికము.

రాచిలక n. s. The large red parrot. రాజకీరము. D.

రాచుకొనుట v. comp. To rub one's-self (against any thing.) రుద్దుకొనుట.

రాచుట v. a. To rub. To cover (with any substance;) to whitewash. To file. కర్పించెననుట, శరీరము గంధాదులచేతలేచునము చేసెననుటయు, ఇల్లుగోడ అలికెననుటయు. D. రుద్దుట.

రాచుకొనుట v. a. To acknowledge (the receipt.) రాబట్టుకొనుట. నేనుశుంభించిన గ్రంథము నురాచుకొవలసినది Please to acknowledge the receipt of the book.

రాచులి n. s. A prince, or princess. రాజకుమారుడు. D. రాజపుత్రిని.

రాజ * adj. in compos. Royal; belonging to a king. Lunar, belonging to the moon. Chief, eminent. రాజసంబంధమైన, చంద్ర సంబంధమైన. శ్రేష్ఠమైన, ముఖ్యమైన. R. 1. 124. ఆరయ రాజానుగ్రహముగల్గుగాకేము, కలువలదళములగలువసావు.

రాజము * In composition denotes superiority as చాళరాజము a noble bow. శ్రేష్ఠము. DRB. 603. జమదగ్నికతపిచ్చెచాళరాజంబు. N. 9. 200. మఘరాజమొనర్చెను a noble sacrifice.

రాజకస్తూరిక * n. s. Dry ginger. శుంఠి.

రాజకార్యము * n. s. A royal deed, politicks. రాజయొక్క తని, దివాణపుతని.

రాజగృహము * n. s. A palace. రాజయొక్క నగరు.

రాజత్వము * n. s. Royalty. అస్యదురాజకావడము. D.

రాజదంతములు * n. s. plu. The bright or chief teeth. i. e. the foreteeth. ముందరితండ్లు. D.

రాజధర్మములు * n. s. The duties incumbent on a king. రాజనీతులు, విధివత్తు గారాజచేయవలసిన కనులు.

రాజధాని * n. s. A metropolis or royal residence. A presidency. ఊట్టాము, కనుబా. D. రాజయొక్క ప్రధాననగరము. SC.

రాజనములు, or రాజనాలు n. s. A reddish kind of superior rice. వడ్డల్లో భేదము. D. Paidimarri.

4. 166. రాజనంపు బొటకరలుని గుడెజంపులపేరక. H. 4. 154. 157. పోతకంటిరాజనాలు, మాడప్రోరాజనాలు, బిలకరరాజనాలు, పొన్నురాజనాలు, జాజరాజనాలు, వాళినరాజనాలు, గంమారరాజనాలు.

రాజనీతి * n. s. Royal polity : civil and military government. రాజయొక్క ధర్మము.

రాజన్యదు * n. s. A man of the regal, or military tribe; being the second Hindu pure caste. క్షత్రియుడు. D. Vish. 2. 263. ఆ రాజన్యకనూభవులు.

రాజకుత్తి * n. s. A queen. రాజయొక్క భార్య.

రాజపురోహితుడు * n. s. The king's chaplain.

రాజపెట్టుట v. a. To kindle. రగిలేటట్టు చేసుట.

రాజవింజము * n. s. The orb of the moon. చంద్రమండలము.

రాజవీజి * n. s. One of royal descent. రాజవంశమునందు పుట్టినవాడు. D.

రాజమార్గము * n. s. The high way ఘంటావధము, పెద్దగాట.

రాజమామము * n. s. The pulse termed అలసాం (డలు Dolichos catieng. అలసందలు. D.

రాజయత్నము * n. s. Pulmonary consumption. క్షయరోగము. D.

రాజతాఁగము * A simple and easy mode of abstract meditation; as distinguished from the austere and rigorous modes. (M.M.)

రాజతాఁగి * n. s. He who practises the రాజతాఁగము.

రాజతాఁగ్యము * adj. Proper or suitable for a sovereign. రాజార్హమైనది.

రాజరాజు * n. s. An emperor, or universal monarch. The god of riches. కుబేరుడు, దుర్యోధనుడున్న. D. రాజులరాజు.

రాజరికము * n. s. Government. ప్రభుత్వము.

రాజరీతి n. s. Royal style, also Tinsel. బ్రహ్మరీతి. హెన్రీ రీతి. SC. కాకిమంగారు.

రాజర్షి * n. s. A man of the క్షత్రియ caste who by religious austerity has become a saint. రాచవాడు గావుండేముని.

రాజవల్లభము n. s. A kind of cloth. BD. 3. 102.

రాజవి * n. s. The blue jay. చాలిబిట్ట. D.

రాజవీధి * n. s. The mainstreet. పెద్దవీధి.

రాజవేయుట v. a. To kindle, light, or set on fire. రగిలపెట్టుట. never రాజించుట as stated erroneously in some grammars.

రాజశేఖరము n. s. A sort of cloth. BD. 3. 102.

రాజశ్రీ Prefixed to names, a title, like Mr.

రాజశి * adj. 'Impetuous' (seems to be derived from rajas dust, that which is of the earth, worldly, earthy. అరవపపార్థివపురుషతోజాతా యేలో కాస్తేపిపార్థివాః. A†.) 'Arising from a disposition to secular pursuits' W. విహితగుణోత్పన్నమైన. రాజశియజ్ఞము or రాజశిపూజ worship offered to obtain a particular object or for fame and looking well in the eyes of men. కామ్యార్థము గా గానిదంభార్థము గా గానిచే సేపూజ. Bhagavat Gita chap. 17. అధిశంధాయకులందంభార్థముపిచైవయత్, ఇజ్య లేభరతశ్రేష్ఠతయజ్ఞంవిధి రాజశిం.

రాజశీము * n. s. Passionateness, heat of temper.

Hauteur, pride, arrogance. వారిద్దరిలో పుకడు రాజనుడు పుకడు సాత్వికుడు one man is haughty the other man is meek. వాడుబలకకుండా రాజశిముగా లుండినాడు he haughtily refused to reply. రజోగుణమువల్లకలిగినది. RKD. states as follows. త్రి రజోగుణోద్భవః, తల్లక్షణంయథా, ఆరంభయతి తాదైర్యముశతో కార్యకరిగ్రహణిషు మోచ సేవాచాశ్రంరాజశంకుణలక్షణం ఆరంభయతి తా ఫలాధాంకర్తానుష్ఠానశీలతా*|| శింక్షేనతల్లక్షణంయథా, యేనాపి కార్యణలోకాభ్యాతిసుచ్చితుశ్చలాం, నచశోచత్యశింక్షతైతద్విజ్ఞేయంతురాజశిం*|| తస్మాద్దైర్యధా, దేవత్యం సాత్వికాయాంతి మనుష్యత్యంచ రాజసాః, తిర్యక్త్వంతామసానిత్యుచ్యేపాత్రివిధాగతిః*|| తద్గతి ప్రకారాయథా, రుహ్లామల్లాసతావైవపురుషాః శశ్రువృత్తయః, ద్యౌతపాసప్రశం గాశ్చజఘన్యా రాజశీగతిః|| రాజాసక్షత్రియాతైవరాజ్యతైవపురోహితాః, వాదయద్ధ ప్రధానాశ్చ మధ్యమా రాజశీగతిః|| గంధర్వా గుహ్యాకాయ యోమిధానుచరాశ్చయే, తదైవాశ్చరశశ్చిర్యా రాజశీమూర్తమాగతిః|| ఇతిమాసవే ౧౨ ధ్యాయః. RKD. page 7827.

రాజశీర్షము * n. s. A large species of snake. పాములదినేపాము. D.

రాజసూయము * n. s. A hecatomb or sacrifice performed by a monarch, as in the case of Yoodhistira and others. పుకయజ్ఞము. D. M. III. 6. 79.

రాజశ్రీ * n. s. A woman of the శ్రీశ్రీయ caste; this is ignorantly used for రాజశ్రీ.

రాజహంస or రాజహంసము * n. s. A white goose or drake with red legs and bill; perhaps the flamingo. Phrase for an excellent king.

ఎర్రని కాళ్ళమురికిల తెల్లహంస, రాజశ్రీస్తుడు న్ను. D.

రాజాంకుడు * n. s. Siva: who has the moon as his emblem. శివుడు. BD. 5. 298.

రాజాంఁము * n. s. Government. ప్రభుత్వము. యిప్పుడు రాజాంఁముతలక్రిందులైనది that government is now shaken.

రాజాక్రాంతము * adj. Usurped, seized, invaded by marching troops రాజవల్లకల్పకోబద్ధ.

రాజాదనము or రాజాదనవృక్షము * n. s. Butea Frondosa. Buchanania latifolia. Mimusops Kauki. కింఘళము, మోడుగచెట్టు, బ్రయాళు, మొరలిచెట్టు, (రాజమామిడిచెట్టు) యీరకా, పాలచెట్టు. SC. It is a name applied to three different trees.

రాజావర్ణము * n. s. A sort of lapis lazuli having a sky blue, or lilac tint. This stone is ground down into powder which painters use for a delicate light blue tint. It is of small money value but considered to bring good luck to the possessor.

రాజి * n. s. A line or row. శుక్తి. D. BD. 5. 1195. పుష్పరాజి a heap of flowers.

రాజికము n. s. (a common but bad word) The oppression of the government or act of the king as opposed to దైవికము evil preordained by providence, or the visitation of God. The two united రాజికదైవికములు are casualties దివాళిపువారివల్ల శింభవించెఆశుద.

రాజిత * adj. Adorned, embellished, illuminated, irradiated. అలంకరించబడ్డ, వెలిగే.

రాజిలము * n. s. A snake equally thick at each end as if it had two heads. Amphisæna. యీరాకారనిర్విచిత్తిశిరస్సర్పము, మత్స్యభేదము. SC. BRY. 3. 233. వల్లికమునకు నాశివగిరికినిరాజిలంబునకునురగవిభునకుకలివింక మునకునుభుగకులాధిపునకు. ఈశ్రయోగమువల్లయిదిదిక్కుమాలినపామనితెలుస్తున్నది.

రాజిల్లు v. n. To shine శ్రుకాశింబుట. D. R. 3. 7.

రాజీపము * n. s. A lotus. Also a large fish called Cyprinus niloticus. శుద్ధము, యోరకలువము. D. విశాలనేత్రమీనము.

రాజ * n. s. A king, prince. A lord, baron, laird, earl, count, nobleman, gentleman. శ్రీశ్రీయదు, శ్రీశ్రీయకులశ్రేష్ఠుడు, బ్రహ్మబాహుబాహుడు, దండయుద్ధప్రజాపాలనకర్త శ్రీయోవదేవి, శ్రీభువు. D. రాజవారిస్సీమ lands which to this day are ruled by the old Rajas. నాదేమి నాకు రాజా is he my master?

రాజుట v. n. To take fire, flame, begin to burn. పొగరాజుట. D. శ్రీధూమితమగుట. R. 6. 142. మొగములు రాజగాముడుత ముక్కులగోరపుగోరలకాబాగదగులగ. S. 3. 212. దినదినమున నకయేవనమున నేకకయన్ననింటపొయిరాజుడుగా unless I go every day to work I cannot keep the pot boiling. వానికిపీనికి రాజుతూవున్నది they are on bad terms.

రాజేశ్రీ Error for రాజశ్రీ.

రాజోపచారము * n. s. Homage of servants to their master. రాజుకుజరిగే శిక్షాఁ.

రాజ్ఞి n. s. A queen. ప్రభి. రాజ్యముచేసేటిది. Lalito. I. X. 29. రాజ్ఞిభవపురస్సాశ్వస్థిరాభవవరానసే.

రాజ్యము * n. s. A kingdom, principality, country, district. Administration of government, presidency. పుకరాజయేలేదేశము, ప్రభుత్వము. ఆతడురాజ్యముచేయుచుండగా while he reigned, while he was in power. మారాజ్యమునకు వెళ్ళుతున్నాను I am going home, I am going away. యిదిఅడివిరాజ్యము this is a woody spot, a forest scene. యిసుకరాజ్యము a sandy place. రాజ్యభ్రష్టులై being expelled or expatriated.

రాటు n. s. Appearance, breaking out, as of rats or thieves. రచ్చ, రొప్పు, రంపు. ఆయింటిలోయెలుకలరాటుగావున్నది the rats broke out in the house. S. 3. 340. సోటికూటికిరాటుచెచ్చుకొంటిగదాయని, తినేకూటికి పుకతంటాపెట్టుకొన్నాను గదాయని I saw that I had got into a scrape which might cost me my bread.

రాట్టము or రాట్టుము n. s. (from రహటము*) A spinning wheel. నూలువడికెడి. D. S. 2. 455. వడిదారముచేచెలుకద్రోక్కుడువలకయుదిండుకదురుగుంజలునుంద్రోక్కుడు బొమ్మయునుంద్రిప్పుడు పుడకయునుండుగురాట్టుములుగైకొనుచుక. రంకులరాట్టుము a merry go round (lit. the prank wheel) A whirling machine; called in England an "up and down."

రాట్టు * n. s. A king, రాజు D. T. 1. 51. కృష్ణ
మంత్రరాట్రిలకుడు.

రాదు He will not come, he does not come. The
3d pers. sing. masc. neg. aorist of వచ్చుట.

రాదు n. s. A post, or pillar. గుంజ. D. పితముకా
లు. OG. A. 6. 13. ఔరులుమాలిరాదువిక్ల సేతా
లపాదరి సీమజనుచు. ఔరులుమాలి, మూటలుకుడిపా
యి, రాదునిక్కు, మలరాదుమాత్రముఅవశిష్టముగా
వున్నటువంటి.

రాద్దసయుడు * n. s. A king's son. రాజపుత్రుడు.

రాద్వంశము * n. s. Royal race, or lineage. రా
జాస్యవాయము. R. 5. 225. రాద్వంశకుయోధివి
భుడు.

రాణ n. s. Brightness, lustre. Cheerfulness. శ్రీ
కాశము. D. ఉల్లాసము, సాంపు. Siva. 4. 36.

రాణసెప్పారుపైతాంపు నీగిరితళుకులకోరలత
రకశంబు. టీ|| రాణసెప్పారు, శృంగారముచేత సె
ప్పారున్న. Satya. 4. 78. రావిల్ల కల్లులరాణమిం
చె. Vish. 8. 181. ప్రాణేశుడులేమిదుఃఖ వీరవశ
యగునుంరాణచేతియుంట్లగనియయ్యేకామింజూచి.
KP. 6. 232. సెంపుడుజిల్ల బోదతోరాణదలిర్పబ
ల్లుటకరంబవురాశము.

రాణి n. s. A queen, a king's wife.

రాణించుట v. n. To shine, be illustrious, be
splendid. శ్రీకాశించుట. D. Dab. 310. line 12.
రతనంపుబాన్తులు రాణింకదొంగ. H. 5. 22.
చంద్రభాగనియాధి శిరిమోము రాణించు. Bhanu-
mati Parin. 4. 138. గుబ్బనగ్గవమొడకుంకుమర
శమంతిరాణింకముత్తాలరవకదొడిగి.

రాణివాసము n. s. The female apartments, the
queen's house. అంతఃపురము. HN. 4. 64. యో
జినాథులరాణివాసములు చక్షుః కామకాపాదిని
శ్రేష్ఠీలాలితహర్షవాటికల.

రాణువ n. s. An army. చతురంగబలముగలసేన. D.

రాత n. s. Vide వ్రాత. రాతారాతా Alas! alas!
యదిగాతలరాతగదా see this is my destiny.

రాతపన్నెగుడ్డ Painted chintz. చీటిగుడ్డ.

రాతి adj. (infl. of రాయి) Made of stone. రాయి
తోచేసిన. వాదిరాతిగుండె he is a hard hearted
man.

రాతినార n. s. Stone hemp, an article like as-
bestos. పైకమందుడినును.

రాతిపాచి n. s. The lichen rotundatus (Rottler)
a rock moss, used in medicine (Ainslie) పైక
మందుడినును.

రాతిపువ్వు n. s. A fabulous coral or flower on rock
imagined to distil quicksilver. శిలాపువ్వుము, శి
తశివము. Vema. 159. నరునిమిందుచేతనారి గర్భ
ముగట్టె, రాతిపువ్వుచేతరసముగట్టె.

రాతిబొమ్మ n. s. A stone image. శిలాప్రతిమ. Ila.
3. 200.

రాతిరి for రాత్రి. A. 4. 146. వగులురాతిరిరాతిరిబగ
లుజేసె. T. 1. 142. Jagann. 2. 5.

రాత్రము * n. s. A word only used in com-
pounds as త్రిరాత్రము Three whole days. La-
lito. 3. 8. త్రిరాత్రోపాదకాచ్యుద్ధస్తామేపూర్వా
హయేత్తథా.

రాత్రి* n. s. (plural రాత్రులు or vulgarly రాత్రిళ్లు)
Night. As an adverb "at night" this means
To night or last night according as the verb
is past or future. రాత్రివచ్చిరి they came last
night. రాత్రిపోతాడు he goes to night. అఫకా
రాత్రి midnight. రాత్రియిలుజొచ్చి signifies at
night. Dab. 206. రాత్రికాదికాళరాత్రిగాపా
లు This is not night but the shadow of death.
రాత్రిటింతల At nights, in the night.

రాత్రించరుడు or రాత్రినరుడు * n. s. A night
wanderer i. e. A goblin, or fiend. A thief. A
patrole. రాక్షసుడు, దయ్యము, దొంగ, రాత్రిళ్లన
గరహోధనవేసేతలారివాడు.

రాత్రింబగళ్లు n. s. Night and day (the sunna be-
ing inserted as a conjunction) అహర్నిశము, రే
యిబగలు.

రాత్రిబొగరము * అనగాకుక్క. D. A dog.

రాదీగునుట v. a. To pull down, to take down.

ఈద్యుట. N. 4. 212. తద్గజంబులుమదక్రోధంబు
లాదైత్యపుత్రునిమందంబులజుట్టిరాదిగి. BD. 4.
283. వీరతెంచితుండంబుకట్టిరాదిగి.

రాదీయట v. a. To pull off or take out. (from తీ
యు.) ఈద్యుట. In Telugu Miscellany Vol. I.
p. 300 a song says, సీ|| శివతులందరుగూడిజకన
మైవిభునిరక్వకుబోధించిరాదీనిరమ్మ.

రాదు The third person neuter singular negative
aorist of వచ్చుట to come: "it comes not."
meaning she or it comes not. Likewise of వలసె
నది ought. It is used thus కోవకడరాదుగానిచె
వుతాను you must not be angry but I will
tell you. నిరాశకారాదు we should not give
up hope. అట్లాచేసినట్లు యెంచరాదుగాని we
must not imagine he has done so, but yet.
నేనుయిక్కడవుండరాదు I must not stop here.

రాధాంతము * n. s. Axiom, demonstrated truth; proved and established fact. శ్రుకటముగానిర్ణయించడము. D. సిద్ధాంతము. L. 9. 36.

రాధ or రాధిక * n. s. Rādhā or Rādhicā the aunt (అత్త, మేనత్త) to Krishna; whose favourite mistress she was during his residence in Vrindāvan, amongst the cowherds: she was the wife of Ayana Ghōsha who is also called (అనామధేయుడు Anāmadhēyudu) or Nameless. Radha is expressly styled సందుతోబుట్టుగోవిందునకత్త. Ila. 1. 63. మునినాథమారికథోమును నేనుపొందుగానీనలవిందుగావించినందు, సందుతోబుట్టిగోవిందునకత్తయైవరగుతాకరయనవరలురాధ, తానెత్తివెంచగానిగునిశాశఙ్గిమిదవడిసేలబలుతారబారుచేసి, గోపాలచేపుతోగోపించెనుపుడెట్లుదక్షిణనాయకాధ్యక్షుడైన, దేవకీసునుడానారి పీఠతీర, తీరుగానేత. The whole fable of Radha is apocryphal, beginning with Jaya Deva and the Padma Purāṇ. The history of Krishna given in the Bhagavat makes no mention of her.

రాధిక * n. s. See రాధ.

రాధేయుడు * n. s. A name of Carna, a hero celebrated in the Mahabharat. కనుకడు.

రాని (Neg. Rel. participle of వచ్చుట) which has not come, that which shall not come or does not happen. పనికిరాని, అక్కరకురాని useless. చెప్పరానిమాట what is not fit to be said. వచ్చీరానిమాటలు a half formed pronunciation as that of a child beginning to speak. వాడువచ్చీరానివానితోజలే his coming is of no use, though come he is as useless as if absent. చదువరానివాడు he who cannot read. చదువురానివాడు one who is no scholar. చదవరానిజాము an illegible letter. యమ్ములురానిపిల్ల a girl whose breasts are not yet grown. Yāmuna Charya Charitra. 1. 73. వచనములురానికడుచిన్నవానిని స్తు thee, a child unable to speak.

రాను (The first person neg. aor. of వచ్చుట to come) I will not come or I do not come. Also the adverbial; as రానుపోను both coming and going. రానుపోను పదిదినములుబట్టును to go and return will take ten days. రానున్నది that which is to come or to happen. Sumati. 137. రానిది కోరినరాదదిరానున్నదికోరకున్న రాకుండ

దుగా what cannot happen cannot happen though desired: that which will happen though undesired will not fail to come.

రాపాడుట v. a. To plague, torment. వేధించుట. Sar. D. 339. నాకూర్చిపట్టిరాపాడిచిత్రాంజలజతోబెట్టికరకుతాడులపెడకట్టుకట్టించె.

రాపిడి, రాపుడి or రాయిడి n. s. Rubbing, filing, friction. Plague, torment. తెరియక. D. వేధ, ఉపద్రవమున్ను. Swa. Preface 5. ఘనమైనరా రాపుచనుదోయిరాయిడి. P. 3. 242. అధరణీసురుచేరిరాయిడికట్టి రారాపుచేరను. ib. 1. 304. క్రోవిగుంటలుడక్కగుల్లబుచిక్కం వివిరణంకం రాయిడికిమిడికి. టి ఉపద్రవమునకుదంకలరాపిడి చేత through annoyance or terror of thieves.

రాపు or రాపుడి n. s. A rub, rubbing, filing, friction. ఋయక.

రాపాడి n. s. Filings, dust of iron by a file. ఆకురాయితోరాచగాపడేరజము.

రాబట్టుట v. a. To receive, receive back, recover, regain. వచ్చినదాన్నిరాబట్టు receive that which is sent to you.

రాబడునది That which comes, or happens. వచ్చేటిది, శంభవించేటిది.

రాబడ్డ or రాబడిన A past rel. p|| of వచ్చుట to come. రాబడ్డజాము the letter that came.

రాబులుకు n. s. A heron. lit: the royal bird కంకము, లోహపుష్పము.

రాబోవుట To be at hand; thus, వానరాబోతున్నది rain is at hand, rain is approaching, or is to be expected. వచ్చేటట్టుగావుండుట.

రామ * n. s. A woman. స్త్రీ.

రామి or రాముడు * Rāma a celebrated hero, whose sacred name శ్రీరామ is applied as a title of excellence, and is inscribed at the head of every account, or bond or letter; should the common name Rāma occur in the course of the document they frequently omit it, leaving a blank space. There were three heroes of this name, who were considered incarnations of Vishnu.

రామకీర్తన * n. s. A hymn to Saint Rama. రామవిషయమైనపాట.

రామచంద్రుడు * n. s. The glorious Rama.

రామచిలుక * n. s. A species of parrot, with a blue head, green wings, golden breast, scarlet body and long tail, feathers of a purple colour.

It's note is very sweet and it easily learns to speak. There are other species variously named according to their colours. బిలుకలలో భేదము.

రామతము * n. s. Assafœtida. యింగుపు. D.

రామతామ్ర plu. రామతామ్ర n. s. A gigantick palmyra tree. బ్రహ్మాండమైన తామ్రచెట్టు.

రామతేష్ట n. s. అనగా బిలక. OG. 46.

రామత్రతాపము or రామమాద n. s. An ancient gold coin (నిష్కము) weighing ten pagodas.

రామఫలము, రామాఫలము n. s. The great red custard apple, called bullock's heart, or, sweet sop, annona reticulata. See రీతాఫలము.

రామబాణము n. s. A bookworm (tinea) lit: The arrows of the hero Rama; as these worms spare no volume whatever, being indiscriminate in destruction. Equivalent to "the bolts of Jove." పుస్తకములనుకొట్టే పురుగు.

రామభద్రుడు * n. s. The glorious Rama.

రామమాద n. s. See రామత్రతాపము.

రామము * n. s. A sort of deer. వృకమారకమ్మము. SC. H. 3. 9. బింకలలో భేదము.

రామములక n. s. A certain root.

రామరామ interj. Alas! alas!

రాములు n. s. A sort of fish. మత్స్యభేదములు. D.

రామవరము or రామవాక్యము * n. s. Lit. the word of Rama, a phrase for a sacred promise, an irrevocable word, absolute truth. "God's truth."

రామసాగరములు n. s. plu. A species of rice. వడ్డలలో భేదములు. D.

రామానుజులు or రామానుజాచార్యులు * The name of a certain saint among the Vaishnavites. See భాష్యకాలు.

రామామణి * n. s. A jewel of women. i. e. a superior woman. స్త్రీరత్నము.

రామానుగము * n. s. The Rāmāyan: the second epick poem of the Hindus, recording the adventures of Rama, the son of Dasaradha.

రామార్పణము గాయిచ్చుట v. a. To give in solemn donation.

రామి The neuter noun of వచ్చుట plu. రాములు.

The not coming రాకపోవడము. నేయరామి im-practicability. తిక్తరామి the difficulty of turning it. Dab. 79. కానరామి the impossibility of seeing. BD. 5. 118. Yayati. 3. 126. అక్కచుడు రామినవ్వడ పొక్తు చునీదేయన గrieved at his not coming; at his non-arrival.

రామేశ్వరము * n. s. Rāmeswaram, a holy place, (vulgarly called Ramisseram) situated between the island of Ceylon, and the Coast of Coromandel, where the Hindu deity Rama is said to have formed what is called "Adam's bridge," and thereby to have passed from India to Ceylon.

రామ్ములక n. s. A certain root? రామములక.

రాయంచ n. s. The phœnix or fabulous swan. రాజహంస. D.

రాయడి or రాయిడి n. s. Rubbing, plague, trouble, annoyance, ravages. ఒరియక, ఉపద్రవము. I. 14. 26. రాయడిలేక శరణంబులైన త్రోవలజ నువ్వహస్థులు. ib. 24. 54. మాయవాసినయంతరమ రియంద్రియముల రాయడిదవ్వనా రారావుదవ్వ. టీ|| రాయడిదవ్వను, ఆ బాధపోవును, ఆ రారావు దవ్వను, ఆ యింద్రియో పద్రవములు పోగా. R. 2. 89. కలువచెలిదొంగ రాయిడిగలుగునింక ననుచు, దొంగరాయిడి, చోరోపద్రవము. Pal. 74. రా పుత్తులకప్పటి రాయిడిమార్పి.

రాయడించుట or రాయిడించుట v. n. To rub together. ఒకటితోనుకటి పురుసుకొనుట. Vish. 3. 113. నానాకీరీట విస్వస్త్రశ్రుసూన సౌరభములాం దొంటితో రాయడింతు. Naish. 6. 124. కుచంబులు రాయిడింతుగా. P. 1. 587. మిట్టననుంగవరాయిడింతు మైదీననటింతు. టీ|| రాయిడింతు, పురుసుకొనుచుండగా. Vish. 6. 13. రవలిమత్తైలమోతరాయడింతు, ధ్వనులు పుకటితోనుకటి పురుసుకోగా. H. 4. 2. మగరాజి రాయడించుమందిరభూమి. వజ్రమణులకాంతులు పురుసుకోగా.

రాయడు n. s. (A word used only in compound phrases) King, master, lord; as పులుగురాయడు the king of birds. i. e. Garuda. తేనుంగురాయడు, ఆంధ్ర నాయకుడు the name of the god worshipped at Chicacole. కొండలరాయడు the king of hills. i. e. the Himālaya. A title (like Mr.) assumed by Vyāpāri bramins; as రామరాయడు, గోవిందరాయడు. It's plural రాయలు was the title assumed by the last Telugu dynasty; the kings of Vijayanagaram.

రాయబారము or రాయభారము n. s. A negotiation, message, embassy. Intercession. శంధిచేయడము, శులహాచేయడము. D.

రాయభారి n. s. An ambassador. శంధిచేసేవాడు.

రాయలు n. s. See రాయడు.

రాయశాగాడు n. s. A secretary. జాములుక్రాసేవాడు.

రాయశీము n. s. Clerkship. జాములుక్రాసేవుద్యోగము.

రాయి n. s. (Gen. రాతి Instr. రాత, plu. రాళ్లు) A stone. శిల. D. యిటికెరాయి a brick. రాయిరత్న stone &c. [here రత్న is an Anuk.] రాతికట్టు భూమి stony soil. చిట్టెల్లరాయి a lump of dross. ఉత్పరాయి a crystal or bit of salt. ఉత్పరాయి వతనేను తెలికొడుకును పెట్టుకొన్నాను I have one single son whom I have kept as a pet. ఉత్పరాయిరాయివతతెలికొన్నాను I am left solitary. A proverb says చలివందిటికుండలో రాళ్లు వేయడము to dissuade one from a good deed.

రాయిడి n. s. See రాయడి.

రాయిడించుట See రాయడించుట.

రాయిడికత్తె n. s. A jade, or wretch. పోరు పెట్టేటిది. Zacc. 6. 84. రాయిడికత్తెలైన పెనుబాయిడియత్రలయిందగ్గకోద్రముల్ సేయవిలాసినుల్.

రాయిరత్న Stones and rubbish. See రాయి.

రాయుట v. n. To rub, to be rubbed, roughened, or frayed. వానిగొంతురాసినది he is hoarse. (his voice is roughened.)

రాయుడు n. s. A title like 'Laird,' or 'Squire,' or "Mr." used among native gentlemen of the Velma caste. రత్నాంబరంబులేరాయుడిచ్చు. (Anon.)

రారాజు n. s. A 'king of kings.' రాజులకురాజు, మహోద్ధనుడు. D.

రారాపిడి, రారాపు plural రారాపిళ్లు or రారాపులు n. s. Rubbing, plague, annoyance. మిక్కిలి తెరియక. D. ఉపద్రవము, వేధ. రారాపిళ్లు, పురయిక. OG. Siva. 4. 113. రాగాపిళ్లుభుజాంగదంబులమణిరాలం. టీ|| రారాపిళ్లు, పురుసుకోవడములచేతను. ib. 3. 89. కడుకారాపుతోగొంతుడు ద్వేషంబందగ జేయ. టీ|| మిక్కిలితద్రవముచేస్తున్ను. H. 3. 65. ఏగాతాళగలేరా, రాగానన్నేగనలేరా, రారాపుల్, మేరామోహనరూతుశరీరా. Radha. 1. 35. రారాపుజేయకృష్ణుడు.

రారాపు adj. Rubbing together. తెలికొనెకటి తెరుసుకొనే. Siva. Preface 5. ఘనమైనరారాపుచనుదోయిగాయిడి. టీ|| రారాపు, తెరిపిడిగల.

రారేక or రారేకు n. s. A jewel worn by children or women on the forehead. రావిరాకు. OG. Mitra vinda Parin. 2. 28. చురుకుంగలపుచెక్క
C. P. Brown's Telugu Dictionary.

దంతు పనిపాళ్లుకొడచు రారేకతో కురులల్లాడనిటాలమెత్తుకొనియున్నుకొనేద.

రారేకు n. s. A king, a ruler. భూపాలుడు. OG.

రాలగొట్టుట v. a. To knock off, beat down. రాలేటట్టుకొట్టుట.

రాలిపివేయుట or రాలివేయుట v. a. To knock off, beat down. రాలిపుట.

రాలు n. s. Error for వ్రాలు Writing. వ్రాత.

రాలు A feminine singular affix; as దుఃఖితురాలు she who grieves. నేనుదుఃఖితురాలైవున్నప్పుడు while I was in grief. అదిబుద్ధిమంతురాలు she is a sensible woman. The masculine form is దుఃఖితుడు he who is in grief. బుద్ధిమంతుడు he who is sensible.

రాలు Contraction of రాళ్లు n. s. plu. Stones. BD.

4. 1518. కరములగోడరాలాదికొనుచునుల్పాలించివెనుచు. మగరాలు, వజ్రములు Diamonds.

రాలుగాయ n. s. A varlet, rogue, a wicked or mischievous boy. తుంటిల్లకాయ.

రాలుగాయతనము n. s. Wickedness. తుంటితనము. H. 5. 126. వాడునానాటికభివృద్ధివరలపెరిగి, కాకలనుదీరిగడిమారిగట్టిచారి, రాలుగాయతనానవేరజపుదారిసారిచేరెనెరాగంట్లమూరియయ్యె.

రాలుచుట or రాలుపుట v. a. To knock off, beat down. To drop. రాలకొట్టుట, కాయపుట. అదికండ్లనీళ్లురాలినది she dropped tears.

రాలుట v. n. To fall off, to run or flow off, as tears &c. తురకపూట. D. ఆకులురాలుతవి the leaves fall. వానికండ్లలోనివీపులురాలినవి fire flashed from his eyes. యాకరువులోజనమువుత్తురాలినట్టురాలిపోయినది in this famine the people melted away like so much salt. BD. 5. 854. చాలదోయిటనెత్తి చల్లిననినుము రాలనియట్టియరత్నాంతరమున. P. 2. 141.

రాలుపుట v. a. To knock off, to beat down. రాలుచుట.

రావము * n. s. Sound, voice, noise. ధ్వని. D.

రావడము The infinitive of వచ్చుట q. v. coming.

రావణహస్తము * n. s. A kind of fiddle. వీణాభేదము. SC. Balrama. 5. 24. కావళత్ దోళ్లుశంఖములురావణహస్తములుడిండిమంబులుమురళికలును.

రావణుడు * n. s. The sovereign of Lanka, or Ceylon; (literally, he who afflicts or injures.)

లంకేశ్వరుడు, హింసకుడు. R. 3. 69. దైతముల
రత్నికలదామలు రామని దాశరథిచైత్రుండు.

రామనికోట A labyrinth, a great puzzle.

రావి or రావిచెట్టు n. s. The poplar leaved fig tree. *Ficus religiosa*. అశ్వత్థము, పిప్పలము. రావిఅకురితిగావణికినది she trembled like an aspen leaf; the leaves of the fig tree being proverbial for fluctuation. గంగరావి, అనగా బ్రహ్మదారుచెట్టు the portia tree. *Hibiscus populneus*.

రావించుట v. a. To cause to come; to send for వచ్చేటట్లుచేసుట, పిలిపించుట.

రావితి n. s. (error for రాయితి) Invasion, ravages (as made by thieves or rats) రాటు, తొందర.

రావిరేక, రావిరేకు, రావిరాకు or రావ్రేకు n. s. A jewel worn by children or women on the forehead. విద్వలుగాని ఆదవాండ్లుగాని సుకటపెట్టుకొనే భూషణము. N. 4. 165. బాలేందుబాలినపాలంబునరావిరేకగడల.

రావు n. s. Contraction of రాయడు A title like (Mr.) assumed by Vyāpāri bramins or by the Velma caste in the north; as రామరావు, కృష్ణరావు, అప్పారావు, మాణిక్యరావు.

రావే Oh come! Pariz. 4. 20.

రావైతి or రావైతి Second person singular negative of వచ్చుట. Thou didst not come. రాకపోయినావు.

రావ్రేకు n. s. Another pronunciation of రావిరేకు. D.

రాశి or రాశి * n. s. A heap, pile, a collection, quantity, or multitude. A constellation, or sign of the Zodiac. భాస్కరప్రాగ్, మేషాదిగానులు. D. జలరాశి or అంబురాశి the collection of waters, i. e. ocean. జీవరాశి or జీవకోటి the animal kingdom, animated nature. ఉభయరాశి భాగ్యము the gross product of a field before the Government share is deducted. త్రైరాశికము rule of three.

రాశిపోయుట v. a. To heap, or pile up. పోగుగా పోసుట.

రాష్ట్రము * n. s. Realm, country; any public calamity, as plague or famine. దేశము, ఉత్పాతము. మధ్యరాష్ట్రము Central India.

రాశిము * n. s. Frolics, pastime. Rural dances. గోదహరికీడ, గొల్లవాండ్రాట. B. X. 1159.

రామలతోడనురాశిము రామానుజుడొకబాదిరాశిము సేరా రాములవిదవియచ్చరరాములుమూర్ఖిల్లితుడిరిరామవిసేరా.

రాశికము or రాశిక్రీడ * n. s. Amorous pastime among the cowherds. గోదహరికీడ, గొల్లవాండ్రాట. W. on Vish. P. page 532. and 534. అనేకనర్తకిమోజ్యంబిల్రతాలయూర్విరం, ఆచతుష్పతియగ్నతానదాశకంమశ్చశోధతం.

రాశిభము * n. s. An ass. గాడిదె. D.

రాశిభి * n. s. A she ass or jenny. A humorous verse says ప్రాప్తేహిదశవషేతురాశిభిదాపురాయతే.

రాశిభోక్తి adj. Braying, harsh-voiced. Ananga Rang. 1. 15.

రాశి n. s. A heap &c. See రాశి. BD. 5. 397.

రాసున్నము n. s. Quicklime. రాశిసున్నము. Jagann. 2. 87. మేనరాసున్న మెంతయు మెత్తినైతిగోరిని మ్మజంజలలునుగ్రుమ్మి.

రాస్త్ర * n. s. Smilax China, Alpinia Galana. A water plant without any root in the ground. ఏలాశస్త్రాం, శరంశిచక్. గంధనాకుల్యాం, దుంశరాస్త్ర. రక్తపాద్యాం, అంతరతామర. SO. Mimosa octandria. Rox. 2. 564. The serpent ophioxylon, a sort of perfume. W.

రాస్త్ర See రాస్త్ర for which this seems to be a corruption. H. 2. 248.

రాహిత్యము * n. s. Nonentity. అభావము, హోమరాహిత్యము freedom from fault, the being without fault. సురాహిత్యము unqualifiedness. i. e. the being without good quality. A. 3. 96. దేవాదిభేదరహితంబైతద్దేవరాహిత్యమున.

రాహు * n. s. The name of the ascending node of the moon. విధుంతుడుడు.

రాహుకు or రాహుకు n. s. A trooper, a horseman. రాహుకుడు, సుర్రపురౌకు. D. M. VI. 3. 217. ఆశువివేళురురాహుకులుసెక్కపెట్టె. Zacc. 4. 51. చుట్టములైనరాహుకులుసూరెలబేరెలమిక. Swa. 4. 107. ఓరాహుకురొమరి.

రాహులు * n. s. See రాహు.

రాక్షసి * adj. Appertaining to goblins or fiends, devilish, cruel, inhuman. అసురశింఖంబమైన, దారుణమైన. రాక్షసికృత్యము an inhuman or savage conduct, a horrible deed.

రాక్షసత్వము * n. s. Giantship, demonism. అను రత్వము.

రాక్షసవివాహము * n. s. A giant marriage i. e. the violent seizure and rape of a girl after the repulse or destruction of her relatives. బంధువులకు విరోధము గావించుచును బలాత్కారము గావించుకొనిపోయిచేసే పెండ్లి. B. X. 52. 3. అంకిలిచెట్టులేదు చతురంగబలముల తోడ నెల్లి నూనకజనాభసేపు శిశుపాలరాసుతులంజయించినావంకకువచ్చి రాక్షసవివాహమునంభవదియ్యకొర్యమే యుంకువచేసి కృష్ణపురుషోత్తమచేకొనిపోయి వచ్చెడక.

రాక్షసి * n. s. An ogre or she demon, a female fiend. అనురక్షి. రాక్షసిముండ a she devil, a horrid wretch.

రాక్షసుడు * n. s. A demon, fiend, goblin, giant, titan, cannibal, vampire, evil spirit, అనురుడు, దానవుడు. See origin in KUR. 1. 287. LS. J. VIII. 68. 69.

రి A note in music called B. See on S శ.

రి An affix, See notes on అరి.

రింఖ * n. s. A horse's hoof. గుర్రపుడక్క. D. Anirud. 4. 62. రింఖాశంఘాతశాతావృతవిరతధారేణుశంకిక్వతాబ్ధుత్.

రింఖము * n. s. Slipping, stumbling. స్థలనము. SC. తొట్టుపాటు. Balaram. 5. 109. తుంకతురం గరింఖుణజధూళినివీతకతుంక.

రింఖత్ * adj. Slipping, stumbling. Shining. Skipping. స్థలితమైన, తొట్టుకుదే, ప్రకాశించే, గంతులువేళే. Ananda Tantram. 2. 47. రింఖత్తరంగశంచారశశమాత్రాంతరిగంతరః. T. 5. 62. రింఖత్తనకమణిపుంఖశరముల. టీ|| రింఖత్, ప్రకాశిస్తున్నటువంటి. ib. 5. 126. కంధరాకాంతి దూర్వా, ఘనత్వోత్తర రింఖత్తరశబదన మృగత్రాశునిత్రాశుల. టీ|| రింఖత్, యెగురుతూనున్నటువంటి. Siva. preface. 53. సైంధవరింఖాశంఘాత బాతరేణాగ్రతమోరింఖద్రిపున్వత. టీ|| రింఖత్, తొట్టుకుడుతున్న.

రింగు n. s. The fluttering of wings. కుమీశుక్షేది ధ్వని. D. a Chatu says రెక్క గాడులుమింటరింగునునక.

రింగులు n. s. plu. The ends of a garment. తుంగులు. Raja Sekhara. 1. 24. బలువైనవిలువచేజలు

వైసశస్త్రంబువలువరింగులు గా గవారగట్టి. R. 2. 109. తులితోలువిడిపించి జిలుగుదువ్వలువరింగులు వల్లెపాటుమైకొలుకువచ్చు.

రింఘోళి * n. s. Multitude, crowd, mob. శనూమాము. SC. Siva. preface 15. మూరురాయరగం డపెండేరమణివీరిరింఘోళి గలయనావృతములగుచు. టీ|| రింఘోళి, గుంపు. R. 1. 19. హళింగాని యాడందగు, హళిప్రసన్నాదయాద్రా యామధుపాలిక, కళిశంకతిరకంకెలిగురున్న స్వయాశుభ్యునిరింఘోళిక.

రిక్ము n. s. An affix like hood or ness, as పెద్దరిక్ము greatness. మేనరిక్ము cousinhood. దొంగరిక్ము thieving. కన్యెరిక్ము virg-inity. చుట్టరిక్ము relationship. కొత్తరిక్ము newness. మూరిక్ము UH. 4. 191. the being a paria.

రిక్కులు n. s. plu. Stare. Pustules, wheals, blisters. నిక్షత్రములు, బొబ్బలు. D.

రిక్కు వెట్టుట or రిక్కువిడుట v. n. To stretch the body through drowsiness. బిల్లివిరుచుకొనుట అనితోచినది. BD. 3. 2244. కుక్కులవిల్పుచురిక్కు వెట్టుచును, నెక్కున సెరిగాలనిల్చుచుంజనుచు.

రిక్కించుట v. a. To prick up the ears &c. నిక్కుపొడుచుట. R. 2. 19. విసుకుట్టెళ్లమరించివేటకుభాటువోవేర్చేరసంకించిముందుగవిల్వకమురియకబయలకునిగొనుక దాటుకాదిశో నిక్కినీలికాల్దీపుస నెలుంగడుక చెవిగవలరిక్కించిమై బ్రాకుపొల్పుగదల్చాల్చుచు బోతుదిన్న మొలవేల్పుర దత్తుకమొత్తుక. A. 5. 152. త్రొక్కుచేట్లకు గాకరిక్కింపజెరివినగంధభవీతుంజ్జిగబయలలర. టీ|| రిక్కింకు, పైకిపులికియుండేటట్టుగాను, చెరివిన, ముడవబడిన, నిక్కుబొడుచుకొనేటట్టుగాను అంటేవాగు.

రిక్తము * adj. Empty, void, poor, indigent. శూన్యమైనది, వట్టిది. D. పుత్త.

రిక్తహస్తము * n. s. Empty-hand. పుత్తచెయ్యి. one verse says రిక్తహస్తేన సోవేయాద్రాశానందైవతంగురుం.

రిక్తహస్తుడు * n. s. He who is empty-handed. శూన్యహస్తుడు, చేతయేమిన్నిలేనివాడు.

రిక్తుడు * n. s. A poor man, a pauper. దరిద్రుడు.

రిక్తురాలు * n. s. A poor woman. దరిద్రురాలు.

రిక్థము * n. s. Wealth, property. ధనము. SC.

రిక్తహరి * n. s. An heir; one who succeeds to the property of the deceased, and gives the funeral cake. దాయాది, పిండశ్రుదాత &c. SC.

రిచ్చ or రిచ్చపాటు n. s. Horror, terror, stupefaction. నిశ్చేష్టత్వము. D. దిగులు, విశాకు, క్రూరు పాటు. A. 5. 155. మింఠనుండుట గాదనియింటి పైకి, దెచ్చుకొంటినటంచు వెకొరిచ్చవెడలు. టీ. రిచ్చ, చీదర. T. 3. 88. అనవినిగుండెరుల్లనగనచ్చె రుపాటునురిచ్చపాటు నెక్లొనుగరుపాటునుంగదుర.

1 టీ. రిచ్చపాటు, యేమిటో చకయుండడము.

రిచ్చగొనుట or రిచ్చబడుట v. n. To be horror-struck, to be stupefied. దిగులుచడుట, విశాకుచడుట, క్రూరుచడుట. S. 3. 271. అచ్చటజారుని గానక, యచ్చెలియుచ్చలితమానసాంభోరుహమై, రిచ్చవడిలేబ్బికోలగు, శూన్యరికొమరియువాని నెల్లడనెడుకొ. రిచ్చవడి, దిగులుచడి. KP. 3. 190. వచ్చిరిచ్చవడి యెనచ్చెరువంగుచు. Satyabhama. 4. 221. వచ్చిమురారిరిచ్చవడివారిజలోచనయుండుచందము. BRY. 792. ఆద్రశముఖుడట్లాండువిశద్రశశరకింగిరిచ్చవడిమంత్రులు. ఆదిలక్ష్మీవిలాసము 4. 123. రిచ్చులురిచ్చవడిచూడకొ. Vish. 7. 79. వెచ్చనిరిట్టారుగదురవిష్వలమతితోరిచ్చవడివాక్కుధారలు. T. 4. 170. సురలోరిచ్చవడిగ. టీ. విశాకుజెందగాను. Vish. 7. 139. అచ్చటివారలబాలగోపాలముగా వచ్చిరిచ్చలుచడి చూచుచుండిరి. Cavi. car. preface. 39. అచ్చుదుభయాద్భుతమార్గశ్రుతిత మతిరిచ్చవడిన చతురాననుపై. టీ. రిచ్చవడిన, అవశత్వమునుపొందినటుంటి. KH. 5. 22. భూతలమునవ్రాలిరిచ్చగొని.

రిటి * n. s. A crackling sound? అగ్నిహోతాధ్వని. D. అగ్నిచటశ్రారము.

రిత్ర adj. Empty, fruitless, vain, unprofitable, mere. శూన్యమైనది, ఉత్త, వట్టి. Bahūlaswa. 5. 181. గుడంబు, ముత్రేశరుత్ వెకొనెట్టి గుత్తలంబ, కెత్తిత్రైవిదియంగడిరిత్రవేసె. URT. 8. 141. రిత్రవిచారమేటికొ. L. 4. 346. రిత్రసారేచత్పరించినట్లుండు. BD. 5. 178. జగములలోరిత్రవడివచ్చెనికు. రిత్రమాటలు empty words.

రిత్రరించుట, అనగాచక్క గానిక్రించుట. OG.

రిపుడు * n. s. An enemy, foe. శత్రుడు. D. B. X. 48. సుతులరిపునకుకొ.

రిమ్మ n. s. Giddiness, perturbation. దిమ్మ. Vema. 3. 39. హ్లాసపెన్నగురుభహ్లాసహీనముబుద్ధిరెంటిశం

దునుండురిమ్మచూడ, రిమ్మ తెలిసేనేనిరెమ్మతానుండదా. వాడిరిమ్మతిరిగినది his giddiness is gone off.

రిరంశ * n. s. Wish for sport, lust, amorousness. Ananda. 4. 46. క్రుధితేభక్తివింతాస్యాత్రిరంసాయారంతిప్రియా. S. 3. 273. చికటికంజరంబునుంబోలుతదంతరాశ్రలమక్షవడిజేరిమహారిరంశమై.

రిల్లు n. s. A moth, a bookworm. చిమట.

రిల్వ n. s. A flutter. శశిచక్షురీభిషగ్ని. D. Name of a gregarious waterfowl with a grey body and a black head. రిల్వసుని fluttering.

రిల్వన adv. Suddenly, abruptly, quickly, speedily. శీఘ్రముగా. D.

రిశి Error for ముషి A saint or santon.

రిధ * n. s. Irreverence, scorn. తిరస్కారము. D.

రితి * n. s. Manner, mode, method, way, state, condition. యేకరితిగావుండే Regular, correct, steady. మర్యాదయు, శ్రీకారము, ఇత్రడి. D.

రితు, రీతులు Error for రీతి Manner &c. యారీతున, ఆరీతున "thus."

రుంజ n. s. A brazen drum. ఆనందవిశేషము, ఆనజము. Pal. 131. శంఖులుకాహళాశ్రిస్తయంబులును. ib. 258. ఘనమైనరుంజలుకనకతప్పెట్లు.

రుండము * n. s. The head separated from the corpse. SC. దేహవిముక్తశిరసి. BD. 4. 66. రెండుకొమ్ముల సెక్కిరుండంబుగాద ప్రాణవియోగతాపమునభక్తుండు. ib. 1134. రుండాభరణరొద్రవుండరికేశ.

రుండ్రము * adj. అనగాగొప్పది. D.

రుక్కు * n. s. Sickness. Splendour. రోగము, లేజస్సు. D.

రుక్మము * n. s. Gold. బంగారము. D.

రుక్మవతి * n. s. A name of Rati రతీదేవి. D.

రుక్మి * n. s. The brother of Rukmini. రుక్మిణీదేవిరమ్ముడు.

రుక్మిణి * n. s. Name of the principal wife of Krishna. కృష్ణునితల్లివుదేవి. రుక్మిణీకళ్యాణము the marriage of Rukmini, the name of a particular episode, in the Bhagavatam, which is much read as a school-book.

రుగ్గుము * adj. Bent, crooked, curved. వంగినది. D. భుగ్గుము.

రుగ్గుర n. s. Sickness. వ్యాధి.

రుచకము * n. s. An ornament for the neck, or breast. కంఠభూషణము. D.

రుచి* n. s. Desire, wish. Lustre, light, splendour. Taste. ఇచ్చ. రాగము, క్రోధ, కిరణము. SC. ముఖం. RKD. చవి. D.

రుచించుట * v. n. To be agreeable, to be sweet. అదిగాకురుచించలేదు I do not like it. S. 3. 368. ఇచ్చనిగాకుకొరిపోదు మాకురుచియింతుకొబోలునిచ్చుటనక.

రుచిఅయిన adj. Delicious. చవిగల.

రుచికరము adj. Delicious, fine, sweet, agreeable. చవిగల, సారముగల.

రుచిచూచుట v. a. To taste. చవిచూచుట.

రుచిరము * adj. Charming, beautiful, pleasing, tasty, sweet. మసాహరమైన. SC. B. 3. 1000.

రుచ్యము * adj. Pleasing, beautiful. మసాహరమైన. SC.

రుజి * n. s. Disease, destruction. రోగము. SC. URT. 5. 32. యెత్తిపాశులుజరయును ఘోరరుజలునడరగాతురులై. P. 4. 213. దుఃఖరుజాశుభము.

రుటము or రుటంపు adj. Hard, firm. Satya. 3. 49.

రుటమైన పెంబట్టుబటువులున్నదిగాని వనితనీచంటిగుంపెనలులేవు. T. 2. 74. వారిరుటంపు పెంబొడలు. టీ|| రుటంపు, దృఢభావము, అనగావిగలిగినటువంటి.

రుటముగ adv. Firmly, certainly. గట్టిగా, అనగారూఢిగా. Valeswara. 5. 116. అటుగాననేనునియ్యడకుటిలాలకనిన్ను నిత్తు గురువర్యునకుం రుటముగనింతుకుమిక్కిలిఘటితో పాయంబులేదు కలలో నైనను. T. 1. 37. రోమరాజుగనుటంచె, రుటంబుగ, గొనునైశుంకలల సెకకుతో చెలంగ. టీ|| రుటంబుగ, రూఢిగాకనుపించెను, అగుతుడెను.

రుట్టు * n. s. Wrath, anger. క్రోధము. D.

రుణము Error for ముణము.

రుతము or రుతి * n. s. The cry of birds; any cry or noise. వానిరం, అనగాశుభమైనదీనాంశద్విక. RKD. A. 5. 159. నిశమల్లికాగిరుతిచక్కగజేయక. టీ|| రుతి, రొడ.

రుతువు Error for ముతువు.

రుత్త n. s. Destruction, ruin. నాశనము.

రుచిరము * n. s. Weeping, crying. ధ్వనిగానేడవడము. D. యెచ్చు.

రుదురాకలు, రుదురాక్కలు or రుదురాచ్చలు n. s. plu. for రుద్రాక్షలు the berries of the Elaeagnus; of which rosaries are usually made. మా

లాళలచ్చముయొక్కవిత్తులు. Chenn. 4. 206. శస్త్రంపురుదురాకశరములుపెడమూని. H. 5. 109. విత్తరపువిభూతిరేఖలరుతుండుదురాచ్చలుగల్గిభాసలుక. Chenn. 3. 51. నుదుటనురులుగొన్నరుదురాక్కలెడగల్గునయ్యెయిరపుడెలుతునలయిగూడె.

రుడ్డుట v. a. To rub, scrub. రాచుట.

రుద్ధము * adj. Surrounded, begirt, obstructed. ఆవృతము, పొడగబడ్డది. SC. అరికట్టబడ్డది. D.

రుద్రజట or రుద్రజడచెట్టు * n. s. The plant termed sweet basil. *Ocymum basilicum*. జటావల్లి. D.

రుద్రపాము n. s. A certain venomous snake. శర్పవిశేషము.

రుద్రభూమి * n. s. A cemetery or place where the dead are burnt or buried. శ్మశానము.

రుద్రవీణ * n. s. A sort of lute. వీణావిశేషము. Surabh. 102. నీళ్లగింకియుగాజులుపుటద్దమురుద్రవీణకిన్నెరవట్టివేళ్లనురటి. See రుద్రి.

రుద్రాణి * n. s. A name of Durga, or Parvati, wife of Siva. పార్వతి.

రుద్రాక్షచెట్టు * n. s. The tree termed *Elaeagnus ganitrus*; the seeds of this tree, named రుద్రాక్షలు are much used for rosaries by the Saivites. రుద్రాక్షపిల్లి a hypocrite, lit: a cat with a rosary in her hand.

రుద్రి n. s. A sort of lute. W. వీణావిశేషము.

రుద్రుడు * n. s. A name of Siva, also a name given to certain lesser deities. శివుడు, ఈశానుడు.

రుధిరము * n. s. Blood. రక్తము, నెత్తురు. R. 7. 146. Lalit. 15. 11.

రుచ్చుట or రుచ్చుట v. a. To fling, toss, throw. విసిరివేసుట.

రుబ్బారూట్లగాజేయుట v. a To spoil, to cut into pieces. విండరవండరచేసుట. P. 3. 302. కాయంబెక్కడనుండెనేమివని తాకండర్పప్రాణేశ్వరుంబాయంబాలపు ప్రాణములమనసు రుబ్బారూట్లగాజేయుటకదాయస్వర్పుగదాచయోధరములంటంకొంటంజేర్చి యాచాయంబైకొనిచెక్కు సుక్తిరతిరాజ్యశ్రీలడలింపుడుక. టీ|| మనసురుబ్బారూట్లగాజేయుటక, చిత్తమునుసంతోషచెట్టురున్నందువేరఅని అసంగరముగావున్నది అయితే నామనస్సునువేధించడమునకైఅనిత్రంటే శరణముగావుండును.

రుబ్బుట v. a. To grind, in a mortar, any thing first moistened in water. రోటిలో వేసిగుండుతో మెరుపుట.

రుబ్బుపాత్రము, రుబ్బుపాత్రము n. s. The stone pestle used in a mortar రాతిరోటిపాత్రము. D. రుబ్బురాయి n. s. A grindstone.

రుబ్బురోలు n. s. A mortar for grinding. రాతిరోలు. D.

రురుపు * n. s. A sort of deer. నల్లచారలు తెల్లమచ్చలుగలదుప్పి. D.

రువణము, అనగా బాక్ష్మము. OG.

రువారపు adj. Beautiful, elegant, graceful. అందమైన, సాగమైన. T. 2. 74. వానిరుటంపు పెందాడలు వానిరువారపునీ పైపుటంబాడె. టీ. రువారపు, సాగమైన. IIa. 3. 129. శయినముబోయవచ్చెటిరువారపు మున్నటలావలంతు రెంతయు నినుగూడు ప్రోడలకుతప్పకజెప్పము. ib. 4. 81. ఇంతివూబోలులే, ల్పంతిచేమంతివిరువారపుబంతి, కంతుని కుట్టపుడంతి.

రువారము n. s. Beauty, elegance, grace. అందము, సాగము. S. 3. 323. నీటికాసులలోననీడజూచిరువారమిట్టారయనచాదుబొట్టమర్పు.

రువ్వ n. s. A farthing. దమ్మి. D.

రువ్వెట్టుట v. a. To give a lesson to a boy in the Vedas; making him repeat it a set number of times. చిన్నవాండ్లుకనన వల్ల వేయడమునకై తుపాఠ్యాలు ముందరలైక శుర్యాయముచెప్పట. KP. 4. 46. శుడవల్ల సౌధ్ధవశ్రుకటనంబెంతయునింపుమారంగరువ్వెట్టియిప్పి, తగునుదాత్రాదిభేదములుగంటక శర్యగునుబొమ్మచేప్టలగరికరిపి.

రువు n. s. A lesson given to a boy in the Vedas. ఓల్లకాయలుకననవల్ల వేయడమునకై తుపాఠ్యాలుముందరలైక శుర్యాయముచెప్పడము.

రువుట v. a. To fling, toss. విసిరివేసుట. Vasu. 3. 165. లతానసితాళిరువుతెమరువపుబంతులట్ట.

రుడు * n. s. Anger, wrath, passion. కోపము. Lalit. 4. 13. ib. 12. 14. DRY. 2240. line 3.

రుషి plu. రుషులు * n. s. A hermit, monk, santan: thus spelt instead of ఋషి. R. 2. 73. వేరుముశ్యశ్యంగుడంటలవ్వనంపు మంతుగా, నారుషీశ్వరంతువచ్చెనాభలింతుకోరిక. M. IX. 2. 189. రుషులైరివారుకురుగ్గణంబు. In these verses the rhyme proves this spelling.

రుసి n. s. for ఋషి A hermit. P. 1. 259. రుసివంటిదాన్ని నన్నుకునిగుంతుల బెట్టియేమిగుడిచెదుపాతుంబసిబోలెతాకునినునేనుగురన్నంబాలుజాలుసాహూయనుడుక.

రూ (in accounts) a contraction for Rupees. See on రూపాయి. Thus రూ॥ ౨౫౦ Rs. 250.

రూక plu. రూకలు n. s. A silver penny, usually called a fanam: a small coin of silver or gold (which in ciphering is contracted thus ర్.) రూక or చిన్నరూక a single fanam. పెద్దరూక the coin called a double fanam. బంగారురూక a small gold coin. కంఠీరవరాయరూక the Cante-roy fanam: named after a king whose proper name was *Canthi rava* or "Lion," valued at nearly three Rupees. రూక, రూకలు Money in general: wealth. రూకలుగల moneyed, having money. రూకలులేని penniless. చిన్నపెత్తు వెండి బంగారపుముద్రికలు. D.

రూఢము * adj. Sure, certain, true, public, notorious. Opened, blown as a bud. నిశ్చయమైన, ప్రసిద్ధమైన, మొలచిన. D. రూఢముగా adv. Positively, certainly.

రూఢి * n. s. Certainty, truth. Fame, notoriety. నిశ్చయము, ప్రసిద్ధి.

రూఢి or రూఢిమైన * adj. Certain, notorious, usual or customary. Peculiar (as opposed to యోగిక that is, etymological or radical) the రూఢ్యర్థము or usual meaning of శంకజము is a lotus but the యోగికార్థము or literal sense is mud-born. నిశ్చయమైన, ప్రసిద్ధమైన, అనన్యసాధారణమైన. లోకరూఢిఅయిన universally known.

రూఢిగా adv. Positively, certainly. అది నాకురూఢిగావున్నది I am confident of that, I know it for certain. నిశ్చయముగా.

రూఢిచేసుట or రూఢిచరుచుట v. a. To ascertain, confirm. నిశ్చయించుట, ధీరచరుచుట. రేపుచెన్నేటట్టురూఢిచేసినారు they have determined on going to-morrow. తమరుచెప్పినదాన్నే రూఢిచేసినారు they have confirmed your statement.

రూఢము * n. s. Figure, form, shape, appearance, semblance, beauty. నిజరూపము, పున్నరూపము, కలరూపము the real form. The fact, the very truth, reality. అర్థరూపము and పూర్ణరూపము are terms in statuary for the profile and front

figure. శుభ్రరూపాదుశుభ్రముగలభర్త్యుడు the Lord of all: who is in the forms of all things existing. మారురూపము metamorphosis, another shape, a disguise. శ్రీరూపము, సౌందర్యము. D.

రూపకముగా adv. In the shape of. రొక్కరూపకముగా చెల్లించినాడు he paid them in cash. రొక్కరూపకముగా చెల్లించినాడా శుభ్రరూపకముగా చెల్లించినాడా? did he pay it in money or in kind?

రూపకమైన * adj. In the form of, in the shape of: a word only used in compounds, thus, భూరూపకమైనదీనము subsistence derived from land. ఆకారమైన.

రూపదరుట v. a. (From అడరుట, అరుట) To kill. చంపుట. Vish. 6. 283. శతధన్వదురం ద్రినకారణంబరూపదరుటయు.

రూపరుట v. n. To perish. శ్రీరూపనాశనమవుట. Swa. preface. 29. ఈశ్వరుడైజనియించి రూపరూ. టీ॥ శ్రీరూపనాశనమైపోయెను. P. 3. 319. రూపర మెళిది.

రూపవంతుడు * n. s. A handsome man. అందగాడు.

రూపకతి * n. s. A beauty or beautiful female. అందకత్తి.

రూపసి * n. s. A beauty. చక్కనిపురుషుడు, చక్కని స్త్రీయు. D. Zacca. 5. 169. శత్రుపురూపసియగు శతి. S. 3. 313. ఒకతెరూపసిగాకున్నసోనియన్నసోయనెడుమాత్రమునకైననుండవలయు.

రూపాంతరము * n. s. Metamorphosis, another form. మారురూపు.

రూపాజీవ * n. s. One who lives by her beauty. వేశ్యస్త్రీ. D.

రూపాయి (or రూపాయ) A rupee. పొట్టిరూపాయి, అడ్డరూపాయి or గుండురూపాయి a narrow thick rupee of the old coinage. డాలరు రూపాయి (i. e. dollar rupee) is a rupee of the broad flat coinage introduced by the English government. ముప్పదివిన్నములయెత్తు వెండిముద్ర.

రూపించుట v. a. To prove, to ascertain, to confirm. నిరూపించుట, రూపిచేసుట. Bilh. 3. 29. భూపాలుడుచెప్పినవిదాపాపములుగ్రామంతయో విభునిదెదారూపించినట్లసేయుదునీటట్లునదైవయో X మెట్లున్నదయో. Sar. D. 431. దిటిపాటిమాటలవి

త్రాంసికు, పినరల్లిగాదెరూపించునావంటిజననినుమీ. Sumati. 149. రూపించితికిహొంకకు. అగతరతుట, చూపుట. D.

రూపు * n. s. Form, figure, shape, manner, mode, way. ఆకారము, విధము. Vish. 4. 257. మూనిసులనగ్నరూపుల. Bilh. 2. 143. మున్నురూపనేచుకుగమూనిమోమురూపుజెందునిందుని.

రూపుచేసుట v. a. To re-establish, reform (a village) మళ్ళీకాపులనుచేడిత్రావముగాయర్పరచుట.

రూపుమాపుట v. a. To blot out, kill, destroy. చంపుట. D.

రూప్యము * n. s. Silver. వెండి.

రూక్ష n. s. Fever. జ్వరము.

రూక్షము * adj. Harsh, rough, not smooth, unkind, unfriendly. అక్రేష్టి, అమృశ్మ. SO. ఐదుగుగావుండే, గరుకుగావుండే, అవిశ్వాసమైన.

రెంటను or రెంట In two, on both. The locative of రెండు two. M. XIII. 4. 423. అరెంటనుశకలంబుగ్రధితమై. G. 6. 70. అధముడురెంటజిత్తంబుగొలుపు.

రెంటను, అనగాచర్మమును, రెండనుట. OG.

రెంటము or రెంటంబు n. s. A cloth woven with a double thread. జుమిపొగునేరదుప్పటి. OG. A. 1. 13. పులుగురాయనిచట్టువలనన్నెసెరవట్టుపొంబట్టుజులుగురెంటంబుతోడ. టీ॥ దుప్పటితోడను.

రెంటలు n. s. Severings, a division, the state of being two. జరలు. D. ద్విత్వము. A. 5. 23. తారెట్లట్లుగడముం, జేరినములైవు శరలచేడియచన్నుర, లోరెంటలుడివెఘనమగు, వారునిజాజవముజేరువారికినిరే. టీ॥ లోరెంటలు, లోకులరెండుగావుండుటలు.

రెంటాల or రెంటాలుగా adv. Doubly, by couples. రెండేనిగా. రెంటాలనలై forty by couples. i. e. eighty.

రెంటిశంజు n. s. A double torch, a pole with two torches at the top. యాలాగ్గీవటిలు. OG.

రెంటేన adj. In a double. రెండుగానుడివి. Thus మృతమర్త్యరెంటేననిద్ద on doubling up the corpse. A. 6. 21. మృతమర్త్యరెంటేననిద్దజాలకనెనెత్తు, రంజిల్లుపెనుబొద్దుముంజివారి. టీ॥ రెంటేననిద్ద. ద్విగుణముగామణివిదోపినందువల్లను.

రెండగుట or రెండేట v. n. To be separated, or become two. ప్రత్యేకమాట, బద్ధరౌట.

రెండవత్రికము n. s. అనగా పిలకులు లవంగాలు
అకు శక్తి. D.

రెండింటి or రెండింటిం adv. By two. రెంటితో. రెం
డింటిగునిరు multiply by two.

రెండు n. s. Two (Gen. రెంటి or రెండింటి Dative
రెంటికి or రెండింటికి plu. రెండ్లు.) రెండువచ్చినది
both came, two came. అరసకరెంటికిలేదు he
has neither, i. e. he has neither food nor rai-
ment. రెండువచ్చినదికూడరాలేదు two came,
and three did not come. తన్నదిలేనిది రెండు తెలి
యలేదు I know neither if he is there or not.

రెండు Numeral adj. Two, both. ద్వి. రెండుమాట్లు
twice.

రెండురలలు v. n. To think both ways, i. e. to
be double-minded, or treacherous. ద్రోహము
చేయుట. కన్నరల్లికి రెండురలచేసాడు he who is
treacherous to his own mother. అకుండ రెండు
అయినది it broke in two.

రెండుకుడుట v. n. To separate, be at variance.
భేదకుడుట.

రెండో Second, other; as యిందుకు రెండో పేరుయే
మి what is the other word for this? రెండోవా
డు తుండలేదు nobody else was present. రెండో
మనిషితో చెప్పలేదు I told nobody else. అతడు
రెండో కృష్ణుడు In beauty he was a perfect
Apollo.

రెక్కరెక్కలాడే adj. Slender, thin, wizened. కులచ
p. రెక్కరెక్కలాడేవాడు a thin lean man.

రెక్క n. s. A wing శుక్రము, also any thing re-
sembling a wing, as 2. the shoulder blade. 3.
a leaf of a door. 4. half of a plantain leaf. 5.
పోశి రెక్కలు pieces of smoked fish. 6. the down
of feathers. అంచ రెక్కలపైజ్జ a down bed. రెక్క
లరలుపు a door which has two leaves, such as
a common English door. రెక్కలాగుతున్నది she
is very slender. రెక్కాముక్తా ఆడకుండావున్నది
It is very close or suffocating. I cannot stir
hand or foot. పెడరెక్కలవిరిచిట్టుట to pinion
a man.

రెక్క పాయలు or రెక్క పాలు n. s. A sort of grain.
H. 4. 157.

రెక్కాములు A sort of grain. ధాన్యవిశేషము. H. 4.
156.

రెక్కానుట Error for రక్తేనుట.

రెచ్చుట v. n. To low as cattle. To be proud. అ
తురెచ్చెననుట. D.

రెట్ట n. s. The upper part of the arm. Filth; the
dung of birds or fish. A certain tint of carmine
in painting. [మనిషియొక్క రెక్క, పక్షియొక్క మల
ము, కర్ణవశేషము.] వాని రెట్టవదిలినది his shoulder
is dislocated. కోడిరెట్ట, or కోడిపియ్యి fowl's
dung. Retta is also the name of an astronomer
whose school is called రెట్టమరము: some say
he was a potter; like Nigidius Figulus, who
(See Augustin in Bayle) was an astronomer,
called the Potter on account of a certain
argument he uses.

రెట్టనాడి adj. Strong. బలిష్ఠ మైన. రెట్టనాడిగుర్రము
a strong horse.

రెట్టి n. s. and adj. A double or fold. కూడురెట్లు
threefold. ద్విగూము, గుణార్థము, కూడురెట్లు నా
లుగురెట్లు అపి. D.

రెట్టించుట v. a. and v. n. To double, redouble,
repeat. To oppose. ఇనుమడించుట. D. ఎదురాడు
ట. N. 9. 365. స్త్రీశ్రారంబురెట్టించు. టీ॥ యిబ్బడిం
చగా. BD. 5. 925. అలుకరెట్టించురెండా బోతు
లిచట. Il. 4. 33. తననసామర్థ్యంబురెట్టించెనే.
టీ॥ యనుమడించెనే. తండ్రితోరెట్టించవద్దు do not
oppose your father. కూటులరెట్టించినది it came
to high words.

రెట్టింపు adj. Twice as much. యనుమడి, యిబ్బడి.

రెట్టు n. s. Dowlas, huckaback, a very coarse
long cloth. మురకగుడ్డ.

రెట్టెము n. s. A cloth woven with a double thread
జమిలిపోగునేతమచ్చటి. Rucmangada pref. 33.
పులితోలిరెట్టెపు వెలికట్టుగి ట్టెంబు కటిమండలం
బునగరిమెదనర.

రెడ్డి plu. రెడ్లు n. s. (A title annexed to the
proper names of the aboriginal Telugu caste of
cultivators;) the head man of a village.

రెడ్డికమువేయుట v. n. To sit on the floor, with
one knee up and a cloth round it and round
the body in a knot. పుక కాలుమడుతుకొని దాన్ని
అంగవస్త్రముతో నడుముకు చిలియకట్టుకొని కూ
లుకొండుట.

రెడ్డిపాలవంకెలు n. s. A sort of grain H. 4. 157.
మోడుగతోడి మెలుముడుకశిరులు, పుచ్చశిరుల్ రె
డ్డిపాలవంకెలు సుఖభోగులు శుద్ధకర్మకర్తల శిరులు.

రెడ్డివారి నానబ్రాలు n. s. A plant. Euphorbia Thymifolia or E. Hypersifolia Rox. రక్తచిందు చృదము.

రెన్నెల్లకు adv. In two months. రెండు నెలలు అయ్యెటప్పుటికి. Calahasti Mahat. 2. 95. నెలరెన్నెల్లకు జీరణి కై త్రిజగన్నాథయిల్లా వికా.

రెకురెకు n. s. (anuk) A faint flutter. రవంతకొట్టు కోవడము, కొనప్రాణముతో బుండడము. D. says అన్నివ్వలాధస్పరి.

రెకురెకునుట or రెకురెకులాడుట v. n. (anuk) To be faint or fluttering with weakness. రవంతకొట్టుకొనుట, కొనప్రాణముతోనుండుట.

రెప్ప n. s. The eye-lid. శుక్తు. Vema. 586. రెప్పలు మూసియు మూయక with quivering eye-lids. Pal. 25. కంటికి రెప్పయు గాచినదంటి he kept her as the apple of his eye.

రెప్పపాటు n. s. A wink. నిమేషము, రెప్పపాల్చడము. D. రెప్పవేయడము.

రెప్పపాలుతుట, రెప్పపాల్చుట v. n. To wink. రెప్పవేయుట, కన్నుమూయుట.

రెప్పవేయుట v. n. To wink. కన్నుమూయుట, రెప్పపాల్చుట. Vema. 2085.

రెమ్మ or రెబ్బ n. s. A sprig. చెట్టుకొమ్మ. D. చిన్న కొమ్మ. Ila. 3. 172. వలచుగొట్టి రెమ్మ మరవ్వంపు రెమ్మ. టీ|| రెమ్మ, అనగా రెబ్బ.

రెమ్మట v. a. To pull out, pluck out. పెరుకుట. Vijaya Vilas. 1. 9. రేలమ్మ తాంశులో శశము రెమ్మడమంచుదలంచి. Satyabhama. 3. 51. మరురణమందు నెగ్గి మునుముంచము దిగిన చేతివల్వ నేదురు సుగంధరెమ్మినంకి నుకతోగిరి. Balrama. 4. 78. ఒకలల నాశిరోమణికు మోజుకులాశము చేత మూసిసారెకు సుశీకాండకుంకజము రెమ్మచు ద్రిక్ష్యగ నవ్వగల్గనక. Kama Sastram. 3. page 9. రెండుచేతులనెరికురుతో రెమ్మిశుట్టి. Satyabhama. 2. 145. పెరయచిరాలునక బొటనప్రేలున కుచ్చెల రెమ్మిని విహింపారలిచివుక్తు నంగది సెహటియుతా నెదురొత్తులియ్యగ.

రెయ్య or రొయ్య n. s. A craw fish. పైకచేతు. G. 1. 112. శరీకె మొట్టరెయ్యశరీగయింగిలికము.

రెల్లు n. s. A reed, used to write with. శరము. SO. Saccharum Sara. Rox. 1. 244. కుండురెల్లు, అనగా, కాశము. SC.

రెవికె Error for రవికె.

రే n. s. Night. రాత్రి. D. Vish. Pur. 3. 192. దినదినంబుల రేలువర్ధింపుచుండు. UH. 3. 120. రేకల్పి ననుబాసి.

రేక n. s. Line, stripe, streak. రేఖ, గీటు. D.

రేకు n. s. A filament or petal of a flower. A strip, plate, or thin piece of metal. A sheet of cloth called *Dangari*, a salem poor. శుచ్చదములో శగము, పూరేకు. D. శులచనిలో హపుతునక ఆణం గరేకు గావుండే Effeminate, like a woman. అశురంజరేకు a strip of gold leaf like tape used in setting gems. యాపాడి రేకుయెత్తును this ruby will look well with a piece of gold leaf under it. చినారేకులపెట్టె a tin box.

రేఖ * n. s. A line, row, streak, stripe. Outline, gleam. A line upon the palm, or on the sole of the foot. Beauty, grace. గీత, శుంక్షియు, నిలుచున్న శరీర సౌష్ఠవము. D. సౌందర్యము, కళ, ఆనగా అంశము, కరపాదాదులయందలి గీత. Anirud. 2. 148. మోమునం పెనగొనవైస్య రేఖనవనితగతిం గరగకానునంబు. ఈ దద్దీనత్వము. H. 1. 94. యారూపమీతులుత్సంబీ రేఖావైభవంబులీ నెరప్రాయంబీరనికత. రేఖావైభవంబు, సౌందర్యాతిశయంబు. Swa. 4. 6. నెరతనకాడునై మెర సెనిర్మలకాంఠివిలాసిరేఖలక. టీ|| విలాసిరేఖలక, శృంగారచేష్టలచేతనున్న. అయితే, కాంఠివిలాసిరేఖలక, అనగా తేజోహవభావాదిచేష్టా సౌందర్యములచేతననియుండవలెను. H. 1. 59. యానగరీలలామమున నెంతయురేఖచెలంగునున్న థానీనను మోహనాకృతిరతిన్నుమిన్నును సౌరుగల్గు సాతానివిశ్రుతసూనదళథాశభలీ తరలాపీజావితిక. రేఖచెలంగు, అవయవసౌష్ఠవముతోవెలయుచున్న. ib. 2. 122. రూపురేఖలకంతునిబోలునట్టిప్పుడు కాయముగల్గినవారి. ib. 1. 52. శృంగారకళాప్రాయలగు రూపరేఖాశ్రీయుతిగలక సైలరి. Swa. 2. 67. ఆనన్యకన్యా సామాన్యలావణ్యరేఖామదంబునను. టీ|| లావణ్యరేఖా, లావణ్యసౌష్ఠవముయొక్క. ib. 3. 25. తాపింధవిటపికాంతార శుంపుతమైనయంజనాచలరేఖనవఘళించు. టీ|| రేఖక, సౌష్ఠవమును, అవఘళించు, తిరగ్జీరించు. ib. 6. 99. వల్లీమతల్లిలావణ్యశీర్వశ్వుంబు, విసులాంగరేఖనావిర్భవించు. టీ|| రేఖ, శుంక్షి. చంద్రరేఖ a gleam of moonshine.

రేఖ adv. Like. వలె. Swa. 4. 82. లీలపులిండుదాక్కుడుగ లిండనుతోర్చి శిరోజ్జినతాంబుళితకరే

అదనతోరశున్లు నిద్ర బాహుపై హలహలం బెహ
లెవిడి యలైమునందల యెత్తిచూచుబల్ సాళువ
ముక్క. టీ|| కోకరేఖ, చక్రవాకమువలెను.

రేగడి infl. రేగటి or రేగంటి n. s. Clayey soil, call-
ed cotton ground. కృష్ణమృత్తిక.

రేగడి adj. Clayey, loamy. కృష్ణమృత్తిక గావుండే.

రేగడిదూల n. s. A certain plant. లఘుఫలము. Q.

రేగు or రేగుచెట్టు plu. రేగుండ్రు n. s. A tree called
zizyphus jujuba. బదరివృక్షము. D. H. 4. 9.

కలివరేగుండ్రుగవ్వ పెన్నంగయ్య.

రేగుట v. n. To rise as dust. To rage, be angry.
విజృంభించెననుట. D. దుమ్మువలెపైకియగుచుట, అ-
గ్రహాశుభుట. వానికిరేగినది he was in a rage, he
was incensed.

రేగుప్తిరాగము n. s. The name of a very pleasing
tune. రాగవిశేషము.

రేగురాకుతీగ or రేగుడాకుతీగ n. s. A climbing
shrub, called *Hirrea Indica*.

రేచకము * n. s. Respiring. Purging; what Tay-
lor the Platonist calls *cathartica*. ప్రాణాయా-
మమందువాయువువిడిచి పెట్టడము, యేనుగ చెవిగో-
చి, స్త్రీలుకట్టుకొనేగాగరా. D. శ్రవర్తియున్ను.

రేచరము * n. s. A horse's paces. అశ్వగతిభేదము,
సత్తులుతోక్కడము. SC.

రేచికు n. s. A blindman. గుడ్డివాడు. L. 7. 85. రెం-
డుకన్నులులేనిరేచికుచేత.

రేచు or రేచుకుక్క n. s. A sort of ounce, or lynx,
said to climb trees and to destroy tigers. రే-
చులాగు like a wild cat. D. Navanadha page
97. చవరిరేచునుబట్టిచంపించడలచి.

రేచుట v. a. To irritate, excite, or set on. రేచు-
ట, శురికాలుచుట, అతిశయించు చేసుట. N. 9.
364. వలచులురేచిగోల యనివల్లభుడల్లన కేళిశిల్పి-
యో.

రేచికటి n. s. Purblindness, nightblindness. రాత్రి
భ్రుకండ్లుకానరాము.

రేటి * n. s. అనగా అన్నిజ్వాలాశ్వని, గుర్రశురుకు
న్ను. D.

రేడు Gen. రేని plu. రేళ్లు n. s. A king, lord, hus-
band. చిలుకరేడు the king of serpents. కొండ
రేడు the Himālāya, lord of hills. రాజు. D.
నాధుడు.

రేణి An affix to the names of certain trees, as
చికురేణి, పుర్రరేణి.

రేణుక * n. s. A sort of perfume, and medicine,
of a bitter and slightly pungent taste, and
greyish colour; it is procured in grains about
the size of those of pepper. Proper name of
the wife of the saint Jamadagni and mother of
Parasurāma. హరేణు, కాంతి, భక్తగంధిని, కలి-
లా, జనుదన్నుకత్నాం, మృష, రేణ. SC. శరణు
రామునితల్లి.

రేణువు * n. s. Dust, an atom. శరాగము, దుమ్ము.
D. T. 4. 152.

రేతస్సు * n. s. The seminal fluid. Quicksilver.
వీర్యము, పాదరశము.

రేతిరి n. s. Night. నిశ. P. 3. 289. దూతియా రేతి-
రిబోయిచిర.

రేతు That is రేతును The first person singular
aorist of రేచుట.

రేత్రి n. s. Vulgar pronunciation for రాత్రి.

రేనాడు The old name of a district containing
the lands of జమ్మలమద్ద, పొత్తూరు, సులిము, and
ఉయ్యలవాడ, which now form part of the
Kadapa district.

రేని See రేణి.

రేను, అనగా రేగుచెట్టు. D.

రేనుకడ n. s. The morning, or dawn. adv. In the
morning at dawn. ప్రారంభకాలము. D. Vish. 2.
244. ఏనిటనేటిరేనుకడ యానదిలోన ప్రభాతకాల
సంధ్యానియమంబు తెల్లను విడచితిమి. HK. 2. 226.
రేనుకడనుత్రియశిష్యులబంచి.

రేవు n. s. Gen. రేవటి. Loc. రేవట To-morrow.
రేవటయెల్లుంట either to-morrow or next day.
నేటరేవట to-day or to-morrow. రేవటిశుని to-
morrow's business or work. రేవుచూపు day
and night. రేవటిసోమవారము the next Monday.

రేవుట v. a. To raise, provoke, irritate, incite,
excite. రేచుట, ఉసికొల్పుట.

రేఫ or రేఫము * n. s. The letter ర. See on ర.

రేఫుడు * అనగా అథముడు. నికృష్ట. SC.

రేయి n. s. plu. రేలు Night రాత్రి.

రేయిటి Gen. of రేయి Nocturnal, nightly. రాత్రిటి.
A. 5. 95. చల్లనిరేయిటితట్టువున్నయలదల
నూనెముడి వెంట్రుకలందడితావువీనక్క. టీ|| రే-
యిటి, రాత్రిమానుకొన్న.

రేయింద n. s. Moonlight వెన్నెల D. N. 9. 145.
అదరేయిందలవ్వడదప్పురముగ. R. 1. 46. ఇలకు
సెందొక్క రేయిందపిండు.

రేరేడు n. s. The moon as "lord of night." రేరే
నితోబుట్టు the name of *Lazimi*. లక్ష్మి. Bhalira.

11. రేరేనితోబుట్టు శేరినేయు సెక దాశత్యసెంజె
డప్రేటుజాడగన్ను.

రేలచెట్టు n. s. The Cassia tree; there are various
species; the fruit is eaten by bears. The flow-
ers are a golden yellow and the tree resembles
the laburnum when the leaves all drop off,
the tree is covered with blossoms. శమ్యకము,
ఆరగ్యధము. SC. శింబిరేల, అనగా ఆరొగ్యము.
Q.

రేవ * n. s. The river Narbada, or Narmada.
నర్మదానది.

రేవంతుడు n. s. A horse-breaker. అశ్వశిక్షక.
SC. Pal. 53. రేవతుడుగ లేరు రేవంతులైన.

రేవచెట్టు or రేవడిచెట్టు, అనగా వృక్షవిశేషము. Rox.
1. 332. Jagannadha. 2. 86. లంబశ్రుతప్రదేశము
నరేవడిమూలగుండివిగుట్టగిలుకొల్పి.

రేవటిమన్ను n. s. A rich black soil, cotton ground.
కృష్ణమృత్తిక Swa. 4. 20. మన్నులివేళ్ళ రేవటిమన్ను
లందు.

రేవడు n. s. A rogue. కృశణుడు. D. కుచ్చితుడు.
Swa. 3. 140. ఇహాశరంబులకూరకెమారమైనయ
శ్రీచన రెంటికింజెడినరేవడు నాడు నే నీరజేక్షణ.
టీ|| పుకకార్యమునుగురించి రెండో కార్యమునుకూ
డాచెడగొట్టుకొనేవాడు.

రేవతి * n. s. Name of the wife of Balarama. The
twenty-seventh lunar mansion. బలరామునిభా
ర్యయిరువైయోదశక్షత్రము.

రేవు n. s. A landing place, port, harbour. Shore,
beach or bank. A ferry. నద్యాదులయందును
మ్యులవాడుక కుయుక్తమైనవైపు. D. రేవు or కాకి
రేవు a washing green or whitster's yard. వా
డరేవు a harbour or sea-port. బండిరేవు The
draught; wharf; or common shore. రేవుతప్పిన
ది the ford is not now passable, the water is
not fordable. చల్లగడ్డలుతప్పేవాండ్లకు గానిదాని
రేవు మరియెవరికి తెలియబడదు The spots that
produce this root are known only to those
who live by digging for it.

రేవెలు, రేవెలుగు or రేవెలుంగు n. s. The moon.
చంద్రుడు. R. 2. 57. రేవెలుంగును దాల్చుచేవేరి
యగుదుర్గకెరింతమైమించు మెకముడక్క. Vema.
274. దొంగకెన్నరేవెలుంగొప్పగానట్లు.

రేసో Oh! (Exclamation used in calling a man.)

ఓరీ. P. 1. 748. నీశుభ్యమున జరించిన, దోశముమో
శమును నేడతోడనగలిగెం, బోశరమోసారక్రొ
వ్వా రేసోయిట్లాడ నెవ్వరికినిదేయక. టీ|| రేసో, అ
నగా ఓరీ.

రైక n. s. A woman's bodice. రవిక. T. 2. 91. రై
కశరల్వియారజపుప్రతిఘటించి.

రైవేశ్వ * n. s. A treasury. కోశగృహము. A. 4. 3.

రైవేశ్వారంబరపద్ధతి సైరసె. టీ|| రైవేశ్వ, భాండా
గారము.

రొ The vocative sign in some feminine nouns,
as చెలియరొ O woman. T. 3. 90. యింతిరొపా
లవంటికులమీఱజనించినది.

రొండి plu. రొండ్లు n. s. The haunch, the sides
between the ribs and loins. నడుముకుశక్తపా
ర్శ్వము. D. G. 8. 203. కడగ్రుక్కిరేడు నేలంబడి
పొరలగరొండులూడె. Chandra Bhanu Charitr.
2. 15. రొండ్ల జేర్చినతరిశిల్పుగండులును. Jagan-
nadha. 2. 24. రొండ్లునుభగమువిగుచుచెడె. A. 6.
19. అడ్డంబుదిరిగి తలాహతిబడి రొండిహస్తంబులి
డియంగలార్చుకపుల. టీ|| రొండి, కటిప్రదేశము. S.
3. 317. బీగముచెయ్యిరొండిజెక్కుకొన. రొండినచే
తులుపెట్టుకొనుట to stick the arms akimbo.

రొంతు n. s. Snottiness: a cold. శుడిసెము. D.

రొంపి n. s. Mud, mire. శుంకము, మరడ. గండపు
రొంపి sandal paste. P. 4. 249. గగనవాహిని
రొంపిగాడికొండొకదోరు. టీ|| రొంపి, మరడ, G.
10. 36. నాల్గుగాళ్లరొంపి నాటిసనుంకించివెడలిరా
కగ్గయువెడలలేక. Swa. 4. 109. పెడదు గండ
పురొంపి మెత్తినాడు. రొంపిలో నాటిసన్నంధమువ
లెవున్నాడు he is unstable as a post set up in
a bog. రొంపిదుక్కి wet cultivation: lit: mire-
ploughing. M. IX. 1. 172. ib. XIII. 3. 238.

రొక్కము or రొక్కము n. s. Cash, money. ధనము.
D. URK. 2. 341. రొక్కముగన్నకల్పియనురుద్రు
నిచెల్పియనమ్మి. S. 3. 27. అక్కలికొశగవలసిన
రొక్కముపురహరుడు దానియూసుమురలిగాచక్రైర
విలుతుడువెరపుకొమొక్కలితనమలరతన్నముండుగ
నుండెక.

రొక్కారొక్కములు or రొక్కారొక్కములు n. s. plu. అన
గాడిచ్చావచములు అనితోచినది. Kalahasti. 3. 68.
ఏలవోపికలుదిక్కులకెడలకామెబోపునొకలేసెవై

గాలింబోవకశస్త్రదత్తులయ్య రొక్కారొక్క మురడి ట్టి, కాద్దాలక్రొడమ్య గాదులక వలలకుడోలంక తిన్నండుకల్లే శిలాలరవంబుదన్నుతుడు బోధింతుంక నేతెంచినా.

రొచ్చు n. s. Mud, mire. Contempt, disregard. మ రద. D. శుభవము. M. XIV. 2. 210. R. 5. 194. రఘువరశచ్చరితోచ్చయంబుచ్చరింపుతు, తుచ్చంబులొచ్చు నేయుచు. A. 5. 6. రొచ్చార్యకి టులాగజొచ్చె మేను. టీ|| మేను శరీరము, యిటు, యాత్రకారముగా, రొచ్చు, శుభవమును, ఓర్వక, తాళలేక, లోగజొచ్చె, కృశించనారంభించెను.

రొట్ట or రొడ్డ n. s. A small bough. మండ.

రొట్టె n. s. Bread, a loaf. భక్త్యభేదము. D.

రొడ్డచెయ్య n. s. The left hand. ఎడమచెయ్య.

రొద n. s. Noise, outcry. Sound, voice, note. చేతనధ్వని, కలకలధ్వని. D. Siva. 3. 152. అన్నున గనుమూయుట రొదననైలుట. టీ|| గళరవముమందముకానడము. Vijaya Vilas. 1. 166. ఒకఫలకాపురాచిలుకయు రొదనేయగ. N. 7. 170. విభుడునిల్లడగూడివిధమునరొదగుల్ల.

రొద n. s. A marsh, a fen. రొంపి.

రొడ్డుట v. a. To drive, turn off. త్వరగాతోలుట, తరుముట, వెళ్లగొట్టుట. B. X. 438. తమతమక్రేపులకమపులంజుప్పడించి రొడ్డుకొనుచుగాననంబుజొచ్చి. ib. X. 20. హరులశగ్గములుచేసందిరొడ్డుదొంగ. Pal. 460. ఒత్తుడుపునమైనరొడ్డుంగలేక. K. P. 2. 85. వేల్రధరులరొడ్డుగజనియెనిలువక. BD. 3. 863. వీరభద్రుని జాత్రవేళను బండియే రొడ్డుబనిచెడ. తరుగెత్తుచుట, అనగాత్వరలోతోలుట, కొట్టుట. D.

రొడ్డుట v. n. To roar, yell. v. a. To abuse, revile. అరుచుట, కూసుట, తిట్టుట. G. 8. 29. గిటగిటగోరులుద్దవిడిగీరుచురొడ్డుచు గొప్పరింపుచు గిటిగలామేగుచేర. S. 3. 318. పెద్దపులిపోతెరొడ్డునాచి శరుహామి. D. Venkatach. p. 25. వియలతేనియల్ గ్రోలుచుకుప్పెడక రొడ్డురుంకకులు. Sumati. 120. కప్పకు సెరగాలైనా, తొప్పెడుడతియైన ఫణిరోగంలైనా. ఆరచె. OG.

రొమ్ము n. s. The breast, chest, or bosom. The female breast, or pap. యంతారొమ్ములురానిశుడుచు a girl whose breasts are not yet grown. మంచిరొమ్ముగలవాడు one who has good lungs. రొమ్ముశుగిలిన broken-winded. Ila. 1. 88. ఒమ్ముగాదిమ్మువైరొమ్మురావతనంచుకులదేవతలనెల్లకో

రికొల్పు. M. VII. 5. 442. ib. IX. 2. 129. P. 4. 431.

రొయ్య plu. రొయ్యలు n. s. A prawn, shrimp. గాజురొయ్య the larger kind of prawn, a craw fish. చేపవిశేషము.

రొయ్యపొరచెట్టు n. s. A species of jujube tree. పుకచెట్టు.

రొయ్య n. s. infl. రోతి The ashes on live coal. రోతిబూడిదె ash used in scouring, pearlash, alkali. కర్రనిప్పుమిదినిగురు. D.

రో n. s. Wealth, money. Value, price. ధనము, విలువయు.

రో (affix) A vocative particle, as అక్క a sister. అక్కరో O sister. అన్న brother. అన్నురో Oh brother. This is for the vocative sign ఓ with R inserted (See ర) to save elision.

రోకము * n. s. A hole. Light. రంధ్రము, దీప్తియు. D.

రోకటిబండ or రోకలిబండ n. s. The millepede called wood-louse (or Julus Indus) a worm that rolls itself up like a spring on being touched. A wooden pestle without iron ferrules at the ends. క్రిమివిశేషము, పొన్నురెసోకలి. D.

రోకమ్మిశజ్జ n. s. A kind of grain శజ్జలలోభేదము. Miscell. 3. 431.

రోకలి Gen. రోకటి plu. రోకండ్లు n. s. A wooden pestle. ముశలము. D. P. Puran. 8. 162. KP. 2. 116. పెద్దలితెరోకలితలంట్టు my madness is over, so I will make a turband of the poker. In D. Abhim. page 42 is a proverb, గాజులగువిజ్జిరోకలిమొనినట్టు.

రోకొమ్ము n. s. Name of a certain part of ఒకపిల. Miscell. 3. 426.

రోగము * n. s. Disease : damage. వ్యాధి, తెగులు. తాళించెవిడియేమో పుకరోగమువచ్చినది The key has got something the matter with it. నీకుమేమిరోగమువచ్చినది what was the matter with you that you did this? పెద్దరోగము The leprosy, in which the limbs drop off. L. 13. 49. భవరోగములు the ills of the flesh : the ills or sorrows that flesh is heir to.

రోగకారియైన * adj. Insalubrious, unhealthy. వ్యాధికలగచేసే.

రోగ * n. s. A patient, or sick person, a sufferer as L. 13. 173. భవరోగ he who is subject to the ills of the flesh : not released from earthly ties. వ్యాధిగ్రస్తుడు.

రోచనము * n. s. An "unguent" Ox gall. రోచనము, నిమ్మచెట్టు. D.

రోచమానము * n. s. A curl of hair, round the neck of a horse, or on the lower part of it. ఆశ్వకంఠమందుండేనుడి. D.

రోచమానము * adj. Splendid, shining, ornamented, brilliant. శ్రుకాశమానమైన.

రోవిష్ణువైన * adj. Splendid, brilliant. శ్రుకాశమానమైన.

రోవిష్ణు * n. s. Light, brilliancy, splendour. కాంతి. D.

రోచులు n. s. Splendour, glory. Pal. 60. రుద్రాక్షశుక్లరోచులచేత. B. IV. 86. తాటంకరోచులు జెక్కుటద్దములతోజెలివిసేయ.

రోజు n. s. Panting, hard breathing, asthma. 2. గర్భ, అనగానాశ్వుభ్యానము. D. ఉబ్బునమున్ను.

రోజుట v. n. To pant or breathe hard. ఎకపూపిరి విడుచుట.

రోట In a mortar Loc. of రోలు. రోటగట్టిన adj. Bound to a mortar. ఉలూఖలబద్ధమైన. This is an epithet of Krishna.

రోటి infl. of రోలు A mortar. ఉలూఖలశంఖంధమైన.

రోటిలో In a mortar. ఉలూఖలమందు.

రోత n. s. Foulness, filth. Nastiness. Human dung. అశవ్యము. D. Vish. 3. 307. కడుపువెంటలాలగారంగమాసినపాతగట్టిజనులురోతపుట్టిచేరకుండనుటచేసేనాత్మజ్ఞాన సిద్ధివృద్ధిహిందజేయకొరకు.

రోత adj. Foul, nasty, squalid, disgusting. Disgraceful, abominable, hideous, horrid, vile. ఆశవ్యమైన.

రోదనము * n. s. Weeping, wailing. యేడ్పు, యేదనడము.

రోదసి * n. s. The sky. Heaven. Heaven and earth as one. కృధివ్యంతరిమంతరాశము. Vish. 7. 437. దుండుభిగాదంబులును, మేదురంజైరోదసికుహరంబునిండెనప్పుడు. B. X. 2. 434. అంబునిరంకెవైచినరోదసికుహరంబుభేదిలంగ. భూమి, ఆకాశమున్ను. SC. BRY. 3. 123. అనగరో

దోంతరంబెల్లతనదుగాత్ర, నిర్గతార్చులుజగ్రతంబదర్శ.

రోధము or రోధస్సు * n. s. Shore, bank. సద్యాదులతీరము, గట్టు. D.

రోదము or రోదూము * n. s. An arrow. (Turmoil, disturbing, confusion. W.) బాణము. D.

రోపితము * adj. Placed in or upon. తుంచబడ్డది.

రోమము * n. s. Hair; a hair. శరీరమందుండేవెంట్రుక. D.

రోమంధము * n. s. Rumination, chewing the cud. శుశజాతినెమరు. D.

రోమకర్ణము * n. s. Hairy-ears : i. e. a hare or rabbit. చెవులపిల్లి. D.

రోమకూశము * n. s. A pore in the skin. రోమరంద్రము. M. XIV. 3. 118. ఘాటకోత్రమరోమకూశంబులందెల్ల సైక్లబుఘనధూమముబృహించె.

రోమరంద్రము * n. s. A pore in the skin. రోమకూశము.

రోమరాజి or రోమలత * n. s. A line of hair, extending to the navel. సూగారు. H. 2. 107. కొమెరపొక్కిలిబంగారుకుండెనందు, రతియుశృంగారమనుభాస్యరాశినించి, దంచునిడినట్టిరోలిశించుమూరి, రోమరాజిదనచెనానూధిగాగ.

రోమవిక్రియ * n. s. Horripilation. Tingling, shudder, thrill, as when electrified, or blushing: in a flush with extasy. రోమాంచము, గగుర్పు, గరిపాడియడము. D.

రోమశము * adj. Hairy, woolly. రోమములుగల.

రోమహర్షణము * n. s. Horripilation, tingling, thrill. See రోమవిక్రియ, గరిపాడియడము. D.

రోమహర్షణము * n. s. An epithet of సూత the hermit. తెకముఁది. D.

రోమాంచము * n. s. Horripilation, tingle, electric, thrill. See రోమవిక్రియ. B. 1. 200. ఆనందాశ్రులుకన్నులకొవెడలరోమాంచముతో &c.

రోమోద్గమము * n. s. Horripilation. Tingle, thrill. గరిపాడియడము. D.

రోయి n. s. A stake at play. బూదమందుసెడ్డినయొడ్డు. D.

రోయిదుట v. a. To pawn, pledge. తాకట్టుపెట్టుట. Charitra P. 483. line 6. తరలామిముందటిదవనపున్ననుకు శరీరెగో రోయిడి గురుకట్టుమిచ్చె. ib. line 10. శతకంబురోయిడికూతిదివ్వెలకు మదనారినిదీసికూలికరెత్తె. ib. line 1. వీరభద్రుని

బ్రాత్రవెలదులుబోవ హరమురోయిడియరిగమా
 విద్ద.
 రోయికటమేతాము, అనగాకటలకువేసే పుకపగ్గ
 మునితోచినది? Miscell. 3. 427.
 రోయుట v. a. To leave, give up, quit. త్యజించు
 ట, మానుకొనుట, వదులుకొనుట. Vema. 2140.
 రోయవచ్చుబరము రూఢిగాదెలసిన. రోయవచ్చు,
 త్యజించవచ్చును. ib. 402. యిన్నియునుగూడినటు
 వంటియిల్లురోసి. ib. 42. కష్టపునతియనికనిరోయ
 వెరతురు. ib. 499. విషయములబారలిరోయక. ib.
 1945. రోప్రయోగవారిరోయకటలుతురో. M. 1. 1.
 147. అన్నంబుకేళదుష్టంబైనరోసికరంబలిగి.రోసి,
 త్యజించి, విడిచిపెట్టి.
 రోయుట v. a. To search, seek, look for. వెదకు
 ట. OG. M. XII. 3. 324. శౌనకుండనుముసీంద్రు
 గాత్రమమురోకికానిచనియప్పుహాత్తునింగాంచిదం
 దత్రామంబాచరించి. A. 5. 73. పాదశీరణింజని
 రోయుదురట్టెరోసి తారక్కడ గాంచుపేమివలరా
 యభిమానమొకింతయింతికి. టీ|| రోయుదురట్టె,
 వెతుకుదురట. రోసి, వెదకి.
 రోయుట v. n. and v. a. To dislike, abhor. అస
 న్యుకుడుట. B. X. 2. 464. ఎదురనిల్చినజూడమ
 దివాలరోసి. M. 9. 2. 140. యిట్టిదిక్రూరకర్తమ
 నియించుకరోయక. DRK. 156. జీవహింసకురో
 యవైతి. R. 5. 221. ఆత్మశరాక్రమోన్నతురో
 యును. Surabhand. 54. చూశురులెల్లరోతురు.
 రోరబాయాడుట v. a. To abuse bitterly. రోయ ద్వే
 డముగాయాడుట.
 రోలంబము * n. s. A large black bee. తుమ్మెద.
 DRY. 1349. రోలంబకులసీలరుచిశిరోజములు.
 రోలు plu. రోళ్లు G. రోటి Loc. రోట n. s. A
 mortar for pounding in. ఉలూళుము. BD. 4.
 1238. మానుమాడివీరువారససేలకూడిగనుగొనరో
 త్లరోకత్లబాడెదరు.
 రోలుట v. n. To weep or cry aloud. ధ్వనిగారో
 దనముచేసుట. D. M. VII. 5. 276. రోలుచుబో
 రులంబడినాలుకవెదలంకపెట్టి సపుడుగరచుచుక
 లాలలుగ్రుచ్చుగరతుః పాలుడు వికృతాస్వదగుచు
 బ్రాణముపిడిచె. Sivalila Vilasam. 2. 23. చిలు
 కలనంచలురోలుచు విలచినమాటాడసూదిపెగ్గలు
 చునుదింకలగుచుబండుచులేచుచుబలవింపుచువగల
 బొగలిబామలబడుచు.
 రోవెల n. s. The money value, the sum bargain-
 ed for. లంజకుయస్తాననిపుష్పకొన్నరూక. S. 3.
 37. ఇయ్యెడగలిగినరోవెలయియ్యక నాయెరుకతక

నిటుసేనింట్లోదయ్యమువలెనుండగమూతొయ్యలితో
 నెట్లుగూడితోనెనరుగ. Jagannad. 2. 25. వృద్ధ
 త్వమివ్వధంబున సిద్ధించిన గానియిల్లుడు చిల్లరపిటు
 లకబద్ధానురాగులయి యనిరుద్ధజనకుకేళి చేర్చిరో
 వెలగొననే.
 రోవెలది n. s. (A woman that has her price,) a
 harlot. వేశ్య. D.
 రోశంస, అనగాఇచ్చ. D.
 రోషము * n. s. Anger, wrath, irritation. కోప
 ము.
 రోషగాడు n. s. A passionate man. కోపిష్ఠి. ఈయె
 ధ్దమంచిరోషగాడు this is a smart bullock.
 రోషతుడుట * v. n. To be irritated, or incensed.
 ఆగ్రహతుడుట.
 రోషించుట * v. n. To be irritated or annoyed.
 కోపించుట.
 రోషితుడు * n. s. A passionate irascible man. ఆ
 గ్రహపద్ధవాడు.
 రోశిము n. s. Anger, wrath, irritation. రోషము.
 S. 3. 16. చలముసాధించుదిట్టరోసాలపుట్ట. N.
 9. 189. తనకేలయారోశునియెసెకడు. S. 3.
 42. సీకేరోశిముగలిగిన బ్రతికితిమిమంచికార్యంచి
 దియు.
 రోహము * n. s. A bud, a blossom. మొగ్గ, కోర
 కము.
 రోహాచలము * n. s. Adam's Peak in Ceylon.
 W. పుకపర్వతము.
 రోహిణి * n. s. The fourth of the lunar mansions,
 personified as wives of the moon, also the
 mother of Balarama. A medical plant, *Helle-*
borus. పెండ్లికానితొమ్మిదేండ్లకుడుచు, రోహిణీస
 త్రుత్రము, బలరామునితల్లి, కటుకరోహిణి.
 రోహితము * n. s. A red streak in the clouds.
 ఋజురూపేంద్రధనుస్సు, కొరడు. Swa. 5. 123.
 రోహితాశ్వడు * అనగాఅన్నిహూత్రుడు. D.
 రోహిత్తు * n. s. The female white footed antelope.
 మన్నునిడి, అనగాఅతుమన్నుమృగము. D.
 రోహిషము * n. s. A species of white deer. కొం
 డగారె. D. H. 3. 9.

రౌతు n. s. (for రాహుతు) A trooper, rider, or
 horseman. రౌతుకొన్నీగుత్రము : i. e. like mas-
 ter like man.

- రాద్రము * adj. Terrible, terrific, fearful, sharp, acute, wrathful, violent. భయంకరమైనది. D.
 రాద్రము * n. s. Silver. వెండి.
 రాద్రము * adj. Made of silver, argentine. వెండితో చేసిన. T. 1. 5.
 రావము * n. s. One of the divisions of *Naraka*, or *Tartarus*. ఒకనరకము. D.
 రాయిక నుట or రాయిట v. n. To take fire, to flame. కాలు మొదలు పెట్టుట.
 రాయికాలుపుట v. a. To set on fire. మండుకొనేటట్టుచేసుట. Chandra Bhanu Charitra. 4. 138.
 చురుకుచురుక్కునందనువు సోకెడు వెన్నెల రాయికాలుచుక.
 రాహిణ్యము * n. s. A name of *Balarama*; the planet *Mercury*. బలరాముడు, బుధగ్రహము.
 రాహిడము * n. s. A sort of deer. కొండగొర్రె. SC.

ల.

- ల The letter L. శ్ the same letter with a harsher sound. These two are entirely separate and one cannot be used for the other. The harsh sound has been introduced into some Sanscrit words. Thus the nouns కల, కలేవరం, which the Telugus invariably write కళ, కళేవరము. Authority or custom is the only rule, and it never varies. వేళ * time. వేల gen. plu. of వెయ్యి a thousand.
 లంక * n. s. The capital of *Ravana* in the island of *Ceylon*. రావణాసురనివృత్తము. D.
 లంక n. s. An island in general దీవి. plural లంకలు. ఏటిసడిమిదిబ్బలు, పైకజాతిఅశురదినుస్సు. D.
 లంక n. s. A prostitute. సుడిసేవేటుది.
 లంకనము n. s. (error for లంఘనము.) A day passed without breaking bread: when one is attacked with fever. జ్వరము మొదలైనవిరూఢితనపుడు ఆహారము లేకుండావుండేదినము.
 లంకించుకొనుట, or లంకించుట v. a. To seize, or take, by artifice. చెయిచిక్కించుకొనుట, రంధ్రముగావలూపేసుకొనుట. N. 9. 269. కృష్ణుడెల్లవేళ, రాధలంకించుకొనెడియారాటమునను. టీ|| లంకించుకొనెడి, చిక్కించుకొనెనె. Jagannath's. 2. 11. వెంకటేశ్వ్రునివంటి, నిరంకుశులనుమరులుకొల్పియర్థముజాలాలంకించి నాకునమ్మినకింకరునిగ

- జేసుకొంటికిమ్మనకుండక. టీ|| అర్థముజాలాలంకించి, నిండాచూకలనులాగుకొని.
 లంకించుట v. a. To link, or couple together, as two bullocks. పెనవేసుట. M. XII. 4. 39. గుజుకోడెలజట్టిగొనిప్రీతిలంకించియుండలంకియతోడగండుమారిపారెనక్కడియల్.
 లంకిణి * Name of the giantess at one of the gates of *Ravana's* fort. లంకాపట్టణద్వారమందలికావలియుండినరాక్షసి. S. 3. 17.
 లంకియ or లంకె n. s. Coupling or tying two animals together. A link, connection. లంకెఅనగారగులు. OG. రెండుకశువులకుమెడకుకట్టడము. D. శంబంధము, కూచుకోవడము. Vish. 6. 31. నికునునాకుకదైవము లంకచేసెను. Lavanya. 29. శేషబంధ మొనరించుశేషయముందున కరములు మధ్యమునకు లంకెలుదనర్పి. కరములు లంకెలుదనర్పి, రెండుచేతులుగూర్చుకొని. ఆరెండుచెరువులు లంకెలుగావున్నవి These two lakes are connected. lit: are as links. వాడికిదుడ్డుకులంకె he is attached to money. M. XII. 4. 39. గుజుకోడెలజట్టిగొనిప్రీతిలంకించి యుండలంకియతోడగండుమారిపారె.
 లంకె or లంకెమారిని n. s. A slave, vassal. బంటు, దాసుడు. H. 2. 118. అది మొదలుజార శేఖరుడొదవినయపు డెల్లగొల్లయుగ్మలి నెంతో మదనాహవా మునజేల్పురుమదిమారగమరునిలంకెమారిని జేసెన్.
 లంకెX adv. As a slave. బంటుX. OG. H. 4. 303. భార్గవతలమన భర్తస్వామికికించిచెదలంకెXకేల్లుబురలు, లంకెX, దాసుడుగా.
 లంకెపాటు n. s. Clinging together. పైకటితోసెక్టికరుచుకొనియుండడము. R. 5. 280. లలనపాదంబున లంకెపాటైయుండి రాజసునేనూ పురంబులార. Satya. 3. 148. శువ్వళించినలంకెపాటునించు.
 లంకెపీట n. s. A wooden instrument used in linking cattle together. శుశువులను పెనవేసేటిది.
 లంఘనము n. s. (error for లంఘనము) Fasting. Springing, skipping, bounding, a bound or leap.
 లంఘనము * n. s. Fasting, abstinence, a day passed without breaking bread when one is attacked with fever, &c. Going, leaping, springing, jumping over or beyond, transgressing, going beyond proper bounds. అభోజనము, క్రమణము, జ్ఞాపనము, దాటడము. SC. రోగిభోజనములేకుండావుండేదినము అయిదులంఘనములుచే

నినాడు he passed five days without eating a morsel.

లంఘి * n. s. A transgressor. అతిక్రమించినది. Ila.

1. 3. కన్నుగవశ్రుతిలంఘియైకలిమిగులుక.

లంఘించుట * v. a. To pass, or cross over, to leap, jump. దాటుట. D. BD. 5. 1127.

లంచము n. s. A bribe. కార్యార్థముయిచ్చిన సొమ్ము.

D. ఉత్తేశము. SC. M. IX. 2. 276. అనినిజరతు ములనర్థములంచము గాగనిచ్చి. KP. 7. 43. దానిసూరిచ్చిన నేలంచమీసేసిక.

లంజ n. s. (pronounced *lanja*.) A whore పొరశ్రీ.

D. వేశ్య. BD. 6. 1134. ముదిలంజమనట్లముందరికథలు. L. 7. 296. ముదిలంజవిధమున మున్సిటికథలు. G. 4. 259. పరికింపలంజతల్లిదొరయైనను తుచ్చుడైనదొరికినపాలుక.

లంజపేడిన n. s. A kind of fish. ఒకవిధ మైన చేత.

లంజరికము n. s. Whoredom. పడుపు.

లంజశివరము n. s. A medical plant. H. 5. 52. ఒక మందాకు.

లంజక * అనగా వేశ్య. SC.

లంజె, అనగా వేశ్య. D.

లంజెకాడు n. s. A rake. విటుడు.

లంజి, లండు n. s. A wretch: an obstinate, or wicked rogue. కుత్తిరపురుషుడు, కుత్తిరశ్రీయున్ను.

D. L. 9. 186. లండులైయుర్థములావు గానడుగు మండజంగములకుమిలిమేర లేదు. Vema. 3. 112.

పొట్టుదిసెడిలంజిముగ్వలు పెట్టునా. H. 5. 128. పోలవాటగాచాల్లమారిదుర్మార్గుడుబడికపాటుగరాను పుండలంజి. ib. 5. 158. గుండనికింబళింకియునుగోరడిగుండకు వెండి తాయెతరలంజికిచేకడెంబు కది

లంబుగగుమైత కానికంఠె. ABA. 3. 10. కరటియడిగంటుకులునయేరరిగరాను, లండుకూళ చెనటికుచ్చి

తుండు మొండిక టైనాగనుకుజనాభ్యుగాజెలంగు.

లండుపోతు n. s. A stubborn jade. కుత్తిరపుడి.

HD. 2. 639. లండుపోతులదనలాగు వెకలజ్జ.

లంకుట or లంకుటము n. s. Pain, trouble, weariness. పాద, తొందర, ఆయాశము. SD. 636. శి

పునిశిర్మకుచేరచేతులుకాళ్లనిలంకుటలుబాసియించుమారు. Vish. 7. 228. సూర్యుడి ప్రివలన శోషించుచున్నచుద్దాకరంబు రెల్లనశిశయిల్లె, వెక్కులంకుట

ములజక్తి మమత్వముల్ మానకున్నజనులమనసులట్ల.

లంకుటకుడుట r. n. To take pains.

లంకుటుడు * n. s. He who loves, he who is given up to. శ్రీలంకుటుడు a whoremonger, a gallant.

విషయలోలుతుము, చతుశ్చము, పొగడచెట్టు. SC. ఆశక్తి. RKD. ఆశగలవాడు. Ananda Tantram.

15. 9. బహుమానాక కావంతో బహునానాకలంతటాకి, బహువిధము హరినోహరంతి శ్రుశభంకు

నః. Lalit Archana Paddhati part 2. 1. v. 20.

శృంగారరశశిన్నుడైనకవయావనలంకుటాం. Parizati. 5. 92. వేదమంత్రతతసంబులవలననువైభవా

లోకన లంకుటులై యాకశింబునం గుంపులుగొని. URT. 3. 111. రాజ్యసుఖలంకుటుడై. Ananga Rang. 3. 18. ఆర్యంతరతలంకుటాం. M. XII.

1. 73. అటుగాక కర్మగతిలంకుటుడ నగుదునేని. Vema. 107. గుహ్యలంకుటంబు కులవిద్యవిధలేడు

జిహ్వలంకుటంబు జీవనంబు, గుహ్యజిహ్వలకునుగోరునులోకంబు.

లంకతా n. s. A slave. దాసిశ్రుతుడు. D.

లంకులమారిది n. s. A plaguy jade. శిశులమారిఅని తోచినది. H. 5. 80. లంకులమారి దానినులాచుక

మాదిగవాడుగోయడే, కాంతకుపాపుటంచుమిలుగులుజనింతుగ శండ్లదీక్షిమైకంతుము బుట్టచేగుది

యకటైనుతిట్టుచుకొట్టబోతుబట్ గుంపెననింటికైచ

నినకుత్తురిగాడినకట్టకట్టినక.

లంబము * adj. Spacious, capacious, great, large, broad, long; expanded either in breadth or length, or both. Pendulous, depending. విశా

లమైన, విరివియైన, వేలాడే. In the Silpa Sastram శంభుశక్తిశుభంగముచ్యులేతద్యినేత్ర శ్రుకృతించ

శ్వస్తికంలంబమేవ కరదక్షిణోర్మలంబజ్జయాకుసు సుసారవశ్రుకం.

లంబకర్ణము * n. s. The long eared. i. e. a hare. చెవులక్లి. D.

లంబనము * n. s. Depending, descending, falling. A long necklace. వ్రేలదము, లలంతికా, అనగా హారవిశేషము.

లంబశ్రుని * n. s. A hag with dangling dugs. వేలాడేచండ్లుగలది.

లంబిక * n. s. The uvula, or soft palate. కొండనాలుక. D.

లంబు n. s. Largeness, bigness. ఫోల్గుము. T. 3. 71. నిలంబుజిగాంచినిలంబువలదను.

లంబోదరుడు * n. s. The big bellied god. i. e. Ganesa; the paunchy god. విఘ్నేశ్వరుడు.

లంభనము * n. s. Reviling, abuse. రిట్టడము, దూషించడము.

లంభించుట * v. a. To abuse, revile. దూషించుట, రిట్టుట.

లకారము n. s. The letter L; also a cant expression for లక్ష, 100,000, one Lac.
 లకుచము * n. s. A species of the bread-fruit-tree (*Artocarpus lacucha* Rox.) లికుచము, కచ్చు రేగు. SC. A large lemon. నిచ్చుకుండు, కచ్చు రేగుకుండు. D.
 లకుముకి n. s. A bird (*Parra jacana* or *goensis*. The king-fisher. టిట్టిభము. D. IIa. 2. 171. తరుణిపొడలుచుచీరాయిరంబుశబ్దముద్దలమురారిపై లకుముకియనంగ.
 లకురు n. s. ఆనగావాడగచ్చకాయలు. OG.
 లకోరీ plu. లకోరులు n. s. An arrow. అమ్మ, వాణము. Siva. 4. 36. తగుకులకోరులతరకశంబు. టి|| లకోరులతరకశంబు, అంబులపొది. T. 4. 130. తచ్చువిల్లినిలకోరులనేమగుచున్నదోకదా. ఆయధవిశేషము. D.
 లక్ష్మ adj. Painted, lacquered. లక్ష్మయిల్లు a house built with lac, seeming like mortar, intended by Duryōdhana to be set on fire to procure the death of the Pandavas. See the story in the Mahabharat. లక్ష్మశుగంధాలు false coral.
 లక్ష్మ n. s. Lac, the red animal dye; which we call lake; it is of a resinous substance, and is used as sealing wax. లాక్ష, ఆనగాజతువు. D. అటుకులలక్ష్మ Shell-lac. కొయ్యలక్ష్మ stick-lack. లక్ష్మవత్సలు a sort of betel nut.
 లక్ష్మ, ఆనగాలక్షశంఖ్యయు A lack. D.
 లక్ష్మమృద n. s. A wasp. భ్రమరము.
 లక్ష్మచెలులు n. s. The weevil or the blight thereby caused when corn turns rusty. ఒకచిడ.
 లక్ష్మనము n. s. Vide లక్షణము, ఆనవాలు. D.
 లక్ష్మశయి (యెడ్డు n. s. A dappled cow which is red and white.
 లక్ష్మపెట్టె n. s. A lacquered box. విశ్రవేటికా. D.
 లక్ష్మవీయ్యము n. s. Powdered lac, grain lac. పొడి లక్ష్మ.
 లక్ష్మకు n. s. A roll of palm "leaf" reddened with "lac" and worn in the ear instead of an earring. (చెవ్వాకు.) లక్ష్మకువనై a sort of pale red colour.
 లక్ష్మ n. s. A name of లక్ష్మీ.
 లగించుట v. n. To agree, or coincide, in sense or meaning. యముడుట.
 లగుడము * n. s. A club bound with iron, or made of it, a staff, or stick. యిసుకుఅలుగుకర్రసాగు.

D. P. 1. 614. విక్రినలగుడంబునతల వ్రక్కలుగా మోది.
 లగుడు n. s. A kind of hawk ఒకజాతిదేగ. Siva.
 4. 86. నింగై కుంచయై వైశింగోయని యార్వశు తుశింహతి గాడ్పులోరింగని మ్రోయకు జాగ్రతు కొంగలసెకలగుడుక్కికొట్టెనిలబడక.
 లగుపు adj. Vide లఘుపు.
 లగ్గ n. s. Escalade. కోటపైకిపాకడము. D. లగ్గులు యెక్కుట or లగ్గులుకట్టుట to scale a fort.
 లగ్గనింపులు n. s. plural. 'Assault, bafflers'; these were stones kept upon fortresses to be rolled down upon besiegers. (From లగ్గ escalade and దించుట to baffle.) Some erroneously spell it దుంతులు. కోటమీదినుంచి శత్రువులపైకి దొర్లించే బండలు.
 లగ్గము n. s. Vide లగ్నము.
 లగ్గులుకట్టుట, లగ్గచెక్కుట To scale a fort. కోటపైకి పాకుట.
 లగ్గు n. s. Welfare, prosperity, happiness. శుభము, మేలున్ను. D. మేలు. OG. లగ్గులు plu. Obsequies ఉత్తరక్రియలు, దినవారాలుఅనిన్ని ఆర్థము చెప్పవలసియున్నది. Vish. 6. 57. నిశ్శేలనికునికుని యెగ్గనిపాటింబియాడ రెవ్వరునికులొగ్గగునీమగడిం దున నెగ్గింతుడుయెవ్వరిట్లు సేయరుతస్వి. M. III. 4. 110. అనంతరంబ దహిణభుజా స్పృందనంబులుకుల మీంచిమీదలగ్గుగుననుచు. ib. III. 1. 88. ఇశ్లేల రోదనాకలితయైయున్న దానపుయెల్లవారికి లగ్గుగ దాయనిసనిండునకు సురభియిట్లనియె. ib. XII. 1. 438. దుర్యోధనాదులకు సంతకంఠేవిభవంబె శుగంధభృశరాష్ట్రుదౌర్ధ్వదైహికపిధు లాసరించునట్లు గాసునవిదానెరింగినవారి కెల్లలగ్గులు సేయుటకుందగుబంధులు తరనివసుంధరావల్లభులనెల్లను ద్దేశించియంచితదానంబులతో ధామ్యునింబనిచెమరియును. లగ్గులు, ఆనగాఉత్తరక్రియలు.
 లగ్నము * n. s. The rising of a sign. It's appearance above the horizon; the oblique ascension: that portion of the equator, which rises in succession with each sign, in an oblique sphere; a period astrologically selected for any auspicious ceremony, such as marriage, &c. మేషాదిరాశులు. D.
 లగ్నము * adj. Attached to, intent on. Joined to, connected with తగులుకొన్నదియ. D.
 లగ్నకుడు * n. s. A security, or surety. పూటకాపు. D. పూటకాదాడు.

లఘిమ * n. s. Etheriality, volatility, subtilty, buoyancy. Excessive lightness ; absence of weight, especially used as an attribute of supernatural power. చులకదనము, లఘుత్వము. D.

లఘిష్ఠము * adj. Lightest, very light, very small, least మిక్కిలి చులకనైన.

లఘుత్వము * n. s. Lightness, trivialness. చులకదనము.

లఘులయము * n. s. The root of a fragrant grass. "Andropogon muricatum" usually called Cuss-cuss. తెల్లవట్టివేరు. D.

లఘువు adj. Light, not heavy ; swift, quick ; slight, trivial, trifling. Convalescent, better in health. Abating, moderated, as applied to disease. చులకని, తేలికైన, శాంతమైన.

లఘువు n. s. Abatement, lessening. Slackening. A short syllable. A leap, darting Quick notes in music. శాంతము, సురువుకానిది, గంతు, వేగము, తాళములో భేదము.

లఘువుగా adv. In good health. Gently, well, softly, slowly. తిన్నగా, స్వస్థముగా.

లఘువువేయుట v. n. To bound, spring, vault. గంతువేయుట.

లఘువంతువునకు వ. n. To go to urine. ఉచ్చిబోయుట.

లచ్చనము n. s. Vide లక్షణము. చిహ్నము. D.

లచ్చి n. s. Vide లచ్చి. శంకుత్రి. D.

లజ్జ * n. s. Shame, modesty, bashfulness. శిష్ట. D. Vish. 2. 54.

లజ్జాశుభ్ర * adj. Bashful, modest. శిష్టగలవాడు.

లజ్జించుట * v. n. To be ashamed. శిష్టపడుట.

లజ్జితము * adj. Abashed. శిష్టపడ్డ.

లటక్కున adv. Suddenly. అకస్మాత్తుగా.

లటకుటంబులు n. s. plu. Fightings, quarrels. జగదములు. L. 7. 277. కల్లశిశ్యములును కటకకృత్యములు, లటకుటంబులును లాలాచూలములును.

లటకుటలు n. s. plu. Braggings, boasting. జంభాలనరకదములు, గప్పాలుకొట్టడము. G. 7. 29. నాపుడువరిపూళించెద వీపుండుటయెరిగి కాదె యిదివేలుగనే గావించితి చేరికిదగలావించుకగలిగినేనిలటకుటలేలా.

లటహము * n. s. A kind of drum. వాద్యవిశేషము. adj. Skilful, attractive. తార్యకుశల, మహాహరవస్తుని. SC. H. 3. 38. ధర్మమధకూరకతానకలటహముటహతముట, ఆపరిహారము.

లట్టువ n. s. A cudgel? దుడ్డుకర్ర అంటారు. Vajja. 3. 98. కరమునమానిలట్టువయుకంబళి మంజుముసందుజంకటందిరి పెల్లు గూడయుంగూనిత వీయనివాని మునిర్గమించియవ్వరుదనుజాతురోయనుచు.

లతాలున adv. Suddenly, all at once. లటక్కున.

లత్తిగ or లత్తిగ i. e. నేరిలత్తిగ n. s. A kind of bottle used in travelling, containing melted butter. నేరిబుర్ర. H. 1. 200. కావడినైయంటగట్టిన సెక్ కావి, కాటికంబలియాత్రశించియల, నేరిలత్తిగనిట్లు నించిన సారకాయ, ముర్రలిరవ్వంకల పాశుగయుండ. Suca. 3. 430. శరకులుంచినమాత్రశించిలో నంటగట్టినయట్టి నేరిలత్తిగదనర్ప. A. 2. 123. శంఖారంభించితకుండు, పెల్లులోహండికావల్ల కాముల ప్రేలుగిడ్డి ముత్తు నేరిలత్తిగలును.

లడ్డుకములు or లడ్డుాలు * n. s. plu. A kind of sweetmeat. చలిమిడిముద్దలు.

లడ్డులు n. s. A kind of sweetmeat. చలిమిడిముద్దలు. R. 2. 114. వడలుంజక్తరకజకాయలును లడ్డులుక్తరం.

లత or లతిక * n. s. A creeper, a creeping plant, a branch. తీగ, కొమ్మ. SC. ఖడ్గలత a slender sword. తనూలత her slender form.

లతకూస n. s. A sprig ; poetical phrase for a girl. వారిక. D. R. 1. 114. లతకూసలకానులశంకతి కైకొనిరోమ రాజిఖడ్గలతం పాంథతతి గలువనూ నాంకునికతయవ్వనినద్రయోజకతగనుటట్టె.

లతాంశ * n. s. A slender nymph : whose form is slender as a sprig. తస్వంశ.

లతాంతము * n. s. A flower (lit: the extremity of a creeper. R. 5. 253. నిర్మిద్రలతాంతకాంత.

లతాంతాశ్చుదు * n. s. Cupid who uses blossoms for weapons. శుష్పాశ్చుదు. Kalahas. 4. 31.

లతాశాల * n. s. A swing formed of twigs. తీగభుయ్యం. A. 5. 66.

లతిక * n. s. Any twining plant. తీగ. D.

లత్తికె, అనగాములు, చప్పడుగ. OG.

లత్తిచేత n. s. A sort of fish called drepanus punctatus. Russell ; plate 79.

లత్తుక n. s. The red colour called lac, produced like cochineal from insects. It is used by women as an ornament to dye their feet and finger-nails of a red colour. లాకు. D. లత్తుకదూది Cotton steeped in lac liquid and then dried. This by being dipped in water forms red ink.

లత్తకబాతులు n. s. A certain kind of grain. ధాన్యవిశేషము. H. 4. 158. తీగలుమడిప్రాలు దేవశిరులు, లత్తకబాతులులక్ష్యమనాహారాత్.

లద్ది or లద్దె n. s. The dung of horses, asses, elephants, or camels. అశ్వాదులవేద. D. లద్దిఅకు Trash, the remaining substance of leaves boiled for dye, &c.

లద్దిశురుగు n. s. A dung-beetle. The fly that destroys corn; a grub in wood. క్రిమివిశేషము.

లద్దెపిప్పి or లద్దిపిప్పి The blight or murrain that destroys corn. 2కచిద.

లతనము * n. s. The face or countenance. ముఖము. D. The mouth. Voice, talking. W. నోరు, మాట్లాడడము. H. 4. 84. కళదేరుకస్తూరితిలకంబువాశనల్ లతనగంధములకులంఛమొసగ. ib. 5. 317. లతనముల్ చంద్రబలంబు గాంచె. BRY. 2. 703. విశ్రులోగ్రభేరుండలతనములును.

లలితము * n. s. Voice, speech. మాట. D.

లలితము * adj. Said, spoken. చెప్పబడ్డది. SO.

లప్ప n. s. A lump (as of sugar or of civet) ముద్ద, గడ్డ. T. 4. 80. ఏదిక్కుముద్దాది నానేమోచక్రైరలప్పలంటినటుకా. టీ॥ లప్పలు, ముద్దలు. R. 1. 142. మరియనప్పరంబు కప్పరంపులప్పలుప్ప తిలుతెలియనుముతిప్పలును. Chamatcara Manj. 2. 41. చక్రైరలప్పలున్నధురశంబులు జున్నరసాయనంబులు. D. Nava. page 58. తలముట్టుతిరముగాతాల్పిమేనులను బొట్టుజవాదిలప్పలు సోడుముట్టదలముగానగలుగంధముమేననలది.

లప్పటిల్ల, లంపు, అనగాదొంగమేళు. OG.

లబలబ adv. 'Much, severely.' (Anuk. of beating himself on the mouth, a mark of distress.)

లబ్ధము * n. s. The quotient in division. పాలుపుచ్చగావచ్చినది.

లబ్ధము* adj. Gained, acquired, obtained, received. పొందబడ్డది. D.

లబ్ధవర్ణుడు * n. s. A learned man. శుండితుడు.

లభి n. s. Profit, gain. లాభము, ఫలము. BD. 5. 527. ఘనతరంబుగమోచికట్టెలుచెచ్చియంగటవిక్రయంచార్చిన లబ్ధిజంగమారాధనల్ శిల్పురునుండ. ib. 4. 1822. ఇతరమర్వములునంగట బోకార్చియందులలబ్ధిజంగమారాధనల్ శిల్పురులీల.

లభించుట v. n. To happen, befall, occur, be acquired or gained. ప్రాప్తమాట, ఆధర్మమునా

కులభించినది I gained that goodness: I effected that good work. వాడుచెప్పినప్రకారములభించినది It turned out as he prophesied.

లభ్యము * adj. Attainable, procurable. పొందరగ్గది. D. KP. 7. 313.

లయ * n. s. Beating time in music and dancing. తాళముయొక్క కాలము. D.

లయ n. s. Fraud, trick, deceit. మాయ, మోసము. Vaizaianti. 4. 81. రంగదనివేరునైతమెరుంగజెప్పెనవ్వడుగుశిష్యుడేతదటంచునతనిగల్గి పెట్టెడినిలయకారిదొంగయేదిగురికల్లతోనిజమెట్టులోవు.

లయకాదు n. s. A rogue. మోసగాడు.

లయము * n. s. Loss, destruction. The grass called cuss-cuss. నాశనము, వట్టివేరు. D. యంతలో ఆశ్రధుత్వమునకు లయకాలము వచ్చినది these were the declining days of the dynasty.

లయించుట v. n. To be destroyed. To be attached to, be connected with. క్షయించుట, లగ్నమాట, వానిమనసంతాదానియందే లయించియుండగా while his every thought was engrossed by her.

లరయితి, అనగాశిశ్యుడుమో. Pal. 440. జబ్బలుచేసులుచక్కగాగొట్టి, ఆత్మలంబుననుగ్గులైరాలనడిచి, లరయితిదురియించి లజ్జలుపుచ్చి, పెక్కుండ్రురాకులపెక్కుమార్గముల, వికృతరూపులజేసె. లరయితిదురియించిలజ్జలుపుచ్చి, శిశ్యునునుకోసిమానభంగముచేసి.

లలము n. s. In prosody is a pyrrhic or foot composed of two short syllables. రెండులఘువులు.

లలంతిక * n. s. A necklace hanging as low as the navel. సాకులకీమెదలైనకంతాభరణము. D.

లలత్ * adj. Shaking, tremulous. చలించే, కదిలే.

లలన * n. s. A wanton girl, a beauty. విలాసవతియగుస్త్రీ. D.

లలాటకట్టము * n. s. A tiara, a fillet. ముఖకట్టిక.

లలాటము * n. s. The forehead. నుడురు. D. Surabh. 39. లలాటలిఖితము or లిపి n. s. Luck, destiny. That which is written on the forehead: (what Musulman's call *nasab*.) Bramha is imagined to write in crooked lines on the skull, the future events of each life.

లలామ fem. లలాముడు masc. * n. s. The chief. ముఖ్యుడు, శ్రేష్ఠుడు. BRY. 167. భూపాలలలాముడు the noblest of kings. Xn. Ved. Ras. 2. 1. మంత్రిలలామ. BRY. 3. 26. సాక్షిలలామము the

most virtuous of women. T. 2. 105. నాయులు
లాలామ కెనేయేయుగమందును గాన. ib. 1. 65.

లాలామ * adj. Beautiful, agreeable, charming.
Chief, principal. ప్రాధాన్యమైనది, సుందరమైన
ది. D.

లాలామ * n. s. A coronet of flowers. A mark
on the forehead. భూమణము, నదుటక క్షేత్రము
బాసికము, రిలకము, రమణీలాలామములు The love-
liest of women. T. 4. 171. B. 7. 416. అద్దము
జూచినసగికలాలామము ప్రతిబింబితంబగునది.

లాలామకము * n. s. A coronet of flowers. శురుకు
శిఖాశురోన్యశ్చమాల్యము, పిల్లిజుట్టునకట్టినదండ, ల
లాటోతరి ముక్తాజాలవద్దాసురమాల్యభేద. SC.
A. 6. 180. సారంగమదంబలదిలాలామకమితి.

లలి or లలిని adv. Gracefully, agreeably. సాగను
గా, ఒప్పదముగా. D. ఆత్మంతము. A. 4. 224.
వెలుతురశంఖియెండియు, లలివప్పమిజెడక శిఖిక
లాటమువ నివర్తితవర్ణమృదు నటనంబుల మెచ్చి మె
రుంగుకాశే ముద్రించెనక్క. టీ||లలి, సాగనుగా.
M. IV. 3. 55. లలిమల్లసిల్లుచులలితలోచనదీప్తుల
దరసుంకించిన నాగియాగి. Bmj. 4. 44. ఇమ్మాడ్డిని
యిలువెలువడిమన్నరమునరాజమార్గమునజనితు
వేగమ్మననూలోనిచ్చెనసా లమ్మలకొమ్మలనువేశిల
లిడిగియవలె. DRU. 968. లలితాశీసంబులలిసె
ప్పరశుడు. H. 1. 144. లలిజాగ్రత్వస్త్వనుమశ్చుల
నుమసావాక్యరీరములచేనేవేళల. T. 2. 97. లలి
మీటువరునిక్కిల్లాకులనుచు. Cavi-jana-ranjanam.
chapter 1. లలిసలరుగొమ్మలనువర్తిశివ్విజరాజశం
ఖతిదగి నువర్ణోజ్వలమై నుమసాభినుతిందలలితుర
ముకోటతోటదనయపునశ్రీక. A. 4. 162. కాలు
నిదున్ననందినయిగంటలుదున్నకమంటినామహా, కా
లునిసందిదున్నయికర్దమమగ్నతలేకమంటినా, హా
లికులెన్నడుండెడని యారులచేలును చాడుమగ్ననం,
గాలిసేరుసాగిరిలగ్గులసింగినిపేదమున్నుగా.

లలి n. s. Gracefulness, agreeableness. సాగను, ఒ
ప్పదము, శుష్కతి, అంగీకారము. BD. 3. 405. పా
లుతుగ ముఖరశంబును సౌధ వమునులలియుభావం
బుధూశికయుర్బంకశియు. ఈశ్వరిమందుకన్నడిలో
లశద్భావమన్నాడు. P. 2. 114. కలికియజ్ఞైయైక్రి
యసైలికిన తిలరెత్తిడంతు మోర్పనననక్కలకంఠి
యట్లనే సెకలలిధీధి ప్రీతులగ్గలములై నెరుగ. టీ||
లలి, అనగా అంగీకారము. OG. ఒప్పదము.

లలి adj. Graceful, agreeable. సాగనైన, ఒప్పదమై
న. H. 2. 93. పిదగ్గపాతరాజిశేరుదీపంబు, లలిభు
జంగవిహంగములకుదగురు.

లలితము * adj. Beautiful, graceful, lovely, gay,
cheerful. మసౌజ్జ మైన, సుందరమైన. T. 2. 78.
M. 1. 4. 49. లలితాంశా a sweet or lovely figure.
Vasu. 3. 189. T. 3. 15. URT. 6. 153. లలితా
త్మికా lovely in person. Lalito. 4. 74.

లవ|ము * adj. Little. కొంచెమైన.

లవ|ము * n. s. Even the least. A very little. కొం
చెము, సూక్ష్మకాలము, కొయ్యడము. D. Vasu.
2. 59.

లవంగ|ము * n. s. A clove. (Myristica caryophyl-
la.) దేవకుసుమము, అనగా లవంగపుమొగ్గ. D.
దేవకుసుమవృక్షమున్ను.

లవంగచెక్క n. s. Cassia lignea. (Ainslie.) వరాం
గకము.

లవంగబట్ట n. s. Cinnamon. దేవకుసుమర్వక్.

లవణము * n. s. Salt. ఉప్పు. D. శముద్రలవణము
sea salt. నైంధవలవణము rock salt. విదాలలవణ
ము salt used in medicine. లవణద్రావకము a-
cidum muriaticum, muriatic acid.

లవణము * adj. Salt, saline. ఉప్పుగావుండే.

లవణద్రావకము n. s. Muriatic acid. (Ainslie.) ఉ
ప్పుధృతి.

లవణి n. s. Tightness. బిగుతు. Swa. 1. 15. విశేయ
మైన యెడ్డాణంబులవణిచేనక్కళించిన పొట్టమక్క
ళించి.

లవణము * n. s. Reaping. వరిజొన్నకొయ్యడము. D.

లవలి * n. s. A kind of creeper. ఒకతీగ. N. 7.
108. ib. 8. 88. Swa. 3. 146. A. 5. 80.

లవలేశము * n. s. Very little. రవంత. L. 17. 76.

లవలేశమైనా యెరగనివాడు he who is utterly
ignorant.

లలిత్రము * n. s. A sickle, a small reaping hook.
కొడవలి. Dasaradhi ధి. దురితలతాలలిత్ర.

లసన|ము * n. s. Garlick. మహాకండము, వెల్లుల్లి.
SC. L. 3. 39.

లసనకుటత్వము * n. s. A certain flaw in a gem.
రత్నములలోవుండేదోషవిశేషము. A. 4. 199. విశ
దకు యోదకుంబారలవేష్టనచేసెక మైనభోమణిన్న
శునకుటత్వమొందుటమనంబున నారసికాంబివిష్టు
డయ్యశివతత్వజడంబువలయంబున.

లసిత * adj. Bright, brilliant. ప్రకాశమానమైన.
Zacc. 4. 182. ib. 5. 40.

అక్షకము * n. s. The middle of a bow, where it is grasped. భనుమౌఢ్యస్థానము. SC. A. 2. 88.

అహరి * n. s. A large wave, or surf. A flood. మహాత్రరంగము. SC. ప్రవాహము, పెద్దకరడాము.

D. T. 4. 150.

అక్ష * n. s. A lac, one hundred thousand. సూర్యవేలు. R. 4. 70.

అక్షము * n. s. A butt, mark, or aim. గురి. D.

అక్షణము * n. s. A sign, or mark, a token. Correctness, precision. Symptom, an indication, characteristic, a predicate, any thing by which an object is designated, or distinguished. The rules treating of the liberal arts or sciences. Perfection, comeliness, beauty. చిహ్నము, గురుతు, విధి, వర్షలక్షణములు the signs of rain. జ్వరలక్షణములు the symptoms of fever. అక్షరలక్షణము the description of letters in grammar. i. e. Orthography. ఛందోలక్షణము prosody. ఆరోగ్యలక్షణములను చెప్పవలెనను I will now describe the disease. అక్షణము కృతమైన కావ్యము a classical poem, a book written according to rules.

అక్షణమైన * adj. Handsome, beautiful. అందమైన.

అక్షణాయా * adv. (the instru.) Metaphorically.

అక్షము * n. s. A mark, token, spot, or sign. చిహ్నము. D. T. 3. 149. మానలక్ష్యకృతి.

అక్షణుడు * n. s. Laxmana, the younger brother of Rama. సౌమిత్రి.

అక్షింతుట * v. a. To aim at, to see. గురిపెట్టుట, చూచుట. Vish. 4. 183. భిక్షుకదంబకంబుననక్షయశారీరవహ్నియందునుదినముకాలక్షింతివేల్పగల్గినసాక్షాదీశ్వరుడుగాదెసన్యాసిస్తా.

అక్షి * n. s. Venus or Laxmi, (the wife of Vishnu,) the goddess of prosperity. Wealth, fortune. Beauty, splendour. Turmeric. విష్ణుభార్య, శంకుడ, శోభయు, శశిపు. Rucmangada 3. 129. శుభకాశ్వరలక్ష్యులసికుగలిగెడును.

అక్షి చేరు n. s. A kind of soup. త్రిలింగదుగులొత్తువు కారమువేళికావినది.

అక్షి నారాయణంబుదోవకులు plu. n. s. A sort of cloth తెకవిడమైనఅంతుగలదోవకులు.

అక్షి మసూహారులు n. s. A certain kind of rice. H. 4. 158.

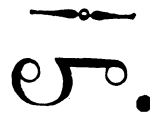
అక్షి వంతుడు * n. s. A man of wealth. భాగ్యవంతుడు.

అక్షి వారము n. s. Thursday (contractedly written అ||) గురువారము.

అక్ష్యము * adj. Observable, perceptible. చూడఁగల్గి, విచారించఁగల్గి.

అక్ష్యము * n. s. A mark, or butt. Aim. Care, regard, respect, esteem. గురి, ఉద్దేశము, గౌరవము. దృష్టాంతము an instance or example adduced in proof. ఇందుకులక్ష్యము for instance. అదిలక్ష్యముకాదు that is no great matter.

అక్ష్యము పెట్టుట or చేయుట v. a. To aim. To esteem, take notice of, regard, value, care for, respect. గురిపెట్టుట, గౌరవముచేసుట. నేనుకాని కిలక్ష్యములేదు he does not care for, or mind me. ఆగ్రంథములందుదేదిక్షులక్ష్యముపెట్టియున్నాను I have taken a note where that book is to be procured.

లాంగలము * n. s. A plough. నాగలి. D.

B. X. 221. N. 9. 162.

లాంగలి * n. s. An epithet of Balarama. బలరాముడు. D.

లాంగలి * n. s. The forest tree called Gloriosa Superba. తోయపిచ్చి. SC. Roz. 2. 143.

లాంగూలము * n. s. A hairy tail, as a horse's.

లాంఛనము * n. s. A mark, or sign; a name, or appellation. చిహ్నము. D. చేరుస్తు.

లాక, అనగాళు. OG.

లాకలకుగట్టి, అనగానెడచేతులువిరిచిగట్టి. OG.

లాకలు n. s. plu. Small pieces of stick, used by weavers. సాలెవాడుచుడుగుకుచ్చేది. D. H. 2.

12. కారంపుతడుగులు కండెలకపైర గోలముల్ లాకలునీలికడవ, గంతు, దొల్లక కాశంబు, కదురు, చెమిట.

లాగ n. s. లాగులు plu. Burrows, holes. కలుగులు.

OG. ABA. 1. 189. శరియనగండియనగ నుశరే

యనంగబడియినదుంకమన రంధ్రమదరులాగబూ

రియబాలైకలుగు బొక్కబొంబయనగ బాలురుగ

ర్తంబు. A. 6. 12. ఇడిసినయిదుపులయెడలపాత్రేగు

త్తరేనుకసింపకరింపదల, గెడసినగరిసెలక్రింద

లాగలగున్నె యదువకాపురముందు నాఖులకులు.

టీ|| లాగల, కలుగులలో. Swa. 4. 25. అడవియెల్ల

దజావిననవనిసాధజల్లడయబోలెలాగలనుల్లిల్లు.
టీ|| లాగలను, అనగా బాగ్రెలచేతను. D. Nava-
nad. 161. ఆగుహకవ్యలసాగుండ్లమీదలాగలకుడ
లకొల్లములలోయములకలయంగచెరకుకుడునెలు
గెత్తి. M. XII. 3. 236. అనినవినిశిగ్గువడి, తనజను
చోటికిపిల్లిజనియె శస్త్రధిబలితుండును వేరొకరగు
లాగకుజనిశిముచితకర్తనమున సౌఖ్యముబొందె.
లాగము n. s. for లాఘవము Dexterity. P. 3. 100.
దేగకుజక్తెసా యురువడిగ ధృతిగాట్పడితత్వబో
యెసాలాగముదక్తివచ్చువలంబడెసా. టీ|| లా
గముదక్తి, లగువుదక్తి. G. 7. 58. అరకుసైన్యనబ
యలాశిబడిన చాగబాద్యగమున్నలాగంబునకుజ
న్నుమడిమగంటిన.
లాగు n. s. plu. లాగులు A summerset, leap, jump.
Short drawers, reaching only to the middle of
the thigh. దొంబరవాండ్లుబోగమువాండ్లువేళేటి
ది, రెండులాగులుమాడులాగులు అనిచల్లాడము.
D.
లాగు n. s. Mode, manner, way. విధము. D.
లాగు or లాగున adv. Like, as రీతిగా, విధముగా,
వలె. H. 1. 42. వెలయుహరిశ్చంద్రవిధమున, న
లునివీకను, పురుకుత్తుచాడున, పురూరపురీల,
శగరులాగున, కార్తవీర్యమర్యాదను, గయునిక్రియ.
ib. 3. 52. ఇసుళ్లకరివిధంబునమిడుతగమలాగున
పెడిశకడుపుధంబి. ib. 3. 285. లకుముకులట్లశ
ర్యములలాగునకుక్కుటజాతిచాట్టున. ib. 4. 212.
ఆగజగమినియెంతోకలాగునదిన మెల్లగడలి. ఏలా
గున్నది How is it, in what fashion is it? ఈలాగు
న in this way. ఏలాగున in what manner? అర
దుచెప్పినలాగు according to what he said. అది
అయ్యేలాగునచెయ్యవలసినది you must manage
to get this done. మాకుఅంచేలాగు so that it
may reach me. మొద్దులాగునిలిచినాడు he stood
stock still, like a fool. వాడిముఖములాగులందె
ను It looked like his face. యిట్లాచేసేలాగునచె
ప్పు tell him to do so.
లాగుట v. a. To pull, haul, drag, draw. వాడుప్రా
ణమువిడిచేటట్లుడుకాళ్లుచేతులు లాగుతూవుండిన
ది in dying he twitched his arms and legs.
లాఘవము * n. s. Lightness, slightness, delicacy,
easiness, facility, dexterity. లఘుత్వము. హస్త
లాఘవము, or కరలాఘవము slight of hand. న
న్నులాఘవముచేసిరి, లాఘవహరిచిరి they scorned

me. చూచేవారికిలాఘవముగావుండును it will
appear contemptible. BX. మావలువలులాఘవ
మున, నీవేటికిముచ్చుకొంటి.
లాచీ n. s. The sack to receive loads, placed up-
on horses or asses. గుర్రము, గాడిదమీదవేసే
గోనె. D.
లాచుట v. a. To wish, or long for. To pull, haul,
కాంక్షించుట. D. యాద్యివట్టుట, లాగవట్టుట. A.
2. 69. తెరవలిసిరిరు బోయుతుందిలియ జేరి యవల
గొరగాక పిచ్చుకకుంట్రియనంగుడనువు గొనజొ
చ్చెకల్లగుట్టమరవారికధ్వగులులాచియిడువిడియము
లవేర. టీ|| లాచి, ప్రార్థించి. HD. 2. 1051. దావిన
మీమూల ధనమెల్ల బెట్టిగోచికాడెదాని గొనుచునే
తెంచిలాచియున్నాడునీలాగొత్తిచూడ. H. 5. 80.
లంపులమారిదాననినులాచుక మాదిగవాడుగోయ
దేకొంటకు బొమ్మటంతుమిమగులుకజనింతుగ ఉం
డ్లుదీడి. లాచుక, లాగవట్టి. L. XI. 253. కటిసూత్ర
మునలాచికట్టిన గోచి. అనగా మొలకాటయాద్యిక
ట్టినకొప్పనము.
లాజలు * n. s. plu. Fried grain, parched corn.
వేలాలు. D. హరుగులు.
లాటదేశము * n. s. The ancient name of a part of
Southern India: Guzerat or Malayalam.
లాటికుషి n. s. The tailor bird. కుషివిదేశము. See
కొండలాటికుషి.
లాడి, లాడిపుండు n. s. A large ulcer, a galled
sore, a sore on the back of any animal of burden
produced by its load. లాట్టెపుండు. H. 5. 48.
తీరకున్నట్టివేడశంసారమునకుకసువుకట్టెలనేవేళ
గానితరవిలాపుశత్రువచెడగొట్టిలాడి బోవజేసిపో
దోలనిటకువిచ్చేసినాడ. ib. 5. 35. లాడికిమూగు
కాకుల కలాయన మొందగజేయ. లాడెపుండనిన్ని
కొండరుఅంటారు.
లాఠము or లాఠపుకోల n. s. A stick, staff, rod,
a hermit's staff. దండము, శిస్యానిచేరిదండము,
D. says చేరిచువ్వ. OG. says లాఠపుకోల, అన
గావంకరకోల,పుండగోవిన్ని. ABA. 2. 331. యో
గవేత్తాధిదయొత్తులాఠమనగ. Vira Bhadra Vij.
2. 284. చిక్కినిశాలలాఠమను. Swa. 1. 15. కక
పాలకేదారకటకముద్రితపాణికురుచలాఠముతోడ
గూర్చివట్టి. టీ|| లాఠముతోడ, యోగవేత్తముతోటి.
KP. 2. 59. లలితపువూరభూతియునులాఠపుగోల
యగడు పాలయుం. D. Vicr. page 190. భూతి

తూతయుగో వి తులితోలుగట్టిచేతతాతతుగోల చేక
మండలము. G. 8. 116. యావలకుతుంగాదుతున
నిలవైవలసిన యెన్నితక్కలాండెరేఖలాండెవ్రాసి
యాలాతతుంగోలశివ్యహస్తంబునంబట్టి ముట్టించిన
నన్నియునీరుదలంబినప్రాణులై.

తాతి plu. తాతులు n. s. A stranger, an alien. ఆ
న్యతురుముడు, ఆన్యస్త్రీయు. D. తాతివాడు, విం
తవాడు. OG. తురుడు, ఆన్యడు. A. 3. 3. తాతుల
మారతనాయుడుగక. M. IV. 2. 103. ఇదితాతి
యిల్లెనీదగుహృదయంబుల. R. 6. 30. యతుడుకు
గదీర్చుకోవచ్చెనేమిగాక యేమిచేసేతాతినేసో
మునకును. Vish. 8. 111. తాతునైనప్రహ్లాదవిభీష
ణాదినుక్కృతాత్తులకైవడినాదరింతు. T. 4. 99. నె
మ్మిగలవాడనీకు మేనమ్మినాడ, తాతిగాజూతుగాన
న్ము. టీ||తాతిగా, తురాయివాణ్నిగా. TUR. 5. 119.
ఆనతుడుక్రందుకయ్యముననప్పటికిన్తనవారుతాతి
వారనియెడునేర్పులేదు. KP. 3. 211. త్రుళ్లగనేటికి
నిలునిలుమిల్లిలికినబండువగునెయింతటిలోనే, వల్ల
భునకు గడునప్పిన యిల్లాలతె యేనుతాతినేసోదో
లక. M. XI. 2. 32. తల్లివచ్చినభక్తిమైనుతుచరిం
డక తాతివైయిటులూరకుండుటయుక్రమ.

తాతర n. s. A grate over a drain. జలసూత్రము
లోకనురు చొరకుండానిలిసిననాగబంధపు తలక,
చిక్కుతలక. OG. A. 6. 9. ఇట్లుతనదివాక్రిజనీనం
బగుతరమార్తినైచ్యంబు శిశులజనశోచ్యంబుగాలా
తురాతూపురాసికడనిలిచి విహారావరణప్రదక్షిణం
బుగావించి.

తాభము or తాబము * n. s. Gain, profit, advan-
tage, interest on money. తాభనష్టాలు profit and
loss. క్రయవిక్రయములవల్లవచ్చినపెచ్చు, దొరకడ
ము, వడ్డీయు. D.

తామజ్జకము * n. s. The root of the Andropogon
muricatum, usually termed Cuss-cuss. తెల్లవ
ట్టిచేరు. D. H. 2. 176.

తాయము n. s. A stable. ఆశ్వశాల. P. 2. 200. R.
5. 52.

తాయుట v. a. To approach. డాయుట. D. KP. 3.
293. పొరుగుంబుసేయుచు వెండియుంబాయుచులా
యుచు డాయుచుననేక ప్రకారంబులబోరుచుండా.
ఈపద్యములోతాయుచు డాయుచు అనిపున్నదిగనక
తాయుట, అనగాడగ్గరుట అనడము అసంగతము
గావున్నది.

తారాకట్టె n. s. A bludgeon. తాణ. Note on T.
2. 18.

తాల * n. s. Slaver, saliva, drivel. చాళ్లు, చాంగ.
D. జొల్లు. Vish. 3. 307. DRV. 254. M. VII.
5. 276.

తాలన or తాలనము * n. s. Wheedling, coaxing.
బుజ్జింపు. N. 9. 225. Ila. 1. 17.

తాలవరి n. s. ఆనగాగుర్రపుకల్లానశక్తలగట్టుత్రా
ళ్లపట్టు. OG.

తాలసీ * n. s. Ardent desire, regret, sorrow ;
missing ; wishing for any person or object ab-
sent : soliciting, asking. ఆతికాంత. D. ప్రా
థకాన, బోతుక్యము, యాచన, విషయలంతుటము.
SC. Acasa Bhair §. 50.

తాలసము * adj. Devoted to, attached to. విషయ
లంతుటమైన, మిక్కిలికాంతగల.

తాలసుడు * n. s. He who loves, he who is wish-
ing for. మిక్కిలికాంతగలవాడు.

తాలాట * adj. Relating to the forehead. సెనోటి.
T. 2. 32. తాలాటద్ధాంతలాటాటఘర్తంబులితాట
నక్రియలచాయంగదోది. టీ|| తాలాట, లలాటప్రదే
శమందువుట్టిన.

తాలి n. s. The lullaby sung to children. దోలిక
నూచేటప్పడనేది. D. Charu Chandrod. 3. తాలి
తాలియంచులీలావతులువాడ.

తాలించుట * v. a. To wheedle, coax, lull, soothe.
బుజ్జించుట. Radha. 1. 72. దయజూడవందునా
ప్రియముతోనయముతో నీవుతాలించని నెలతలేదు.
Vema. 240. లంజదానియెక్క తాలించిముద్దాడుమిం
డడరయలంజ మిదిప్రేమ నాడుదానివంకనందరు
చుట్టముల్.

తాలితము * adj. Coaxed, wheedled, seduced,
loved, desired. Bright, illumined. బుజ్జించబడ్డ,
మిక్కిలికాంతించబడ్డ, త్రాకాశించబడ్డ. H. 2. 15.
ఆటదిసేర్పుతోవగలయందముచందము జూతుమూ
నికోలాటమువేయుకైవడిని తాలితదృక్తరళత్రుభా
వకుల్. BX. తాలెందురేఖదోవిన తాలితమగునతు
రదిక్కులాగునధరణి, పాలునిశోమాముమెరసెను. తా
లితమగునతురదిక్కు, త్రాకాశించబడ్డతుప్పిమదిక్కు.

తాలిత్యము * n. s. Beauty. అందము, సౌగంధ.

తాలుకుంచెలు n. s. plu. Scarlet tufts attached to
a state saddle. యెర్రనిచిన్నిజల్లులు. OG. A. 4.
55. కరియకంబళిపాతగనియైననీడగనియైననువెడ
రుకొడమరట్టున గుంపుగాలికొలందికి ప్రేలుతాలు
గుంచెలుగిలించినగవ్వడందలగంబలనలంకరించి. తా

లుకుంచెలు, అనగా గుర్రముయొక్క తల్లమునకు కట్టే యుర్రనిన్నచామరములు.

లావణ్యము * n. s. Beauty, loveliness. A *pearly white* is the meaning given in the lexicons. సాందర్యము. D. ముత్రాశలచాపాయవజంగమ్యశ్య మానకాంతి. SO. A verse in the *Hārāvāli* says ముత్రాశ రేషు ఛాయాయాశ్చరశత్యమివాంతరాశ్ర తిథాతియజంగేషులావణ్యంతదిహూచ్యతే.

లావము or లావకము * n. s. A sort of quail; *perdix chinensis*. లావుకపిట్ట.

లావరి n. s. A robust man. బలాధ్యక్షుడు. R. 5. 200.

లావరియగువులుగు రేచలావరిబడియో. A. 6. 24. పోరిలోవాడిమిగొంతగాలమిల వ్రాలుట లావరియాట నిల్చినావాడిశరంబుచే. టీ|| లావరియాట, బలిమి గలవాడుగనక.

లావాటి adj. Big, large, fat. స్థూలాంగుడు, స్థూలాంగియ. D. స్థూలమైన.

లావిక * n. s. She who vends; thus లుష్పలావిక she who sells flowers. అమ్మేటిది.

లావు n. s. Power, strength. Bigness. Alms. లావులు plu. Large quill feathers. శక్తి, బలము, స్థూలత్వము. D. బిచ్చము. OG. says లావులు, అనగా రక్క మొదటిపెద్దయాకెలు. P. 1. 687. విమతుని లావరయక వైరముబూనినవాడు. టీ|| లావు, బలమును. N. 2. 72. వెలవెలబారుమోముల లావులు సలింతుగడదెదిక్కులకునై గరుడకులము. టీ|| లావులు సలింతు, బలములురగ్గిపోగా. KP. 6. 65. నాలావుగనుగొనుమనుచు. P. 1. 127. ఔషధసారములుబోనియవియులావుసేయకుండిన. టీ|| ఆమందులు బలముచేయకపోయ్యేటట్టుటికి. Vajj. 2. 120. ధాన్యముష్టియు లావెత్తిదాననిర్య మేకతంబుననే శ్రియంపాకమాచరించిసాపాటుసేయదునంచునరని, మొరగితనయింటి కేగముమ్మరుభుజించు. టీ|| లావెత్తి, బిచ్చమెత్తి. ib. 2. 125. లలనోయెందునివికను లావునకుంజననేలమాకుని చ్చలుబెరుమాళ్లకోవెల శ్రుసాదము కట్టెడసాగవచ్చునా తలిహత్రుసాదమీవు శీతతంబుశ్రుసాదమన్న మ్రొక్కియమ్మలకుకసామిచిత్తమని సేకొనియో ముదితాంతరంగయై. టీ|| లావునకుం, బిచ్చమునకు.

లావుకపిట్ట or లావుగుబిట్ట * n. s. A sort of quail, *perdix chinensis*.

లాశిము * n. s. Dancing. నాట్యము. P. 1. 235. నగజారమణునిలాశి ఛాళిమానంబగుట. టీ|| వి, తయలయొక్క, లాశి, నటనముచేత. ib. 3. 71. మత్స్య

మార్చవిలాశి ఛానురంబుగావున. టీ|| వి, తయలయొక్క, లాశి, నటనలచేత.

లాశికము * n. s. A peacock. నెమలి. D.

లాశికి * n. s. An actress, a female dancer. నాట్యముచేసేస్త్రీ. D.

లాశికుడు * n. s. A dancer, actor. నాట్యముచేసేపురుషుడు. D.

లాశ్యము * n. s. Dancing. నాట్యము. D.

లాహిరి n. s. Drunkenness, intoxication. మైకము.

Radha. 1. 109. దేహంబులాహిరి గొనుతెరంగునక.

లాక్ష * n. s. Lac, the red dye made from an insect which is analogous to the cochineal insect, and like it forms, (when dried and prepared) a dye of a red colour; the nest is formed of a resinous substance, which is used as sealing wax, and is termed Shellac or Shell lac. లక్క, లక్కు.

లాక్షణికుడు * n. s. A classical scholar. లక్షణములు తెలిసినవాడు, లక్షణజ్ఞుడు.

లాక్షోరశిము * n. s. The red dye, used for the feet. లక్కు.

లింగము * n. s. A mark, sign. Token, symptom. Element, principle. The phallus or *destructive* emblem of Siva. Nature as an active power in creation. The Pythagorean Monad. Gender, in grammar. Vermilion, red paint, factitious cinnabar made of mercury and brimstone. చిహ్నము, శేఫస్సు, ఆనమానము, సాంఖ్యోక్తశ్రుక్య తి, శివమూర్తిచేదము &c. RKD. పుల్లింగాదులు, గ్రంధ్యచేదము. అక water, అగ్నింగము Hydrogen, the watry element. తృధివింగము earth (See Wilson's "Two Lectures") తేజోలింగము caloric, పుల్లింగము the masculine gender. స్త్రీలింగము the feminine gender. నపుంశకలింగము neuter gender. అనియతలింగము or త్రిలింగము common gender. బాణలింగము a cylindrical oblong pebble or crystal worshipped as the emblem of Siva. గురులింగము a father confessor. శివలింగము the image of Siva. జంగమలింగము a man of the Jangam sect. శ్రుసాదలింగము what is dedicated to Siva. లింగశరీరము the subtle or atomic body; the primitive germ. The active and causative principle in animated crea-

tures, the quintessence or ethereal substance constituting the soul or spirit. మనోబుద్ధిదేశేంద్రియ శుంచప్రాణములుగలసూక్ష్మదేహము. A verse says (quoted by M.M) సూక్ష్మంమ సోబుద్ధిదేశేంద్రియైశ్చ సంప్రసౌరశుచీ కృతధూతశీభవం. That first invisible principle, which, united with mind, heart, and the passions, is not formed of the senses: it is the intellect, pervading all beings.

లింగకట్టుకూత్ర n. s. A particular kind of pill made of factitious cinnabar.

లింగకాయ n. s. The solitaire or small case usually made of silver to keep the lingam or phallus in: it is worn on the breast, suspended by a cord round the neck. శిజ్జ.

లింగము * n. s. A name of the god Siva. శివుడు.

లింగదండ n. s. Bryonia, having a red conical fruit. దండలోభేదము. D.

లింగధారి or లింగవంతుడు * n. s. He who wears the lingam or phallus. లింగమునుకట్టుకొనియుండేవాడు.

లింగబలిజెలు n. s. plu. People of the బలిజె caste, who wear the lingam or phallus in a case hung round their necks. లింగవంతులైనబలిజెవాండ్లు.

లింగవంతుడు * n. s. He who wears the lingam or phallus. లింగధారి.

లింగవృత్తుడు * n. s. A religious hypocrite, one who assumes the dress, &c. of an ascetic in order to get a livelihood. ధర్మధ్వజి, అనగాపొట్టబొసుకొనేకారకు జలలురుద్రాక్షులు ధరించేవాడు.

లింగాపట్ట n. s. A kind of snake gourd. సిద్ధకము. D.

లిమరము * n. s. A lime or lemon. A species of the bread fruit tree. Artocarpus lacucha. నిమ్మశుండు, కమ్మరేసుశుండు. D.

లిక్కి n. s. A small sickle. కడ్డిమొదలైనవికోనేటిస్త్రాదనలి. D.

లిక్కుజిట్ట n. s. The tailor bird. తువ్వీకేడుము.

లిఖించుట or లిఖించుట * v. a. To write. వ్రాసుట.

లిఖరము * n. s. Scripture, writing, manuscript. వ్రాసినవ్రాత. D.

లిఖరము * adj. Written, drawn, delineated, painted వ్రామబడ్డది.

లిఖు n. s. A deer. లేడి. D.

లిఖి * n. s. Writing in general, hand-writing, a written character. దేవనాగరిలిఖి the Devanagari character. వ్రాత. D.

లిఖితారుడు * n. s. A scribe, or writer. వ్రాతవ్రాసేవాడు. D.

లిక్తుము * adj. Smeared, anointed, plastered. తుయ్యబడ్డది. D.

లిష్న * n. s. Desire, wish. ఇచ్ఛ. D.

లిష్నుడు * n. s. He who wishes. ఇచ్ఛులవాడు.

లిష్ని n. s. Wealth, riches. ధనము. D. Bahulas. § 116. నిష్పరముగుబ్బరిలమేను జబ్బబాపి, గొబ్బునను సబ్బరతులిమ్మలబ్బునేసిమించుదయచేతము రుపించుగాక. లిష్నికుడతి or లిష్నికుడంతి, అనగాలక్ష్మీదేవి. D.

లిమ్మలు n. s. plu. అనగానిధులు, ధనస్థానములు. లిమ్మలదొర, కుపేరుడు. D.

లిఖి * n. s. Writing, hand-writing, written characters. వ్రాసినవ్రాత. D.

లిమ్మ n. s. A twig used as a whisk. మండ. Ohenna. 4. 344. కనుగొనివేగవచ్చిగలకాండముగ సైనిసాస్యములారనే, బనినికాంచినచ్చి తలవాదొకయంగడిచేయమంచక, మునుమునసెక్కుమీసమిడిమూసినయాలచెతిలిమ్మలోజొనుపుచుదీనిగొండు వెలసామ్మనియమ్మచునున్నవాడనక.

లియ్యము See లీయము.

లిఖి * n. s. Acquisitiveness, inclination to lick.

ఆసాస్యదనేచ్ఛ. Pariz. 2. 105. గోమేధికశ్రుధాంకూరమిథ్యానుధుద్రవలిలితమిశ్చద్భుక్తంబు.

లివ n. s. Agility, lightness. లాఘవము. (vulgarly)

a syllable, as రెండులివలుగలశబ్దము a word of two syllables. T. 3. 140. చెందుగోరించినచెలుపునలివమార సెయ్యారముగకొంత యువికియువికి.

టీ|| లివమార, లఘుపు అతిశయముగాను. KP. 3.

85. కడుధాకమారంగమదమలుదాటింపుచునుమందరికిలివచూపిచూపి. N. 9. 16. దూరముసరిల్లితో

డడట్టిత్రోవవారితలగుడనిద్యప్తిచక్రగానిలిపిడికిలింబికరములు గుదియించిలివనుగునుకు శురుపునను

దాతెబలుడుతోంబదియడుగులు. టీ|| లివను, అతిజవముచేతను. Bahulaswa. 2. 58. బావిదాతెదనం

చుబరతెంచిలివదప్పిజడిసెవైశ్వులకొడిసెసైకతె. UH. 4. 53. లివహరిలికాని లింతలవసినాళ్లుగను

తట్టుమేనునుగల్గిగల్గి. Digitized by Google

లిహత్ * adj. A word only used in compounds as అక్షరిహత్ sky-high; 'licking the skies.' ఆకాశమును అంటే.

లిసము * adj. Absorbed into, swallowed up in. కలిసిపోయిన. P. 1. 314. ఈయంబు చారములునా మాయకులొనయ్యె కంటిమనసని శింతోపాయతినం తల్లినము సేయుచుమాయక శారసికమతిబలికెట్టి అంతర్లీనము సేయుచు, తనమనస్సులోనే దాచుచు.

లియత or లియము n. s. Friendship, intimacy. స్నేహము, విహితము. OG. says లియము, శిఖ్యము.

లియముగా adv. Intimately, in a friendly manner. స్నేహముగా, విహితముగా.

లిల * n. s. Play, sport, pastime, diversion. Way. manner, విలాసము, క్రియము. D. స్త్రీలహావభావభేదము, స్త్రీపురుషులవి సౌదాంత్యనాడులు. కే. లి. SC. విభము, రీతి. శ్రుభలింగలిల the Siva comedy. ఇల్లీల in this way. ఆలిల in like manner. S. 3. 113. యిల్లీలనడుచునారని. లిలాకోకుము sportive anger.

లిలాగా adv. Indistinctly, dimly, (as eyesight.) చూచాయగా, తెలిసి తెలియనట్లుగా.

లిలావతి * n. s. A wanton or sportive girl. విలాసవతియు.

లిక్ష * n. s. A nit. ఈడు. D.

లుంగము * n. s. The citron. మాకులుంగము, పుల్లమాడిఫలపు చెట్టు. SC.

లుంటాకుడు * n. s. A thief, or robber, a plunderer. అనుసరించేవాడు, అసగాదొంగ. D. R. 1. 6.

లుంతనము * n. s. Rolling on the ground. పొల్లడము.

లుకలుకనుట v. n. To wriggle, crawl about. మెడులుట.

లుప్త * n. s. Elision, cutting off, dropping, rejecting. లోకుము. D.

లుప్తము * adj. Disappearing. Cut off, rejected, as a vowel by elision. లోపించిపడి.

లుప్తిము * adj. Covetous, greedy, desirous, cupidinous. లోభిత్వముగల.

లుబ్ధకుడు * n. s. A fowler, huntsman. పోయవాడు. D. M. XII. 3. 290. ib. IV. 2. 256.

లుబ్ధత్వము * n. s. Covetousness, avarice. లోభిత్వము.

లుబ్ధు or లుబ్ధుడు * n. s. A miser. లోభి.

లులాయము * n. s. A male buffalo. దున్నపోతు. D.

లులాయి * n. s. A female buffalo. గేదె. D.

లులార * n. s. A spider. సాలెపురుగు. D.

లులసము * adj. Cut. కొయ్యబడ్డది. D.

లులము * n. s. A tail. తోక. D.

లులములము n. s. Cheating, wheedling, defrauding. పితౄలాటకము. L. 7. 275. కల్లశత్యములుక పుటకృత్యములు, లలకుటంబులును లులములములును, కుటిలకృత్తములు కూచిమారములు. BD. 6. 134. యామంత్రతంత్రలూలములములను, యూకులదేహినికడుగునే సెప్పి. Kalahasti. 3. 194. లులములపుమాటలు, చాలుననిననితననిజంబగుదాకం, బాలసదెలుకవరెనని.

లె (Contracted for లే, or లేము, the imperative of లేచుట to rise! interj. Go to! You know! of course! చెల్లించినాడులే of course he paid the money. వాడు దాన్ని తెల్లినాడులే though he called her names. పోయినదిపోయిందిలే never mind, let it pass, be it so. లే, అసగాలేంత, లేమనుట. OG.

లెంక n. s. (K.) A servant. భటుడు, సేవకుడు. D. లెంకె, బంటుగా OG. as a messenger. R. 2. 8. అవశరమక్కరలంకై, దవకర్లములందువేటదోటలయందుక, దపులైన పాతలెంకెలకుపుటకము జూడు మోచినపుడెందెక. BD. 5. 483. శంకరదాశయ్య నరణముల్లలుచు, లెంకులకెల్లను లేదనరాడు.

లెంబ n. s. Alum. పటికము. OG.

లెంబి (imperative of లేచుట to rise) Rise ye. A colloquial expression like "To be sure"! you see! of course! you know! T. 2. 164. ఓలెం దేమిటిమాటపోయినమాహాస్యానకుంబల్లుడో.

లెంబ n. s. A side, a cheek. అసగాచెంబు, తట్టు. (Vizagapatam dialect.)

లెంబకాయ n. s. A slap on the cheek. చెంబకాయ, యిదివిశాఖజట్టణపుభాష.

లెక్క n. s. Number, reckoning. An account, arithmetic. Esteem. regard. శంఖ్య, లక్ష్మ్యము, అసగాశర్వాము. D. గణితము. లెక్కలేని numberless. వాడుమంచిలెక్కవాడు he is a good accountant. వాడులెక్కలుచడపుకున్నాడు he is learning arithmetic. వాడునన్ను లెక్కలోపుకలేను he

disregards me. వాడికి శాశా రక్త తెలియజెప్పినా ను I advised him very earnestly.

రక్త గౌనుట or రక్త చేసుట v. a. To esteem, respect. లక్ష్యముచేసుట, గౌరవముచేసుట. H. 3. 195. వదినెలుమరదండ్లు వదరుచుకొనింతురక్కలు చెల్లెండ్లు రక్త గౌనరు. BD. 4. 1454. రక్త సేయక సుఖవీలనడంపు.

రక్త పెట్టుట v. a. To reckon, to count. To regard, mind, esteem. ఎంచుట, లక్ష్యముచేసుట.

రక్తించుట v. a. To reckon, to count, to make up an account. రక్త పెట్టుట. D. ఎంచుట.

రెగుచుట v. n. Error for లేచుట To rise.

రెన్నుండి (An irregular plural imperative of లేచుట) Rise ye!

రెన్నుము n. s. A float. రెన్ను. Charitra. 255. అధిముఖుడైవృద్ధయాల్లకర్ణికను రెన్నుమాదనప్రారంభింఁగునజ్జయుప్పరింపుచుతదియ్యారలింఁగు.

రెన్ను (Imperative singular, with emphasis, of లేచుట) come! rise ye!

రెన్ను (Imperative singular of లేచుట to rise.) Rise thou!

రెన్ను plu. రెన్నులు n. s. Good, well being, weal, good state, health, right. యోగ్యము, శుభము, ధేయము, అంగీకారము. D. బాగుఁమంచి. అంతా రెన్నులా is all right? A. 1. 18. చేశ భావలందురె నునురెన్ను. ND. 1. 856. ఎరుగింతుకుండినదిరెన్ను గాదు. M. XV. 2. 195. అనినరెన్నుగాకయనిధర్మ సుతుడు very well, said he. Kasikh. 2. 61. అన్నకుశలంబె సాధియనామయంబెదేవిధద్రంబెరెన్నులాపుప్రబోధి.

రెన్ను or రెన్నుగా adv. Well, properly, duly, severely. రెన్నుగా నేరన్నది it is all right or safe. యానీళ్లురెన్నుగా వుండ లేదు this water is not good. యిదివాడికిరెన్ను it is well with him. నీరలిదండ్రులు రెన్నుగావున్నారా are your parents alive? యావినైదిరెన్నుగావున్నది this girl is pretty. దాన్నిరెన్నుగాకొట్టినాడు he beat it soundly.

రే (The imperative of లేచుట) Rise, go to, you know, of course. పోలేపోయినాడురే let him go, never mind. యిక్కడవున్నారరే they are here you see.

రే adj. A contraction for రేత. రేచన్నులు young breasts. Bilhan. 3. 83. రేవయసు tender age. రేనల్పు a slight laugh, a smile. రేతోట a blooming garden.

రేండ్లు plu. of రేడి Antelope. జంకలు.

రేక (Affix) without. రేకుండా, విసహ. This governs a nominative. అతడురేకనావలలయిది కాదు I cannot effect this without him. Governing a root in A it means unable (to do) (not bearing) to see it. రాలేక unable to come. అతడు అక్కడరేకవుండడమువల్ల by his not being there. వాడికిరూకలురేకవుండడమువల్ల by his being in want of money. దాన్నిఅణిచేవాండ్లురేకయిట్లాబడిరిగినది she plays these pranks as there is no one to check her. కూటికిరేక being in want of food.

రేక Conj. Or, else. యిల్లు, రేకతోట A house, or a garden.

రేకరేక adv. At last. రేకరేకవాడికిపుకకొడుకుపుట్టినాడు at last he had a son born to him.

రేకవుండుట v. n. To be in want of. విహీనముగావుండుట. వాడుఅతన్నడుతెలివిరేకవుండినాడు he was then out of his senses.

రేకి plu. రేకులు n. s. A worthless wretch, a vagabond. చేపురుగొట్టు, పనికిమాలినవాడు, పనికిమాలినదిన్ని. HD. 2. 1416. వక్కసేయనిరేకివాడవునిపు. Mand. 1. 11. రేకినిధివ్రజంబులవలేశముకాంఠనభూధరంబు, రత్నాకరరత్నరాసులదగంట్లు. టీ. రేకి, చేపురుగొట్టది. BD. 4. 101. రేకులలోకులకాకరువులకుచాకిచాకనియేలనిండదించెదవు. రేకిచేట్టలు silly doings. రేకిబడియ a rascal, a scoundrel.

రేకుంఁటే, రేకపోలే or రేకపోయినా adv. Or else, otherwise.

రేకుండా adv. Without. విహీనముగా. అన్నానికిరేకుండావున్నారు they are without bread.

రేకుండాచేయుట v. a. To do away, to get rid of, to turn out. నివృత్తిచేసుట. వాండ్లకుఆపాటమురేకుండాచేయడానకు to do away the sin. వాండ్లనుఆయింటిలోరేకుండాచేయ్యి turn them out of the house. అదియివ్వనక్కరలేకుండాచేసిరి I relieved him from the necessity of paying it. G. 4. 138. బ్రహ్మకప్పకాటువాడనపోటునురేకయుండబేసిగాకనేడు.

లేకుండుట v. n. To be absent: to be wanting.
 కూటికిలేకుండా being in want of food.
 లేకునికి An affix. For want of లేకుండుటవల్ల,
 లేనందున. అతడక్కడ లేకునికి for his being ab-
 sent there. DRA. 331. ఒడలప్రాణములు లేకుని
 కిథావంది. Sar. D. 518. కరదవ్వయము లేకునికి.
 లేఖ * n. s. A letter, an epistle. A line, a row, a
 mark. జాబు. D. లేఖయున్ను.
 లేఖకుడు * n. s. A scribe, writer, clerk. వ్రాసే
 వాడు.
 లేఖనము * n. s. Writing. వ్రాయడము. D. లేఖన
 వుప్పి swelling the record, empty words, mere
 rigmarole. యాజుబులోపట్టిలేఖనవుప్పిగానివే
 లేయేమిన్నీలేదు this letter is a pack of nonsense.
 లేఖభామిని * n. s. A goddess. దేవతాస్త్రి. Vasu.
 5. 4. లేఖభామినులనియు.
 లేఖర్షభుడు * n. s. A title of Indra. ఇంద్రుడు. D.
 లేఖిని * n. s. A pen. వ్రాసేకలము. D.
 లేఖుడు * n. s. A god, a deity. దేవత.
 లేఖ n. s. A sucking calf. BX. 420. మేతకుట్టని
 దూడ. D. A delicate chisel used by stone-
 cutters. శస్త్రపులియనిన్ని అంటారు. ఆపులాపులు
 పోట్లాడిలేఖలకాల్చువయసుకది when the great fall
 out the poor suffer.
 లేఖలూలు, లేఖటాపులు, or లేఖటియాపులు n. s. plu.
 Cows with young calves. లేతదూడలుగల ఆపు
 లు. Vish. 7. 361. సేరుకొనిలేఖటాపులవిలవిలవి
 లిన్నలింపుచుక్రేపులవిడుచువాని. Chenna Basava
 Puran. 3. 82. తనుకుడులేఖటాపుశక్తిబాయనియిం
 దులదొడ్డిమండలక.
 లేచిపోవుట v. n. To depart, go away. వెళ్లుట. ఆ-
 గోడమీదివర్ణము లేచిపోయినది the paint has
 come off the wall. లేచిపో be gone! hence
 away! వాడు లేచిపోయినాడు he walked off.
 లేచుట v. n. To rise, get up, arise. ఉద్ధికుడౌట.
 D. పొలువరించుట, లేచుట. నిద్రలేచుట to rise
 from sleep. లేచినదీని I came away. గజ్జిలేచినది
 the itch appeared. Bmj. 4. 57. నిద్దురలేచికట్టె
 డుట. T. 2. 69.
 లేట n. s. A bough, or branch. కొమ్మ. D.
 లేటి n. s. An antelope. కురంగము. R. 5. 160. యి
 ట్లువెన్నాడి యలసికాడిదిమృగము మాయయోయే
 ముమైననేమాయెననుచు కనకపుంఖమయోగ్రాం

శుగంబుపరశులేటిదాకొమ్మనడిచక్క నాటుకొనిన.
 M. I. 5. 55. మనసిజరాగంబున దెన, గనయిత్రిలే
 డిని జూచివృత్త హస్త్రుడువె, బృనయేనమ్ములనారెం,
 టినిద్రెళ్లగనేసెకడుకతిసమృదయందై.
 లేడికంటి n. s. A bright-eyed-girl: having the wild
 spirited glance of the antelope. వృగాయి.
 లేడు He is not here; as యింటిలోలేడు he is not
 in the house. చేయలేడు he cannot do it. వీక్షిం
 తులేడయ్యె he could not behold it.
 లేత adj. Young, tender, soft. తరుణమైన, కోమల
 మైన. లేతయెండ soft sunshine. లేతవన్నె a light
 tint.
 లేతతనము, లేతరికము n. s. Infancy, youth, ten-
 derness. తరుణత్వము.
 లేదా Is it not? or, or else. వాడుఅక్కడలేదా
 is he not there?
 లేదు is not. వాడులేదు he is not. అదిఅక్కడలేదు
 it is not there.
 లేనట్టు A negative phrase, (like *abfuisse*, *abesse*.)
 అతడులేనట్టువున్నది it appears he is not there.
 అతడులేనట్టు తెలిసి knowing that he was not
 there.
 లేని adj. Devoid of. తెలివిలేనివాడు he who is de-
 void of sense. సొరులేనివాడు he is a dumb
 creature, a mere fool. తప్పలేని faultless. దోవ
 లేనిఅడివి a pathless forest. వెలలేనిమాణిక్యము a
 priceless gem. లేనిపోనికని nonsense, a fool's
 errand. లేనిపోని సౌఖ్యములు vain deluding joys.
 లేనిమాటలు slanders, falsehoods. లేనిపోనిసాకు
 a false pretence. పోరులేనిదిపోరుపుట్టెనిప్రాద్దు
 a dispute arose where there was no doubt.
 KP. 5. 248. అదియుగాక రాజ్యమనుమహాభారం
 బుసోకినకప్పడెట్టిసుజనలకును, లేనిచిరుదనములేని
 మూగతనము, లేనిచెల్లడుగొంతయైనగలడు.
 లేకుము * n. s. Plastering, smearing: plaster,
 mortar. Food. భోజనము, సుధ, సున్నము, పుయ్య
 డము.
 లేకినము * n. s. Smearing, plastering, anointing.
 అలకడము, పుయ్యడము, చరమడము.
 లేపించుట v. a. To remove, to turn out, వెళ్లకొ
 ట్టుట, నివృత్తిచేసుట. వాండనాయంటిలోనుంచిలే
 పించినాడు he turned them out of the house.
 ఆ చెట్లనులేపించినాడు he removed the trees.

లేచించుట * v. a. To smear చురుముట, కుట్టించుట.
H. 5. 151. నల్లరుకణిక గంధకము లేచెయును రితే
ఓంచికూడిన లేచువలచు.
లేచు n. s. A bed. పెత్త, లేచుదనుట. OG. H. 1.
73. చిల్ల లక్ష్మీనందమాశ్రీనెలకు పైమంచమునచా
యనభానుతివాసుపైదురంగక మొకమూలు లేచున సు
గంధయనించెను సౌభవవ్యధ౯.
లేచుట v. a. To rouse, to awake, stir up. నిద్రలే
చుట to arouse from sleep. రుమ్ము లేచుట to raise
dust. అడ్డము గావుక గోడ లేచినాడు he raised a
wall. యామాట చెప్పి దానిదుఃఖమును మరిలేచినా
డు he excited her grief again. వాణ్ని ఆయింటి
లోనుంచి లేచు turn him out of the house.
లేచు n. s. A woman. రాచు, (స్త్రీ). D. M. XII. 3.
316. Vish. 1. 147. ib. 5. 243.
లేచు n. s. Nullity, not being, absence: want,
poverty. M. XI. 2. 84. సీమూ ర్తియందు ప్రాణము
లేచుచెలియుండి శించలింపక. ib. X. 2. 17. జన
కుడు లేచింకగదవిపాదము సుందె grieved at her
father's absence. Vema. 1384. ధనము లేచు want
of wealth. Vema. 167. లేచుకీహక్కి sorrowing
for want of it. కలిమి లేములు gains and losses,
riches and poverty.
లేచుచి n. s. Poverty, want. దారిద్ర్యము.
లేయ, లేమ్మ (The imperative of లేచుట) To rise.
లేరు They are not. M. V. I. 342. వాండ్లు లేరు
they are not here, they are not living.
లేరోరి interj. Up you wretch! Pal. 227.
లేలిహనము * n. s. A snake. పాము. D.
లేళ్లు (The plural of లేచి) An antelope.
లేవ the adv. Root of లేచుట To rise. Paidim. 2.
144. లేవ నెత్తినాను I made them get up.
లేవగొట్టించుట v. a. To expel. వాండ్లను ఆయింటి
లోనుంచి లేవగొట్టించినాడు he got them turned
out of the house.
లేవది adj. Low, base, vile, mean. సీచమైన, అల్ప
మైన. A. 4. 285. లాలననార య్మలగమి, నేలితెలసి
మ్రుచ్చునాజ్ఞ యిడక తకుచరంబో లానిది నయశ
మంలే లేవదికూల కృపువణిజ్ఞయమున౯. టీ||
యశ మంలే లేవది, కీర్తియంతో సీచము, అనగా అ
ల్పమై పోవున సీచావము. R. 2. 95. జరశయొకర్త
కుంజగృహచంద్రదిలంగనకూకుచుండి క్రావ్విరి
కలుద్రావ లేవదట వేముదిబిల్లింకొల్లియంచు జె
చ్చెర సొకకల్లి పోయి పాదమింపిన పాన్పు గరంచెవె

నైలల్, చొరబడినిద్రసీరగుటచో ద్వమెదానికైనట్టి
కుట్టున౯. లేవదటవే, సీచములే. Garudach. 66.
కులము లేవదియైన సేమకు కొనకు రాళ్లను ముట్ట లేదా
విలువ జెత్తుగ రానివలయులు తాం. కులము లేవది
యైన, వాతినీచమైనట్టికిన్ని. P. 3. 247. నావిని
బ్రహ్మ రాక్షసుడు, నన్నిటలాడగ నెంతవాడవీ లేవ
దినిన్ను వేదనవులే కలిగిందోలుదొల్లినిద్దరాదేవుని
జంపెడంగనలు దీరగనంచరు గంగదొంగయింబో
వకుబోకుమంచ తనిభూరితరధ్వనినద్దగించిన౯. టీ||
లేవదినిన్ను, అనగా అల్పమైన సీచము. ib. 4. 129.
కాలవది లేవది లేమృగకూనరాసిగా వ్రేయనికమ్మ
చుప్పొడి. టీ|| కాలవది లేవది, పాదమందు వేగముత
క్కువకుడియున్నమనంటి.
లేవనెత్తుట or లేవదీయుట v. a. To pull out, to
turn out, to expel. బయటికిద్దీవిడిచిపెట్టుట, వెళ్ల
గొట్టుట. ఆముశలివాణ్ని లేవనెత్తు help the old
man up.
లేచు (neuter) They are not. N. 5. 6.
లేశము * n. s. A little, even the least. కొంచెము.
D. లేశమైనా లేదు there is not even the least,
not a whit, not a jot.
లేసి Thus used ఇంతలేసికన్నులు eyes so large.
See ఏసి.
లేహ్యము * n. s. An electuary, a medicine. Nec
tar, ambrosia. కల్పద్రవ్యములు చేచి౯ ముద్దగా చే
సినమందు, అమృతము. Parizat. 102. పాదతీసూత
నాంబుధరశంజీవిముక్తమరందవర్షశంపాదితశక్ర
గోశములభావము సుందుచు సోయద్యుష్ట లేహ్యా
దరశిన్ని వేశమున సుపైదుదాడిమదీజములో మదో
న్మాదితరాజకీరవదనతృటితోరుళలచ్యుతంబులై. లే
హ్యాదరశిన్నివేశమున, లేహ్యము, అమృతము,
ఉదర, లోకులను, శిన్నివేశమున, ఉండుట చేతను.
లాంక n. s. A dell. కోన. G. 8. 45. ధరణిపాలుడం
తదురగంబు నచ్చోట గట్టివాలు శేలబట్టి కొనుచు,
లాంకజోచ్చెనార్య గొంకక కాలుండు గదనివిదియ
వట్టివెడకుమాడ్కి.
లాంగినంత adj. As much as possible, or practica
ble. సాధ్యమైనంత. రెండుయల్లతోను లాంగినంత
భూమిదున్ని నాడు he tilled as much land as
could be done with two ploughs.
లాంగుట v. n. To submit, to yield, to be hum
ble. లోకువోట, తగ్గుట. D. Jagannad. 3. 127.
హాళిచ్చు భివాడు గొట్టి లాంగుట బట్టి నన్ను రతిలా

లుని జేయుము. Vem. 4. 60. తన్ను లొంగువారి తడయక జంపురా.
 లొగ్గడిల జేసుట v. a. To subdue, make him yield. లొబడేటట్లు చేసుట. Pal. 446. లొహ పెందొట్లలో లొగ్గడిల జేసి.
 లొగ్గుట v. n. To submit, to yield, to be humble. లొంగుట, లొబడుట.
 లొచ్చు or లొజ్జు adj. Inferior, less, deficient. లొజ్జు, తక్కువ. D. Ohamate Manj. 2. 9. ఇచ్చెలు తెల్ల మనలత్తు నానతికి లొచ్చెను ముర మూకృతి. Ohatu. 1. 52. line 10. ధాతిగ లొపాధితు లెల్లను లొచ్చువీరికి. యెక్కిన వానికి యేనుగ లొజ్జు an elephant is nothing when you are upon it.
 లొటక జట్టు n. s. See. లొట్టక న్నుజ్జిట్ట.
 లొటతాటక త్రే n. s. A cunning wench, a deceitful woman. మాయలమారి. HD. 1901. చెడలిపోజూ చెదో వేసాలుకన్తిలోకంబులో తేని లొటతాటక త్రే.
 లొటలొట adv. Quickly. దుడదుడ. Jagannad. 3. 78. ఇట్లునటుగనుగొనిలోనికి లొటలొట జనిమంక మెక్కి లోలతనదితరటమున గూర్చుండిన.
 లొటారము adj. Empty, pithless. నిస్సారమైన. Rama Stava Rajam. 3. 5. యాలోకనుభములు బైలుతచారములోని లొటారంబులో తెరింగి. బైలు బటారంబులో నలొటారంబు fine feathers make fine birds.
 లొటిపిట or లొటిపిట్ట n. s. A camel. Literally (లొటి + పిట్ట) a hollow-eyed object. ఉడ్చ్రము.
 లొటొక్కనుట v. n. To be depressed. కుంగుట. S. 3. 163. రూఢిరుడే తెంచువిధిక హర్ష మెనయవాకి లిడెరువనన్యరితవిలువగుండె లొటొక్కనవ చెవిభుం దిక నెట్లనుచుమల్లపుంకపు తధికుండుండెడు నట్టుక పై వాండురులం గానకుండయునివిధిరికి.
 లొట్ట n. s. A smack or cluck with the tongue. Hollowness of the eyes or cheeks. The penis. ఆముదవులొట్ట the stem of the castor oil plant.
 లొట్ట adj. Sunken, hollow. Dried up, wasted away (as an eye) అణిగుంట గావుండే. Jagannad. 1. 54. మిట్ట వండ్లును పెనులొట్టక న్నవయును. Vema. 1930.
 లొట్టక న్నుజ్జిట్ట n. s. The bird called Prinia socialis. Madr. Journ. XI. page 3. ఒక తమ్మి.
 లొట్ట కావ n. s. అన గాళిశ్శము.
 లొట్ట వేయుట v. n. To prove or turn out false. To click or smack the tongue against the palate.

అబద్ధము చేసుట. D. తినినారికతో చవ్వుడు చేసుట. Camud. 47. లొటికి సెక సాధులోగక వేసి నాట్రు వ్వుండ భాండంబుగనిలిపోవు. గట్టిగా సెక సారి లొట్టులు వేసి నాకుంధకర్ణుడు మేల్గన గవలయు.
 లొట్టి n. s. The small earthen pot used in drawing toddy from the tree. చెట్టునకల్లు పూడిచేకుండ. Chenn. 5. 262. మొలచుట్టున్నదోలుదానన గుబల్తో కావయ్యగిరిక, త్రులును లేమునలంబువా ముభజమండుందాని కిర్యంకలక, కలులొట్టైందెడ కట్టనిచ్చెనపిరుండంగామ్మ కాల్పండముక, తలకో రామిగుడ్డయుండనర స్రాతః కాలమండెట్టుడు. లొట్టిముచ్చు A drunkard.
 లొట్టిపిట్ట n. s. A camel. ఉడ్చ్రము. D.
 లొట్టిముచ్చు n. s. A toper, a toss pot, a drunkard, a wine bibber. తాగుబోతు
 లొట్టియ n. s. A camel. ఉడ్చ్రము.
 లొట్టెళుండు n. s. A hollow sore, a sinus, a scall. లొట్టేనుగ or లొట్టేనుగు n. s. A camel. లొట్టిరె. OG. ఉడ్చ్రము. D.
 లొడ పెట్టుట v. a. To rummage. చెయివేళిగండర గోళము చేసుట.
 లొడవిడ or లొడలొడ (imit.) Confusedly. తారుమారుగా. లొడలొడమని నెత్తురుకానిది the blood flowed rapidly. ఆ చొక్కాయ చేతిలో చెయి దూరిస్తే లొడలొడమనియున్నది the sleeve is very loose.
 లొడితె n. s. The span from the thumb to the forefinger. పెత్త.
 లొడితెడు adj. Span-long. పెత్తెడు.
 లొడుకు or లొడుగు adj. Lean, fallen in, i. e. miserable. దిక్కుమాలిన. Vema. 886. బడుగుద్విజులు గూడి లొడుగుమంత్రిముజద్వి వడుగు జే సెదమని వడరుకొండ్రుకడుగుద్రావుకాకికావుమన్నట్లయ్యా.
 లొడుర n. s. The span from the thumb to the forefinger. పెత్త.
 లొడ్డువులును adj. Sharply acid. చెడువులును.
 లొడ్డ n. s. A lump. ముడ్డ. D. Navanad. 131. అమృతంపుముడ్డతియ్యంబులొడ్డ.
 లొడ్డి n. s. A hollow in ground, a gully, or ravine between hills. కొండలశీండునపుండే హింద.
 లొడ్డుగు or లొడ్డుగు చెట్టు n. s. A tree called Symplocos racemosa. The bark of which is used in dyeing. గాలవచ్చుకుము. D. లొడ్డుము, లొడ్డి చెట్టు. చిల్లిచ్చుకుము. SC.

లాల్ల n. s. A drag, a sort of harrow or rake drawn by oxen. పొలముమిట్టాశుల్లములేక శరీరే టిది.

లాల్లనీ Imit. of the bark of a dog, thus used లాల్లనికరబోయినది the dog rushed on him barking *fiercely*.

లాల్లబల్ల See లాల్ల.

లో or లోలో prep. In. దారిలో in the road. యింటిలో or యింట్లో in the house. వచ్చినంతలో on his coming. అంతలో or యంతలో in the meantime. This is variously translated in English, thus విల్లను మెడలో వేసుకొన్నాడు he wore the badge *over* his shoulder. తలలో పాగా చుట్టుకొన్నాడు he rolled it *round* his head. అత్తలో నుంచి భాగము కాతెను she is not separated *from* her mother-in-law's family. యంతరాత్రిలో so late *at* night. తమలో తాము మాట్లాడుకోలేదు they did not speak *to* each other. వేలిలోపుండేపుంగరము the ring *on* his finger. విడ్డనాశుక్లలో ఉండుకొనివుండినది the child was lying *at* my side. మాలో అందరు all *of* us. (See లోను and లోని.) జరిలో మాట్లాడుట to talk *during* work, while *at* work. చెట్లలో బంక కారుతున్నది gum flows *from* the tree. మాలో నుంచి వేరుపడ్డారు they separated *from* us. అతడు నాచేతిలో కొనినాడు he inflicted a wound *on* my hand.

లో adj. Inner, inside. Interior, or subordinate.

లోగది a sub-division. లో కాపు a sub-renter or under farmer. లో జెయ్యి the inner hand. i. e. the palm of the hand.

లోకము * n. s. A world : a division of the universe, as heaven, earth, and hell. Mankind. భువనము, జనము. ఇంద్రలోకము A palace or magnificent abode. Siva. 3. 58. ప్రాణిలోకముచా ధలవరచునవుడు. దానికి విడ్డలమీద నేలోకము she dedicates herself entirely to her children. లోకత్రయము the universe, lit. the three worlds. లోకాధిరామము గా మాట్లాడుతూవుండగా while they were talking on various matters.

లోకప్రవాదము * n. s. Common saying, current report, town talk. వదలి.

లోకబాంధవుడు * n. s. The universal friend i. e. the sun. సూర్యుడు.

లోకారాధ్యుడు * n. s. The universally adored ; i. e. God, The Lord. ఈశ్వరుడు.

లోకాలోకము * n. s. A mountainous belt, bounding the world. చక్రవాళి దర్శకము.

లోకులు * plu. People, folk, the community. జనులు. లోకు లేమందురు what will people say ?

లోకువ adj. Subordinate, inferior, subject to. లాచ్చైన. దీడవాడు విచ్చగాడికి కూడా లోకువ even a beggar thinks the poor man beneath him. నేను అందరికీ స్నేహితువ I am every man's servant, I am slave to every body. మాకు లోకువ గావుండేవాండ్లు those who are subject to us. T. 3. 84. కంతుబారికి లోకువగా నివారుధరలోగలరే. వాండ్లను లోకువ చేసుకొన్నాడు he got them into his power.

లోకేశుడు * n. s. The lord of the world. i. e. Bramha ; a king. చతుర్ముఖుడు, రాజున్ను.

లోకొనుట v. a. To receive, admit as a guest. లోనికి తీసుకొనుట, శత్రుంచుట. Parij. 4. 34. మరుదంభారుహానేత్రులంబరధనిమన్యంబున నిల్వనిష్టురతత్వీనకు నూధరాహజిలస్తోమంబు నల్వంకలకడెరలకనాభిచయంబు లోగొనియె వానికె నాలగాంధీర్యోలురు శంఖోధము సుండువారి నెచటకలోగొంచువర్తింతురే.

లోకోత్తరము * adj. Best in the world. శ్రేష్ఠ మైన.

లోగటి or లోగడి adj. Former, previous, last. మునుపటి, ముందరి. లోగటిదినము the day before. లోగడివిక్రమనామ సంవత్సరముందు in year Vicerama *before last*.

లోగడ adv. Formerly. పూర్వము. D.

లోగడకు n. s. The inner door. రెండో ద్వారబంధము.

లోగా adv. Within, inside, meanwhile, in the course of. లోతుట. పదిదినములకు లోగా within ten days. యాలోగా meantime. నేను వచ్చేలోగా by the time I arrived. యింటిలోగా చొరబడ్డారు they rushed into the house. యిదివానికి చేరేలోగా before this reaches him. యాభైయేండ్లకు లోగా before he was fifty years old.

లోగలి n. s. plu. లోగండ్లు Gen. లోగలి A house. బవంలి. D.

లోగుట v. n. To yield, submit, retire, retreat, go back. వెనకదీసుట, లొంగుట, లోబడుట. Appa Cavi. 2. 36. లోగవింతు క్షేపరాగతనంబున దోచిన

లువలె దాచినావు. N. 9. 281. ఆమితూరియును
తనికూయలకులోగయుండుగావున. ib. 9. 286. తు
య్యెడయైననుజడయైనబట్టునెలనవునకృష్ణుడులోగ
రేనిక్రక్తనసెకచోటు చూచుకొను కాదనినకావె
దలుకాహటాహుటికా. A. 5. 28. తగొదీగనితం
బమువ్రేగునద్రెవుటయు గనివరించి బిగిండుకాలోగ
ముడియిడియెదదలుగనాగోకశ్రుగభీర నాభిసెలం
గకా. టీ|| లోగ, సెంకోబించి.

లోచకము * n. s. The pupil of the eye. Collyri-
um. దీతుకుకొలుగురు, కంటిలోనల్లగ్రుడ్డు. D.

లోచనము * n. s. The eye. కన్ను. D.

లోచెయ్యి or లోజెయ్యి n. s. The palm of the
hand. అరిచెయ్యి. BD. 4. 196. తడనికలోచేతచె
డచేతప్రేయ. ఈతనిమంత్రిత్రులకులోచెయ్యి
గావున్నాడు his minister is plotting with the
enemy.

లోటు n. s. Loss, detriment, deficiency. తక్కువ.
D. నష్టము.

లోడి plu. లోడిలు n. s. Dumb-bells, used for exer-
cise and called ముద్ద, సామునేర్చుకొనేవాండ్లు
తిప్పేటిది.

లోడు plu. లోడ్లు n. s. A cushion to lean back
against. తెరుగుదిండు.

లోతక్కువ n. s. The rest, residue, remainder. మి
గత.

లోతక్కువ adj. Remaining, as a balance. కడను.

లోతు n. s. Depth. నిమ్మము. యాబావిలోనీళ్లునిండా
లోతుకుపోయినది the water in the well has
sunk much. నీలినిళ్లకుపోతేబావిలోతుకుపోయిన
ది when the jade goes to the well the water
sinks away.

లోత్రము * n. s. A tree called *Symplocos race-*
mosa Rox. 2. 539. the bark of which is used
in dyeing. లాడ్డుకుచెట్టు.

లోన Inside; (Bhasc. § 71.) లోనదృఢంబులేనిచె
నులోనినినమ్మి. లోనదృఢంబులేని internally weak.
A. 6. 158. ఆబ్రహ్మణ్యములోనవైచుకొని. యా
లోన in the meantime.

లోని adj. the infl. of లోను. Inner, inside, inter-
nal. లోనులి. అందులోని which is therein. లో
నిశముద్రము far out at sea. This phrase is op-
posite to that used in English. లోనియిల్లు the
inner room. Jag. 1. 66.

లోను n. s. The inside. The heart or mind. లోతు
ల, మనసున్ను. Vema. 1836. లోనుబదిలకురచిలో
శైనివికారముతోతలెవిమెట్టువారుతెలియవారు.

లోనుగజేయుట v. a. To master, conquer, bring
over. స్వాధీనపరుచుకొనుట, లోతురుచుకొనుట.
Bahulas. 5. 171. విలాసచేష్టచక్రిలిగిరింతకా
టులమృగీదృశలోనుగజేసివైశ్యునికా.

లోనౌట v. n. To be gained, seduced, brought
over. లోబడుట. వారిమోసములకులోనైనాడు he
was snared by their guile. అన్యాయమునకులో
నైనాడు he acted unjustly.

లోశము * n. s. Hiatus, omission, disappearance.
A passage lost in a poem. Dropping a letter
by grammatical rule. A flaw, fault, defect. అ
దర్శనము, అనుకుడకపోవడము, హీనత్వము, తక్కువ.
పూర్వస్థితిలోనుములేకుండా వారిజరుగుతున్నది
they have not fallen away from their former
state.

లోతుడుట v. n. To submit, or yield, to consent.
To be in his power. Swa. 6. 79. లోబడినికని
బాసికునిల్పెనెాయనకా. లాంగుట, స్వాధీనమాట,
శిష్టుతించుట, తగ్గుట.

లోతురుచుట v. a. To master, conquer, bring over,
స్వాధీనముచేసుట.

లోతుల n. s. (Infl. లోతులి.) The inside. అంతరము.
D. మాయింటిలోతులపున్నాడు He is now in my
house.

లోతుల (affix) Among, in, within. M. X. 1. 231.
తనశిష్యులలోతుల నిన్నుదుర్వారతరాక్రమాధ్యుడ
ని among his pupils. URK. 4. 284. అలివేసి
తుదిలోతుల తడనకొందైయుండె. నన్నుతుదిలోతుల
కొండుగాచూచినారు they looked upon me as
one of the mob. Vish. 7. 105. విడుమర్చినచ
న్నులావిధుధిశయను, నెారిలోతులనిడి putting it
inside his mouth. N. 6. 162. ఏటిలోతులతీర్థం
బులెల్లదిరిగి. ఏటిలోతుల within one year.

లోతులి adj. Inner, inside, interior. లోని. లోతులి
శోధంబు the inner chamber. Bha. X. లోతులి
శోధంబులోనకర్తించుక.

లోపాశము * అనగావరదనక్కు. D.

లోపించుట v. n. To be dropt, elided, understood
as a syllable. అదశకనమాట, అనుకుడకపోవుట.

లోక్రము * n. s. Plunder, booty, stolen goods.
దొంగరినసాము. D.

లోభము * n. s. Covetousness, cupidity, avarice, eagerness. Also a wrong spelling for లోభము.
 లోభి * n. s. A miser, a covetous or a greedy man. పిళినారిగొడ్డు, ఆశాపాతకుడు.
 లోభిభవము * n. s. Covetousness. పిళినారిభవము.
 లోమములు * n. s. Hair, shag, fur, coat. శరీరమందుండేవోమములు.
 లోమశము * n. s. A polecat. మూతపిల్లి. D.
 లోయ n. s. A pit or hollow place in hills, a deep crack or opening. భర్తృతముమీదమిక్కిలిలోతుగానుండే నెరియ, పూకు, చలమ. D. Vallabhāmba Pari. 1. 60. గంధర్వకామినిగానంబులాకలోయ సైకలోయసుర దీర్ఘకోర్తిరవము, మాని పుంగవ సురిధ్యానంబు లాకలోయ, సైకలోయ శారి కాశ కనినవము, విభతభిల్లాంగనారతి నాడ మొకలోయ సైకలోయ కింపురుదోక్తికలన, గరుడగరుస్తరుగ్గ మనంబులాకలోయ సైకలోయసురగ భుజ్జీకరరావ, మెళగళార్థులభట్లక.
 లోల * n. s. Croue, beldame, wretch. N. 9. 243. లోలయగులోలలోచన, వాలుంజనుదోయి కేలవడి బట్టుకను, య్యలో జంపాలోయని ప్రేలుంగుష్టుండు శుభలువికవికనవ్వక. టిల్ లోలయగు, యాభై యయిదుయేండ్లకుమించినవయసుగల.
 లోలము * adj. Trembling, wavering, moving, shaking, tremulous, unsteady. Wishing, desiring, greedy. చంచలము, విషయలంఘనము, ఆశగలదియున్ను.
 లోలలోచన or లోలాక్షి * n. s. A girl with a rolling eye, or a swimming glance. చంచలాక్షి.
 లోలుడు * n. s. He who loves or is devoted to, enamoured of. చంచలుడు, ఆశక్తుడు. D. లోలు పుడు, విషయలంఘనము. Ellanna. 1. 246. ఆ చోటగంటి నెయ్యముతోడ రుక్మిణిలోలుగాగళిలో జలోచనుడు.
 లోలుకము * adj. Covetous, cupidinous. ఆశక్తిగల.
 లోలుపుడు * n. s. He who loves. ఆశక్తుడు. D. విషయలంఘనము.
 లోలోకుల adv. Secretly. రహస్యముగా, మర్తముగా.
 లోవ n. s. The eaves of a house. A burrow in the ground. యింటిమారు, నేలవొరియయున్ను. H. 5. 291. నెలరాలోవలుచిల్ల కుల్లుపనితెన్నెల్ల బిన్ను మువ్వంపుతా వలక శ్రుంపుటనంటి. ib. 5. 96. పోయియభ్రంకడంబైన చాయలాలకుకలువ C. P. Brown's Telugu Dictionary.

రారాలకళుకు లోవలురహించు. ib. 1. 209. గాలిమంటకుముప్రాకారంబులోవలువోడెలుతుట్టులు పొందువడగ. HD. 1. 526. కలయభుండిందియుగాడ నేసియును, లోవలువెడలకలోగినవారి, లోవకజోచ్చి లోలోన గ్రుమ్మియును.
 లోవంక adj. Bent inwards. లోనికివంగిన. A. 4. 47. లోవంక భుజంబులు, గొంకినికలుగావిదుత్పట్టు సెచ్చు.
 లోవరి n. s. An apartment. తొట్టికట్టు. OG.
 లోవి n. s. A large brass water pot. నీళ్లుతెచ్చుకొనేయిత్తిపాత్ర. D.
 లోవిడి adj. Former, previous, foregoing. లోగడి, పూర్వము, అనగామునుపు. D.
 లోవెలి adj. Inside and outside. లోతులివైటి.
 లోప్పము * n. s. A clod, or lump, of earth. మంటిగడ్డ. SC. లోహలోప్పములయందనుభవము కలవాడు he who looks upon gold as dross. M. XII. 6. 76. Bmj. 5. 35.
 లోహము * n. s. Metal in general, iron. అష్టలోహసామాన్యము, యిసుమున్ను. SC. పంచలోహము mixed metal, like pinchbeck.
 లోహకారకుడు * n. s. An iron-smith. కరకులవాడు. D.
 లోహజిత్తు * n. s. The diamond, adamant, (as "conquering all metals" in hardness.) వజ్రము. D.
 లోహితము. * n. s. Ruby-colour. Redness. రక్తవర్ణము, రుధిరము, నెత్తురు, కుంకుమము. &c. SC.
 లోహితము * adj. Red. యెర్రని.
 లోహితకము * n. s. A ruby. కెంపు. D.
 లోహితాంగుడు * n. s. The planet Mars. ఆంగారకుడు. D.
 లోహితాశ్వడు * n. s. Fire, i. e. Vulcan, the god of fire. అగ్నిహూత్రుడు. D.
 తాకికము or తాకికము n. s. Business, worldly affairs. ఉద్యోగము, తాకికవ్యాపారము. అతనికియిప్పుడు తాకికములేదు he is now unemployed.
 తాకికము * (vulgarly తాకికము) adj. Secular, mundane, worldly, human, what prevails amongst men, or is familiar to mankind. శ్రువంచలంబంధమైన. M. XIII. 5. 192.
 తాకికుడు Vulgarly తాకికుడు * n. s. A layman, a secular bramin. ఉద్యోగముడు. నేనువిశేషతాకికుడనుగాను I am not a man of the world.

శాల్యము * n. s. Wish, desire. Shaking, moving. తృప్త, ఆశ, చాంచల్యము. A. 3. 68. దక్ష వివేకి కే లజనియించుకొనాల్యమింక. టీ॥ శాల్యము, తృప్త.

Mannār Kr. §. 93. దంతతీకలహత్రకంఘికాలయ ముల, లయములగననిశాల్యములబొప్పి. H. 2. 113.

మెల్లననడవందొడంగు ఘనశాల్యపు చూపులచూచు. ib. 1. 200. ముఖఘర్మములహాపిమునుగజుట్టి నవలైకొనలుమారుతశాల్యమునహరించి.

శాపిత్యము * n. s. Blush, redness. యెరుపు. La-lito. 5. 56.

వ The consonant V or W. Some Telugu words not found under this initial, V, may be found under the vowels O, Ō, or U or Ū (ఁ, ఓ, ఊ, ఊ) as తెల్ల for ఒల్ల a cloth. తెల్ల for ఒట్ల the body. పాటక for ఓటక patience. తప్పు for ఉచ్చు salt. పూరు for ఊరు village: and vice versa.

Some words beginning with V erroneously drop that letter, thus వెర్రి becomes ఎర్రి 'mad.' వెచ్చము daily supplies is pronounced ఎచ్చము 'eṣṣam:' these will be found under the initial V.

The initial P (in verse) is sometimes changed into V. Thus పూయె *poṃē* for పోయె *pōyē* he went. వాపె *vāpē* for పాపె *pāpē* he removed.

Sometimes the initial V changes into B; as బలె for వలె 'like.' దీపాంకురబంజులంబలె Bhanumat. 4. 142. This is caused by the preceding sunna.

Sometimes in the second syllable G changes into V; as కుగడము, కువడము See under the letter K.

In prosody వ stands for వగణము an iambic; more usually written లగం. And in poems వ stands for వచనము prose.

వంక n. s. Side, quarter. Crookedness, bend. Fault, blame. Rivulet, watercourse. Pretence. కుక్క, వక్రత్వము, నేరము, వాగు, సాకు. ఆలివంక వాండ్లు relations by the wife's side. కట్టెవంక పొయితీరును fire will bend the toughest wood. తానుఆడలేకమద్దెలమీద వంక పెట్టినాడు

you cannot dance and you find fault with the music. నావంక చూడు look towards me. నెత్తురు వంకకట్టినది the blood flowed in streams. వాండ్లమీదవంక పెట్టిత్రాకినాడు he laid the blame on them. నెలవంక a half moon.

వంక adj. Orooked. వక్ర మైన. P. 3. 211. పెడతటి వంకనికయు. టీ॥ వక్రము గావేసుకొన్నజుట్టున్ను.

వంక affix By, through. వల్ల. P. 3. 309. వంచన యిచ్చుడితులువ వంకజనించెజనించుగాక. టీ॥ యాతులువవంకజనించె, యాకుత్తితునివల్లనేకదామిట్టె. Vish. 2. 249. నివంకతచ్చుగలదాయైన. Naish. 6. 47. వాననకేతకీదళమువంకగలంకములేనిపైతి యభ్యాసముచేసెనేని. Vema. 952. క్రతువువంకగలుగునామోక్షము.

వంకర n. s. Crookedness, a bend or curve. Blame, fault. వక్రత్వము. D. దోషము.

వంకర or వంకరటాంకర adj. Crooked. వంకరైన. వంకరమాటలు nonsense: odd phrases.

వంకశిన్నములు n. s. plu. A sort of rice. వడ్లలో భేదము. D.

వంకాయ n. s. The vegetable called brinjal or egg plant. Solanum melongena. Rox. వార్తాకము. కర్పూరవంకాయ the plant called love-apple. గంజివంకాయ a large sort of brinjal.

వంకి n. s. An armlet of a crooked shape. An arrow. A sort of hook. స్త్రీలు రెట్టలలో పెట్టుకొనే సాము, బాణము, కొక్కియున్ను. ND. 1. 593. తమ్మికుపాకి కెండలిరాకువంకి, కమ్మనివిల్లు చెంగలవనెజయును, బాబిపూబాకుగొజ్జిపెద్దకత్తి. Bmj. 4. 20.

పొగరు కెండాలులీనుమోడుగవుత్తువంకిరగమాను వలరాజుబారిమారి. UH. 1. 50. చొక్కపుంజుకైర విల్లుచేతినెరచాయలవంకి. Charu Chandro. 4. 55. మినుకుగేదగరేకు మొనమీదబడబూరు నెడకాన్ను దొరవంకియిదియటంచు.

వంకిని n. s. A certain musical instrument. A dagger. వాద్యవిశేషము, బాకు. Pal. 257. మారలున ధరిలుపోటు ధారలునుకాహళవంకిణీకావికొమ్ములునుశంఖశిమూహముల శిన్నాయిజోట్లు. R. 6. 151. వెడవిలుకాడు నెమ్మనము వేమరుగేదగరేకు వంకినింబాడవగమేనుపానుపున బొందక. H. 1. 237. తరమతోమరచక్రతరిఘటట్టె, శములువంకిని కాకిశుబళంబుదీవ్విటె.

వంకె n. s. A wooden hook, or peg in the wall. మంటిగోడకు వేసిన బిలుకకాయ్య. పులిగోళ్లవంకెలు

a certain kind of grain. H. 4. 159. తెల్లవంజెలు another kind of grain. వంజెవడ్లు a fine species of white rice.

వంజ adj. Appertaining to the brinjal. వావ్రాకశంబంధమైన. వంజకాయలు brinjals. వావ్రాకములు.

BD. 2. 807. వంజకాయలు ప్రాణలింగములయ్యె.

A certain yellow bird called also వంజశంకు or వంజశంకునవ్వు as having the colour of the half ripe brinjal. H. 3. 14. వల్లడపొడిపిట్టవంజశంకుభారతముకోకిల. వంజశంకువన్నె the colour of the ripe brinjal, being purple and gold colour, or a ruddy brown.

వంజ n. s. A crop of the egg plant, Solanum melongena వావ్రాకము. చిరివంజ a small species of this.

వంజము * n. s. Lead, tin. తగరము. D. వంజధత్తము the calx or ashes of lead.

వంజదము n. s. Family, race, lineage. వంశము, కులము. D. R. 1. 111. ఘనశ్రీమునుదావెంచినవారివంజదమువైమోహంబువాటింతురే. ib. 2. 57. తనవంజదపు బెద్దకునుముద్దుపట్టియాజమునిలుతాయరాజంబుదక్క. Chenna. 5. 153. మావంజదంబున నేనట్ల సెనర్పగావలయు. Vaijayan. 3. 16. శుదయటకేశ్వరించెమునుకుగ్ధవధూటులబ్రహ్మయట్టి వంజదమునబుట్టియన్నదక కాదనింపిరినేను.

వంజదీయుట v. a. To bend, bow down వంతుట.

వంజదేశము * The ancient name of Bengal.

వంజ పెట్టుట or వంజ వేయుట v. a. To bend, bow down. వంతుట.

వంజరేకుకూర n. s. Name of a plant growing on sand hills near the sea. Crithmus Indicus. Rox. 2. 509.

వంజశము n. s. Family, race, lineage. వంశము.

వంశుట v. n. To bend, bow, stoop, to become crooked. To become low or humble. వంశుట, నక్రమట, ఒరుగుట. D. పుట్టవంశుటచేసుట to work hard. పుట్టవంశునివాడు one who does not choose to bend his back, a lazy fellow.

వంశుడు plu. వంశుల్లు n. s. Drippings of the eaves.

వానవెలిసరరావ్రత బొట్టుబొట్టుమని శుభచూపుండెనట్లు. A. 4. 169. దళులజల్లనికూరనంతకమునుకుటి, జల్లనికూరనచున్నజల్లుమొదలి, గాలియెలగోలుచేగొడ్డుగదరిజల్లు, దలశుదకమున్ను వంశుల్లదడిపెదరులు. ABA. 1. 82. వానవెలిసచూరునబడిననీరు బొట్టువంశుడునాగనట్టునాగనీరులువహించు.

వంశులు n. s. plu. The ribs or bends of a boat. శుభవలంబద్ధవాణములు.

వంచ n. s. The ace, at dice. A piece of land. చతువంచ a spot of salt land. రేగడవంచపొలము a bit of cotton land. గరుచువంచపొలము a stony sandy soil. రాతిమొరముంసుకగలనేల. వంచ, ఏకవాచకము. D. శుట్టు, అనగా శ్రుదేశమనినది.

వంచకత్వము * n. s. Cheating, fraud. మోశము. Vema. 2057. తత్వమింద్రియవంచకత్వంబునను.

వంచకుడు * n. s. A rogue, impostor. మోశిగాడు.

వంచన or వంచనము * n. s. Cheating, fraud, craft. తుకరినిదగాచెయ్యడము. D. మోశము, కకుటము. ఆత్మవంచన self-deception, wronging himself. శుంజీవంచన partiality in serving food.

వంచము n. s. The ace, at dice. తీవంచము Trois ace. వంచము, ఏకవాచకము. D.

వంచించుట v. a. To cheat, defraud, trick, wrong.

మోశముచేసుట Sar. D. 7. 45. M. IV. 2. 277.

వంచితము * adj. Tricked, deceived, wronged. మోశముచేయబడ్డ.

వంతుట v. a. To bend, bow down, make it crooked, make him stoop, to humble, lower, reduce.

వంజజేసుట. D. తలవంచి hanging the head. నీళ్లునువందివేసినాడు he poured the water off. నావేలువంచేవాడుయెవడు who can bend my finger? i. e. who can lay a finger upon me?

వంజ n. s. A barren woman, a sterile cow. వంధ్య, గొడ్డాలు, గొడ్డాలున్ను. M. IV. 1. 95. వంజలనైననువది నేర్పడగనుక్కభంజేవరజేసిపాలు గొందు. Pal. 337. వంజలైరికిటివారకాంతలకు ప్రాలిచెప్పలుయేదళుంకువలేద. Chenna. 4. 40. అనువైనశకుల్లెనయ్యలపాలుగా కొరమాలిజక్కినకుటిలమతియె, మాటనూపెరుగదోమోటిగయ్యలియాయాచార హీనయాయలనురాలూ, శునివంజయాయింటిబానిసనిదడయోవెరిచెదములదోబిరిగొట్టూ, తెల్లుగుంటియోవైనుదీరినమేనిదోయోజమాలినదిగూబీజగొట్టూ.

వంజరము n. s. The coal-fish : seer-fish ; scomber, or gadus carbonarius, resembling a very fine haddock.

వంజ or వంజ n. s. A sort of fish. మర్చ్యునిశేషము.

వంజుళము * n. s. A sort of bird with a remarkably sweet whistle. Also the tree called Jone-sia Asoca: and, another tree, Dalbergia Ougeinensis. కుమివిశేషము, ఆశోకవృక్షము, తిరిశము, అనగా నెప్పి చెట్టు, వేరసె, త్రుబ్బ &c. SC.

వంట n. s. Cooking or dressing food, cookery. వండడము, పాకము. D. పిండివంటలు flour cakes, pastry.

వంట adj. Boiled. వండబడ్డ. తుగనము చేయబడ్డ. వంటనూనె, వంటచమురు oil used, as olive oil is used, in cookery. వంటముడము boiled castor oil, వంటగడ్డలము boiled dammer.

వంటకము n. s. Dinner, food. అన్నము. D. N. 9. 303. కమ్మనిపాలువంటకంబిదినభజించి. T. 3. 15. M. XIII. 5. 283.

వంటచెరుకు n. s. Fuel. ఇంధనశునూహము.

వంటయిల్లు n. s. A kitchen, cookroom. మహాశనము. D. HD. 1. 1199. సురగకవంటయిల్ జొచ్చి నశశముగరూపేయకగూరగా వండదగునె Is it fair to cook a rabbit that has taken refuge in a kitchen?

వంటరాయి n. s. An artificial ruby. కరహాకు.

వంటరిపాటు Error for ఒంటరిపాటు n. s. Loneliness, solitude.

వంటలక్ష్మ n. s. A cookmaid. తుగనము చేసేస్త్రీ. D. S. 3. 62. ఆరితిపాకగేహముజేరినయావంటలక్ష్మ చిలుకదరుగోరి.

వంటలు n. s. plu. Dried cow dung. ఏరుపిడకలు. D.

వంటవాడు or వంటలవాడు n. s. A cook. పాచకుడు. D.

వంటశాల n. s. A kitchen, cookroom. మహాశనము.

వంటశీరుకు n. s. Fuel for the kitchen. ఇంధనశిమూహము.

వంటి Error for ఒంటి Sole, single.

వంటి adj. Like, similar to. నావంటి like me. బొగ్గవంటి like a coal. Or else it is connected with the accusative, as నినువంటి like thee. Hence అటువంటి, ఇటువంటి such.

వంటింపు n. s. Error for ఒంటింపు Convenience. An aid, help.

వంటింపు adj. Error for ఒంటింపు Convenient.

వంటు n. s. Conveniency, propriety. అనుకూలము, అనుము. Vema says వంటుడత్తువేళవంటకమువిడుముకంటచూడగానెకంటుండు.

వంటెము n. s. A district. తాలూకా. ABA. 2. 8. వంటెముంగన గనువణితమంచన గనుసీమైకచేశమై చెలగుచుండు.

వండ Error for ఒండ n. s. Ill, evil.

వండలి n. s. Alluvial soil: mud, mire; the muddy deposit of a flood or river. నిరిసపేరుకొన్నచెరువు. OG.

వండించుట Causal of వండుట To have food dressed. తుగనముచేయుచుట.

వండు n. s. Alluvial soil: the muddy deposit of a flood or river. వట్టిపోయినచేరుమొదలైనవాటిలోపేరినమట్టి. Zacc. 4. 52. వారిరాసులుమిండిలివండులయ్యె.

వండుట v. s. To cook, boil, (food, oil &c.) to distil (spirits) to fuse iron. తక్వముచేసుట. ఒంటివంటసారాయి spirits only once distilled.

వంత n. s. Vexation, regret. మసూదుఃఖిరూపుమైనవిచారము. (D.) R. 5. 168. రవికాసిగాసిరెడుతుద్దినికైవడివంతసెందినరైలుకలి. Bmj. 3. 33. నావంతయేమిజెప్పదునావంతయునుఖములేదు.

వంత n. s. A rivulet. కుల్య, చిన్నకాలువ. Bhimana Chandam. 82. లలితవీరారవంతుతోదక్కశరీయె, రవ్యమణిరాజరాజితోలక్కశరీయె, భరితభవనార్థవంతుతోవంతశరీయె, యనగనిట్టులభేదాఖ్యలమరుక్కన్య. H. 5. 79. యెనుపాతునపుడుకుప్పరితనయింటికిరాకయన్నరత్తునినిండ్లకనములవంతలదొంకలగనుగొనుచుక వచ్చివచ్చికినియహ్వలక. P. 1. 496. నీవారకరీరముగలుగువంతలగ్రంతలచెట్లగల్గనాహారమతింజరించి.

వంతవేయుట v. s. To direct, or cast the eye, to ogle, to glance wantonly. కన్నవేసుట. D.

వంతు n. s. Share, portion, part. A turn, time, or bout by rotation. పాలు, భాగము, వరుస. T. 2. 12. నెలకొక్కరండుగా, నిలువుడటంబుంచెవిధినిరజమిత్రులవంతుదీరక. Vema. 172. కొండెగాడుబావకొంబడనుకబోవువంతుకింలేగానివగువలేదు. Chatu. 1. 61. యావారవధూశిఖామణినివంతులువేసుకదెబ్బదీయుడి.

వంతుడు * A Sanscrit affix, as ధైర్యము bravery, ధైర్యవంతుడు a brave man. విద్యా learning, విద్యావంతుడు a learned man. వీర్యవంతుడు a brave man.

వంతెన n. s. A bridge. వారధి.

వంద n. s. A hundred. శతశంఖ్య. D.

వందనము * n. s. Obeisance, salutation; usually by touching the feet. వినయము, సాష్టాంగనమస్కారము. D. Ila. 1. preface. 12. Sar. D. 548.

వందనమిడుట, వందనము చేసుట to honour, salute, to bow to.

వందనమాల * n. s. A garland hung over a gate (or carved in stone trellis.) ద్వారముండుకట్టిన తోరణము. D.

వందర n. s. A piece, fragment, bit. తునక. D.

వందరలాడుట v. a. To mangle. భిన్నాభిన్నముచేసుట. M. I. 2. 100. కులిశనిశాతనభావళిబక్షం ద్రుండువ్రచ్చివందరలాడె.

వందర n. s. Grief, sorrow, vexation. దుఃఖము. D. విచారము.

వందారుత్య or వందారుడు * plu. వందారులు n. s. He who salutes or pays homage. సమస్తారము చేసేవాడు. D. వందారుజనవందితం.

వంది * n. s. A herald, bard, panegyrist. ప్రాతఃకాలమందురాజులను మేలుకొలిపేవాడు.

వందుట v. n. To grieve, be afflicted. దుఃఖపడుట, విచారపడుట. L. 8. 54. కందుచునుండుచుకళవళింపుచును, వందుచునరుచుచు వడిగొట్టుకొనుచు. BRY. 2. 941. నెత్తునంబునదురటిల్లు నెవ్వగలబొందుచువందుచునుండెనర్తరి. BRK. 715. యుక్తకార్యయత్నము ఫలియింతునెక్కయెడదక్కగజేయగవందసేటిక.

వందురుట v. n. To grieve, be vexed or sorrowful. దుఃఖపడుట, విచారపడుట. D. BRK. 207. జనుతారనిత్రునివనితలున్నవందురుచువారిని గొంటబేర్చికూర్చినింపినదితోబ్రదక్షిణముజేసి. ib. 279. లజ్జావన తానను దైవసంబు వందరియిలగగ గొనుచునుమరుమాటాడక. M. III. 5. 373. నారలుగట్టి కూరలశసంబుగనుగ్రవసంబులోవిశుద్ధార్థము సెందివందరినఫల్గునునుజ్వల రాజ్యవైభవాదారులమై కనుంగొని. ib. VI. 1. 63. కొడుకులదేశనివ్వగగి దృఢివందరియున్నయాస్పపాలు నడుగులంబడి. ib. III. 5. 386. వసమున సొనివందరినవారలమారల వశ్యమిత్తుడు. ib. XII. 3. 353. ఆగృధ్రంబు నుజంబుకంబును నాకలిచేత వందురుచుండి. Dab. 179. తొలుతలత్తునుడువందురుటపీఠించి.

వందొందు Vandondū, or శముద్రవందొందుచేత A kind of fish.

వంద్యము * adj. Honourable, venerable, worthy of regard. Lauded or laudable. కొనియాడతగ్గ. పూజ్యమైన. Vish. 1. 31. శీతలలోకైకవంద్యంబు శీతలసుజన, చిత్రరంజన కారణంబుత్తమంబు.

వంద్యుడు * n. s. He who is lauded or praised పూజ్యుడు. లోకవంద్యుడు universally popular. Vish. 7. 499. అనలుకు మైత్రేయుండిట్లనుమునివరలోక వంద్యుడైనయశోదా, తనయునివైశవశుభవరకానములు వినిమిగులనద్భుతమునుచిసెందెనె.

వంధ్య * n. s. A childless woman, a barren cow. గొడదాలు, గొడ్డాతున్న. కడలివంధ్య a woman with only one child.

వంధ్యము * n. s. A barren tree. తాయనిపెట్టు.

వంపు n. s. Crookedness, bend, curve. వక్రత్వము. తలవంపులు hanging the head, shame, disgrace.

వంపుట v. a. To stoop (as a cask or bottle) in pouring. పోయుట, కున్నురించుట. A. 5. 160. శులువంపుచున్నుటపైటివెల్లిలోగొన్నుకతనముంతుక విలాసమునదేలింతుగలవే.

వంబతాడు n. s. A certain rope belonging to a capila. కపిలవేసేపుకతాడు.

వంశము * n. s. Race, line, lineage, family, stock, extraction. A bamboo. తండ్రితాత మొదలైనవారి పురంపుర, పెదయగడయు. D. BD. 4. 1966.

వంశనర్తి * n. s. A dancer on a rope or on a pole. చొప్పురివాడు. D.

వంశస్థుడు * n. s. A man of that family. కులస్థుడు.

వంశానుచరితము * n. s. A pedigree, a genealogy, a chronicle, or genealogical history. రాజవంశచరిత్ర. D.

వంశావళి * n. s. Genealogy. వంశక్రమము.

వంశీకుడు n. s. He who belongs to the race. కులస్థుడు. మావంశీకుడు a kinsman of mine. (It is not a good phrase.)

వంక్షణము * n. s. The groin, the pubic and iliac regions. గజ్జ.

వక, వళి or వక్త Numeral See. ఒక.

వకారము n. s. Cant phrase for వట్టుకాయ. D. H. 3. 260. మిన్నకయిట్లుభరతనమాదవిరాళి వహించు కన్నయకన్నిముజూచియాముచిన కారునితోపునియేమి నాకటంతున్నిరనింపించువశరసుందరరావుల జారపీరుల గొన్నునవింటివాని మొనకుంకదియించెదనంచునెంచుచు. ముచినకారుని, అనగాముశలవట్టలవాన్ని.

వకుళము * n. s. The plant termed Mimosa elengi. కేశరవృక్షము, పొగడచెట్టు. SC.

వక్త n. s. A bit, fragment, shiver or piece, as of glass, or areca nut. వక్తలు areca nut, bits or fragments. తునక, పోకయున్ను. తెల్లవక్త వడ్డు a kind of rice. తుకవిధమైనవడ్డు.

వక్త n. s. See వక్త. The heading of a letter &c. జాబు మొదలైనవాటికి మొదట వ్రాసేవాడుక మాటలు. Bmj. 3. 256. అనియలువ్రాయుచు ద్యము నయంబుగ వ్రాసినజాబువక్తలో విని తనమంత్రితే యుల.

వక్తరము n. s. See వక్తము and వక్త్రము.

వక్తరాలు plu. వక్తరాండ్లు. n. s. Jades, scolds. Impostors. వక్తరాలు అనగా కుటిలులు, వంచకు రాండ్లు అని తోచినది. R. 6. 171. అనియచ్చటిపై కావలిపెను రక్తసింక్తరాండ్లవిలివిరి నుండి వ్యసరి క రెండు నెలలను, దనుక జూచియుని చెప్పి దైత్యుడు పూయె Pal. 219. నాయకులనశ్వములనడికాలి బలము, శుడబాడినినల గాను: తట్టుకొని బోయె, అని తుట్టితడి లేచి అలిసిబాడి చె, చెనటి పుక్తరాలశీలము సుతుడువీరినందరిబాడివివెళ్లుచున్నాడు. పుక్తరాల అనేహోటవక్తరాల అనేపాతము సుబద్ధము గావుండుననియక్తడవ్రాయడమైనది.

వక్తరించుట v. n. To err, go crookedly, to follow an irregular course. వంకరదోవలబోవుట అని తోచినది. Charitra. 2. 1535. బుజ్జింతువుచలంబాక్తింబయ్యేవలదన్నమానవువక్తరించెదవు.

వక్తలాకులు or వక్తాకు n. s. plu. Beetle nut. i. e. beetle and nut. తాంబూలము. D.

వక్తాజించుట v. a. To tell, narrate, describe. చెప్పట. N. 9. 309. ధర్మశాస్త్రములువక్తాజించ గాజొచ్చినావానేకాక. Vide వక్తాజించుట.

వక్తి adj. Lean, fleshless. బక్త కలాచరి.

వక్తిశుఱి n. s. A starveling. బక్తవాడు.

వక్తుట v. n. To become lean. బక్త చిత్తుట. Vema. 816. మునిముని మునిముద్దయెముద్దయై, వసరిన సరివక్తి వక్తి తిరిగి, తిరిగితిరిగితిరిగిదిప్పురైయుండును.

వక్తవాడు n. s. A lean figure, a starveling. బక్తవాడు. OG.

వక్త * n. s. A speaker. నలుగురిలో నిర్భయముగా మాట్లాడేవాడు. D. వాచాలకుడు.

వక్తవ్యము * adj. Fit or proper to be spoken, or said. చెప్పవచ్చుది. అవక్తవ్యము unspeakable, unutterable, not to be mentioned.

వక్త్రము * n. s. The face, countenance, or mouth. ముఖము. D.

వక్త్రము * adj. Crooked, awry, bent, curved. వంకర. D. Vish. 8. 267. గ్రహములన్నియువక్త్రగతులనడిచె All the planets moved in an irregular course.

వక్తరములు * n. s. In Telugu grammar, this term denotes the diphthongs వి and ఓ.

వక్త్రవ్యము * n. s. Crookedness. వంకరతనము.

వక్త్రములు * n. s. plu. In Telugu grammar, this term denotes the vowels ఎ E and ఓ O.

వక్త్రించుట v. n. To err, or go in an irregular course, as planets.

వక్త్రము * n. s. Crookedness. కుటిలత. H. 2. 109. కనుబామలో వక్త్రముగ నకమున్ను.

వక్త్రోక్తి * n. s. Equivoque, evasion, pun. అలంకారభేదము. SC.

వగ n. s. Mode, way, manner, means. Grief, vexation, melancholy. Amorous action. దుఃఖము, విచారము, శృంగారచేష్టయు. D. విధము, రీతి, దోష. కూటికివగలేనివాడు he who has no means of living. R. 5. 37. శ్రీరాముడునియలమట తారసితులువగలబలుకునర్థగభిరోదారోక్తివింపెజనకకుమారియని. ib. 5. 157. తులవగలచంక్రమణిలసేనధమత్తియలబోయె. B. X. 223. ఆతురకుడునగనడిచెను. వగను, అనగా రీతిగా. Samud. 17. వేయారువగలకూరలు. M. XI. 1. 22. వగచినబోయినకార్యము, మునుకునెవగవంగా లోకమాన్యుండగునె, వగపుణ్యగతికిమూలమె, వగపెల్లవిధాలవిడువవలయునరేంద్రా. P. 4. 327. శయ్యలంబరాధవమొనరించుతేక వగబాల్చుడువారును నైరిజవ్వనలో. టీ|| వగబాల్చువారు, వ్యవసాయముచేయువారు. T. 3. 117. మోచివిరాసతుంటిమొన సెక్కుచునాసురు సొక్కుచుండగా నావగగాంచియారసకుడల్లనెతా సెనరించనెంచినా. ib. 3. 21. యింతియొనచునెన్విధంబంతయుజూడవింతవగయైకనుకుట్టెనటంచునెంచుచు. టీ|| వగ, విలాసము. H. 2. 71. ఆవగజూచియవ్విలుడుహామకరాంకుడు చిత్తనీలిలో. Jag. 3. 127. వారాంగనలింతసిగ్గుబడనహామెయెండరిజక్త బెట్టితోదొంగతనంబువినగలుద్రోచి హాసమిచ్చి వాచుగొల్గెలాంగగబట్టినన్ను రతిలోలునిజేయుము. టీ|| యావగలు, యాటక్తులు. H. 1. 62. దానితనుద్యుతుల సొంతిదానివిధంబులో దానివగదాని అండము. H. 5. 18. కంతునిచేతిబాకోయనంగజిగిలివగతో. ib. 5. 102. సిక్తుడగిలివగబాగుచి నైయెక్కు.

వక adj. Beautiful, handsome. అంజమైన. T. 2.
98. కొలరువగనత్తుకొనగోటకొత్తుదుత్తు. ib. 4.
62. జగజంతువక గంతు జగదంతుటలుక చేతోగై
నకె మ్మొవివిరుదాని. టీ|| వక, విలాసిము.

వకకాడు or వకలాడు n. s. A fop, a beau, a gal-
lant. వస్త్రేకాడు. D. సొగసుకాడు. H. 3. 130.
వకకాడైచనుదెంచిరివినిబహిద్వారమునకొల్పి.
T. 1. 44. జక్తు వగమిసూడుచక్తనివక కాడుచిమ్మచి
కటిజిమ్ముదిమ్మరిడు. టీ|| వకకాడు, సొగసుకాడు.
ib. 2. 83. యేమిరాకాయజిమోహనాంగవకకాడ
పురానెరపెంతకారి. ib. 4. 44. మదనాగదు
దిశన మర్దనమునకొ ఘనమను మూర్ఖగాంచువక
కానివగోగణియింతు నైజపుం బెనిమటినిసడించు
మదివెక్కురలంతులునించు.

వకలుట v. n. To grieve, sorrow. మనస్సునదుఃఖిం
చుట, ఆలోచించుట. D. యెంచుట. S. 3. 305.
సూరునిలవకవదరినభూసురుడుగదివగతునుమ్మి.
వగతువు, దుఃఖించువు. R. 5. 274. నీతరాభవంబె
నాతరాభవమూర్ధవగవలదుమనువదెగువదెత్తు. P.
2. 24. అనివగమీరణ్యకుగనుగొని. ib. 4. 201.
శిరముకప్రభుజల్లు సెజ్జిచొక్కపు గాముశరముగా
వకచుగూపాలలాడు. టీ|| వగచు, రలచును.

వగదెంచుట v. a. To decide, settle, determine. తీ
ర్పుట, తరిష్ఠారముచేసుట. S. 3. 43. అనిరట్టుసే
యనత్తుజిజనములు సొమ్మియ్యకునిశనదనివగదెంచి
నదానితోడుకొనిపోయె నరచింటికినింక మిచ్చెద
ననుచు. ib. 3. 509. తెలియగజాలకున్నవగదెం
చెదరేమియింటికిగ.

వగదెగుట v. n. To be settled. తీరుట, తరిష్ఠారమా
ట.

వగపు n. s. Grief. మనోదుఃఖిరూపుమైన విచార
ము. D. M. VI. 2. 339. వగపునుగోతుముంగదర
వైరిబలముబలంక. ib. II. 1. 22. వగవినబోయిన
కార్యముమగుడునె, వగవంగాలోకమాన్యుండగునే,
వగపుగొగికిమూలమెవగపెల్లవిధాలవిడువవలయు
నరేంద్రా.

వగరు n. s. See under ఒగరు.

వగర్పుట v. n. See under ఒగర్పుట.

వగలాడి n. s. A coquette, belle. A rogue, a delu-
der. శృంగారచేట్టులంశ్రీ. D. మాయలాడిన్ని.
T. 3. 99. యేవగద్రోసి నావిడువదీవగలాడి. Vish.
Maya. 3. 27. అత్తుంచశరారిమోహమునకుల్లరు
నావగలాడిచెల్వరాశించక నాకుకందుకమనిత్రు
భ.

వకవ or వకవక adv. Grievingly, sorrowfully.
యేడవగా. IIa. 1. 152. మొనవ్రేల్లచను మొనలో
పులుకుదింటెమౌతానికవగవిగిట్టుకట్టబోకు. S.
3. 215. యింటికిగంట కావ్యమింకచటి దేవుడేను
కూటికివగవగానేమిగలదు. S. 3. 154. దీనికేలవగ
వనసుచు. M. I. 1. 130. వకవకసాధులగు శేడవారి
కినెన్నుల మొగి జేయుదురు.

వగుడు i. e. తెగుడు (better written ఒగుడు) adj.
Dried, withered. వడ్డించిన, యెండిన. Ouchelo.
2. 5. గాలిబోయెడివగుడాకు గతిగరంబుదూలిబో
యెడునెత్తినితోడజనుచు.

వగ్గు adj. Lean, skinny, decrepid. ముదిమిచేరయెం
డివరుగుగావుండే, బక్త చిక్కిన. P. 3. 193. మొర
డువంగిన సెట్టిముడుకకు జవరాలిమొముకానివా
నిముకురమయ్య, వగ్గుభర్తకునాతి వాలెరచండాల
వాటివండినపిండివంటలయ్యె. టీ|| వగ్గు, నేలకువంగి
నటువంటి. HD. 3. 342. వగ్గుకోతికినికమువచ్చినరి
తి. KP. 3. 128. ఒసి పెల్లియమ్మ శలివగ్గునీకుదోడైవ
చ్చెదోకలదోమరి యేమైన ననుచు నాయుగురుబోడి.
Swa. 4. 123. కనలుచునవ్వగ్గుదనుకీటములదర
గా. టీ|| వగ్గు, బక్త.

వచ * n. s. Orris root. (Acorus calamus) also
zinziber zedoaria, a certain strong drug. It is
given to infants and to parrots to make them
speak. Rox. 2. 169. ఉగ్రగంధా, నల్లవచ. SC.

వచనము * n. s. Speech, speaking. A sentence. A
dictum, an aphorism, a rule. Prose (as distin-
guished from metre.) Number, in the gram-
matical sense, as ఏక వచనము singular, ద్వివచన
ము dual, బహువచనము plural మాట. SC. ధర్మ
కాశ్రీములోని ప్రమాణవాక్యము, ఛందోబద్ధము
కాకుండామాటలు గాత్రానినది, వ్యాకరణములో
ఏకవచనాదులు. ఆయనముఖవచనమువల్ల తెలిసిన
ది I learned it from his lips.

వచస్సు * n. s. Speech, speaking. మాట. D.

వచించుట or వచియించుట v. a. To say, speak, tell,
relate. జులుకుట. D.

వచ్చుట v. n. To come, arrive. To happen, oc-
cur. చేరుట, సంభవించుట, ప్రాప్తమాట. రేపువ
త్తురు they will come to-morrow. నిన్నవ న్నిమి
we arrived yesterday. నాతోకూడావచ్చినాడు
he accompanied me. వాడికిమి వచ్చినది what
happened to him? యివ్వవనసువచ్చినది he was

Inclined to give it. వాడికి ముద్దవచ్చినది he has come to his senses. వాడికి ముసాలువచ్చినది his whiskers have grown. వాడికి రోషమువచ్చినది he got into a passion. దానికి మల్లీకండ్లువచ్చినది she has recovered her eye sight. ఆవిడ కుతండ్లువచ్చినది the child has cut its teeth. యిక్కడ శిశువారమునకు లోకమువచ్చినది here happens an elision of the letter S. వాడికి ఆన్నాని కేలోడుమువచ్చినది he is even in want of food. This verb is used (like *come* in all languages) in numerous senses. వచ్చేలేడు next time. వచ్చే నెలలో in the next month. వచ్చే కడగండ్లు రాకమానవు the evil that must happen will happen.

As an auxiliary this is added to the present participles of any verb to denote long habit or continuance, as చదువుకూ వచ్చినాడు he continued to read. అట్లా చేస్తూ వచ్చినాను I have been doing so all along. అక్కడికి పోతూ వచ్చినాడు he used to go there.

Added to the root in A. యిది మాకు తెలియవచ్చినది It came to our knowledge, it came to light. యిట్లా చేయవలసివచ్చినది it became necessary to do so. నాకు ముద్ది చెప్పవచ్చినాడు he went so far as to advise me to dismiss them. మనసువచ్చినన్నికాకి తాలువుచ్చుకొన్నాడు he took as many papers as he pleased. నీమనసువచ్చినట్టు చెయ్యి do as you please.

Added to a dative, it is thus used; ఆభాష వాడికి వచ్చినది he has learned the language, he knows that tongue. యాదియ్యము నెలది నాలకువచ్చినది this rice lasted for one month. వాడికి వుంటివచ్చినది he fell sick. యిది చికిత్సవచ్చును this will do, this will be useful. ప్రాణమునకు వచ్చే perilous, hazardous. యిది సి ప్రాణమునకు వచ్చును this will put your head in peril. సోటికి వచ్చినట్టు తిట్టినాడు he gave them all the abuse he could think of. అతని పేరు నాకు రాలేదు I cannot recollect his name. ఆ పాఠము వాడికి రాలేదు he does not know the lesson. వచ్చు or వచ్చును denotes 'may'; this is the third person singular aorist of వచ్చుట. నీవు అక్కడికి పోవచ్చును you may go there. సేము రావచ్చునా? may we come? అట్లా కావచ్చును it may be so perhaps. రాదు (the neg. aor 3d person sin-

gular) is *must not* or *cannot*. నీవు అక్కడికి పోరాదు you must not go there. నేను చేయరాదు I cannot do it, I ought not to do it. అట్లా చెప్పురాదా cannot you say so? The colloquial vulgarism వచ్చి ("d'y'e see") appears to be a corruption of this. Thus వాడు వచ్చి వినడు he, you see, won't listen to me.

వచ్చుట n. s. Income. ఆయతి వాడికి సింధావచ్చుట డియస్సుది he has a large income.

వచ్చెము See వచ్చెము Flaw, defect.

వజీరు or వజీరుడు n. s. A 'vizier' or minister; a hero; a commander. Vasu. (preface.) 24. నానావజీర సేనామాన భేదనుండును. టీ|| వజీర, ఘోరపు శ్రుధానుల యొక్క. T. 5. 136. లావున నార్యులు గలుగుతాయువు లేజివజీరుడంకు శంభావన జారింపైల రజ. టీ|| కలుగుతాయువు లేజివజీరు, బాక్కులు స్థానముగా గలిగినయెలుక వాహనము గలిగినటువంటివి ఘోరవీరుడు. ib. 4. 221. తెరగంటి వజీరగియ్యెడ. టీ|| దేవతులయొక్క మంత్రులకు. H. 2. 189. చివురుంజేక త్రివజీరుల త్రి సేయకయుండె. మన్మథుని లక్ష్మియుము చేయకుండావుండెను. ib. 2. 216. చిగురుంగ త్రివజీరు మారుచురుకుక జెన్నెందు సెయ్యారవు సాగసుక వ్రాయుముగలు వారొకడు.

వజ్రము * n. s. A diamond, adamant: a thunder-bolt; the weapon of Indra. నవరత్నములలో సుకరత్నము, వజ్రాయుధము. D. రవ. వజ్రదేహము an adamantine frame, a strong constitution of body, a constitution of flint. వజ్రశంకుడు a blockhead.

వజ్రకము * n. s. అనగా తామర కామ. D.

వజ్రదండము or వజ్రదండపురుగు n. s. An insect engendered in an ulcer. వ్రాములోవుట్టేవురుగు.

వజ్రదేహి * A man of iron constitution.

వజ్ర సింధోషము * n. s. A clap of thunder. పిడుగు చప్పుడు. D. ఉరుము.

వజ్రపుష్పము * n. s. The blossom of the sesamum. నువ్వుబువ్వు. D.

వజ్రవల్లి * n. s. The plant termed Cissus quadrangularis. నల్లేరు.

వజ్రహానిము * n. s. An epithet of the sword of Siva, which is "harder than adamant." శివుని కత్తి. D.

వజ్రావర్తము * n. s. అనగా రామ స్వామిలు. D.

వజ్ర * n. s. An epithet of Jupiter (Indra) as armed with the thunderbolt.

వజ్రేడు n. s. A hero. శూరుడు. See వజ్రే so spelt to suit the metre. Satyabha. 3. 79. వసితాము

త్రైపుతంబువింటిమొగలివజ్రేడుచోయందు.

వటము * n. s. The banyan tree or Indian fig tree. వటశత్రుము a fig leaf: on which Vishnu is represented as floating. మర్రిచెట్టు.

వటకము * n. s. A kind of cake: a pill, a bolus. వట్టివడియము. D. కూరయన్ను.

వటారు or వతారము n. s. A lodge. బస. D. Nav-nadha. 306. దరహాశమిగురొత్తనవతారముకునరిగిమంత్రులు మొదలగు వారిసన్నిధి. Pal. 200. తల్లిచెప్పినమాటతనమదిలోనతలపోశియిచ్చుదురనవటారునకువచ్చినపురువడివేలముజొచ్చి.

వటించుట v. n. To starve. వాడుఅన్నానికిలేకవటిస్తున్నాడు he is starving for want of food.

వటివేరు n. s. (for వట్టివేరు so spelt, to suit the metre.) The fragrant grass, usually called cuss-cuss. లాసుజ్జకము. Swa. 3. 115. యేకాంతమనిలొలగడిందుసవేవేరుచేకొనవెమున్నాడిచెలవయిదివటివేరు.

వటుడు or వటుత * n. s. A bachelor, an unmarried bramin. బ్రహ్మచారి. D.

వటుత్వము * n. s. Bachelorship, the being unmarried. బ్రహ్మచర్యము.

వట్ట n. s. The bar that turns the centre post of a sugar mill. చెరుకు గాసుగరోటి సడిమిరోకలికివేలేఅడ్డమాను.

వట్టకాయలు or వట్టులు n. s. The testicles. వృషణాలు, వీణాలు. వట్టులుగొట్టుట to geld: lit: to strike the (bullock's) stones: which are crushed with a mallet, not cut out.

వట్టి adj. Empty, mere, plain, simple, naked, downright, utter, gross, false, vain: unprofitable, groundless. పుత్ర. వట్టితాళు a dry cow. వట్టికాలు a shin bone: lit: the leg itself. వట్టిగోడ a mere wall, a dead wall, a blind wall. వట్టితాళ్లతోవచ్చినాడు he came barefoot. వట్టిమన్ను loose earth. వట్టిగాలి mere wind, without rain.

వట్టివాడు n. s. An empty fool. వ్యర్థుడు.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

వట్టివేరు plural వట్టివేళ్లు n. s. The stuff called cuss-cuss, being the fragrant roots of the విడవలి which are made into screens (called tat-ties) and watered. ఉళిరము D. లాసుజ్జకము.

వట్టు n. s. An adjuration. Drying up, draining. A scab. A hoop. శకుభము, నీరువట్టిపోవడము, ఎండినశుక్లు, కొవ్వుకు గానిదూలమునకు గానిబలమిచ్చేటందుకువేళినకట్టు. D. యింతవట్టుఅనగాయాశం గతి. P. 1. 770. అనినదుష్టుమిద్ధి జనకునిరీక్షించి, యిట్టులనియెనకుల మేకతమున, బకవికార్యకముల భక్షించెబకమేమిసేసె యింతవట్టు జెప్పవలయు. టీ|| యింతవట్టు, యాలానైనవిధమున తెలిసేటట్టుకులుకవలెను. M. IX. 2. 16. అనుజులదనయులమత్పరిజనులను శమయించివారుశురోల్లాశంబునమెరయజూడనేకునెజననాధునకింతవట్టుసంజయచెల్చుమా. యింతవట్టుయింతమట్టుకనికొందరు, యింతవట్టుయీశుట్టుఅనగాయావృతాంతమనితోస్తున్నది. See ఒట్టు.

వట్టుట or వట్టిపోవుట v. n. To dry, become dry, be drained. నీరుయింకుట. D. నీరుమొండిపోవుట, తీశిపోవుట.

వట్రున n. s. Roundness. గోళత్వము, అనగాగుండ్రన. D.

వట్రుని or వట్రుముగావుండే adj. Round. గుండ్రని. వట్రించుట v. a. To make round, or cut round. గుండ్రనగాచేసుట.

వట్రెల్లుట v. n. To happen, occur. To be agreeable, or pleasant. వచ్చుట, సంభవించుట, ఒక్కట. BD. 5. 103. సుజనుజలకు నెల్లగురియైతినికనగువాటువట్రెల్లెనాకులలోన, మొగమెత్తనేర్తునేమున్నెరుంగవకో. ib. 4. 1616. నీయట్టియయ్యకునిట్టిభయంబాత్తదోమటంత వట్రెల్లుటిచెమకోయనిన. ib. 5. 391. ఘనదుశిఖురార్చు సోయనుమిద్ధిజేసి, వంతయుగింతయువట్రెల్లినచటి, తంతదవ్వటచెప్పువేయయ్యమరము. ib. 4. 25. కంటినాచేతులకశిబోవనసుచు, చాళివట్రెల్లెశిద్దుక్తశంఘంబు చూశినవత్తముమరిమోచికొనుచు.

వట్రువ adj. Round, circular. బటువైన.

వట్రువనుడి n. s. "The round twirl" or letter J.

వట్రువు adj. Round, circular. బటువైన.

వట్రునుడి n. s. The "round twirl" or letter J.

వడ n. s. A sort of cake. గారి. D.

వడ n. s. Heat, the hot or land wind. వడగాలి D. యెండగా. వడకొట్టినచ్చినాడు, వడతగిలినచ్చినాడు he died of a stroke of the land wind.

P. 1. 303. నిశ్చయకావ్యమునందు నందరినీ పంపింపజేయుటకు
వీడిక నేడమిక్రమము. S. 3. 396. యిద్దినముననీకు
గల్గు వదనకర్త రీతికావలయును. P. 1. 304.
నిశ్చయకావ్యమునందు నందరినీ పంపింపజేయుటకు
యిచ్చును. ib. 2. 72. బలిభూషణండుచరియించి
గరుద్వ్యజ్ఞసానిలంబునందనువదనార్చి.

వదంబడిక n. s. See వదంబడిక.

వదంబడుట v. n. See వదంబడుట.

వదకట్టుట v. a. See వదబోయుట.

వదకు n. s. అనగా ఉత్తరపుదిక్కు. వదకుగుబ్బరి, హి
మవత్సర్యవము. వదకుత్రోవ, ఉత్తరాయణము. D.
వదకుట v. n. To tremble, shake, quiver, shudder.
కంపనము సెందెనుట. D. 11a. 3. 136. వదకె
డునుందోదో వదలుచావద. ib. 3. 121. మోమె
కవింతజేసుకొని మోవివదంకగ. URK. 4. 287.
BD. 1. 156.

వదకుట — ఉ — v. a. or To spin cotton into
thread.

వదగల్లు plu. వదగండ్లు n. s. A hallstone. This
word is usually spelt వదిగండ్లు. A. 4. 118.
రాత్రె సెయ్యనవదగండ్ల పాలకుండ్లు. DRY. 1492.

వదగవ్వ n. s. Name of a certain fish, a species
of Scomber. Russell, plate 139.

వదగాలి or వదగాడ్డు The hot or land wind. ని
శ్చయగాలి.

వదచూరము See వదసారము.

వదదోలు n. s. A leathern rope, used by toddy
drawers. A leather hunting-coat. గవలవాడున
డుమునకట్టుకొనేతోలు, వేటగాడుకేరముకుతోడి
తోలు. D.

వదదన n. s. The web which surrounds the lower
parts of the stem-leaves of a palm tree. జవల.

వదదనపు n. s. A sort of mess, prepared from the
grain termed green gram, split and soaked in
water, with salt, pepper, assafoetida &c. కచ్చు
లేనినాన వేసికొంచెముల వద్దయింనుకలిపినపెసల
కుచ్చు.

వదదళ n. s. A den: the spot under a over-hanging
cliff. దుగుకిండిస్తానము. Pal. 30. చూచలలో
గలచూనిన తెల్లచంద్రవంకకుగూడి చనువెంచియెచ
టనాదకాదకుమహాదుఃఖంబుబొంది, వాచాపువె
గ్గులవదదళునజేరినంబరమిత్రురసహతెల్లగూడి.

వదదోయుట v. a. To strain, or filter off. నీళ్లనుగు
డ్డలోపోసికారేటట్టు చేయడము.

వదబడుట v. n. To be content, to consent. See
2—

వదముడి n. s. A Telugu name of భీముడు Bhima,
one of the heroes of the Pandu race. భీముడు.
D. M. VI. 2. 375. కడువదిజనియంతంతముడమి
బడినకరులగములుబారలుటకతనక వదముడియడ
చినతెరువేర్పుడగనివేవేతెరువరపెంగదియక. ib.
IX. 1. 325. మారతేర్పుడవదముడిమిలిచనగ, వల
దునామ్రాంతలుపారినిలుపుదనగ. ib. VI. 2. 405.
అట్టియెడజయద్రథుండు రథివరులతోడంగదంగవ
దముడివైదరెనవ్వడు.

వదయుట v. a. See వదయుట.

వదలుట v. n. To fade, or wither. శుష్కదులుకా
డుట. D.

వదవద adv. (anuk.) Violently (shaking) గదగద.

వదళ n. s. Manner, way, mode. విధము. D. M.
III. 5. 324. కోతుంబదరిననాశీవికములవదళన.

వదసారము or వదారము adv. (in conversational
cant) Totally, entirely. తుట్రమర.

వది plural వడ్లు n. s. (In prosody) rhyming syl-
lables. కవిత్వమందుయతియు. D.

వది n. s. Quickness, briskness, celerity, rapidity,
sharpness, violence. శ్రీఘ్రము. D. తోత్రము, వే
గమున్ను. OG. ABA. 3. 92. అతివేగములవది
యనదనరు.

వది adv. Greatly, much, మిక్కిలి. H. 1. 305. కడు
శుభములయెల్లవదిగానిలిప్రాణములేగునట్లయె. ib.
2. 36. మదిగోలుకుడవదివారివేళిసక. Satyab-
ha. 4. 184. ఏనిననశ్రుశ్రుములనెంతవదింబరి
గోలజేసిపోదోసి.

వదికట్టుట v. a. To strain, to filter off. To turn
up the skirt using it as a bag. ద్రవద్రవ్యము
లనుశుద్ధిచేయడము, దేన్నైనాపెట్టుకో వదమునకై
ముంగొంగునుజోలెగానైకైతిచ్చెక్కుకోవడము.

వదికల్లు n. s. See వదగల్లు.

వదికొలుపుట v. a. To twist. మెలిపెట్టుట. T. 2.
73. మొలకమీసలువదిగొల్పుదురులనేరై.

వదికట్టుట v. a. To turn up the skirt using it as
a bag. పాపానికివదికట్టివారు they filled their
skirts with wickedness. H. 2. 29. గదిచేరివార
విద్యకువదికట్టిదురంతకంఠవనజరరాజి.

వదిగల adj. Quick, brisk, violent, clever, brave.
వేగముగల, కూరత్వముగల. వాడుమంచివదిగలపిం
డము he is clever.

వడిగలవాడు n. s. A quick or brave man. శూరుడు, వేగముగలవాడు. D.

వడిగల్లు n. s. A hailstone. See వడగల్లు.

వడిగొని adv. Quickly, freshly. త్వరగా, తురిగా. P. BD. 5. 1125. వడిగొనిదగ్గరి వారాధికారు. M. IV. 2. 348. వడుతు లేచుచుడును వడి గొంచొదవెడుకినుకలగు పెట్టిదముగ.

వడిపెట్టుట v. a. To twist. మెలిపెట్టుట. H. 3. 180.

అలుక చేసుండబుగ్గులునులివిరిట్టి తొడలువడిపెట్టికోడండమమగట్టరెట్టరెగట్ట.

వడియకట్టుట v. a. To strain or filter. ద్రవద్రవ్యమునుశుద్ధిచేసుట.

వడియపోత n. s. Filtering, straining. ద్రవద్రవ్యములనుశుద్ధిచేయడము. D.

వడియము n. s. A bun, a cake made of black gram (split soaked and ground,) mixed with salt, chillies, and asafoetida; it is dried in the sun and eaten as pickle. సంజుకోవడమునకైమిసప్పప్పమిరకతాయలుయింగువవేళి నూరిచేళియొండపెట్టినది.

వడియుట v. n. To flow, to drip down or trickle as tears from the eyes, to distil or fall by drops. To decrease, to be diminished as water in a river &c. క్రేపించుట, జారుట. D. కారుట, వట్టిపోవుట, తరుగుట. HN. 5. 63. జొల్లువడియంగట్రావ్వునునుప్రిహంతె.

వడిశల or వడిశాల n. s. A sling for throwing stones. సడమరాయిపెట్టితిప్పరువేయితి.

వడిసుడి n. s. A whirlpool. ఆవర్తము. URK. 4. 263. నాభిజూచినమరువడినుట్లుబాడము.

వడిసగడ్డ. n. s. Bubo. గజ్జలలోలేచేమేహవ్రణము.

వడిశేల n. s. A sling for throwing stones. See వడిశల.

వడుకుట v. a. To spin thread. రాట్టమునుతిప్పట త్రినినూలుగాయాడ్చుట.

వడుగు n. s. A bramin-bachelor: a sage or saint. బ్రహ్మచారి. D. ఋషి, ముని. BD. 4. 876. వరుదై నాడునావడుగరావయ్య. Vema. 1267. పనితకిచ్చినట్లువడుగుకీరు. Samīra Oumāra. 5. 140. అడవిదిరుగువడుగురాజుడుగుబాయకరుగుచేరగజనిరాముడలరుతావిగులుకుకన్నీటజలకమై.

వడుగు n. s. A rite like confirmation: being the installation of a bramin boy in the caste. See ఉపనయనము.

వడుపు n. s. Mode, manner, style, way. విధము, రీతి. B. X. 255. కడుదొడ్డగొండశిఖరమువడుపున. BRS. 15. కోతిమేవడుపునదాటునన్నగతి. BIlana. 3. 451. లక్ష్మీనూర్యకుండలములొక్కవడుపుననూడియున్ననై నజాడవచ్చు.

వడుసూరము adv. (Conversational cant) utterly, entirely. బొత్తిగా.

వడేయుట v. a. (contracted for వడివేయుట) To twist, to wring (a cloth:) to pull, twitch the ears.

వడ్డంగి n. s. A carpenter. వడ్డవాడు. Vāni Vilāsam, page 74. డరిజేరినదారుపునారసికుడుశంకశంబునదెప్పియెంతటిపుణ్యుడో దీనసవిష్ణుదేవుజేయననివితనముసేయవారియటకొక్కవడ్డంగియైవచ్చి.

వడ్డన or వడ్డెన n. s. Serving out, or helping food. ఇడదము, వడ్డించడము. వడ్డనఅయినది dinner is served. రెండోవడ్డన the second course.

వడ్డాణము n. s. See వడ్డాణము.

వడ్డి n. s. Interest on money. వృద్ధి,ధనమునకువచ్చినవృద్ధి. D. ధర్మవడ్డి legal interest, twelve per cent. వడ్డివడ్డి the compound interest.

వడ్డించుట v. a. To help at meals, to serve up a meal. అన్నమిడుట. వాడన్నమాటలనుకునివేయెలవడ్డించుకొంటున్నావు? why do you take his words to yourself? Ahal. 2. 46. అనుటయడుకజుకనయివ్వనజబడనుకునివె వడ్డించుకొనజనునే. Ila. 2. 11. అతివవడ్డింపదివ్యాస్తమానించి.

వడ్డికివారుట v. n. To increase, augment, swell, వృద్ధియాల. Ila. 3. 78. వనజేతూలబలికెవలపువడ్డికివారక. T. 3. 22. వలపులువడ్డికివారవాంఛలుమారక. Ahal. 3. 106. వనజాశనస్థిగువలపువడ్డికివారక.

వడ్డిభోగ్యము n. s. Usufruct of a field, given in lieu of interest on money borrowed. ఆస్వయిచ్చినరూకలవడ్డికిచెల్లుగాఅనుభవించడము.

వడ్డె adj. Belonging to the tank-digger's caste, or to the country called ఓడ్రదేశము which lies between the Telugu and Bengali districts. చెరువులు గుంటలుతవ్వేవాండ్లశంబంధమైన. ఓడ్రదేశస్థులశంబంధమైన.

వడ్డెన n. s. See వడ్డన.

వడ్డెబండి n. s. A small low cart used by the Waddeh people. వడ్డెవాండ్లబండి.

వదెరాజులు n. s. plu. The chieftains of the ఓడ్ర దేశము.

వడ్డెవాడు plu. వడ్డెవాండ్లు n. s. A tank digger. గుంటలుచెరువులరవ్వేవాడు.

వడ్డంగి n. s. A carpenter. వడ్డవాడు. BD. 4. 126. కీలుస్సెందించియాక్రియవరాటనమువ్రాతియాడించు నావడ్డంగియరడు.

వడ్డంగిరసము n. s. The trade of a carpenter. వడ్డ వానివృత్తి.

వడ్డంగిపిట్ట n. s. A woodpecker. దార్యాపూటము. D.

వడ్డకంకణము n. s. A curlew. కొంగలలోభేదము.

వడ్డవాడు or వడ్డబతుడు n. s. A carpenter. కొయ్య పనిచేసేవాడు.

వడ్లు n. s. plu. Paddy, rice in its husk, rice grain వరిగింజలు. D.

వణకు or వణకు n. s. Tremor, shivering, trembling. కంతుము.

వణకుట v. n. To tremble, shiver.

వణకించుట v. a. To make it tremble, to shake వణకేటట్లుచేసుట.

వణిక్కు * n. s. A merchant or trader. వైశ్యుడు. D. వర్తకుడు. వణిగ్రాణి a mayor or chief merchant. S. 2. 255. అనరుదుచిల్ల జూ చివణిగ్రాణిరాణిను పాణి.

వణిగ్జనము * n. s. Tradesfolk, merchants as a body. వైశ్యులు, వర్తకులు. Oanyaca. Pur. 8. 320. తరుణివణిగ్జనములుటదండుడి.

వణిజుడు * n. s. A merchant. వైశ్యుడు, వర్తకుడు. M. XIII. 5. 11. వణిజులులోక శ్రవర్తనములకెల్లనుడుకారకులు.

వణిజ్యము * n. s. Trade, traffick. వాణిజ్యము, క్రయవిక్రయములు. D.

వణిరము n. s. A district. తాలూకా. ABA. 2. 8. వంకెమంచనగను వణిరమంచనగను నీమైకదేశమై చెలగుచుండు. Chandrangada. 6. 55. యారీతిది క్రమేనగ, రారమణుండల్లునకునరణమొసగుమా రీరత్నమునకుటనువున, కారయమొక వణిరమొస గియగియొకశతికి. వణిరంతుడ చేయించుట to form a district. తాలూకాగా యేర్పరచుటఅని తోచినది.

వణుకు n. s. Tremor, shivering, trembling. కంతు సము.

వణుకుట v. n. To tremble, shiver. కంపించుట.

వరంశము * n. s. A crest ; an ornament on the head : an earring. శిరోఘాటము, చెవికొననుం చేతువృత్తులవాడు. D. Metaphorically he who is the crest or chief, as హయవరంశము the noblest of horses. Paidim. 4. 159. ఘనశుభవృత్తిశూనుడు కంధములందగమూనినిల్పె సొయన చెలిమిధృభాగమున నారదన ర్పె కుచావరంశమై.

వత్తా * n. s. Having the possession of. కలిగివుండడము. కాంచనవత్తా the possession of gold. Balram. 3. 348. కాంచనవత్తాశ్రుతిగ్గలుఫలము.

వత్తి n. s. A wick. దీపపువత్తి, D. మైనపువత్తి a wax candle. కారపువత్తి a seton applied to a sore. వత్తివలెనున్నది it is as soft as a wick.

వత్తు See వత్తి.

వత్తుగా * adv. Accordingly. శ్రుకారముగా. విధి వత్తుగా according to rule.

వత్స * n. s. A little girl. ఆడపిల్ల.

వత్సము * n. s. A calf. The breast, the chest. A year. ఆవులేకదూడ, రొమ్ము, శంపత్సరము. SC.

వత్సరము * n. s. A steer. తరపిదూడ. D. M. XII. 4. 40. రత్నములబోనివత్సరములకట.

వత్సదేశము * n. s. The name of a certain country. దేశభేదము. H. 1. 56. మళయాళనేపాలమాలవయువతులమత్సవత్సకరూహూనవతుల. ib. 4. 26. తెంకణవత్ససింహళకనాట.

వత్సనాథము * n. s. An active poison, also called Mith zeher the root of the Aconitum ferox brought from Nepal. W. పశిసాధి.

వత్సరము * n. s. A year. శంపత్సరము. D. అబ్జము.

వత్సలము * adj. Affectionate, kind. స్నేహపరి. SC. విశ్వాశముగల.

వత్సలత * n. s. Tenderness, affection. స్నేహము, విశ్వాసము.

వత్సుడు * n. s. A little boy. మొగళిశువు.

వద adv. Near, by. వద్ద, వద్దను. P. 1. 92. ఇట్లాన రింతుకున్న సేవదశమున కేను వనవాసి మొనర్పె దనన్న. టీ సేవద, సేవదాశుమందు. ib. 1. 130. కొదవకుడియె శునియనుచు మదిజాలిగూరి వర్ధమానుడుదానిక, వదనుండిమనుచునందులకుదయా శురతంక్రదగుచుగొందరనిలెక. టీ వదనుండి, దగ్గరవుండి.

వదంతి n. s. Talk, report లోకశ్రవాణము.

వజనము * n. s. Face, countenance, mouth. ముఖము. D. వజన * adj. (in compounds) used as చంద్రవజన Bright as the moon.

వజనిక A parasite plant: (Epidendron tesseloides) and other species. W. జీవంతికావృక్షము. D. వృక్షరుహ. SC.

వజరు plural వజరులు n. s. Chattering, prattling. కూర్చు.

వడరు n. s. The long gourd. సొరకాయ. వడరుతీగ The creeping plant of the long gourd. Cucurbita lagenaria. ఆసుగుతీగ. D. సొరకీగ. M. III. 3. 44. వరదుడైనయ్యానువరముననిదిమొక్క వడరువుట్టెనెట్టివరమొయనుచుదాని చారవైనగానున్న.

వడరుట v. n. To prattle, chatter, jabber. వ్రేలుట. Vema. 3. 305. సొరనిలువకవడరిన.

వడరుబోతు n. s. A chatterbox. వ్రేలేవాడు.

వడలించుట, వదిలించుట or వడల్పుట v. a. To loosen, slacken, get rid of, విడిచించుట. D. శల్లించుట, పొగొట్టుట. వాండ్లపాపమునువడలించినాడు he did away their sins. వాండ్లగర్వమునువడలించినాడు he crushed their pride.

వడలివేయుట v. a. To abandon, abstain from మానుకొనుట, త్యజించుట.

వడలుకొనుట. v. a. To abandon, to leave, to desist from, to get rid of. మానుకొనుట.

వడలుట or వదులుట v. n. To loosen, be slackened or untied. శుభ్రుట. జ్వరమువదిలిపోయినది the fever went off. వాని రెట్టవదిలిసది his shoulder was dislocated. వానిదేహమునిండావదిలిపోయినది his constitution is much broken. నాగ్రహచారమువదిలేకాలమువచ్చినది I trust this is a turn in my luck. ఆకర్షము వదిలిసది that trouble is now over. వానిచేతిజడ్డువదిలిసది he has lost all his property.

వడలుట or వదులుట v. a. To loosen, let go, quit, renounce, abjure, give up, abstain from. విడిచిపెట్టుట, మానుకొనుట.

వడల్పుట See వడలించుట.

వదాన్యము * adj. Liberal, munificent; speaking kindly, eloquent. బహుశ్రుతమైన, మసౌహారముగామాట్లాడే. SC. Pariz. 2. 130. వదాన్యనైవీకీసినఖరటంకచంద్రకీరసిద్ధశరీర్రుటహర్షనీమలక.

వదాన్యనైవీకీ, కామధేనువు. ib. 5. 49. నీమరంజరీకొత్తువదాన్యభూరుహముగోరినతెచ్చితిగాని.

వదాన్యడు * n. s. A liberal man. దారకు వేరుడు. D.

వదినియ or వదిసె n. s. One's elder brother's wife. A cousin, i. e. the daughter of a mother's brother or of a father's sister, if older than one's self. The elder sister of a wife or husband. అన్నభార్య. (అత్తమామలకూతురుతనకంటే పెద్దది. D.) మొగుడి అక్కలేక పెండ్లానికి అక్క. URK. 4. 277. మీయన్నయవదినెయ్య your elder brother and his wife. వాడవదినె A prostitute, which Shakespear also calls an "aunt." వేళ్య. Vema. 1689. వాడవదినె కేలవావినర్తములువాడిగాని కేలవాడబుద్ధి, మూఢమతుల కేలముడముతో జ్ఞానంబు.

వదిలించుట See వడలించుట.

వదిలిపెట్టుట See వడలుట.

వదిలిపోవుట See వడలుట.

వదిలివేయుట See వడలుట.

వదుడు * n. s. He who speaks. చెప్పేవాడు. ప్రియం వదుడు he who uses kind words.

వదురుట See వడరుట.

వదులు See వడలు.

వదులుకొనుట See వడలుకొనుట.

వదులుట See వడలుట.

వద్ద Affix (for ఒడ్డ) Near, with, by, at, to. శమీతుము. యింటివద్దవున్నాడు he is at home. నావద్దలేదు I have not got it. నీవద్దవున్నదా? Have you got it? అతనివద్దచెప్పిరి they told it to him. తీరమువద్ద close by the shore. వాండ్లవద్దరవువున్నది they are in the wrong: the fault lies with them.

వద్ది (infl. of వద్ద) Near, which is near. తనవద్దిచెలులు her playmates that were with her. ఆయనవద్దివారలకా those who were with him, or near him. నావద్దిశత్రుములు the bonds which are in my hands.

వద్దిక See ఒడ్దిక.

వద్దు Do not, must not (contracted from వలదు the neg. aor. of వలయుట to will) See వలదు.

వధ * n. s. Killing, slaying, murder. చంపడము, కూరణము. D.

వధించుట or వధియించుట * v. a. To kill, slay. చంపుట.

వధులు or వధూ * n. s. Woman, lady. శ్రీ, జాయ, ఆడది, పెండ్లాము, కోడలు. వధూవరులు bride and bridegroom, man and wife. వధూమణి the flower of her sex.

వధూజనము * n. s. Women.

వధూతి * n. s. A woman. వనిత.

వధ్యము * adj. Deserving death, condemned to die. తలకొట్టతగ్గ. G. 5. 216. వధ్యవిహ్వమైనవతి సంబుజాదితి నెరుగనైతినిత దెవ్వదనిన. BD. 4. 782. కనుగొనివధ్యశృంగారంబుచేసి decking out a victim for sacrifice: or adorning a culprit for the halter.

వధ్యుడు * n. s. A culprit: he who is condemned to death. తలకొట్టతగ్గవాడు. D.

వధ్రీ * n. s. A thong: a horse's girth. W. తోలు వారు. SC. DRY. 2. 428. లంగువారు.

వన * adj. Wild, not domesticated or tame. అడవిలోబంధమైన. వనగజము a wild elephant. వనమల్లిక wild jasmine. వనమయిక a gadfly.

వనము, వనము or వనంబు * n. s. A forest, a wood, a grove, an orchard, fruit garden. Water. అరణ్యము, అడవి, వేసినతోటయు, జలము. D. a verse says తులసీ కాననం యత్రయత్ర కుద్భవనానిచ, వశంతివైష్ణవాదత్రత్రళక్తిహితోహరిః. చింతవనము a tamarind grove.

వనచరము * n. s. Wood rover: an epithet of a monkey. వానరము.

వనజము * n. s. A lotus or water-lily. కద్దము. D.

వనజములు n. s. plu. అనగాబంధారులెక్కుకమొదలైనశుభములు. D.

వనజలోచనుడు * n. s. An epithet of Vishnu. నారాయణుడు. DRB. 603.

వనజశంభవుడు * Bramha, he who sprang (from the lotus.) చతుర్ముఖుడు.

వనపావీ * n. s. A poetical word for lady. వనిత. HN. 5. 101.

వనట n. s. Grief. మనోదుఃఖరూపుడైనవిచారము. D. Sar. D. 451. పొదలుచునునుజులైత్రుట్టినవారు బ్రదుకబోరడు గాకున్నయొకవాని, వనటముండరజనువారికై వెనుకజనువారుతమరు శాశ్వతమనిపగతురు. Ticcana UR. 7. 159. భరణివిధుండొందారునెక్కువముననడలుటగని యవ్వనటకు బనియే

మియనిన. ib. 9. 70. వనటకునించుకమ్మెనియు, తని లేడనతడును. ib. 9. 98. అనివందుచునంగనజెలి వనటకుసామ్రాజ్యవివిధవర్తనములకుఁ దనవిత్తము పొక్కగనమ్మనుజేంద్రుడు దాతృవృత్తిమహిమలునెడక. M. III. 6. 435. వగవీరీతగొంతవనటదక్కి. S. 3. 249. ఆపిమ్మటవనటకుంబాలైన. M. XV. 2. 183. అనయంబునువనటమునిహహారముతో వినువీధిముట్టరోదనమొనరించి. ib. XV. 2. 128. అనిశిలిఃపామనంబులవనటశ్రమశ్రంబుబుద్ధివైచెడ నాతోజనుడెందు.

వనదము * n. s. A cloud. మేఘము. వనదశ్యామము sky blue.

వనదీపము * n. s. The glory of the garden, an epithet of the champaca flower. శంపెంగపువ్వు. D.

వనధి * n. s. The sea. శముద్రము. R. 5. 275. వనధిజీవనములగలగింది, అనగాశముద్రజలమునుకలిపి.

వనబంధము * n. s. అనగాచెరువు. D.

వనభోజనము * n. s. A jaunt, dining in a fruit garden. వేడుకగామిత్రబాంధవులతోకూడావుకతోటకుపోయిఅక్కడభోజనముచేసుట.

వనచూల * n. s. The chaplet or garland worn by Krishna. విష్ణులభరించేమాలిక. D.

వనమాలి * n. s. An epithet of Krishna. విష్ణులు. D.

వనరు n. s. Grief, pining. దుఃఖము.

వనరు adj. Grieving. దుఃఖిత, కుంభే. P. 4. 199. మనసిజతాపాతపోక్షమందద్యుతియై వనరువధూతనువల్లిక.

వనరు n. s. (a vulgar phrase) Comfort. సౌఖ్యము.

వనరుగావుండే adj. Comfortable. సౌఖ్యముగావుండే.

వనరుట v. n. To grieve, pine, sorrow. మనస్సున దుఃఖితుడుట. P. 1. 527. కాలునభయింపువనరగా నేమిటిక. టీ. వనరగా, మనస్సులోదుఃఖితుడగా. ib. 4. 593. ఏలపోయెదుభార వననంబులమోవకున్నునంపనరగవేర్తయయ్యెడినా. ib. 3. 376. కున్నుపారణములచేవనరంగారణమున్నను.

వనవిహారము * n. s. A jaunt, rustication, a ramble or party in the country, "a maying." అడవిలోవేడుకగాతిరగడము.

వనశృంగాటము * n. s. A plant. Ruellia Longifolia. గోషూరము, కుల్లేరు.

వనశ్రుతి * n. s. Any tree that bears fruit but no apparent blossoms, as the fig tree, &c. చెట్టు, పుష్పకాచే చెట్టు, మర్రియు. D.

వనాటము * n. s. A wild beast, as opposed to aquatic animals, it is used for an elephant. Gajendra. p. 3. నీరాటవనాటములకు పోరాటం చెట్లుగలిగె.

వన * n. s. A forest, a park. అడవి, తోటయున్ను. Ila. 2. 97. పురుషోత్తమస్ఫురణాగౌనె నీవనిజాడు భామిని. Oharu Ohandrod. 4. 86. వనిగలవిల్లలగనియవార్యగతికారణచేతివిల్ల. P. 1. 368. నిలువకవత్తుగాకనివనింగనిపోయిచరించకారసారలజలపూర్ణకూతుమువిరస్థితిజూతి. టీ|| వనిం, యాలరణ్యమునందు. ib. 3. 73. కనియసురాగరసాక్షిమునుమున్నూలాదిభిన్నముఖకమలవనీఘనతురిమగ్గుణాదిక్కుగవనజాకరవారిలోనవారిగనాడె. టీ|| వనీ, అడవియుక్త. T. 3. 26. గంధగజయానవచ్చె శృంగారవనికి. R. 5. 236. మాధవీనటద్భృంగమావనిరమాకరీరమాశ్రమీరమా.

వనక * n. s. A forest, a park. అడవి, తోటయున్ను. P. 1. 134. ఆనగంతుకంతవనికావనిజాతలతాచరస్తహానర యూధముద్దవిడివచ్చి. T. 5. 123. శకలకులాద్రిత్యవనికా భాగుడగురుజనిచరియెదుట. టీ|| వనికా, ఆరణ్యములయొక్కానున్ను.

వనిత * n. s. Woman, damsel. స్త్రీ.

వనితుడు * n. s. A beggar. యాచకుడు. D.

వన్నియ n. s. Colour. వర్ణము. Pariz. 1. 93. మణిపంజీకవన్నియ పెట్ట.

వన్నె n. s. (from వర్ణము) Colour, hue. Affected airs, gestures. Touch of precious metals. Honor, esteem. రత్నాదులకాంతి. D. వర్ణము, శృంగారము, కౌరవము. T. 2. 38. లోకమువారు మెచ్చగా, వన్నెకువానికెక్కి. Uttara R. 6. 158. వార్యధిధానము వన్నెకెక్కగమూనె, కరియాసలవిలాసగతులడంచి. వన్నెకెక్కగ, అనగాకౌరవమువచ్చేటట్టుగా. మౌనిమిదివన్నెబంగారు gold of the eighth touch (of 8 carats fine,) that is, half pure. శుభహరువన్నెబంగారు gold of sixteen carats, that is, quite pure.

వన్నె adj. Coloured. వర్ణముగల.

వన్నెకత్తె n. s. An elegant girl or grace. శృంగారచేష్టలుగలస్త్రీ, సౌగంధికత్తె. D.

వన్నెకాడు or వన్నెలాడు plu. వన్నెకాండ్రు n. s.

A beau, buck. శృంగారవంతుడు, సౌగంధికాడు.

D. H. 5. 249. వాకిలిదొక్కనివన్నెకాడు.

వన్నెపులుగు or వన్నెపులుగు n. s. The painted bird, i. e. a pheasant. జీవంజీవము. D. HD. 1. 422. వన్నెపులుగునువారైకంబులును.

వన్నెలాది n. s. An elegant girl or grace. శృంగారచేష్టలుగలస్త్రీ, సౌగంధికత్తె. D.

వన్య * n. s. A multitude of groves. A quantity of water, a flood, a deluge. W. వనశమునాహము, ప్రవాహము.

వన్యము * adj. Forest, savage, wild, produced in a wood. W. అడవిశంబంధమైన, అడవిలోకలిగిన. B. 5. 135.

వతు * n. s. The mucous, or glutinous secretion of the flesh, or bones: a caul of fat. కడుపులోబొడ్డువద్దనుండేబట్టవంటిపొర. D.

వతునము * n. s. Shaving, sawing. ముండనము, వీణావాతము. SC. HD. 1. 280.

వపుచు or వపుస్సు * n. s. The body. శరీరము. D. Lalit. 4. 52.

వపుగిండులు See ఒత్తుగిండులు.

వత్రము * n. s. A mud wall, a rampart, the glacis of a fort, a citadel. భూగిడుట్టిమము, పుట్టకోట, తర్వరసాన్వధోభాగశుభము. SC. కోటఅడుగున పెట్టినకోరడుమట్టివెన్నెమొదలైనది. R. 6. 111. వత్రరత్నవ్రతావళులచేత. Sar. D. 112. రాజులోగిరిమట్టురాలవత్రంబు. M. 1. 8. 92. Vasu. 4. 106. 5. 55.

వత్రక్రిడ * n. s. Butting, as of an elephant, or bull &c. W. ఏనుగులుమొదలైనవివాటియుక్తములతోయేటిదరులపెల్లగించేయాట.

వచ్చిడి See ఒచ్చిడి.

వమధువు * n. s. Vomiting, water ejected from the elephant's trunk. ఏనుగుతోండము తుంపులుకా, వాంతియు. D. Satyabha. 4. 179. వారణంబుతిఘోరవమధువుతోజిమ్మిన. T. 2. 25. కలశభవారాంతజలధినించగజాలు, నివెయన్నగతివమధువులజల్లు.

వమనము * n. s. Vomiting. వాంతి. D.

వమ్మ adj. Vain, fruitless. వ్యర్థము. D. నిరర్థకము. M. X. 1. 74. రాజామన్ననవమ్మ జేసి. HD. 2. 250. వమ్మగుపుణ్యంబువచ్చునాశుడలు. DRAyo, page 140. తగనుర్రనుకుక్రగర్తంబువదలి, వానిన

శేబంబువమ్మగా జేసి. Calahas. 4. 56. సాత్తుల్ల వమ్మయ్యెనె.

వమ్రు * n. s. The white ant. ద్రుమవాసలిలిలికా భేదము, చెట్టున తెట్టె పెట్టేనల్లరిమ. SO. చెడలని నిజుంటారు. One verse says ర శ్యేంద్రోవమ్రు రూపేణ ధనుశ్శ్యామమృగీనర్చయం.

వయసు or వయస్సు * n. s. Age, time of life, any period of life, యౌవనము, ఈడున్ను. D. మీకు ముందరకొనావయసువున్నది you have yet a long life before you. వయసువచ్చినవాడు a full grown boy. వయసుకాలము youth, maturity. వయసువచ్చినవిన్నది a grown girl. వయస్తంభము the art of prolonging youth by finding the philosopher's stone. L. 7. 270. వాడవయస్తంభకశ్యోధములు.

వయసుది n. s. A young woman. యౌవనవతి.

వయసువాడు n. s. A young man. యౌవనవంతుడు.

వయస్కుడు * n. s. A man in the prime of life. పిన్నవయసువాడు D.

వయస్య * n. s. A female friend. చెలికత్తె. D.

వయస్సుడు * n. s. An equal, a friend. స్నేహితుడు. D.

వయస్సు * n. s. Age, life. A bird.

వయ్యాలి or వయ్యాలి n. s. Galloping, speed, going at a rapid pace. A car, a chariot. రథము. D. శివారి, పరుగు. H. 5. 47. మేయబోయినచోట మెడవెంట్రుకలుబట్టిఆకతాయలువయ్యాలిదోలిదోలి. H. 5. 57. చిక్కులమారియాలిజెనెట్టివయ్యాలి మెట్టిబర్బలక, సాక్కడలంకనొట్టి. P. 4. 130. మడలగాలివయ్యాలి మాస్తమయ్యాలి కుమారికలుపుబొడులావరించుకొనిరి. టీ||వయ్యాలి, విహారము. P. preface 51. ఘృణిమాలిహయ్యాలి వయ్యాలికత్రమోర్నవముఘటించునౌర. టీ|| వయ్యాలి, అనగావాహ్యాలి, శివారికి. L. 10. 30. దండనుదిరుదుగద్యలుజరువంగవయ్యాలిగా వెళ్లవర వైభవముల. R. 1. 77. గబ్బవయ్యాలి, తోడునగించు మురాంకరు. When the procession called గరుడోర్నవము takes place at great temples there is a particular custom of advancing and receding alternately. This is called వయ్యాలి.

వయసు for వయసు.

వయ్యారి n. s. See ఒయారి.

వర, యిదివరలో or యిదివరకు Until this time. అది వరలో or అదివరకు until that time.

వర n. s. Kind, sort. ఆవరబంగారు gold of this kind.

వర for ఒర n. s. A scabbard, a sheath. ఖర్గకోశము, వరదూయుట to unsheath, or draw out of the scabbard. పోయినదివరపుండేదికత్తియనియెంచు what we have lost is the mere sheath but what we have got is the very blade i. e. he who is dead is nothing to his successor.

వరము * n. s. A boon or blessing sought in prayer, divine gift. దేవతాదులవల్ల వడసిన అనుగ్రహము.

వరము * adj. Best, excellent, noble. శ్రేష్ఠమైన. కరరత్నము or రత్నవరము an excellent gem. శిరోవరము a beautiful lake.

వరండము * n. s. అనగాగడ్డికుప్ప, గడ్డికట్టయ్య, ముఖరోగము. D.

వరంత n. s. A cascade. శలయేరు. OG.

వరకటము or వరకాటము for ఒరకటము or ఒరకాటము n. s. Steepness, declivity. పుకటైపుకుపురిపుండడము.

వరకములు n. s. The pulse termed wild kidney bean. పరిగలు. D.

వరకు or వరకున్ను postp. Until, as far as తీర్చంతము. యిదివరకు until this. అదివరకు so far. యిదివరకు thus far, about this time. ఆవరకే పారిపోయివుండిరి they had already fled. వాండ్లుదీన్నియివ్వకపోయ్యేవరకు on their not paying this. యెంతవరకు to what extent? ఆయనచనిపోయ్యేవరకు up to the time of his death.

వరకులు n. s. plu. Intricacies, difficulties. See OG. వలుకులు, వడకులు, చిక్కులు. D. వలపులు, కుటపులవంచనలు. BRB. 75. శిరశిరతోడనేగమునిశిర్రముచిత్తము వచ్చునట్లుగా వరకుల బెట్టితెచ్చెదరువారిలాసినుతెట్టిధంగులక.

వరగచేత n. s. A kind of fish. మర్చ్యచేతము. వరగలింబుట v. n. To shine, or glitter. ప్రకాశించుట. D.

వరగుట See ఒరగుట.

వరగోను n. s. See under గోను.

వరచుట See ఒరచుట.

వరట * n. s. A goose : a female swan. ఆడునాంశి. D. Vasu. 2. 184.

వరటలు n. s. plu. Lumps of dried cow dung. మురుగుడు పేడయెండిన పక్కలు. D.

వరటలు n. s. Intricacies, perplexities, tauntings. చిత్తలు, కుచ్చితములు అని తోచినది. Charitra. 462. వస్త్రాలు మాయలు వరటలు వట్టియు కదారములు. ib. 468. ఎరగవేయారిత యెరగనియట్లు వరటల వట్టు చువచ్చెడుగాక.

వరడు or వరుడు n. s. An old fox. గంధిలము. ముది నక్. D. M. VIII. 2. 126. వరడులు తమ చేరువ పెల్లరచుట వట్టిదురుగాలి యడరుట గ్రద్దగడరుడు గనాడుట. P. 3. 199. పిశచెత్తరంకుసు పెల్లరలత వీలులతప్ప, దాల్చుట కిదికన్నతల్లియిల్లు, కడుపుక క్కురితివిల్చుడుగని ముదిలంజవరుడు కిది పన్నవయ సుమందు. Vema. 1810. పొట్టివాడు కీడు, పొడలవు రుగుకీడు, వట్టియానకీడు, వరడుకీడు, పొట్టి చెయ్యి కాలుపాశగంధిదురా.

వరణము * n. s. An outer building, enclosure, or wall. ప్రాకారము. R. 1. 119.

వరత n. s. The overflow of a river, a torrent, or flood. నదిలోనుంచి వైటికివచ్చిన క్రాంతనీరు. D. ప్ర కాహము.

వరత్ర * n. s. A leathern thong, or girth. తోలు వారు. D. P. 1. 65. శుభ్రాగముల వెంటికుంఠం బుల్ జారిపోవరత్రక్ ప్రయ్యపాంసపాంస.

వరవ n. s. The overflow of a river, a torrent, or flood. నదిలోనుంచి వైటికివచ్చిన క్రాంతనీరు. D. ప్ర కాహము. URT. 5. 114. Ila. 4. 105.

వరదరాజులు * n. s. The name of the deity in the Vishnu temple at Conjeveram. కంచిలేవప్ప రుమాళ్లు.

వరదుడు * n. s. A benefactor. మిక్కిలీ అనుగ్రహ మువచ్చిన వాడు. D. కోరికను నెరవేర్చేవాడు. HD. 2. 321. Sar. D. 550.

వరపించుట See వరపించుట.

వరపు n. s. Drought, want of rain. అనావృష్టి. D. Abhi. D. 317. వరపునలరకూనవాడినయట్లు. వర పు, అనగాకరపు. OG.

వరపు n. s. అనగాగనిము. OG.

వరపుట See వరపుట.

వరల n. s. అనగావంతులకు, ముగిసినవంతులు. OG.

వరలగా or వరలంగా adv. అనగావచ్చుగా. OG.

T. 5. 21. భూరిచంద్రోదయంబున పొంగిపారలికె తలికరలీలవరలంగ జరలినచ్చున మరవాహినితోము దంబుమరగపె. టి|| వరలంగ, ప్రకాశించగాను.

వరలు n. s. plu. The large circular rings of burnt earth sunk in a small well, to prevent the earth from falling in. నూతికెట్టేవి. D.

వరలుట v. n. To shine or be splendid. ప్రకాశించుట, వెలయుట. Vasu. 4. 9. అమరులిడినవంతుగా గౌరవాత్రినావరలనంధ్య. టి|| వరల, ప్రకాశించెను. BD. 4. 2063. మెరుగులుగన్నులమిరిమిట్లుగాన గ, వరలెడురత్నశరవములవృద్ధి. L. 1. 203. వరలెడుగురుగుశూశ్వరలింగమూర్తి. DRY. 14. వరలిసహూహరవంబులుచెలగ. Charitra. 795. వరలుచునప్పరివాదవాదలను. BRY. 3. 554. రాముని పురవాక్యభీమాశ్రీములులోనవరలి, కాడినవిట్టువ గికివగి.

వరవ n. s. A channel of supply, to an artificial lake. చెరువుకునీళ్లురావట్టేది. D. చెరువుకునీళ్లు వచ్చేకాలవ.

వరవేళ n. s. A kind of fish. మర్చివికేళము.

వరవడి n. s. The top line, a copy set to school-boys learning to write. పేలుబంతి.

వరవల్లిని * n. s. An excellent woman, a woman in general. పురుషుడు మెచ్చుకొనేస్త్రీ. D. అడుది.

వరవాత, అనగాప్రాద్దున. OG.

వరల or వరల్య adj. Slavish, servile. ఉడిగపు.

BD. 4. 23. శంఖించకనువరల్యములు సేయుచును.

ib. 5. 15. భక్తులకును వరల్యములు సేయుచును.

వరల, అనగాతరువుడు, తోతున్న. OG.

వరలటము n. s. Service, servitude. దాసిత్వము. D.

వరలడు or వరలడు n. s. Servant, male or female.

దాసి, సేవకుడు. D. M. XIII. 1. 60. సీతపత్నికిం వరులడవైచరింపు మనివారినినెవ్వ గాశమిచ్చి నగ. సీతపత్నికింవరులడవై, సీతపతితోతులయ.

BD. 4. 1337. అంబికప్రితిదాలుకాడగల్గూరి,

వ్యక్తమైభక్తుల వరులడవ్రస్తుతోతుల కోరునేతుడ

యలెచ్చెదరు. ib. 5. 694. శరణిమొదినత్యశరణు

లయింద, వరులడవ్రహ్మదన్వాడనేననుచు. ib. 6.

1137. వరకీర్తి మొరటవవంకయ్యగారి, వరలండవి

రుశినవచ్చునేనాకు.

వరపూడము n. s. Slavery, servitude. తోర్రెకము. OG.

వరస or వరుస n. s. A line, or row. Order, mode, way. Relationship. Usage. A turn, relief, or time, as వకవరుస once. A present, a donation; a gift solemnly presented by a procession of

relations or friends. బంధురీతి, క్రమము. D. శ్రీ
 ని, విధము, రీతి, వాచి, వంతు, వేళ, బంధువులు గాని
 మిత్రులు గాని వాయిద్య సహితముగా తీసుకొనివచ్చే
 బహుమానము. URK. 4. 273. మిమువంటి పెద్దలె
 తను వాచియు కొవరుళి దప్పించరించిన. M. XII. 6.
 571. తనకు నెలవరుళి వచ్చిననినరథవహనమున కా
 తడేసినాడు. ib. IV. 3. 69. వరుళి నేనుండును
 రినినదానధారావరిత. ఆచరియివరుళినపుండగా
 when the business was in that state. శేఖ్రుత
 నివరుళి it is his turn to-morrow. నన్నువాడుబ్రత
 కనిచ్చేవరుళికానము there is no chance of his
 sparing me. వరుళిరక్షుట to commit incest. చె
 ప్పేవరుళిలో in the course of talk. వాండ్లీవరుళ
 నపుండగా while they were in this state. యెప్పు
 డుచెప్పేవరుళిననేచెప్పినారు they talked as they
 always have done. వాండ్లుచెప్పినవరుళిన accord-
 ing to their account. అప్పటివరుళినే just as
 usual.

వరుళిగా adv. In a line, in order, regularly. శ్రీ
 నిగా, క్రమముగా. అన్నదమ్ములవరుళిగావున్నారు
 they are like brothers.

వరుళి * n. s. A fine woman. నిండావరిత్రవగా
 పుండేటిది. Vema. 349.

వరుళి, వరుళిని or వరా n. s. The gold coin term-
 ed a pagoda, equal to Rupees 3½. The కరుకువ
 రుళి is equal to 4 Rupees. కంతీరవరాయవరుళి
 లు usually called కంతీరాయవరాలు Kanterai
 pagodas. Of these 105 are equal to Rupees
 305-7-4. The weight called వరుళియెత్తు is
 52.56 grains avoirdupois. తొమ్మిదిబిన్నములయె
 త్తుబంగారపుముద్రిక.

వరాంఁగము * n. s. శిరస్సు, డోని. వరాంఁగవివరము
 is the vagina. In the కామరత్నాకరము one
 verse says ప్రాధాంఁగాయనవసూతికాయ, శ్ల
 ధంవరాంఁగం.

వరాంఁగన * n. s. A fair damsel. ఉత్తమురాలు. See
 వరము.

వరాలము * n. s. Name of the "Varata" coun-
 try. దేశభేదము. a song says లాట, వరాలకర్నా
 టదేశములసీటుగ చల్లవ్విమాటలు నేర్పినవారమేగొ
 ల్లవారమే.

వరాలము * వరాలకము * n. s. The small shell
 called a cauri and used as coin. The seed

vessel of the lotus. కశర్దము, గవ్వ, దీనకోశము,
 తామరడుద్దు. SC.

వరాలకుడు, అనగా అనామధేయుడు. D.

వరాటిక * n. s. A cauri shell. గవ్వ. In the Nai-
 shadham one verse says బహుకంబుమనరవరా
 టికాగణనాటర్తరకర్తటోత్తరక.

వరారోహ * n. s. A handsome woman, a lady.
 ఉపరిసురతలోలశ్రీయం. SC.

వరాశి or వరాసి * n. s. Coarse cloth. ముతకబట్ట.
 D.

వరాశి Error for వరశి.

వరాహము * n. s. A hog. అడవిపంది. D. వరా
 హవతారము the third incarnation of Vishnu,
 in the shape of a boar.

వరాహకూర్మము * n. s. (Vulgarly వరాకట్టె) A
 brush made of hog's bristles.

వరి n. s. Rice in the husk usually called paddy.
 వడ్డు. వరిచేసు or వరిమాగాని A rice field. ఎర్ర
 శిన్నవరి a small kind of rice with a red husk.
 తెల్లశిన్నవరి a small kind of rice with a white
 husk. పడువరి the crop that rises from grains
 of rice that have fallen accidentally.

వరించుట or వరియించుట * v. a. To desire, wish
 for, covet. To choose for her husband. పొంచు
 ట. D. కోరుట, వలచుట. M. IX. 2. 274. అదిర
 క్షిరతబూనికొనివరియింతుమెల్లక బ్రహ్మచర్యము
 నెవెరించుయాశ్రమంబునవనించె. ib. 1. 1. 186.
 యిది నాకు తొల్లివరి యింకంబుద్ద భార్య. Vish. 2.
 351. అయ్యిండువదనలను మరచివరించెను. Mark.
 8. 131. సేపు నాతనయవరింపువేకులము ధన్యము
 గామెనరింతువేదయక.

వరిగడ్డి n. s. Straw. శాలిత్వణము.

వరింజలు n. s. plu. Rice in the husk.

వరిగలు n. s. plu. See వరకములు.

వరిపాట్ట n. s. The unopened ear of rice. కలమగ
 ర్భము. Vasu. 2. 56.

వరిబీజము n. s. Swelled testicle. తుకపక్కవారుగా
 న్నవృషణము.

వరిముల్లు n. s. The awn or beard of rice in the
 husk. ధాన్యకూకము. D.

వరియించుట See వరించుట.

వరిపించుట for వరించుట.

వరిష్ఠము or వరియము * adj. Superexcellent, su-
 preme, best, most preferable. శ్రేష్ఠమైనది.

వరిష్ఠుడు or వరియుడు * n. s. The chief, a noble man. మిక్కిలి గొప్పవాడు, శ్రేష్ఠుడు. D.

వరుగు n. s. Dried vegetables, fruit or salt-fish; so called when prepared dry. ఎండించినది. D. ఎండ వేసినపుడై కాయలు మొదలైనవి. వంగవరుగు dried brinjals. మామిడివరుగు sun-dried mangoes. A. 6. 18.

వరుగైన adj. Dried, dry. ఎండినట్లు. చిన.

వరుజు n. s. A balk or ridge to retain water in corn fields. మల్లకుకట్టినట్టు. D. గరిమ. A. 4. 163. వరుజుబడిరొంపి ద్రాక్షగ. టిల్లి వరుజుబడి, గరిమలపెంబడిన్ని.

వరుటుట v. n. To pine, to become lean or lank. ముష్టిచుట. Cuchelo. 1. 38. జవరాన్ని నెల్లనుచు జ్ఞార్పిమిక్కిలి వరిటిగాదును హూహువాసములను. వరిటిగాదు, కృశించిగాదు. ib. 3. 10. మిగులవరిటున్న కెలికి మేనివాడు మనకు చేలుడు హరిదయాను హిమనేడు, కన్నులకు నెంతచెలువ మైయున్నవాడు. మిగులవరిటున్న, మిక్కిలి సుష్టించియున్న.

వరుడు n. s. See వరడు.

వరుడు * n. s. A husband.

వరుసాపాశకము, అనగా నెగడు. D.

వరుణుడు * n. s. The Hindu Neptune, who is regent of the west; the deity of the waters. తుకదిక్పాలుడు. D. వరుణజతుము Prayers offered to Varuna for rain in time of drought.

వరుపు See వరపు.

వరులుట for వరలుట.

వరువట్టువట్టుట v. n. To dry, or become dry. ఎండివట్టుగట్టుట. D. పిడక వలెయెండుట. M. IV. 2. 94. ఒడవెడుతృప్త పెల్లిదమున వడనమువరువట్టువట్టెనాశితరాజు, మదిరాసినమానగ నాహృదయంబున వేర్లయెరిగి మెరిగెనతరుణి. DRY. 1946. వరువట్టువట్టెడువడనగహ్వరము దెరచినిల్పియు నలైరులనసాచ్చి.

వరుపుడు See వరపుడు.

వరుడుము n. s. Error for వరుడుము.

వరుస See వరస.

వరుఫము * n. s. A sort of wooden fender or ledge round a carriage, as a defence from collision. రథమును సురక్షించేవ్యాఘ్రచర్మాదికము. D.

వరుధిని * n. s. An army. సేన. ఒకవేళ తాస్త్రీయు. D.

వరేణ్యము * adj. Chief, noble, principal, pre-eminent. శ్రేష్ఠమైన.

వరేణ్యుడు * n. s. A chief, or pre-eminent man. శ్రేష్ఠుడు.

వర్గము * n. s. A class, or tribe, a multitude of similar things. A chapter. శాఖాతీయశమూహము, అధ్యాయము. SO. భూవర్గము the chapter regarding the earth. కవర్గము the class of guttural letters. శ్రీవర్గము a class of three (objects, as love, duty, and wealth.) ఆత్మవర్గము a body of friends, a band of allies. తమపోష్యవర్గము లోనున్నాననక as I am one in the number of your dependants. ఆరిషద్యర్గములు the six classes of foes to good, i. e. the six passions, they are కామక్రోధలోభమోహమదమాత్మర్యములు desire, wrath, covetousness, lust, arrogance, and envy. కట్టువర్గము a dress, or suit of clothes.

వర్గించుట * v. a. To classify, class, post, arrange. తరగతిగాయేర్పరచుట.

వర్గ or వర్గపు n. s. A square number (in arithmetic) శుమశుంఖ్య in accounts means a ledger. ఆసానివారిగావ్రాసేతెక్క.

వర్పస్సు * n. s. Form, figure, shape. Light, lustre. రూపము, శ్రేణి, జ్వాల. SC.

వర్జము * n. s. An evil hour, an unlucky period of the day. త్యాజ్యము.

వర్జము * adj. Free from, devoid of, excepted, abandoned or avoided. విడిచిపెట్టతగ్గది. D. త్యజించతగ్గది. KP. 2. 41. రాగభేదములవర్జములదొలగించిలయతాలసద్ధిసంతయదలిర్ప.

వర్జనము * n. s. Quitting, abandonment, shunning, avoiding. విశర్జనము, మానుకోవడము.

వర్జనుడు * n. s. He who quits, avoids or abandons. విడిచిపెట్టేవాడు, మానుకొనేవాడు. M. XII. 2. 411. అసూయావర్జనుడైతగువిశ్రాంతిసంభావించుక.

వర్జించుట v. a. To relinquish, give up, or abandon. త్యజించుట, విడిచిపెట్టుట. T. 4. 170. ఎల్లదిరుదులువర్జించి. M. XIII. 2. 304. కుడుపునిద్రయువర్జించియడుగులాత్తు.

వర్జితము * adj. Abandoned, avoided, excepted, excluded. విడిచిపెట్టబడ్డది, తీసివేయబడ్డది. D. త్యజించబడ్డది.

వర్జితుడు * n. s. He who leaves, abandons, desists from. మానుకొన్నవాడు, త్యజించినవాడు. నైకము లేనివాడు పరశ్రీ వర్జితుడు penniless are passionless.

వర్జు, అనగావరజు. OG.

వర్ణము * plu. వర్ణములు * n. s. Colour, hue, tint. A tribe, a class, a caste, an order. A letter of the alphabet. నిలఁగి తాములు, బ్రాహ్మణాదిజాతులు, అక్షరములు. వర్ణవివేచన discrimination of caste. వర్ణక్రమము alphabetical arrangement, the alphabet. వర్ణాచారములు the rules of caste.

వర్ణకము * n. s. Perfume, ointment. Paint, pigment, as indigo orpiment &c. తేజనము, వంట తూసినగంధము, నీల్యాదితేజనద్రవ్యము, తిలకవృక్షము, శ్రీకారము. SC.

వర్ణకారిక * n. s. అనగా పెట్టినక్రమస్తు. D.

వర్ణన or వర్ణనము * n. s. Description, characteristic, feature. Praise, panegyric. ప్రోత్రము. D. వర్ణనాంశము a descriptive passage in poetry; going into ornamental minute refinements.

వర్ణనీయము * adj. To be described, delineated, or praised. ప్రోత్రముచేయవచ్చుది. నిర్వర్ణనీయము indescribable.

వర్ణమాల * n. s. The alphabet. అక్షరశ్రుతియము.

వర్ణయాలిని * n. s. The goddess of letters. Saraswati శరశస్వతీదేవి. D.

వర్ణి * n. s. A religious student, an unmarried bramin boy. బ్రహ్మచారి. D. వటుడు.

వర్ణించుట * v. a. To praise, describe, depict. ప్రోత్రముచేసుట, Anirud. 3. 87. T. 1. 11.

వర్ణితము * adj. Described, praised. ప్రోత్రముచేయబడ్డ. T. 1. 32. వర్ణితఘనసారవర్ణాత్త కాశీసు. ib. 4. 14. వర్ణితచర్యుడనైచరించు నావాసియువ క్షైయుండొరగి.

వర్తకము * n. s. Trade, traffic, commerce. A sort of quail (perdix olivacea.) వెలిచెట్టి, మానవల్లంకిట్టి, ఆశ్వఘోరము, గుర్రపుడక్క. SC. వేరము.

వర్తకుడు * n. s. A merchant, or trader. వేరము చేసేవాడు. అకాశవర్తకులు fickle folks, borderers.

వర్తన n. s. A fee. మేర.

వర్తనము * n. s. Staying, abiding. Profession, occupation, livelihood. ఉనికి, స్థితి, వృత్తి, విద్య మానము, వ్యాపారము, కృత్యము, జీవసాహాయము. KP. 4. 2. ఆశధూమశివవిస్ససావర్తనమునీవ చిట్టితివికనేజెచ్చులదె. M. XII. 1. 20. భువనములవర్తనములనీకు చేటడనివితేవుగావున. T. 2. 161. గృహకృత్యవర్తనలనన్వరపించు.

వర్తనుడు * n. s. He who practises, behaves, a practitioner. వ్యాపారముగలవాడు. పాపవర్తనుడు an evil doer. శుద్ధవర్తనుడు a well doer, he who acts properly. Kaluvai. §. 134. వావెయం గనియిపాపవర్తనుండు. ఆక్షావర్తనదై obediently, in obedience or conformity.

వర్తమానము * n. s. Situation, condition, circumstance. News, intelligence. The present tense, in Grammar. విద్యమానము, స్థితి, శంకతి, శమాచారము. Ila. 3. 119. వచ్చియిచ్చుట నాడువర్తమానముజూచి. H. 1. 51. అనాగతవర్తమానములును వితానుదితకథాసార్వశ్యములుండెలుపుచునిన.

వర్తమానము * adj. Being, existing, living, being present. స్థితమైన, విద్యమానమైన. శరవ్రతవర్తమానమైన Omnipresent. Anand. 1. 11. శరవ్రతవర్తమానసాపిశరవ్రాస్థిర్వనిజాకృతిః.

వర్తి * n. s. Sandal, perfume. The foil placed under a precious stone of the same colour, to increase its lustre. The wick of a lamp. గాత్రానుతేజనీ, కరిమశత్రవాలుకూర్చినగంధపువీల్ల, దశాయాం, దీపపువత్తి, మణిరంజకద్రవ్యము, అనగావర్తిరేకు. SC.

వర్తించుట, వర్తిలుట, or వర్తిల్లుట * v. n. To be, remain, abide; act, behave. తుండుట, వసించుట, శ్రవర్తించుట. BD. 4. 339. జట్టనజంగమార్చనలుశిల్పుచును వర్తిల్లమరియొక్కవాడంబు నందు. URK. 2. 262. ఎయ్యదినివాసించెందువర్తింతు. T. 2. 99. యారితవానియెడక, నారీతిలకంబుమేలునకవర్తిలగానారనియారనికునినై. MD. XII. 117th page, line 15. నీకదివర్తింతునెమ్మి తోననిన. యాశబ్దము మూడులింగములయందున్నవర్తించును 'This word is used in all genders' or, 'it is of the common gender.'

వర్తిస్తు * adj. Staying, abiding, being stationary, or fixed. శ్రవవర్తనీలకాలాది. SC. తుండెడిది, నికదిగావు. దేవిన.

వర్తులము * adj. Round, circular, globular, spherical. గుండ్రనిది. D. బలువైనది.

వర్తము or వర్తని * n. s. A road, path, way, course. మార్గము. D.

వర్తక * n. s. A carpenter. వర్తవాడు. A. 4. 34.

వర్ధనము * adj. Increasing, growing, thriving. పెరిగే, అభివృద్ధి అయ్యే. కుర్దనంగుణవర్ధనం stripes breed virtue.

వర్ధనము * n. s. Increase, growth. అభివృద్ధి. సంధివర్ధనము a shrub; Nerium coronarium. సంజ్యోవర్తము నేటిది. గుండవర్ధనము a species of this flower. L. 3. 33. గుండవర్ధనములుకొండగోసులును.

వర్ధమానము * adj. Increasing, growing, thriving. అభివృద్ధి అయ్యే, పెరిగే. Vish. 6. 77. వనజనేత్రి యుక్తతీర్థిన వర్ధమానతమశుభోగసుఖముల దగిలి. Lalito. 7. 22. వర్ధమానమధోదైత్యంరతసాచలతనచ.

వర్ధమానకము * n. s. A lid. శరావము, మూకుడు.

వర్ధితము * adj. Increased, grown, thriven. వృద్ధి పొందించబడ్డ.

వర్ధిలుట or వర్ధిల్లుట * v. n. To flourish, thrive, or prosper. శ్రేయోవంతము గానుండుట. Sar. D. 427. ముందరవర్ధిలమొనకురాడనుచునునెందునైమును నిర్ణయించితేరెరి. Dab. 240. శృంగివినురేండ్లువర్ధిలుచున్ననీళు.

వర్ధిష్టు or వర్ధిష్టులు * adj. Prosperous, flourishing. వృద్ధి పొందుచూపున్న. N. 7. 157. అనునాగ్నివర్ధిష్టుదీ సాక్షులై. Sva. 1. 32. శ్రీశ్రీశ్రీవర్ధితవర్ధిష్టుధరణీరుమా.

వర్ధిష్టుడు or వర్ధిష్టులు * n. s. He who prospers, or flourishes. వర్ధనుడు, వృద్ధి పొందేవాడు.

వర్తము or వర్తలు * n. s. Mail, armour. కవచము. Jaimini. 2. 50.

వర్తితము * adj. Armed, accoutred. కవచాలంకృతమైన. SC.

వర్తము * adj. Chief, principal. ముఖ్యమైన, శ్రేష్ఠమైన.

వర్తము * n. s. A chief, leader. ముఖ్యుడు, శ్రేష్ఠుడు, మునివర్తము Oh noble sage! కుమారవర్తము noblest of sons.

వర్ర n. s. A pungent taste. కారము. D.

వర్రమిను n. s. A kind of fish. వర్ష్యశేషము.

వర్ర n. s. A heap or quantity. హలాది, అధికయము. D. వరజ, శ్రవాహము A flood, inundation.

M. IV. 3. 156. శృంగినిబడువీరులద్రాక్షికాంతు

నెచ్చుటలకైనగ్గలిక బొత్తురునెత్తురువర్రసేయు

య. ib. XIII. 5. 63. తరలమునైనదరినెత్తురు

వర్రలువారబంపుదురుదురమున. TUR. 6. 110.

అత్తరి పేఘనాధుడు జయంతుకరావలి దృంవివాని

మైనెత్తురు వర్రజేసి, రథముక బాడిజేసిన. M.

XIII. 2. 541. వాహినిపొంగిన వర్రోడియవిమ్రా

యగౌనకయారండుగ్రవ్వరంగ. Kadri Pal. 43.

శులికెనుకోమటిభామనాకాలు కర్రెట్టువేసితికాల

కర్తుండవర్రులై నెత్తురువరజలుబార.

వర్ర adj. Much. విస్తారమైన.

వర్ర for వర్ర n. s. A crack. A rick of corn. వీ

టిక, చిన్నకుప్ప. See వర్ర. వారికిల్లలయిద్దరినిరం

పివర్రవాసులోపూడిచిపెట్టినప్పిసారట. Kumara

Ramuni Katha. చాళ్ళవర్ర a rick of zonna

straw.

వర్లుట for వరలుట v. n. To cry bitterly as a child.

మిక్కిలముగాయేడ్చుట.

వర్షము * n. s. A year. Rain, a shower. శుంపర్వ

రము, వానయున్న, భారతాదివర్షములు. D. వర్ష

మువెలిసింది it holds up, i. e. the rain is not

falling. వర్షాభావము want of rain.

వర్షకాలము * (vulgarly వర్షాకాలము) n. s. The

rains or rainy season. వానకాలము.

వర్షణము * n. s. Raining, rain. Sprinkling. వాన

కురియడము. D. నీళ్లువిలకిరించడము. one verse

says వివర్షణంచాక్షుతివర్షణంచదే ప్రాసజానాతికు

తోమనువ్యకి.

వర్షధరుడు * n. s. An eunuch. భాజ్జావాడు. D.

వర్షాభులు * n. s. A frog. కప్ప. D. A. 4. 113.

వర్షాశనము * n. s. An annuity, or yearly main-

tenance. శంపర్వరమువేరట జీవసార్థముగాయివ్వ

బడేటిది.

వర్షించుట * v. n. To rain. వానకురియుట. Jaimi-

ni. 7. 47. నెత్తురువర్షించు while it rained blood.

వర్షియసి * n. s. A very aged, as an old woman.

యేండ్లుచెల్లినది, ముశలిది. Parizat. 2. 74. శ్రుత్య

బ్దుభావ్యలత్రాత్రివర్షియసిశలిత పాండురకేశబం

ధమనగ.

వర్షోశలము * n. s. Hail, a hail stone. కరకము,

వర్షిలు.

వర్షము * n. s. The body. శరీరము.

వల adj. Right. కుడి. వలచేత or వలకేత in the right hand. DR. Ara. 268. ఆరుదుగావలచేతనక్షమా లికయు. P. 1. 252. వలకేల్లలక్రిందజేర్చుకొని.

వల n. s. A net. జాలము, అనాయము. BD. 4. 1818. వలయెల్లిసిటిలోవేయగదడువ. L. 4. 241. నీవల లనుజక్కినిస్తేతలంతు.

వలము n. s. Bigness. లావు, మందము. A verse in the ఆత్మదర్శనము says మనుష్యుడు యెనిమిదిహ సలపొడవునాల్గుహసలవలముఅనివున్నది.

వలంతి or వలతి n. s. A genius, a clever, or skilful person. అసగా నేపుకలస్త్రీ, పురుషుడున్ను, స్త్రీయు. D. See వంటవలంతి. A. 5. 41. ఆసవ లావలంతివశపాడిమకూలముదాల్చి.

వలకబోయుట for లలకబోయుట.

వలకారితనము n. s. Prettiness, gracefulness. అస గాశృంగారభావము. Vish. 6. 19. అలసైక గావ చ్చియప్పలప్పటికినమేలంపుమాటలమేలమాడు, నులుమారుతనమ్రాలకలికినేతలతోడి, వలకారితనము నవనైబెట్టు, అస్సాన చేశంబులాడి నెచ్చెలులచే బ్రయహాననేమేరిబెట్టవంతు.

వలకారివగలు n. s. Airs, graces, pretty ways or gestures. వస్త్రలాడితక్కులు. D.

వలకులు, అసగావరకులు, చిక్కులు. OG. See వరకులు.

వలగొనుట v. n. To walk round, circumambulate. శ్రుదక్షిణముచేసుట. D. says చుట్టుకొనుట. P. 1. 576. వెలిహారలునీటికొండొక నలగినయా తీగమ దుగు నకు సుందొకనా డలనేతరగతివలగొని, వల గొనియొకమేళకాడువచ్చెజొచ్చె. టీ. వలగొని, మడుగుచుట్టుకొని. Pariz. 5. 88. వదాన్యమహీరు హసార్యభౌముని వలగొనిమ్రొక్కి. P. 2. 117. భిక్షుపాత్రంబువలగొనుచుండితి. టీ. చుట్టూతిరుగు తూనుంటి. BD. 2. 818. అందందమ్రొక్కిము మ్మారువలగొని. M. XII. 3. 305. అనివలికియ్యి వలగొని.

వలగ్నము * n. s. The middle, the waist. నడుము. KP. 5. 67.

వలచుట v. a. To love, wish, long for. మోహించుట. D. కోరుట, ఆశించుట, ఆవేషించుట. Vāni Vilas. 280. జలధరుకథవిసవలచుననిన. P. 3. 308. ప్రియోనాదెననుబట్టువలె గొనియాడెనాకెంత వలచియున్నది యహహూ విసవలచు I should like to hear it.

వలచుట v. n. To smell, or emit perfume. వాసన కొట్టుట. Sva. 2. 59. కళిటుపూచే రెండగరగిక రలనంటి గమగమవలచు చొక్క పుజవాది. BD. 4. 1742. పూయుచునులిసినబొల్పుదప్పినను, కంపాండువలచినగదలుగట్టినను. A. 6. 18. శ్వాసదంబుల శుభహతివ్రస్సినవలచి, వరుగుదరుచగుమురుతోవసరి గయడుట. టీ. వలచు, కంపుకొట్టుతూతుండే.

వలచెయి n. s. The right hand. See వల.

వలత్ * adj. Shaking, moving. చలించే, కదిలే. T. 2. 66. వలచుదయారాద్యులు.

వలతి or వలంతి. plural వలతులు n. s. A genius, a clever, or skilful person. నేర్పుకలస్త్రీ, పురుషుడున్ను, స్త్రీయు. D. M. XII. 1. 79. నీవడవికరు గమెడబడి, నీవెనుకనె వచ్చినపుడ నిందింతురును విగ్రావైరులితనిమాన్సంగా వలతులుగారెయని జగజ్జ నులధిపా. వలతులుగారె, నేర్పురులుగారా. A. 1. 13. భావకృతిజెప్పవలతులప్పద్మముఖులు. టీ. వలతులు, నేర్పురులు. M. VIII. 1. 49. వైవస్వతుచందంబున, నీవీరుదురిపుబలంబునెల్లనడంబుంగావలతి దివ్యశర శిష్యవైభవ శరమనియతికలిమినరేంద్రా. BRS. 474. బంధంబుబ్రహ్మశ్రుబంధమగుట, తనలోననెరిగవలసుతనకల్లగర్భండువలతియైయిగ్గినవ రముడలచి. BRY. 363. అలుగనను గ్రహింతుక్ర భువైననిజేశ్వరువద్ద నాత్మలుస్వలతులు నైనవారు, తగవారినుతింతురచేవదానవాదులకునజేయుదైన ననుదుర్బలులీనరవానరాధమంతగలన నెదుర్చువారలతలంతుకునాకడనావృధాకథల్.

వలతి adj. Handsome, elegant, agreeable. అందమైన, హితమైన, అనుకూలమైన. Rukmanga. 3. 75. చిలుకముక్తంబునవలతి బింబశంబు దాంతుత్య మొడలనిదర్పణములు. DRU. 1104. మకరంద మధుపానమత్తరాలంబని కరాకరంబైన నీరజాకరము, వలతియైయాశీరోవరసమావమున సులసినయొక్కతో సుకతపోవనము. Pariz. 5. 14. వరుణునకు డాగికొనబోటువలతియగుటను దధినాయకభావంబునుతకరించెజలరుహూదరశివావృత శివ్యముక్త, నిష్ఠురాశ్రుంబులాండొందనిమనపుడు.

వలతితనము n. s. Cleverness, skilfulness. నేర్పు, గట్టితనము. Rasica. 5. 132. వలతితనంబెలయగనా చెలికానికి నుత్తరంబు చెప్పచు, ముద్దుల్ జలితెడనప్పొలకుననుజివిదివెలుకులహారంగుదించింతుమది.

వలతో, అసగావలచితో. OG

వలదిరుగుట v. n. To walk round, circumambulate as a religious rite. ప్రదక్షిణము చేసుట. Pal. 129. అశ్వమునకువలదిరిగి అంజరముక్తి. P. 1. 727. విశ్రుతపాదార భటిజెత్తుచుక వలదిరుగుట.

వలదు adj. Big, great. స్థూలమైన, గొప్పమైన. Ruk-mangada. 3. 214. వలదుకుచకుంభములయం, దలదినవలయజముగరిగి యంగజముద్రత్, వెలిగనుచట్టి నగ్రక్తునగలకంతి యొకర్తుగ పైకచరిచయమునక.

వలదు or వద్దు the negative aorist of the verb వలయుట Ought not, must not, do not. అట్లావుండవలదా or ఉండవద్దా should not, ought it not to be so? నాకువలదు or నాకువద్దు I do not want it. అట్లావద్దంటి I pray thee not to do so. అట్లాచెప్పవద్దు it is wrong to say so. నేనురావద్దా am not I to come? had not I better come? యారూకలుయివ్వవద్దా is not this money to be paid? నాతోచెప్పవద్దా why did not you tell me? అట్లావుండవద్దా who would not be thus? నన్నువద్దన (i. e. వద్దనిచెప్పడమునకు) నీకున్యాయంబుకాదు why should you forbid me? వలదుమీరలిచటవా గ్నాదమొనరింపు it is not right for you to begin a quarrel.

వలదొర n. s. A name of Manmatha, the Hindu Cupid. మన్మథుడు. Vema. 1299. వలదొరకతినుండువానిశిహాయలు పలుపలువివరించిటలుక వలెనె, చెలగతల్లినివధ చేయ నేర్పిన వానికితరుల నగనెంతనెరుగ.

వలన or వలనం pre. By. వల్ల. M. I. 1. 175. నీవలనంబరమప్రీతుండనైతి.

వలనము * n. s. Moving, turning. కదిలించడము, తిప్పుడము. Vasu. 1. 41. లలనాజనాపాంకవలనావశుదనంగతులనాభి కాభంగదోక్షిప్రశంఖ.

వలనిమేళము n. s. A sort of silk. ఒకవిధమైనకుట్టు. B. D. 3. 118. వలనిమేళముగ జావళిహయవళియు.

వలను n. s. A sign or omen. శకునము. M. IV. 2. 24. కలహంశకులికినకులుకులుగుణియించు, వడిదానిపోయిన వలనుజూచు, పలకదుశశులతో లలితాంగిమిన్నక. Pal. 133. బాలుడురాజుతోబలికె యిట్లనుచు, వలనుజూచితివయ్య వసుధేశరాజ, శకునాలుగావుయిది శువయంబుగాదు, మగుడుమునీవనిననుజేసుడనియె.

వలను n. s. The side. A method, manner. A grace, excellence. Art, skill, stratagem. వైశ్రు, ఒత్తు, ఉపాయము. D. రీతి. TUR. 5. 66. మందుగాలంబుజేసిన నెరిగియజుడు, వచ్చివారలవరములవలనుచెప్పి, తెలిపిశత్రువులచేసిన గలనియచట, చెలిమిమై నుండెదశముఖుం డెలమిమిగుల. వలను, రీతి. HD. 1. 877. నిరుడువహరహాళికమాత్ గరిగ, వలనుల వ్రాసినవన్నెచిత్రములు, దలలుగదలైచెతన్యరంబాదలి. Vish. 7. 384. ఘోషకాంతలు, ధేనుకాంతకు, వలను, చూచుచు, సుదూరంబు గాజని. ధేనుకాంతకు, ధేనుకాసురవర్ధనడైనకృష్ణుని, వలను, వైశ్రుకై. Pativrat. page 304. line 16. వలనుచేగామించువారివంచించు, అనగాయుక్తివల్ల మోహించేవాండ్లనుమోశుచున్నను.

వలనుగ adv. Artfully, skilfully, gracefully, agreeably. ఉపాయముగా, ఒప్పిడముగా. G. 8. 27. పలలాడ్చుచేటకాండ్రవలనుగజనగాక. వలనుగ, ఉపాయముగా. Vema. 1242. ఒకటిక్రిందమొకటి సెనరలబ్ధము బెట్టివలనుగగుణియింపవరుసేపెరుగు. L. 2. 123. వామభాగంబున వలనుగానిలిచి. T. preface. 51. నలుదెసలంద భూమిలనామణిహారములగ్రహరముత్, వలనుగజేసి కీర్తిగనువంగలవెంకటకృష్ణమంత్రి. టీ|| వలనుగ, లెప్పుగా. T. preface. 4. వలనుగవారిజాతుకవదవారిజ భక్తివధూవశుండనై.

వలనైన adj. Agreeable. యిందైన T. 3. 131. కశలు పూకన్నులగడిగివులైతావి, వలనైనకన్నజవాది వలవునెరకు. టీ|| వలనైన, ఒత్తుగానుండెడి.

వలకుట or వలకుల adv. On the right side. కుడిచేత్త. BD. 4. 817. నీవలకుటమేము, నీవుదాకుటను.

వలకుటి adj. The right, or dexter. కుడి. BD. 4. 1749. ముదమునవలకుటిమోచెయ్యినాన, గదియించిదివి.

వలకుల n. s. The right side. కుడిభాగము. D. వలకులగలక n. s. The letter క, which is always written on the right side of the syllable before which it is pronounced, as చేచుకట to join. మారుకట to change. పారుకట to irrigate.

వలకులి adj. The right, or dexter. కుడి.

వలకుము n. s. Partiality. పక్షపాతము.

వలకుంచుట v. a. To inveigle, tempt, enamour or cause to love. మోహింపచేసుట. D.

వలపించుట plu. వలపించుటలు n. s. Enamouring, tempting. మోహించు చేయడము. H. 1. 293. శయ్యపడుచు వింతలు గల గొంతలో వలపించుట చతురత.

వలపు n. s. Love, affection, fondness. Smell, fragrance. మోహము, కరిమశము. D. A. 5. 112. చిలువను ధారసాధరలచెల్వపుత్తి తీతావిదియ్య నైవలపునంది. R. 3. 98. పూనికెనాటతోటవలపుగలకత్తుకన్నుధూళి. వలపుగల, వాసనలుగలిగినటువంటి. Vijaya. 1. 120. ఆదిశంకరునిమనసెవిభుండుమూడువలపుల వలచో శరణుజ కన్యక. KP. 3. 211. మగడావీట్టుంబునతలతెగనొట్టిననొట్టుగాకతెగతేరగనీకెగిదివిపోయెదనేప్రావనాకాణివియ్యవలపులకుంట. T. 3. 131. కశీపురాకున్నటగడిపుల్యతావివలనైనకన్నుజవానివలపునెరకు. టీ|| వలపు, వాసనను.

వలపుల adj. Beloved. ప్రేమాశ్రితమైన. Siva. 5. 73. వలపులకుల్లపుండ్రాకడుకుట్టిచలంబుననేటి. టీ|| వలపులకుల్లపుండ్రు, ప్రేమాశ్రితుడైనటుడు.

వలపులరేడు n. s. The god of love. మన్మథుడు. S. 1. 55. వలపులరేణుక శవతువచ్చువివాశముగల్గియెల్లవిద్యలగలమేలిమిందెలసెయంగనలంగరించనేర్పికోర్కలుశకుకూర్పజాలి కడుకాండొకప్రాచుముగల్గవానినిశ్రులరభంగభాగ్యములు సొప్పదనికొనగూర్చుచున్నది.

వలధి * n. s. The wooden frame of a thatch. A temporary building on the roof of a house. గోపానసి, అనగాయింటిచూరుకమ్మి, గండ్రాల, ప్రాసాదముపైనియిల్లు. &c. &c. SC. Pariz. 4. 49. వైజయంతిహర్ష్యవలధినిదంబుల. S. 1. 13. KP. 8. 117.

వలచునము * adj. Moving. కదిలే, చలించే. T. 5. 142. శవమానవలచుననచూలికలసోరి.

వలము, స్థూలత్వము, అనగాలాపు. D.

వలమురి n. s. The couch of Vishnu. విష్ణుశంఖము. వలమురిదాల్చు, అనగావిష్ణువు. D. S. 3. 407. వలమురిపైసంట్లుజలధికుంకమనంగగళము పైకనురికట్టుమెరయ.

వలయుము * n. s. A bracelet, an armlet, any ring, a boundary, an inclosure. చక్రము, చుట్టునున్న, చేరిమురుగున్న. D. పాలిమేర, ఆవరణము, తెరలుమొదలైనవాటికివేసేపుంగరము, మండలము, గుండ్రనిది. వలయువాసునముద్ర an image of Vāmana

placed as a boundary mark. వలయు వాసనము an inscription placed on a boundary.

వలయురము * adj. Surrounded, encompassed. చుట్టుకోబడ్డ.

వలయుట v. a. To love, wish, want, desire, covet. అదినన్నువలసినది she loved me. రాజువలసినదిరంభ she whom the prince admires becomes at once a beauty. P. 1. 391. శ్వేతుర్ది రాజుకువిశేషించివలయు the use of one's own judgment is much wanted in a king. ib. 2. 47. కయ్యమునకు, నెయ్యమునకు వియ్యమునకు సమతవలయు in combat, in intermarriage, and in friendship equality is wanted; or, there should be a similarity. ib. 3. 24. ఏకతంబవలయునింతతదపు, అనగా కొంతసేపు యేకతముగా నుండవలెను a little privacy is wanted. ib. 4. 82. నీకుమున్ను పాయనమువలయు you must carry a gift in your hand. ib. 4. 431. యెగాములరయవలయు you should look to the chances of gain or loss, of success or failure. వలె, వలెను, వలసినది or వలయును is an auxiliary verb added to the Root in A of any verb; denoting must: in which sense it is a defective or impersonal verb: (like the Latin oportet, debet,) must, or should. నేనుయింటికిపోవలెను I wish to go home. నీవుయిక్కడికిరావలెను you must come, you shall come, you should come, I hope you will come, I beg you to come. ఆమెయింటికిరావలెను she must come to my house, she should come to my house, I hope she will come. తమదయరావలెనుమాదరిద్రమతీరవలెను I hope your pity will come and that my poverty will depart. ఆయనరేపొయిల్లుండోరావలెను he must be here tomorrow or next day: we expect him here tomorrow or next day. వాడుదానితమ్ముడుగావుండవలెను I suppose he must be her brother. నాకుఆపుస్తకము కావలెను I want that book: I am in want of that book. వాకిలివేస్తే నాలియెట్లారావలెను how is (or can) the wind to enter if you shut the door? వాణ్ని చంపియిందవలెను they must have killed him. నీకుఅట్లాకావలెను this serves you right; you wanted this punishment. నీవుసందేహించవలసినదిలేదు you need not doubt it: there is no occasion to doubt it.

అరకుపోవలసివది he is to go. నన్నయిట్లాబంత
వలసినదా am I to be sent away in this man-
ner? వాండ్లకు యాదాకలు చెల్లించవలసినది you
are to pay this money to them. వాణ్ని పిలువవ
లెసరిఅక్కడికిపోతిని I went to call him (lit.) I
went thinking that I wanted to call him. యా
చనిచేయవలెసరి పోతూవుండగా as I was going
there to do this. జగదమాడవలెసరివస్తావా did
you come (wanting) on purpose to quarrel?
వలసి (the past pl of వలయుట.) యివ్వవలసియి న్ని
ని I paid it, because I must. Swa. 4. 163. నిశా
చరునుద్యోగముచూచుకొనవలసి. అట్లాచేయవలసి
వస్తున్నది it will become requisite to do so. వల
సిన (past of వలయుట) used as an affix (similar
to the Latin *-ibilis* or *-endus*.) చెల్లించవలసినరూ
కలు money due, the sum payable. T. 2. 34.
వలసినశంకుడత్ గలుగవా. టీ వలసిన, కావలసిన
టువంటి. వలసె or వలసెను (the past tense of
వలయుట) It became necessary, or requisite.
వానితో చెప్పవలసె I was obliged to tell him.
Swa. 4. 176. వినుపించురానికార్యమువినుపించుక
వలసె. ib. 3. 139. అంతరంగమునంగలతెరంగు
లేటడంబుకవలసెనాకర్ణింపుము. The negative
aorist of this is వలదు or more commonly వద్దు
don't, do not. నాకుగుర్రమువద్దు I do not want
the horse. నీకుఅయిల్లువద్దు you should not buy
that house. నన్నువద్దన్నార they said they did
not want me. నీవువద్దవాడురాని I do not want
you, but him. నేనువద్దా am I not wanted? దీవి
టివేయవద్దా ought I not to light the torch?
(See వలదు) when affixed to the *Root in A*
it has an imperative meaning, as పోవద్దు do
not go. రావద్దు do not come. లేవద్దు don't bring.
నీవువాడికిదాసుడుకావద్దు do not become his
slave.

వలరాచకుమారుడు or వలరాచరాచవాడు n. s. The
god of love. మన్నధుడు. P. 3. 301. రాచకుమార్
వహించి వలరాచకుమారునిపంటి చేతుడయ్యోచని
గాళ్లతోసరిగె. Swa. 2. 8. వలరాచ రాచవాడలి
కాళ్లుకనువెచ్చగరగన.

వలరాజు, వలరాయడు or వలరేడు n. s. The god
of love. మన్నధుడు. UR. 4. 291. వలరాజుచేమిం
చువహి గాంచుచుకొనిచు సలయించుకొని సొదికలచి

నటుల. T. 4. 96. గరిమవలరాయశుట్టుంబుగట్టినన్ను.
P. 4. 514. చేసెడు వలరాయనికై కానిములకు
గాకజిడిసి.

వలవంత n. s. Emotion, passion, grief, affliction,
misery. మసౌవ్యధ, దుఃఖము, శరీతాశము. A.
5. 45. ఆత్మవత్సర్యభూతాని యనుటబాంకె, ము
ద్దియలకైనవలవంతముచ్చటలను, నాటపాటలగతుల
గొంతడచుగాని, సౌరులేనిజంతువులకె సెప్పింపు
నము. టీ వలవంత, శరీతాశము. Vish. 6. 11.
వనజవిరోధియుగవిషయవర్తనదైగురు శుక్తికము
దంబున శరీరర్యశేయుచునపూర్వపు శాశ్రీముల
భృసింపుచుక, దనచెలువంబురూపుమును దారత
యలాలితాంబునయవ్వ నిరకుజెప్పురానివల వం
తలుసేయుచునుండె పంపుతో. BRY. 3. 495.
వగలబాగులుచు వలవంతవంతగుండి, చేరుకడలేను
చెక్కిటచెయ్యి జేర్చి, యాత్మవల్లభురాఘవునార్తల
సగిరిపియొందుదలంతుక చెలగుసాధ్యి. BRS. 174.
వలవంతతోవాడి వగలబాగలి. In the Ohristian
poem *Vēdanta Rasayānam* 4. 129. శోకనిధి.
ఇహునసాంభారమా లైశధంబు గానిపోయెదరివ్వ
లవంతమొకునేకారణజాతమయ్యె. HK. 3. 32. ధ
రశేతలమంతయుధారబోసివల్వంతలుజెందువేళ.

వలవదు, వలదు or వద్దు (the negative aorist of the
verb వలెను) Don't. పోవలదు you must not go.
See వలయుట. M. VII. 3. 312. అక్కడరావలవ
దునాకెక్కు డెయ్యాసేన. అక్కడరావలవదు, అక్కడి
కిరావద్దు.

వలవని, వలసిని or వలువని adj. Not wanted, useless.
(also) adv. Much, very. అక్కరలేని, కొరమాలిన,
అలి, అమితమైన. Padma. 3. 61. చేయవలువని
కార్యంబుసేయుకతన. P. 2. 135. నిరుక్తికలుత్ర
జ్జలనర్థకముత్, విచారముత్, వలవనితీవినపు. వల
వనితీవి, అనగాదనికీమాలినరాజశము. KP. 1. 73.
అనుటయుమునిసాయకుతో, వనితామెట్లోర్యవచ్చు
వలవనిగర్వంబునగన్నుగానకాడెడి, యనువితవా
క్యంబులేరికైనదలండు. Dab. 36. తగునెవలసిని
వెత్రితలటుట్టుకొనక. చేయవలవనికార్యము, అనగా
చేయరానిచిని what you ought not to do.

వలవల adv. Bitterly, much, greatly. జలజలముని,
జొటజొటముని. Aniru. 2. 104. తళుకునిద్దంపుట
బ్బులుమొముకళదపైవలవలక స్పీరువడువకన్న. వల
వలయెచ్చుట to weep bitterly.

వళిత n. s. Stratagem, trick, device. A secret.
విధము, ఉపాయము. D. గుట్టు, బంధవలము, తం

త్రము. T. 3. 56. వీణకాయలుగూత్రేనైనిదు
కొనెనెరుగరేతమవళివెల్లవారు. టీ|| వళిపు. అనగా
మర్తము. T. 4. 226. అనఘయపూర్వమైనభవదా
గమనంబుదలంపసెక్కుచోబొనరినకయ్యమిత్తుడె
గబోయగవచ్చినయట్లుదోచెనననుభవదేవదానవమ
హావనాటకసూత్రధారివై ఘనముగవీణమీటుట
యకాదపునవళివేసెయంగనే. టీ|| వళిపు. అనగా
బాద. వీడుశత్రువులకువళిపుగావుండినాడు he was
plotting with the enemy.

వలస n. s. Emigration, flitting, flight or remov-
ing from home for fear of a hostile army. శ్వే
దేశములోపుండడమునకుపుత్రుడ్రవమువచ్చి పరదేశ
మునకు లేచిపోవడము. వలసితీయుట or వలసపో
వుట to fly from home for fear of an enemy.
అన్నపువలసపోవుట to emigrate in search of
food.

వలసపిట్ట n. s. Valasa pitta. The golden plover ;
a sort of peewit.

వలకుము * adj. White. భవళము.

వళాగ్రము n. s. A superior species of the Areca
(or betel) nut. క్రముకభేదము. D.

వలాని i. e. వలపని adj. Not wanted, useless. అక్ల
రతేని, కొరమాలిన. P. 2. 99. చెప్పినయజమాను
దుశిత దత్తుకవీక్షించిపలికె, తస్యిహమండేత్స
దుదరగమకాలు విట్లాప్తునలేదని వలానియక్తులు
నెరవక.

వళావళి n. s. Riot. అడావతి, కోలాహలము. P. 4.
191. దరహాశలేశధిక్తరణ మున్నదియనీ, వంకరె
న్నెలకేలవట్టుగురియ, కినిసిమాటలునేర వనుచుక
క్షించితేలియిక కేటికవళావళియొనర్చు, శ్రుతిశుక్తియ
నిధిరశ్శ్రుతిజేసితేసాధు, పికమునకేలవావిరునుచూ
కు. టీ|| వళావళియొనర్చు, అడావతి చేయడమేమి.
Ila. 4. 137. నిగ్ధలంపుముచ్చటలపెచ్చుపెరుగమె
చ్చులిచ్చురాయంచలవళావళులును, గళరవంబులు
ను, మంజుమంజీరపుళరుళభస్మలును. Satyabha.
4. 242. వట్టివళావళుకశీలుపువారతేతానిముకుం
దునికమిట్లాట్టిటనివతే బెళకనియ్యనివారలులే
రువాడుతానెట్టివెలందినైనమది నెంగదునదయవా
డుగావునక రట్టునకెట్టివట్టునను రామయమోమన
సెట్టిలాగైనా. Vasa. 3. 160. లలితాననోదు
మండలపాండురచ్చాయననరహావళివళావళియడం
కు. టీ|| వళావళి, అడావతిని.

వలాహకము * n. s. A cloud. సేఘము.

వళి * n. s. The folds of skin or fat, forming lines
across the belly over the navel. కడుపుమీది
ముడతలు, శరీరపుముడతలు. D. In a description
of Venus, in the Rudra Yāmalam, అపీనమం
దలాభోగశీమున్నతమౌధరాం, వళితరంగమధ్య
స్థాంరోమరాజిభూషితాం. N. 2. 284. వళితరం
గములుపొక్కిలినుట్లు.

వలి or వలుద adj. Big, large. Cold, chill. స్థూలమై
న, చల్లని. N. 7. 158. వలిగుచ్చులంటుచునెలవంక
లుంచిన. Vish. 6. 69. జవ్వనమొప్పిదంబువలిచ
న్నులచెన్నునునీకయొత్తు. R. 5. 175. మదిరాక్షివ
లిగాడ్పుకొదమనెత్తావినే బాలయుమన్ననుగాని
బాలయవెరచు.

వలి n. s. Cold, coldness. A name of the god of
the winds. చలి, వాయువున్ను, వలిమొల్లి, అనగా
వాయుపుత్రుడు. OG. ABA. 3. 92. తువననైత్యం
బులువలియనదను. Pativr. 83. line 8. వానకునెం
దకువలికిగాడ్పునకు. BD. 4. 242. శుండాలవతి
రొద్రపింతిరంబగుచు, గలితమహాద్రేక జలధా
రలాలుకవలినేగమునననివారితప్పత్తి, విడివడినట్లు
రవీధినేతెంచు.

వలికి or వల్లి Error for వలికి n. s. The funeral pile.
చిత. Vema. 965. వావివరుసదప్పివలికిపాతాదురు.
HD. 1621. మండువల్లులుజేరి మానవమాంశభం
దంబులాండాండగసికలగ్రుచ్చి.

వలికొనుట v. n. To be chill, feel very cold. చలి
చుట్టుట. Sar. D. 475. కలువరమానెరింగకన్నులదె
రచివలిగొన్నమొయిరలవరులగానమిని, గడగడవలు
కురుకుడుభయంతురు.

వలిగ n. s. A certain fish, like the cod. See రట్ట.
Possibly an error for వాలుగ.

వలితాడు n. s. A rope to catch cattle with. తగు
పుతశ్చేతాడట.

వలితిత్తు n. s. A phrase for the Himālaya moun-
tains. హిమవత్పర్వతము.

వలిదంబు n. s. A sort of cloth. వస్త్రవిశేషము. BD.
3. 119. వలిదంబునీరికన్ను తెలుపుదివ్యాంబరంబు
ను, నుడయరాగంబు, దేవాంబరంబు.

వలిశము or వలిపెము n. s. A fine sort of muslin.
రవళల్లా. Surya Tanaya. 3. 120. మొలసెంటి
కట్టుగా నలవడువలిపెంబు కడమయల్లనపాన్పుకడు
దొలంగ. Surabha. 44. బంగారునీరిగలచుట్టుంచు
వలిశంబునెరికిమిగాళ్లపైనెరనిరూపు. A. 6. 177.

తడియై త్రిశస్సువలిపెం విడిమణిపీఠశ్శయ్యెనయింతి మె
రుగు బెన్నికుడకురులార్చి.

వలిపె adj. Fine (as muslin.) శస్సుని, నాన్యమైన.

T. 3. 23. తేటయాగొజ్జంబి నీటవజ్జనమాడి వలిపె

చెంగారిపాపదధరించి. టీ|| వలిపె, శస్సువునేతగలి

గిసటువంటి. N. 9. 127. వలిపెచెంగారిపాపదధరిస్త

వీసంగ. Ila. 1. 139. వలిపెచెంగారిపాపదధరిస్త

వీయించి. టీ|| వలిపె, మిక్కిలిశస్సుమైనటువంటి.

వలిపెంపు adj. Thin, fine, (as muslin.) శస్సుని, నూ

త్తుమైన. Parizat. 2. 50. తారతాధీశకిరణకడంబ

కంబు, విలికెలుగునివలిపెంపుజనుకుమారు.

వలిమొల్ల n. s. అసగా వాయువుత్రుడు. OG.

వలిపై A vulgar contraction for వలసినట్లయితే if it

is necessary.

వలికము * n. s. The edge of a thatch. వలలప్రాం

తము, అసగా యింటిమారు. SO.

వలిమకుళము * n. s. A monkey. వానరము, కోతి.

వలుకుట Error for ఒలుకుట, olucūṭa.

వలుకులు n. s. plu. Intricacies, difficulties. వరకు

లు, చిక్కులు. OG. Satyabha. 4. 283. అంతరమె

రుగనిపగుకులుదొంతరవీడెములుములుకు దొంతర

జులుకుదొంతరహిమూసమరిమరికొంతరవళి నాన

కొనురెకొనురెమురుస. See వరకులు.

వలుచుట Error for ఒలుచుట olucūṭa v. a. To peel,

skin, flay.

వలుడ or వలుండ adj. Big, large. స్థూలమైన, గా

మైన. Chenn. 4. 343. చాలవలుండమాలకైకొని.

BD. 4. 1816. వలచచ్చినందులవలుడమర్వంబు.

BX. §. 182. జడగతులునుబలుపిరుదులు విడికెడు

నడుములునువలుడవిగనగునవల. BX. 2d 359.

వలుడచప్పులుకన్నీటివరుడదడియ. Rucmang. 3.

114. M. I. 1. 49.

వలుచలి adj. The right (side.) కుడి. Pal. 128. పు

లితోలుగద్దెకూర్చుండి వలుచలితాపున వరుసకాలు

పున్న.

వళులు n. s. plu. Goods. శురుకులుఅనితోచినది. S.

3. 46. మంచివళులకు వెలబాహుగించువేళ, హెచ్చు

వెలలకు సొమ్ము సేయించుచోట. సగరి జాలెలుని

యింటనిగిరియన్న వింతమాకేల మూర్తి మిచ్చిపా

మ్ము.

వలువ n. s. A vest, garment. వస్త్రము. D. T. 3. 5.

చెలుపుండువలువలువెలహెచ్చు సొమ్ములు.

వలె, వలెను or వలెనే adv. Like, resembling, ac-

cording to, as though. రీతిగా, పోలికగా. Radha.

1. 11. తలిరువలెగోమునైమొగ్గవలెను, సోగయైయ

లరువలెనృదువునైకాయవలెను, పెక్కువైచుండువలె

గడుచొక్క మగురులేనె వలెతేటయైకొరి తేజరిల్లే.

ib. 3. 123. ఆనడలదానెరుంగనిదానివలెనే. Ila.

2. 155. సన్నురాధవలెనేలుము.

వలెవాటు n. s. See వల్లెవాటు

వల్లము * n. s. The bark of a tree. చెట్టుపైతాట.

D. Padma. 3. 11. Molli. 2. 26. Vish. 4. 175.

వల్లలము * n. s. The bark of a tree, a hermit's

garb made of bark. చెట్టుపైతాట. D. నారచీర

యన్ను. Vish. 4. 175.

వల్ల * n. s. A bridle, a rein. గుర్రపుకల్లముతగిరిం

చేవాగ. D.

వల్లత్ * adj. Moving. కదలడము.

వల్లనము * n. s. Prancing, curvetting. అశ్వగమన

భేదము. T. 5. 75. దేవహయంబునెక్కిరేవంతుని

రీతిజోడనలువల్లనములోరవగాల్చెలంగ. టీ|| వల్ల

నముల్, కులుకుటలు.

వల్లించుట v. n. To gallop, to curvet; to bound.

గుర్రము వరుగెత్తుట. Vish. 7. 375. వడనద్వార

ముచిచ్చిచిట్టుగరవవల్లించుగాలిలతో.

వల్లితము * n. s. A horse's gallop. అశ్వగతిభేదము,

పుకవైపుగానడవడము. SO.

వల్లపు * adj. Handsome, beautiful, delicate. సుం

దరమైనది, మృదువైనది, కనురెప్పమిదివెంట్రుక

యు. D.

వల్లు A contraction for వలన.

వల్లికము or వల్లికము * n. s. A white ant hill:

wherein snakes are often found. పుట్ట. D. వ

ల్లికములుజొచ్చువనభుజంగంబులు the serpents

enter the ant hills.

వల్ల prep. By, by means of, from. వానివల్ల తెలిసిన

ది I learned it from him, or by him. యామందు

వల్ల by means of this medicine.

వల్ల adj. Convenient, possible. యుక్తము. అదివల్ల

కారు it is impossible. అక్కడికిపోవల్లలేదు you

cannot go there. యిదిలేకుంటేవల్లకాదు I can-

not do without this. చెల్లిస్తేగానివల్లగాదు

there is no help for it, you must pay the money,

you cannot avoid paying it, you cannot get

off without paying it. వాడుపుంటేగానివల్లకా

దు I cannot spare him, I cannot do without

him. నీవువస్తేగానివల్లకాదు your coming is in-

dispensable, it cannot be done unless you

come. చెప్పకోకవల్లకాదు you cannot avoid explaining this. యెడమవల్లవాడు a left handed man.

వల్ల n. s. Stratagem, expedient, convenience. ఉపాయము, యుక్తి. వల్లతప్పకదాడు he lost his hold and fell.

వల్లకాని adj. Impracticable. అసాధ్యమైన.

వల్లమాలిన, వల్లలేని adj. Much, excessive. అశరమితమైన.

వల్ల adj. See వలుడ.

వల్లు for వలదు.

వల్లకాదు inf. వల్లకాటి n. s. A cemetery, a place for burning or burying corpses. శ్మశానము.

The inflection, like "gallows" is used as a term of scorn. వల్లకాటిఅచారి that vile Doctor.

వల్లకీ * n. s. The Indian lute. వీణ. D.

వల్లగావుండే adj. Convenient, practicable, possible, feasible. సాధ్యముగావుండే.

వల్లదు for ఒల్లదు (the third person sing. mas. negative of the verb ఒల్లుట) పెండ్లాన్నివల్లదు He cannot endure his wife. N. 9. 345. వనితనిచే గానివల్లదుమొక్కప్పుడనినన్ను బనువుభోజనముపెట్ట.

వల్లభ * n. s. A mistress, a wife. ప్రియురాలు. D.

వల్లభుడు * n. s. A lover, a husband, a friend ప్రియుడు, మగడు. D.

వల్లము or వల్ల n. s. A purse. తిత్తి, సంచి. A. 6. 106. నిద్రపురోవతిదట్టిదొల్లిరాదివివిపెంంగివల్లముడిదెంచియనంతునిగంటలకూనవుండెవులుగొదకట్టుగల.

వల్లరసిచెట్టు n. s. A tree called Walsura Ternata. Rox. 2. 389.

వల్లరి * n. s. A creeping plant, a compound pedicle. తీగె, పూగుత్తి, చిగురుగుత్తి &c. SC. L. 7. 50. వల్లరులంగంబువడిజుట్టుకొనియె. BD. 3. 514.

వల్లవి * n. s. A cowherdess, (W.) a milkmaid. గొల్లది Vasu. 4. 16. Radha. 1. 78.

వల్లవుడు * n. s. A cook, also a herdsman. పశువుకూరలువండేవాడు, గొల్లవాడు. D.

వల్లి * n. s. A creeper, or climbing plant. తీగె. వల్లింతుట v. a. To learn, or get by heart; to repeat from memory or by rote. పాఠముచేసుట.

వల్లిక * n. s. A creeper, or climbing plant. తీగె.

వల్లిగము n. s. An iron hoop which forms the rim of a leathern bucket. పొక్తెనమ్రయినకువలయము.

వల్లుట v. a. To be willing, to like &c. See ఒల్లుట. కోరుట, అశీషించుట. N. 9. 345. వనితనిచే గానివల్లదు మొక్కప్పుడనినన్ను బనువుభోజనముపెట్ట. A. 5. 53. వల్లబొమ్మన్నబోదెతానుల్లశముననే కనదిరక్కనియయాల యొగ్గవలచి. టి|| వల్లబొమ్మన్న, నిన్నువల్లనుపొమ్మంటె.

వల్లారము * n. s. Dried flesh, a dry rasher or steak. ఎండినమాంసము, కరకుట్టున్ను. D.

వల్లు plu. of వడి. విశ్రమములు. KP. 4. 46. ఎడనెడనుగవల్లదడబడకుండంగగురుతులు మదిబాదుకొలిపికొలిపి.

వల్లె, అనగామంచిది. OG.

వల్లె or వల్లెత్రాడు n. s. A noosed rope: a noose for catching cattle. పొయ్యెయెద్దునుకొమ్ములకువేసిపట్టుకొనేత్రాడు. D. అనగా, పాశము. వల్లెత్రాడుదాల్చు, వరుణుడు. D. P. 2. 205. వచ్చిమాయున్నపాలపెల్లవల్లెత్రెచుచండమునజుట్టుకొనినబోశిందులేక చరితచరణంబులునుబరాశున్నదృష్టిగలిగియుండితిమచటకాకవులకరణి. టి|| వల్లెత్రెచుచండమున, వల్లెత్రాడువేసిపట్టువలెనే.

వల్లెవాటు n. s. A scarf; a term for the upper garment, if gracefully arranged round the neck. సొగసుగావేసుకొన్నపుత్రరియము.

వల్వ or వలువ adv. Sweetly. The Root in A of the verb వలుచుట v. n. To smell, to love. A. 5. 152. శివశారఫలరశశౌరభ్యములగూడికూధ్వమౌతులుగడంబముగవలువ. టి|| వలువ, తరిమలింతుగాను. వల్వక without wishing.

వల్వంత n. s. Grief, sorrow. దుఃఖము, భేదము. HK. 3. 32. శరభధరణీతలమంతయుధారబోనివల్వంతలుజెందువేళ. See వలువంత.

వశ * n. s. The sister of a husband; a female elephant; a barren cow. ఆడువిడ్డ, ఆడుయేనుగ. D. గొడ్డాల.

వశము * n. s. Possession, custody, charge. Subjection, submission. Ability, authority, power, supremacy. ఆధీనత్వము, బిమ్మ. D. స్వాధీనము. అతనివశములోవున్నది it is in his charge or in his hands. ధనమువీధిబడినదైవవశంబుననుండుపోవుమూలనున్నదైన. శివారవశంబున carried by the wind, breeze-borne. ఆయింటినిరనవశముచేసుకొన్నాడు he took charge of the house. నన్నువశమరచుకోలేకపోయినాడు he was unable to get me into his hands. అధిపాకువశమా, అధిపావ

శాసనముదా is it in my power to do so? కాల
వశముచేత in the course of time, by the lapse
of time. నాకు ఆకలివశముకాకుండావున్నది I
cannot curb my appetite, I am excessively
hungry. DRS. 84. నాశ్రువశముననాకోరిన
ట్లు.

వశంవదము * adj. Submissive, obedient. విధేయ
మైన.

వశంవదము * n. s. A subject: he who is sub-
missive. విధేయుడు.

వశత్వము * n. s. Obedience, submissiveness. M.
XVI. 1. 226. కాలవశత్వమున by the course of
time.

వశాత్ or వశాత్తుగా adv. Through, by, in con-
sequence of, in subjection to, overpowered by.
గ్రహచారవశాత్తుగా through his bad luck. దై
వవశాత్ by the finger of God.

వశీ * n. s. A chaste sage; with subdued passions.
ఇంద్రియగ్రహముగలవాడు. Lalito. 2. 8. వశీ
మన్తధరాశనః. ib. 2. 93. బంధుశిష్యహితో వశీ.
R. 5. 148. నానానుధీ, వశీలంబవశరణ్యపాదక
మలద్వంద్వండు.

వశీకరణము * n. s. Overpowering, subduing, in-
veigling by charms, spells or drugs. స్వాధీన
ముచేసుకోవడము, వశ్యముచేసుకోవడము.

వశ్యము * adj. Dependant on, subject, overpowered.
స్వాధీనము, విధేయము.

వశ్యుడు * n. s. A dependant, he who is submis-
sive. విధేయుడు.

వశ్యురాలు * n. s. She who is submissive. విధేయ
రాలు.

వశి * n. s. The serum, or marrow, of the flesh.
వశ.

వశ n. s. Sweet flag: Acorus calamus. వచ. వశ
పాలు the root of this, macerated in milk as
pap, and given to an infant. చెక్కులుమీసినవశి
గారుశిశువు a babe so young that if you touch
his cheek it will exude pap.

వశంతము * n. s. Spring time. వశంతముకుతు. D.

వశంతము n. s. Water mixed with turmeric,
and lime powder; it is a bright scarlet wash.
యైర్రనీళ్లు, తునువునున్నముకలిపిననీళ్లు. వశంతము
లాడుట to fling scarlet water over each other
as a frolick in particular feasts. నేతవశంతము
లాడుట here it is applied to sprinkling melted
butter. పాలవశంతము flinging or splashing
milk over each other at merry makings.

వశంతకడిమి n. s. ఆనగాధూళికడంబవృక్షము. D.
వశంతకుసుమాకరము * n. s. Name of a particular
medicine. ఔషధవిశేషము.

వశంతగంధము * n. s. ఆనగా తుంగవృక్షము The
plant called Rottleria Tinctoria. Rox. 3. 827.

వశంతఘోషి * n. s. The vernal songster. i. e.
the Indian cuckoo. కోకిలము, కోవిల.

వశంతుడు * n. s. The god of spring, Vertumnus.

వశిత్ * adj. Residing in, remaining at, dwelling
in భండే, వాసిముచేసే. T. 4. 237. కారావశిదరి
వారా. Vasu. 1. 41. లలనాజనాపాంశవలనావశ
దశంక.

వశితి * n. s. A house, dwelling. Night. ఇల్లు, రా
త్రియున్న.

వశితి n. s. Living, convenience, commodious-
ness, comfort. వృత్తి, హాయి, సౌఖ్యము. అక్కడనీ
శ్లవశితిలేసండున as good water is not easily
procurable there. ఆయిల్లునిండావశితికాదు the
house is not very convenient. వాండ్లకుఆగ్రా
ముములోవశితులుచెప్పినాడు he granted them a
living in that village.

వశితిగావుండే adj. Convenient, commodious. హా
యిగావుండే. అక్కడనీకువశితిగావుంటేదిగు if
you find a suitable spot you may halt there.

వశది Error for వశివి. BD. 6. 923. ఒక్కొక్క లింగం
ముసెక్కోక్కువశిది. ib. 6. 49. గుడివశదియవేల్పు
వుడయండుజనుడు.

వశనము * n. s. Vest, robe, clothes, clothing. వ
శ్రుము. Lalito. 8. 16. Balram. 6. 25. Chenn.
3. 220.

వశినాధి or వశ్యనాధము n. s. Name of a certain
active poison: the poison root: the root of the
Aconite brought from Nepal.

వశిపోవుట v. n. To be controllable. స్వాధీనమవు
ట. వశిపోక, స్వాధీనపడక irresistibly, uncon-
trollably. Suca. 2. 202. వశిగాలివశినిల్వవశిపో
కబలితంపు, శరీరవెంటదూరియవేళరకనిగుడు, తు
ట్టెడనడలింతురవ్యంఠమునదాళకతులరోమిత్తని
ట్టట్టుపెనగు. Vencat Arya. 139. line 5. యావ
శువులుమూరుయ్యాద్రాద్దులేవంచునడుగువారికిచ్చు
నవియుచెప్పి, వశిపోకనెవరైనవాడుచేసినదీర్చియు
భయత్రులనుగూర్చునుకటితరవి.

వశిమరుట v. n. To fade or fail, lit. its power be-
ing lost. లేజముచెడుట, రంజనచెడుట. DRU.
1146. వెశవజ్రముననెత్తివేస్తేవేయటయు, వశ

యరివాదుర్వివశిమాలినచ్చె. Kadri. 46. line 20.
శుశిర్మి శుండులపాటిచేమాంబువశిమరిచెనుటలవా
డిందియిల్లుడు. DRY. 1828. పెక్కాయుధంబులపె
క్కుబాణములవశిమరనేయంగవసుధగంపింతు, వెశ
బారుతనవారిచెరవకుండనురు.

వశము, అనగామరులు. OG.

వశము n. s. for వశము. D.

వశలా or వశలాకర n. s. A tenon, or piece of
wood, joined on to another. కొయ్యకుఅతుకువే
శేకొయ్య. D.

వసి n. s. A spike, a wooden pin. కొయ్యమేకు.
Chandra Bhanu Cha. 2. 29. భల్లూకర్లజంబులు
గల్లురుకుదెశలవసులూర్దనియమించియు. Paidim.
2. 118. వసులజిక్కుకురంగవిశిరములను.

వసించుట or వసియుచుట v. n. To dwell, reside,
lodge. To be, remain. ఉండుట. D. UR. 6. 158.
N. 9. 370.

వసిగొనుట To trust? అనగావిశ్వసించుటఅనితోచి
నది. BD. 4. 1427. పాయకతాకుశ్రుభులుదీపింతు,
వసిగొనివారికివాంఛితార్థంబు, లాశగుచు. ib. 6.
1796. వసిగొనివారియుదేవతలునెత్తంగ, వెశనా
పిరేయకువినిహితకూము.

వసిగోడ or వసులగోడ n. s. A wall in which
stakes are fixed. లోతులకొయ్యలువేసిపెట్టినగో
డ. Suca. 1. 63. వసులగోడలనైనవసుధనిచ్చెనలే
కయ్యక నేరనిదేయియైలాది.

వసిలిపోవుట v. n. To slip out, or be dislocated.
తొలిగిపోవుట.

వసివాడుట v. n. To fade slightly, to lose it's first
brilliancy. కనుగొందుట. UR. 4. 296. వసివాడు
విన్నియడుగులతో. Suca. 1. 144. వసివాడినముద్దు
మొగంబు. Pariz. 4. 25. బెడిదమగునెండసోకున
దొడిమలువసివాడిననలుదొరగలతలనెల్లదవనదేవ
తమేనకాబాడమనలేకమృజెమలుబాట్టులనంగ.

వసివాడులు or వసివాళ్లు n. s. plu. Paleness, slight
fading. కనుగొందులు. D. Navan. 105. ముసుకు
డగ్గరదిగివిముగుడచందమున, వసివాళ్లువాడుచువద
నంబువంది, కాటుకకన్నీరుకడగోరదిద్ది.

వసిష్ఠుడు * n. s. The name of a celebrated her-
mit. బ్రహ్మచూడశిశ్నుతుడు. D.

వసు or వసువు * n. s. Wealth, riches. A gem, a
jewel. A ray of light. A kind of demi-god.
Water. ధనము, రత్నము, కిరణము, జలము, విశ్వం
గాదేవతలలోనుకడు. R. 1. 129. విరహిణీజనంబు

వీడెపోసుల్పించువసులమూటయిట్టివానిబట్టిదగలు
దీర్తమనుచు తొగరేనిహంతురుగరిసౌధశృంగన
లిసముఖులు. వసుధారాశ్రంభము a pillar out of
which a fountain gushes.

వసుంధర or వసుగర్భ * n. s. The earth. భూమి.
D.

వసుదేవుడు * n. s. The father of Krishna. కృష్ణ
నిరంత్రి.

వసుధ or వసుమతి * n. s. The earth. భూమి. D.

వసులపాతర n. s. A sort of fighting cock. తుకవి
ధమైనవందెల్లకోడిపుంజు. H. 3. 268. కత్తులపా
దిసింహగారివేశాళుండు, వసులపాతరపాదరశ
శుటము.

వసులుట v. n. To slip out, be dislocated. తొలు
గుట.

వసువులు * n. s. అనగాఅద్వవసువులు. D.

వస్త్రీ * n. s. The abdomen, or lower part of the
belly. The ends of a cloth. పాత్రికడుపు, బట్ట
మొడటిబద్దెయ్య. D.

వస్తు plu. వస్తులు * n. s. Thing, article, matter,
substance. దినసు, శీరకు. D. KP. 6. 126. యిం
దున్నట్టినాశిర్వ వస్తులునీకిచ్చినిధారపూశి. శిరవ
స్తు the supreme being; providence, God.

వస్తురః * vulgarly వస్తుతా adv. In fine, in fact,
in reality, essentially, substantially. రత్నరః.

వస్తువ or వస్తువు * n. s. Thing, article, matter,
substance. దినస్సు, శీరకు. D. Vema. 3. అట్టి
పురుషుడుమనముననిట్టిదనుచు చెప్పరానట్టివస్తువు
జేరు. ib. 61. జీవపోక ముందెజీవవస్తువులిచ్చి, జీవు
నిలుతువలయు, జీవముగను, జీవతొలగువెనుక జీవవ
స్తువులే.

వస్త్రీము * n. s. Cloth, clothes, raiment. చేలము, బ
ట్ట, కట్టువస్త్రీముతోనన్నుతెచ్చినారు they brought
me in my shirt, they brought me just as I was.
అన్నవస్త్రీములు food and raiment. వస్త్రీకాహి
రముచేసుట or వస్త్రీగాళిరముచేసుట to strain
a powder through a dry cloth. వస్త్రీభేదకుడు,
అనగాబట్టులుకుట్టేవాడు. D.

వహి n. s. Manner, mode, fashion. Celebrity, re-
putation. రీతి. OG. ఘనత, చేరు. Bhanumad. 4.
29. యావహిచినదినమర్చనగావింజు. IIa. 4. 60.
యేమనిజల్లునాచెలియ యేవహినుండును యెట్లు
లెంచునా. Bhanumad. 2. 225. వ్యగములనీరీతి

సోగకంట మొసరింతుననిదెల్పు నహివాలుకొనగద
ల్ప. L. 1. 66. మహిమిదనెల్లధర్మద్రావిశాఖ్యవ
హికెక్ గాధర్మవాణిజ్యశరణి. Lavanya. 35. ర
హిమించు నహిగాంతురవికతో ఝల్లనికొనుల్లి చె
మరించుకళ్ళతోడ.

వహి n. s. A book, an account book. దత్తరము. D.

వహించుట or వహించుట v. a. To bear, sup-
port, or sustain, assume, undertake. అతసుయా
శ్రుతిష్ఠనువహించినాడు he gained this repute.
నామిదకార్యమును వహించినాడు he enter-
tained ill-will against me. ముద్దురమునువహిం
చుట to put on obstinacy. తమహిమనుశిరసావ
హించినాను I have the honor to acknowledge
your letter.

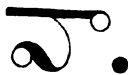
వహిత్రము * n. s. A raft, a float, a vessel. నౌకా
భేదము. SC. BD. 2. 509. ib. 4. 113.

వహ్ని * n. s. Fire, the god of fire. అగ్ని. D.

వహ్నికుండలము * n. s. A name of the female
pudendum or vulva. Bagala. 13. 7. See అగ్ని
పురము.

వక్షము or వక్షస్సు * n. s. The breast, bosom, or
chest. రొమ్ము. D.

వక్షోజము or వక్షోరుహము * n. s. The female
breast or pap. శ్రీనము. D. వక్షోజయుగము a
pair of breasts.

వా n. s. The mouth, the face. సోరు. వాచద్విన
వాడు a dumb animal. i. e. a mere fool. A. 6.
12. శగముదుమ్మనబూడిదిగిరింతవామూయ పెరిగి
ననూతిపాతరహరియల. టీ||వామూయ, పెరిగినవిగ
రింతగడ్డిముఖమల్లామూయ పెరిగిన.

వాంచుట v. a. To bow down, to decline, to bend.
వంగజేసుట, వంచుట. D. G. 1. 277. మొంగంబు
వాంచి. Radha Madh. 1. 60. మునిమనినగత్రతో
మోమువాంచు. T. 2. 163.

వాంఛ * n. s. Wish, desire, love, attachment.
ఇచ్ఛ. D.

వాంఛించుట * v. a. To desire, long for, wish,
fancy, like. ఇచ్ఛించుట.

వాండు (The third person plural of వాడు he)
they, those people. వాండ్లు.

వాంతము * adj. Vomited. బైలువెల్లినది. D.

వాంతి * n. s. Vomiting. కళ్ళదము, అసగాబైలు
వెల్లదము. D. వాంతిఛాంతి vomiting and purg-
ing; usually called the cholera.

వాంశికుడు * n. s. A flute-player, a piper. పిల్లన
క్రోవియూడేవాడు. D.

వాక n. s. A river, a stream. యేరు, నది. D. Pariz.

4. 49. చదలువాక సీలజలకమానీ. Ila. 3. 127. శ్రు
వహించెవిరిలే నెవాకయనగ. వరికివాక దొరకుమూ
క what avails a crop without a stream? what
avails a chief without a troop?

వాకట్టు n. s. Gagging. సోరు తెరవకుండాచేయద
ము. Pal. 93. వాకట్టుమరకట్టువణికెడుకట్టు. R.
2. 28. వాకట్టుకట్టింపినెల్లతెంచి. BD. 5. 681.
కుక్కలవాకట్టుక్రొంకినారశము. S. 3. 19. బట్టు
వాకట్టువనిల పాముకూన.

వాకట్టుట v. a. To gag. సోరె తెరవకుండాచేసుట.
L. 7. 72. వాకట్టిరివాశవశ్రముఖాదితేయుల.
HN. 5. 158. కుక్కలవాకట్టిస్తపావరోధగృహ
ధాగంబుల్ శ్రవేశించి.

వాకర n. s. Retching to vomit. ఓకిరింత.

వాకర్వీకాయ n. s. The tree Carissa Carandas;
the fruit is edible. పెద్దకలివికాయ. H. 4. 169.
లేకరక్తాయయు వాకర్వీకాయయు చిరినెల్లకాయ
యుచిల్లకాయ.

వాకిటిలంకలు n. s. plu. Porters, door-keepers.
ద్వారపాలకులు. D.

వాకిలి n. s. plu. వాకిండ్లు, వాకిళ్లు or వాకిళుల్ Gen.
వాకిటి Loc. వాకిట A door, a door way. రలవా
కిలి the entrance into a house, the gate way.
ద్వారము D. N. 9. 293. అదిగోకృష్ణుడువచ్చెన
ననెంతచిరుదైన, వదలివత్తురురలవాకిళులకు. వాకిలి
రలుపు the house door. వాకిటవుండు stop at
the door.

వాకు or వాక్తు n. s. Speech, speaking. మాట. D.
TUR. 8. 30. కీరపోతకంబులదలువాకుమాటలకు
బాక్తుచునంతలబట్టదారుడు. Vema. 1314. పా
లవంటివారుచున్ను పెట్టెడువారు, వాకెరుగరుకాదు
వారు. సోవాక్తాయకర్తంబుల by mind, word,
limbs or act. వాగ్దత్తము a promise. వాక్యహాయ
ము interest, recommendation. వాక్యటు త్వము
power of speech, eloquence.

వాకుడు or వాకుడుచెట్టు D. A sort of prickly nightshade (*Solanum Jacquini*) కంటకారిక the seed of which when dried and reduced to powder is used as a medicinal snuff.

వాకొనుట v. a. To tell, say, utter. (peculiar to poetry.) చెప్పట. P. 1. 698. తరుచోకయించుకే నిమిరధానమిడకావలిలాభకార్యముల్ జెరుచునరా తిహితెడనేయకవాకొనుమర్మకర్మముల్, కురు చలబట్టజూచుతగుల్పినచోటనకీడు జేయుమేల్చ రచునయారెరాజుచెడుమంత్రివిజ్ఞలరాశిముండుడే. టి|| వాకొను, చెప్పను. N. 9. 157. వారివిహారము తోలుట వాంఛనించెను చేరరాగదే వారిజమిత్ర పుత్రియనివాగనిపిల్విన. చెప్పిలంచెటప్పటికి.

వాక్పతి * n. s. 'Lord of వాక్ or Saraswati.' A name of *Bramha* or of the planet *Jupiter*. బ్రహ్మ, బృహస్పతియు. D.

వాక్యము * n. s. A sentence, a line of verse. A rule, or aphorism. Speech. (In astronomy.) The process for astronomical computations. ముచ్చట, అనగాకర్మకర్మక్రియాశంఖంధముగల మాట. D. శుదశిమూహము.

వాక్రచ్చుట v. a. To say, utter. చెప్పట. D. R. 784. శరణార్థిజమాయనియొక్క మాటువాక్రచ్చిన ఓమ్మటకాలుపుకోలుదృఢంబుగగాతుగాని.HD. 1. 2201. ధృతినిల్పియెట్లువర్తింతునవచ్చునచ్చునే సారాదివాక్రచ్చినిస్తుచిచ్చులోబడుమని చెలగివీడ్చుట. M. XII. 1. 427. కలిశలేకుండెనిట్టల ఘుగుంబులు వాక్రచ్చిమాయంత వారలిట్లుగొని యాడ. L. 7. 105. ఒకమాటవాక్రచ్చియడిగెదనం దించివేసి, నికుపార్యయినాన. ib. 3. 105. గారా పుశంకరిగలుగమనునకుస్థిరమతుత్రస్య గతినాన్ద్రియనుచు వరవేదవాక్యముల్ వాక్రచ్చుచుండు. M. XIII. 2. 179. వనితలనుశ్చేష్టితములువాక్రచ్చంక. Charitr. 442. ఈశునతైనవాక్రచ్చబాగడంకవశముగాదనిన.

వాక్సరణి * n. s. The course of conversation. వాక్సరణి.

వాగడుపు n. s. A swollen belly. వాదినకడుపు. S. 3. 37. బీదనరాలతో బెరుగువాగడుపులోబల్లనల్లడలండుద్రుల్లితడగ.

వాగర or వాగర n. s. A painting brush. తూలిక.

వాగరా n. s. The channel, or water course by which the water comes into a reservoir. చెరువుకనిట్లునచ్చేకాలవఅనితోచినది.

వాగర n. s. The sea-side or shore. శముద్రతీరము.

వాగళ్లము n. s. The circle round a thrashing floor. కల్లముచుట్టున్న. D.

వాగు n. s. A water course, a hollow or breach such as that formed by a torrent. కొండనుంచి వచ్చినకాలువ. D. M. 111. 4. 443. కొలకులవాగులకానదుల. Bhaacara §. 45. వాగులకావరుడతెన్నియువచ్చిననిరునిప్పునేయమనిమైన గండితెగిసట్టితటాకములానభాగ్తరా.

వాగుట v. n. To sound, ring, or emit sound, to talk or chatter. మోగుట, అక్కరలేనిమాటలాడుట.

వాగుర * n. s. A net, snare, noose, toils or nets for deer. ఊరి, పలయున్న. D. R. 5. 100. Pariz. 5. 97.

వాగురికుడు * n. s. A hunter, a deer chaser. తరులువలలచేతబింబేవాడు. D. G. 1. 112.

వాగ n. s. The rein of a bridle. A painting brush. గుర్రపుకల్లమునుతగించేది. D. చిత్రరతు వ్రాసేహాలికయున్న. M. IV. 4. 172. తురగంబులవాగలుబట్టియెత్తి. N. 10. 15. రెక్కలలేజకానడిపించెత్తజుడు, మునాకుండడట్టింపుచు, వలచేవాగబిగించి. H. 3. 7. క్యోమలకలిల, వర్ణములు గూర్చిచిత్వలవాగలునిచి, చిత్రరతువ్రాయుగల్గలో చిత్రఘనుడు.

వాగర n. s. A painting brush. తూలిక.

వాగ్దాలము n. s. A mass of words, loquacity. వాగ్విశరము, శబ్దరయము.

వాగ్దేవత or వాగ్దేవి * n. s. The goddess of speech. శిరశ్చరీరేది.

వాగ్ధాటి * n. s. Readiness of speaking. వాగ్ధరి.

వాగ్ధంధనము * n. s. Silencing, stopping any one's speech. సోరుమూయించడము. Amurugam. ప్రీతార్తావిదధాదిదాడిమఫలవ్యాజేనవాగ్ధంధనం.

వాగ్ధవ * n. s. A name of Saraswati. శిరశ్చరీరేది.

వాగ్ధి * n. s. A man of eloquence, he who is talkative, or talks much. నలుగురిలోనిర్భయముగామాట్లాడేవాడు, మాటకారి. D.

వాగ్ధ్యాలము Error for వాగ్ధ్యాలము.

వాగ్ధ్యదము * n. s. A verbal dispute or altercation, an argument. వాక్లహము.

వాజ్ఞయి * n. s. A name of Saraswati. శరస్వతి.

వాబ్బులము * n. s. Deposition, oral statement (from *vāc*, mouth, and *mūlam*, origin.) వాచాచెప్పినది, వాచాచెప్పినదాన్ని వ్రాసినది. వాబ్బులము వ్రాయించుట v. n. To depose in writing. వాబ్బులము వ్రాసుకొనుట To take down a man's words.

వాబ్బులముగా adv. Orally, by word of mouth. సోటిమాటగా.

వాచయముడు * n. s. A sage or prophet. ముసీశ్వరుడు. D.

వాచకము * n. s. A word, a significant sound. శ్రోశీతవాది. SO. (vulgarily,) fluency in reading. పడిగాచదివేశక్తి.

వాచద్దిన See వా.

వాచరచుట v. a. Lit: To beat the mouth. To beg alms. Indian beggars, or complainants, often slap their open mouth with the open hand in wailing, to attract attention. దీనవృత్తిని యాచించుట. D. సోటిమీద మొత్తుకొనుట. Dab. 175. మిథ్యాగృహిక పెండ్లి మేరకు రానున్నవాచరచియచ్చొట్టనున్న. వాచరచిన, మొత్తుకొనేటప్పటికి. BD. 5. 1050. నాత్రోవకడ్డంబునిలిచివాచరచకనిలునిలుండనుచు. వాచరువక, మొత్తుకోకుండా.

వాచవి n. s. Taste or flavour to the mouth. సోటిరుచి. D. సోటిరుచి. Bhalira. 13. కోవలవాచవిగొననిచినురు. G. 7. 6. కోకిలపిక్కులవాచవిచంట. R. 5. 253. కద్రువకాన్నువాచపులుగావిహరించి, అనగాపాముల సోటికిరుచిగావుండేటట్టుగాశించరించి. Sar. D. 556. భూవరకుమారునకువాచవిగానిధ్వవరుడుద్రావింది.

వాచా * adv. Orally, verbally, viva voce, by word of mouth. ఆయనవాచావిన్నాను I learnt it from his own lips. సోటినుండా.

వాచాటుడు * n. s. A talkative man, who talks idly, or blamably. వాసుమోతు, పేలేవాడు. A. 4. 43. వాచాలగుజరతపనితలు some talkative old women.

వాచారుట v. n. To lament. చలించుట, శ్రలాపించుట. Satya. 3. 93. మరియువేవేలగరితలుమానవతులుస్వామినగరునగలరైనవారిలోన నెవ్వతెడలంబకయ్యయోగవ్వయైన శత్యతలపోసిచాలవాచారనేల.

వాచాలము * adj. Chattering, talkative, gabbling, talking much. ప్రేలే, వాగ్, పనికిమాలిన మాటలాడే. Pariz. 3. 91. చూశుటై సుకచక్తి వాపికాజలజాతజాలవాచాలమాంశప్రజంబు Padma. 7. 31. నిజార సౌమ్యగానవాచాలము నారదాదిమునిశిష్యులముహూమతైలము. R. 7. 141. శుక్తికలకంఠసవీననాద వాచాలముగాంచె నంతరఘుచంద్రుడువేలనువేలతైలము.

వాచాలత or వాచాలత్వము * n. s. Talkativeness, readiness or fluency of speech, tattling. వేలడము, వాగడము, తరుచుగామాటలాడడము. N. 2. 409. స్త్రీలనునన్నరాదుగలచిత్తలటంచు జనంబులెల్లవాచాలతచూశునాతులుకుశత్యమటంచును. G. 7. 10. రాజిల్లలువాచాలత్వముజూపె.

వాచాలుడు or వాచాలకుడు * n. s. A talkative man, a tattler. A ready speaker. మాటకారి. Dixa Bodha. page 118. వాచాలులైమీదవారలక్రమము.

వాచికము * n. s. News, intelligence, tidings. చెప్పిచుంపించినవర్తమానము. D. చెప్పిచుంపించేమాట. Vasu. 5. 80. కాంచనశుక్రికావళుగొతుకునూచకవాచికంబువ్రాయించి శిష్యుడేశవసుధేశులకంపిస. టీ|| వాచికము, శుండేశవాక్కును.

వాచుట v. n. To swell. To pine, long, be eager. (The Hindus like the Musulmans imagine the face and the legs to swell with desire or want.) వాడుకూటికి వాచియున్నాడు he is perishing for want of food. మేముదానికివాచినవాండ్లముకాము I am not pining for it. I do not care for it. Vish. 6. 100. మేమునైతముకావాచినవారియట్లగరువంబున గన్నెనుచుంటి మవిభు. సైప్పిచేతలావౌట, చేతురించుట. D.

వాచుట v. a. A colloquial contraction for వాయిచుట To sound a trumpet.

వాచూరు n. s. The eaves of a house. యింటిచూరుచివర, ముంజూరు. D. వాచూరుకుట్టెయింటిముంజూరుమూసేది. D.

వాచెరుచుట v. a. To tempt, corrupt, seduce. బుద్ధిచెరుచుట.

వాచేరబట్టి past. p|| Putting it to the mouth. సోటిదగ్గర పెట్టి. Sar. D. 556. అతిథులకైదాచియొగినపాలు, వాచేరబట్టిభూవరకుమారునకు వాచవిగానిధ్వవరుడుద్రావింది.

వాచ్యము * adj. Vile, contemptible, low, out-cast. Fit or proper to be spoken or said. In grammar, the voice or mood of a verb. కర్త వాచ్యం the active voice; కర్తృవాచ్యం the passive voice. W. నింజ్యము, హీనము, వత్తుం యోగ్య. SO.

వాజ for ఓజ n. s. Counsel, wisdom, good sense. యోజన. Sar. D. 92. ఆదరిపాటున సైంటిసరిగి తివేనిముదిరనిన్ని తీంచిమోహించగలదు, వాజగా దనినిపుకబ్బితివేని. రాజతో చెప్పివైరమునఁఘటించు. Balrama. 1. 234. యాజాతతమెరుంగమ, వాజామాతృబారు వాకంబుల హల్వాజారుదైనయిం ద్రునికేజీనమిట్టికనులకివ్వలెగునె. See ఓజ.

వాజపేయము * n. s. A particular sacrifice. యజ్ఞ ఫేదము.

వాజి * n. s. A horse, a stallion. A bird. An arrow. గుర్రము, జుషీ, బాణమున్ను. SC.

వాజింధ * n. s. The name of a plant. *Physalis flexuosa* పెన్నేరు.

వాటము n. s. Convenience. The slope of the ground, a roof &c., which allows the water to flow off. అనుకూలము. D. వల్ల, ఏటవాలుగావుండడము. వాటపడుట to be expert or accustomed, to be convenient. బిత్తపడుట, వల్లగావుండుట. యాకనిలోనిండావాటపడ్డవాడు he is expert in this business. యిట్లుడులేవడమునకువాటపడలేదు it was not practicable to obtain this. Surabha. 1. 63. వాటంబునైననివాలారుకొనగోళ్లు కాంతనాచెళ్లులగాడకున్ను.

వాటము * n. s. A road, way, a street. A garden, the site of a house or building. మార్గము, తోటయు. వాడకట్టు. D. ప్రదేశము. యజ్ఞవాటము the spot where sacrifice is made.

వాటము or వాటపు adj. Handsome, pretty. అందమైన. Vish. 8. 108. వాటమునైననున్నగులు. T. 2. 14. వాటంపైతగుకొటక్రిందవనివాస్తవ్యయమా ఫేయముం. ట్టి వాటంపై. సాగనై. Vasu. 2. 101. వనితకుచాద్రులంబాడమ వాటపుపొక్కిలినిండియుచ్చి.

వాటి or వాటిక * n. s. A garden plot, or orchard. తోట. D. Place, site of a house or building. ప్రదేశము, స్థలము. Ananda 6. 24. కామకల్పకవాటింక, తదానంతానవాటికాం, సారిజాతశ్యవాటింక, కడంబరవాటికాం. Ila. 3. 148. తర

నుగుణశీటిదివ్యపాండర్యవాటి. స్నానవాటిక a bath. చండాలవాటిక the abode of pariahs. Bilh. 3. 25. బహురంజైసత్తశానవాటిముఖమూలకంతుకక. Vasu. 4. 6. హేళిహస్తాలయవాటింజనురు. Vish. 2. 218. వగ్గించెనాళిజనాశ్చశయైదద్యనవాటి కానయములాలీలావిసాదంబులక. Bhanu. 3. 216. మజ్జనంబాడితస్తీరవాటిసనాధకశడకాంబ్రనాధక.

వాటించుట for పాటించుట v. a. To observe, to make, do, indulge. ఆచరించుట, చేసుట. Vish. 4. 143. కలవారిమొదలురాగ్రహమువాటించక. M. IV. 2. 31. కుసుమబాణిబాణముకగూడదైదుగరగనేరుపువాటించికరువుగట్టి. ib. IX. 2. 88. కమలనాభవాక్యవృత్తివాటించక వాడిసూదిమోపినం త్రైనయర్వియ్యాసాశునకటి. Dab. 26. కంచమస్వరరాగభసలివాటించి కాంచనాంచితగాత్రిగానంబునైయ.

వాటిల్లుట v. n. To happen, occur, chance, befall. సంభవించుట, సంప్రాప్తమవుట. M. XII. 3. 322. బ్రహ్మహత్యవాటిల్లిన. ib. XIII. 2. 238. అనఘవిషమమైనయట్టికార్యంబువాటిలినజూచి. N. 5. 187. ఎల్లరకుసంతోషంబువాటిల్లగక. BD. 4. 672. భక్తియభయమునువాటిల్లుగాక. Calahasti. 4. 168. నాథావములోనసందియమువాటిలె. HK. 167. శస్త్రాదంబువాటిల్లనేర్చునవాటించినిజాంకశీతమునపెంపొందండగకజేర్చి M. XV. 2. 185. కురువుద్ధనకట్టచాపువాటిల్లె.

వాటు n. s. A blow, stroke. A mode, manner, way, fashion. Convenience. చెట్టు, విగ్గము, రీతి, వల్ల. కత్తివాటు an incision or cut. S. 3. 293. తన్నుడిజంబెపువాటుగాగమై మన్వపునీలపుంశరులమర్చినతెక్కుననక్కడక్కడక. L. 7. 77. మాయయామాటకుమారుత్తరంబు వాయెత్తగాలేక వాటుదప్పినను, బోహయన్నట్లు. BD. 3. 1510. ఆరాలవాట్లురుచ్చినదాకసెచ్చి.

వాటుగాలు n. s. A game-leg, a leg that has a convulsive twitch in walking. నడవడములోకుక్కవాటుగాపొచ్చేకాలు. HK. 4. 143. వాటుగాలుసురోలువంటినడుము. HD. 2. 1087. వాటుగాలుసురోలువతమన్ననడుము. S. 2. 20. వాటుగాలనరాదుచేటుదెచ్చు. వాటుగాలువేసుకొంటూవచ్చినాడు he came twitching along, or limping.

చాటురాలు n. s. Pebbles for flinging, sling-stones. రువ్వడమనకు తగిన రాళ్లు. Chenna. BP. 3. 319. ముల్లులైయు చాటురాలినుము కొంకియు నకు రలూల్లు మూదియు. BD. 5. 680. ఓలుకుల మూడిదె యనుచాటురాలుకు క్కలవాకట్టుకొంకినారశము.

చాడ for ఓడ n. s. A ship. నౌక.

చాడ or **చాడకట్టు** n. s. A street, a range of houses. వీధి. D. పరిమళము. H. 1. 138. చాడచాడెరిగినవ న్నెడరుగు. S. 3. 18. చాడకుకుగయూరి చారలల సెప్పి. B. X. 189. యేతకుంబుల నైనయె లుమిందనింకింబవల్ల వీజనములవాడబుడె. Vema. 173. చాడకురికితిట్టువలదన్నమొర బెట్టు, ముందు మొగదిట్టుమునుకు బెట్టు, గడుసురాలు మొగనిగం జు బెట్టుచ్చురా. చాడకురికి, వీధికి. ABA. 3. 29. పరిమళవీధుఁ చాడయంచనదగు.

చాడం n. s. A boat man, a skipper. The beams of a boat. చాడవాడు, దోనెకులోతట్టువేసేదూలము.

చాడగన్నేరు n. s. A certain fragrant plant, called Oleander or Nerium odorum. కరవీరవృక్షము. D.

చాడమొక్క n. s. A small long snouted lank fish. మర్చిఫెడము.

చాడవదినె n. s. అనగాంజ, వేశ్య. Vema. 1689. చాడవదినె కేలవావివర్తనములు, చాడిగానికేలవాదముద్ధిమాధమకుల కేలముడముతోజ్ఞానము.

చాడి n. s. Sharpness of weapons or instruments. ఆయుధాదులకరుకు. D. Padma. 3. 11. కాము బాగుములకునిరుదిక్కులనువాడి బెరసెగాక.

చాడి adj. Sharp. కరుకు, తీక్షణము. BD. 5. 1435. సుజ్ఞానమనుచాడినురియచేబట్టి.

చాడిక or **చాడికె** n. s. Practice, habit, custom. సాధారణప్రసిద్ధి. పనిచేడదము. D. ఆభ్యాసము, ఆలవాటు. చాడికులెచ్చుట to use, to make use of.

చాడిక adj. Customary, usual, habitual. ఆలవాటుగావుండె.

చాడికగా adv. Usually, commonly. ఆలవాటుగా.

చాడికడుడు v. n. To be accustomed. ఆలవాటు పడుట. యాపనిలోచాడికపడ్డవాండ్లు persons accustomed to this business.

చాడికవాండ్లు n. s. plu. Customers. చాడికగావచ్చేవాండ్లు.

చాడికె See చాడిక.

చాడు (pro. The third person masculine singular.)

He, that man. Gen. చాడి or చాని his. Dative చాడికి or చానికి to him. plu. వారు, వాండ్లు, వారలు or చాలు they. వారువారు తమతమముండ్లకుపోయినారు they all went to their respective houses. చాడికివాడె he himself. చాడికివారే they themselves. Added to the inflexion of a noun; యింటివాడు the owner of the house, the house owner. గుర్రపువాడు a horsekeeper. రావిపాటివాండ్లు the people of the Rāvipati family. తప్పెటవాడు he of the drum: the drummer. అక్కడివాండ్లు the people of that place. చాడునాచాడు he is a man of mine, he is my kinsman, my relation. అతనివాండ్లు his relations, his friends, his people. Added to some present participles. పోయేవాడు the man who goes. పాడేవాడు he who sings: the singer. ఆడేవాండ్లు they who play: players; చెళ్లేవాడా Oh passer-by! (the common cry of beggars.) Added to adjectives, it is translated thus మంచివాడు a good man. చెడ్డవాడు a bad man. ముసలివాడు an old man. చిన్నవాడు a young man. పెద్దవాండ్లు old folks. చిన్నవాండ్లు young folks.

చాడుట v. n. To wither, or fade. చ్ఛానమవుట. T. 3. 144. ఆయోనిధరమున నాననాబ్జముచాడ.

చాడుట or **చాడుకొనుట** v. a. To use, to make use of, to speak, to talk. v. n. To be generally talked, or spoken of. పనిచరుచుకొనుట. D. చినియోగచరుచుట, వదంబగా చెప్పకొనుట. వాండ్లి మాటలనుచాడినారా did they use these words? వ్యాజ్యమాడబోతాడనివాడుకొంటారు they commonly say that he is going to law.

చాడుబారుట v. n. To fade. చ్ఛానమవుట, కంఠుట. UR. 4. 287. లవలీడశములల్లునవలైనచెక్కులుచాడుబారగముద్దులాడియాడి.

చాడెలు (This is the Anuk. of చనతి thus) వనతి చాడెలు house and home. lit: his living.

చాణి * n. s. Voice, speech, sound. Name of the goddess of speech. శరశ్రవతి, వాక్కు. D. ఆకాశచాణి or గగనచాణి a voice from heaven, a voice heard from the sky.

చాణిజ్యము * n. s. Traffic, trade, commerce. క్రయవిక్రయముచేసేవెళ్ళవృత్తి.

వాణిని * n. s. An actress, a dancer, a public singer. నాట్యముచేసేస్త్రీ, మదింబినస్త్రీయు. D. వాణీశుడు * n. s. Bramha, as husband of Saraswati. బ్రహ్మదేవుడు.

వాణ్ని (for వాడను compounded of వాడు man, and నేను I.) జీవనము లేనివాణ్ని I am without employ. నేనువీడవాణ్ని I am very poor.

వాణ్ని The accusative of వాడు. "Him."

వార Loc. of the word వాయి The mouth. మీరు వచ్చేదాకామాకువారతడిలేదు we were in terror until your arrival.

వార n. s. A burning, a brand, the actual cautery; also the mark which it produces. కాలినలోహముతోరోగమువచ్చినచు వ్యాసులనుకాల్చడము.

వారము * n. s. Air, wind. Rheumatism, gout, inflammation of the joints. వాయువు. D.

వారపోతము * n. s. An infant breeze, or gentle gale. పిల్ల గాలి.

వారపోధము * n. s. The Palasa tree. Butea frondosa. మోడుగుచెట్టు, కింశుకము. D.

వారప్రమి * n. s. A swift antelope. గాలికియెడురుగానడిచేమృగము. D.

వారవేసుట v. a. To put in the mouth. To fire, to burn with an iron or apply as the actual cautery. కాలినలోహముతోరోగముగలచు వ్యాదులనుకాల్చుట. నాయింటినివాడువారవేసుకొన్నాడు he devoured my house. i. e. he seized my property.

వారసారధి * n. s. A name of Agni, or fire. అగ్నిహోత్రుడు.

వాతా? * n. s. A serpent. శేర్పము. Pariz. 2. 108.

వాలి infl. of వాయి. వాలికాసులు n. s. plu. Hush-money, a bribe. లంచము. వాలివియ్యము n. s. A few grains of rice put in the mouth of the dead person when lying on the funeral pile. పినుగసూటవేసేతండులములు.

వాతూలము * n. s. A whirlwind, a gale, a hurricane. శుడిగాలి. Swa. pre. 3. ప్రచండవాతూలహరిణింపునొడతోడి.

వాలెర n. s. The lower lip, lit: the screen of the mouth. పెదవి, అధరోద్ధము. D.

వార్య * n. s. A whirlwind, or hurricane. శుడిగాలి. D. వాతూలము.

వాత్సల్యము or వాత్సల్యత * n. s. Affection, love, fondness. విశ్వసము. పుత్రవాత్సల్యము paternal kindness.

వాదనము * n. s. Sound, sounding; beating. వీణాదిధ్వని, వాయింపుడము.

వాదము * n. s. Dispute, discussion, contention. జనాసౌస్యస్యకలహము.

వాదము * n. s. Alchemy. రసీవాదము. వాదభ్రష్టః వైద్యశ్రేష్ఠః he who fails in alchemy becomes an excellent doctor. P. pref. 15. బధిరుబలదరిద్రునిగతివాదిచిగిదికనకకారుచాక్షున.టీ॥ వాదితగిది, అసగారశివాదివలెను.

వాదర n. s. The edge of a sword. ఖడ్గధార.

వాచి * n. s. A speaker. A plaintiff, or complainant. చెప్పేవాడు, వ్యాజ్యములేచినవాడు. ప్రతివాది a defendant. కార్యవాది he who looks to the main point alone. Vema. 3. 96. కార్యవాదికేలకడుచలంబు.

వాదించుట * v. a. To argue, debate, dispute, discuss. కలహమాడుట. Sar. D. 194.

వాదిత్రము * n. s. A musical instrument. నాల్లు విధములవాద్యము, ఆవాద్యములధ్వనియు. D. B. X. 245. R. 1. 143.

వాదు n. s. Dispute, contention, fighting. కలహము, యద్ధము. Vijaya. 1. 77. ఊడుకబోలుశంఖమునాచూగళిలేఖశరాశంబులవాడుకుబట్టుకస్పృకులవైఖరి, వంకలదీచునౌకటాక్షోదయలిలసాయకశమూహములవిషమాస్త్రుగల్గుబోయేదోరసాటియున్నదునికెన్నవీరవిలాసశంకుడక. Sumati. 1. స్త్రీలయెడవాదులిడకుము. Ila. 4. 72. వలదన్నబోలుదునెవాడుకుదీయక. వారుడుగుట, అసగాజగడముమానుకొనుట. S. 3. 412. మునుగజాస్యనితోవాడుడుగకయెసర్పినపిట్టుట.

వాదుసేయుట v. n. To dispute, to contend. వివాదమాడుట, పోరుచేసుట.

వారోడు n. s. అసగామాటతోడు. Charu Chandrod. 4. 35. వాదోదైసమకాంగనామణుల, విల్వంగాకచక్రేణికా, వైదోదైసమదాళిగిరిచెలికజ్జకజేర్చగానెక్కడుక.

వాద్యము * n. s. Any musical instrument. మద్దెలతోలుశస్త్రాయివీణతాళములునాలుగువిధములున్ను. D.

వార n. s. Rain, a shower. plu. వానలు showers. వర్షము. D.

వాస adj. Rainy. వర్షశంబంధమైన.

వాసకాళ్లు Dark or black streaks in the sky, which are a sign of rain. The description of cloud called *Nimbus* or rain-cloud. A water spout. సీరుధార. Siva. 3. 102. శ్యామలోపరినివిడభద్రామాలకు కాండమండంబుదిగువాసకాళ్లు గాగబంకరుమానేత్రి, వర్షర్తుశంక సుశీగుహికబోది యనవకంపు మోకగంటే. టి|| వాసకాళ్లు, ఉడకధారలు. Paidim. 4. 13. మింటిపైనుండితనవెంటనంటివచ్చుకాలశర్పంబులన వాసకాళ్లుడనర దానవెర సుందినలుదెలిదారు మాడ్చి సారెకు సులెమైరులునెలచరవివేశరె.

వాసకోకిల, వాసకోయిల or కోవెల A harmless water snake of a brown colour, with two light green stripes down the back. వాసకురిసినజ్వుడు బైటపడేనీళ్ల పాములు.

వాసకోవెల n. s. The Francoline partridge. చాళకపక్షి. D. Pal. 15. వడిగొనిభీతితో వర్షంబురాక కోరుచుండెడివాసక్రోవిలభం.

వాసజాలిపులుగు n. s. A swan. హంస. H. 4. 67. అనియలవాసజాలిపులుగావసజాక్షినిజీరివేడినక.

వాసరరి n. s. The rainy season. వర్షకాలము, వర్షముకుపు.

వాసపాము n. s. An earthworm: (lit: a rain worm.) గండూబడములు, అసగాడురలు. D.

వాసప్రస్థుడు * n. s. A hermit, a recluse. తృతీయాశ్రమమందుండేవాడు.

వాసరము * n. s. A monkey, or ape, a "man of the woods." కోతి.

వాసశ్రీవృక్షము * n. s. A tree bearing fruits, from blossoms; as the mango, *Eugenia* &c. పూచికాచే చెట్టు. D.

వాసి (the acc. of వాడు he) Him వాణ్ని. M. XIV. 3. 57. అమ్మునివాసిదత్తుకబాడ.

వాసి or వాసిక (the acc. plu. of అది that) Those things. వాటిని. Vish. 7.292. పురుషాంశ నారాక్షములుముత్తదీయియరెండువాసివిక్రములువరుసినెరి. DRB. 460. ఏనుమంత్రములు రెంకిచ్చెదనీకు వాసిసనుష్ఠింపువడలకనీవు. HD. 1. 650. కూసలకునుజన్ముగతిపెడితెట్లవాసితోజరలాడవచ్చురేచులును. G. 1. 284. కోరలుగలవాసిగోళ్లునుగలవాసికోమ్ములుగలవాసివన్నువలదు never trust these animals which have tusks, claws, or horns.

వాసింతుట To get pots made; to have bricks prepared. కుండలుచేయుంతుట, యిటికెలుకోయింతుట, యిటికెలువాసింపిటిచేవాలయముకట్టించినాడు he got bricks made and had the temple built.

వాసివాండ్లు or వాసెవాండ్లు n. s. plu. అసగాహీసజాలివాండ్లు, దుర్లనుడు. OG. A. 4. 56. అప్పటిమేటియగసారె, సారె, పటసారె, వాసె, వైజాతి, సాకుటింతులు.

వాసిడు n. s. అసగాకుపేరుడు. OG.

వాసిరము * n. s. A sort of cane or rattan (*calamus rotang*.) వేరళిము, శ్రుబ్బ. SC.

వానుట v. a. To create. To make pots. శృజించుట. D. కుండలుచేసుట. A. 1. 3. అజాండభాండముల్ వాసనుమీదప్రోవనడువకగొనెదన్నన. అజాండభాండముల్ వాసను, అసగాబ్రహ్మాండములనే కుండలనుచేయడమునకు. BD. 4. 120. వేడుకబ్రహ్మాండవివిధభాండములగూడవాసెడునాదికుప్పరియరడు.

వాసె n. s. The name of a low caste among the banians. A. 4. 36.

వాసెంచి, అసగావెరలంచి. OG.

వాసుదండము * n. s. A loom. వాయదండము, సారెవాడునేళేశులక.

వాసుననుట for ఓసుననుట v. a. To refuse, decline.

వాసాతము n. s. Recitation: knowing verses by rote. ముఖ్యముగావుండడము. L. 4. 101. భరతశాస్త్రంబువాసాతంబువినెవరివరివిధములబలికింపనేర్చు.

వాటి * n. s. A large oblong pond, pool, or lake. వాటిక, పెద్దకోనేరు. SC.

వాటిరము * adj. Sown as seed. Shaven. విత్తబద్ధ, గొరగబద్ధ. W.

వాటిరిగొట్టు n. s. A glutton. తిండిపోతు, వాళ్ళాపల్యముగలవాడు.

వాళు n. s. Swelling, protuberance, intumescence. Pining or longing. శోభ, వాచడము, ఆశ. మొగడువచ్చినతర్వాత దానివాళుతీరినది the arrival of her husband put an end to her pinning.

వాళుట for పాళుట To dissipate. పోగొట్టుట.

వాళుడెలు n. s. The dropsy: (lit. the వాళి swollen తెలుగు disease.) శ్వయంభువు, అసగాచేరోగము. D.

వాపోవుట v. n. To cry out, to chatter or babble. To blubber or wail. ధ్వని గారోదనము చేసుట, అక్రర లెనిమాటలాడుట. D. Chandra Rek. 3. 41. బాక న్నయాపన్నుండై యాతని వాపోవుతుగన్నులు దల నైచుచున్న. UR. 5. 108. అలరుచెక్కు సైక్కియకు న జేబి క ముద్దాదిసి కు ఖలములారగింపు, వలసి నన్నిదెత్తువాపోవకుండునా యన్నయనుచు దల్లియడవి కరిగె. BX. 302. సిపాకడుమాగ్యహములనాపోవ గ పాలుద్రావనగజడకున్నక, కోపించివిన్నపడుచు లవాపోవంజిమ్మ కొనుచు వచ్చెదల్లి. Pativratya. page 262. line 11. యెప్పినిబ్రతుకుదు నెండజొత్తు నసివాపోవ గాదై వవళ మున సైక మహావవనముపాడ పావళిగూల. Palnati 29 line 10. సీమదఃఖంబు నునిండెనై వారువరదువాపోవు ఛావంబుదోడు, శోతాంబురాశిలోజొరగలవాడు. Sar D. 352. వనిర యూరకయింతవాపోవనేల, తనయడ పేవాడు తన యంతవాడు. ib. 384. వాపోవ గా జంపెననుధీశ్వరుండు వినుమంతతత్పురి వేశ్యవధూటి. ib. 473. ఆశుడకోర్వక హర సారాయనుని వాపోవనెత్తురువ రదలైపారె, తావంబుసెందుచునైవ మాయనుచు. ib. 476. గడగడనగుచు కడభయంకుడుచుపడిచె దనేచ్చుచువాపోవదోగె, నలుకుచుసెప్పి సోకుగాలేను.

వామ * A particular phrase in astrology. H. 4. 74.

వామ * n. s. A lovely woman. సుందర మైన స్త్రీ. D.

వామము * adj. Left, not right. Charming, lovely. ఎడమది, రమ్య మైనదియు. D.

వామకరము n. s. The left hand. యెడమ చెయ్యి.

వామదేవుడు * n. s. A name of Siva. శివుడు.

వామనకాకి n. s. The green billed cuckoo. Madr. Journ. Apr. 1840. p. 223.

వామనకాయలు n. s. plu. Name of a certain fruit used as a pickle. ఊర గాయవేసే లుకవిధ మైన కాయలు.

వామనగుంటలు n. s. A tablet with fourteen holes, for playing at a kind of game. గవ్వలు గానిబింతగింజలు మొదలైనవాటిని గానివేసి ఆడేరెండువరకులు గాయేడేగుంటలుగలపీట.

వామనమతము * n. s. Name of a certain creed. మత భేదము.

వామనము adj. Dwarfish, short. పొట్టి.

వామనావతారము * n. s. The fifth incarnation of Vishnu as a diminutive man. విష్ణు ప్రయోక్త అయిదో అవతారము.

వామసిక్వర * adj. Shortened, stunted. పొట్టి గాతే యబద్ధ.

వామనుడు * n. s. A dwarf. పొట్టివాడు.

వామము for ఓము n. s. Sison or Bishop's weed, a stomachic like carraways. See ఓము, దీక్షము.

వామలూరుపు * n. s. An ant, or mole hill, especially the hillocks of ground thrown up by the white ant. శుట్ట. URK. 6. 344.

వామలోచన or **వామవిలోచన** * n. s. Bright eyed, or fine eyed, a beauty or a fine woman. మంచి కన్నులుగల స్త్రీ. D.

వామస్యకరము * n. s. The right hand. Lit. The hand which is different from the left. కుడిచెయ్యి. KP. 8. 33.

వామి n. s. A heap of straw, a heap. గడ్డిరాసి. D. కుప్ప. DRAranya. 86. వామిగావడిగండ్లువర్షించెననగ, కురిసినపెనుమంచుకుంభిని యెల్ల నెరిసి. వామిగా, కుప్పకుప్పలుగా. S. 2. 440. పెరటిలోనెక్కుబావి, మనుగలును, చొప్పపెనువామి, జనుము, రబ్బురోలు.

వామి * n. s. A mare : a she-ass. ఆడగుర్రము, వేళెడము. D.

వామింటచెట్టు or **వామింటిచెట్టు** n. s. A small shrub edible and medicinal (Cleome pentaphylla) బర్బరా, అజగంధిని, వాయింట.

వామిదొడ్డి n. s. The straw yard. గడ్డివేసే పెరడు.

వాయ plu. **వాయలు** n. s. So much grain as the mortar holds at once ; one measure. దంతుడము నక్తెరోట్లో లుక లేకపోవే ఛాన్యము.

వాయగొట్టుట or **వారగొట్టుట** v. n. To swell or make swell. To make him pine for or long for, to enamour. వాచేటట్టు చేసుట, ఏకారేటట్టు చేసుట.

వాయనము * n. s. Sweetmeats, or cakes : forming a light refreshment ; offered to the deity and then given to a brahmin on certain fasts. సోములు మొదలైనవాటిలో బ్రాహ్మణునకు యిచ్చే దుశ్శరములు. చేటవాయనము cakes so given in a winnowing basket. మూసి వాయనము cakes so given covered.

వాయవ్యమూల * n. s. The North west quarter. ఉత్తరజడమరలకు నడిమిమూల.

వాయళము * n. s. A crow. కాకి. BD. 418. గలిగొనిశర్కటస్వాయంబునంగ, శంకమునుబొందు సో

పాయములుడిగి, వెలిపొందగలుగువాయుశీఘ్రస్థా
యమసలరగా జరితార్థతంబొదలి. వాయుశీఘ్ర
స్థాయమనగాకాకతాళస్థాయము.

వాయసానాతి * n. s. An owl; (lit. the foe of
crows.) గుడ్డగూబ. D.

వాయు n. s. Gen. వాతి. Loc. వాత (plu. వాతులు
as నయ్యనూతులు చెయ్యచేతులు) The mouth.
The edge of any cutting instrument. సోరు,
కత్తియంచున్న. D. M. III. 6. 261. వాడియొక
త్తివాతియన్నునుగొనెగతుశిరముచెక్కితెగయగొర
గినదలకెల్లజూడ నవ్వగునట్లుగా గలయనైదుకూక
టులానచ్చె. ib. IV. 5. 151. అన్నివెడదవాతియ
మ్ములదగ్గరముగనెమఱిదొడిగియచ్చ మెరయ. నీళ్ల
వాయిఅనగానల్లిళ్లులాకురినేనీళ్లవచ్చేదారి a val-
ley or hollow through which a stream some-
times runs. వాణ్నేపిరంగవారపెట్టిసారు they
blew him away from the mouth of a cannon.
నూలివానుకట్టు a parapet (round a well) కుశ్వ
దులుకడకుండాబావిచుట్టుకట్టినది.

వాయించుట v. a. To beat, strike, sound, or play
on a drum, a lute &c. మేళమమొదలైనవాటిని
కొట్టుట, వీణవాటుట, శస్త్రాయిమొదలైనవాటిని
పూదటయన్ను. A common curse says నిన్ను
గుంటలోపెట్టిగంటవాయించు.

వాయుంట చెట్టు n. s. A small shrub, edible and
medicinal (cleome pentaphylla) అజగంధి. D.
వాయుంఁదిత్తులు the seed of this shrub.

వాయుదారు n. s. A crooked sword. ABA. 2.
410. వాయుదారసలరువంకలుకలకత్తి.

వాయుద్యము for వాద్యము * n. s. Any musical
instrument. మద్దెలదోలుశస్త్రాయివీణతాళములు
నాలుగువిధములున్ను. D.

వాయునిరోధము * n. s. The "pneumatic art" of
stopping the breath; practised with a view to
attain length of days. వాయుశ్శోధనము.

వాయుకుభము * n. s. The atmosphere. ఆకాశ
ము.

వాయువిశంకము n. s. A medicinal seed, like a
pepper corn; put in the mouth of children in
order to assist their speech. చిత్రతండులము. D.

వాయువు * n. s. Air, wind, a rheumatic distem-
per, rheumatism, గాలి, వాతరోగము. D. అజీర్ణ
వాయువు a species of dyspepsia, ఉదరవాయువు
flatulency in the womb. దమరకవాయువు diffi-
cult and short respiration, asthma. తిమ్మరువా

యవు paralysis, palsy, privation of motion and
sensation together. కుక్షువాయువు or పార్శ్వ
వాయువు hemiplegia. ముద్దవాయువు dead palsy.
మేహవాయువు flatulency in the body, said to
be caused by venereal heat. వాయువునుకుట్టే
మందు a medicine that dissipates flatulency.
వాతనాది a flatulent pulse. వాతాతిసారము a
flatulent disease of this kind.

వామోడక adv. (To speak) frankly, freely. సో
రుఅచకుండా. S. 3. 321. అత్రవదిసలవామో
డకకళిరుబోరువారలతోడక.

వార n. s. A skein of thread for weaving, con-
taining eight punjams. Variance, difference,
discrepancy, especially in calculation. A side,
shore or corner. ఎనిమిదిపుంజములనూలు, దరి
యు. D. వారగాడుండుకొనుట to lie on one
side. కొండవారగావచ్చిరి they came by the
hill side, or along the hill side.

వారము * n. s. A multitude, a quantity, a flock
or herd, a heap. A day of the week, a time.
వారంవారం as many a time, repeatedly, often.
శిమాహము, ఆదివారము మొదలైనది, ఆవృత్తి
యన్ను. Ohennā. 5. 247. నరనాథుడుతద్యుధవార
యకుత్తడె. A. 4. 289. వినువారత్రయవిజ్ఞానకో
ర్వమువర్ష కోటికట్టున. బీజీ వారత్రయ, మూడు
మార్లైన. వాడువారాలు చేసుకొని నీవిన్నున్నాడు
every day of the week he gets his dinner at
a different house. P. 1. 351. అంతసేమే వారము
నతనవంతుగుట.

వారంచు n. s. A border, or edging to cloth. కు
క్ల అంచు.

వారక adv. Constantly, unintermittingly, con-
tinually, perpetually. This and ఊరక appear
to be the same word. శంకతమున్ను, శమంక
అనుటయన్ను. D. ఎడతెగక. OG. R. 5. 323.
శ్రీరాముడునయధాముడుతారాశోకంబునంగదవి
లాశంబుకవారింపుచులారింపుచువారకసామిత్రి
నుత్సవంబునబలికెక. S. 1. 94. వారలగుణనుగు
ణముగవారకకనుగల్గినదుచువారలకెంబికశ్రీరం
జిలు. T. 4. 39. వారకపేరులేనిబ్రతిబంధముపె
న్నిటిసంచువచ్చినా, దారకపోరిపాపెనకటానుగ
నాలయివుట్టజెల్లునె. వారక, యెడదెగకుండా.
Vish. 4. 255. ఊరకమీశముగొరుగుట, వారక
పాదముననేల వ్రాయుటపెక్కుల్, సారకుచేతు

లుచినుకుట, పొరుగుములకెల్లఁగివాటిల్లునృపా.
Charitra. 1413. క్రీరుద్రమహిమయుదెల్పునూ
క్రములు, వారకజదువుచువర్ణించువారు.

వారకము n. s. Stipend: pay given in advance:
money advanced to cultivators to be received
again, without interest, when the crop is reap-
ed. సాగుబడి కాలములోయిచ్చి ఫలకాలములోప
ద్దితేకుండానుల్లేరాలట్టుకొనేరూకలు. L. 4. 113.
వలసినజీతమువారకములనుకొలదిమీరగనిచ్చిగూ
డుకనుండు.

వారకాంత or వారకామిని * n. s. A courtesan,
a prostitute, a dancing girl. గణిక, వేశ్య, పో
గముది. Dab. 336. T. 2. 35.

వారగా for ఓరగా adv. On one side, sidelong,
sideways. పక్కగా, పక్కన, అంచున.

వారశి n. s. Deficiency, difference in exchange.
లోకము. ఆవారశియిందులోకలిసినదైనది that
loss is made up by this gain.

వారశి, అనగాచాలించెనుట. D.

వారణ adv. పైకృగా. D.

వారణ n. s. చెలియలికట్ట. D.

వారణము * n. s. An elephant. ఏనుగు. D. వారణ
రాజము the prince of elephants. వారణరాజ
యాన she whose step is graceful, as that of
the royal elephant.

వారణము * n. s. Resistance, opposition, ward-
ing off a blow, guarding; defence, shield. ని
వారించడము, డాలు. D. క్రతిషేధము.

వారణపుడేగ n. s. A kind of hawk. దేగలలోభే
డము. Jerdon No. 33.

వారణము * n. s. The plantain tree. అరిటిచెట్టు.

వారణసి or వారణసి * n. s. Benares. కాశీపుట్టణ
ము.

వారిధి n. s. A bridge. వంతెన.

వారిపాక n. s. A veranda. పంచపాళి.

వారిబట్టి, అనగావాచారబట్టి. OG.

వారిలు (poetical for వారు) They.

వారివ, అనగావాపురము. See వారువము.

వారివాము * n. s. Armour; a quilted jacket.
కవచము, దూనిబంతనొక్కాయ. D.

వారిశి, వారిస్త్రీ * n. s. A courtesan, a prosti-
tute, a dancing girl. వేశ్య.

వారి adv. Around. చుట్టూ. కోటకుచుట్టువారి
around the fort.

వారాంక * n. s. A dancing girl. గణిక.

వారాశి * n. s. The ocean. శముద్రము. Vema.
393. మోహవారాశిలోనదామునియుండు.

వారాహి * n. s. A sow. ఆడపంది.

వారి * n. s. Water. జలము.

వారి the infl. of వారు They. N. 2. 285.

వారింతుట * v. a. To do away, drive away, to
defend, warn off or ward off, avert. To guard,
prevent, elude, or oppose. To dissuade, for-
bid. నివారింతుట. D. క్రతిషేధించుట. పోగువా
రింతుట to join the broken thread in weaving
or spinning. BD. 4. 1654. వారింబిచారనికవా
కిటనిలది. G. 7. 2. అభ్యుదయంబగునట్టిలగ్నమున
గద్దియవైబడవిడుదెడవారింతుచు, బదియారవహా
మృభోజకరికట్టనియె. M. III. 2. 38. దమయం
తినివేశంబుక్రవేశించునట్లుడు నిస్సవ్యవారింతు
సోకురనిన. ib. XII. 6. 260. ద్వారపాలురచట
వారింతుకొంటిమైనూరకున్నజూది. B. 8. 279. హ
రియునుజగమునుమెచ్చగ గరళము వారింతుటాపు
కమలదళాక్షి.

వారిక్రోలు, అనగాపిల్లంక్రోవి. OG.

వారిచరము * n. s. Any aquatic animal. జలచర
ము.

వారిజము * n. s. A lotus or water lily. పద్మము.

వారిణ or వారిణె n. s. The cord with which the
large iron bucket is fastened to the hanging
bambu arm of a picota. చాననుయేతగడకుకట్టే
దారము.

వారిణపీట n. s. A stick used in fixing the yoke
to the plough.

వారిడము * n. s. A cloud. మేఘము.

వారిధి * n. s. The sea. శముద్రము.

వారిధికన్య * n. s. Laxmi or Venus, the sea born
goddess. లక్ష్మి.

వారిరాశి * n. s. The collection of waters, ocean.
శముద్రము.

వారివాహము * n. s. A cloud. మేఘము.

వారు plu. వారులు or వారు n. s. A strap of leath-
er. తాడువలెనువుగాకొనినచర్మపులిలిక.

వారు (plu. of వాడు He. infl. వారి their's) They
వాండ్లు. It is also thus rendered; నావారు my
people. మీవారు your people. యావారివారు
people of this village. నేనుచూచినవారు the
people whom I saw. Added to some nouns it
has an honorific sense, as దేవర వారు, దొరవా
రు your honor. N. 2. 285.

వారుకొనుట v. a. To take up by the handful.

Metaphorically, To get, gain, possess himself of. ఒడికిల్లాది గాయెత్తుకొనుట, పొందుట, చెందుట. నన్ను మోసముచేసి వాడేమి వారుకొన్నాడు has he gained any thing by cheating me?

వారుచుట or వార్చుట (causal of వారుట) v. a.

To make it flow; to pour off the water from boiled rice by inclining the vessel. వారేటట్టు చేసుట. వార్చుట, ఉద్దేశించుట. OG. శింధ్యవార్చుట to offer up prayers: (because while uttering the prayer called శింధ్య they let water run through their fingers.) DRU. 774. మలయజ వాసిరమనోహమకుంభ జలముల సైవాన్ని జలకంబుద్దీర్చి. G. 6. 17. శింధ్యవార్చువేశ. Jaim. 4. 93. వారుట for పారుట.

వారుట v. n. To flow down, as water from the boiled rice by inclining the vessel. గంజి మొదలైనదికారుట.

వారుణి * n. s. Any spirituous liquor. The west, the region of Varuna. కల్లు, శుడమటిదిక్కు. D. Vish. 8. 45. Bur. B. 1. 15. 23. వారుణింపది రాంపీత్యా.

వారుణి * n. s. A name of the saint Agastya. అగస్త్యులు. D.

వారువము n. s. A horse. గుర్రము. D. Swa. 4. 35. గండభైరవుపూజివారువంబులన మెండుకొనియందు జొగిలంబులనంగంచి. Raja Sekhar. 2. 42. గారవంబురార గారెనుబోతుల జేరి లీలనందువారువములు. T. 5. 53. సౌరగజేంద్రముదానింబారిగాలునుచేతవిశరతురుయమున నవ్విరువము గాలిచక్రముదారిక వేడెములు దిరుగదనుజేంద్రుండుక. Pal. 62. వాజలలో రెస్తి వారి గారెండు, వారువంబులుయిచ్చివడలనివేడ్త. ib. 70. నీరంకచారయైన సైరవారువముల, మేనులనుశుటుపై మెలుపుతోడుదది. ib. 497. వారువముదిగనురికిననుగగంపింతు.

వార్చుట See వారుచుట. M. XII. 2. 146.

వార్త * n. s. Tidings, intelligence, news, talk, conversation. వర్తమానము. D. మాట, శింధాడగా. వాడు వెళ్లి నాడన్న వార్త పైకే కాని వాడునిజముగా వెళ్లే లేదు the talk is that he went, but in reality he did not go. వానితోనీకేమి వార్తలు what business have you to talk with him? Sar. D. 324. ఆలిక్తహారాయనుజునిచేతవారిజ

చెప్పటన్న వార్తలనినమె. Aniru. 2. 158. కలలో నగన్నవార్తలకింతవలవంతకేమి కారణమనియెంచుకొంటి.

వార్తకాడు n. s. A talkative person. మాటకారి. Vema. 450. నేర్తునన్నవాడు వార్తకాడు.

వార్తకెక్కుట v. n. To obtain notoriety. ప్రసిద్ధిని పొందుట. Vema. 289. గువ్వకొరకు మేనుగోసిచ్చి శివరాజు వార్తకెక్కి చాలవస్త్రైకెక్తె.

వార్తలాడుట v. n. To talk, to speak, converse. మాట్లాడుట, శంభాషించుట.

వార్తాకము * n. s. Brinjal, the egg-plant. Solanum melongena. Lalito. 3. 40. వంగచెట్టు, వంగకాయ. D.

వార్తాకి * n. s. The plant Solanum Indicum. నేలములకచెట్టు. D.

వార్తీకము * n. s. A gloss, a commentary. నూత్ర వివరణముగానున్న శంఖహముగానున్న భుండేవాక్యము.

వార్ధకము * n. s. Old age. An assembly of old men. ముసలితనము, ముసలివాండ్ల సమూహము. D. Vish. 2. 53.

వార్ధక్యము or వార్ధక్యత * n. s. Old age. యేబది యేండ్లతరవాతయీదు. D.

వార్ధపి or వార్ధపికుడు * n. s. An usurer, వడ్డీచేతజీవించేవాడు.

వాలము * n. s. A tail. A sword. లాంగూలము, ఛార్దము.

వాలగ See —లు—

వాలధి or వాలహస్తము * n. s. A hairy tail. రోమగుచ్చవత్తుచ్చము. SC.

వాలాచుట v. a. To brandish a sword. కత్తిరి యుల్లిపించుట. BD. 5. 1125. వడిగొనిదగ్గరివాలాచిచూచి.

వాలాయము or వాలాయముగా adv. Positively, certainly, undoubtedly, (also, less correctly) usually, often, commonly. నిధముగా, రూఢిగా, వాడుకగా. Pururavas. 5. 22. నీలాలకజాలింబడ నేలాయకనిదుకోర్లు లీడేరగభూపాల వలంపిమిచ్చు టికివాలాయము వచ్చు మేలువాడగునికుక. వాలాయమువచ్చు. అనగా నిధముగా వచ్చును. KP. 5. 100. ఆరాజువాలాయంబుగా ధరణింబుట్టగలండట. R. 3. 66. మాయాశుడబావుమువాలాయమశక్తులము, దుర్బలస్థిబలంరాజాయనియజేయద్రుణగన్నాయకుజక్రధరునిచ్చే నమితిమిగిలి. వాలాయ

ము, సిద్ధముగా. Vasu. 3. 51. లలనాయాయెలనా
గ బెండ్లియగువాలాయంబు, చేదికమునలనాథుండి
దినమృతేన. టీ|| వాలాయంబు, సిద్ధముగాను. Vish.
Maya. 5. 31. తాలిమిదన్మున్నెదరునువాలాయ
ముగాచునన్న వార్తలువిసవే, మాయింటికీవాలాయ
ముగావచ్చేవాడు he who usually comes to my
house. నన్ను వాలాయముగా నిట్టుకున్నాడు he
commonly reviles me.

వాలారులైన adj. Swordlike, resembling swords.
కత్తులనలెనుండే. Pariz. 5. 56. వాలారులైకరజం
బుచీచినురించె.

వాళి n. s. Custom, practice, usage. వాడుక, నడితి.
మాయింటివాళి the custom in my family. అది
నాకువాళి లేదు I am not accustomed to it. వా
ళి, ఆనగాడుపెరులుపాయ్యదారిఅనిన్ని అంటారు.

వాలిక adj. Long. నిడుపైన, దీర్ఘమైన. Pariz. 4. 43.
తరలాములుదోవనింటిబిజలుగొననేయు పుచ్చశ
రుసంపెగవాలికతూపులోయనక. Charu. 4. 79.
వాలికతీవియపుట్టును, వాలికనడ్పుంగరాజినదేవ
తచే, నీలాలకడియమెయననీలాలకడన రెడ్డినిలక
డకంటే. R. 1. 115. ప్రకటించిందిరవేసవెన్నుబ
లమైథానిల్లక్రావ్వాడివాలికచూపుకవిరిదూపులై
బామలుకల్గి బాడకరీతిందనుక. Vasu. 3. 59. వనజ
దళాయతామీనిదు వాలికచూడనిమేమ వృత్తిగాను
నునవకంబుపైబాలని కాంతదడిమిగా జాలకంబుపై
కొనిన. టీ|| నిడువాలికచూపు, నిక్కిలీసోగమైనచూ
పు.

వాలికనడ n. s. A certain pace in horses. అశ్వగ
మనభేదము. G. 8. 74. యిట్టిబిచ్చునిబిపోడియము
జంగనడయవాలికనడయునుంగలుగువారువంబున
దలించివాగడలిరాగనంగదలింబితోలిస.

వాలు adj. Long. sloping, slanting, descending.
drooping. దీర్ఘమైన, ఆదోకపాటుగావుండే. Pad-
ma. 3. 34. బెదరినవాలుచూపులును బింకముజూ
పెడుగొడ్డు. వాలుచూపులు drooping glances.

వాలు n. s. A sword, a hanger. A slope, a de-
scent. కత్తియు, ఆదోకపాటు. M. IX. 1. 304.
భీమదుద్రాంచెపడందాంకవాలునక బలకయుక
ఓఘర్యనింటివుండే. H. 2. 16. ఆరవియలలేనియల
చాలుఅరనువాలు. ABA. 3. 78. బిలుమువాలనగ
నుబిలుముకట్టినకత్తి ఉలికికట్టెయును బెన్నుండు
చుండు. ఇగువాలుడున్నుటఅంటేఅడ్డముదిగటము
గా రెండుసాళ్లునున్నుటఅంటారు.

వాలుక * n. s. Sand. ఇసుక. D.

వాలు n. s. A fish: [this meaning is used only
in poems: hence వాలుకడాలు, i. e. మానకేత
నే is a title of Cupid, whose banner is a fish.]
The name *vāluga*, is given to two or three
kinds of fish, which are scale-less, rank and
oily. Thus వాలుకడేళి is a sea-fish, *Trichiurus*
Lepturus: called *Pālee* in Tamil. It has
a large head, with the mouth rather under-
neath: and the nose, head, tail, and general
outline resemble those of a shark. See Russell,
plate 165. Another *valuga* is a fresh water
fish, found in tanks but oftener in rivers: it
is called *valay* in Tamil, and *Paddan* or *par-*
han in Dakhini. It is sometimes poisonous.
Another *valuga* మల్లువాలు is the cat fish,
nearly globular, covered with prickles. Another
is a species of *Silurus* (Russell plate 165) it
has a long slender body without scales: called
Valay in Tamil: the jaw is used as a comb to
card cotton, having numerous small teeth. వా
లుకటెంకి a sort of scate-fish. Russell; (plates
3 and 10) *Rhinobatus laevis*. (Jerdon.) వాలు
కపామ: a certain venomous water snake. S. 3.
291. జలమానవులుజెమ్ము జముదానిచాలునామినిమి
వాలుగవాలుపిట్టివడక. G. 1. 111. కొర్రమీనుల
తండ్రి కొలుపుతెంకలకిచ్చె వాలుతలను నంగడిలకి
చ్చె.

వాలుక or వాలుగా adv. Slantingly, lengthily.
ఆదోకపాటుగా, నిడుపుగా. One verse says
వాళనగట్టుకట్టినిడువాలుకకునురికట్టుబెట్టి.

వాలుకంటి n. s. Bright eyed, lit: a long-eyed
girl. ఆయతామీ. S. 3. 221.

వాలుచుక్త or వాలుచుక్త n. s. The planet Venus
or its regent. శుక్రడు. Sar. D. 558. పాలుపాం
దతూర్పునబొడిచెవాలుచుక్త.

వాలుచుట or వాలుచుట v. a. To slope, incline
down, slant. To cut off. కిండికివంచుట, కోసివే
నుట. రెప్పవాలుచుట to droop the eye-lids. i. e.
to close the eyes. రాత్రితంతాకన్నువాల్యలేదు I
did not close my eyes all night. ఆశుంశమును
వాల్చినాడు he slanted the couch. HD. 1. 947.
వాలినకిన్న మైవాలనివాడి, వాలునజహ్వలువాలు
తుననిన, జందనగంధలుజలమురట్టింతు. టీ|| వాలిన,
వగ్గిన, కిన్న మై. కోడలు. పల్లె, వాలు, దీర్ఘమైన, ఈ
వాడివాలన, యాతీర్థమైనపుద్గముచేతను, జహ్వలు.
నాలుకలను, వాలుతుననిన, కోసివేతుననేలబట్టి.

వాలుచేతు n. s. A kind of fish (called Chirocentus nudus. Sw.) చుత్వవిశేషము. Russell No. 199.

వాలుట or **వ్రాలుట** v. n. To bend or weigh down. To light or perch; to hang loose as breasts; to fall down. కొమ్మ మొదలైనవివంగుట, చెట్టుమీదికిపడినట్లు. D. దిగువకుడుట. వాలినకిన్ద్ర మై, వచ్చినకోతుముచేత in the passion which he felt. వాలినకృతను, వచ్చిన ఆసుగ్రహమువల్ల through the grace that descended on thee. ఆదివారి పాదములవ్రాలెను she fell at his feet. L. 6. 62. వాలినకృతనిట్లువాక్రుచ్చివిమల హరుడాది కొల్వలోనల్లమబొగడ. R. 5. 290. వైలముతెత్తి కందుకముచందముగానెగవైచినేలకుంవ్రాలగనీకడుట్టు. T. 3. 116. కుంకజగంధియు సొక్కి వ్రాలె. P. 4. 255. ప్రాయమింకినవాలుపాలిండ్లవెలయాండు. T. 3. 111. శ్రువులవ్రాలెనుతేటి. ib. 3. 126. చిలుకవాలినమేలిచిరుదొండకుండనమొనకుంటిసెక్కులమోవితోడ.

వాలుడు n. s. A kind of tree. ఎర్రవాలుడు the red kind. వాలుడుచెక్క the bark of this tree used in medicine. వాలుడుతైలము the oil extracted out of this bark. P. 1. 725. కోరివాలుడుతైలంబుగ్రోలువారు.

వాలుమగడు n. s. The hero of the sword. i. e. the king. రాజు. P. 3. 32. తాలిమియుధృతియుశ్రుజ్ఞాశీలతయుకురాత్తగుణవిశేషజ్ఞతయుకా, కాలోచితకార్యముగల, వాలుమగండేలుజలధివలయితధరణి. టీ వాలుమగడు, ఆనగాకూరుడైనరాజు.

వాలుమృగము, **వాలుమెకము** or **వాలైకము** n. s. The sworded beast, i. e. the wild hog. కుంపి. OG. Padma. 1. 55. ఆలస్యపుడుదరువుకివెనవలలకులోడుడకపారువాలుమృగములకబలుదూపులబడనేయుచు, జులకనబొలయించె బెక్కుసూకరశమితి. HD. 1. 422. వనైలుపులుగులువాలైకంబునును,వీషింపువెరపునువెరగునుగాగ, లక్షలురెండేసిలక్షలుగూడి. యాశ్రయోగములోవాలైకంబులుచూడ భయంకరముగావున్నదని చెప్పియున్నాడుగనకకుండులనేఆర్థముభ్రండవచ్చును.

వాలంటి n. s. A bright eyed girl. గొప్పకన్నులుగలస్త్రీ. D.

వాలిదుపు contraction for **వాలుకడుపు** A swag belly.

వాల్చుట for **వాలుట**,

వాల్మీకి or **వాల్మీకి** * n. s. Name of the author of the Ramayanam.

వాల్లభ్యము * n. s. Love, affection; but more commonly Influence ప్రీతి, విశ్వాసము, బలము, చారవ. వాడికిరాజునద్దనిండా వాల్లభ్యమువున్నది he has much influence with the king. A. 2. 105. వాల్లభ్యులభ్యునజగ్రహణంబోపుజనాతకత్రధృతియో. టీ వాల్లభ్యము, భక్తివ్రతీయము. పూజ్యవస్తురాగోభక్తియనియున్నది గనుకవెద్దలయందలిభక్తిముభక్తియనబడుతున్నది.

వాళ్లే for **వాండ్రే** They themselves.

వాచదూకుడు * n. s. An eloquent orator. వక్త, రశ్మిగా మాట్లాడేతత్వలవాడు. Charitr. preface 364.

వావి n. s. Legality, lawfulness, consanguinity, legitimacy. వరస, వావితత్వము to commit incest. ఇదివావికాదు this is not right. i. e. this is incest. ఆడుచునువెండ్లాడడమువావికాదు it is unlawful for him to marry her. Ila. 3. 123. UR. 4. 272. T. 3. 17. ib. 3. 117.

వావింట for **వాయింట** A small shrub, which is edible and medicinal (Cleone pentaphylla) అజగంధ, బర్బర.

వావిక n. s. The pit at the bottom of the throat, on the breast bone. కంఠముమొదటిగుంట. D.

వావిరadv. Very, exceedingly, much. ఆత్యంతము. D. Pal. 16. వచ్చినాడవుగానవావిరదూలి, రాజాజ్ఞదోచుటరాజకమయ్య. వావిరదూలి, మిక్కిలిమూర్ఖిని. ND. 2. 728. వావిరదమయంతివగచుచునవుడు,తల్లివద్దికివచ్చితనమానశమున. DRy. 2182. రావణుండెంతయురఘురాముమీద,వావిరయములవాసలుగురిసె. DRK. 26. వావిరరాక్షసవంశంబుజెరుకు. BRK. 7. వాలియధిపత్యయనుకవచ్చినవారలుగారువారలావాలియుగల్పిపించివుడువావిరజేయుడుమర్కటత్రయముంబోలగనిపుదాల్చుటకు. ND. 1. 612. భావంబురూపంబుభక్తియుప్రియము, వావిరవర్ణిగివర్ణించినాని, మనమునదయబుట్టమాటలుజెప్పి. BD. 5. 889. వావిరతకరాజవల్లభుచేత,దీవెనలండకపోవంగదగునె. Sk. Bramh. 2. 87. రావణుడుతోలియచ్చోవావిరతకమాచరించివరలభగుడైకావించెనుతనవేరిటపావనలింగశ్రతిత్థపార్థివనాథా.

వావిరి n. s. Patience, quiet, resignation. శాసము, ఆనగాశాసము. OG. Pal. 76. కణకతోనేప్రాద్దుగట్టకట్టంగ, వలదనిచెప్పినవావిరిమాని,కట్టుదనీ

విట్టికలనాంబువలన. ib. 102. వాలిమద్దనునకు వావిరిమాని, నగరిలోన విడ మునమ్మించికంటె. ND. 4. 600. తరియానువాహుని పట్టాంబునకు, బోవుచు న్నారమో పూబోదియనుచు, వావిరిదోట్టానివడివడినరుగ.

వావిరి adj. Natural, usual, not strange. శుభాజమైన. Vasu. Pref. 35. కేవలకల్పనాకథలుకృత్రిమరత్నము లాద్యశీర్షధర్, వావిరిపుట్టరత్నముల వారిరశీర్షవికల్పనావిధి హవహ పూర్వవృత్తములు సాసలదీరినవారిరత్నముల్ గావుననిట్టిమిశ్రకథ గా సునరింపుమునేర్పు పెంపునక. వావిరిపుట్టరత్నములు, అన గా శుభాజములైన శీర్షయంభూమణుల నిలర్థముచెల్లిలేచాగావుండును.

వావిలి n. s. The five leaved chaste tree (Vitex negundo) or Cleome Pentaphylla (according to Heyne.) శేఫాలిక, నిర్గుండి SC. it's leaves are used as a poultice or in a lotion for rheumatism, spasms &c. నల్లవావిలి a shrub called Justicia Ganderusa: one species is కొండవావిలి.

వావివర్తన n. s. for వావి.

వాపురము n. s. A horse. ఆశ్వము. D. వారవ. OG. KP. 3. 69. వరలు నేనికడిండి వాపురముదొలుత గాగదా నెక్కినన్ముదాకకయ, దీనికటివిధాగంబు నెక్కి రాగలవెయబల. వాపురము, అన గా వాహనము a conveyance.

వాపులు plu. of వావి.

వాశక్రాలు n. s. A flute. పిల్లనక్రవి. A. 4. 38. శున్నగాశోపిణవాశక్రాలుడోలు.

వాశన for వాసన.

వాశి for వాసి

వాశిచేసుట for వాసిచేసుట.

వాశిరము * n. s. The chirping of birds, or animals. కృశశబ్దస్థి. D.

వాశిము * n. s. A house, a habitation, abode, dwelling, residence. గృహము. D. ఆయనమమ్మనతనగర్భవాశిములో పెట్టుకొనివుండి నాడు he kept us in his bosom. i. e. we were in his protection. వానిగర్భవాశిములో పుట్టినవాడు the son of his bowels, the son of his own body. Cala. 1. 152. కోశలో వ్రరాది వాశశీతులు.

వాశంతి * n. s. A species of jasmine, (Jasminum auriculatum. వశంతకాలపుష్ప. SC. L. 3. 35.

వాశంతిక adj. Vernal. వశంతకుశంబంధమైన.

వాశకశబ్దక * n. s. అన గాయిల్లు, తాను అలంకరించుకొనిమగనివోశరముకని నెట్టుకొన్నత్రీ. D.

వాశగృహము * n. s. A bed chamber. తడకయిల్లు. D.

వాశన * n. s. Smell, scent, odour, fragrance. Flavour. Notion, recollection from memory. Fancy, imagination. తరిమళము, మునుపుఅనుభవించినదానిశ్చరణయు. D. పూర్వజన్మవాశన this is the influence of his former birth. వాడికి శిష్టశ్రువాశనలేదు he has not the slightest acquaintance with Sanscrit knowledge. వాడికి యికా ఆదుర్వాసనపోలేదు he has not yet lost his illhabit. R. 3. 95. ఉదరార్థకజన్మధరిణివాశనల్. Vema. 546. వరుశకవర్తిలిమాయవాశన.

వాశనచూచుట v. a. To smell. తరిమళముచూచుట.

వాశనవేయుట v. n. To smell, to stink. తరిమళించుట, కంక్రాకుట్టుట.

వాశిపోయుట v. a. To place the rafters on a building; to rafter it. యింటిపైకెత్తుకువాశిములుకట్టుట.

వాశము, n. s. A rafter of a building. యింటిశ్రేణీలమీదవేసేటిది. నాగవాశము the hooks that suspend a swinging cot. వాశిపువీయ్యము grains of gum found inside a వాశము or hollow bambu.

వాశరము * n. s. A day. దినము. D. Ila. 1. 190. and 4. 104. వాశరాంతము the close of the day R. 1. 216.

వాశపుడు * n. s. Indra. ఇంద్రుడు. D.

వాశిస్సు * n. s. Cloth, clothes. వశ్రము. D.

వాసి n. s. Splendour, glory, celebrity, eminence, honor, lustre. శ్రేయస్సు, ప్రసిద్ధి, మానము. R. 5. 39. వాసినసంతోషగమునవర్తియికోమలమోహనాంగయా, హనుభువితరెల్లుగశవయ్య నెక్కిపుడంటు. ib. 5. 316. రఘుశేఖరబల్మిలుకాడవాడు, నీవాసియువనై నేడుగనవచ్చె. H. 1. 138. వదినలుదెలిసిన వాసిజెడును. T. 4. 14. నావనైయు వాసియుండరానివచ్చెనుదుర్యశమేమిచెప్పడుక. UR. 4. 297. వాసిచెడినతనుకాంతిల్. వాసిచెడిన, మిసిమిపోయిన.

వాసి n. s. Amelioration, improvement in health or quality. Comparative merits, superiority between competitors. స్వస్థము, సుఖము, తారతమ్యము. influence. వానివుల్లవాసిచేరిరి they cured him. మాభవాసి fascination, personal influence. వాడికిచెయివాసికద్దు he has a lucky hand, he is fortunate in his practice. మాభవాసికిచెప్పినా

ను I said it without any particular reason. This is also affixed towards denoting fractions, as a mere expletive; thus అరవాసి one half. కాలువాసి one quarter. Advantage gained in measurement &c. surplus. ధారణవాసి advantage gained by price. A. 6. 93. ధారణవాసికై రొదల్ బెట్టుచు. టీ॥ వాసి, మార్పుయొక్క వరకు వలకారకు. Ila. 3. 179. మాయక్లకన్న రాధికయే యొక్క వయైన చాన యెరిగింపునదే యాయమనాయ మనెన్నుక ప్రాయమున రాజుబంటువాసిదలంపు. టీ॥ రాజుబంటువాసి, అనగాదొరకున్న సేవకునకు స్తులందేతారవ్యము.

వాసి * n. s. A resident, inhabitant, dweller. నివసించేవాడు. ప్రజావాసులు citizens. గ్రామవాసులు villagers. వనవాసి a hermit.

వాసి adj. Better; either in health or in quality. అదియిప్పుడునిండావాసి it is much better now. రోగమువాసియైనది the disease is cured. వాండ్లకంటేవీండ్లువాసి these are better than the other men.

వాసిండుట v. n. To smell or be fragrant. శరిమళిండుట. Krishna. 5. 81. ఉడయాదినేడ నాధ్యులైనచిక్కనిచిక్కనిపెరుగువాసిండుజుర్ర.

వాసికెక్కుట v. n. To rise to celebrity, come to greatness, obtain eminence, attain superiority. శ్రుతిధినిపొందుట. T. 2. 38. లోకమువారుమెచ్చగావనైకువాసికెక్కి. Molli. 1. 42. వాసికెక్కినయప్పురివారశకులు. Aniru. 3. 59. సీయుకుకారముముజ్జగంబులగావాసికినెక్కి.

వాసిగా adv. Well, properly, fully. చక్కగా. Curma. P. 4. 262. కాసీమహిమముచేవాసిగవినిశంశయముల వాసిరిమిక నీదాసులము. Satya. 4. 184. ఏనిననశ్రుశశ్రుములనెంతవడింబరిగోలజేకిపోద్రోసి మహద్భుతంబువుడుదోషక బెట్టుకకేవేనియుల్లాశముమీరశంకరబలాశమునెయ్యలుమేలుమేలనగా వాసిగపైడిచేలవలెవాటులుబారగనేపుమీరగక. Jagannath. 1. 56. కల్లుపెల్లుగద్రావికారుకూతలుగూయు, బాలవానినినైనమరులుకొలిపి, వెంకటేశ్వరుల వేశ్యనెప్పరికోడనవ్వనటంచునునమ్మికలుగ, కాసువీశంబులువాసిగాలంకింబిజుడిగినెల్లాండ్లలోజోగిజేసి.

వాసిచేయుట v. a. To ameliorate, cure, make better. స్వస్థముచేయుట.

వాసిరసము n. s. Propriety, fitness. యుక్తము.

Pariz. 4. 66. చలుకులెటికిదావీరశబ్దియేనిమాశచిదేవిరసదుప్రాణేశుడైన మధువునిబంపిశత్యభామచిదేయవలసమరలగగొనుటచోవాసిరసము.

వాసిరము * n. s. The cry of birds, chirping of birds. శుశిధ్వని. Kodand. 75.

వాసిరము * adj. Perfumed, scented. శురిమళింపచేయబడ్డది.

వాసుదేవుడు * n. s. A name of Krishna. కృష్ణుడు.

వాసెన n. s. A cloth tied over the mouth of a vessel, particularly that in which cakes are boiled by steam. A cloth bound over the head.

కుండమూరికికట్టినగుడ్డ, అశ్వశ్రముగాలందేఆడవాండ్లుతలకుకట్టుకట్టుకొనేగుడ్డ. వాసెనకుడుములు cakes boiled in steam. Ila. 3. 69. కాటుకశమయించి కలకుమోలెమలించి శురశివాసెనకట్టుశంఘటించి.

వాస్తవము or వాస్తవికము * adj. True, real. యథార్థమైన, తథ్యమైన. వాస్తవికార్థము the literal meaning.

వాస్తవము or వాస్తవికము * n. s. Reality, truth. తథ్యము.

వాస్తవ్యము * adj. True, real. n. s. Reality, truth. నిజము. (It is a bad phrase.)

వాస్తవ్యుడు * n. s. Dweller, inhabitant. అక్కడివాస్తవ్యులు Those who dwell there.

వాస్తుకము * n. s. A potherb (Chenopodium album, and other edible species.) చక్రవర్తికూర. SO.

వాస్తువు * n. s. The site of a habitation, a house, a habitation. గృహమునకునిర్ణయించినభూమి, గృహము. D.

వాస్తోమృతి * n. s. A name of Indra. ఇంద్రుడు. D.

వాహము * n. s. A horse. గుర్రము. D.

వాహకుడు * n. s. A porter, a carrier: in Telugu it means a bearer of dead bodies; an undertaker. మోసేవాడు, పీనుగనుమోసేవాడు.

వాహనము * n. s. A vehicle, or conveyance of any kind; a carriage, car, horse, &c. పాలకీగుర్రముమొదలైనది.

వాహితము * adj. Borne, carried, supported. వహించబడ్డ. Pariz. 3. 83. సామ్రాజ్యవాహించలవాహితంబులై.

వాహిగము * n. s. The part of an elephant's forehead between the frontal globes. **జవాతకుంభా** ధస్థానము, పిన్ననుదుటిముడునుకిందిస్థానము. SC.
వాహిని * n. s. An army, or force. A river, a stream. **సేన, నదియు.** D. **శశ్వమువాహిని** గావుం **దేసది** a river that runs westwards.
వాహినీపతి * n. s. The leader of an army. The ocean. **సేనానాయకుడు.** D. **శుముద్రమున్ను.**
వాహ్యము * n. s. A carriage, a vehicle, a beast of burthen. **వాహనము, బరువులుమోసేవస్తువు.**
వాహ్యము * adj. To be carried or borne. **మోసుకొనిపోబడ్డది.**
వాహ్యశి or **వాంహ్యశి** n. s. Excursion, trip. **విహారము, సేవారి.** R. 1. 8. **పాలునునీరునేరువరువం** గలవావులవేదవీధి **వాంహ్యశి**యొనరుచునే **యశికులాలక.** KP. 5. 149. **ఆపట్టణంబేలుసేవ్యదాత్తుం** డనెడువాడు**వాంహ్యశి** బొయితిరిగి **యరుగుచెంచు** చు. Rasica. 1. 75. **తేజనందంబుజవమునుదిట్టముగ** లిగిరాదనరారు **మేటిసాంబ్రాహి** నైక్తి **హాశి** దైవార **నవుచువాంహ్యశి** వెడలె. Aniruddha. 3. 105. **గ** నవీధిని**వాంహ్యశి**గదలుకొన్న **బాంధవప్రభు** ముండ **ర.** Chenna. 5. 99. **భాగ్యరావని** పాలుండ్రొక్క **నా** **దువాహ్యశి** వెడలుశుభముయంబున.

వి.

వి * A particle and prefix; implying Certainty. ascertainment, as **వివేకము** judgment. Separation, as **వియోగము** parting. Aversion, as, **విరోధము** difference, dissension. Variety, as **విశేషము** a distinction, &c. &c. It generally corresponds to *a-, ex-, de-, dis-, in-, un-,* &c. and is frequently an expletive. (abridged from W.)
వి As a Telugu affix is a contraction for **అవి** the plural of **అది**; thus **యిది**నాది this is mine. **యీబట్టలు** **అతనివి** these clothes are his.
వి|| Contraction for **విన్నోములు**.
వింక A vulgar spelling for **వీక**.
వింకడము or **వింకళము** adj. Separate, spacious. **ప్రత్యేకమైన, విశాలమైన.** A. 4. 76. **వింకడంబై** నట్టిముంకళ్ల **నలకొన్నట్టుం** దావనిక్రిక్కు **పెట్టు** దా **న.** ib. 5. 3. **వింకడమైన**యొక్క **వనవీధి** గనుంగొనె. Camacala Nidhi. 1. 72.

వింకడము adv. (Kannadi) Separately. **తేరేగా,** **ప్రత్యేకముగా.** **వింకడముగ** **యాలింగము** నకు **నీను** లువేరేకలవా.
వింకడించుట v. a. To separate, put asunder, divide. **ప్రత్యేకముచేయుట, విభజించుట.**
వింకళించుట See **వింకడించుట**.
వింతుట v. a. To break. **విరుచుట.** **ఆకొమ్మను** **విం** **నాడు** he broke the bough. **వింకకూడిన** **శబదము** a compound word which can be divided into two parts; a divisible phrase.
వింజ n. s. Surprise, wonder. **విశ్చయము.** KP. 5. 13. **తనకులుకులాస్థానంబెల్లసావధానంబగుచు** **విం** **జమాడినట్లు** **వినుచుండ** **నన్నరేంద్ర** **చంద్రునకు** **నిట్ట** **నిచెప్పిందొడంగె.**
వింజరము or **వింజిరము** n. s. The seer-fish, called salmon: it is an excellent fish; about the size of a mullet. Russell plate 134. Ainslie 154.
వింజామరము n. s. A whisk or chowri, the tail of the Bos grunniens. **చామరము.** Kasi Khand. 7. 171. **గొడుగులు** **వింజామరములు** **తడగలు** నుం.
వింజామరుటావులు n. s. plu. A sort of firework. **బాణవిద్యలో** **భేదము.** Bahulas. 4. 92. **ద్యుమనం** **బోలి** **నకుంజులు** **ంబగులు** **వత్సరము** **చియ్యా** **కాశ** **బా** **ణము** **వింజామరుటావులు** **విరుసులు**.
వింజలి n. s. A certain fish. Russell plate 167.
వింట Ablative of **విల్లు** A bow.
వింటి inflec. of **విల్లు** of or belonging to a bow. **విల్లుశుంబంధమైన.** **వింటి** is also the same as **వింటిని**, **విన్నాను** the preterite of **వినుట** To hear.
విండు Hear ye. **వినుండు.** OG.
విండ్ల or **విండుల** Gen. plu. of **విల్లు** A bow. HK. 5. 170. **ధరాతలంబునకు** **యేనూరు** **విండ్ల** **పొడవు** **నం** **గడుచు** **దివ్యవృందసంబు.**
విండ్లు or **విండులు** plu. of **విల్లు**. A bow. **ధనుస్సు** లు. D.
వింత n. s. Curiosity, or wonder, oddity, oddness, **ఆశ్చర్యము.** **మోమొక** **వింత** **చేసుకొని** her countenance changed.
వింత adj. Strange, rare, curious, odd, queer, foreign, new. **చోద్యమైన, కొత్త.** **వింతయావులు** odd looks. **వింతమాటలు** strange words. Vasu. 4. 100. **అయెచెవింత** **నీడ** **యనియారకులారక.** **భక్తి** **వింత,** **కొత్త.** Vish. 6. 39. T. 2. 124. P. 4. 255.
వింతగా adv. Rarely, admirably. **చోద్యముగా,**

వికలాడు n. s. A stranger, a strange man. చోడవ్రాసెను.

విందు n. s. A treat, entertainment, regale, banquet, feast. An invitation. A guest. ప్రార్థనా పూర్వక భోజనము, భోజనమునకువచ్చినవాడు, వచ్చినదియున్ను. కన్నులకువిందుగావుండే a feast for the eyes, a delicious or alluring sight. N. 9. 276. చూటి విందొనరించి. చూకువిందులేనికూడుమందు it is rare to us to dine without a guest; we seldom dine without friends. S. 3. 367. మన మేగివిందులగతి శంభుచు పేకార్య మిప్పునిగాడు. Vema. 1783. కొండముచ్చునకు నుకోతియువిందా. R. 5. 175. తమ్మిపూవిందు the friend of the lily. i. e. the sun.

విందుకుటలుచుట v. a. To invite, to call to a feast. భోజనమునకుటలుచుట.

విందుచేయుట or విందుపెట్టుట To give a party or treat. మర్యాదగాపిలిచిభోజనముపెట్టుట.

విందుతు * adj. Intelligent, knowing, wise. తొకికనైదికకార్యజ్ఞుడైన. SO.

వింధ్య * n. s. The Vindhya chain of mountains; extending across India from the province of Berar nearly to Guzerat.

వింశము * adj. Twentieth. ఇరువదవది. D.

వింశతి * Twenty. ఇరువదిశంఖ్య. D.

వింహ్వలము * for విహ్వలము * adj. Agitated, alarmed. భయముచేతనిశ్చేష్టితమైన. See విహ్వలము.

వికచము * adj. Expanded, blown, open as a flower. వికసించినది. D.

వికటము * adj. Large, great. Horrible, frightful. Changed in form or appearance. Reverse, contrary. విక్రీణమైన, గొప్ప, విరళమైన. SC. విరుద్ధరూపముగల, విరుద్ధమైన. Lalito. 12. 10. వ్యాతాశ్చ్యంవికటాకారం విశంకటవిలోచనం. S. 1. 52. భామనియధరాధరత్రువాళమువారివికటదంతములకర్పించడగునె.

వికటకవి * n. s. A jester, a buffoon. ఏదాడంపేకోదాడనేవాడు.

వికటించుట v. n. To contradict, disagree with the health. విరుద్ధమవుట, ఎట్టికపోవుట. Sumati. 55. కరణములననుసరించకవిరళింబునతిన్నవొండివికటించునుమీ. ib. 121. కరణముగ్రామాభరణము, కరణముతన్నేలుపతికి కంతాభరణస్మరణమతడవికటించిమరిమరికావులకుమిగులమరణమునునుతీ.

వికత్తనము * n. s. Praise, ironical applause, egotistical boasting. Irony, ironical or unmerited praise. ప్రోత్రె, మిమె. SC. N. 8. 204. శురుషా సౌభ్యసవికత్తనము, విహితత్రుత్వశ్రీనశ్యద్విభక్త రజాతము.

వికరణిదూలములు n. s. plu. The cross lower beams of a shelving roof. చిట్టపెంకలవేసేదూలములు. D.

వికర్తనుడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

వికల * adj. Defective, imperfect. Decayed, impaired. Confused, agitated. Withered, waning. విచ్చిన్నమైన, భగ్నమైన, చెడిన, కలుషమైన. Dab. 166. వికలత్రయత్వులువికల్పమతులు. M. XV. 1. 166. అక్షురవృద్ధబాడనారవికలులగుచు. T. 3. 100. వికలచరిత్రుడైనముదివెంగలిమైనకురూపియైననుంద్రికరణశుద్ధిగానుగడచేతుటంచని. P. 1. 715. దస్సివరుండదలంచుపెద్దమెట్లకు గలిగించెదైర్ఘ్యవికలశ్చివాసరతమలూరట. టీ॥ వికల, చెడిన.

వికలత్వము or వికలత * n. s. Confusion, agitation, decay. కలుషత్వము, శైథిల్యము. T. 4. 53. త్రుతుచముగ్రుంగినట్లువిత్తమువికలత్వమొంద, మనితాలిమిడిందగ. P. 1. 499. లావరియిప్పుడంగవికలత్వము బాటిలిగ్రున్పి. ib. 2. 81. ప్రాణతనశర్యంతంబుగ నుణవికలతశశశృంగము. M. XII. 1. 21. కన్యత్వవికలతగాకుండగాసూర్యవరమునగలుగుట.

వికలాంగుడు * n. s. A cripple, he who is deformed or maimed. పోగండుడు, అంగహీనుడు. M. I. 2. 8. యిట్లువికలాంగుడైపుట్టినయూనురుండు.

వికలిత * adj. Confused, confounded: decayed, impaired, withered. కలుషమైన, శిథిలమైన. P. 1. 111. సింగంబువికలితాంతరంగంబై. ib. 1. 535. ఏకరణివికలితాత్ముడుగాకుండుంబతి.

వికలుడు or వికలుండు * n. s. A fool, one who is in confusion. కలతబారినమనస్సుగలవాడు. BD. 1. 895. P. 3. 152. వేగముననిదిప్రాంతివికలుండగుచు. టీ॥ వికలుండగుచు, తెలివికల్పినవాడై.

వికల్పము or వైకల్పికము * adj. Optional, admitting two forms (in grammar:) alternative. ద్వివిధమైన, సంధిగమైన. Lalito. 10. 50. శుభసద్భావ సంకల్పవికల్పకలనాత్రికా.

వికల్పము * n. s. Doubt, indecision, alternative opinion. Option. వైవిధ్యము, శంకహము, ఇచ్చాపూర్వక గాత్రగ్రాహ్యము.

వికవికనత్వము v. n. (Anuk.) To laugh out, to giggle aloud. పకపకనత్వము. N. 9. 243. లోలయగులోలలోచన వాలుంజనుదోయి కేలవడిబట్టుక నుయ్యలోజంపాలోయని ప్రేలుంగున్లుండు శిఖలు వికవికనవ్వక.

వికశించుట See వికసించుట.

వికసించుట, వికసిలుట, or వికసిల్లుట * v. n. To open, as a flower, blow, expand. పువ్వు మొదలై నవివిరియుట.

వికారము * n. s. A change of form, nature or quality, alteration; disease, sickness; a transition from the quiescent state of the mind. Oddness, queerness, ugliness. తిరస్కార, త్రక్క త్వస్యధాభావ, తన్నయ, రూపము, రోగ SC. మారు రూపు Vema. 2056. లోనుబదిలవరవి లోకవికారము తిరిగివేయువాడు. Bha. X. 327. కాంతలు తల్లితోతనవికారము తెల్లగజెంప భీతుడై కాంతుని సెప్పునక పరమసాధుని పెంపున, వికారములు అనగా వికృతములైన చేష్టలు strange doings or tricks. An epigram says వైద్యావదంతిక ఫలైర్తమరుద్వికారం.

వికారము * adj. Ugly, unnatural, odd, queer. విరూపమైన, కురూపమైన, వింతైన.

వికారముగా adv. Oddly, queerly, unnaturally. విరూపముగా, కురూపముగా. నాకు పుట్టువికారముగావున్నది I am ailing a little. కడుపులోవికారముగావున్నది my bowels are out of order.

వికారింపుట v. n. To disagree with the health: to ail. పుంటికిట్టకపోవుట.

వికావిక adv. Much, aloud, (a word regarding laughter.) పకపక. T. 2. 95. శృంగారపువంత మాటలవికావికవానినగించినత్వము. Ila. 3. 71. కళవళమందుగ సైనువికావికనత్వము.

వికాశము * n. s. Expansion, opening, blowing, bloom. వికాశము, విరియడము, వర్షస్పృశ్చ. Vish. 7. 395. నీవదనంబువికాశము, ప్రేలెయ్యుచున్నది పుడు. ib. 1. 192. నెమ్మిగంబునకగలచెలువంబు మోహనవికాశమునన్నవకాసుగల్గు.

వికాశిత * adj. Opened (as a flower) expanded, blown. వికసించిన, విరిసిన.

వికీరము * n. s. A bird. Scattering. The funeral cake offered for one destitute of surviving relatives to do it for him. పక్షి, చల్లడము, కర్తనప్తమైనవాండ్రకు చేసేపిండము.

వికీర్ణము * adj. Scattered, spread about, dispersed, sprinkled. చెదిరిన, వెదచల్లిన, విశిత్తుమైన.

వికృతము * adj. Changed, altered, transformed. Imperfect, deformed. Faded. వికారమైన, విరూపమైన, వికాశముమైన, వికలాంగమైన. M. XVIII. 1. 39. వివిధపాపాత్ములు వికృతశరీరులై యాతనానాధితులగుటమానె. ND. 4. 496. కురువడివికృతరూపముననయోధ్యకరిగ. Pal. 447. కొన్నిటినివికృతములుచేసి.

వికృతి * n. s. Change, transformation, metamorphose, distortion, depravity. (వికారము) కింది త్రవ్యకృత్యస్యధాభావము, వికాశితోధవిత్తేనైమకానాజాతవికారము. SC. (In grammatical treatises this name is applied to the Telugu language, as being contradistinguished from) ఆద్యత్రవ్యతి the Sanscrit. L. 17. 64. వికృతివాసిన నాకు చేప మేమిటికి.

విక్లము * n. s. A young elephant యేనుగపిల్ల.

విక్లుట v. n. To swell with pride. To stretch out (as the limbs.) ఒడలువిరుచుకొనుట, అంగము మోహమునకనకరుచుట, ప్రజాపతిని వియుండుట. D. నిక్కుకొనుట, గర్వించుట. Chandra Rek. 2. 4. బిక్తకాబోవీడునాడు చేతనటంచు విక్లుతులలికడకుజని. టీ విక్లుతు, గర్వపడుచున్ను.

విక్రమము * n. s. Heroism, might, energy. A footstep. శక్తి, బలము, ప్రతాపము, సాహసము, (క్రమమునకృతము. D.) పాదవిత్తేతుము. A. 5. 143. విక్రమత్రయిమాధపుడాక్రమించె. టీ పరాక్రమత్రయము, పాదవిత్తేతుత్రయమున్ను.

విక్రమాదిత్యుడు or విక్రమాద్భుడు * n. s. A certain king, the founder of an æra wherein the year 1897—8 is coeval with AD. 1840.

విక్రమించుట v. n. To be energetic. సాహసము చేసుట, పరాక్రమించుట. M. XII. 1. 42. యివ్వధంబున విక్రమించునక్షిరవర్షి. ib. VIII. 2. 270. నృపతిసానుడిల్లారుడు శుభించుమించివిక్రమించుగాక.

విక్రయము * n. s. A selling, sale, vending. అమ్మడము. D.

విక్రయకుడు * n. s. Seller, vender, dealer. అమ్మేవాడు. D.

విక్రయించుట * v. a. To sell. అమ్ముట. D.

విక్రియ * n. s. Change, alteration of mind, form, condition. వికారము, కిందిత్రవ్యకృత్యస్యధాభావము.

విక్రీడిత * adj. Played, danced, joked. ఆడబడ్డ, తరిమానితమైన.

విక్రేత * n. s. Seller, vender. అమ్మేవాడు.

విక్రేయము * adj. Vendible, saleable. అమ్మతగ్గది.

విఖ్యాతము * adj. Famous, celebrated. ప్రసిద్ధమైనది.

విఖ్యాతి * n. s. Fame, celebrity. ప్రసిద్ధి.

విగతము * adj. Gone, parted, disappeared. Gloomy, obscure. అంతహితమైన, పోయిన, నిస్తేజశ్చమైన. విగతబలము or విగతదేహుడు the deceased. విగతసాధనుడు he who has lost the means, whose power is gone. విగతధృతిమై having lost his courage, being deprived of his strength. విగతకల్మసునై freed from sin, sinless, pure. విగతశ్రద్ధుడు one who has lost his wits, devoid of sense.

విగతము * adj. Fallen, dropped. తురితమైన, తారిన.

విగ్రహము * n. s. War, battle. An image, idol, form, shape; the body. యుద్ధము, ప్రతిమ, శరీరము.

విగ్రహ * n. s. Noseless. ముక్కిటివాడు. SC.

విఘటిక * విఘటియ n. s. The sixtieth part of a Hindu hour. యదియోనరువదవంతు. D.

విఘట్టనము * n. s. Rubbing, friction, striking. 2 రుసుకోవడము, కొట్టడము. KP. 8. 124.

విఘనము * n. s. The residue of food offered to the gods, to the manes, to a venerable guest, or to a spiritual preceptor. దేవతాతిథిః పున్నాదితే. SC.

విఘాతము * n. s. A hindrance, obstacle, impediment, check, arrest. Difficulty, stumbling-block. అడ్డంకి, ప్రతిబంధకము.

విఘాతముచేసుట v. a. To impede, hinder. అడ్డంకిచేసుట.

విఘూర్ణనము * n. s. A whirl, gyration. గిరిగిరితగడము.

విఘూర్ణిత * adj. Spinning, turning, whirling round. గిరిగిరితగే.

విఘ్నము * n. s. Hindrance, impediment, obstacle. అడ్డంకి, ప్రతిబంధము. D.

విఘ్నేశుడు or **విఘ్నేశ్వరుడు** * n. s. The usual name of Ganesa or Janus. వినాయకుడు.

విచక్షణము * adj. Wise, clever, able, skilful. తెలిసిన, శుమద్ధుడైన.

విచక్షణుడు * n. s. He who is wise or skilful. తెలిసినవాడు. D. శుమద్ధుడు.

విచారము * n. s. Grief, sorrow, care. Thought, investigation, examination, consultation, discussion, disputation, reasoning. చిత్తశాంతము, ఆలోచన. SC. వివేచన, చర్చ. (Morton.)

విచారణ * n. s. Investigation, examination, inquiry. యథార్థనిరూపణము, వివేచన, నిష్పాదనము. (Morton.) ఉచితానుచితములు విచారించడము. D. తరిశీలన. అతనికి మావిచారణలేదు he takes no notice of us.

విచారకర్త * n. s. An inquirer, a superintendent, investigator. విచారించుకొనేవాడు, విచారణచేసేవాడు.

విచారణీయము * adj. To be discussed or investigated. విచారణచేయతగ్గది, తరిశీలనచేయతగ్గది.

విచారశుడుట v. n. To be sorrowful. వ్యాకులశుడుట.

విచారించుట or **విచారణచేసుట** v. a. To investigate, examine, inquire into. విమర్శించేసుట, తరిశీలనచేసుట.

విచారించుట v. n. To reflect, consider, deem, suppose, think. యెంచుట. అట్లావిచారించినాడు such was his opinion.

విచారితము * adj. Investigated, examined, judged, discussed, tried. తరిశీలనచేయబడ్డది.

విచిత్రము * n. s. Doubt, uncertainty, an error, mistake. శంశయము, శందేహము.

విచిత్రము or **విచిత్రము** * n. s. A kind of Jasmine; a shrub called Vangueria spinosa. మల్లెచెట్టు, మల్లెశువు, దవనము. SC. H. 5. 121. పెడనుచందనచర్మపక్షిల్లశీవవిచిత్రములుగంజార కుచములందు.

విచిత్రము * n. s. Surprise, wonder, astonishment. విస్త్రమము, హాద్యము. D.

విచిత్రము * adj. Variegated, gaudy, painted, coloured, beautiful, handsome. Wonderful, surprising. నానావర్ణమైన, నుండరమైన, విలక్షణమైన, ఆశ్చర్యమైన. Morton.

విచేష్టితము * n. s. Motionlessness, immovability. నిశ్చేష్టితము. T. 3. 125. తనుభవోస్థాకి విచేష్టితంబారయగా.

విచ్చ n. s. A small ball of thread? చిన్ననూలుపుండు, యిది తెలిసినశబ్దము కాదు.

విచ్ఛలవిడి or విచ్ఛలవిడిగా adv. At pleasure, at will. Independantly. యథేచ్ఛగా, స్వతంత్రముగా. BRY. II. 1039. M. IV. 2. 152. Prabhavati Pra. 4. 121. NH. 5:17. యిన్నాళ్లరీతిగా దింతనందేమియుమివిచ్ఛలవిడిమెలగరాదు.

విచ్ఛవిచ్ఛలు n. s. (Anuk) Dispersion on all sides; scattering about. యథాయథలు, D.

విచ్ఛవిచ్ఛలు adv. (Anuk) Pell mell, dispersedly. యథాయథలుగా.

విచ్ఛటాకు n. s. A coloured palmira leaf rolled up and put in the pierced ears of women, in order to widen the bore for an earring. చెప్పాకు. OG.

విచ్ఛక్తి n. s. A drawn sword. యాసినక్తి.

విచ్ఛట v. n. To become open, or loose, open itself, burst asunder as a ripe fruit, to be cracked or broken, to be dispersed, split. విరియుట, వికసించుట, వీడుట, చీలుట. A. 4. 170. మహ్యకయింతుకవిచ్ఛవిచ్ఛ మొగ్గయి మరిపాసిపోదురుశుశ్రుదిశాకతులైనయధ్వనుల్. టిల్లి విచ్ఛ మొగ్గయి, పోగువీరినవారై. Pal. 450. వెల్లికట్టరామంబవిచ్ఛయాకొటలానికొకదమంతు. మొగ్గవిచ్ఛినది the bud opened. దండువిచ్ఛి యథాయథలైపోయినది the army broke up and every man went his way. ఆగోడవిచ్ఛినది a crack has opened in the wall. ఆకుండవిచ్ఛినది the pot burst. మూశిలోలోహముకరిగి కన్నువిచ్చి ఆడేటప్పుడు when the melted metal looks quite clear.

విచ్ఛట v. a. To open, or loosen; untie; undo, spread, expand. వీడ్చుట. దానికొత్పవిచ్ఛినాడు he untied her knot of hair. కన్నువిచ్ఛివాండ్రనుచూచినాడు he opened his eyes and looked at them. పాముశరవిచ్ఛినది the snake spread or expanded its crest. ఆగొడుగునువిచ్ఛి open the umbrella. యింటినివిచ్ఛి మరి వెక్కిరింపకట్టుకొన్నాడు he pulled down the house and had it built in another place. Vema. 170. పల్లవిచ్చిననకుట్టు పెన్నాశంబు. ib. 174. మేడికండుబూద మేలి మైయుండును పొట్టి విచ్ఛిచూడవురుగులుండు. T. 2. 84. సాంబ్రాజిధూపంబువాసినగుక్కనెరిగొత్పవిచ్చి. ib. 3. 27. నిచ్చనిచ్చలుంబొరవిచ్చి విచ్ఛలవిడింతారానిననిచ్చలంతుకన్నకవులరంతుకరాగంబునం. విచ్చేయుట v. n. To come, the same as వేంచేయుట or విజయముచేయుట. H. 5. 48. లావునీత్తన

చెడగొట్టిలాడి బోవ జేసిదోలనిటకు విచ్చేనినాడ. Vish. 6. 98. నీకెల్లభంబులుంగలవువిచ్చేయుండు నేడంచువిచ్చినరాజేంద్రుడుకట్టణంబునకునేగె. BX. 32. 2. వచ్చినవల్లభుగనుగొనివిచ్చేసెనటంచు నకులువికసితములు. Paidim. 4. 184. ఆకున్న కాకారదచటికెచ్చి టికేసుదిత్తంబుకల్పివిచ్చేసెన్.

విచ్చాయము * n. s. A flying shadow, (as that of a flock of birds.) శుభంబయొక్కనీడ.

విచ్చాయము * adj. Faded. నిస్తేజస్తమైన. G. 6. 117. నినుబూదకాజనుడెంచునపుటియెడకనేకాన్న మార్గశ్రమంబునవిచ్చాయములైనభక్తుని శుభాంభోజంబులత్యంతన ప్రసరింపాశీషిమాళి రత్నములచేరత్రాదిరక్తప్రభాగనుకట్టకావరాజ్యకట్టకునుచోగాకిపురాధీశ్వరా.

విచ్ఛిత్తి (Vulgarly విచ్ఛిత్తు) * n. s. Loss, destruction. భగ్గము. గర్భవిచ్ఛిత్తి miscarriage.

విచ్ఛిన్నము * adj. Parted, divided, cut, separated, interrupted. భిన్నమైన, భగ్నమైన. అవిచ్ఛిన్నమైన or నిర్విచ్ఛిన్నమైన continual.

విచ్ఛేదము * n. s. Separation, disjunction, removal. వియోగము, భంగము.

విజనము * adj. Solitary, private, lonely, uninhabited. నిజానమైన.

విజయము * n. s. Conquest, triumph, victory. గలుపు. D. This word is used in the titles of several poems, and can be translated 'Adventures' or 'Tale,' as తారాశాంకవిజయము The adventures of Stella and the Genius.

విజయదశమి * n. s. The tenth day of the month Aswina: being the day after the festival to Saraswati; on this day are worshipped all the books, arms and instruments of trade which were collected on the శరశ్రవణమాసంభము.

విజయనగరము * n. s. The town Vijayanagar. పక్కటమము.

విజయపురము * n. s. Vijayapoor the capital of the మళివదేశము.

విజయముచేసుట v. n. To proceed; deign to come or condescend to go. వేంచేయుట, విచ్చేయుట. యావేళచూయింటివిజయముచేస్తారా will you do me the honor to come? or, condescend to come? will you favour me with your com-

pany? A. pref. 21. దేవదేవుండువిజయంబుచేసిన యాశీర్వాదము. ib. 6. 190. ఆర్తశుట్టరామనకతి వైభవమున, సరివదోక్తాని విజయంబుచేసి. ib. 6. 168. మామూలమునకు నిజయంబుచేయ శుభ్రుకని త్త. ib. 4. 111. విద్విషత్సంహారంబునకు విజయం బుచేయమనుటయు.

విజయస్తంభము * n. s. A pillar of victory. జయిం చివేసినస్తంభము. A. 4. 345. పొట్టునూరివిజయ స్తంభోపలాటంకిత.

విజయ * adj. Victorious, triumphant. జయమును పొందిన.

విజయ * n. s. A conqueror. జయించినవాడు.

విజయాభవ * interj. Hail to so and so, here's to the health of so and so. శుభోన్మేషముగానుండుము.

విజయదు * n. s. A name of Arjuna. అజానుడు. విజయవిలాసము a poem in his honour. Jaya and Vijaya are the names of the two porters at the gate of the palace of Vishnu. విష్ణుతయొక్క ద్వారపాలకులలోనుకడు.

విజాతీయము * adj. Of a different species; of a different sort, or nature. Strange, queer, odd. విశేషమైన, భిన్నమైన, వింతైన, అద్భుతమైన.

విజగ్ధ * n. s. A desire of conquest, emulation, rivalry. పురజయేచ్ఛ. A. pref. 12.

విజగ్ముత * n. s. Desirous of victory. పురజయేచ్ఛ గలవాడు. A. 4. 195. ib. 3. 21.

విజిత * adj. Subdued, overcome, conquered. జయించబడ్డ.

విజృంభణము * n. s. Budding, expanding. వికళనము, వ్యాపకత్యము.

విజృంభించుట * v. n. To bloom, flourish; to be in its pride, shine forth, display. సామర్థ్యముశ్రుతాశించేనుట, D. వాడివృద్ధునిండావిజృంభించివున్నాడు he is now in his pride. నిండావిజృంభించబోకు do not hold up your head too high. H. 4. 244. అయ్యంభోజనయనవిజృంభించి మెలగుచున్నయవశరంబున.

విజృంభిత * adj. Spread, open, expanded. వ్యాప్తమైన. A. 1. 45. ib. 2. 60.

విజ్ఞవిజ్ఞగ adv. In a mangled manner. నజ్జనజ్జగ, నజునుజులుగా. Swa. 4. 85. విజ్ఞవిజ్ఞగదస్త్రంగవిదవకలమికరకుటం ప్రయనిరికింవిగజ్జగదల. టీవిజ్ఞవిజ్ఞగదస్త్రంగనలినలిఅయ్యేటట్టురన్నునూతున్నట్టికిన్ని. In pieces, piecemeal.

విజ్ఞాదుగాత్రుండే or విజ్ఞోదైన * adj. Odd, not alike, not a pair, discordant. జరకాకుండాత్రుండే. Vajrayanti. 1. 86. శ్రవణశంకుమదంబుశంధించిమునివ్రేళ్ల మృదురీతివైతెగమెరుగుసేయు, శృకులువిజ్ఞోదైనచోదంత్రి వినిపించిడించి కిటకిటవిరదద్రువ్వు.

విజ్ఞప్తి * n. s. Information, representation, request. విజ్ఞాపనము. A. 3. 2. నిర్భంబుకాశ్రుగిహరివాదమగుటకా విజ్ఞప్తితకంశుదాన త్యూర్లశ్వలుదాట. టీ|| విజ్ఞప్తి, విన్నపము.

విజ్ఞాత * adj. Celebrated, famous, known, understood. శ్రుసిద్ధమైన, తెలుసుకోబడ్డ. A. 3. 82. విజ్ఞాతయోగశాస్త్రుండవీతు.

విజ్ఞానము * n. s. Knowledge, science, learning. A. 6. 86. యిట్లమావిజ్ఞానంబునెట్లనిన.

విజ్ఞాని or, విజ్ఞానుడు * n. s. A man of science. విశేషజ్ఞానముగలవాడు. A. 3. 20. ఘనవిజ్ఞానుక్రమంబునకానిరి.

విజ్ఞాపనము * n. s. Representing, informing. విన్నపము. A. 6. 130. ఆరనిచేతవిజ్ఞాపనంబుచేయించిఅనుమతిగాంచి.

విజ్ఞాపించుట v. a. To represent, address, request. విన్నపముచేసుట.

విజ్ఞాదైన * adj. Skilful, conversant, wise, learned. నిశ్చుణ్డైన. D.

విట * adj. In the style of a buck or gallant; waggish. విటశంబంధమైన. L. 5. 66. విటవటుశంధానవిద్యలమెరసి.

విటంకము * n. s. A dove cot, an aviary. కపోతపాలిక, చోపాస్తంభాలమిదిశ్రేణి. SC.

విటకాడు * n. s. A buck, a dandy, a blood, a fellow, a gallant, a cavalier.

విటతాటము, విటతలము or వీటతాటము n. s. Confusion, disorder. తారుమారు, వీటతాటముగ adv. Topsy-turvy. తారుమారుగా. ఈవలిదావలనావలిదవలననుట. D. విటతాటముగ, అనగాకీలువిరువను. OG. ABA. 3. 74. విటతాటమనకీళ్లువిరిచిపెట్టుటయు, దయ్యముపట్టియుండుటయనురియుండు. BD. 6. 866. శ్చటికశ్చలింగమైస్ఫుటకాంతిజేసి చటులభాశ్రరకరకుటలమంతయును, విటతాటముగదిశారతలములుగట్టి. ib. 6. 202. వెగజైనశ్రుతిమలవిటతాటమాడి, వశకులన్నియు శ్రద్ధివైటించెగాదె. M. III. 7. 82. కోటబన్నినఘోరదానక

కోటిజ్ఞానదోలియ, కోటనల్లదలంను శూలగ్రత
శూలదోవిశిమన్నము, శూటతోరణ యంత్రతేతన
గోవురాట్టకసంహతుల్, వీటతాటము జేసెకల్ల పీ
రులాక్కటమాత్రలోక.

విటత్వము * n. s. Beauishness, the being a dandy,
buckishness. కల్లవికత్వము, విటకానితనము.

విటకుము * n. s. A branch of a tree with it's new
sprout or shoot, a clump, a cluster. వృక్షశ్రుం
భార్ధ్వశాఖాయం, కొమ్మ, శ్రుంభే, యజ్ఞు. SC.

విటపి * n. s. A tree. వృక్షము.

విటపురుషుడు * n. s. A gallant or paramour. జా
రపురుషుడు.

విటీ or విటకత్తె * n. s. A woman of pleasure, a
female rake. జారక్త్రీ. A. 5. 151. విటీవిటకోటికి
మువ్వలండశంబుగగ్నజనీయము. H. 4. 189. పా
గావరెసా భ్రమించు విటకత్తెలయల్ల యిదీర్చబో
యెదో.

విటుకులాడి n. s. A belle. వస్త్రేలాడి, కులుకులాడి.

విటుడు * n. s. A buck, a dandy, a blood, a gal
lant. కల్లవికుడు.

విట్రోత్తంసుడు * n. s. A leader in fashion, the
prince of gallants. కల్లవికశిఖామణి.

విట్టరము * n. s. A tame hog. సూకరము, పూరణం
ది.

విఠాయి (K) A certain tune. రాగశేషమేమో. BD.
3. 1874.

విడ The Root in A, of the verb విడుట To be
come loose &c. R. 3. 61. విడగంటిమిధవబంధ
ము.

విడంబ, విడంబమాన, విడంబి or విడంబించు adj. Like,
resembling. అనుకరించే. Pariz. 3. 83. మణికుట్టి
మతలశ్రుతివిమితతారకాకుటుంబంబులవిడంబించు
పారిజాతకుసుమోపహారంబులవలన. A. 3. 110.
రాంబ ప్రాద్యభ్రీవిడంబివృత్తశిరోధి. In an inscrip
tion are these words. శకలసరవతిమణిమకుట
విడంబమానచరణానభికిరణ. Vajja. 2. 85. అసఘవే
శ్యావిడంబ వర్తనములెన్ననిసకప్రాతరయాజోలి
యేలవ్రవ్య. టీ|| వేశ్యావిడంబ, బోగముదానికిఅను
గుణ్యమైన, అనుసారమైన.

విడంబనము * n. s. Imitation, copying. అనుకరిం
చడము, అనుకరణము. T. 5. 84. అనేకకోటిమా
త్రాండనుండల ప్రభాదంబరవిడంబనంబైనయారా
జాదివృత్తేణియ. టీ|| విడంబనంబైన, అనుకరణము. క
లదై.

విడంబము for విలంబము * n. s. Slowness, tardi
ness, delay. రతత. వాడురావడమునకు నిండా
కాలవిడంబముఅయినది his coming was a great
delay.

విడంబించుట * v. a. To imitate, copy. అనుకరిం
చుట. (విశ్రుంచుట. D.) P. 1. 283. చంద్రవింబం
బువిడంబించుగుంపులుగాని. టీ|| విడంబించు, అనుక
రించగా. T. 3. 29. నీరదంబులదంబువిడంబించుచీ
కటిక్రూకులును.

విడంబిత * adj. Imitated, copied, simulated, trans
formed. Extended, spread. అనుకరించబడ్డ, విశ్ర
రించబడ్డ. P. 4. 145. విడంబితశంబరారంభంబు
గావుననా క్రాంతపానినాంకంబై. టీ|| విడంబిత, విశ్ర
రించబడ్డ, అనుకరించబడ్డ. R. 5. 129. వచ్చెముని
దైర్వ్యధనపాటచ్చరి శూర్వనభిధువిడంబితకాదీ
వృచ్ఛతురవదన.

విడంబితుడు * n. s. He who is distressed, mortifi
ed, annoyed. పీడితుడు, బాధించబడ్డవాడు. Vasu
5. 71. అంబకకుంచకంబుగల, యంబచరించునం
బకత్రయాదంబరశాలిచేగడువిడంబితుడైన యనం
గుడానహస్రాంబకబాంధవుంజెనకి యారడివెట్ట
డివాడెయచు.

విడుచుట or విడుచుట v. a. and v. n. To relinquish,
leave, quit, abandon, give up, loosen, slacken,
untie, undo. To cease, to terminate. చాలించు
కొనుట, వడలుట, ఆచెట్టునాలుగుకొమ్మలువిడిచినది
this tree has produced four branches. వానవి
డిచెను the rain is over. గ్రహమువిడిచినది the
eclipse is now over. చీడవిడిచినది the plague is
over, or ceased. అంటువిడిచినది the impurity is
now over. దయ్యమువిడిచినది the demons have
quitted him or let him go. క్రోధమునువిడిచినా
డు he has laid aside his wrath. చేలోఆవునుమే
యవిడిచినాడు he let the cow go to graze on the
crop. ఆహారమునువిడిచెను he gave up eating.
ప్రాణమువిడిచెను he gave up the ghost. కన్నీళ్లు
విడిచెను she shed tears. వానికిరెండుగ్రామాలు
విడిచినారు they granted him two villages.
Narasimha. §. 37. బేడధంబులమంచిననుభంబి
నగానికర్తృత్వంబైతెగానివిడదు. P. 1. 729. శిం
తోనడవిననెల్లదోప్రాణమువిడిచె.

విడత or విడుత n. s. (in composition) Time, as
మైకవిడుత once. రెండువిడుతలు twice.

విడదల n. s. Release, liberation, freeing, setting
at liberty. నివృత్తి.

విడదలకావడము n. s. To be released. నివృత్తికా
వడము.

విడదొడ్డుట To allot, set aside, grant, as land. విడుచుట, ఇచ్చుట. ఆపూరికిందయ్యారూపాలములో కొంతభూమివిడదొడ్డినారు they allotted some land for that village.

విడనాడుట v. a. To cast off, desert, quit, relinquish, divorce. విడిచిపెట్టుట, వదులుట. Vema. 221. యిదిసాకువలవడనుచును వడలకమదిలోననై నవస్త్రులు భ్రమరతోకడివిడనాడకుండిన నడుగో శంసారవీజమందురు. ib. 1752. కూళ్ళసూళ్ళపెచ్చు గుణవంతుడనాడి. Sar. D. 499. అంతటస్వకలి భార్యనువిడనాడి, వింతింపుచునుగద్దెచేరికూర్చుండి. P. 3. 116. ఏనకటంజలుజీరమై త్రీనివిడనాడది వక. టీ॥ వడలిపెట్టుకూడక. ib. 4. 376. డీకొనికట్టినప్రాణ నాథువస్త్రాంచలమించుకేని విడనాడక నెవ్వరినీక్షుకొంచు. టీ॥ విడనాడక, వడలక. ib. 1. 425. విడనాడకుమనదైన్యం బడరంమథ్తుణము బ్రార్థనాలాశములకగడుగరింపిన. టీ॥ విడనాడకుమని, నన్నయిక్కడినుంచిపోగొట్టకుమని. ib. 2. 166. యెవ్వరికేదిమార్గమా నడవనీవారొకింతవిడనాడరుగాగడలేరునంతకు. టీ॥ విడవరు.

విడబడుట or విడిబడుట v. n. To escape, get free, break loose. విచ్చలవిడియవుట, కట్టువదిలించుకొనిరింకుకముగావుండుట. BD. 4. 352. అతనిమహూద్దండగజము, తన్నదామరచిమదగ్రశ్రయగుచు, కడిమివావంతునిబడర్పూళిచేసి, విడివడిదండెల్ల విరియదోలుచును. ib. 4. 365. విడివడిమడకరివడిగొనివరుచు. ib. 4. 243. కలితమదోద్రిక్తజలధారలాలకవలివేగముననివారితవృత్తి, విడివడియత్పరివీధి నేతెంచు. అదివిడబడిచూట్టాడినది she shook off all shame and spoke.

విడవలి n. s. A kind of grass (Andropogon muricatum) used for thatching. వట్టివేరుకనువు. విడవటిల్లు a house thatched therewith.

విడాకు n. s. (i. e. విడి, ఆకు) A loose leaf.

విడి n. s. Clearness, transparency, brilliancy, నైర్వల్యము, స్వీచ్ఛత. P. 3. 285. విడిగలహానికముంబుర్రడితోడంగూర్చినట్లు. టీ॥ విడిగల, స్వీచ్ఛమైన. ABA. 2. 526. వడ్డరాగాధిదబరగుకెంపుననివనైరత్సినకరకుక్కయంద్రుకృత్రిమంబగునదిశేరురచాయనతత్తాంతివిడియనదనరుచుండు.

విడి adj. Clear, transparent. Single, odd, extra. Spare, unoccupied, unemployed, loose, స్వీచ్ఛమైన, నిర్వలమైన, కుల్యమైన, ఒంటి, మిగతగావుండే. N. 9. 219. విడికెంపువడగగొడుగులు, కడ

వేడుకలేమదూస. టీ॥ విడి, కాంతియుక్తమైన. T. 1. 8. కళుకుజగజంపువిడికెంపుకంకణంపువలుకులాలయంక. Sar. D. 51. విడిరత్నములసెచ్చువేలిముద్రికలు. Ila. 1. 14. విడికెంపుగనుకంపుపెడవితోడ. Vish. 3. 370. తదీయరహస్యావహముగసెక్కు విడితిహాశముచెప్పె. విడి, అనగా ప్రత్యేకమైన అనితోచినది. విడిపువ్వుము unstrung flowers. విడిముత్యములు loose pearls. విడిమనిషి a single man, an extra man, one who is unoccupied or unemployed. విడిఆకులు loose leaves, not stitched. విడిఖండువ a single cloth (meaning one of the pair) విడిపావుకోడు one sandal, an odd one. విడిమేను, అనగా దిశముల naked. Satyabha. 1. 34. విడిమేనులుగనిల్చినవాకనిరాడుకన్నగాంగనలనుకట్టివట్టి. విడిమేనులుగనిల్చి, అనగా దిశములగానుండి. విడియైదువ, అనగా లంఘన a loose woman. Satyabhama. 4. 38. వింతగాసెక్విడిదిశంతరించి, విడియైదువలచుట్టరికంబుపొంకించి. విడియైదువలు, అనగా బోగమువాండ్లు. విడికథ a riddle, charade.

విడి (past p|| of the verb విడుట) Setting aside, leaving off. విడిచిపెట్టి. P. 2. 166. అడగనిలేమిబొట్టబారలయ్యనుధీరుడొకాసెక్కువృద్ధుడు, విడిచరియింప దగ్రజదవిం, గృహబుడసీహాసనీకదం, బొడవయియింకియన్నదనబొడవియెవ్వరికేదిమార్గమానడవనీవారొకింత విడనాడరుగాగడలేరునంతకు. టీ॥ విడి, వడలి.

విడిగావుండే * adj. Single, unoccupied, unemployed, loose. ఒంటరిగాడుగావుండే, మిగతగావుండే, పుకటిసెక్కిచేరకుండావుండే.

విడిగోలు adj. Spare, unemployed. మారు. విడిగోలుయెద్దులు spare bullocks. వాడువిడిగోళ్లమీదడున్నతాడు he ploughs with different yokes of cattle in turn.

విడిచి (past p|| of the verb విడుచుట) Leaving off, giving up.

విడిచిపెట్టుట v. a. To relinquish, leave, quit, abandon, give up. To loosen, untie, undo. చాలించుకొనుట, వడలుట.

విడిదల or విడిమట్టు n. s. A halting place. దండదిగనశ్శలము. D. M. VI. 3. 70. విడిదలకుపోయినపుడు నీకొడుకులెల్ల నావగానందనుని కడకరుగుదెంచి.

విడిది n. s. A lodging, a residence. దిగుబాట. D. L. 4. 240. యావిడిదింటిలోనికేలమాయ ib. 10. 36. శయ్యనవిడిదిగజనుదెంచినిలిచి.

విడిచెనుట v. n. To halt, stay, abide. దిగుట.
Vish. 7. 416. కృష్ణకొంగుకేలగిరించి నేడుమాయం
టవిడిచిసేసియేగుచెల్లియనిన నేడుదీరదరుగుము.

విడిచేరుట v. n. To shine, sparkle. శ్రుకాశించుట.
P. 4. 391. విడువనితగులిరుపురకవ్వదుపుననకర
శనుభయ వస్త్రాంచలముల్, విడిచేరు నతులలలో
ముడివెట్టిరిశంచశరుడుముడివెట్టంగఁ.

విడిపించుకొనుట v. n. To escape, get free, break
loose. విడిబడుట, వడలించుకొనుట.

విడిపించుట v. a. To loose, let go, release. విడిచి
పెట్టుట, వడలుట, పోనిచ్చుట. Radha. 3. 64. స్త్రీ
బాలలాతులంచుకొ విడిపించబోయిన. తనకుకొంత
భూమివిడిపించుమన్నాడు he asked them to grant
or allot him some land.

విడిపోవుట v. n. To cease or terminate. తనకుతా
నేవడలుట. D.

విడిబడుట or విడివడుట v. n. To escape, get free,
break loose, to shake off (shame.) విడిపించు
కొనుట, జంకువడచుట, Bmj. 2. 70. విడిబడిచాశీరి
బంధముల్ శీలుచునెగడి. విడిబడిస్థిగ్ధవిడచి. Vema.
1218. విచ్చుకత్తిలోడవిడిపడిపోలిమేర.

విడివట్టుచేసుట v. n. To halt, stay. దండుదిగుట,
బడిచేసుట. Bobbili. 2. 213. యిట్లువిడివట్టుచేయ
దిగంతదంతి, కర్ణకోటరపాటనకుమహించిన నెన్న
హంపీరుకోటలో మిన్నవగల మొరయు సాహేబు
సోబత్తుకరముదనరె.

విడిముడి n. s. Wealth, riches. ధనము. D. విశ్వరథ
ము. Rudrapas Nar. 1. 49. కొడుకులులేనిమను
ష్యుడు, విడిముడిగలవానికంటె విశ్వములోనక, కొ
డుకులుగల్గినవనుజుడు, బడుగైనను మేలు కుముడ
బంధుకులీనా.

విడియ plu. విడియలు n. s. Betel and nut. తాంబూ
లము. BD. 5. 555. శీరశీలింగావశీరముచెల్లించి
శురికించయందొక్క చుడిగంబుక్రింద విడియలతోరెం
డుచేలవాడలను. ib. 5. 589. చుడిగంబుకిందటబడి
వండుమున్నుండచినమాడలవిడియముల్ గాంచియె
క్కుడివిడియలిందెవ్వరువచ్చిరిక్కడికనితనయింతినియ
డుగ.

విడియలైము n. s. The glove or leather worn on
the huntsman's arm, for the hawk to perch
upon. దేగమొదలైనవికూర్చుండదమునకైవేటకా
నిచేతికిట్టుకొనేచర్మము, Swa. 4. 82. లీలముళిందు
దొక్కడు, గింజనుతోత్తీశరీరిజనిదకాండ్లీరకొ
కరేఖదనతోరపునల్లనిదీర్ఘబాహుపైహాలవారిం

చోలెవిడియలైమునందల యెత్తిచూచుటో సాశువ
ముకవడింజనుశశంబుచుయికవిడిచెఁ మహాద్ధ
తిఁ.

విడియము or విద్యము n. s. Betel with areca nut
&c. తాంబూలము. D. T. 5. 205. వెలయభుజియిం
చికపురంపువిడియములును.

విడియించుట v. a. To lodge, place, cause to alight.
దింపుట, దించుట, బడిచేయించుట. A. 4. 170.
రయమునవృష్టికైయొదిగి రచ్చలపైవిడియించురుగ్ర
తఁ. టీ॥ విడియించురు, దిగుదురు. Dab. 145. పొ
లుపొందుచుపురంబులవిడియించి. Bhallana. 4. 12.
కుంతలేశ్వరుడెదురేగుడెందిబహువివిక్రితాగారం
బులవిడియించి. Vicr. 4. 147. శీకలపైస్యంబునుశ
ముచితశ్రుదేశంబుల విడియించునుమరి సూనునాజ్ఞా
పించి. ND. 2. 88. నలుదండవిడిసియందరనవృద్ధ
న్నినెళులవిడియించినిద్దునున్నంత.

విడియుట v. n. To halt, stay, alight. వసియించుట,
దండుదిగుట. D. దిగుట, బడిచేసుట. A. 6. 172.
విశ్వకర్తమణి మయంబుగాగట్టినవీడు బట్టునవిడిసి.
Vish. 6. 198. రావణుడఖిలామరవిద్రావణుడరు
డెంచివిడిసెతనసైన్యముతోక. R. 8. 84. గృహం
బువిడిచివచ్చివిడిసిరదలిచానిను మాలిమూల్యనంతులి
చటమనుజనాథా. Vicr. 4. 147. తదీయశ్రుధానా
గారంబునవిడిసిశీకలపైస్యంబునుశముచితశ్రుదేశం
బులవిడియించునుమరిసూనునాజ్ఞాపించి. Pal. 118.
మేడపి, విడిసిరిమేదినిశ్వరులు. మేడపిఅనేహరి
లోడిగిరి. Dab. 99. వెయ్యేలయముసెద్దవిడియుట
గాదె. ND. 2. 88. నలుదండవిడిసియందరనవృద్ధ
దన్నినెళులవిడియించినిద్దునున్నంత.

విడివడుట See విడిబడుట.

విడుగర n. s. Release, liberation. విడుదల, విమో
చనము. M. XII. 3. 207. ఉరిద్రెన్యగారికియిట్లు
డవెరవారగనేసునికు విడుగరసేయం దొరకొనుట
నీడుభాగ్యం బరితప్తముదొరగమైత్రియలవరపుడు
దిక. ib. XII. 3. 210. అనుడునట్టులగుటనాత్మనె
రింగియగాదెనంధియైననాడు బ్రతుకునీడు విడుగర
యనునిజమగుటాహించినిన్నుజెందె బుద్ధినిశ్చయం
బు.

విడుగుట v. n. To blow, or expand as a flower.
వికసించుట. S. 1. 164. ముడిగతోగలిగిగిక్కులు
విడిగతుదొజమ్ములుడిగవెనెలె.

విడుచుట v. a. To relinquish, leave, quit, let go,
give up, abandon, loosen, untie, undo. త్యక్త
ముచేసుట, వడలుట, వడలుకొనుట, చూనుకొనుట,

విచ్చట. బాణము విడుచుట to discharge a rocket or let it fly up. ఆకోటను విడిచిపోయిరి they quit-
ted the fort. కొడుకును కులైకాటములో విడిచినాడు he put his son to school. తర్కము విడుచుట to perform a certain rite. కట్టినట్టు విడవడు he will never let go his hold. ఆర్రహారమును విడిచెను he granted or bestowed a village. బట్టలు విడిచివేయుట to undress, take off one's own clothes. కొమార్తెను ఆర్రవారియింట విడిచినాడు he left his daughter at the house of her mother-in-law. దినము విడిచిదినము on alternate days; every other day. బట్టలు విడుచుట to strip. పూపిరివిడుచుట to give a breath. ప్రాణము విడిచినాడు he breathed his last. వాండ్లను చెయి విడిచినాడు he abandoned them. KP. 1. 56. రజలంకారచామరములు రెండు విడిచివుచ్చుకొనిరనప్రియుండునుందానును నిరుగలంకులనిలిచియల్లనవీచుచు. Vish. 2. 55. నీమిదఁగఁ బడి ప్రాణము విడిచెదఁ. Oasikh. 2. 144. విడువంగవచ్చు నెవిఘ్నంభకారార్థుడుంఠివిఘ్నేశుమండుకజతరు. Vema. 171. కొంగుకాసు విడిచివిగొమ్మననీరాదు. Vema. 52. ముచ్చుతీర్థమాయిములై విడుచుచుగాని. Bhairava Satac. 62. జననిగుణము దావిడువ జాలనటంచు. This verb is vulgarly added to some others, thus; పోయివిడిచినాడు he went away. చెప్పివిడిచినాడు for చెప్పినాడు these phrases are utterly wrong, and are peculiar to Madras.

విడుట v. s. To relinquish, leave, quit, abandon, give up, loosen, untie, undo, let go, separate. త్యజించుట, మానుకొనుట, వదలుట, విచ్చుట, విచ్చట, వీడ్చుట. A. 4. 257. అన్యదేవ్యనధర్మవిడుమువిశ్రు నేలవేడితేరి. టీ విడుము, కురిహరింపుము. ND. 3. 614. విడువిడుమని చెయ్యివిడుపించుకొనుచు. Chenna. 2. 289. చక్రముకొకవవిడిశించరించె.

విడుట v. n. To sever, be separated, fall asunder. తనకుతానేవదలుట. D. వీడిపోవుట, విడిసిపోవుట. Vem. 470. నిల్లమిదబుగ్గనిలచినయప్పుడు తల్లివేగవచ్చితాకు గాక విడెడుకుండకింత విఘ్రాంతికుడుదురు.

విడుత or విడత n. s. (In composition.) Time లేత. ఒకవిడుత once. రెండువిడుతలు twice.

విడుదల or విడుమర n. s. Release, liberation, setting at liberty. కడలేరడము. D. నివృత్తి, విమోచనము.

విడువట్టు n. s. Lodge, inn, halting place. బశి. Pariz. 3. 76. అమరవిభుండు నేరివిసయానకుడై విడువట్టు వైజయంతమునకుజిత్తగింపున.

విడుపు n. s. Leaving, release, liberation. విడువల, నివృత్తి. యింతావిడుపుచూపలేదు it has not begun to abate. ఆయనవద్దకట్టువిడుపువున్నది he knows when to be harsh and when to be gentle.

విడువడుట v. n. To separate, be severed. వీడియెడబాటు. Padma. 3. 11, కవవిడువదనిజక్తువలు మెయ్యెరవుతోబాలువునింకముమూనిలచెగాక.

విడూరకిల * n. s. The stone called Cat's eye, or Lapis lazuli. వైడూర్యము. A. 4. 138. పెళ్ళిపెళ్ళమంచువీడ్చురుమధీతివిడూరకిలాంకురచ్చహృత్పలకినియై.

విడెము or విడెము n. s. Betel prepared with areca nut and lime. తాంబూలము. D. H. 2. 51. మంత్రసానికివిడెము చెప్పుమరతోడ. ib. 5. 151. విడెములాదవిలింపవెదిజిక్కు. ib. 2. 57. కశ్రువువిడెముజిగలవ్వగలుగుసాగసు. ib. 2. 124. వన్నెగలదు క్షుటమొక్కువిడెమువుక్కిటక.

విడెడు Present pl of the verb విడుట.

విడ్డూరము n. s. Obstinacy, stubbornness, enmity. మూర్ఖత్వము, శత్రుత్వమున్ను. Pal. 334. విడ్డూరములువచ్చెవేకప్రాణముకు.

విడ్డూరము adj. Obstinate, stubborn, inimical. మూర్ఖమైన, శత్రుత్వమైన. రాజవిడ్డూరము the enmity between kings.

విడ్డము n. s. Betel prepared with areca nut &c. తాంబూలము.

విడ్డయము * adj. Covered with dung, filthy, foul, శురీషమయమైన. Surabha. 1. 67. ఖరమాత్రవిడ్డయకర్దమశ్శములు.

విర or విరయు See వితా.

విరండము * n. s. Wrangling, controversy, contention. దుర్వివాదము, అద్దమాడడము. వాడునాతో విరండావాదముచేస్తాడు he wrangled or squabbled with me.

విరండావాది * n. s. A wrangler. దుర్వివాదముచేసేవాడు.

విరంతువు * n. s. Jade, wretch; a word of scorn for a widow. విధవ, రండ.

విరంశము * n. s. A cage, a net, a chain or other thing made to confine beasts or birds. కుగళి యీబంధసాకుకరణము, వలలుపురులుమొదలైనది. SC.

వితగా X adv. In vain. వ్యర్థముగా. Ila. 4. 78. ఆ
మాహావితగామానకూర్తాదిరూపములనుదాల్చితి.
వితరము * adj. Stretched, extended, expanded,
spread, diffused. విస్తృతమైన, వ్యాప్తమైన.
వితరి * n. s. Assemblage, quantity, cluster. శి
మూహము. D. Ila. 1. 103. విశ్రునువాసినివితరిచే
చాడించి. BD. 5. 1201. వినివేదితకుదాధవితరిః
మున్ను.
వితథము * n. s. A falsehood. అబద్ధపుమాట. D.
వితథము * adj. False, untrue. మిథ్యమైన, అసత్య
మైన.
వితమరి n. s. A husbandman, a peasant. కాశవా
డు. ABA. 3. 72. పాలమరియనగ కాపునువితమరి
దోచు.
వితము n. s. Manner, way, mode, kind, sort. విధ
ము. Vema. 2. 283. వితముదెలసిమిరువేదాంత
మెగ్గిరి.
వితరణ n. s. Propriety. క్రమము, చక్కన, బాగు. ఆ
పెండ్లినివితరణగా చేసినాడు he celebrated the
marriage with propriety. వాడువితరణగలవాడు
he is a liberal man.
వితరణము * n. s. Bounty, liberality. త్యాగము. D.
వితరణి * n. s. A bountiful man. దాత. Oalahasti
Satacam. 77. శుండినతరువుమైయుజనునట్లవిత
రణికడకేసువిద్యలెల్ల. In another Satacam. కలి
మిగలలోధికన్నను, విలసితముగ వేదమేలువితరణి
మైతే.
వితర్కము * n. s. Reasoning, discussion, doubt,
deliberation. తర్కము, తర్కించడము. SO. శంక
యము, ఊహ. D.
వితర్కించుట * v. n. To reflect, ponder, hesitate.
తలపోయుట, ధోలాయమానపడుట, మధనపడుట.
Padma. 3. 13. మరియునిట్లనివితర్కించు. M. IV.
1. 2. ఒక్కనాడిల్లనివితర్కించి.
వితర్ది or వితర్దిక * n. s. A raised seat, a terrace;
usually called a payal. వేదిక, ఆరుగు, తిన్నె.
L. 3. 41. కస్తూరినలికినకనకవితర్దికల. DRB. 548.
వితలము * n. s. The name of the second region
in Pātālam. ద్వితీయాంధ్రలోకము. SO.
వితస్థి * n. s. A span; twelve finger's breadth. జేస,
అనగాశంధ్రెండుఅంగుళములు. D.
వితా or వితయ adj. Useless, vain. వ్యర్థము, అన
గావ్యథా. D. ABA. 3. 112. తగువృథాధణంబు
వితాయనం. T. 3. 97. రతికలనంఢేల్వలేనిరట్టడి
రూపుణకురతయజన్యనంబునువితయసుమీ.

వితాకు n. s. Horror, confusion, నిశ్చేష్టితము. D.
యెటూతోచకకలవరకుడియుండడము. T. 2. 88.
తడబడుమిదెరుంగువితాకుననుండునువిన్నబోవు
టీ|| వితాకుననుండును, యెటూతోచకవెరగుకుద్దట్టు
నిలుచును.
వితాకుకుడుట or వితాకపుట v. q. To be confused,
or confounded, to be at a loss. నిశ్చేష్టితుడవుట.
D. యెటూతోచకకలవరముగావుండుట. G. 3. 21.
మాగ్గముదప్పికంఠలజ్జిమదివితాకుకుడివింత
మునుంగుచు. Ila. 3. 70. సారగుసాన్యునిల్లుమదిజొ
క్కువితాకపు.
వితాన adv. In the manner of, like. విధముగా, రీ
తిగా. Ila. 3. 59. నక్తయురులలోనవిక్రకొన్నవి
తాన.
వితానము * n. s. An awning, tester or canopy.
A heap, a quantity. ఉల్లోచము, మేలుకట్టు, శి
మూహము. A. 6. 131. ib. 6. 90. ib. 5. 127.
Suca. 3. 286. వినుతశిశ్యవితానమునకువాన. M.
V. 2. 85. అనేకభూరుహావితానముగుండుయిశి
ర్పి. ib. 3. 364. భవద్వలవితానముచీమలవాలబో
త.
విత్త * n. s. Skillfulness. తెలిసియుండడము. M.
XII. 1. 257. అధికతపశంబునసన్నిహితాధివిబ్రత్య
క్షమగుటయుబ్రహ్మచర్యవృత్తంబుదమమును, వేదవి
త్తయునహింశయుచాత్రదానంబు.
విత్తము * n. s. Wealth. ధనము. Vema. 299. 165.
Saudap. 76. శరవిత్తముగోమాంశము.
విత్తనము n. s. A seed. విత్తు. D.
విత్తలి Error for ఇత్తలి n. s. Brass.
విత్తింపుట v. a. To sow, i. e. to get it sown. ఆ
పొలమునువిత్తిందినాడు he caused the field to be
sown.
విత్తు * n. s. Wit, wisdom. జ్ఞానము. Vema. 550. వి
త్తుమొదటిగురువు విత్వంబునకునెల్ల ప్రణామంఠ్ర
మొకటిపరమగురువు. Sivamucunda Satacam.
78. ఊనముజడమునువిత్తును, గారిదిచైతన్యమెట్లు
గానేచుకానయా, తానేదానికిమూలము.
విత్తు * n. s. He who knows. తెలిసినవాడు. వేదవి
త్తు skilled in the Vedas.
విత్తు n. s. A seed. విత్తనము, వీజము.
విత్తుట v. a. To sow. విత్తుమొలువవేసుట. D. Vish.
2. 156. జన్ములుగలయడవులుకుహిదున్నకవిత్తకళ
లింపు.
విత్తులు n. s. plu. Perhaps for యుక్తులు. Pal. 380.
కుడిచికొలిచియెన్నెనకూర్పంగవచ్చు, విత్తులుఘటి
యించువిజ్ఞప్తునుమాడ.

విశ్వాసము for వ్యత్యాసము n. s. Contrariety, opposition, reverse, difference. వ్యత్యాసము.

విదగ్ధము * adj. Skilful, clever. శుభ్రమైన, నేర్పుగల. BD. 3. 335. శమంచితవిదగ్ధాశుములను.

R. 5. 211. విదగ్ధస్థిగ్ధముగ్ధాసురాంగసలక.

విదగ్ధత * n. s. Cleverness. కొశల్యము, శుభ్రత.

విదగ్ధుడు * n. s. A learned or clever man. కార్యకుళుడు. SO. నేర్పరి.

విదర్భము * n. s. A dry, or desert soil. విదర్భదేశము Vidarbha; a district and city to the south-west of Bengal, the modern Bara-Nagpur or Berar proper. దేశభేదము, మరుక్షలము. SO.

విదళము * adj. Opened, expanded, blown, as a flower. Rent, split. వికసించిన, కుగిలిన, బద్దలైన.

విదళము * n. s. Split pulse. Cuttings, chips. కంచులు మొదలైనవాటికుప్ప, అనగాబద్దలు. D. పేళ్లున్ను.

విదళనము * n. s. Breaking, rending.

విదలించుట or విదల్చుట v. a. To shake off, beat off, get rid of. To reject angrily. జాడించుట, దులుపుట. D. IIa. 1. 189. చేతులు సగలంబిపాక్త వెతతో విదలించురుమట్టమీనులై. DRY. 299. తిరిగియు దరికేగిరిగంగబారలి, వ్రాలినభక్తితో వచ్చివిదల్చు. BD. 4. 1942. వీకతోనలికినవిత్తులనీళ్లవిదలించుకొని దెబ్బవేసిదంటింది. A. 1. 14. ధూపితమెయందుటదక్కవిదల్చుటాచెప్పించు. బీ|| విదల్చు, విశర్జించు. నన్నుకట్టుకొని విదలించి విడిచిపెట్టినాడు he chastised me.

విదళించుట * v. a. To split, cut, break, rend. కుగలగొట్టుట, నరుకుట. Mandhat. 2. 119. చటోశరిక్షలముకొమ్ములచే విదళించు జొచ్చె. Virabhadra Vij. 2. 120. విటులగుండెలలోన విదళించుచిగురకుశిష్టుటవ్రేలుండుశుకుసేదడు. Krishn. Abhyu. 2. 156. కడగినవీరుదారసిలిఖద్గముచేవిదళించిపొయ్యుట.

విదళిత * adj. Rent, torn, split. Blown, expanded. కుగలగొట్టబడ్డ, వించబడ్డ, వికసించిన.

విదారణము * n. s. Tearing, breaking, splitting, severing. కుగలగొట్టడము, చీలగొట్టడము.

విదారి * n. s. అనగా తెల్ల నేలగుమ్మడు. SC.

విదారించుట * v. a. To tear, break, split. కుగలగొట్టుట, చీలగొట్టుట. Sananda Padya. 2. 17. కుర్గాదేవిశీకీరాతకుతలంబోడోవిదారింది.

విదారితము * adj. Broken, dashed to pieces. కుగలగొట్టబడ్డ, బద్దలుచేయబడ్డ. M. VII. 4. 308.

విదాహము * n. s. Great thirst. మహాత్రైసదబ్బిక. IIa. 3. 156. మదనవిదాహంబుమానదునభోజిమోవిశించామృతంబుననుగాని.

విదిక్తు * n. s. An intermediate point (or half-point) of the compass, as south-east, south-west, north-west, north-east. ఆక్షేయాదికోణములు. D.

విదితము * adj. Known, understood, evident, plain. తెలియబడ్డది. D. శ్రుష్టమైన, విదళమైన. M. III. 2. 34. వీరుదిక్పాలురువిదితయశలు.

విదితముగా * adj. Clearly, plainly, evidently. విశదముగా, శుష్టముగా. Vish. 6. 8. విదితంబుగా శ్రీంబులుచదువుచువర్తించె. Vema. 668. విదితంబుగనడుపువానివెదకుర. Cuchelo. 2. 47. జగద్విదితముగను. Nagnijit. 2. 183. తనదుమహాగ్రక్తిలవిదితంబుగలోకముతెరిచివేర్చు.

విదితుడు * n. s. A celebrated man. తెలిసినవాడు, ప్రసిద్ధుడు.

విదియ n. s. The second day after full moon or new moon. ద్వితీయాతిథి. D.

విదిర్చుట or విదర్చుట for విదల్చుట v. a. To shake off, beat off, get rid of. Bilh. 2. 63. మగుడశయనించిమరితేచి మైవిదిర్చిమదిగిదలపోసిదలపోసి. Suca. 3. 387. దిసాంతమునందువచ్చిబోతోళ్లులుగామొగంబునవిదుర్చునుకొన్నితృణగ్రఖండముల్. T. 2. 98. మురిపెమునమేనువెరుచుకెవ్వావిదెరగుకుచ్చెలవిదిర్చుకయ్యెదకొంగుబొర్చు. P. 4. 362. మణిమంజుళీతముదెట్టిదవ్వితైగొజ్జగిరియజ్జిమెరుగుతోనవచ్చివిదిర్చిరాక్కచంగజ్జఘనాంగపెట్టెఘనసారయతామలకంబునేర్చునక.

విదిలించుట See విదలించుట.

విదిలించుట n. s. plu. Chastisement, reprimand. చివాట్లు.

విదీర్ణము * adj. Torn, split, burst, broken. Expanded, opened. కుగిలిన, విచ్ఛిన్న. BRY. 3256. నేమిఘట్టనమునభూమివిదీర్ణమైపాంసురూతుముననభంబుచొరగ.

విదుడు or విందుడు * n. s. Knower; he who knows. తెలిసినవాడు, యెరిగినవాడు.

విమలుచుట for విడల్పుట To shake off.

విమలుట v. n. To fall or drop down. చాలుట. ఆ చెట్టుకుండలతో విడులుతున్నది the tree is overburdened with fruit. నివిడుమువిడల 'let thy venom perish' (a common curse.)

విదాసి * n. s. A learned woman. శంకితురాలు.

విదూరము * adj. Very far or remote. నిండదూరమైన. వివేకవిదూరుడు he who is devoid of wisdom. M. I. 1. 129. తమతమములవివేకవిదూరులు.

విదూషకుడు * n. s. A wag, a jester, a buffoon. హాస్యగాడు (ధృష్టనాయకునికిసర్వశబివుడు. D.) A. 4. 321. భుక్తివిదూషకపూర్వకముపురాణకవిగోష్ఠిచారపూర్వకము. టి|| విదూషక, శరీరశక్తులు. BP. 4. 1483.

విదూషిత * adj. Dirty, ugly. మలీమనమైన, వికారమైన. P. 3. 352. మలీవిదూషితాకారము.

విదేశగతుడు * n. s. He who is away from home, a pilgrim. దేశాంతరగతుడు.

విదేశత * n. s. Absence from home. దేశాంతరవర్తిత్వము. Ila. 3. 165. ఇద్దరనిద్దరమైవిదేశతకామెవ్వకనున్న మోహమనునూతమునిం.

విదేశము * n. s. A foreign country, abroad, any place away from home. శరదేశము, అన్యథలము.

విదేశశుడు * n. s. Who remains abroad. శరదేశమునందువుండేవాడు.

విదేశి * n. s. A foreigner. శరదేశశుడు.

విదేశ్యుడు * n. s. A foreigner, visitor, emigrant. వైదేశికుడు, శరదేశశుడు. A. 4. 298. విదేశ్యుడెరుచు.

విదేశాయైన * adj. Incorporeal, bodiless, without a body. శరీరవిహీనుడైన.

విదై for విద్య * n. s. Science, knowledge, learning. Trick, guile. BD. 5. 208. అద్విరభక్తునియరగొండెతనము, విదైలాడుట గారవిందుమెతోల్లి, విశరీతమిందరునినగబల్కింతు.

విదైము or, విద్యము n. s. The tottering gait of an infant. నిలువమొదలుపెట్టేబిడ్డిఆడెట. N. 4. 165. జనకుండయ్యలువిదైమేదియనకృష్ణారామగోవిందయంచుటించు. ib. 9. 241. వెన్నపెట్టెదమేది విదైమన్ననుగోవు రమణులవద్దవిదైములుశలుపు. Paidim. 2. 4. వీసింతుగానేర్యేవికికెంతురాబంతిలలియెల్లిలివోరగిలగనేర్యే, జోలవాడెడుపాటలాలించివిసనేర్యేవిన్వంశవికవికననననేర్యే. కామ

రాశ్వుతనుదానెకూర్పుండగానేర్యే నాడకాడకుదోగియాడనేర్యే, కేలావివిద్యముకేరలియాడగనేర్యే నడిచింతుమెల్లనేనడువనేర్యే. DRB. 152. నత్వలాటకుబాల్యనటనలేర్పడగ, విద్యముకేజేయునువిభునిముందరను.

విద్య * n. s. Knowledge, science, learning, language, tongue, art. Conjuring, juggling. మహావిద్య the great art. i. e. magic.

విద్యమానము * adj. Existent, present. వుంటూవుండే.

విద్యమానము * n. s. Condition, state. క్లితి. యిప్పుడువుండేవిద్యమానముచూపై if we consider the present state of things.

విద్యము See విదైము.

విద్యలాడుట v. n. To juggle. గారడివిద్యలుచేసుట.

విద్యాధరుడు * n. s. A demi-god of a particular class, a fairy, or genie. జీమూతవాహనాదిజాతి. D.

విద్యార్థి * n. s. Pupil, student. చదువుకానేవాడు.

విద్యుత్తు * n. s. Lightning. మెరుపు.

విద్రుధి * n. s. Phlegmoid inflammation, especially deep seated or internal abscess. గర్భములోబుట్టినాభిలోజైలువెళ్లవ్రణభేదము. SC.

విద్రవము * n. s. Flight, retreat, running away. పారిపోవడము. D.

విద్రావము * n. s. Flight, retreat, running away. పారిపోవడము. D.

విద్రుచుట See విదిలించుట. D.

విద్రుత * adj. Liquefied; flown, running కరిగిపోగుకారే. T. 5. 225. రుద్రకన్యామణితవిద్రుతాశ్చ. టి|| విద్రుత, ప్రవిస్తానుండే.

విద్రుమము * n. s. Coral. A tender or young leaf or shoot. శుగడము, చిరుమ్మ. D.

విద్యాంసుడు * n. s. A learned man, a man of letters. శంకితుడు. D. విద్యత్రైభువు a patron of learning.

విద్యాంసురాలు * n. s. A learned woman. శంకితురాలు, తెలిసినస్త్రీ. D.

విద్యిష్టు * n. s. Enemy, foe. శత్రువు. Chatu. 36. ఓరివిద్యిష్టయకారి.

విద్యేషము * n. s. Enmity, hatred. శుగ.

విద్యేషి * n. s. An enemy, foe. శత్రువు. HD. 1. 1002. వెలయవిద్యేషులవివయశంభుములే. Vasu. 3. 151. గురువిద్యేషివిశ్రుతాగిహారగ్రాహుండు. టి|| గురువిద్యేషి. గురుశత్రువుడైనచంద్రునకు.

విధ n. s. Pay, wages, hire. జీతము. D.

విధము * n. s. Kind, sort, way, manner, mode, state of the case. శ్రుకారము, ఏవిధముగా how, in what manner? యావిధముగా thus. యెన్ని ఏదాలచెప్పినావినుడు whatever you may say he will not listen.

విధవ * n. s. A widow. A term of scorn, applied to both sexes; like 'old woman' in English. విశ్వశ్రు.

విధాత or విధాతృడు * n. s. A name of Bramha, the creator. బ్రహ్మ. D.

విధానము * n. s. Manner, mode. Performing prescribed rites, or acts prescribed in the sacred books of the Hindus. విధ్యక్తశ్రుకారముగాచేయడము, శ్రుకారము.

విధాయకుడు * n. s. A director, an authority, particularly in religion. నిర్దేశ.

విధి * n. s. Bramha, God, Providence. Fate, destiny, luck. An act prescribed by the Vedas; effecting certain consequences. Order, command, law. Performing. చతుష్టయము, భాగ్యము, వేదశాస్త్రోక్తవిధి, నియోగము, విధానము, అనగాచేయడము. SC. దేవుడు. విధితకవెల్లినాను having no alternative I went there. చుదినినములుయిక్కడవుండకవిధిలేదు there is no alternative; you must remain here for ten days. నావిధినేమందును this is my fate, what can I say? విధివశముగాచిక్కినది by chance this was found. యథావిధిగానడిచినది it was done according to rule.

విధించుట v. a. To order, command, ordain or prescribe, allot, adjudge, assign. ఆజ్ఞాపించుట, నిర్ణయించుట. వాడికిప్రాయశ్చిత్తమువిధించినారు they appointed him a penance. యాశిక్షవిధించబడ్డది this punishment was awarded. యాభైరూపాయలుఅతనిరాక్షమువిధించినారు they sentenced him to pay a fine.

విధు or విధుడు * n. s. The moon. A name of Vishnu. చంద్రుడు, విష్ణువునన్ను. D. విధముఖి a maid fair as the moon.

విధుంతుడుడు * n. s. A name of రాము.

విధురము * adj. Agitated, distressed, overcome with anxiety or distress; bewildered, confused. Separate, absent from a mistress or lover. భయవివశమైన, విహ్వలమైన, ఎడబాసిన.

విధురుడు * n. s. A widower. భార్యచచ్చినవాడు. D.

విధువు * n. s. The moon. Vishnu. చంద్రుడు, విష్ణువునన్ను.

విధూనము * n. s. Shaking, tremor, trembling. విశరదము. D.

విధేయము * adj. Obedient. చెప్పినట్టువిన్నే. విషయవిధేయముగా with humble obedience.

విధేయుడు * n. s. He who obeys, an obedient man. చెప్పినట్టువిన్నేవాడు.

విధ్వంసము * The universe. బ్రహ్మాండము.

విధ్యక్తము * adj. Prescribed, legal. యథావిధిమైన.

విధ్యక్తముగా adv. Legally. యథావిధిగా.

విధ్వంసనము * n. s. Ruin, destruction. నాశనము.

విధ్వంసిత * adj. Ruined, destroyed. పాడుచేయబడ్డ.

విసకరి or విసుకరి n. s. Hearing, listening. విసడము. D. Vema. 1982. విసకరికనుకరిబాసునుకనుకరినాకాంతగూడికలయగతిగుణ. L. 4. 70. కొని

యాడిచెప్పిరికోమలితోడ, విసుకరిమదిసూలివీసించగోరి. Padma. 3. 14. ఏటికినారదుండుతరతేక్షణ

రూపుముచెప్పజెప్పగానేటికివింటివచ్చరినయింకుచు

నుండగ యింతిబూడగానేటికి వచ్చిరించిదను నేటికి

బావితి.

విసచె, అనగావినుకలి, వినుట. OG.

విసరము * adj. Bowed, bent, stooping, humble, modest. వంగిన, నమ్రమైన.

విసతి * n. s. Humility, modesty, reverence, విషయము, శ్రువణము.

విసతుడు * n. s. A humble, modest or unassuming man. విసీతుడు, నమ్రుడు.

విసని adj. Unheard of, not heard of. శ్రుతముకాని.

విసబడుట v. a. To be heard. వినుట. నాకువిసబడ్డది I heard it.

విసమి n. s. Not hearing, not obeying. విసకపోవడము.

విసమిత * adj. Bowed down, declined, humbled, conquered, వంతుబడ్డ, జయించబడ్డ. వంగిన.

Chandr. R. 3. 129. Sar. D. 415. వెడలిపెడ్డలగనివిసమితయగుచు.

విసమ్రము * adj. Bent, bowed, humble, modest. వంగిన, లొంగిన.

విసయము * n. s. Humility, gentleness, modesty, mildness, reverence, obeisance. విసతి, నమ్రుత.

విసయపూర్వకముగా or విసయవిధేయముగా humbly. Lavanya. 9. విసయవివేకభావనలూక్ష్మికండు

వమాటలాడెడు నెరసిటురనము

విసయవంతుడు * n. s. A humble man. సక్రమముగా వాడు.

విసయవర్తనుడు * n. s. He who acts humbly. సక్రమముగా నడుచుకొనేవాడు. Vish. 6. 11. వసజవి రోధియన్ విసయవర్తనుడైగురుకుత్తికి.

విసవచ్చుట v. n. To be heard. విసవచ్చుట. ఆచట్య దువిసవచ్చినది that noise reached my ears.

విసా * (Wrongly spelt విసః, విసహః or విసా గా) adv. Save, except, without. తప్ప.

విసాచేయుట v. a. To except. తప్పివిడుచుట.

విసాయకుడు * n. s. A name of Ganesa. Also of Garuda. విశ్వేశ్వరుడు, గరుత్మంతుడు.

విసాయింతుట v. a. To except. తప్పివిడుచుట.

విసాశము * n. s. Ruin, loss, destruction, annihilation. నాశము. D. Vish. 8. 264. నీకువిసాశము వచ్చినదా are you rushing on destruction? విసాశము సెందుట to perish.

విసాహించుట See విసాయింతుట.

విని past p|| of వినుట Hearing, listening. శ్రవణము.

వినికె or వినికెడి n. s. Audience, hearing, listening. విసదము. నాకుఅట్లావినికె I have heard so.

వినిచె, అనగా వినుపించెననుట, చెప్పెననుట. D.

వినిపించుట v. a. To read. ఆశాముసునాకువినిపించినాడు he read the letter to me.

వినిపించుట v. n. To be heard. విసవచ్చుట. నాకు వినిపించినది I heard it. తుపాకిలాగు వినిపించినది it sounded like a gun.

వినిమయము * n. s. Barter, exchange. పైకటియిచ్చి మరి పైకటినిపుచ్చుకోవడము. D.

వినియోగము * n. s. Sharing any thing sacred ; as gifts distributed among bramins &c. at a temple. Utility, advantage, serviceableness. గుడిలో ప్రసాదమునుంచిపెట్టడము, ఉపయోగము.

దీనికియెవరియందువినియోగము who is worthy of this, or, to whom do you intend to give this?

నేడుగుడిలోదోశవినియోగముచేస్తారు there is to-day a distribution of bread. వినియోగముచేయ్యి, వినియోగమయ్యి divide, share, or distribute. అందువల్లయేమివినియోగము what is the good of it? దీనిచేసివినియోగమగుచున్నది to what purpose can this be applied? వినియోగము లేనిమాట an unprofitable statement.

వినియోగమగుచుట v. a. To use, apply. ఉపయోగమగుచుట. నీయావచ్చు క్రిందివినియోగమగుచుచువినిసినది you must use every effort, you must apply or devote all your strength.

వినియోగాలవారు n. s. plu. Servants, attendants. It is a phrase used only among Jangams. విజ్జలరాయుడు, శివునివినియోగాలవారున్ను శ్రుతజనములున్ను అంతకుంది.

వినియోగించుట or వినియోగమగుచుట v. n. To be used or applied. ఉపయోగమగుచుట.

వినిర్గత * adj. Gone out, departed from. అడగరమైన. BD. 2. 406. నిర్మలతాప వినిర్గతపాపి freed from sin.

వినిర్మల * adj. Pure, clear. నిష్కల్మషమైన. M. XII. 2. 203.

వినిర్ముక్త * adj. Liberated, let loose or free, exempt, free from. విడవబడ్డ. Pariz. 1. 14. KP. 4. 42.

వినివారము * n. s. Prevention, obstacle, hindrance. నివారణము. Bhag. X. 9. 9. తనయాదు వ్యతిరేకుడు జన్మ తదవేదండమునంగానవే వినివారమునుబొందనేవలెపునెవలెప్రాంతియుంజెందవు.

వినివేదిత * adj. Offered, as sacrifice. నైవేద్యము చేయబడ్డ. BD. 5. 1201.

వినిష్ఠాంత * adj. Going out, setting out. బయలుదేరిన. Vish. 3. 37. మరియవిష్ణుపాద వినిష్ఠాంతయుశశాంకకమండలస్థావయునైనయాకాశగంగ.

వినిష్ఠ్యుత * adj. Cast, thrown, sent, directed, dispatched, ejected from the mouth, spit. వినిర్గతమైన, ఉన్మివేయబడ్డ. Lalito. 12. 7. తీర్ణదంష్ట్రావినిష్ఠ్యుత, వహ్నిధూమాయితాంబరాః.

వినిత * adj. Humble, modest, trained. విసయముగల, శిషితుమైన. Lalito. 11. 20. తుంహాధ్యాపకాశ్రమియైతాః.

వినితుడు * n. s. He who is humble, modest, unassuming, one who is trained. విసయముగలవాడు, శిషితువాడు. D.

వినిల * adj. Black. నల్లని. Vasu. 4. 147. వినిలకుంతల.

విను n. s. The sky. ఆకాశము. D. Vish. 2. 140. అచఛరనేతరాగమభయంకరమై వినువీధివర్షయన్. I. 8. 12. Gajendra Mox. వినువీధిజనుడెంచె. R. 5. 175.

వినుకలి, అనగావినుట, OG. Hearing.

వినుట v. a. To hear, to obey. మాటవిసరి disobedient. విన్నావా Hark ye! వింటివా have you heard? do you hear? విసడాయె he did not listen. పెద్దలమాటవిను listen to the advice of your superiors. స్కాంధపురాణమువిన్నాడు he had the Skanda Puran read to him.

వినుత * adj. Laudable, praiseworthy. శ్రుతిచర గ. HD. 1303.

వినుతి * n. s. Praise, commendation, applause. స్తోత్రము. Bilh. 2. 107.

వినుతింతుట * v. a. To praise, commend. స్తోత్రముచేసుట. Zacc. 5. 30. M. XIII. 2. 377.

వినుతుడు * n. s. He who is praised, lauded. స్తోత్రముచేయబడ్డవాడు.

వినుతింతుట for వినితింతుట.

వినువాక n. s. The Ganges or river that flows in heaven. ఆకాశగంగ. R. 1. 105. కరికర్ణపుటమరుద్ధతికివినువాకమువృత్తువుద్దిధూనిబోవడోవ.

వినువారిమాటలు n. s. plu. Slander, backbiting. చాడిమాటలు.

వినునీకదేవర n. s. The name of Siva. శివుడు. R. 1. 7. వినునీకదేవరకానలునవేల్పులముత్తుదీమూడుకోటుల.

వినుత్తుము * adj. Novel, new, fresh. నవీనమైన, కొత్త. Zacc. 5. 79.

విసాదము * n. s. Play, sport, pastime, interesting pursuit, pleasure. శ్రీపురుషులుకేశవ్యులచేతకాలయాచనచేయడము, క్రీడ. SC. విలాసిము. పృగయావిసాదము pleasures of chase. Ila. 1. 33. గోరుచేతనుగాదు, సౌరుచేతనుగాదుతారావిసాదమునారడించు. Vish. 1. 54. యిమ్మెయిబ్రహ్మాండశ్రవణములనేకములు చరియెనవియెల్లవిసాదములునారాయణునకు. ib. 2. 221. రసశరీరముకన్నదావి మూకొనునట్లుగా విసాదమునపైగాలిబాలయు.

విసాది * n. s. He who is delighted or made happy, one who delights in. ఉల్లాసముగలవాడు. Pal. 100. కలహవిసాది one who loves quarrelling. Vema. 529. కర్నాకర్మములొక్కటికర్మవిసాదునకు తత్పఘననకుచెలియక. ఏశ్రువిసాదులు sham priests, a certain caste of beggars who call themselves bramins.

విసాదింతుట * v. n. To revel, rejoice, to play, sport. శీతోపింతుట, క్రీడింతుట. Vish. 7. 213.

విస్తరి for విసకరి n. s. Hearing, listening. వినడము. Padma. 3. 14. ఏటికొనారదుండుతరలేతూరూతుముజెప్పెచెప్పగా నేటికివింటివిస్తరినయింతునుండగ.

విన్నుండుట v. n. To be dejected, to be downcast. వ్యాకులకుడుట, భిన్నుడవుట. Pariz. 4. 69. నికింతమాత్రనెవిన్నుండనేల.

విన్నుబోయిన or విన్నుబోయిన adj. Dejected, desponding, downcast. భిన్నమైన, వికన్నమైన. El-lana. 1. 238. విన్నుబోయినమోముతోహృదయనివేడబుతో.

విన్నుబోవుట or విన్నుబోవుట v. n. To be dejected or sorrowful. భిన్నుడవుట, చిన్నబోవుట.

విన్నుదనము or విన్నుదనంబు n. s. Dejection, sorrowfulness. భేదము. చిన్నుదనము. OG. Bilh. 3. 37. వదనకంజమువిన్నుదనంబుదోతుగ. Charu Chendrod. 4. 23. అనిచెలికానితోబలికొళినభిర్యవరాళిహరివిదోర్వసుతకరాళికిరలవిన్నుదనంబువహించియున్న. ib. 4. 34. వెడవిల్లిని తూపులలోబడి విన్నుదనంబునుండి శ్రుతివాసిరము. P. 2. 247. అట్లువిఫలశ్రయత్నుడైయడవివాసివిన్నుదనమునజనియెనవ్వేటకాడు.

విన్నుది n. s. The Ganges of heaven. ఆకాశగంగ. Sar. Padya. 2. 192. వంజులవర్ధికుంజములసోలుచువిన్నుదిదేలుచు.

విన్నునగు or విన్నునైన adj. Dejected, sorrowful. భిన్నమైన, చిన్నబోయిన. Swa. 3. 73. తేటదొరంవిన్నునగునీమొగమోయనమానిచంద్రుతో.

విన్నునగుట v. n. To be dejected, to be in sorrow. భిన్నుడవుట, చిన్నబోవుట. Sar. D. 504. విన్నునొకుండ్రి వెరగందిజూచి. L. 8. 11. విమలనాలోకించివిన్నునైయకను. Pal. 321. విన్నునైయున్నదివీరమేడకును.

విన్నునైన adj. Dejected, desponding. వికన్నమైన, వ్యాకులమైన. P. 2. 235. విన్నునైనమొగంబునతిరిగియరుగుచుండె. టి|| చిన్నబోయినముఖముతోడను. విన్నుతుము n. s. Request. విష్ణోతునము. Vish. 7. 26. DRS. 510. A sort of hymns of praise. వేంకటవిన్నుతుములు or వేంకటవిన్నుపాలు prayers offered to the god Vencateswar.

విన్నుబాటు n. s. Dejection, sorrowfulness. వికన్నత. T. 3. 93. ఇహశరంబులకువెలియైనయట్టియారక్రమమున విన్నుబాటు, తమకంబును దిట్టతనంబాయారము. టి|| విన్నుబాటు, మొగముచిన్నబో

తలయు. Swa. 2. 58. నాచుకువిన్నాటవడనంబు
ననిండుకోవలె. టీ॥ విన్నాటలు, చిన్నబోతుట.
విన్నాటై adv. Being sorry. విన్నాటై, చిన్నబోయిన
టై. Pal. 89. నాగమువిన్నాటైగవెల్లమాని.
విన్నాటించుట v. a. To represent, tell, narrate. మన
విచేసుట, విజ్ఞాపనముచేసుట. Zacc. 6. 109. Rad-
ha. 3. 120. నేడేమనివిన్నాటించు.
విన్నాటించు or విన్నాటించు adj. Graceful, handsome.
అందమైన, సొగసైన. P. 2. 101. నావినివాతెర
మైసెరపై విన్నాటించునగలనత్తమిల. P. pre-
face 1. శ్రీవృత్తననిశ్చయమడంపిక్తంబులో
నిపాటై విన్నాటించుటచురవికన్యాశిన్నవిశ్వం
భరాదేవీవిధమలక్ష్మిచేటచుర. టీ॥ విన్నాటించు,
2. తుచ్చున్నటువంటి. T. preface 1. శ్రీవిన్నాటించు
బృతన్నులనయారేంబురాగుప్పిముక్తాకల్లంఘటి
యించెదమిశశికి దారాత్రియక్రంబనేభావంబో
యనికల్లుచెలి. Ranga Rao Charitra. 2. 221.
బంగరుకల్లంబునిగారవుంబనితరాకల్లంబు విన్నాట
వుంబిరుదురొద్దిననిదమానుకయరబీనెక్కి.
విన్నాటించుగా adv. Gracefully, skilfully. సొగసు
గా, నేర్పుగా. Vijaya Vilas. 3. 44. మేననిండా
రగజందనంబులదివిన్నాటించుగా కుప్పరంపున్నాను
మిడిక్రాముడికివరిశరములోనివి.
విన్నాటము n. s. Capacity, skill, dexterity. A
grasp or feat in wrestling. Grace, beauty. సాకు
ర్థము, నేర్పు, చాతుర్యము, అందము, జెట్టికట్టు.
UH. 4. 93. నానాలోకములంజయుంతుగవిన్నా
టించుజెండ్లజనసానాధీశుడచేతతాద్రీరతుము.
శీర్షానిరాహుడై. B. X. 36. 17. విన్నాటించు
నబోరనేర్చుమహా వీర్యవ్రతాపాది శంకున్నుల
మీరలుమేటిమల్లరనగా. L. 4. 145. చెన్నువిన్నా
టించు వెడదయరంబు యున్నరభుజములుసెరసైన
మెడయు. విన్నాటించు, అందము. Swa. 5. 85. వీరా
దివాదనధాన్యంబును, గలమధురకిన్నరీనిక్యాటించు
లరాంబ్రాదాకరచు. విన్నాటించుగొల్పుటెలుంగు
లవేల్పుగాణు వాడులక్ష్మీనారాయణుల కల్యాణం
పుపాలం. టీ॥ విన్నాటించుగొల్పుటెలుంగుల, చ
మత్తతిగనకరచుతున్నట్టిరములతోటి. విన్నాటం
బుగొల్పు, అందమునుకలగచేసేఅంపేయించి. H.
1. 243. కాశినిల్లదయన్యసింహంబును, నాదియ
గుముప్పదిరెండువిన్నాటించులనానెంబుకరియి.
ముప్పదిరెండువిన్నాటించులు, అనగా మున్నెం
డుకుట్లు. ABA. 2. 392. ముప్పదిరెండువిన్నా
ములకుచేళ్లు. M. IV. 2. 19. బలువిడివాడుపై, నడ

రినజరగకయవనిగ్రుంగ, నిలుచు నెత్తెరువున వలవిన
యత్తుడు కానిపోవునవలీల గూలవైచు. జరికికట్టిన
మేనుశన్నంపు విన్నాట, ములు దొంకొన్నను ముట్ట
గానడు. Ila. 4. 147. తనిడిజంత్రపుబామ్మకునివి
న్నాముల్ గులుకురునటియించుకాంతశేతు. టీ॥
విన్నాముల్ గులుకురు, మిక్కిలి నేర్పులనుకురికి
స్తూ. ABA. 1. 116. తంతమనగనుకద్దనాత్రుతిన
యనగనలరునుబ్రతిజ్ఞ, విన్నామునగ నెరుకునగవిల
సిల్లువిజ్ఞానము నెరుంగమియననజ్ఞానమద్భుతవిహి
రభూ. యోగ్యము. D.
విన్నామైనది or విన్నామైనది n. s. That which
is fine or graceful. నాజెమైనది, సొగసైనది.
Andhra Nama Sangrah. 2. 62. నాజెమైనదియు
విన్నామైనదియన, మానెనడనగ లెన్నెనడనగ.
యోగ్యమైన ప్రీతిశుజడము. D.
విన్నామైనవాడు, అనగా యోగ్యమైనపురుషుడు.
D.
విన్నా n. s. He who is skilful or dexterous. నే
ర్పరి. దివ్యశోభనశృంగార శరీరుగాభువనముల్
పాలించువిన్నానిగాననిశంబు. Vencat Arya,
p. 161.
విన్న n. s. The sky. BRK. 696. దిశల్ వీలగ నేయు
చున్నెనివిన్నులు ముట్టుచున్నాయులు. R. 6.
34. అలశర శ్రాంతదిగ్విషయస్థలునుదాను, విన్నుకొల
కులగ్రీడించివెడలిక దలిగ న్నెయిందలరతియర్చి.
విచంచి * n. s. A lute. వీణ. D.
విచక్కము * adj. Raw, not boiled. వండని, కరికు
క్వము. కాని. S. 3. 190. కుకాకునవ్వెవిచక్కమైన
ముల్.
విచళి * n. s. A shop, a stall, a market place. అం
గడి, అంగళ్లబాజారు. D.
విచలై or విచలై * n. s. Crisis, sad event, calami-
ty, misfortune. ఆశుడ. D.
విచళము * n. s. A wretched road, a bad path.
చెడుత్రోవ. D.
విచలై * n. s. The time of calamity. ఆశులై
ము.
విచన్నము * adj. Luckless, unhappy, unfortunate.
ఆశుడనుపొందిన.
విచన్నుడు * n. s. He who is unfortunate. ఆశున్న
డు, ఆశుడనుపొందినవాడు.
విచరీతము * n. s. Contrariety, reverse, queerness.
Abundance. విచర్యము, విచారము.

విచరీతము * adj. Reverse, inverse, contrary. Strange, odd, prodigious, unusual, queer. విచర్యమైన. Vema. 1956. Mandha. 3. 50.

విచరీతముగా * adv. Contrariwise, incongruously. Abundantly. విచర్యముగా, విస్తారముగా.

విచర్యము * adj. Reverse, inverse, contrary, queer, strange. విచరీతమైన. విచర్యయదురాహము violent or outrageous anger.

విచర్యశము * n. s. Opposite, contrary, reverse. విచర్యము.

విశిష్ట * n. s. A learned man, విద్వాంసుడు. K. P. 2. 29. చెలులం జుట్టలదండ నాథుల విశిష్ట ద్వయం.

విశిష్ట * n. s. Enemy, opponent. శత్రుడు. D.

విపాకము * n. s. Ripeness, maturity; result, event. Fruit or consequence of action: the crisis or fulness of time. పరిణామము, దైవాధుటనకర్తృఫలక్షేప దుఃఖాశుద శుభయ వికారము. D. says పరిపాకము, ఖాగ్యము. Lalito. 4. 2. కేసకర్మ విపాకేనమమాశుదియమాగతా.

విపాటనము * n. s. Breaking, dashing to pieces. బద్దలుచేయడము. Chenna. 4. 144. ప్రాక్షతినా ఘటించయవిపాటనశక్తివహించి.

విపాటిత * adj. Broken, dashed to pieces. బద్దలుచేయబడ్డ. S. 3. 374.

విపిణము * n. s. Forest, wood. అడవి.

విపుల * n. s. The earth, (as being broad or extended.) భూమి.

విపులము * adj. Extended, huge, big, vast, large. much, deep. విస్తారమైన. విపులస్రోత Broad bottomed, callipygis. A lady. Fulham, Fairham. M. I. 1. 158. విపులార్థవంతములైన శుభులనతిథి క్రియమై. Bobbili 2. 99. విపులశరాక్రమశాలి.

విష్కము adj. Large, great, wide. విశాలమైన. A. 2. 83. ఆ పైను వేసేవివిధవమువిష్కముదన్నగరనికటవృషగిహరికి.

విష్కము Error for విశకము.

విష్ట n. s. Extension, spread. Loosing, opening, untying. విస్తారత, విష్కడము, వీడడము. T. 3. 66. తలుకుంచేయు విష్టస్రోతనమందంబొప్పుగాతారకాకలితచ్చాయలనింపు సొంపెశునికంబొమ్మికమొయిత్. త్రివిష్ట. వెడలుపు A. 1. 192. 9.

ద్రోహత వశత్తద్రూజమనజుట్టు తోవిష్కతోదరి తొండమాడ. Chand. R. 1. 75. విష్కగల్గినపేడకు ప్పులోపురువులహావనకొప్పననుమములడర.

విష్క adj. Extensive, large. విస్తారమైన. T. 4. 144. విష్కకత్తుగు గొప్పకొప్పన విరిసల్లలువలదండలు చెలువుమార.

విష్కగ or విష్కగా adv. Extensively, greatly, widely. విస్తారముగా. P. 4. 598. ఖరశరీరమువిష్కగా గొప్పలగుదంతకుంతశంఘముల గ్రుచ్చివచ్చి. H. 4. 134. వింతశంతన జేరివిష్కగాదాపనపూరుమం జిహ్వాశుల మెరుగుచున్న. ib. 2. 81. విష్కగవిరితేనె వానవిశిషిగురియన్.

విష్కట v. a. 'To open, untie, loose. కథనువిష్కట to solve a riddle. T. 2. 84. కొత్తువిప్పి. ఆశం గతివిప్పిచెప్పినాడు he opened the subject, he explained it clearly. కంకణలువిప్పేదాకా until the marriage was over. R. 3. 97. కేళీశిరోజడశఘట, నాలశమతియయ్యనత్తుడార్త దలంతు, బాలిక వడదశములనను కూలప్రతి కూలలీల గూర్చుకొన్నా.

విశ్ర * adj. Braminical. బ్రాహ్మణసంబంధమైన.

విశ్రక్యము * adj. Remote, distant. దూరమైన.

విశ్రతికర్త n. s. Disbelief. అశనమి క.

విశ్రయోగము * n. s. Separation, especially of lovers. వియోగము.

విశ్రలంఘము * n. s. Deceiving (by a false affirmation or by not keeping a promise.) Separation, quarrel. విశంవాదము, వైష్వకొనిరేదనిపోట్లాడడము, యెడబాయుట. SC.

విశ్రలబ్ధ * n. s. A mistress whose lover is not true to his appointment. ప్రియమనవలొక్కడిమాకులప్పుడయానాయికా. SC.

విశ్రలబ్ధము * adj. Tricked, cheated. పంచించబడ్డ.

విశ్రవిసూదము * n. s. plu. A certain class of bramins who are jugglers. గారదివిద్యగాంధు గాత్రంబ్రాహ్మణులు. D. says బ్రాహ్మణులను యాచించేవాంధు.

విశ్రశ్చిక * n. s. అనగాసోడకత్తె. D.

విప్రియము * adj. Disliked, disagreeable, displeasing. అయిష్టమైన, అశహ్యమైన.

విశ్రుడు * n. s. A bramin. బ్రాహ్మణుడు.

విష్కనము * n. s. Ruin; national calamity. దేశోపద్రవము. SC.

విఫలము * adj. Fruitless. నిష్ఫలమైన.

విమరుడు * n. s. A god, an immortal. A learned man, a teacher. దేవే, విమరి. SC.

విభ * n. s. Lustre, light. తేజస్సు. D.

విభక్తము * adj. Divided, proportioned. విభజించబడ్డ, కుంచబడ్డ. శుభశ్రువువిభక్తాంకుడు he who has finely proportioned limbs. నదీవిభక్తజలము water parted from a stream.

విభక్తి * n. s. Any case of a noun. సుశ్రు.

విభక్తుడు * n. s. A coparcener, he who has received his portion. One of a family that has shared in the estate. మీరువిభక్తులాలవిభక్తులాల is your family divided or undivided. i. e. have you shared your property or do you live together? పాలుకుంచుకొన్నవాడు, వేరుబడ్డవాడు.

విభజన * n. s. Separation, allotment. Details, particulars. విభాగము, వివరమున్ను.

విభజనగా * adv. Particularly, in detail. వివరముగా.

విభజించుట * v. a. To divide, share. వేరుచేసుట. D. భాగించుట, కుంచుట.

విభవము * n. s. Wealth, riches. శుభశ్రు. D. ఆపు త్వవమువిభవముగాజరిగినది the festival was grandly performed. Sumati 21. అశ్వగౌనిసేయవిభవము luxury supported by contracting debt.

విభాకరుడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

విభాగము * n. s. Share, part, portion. వేరు. D. పాలు.

విభాగించుట * v. a. To share out, divide. కుంచుట.

విభారము * n. s. Dawn, daybreak. ప్రారంభము. D.

విభావము * n. s. Acquaintance. Attraction or excitement; as dress or perfumes. కురిచితి, కామోద్దీపనము. SC. T. 4. 38. భావలబ్ధిచేష్టిరవిభావములెల్ల నెరుంగుకామశంక్రామకీర్తియైన. టీ||

విభావము, అనగాఅలంబసాద్దీపన లక్షణములు. Billh. 3. 27. మీభావముయోగాగ్యయోగ్య విభావముగాగానవలయునురహితమధిక.

విభావరి * n. s. Night. రాత్రి. D.

విభిన్నము * adj. Broken. భిన్నమైన. Vish. 7. 407.

విభిన్నచిత్తలై with broken hearts.

విభీతకము * n. s. Beleric myrobalan. (Terminalia Belerica) కర్మఫలము, తాంబి చెట్టు. SC.

విభీషణము * adj. Formidable, fearful, terrific, alarming. భయంకరమైన, దారుణమైన.

విభీషణముగా * adv. Formidably. భయంకరముగా. KP. 3. 86.

విభు * adj. Omnipresent, all-pervading, eternal. నిత్యము, శరద్వరము. SO.

విభుడు * n. s. Lord, master. సామి. D.

విభులు * n. s. Lord, ruler. సామి. SC. దైవమే విభులు God is Lord alone, is above all.

విభూతి * n. s. Blessedness, divine excellence or power. Happiness. A divine attribute. అష్టవిభూతులు the eight divine attributes. These are అనీమ invisibility. లఘిమ buoyancy. ప్రాప్తి omnipresence. ప్రాకామ్యము amplitude. మహిమ gravity, or vastness. శుశీర supremacy, dominion. వశీర్యము omnipotence; and కామావశయిత or miraculous creation &c. at pleasure. Likewise, White ashes of cowdung, with which the worshippers of Siva smear themselves. Hence సామువిభూతిపాలయినది it is all gone to ruin: lit. to ashes. శివలీలావిభూతిసు, అశమాదులు, శుభశ్రు. SC. తెల్లనిమూడి.

విభూతిశుండ్లు Balls of white ashes, ready for sale. తెల్లనిమూడిదెరుండలు.

విభూతిశుచ్యవిత్తులు See రుద్రజడ.

విభూషణము * n. s. Ornament, decoration. అభరణము. D.

విభూషిత * adj. Adorned. అలంకరించబడ్డ.

విభేదము * n. s. Dividing, breaking, wounding. Difference, discrepancy, distinction, separation. Enmity. విచ్ఛేదము, పార్థక్యము, కృత్తక్యము, వైశిర్యము, శత్రుత్వము.

విభ్రమము * n. s. Female dalliance, love, beauty. Error, mistake, a doubt, misapprehension. శ్రీకాంధావభేద, శోభాయాం, అలంకార, శంశయ, భ్రాంతి, చేష్టాయాం. SC. విలాసము. T. 3. 41. రసవిభ్రమము. టీ|| దేహమునందుండే శృంగారము. ib. 2. 64. N. 7. 86. అపలాపవిలాస విభ్రమంబులకుండవిలి. టీ|| విలాస విభ్రమంబులు, శృంగారచేష్టలు a particular feat or gesture in dancing. అభినయభేదము. BD. 3. 406. లలియు భావంబుభూతికయురుంకళియుమరి రేచయనువిభ్రమమును రేఖయను.

విభ్రాంతి * n. s. Error, confusion, hurry, flurry, precipitation. భ్రమము, అతురము. Ved. Ras. 2.

131. శంతోషవిభ్రాంతిః. టీ|| శంతోషమువల్లకలిగిన శంతోషరసానుభవము.

విభ్రాజిత or విభ్రాజి * adj. Splendid, luminous, shining. శ్రీకాళిదాసు. BD. 2. 1059. శ్రీవిమలభక్తివిభ్రాజితమహిమ. P. 1. 646. కస్తూరికావించు పూరభ్యవిభ్రాజితానాశ్రయః.

విమతుడు * n. s. A dissenter, one of another opinion, an opposer, he who is malevolent or spiteful; an ill wisher, an enemy. అన్యమతస్థుడు, శత్రువు. B. X. 2. 13. విమతులమోములు వెల్లెలవారం. P. 1. 542. విమతులబలమరయక వైరముగొనుట.

విమర్దనము * n. s. Grinding, rubbing, pounding, trituration. Destroying, killing. నూరడము. D. పిశకడము, చంపడము.

విమర్శ * n. s. Examination, scrutiny, trial. విచారణ.

విమర్శ n. s. Propriety. వితరణ.

విమర్శగా adv. With propriety. వితరణగా.

విమర్శించుట * v. a. To examine, try, enquire into. విచారణచేసుట.

విమలము * adj. Pure, stainless, unspotted. Clear, apparent, evident, sound. నిర్మలమైన. D.

విమర్శజడు * n. s. A step-mother's son. శవతితల్లి కొడుకు. D.

విమానము * n. s. The chariot of a god, a car, vehicle, carriage, or throne. The pinnacle or upper dome of a temple over the sanctuary. Mandhat. 1. 40. నలినశంభవశ్రీరం నామకలితమీవిమానంబు ప్రణవంబునూ వెయిండు. M. XIII. 2. 444. ఆస్యగుడువిమానంబునను త్రమలోకంబునకుబోయె. URK. 2. 262. నవరత్నోద్భవవిమర్శచక్రవిమానంబెక్కి. Vasu. 3. 20.

విముక్తము * adj. Liberated, freed, redeemed. నివృత్తమైన, విమోచనముచేయబడ్డ.

విముక్తి n. s. Liberation, release, redemption, especially final emancipation from further transmigration. విమోచనము, మోక్షము, అచవర్గము.

విముక్తుడు * n. s. He who is liberated, redeemed. విమోచనముచేయబడ్డవాడు, ముక్తుడు.

విముఖ్యము * adj. Trifling, subordinate, unimportant, secondary. ముఖ్యముకానిది.

విమోచనము * n. s. Liberation, liberating, విముక్తి. నాకర్తవిమోచనమైనది my troubles are over.

విమోచిత * adj. Liberated, freed, redeemed. విమోచనముచేయించబడ్డ, విడిపించబడ్డ.

విమోక్షణము * n. s. Loosing, letting go, release, discharge, emission. విడిపించడము. DRB. 283. ధరణిపైగావించుతద్విమోక్షణము.

వియచ్చరుడు * n. s. A celestial, a god, a treader of the skyey paths. నభశ్చరుడు.

వియత్ * n. s. The sky. ఆకాశము.

వియత్పథము * n. s. The skyey (వియత్) path (పథం) between earth and heaven. ఆకాశమార్గము.

వియదాగారము The skyey mansion. ఆకాశనికేతనము. M. 1. 6. 16. అత్యుగ్రభైరవ పుంకారరవంబునంబియదాగారంబెల్లభేదిల్ల.

వియద్గంఠ * n. s. The heavenly stream. ఆకాశగంఠ. D.

వియక్త * adj. Separated, sundered. వియోగముగల.

వియక్తుడు * n. s. He who is separated or sundered వియోగి. F. 4. 252. అదినిశామిత్రమాకాదుమదవియక్త, యవపురట్ట శిలావలయంబుగాని.

వియోగము * n. s. Separation, disunion, absence, especially of lovers. Death. నాకుభార్యవియోగముఅయినతర్వాత after I lost my wife. ఎడబాయడము, చావడమున్ను.

వియ్యంకుడు n. s. The father of my son-in-law or of my daughter-in-law; and the father of my son's wife, and the father of my daughter's husband are my *Viyankulu*. వియ్యమందినవాడు.

వియ్యశురాలు n. s. The mother of my son-in-law or of my daughter-in-law. వియ్యమందినావిడ. ఆమెనాకువియ్యంకురాలు she and I are sisters, our children having married.

వియ్యమందుట v. a. To intermarry. వదుతునిచ్చి శుశ్చుకొనుట. మేమువారితో వియ్యమందకూడదు they and we cannot intermarry.

వియ్యము n. s. Connexion by marriage, binding together. వియ్యమందుట to be connected by marriage. యిచ్చిశుశ్చుకోట్లు, శంబంధము.

వియ్యముకాదు, అనగాబంధము. D.

విరక్తి * n. s. Dislike, aversion, disinclination: a loathing or disgust at earthly enjoyments. విరాగము. శంతానములేనివాని బ్రతుకేమిబ్రతుకనివారికివిరక్తిశుట్టినది he began to feel deep dis-

satisfaction at the misery of being childless.

యిందువల్ల ఆ మేమిదా ఆయనకు విరక్తి వుట్టినది this made him dislike her.

విరగడ n. s. Release, liberation, setting at liberty.

విడుదల. See విడుగర. నీకు యింకా ఆతొండరవిరగడకా లేదా are you not yet free from that trouble. నేటితో యీ కష్టము విరగడైనది to-day these ills have ended.

విరగబడుట v. n. To be puffed up, or haughty. గర్వపడుట, బోర్లబడుట.

విరగబాటు n. s. Pride, haughtiness, గర్వము, బోర్లబాటు.

విరచించుట * v. a. To write, make, form, frame, compose. రచించుట, చేయుట.

విరచితము * adj. Composed, framed, formed. రచితమైన, చేయబడ్డ.

విరచుట See విరచుట.

విరజ * n. s. Viraja. The name of the river Styx. వైకుంఠమువద్దవుండే నది.

విరజాజి n. s. Double jasmine. నవమాలికావృక్షము, దానిపువ్వున్ను. D.

విరతము * adj. Stopped, ceased, rested. విరమించిన, నిలచిన, చాలించిన.

విరతి * n. s. Stopping, ceasing, rest, pause, cessation. A rhyme, the same as యతి, విరామము, శ్రుతియున్ను. Bhim. 90. విరతివిశ్రమ, విశ్రాంతి విరమవిరమతాధిధానవిరామములనైర్దిష్ట.

విరతుడు * n. s. He who is rested, stopped or ceased. చాలించుకొన్నవాడు.

విరఘడు * n. s. He who is uncoached or flung from his chariot. రథవిహీనుడు. Dab. 199. BRY. 1. 776.

విరజనగొయ్య n. s. A stubborn wretch. మొండి గొయ్య.

విరబోయుట v. a. To loose the locks or dishevel the hair. విశ్రృతము చేసుట. తలవిరబోసుకొని with dishevelled hair.

విరమించుట * v. n. To cease, to be at an end. తీరుట, ముగిసిపోవుట.

విరళము or విరాళము plu. విరళాలు or విరాళములు n. s. A certain tax. లేకవిధమైనదన్ను, అడతివిరళాలు అని అంటారు.

విరళము * adj. Separated by an interval, remote, rare, clear as hand-writing. ఎడమెడముగావుండే, వెలిదిగావుండే, అరుదుగావుండే.

విరళముగా * adv. Distinctly. విడవిడ.

విరవడము n. s. The act of breaking. See విరుచుట.

విరవాయుట v. n. To separate, part, divide. చీలుట, పాయలవుట. Vasu. 2. 101. వనితకుచాంద్రలంబాడమివాటవుబాక్తి లినిండ్రియుబృజ్జానికటిరక్రమానిమెరుగుందొడలై విరవానివచ్చునూ తనకిరణమృతౌఘముల. టీ॥ విరవాని, రెండుపాయలై.

విరవారుట v. n. To fly dispersedly. చెదిరి పారిపోవుట. Pal. 15. కణిదిమై ఖండలిఖద్దకుండములు, గాభండనంబున గావించువాడు, భీతిమాయన్నలు విరవారిపోయి, బతిమాలిరణములో బారవే చెవుడు.

విరవిరబోవుట, విరవిరకపోవుట, or విరవిరకునుట v. n. To turn pale, to be faint, to be convulsed. To be heated. వెలవెలబోవుట, కాళ్లుచేతులుతీసుట, చచ్చుకపోవుట, యెండతీక్ష్ణముచేత దేహమువిరవిరలాడుట. Dah. 40. విన్ననై నెమ్మొమువిరవిరబోవ. ఆనగా వెలవెలబోవ DRU. 1024. పిడుగువిధమున నడునెత్తివ్రేసేవ్రేయుటయు, వెనకాళ్లుచేతులు విరవిరబోవ, వశముగా కలబాడ వ్రాలంగనవుడు. P. 3. 65. ఆపాతాళగభీరవయోధూర్య మహాశ్రవాహమైననకూపారాశరిమితరీర మైనంజూవుము విరవిరకబోవజొచ్చెకారమవుత.

విరళిము * n. s. Unpleasantness, bad terms, ill-will, rupture, disagreement. కలహము.

విరహము * n. s. Separation, parting, absence of lovers. వియోగము. D. T. 3. 87. 18. P. 3. 204. Amurugam. 51. కింకుర్తి కశ్యవామ్రామారామోనాస్తీహభూతర, ప్రియావిరహజండుఃఖంనాస్యోజానాతిభూతర. విరహతాపము or విరహాగ్ని the fever by the absence of a lover.

విరహి * n. s. He who is separated from her he loves. నాయికావియోగముగలవాడు.

విరహిణి * n. s. She who is absent from her husband or lover. వియోగిని, ప్రియవియోగముగలస్త్రీ.

విరహితము * adj. Devoid of. లేని.

విరహితుడు * n. s. He who is without. లేనివాడు. ఆద్యంత విరహితుడు he who is without origin or end.

విరహూత్తంతిత * She whose husband or lover is absent. ఉత్తానాయికా. SC. విరహముచేతవేడుకపడే నాయిక. D.

విరాకులవిత్తుచేసుట v. a. To spoil, baffle, disappoint, make fruitless. నిష్ఫలము చేసుట అని తోచినది. Vish. 2. 236. యిత్తుడు నామ సారథ ములెల్ల విరాకులవిత్తు జేసి యాతత్వము పెట్టెదేమిటికి తక్కువలంచెద వెన్ని జెట్టినక జెప్పముకమ్మ క్రొవ్వెరుల సెజ్జకుయిక నినుగూడియుండ లేనట్లు దెమంటమారి కునుమాయుధుడుంబ్రతుకంకనిచ్చునే.

విరాగము * n. s. Indifference to the world and the pleasures of sense; absence of desire or passion; philosophy. విరక్తి.

విరాజిత * adj. Splendid, bright, shining. శ్రవణం.

విరాట్టు or విరాట్టురుసుడు * n. s. The Deity. విరాడైహము the corporeal form of the deity. B. 3. 305. ఇంద్రియములతోడ నెలమిమెప్పడిమహాదాదులనిరలేరరానుకంక, ముగ జేసివారియం దొగివిరాడైహంబు, బుట్టించియుండు జేతట్టితాను, వనియించెనాతడు వరుణశివశ్రీశం, ఖ్యతంబులగుమత్త కాంఘ్రిహామ, కలితశక్తురుమనిగా బ్రహ్మవాదులు, కలుకుమరావిరాట్టుభువునందు.

విరామము * n. s. End, conclusion, respite, interval, remission, pause. ఆవసానము, విశ్రాంతి, విరతి.

విరాళము n. s. A tax or impost. తుకశున్ను. See విరళము.

విరాళి n. s. Love, fascination, longing. మోహము, వ్యామోహము, ఆశ, మరులు. విరాళికలుపుట to enamour. విరాళిగొన్న enamoured. D. says విరాహము. H. 3. 260. మిన్నకయిట్లు భరతనమిదవిరాళివహించకున్నయకన్నియజూచియముదినకార్యతోబనియేమినాకటంచున్నెరించి. Siva. 2. 9. శతసియిల్లాండ్రచెలువంబుదలవిదలచి, మున్నుముచ్చిచ్చునువిరాళిగొన్నహోటు. Vish. 2. 299. ఆనపుడు నాగురుండుదివిజాంతక నాయెడదత్వలేడు, నీతనయునిసేతలీదనుజవారకకోటియెరుంగువీడునా కనుపునగద్యతద్యములు పాతము సేయదుచేసెనేనియండుననునవిష్టుచింతనలుకూనదవీనివిరాళియెట్టిదో. A. 6. 155. దీనిపెన్నెరులేపేరగానే కాత్రపాపిరమయారికి విరాళిహిందగలిగె. టీలి విరాళిహిందగలిగె, తత్రురకదగలిగెను. Ila. 4. 72. చెలిమినివిన్ననాదెననుచేరగదీసివిరాళిగొల్చి.

విరావము * n. s. Sound, noise. ధ్వని. D.

విరి adj. Blooming, blown, as a flower. Dispersed, scattered. Free from, liberated, వికసించిన, విము

క్రమైన. HK. 5. 34. మునుదిక్కులందైనగనరానివిరిమబ్బులాదవిగొమ్మనవీన్లులుట్టకదగ. R. 6. 21. రిలనిప్రావృడాగమవేళయందునిండుజాబిల్లితండువెన్నెలలుమింటనెడనెడలగా యనదికంటివేకరంబు, ముగలువిరియెండవలె దాకమునదెరల్పు. N. 9. 381. వెదదకన్నులవాడువిరిపుత్రులీక్రొత్తుచిరునపుకెమ్మబిబుగువాడు. విరిపుత్రు a blowing flower. విరిగొందులు, పుత్రులలోనలు flowery lanes. A. 5. 122.

విరి n. s. A flower. పుచ్చము. విరిపానుపు a flowery couch.

విరించుడు * n. s. A title of Bramha. బ్రహ్మ. D.

విరించి * n. s. A title of Bramha, the creator. బ్రహ్మ. D.

విరిగిచెట్టు n. s. A certain tree. Cordia myxa. శ్రీమద్భాగవతము. D. H. 4. 18.

విరిచికట్టుట v. a. To pinion (a man) or tie his arms behind his back. వెదరెక్కలుగట్టుట.

విరిపోటు n. s. Grudge, ill-will? కుగ, ద్వేషమునితోచినది. H. D. 1. 2347. యాచక్రవర్తిపై నెశనిన కూర్చి వీడిబోవగబల్లి విరిబోటుచేసి.

విరిబోడి or విరిబోడి n. s. Rosy bodied, a blooming maid. శ్రీ. D.

విరియబోయుట v. a. To slack lime. సున్నపురాళ్ల మీదనీళ్లుచల్లిచేచ్చేటట్టుచేసుట.

విరియించుట v. a. To open a flower, to make it bloom. To break. వికసించుచేసుట, విరుచుట. T. 4. 113. యిలనుమ సాగుగంబువిరియించెదప్రారామటంచునెంచుమ, వ్దులయగ జేసెదారమలయానిల.

విరియుట v. n. To blow, open or expand as a flower. To burst, crack or open. To be loosened or dishevelled as hair. To break or disperse as an army. వికసించుట, వీడిపోవుట. D. చెదురుట. నీళ్లుచల్లగానేసన్నపురాళ్లవిరిసినివి on being sprinkled with water the burning lime-stones cracked. మబ్బువిరికిపోయినది the clouds were dispelled. తలవిరియబోసుకొనుట to wear her hair dishevelled. B. X. 221. విరిసియాలెడుకుల్లవెంట్టుకలును. Vema. 1543. వృక్షభవృక్షములనువిరియగొట్టి. M. VII. 2. 40. యిట్లువిరినిననేనల్. Nagnijit. 2. 77. వెలదినికాక చేవిరిసెనికనకంబుకనకంబువిరియచేకాకమించ. S. 3. 216. కడుపువిరియంగదిగుకండ్లుకుడుములెల్ల. A. 5. 135. ఆతడుండోచిన నత్వడున్నితే బ్రాంతాంచన్నమేరుద్రువుక.

విరివి adj. Extensive, large. విశాలమైన.

విరివి or విరివిడి n. s. Expanse, width, breadth, stretch, spread. Abundance. విస్తారము. D. విశాలత, వెడల్పు. R. 5. 237. అట్లైనవిరివియగుమా స్రావగుల్. UR. 7. 173. విరివియై చెరుకుపాల్ వెల్లువ పారెడి క్రమమున నాటాడుగులు వెలయ. Mandhat. 3. 11. విరివియ కానిపైపాదపు వెల్లువ కుండెడుపూబరన్నుల్. Vema. 1099. విద్యలేల భూమివిరివియేల. ib. 1521. విరివిశంకుడలనువిర్రవీ గినదీవి.

విరివిగా adv. Widely, much, abundantly. విస్తారముగా, విశాలముగా. Sar. D. 376. విరివిగాకొమ్మలవిర్రవీగుచును.

విరివీకులు See విరివీకులు.

విరుగుట v. n. To break or go to pieces. To curdle. To fail, to be defeated, to be counteracted. దండువిరుగుట, కొయ్యవిరుగుట. D. భగ్గునుపుట. దానిమనసువిరిగిపోయినది her inclination was changed. పాలువిరిగిపోయినది the milk curdled. వానిచేమలులోర క్రమవిరిగిపోయినది his blood curdled. యానుండువల్లవిడుము విరిగిపోయినది this medicine counteracted the poison. ఆబొమ్మచెయివిరగగొట్టినాడు he broke the arm of the puppet. విరగబండిన చెట్టు a tree in full bearing. Sar. D. 196. మిన్నువిరిగివచ్చిమాడబడ్డట్లు. T. 4. 53. భ్రమగొనినట్లు మిన్నువిరిగివైబడినట్లు. Vema. 157. యినుమువిరిగ నేని యిరుచూరుమున్నురుకావి యతకనేర్చుకమ్మరీడు, మనసువిరిగ నేని మరియతకనేర్చునా. ib. 247. కూలినశ్చుడరయకును తెల్లవిరుగును. ib. 346. తిరుగవలయుమనముతిరిగినయందాక, విరుగవలయుమనము విరుగునవుడె, తిరిగివిరుగువాడెదేవుండు కావోలు. M. 7. 4. 80. స్త్రోమముతోవిరిగిపెండుసాచ్చెదవింకాక.

విరుగుడు n. s. A remedy, a counteracting remedy. విరువుడు, నివారణము.

విరుచుకొనుట (Middle verb with passive sense.)

To be defeated. ఆదండు వెనకకువిరుచుకొనిపోయినది the army was broken and retreated.

విరుచుట v. a. To break, shiver. To do away or counteract poison. To kill, annihilate quicksilver. భగ్గుముచేసుట, మాటువేసిరశమునుగాని విడుమునుగానివిరిగిపొయ్యెటట్లుచేసుట. పుట్లవిరుచుకొన్నాడు he stretched himself through weariness.

ness. పెట్టికలువిరుచుట to crack or snap the finger joints. వెడవిరుచుట to turn up the lip in scorn. మండలువిరివినాడు he broke the branches off the tree. యాకొంచెముతృణియేలయెముకలువిరుచుకొంటావు why do you take so much trouble for this trifling business. వాణ్నివెద్దవులివిరుచుకొనినన్నిది the tiger tore him. Vema. 353. జడలదాల్పు తెల్లజగమునీయను తెల్లయొడలవిరుచు తెల్లయొగపెల్ల, ముక్తికాంతబట్టిముద్దాడుకొరకురా. ib. 1615. ఆశనములబల్లి అంగంబుమీయించియొడలువిరుచుకొనెడి యాగురెల్ల. Ila. 4. 29. చెలిమియెనర్పగావలదెయ్యానిన్నంచు, వెళినుల్లికెన్నా వివిరిచెనుకతె. BD. 5. 934. కరవిసమాంశంబుగతినుండుబండు, విరివినరక్తంబు విధిసరుగారు, నేనాటమద్రపారెరగానున్నె. KP. 6. 192. అనియడుగురుండబాలికకన్నునులుముచు వెడ విరివికటకటవాపోయెను.

విరుద్ధము * adj. Opposed, hindered, reverse, contrary, opposite, inconsistent, disagreeing with each other. ప్రతికూలమైన, అశంకతమైన, విచరితమైన.

విరుద్ధము * n. s. Opposition, contrariety, incongruity, enmity. ప్రతికూలము, అశంకము, విశ్రుత్వము, విరోధము.

విరువు n. s. A break or breaking. Objection, contradiction. భగ్గుము, అడ్డము, ఆక్షేపణ. పెడవిరువులు puzzle, stumbling block. S. 3. 320. కలికిమాటలుకిలినరత్నలారచూపులును మోవివిరువులుకులుకునడలు. మోవివిరువులు turning up the lip in scorn.

విరువుడు plu. విరువులు or విరువుల్లు n. s. Objection, contradiction, defeat, dispersion, annihilation or counteraction of poison &c. అడ్డము, ఆక్షేపణ, విరుద్ధము, దండువిరగడము, మాటువేసి విరిగిపొయ్యెటట్లుచేయడము. Dab. 140. వేవిధంబులమూక విరువులమాటలేవేళవై పైదరెదురుమెచ్చులకు.

విరూపము * n. s. Deformity, ugliness. కురూపము.

విరూపము * adj. Deformed, ill-shaped, ugly. కురూపమైన.

విరూపాయుడు * n. s. A name of Siva. శివుడు. D.

విరేచకము * adj. Cathartic, purgative. భేదిఅయ్యే.

విరేచనము * n. s. Evacuation by stool, purging.

శ్రవ్య త్రి, భేది. వాడికి నాలుగుమాట్లు విరేచనములు
అయినవి he had four motions.

విరోచనము n. s. Error for విరేచనము.

విరోచనుడు * n. s. He that shines: a name of
the sun, the moon, or fire. సూర్యుడు, చంద్రు
డు, అగ్నియున్ను.

విరోధము * n. s. Difference, disagreement, dis-
crepancy, enmity, animosity, opposition, con-
tradiction. Detriment, harm, mischief, mis-
demeanor. ద్వేషము. D. విరుద్ధము, అట్టమి, చెరువు.
నేత్రవిరోధము an affection of the eyes. మార్గవి
రోధము perils in travelling.

విరోధము * adj. Inimical, opposite, adverse. విరు
ద్ధమైన, అట్టి. యదిధర్మశాస్త్రవిరోధము this is
at variance with the laws of propriety. దేహ
మునకు విరోధము unhealthy, insalubrious.

విరోధి * n. s. An enemy, or opponent. శత్రువు.

విరోధించుట * v. a. To oppose, withstand, con-
tradict, to prevent. విరోధము చేసుట, అడ్డగించు
ట, అట్టకపోవుట.

విర్లు A vulgar error for వృద్ధు.

విద్రవీగుట v. n. To be proud, swell, be puffed
up. గర్వించుట, ఉబ్బుట. D. says శరీరము మిక్కిలి
బలునుట. Siva. 3. 98. బలువై విద్రవీగి నురిపాటిగ
బూచి నురాగవుంజ మొక్కట గలయంగ. టి|| విద్రవీ
గి, విరియబడి. Dab. 166. వెర్రులైయతని భావించి
చాంపులు, విద్రవీగడరానబడి చెడరింక. Vema.
140. విద్యచేత విద్రవీగువారు. ib. 1874. క్రతువుజే
సెడమరికడు విద్రవీగుచు. ib. 1521. విరివలించుదల
ను విద్రవీగినదేవి. Oaluvai. 11. అనురాని నాదేశన
లిగి న్నుడ సేయ వేడి వెన్నెలగాసి విద్రవీగె. R. 2.
84. అనిన సుకశుల్ల వాధరచను మధ్యల మోలనిలిచి
తన విలసనముల్ చనువవై మొనయించిన, వినయాం
జలిమార విద్రవీగుచు బలికె.

విశంఖము or విడంఖము * n. s. A vegetable and
medicinal substance, considered of great effi-
cacy as a vermifuge. చిత్రతండుల, వాయువిశం
ఖపు చెట్టు.

విలంఘించుట * v. a. To cross over, pass, trans-
gress. అతిక్రమించుట, దాటుట.

విలంఘిత * adj. Transgressed, overstepped. అతి
క్రమించబడ్డ, దాటబడ్డ.

విలంబము * n. s. Delay, tardiness, loitering,
procrastination. ఆలస్యము.

విలంబనము * n. s. Delaying, retarding. ఆలస్యము
చేయడము.

విలంబితము * n. s. Slow time in music. ఆలస్య
ము గాతీరసలయ. D.

విలఘట or విలుచుట v. a. To buy, purchase. To
sell. కొనుట, అమ్ముట యున్ను. BD. 5. 113. వే
ల్పులక నిమ్మున్ను విలివిన గొరియ, చాల్పడి లేకున్ను బం
డువ సేయ. Chenn. 5. 428. కొలవిత మోశర వేల్పు
ల, నిలవిత మోశాలధరుని నిందించు నెడక, తలచి
తి మోదు ర్వృత్తులు విలవిత మో వేడమం ద్ర విద్యార
తులక. అమ్ముట. D.

విలఘించుట * v. n. To lament, to be in grief, or
affliction. తలుచుకు తలుచుకు నేడ్చుట. D.

విలయము * n. s. Dissolution, destruction, ruin,
annihilation. కల్పాంతము, వినాశము, మోక్షము.
B. X. 86. 12. విలయశయశమార. Sar. D. 408.
ప్రియ శుక్రహితులకొప్పించి దేహంబు విడిచిన యా
రెండు విలయముల్ గాంచి. NH. 4. 22. విలయో
దకము.

విలవ n. s. Price. క్రయము. OG.

విలవిల adv. Convulsively. గజగజ.

విలవిలగొట్టుకొనుట or విలవిలలాడుట v. n. To be
convulsed, or in convulsions. గజగజలాడుట.

విలవిలలాడించుట v. a. To convulse. గజగజలాడిం
చుట.

విలవిలలాడించే adj. Convulsive. గజగజలాడించే.

విలశిత్ * adj. Shining, splendid. శ్రవశమాన
మైన. Lalito. 5. 49.

విలశనము * n. s. Sporting, dallying. విలాసము,
క్రీడ. Ellaya. 2. 166. వావిరిబహుశ్రీప్తిభవద్దేవా
నురమ ర్త్యతమీ తిర్వచ్చు భిజీవావలికలిమియు స్రావ
గును నావిలశనమగుటగన రెనా నాగతులక. Kala-
hasti. 3. 195. వలదిచ్చట నీమాయావిలశనములుతు
నికెరాలెవిడువునుటన్నక. Zacca. 5. 190. సర మో
హినివిలశనములమరుమోహన శరముకంటె మధు
రాకృతియై.

విలసితము * adj. Shining, splendid. శ్రవశమాన
మైన. BD. 5. 505. విలసితభక్తినిశ్చలలీలనందె.
ib. 6. 1313. విలసితభక్తినిశ్చలమెచ్చిగాదె. DUR.
1045. వినుతవీణ నాదవిలసితంబైన.

విలసిల్లుట v. n. To shine. శ్రవశించుట. Vish. 2.
19. మహానాన్నతానముపై విలసిల్లగ. Paidim. 5.

46. కొండలెల్లకనిండికొండలైవిలసిల్ల. ఆదిలక్ష్మి విలాసము 2. 5. వెరగుపాటుఘటిల్ల వెలవెలవిలసిల్ల. విలక్షము * adj. Astonished, surprized, abashed, ashamed. ఆశ్చర్యముగల, సిగ్గుపడ్డ.

విలక్షణత * n. s. Difference. భేదము. A. 3. 13. అర్జుణుడు శుందరీ కామ్యదతయగుటకక్షిణీయను యష్టద్యక్ష్యక్రమకళతామ విధివద్రశక్రాదులం దుసెకడుగాదనుచు ప్రతియె విలక్షణతదెలిపె. టీ|| విలక్షణత, వైలక్షిణ్యము.

విలక్షణము * adj. Other, different. Handsome, elegant, excellent, select. భిన్నమైన, సుందరమైన, ఉత్తమమైన, దివ్యమైన, యోగ్యమైన. యిదివిలక్షణమైనవడుచు she is a handsome girl.

విలక్షణముగా adv. Properly, with propriety, handsomely, excellently. చక్కగా, అందముగా, దివ్యముగా. ఆ పెండ్లివిలక్షణముగా జరిగినది that marriage went off very well.

విలక్షణుడు * n. s. He who is accomplished in holiness, a model of excellence. One who differs from the common order, he who has some distinguishing qualities. [భిన్నుడు, ఉత్తృష్టుడు, వైలక్షిణ్యముగలవాడు.] వాడు విలక్షణుడుకాదు he is not a man of strict religious habits. A. 3. 82. ఆత్మకుంబ్రకృతిశంకంబుననహంమానాదిదూషితుండై ప్రాకృతంబులగు ధర్మంబులంబొందుగాని వీరికర్తవ్యంబిలక్షణుండును నక్షయండును నట్లగుటనింతయనర్థమాలంబగు.

విలాతి, or విలాతి n. s. (From the Persian, *Vilāyet*) A foreign country. దేశాంతరము. P. 1. 483. వసుమంతుడునా బ్రహ్మిణిగాంచి నయొక సెట్టియుండునలసెట్టిన మారువిలాతి కేగుచుకా తనధన రాసిపైని డిన. టీ|| విలాతి కేగుచుకా, మారుదేశమునకు వెళ్లుచున్న. విలాతి, అనగా నీమ. OG.

విలాపము * n. s. Lamentation, weeping, bewailing. కలువరింప, రలుచుకొనియేడ్వడము. D.

విలాపించుట v. n. To lament, to be in grief or affliction. యేడ్చుట.

విలాసిము * n. s. Sport, dalliance : amorous blandishments : affection of coyness. స్త్రీలహాసభేదము, లీల. SC. స్త్రీపురుషులశృంగారచేష్ట. D. కృష్ణవిలాసము the adventures of Krishna. విజయవిలాసిము the tale of Arjuna.

విలాసిము n. s. A label సైసప్రాసిసపేరు. సైవిలాసిము Direction, superscription of a letter.

విలాసవతి or విలాసిని * n. s. A flirt, a jade, a playful girl, a merry maid. స్త్రీ, కేడుకగలస్త్రీ.

విలు n. s. A bow. ధనుస్సు. D.

విలుకాడు n. s. An archer. ధనుర్ధరుడు. D.

విలుచుట v. a. To sell (a word peculiar to poets.) అమ్ముట. D.

విలుప్త * adj. Obsolete, extinguished, forgotten, erased, wanting. విశ్మృతమైన, ఫలితమైన, మరిచిపోయిన, లోపముచేయబడ్డ. M. I. 5. 197. క్రూరులువిలుప్తధర్మవిచారులుభృతరాష్ట్రీసుతులు.

విలుబంతి or విల్లుబంతి A carriage built on (విండ్లు) springs. విల్లులుగలబంతి.

విలురాసి n. s. The sign Sagittarius. ధనురాసి. D.

విలుళిత * adj. Tremulous, shaking, waving. కదిలే, చలించే.

విలువ or విల్వ n. s. Price, value. ధర. D. విలువకునుచోటు a market, vent, or place for sale. NH. 4. 145. యాచంద్రవింశాశ్వయాధునా సురేంద్రున కీపు మొదలగువిక్రయించువేళ, యావిల్వలోనివాడి నందనుడుగాడు.

విలువరుళి for ఇలువరుళి Succession in a family. వంశవరంశర. Vish. 8. 332. కులశకులవితివిపురుషులు, కులహీనులయిందలబోయి, కూటికారకుగ న్యల బెండ్లియాడుదురు విలువరుళులు పొరువములు వితిచిముసింద్రా.

విలువిద్య * n. s. Archery, skill in the bow. ధనుర్విద్య.

విలేశనము * n. s. Smearing; rubbing with ointments. అజ్గలేశనము, పుయ్యడము.

విలేశము * n. s. An unguent; ointment. చండనాదితైలము.

విలేపి * n. s. Rice gruel, like barley broth. గంజ. D.

విలోకించుట * v. a. To behold, gaze at, view. చూచుట.

విలోచనము * n. s. The eye. కన్ను.

విలోమము * n. s. Against the hair, against the grain, the wrong way, the reverse way, opposite order, or course. ప్రతిక్రమము, అనాక్రమానకురలక్రిందు. D. వ్యర్థ్యము, వివర్థ్యము, విభరీతము, ప్రతికూలము. విలోమముగా contrary-wise. అనులోమవిలోమశ్లోకము a palindrome : a verse that may be read forwards and backwards.

విల్లుడు n. s. Archer, bowyer. విలుకాడు.

విల్లు or విలు n. s. (infl. sing. వింటి and in the nom. plu. విండ్లు) A bow. భనుస్సు. విలునమ్ములు, విల్లులు a bow and arrows. N. 8. 105. తేతె లత్తునివిల్లునమ్ములును. విల్లెక్కు బెట్టుట to brace the bow. విల్లెక్కు దించుట to unbrace a bow. నూరువిండ్లదూరములో a hundred bow-shots off.

వివంచన * n. s. Craftiness, deceit. మోసము.

వివరగతిగా adv. Minutely, with all particulars.

విభజనగా.

వివరణ * n. s. Explanation, specification, comment. విశ్లేషించిచెప్పడము, వర్ణనము, తీక.

వివరము * n. s. A hole, a burrow, chasm, vacuity, cave, recess. రంధ్రము, విలము, భిద్రము, బొంద.

వివరము n. s. Particulars, details, specification, description. విభజన. D.

వివరముగా or వివరగతిగా adv. With all particulars. విభజనగా.

వివరించుట v. a. To describe, particularize, state, specify. విశ్లేషించిచెప్పట, వివరగతిగాచెప్పట.

వివర్ణము * adj. Pale, pallid, colourless. వికృతవర్ణమైన, నిస్తేజస్థమైన.

వివర్జిత * adj. Left, abandoned, shunned. త్యజించబడ్డ.

వివర్తనము * n. s. Revolving, turning round, revolution, going round, circumambulating. కని నికారలసభేదము, పోలడము. సC. ప్రదక్షిణము, తిరగడము.

వివర్ధనము * n. s. Increase. అభివృద్ధి. L. 18. 166.

తేజోనిలములుభక్తివివర్ధనములు.

వివశత * n. s. Helplessness, extasy. తీరవశత్వము.

కోపవివశత an extasy of anger, a fit of fury.

ఆనందవివశత an extasy of joy.

వివశుడు or వివశుండు * n. s. He who is helpless, he who is in extasy, one who is wild with joy or sorrow, he who is bewildered. తీరవశుడు. R. 8. 97. రజనిచరరాజురొద్రరతివివశుండై. Sar. D. 322. భరలోనూజులుతరుణులయందువివశులై భర్తంబువిడుతురు గాన.

వివశ్యంతుడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

వివక్ష * n. s. Intention, aim of the speaker. Desire, a wish to speak. వత్తుమిచ్చు, చెప్పువలెననియిచ్చు.

వివక్షించుట v. a. To wish to speak. చెప్పువలెననియిచ్చు.

వివక్షితము * adj. (Eloquendum) Required, or wished to be spoken, wished, desired. చెప్పునీర్షయించిన, వాంఛితమైన.

వివాద or వివాదము * n. s. A contest, dispute, or quarrel, litigation, a law suit. వాక్లహము. D. వ్యాజ్యము.

వివాహముగట To wed, marry. పెండ్లాడుట. M. I.

1. 210. రురుండును దానివివాహంబై యిష్టానుకూలములనుభవింపురు.

వివాహము * n. s. A marriage. పెండ్లి.

వివిక్తము * n. s. A lonely, or solitary place. రహస్యస్థలాదిక. SC.

వివిక్తము * adj. Lonely, or solitary. రహస్యము. SC.

వివిధము * adj. Various, multiform, diverse. నానావిధమైన.

వివృత * adj. Open, gaping, expanded. Particularized. తెరవబడ్డ, విచ్చుబడ్డ, వివరించబడ్డ.

వివేకమందుట v. n. To come to himself. తెలిసికొనుట.

వివేకము * n. s. Discrimination, judgment, the faculty of distinguishing, prudence. శీఘ్రజిహ్వచేతన, తెలివి. Vema. 341. వినువివేకమునెడువింతగొడ్డలిచేతనలయవిద్యయనెడు యదవివరికి. T. 2. 38. తనవివేకములోకమువారు మెచ్చగా.

వివేకము తెచ్చుకొనుట To come to himself, reflect, be wise. తెలివి తెచ్చుకొనుట.

వివేకి * n. s. He who is cautious or prudent. తెలివరికవాడు.

వివేకించుట or వివేకించుట * v. a. To reason, discriminate, distinguish. విమర్శచేసుట. Vema. 429. చదువులన్నిజిది చాలవివేకించకనుటకెన్ననలకలుగుముక్తి. L. 9. 18. విస్తారదయతోవివేకించి శుంచ. HD. 1022. పెదికికార్యంబువివేకింపజూడ. BD. 4. 1621. వివేకింపరానట్టివేరుభేదంబు. KP. 4. 30. లోకమునవివేకింపకగలవయిట్టివియును.

వివేచన * n. s. Discrimination, examination, investigation. విమర్శ, విచారణ. వర్ణవివేచన discriminations of caste.

వివ్వ or వివ్వగా, అనగావిచ్చగా. OG. See విచ్చుట. Siva. 5. 127. నువ్వంపు వా తెరలువివ్వనవ్వనుసులోగవెన్నెల. తీర్థి వివ్వ, విచ్చుటలుగా.

విశంకటము * adj. Great, large, gigantic. గొప్ప. D. వృహతైస్. Vasu. 5. 53.

విశంకిత * adj. Alarmed, fearful, suspected. భీత, ప్రశ్న, అవిశ్వసిత.

విశకలితము * adj. Disordered, jumbled, shivered. వికలికృతమైన.

విశదము * adj. White; clear, pure, pellucid; evident, apparent, manifest. తెల్లని, నిర్మలమైన, శుభ్రమైన, స్పష్టమైన. Charitra 2. 1673. విశదదుర్మతులు downright villains.

విశదపరచుట or విశదముచేసుట v. a. To particularize, explain, define, manifest. స్పష్టముచేసుట.

విశదమవుట v. n. To come to light, become known. స్పష్టమవుట. అరసిజామవల్ల ఆశంకలు విశదమవును his letter will explain or state it. తమకు విశదము కావలెనని వ్రాసినాను I have written this for your information.

విశదములు n. s. Matters, things, particulars. వివరము.

విశల్యము * adj. Thornless; free from thorns or spikes. Painless, free from care or pain. నిర్గతకూల, నిష్పీడ.

విశల్యకరణ or విశలకర్త * n. s. A plant (Echites dichotoma; Rox.) శంజీవి.

విశల్యుడు * n. s. He who is free from thorns or spikes. Released from care or pain. నిర్గతకూలుడు, పెరక బద్దకూలముగలవాడు, బాధ లేకుండా చేయబడ్డవాడు. BRY. 1. 925. అంతరఘవరుండు సుగ్రీవాదుల విశల్యుల జేసియలరుచుండె.

విశశనము * n. s. Killing, slaying, slaughter. చంకుడము, శంహరించడము.

విశసించుట * v. a. To kill, slay. చంపుట. Vema. 1530. శురగగ్ధిదినెడు శుశువుల విశసించిమనుజులు దినిభువినిమాలలైరి. DRB. 464. విశసించుమూనియా విమలాత్మ దెచ్చి, శుశువుల జేసియాశుమనబంధించె.

విశాంతుతిము * n. s. King of men. నృపతి, రాజు. Lalito. 10. 22.

విశాఘ * n. s. Name of the 16th lunar mansion.

విశాఘుడు * n. s. A name of Cumara-swamy. కుమారస్వామి.

విశారదుడు * n. s. He who is learned, wise, famous, celebrated. బాగారదులుకొన్నవాడు. D.

విద్యాంసుడు, శ్రుగల్గుడు, శ్రుసిద్ధుడు, విమధుడు. Chendra. R. 3. 42. శురతత్వవిశారదుడవు. Ruc-mangada. 3. 232. జ్ఞానమెక్కడబోయెదర్చి విశారదుండవు.

విశాలము * adj. Large, wide, broad, great. విస్తీర్ణమైన, గొప్ప. SC. ఆయిల్లు విశాలముగావున్నది that house is a large one.

విశాలత * n. s. Width, breadth. వెడల్పు. D.

విశిఖ * n. s. A high way, or carriage road. వీధి. D.

విశిఖము * n. s. An arrow. చాము. D. Vish. 6. 70. R. 6. 24.

విశిఖితుడైన * adj. Beheaded, headless. తలనరకబడ్డ. వాణ్ని విశిఖితుడైనాచేసిరి they beheaded him.

విశిష్ట * adj. Endowed with, possessed of, having. Excellent, superior, distinguished. కూడుకొన్న, గల, ఉత్తమమైన, ఉత్కృష్టమైన.

విశిష్టము * n. s. (a bad word) Whole. యావత్. వాని ఆస్తి విశిష్టమున్ను his whole property.

విశిష్టుడు * n. s. He who is endowed with, or possessed of. గలవాడు, కూడుకొన్నవాడు. శిర్ధూవిశిష్టుడు he who is endowed with noble qualities.

విశీర్ణము * adj. Loosened, sliding off, split, broken. Loose, that has lost the cohesion, or connection of its parts; that has fallen or is falling into pieces: slackened, shattered, withered, decayed. శిథిలమైన, జీర్ణమైపోయిన, విచ్ఛిన్నమైన, వీడిపోయిన, రాలిపోయిన. S. 1. 34. చింతిలివేదనావశ, విశీర్ణమరిం విరళురీసుండుచుకొ. Swa. 2. 6. శ్రుబలభల్లకనభల్ల భయదమధనశిథిలమగుకోశ, విశిఖ విశీర్ణమయికాంతరాంతర జంతురితాతమమున. టీ|| విశీర్ణ, వీడిపోయిన. N. 9. 162. హలాయుధతా వకలాంగలాగ్రనిర్దళిత విశీర్ణమర్తలని తంబములకనభులేఖలట్లు సేవాలముఖరేఖలంగని. టీ|| విశీర్ణ, బద్దలైనటువంటి.

విశుద్ధము * adj. Pure, clean, cleansed, purified, pious, holy, virtuous. నిర్మలమైన, శుభ్రమైన, శుభ్రమైన.

విశుద్ధి * n. s. Purity, purification, holiness. Removal of doubt. శుభ్రమైన, శుభ్రమైన, శుభ్రమైన.

విశుద్ధుడు * n. s. He who is pure or holy. శుభ్రుడు. L. 1. 205. శుద్ధులుగావలె విశుద్ధులైనను.

విశూది or విశూచిక * n. s. A disease : violent agitation of the system with copious evacuations by vomiting and stool. వమనవిరోచన శింకటము.

విశృంభలము * adj. Unchecked, unrestrained, unfettered. అనర్గళమైన. T. U. R. 5. 69.

విశేషము * n. s. Sort, kind. A particularity, speciality, peculiarity, singularity. A specific quality. A particular thing, an individual, an object; distinguished by some attribute or adjunct. A charitable or virtuous action. అతిశయము, వింత, శత్రుత్వము, శ్రుణ్యము, విభము. యిక్కడగుంట తప్పిస్తే తమకునిండా విశేషము కలుగును it would be a good deed to dig a pond here. యా వైద్యునికి హస్తవిశేషముకద్దు this doctor has a fortunate hand. ఓషధివిశేషము a sort of herb. ఆక్షుక్రిడావిశేషము a kind of dice play. నేడేమివిశేషము what is there particular to-day? what is the matter to-day? ఆయనవిశేషజ్ఞుడు he is a great scholar. భేదము, చూడతగ్గయుత్రమవస్తువు, సంభోగము. D.

విశేషము * adj. Extraordinary, eminent, remarkable, unusual; (It also is used as meaning) much, more, greater, exceeding, surpassing. అతిశయమైన, వింతైన, అత్యంతమైన. విశేషమైన కార్యము a good deed. యాశ్లోకమునకు పుకవిశేషార్థమువున్నది this verse has a second or recondite meaning.

విశేషణము * n. s. (In grammar) An adjective. విశేష్యలక్షణములుచెప్పేది. D.

విశేషించి or విశేషముగా * adv. Abundantly, plentifully, much, exceedingly. తరుచుగా, విస్తారముగా, మిక్కిలి, మిగుల. ఆరసతోవిశేషించిన హవాశిముచేయవద్దు you should not associate much with him. T. 2. 178. యాయత్రమహారసింహాసించెద విశేషించి నేట నుండియు బ్రాణశబ్దము గాగారించెద.

విశేషించుట v. a. To characterize, to particularize, to state in detail. వివరించుట.

విశేష్యము * n. s. (In grammar) A substantive. నామవాచకశబ్దము.

విశ్రమము * n. s. Rest, repose, cessation from fatigue or work. In Telugu verse it denotes

one kind of rhyme. అలియకతీర్పుకోవడము, భంజన్సులోయతియుక్తు. D.

విశ్రమించుట or విశ్రమించుకొనుట * v. n. To rest, repose, or refresh himself. పండుకొనుట, అలియకతీర్పుకొనుట.

విశ్రమించుచేయుట v. a. To place, lay. పండచెట్టుట. Jaimini Bh. 6. 93. వివృతకృష్ణాజినముచు యిక్ విశ్రమించజేసి.

విశ్రాంత * adj. Rested, reposed, refreshed after fatigue. శ్రమవిరత, అలియకతీర్పుకోవడ.

విశ్రాంతి * n. s. Rest, repose, refreshment. Termination. అలియకతీర్పుకోవడము, విరామము, ఆవసానము. T. 4. 183. కల్పవిశ్రాంతి the end of the world. Vish. 2. 220. తద్విలసన్నై రరవారి దీర్ఘి కలలోవిశ్రాంతిగావించి.

విశ్రాణము * n. s. Gift or donation. త్యాగము. D.

విశ్రామము * n. s. Rest, repose. అలియకతీర్పుకోవడము. D.

విశ్రుత * adj. Famous, well known, celebrated. విదితమైన, ప్రతీతమైన.

విశ్రుతము * adj. Known, celebrated, famous. విదితమైన, ప్రతీతమైన, ప్రసిద్ధమైన.

విశ్లభము * adj. Loose, relaxed. వీడిపోయిన. R. 2. 59.

విశ్లేషము * n. s. Separation (especially of lovers;) disunion, disjunction. విరహము, వియోగము.

విశ్వము * n. s. The universe, or world. జగత్తు.

విశ్వము * adj. All, universal, entire. శీర్షమైన, శుశ్రుమైన.

విశ్వంధర * n. s. The earth. భూమి.

విశ్వంధరుడు * n. s. An epithet of Vishnu. కైటభజిత్తు.

విశ్వకర్త * n. s. Name of the artist of the gods. Vulcan. దేవతలవద్దవాడు. D.

విశ్వజిత్తు * n. s. A particular sacrifice. ఒకయజ్ఞము. D.

విశ్వతోముఖుడు, అనగాశీర్షతోముఖుడు, చతుర్ముఖుడు, శివుడున్ను.

విశ్వనాథుడు * n. s. A name of Siva; especially as worshipped at Benares under this name కాశీవిశ్వేశ్వరుడు.

విశ్వభేదజము * n. s. Dry ginger. శుంఠి.

విశ్వరూపము * adj. Mutable, existing in all forms, multifarious. నానారూపములుగల.

విశ్వరూపము * n. s. Multiformity. నానారూపము. N. 5. 17. విమలభేంద్రశైలమువిశ్వరూపముజూపె ననమౌత్వకాంచనశృంగదనములు. టీ|| విశ్వరూపముజూపెనన, అనేకరూపములుధరించెనా అన్న ట్టుగాను. విశ్వరూపదర్శనము (this phrase is usually interpreted) Manifestation, or display of his real form or hidden majesty. నిజశ్వరూపమునుఅనుకరణదము.

విశ్వరూపుడు * n. s. A name of Vishnu. విష్ణువు. H. 4. 297. విశ్వరూపునకువిసమయసేయించు.

విశ్వసనీయము * adj. Trustworthy. నమ్మతగ్గ.

విశ్వసించుట * v. a. To trust, rely on, confide in. నమ్ముట.

విశ్వసిత * adj. Trusted, confided in, trusty. విశ్వాసమునకుపాత్రుడైన.

విశ్వశ్రు * n. s. A widow. విధవా. D.

విశ్వశ్రుము * adj. Trustworthy. నమ్మదగిన, నమ్మదమునకుఅర్హమైన.

విశ్వాత్మ, విశ్వాత్ముడు * n. s. Bramha, the creator. బ్రహ్మ. D.

విశ్వామిత్రము adj. Worthy of Viswamitra : (that is) fabricated, fictitious, artificial. కల్పితమైన, కృత్రిమమైన. విశ్వామిత్రమైనశత్రుము a fabricated bond. A Machiavelian trick.

విశ్వామిత్రము n. s. A deed worthy of Viswamitra : that is, trick, fiction, fabrication. Machiavelianism. మోసము, కృత్రిమము, కల్పన.

విశ్వామిత్రశృష్టి * n. s. A deed worthy of Viswamitra : that is, the creation of a second series of beings. Viswamitra created a mimic world : like that of Lilliput.

విశ్వామిత్రుడు * n. s. The name of a certain sage, the son of Gādhī. గాధీసుతుడు.

విశ్వాసము * n. s. Trust, faith, confidence. Affection, kindness, favour. శ్రద్ధయము, నమ్మకము, ప్రేమ. UR. 6. 372. Anand. Tan. 14. 34. విశ్వాసములోయజ్ఞేయం, విశ్వాసోయజ్ఞ జీవనం | ప్రామాణికేస్త్రీకానుశ్రోణి మాణ్డేజీఃవిశ్వశ్రుకా | విశ్వాశ్రుకద్యశంలాకే, సహుతనధవిష్యతి.

విశ్వాసి * n. s. He who trusts, he who is faithful. శ్రద్ధయి, నమ్మకముగలవాడు. UR. 6. 392. హితుడువిశ్వాసియుమతిమంతుడునునగు. BD. 5. 343. విశ్వాసినిగాధిహరి.

విశ్వలు or విశ్వేదేవతలు * n. s. The name given to certain deities of a particular class. T. 5. 10. హరిగన్నపైనువిశ్వరుద్రవను మాహారాజాదిత్యభాస్కరవిద్యాధర.

విషము * n. s. Poison, venom: any thing hurtful or destructive. (In poetry it is sometimes) water. గరళము, జలము, చెరువైనది, నాశకరమైనది. అదిదీనికేవిషము. that is destructive to this. వానినిలువెల్లావిషము he is a rogue from head to foot. విషముయొక్కినది the poison took effect. విషముదిగినది the effect of the poison went off. నేనంటేవానికివిషముగావున్నది he hates me like poison. దీన్ని సాట్లో వేసుకొంటే విషముగావున్నది or విషబాష్పం గావున్నది it is as bitter as gall. విషజ్వరము a pestilent fever, a malignant fever. విషభేది virulent diarrhoea, cholera morbus. విషపాండువు acute dropsy. విషనిరు the pus or matter in a boil. విషవాక్యములు, అనగాశంకారవచనములు fatal expressions. చాలుకాలుకూలుశంకారవచనంబునూడెనేనిగుల కూడదండ్రు. Bhima.

విషాన్నిము * adj. Dejected, sad, sorrowful, pensive. శోకయుక్తమైన, వ్యాకులగ్రస్తమైన. M. XII. 2. 274.

విషాన్నిడు * n. s. He who is dejected, sorrowful. శోకముగలవాడు.

విషధరము * n. s. A serpent. A cloud. శర్పము, మేఘమున్ను.

విషధరుడు * n. s. Siva. A cloud. శివుడు, మేఘుడు.

విషశ్రుము * n. s. A scorpion. A rogue. తేలు, తలుపయున్ను.

విషబాద్ధి n. s. A certain medicinal plant. Oissampelos. పాతాంబద్ధ.

విషమము * adj. Odd, uneven. Unparalleled, unequalled. Contrary, evil, bad. వేసి, యెక్కువరక్కువ, విరుద్ధము. D. దుష్ట. విషమశంఖ్య an odd number. విషమజ్వరము a pestilent fever, a fever difficult of cure. విషమాయుధుడు, విషమశరుడు Cupid, whose (five) arrows are of an odd number. విషమనయనుడు Siva who has an odd (or extra) eye in his forehead. విషమబుద్ధి an evil or wicked mind. విషమవిభాగము an unfair or unequal division. T. 4. 73. మకరపుడాలువానివిషమంపురగాంబునలోనేత్రతారకలుమెరుంగువీన. టీ|| మకరపుడాలువానివిషమపురగాంబు, అనగా ఉడు

- రతి. L. 1. 210. యింతులతోటివిషయభోగములనె
రలవర్ణించు, విషమకావ్యముగాదు వివరించియూడ.
Sanskrit Harisch. 20. 1. విషమోకల శింశుకం
full of rugged rocks. R. 6. 46.
- విషమంగల ఆకు n. s. A certain medicinal leaf
used for poultices. వాడ్చివుంటిమీదకట్టేవుక
ఆకు.
- విషమించుట v. n. To be painful, mortal or diffi-
cult of cure, (as applied to disease.) దోషిం
చుట.
- విషముష్టి A poisonous tree; strychnos. ముష్టిచెట్టు.
- విషయము * n. s. An object, matter, subject, af-
fair, thing. Any peculiarity as colour, form,
flavour, odour, sound. Definition, respect, re-
lation. శంకతి, శబ్దాదిపంచభూతగుణము. Vema.
499. విషయములహారలిరోయక విషమంటినగతిని
జూచు విషమునధరలోవిష శ్రమమాయా సుఖములవి
షయములకాగూడకుండ్రునేత్రలు. A. 3. 84. మరి
శబ్దాదివిషయముల ప్రవణములగునింద్రియములం
ద్రిష్టి. ఆవిషయము నాకు తెలియదు I do not
know any thing about it. దోషలోవిషయభోగ
ములనెక్కువగాఅపేక్షించేకొద్దీవ్యశనమెక్కువ అవు
తున్నది the more luxuries you long for on the
journey the more privations you feel. వానికివి
షయవ్యవస్థలేదు he is a man of brutal manners,
one who has no decency or delicacy. యావిషయ
ములో నింతారూకలువ్రయముచేసినాడు he spent
much money in this. శీర్షికయములోవ్రయము
చేసినాడు he spent his money on worthy ob-
jects. శృంగారవిషయమైన కావ్యము a poem on
amorous subjects.
- విషయము (Postpos.) Respecting, regarding. యా
విషయమందు in this respect. ఆవిషయమందు in
that respect. అతనివిషయమందు regarding him.
ఆవిషయమై regarding that subject. యేరద్విక
యముగా మాట్లాడినాడు he spoke regarding
this. మీవిషయములో regarding you.
- విషయశూరుడు * n. s. A dissipated man, who is
addicted to women. మైథునమందునింతాసామ
ర్థ్యముగలవాడు.
- విషయ * n. s. An organ of sense. A man of the
world, he who is conversant with or interest-
ed in worldly occupations or enjoyments. నేత్రా
దీంద్రియములు. D. లోకవ్యవహారవృత్తుడు, శం
సారమగ్నుడు, సాంసారికుడు.
- విషయించుట v. n. To have, to do with carnally.
శోభోగముచేసుట.
- విషరుహము * n. s. A lotus. కమలము. 11a. 4. 9.
- విషమగుణంబేలపోవువిషరుహనయనా.
- విషవైద్యుడు * n. s. A snake-catcher. అహికుం
డు.
- విహారము * n. s. A horn, tusk, or fang. కొమ్ము
D.
- విహాని * అనగాఅజశృంగ్యాభ్యంగి, వద్దిచెట్టు. SC.
- విహదము * n. s. Sadness, lowness of spirits, de-
jection. భేదము. D.
- విహహి * n. s. A venomous serpent. విషముగలశీ
ర్షము. Padma. 7. 82.
- విషువచ్ఛాయ * n. s. The shadow of the gnomon
at noon; when the sun is in the equinoctial
point.
- విషువము or విషువత్తు * n. s. The equinox. శ్రమ
రాత్రిందివకాలము. SO.
- విమూచి n. s. A disease, violent agitation of the
system with copious evacuations by vomiting
and stool. వమనవిరోచనశంకటము.
- విషోల్బులుడు * n. s. He who has the excess of
venom. అధికవిషముగలవాడు. Vish. 2. 358. ఐ
హువదనులునురుదీర్ఘశరీరులునువిషోల్బులునునై.
- విష్టిరము * n. s. A bird. కక్షి.
- విష్ట * n. s. Faeces, dung. తురికము. D.
- విష్టతము * n. s. World. లోకము. D.
- విష్టభము * n. s. A world. విష్టతము SC. Ananda
Tantram. 5. 19. అనాద్యంతంతరంబ్రహ్మశివవి
ష్టభకారణం.
- విష్టరము * n. s. A seat, a seat of cusha grass. ఆ
శనము, పీఠము, కుశాశనము. Vish. 2. 23. తదీ
యశివోపాధ్యాయనద్యంబున కృష్ణాజనంబులు విష్ట
రంబులుగానిది కూచుకొన్న శిశ్రుమహారుణులనుం.
L. 7. 228. కొలువుండువనితకాకుశవిష్టరంబు.
- విష్టరశ్రుతుడు * n. s. An epithet of Vishnu. వి
ష్ణుశ్రు.
- విష్టి, అనగానరకబాధ, బలాత్కారము. D.
- విష్టించుట * v. n. To ease nature. మలవిశ్రేణికనము
చేసుట, యేరుగుట.
- విష్ణుక్రాంతము * n. s. A medicinal creeping
plant. Evolvulus Alsinoïdes. ప్థాణకర్ణిదుమ్మ.
D. తెల్లవిష్ణుక్రాంతము, అనగాగవాదనీ.
- విష్ణుడు or విష్ణుశ్రు * n. s. Vishnu; one of the
three principal Hindu deities. Jupiter, the pre-
server of the world. సారాయణుడు.

విష్ణుశబ్దము * n. s. The sky. ఆకాశము. D.

విష్ణుశబ్దము * The Ganges. గంగ, గాంగరథి.

విష్ణురథము * అనగాగరుత్మంతుడు. D.

విష్ణురము * The twang (of a bowstring.) మార్చి
భస్మి, వింటిసారిభస్మి. Lalito. 12. 46.

విష్ణుశబ్దము * అనగావిష్ణువు. D.

విశి See విశివి.

విశివక్త్ర n. s. A fan. తాళవృంతము.

విశిము n. s. Poison. విషము. D.

విశిరము * n. s. A multitude, an assemblage, a
flock. శ్రమూహము. D.

విశిరము * n. s. Spreading, diffusion. విస్తరించ
డము, వ్యాపించడము.

విశిరికొట్టుట v. a. To scorn, to huff. To fling, to
dash. కనురుట, రుత్తుట. ఒకరూకయిచ్చుంటే, మూ
తితోముఖముతో విశిరికొట్టుకున్నది he asked a
penny, she gave him a huff. ఆకుండను గోడ
మీదవిశిరికొట్టినాడు he dashed the pot on the
wall.

విశిరివేసుట v. a. To hurl, fling. రుత్తుట. పూరిపై
టవిశిరివేసినట్లుగావుండే పుకయిల్లు a remote or
distant abode.

విశిరు n. s. Waving, casting, spreading. విక్షేప
ము, వ్యాపించడము. కాటకపువిశిరుచేత through
the spreading of the famine.

విశిరుకక్త్ర n. s. A fan. తాళవృంతము. D.

విశిరుట v. n. To blow as the wind, to spread as
a scent. గాలికొట్టుట, వాసనకొట్టుటయున్ను కా
కవిశిరుకున్నది the heat is extreme. There are
hot puffs, or blasts. లోగాలసంపున్నరోగమును
పైలవిశిరేలాగు చేసేమందు a searching medi-
cine, that makes a hidden disease appear. లో
నికాకపైటివిశిరినది the latent fever appeared.

విశిరుట v. a. To wave as a fan, to brandish,
whisk, flourish as a sword or a whip. To turn
a mill. కత్తివిశిరుట, తిరుగల్లువిశిరుట. D. వలవిశ
రుట to cast or let down a net.

విశిరురాయి A grindstone. తిరుగల్లు. D.

విశిర్గ * The character [3] or two dots represent-
ing H, as in the words ప్రాహణికము prāta-
hālam.

విశిర్గము * n. s. Abandoning, relinquishment.
శరణ్యము, వదులుకోవడము.

విశిర్గము * n. s. Gift, donation. Quitting, relin-
quishing. Sending, dispatching. దానము, యివ్వ
డము, ప్రేమము, శరణ్యము. SC. విశిర్గించు
ర్గభార్య a divorcee. వాడుతావాహనములేదువి
శిర్గములేదు he is nothing: he is a mere cy-
pher. కేశవిశిర్గము shaving the head. Ila. 4.

38. అనియవాహనమువిశిర్గమునులేకున్నజూచి.
మలమూత్రవిశిర్గము evacuations. మలమూత్రవి
శిర్గముచేసుట to evacuate. M. XIII. 3. 286.

విశిర్గించుట * v. a. To abandon, relinquish, give
up. త్యజించుట.

విశిర్పము * n. s. Spreading, extending. వ్యా
పించడము. D.

విశివిశి adv. Fast, quickly, hurriedly. పరిగా. వి
వచివ. Rajasekh. 1. 70. విశివిశివనడువమనన
విశిరినపడిబారుజలదవిశిరముభంగి.

విశికించుట v. a. (causal of విసుకుట) To weary,
disgust, sicken, sadden. వేసటపుట్టటచేసు
ట.

విశివి, అనగావేసారి. OG.

విసుకు n. s. Disgust, weariness, satiety. అలసట.
D.

విసుకుట v. n. To be fatigued, weary. To be dis-
gusted, to be heart-sick. వానిప్రాణమువిశికినది
he was sick at heart, he was out of all patience,
he was at his wit's end or desperate, he was
ill at ease, his soul sunk with trouble. వేసా
రుట.

విసురుట See విశిరుట.

విసురు n. s. Disgust, weariness, satiety. అలసట,
వేసట.

విసురుట v. n. To be disgusted. వేసారుట. M.
XIII. 5. 223. విసుసంసారమునకువిసువనివర్త్య
లు. See విసుకుట.

విశ్రుర, విశ్రురి or విశ్రురాకు plu. విశ్రుళ్లు. n. s. A plat-
ter made of leaves stitched, together with
splints.

విశ్రురము * n. s. Spreading, expansion, prolixity,
detail, abundance, plenty. శబ్దాదుఃపరిపి. D.
వ్యాప్తి, ప్రాచుర్యము, బాహుళ్యము. DRS. 312.
విశ్రురోరశ్శలీవికటప్రూకుటిల.

విశ్రురాకు A leaf platter. See విశ్రుర.

విశ్రురించి * adv. Much, abundantly, greatly, con-
siderably. పిండా, మిక్కిలముగా.

విస్తరించుట * v. n. To exceed, enlarge, be prolix, dilate. విస్తారములు. D. వ్యాపించుట.
 విస్తరించుట * v. a. To extend, spread out, increase, swell, to particularize. విస్తరించుచేసుట, వివరించుట.
 విస్తరిలుట or విస్తరిల్లుట * v. n. To exceed &c. See విస్తరించుట.
 విస్తారము * n. s. Plenty, abundance, spreading, extension, vastness, expanse, breadth. విరివి. D. విహారము, అనేకము. M. XIV. 3. 228. భగవద్గీతాంబు యత్యధ్యుతంబగు భవజ్ఞునకు తెరంగువిస్తారమొప్పుజెప్పిన.
 విస్తారము * adj. Plentiful, abundant. Extensive, large, great, much, extreme. విహారమైన, అడభ్రమైన, విరివియైన.
 విస్తారముగా * adv. Plentifully, abundantly, largely, much. విహారముగా, నిండా, చాలా.
 విస్తీర్ణము * adj. Great, large, wide, extended, extensive. విస్తారమైన. D. విశాలమైన.
 విస్మయము * n. s. Surprise, wonder. ఆశ్చర్యము. D.
 విస్మయము * adj. Clear, definite. వ్యక్తమైన, ప్రత్యక్షమైన. విస్మయముచేసుట to particularize or specify.
 విస్ఫురము * n. s. The twang of a bow-string. Abundance, amplitude. వింతినారిత్యుని, భూయస్థము.
 విస్ఫురము * n. s. Trembling, quivering of the lips, throbbing of the eyes &c. Expansion of mind. Splendour, manifestation. విహారమునను, కంతునను, మనోవికాసము, ప్రకాశము. See స్ఫురత్ and స్ఫురిత.
 విస్ఫురత్ * adj. Shining. ప్రకాశించే. A. 1. 17. భవనశిరోమరాళములు భర్త మయచ్చదగుచ్చవిస్ఫురద్విజయధనీమరాళవికరి. టీ|| విస్ఫురత్, ప్రకాశింపడుటవంటి. S. 4. 49. వివవిస్ఫురద్యుజంగముల. టీ|| విస్ఫురత్, ప్రకాశింపడుట. H. 1. 208. శ్రుతకునివాక్యవిస్ఫురద్యోగమునకు.
 విస్ఫురించుట * v. n. To swell, enlarge. విస్తరించుచేసుట. Bmj. 2. 77. పెనునితంబులు విస్ఫురించు విస్ఫురిత * n. s. adj. Shaken, tremulous; swollen, enlarged. Shining. కంపితమైన, విస్తరించబడ్డ, ప్రకాశించే. P. 1. 718. విహారగర్భయనివిస్ఫురితాగరుదారుఖండశివీక. ib 4. 495. విస్ఫురితాగరు

వ్యయ. H. 5. 344. నిజగౌరవనిశ్చయార్థవిస్ఫురితానందమున.
 విస్ఫురింకము * n. s. A spark of fire. అగ్నికణము.
 విస్ఫురి * n. s. Throbbing, palpitating, shaking. స్ఫురణము. Parama yogi. 293. line 7 తమకుచేయవలసినవిహారవిస్ఫురి.
 విస్ఫుటము * n. s. Pustule, boil. క్రూరము. విస్ఫుటములు, అసాధ్యములకాదులు. D.
 విస్తయము * n. s. Surprise, astonishment, wonder, confusion, stupor. ఆశ్చర్యము, గర్భము. D. విహార Vish. 2. 315. Vijaya. 2. 89. విస్తయముపొందిన raptured, bewildered.
 విస్తరము * adj. Raptured, amazed. ఆశ్చర్యపడ్డ.
 విస్తృతము * adj. Forgotten. మరచిన.
 విస్తృతి * n. s. Forgetfulness. మరుపు.
 విశ్రమము * n. s. Savour, stench, a smell like that of blood or raw flesh. కుప్పివాసన. D.
 విశ్రంభము * n. s. Trust, confidence, affection, regard. విశ్వాసము, నమ్మకము, ప్రేమాము, ప్రణయము. Vijaya. 4. 38. అవ్యయగునకువిశ్రంభంభంగభంగవాక్యంభంగనాశంభయిల్లనియె.
 విశ్రీతి * n. s. Old age, decrepitude. ముదిమి. D.
 విహంగము * n. s. A bird. కుడి. D.
 విహంగిక * n. s. A pole used as a yoke for bearing burdens on the shoulder. కావటిబడ్డ. D.
 విహంగము or విహంగము * n. s. A bird or an arrow. కుడి, బాణము. D.
 విహరణము * n. s. Roaming, a ramble, going about for pleasure or exercise. శంచరించడము, కర్యటనము, కరిభ్రమణము.
 విహరించుట v. n. To take a walk or airing, to wander, to go about, to go about for pleasure or exercise, to jaunt, to roam, ramble, rove. శంచరించుట. D. కర్యటనముచేసుట, కరిభ్రమణముచేసుట.
 విహస్తము * adj. Perplexed, bewildered, confused, confounded. ఉద్విగ్నమైన, విహ్వలమైన, వ్యాకులమైన.
 విహారము * n. s. Gift, donation. దానము, యివ్వడము. SC. One verse says విహారతాత్పర్యతకల్పశాఖిశ్చమూల్యయాశ్రయియశ్చిత్త్యుత్తే, పి

చంద్రసింహుడు ప్రశస్తిపట్టతంపనాండమునీతి బహిష్కరించును.

విహ్వలము * n. s. The sky. ఆకాశము. D.

విహ్వలము * n. s. A walk for pleasure or exercise, a tour, trip, ramble, a roaming, play, pastime, sport. శంచారము. D. భ్రమణము, కేళి, వీల, యాత్ర.

విహ్వరి or విహ్వరుడు * n. s. He who walks. శంచరించేవాడు. వారు భద్రావనిహ్వరులైయున్న వేళ while they were walking in the park.

విహ్వలము * n. s. A gentle laugh, or smile. చిరునవ్వు.

విహితము * adj. Fit, proper, right, orderly, necessary. Friendly, intimate. Placed, deposited. Done, made. యుక్తమైన, అనుకూలమైన, భుంజుబద్ధ, చేయబద్ధ. వారిగ్రామములు దోచేదివిహితము కాదని considering that it is not proper for us to plunder their villages. M. 1. 1. 114. యిచ్చుచు భారతంబిచ్చుల బాయక విహితావధానులైవినుచు నుండువారికి.

విహితము * n. s. Friendship, intimacy. Propriety, fitness, justice. స్నేహము, యుక్తము, న్యాయము. DRS. 48. బహువిధములు పాపపరవశులగుచు, విహితంబు లెరుగక వెడచేట్లు శేయు. అదివిహితమే it is proper. అదివిహితము కాదు it is not proper.

విహితముగా * adv. In a friendly manner, in good terms. స్నేహముగా, అనుకూలముగా.

విహితుడు * n. s. A friend, companion, ally. స్నేహితుడు, అనుకూలుడు. తమకువిహితులైన వారెవరు those who are your friends.

విహీనము * adj. Destitute of, devoid of. లేని.

విహీనముగా * adv. Without. లేక. బుద్ధివిహీనముగా senselessly.

విహీనుడు * n. s. He who is destitute of, or devoid of. లేనివాడు. వస్త్రవిహీనుడు he who is devoid of clothes.

విహ్వలము * adj. Disturbed, discomposed, disquieted: affected with fear, sorrow &c. ఉద్విగ్నమైన. Vishnu Maya Natac. 4. 344. అనివరచాభారవిహ్వలభునకుడ సోన్మాద వికృతిగానక. Anirud. 3. 163. భయవిహ్వలమగుచు.

విహ్వలత or విహ్వలత్వము * n. s. Disturbance, disquiet. ఉద్విగ్నత. M. XIII. 5. 482. ఉదకంబులందుండియుద్ధనయై శోకవిహ్వలత్వంబున వివక్షగమనయగుచు.

విహ్వలించుట * v. n. To be disquieted or affected with fear, sorrow &c. ఉద్విగ్నమవుట. Vish. 6. 290. వెరవికరభన్యదంతయు విహ్వలించి అన్యలెరుగకయుండె నేకాంతమునను. Zacc. 6. 132. వెగుచు దైర్యంబు లెడలంగ విహ్వలించు బశువుకాన గోరకస్మిరుపాయమాటు.

విహ్వలుడు * n. s. He who is disturbed, disquieted or affected with fear, sorrow &c. ఉద్విగ్నుడు. P. 2. 222. త్రాశరశవిహ్వలుడై. ib. 1. 446. విహ్వలవిహ్వలుండై. L. 13. 146. విసలేక శిష్యులు విహ్వలులగుచు.

విక్షేపము * n. s. Throwing, propelling, casting. Confusion, perplexity, distress of mind. In astronomy it means Latitude. వేయడము, విసిరి వేయడము, యెగరవేయడము, ఖోభము. Lalito. 11. 24. స్థూతావలయవిక్షేపశిష్యురూప తయోధరం. విక్షేప, యెగరవేయడముచేత.

విక్షేపణము * n. s. Scattering, dispersing. Throwing.

విక్షోభము * n. s. Agitation, distress of mind, anxiety. వ్యాకులము, చిత్తక్షోభ.

వీక n. s. Valour, courage. Similarity, similitude. Bulk, largeness. శౌర్యము, దైర్యము, సామ్యము, పోలిక, స్థూల్యము. BRY. 1. 887. వీకకు మెచ్చినవివరమువీరుడుడమ్మనిజూచినప్పు. ib. 2. 568. వానరానీకముతోగనుకంబొందుచు నేగుదెంచినదిదాకా వీకమైన త్తరిక. Vish. 8. 299. ఘనుడ ప్పొద్దుడుగాండివంబుగొని వీకన్నాదియొక్కింపబోయిన దోశ్యక్తిదోలం. BRK. 792. రామునిచేవిసత్తుకొని రావణుడేగవీకదాకినిస్సమబలంబుననిర్వరభుజేసి. M. I. 1. 136. తుయుభయముతోపాపాతాసాన్యస్తమై యాదంబోవక వీకతోబాడువగానేపారు ఘోరాజి. T. 2. 79. మరుడంతటనంతట దమ్ముగమ్మిరింజేకొని వీకమై మొసలుబిమ్మదొడంగెను కొమ్మరొమ్మనక. ib. 3. 113. తేలబూచిననిన్ను నేనేలవిడుతు గోరైతీరంగవీకవైకొందుగాక. BRY. 2. 148. నిశాచరండుధట్టించుచువీకతోడనిగుడించిన. ib. 2. 225. రావణమహారాధారూపావృష్టికిందల్లిన వానరుడతేలుదల్లదిలంగవీకనావికనక. Siva. 4. 76.

2. క్కడడుగేత్తిగారక వేయరును దాచి, నట్టరిగి పెంకి
గనివీక బట్టుటయును, మృగయులందరుజనివెల్వరించి
నికెర, కాండముల జెందిరిగి వడ్డెకారుపోతు. N. 1.
155. పునమిన మైమునుల పాలన శిల్పుచు వీకమిన
వాయమరగ నేము సామగిగ మాగ మగమైన దీనజా
శిఖా. వీక అనగా ధైర్యము, శౌర్యము. N. 3. 253.
వరికింతుంటికోర దంతమయదీతు శ్రంభ మైయొప్పై
వరిశోభిల్లెడు ధాత్రిపాత్రవలె జూతుట్టెండదగ్రా
ల్పశ్రుణ్ణరము శ్రేలములీలబోరకనక గ్రావంబుదీ
తుంబువైఖరి వెంపొండెరదంత దీవశిఖివీకర్తిం చెమే
ఘాలియుక. వీక అనగా పోలిక. R. 7. 91. శక్రజి
దాదికుమారులు విక్రమదుశ్శుభములతనదు వీకకురా
గావక్రించునరదవర్షి తక్రమమునదిగది పాధిశ
త్యంబునకుక. వీక అనగా సామ్యము. T. 1. 37.
నెలమశిలక శ్రమంబొదవె నిద్దపుచెక్కులు వెల్లన
య్యె వేవిభులుదయించెజెన్నెనల వీకయుగవృన్దు
చెజిట్టుముల్వల సెను. వీక, అనగా స్థూలము. ib. 2.
16. గాటంపువీకశిదాతైన మేనుల నెరమట్టినిగ నిగ
వహరులమార. వీక అనగా స్థూలము. Vish. 7.
154. భారంబులనలనవీకలుగల కోరకావట్లమోవి
కొని. వీకలుగల అనగా కిందికి యాదవదములుగల
అనితోచినది. H. 3. 262. విశిలివిభూతిరేఖయును
విల్లెడుకమ్మల కాంతిబోకహుటకమని భూదగం
బులమిటారపుటెక్కులమూక వాశినాధిక సుమగంధ
శంకుదల తేటగుసెక్కులవీకయొప్పుగానకటవిశాలనా
మశుభవార్ష ముతోజరియించుచుండక. యాశుద్య
ములోవీక అనేమాటకు అర్థముకా లేదు.
వీక adv. Like, వలె. H. 3. 34. పహ్నివ్యాధికలుగురి
యుచు గగనంబున కెగయుకాకోడరానికంబులవీక
రిల్పరిల్పననెగరి చనునాకశిశువివ్వలు మంటనెర
య. వీక అనగా వలె.
వీగుట v. n. To move or step aside, to get out of
the way, to retreat. To cease, to go off. To
become large or big. తోలగుట, వెనకదీసుట, నివృ
త్తియపుట, స్థూలమపుట. BRY. 2. 342. వడిగవీ
గకదిశేభంబులుకొవారివంచెకదలలాభుజంగతురి.
వీగక, తోలగక. ib. 2. 591. కుతలంబిట్టువీ
గకకులగిలూరిగక. యిట్టువీగక, యిటులట
తోలగక. Siva. 3. 74. శుకుటుంబముగవీగచరమ
తైలము జేరుతుహి నాంశుము దారుదోరయనంగ.
టీ|| వీగి, తోలగిపోయి. A. 4. 130. ఓవారిసాహ
రింబ్రభమ మొల్లెడు భారలగాడ్పులేట వాల్తాహతి
నిచ్చివీగుత్రజలంగలచె మొగులందెనంబు భృద్వా
హావలద్రభత్యము. టీ|| వీగు, పారిపోవుచున్న. ib.

3. 22. బలబలవేగనిద్దరును పాజులుదీర్చియతండు నా
రడుక వెలువడినవ్వియు యేమివేసికయే పిరిగాగ
వీగుచుక దలచుచుం వెనంగగ. టీ|| వీగుచుక, వె
నకకుతీస్తున్న. TUR. 5. 69. చూచిమహాగ్ర
కోపమున కూర్చనభావతివీగుసేన జేవీవి విశృంఖల
త్రదరవిక్రముడు. వీగుసేన, విరిగిపోయ్యెడండు. P.
2. 123. వినదనిర్యంభదనిగిరుతుందిలుదం
చుగేలిగాగనరు. టీ|| వీగురు, విడువరు. Pariz. 4. 8.
నవాంభోరుహ నారశూత్ర ములబాండుగ దీనిల
తాంతముతో శరుతో గారవియించినించుకుతుకంబు
నవీగుమెరుంగుక్రావెడక. P. 5. 5. కొంతగాలం
బుబోయినగొడ్డువీగి కాంకిజితహేమసుమగర్భగర్భ
మయ్యె. టీ|| వీగి, వదలి.
వీచి or వీచిక * n. s. A wave. వీచి, అనగా తరంగము,
ఒకనరము. D.
వీచుట v. a. To wave as a fan, hand &c. To revile,
reproach. విశరుట, నిందించుట. Molli R. 3. 3. వీ
చినచేతులు వేళ్లనెత్తురుగ్రమ్మి, బాటిమెలుకెంపుల
బోలెనమర. Siva. 5. 83. వీచువీచోపులచ్చమ్ములగు
గొముదీ గుచ్చమ్ములశంతరింతు. టీ|| వీచువీచోపు
లు, వేస్తూవుండేవింజామరలు. TUR. 5. 69. వీగు
సేన జేవీవివిశృంఖలత్రదరవిక్రముడు. Paidim. 4.
185. తెలిసిరలదండ్రులేమనిరలతురొక్కి, విన్నవం
ధగులేమని వీతురొక్కి, మోహమంతయునెత్తుది
మోసులెనెనమావలవంతలవలవంతమయ్యెననుచు.
Dab. 140. పూనియేశభకార్యమునకైన యిట్లువీచి
బల్లెదరుమా వెనువెంటదగిలి.
వీచుట v. n. To blow as the wind, to spread as
the scent. గాలికోట్టుట, వాశనకోట్టుటయున్న.
A. 6. 20. పొలగాలివీచె.
వీచోపు plu. వీచోపులు n. s. A chowri, a fly-flap,
a whisk. వింజామరాలు. OG. G. 3. 120. పెల్లన
వీచెండెమ్మరలుమరుగివీచోపులనక. ib. 7. 10. వీ
చెగమ్మలేమ్మరవోమరునకుక వీచోపులై ప్రాపు
లై. Siva. 5. 83. వీచువీచోపులచ్చమ్ములగుగొముదీ
గుచ్చమ్ములశంతరింతు.
వీజనము * n. s. A fan. విశరుకత్ర. D. Bhanu.
Pari. 4. 119. నవరత్నమయవీజనవ్రజంబు.
వీట In the town. Locat. of వీడు. Vish. 8. 103.
వీటతాటము adv. Piecemeal. భిన్నాభిన్నము. M.
III. 7. 82. కూటతోరణయంత్ర శేతనగోపురాట్టక
శంపాతుక, వీటతాటము జేసిరక్తపివీరులాక్టాక
మాత్రలోక. ib. VIII. 1. 148. సూతులదెగూర్చి
శేతనంబులవీటతాటముక జేసిరక్తములుగూర్చి.

వీట్రాను or వీటిమర్చుట v. a. To lose, ruin, abandon, baffle, disappoint. కోలుమర్చుట, పోగొట్టుట, విడిచిపెట్టుట, వ్యర్థముచేసుట. Sumati 25. పొరుగిండ్లకు పోగొట్టుట, సెరుతోనగజారుచుంటసోగిల్లుటగా జరకాలముందనిర్చుటమరుసుడుతనశిరివీటిమర్చుటనుమతీ. వీటిమర్చుట, కోలుమర్చుట. Vish. 2. 109. శ్రుతులుపరిత్యజించివిధిచోదితమాగకములుజ్ఞాంచినువ్రతములుగట్టిపెట్టిగరువంపుదనంబులువీటిమర్చుటశక్తిశ్రుతులయాశుమారిశిరతంబునుదన్నునెకాల్వడంచు సామీతిపతిచాటగాబనిచె సింధువరీతమహితలంబునక. గరువంపుదనంబులు వీటిమర్చుట. మగటములను విడిచిపెట్టి. B. X. 382. నారదుమటలువీటిమర్చుకపాటింది. వీటింబుర్చుక, వ్యర్థముచేయక. R. 4. 166. విడువకరుడు, విభవధూరైర్వ తరిపాటివీటిమర్చు. పోగొట్టెను. Vicr. Cha. 4. 172. వెలదిజేసినమేలెల్లవీటిమర్చు. వ్యర్థముచేసి, పోగొట్టి. P. 3. 139. కుత్తిరమేమిమూడుకనుకూడినరాజ్యము వీటిమర్చుగావచ్చినలాభమేమి. పోగొట్టగా.

వీటి The plural inflec. of ఇవి These.

వీటి n. s. Ravage, plunder. దోచుడు, ఆనగాకొల్ల. D.

వీటి or వీటిక * n. s. The betel vine. (Piper betel) This produces the fragrant edible leaf. తాంబూలము. D. Vish. 5. 166. కర్పూరవీటివరానన. Lal. 5. 65. నవకర్పూరకస్తూరీశురామోచితవీటిక. Mitravinda. 6. 12. A. 2. 109. వీటికరందము a paun-daun, or tray.

వీటిపోవుట v. n. To become useless, vain, or unprofitable. వ్యర్థమైపోవుట. A. 4. 68. ఆత్మంతజంగమాప్రాకృతదైత్యులు, వేదవిద్వజ్ఞపూజవీటిపోవ. వీటిపోవ, వ్యర్థమైపోగాను. P. 4. 299. కదిసియల్లుని కులగోత్రగౌరవములు, వేడుటయునావివేకంబువీటిపోవనవగుంబుల ప్రాప్తమాధాత్మ్యదంటిననిననర్హులంతకుశత్రుములుజేసి.

వీటివాండ్లు n. s. Rope-dancers. దొమ్మరవాండ్లలో భేదము. D. వీటిది, ఆనగాదొమ్మరది a female rope-dancer. Vema. 1693. వీటిదారిపొందువిడువజాలకతుల్యవచ్చుదాకమోనుచాడునుడిసి, భాగవతులపట్టుకుట్టంగసాకుడు.

వీట్రానుట, వీట్రానుట or వీడుకొనుట v. a. To quit, leave, abandon. To take leave or permission. విడుచుట, విడిచిపెట్టుట, వడలుట, శలవువుచ్చుకొనుట. P. 1. 700. వడిచెడి యాగుకుర్చికి వైచిన

క్రూరవిషశ్చ తాన్మముం గడువున జేరనికనుహిక్రశ్చినకాడినముల్లుమచ్చినం గడుసుభుచ్చినట్లుకొరగానియమాత్మనియోగి పెన్దనత విడిచినుభించుభంగిశ్చధివీరివీటినిమేల్ల నందగుక. ib. 2. 80. యిల్లువీట్రానియుట కేసుడంచె. యిల్లువీట్రాని, గృహము విడిచి. ib. 3. 131. కొంకువీట్రాని గదియంజని. వీటి కొంకువీట్రాని, శింశయమువిడిచి. ib. 4. 305. భూమిసురజన్మమువీట్రాని. వీటి బ్రాహ్మణశ్రుట్టక విడిచిపెట్టి. ib. 1. 387. వానివీట్రానుటకుకామరిమట్టునెనాకుజెప్పినా. వీటి వీట్రానుటకుకా, విడిచేటందుకు. Siva. 4. 113. కొల్వలొవారికవీట్రానిసింహపీతికజలత్వంబొందుమాతంద్రిమంజీరంబించుకఫుల్లునున్ననవిదా జెప్తుంగనింకటిక. వీటి వీట్రాని, విడిచిపెట్టి. R. 6. 40. రాముడుశత్రుశంధుడుదురంతరాక్రమశాలియా గుణోద్దాముడుయాభ్యుగ్రావ్యకృతజ్ఞులవీట్రానజన్మైయారఘుగ్రామజిగ్గికుగూర్చినయకారణబంధుడుగాడె. Siva. 3. 46. కన్యకుంజలవబ్రతుంజక చకలనకనకలువీడుకొని కలికితనములగలసి. వీటి నకనకలువీడుకొని, నకనకలాడుట విడిచిపెట్టి. H. 5. 439. ఉర్విజనావళులస్యకాంతలస్సన్నగకోరరాను కడుపాతకమంచుడలంబియింరిపైనున్నమనీషవీట్రానియ ధివిరతభక్తినుండె భూవరా. వీట్రాని, విడిచిపెట్టి. M. IV. 1. 54. పాండుశ్రుత్రులడివింది శ్రునర్దక నమయ్యెడనుమచవీట్రానినిజనివాశంబులకుంజనిరి. T. 5. 195. ఆరణ్యముగనిచ్చిసుఖముండుడనుచు దక్షుడబ్బువీట్రానిభార్యతోసరిగనవుడు. ఆబ్జవీట్రాని, చంద్రునివిడిచిపెట్టి. ib. 5. 193. చంద్రుడయొకడువేడ్ల వీట్రానినినిరికమలజాదిశిశునరులు.

వీట్రాలువుట, వీట్రాలువుట or వీట్రాలువుట v. a. To send away, dismiss. కుంబించుట, సాగనంపుట, వెళ్లనంపుట. Vish. 6. 353. అనియారత్నముగాందినేయునకు నెయ్యంతారగానిచ్చిపాన్తునివీట్రాలిపిన శింశశంబుమదిబాంగారంగనాడాదిగా. P. 3. 286. మిడిమిడియెడ్లులతోనవెడమాయలప్రాప్తముగనివీట్రాలువుటయక. వీటి కుంబించగాను. ib. 2. 146. ఆలఘులఘుత్వమూల మగునర్ధిరకంజలిజేసి మ్రొక్కివీట్రాలిపనృపాలు రంగాలివిగూర్చెడభూరితరార్థమంచు. వీటి వీట్రాలిపి, వెళ్లనంబి. ib. 3. 254. బ్రాహ్మణద్వేషంబులేకబ్రతుకుందని వీట్రాలిపనంబోయి. BD. 5. 505. బనవకిన్నరబ్రహ్మయ్యగారిమనలకవీట్రాల్చియశమానలీల.

విడజేయుట v. a. To do away. నివృత్తిచేసుట.

వీడదీయుట v. a. To take off, separate. తీశివేనుట, చీలదీసుట.

వీడదొక్కుట v. a. To apportion, assign. పాలుకుంతుట.

వీడికోలు n. s. Permission, leave. అనుజ్ఞ, శలవు.

వీడియము, వీడెము, or వీడ్యము n. s. Betel leaf enclosing the areca nut &c. తాంబూలము. D. A. 2. 69. వారికధ్వసులుబాలియిడువీడియములవేర. P. 4. 378. మూలకుదార్చిశంకునుడిమూతులునాకడుగింది దానినవ్వేళకు సెద్ద పెట్టియిదివీడియమిచ్చెడు గానిచూచెదక. ib. 4. 432. వీడియమిచ్చుకన్నులకువిడగుచుక.

వీడు plu. వీండు infli. వీసి. This man, he. ఇదంశబ్ద ప్రథమైకవచనము. D.

వీడు n. s. A city. A remuneration, a complimentary present. A camp or troop of rope-dancers. శుట్టగము, పారితోపికము, కల్పము, దొప్పరవాండ్లతండా. Sar. D. 676. వీశీంపుచుండ నావీటిజనంబు. Chandra Bhanu Chari. 5. 152. యదువిదర్భాన్యవాయవిధేయబంధువర్యులువీడుచదివింబిరుచి రవృత్తి. Paidim. 6. 52. మంత్రలావులు దొరలు శంఖంధిజనులువీడుచదివిరింతయువేడ్త మెరయ. Sumati 19. ఉచితారికినుతారమువిశారముగాదునదియవీడుకువీడే, నతవారికినుతారము నెతమెన్నకనేయవాడు. Chenna Basw. Pur. 2. 349. చారుదాకడరుగుదెంచిబోహారచేసి, నేటిప్రాద్ధనదొప్పరివీటితోదకాశికాపురి కరుగంగ గాంబినాడ. Vema. 226. దొప్పరినిలంజతోనూడదోశంబు పాటమైనవనసుశుట్టరాదు, వీడుగదలిపోతెవెళ్లుదురెట్లనా.

వీడుకొనుట v. a. To take leave or permission. శలవుతీసుకొనుట. Bmj. 3. 248. వతిగలవాడువీడుకొనిత్రుకైకొనియుజ్జనీపురికాడిమినిజేరి. BX. 192. కంసునికి యేతేటపెట్టెదుయరిపెట్టివీడుకొని వసుదేవుకడకుంజరి.

వీడుకొలుపుట v. a. To send off, dismiss. చంపించుట, సాగనంపుట. Pariz. 5. 5. వికసన్ముఖుడై హరివీడుకొల్పుచుక. H. 2. 99. వీరులనగొల్పుడనిజెప్పవీడుకొల్పుచనిరి. See వీట్లొలుపుట.

వీడుకోలు, అనగావిడిచిపెట్టి. OG.

వీడుట v. n. To be separated, loosened or unfastened. వీడిపోవుట, విడిచిపెట్టుట. D. దానిరవికవీడిపోయినది her bodice came undone. T. 2. 35. దొలుకకొమెట్టెలశిర్దునకొమునుల శుద్ధులవీడ

గావారతాంతలు. BX. 52. 1820. దేవకీసుతుకోరై తీగలువీడంగవెలదికి మైదీగవీడదొంగ.

వీడుబట్టు or విడిమట్టు n. s. The camp. శివీరము, దండుదిగినబోటు. Pal. 45. శనివారిసంబరింబరగనువీరంబు శులుకులసెదబడవరచివీట్లాల్చి వీడుబట్టుకుపోయివీత్రాంతుడగుచు. M. XII. 2. 374. అమ్మహీవరునాదరంబువడసివీడుబట్టునకరిగనా.

వీడెము n. s. Betel with areca nut &c. తాంబూలము. N. 9. 346. గంధమైననువిరులైనగాకవీడెమైనశుంధైన. L. 23. 299. విభూతివీడెంబువారిముందరనిడి. See వీడియము.

వీడ్చొలుపుట v. a. To dismiss, let go, send away, చంపించుట. D. సాగనంపుట. See వీట్లొలుపుట.

వీడ్చాటు n. s. A decision, settlement. ఏర్పాటు. KP. 3. 269. కల్లయునిజమువీడ్చాటొండగా.

వీడ్యము n. s. Betel with areca nut &c. తాంబూలము.

వీణ * n. s. A lute. వల్లకి, అనగావీణ. D.

వీణము n. s. అనగాదృశ్యవీ. OG.

వీణావళి * n. s. A sort of cloth. వస్త్రీవిశేషము. BD. 3. 105.

వీణియ n. s. A lute. Nila. 1. 8. బలుతెలివులువారనముబంగరువీణియమిస్తుంటియల్.

వీణె or వీణ n. s. A lute. The follicle or bag in which musk is produced, a pod of musk. వల్లకి. ముఖవీణె a jew's harp. మారుచెంగు. A. 4. 38. రుద్రవీణె a sort of lute. వీణెఅనగాకస్తూరియుండేకస్తూరివృగముయొక్కబొడ్డుకాయ. D. says కస్తూరియుంచేదియ.

వీత * adj. Devoid of. Gone, past. Tranquil, quiet. గతమైన, శాంతమైన, దమితమైన. Vish. 4. 179. Sva. 6. 52. Kanyaca. 8. 321. వీతనిద్రులై ceasing from sleep.

వీతరాగుడు * n. s. A prudent, or moderate man: one who has subdued his passions, or curbed his desires. రహోగుణహీనుడు, బీతేంద్రియుడు.

వీతి * n. s. A horse. అశ్వము. Jaimini. 6. 112.

వీతిహూత్రుడు * n. s. An epithet of the god of fire. అగ్నిహూత్రుడు. D.

వీతెంచుట v. n. To come. To blow, as the wind. గాలిమెదలైనవివచ్చుట. D. ఏతెంచుట, ఏగుడెంచుట, వచ్చుట. P. 1. 185. అద్దిళ్లనసెక్కియపురవదురావరఘాదంబువీతెరనాకరించి.

వీధి * or వీధి A street, road, path, way. A row, line. వృక్షాదులకుంజ్ఞి, గృహకుంజ్ఞి, మార్గము. D. కేశవీధి the line or division of the hair, the parting over the forehead. పాటలు, నీమంతము. వీధినాటకము a kind of comedy, farce. Note : In compounds this word is left untranslated. మానసవీధి or మనోవీధి the heart. గగనవీధి the sky. వనవీధి the forest.

వీధి n. s. for వీధి A road, path, way.

వీధి The accu. of ఇవి These things. వీటిని. Dab. 310. వీధిలో నెయ్యిదివిమలండువదన. M. XIV. 3. 96. వీధినీత్రమత్రవృత్తిమైగొనిచను.

వీనుకంటి n. s. అనగాపాము. D.

వీనులు n. s. plu. The ears. చెవులు. D.

వీనె for ఈనె n. s. The fibre of a leaf.

వీనెవుడక for ఈనెవుడక n. s. A blade of long grass of which brooms are made; pins of this blade are used in making విస్త్రాకులు.

వీపు n. s. The back. కృష్ణము. D. వీపుచూపుట to shew his back, to flee. పారిపోవుట. H. 5. 206.

వీపు * Reiteration. ద్వీరక్తి, వచ్చెవచ్చె, తిన్నెతిన్నె, చెట్టుచెట్టుఅని. D. A verse says వితరతుభవతాం వీపుయాభీప్సితాని. వీపుయా reiteratedly, frequently. పానశీవున్యేన, మల్లీమల్లీ.

వీధూతి Error for విధూతి n. s. Ashes.

వీయపురాలు for వియ్యపురాలు n. s. The mother of a son-in-law, or of a daughter-in-law. ఆమె నాకువీయపురాలు her daughter married my son; or, her son married my daughter.

వీయము for వియ్యము n. s. Connection by marriage, binding together.

వీరము * adj. Heroic, brave, exalted. వీరశ్వర్గము the Olympus or Elysium of heroes. Vasu. 4. 1. వీరగోష్ఠి the company of heroes. A. preface. 47. వీరకేదారంపుపాక, అనగారారంగోచితమైన శిరశ్చక్రము. వీరయోధుడు a severe famine. వీరపాతివ్రత్యము stern chastity, rigid purity. శూరమైన, శౌర్యమైన, ఉత్తమమైన.

వీరడి n. s. A fool, a mad man వెరిశ్రీ, వెరివాడు. D. P. 1. 729. వృథాబోధకుండవీరడిగాదె. ib. 1. 768. వెడగులకనిచెవు నేయువీరడిగలదె. BD. 3. 2283. వడకడినూతిలోబడనోయితాక, వెడకు

చుమెట్టెవీరడియట్లు. DRY. 4. 30. మిముకుంత్రులనుచునమైనవీరడిననునంద్రుగాక.

వీరడించుట v. a. To spoil, to make foolish. వెరిచేసుట. M. VIII. 1. 34. పేరునక్కజుతుంచెవు నువీరడించుడుగాక నుడుదీనాకృతిక.

వీరడితనము n. s. Folly, madness. వెరితనము. BD. 3. 785. నినుగొంతవీరడితనమడుగనేల. BRY. 3. 421. వీరడితనంబుపెట్టుచుదూరంబునలేదునిన్నుతోల్లిటిచెయ్యుతోదీరయవియనుభవింపక.

వీరడిమైన adj. Foolish, mad. వెరి. M. V. 3. 93. వీరడిమైనమానిసికివెండివివేకముగల్గినేర్పునే.

వీరణ or వీరణము n. s. A double drum, used at weddings. ఆనద్ధవివేకము. D. H. 2. 97. కొమ్ములువీరణాలు. ib. 3. 39. తప్పటవీరణాడమరు. Sumati 65. వీరణములు లేనిపెండ్లివృధా.

వీరత్వము * n. s. Heroism. శూరత్వము.

వీరభనువుడు * n. s. An epithet of Cupid. మన్నకుడు. D.

వీరపాణము * Drink taken during battle.

వీరమధైలలు, వీరమధ్రికలు n. s. plu. Rings worn on the middle toe. పాదమధ్యాంగుళియందువుంచేవీరమధ్రికలు. D.

వీరముష్టి n. s. A high-flying Vira Saiva or Jangam, one who with sword and shield goes capering before a procession. వీరరుద్రవేకమువేసుకొనిశివయశింకూరచేసేవాడు, కోమట్లనులడిగొనేవాడు. D.

వీరవైష్ణవులు * n. s. plu. A certain class of high-flying Vaishnavaits. వైష్ణవములోనిండాకరుకుగావుండేవాండ్లు.

వీరవైవము * n. s. High-flying Siva-ism. That branch of the Siva sect which rests on austerities. The సిద్ధాంతశిఖామణి is a treatise on this. శివమతములోనిండాకరుకుగావుండేటిది.

వీరాయితము * n. s. Manliness. Man fashion. ఉచరతి. Ila. 2. 171. రవలబంగారుటంచెలరవమెశంగతరుణిపాదలుచువీరాయితముశుభ్ర. Ananda 12. 38. శురుపాయితశబ్దేనఘృతేమదనాగమే, వీరాయితమితిప్రాహుర్విరవద్ధూతితాటియత్, ఉచిర్యుల్లశతివైరముశ్చంబికుచమండలా. A. 5. 2. నిట్టార్చక దొట్టకదస్సివీరాయితమరిమరితార్చిలమున్నట్లయినా.

వీరావేశము * n. s. Madness, fury, bravery. తె
లొకార్యము.

వీరు (pronoun) These persons. వీండ్లు. M. I. 8.
70. వీరికి to these persons. BX. 8. 34. వారికివీరి
కినిదొడ్డవాడయ్యె. DRB. 403. అరయగవీరువార
నకెల్లవారు. వీరువారనక అందరినితిట్టినాడు he
abused them all without distinction.

వీరుడు * n. s. A hero, warrior, or champion; a
brave man. శూరుడు. వీరులు n. s. plu. certain
images of a man and his wife set up in a
cemetery as a memorial of persons who cast
away their lives.

వీరుక్ * n. s. A creeper, a tendril. లత, తీగ. R.
5. 208.

వీర్యము * n. s. Heroism, valour, bravery, cou-
rage. Semen virile. శౌర్యము, విక్రమము, రేత
స్సు. M. IX. 2. 217. ib. VI. 2. 267. Vish. 2.
254.

వీలు n. s. Expedient, convenience, success, fa-
cility. వాటము, పాశునిబాటు, అనుకూలము.

వీలుగా adv. Expediently, conveniently. అనుకూ
లముగా, ఉసులుగా, వాటముగా. Jagannad. 2.
21. వీలుగానిగవేసిపూలదండలుజుట్టి.

వీలుట or వీలుట v. n. To split, burst asunder
as a ripe fruit. విచ్చుట, కుగులుట, చీలుట. HD.
2. 277. నాగుండె కూలదవవీలుదడునియలైపోవదు.
A. 1. 21. అడుగునబండివీలువీల తైనుధుబుట్టగ
ద్రావిరేంట్లుమల్లడిగొనిచుట్టిరా. P. 1. 135. కీల
మువడి నున్ను లింపునిరికి కొనియెక్ ప్రవీనయద్దారు
పుద్గవిడిమిడ్లు ములక. BRY. 2. 77. వెలువడిరార్పు
లకదిశలువీలగజేయుచు. Swa. 6. 115. చలులకృ
పీలసంస్థితరసాశ్శలి వ్రీలకయండగార యిచ్చుట
కు.

వీలుడుట or వీలుడుడుట v. n. To succeed, thrive.
చేకూరుట. D. అనుకూలకడుట.

వీల్పరచుట, or వీలుపరచుట v. a. To bring about,
manage. చేకూర జేసుట. D. అనుకూలపరచుట.

వీవ or వీవంగ (Root in A of వీలుట) To wave, to
fan. విశరగా while they waved. Vira Bhadra
Vij. 1. 73. వేదండగమనలువింజామరలువీవ. Pal.
257.

వీవన n. s. A fan. తాలవృంతము, విశరుకర్ర. D.
వీవు for తువు "Thou" (in composition,) as ఘనుం
డవు thou art great; ఘనుండవీవు. Marcand.

VIII. 131. శబ్దవృంతత, తువు; శబ్దవృందవీవు.
BD. 5. 316.

వీలుట v. a. To wave, fan, whisk. విశరలు. H. 4.
98. N. 9. 332. T. 3. 6.

వీవన n. s. A whisk. సురటి. D.

వీశము The fraction called one sixteenth; ci-
phered thus "—". Thus ౧౬ — is 5¹/_{౧౬}. A grain
of gold: equal in weight to one grain of rice.
The fraction called one 256th of a hun or pa-
goda. వడ్లగింజయెత్తుబంగారము, వరహాలెక్కలో
నాలుకానులు. D.

వీశరబోవుట v. n. To fail, be fruitless. వ్యర్థమవు
ట (కిందిదృష్టాంతమవుట. D.) వీశరబోని, అనగావ్య
ర్థముగాబోని. OG. M. XII. 2. 350. యాగకా
లునంతయేనియు వీశరబోవకండధర్మము ననునడ
చి. HK. 3. 219. శరగముద్దులుగుల్లుచుల్లు వీశర
బోక. Pal. 462. కాగటిఅంబుళ్లకడవలంబాడవి, వీ
శరబోకుండవీచినవెనుక. Dasarathi §. కనికాన
కచేసినపుణ్యపాశుముల్ వీశరబోవు.

వీక్ష, వీక్షణము * n. s. Seeing, sight, view. అవ
లోకనము.

వీక్షించుట * v. a. To see, or view. చూచుట.

వీక్ష్యము * adj. Visible, perceptible. చూడతగ్గది.
D.

వృంతము * n. s. The foot stalk or pedicle. తొడి
మె. D.

వృకము * n. s. A wolf. తోడేలు. D.

వృకోదరడు * n. s. 'Wolf-waisted:' slender
in the waist (ఉదర) as a wolf: an epithet of
Bhima. భీముడు. D.

వృజినము * n. s. Sin. పాపము.

వృతము * adj. Covered, screened. ఆవరించబడ్డ
ది. D.

వృతి * n. s. A hedge, a fence వెలుగు. A. 5. 146.

వృత్తపృష్ఠి * n. s. బొడ్డుమల్లెచెట్టు. D.

వృత్తము * n. s. A metre, verse. A circle. Prao-
tice, custom. శుద్ధము, మండలము, నడనడియ.

వృత్తము * adj. Round, circular, globular, full
orbed. గుండ్రని.

వృత్తాంతము * n. s. Detail, particulars. Adven-
tures. Intelligence, news. వివరణము, వార్త, జ
నరసము.

వృత్తి * n. s. Livelihood, means of subsistence ; profession, conduct. Being, existence. A share in a village, granted to a bramin in free gift. జీవ సౌపాయము, జీవనము, వర్తనము, కాయకము, కలకాయకము, నడవడి, శ్రోత్రియములొకపాలు.

వృత్రహుడు * n. s. A name of Indra. ఇంద్రుడు.

వృథా * adv. In vain.

వృథా * adj. Vain, empty, fruitless.

వృద్ధ * adj. Old. వృద్ధకావేరి the principal stream in the Caveri. వృద్ధగోదావరి the main stream in the Godavari. వృద్ధకీరసది the old Xirana-di; the stream of that river being now diverted in another course.

వృద్ధత్వము * n. s. Old age. వృద్ధకృము.

వృద్ధశ్రేతుడు * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

వృద్ధాప్యము n. s. Old age. ముసలితనము.

వృద్ధి * n. s. Increase, augmentation. Extension. Interest on money. In Sanscrit grammar, the temporal augment. వానిహానివృద్ధులకు నేనును న్నాను I am answerable for all loss and gain ; for all good or ill that happens. హానివృద్ధులు increase and decrease. వర్ధి పెరగడము. D.

వృద్ధు or వృద్ధుడు * n. s. An old man. ముసలివాడు. D.

వృద్ధరాలు * n. s. An old woman. వృద్ధస్త్రీ.

వృశము * n. s. Ginger. అల్లము. D.

వృశ్చికము * n. s. A scorpion. తేలు.

వృశము * n. s. A bull. The sign Taurus. Moral merit. ఆహుతు, శ్రుద్ధము, పుకరాశియున్ను.

వృశరము plu. వృశరములు * n. s. The testicles. అండములు, పట్టులు. D.

వృశవాజ్యము * n. s. A mixture of melted butter with curd ; used in the homam. దధ్యాజ్యము. BRY. 3. 472.

వృశవజుడు n. s. A name of Siva. శివుడు.

వృశవర్షుడు n. s. Siva : any giant : the name of the prince of demons ; lord of the south west quarter.

వృశభ * (in compounds, as see వృశభ) Pre-eminent. Thus ఋషివృశభః a noble saint, an exalted sage.

వృశభము * n. s. A bull. The sign Taurus. ఆహుతు, రాసులలో సుకటి.

వృశభాంకుడు * n. s. The god Siva, " whose emblem is the bull" on which he rides. శివుడు.

వృశలి * n. s. A female Sudra ; a jade : a wretch. శూద్రస్త్రీ, పెండ్లి కాకమును శుభ్రమనిపింపని పడుచు, గొడవలు, మృతశ్రుత.

వృశలుడు * n. s. A Sudra. శూద్రుడు.

వృశాంకుడు * n. s. The god Siva " whose emblem (అంకుడు) is the bull" on which he rides. శివుడు.

వృశుడు * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. SC.

వృష్టి * n. s. Rain. వర్షము.

వృష్టి * n. s. One of the descendants of Yadu. Vish. 7. 495.

వృక్షము * n. s. A tree. చెట్టు. ఇదితమరు పెట్టినవృక్షమేను this is the tree set by thine own hand : I am a protégé of your's : it is your part to do me good.

వృక్షవాటిక * n. s. A grove or garden. శ్రుధానులు వేశ్యలు వీలకాయిందలలోనితోటకు పేరు.

వృక్షాటము * n. s. A monkey. వానరము, కోతి.

వృక్షదనము * n. s. A chisel, adze, a hatchet, a chopper. The Indian fig tree. బరమా, గొడ్డలి, రావి చెట్టున్ను.

వెంకడము adj. Reverse, contrary, opposite. విశరీతమైన, విరుద్ధమైన. Vij. Vil. 2. 8. అంజహరుని శ్రీసాదము సంకలుగుచువచ్చెనుతుడు నాదాదిగవంకడముననదియిప్పుడు వెంకడమైకూతురు దృవింపెడ దనకు. టీ|| వెంకడమై, వ్యర్థమై.

వెంకలి or వెంకలి n. s. A madman, fool, idiot. వెగ్రివాడు, వెగ్రిస్త్రీ. D. BD. 2. 788. లింకవంతులుగాని వెంకళులెరి. ib. 3. 2285. పొంగివచ్చురు కంకబోలుచోరకాంకునైరించెనెంకలియట్లు. Vish. 6. 47. ఆ వెంకలిమైనచంద్రునివేకము.

వెంకలితనము n. s. Folly, madness. వెగ్రితనము.

వెంకలిచెట్టు n. s. అనగా బంధజీవకము.

వెంకము n. s. Corruption of వ్యంగము.

వెంచ n. s. A lake or brook. మడుగు. G. 10. 37.

పొంతగొంతమొదలవలసిన రేగడ వెంచలో కలక.

వెంట adv. With, along with, in company with.

ఏవెంట, అనగా ఏవిధంగా in what manner or way?

నా వెంటవచ్చినాడు he came along with me.

వీధి వెంటవారిగరినాడు he ran along the street.

ప్రవాహము వెంటకొట్టుకవచ్చినమాకులు the trees

that came down the river. వాని నోటి వెంటవ

చ్చినమాటలు the words that slipped out of his

mouth, వానిముక్తల వెంట నెత్తురు కారుకున్నది his

nose bleeds. Swa. 2. 24. కాలువ వెంటమారుచు

ల్లికలవలంబనంబుగ. టీ॥ కాలువ వెంట, కాలువ వెం

బడి, అనగా కాలువ పొడుగునా. ib. 3. 2. తదృశ్చ

భృన్దేళుల వెంట గానలబడి. టీ॥ ఆశుర్యతమధ్య

భాగము వెంటబడి. P. 1. 360. సెలవుల వెంట భూరి

మదసింధురమజ్జము గారగా. టీ॥ సెలవుల వెంట, శ్రృ

క్తిగుల వెంటబడి, అనగా పెదవుల కొనలవల్లనుంది. ib.

1. 691. ఉర్వుల వెంటనుజ్జలత్పావక కీలలోలి. ib.

3. 384. యాశురియ వెంట. టీ॥ యాకాలువ వెంట

డి. A. 5. 73. పెరవామలి నాత్త జ వెంట వ్రేసున.

ఇనాత్త జ వెంట, యమనానది వెంటబడిగా. One

verse says మరుడాకర్ణధనుర్నాకలికుడైనా వెం

టరా సెంటియె. P. 1. 527. ఏవెంటకడమశరశక.

టీ॥ ఏవెంట, అనగా యేవిధానమున. T. 4. 50. నే

నే వెంటంబ్రియు మోముగాంతు. టీ॥ ఏవెంట, ఏ

రుగా.

వెంటనంటుట, వెంటబడుట v. a. To follow, pur-

sue. వెంటడించుట. P. 4. 262. అశ్వుడధిజ్యచాశుధ

రుడై మరుడేర్చడి వెంటనంటరా.

వెంటనే adv. Immediately. వెంటడిగానే.

వెంటి n. s. A straw rope. వెలిపెట్టినకనుపుదార

ము.

వెంటిక for వెంట్రుక A hair.

వెంట్రుకాయ, అనగా కుశీరము. D.

వెంట్రుక plu. వెంట్రుకలు n. s. Hair. కేశములు.

వెన్నలో వెంట్రుక తీసినట్లుగా వానితో నీవు శరణము

గావుండరాదా surely being on good terms

with him is easy enough.

వెంట్రువ n. s. A kind of mungis, or viverra

ichneumon. ముంజిశలో భేదము. D.

వెండి n. s. Silver. రౌశ్యము. D.

వెండి adv. Besides, and further. మరిన్ని. OG.

వెండి or వెండియు adv. Again, once more. తిరుగ,

మరిన్ని. D.

వెంతురలాడుట v. a. To destroy, kill. చెండాడుట,

చంపుట. (వెడుకులాడుట. D.) T. 5. 33. అంత

రతురంతరల వెంతురలాడురధికులును. L. 20. 264.

చంపినవారికి చావునీత్యంబు వెంతురలాడక విడవడు

యముడు. Samba Nighantu. 2. 32. నులిచె వెంతు

రలాడె నుగ్గాడె తెగటార్చె జగ్గాడె బగ తెంచె జంపె

చెండె. Vencatēsa Andhrām. 52. నులిచె చెండె,

వెంతురలాడె.

వెంతురలాడుట v. n. To be anxious, or eager. డే

వులాడుట. Chamdappa. 87. గుడిసెయనుంచుము

కుంతుటివిడియమును పొగాకురతికి వెంతురలాడేకుడ

తియుగల్గినచలియొక్కడిదప్పా. Swa. 4. 16. చెవి

దార్పివినిమిటు కన్నసైకపారి సెరిసి వెంతురలా

డుజిట్టిల్లె. టీ॥ వెంతురలాడు, ఎరగొనితిరుగును.

వెంతులి n. s. Purple Galega. A small wild shrub

with a leaf resembling that of the tamarind.

బాగుంతులి, మణికాచము. SC. It has several

species called ములువెంతులి the thorny sort;

జిడ్డవెంతులి the gummy kind. వెలివెంతులి the

whitish; and పెద్దవెంతులి the giant species.

వెంటి, or వెంటిగా adv. With, along with,

through. వెంట, కూడా, గుండా. నా వెంటివచ్చి

నాడు he came with me. పూళ్ల వెంటితిరుగుకు

న్నారు they roam from village to village. వాని

నోటి వెంటి వచ్చినమాటలు the words that

dropped from his lips. నాచే ను వెంటిచేను the

land bordering on my field. దాని వెంటికుడ్య

ము the next verse, the following verse. దాని

కండ్ల వెంటి కారినీళ్లు the tears that flowed

from her eyes. ఆయనపోయిన వెంటిన్నె imme-

diately after he went. P. preface 65. కుక్షుభాగ

ముల వెంటికుంభంబుల వారిపో. టీ॥ వెంటి, తోడ

ను. ib. 3. 212. వివరమేర్పరచియా వెంటికుడముల

నడచి, సల్యంకులుడదవిజూచి. వివరమేర్పరచియా

వెంటి, కన్నమువేచి దాని గుండా. T. 5. 41. పొడి

చినపోటుగంటి వెంటి నెదురెక్కినరికి యరివీరులకి

రంబులుద్రొక్కి. పొడిచినపోటుగంటి వెంటి, పొడి

చినబొండుగుండా. ib. 2. 168. తీర్థాల వెంటితిరు

గులకొన్నాళ్లు.

వెంటింతుట v. a. To pursue, hunt. To follow,

accompany. వెంటబడుట.

వెంటిని adv. Along with. కోరిక వెంటిని in con-

formity with wish. See వెంటి. H. 2. 15. పో

గు వెంటిని పార్శ్వములంబియుండు

వెంబరి n. s. A fool, a mad man. వెరివాడు. L. 13. 458. అమృతమును కలకందిచ్చిలులిసి నంబరి ద్రావననాశించినట్టి, వెంబరి గాని వేకే గాడెందు. వెంబరివిత్తు n. s. A fool, a mad man. వెరివాడు, వెరిదియ. D. వెకటు n. s. Dislike, repugnance, repletion. అయిష్టము, అశవ్యాము, చీడర. Satya Bhama. 4. 244. ఒక శతమైనను సురుగు వెకటు గల రుగ్మము ట్టువించగలిగినా, శుకవామిలందరైనను ప్రకటము గల నేలుదొరకు భయమేమిచ్చెరి. వెకలి n. s. A foolish woman or man. వెరిది, వెరివాడున్ను. D. Satya Bhama. 3. 78. అకటయారీ తిథ్రమనినే వెకలి నైరి. ib. 3. 126. ఒక వేళ కూసరా గములొక వేళకా వెకలి నభ్య. వెక్కిరిమందుట v. a. To abhor, to loath. చీడరకు దుట. M. VI. 3. 99. వెక్కిరిమందుచుకురుతురి, రక్కి సుతోసనియె. వెక్కిరిమవుట v. n. To be glutted, or gorged. To exceed, మిక్కిలమవుట. Ellana. 2. 114. కన్నులకు వెక్కిరింపైన చెన్నుమిలి. వెక్కిరిము n. s. Excess, extreme, much. Satiety, glut, fulness, gorge, plethora, nausea, loathing. Repugnance, disgust, dislike. మిక్కిలము. D. చీడర, అశవ్యాము. Sar. D. 193. నీకల్ల నానిజము, గానకనీవు వెక్కిరిములాడెదవు, నీదయాద్యుష్టికి నేను పాత్రుడను. S. 3. 433. గమన వేగమున కా వడివెదురు వెక్కిరిపుమ్రోతలకిక్రియమనగ. P. 4. 504. కడు వెక్కిరిమైనట్టి యాకటనసురుసురై. టీ॥ మిక్కిలి అతిశయమైన యుత్తువల్ల. ib. 1. 557. వెక్కిరిమై గ్రాచువెట్టవేళల. టీ॥ అధికమైనను వంటిదై. T. 4. 30. మిగుల వెక్కిరిమైనమినాంక శిఖిభాగం వెలికి దార్పినరీతి వెచ్చునూర్పు. Swa. 3. 37. చకోరకదంబంబుల తుక్కిళ్లకు వెక్కిరింపైము క్కులకు నెక్కి చిక్కింబడి. వెక్కిరిములాడుట v. a. To scold, to abuse. తిట్టుట. Sar. D. 386. అందరుమిందబడి వెక్కిరిములాడి ప్రహరించియుల్లు వెడలిండు. వెక్కిరించుట v. a. To jeer, scoff at, or mimic. అశుభానించుట. వెక్కిరింత, వెక్కిరింపు or వెక్కిరింత n. s. Mimicry. jeering, ridicule. అశుభాస్యము. D. Vajiyanti. 3. 22. అచికిటింటిలో వెక్కిరింక.

వెక్కిరి plu. వెక్కిళ్లు for ఎక్కిళ్లు n. s. Hiccups. హిక్కిళ్లు.

వెక్కి వెక్కియేడ్చుట v. n. To sob in crying. యెగళూపిలు విడస్తూయేడ్చుట. Jagann. 2. 62.

వెక్కుడుతీగ n. s. The vegetable called Heartpea. (Halicacabum Cardiospermum.) జోరీతిష్టాశి. D. జోరీతిష్టతి.

వెక్కురు adj. Ugly, odd, queer. వికారమైన. Vem. 2. 85. వెక్కురు బానిసమైన కొమ్మకు వతోదివ్యభాను. HD. 1. 1382. కడగి వేరడవుల గాయపందేరికుడి చివరించు వెక్కురు తాను సులకు బాడలక కాశంబా భూరిబాక్కి గమె.

వెగజి, అసగా వెడకి. OG.

వెగటు n. s. Harshness, or acerbity of taste. Abhorrence, loathing, dislike. అశవ్యాము, చీడర. Lavanya 22. వేళటొక్కింతరమియింత వెగటుకొంత. S. 3. 17. వేళ భావలమింద వెగటుకుడగ. Rasica. 6. 125. వెగటుగ నాడిగుండియలువల గజేసెద. P. 3. 56. వికటభూమి మువిన వెగటుగా దె. ib. 1. 806. అని వెగటుతో పుండక. టీ॥ మనస్సుకు అశవ్యాము తుట్టుకుండా. Swa. 2. 71. నిన్ను వెగటును బాడను నిట్టి హరిదెలుతు. టీ॥ వెగటు, అశవ్యాము.

వెగడు n. s. Torpidity, amazement, astonishment. P. 1. 140. అతివిరళత్యశత్యకు గాపాడిక పారాసారమేయ, మూర్తిరజశరాగ్ని శాంతియెసరించు శముచ్చయ కృత్య శంకులస్థితి వెగడొందియుక. టీ॥ వెగడొందియుక, నిశ్చేష్టితమై. ib. 2. 179. బహిర్గమం బాసరించి వెగడు వడియున్నప్పుడు మునూరడించి. A. 4. 324. నెరిమెనగ వెగడుకురు చుటాపు, నిశ్చేష్టత. D.

వెగలపు or వెగలపుం, వెగలమైన adj. Excessive. మిక్కిలమైన, మించిన, అధికమైన. H. 1. 273. వెగలపుడు రాక్రమాన్నికొని. A. 1. 11. వెగలపుం దావముమాన్సనా. DB. page 167. కమలలోచనకు వెగలపు భాగ్యంబు. Charu Chandr. 4. 27. వెగలమైన సూనశరు వేదన.

వెగలము n. s. Excess, extreme, much. మిక్కిలము, అధికము. A. 5. 129. అరవిందగోష్టికి వెగలమాడుదేట్లు. టీ॥ వెగలమాడు, అధికము గాశం చరిత్రుద్వని చేత్రున్నటువంటి. Swa. 3. 87. బాగాలు వెగలమెక్కి పద్మామియెనైన వెగలంబనికొన్ని వెడలెనుమిది. టీ॥ వెగలంబని, యెక్కువమెందుకని.

P. 4. 581. పెళ్లంబుగృహిణి జారియగ్గజారి. టీ|| ఆరియ మైన ధైర్యమునువిడనాడి.

పెళ్లించుట v. a. To jeer, laugh at? పెళ్లిరించుట అనితో విసది. TUR. 5. 80. శుభాతులుగూడికడం గిపెల్లునంబరవీరితట్టుణంబుదె శుభారజనంబులు పెళ్లరింపగఁ.

పెచ్చ n. s. Fever, heat. జ్వరము, వేడిమియు. D. A. 2. 60. విరహభరంబునఁ బొడము పెచ్చకు శాంతియైనర్పవాహినిరరుణులు.

పెచ్చ adj. Hot, warm, వేడియైన. R. 6. 112. దీనిగ నుగొన్న వేగంతిదేవరకును పెచ్చనిట్టూర్పుత్తిటవెడలకున్నె.

పెచ్చగాడు n. s. A spendthrift. A gallant. పిటుడు. D. శలభగాడు, దూశరదిండిమనిషి. Jagannad. 3. 159. సానిదానననుచులోలోననే పెచ్చకాండ్రగూడనేను గాంవిసపుడె.

పెచ్చదనము or పెచ్చ n. s. Warmth, heat. వేడిమి. D.

పెచ్చని adj. Warm, hot. వేడియైన.

పెచ్చనూర్పుట v. n. To sigh warmly or deeply. వేడిగాపూరివిడుచుట. T. 4. 30. Bobbili. 2. 112.

పెచ్చ పెట్టుట v. a. To spend, to lay out. వ్రయముచేసుట. Zacca. 2. preface 113. line 6. కట్టకకుడువకశరులకు పెట్టకరమరంద్రిగూడ పెట్టినశిరిదాగట్టియుగుడివియు సెరులకు పెట్టియుదనయిచ్చు పెచ్చపెట్టడలంచె. HN. 5. 103. కులాధిమానముల్ హరులన పెచ్చ పెట్టి. టీ|| పెచ్చ పెట్టి, వ్రయముచేసి, అనగావిడిచిపెట్టి. Kuchelo. 3. 104. దారననుచుకలభననుపాత్రులకును పెచ్చపెట్టుటదియె వెలెరనము.

పెచ్చ పెట్టుట v. a. To warm, to heat a little. రవంత వేడిచేసుట.

పెచ్చబోతుట v. n. To be spent. వ్రయమవుట. L. 20. 128. రశసిద్ధిగోరుపారదచరులకును వెళినాత్తబిందువ పెచ్చబోకుండ. టీ|| పెచ్చబోకుండ, వ్రయముకాకుండా.

పెచ్చము n. s. Purchasing eatables or trifling articles on credit. Expenditure, expence. వ్రయము, విల్లరవస్తువులు వ్రయముగా అరులయిచ్చివుచ్చుకొనడము. H. 2. 120. పెచ్చములకైదునాల్గుదివసాలకురూకలముల్లె. H. 4. 310. పెచ్చముపెచ్చంబుగాడువిత్తంబునకుఁ. టీ|| వ్రయము, వ్రయముగాతలచ కూడడము. Sumati 105 శిరసుడవైతేలంకడి పెచ్చములాడకు వెంకలితో జెలిమివల

దువినరా. ఆను పెచ్చము the tax on every "shuttle." Vema. 1. 34. పిసినివానియంటినుగు వెడలిస కట్టకోలలకునుకానులిచ్చి పెచ్చమాయెనంచువెక్కి వెళ్లేద్యురా.

పెచ్చలు n. s. plu. The hot season. గ్రీష్మదీపశములు. A. 2. 56. పెచ్చలంకరికిరి కాశరాంకములకల్పనరాంపులు. టీ|| పెచ్చలక, గ్రీష్మదీపశములయందు.

పెచ్చల్లుట for వెడచల్లుట v. a. To scatter.

పెచ్చి, అనగా వెల. OG.

పెచ్చించుట v. a. To spend or lay out. వ్రయముచేసుట. G. 7. 103. నిచ్చులనివలుజేసినిచ్చెదమి కొలదినిండ్లునేడునునిండఁ పెచ్చించుకొమ్మునాతుడునచ్చుటన్నుత్తియకొనిగృహంబునకరిగఁ. See పెచ్చ పెట్టుట and పెచ్చబోతుట.

పెజ్జ n. s. A physician. వైద్యుడు. D....A. 6. 110. అంటుకుట్టిడ పెజ్జనరయువారు. P. 3. 145. మధురధర్మనిసెప్పిచూస్తు పెజ్జ. ib. 4. 73. నిదేవిరుజమాన్యుటకులేరే పెజ్జలు.

పెజ్జదనము n. s. Doctorship, Surgeonship. భిక్షక్రీస్తు, వైద్యశ్రీస్తు. Siva. 5. 13. పెజ్జదనమేలయనిమదిలజ్జలెడమి. టీ|| పెజ్జదనమేల, వైద్యధర్మమెవడికికావలెను.

పెట్ట n. s. Warmth, heat, sunshine, heat of the body. The hot season. Enmity. వేడిమి. D. ఎండ, ఎండకాలము, విరోధము, శుక. A. 2. 56. శరియగునిట్టిపెట్టనివిశిర్యముటంచలుమిదశ్చిష్టికఁib. 65. ప్రారత్వేళనట్టి పెట్టసాగనైపాటిల్లె. ib. 2. 77. అట్టివేళివిదేవిదంపు పెట్టకరన. P. 4. 408. అనుగుజుట్టుములశట్టున పెట్టగాకవ్వువరులల్లవైచక్రివదలకమ్మ.

పెట్ట adj. Hot. నిండాకాక గావుండే. P. 1. 557. వెక్కశమైత్రాచుపెట్టవేళిలనశిల్. పెట్టదినములు n. s. The hot season. వేళికాలము. Siva. 4. 17. పెట్టదినముల మడులలమట్టికలశముడమధస్యనివెడలు.

పెట్టము n. s. An enemy, a foe. శత్రువు. G. 2. 135. కలువలచుట్టంబు కలువల పెట్టంబు రనరెండుకన్నులెడనరువారి.

పెట్టి or పెట్టికని n. s. Drudgery, unpaid work. కూలియివ్వకచేయించుకొనేకని. BD. 4. 1959. కానికెట్టంబుకనినుంకంబువూనికె పెట్టియువారిసన్నుతున్ను. L. 22. 23. రాజేరంగని పెట్టివ్రయమునకట. Digitized by Google

వెట్టిరనము n. s. Drudgery. కూలిలేకపనివేయడము. D. Bhag. page 123 line 17. చనుడు వెట్టిరనముచాలులెండనురు.

వెట్టివాడు n. s. A serf, drudge, or hereditary public slave. The lowest town servant who performs mean offices (such as porter's work) in consideration of fees paid in grain.

వెడ, అనగాజాగరనము, శంకేహమున్ను. OG.

వెడ n. s. A flower. కూడు, శ్రుద్దుము, కొరగానిదిన్ని. OG. UR. 4. 283. వెడవిలుకాడునకానిది వింపె. వెడవిలుకాడు, అనగాశ్రుద్దుచరుడు.

వెడ adj. Useless, fruitless, vain, wrong, erroneous, wicked, excessive. కొరగాని. OG. వ్యర్థమైన, పెడు, చెడు. BD. 1. 331. వెడమోములన్నియువేసారిమోమి. A. 2. 74. హృదయమాలెశ్వుడుంబియకే, తరచావెడగొలింతలుం. టీ|| వ్యర్థాలింకనములు. P. 4. 20. దబ్బరలకు, రాకు, తాకు, వెడబల్లులకోర్పినవాడగాజమి. టీ|| వెడబల్లులు, అయిక్రమములు. R. 6. 60. శివయముబల్లిరాకవెడజానులుబల్లితివీడుకొంటివే. M. IV. 2. 190. ఆట్టిమహాత్ముడొక్కరికినాశ్రితుడైవెడనూడుజీరయుంపెట్లగల్గివానిమదిత్రివిధమగువృత్తివేరునుం. A. 6. 163. మరిబట్టబయల్ వెడదూరుదూరెడు. ib. 4. 203. వెడదోవమునుజెప్పి, వడినవ్వ, మరలునధ్యగుకొలది. టీ|| వెడదోవ, దబ్బరమార్గము. Radha. 1. 18. ఓవెడమాయలాడయనియయ్యెలసూతురురాధ మాధవుక. BD. 3. 742. వెడయాటలివియేల. వెడయాట, నిరర్థకమైననర్తనము. P. 3. 286. తడసినజన్మస్వస్తినికొడికేతెన్ననురుక్రుచ్చుకన్నీరులుకంబుతిమిడియేడులతో, నవ్వెడనూయలప్రాపుమగనివీడ్చులుపుటయుక. ib. 4. 578. వెడమాయనక్కమాటల.

వెడంకు or వెడగు adj. Foolish. వెర్రి, బిచ్చి. HD. 2. 2131. వెడగుమందులచేతవిడుమెట్లడంకు, చెడునకోటిరరావినపాముకాటు. Swa. 3. 170. యశోధనహానిశ్రుట్టదానవ్వెడగుకమునువ్యసనవయ్యవివేకిచెడుకజంబునక. టీ|| వెడగు, ఉన్నతుడు. A. 4. 271. యాశనియంతనకవెడగుతెడనాటవికుం. టీ|| వెడగుతెడ, వెర్రిమనస్సులచేతను.

వెడంకు or వెడగు for వెడగు n. s. A fool or mad man. వెర్రివాడు. M. V. 3. 233. చెప్పటయుసెప్పకయుండువెడంగులగుటకార్యవరణంబులతెరంగరుంకరు. ib. VII. 4. 83. వెడగు, భీష్మబుద్ధివిసకచెడియె.

వెడండు adj. Broad, wide, large, big. విశాలమైన, స్థూలమైన, లావాటి. N. 9. 392. యేగుబృహదిరా యావెడండుయరంబు, గ్రుచ్చిపోగుబృలగ్రుచ్చిక్రమై. M. VII. 4. 257. వెడండువాలియమ్మగ్రుచ్చునందొడి. Swa. 6. 114. వెడదకన్నులు. P. 4. 485. వెడదగంగాళమునకూడుగుడిలిలేవి. H. 3. 172. వెడదయెడలునుచన్నులు.

వెడగురుకుడుట v. n. To be bewildered. దిగ్భ్రమకుడుట. Charitr. p. 261. వెక్కకవీకవెడగురుకుడక.

వెడద adj. Wide, broad, large, big. విశాలమైన, వెడలైన, స్థూలమైన, లావాటి. Swa. 2. 39. వెడదయొకనుశట్టువీనియరము. M. IV. 5. 151. అన్నివెడదవాలియమ్మలద్భుతముగ.

వెడదమోముమెకము n. s. The big-mouthed. i. e. a lion, అనగాసింహము. D. IIa. 3. 201.

వెడమాట, అనగాపొందనిమాట. D.

వెడల adv. Out. బైట, వెలవల. S. 3. 87. వెడలనుమిసి, అనగావెలవలఉమ్మవేసి. వెడలదీయుట, అనగాబైటదీయుట to take it out.

వెడలించుట v. a. To take out, send, dispatch, to send away. బైటికివెళ్లదీసుట, పంపించుట, సాగనంపుట. Navanad. Page. 321. తడయకవ్రహ్మరంధ్రమునగాజీవువెడలించియానుహివిభుహంది. Pal. 92. శీలమనూయడుచేకొనిమనలదేశంబువెడలించిదుగురున్నాడు. R. 5. 299. వేవేగమెవాలినరికివెడలించుమిక. Dah. page 232. భుజగకేతనుబలంబులతోడనిపుడ, మనపురివెడలించుమనలకుమింక.

వెడలుట v. n. To set out. బయలుపెట్టుట. D. M. XII. 5. 461. వెడలుమనిలేరుచూపిన.

వెడలుపు or వెడల్పు adj. Broad, extensive. విరివియైన.

వెడలుపు or వెడల్పు n. s. Extent, breadth. పరిణామము, విశాలత.

వెడవిలుకుడు, వెడవిల్లుడు, వెడవిల్లుండు n. s. Cupid. మన్మథుడు. D. IIa. 3. 16. వెడవిల్లుకాశ్రీంబురుగమూని. T. 4. 78. వెనుదియ్యకుమటంచువెడవిల్లుడాడించు.

వెడవెడ adv. Gradually, slowly, tardily, gently, again and again, repeatedly. మెల్లమెల్లగా, తిన్నగా, మాటిమాటికి. T. 3. 38. వెడవెడనడలినపోకమొకిదిగియించు. P. 1. 588. వెడవెడవీకివెన్నెరయువేసేవి. ib. 4. 521. నావారిసూటలకులలోలా

వెడ వెడనగురుయింటిలోకలి కలయ, చ్చావతి బోయెంబోయిన, కోవరపుంలేమకాపుకొడుకావేళక. A. 4. 231. వెడ వెడంబోవు. టీ॥ మెల్లమెల్ల నేనడుస్తూవున్నటువంటి. ib. 5. 94. నిడు వెంట్రుకలగుంపుమలవివైవేగ వెడ వెడదడియొత్తివిధియితముగ. టీ॥ వెడ వెడ, మెల్ల మెల్లనే. BX. 18. 15. ప్రితింగోశకులందరు గీతంబులుబాడతరుల క్రిందనునగుచుచేతులుద్రిశ్యుచు వెడ వెడపాతర లాడును యశోదపాశందడవిక. M. V. 2. 123. వెడ వెడ నిద్రబొందిక నువిచ్చిన పాంథులమీద. S. 3. 377. అగ్రిమపాదపాంధాక్రిధాశముద్దనముకా వెడ వెడవాట్తోడ. Swa. 3. 132. కొంతసేపువెడ వెడజించింది శిరసాకింతయొత్తి శస్త్రంపుపెలుగుతోనిట్టులనియె. టీ॥ వెడ వెడజించింది, చూటిచూటి తలపోసుకొని. P. 1. 432. వెడ వెడతలయూచినిట్టూర్చులునిగుడించుటయు. టీ॥ వెడ వెడ, కొంచెముకొంచెముగా. ib. 3. 54. వెడ వెడసెంతోకొంతోక, తడవు విచారించిశుమత తమలోననియెక. ib. 1. 600. వెడ వెడ నాచ్చురువెరికిన, పిడియము వలకేల గ్రాలిమిరిమిరి వెంటంబడి. టీ॥ వెడ వెడ, చూటిచూటి. ib. 2. 9. వెడ వెడచంకచిక్కి మున ప్రేతడుచల్లియు.

వెడ వెడ adj. Different, diverse. వేరేవేరే. T. 4. 35. శుభిలివ్యిలివ్యదామలుకక వెడ వెడ శునులచేతాలయాశనమొనర్చు.

వెడ్డ, అనగాకడుటభేదము. D.

వెడ్డు వెడ్డుట v. a. To delude, beguile, cheat. చూయచేసుటఅనితోచినది. M. XII. 6. 300. అనపుడుమున్నయిట్టులనరైతిరిపోవగనిసమిమ్ము నెందునుగడు వెడ్డు వెట్టితిరి దోహలమిమ్మెయి నుండజొగైత్ర, ననునటువేరొకండడిగినావచనంబులు మీమసొరధంబునకీటుసాధకంబులుగబాక్తులుపోయితిరంచునపురుక.

వెంగు or వెంగు for వెడగు n. s. A fool, a mad-man. వెర్రివాడు, వెర్రిదియ. D.

వెడద for వెడద adj. Broad, extensive, spacious. విశాలమైన. Valeswara. 3. 143. వెలిదామరలపోలు వెడదకన్నులతోడ.

వెంతురు adj. Appertaining to the వెంతురుచెట్టు which the SC. gives as the meaning of క్రకరము, శుభాదేవిచెట్టు.

వెత for వ్యథ n. s. Pain, distress. మసాదుఃఖిరూశుమైనవిచారము. D. బాధ, దుఃఖము. N. 9. 273.

నావెతనెరుగవంతేకడయంచు. T. 2. 80. మదిలోదర్శించుగాంచుకావెతక. వెతలజక్కుట v. n. To pine with grief.

వెతకుట or వెడకుట or వెతుకుట v. a. To search, అన్వేషించుట.

వెలికిల బెట్టుట v. a. To lay (her) on (her) back : supine. అనగా వెల్లివెలకల గావుంచుట అనితోచినది.

వెడ n. s. Sowing seed. Grief, pain. The rutting season. వెడబడ్డది the seed is sown. విత్తులుచల్లడము. D. దుఃఖము, శలకుడేతాలము. A. 4. 160. హలబి శిందోహములకుబలాకికా విశిరంబులకుమంచివెడలుదొరికె.

వెడకులాడుట v. a. To search, seek. అన్వేషణముచేసుట.

వెడగొర్రు n. s. A drill-plough. విస్తనమువేళేమూడుకర్రులుగలనాళలు.

వెడచల్లుట v. a. To scatter. పారజల్లుట. L. 4.

14. వడనంబువెరవినవరదంతకాంతి, వెడచల్లినవిధానవెన్నెలగాయు. DRY. 1412. వేడిమిదిక్కులవెడచల్లుకొనుచు.

వెడ బెట్టుట v. a. To scatter, sow. To impregnate. చల్లుట, బీజావాశముచేసుట, గర్భాధానముచేసుట. BD. 5. 94. చదివెడువెక్కులుల్లాఘ్యమేకుసిడి, వెడబెట్టుబంతునేడిదులనెల్ల. Vema. 662. వేడుకైనవిందువెడ బెట్టుకుందురా.

వెదాపు n. s. A cow that is in heat or ready for the bull. శలకుడదానకుటియత్తముగావుండేపు.

వెదురు plu. వెడుళ్లు n. s. The bambu. మళ్లరము. పోతువెదురు the male bambu. వెంటివెదురు the female bambu. కాకివెదురు a kind of reed. గుండ్ర.

వెదురుకంజబట్ట n. s. The bird called the Grass Warbler, or Meadow Wren Warbler. Madr. Jour. Vol. XI. 5.

వెదురుపిచ్చిక n. s. A bird called the Rose Finch. (Loxia Totta. Madr. Jour. XI. 36.)

వెదురుళ్ళు or వెదురుపుళ్ళు or వెదురుపాలు n. s. A medical salt; (called Tabaschir. Ainslie.) the manna of the bambu. త్వక్ష్మీరా, తవయీరి.

వెదురుబియ్యము n. s. The bambu seed, freed from the husk. వేణుశండులము.

వెదురుమిడుత n. s. A sort of insect said to bore the bambu. క్రిమివిశేషము.

వెళ for వ్యథ.

వెధవ or వెధవరాలు for విధవ or విధవరాలు n. s.

A widow మగడుచచ్చినస్త్రీ. The word వెధవ is even applied to men in scorn, as wretch, or bitch.

వెనక or వెనుక adv. and affix. Behind, after (in time or place) Formerly శుశ్పాద్యముందు, తదనంతరము, తోగడ. దీన్ని నా వెనకనాకాడుకులు అనుభవించవలసినది after me this is to be enjoyed by my sons. ముందు వెనకవిచారింబిమాట్లాడు speak with much caution; lit: looking forwards and backwards. ముందు వెనక చేశేత్రకారముగా చెయ్యి do as is usual. వెనకముందుతోచకుండా not knowing which way to turn. వెనకముందు లేనివాడు he has no elder or younger brothers. ముందులేదు వెనకలేదు శుశ్పరాయనతెపుకబిడ్డను పెట్టుకొనియున్నది she has only this child: and its life is not to be depended on. వెనకసారి next time, on the latter occasion. అవెనక (wrongly pronounced ఆనక) thereafter. See on వెనకటి. Also on ముందు; where it is shewn that the phrases Before, and After are frequently used for one another.

వెనకకు or వెనక్కు adv. Backwards. వెనకరట్టుకు, శుశ్పాద్యమునకు. Vish. 2. 14. వెనకకుకుడదో he thrust him down backwards. T. 4. 52. వెనకకునిచ్చుపాదములతో stepping forwards reluctantly.

వెనకబిక్కుట v. n. To hang behind, to lag, fall back. వెనకబడుట.

వెనకచూపుటమెకము n. s. అనగాఎలుగుమంటి. D. వెనకటి adj. Former, previous. Subsequent, following, latter, hinder. ముందరి, యిటీవలి. వెనకపుంత. వెనకటికాళ్లు the hinder legs. వెనకటిశింకలు The former matters: also, the latter particulars.

వెనకటివాడు n. s. The former man. The latter man. ముందరివాడు, యిటీవలివాడు. వెనకటివాండ్లు those who precede: likewise those who come after.

వెనకదీయుట v. n. To retreat, draw off, fall back, to hesitate. వెనకడుగుపెట్టుట, శంకోవించుట.

వెనకద్రొక్కుట v. n. To fall back, retreat. వెనకదీయుట.

వెనకబడుట v. n. To hang behind, to lag, fall back; to remain on hand, as a remainder or surplus. వెనకబిక్కుట, మిగులుట, ద్రవ్యముకాకుండానియుట.

వెనకముందతుట v. n. To be topsy turvey, in confusion. తలకిందులతుట.

వెనకమేను n. s. అనగావీపు. D.

వెనకయ్య n. s. అనగావినాయకుడు. D.

వెనకవేసుట v. a. To save, lay up, keep in store. కూడ పెట్టుట.

వెనకసారి adv. Next time, on the latter occasion. రెండోలేపు, మరొకప్పుడు.

వెనకాల affix. Behind. శుశ్పాద్యమునందు.

వెనుకొనుట or వెనుక్కునుట v. a. To pursue closely. వెంబడించుట. R. 5. 156. విసకవిధిప్రేరణమున వెనుకొనగదశాననుడు. BD. 4. 623. ib. 5. 970. R. 5. 325. సౌమిత్రువెనుకొని చనిపట్టణం ముగిటికొమ్ముపామ్మనిచనిచిన. ND. 384. ఆనాధిపును వెనుకొన్న భక్తితో వేవేలగులరలపోసి. ఆనలున్నె అనుశరించిన అత్యంత శ్రద్ధతో, అనుశరించిన, అనగారత్యంబంధమైన.

వెనుదీసుట, అనగా వెనకదీసుట. Vema 490. వెయ్యారుచందముల వెనుదీయక కాలు వలునరులుద్రి ప్పినదిరుగుక.

వెనువెంట adv. Along with. వెంబడిగా. Kalahasti. 1. 43.

వెనువెనకకువచ్చుట v. n. To come back. శుశ్పాద్యమునకుయేరెంచుట. P. 4. 35. కనియెరుక జేసికొననిల వెనువెనకకువచ్చివచ్చివెలదికొలందిక.

వెన్న n. s. Butter. నవనీరము.

వెన్నంటివెట్లుట v. a. To pursue closely. వెంబడించిపోవుట.

వెన్నదిరి or వెన్నదిక్ adv. Along with. వెంటనే, వెంటి. BRK. 340. యిక్కడ ప్రాణముతో విడిచియే దివికేగడ నీడు వెన్నదిక్ నిక్కమునిపునన్నిడివి. M. VII. 5. 217. పాండవలంబలంబుగాదుకొని వెన్నదింకినిన భీమసేనాపాతిరేక విధేయంఁడైరాధేయుండు.

వెన్నదొంగ n. s. Butter-stealer. A name of Krishna. కృష్ణుడు.

వెన్నపాలకాయలు n. s. plu. A kind of cakes. పుకభక్త్యము.

వెన్నపూళి n. s. Butter. నవనీరము. (here పూళి is a little; or a bit, as a pat or bit of butter. i. e. butter.)

వెన్నశ్శుములు n. s. plu. A kind of cakes. మధురభక్త్యవిశేషము. D.

వెన్నవలుగులు n. s. plu. A kind of cloth. వశ్రీ విశేషములు. H. 5. 466.

వెన్నుముద్ద n. s. The moon. plu. వెన్నుముద్దలు Lumps of butter; a certain kind of rice. నవసేతగోళములు, భాస్వతిశేషము. ABA. 3. 75. చంద్రనవసేతఘటికలుచనును వెన్నుముద్దయనికల్ల. H. 4. 156. పాలమొగడులుశ్రీరంగాలుకామదాలుకారముబాగాలురెక్కాములు వెన్నుముద్దలుచిల్లుబుడుములుదాగువాలు.

వెన్నుముద్దకోడి n. s. A bird: one species of the blue-throated rail.

వెన్నుముద్దరాకు n. s. A plant called "Ommelina Bengalisensis."

వెన్నయిండలు n. s. plu. A kind of cakes. మధురభక్ష్యవిశేషములు. D.

వెన్నవెరుచెట్టు n. s. అనగా నేలకుల్లిక గానుండే చెట్టు. D.

వెన్నాడుట or వెన్నడుట v. a. To follow close. వెంబడించుట. OG. R. 5. 160. యిట్లు వెన్నాడియనికాదిదివ్యంబుహయయోయేమె.

వెన్నాడుట v. n. To toss about (supine) on the back. వీపునయిటుఅటుకదలుట. Ila. 1. 10. గునిగొనివెన్నాడుకునుపుంజముతోడ. టీ|| వెన్నాడు, వీపునకదులుకూతుండే.

వెన్నిచ్చుట v. n. To retreat, to run away. వెనకదీసుట. D. Pal. 419. కుగతులకు వెన్నియ్యపాటిగాదయ్య.

వెన్ను n. s. The back. An ear of corn. వీపు, పరిమొదలైనవాటిగుత్తియు. D. కంకి. Lavan. 30. వెనకజక్కితిరోయనివెన్నుజరచి. Vema. 17. చెరుకువెన్నుబుట్టిచెరచదాతీపెల్ల. T. 2. 95. విగచన్నులువెన్నునాననిచ్చి. వాడునావెన్నుదన్నుకొనిపుట్టినవాడు he was born next after me. పరివెన్నుదీసినది the crop of grain sprouted.

వెన్నుగుదియ n. s. A back-breaker: that is, a cudgel. నడుమువిరగకొట్టేకర్ర, అనగా భంజకము. L. 15. 107. కుచ్చిరవృక్షులకును వెన్నుగుదియ.

వెన్నుడు or వెన్నుండు n. s. A name of the god Vishnu. విష్ణువు. D.

వెన్నుదంతి n. s. A kind of harrow. చోడికంకిజొన్నకంకి మొదలైనవినున్నేలుపుడువైలుచేరేమొగరచాయ్యటండుకు నేముటకు సాధనమైనగుద్దలివంటిగాలుగైదుబండ్లుగలమాను.

వెన్నునడుగుపాచు n. s. అనగాఅకాశగంగ. D.

వెన్నుకుట్టె or వెన్నుబద్ద n. s. The roof tree, or chief beam, ridge of the roof. ఘోగటివాళిము.

వెన్నుపాము n. s. కుండలి, అనగా వెన్నుయెముకలోనుండేది. D.

వెన్నుపూళి n. s. One joint of the back bone. వెన్నుయెముకలోపుకగణువు.

వెన్నెముక n. s. The back bone. కశేరుకము.

వెన్నెల, అనగాచంద్రిక, నమస్తారమున్ను. OG.

వెన్నెలకుప్పలు n. s. plu. A kind of boyish play. పిల్లకాయలుఆడేపుకఆట. H. 3. 188. Ila. 1. 22. కొమరుగావెన్నెలకుప్పలాడెడువేళ. Satyabh. 2. 169.

వెన్నెలగుత్తి n. s. A poetical phrase for the moon. చందమామ. OG.

వెయిమంది n. s. A thousand persons. శివాశ్రమమస్త్రీలుపురుషులు. D.

వెయ్యి or వెయి numeral. adj. plu. వేలు A thousand. శివాశ్రమము. D. కదివేలు ten thousand, this in many places means many. వెళ్లమనిచదివేలమాట్లుచెప్పినావాడు వెళ్లలేదు though I often warned him he did not go away. వెయ్యేల or వెయిమాటలేల in a word, after all. వాడువెయికాళ్లజెత్రివానియొక్కడతీరుతున్నది he has a thousand jobs in hand, he has no leisure. BD. 4. 2003. వెడమాయలనబోడువెయ్యేలనన్ను. తదివేలకైనా or తదివేలకున్నువాణ్నినన్నువచ్చును we may trust him in every thing.

వెర, అనగావ్రేకము. OG.

వెర n. s. Fear, terror, horror. భయము, భీతి. A. 4. 158. ఉరుమువినియలకకైదివివెరబరచుమరాళకుటలి. టీ|| వెర, భయముచేతను. P. 4. 44. మదిగదిరిన వెరక్రకచుండియెవ్వనిదొరకు. టీ|| మదిగదిరినవెర, మనస్సులోగలిగినభయముచేతను.

వెరక n. s. A hair. వెరకలు plu. Hairs వెంట్రుకలు. A. 6. 4. మాపువెన్నెరకగుట్టినపూటితిఱిరిదండె. టీ|| గుర్రపుతోకయందలినిడుద వెంట్రుకచేతను. ib. 6. 17. గాలినాడెడువెరకల. టీ|| రోముములచేతను.

వెరగు n. s. Surprise, astonishment. ఆశ్చర్యము. D. Nila P. 1. 3. B. 8. 418. Suca. 3. 105.

వెరగొండుట v. n. To be surprized. ఆశ్చర్యపడుట.

వెరచుట or వెరచరచుట v. n. To be afraid. భయపడుట. D. వెరచకుము fear not. కృత్రిమమునకు వెరచి dreading his cunning. అస్మరమునకు వెరచి fearing to tell a falsehood.

వెరజుట, వెరజుట, or వెరుంజుట v. a. To steal, plunder: to take by large handfuls. దొంగలించుట, ముచ్చీలించుట, జుమరుకొనుట. Vish. 7. 124. పాలమీది మోగడలు మెల్ల మెల్ల నపుడు కులవెరఁజి యారఁచియును. ib. 7. 130. వెడక వెడకి వెన్నవేరుంజుచున్నాడు. N. 10. 135. దూరపరదేశినికొంచు జేరిరాత్రి, వేళయిలుబొచ్చిగన మెల్ల వెరజువారు. Siva. 3. 114. గురువిందన దెలుసుకొనియెడయ్యరదొంగ, విరులగరికుంభకుచ వెరజు మెయ్యరగ్రుంగ. టీ. వెరజు, జుమరుము, అనగాత్వరగాకోయుము. A. 4. 23. తమద్దామదీర్ఘకాలరూపము పెల్లించుగతి నాంశ్రితేశింగి న్వెరఁజు శివక్రూర భవన్నభావభుచున్నవ్యవహారము. వెరంజు, వెకలింబినటువంటి.

వెరపించుట v. a. To frighten, alarm. భయపెట్టుట.

వెరపు or వెరుపు n. s. Fear. భయము, భీతి.

వెరబొమ్మ n. s. A scarecrow. ద్రిష్టిశ్రుతిము. D. S. 3. 18. P. 2. 10. DRA. 132.

వెరము, అనగా వెరము, వగానున్ను. OG.

వెరవడాలు n. s. A kind of rice, which requires little irrigation. వర్షలోభేదము, యానైరుకునిండానీళ్లు అక్కరలేదు.

వెరవడి or వెరవిడి n. s. Contrivance, method. ఉపాయము. P. 4. 567. నీకేలా వెరవడిచందములు టైకదరిదీసి వెరపు చెప్పినవి ననుమర్చి. టీ. వెరవడి, నేర్పునము. BD. 4. 385. వెరవడిచూస్తూ పొరిగొండ్రు వెరవి, శరణన్న బ్రోతురువారభక్తవరులు.

వెరవరి n. s. A wit; a genius, a skilful man. నేర్పుగలపురుషుడు, నేర్పుగలస్త్రీయు. D. నేర్వరి. T. 2. 160. శిష్యుడు చంద్రుడన్నిటా వెరవరిని నంబరసివేళ్ల మెలంగుచునింటనుండు.

వెరవిడి n. s. Contrivance, expedient, method. ఉపాయము. D.

వెరవు n. s. Contrivance, skill, device. ఉపాయము, నేర్పు. D. అక్కడ జీవనముచేయ వెరవులేక without means of living there. M. VII. 5. 444. వెరవునులాపులేని శ్రవణయే విధంబులదివ్య బావినన్నురగామునూపినూపి. BD. preface 97. వరకథానూత్రంబు వెర వెరింబిచరితార్థు జేయలే. ib. 4. 767. నరమాంశ మెక్కుక వెరవుననడుగ. DRA. 250. విల్లందిమోపెట్టి వెరవుత్తువెడలె. M. XIII. 2. 197. యింట్లుండిమొక్క వెరవు విచారించుకొని.

Vema. 1018. కాశిబొవువాడుకడగి వేడుకతోడ వెర వెరింగి సేనువిడిచెనేని. ib. 1319. వరులుగారు యెట్టి వెరవునంబావిన. ib. 1482. పుండ వెరవులెలసిగండుదొంగనుబట్టి.

వెరవేకి plu. వెరవేకులు n. s. Fear, horror, terror.

భీతి, భయము. BD. 6. 1026. ఉరికుగ్గి శకునున బృమిదేమనుచు వెరవేకులందురు విప్రభారతగురు. HD. 2. 1192. నన్నెగుంగెడుగాక నాసేరుదెలియ విన్నప్పుడు పుత్రుల వెరవేకవచ్చు. A. 6. 112. కయ్యంబునంబారంబారంగాయంబునంగాయంబుజేసి వెరవేకిగొలిపన కాక శ్రుతనామధేయచందాలుక రాళ వేకుంబుకన్నులంగట్టికట్లుండ.

వెరసి n. s. The total, the whole. మొట్ట. D.

వెరసి adj. Total, entire. మొత్తము. వెరసిరూపాయలునూరు total rupees one hundred. ఉభయంవెరసి the grand total.

వెరసొచ్చుట v. n. To be feared. భయపడుట. M. IX. 2. 129. చూచుచుండియు వెరసొచ్చిస్తుకై గాక. ib. VIII. 3. 36. విశ్రులుపట్టరా వెరసొచ్చియొదిగెడుగవయంబుచాడ్చున. H. 3. 203. వెరసొచ్చి రతిశింఘుల నార్థముమిగులవేసుకాలమునందుక.

వెరిపించుట for వెరపించుట.

వెరుచుట for వెరచుట.

వెరువరి for వెరవరి. R. 2. 78. వెరువరుచీవారులలకి గురుకులనిరలవి.

వెరుసు n. s. A sum set in addition. పిల్లకాయలు కూడడమునకైవేసది.

వెరి plu. వెరులు n. s. A madman, a fool. వెరివాడు, వెరిదియు. D. ఉన్నత్తుడు, అవివేకి, తెలివిలేనివాడు. Vish. 2. 122. ఇట్టి వెరులుగలరే. M. IV. 4. 55. అశివశిలబొల్లురధి కావలిమొదజనంగ వెరినై. Appa Cavi. 2. 69. విడిచిపెట్టినవరుడు వెరిగాడు.

వెరి adj. Mad, foolish, bad, useless, nonsensical.

పిచ్చి, బుగ్గిమాలిన, తెలివిమాలిన. వెరితలసెప్పి a distracting headache. a maddening headache. KP. 7. 175. వెరికడుచు. వెరిపుచ్చాకు the bitter wild melon. Vema. 970. వెరినిన్న the wild lime. వెరిచెరుకు wild-sugar cane. Saccharum arundinaceum. వెరికున్న Phlomis zeylanica. వెరిమచ్చలి a wild kind of Portulac.

వెరి or వెరితనము n. s. Madness. ఉన్నత్తు.

వెరి n. s. అనగామధ్యభయము. OG.

వెరిది n. s. A foolish, silly madwoman. ఉన్నత్తురాలు, తెలివిలేనిది.

వెరిసిల్ల మేనివాడు n. s. అనగా బలరాముడు. D.
 వెరిసిల్లు n. s. The liquor extracted from the pal-
 myra, date, cocoanut tree. తాళి, నారికేళాదుల
 కలు. S. 3. 34.
 వెరివానులు n. s. A foolish woman. తెలివిమాలినది.
 వెరివాడు n. s. A madman, a fool. ఉన్నత్తుడు, తె-
 లివి లేనివాడు.
 వెల n. s. Price, value, rate. విలువ. D.
 వెలంబి, అనగాతలంబి (or తొలంబి.) OG.
 వెలకబారుట or వెలెలనవుట v. n. To turn white
 or pale. తెల్లబారుట. P. 4. 322. ఎరువులసాము
 శుభ్రమగునేమని వెలెల నయ్యెనహ్నినా కరిగితి
 ద్యుతిక వెలకబారెని శాంతని శాంతదీక్షమున్.
 వెలకల adv. Supine, laid on the back, recumbent
 ఉత్తాసముగా.
 వెళకు, అనగాకులుకు. ABA. I. 177. విత్తరముకులు
 కు వెడుకు వెళకుగునువుగనవు.
 వెలకాయ n. s. The fruit called wood-apple. కఠి-
 భఫలము.
 వెలX adj. Appertaining to the వెలXచెట్టు.
 వెలXచెట్టు n. s. The wood-apple tree; Feronia
 elephantum: elephant apple. కఠిభఫలము. The
 shell is very hard. The thorny species is చీకి
 వెలX. నేలవెలX is another species. పుల్ల వెలX
 the sour species.
 వెలచాన n. s. A courtesan, an actress. బోగముది.
 వెలచుట, అనగాబయలుచేర్చుట. A. 5. 71. శుభ్ర
 భవనాం నానురంజనకు శుభ్రవిధకరీవాహము గ
 గాన సుధ వెలచుట మార్చి వేణువుపై వేళ్లుమార్చి
 ర్చిమరులుకొలిపి తెగోపాలవృందానుట. టీ|| వెల
 చుటమార్చి, వెలిపేటట్టవలెనే.
 వెలది, వెలంది or వెలడుక n. s. A damsel, maid,
 lady. వ్రీ. D. Vema I. 12. KP. 1. 233. Paid-
 im. 5. 45; ib. 3. 22.
 వెలదిగా adv. Clearly, plainly. వివరముగా. D.
 Navanath. 104. వలసెప్పబోయివచ్చిన తెరంగల్ల
 వెలదిగానంతయువినిపించుగోరి.
 వెలనాడు The name of a particular tribe of bra-
 mins. బ్రాహ్మణులలో పుక తెగ పేరు.
 వెలకుల adv. Outside, on the right side. బైట, కు-
 దికుక్కు.
 వెలకులి adj. Outer, external, outside. Dexter, on
 the right hand or side. బాహ్యమైన, బైట, కుడి.
 వెలకులిసన్న The "next N" or, the letter n

following a syllable. See చాచలి. వెలకులిరతి
 Blandishments, amorous play. See బాహ్యరతి
 and లోరతి.
 వెలకు The proper name of a tribe of ancient hill
 chieftains; *Cavaliers seigneurs*, barons. Pa-
 tricians. వెలకులు or వెలకువాండ్లు people of that
 tribe. వెలకుగోటు Cavalier treatment, swag-
 gering haughtiness, lordliness, petulance, do-
 mineering insolence.
 వెలము, అనగాపాశము. OG.
 వెలముద్ది n. s. A courtesan. బోగముది. S. 3. 35.
 సోమదత్తుడాశినవచనములెల్ల శ్రకటింపినబో వెల
 కు:ద్దియుగ్రుద్దు.
 వెలయలు plu. వెలయాండ్రు n. s. A courtesan,
 a harlot. బోగముది.
 వెలయించుట v. a. To brighten, adorn. To please.
 శ్రకాశింపచేసుట.
 వెలయింతి n. s. A courtesan, a harlot. వేశ్య. Ve-
 ma. 1460.
 వెలయుట v. n. To shine, be splendid. To be
 pleased. To dwell, as a god in an image శ్ర
 కాశించుట, ఒత్తుట. వెలయ, వెలయX or వెలయ
 గా adv. Splendidly, brightly, pleasingly.
 పుత్తుగా, శ్రకాశముగా. Vema. 1. 27. కులము
 లో సుకండుగుణవంతుడుండెనా, కులమువెలయు
 వానిగుణముచేత, వెలయవసములోన కులయజము
 గ్నట్లు. ABA. 3. 129. వెలసెదనరెదగజెలగజె
 లంగనువరగన.
 వెలరారుట v. n. To shine. శ్రకాశించుట. Padma.
 9. 224. జలధరశ్రకరమువెలవెలనైతోచెవెలారి
 దిక్కులువిశేషమయ్యె.
 వెలలేని adj. Invaluable, most precious. అమూల్య
 మైన.
 వెలవడాలు n. s. ధాన్యవిశేషము. H. 4. 155.
 వెలవెలని adj. Pale, colourless. తెల్లబోయిన. P. I.
 226. వెలవెలని మోముతోమరియెలుగొండగగురుని
 జూచి. ib. 1. 693, కలగ వెలవెలని మొగమునతలX
 దలివికరటకుండు. టీ|| వెలవెలని, తెల్లనైనమువంటి.
 వెలవెలనుబోవుట v. n. To turn pale, to be in des-
 pair. తెల్లబోవుట, నిరాశయగుట. T. 4. 151.
 ముచ్చువేడుకకతెలమోముతెల్లవెల వెలను బోవతూ
 ర్చునదెలుపుదోచె.
 వెలవెలనై adj. Turning pale. తెల్లబోయి. P. 1.
 246. వెలవెలనైమరాంతరమువెలనై. టీ|| నిశ్చేష్టి

కుడై. ib. 1. 252. వెలవెలయెత్తినిద్రలేక. టి॥ వి
చారకుడుకున్నవాడై ib. 2. 140. తలతెత్తిచూడనె
రకురువెలవెలనెమరుబలుక వెరకురు. టి॥ మొగము
తెలతెలబోయి. R. 6. 33. జీవనముబానివెలవెలనై
వసించెబంధురములైన మేనకకంధరములు.
వెలవెలపాటు n. s. Paleness. తెల్లబోవడము. A. 5.
75. కిందిదవన తానసమై మొగము వెలవెలబాటు లేన
పుననడంబి.
వెలవెలబారుట or వెలవెలబోవుట v. n. To turn
pale. తెల్లబోవుట. M. XII. 3. 303. వగచివెలవె
లబారివానికినిట్లనియె. Sar. D. 311. తనప్రాణము
నకు వెయవముద్దులమోము వెలవెలబారె. Lavanya.
173. వేగించగామోము వెలవెలబోవును. ND. 2.
176. వినిచాలమదిలోన వెలవెలబారి.
వెలారింతుట or వెలార్చుట v. a. To throw away,
cast off, get rid off. పోగొట్టుట. D. M. IX. 2.
316. తొల్లికుడిన పాటుతెల్ల వెలారింతునధికనీవన
మునహర్ష మెసక. Skand. Puran. 2. 190. ధనా
ర్థులయియాడకువచ్చినవారి నెందరెందరిటమో
శత్రువృత్తితెరగ్గలమెల్ల వెలార్చబాడుమి త్తరినని.
వెలి adj. White, outer, outside, external. తెల్లని,
బైటి, బాహ్యమైన. T. 2. 17. వెలికున్నదాలునమ
ర. టి॥ వెలి, తెల్లని. వెలిగుడారు a tent pitched
outside the town. వెలిమావులు white mares. M.
VII. 1. 228. విమలాంబుడములమూనిన విమానము
లనడగవెలని వెలిమావులు. R. 1. 46. వేంకట్ వెలి
మావువేల్పుదొరకు.
వెలి n. s. Whiteness. Excommunication, or ex-
clusion from caste. The outside. తెలుపు, బా
హ్యము, బహిష్కారము. D. మాలో వెలిఅనేమాటలే
దుexcommunication is unknown in our caste.
Vema. 791. వెలికిగోర్తుతెల్లవిడిచిపెట్టి. Vish. 1.
49. దానివెలిసస్త్రోకంబులై వారివహ్నిమయన్నిష్ఠుకు
జంబులావృతములై. Ellaya. 2. 136. వెలదిసిదు
రూపు వెలిమాసిలోనింపుగలిగియుంటకేమి కారణం
బు. వెలికొత్తుట to drive out.
వెలికిల or వెలికెల adv. Supine, lying on the back.
ఉత్తానముగా. వెలికెలకుడుట or వెలికిలకుడుట to
lie on the back.
వెలిగడభూమి n. s. Dry land. మెట్టభూమి.
వెలిగతైరనేల n. s. A land mixed with gravel. కం
కరమన్నుగలసియుండేనేల. D.
వెలిగారము n. s. The drug called borax. బంగార
మునకు కాంతిలేచ్చెది. D.

వెలింతుట v. a. To light. శ్రుకాశింకచేసుట. D.
రగిలించుట.
వెలిగుల్ల n. s. A conch or trumpet shell. శంఖము.
G. 4. 169. వలిపెంబగుకుచ్చుకుట్టువలయుపుటలుగు,
వెలిగుల్లయువనమాలయు కలిమియుమానికముమేన
గలిగినవేల్పుకొ.
వెలిచవి n. s. ఆనగా జారత్వము. D.
వెలిచవులుగొన్నది, ఆనగా జారశ్రీ. D.
వెలిచెప్పిట్ట n. s. A sort of quail, called élché in
Hindustani. వర్తకమనేకమి. D.
వెలితి n. s. Deficiency, want, looseness. తక్కువ,
లోకము, విరళత్వము. గుడ్డవెలితిగావుండుటచేత
by the slightness of the cloth. ఒడివెలితిరెండు
మూళ్లవెడల్పు a span less than two cubits. A
verse says క॥ ఉదివేలగాతలివ్వగనధముండొకడి
వ్వకున్న నధికి వెలితాకుదివేలగోవులివ్వగ వెలితావు
కటివ్వకున్న.
వెలితి or వెలితిగావుండే adj. Inferior, less, low,
vulgar, deficient. Open, having interstices
తక్కువైన, నీచమైన, లోకమైన, విరళమైన. వెలితి
మాటలు low language.
వెలితిప్ప, ఆనగా కైలాశశరవృతము. D.
వెలితిమానిసి n. s. ఆనగా ఆల్పుడు, ఆల్పురాలు. D.
వెలిది, ఆనగా తెల్లనిఆనవతన. H. D. I. 84. వెలిది
ముత్యంబులవెలయువాకిండ్లు.
వెలిడుక్కి n. s. Ploughing land while it is moist.
నీళ్లుకట్టకుండావానతడితోడున్నడము.
వెలిపాటి n. s. See వెలిగడభూమి.
వెలిమిచ్చుట v. a. To reveal, divulge. బెటవెట్టుట.
Vema. 214. వేదకీర్త మెల్లవెలిమిచ్చగానేల.
వెలిమూడిద n. s. The ashes of cow-dung fuel.
ఒడకనికప్పలమూడిదె.
వెలిమిడి n. s. The ashes of cow-dung fuel. ఒడక
నికప్పలమూడిదె. D. Madhura Puran. D. page.
78. తెలుపులన్నియుమేలుదెలియంగనిసుక వెలిమిడి
యెముకలువెననుకవుతై. Graha Vastu Sastram.
5. 26.
వెలిమొట్టులు n. s. A sort of fish, the 'white snout.'
G. 1. 111. వెలిమొట్టులనుదండువలతలార్లకునిచ్చె
కొడిశలకరిహాళకులకునిచ్చె
వెలియట v. n. To stop, go off, hold up as rain.
To come to light. వర్షమువిడుచుట, శ్రుత్యము
వుట. యావూరిలోగారిదేవివెలిసినది the goddess

has made her appearance in this village. See వెలయుట to shine. Vema. 767. వీరభద్రుడేత వెలిసెయ్యిగా.

వెలివాడ The "outer street" or suburbs of a town in which the pariahs live. జైలనుండేమాలకుల్లె. D. HD. 1248. తవలియా వెలివాడతలిరాకు బోండ్ల. వెలివాడకుని Cobbler's work, కూదిగకుని. A. 6. 94. వెలివాడకునిక్రాత్రమలకవల్లూనినూ నెయిడితండాడాకుగట్టెడతమాతమా.

వెలివాడు plu. వెలివాండ్లు n. s. Outcastes, pariahs. చండాలుడు, మాలవాడు. M. XII. 3. 270. వెలివాండ్లరకుల్లెకు జేరియయ్యెడక.

వెలివేయుట or వెలితోయుట v. a. To eject or excommunicate from a caste or sect. బహిష్కారముచేసుట.

వెలిశె or నెల్లె n. s. A sort of quail called élché in Hindustani. వర్తకమనేకుషి. Rasica. 1. 49. కక్తైరత్తువ్వలు వెలిశెలు నేల నెమళ్లునుపోలుగలును. Satyabhama. 2. 144. కదియంబదనిల్లె వెల్లెత్తెవడిసంతక.

వెలిసె n. s. That part of a beam which juts out beyond the wall: some say The eaves. యింటి గోడకుమూలములుయెక్కువగానుంచినది. D. దీన్ని చూరుంటారు.

వెలుకనవుట v. n. To turn pale. తెల్లబోవుట. G. 11. 120. శీంతానముదానతనికిశరీరాక వెలుకనైతలవాంచెక.

వెలుకబారుట v. n. To turn pale. తెల్లబారుట. Swa. 5. 47. తనుబానిశశిడవుననిసనెవ్వగబోరెతోలిదిక్కుజవరాలువెలుకబారె. టీ|| తెల తెలబోయెను. Pariz. 2. 76. వెలుకబారెనిశాంతనిశాంతదీకుముల్. TUR. 8. 100 చంద్రికపైబయ్యచారువల్లికబోరెవెలదీనియంగంబువెలుకబారె.

వెలుగించుట v. a. To light, kindle. To shine. రగిలించుట, ప్రకాశించుట.

వెలుగు or వెలుంగు. n. s. Light, splendour. సూర్యచంద్రాదికాంతి. D. వెలుతురు. దండివెలుగు అనగాశరంజోత్తి the great light. i. e. God. Vish. 8. 402. పెద్దవిన్నుతుముచెప్పినగానివిసరావు, చెవెలుంగడకున్నచెడునుదృష్టి. BD. 4. 1763. ib. 5. 1199. ABA. 3. 92. కంటకావృతియనుకాంతియావెలుగన్న.

వెలుగు n. s. Hedge, enclosure. పెరటికంజుతోవేసి నఅవరణము. D. Vish. 7. 155. A. 6. 12.

వెలుగుట v. n. To shine or give light. ప్రకాశించుట. M. VI. 2. 187. వెలిగిరిబలములుతూర్యంబులునాళుకలుజెలంగ.

వెలుగుమంటి for ఎలుగుమంటి n. s. A bear. భల్లూకము.

వెలుగొడ్డు n. s. for ఎలుగొడ్డు.

వెలుచుట for వెలుసుట v. n. To stop, go off, cease as rain. S. 3. 220. పుట్టుబెట్టినగతివానదొట్టినవెలిచిననదియును.

వెలుతురు n. s. Light, lustre. ప్రకాశము. KP. 6. 241. వెలుతురులేనిపూదేససోస. వెలుతురుమొగులు White clouds. తెల్లని మేఘములు. Satya. 4. 79. మొససినానాట వెలుతురుమొగులుపూట.

వెలుకుల for వెలకుల.

వెళుపాటి adj. Broad. వెడల్పైన.

వెళుపు for వెడల్పు Breadth. మరితామాము.

వెలుపుట v. n. To issue, as a stream. నీరుబయలు చేరుట. వేసవిదినములయందుకొద్దినిరువెలుపును a little water flows from it in summer.

వెలుమశింధి చెట్టు n. s. A plant called Leea hirta (Rox. 1. 656) కాకజంఘా, దాసీవత్సా. SC. Q. says పారావతి.

వెలువడములు n. s. A sort of rice. భాగ్యవిశేషము. H. 4. 155.

వెలువడుట or వెల్లుకుట v. n. To set out. బైలువెట్టుట. D. ABA. 3. 135. వెల్లెవెలువదెసనదగువెడలెనుట.

వెలువరించుట or వెల్లొచ్చుట v. a. To send out, to give vent to. బయలుపెట్టెగొట్టుట. D. బైలుపుచ్చుట. M. IX. 2. 12. పుక్కింతశేపుకులుకువెలువరించుంజాలకయూరకుండి. DRAYO. page 370. కనుగవమూసినగతినున్నతండ్రి, గనుగొనిభరతుండు కడుమూర్చుసెంది, వెలిగిగ్రమ్మరజూచితివ్రంపువగలవెలువరించుగలేకవిలంపిదాణక.

వెల్గొందుట v. n. To shine. ప్రకాశించుట. KUR. 6. 389. ఆవెల్గొందులతాంగియూరు.

వెల్లురు n. s. Light. ప్రకాశము, వెలుగు. వెల్లురుతోనన్నయింటికీ తీసుకొనిపోయినాడు he took me home before dusk.

వెల్ల n. s. Whiteness. శ్వేతవర్ణము. D.

వెల్ల adj. White. తెల్లని. వెల్లయేనుగ, విరావతము, వెల్లగుర్రము, ఉన్నెప్రేవము, వెల్లక్రాసు, కల్పవృక్షము, వెల్లావు, కామధేనువు. D.

వెళ్ల adv. (The Root in A of వెళ్లుట to go) Out, away. యిల్లువెళ్లపారితిను we ran out of the

house. కడ వెళ్లచదివిగాడు he read it to the end. భూమిలోనుండి వెళ్లనెత్తినవిగ్రహములు the images that were dug up. పొలిమేర వెళ్లదొక్కుట to tread the boundary line. i. e. to settle the boundary.

వెళ్లకట్టుట v. a. To vomit up, disgorge, refund. వమనముచేసుట, మళ్లీయిచ్చివేసుట.

వెల్లికి or వెల్లెంకి Anuk. to the word వేరు as వేరు వెల్లికి or వేరు వెల్లెంకులు A. 4. 266. గ్రుడ్లటవెండిచేరి మెత్తనకయి వేరు వెల్లికి యుద్రవెడుకర్నకునట్లు.

వెల్లికిల adv. Supinely, with the face upward. ఉత్తానముగా. వెల్లికిలవేయుట to turn on its back.

వెల్లికినె n. s. White flax. తెల్లఅవిక See అగిసె.

వెల్లిచరువు n. s. Whitewashing. గోడపై తెల్లనున్నమువెయ్యడము. D. సున్నముకొట్టడము.

వెళ్లజేసుట, వెళ్లగొట్టుట, వెల్లించుట v. a. To drive out, chase away. పోజేసుట. D. P. 449. తిరిగి పోయినవారి తెలియంగాజెప్పి భూమి వెల్లెంకుముపొందెనభంగి.

వెల్లిడి n. s. Emptiness. శూన్యత. క్రమేణాచరణ్యము వెల్లిడితయినందునయేనుగలునశించినవి as the forests were cleared away the elephants disappeared. యిక్కడశూలము వెల్లిడిగావున్నది this place is roomy.

వెల్లిదనము n. s. Paleness. నెలవెలపాటు, పాండురత్వము. Parijat. 2. 43. ఇంద్రరాజ్యలక్ష్మీముఖమండలంబునవసించిన వెల్లిదనంబుకైవడిక.

వెళ్లదీసుట v. a. To take out or extract. బయటతీయుట. నిశ్చయవెళ్లతీసేకర్రలు sticks ignited by attrition.

వెల్లి నెలకల or వెల్లి వెలకిల adv. Supinely, with the face upward. ఉత్తానముగా.

వెల్లి సున్నము n. s. Whitewash. గోడకు కొట్టడమునకైకలుపుకొన్న సున్నము.

వెల్లావుకతై n. s. ఆనగా వేళ్ళ. ABA. 2. 198. లంబలంబయలంబె వెల్లావుకతైడవుదివెలయల్పగముదియనవేళ్ళ S. 1. 271. నిజనిపుట్యజనవర్ణనీయసాధ్య. నిజము దెన్ననభిమాననియతగనుడు, నిగరుపోతుటిగకు నిలవరానిదయ్యు వెల్లావుకతైవవుటయరిది.

వెల్లి n. s. A flood, stream. శ్రీవాహము. D. M. VIII. 2. 302. BD. 5. 1001.

వెల్లికొల్పుట or వెల్లిగొల్పుట v. a. To inundate. Vicramark. 4. 131. నడమవుంభానువుంభానా

నాశ్రుశ్రువితతియందందనతరిపై వెల్లిగొలిపి, అనగాకుమ్మరించి. Siva. 2. 33. విలోకనశ్రుభావీదికలాదదీయశుభవకలశాంబునివెల్లిగొల్పురు. టీ|| వరదవెట్టేటట్టుచేయుచున్న. Ellana. 5. 135. ఒల్లనన్ననతరియల్లంబురాజ్యశంకుడలవెల్లిగొలిపిముడమొనర్చి.

వెల్లిగొనుట v. n. To flow, to run as water, to be spread. క్రవహించుట, క్రుసిద్ధమవుట. BD. 5. 409. కనుగవహర్షాశ్రుకములువెల్లిగొననధిమోపెత్తికొనురుభక్తుండు. B 7. 276. వెల్లిగొనినాటనుండియునుల్లసితంజైనదైవయోగంబున.

వెల్లివిరియుట v. n. To break forth, spread, to flood, to over flow, teem. To become notorious. వ్యాపించుట, క్రురుమవుట, క్రుసిద్ధమవుట, వెల్లువలుగట్టుట, వరదపెట్టుట. P. 1. 531. ఇట్టిహయావులున్నహోటశత్యంబుమూలబడికల్ల వెల్లివిరియ. టీ|| శ్రుకాశించుట. BD. 3. 377. నెలకొనియచ్చవెన్నెలవెల్లివిరియ. H. 3. 52. నేలయొనినచందంబునవెల్లివిరిశనచాడ్చున. DRK. 84. గుహలోననుకయేడు ఘోరయద్ధంబుకడుకొనిసేయరక్తము వెల్లివిరియ. Ellana. 2. 191. కోరికలువెల్లివిరియగనారడమునికుంచెవిశిరెనాట్యముశలిపె. BD. 1. 912. వింతవేడుకవెల్లివిరియనగ్గురువు. ib. 2. 1041. పాలమజ్జనమార్పగాలువగట్టిధిధిధులవెల్లివిరియనేనుగులపాదఘట్టనములకుంచంబురేగ. A. 5. 57. కన్నెకూర్చిలజ్జావశంవదయైవెల్లివిరియంగానీక. టీ|| శ్రుకటముకాకుండాను. BD. 5. 32. బశవనియశకువిభ్రాజరభక్తిరశవాధివెల్లివిరిసినిట్లువుడవ.

వెల్లివేసుడు n. s. Dawn, break of day. అరుణోదయకాలము. BD. 3. 410. వెల్లివేసుకుళ్ళివీత్తిల్లాశమమర.

వెళ్లుట v. n. To go, proceed, depart, flee. To pass, or elapse. To be emitted. పోవుట, కలయినమవుట. D. బయలుదేరుట. కడుపువెళ్లుతున్నది the bowels are loose. నాలుగుదినములు వెళ్లినతర్వాత after four days passed.

వెల్లిల్లి n. s. Garlick. Literally (వెల్లి) white (ఉల్లి) onion. లభనము.

వెల్లువ n. s. A flood, a stream, an inundation. A number of men, a troop. DRY. 1494. డెబ్బదిరెండువెల్లువలైనవనచరశతుల భూవయలజుంబి. H. 2. 73. వెలువడివచ్చిరావలపు వెల్లువదొట్టగ. Kod. §. 43. శీతకాలముననాన్వీనమయ్యువెల్లువర.

వెల్లెలకల for వెల్లెలకల adv. Recumbent, supine, lying on the back.

వెల్వకులుచ్చుకొనుట v. a. To buy. కొనుచ్చునుట. P. 3. 43. ఒక గాడిద వెల్వకులుచ్చుకొని.

వెల్వడుట v. n. To set out, start, depart. వెలుదేరుట. N. 9. 303. తల్పుమూసి వెల్వడియెముకుందుడు నైడకు. Sar. D. 545. వనము వెల్వడిరాజువచ్చినట దళ. Radha. 3. 122. అట్టడఁలు వెల్వడె.

వెల్వరించుట v. a. To force out, make him come out. వెట్టివచ్చేట్టుచేసుట. Siva. 4. 75. మృగ యలందరజని వెల్వరించినిశిత కాండములజెందిరి. వెల్వరి See వెలవెల.

వెవసాయము for వ్యవసాయము.

వెవహరము n. s. Business. వ్యవహరము.

వెవ్వేరుగా adv. Separately, each one by itself. ప్రత్యేకముగా.

వెళ్ళ n. s. Haste, speed. శీఘ్రము, త్వర. వెళ్ళ with haste. Vish. 2. 165.

వెళ్ళ adv. Hastily, with haste, speedily. లక్ష్యన. OG. This is often a mere padap.

వెళినము See వ్యవసము.

వెళిల, వెళిరి n. s. A deep saucer, or shallow earthen bowl. అటిక.

వే adv. Quickly, speedily. శీఘ్రముగా. G. 2. 80. దేవాన్ని తంజైన హర్ష్యంబు వేసాచ్చి. BRAYo. 127. రథము వేకొనిపోయి. T. 5. 122. జగత్తా బంధిరికించి వేతైలాశంబున కేసి.

వే adj. A thousand. శతాశ్రము, అనేకము, వేమరు అని. D. Radha. 3. 126. నేత్రకాండ్లు వేవిధముల వెంటరాగ. M. XV. 2. 143. విధనశతించిన వేవిధముల. Paidim. 3. 135. వేవిధములలోని వెర్రివాదా.

వేంగడేశము n. s. A country in the Rajahmundry district; where Vishnu Vardhana was king. రాజమహేంద్రవరంజిల్లాలోవుండే పుకడేశము.

వేంగడెట్టు n. s. A tree. Pterocarpus bilobus. గోమూత్రీ, రక్కవీడ, యెర్రవేంగడెట్టు. SC.

వేంగ్యము n. s. Queerness, oddity, nastiness. See వ్యంగ్యము.

వేంచేసుట for విజయముచేసుట v. n. To proceed; to deign to come; or condescend to go. To live or dwell. తుండుటయున్ను. మాయింటికి వేంచేస్తారా will you do me the honor to come to my house?

స్వామివీధిలో వేంచేస్తూవుండగా when the god was going down the street in procession. ఆపూరికి వేంచేసిన స్వామి the god who honoured the town with his presence. మాఅయ్య గారుకంచిలో వేంచేయున్నారు my father lives at Conjeveram. Jagann. 3. 63. Sar. D. 18.

వేండ్రుడుట v. n. To be hot or angry. మండితుడుట. H. 3. 195. తల్లికికల నైనదయ లేదునామాద తండ్రియెత్తుదుచూచి వేండ్రుడును.

వేండ్రము n. s. Heat, either of the sun, or of a pungent taste. ఉద్రము.

వేకటి n. s. Pregnancy. కడతల్లి. Vema. 1064. వేకటివల నెల్ల నెనకటివిగు వెల్ల.

వేకటిమనిషి n. s. A pregnant woman. గర్భిణీస్త్రీ.

వేకరి See ఏకరి.

వేకరివాండ్లు See ఏకరివాండ్లు.

వేకి n. s. Fever. జ్వరము. D. మలవేకి hill fever. లోవేకి internal fever. Vema. 170. యెర్రనాడు దానియే పాటిజూచిన వెర్రిబట్టిమిగుల వేకిమట్టుకల్లు విచ్చినగినకట్టు పెన్నూతంబు.

వేకువ n. s. Dawn, morning. ప్రభాతకాలము. D. II. 2. 190.

వేకువజాము n. s. The morning watch. తెల్లవారి జాము.

వేకోనే or వేకువనే adv. Early in the morning.

వేగ * adv. Hastily, quickly. శీఘ్రముగా, త్వరగా.

వేగ, వేగముగా or వేగమే adv. Speedily. శీఘ్రముగా, త్వరగా. Pal. 247. అనుగురాజుశల్ల అతివేగదాటి. M. I. 1. 164. కుండలంబులు వేగగొనిరమ్మ నాలవనాటికి. Vema. 1. 101. వేగవిటునిమాడవారి గనేని.

వేగము* n. s. Swiftmess, celerity, velocity, speed, haste. A stream, flow, current. జవము, ప్రవాహము.

వేగంటిదేవర or వేగమ్మలసామి n. s. A name of Indra. ఇంద్రుడు. D. R. 6. 112. దీనికినుగొన్న వేగంటిదేవరకును వెచ్చనిట్టార్యుత్తుట నెడలకు నై.

వేగ పాటు or వేగర పాటు n. s. Hurry, hastiness. త్వర, కీఘ్రము. A. 5. 86. వేగ పాటేలయరకునివి భుజగుటకు. టీ॥ వేగ పాటేల, వేగరకుడనేల.

వేగరి plu. వేగరులు or వేగర్లు n. s. Messengers, newsmen, spies, scouts. హర్దారాలు, వేగులవాండ్లు. Balu Pal. p. 216. ఘనముగా వేగలకతన నేవింటి.

వేగవతి * n. s. The name of a river that runs by Conjevaram.

వేగించుట v. n. To keep awake. జాగరము చేసుట, వేలుకొనివుండుట. D.

వేగించుట v. a. To endure, suffer, bear. ఉడుట. Sar D. 202. విరహతాపమున వేగించి తేక. ib. 609. వినిశ్చిత్రమోహతవేగించి తేక.

వేగింపు n. s. Waking from sleep. The ceremony performed on the consummation of a marriage. శోభనము, జాగరము. D.

వేగిచెట్టు or వేగినిచెట్టు n. s. A tree. Pterocarpus bilobus. శర్వకవృక్షము. D. గోమూత్రీ, రక్తదీప్తి. Various kinds are called జిట్టివేగి and ములువేగి. P. 4. 545. వేగివేముమొదలుగాగల ప్రాకుల.

వేగినాడు n. s. The name of a particular class of bramins. బ్రాహ్మణులలో వైకతేగ.

వేగిరము n. s. Haste, speed. త్వర, కీఘ్రము. S. 2. 4. వినిపొమ్మకొమ్మయింత వేగిరమేలా.

వేగించుట v. n. To hurry or hasten. త్వరపడుట. KP. 3. 204. వేగించకనివభావించుకొనుము. Vema. 103. తామసింబిసేయడగదెట్టికార్యమువేగిరింపునదియువిషమమగును, ఉబ్బికాయదెచ్చిఉడచేయకలమానె.

వేసు n. s. Leaves-dropping, lurking, spying, listening, as a spy. సమాచారము. D. పొంపు, రహస్యముగామర్చుమునుకనుక్కువడము. BD. 3. 1416. వేసుండియాతనివిధమెల్లనరసి. వేసుండి, పొంచుండి.

వేసు n. s. Heaviness. బరువు. D.

వేసుచూచుట v. a. To spy out, to explore. రహస్యముగామర్చుమునుకనుక్కునుట.

వేసుచూచేవాడు n. s. A spy, a scout. రహస్యముగా పోయి తేకవచ్చిమర్చుమునుకనుక్కునేవాడు.

వేసుబాము n. s. The morning-watch. రాత్రినాలుగవజాము. A. 5. 109. వేసుబామిచ్చిలెలర్చుగాడ్చుటకు.

వేసుజుక్ల n. s. The morning star. శుక్రడు. D.

వేసుట v. n. To dawn. To watch without sleeping. To endure, suffer, grieve. To fry, or be fried. తెల్లవాడుట, గంజలువేసుట, నిద్రమేలుకొనివుండుట, తపించుట, పరితపించుట, వడుట. Siva. 5. 49. ఈగినిత్రులెలెలవేసిన. A. preface 43.

జమ్మిలోయబడివేసినహించె. ib. pre. 20. వేసుటయుకాల్యకరణింపితతిదీర్చి. టీ॥ తెల్లవారగానే. ib.

3. 40. కంటికినిద్రగానకొడుగంబడివేగడమిందు సెక్కుచూకంటయుగాదు. P. 2. 223. అనితనువుతేగవేసినదనుకా. టీ॥ తనువువేగ, దేహముపరితాపమునుచెడగా. ib. 5. 44. వేసనమదిలో. టీ॥ జాగరకమైనబుద్ధియందు. Radha. 3. 23. వేసుమంటిపై. టీ॥ విరహముచేతత్రవకుడుమంటిపై. వీనితోవేగడముకట్టము I cannot 'get' on with him.

R. 5. 228. వేడనవేగవేగ, దుర్బరవిచారతొలలయాగియా. DRAranya. 258. యాచకులరాక్షసునియామహారవమనకెంతవేగడయో. Padma. 3. 34. తెలలెలవేగుడుములుగులు, కలకలబలుకంజగముకన్నులుదానైతెలలెలవేగురుడుములచెలియల్లనయుడయశిఖరిశిఖరంబెక్కె. A. 5. 58. నితలవేగనే. టీ॥ నితలనేపొద్దుపొడిచెనాఅందరికీకలదనుట.

వేసుప్రాద్దు n. s. Matin hour, the time of dawn. ప్రాతఃకాలము.

వేసులవాడు plu. వేసులవాండ్లు n. s. Spies, scouts. హర్దారాలు. D. BRY. 2. 801. Pal. 92.

వేనైన adj. Heavy, cumbersome. బరువైన. D. Navanadhi. p. 150. విడుతుప్రాణములనీవ్రేనైనగుండుమెడకట్టుకొనిలోతుమిరిసనదికి.

వేదిని, అనగాగర్వించి, పొంచిన్ని. OG.

వేరుగులపాగ n. s. అనగావేడుడు. OG.

వేరుట v. a. To fry, or grill. To wish for, hope, expect, watch for. To torment, to grieve. వేయించుట, అవేషించుట, కనిపెట్టుట, యెదురుచూచుట, వేషించుట. M. 1. 2. 47. సరసురయక్షకింపురుడనాగసభశ్వరముఖులెల్లనీకరుణయవేదిమండ్రుగ్రజగంబులునికులిశాధిరక్షురగుణయచేసినుస్థిరరబాండు. A. 5. 157. పొందితరివేదిమగులసెట్టింగుగాక. టీ॥ తరివేది, అవశరమునుకనిపెట్టి, అనగాశిషయముచూచి. ib. 6. 8. శ్రీపాదవినితూగమువేది. టీ॥ అవేషించి. ib. 5. 46. వేరుదుర్బరకర్తంబలమంగవచ్చు. టీ॥ వేరు, పరితపించునీయుచున్న. P. 4. 220. వేదపిదయ్యెదియొదిక్కునగా.

M. XIII. 2. 192. రువికళుడు వేదియగును. ib. XII. 6. 576. భజశశ్వరురాకకు వేదినాడ. ib. IV. 3. 173. అనగనాయకుజూచి వేదిశివీరావేశ దుర్ఘాంతమైకవిశేష. Parij. 4. 86. గతిమ్రుచ్చిలగ వేరు గాలికి సేక వాము నిధివైకడి గాలి కడియ మువర.

వేట n. s. Hunting, the chase. A sheep, or goat, for slaughter. మృగయ, అనగా అడవిలో మృగచ యోలనుచుండము. D. గొర్రె, తేక మేకయున్న. Rucmangada. 3. 79. వేటలాగనుదూపితంబులు. H. 2. 100. పూజించెనాగంకంక వలయు వేట లుబోసముల్ శిడులు గావించెన్.

వేట n. s. అనగా విలులుజతవదేస్తానము. D. వేటకాడు n. s. A huntsman. మృగయుడు. వేటకుక్క n. s. A hound, a hunting dog. మృగా దులనుచు పట్టేకుక్క. D. వేటపోతు n. s. A ram. పొట్టేలు. వేటాడుట v. n. To hunt, to follow the chase. అడవిలో చుట్టూలను మృగములనుచువుట.

వేటికి 'To which things:' the dative plural of అవి those things. Also it is the anuk. of the phrase సాటికి, as సాటికి వేటికి. Samagamam. 3. 184. సాటికి వేటికి చలమునిచ్చులముగా.

వేటు or వ్రేటు n. s. A blow, a stroke. A shot, one time of firing. దెబ్బ, తాకు, తుపాకి మొదలై ననాటిని పుకలేతకాల్పడము. Paruj. 1. 53. అనవి నివేటుబడ్డ యుర గాంగనయుల బల నెయ్యి పాయ్య భగ్గునదరికొన్న భీషణపూతాశనకీలయనంగ. KH. 5. 106. వేటదియింతి పూలపంద గా. Vema. 259. నితిగానిమాటాతివేటు. Vicr. Ch. 6. 93. వేటారు తుండంబులై చెడరంగ వడి వ్రేయువీరరధిక శ్రేణిబ తాఘంబులు. G. 7. 35. మాటమీదనదియ వేటు గాజేసితి. B. X. 277. గర్భండుమున్నుకంసునిచే తవ్రేటుకుడిదివికెగిరిపోయిన. వ్రేటుకుడి, అనగా దెబ్బతిని, నేటుపాటుకుడింబిరి they began to fire.

వేట for వేడ్ల n. s. Novelty, curiosity, spectacle, show. Glee, delight. See వేడుక. Naishad. 3. 50.

వేట్లాడుట v. n. To fight, to deal blows. కొట్లాడు ట. Charu Chandrod. 4. 92. శుభ్రుబంతులవేట్లా డి.

వేడంబు, వేడెంబు or వేడెము n. s. Riding or run-ning round in the ring. చక్రాకృతిగాతిరగడము. Swa. 4. 158. వేడెంబునుంగొని, వేడెంబునందుర గంబువరకు తెరపిగని. టీ|| చుట్టుకురుగుతోటిగుర్రా

న్నినదలంబి. T. 5. 32. తోడువుకత్తులు విశిషివిశి యువేడంబులందిరుగుచు కేడెంబులాడుగాని. టీ|| వేడంబులందిరుగుచు, అనగా మందలాకారముగా శుంచరిస్తున్న. ib. 5. 57. సుడివడకయే వేడం బులనుడిగాలిగిరి హయంబునురకరిచుట్టుక, వడి దిరుగగనడిదముగాని చెడిదముగానరికివాడు శృంగ శృంగారై. టీ|| వేడెంబులననగా, చక్రగతులచే తను. ib. 5. 53. అవ్వారువముగాలిచక్రముదారిక వేడెములుదిరుగ. టీ|| వేడెములుదిరుగ, అనగా చక్రాకృతిగాతిరుగగాను. Vasu. 6. 138. కుద్దాల యాదర ప్రాధసారశిషిధిసంచల వేడంబు లరసికా నుచు.

వేడబంబు, వేడబము n. s. Curiosity, or wonder, amusement. వింత, వేడుక, చూడ్యము. B. X. 3. 27. విలయకాలమందు విశ్వంబున పెద్దకడుపులోన దాచుకడిది మేటి. నటుడవీపునెడు నాగర్భజడవపు టకురమపురుష వేడబంబు గాదె. వింతకాదా. Ka-si Khan. 7. 55. అశ్రుంబుధరియించునట, తపస్వి యనటయట్టి వేడబములెయ్యెడలగలవె. B. X. 6. 33. ఆ పెద్ద వేడబంబుల పాడునిగిచన్నుగడిపి. ib. X. 3. 25. విశ్వములీలద్రిక్షుచునవిద్యకుచుట్టమనైననీకు నీశాశ్వతమైనకాలమిది, శరవము వేడబమందురట్టివి శ్వేతవర్. P. 1. 724. చతురవేడబములుచాలించిత లసాలదరలకచప్పిల్లు ద్రావువారు. టీ|| కడుచు లయందు వింతలువిడిచిపెట్టి. Scanda Bramhott Hara Bhact. 2. 190. వెరవకయున్నదారననువే డబమొక్కటిదాల్చి. వేడబమనగా వేడమనిచెప్పవ లసియన్నది.

వేడి n. s. Heat, warmth. ఉష్ణత్వము. D. వేడి adj. Hot, warm. ఉష్ణమైన. వేడినీళ్లు or వేడ్చీళ్లు hot water.

వేడికొల n. s. The pole or shaft of the plough. నాగలిదుండుకురాలింబికాడికట్టేది. D. వేడిమి n. s. Heat, warmth. ఉష్ణత్వము. వెన్నెలవే డిమి the warm beams of the moon: of which lovers complain.

వేడివేల్పు n. s. The sun, as being the god of heat. సూర్యుడు. D. వేడుక or వేడ్ల n. s. Spectacle, shew, pomp, cu-riosity. Glee, delight. కొఠూహలము. D. శంబ రము. వేడుకకుడుట to be happy or pleased.

వేడుక or వేడ్ల adj. Novel, curious, shewy. De-lightful, pompous, pleasant, amusing. Happy, pleased. నిండా వేడుక గావుండినారు they were

much pleased, very merry. కామాహలమైన, సుఖమైన.

వేడుకకత్తె n. s. A shewy girl. A courtesan; an adultress. కొర్రమ్మ, వేశ్యయు. D. Radha. 3. 20.

వేడుకకత్తెనందు రతివింతలనికా భ్రమియించుజూతు న్నా. టీ|| వేడుకకత్తె, అనగా సంతోషమును చేసేది.

వేడుకగా or వేడ్తగా adv. Pompously, splendidly. సుఖముగా, జంభముగా.

వేడుకగాడు n. s. A shewy man, a fop, a man of pleasure. విటుడు.

వేడుకొనుట v. a. To pray, beg, entreat, solicit. ప్రార్థనచేసుట. D.

వేడుకోళ్లు n. s. plu. Entreaties, prayers. వితిమలుకోవడములు. Ila. 3. 16. తెలియదోనాచేరచే శృంగునుజరాతివిధమెరింగినాటివేడుకోళ్లు.

వేడుట v. a. To pray, beseech, entreat, solicit. To wish, desire, ask for. వితిమలుకొనుట, కోరుట, అడుగుట. L. XX. 10. తనువేదినట్టియా తాదస్యోత్తముల. R. 6. 28. M. 1. 4. 68. DRy. p. 1507. Caluvai. 105. బలువిషంబైనట్టిపాలుచక్రైరద్రావ, బోతేవేదేరు పూబోణలార. Rama Stava. 1. 135. పోయివరంబువేడుమన.

వేదైన adj. Useless, vain. కొరగాని. కొరమాలినది నితోవిసిది. P. 1. 87. సుక్రవంబునగాంచుసెకా, సెకడభయవిభూతికాంక్షనుత్రమునలిపా, తకునకు వేదైనకులాం, తకుడుతెలువిషమువంటి తనయుడుబట్టా. టీ|| వేదైన, వెట్టియైననువంటి.

వేడ్త n. s. Novelty, curiosity, spectacle, shew. Glee, delight. ఉల్లాసము, కామాహలము. See వేడుక.

వేణి, వేణికా * n. s. A plait or braid of hair. Plaited tresses. A stream. జడ, నదియొక్క పాయము. D. S. 2. 3. కసురిపూతమరుంగుజెందవెన్నంతయు వేణికారుచులనందగొనకొనిచేసి.

వేణువు * n. s. A pipe, a flute. A bambu. వెదురు, పిల్లనగ్రోవియు. D.

వేణ్నిళ్లు n. s. Hot water. ఉష్ణదకము.

వేత n. s. Throwing, casting, a toss, a throw, a cast. వెయ్యడము. D.

వేతనము * n. s. Wages, hire. జీతము, కూలియు. D.

వేతనము or వేతని * n. s. A reed or rattan. నిరుళుము, క్రబ్బుచెట్టు. D. క్రబ్బులి. ౨.

వేతాలుడు or వేతాళుడు * n. s. Vēṭāl or Bēṭāl; a name of Satan; a particular devil, goblin or fiend. భూతము, బిశాచవిశేషము.

వేత్త * n. s. One who is versed in or acquainted with. తెలిసినవాడు. D. జ్ఞాత, నిపుణతగలవాడు.

Thus; తత్వవేత్త one who has a knowledge of the truth. R. 3. 548. వేదవేదాంతవిద్యుంహ వేత్తగరిమ.

వేత్రము * n. e. A stick, cane, bamboo, a staff. చెత్రము. D.

వేత్రధరుడు * n. s. A door-keeper. A mace-bearer. a staff-bearer, an officer, a lictor. ద్వారపాలకుడు. SC.

వేత్రపాణి * n. s. The leader of a musical band. నాట్యమునేర్పేవాడు. Pal. 284. నిలచినాట్యమునకునేర్పరియైన వేత్రపాణికితగవిసయంబుజేసి.

వేత్రవతి * n. s. The river Betwa, which rises in the province of Malwa and falls into the Janna. నదీవిశేషము.

వేదము * n. s. A Veda. A sacred writing of the Hindus: art, science, knowledge. బ్రహ్మములు మందుబుట్టినచదువు, శ్రుతి, శాస్త్రము, విద్య, జ్ఞానము. వాడుచెప్పినదివేదము all he said was taken for gospel. వేదమూర్తులైన his reverence, his holiness, a title given to doctors in divinity. ధనుర్వేదము the art of the bow; i. e. archery. The word వేదము signifies four, because there are four Vedas.

వేదండము * n. s. An elephant. ఏనుగు. D. వేదండయాన a graceful girl who has the silent tread of an elephant. A soft footed damsel, with a luxurious easy pace. వేదండగతి soft paced.

వేదన * n. s. Pain, smart, ache, agony, torment, torture, distress. Perception, sensation, feeling. కష్టము, తెలియదము. D. వృధ, దుఃఖము.

వేదగిరము * n. s. The Vedant or speculative theology of Bramins. వేదాంతము. Bmj. 5. 34.

వేదాంగములు plu. * n. s. The sciences dependant on the Vēdas. They are శబ్ద the science of pronunciation and articulation. కల్పము the detail of religious ceremonies. వ్యాకరణము grammar. ఛందస్సు prosody. జ్యోతిషము astrology. నిరుళి the explanation of the difficult or

obscure words and phrases that occur in the Vedas. వ్యాకరణాదులైనవట్టాశ్రయములు.

వేదాంతము * n. s. The theological part of the Vedas.

వేదాంతి * A follower of the Vedanta philosophy. వేదాంతశాస్త్రమునుచదివినవాడు. D. వేదాంతమతావలంబకుడు.

వేది or వేదిక * n. s. An altar. A terrace, a rising ground, platform. A stool, a bench. యాగాదులుచేయడమునకైతరిష్ఠ్యతమైనభూమి. (అరుగు, యోగిమీదిమాంశపులఅరుగు. D.) Padma. 3. 25. నందనాశ్రమంతరమందారములనీడజంతానులువేదిజెలువుమీలి.

వేది * n. s. Epithet of Brāhma. He who knows or acquainted with. యెరిగినవాడు, బ్రహ్మయున్ను. త్రిభువనవేది he who knows all nature.

వేదు for ఏదు n. s. A porcupine.

వేదురు n. s. Madness, foolishness. వెర్రి. D. A. 4. 42. మొగంబులువిడిచివేదురైతినగతి. టీ. వేదురైతినగతి, వెర్రితైతినగతి. Swa. 3. 53. యంతకనువేదురుచెల్లునటన్నయింతికి. టీ. యంతకనువెర్రిచెల్లుబడియానటన్న. Swa. 2. 62. చూపులకవిన్నదనంబుదోతుకనువేదురునంబుగాలిసోకినకావెన్నవలెంగరుగునలివేణులు. Pal. 93. వీధిబారడికట్టువేదురుకట్టుకాట్లునుచేతులుకదలరికట్టు. వేదురుకట్టు, అనగా వెర్రికట్టేటట్టుగాచేసేటిది. HK. 2. 118. వసుధవేదురుగొన్నవారికూది. Padma. 3. 17. దీనిపైవేదురుకయేలపుట్టి, గనువేదురుగొల్పెమరుండునన్నునీచేదియనన్నిచందములజెందకయారదిజావవచ్చునే. Vish. 2. 303. వినునారండ్రికిబట్టినపెనువేదురునీకుబట్టి. Vicr. Oh. 3. 111. కొడుకువేదురుయేమిటనుడుగకున్న. HD. 1. 1385. తొలుతవేదురుగొన్నదప్పమర్కటము.

వేద్యము * adj. Known, evident. తెలిసిన, ఇదితమకు వేద్యమయ్యాయి it will be clear to you.

వేద్యము * n. s. He who knows. తెలిసినవాడు, యెరిగినవాడు. వేదాంతవేద్యము one who is versed in the scriptures.

వేద n. s. A name of Brāhma. బ్రహ్మ. D.

వేద * n. s. Pain, grief. వాదయు. D. తక్కు వేదలు, పార్శ్వవేదలు obstacles, hinderances. H. 4. 74. వామపార్శ్వవేదలు, or లత్రలు the oblique bad influence of a star.

వేదించుట * v. a. To pain, torment, tease. వాదించుట, పీడించుట.

వేదితము * adj. Bored, pierced, perforated. రంధ్రముచేయబడ్డది. D.

వేస adj. Many. అనేకమైన. The word is thus used; వేసవేలు, అనగా అనేకవేలు many thousands. విశేషణమైబహుత్వమందుచెల్లును, వేసవేలుఅని. D. OG. A. 6. 53. వేసవేల్పత్వములుజేసివినకయున్న. టీ. అనేకశివాశ్రమములుకావించి. T. 4. 230. ముఖ్యరధికత్రవరుడొకరివేసవేలువారందరు సైక్లనింబాదువునత్వడు. [Chenna. 4. 121. మొక్కివేస వేల్వినతులూనర్చ. Pal. 65. వేసవేలకు నెన్నెక్కసం వైన యశ్రుసంఘంబులకు వడి. Prabhavati. 364. వేసవేలుభంగులకా.

వేసలి n. s. A braid of hair, a female's hair tied in a tuft, a queue. కొమ్మ. D. M. XIII. 1. 274. Parij. 2. 11. వేసలివారనిక్తియరమే సుయ్యారమై వ్రాలగా. P. 1. 588. వెడవెడవీడివెన్నెరయు వేసలిమశ్రకసీమతక్రతుంగదవ.

వేస్తిళ్లు or వేస్తిళ్లు n. s. Hot water. ఉష్ణోదకము. Contracted from వేడినీళ్లు.

వేశ adj. Appertaining to the వేశచెట్టు or నింబవృక్షము Margosa tree. వేశాకు the leaves of this tree. వాడువేశాకు చెయ్యిగావున్నాడు he has caught the venereal disease. వేశనూనె Margosa oil; extracted from the seeds of this tree. కరివేశచెట్టు a tree called Bergera Koenigii; it's aromatic leaves are used in cookery. నేలవేము Colombo-root, Justicia. కొండవేము a tree, a beautiful variety of the Melia Azadirachta. తురకవేశచెట్టు Olax scandens. Melia Sempervirens. Rox. వేశపూకుండగ or సంతపూరాదికుండగ the feast held at the season when the Vapa tree is in flower. This is the Telugu new-year's day.

వేపి n. s. for ఏపి. A dog. కుక్క. Jagann. 1. 15.

వేటవేపులుతదివేలుమచ్చికమార S. 3. 153. వేపులుదినియెన్నిహూరవండిచింపినచెల్లక. S. 1. 130. కాచ్చివేపులుమానిసి కోతులాదియైనవన్నియు. S. 2. 49. బడలచెక్కినలింగంబాపకలాడిగైకానివేపికదంబిలిభక్తివివశయపాలక.

వేలిత * adj. Quivering, shaking, trembling. కంపితమైన. Vish. 6. 34.

వేళు n. s. Frying. వేయించడము.

వేళుట v. a. To fry, roast, bake. వేయించుట. B1).

4. 1942. విడలింతుకొనిచెచ్చి వేపిడంపించి.

వేళుడు adj. Baked. వేయించిన. వేళుడువియ్యము roasted rice; fried or baked in a pan without grease.

వేళుడు n. s. A frying pan. శనగలు మొదలైనవి వేయించేమండ. D.

వేమ * n. s. A loom. సారెవాడు సేసేవలక. D.

వేమడు or వేమడు n. s. A name used for God.

వేమడు. Vema. 2150. ఆమడ కామడకడలులు, గ్రామములు జెరులనదులు, కర్మములించే, తా మెండలోనదిరిగిన, వేమడుతోడగురు వచ్చునెంటనె.

వేమరు adv. A thousand times, again and again, often, constantly. వలుమరు, మాటిమాటికి. D.

వేమాటికి adv. Again and again.

వేమారు adv. A thousand times, over and over, again and again వలుమరు, మాటిమాటికి. D).

వేమాలవుసిగ్గు or వైమాలవుసిగ్గు n. s. అనగా అడ నవుసిగ్గు. OG.

వేము n. s. The margosa tree. నింబవృక్షము. D. See వేప.

వేయించులకైదలు n. s. అనగా విష్ణుచక్రము. D.

వేయి adj. A thousand. శుభాశ్రము. D.

వేయించుట v. a. To fry, heat, warm, roast, bake. To pain, grieve, torment. వేసేటట్టుచేసుట, వాధించుట.

వేముచేతులలేడు n. s. అనగా సూర్యుడు. D.

వేయట v. a. To throw, cast, or fling: to discharge a missile weapon, or fire arms. To place, put, to put on, as a dress. దాన్నిచెంతువాడలె కదెప్పవేసినాడు he gave her a slap on the cheek. ఆగుడ్డనుబల్లవాడవేసినాడు he put the cloth on the table. వాడు నాకుకాదు వేయనంటున్నాడు he says he will not support me. కంచములోకూడు సేసినది she put or helped the rice in the plate. నాకూటిలోరాయివేసినాడు he took away my bread. నాసొత్తును వానిసొత్తో వేసుకొన్నాడు he devoured my property. ఆచూరను సొత్తో వేసుకొన్నాడు he put the pill in his mouth. టోపి వేసుకొన్నాడు he put on his hat. మూరవేసుట to put a lid to a box: to shut. రలువువేసినాడు he shut the door. రాత్రిఅంతా నేను రెళ్ళనో రెళ్ళ వేయలేదు I did not

close my eyes all last night. కోలాటమువేస్తు

నన్నారు they dance with sticks in their hands.

బండిమొయ్య make the carriage ready. కల్లమువే

యి or బీసీవేయి saddle the horse. గుడిసేయుట

to build a hut. దీవిట్లువేయుట to light torches.

లెక్కవేయుట to cast up an account. ఆయాలు

దూడ వేసినది the cow calved. మబ్బువేసినది it is

now cloudy. మేరవేసుట to give forage. పడవే

సుట to let fall. కూరవేసుట to give a cry. మి

దరవేసుకొనిపోయినవంట corn eaten up by the

locust. Vish. 2. 14. చయ్యనలెట్టపొట్టిపొచ్చునెన

కకుబడద్రోవినీవువేసేకామెలచా. వీవువేసేకా, వీ

వువాడఅడవినాడు. As an expletive added to

some past participles, it denotes completeness

of action and may be expressed by "up, off,

on, down, through, away." కోసివేయుట to cut

off. మూసివేయుట to shut up, or shut to. తోసి

వేయుట to push away. తీసివేయుట to draw out.

ఓకివేయుట to pluck up or out. కొట్టివేయుట to

strike down or cut off. పడవేయుట to cast

down. వ్రాసివేయుట to write off. యిచ్చివేయు

ట to give away. రిసివేయుట to eat up. పడమ

టిగాలివేసేటప్పడు when the land-wind blows.

నాకుభయమువేస్తున్నది I am afraid. కంఠవేస్తు

న్నది there is a stink.

వేయునేల for వెయ్యేల In a word, in short.

వేరరి n. s. A fool. వెరివాడు, వెరిదియు. D).

వేరమి or వేరము n. s. Enmity. Celerity. వేర

ము, వేరమున్న OG. ABA. 3. 70. వేరవేరముల

గువేరమనగ. శుభాశ్రత్రుత్వము. D.

వేరు plu. వేళ్లు n. s. A root. మూలము.

వేరు adj. Separate, different, other, another. వే

రే. వేరువేరుగా separately. B. 3. 18. మహదా

దలదాత్రకంటె వేరులవియటించు రలచువాడు.

వేరొకడు another man.

వేరు n. s. Separation, division. విభాగము, విభజన.

వాండ్లు వేరువడ్డారు or వేరుబోయినారు they

separated.

వేరుకనక n. s. That kind of jack tree, the fruit

of which springs from the root. See A. 1. 21.

అశ్రుకనకవృక్షము. D.

వేరుపారుట v. n. To take root, attain stability.

పాడుకొనుట.

వేరుపుట v. a. To divide, separate. శ్రుత్యేక
కురచుట, ఎడబాపుట.

వేరుబంధము n. s. Partiality. వంగన. అదివిద్వలనం
తానమముగా చూస్తున్నదేగాని దానికి వేరుబంధ
ము లేదు she looks upon all the children with
an equal eye, devoid of partiality.

వేరువిత్తు n. s. Bane, ruin, destroyer. నాశకము.

M. VIII. 4. 247. విసవేమికెల్ల వేరువిత్తునన్నున్

H. 3. 268. పుంజులవేరువిత్తు Parij. 2. 46. అమ

రులబోసపుట్టికె నహశ్రమయూఘనిజోడుకోడె

శంతుమనమువేరువిత్తుకుముదంబులచక్కిలిగింతపుం

శ్వరీ నమిసికిచుక్క వాలునవ నారశి లక్ష్మీతొలంగు

బావకోకములకుగుండెతల్లడము కైరవమిత్రుడుహ

చెతూర్పున. Choudappa. 48. విదనవ్యధిచారి

ముండలవేరువిత్తు. Sananda Ganeswar. 3. 47. ఇ

ల్లండ్రపైరంతుల్ జేసెటివేరువిత్తు గురుదార ద్రో

హి.

వేరువేర or వేర్వేర adv. Separately, differently,

distinctly. శ్రుత్యేకముగా. B. X. 116. అదియు

నెట్లనమహాదాదులబోలెడిదే వేరువేరయ్యెన్నివిధ

ములగు.

వేరుశనగలు n. s. The ground-nut.- Arachis hy-

pogaea. వేరునకాచేశనగలు.

వేరవేరే adv. Separately. శ్రుత్యేకముగా.

వేరే adj. Other, another, separate, distinct, dif-

ferent. ఇతరమైన, భిన్నమైన.

వేరొక adj. Another. మరియొక. Vish. 3. 65.

వేరొకడు n. s. Another man : somebody. మరియొ

కడు.

వేర్పు for వేర్పు. HD. 2. 2147. See వేరుచుట.

వేల * n. s. Limit, boundary. The sea shore. మర్యా

ద, సముద్రపుచెలియలికట్ట. Vish. 6. 399.

వేళ * n. s. A time, period or opportunity. కా

ర్యోవిరళియము. యావేళ to-day, this time.

ఆవేళ that day, that time. యింకొకవేళరండి

come another time. ఒకవేళ perhaps. గంటవేళ

one hour's time. Ilā. 1. 25. G. 6. 23. ఆవేళ

at that time. L. 2. 92. వేళలుకాదుకుండెవారు

they who watch for an opportunity. అట్లా

చెప్పేవేళకు on his saying so. కాదువేళాసమయ

ముచూడడు he does not care for time or sea-

son. వేళఅవేళ in season and out of season.

అవేళలోవచ్చినాడు he came out of the time,

he came at the wrong time. రేపుయేదివేళకున

పుయిక్కుడికిరావలసినది you must at all events

come here to-morrow. వేళతప్పినిద్రపోతున్నాడు

he sleeps at wrong hours. యిది నావేళాగు

ణము this is the bitter fruit of my evil hour.

వేలకట్టుట v. a. To hang up, sling up. వేలాడక

ట్టుట.

వేలతరబడి, వేలాంతరాలు n. s. Thousands on thou-

sands. అనేకశివాశ్రములు.

వేలబడుట v. n. To hang, be pendant. వేలిపోవుట.

వేలము n. s. A camp. శివరము, పాళెము, అనగా

దండదీనియందేహాటు. ABA. 3. 70. వేగము

పాళెమువెలయువేలమనంగ. Vasu 4. 6. అనాత

కుశిమూనాము వేరిటియిర్లవేలముల్. Pal. 380.

అనివేలమంతయునపుడు చాటింది. ib. 200. వచ్చి

నపురువడివేలముజొచ్చి.

వేలవేయుట v. a. To hang. వేలాడవేసుట.

వేళాకోళపు adj. Intricate, puzzling. చిక్కుగావుం

డే. K. P. 3. 79. వేళాకోళపుచీగలువేలికలుగ

శాసములునుదీదజడలుదా, దాలుచుటెట్లకొమిం

టక, వీలావారిదోలనింతనేర్పరియయ్యె.

వేళాకోళము n. s. Intricacy. చిక్కు. వేళాకోళము

సెందిన Twisted. చిక్కులబద్ధ. Ramastava Raj.

2. 62. ఆయిందీదలకొరకైజాలింబడిదనముగూర్చి

జచ్చినదనకా వేలాకోళముసెందుచు స్త్రీలొలుం

డైనవాడుచెడిపోపాల్.

వేలాడుట, వేల్లాడుట, వేలుట, or వేలుట v. n. To

hang, dangle. లంబితమవుట. వడ్డంబనగా వారి

చూరుబట్టుకొనియేలవేలాడుతున్నావు why should

you hang about him when he rejects you ?

వేలార్పుట v. a. To throw away, cast off, get rid

of. పోగొట్టుట. See వెలార్పుట. M. VIII. 2.241.

తద్యేదనవేలార్పంజూచిరి.

వేలిసవారు Error for వేలిసవారు.

వేలిపోవుట v. n. To hang, be pendant. వేలబడుట.

వేలిమి n. s. A burnt offering. హోమము. D. వే

లిమిబొట్టు a mark made in the forehead with

the ashes of a burnt sacrifice. R. 2. 109. సె

శిలివేలిమిబొట్టుమనీనిదమృగనాధి తిలకంబులు

పుగాదీర్చవచ్చు Siva. 2. 57. వేలిమియునుసూ

ర్యనయ, విశ్రాంతివ్యయజ్ఞకై.

వేలు plu. of వెయి n. s. Thousands. శివాశ్రములు.

R. 1. 111. కొండ్రవేల్పండు, అనగానాలుమల్లిం

చిడున్నినదివేలాదిగాడుండును.

వేలు or వ్రేలు plu. వేళ్లు infl. వే. n. s. A finger, a toe: a claw. An inch. అంగుళము. పెనువేలు or బొటనవేలు the thumb or great toe. చిటికిన వేలు the little finger or toe. అవిద్యలో వాడువీరికంటే రెండువేళ్లు మించినవాడు that man is a little above this one in learning. Caluvai. 193. నలినాయు పెనువ్రేలినభములు చెప్పించి విగురాకు చెక్కులజేర్చురమ్మ. యేమైనావేలుకు వేలుయెడమే every two fingers are separate: a proverb meaning that there is a difference even between those (son, nephews &c.) who appear to be equally in favour. సాట్లో వేలు పెట్టుకొనిపోయినాడు he was disappointed, or cheated.

వేలుచుట, వేల్పుట, or వ్రేల్పుట v. a. (వెల్పు) infl. To offer up a burnt sacrifice. హూమముచేసుట. D. P. 4. 392.

వేలుట or వ్రేలుట v. n. To hang, dangle, be suspended. లందిరవపుట. One verse says శంకరుని వంటిమహాత్ముడులింగరూపియైకులికెడు దానిగబ్బించునుగబ్బులపైబడివ్రేలుచుండఁగా. రలవేలనేనుకొని యున్నాడు or ముఖమువేలవేనుకొని యున్నాడు he is down cast, i. e. hanging his head. A. 6. 22. వ్రేలుడగుబాజ్జి a big paunch, a swag belly.

వేలుపు or వేల్పు n. s. A god. దేవుడు. ఇలవేల్పు a god of this world. i. e. a Bramin. Kod. §. 7. యిలవేలుపులభూమియైత్రదాయ. ఇలువేల్పు the patron saint, the genius or household god. వేలుపుటన్ను, అనగాచేవతాస్త్రి. T. 2. 106.

వేలుపుకొలను n. s. The heavenly fountain. ఆకాశకొక.

వేలుపులనాగులు, అనగాగంధర్వులు. D.

వేలుపులగౌర, అనగా విరావరము. D.

వేలుపులత్రోవ, అనగా ఆకాశము. D.

వేలుపులమువ్వ, అనగా చంద్రుడు. D.

వేలుపులయిక్కు, అనగా శ్వర్గము. D.

వేల్పించుట v. a. To cause to offer a burnt offering. హూమముచేయించుట. ND. 2. 553. హూమముల్ వేల్పించి.

వేల్పుకొండ n. s. అనగా మేరుపర్వతము. D.

వేల్పుజెట్టు n. s. అనగా కల్పవృక్షము. D.

వేల్పుచేరు n. s. అనగా ఆకాశకొక. D.

వేల్పుటాజ్జి n. s. అనగా బృహస్పతి. D.

వేల్పుడశోబాయి n. s. అనగా కుమారస్వామి. D.

వేల్పుదొర, or వేల్పురేడు, అనగా ఇంద్రుడు.

వేల్పుదొరలేజి n. s. అనగా ఉన్నైశ్రవము. D.

వేల్పుదొరవిల్లు, అనగా ఇంద్రధనుస్సు. D.

వేల్పుపాటకులు, అనగా గంధర్వులు. D.

వేల్పుపెద్ద n. s. బ్రహ్మదేవుడు. D.

వేల్పులగడ్డి n. s. అనగా కామధేనువు. D.

వేల్పులసాని, అనగా శ్వర్గస్థుడు.

వేల్పువెజ్జి n. s. అనగా ధన్వంతరి. D.

వేల్పిడి or వ్రేల్పిడి n. s. A snap or sound of the thumb and finger, used in calling a dog &c. చిటికె. BD. 5. 468. మృదువుజబేసివ్రేల్పిడిలోన బసిడిబడయుటకు. వ్రేల్పిడిలోన, అనగాచిటికెవే శేంత సేళులో in a moment.

వేల్లనము* n. s. Rolling on the ground (as a horse.) shaking. పొల్లడము, కడలడము, పూగడము. G. 2. 101. శోలావేల్లనసుఖలోయై.

వేల్లితము* adj. Shaken, trembling, tremulous. Crooked. కడిలింఱబడ్డ, వేలాడుచున్నటువంటి, వక్రమైన, వంగిబడి.

వేపన At dawn. తెల్లవారగా. OG. BD. 6. 284. వేపనగడి కేసేవేల్పిడుల. A. 1. 15. వేపనమేడనై. ib. 5. 104.

వేపిలిపొలము or వేపిలిచేను n. s. A field ploughed last year but this year lying fallow. నిరుడుదున్ని నిలిపినపొలము. D. Vaij. 3. 28. వెడవేనుపడనైనమడను వేపిలిచేనదాకొన్నహరిజేతుడంబసంగ.

వేపిళ్లు n. s. The longing, laziness, and other afflictions of a pregnant woman. గర్భిణీస్త్రియొక్క వాంత్యాదివికారములు. D. T. 1. 133. Sar Padya. 40.

వేపుజాము n. s. The morning watch. వేకోజాము. తెల్లవారిజాము. BD. 4. 26. మాసినవస్త్రముల్ మరిమోచుకొనుచు, వేపుజామున సేగివోక్కురేపుగావించియుదురుకు.

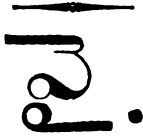
వేపుట v. n. To dawn. తెల్లవారుట. Chenna 5. 382. ఇకనేడు వేపనక మురిమరి చీకటింగని కా యముతో. ib. 5. 384. వేపనపిమ్మటనాగాంబా వరతనయుండు.

వేపురు n. s. A thousand persons. వెయ్యమంది. DRS. 218. ఎనిమిదివేపురసేళుమైచంటి. HD. 1. 265. సీపుకండవెకాపుసీవంటిమునులు, వేపురగూడినేనేలచందములు. G. 5. 66. వేపురుబాంధపుల్ గలుగవేదనబొందగనాకునేల.

- వేవెలుంగులదొర n. s. The Sun. సూర్యుడు. A. 1.
 22. వేవెలుంగులదొరబోడురేవెలుంగు.
 వేవెలు n. s. Thousands upon thousands శతశ్రుతులు, అనేకము. Chamat. Manj. 3. 93.
 వేశము * n. s. The abode of harlots. A house in general. వేశ్యావాటిక. D. గృహము.
 వేశిలి, వేశిలి n. s. Plague, pestilence. తెలులు, చలి జ్వరాలు వాటిభేది మొదలయినవి.
 వేశ్యము * n. s. A house. ఇల్లు. H. 2. 220.
 వేశ్య * n. s. అనగా బోగముది.
 వేశ్యాంగన * n. s. అనగా బోగముది.
 వేషము * n. s. Dress, garb, habit, a fashion or manner of dress, costume, a disguise or guise. తన తీరు విడిచి మరియొక విధముగా వస్త్రభూషణములు అలంకరించుకొనడము. D. మారువేషము a false garb, a disguise. M. 1. 1. 151. తక్షకుండునన్న వేషధరుడై. వేషము వేయుట to put on a disguise. కృష్ణ వేషము వేశినాడు or కట్టినాడు he dressed or disguised himself as Krishna. తలమెక్కున్నది నివేషము వేసుకొన్నాడు he feigned a head-ache.
 వేషగాడు n. s. An actor. వేషములు వేశేవాడు.
 వేషధారి * n. s. A person in disguise, a masker. మారువేషము వేసుకొన్నవాడు.
 వేషాలమారి n. s. He who feigns. మాయలమారి.
 వేషి * n. s. He who is disguised. వేషధారి. BRB. 5. 37. ఇంద్రుడు ప్రియముగ నొరవ వేషియైనవాడని.
 వేష్టకము * n. s. Gum, resin. ఐంక. D.
 వేష్టనము * n. s. A turban. పాగ. SO.
 వేష్టనము * n. s. Surrounding, encompassing. చుట్టుకొనడము. SO. చుట్టడము. Bobb. 2. 210. కాదంబవలెను కాంచీదామ వేష్టన ప్రబలమైనకరితంబములదాని. One verse says కఠినతరదామ వేష్టన శ్రేణినిందోహానించేదాదాయి నొనవళయి.
 వేష్టింతుట * v. a. To surround, encompass, encircle, to wrap round, twist round. చుట్టుకొనుట, చుట్టుట.
 వేష్టితము * adj. Surrounded, encompassed. చుట్టుకొనడ. BRS. 182.
 వేష్టువ n. s. A garment. ధోవతి.
 వేసం or వేసవి n. s. The summer, or hot weather. ఎండకాలము, గ్రీష్మయుతువు. D. వేసంగిశలవు Midsummer holidays.
 వేసగాడు n. s. A person in disguise, a mask. శ్రీ వేషధారి శ్రుతుమడు, అన్యవేషములు వేసుకొన్నవాడు.
 వేసట n. s. Fatigue, vexation. అలియక. D. అలశట, విసుకు. Purura. 3. 104. శుఖలమటలకువేసటమొందుచును శయ్యపైలేవి. T. 2. 168. జన్మిన వేసటకొన్నినాళ్లు. Sar. D. 209. జలముద్రావివేసటదీరనచట. Anirud. 2. 105. కలుకగడవప్పువేసటకడకువప్పు. ND. 1. 487. విరహాగ్నిచేగుంది వేసటమొంది. Chatu. వెనకకుబోకపూర్వమున వేసటబొందక. S. 3. 28. గడవడపువేసటలచేసుడివడక.
 వేసటము n. s. A mule. Also a kind of hawk. ABA. 3. 71. వ్యాసటిక, దేగయుచెలంగువేసటమన.
 వేసడపుదేగ n. s. అనగా శ్వేనభేదము. D.
 వేసడము n. s. A kind of hawk; also a mule. వేశరము. D. ఒకదేగ, కంకరగాడిదెయున్న. OG. says గడ, కంకరగాడిదాను. Swa. 4. 85. విరిచెవడిగజుమెకపెద్దవేసడంబు. టీ|| వేసడంబు, ఒకదేగ.
 వేశము n. s. Plu. వేసాలు for వేషము. Pal. 228. వేసాలుబల్లెదువెల్లిసొదెల్లుడు. Sampagaman. 52. వేసాలెల్లాభువిలో గ్రాసాలకగాకముక్తికలిమికినేలా.
 వేశిరి for వేసలి n. s. అనగా కొత్తులని తోచినది. Dab. 51. చెలరేగిచెమటలుచెక్కిల్లవార, చిన్నబోయినమోముచెదరినబొట్టు, వెన్నునదూగాడువేశిరితోడ, బంగారుముడివీడికడిపోయినట్లు, యంగనామణిచింతనందుచునుండె.
 వేశరించుట v. n. To be fatigued, vexed, or disgusted. విసుకుట, అలశటకడుట. Dab. 79. వేశరింతుకజనుల్ విసజెప్పినట్టి.
 వేశరుట or వేసారుట v. n. To be fatigued, vexed, disgusted. విసుకుట, అలశటకడుట, బడలుట. Swa. 3. 90. ముగముగముల్ జవరాండ్రవిత్తముల్ కుక్కున వేశరింజనదు. టీ|| వేశరింజనదు, అనగా విరక్తికడకూడదు. ib. 4. 167. అడవియుంబాడివియుంగడ కలంగానకప్పిడిసి మృతుండునుంగానిదానలంబూవివేశిరిరోశింబునా. టీ|| వేశిరి, విసికి. H. 5. 38. వేసారకవిన్నజెప్పెదను. ib. 5. 122. ib. 5. 59.
 వేసాలమారి n. s. He who feigns. మాయలమారి. Sar. D. 605. వేసాలమారికివెంటనెయివె.

వేసుకొనుట See వేయుట.

వేశ్వరము n. s. అనగా వేశ్వరము. D.

వైకటికుడు, అనగారత్నములుసాగుట వైవాడు. D.

వైకల్పికము * adj. A doubtful, or indeterminate alternative. శుద్ధిగ మైన, శుభంతర మైన. Vema.

422. ఏకబ్రహ్మమునిర్వచ్యము వైకల్పిక మైనయట్టివస్తువులెల్ల యేకత్వంబునియెరిగినశోకము లేకల్లము శ్రీ సులభము.

వైకల్యము * n. s. Lameness, mutilation. Deficiency, defect. Agitation, flurry, confusion. ఏకృతభావము, అశ్రుశిన్నత. అంగవైకల్యము maimedness or lameness. చిత్తవైకల్యము confusion of mind, blindness of heart.

వైకత్స్యము * n. s. అనగా ఉత్తరీయముగా వేసుకొనే పూదండ. D.

వైకుంఠము * n. s. The paradise of Vishnu. విష్ణు శుట్టణము. D. మాతండ్రికి వైకుంఠ ప్రాప్తి అయిన తరువాత after the death of my father.

వైకుంఠము * n. s. A name of Vishnu. విష్ణువు.

వైకృతము * adj. Changed, modified. మారుదావు గల. M. XI. 2. 65.

వైకృతి * n. s. Metamorphose, change of form. రూపాంతరము. T. 5. 105. కోడివైమదనునికోడి వైకృతిసహస్యాజారతను గాంచి.

వైక్రాంతము * n. s. అనగా వక్రమువంటిది. D.

వైఖరి * n. s. Manner, way, style. రీతి, విధము.

వైఖానసుడు * n. s. A priestling, an attendant in a Vishnu temple. నందివాడు. యాగుడిలో వైఖాన శిశ్రూజరుగుతున్నది in this temple the worship is performed according to the rules of విఖాన శివ Saint Vikhanass.

వైఖానసుడు or విఖానసుడు * n. s. Error for వైఖానసుడు.

వైచుట v. a. To cast, &c. The same as వేయుట. Chamate Manj. 3. 21. బంతినెక వైచినెరియవ్వ బాడియగునె.

వైజననము * Bearing-time. The last month of uterine gestation. యానెనెల. A. 4. 176.

వైజయంతము * n. s. Indra's palace. ఇంద్రసాధము. D.

వైజయంతి * n. s. A banner, a flag. The garland of Vishnu. ధ్వజము, విష్ణుమాలిక. SC.

వైజాతివాండ్లు n. s. A certain low caste among Cōmatis. కోమట్లలో వైకవిధమైన నీచకులము. A. 4. 56. అగసాలె, సాలె, శటసాలె వానె, వైజాతి. టిల్ల వైజాతి, అనగా శులుకువాండ్లు. P. 1. 793. చెల్లువెల్లుములకింజునిచ్చిన సొమ్మునునుడ నీలేనికోమటిగులాను, చేబేరవిశ్వసింపినవారివెచ్చ శచ్చములగీల్వరచువైజాతితోండ, తెగంటిలేనిపోటుగనెడ్డనడ్డల గడ్డలపొడుచువేగినవిగాది.

వైడము for వైశము n. s. Haste, speed. adv. speedily. త్వర, శ్రీఘ్రము. L. 10. 161. ఉడిగంబులు సేయు యత్నలాక్షులను వైడంబుబంపి యవ్వని తకునుండ, బంగారుమేడ చచ్చరముతో గూడశృంగార మొనరించి.

వైడూర్యము * n. s. The stone called cat's-eye ; lapis Lazuli. విడూరజము, అనగా నవరత్నములలోది.

వైదవము * adj. Made of bambu. Produced by the bambu. వెదురుతో చేయబడ్డ, వెదురునబుట్టిన. వైదవికుడు or వైదికుడు n. s. A flute-player. పిల్లనగ్రోవియూదేవాడు. Vasu. 5. 81.

వైతడు 'Let us cast : ' this is an irregular form for వేతాము, from వేయుట. Charitr. 592. చనియందరమునయ్యశరబుసాతుండు, వైతదాయ యగారివాకిటశవము.

వైతనికుడు * n. s. A hired labourer, a hireling. రోజుకూలివాడు. D.

వైతరణి * n. s. The river of hell, the Hindu Styx. Name of the mother of the Racshasas or giants. నరకస్థితనది, రాక్షసులరల్లిని.

వైతాళిక * n. s. A melody or tune which is without a marked time. రాగవిశేషము.

వైతాళికుడు * n. s. A king's bard. మేలుకొలుపులు పాడేవాడు. D. బోధకరుడు, ధట్టువాడు. G. 11. 135. ఒక వైతాళికుడేనుదెంచినిధిలోనున్న పూస్త్రుడై.

వైదగ్యము * n. s. Dexterity, subtility, cleverness, skill. చాతుర్యము, నైపుణ్యము.

వైదర్భి * n. s. The lady born at Viderbha, a title of Damayanti wife of Nala. Also a name of Rukmini wife of Krishna. నలునిభార్య, రుక్మిణియును.

వైదికము or వైదికము * adj. Canonical ; conformable to the Vedas. తాకికముగాని. వైదికవిద్యలు the sacred studies. వైదికాన్ని, the sacred fire

i. e. fire on an altar &c. as distinguished from లోకాగ్ని common fire. M. XIII. 5. 192. వినుమింతివైదికమును లోకమును రెండువిధములుయజ్ఞ విధులు. వైదికలిపి or వైదికాక్షరము the clerical hand, a round antique mode of writing like law-text. వైదికబ్రాహ్మణుడు a Vaidica bramin. i. e. one who is set apart for religious duties or studies; this implies abstinence from secular pursuits.

వైదికము or వైదికము * n. s. Conformity to the Vedas; any sacred pursuit. యావేళమామింటలో కొంచెము వైదికము a certain religious rite is to be celebrated in my house to-day. వాడు లోకము వైదికములయందు నిండాశిమధుడు he is equally skilled in clerical and secular pursuits.

వైదికుడు * n. s. One who is engaged in sacred pursuits or studies. లోకముకానివాడు.

వైదుషి or వైదుష్యము * n. s. Learning, wisdom. పాండిత్యము, జ్ఞానము.

వైదేహి * n. s. A title of Sita wife of Rama. స్త్రీ తాదేవి.

వైద్యుడు corruption of వైద్యుడు A physician.

వైద్యము * n. s. The art of medicine, surgery. చికిత్స.

వైద్యుడు * n. s. A physician. చికిత్సకుడు.

వైద్రుమము * adj. Made of coral. శుగంధముతో చేసిన.

Ananda 5. 27. ప్రాకారంవైద్రుమంవైవ.

వైధవ్యము * n. s. Widowhood. విధవావ్యము.

వైన లేముడు * n. s. The son of Vinata, a name of Garuda: the braminy kite. గరుత్మంతుడు.

వైనము n. s. Particulars, detail. Convenience.

Manner, way. విభజన. D. వైపు, విధము, మార్గము.

దానికి ప్రకారము వైనము చేతున్నాను I will try a plan regarding it. వైనము గాబట్టికొన్నాడు he held it cleverly so as to be handy. వాడురాకుండా వుండే వైనముయేమి what can be the meaning of his not coming?

వైచరీత్యము * n. s. Diversity, contrariety, opposition, adverse. విచర్యయము, ప్రాతికూల్యము, వ్యతిరేకము.

వైచించుట for వేయించుట. Pal. 62. గుర్రాలమీద బిల్లములు వైచించి.

వైపు n. s. A direction, side, quarter. An expedient, convenience, way, manner. భాగము, D.

వైనము, ఉపాయము. ఆకాండమీదికియెక్కడను నకు వైపు విక్రలేదు I did not find a way to go up the hill. Vema. 107. వైపు దెలసిబలుకవలయు వేము. T. 2. 100. జూతులకోతులనేతులవైపుల మైతులకలశుగ. Ila. 3. 143. హిరతువునైదురా త్తులియ్యవైపు. యావైపువాండ్లు people of these parts. Sakuntala. 3. 53. కొనరువైపులనవికా నగోటదువ్వినారమివి శ్రురింతువేతరియబోసి.

వైపు కాదు n. s. A contriver. ఉపాయకారి. Sura-bhanda. 45. పాలుతుమారంగుర్రురాజుభూదమములయగ్రములనున్న మంగలయాశివమువడిసికొని తెచ్చునేరుతువైపు కాదువిక్రయాధ్యుండు వారు చీవిక్రయించు.

వైభవము or వైభోగము * n. s. Wealth, riches, grandeur. ప్రాధవము. D. విశ్వర్యము, మహిమ. Lalito. 8. 27. అవాజ్ఞ సౌతీతమరర్హ్యవైభవం. T. 2. 37.

వైభవుండు * n. s. He who is flourishing or blooming. విభవముగలవాడు. Vish. 2. 87. సవయావన వైభవుండు.

వైమనశ్యము * n. s. Aversion, dislike, estrangement. శుగ, విరుద్ధము, స్నేహభంగము.

వైమాత్రేయము * n. s. A half brother by a different mother. శివతిత్తలికాడుకు. D.

వైమానికుడు * n. s. He who rides in a celestial car. విమానమందు నించరించేవాడు. Harivams Utt. 1. 111. From విమానము.

వైమానికము n. s. Error for వైమనశ్యము.

వైమూలతుస్సిగ్గు n. s. అనగా అదనపుస్సిగ్గు. OG.

వైయాకరణుడు * n. s. A grammarian. వ్యాకరణమువచ్చినవాడు.

వైయాత్యము * n. s. Boldness. ధైర్యము. N. 1. 272. తనయాత్రేశిర రామదాశివలశతాహివ్య హృద్యస్త సౌ వనజాశంకరదాశి గానకలనావై యాత్యవీణానవాదనశుస్సౌదన.

వైయాళి n. s. Walk, pace. సడ. Full gallop. వైయాళివిడుచుట to gallop a horse. S. 2. 7. నలి నాయతాపి తనడతంచనంచవైయాళికతెకునైన సలవిగాదు.

వైరము * n. s. Enmity, hostility, antipathy. శత్రుత్వము.

వైరనిర్వారణము * n. s. Revenge, retaliation, requital of injury. వైరశుద్ధి, శ్రుతికారము.

వైరశుద్ధి * n. s. Revenge, retaliation. శ్రుతికారము.

వైరశ్యము * n. s. Ill-will. ద్వేషము.

వైరాగ్యము * n. s. An ascetic, a devotee : a monk.
విరక్తుడు, వైరాగి.

వైరాగ్యము * n. s. Freedom from passion or worldly attachments. విరక్తి. పురాణవైరాగ్యము, ప్రసూతివైరాగ్యము, శ్మశానవైరాగ్యము "Three impressions vanish soon from the mind: the "self-restraint" caused by reading pious books: the continence that impresses the mind of an accouchée: (who protests she will never again have to do with a man) and the feelings of repentance caused by a funeral."

వైరి * n. s. An enemy, foe, adversary. శత్రువు. D. రిశు. కరివైరి the elephant's foe, i. e. the lion. BD. 7. 101.

వైరి * adj. Hostile, inimical. విరోధమైన.

వైరూప్యము * n. s. Ugliness, deformity. కురూప్యము.

వైరోచనము * n. s. An epithet of విచిత్రకవచ్చి. D.

వైశంబు or వయళము n. s. A certain measure of musical time. తాళవిశేషము. BD. 3. 1870. లాలితరంగము వైశంబుదాళంబు, సాళిపెళ్లాపెళ్లి జాయనాయి.

వైశము or వైడము n. s. Haste, speed. adv. Speedily. శీఘ్రము. D. HD. 2. 298. వచ్చెదమౌరావు వైశంబెయనరు. BRY. 11. 388. Pal. 497. వచ్చినవైశమునకుమెచ్చెనాయుండు.

వైలక్షణ్యము * n. s. Contrariety, disparity, a difference. విశేషము.

వైలోమ్యము * n. s. Reversal, reading a magic spell &c. backwards. విలోమభావము, అసగౌననుంచి మొదటికిచదవడము మొదలైనది.

వైర (The irregular inf. of వైరుట.) వెయ్యగా. చేశేటప్పటికి. DBhag. 129, line 10. హరిమాదరసభారమభిలంబువైర.

వైపశికుడు * n. s. A Chandler : a small pedlar, a news-bearer, a messenger. వార్తావహుడు, చిల్లర అంకితవాడు, ఉత్పమిరపకాయాఅమ్మకొనేవాడు.

వైవర్ణ్యము * n. s. Change of colour. వివర్ణము.

వైవస్వతుడు * n. s. A title of Yama. యముడు.

వైవాహికము * adj. Nuptial, matrimonial, relating to marriage. వివాహసంబంధమైన. one verse says వారిజాయులందఱు వైవాహికములందు ప్రాణవిహంగభాగంబులు.

వైశాఖము * n. s. The name of the second lunar month. A churning staff. రెండవమాసము. కచ్చమున్ను.

వైశికుడు * n. s. శృంగారనాయకులలోవుకడు. D.

వైశేషికము * n. s. One of the six (Darshanās) philosophical systems of the Hindus. దశానందవిశేషము, ధర్మరములలో సైకటి. వైశేషికశాస్త్రము a treatise explaining the creed.

వైశ్యుడు * n. s. A merchant, a man of the third Hindu tribe. తృతీయవర్ణకుడు.

వైశ్రవణుడు * n. s. A name of కుబేర god of riches. కుబేరుడు.

వైశ్వదేవము * n. s. An abbreviated form of prayers used by Bramins. ఉంచయజ్ఞములలో సైకటి.

వైశ్వానరుడు * n. s. An epithet of అగ్ని god of fire. అగ్ని.

వైషమ్యము * n. s. Unevenness. అశమభావము. but the common meaning is enmity. శత్రుత్వము.

వైష్ణవము * adj. Relating or belonging to Vishnu. విష్ణుసంబంధమైన.

వైష్ణవము * n. s. The sect of Vishnu. విష్ణుసంబంధమైనమతము.

వైష్ణవుడు * n. s. A follower of Vishnu. విష్ణుభక్తుడు.

వైసారిము * n. s. A fish. మత్స్యము. Chenn. 4. 316.

వైసు for వయసు * n. s. Age. Pal. 409. వైసుపిన్నలు గానవడిచెడకపాడవ. Chenn. 4. 96.

వైహాయశము * adj. Ethereal, heavenly. ఆకాశసంబంధమైన. Pariz. 3. 10. అతస్మింకుసుమాసితచేపహుడై వైహాయశవీధి నారదముఖామరసంయమి కీర్తనముడై.

వైహళి n. s. వెళ్లశీధ అంటారు. G. 7. 63. భట్టియనంగాధీశ్వరుండును నిలువంబడి విస్తారంబుగాగలుగవైహళిదీర్చియెల్లజనులంగూర్చుండనియమించిలభలుపుట్టకుండా నెడ నెడందలవరులనిలిపి.

వై Many words vulgarly beginning with this letter will be found under వి the vowel O. Thus for వైకడు See వికడు &c. &c.

వైడులు See పాడులు The initial P being changed into V.

వైశ్యులు Error for వచ్చుట to come.

వైట్టు n. s. Penalty, curse, ban. అస. Rājasekhara. 1. 152. ప్రజలకెల్ల తెలియప్రతిసగావించెదనడుగకున్నవారికరయవైట్టు. See వైట్టు.

వై Words beginning with this will be found under వి. Thus for వైవి See వివి.

వ్యంగ్యము * n. s. Sarcasm, irony, covert expression of contempt &c. అవశేషము, స్తేషకథ. వ్యంగ్యోక్తి * a sarcastic speech or expression. L. 8. 84. కాంతకిట్లనియెవ్యంగ్యముగానబడె. One verse by Tennala Rama Lingam describes it thus మునుపానుయోధనునిచాఘనరయశక్యతికి క్షిప్తికడుక్రొధుడై, తనమాపూకున సేసినమనమొద్దానరునిగల్వమానలవశమే.

వ్యంగ్యము n. s. Impropropriety, indecency, indelicacy. ఎబ్బెరికము. A native remarks (on an Englishman driving his wife in a gig at his side) యదివాండ్లకువ్యంగ్యముకాదు among them this is no indecency.

వ్యంజకము * adj. Making clear or plain, distinguishing, indicative, expressive of passion or feeling. శ్రీకాళిక మైన, సూర్యక మైన, బోధక మైన.

వ్యంజనము * n. s. A mark, sign, token. A consonant (in grammar.) Sauce, or condiment. చిహ్నము, కాదిత్యరము, అస్పృశకరణము.

వ్యంజితము * adj. Made visible, manifested. బైలు పెట్టబడ్డ. N. 4. 40. జలధివ్యంజితశాదముల్ శ్రుతయగర్జనైఘ్రింపవాదముల్. టీ. వ్యంజిత, స్ఫురించబడ్డటువంటి.

వ్యక్తము * adj. Apparent, clear, manifest, evident, disclosed, revealed. స్పష్టమైన, శ్రీకాళికమైన.

వ్యక్తత or వ్యక్తత్యము * n. s. Distinctness, manifestation. స్పష్టత.

వ్యక్తి * n. s. An individual, a person, a man. Manifestation. వృథకృష్ణరూపము, జనము, ఒకడు, స్పష్టము. BD. 1. 477. భక్తహితార్థమైబ్రభవించెనీకు, వ్యక్తిగాజెప్పితివవమమింక. వ్యక్తిగా, అనగా స్పష్టముగా. ib. 5. 444. భక్తునకునుదోడు జరిచారునిచ్చి, వ్యక్తికిందర్చనాశిక్తినేతెలిచి.

వ్యక్తుడు n. s. A man of the world, a man of understanding. తెలిసినవాడు, తెలివినంతుడు.

వ్యక్తురాలు n. s. A clever woman : a person of understanding. తెలివినంతురాలు.

వ్యక్తము * adj. Bewildered, confused, perplexed. Eager, ardent, zealous. వ్యాకులమైన, ఆశక్తిగల. Swa. 1. 39. కాకుకభరవృగ్రాంతరంగుండు. టీ. వ్యక్త, తొట్టుబడుతున్న. P. 1. 659. కుందిలేందిదిరాధుర్యగర్వాదినిర్వాహకవ్యక్తమందారగున్నత్రగమోదికేశాశివిసాగరముక. ib. 3. 102. అఖిలప్రాణత్రుతివ్యక్తగర్హహంభావ.

వ్యక్త n. s. Perplexity, anxiety. వ్యాకులము, వింత.

వ్యజనము * n. s. A fan. తాళవృంతము, విశిరుకర్ర. వ్యత for వెత n. s. Pain, distress, alarm, fear. వ్యథ, పీడ, బాధ. HK. 5. 55. ఘోరదుర్వ్యతయగు యాశ్చ శానఘనవాటికి.

వ్యధికరము * n. s. A misfortune, calamity, reverse. Reciprocity, reciprocal action. ఆశుద, విలర్యయము, వ్యతిహరము, శరశ్చరక్రియ.

వ్యతిరక్తము * n. s. Excepted, withdrawn, distinct, different. భిన్నమైన.

వ్యతిరేకము n. s. Contrariety, difference విరోధము. D. భిన్నత. అన్వయవ్యతిరేకములు తెలియలేదు, అనగా అనుకూల్య ప్రాతికూల్యములు తెలియలేదు either way the chance is equal; whether it will succeed or no is uncertain.

వ్యతిరేకము * adj. Contrary. విరోధమైన. ఆశ్చర్యవ్యతిరేకముగా against orders.

వ్యతిపాతము * n. s. The seventeenth of the astrological Yogas. A portent, a prodigy, indicating calamity as a comet, earthquake &c. Contempt. Applied (fig.) to a naughty, troublesome, mischievous child. కుంచాంగయోగభేదము. SC. ఉపద్రవము, ఉత్పాతము, ధూమకేతువు, భూకంఠము, అనాదరము, వదిలీపెట్టడము. ఒరేపోరావ్యతిపాత go along wretched fool! T. 5. 120. అలుకహిమరక్తినిజకిరణశినించియామహాతాపమగొంగ నవృద్ధుష్ణశీత శంయోగమున నవ్యతిపాతశుంభ బాధమెసెక్కుడుముజ్జగములువడంక.

వ్యత్యయము * n. s. Contrariety, opposition, variation, inverted or retrograde order. వ్యత్యాసము, విలర్యయము, వ్యతిక్రమము. వ్యత్యయముగా contrarily విరుద్ధముగా.

వ్యత్యయము Error for వ్యత్యాసము.

వ్యత్యాసము * n. s. See వ్యత్యయము.

వ్యథ * n. s. Pain, smart, soreness, ache, agony, torture. బాధ, వేదన.

వ్యధిత * adj. Pained, hurt, sore, distressed. పీడింబుడ్డ, దుఃఖితమైన.

వ్యవధిష్టుడు n. s. The chief or principal person. A man of business : a clever or able man. కార్యవంతుడు, శ్రుదాజకుడు.

వ్యవధేశము * n. s. A pretence. A name, appellation. వ్యాజము, పేరున్న.

వ్యధిచరింతుల v. n. To go astray i. e. to commit adultery. రంకుబోతులు.

వ్యధిచారము * n. s. Deviation from the common rule; fornication, adultery. ద్రష్టాచారము, రంకు.

వ్యధిచారి or వ్యధిచారిణి * n. s. An adultress, harlot, jilt. రంకుబాది.

వ్యయము * n. s. Ruin. Waste. Spending, expense, expenditure. Diminution, consumption. అర్థాది వ్రయము, కరుణాకావడము. SO. క్షయము, నశించడము, హడుకావడము. KP. 4. 15. తనియమిత దాత్తరంజనదనరగలయ, వలయుననియంతమత్తప్రాయము చేడదీయవిభురూపుదాల్పివేరిగవచ్చి, పాశుకబల్లిరమించిపూర్ణరతుల. M. I. 3. 246 చను బొంకగబ్రాణవ్యయమున, శిరస్సనాశహరణమున. P. 1. 825. వసువ్యయవ్యసన.

వ్యర్థము * adj. Useless, vain, fruitless. నిరర్థకమైన.

వ్యర్థజీవి or వ్యర్థుడు * n. s. A worthless wretch, a fool. నిరర్థకుడు, అశ్రయోజకుడు. కుటుంబభరణముచేసుకోలేక వ్యర్థుడైవున్నాను I am a poor fellow unable to support my family.

వ్యర్థముచేసుట * v. a. To spoil, baffle, make vain. హడుచేసుట.

వ్యర్థీకము * n. s. వంచన, లజ్జయు. D.

వ్యవధానము or వ్యవధి * n. s. Covering. మరుగు. Intervening space, interval. అనకాశము.

వ్యవసాయము * n. s. Trade, traffick, business, dealing. Effort, industry. Cultivation, tillage. ఉద్యానము, శరీరశ్రమ, కృషి, శేద్యము. వ్యవసాయముచేసుట to cultivate. శేద్యముచేసుట.

వ్యవస్థితము * adj. Ascertained, settled. నిశ్చయించబడ్డ.

వ్యవస్థ n. s. A decree, a written declaration of the law. Rule. A written extract from a code of law; a written legal opinion. Engagement, agreement, contract. విధి, నియమము, కోరట్టుబండిమడవ్రాశియిచ్చేవిధానశాస్త్రిక, పెద్దబడిక.

DUR. 1058. వాడికితెకవ్యవస్థలేదు he goes by no rule.

వ్యవస్థలేని * adj. Illegal, unlawful. నియమములేని.

వ్యవహరించుట * v. a. To use, practise, make use of. To dispute or litigate. శ్రయోగించుట, వాడుకొనుట, వ్యాజ్యమాడుట, వివాదముచేసుట.

వ్యవహారము * n. s. A law-suit, litigation. Civil administration, management of public affairs. Profession, business. Usage, custom వ్యాజ్యము, వివాదము, తగవు, దివాణాపుతన, ఉద్యానము, వాడుక. వ్యవహారముచేసుట to administer or conduct public affairs.

వ్యవహారశుడు * n. s. A man in business. అధికారి.

వ్యవహితము * adj. Parted, separated. Covered, concealed, not immediate, not direct. వ్యవధానవిశిష్టమైన, అవ్యతమైన.

వ్యవహితుడు * n. s. One afar off. దూరమునందుండేవాడు. Naish. 2. 160. అంతరిక్షంబునందతివ్యవహితుండునిందునిందింతు గారణంబేమి నాకు, నెచ్చునంబున యందశున్నిహితుడైనకంతుబాపాత్మునిందింతు గాకయనుచు.

వ్యవాయము * n. s. శింఖము D.

వ్యసనము * n. s. Grief, sorrow, affliction, passion.

[Note; many dictionaries add these meanings Fault, pain, calamity, vice. దుఃఖము, వింత, విచారము, దోషము, విచిత్త.] In the Amara Cosa it is stated that వ్యసనంబిరుదిభ్రంశేదోషి కామజకోకుడే. M. V. 2. 42. వెలది, బాదంబు, పానంబు, వేట, శులుకుశ్రద్ధలదంబును, దండంబు, శురుశిదనము. యిదిశిశువ్యసనములు. T. 4. 209. తీరిలోస్త్రీ వ్యసనంబేయతి గర్హితమందునైకురాంగన యైనైవత శీలుడైనగురుశతీశుతివ్రతనిట్లాచరింతు బాడియెనీకుడా. టీ|| స్త్రీవ్యసనంబే, వనితనుకోరుటయే. P. 1. 825. నిరతవసువ్యయవ్యసనము. టీ|| వింత.

వ్యసనకరమైన * adj. Grievous. దుఃఖనకమైన.

వ్యసనశుడు * v. n. To sorrow, to suffer grief. వింతశుడు.

వ్యసనాత్తుడు * n. s. He who is afflicted, suffering pain or calamity. ఉపరక్తుడు, అనగావిశిత్తులవాడు, ఓడింతుడేవాడు.

వ్యసని * adj. Vicious, unfortunate, distressed. దుష్టుడైన, ద్రుష్టుడైన, దుఃఖితుడే.

వ్యస్థిము * adj. Confounded, confused, separated. వ్యాకులమైన, అక్రమమైన, అనగాచిదిరిన, విస్మయమైన.

వ్యాకరణము * n. s. A grammar. శబ్దశాస్త్రము.

వ్యాకర్ణము * adj. Scattered, tossed or thrown about or away. వెదకబెట్టబడ్డ Kala Hasti. 3. 200.

హరిశ్చంద్రులమదేభ ఖద్గశరభ వ్యాకీర్ణము ల్రాక్షు
స్థోత్తరశంచారనివాసముల్. వ్యాకీర్ణములు, అస
గావ్యాకీర్ణములు infested with these wild ani-
mals.

వ్యాకులము * n. s. Grief, sorrow, affliction. దుః
ఖము, విచారము.

వ్యాకులము* adj. Perplexed, confounded, bewil-
dered. దుఃఖము చేతకలరకుడ్డ.

వ్యాకులత* n. s. Grief, sorrow, affliction. చింత,
విచారము. T. 2. 79. అశ్చటికశ్చటికా మనంబు
నక వ్యాకులతకావహించు.

వ్యాకులితము* adj. Afflicted, sorrowful, confused.
దుఃఖితమైన, కలకబడ్డ. S. 3. 32. మదనభూతా
వేతవ్యాకులితమానసాంబుజాదై.

వ్యాకోచము* adj. Blown, opened as a flower. వి
కసితమైన.

వ్యాఖ్య or వ్యాఖ్యానము * n. s. A commentary,
gloss, note, exposition. టీక, వివరణము.

వ్యాఖ్యాత n. s. అస గాటిక చెప్పినవాడు.

వ్యాఖ్యాతము* adj. Explained, expounded. Con-
quered. ఛాపితే, జితే. SC. వివరించబడ్డ.

వ్యాఘట్టనము * n. s. Rubbing, friction. సంఘట్టన
ము, ఒరియడము.

వ్యాఘట్టిత* adj. Rubbed, rubbed together. ఒరు
సుకోబడ్డ.

వ్యాఘాతము* n. s. An obstacle, impediment,
hinderance; striking, beating. The thirteenth
of the astronomical yogas. విఘ్నము, అభ్యంత
రము, డెబ్బ, బంధం గానాగభేదము.

వ్యాఘ్రము * n. s. A royal tiger. శామూలము.
(in comp.) best, pre-eminent as శ్రుతయవ్యాఘ్ర
డు, అస గాశ్రుతయవ్యాఘ్రుడు a noble hero.

వ్యాఘ్రనఖము * n. s. The name of a plant.
(Galedupa arborea.) కరంజము, చక్రకారకము
a sort of perfume. గ్రంధ్యవిశేషము.

వ్యాఘ్రాటము* n. s. A sky-lark. భరద్వాజము, ఏ
ట్రంత.

వ్యాఘ్రాశీనము * n. s. The skin of a tiger, used
to sit upon, at devotions.

వ్యాజము * n. s. An excuse, pretence, deceit,
fraud. మిష, అస గానెటము. D. భలము, కటటము.

వ్యాజనింద * n. s. Praise in the guise of blame ;
a figure of rhetoric. నిందాస్తుతి, అలంకారభే
దము.

వ్యాజస్తుతి * n. s. Sarcastic praise, affected re-
proach or ironical commendation. స్తుతినింద.

వ్యాజోక్తి * n. s. Double entendre : words that
convey an underhand meaning ; covert expres-
sion. ఛలోక్తి.

వ్యాజ్యగాడు n. s. A disputant, a contending par-
ty in a law-suit. వ్యాజ్యగాంధ్య the parties,
plaintiff and defendant.

వ్యాజ్యశుడుట v. n. To quarrel, dispute, wrangle.
తగులవాడుట.

వ్యాజ్యమాడుట v. n. To contend, litigate, to be
at law.

వ్యాజ్యము n. s. A law-suit, dispute, contention,
litigation. వివాదము, వ్యవహారము.

వ్యాత్రము* adj. Opened, expanded. తెరుచుకోబడ్డ.
Lalito. 12. 10. వ్యాత్రాశ్శంవికటాకారంవిశంకట
విలోచనం. Nalus says భక్షయశ్చేషమాంరా
ద్రోవ్యాత్రాశ్శోదారుతాకృతిః.

వ్యాధి * n. s. Disease, sickness, disorder. రోగము.

వ్యాధుడు * n. s. A fowler, a hunter. ఎరుకలవా
డు. D.

వ్యానము * n. s. One of the five vital airs. It
pervades the whole body. శరవ్యశరవ్యానగా
లందేవాయువు.

వ్యాపకము* adj. Spreading, extending, diffusive,
comprehensive. విస్తరించేటి. రాజవద్ద అతనికినిం
దావ్యాపకముగాలన్నది he has great influence
with the king.

వ్యాపకత, వ్యాపకత్వము or వ్యాపకము * n. s. In-
fluence, sway, prevalence. ప్రభుత్వము, ప్రాబ
ల్యము, విస్తారము.

వ్యాపకుడు * n. s. A man of influence. కార్య
గాడు.

వ్యాపనము * n. s. Diffusion, pervading, spread-
ing. విస్తరిణము, విస్తరిణము.

వ్యాపరించుట v. n. To be occupied or engaged
in business, to engage or enter into business.
పూనుకొనుట, బుర్రబడియుగుట.

వ్యాపాదము* n. s. Evil design ; malice prepen-
se. ద్రోహచింత. D.

వ్యాపాదనము * n. s. Killing, slaying. చంతుడము.
D.

వ్యాపారము * n. s. An affair, matter, business,
profession, occupation, trade, commerce. పని,
వ్యవహారము, వర్తకము. Vish. 1. 21. పాశుకురు

లకుకోటవ్యాపారములేతరు. దుర్వ్యాపారము
misconduct, bad practice, crime. శుద్ధవ్యాపా
రము an excellent practice. మనోవ్యాపారము
the act of the mind.

వ్యాపారముచేసుట v. n. To trade. వర్తకముచేసుట.

వ్యాపించుట * v. n. To pervade; spread, or ex-
tend. ప్రశురించుట. ఆతనిబుద్ధితర్కములోవ్యాపిం
చలేదు his mind cannot comprehend logic.
తమరు వ్యాపించినట్లునులే ఆశుకాపును if you
will apply yourself to it, the task can be ac-
complished.

వ్యాప్తుతి * n. s. వ్యాప్తము. SC.

వ్యాప్తము * adj. Pervaded, pervading, encircled.
surrounded, penetrated. ఆకిర్ణమైన, వ్యాపించబ
డ్డ, ప్రవేశించిన.

వ్యాప్తి * n. s. Pervading, diffusion, extension,
spread. వ్యాపించడము. D. యావ్యాప్తిమీదను
న్ననుగనక as I am engaged in this business.

వ్యాప్యము * adj. Inferior. తక్కువైన, దిగుదైన.

వ్యాప్యకు * n. s. An inferior. తక్కువైనవాడు.

వ్యాపము * n. s. A fathom, two yards. చార.

వ్యామోహము * n. s. Inordinate affection, lust,
carnal desire. మిక్కిలితాశ. Vish. 4. 182. వ్యా
మోహమునులోభము, కామక్రోధమునుదవికా
రముదర్శిద్దామమును లేక యాత్మారాముండైభియు
దున్నరంజిల్లుజామి.

వ్యామోహకుడుట or వ్యామోహించుట v. a. To
lust, desire, or love inordinately. మిక్కిలితాశకు
డుట.

వ్యాయామము * n. s. Perambulation, walking up,
and down. శుంచారము. D. వ్యాయామోవ్యాధి
నాశాయ exercise may cure the disease.

వ్యాయోగము * n. s. A certain sort of the-
atrical entertainment. నాటకక్రంథభేదము. SC.

వ్యాళిము * n. s. A snake. A beast of prey. A
vicious elephant. శిర్పము, వ్యాఘ్రాదిదుష్టవృగ
ము, దుష్టగజము.

వ్యాళిగ్రాహి * n. s. A snake catcher. పాములకా
డు.

వ్యాళి * n. s. A fabulous two-headed bird. గండ
భేరుండము. Ananda T. 10. 91. శ్లేష్మదుష్టగజ
వ్యాళిపిత్తరతుంకరవిశ్రుతా.

వ్యాళి * n. s. A female snake. పెంటిశిర్పము. one
verre says రాజసేవానును మ్యాదనునిధారావలే
మానంకంగాననకరిద్వంగోవ్యాళివదనగుంబనం.

వ్యాప్తిము * adj. United, joined, put together.
కూడుకొన్న. Vasu. 3. 232. వాతాందోళితచంద
నాగరులతావ్యాప్తిత కేళీవసీజాతంబుల్ భవదీయ
నర్తకృమామల్. Paidim. 3. 11. యమునాగం
గా శిరశ్చిక్కురూఙ్మలశంఖ భ్రమదార్యకీర్తికటల
వ్యాప్తికీర్తి ప్రతాప లశన్నజ్ఞన భాగసార్వరీతను
శంఖద్రాఢంకశక్తిర్దీ.

వ్యాలోలము * adj. Tremulous, shaking, waving.
చంచలమైన, తరళమైన, కదిలే.

వ్యావలనము * n. s. Shaking. చలనము. L. 2. 181.
వరకిరీటప్రభావ్యావలనములు.

వ్యావహారికుడు n. s. A man of business, one in
business. ఉద్యోగిగారు.

వ్యావృతము * adj. Covered, screened. ఆచ్ఛాదిం
చబడ్డ.

వ్యావృతము * adj. పరించబడ్డది. SC.

వ్యాఘోగము * n. s. Grief. Experience or know-
ledge in learning. వింత, చదువులోచేసినకఠిన్ర
ను. M. IV. 2. 330. ఆశవపానవిధానవ్యాఘోగ
తరంగాతంతరంగుండగుచు.

వ్యాసఘట్టము * n. s. Any difficult passage in the
Maha Bharata; this name is given to any puz-
zle or stumbling block; an inextricable diffi-
culty. భారతములో అతికఠినముగా వుండేటట్టా,
అసాధ్యముగావుండేటిన్ని.

వ్యాసుడు * n. s. Vyasa, the sage who is said to
have written the Maha Bharata. శురాశరులకా
డుడు.

వ్యాహతము * adj. Smitten, beaten, repulsed,
confused. కొట్టబడ్డ, శురాభూతమైన, వివ్వాలమైన.

వ్యాహారము * n. s. Voice, speech, a word. వాక్కు.
D. ఉక్తి, లలితము.

వ్యాహారము * adj. Uttered, spoken, announced.
ఉక్తమైన, కథితమైన.

వ్యాహృతి * n. s. Voice, speech, a word, articu-
late sound, a mystical word or sound. శబ్దము,
మాట, మాంత్రికశబ్దము.

వ్యుత్క్రమము * n. s. Reverse or inverted order,
irregular arrangement. విశేష్యము, రలకిందులు.
వ్యుత్క్రమకథనము reading backwards as a
spell or charm.

వ్యుత్పత్తి * n. s. Science, learning, critical know-
ledge. The formation of words, derivation, ety-
mology. శబ్దసాధనజ్ఞానము, తెలివి, పాండిత్యము,

నైపుణ్యము, విగ్రహము. త్యక్త త్రియత్రు to become instructed in or acquainted with. కావ్యత్యక్త త్రి acquaintance with a poem. కాశ్రుత్యత్త త్రి skill in an art. అవయవత్యక్త త్రి acquaintance with etymology.

త్యక్తస్మము * adj. Derived, formed as a derivative word. త్రిప్తిన, కలిగిన (ఇదిశబ్దమునుగురించిన మాట.)

త్యక్తస్మము * n. s. He who is versed in, proficient or learned. నిత్యుడు, శుండితుడు, సాహిత్యముగలవాడు.

త్యక్తపాదకము * adj. Instructive. పాండిత్యజనకమైన. ఇదిమంచిత్యక్తపాదకగ్రంథము this is a very improving book.

త్యక్తము * adj. Dawnd, become daylight or dawn. తెల్లవారిన.

త్యక్తము * n. s. Dawn, break of day. ఉదయకాలము.

త్యక్తము * adj. Arranged, arrayed, placed in order or array; compact, firm. క్రమముగానిలకబడ్డ. దృఢమైన. Siva. 4. 107. కవచిత్యక్తఘాంక.

త్యక్తి * n. s. Weaving, texture. నేయడము.

త్యక్తము * n. s. A multitude, flock. Phalanx, array, military evolution, the arrangement of troops in various positions. శిరస్తద్రవ్యశిమూహము, దండాద్యకారణితరతురంగబలరచన. SC. శేనావిన్యాశము. త్యక్తము మేర్పరచుట to set in array. అర్థచంద్రత్యక్తము placing an army in a semilunar position. DM. VI. p. 108. line. 16. సుకవిప్రత్యహుడు he who is surrounded by poets. T. preface. 95.

త్యక్తము * n. s. Sky, heaven. ఆకాశము.

త్యక్తశేషుడు * n. s. A name of Siva. "He who is crowned with the heavens or whose locks are the skies." శివుడు.

త్యక్తయోగము * n. s. A divine car. A carriage in which the gods ride. ఇంద్రవిమానము. D.

వంత n. s. A rivulet. కుల్య, చిన్నకాలువ. See పంత. BD. 5. 1001. ఖండితంబైనవంతావహారిని, పెదవంతయేమనివెల్లిజూపెదవు, యదుగుముదోవయి మ్మనుచుచాడయ్య. యలుగుమోహమునమాత్రంబు దొడగి, జడించిన రెల్లరుట్లున బాసె. Parij. 1. 10. రాజులనెత్తుటంబరగురాముడువంతలుజేసి.

వక్త లించుట v. a. To split or break in pieces. బద్దలుచేసుట. Yayati. 3. 141. విసకడుపువక్త లించుచునచేరగసోలికబడ్డ. Bahulaswa. 2. 79. రంభయభరశలంబానివక్త లించె.

వక్తలు n. s. Pieces, fragments, bits. తునకలు, బద్దలు. D.

వక్తుట v. a. To tear to pieces. చించుట, చీల్చుట, తగల్చుట. HD. 1. 1112. అలంబంబులజొచ్చియరటులువచ్చి, రాతలగొట్టివారణములగట్టి. ib. 2. 1130. నభములువ్రచ్చిననాతిసాధ్యుడు. S. 1. 445. వలుదలై మెరయుపార్యులుముద్దలవంటివలెనన్నులెన్నడువచ్చికొంద.

వజ్రము * n. s. Multitude, flock, herd; a cow-pen. శిమూహము, తగువులొడ్డి, తగువులమండవట్టు. D. గోకులము. SC.

వజ్రదేశము * n. s. The district about Agra and Mathura.

వజ్రము * n. s. Going, travel. గమనము, శుర్యటనము. గయావ్రజము a pilgrimage to Gaya.

వజ్ర * n. s. Wandering, roaming. కార్యాభామితశ్రుతశుర్యటనము, శ్రయాణము, శిమూహము, గర్వము. SC.

వ్రణము * n. s. A boil, tumour, an ulcer, a sore, hole, wound. కురుపు, పుండు. రాజవ్రణము The boil called carbuncle.

వ్రతము * n. s. A religious vow, a self imposed task, religious observance, or obligation. భర్తసాధ సౌమనాసాదిత్యుక్తర్తము. వ్రతముచేసుట or వ్రతమునుఅన్వష్టించుట to observe a vow. ఏకశత్రీవ్రతము conjugal fidelity. శౌకవ్రతము abstaining from certain food on special occasions. ఏకాదశీవ్రతము the observance of a religious fast on the eleventh day of either lunar fortnight.

వ్రతకల్పము * n. s. A treatise on vows. సౌములుమొదలైనవ్రతాలవిధి.

వ్రతతి * n. s. A creeper or climbing plant. తీగ. వ్రతి or వ్రతస్థుడు * n. s. A votary. He who makes or performs vows. వ్రతములు ఆచరించేవాడు.

వ్రక్షులు n. s. plu. Splits, cracks. చీటికలు, తగుళ్లు. A. 6. 110. కలబద్దగుదియవ్రక్షులప్రాతములయిడి. టి|| వ్రక్షుల, అనగాబద్దలయినగాయములయందు.

వ్రయము * n. s. Expense, expenditure, outlay, cost. వ్యయము. BD. 5. 110. వలసినంతర్థంబువ్రయమున

భక్తు. ib. 5. 478. చెచ్చెరజూడంగవచ్చువారలకు
ప్రయమునకర్థంబువలయును శివుడు. Vema. 1094.
ఆయప్రయము lapse of years. యెందుకువా
గ్రయముచేస్తున్నావు why should you waste
your breath? నామీద పిండావాగ్రయముచే
సినాడు he has given his tongue great liberty
about me.

ప్రయమైపోవుట v. n. To be expended. వ్యయమై
పోవుట.

ప్రయ్యలు n. s. Bits, pieces, splinters. బద్దలు, నీరి
కెలు. D.

ప్రయ్యట v. n. To go to pieces. బద్దకాల. D. M.
IX. 2. 129. వావిను శ్యాశనునిమ్ము ప్రయ్యజీరి,
నీల నెత్తురుద్రావంగిన్నగుండు. DB. 4. 288. హ
శ్రీకురారుడైయట ప్రయ్యని వియసంభద్రజేంద్రం
ముకుంధినిద్ర. Sar D. 295. క్రయ్యగాజీరినవ
లుడపాలిండ్లు.

ప్రవ్వ or ప్రయ్య The root in A of ప్రయ్యట. On
bursting, on going to pieces. బద్దలుకాగా, తు
త్తుమురుకాగా. P. 3. 263. పాంథమర్ముత్ ప్ర
వ్వ. టీ. థేదిండుగా. ib. 1. 65. వరత్రవప్రయ్య
పొంగిపొంగి. టీ. నడుముకుమింగినిచర్మరజ్జువులు
బద్దలయ్యెటట్లుగాను.

ప్రస్సి (part. of ప్రయ్యట To split.) బద్దలయి. BD.
3. 976. గుడియును ప్రస్సియుగూలు చున్నదియు.
BD. 5. 382.

వ్రాకుడు n. s. A sort of night shade. కంటకారి
కా. D. Solanum Jacquinii. W.

వ్రాత n. s. Writing, hand, handwriting. లిఖి.
D. వ్రాత or తలవ్రాత fate, destiny. అనగావిధి.
Sar D. 414. కలమిచ్చుననవ్రాతఫలమింతెయనుచు.
నీతలవ్రాతవానికాలివ్రాతకు నమానమా what is
thy prosperity when compared with his?

వ్రాతము * n. s. A multitude, an assemblage, a
number, a heap, a pile. శుమూహము. T. 4. 7.
రత్నభూషణధనవ్రాతంబులిఖించి. Jaimini Bha.
5. 183. నమశ్రీవైదికవ్రాతముతో.

వ్రాతకాడు n. s. A writer or clerk. లిపికారుడు,
లేఖకుడు.

వ్రాతకని n. s. Chintz work. అద్దకపుతని.

వ్రాతకనివాడు n. s. He who paints, i. e. one who
makes chintz. అద్దకపుతనివాడు.

వ్రాత్యుడు * n. s. A bramin who is not invested
with the sacred thread. ఉపనయనాదిశంస్కార

హీనబ్రాహ్మణుడు (commonly) a blockhead.
శుంకుడు, భ్రష్టుడు. వ్రాత్యుడై శ్యాదు A vaisya who
has lost caste.

వ్రాయించుట v. a. To get, or have, (it) written.
అతనిచేత లేకబాబు వ్రాయించినాను I had a note
written by him, I got him to write a letter.
DRY. 2491.

వ్రాయుట v. a. To write, draw, paint. లిఖించుట.
D. Vish. 4. 255. ఊరికెమాశముగొరుకుటవార
కపాదముననేలవ్రాయుట. Sar. D. 287. నిలుచుం
డిపోటనలేలేలవ్రాయుచును.

వ్రాలు n. s. The letters of the alphabet. అక్షర
ములు. D. Writing, hand, handwriting. వ్రాలు
or చేవ్రాలు signature. లిఖి, మాస్తాక్షరి. Pal. 31.
వ్రాలాకు a signed paper, a letter.

వ్రాసుకొనుట v. a. To write down, to take down.
ప్రీడ * n. s. Modesty, shame. లజ్జ. Balaram. (vol.
176) 3. 287. T. 3. 145.

వ్రీలుట v. n. To go to pieces. బద్దలవుట, తునియ
లవుట.

వ్రీహి * n. s. Rice, of any kind. ధాన్యసామాన్య
ము, వడ్లు SC.

వ్రేకము or వ్రేసు n. s. Weight, heaviness. Won
der, marvel. భరము, భారము, అతిశయము, వింత.
OG. says, వ్రేకము; భారమగుటానున్ను. Yayati.
5. 35. తొడవులు వ్రేకమయ్యె; అనగా సాములుబ
రువయ్యె. A. 5. 66. దీనిచను వ్రేకంజేక్రియందాలు
సా. టీ. చను వ్రేకంబు, వ్రేనభారము. Parij. 4.
30. చనునవ్రేకముకొజఘన చక్రభరంబును మ్రో
వలేక. ib. 5. 80. చూర్చి కివ్రేకమైనరవిమానముల
చేగగనమార్గంబెల్ల గండుకొనియె. Bhas. RY.
2. 798. శేహి వ్రేసునగిరములువండుంగ. BX. 7.
15. కడుదొడ్డకొండ శిఖరమునడువున వ్రేకయ్యె
నతడు. Vema. 2. 208. చన్నువరితినండుదకొన్నా
ళ్లకు వ్రేసుజూపిగొమ్మున వ్రాలుకా. M. IV. 1. 178.
నాడు చూడ్తులకు నెంతయు వ్రేయతోచె. ib. IV.
2. 187. లోకులవిద్రములకు వ్రేకగు. ib. XIII. 1.
60. కీలుకొన్నలజ్జ వ్రేసునబోతె. ib. XII. 3. 369.
ఒకనాడజుండు నీనిదకనబ్యాటనరు దెంచుటయు
నామేలార్తుకు వ్రేనైచున్నించిన, మెకమెకజడితిట్ల
జలుకుమితకచేతుకా.

వ్రేసులు n. s. plu. Words. మాటలు. OG.

వ్రేనైన or వ్రేనైన adj. Heavy. బరువైన, అతిశయ
వైన. Sar D. 612, అదె, దెల్లె వ్రేనైనరక్తమాన

బారలు చుమరిమరిపాగలుచునుండె. Navanad D. page 150 విడుతుప్రాణములనీవేగైననుండుమెడ గట్టుకొనిలోకమీరిననదికి. KP. 4. 105. వ్రేకై నపిరుదులు.

వ్రేటు n. s. A blow. వేటు, దెబ్బ. Dab. 195. అను రేండుడిబ్బొనడుగునమీద నెఱింగువ్రేటులనెంతయుదస్సి.

వ్రేత n. s. A dairy woman, dairy-man's wife. గోటిక, గొల్లది. ABA. గొల్లతవ్రేతనాగోపికాభిదయొక్క. B. X. 7. 40. వ్రేతలచేతరక్కనీచేతలన్నియునెరింగి. Nila. 1. 4. వెరగొక్కువ్రేతలమొరగ పెన్నలమెక్కి.

వ్రేపడుట v. n. To be astonished. ఆశ్చర్యపడుట. Nila P. 1. 4. అరచేతకొండచూచురులువ్రేపడమీరినెరిగుబృతలివేల్పుమురియడంవి.

వ్రేపల్లెవాడ for రేపల్లెవాడ n. s. Vema. 2011.

వ్రేయుట for వేయుట.

వ్రేలాడుట, వ్రేల్లాడుట or వ్రేలుట v. n. To hang, dangle. వేలాడుట.

వ్రేలు plu. వ్రేళ్లు. For వేలు and వేళ్లు n. s. Fingers. D.

వ్రేలుతు for వేల్పు n. s. దేవుడు. D.

వ్రేల్చి for వేలిమి n. s. అనగాహోమము A burnt offering, an offering by fire. T. 1. 27. దర్బలును వ్రేల్చిశిమిధలును. టీ||హోమమునకు విడుగులున్ను.

వ్రేల్చిడి adv. In a crack of the fingers. i. e. in an instant. చిటికెలోననుట. D. చిటికెవేశేంతలోన.

OG. M. XIII. 1. 296. హయములనాలుగుసెక

వ్రేల్చిడినిరిబడనేశేక. ib. IV. 2. 181. దురటిల్ల

నేలవ్రేల్చిడి బొరిగొనిమనసుకలక ముక్తులతాంగి.

ib. IV. 1. 53. కారవాంఘజశ్రేణజిక్కుడుడంజే

యదెయొక్క వ్రేల్చిడినిరికుకేడ్ల శంధిల్లగక.

వ్రేల్చిడురుట v. n. To snap the fingers as in calling a dog. చిటిక వేయుట. M. IV. 2. 357. చూచుచుచేరివ్రేల్చిడురుచుక దలయా వివిధన్నిచిత్తయై యారచలాపిముక్తుకుయినగుశముంగదిరుంవి.

thus, 1. శ is called శివశకారము or శాంతిశకారము Siva, or Sānti. 2. స is called విష్ణుశకారము or కష్టశకారము Vishnu, or Kashita. 3. శ is called వ్యాశశకారము or సులభశకారము Vyāsa, or Sulabha.

శ * (In Sanscrit composition) with, together with; being substituted for శం or శహ; thus శభార్యులై they with their wives. శకుటుంబముగా he with his family. H. 3. 227. Combined with nouns, it forms adjectives and adverbs; Thus సానందుడై joyful. సానందముగా joyfully. శవిసయుడై modest, well behaved. శవిసయుముగా respectfully.

శం * particle (in composition) With, together with.

శంక * n. s. Suspicion, doubt. Fear, terror. శంకేహము, భయము. D.

శంకటము * n. s. A difficulty, trouble, affliction, danger, calamity. కఠినము, శంకాభయము, ఇక్కట్లు. Disease, illness. రోగము. ప్రాణశంకటము mortal peril. A. 4. 263. శుభశంకటము a sexual disease.

శంకటము * adj. Difficult, unsafe, narrow. కఠినమైన, ఇరుకైన.

శంకటశుడుట * v. n. To be in trouble. శ్రమపడుట. అన్నవస్త్రములకు లేకశంకటశుడుతున్నారు they are in trouble for want of food and raiment.

శంకటపెట్టుట * v. a. To give trouble. బాధపెట్టుట, హింసపెట్టుట. Vishnu Maya. 2. 101.

శంకటి n. s. A dumpling, or coarse pudding, eaten by labouring people; a thick pap; particularly made of Natchinee or Cynosura coracana. పిండియడకపెట్టినది. D.

శంకడుడుట v. n. To doubt, hesitate. అనుమానించుట.

శంకరము * n. s. Mixing, blending. Dust, sweepings. మిశ్రమము, శుక్లార్ధస్యశుభ్రసారిరము, పెంట. వర్షశంకరము a mixture of castes.

శంకరము * adj. Confusedly mixing or mingling. Mixed, adulterated, of mixed race or caste: of impure origin from intermixture of castes. మిశ్రమైన, కలగలుపుగావుండే. శంకరజాతి a mixed caste. శంకరజాతివాడు a half caste, a person of mixed parentage. శంకరకుటుంబము a mix-

శ, మ, స.

శ, స, శ S', Sh, and S. These are so similar that it is convenient to call them by three different proper names in which they occur;

ed race. శంకరవాద్యము a complication of diseases. శంకరభాష a mixed language or impure dialect.

శంకరాధరణము * n. s. The name of a certain tune. రాగవిశేషము Vallabhambha. 2. 91.

శంకరుడు * n. s. A name of Siva. శివుడు.

శంకర్షణుడు * n. s. A name of Balarama. బలరాముడు.

శంకలివృక్షము n. s. అనగా లింగరచెట్టు.

శంకల్పము * n. s. Resolve, determination, resolution, volition, will. Project, design. A religious or solemn vow; or declaration. యచ్చావద్యుద్ధి. SC. మహానిశ్చయము. దేవునిశంకల్పము Providence: the will of God.

శంకల్పజుడు or శంకల్పభవుడు * n. s. A name of "Cupid as born from the will." మన్మథుడు.

శంకల్పముచేసుకొనుట v. n. To determine, resolve, plan, project. నిశ్చయముచేసుకొనుట.

శంకల్పించుట v. n. To determine, plan, decree, as providence does. దేవుడుకృతుచేసుట. దేవుడు రేపునాకునాలుగురూపాయలుశంకల్పిస్తే యాకు నిజమగును If God puts a little money in my hands I can settle this.

శంకసుకుడు * n. s. అనగా నిలకడలేనివాడు. D.

శంకానివృత్తి * n. s. Solution of doubts. శంకహవిమోచనము. A motion of the bowels, an evacuation. పురికవిశిష్టము. శంకానివృత్తిపోయినాడు he went to stool.

శంకాశము * adj. Like, similar. సదృశమైన.

శంకాశుడు * n. s. He who is alike. సదృశమైనవాడు. సూర్యశంకాశుడు he who is sunbright.

శంకించుట * v. n. To hesitate, doubt. శంకహించుట. M. VIII. 3. 273. L. 7. 52. BD. 6. 44.

శంకితము * adj. Doubtful, uncertain, suspected. శంకహించబడ్డ, అనుమానించబడ్డ.

శంకిర్ణము * adj. Crowded, confused. Mixed, impure, miscellaneous. Spread, diffused. ఎడము లేకుండానిడినది, శంకరమైనదియు. D. అన్నికలిగిన.

శంకిర్ణము * n. s. Celebration, praising, honor, glorification. స్తోత్రము, గూర్కధనము, ప్రవచనము.

శంకు or శంకువు * n. s. The stump. A spike, stake, pole, pin, peg. స్థావర, మోడు, పసి, మేకు. BD. 6. 212. శంకుస్థాపనము establishing a new village by setting stakes on its boundaries.

శంకు for శంకుము n. s. A shell, a conch. Ellaya.

3. 168. శంకుటుంగరములచాయలెశుగ. శంకుటుంగరము a ring made of shell. D. Navanath.

1. 132. శంకువ్రాశులు beads made of shell. Pal. 81. శంకుటద్దములు.

శంకుకర్ణము * n. s. A cant phrase for an ass. గాడిదె.

శంకుచితము * adj. Shrivelled, contracted, narrowed, closed. ముడతలుబడ్డ, ముడుచుకొన్న, ఇరకటముగావుండే. యిక్కడశుభము శంకుచితముగావున్నందున as this place is not roomy.

శంకునాగము n. s. A certain venomous serpent.

శంకుమదము * n. s. Civet. జివ్వారి. D.

శంకుమూతిగుర్రము n. s. An ass. గాడిదె.

శంకుల * n. s. A chisel. దారుభేదిని, ఉలి. SC.

శంకులము * adj. Agitated, perplexed, confused, crowded. ఎడము లేకనిడినది, వ్యాకులమైనది.

శంకువు * n. s. A civet cat. జివ్వారి. D.

శంకుమదము * n. s. Civet. జివ్వారి. Tripura Siddhant. 60. 20.

శంకెల plu. శంకెళ్లు n. s. A fetter, or iron. శృంఖలము. Vish. 7. 442. తక్కినగోవులకెల్లనుశంకెళ్లనిడి.

శంకెలవాడు n. s. A convict, a prisoner in irons. నికళబంధముగలవాడు.

శంకేతము * n. s. Appointment, agreement, compact, engagement. Provision, a measure in preparation. Matter, or point previously arranged. Sign or signal, a token or intimation; generally without words; a nod, wink, beck, indicative gesticulation. Place of assignation, a rendezvous. నిష్కర్ష, నిర్ణయము, యేర్పాటు, శంజ్ఞ, సైగ, ముందుగామాట్లాడినిష్కర్షచేసుకొన్నస్థలము. A. 5. 135. అకులప్రేమరసాద్రకయోర్నద్రీయహాస్యక్రీడశంకేతవంచితమై. టీ||రసతోచిట్టినశంకేతశుభముండంకక చాటున వున్నందువల్లము. H. 3. 62. కాళికాపుణ్యధవనస్థిమశంకేతమటనివుజేరుచునుచు. Siva. 3. 45. శంకేతములనుండక. టీ|| నిర్ణయస్థలములనుండక.

శంకేతము * adj. Appointed, fixed, ordained, stipulated, contracted for, agreed upon. నిర్ణీతమైన, నిష్కర్షచేయబడ్డ, యేర్పరచుకొబడ్డ. శంకేతనామము a technical name; a name agreed upon, but different from the real name. శంకేతశబ్దము a cant phrase.

సంక్షేపము * n. s. A place of rendezvous. నియమించుకొన్న స్థలము. S. 3. 262.

సంక్షేపము or సంక్షేపస్థానము * n. s. A place of assignation. నిర్ణయించుకొన్నచోటు.

సంక్షేపించుట v. a. To appoint, assign, fix, contract for, agree upon. నిష్పక్షపాదము, నిర్ణయించుట M. IV. 2. 282. వెరవక సంక్షేపించిన తెరగున నయ్యడకునరుగుదెంచు.

సంక్షేపము * adj. Appointed, fixed, ordained, stipulated, contracted for, agreed upon. నిష్పక్షపాదము, నిర్ణయించబడ్డ, యేర్పరుచబడ్డ. T. 4. 140. అప్పుడు సంక్షేపముగ నున్నావాడ జేరి.

సంక్షోచము * n. s. Shrivelling, contraction, shrinking, shutting, closing. Backwardness, diffidence, bashfulness, modesty; narrowness, straitness. ముడుచుకోవడము, ముకుళించడము, జంకు, విడియము, ఇరకటము.

సంక్షోచించుట * v. n. To shrivel up or contract. To hesitate. ముడుచుకొనుట, అనుమానించుట, వెనకదీనుట, జంకుట.

సంక్రందనము * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

సంక్రమము * n. s. Difficult progress, advance through difficulties. Transit of a planetary body through the zodiac. A causeway, a bridge. గమనము, గతి, సూర్యాదిగ్రహములు పైకరాశినుంచిమరియొకరాశికిపోవడము, కాష్ఠాదిబంధనసేత్వాది, వంతెన.

సంక్రమణము * The actual passage of the sun or planetary body, from one sign of the zodiac into another. సూర్యాదిగ్రహములు పైకరాశిని దివిమరి పైకరాశికిపోవడము.

సంక్రమించుట * v. a. To encroach on. ఆక్రమించుట. D.

సంక్రాంతి * n. s. Transit of the sun or other heavenly body from one sign of the zodiac into another. Particularly when the sun passes from Sagittarius to Capricornus in January when the Hindus celebrate the పౌంక్షి feast. సూర్యాదిగ్రహములు పైకరాశిలోనుంచి మరి పైకరాశికిపోవడము, ముఖ్యముగా సూర్యుడు మకరములో ప్రవేశించెడిమకరసంక్రాంతి, దీనివాడుకగా సంక్రాంతికుండగంపౌంక్షికుండగంబంటారు.

సంక్షుప్తము * adj. Brief, short, abridged. సంక్షుప్తముగా briefly, summarily.

సంక్షుప్తము * n. s. Abridgment, brief. సంక్షుప్తము, సంక్షేపము. సంక్షుప్తముచేసుట to abridge, to make brief.

శంఖము * n. s. A conch used for libations or as a blowing horn. The number called 100 billions. కంబుళు, నూరుపుర్రములు. దక్షిణావర్తశంఖము a conch the windings of which turn to the right. శంఖచక్రములు the conch as a weapon of Vishnu. శంఖచక్రాలహాగులు round ear-rings worn by Vaishnavites in which is the form of a conch and of a circle. శంఖమండుపోస్తే తీర్థము (a proverb denoting a stubborn temper) all he says is law! I am to take his word for gospel! జీతముముట్టలేదని శంఖధ్వని చేస్తున్నాడు he is whining, or howling for the money.

శంఖశలుము * n. s. A small shell. A perfume. షుక్రశంఖము, నర్తకుల్ల. SC. పుకడరిమళద్రవ్యము.

శంఖపాలకులు * n. s. plu. A kind of snake. శర్పవిశేషములు. G. 8. 101. బొట్టపెంజరలును, శంఖపాలకులును జాతిగాగులు.

శంఖానివృత్తి Error for శంకానివృత్తి.

శంఖిని * n. s. A description of woman. See on శుద్ధిని. An apparition, a fairy. స్త్రీజాతిభేదము, స్త్రీభూతభేదము.

శంఖిస్తుడైన * adj. Being much grieved. నిందావ్యాకులముగల.

శంఖుశట్టు n. s. A sort of silk. ఒకవిధమైన పవట్టుబట్ట. BD. 3. 108.

శంఖుస్థాపనము n. s. Error for శంకుస్థాపనము.

సంఖ్య * n. s. Number; a numeral. లెక్క. సంఖ్యలేని numberless.

సంఖ్యము * n. s. War, battle. యుద్ధము. Lalito. 6. 1. Gita. 1. ult. ఏవముక్తార్థనస్త్రింభ్యే.

సంఖ్యాతము * adj. Numbered, counted, reckoned. లెక్కపెట్టబడ్డ, యెంచబడ్డ.

సంఖ్యాచంకుడు * n. s. A learned bramin. శుండితుడు.

సంఖ్యయము * adj. Numerable, to be counted or numbered. ఎంచబడగలిగిన, గణనియము.

సంక్షము * n. s. Society, association, meeting. Junction. Attachment, cupidity. Confluence. మేళనము, కలియడము, ఆశ, రతియున్ను. ఈనదిసారసంక్షమయ్యే స్థలము the place where this river

falls into the sea. సమలసంఖము confluence or estuary of rivers. సంఖదోషము any sexual disease.

సంఖదము n. s. Help, assistance, aid. Friendship. Dumb-bells. Trouble, annoyance. సహాయము. D. స్నేహము, సంఖతనమున్ను OG. సాముచే సేవాంధులి ప్పేలోడున్ను, జంజాటము, సంకటము. M. VII. 4. 59. అసలుడువాడుగుసునిది క్రమంబునకు నా వెరపు సంఖదంబు గాదె. G. 1. 62. పాదండుమరమును బ్రాహ్మణకలహంబులు వసంఖదమునులునితగవు. తులవసంఖదము, అసగాదుప్పరి స్నేహము. ABA. 2. 388. కొన్నితనాధనంబులై తగుకంబము, కొణిత, కటికన, లోడు, సంఖదము, చాలసంఖదము: సీలగోతామసంఖ. Swa. 3. 80. ఉరుసంధ్యాతనశోణపుర్ర లితమైయొప్పారు బ్రహ్మాండముకొరిడింగాలపు హంతుకాడుగర మాగ్రంధముకొజ్జేర్చు నిబ్బరపుక సంఖదమోయ న్నశశిడిగోబ్రాహ్మణవిభృతైవతెరచాడగ్రపు సంఖదంబన మాత్రాండుండుదోచెడివి. టీ. సంఖదము, అస గాతిరగటిరాయివలెనుండెరడిసాధనవిశేషము, దీన్నిశస్త్రాలనిఅంటారు. P. 4. 373. పొంగిననీతోబిగులు పోరుచుండుచు దిగ్గనీకరన్నుంఖబళించుపుత్రునిగనుంగొనియక్కటవీడునాకు బల్లంఖదమయ్యేనేడనుచు శయ్యకుయింబార లించి త్రోవ. టీ. సంఖదము, జంజాటము. Swa. 5. 72. అంచెలుగట్టికాలిలిండు నైచనసేపుగదన్న ప్రాదిరాయంగలివెట్టిసంఖదములయ్యెనుదయ్యమయ్యెటివేర్చగా కంతుడంబున స్మైరము నందియ యూడగదన్ని. టీ. సంఖదము, అసగా సంకటము.

సంఖదమువాడు plu. సంఖదమువారు n. s. A friend or companion. చెలికాడు, నేస్త్రకాడు. Pal. తన సంఖదమువాని దలచకమదినికూరిమితమ్ములగూడుకనన్ను.

సంఖడి n. s. A couple, pair. Friendship. A friend, a fellow, a playmate. A 'sangaree' boat made of two canoes; fastened side by side. జంట, జత, జోడు, స్నేహము, నేస్త్రకాడు. రెండు తాటిబొండులుజతగాకట్టెడిది. సంఖడిబావులు, అసగాజోడుబావులు two wells side by side. BD. 4. 62. అంఖల్లనిలిచేచేహరముల్ మాన్వేసంఖడిని టయటచరియించురాదు. సంఖడిని, అసగాజతగా, జోడుగా. B. X. 427. సంఖడిలోకములన్నియు ద్రింపురుక్తుచున్నవైల మెలించుచున్నప్పొంగుదు నెడుక కాడకుద్రింపుకువడిబకునిచేమిదెనిన్ను

పా. సంఖడి, జతగావుండె. Sar. 161. చేరువసీనిని ల్పిన సంఖడిలుకూరిమి నారాకగోరుచున్నాను. ib. 62. చట్టట్టుగొట్టుచుసంఖడిలంబరశ్చుడుతలతెత్తి యాకాశేవీధి. B. X. 13. 12. సంఖడిలనడమగక్కు నగూర్చుండి. Sar. D. 6. 1. Pariz. 4. 76.

సంఖడికతై n. s. A female friend or companion. చెలికతై. D.

సంఖడికాడు or సంఖడిడు n. s. A compeer, fellow friend. స్నేహితుడు. D.

సంఖతము * adj. Proper, just, adequate, reasonable, suitable, applicable. Coherent, united, come together. యుక్తమైన, యోగ్యమైన, సంలగ్నమైన, సంయుక్తమైన. HD. 13. కమనీయవజ్ర సంఖతకవాటములు.

సంఖతి * n. s. A circumstance, matter, case, subject, an affair, business, occurrence: the contents of a writing. Association, junction, union, company, society. Fitness, decorum, propriety. A phrase for రతి.....కార్యము, కవచహరము, శుని, విషయము, సహవాసము, సాంఖ్యము, యుక్తము, యోగ్యము, సంపర్కము, P. 3. 275. అయిదారు దినంబులకువత్తు నద్దినకీములార్చునరు జామినీసంఖతిహారులనాకనిన. టీ. సంఖతి, సహవాసము. Bhascara 15. వలవడుక్రూరసంఖతి. Swa. 6. 65. అభ్రపుంబోడులముత్తరతోవివిధవిహార సంఖతులదత్తురుదై. T. 5. 169. ఉడుకుతిసంఖతి నెడతితాజనలేని. టీ. సంఖతి, సహవాసము. ib. 4. 7. నీడుసంఖతిలేకుండుటలాక్కపేకొడువ. P. 3. 26. ఇక్తతనెరిగిపాత్రజనసంఖతిరాజరహస్యమెశుగగావగవలయు. టీ. పాత్రజనసంఖతి, యోగ్యమగువారితోకూడా. A. 5. 121. మాధవునిసంఖతిమీదబాలగల్గుట. టీ. సంఖతి, సాంఖ్యము. Pariz. 3. 93. కులయానిలసంఖతియారల తికలంకూరజాలదోహృదవతులై. T. 5. 69. అధంజయసంఖతిచెలంకె. టీ. సంఖతి, పొందుట చేతను. Vish. 4. 94. సంఖతియెఘాయుసుమంతరింకావు. టీ. సంఖతియె, యుక్తమా. P. 1. 813. వినసంఖతిగాడునుతుంగొనితెన్నున. టీ. సంఖతిగాడు, యుక్తముగాడు. Vasu. 2. 89. రథ్యాంతరాంతఃపురాంతరమున, భోగినీసంఖతికి రాజాబోవుచుండి. టీ. సంఖతికి, సంపర్కమునకు. Vish. 5. 299. నిదయాత్మకనాశనిరకరూధి, జంటివిగాననీతునుశకులతోడిసంఖతితోయొనక్కుడె గత్తువనుచు. Vasu. 3. 107. ఛివగ్నియాశిమోహినిహారకా

ర్యశంగ తిశ్నియెడ సందియమందనటికె. టి. కా
ర్యశంగతికి, అనగా కార్యసిద్ధికి. శ్రుశంగశంగత్యా
యామాట చెప్పినాడు in the course of conversa-
tion he said this. In translating into English
we may generally omit *sangati*. Thus అతడు
చెప్పినశంగతియేమంటే he stated as follows.
యాశంగతినాకు తెలిసి on knowing this. ఆశం
గతినేనువినలేదు I did not hear of this. వాన
వచ్చేశంగతికానము there is no likelihood of
rain. వాండ్లు బ్రతికేశంగతిలేదు there is no
chance or prospect of their surviving. అతడు
బ్రతికియుండేశంగతి చనిపోయినశంగతి తెలియలే
దు I know not whether he is alive or dead.
అతడుఅన్నశంగతియేమంటే what he said was
this.

శంగతి or శంగతిగా adv. Properly, fitly. యుక్త
ముగా, తగినట్లుగా. In the శ్రుశిన్నరాఘవశతక
ము the poet says, పట్టువశ్రుములుభూదరామర
గలచందనంబులు, శంగతిగట్టియుందాడిగశయ్య
నజూచె.

శంగతించుట v. n. To happen, occur. శంభవించు
ట, శ్రుశక్తించుట.

శంగతుడు * n. s. He who is accompanied by, he
who is beset by. కూడుకొన్నవాడు. B. II. vol.
2, p. 129, line 20. ఉషానన్యకాశంగతుండగున
నిరుద్ధుని Him who was accompanied by her.
G. 5. 263. ఆజననిక్రిమైక్తియిద్వజనశంగతుడై.
M. VI. 2. 341. అపరాధ్లాశంగతుండగుతననం
గప్రొద్దుగ్రుంకదడవేగుదురీతిలన. H. 5. 88. అ
తడు సురతాభిలాషశంగతుడై కానమందిదనిశివ్య
తించుకమువరతోడ.

శంగమము * n. s. Juncture, union, meeting, co-
pulation; confluence of rivers. కలిమడము, మై
ధునము. D. మేళనము.

శంగమదుగు n. s. అనగాపూరిశివామందులైకరు
తవ్వక నెన్నటికినిట్లులండేమదుగు. D.

శంగమదోషము * n. s. Any sexual disease. సుఖ
శంకలము.

శంగరము * n. s. War, battle, combat. యుద్ధము.
D. Surya Tanayā. 4. 10. అనంగశంగరము
amorous struggles. M. XVI. 1. 73. శంగరా
వని the battle field.

శంగాది or శంగాతి n. s. A friend, companion,
or comrade. స్నేహితుడు. D.

శంగ* adj. Uniting with. కూడుకొన్న, విలీనమైన.
శంగ* n. s. He who is united, he who is at-
tached to. కూడుకొన్నవాడు, విలీనడు. L. 10.
46.

శంగీతము* n. s. Music; a song, singing. Choral
symphony. గానము. D.

శంగీతి n. s. plu. శంగీతులు Music songs పాటలు.
G. 8. 163. సాంగోపాంగశంగీతుల.

శంగోరు n. s. Half of the gross produce of the
crop. అర్ధభాగము. శంగోరుపాలు usually means
the government share.

శంగోలు n. s. (Tamil) A straight staff, a royal
staff, a sceptre. A just government. రాజదం
డము, రాజవిహ్వము, శ్రుభుత్వము.

శంగ్రహము* n. s. Collection, acquisition, amass-
ing. Compilation, abridgment, compendium.
Taking, seizing. Receiving. Earning, acqui-
sition. కూడ పెట్టడము, పోగుచేయడము, సంఘేష
ము, స్వీకారము, స్వీకరించడము, సంపాదించడము.
One verse says కర్తవ్యంధ ర్నశంగ్రహం Another
verse says శంగ్రహాఘటక ర్తవ్యం.

శంగ్రహము* adj. Short, brief. సంక్షేపమైన.

శంగ్రహించుట * v. a. To acquire, earn, get,
filch. సంపాదించుట, శంగ్రహించుకొనివెళ్లుట,
అనగాలంకించుకొనిపోవుట.

శంగ్రామము * n. s. War, battle, fighting. యుద్ధ
ము. Ila. 2. 171. మారుశంగ్రామము amorous
struggles i. e. శంభోగము. M. IX. 2. 384.
Lalito 11. 9.

శంగ్రాహము * n. s. The fist. The gripe of a
shield. పిడికిలి, డాలుపిడి. D.

శంఘము* n. s. An assembly, multitude, number,
ప్రాణశయూహము. SC. Chandr. 3. 158. Cala-
hasti Mahat. 2. 33. L. 14. 22.

శంఘటన n. s. Meeting, encountering, occur-
rence. శంఘించడము, శంఘాత్తముకావడము.

శంఘటి, అనగాశంగతి. D.

శంఘటించుట v. n. To occur, happen. శంభవించు
ట, శంఘాత్తమవుట.

శంఘటిల్లుట v. n. To occur, happen. శంఘాత్తమ
వుట. R. 5. 328. ఆమఘపార్వత్యమై సుకయమ్మన
దిమ్మనగూలనేసి, నాభామినిభూమినిచ్చి వివిల్లును
వంతముశంఘటిల్లు.

సంఘటనము * n. s. Friction, rubbing together, beating. పురుసుకోవడము, కొట్టడము, వాయింపడము. L. 7. 170. మేళనంఘటనమితిమీరియారె.

సంఘర్షము or సంఘర్షణము * n. s. Trituration, rubbing. Contending. పురియక, వివాదము. D. పురుసుకోవడము, స్పర్ధయున్న.

సంఘాతము * n. s. Assemblage, multitude. శూనామాము. D. సంఘాతమరణము wholesale slaughter, deaths in crowds. P. 1. 457. కంటక సంఘాతములు a quantity of thorns.

సంచకరులు or సంచకారము n. s. Earnest money. జట్టిచేసినందుకుగురుడు గానిగ్నివశమవుతు. D.

సంచలరేకు n. s. Gold dust, bits of gold leaf. బంగారురేకు. Ila. 1. 139. పాలుపుసంచలరేకు ముక్తాముపై జల్లి. టీ|| సంచలరేకు, కుండనపురే కుతకులు. H. 5. 197. సంచలరేకుదున్నటులు వార.

సంచయము * n. s. A heap, multitude, quantity or number. శూనామాము. D.

సంచయము * n. s. Collecting: gathering, usually, collecting the ashes or bones of a burnt corpse. పోగుచేయడము, వాడుక గాదహనముచే యబద్ధశవముయొక్క యెముకలనుపోగుచేయడము.

సంచరిము * n. s. ఆనగాహర్గము. D.

సంచరణము * n. s. Moving, walking. గమనము, తిరగడము. Aniru. 3. 78. అకలంక చంద్రబింబా ననయూరుదేశంబులవెంట సంచరణజేసి.

సంచరించుట * v. n. To roam, wander, walk. తిరుగుట. గోవిజనములందు గోపికలందును సకలజంతు లులందుసంచరించు he pervades or moves in all that lives.

సంచలనము * n. s. Shaking, moving. కదలడము.

సంచలించుట * v. n. To move, shake, tremble, quake.

సంచారము * n. s. Traversing, wandering, roaming. తిరగడము. శిష్యసంచారము a pastoral visitation, or progress made by a chief priest. పితౄచసంచారము the walking or haunting of a ghost.

సంచి or సంచి n. s. A purse, a bag. తిరి. గోనె సంచి a sack. మర్రిసంచి a bag made of woollen cloth or canvas to keep clean clothes in, free from pollution.

సంచిక or సంచికె n. s. A tract. A section, or part of a book. A few palm leaves taken out of a volume. తెకగ్రంథములోనుంచి యొత్తికట్టిన కొన్నిపత్రములు.

సంచికము * adj. Gathered, amassed, accumulated, collected. పంపించబడ్డ, ఆర్జించబడ్డ, కూడబెట్టబడ్డ. పూర్వజన్మ సంచికములైన దోషములు the sins contracted in a former birth. B. 3. 1001. P. 2. 138.

సంచు n. s. Manner, way. Artifice, stratagem. A trace. రీతి, వైఖరి, మోసము, వాడ.

సంఘన్నము * adj. Covered. ఆచ్ఛాదితము. Vish. 2. 135. రేణువలసంఘన్నగర్వాణశబది.

సంజ n. s. Twilight, evening. సంధ్యాకాలము. సంజరాగము, సంజకెంపు or సంజకావి the redness of the evening sky. Sar. D. 212. Vasu. 5. 96. ఆరసంజ, అనగా ఆర్యశ్రమయకాలము.

సంజనిత * adj. Born, produced, become. పుట్టిన, కలిగిన, అయిన.

సంజనితుడు * n. s. He who is born. పుట్టినవాడు. M. VIII. 2. 48.

సంజవనము * n. s. A cluster of four houses. నాలుగుండ్రభవంతి. D.

సంజాతము * adj. Born, produced, become. కలిగిన, పుట్టిన, అయిన.

సంజీవకరణి or సంజీవనకరణి * n. s. A restorative, a cordial, a reviving medicine. A medicine tending to prolong life; or of sufficient efficacy to raise the dead. ముల్లీ బ్రతికించేమందు. Sar. D. 675. ఘనతరసంజీవకరణి మోతుగనువనిత దిగ్గున లేచినవచ్చినజూచి. DRY. 1504. స్థిరమైనయాయాధీశ్వరమెక్కి, కరమెప్పుసంజీవకరణి, విశల్యకరణియు, సంధానకరణి, సౌవర్ణకరణాననాలుగొక ధములుగలవు. ib. 1512. కలయంగ సంజీవకరణిచే ప్రాణములువచ్చి చెలగుచుమునుటికంటెకనుమెప్పిరంతయు.

సంజీవనము * adj. Animating, bringing to life. బ్రతికించే.

సంజీవపురుగు n. s. An insect that assumes the chrysalis state. A wasp. ద్రమరము.

సంజీవి n. s. A medicine to prolong long life. ఆయుస్సునువృద్ధిచేసేమందు.

సంజ్ఞ * n. s. A gesture, token, sign. Name, appellation. A technical name. Intellect, sensa-

tion. మా ప్రాదుల చేత సూచించడము, శురు, కరికా
క, బుద్ధిని. సంజ్ఞా వాచకము a noun. One verse
says సంజ్ఞా సాక్షి చేత నా నామమాప్తా ద్యై శ్చార్థ
సూచనా. + ఈ సంజ్ఞ రామక్త Ramacca + her
mark.

సంజ్ఞాపనము * n. s. Making known, apprizing,
informing. తెలియ చేయడము, ఎరుక చేయడము.
M. VII. 4. 144.

సంజ్ఞాదు, సంజ్ఞాళు * n. s. A knock-kneed man.
సంహతజానుకుడు, ముడికాళ్లవాడు.

సంజ్వరము * n. s. Heat, burning, scorching. ఉ
ష్ణము, అగ్నిసంతాపము, కాల్చడము. SC. A verse
in the Naishadham says కృతమారతసంజ్వరం
తరోరభివర్ష్యామృతమంశుమానివ.

ఉండము * n. s. A multitude, a heap. A bull at
liberty. శుద్ధాదిశమూహము, ఆబోతున్న. A. 3.

38. తరుఉండము. Rucmang. 3. 203. కిరణం
బులూకకొన్నితరుఉండములమీద. Vish. 8. 346.

ఉండుడు * n. s. An eunuch, an impotent man.
వర్షధరుడు, భూజ్ఞావాడు.

సంత n. s. A fair, or market day. చుట్టుపట్లను
దేవాండ్రందరున్న శరుకులవృద్ధమునకై పుకపూరి
లో పుకనాడు పెట్టే అంశు.

సంత n. s. Recitation of a lesson. ఒకొక వాక్యము
గావుపాధ్యాయులు చెప్పే దాన్ని పిల్లకాయలు రెండే
సిమాట్లు చెప్పడము. ఏకసంతగ్రాహి one who is
gifted with intuitive perception.

సంతకము n. s. Signature చేపాలు.

సంతతము * adv. Always, perpetually. నిరంతర
ము, యెల్లప్పుడున్న. సంతతధారగాకురిసినది it
rained cats and dogs.

సంతతి * n. s. Progeny, offspring. సంతానము.
పురుషసంతతి male offspring.

సంతన n. s. Agreement, concord, fitting. Join-
ing, junction. అనుకూలముగాకుదరడము. D.
కూర్పు, యిమిడిక, పొందిక. Ila. 1. 53. వెలగలను
గరాసంతనమంతుకైన్. టీ|| చెక్కడముల చేత
ను. Satya. 2. 125. దంతపురేకుసంతనపని.

సంతనచేసుట v. a. To fit, join, unite. కూర్చుట,
చేర్చుట. ఆరాళ్లను దాగాసంతనచేసినాడు he
fitted the stones together closely.

సంతనస్యమానము * adj. Spreading, extending. వృ
ద్ధిపొందించుట. Swa. 5. 65. అంతఃపుర కాంతా

కరాంతసంతనస్యమానమణిభాజన సీరాజన మంగళం
బులంగీకరించి. టీ|| సంతనస్యమాన, మిక్కిలి ద్రిక్ష్యమగు
మాత్రందే.

సంతప్తము * adj. Heated; pained, grieved; dis-
tressed, afflicted. సంతాపితమైన, భేదముగల,
దుఃఖితమైన. సంతప్తచిత్తుడు he who is much
grieved. Padma. 7. 17. శకలచేవమునులుసంత
ప్తచిత్తులై.

సంతప్తుడు * n. s. He who is burnt up, or ex-
hausted with heat, hunger or thirst. ఎండ, ఆ-
కలి, దబ్బిచేత పీడించబడవాడు.

సంతమసము * n. s. Total darkness. సర్వత్రతూ
ర్ణాంధకారము. SC. కటికచీకటి. Vasu. 4. 21.
Sunanda. 4. 33.

సంతరణము * n. s. Crossing or passing over, go-
ing across. దాటడము.

సంతరించుట v. a. To earn, get, acquire. To
protect, support, rear. సంపాదించుట, గణించు
ట, సంరక్షించుట. Vish. 5. 73. జననాధోర్రమ
నేదునీసుతుడుదా, శ్రాద్ధార్థమై సంతరించిన మాంసం
బులు, మీదుబుచ్చి శశముఁ భేదించి. Cuchelo. 3.

114. మాదలు సంతరించుకొని మచ్చిక నెవ్వరికియ్య
తేకబల్ పీడలు మేనులంబారయ. H. 1. 254. చ

క్లదనమెల్లములై గాసంతరించి. P. 1. 527. ఏవెం
టకడమవరకుక, చేవామము సంతరించివి. టీ|| సం

తరించివి, సంరక్షణచేసితివి. ib. 5. 14. వానిన
న్నింటివిలిదినంతరించెద భేనుశతము. టీ|| సంతరిం

చెడ, సంపాదించును. ib. 1. 450. వానిందొలగిం
తుక సంతరింపుదురురాజన్యో. టీ|| సంతరింపుదు

రు, సంరక్షణచేతురు. ib. 4. 223. యెప్పుడు సంత
రింపుదురు మేలగుట. టీ|| సంరక్షణచేతురు. A.

4. 54. యింటింట సంతరించిన పిలుక వాటిగోడికె
జావడములకుంబుట్టికాల్గిట్టివిడువ. టీ|| సంతరించి

న, పోషిస్తూవున్న. Swa. 5. 82. వీరుచిహ్నులచ్చ
ములగు గొముదీగుచ్చముల సంతరించును. A. 6. 182.

ప్రకృతికాంతక్రంత సురకాంతలం గూడుకొని సం
తరింతు. టీ|| క్రంతసంతరింతు, కంతధరింతు. ఆమె

నన్ను సాకి సంతరించినది she brought me up and
took care of me.

సంతరిత * adj. Threatened, frightened. చెదిరించు
ట. M. 111. 7. 432.

సంతర్పణ or సంతర్పణము * n. s. Satisfying, sa-
tiating, gratifying. A dinner bestowed on

bramins. శృప్తి, తనవి (ప్రీతిగము, లోకవాదిక)

బ్రాహ్మణులకన్నము బెట్టడము. A. 6. 29. సారా
స్వాదనప్రాణవంచకము దృష్టంబానిసంతర్పణా
మూరింబోననిచెందిపోంగడు. టీ॥ సంతర్పణా,
తృప్తిచేతను. Siva. 2. 19. ఆదినిసంతర్పణంబులేమ
య్యెనుకా. టీ॥ ఆదినిజనుల యొక్క పూజనములు.
TUR. 9. 44. చనిసంతర్పణవాక్యపురస్కముగా నా
శాస్త్రంబుగావించినా.

సంతర్పితము * adj. Satisfied, gratified. తృప్తిచే
యబడ్డ. T. Preface. 30. నిత్యాన్నదానసంతర్పిత
శకలభూసురుండును.

సంతసము n. s. Pleasure, joy. శ్రమదము, సంతో
షము. BD. 4. 1419. Vema. 1370.

సంతసించుట or సంతసిల్లుట v. n. To rejoice,
be pleased. ఉల్లాసముచేయుట, సంతోషించుట.
Vish. 6. 60. BD. 5. 269.

సంతానము or సంతానవృక్షము * n. s. Name of
one of the trees of heaven. A name given to
the కల్పవృక్షము.

సంతానము * n. s. Offspring, progeny, race.
Spreading, expansion. విస్తరించుట, సంతరి,
విరియును.

సంతాపిక * n. s. Cream, the coagulum of milk.
మీనద. D.

సంతాపము * n. s. Heat, burning heat. Affliction,
pain, distress. Amorous warmth, the fever of
desire. అగ్నిపూర్వకలసంభవము, వెల్లు, మన్నన
తాపము or జ్వరము. ND. 3. 1454. Aniruddha.
2. 107. One verse says అగ్నితాపశరసంతాపం,
అగ్నితాపశరమందిరం, అగ్నేశయితాపాపానం
దల్పిమపితదృశు. Another verse says సాధు
శజ్జనసంతాపంకిమాశ్చర్యంకులక్షయం.

సంతాపించుట * v. n. To be afflicted, to be dis-
tressed. దుఃఖితమవుట, భవితమవుట, శరీరంబిం
ట. Nagnijit. 2. 75. విరహిణిజనమున వనమున
గలంబసంతాపించుకా.

సంతాపితుడు * n. s. He who is pained, distressed,
or afflicted. భిన్నుడు, దుఃఖితుడు, శరీరంబిం
డు.

సంతు n. s. Offspring, progeny. సంతానము. మ
గసంతు male offspring.

సంతులుగొట్టుట v. a. To reproach, blame. నిందిం
చుట. A. 6. 109. ఆదిత్రాంకునిన్నుగావటిది
సంతులుగొట్టుచునొరుకేనుకా. టీ॥ నిందితు
న్ను.

సంతుష్టము * adj. Delighted, pleased, satisfied,
హృష్టమైన, ఆహ్లాదముగల, ఉల్లసితమైన. సంతు
ష్టాంతరంగుండై being filled with joy.

సంతుష్టి * n. s. Pleasure, satisfaction, gladness,
joy, delight. సంతోషము, హర్షము, ఆహ్లాద
ము.

సంతుష్టుడు * n. s. He who is delighted, or satis-
fied. హర్షితుడు. One verse says అసంతుష్టాద్వి
జ్ఞానప్రకాశ, సంతుష్టఃకుత్రయశ్రుతా.

సంతోషము * n. s. Pleasure, satisfaction, joy,
delight. శ్రమదము, హర్షము.

సంతోషపెట్టుట v. a. To gladden, please, gratify.
ఉల్లాసించుట, ముష్టునొనరించుట.

సంతోషించుట or సంతోషిల్లుట v. n. To rejoice,
be glad. హర్షించుట, సంతోషించుట. D.

సంతోషము for సంతోషము.

సంత్యక్తము * adj. Deserted, left, quitted, aban-
doned. విడచబడ్డ, శరీరంబిండు. Lalit. 5. 2.

సంత్రస్తము * adj. Frightened, alarmed. భీత్తమై
న, భయపడ్డ.

సంత్రాసము * n. s. Fear, alarm. భీతి, భయము.
BRY. 2. 1053.

సందంశము * n. s. అసంకల్పరవానికారు. D.

సందడి n. s. Crowd, mob. Noise, clamour, up-
roar. శబ్దమధ్వని, శబ్దమధ్వను. D. ఒత్తుడు, గుం
వు. M. IV. 3. 69. రాజులసందడిరారినవోదరు
లు. Ila. 2. 17. చెలియయొక్క సందడితోలొకడో
య. టీ॥ శబ్దముబరాబరులు చేయుచునుండగా
ను. P. 3. 271. విద్యపాశలతోసందడిలేమియొడలు
తోడలుంబిరుదించే. ib. 5. 6. ఒకరబలిగొట్టుము
లసందడిమించె, అసగాసొట్టోనిష్టారిమిక్కుటము
గానుమియసాగెను. A. 4. 84. ముదుశబ్దగువర్షధ
రులచేతులకుం గ్రంధకొనిచే సారుసందడిందోర
ణంబులైదోయ. టీ॥ సందడికా, శబ్దమధ్వను.

సందడించుట v. n. To flock, to come in crowds.
గుంపులుగొనుట. (Met.) To spread, extend.
ప్రసరించుట. Siva. 4. 57. కొండగొరియమురుగు
దుహందులకుసందడించుకన్యత్రావసులమొల్లం
బుల. టీ॥ సందడించు, పైపైచేదురున్న. P. 1.
277. భయవిశ్మయంబులువనంబునసందడింతు. టీ॥
క్రందుకురతు. Siva. 4. 106. తలుచనివాతెరమెరు
గునకులుమెరుగులు సందడింతు. టీ॥ ఒత్తచెయ్యగా

ను. A. 5. 78. మదినిర్వాహకముల్ సందడింతు. టి|| వ్యాసించ గాను.

సందరము for సముద్రము n. s. Sea. Vema. 1324.

కోమటోనియాశ కొండలవాసలు సందరముశోధ చంద్రకళలు.

సందర్శము * n. s. Stringing beads, weaving of garlands &c. Meeting. Convenience, opportunity, occurrence. కూర్చడము, గుచ్చడము, కట్టడము, సందించడము, క్రమము, అనుభూతి, అనుకూలము, సమయము, సంభవించడము. Vish. 7. 148. ప్రయాగసందర్శములు దెండంబులసందడింతు. R. 6. 8. వర్షోపశాంతి రహితమున విట్టువార నదురుక గాలాభ్రసందర్శముల్. దీనికి దానికి సందర్శములేదు or వైకటికాకటి సందర్శములేకుండావున్నది they disagree, they do not agree.

యాసందర్శములోజరగదు it cannot be done at this juncture. పూర్వోత్తర సందర్శముయొరక మాట్లాడుతున్నాడు he talks without knowing the circumstances. సందర్శమువస్తేచేస్తున్నాను I will do it if I meet with an opportunity. యిప్పుడు సందర్శముకాదు it is not convenient now.

సందర్శించుట * v. n. To agree, tally, to be convenient, to occur, happen, to be opportune. అనుకూలించుట, యముడుట, సంభవించుట, ప్రాప్తమవుట.

సందర్శనము * n. s. Seeing, looking, view. A visit, meeting. నిరీక్షణము, చూడడము.

సందర్శించుట * v. a. To view, behold. చూచుట.

సందర్శము * adj. Bitten, stung. కొరకబడ్డ.

సందానము * n. s. A tether. తలుపు. D.

సందానితము * adj. Tied, bound. కట్టబడ్డ.

సందిగ్ధము * adj. Doubtful, questionable. Doubtful సందేహమైన.

సందిబాంధె n. s. Ornaments for the arm. బాహుపురి H. 4. 101. మేలిమిహూలదండ, కడెములు సందిబాంధెపడికమ్ములు మించులమించుమించుల.

సందియము for సందేహము n. s. Doubt, uncertainty, suspicion. Ila. 1. 69. S. 3. 191. KP. 6. 181.

సందివి infl. సందిటి abl. సందిట plu. సందిట్లు n. s. The arm from the shoulder to the elbow. దండచెయ్యి. D. T. 4. 77.

సందివిదండలు n. as. An ornament worn upon the upper part of the arm. అంకదములు. D.

సందు (infl. సంది, or సందిటి) An opening, a fissure, crack. Nook, space, interval. Lane, narrow street; corner; backyard. A period of time. Direction or quarter. An opportunity. పొంద, విల్లి, వీటిక (విన్నవీసి, ఎడము. D.) మూల, పెరడు, ప్రదేశము, సమయము. చంకసందు the arm pit. ABA. 3. 93. అల్పకూర్గముమల్లవిద్యావిశేష మొత్తుసందన a trick or fall in wrestling. వేళ్ల సందు the space between two fingers. యిక్కడ సందువిడుపు leave a space here. సందిచ్చుట to give room or opportunity. వాడుయెవరికిని సందివ్వకుండామాట్లాడుతున్నాడు he will let nobody else get a word in: he leaves an opportunity for no one. ఆ విద్యకు సందుదోషము తగిలినది, or సందుకొట్టినది the child is fairy-struck; injured by a ghost that haunts a particular spot. వారిద్దరి సందున వీడునని పోతున్నాడు between the two this man is ruined. చంక సందున పెట్టుకొన్నాడు he put it under his arm. సందులుగొందులంకా వెతికినాడు he hunted in every hole and corner. ఆ చెట్లు యా సందున లేవు these trees are not found in this neighbourhood. ఆ సందున thereabouts. సందుచూచిలోగాచారబడ్డాడు he took an opportunity and rushed in. మా అప్పసందులోవున్నాడు my father is in the backyard. సందువాటిలి the back-door. సందుముట్టు menses occurring at intervals: that is, at irregular periods. T. 3. 87. నేటికియ పైసందు, నేడు సమయము విక్రేను. Sar. D. 305. చలపాది విత్రాంశు సందుమా సందు మట్టిన కలతకు the dispute that happened between you and Chit-rangi. G. 7. 30. మేటిబంట్లకు సందిక్రంతజగదంబులుగలవేయని. సందిక్రంతజగదంబులు, అనగా అల్పజగదంబులు. T. 4. 83. సందిగొందియింతుల, అడ్డమైన స్త్రీలను. Pal. 89. సందుబొందులు రుక్మిణి తమగ. One verse says ఎన్నడు నేరిచెకా బెట్లకు వీచెలికన్నులు కారుకమ్ములన్నన్నకురుల్, విరుండుబట్టువై తటువై ఖరైకొనకాగ దేమొన్నగదన్ను విన్న మొన మొల్లలు నేడిదెముద్దులాడితే చన్నులుగొత్తువైతయిట సందున దాగిలిమూతలాడెడి. Swa. 5. 106. దోర్నాలకూలంకడ శ్రవణసూపురికి సందిదండలభళల్. టి|| సందిదండలు, అనగా సందిటికడియలు.

సందుకట్టు n. s. An interval. మధ్యకాలము. గ్రహసందుకట్టు the time that an eclipse lasts. ఆ

కూవాశ్చకలండుకట్టు the period of new moon.
నేనుపోయినవఱకువచ్చేకలండుకట్టులో in the interval
between my going and his coming.

సంకుశానుట v. n. To take or seize an opportunity.
సమయముచూచుకొనుట. UH. 3. 126. నా
మనసుయేటికిజక్తై నుజక్తి నంతనే యేటికి తానుసం
కుశా నెయియు శరాసనుడేమిసేతునే.

సంధె adj. Vesper; appertaining to the evening,
or vesper hour. సాయంకాలపు. సంధెచీకటి the
evening twilight. సంధెదీక్షమన్నాబెట్టదు she
has not so much as a light in the evening. సం
ధవేళ or సంధెకడ at even-tide. సాయంకాలము.
H. 3. 69. అయ్యలుసంధవేళజనియాడగనింటికిరా
క. ib. 2. 40. ఏమితునికివచ్చితిసంధవేళననుచు.

సంధె n. s. Evening; the daily prayers and cere-
monies used by bramins &c. సాయంకాలము,
సంధ్యావందనమున్ను. Vema. 954. సంధెనుబాట
డువచ్చును. See సంధ్య. సంధెవార్చుట to per-
form daily prayers. Vema. 956.

సంధెదు adj. An armful: as much as we can
hold in the arms. రెండుచేతులజవిరియెత్తగలంత.

సంధేశము * n. s. A message, news, tidings. శం
ఖంబినవర్తమానము. D. సమాచారము.

సంధేశహరుడు * n. s. A messenger. దూత, హ
ర్తారా. D.

సంధేహము * n. s. Doubt, hesitation, suspicion,
mistrust, uncertainty. సంశయము. D.

సంధేహించుట * v. a. and v. n. To doubt, sus-
pect, hesitate. సంశయించుట, అనుమానపడుట.

సంధోహము * n. s. Assemblage, multitude. స
మూహము. D. T. 5. 36. R. 2. 79. Vasu. 4. 99.

సంధ్రము for సముద్రము. D.

సంధ * n. s. Vow, promise. Resolution, determi-
nation. శ్రుతిజ్ఞ, శకుభము, మర్యాద, అనగాఅవ
ధి. Pariz. 5. 52. విక్రమకళాసంలబ్ధతత్వేయసి
సంధానిధిక్యతాధుడై. A. 6. 59. నాశుభ్యంవికని
న్నుబోలుగృతసంధాధూర్వహుల్లేమికి. టీ|| సం
ధా, శ్రుతిజ్ఞయొక్క.

సంధాత * n. s. One who unites. సంధానముచే
సేవాడు.

సంధానము * n. s. Holding together, joining,
uniting. కూర్చుడము. D. (సంధుటనము, బాణసం
ధానము. SC.) బాణసంధానము placing an ar-
row on the bow-string. నాయకీనాయకులకుసం

ధానముచేసినది she made them friends, she
reconciled them. Zacc. 6. 95. శరసంధానము
సేయుటయరిబోయుటతివిరియేయుటద్వారకరమై.
Vema. 518. -శకలజీవులందుసంధానమైయుండి.
P. 3. 14. స్థానముశర్యశలసంధానంబొనరించు
తుతికి. టీ|| శలసంధానము, అనగాశ్రుయోజన
ప్రాప్తిని. H. 5. 28. చక్రవాకద్యంబ్యసంబంధసం
ధానసేముపీఘాదగుచేతుకుండు. T. 4. 1. సామా
దికచతురుపాయసంధానభవక్రీయానిరతవినుత. టీ||
సంధాన, కూర్చుటచేతను. వాండ్లకుసంధానముచే
సినాడు he reconciled them.

సంధానకరణి * n. s. What heals, reunites or
allies. స్వస్థముచేసేటిది, మళ్లీకూడేటట్టుచేసేటిది,
స్నేహముచేసేటిది. L. XI. 163. యిదినుమిగొగ్గ
య్య యిహాకురనుభద్రసదమవిజ్ఞానసంధానకరణి.
టీ|| కలగచేసేటిది.

సంధానించుట * v. a. To join, unite చేచుట,
కూర్చుట.

సంధానిరము * adj. Joined, united, చేచబడ్డ, కూ
ర్చబడ్డ.

సంధి * n. s. Connection, union, combination,
junction. A joint of the limbs. Coalescence,
pacification, peacemaking, conciliation. చేరడ
ము, కలియడము, అనుకూలము, కీలున్ను. అచ్చం
ధి the union of vowels. హల్సంధి the union
of consonants. వీడువాండ్లకుసంధిచేసినాడు he
made them friends. BD. 4. 359. విట్టుల్లిసంధు
లుబివిలిఘ్రననుచు. సంధులుబివిలి, కీఘ్రుడి. Sar.
D. 264. తేటగాతదసంధితెలియంగవచ్చు. కుసం
ధి not commodious. యిక్కడశలముకుసంధిగా
తున్నది this place is strait. సంధివిగ్రహము peace
and war. సంధివిగ్రహాధికారము war ministry,
charge of peace and war, the duty of the war
minister. M. XII. 5. 133.

సంధించుట v. a. To meet, to join, unite. కలుపుట,
చేర్చుట. S. 3. 356. మంత్రులకొవిలవియిహ్వ
బోయి సంధించి యుత్తటమదైభవమెల్లజూపుట
నుపాకాదోవిచారింపుడు. B. 8. 110. శిరికింజె
న్నుడు శంఖచక్రయుగముంచేదోయిసంధింపడేతురి
వారమునుజీరడు.

సంధిరము * adj. Joined, united, connected, bound.
చేర్చబడ్డ, కూర్చబడ్డ, కట్టబడ్డ.

సంధిత్వ * n. s. Desire of joining, inclination to
unite. చేర్చవలెననెయిచ్చు. Pariz. 4. 72. దివ్యర
థాగ్రకేతుకుసంధిత్వానికర్హురమై.

సంధిలు or సంధిలు v. n. To happen, occur, to meet. ప్రాత్రమపుట, యెదురుపడుట, కలుగుట, వచ్చుట. T. 2. 55. భక్తిగౌరవమువిశ్వాసంబుసంధిల్లగా. టీ|| సంధిల్లగా, ఘటనకాగాను. BD. 4. 70. సంతుకుహపుహ సంధిల్లినంతపొడిచి మిదికిజమ్మె బొందియునచట. సంధిల్లినంత, యెదురుకుడ్డంతలో. H. 5. 89. ఆచయడుగఁ వినియావిడయూర్పు సంధిలఁ. ib. 3. 82. శిరోవిధూననముసంధిల్లఁ వచోమాధరిఁ. ib. 4. 201. వ్రేళ్లసంధిల్లినయుంకుటుంగరము. T. 1. 36. భువనాష్టాదంబుసంధిల్లఁగఁ. Swa. preface. 2. ఆచలాత్మజమాటకుతేతనపుసంధిల్ల.

సంధుడు or సంధురాలు * n. s. These words are used in compounds thus సత్యసంధుడు, సత్యసంధురాలు a truthful or veracious man or woman.

సంధుషితము * adj. Lighted, inflamed, kindled. రాలించబడ్డ, మండించబడ్డ. BRY. 3. 128. నిశ్వాససమీరణ సంధుషితనిజాంగదహన ప్రథామందలుండె.

సంధ్య * n. s. Twilight, evening. సంధ్య or సంధ్యా వందనము morning or evening prayer. ప్రాత్రస్సంధ్యావందనము matins. సాయంసంధ్యావందనము vespers. సంధ్యవార్చుట to perform matins or vespers. సంధ్యత్రాడు or జంధ్యము the sacerdotal thread. Vema. 880.

సంధ్యారాగము * n. s. The redness of the evening sky. సంజకెంపు.

శంకు * n. s. Lightning. మెరుపు. Vish. 7. 69. Anir. 2. 65. శంపావళి a succession of flashes.

శంకుం or శంకు n. s. The plant termed Michelia Champaca. చంకుకము.

శంకుంపురుగు n. s. A wasp. తుమ్మెద.

శంకుంపువడ్లు n. s. A certain sort of grain. H. 4. 158.

శంకుర్తరము * adj. Prosperous. శ్రేయశ్శ్రేయమైన.

శంకుత్రి, శంకుత్త or శంకుడ * n. s. Fortune, riches, wealth, prosperity. విశ్వర్యము, కలిమి, శ్రేయస్సు. M. XII. 2. 158. ఇంద్రియంబులును పాటవశంకుడబొందె. T. 2. 78. ఆసురుడును శంకుడ. Vema 402. చర్మంబుగోరునుశరవికోడు రశీరవ్యుదలసంస్కర్మశంకుడలనెల్తుడు. ib. 1641. చన్దువరీతిశంకుడకొన్నాల్లకుప్రేమజూపిగొమ్మునప్రేమఁ.

శంకుడధికుడు * n. s. A wealthy man. మిక్కిలిభాగ్యవంతుడు. Vema 1501.

శంకుడపురుగు n. s. A cockroach.

శంకుస్తుము * adj. Wealthy, prosperous, enriched, endowed with, possessed of. శమ్మద్దమైన, శహితమైన.

శంకుస్తుడు * n. s. A wealthy man, he who is endowed with or possessed of. శమ్మద్దడు, శహితుడు. అర్థశంకుస్తుడై, అనగాద్రవ్యముగలవాడై.

శంకురాయము or సాంకురాయము * n. s. War, battle. యుద్ధము.

శంకుర్తము * n. s. Union, connection. Also రతి. శంశర్తము, శంకము. SC.

శంపాంశ * n. s. Bright, lovely. A woman having a form (అంగము) as brilliant as (శంకు) lightning. మెరుపుతీగవంటిచేపముగలది. Aniru. 3. 68.

శంపాకము * n. s. A tree (Cassia fistula) ఆరగ్వధము, రేలచెట్టు. SC.

శంపాతము * adj. Descending, falling, coming down. కుతనము, కుడడము. Lalit. 11. 13. Sannanda Tilac 11. 56.

శంపాదన or శంపాద్యము n. s. Acquisition, earning, getting. ఆర్జనము.

శంపాదించుట or vulgarly శంపాయించుట * v. a. To procure, acquire, get, earn. గణించుట, ఆజీవించుట.

శంపాద్యము * n. s. Getting, acquisition, acquirement, earning. గడన.

శంపాద్యకురుడు * n. s. He who earns. ఆర్జించేవాడు.

శంపుటము * n. s. A casket, a covered box. బరిశె. M. IV. 2. 31. a copper box in which the śaṅlagrāmam is kept.

శంపుటకము * n. s. A casket, a covered box. Also a sort of cake. బరిశె, కరాటము, మారగలు. SO.

శంపూజనము * n. s. Honouring, veneration, esteem. Treating with respect. నిండాగౌరవించడము, మాననము, ఆచరము.

శంపూజనీయము * adj. Honourable, respected. గౌరవించరగ్గ, ఆదరణీయము.

సంభారము * adj. Honored, respected. గౌరవిం
చబడ్డ, మాననీయమైన. M. I. 1. 1.

సంభాజ్యము * Honourable, adorable. అచానీయ
ము.

సంభార్యము * adj. Complete, finished, whole,
entire: filled, full of, perfect. అభిలము, సమ
గ్రము.

సంపెంఁలు n. s. A species of grain. A. 1. 75.
ధాన్యవిశేషము.

సంపెగ, సంపెంగ or సంతుం n. s. The "gold flower"
called *Michelia champaca*. చంతుకము. a species
is కొండసంపెంగ. H. 4. 19. Note. This flower is
called by all the synonymes of gold, as సువర్ణ
పువ్వుము, బంగారుపువ్వు &c. &c. No bee will
touch this fragrant flower. T. 3. 10. సంపెగ
నూనె a fragrant oil extracted from this flower.
తీగలకుంఁగ a certain creeper with yellow fra-
grant blossoms. నేలసంకుంఁగ a kind of long
white flower.

సంపెట n. s. A sledge-hammer. సమ్మెట. Dab.
233. తరమిసంపెట పెట్టుదగ్గరినయట్లు.

సంప్రతి n. s. A syndic, a head accountant. పెద్ద
కరణము. also used as an accountant in gene-
ral కరణము.

సంప్రతి * adv. Now, at present. యిప్పుడు.

సంప్రతించుట v. a. To collate, compare, examine.
సరిచూచుట.

సంప్రదానము * n. s. A giving, bestowing. In
grammar, the Dative case. ఇవ్వడము, చతుర్థివి
భక్తియుక్తము.

సంప్రదాయము * n. s. Rule, routine, method,
doctrine, custom, system, practice. వంశపుత్రీ
రు, గురుశరంశురచేతవచ్చినదియు. D. శరంశురా
ప్రాశ్నధర్మము, వాడుక.

సంప్రదాయము * adj. Traditional, customary
systematic. వంశపుత్రీలైన, గురుశరంశురాగతమై
న, శరంశురాప్రాశ్నమైన, వాడుకైన.

సంప్రదాయముగా * adv. Systematically. వంశ
పుత్రుగా, శరంశురాగతముగా, వాడుకగా.

సంప్రదాయశుద్ధుడు * n. s. An upright or just
man: who walks according to the rules of
his caste. క్రమశుద్ధుడు.

సంప్రయోగము * n. s. Association, relation, con-
nection. సంప్రతంత్రాదియోజనము, సురతము.

SC. అస్వితిః, సంబంధము, కార్యణము, వశీకర
కాదికర్తము. RKD. M. III. 5. 319. స్నాన
భోజన శయనాది సంప్రయోగమర్థిబతులకు ము
న్నెందునాచరింతు. సంప్రయోగమనగా ఆచరిం
చడము. ib. III. 1. 6. సాధులకునసాధుశివవా
సమునబాతుసంప్రయోగమగుటసందియంబె. సం
ప్రయోగమగుట, అనగాసంప్రాశ్నమపుట.

సంప్రాప్తము * adj. Attained, obtained, gained,
become, arrived, come. పొందబడ్డది, వచ్చినది,
అనగాసంభవించినది. M. XIV. 4. 189. కలియు
గముసంప్రాప్తమైనదాదట after the beginning
of the iron age.

సంప్రీతి * n. s. Affection, kindness. విశ్వాసము,
ప్రేమ. Sar D. 125. ib. 434.

సంప్రేరణము * n. s. Exhortation, instigation. బు
ద్ధి, బోధన. KP. 5. 244. దైవసంప్రేరణనడిగిన.

సంప్రోక్షణము * n. s. Ceremonial inaspersion:
sprinkling. Hollowing, opening. Cleansing,
dedication, consecrating, lustration. మంత్రో
దకమును విలకించడము, దేవాలయాలను పుత్ర
యోగశురకుళవడమునకై మంత్రోదకమునువిలక
రించడము, విగ్రహదులకు జీవక్రూత్తి చేయడము.
ఆవిగ్రహముపారపోసినిధ్యముగావున్నదిగానియం
కాసంప్రోక్షణము కాలేదు The statue is all
ready and adorned but the spirit is not yet
placed therein.

సంప్రులము * adj. Blown, expanded. వికసించిన.

శంఖము * n. s. A thunderbolt. ఇరవ్వుడము, పిడు
గు. Raja Sekhara. 1. 42. నిఖిలసాపాఘావసం
ద్రశంబు.

సంబంధము * adj. Appertaining to, belonging to,
connected with. చేరిన. కుక్కలసంబంధమైనటు
వంటిన్నిటకసంబంధమైనటువంటిన్నివెంట్రుకలు the
feathers belonging to crows or cranes. ఆసం
బంధమైన relating thereto.

సంబంధము * n. s. Connection, relation, relevancy,
affinity. సంబంధము, చుట్టరికము, చేరిక, కలియక,
పొందిక. వాడుసంబంధా సంబంధము లేనిచోట
భోజనముచేసినాడు he dined with people with
whom he had nothing to do. నీసంబంధమేనా
కు కారాదు I cannot abide, endure, or bear
this behaviour.

సంబంధి or సంబంధికుడు plu. సంబంధులు, సంబం
ధీకులు * n. s. Connections by marriage. యు

బిచ్చుకొన్నవాండ్లు. ఆయనమాటలంబి he is my kinsman. i. e. marriage is taken place between his children and mine. నాసంబంధికులైనయిద్దరుబండ్లొకరులు two officers of mine. ఆమెమాటలంబురాలు she is a connection of our's, she belongs to us.

సంబంధించుట * v. n. To be related or connected; to have to do with. చేయుట.

శంఖివాడు * n. s. A fisherman. ధీవరుడు.

శంఖరము * n. s. Water. జలము. P. 1. 306.

శంఖరము * n. s. A sort of deer. ఎర్రజింకపోతు. SC.

శంఖరమించుట Error for శంభ్రమించుట To be delighted. శంభ్రమించుట. Pal. 30.

శంఖరము n. s. Joy, delight. A festival, a merry making. కేళిక, ఉత్సవము. D. శంత్రము, తిరునాళ్లు.

శంఖరారి * n. s. The slayer of Sambara; an epithet of Cupid. మన్నుడు.

శంఖరేణు or శంఖరేణి చెట్టు n. s. A shrub. చర్మకము. H. 4. 12. or 14.

శంఖలము * n. s. Provender or stock for travelling expences. దారిబత్తము. D.

శంఖశుభ్ర adj. Hired, lent. జీతమునకుపెట్టుకొన్న, అద్దెకుతెచ్చిన. A. 2. 109. ఆనతిమిశ్రితండానానాశంఖశుభ్ర రసదప్రాతందలమునాస్థానికుడొసంగిననుక. టీ॥ శంఖశుభ్ర, అద్దెకుతెచ్చిన.

శంఖశము n. s. Wages, salary, hire. జీతము. N. 9. 73. Ila. 4. 17.

శంఖి or శంభలి * A procuress, a bawd. కంటెనకత్తె. SC. Vaiz. 4. 38.

శంఖి n. s. A paria. చూలవాడు. HD. 2. 1384 జియుచుశంఖిశంఖియనుచు, దళముగామెరసేటితనమేనికన్టు. HN. 4. 237. మాటిమాటికిమాటమువదిలుకొనుచు, జనుచుశంఖిశంఖియనుచునంక, జాత్రకులశుభ్రంకపుడువచ్చునంకడికి. Charitr. 1. 2170. అచ్చునాజనుడెంచియగ్రహారముచొచ్చియల్లంతదూసురులరాజువి చెంగుచుశంఖిశంఖియనుచు, వంగుచుదొలగుచువాడవాడలను.

శంఖించుట v. a. To manage, furnish, supply. సమాళించుట, నిర్వహించుట, పోషించుట. P. 4. 197. అకటాయనిమింతింపుచురి కుచకుచోనియన శంఖించుటకు నుకముకొనికముకములయనిలశంఖకుముకముదిదలలి విసయపాటవమసురక. టీ॥ శంఖ

శింశుక, ప్రార్థనక. Harivamsam, uttara. 2. 60. పొడిచినంబగకుండుగన్నుదిరిగినెత్తురుగ్రక్తుచుసెరిగియంతలోననసంబళించుకొనిపోకుపోకుమనియార్చుచు. Vema. 1370. సాధుశిల్పములనుసంబళించినవాడు, ప్రజలసంతతంబుకురుచువాడు, కదసితప్రభులనుకరుగజూచినవాడు, పాడుకొన్నముక్తికరుడు.

శంఖిక or శంఖెల n. s. A wallet, a sort of purse, to hold chewing materials. i. e. betel leaf, areca nut and lime. అడకుము, వక్కలాకులుపెట్టుకొనేశింబి. H. 1. 250. నాదొరయొద్దశంఖికెలందుచునుండు సతండుధీరరక. Paidim. 3. 45. దేవప్రాణాపేటి దిగినిశంఖెలనూటికడుమించుతెలనాకుగములునించి. A. 6. 94. శంఖెలవదిలించి తాంబూలదళపుగా నివహించుచాలంగనించునుమ్మ. D. Nava. p. 250.

శంఖపులు See శంభపులు

శంఖాగు, అనగాయేరుదాశేటి. D.

శంఖాధము * n. s. Difficulty, trouble, crowd, throng. ఇరుకు. D. శంకటము, భయము, సరకవర్త. RKD. పుత్తుడు, శంకటశలము, ఇరుకుశలము, మొదలైనవి. SC. Lalit. 11. 34. అత్యంతనైస్యశంఖాధంవేత్రిశంఖాధనాశతైః నివారయంతోవేత్రిణ్యవ్యచలకశక్తయశ్యతం.

శంఖాధము * adj. Narrow, contracted, impassable, impervious. Crowded. ఇరుకైన, ఒత్తుడుగావుండే, చొరడానకుఅసాధ్యమైన.

శంఖారము or శంఖారు n. s. Spicery, condiments, curry powder. కూరలలోవేసేరసవర్గము, అవాలుమెంతులుజీలకర్రమొదలైనవి. See శంఖారము. శంఖారంపుచింతకుండు tamarind mixed with spicery. H. 1. 113. మెంతికూటుశంఖారంపుచింతకుండులుబజ్జాలు. S. 3. 148.

శంఖపులు for శంభపులు n. s. A very fine sort of rice. కుసుమధాన్యములు. D. గరుడముక్తు శంభపులు Another kind. ఉత్తమమైనవడ్లు. See శంభపులు.

శంఖుకము * n. s. A bivalve shell, a conch shell, a snail జలశక్తి, కప్పచిట్ట. SC.

శంఖుద్ధి * n. s. Calling to. The vocative case. పిలవడము, ఆమంత్రణము, శంఖాధనము.

శంఖువులు n. s. Slippers. పాదరక్షలు. Chenna. 4. 54. గాయజుడెరిగ్తులకుకాయముచర్మముసెల్పి శంఖువుతోసేయగజాలు. ib. 4. 65. భద్రవనాత

ములకును దీయతనుచర్చముగొప్పన సెల్వి మేలిసం
ములూనరివియ్యనిన. ib. 69. 73. 80. మారుజూ
ధరవియించెద చర్చముగోసిసంబువు భూతశతి
శ్వరూపయనిబోటినిదగ్గరిక్కి త్రియ్యున్ గా. BD. 4.
1455. అద్దంపు సంబువులిడుకొని శిరశిరసెడయ
నంది శిద్ధిక్తగలావ్రాతమునకు. Pal. 5. సంబువు
బట్టెడిచండివెంకాయ.

శంఘాకము * n. s. for శంఘాకము.

శంఘాకము * n. s. A bivalveshell, a conch shell,
a snail. Ground rice, soogee, grits. జలశక్తి.
తండులకనే, నూకలు. SC.

శంఘట n. s. A kind of drum. వాద్యవిశేషము.
Pal. 81. విరుదుసంఘటపెంతులరవీరనాగగతులవా
రునల్లదలగొల్పు.

శంఘట or శంఘటపెట్టె See శంఘటిక.

శంఘోధనము * n. s. Addressing, calling to. In
Grammar, the vocative case. పిలవడము, ఆమం
త్రణము, సంబుద్ధి.

శంఘటి See శంఘటి.

శంఘవము * n. s. Birth, production. Cause, motive,
origin. ఉత్పత్తి, ఉట్టుక, ఊతులు. SC. Vish.
1. 9.

శంఘవము * adj. Arising from, produced from,
descending from. ఉత్పన్నమైన, ఉద్భూతమైన, కలి
గిన. పాశుశంఘవము caused by sin.

శంఘవించుట, శంఘవలుట or శంఘవిల్లుట * v. n.
To happen, occur. ప్రాప్తమవుట, ఉట్టుట.

శంఘవించుచేయుట * v. a. To bring about, cause,
effect. ప్రాప్తమయ్యేట్లుచేయుట.

శంఘలుట n. s. A superior kind of rice. శ్రేష్ఠమైన
నవద్దు. BD. 4. 363.

శంఘారము * n. s. Provision, preparation. Mul-
titude, number, quantity, assemblage. శంఘ
తము, గణము. SC. శంఘారము, శంఘారము, or
శంఘారు a mixture or provision of spices for
seasoning. కూరలలోవేసేరసవర్గము. R. Bala.
తస్యాభిషేక శంఘారా దృష్టాప్తాభార్యా ధృతైక
యా.

శంఘావన or శంఘావనము * n. s. Honor, worship.

A present, reward, prize, gift. Vulgarly, Alms,
money distributed among bramins. శివైనము,
గౌరవము, పూజ, దక్షిణ. Dab. 235. వీరిశంఘావ
నవృద్ధిలయ్యెగాని దానవుచేచావుతప్పకేచాలు.

శంఘావనీయము * adj. Honorable, worshipful.
శివైనచిరగ్గ, గౌరవించుతగ్గ, పూజ్యమైన. B. X.
1. 35. శంఘావనీయచరిత్రభీరువుల.

శంఘావనీయుడు * n. s. He who is venerable or
honored. పూజనీయుడు. లోకశంఘావనీయులు
All-honoured.

శంఘావించుట * v. a. To receive, entertain,
reward, honor, esteem, venerate. గౌరవించుట,
మర్యాదచేసుట, శివైనించుట, (బహుమానముచేసు
ట. D.) Bobbili. 2. 119. ఘోరాకారులుశోభితా
ననులరక్షోపీరసంతాపములంపారాగ్రమ్మరుద్రమ్మరి
తదురశంఘావించుచుండు విశ్వంకారంబైనవాణా
రము. G. XI. 178. ఆరవివిద్యాజ్ఞానముమెచ్చిన
నలోతులశంఘావించుదలచునెడ. T. 4. 182. గ
ర్యాయత్తుడైయెవ్వరి శంఘావించక జేసె నాసురు
శశిసంగంబుతిద్రోహిమై. Jānaki Raghavam. 5.
164. M. 12. 2. 411.

శంఘావితము * adj. Honored, respected. బహుమ
తమైన. Commonly proper, fit, suitable. యుక్త
ము, విహితము. TUR. 10. 63. కావుననెందునార
నియకార్యములెల్లముగాజూచి శంఘావితమైన వి
త్తమునపాయమునేయగ. DRK. 94. line. 7. జం
భారివోత్తంభశంఘావితో గ్రంథాళిమైతైత్యవద
ర్శభంగమున. P. 1. 83. బుధశంఘావితమూర్తినిస్తు
లకశాపూర్ణుడు. టి|| శివైనించువిన. ib. 1. 340.
ఇనశంఘావితవనయశాస్త్రకళాకోవిదుడు. టి||
రాజులయొక్క శివలచేతను ప్రోతము చేయబడినము
నంటి.

శంఘావితము * n. s. He who is venerable or ho-
nored. శంఘావనీయుడు, పూజనీయుడు. P. 1. 231.
అరివిశ్మయశంఘావితవైవానిజూచిలికైక ప్రీతి
who is wonderstruck. ib. 1. 504. ధర్మశంఘావి
తులెట్లగు who is charitable. ib. 3. 349. కా
మాహలశంఘావితమై full of delight, joyful.
ib. 4. 140. అఖండసౌఖ్యశంఘావితమై he who
is happy, wealthy.

శంఘాదన or శంఘాదనము * n. s. Conversation,
discourse, talk. మాట్లాడడము.

శంఘాదనచేసుట v. n. To converse, talk. మాట్లా
డుట.

శంభు, శంభుడు or శంభువు * n. s. An epithet of
Siva. రుద్రుడు.

శంభూతము * adj. Born, produced, arisen, sprung.
జారమైన, ఉత్పన్నమైన.

- సంభ్రమము adj. * Gained, got. Possessed of. Filled, full. Supported. సంపాదించుట, నింపించుట, భరించుట. Ellana. 4. 78. జలజాండాధారసంభ్రమశ్రంభంబు, దశకంధరునిచేతిరమ్మ బంతి. A. 4. 337. సమాశ్రయపడుచు ఆ ప్రేయదోశంభసంభ్రమయగునీవిశ్వంభర.
- సంభేదము * n. s. Breaking, splitting, bursting. బద్దలుచెయ్యడము. SC.
- సంభోగము * n. s. Coition. రతి. Vasu. 6. 136.
- సంభోగముచేసుట or సంభోగించుట * v. n. To copulate. సురతముచేసుట. UR. 4. 275.
- సంధ్రమము * n. s. Passion, emotion, confusion. తొందర, తోట్రుపాటు, ఇష్టానిష్ట కార్యభాతస్థలవ్యర, ఉద్దేశ్య కార్యవ్యగ్రత, అత్యాదరము. SC. ఉత్సాహము. N. 9. 201. సకలబంధుజనంబుతోసంధ్రమమున, టీ|| ఉత్సాహముతోదను.
- సంధ్రమించుట * v. n. To be elated. హర్షించుట. H. 5. 87.
- సంయమము * n. s. Humanity; the temper that shuns giving pain to others, gentleness. శరపిడాదివృత్తి, చాలించడము. SC. లెస్సగాచాలించడము.
- సంయమి * n. s. The name of the capital of Yama. యమునితట్టణము.
- సంయమి * n. s. A hermit, or monk. దుని. Paidim. 3. 128.
- సంయుక్తము * adj. Combined, joined, united. connected with, possessed of. సంలగ్నము, విశిష్టము, కూడుకొన్న, గల. సంయుక్తాక్షరము a double letter (l) as in ఓల్లి.
- సంయుగము * n. s. War, battle, combat. యుద్ధము.
- సంయుతము * adj. Combined, joined, united, connected with. సంలగ్నమైన, విష్టమైన, కూడుకొన్న.
- సంయోగము * n. s. Union, junction, connection. సంగము, సంసర్గము, రతి.
- సంసౌభితము * adj. Connected, joined, united with. సంలగ్నమైన, మిళితమైన.
- సంరంభము * n. s. Wrath, rage, flurry, agitation కోపము, ఇష్టానిష్ట కార్యభాతస్థలితత్వర, తొందర, తోట్రుపాటు, భయము. SC. T. 5. 113. Lalit. 13. 18. KP. 3. 296.
- సంరంధి * n. s. He who is enraged, or hurried, ఆగ్రహముగలవాడు, తోట్రుపాటుగలవాడు. A. 4. 93. కనివిసతుండైచేరనరిగి యజ్ఞాపవీతంబుగా నుకిచ్చి, కూర్చున్న నావరింపక సంరంధియై. ib. 5. 54. భోజపురయత్రారంభసంరంధియై.
- సంరంధించుట * v. n. To burst out in rage or fury or pride. ఆగ్రహించుట, విజృంభించుట.
- సంరక్షకుడు * n. s. A protector, trustee, patron, guardian. పాలకుడు, పోషకుడు. M. XV. 2. 154.
- సంరక్షణ * n. s. Sustaining, support, maintenance, nourishment, guardianship. Charge, patronage. పోషణ, పాలనము, కాపాడడము.
- సంరక్షణచేసుట or సంరక్షించుట v. a. To support, protect, maintain, patronize, rear. పోషించుట, పాలించుట, కాపాడుట, పెంచుట.
- సంరావము * n. s. Sound, noise. ధ్వని.
- సంరూఢము * adj. Budded, blossomed. అంకురితము.
- సంరోధము * n. s. Impediment, hinderance. అటంకము, అభ్యంతరము.
- సంరోధి * n. s. That which causes an impediment. విఘ్నముచేసేటిది. H. 2. 163.
- సంరోధించుట * v. a. To hinder, impede, prevent. అడ్డగించుట, అటంకపరచుట.
- సంలాపము for సంలాపము * n. s. Discourse, conversation. సంభాషణ.
- సంవత్ * n. s. A year. అబ్దము, యేడు.
- సంవత్సరము * n. s. A year. హేయనము, యేడు.
- సంవత్సరాది * n. s. New year's day. యుగాది.
- సంవర్తము * n. s. A destruction of the universe. శ్రుశయము. M. XIV. 150. R. 5. 4.
- సంవరకము * n. s. The plough of Balarama. బలరామనినాగలి. D.
- సంవర్తిక * n. s. The new leaf of a water lily. తేనెతామరలేకు.
- సంవసేధము * n. s. A village. గ్రామము.
- సంవాదము * n. s. Conference, converse, discussion. Contention, wrangling. సంభాషణ, కలహము, తర్కించడము. A. 4. 81. ఆధిమఖ్యంబుసంవాదాత్ప్రహర్యాంబను న్యాయంబునం గాని శ్రుట్టమియును. ib. 3. 19. భాండికృజనక సంవాదంబువినుమనియిట్లనియె. P. 3. 254. ఆహారప్రహరారునులసంవాదంబు, జయనిధికింబోలె మేఘవర్ణవిరజివి

శంసాదంబునకునిశ్చలకథ్యాయుసేయనని విస్త్రు
వింధి.
శంసాదించుట * v. n. To converse, talk together,
wrangle. శంసాదించుట, కలహించుట, తర్కిం
చుట.
శంసాహకుడు * n. s. An attendant who sham-
poos or rubs down the limbs. అంశమర్దకుడు,
పుట్టపిడికేవాడు.
శంసాహనము * n. s. Handling, rubbing, pressing
the limbs. అంశమర్దనము, పుట్టపిడికడము. Siva
Samayanca. 13. 22.
శంవిత్తు * n. s. Wisdom, understanding, intellect.
బుద్ధి. D. BD. 2. 191. L. 13. 1.
శంవీరము * adj. Surrounded, enclosed, encom-
passed. ఆవృతము, ఆవరించబడ్డది. SC.
శంవీరము * n. s. The sacerdotal thread is so
called when hung round the throat. హారవ
ల్లంబితయజ్ఞ సూత్రము, పేరుగానేనుకొన్నజంఘ
ము. SC.
శంవృతము * adj. Covered, concealed, encompass-
ed. Vested with. సంయుతము, చుట్టబడ్డ, కట్ట
బడ్డ. T. 2. 175. వారవధూతీతటరీశంవృతము
శ్రుంగపట్టము. P. 1. 532. అశంవృతమైగనుపట్టు.
ib. 5. 46. తరుదప్రాకృతిధానశంవృతనిరంబునిర్ద
తాలంబనజ్జరవంశస్థిని. టీ|| చుట్టబడినటువంటి.
శంవేగము * n. s. Hurry, haste. త్వర.
శంవేది * n. s. He who knows. యెరిగినవాడు, తె
లిగినవాడు. M. IV. 5. 21. రహస్యశంవేది.
శంవేదితము * adj. Made known. తెలియచేయబ
డ్డ.
శంవేషనము * n. s. అనగా, రతి, శంకుర్చము.
శంవ్యాసము * n. s. An upper garment, vesture,
cloak. ఉత్తరీయము, చైబట్ట. S. 3. 408.
శంశక్తుడు * n. s. A picked man or soldier,
one of a select band; sworn never to recede,
and stationed to prevent the flight of the
rest, a brother in arms. W. శకుభంకృత్యా
యుక్తాదనివర్తి. SC. కూరుడు. M. IX. 1.
14. ib. VIII. 2. 321.
శంశయము * n. s. Doubt, uncertainty, suspicion.
శంశయము.
శంశయించుట v. n. To doubt, suspect, hesitate.
శంశయించుట, అనుమానించుట.

శంశ్రయము * n. s. A refuge, asylum, protection.
ఆశ్రయము. D. శరణము, ఆశ్రయము. H. 2.
125. శివ్యులరాజశంశ్రయముహస్త్యదలీలకౌభలుకకు
బంధరయమువాక.
శంశ్రయించుట * v. a. To flee to, appeal to, resort
to, seek protection. శరణుజొచ్చుట, ఆశ్రయించు
చుట, ఆవలంబించుట.
శంశ్లేషము * n. s. Embrace, union, connection,
junction, coalescence. ఆలింగనము, శంఖము,
శంధి, కలియక.
శంశ * n. s. Praise, flattery. స్తోత్రము. D.
శంశక్తము * adj. Near, adjoining, connected or
endowed with. అవ్యవహితమైన, ఉపేతమైన, శం
లగ్నమైన.
శంశక్తు * n. s. An assembly, meeting. శంభ. D.
శంశక్తులు Error for శంశక్తులు.
శంశరణము * n. s. A highway. Going, the pro-
gress or march of troops. రాజమార్గము, అశం
భాదచమూగతి, శంసారము, శ్రురనిర్దమము, రజారం
భము, పురద్వారము. SC. P. 4. 451. శంసరణే
తరచిత్తు. టీ|| శంసారమునకు అన్యమైనమనఃకుల
వాడు.
శంశరించుట * v. n. To be born. జన్మించుట. A.
3. 95. శంసందనాదులునుప్రాశ్నప్రకల్పంబునం
శరించుటభావనాబద్ధతే.
శంశర్మము * n. s. Union, connection, intercourse.
శంశ్లేషము, శంఖము, మైఖునము.
శంసారము * n. s. The world, the mundane state.
Domestic life, secular condition. A family,
household. శంశ్రితి. (పెండ్లామువిడ్డలతోనుండ
డము. D.) వానికిశంసారముచల్చిపోయినది he has
lost his wife. శంసారములేనివాడు one who has
no wife or children. శంసారతాత్రయములు
family cares. శంసారమునుసన్నిహించుట, శంసా
రమునుసానించుట to support a family. A verse
says అనాదావిహశంసారే, దుర్వారేమకరధ్వజే,
కులేచకామినిమూలేకాశాతివరీకల్పనా.
శంసారముచేనుట v. n. To keep house. కాశ్రు
ముచేనుట. (Met.) to cohabit.
శంసారి * n. s. A householder, the head or
master of a family. A secular person as
contradistinguished from a solitary recluse
గృహస్థు, గృహపతి, ఆశ్రమశంసార్లు the inha-

bitants (కాపులు) of the village. సంసారి the good woman. కులశ్రీ. BD. 5. 176.

సంసక్తము * adj. Wet, humid. రదిసిన. M. X. 1. 225. రక్తసంసక్త మైనదరాతలమున.

సంసిత * adj. Said, declared, praised, celebrated. చెప్పబడ్డ, ప్రోతముచేయబడ్డ.

సంసిద్ధి * n. s. Nature. Perfection, completion, accomplishment. రెప్పగలభించడము, స్వభావము. D. శకూరదము. Sar D. 640.

సంసిద్ధతు * n. s. He who is perfect or accomplished. సంపూర్ణుడు. P. 3. 35. విశ్రుతగుణసంసిద్ధుడు.

సంస్మృత * n. s. The world, the mundane state, a domestic life, secular condition, a family, household. సంసారము. M. XII. 6. 212. Swa. 1. 33.

సంస్పృక్తము * adj. Connected, united, as relations after division of property. సంయుక్తమైన, సంక్లిష్టమైన, వేరువాయినరరువారకూడాకాపురముచేసి.

సంస్పృష్టి * n. s. Union, connection. Voluntary reunion of relatives after division of property. వేరువాయినరరువారమల్లీ కూడాకలికి కాపురముచేయడము.

సంసేవనము * n. s. Waiting on, serving. పరిచర్యచేయడము, ఉపాసనచేయడము. M. XII. 5. 354.

సంసేవితము * adj. Worshipped, waited on, served, attended. భూజితమైన, ఉపాసితమైన.

సంశ్లేరించుట v. a. To burn a corpse. దహనముచేసుట (బాగుచేసుట. D.) DRAn. 392.

సంస్థారము * n. s. The power of memory, faculty in general. Concatenation of ideas. A purificatory rite or ceremony; burning on the funeral pile; purification. అనుభూతార్థసంస్మృతి. SC. గర్భాధానవివాహంతమైనపదియన్న, దహనము, కల్పడము, శోధించడము. పుస్త్రుతపుల్వలునీళ్లునీహితమునాబట్టిలోనేఅన్నసంస్థారముచేసిదింతుకున్నారు they put the roses in a still filled with water, and by the application of fire make rose-water. ఆశవమునుసంస్థారముచేసివేసినారు they burned the corpse.

సంస్క్రియ * n. s. Funeral ceremonies; as burning the dead body; any purificatory rite. దహనము, ఉదనయనాది. R. 5. 247. హురవహసంస్క్రియశిలిపి.

సంస్కృతము * adj. Purified, exquisitely wrought, polished, refined. పరిష్కృతమైన.

సంస్కృతము * n. s. The Sanscrit (or Classick) tongue. దేవవాణి, ఆద్యభాష.

సంస్తంభనము * n. s. The epithet of a magic arrow which arrests the progress of an enemy. శత్రువునుమాన్వరచేలశ్రువివేషము. T. 5. 113.

సంస్తంభించుట * v. a. To make firm, or rigid. స్థాపించుట, నిధముచేసుట. KP. 3. 251.

సంస్తవము * n. s. Praise. Acquaintance, intimacy. పరిచయము, ప్రోతము. T. 4. 223.

సంస్తవకారి * n. s. He who praises. ప్రోతముచేసేవాడు A. 4. 15. సంస్తవకారిమునప్రోమసామగాసంబెసెనె.

సంస్థానము (or vulgarly సమస్థానము) n. s. A state, a government, dominion. రాజ్యము, సీమ. మైసూరుసంస్థానము the Mysore government. సంస్థానాధిపతి, సంస్థానికుడు n. s. A sovereign or ruler. రాజ్యాధిపతి, ప్రభువు.

సంస్థాపకుడు * n. s. A founder, author. కల్పించినవాడు, యేర్పరచినవాడు.

సంస్థాపనము * n. s. Placing, fixing, establishing. నిర్ధారణచేయడము, స్థిరీకరణము.

సంస్థితి * n. s. Abiding, being, residing with. ఉండడము. Mandha 3. 10. గురుకుచకుంభసంస్థితిగూడెనురంబుననాలవాలము.

సంస్థితుడు * n. s. He who dwells in. ఉండేటివాడు. Suta Samhita. 5. 55. వేదాంతభావసంస్థితుడాది మహామందు he who resides in the scripture.

సంస్పర్శ * n. s. Touch, contact, feel. తాకడము, స్పృశనము. Vema. 402.

సంస్పృశించుట v. a. To touch. తాకుట. B. X. 225.

సంస్పృష్టము * adj. Touched, పాకన, అంటిన.

సంస్పృహ * n. s. Wish, desire, inclination. నిండాఆశ, వాంఛ. BD. 4. 1349.

సంస్థానినము * n. s. Slapping, dashing. చరచడము. Paris. 20105 by Google

సంస్మరణ * n. s. Recollection, remembrance
తలచడము.

సంస్కృ Error for సమస్కృ n. s. Part of a stanza
proposed by one person, to be completed by
another, as a trial of skill. కవిసరిక్షకోశముయి
చ్చేపద్యపాదము.

సంహతి * n. s. A flock, assembly, heap, collec-
tion. సమూహము, రాశి.

సంహననము * n. s. The body. Rubbing the limbs
శరీరము, పుష్కరితకడము. వజ్రసంహననము, అన
గారాయవంతిశరీరముగలవాడు.

సంహరించుట * v. a. To kill, destroy. చంపుట.

సంహారము * n. s. Destruction, annihilation, kill-
ing. నాశము చేయడము, చంపడము.

సంహిత * n. s. A peculiar arrangement of the
Vedas into short divisions; a collection or
compilation of hymns or prayers or legends
extracted from a purana. శాఖ, పేదవరిల్లిస్తనా
క్యవిన్యాసము (శాస్త్రము, పేదైక దేశము. SO.)

సంహితము * adj. Collected, joined. సంచితమైన,
సంయుక్తమైన.

సంహారము * adj. Destroyed. హతము చేయబడ్డ.
M. XVI. 1. 75. అభిలషనములు సంహారమయ్యె
నిచట.

సంహృతి * n. s. Destruction, loss. సంహారము.

సంక్షిప్తము * adj. Abridged, contracted.

సంఘభిత * adj. Frightened, alarmed, afraid. చె
దిరిన, భయపడ్డ. KP. 3. 87. అశ్వుడుచాలసం
ఘభితమై.

సంక్షేపము * n. s. Abridgement, compendium.
సంక్షిప్తము.

సంక్షేపము * adj. Abridged, contracted. సంక్ష
హమైన.

సంక్షేపముగా * adv. Concisely, briefly. సంక్షహ
ముగా.

సంక్షేపించుట * v. a. To abridge, contract. సం
క్షహము చేయుట.

సంక్షోభము * n. s. Agitation, emotion. కదలడము,
దుఃఖము, వ్యసనము.

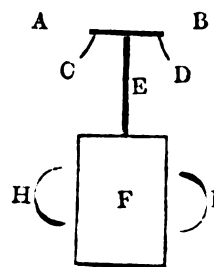
సంక్షోభించుట * v. a. and v. n. To grieve, sorrow,
to be excited, disturbed, agitated. వ్యాకులము
ట, చలించుచేసుట, కలరవించుట. K. P. 3. 167. వరి
గుబ్బపాలిండ్ల నిలువజిట్టట్టు సంక్షోభించు వయ్యద
కొంగులోడ. M. XII. 1. 40. రాజులెల్ల సంక్షోభి

వికూడుకొని. Vish. 2. 324. వారిసంక్షోభించి
మహారథశుభతోడ. N. 2. 353. సురబుందైత్వ
లు మేరమారినను సంక్షోభించినరస్యస్యముగా హరి
యించు. టీ|| తన్మహిక్తి లీకలతపెట్టి.

సంక్షోభితము * adj. Agitated, disturbed, grieved.
భిన్నాభిన్నము చేయబడ్డ, వ్యాకులచరచబడ్డ. T. 1.
pref. 5. సంక్షోభితాంభోదముల్.

శకము * n. s. An epoch or era, particularly the
era named after శాలివాహనుడు. A reign, the
period of a king's rule. సంవత్సరశంఖ్యావిశేష
ము, యేటబడి. వానిశకము ముగిసినది his reign is
past, his days are ended.

శకటము * n. s. A cart. The bishop at chess.
బంతి, చదరంగములో పుంతులనేకాయ. శకట
పూహము the "cart-evolution," i. e. troops
arranged in the form of a cart. Thus the
yoke AB is the covering
line of skirmishers. CD
(the pegs) flanks of the
same. E (the pole) the
line of communication
with F the column; of
which H H, the wheels,
are cavalry covering the
flanks. This is an evolu-
tion strictly according to
military rule.

శకటరేఖ * n. s. The name given to అ the letter
R, also called బంతిరేఖ as its shape is compared
to that of 'a cart.'

శక్తకక్రియ * n. s. An active or transitive verb
కర్తనావేషితమైనక్రియావాగకవడము.

శకలము * n. s. The aggregate, or whole. సమస్త
ము, అభిలము, యవత్తు.

శకలము * adj. All, entire, whole. సమస్తమైన,
అభిలమైన. శకలకార్యమందున్న in every act.

శకలము * n. s. A part, a portion, a piece. తునక.
D. HD. 2. 103.

శకాబ్దము * n. s. A year of an aera. పుకశకములో
పుకశంవత్సరము.

శకారము * n. s. The letter శ; sometimes a con-
traction of the word శబ్దము.

శకి (vocative,) Friend! madam! my dear! my
girl! శకియి అనేశబ్దమునకు సంబంధన. Utt. R.
4. 274. శకి, నారసమునకునిపులిని ప్రోదంబ్రక
మెత్తుడు శేషిని.

శక్తి, శక్తి నె or శక్తి n. s. An artificial bird, the figure of a bird. కృత్రిమపక్షి, కీర్తివిల్ల. ABA. 2. 173. కృత్రిమపక్షిం మొత్తశక్తి నెయనం. Zacc. 7. 43. నెలత లేర్చుచున్న మొలక చిన్నల చెన్నులం గారు శక్తి నెభం పెరయ. ib. 8. 74. బిందల కాడు లేనగలు విన్నెడు చూపులు మొదలు చూక, శక్తి నెలవంటి చిన్న పక్షి వట్టిలు మేలుచెట్టగా. Vasu. 6. 111. తెలిముద్రియంపు బల్లి శక్తి నెలకాకలంబికి లన్ను మోహన శయ్య నైడక. టీ శక్తి నెల, కీర్తి విల్ల. N. 9. 482. శక్తి నెలతలగడల్ చిన్న దైనను తోనకవకల్ గాను పాత్రుల పుట్టె. టీ శక్తి నెలతలగడలు, ఒత్తితేకుండ్లకుండ్ల అనేటికి కవిల్ల లుంపినదిండ్లు.

శక్తి నెలములును, అనగా కనకాక్షి గూట. D.

శక్తి నము n. s. అనగా శక్తి నము. D.

శక్తి నలమంచము or శక్తి నెలమంచము n. s. A bedding formed on a frame of wood, having orifices covered with perforated brass buttons that make a whistling or squeaking sound లలకలత పైమంచము. D. says కోళ్లపొద్దులుగా చేసినమంచము. Nwa. 6. 3. యాగవ్రాతినందం ద నెలుగులా శక్తి నట్టి శక్తి నలమంచములు. H. 1. 73. చిన్నలరవింపిన విల్ల కోళ్లనందమా శక్తి నెలకట్టె మంచమున. T. 3. 131. చిన్నలకోళ్లమంచము శక్తి నెలపాన్తులగడలు బులుపు విల్లలును. Naish. 7. 174. ఒక శక్తి నెలగలకలమంచము. ib. 7. 223. కులు కులుకులంబలంపి శక్తి నెలకలుచున్న చిన్నల పుట్టె నేయ.

శక్తియ n. s. A female friend. చెలికత్తె. D.

శక్తి లించుట v. n. To neigh. గుర్రము చూపారవము చేసుట. D.

శక్తి లంత n. s. A neigh, neighing. గుర్రపు చూప. D.

శక్తి కుంతము * n. s. A bird. పక్షి. Raja Sekhara. 1. 11. ఉద్యచ్ఛక్తి కుంతావళి.

శక్తి టు or శక్తి టు n. s. An average. సరాసరి.

శక్తి నము * n. s. A bird, an omen or augury, chiefly derived from the flight of birds. Vema. 1114. మంచి శక్తి నములను మంచి పెండ్లియాడ.

శక్తి ని * n. s. A bird. పక్షి.

శక్తి కలము * n. s. A fish.

శక్తి కలి * n. s. A fish. బేడిశచేడు. Swa. 5. 62.

శక్తి వ్రంబుగా adv. Without reserve, entirely. శక్తి వ్రంబున, యేమిదాచకుండా, యానవ్రంబు.

Sar D. 539. శక్తి వ్రంబుగా గానెచ్చెడ.

శక్తి, శక్తి, శక్తిగా adv. Rarely, seldom, scarcely. యెప్పుడైనా సెకమాటు. D. అరుదుగా, అచిరుపడుగా. అశక్తి Incessantly.

శక్తి * n. s. Forces, ordure. శురీషము, మలము. శక్తిము * adj. Attached, joined, in contact with. లగ్నమైన.

శక్తిము * adj. Able, capable, strong, powerful. శక్తిమైన, దృఢమైన, నిశ్చలమైన.

శక్తి * n. s. Ability, power. బలము, సామర్థ్యము.

శక్తి * n. s. Ability, power. A goddess; the personified energy or wife of a god సామర్థ్యము, త్రాణ, బలము, ధేయము. శక్తిపూజ worship of female demons, magic. KP. 3. 100. (శక్తి, అనగా పార్వతి ధేయ. D.)

శక్తి * n. s. He who is able, strong, capable. శక్తిమంతుడు, బలవంతుడు.

శక్తి * n. s. Flour. పొడిపిండి. D. M. XIII. 4. 106. ib. XIV. 4. 251. 252.

శక్తి * n. s. The thigh. ఊరు, తొడ. SO. శక్తిమూలము the root of the thigh. Ananda T. 13. 21.

శక్తి * adj. Possible, practicable. సాధ్యమైన.

శక్తి * n. s. The insect called a lady bird. ఇంద్రగోపము, ఆరుద్రపురుగు, చందమామపురుగు. Pariz. 3. 102. పాదశూరసాంబధరవంజీము క్రమరందరగ్న సందాదిత శక్తి * నము లభావము సెందుచు.

శక్తి * n. s. The bow of Indra, the rain bow. ఇంద్రాయుధము.

శక్తి * n. s. The abode of Indra. i. e. heaven. శ్వర్గము.

శక్తి * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

శక్తి Error for శక్తి Half.

శక్తి or శక్తి * n. s. A female friend. చెలియ, చెలికత్తె.

శక్తి * n. s. A friend, fellow, companion, playmate. స్నేహితుడు. D. Lalito. 8. 2. Vema. 342. తామరశక్తి Lover of the lily, an epithet of the sun.

శక్తి * n. s. Friendship, unanimity, good terms. స్నేహము.

శక్తి * v. n. To be reconciled, agree, come to terms. అనుకూలత మట.

శిశ్యురచుట vulgarly శిశ్యురచుట v. a. To
make friends, scrape acquaintance. విహితము
చేసుట.

శుభ్యుడు * n. s. A friend. చెలికాడు. BRK. 529.
రాముడు సర్వశుభ్యుడు శరణ్యుడు న్యాయపరుండు.

శ గ n. s. Heat, warmth. ఉష్ణము, కాళ. శగరోగము gonorrhœa, clap.

అన్నమును తినలేదు he did not even eat.

శగటు n. s. Average. శూశూరి. శగటున on an average. వాండ్లను శగటునటిల్చినాడు he reviled them at random. వానిశగటుమోకాలివట్టు he sets a due value upon no one, he treats no one with proper respect.

శీగతులు n. s. Embroidery made of wire, in patterns. శీగమోడి గానే శివశిరి గానది. KP. 6. 243. అవిరళ దళకీశులయదిని శిలతావితానంబులమరకత తురువిందనిచయభ వితంబులగు శీగతులకుగదిబూతు ట్టు. Ghandranga, 2. 85. ఉదిరిబంగరువ్రాతహ దనితూనీనిహక్త శీగతుల మెంబుట్టు మెంగలివట్లు ము. Pal. 50. కొదమగుర్రంబులకొమ్ముపల్లములశి గతులపల్లాలు జతనంబు గాగవల్లింవి మెంగమునబ కైరలునైవి.

శుకపాలు or శుకబాలు n. s. A moiety, a half share.
అర్థభాగము. Vema. 975.

అక్షము n. s. Half. అర్థము, P. 4. 250. అక్షమునకు
ముయెక్కు వస్తున్నది it is half as big again.

అగమ్యు adj. Half. అర్థమైన.

అగ్రయ n. s. Midnight. ఆర్షరాత్రి.

✱π (A bad word) See ✱χ.

ආකූල See ආකූල An average.

శగుడము * adj. Mingled with treacle. బెల్లముతో
కలిపిన. Dab. 291.

శ్రీసుఖము * adj. Having (or endowed with) properties, or qualities. సాత్వికాదిసుఖశరీరము. Bmj. 5. 55.

శిశువ్రతుడు * n. s. A distant kinsman, a kinsman
of the same family name. శిశువానందవ్రత్యురసు
డు. SO. జూరి, చక్కపేట వద్దనున్నది.

స్థితిముగ్ధతలు. n. s. Suffocation, ఉద్బ్రమమయో
వధము. Bhandhat 3. 252. ఎద్దులబుట్టునల్ల కుకాశ
స్థితిముగ్ధత టీ|| అస్మాన్యాకూఢముం చేర
బుట్టేటటువంటి ప్రణయకోపమునకు ఉద్బ్రమమయ

కొనేటట్టు చేసేటటువంటిన్ని అనగా కోరుమునుని
బువనియ్యనటువంటిన్ని.

శక్తుల or శ్రక్తుల v. n. To decrease, grow less, abate, to be diminished, to sink, go down. To die. మట్టువడుట, యీనించుట, రక్తుట, రచ్చుట. P. 2. 30. ఆశక్త్యంతదలంకులబ్రాహ్మణ్యమలగారి శ్రక్తులబాదవైభావమట్టుచంద్రుడు. శ్రక్తుల, యీనించును. BD. 1. 156. అక్షులొద్రులుశ్రక్తుల. BRS. 137. దశమభూద్యద్భావమంతవేదనాస్థిరమైశ్రీగౌమి. అనగాచచ్చమోయేమో. TUR. 9. 80. పెరుగుట శ్రక్తులచూలం బొరయుటయుదశంబుగాన. శ్రక్తుల, అనగారచ్చుట. భ్వరముశక్తినిది the fever is subdued. భారముశక్తినిది the load is lightened.

ಸ್ಕೃತ n. s. A cup, glass. చెంబు. D. Navanad.
 229. ఆచార మెదలించుకనుపు గాదనుచు, నీరాత్మ
 రాలు బానిశ చేతగల్గు, వలసెత్తు దెప్పించివాడునిచ్చ
 లునుజలములుగ్రోలితిస్కృతనించి, యున్నంతసేదవ
 ట్లోదవఃప్రసాదంబు, మున్ను గ్రోలితయట్ల ముదముదీ
 ళించి, జలముద్ధినాకట్లుచవిగొనియెరిగి, వంశేతిస్కృ
 తవసుధానైవి.

శిశి or శిశి * n. s. Eating together. శిశిభోజనము. (నలుగురుకూడిభోజనముచేయడము, అనగా విందు, D.)

శ్రీ Error for శ్రీ n. s. Heat, warmth. ఉష్ణము,
వేడి, గాఢ.

శ్రుతిము Error for శ్రుతిము Half. అర్థము.

శీచరాచరము * n. s. The universe ; animate, (చ
రము) and (స్) inanimate (అచరము) స్థావరజం
గములు. Lalit. 5. 27.

శచి or శచీదేవ * n. s. The spouse of Indra. ఇంద్రానిభార్య. Bīlh. 1. 5.

* n. s. A minister or counsellor, a friend,
 companion or associate. **ಕೂಲಿ, ಪರಿಹಾರ.** L.
 9. 30. Lalito. 10. 28. Vasu. 2. 28. **ಕೂಲಿಕಾರ**
 a playmate, or playfellow.

శ్రవణస్నానము * n. s. Bathing without undressing.
ing. కట్టుబట్టతో నేమిరాగడము.

శుశ్రూషుడు * n. s. A virtuous, honest or upright man. మంచిసదగులవాడు.

శ్రీమృతానందము* n. s. God; as the fount of being, intelligence, and happiness; it that is good, wise, and happy. నిర్వృత్తానందశ్రీమృతానందర (బ్రహ్మము.

శుచ్యుక్రమ * n. s. A pious sudra. శుచాచార ముగలకుక్రమడు.

శుభస్థి * n. s. Eating together. శుభాభోజనము, కూడానినదము.

శుభాతీయము * adj. Of the same tribe, of the same species, alike, similar. అదేకులమైన, అదేజాతియైన, తుల్యమైన. Lalit. 3. 7. బ్రాహ్మణులు శుభాతీయంక్రమదాంయదిగర్వతి.

శుభీవము or శుభీవి * adj. Having life, living, alive. శుప్రాణియైన. Lalit. 7. 7.

శుభీవుడు or శుభీవితుడు * n. s. He who is alive. ప్రాణవంతుడు. మారంత్రి శుభీవుడై యున్నప్పుడు when my father was living. అతడుశుభీవుడైయుం దినమట్లుకు as long as he lived. వాండ్లుశుభీవు లైవున్నారు they are now alive, they are still surviving. BD. 4. 308. చెప్పెనరనిశుభీవితుంజేసి.

శుజ్జ or సెజ్జ n. s. A bed, couch or sofa. A box worn at the necklace, containing the lingam. A long basket woven of cocoanut leaves to hold flowers, fruits &c. (సెజ్జ, అనగాశయ్య, బుట్టయు. D.) లింగకాయయున్న. శుజ్జశుట్టు n. s. The bed-room చీడకటిల్లు. BD. 3. 258. అననరిక్షమజేయమగుశుజ్జశుట్టు. M. XIII. 2. 302. అతడుసెజ్జజేరియదిపుతోనియ్యెద నిద్రబోదునేను నృకువరేణ్య. BD. 6. 1856. పెంపుననిండ్రనిలంపులింగంబునింపారశుజ్జయందిడిగొల్పగాదె. H. 5. 109. శరీరేణ తోడిశుజ్జబలునిందిడితాయిరలింగవస్త్రము. BD. 3. 1392. పెంపారిచాలసెప్పెడువిల్వశుక్రి, నలిదీటునినగోనిరలశుజ్జజేసి, యలరుజుంజరువెంట్రికలమీదదాల్చి. ib. 4. 257. తావిబొంబిరిగొనిరనరుత్తుములుశుజ్జనిండగగోనిశింధ్రమంబలర.

శుజ్జ plu. శుజ్జలు * n. s. A kind of grain. (Holeus spicatus) గంటలు. D. A. 4. 5. శుజ్జకవణంపుమేపునం. టిల్లి గంటకూటిమేపుచేరకు.

శుజ్జము * adj. Prepared, got ready, armed. శస్త్రుద్ధమైన, నిద్ధమైయుండే, కవచాలంకృతమైన.

శుజ్జనము * n. s. అనగాకంఠకోట, అలంకరించదము. D.

శుజ్జనరత్నము * n. s. Magnanimity, goodness. శీఘ్రరత్నము.

శుజ్జనుడు * n. s. A respectable man, a good man. శీఘ్రుడు.

శుజ్జరశము, శుజ్జాకారము or శుజ్జరశము n. s. Resin, the resinous exudation, of the sāl tree. యక్షధూపము.

శుజ్జాకారము n. s. The resin, or exudation, of the sāl tree. శుజ్జరశము, యక్షధూపము. (శుజ్జాకారము. D.)

శుజ్జాటు, అనగాలేవే. OG.

శుజ్జారము n. s. A stall or stable for an elephant. తాను, యేనుగనుకట్టేచోటు. Ila. 3. 163. మచ్చికమూలపెచ్చురులాలించినసెజ్జ శుజ్జారముననుజేర్చి, టిల్లి శుజ్జారము, అనగాకట్టుమట్టు.

శుజ్జితము * adj. Armed, accoutred, dressed, duly prepared, got ready. కవచయుక్తమైన, కృతవేషభూషయైన, శరస్వసిద్ధముగావుండే.

శుజ్జిడు * n. s. He who is prepared or ready. శస్త్రుద్ధుడు. T. 1. 55. శుజ్జననాదిమధావనశుజ్జ. టిల్లి శుజ్జ, ఆయత్తమైనవాడా.

శుజ్జము * adj. Strung (as a bow,) having a bow-string. అల్లగల. శుజ్జకార్తుకము a strung bow. M. VIII. 1. 61. Lalit. 12. 40.

శుజ్జాకారము n. s. Error for శుజ్జాకారము.

షట్ * adj. Six. ఆరు. షట్ ధర్మములు the six acts. i. e. అధ్యయన, అధ్యాపన, దాన, ఆదాన, యజన, యాజ్ఞములు. షడక్షరమంత్రము a spell which has six syllables. Padma. 7. 229. షడ్గుణము sixfold, six times as much. ఆరంతలు. One verse says సాహశంషడ్గుణంచైవ. షడ్గుణములు, అనగాశుద్ధి, కలహించదము, దండెత్తదము, యుద్ధానకు శమయముచూడదము, భేదముపుట్టించదము, బలవంతున్నచేటిట్టదము.

శుట n. s. An untruth, lie. Trick, intricacy. అబద్ధము, మాయ, చిక్కు. శుటవలమూటలు, అనగాజల్మిమాటలు boasting lies or idle talk. Caluvai. 184. అతడువచ్చుటశుటలు ప్రాయస్తులార. Vema. 3. 136. ద్రోహముద్ధిలైన దొంగరికములైన, శుటలనైనసాహసములనైన. H. 3. 203. మారుడుశుటలంపెట్టంగ. L. 7. 274. విలవిద్యుదిరిగెడివిద్యాధికునకు, శుటవలమూటలుశుహజంబునిన. ib. 4. 284. చాలింతురాదెయాశుటవలమూట లేలకులికదవుమేమెరుగనియనియె. Pariz. 3. 33. శుటవిమూసరోరిహరి.

శుట * n. s. Clotted hair, a mane. (బిడ, కేశరము, శుమానము. D.) జూలువెంట్రికలు.

శీట * adj. Accompanied with a commentary.

Explained: "with notes." శివాభ్యాస మైన.

చుట్ట * adj. Six ఆరు.

చుట్టదము * n. s. A bee, the large black bee. ఆ
లి, ధ్రుమరము.

శతము * adj. Wicked, depraved, roguish. దుష్ట
మైన, చెడ్డ, కుటిలమైన.

శతత or శతత్వము * n. s. Craftiness, deceit,
wickedness. ధూర్తత, దుష్టత.

శతన * n. s. Jealousy, envy. అసూయ.

శతింతుల or శతియింతుల * v. a. To abuse, re-
vile. దూషించుట. Bhanumut. 3. 28. ఆతనిధలు
లునువాగార్చుటలనుశతింపకదిమిరి.

శతుడు * n. s. A cheat, a rogue, blockhead,
rascal. A fool. ధూర్తుడు, కుటిలుడు, జడుడు,
మూఢుడు. BD. 5. 1147.

శదకుడుకలు * n. s. A kind of cakes. పుకటింపి
వంట. See శిశికుడుకలు.

శదలించుట or శదలించేయుట v. a. To untie, un-
loose, take off. వడలించుట, విచ్చుట, తీగివేయు
ట. Bhanumati. 4. 142. విభుండుపైలశదలించుం
జొచ్చె. T. 2. 91. రైకశిదల్చి. ib. 4. 143. నూపు
రముల్ శదలించి. టీ|| అంజెలుతీగివేళి. Dab. 74.
కడుభక్త్యభిజ్ఞముల్ కడబోవడ్రోవి, శదలకక
సుగాయచవిగోరినట్లు, ఘనరాజ్యసౌభాగ్యకలితు
లవిడచి, వనితనీవచ్చునేవనివోయలకు.

శదలుట v. n. To become slack, or loose, to fall
off. శీఘ్రుట, వడలుట. (వీడిపోవుట. D.) ఉడుట,
బారుట. R. 1. 161. యన్యదిక్రాంత, నికటవనా
గబీర్ణకర్ణవివ్రజరిస్తారటలలిశదల. BRY. 3. 376.
మేఘుల్ శదలించెదగ. R. 4. 160. శదలెద్యదని
వి. Bhadra Pari. 3. 297. రమణుడిటుపాన్పుచేర్చి
ననుమతం ధ్రుమతంబడంతి మదిముడిశదలంఘ్రము
మునదనంతనంతంబొముడిరవికెముడి పోకముడి
యు=శదలె. Chandra R. 3. 155. చంద్రరే
ఖయుముఖకాంతిశదలి.

శదల్పుట Contraction for శదలించుట v. a. To
untie, unloose, to open as the eyes. వడలించు
ట, విచ్చుట. Calahasti. 4. 11. వెరగందిరెప్పలుశ
దల్పకతారకయోగమార్గ దశానరతులకస్థైర్య
సాగరి.

షడాననుడు * n. s. The six faced. A name of
Kumāraswami, the Hindu Mars. కుమారస్వా
మి.

శిడి n. s. Infamy, slander, reproach, censure,

blame. దూరు, అపవాదము, దూషణ. (రవ్వ,
ప్రసిద్ధియు. D.) HD. 2. 1934. కూడుగూరకుశ
డిగొట్టకయదగియున్న మాటలుమానియారకవచ్చి.
టీ|| శిడిగొట్టక, అనగాదూరుపెట్టక. BRS. 276.
ఖలుడగురక్కనుచేతుడినిలుతులజనులాడుశిడికినిల
యమనైతిక, జెలుపునిబాసినయశ్వుడబలవిక్రీ
ణములుపైకబ్రతికెదనకటా. Vish. 6. 38. వాని
పుడాదిగాదివిజవర్గమురద్దయుగోషింబినారీశిడి
నికునేలజగమంతయునకడకీర్తిపాయగ. S. 2. 34.
శిడికొడిగట్టలేని కనుచాటుమెలంకువ తీగబొట్ట
కుకడుపులుదించ. P. 1. 747. కనినాదపుని
నాదపుచనునేనామిదనిట్టిశిడిమోతుంగ. టీ|| శి
డి, రవ్వ, అనగాఅశక్తి. L. 6. 149. శర్యభు
కుడనుశిడికినిజిసి. BD. 5. 177. జగములలోరిత్ర
శిడివచ్చెనీకు. DRV. 844. line 13. జనలోకవిభు
డంబశిడికినిత్రమున, వనటబొందుచునెల్ల వారిపీ
డ్డలిపి.

శిడి for చిడి n. s. Noise, clamour. చచ్చుడు.

శిడించుట v. a. To pound, or beat rice. దంచుట.

శిడింపుట్రాలు n. s. Rice properly beaten. దంగు
దునియ్యము. A. 6. 95. బ్రహ్మచారిభుజంబుమూత్ర
కుశిడింపుట్రాలు. టీ|| దంచినవియ్యము.

శిడింపులు n. s. Rice beaten. వియ్యము.

శిడికియలు or శిడికెలు n. s., plu. Leashes for
dog. కుక్కలమెడకుట్టెతాళ్లు. OG. BD. 5. 1391.
శిడికెలయ్యడుసారమేయములు, నదరనంకము
పోలెవిడిపించుకొనురు.

శిశికుడుకలు n. s. A kind of cakes. అపూషవిశేష
ము. H. 1. 118. వెన్నమెరుంగులు, నిశికుడుకలు,
శిశికుడుకలు. ముత్రెత్తిబిచ్చులు.

శిశిశన్న adj. Celebrated, famous, renowned. ప్ర
సిద్ధిగల, పేరుబడ్డ. BD. 1. 230. జంగమకోటిశిశి
శన్నదాసి. ib. 3. 438. శిశిశన్నశివభక్తిపాథాగ్య
మహిమ. ib. 4. 514. శిశిశన్నశరణుండుశంకర
దాసి. M. IV. 3. 146. మనవలయందులాపునబం
టుతనమున జనులెరుంగగశిశిశన్నవాడుమంచిమగం
దుదామ గ్రంథియశమ శంక్రామకేళిగాధకామ
కుండు. Charitra. 165. శిశిశన్నలింగప్రసాదు
లుభవిని. M. IV. 4. 16. నేయ్యనుభుజకేయం
లిగియాధికినెక్కినసూరవృద్ధిమైనని శిశిశన్ననేతైర
బృహన్నలకుంగలదలయిననా. L. 9. 53. శిశిశ
న్నశభక్తిజనహితకరుడు. M. XII. 2. 303.

శౌర్యాదిగుణముల శుభిశస్త్రయోక్తయోధుల బెల్లము
ర్యుటయలఘుసీరి. BD. 4. 1652. అటమున్నుజేయు
లింగార్చనంబులకు నిటయెడలేకున్న నెట్లకోయను
చుశుభిశస్త్రయోగవశరముల జేసి, తోడగ్రహదం
బుగుడుచునంతకును.

శీడుగులు n. s. plu. The joints of the hip. కటి
యొక్క కీళ్లు. D.

శద్దము * n. s. A shrill musical tone like the
peacock's cry. The fourth or middle note
(tenor) of the Hindu gamut. శస్త్రశ్రవరముల
లోమొక శ్రవరము. D.

శీర్ష n. s. Honor, regard. లక్ష్యము, గౌరవము.
Vish. 5. 102. లోకులేమియు శీర్షలు సేయమె
ల్లక. S. 1. 487. శీర్షయొనర్చకవలపిసాశమువం
టిగరాసుగూడె.

శీర్ష adj. Regarded, honored, గౌరవమైన. M. XII.
4. 416. శరకు సేయవనుచుశీర్షమాలుగొన్నియో
డినంతసేమియ్యెనిండ్ర.

శీర్షకుడు for శద్ధకుడు plu. శీర్షకులు n. s. Two
men who marry two sisters are *Shaddaas* to
each other. తోడియల్లుడు. D. ఒకతల్లికూతుండ
ను పెండ్లాడినవాండ్లు. తనశీర్షకుడైనరామస్వామిని
శుంపినాడు he sent Ramaswami who had mar-
ried his wife's sister. వీండ్లుశీర్షకులు these two
men married two sisters. వీండ్లుముగ్గురుశీర్షకు
లు these three have wedded three sisters. In
the treatise కవితారత్నాకరం శ్లో॥ ౬౦. భార్య
మేనటిచేయం, అహంచయవనాధమః, జామాతా
పద్ధకత్వైవ, యోగ్యంయోశ్యేనయుజ్యతే.

శీర్షచేసుట v. a. To honor, regard, heed, care
for లక్ష్యముచేసుట, లెక్కచేసుట. N. 7. 179. శ
ద్ధసేయనునుమ్ముముజ్జగమువారి. H. 2. 223.

పద్ధకుడు n. s. See శీర్షకుడు.

షడ్భాషలు n. s. plu. The six languages. i. e. అ
చ్చ తెనుగు, దేశీయము, గ్రామ్యము, కన్నడి, హాళీ
కన్నడి, ఆరవము.

షడ్రసములు * n. s. plu. The six flavours used
in cookery. షడ్రుచులు, ఒగరు, తీపు, ఉప్పు, తా
రము, చేదు, తులుసు. Astringent, sweet, salt,
pungent, bitter, sour. షడ్రసాన్నము a ragout,
highly seasoned food, a made dish. Ila. 1.
87. చలువలుగట్టించుషడ్రసాన్నములుండు, అ
సగామ్యప్రాన్నముపెట్టును.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

షడ్రుచులు * n. s. See షడ్రసములు.

షడ్విద్యలు* n. s. plu. The six magic arts; which
are called ఆకర్షణము, శ్రుంభనము, మారణము,
విద్యేషణము, ఉచ్ఛాటనము, మోహనము.

శణము * n. s. Hemp. జనుము. శణసూత్రము a
hempen cord. A. 4. 180. తీరితశణకణమారిణ
ములు.

శణుగుట v. n. To grumble, to mutter, to mum-
ble. గొణుగుట.

షడ్వితములు * n. s. The six schools or doctrines.
ఆరుదశాములు. They are పాండ, చార్వాక,
బుద్ధ, జైన, వామన, గాణపత్యము (thus stated
in Buch. Hamilt. Mysore. vol. 2. p. 74. But a
verse says బౌద్ధంబైదిక, జైవంచ, సౌరంబిష్టుచ
తాత్తకం.

షణ్ముఖుడు * n. s. A name of కుమారస్వామి.

శీతో * adj. True, good, virtuous. Excellent, best,
venerable, respectable, pure, holy. యథార్థమై
న, ఘనమైన, మంచి, పావనమైన. One verse says
చదవనివాడజ్ఞుండగుచదివినశీదశదీపేకచతురత
గలుగుట. శీర్శర్థము a good deed. శీర్షరుము
డు a virtuous man. Before a nasal it changes
into శీతో as శీర్శార్థము a good way. శీర్శునిండ్రు
డు a holy prophet or sage. అశీతో not good,
evil.

శీతో * n. s. A star. నక్షత్రము. P. 1. 83. హితశీ
త్రమౌచరిత్రుండు. టీ॥ యిక్కడద్యృష్టిగాపెద్దల
నిన్నిచండ్రురములోనక్షత్రములనిన్నిఅర్థము. ib.
1. 712.

శీత n. s. Trois-quatre (seven) at dice, or cards.
ఆరున్నెక్కటి. OG. ABA. 3. 74. శీతయనపల్లము,
శీత్రశంఖ్య.

శతము * adj. A hundred, many. నూరు, అనేక
మైన.

శతము * n. s. A hundred. నూరు. అష్టోత్తరశతము
a hundred and eight.

శతము * adj. Eternal, permanent. శాశ్వతము.
D. Cuchelo. 3. 65. ఇశ్రువనరలబ్రతుకులికసెం
తసేతుటికోశతములుగావు. Rasica. 6. 122. నిపాం
దుశతముటంచు.

శతకము * n. s. A century or collection of
one hundred stanzas; a set of 100 or 108
verses: on a similar subject, in the same metre,

and having one unvaried chorus. నూరు, నూరు శబ్దములుగలగ్రంథము. భాస్కరశతకము the epigrams of Bhascara. వేమనశతకము the verses of Vemana. M. 1. 4. 102. తత్పురశతకంబుకంటె.
 శతకదము n. s. A scornful expression (like *larning*) for the word చదవదము reading. H. 2.49.
 శతకదముల్ శురారములు.
 శతకోటి * n. s. Ten millions. A thunderbolt. శుదినేలలకులు, దంభాళియున్ను.
 శతస్పి * n. s. A weapon, literally "the slayer of an hundred." It is supposed to be a cannon or some sort of fire arms. శస్త్రఫేదే, వృత్తికారంజకే. SC. పిరం. D. Some interpret it లగ్గదుంతు.
 శతతము * adj. Eternal, continual. నిరంతరము. D. అవిరతము.
 శతదళము or శతశత్రము * n. s. The hundred leafed, i. e. the lotus. కుశేశయము. A. 4. 145.
 శతదళమంజరీదళశ్ర.
 శతధృతి * n. s. Hecatombæus. He to whom hecatombs are offered in sacrifice, the name of బ్రహ్మ, or ఇంద్రుడు.
 శతనిత్యము adv. (a bad phrase) Constantly, always. శుదా, యెల్లప్పుడున్ను.
 శతకుత్రము * See శతదళము.
 శతకుత్రము * n. s. The wood-pecker. వడ్లంకిపట్ట. D.
 శతశబి n. s. A centipede. కర్ణజలూక. H. 3. 9.
 శతశుప్ప * n. s. Anise, a sort of dill or fennel. నితళత్ర, పెద్దశిదాశిచెట్టు. SC.
 శతమన్యక * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు. Vasu. 1. 7.
 శతమానము * n. s. A *pala* of silver or gold. శలశరిమూరజతనవర్ణములు. SC. తాళిబొట్టుఅనిన్నికొండరంటారు. In some countries they give this name to the tālibottu, a neck ornament tied on a bride's neck by the bridegroom at the time of marriage.
 శతశక * adv. By hundreds, a hundred fold. అనేకవిధాల, బహువిధాల.
 శతాంకము * n. s. A chariot. స్వందనము, రథము.
 శతాంశము * n. s. One hundredth part: a centesimal. సూటిలో సెక భాగము.

శతానందుడు * n. s. A name of Bramha. బ్రహ్మదేవుడు.

శతి * n. s. A virtuous woman, one who burns herself with the corpse of her husband. A woman in general. A name of పార్వతి the spouse of Siva. సామాన్యముగా శ్రీ, శతివ్రత, శివాగమముచే శ్రీ, పార్వతియున్ను.

శతికెలబడుట v. n. To fall down "plump," as in sitting. కూలబడుట.

శతిశబ్దము * n. s. The *ablative* case absolute. ప్రథమావిధ క్రియమందున చేసే శబ్దమివిధక్తి.

శతుకుట v. a. A scornful expression for the word చదువుట To read.

శత్రురించుట * v. a. To worship, honour, treat politely. శివ్రానించుట. Zacc. 7. 75.

శర్లవి * n. s. A poet. మంచికావ్యకర్త.

శత్రురము, శత్రుత్వ, శత్రుత్వము, శత్రుత్వము * n. s. A good act, acts of piety or charity. మంచికృతి, శివ్రాసము.

శత్రువుడు * n. s. He who is honoured or revered. శివ్రానించబడవాడు. N. 9. 186.

శత్రు n. s. Existence, being. Excellence, goodness, efficacy. Essence, sap. విద్యమాసత, ఉనికి, శ్రేష్ఠత్వము, సావరశ్యము, సారము. యెదిరిశత్రుకనివత్తాము we will go and spy out the enemy's force. దేవుడిదయవల్ల కొంచెము శత్రుకాతున్నదిగనక by the goodness of God, there is a little hope.

శత్రుము * adj. Most excellent, most pure, very holy. మరిమంచి, మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన, పూజ్యమైన.

శత్రువు n. s. A choultry, a lodge or halting place. శత్రము. KP. 3. 217. జగదశుకూటిశత్రువుసారెకుగోరుచువీరివారినిండాదిడు తండనాలజడదారి.

శక్తి n. s. Power, ability, energy, strength, force, vigour. A goddess. శక్తి, బలము. D. దేవి. KP. 3. 131. బలివిద్యార్థినికలభాషిణివేసలియొక కేలబట్టివేరాక్కేల, సైరగతివెరికినోకూపునమిదెయ్యుచుతిగతిచెయ్యుతిమొక్తి. యిక్కడశక్తి, అనగాదేవత.

శత్రు n. s. Sediment, refuse. Essence, sap. Pewter. సారము, బలము, సారాంశము, తగరమున్ను. విత్తశత్రు the extract of the heart-leaved moonseed. శత్రురపిల (shortly శత్రపిల) a vessel made of pewter.

శక్తువ or శక్తు n. s. Strength, vigour, capability. శక్తువలభూమి a rich soil. Vema. 1271.

శత్యుక్రము * adj. Worthy, deserving, fit. యోగ్యమైనది, అర్హమైనది.

శత్యుక్తుడు * n. s. He who is worthy, deserving or fit. అర్హుడు, తగినవాడు.

శత్యురముడు * n. s. An excellent man. ఘనము.

శత్యము * n. s. Truth, veracity, an oath, vulgarly the miraculous power of a deity. యథార్థము, నిశ్చయము, ప్రమాణము. (పాదులవాడికలో) మాహాత్మ్యము. శత్యము గా చెప్పట to avow : to vouch for. శత్యముచేసుట to swear. యాత్రువారుబహుశత్యముకలిగినదేవత this goddess performs many miracles. భగవత్స్వరూపములయందు శత్యమురల్పినది the gods have now lost their power : the images have now ceased to work miracles.

శత్యము * adj. True, real, sincere. యథార్థమైన, నిజమైన. శత్యక్రవర్తన primitive simplicity. adv. Yes, verily, truly, indeed. నిజమేను.

శత్యప్రతిజ్ఞ * n. s. A sincere promise or vow. తప్పనిమాట.

శత్యయుగము * n. s. The golden age. కృతయుగము.

శత్యలోకము * n. s. One of the fourteen mythological regions. Pururava. 3. 165.

శత్యవచస్సుడు * n. s. He who speaks truth. నిజవాడు.

శత్యవచస్సు * n. s. A man of veracity. Name of a certain Rishi or Saint. ఋషి.

శత్యవతిసుతుడు * n. s. Vyāsa ; as son of Satyavati. వ్యాసుడు.

శత్యవాక్యం or శత్యవాణి n. s. A true statement.

శత్యవాది * n. s. One who speaks the truth. నిజవాడు.

శత్యవ్రతుడు * n. s. He who is devoted to truth, he who is sincere or honest. నిజానికిపాటుబడేవాడు, చెడ్డమనిషి.

శత్యసంధుడు * n. s. An upright man. నిజశుభుడు.

శత్యాకృతి, శత్యంకారము, శత్యావసము * n. s. The ratification of a bargain.

శత్యాన్యము * n. s. Commerce, trade, traffic. వాణిజ్యము.

శత్యావసము * n. s. Ratification, verification. శత్యంకారము, అనగాజటి, బయానామొదలైనది. D.

శత్రుము * n. s. Sacrifice, oblation. Liberality, munificence. Covering, clothing. అనేకదినములుచేసేయజ్ఞము, శుభాదానము, నిరంతరముయివ్వడము, అంశకము &c. SO. A. 6. 80. నిజవాక్రశత్రుంబునకు, అనగాశ్వశిష్యసంఘమునకు.

శత్రుము or శత్రుయ n. s. A choultry or halting house for travellers ; an inn, tavern. Excision, శత్రుము cutting away flesh from a wound. బాటసాలుఁడిగడమునకైకట్టియుండేటిది, శత్రుముఅనగావ్రామునుకోయడము.

శత్రుశాల * n. s. The Almonry, an apartment in which mendicants are presented with food and gifts. నిత్యాన్నదానముచేసేయిల్లు. D.

శత్రాజిత్తు * n. s. Name of the father of Satyabhama : she hence is called సాత్రాజితి. శత్రుభామయొక్కతండ్రిపేరు.

శత్రుడు * n. s. An enemy. విరోధి, తగవాడు. Zacc. 5. 169. శత్రుడుచదువనిపుత్రుడు.

శత్రుత్వము n. s. Enmity. విరోధము, తగ.

శత్రువు * n. s. An enemy. తగవాడు.

శత్యము * n. s. The quality of excellence or goodness.^(a) Substance, thing, vigour, power, strength. Being, existence. An animal, a being ద్రిగుణములలోనుకటి, పుధివ్యాదిద్రవ్యము, బలము, శత్ర, అనగాపుణి, జంతువు, మనుష్యదేవాదులు &c. SO. M. XII. 6. 15. శత్యవజ్రమౌగుణవశక్తి. the Sativa, Raja and Tama are "goodness, foulness, and darkness." W. in Sankhya p. 65. P. 3. 30. తనశత్యమెదిరిశత్యముకనుగొనకెవ్వదభిర్యగర్వమును. టి|| తనబలమునున్నశత్రువుయొక్కబలమునున్న. ib. 4. 6. అతనశత్యంబు. టి|| విస్తారమైనజంతువులనుకలిగినటువంటిది. ib. 4. 571. వారిశత్యము. టి|| జలజంతువైనతాబేలు.

(a) Plutarch (in Iside) says that among the old Persians Oromazes was the good power; Arimani the evil power; and Mithra was between the two. See Burton's Bampton Lectures, page 263. In Prinsep's Journal of the As. Soc. IV. 379, verse XXXV of an Inscription says, విభత్తోగ్రతపిశాతపుణ్యాపుణ్యమలత్రయః here the three are well rendered Punya, Apunya, Mala : that is, Good, Not good, and Foul. That is, Wise, Unwise, and Base.

Swa. 2. 17. అకలంకాపదశీర్షముండలియ. టీ|| శీర్షము, సామర్థ్యము. ND. 3. 1138. శరభాది బహుశీర్షసంచారమును.

శీర్షత * See శీర్షము.

శీర్షరము * n. s. Quickness, celerity. త్వర, వేగము.

M. XVII. 1. 35. శీర్షరముగా quickly.

శీదనము * n. s. House, dwelling, residence. గృహము. BD. 5. 714. శీనిసావ్యిబంధారుశీదనంబునూ కు.బంధారుశీదనము a treasury, a store-house. మారశీదనము the home of Cupid : i. e. the pudendum muliebre.

శీదను or శీదను n. s. Even, level. మిట్టపల్లములేక యుండడము. నేలనుశీదనుచేసుట to level the ground.

శీదనుష్ఠానము * n. s. Good practice, traditionary observances. శీదాచారము. TUR. 7. 138.

శీదమదము n. s. Destruction, annihilation, death.

నాశనము, చాళు. Pal. 130. జంభ్యాలరాజులశీదమదముగాను, అనగా క్షత్రియులునాశములయ్యేటట్లుగాను. శీదమదంబుచేసుట v. a. To kill, murder, assassinate, destroy. చంపుట. D. Andhr. Nama Sangr. 1. 109. శీదమదంబుజేసి, జక్రాడె, నుగ్గాడె, విదిమెపీచముజెచె, జదిమె, జంపె.

శీదమలము adj. Pure, spotless. అరిగిర్చలమైన.

శీదయుడు * n. s. He who is kind or good. కృపగలవాడు, కరుణగలవాడు. శీదయుడై graciously.

Vish. 2. 42. DRB. 602. HN. 5. 101.

శీదశత్రు n. s. Small sticks &c. చిదుగుచిత్రు. BD. 3. 1060. పూరిబల్లుట్టెడుముడకయాదిగను, శీదశత్రునలినత్రుశరీరశీవుశత్రు, వెడకయుగానకమదివిచారింపి.

శీదశీర్ * adj. Good and bad. Existing and non-existing; entity and nonentity; being and not being; true and false. యుక్తాయుక్తమైన, స్థిత్యధావముగల, కల్పనిజములైన, ఉత్తమాధమమైన. One verse says చదవనివాడజ్ఞుండగుచదివినశీదశీర్షివేకచతురతగలుగుకొ. శీదశీర్షివేకము discrimination between true and false. B.VIII. 263. శీరమగుహ్యమైన బ్రహ్మంబుశీదశీర్షత్రయంబునివశక్తిమయాపివ. శీదశీర్షత్రయంబులనగాశీదశీర్షియూపుడవు.

శీదను or శీదస్సు * n. s. An assembly, a meeting. ధర్మజ్ఞశీర్ష. D.

శీదస్సుడు * n. s. The inspector or director of a sacrifice, a by-stander, spectator, one present. విధిదశి, కర్తానుష్ఠానసూత్రాధికవిచారకుడు, శీదశీర్షివేరకుడు, సాక్షి. A. 3. 58. శీదస్సులు, అనగాశీర్షివారు.

శీదా * adv. Always, continually. యెల్లప్పుడున్ను.

శీదాంతి * n. s. Ever-moving, perpetual motion : Epithet of the wind, the breeze. వాయువు, గంధవహుడు.

శీదాచారము * n. s. Virtuous conduct, correct deportment. మంచిసదత.

శీదాచారి * n. s. A virtuous man. శీదాచారులు the wise, the good. Bhima. 15.

శీదాతైన adj. Strong, vigorous, hale. దృఢమైన. T. 2. 16. గాటంపుదీకశీదాతైనమేనుల నెరమట్టినిగిగిగిహయపుమార.

శీదాతనము * adj. Eternal, permanent. నిరంతరమైన.

శీదానిత్యము * adv. (a vulgar phrase) Always. యెల్లప్పుడున్ను.

శీదాశి or శీదాశిచెట్టు n. s. A sort of fennel. Anethum panmorium, Rox. Anethum Sawa, common anise. మిశ్రేయావృక్షము, శాలేయము. H. 2. 249.

శీదామునై n. s. A certain plant. జముడు. OG. H. 4. 15. నేలతీలకసింకకోలచముడుబొంతజముడల్లియునుశీదామునై మొదలుగాగలుగునట్టి తిరిచెట్లగాంచియంతా.

శీదారోగి * n. s. An invalid : one who is always ill. రోగిష్టి, దీర్ఘవ్యాధికలవాడు. Vani Vilas p. 311.

శీదావృత్తి vulgarly శీదావర్తి * n. s. Rice, salt, firewood &c. daily bestowed on travellers or mendicants at a choultry or lodge. వైరాగులకు చాటసార్లకునిత్యముబియ్యముకుప్పయివ్వడము.

శీదాశీవుడు * n. s. A name of Siva; as always propitious. రుద్రుడు.

శీదుత్తరము * n. s. A proper answer or reply, a written answer. మంచిత్రుతివాక్యము. Vish. 4. 134.

శీదను n. s. Even, level. మిట్టపల్లములేకవుండడము. నేలనుశీదనుచేసుట to level the ground.

శదుపాయము * n. s. An excellent means, a good expedient. మంచిసాధనము.

శదృశము * adj. Similar, like, comparable. సమానమైన.

శదృశము * adj. Like, similar, resembling. శదృశమైన, సమానమైన. M. IV. 3. 219.

శచేశము * adj. Near, nigh, proximate, adjoining. సమీపమైన, అంతికమైన.

శచేశీయుడు * n. s. One of the same place or country. A fellow-townsmen.

శద్ధతి * n. s. Beatitude, salvation, future bliss. ముక్తి. Swa. 2. 80. శద్ధతియే చేతురు. Vish. 1. 20.

శద్ధరాము * n. s. Virtue, good quality. నుశీలము.

శద్ది for చద్ది n. s. Breakfast (lit.) cold food, being rice left from supper. పాఠేయము. శద్ది భోజనము అయిన తర్వాత after breakfast.

శద్దు n. s. Sound, noise, tumult, clamour. ధ్వని, శబద. రాత్రి శద్దులు సమాదలవచ్చినాడు he came at night when all was still. అక్కడ వాని శద్దుతానము there are no signs of him there, I hear nothing of him there. Ila. 3. 140. శద్దు! silence! hush, be still, keep quiet. T. 2. 27.

శద్భక్తి * n. s. Divine worship. Zeal, strong faith, fidelity. పూజ్యలయందలిమిక్కిలి అనురాగము.

శద్భావము * n. s. Existence. Goodness, kindness, politeness. విద్యమానత, దయ, స్థితిచారము.

శద్దము * n. s. House, abode. ఇల్లు.

శద్భ్యః * adv. (Vulgarly శద్భ్యా) Instantly, momentarily, at the moment, in an instant. తక్షణమందు. శద్భ్యఃఫలము the immediate reward.

శద్భ్యఃకాలము present time. శద్భ్యఃపురము butter just fried, fresh ghee. Kalahas §71. శద్భ్యోజలము new fallen rain.

శద్భవనము * n. s. Perfect humility. మంచినమ్రత.

శద్భవ్యపాఠము * n. s. Good behaviour, good conduct. మంచివృత్తి.

శద్భవ్యసంగము * n. s. Love of good acts. మంచియిచ్ఛ, శద్భవ్యపాఠము.

శద్భిణి * n. s. A wife. ధర్మశక్తి. Pariz. 3. 85.

శనైః * adv. Gently, softly, by degrees. మెల్లమెల్లగా.

శనఁలు vulgarly శనఁలు, శెనఁలు or సెనఁలు n. s. The chick pea, commonly called Bengal horse

gram (Cicer arietinum.) చంకము, హరిమంధజము. శనఁశులును a strong acid extracted from this legume; this is collected by spreading muslins over the field to catch the dew. పేరుశనఁలు ground nut, earthnut, pignut. (Arachis hypogaea) Manilla gram.

శనాతనము * adj. Eternal, fixed, permanent. స్థిరమైన, శాశ్వతమైన.

శనాతనుడు * n. s. The eternal, the deity. విష్ణువు, శివుడు, చతుర్ముఖుడు. SC.

శనాథ n. s. A woman whose husband is living. ముత్తైదవ.

శనాథము * adj. Attached to, connected with. నీయుక్తము, కూడుకొన్న. SC. Lalit. 12. 25.

వీణాశనాథ పాణినాంశక్తి నాంధ్యాయాబలం.

శనాథుడు * n. s. A lord or husband. శతిభర్త. P. 1. 830

శనాధి * adj. Like, resembling. శదృశమైన.

శనాధిని * adj. Navelled, having a navel. బొడ్డుతో కూడుకొన్న. KP. 5. 167. కడుక్కశమైన శనాధినిమధ్యముగ స్థైరికస్థైరి.

శనాథుడు * n. s. అనగా శత్రువులను ధ్వంసము చేయువాడు. SC. ఏడురములకు లోనిదాయాది. See శసిండుడు.

శని or శని * n. s. The planet Saturn, or its regent. ఛాయాశుక్రము. శనిబాధ or శనివేధ the ominous influence of Saturn. నాకాలిశనినేను అక్కడికిపోయినాను by the bad luck of my legs I went there. దాని సోటిశని అది అట్లా చెప్పినది by the bad luck of her mouth she said so. నా శనివిడిచినది my bad luck is terminated: i. e. my trouble is over. శనిచారము the evil influence of Saturn.

శనిప్రియ * n. s. The emerald or sapphire. (శిలరత్నము SC.) శచ్ఛ.

శనివారము or శనివారము * n. s. Saturday. మండవాశరము.

శనిదము * adj. Near, proximate. సమీపమైన.

శనుగుట Error for శనుగుట v. n. To grumble. గొణుగుట.

శనైఃశనైః * adv. Gently, softly, by degrees. మెల్లమెల్లగా. Anand. T. 13. 5. and 4.

శనైశ్చరుడు * n. s. The planet Saturn. ఛాయాశుక్రము, శని.

శన్న adj. Thin, lean, fine, small, little, narrow. శంశ, శాన్యమైన, కురుచైన. R. 6. 25. శంశ తలశన్నగారియో శన్నగారి. శన్నగారి, మండమారుతము a slight breeze. శన్నబట్ట muslin. శన్నవియ్యము fine rice. శన్నకొండ a little hill. శన్నకర్ర a slender stick. శన్నదోవ a narrow passage. శన్నచేతులు small fishes. అదిశన్ననూలువదుకుతున్నది she is pining away. Yayati. 5.25. శన్నయూర్పులు gentle sighs. Siva. 6. 38. శన్నరవళిపాటలు. టీ॥ శన్నపుర క్రిమికేపాటలు. శన్నపురుగు a small insect.

శన్న, శన్నా n. s. Sign, gesture, token (plu. శన్నలు vulgarly శన్నాలు,) శంజ్జ, వాడ. కనుశన్న a wink. చేశన్న a sign, beckon or nudge with the hand. T. 4. 13. BD. 4. 1517. కారిశన్నాపురు. శన్న a skirmish శన్నయ్యుద్ధము? Ila. 4. 147. చెందుగోరింపినదండి గానందికురుచశన్నలబడుకొంత శేపు. ib. 1. 90. విన్నిమరుదంతిని సైకశన్నజూడ.

శన్నకశన్నను adv. Gently, idly. మెల్లమెల్లగా. Jagann. 3. 9. శన్నకశన్ననేశనిగూడియుండె సామాసామిజూతరెకాలలార. టీ॥ శన్నకశన్నను, చల్లచల్లగా.

శన్నగారె n. s. A musical instrument. వాద్యవీణము. A. 4. 38.

శన్నాంచుట or శన్నాయిలుట v. n. To become lean or thin, to pine away, be emaciated. కృశించుట.

శన్నధము * adj. Ready, prepared, accoutred, equipped, armed. సిద్ధముగావుండే, వర్తిరము, శిల్పము.

శన్నధుడు * n. s. He who is prepared, ready or accoutred. సిద్ధముగావుండేవాడు.

శన్నపాకులగన్నేరు n. s. అనగా శతకుంతము, ఇలశభేదము. D.

శన్నపాటి adj. Thin, lean. శన్నని, శంశని. శన్నపాటివాడు a lean man. శన్నపాటికర్ర a slender stick.

శన్నమన్నెంగులు n. s. A kind of rice. వడ్లలోభేదము. H. 4. 155.

శన్నము n. s. Thinness, leanness. Fineness, smallness. సూక్ష్మత్వము, తనుత్వము. D. శంశన, కార్పము.

శన్నము adj. Thin, lean, slender, small. శంశని, శృశమైన, శాన్యమైన.

శన్నరాష్ట్రము or శన్నరాష్ట్రకము n. s. A medicinal root. Alpinia galanga minor. తులంజనము or తులంజనము.

శన్నవిడి adj. Smaller by species; thus శన్నవిడివియ్యము fine rice.

శన్నహసము * n. s. Endeavour, effort. శ్రయత్నము. Hari Vams. 2. 4. 126.

శన్నా See శన్న.

శన్నాయి n. s. A clarinet. వాద్యవీణము.

శన్నాలు (a vulgar phrase) for శన్నలు n. s. plu. Signs, gestures, tokens. శంజ్జలు.

శన్నాహము * n. s. Preparation. Armour, mail, accoutrements. శ్రయత్నము. D. కవచము. SC. శన్నాహముచేసుట to prepare, to make ready.

శన్ని or శన్నిపాతము n. s. A sort of paralytic disease, apoplexy. దోకనుగము, దోపించడము.

శ్రుతాశశన్ని delirium. శుభశన్ని or శంకశన్ని a sexual disease. సూతకశన్ని phrase for a female, during menstruation. తాంతికశన్ని nervous debility. రుద్దాహశన్ని pains in the body, attended with thirst. అన్నవికమశన్ని sudden death or disease caused by eating heartily while convalescent from fever.

శన్నికర్షము * n. s. Proximity, nearness. సామీప్యము.

శన్నికల్లు n. s. A stone on which articles of food &c. are bruised. నూరుకానేరాయి.

శన్నికృప్తము * adj. Near, proximate. శమీకమైన.

శన్నిధానము or శన్నిధి * n. s. Proximity, nearness, vicinity. నికటము, శమీకము. శన్నిధిని, అనగా వద్ద. తమశన్నిధిలో మనిచిచేసుకొన్నాను I have informed your honor of this. అదిరమశన్నిధానములోనేవున్నది it is in your honor's hands. తమశన్నిధానవర్తులు those who are in your presence: i. e. your servants.

శన్నిపాతము * n. s. A sort of paralytic disease; apoplexy. Hysteria, Cachexia. Collection, assemblage, multitude. దోకనుగము, దోపించడము. శంచయము. See శన్ని. Anand. 7. 100. దోహతాంచాయతానాంచశన్నిపాతా ఇమాశ్చైతాః. One verse says ధూమజ్యోతిశ్శిలెమరుతాంశన్నిపాతః క్షయేషుః.

శస్త్రిపాఠకము * n. s. Dangerous illness. విషము గము. See శస్త్రిపాఠము.
 శస్త్రిబద్ధము * adj. Bound firmly, fast tied. చాగా కట్టబడ్డ.
 శస్త్రిభము * adj. Like, resembling. శబ్దశ మైన. Bilh. 2. 69. చిత్తశస్త్రిభాంగు he who resembles cupid. Lalit. 7. 8.
 శస్త్రిభుడు * n. s. He who resembles. శబ్దశుడు. సూర్యశస్త్రిభుడు bright as the sun.
 శస్త్రివిష్టము * adj. Near, present, at hand, entered into. శమితు మైన, ప్రవేశించిన.
 శస్త్రివేశము * n. s. An open place, either in a town, or its vicinity. కట్టకాదివిశ్వాధూమా. SO. గృహమలవెనకశీలము. D. commonly the situation of a house &c. యాయిల్లుకట్టెల్లం దేశ శస్త్రివేశములపలుచాగావున్నది the situation of this house is very agreeable.
 శస్త్రిహితము * adj. Near, neighbouring, close at hand, adjacent. నికటవర్తియైన, ఉపేతమైన. వారికికాలముశస్త్రిహితమైనది his last moment approaches. వాండ్లుమాకు శస్త్రిహిత యాయులు they are our nearest kinsmen.
 శస్త్రిహితుడు * n. s. He who is near. శమితుమందుడేవాడు. Naish. 2. 160. నెత్తునంబునయంద శస్త్రిహితుడైనకంతుపాపాత్తు.
 శస్త్రుత * adj. Praised, applauded, commended స్తోత్రముచేయబడ్డ, కానియాడబడ్డ.
 శస్త్రుతి * n. s. Praise, commendation, laud, flattery. శ్తుతి, స్తోత్రము. Padma. 3. 6.
 శస్త్రుతింతు * v. a. To praise, applaud, commend. స్తోత్రముచేసుట, మెచ్చుకొనుట.
 శస్త్రికల్లు Error for శస్త్రికల్లు.
 శస్త్రిశ్రము * adj. Left or abandoned, consigned or delivered to. త్యజించబడ్డ.
 శస్త్రిస్థి * n. s. A monk. కుశ్లేరి.
 శస్త్రహత్యము * n. s. Greatness, urbanity. గొప్పతనము, శ్రేష్ఠత. Chenn. 2. 77.
 శస్తానము * n. s. Homage, honor, respect. మరియొడ, గౌరవము. Mandh. 6. 181.
 శస్తానింతు * v. a. To honor or pay respect to. గౌరవముచేసుట Ellana. 2. 148.
 శస్తార్గము * n. s. Good or virtuous conduct. మంచిపడిరి. Ila. 3. 81. శస్తార్గవర్తులగుచు. టి|| పెద్దలున

డిచేసడిగినినడుస్తూబ్రతుకంటిలనిలగము, వయలు నడుత్రమార్గముననడిచేవనిన్ని పట్టలుయొగిరితున నిన్నిభావము. See శక్.
 శస్తార్గి * n. s. One of virtuous conduct, he who behaves well. మంచిపడతగలవాడు. G. 5. 69. శస్తార్గికిలియుగమునపాల్గుముగలదె.
 శస్త్రుని or శస్త్రునిండుడు * n. s. A venerable sage or hermit. మహర్షి. M. I. 1. 173.
 శస్త్రాహనవిద్య * n. s. Glamoury, bewitching, enchantment. భ్రమించుచేసేవిద్య. Aniruddh. 3. 53. తనశస్త్రాహనవిద్యచేజనులనిద్రామగ్నులంజేసి.
 శస్త్రనింతు * v. a. To take the vows, to become a monk. To bid farewell to the world. ఆశ్రమస్వీకారముచేసుకొనుట, కామయలుతీసుకొనుట.
 శస్త్రాశ్రమము or శస్త్రాశ్రమము * n. s. Monastery. monachism, asceticism. Abandonment, relinquishment. ఆశ్రమస్వీకారము, చాలించడము, మానుకోవడము. అశ్రుశస్త్రాశ్రమము laying aside weapons, renouncing the use of arms. Vaiza. 2. 134.
 శస్త్రాశ్రమముచేసుకొనుట * v. n. To take the vows, to turn monk. ఆశ్రమస్వీకారముచేసుకొనుట.
 శస్త్రాశ్రమముచేసుట * v. a. To abandon, relinquish. త్యజించుట, మానుకొనుట.
 శస్త్రాశ్రమి or శస్త్రాశ్రమిని * n. s. A monk, hermit, sage. కామయములుతీసుకొన్నవాడు.
 శస్త్రాశ్రమికావడము * n. s. Turning monk: monachism. యతికావడము.
 శకుత్తి * n. s. A co-wife; one of several wives, a fellow wife, a rival wife. భార్యలలోనొకరె.
 శకుత్తిమాత n. s. A step-mother. Vish. 5. 227. N. 9. 162.
 శకుత్తుడు * n. s. An enemy, an adversary. శత్రువు.
 శకుత్రము * n. s. That which is winged. రెక్కలుగలది. A. 2. 31. మానిక్రొధవిధూతజగ్రములమా మాతోశకుత్రుల్లదా. టి|| శకుత్రుల్లదా, మియరెక్కలుగలవారుగదా.
 శతభము * n. s. An oath, a protestation, an asseveration by oath or ordeal. A promise to do a thing. శ్రుతిజ్ఞ. అదిమూడుదినములలోచాకుంటే నాతలయిస్తాననిశ్రుతిజ్ఞ చేసినాడు he declared he

would forfeit his head if she did not return in three days. యెనిమిదిదినములలోవాండ్లతలలుతీసుకొంటాననిశపథముచేసినాడు he swore he would slay them within eight days.

సకవి * adv. Instantly, in a moment, quickly. తక్షణమందు.

శపనము * n. s. An oath, a protestation, an asseveration by oath, or ordeal, promise to do a thing. శపథము, శ్రుతిజ్ఞ.

శకుర్య * n. s. Worship, reverence. పూజ. SC. Radha. 3. 132.

శపాద * adj. And a quarter. పాతికతోకూడుకొన్న thus ఏకశపాదలక్షము a lack and a quarter. Vasu. preface 78. ఏకశపాదలక్షమిది.

శపించుట * v. a. To curse, imprecate. శాపమిచ్చుట. M. XVI. 1. 113.

శపిండీకరణము or శప్తకము * n. s. The name of a particular rite celebrated on the 12th day after a death. ప్రేతత్వవిమోచనముచేసిపితృదేవతలలోకలకుడమునకై చేసేపండ్రెండోనాటికర్తవ్యము.

శపిందుడు * n. s. A kinsman, to the seventh generation in descent from a common ancestor; having a right to partake of the funeral cake. శక్తపురుషశుర్యంతజ్ఞాతి, పిండభాగి. (శక్తపురుషమధ్యజ్ఞాతి, ఏడుతరములకులోనిదాయాది.)

శప్తము * n. s. and adj. Seven, the seventh. యేడు, యేడవ.

శప్తకము * n. s. A set of seven. A ceremony performed on the 12th day after a death. యేడు, ప్రేతత్వవిమోచనముచేసిపితృదేవతలలోకలకుడమునకైపండ్రెండోనాడుచేసేకర్తవ్యము. M. 111.

4. 249. మూర్తిశప్తకంబుధరించి. H. 2. 519.

శప్తకంబులబాహు శమునెయ్యిపెరుగుతృప్తాశ్శగాబుర్రితేస్సంగలేడు. See శపిండీకరణము.

శక్తి * n. s. A woman's girdle, a zone. రశన, మొలనూలు. H. 3. 227.

శక్తవహ్నిడు * n. s. Seven tongued : i. e. seven flamed ; an epithet of fire. అగ్ని.

శక్తరంకువు * n. s. A sacrifice. యజ్ఞము.

శస్తతి * adj. Seventy. డెబ్బది.

శస్త్రుడు * n. s. plu. Seven steps. యేడడుగులు. శస్త్రుడులు పట్టించుట a ceremony performed

in marriage. A. 6. 190. శాజిక మెట్టించెనుశక్తకుడులు. D. Bhag. 157. శాసురంబుగశక్తకుడులు ద్రొక్కించె.

శక్తము * adj. The seventh. యేడవ.

శక్తమి or శక్తమిరిధి * n. s. The seventh day after new or full moon. శక్తమి or శక్తమిరిధి క్తి In grammar the seventh or Locative case of the noun.

శక్తరాశికము * n. s. The Rule of seven : i. e. a species of the rule of three. యేడుకుద్దులుగలతక్కు. If fifty stones, each eight cubits by two, be worth 140 ; what would be the price of 48 stones each six cubits long by one and half wide?

శక్తల * n. s. The double jasmine. నవమాలిక, విరజాజి. A. 4. 151.

శక్తశముద్రములు * n. s. plu. The seven seas. లవణేక్ష్యుధి, ఆరుస్మృకసాగరములు.

శక్తార్చి * n. s. Fire. అగ్నిహూత్రుడు.

శక్తాశ్వడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

శక్తి * n. s. A horse. గుర్రము.

శక్తులు * n. s. This is a mere anuk. as శరుకుశక్తులు merchandise &c.

శక్తులు for చక్తులు n. s. Clappings of the hands. కరతాదనములు. Pal. 56. శక్తులుగిలించి జర్పరితంబుగాప్రళయదలించికదలించిరండు.

శక్తుము for శర్పము n. s. A serpent. Also a phrase for శప్పుము.

శక్తుములు for శప్పుములు.

శక్తయోజనముగా * adv. Profitably, advantageously. శఫలముగా.

శక్తాశి * adj. Living, having life శబ్ది. BD. 5. 330.

శఫణము * adj. Crested, hooded. శుదగయెత్తిన. Anir. 3. 125. శఫణంబైయాడునీలాహి.

శఫరము or శఫరము * n. s. The silver fish, to the gleam of which in water, poets compare the flash of a glancing eye.

శఫలము * adj. Fruitful, advantageous, efficacious, successful. సార్థకమైన. M. XV. 2. 99. నాజన్తముశఫలమైనది I now cannot say I have lived in vain. నాకోరితెశఫలమైనది my prayers are answered. యాయుక్తిశఫలమైనది this

plan turned out well, this method was successful. నా పూర్వజన్మ పుణ్యము శఫలమైనది the virtue I performed in a former birth is now repaid me.

శఫలత * n. s. Benefit, advantage. సార్థకత, సాఫల్యము. M. XV. 2. 99. అందువల్ల యేమి శఫలత what is the good of this?

శబము for శవము * n. s. A corpse.

శబర * adj. Barbarous, savage. చెంచుశంబంధమైన. Sānanda Ganeswaram 3. 247. శబరాంకన, శబరయవతి or శబరకాంత a female savage. చెంచుది. శబరవేషము disguise in the dress of a savage.

శబరి * n. s. A female savage, a highland woman. కిరాతస్త్రీ, చెంచుది. N. 8. 93. శబరియే శంసుభాసములుగైకొని. Kalahasti. 4. 214. శ్రుకుభులెరుకలుగాన ద్విరాజనయ శబరి గానాల్లునే దములుజాగలములుగా. R. 5. 253.

శబరుడు * n. s. A savage, a man of the woods, a mountaineer. కిరాతుడు, చెంచువాడు. BD. 3. 532.

శబలము * n. s. A variegated colour, like pepper and salt. తిలతండులవన్నిశ్రవర్ణము. H. 3. 7. Anand. 12. 122.

శబలము or శుభలము n. s. A sort of spear. శ క్తి. SC. says ప్రాశము, కుంతము, ఈటె. M. XII. 3. 12. శతారంబున శబలంబున కురిశ్రమంబుగలిగి. ib. X. 1. 185. శుభలముకొడద్రాత్రముకొజొన్న బాచె. H. 1. 237. వంకిని కాది శుభలంబు బివ్వీటె.

శబలి * n. s. A brindled cow. మైలవర్ణపుటె.

శబ్దము * n. s. Sound, noise, roar, report, tone, voice, word, speech. A noun. ధ్వని, నివాదము, స్వరము, కూత, శాస్త్రీశీతమైనవాక్కు, నామ వాచకశబదము. One verse says కావ్యాదీనామ సంకతావ్యర్థబాధీనాం విశేషతః.

శబ్దభేది * n. s. One who shoots by ear; who has the skill of hitting an unseen person on hearing sounds made by him. కండ్లచూడనిదైశబ్దమును నినిహాములో వేళిచంపేవాడు.

శబ్దశాస్త్రము * n. s. Grammar, philology. వ్యాకరణము.

శబ్దయమానము * adj. Resounding, noisy, uproarious, echoing. ముఖరమైన, వాగ్గేటి, మోగేటి.

శబ్దించుట * v. n. To sound. ధ్వనించుట, మోగుట. శబ్బండు n. s. Filthy language: a jumble or omnium gatherum. ఉచ్చావగము, కన్నకనుకలము. యావిద్యములో శబ్బండుకలియున్నది this rice is a mass of dirt, mere rubbish.

శబ్బర or శబ్ర n. s. Evil, misfortune, injury. చెరువు, చెటు.

శబ్బర or శబ్ర adj. Unfortunate, bad, filthy. చెరువైన, చేటైన.

శబ్బు n. s. Soap. చాకారము. OG.

శబ్బువిద్యము n. s. Sago. శుభ్యానిశ్చేక్షలో వేళికావియిచ్చేటిది.

శబ్రమ్మచారి * n. s. A fellow disciple or student. శశివృద్ధుడు.

శభ * n. s. A convocation, court, assembly, meeting, levee. A place of meeting, a hall of audience. సమాజము, చావడి, కొలుపుకూటము. ఉత్తరశభ a superior court or a court of appeal. శభాశాంబాలము betel &c. served out at a public meeting. శభాకంఠము bashfulness in company.

శభాపతి * n. s. The president of an assembly. A common title of the god Cumāraswami. శమాజనాయకుడు, కుమారస్వామి.

శభాసదుడు * n. s. An assessor or member of a court or jury. One of a company. శభాస్థాయుడు, శభాస్థితధర్మజ్ఞుడు.

శభాస్థాయుడు, శభికుడు or శభ్యుడు * n. s. One of a company. శభవారిలో నొకడు.

శభ్యము * adj. Polite, polished, genteel, well-bred, fit for or admissible into society. శభారంజకమైన, ధాజన్యమైన, శక్తులక్రసూతమైన.

శభ్యత * Politeness, refinement in manners. శజ్జనత్వము, శభారంజకత్వము.

శభ్యత్వము * n. s. Courtiership: the office of an assessor. శభారంజకత్వము, శభికధర్మము. B. VII. 157.

శభ్యుడు * n. s. An assessor; a man of good birth. శభాస్థితధర్మజ్ఞుడు, శక్తులక్రసూతుడు. SC.

శబ్ర n. s. See శబ్బర.

శమ or శం * A particle and prefix implying, Union, junction, with, together: as a prefix it corresponds to con, co, com.

శమము * adj. Like, alike, similar, same. Equal, even, smooth, level. శబ్దకమైన, అవిదమమైన, చేసికాని, తుల్యమైన, మిట్టకల్లములేకుండావుండే. DRK. 114. రెండుసమము both are equal. శిమసంఖ్య a round or even sum. శమదృష్టిగలవాడు one who is equitable.

శమము * n. s. Equability, evenness. తుల్యత, అవిదమత. A year. సంవత్సరము. Vish. 6. 76. ఆభూతతియేకదృష్టిశిమముల్ పూనేకాండువీంకాశ్యతోశశిమముచేసుట To level, or equalize. మిట్టకల్లములేకశిరుసుట, ఈడుచేసుట.

శమము * n. s. Tranquillity, calmness. శాంతి.

శమించిత * adj. Worshipped, revered. పూజ్యమైన, ఘనమైన. M. V. 2. 8. మానుషశక్తియెల్లదగుమంచితదైవమునూదియుండు. Vish. 2. 268. శమించితశక్తియు నైవయత్తి. Naish. 3. 40.

శమంజసము * adj. Proper, right, fit, correct, accurate, true. శమించినమైన (యోగ్యమైనది, మంచిది. D.) తథ్యమైన, అవిరోధమైన, జరిమితవ్యయమైన, న్యాయమైన, ఉచితముకైమైన. Vish. 8. 440. పూర్వవైరముమనమునజోరనికకదుశమంజసవృత్తి. KP. 5. 26. పురోవర్తితాశమాశంజితశమంజసరత్నశంజరంబుననున్నస్మృజూచి.

శమంజసము * n. s. Propriety, fitness, justice. తనకు ఉచితమైనదగ్గరమువలన చలించక యుండకము, ఔచిత్యక్రత, శిమన్వయము.

శమంతకము * n. s. A certain mythological gem. శత్రాజిత్తుకు సూర్యుడు పెచ్చి తన కంఠభూషణము లోనుంచితియిచ్చినరత్నము. Vish. 6. 241. తనశ్రోతేమకములలో ఘనలేజముగలశమంతకంబును రత్నంబొనరగదెచ్చిరహస్యంబుననాతనికంఠలగ్నముగజేయుటయును.

శమకట్టుట v. a. To prepare, make ready. BD. 4. 157. బంగమంబడిగినశమకట్టిచ్చు. Yayati. 3. 148. నేననుషణతననగరదశమకట్టియున్నహోనశ్చదరిగి. Swa. 4. 166. పార్శ్వంబులంకట్టుకెంబట్టలాలశరిశమకట్టురెక్కలుగాయాతుధానుండనుకొండచిలువసెడియ.

శమకూడుట or **శమకూరుట** v. n. To succeed or take effect; to be accomplished, to happen, occur. చేకూరుట, ఆనగాశంధించుట. D. కలుగుట, లభించుట, ప్రాప్తమవుట. Vish. 3. 94. మదిలోగోరినయత్తుడె, ముదముననిష్ఠాన్వితపానములుశ

మకూరుక. ib. 5. 357. యత్కునను నేషుశమేమములుజనులకునెల్లశమకూరెను. R. 5. 115. నాతనురెల్లకశమకూరె. BD. 5. 1372. కూంకనశతర్గజదవిశమకూరుమించె. M. XII. 3. 179. నైస్యముచేశమరణయముశమకూరదు.

శమకూర్చుట v. a. To cause, effect, bring about. చేకూరజేసుట. M. VI. 1. 49.

శమకొనుట v. n. To happen, occur. లభించుట, ప్రాప్తమవుట, కలుగుట. Swa. 2. 63. శరీరస్వర్గసుఖముశమకొనియుండక. P. 4. 22. ఘనక్రోధదృష్టిశమకాన. ib. 1. 215. శమకొనినీరికిద్దరకుశుఖ్యముజేయకయున్నపాక్షచే. టీ. శమకాని, ప్రయత్నముచేసి.

శమకొలుపుట or **శమకొల్పుట** v. a. To induce, incite, persuade. పురికొలుపుట, ప్రేరేపించుట. L. 1. 160. ననుక్క, తాన్మనిజేయనానుకుతుకిశమకొల్పివిసన్నుశద్ధులుపుత్ర.

శమగ్రము * adj. Entire, whole, complete. పూర్ణమైన. M. IV. 4. 149.

శమచతురశ్రము * adj. Foursquare. చచ్చాకమైన.

శమజ్య * n. s. An assembly, meeting. కురిపత్తు.

శమత or **శమత్వము** * n. s. Equality, similarity, sameness. తుల్యత. Surabhand. 120.

శమతిశాయి * adj. Exceeding, surpassing. అధికరించే, హెచ్చే, మించే. A. 5. 10. శికలనమంతరిలోకశమతిశాయి ధాగ్యవద్ధావళులువ్రాసెడదగర్భదనగ.

శమత్వముగా * adv. Error for శమముగా.

శమదము * adj. Amorous, rutting, in rut, intoxicated, proud, arrogant. మచించిన, దానరివికృష్టమైన, గర్వయుక్తమైన.

శమధికము * adj. Exceeding, abundant, plentiful. యెక్కువది. D. మిక్కిలమైన.

శమనము * n. s. Tranquillity, calmness. Killing. శాంతి, వధ. SC.

శమనపురి * n. s. Hell. నరకము. A. 2. 4.

శమనశివన * n. s. A name of the river Jumna. యమునానది.

శమనుగావుండే adj. Level. మిట్టకల్లములేకుండావుండే.

శమనుడు * n. s. A name of Yama. i. e. Pluto. యముడు.

శమన్వితము or **శమన్వితము** * adj. Joined, united, combined. కూడుకొన్న, శంయుక్తమైన. Vaiz.

2. 39. ఆతరిత్రప్లూదశమస్వితంబైకువలయమువిలసిల్లినవ.

శమబంధము * n. s. అనగాశమరతి. Lavanya. 15.

శమబంధ మొనరించు శమయమందునకరములుకు ధ్యమునకులంకెలుదగిరి.

శమబుద్ధి * n. s. Equanimity, indifference. శమభావము. Vish. 4. 123.

శమభావము * n. s. Equability, sameness. Equanimity, indifference, philosophy. శమత్వము, శమత్వబుద్ధి.

శమముచేసుట * v. a. To level or equalize. మిట్ట

పల్లములేకశరదుట, శద్యశమచేసుట.

శమయము * n. s. Time, season, juncture,

crisis. Leisure. Age, period. Opportunity, oc-

casation. An oath, imprecation. Established

moral or ceremonial custom. Demonstration.

Decision. Contract, engagement, covenant. A

sect. కాలము, ఉచితకాలము, ప్రతిష్ఠ, ఆచారము,

సంకల్ప, అనగాసంకేతము, దర్శనము, మరము.

శమయముచూస్తూవున్నాడు he is looking for an

opportunity. శమయములోసహాయముచేసినాడు

he helped me in time of need. శమయసందుక

ట్టు a time of difficulty. శివశమయము the creed

of Siva. విష్ణుశమయము the Vishnu sect. శమ

భవములోచెయివిడుచుట to forsake a man when

assistance is wanted : in the time of need. శమ

యమైనప్పుడు as occasion may serve. నేనులేని

శమయమందు when I was absent. నాలుగుగంట

లశమయమందు when it was about four o'clock.

శమయముకాదీమనిషి a time-server, a fickle

fool. శమయస్ఫూర్తి quick memory. శమయ

స్ఫూర్తిగలవాడు a quick witted man. BD. 4.

618. శంకరేతరశర్వశమయారియగుట. శమయం

బగు * adj. Opportune, seasonable. యుక్తమై

న. H. 2. 53. శమయంబగువేళ.

శమయజూచుట v. a. To slay, kill. శంహరించుట,

చంపుట, కాజేసుట. M. X. 1. 198. మెరుగువా

లాకుదూపుగములుబరగించియందరశమయజూచె.

శమయించుట v. a. To destroy, kill. శంహరించు

ట, నాశముచేసుట, చంపుట, కాజేసుట, చెరుపు

ట. Ila. 3. 68. కాటుకశమయించికలశములేను

తింది. టీ! అంజనమునుకుడుచుకొని. M. 1X. 2.

16. అనుజాలదనయుల మర్తరి జనులనుశమయించి

కాటిశమరోల్లాశంబున. Pal. 181. శమయించు

గురుభావశంకేమామేల. BD. 4. 176. శమభాంభగంధగజంబుమైకొలిపి శమయించుదనపుడు జనులు భుజించు.

శమయట or శమసిపోవుట v. n. To be ruined or

destroyed, to perish, to die. To be expended,

to be consumed or worn out. నశించుట, భచ్చు

ట, అయిపోవుట, అరిగిపోవుట. H. 1. 102. మున్నె

క్లనక్లశమసేకబలుచక. M. X. 1. 186. య

ట్లునకులసూనుడుశమసిన. BD. 5. 20. శర్వద

నంబులుశమయంగనంత. ib. 3. 544. శమయసి

మైందేనిజావనివేసి. ib. 4. 1758. అదియనిమిత్త

మైయర్థంబుశమయ. ib. 4. 1760. తనుతదక్రంగ

నర్థంబెల్లశమసె. Vema. 139. చమరులేనిదివైశి

మసిపోవు. M. XIII. 5. 466. రమవారి నెల్లనుశి

మయించితానునుశమసె.

శమయులు n. s. plu. (a bad word) Partizans, those

who are of the party? శంకేతములోవేరినవారు

కాబోలు. Pal. 12. శమయులుశిరసులుజాగిలు

మరియు.

శమయోచితము * adj. Seasonable, pat, suitable

to the occasion. కాలోచితమైన. శమయోచితమై

నమాట an applicable expression, a pat word.

శమరము * n. s. Combat, war, battle. యుద్ధము.

Padma. 10. 283.

శమరత, or శమర n. s. Puberty. శమరప్రతిడుట

to become a grown woman. S. 1. 390. చాన్య

ముజన్వాదితలంగునంతశమరతమాదమెక.

శమరతి * n. s. అనగా, ఉచితరతికాదు in the "usual"

attitude. See శమబంధము and in T. 3. 122. 4.

81.

శమరశిము * n. s. Equality, uniformity, famili-

arity. Fellowship. Kindness, amiableness. శి

మానరాగము, శిమాభానము. శాండ్లిచ్చుడుశమర

శిముగావున్నారరు they are now in good terms.

శమర్చనము * n. s. Worship, adoration, homage.

పూజనము. Mandh. preface. 60.

శమర n. s. Puberty. ముదటిమట్టు. Chatu. 3. 17.

శమర్రాడుట v. n. To be grown, arrive at female

puberty. పుష్పవతియవుట.

శమర్థము * adj. Able, capable, versed in, master

of. Adequate, powerful, strong. శక్తిగల, ప్రా

ణగల, సామర్థ్యముగల.

శమర్థత * n. s. Ability, cleverness, parts. శక్తి,

ప్రాణ, సామర్థ్యము.

శమర్థనము * n. s. Maintaining, establishing, proving. నిర్వాహము, నిర్వహించడము, సాధించడము.

శమర్థించుట * v. a. To master, to overcome a difficulty, to succeed. సాధించుట. M. V. 2. 12.

శమర్థుడు * n. s. A man of ability or talent. శక్తివంతుడు, సామర్థ్యవంతుడు. అట్లాచే సేయించుకు శమర్థుడనుగాను I cannot do so.

శమర్పణ * n. s. Giving to superiors. A thing presented to the great. పూజ్యులకుయివ్వడము, పూజ్యులకుయిచ్చినవస్తువును. M. X. 2. 113.

శమర్పించుట v. a. To give to the great, to offer presents to superiors. పూజ్యులకుయిచ్చుట.

శమర్పితము * adj. Offered, presented, given to superiors. పూజ్యులకుయివ్వబడ్డ.

శమర్తకముగా * adv. In full detail, circumstantially, with all the particulars, minutely. చాచకుండా.

శమవధానముతో * adv. Attentively. జాగ్రత్తో. M. XVIII. 1. 81.

శమవర్తి * n. s. A name of the king of hell. యముడు. P. 4. 398.

శమవాయము * n. s. Flock, multitude. శమూహము.

శమవేరము * adj. Mixed, mingled, united. మిశ్రితము, కూడుకొన్న.

శమష్టి * n. s. The whole. శరవము, శమస్తము. బ్రాహ్మణులు శమష్టికిన్నిదక్షిణయిచ్చినాడు he gave it to them in common.

శమసిహావుట v. n. To be ruined or destroyed, to perish, to die. To be expended or consumed, worn out. నశించుట, చచ్చుట, అయిపోవుట, అశిహావుట. See శమయుట.

శమసుప్తి * n. s. The end of a Kalpa or Age: the destruction of the world. యుగాంతము. D. BD. 5. 271. శమసుప్తిహిందించిజగములద్రుంచి.

శమస్తము * adj. All, whole, entire, complete. శకలము.

శమస్థానము * n. s. A state, a government, dominion. రాజ్యము, స్థిమ, మైసూరుశమస్థానము the Mysore seat of government. శమస్థానాధిపతి, శమస్థానికుడు a sovereign or ruler. రాజ్యాధిపతి, శ్రుభువు.

శమస్థ్య * n. s. Part of a stanza proposed by one person, to be completed by another, as a trial of skill. కవిశరిత్తోశముయిచ్చే శుభపాదము.

శమక్షము or శమక్షము * adv. Before, in presence of, in sight of. యెడట, ముందర.

శమక్షము or శమక్షము * n. s. Presence, sight. యెదురు.

శమాంశములు * n. s. plu. Gracefulness, equality of proportions. తుల్యభాగములు.

శమాంశమీన * n. s. A cow which calves every year. యేటాయానేత్రు. Satyabha. 4. 85.

శమాంశలము * adj. Plump, fleshy, stout. బలిసిన.

శమాకర్షి * n. s. A strong sweet smell. దూరముగా నురుమలించే గంధము. D.

శమాకీర్ణము * adj. Dishevelled, shed, scattered. Sprinkled, interspersed. చల్లబడ్డ, వెడచల్లబడ్డ.

శమాఖ్య * n. s. Fame. Confederation, convention. వేయ, కీర్తి. D. బండుకట్టు. One verse says విహయితాత్మకృతకల్ప శాఖనస్సమాఖ్యయాక్రీనియస్యస్యభ్యుతే, పితండనిషి ద్రుశమశ్రద్ధవననాందమస్తీతిబహిస్తలంమమ.

శమాగమము * n. s. Union, junction. A coming, arrival, coming together, meeting, assembling. చేరడము, కూడడము, కలియడము, సాంగత్యము, ఆగమనము, రావడము. A. preface. 21. 1. P. 1. 203.

శమాచారము n. s. News, tidings, intelligence, message. Occurrence, matter, affair. వర్తమానము, సంగతి, వ్యవహారము.

శమాజము * n. s. A flock, multitude, assembly. గుంపు, శమూహము. Vish. 3. 133.

శమాదరము * n. s. Respect, esteem, honour. శిష్టాసము, మర్యాద.

శమాదృరము * adj. Respected, esteemed. శిష్టానించబడ్డ, గౌరవచేయబడ్డ.

శమాధానము * n. s. Peace, tranquillity, consent, agreement. Reason, ground. Satisfaction. నెక్కుది, శిష్టతి, అంగీకారము, న్యాయము, నిమిత్తము.

శమాధి * n. s. A grave, or tomb. Deep meditation on the deity. Devout abstraction. శవమునుపాలివైనకట్టినది, దేవునియందు రచక భ్యాసముగావుండడము, L. 11. 33. శమాధిస్థానము, దేవ

భాగ్యముమీద తుండేలవృద్ధుడు కూర్చుండేచోటు a place, where a recluse sits when praying or meditating. వాండ్లుజలశమాధిపించిరి they were drowned.

శమానము * n. s. The vital air. శరీరస్థవాయువిశేషము.

శమానము * adj. Like, similar, equal. శబ్దశమైన. శమానార్థకమైనశబ్దము a synonyme or equivalent word.

శమానకక్రియ * n. s. A verb that concludes and governs a sentence.

శమానము or శమాన * n. s. End, conclusion, completion, close, finishing. Killing, destroying. శరీరశబ్దము, చంపడము. D. అవసానము, ముగింపు, అంతము.

శమానము * adj. Finished, completed, concluded. ముగిసిన.

శమానమవుట or శమానమవుట * v. n. To become completed. ముగియుట.

శమానమవుట * v. a. To finish, end, close. ముగించుట.

శమారాధనము * n. s. Worship, homage, a feast given to Bramins as a meritorious act. పూజించడము, బ్రాహ్మణులకు అన్నము పెట్టడము. బ్రాహ్మణ శమారాధనము worshipping bramins by making them a public feast.

శమారాధితము * adj. Worshipped. పూజించబడ్డ.

శమారోపణము * n. s. Placing or fixing in or on పెట్టడము, వుంచడము. M. XII. 5. 133.

శమావర్తనము * n. s. A ceremony performed when a bramin pupil leaves his teacher to enter upon a life of secularity; fulfilment of a vow. వేదాభ్యయనాంతరము గృహస్థధర్మాధికారి కావడమునకై చేసేనైవికర్తము, ఉద్వాహనము. Dab. page 146. వెసేశమావర్తనవిధినిర్వచనము.

శమాశ్రియము * adj. Embraced. కాపింపుకొన్న. T. 1. 2.

శమాశ్వాసము * n. s. Consolation, condolence, soothing, comforting. సాంత్వనము, ప్రోదార్పణము.

శమాశ్వాసము * adj. Consoling, comforting, animating ప్రోదార్పణ. S. 3. 294. శమాశ్వాసకరము ముఖ్యము.

శమాశ్రిము * n. s. Composition of words, formation of compound terms. Combination of several nouns into one; all but the final being devoid of the signs of case. రెండుమూడు పదములను నైక వాక్యముగా చేర్చడము (విభక్తిలో నున్న చేసినపదము. D.)

శమాశ్రితము * adj. United, combined, connected with. కూడకొన్న. KP. 5. 26. పురోవర్తి శాఖాశమాశ్రితశమంజితరత్నకుంజరముననున్న న్ముంజూచి. శమాశ్రితరత్నమున గారాలించబడ్డ.

శమాహారము * n. s. Aggregation; collection, assemblage, contraction, abridgement. అనేక మాయోకరణము చేశన, సంక్షేప. SC.

శమాహిత * adj. Promised, agreed, or assented to. Absorbed in meditation, engaged in devout meditation. Placed. Attentive, cautious. అంగీకృతము, శమాధిష్ఠము, వినిహితము, సావధానమైన.

శమాహ్వయము * n. s. A name, an appellation. పేరు.

శమి * n. s. A tree called Prosopis Spicigera. The husk of peas &c. శక్రుఫలా, జమ్మి చెట్టు, కందులు మొదలైనవాటిపొట్టు. SC. Vish. 6. 111.

శమించుట or శమించుట * v. n. To be at rest, be quiet, still. శాంతిబొందుట. D. N. 9. 162.

శమితము * adj. Pacified, appeased, still, calm. శాంతిబొందిన.

శమితి * n. s. War, battle; assembly, company. యుద్ధము, శమూహము. D.

శమిత్తు * n. s. War, battle. Fuel, used in sacrificial rites. యుద్ధము, పొయిలోకర, ఇద్దము. R. 6. 62.

శమిజలు, శమిదెలు or శమిధలు * n. s. plu. Sacrificial fuel, wood for a sacrifice. ఇద్దములు.

శమిద్దము * adj. Shining, glowing, blazing. శ్రీ కాశమానమైన. N. 4. 43. యుద్ధము సేయగనవుడు శమిద్ధబలాధికులు దానవేంద్రభరతయువ. BX. 68. యేదేవుచారుశమిద్ధకాంక్షశంభవులముకుద్దజభవులనేను.

శమించుట * v. n. To be at rest, be quiet, still. శాంతిబొందుట.

శమిహింపుట Error for శమిహింపుట v. n. To be ruined or destroyed, to perish, to die, to be

Expended or consumed, worn out. నశించుట, రచ్చుట, అయిపోవుట, అరిగిపోవుట. See శమయ్యుట.

శమికము * n. s. War, combat. యుద్ధము. BRY. 2. 725.

శమికరణము * adj. Equalizing, making equal to. శమానము చేసే.

శమికరించుట * v. a. To equalize, make equal to. శమానము చేసుట.

శమిచీనము * adj. True, right, correct, fit, proper. యథార్థమైన, శమాజశమైన, యుక్తమైన, తగిన. Jagann. 1. 27. KP. 4. 117.

శమిశము * n. s. Neighbourhood, nearness. దగ్గర. D. ఆయనశమిశమందునిలిపిరి I stood near him.

శమిశము * adj. Near. దగ్గరి. మధ్యాహ్నమునకు శమిశమైనది it is near noon.

శమిశస్థుడు * n. s. A bystander. దగ్గరవుండేవాడు.

శమిశించుట * v. n. To approach; be at hand. రటస్థించుట. కానిరండ్రకి కాలముశమిశించేవేళకు when his father was about to die: when death was at hand.

శమిరము, శమిరణము * n. s. Wind, air, gale. వాయువు. D.

శమిరితము * adj. Sent, despatched. Said, uttered. పంపించబడ్డ, చెప్పబడ్డ.

శమిశ్యకారిత్యము * n. s. Prudence, forethought. చక్ర గావిచారింపించేయడము. The last book of the Pancha Tantram is styled అశమిశ్యకారిత్యము i. e. Acting inconsiderately. Imprudence.

శముఖము * n. s. Presence, proximity, nearness. శమము, సామిశ్యము.

శముచితము * adj. Proper, right, fit. యోగ్యమైన, న్యాయమైన, శమిచీనమైన, ఉచితము క్తమైన. DRU. 344. line 5.

శముచ్చయము * n. s. Connection, collocation, conjunction. A collection, assemblage. అనేకములమేళనము, శమూహము, శముదాయము.

శముద్ర్యయము * n. s. Height, elevation. Opposition. ఔన్నత్యము, విరోధము.

శముద్రావయము * n. s. Height, elevation. ఔన్నత్యము.

శముద్భ్రుతము * n. s. Born, produced. High, tall, lifted up, raised. ఉత్పన్నము, బాగుగైన, ఉన్నతమైన, ప్రవృద్ధము.

శముద్భ్రుతుడు * n. s. He who is high, or elevated. ఉన్నతుడు. Lalito. 3. 78. కార్యవీర్యశముద్భ్రుతి.

శముద్భ్రుతము * adj. Abandoned, left, quitted. త్యజించబడ్డ, విడచబడ్డ.

శముదు * n. s. He who resembles. సదృశుడు.

శముతు n. s. A combination or league, a strike among work men. కట్టుబాటు. Vajj. 2. 87. 2. కయే కాదశి నాటి రేయిశముతైయున్నట్లురో వట్టుచేడుకకుంరాకయూ శూన్యమైన నువు కాదురేకలా గ్రాశశయ్యకదంబిలవ్విక. టీ శముతైయున్నట్లు, తట్టు బెట్టినట్లు, అనగాకట్టుచేసుకొన్నట్లు.

శముర్జలము * adj. Much, excessive. Drunk, mad, furious. Superior, high. మిక్కిలమైన, కానిబడించిన, పెద్ద, శ్రేష్ఠమైన, ఉన్నతమైన. Paid. 6. 148.

శముర్జరము * n. s. Assemblage, collection, a heap, a pile. శమూహము, గుంపు, పోగు, రాశి. శముత్తంగము * adj. High, lofty, tall. ఉన్నతమైన. S. 3. 293.

శముత్సుకము * adj. Zealously active, fond of, attached to. మిక్కిలి అభిలాషులగుట.

శముత్సుకుడు * n. s. He who is eager. ఆశక్తువాడు. యాత్రాశముత్సుకుడై wishing to make a journey.

శముదంబితము * adj. Worshipped. Thrown up, tossed. పూజితమైన, విశరబడ్డ, వ్యాపించబడ్డ.

శముదగ్రము * adj. High, tall, large, vast. ఉన్నతమైన, స్థూలమైన. Vish. 8. 235. చక్రాదిసౌధనశముదగ్రహస్తురి.

శముదగ్రత * n. s. Height, tallness, largeness. ఔన్నత్యము, భౌల్యము. M. XVI. 1. 61.

శముదయము or శముదాయము * n. s. Multitude, assembly, quantity. రయము, గణము. శముదాయపు adj. That which is common to all. పాఠ్య గావుండే. అన్నిభాషలకున్న శముదాయపుమాట a word common to different languages. That which is common to all. Undivided. శముదాయపుశేల a piece of land which is common to various persons; land held in common.

సమూహము అనునది a general petition. సమూహము అనునది a common lodging. సమూహముగా adv. In common, as one family, undividedly. పొత్తుగా. సమూహముగాలంటుట to keep in common. సమూహముగా మాట్లాడుట to speak impartially, to speak in general terms.

సమూహములు v. a. To supply, furnish. తాగ్రుచేసుట.

సమృద్ధియు adj. Generous, great, excellent, in abundance. తాగ్రుచేసిన, ప్రపంచమైన, దివ్యమైన. Sar. D. 459. సమృద్ధియుగంబునకుంబుగను. M. XV. 2. 185. సమృద్ధి తాగ్రుచేసినట్లు ప్రలు.

సమృద్ధి/ము or సమృద్ధము * n. s. A casket, a covered box. పెట్టె, సంచులుము. D.

సమృద్ధము * adj. Produced, born. తుట్టిన, తుట్టినమైన. Ananda. T. 4. 19. పురుషునియగువాని కృతపదసమృద్ధము.

సమృద్ధము * n. s. Birth, production. ఉత్పత్తి, కలగడము. M. I. 3. 239.

సమృద్ధము adj. Violent, fierce. ప్రపంచమైన. Vish. 2. 292. సమృద్ధుడారిమండలుండు.

సమృద్ధము * adj. Rude, ill mannered, misbehaved. మోట, పెదసరమైన, ధూర్జమైన.

సమృద్ధి n. s. Ill behaviour, effrontery, audacity, misbehaviour. ధూర్జత, దుర్భాగము. Sar. D. 420. తనరాముకరసమృద్ధిప్రదుకునుచు.

సమృద్ధము * n. s. A boor, a clown. ధూర్జదు.

సమృద్ధరము * n. s. Drawing up, raising, lifting (as water from a well &c.) Eradicating. నిష్కర్షణము, వేరుతోవెరకడము.

సమృద్ధరము * adj. Heavy, thick, gross, full. గురువైన, సంపూర్ణమైన.

సమృద్ధరము * adj. Ready, prepared. సిద్ధమైన. Padma. 7. 122. సమృద్ధరశక్తిపాణులై.

సమృద్ధము or సమృద్ధుడు * n. s. The sea, ocean. అబ్ధి, పారావారము, మున్నీరు.

సమృద్ధము * adj. Bound, tied. కట్టబడ్డ. Lalito. 11. 25. జంఘాకాండసమృద్ధముణికింకిభాస్విరం.

సమృద్ధియు * adj. Arrived, present, ready, near at hand. సమాగతమైన, ప్రస్తుతపు, తలగ్గమైన.

సమృద్ధము * adj. Entire, having a root, joined or in connection with the root. యావత్తువేరు

తోకూడ. ఆచెట్టుకూడమువేసికూడము పెట్టు boil the herb, roots and all. వాండ్లుసమూలసాక్షనమైనారు they are ruined, root and branch. సమూహము * n. s. Crowd, multitude, number, flock, heap, quantity. నివహము, విశరము, నిరయము.

సమృద్ధము * adj. Ample, full, entire. అధ్యమైన, సంపూర్ణమైన.

సమృద్ధి * n. s. Fulness, plentitude. Increase, prosperity, success. అభివృద్ధి. సంపత్తి. (సంతోష, సుఖిలియు. D.) ఆకుండసమృద్ధిచేసినాను I filled the pot.

సమృద్ధిగా * adv. Amply, plentifully, fully. సంపూర్ణముగా, విస్తారముగా.

సమృద్ధియగుట * v. n. To grow full. సంపూర్ణమగుట.

సమేతము or సమేతముగా * adv. With, together with, along with. సహితముగా, కూడా. Jaimini. 3. 92.

సమేతము * adj. Having, possessed of. కూడుకొన్న, సహితమైన, కల.

సమేతు adv. Even. సహితము, కూడా. అన్నానీతి సమేతుతన I have not got even bread to eat.

సమేతుడు * n. s. He who is accompanied by, attended by; he who has or possessed of. సహితము, కలవాడున్న, కూడుకొన్నవాడు. సేనాసమేతుడైవచ్చెను he came with his troops. భార్య సమేతులైవచ్చిరి they came accompanied by their wives. M. 1. 2. 13. అక్షిణ్తావహసమేతులై. Vish. 2. 58. యామగణసమేతుడైమహాభయంతోడ Attended by goblins; fiend-girt.

సమేళంపు or సమేలంపు adj. Derisory, satirical. ఎకసక్కపు, తరిహాసపు. Vish. 6. 19. సమేలంపు మాటలమేలమాడు.

సమోక్షనివాసుడు * n. s. A by-stander, he who was present. పక్కనవుండినవాడు, అక్కడవుండినవాడు. Vish. 1. 139. సమోక్షనివాసులెల్లనమ్మని విధంబుజూచికులుమారుననవిధి.

సమోక్షరము * adj. Having, possessed of. కూడుకొన్న. Tripura Siddha. 7. 12. నిమ్ననాభిసమోక్షరకాంచీయుక్తనికెంబిం.

సమృద్ధము * n. s. Error for సంబంధము.

సమృతము * adj. Assented to, agreed to, concurred in, approved of. అంగీకృతము, భాగ్యశక్తి

తమైనది a legal act. అతనిశిక్షకముకానిది that which is not agreeable to him.

శిక్షకముగ or శిక్షకముగా * adv. Willingly, agreeably, according to. మనశిక్షార్యకముగా. ప్రకారముగా. శాస్త్రశిక్షకముగ according to rule. తమశిష్యులైనశిక్షకముగా శుందవలసినది I trust that you will give such a decision as may be right in the sight of God.

శిక్షితి * n. s. Consent, approbation, assent. అంగీకారము, ఇష్టము. శిక్షితవచనము a text ad-duced in proof. శేషయ్యశిక్షితికొమారుడురంగయ్యద్రావలు signed by me, Rangaya, on behalf of my father Sēshaya.

శిక్షతి, శిక్షతిగ or శిక్షతిగా * adv. Willingly, agreeably. మనశిక్షార్యకముగా, అంగీకారముగా. Vish. 5. 369. కానిచ్చనందనునితోడనతడుశిక్షతి అనికా, అనగా అనుకూలముగా చెప్పెను.

శిక్షించుట * v. n. To consent or agree. పుష్పట.

శిక్షింబుట * v. n. To consent, to agree. పుష్పట. Radha. 3. 124. UH. 4. 207. Swa. 3. 138.

శిక్షుడు * n. s. He who assented to or agreed to; he who is approved of. అంగీకృతుడు, పుష్పకోపద్దవాడు. శిర్యజనశిక్షుడు he whom all ap-prove.

శిక్షుడ plu. శిక్షుడలు n. s. A gratuity, donation, gift. పారితోషికము, బహుమానము. Zacc. 1. 135. ఆలలితప్రశంసమునకార్యదలవికానధరచాదురాంధోళికలాది గాగలుగుతోరపుశిక్షుడలిప్పియదుహిపాలుడుశక్తరించె.

శిక్షుడము * n. s. Joy, pleasure, happiness. శ్రుమాదము, ఆనందము, సంతోషము.

శిక్షుర్దము * n. s. War, battle. A throng, crowd, press. సేంకులము, యుద్ధము. D. పుత్తుడు. జనశిక్షుర్దము a crowd or press of people. వారికులస్త్రీలుపురుషశిక్షుర్దముగలశేలములకుపోవుచున్నారె their ladies go to places where men are in throngs.

శిక్షుర్దముగాళుండే * adj. Crowded. ఒత్తుడుగాళుండే.

శిక్షుర్దని * n. s. A broom. చీపురు.

శిక్షులిగలు n. s. plu. Sandals. పాళుకోట్లు. Satyabha. 2. 13. శుడతియొక తెలుగుభరముజరియుచుపైవంచిపట్టిశిక్షులిగలాదొడగంబడములుగొని. Bahula. 1. 37. తళుకుపూరుమంజురియెంట్లుదాల్చిచూపి

శిక్షులిగలుపట్టి. KP. 2. 23. అట్టిట్లుదాడనియంఘ్రులరత్నంపుశిక్షులిగలుసారెజారుమండ.

శిక్షిట n. s. Error for శిక్షిట.

శిక్షిలితము * adj. Mingled. శిక్షిలితము, కలపబడ్డది. H. 340.

శిక్షులుము * n. s. The front, sight, presence, face అధిములుము, శిక్షులుము, సాక్షి. ఆయనశిక్షులుమున before him.

శిక్షులుడు * n. s. He who is facing. అధిములుడు. H. 4. 343. సేనాశిక్షులులైనలికా He be-held the army, and spoke thus.

శిక్షి or శిక్షియ n. s. Confederation, convention. league. శిక్షులు, కట్టుబాటు. శిక్షివాలు a letter signed by many.

శిక్షిట n. s. A sledge hammer. Also (in poems,) a whip. పెద్దసుత్తె. D. కళ, అనగాకారదా. ABA. 2. 568. శంఖిచెలంగుశంఖిచెల్లశిక్షిటయన, యల్పమైయున్నయదినులైయనదగు. HD. 1. 984. కానాగముబోలెబరగుబసింది గిలుశిక్షిటశలగిందిశిక్షుల, తనుపులుజర్పుకరి తములుగానేయగనిశంధ్రమంబునగదియనాలోన, చేవట్టిశిక్షిటలెనిరాదిగిది. B. 1. 14. కాలుచేశిక్షిటమేములగదక.

శిక్షిటకోల n. s. A javelin, a lance. శుట. M. VII. 3. 57. అపుడుశిక్షిటకోలలనంకుశముల.

శిక్షిశనము * n. s. Meeting, joining, mixing. చేరడము, కలియడము. BD. 2. 760. లీలతత్వాన్తశిక్షిశనంబాలయ.

శిక్షిదము * n. s. Pleasure, delight, joy. శంతోషము. Calahasti. 1. 86.

శిక్షిహము or శిక్షిహనము * n. s. Bewilderment, fascination, stupefaction. దిగ్భ్రమ, వైదిర్యము.

శిక్షిహిని or శిక్షిహినిగా adv. In common, not separately. పాత్రగా. శిక్షిహినిపుష్కారంబాడవపాలము certain land held in common.

శిక్షి or శిక్షిక్తు * adv. All, wholly, properly, duly, fitly. యావత్తు, యుక్తముగా, చక్కగా.

శిక్షిట్టు * n. s. A paramount sovereign, an emperor. రాజాధిరాజు.

శయము * n. s. The hand. మాత్రము. D. Vasu. 6. 122. Sar. D. 237. అంజనంబేలశయస్థానమునకు.

శయనము * n. s. Sleep. A bed, a couch; నిద్ర, పరుపు, మంచము, రతియన్ను.

శయనించుట * v. n. To lie down, recline, to go to bed. వండుకొనుట. S. 3. 159.

శయనీయము * n. s. A bed. మంచముమీదకురిచిన కరువు. SC.

శయాం adj. Own. సొంత. నాశయాంతమ్ముడు my own younger brother.

శయాశుభ్ర * adj. Sleepy, slothful, sluggish. నిద్రాశుభ్ర, తంద్రాశుభ్ర, తూగిబడేవాడు, అలసడు, మందుడు.

శయించుట, శహించుట v. n. To like, relish. హితముగావుండుట. వాడికిఅన్నముశయించలేదు he has no relish to food.

శయిగ n. s. A wink or sign. సంజ్ఞ, సైగ.

శయించుట v. n. To suffer, forbear, take patience, wait, or stop. తాళుట. Sar. D. 188. శయి, యమనీ కనిపక్త సయ్యాని.

శయితము This is an error for శహితము.

శయితుడు for శవిశ్వుడు The sun. సూర్యుడు.

శయ్య క్రికము * adj. Reasonable, logical, rational. యక్రిముక్తమైన.

శయ్య * n. s. A bed, couch. Stringing. Style in poetry. (శబ్దగుంభము. SC.) కరిచినకరువు. D. ఉడక, పాంచాలవాహలాదులు. A verse in the Pratāpa Rudriyam says, యాశుదానాంబరాస్యాస్యమైత్రీశచ్యేతికథ్యతే. IIa. 1. 85. బోధించునెకవేళపూచివుత్తాశ్రుంబు, చదివించునెకవేళ శయ్యలాలి. టీ|| శయ్యలు, అనగాపాంచాలవాహలాదిపరిమలనయ్య క్తముగాచరించును. T. 2. 72. శతతంబువేదశాస్త్రప్రసంగముమూని శయ్యలొక్కొక సారిజనువసాగె. ib. 2. 60. అరసివిశుద్ధశబ్దములు అర్థములు ధ్వనివైభవంబలంకరణమురీతివృత్తులు నుకల్పనపాకముశయ్యయుంరసస్ఫురణము. శుష్పశయ్య a couch strewn with roses.

శయ్యన adv. Quickly, at once. తెచ్చిన. తెలులుశయ్యనవచ్చు. BD. 4. 841.

శయ్యట or శయ్యటము n. s. A joke. శరశము. P. 4. 274. తడవాదుకవచ్చివిచ్చేయునిశయ్యటంబికజాలు. టీ|| శరశము. T. 3. 9. అలవుసాలవునువలవునిశయ్యటతెగె. టీ|| శరశములు.

శయ్యాశ్చ n. s. Friendship. అనుకూలము.

శయ్యాశ్చ గా adv. Amicably, in a friendly manner. విహితముగా, స్నేహముగా. వాండ్లుశయ్యాశ్చ గావున్నారు they are in good terms.

శరము * n. s. An arrow. A sort of reed or grass.

Water. బాణము, రెల్లు, జలము. A. 4. 177. R. 5. 296. DRB. 285. Zacc. 6. 94. శిరశరధారపాల్యరవి.

శరము * n. s. Pond, pool. కొలను. P. 3. 64. ఇచ్చటిశరముశరముననిచ్చుకొననిది.

శరము * n. s. A row or string (of pearls.) wreath (of flowers.) శుష్పమాలిక. D. పేట, కంఠభూషణదులకేట. UH. 11. 55. శిస్తువురతిజాతివన్నెకుచ్చలశరంబెరయనారినూగారుతరు.

శరకలము n. s. Difficulty, hardship. తొందర, శంకటము. H. K. 4. 85. తెరంగుదప్పినవేళ, మరుంగుతుడక, తెరంగుదోడుకశరకటంబుననిరకటంబుజేసి.

శరకు n. s. Esteem, regard, care, heed. లక్ష్యము, గడన, అనగాకార్య. D. M. VIII. 1. 247. జననాయకనాకుజయముశరకేతలక. BD. 3. 45. వరపుడనాకొక్కశరకెయర్థంబు.

శరకుగొనుట or శరకుచేసుట v. a. To esteem, regard, care for. లక్ష్యముచేసుట. Vema. 360. ఏరుదాటిమెట్టకేగినపురుషుండు శుష్టిశరకుగొనకపోయినట్లు. M. XIII. 2. 305. అక్కలశతియించుకయుశరకుగొనదవిష్టము. ib. IX. 1. 306. సాయకంబులుశరకుగొనక. ib. XIV. 1. 63. నాశులుకుశరకుగొనక.

శరగ or శరగున adv. Rapidly, soon, at once, quickly, with speed. తీవ్రముగా, తెచ్చిన. L. 4. 309. చనుదెంచెడుధుమారీశరగునకడికి. Vish. 7. 158. శ్రుయాశుండర్భంబులు దెండంబునశుండడింకుశరగునంబెరుగులుభాండంబులనిండించి. B. X. 3. 12. సాగమ్రొక్కితేదీశరగుననుకలిపెకేలుదమ్మదోయికిలుగొలిపి. P. 1. 358. ఓరియాకటగ్రుస్థితిశరగరాకుంట్లెట్లు. Vema. 1487. శత్రువరులనరసిశరగునంబిండించి. R. 6. 65. శరగునసరుగుదేరవలయునని.

శరగు n. s. Swiftmess, speed. త్వర.

శరగు * n. s. A bee. మధుమక్షిక, తేనెయాగ.

శరజన్మడు * A name of Kartikeya. కుమారస్వామి. D. DRB. 285.

శరట * n. s. A lizard, chameleon or guana. కృకలాశము, తొండ. H. 3. 9.

శరణము * n. s. A house. Refuge, shelter, asylum, defence. Protection, protector. శృహము, రక్షణము, రక్షకుడు, ఆశ్రయము. P. 1. 405. గంజా

శరణము a gin shop. కల్లంగడి. P. 2. 115. ఆమ హీనురశరణమునకు కామందకియన గనుక్తగాను లదినుతున్ నేమించింపగంతుం గోమలగతినుత్పల మ్ముకొననేతెంచె. టీ॥ శరణమునకు, యింటికి. శరణగతులై they threw themselves at his feet, they resorted to him. ప్రయోగశరణాశ్రయో శరణాః grammarians resort to (rely upon,) usages. శరణార్థి a suppliant, petitioner. Siva. 6. 113. శరణార్థింసనుగావగాదను. టీ॥ శరణార్థిం, రక్షుత్వమును వేడుకున్నటువంటి నను. శరణముజూ చ్చుట to take refuge with, to resort to.

శరణగతుడు * n. s. A refugee, one who takes refuge or shelter in another, one who calls for quarter. శరణాశ్రయ్యుడు, శరణుజూచినవాడు, ఆశ్రయించినవాడు, ఆవలంబించినవాడు.

శరణి * n. s. A road, a path, a way, course. మార్గము. D. దోవ. Vema. 2160. సంసారశరణిమరలి. Molli. 1. 46. శరణుగాంధీర్యమాధుర్యశరణిజేర్చి.

శరణు * n. s. A refuge, asylum, defence. Protection. A bow, salutation, prostration, obeisance. రక్షణము, ఆశ్రయము, నమస్కారము. (రమించుకొని. D.) Vish. 5. 244. భయార్తరైశరణుజూచినవారినిరక్షించుటకంటె. ib. 5. 255. శంకరుమౌళ్యురకడ కేళిశరణుజూచి. P. 1. 419. మత్తగాముదీనంబై శరణనిమంజవిశేర్చినిచరణంబుల వ్రాలిదీనుశంకరునిబలికె. టీ॥ శరణి, అనగారన్నురక్షించుమని. A. 6. 147. విధిగృహార్చిరవిర్రసే వధిశరణు, విరక్తతేనైవకుళుగ్ధరాశికిప్రతినిధి, నకుతి ప్రాత్యకులదేవతకుజూహార, నతమృదాది కనుమనస్సునకునమస్సు. టీ॥ శరణు, నమస్కారము. H. 1. 192. జుగోప్రభుత్రిశజయరక్షితసురేశజయవంశశరణాశరణుశరణుశరణు.

శరణుడు * n. s. A preserver, a protector. రక్షిత, రక్షకుడు, పోషించేవాడు. L. 2. 262. శకలంబుదానైన శరణునకరుగ సైకచోటునిలవంగ సైకచోటుకలరె.

శరణ్యము * adj. Fit to be protected or aided. శరణియము, రక్షించుకొని.

శరణ్యము * n. s. A protection. రక్షకము. RKD. ధ్యేయంశదాశిరీభవఘ్నుభీష్టదోహంతిధాన్యదంశివదిరిగినుతంశరణ్యం.

శరణ్యుడు * n. s. A protector. రక్షకుడు. BD. 5. 1152. ఆర్తజనశరణ్యుండు.

శరత్తు, శరత్కాలము or శరద్భుక్తు * n. s. The autumnal or sultry season, the two months after the rains. A year, శంవత్సరము. Vish. 1. 133. M. IV. 4. 115. శరదీందు the autumnal moon. శరదీందుముఖి she whose face is bright as the harvest moon.

శరత్తి * n. s. A short cubit, from the elbow to the extremity of the closed fist. ముష్టిబద్ధహస్తై, ఒడివెలితిమూర. SC.

శరధి * n. s. The sea, the ocean. A quiver. శముద్రము, అములపాది. Siva. 5. 42. భరణిరక్రమై రగశరధిస్రుంగ. A. 4. 211. P. 4. 6. శరద్భిశరధి, అనగాశివునిఅములపాది. R. 5. 141.

శరధి n. s. A sort of cloth. వస్త్రధిశేషము. BD. 3. 114. శన్నకరంజయశరధియు మేఘవర్షియు, రుద్రాక్షవస్త్రైకాంభోజి.

శరశణి, శరపిణి, శరపెణి, శరఫణి plu. శరశణులు, శరపిణులు or శరఫిణులు n. s. An ornament of gold chains, of two or more folds. (శరపెణి, గాలును. D.) A. 5. 148. శరఫణిజనులల్లిడి పెంతుగాబలె. ib. 6. 125. చరణంపుశరశణిమొర కంబువిన్నడంతులతోడ నెరుగునకులకుదొలగి. టీ॥ పాదములయందలిగొలుసుయొక్క.

శరశు n. s. A pat, a clap with the open hand. చరశు, రట్టడము. S. 3. 320. వెరళులునెచ్చిలివెన్నుశరశు.

శరశుప్తులు or శరశుపులు n. s. plu. Wreaths, garlands of flowers. శుష్పశరములు. A. 5. 111. ఒంటికువేరు పోచకుంటికింతు రైరితురిమెడుశరశుపులందతివలు.

శరబడి n. s. Friendship. స్నేహము. D. R. 6. 200. ఇనవంశమణియొద్ద నెవ్వారిశరబడిగొలుపుబట్టివెందునిలయిన్న.

శరభము * n. s. A griffon, or monster having eight legs: a dragon celebrated as destroying the lion. మృగభేదము. T. 5. 18.

శరభశము or శరభశము * adv. With all speed. వేగముగ, త్వరగా. BR Aranya. 172. P. 1. 228. చనకారణమేమిశరభశంబిది నాతోవినుటంపును నిన.

శరభసిల్లుట * v. n. To make haste. త్వరపడుట. H. 3. 89. పేరువిన్నుత్తుడేదూరమైచసహారచయములుదిగులునశరభసిల్లి.

శరభాంకుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు.
Vema. 2. భవదూరుడు శరభాంకుడు, శివశీలుడు
వేయుగోటిసిద్ధేశ్వరుడుకా.
శరమ * n. s. Name of the wife of Ravana's
brother. A bitch. ఆడుకుక్క DRS. 398. జాన
కీతోడవిభీషణునితల్లిశరమ. N. 9. 3. శరమైకవా
శము.
శరయత * adv. With speed. త్వరగా. T. 4. 193.
శరయతవచ్చివెల్వటిహజారముచెంతరథంబుడిగ్గి.
శరయ * n. s. Name of a river. నదీవిశేషము.
శరళము * n. s. A sort of pine: Pinus longifo-
lia. శరళదేవదారు. SC. H. 4. 19.
శరళము * adj. Honest, upright, artless, simple,
sincere, candid. తిన్ననిది. D. ఋజువైన. శరళా
చారము proper behaviour. Solomon's Proverbs
XIX. 1. మనుష్యుడుర్బాహు యోధనవానలసో
వరం, యోధవేత్తరళాచారో శ్రీధిసోపివరం
వరం.
శరళత * n. s. Sincerity, uprightness, candour.
ఆర్జవము, తిన్నదనము.
శరళముగా * adv. Honestly, uprightly, sincere-
ly, candidly, simply. ఋజువుగా, తిన్నగా.
శరళలు * n. s. plu. The grammatical word for
liquid consonants. కజడబలు.
శరళి * n. s. The notes of the gamut in vocal
music.
శరవణము * n. s. A forest or bed of reeds. రెల్ల
వనము. DRB. 285.
శరవణోద్భవుడు * n. s. Name of Kartikeya, be-
cause he was born among reeds. కుమారసాస్వి
మి.
శరవి n. s. Regularity, order. వరశ. OG. క్రమ
ము. Mandha. 3. 11. శరవియకానిదంతురతచాల
నిసన్నపుముత్రరంకలకా. See శరవి. adv.
శరవి, శరవిగ, శరవితో, శరవితోడుత, శరవిని, or
శరవికా adv. Regularly, in order. వరశగా,
క్రమముగా. H. 1. 101. శరవికళతోనించుశ్యానా
ధిరామండు. T. pref. 72. శరవికాళిందయేసాధు
జీవనయక్తి. Vema. 139. చమరుగలుగుదివైశర
వితోమండును. ib. 401. చర్మంబుగోరునుశరవితో
డుతశీతమృదులశంస్పర్శ. Dub. 159. line 10. శ
రవితోస్పృష్టివాచనములుచదువ. Siva. 6. 127. వా
నలుశరవితో వర్షించెనీశ్వముతో, వ్రేళ్లగొల్పుకవి
ప్రక్షింపండు. P. 3. 147. శరవినున్నతఫలస్తనము
లుకబళించి. Pros. 9. 196. వెలకకువెల్లయంచున
రవికాతరికొండన్మనించువాడగా.

శరవ్యము * n. s. A mark or butt. లక్ష్యము.
శరశ adv. Near దావున. D. T. 2. 84. శశాంకు
శరశకా. టిల్లీ సమీపముండు. ib. 3. 83. నేనుశిశు
రశనుండుట. Sar. D. 62. సారెకుచుక్కలశరశ
కుబావు.
శరశిము * adj. Juicy, tasty. Sapid, soft. Good,
virtuous. Charming, agreeable, elegant.
Sweet. Jocose, funny, merry. Easy, proper.
Cheap. రశయ్యుక్తమైన, సుస్వాదమైన, రసికమై
న, అందమైన, మసూహరమైన, కురిహాశమైన,
లలితమైన,చతురైన. శరశోక్తి a jocose, amusing
or agreeable expression.
శరశుము * n. s. A joke, jest, fun, merriment,
amusement, sweetness, pleasantry. Cheapness.
కురిహాశము, ఉల్లాసము, విసౌదము, స్వాస్థ్య
ము,చతురయన్ను. శరశుమాడుట to cut jokes. శ
రశుమాడవద్దు do not jest. శరశమువిరశమవును
jests may produce strife. శరశశల్లాకుము
jocose or amorous talk. యిట్లుడుబంగారుశర
శముఅయివున్నది now gold is cheap. చెయిశర
శము bear's play, a scuffle. Ila. 1. 2. శరశో
రుకాండముతో సౌకర్యమేపార.
శరశత * n. s. Delicacy, taste, sweetness. Brilli-
ancy of thought, beauty of composition. మాధు
ర్యము, స్వాస్థ్యము, లాలిత్యము. ఆశుద్యమయొ
క్క శరశత the sweetness of the verse. R. 6. 9.
మేఘరాజులు శరశతమారదమ్ము శరశవిద్యుల్లతా
దీర్ఘతరకటాక్ష. శరశత, అనగాశబలత్వము, లా
లిత్యమున్ను
శరశముగా * adv. Jocose, in joke. Sweetly,
merrily. Cheaply. కురిహాశముగా, స్వాస్థ్యము
గా, ఉల్లాసముగా, చతురగా. వాండ్లు శరశము
గాపోయినారు they parted as friends. వెలశరశ
ముగావుండినందున as the price was low.
శరశయతి n. s. A rhyme not quite precise, but
elegant. Bhiina. 71. ఆయనాలు చతుజయు
శశశలు, నయనస్మృతవల్లరేచనావురుమనూ,ప్రి
యయివియొందొంటికిని, శ్వయముగవళులయ్యె.
శరశిర adv. Quickly, rapidly, hastily. విరవిర!
తీవ్రముగా. BD. 4. 1804. శరశిరగొనివచ్చినం
భ్రమంబునను.
శరసి * n. s. A pool or pond. Phrase for an ex-
cellent or amiable man. పెట్టమడుగు. D. రసి
కుడు, రశజ్ఞుడు. T. preface. 2. శరసివిగానజ
క్తవరెచెన్నులుగావిడి.

సరసిజము * n. s. A lotus. శబ్దము.

సరసిజనాభుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణులు. M. VI. 2. 170.

సరసిజభవుడు * n. s. An epithet of Bramha. బ్రహ్మ చేతుడు.

సరసిహేతుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణులు. Chamatc. Manj. 1. 72. సరసిహేతుడు గాంచెనంతసఖిలాశోదత్రధూతప్రసూరి.

సరసిరుహము * n. s. Pond-born: an epithet of a lotus. శబ్దము.

సరసిరుహేతుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణులు.

సరసు or సరస్సు * n. s. A pond or pool. కొలను, అనగా మెట్టమడుగు. D. molli. 1. 39.

సరసులు See సరుసులు.

సరసుడు * n. s. A gentleman, an amiable, or well behaved man; one easy of access. రసికుడు.

సరసురాలు * n. s. A lady, a woman of elegant manners. రసికురాలు.

సరస్వంతుడు * n. s. Neptune: the sea. సముద్రుడు. D.

సరస్వతి * n. s. Speech. Minerva the goddess of speech. A certain river. వాక్కు, వాద్యేవి, నదీవి శేషమున్ను. సరస్వతి or సరస్వతీపురుగు Name of the shining green lizard with a red tail. రక్తపున్నీ, నలికొండలపాము.

సరస్వతీజెరి n. s. A centipede; a poisonous insect. కులరాజము.

సరస్వతీపురుగు n. s. See సరస్వతి.

సరస్సు * n. s. A pool, a pond. కొలను, అనగా మెట్టమడుగు. D.

సరాతి n. s. A chamber, an apartment. అంకరము. Satya. 3. 5. మొదటిసరాతిదాటియటముం గలిగియుండొంతశేపుశస్సుదమునకొల్వజేసి. ib. 3. 34. నునుసరాతిగవాడులనవచ్చు జాబిలియరుకుచేతులకుచేయొడ్డియొడ్డి. ib. 3. 202. సాంతుమి, రంగక్రమానవేరొకసరాతిమరుంగునకేగిరిగి. ib. 4. 9. వేగసరాతిదాటివింపితశ్రవణముగిరిదివారపున్నెగరులుంజమూశతులు.

శరాతి * n. s. A sort of bird, commonly called శరాతి the Turdus Ginginianus. ఆటికి, అనగా ఆడెలు.

శరాళము adj. Easy, free, clear. ధారాళమైన. S. 3. 366.

శరాళముగా or శరాళముగా adv. Easily, freely, without difficulty. ధారాళముగా, తిన్నగా. S. 3. 353. పుకనాడువేడుకశరాళముగాభటకాటితోడనొడకయరుదెంచెనప్పటికి. నాకుపాడెటందుకు నొంతు శరాళముగావుండలేదు my throat is not clear enough to sing.

శరాళి * n. s. A sort of bird, called Turdus Ginginianus. శరాతి, ఆటికి, అనగా ఆడెలు.

శరాలు plu. of శరము n. s. Necklaces of pearl. ముత్యాలహారములు, పేలులున్ను. P. 4. 458. శవరాలు, వరాలుశరాలు, రూకలుం, గోకలు. టీ|| శరాలు, ముత్యాలహారములున్ను. See శరము.

శరావము * n. s. A cover, a lid. A shallow cup or dish. ఉదంచనము, మూకుడు. SC.

శరాశము or శరాశినము * n. s. A bow. ధనుస్సు. Lalito. 12. 59. విశ్రాంతివశరాశేనభూషితాంశియోగి. Vicr. Ch. 1. 149.

శరాశరి n. s. An average. సగటు. ఆశుద్ధులనుశరాశరిచెయ్యి make an average of the items.

శరాశరి, శరాశరిగా adv. Equally, alike, on an average. సగటుగా. అన్నిశరాశరియంతకుయిస్తున్నావు for what will you sell the whole, one with another?

శరాశరి adj. Average. సగటున. ఆశురములకు శరాశరివెలయేమి what is the average price of the horses? ఆశురములకు శరాశరివెలమున్ను రురూపాయలుఅతకున్నది the price of these horses, one with another, is three hundred rupees.

శరి adj. Equal, like, just, right. Proper, fit, straight. Corresponding to. Even, level, not odd. సమమైన, న్యాయమైన, యుక్తమైన, తగిన, సూటిమైన, యాదైన, అవిషమమైన, విట్టజిల్లములేని. BD. 5. 60. Radha. 3. 128. నాశరివారు my equals. అదినికుశరా is such an act proper for you? వారిసడకనికుశరా were you satisfied with their conduct? రాత్రుఅయినాశరేపిగులుఅయినాశరే be it day or be it night. వాడువర్తకశరిమనిషి he acts properly according to mercantile rule. యిదినికుశరికాదు this is not proper for you. శరిఅనవచ్చు you may compare them. Ila. preface. 43. అదిశరి that is right, that is true. శరిపాడు midnight. అర్ధరాత్రి. P. 3. 45.

శరి n. s. The end. Similarity, likeness. Propriety, fitness. అంత్యము, సామ్యము, యుక్తము. ఆచారముయితో శరి that family terminates with him. అంత్యతో శరి it ends with him, he is the last. యుక్తతతో శరి it closes here. అతనికి శరిలేదు he has no equal. శరిలేనిమాణిక్యము a matchless gem. నెలశరికి at the end of this month. కొలశరికి according to the measurement. ఆదిసంశరికి up to that day. నీకునాకు శరి there is an end of everything between us. I have done with you. I have nothing more to say to you. వర్తకశరికి according to the rule of trade. ఆరాత్రికి శరి up to that night. శరిలేని unrivalled, unequalled: improper. శరికాని వాండ్లు those who are not our equals. Kalahas. §. 66. శరికానివానితో శరశమాడెడువాని he who takes liberties with such as are not his equals. శరికానిశని improper behaviour or conduct. శరికిశరి tit for tat. గోధుములుబియ్యనికిశరికిశరియిస్తారు they barter wheat for a like measure of rice. శరికిశరిచేసినాడు he repaid to them what they had done. i. e. he rewarded them; or punished them. See శరులు.

శరి adv. Equally. శమానముగా. T. 3. 137. DRY. 2224. జలంతోజలయి శరిపారుకరణి. D. Navan. 68. శరిగోలబడనేసినలముననార్పి. శరి, అనగా శరిగ్గా. T. 3. 143. శరిబల్లుమనియదల్పు.

శరి (interj.) Well! Yes! very well! Aha! Oh! బాగాయి. very fine!

శరించుట * v. n. To go. వెళ్లుట. Vaizaianti. 3. 51. జక్కుటందరికీగూడధరించినరించె వెంబడిక.

శరికట్టుట v. a. To pay fully, duly. To retaliate. To consume, finish or expend. To kill maliciously. క్రమముగాచెల్లించుట, శరికిశరిచేసుట, యాచరించుట, కాజేసుట, తీర్చుట, చంపుట. Bmj. 2. 246. యిటువలెముగములకుటులనటవిని శరికట్టివేటలాడుటనంతక. H. 3. 128. తనివారక శరికట్టుకయనివారకమోహదాహ.

శరికట్టులు n. s. Stops on the lute. వీణపెట్టు. Swa. pref. 5. తరుణాంకులీచ్చాయదంతంపు శరికట్టులింశికిపులింతరంకులీన. టీ॥ దంతపుపెట్టు.

శరిక n. s. అనగాబంగారపుకంటె. D.

శరిక or శరిక n. s. Gold lace, silver lace &c. జలతారు. D. శరికంచుచీర a cloth with gold ends, a cloth trimmed with lace. N. 9. 398.

శరిక, శరిగా or శరిగ్గా adv. Equally, abreast, properly. Rightly, correctly, in good order, completely, fully. శమానముగా, జతగా, బోడుగా, యుక్తముగా, సామ్యముగా, క్రమముగా, శుభార్థముగా. ఆరెండుపాలెకీలుశరిగ్గావస్తూవుండెను the two palankeens were coming on abreast.

శరిగల్పులు n. s. Quits (at dice or games) శమానమైనజయములు. Ila. 1. 138. మరునిసాముహాయిగాజేసినశరిగల్పులందిరవుడు.

శరిగొనుట v. a. To resemble. శమానమవుట. T. 4. 62. శరియన్నవిరిపాన్నశరిగొన్నగిరిమచేగంధీరమగునాథిగాంచుదారి. M. VII. 4. 277.

శరిచూచుట v. a. To compare, review, collate. శంకరించుట, శరిగ్గావుండచూచుట.

శరిచేసుట v. a. To arrange or put in order, to set straight, to level or make even. To complete, end or finish. To equalize. క్రమశుభ్రముచేసుట, వంకరలేకుండాచేసుట, మిట్టకల్లుమలేకుండాచేసుట, ముగించుట, శమానముచేసుట.

శరిత్ or శరిత్తు * n. s. A river. నది, యేరు.

శరిత్వతి * n. s. The lord of rivers, i. e. the sea or ocean. శముద్రము.

శరిదించుట v. a. The causal of శరుడుట. అతనిచేతశరిదించిరి they made him set it straight.

శరికట్టు n. s. A sort of silk. తెగవిధమైనకట్టుబట్టు. BD. 3. 104.

శరికడుట v. n. To fit, suit, agree. To be on good terms. To be complete. జతకడుట, పాశగుట, ముగియుట, అయిపోవుట. ఆవియ్యముశరికడుచోయినది the rice is all done, is consumed. మీకుశరికడిలేవుండుకొండి keep it if you like it. మాఅందరిమీదశరికడక not being on good terms with us. శరికడని discontented.

శరిపింకి n. s. A kind of sweetmeat అపూపవితేషము.

శరిపిండి n. s. Gold or silver chains. గొలుసు.

శరిపున్నుట, శరిపెట్టుట v. a. To finish, end or complete, consume. ముగించుట, కాజేసుట. (శమానముచేసుట, కార్యాంతముచేసుట. D.) See శరిచేసుట.

శరిపోయె (interj.) Well! very fine! never mind! బాగాయి. P. 1. 256. ఓశరిపోయెనిల్వెడలకుండనయోననరాణివానిగాజేసితో.

శరిపోవుట v. n. To fit, suit, agree. To finish, end, terminate. To be expended, spent. To

equal, become equal. జరకడుట, అయిపోవుట, ప్రయమైపోవుట, సమానమవుట. A. 6. 90. శరీరంబయింబితినియ. టీ॥ శరీరంబయి, సమమడి. ib. 4. 313. మనసునకొందురెందు మరిమంత్రము లకశరీరంబవజెప్పినక. టీ॥ శరీరంబవజెప్పినక, మనసుకు తాల్గొనాడెప్పిలేను. సోటికిశరీరంబయినట్లు మూర్ఖుడనాడు he said every thing that came to his tongue's end. అవినిశరీరంబవజెప్పినది these will only be enough for you. నీవునీటినిదానికిన్ని నేనుకొట్టినదానికిన్ని శరీరంబయినది these blows are a punishment for your scolding. తనకూ తురికిశరీరంబయినవిన్నవాడు a lad that would suit his daughter. ఆవియ్యముఆరవేలాకుశరీరంబయినది the rice was just enough to fill the vessel.

శరీరేసులు n. s. A kind of boyish game. పిల్లకాయలుఆడే పైకఆట. Vish. 7. 212. గుళ్లువారి ముచ్చిళ్లుగోలినట్లులేలపాటలు, శరీరేసులీలకూరలాది గానైవవర్జితలాడి.

శరీరయక for శరీరయక (Tamil) The neg. p || of the verb శరీరయట v. n. To lean, to be in a bending posture. పురుగుట, వంగుట. See Rotler. 245. HD. 2. 642. చట్టువెట్టినమోవిశరీరయకనుండి.

శరీరయించుట v. a. To supply, i. e. to fill (a lamp) with ghee or oil. అభండమునకునూ నెనాగ్రతచేసుట.

శరీరయిన adj. Equal, like, just, right, proper, fit, straight. Corresponding to. Level; even, not odd. సమమైన, యుక్తమైన, తగిన, సూటియైన, ఈడైన, అవిషమమైన, మిట్టకల్లు మలేని.

శరీరేని adj. Matchless, unequalled. అసమానమైన. Ila. 1. 129. శరీరేని మోహనాకారమునకు.

శరీరవర్చుట v. n. To match, be alike. సమానమవుట.

శరీరసమానము n. s. (a vulgar pleonasm) Equality. సమము. తనకుశరీరసమానము యెవరు లేదనిపొన్నాడు he imagines that he has no equal.

శరీరము * n. s. The body. The person. దేహము. This word is sometimes omitted in translation; thus; మీశరీరము యెట్లావున్నది how are you? are you in good health? నాశరీరముకుదురుగావున్నది I am well. పొట్టశరీరముగలవనిపి a man of short stature. శరీరస్థులు bodily health. శరీరస్పృహ the sense of feeling. శరీరప్రయాస

శుడిజీవించుట to live by hard labour. శరీరశంబంధము consanguinity.

శరీరి * n. s. An animal, creature. జంతువు.

శరీరు n. s. Wares, goods, commodities, merchandise. వస్తువులు, అనగాదినన్నులు. D.

శరీరు See శరీరు Speed.

శరీరుడు n. s. A hurdle, sledge, drag. A platform. తడక, కంకుల ప్రవేశియిచ్చుకొనివచ్చేచక్రములు లేనితడక.

శరీరుడు * (A word only used in compounds; thus) శుక్రశరీరుడు The blossom-arrowed god. i. e. Cupid.

శరీరుడురీతి n. s. The shaft of an arrow. అంకురీతి. OG.

శరీరు n. s. The overflow; as of a rising tide.

Name of a certain tree? Rox. 2. 262.

శరీరుకొనుట v. a. To eke out, or shift with: to make a little go a good way. To make room among themselves, to move a little farther; to get out of the way. To arrange, settle among themselves. చాలిచాలకవుండేదాన్నిరలాకొంచెముతీసుకొనుట, పుట్టుట, తోలుగుట, శరీరముచేసుకొనుట. వారిలోవారుశరీరుకొన్నార they settled it among themselves. దాన్నివారేసరుడుకొన్నారు they partook of it, they shared it among themselves. వరదశరీరుకొన్నది it is full tide. కృష్ణ బెజవాడగట్టుశరీరుకొని పోతున్నది the river Krishna runs by Bezavāda.

శరీరుట or శరీరునుట v. a. To make even, level. To eke out or shift with; to make a little go a good way. To arrange. సమముచేసుట, చాలిచాలకవుండేదాన్నిరలుగురికిసమముగా జంపిపెట్టుట, క్రమశరీరుట.

శరీరుముట v. a. To lay (a bet.) to stake. వేసుట. జగ్గిడము శరీరుముట, అనగాజడమువేసుట to lay a bet. M. I. 2. 41. నీకునేదానిసమముజగ్గిరముశరీరుము.

శరీరులు n. s. plu. Necklaces, chaplets, or wreaths of flowers, strings. చూరములు, చూలికలు, శీటలు. H. 4. 91. నీలపుశరీరులాకురులు. ib. 2. 27. గుబ్బునైశరీరునుమంతించుకొన. ib. 2. 116. వెనకకుదిగబారిప్రేలుశరీరులు.

శరీరునుట See శరీరుట.

శరీరులు, అనగాశీటలు. OG.

శరేణదా interj. Very well!

శరోజము * n. s. The lotus. శుద్ధము.

శరోజిని * n. s. A bed of lilies, a pond covered with the lotus flower. తామరకొలను.

శరోరుహము * n. s. A lotus. శుద్ధము.

శరోవరము * n. s. A pond. దివ్యమైనకొలను.

శర్కము * n. s. The side, or branch, of a family in genealogy. బలగము, తెగ. Vema. 2. 32. దాయాదీశర్కము kinsfolk.

శర్కర * n. s. Sugar. Gravel. పంచదార, మొరకయిసుకయ్య. D.

శర్కరలము * n. s. Gravelly or stony soil. మొరకయిసుకగలభూమి. D. R. 2. 24. ib. 5. 225.

శర్గ * n. s. A chapter. అధ్యాయము. D.

శర్గము * n. s. Creation. Nature, natural property or disposition. A section, chapter, canto. శృష్టి, స్వభావము, అధ్యాయము, మోక్షము, నిశ్చయము. SC. Vish. 4. 199. శ్రీహాశర్గము. B. 6. 223.

శర్జము * శర్జకము * n. s. The sāl tree (shorea robusta). Also, the resinous exudation of the sāl tree. సాలవృక్షము, యేపెచ్చెట్టు, శర్జరసము. SC. పీఠసారకము, మోసెచ్చెట్టు. SC.

శర్జరసము * n. s. Resin. యక్షుధూమము.

శర్జుల Contraction for శర్జుడుల.

శర్ధించుట * v. n. అసగపిత్తుట.

శర్ధు * n. s. అపానవాయువు, పిత్తు.

శర్పము * n. s. A serpent. పాము. B. 6. 12. 29.

మహాప్రాణోమహావీరోమహా శర్పశచివ్రహం. మహాశర్పం, బ్రహ్మాండమైనజంతువు, అసగాఅజగరము 'An immense reptile' (says Burnouf.) M. XVIII. 1. 111. శర్పమఖము, అసగావాళియగము the serpent sacrifice, which kills the foe as surely as a serpent would.

శర్పరాజ * n. s. అసగావాసుకి. D.

శర్పి or శర్పిస్సు * n. s. Oil butter; clarified butter, ghee. ఘృతము, నెయ్యి.

శర్మ or శర్మము * n. s. Joy, happiness. A name or appellation. ఆపందము, సుఖము, సామధేయము, పేరు. A certain title conferred on Brahmans, as శోచిందశర్మ. విష్ణుశర్మ. P. 3. 126. ధర్మముశర్మకరంబని.

శర్వము * adj. All, whole, complete, universal, entire. శకలము, అభిలము.

శర్వము * adj. All pervading, i. e. the atmosphere, water, mind &c. శర్వవ్యాపియైన.

శర్వజ్ఞ * adj. All knowing, omniscient, allwise. శమస్తము తెలిసిన.

శర్వజ్ఞుడు * n. s. A name of Siva or Buddha. శివుడు, బుద్ధదేవరయస్సు.

శర్వతానుడు * n. s. He who fires all beings; an epithet of Cupid. మత్తపుడు.

శర్వతోముఖము * n. s. Water. Sky, heaven. నీళ్లు, ఆకాశమున్ను. Vasu. 4. 13.

శర్వతోముఖుడు * n. s. A name of Bramha or Siva. బ్రహ్మ, శివుడు.

శర్వత్ర * adv. Everywhere, in all places, always, at all times. అంతట, ఎల్లప్పుడు. శర్వత్రయిచ్చించు give to all. శర్వత్రపిలు call all.

శర్వథా * adv. In all ways, by all means, assuredly, at any rate. శర్వత్రకారేణ, అన్నివిధాల.

శర్వదా adv. Always, at all times. ఎల్లప్పుడు. Vema. 3222.

శర్వభక్షకుడు * n. s. The devourer of all things, an epithet of fire. అగ్ని.

శర్వమంగళ * n. s. She who is all blessed, most holy or auspicious, i. e. an epithet of Parvati పార్వతి.

శర్వమాన్యము * n. s. Free tenure. Land exempt from tax. జాగీరు.

శర్వల * n. s. A short spear, lance or iron spit. తోమరము, నేజా. SC.

శర్వలింగ * n. s. A heretic, or free-thinker. See పాపండుడు.

శర్వశెద్ధి * adv. Utterly, entirely. Every thing being taken into account. శర్వకరిహరము, వారికిమాకు శర్వశెద్ధిగా లెక్కలుతీరినవి the accounts between us are finally settled.

శర్వస్వము * n. s. Entire property. యావత్తుసాత్తు.

శర్వస్వుడు * n. s. He who possesses all the property, the sole lord. యావదాధిపతివాడు. Vasu. 2. 54. వదనవనజమ్మ తాంశుశర్వస్వదగుచు. టీ|| యావద్ధనముగలవాడౌ కుండున్ను. Sūa. 6. 25.

శర్వాంగీణము * adj. Thorough, entire. Appertaining to all the limbs. యావదంగముఃశరీరంశ

మైన. Pariz. 4. 98. శర్వాంగములైన మైదురు
పులుక వర్ణిత పాఠములు.

శర్వాక్షహరము * n. s. A village granted to
brahmins free from all tax. కన్నులకుండా బ్రా
హ్మణులకు యిచ్చిన గ్రామము.

శర్వాణి * n. s. An epithet of Parvati. పార్వతి.

శర్వాత్త Error for శర్వాత్తనా * adv. In all
ways, by all means, at any rate. అన్నివిధాల,
శర్వస్రకారే. Kadri page 45 says శర్వాత్త
సిద్ధంబు అమోఘ నాయంబువచ్చెద న్నాయం
బుగాదు.

శర్వాత్తకము * adj. All pervading. శర్వవ్యాపిమై
న.

శర్వాత్తకత్వము * n. s. Omnipresence, the per-
vading all things. శర్వాంతర్యామిత్వము. B. 8.
444. అనిలు దెరిచివారింబునట్లని పుకలని వర్తింతు
శర్వాత్తకత్వ మొక్క.

శర్వాత్తనా * adv. In all ways, by all means,
at any rate. శర్వస్రకారే, అన్నివిధాల.

శర్వాధికారి * n. s. The one ruler. అన్నిటికియజ
మానుడు.

శర్వుడు or శర్వుడు * n. s. An epithet of Siva and
of Vishnu. శేవుడు, విష్ణువు. One verse says
శర్వశర్వస్థివక్షాణః. Lalito. 5. 48. Vishnu
Maya. 3. 35.

శర్వేశుడు or శర్వేశ్వరుడు * n. s. The Lord of
all, the supreme being. దేవుడు.

శర్వజము * n. s. Mustard-seed. ఆవాలు.

శలము, శలము or శలలి * n. s. A porcupine. The
quill of a porcupine. ఏడువృక్షము. D. ఏడుముల్లు
న్ను. SC. Sar. D. 459. Dab. 94. KP. 6. 7.

శలక n. s. A small sack; one eighth of a putti
being 2½ Tūmu. కొంచెము ధాన్యము పోసినవిన్న
గోనె. D. ఇద్దన్నిరస. H. 5. 111. తగగములా
సుకంట్లములుతండిగముల్ శలకల్ దడెల్ కుతూగ
గములు.

శలఁ or శెలఁ n. s. or interj. So much! A word
used in measuring grain &c. one lot, from
which a new reckoning begins. The handful
of grain put down as a mark of reckoning.
A fee rated at 16 or 18 మానికలు to the putti,
or two rupees per కుచ్చెల kuggela. ధాన్యము
కొలవడములాకొత్తతెక్కి మొదలుపెట్టెటప్పుడు అ
నేమాట, అప్పుడు దోబిలి తోయెత్తి కుచ్చెగాబోవే
ధాన్యము, పుట్టింత అనియిచ్చేదనుము. A poet

says, నూటిపాడి బిశలఁగంటాడు he kills one hun-
dred and cries "That's one lot.!"

శలఁపార n. s. A kind of spade, or hoe. తెకవిధ
మైన పార, గుద్దలి. It is shaped somewhat like
a pickaxe, but with a broad blade, set on
like that of an adze.

శలగు n. s. A sow. ఆడబంది. Swa. 4. 51. చిల్లరశి
లగుంబిల్లలంజులరంబులసాగనిచ్చి గమికనెకమై.

టీ|| శలగులం, పండులనున్ను.

శలగల n. s. Error for శలగల.

శలపరము n. s. Pang, throb, pain. శకుళు.

శలపరించుట v. n. To throb or shoot as a boil.
శకుళుట.

శలభము * n. s. A grasshopper, a locust. మిడుత.

శలభత్వము or శలభత * n. s. The cicada state:
the condition of being a grasshopper. మిడుత
గాయించడము. A. 2. 52.

శలలితము adj. Beautiful, lovely, desired. మనో
హరమైన, నుండరమైన. T. preface 87. శలలి
తకళానిధి. టీ|| శలశమైన, సంగీతవిద్యకు. ib.
pref. 89. శలలితచర్య. టీ|| మంచినదవడిచేతను.

శలలితముగ or శలలితముగ adv. Ripplingly, flow-
ingly. శీరళముగా.

శలవాని or శలాని n. s. A beadle or servant of
the పెద్దతెట్టి Dēśāi, or మణియగాడు. His
badge is a large ladle, with a chain and bell
suspended thereto, borne on his shoulder; it
is his office to assemble people on publick
occasions, to give notice of death; &c. పది
మందిః శివాచారము తెలియచేసేవనివాడు.

శలవిల్లు n. s. A kind of bow. ధనుర్విశేషము. Bha-
numat. 2. 185. శలవిండ్లంబులు పీఠింపు ములనెడ
ల్ పేకలు పాకుల్.

శలవు or శెలవు n. s. (A Tamil word) Order,
permission. Leave, dismissal. Expense. ఆ
జ్ఞ, ప్రయమున్ను, విడుపు. KH. 5. 75. శలవగున
నభిమణుండ జరుహగంధి. Kod. §. 7. అట్లా
శలవిచ్చినారు he was pleased to say so వేళిం
గిశలవు midsummer holidays. శెలవుపుచ్చుకొ
take leave, depart. G. 2. 52. అని శెలవిచ్చిన
on his saying so. శెలవుకురూలుగావలెను I
want money for expense: cash to lay out.

శలశల adv. (anuk. of boiling,) loudly, aloud,
audibly. శశపే. G. 6. 129. శలశల గాగడంబై
ము.

శలమగుము * adj. Classical, beautiful, handsome.
లమగుము క్రమైన, అందమైన. శలమగుమైనపడు
రు a handsome girl.

శలమగుముగా * adv. Classically, properly. లమ
గుము క్రమగా, చక్కగా. బమెరపోతరాజుకృతభా
గవరంబుశలమగుముగా, కిన్నుహి నేమిటంగొడువ
యెంతయునారసిచూడనందురే.

శలాక or శలక * n. s. A thin bar or rod, a ramrod,
the rib of an umbrella, one of the bars of a cage,
a slip of bamboo, a probe. A pin, bavin, peg,
a small stake, a fibrous stick used as a brush
or pencil. లోహదండము, కన్ను పుడక, తూలిక,
కుండనముచెక్తే ఆయుధము. Bilh. 2. 14 . N. 9.
122. H. 1. 68. Sacont. 2. 122. కనకశలాక a
slender rod of gold. పుంటిలోశలాక వేసుట to
probe a wound. శలాకచరిక్ష a probing; critical
examination.

శలాట * n. s. Unripe or raw fruit. ఆమశలము,
కాయ. SO. A. 5. 134. ఫలశలాటులురులనలులకై
రమకూడుచెరువ. టీ|| శలాటులు, ఆకులున్నకా
యలున్నశలాటుఃకుంక జేపర్ణేభాత్రాయపలయో
రఃపిత్తిశ్వః.

శలాది n. s. See శలవాది.

శలికపార n. s. See శలకపార.

శలిక or శలిగ n. s. Patronage, protection, interest,
influence. బలము, అండ. UH. 4. 152. చూరము
యాచెలిశలిగభయంబేలరమ్ము.

శలిక * n. s. The wick of a candle or lamp. క
రిక, వత్తి.

శలిపించుట v. a. To get done. To cause it to be
made. చేయించుట. Vajja. 4. 44. ఆచాపలమా
పెదిగాదాలోపలిలాహిరిజలంబులుశలిపించుట.

శలిలము * n. s. Water. జలము. Vish. 3. 285.

శలుపు or శళుపు n. s. A throb, a pang, a shoot-
ing pain. పోటు.

శలుపుట or శళుపుట v. n. To throb or shoot as
a painful boil. పోటుబొడుచుట.

శలుపుట v. a. To do, make, perform, practise.
చేయుట. BD. 5. 276. మాహాత్మనములశిల్ప. Ra-
dha. 3. 103. నేత్రముశ్శలిపితి. T. 2. 72. శిరసు
లతోచెల్లిశలుపుమునె. N. 9. 241. విద్యములుశ
లుపుట to give a skip. H. 2. 95. పాక్షశలిపి

contracting an intimacy. M. V. 3. 272. అజ్ఞా
తవాసంబుశలిపితిమి we lived in concealment : or
incognito.

శల్యము * n. s. A bone. A stake: a thorn; an arrow.
The point of an arrow. Embarrassment, dis-
tress. A thorn lodged in the flesh; a plague.
ఎముక, ముల్లు, కాణము, కికులాట, పీడ, పుంటి
లోమెరమెరలాడేటిది. Lalito. 22. 14. ఏతచేవది
నాశాయశల్యవద్వాధలేమనః this rankles in my
mind like an arrow. A. 3. 47. కరిభవపుశల్యమె
దలోమెరవక. టీ|| తిరస్కారమనేలలుగుచ్చుదయ
ములోమెరుముచునుండగాను. P. 2. 171. చింతా
శల్యముచెరికినైవ. టీ|| ఆయుధపులలుగు, ఆశల్య
మునాకులక్కరలేదు I will have nothing to
do with this affair. యిది నాకుచ్చుదయశల్యము
గావున్నది this rankles in my mind. శల్యపా
యశిము rice milk in which a powdered bone
is mixed; a bramin is hired to eat this. This
is a part of the funeral rite. వాడువట్టిశల్యము
గావున్నాడు he is a mere skeleton. నాశల్యము
లంతాతీరినది my troubles are now over.

శల్యదు * n. s. A king named in the Mahabharat.
యుద్ధిర్దురుని మేనమామ. శల్యసారధ్యము double
dealing, like that of Jehu. శల్యసారధి a faith-
less ally.

శిల్లకీ * n. s. The gum olibanum tree (Boswellia
thurifera) కుండురుకీ, ద్రాదిని, అందుగుచెట్టు.
SC.

శిల్లకనము * n. s. Conversation, talk. శంభాషణ.
M. IV. 1. 197. వాక్యవిశ్రుతచతురత్వమేర్పడక
శిల్లకనంబొసరించునర్థిత్వం.

శిల్లవిడుచుట v. a. To loose, slack. వదులుచేసుట.
నేనడిగనమాటనులట్టాశిల్లవిడిచినిాడు he evaded
my question.

శల్లా n. s. Muslin cloth. Any cloth without a
border. అంచులేనివస్త్రము. రవశల్లా a fine
muslin, lawn.

శల్లానము * n. s. Conversation, talk. శంభాషణ.
Vish. 6. 21. M. X. 1. 20.

శల్లాపించుట * v. n. To talk or converse. శంభా
పించుట.

శల్లించుట v. a. To loosen, slacken. వదులుచేసు
ట. A. 5. 161.

శళ్లు n. s. Looseness, slackness. వదులు.

శక్తుగావుండే adj. Loose, slack. వదులుగావుండే.
 శక్తుట v. n. To become slack or loose. వదులుట.
 జారుట. వానిపుట్టినిండాశక్తిపోయినది his constitution is much broken. నడుముశక్తుట in coitu, emissio seminis fieri. Swa. 4. 115. కలరకాంత లగుట్టుశక్తి పైట్టు.
 శిల్లోపిల్లో అనివుండుట v. n. To be in good terms. యిందకన్యాముగావుండుట.
 శిల్లోపిల్లో అనివుండేవాడు n. s. A facetious fellow. A jocose man. కలియగలుపుగావుండేవాడు, శి రనుడు.
 శవము * n. s. A corpse. పీనుగ.
 శవము * n. s. Sacrifice; the honey of flowers, అధ్వరము. (యజ్ఞము, మకరందము. D.)
 శవతి n. s. A female rival; a fellow wife. Two or three women who are married to one man, call each other by this name. శవత్తి. D. శవ తికొడుకు a stepson. శవతిరల్లి a step mother. శవతిపోరు quarrel between fellow wives.
 శవతు n. s. Equality, likeness, similarity. సామ్యము. P. 3. 334. సురాసురప్రచయములందునీశవ తురాడొకడిద్దబలప్రశస్తి తారుచులన. A. 5. 33. ఉవిద నిద్వంపు జంఘలశవతుగోరి కలమగర్భంబు. ib. 5. 70. అద్వంపు మెరుగువారాగగ్గవచూడ్తిప్ర వణమండన కాంతిశవతుగాగ. టీ॥ శవతుగాగ, సా మ్యమునుపొందగాను. ib. 4. 229. కాద్రవేయాది రాష్ట్రాధికారిజరత్న శ్రేణులశవతులైమ్రగ్గ. టీ॥ శవ తులై, శమానములై. P. 2. 31. ఎవ్వరుశవతిందునం దుబలవంతుడుబోవిధి. టీ॥ ఎవ్వరుశవతు, అనగా ఆచేపురికెవ్వరుశమానము. R. 4. 113. బంగారంపుడుదంరితోడశవతైథానిలుకుద్దామియే.
 శవదండవల n. s. A kind of net, or snare. వాగు రాభేదము. Kalahas. 3. 62.
 శవధరించుట v. a. To wear, hold, put on. అనగాధరించుట. N. 2. 355. కుంభంబుశవధృత యంబునశవధరించి. టీ॥ ఎడమచేతధరించి. ib. 7. 335. శరీరనిరుశలనందియోశవధరించి. టీ॥ కట్టు కొని. ib. 10. 92. కురువేరుమొగలిరేకులుపెట్టియ ల్లిజడవిట్టికిగ్గావ్వు శవధరించి. టీ॥ కీటుగంటుపె ట్టుకొని. ib. 1. 226. వేలుపుమన్నిలవిధభూషణ కాంతిశవధరింకు. టీ॥ కల్పించగా. R. 1. 90. ఉర్తి కాచకచకద్యుతులమిన్నం దనివెలగనిగంగతోగలసి మెలసి, శవధరించుంగ నిశంభుశంఘంబులుమరియ గమాక్తికంబులుధరించి.

శవనము * n. s. Sacrifice. Bathing, preparatory to a sacrifice. యజ్ఞము, స్నానము. D. Vish. 4. 343.
 శవనవిరోధి * n. s. The sacrifice-disturber, an epithet of Siva. శివుడు. Chenn. 2. 12. శవనవి రోధికెంకిలిప్రసాదముగొంకయెచ్చుటొప్పునే.
 శవరణ * n. s. Stuff, provision; articles or imple- ments for any ceremony or business. సామగ్రి, అనగాశిరంజాం. D. Pal. 50. అడిదంబులునుపుట్టు నాదిగాగలుగునాయుధ శవరణధికులై. M. IX. 1. 109. తమతమచతురంగబలంబులకుశవరణంబు లుశంఘటింపందొడంగినం. A. 4. 308. పులిజున్ను మొదలుగామరుపాయురవధికినం దుండశివరణం పొందువరచి. టీ॥ శివరణం, శిరంజామును.
 శవరణ n. s. Beauty, elegance, neatness. అం దము. DBhag. 240. చవికలుగట్టిసారసాకరము లశివరణంసేసి. Pal. 132. శివరాలగొడిగలుశ వరణతోడశిమకట్టిజల్లులు శివరించిమరియు. H. 5. 101. హుయలుచక్కదనంబుపుశురనిరెరివిశవరణచెలవంబుశరశిరితి.
 శవరణ or శివరణైన adj. Elegant, neat, graceful. అందమైన. Valiz. 1. 85. శవరణవీణగైకొని. శివ రణ, అందమైన. Vish. 5. 352. యాశవరణమైన మాటలుప్రసంగముచేరిహానికోటితో. Para- mayogi Vilas. 398. శివరణైయొప్పు మస్తకశంఖ పురిని.
 శివరదనము or శివరదనము n. s. Beauty, ele- gance, neatness. అందము, సాగును. Sar. D. 122. శివరదనంబులక్షణరాలుసేయు.
 శివరని, శుభ్రలైన or సౌలైన adj. Beautiful, ele- gant, neat. అందమైన, సాగులైన. S. 1. 16. శివ రనిపునివనైరవికట్టిటిలంగ.
 శివరపుమెకము n. s. The yak or Tartarian ox. చమరీమృగము. Rasica. 2. 47. మెకములుశవరపు మెకములిలుకబుందులు.
 శివరము or శివరము plu. శివరములు or శివరాలు n. s. The hair of the చమరీమృగము, which is used by women as a queue. కట్టుశివరము an imitation of this made in silk. శివరపుకుప్పై the gold buckle worn by women with this false hair. చమరీమృగశింబండ్లమైనకుచ్చు, సౌరీ మొదలైనది. D. P. 132. శివరాలుగొడిగలుశవరణతోడ. ib. 129. శివరాలనునికెశరగనిన్నిది.

సవరముగా or సవరంగా adv. In good order, in trim. క్రమముగా, చక్కగా. One verse says యికపుంత్రుం చేలకచ్చులకా సవరంగా సాగనిమ్మి. సవరలు or సవరవాండ్లు n. s. plu. The name of certain gypsies, also called Thugs or Phaseegars. తెకవిధ మైనచెరువాండ్లు, తగ్గువాండ్లు, పాతీలు.

సవరామకము n. s. The assembly of the Savara people. సవరవాండ్లసంఘము. See సవరలు.

సవరించుట v. a. To adjust, trim, set right, prepare. Rectify, correct. దిద్దుట, చక్కచెట్టుట (కుదుర్చుట, బాగుచేసుట. D.) H. 5. 208. సురతకేఘలసవరించుసుఖముమరిగి. Bahulaswa. 5. 177.

మక్కువవ్రాలితర్తరము మైసవరించి. Bhalira. 117.

అణిముత్యపుసరుహువునుగా సవరించి. M. XII.

3. 291. బహుసాధనములు సవరించుకొనుచుంట

విజరించు. S. 3. 320. కాశ్యసవరించు. DBhag.

148. line 10. సర్వమంగళగూడిచనుదెంచిరిది,

సర్వలోకములు సవరించులెనువ.

సవరు for సౌరు n. s. Beauty, grace, elegance. అం

దము, సౌగంధ్యము. H. 2. 42. సవరైసరతనాలబవిరిక

మృలితనవిరికును సురావంతివేసి.

సవరుచరుచుట v. a. To trim, adjust, set right.

దిద్దుట. Lavanya 88. రవమెరుంగారివిరిశరు

సవరుచరిచి తన్నెయిన్నదింకలేండటంచునపు

దుబల్లి నసాగును.

సవసన, సవసనగా or సవసనలుగా adv. Slightly,

indistinctly, half and half. కొద్దికొద్ది. OG.

జాడజాడగా. D. చూచాయగా. S. 1. 356. యా

వార్తలు సవసనగా నేవిరి ib. 3. 504. వారలయంద

ములు సవసనలుగా విరి Siva. 5. 32. నాదాప్యం

ము సవసనగా చెరిసి.

సవాయిరోగము, సవాయిపాళ్లు n. s. A venereal

disease or eruption.

సవారచేత n. s. A species of ophi-cephalus or

snake headed fish: kuravey seems to be the

Tamil name.

సవాశనగా * adv. Utterly, entirely. తుడ్డముగా,

బొత్తిగా. దాన్ని సవాశనగా త్యాగము చేసినాడు

or సవాశనాత్యాగము చేసినాడు he abandoned

it utterly, he has dropt all thoughts of it.

సవి (A particle) saying. ఇతి, అని. ABA. 3. 107.

సవిసావియనియసరిత్యమైదనర్చు. సవి, సావి, అనే

టివి, అని, అనేటందుకు తర్వాతదములు. A. 1.

108. ద్విభావళి పిండికృత కాటికర్ సవిదదాసం

బుత్! KP. preface 3. వలకేర్దాదలికింగుచ

శ్రువక సేవాలలోలంబావడా, జలికేల్లిస్తునమాన్చి

నల్లి సవిరత్నార్పపురేజెక్కుగో మలపాదంబున

ముట్టుచుండలచు బ్రహ్మంబర్ధ నారీశ్వరం తెలివి

స్మిత్యముబ్రాచు.

సవిర or సవిర్యడు * n. s. The sun. సూర్యడు. D.

సవిరి Error for సవరి n. s. A female rival, a fel-

low wife. Two or three women who are mar-

ried to one man call each other by this name.

సవర్తి, సవిరిపోరు the plague of having a female

rival: squabbles among fellow wives.

సవిర్యడు * n. s. The sun. సూర్యడు.

సవిత్రి * n. s. A mother. తల్లి D.

సవిధము * adj. Near, proximate. సమీపము. R. 5.

98.

సవిద్రుమము * adj. Wanton, sportive. సవిలాసము.

T. 3. 119. కమలదళాక్షి సుకలితకంఠగర్భంక్య

తిస్థిత్యుత్ సవిద్రుమగతిమార మేనుగరుపార.

సవిరెలచెట్టు n. s. A plant, called Poederia foetida.

త్రసారజీవ్యము.

సవిస్తారము, సవిస్తారముగా * adv. At full length,

extensively, with all the particulars, complete-

ly, to the full. వివరముగా.

సవ్యము * adj. Left, left hand, (opposed to right.)

వామము, ఎడమది. అకుశవ్యము the right. శవ్య

కరము the left hand. జంభ్యమును శవ్యముగా వేసు

కొనివుండినాడు he wore the braminical thread

on the lawful shoulder. i. e. the left shoulder.

జంభ్యమును అకుశవ్యముగా వేసుకొనియుండినాడు

he wore the thread on the wrong shoulder.

i. e. the right shoulder. Siva. 4. 159. సక్తంచ

రుందువంబితగ తిశవ్యదిశకొత్తిరమనకుశవ్యగతిం

జాతంబు నవాయంబు బోనిచ్చుచు. Rama Stava

Raj. 2. 74. నీరుకాపులుగట్టినిల్లదర్శలచేరశివ్యా

కుశవ్యరత్నజలువారు.

శవ్యము n. s. The root of the black pepper plant.

(Piper nigrum.) మిరచితిగ. (శవ్యము*)

శవ్యముగా * adv. Towards the left hand. ఎడమ

గా.

శవ్యసావి * n. s. Ambidexter; a title of Arjuna,

because he used both hands equally; being

doubly right handed. అర్జునుడు.

శవ్యేష్ఠుడు * n. s. A charioteer, who stands on the proper side: that is, on the left. రథసారథి. D.

శవ్యవర్ణవరాము Error for శౌవర్ణవరాము.

శవ్యామి n. s. The pox, a venereal disease.

శశము or శశకము * n. s. A hare. చెలులపిల్లి. D. కుండేలు. HN. 1. 55. శశవిహారముకుండేటికొమ్మ pigeon's milk, a natural impossibility, a mere absurdity. H. 2. 94. Vish. 4. 297.

శశధరుడు * n. s. An epithet of the moon. చంద్రుడు.

శశశ్చరము * n. s. Marks of the nails impressed on the skin by pinching. నలుమీరభేదము. T. 3. 126.

శశాంకము * n. s. Crude camphor. శుచ్చకర్పూరము. A. 5. 98. ఖండంబులుఘనశశాంకఖండంబులచే.

శశాంకుడు * n. s. An epithet of the moon. చంద్రుడు. the శాశాశశాంకవిజయము the tale of Stella and the Genius, a very beautiful poem in five books.

శశాదనము * n. s. A hawk, falcon. శ్వేనము, డేగ. SC.

శశి * n. s. The moon; also crude camphor. చంద్రుడు, శుచ్చకర్పూరమున్ను. Dab. 285.

శశికాంతము * n. s. A fabulous moon gem. చంద్రకాంతము.

శశిఖండము * n. s. A phase or portion, of the moon. చంద్రకేశ.

శశిధరుడు or శశిశేఖరుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు.

శశిరేఖ * n. s. A digit or horn of the moon. నెలవంక.

శశివంక n. s. The crescent moon. చంద్రరేఖ.

శశ్వత్ * adv. Again and again, repeatedly. మఱిమాటికి. Mand 1. 3. శశ్వత్పరిరంభశావితరసౌఖ్య.

శమ్మరి * n. s. A kind of cake. The outer ear or opening of the external auditory passage. చక్రము, కర్ణరంధ్రము. SC.

శద్వక్తలి, or శద్వక్తనము n. s. Craftiness, wiles, fraud, cunning arts, నేర్పిననేర్పులు. Radha. 1. 90. మదురభుజివెశద్వక్తనముతో బచరించెడుముజ్జగించినేనగినపాపముంచనవె.

ఉష్టాప్తకము (Error for ఉష్టాప్తమము) * n. s. Enmity, animosity. శుగ, విరోధము. శాండ్రకుష్టాప్తకముగావున్నది they are on bad terms.

ఉష్టాప్తమము * n. s. Enmity, animosity శుగ, విరోధము.

ఉష్టి * n. s. Sixty. అరవై.

ఉష్టిపూర్తి * n. s. A feast held on a man's attaining his sixtieth year. అరువైయేండ్లవయసుగా గానే చేసేపుత్సవము.

ఉత్తము * adj. Sixth. ఆరోది.

ఉష్ణ * n. s. The sixth day of the lunar fortnight. In grammar the sixth case. ఆరోతిథి, ఆరోధిక్షి.

ఉష్ణికములు * n. s. A kind of rice of quick growth. వ్రహ్మభేదము. SC.

ఉష్ణంతములు or ఉష్ణంతాలు n. s. Dative verses; i. e. A set of verses in the preface of a Telugu poem, having every phrase in the dative; thus To the prince, to the hero &c. &c. అశతారికకాననచెప్పే ఉష్ణివిభక్తిగల వాక్యములుగలపద్యములు.

ఉష్ణంతమైనశబ్దము * n. s. A word terminating in the sixth case. ఆరోవిభక్తిగలశబ్దము.

శబ్దము * n. s. శబ్దములు The pubes.

శనికాని n. s. Half a fanam; a doit, a brass farthing. రెండుదబ్బులు.

శని adj. Good, sound, proper; well, handsome, healthy. బాగుగావుండే, కుదురుగావుండే. Swa. 3. 38. శనిమెరుంగుమొత్తంబులనుమిసి. టీ|| శని, బాన్సన.

శని n. s. Soundness, beauty, health. బాగు, కుదురు. (వరిమొదలైననశయిరు, యోగ్యతయు. D.) శనిమిరా what is the good of this? (This is compounded of శని good, ఏమి what, రా the vocative sign,) utterly, wholly. శనిమిరాయెరగనన్నాడు he said he was utterly ignorant of it.

శని n. s. A sprout or shoot. మొలక. Vaiz. 1. 56. అశిమాయుధునిక్రిశిసులకైవరి మల్లికాకుంజవిరతి మొగ్గులుదనరై.

శనిగా adj. Well, properly, in good health. In good order or repair. బాగుగా, క్రమముగా, కుదురుగా. ఆమెకు పుట్టుశనిగావుండలేదు she is unwell.

శనుత n. s. A sprout or shoot. మొలక. OG. R. 4.
 6. శనుతలగ్రాస్తినుతలనడి. ib. 3. 145.
 శస్తాన n. s. Half a fanam; a doit, a brass farthing. రెండుదబ్బులు.
 శశము * n. s. Happiness. శుభము.
 శశము * adj. Happy, well. Praised, eulogized.
 శుభమైన, శుభించబడ్డ.
 శస్త్రము * n. s. A weapon. A surgical instrument, a knife. Lalito. 6. 31.
 శస్త్రజీవి * n. s. One who lives by his weapons; a man at arms; a soldier, a mercenary. దండువాడు. Lalito. 3. 43.
 శస్త్రవైద్యుడు * n. s. A surgeon, one who uses surgical instruments. ప్రాచీకీర్తకుడు.
 శస్యము * n. s. Produce, crop. వృక్షధాన్యాదిఫలము, వ్యభిక్తి, పరిమొదలైనవంట. Vish. 2. 120.
 సహ * adv. With, together with, even, also, too. కూడ, సహితము. ప్రస్తుతముసహ even now, and at this very time, and now too.
 సహము * n. s. Patience, quiet, resignation. ఓర్పు. D. తాళిమి. OG. gives this as the meaning of వావిరి.
 సహకారము * n. s. A certain fragrant mango. రియ్యముమిచ్చెట్టు. D. Vasu. 2. 34. M. I. 4. 24.
 సహకారము * n. s. Aid, assistance. అనుకూలము, సహాయము.
 సహకారి or సహకారుడు * n. s. An assistant. అనుకూలుడు.
 సహకారిత * n. s. Co-operation, assistance. అనుకూలము, సహాయము.
 సహకృతుడు * n. s. He who is assisted. ఉపకృతుడు.
 సహగమనము * n. s. (Literally, going with) The accompanying of her deceased husband by a widow; i. e. the immolation of herself on his pyre. Burning a woman alive. మొనుశివము తోకూడాతగలబడిచావడము.
 సహచరత్వము * n. s. The being a companion. సేవిత్రత్వము. M. IX. 2. 97. విహీనసహచరత్వం మువిగతాయుధత్వంబు వామానాథావంబు సెందిరి.
 సహచరుడు * n. s. An attendant, companion, a follower, compeer, comate. కూడాతిరి సేవిత్రుడు. D.

సహజ * n. s. A sister. తోడబుట్టు.
 సహజము * adj. Innate, inherent, natural, proper, true. శ్వభావమైన. సహజరేఫ the "common" ర as distinguished from the obsolete అరి.
 సహజము * n. s. Truth, propriety, justice. నిజము, న్యాయము. Vēma. 1990. శుభనుగూరుచుండి సహజముబలుకక కుక్షుపాతమాడుపాతకునకు.
 సహజస్నుడు * n. s. A brother. తోడబుట్టినవాడు.
 సహజుడు * n. s. A brother. తోడబుట్టినవాడు.
 సహదేవి n. s. A deceased widow, considered as a deity and honored on the day before a marriage, &c. యింటపుట్టివరకు గాచప్పినావిడ.
 సహదేవచెట్టు * n. s. Tamarisc; a thorny plant growing in deserts, and fed upon by camels (Capparis aphylla) కరీరము, వెలుతురుచెట్టు. (దేవగంధ. D.) H. 4. 12.
 సహధర్మిణి * n. s. A lawful wife. ధర్మపత్ని.
 సహనము * n. s. Patience, leniency, enduring. మైర్పు, తాళిమి.
 సహనపెట్టుట v. n. To be patient. ఓర్పుట, తాళుట.
 సహపక్షిభోజనము vulgarly సహపక్షి * n. s. Eating together, living at one table. కూడాభోజనము చేయడము. వాండ్లకుమారు సహపక్షిలేదు we do not eat together.
 సహపతితము * adj. Synonymous. పర్యాయమైన.
 సహపాతి * n. s. A fellow student. కూడాచదివేవాడు. T. 3. 105.
 సహభోజనము * n. s. Eating in company. సజ్జి, కూడాకూర్చుండిభోజనముచేయడము.
 సహవాసము * n. s. Association, intercourse, friendship. సంగము, సంసర్గము, కూటమి, నేత్రము. సహవాసమోగ్యుడుకాదు he is not fit to associate with.
 సహస్రము * n. s. A thousand. Also indefinitely used for many, or any great number. వెయ్యి, అనేకమున్ను.
 సహస్రధారము * n. s. The discus of Vishnu. విష్ణుచేతిచక్రము.
 సహస్రనామము * n. s. A "thousand names" (a myrionama,) a hymn wherein a god is addressed by all his titles.

సహస్రపత్రము * n. s. A lotus. కమలము.
 సహస్రపాదుడు * n. s. The thousand rayed i. e. the sun. సూర్యుడు.
 సహస్రశాఖ * n. s. The Vedas. వేదములు.
 సహస్రశిఖరము * n. s. An epithet of mount Mahamimēru. మేయశరవరము.
 సహస్ర్రాంశువు * n. s. An epithet of the sun. సూర్యుడు.
 సహస్ర్రాక్షుడు * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.
 సహ * adv. With, together with, even, too, also, సహితము, కూడా.
 సహాధ్యాయుడు * n. s. A fellow student, brother disciple. సహపాఠి. M. 1. 1. 216.
 సహాయము * adj. Auxiliary. ఉపకరణమైన.
 సహాయము * n. s. Aid, help, assistance, succour; a companion, an escort. అనుకూలము, తోడునపు. నాకుదోవలో సహాయముచెప్పలేదు I had no one to go with me. సహాయముచేసుట to aid, to assist.
 సహాయముగా * adv. As an assistant, as an aid. అనుకూలముగా. నాకు సహాయముగావచ్చినాడు he accompanied me as an aid. నాకు సహాయముగామాట్లాడినాడు he spoke in my favour. అతనికి సహాయముగావచ్చినవాండ్లు those who came to support him.
 సహాయశుడు * n. s. A helper, a companion. అనుకూలుడు
 సహాయుడు * n. s. An assistant, ally, associate. అనుకూలుడు.
 సహించుట * v. a. To bear, suffer, tolerate, sustain, endure. తాళుట, ఓర్చుట, నడుట.
 సహించుట v. n. To please, be agreeable. ఇష్టమవుట. దానికికూడుసహించదు she loathes, (or, does not like, dislikes) the sight of food. అది నాకు సహించదు I do not like it. అదినాకు సహించకుండా to prevent my liking it.
 సహితము adv. With, along with, even, also, too, into the bargain. కూడ.
 సహితము * adj. Composed of, accompanied by, in company with. మిళితము. విడుదల సహితము envenomed.
 సహించుట for సహించుట.

సహితమౌద్యకపూర్వకముగా * adv. Entirely; (lit: with money and water.) A phrase used in making gifts.
 సహిష్ణుత * n. s. Toleration, patience, endurance. ఓర్పు, తాళిమి. Prabhavati Pradyu. 5. 9.
 సహిష్ణువు * adj. Patient, enduring, resigned. ఓర్పుగలవాడు, తాళిమిగలవాడు.
 సహృదయము * adj. Good hearted, cordial, hearty. మంచిమనసుగల.
 సహృదయుడు * n. s. A good hearted man. హృదయశుభ్ర, మంచిమనసుగలవాడు. Vasu. 3. 118.
 సహేతుకము * adj. Reasonable, well grounded. కారణవిశిష్టము. Anand T. 16. 8.
 సహేతుకముగా * adv. With the reasons or the grounds. కారణసహితముగా.
 సహోదరుడు * n. s. A brother. తోడుబుట్టినవాడు. M. 1. 2. 126.
 సహ్యము * adj. Sufferable, tolerable. తాళనూడినది.
 సహ్యజ * n. s. A name of the river Cavēri. కావేరీనది. Vasu. preface 110. A. 6. 191.

సా, శా.

సా (in composition) Half, అర్థము. సామేను, అర్థశరీరము half the body. Vasu. pref. 8. అతనిసామేననిలినయగరసూజ.
 శా|| contraction for the శార్దూలవృత్తము A verse in the Sārdūla metre.
 శా|| A contraction for the “year of Salivāhana; thus; శా|| శకవర్షములు ౧౭౭౨ In the year 1772 of the Salivahana era.
 శాంకరి * n. s. A name of Kartikeya, of Ganesa, and of fire. కుమారస్వామి, వినాయకుడు, అగ్నియన్ను. Kodand. §. 20.
 సాంకవము n. s. Musk. జవాబి. A.2. 26. Ila. 2. 8. తమకు చెక్కులసాంకవలైలముంది. టీ|| పునుసుశాలిబంధమైనచమురు.
 సాంకేతికము * adj. Relating to an appointed place of meeting. నిర్దేశితమైన, సంకేతముచేసుకొన్న. సాంకేతికస్థలమునందు in the place agreed on. See సంకేతము.

శాంతికుడు * n. s. One who blows a shell; a shell cutter. శంఖముపూజేవాడు, శంఖములుచక్రపై పట్టేవాడు.

సాంఖ్యము * n. s. Ratiocination, the name of a certain school of philosophy. ఒక యోగము. D. T. 2. 116.

సాంఘము * adj. Having all the members, comprising all the subdivisions; complete, perfect, full. శంఖార్థమైన, సావయవమైన. Vish. 1. 5. N. 9. 201.

సాంఘ్యము * n. s. Association. సహవాసము.

సాంఘముగా * adv. Completely, at full length. శంఖార్థముగా.

సాంఘముచేయుట * v. a. To complete, finish.

సాంఘోపాంఘము * adj. Complete from beginning to end. Entire. శంఖార్థము, See సాంఘము.

సాంఘోపాంఘముగా * adv. Completely; with the members, and subdivisions. అంశశ్రుత్యంకములతోకూడా, సమస్తముగా.

సాంఘ్యము n. s. (A low word) Routine or order of ceremonies. Custom, practice. వారివారిలో నడుచుచున్నది, వాటి, వాడుక, నడతి.

శాంతిల్యము * n. s. A tree (Aegle marmelos) కూరచెట్టు. SC.

శాంతము * adj. Calm, patient, tranquil, meek, humble. శమితము.

శాంతము * n. s. Patience, mildness, gentleness, tranquillity. ఓర్పు, తాళిమి, సహనము. (D. says అసంధము.)

శాంతి * n. s. Tranquillity, calmness, quietness, rest, peace, serenity. Stoicism, absence of passion, quietism. Convalescence, moderation. Cessation or alleviation of disease. A religious rite to avert inauspicious accidents or procure remission of disease కామక్రోధాదిరాహిత్యము, ఉపశమనము, రోగాదులుమట్టుకుదడము, క్రూరగ్రహాదులకు ఉపశమనముగాచేసేదివిధి. దీక్షమును శాంతిచేసినాడు he extinguished the lamp. గ్రామశాంతి a ceremony on completing a village; to propitiate evil spirits &c. యాగ్రామశాంతికిరలగారుగొనేవాండ్రెవరు who will sacrifice himself for the public? గ్రామశాంతికిరలగారుగొన్నవానివలెతిరుగుచున్నావు you act as the man whose head is shaven [as the victim]

who is to be chased away at a village consecration. You are sacrificing yourself. ఋతు శాంతి the consummation of a marriage. రోగశాంతి the curing of a disease. తాపశాంతి allaying heat or excitement. దాహశాంతి quenching thirst. ఆరమణించెము దాహశాంతిచేసుకొన్నాడు he took some refreshment.

శాంతించుట * v. n. To be discreet or moderate. To improve in health. To be better. మట్టుకుదుట, సుగుడుదుట.

సాంతికొంక n. s. The bird called Oattle-heron. Jerdon, No. 308. తుమ్మిదేపము.

శాంతికురచుట * v. a. To mitigate. మట్టుచేసుట.

శాంతిపొందుట v. n. To recover health: gain an intermission of illness. To be discreet; to be moderate. మట్టుకుదుట, ఉపశమించుట.

సాంత్యము or సాంత్యసము * n. s. Appeasing, pacification, soothing, urbanity, complaisance. ఆశ్వాసము. Lalito. 4. 45. సమస్తాదానవాశ్వాపివక్తవాసాంత్యపూర్వకం.

సాంధ్యప్టికము * n. s. Immediate consequence. అప్పటిఫలము, శుభ్యఫలము.

సాంద్రము * adj. Thick, dense, close, compact, thickset, much, abundant. దట్టమైన, నివిడమైన, నింపడమైన. Sar. D. 537. కీర్తిసాంద్ర full of glory. (Spisso splendore) Vish. 6. 399. సాంద్రశ్రుత్యపూర్వకం. H. 3. 227. సాంద్రచంద్రికలుగావు. DRY. 1506. సాంద్రఫేనామృతజలధినిదాటి.

సాంధ్యము * adj. Evening; produced at evening, or relating to evening. సాయంకాలమందుకలిగిన, సాయంకాలసంబంధమైన. సాంధ్యరాము the redness of the sky in the evening. Also the name of a sort of silk. BD. 3. 112.

సాంకురాయము or సాంకురాయికము * n. s. War, battle, combat. యుద్ధము. Vasu. 4. 1. Lalito. 5. 7. P. 4. 435

సాంత్రతము * adv. Now, at this time, at present యిప్పుడు.

సాంత్రదాయము or సాంత్రదాయకము n. s. Error for శాంత్రదాయము Traditional doctrine. గురుశరంశరాకర రహస్యశాస్త్రము, శరంశరాకరక్రమము. సాంత్రదాయార్థము a traditional meaning.

సాంత్రదాయకుడు n. s. (a vulgar phrase) A man of good family, a gentleman, an honest man. కుంబివంశ శ్లోడు, క్రమశ్లోడు, యోగ్యుడు, పెద్దమనిషి.

శాంబరి * n. s. A female juggler. The art of conjuring, juggling. మాంత్రికురాలు. (రశీచేవి, మాయ, గారడీయు, గారడీ మొదలైన మాయలు. SO.) A. 6. 157. శాంబరితనూభవ. టీ|| మాయాకన్యక. Swa. 5. 16. శాంబరిబాసి. టీ|| మాయనువిశిర్చింది. ib. 5. 14. కటటంలేవానియై శాంబరికాగ్నం టుంజందమూర. ib. preface. 2. శాంబరిభల్లుడు. టీ|| మాయాకిరాకులైన సాంబరమూర్తి. ib. 4. 2. తత్ర వరదేహ శువిధ్విభిదిపి శాంబరి మహిమచే శంకరహించి.

సాంబశివుడు * n. s. An epithet of Siva. అర్ధసారీశ్వరుడు.

సాంప్రాజ్యము n. s. (Error for సాంప్రాజ్యము) Imperial rule. ప్రభుత్వము. యిదేమిసాంప్రాజ్యము what great matter is this? యిందువల్ల నీకేమిసాంప్రాజ్యమువచ్చినది what good you have got by this?

సాంప్రాణి n. s. The fragrant gum called benzoin; benjamin. దేవధూతము. సాంప్రాణిలైలము an oil extracted from it. సాంప్రాణిపత్రి a perfumed taper or pastile: a candle made of benzoin; and producing the fragrance of frankincense. Ila. 1. 140.

సాంప్రాణిఆకు n. s. A certain herb.

శాంధవి * n. s. An epithet of Parvati. పార్వతి.

సాంప్రాజ్యము * n. s. Imperial rule, dominion, empire. ప్రభుత్వము.

సాంవత్సరకము * n. s. The anniversary next after a death. యేదూడి, రెండోరద్దినము.

సాంవత్సరీకుడు * n. s. An astrologer. జ్యోతిష్ముడు. M. IV. 5. 396. సాంవత్సరీకదక్షతాలకశావిశేషమునమంగళపూర్వములు సెలంగ.

శాకము * n. s. A pot herb, or vegetable in general. Greens, &c. కూర, పేకుచెట్టు, పుకడీజము. D. కుంభశాకము a steam bath. శాకవ్రతము abstaining from certain vegetables in certain months.

సాకము n. s. Dispute; a feast. ABA. 3. 93. సాకమనగనువ్యాజ్యముత్పన్నమదోచు. I can find no other authority for this word.

శాకరించుట or శాకరించుకొనుట v. n. To rest, to be refreshed. To take patience. ఆయాశము తీర్చుకొనుట, సేదదీర్చుకొనుట, తాళుట. Swa. 4.

162. కొన్నియడుగులుచని, శాకరించుకొనికంచుమించుగాబరచుట. టీ|| శాకరించుకొని, పొరటలుచ్చుకొని. Dab. page 90. మదిశాకరింతుకమరల నిట్లనియె. అనగా, మనసుతాళక.

సాకల్యము * adj. The whole, the entire, all శమశ్రము, యావత్తు. ఆకథను సాకల్యముగాచెప్పండి Tell the whole story.

శాక శాకటము or శాక శాకినము n. s. కూరమడి. D.

శాకిని * n. s. An elf, imp, fairy, or ouphe, attendant on Siva and Durga. పార్వతీపరమేశ్వరులనుకనిపెట్టుకొనిలండేదేవత, పిశాచవిశేషము. T. 5. 45. భేతాళధాకినిశాకిని. H. 3. 90. కామినిశాకినిధాకినిమదాంధ.

శాకిని * n. s. తోటకూరకామ. D.

సాకు n. s. A pretence, pretext, excuse, palliation. నెటము, వ్యాజ్యము. Ila. 2. 4. సాకుజేసుక నెరటిజరిగెదనురు. Balarama. 1. 196. లోకేశునకునిట్టిసాకుగలదె. ib. 5. 125. అనవినినములుగానా జనపాలతనూజయున్న సాకెరి జగజ్జననియలుడు. ib. 3. 110. తజ్జరటశకున్, మొగంబెరిక సాకునకారవుమందు పెట్ట.

సాకుకొనుట v. a. To adopt. స్వీకారముచేసుకొనుట, పెంచుకొనుట.

సాకుట v. a. To bring up, foster, rear, educate, train up. పెంచుట, పోషించుట, విద్యబుద్ధులునేర్పుట. Kalahasti 3. 109. సాకగదేనన్నివుడు.

శాకునము or శాకునము * n. s. The science of omens. శకునశాస్త్రము. H. 1. 173.

శాకునికుడు * n. s. A fowler, a bird-catcher. An explainer of omens, or dreams. శకులుకుశ్చేబోయవాడు, శకునశాస్త్రగురువులుచెప్పేవాడు. H. 5. 299. S. 4. 98.

సాకూరము * adj. Significant. అభిప్రాయనిహితమైన. సాకూరస్మితము a wanton glance. A. 4. 41.

సాకోటము, శాకోటము or శాకోటకము * n. s. A certain tree (Trophis aspera) గంధమూలపుము, పెద్దపేకు. SC.

శాక్తుడు * n. s. A worshipper of the female principle or Durga, that is, Venus-Hecate. శక్తి మతప్రచరకుడు, శక్తిప్రపాళకుడు.

శాక్తీయము * n. s. The worship of Durga, as Venus or Cotytto. శక్తిమతము, శక్తిప్రపాళన.

శాక్తీయుడు plu. శాక్తీయులు n. s. * Worshipers of Venus or Cotytto. శక్తిప్రపాళకుడు.

శాక్తియుడు * n. s. A worshipper of Durga, Venus or Flora. శక్తిమతప్రచరకుడు.

శాకర్ము * n. s. A bullock. బలీవర్ము, యెడ్డు. P. 1. 200. M. XII. 1. 456.

శాఖ * n. s. A branch, a bough. A sub-division of the Vedas. కొమ్మ, వేదవిభాగము. SC. ద్వారా శాఖ the side post of a door. శాఖాచక్రమణము circumlocution, using many words. శాఖాశు శాఖలుగా branch upon branch, i. e. abundantly. యాకలహము శాఖాశుశాఖలుగా పెరిగినది this plot had many ramifications. యజుశాఖ one of the Vedas. యజుశాఖాధ్యాయుడు a bramin who reads the Yajur Veda.

శాఖానగరము * n. s. A suburb. పేట.

శాఖామృగము * n. s. A monkey. కోతి.

శాఖి * n. s. A tree. చెట్టు.

శాఖాటము * n. s. See శాకోటము.

సాగ or చాగదుమ్మ n. s. Sansevieria Zeilanica, a sort of hemp, used in curing ear ache; from its fibres bowstrings are made. మోరట, మూర్య. సాగనార the fibres of this.

సాగగొట్టుట v. a. To extend, or draw out by heating, (a rod of iron, gold &c.) పొడుగయ్యేటట్లు గాకొట్టుట.

సాగదీయుట v. a. To extend or stretch out. పొడుగయ్యేటట్లు గాలాగుట. వాణ్నియంతసాగదీసినా పోనన్నాడు however much I urged him he would not go.

సాగసంపుట v. a. To send away, to send him on, to set a traveller on his way, accompany him out of the town. పంపించుట.

సాగబడుట or సాగిలబడుట v. n. To fall down at full length, flat, or prostrate. సాష్టాంగము గావడుట. Pariz. 5. 48. సాగబడి మ్రొక్కిన శోకపార్శ్వవిభుడై.

సాగమానము Error for శమానము.

సాగరము n. s. A bullock load of oil: being a pair of leathern bottles of oil. నెయ్యిసూసెయ్యెదలైన వినించిన శిద్ధలజోడు. D.

సాగరము * n. s. The sea, ocean. శముద్రము.

సాగరాంబర * n. s. A poetical name of the earth. భూమి.

సాగశము, సాశగము, సాశవము n. s. (The spelling is doubtful) A certain musical tune. రాగ విశేషము. BD. 3. 1264. లాలితశత్రుసాగశములు మెరయ. Vish. 7. 318.

సాగవేసుట v. a. To send off or send away. పంపుట. నలుగురుకూడి ఆపినుగను సాగవేసినారు they united to perform the funeral.

సాగా for శహా adv. Too, even, also. కూడా. P. 3. 36. కఠినశాస్త్రపుటసాగావస్తవంతునివేల్పుగా జూచివేసింతురెల్పుడు.

సాగించుట v. a. To send away, dispatch, remove. To conduct, carry on (a business.) To celebrate (a feast.) పంపించుట, నడిపించుట, జరుపుట. సిట్టసాగించినారు they performed the swing feast; by hanging men with hooks in their backs.

సాగిలబడుట v. n. To fall down at full length, to fall flat, to fall prostrate. సాష్టాంగముగావడుట. R. 2. 5.

సాగిలపెట్టుట v. n. To fall prostrate దండప్రణామముచేసుట. Sar. Padya. 3. 56. జలయహజగ్రనే త్రినిడుసాగిలపెట్టుట.

సాగు n. s. A spit or iron lance, a short arrow, thrown from the hand. Cultivation, tillage. భిండివాలము. D. కృషి, వ్యవసాయము.

సాగుట v. n. To go on, proceed, get on, advance, continue, be current, be usual. To lengthen, to extend, as hot iron under the hammer. To take effect. To begin. నడుచుట, జరుగుట, నిడుపాట, ఆపుట, ఆరంభించుట. దండుసాగుతూవుండగా when the army was marching. వాడికిప్పుడు చెయ్యసాగలేదు he cannot now thrive, or get on. దనిసాగలేదు the business does not go on, or proceed. ఆతనిమాటసాగలేదు his order did not take effect, what he said was of no avail. నాకులన్నానికిసాగలేదు I cannot get my bread. కమ్మిసాగలేదు the wire was not drawn out or lengthened. వానలేనందున తీగలుసాగలేదు for want of rain these sprouts have not grown.

ఆత్మనము సాగుతున్నదా is the feast still kept up? దానికోరికొనసాగినది her wishes are fulfilled. చెప్పుసాగినది she went on to say. యిది సాగును అది సాగదు this will succeed, but that will not. వాడికి యెట్లా సాగుతున్నది how is he getting on? చీమలవారు సాగుతున్నది there is a line of ants running on. యిది లేక నాకు సాగదు I cannot get on without this, I cannot manage without it. అక్కడ సాగక వచ్చితిని as I could not subsist there I came away.

సాగుబడి plu. సాగుబట్ల n. s. Cultivation. వ్యవసాయము.

సావివ్యము * n. s. Ministry, office of minister. మంత్రవ్యము. P. 1. 386. శంభీవక సావివ్యము సంజేటగు.

సాచుట v. a. To stretch, extend. శ్రీసారణముచేసుట. చెయి సాచెను he extended his hand. అది వానికి పెడ సాచినది she married him.

సాజము for సహజము adj. Natural, innate, proper, true. R. 5. 296. శరముదొసజేయటండు సాజంబుగాడె.

సాజాత్వము * Similarity, likeness. పోలిక.

శాటము or శాటి * n. s. A sheet, a vest, a cloth. దుప్పటి. D. శాటి, అనగా శస్త్రానికి బట్ట. D.

సాటాకోటి బేరము or సాటా బేరము n. s. Barter. తెకవస్తువులు విమరియొక వస్తువులకు కొన బేరము. D.

సాటి adj. Like, similar, equal. శమానమైన, ఈదైన. నా సాటివాండ్లు my equals.

సాటి n. s. Likeness, similarity. సామ్యము. T. 3. 57. చన్నువకు సాటి.

శాటి * n. s. A sheet, a vest, a cloth. P. 1. 519. శస్త్రానికి బట్ట. D.

సాటించుట for పాటించుట v. a. To proclaim, to publish by beat of drum. శ్రుద్ధి పరచుట. Naish. 3. 22.

సాటికి నేటికి or సాటికి పోటికి adv. In rivalry. ఎడటికి జరగావుండవలెనని. KP. 7. 107. ప్రియునిచే నేరము సుకింతయును మించునీక సాటికి నేటికిండు వదన.

సాటిలేని adj. Unrivalled, matchless. అశమానమైన.

సాటువ n. s. Likeness, similitude, comparison సామ్యము.

శాత్వము * n. s. Wickedness, villany.

వాడబము * n. s. Music, singing. Flavour, taste, savour. గానము, రసము (అనగా తుత్తు, కారము, పులుసు, మొదలైనవి.) రాగజాతివిశేషము. అనగా, చట్ట వ్రాసిన తరాగరాయిలు. RKD. A. 4. 331. నా నావిధ వాడబముల. టీ॥ కద్రశనిర్మిత భోజనముల.

సా and డు Sādu n. s. Semen. చేతన్న. A vile word only used in cursing.

షాడ్వల్యము * n. s. An aggregate of six properties or qualities. గుణపట్టము. KP. 7. 34.

శాడ్వలము * n. s. A meadow, green, verdant spot, శుద్ధి కథామి. D. Lalito. 12. 24. P. 2. 103. R. 5. 226.

శాణము * n. s. Whet-stone, grind-stone, hone. A touch-stone. నిక హాణము, బంగారు పెరి శేరా యి, రత్నములు రాచే సానయున్ను. H. 2. 200. త్రాసును శుద్ధి చేసిన కార శాణము కుట కారు.

శాణచక్రము * n. s. A cutler's or jeweller's grinding wheel. సాన.

షాత్తెతురుడు * n. s. A name of *Kartikya*. కుమారస్వామి.

షాత్తెనము * n. s. Six months. ఆరు నెలలు. Lalito. 10. 62. షాత్తెనాన్న హాళిలయ్యిం ప్రాపుయజ్ఞాశుకోత్రయః.

షాత్తెనకము * adj. Of or relating to six months, half yearly. ఆరు నెలల, ఆరు నెలలకు వచ్చే.

శార n. s. Action, deed; conduct, behaviour. A ceremony for the dead. శని, నడత, క్రియలు.

శారము * adj. Feeble, thin. Whetted, sharp. కృశమైన, వాడియైన. H. 1. 74. Vish., 8. 70.

శాతము * n. s. Joy, pleasure, happiness. సుఖము. D.

శాతకుంధము * n. s. An epithet of gold. బంగారు. Chennai. 3. 4.

శాతబడి, శాతపని n. s. Witchcraft. శూన్యము, శుంభ.

శాతమన్యుమణి * n. s. A sapphire. ఇంద్రనిలమణి. Paruj. 2. 8.

సాతాని or సాతానివాడు plu. సాతానులు or సాతానివాండ్లు n. s. Sātānis, [properly సాతానివాండ్లు derived from the Tamil word శాతానీ *li*-terally, those who do not wear the sacred thread or crown-lock of hair.] The name of a class of Vaishnavas but of mixed kind, (the

opposite term is సాతినవాండ్లు which see) శిఖా
యజ్ఞాశుశీతములు లేనివిష్ణుభక్తులు. జాతిచెడ్డవాడు
సాతానివాడు one who has forfeited caste
(among the Vaishnavas) is a Satani. జాతిచెడ్డ
వాడుజంగము one who has forfeited caste
(among the Saivas) is a Jangam. The Satanis
are by occupation flower-gatherers, minstrels,
and wandering mendicants.

సాతినవాండ్లు or చాతినవాండ్లు (Derived from the
Tamil word చాత్తినవర్.) n. s. plu. An epi-
thet of Vaishnava bramins, who do wear the
sacred thread and crown-lock of hair. శ్రీవైష్ణ
వులు. A. 2. 112. సాతినసాతానికులముబలిసి.

సాతు n. s. A company of travellers. బాటసారు
లగుంపు. D. M. XII. 3. 450. బేహరంబున సె
క సాతుంగూడిటత బేళంబునకరుగునో. ib. XII.
3. 451. వనకరియొక్క టియాసాతునకుంగదిజన
చయంబునృంపదొంగుట. A. 6. 98. తెరపియు
గనలేమిసాతుదిరుగుడుపడియె.

సాతుట v. a. To put vestments or garlands about
an idol. శమర్పించుట. BD. 1. 814. దివాంబర
యుగ్మంబుసాతి.

సాతువాండ్లు or సాతులు n. s. plu. The name of
the people who weave sackcloth. గోనెలునేసే
వాండ్లు. A. 4. 56.

శాతోదరి * n. s. Slender waisted. శీఘ్రనడుముగ
లక్ష్మి.

సార్థరించుట * v. a. To make over, deliver. ఆ
ధీనముచేసుట. A. 4. 34.

సార్థ్యతము * adj. Delivered, sacrificed. ఆధీన
ముచేయబడ్డ. BRY. 2. 1092. వీరిభక్త సార్థ్యత
ముగ బేయనోలవీడ్చుబుగ్గిపాలుచేయవలసినదియెందు
కు. In the Naishad one verse says విభజ్యమేరు
నకాయదర్శిసార్థ్యతః.

సార్థ్యత లేయుడు * n. s. A name of Vyāsa. వ్యా
సుడు. Dab. 108.

శాత్రవము * n. s. Enmity, hatred. శత్రు, ద్వేషము.

శాత్రవము * adj. Appertaining to the enemy. శ
త్రుశంబంధమైన.

శాత్రువు * n. s. An enemy. శత్రువు, ద్వేషి. Vish.
6. 372. శాత్రవముహిశవ్రాతశంపర. ib. 7. 184.
దుష్టశాత్రవచయంబు.

సాత్రాజితి * n. s. A name of Satyabhama as
daughter of Satrajit. శత్రుభామ. Paruj. 2. 30.

సాత్వికము * n. s. Amiability, goodness, sincerity,
gentleness. సాధుత్వము, మూడుగుణములలో
సౌకటి. RKD. శత్రుత్వ శ్రేయస్సయే శ్రద్ధవంతిభా
వాస్తే సాత్వికా ఇతివిదుః. శ్రద్ధాశ్రుతయోగంబా
దులు.

సాత్వికము * adj. Virtuous, amiable, good, well
disposed. Sincere, gentle. శత్రుగుణవలంబియై
న, సుశీలముగల, సాధువైన. A Greek sage when
asked, 'of all creatures which are the most
venomous?' replied, జన్మాక్షుద్వవిధాలోకే సా
త్వికా సాత్వికా ఇతి, కర్ణేజహఃక్రూరశుశ్రూతా
క్రూరతరఃజహః.

సాత్వికపూజ * n. s. A bloodless sacrifice. A bloody
rite is called Tāmāsa Puja. గ్రామ్యువృద్ధ
ముమొదలైన జీవహింసలేకుండాచేసే ఆరాధన.

సాత్వికభావము * n. s. See సాత్వికము n. s.

సాత్వికుడు * n. s. A peaceable man, a man of
gentle temper. తిన్ననివాడు.

శాద for శేద n. s. Fatigue, languor. బడలిక.

శాదము * n. s. Mud, mire. Fresh grass. మరద,
బాలత్వము, శుశీరిక.

సాదము n. s. Boiled rice. అన్నము. (a Vaishnava
word.)

సాదరము * adj. Respectful. శిష్టానమైన. Sar D.
567. సాదరభావజ్ఞసారంగధరుని.

సాదరత * n. s. Regard, respect, veneration,
affection. శిష్టానము, ఆదరణ, విశ్వాసము.

సాదరము * adv. Respectfully. శిష్టానముగా.

సాదరుడు * n. s. He who is gracious. శిష్టానము
చేసేవాడు. Balarama. 3. 218. వింబాదరుకసా
దరు.

సాని * n. s. A rider or driver : a coachman, an
elephant driver, a horseman. రథసారథి, మౌప
టిడు, గుర్రపురొతు. సానిబలము cavalry. UH.
4. 22. సాస్రివెడలెడువేడ్లతో సానిబాచి. Satya.
4. 114. In the Naishadham the poet says
మృషామృధంసానిబలే కుమామలాస్తలశీనాగీర
కతెవితేనకుః.

సాదృశ్యము * n. s. Likeness, similarity, resem-
blance, comparison, an instance, example.
Authority. తుల్యత, సామ్యము, దృష్టాంతము,
ఉదాహరణ.

సాధకము * adj. Completing, effecting, finish-
ing. నిర్వాహకమైన.

సాధకము * n. s. Practice, exercise. Vouchers in evidence, as instruments. Means, medium, authority for the use of a word. A condiment eaten with rice. అభ్యాసము, అలవాటు, దస్తావేజు, కరణము, ఉదాహరణము, వ్యంజనము. కత్తిసాధకము sword exercise. నీచుచెప్పేవాలుకు సాధకముకదా have you any means of proving what you say?

సాధకముచేసుట * v. a. To practise, exercise or use. అభ్యాసముచేసుట.

సాధకుడు * n. s. Conqueror, masterer, achiever. A devotee. సాధించేవాడు, నిష్పాదకుడు, సాధనకర్త, ఉపాసకుడు. A. 3. 90. అశ్వానామ సాధకుండుగానేరడు. P. 2. 173. నిసాధకుడు ధనాంజన, విధినియే కంటబాల్చువిధమున. Vema. 115. స్వామిభూతితేక తానై వాసనలచేసితేయంబుచెడడు సాధకునకు.

సాధనము * n. s. Way, means, medium, instrument, agent. Authority. నిష్పాదనము, ఉపకరణము, సామగ్రి, ఉపాయము, కేసువు, శిక్షము. D. దస్తావేజు. సాధనశత్రుత్వ ways and means. మూలసాధనము an original or primary document. తైలసాధనము Oil used as a menstruum. Pururava. 3. 77. కుకబులువచ్చుసాధనంబులు the cuckoo is the inciter of love; hortatores veneris. BX. page 140, line 6. చక్రదాశంభుశార్దూపసాధన.

సాధర్మ్యము * n. s. Community, similarity of duty, office, or property. తెకతేవిధమైనధర్మమునకలియుండడము, సామ్యము. UR. 4. 256. ఇటులసాధర్మ్యమింకుకయేనిలేని.

సాధారణము or సాధారణమైన * adj. Usual, ordinary, customary, common, generic, natural, vulgar, mean. సామాన్యమైన, సహజమైన, జనైవ. అదివానికి సాధారణము he can very easily master it. Lavanya. 7. T. 2. 41. అసాధారణమైనవిధ్య.

సాధారణముగా * adv. Commonly, ordinarily, generally. Vulgarly, meanly. సామాన్యముగా, అల్పముగా.

సాధి * n. s. He who is in grief, a mourner. మహావ్యధకలవాడు. Anand Tantram. XIV. 15. from శి, and ఆధి.

సాధించుట * v. a. To conquer, achieve, master, overcome. To persist in saying, insist upon,

affirm. వాడులేదనిసాధించినాడు he perseveringly denied the fact. శార్వకుసాధించుట to obtain a thing by firmly persevering. Sar D. 579. Vema. 866. ముక్తిసాధింతుగలరు. ఆఅమ్మకముజరగలేదనిసాధిస్తాడు he makes it out that the sale never took place. చెల్లించినాడనిసాధిస్తారు they affirm that he paid it. ఆయదవిని సాధించిరి they subdued the jungle. చలముసాధించినాడు he wreaked his malice.

సాధు or సాధులు * adj. Tame, docile, tractable, not vicious. Pleasing, right, correct, fit, proper. Excellent, eminent. ఉష్ణశాని, సాత్వికమైన, మహాహరమైన, ఉచితమైన, ఉత్తమమైన, సుబద్ధమైన.

సాధుడు * n. s. A good meek gentle person, a good-natured or virtuous man. సాధ్వికుడు, మంచివాడు, తిన్ననివాడు. M. I. 1. 130. సాధులనుచేదవారికి నెక్కు.

సాధులు * n. s. A meek, gentle, good natured easy man. సాత్వికుడు, మంచివాడు, తిన్ననివాడు. The name of a certain sect of Hindus.

సాధులు * adj. Gentle, good. సాత్వికమైన, ఉష్ణశాని. సాధువైనఅవు a quiet cow.

సాధ్యము * adj. Possible, attainable, practicable, tractable. సాధించనర్హమైన

సాధ్యము * n. s. The twenty second astronomical Yoga. శుద్ధాంగశాఖములలో నెకటి.

సాధ్యనుస్వారము * n. s. The changeable N; that n which may be inserted according to circumstances, as అల్లుడు, అల్లుండు. అతడు, అతండు.

సాధ్యుడు * n. s. An inferior deity, or demigod. A species of sylph. He who is easy, docile, gentle, reasonable. వీడుసాధ్యుడువాండ్లు అసాధ్యులు you may master him (he is easy) but you cannot master them; they are not to be had. ద్వాదశసాధ్యులదేవతాను. SC. సాధించనర్హవాడు. D. సులభుడు, మెత్తనివాడు.

సాధ్యశుము * n. s. Fear, terror. భయము.

సాధి * n. s. A good woman, a chaste wife. శతీవ్రత. D. A female saint. Wilson, Lectures page 31.

సాధికుడు * A saint, a chaste or holy man. ముని. M. IX. 2. 174.

సాన * n. s. Whet-stone, or hone, grind-stone.

An instrument of stone, metal or wood on which jewels are polished. తుడును పెట్టేరాయి, గంధమునూరేరాయి, రత్నములుచక్క పెట్టే శానము. వజ్రాలసాన a machine on which diamonds are cut and polished.

శాన Error for సేన n. s. An army. దండు Pal. 177.

సానకట్టడము n. s. Grinding or polishing. తుడును పెట్టడము, మెరుగుపెట్టడము.

సానకట్టుట v. a. To grind a knife or razor or sword: to cut and polish gems. తుడును పెట్టుట, రత్నములను మెరుగుపెట్టుట. సానకట్టనికెంపు an unfinished ruby, a rough gem. Paidemarrī. 4. 164. సూనసాయకుడమ్ములు సానకట్టు మూనికపు శానచక్రమానుమవరుడు.

శానా adj. Much, plentiful, very, many, long. నిండా, బహు. శానారాత్రి very late at night. శానారాత్రిఅయినది it is very late. శానామంది or శానాజనము many persons, much people. శానాదూరము a long way.

శానా adv. Much, very, greatly. నిండా, విస్తారముగా.

సాని n. s. A lady, a woman of rank. It is an affix denoting respectability. (Commonly,) a dancing girl. సానిమనీ, అనగా పూజ్యస్త్రీ, దొర సానియనీ, కన్నెరిక మైనవేష్యము. D. దొరసాని, ఏలికసాని a lady or queen. రెడ్డిసాని the good wife or farmer's wife. మంత్రసాని a midwife. Chandra R. 3. 62. పూనివర్తింతుడానికే సానినవతు. S. 3. 56. దానినంజుడుదినకున్ననేను సానికూతురనెయ్యచు.

సానిక or సానికె n. s. An earthen vessel, or deep dish. మంటికంచము. D. సానికలు, అనగా వెడల్పాటిమానికట్టలు. OG.

సానిది or సానెది n. s. A dancing girl. లంజ. Kod S. 27. వెనువెంటిదిరిగి తేటిటగానితో జెప్పిన మకూర్పుకార్యంబు సానిదైన. See సాని.

సానివాండ్లు n. s. plu. వ్యధిచారముచేతబింబితేస్త్రీలుగలవాండ్లి. D.

సాను * n. s. See సానువు.

సానుకూలము * n. s. Favour or kindness; success. ఉచితకారము. ఆతనివానికి సానుకూలమైనతరువాత after he gained this: when he had succeeded in this affair. ఆతనిని నాకు సానుకూలము చేసె

యిన్నున్నారా can you manage it for me? అది సానుకూలముకాకపోయినది it did not succeed, it failed.

సానుకూలము * adj. Favourable, kind. ఉచితకారమైన. సానుకూలమైనమాట a kind speech.

సానుకూలముగా adv. Favourably, kindly. ఉచితకారముగా.

సానుమత్తు * n. s. A mountain. తుర్వతము.

సానువు * n. s. Table land, even or level ground on the top or edge of a mountain. తుర్వతనితం బాహుళకాకారశిలాయాం. SC. Vish. 3. 31. సానుభూములదరుచుగాబడియబడి. ib. 2. 336. హిమవత్తుర్వత కూట సానువులనుండే తెంచు. రత్న సానువు the name of Mount Meru.

సాన్తనము * n. s. Comfort, consolation, condolence, soothing. ఆ శాన్తనము, ఓదార్పు.

సాన్నిత్యము * n. s. Nearness, vicinity, proximity. సామీప్యము.

శాపము * n. s. A curse, imprecation, malediction, a blasting spell. తిట్టు. D. In the religion of the Hindus, curses are supposed to possess great weight: which does not depend on the power or merit of the person who utters them. They are drafts upon the gods: who cannot refuse payment. In the Hindu stories, we often find the worst men, bent on evil designs, still obtain superhuman power by penance: and inflict withering curses. See Southey's Preface to the Curse of Kehama.

శాపగ్రస్తము * adj. Cursed, lying under a curse. అభిశక్తుమైన.

శాపగ్రస్తుడు * n. s. He who is cursed. అభిశక్తుడు.

సాశత్వము * n. s. The condition of a co-wife, the state of being or having a rival wife. Co-uxority. శతవత్సరము, శతవత్సరము. A. 2. 24. నికనుకురాసాశత్వసంపాదనంబు. N. 3. 122. దితికపోలతలంబులు తెల్లవారనదితి నెమ్మొమువెల వెలనయ్యదోడతంబికొనె నేమొరుచియుసాశత్వముననుగాక పైరింతుగలదెమేకడనకస్త్రీ.

సాశత్వము * n. s. An enemy. శత్రువు. RKD. శతవత్సరము.

సాశరాధి * n. s. Culprit, offender, sinner, he who is guilty. నేరస్థుడు. Jaimini. 6. 205.

శాపించుట v. a. Error for శపించుట To curse. తిట్టుట.

- శాపన or సాపన n. s. Error for శాపము curse, imprecation, malediction. తిట్టు.
- సాపనలహరి, సాపనగొట్టు n. s. A foul-mouthed wretch. తిట్టుబోతు.
- సాత్తుదీనము * n. s. Friendship. శుభము.
- సాఫల్యము * n. s. Fruitfulness, efficacy, success.
- శ్రుయోజనస్థితి, ఫలోత్పత్తి. తమదర్శనముకావడమువల్లనాజన్మసాఫల్యమైనది in beholding you I have accomplished the great end of my life. [This is a common compliment.] నాకోరికెసాఫల్యమైనది my object is accomplished, my hopes are crowned.
- శాపకము * n. s. The young (of any animal.) శిశువు, పోతము. Vish. 3. 286.
- శాపరము * n. s. The lodh tree (symplocos racemosa.) లోద్రము, తెల్లలాడ్డుగు. SC.
- సాబాలు plu. సాబాళ్లు n. s. A half share. అర్థభాగము. L. 2. 115. మెలరలసాబాళ్ల మేకొన్నవారు. శ్రీలఅర్థభాగమునుకొన్నవాండ్లు. A. 2. 111. వడవెట్టిలోజరగుడముసాబాలువృక్షలగుశంఖారంపుచింతడండు.
- సామ/మ or సామవేదము * n. s. The third of the Vedas. తృతీయవేదము. సామగానము the chanting this Veda.
- సామ/ము * n. s. Gymnastics such as sword play, or wrestling. సాము. Chatu. 1. 67. సాముముసానిగొట్టుననుకందడిదిరి తెరక్కు.
- సామ/ము * n. s. Conciliation, pacification, gentle methods, fair means. శత్రువులనుమంచిమాటాడడము. SC. శాంతము, మంచితనము. T. 4. 187. సామదానములగానిజనుల్.
- సామంజస్యము * n. s. Fitness, accordance, propriety. యుక్తత.
- సామంతరాగోల n. s. A kind of weapon. ఆయుధవిశేషము, రాగోల, అనగాజంతులకట్టె. See రాగోల. Pal. 413. సామంతరాగోలసాచివేళెననువలభుజింపనదాకివనుధేసెడల. ib. 388. సామంతరాగోలశవరించిమించి. ib. 104. సామంతరాగోలసాచియుతరికి.
- సామంతుడు * n. s. A neighbouring king, neighbour. స్పృహవ యానంతరరాజు, ఇరుగుపొరుగురాజు, ఇరుగువాడు, పొరుగువాడు. HN. 3. 5. Sar D. 592. దొరలుసామంతులునుద్ధానితలు.
- సామగుడు Vulgarly సామకుడు * n. s. A chanter or reciter of the Sama Veda. సామవేదపాఠకుడు.
- సామగ్రి * n. s. A thing, article, material, ingredient. Utensil, furniture, goods. ద్రవ్యము, వస్తువు, అస్త్రపాత్రాదులు.
- సామజము * n. s. An elephant. ఏనుగు.
- సామతి n. s. A proverb, common saying, parable. తెలిశంకతగిట్టప్రారంభముగాలోకులువాడుకగాచెప్పేమాట.
- సామయాజకము n. s. (a vulgar word) Management. నిర్వాహకము, ప్రాజాపత్యము.
- సామయాజకుడు n. s. (a vulgar word) A manager. నిర్వాహకుడు, కార్యగాడు.
- సామరశ్యము * n. s. Philosophy, friendliness, amicable. శుభధావము, విహితము, మృద్ధి. L. 1. 18. సామరశ్యలలామశమలోష్టహేమ. Saubhagya Ratnacar. 16. 4. శివశక్త్యస్సామరశ్యశుభసుభూయ.
- సామర్థ్యము * n. s. Skill, ability, adequacy, power. బలము, శక్తి. సీసామర్థ్యముచూపునవిచారింతుకో you must manage it as best you can.
- సామర్థ్యవంతుడు * n. s. An able man. త్రాణశలవాడు.
- సామర్థ్యవంతురాలు * n. s. A skilful woman. త్రాణశలది.
- సామర్థ్యుడు n. s. (a bad word) An able man. శక్తివంతుడు.
- సామర్థ్యురాలు n. s. (a bad word) A clever woman. శక్తివంతురాలు.
- సామవాయికుడు * n. s. A principal minister or counsellor. The chief of a company or corporation. మంత్రి, ముఖ్యుడు.
- సామాగ్రి n. s. Error for సామగ్రి. which see.
- సామాజికము n. s. (a bad word) Management. నిర్వాహకము, ప్రాజాపత్యము.
- సామాజికుడు * n. s. Member of an assembly. భర్త, శుభాస్థికుడు. SC. భర్త, శుభలోవాడు. (vulgarly) a manager. నిర్వాహకుడు, కార్యగాడు.
- సామాన్య * n. s. She who is common to all, a harlot. పురుషులందరికిష్టిపాత్రగావుండేది.
- సామాన్యము * adj. Common, general, usual, ordinary. Middling, inferior, low, base, mean. సా

ధారణమైన, అందరికిన్నిపాత్రుగావుండే, అత్యున్న
మైన, తున్నమైన, జయైన. T. 2. 51. నిత్యము
దశభాగ్యంబెన్నసామాన్యమే.

సామాన్యుడు * n. s. A common or ordinary person,
a base man. తున్నుడు, అల్పుడు. సామాన్యులు
people of the middle rank, common folk. తా
డుసామాన్యుడా is he a common man?

సామి n. s. Lord, master. ప్రభువు. D. T. 2. 83.

ABA. 3. 65. ప్రభుగృహభ్యులుసామినామరగు.

సామి * A half. అర్థము, శుగము. A (pref.) 55.

సామివార్యధోనకుఁ.

సామిత, సామితే, సామిత n. s. A proverb, com-
mon saying, parable. తెకశంకతికిదృష్టాంతము
గాలోకులువాడుకగాచెప్పవలె. Sar D. 630.
తామసింపినవాడు తామసియనెడు, సామితనిజమా
యెశుభయహుటలకు.

సామిద్రోహము n. s. Error for సామిద్రోహము.

సామీప్యము * n. s. Nearness, contiguity, proxi-
mity, neighbourhood. దావు. In theology it
means Co-existence or being in the presence
of God.

సామారి * n. s. An epithet of Hanumān. R. 5.
272. మానుమంతుడు.

సాము n. s. A half. అర్థము. Ila. 3. 170. సాము
సోము సోముగోముమోము. టీ|| సాముసోము,
శుగముగండ్రుని.

సాము n. s. Fencing or feats of strength. ఖరిడి.
నేలవిడిచిసాముచేయకూడదు If you lose your
footing you will lose your power, what can
you do without your right hand man. సాము
చేసుట to practise gymnasticks or feats of
strength.

సాముకంఠతిరుక్కు n. s. అనగావువ్యాసక్షత్రము.
D.

సాముద్రికము * n. s. Palmistry, the interpretation
of spots on the body, and of creases in the hand.
తేహములోపుండేమచ్చలుచేతిరేఖలుచూచిఅదృష్ట
మునుచెప్పేవాక్రిము.

సాముద్రికుడు * n. s. He who knows palmistry.
మచ్చలురేఖలుచూచి అదృష్టముచెప్పేవాడు.

సామేను n. s. Half the body. అర్థశరీరము. Vasu.
1. 8.

సామోద్భవము * n. s. An elephant. ఏనుగు. M.
VI. 1. 108. మదవత్సామోద్భవస్తోమమగ్గలమై.

సామ్యము * n. s. Equality, analogy, likeness,
similarity, comparison. సాదృశ్యము. Ila. 3.
19. తానుపెంపినపాక్షేలుతనదుచేతనన్న తమసా
మ్యమాదు.

సామ్రాజ్యము * n. s. Empire, sway, rule. రాజ్య
ము, అధికారము, ప్రభుత్వము. నూరురూపాయలు
యివ్వడముతెకసామ్రాజ్యమా is it a great thing
to give a hundred rupees?

సామ్రాట్ or శామ్రాట్టు * n. s. Emperor. రాజాధి
రాజు. Jaimini. 4. 138. తుట్టమరాశభవసామ్రా
ట్యరిజనములు.

సామ్రాణి or సాంబ్రాణి n. s. Benjamin or benzoin.
సామ్రాణిధూపము incense. సామ్రాణిధూపముచే
సుట to burn or offer incense. సామ్రాణివత్తి
a perfumed taper or candle. N. 4. 111. ధాన్య
మాలినినిలుపుటద్దంబుజూప, మంజుఘోషావళివేసిసా
మ్రాణినేయ.

సామ్రాణి n. s. A steed. వాజి, గుర్రము. N. 2. 82.
మలయురాయంగకొదమ సామ్రాణి సెక్కుసాదిదె
చ్చినజూచి. టీ|| తేట్రాయపుహంశతురంగము. ib.
9. 269. చిలుక సామ్రాణి తేజీవనేరుగేరు. టీ|| సామ్రా
ణితేజీ, అనగాప్రేక్ష్యమైనగుర్రము. Kalahasti. 9.
49. గార్దభంబునునేయుగతులదాటించిన ప్రాజితో
సాంబ్రాణితేజీయగునె. HD. 32. రవళించిదాటు
సాంబ్రాణితేజీలు.

తాయ Error for చేయ. (See చేయుట) తాయకు
for చేయదు he will not do. తాయంగల for చే
యగల.

తాయ (Error for చాయ n. s.) Colour. Side, quar-
ter. ఆతాయల towards that. వాసుతాయగావె
ళ్లీ నాడు he went along the lake.

తాయము * n. s. Evening, close of the day.
సాయంకాలము, శుంధ్యాకాలము. సాయంప్రాతః
every evening and morning.

సాయంకాలము * n. s. Evening. శుంధ్యాకాలము.

సాయంతనము * adj. Belonging to the evening.
సాయంకాలశుంభంధమైన.

సాయంత్రము n. s. (a bad word) Evening. శుం
ధ్యాకాలము.

సాయకము * n. s. An arrow, also, a sword.
బాణము, ఖడ్గము. SC. M. VII. 2. 29. Vish. 6.
13. Bhag. X. 7.

తాయల A vulgar error for చేయగల.

శాయడము n. s. The common vulgar spelling for చేయడము.

సాయము n. s. Aid, assistance. శేషాయము. D.

సాయమ్ములు Anuk. as ఆయసాయమ్ములు custom-house duties and the like. సుంకములు గంకములు. Pal. 313. ఆయసాయమ్ములు, అవిగౌనికుత్తు పెంగిరశమామునయనిగంకముంచి.

సాయాంతికము * n. s. అనగా ప్రాతః కాలము. D.

సాయామ్ము * n. s. Evening. సందెవేళ.

శాయి * n. s. He who reclines. శుండుకొనియుండేవాడు. రంగశాయి he who dwells at Rangan; this is a name of the god, at Srirangam, in the middle of the Cāvēri, close to Trichinopoly.

సాయిలవాండ్లు n. s. A certain class of mendicants who profess fortune telling. బుడిబుడిక్కులవాండ్లు. D.

సాయజ్యము * n. s. Identification, intimate union, absorption into the essence of the deity. దేవునిలోకలిశిపోవడము. శివసాయజ్యమునుపొందినాడు (a Saiva phrase, commonly means,) he died.

శాయట A vulgar error for చేయట.

సారము * adj. Excellent. శ్రేష్ఠమైన. సారభండము a rich or fruitful country, or soil. DRA. 281.

సారభరిత్రతాచార గాయనక. P. 1. 403. సారభ

ససార. ib. 1. 653. సారకస్తూరి. M. XIII. 2.

సారాచారము, శ్రేష్ఠమైననడక.

సారము * n. s. Essence, substance, essential or vital part. The pith, sap, marrow, vigour. The effect. Riches, wealth. Juice. స్థిరాశము, మెదడు, చేవ, బలము, శత్రు, ఫలము, విత్తము, ఆర్థము, రసము. A. 6. 29. సారాస్వాదనప్రసాదభంజకము దృష్టంబాసిశంకర్పణక. టి. సారాస్వాదన, మెదడునుభజించుగా. లోహసారము steel. వేదాంత సారము an *Analysis of Theology*, this is the title of a certain Christian book. శూన్యసారము (Wilson says) *The Essence of Emptiness*. భూసారము the fatness of the earth. యిందులో సారములేదు in this I see nothing agreeable or valuable. సారములేదుమాటలు dry and empty discourse.

సారంగము * n. s. A deer; a bee; an elephant.

The bird called చాటకపక్షి which is a species of cuckoo; a swallow, a bird of paradise; (Cuculus melanoleuca.) Also a peacock; also a cloud; also a certain tree. జంక, తుమ్మెద,

మేనుగ, చాతకము, శైవరి, మేఘము, పుకచెట్టు. Charitra. 1549. సారంగబండ్లు. H. 4. 233. సారంగ, సారంగ, సారంగములగేరు గమనంబుకనుదోయి కతధరంబు.

సారంగరాగము * n. s. A tune. రాగవిశేషము.

సారంగి * n. s. A kind of fiddle with five wires, played with a bow. పుకవిధపువీణ. D.

సారణము n. s. A kind of hawk. తేగ ఫెడము. HD.

1. 534. సాకువంబులమంచిజలకట్టియలను పెద్దసారణముల బెట్టుగావీరివి.

సారణి * n. s. A sluice, drain, or canal. చెరువు తూము. D. Vedanta R. 2. 20. సాంద్రహాసమ రందరశశ్రువామాశంతకులసారణులుమాల్పైసంకుచోట. Laxmi Vilas. 3. 60. మరందసారణులు దాలురు.

సారతరము * adj. More excellent. మిక్కిలిశ్రేష్ఠమైన.

శారద or శారదాంబ * n. s. An epithet of Saraswati. శరశస్త్రీ.

శారదము * adj. Produced in the sultry season, autumnal. శరదృతుసంబంధమైన.

శారది or శారదము * n. s. A plant (Jussieu repens.) శీత్రుత్వము, ఏడాదులఅరటి. SC. T. 3. 29.

సారధి * n. s. A charioteer, a coachman. రథము నుగడచేవాడు. D. రథి.

సారమేయము * n. s. A dog. కుక్క. BD. 5. 347. Dab. 187. P. 1. 140.

సారమేయి * n. s. A bitch. ఆడుకుక్క.

సారవ, సారువ vulgarly చారవ n. s. Scaffolding.

A canal. In Cuddapa and Guntoor, it means a bridge. కాశేఖరిమొదలైనవిచేశేవాండ్లకుమత్తడముగావుండడమున కైకొయ్యలతోకట్టినది, రాతితోకట్టినకాలువ, కొన్నిచోళ్ళములలోవంతెనకున్నచేరట. Vasu. 2. 38. ఓరైగ్రానినినమేరువులపుప్పొడలసారువులవెంట, సాహకారమిశ్చదేలా, ధారములజారు హిమవారి కృతసారి ణులబైరైనచెంగులు. పుప్పొడులసారువులవెంట, అనగా శరరాగములచేతమేర్పడకాలువలవెంటిగాననిఆర్థము, యింతే కానివ్యాఖ్యానములోవుండేఆర్థముశరశముకాదు.

సారవస్తరము * adj. Best, most excellent. మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన.

సారవస్తరములు * n. s. అనగావరిగలు. D.

సారశిము * n. s. A lotus, or water lily. పద్మము.

సారశీర్షి lily eyed, fair-eyed, శ్రీ. R. 4. 146.

సారశము * n. s. The Siberian or Indian crane, or cyrus. (Ardea Liberica) వాంఛ, పెగ్గరుకు టియ. D. The male bird stands nearly five feet high. The cry is loud and shrill: these cranes fly in large flocks.

సారశిక్తులు n. s. A sort of cakes shaped like small cords. జంఠికలు. OG. తుకవిధ మైనపిండి కంట. H. 1. 117. ఒబ్బట్లు సారశిక్తులు.

సారస * n. s. The 'Syrus' or female Indian crane. ఆడు పెగ్గరుకుటి. See సారశము.

సారశ్వరము * adj. Relating to the goddess Sārasvati. శరశ్వతీసంబంధ మైన. A. pref. 21. యతోధికా గాధ సారశ్వతోద్భవనమును, అస గాపాండిత్యమున్ను.

సారా or సారాయి n. s. Arrack, wine, liquor; కల్లువండినది. D.

సారాంశము * n. s. The essential part, the pith, the git of purport. శత్రు, నిష్ఠ, స్వారశ్వము.

సారాయములు (Anuk,) thus సంపదసారాయములు wealth &c.

సారాయి n. s. Arrack, wine, liquor. మద్యము.

శార * n. s. A species of jay, commonly called Myna or Maina. A piece, or man, at chess. An elephant's housings. గోరింక, మైనాపట్ట, వాస్త్ర జల్యాగము, యేనుగమీది కంబళము, చాడీలు, సాగటాలకాయ.

సారి n. s. One time, a turn, occasion. తదవ, తేతు, మాట. తుకసారి once. రెండుసార్లు twice. మూడు సార్లు thrice. యాసారి this next time. నెలకుతు కసారి once a month. నెలకునాలుగుసార్లు four times a month.

సారించుట v. s. To brandish or flourish a sword; to cast (a glance): to spread. వీశిరుట, ప్రశరిం చుచేసుట. T. 4. 183. అనిదిశ్వదండశండాదుల తృణులభుజోదగ్రదంభాళికేటంకాళి, రోదోమం డలిక మిల్లురులుగుములుగానుప్పుసారింబీయుద్యద్ధ సశక్తికాద్రప్తు. టీ|| సారింబి, జలిపించి. ib. 5. 110. కురచెసారించుకొనుచు. టీ||విదిలింతుకొనున్ను. N. 5. 40. చరణాంగుష్ఠమునేలనుది, భుజముల్ సారిం చి. టీ|| చేతులనుతెకలాచి. Tel. Miscell. Vol. 3. verse 293. గదసారింతుకొ రైవీర్యధుభుజాగ ర్వంబుపెంచారె. Bobb. 2. 188. కలనైనంమనకుం దివాళిముకుయింభిధ్వంబుసారింతుటల్ కలలోననివి హిరంబుగానియదినిక్రంబింక. ib. 2. 103. కదకం

టంశూక్తి సారంశుకా. Vajja. 3. 24. దీపంబును అవలంబదీపముమనశుండుచిరతరసారింతుకొ. N. 1. 224. వీలంత్రులసారింతుకుంబురునారదుల ను. టీ|| సారింతు; కూర్పుచుండేటిఅనితన్నది, సాం దర్భమునుబట్టికవరించే అనిచెప్పవచ్చును.

శారక * n. s. A species of jay, commonly called Maina, or Myna. గోరింకపట్ట.

శారఫలము * n. s. A chequered cloth or table for playing draughts. తద్యాతాశ్రరణము, సాగటాలపాళీముజలైనది. SC.

శారీరము * adj. Corporeal, bodily, belonging to or produced from the body. దేహసంబంధ మైన, దేహములోఁబ్రుట్టిన. Vish. 4. 183. భిక్షుకదంబ కంబుననమయశారీరవహ్నియంబునుదినముకొలఱిం చివేష్టశ్రిన్సాహదీశ్వరుడుగాదేశస్వానిస్సపా.

శారీరము * n. s. A sweet tone, modulated sound, melody. మంచికంఠము, మంచిశారీరముగలవాడు sweet voiced. దానిశారీరమువాగావున్నది her tones are fine.

శారీరకము or శారీరికము * adj. Corporeal, relating to what is bodily. దేహసంబంధ మైన.

సారువ or చారుతి n. s. A canal. కాలువ. See సారవ. Satyabha. 2. 119.

సారూప్యము * n. s. Identity of form; close resemblance; assimilation. సమానరూపమునుగ లియియండదము. BD. 2. 154. ib. 2. 623.

సారె adv. Frequently, often, repeatedly, again and again. మాటిమాటికి. S. 3. 91. గోరంబుగా సారెగుంటకన్నులుద్రెచ్చు. N. 2. 334. సారెతరూ కుహాశ్చరితెదెలుచు. ib. 75. వేలుపువెజ్జమందు లసారెవెతకసాగ. ib. 2. 401. గబ్బిగుబ్బిలుసారెగచ్చుదేను.

సారె n. s. Presents made to a daughter when sent to her husband's house. A pawn or piece at dice-play. Dice. A potter's wheel. కూతు రిదిలత్రవారింటికివంపునకప్పిచ్చినది, సాగటాల కాయయు, కుప్పరసారెయు. D. కుప్పరవారిద్రక్ర ము, పాచికయున్ను. A. 1. 10. శివలయధ్వనిగాగ సారెవేయునదల్పు. టీ|| సారె, పాచికలు. T. 4. 197. సారెకుండకపేలుననుకూరు. టీ|| సారె, అ సగాడుగదసాలకాయ, మాటిమాటికి అనియున్ను. H. 5. 10. విష్ణులత్రక్రంబువేడుకద్రెచ్చెడుచాచ్చు నబల్లురుసారెద్రెచ్చు.

సారెకు, సారెకు or సారెసారెకు adv. Frequently, again and again. మాటిమాటికి. P. 1. 267.
పేరెలుగున సారెకుంబిలువ.

సారెపాము n. s. A kind of snake of a greenish colour; supposed to be the male of the cobra capello; its bite is not very dangerous. మంచి పాముకు బోతు గావుండే పాము.

సారోధారముగా * adv. Abundantly (as a spring) యధేష్టముగా.

శార్కరిలము * n. s. A gravelly soil. మొరతుయినకు గలదేశము. R. 2. 24. సింహసభాంతురచ్చిన్నపార గుంధజనితముత్రాఫల శార్కరిలము.

శార్కము * n. s. The name of the bow borne by Vishnu. విష్ణుచాతుము.

శార్తి * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

సార్థము * n. s. Set, pack, assembly, body, swarm, crowd, troop. ప్రాణిశిమూహము, వని క్కంఘము. SC.

సార్థకము * n. s. Utility, profit. Efficacy, good, benefit; fruit, use. ఫలము, శ్రుయోజనము.

సార్థకము * adj. Having a meaning, significant, to the purpose, well adapted, suitable as an epithet, name, or title. Effectual, profitable, useful. అర్థయుక్తమైన, శ్రుయోజనమైన, ఫల లమైన, అన్వర్థకమైన. సార్థకనామధేయము a name having its peculiar meaning as చతుష్పా త్తు a quadruped. His name was Jacob: but his *sārthaca* name was Israel.

సార్థకత or సార్థక్యము * n. s. Effect, profit, suitability; as of a name or title. ఫలము, శ్రుయోజనము, అన్వర్థత. సిద్ధాశ్రమమనేనామ ముసార్థక్యముగాకలిగెను this name was given by reason of that fact.

సార్థకములేని * adj. Irrelevant, fruitless. నిష్ప్ర యోజనమైన.

సార్థకాహుడు * n. s. A merchant, a trader, the headman. వైదేహాకుడు, క్రయవిక్రయకారుడు. SC.

శార్దూలము * n. s. A tiger. శులి.

శార్దూలవిక్రీడితము * n. s. The name of a certain metre in prosody.

సార్థా n. s. Success, completion, achievement. Good result. శార్వస్థి, అనుకూలము. ఆశునిసా

ర్థాకారేణ it did not succeed. దాన్ని సార్థా చేసుకొనెను he brought it about, settled it. అది సార్థాఅయినది the thing succeeded well. అది సార్థాఅవునా will it succeed?

సార్థాశుభము v. n. To be gained; to come to a good result. అనుకూలశుభము, శుభలక్షణము. ఆరుకలువాడికి సార్థాశుద్ధతర్వాన after he obtained the money.

సార్థాశరచుట or సార్థాపెట్టుట v. s. To bring about, get it done, get it settled. అనుకూలశర చుట, కీర్తనము.

సార్థ n. s. plu. of సారి A time. రెండుసార్థులు twice.

సార్వదా Error for శర్వదా adv. Always, constantly.

సార్వభౌమత్వము * n. s. Universal dominion.

శత్రుద్వీపసహితభూపాలకత్వము.

సార్వభౌమము * n. s. An universal monarch. శత్రుద్వీపములుపాలించేరాజు, చక్రవర్తి. శుద్ధిశాస్త్ర సార్వభౌమము a most celebrated scholar.

శార్వరి * n. s. Night. రాత్రి.

శాల * n. s. A house, edifice; hall, room, place.

గృహము, శిథి, చావడి. అశ్వశాల a stable, or lines. ఆయుధశాల an arsenal, an armoury. ముద్రాక్షరశాల a printing office. చెరశాల a prison. టంకశాల a mint. యాగశాల a place of sacrifice.

శాల n. s. An avenue or walk of trees, a walk, or promenade. దోవకు రెండురట్లచాల్చుగాపెట్టినచెట్లు, తోటలోనడవడమునకు చాల్చుగాకట్టినది.

సాల n. s. Error for శాల.

సాలము * n. s. A wall surrounding a building. A tree in general, the "Sāl-tree." (Shorea robusta.) ప్రాకారము, కోట, వృక్షము, యేకచెట్టు, ఉరుజమీను. SC. H. 3. 5. T. 3. 30. KP. 5. 230. దేవతాసాలము.

సాలకము * n. s. A kind of fish. ఉరుజమీను. SC.

సాలగ్రామము * (sometimes spelt సాలిగ్రామము or సాలిగ్రావము) n. s. The Salagram; which is a species of ammonite, or worm-flint; a stone worshipped by the Vaishnavas as a type of Vishnu. విష్ణుభక్తులవ్రాజవేదేయము. మర్మము సాలగ్రావము the salagram resembling a fish, the worshipper of which expects to obtain riches.

సాలభంజిక * n. s. A doll, a puppet. పాంచాలిక,

శ్రీంధమందు చేసినబొమ్మ. SC. B. 8. 4697.

సాలవడే * n. s. A kind of hawk. లుకవిధమైన శ్వే

నము.

సాలారిక * n. s. అనగా యధమందు జయించి తెచ్చి

న శ్రీ. D.

సాలావృకము * n. s. A dog; a wolf; a jackal.

వృక్క, తోడేలు, నక్కయున్ను, కోతియున్ను.

శాలి * n. s. Rice in the husk, called paddy. వరి

ధాన్యము. D. Surabh. 1. 59.

శాలి * An affix. Thus దైర్యము bravery, దైర్యశాలి

a brave man. బలము strength, బలశాలి a strong

man. BRy. 3. 756. పులకితాంశశాలి he who

is thrilled or in an ecstasy.

సాలిగ్రామము * n. s. The Salagrām or worm-

flint. విష్ణుభక్తులు పూజచేసే శిల. See సాలగ్రామ

ము.

శాలిత or శాలిత్రము * An affix denoting posses-

sion: thus, సూరశాలిత the having quality; the

possession of virtue. శుద్ధశాలిత virtuousness.

శాలు or శాలువ n. s. A shawl. రాంకవము.

శాలుకము * n. s. బాజికాయ D.

సాళున, సాళువము or సాళువపుత్రుడ n. s. A hawk

used in hunting. దేశవిశేషము. Siva. 4. 39.

శృంగుభీషణ వామలసాళువములం దదవికెరల్పు

యం. Sar D. 46. జాలలంబులమరి సాళువలనేడు.

P. 1. 554. వేటసాగంజెలరేగి సాళువపుత్రుడలు.

అదివిసల్ల సాళువ the black eagle. కొండనల్ల సా

ళువ and కుండేటిసాళ్యదేవ are other kinds.

శాలారము * n. s. A frog. The root of the water

lily. కళ్ళు, కలువదుండు. D.

సాలెపురుగు n. s. A spider. లాత. This kind does

not (like the ఈశపులి) catch flies.

శాలేయము * n. s. Land fit for producing a par-

ticular rice called Sali. A sort of dill, or

fennel (Anethum panmorium Rox. Anethum

Sawna. Rox.) నిశ్రేయాయాం, పిన్నశాదావతెట్టు,

శాల్యద్భుతాచారము, రాజసపువడ్లుకుండేభూమి,

శతపుష్పాయాం. SC.

సాలాక్యము * n. s. Being with God: dwelling

in heaven. దేవుడితో సమావాసము. In Mandhat.

6. 161.

శాలి * n. s. The silk-cotton tree, which (like

the Sallow) is proverbially big and worthless.

A mere braggart. మారకచెట్టు. Also the name

of an island. ద్వీపభేదమున్ను.

సాశ్వము * n. s. A kind of hunting hawk. శ్వేన

భేదము. D.

సాశ్వదేశము * n. s. The name of a certain coun-

try. యాశ్వయూరదేశములలో సెకటి.

సావ for చావ (The Root in A of the verb చ

చ్చుట to die) HD. 1. 2199. సుతుడునీవును సావ

జూచి ప్రాణంబు. Thus సావపాడిదిరి they wound-

ed him mortally.

శావ Error for శావ.

శావము * adj. Relating to a dead body. ఓనుగ

శంబంధమైన. n. s. Imaginary pollution, pro-

ceeding from the death of a relation. శవశం

బంధితశావము. SC.

సావకాలము n. s. Leisure, spare time, an inter-

val. తీరిక, వ్యవధానము. ఆశునికొంచెముసావ

కాలముమీద తెలిసినది I presently found it was

the case.

సావధానము * adj. Oareful, cautious, diligent.

జాగ్రతము.

సావధానము * adv. Attentively, with due heed.

జాగ్రతో.

సావాశము Error for సమావాశము n. s. Associa-

tion.

సావి n. s. A blasted stalk of withered oorn.

తీరాకుండకమును పేయెంచిపోయిన పైరు. KP. 4.

84. యెరువుజెల్లెడుసావి నెరువుచల్లుక తాళిమాను

దైగంకులతానెల్లెచ్చి.

సావి, శువి, అనేకములు ఇతి, అని, అనేకండుకు శ

ర్యాదుకుదములు. ABA. అవ్యయవర్గ. 108. శువి

సావియనియననిర్వర్ణమైరసర్పు.

సావిత్రి * n. s. The gayatri or sacred hymn to

the sun. గాయత్రి. N. 5. 79.

శాశితము * adj. Governed, ruled, ordered. యేల

బద్ద, ఆజ్ఞాపించబద్ద.

శాశ్వతము * adj. Eternal, permanent, perpetual.

నిరంతరమైన, నిత్యమైన.

శాశ్వతుడు * n. s. The eternal being. నిత్యుడు.

A name of Siva. శివుడు. D.

శాశ్వతము n. s. Error for శాశ్వతము.

సాష్టాంగము * n. s. Prostrate adoration. Performing kowtow. Literally, touching the ground [శ] with [అష్ట] the eight [అంగ] limbs i. e. the hands, knees, shoulders, breast and forehead. సాశిలబసిదండము మెట్టదము. సాష్టాంగదండప్రకాశముచేసుట to do homage. సాష్టాంగదండము or సాష్టాంగసమస్తాంగము prostrate homage. A verse describing this, says, కరయు కములుగరణములు, యరములూత్తరములు నృరధజమూ, సరిధరమోపిమైక్కిన, బరువడి సాష్టాంగమంద్ర పరమమసింద్రులు.

శాశి A wrong spelling for శేశి.

శాశనము * n. s. An edict, act or command, a charter of royal grant of land, or of villages, usually inscribed on stone, or copper. A writing; a deed, a contract. Government rule. Punishment. ఆజ్ఞ, భూమ్యదిదానాధ్యతేభ్యము, అధికారము, రాజ్యపాలనము, శిక్ష. శాశనము a charter inscribed on stone. శాశ్రుశాశనము a charter on copper. మరణశాశనము a will. దానశాశనము a charter of gift. Vema. 1217. ధారణ శ్రమైతాశ్రుశులకలుభాశ్రయగురమున లంక జేసిముడియదరాజముద్రయమరియుండన దినాశాశనము. Padma. 3. 58. వియట్టిశాశ్రుశులశాశనం పెరుగ నేరమింజేసి. క్రూరశాశనము a tyrannical government.

శాశనీకుడు * n. s. A governor or commander. యేలేవాడు.

శాశనీయము or శాశనీము * adj. Punishable. నిక్షహర్తము, తాదనీయము.

శాశనీడు * n. s. A ruler, or commander. యేలేవాడు. ఉగ్రశాశనీడు a tyrant. M. III. 2. 43.

శాశిలు n. s. plu. Blessed grains. i. e. raw rice coloured with turmeric and used for pouring on the heads of persons, when pronouncing a benediction on auspicious occasions. అక్షరలు. శాశిలుచల్లుట to sprinkle the blessed grains on a person.

శాశించుట v. a. To punish, command, శిక్షించుట, ఆజ్ఞించుట. Sar D. 307.

శాశికుడు * n. s. A governor or commander, a punisher. ఏలేవాడు, శిక్షించేవాడు. BRy. 3. 757. నివనయము శాశికుండనయినాయుధహస్తదైవశాలదే.

సానువులు n. s. plu. Mustard seed. ఆశాబు. H. 2. 251.

శాశ్ర * n. s. A ruler, governor, one who disciplines, controls or punishes. దేశాధిపతి, శిక్షించేవాడు, బుద్ధదేవరయున్ను.

శాస్తి * n. s. Punishment, chastisement, correction. శిక్ష, దండన. N. 7. 355. గానయంబెక్కిడియమ్మ గూర్చియక నికర శాస్తిగావంతు కేజనునాబా గమమోఘమంచు.

శాస్త్రము * n. s. Science, art, law. A book or treatise. శ్రుతము. వేదాంతశాస్త్రము divinity. ధర్మశాస్త్రము law, system, code, ordinance. శిల్పశాస్త్రము works on the mechanical arts. అలంకారశాస్త్రము rhetoric. సూత్రశాస్త్రము a work on cookery. 1. నితిశాస్త్రము, 2. ధర్మశాస్త్రము, 3. గణితశాస్త్రము, 4. దోహదశాస్త్రము, 5. ఆయుధశాస్త్రము, 6. అలంకారశాస్త్రము, 7. కళాశాస్త్రము and 8. యోగశాస్త్రము are didactic treatises on 1. Prudence; 2. Law, or business; 3. Arithmetic; 4. Tillage; 5. War, or weapons; 6. Adornment, beauty, or love; 7. Lust, brutality; and 8. Mysticism or Philosophy.

శాస్త్రీ * u. s. A man of science, a learned man, a doctor, one skilled in arts. A title like "Doctor" assumed by learned Smarta brahmins. శంధికుడు. In the respectful plural శాస్త్రీలు, శాస్త్రీలు, శాస్త్రీలవారు or శాస్త్రీలవారు.

శాస్త్రీయము * adj. Of or belonging to learning; scientific. శాస్త్రీశుక్రమైన. శాస్త్రీయమర్వాద a prescribed form. శాస్త్రీయమైనశబ్దము a scientific phrase.

శాస్త్రీకము * adj. Declared, commanded in the books. Proper, legal. శాస్త్రీవిహితమైన.

సాశ్వి * n. s. The dewlap of an ox. గళకంబళము, గంగడోలు

సాహసము * adj. Daring, rash, outrageous, impetuous. తెగువైన, తెగివైన. సాహసవృత్తి bold conduct.

సాహసము * n. s. Violence, rashness, boldness, temerity, impetuosity. Desperate or wild daring, a phrensied, harrowing act. చూరన. D. తెగువ, తెగివు. సాహసమునహించుట to ren-

ture, to dare. A verse cited in the comment on the Magha says ససాహసేమనారుహ్యసరో ధ్రావణశక్తి.

సాహసశక్తియము * n. s. Deed, feat, outrage, daring act. తెగవైద్యుని.

సాహసము చేయుట v. n. To dare, venture, to put forth strength తెగించుట.

సాహసించుట * v. n. To dare, venture. తెగించుట.

Chamatic. Manj. 2. 53. కుదింకదసాహసింబి.

సాహసకీఠము * adj. Violent, desperate, bold, rash, reckless, hot-brained. తెగవయైన.

సాహసకీర్త్యము * n. s. Daring, rashness, temerity, impetuosity, తెగవ, తెగించు. Vicra. 2. 33.

సాహసుడు * n. s. A bold man. తెగవరి.

సాహస్రము * n. s. Many thousands: a host. అనేక వేలు, దండు, దళము.

సాహాయ్యము * n. s. Aid, assistance, friendship.

శివాయత, శివకారిణ. N. 5. 7. Parij. 4. 90.

M. VII. 4. 376.

సాహిణము n. s. A stable. గుర్రాలపాదా. Naish.

2. 66. సరిసంభవుసాహిణముజారువస్తులుకుల

ముసాములుమాకుకువలయాహి. Mandha. 1. 5.

కాసారంబులు సాహిణంబులు శరీర్రాంతుండుపూర్ణుడు.

సాహిణి n. s. A groom, a horsekeeper. గుర్రపు

వాడు. Saw. 4. 37. వేరణంబుమణులమొకటకు

న్నిసాహిణియొకంతుకర్రయదటికిగొనివచ్చె గంధ

కాహణాంధవంబును సెక్కుమహానైంధవంబు. A. 3.

28. చక్రుటలుగొట్టియదల్పుచుసాహిణిలుమాపులవర

గంగవైచి. టీ|| సాహిణిలు, రోతులు. P. 3. 354.

సకులుడుమర్చ్యరాజధనంబుససాహిణియైచరించు

తే.

సాహితి * n. s. Classical knowledge. సాహిత్యము,

పాండిత్యము. D. T. pref. 33. రామానుజుడివ్యరరి

త్రత్రుబంధసాహి తీమోహితానల్ప సంతోష. A.

pref. 54. సాహితీశివరాంగణసార్యభాము. T.

pref. 19.

సాహిత్యము * n. s. Classical knowledge. An

implement. Association, connexion. పాండిత్య

ము. D. ౧౦౮ముట్టు, సంశ్లేషము.

సాహిత్యజ్ఞాని or సాహిత్యజ్ఞానముగలవాడు * n. s.

A classical scholar. త్యక్తిర్విగ్రహవాడు.

సాహూ interj. Behold! Be attentive! An ex-

clamation used by heralds on the approach

of a king or on the egress of an idol in a procession. తురాకు, ఎచ్చరిక. N. 2. 63. సలు

మోముయ్య కులకూచుటింగవలెదలెంతంజేరి వేదల

రాంబులు, సాహూయసాహూచరీంక సుభాల్వద్యుత్త

ద్ధకాంతిచ్చుట. టీ|| సాహూయని, తురాకుచెచ్చు

గా. Aniru. 4. 4. సామిసాహూతురాకుసా

చ్చరికయనుచు, వేత్రమాన్యులుకులుమారువిన్నవించు.

N. 2. 463. వేత్రిసాహూనినాదముల విజయము

సగ. టీ|| సాహూయని, తురాకుచెప్పి ధ్వనులు.

Swa. 5. 106. శ్రవవిష్కార్యి శిందిదండలధర్మత సా

హూనినాదవిదక.

సాహ్యము * n. s. Society, conjunction, సేవనము,

సహితత్వము. Lalito. 12. 42. అత్రస్తవయ్యసా

హ్యంకరవ్యంకుంత్రినాయిక.

సాక్షి, సాక్షిత్వ or సాక్షిత్వగా * adv. In

sight, in view, in presence of, before. Mani-

festly, openly, publickly. Very, real; own.

శిక్కులుమందు,యెదట, శ్రుత్యముగా, సాక్షి

వాడె or సాక్షిత్వవాడె that very man, the

identical person. వాడుసాక్షిత్వగా వచ్చినాడు

he came in person. సాక్షిద్విష్ణువు Vishnu

himself. సాక్షిత్వము an uterine brother, own

brother. అతనునాతోసాక్షిత్వగాచెప్పినాడు he

himself told me this. సాక్షి, శ్రుత్యము,

కుల్యము. RKD.

సాక్షిత్వరించుట * v. n. To manifest himself;

become manifest or present. శ్రుత్యముమలుట,

ఎదటికెచ్చుట. Naishad. 5. 2. Cuchelo. 3. 75.

శకటదానవతైరిసాక్షిత్వరింత.

సాక్షిత్వారము * n. s. Presence, interview, audi-

ence. శిక్కులుము, సందర్శనము. అతనిసాక్షిత్వార

మువల్ల by his presence. ఆయనసాక్షిత్వారము

గాకుకాకమునున్నే before I had an interview

with him.

సాక్షిత్వశక్తి * adj. Made manifest. శ్రుత్యము

మైన.

సాక్షిత్వరి * n. s. Personal presence; interview.

శిందర్శనము, శ్రుత్యముముకావడము. P. 1. 664.

సాక్షి * n. s. A witness, he who declares.

Testimony, proof, evidence. శ్రుత్యముగాచూ

చినవాడు,యెరిగినవాడు. దేవునిసాక్షిగానేనట్లుచె

ప్పలేన I swear by God that I did not say so.

తమపాదసాక్షిగానేనతన్ని చూడలేదు I swear by thy feet that I did not see him. అంతరాత్మ సాక్షిగానేనుకపాపమెరుగను my heart bears me witness that I did no wrong. అగ్నిసాక్షిగా in the sacred presence of the god of fire. తం చభూతసాక్షిగానేనెరగను I swear by the five elements, that I am not guilty. (A formula in the ordeal.) ఏకసాక్షినిక ర్తవ్యం a single witness will not suffice. Vema. 1650. తమరుచూడగానెతమవారుకొందరు, చచ్చుటెల్లతమకుసాక్షిగాడె? Is not this a proof?

సాక్షిగావు n. s. A witness. కండ్లారచూచినవాడు, యెరిగినవాడు.

సాక్షిభూతుడు * n. s. A spectator, or overseer. చూస్తూవుండేవాడు.

సాక్ష్యము * n. s. Eye-witness, testimony, evidence. ప్రత్యక్షముగాచూడడము, ప్రత్యక్షముగాచూచినదాన్నిచెప్పడము. సాక్ష్యముగా as an evidence.

శి, మి, సి.

సి for శ్రీ adj. Glorious, illustrious, excellent, eminent. ప్రభాస్వితమైన, శ్రేష్ఠమైన. Vasu. Pref. 107. సిరంజాయత్పరసారం ద్రవోజాలముల్.

సింకంపుట్టి n. s. A certain measure of capacity, termed the great candy or puttī. పెద్దపుట్టి.

సింకడు n. s. (masc.) A gypsey. ఎరుకలవాడు. S. 1. 19. మాసింకడల్లతరికొండదరికారలమోచి తెచ్చినదియిది.

సింకము n. s. A lion. సింహము. M. IV. 4. 93. Bmj. 2. 37.

సింకాణి adj. Made of horn. కొమ్ముతోచేసిన. S. 1. 158. సింకాణివిందులు.

సింకాణి n. s. A bow. విల్లు. D. N. 4. 210. Bhanu. 3. 81. సీతేశింకాణిజూచినచోమంటసీతూపులు వ్యుదుర్వజాతులరయ.

సింకారము adj. Ornamented, handsome. అలంకారమైన, అందమైన.

సింకారము n. s. Beauty, ornament, decoration, prettiness, embellishment. అందము, అలంకారము. See శృంగారము.

సింగారించుట v. a. To adorn, to trim. అలంకరించుట.

సింక n. s. Irritation. కోపము. వానిసింకరైనది he is enraged.

సింక n. s. (fem.) A gypsey. ఎరుకలది.

సింకాణి or సింకాణి adj. Made of horn. కొమ్ముతోచేసిన. Swa. 4. 36. రాణసెప్పారుతానంపుసింకాణిరకు కులకోరులతరకశంకు. T. 2. 22. కనుబొమ్మలుసింకాణివిండ్లు. కొమ్ముతోచేసినవిల్లు.

సింకాణి or సింకాణి n. s. A bow. విల్లు. Swa. 4. 160. తిరిగితిరిగిసింకాణినేయుచుంజుట్టుకొనిరా. T. 5. 69. సింకాణివడింకరమునగొని. ib. 5. 75. అందపుసింకాణిమోయజేసి. A. 2. 30. సింకాణితరకశంకులు. టీ|| విల్లున్ను, అంబులపాదిన్ను.

సింకానాదము n. s. Nonsense, stupidity, folly. చెల్లినట్లు.

సింకానాదము n. s. A horn, a trumpet. కొమ్ము. P. 4. 100. చిన్నాగింకంబుగ్రుచ్చిన సింకానాదమునగుతంపుదిక్కులకుట్లుపుర. Yayati. 3. 60. శ్రీవాలుతోగరేమకకపాలగాగపు, పూడిమేనలదినమూరిగాగ, శిరిమారుతేమాడు సింకానాదముగాగ. Chandra Bhanu. Chari. 2. 45. పెరచేరిచెత్తపుమురుపుతోగళమునదాల్చినసింకానాదముతోడ.

సింకాళికము n. s. The great black monkey. పెద్దనల్లకోతి. H. 5. 400. ముంకాళికవంకాజోంకాళికాళిక, గుంపు, మానిగిగోతులగొన్నికొనియె. S. 1. 157. ఎశ్వగనన్నములొనివిశములనేర్పరచునసింకాళికలు.

సింక * n. s. Tinkle, tinkling sound. Twang, ringing, jingle. A bow-string. భూషణశబ్దము, ధనుర్బాణము, అల్లె.

సింకత్ * adj. Tinkling, ringing. ధ్వనిచేసే. B. 3. 1002. మంజుసింకన్తణిమంజీర.

సింకానము * n. s. Tinkle, gingling. అలంకారములధ్వని, సావ్యులశబ్దము. DRA. page 244. మంజులసింకానమంజీరరవము.

సింకారము * n. s. Ringing, clink, clank, tinkling. భూషణశబ్దము.

సింకాణి n. s. A bow-string. నారి. M. VIII. 6. 316.

సింకారము * n. s. Red lead, minium. A sort of tree. ఎర్రవర్ణము, వృక్షవిశేషము.

సింధుదేశము * n. s. Sindhu; the country on the banks of the Indus. సింధునదీప్రాంతభూములు.

సింధుశ్రుతి or సింధుకన్య * n. s. Daughter of the sea, an epithet of Laxmi. లక్ష్మి.

సింధురము * n. s. An elephant. పనుగు. M. VII. 1. 75.

సింధువారము * n. s. A small tree, (Vitex negundo.) సిర్పండి, వావిలిచెట్టు. Paruj. 3. 89.

సింధువు * n. s. The ocean, the river Indus : the country on its banks. శముద్రము, నదీవిశేషము, తస్మిన్ కలదేశము.

సింధువేయనడు * n. s. He whose couch is the bed of the sea. i. e. Vishnu. విష్ణువు.

సింధూరము n. s. Error for సింధూరము.

సింఘ, శింఘ, or శింఘి * A legume, a pod. ముద్గాది త్వలి, పెళిలపొట్టు మొదలైనది.

శింశు or శింశు * A tree (Dalbergia Sissoo.) అశోకవృక్షము. (వింశవృక్ష, ఇరుగుమచ్చెట్టు. SO.)

శింశుమారము * The equator, or zodiac. The Gangetic porpoise. సూర్యచంద్రాదులు తిరిగే చక్రము, మొశలి. Vish. 3. 269. అనయంబు శింశుమారాకృతి నున్న జ్యోతిర్వక్రమును తదధిష్ఠితార్థచంద్రాదులును. A. 4. 25. నీతాంగము శింశుమారమెగయంగా వెంతువేవామనా. H. 4. 31. శింశుమార చక్రవికాశితంబై మేరువునుంబురడించురత్నరంబున. P. 4. 30. క్రకకుండను దారుణశింశుమారమహ్నా నుండుకా. టీ|| శింశుమారము, మొశలి. SO. అంబుమర్మతే, పిడక మొశలి, అయ్యతే.

సింహము * n. s. A lion. The sign Leo. (In composition used to denote) eminent, chief. వృగేంద్రము, అయిదోరాశి, శ్రేష్ఠము. సింహము or సింహపురుషులక a large timber. లావాటి పేకుమాను. కవిసింహము a noble poet. సింహశ్వేక్షుము a killing thought, a dreadful apprehension (lit. the elephant's dream of his mortal foe the lion.) సింహలలాటము An ornament in the form of a lion's head, the figure carved on the front of the pole of a Hindu litter.

సింహరలాటము n. s. Error for సింహలలాటము. See సింహము.

సింహద్వారము * n. s. The portals or front gate of a house. రలవాకిలి.

సింహనాదము * n. s. War cry : war whoop. Huzzas. టేర, యధాకాలములో భటులు అరిచేటరువు.

సింహపురము * n. s. A name of the town of Nelloor. నెల్లూరు.

సింహాదేశము * n. s. A certain country : supposed to be Ceylon. యదేశములలోది.

సింహాశంకాననుడు * n. s. A man of noble presence or figure. శర్వాంగసుందరుడు. D. M. VIII. 1. 18.

సింహాసము * n. s. The rust of iron. మందూరము, ఇసతచిట్టెము, చీమిడియున్ను.

సింహావలోకనము * n. s. Retrospection. A trick in versification making each line begin with the last word of the preceding one. వెనకకుముల్లిమల్లి చూస్తూపోవడము, పద్యములో ముందుచెప్పిన పదమును ముల్లీయెత్తునూరావడము. T. 3. 63. ఇదిమనోహరకాంతికింపైన వింబంబు వింబంబుగా దిది వెగడుకెంపు, కెంపు గాదిది లేటియెంపునిమంకెనమంకెన గాదిదిమంచివిగురు.

సింహాసనము * n. s. A lion seat, a seat or throne supported by sculptured lions. నృపాసనము, భద్రాసనము.

సింహాసనస్థుడు * n. s. He who is enthroned. పట్టాభిషిక్తుడు.

సింహి * n. s. A lioness. ఆదుసింహము.

సింహి or సింహిక * n. s. The mother of Rahu. రాహుయొక్కతల్లి.

సింహుండము * n. s. The plant called Euphorbia antiquorum. వజ్రకంటకము, బొచ్చుజెముడు.

సిక n. s. A crest or lock of hair left on the crown. శిఖ, కేశబంధము.

శికండి n. s. See శిఖండి.

సికత * n. s. Sand, a sandy soil. The stone or gravel in the bladder. వాలుక, యిసుక, యిసుక భూమి, అత్తరీ.

సికతామేహము * n. s. The stone or gravel in the bladder. అత్తరీ, మాత్రకృష్ణము.

సికతిలము * adj. Sandy. యిసుకగావుండే. R. 5. 225.

సికిలింతుట * v. n. To neigh, as a horse. శూమారవముచేసుట.

సిక్తము * adj. Wetted, sprinkled. రదశుబద్ధది, చిలకరించబడ్డది. మధుసిక్తము moistened with honey, honied. Vicra. Ch. 5. 82.

సిక్కుకము * n. s. Bee's wax. మధుభిష్టము, మయినము. SC. A. 1. 34.

శిక్తము or సిక్తము * n. s. The string or loop, suspended from either end of a pole or yoke to receive the burthen, the string or loop suspended from the ceiling of a house to hang things on. శాపదిత్రుట్టి, శాలకుండలుముదలై నవపట్టెపుట్టి యున్ను.

శిఖ * n. s. The point, top, a crest; a peacock's crest; the lock of hair left on the crown of the head at tonsure. Flame. శాస, జుట్టు, నెమలిజుట్టు, అగ్నిజ్వాలయు. అందలేశిఖ అండకుంఠేశాఖ్లు జుట్టుకొనేవాడు a time server: beggar on horseback.

శిఖండము * n. s. The tail of a peacock. Locks left on the crown or the sides of the head, at tonsure. మయూరవాలము, నెమలిపురి, చూడము, జుట్టు. SC.

శిఖండకము * n. s. Locks of hair, left on the head at the time of tonsure. కాకజుడుము, పిల్లజుట్టు, చుంతు.

శిఖండి * n. s. A peacock. A peacock's tail. An arrow. A cock. నెమలి, నెమలిపురి, చూడము, శాపదిత్రుంజున్ను.

శిఖండి * n. s. Name of the son of Drupada: who being at first a female, the daughter of Drupada, was (by force of tapas) metamorphosed into a man: like Iphis, in Ovid. Commonly, a hermaphrodite. A sort of Boa, commonly called పెండుతలలపాము or మనులి పాము a thick snake: (hence) a stubborn jade: a pertinacious wretch. మొండి, మూర్ఖుడు, ద్రుకుడ రాజకూడుకు, అడవి గాక ముగ్ధుడు గాకయున్నది గావుండెనుపి.

శిఖండికము * n. s. A cock. A certain plant: called Abrus Precatorius. కుక్కుటము, శాలగుంజాయో, నల్లగురువెండయున్ను. SC. Lalit. 5. 51. అశోకమందరికాండ శతాండశిఖండికం. ఈశ్వరకమువల్ల నెమలియని అర్థమాకున్నది.

శిఖరము * n. s. The point, top, tip, peak, summit. వృక్షగ్రము, పుర్వరశ్యంగము, శాస, శిఖరదినుదీశాధిపానక్యము. N. 9. 139.

శిఖరి * n. s. A mountain. A tree. పుర్వరము, శృంగము. Padm. 3. 34.

శిఖరి * n. s. A dilute mixture of plantains or melons in curds with sugar and spices. Name of a certain melodious metre. రసాలాయారి, పయసుల అనేక ద్రవ్యాలుకూడిచేసినది, పృథ్వీజము.

శిఖరహస్తము * An attitude in dancing. అభినయభేదము. Ghatu. 1. 51.

శిఖము * n. s. The gem of a diadem: the crest; the principal jewel. చూడామణి, నృపశిఖము the noblest of kings; the most glorious prince.

శిఖవర్ణము * n. s. A peacock. నెమలి.

శిఖి * n. s. A name of fire. A peacock. అగ్ని, నెమలియున్ను. Ila. 4. 62.

శిఖి n. s. A lock of hair, left on the crown of the head, at the time of tonsure. See శిఖ. Radha. 1. 30. సిగ్గుపుత్రులుజుట్టి. N. 9. 229.

శిఖండి n. s. See శిఖండి.

సిగ్గునాలు, సిగ్గునల్లవక్రలు or సిగ్గునల్లవక్రలు n. s. plu. A fine sort of areca nuts చల్లాలతల్లాలగావుండెనాగ్యమైనవక్రలు.

సిగ్గులింకుట v. n. To neigh. శూచారవముచేసుట.

సిగ్గురీ n. s. One who is ashamed. సిగ్గుశలది. N. 9. 151. ఓచెలువాసిగ్గురీవాడువంతుని.

సిగ్గురీకాడు n. s. He who is ashamed. సిగ్గుశలవాడు. L. 10. 102. చెప్పిదెవ్వరితోడసిగ్గురీకాడు.

సిగ్గురీతనము n. s. Shamefacedness, bashfulness. సిగ్గుగావుండడము. Prabhavati Pradyum. 5. 31. నవినదకాశిసిగ్గురీతనంబుగదాయనియింతచెల్లనే.

సిగ్గు n. s. Shame, modesty, timidity. లజ్జ.

సిగ్గుజుడుట v. n. To blush, to be ashamed. లజ్జించుట.

సిగ్గుమాలిన adj. Shameless, impudent. లజ్జలేని.

శిఖ్రు * n. s. A tree; Hyperanthera Morunga. మునగ చెట్టు. Lalit. 3. 40.

సిరయము * n. s. Cloth, clothes. వస్త్రము. D. N. 9. 59. హరికేశముకుటమణికుండలమేచకసిరయచయమునందనుతునకుశలితనువర్ణకిరీటముగలిగె. టిసిరయచయము, వస్త్రశుభ్రమూహమున్ను.

సిరము or సిరెము n. s. A flag, a banner. ధ్వజము. M. VII. 5. 257. గదాద్రిబిట్టువైసినదిరధ్యంబులనుసూతునరదముసిరముజరుజులుసేయ. M. VI. 1. 340. తిరగజ శిరెము. ib. II. 2. 4. ib. VII. 2. 127.

సిడి plu. సిట్లు or సిడులు n. s. A hook or goad.

A machine on which men of the inferior classes are suspended in the air, by a hook passed through the sinews of the back and swung around in honor of పోతేరమ్మ Saint Small-pox ; a form of Parvati. This is done in performance of a vow : and if the penitent has not resolution, or leisure, to undergo this, he hires a man for a rupee or two, to suffer in his stead. సిడిబండి a cart in which this machine is placed. గాలశ్రుసిడి The name of this machine : or of this practice. గంజుసిడి a basket in which the devotee (instead of being hooked up) is seated and swung about. ప్రార్థన గాండ్లపీఠున తగిలించుకొని ఆదే గాలశ్రునును. యాచేవతకు ప్రతి శంవత్సరమున్ను మేకపోతు సిడి తుక తినర సిడి తుక తిజరుశ్రుపూవుంటారు in honor of this goddess they every year swing a goat and a man. సిట్లు, అన గామెద్దీ పెలు. D. M. VII. 2. 120. సిట్లు చూపిన గంజు సింధురంబును. ib. IV. 5. 92. ఏనుంగునకు సిట్లు చూపినట్లు. ib. VI. 2. 311. కనుగొని సాత్వకి యేనుంగునకు సిట్లు నూపినట్లు కోడంబున. H. 2. 100. ఆ గంజుకు వెలయక వెలులు, బోన ముక్ శిడులు గావించెక సుతోత్పత్తికై.

సిడిముడి n. s. Wrath, anger. కోడము.

సిడిముడిపండ్లు n. s. plu. A kind of fruit. ఫలవిశేషములు. Charitra. 1549.

సిఠ * n. s. Sugar. శర్కర.

శిఠము * adj. Thin, weak, feeble. Sharpened, whetted. దుర్బలమైన, కృశమైన, వాడియైన.

సిఠము * adj. White, bright, light-coloured. శుక్లమైన.

సిఠకరము * n. s. Camphor శున్నకర్పూరము.

సిఠకరుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.

సిఠకుడు or సిఠగుండు n. s. A dastard, a mean wretch. యుద్రుడు అనితో వినది. BD. 3. 771. రేయునుంబగులు జేయది గండిట్టి సిఠగుండుగలదె. L. 4. 274. శిరికిమోకాలాద్ధు సిఠకునిభంగి.

సిఠదీధి * n. s. The moon. చంద్రుడు.

సిఠాంబురుహము * n. s. The white lily. తెల్లదామర. A. 6. 128. సిఠాంబురున్నే ప్రసి.

సిఠాననుడు * n. s. The white faced eagle, the bird of Vishnu. యరత్తంతుడు.

సిఠాభ్రము * n. s. Crude camphor. శున్నకర్పూరము.

శితి * adj. White. Black. తెల్లని, నల్లని.

శితికంఠుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు.

శిథిలము * adj. Slack, loose, flaccid, lax, relaxed, inactive, inert, inattentive. శ్లథమైన, దృఢము కాని, వదిలిన, వదులైన, మందమైన, జడమైన.

శిథిలి * n. s. A white ant. వట్రి, చెడ. See notes on వట్రి.

షిడ్డుడు * n. s. A libertine, gallant, paramour. విటుడు.

సిద్దాయము n. s. Saving in expenditure : economy. Embezzlement, pickings. Tax, fee. శలశ్రుకుయిచ్చినదాంట్లో కొంచెము కొంచెము గా గ్రహించి కూడ బెట్టడము, అశుభాచరించడము, వర్తన, రుసుమున్ను.

సిద్దీ or సిద్దీవాడు n. s. An African, a black ; an Abyssinian. నల్ల గామెద్దువలె యేనుగంత బలముగల కామాటి శనివాడు, యిటువంటివాండ్రను పూర్వము రాజసంస్థానములలో పెట్టి పోషిస్తూ వచ్చినారు.

సిద్దె n. s. An oil bottle. స్నేహపాత్రము. చెయిసిద్దె a small bottle, an oil bottle made of brass or tin. Jagann. 1. 79.

సిద్ధ * See సిద్ధుడు.

సిద్ధము * adj. Ready, prepared. Accomplished, completed, fulfilled. Real, right. Cooked, boiled. True, certain. Eternal. నిష్పన్నము గావుండే, నెరవేర్చబడ్డ, న్యాయమైన, నిత్యమైన, పక్వమైన. రూఢమైన, యథార్థమైన, ప్రసిద్ధమైన. శుడడమునకు సిద్ధమైవుండినందున as it was ready to fall.

సిద్ధము * n. s. Readiness. Reality, truth. నిష్పన్నము గావుండడము, శున్న ధము గావుండడము, తాత్వికత, వాస్తవము.

సిద్ధము * n. s. The twenty-first of the astronomical Yogas. విష్ణు ంభాదియరువైయేడు యోగములలోయిరువైయొకటోది.

సిద్ధక్రియ * n. s. An action done by a sage or saint. An elixir or miraculous medicine. సిద్ధశ్రుముడిచేతచెప్పబడ్డ మహామధము, శరమహంశక్రియ.

సిద్ధశరచుట * v. a. To prepare. నిష్పన్నము చేసుట.

సిద్ధశ్రురుముడు * n. s. One who by devout abstraction and severe mortification has acquired spiritual perfection, and superhuman powers.

యోగవలముచేత అమానుషశక్తిగలవాడు, మహాపురుషుడు.

సిద్ధముగా * adv. Actually, verily, doubtlessly. నిజముగా, తాత్వికముగా, నిశ్చందేహముగా, శున్నద్ధముగా. సిద్ధముగావున్నది it is ready. సిద్ధముగాచెప్పుట to tell positively.

సిద్ధముచేసుట * v. a. To make ready, prepare. నిష్పన్నముచేసుట.

సిద్ధాంతము * n. s. Demonstration. Established truth, principle. Conclusion, result, decree. A mathematical work. రాధాంతము, పాశునము, నిర్ణయము, నవవిభజ్యోత్తర్యంధము. సూర్యసిద్ధాంతము a celebrated mathematical work.

సిద్ధాంతపంచాంగము * An almanack. The title of one which is used by the Telugus and Kannadis. ద్రావిడులుతప్పకడమహిందువులచేత వాడబడేపంచాంగము.

సిద్ధాంతి * n. s. A follower of the Mimamsa philosophy. A demonstrator, who establishes his conclusions. A mathematician (మహాంశకుడు) one who prepares an almanack. పంచాంగమునుసంపాదించేవాడు.

సిద్ధానుస్సారము * n. s. The natural N: that is, the circle, "o" (the nasal character) which is fixed, not changeable. నిశాబ మైననున్న.

సిద్ధి * n. s. Fulfilment, accomplishment. The attainment of any object, success: the result or fruit, effect. Ascetic perfection: acquirement of supernatural powers. నిర్వృత్తి, నెరవేరడము, వాంఛితప్రాప్తి, అనిమాదులుచేకూరడము, ఇష్టసిద్ధి, ఆభీష్టసిద్ధి, మసౌరఫసిద్ధి the gratification of a wish. క్రియాసిద్ధి the completion of a deed. మంత్రసిద్ధి a charm taking effect. కాయసిద్ధి being invulnerable. L. 19. 166. కొట్టినపయకుండుటకాయసిద్ధి. ఆయనసిద్ధినిపొందినాడు he died or went to heaven. Tripura Siddhanta. 15. 4. దేహాస్తికాభిర్గతసిద్ధిచఘటికాసిద్ధిమేవచ.

సిద్ధిరస్తు let him be happy, be it successful. సిద్ధియిటు v. n. To be effected, fulfilled or accomplished. లభించుట, ప్రాప్తయ్యుట. ఆయనకుయోగముసిద్ధించినది he gained final beatitude.

సిద్ధుడు * n. s. A hermit gifted with supernatural powers by magic methods; a sort of demigod,

a sage, a seer. దేవయోనివిశేషము, అనిమాదిగుణోపేతోవిశ్వావసుశ్రభ్యతిః, వ్యాసాదులు.

సిద్ధురాలు * n. s. A female recluse, gifted with supernatural powers by magic methods. అనిమాదిసిద్ధిగలస్త్రీ.

సిద్ధము or సిద్ధలము * n. s. A beauty spot; a bright or golden tint or spot on the body. సిద్ధము.

శిఖివిష్టుడు * n. s. బట్టతలవాడు, శివుడు, విష్ణువు.

శిశ * n. s. A drop or root growing down from the branches; a branch. ఉడ, కొమ్మయున్న.

శివిక or శివిక * n. s. A litter, or palanqueen. యాశ్వయానము, పాలికి. SC. Sar D. 40. R. 6. 58. BRK. 534.

శివిరము * n. s. A camp. శృంధావారము, దండు విడిసినశ్శలము. SC. Vasu. 4. 6.

సిబ్బి or సిబ్బిశట్ట n. s. A cullender, a strainer. గంజివారేటశ్శుడు తలలమీదమూసేతట్ట. H. 5. 13. ఓల్లులసిబ్బి a perforated strainer.

సిబ్బితి n. s. Bashfulness, modesty. సిగ్గు. D. Nagnigit. 3. 276. KP. 4. 72. కాంతుడుచిరజ్ఞుడైనం, కాంతకుసిగ్గువడజెల్లుగాకకటకటా, కాంతుడుసిబ్బితికాడై, కాంతయనస్తైనయెల్లుకాపురయింకక.

సిబ్బెరి n. s. See సిబ్బితి.

సిబ్బెము n. s. A beauty spot; a damask mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the body. సిద్ధలము. Pandu Ranga. 3. 118. శిన్నపుసిబ్బెముగలుగుచన్నులవైయెడకొంగుదాలుగా.

శిభ్రికము * n. s. Charcoal. ఇంగాలము, బొగ్గు SC.

శిర or శిర * n. s. Any tubular vessel of the body, a nerve, a vein, a tendon, a gut. భవని. బోలునరము, వరివెన్నుయొక్కచివర. SC.

శిరము * n. s. The head, top. తల, వృక్షాగ్రము, శిరంగము for శ్రీరంగము n. s. "Seringam" The sacred town near Trichinopoly.

శిరంజిచెక్క n. s. A shrub used to produce a red die. లుకచాయచెక్క.

శిరము or శిరము n. s. The crude camphor or powder శుచ్చకర్పూరము, పొడియున్న. OG. కశ్రము. Swa. 2. 59. దొరగనశుచ్చకర్పూరపుశిరము. ట్లిరజమున్న.

శిరసావహించుట * v. a. To acknowledge the receipt of (orders:) (literally to place them on

- శిల్పిశాస్త్రి * n. s. An artist, a sculptor, a painter.
 విప్రతాపి కర్మలయంఘ్రసుడు.
 సిన్ధు plu. of సిన్ధి.
 సిన్ధిము or సిన్ధి కము * n. s. Incense, gum-benjamin, or Olibanum. పిండకము, అందుగుబంక, ధూపద్రవ్యము.
 శివ * n. s. A jackal. స్త్రీ గాలము, జంబుకము, నక్క.
 శివ or శివానీ * n. s. Durga, consort of Siva.
 శారవత్రి.
 శివః, శివుడు The god Siva: equivalent with Baal, Osiris, Priapus: being the deified phallus: and always represented as Apollyon the destroyer. రుద్రుడు See notes on రుద్రము *
 శివము * n. s. Welfare, happiness, prosperity శుభము, సుఖము. D. మాంజల్యము.
 శివము * n. s. Inspiration, by the deity, or by an evil spirit; possession by a demon. ఆవేశము.
 శివమాడుట or శివాలాడుట to play pranks as if possessed by an evil spirit.
 శివంకరుడు * n. s. He who confers happiness or fortune. డేమంకరుడు, మంజుళకర్త.
 శివంగి or సివ్వంగి n. s. The Hyena, or tiger-wolf: a leopard, used in hunting. తరయ్యలు, మృగాదనము. S. 1. 155. కంఠముంచుగనడవి మెకములగరుమునివిగోబలునివంసులు. BD. 5. 1440. విసుతశివాచారమనుకు తాతమునజనలోకభవమనుసివ్వంగి జంపి. HD. 11. 1096. సివ్వంగి లేచిపీడించుచందమున. Kalahasti. 3. 62. ఎలితకలమెదలుగావలయువలను, శివ్వంగులు, కుక్కలుకృష్ణకురంగంబులు. ముంగిలలు నెదురు మెదలుగావేటకుదిద్దినజంతువులు.
 శివంగతనము n. s. Fractiousness, peevishness, a cross or snappish temper. కనురుహాతుతనము, చిటచిట.
 శివకము * n. s. A post to fasten a cow to. కీలకము, జంబువునుకట్టేకాయ్య.
 శివతాతీ * n. s. One who confers happiness or fortune. డేమంకరుడు, మంజుళకర్త.
 శివదారము n. s. The cord which like a necklace supports the image of the lingam on the breast. లింగమును మెడకుట్టుకొనేదారము.
 శివద్రావ్యము * n. s. A brand of the Siva creed. శివ్యము.
 శివమతము * n. s. The Siva sect. శూలిదర్శనము.
 శివముపుట్టించుట v. a. To spur on, instigate, incite. పురికొలుపుట, పుల్లలుపెట్టుట.
 శివరాత్రి * n. s. The fourteenth of the wane in the month of Magha as sacred to Siva. మాఘ మాసంకృష్ణపక్షుడశ్చతుర్థి నాడు వచ్చే శివశంబంధమైనదిహివానిదినము.
 శివలింగము * n. s. The emblem of Siva. శివుణ్ణి పూజచేసేమూర్తియు.
 శివలోకము * n. s. The abode of Siva. రుద్రుడు పుండ్రస్థానము. శివలోకప్రాప్తుడై, శివలోకమునుపొందిరి they died; this is a Siva phrase.
 శివవేరి n. s. Demonic fury. ఆవేశముచేరిపిచ్చి, Vaizaianti. 4. 45. మొదలశివవేరియైనైముదిమదిపి నడికొడుముననాడిన నీవదియెరుక చేసుకొని యల్లుమరె.
 శివశివ * interj. O lord O lord! Raja Sekh. 3. 215. P. 1. 517.
 శివసీతి n. s. A holy nun, a female mendicant. The description is given in these verses. తెుకమహామోగురాలు అదియేలాగంటిందంటే H. 1. 45. పొడవైనజలుగుకెంజడలకీల్లంటును, నిండా రెండు విభూతి సెందెకట్లు, వీనులకటికలపువితకామాఝలు, కనుబామల్ గండన కాలుబాట్లు, కుచములపై కావికుబుసంబుగళముననలరారు రుద్రాక్షహారతతులు, చేనాగనెత్తంబు విన్నికృష్ణాబసమయీకొంగంబులనంజనంబు, కావివస్త్రంబుపావలుకడుపాల, తామ్రకటకంబు సింగినాదంపుక్రొవి, పొందునిధక్రియలబిదానందభూతి, యెవరమూనినయొకమహామోగురాలు.
 శివాలయము * n. s. A temple to Siva. శివునిగుడి.
 శివావేద * n. s. interj. O lord O lord! an exclamation. Lavanya. 133.
 శివుడు * n. s. Siva, that is, Apollyon, the destroyer. మహాదేవుడు. See శివః.
 శివ్వంగి n. s. See శివంగి.
 శివరము adj. Cold, frigid, chilly, freezing. శీతగుణము క్షయైన, చల్లని.
 శివరము * n. s. Dew, frost, the dewy season, the cold season. నీరదము, మంచు, మాఘపూర్ణిణమాసములు.
 శివరముపపు or శివరకాలము * n. s. The dewy season, the cold season. మాఘపూర్ణిణమాసములు.
 శివరతుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.

శీశోశుచారము * n. s. Cooling, refrigeration. Soothing, refreshment. శైత్యోశుచారము.

శిశు or శిశుత * n. s. A child, infant, a little one, a babe; the young of any animal, a calf, foal, pup &c. బాలకుడు, శౌబకము, వర్షము. శిశుబాల పృథ్వులు babes, children, and the old; young and old; this usually means Men, women, and children; every body. URT. 10. 63. నీచే పథియింతుకున్న శిశువేదనగ్రమ్యరనేలహృద్దుఁ.

శిశుత్వము * n. s. Childhood, boyhood, pupilage. బాల్యము.

శిశుమారము * n. s. The gangetic porpoise. (Delphinus gangeticus) ఉల్టామత్స్యము, పిడక మొసలి.

శిశ్నము * n. s. The penis or male member, membrum virile. మేద్రము, చుల్ల. M. XII. 4. 460.

శిశోద్వరకురాయణుడు, అనగావిషయసుఖానక్తుడు he who is devoted to bodily pleasures, sensual.

శీశ్రూష * n. s. Service; serving. శరీచర్య, ఉపచారము. Vish. 1. 4.

శీప్రము * adj. Obedient, docile, disciplined, trained. Principal, eminent. శాంతమైన, సుబుద్ధిగలదీ నికిలక్షణము, నపాణిపాదచకులోననేత్రచకులోముని; నచవాగ్గచకులజతి. L. 1. 45. శ్రీప్రిమిట్టి నయట్టి శీప్రజీవులకు.

శీహారము * n. s. A rule, established line of conduct. తెలిశినవెద్దలనడవడి, సాధువ్యవహారము.

శీప్తి * n. s. Order, command. ఆజ్ఞ.

శీష్టుడు * n. s. He who is pious, holy, or righteous, good or honest man. సాధువు, నీడ్యవహారవంతుడు, శజ్జనుడు.

శిష్యుడు * n. s. A disciple, pupil, scholar. విద్యాభ్యాసముచేసేవాడు, మంత్రోపదేశమునుపొందినవాడున్ను. శిష్యార్థన the fees given to a spiritual guide. శుశిష్యన్తాయము the proper behaviour of a disciple to his master; docility. ఆయనకు శిష్యులందఱుకీర్తన he has many followers. శిష్యసంచారము a tour among his pupils, a journey through the villages where his followers live.

శీశు adj. Pretty, nice, becoming, trim, elegant సొంతైన. Bunj. 2. 212. * నైనదామలు.

శీశు n. s. Delicacy, fineness. సొంతపు. UR. 4. 237. కస్తూరికాచర్య శీశుగాదనిటుగాతావికుంతుమగంధమలది.

శీశుగ or శీశుగా adv. Gracefully. సొగసుగా, సొంతగా. H. 5. 28. పెద్దలుచిటుకుచిటుక్కన రియశిశుగవగతో.

శీశుకురచుట v. a. To make trim or fine, to deck. సొంతచేసుట, చక్కజేసుట. Ila. 1. 80. కస్తూరితిలకంబుశీశుకురచి.

శీక్ష * n. s. Punishment, correction, or chastisement. Instruction, teaching. శాసనము, అభ్యాసము, అభ్యాసము.

శీక్షించుట * v. a. To punish. To drill, teach, to instruct. శాశించుట, అభ్యాసముచేయించుట, అభ్యాసముచేసుట.

శీక్షితుడు * n. s. He who is taught, drilled, instructed, trained, or punished. అభ్యశ్తుడు, శాశితుడు.

శి, మి, సి.

శీ, శీశీ or శీశీ interj. Foh! pah! bah! బుగపార్థమందుచేప్పేమాట. Paidim. 5. 103. నీయనుదైవమారయటుజేసిననకానగువాటువచ్చెనాహాయను. T. 4. 161. దేవకీనధూమణింగనమివేదనజెందునంబునందు, శీ, బ్రతుకునిరర్థకంబనుచుబల్తురువేసరు. Valeswara. 5. 70. కొండనియొక కాసునీని కూశుల, శీశీ, లంచునువెడలగదోలుము.

శీకరము * n. s. A drop of water, a sprinkle, thin rain. అంబుకణము, తుంపురు. Vish. 7. 315.

శీకాయ or శీకాయవేడు n. s. A pod or berry, used as soap, producing lather. (Mimosa abstergens) వాడుశీకాయవేడువరెయెంతినాడు he is become a mere thread-paper. H. 4. 9. Bahulas 5. 181.

శీఘ్రము * n. s. Speed, quickness. వేగము, త్వర.

శీఘ్రము * adj. Quick, speedy, rapid, swift. వేగముగల, త్వరగల.

శీఘ్రము, శీఘ్రముగా * adv. Rapidly, quickly. త్వరగా, వేగముగా. M. IV. 2. 331.

శీఘ్రతరము * adj. More rapid, quicker. మిక్కిలి త్వరగల.

సీడు for సీడు plu. సీడ్ల n. s. A skein of thread. శ్రుంజముతక్కువవార.

సీత * n. s. A furrow: the track of the plough-share: the name of Rama's wife. నాగంటిచాలు, రామసిఘార్య, గంగయన్ను. SC. సీతామా ర్పణముగాచేసినదానము a solemn gift, a gift made in the sacred names of Sita and Rama.

శీతము * adj. Cold, chilly, frigid. చల్లని.

శీతము * n. s. Coldness, chilliness. చల్లన.

శీతరుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.

సీతకాటుకలు n. s. (Lit: white and black) A sort of rice. ధాన్యభేదము.

శీతగుడు or శీతభానుడు n. s. The moon. చంద్రుడు.

శీతజ్వరము * n. s. Feverish diarrhoea.

సీతమృత్యురుగునూలు n. s. A certain parasitical plant ("Cuscuta Reflexa.") వానకాలములోపాదలబిడలబిడలకొనకొన.

శీతరత్నము * n. s. The moon. చంద్రుడు.

శీతలము * n. s. Coldness, cold, coolness, chilliness, frigidity. చలవ, శైత్యము.

శీతాంశువు * n. s. The moon. చంద్రుడు. H. 3. 116. శీతాంశవదన a woman.

సీతాకోకచిలక n. s. A butterfly. చిత్రచిత్రమైన వర్ణములున్నయేనుగచెరులవలెపెద్దరెక్కలుగలపురుగు.

సీతాఫలము n. s. The white custard apple (Annona Squamosa) గండగాత్రము.

సీతాభోగములు n. s. A sort of rice. వడ్లలోభేదము.

శీతు or శీతు n. s. The cold season, winter, the cold weather. శీతరముపురు, శీతకాలము. M. XIII. 2. 17.

సీత్రారము, సీత్రుతము, or సీత్రుతి * n. s. A sigh: expressive of pain or pleasure: the sound of gushing or spirting: a whispering sound: as in shivering. మనుష్యాశాంతునానరాగవిశృంభి. A verse says శబ్దోగుణమనాగోర్ధ్వప్రవాహస్సీత్రుతంపురాం a kiss or smack.

సీదరము or సీదరము n. s. Poverty దారిద్ర్యము, తేమిడి. Vasu. 1. 8. అనయంబునడకదప్పునిగోత్రనుకులెవ్వడునుసీదరముతేనియనభుభాగులు. సీదరమనగాతేమిన్నిపాముకుమనమున్నఅశ్వము. P. 1. 800. మాటికినికకుశీదరమైశింపునుం. టీ. శీదరమై, దరిద్రమై. ib. 1. 439. కుమరకదూర

కీక మొలకుకొకకుసీదరమంతలోతయే. శరప్పకంచుకము, దారిద్ర్యము. D.

సీధు or సీధువు * n. s. Nectar; the juice of flowers; spirit distilled from molasses. అప్పుతము, మకరందము, మద్యము. P. 4. 124. వక్రసీధు. ib. 4. 138. బహుశ్రుశవజాలకరేణువులంటిరావరివ్వం గతసాధు సీధుమదశంతుదనిం పొదలించుతుంగ సారంగములం.

సీధ్రము * n. s. గుడము. D. అపానము.

సీమ * n. s. Limit, boundary, barrier, border, frontier. A part, place. పాలిమేర, హద్దు, ఘోషము, ప్రదేశము. Radha. 3. 107. జఘనసీమ. సీమాచిహ్నములుయేర్పరచిరి they fixed the boundaries.

సీమ n. s. Country, district: vulgarly used for Europe as we wrongly say Oriental or Indian for foreign. దేశము, వాడుక గాయూరోళు. T. 2. 165. సీమలుగానిసీమలు countries which are not our home i. e. foreign lands. సీమకోడి a turkey. సీమనున్నము white chalk. సీమలప్తుక Foreign Lac, imported from Ava. సీమలద్దము Europe plate glass. మాసీమను కట్టుకొన్నారు they seized our lands. సీమామూలము the fountain head of a government. Sometimes the word సీమామూలము denotes రాజ్యము territory.

సీమంతము * n. s. The parting of the hair on the forehead, the division of the hair down the forehead. కేశవిధి, పావట. Lalit. V. 66.

సీమంతము or సీమంతోన్నయనము * n. s. A ceremonial; parting the hair on the forehead at certain periods of first pregnancy. మొదటగర్భవతిగావుండేదానికిచేసేసంస్కారవిశేషము. సీమంతపుత్రుడు the first born son.

సీమంతిని * n. s. అనగా స్త్రీ.

సీమాంతము * n. s. Boundary, limit, border. పాలిమేర.

సీమాటి n. s. An honorable woman, lady, matron. భాగ్యశాం. H. 1. 256. కవిచేలకానుకలుపెట్టుచురాశీమాటికుచచటత్వముగన్నా. Paidim. 3. 121. చెలులందీట్టుచునంతచేరెనటకాసీమాటిసీమాటికిన్వలదన్నావిసకేలప్రేరెదరు. H. 2. 205. పడయడెరేటిసీమాటిమొరపుగా. టి.

సీరము * n. s. A plough. నాగలి. P. 1. 661.

నీరపాణి * n. s. An epithet of Balarama. బలరాముడు.

నీరాంగము * n. s. A plough-share. కర్ర.

నీరి * n. s. An epithet of Balarama. బలరాముడు.

నీరి or నీరిపేను n. s. The louse called pediculus pubis పెండరిద్రులబట్టలమీదపారకాడేపేను.

నీర్లము * adj. Thin, slender : emaciated, lean, dry, withered, decayed. కృశమైన, ఊణమైన, శుష్కమైన. N. 9. 162.

నీర్లము * n. s. The head. శిరస్సు, తల.

నీర్లకము * n. s. A helmet. శిరస్రాగము, ఇనశుగాలునుతోకట్టినకుల్లాయి. SC.

నీల n. s. A nail or peg. కీలము. SC. నీల.

నీలము * n. s. Nature; good conduct or disposition; good character; purity. స్వభావము, శుద్ధ్యుత్తము, శుభితచరిత్రము, ఆచారము. Padma. 3. 38. Vish. 2. 41. Vijayanti. 21. 20. ఓల్లి శీలము.

నీలత or నీలత్వము * n. s. Disposition, quality, గుణము. భయనీలత timidity.

నీలమండలు n. s. The ankles. గుల్ఫములు.

నీలవంతుడు * n. s. A man of good conduct or disposition. శుభాచారవరుడు. Vema. 1936.

నీలశంకున్నుడు * n. s. A man of good conduct or disposition. శున్నివృత్తలవాడు.

నీలుడు * n. s. He who is possessed of, or endowed with; practising; versed in. స్వభావముగలవాడు. స్నాననీలుడు he who is addicted to bathing. భయనీలుడు he who fears.

నీళ్లు n. s. plu of నీడు.

నీవనము * n. s. Sewing, stitching. బట్టకుట్టడము. శస్త్రశిరసబంధనము. D.

నీవిరుత్ or నీవిరులు n. s. A chowri or cow-tail-whisk. వింజామరలు. M. XII. 1. 386. సారధ్యంబువహించుభీముడు సితచ్చత్రంబుగాండివిచెల్వారంబట్టగనీవిరుత్గవలిడఁ. R. 2. 76. చిలుకుచూపులకుమెచ్చులనీవిరుత్గావె, సాలపుద్రివ్వలలోనితళుకుగురులు.

నీశము or నీశకము * n. s. Lead, నాగము. నల్లనిశము black lead. వెండినీశము pewter.

నీశము n. s. A certain metre used in Telugu poetry. Irritation, madness. చుద్వచిశేషము, కోపము, వెర్రిత్తి. ఆతనిశీశముచేసినది he was enraged. వాడుతెకనీశము he is a mad man. నీపు

యామాటలుయెత్తివావాడికినీశముచేసును if you say this he will be angry, he will boil over.

శిక్ష n. s. For శిక్ష Punishment. శాస్త్ర.

శిక్ష or శిక్షణము * n. s. Punishment. శాస్త్ర. G.

4. 85. దుర్గరక్షణమునుదుష్టశిక్షణమునుశిష్టపాలనమునుసేయవలయు. BRY. 3. 17. భువనరక్షణశిక్షణశ్రవణదగుచు.

శు, ము, సు.

శు|| Contraction for శుద్ధ.

శు * A prefix (like 'Eu' in Greek, implying.) Good, Well. శోభనమైన. సుముహూర్తము a happy hour. సుదినము a lucky day.

శు or శుమ్మ interj. Indeed! look ye! See. సుమి.

సుంకము n. s. Toll, custom, dues, tax. శుల్కము.

D. Swa. 3. 25. శుంకజాయునిచెల్వసుంకమడిగ.

కశ్చమిమ్మనిఅనగాఅతిశయించిఅనిభావము. A. 6.

55. ఆతడుతదల్పపాశులమందుటసుంకముదీరిపోయి, అనగాశ్రుతిబంధకమునివర్తించిపోయి. S. 3.

207. సుంకపుకాసులు.

సుంకరి n. s. A custom house officer; an exciseman. శుల్కహరి, అనగాసాయారుదారుడు. D.

సుంకరిమెట్టు n. s. A toll or custom-house. సుంకముపుచ్చుకానేశశము. D.

సుంకు n. s. Corn blossom: a yellow flower on each grain in an ear or head of corn, కంకిలోనింజ పాలుబట్టకముందు శ్రుతిగింజమీద శుచ్చగా

పుండేపువ్వుగింజమదరగానేయిదిరాలిపోతున్నది.

UH. 4. 3. 65. బిరుదుత్ గంటలుగట్టి సుంకు వెల

యక బింకెంబుతోనెంతగాకరుకుత్ జూపెనువో

తుడకవిరిసిస్రక్తవ్రాలుచుకంకిగాకురులొం

డక తెగునితెకకలమగర్భంబుత్పదప్రాయమై.

సుంకుపోసుకొన్నజొన్న the great-millet, which

has produced a yellow flower on each grain

in its ear.

సుంకులు n. s. plu. Sprinklings, grain ceremoniously

thrown over a married couple. తెకకుల్లె

ములోవియ్యమువేసివైనశుల్లెముమూసి వధూవరుల

మీదపాటలుపాడుతూచల్లెవియ్యము. Ila. 1. 114.

మనయిశామాధవులకుశోభనమటంచుచల్లగాపాడి

సుంకులుజల్లిరపుడు.

సుంకెశలపుచెట్టు or సుంకాశరి n. s. The tiger-

bean-flower: resembling jasmine; The tree is

large. The leaves are used in medicine as a cataplasm: and in tillage, as a manure.
 శంతకాయ n. s. A wicked boy. దుష్టపిల్లగాడు.
 శంతి * n. s. Dried ginger. శాంతి. D. ఉడక పేసి యెండ బెట్టిన అల్ల వుకాము.
 శంతుడు * n. s. A blockhead. మూఢుడు. వాడు చక్రశంతుడు he is extremely stupid.
 శండ * n. s. An elephant's trunk or proboscis. హస్తీకరము, తొండము. R. 3. 153. Dab. 13.
 శండాలము * n. s. An elephant. యేనుగు. BD. VI. 308.
 శుందీ interj. Look'ye, do you know, See.' ను మా. M. 7. 1. 353. మనకిది నీమయమునుందీ. Vem. 2098. పేరునమాటలు వేదమునుందీ.
 శుంత adj. Little, small, short, trifling. రవంత. Bmj. 2. 50. శుంతయెరుంగబల్లుమన. Lavanya. §. 94. గుబ్బలునుంతబట్టనియవే.
 శుంత n. s. A little. కొంచెము.
 సుందరము * adj. Handsome, beautiful, fair, fine. సురూపుమైన, విలక్షణమైన, చక్కని.
 సుందరత * n. s. Prettiness, fairness. చక్కదనము, అందము. B. 2. chap. 68. ఏదేవుమనిరంబేపారు దేవతాతరునభావిభవసుందరతజెందు.
 సుందరమణియంచు n. s. A line or border of a cotton cloth: with red figures. వస్త్రముయొక్క తెక్కపగ మైనకన్ను.
 సూదరి * n. s. A beauty, a lovely girl. చక్కని స్త్రీ, అందకత్తె.
 సుందారి n. s. A certain tree. వృక్షవిశేషము. H. 4. 9. చిటికారసుందారి, చీకర, మువ్వయు.
 శంభత్ * adj. Shining, splendid. ప్రకాశించె. KP. 4. 172. Vish. 4. 199. Anirud. 3. 42.
 శంకము * n. s. A parrot చిలుక.
 శంకనాశము * n. s. A tree. (Bignonia Indica) another tree (sesbana grandiflora) అగస్త్యై, తెల్లకాశు, శానకె, దుండిలము. SC.
 శంకనాసి * n. s. A partition next to the shrine in a pagoda. దేవాలయములో సెక భాగము.
 సుకరము * adj. Easy, feasible, practicable. సులభమైన, సుసాధ్యమైన. Vish. VII. 153. M. 9. 1. 60.
 సుకర్తము * n. s. A good deed. శుభకర్మము.
 సుకీచలు n. s. plu. A sort of cakes. పూర్వకర్పమకీలు, మాచెలు. R. 2 114.

సుకుమారము * adj. Comely; young, youthful, soft, smooth, tender. మృదువు. D. కోమలమైన.
 సుకుమారదేహము a delicate form. Lalito. 6. 15.
 సుకుమారాన్యాయో ఘానికుసుమాస్త్రాణి తేనీదా. N. 7. 133. సుకుమారతనం బ్రియుభారుకొంగయో.
 సుకుమారుడు * n. s. An excellent son. సుశ్రుతుడు.
 సుకృతము * n. s. A good work, well doing, a good deed, charity. సుకర్తము, పుణ్యము. తనతండ్రికి సుకృతము గాయాభూమి దానముచేసినాడు he granted this land in the name and on behalf of his father.
 సుకృతవంతుడు * n. s. A well doer, a benefactor, పుణ్యవంతుడు. BD. 5. 1150.
 సుకృతాత్ముడు * n. s. One of a good disposition, a well disposed man. పుణ్యవంతుడు.
 సుకృతి * n. s. A well doer, a benefactor. శుశ్రుతుడు.
 సుక్తిస్లు n. s. Wrinkles, creases. ముదిమిచేతముఁబ ములొకడేముడతలు.
 సుక్తు n. s. Pride కర్వము. Pal. 55. జోదులవెక్కుండ్రుక్కుణాంబి.
 శుక్ల * n. s. Sorrow, grief, distress, regret. మసౌవ్యభ. D.
 శుక్తి * n. s. A pearl oyster. ముక్తాగారము, ముత్యపుచిప్ప. H. 3. 9. ib. 2. 171.
 శుక్తిజము * n. s. A pearl. ముత్యము.
 శుక్రవారము n. s. Friday. భృగువాసరము.
 శుక్రుడు * n. s. The planet Venus or its one-eyed regent; he was the guru of the giants: one of his eyes was put out. దైత్యగురువు.
 శుక్లము * adj. White. తెల్లని.
 శుక్లము * n. s. Whiteness; semen. తెలుపు, రేతస్సు.
 శుక్లము or శుక్లవర్ణము * n. s. White colour. శ్వేతవర్ణము.
 శుక్లశుక్లము * n. s. The fortnight of the moon's increase. చంద్రవృద్ధికాలము.
 సుఖము * n. s. Pleasure, enjoyment, delight, happiness, welfare, health, safety. ఆనందము, ఆనంద్యము. D. డేమము. నయనసుఖము the pet; or delight of my eyes; name of a cloth called నయనసుఖ na anasukh

సుఖము * adj. Pleasing, delightful, happy, well, cheerful, healthy. ఆనందమైన, ఆరోగ్యమైన, యేమమైన. సుఖసిత్రధా వి సౌదంబున నుండగా while he was passing his time agreeably in listening to a pious story. సుఖప్రసవము an easy and safe accouchment. సుఖభోగి one who lives at ease.

సుఖజీవనము * n. s. An employment. కష్టములేని వృత్తి.

సుఖజీవి * n. s. A prosperous or happy person. కష్టములేక జీవనముచేసేవాడు.

సుఖభోగులు n. s. A sort of grain. ధాన్యవిశేషము. H. 4. 157.

సుఖముగా * adv. Happily, safely, in good circumstances. శుభ్రముగా, యేమముగా. మీ తండ్రియేమముగావున్నాడా Is your father well?

సుఖానీ or సుఖప్రాసాదానీగావుండేవాడు n. s. A delicate luxurious person; he who lives at ease. సుఖమారముగావుండేవాడు.

సుఖనింకటము n. s. (lit. the pains of pleasure) The venereal disease. ముండలరోగము.

సుఖానీసదై * adv. Being seated at his ease. హాయిగా కూర్చున్నవాడై. Vish. 1. 4.

సుఖి * n. s. He who is happy, he who possesses happiness or pleasure, he who is in good health. ఆనందముగలవాడు, ఆరోగ్యముగావుండేవాడు. D.

సుఖించుట or సుఖయించుట * v. n. To be happy, well, at ease, be glad, rejoice, be comforted. ఆనందించుట, హర్షించుట.

సుఖయ n. s. A sort of cake. బూరె.

సుఖంధపాల n. s. A medical drug. Periploca Indica. కొరిబ.

సుఖంధి * n. s. A plant called Periploca Indica. ఎర్రముసక.

సుఖంధి * n. s. A perfume, fragrance. మంచివరి మళముగలవస్తువు. D.

సుఖతుడు * n. s. A deified sage, sage or teacher of the Buddha sect. బుద్ధచేవర.

సుఖయ n. s. A kind of cake. బూరె.

సుగుణము * n. s. An amiable disposition, merit, good quality. వారిండు తెక సుగుణమువున్నది he has one good point or quality.

సుగుణుడు * n. s. A good man. మంచివాడు.

సుగ్గడితలు or సుగ్గడితంపు adj. Thick, close-woven. రయరుగానేడువడ్డ. Vasu. 5. 96. సుగ్గడితలు జీమనేత్ర మొక కామిని. Surya Tanaya. 2. 88. వడిలేరువారల సుగ్గడితంపు మైదుముల వెళ వెళలు. H. 5. 387. చక్కనిదిక్కనివిషయముల సుగ్గడితంపుపైడయ.

సుగ్రీవుడు * n. s. The name of an ally of Rama; who led a host of bears. కాలిరమ్ముడు. అక్కడ మహాసుగ్రీవాజ్ఞ గానదుస్తున్నది matters go on orderly, or peaceably.

సుచరిత్రుడు * n. s. A man of good character. మంచిశీలముగలవాడు DRAYO. 435.

శుభి * adj. Pure, pious, cleansed, clean; white, purified. శరీరశుద్ధమైన, నిర్మలమైన, తెల్లని.

శుభి n. s. Purity, purification. White, whiteness. Fire. శుభిత్రము, తెలుపు, ఆహారముశుభి, అన్ని భూతములు. D. KUR. 1. 53.

శుభికరము * adj. Cleansing, purifying. శుభిత్రము చేసి.

శుభిరోవి * n. s. The moon. చంద్రుడు.

శుభిర్భుతుడు * n. s. He who is purified, he who is free from impurity. శరీరశుద్ధుడుగావుండేవాడు.

సుజనుడు * n. s. A good man. మంచివాడు.

సుటిక * n. s. A snap with the thumb and middle finger. చిటిక. Balarama. 1. 119. సుటికచే శివబర తెందిసాలపుమించి, మచ్చికలుగాంచినివిన మారితమలకైన.

సుడి n. s. A whirl, a whirlpool. A circlet. A curl in the hair: particularly in the hair of horses. A fold of a green leaf. The secondary form [౨] of the letter ఋ. అవర్తము, మోపు. ABA. 2. 351. సుడియనంగ వత్తువయనముకారమైవెలయ. సుడిగాలి a whirlwind. One verse says కడువాడికానమాడి సుడిచచ్చివేరెండి. ABA. 3. 109. సుడిసుమానుండిసూసుమ్మియనంగసునిశ్చయార్థముగానెగడుచుండు. గండ్రిగలెంబివాడకచ్చు కచ్చునుల్లులంబివి the wasp has yellow rings on the body. అనుగ్రానికెనుల్లుబాగావుండలేదు the horse has unlucky curls in its hair. అశుదురు కుముందరిసుడిపున్నది she has a ringlet in front, it is unlucky to marry her.

నుడిగొనుట v. a. To environ, surround, encompass. చుట్టుకొనుట. D. Sar. D. 603. చూచెటి శారలనుడిగొనగలదు నీరురాలనిత్రోవ నిలువనివారు. BD. 3. 2097. నుడిగొనిక శత్రులుదుడుచుచూరుతము. R. 5. 196. బాపమునుడిగొనవిడికిట బాకిలి.

నుడిచందువాచేట n. s. A certain fish : like a small pomfret ; but with the tail and fins different, a species of stromateus.

నుడియ n. s. Half a load of betel leaf. A rascal, villain. తమలపాకులబరువులో సగము. D. తులువ. L. 13. 89. చూచియల్లనుపవ్వినుడియలుమారు.

నుడియడిదము or నుడివాలు n. s. A short circular missile weapon or discus. చక్రము, నుడశక్తానము.

నుడియుట v. n. To appear ; wander. పొడసూపుట, అగుతుడుట, మెదులుట, శంఛరించుట. Siva. 6. 38. తాబాదునీన్నరవళిపాటలీరుంకృతిశ్రుతి బాదుకొనగజూడకయచూచుచూపుతో నుడియుటయును. టీ|| తారసింఛగాను. H. 5. 370. ఇతర భూజనులు మేము మెలగుచోటికినివేళవాలసినపుడె చెడకళింతుమునీవింకనుడియరాదు. UH. 1. 52. నుడబిందుమోవిపై నుడియుతేనియకల్లు యీరోదకన్యాయసారమనయ. A. 1. 10. నుడిసినమొగమెత్తి చూడకుండుకురాకు కునునుబాణునినెన కువిటుజేయు. టీ|| నుడిసిన, మార్చిల్లినట్టుటికిన్ని. TUR. 6. 78. కడుబెట్టిదపుగాలినుడిసిననెరిదప్పు దిరిగినవెవ్వంపుదీగమాక్కి. R. 6. 27. అంబుజముభియుతుకాజనులకడ నుడియవేలాననునేచెదవు. DRU. 1130. తనముసేయుటజనస్థానంబునంద్రువడిశక్రశాపంబువలనబ్రాహ్మకు, నుడియరాకటుప్రాణశూన్యమైయుండె. Charitra page 558. నుడిసితుమైదలుపుప్పొడిగ్రోలవదలిపడియున్నయాశ్వయండుతితపుములు. Sitarāma Samvād. చక్రైరయునులవంబును గ్రక్తుననుదకములయందు గరిగినరీతి విక్తి లితనుగనుసనమదిస్తాక్తుచునానందజలని నుడిసినశింఛెక.

నుడివడుట or నుడిబడుట v. n. To swoon or faint. To hesitate, be puzzled, confused, entangled or ensnared. To twist or get entangled, to turn. స్వామ్యసిల్లుట, మార్చిల్లుట, చీకాకుడుడుట, కలవరకుడుట, తిరుగుట, పెరిపడుట. Siva. 4. 161. కరాంగుశంబులు దెగనడచెనడచిననుడివడక, మడమలందాటింపినఘోటకంబు. టీ|| స్వామ్యసిలక. ib.

3. 38. యాదివడికిదలి నుడివడుచునుదలోము సోమరిగాలి. టీ|| భ్రమగొంచున్న. Sar. D. 196. తడకటింటికిబోయిపానువుమీద నుడిబడికువళించి సొంపేమిలేక, మిన్నువిరిగివచ్చిమీదబడ్డట్లు. Pal. 441. శూలాలంబండ్లనునుడివడజేసి, చీకాకుడుడజేసి. S. 2. 28. గడెదదపువేళలలచే నేడివడకటుతనదు ప్రాతసుద్దులువిన్నక. M. VI. 2. 294. నీదునైస్యముల్ నుడివడభీష్ముదాకుటయుజూచి. G. 11. 106. వ్రాలక శుందీయంబుబడ వ్రాయక మోసముముట్టసీక గర్వాలనుడైనుడింబడక యత్తుటికత్తుటి కిడ్డుబంధుతో. Swa. 4. 142. నుడివడగుక్కలనదగిలెడి. టీ|| చీకాకుడుడేలుట్టుగా. T. 5. 57. నుడివడకయేదెంబుల నుడిగాలిగతికాహయంబు నురకరిచుట్టక. టీ|| నుడివడకయే, కలవరకుడకుండానే. ib. 4. 60. నతనాధిసౌందర్య మెంపినయంతబలువివేకమును కిబడదొడంగ. టీ|| తెలివికిలవరమురాసాగను. R. 3. 84. వేణీభరకుచకుంభశ్రోణీభరమలగొనునుడివడగ, గదాపాణిగరుణించిజిల్లవపాణిగర్భంబునందుప్రాప్తైలిచెక. నుడివడగ, అనగామెలిబడగా. A. 4. 42. తద్వారణాభినయనవత్పరారీనకరాబ్జై నుడివడునెడంబాడముకన్యకునుమావతంకి. టీ|| నుడివడునెడం, తిరుగుచున్నకమయమునంతు.

నుడివాలు n. s. The quoit, or circular missile weapon of Vishnu. చక్రము. D.

నుడి for నుండి interj. See ! Look ye ! do you know ? See ! నుడి. KP. 5. 95. కోడమువచ్చునన్నుడినుడి.

నుడుము n. s. A flock of sheep. A torch or wisp of grass : a fagot of fire wood used as a torch. నూరుగొర్రెలగుంపు. D. దివిటీ, దివిటీవలెమండకమునకైకట్టినకనుపు లేక కట్టెలకట్ట. బోదనుడుము a lighted wisp of straw.

నుణుగుట See జనుగుట.

నుత adv. Since, from. Even, also. నుండి, కూడా. నాటినుత, అదినుత ever since that time. తుద. OG.

నుత * n. s. A daughter. కూతురు.

నుతను * n. s. A woman. స్త్రీ.

నుతనుడు * n. s. A handsome well proportioned man. అవయవ సౌష్ఠ్యవముగలవాడు. Bramhottara. 5. 125. భూరూపంబునవిశ్వంబారూఢిజనించునెవ్వడనుతనుడై.

నుతరాం * adv. Utterly, totally, at all, in the least. పొడిగా.

సురలము * n. s. A certain region of Elysium : the sixth lower region. ఆరవ పాతాళము, N. 5. 183.

సుతాళము n. s. (This probably may be the Tamil word శీతాళం) Mirth, gaiety, joy. ఉల్లాసము. Pururavas 4. 148. పదములాయవిప్రేమ కాష్ట్రదములనుచు, తాళహాయిదిరతికిను తాళమనుచు.

సుతి n. s. An accompaniment to an air ; the drone accompaniment in music ; the running bass, the diapason. The tone of a chord. సంగీతశ్రుతి. D. ABA. 1, 158. సుతియనగతిత్రియనగను శ్రుతిదనర్పు. సుతిగూర్పుట to put an instrument in tune ; to harmonize chords : to attune the strings. హెచ్చుసుతి a note set too high. తగ్గుసుతి a note below the key. సుతిగాడు a drone-player, he who plays the bag-pipe. N. 4. 139. నారదసుతిగూర్పు నేరత్తనీపుత్రమ్మనివీణితింగు తింగుననుమాటు.

సుతిమెత్తనివాడు n. s. A meek soft patient man. సాత్వికుడు, తిన్ననివాడు.

సుతుడు * n. s. A son. పుత్రుడు.

సుత్రై n. s. A small hammer. దాగలిమాడకొట్టేది. D. సుత్రై పెట్టు a dent or mark made by a hammer.

సుత్రాముడు * n. s. An epithet of the god Indra. ఇంద్రుడు.

సుద n. s. The point, end, tip. అగ్రము. D. కొన. HD. page 255, line 658. చూతపోతమ్మలసుదనొమ్మలెక్కి. N. 9. 490. నిలింతగొనక తెంశేలుతోడ లసోకింపుచునుగోటిసుజలంబువిసుకుచు.

సుదంతి or సుదతి * n. s. A woman ; having handsome teeth, a woman in general. అంద మైన పులువరసిగలది. Satyabh. 4. 197. P. 4. 534. N. 9. 348.

సుదర్శనము * n. s. The discus or missile weapon of Vishnu. విష్ణుచక్రము. D. The salagram or a species of ammonite, a sacred stone worshipped as a representation of Vishnu ; which has twirling lines in it like the spring of a watch. చక్రాకారముగావుండే సాలగ్రామము స్తు.

సుదాత * n. s. A liberal man. దానశౌంధుడు. P. 3. 145.

సుదారుణము * n. s. Terrible, horrible. భయంకరమైన. Lalito. 5. 5.

సుద్ద n. s. White pipeclay. శ్వేతమృత్తిక. సుద్దవావి a well sunk in white clay.

సుద్దగించుట v. a. To smooth by beating, with the hammer (metal) మిట్టపల్లములేకుండాను త్రైకోకొట్టుట. H. 2. 201.

సుద్దము n. s. అనగా శుద్ధము. ABA. 3. 24.

సుద్ది adj. Clean, pure, free from pollution. ఛాత మైన, శుభియైన. Chamatc Manj. 2. 12. నీరాశికడుసుద్దిరేకట్టి. Ila. 3. 154. సుద్ది గానున్నానుసుదతి మట్టకుమన్న. Ahalya. 3. 111. సుద్దిగనున్నానుకద్దురమైవ్రాల, నతివబం గారానికంటుగలదె.

సుద్ది plu. సుద్దులు n. s. Talk, story, news, tidings, intelligence. Morality, justice. మాట, వృత్తాంతము, జనశ్రుతిభేదము. ABA. 1. 129. నీతి. D. Vish. 7. 138. కద్దులముద్దులగుద్దులబాలకుడుద్రోశు. T. 3. 89. నీతియెంతటి తెను వెయ్యానుద్దాకింత తెలిసినజగతిక. టీ సమాచారము. ib. 3. 110. యాయొల్లనిసుద్దులింపెనని యున్నదినం బొకమైన చాలదే. టీ యావనికిహాలినమాటలు. ib. 3. 9. ద్రాద్దుబోయెను లెన్నిక సుద్దులేల. Satyabha. 8. 198. కయ్యపుగెల్పుసుద్దులక సారెకునుగడించి. Radha. 3. 135. రాధసుద్దిమునువేపియుంటిమి. టీ సుద్ది, శమాచారము. Sar D. 32. పటములో వ్రాసినపతిగాదునాధుడెటువంటిదీసుద్ది యెరిగింపుమనిన. H. 1. 222. చూడనవియల్ల యుగచర్యసుద్దులయ్యె. T. 2. 112. ముస్సుక నాడునంగనలముద్దులసుద్దులెయంగనటియో.

సుద్దిగాడు n. s. A holy man. శరీశుద్ధవంతుడు. Suca. 1. 481. చూపియిన్నాళ్లైనటువంటిసుద్ది గాడు గాదటందువుగదదాని కాళ్లమీద సాగబడిమొక్కి.

సుద్దిచేసుట v. a. To purify, clean. శరీశుద్ధముచేసుట. శుద్ధము * adj. Pure, clean ; unmixed, unadulterated ; entire, complete. Total, downright, absolute, mere. పవిత్రమైన, నిర్దోషమైన, శరీర్మృతమైన. శుద్ధశుంస్కృతము pure Sanscrit. శుద్ధక్రతి a faultless or true copy. శుద్ధఅబద్ధము utterly false. శుద్ధలోభి an absolute miser. శుద్ధపాదుగావోయినది it became totally ruined or desolated. In music it implies simple, devoid of variations : as శుద్ధ కాంబోది the melody or thema of the Cambodi air. శుద్ధక్రయము absolute sale. శుద్ధక్రయశాసనము a written instrument of absolute sale.

శుద్ధము * n. s. The bright lunar fortnight. శుద్ధవం
రము the fifth day of the bright lunar fortnight.
Contractedly written శు||.

శుద్ధముగా * adv. Wholly, entirely, completely,
utterly. బొత్తిగా, యావత్తు.

శుద్ధాంతము * n. s. A haram or seraglio; the pri-
vate or women's apartments in the palace.
The king's wife or concubine. అంతఃపురము,
అంతఃపురస్త్రీ. KP. 6. 202.

శుద్ధి * n. s. Purity, purification, cleanness. ఉచిత్ర
త, నిర్మలత్వము. వాక్కుశ్చి a true prediction. హ
స్తశుద్ధి successful practice, as that of a skilful
physician. ఆత్మశుద్ధి or భావశుద్ధి spiritual purity,
cleanness of heart. మలశుద్ధి evacuation of ex-
crements; a stool. శత్రుశుద్ధి a particular
phrase in astrology. శుద్ధిబిందము fluxus men-
strualis, denuo post imprægnationem factus.
చింతమల్లెలు తెల్పించి అతనికి చేహశుద్ధిచేయించినా
రు they took a cane and laced his jacket.

శుద్ధీకరింపు * n. s. Cleansing, correction, emenda-
tion. ఉచిత్రీకరణము.

సుధ * n. s. Nectar, the drink of the gods. అ
మృతము. T. 3. 64.

సుధర్మ * n. s. The council, or assembly of the
gods. దేవసభ, గృహశ్లోకర్మ పాలకుడు.

సుధాంశురత్నము * n. s. The poetical amber or
noble opal, which is fabled to melt in the
moon beam. చంద్రకాంతము. H. 1. 93.

సుధాంశువు or సుధాంశుడు * n. s. The moon. చం
ద్రుడు.

సుధాకరుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.

సుధాపాణి * n. s. An epithet of Aesculapius,
physician of the gods. ధన్వంతరి.

సుధామయాముడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.
Vish. 2. 212.

సుధాశనవర్తక * n. s. Vulcan, the artist of the
gods. విశ్వకర్మ. A. 4. 34.

సునిజనులు * n. s. Men of sense. తెలివిగలవాండ్లు.
Sar. D. 505.

శునకము * n. s. A dog. కుక్క. శునకముద్రచేసుట
to brand with the figure of a dog. Jagann. 3.
139. శునకబంధము modus caninus in coitu.

సునాయాసముగా adv. Without difficulty, easi-
ly. సులభముగా.

సునాసిమకు * n. s. An epithet of the god Indra.
ఇంద్రుడు.

శుని * n. s. A bitch. ఆడకుక్క. A. 6. 19.

సునితంబ * n. s. Fair fessed; a woman who has
handsome hips. Callipygis, a Fulham. అంద
మైనపిరుదులుగలది.

సునిశితము * adj. Acute, very sharp. అతిశీఘ్రమై
శ. M. IV. 5. 215. DRY. 1885. DRU. 555.

సునీధుడు * n. s. A virtuous man. శుభ్రాత్ముడు. D.

సుసేరాజు n. s. కలధారవస్త్రము. ABA. 2. 288.

సున్న n. s. A cypher. A dot. A circle that is used
for any nasal letter, as అంకం for అన్యమ్. అను
స్వారము. Nothing, nonentity. నాస్తి, అభా
వము. T. 4. 17. నిలకడనున్నవానినహి నేస్త్రమునాస్తి.
A. 5. 163. చూడనిక మానదైర్యము సున్నలనుచు.
టీ|| లేవనుచు. ఆచిల్ల కానుసున్నలుచుట్టుకున్నాడు
the boy is in round hand. చూర్ణము. ABA.
2. 352. An epigram says ఆధునికాక్షుడున్ననం
దరులూజ్యతేతక్కు మీదనున్నతెక్కినట్లు, అతడుబా
లుచెనకనందరులూజ్యతేతక్కు చెంచునున్నతెగినట్లు.
సున్నపుబెండది, అనగావిక్రిత. D.

సున్నపెట్టుట v. a. To mark with a cypher, to
draw a circlet round it: to dupe, elude, cheat.
అనుస్వారమునువ్రాసుట, వంచించుట. Ila. 4. 103.
సారిదిండిరికనుగట్టిసున్నపెట్టినేనునిమజేర.

సున్నము n. s. Lime, made of shells or stone. చూ
ర్ణము, సుధ. SC. సున్నముకొట్టుట or సున్నముపూ
సుట to white-wash. స్థిమసున్నము white chalk.
రాతిసున్నము stone-lime. గుల్లసున్నము lime made
of small shells. సున్నముదంచుట to pulverize
lime. పాలసున్నము fine lime. వాడుచున్నసున్నమై
నాడు he was in dreadful trouble. సున్నపుకా
య a small box in which lime, which is used
in paun, is kept. వాస్త్రేసున్నానియముక లేకుండా
కొట్టినారు They broke all his bones.

సున్ని n. s. Powder. పొదుము. D.

సున్నిరము adj. Delicate, susceptible. రవంతైనా
చూచ్చినాతగ్గినాతాళని. మీదేహము నిండాసున్ని
తము, మోటచేహముకాదు your constitution is
easily affected: it is not tough. రోగులకేరము
మహాసున్నిరముగావుంటున్నది every little tells
upon a sick man.

సుస్మిరము n. s. Delicacy, susceptibility. రవంత
 హుచ్చి నాత్మ నాతాళమి.
 సుస్మిపిండి n. s. A paste used as soap in bathing.
 నలుగుపిండి.
 సుశుభము * n. s. A path easy to travel. మంచిదో
 వ.
 సుశుభదు * n. s. An epithet of the eagle Garuda.
 గరుత్మంతుడు.
 సుశుర్వుడు * n. s. A god. దేవుడు. D.
 సుపాణి n. s. A kind of pearl. మాక్కికవిశేషము.
 ABA. 2. 524. D. Navanad. page 429. తమకు
 సుపాణిముత్యాలమేల్కట్టు. Vij. Vil. 1. 153. యా
 సుపాణిరదత్రేణియాసుపాణి. టీ|| ప్రసిద్ధమైనటువంటి
 జీసుపాణియనే పేరుగలముత్యములు.
 సుప్తి * n. s. Sleep. నిద్ర.
 సుశ్రుదు * n. s. A sleeper. నిద్రపాడ్యువాడు.
 సుశ్రునాతి for శుశ్రునభి n. s. A fiendish woman,
 a scold or jade.
 సుశ్రునాతిరసము n. s. Crossness, selfishness. తీర
 గండిరసము.
 సుశ్రుతీకము * adj. Handsome, well made. అంగు
 గావుండే. (vulgarly) వాడికొడుకు పైకసుశ్రుతీక
 ము his son is a wicked fellow.
 సుశ్రుతీకము * n. s. The name of the elephant of
 the north east quarter. ఈశానదిగ్గజము.
 సుశ్రులాభము * n. s. Eloquence, elegant discourse.
 సువచనము.
 సుశ్రుశీర్షము * adj. Well pleased, favourable,
 clear, clean. కృపాస్వితమైన, నిర్మలమైన, శ్వేచ్ఛ
 మైన.
 సుశ్రుశీర్షత * n. s. Delight, clearness. ఉల్లాస
 ము, తేజ. Vish. 1. 5. మనసుసుశ్రుశీర్షతసం
 దృఢ.
 సుశ్రుసిద్ధముగా * adv. Most notoriously. లోకరూ
 ఢిగా.
 సుబంధములు * n. s. (A technical term in gram-
 mar) Nouns substantive. నామవాచకశబ్దము
 లు.
 సుబద్ధము * adj. Correct, true, free from error.
 నిజమైన.
 సుబద్ధము * n. s. Truth, fact, right. నిజము.
 సుబాణము n. s. A cannon. పిరంగి. ABA. 2. 411.
 కోవిపిరంగిసుబాణమునుంటుకోవ.
 సుబ్బనసూరగా or జుబ్బనజూరగా adv. In a man-
 ner pleasing to the eye, plentifully. నయనానం

వముగా, కొల్లకొల్లగా. Bhasc RY. II. 602. రా
 మునమ్మలగతపాశుబద్ధలయి మోక్షమునుబ్బనసూర
 గాగ దైవ్యులు సుకమాత్రలో గొనిరి. M. IV. 2.
 91. లీలనాముండట నా లేమపాలసినచూట్టికి జుబ్బన
 చూరగాదె. G. 3. 118. రాజిల్లగములకువాచవిజు
 బ్బనజూరగా సునరించుసాంతు కాదు. BD. 1. 42.
 సాంతునజుబ్బనజూరలచేల.
 సుబ్బుట v. n. To come forth, appear, to become
 manifest. బయలుపడుట. KP. 1. 96. నీకుమరిజె
 త్తురాకుంటయ్యాకథయును, నీకునాతోడునునుబ్బ
 నీకమనియె. R. 5. 2. రాములబట్టముగట్టగాదొడ
 రువారత సుబ్బినకాక యీనామస్త్రీకుతిపూర్వద
 త్వవరవిఘ్నంబుచరింపక. Vijaya Vil. 2. 201.
 గబ్బిమరుండారపెరుకక, గొబ్బునవైబడునునీవుగూ
 డనివారత సుబ్బినకార్యంబెక్కడరబ్బిబ్బికాకపూ
 ర్ణతనుబిబ్బికా.
 సుబ్బె, అనగాబట్టి. OG.
 సుబ్రహ్మణ్యుడు * n. s. The name of Cumaraswa-
 mi, the god of war. కార్తికేయుడు.
 శుభము * adj. Good, happy, lucky, fortunate,
 మంగళమైన, కళ్యాణమైన. శుభకార్యము, శుభశ్రు
 తుతము or శుభశ్రుతాజనము a happy or aus-
 picious affair, a happy occasion or festival. శు
 భసూచన a favourable omen. శుభవార్త good
 news.
 శుభము * n. s. Good fortune, welfare, any aus-
 picious ceremony. మంగళము, మంగళమైనకార్య
 ము. శుభమస్తు let it prosper. శుభాశుభములు
 good and evil.
 సుభగ * n. s. A happy woman: that is, a favour-
 ite wife, a respectable mother. ఇష్టురాలైనభా
 ర్య, నిండాగౌరవముగలరత్ని. The cord is bound
 on the neck of the bride with a blessing that
 runs as follows, మాంగల్యరంతునానేనమమజీవన
 హేతునాకం లేబధ్వామిసుభగేత్యం జీవశరదాంత
 రం.
 సుభగము * adj. Pleasing, or gratifying to the
 eye, grateful to the sight. Beloved, dear; for-
 tunate, auspicious. నేత్రోత్సవమైన, మనోహ
 రమైన, శుభమైన, శోభనమైన. Padma. 5. 96.
 Ved. Ras. 2. 128. Burn. B. 5. 5. 31. శివ్యశ
 సుభగకపోలకర్ణకంతపాణిః.
 సుభగత * n. s. Blessedness, auspiciousness. శోభ
 నత్వము, మనోహరత, రమణీయత.

సుఖగుడు * n. s. A fortunate man. భాగ్యవంతుడు. B. 1. 27.
 సుఖటుడు * n. s. A champion, a warrior. రాతు. T. 6. 23.
 సుభద్ర * n. s. The sister of Krishna, married to Arjuna. కృష్ణనితోడబట్టు.
 శుభరేఖలు n. s. plu. Happy news, a joyful letter. ధేమజాబులు.
 సుభాషితము * n. s. Eloquence, an eloquent turn of speech. మంచివాక్కు. In Laws of Manu. 2. 239. వివాహకృష్ణపుత్రం గ్రాహ్యంబాలాదపిసుభాషితం, అమిత్రాదపిశిద్ధ్యత్ర మమేధ్యాదపికాంచనం.
 సుభిక్షము * adj. Plenty. (from సు well and భిక్షము alms;) propitious for charitable donations; the opposite of దుర్భిక్షము scarcity. సుభిక్షము గావుండేకాలము a time of plenty.
 శుభుడు * n. s. He who is auspicious. ధేమమును చేసేవాడు. యాజుతకమునకు శనిశుభుడు in this horoscope the star Saturn is auspicious.
 శుభ్రము * adj. White, fair, bright, shining, pure, clean. శ్వేతమైన, తేజోవిశిష్టమైన, శుభ్రమైన.
 శుభ్రము * n. s. Whiteness, purity, cleanliness. శ్వేతవర్ణము, శుభ్రత.
 శుభ్రముచేసుట * v. a. To clean, purify. శుభ్రతము చేసుట.
 శుభ్రములు n. s. plu. (in merchant's cant) Rupees. రూపాయలు.
 శుభ్రాంశువు or శుభ్రాంశుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.
 సుమము * n. s. Flower. పువ్వు.
 సుమంగలి * n. s. A wife, a spouse, a married woman. She who wears the ornaments of a married woman called మంగళ్యము. ముత్తైదువ.
 సుమతి * n. s. Good sense, a sound mind : a wise heart. మంచిబుద్ధి, శుద్ధబుద్ధి. సుమతిశతకము the name of a set of verses taught to children.
 సుమధ్య * n. s. A fair maid : a slender waisted girl. శోభనమైననడుముగలది. Valmiki Ramaya. 1. 38. 20.
 సుమనస్సుడు * n. s. A goodhearted or benevolent man. మంచిమనస్సుగలవాడు.
 సుమనస్సు * n. s. A flower in general. The great flowered jasmine. పువ్వుము, హాలతి పువ్వుమున్ను. సుమనస్సులు the gods, immortals; the learned. దేవతలు, విద్వాంసులున్ను. N. 9. 206.

సుమనారజము * n. s. The pollen or dust of flowers (lit: flower dust.) పువ్వురి.
 సుమరశము * n. s. The juice of flowers. మకరంబము. Vema. 600.
 సుమశరుడు * n. s. Cupid, he whose arrows are flowers. మన్మథుడు. T. 3. 139.
 సుమహత్తరము * adj. Very large or abundant. మిక్కిలి పెద్దదైన. Lalito. 12. 43. చిత్రబీవమిదన్నా మకోదండంసుమహత్తరం.
 సుమహితము * adj. Most excellent. దివ్యమైన. Vema. 2101.
 సుమా interj. Indeed! సుమా.
 సుమాంజలి * n. s. Presenting a nosegay or flowers held in both hands opened and hollowed. పుష్పాంజలి.
 సుమాళము n. s. Mirth, joy, gaiety. అత్యుత్సాహము. D. ABA. 1. 110. సుఖము. A. 4. 44. సామాన్యహాసపులంకానక సుమాళంబు వేదంబుగా. టీ|| మసాభావము. H. 4. 103. మదనుడుసానది మ్మలి సుమాళముతోడుత విమ్మరుండగ్గ. H. 1. 83. విష్ణుదాసుశివమ్మనితశేహాస్మిమకుసుమాళముతో జనె శూలశూలగ్గ. Anir. 3. 19. రతిసుమాళ ముననార్యులకుగావింధకనిలుకడతల్లి గాగలయుమ నుచు. R. 2. 99. P. 1. 13. M. IV. 5. 249.
 సుమాళించుట v. n. To leap for joy. ఉల్లాసముచేత గంతులువేసుట. KP. 7. 202. కాంతకబరీధరంబ సుకారుమొనులు, విరతముగనంతకంతకు విరియ బారె, దన్నుగనిసుమాళించుచుధృనిహృదయనవమ యారముచెలరేగనాట్యమాడె. Vish. 7. 296. వీలాగతులసుమాళించియాడె. Vaiz. 2. 82. తయి సుమాళించెనారనవయసునాటి, తనులనుద్దులురల పెట్టి.
 సుమి, సుమి or సుమ్మి interj. plu. సుంకి Verily, truly, indeed. నిండాఅన్యాయముసుమి really this is very unjust. This is instead of చూడుమి 'behold' from చూచుట to see. M. V. 2. 13. నిలువరుసుమ్మి.
 సుముఖము * adj. Pleasing, agreeable. శుంతోషకరమైన, రమ్యమైన.
 సుముఖము * n. s. A fine face, good features. ఉత్తమాశ్రితము.
 సుముఖత or సుముఖత్వము * n. s. Loveliness, prettiness. శ్రుతిన్నవదనర. Calahasti Mahat 2. 135. కంటక పెట్టుగాక సుముఖత్వము సెందితివయ్య.

సుముఖుడు * n. s. A handsome, or agreeable man. శ్రీతోమకరమైసముఖముగలవాడు. KP. 4. 162. ప్రాయముడిబోవుటకు వెరకుడుచునుంటి, నాకవుడు సుముఖుని తినినామమొదలె, సుముఖులనశాస్త్రవిదులు నిత్యమునుదర్శియింపవర్తనగలిగె మెలగుచు నికి.

సుమ్మిసు, అనగా అనునా. OG.

సుమ్మ interj. You know!

సుర * adj. Celestial, divine. దేవతలశింబంధమైన.

సుర * n. s. Spirituous liquor, toddy, nectar. మద్యము, కల్లు, అమృతము. A. 5. 132.

సురంగము n. s. A bore, a hole, a passage dug or excavated. కన్నము, కుహరము.

సురకత్తి or సూరకత్తి n. s. A small knife. చిన్నకత్తి.

సురకరువలి, సురగాడ్డు or సురగాలి n. s. A whirlwind. సుసిగాలి. Bhag. X. 7. 17. అతిశయజావర్తదపరికవచాటుగా సురకరువలిమై విసరినది.

సురకాని n. s. A fraction (ciphered thus, సు) of an unit; being $\frac{1}{24}$ the one thousand and twenty fourth part. సు|| is two suracanis, or $\frac{1}{12}$ and సు||| three suracanis, is, $\frac{1}{8}$.

సురగడ్డ n. s. See సూరగుడు.

సురగి n. s. A kind of tree. వృక్షవిశేషము. BD. 3. 2063. ఒకకొమ్మశోకంబు సుకొమ్మసురగి.

సురగుట v. n. See సురుగుట.

సురజ్యేష్ఠుడు * n. s. The eldest of gods. i. e. Bramha. బ్రహ్మదేవుడు.

సురట or సురటరాగము n. s. Name of a certain tune. రాగవిశేషము.

సురటి n. s. A whisk for brushing away flies. చామరము. D. కుంచె. T. 3. 19. శుభ్రస్వరటినివిసిరుచుభోజనంబు తాంతుసేయించె. ib. 3. 131. వలనైనకమ్మజవావి వలశునెరపెడి సురటిలగులగాచ్చులు సోకి.

సురటిపట్టశీగలు n. s. A drug used in dying pink. చాయశీగలు, వీటితోవస్త్రములుచాయవేస్తారు.

సురతము * n. s. Coition. సురతాంతము finis coitus.

సురతాని or సులతాని n. s. The queen. రాణి. T. 4. 57. మేటిరతులకు సురతానిమించుబోణి. Chatu. 1. 65. మాగాళ్లపైజారు మేలైన సురతానితరుగామడిచారు తీరగటి.

సురశనీలము * n. s. A sapphire. ఇంద్రనీలమణి. Raja Sekhara. 2. 158.

సురబొన్నచెట్టు n. s. The tree Calophyllum longifolium [called in Sanscrit శున్నాము, దేవవల్లభము.] the Rottleria Tinctoria: from which a yellowish dye is prepared: the flower resembles the tuberose; and a beautiful navel is compared, in poems, to this flower. T. 3. 28. Bhanu. 2. 3.

సురభి * adj. Fragrant, sweet smelling. సుగంధముగల, కరిమగించె.

సురభి * n. s. A perfume, odour, fragrance. The spring. The celestial cow; (Cāmadhenu) spoken of as granting every wish. సుగంధము, ప్రాణతర్పణగంధద్రవ్యము, వశంతరుతువు, శ్వర్థసలు. A. 4. 148. ib. 5. 151.

సురయాళువు n. s. One of a low caste: a paria. చండాలుడు. AB. 2. 549. దరసుచండాలుండు సురయాళువనగను.

సురళించుట v. a. To wave as a lamp or as a wave-offering. చుట్టుట, తిప్పట. Pal. 154. విభూతిరుద్రాక్షుడీతితుడైన, సుతునిరక్షుగా సురళించివైవి, అనగా చుట్టివేసి. See సురళించుట.

సురలు n. s. The immortals, the gods. దేవతలు. D.

సురవరుడు or సురోత్తముడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

సురసి * n. s. The name of the mother of the Nāgas. నాగహరి.

సురశము * adj. Sweet, well-favoured, elegant. మధురమైన, సుందరమైన.

సురసుర adv. Bang, slap-dash; off, at once. This is an adverb of quickness in taking fire; or in fainting. తీవ్రముగా, యిది నిశ్చయంబుకోవడము మూర్ఛపోవడమును సురించినమాట. BD. 1. 151. పలికిన సూరెల్ల బలబలబగుల జూచిన రెప్పులు సురసురగమర. HD. 2. 1181. కనలదనుమాలు గర్జరంధ్రముల, జొనిపినయలైన సురసురస్రక్తి. DRY. 1146. ఆనాగదంతంబులగలించివెరికి సురపతి నేనిన సురసురస్రక్తి, సురపతియప్పడు సురలతోవచ్చి. Pal. 143. చూచికన్నమనేడు సురసురస్రక్తి. ib. 284. చూచి పైగంధి సురసురస్రక్తి.

సురమితము * adj. Happy, well, safe, comfortable. ధేమమైన, హాయిగావుండె.

సురమితముగా * adv. Happily, safely, in a flourishing state. ధేమముగా, Google

సూరామండము * n. s. The froth of ardent spirits.
కల్లుబూదిసూరుసు తెట్టె. SC.
సూరారి * n. s. A demon or fiend, [as a అరి foe to the సూరాః the gods.] రాక్షసుడు.
సూరార్చితము * adj. Adored by the immortals.
దేవతలచేరపూజించబడ్డ.
సూరాళించుట or సూరళించుట v. a. To wave a lamp or a cup of burning camphor &c., before an idol, or over the person, to avert an evil eye. After such waving, the fire is thrown away.
సూరాజనముచేసుట, దృష్టికిచుట్టివేసుట. To throw away in disdain. నిరాకరించుట. S. 3. 299. తమనిబ్బరపుగుబ్బలకుసూరాళించుమునా కరణందాల్కునకకుంభంబులతో. Vish. 7. 109. ఆర్చకునెత్తుకొనిభూతభయనివారణంబు గాగోవున్మంబుసూరాళించిగోమయంబునందలకంబు పెట్టి. KP. 7. 76. వింతగానెకానెకవిలసినంబు, జూడనయ్యంతిగడుదానుజూడవెరచి, కడమపూదండలెల్ల సెక్తటిగబట్టిచాలకపుడుసూరాళించిపారవైచె. Pal. 154. విభూతిరుద్రాక్షుదీక్షితుడైనసుతునికెరక్షగాసూరళించివైచె. N. 9. 64. దురాశుంబిద్ధరాధరంబంటనితరాత్రాంతులైనసూరాళించిజరాశుంధుండు. టీ|| సూరాళించి, వారినినిరాకరించి.
సూరిగ n. s. A sprig. రెమ్మ. ABA. 2. 57.
సూరియ n. s. A small knife. సూరకత్తి. KP. 3. 116. గంధపుష్పాద్యవికరంబులై యున్నయొక్కసూరియయుగండకత్తెరయు. BD. 5. 1435. సుజ్ఞానమనువాడిసూరియచేపట్టి. ib. 5. 1213. సముచితినైవేద్యముయంబునండు సురవడిమైసూరియవెరికిత్రాణమున, కొరగోనినట్టులసెకదేశజేర్చి. Vema 1. 176. సూరియబట్టవచ్చునూరుండుగారాడు.
సూరి adj. Made in the country called సూరి. సూరీదేశోత్పన్నమైన. Swa. 5. 111. సూరీపట్టుమువైబరచిరి. టీ|| సూరీదేశపు, ఆనగాసూరత్తుపట్టుతాపితాకురచిరి.
సూరుగుట v. n. To take flight, retreat. To wither or fade. కలాయికుడవుట. D. వాడుట. ABA. 2. 57. IIN. 5. 53. తొలుతపుత్రునినెరటికోతొలగనంపి, యడవిలోపాముమూకొన్నదనుచు మొరగి, కల్లయేడ్చులుయేడ్చుచుకడువృత్తి, వెదకుటందుసూరగజూచెదపుసేపు. Pariz. 4. 63. అట్టిసూరగరువునెరుగకచుట్టుపుమేలమున గొంచుసూరిగడుమదినికెట్టుబియించెవరలక పెట్టుబలభేదివన్నమేలిమిమాకుక. కొంచుసూరిగడమది, తీసుకొనిపారి

పోవలెనసేమిద్ది. M. XII. 5. 199. అన్నాదితడంతుడియల్లనసూరగభేనుకాశ్రమంబునకరిగి. ib. XIII. 2. 81. క్రిడిక్కుతుంబగుపాత్రముసేసి యెక్కడంసూరగిచెప్పమానిజము. BRy. 3. 142. సూరగకవీరుపైకవడిప్పిక్కుకమాలకనిచ్చి. HD. 1. 1104. మత్తపోవనముసూరగగజూచ్చి. ib. 4. 1439. మకుటమాణిక్యాంకుమంజుర్య సూరగివికలితకేళురాకృతిప్రజ్వరిల్ల.
సూరుగుడుపట్టు n. s. A bark, used in dying cloth : the powder of this bark, mixed with sesamum oil, is used as an external application for the itch and other cutaneous eruptions. రక్తవల్లి, దీన్నిఅరవములోసురుగుటట్లుఅంటారు.
సురుచిర * adj. Beautiful, lovely, engaging. సుందరమైన, రమణీయమైన, మసౌజ్జమైన. BD. 5. 1207.
సురుడు n. s. A branch or spray of a particular tree which travellers use as torches. వెలుగుకుతుట్టైవెలుతురుమండలకట్టయనితోచినది. ABA. 2. 308. జంజూరుదుండురు సురుడుదివైనకోలయనకావ్యదీక్షికాహ్వయము.
సురుము n. s. Powder. చూర్ణము. ABA. 2. 415. పొడిసురుముసున్నచూరనం గనువిలసిల్లుచూర్ణమభవ.
సురూపము * adj. Handsome, well formed. మసౌహరమైన, అందమైన.
సురె or సుర్య n. s. A small knife. సూరకత్తి. ABA. 2. 408. సురెసుర్యచూరియనంగఘరికదనరు. A. 6. 106.
సురేశ్వరము n. s. Saltpetre. పెట్టుళ్ళు.
సురేశ్వర * n. s. A particular mode in music. గానశ్వరభేదము. BD. 3. 406. మరిరేవయునువిగ్రహముసురేశ్వరయు.
సురేశ్వరుడు * n. s. Teacher of the gods. బృహస్పతి. M. V. 1. 149.
సురేశ్వరుడు * n. s. The 'lord of gods:' Indra or Jupiter. ఇంద్రుడు. Ahal. 16.
సుర్రన or సుర్రన (Anuk) Aloud, hissingly. D. Navanad. 123. యాపికట్టాడినయ్యాలబోవబోకుచేతులుతెకనుర్రనప్రస్క్తి. Padma. 9. 6. నిందశేయవినిసుర్రనప్రస్క్తిచురాముడంతలోక.
సులభము * adj. Easy, feasible, attainable, practicable, easy of access. కష్టముకొని, సాధ్యమైన. యాదోవనపోవదమువల్ల యేమిసులభము what are we the better for coming this road?

సులభుడు * n. s. He who is easy, courteous, or accessible. గడు సుమనిషి కానివాడు. వాడు సులభుడు he is good, or kind, to all. భక్త సులభుడు he who blesses his worshippers.

సుశువు adj. Light. తేలికైన. T. 4. 204. సుశువుల గడ చెయ్యాది.

సుశువు or సులువు n. s. Facility, lightness. సులభము, తేలిక.

సుశువు చేసుట v. a. To facilitate. సులభము చేసుట.

సులూచనము * n. s. Spectacles, eye glasses. ముక్కద్దము.

శుల్కము * n. s. A toll, duty, impost. The present bestowed on a bride by her husband. Purchase money given to a bride's parents. Earnest money. నుంకమా, ప్రాలి, శుంకరువు. వీర్యశుల్కము the meed of bravery. విద్యాశుల్కము a wager, or stake, for the victor in an argument.

సున్నియము n. s. A certain jewel worn by women. భూషణవిశేషము. DRy. 150.

సుస్థ్లు plu. of సుకి n. s. Whirl, whirlpool.

సుస్థ్లు, అనగా శీఘ్రము. ABA. 1. 70.

సువచనము * n. s. Eloquence, speaking well or elegantly. సుత్రలాపము, మంచిమాట. M. XVI. 1. 107.

సువర్ణము * n. s. Gold. బంగారు. సువర్ణకాసులు gold fanams. సువర్ణభూషణి A certain medicine ఔషధవిశేషము. A. 4. 318.

సువాణి * n. s. Sweet voiced: a girl, a lady. మంచికంఠముగలస్త్రీ.

సువారంతుటిల్లు n. s. A kitchen. వంటయిల్లు.

సువారంతువాడు n. s. A cook. వంటవాడు.

సువారము n. s. వంట. ABA. 2. 424. సూపకారంబు హెచ్చును సువారమనగ. ఈ వాక్యములో అబద్ధము వుండవచ్చును. R. 7. 105. రఘువీర్యసాయకము లెక్కడనే ర్షసువారతుంబనం.

సువానిని * n. s. The good woman: she whose husband is alive. చిరంతి, పేరంటము చేస్తూవున్నస్త్రీ. SC. ముత్తైదువ.

సువేలము or సువేలాది * n. s. Name of a certain mountain. పర్యవేషము. R. 7. 141.

సువ్రతము * n. s. A vow. సాము.

సువాలు or సువ్వి interj. A word or chorus used in carols, like 'derry down down' S. 1. 463. Pativrat. p. 79.

సువ్య interj. Behold. చూడుమాయనుట. D.

సుశ్రావ్యము * adj. Melodious. చెలలకునిండా యింతునాటం. DRK. 128.

సుశ్రోణి * n. s. Madam, lady. (Literally Fair-loined: having graceful posteriors; Callipygis.) అందమైన పిరుదులుగలది. Ananda T. 10. 53.

సుశ్రోకుడు * n. s. A celebrated man. శక్తిర్విమతుడు. M. XIII. 3. 276.

సుచమ * n. s. Exquisite beauty or splendour. అధికతాంతి. SC.

సుచమ * adj. Beautiful, handsome, pleasing. మనోహరమైన.

సుషి * n. s. A hole. రంధ్రము. SC. A. 4. 26.

సుషిరము * n. s. A hole, orifice. A wind instrument. రంధ్రము, మురవొద్దివాద్యము. Vallabhamba Parin. 2. 26.

సుషీమము * adj. Cold, frigid. శీతము.

సుషుప్తము * adj. Fast asleep. వాగ్నిద్రవోతూవుండే.

సుషుప్తి * n. s. Sound or deep sleep. మంచినిద్ర. దీర్ఘసుషుప్తి, అనగా చాలా దీర్ఘము. the long sleep i. e. death.

సుహమ్న or సుహమ్ననాడి * n. s. The name of a particular tubular vessel of the body, spoken of in mystic treatises. The pineal gland, the spinal marrow: a nerve imagined to extend from the spine to the nose. In Colebrooke's Essays, Vol. 1. p. 154, he interprets Sushamna as 'a ray of the sun, which became the moon.'

సుషేణము * n. s. A cane or reed, the ratan. వేరశము, శ్రుబ్ధి.

సుషేణుడు * n. s. A name of Vishnu. Also a name of the physician of the monkey chief Sugriva. విష్ణువు, సుగ్రీవునివైద్యుడు.

శుష్కము * adj. Dry, dried. Mere, groundless, causeless, unprofitable. యెంకిన, నిర్దోషకమైన, నిరర్థకమైన. శుష్కాన్నము dry bread. శుష్కప్రియములు, శుష్కాశుచారములు empty flattery, mere compliments. శుష్కదరిద్రుడు utterly poor, a mere beggar; miserably poor. శుష్కవైరము groundless enmity, mere spite. HD. 2. 531. శుష్కరోదనము mere weeping.

శుష్టాలు * n. s. plu. Fuel. ఎండినకర్రమొకలైనది.

శుష్టింతుట * v. n. To become dry, lean or poor. ఎండిపోవుట.

సహృ Error for సహృ.

సహృ * adj. Well, good, sound, handsome, healthy. మంచి, బాగున, అందమైన, ఆరోగ్యమైన.

Vema. 1238. సహృ వాయవ్యము.

సహృ * n. s. Good condition, a sound state: beauty, health. బాగు, అందము, ఆరోగ్యము.

సహృచరచుట * v. a. To amend, make better. చక్కబెట్టుట.

సహృ * adj. Drying. డ్రయింగ్. DRY. 3. 180.

సహృము * n. s. Good company, society. సహృహవాసము.

సహృరము * adj. Easy, clear. సరళమైన. DRU. 1141. సహృరమార్గము G. 8. 22.

సహృరము * adj. Free, clear, unimpeded. సరళమైన.

సహృన or సహృని * adj. Fair bosomed, having fine breasts. అందమైనచందము.

సహృరము * adj. Firm, steady, stable. దృఢమైన, నిలకడైన. M. XIII. 3. 214.

సహృశుడు * n. s. He who is bathed. సహృశుడై having bathed. స్నానముచేసినవాడు.

సహృగ్ధము or సహృగ్ధము * adj. Smooth and soft. మృదుమైన, సున్ను. Jagann. 3. 133. సహృగ్ధమదనగ్రహము.

సహృతము * adj. Fit, proper, suitable. తగిన, యుక్తమైన.

సహృత్తు, సహృతడు * n. s. (Literally a good hearted man.) A friend. ఆత్మీయ. సహృత్తోటి a circle of friends.

సూ, సూ.

సూరి * n. s. Sending, bearing. బ్రహ్మసూరి, అనగారిశిష్యుడు the son of Bramha. Anir. 5. 51. పంశుడు, కనకము.

సూ or సూ interj. Behold. చూచుచున్నట్లు. సూరిగారిశిష్యుడు. ABA. BD. 1. 525.

సూరిగారిశిష్యుడు. KP. 3.219. సూరిగారిశిష్యుడు. L. 16. 90. సూరిగారిశిష్యుడు. ib. 16. 126. సూరిగారిశిష్యుడు. ib. 16. 185. సూరిగారిశిష్యుడు. దుసూరిగారిశిష్యుడు.

సూరిము * n. s. The awn of barley &c. An insect's bristles. వరిముల్లు. D.

సూరికేటము * n. s. A scorpion. తేలు.

సూరిజంబుక * n. s. A thorny plant, called Guilandina Bonducella. యశోహి, గచ్చచెట్టు. SC.

సూరిధాన్యము * n. s. Awmed or bearded grain. యవగోధూమము.

సూరిరము * n. s. A hog. ఆదివిరుది.

సూరిక్తము * adj. Well or properly said. చక్కగా చెప్పబడ్డ.

సూరిక్తము * n. s. A hymn in the Rik Veda. వేదములో పుకవిషయమునుగురించినకొన్నితనము. L. 3. 52. అన్నసూరిక్తము.

సూరిక్తి plu. సూరిక్తులు * n. s. Fair words, good expressions. మంచిమాటలు. T. 2. 83. Vasu. 4. 8.

సూరిచకము * n. s. Intimation, information by signs.

సూరిచన, సూరిచకము.

సూరిచకము * adj. Shewing, denoting, intimating. అగుచున్నచే, సూరిచకమైన.

సూరిచకుడు * n. s. A spy, informer. కడేజువుడు, కొండెగారు.

సూరిచన * n. s. A hint, slight or faint notice. జాడ. Lalit. 12. 21. సూరిచనముచేసినకరీ. సూరిచనగాచెప్పట to tell briefly, to give a general idea or outline.

సూరిచి or సూరిచి * n. s. A needle, an index. సూది, వర్ణముమొదలైనవాటినితెలియచేసేజాటి.

సూరిచించుట * v. a. To hint, signify, point out. జాడగాతెలియచేసుట. Vish. 6. 337. సూరిచిచోఁగినిచించుటకుంకిత్తి.

సూరిచిముఖము * n. s. The point of a needle. సూదిమొన. BD. 5. 683. సూరిచిముఖమైనపానముగానిచి.

సూరిచిముఖము * n. s. A kind of bird. ఉయ్యిచిముఖము. G. 1. 276. సూరిచిముఖముగాంచి.

సూరి n. s. Aim, an expedient. గురియు, ఉపాయము. D. లక్ష్యము. ABA. Paidim. 3. 45. దేవపూజావేటివిడిచిపెరిసూరికముమించుతెలుసూరికములు. Pururavas, 3. 116. మాటిమాటిదొరుగుచెప్పటలనేటిబోటిదిగువాటిచనునక సూరిదనరె, సూరివాటిల్లె సూరిమేటినితోటిపాటిమారగదయ్యసూరియగును. యాచనిసూరిమడునా will this business succeed? సూరిననుకుసూరిగాచున్నట్లయితే if it seems right to you.

సూటి adj. Straight, not crooked. చక్కని, తిరుగుళ్లు లేని, సరియైన. Chenna 5. 415. సూటిచూర్ణము భూ పెళులధరుడు.

సూటిగా adv. Duly, straight, in a right line. సరి గ్గా. సెగటికి సూటి గారాయ చేసినాడు he aimed his forehead and flung the stone.

సూటిగొనుట v. n. To fit, suit, agree. జరవడుట, పోగుట, సరిపడుట. Bilh. 2. 194. సూటిగొన సూటివచ్చుజక్రమునుకల్గడంబి.

సూడిగములు n. s. plu. A sort of bracelets. హస్తభూషావిశేషము. ABA. 2. 277. వైముద్దెలుగలచేడియములు. OG. Kasikha. 5. 172. లలన సూత్రైరించినలక్ష్మీ ప్రాలె, కంకణములతోమణి సూడిగములురాయ. Vajja. 267. కంకణసూడిగాలుకయికానుకలిచ్చివసెంతురింట.

సూడిద or సూడిదె n. s. A gift, an offering. కానుక. OG. వింతవస్తువు. D. Vish. 7. 412. శరీమశంబులుకదంబముగూర్చి, సూడిదె గాగగంసునకు నిచ్చి. Telugu Miscell. 1. 125. line 4. ఘనకంబు నకుయెన్నిసూడిదర్ బెట్టిన శ్రుద్ధెలునాకకవల్లగలదె. R. 1. 193. సుదతి మెల్లలుదెచ్చి సూడిదెయిచ్చి నలుదురంగులనవ్వ పాడియగునె.

సూడు n. s. Enmity, pique. An enemy. క్రొత్తవైరము, విద్వేషము. ABA. శత్రుడు. D. H. 2. 258. పొలతుక వేసికృత్యులను మూనినయంత నెమోముసూడుచేసరివిధిస్థితిందన రెతాళక చన్నులునన్నతాకృతిక బాలించె. ib. 2. 259. తనుగన్నవారలతన్నిత్రోక్తుకనిచ్చిచెలకంతావాప్తిచేయసూడు. Zac. 1. 147. సొలపుబూపులుదమలోనసూడుపట్టి, సహజ శృంగారచేట్టులునందడింతు. ib. 4. 31. భానుచంద్రులసూడుపట్టిగల్పననంగ, ధరకుటలాంధకారంబులడరె. Sat. 2. 99. చూడంజాలకనీవపులసూడునుమహి క్రోధరశముచూపెదమాడ్కి. UH. 4. 248. సూడాక్ష్మియునుమరిదా, కీడాక్ష్మియునుజగంబుకీర్తింబులకై. T. 1. 44. జగ్గువగమిసూడుచక్కనివగకాడు. టీ|| సూడు, విరోధి. N. 4. 112. సూడుదీర్చగా. టీ|| కుగదీర్చగా.

సూడుకాడు n. s. An enemy. వైరి. ABA. 2. 347. సూడుట v. a. To cut. కోసుట. Vema. 2091. అజ్ఞానమనెడుయదవిని, సజ్ఞానశ్రుతిచిత్తముననుసాడగవలదా.

సూడుపాతు n. s. (K) A wizard. మంత్రగౌడు. Also spelt చూ—BD. 5. 1083.

సూత్రము * adj. Born, engendered. ప్రసూతము, బిడ్డకన్నది. SO.

సూత్రము * n. s. Mercury, quicksilver. పాదరశము. D.

సూత్రకము * n. s. Ceremonial impurity; arising from child birth. జాతాశౌచము. సూత్రకముకుట్టుట to observe the rites of ceremonial impurity. SC. says జాతమృతాశౌచే.

సూతి * n. s. Birth, child bearing. Offspring, progeny. Sewing. కనడము, స్త్రీపురుషయూతుసంతానము, బిడ్డ, సేవనము, కుట్టడము. వ్యాసముని సూతి the son of Vyasa. i. e. the hermit Suca yogi. Ila. 2. 2. అగ్రసూతి an elder brother. BRY. 3. 467. Bhanumati. 4. 4. ధనవంతుడగు ధర్మసూతికి.

సూతిక * n. s. A lying in woman, a woman recently delivered. నవప్రసూత.

సూతికాగృహము, సూతిగృహము, or సూతీగృహము * n. s. The lying in chamber. శ్రుతిటిల్లు.

సూతుడు * n. s. A charioteer. A carpenter. A bard, an encomiast. రథసారథి, వడ్లవాడు, కవి. స్తుతిపాఠకుడు. HK. 1. 47. Mandha. 4. 213. నయమునసూతగీతలువిసంబడ.

సూత్రము * n. s. A thread, cord, yarn, twine. A line. A brief rule or precept in grammar &c. An expedient, contrivance; an artificial piece of work; a machine. తంతు, నూలు, దారము, అనేకార్థబోధకసంక్షిప్తవాక్యము, ఉపాయము, యంత్రము. కడుటసూత్రము a delusive contrivance. కడుటనూటకసూత్రధారి “the unseen mover of the world's machine” an epithet of Vishnu. జలసూత్రము a water work, an hydraulic engine. తోటకునీళ్లుపారుచూపుండేసూత్రము the machine that waters a garden. వ్యాకరణసూత్రము a concise rule of grammar. ఆశుస్తంబసూత్రము the institutes of A'pastamba. మీగోత్రసూత్రములేమి what is your family name? and what is your creed? మంగళసూత్రము the thread with which the marriage badge is tied on the bride's neck. యజ్ఞసూత్రము the thread, worn by the three principal classes of the Hindus. A. 1. 43. శ్రుతి సూత్రగమజములకు.

సూత్రగాడు n. s. An artist, contriver or maker of any machinery. యంత్రగాడు.

సూత్రధారకుడు, సూత్రధారడు, సూత్రధారి * n. s.

The manager, or principal actor in a play or drama; the person behind the scenes; who pulls the strings of the puppets. The instigator, secret agent, or tempter. శేషనాయకుడు.

D. T. 2. 77. జగన్నాటకసూత్రధారకు. B. X. 297. నేసూత్రధారిమారందరుబహురూపులని.

సూత్రశట్టుట v. a. To "lay the line" as a brick-layer does. దారముశట్టుట. R. 6. 3. బ్రహ్మతనుచేయులోక ప్రపంచమునకు, దారతవ్యంబుదెలుచుండలబియ్యుకొ, సూటిమంటికీ నేలకు సూత్రశట్టు, వీకనీరంద్రధారాశివప్రస్థిగురిసె. A. 1. 4. పరగునీధులు తురిసూత్రశట్టినట్లు.

సూత్రవశిషుడు * n. s. A name of విష్వక్సేనః as being husband of Sutravati. విష్వక్సేనుడు. A. 6. 128.

సూత్రించుట v. a. To lay down the law; to enact. సూత్రముగాయేర్చుచుట.

సూదయురాయి n. s. The magnet, a loadstone. తాంతరాయి, చుంబకము. [From సూది a needle and అంటు to infect or touch and రాయి a stone.]

సూదనము * adj. Destroying, killing. చంపే.

సూదనడు * n. s. Destroyer. చంపేవాడు T. 1. 6. ఓమధుసూదనా queller of Madhu.

సూది n. s. A needle. సూది. గరికసూదులు a kind of rice. సూదికొమ్మలు slender or sharp horns.

సూదిమల్లిక n. s. The eared jasmine. Jasminum auriculatum. సూదులవలె శిస్తుగావుండేమల్లెలు.

సూదుడు * n. s. A cook. వంటచేసేవాడు.

శూద్ర * adj. Belonging to the Sudra caste. నాలుగవజాతివాండ్రునంబంధమైన. శూద్రకూత or శూద్రమాట a low word, a vulgar phrase. IIa. 1. 126. శూద్రదేవత a rustic god or deity, as Pōtarāz or Pōlēramma. S. 3. 58. శూద్రగ్రంథము a poem written in a mean style: an illiterate book.

శూద్రత or శూద్రత్వము * n. s. Sudraism, the condition of a Sudra. అంఘ్రిజత్వము.

శూద్రది n. s. A woman of the Sudra tribe. నాలుగవజాతిస్త్రీ.

శూద్రుడు * n. s. A man of the fourth or servile tribe. W. A Sudra or Plebeian, one of the commonalty. అంఘ్రిజుడు, నాలుగవజాతివాడు.

శూద్రురాలు n. s. A woman of the Sudra caste. నాలుగవజాతిస్త్రీ.

సూన or సూనె * n. s. A slaughter-house, the shambles. అబాదికవధ్యస్థానము, గొర్రెలుమేకలుకొనేశ్శవము.

సూనము * n. s. A flower. పుష్పము.

సూనగాడు or సూనెగాడు * n. s. A butcher. కటికవాడు. BD. 4. 1287. భక్తులజంచుబాల్చుడు సూనెగాడు.

సూనశరడు * n. s. Cupid; "the god whose darts are flowers." మత్తభుడు. T. 2. 74.

సూనుడు * n. s. A son. పుత్రుడు. M. 111. 5. 452.

సూన్యతము * n. s. Sincerity, veracity, truth. నిజము. Vish. 8. 327.

సూన్యతము * adj. True, sincere. యథార్థమైన. T. 2. 38. సూన్యతోత్రీ.

శూన్యము * adj. Empty, void, blank. Lonely, desert. రిక్తమైన, ఉత్త, నిజకానమైన, రహితమైన, త్యక్తమైన. M. 1. 1. 177. శూన్యహస్తమై empty handed. H. 3. 92. శూన్యనిలసము A lonely wilderness. శూన్యలాలటము a forehead devoid of any sectarian mark; as the face of a Musliman or European is.

శూన్యము * n. s. A dot, a spot, cypher. Vacuum; nothing. Witch-craft, sorcery. పూజ్యము, శేష, కంపు. శూన్యముపెట్టుట to injure or kill by sorcery or prayer to an evil goddess. షిల్లిశూన్యము the black art.

శూన్యకత్తె n. s. A sorceress or a witch. కంపుచేసేస్త్రీ.

శూన్యగాడు n. s. A sorcerer, a wizard, an enchanter. కంపుచేసేవాడు.

శూన్యబొమ్మ n. s. An effigy.

శూన్యముపెట్టుట v. a. To bewitch, by hiding something in the ground. కంపుచేసుట.

శూన్యవాది * n. s. An atheist. నాస్తికుడు.

శూన్యము * n. s. One destitute. విహీనుడు. వాడు జ్ఞానశూన్యుడు he has no wisdom, he is a fool. వివేకశూన్యుడు he has no wit or genius.

సూతుము * n. s. A sauce; condiment; split pease dressed. వ్యంజనము, సాధకము, ముద్దశుక్కు.

సూతుకారుడు * n. s. A cook, వంటవాడు.

సూకశాస్త్రము * n. s. A work on cookery. పాకవిద్య.

సూయమానము * adj. That which is being offered as a burnt sacrifice. హూయము చేయబడు తూతుండే. R. 3. 26. సూయమానసోమలరలునై.

సూరకత్తి n. s. A small knife. అస్తిత్రిక్.

సూరణము * n. s. An esculent root, called arum campanulatum. కండ. D.

సూరత or సూరత్వము * n. s. Heroism, prowess. శౌర్యము. సూరత్వముచేసుట to play the man, to perform exploits. సూరత్వము గావుండెను he was a perfect hero.

సూరత్తు adj. Made or produced in Surat. సూరత్త నేదేశ సంబంధమైన. సూరత్తుముత్యములు pearls produced there.

సూరపుటంబు, సూరెపుటంబు, or సూర్యపుటంబు n. s. A kind of cloth. వస్త్రవిశేషము. Velvet మొకమాలు. ABA. 2. 282. Bmj. 2. 21. గండు మీరిసాయంకాలమండలాధి, నాధుడొసరంగ చేరుకొనంగనంచు, మెరుగుకెంపుసూరెపుటంపుయెరుగుయనగనరూపామంబు తగనుభాస్త్రరుడు గ్రుంకె. N. 7. 37. దుర్బసూర్యపుటంబుకన్నామును. Ila. 1. 162. సూరెపుటంపుతలాడంబుజేరి. H. 5. 148. మొకమాలులును సూర్యపుటంబులునాతులు.

సూరసూతుడు * n. s. The charioteer of the sun. అరుణుడు.

సూరాకారము n. s. Salt-petre. గోడలచాటిచేతవండినది. D.

సూరి n. s. A knife. ఛురిక్. ABA. 2. 408. A. 4. 151. శేదగిసూరియెక్కుడయ్యె. టీ॥ మొగలిపువ్వ నేసూరకత్తేచాచ్చాయెను.

సూరి * n. s. A great scholar : a learned man. విద్వాంసుడు.

సూరుడు * n. s. A hero or champion. రూపాహశముగలవాడు. D. వీరుడు. ఆరంభసూరుడు he who is vigorous only at starting ; a small spirit.

సూరలు n. s. plu. Sides, flanks. పార్శ్వములు. D. ఉభయపార్శ్వములు. ABA. 3. 38. M. VII. 3. 185. అతనిసూరలనున్నరలోకంబులు. R. 2 45. వారితలిదండ్రుల సూరలెన్ని. M. 11. 1. 138. గాంధీవరమ్ములుసూరలొజనగ. L. 11. 189. సూదంబులెదనసూరల జేరనూది మోహంబునజప్తననెగనిసింట్టుకొన్నవిధాన. Vicr. 4. 54. చిట్టములైనరాహుతులుసూరల జేరెలమి.

సూరేపాను n. s. A triangular perpendicular parasol, or fan carried before a prince, or an idol. ఆలవట్టము. It resembles an English fire screen.

సూరి See సూరత్తు.

సూర్యము * n. s. A van, or winnowing basket. చేట.

సూర్యకాంతము * n. s. The fabulous sun-gem. ఆదిత్యశిల.

సూర్యకాంతము vulgarly సూర్యకాంతము n. s. A well known medical herb. It is unnoticed in the books.

సూర్యకాంతిపుష్పము or సూర్యావర్తము * n. s. The sun-flower. Helianthus annuus. పొద్దుపిరుగుదుపువ్వు.

సూర్యపాను n. s. A triangular perpendicular parasol or fan : resembling a fire screen. ఆలవట్టము. S. 1. 157

సూర్యపుటము * n. s. Exposure to the sun. యెండలో పెట్టడము. సూర్యపుటము పెట్టుట to inspissate fluid medicines or extracts by exposure to the sun.

సూర్యపుత్రుడు * n. s. Offspring of Helius : an epithet of Saturn, of Yama and of Varuna. శనిగ్రహము, యముడు, వరుణుడు. D.

సూర్యక్రమము * n. s. The disk or orb of the sun ; also a vehicle or seat with a gilt glory. సూర్యచింబము, దేవుడువేంచేసేసూర్యాకారమైనవాహనము.

సూర్యవాద్యము * n. s. A tambourine or small double tabour. పాగామీదకట్టుకొనివాయించే సూర్యాకారమైనచర్మవాద్యము.

సూర్యుడు * n. s. The sun. భాస్కరుడు.

సూర్యేంద్రునిగమము * n. s. The day when the new moon rises invisibly. అమావాస్య.

సూరి * n. s. A darting or throbbing pain ; rack-ing pang, twitch. సెట్టి. D. పొట్టు. జక్తసూరి a stitch in the side. కడుపుసూరి the colic. హృదయసూరి pain or distress of mind. గ్రహసూరి inauspiciousness : attaching to the next day after an eclipse.

సూరిము * n. s. A weapon, pike or dart, an iron pin or spit ; as a stake for impaling. A trident. శలాక, కొర్రు, త్రిశూలము. A. 4. 285. సూరిపురుషునిజ్ఞానము. Pal. 374. సూరిలొగడ్డపై సూరిదిగూర్చుండి.

సూలచేకటులు n. s. A kind of bracelet. హస్తభూ
షణములు. S. 1. 176. సూలచేకటులొకమూలవై
చిసిరాజి, గనువులగుండలచేకటులుదాల్చి.

సూలపాణి or సూలధరడు * n. s. He who bears
a trident : an epithet of Siva. శివడు.

సూళము n. s. A certain tune or song. గీతవిశేష
ము. NH. 2. 125. గాణధ మెచ్చగ బాడిరింపుదొ
లకంగాతాళమానంబులకొన జేసినాధజయాంక సంగ
కలితమున సూళాదిగీతావళుక. HD. 1. 873. ఆ
లాడుములు జేసి యారాబుమిది సూళాడులింపులు
సోగయబాడుటయు.

సూలలదండ n. s. A kind of necklace. కంఠభూ
షణవిశేషము. II. 4. 101. చేకటులు మేలిమిసూల
లదండ.

సూలవ్యాధి * n. s. Piercing pains ; rheumatism.
కడుపుసెప్పి.

సూలకృతము * adj. Roasted on a spit. కరకట్టు.
D.

సూలి * n. s. He who bears a trident, an epithet
of Siva. యద్రుడు. T. 4. 218.

సూవె interj. To be sure ! you see ! indeed ! చూ
డుమాయనుట. D. సూమా ! Vish. 1. 43. విశ్వమ
యమై చూడుట విష్ణుశక్తిసూవెమనఁబ్రదా. M. V.
3. 330.

సూళకము n. s. A kind of head tire. వాలపాశ్యావి
శేషము, తిరుగుడుబిళ్ల, సెగపువ్వ. Siva. 6. ౪.
చెంగలవృషాదండ బేర్చి పెందరుముపై, పునసారము
నసూళకముఘటించి. H. 2. 43. సూళకము, తీగ
మెడనాలుసొబగునాను. ib. 2. 210. కుప్పెరాగడి
బిళ్లకుంకుమురేఖపాడుటబొట్టుకమ్మలుచావీలు, ల
లిసూర్యనంద్రవంకలుసూళకముకెంపురవలకుజేరు
పూసలురావిరేక. ib. 4. 101. బేగడకుతికంట్లుసూ
ళకముఘల్లనుమెట్టెలుమూసి.

సూళరి n. s. ఆన గా, గార కాదు. ABA. 2. 535.

సూక్రము n. s. A vulgar error for సూత్రము.

సూక్ష్మము * adj. Little, small, minute, atomic,
fine, subtle, delicate. Ingenious, subtle,
clever, smart, quick. కొంచెపాటి, సన్నమైన, చు
రుకుల. సూక్ష్మమైనకవి delicate work. సూక్ష్మ
మైనకార్యము a nice or hazardous affair. సూక్ష్మ
ముగాతెలవేటందుకు to explain it in a few
words, to render the matter clear. సూక్ష్మదృష్టి
quick sight. సూక్ష్మబుద్ధి clever, sensible, a

refined mind. సూక్ష్మశరీరము the spiritual body.
UR. 6. 471. సూక్ష్మరూపము the atomic or
spiritual form, the ideal body, as distinguish-
ed from the bodily shape, the spiritual im-
age. Ananda Tantr. 2. 51. సూక్ష్మవస్థ the
invisible or essential condition ; Spirituality
as opposed to corporeal being.

సూక్ష్మము or సూక్ష్మత * n. s. An atom. Fineness,
delicacy, peculiarity, trick, nicety. One verse
says కారణంసూక్ష్మతాయుక్తం తారాగ్రస్థితద్వ
యధా, ఏవంబ్రహ్మవిజ్ఞానీయాత్ సూక్ష్మవృత్త్యాన్య
వస్థితం.

శృ, శృ.

శృంఖలము * n. s. A chain or fetter, especially
for an elephant ; a chain of silver worn as a
man's girdle or zone. యేనుగుసంకెళ్లు, శృంఖ
లేవశృంఖలంధము.

శృంఖలీ * n. s. A certain shrub. కోకిలాక్షము,
గొలిమిడిబుబ్బ.

శృంఖము * n. s. A horn, a trumpet. A syringe,
or squirt. A peak ; the summit of a moun-
tain. విహారము, కుశభాతికొమ్మ, బూరయు, చిమ్మ
నగొట్టము, కుర్చురతిభరము. శృంఖభంగముచేసుట
to crush the pride. వానికిశృంఖభంగమైనతరు
వార after his pride was crushed.

శృంఖనాదము * n. s. A horn, a trumpet made
of horn. పూదుకొమ్మ.

శృంఖ బేరము * n. s. Ginger. అల్లము.

శృంగాటకము * n. s. A place where four roads
meet. నాలుగు త్రోవకులిగినదారి. A. 4. 8.

శృంగాటవృక్షము or శృంగాటకవృక్షము * n. s.
An aquatic plant. (Trapa bispinosa.) దురకెగ
డ్డ. శృంగాటకనది, ఆనగాదరికెలవాగు.

శృంగారము * adj. Beautiful, handsome. అం
డమైన.

శృంగారము * n. s. Amatory sentiment, passi-
on, love. Ornament, decoration, beauty. [రస
ము, కామము, అలంకారము, అందము.] లోనవి
కారమునైటశృంగారము Inside nasty, outside

tasty. శృంగారభావము Love, the romantic humour, amorousness.

శృంగారకావ్యము * n. s. Polite literature, gay amorous reading, a romance or novel in verse.

శ్రీవిషయమైకవీశ్వరుడుచెప్పిన గ్రంథము.

శృంగారశ్రురుడు * n. s. An empassioned lover.

శృంగారయోని * n. s. The source of passion: a name of Cupid. మన్నధుడు.

శృంగారవతి * n. s. A loving girl, a fine lady.

శృంగారవనము * n. s. A menagerie, a park, a pleasure garden. ఉద్యానవనము.

శృంగారించుట * v. a. To adorn, decorate. అలంకరించుట. ఆశంకతినికొంచెముశృంగారించిచెప్పినాడు he told the story with some decorations; or improvements.

శృంగ * n. s. A horned animal. కొమ్ములుగలజంతువు.

శృంగనాదము * n. s. for శృంగనాదము.

శృంగి బేరము * n. s. for శృంగ బేరము.

శ్రుక్వములు * n. s. plu. The corners of the mouth. నోటిసెలవులు. D.

శృగాలము * n. s. A jackal. నక్క. Sar. D. 6. 19.

శృగాలిక * n. s. A bitch jackal. ఆడునక్క.

శ్రుజించుట v. a. To create, make, form. శ్రుజించుట, కలగజేసుట. T. 3. 51.

శ్రుజి * n. s. A goad; a hook with which elephants are urged. అంకుశము.

శ్రుతి * n. s. Way, road, path. మార్గము.

శ్రుపాటి or శ్రుపాటిక * n. s. A bird's bill or beak. జుషిముక్కు.

శ్రుప్తము * adj. Created, made, formed, invented. శ్రుజించబడ్డ, కల్పించబడ్డ, నిర్మించబడ్డ.

శ్రుప్తి * n. s. Creation, formation, production, fabrication, invention. The world, the universe. ఉత్పత్తి, నిర్మాణము, కల్పన, జగత్తు, సృజనాచరము.

శ్రుప్తించుట or శ్రుప్తిజేసుట * v. a. To create, make, form, fabricate, invent. శ్రుజించుట, కలగజేసుట, కల్పించుట.

శ్రుప్తికర్త * n. s. The creator: or lord of creation. నిర్మాణముచేసేవాడు.

శ్రుప్తియవుట * v. n. To be created. శ్రుట్టుట, కలుగుట.

శె, సె.

శె See on శే || a contraction for శేవకుడు.

శంకునాగు for శంకునాకు n. s. A species of the నాగము snake called the cobra-di-capello.

సెందారులు n. s. plu. An instrument which apparently was used in hunting. మృగయాసాధనవిశేషము. Rucmangada. 3. 90. దీమంబులునిలిపియు, కారులుఘానిపియు, సెందారులుదీర్చియు వలలకుందార్చియు.

సెక or సెక n. s. Heat, warmth. ఉష్ణత్వము, అనగావెట్ట. D. నేడిమి. Anir. 3. 29. చంద్రరజంబుచే జనియించెసెకలంచువెసెతాశ్వంతమువీవసేల.

సెకలాకు n. s. Woollen cloth. రాంకవము. D. సెక్కు సెమర్పుట v. n. To be slightly troubled, (literally, the cheek to sweat with trouble.) రవంతతోందరకలియుండుట. M. IX. 1. 59. శ్రురందరనందను బచ్చికన్మిశ్రింపితనల్లసెల్లెదర సెక్కు సెమర్పుకారవేశ్వరా.

సెక n. s. Heat, warmth. ఉష్ణత్వము, నేడిమి.

సెకకడ్డ n. s. Tubercle, pimple, pustule, arising from heat. రాకచేరలేవినకురుపు.

సెకన బెట్టుట v. a. To warm. నిప్పుకాకనపుంచుట.

సెకరోగము n. s. The disease of heat caused by lasciviousness. i. e. gonorrhœa. ముండలరోగము. D. says లింగముయొక్క బాధ.

సెగించుట v. a. To reproach, blame, accuse, to evince disgust or horror at. నిందించుట, దూషించుట, అసహ్యపడుట. Vish. 6. 57. నీమగడించున సెగించెదవ్విట్లు సేయరుతస్వి. See సెగ్గు or సెగ్గెము. ఏవగించుట. D.

సెగ్గు or సెగ్గెము n. s. Reproach, censure, a false accusation. అపవాదము, నింద. ABA. 1. 134. సేగించు, సెగ్గెము, సెగ్గేవగించునాయకవాదశంజ్ఞయైయలరుచుండు.

సెజ్జ or సెజ్జ n. s. A bed, a couch. A basket of plaited cocoanut leaves, to hold flowers, fruits &c. The box worn by jangams, at the neck-lace, containing the lingam. శయ్య, పూలుమొదలైనవిపెట్టేబుట్ట, సంచుటము, లింగకాయమొదలైనవి. M. XII. 3. 232. రాత్రియునగుటయుశిలయెసెజ్జగాగ్నితార్పణయెండె. Zacc. 4. 174. జగిదాలింగముచెంగల్పసెజ్జనుంచి గంధమందందెం

దంబునందనలది. BD. 3. 1391. పెంపారిచాలనె
పెద్దు బిల్వకృతి, నలిగిటుగొనగోసి కలసిజ్జజేసియ
లరుజుంజారు వెంట్రుకలమీదదాల్చి. ib. 4. 256. త
నరుశుప్పములు, శుజ్జనిండగోసిశంభ్రమంబులర.

సెట్టి or శెట్టి n. s. A merchant; the title assumed
by all members of the Bēri, comati, or Balaja
tribe: who are merchants. వర్తకుడు.

సెట్టెన n. s. A merchant. వర్తకుడు. See సెట్టి. P.
1. 483. ib. 1. 784. ib. 1. 803.

సెనగలు or సెనిగలు n. s. The pulse termed Chen-
na or Bengal horse-gram. *Cicer arietinum*.
చనము. ABA. 2. 414.

సెనివారము Error for శనివారము.

సెబ్బర n. s. See శెబ్బర.

సెమి n. s. Error for శమి.

సెర n. s. A line or streak. జీర. Harivam. 5.
167. ఎర్ర సెరలతోడిక పిలకన్నుల చెడంగుజావులు
ను.

సెరగు n. s. Danger, ill fortune, evil. ఆపద. D.

సెరబడి n. s. Friendship. స్నేహము. D.

సెరింత n. s. Jest, jeering, mimicry. హాస్యము.
ABA. 1. 162. నగలనత్వ సెరింత నాదగునహ
స్యము.

సెరి n. s. The fountain head. A twig. A burrow,
a hole. A line or streak. అంబుజన్త దేశము, నదీ
మూలము. ABA. 2. 46. ib. 2. 57. ఉదశాళి,
బరిక, బారియ, బాక్ల, జీర. Pariz 2. 112. కరకుభి
దారముగొని తరమియెరకలువిరుగనరికినయెడల సెరి
లకునిడిన బెలగలపాలువున జరుల సెరిగొని పారలుజ
రదజగరనికరంబును. Swa. 4. 44. సెరి నెప్పకొని
ఠొప్పములివైనవీడించినద నైజుహాబ్బి నీపాదమాన.
టీ || సెరి నెప్పకొని, ఠొంకలో తావుచేసుకొని. G.
5. 23. నేత్రంబులనెర్ర సెరిలువిరిసిన. సెరిలుపారే
వుండు a fistula, a deep sore or ulcer. Ila. 2.
7. చిరుగోటిపొటుల సెరిబారునందురు, శ్రునుసుకుం
కుమనూర్చి పూయరన్న.

సెలగ, సెలగ or శలగ n. s. or interj. So much!

A word used in measuring grain. "One lot;"
from which a new reckoning begins. The
handful or pinch of grain put down as a
mark of reckoning. A fee rated at 16 or 18

మానికలు, to the putti or at two rupees per
కుచ్చెల kuggela. ధాన్యముకొలవడిములో కొరత
క్కు మొదలు పెట్టేటప్పుడు అసేమాట, అప్పుడుదో

లితోయెత్తికున్న గాహా శేధాన్యము, శుట్టికింతలని
యిచ్చెరునుము. A poet says నూటికిపాడిలిశలగం
టాడు he kills one hundred and cries "that is
one lot." సెలగ అనగా నూటికింట్ట. D.

సెలగట్టియ, సెలకట్టె, సెలగోల, శెలగోల, శలకట్టె
n. s. A dart, javelin, a bambu rod or stake, a
slender stick. An arrow, a small dart. చెయ్య
టె, చిరుతకట్టె, శిన్నకర్ర, శరము, (మూరెడుక
ట్టెకుచముకుకట్టినది. D.) ABA. 2. 408. సెలక
ట్టెయనగను వెలయుశల్యము. Swa. 4. 43. కట్టిన
నీలిదిండ్లు సెలగట్టియవిండ్లునువిండ్ల గౌసెనర్. టీ ||
సెలగట్టియ, శిన్నకట్టె. R. 2. 20. వాకట్టుమందుర్
తెరల్, సెలగట్టె తడవిండ్లునమ్ములపాడుర్ H.
1. 237. చిప్పీటె, శలకట్టెలాదిగా. Swa. 4. 83.
బులదిట్టకిరామదొకడుచటువగుముష్టిక బలకట్టెబ
ట్టివేసాక సెలకట్టెంగొట్టివెచ్చె జెమురుంగాకిక.
BD. 5. 679. శెలగోలయెంటట్టచెప్పలుగ్రాతయె
లుకులమూడిచెమును. BX. 349. కనిచేతశెల
గోలవట్టికొనురుకానిమ్ముకానిమ్మురా. Dab. 99.
line 9. సింగంబునిదురింప సెలగ్రోలవ్రేయు, ధం
నాకివుడుకోవడుచెచ్చిచీపు. Pal. 87. కొంతంబు
డాచేతకొమరొట్టచుండ, శెలగోలచిరువాంకిసిం
హవిక్రముడు.

సెలగపార n. s. An Indian spade or hoe. తెకవి
ధమైనపార, గుడ్డలి. It is shaped somewhat
like a pickaxe, but with a broad blade, set on
like that of an adze.

సెలగులు n. s. plu. అనగా చిక్కులు అంటారు. L. 19.
335. చిల్లరసిద్ధుల సెలగులబాటి.

సెలపారుట v. n. To fester or run into sinuses;
to break into holes as a bad sore or ulcer.
పుంటిలోబాక్కులుపడినూలమూలకుపారుట. సెల
బారిసవుండు a sinuous ulcer which breaks into
holes. ఆవుండు సెలలుపారుతున్నది the ulcer
breaks into holes. Ila. 2. 7. చిరుగోటిపొటుల
సెలబారునందురు.

సెలమ for చెలమ n. s. A hole dug in a dried up
tank: or in the dry bed of a river; to draw
water from the spring below. ఎడినగుంటలలో
గొనియేటిలో గొనినీళ్లు పూరడమున కైచే శివచిన్నగుం
ట.

సెలయుట v. n. To burst out, to riot. చెలరేగుట.
D. A. 1. 50. సెలసిహాహాహూవులదండెని. త
దుర్ ప్రవృత్తినిగలుగు గాగలిచిరిపిది. టీ || సెలసి,

శ్రే, పె, సె.

చలరే. N. 8. 140. నిజశి-హూదరక-దరకలి
రకాకోదర మలితశ-రాశనము సెలసి శ్రుచ్చకౌని.
టీ|| ధనుస్సుచలరేశిసుకౌని. ib. 1. 144. తనత్రే
వగనుతుట్టు ధరణీధములగిట్టు సెలసి కొమ్మనగొట్టు
తలగ పెట్టు. టీ|| సెలసి, చలరే. ib. 3. 249. సెలసి
కొట్టినకిటికోరజీరవారి.

సెలయుట v. a. To chop, to cut. నరుకుట. T. 1.

21. చిరుతపులుల ముండ్లు సెలసి తావునరింతునెమ
రు పెట్టుచు నుండుకొమరె శేండ్లు. టీ|| సెలసి, సరికి.

Swa. 4. 16. చెవిదార్పి వినిచీమచిటుక న్న సెలసి పారి
సెలసి వెంతురలాడుజుట్టెల్ల. టీ|| సెలసి, ముట్టెతోతె
గ సరికి.

సెలయేరు n. s. A waterfall, cascade, mountain-
torrent. నిర్జరము. R. 5. 227.

సెలవి plu. సెలవులు n. s. The corners of the
mouth. శ్రుక్వములు, అనగా ఓస్థాంత్యభాగము
లు. D. Swa. 2. 5. సెలవులు వనదంతములు మూగ.
ib. 4. 155. సెలవులు విడిచినే త్రదంష్ట్రికలు మెర
య. టీ|| చెలివెలుబిగబట్టి. HD. 2. 2499 చెన్నా
రుచిరునవు సెలవిదల్తోత్త.

సెలవి n. s. అనగా చెలమ. D.

సెలపు n. s. Leave, permission, order. Expenses,
charges. Expenditure. Dismissal. ఆజ్ఞ, వ్రయ
ము, విడుపు. అట్లా సెలవిచ్చి నారు he was pleased
to say so. వేసిన సెలపు the midsummer holi-
days. సెలపు శ్రుచ్చకో take leave, depart. అని సె
లవిచ్చినక on his saying so. నాకు సెలవుకులేదు
I have nothing to live on. సెలవుకురూకలు కావ
తెను I want money for expenditure: cash to
lay out. వాండ్లలో పుకడు సెలవైపోయినాడు one
among them died. అన్ని సెలవులుతో శి deducting
all expenses.

సెలపుగాడు n. s. A prodigal, a spendthrift. దూ
శరదిండిమనిషి.

సెలపుచేసుట v. a. To spend, to expend. వ్రయము
చేసుట.

సెలశి adj. Of the selasa tree. సెలశివిల్లు n. s. A
bow made of it's wood. దారువిశేషుని ర్వితధను
స్సు. Kalahasti. 3. 43. వీకగలిగినతదవిల్లువెదురు
విల్లు సెలశివిల్లును మొదలైనచేగవిండ్లు చులకగా
దీసి.

సెలవి n. s. The corner of the mouth. శ్రుక్వ.
Nagnijit. 3. 82. ఒకకోడెకొమ్మ బట్టుకనలంచి,
యొకగిత్త సెలవిబట్టుకలోకువగజేసి.

సెల్లా n. s. Commonly తెల్లా Muslin: any cloth
without a border. Jaconet. అంచులేనిబట్టు. ర
వసెల్లా fine muslin.

శ్రే|| contraction for శ్రేవకుడు A servant.

సే|| contraction for సేరు A seer (in accounts)
a weight of about two pounds.

సేకము or సేచనము * n. s. Wetting, sprink-
ling, aspersion. Watering a tree. తడవడము,
ప్రోక్షణము. సేకముచేసుట to smear, to plaster.
చరుముట. BD. 3. 1162. ఇదియాదిగామందులన్ని
యూగార్పిచెచ్చరతను వెల్ల సేకముచేసి. N. 2. 253.
జలసేకమున. టీ|| ఉడకముపై గురియుటచేతను.
M. XII. 1. 33. భవదీయ విలోక నామృతసేకం
మున. Sar. D. 375. ఘనదీపములపాదుగావించి
నాటిజల సేకమునపోషణముగావించి.

సేకము n. s. Heat, warmth. సెగ, కాక. P. 1.
725. కుములుకుంటి సేకముతోగోరువారు. టీ|| సే
కముతో, సెగను. ib. 1. 722. సేకపుశరుకులుపో
కలునాకులుగొంగట్లు. టీ|| సేకపుశరుకులు, ఉడ్లు
వస్తువులు.

శేకరించుట or శేఖరముచేసుట v. a. To prepare,
collect. సిద్ధముచేసుట, కూర్చుట.

శేఖరము * n. s. A chaplet for the head. ఆశీద
ము. శిఖయందుగట్టిగాకట్టినపూలదండ. SC. సోమ
శేఖరుడు or చంద్రశేఖరుడు he who is crowned
with a crescent. i. e. Siva.

శేఖరమవుట v. n. To be prepared or ready. సిద్ధ
మవుట. శేఖరమైనది it is ready.

శేఖరింపు, అనగా ఘట్టిగా ఆనుకొనుట. OG.

సోగి or సేగు n. s. Evil, harm, calamity, misfortune.
శీడు. D. నలుకువ. OG. R. 3. 139. నా దెనయ్యది
దేవునకునువట్టినగలదెనేడకటసో. Vasu. 2. 161.
ఏమనిచెక్కువచ్చువసుధేశ్వరయోబలుసో. P. 2. 40.
ఘనులాత్రిలసోగోర్వగాలేరుగదా. A. 6. 110.
తనసోగెత్తుకో దయమారవినిచిరి చించిచ్చువారిదీ
వించువారు.

సోగిపోవుట v. n. To fail, prove useless, be in
vain. వ్యర్థమైపోవుట. Vish. 2. 249. నీనిమత్రము
తను మెల్లనుసోగిపోయె.

శేగిలము n. s. Harm, mischief. చెరుపు.

సేచకము * adj. Sprinkling. తడిచి, ప్రోక్షణము
చేసి.

సేచనము * n. s. Sprinkling, wetting, aspersion.
తడవడము, ప్రోక్షణముచేయడము.

సేత for చేత plu. చేతలు Acts.

సేతు * n. s. A bridge, causeway, path over ; a dam, bank or mound. The bridge at Rameswaram. గట్టు, కట్ట. D. వంతెన, శ్రీరాములుకట్టించినవారధి. Bilh. 3. 38. గతనీలమునకు సేతువుయేలా. A rhyme says సేతునీరనగమధ్యోర్వి జతుగౌల్యగౌ all kings served him: they who rule all the lands between the Hemachalam and the bridge of Rameswaram: from Himalaya to Ceylon ; that is, all India.

సేద n. s. Fatigue, weariness, languor, distress. అరియక. సేదచేయట to be calmed or comforted. సేదదీర్చుట to comfort. Ila. 3. 10. శైశ్వోశుచారంబులసేదదీర్చుంబెడయుం. Anir. 2. 108. సేదచేర్చుకొని. టీ॥ ఊరటనుపొంది. Vish. 7. 321. సేదలుచేర్చి.

సేద్యగాడు n. s. A farmer, ploughman, hind. ధనీకిందఘటరచేక మతగాడు. D.

సేద్యము n. s. Cultivation, tillage, farming. కృషి. D.

సేన, శేన or శానా n. s. Much, plenty. విస్తారము.

సేన, శేన or శానా adj. Much, plenty. విస్తారమైన.

సేన, సేనా or శేనగ adv. Much, abundantly. విస్తారముగా. Bhasca §. 69. శేనగవాంఛితాన్నముభుజిండు.

సేన * n. s. An army, forces. చతురంగబలసేనామాము. D. దండు.

సేనాంగము * n. s. A component part of an army ; as elephants, chariots, cavalry or infantry. హస్త్యశ్వరథపదాదిసేనామాము. SC.

సేనాధిపతి * n. s. A general, a head man. సేనానాయకుడు, దండుకుయజమానుడు, మొనగాడు.

సేనాధిపత్యము * n. s. Generalship. సేనానాయకత్వము, దండుయొక్క ఆధిపత్యము. M. V. 4. 155.

సేనాని * n. s. A general ; epithet of the god of war, called Kumaraswāmi. దండుకుయజమానుడు, కుమారసామ్యుని.

సేనాపతి * n. s. A general, commander. సేనానాయకుడు, మొనగాడు.

సేనాపత్యము * n. s. Generalship. దండుయొక్క ఆధిపత్యము.

సేపు or శేపు n. s. Gen. సేపటి. Time, period.

కాలభేదము, కొంతసేపు, జాముసేపు అని D. క్షణముసేపటికి after a moment. కొంచెము సేపటికి

soon, shortly after. గడియసేపటికి in an hour. యింతసేపటికిరాతడు he has not come all this while.

శేఫము or శేఫస్సు * n. s. ఆనగా, మేధ్రము.

శేఫాలి or శేఫాలిక * n. s. A flower. (Nyctanthes arbor tristis.) నీలిక, ఆనగానల్లవావిలి. SC.

సేమము for శేమము n. s. Happiness, well being, welfare, health. కుశలము. R. 5. 21.

సేమాలిగ n. s. ఆనగాపాపాసు. OG.

శేముషి * n. s. Understanding, intellect. బుద్ధి. D.

శేయుట for చేయుట To do.

సేరవచ్చి for చేరవచ్చి. G. 7. 22.

శేరు n. s. A seer or sēr, a weight of eight చలములు or eight Indian ounces ; this is about a quart in measure : or two pounds in weight ; it varies in various parts of the country. రెండుచేరలకత్తి. OG. యెనిమిదిచలములయెక్కున్ను.

కచ్చాశేరు the same more definitely. శుక్లాశేరు the large seer which contains three శేరులు or twenty-four చలములు. శువాశేరు a seer of thirty rupees weight.

శేలు, ఆనగాశాలా, శాలువాను. OG.

సేవ * n. s. Service, servitude, homage, reverence. Divine service. Visiting, a visit. జరిర

ర్య, సుక్రూప, పూజ, దర్శనము, ఆశ్రయధ సేవ taking medicine. తమసేవ waiting upon you, a visit paid to you. సేవచేసుట to worship, to serve, to wait on, attend on, to visit. ఏకాంత

సేవ solitary adoration. Vijayan. 2. 116. శీత

వైలాదుల సేవఫలము the merit accruing from visiting a shrine. తీర్థ సేవ visiting a holy spring.

సేవంతి * n. s. A garden flower. The flower called Chrysanthemum Indicum. చేవంతి. Paruj.

3. 91. తలచూపె సుకంఠకధశశ శేవంతికాగంధి

సేవంకకాగధరములు. ND. 1. 292. చలపులదొంత

సేవంతిపూవంతి. ib. 1. 496. సేవంతిపూసరుకె

చెచ్చెరబూని.

సేవకావృత్తి * n. s. Servitude, living by service.

కొలుపుచే శిక్షించడము.

శేవకుడు Error for సేవకుడు n. s. A servant.

సేవకుడు * n. s. A servant, an attendant. దాసు

దు. తమ సేవకుడైన your obedient servant so

and so.

సేవధి * n. s. A certain divine treasure. శుద్ధశం

భాదిని. SC. P. 1. 115. ib. 3. 165.

సేవనము * n. s. Service, serving: visiting; enjoying. శరీరచర్య, కుట్టడము, దర్శనము, అనుభవించడము. ఔషధ సేవనము taking medicine. M. XII. 6. 21. అమలవాయు సేవనము నిర్మలత్వంబు. A. 6. 60. మురారిశుభ సేవన. T. 1. 25. బీర్ణ శుద్ధానిలాహార సేవనమున. N. 3. 195. శ్రీశతీతావక్త్రీశుభ సేవనశీలర.

సేవించుట * v. a. To serve, to worship, to visit. To take medicine. To drink or eat. To prostrate himself to, worship, salute. కొలుచుట, పూజించుట, దర్శనముచేసుట, పుచ్చుకొనుట, తినుట, తాగుట, డండముపెట్టుట. M. XIII. 5. 166. కాశున సేవిధమున సుర సేవింపకయడుగుటాజ్ఞ. తండ్రిని సేవించినాడు he prostrated himself to his father. బహుదివ్యదేశములు సేవించినాడు he visited many holy shrines.

సేవిత * adj. Served, worshipped. కొలపబడ్డ, పూజించబడ్డ, ఉపాసితమైన.

సేవితుడు * n. s. He who is worshipped or venerated. నమస్కృతుడు. మునిసేవితుడైనయ్యాశ్వరుడు a god adored by the hermits.

సేవ్యము * adj. Venerable, worthy of worship: deserving worship. సేవించడమునకు అర్హమైన, ఉపాస్యమైన.

సేవ్యము n. s. Ploughed land. దున్ని సేవ్యముచేసిన బాలము. D.

సేవ్యుడు * n. s. He who is venerable: who deserves worship or veneration. సేవించతగ్గవాడు. D.

శేషము * n. s. The rest, residue, remainder, remnant, what is left, omitted or rejected. Leavings of food. మిగులు, తిన్నమిగత. శేషమై పోవుట to be or to become unclean, to be profaned. శేషము కాకుండా యెత్తిపెట్టుట to keep separate and unpolluted. అమరశేషము the Second Part of [or supplement to] Amera's Lexicon. పితృశేషము the remains of a funereal offering. శేషభోజనము eating the leavings of a dinner. A proverb says, four things are perilous, ఋణశేషంబాగ్నిశేషంశత్రుశేషంతదైవత, పునఃపునఃశత్రువర్గంతేతస్మాచ్ఛేషంనకారయేత్. అగ్నిశేషము, రోగశేషము, ఋణశేషము, శత్రుశేషము the remnants of fire, of disease,

of debts, and of quarrels. శేషంకోపేనపూరయేత్ passion supplies the want of argument. శేషపూర్తిచేసుట to fill up the deficiency, to supply what is wanting.

శేషత or శేషత్వము * n. s. Obsequiousness, submission. పారాధ్యము, శురోద్దేశ్యత్రవృత్తికత్వము, దాశ్యము. T. pref. 3. నిత్యశేషతగనుశేషుడు. టీ|| యెల్లప్పుడున్న అతనిసేవకథావమును వహించిన ఆదిశేషుడు. A rhyme says శేషత్వముకుశారిత్వంద్రవ్యాదావాహాదరిః! పారాధ్యంశేషతతచ్చశర్యేష్యస్తీతిజైమినిః.

శేషభాగము * n. s. The remaining part. మిగత.

శేషభావము or శేషత్వము * n. s. Submissiveness, obsequiousness.

శేషభోగ * n. s. Name of the king of serpents. అనంతుడు. Ila. 1. 4.

శేషవాహనము * n. s. A serpent throne; used for conveying the image of Vishnu. శర్వాకారముగాఁడేవాహనము.

శేషవస్తి * n. s. The grammatical phrase for యొక్క "of." Sêsha Shasthi signifies the *superfluous form*: because నాయిల్లు and నాయొక్కయిల్లు mean the same.

శేషాచలము or శేషాద్రి * n. s. The name of Tirupati. తిరుపతికొండ.

శేషించిన adj. That which remains. మిగిలిన. శేషించిన సొమ్ము the remainder. శేషించినవాండ్లు the rest of the people.

శేషించుట v. n. To remain, as a balance, to be over. మిగులుట.

శేషు or శేషువు See శేషుడు.

శేషుడు (or ఆదిశేషుడు) * n. s. The name of the great dragon, king of serpents; also, a servant or attendant. వెయితలలశర్యము. D. దాసుడు.

శేషులు * n. s. plu. The rest; the remainder of the people; subjects. The submissive. మిగిలినవాండ్లు, దాశిభూతులు. హతశేషులు the survivors, the unslain. తమకు శేషులుగాఁబందేవాండ్లు they who obey you.

శేష్ట n. s. plu. శేష్టులు for చేష్ట, చేష్టలు.

సేన n. s. plu. సేనలు (derived from the Sanscrit శానీ meaning ఆశీషి.) Raw rice thrown on the heads of the bride and bridegroom during the

marriage ceremony. మంత్రాక్షరలు, అక్షరలు. D. తలచాలు. సేసకొత్తు, అనగా పెండ్లికొత్తు. OG. సేసబాట్టు, అనగా మంగళార్థమైనబాట్టు అనవచ్చును. S. 1. 177. సేసకొత్తునకవురంపుచిత్రకంబు. Vasu. 4. 121. సేసకొత్తునజారుచెంగల్యమొగడలుజాగరారుణకటాక్షములనెసయ. టీ॥ చెంకకొత్తువల్లనుంచిన్నిజారుచున్నటువంటి. Swa. 5. 107. ముతైపుసేసలుదోయిలించి. టీ॥ ముత్యాలతలచాలు. ib. 6. 64. సేసలుచల్లిరచ్చరత్. A. 6. 188. యిందోయిటసేసప్రాత్రుహోట. N. 4. 215. తావిగల్గినబంధుజీవప్రసూనమున సేసగాపైనివర్చించినట్లు. Swa. 6. 5. పన్నీటితో గడంబముచేసియ్యగనాభిమూసి కుంకుమసేసబాట్టుదీర్చి. టీ॥ చుక్కబాట్టుచెట్టి. B. X. వారలు తృహించివలసెప్పదీచించి, సేసలిదిరియవతిశిరమునందు.

నై, నై.

నైంధము or నైదము n. s. అనగా గోధుమపిండి. OG.

నైంధవము * n. s. A horse of the Sinde country. సింధుదేశజాతాశ్వము. SC.

నైంధవము or నైంధవలవగాము * n. s. Salt brought from Sinde. సింధుదేశనదీలవగాము. SC.

నైహికేయుడు * n. s. A name of Rahu. రాహులు. Vedanta Rasayan. 1. 29.

నైకతము * adj. Sandy in general. నీకతామయమైన. నైకతలింగము an effigy made of sand.

నైకతము * n. s. A hillock or dune of sand, smooth undulating and soft. To this the poets compare plump buttocks. పుళినము, ఇనుకదినై. Vish. 7. 303. Vasu. 2. 138. DRS. 36. కటినైకతములు undulating or big posteriors.

నైకతశ్రోణి * n. s. A woman with large and handsome posteriors: a Fulham or Fairham. పుళినములవంటినితలముగలది, Vasu. 2. 146.

నైకము or నైకపు adj. Thin, light, nice, pretty, trim. సూక్ష్మము, చక్కనిదియు. D. అల్పము. ABA. శిన్నపి, తేలికైన. Vani Vilasam page 448. line 15. కాలికంబమునైకము, రోమములుచాలగలచెవి.

Bmj. 3. 136. శరిగంచెంగావినైకపుడుతారివలువకువృక్షయంఘ్రులనుజీర. A rhyme says చక్కనియింద్రసింహవినికపుడుచచ్చలపాడుకత్.

నైక Vulgarly నైక n. s. Sign, gesture. శంజ్ఞ. D. కనునైక a wink with the eyes. చెయినైక a beckoning with the hand. Vish. Maya. 3. 24.

నైచుట v. a. To bear, endure, to pardon. శహించుట. D. మన్నించుట. T. 4. 20. యింకనాటయిదయయెట్లుగల్గుసెమికునైచకయున్ననాజన్మమేల.

టీ॥ శహించకపోతే. BD. 4. 516. అపరాధశతశమానావళినైచి. T. 4. 229. తా, నైచకనేవినకినుకా. S. 3. 365. యిచ్చటి శృగాలాశ్రేణిరులునైకురెవినుమా.

నైరము for శహిరము adv. Even, too. కూడా. Vish. 6. 100. ఏమునైరముకావాదినవారియట్లు.

Bmj. 5. 119. వారిలోకొందరునైరమైన.

నైత్యము * adj. Cold. శీతలమైన. నైత్యోశుచారము cooling refrigeration. The ceremony of offering rosewater, sandal paste, flowers &c. to alleviate heat. Paidim. 4. 218. వట్టినైత్యోశుచారములు empty civilities.

నైత్యము * n. s. Cold, coldness, chilliness, a cold or rheumatic disease. శీతలము, జలుము. నైత్యముచేసుట to take or catch cold.

నైథిల్యము * n. s. Slackness: looseness, flaccidity. శ్లేథత్వము, దౌర్బల్యము.

నైదము n. s. Wheat flour. గోధుమపిండి. OG.

నైదోడు n. s. A brother or sister. తోడబుట్టినవాడు, తోడబుట్టినదియు. D. Satyabha. 3. 165. తననైదోడువతలబోచు. Vasu. 3. 138.

నైనిక * adj. Of or relating to an army. దండుశంబంధమైన.

నైనికుడు * n. s. A sentinel. సేనారక్షకుడు.

నైనేయుడు * n. s. (The son of శని) The younger brother of Krishna. కృష్ణుడితమ్మదైనసాత్యకి.

నైన్యము * n. s. An army. దండు.

నైచక * adv. Without suffering. తాళక. శహించక See నైచుట. R. 5. 216.

నైపుట v. a. To bear, to endure. శహించుట. Dab. 113. నయమార్గమెరగనినారక్ష్యనైపు. DRU. 768. మక్కువగనుమాటమది నైపుతక.

నైచికుడు * n. s. A palanqueen bearer. పల్లకిమోతేవాడు. KP. 8. 32. పొందుగానందలంబులుబల్లెలు, దక్షతనాయితముసేయునైచికులును.

సైరంధ్రీ * n. s. An independent female artist, working in another's house. కుగనివిడివిరుగ్న హుండుండ్రి శ్రీలక్ష్మ్యం గారిం చేపతి వ్రత. D. M. IV. 3. 31.

సైరంధ్రీత్వము * n. s. The state of being a bondswoman, slavery. కురగ్న హుండుండ్రి గుండులక్ష్మ్యం గారిం చేపి గావుండడము.

సైరణ n. s. Patience. శహనము. D. BD. 5. 1068. దానుల గానుమ్ముదయ సుధరింపు, మి సైరణ వార్ధి యుంకదోతుం. Vencat. Arya. page 173. line 9. నడలు సైరణ బూతు.

సైరించుట or సైరింపుట v. a. To endure, suffer. To adjust, set right. శహించుట. D. తాళుట, శుభరించుట. R. 6. 28. వేడి వెన్నెల కాక సైరించురాక. BD. 5. 1149. శకలాశురాధుల సైరించుమును కృతవంతుల చేయు. BD. 3. 2284. పొంబిచ్చురుకంబో పుహోబరకొంగు సైరించు పెన్నెంగళిగలదె. DRY. 1626. జానకిమరణంబు సైరించుజాల.

సైరిధము * n. s. A buffalo. దన్నుపోతు. D.

శైలము * n. s. A mountain. కురవ్రతము. D. Basica. 4. 193. శైలశ్రీ a lady, girl.

శైలకన్య * n. s. The name of Parvati. పార్వతీదేవి. A. 6. 194.

శైలాటము * n. s. A lion. సింహము. D.

శైలావము * n. s. The Bilva tree (Ægle mame-los.) బిల్వచెట్టు.

శైలాపి * n. s. An actress, a female performer. ఆటకత్తె, వేడకత్తె. M. 4. 2. 163. నాడువల్లభం దుసటుడోటనిక్కంబు, పెద్దవారియట్లనిన్నవారు, గానకులవిధముగాక యే శైలాపి కాదనంగ. Vasu. 4. 22. రాత్రి శైలాపికి. టీరాత్రియ నెడు నాట్య శ్రీ.

శైలాపాదు * n. s. An actor, a dancer. The bandmaster who beats time. నటుడు, తాళధారకుడు, ధూరుడు. RKD. నట్టువవాడు, నారీబీవుడున్ను. P. 2. 415. ప్రాగ్రంగ్గశలమధ్యశంఛరణ శైలాపా. ib. 4. 357. ఆయాత శైలాపి శైలాపంబును. The Amaracosa says శైలానినను శైలాపాజాయబీ వాఁకృ కాశ్విసకి.

శైవము * adj. Saiva; relating or appertaining to the god Siva. శివశంబంధ మైన. శైవమతము the Saiva sect. శైవచారములు the manners and rites of the Saivas.

శైవము * n. s. The name of the Siva creed. శివ శంబంధ మైనమతము. వీర శైవము the title assumed by the Jangams or Lingavants.

శైవలము or శైవాలము * n. s. An aquatic plant or weed. జలశీలి, నాచు. SC. M. XII. 2. 169.

శైవలిని * n. s. A river. నది, ఏరు. Vasu. 2. 183.

శైవలినిరవం వెన్నెనైవలినినదంబుకన్నమున్నాది లభూరివారివిహారవగౌరవమెచ్చె. Pariz. 4. 33. గగనశైవలినిండగజొచ్చిరండరుక.

శైవాలము * n. s. An aquatic plant or weed. జలశీలి, నాచు. DRY. 2356.

శైవుడు plu. శైవులు * n. s. The worshippers of Siva. శివమతశ్రులు. వీర శైవుడు One who belongs to the Jangam creed. S. 3. 415. ఆదిశైవుడు a bramin of that sect.

శైశవము * n. s. Childhood. శిశుత్వము. Mandhat. 3. 9. ib. 3. 12. జనవరాత్రి జనుతకంఠ శైశవంబు వీడిక్రాత్రి ప్రాయంబుగూడునపుడు. శైశవక్రీడలు childish sports.

శైసుట v. a. To bear, suffer, sustain. శహించుట.

శా, పా, సా.

శా|| Contraction for శోమవారము Monday.

శాంతి or శాంతికొమ్ము from శంతి * n. s. Dry ginger. శృంగచేరము. S. 3. 24. జోజంకాలకు శాంతికొమ్ము a mere trick, delusion.

శాంతు n. s. Fault, defect. దోషము. దానికివుక శాంతుపెట్టి నాడు he found fault with it. యేత దార్థమునవడించి నా దానికి శాంతువెలికేవాడు a very delicate eater, an epicure. శాంతుశోధించుట to be captious. ఆసాక్షివుక శాంతువెలికి నాడు he tried to pick a hole in his evidence.

శాంతకాయ or శాంతకాయ n. s. A wild fool, a silly fellow. కొంటెపిల్ల గాడు.

శాంతి or శాంతికొమ్ము for శంతి n. s. Dry ginger, శృంగచేరము.

శాంశము adj. Own, private. స్వీయమైన.

శాంపారుట or శాంపొందుట v. n. To bloom, be lovely, pretty, or pleasant. యోగ్యముజెందుట. D. పొగనుగానుండుట, ఉల్లాసముగానుండుట.

N. 5. 3. రక్షత్రేణి కన్యామి సాంపారంగాన
మృతంబాశం. టి|| ఉల్లాశముమీర. T. 3. 144.
సాంపారగులికెడుకెంపుబావితోడ. టి|| సాంపా
ర, సాగసుగాను. N. 6. 124. శకుం మొదలుగా
సాంపాండు. టి|| ప్రకాశించుచుండేటి. N. 2. 541.
త్రివేణికరణంసాంపాండు. టి|| బిచ్చియుండె.
సాంబిల్లుట v. n. అనగాశోభిల్లుట. D.
సాంపు n. s. Elegance, grace. Glee, delight. సాగ
ను, అందము, ముదము, ఉల్లాశము, వేడుక, కాంతి.
ABA. యోగ్యము. D. M. VI. 2. 148. మనరథము
కురపుమిచ్చుడు సుగళితబాణముల నతని సాంతునిం
తుక. T. 1. 29. మకుటంపుబాసాంపు. టి|| కాంతి
యొక్క సాగసున్న. ib. 5. 14. విహ్వలకవతిగబ్బిగుబ్బ
గుప్పినసాంపు. N. 3. 245. తుందివైతివినేనుసాంతుం
దియుండుతుంది వేటాడుటకుకొరైగళితమయ్యె. టి||
సాంతుందియుండు, వేడుకకుడియుంటిని. ib. 6. 170.
శోణనదంబులసాంపునింతు. టి|| సాగను. ib. 7. 228.
దివిసాంపుమారినిలింపులుగుంపుగానగ. ib. 9.
128. కప్పంపువిడియంపుకెంపుకెమ్మవికొకవిం
తసాంపునింతు. టి|| సాగను. ib. 9. 225. సాంతును
పున్నమచందమామ. ib. 9. 370. కంటినిమరుసాచె
రగుచీరకట్టనిచ్చిసాంపుమార నెగాదిగజూచిప్రేమగ
డలుకాన. H. 1. 125. విత్తంబునసాంపుకృతిలినిల్లు
వలువతి. ib. 3. 120. సాంపెనయుపెడను.
సాంపెనది adj. Nice, elegant, pretty, trim. మసా
జ్జము.
సాక నాసి for శక నాసి n. s. The porch or pillared
entrance-chapel of a pagoda. ముఖమండపము.
BD. 4. 1533. స్రుక్తుచుగరుగునసాక నాసివెడలిచ
క్తనగుతివెనకదిక్కునకేగి. Charitra, book 2 line
2223. మరిసోమనాథు మున్నవింతువచ్చి, చొర
సాదియుండునిసాక నాసియుండు.
సాక్తింతుట v. a. To stupify, intoxicate, enamour.
శరవశతనపొందింతుట, మత్తకమేటట్టుచేసుట.
సాక్తు n. s. Faintness, stupefaction, intoxication,
confusion of mind. మైకము, మత్తు, శరవశత, కల
వరము, భ్రమ. సాక్తుపాడి intoxicating powder,
love-powder; conjuring drugs. Ila. 3. 147. సా
క్తుమందు an intoxicating drug. M. IV. 5. 212.
యిక్కురనైన్యంబు సాక్తుదక్కకమున్ను గ్రక్తున జను
ము. Vema. 329. కాంచనంబుగన్నకడసాక్తులుట్టు
రా. T. 4. 86. సాలపులకన్నుదోయినసాక్తులువిడ
కుమన్ను మొక్కులుక.

సాక్తుట v. n. To be bewildered, stupified, delud-
ed. శరవశతనపొందింతుట, మత్తకమైట్టు, భ్రమను
జెందుట. BD. 4. 1605. శుష్పశరీమకానూనవా
శనకాత్మసాక్తుచును. T. 3. 117. మోవివిరానతం
టిమొనసెక్కుచునానుచుసాక్తుచుండగా. టి|| శరవ
శమునుబొందుచుండగా.
సాగటము n. s. A man or piece used in backgam-
mon. సారి. ABA. 2. 581.
సాగటాలు n. s. plu. Backgammon. Dice-play. A
certain game played with dice on a coloured
cloth. The pieces or pawns used in this game.
కుగడసాల (బాదమాడేసాలెలు. D.) సాగటాలను
ద్ద the chequered cloth used in this game. S.
1. 158. సాగసుకుటికంబులనమర్చిచూడుమసాగ
టాలచందము. H. 3. 191. దాయాలుసాగటాలు
దాట్రాయచడరంగమును.
సాగయించుట v. a. To stupify, intoxicate, ena-
mour. చొక్కించుట. D. H. 3. 111. సాగనిసాగ
యించినెరయైనచూపుబూది. Rucmangada. 3.
143. చంచలనేత్రియోర్తువిలశస్త్రధురధ్వనినాలిం
చి కల్పించెప్రసూనమంజరలు ప్రేమగముక్ సాగ
యించి.
సాగయుట or సాగియుట v. n. To be bewildered,
stupified, deluded. To languish, fade away;
to be charmed or touched with love. To dive
in water. చొక్కుట. D. శరవశమపుట, సాగసె,
అనగానురువయ్యె, వాడెనున్న. OG. మునుగుట.
ABA. 3. 158. సారికననసాగసెనగనుసురికనన
నావడెననుట. N. 9. 424. సాగయుకన్నులతోడ
తోగలుముడిగ. BD. 1. 5. సుఖశత్రుభావిసాద
మునసాగయుచునున్నెడగుధశివైకమానసుండగును.
M. XII. 5. 405. మాయాబలంబునమోహితునిజే
యసాగియుమునిశుభాజనంశ్చుతముగ. S. 2. 390.
సామ్ములుకుడువల సాగిసిరనియె, అనగామునిగిహా
యెను. A. 1. 11. నిజమనఃకంజారశంజారపుష్పల
మార్తీవకర్షురికమురారి సాగియం గాజొక్కిధన్వా
త్తుకా. టి|| సాగయంగా, ముగగగా. P. 3. 303.
యివ్వనిసాగయనిమాటలంజెవులబాదకునైగినదా
నగాను. టి|| సాగయనిమాటలం, శహింతుగూడని
మాటలచేత. Paidim. 1. 20. జ్యోతిర్వరసూర్తిసా
గయుకకాధరుక. L. 5. 23. చూడరాపైయుం
డుసాగయురుడున్నగూడబోయినమేనుగురుతగా
కున్న.

సాగసు n. s. Beauty, elegance, prettiness, niceness. శృంగారము, అందము. D. సౌందర్యము, విలాసము. ABA. 1. 177.

సాగసు or సాగసైన adj. Pretty, elegant, handsome, nice. అందమైన, సుందరమైన.

సాగయుట v. n. See సాగయుట.

సాగుసు n. s. Beauty, elegance, prettiness. శృంగారము, అందము.

సాచ్చుము n. s. Remainder, overplus. A fractional quantity. Small change: loose cash. పెచ్చు, చిల్లర. T. 2. 19. ధనేశ నిధుక్తమవద్దికెచ్చుదుకావచ్చిన సాచ్చుమెంతను నచ్చుదురత్సరిలోనికొనుట.

సాజ్జి or సాజ్జి n. s. A mess, or dish made of grits of roasted rice; broken rice, boiled after having been heated in a dry state.

సాటసాటబోవుట v. n. To be dejected. దిగబారి బోవుట. H. 5. 218. దిట్టచెడకదిగులుగొనిసాటసాటబోవక వెనుకముందుచూడక.

సాటసాటాడుట v. n. To pine, to be in trouble. నకనకలాడుట. వాడు ఆకలికిసాటసాటాడుతున్నాడు, he is famished.

సాట్ట n. s. Crookedness, dent, excavation. A bruise made in a metal vessel. వక్రత, సెక్కు.

సాట్ట adj. Lean, emaciated, distorted or crippled. శుచబోయిన. Charitra 1. 311. సాట్టైనరత్నంబుచుట్టునుపనికిగట్టినభావన. సాట్టకన్ను a deformed eye. సాట్టసౌరు a wry mouth. సాట్టకాలు a bandy leg. సాట్టచేతులవాడు a man with crump hands.

సాడ్డు n. s. A slap on the head of a loser; applied with both the gainer's hands, in play: equivalent to "Fie! Fie!" (Metaph.) Defect, fault, imputation. ఆటలో ప్రాధిపత్యవారిలమీద వేసే దెబ్బ, లోతుము, పుచ్చము. Vema. 903. సోమయాజిని ట్టిసాడ్డప్రేసెనురంభ. ib. 2129. నిఖిలవేతలకు నెమకవేమనసాడ్డు. సాడ్డువేసుట to give such a slap with the open hand. (Metaph.) To dape or to make a fool of. Soudap. §. 47. లోభికి సెక సాడ్డులోగకవేస్తే నా if I cry "out" on the covetous. ఆతడు చేసినతనికి పుకసాడ్డా can you point out a defect in his work?

సాడ్లమర or చొట్లమర n. s. The fish called angel shark. (Squatina) మర్ఫిశేషము.

సాత్తు n. s. Property, goods. సాము, ఆస్తి, యత్తువ. సాత్తుకర్త the owner of the property.

సాత్తుంచుట v. n. To enter. చొచ్చుట, ప్రవేశించుట. సాత్తేర as he entered. Pariz. 3. 65. అయ్యగ్రనేనాత్తుజాస్థానిసాత్తేర. A. 3. 3. శుభాభాగంబు సాత్తుంచి. N. 4. 114. తురముకసాత్తుంచు. Swa. 5. 97. కాతుకాకారంబుసాత్తుంచి.

సాద n. s. A funeral pile, the fire used in the funeral pile. Grief, sorrow. విధి, విధ్వంసము. D. రిర, ఒలికి. OG. ABA. 2. 424. సారసాదయనగనుతురగురింత. Vish. 5. 231. నుడతీయటికసాదచొచ్చెదు. యెలన్ను ప్రవేశముచేస్తున్నావు. Sar. D. 632. సాదవంటియావుత్రశోకంబునాకు. Vema. 950. తుదినియెచ్చురైనసాదమును తేనయా. HB. 2. 2147. సాదవేర్చుదగుసంతచోటికిమాడ. BRY. 3. 569. సాదపెచ్చెకాశీరమోదింతగ.

సాన n. s. Juice that exudes from plants: as from the stalk of the mango fruit, the acrid juice or milk of some plants. శ్రవించేది, చెట్టుకాయకొచ్చేవచ్చేరసము. D. తెంపినదగిలితేపాత్తేరసము, బీడి. the white of an egg. గుడ్డులోనిజరు. Swa. 6. 31. సానదేరిపాటమరించి నెరవాసిన యట్టి. టీ సానదేరి, చెత్తుతురికి.

సానమందు n. s. A kind of medicine. ఔషధవిశేషము. H. 2. 45. సానమందు, రసము, శుశుకును, ఘనమణిమం త్రొవధములు.

సానువుట v. s. To insert, introduce, push in, to put in. చొచ్చించుట. P. 5. 13. ఒరగగాపాని సానివు.

సాన్నా or సాన్నము (Hind?) for శ్వర్ణము. n. s. Gold. ఖంగారు. Zacc. 6. 114. అల్లయంగళ్లందుకసాన్నాబంకంచిచ్చెద అన్నమిదెడువారుగలరె యనియదుగురిక. Vijaya Vilas. 2. 88. సాన్నపుచేలకటిబట్టి.

సాన్నాయి n. s. A sort of clarionet. నుపిరవాద్య విశేషము. D.

సాన్నారి n. s. A goldsmith. శ్వర్ణకారుడు. ABA. 2. 539. కంఠలవాడు. H. 3. 196.

సాన్ను for చొన్ను n. s. The stalk of different kinds of corn; as Holcus Panicum &c. జొన్నమొదలైనవాటిదంబు.

సాబగు n. s. Beauty, prettiness. సౌందర్యము. D. చూలు, సాగసున్ను. OG. Padma. 3. 13. యిట్టి మేనిసాబగు. Vish. 6. 66.

సాబన n. s. The foetus of the mare. బడబచాలు.

ABA. 2. 368. సాబనసాగబడబచాలువెలయు.

సాష్ట n. s. Faintness, swoon. Torpidity. మూర్ఛ, తిమిరు. సాకాలుసాష్టగాతున్నది my leg is fast asleep.

సాష్టలబోతుట v. n. To turn faint, to swoon. మూర్ఛజెండట. ABA. 3. 162.

సాష్టసిలుట, సాష్టశిలుట or సాష్టసిల్లుట v. n. To turn faint; to swoon. మూర్ఛబోతుట. D. R. 5. 279. అరియొకగుహకుంజరి తెచ్చిన సాష్టలుగాంచిసాష్టసిలితెలిసిదురంతరి తాంతలింతమనమునగనుగొని. Ila. 3. 70. విరాళిసందుబల్ సారగునుసాష్టసిల్లుమదిజొత్తు వితాకతుమారుదురు.

సాష్ట n. s. Property, goods, jewels. భూదణము, ధనము. D. సాష్ట. ఇదిసాష్ట is this yours? is it your own. R. 5. 283. ధృతిశుభిత్వమహత్వతతివ్రతాత్వ, శత్రుసౌకీయశమదమాచారవిధలు, జానకీదేవిసాష్టలుగానికావు సాష్టలివికాంతకనితైలసారవస్తువు. A rhyme says సింహముపాలిసాష్టగోమాయువుగోరుచండమున.

సాష్టలు n. s. plu. Cattle (a sense peculiar to the north.) గోశమూహములు. D.

సాష్టలుబోతుట v. n. To turn faint, to swoon. సాష్టసిల్లుట. OG.

సాష్టకలు n. s. plu. A kind of musical instrument. కాద్యవిశేషము. Balaram. 5. 24. తాళముల్ మురజముల్ గిడిగల్లుసాష్టకల్కి నైరలను.

సార or సారతీగ n. s. A plant of the gourd kind; cucurbita lagenaria. కుంబి, అలాలు, ఆనుగుచెట్టు. చేడసార, అనగాకటుకుంబి the bitter gourd. నల్లసార a black kind of the same. సారకాయ the unripe, and ripe, fruit of the gourd: a bottle shaped melon. సారకాయలు తెగసరి కేవాదు a braggart, a hero in trifles. సారకాయలుర్ర the dry shell of a gourd.

సార or సార, సారమాను or చార n. s. A shark, a general name for several ravenous fishes. రుషము. కొమ్మసార a swordfish. తేదాదిసార or కొమ్మసార (Russell plate XII.) The hammer headed shark. పాలసార the small blue shark. రాగసార the brown shark. మట్టసార the flat shark. తేలుసార the longtailed shark. (Russell plates XII. XV. XVI.) కొమ్మసార, బొక్కిసార other species of aqualus.

Note: Sorabaya or Surabaia, in Java, is called "Crocodile port:" more exactly "Shark port."

సార n. s. Grief, sorrow. చావులము. ABA. 2. 424. సారసాదయనగనుతరగువంత.

సార for సుర n. s. A certain fraction.

సారగు n. s. Swoon, fainting. A dry leaf. మూర్ఛ. ABA. యెండాకు.

సారతీగ n. s. See సార.

సారది or సారిది n. s. Line, series, row. Abundance, plenty. వృక్షదిశ్రేణి, అనగాతల్లి, క్రమము, అత్యంతమున్ననుటయు. D. వరుస. OG. See సారిది.

సారఓయ్య n. s. (literally "shark's dung.") Ossepia the cuttle bone; which is used to cure ear-ache. అగ్నిగర్భము, శిశుద్రుప్తనము, శిశుద్రుతునురుగు.

సారము for శ్వరము n. s. A musical note. D.

సారిది, సారిది adv. Regularly, properly, plentifully, much. This word is often a peg used to furnish a rhyme. క్రమముగా, విశేషముగా, విస్తారముగా, యాత్రయోగములనన్నిటినిచారింపగా యాశబ్దమును విశ్రమమిత్తముగా శ్రయోగించియున్నారేగానియందుకువిశేషమైన అర్థముకనుపడలేదు. L. 13. 210. సారిది సుశీలిగన్ముజాపువారలకు, అరికాలుకనుజాపునధికులుగలరు.

H. 2. 201. సారిదివిచిత్రవిక్రమగసాష్టలుసేయనరండునేర్పిన. Vish. 4. 344. చేపపితృకార్యములకు నైవేదికలకన్న మిడినవారికి బరితృప్తియెట్లుగలుగు, సారిదిఘటములనన్నుంచాచిత్వై, సెందుదురయేనిమరియిదియునునిజంబు. Scanda Devacanda. page 425. line 10. నురులుదైత్యులుగూడి సారదిద్రవ్యనను. A rhyme says శతపతిశంయోగశుసుఖంబులచేతశక్తశోభితములు సారదిగూడి. Kodand. §. 88. సారదిమత్స్యకృతిసోమకవృరమైన శ్రుతులరమించనయ్యకుడవైన. DRB. page 592. దివికి సోపానములుసేయసారిదిమైచరి. సారిదిమై, అనగావరశిగా. See సారిది.

సారుగాకు n. s. A dead or dry leaf. యెండాకు. D.

సారుగు n. s. The drawer of a table or box. A dry leaf. పెట్టెలుమొదలయినవాటిలో యాద్యే అర, యెండాకు. L. 13. 220. సోన్నలాపురిగారి సారులుగాకుండ.

సోరుగుట v. n. To fade or languish, to fall down.

To run away, వాడుట. ABA. కూలుట, కడుట, పారిపోవుట. Ila. 3. 70. విరాళిసందంబు సోరుగు

నుసామ్యునిట్లుమది జొక్కు. P. 1. 241. విహారిభా

హితచేనెమ్ములువిరిగి సోరిగజేవమువిడిచెక. టీ|| సో

రిగి, మూర్ఛపోయి. కూలిప్రాణమువదలెనుటఅం

తేనుండి. Swa. 3. 171. అనిసంజితముర్ఛులునక

సోరుగనయ్యంభోజత్రాపి. టీ|| సోరుగ, వ్రాల

గాను. H. 1. 220. కుట్టలనుదిట్టలనువల్లెను

ల్లరిగియాహారముండక సోరిగయరిగి. సామ్యునిలి.

N. 9. 145. పాంథజనములుకొమ్మల ప్రాపుజేర

సోరియొండంటిలతకూన లారిగివడగ. టీ|| సో

రిగి, వాడి. N. H. 5. 53. తోలుతళుక్కునినెచటి

కోతొలగనంపి, యదవిలో పాముమూర్ఛాన్నదను

చుమొరగి, కల్లయేడ్వలనేడ్పుచుకడటవృత్తి, వెద

కునందన సోరగజూచెదలనిత. టీ|| పారిపోచూ

చుచున్నావు.

సోరుగులపెట్టె n. s. A box with drawers. విచిత్ర

పేటిక. D. యాద్యేతరలుగలపెట్టె.

సోర n. s. See సోర A shark. రృషము.

సోలవు n. s. Languishment, swooning, faintness.

నిప్రొణ D. మూర్ఛ ABA. బడలిక. N. 9. 450.

సోలవుమారక సోర చూపులుజూచెనా H. 3. 24.

చూపులావాడిచూపులాసోలవుదెలుపులనుచువిటు

లెన్న. సోలవుదెలుపులనగాత్రయాశమునుపోగొ

ట్టేటివి. Vema. 1851. సోలవుచూపు a languish-

ing glance. T. 2. 72. సహజంబుగావధూజనుల

జూచుటమూసోలవున సోర గాజూడగడగ. T. 4.

134. జలివిలియలరుజెప్పెలతాంతము, సోలవున

మీరెనోకలతాంతము. చుజద్వములోమాత్రము

సోలవునమీరెన గానిం దాసాగను గాయుండెనని

చెప్పువలెను.

సోలవుట v. a. To make languish, to make faint.

సోక్కించుట. Ila. 2. 155. అలివేణియొక్క తెసోలపి

ముద్దులుచెట్టె. టీ|| సోలపి, వలపించి.

సోలవురనము n. s. Languishment, faintness. సో

క్కు, ఘోనభావము, భిన్నత. Ila. 3. 137. జిలుగుతి

ట్టులుతిట్టియలిగిచెక్కిలిగొట్టి వలవుముద్దులుచెట్టుసో

లవురనము.

సోలయుట v. n. To languish, faint. సోక్కుట, భిన్న

చుట. BD. 6. 1630. సుఖదుఃఖములహండిసోల

యుచున్న. HK. 3. 152. సోలనివంటయిల్లుజొ

చ్చినకుండేలుగండవయ్యె. P. 3. 130. సోలవక

మేనకంటకముసోకిన.

సోళ్లు adj. Empty. రిక్తమైన, ఊర్త. ABA. 3. 24.

రుత్తలాటారంబురిత్తవిడు, సోళ్లునారిక్తాభ్యు శోధి

ల్లు.

సోల్లుకట్టులు n. s. plu. Words or sounds used by

the manager of a band of dancers. ఆటకొలిపిం

చడములో నట్టుచుగాడుతధిక్కు, తకత్తెదైలనిచెప్పే

టివి.

సోల్లెము, సోల్లెంబు or సోల్లియంబు n. s. A peacock's

feather. నెమలికలు. (సోల్లెము, అనగానెమలికలు

చుట్టినపాక. OG.) D. Vicr. page 285. line. 7.

చీకటిరూపుదాల్చినభంగ మేను, జంజురు తలపాక

సోల్లెంబుచుట్టు, శుంజంబునుగింజపూశలపేరు. G.

11. 149. తోడికాలునుబడితొరిగిజంగులపాక, సోల్లి

యంబుతోడద్రెల్లెతలయు. Swa. 4. 39. జడలును

లంది, సోల్లెముక, సన్నపుపాకలడంగజుట్టిచల్లడము

లుపూని. టీ|| సోల్లెముక, అనగామెలికలువేళినచుట్ట

గాను.

సోవసోవలు n. s. Anuk. Whisperings. గుసగుసలు.

H. 5. 190. శుంకమక్రీడలాడుచుసరశమూడు, సో

వసోవలువిన్నూత్రనున్నరుమటంచు.

హో, హో, సో.

హోకము * n. s. Grief, affliction. దుఃఖము. Vish.

3. 42. పుత్రహోకము grief for a son.

హోకించుట * v. n. To sorrow. దుఃఖించుట. Vish.

5. 295.

సోకించుట v. a. To put in contact, to make touch.

తాకించుట. N. 7. 292. అంకుశంబులుపొంకించి,

తడగ్రంబులం, జూళికలసోకింపుచువచ్చునట్లుడు.

సోకు n. s. Touch, contact, feel, feeling. An evil

spirit, a demon. తాకు, దెబ్బ, పోటు. (రాక్షసుడు.

D.) పిశాచము. ABA. Sumati. 4. సోకోర్పువాడె

మనశురి. N. 9. 409. నవ్వెదనీమేననాటింతునాసో

కు. టీ|| గోటిజీర. A. 4. 290. శూరాలాటములకున

తిహారుడుదానయ్యకలియసోకోర్పుదగుక. ib. 4.

335. మూర్ధాభిషిక్తుండుసోకోర్పియిలకుదగునలజ

ల్లువీర్చి. టీ|| తాయక్లేశమునకుపైబి. N. 3. 38.

సోమరిగాలియలపైక సోకులంగదలెగదలవనంగద

లును. టీ|| స్మిర్నచేతను. P. 4. 142. కుమారశిలీము

ఖళిసోకులనెజవృత్తులువిరిసి. టీ|| సోకుల, పో

పోకుట v. n. To touch, come in contact with. To be communicated by contagion, to affect, or be caught as a distemper. తాకుట, తగులుట. దీని మొదయెండ్రోవునున్నది it is exposed to the sun.

గాఢస్రోకకుండావుండుట to be screened from the wind's touch. T. 4. 129. తనహృదయతాకు మునిన్నుస్రోకుసంచూర్చునించుచు. Ellana. 1. 252. నివృత్తిస్రోకినద్రయ. Ila. 3. 42. మేనుమేనానంగమేనుస్రోకదటంచుకలవంబు సెల్లిదోకంబుకంటి. Vema 504. పరుశిమస్రోకినబంగారమైసట్లు. ib. 1431. కమలాపునిరర్చిస్రోకిమలినభంగ. నామాటలువానిచెవిస్రోకలేదు my words did not touch him. ఆచెప్పవానికిస్రోకలేదు the blow did not hit him. దానికిగానిస్రోకినట్లున్నది she appears to have been touched by a demon. పీనుగకులేకటిస్రోకదు nothing can affect a corpse.

పోకుటాజ్ఞ n. s. ఆసగానైకము. D.

పోకుడు plu. పోకుడులు n. s. The evil spirits. పిశాచములు.

పోకుదయ్యము or పోకుభూచి n. s. Wind. The god of the winds. వాయువు, మారుతము.

పోకుమాకలగొంగ n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

పోకుమాకలభణి or పోకుమాకలరేడు n. s. ఆసగానిముముతి.

పోకులరేడు n. s. ఆసగానైకము. D.

పోగ adj. Long, tall, prolonged. దీర్ఘమైన, నిడుమైన. Ila. 2. 43. స్తోత్రనగుండు a pyramidal rock, a shaft.

పోగతనము n. s. Length. నిడువు, దైర్ఘ్యము. T. 3. 66. తనకుండెటయెవచ్చిపోగతనమందంబొచ్చుగా.

పోచనియము * adj. Sad, mournful, lamentable. యోదవత్సర, దుఃఖింకతగ్గ.

పోచింపుట * v. n. To grieve, to feel sorrow. దుఃఖించుట.

పోచితము * adj. Sad, sorrowful, afflicted. దుఃఖితమైన.

పోచిత్యము * adj. Lamentable. To be regretted. దుఃఖింకతగ్గ.

పోచిష్ఠేశము * n. s. An epithet of the god of fire. అగ్నిదేవతాశ్రమము.

పోచిష్ఠ్య * n. s. Splendor, light, lustre. లేజస్సు. D.

పోచ్యము * adj. Mournful, lamentable. దుఃఖింకతగ్గ.

పోడశము * adj. Sixteen, sixteenth. పదహారు, పదహారో. పోడశోపచారములు sixteen acts of

civility. అవివానిపోడశోపచారములుచేస్తున్నది she does every thing he wants. పోడశకశాసరి పూర్ణదైవచంద్రుడు the full moon in its splendor.

పోడశము * n. s. A funeral rite celebrated on the twelfth day after a death: in this sixteen bramins are fed. చచ్చినపుడెంతోనాడుపదహారుగురినిభుజించుచేతకర్తము.

పోడశకము * adj. Sixteen. పదహారు.

పోడశకుండువు n. s. A kind of feast. ఉత్సవవిశేషము. BD. 3. 860.

పోడుముట్టుట v. n. To spread, be diffused throughout. అంతటావ్యాపించుట. ABA. 3. 188. తలకెక్కుట, మినుముట్టుట. D. P. 4. 137. చుట్టునమాఘమాళికలచొక్కపుతావులు పోడుముట్టు. టీ. తలకెక్కు. Pariz. 5. 53. శ్రువృక్షరభిరంగంబులపోడుముట్టు. Pal. 65. మెయినిండకన్నము మించుపరిమళము. పందకననునివలసమగుడిచేగంబు, నుడిగొనినలుగడిపోడుముట్టుంగ. M. XIII. 2. 458. నిదగుతనువునదివ్యామోదముసాంగ్రమయిపోడుముట్టెడునత్యాభోదమహాత్మ్యరసముత్యానియగుచు.

పోధ * n. s. A clever, able, patient, enduring man. శుభ్రుడు, సహించువాడు.

పోధము * adj. Borne, suffered, endured. సహించబడ్డది. D.

పోణము * adj. Red. మెరరి, అరుణమైన.

పోణరత్నము * n. s. The ruby. కెంపు.

పోణలు * n. s. plu. అసగానాసామూలములు. A. 5. 5. పోణలంబనాసాద్విదా.

పోటితము * n. s. Blood. రక్తము.

పోత్రెప్పకము * n. s. Irony, sneering, praise and covert censure. స్తోలుంతనము, మెత్తిపొడిచేమాట. SC.

పోథము * n. s. Swelling, intumescence. వాపు.

పోదరి * n. s. A sister. తోడబుట్టినవారు.

పోదరుడు * n. s. A brother. తోడబుట్టినవాడు.

పోది or పోదె n. s. Fortune-telling. The gypsy trade. రాబాద్యేఅదృష్టమునుచెప్పకము.

పోదిచెప్పట or పోదిచూచుట v. n. To tell fortunes. రాబాద్యేఅదృష్టమునుచెప్పట.

పోదెము for పోద్యము n. s. Wonder, astonishment. ఆశ్చర్యము. ABA. 1. 163.

పోదెకలె n. s. A gypsy woman, a female fortune-teller. ఎల్లెక్కి, అసగానాదెచెప్పేస్త్రీ. D. రాబాద్యేఅదృష్టమునుచెప్పేటిది.

సోద్యము for చోద్యము n. s. Curiosity, surprise.

శోధకుడు * n. s. A searcher, inquirer, a critic, man of genius : an inquisitive man. చక్కగా విమర్శించేవాడు.

శోధనము * n. s. Cleaning, purifying, correcting, search, trial. శుద్ధిచెయ్యడము, పరిష్కరించడము, వెతకడము. రాత్రిరాజునగరశోధనచేసినాడు the king went incognito; through the town by night.

శోధనపత్రము * n. s. A table of errata. శుద్ధపత్రము.

శోధని * n. s. A broom. చీపురుగట్ట D.

శోధించుట * v. a. To purify, cleanse, refine, search. నిర్మలముచేసుట, వెతుకుట. DRK. page 262. వరలుగోశ్యంజురువ్యతముశోధించి. Vema. 639. సోమ్యువున్నహోతుశోధించుగలుగును.

శోధితము * adj. Purified, cleansed, refined. Examined, searched. నిర్మలముచేయబడ్డ, పరిష్కృతమైన, వెతకబడ్డ.

శోధ్యము * adj. Fit to be searched. వెతకతగ్గదిగావుండే. Anir. 3. 148. శోధ్యస్థానముచూడబించిన. శోధ్యస్థానములు places where he is likely to be found.

సోన n. s. Drizzle, thin long continued rain. నాలుగారునెలువిడవకకురిశేసన్నవాన. (కారేది, వాన. D.) Rasica. 4. 35. Satya. 4. 187. UR. 7. 173. పూదేనెసోనలు మంచువిధమున తానమువీచురిల్ల. T. 1. 42. చిబ్బుసోనలేనియలుచిందగ.

సోనబల్లి or సోలనబల్లి n. s. A spider. తంతువాయము.

సోను or సోబ n. s. Splendor, light. శోభ. ABA. 2. 230.

సోపానము * n. s. Materials, provision. సామగ్రి.

సోపానముగావుండే * adj. Equipped or furnished with all necessary articles &c. సామగ్రిగలహితముగావుండే.

సోపానికము * adj. Restricted, limited, qualified, special. శవాజిమైన.

సోపానము * n. s. Stairs, steps, a staircase, a flight of steps. నిశ్చేది, మెట్టు.

సోపానము or సోపానము n. s. Error for సోపానము.

సోపు n. s. Anise seed. Pimpinella Anisum. Anethum Foeniculum. మసాలాలోచేడేది. D.

సోపుడు పెట్టుట v. a. To beat the bushes for game.

దానిపుండేజంతువులను వేటనిమిత్తమై పైలుపెళ్లగాట్టుట. S. 2. 200. పొలముసోపుడు పెట్టనన్నెలవరులకు సెలవులేనినన్నడమాళిదిత్తమెరిగి, చంచులాఫేటకక్రియాచంచులగును నట్టులానరిండునప్పుడత్యద్యతముగ.

సోబ or సోబె n. s. Swelling, tumour. శోభ, సిబ్బెము, సిద్ధము. ABA. 2. 230, and 236. వాపు.

సోబనము for శోభనము n. s. Happiness, good fortune. మంగళము.

సోబనాలు for సోపానములు n. s. Steps, a flight of steps. నిశ్చేది, మెట్టు. M. XII. 5. 565. నేతికుండమోచి యేతెరువున సోబనాలువ్రాకునైపుణంబుగలుగువుడునునట్లు యోగబరిగతుండు నాత్మనేమరకవిముక్తికక్కవలయు.

సోబానపాటలు n. s. Songs, each foot of which has the word శోభానే as a chorus. II. 5. 31. సోబానపాటలుసోగసుగులుకు. S. 3. 323. పైబాద్యులును సోబానపాటలుకొన్ననీవరించునీటు.

సోబె n. s. A beauty spot; a damask or mahogany tint; a bright or golden tint or spot on the skin. సిబ్బెము.

శోభ * n. s. Lustre, radiance, light, beauty. Leucophlegmatia, a kind of jaundice. Swelling or intumescence. శ్రోభ, కాంతి, సౌందర్యము, వాపు. పిత్తశోభ the same disease, with heat, caused by bile.

శోభనము * adj. Auspicious, propitious, shining, handsome. మంగళమైన, ప్రకాశమానమైన, అందమైన.

శోభనము * n. s. The consummation of a marriage. Happiness, good fortune. నిష్మేకము, మంగళము. శోభనముచేసుట to finish or complete the marriage.

శోభనములు n. s. plu. Songs, each foot of which has the word శోభానే as a chorus. హరితిపాటలు. S. 1. 483. అక్కరతోనువ్వాలుంశోభనములు ధవళోలుకొమెదలైనపాటలకొదగనేర్పుట.

శోభనాక్షతలు n. s. Grains of raw rice made yellow with turmeric; these are sprinkled on the heads of persons when pronouncing a benediction on auspicious occasions. దసపురాచినముక్తువిరగనిదియ్యము. KP. 7. 62.

శోభానే A word used in choruses.

శోభించుట * v. n. To shine, be splendid. శ్రీకాశించుట.

శోభితము * adj. Beautified, decorated. అలంకరించబడ్డ, విభూషితమైన.

శోభితత్వము * n. s. Splendor, lustre. శ్రీకాశము, శేషము. M. XIII. 4. 402. శోభితత్వముడి.

శోభితుడు * n. s. He who is decorated. అలంకృతుడు.

శోభితురాలు * n. s. She who is adorned. అలంకృతురాలు, కుంకుమశోభితురాలు సమాంత్రము. my sister who is adorned with the red powder on her forehead. This phrase denotes a married woman.

శోభిలుట or శోభిల్లుట v. n. To shine, be splendid. శ్రీకాశించుట. UR. 4. 263. Bham. 4. 43.

సోమము or సోమలత * n. s. The moon plant; (*Asclepias acida* or *A. aphylla*.) శుల్లతీగ. SO. Also the juice of it. సోమపానము drinking the juice of the asclepias.

సోమపీఠి * n. s. One who drinks the juice of the asclepias. యజ్ఞములలో శుల్లతీగను తాగేవాడు.

సోమయాజి * n. s. A sacrificer. యజ్ఞము చేసినవాడు a title assumed by bramins who have celebrated a యజ్ఞము.

సోమరి adj. Idle, lazy. Slothful. అలసమైన, బద్ధకముగల. Satyabha. 4. 195. సోమరి గాలి. T. 2. 15.

వేదములంతటనిద్ర సోమరైత్రక్తు ననీటిలోగలిపె.

సోమవారము * n. s. Monday. ఇందువాసరము.

సోమశేఖరుడు * n. s. The crescent crowned deity : an epithet of Siva. శివుడు.

సోమసూత్రము * n. s. A vessel with a spout. A basin or patera with a spout and handle. The base of the Lingam. The receptacle or pit on the outside of the temple of Siva, to receive the water with which the idol has been bathed. (MM.) ముక్తుచేయి పిడిగలవిన్నపాత్ర, పానవట్టిము, లింగాభిషేకజలముపోయకుడేతోట్టి. సోమసూత్రప్రదక్షిణము circumambulation around the temple of Siva, with such turnings and returnings that the circumambulation shall be complete and yet the somasutram (hole to receive the water,) shall not be crossed. (MM.) Vanivilas. page 219. ప్రదక్షిణాభివందనములు నవ్యయవద కాంక్షులగురుబదిము రెండు గావించు ఓరీతి, శంకరుసైద్ధ సోమసూత్రము దాట రానిది ము.

సోమారి n. s. A sluggard, an idler, or gentleman too fine to do anything. పెట్టవంగనివాడు, బద్ధకుడు, యేమనిచేయక శుల్లకులలోని అన్నము తినినది తిన్నెలమీదకుడియుండేవాడు.

సోమారితనము n. s. Sluggishness, laziness. పెట్టవంగరితనము, బద్ధకము.

సోమాసి n. s. ఆనగాసోమయాజి. D.

సోమాసి పెట్టుబెట్టు n. s. ఆనగాఇంద్రుడు. D.

సోమాసులకుతాళునాశుజాన n. s. ఆనగాఇంద్రుడు.

సోమిందచెట్టు or సోమిందచెట్టు n. s. A tree, *Coronilla sesban*. *Coronilla picta*.

సోమిందచెట్టు n. s. A tree. (*Pentaptera tomentosa*) అశరాజితా, సోమిందచెట్టు. SO.

సోమింద See సోమిందచెట్టు.

సోమిందము, సోమిందము or సోమిందము n. s. A title bestowed upon the wife of a sacrificing priest. యజ్ఞుడర్పి. ABA. సోమయాజులభార్య. Siva. 1. 7. చేసేకూరిమి సోమిందము సోమయాజులభార్య.

సోమిసారి n. s. The wife of a sacrificing priest. యజ్ఞుడర్పి. ABA.

సోము n. s. Happiness, pleasure, joy, health. సుఖము. D.

సోముడు * n. s. The moon, Adonis, god of beauty, regent of the moon. చంద్రుడు.

సోమములు adj. Handsome, beautiful. అందమైన, సొగసైన. II. 4. 84. అందమైనకపుసోమములు ద. దలపెక్కు.

సోమము or సోమము n. s. Beauty, elegance, harmony, splendor, light. సొందర్యము, కాంతి. ABA. Chandra R. 1. 85. చలుమారురతిచేరి గలిసినాడ, గానయాసోమము లేలకలికి. టీ సోగసు. N. 7. 59. కనకకుంభచ్చాయగట్టుగట్టితనము బ: సోమమునుబులనమర్చి. Vasu. 3. 140. సోమగంబుననీనావాంతు. టీ విలాసము. P. 4. 345. ప్రాధ్వింబుసోమమునతగిరమువాంచి. టీ సోగసోమగాను. T. 3. 59. సోగసులుగుల్లుబల్లుబడి సోమము దసరిత్తకూతలు. టీ సోమము. Siva. 1. 34. మేరుధరాధరంబు సోమగంబులంగనుంగొని. టీ శక్తదనములను. ib. 3. 6. చాక్తపు ప్రాయముమిగుల సోమముంగల ప్రాగనాయకుం. టీ శక్తదనమున్ను. Padma. 3. 9. శ్రేకన్నుల సోమగంబు. UR. 4. 247. అక్రాన్తుమద సోమము గాడిదినకరూరలింకముకన్నుకన్ను.

సోర n. s. The bottle gourd plant and fruit. అ
లామ, సోరతీగ, కాయయున్ను.

సోరంగ n. s. The whiting : a fish called the Indi-
an whiting : a long snouted fish. అరిటికాయ
అనేచేతు.

సోరంగండి Gen. సోరంగంటి plu. సోరంగండ్లు or
సోరనంగండ్లు n. s. A window, a skylight. గవా
క్షము. ABA. D. A. 2. 13. UR. 2. 312.

సోరనదియలు, అనగా గవాక్షం లయందలిదీతుములన
వలెను. Vicr. 1. 67. పురివక్రపుటితమణిగణసురు
విరదీధితులవలసోరనదియల్ శరకుగొనరెట్టిరా
త్రులు.

సోరిది n. s. A line, row. తంజీ. ABA. 2. 52.

సోరుప్ప n. s. Salt-petre. పెట్టుబ్బ, యోరము. ABA.
సోరుప్పద్రావకము acidum nitrosum.

సోల n. s. A pottle : or small pail : being a dou-
ble quart. టంకముడబ్బులయెత్తువస్త్రపుకుట్టేకొల
ది, శాస్త్రకారుడుచెప్పినది తొమ్మన్నురుగంజలుకు
ట్టేది. D.

సోలవెలిగ adv. Scornfully, contemptuously. కొం
చెముతక్కువగా. BD. 4. 1028. యెలయొబహుదూ
పులేవైనమున్ను సోలవెలిగనిన్ను జూచినినయ్య.
BP. 4. 238. యాచందమిట్లుదాల్చకయాచందంబు
ననెయ్యన్నయత్తుడునిన్ను జూచిరిసోలవెలిగ
నీచిక్కులదగిలికొనగనేటికి నాకుక.

సోలాడుట v. n. To be diffused through. వ్యాపిం
చుట. H. 4. 124. కటినుండువిరిదండఘమఘమల్
సోలాడ.

సోలించుట v. a. To make faint, to charm, to fas-
cinate. వివశిల్పించుట. Chendra R. 3. 118. గా
ధరకులబెంపెరిగిడుక, సోలించకదూలించక, బా
లించుము.

సోలుట v. n. To reel, stagger, to turn faint, to
become stupid. ప్రత్యాదులచేతవివశింపబడెను. D.
Dab. 192, line 8. శిరములుబీలిచెచ్చెరసోలువా
రు. T. 5. 40. రథికులుసోలి.

సోలుపు n. s. A line, a row. వరసీ, తంజీ.

సోలుపుగా adv. In a line or row. వరసగా.

సోలెడు adj. A small pailful. తప్పెడు. OG.

సోల్లిట్లు n. s. Words or sounds used by the ma-
nager of a band of dancers. అటకొలిపించడ
ములొనట్లుప్రకాశకధక్కు, తకతైదైలనిచెప్పేటిది.
Ila. 2. 17. తంబురమొటిగింబుబాచుచుసెక్, మ

ధురోషిశురిగమతధయనంగ, జన్మనసోల్లిట్లునుగ్గడిం
పుచుసెక్చక్రైరబామ్మతధక్కుమనగ.

సోళ్లు n. s. A kind of grain resembling అరిసెలు
but oblong. ధాన్యవిశేషము. Rox. 1. 345.

సోల్లుంతనము * n. s. Irony, taunt, sneer, jeering.

సోత్రాసము, పొడుపుడుమాటలు. Vish. 7. 21.
T. 5. 67.

శోష n. s. Fainting, faintness. Drying up. ఆహార
ములేనందున గాని రోగముచేత గానివచ్చేస్తాక్కు,
యెండడము. వట్టికంతశోషగానివేరేలేదు this is
mere waste of breath.

శోష * n. s. Pulmonary consumption. Drying;
dryness. Intumescence, swelling. తుయరోగ
ము, శ్వేయధువు, అనగావాపురోగము. SC.

శోషణ or శోషణము * n. s. Drying up. ఎండడ
ము. Lalit. 5. 11. నిమ్మరైకింపు ధాలాపైకంత
శోషణహేతుధికి.

శోషబోవుట v. n. To faint. ఆహారములేనందు
వల్ల గానిరోగముచేతగానిమూర్ఖబోవుట.

శోషించుట * v. n. To be dried up, to become
dry, lean, poor. యెండిబోవుట, శుష్కించుట.

శోషించేసుట * v. a. To cause to dry up, to
make it dry up. ఎండగొట్టుట. Vish. 2. 312.

సోహము * n. s. Ille Ego. I am He, The Deity
and I are one. అతడేనేను; అతడు, అనగాఈశ్వ
రుడు, కురమాత్మ; నేను, అనగాజీవుడు, జీవాత్మ.
అతడేనేననగా జీవాత్మకురమాత్మలకు భేదములేద
నుట.

శో, షో, సో.

శొంఠ్యము * n. s. Blockishness, stupidity. జడత.

శొండికుడు * n. s. A dealer in spirits. మండహార
కుడు, మద్యదీవి, సారాలుఅమ్మేవాడు.

శొండుడు * n. s. He who is able or versed in.
శిష్యుడు. A rhyme says జగత్ప్రొణశొండకి he
who is versed in ruling the universe.

సౌందర్యము * n. s. Beauty. అందము.

శొకము * n. s. A flock of parrots. చిలకలగుంపు.
A. 5. 134.

సౌకర్యము * n. s. Health, good condition, con-
venience. స్వస్థత, అనాయాసము, మాటపుకుచె

శ్చ సాకర్యము లేదు my father is not well. చేపా
సాకర్యము లేక being unwell.

సాకర్యము గా * n. s. adv. In good health, convenient-
ly. ఆరోగ్యము గా, కుదురు గా, సౌఖ్యము గా.

సౌమహర్యము * n. s. Delicacy, tenderness. వృ
దుశ్యము. Vasu. 2. 55.

శౌక్తికము * adj. Made of oyster shell. ముశ్యశ్చ
విశ్చతో చేరిన M. 2. 2. 117. శౌక్తికమాక్తికవి
ద్రుమద్రుమైలాగరు.

సౌఖ్యానృకుడు or సౌఖ్యసృజకుడు * n. s. A bard,
a minstrel, one whose duty it is to waken
the prince in a morning with music and song.
వైతాళికుడు, పేలుకొలిపేవాడు. A. 4. 320.

సౌఖ్యము * n. s. Ease, health, relief, comfort.
సుఖము, హాయి. ఈయిట్లోనాకు సౌఖ్యము లేదు
this house is not comfortable to me. నీకు వుల్లు
సౌఖ్యము గాతన్నదా are you well?

సౌగంధికము * n. s. The white water lily. Nym-
phaea lotus. కెరిత్రదక్షసౌగంధ్యశ్చ తే. S. C.

శౌచము * n. s. Purity, cleanliness, purification,
ablution, washing. Evacuation by stool, going
to the necessary. కవిశ్రవ, శుద్ధి, పాకశుద్ధ్యము,
కడగడము, చేపావాడ తీర్చుకోవడము. A rhyme
says దయాశీత్యం చ శౌచం చ రాక్షసానాం సవిద్య
తే. ND. 3. 102. చేమారుదా శౌచవిధినిల్పినపుడు.
అతసుశౌచము నతిహాయిలున్నాడు he is gone to
stool.

సౌచకుడు * n. s. A tailor. బట్టలుకు చేసేవాడు. D.
H. 5. 299.

సౌజన్యము * n. s. Good-nature, urbanity, kind-
ness, friendship. సుజనత, భవ్యత, ఆసుకూల్య
ము. వా. ధృ. సౌజన్యము గాతన్నా? are they in
good terms?

సౌజ్ఞ Error for శౌజ్ఞ which see.

సౌదామిని * n. s. Lightning. మెరుపు.

సౌధము * n. s. A mansion, a palace. రాజగృహ
ము, పేడయు. (D.) N. 8. 96. Bhadra. 3. 299.
కాంతసౌధాంతరంకంబులందు.

సౌనికుడు * n. s. A butcher. కటికవాడు. D.

సౌపానము * n. s. Error for సౌపానము.

సౌపాయము Error for శుభపాయము.

సౌప్తికము * adj. Connected with or relating to
sleep. నిద్రాశంబంధమైన.

సౌప్తికము * n. s. Nocturnal combat, the name
of the seventeenth book of the Mahā Bharata.

రాత్రిజరిగేయుద్ధము, మహాభారతములోనిది శౌ
తీతర్యముయొక్క చేరున్న.

సౌభాగ్యము * n. s. Auspiciousness, good fortune.
మంచిఅదృష్టము. BD. 4. 1347. మాకు సౌభాగ్య
భిక్షుంబు బెట్టవేయనుచు entreating the life of her
husband, praying that her husband's life may
be spared.

సౌభాగ్యవతి * n. s. Good wife, good woman. A
woman whose husband is living. ముత్తైదువ
గాత్రుండేటిది. This is used as a title (my dear,
my love) in addressing married woman. సౌ
భాగ్యవతిమైనమాఅక్క my honoured sister.

సౌమనస్యము * n. s. Friendliness, or favour-
ableness of mind or disposition. Divinity, bea-
tification. మంచినపనుకలిగియుండడము, స్నేహ
భావము, చేపత్వము. Vasu. 3. 9.

సౌమ్యము * adj. Lunar. Handsome, pleasing.
Mild, gentle, placid. చంద్రశంబంధమైన, సుంద
రమైన, శాంతమైన, తిన్నని. ఆయననిండా సౌమ్య
మూర్తి he is mild or gentle. ఆయనకుజ్వరము
సౌమ్యము గాతన్నది the fever is now diminish-
ing.

సౌమ్యము * n. s. Smoothness, gentleness, mild-
ness. కాంతము, తిన్నడనము.

సౌమ్యవారము * n. s. Wednesday. బుధవారము.

సౌమ్యుడు * n. s. A name of Woden or Buddha,
god of Wednesday, so called being son of
Sūma. (i. e. Chandra, Adonis,) by Tara, or
Venus. A mild man. బుధగ్రహము, తిన్ననివా
డున్న. ఆయననిండా సౌమ్యుడు he is very
gentle.

సౌర * adj. Solar, of or belonging to the sun.
సూర్యశంబంధమైన. సౌరజపము frequent repe-
tition of the names of the sun. DRY. 2188.

సౌరము or సౌరమఠము * n. s. The school of the
worshippers of the sun. సూర్యోపాశుకలసిద్ధాం
తము.

సౌరము Error for సౌవరము.

సౌరంధము Error for శౌరంధము * n. s. Wrath,
pride. కోపము, గర్వము.

సౌంధము or సౌరంధము * n. s. Odour, fra-
grance. వాసన, కరిమశము. T. 3. 59.

సౌరభేయము * n. s. An ox. ఎర్రవర్ణము, యెడ్డు.
A. 4. 83.

- సారథేయ * n. s. A cow, a cow of plenty. ఆశు, శందిసిధేసులన్ను.
- సారమానము * adj. Measured by the sun, solar, సూర్యగణిబట్టిమేర్పరచబడ్డ, సూర్యసింబంధ మైన.
- శారసేని * n. s. Name of a peculiar language. శూరసేనదేశసింబంధ మైనభాష. Cavi Siro Bhu-shanam.
- సారాష్ట్రము * n. s. The name of a certain tune. రాగవిశేషము.
- సారాష్ట్రదేశము * n. s. A country. యాశ్చత్యారు దేశములలోనుకటి. D.
- శాశి * n. s. An epithet of Krishna. కృష్ణుడు.
- సారి * n. s. A name of Saturn. శనైశ్చరుడు.
- సారికుడు * n. s. A vintner, a wine-seller. సారాయిలమేవాడు.
- సారు * n. s. Bloom, beauty. చక్కదనము. D. T. 4. 59. నిశ్చలమీరునూ గారు సారు.
- శౌర్యము * n. s. Heroism, prowess, valour, bravery, courage. శూరత్వము, శూరాక్రమము. Padma. 3. 49.
- శౌర్యకు * n. s. A word used in compounds, as విశవీరశౌర్యుడు a man of great valour. BD. 5. 288.
- శాల్మడు * n. s. A superintendent of tolls, or customs, a custom house officer. సుంకరి. D.
- శాల్మికుడు * n. s. A copper smith, or brazier. కంఠరవాడు. D.
- సౌవరమదేవము * n. s. ఆనగావిరావతము Chandrangada. 1. 8. ఎన్నికకెక్కు సౌవరమదేవము నెక్కి.
- సౌవర్యలవణము * n. s. Sochal salt, natron, alkali. సువర్యలవణనేగనిలోపుట్టినపువ్వు. D.
- సౌవర్ణి * adj. Golden, made of gold. బంగారుతో చేసిన, బంగారుగల.
- సౌవర్ణికము * n. s. A weight of gold, a weight of four large *Ratis* or mashes. నిష్కములలోనాలుగోపాలు, నాలుగుమినకుగింజలయెత్తు. Manu Smriti 8. 137. చతుసౌవర్ణి కోనిష్ఠవిజ్ఞేయస్తుక్రమాణతః.
- సౌవీరము * n. s. Antimony, a collyrium. కాటుకరాయి, పులికడుగుకున్నపేరు.
- సౌవీరము * n. s. The fruit of the jujube. బజరీఫలము.
- సౌవీరదేశము * n. s. A certain country, along the *Iadua*.
- సౌవీరసౌఖ్యము * n. s. Antimony. కాటుకరాయి.
- సౌఖ్యము * n. s. Well-disposedness, natural amiability. సుశీలత, సత్స్వభావము.
- సౌష్ఠవము * n. s. Beauty, goodness, excellence. చక్కదనము, తిన్నదనము. అవయవసౌష్ఠవముగలవాడు a well made man, a well proportioned man. R. 4. 64. కుంతలాదిసౌష్ఠవంబున.
- సౌహార్దము * n. s. Friendship. స్నేహము.
- శ్రుండము or శ్రుండనము * n. s. Going, moving, purging, looseness, effusion. వెళ్లడము, జారడము, ఫలము. DRB. 286. రేతశ్రుండనము emission of రేతస్సు.
- శ్రుండుడు * n. s. The name of the god of war, Cumaraswāmi. కుమారస్వామి.
- శ్రుంఢము * n. s. The shoulder, or the head of the humerus. The trunk of a tree. A chapter. భుజిరస్సు, కొమ్మలక్రిందిమాను, శ్రుకరణము. వాంఙ్మనమానశ్శ్రుంఢులు or శరీరమానశ్శ్రుంఢులు they are equals.
- శ్రుంఢావారము * n. s. A camp, a halting place. శిబిరము. M. V. I. 100. శ్రుంఢావారంబుదరియంబొచ్చి.
- శ్రున్నము * adj. Fallen, fallen down or from; trickling out or down. చ్యుతము, గళినము, జారిస.
- శ్రులము * n. s. Stumbling, slipping, tripping. శ్రులనము or రేతశ్రులనము emission of semen. చ్యుతి, తొట్టుకుడడము, జారడము. Mandhat. 3. 161. కదశ్రులనంబున by a slip of the foot.
- శ్రులితము * adj. Slipped, fallen, gone, shaken. Stuttering. చ్యుతమైన, జారిస, తొట్టుకుడ. KP. 6. 16. మదశ్రులితాత్మహాపుట్టువెలియె, మత్తుచేరతప్పిపోయినబుద్ధిగలవాడో. ఆశ్రులితప్రహ్వచారిగావుండేవాడు one who has no connection with women.
- శ్రులితత్వము * n. s. Error, omission, trip, slip. తప్పు, పొరబాటు, తొట్టుబాటు, జారడము.
- సౌలిత్యము * n. s. Error, omission. తప్పు, పొరబాటు.
- శ్రుంబము * n. s. A clump of grass. A sheaf of corn. A post, a pillar, the post to which the elephant is tied. Insensibility. తృణాదిగుచ్చము, యబ్బు, స్థూణ, ఏనుగునకట్టేకంఠము, శ్రుభన్యము. H. 2. 105. అధైర్యశ్రుంబకాంబూలిరంబు. See శ్రుంఢము.

శంపేరము * n. s. An elephant. యేనగు. Pariz. 4. 44.

శంభము * n. s. A pillar, a post, a stalk, a stem. Stupidity, stupefaction. Stoppage or suppression of any sense or power; caused by magical incantations or drugs, &c. కంభము, పూరకుండటము. D. నిలవడము. అరితిశంభము the stem of a plantain tree. అగ్నిశంభము restraining the power of fire by magical means. జలశంభము continuing a long while under water without inconvenience. వాయుశంభము raising the body in the air and maintaining it in such a position without support. భూతశంభము the laying of ghosts &c. వృక్షశంభము restraining wild beasts. ఖడ్గశంభము preventing a sword from doing injury. గతిశంభము stoppage; preventing a man from moving.

శంభనము * n. s. Stopping, obstruction, hindrance. నిలవడము, ఆటంకపరచడము.

శంభించుట * v. n. To stop. నిలిచిపోవుట. ఈమాటవినిశంభించిపోయినాడు on hearing this he stood still. నెలదినములు గానానశంభించుకొని యున్నది it did not rain for a month.

శంభించుచుట * v. a. To strike dead, deprive of the power of moving, make motionless. కదలకుండానిచేట్టుచేసుట.

శనము * n. s. A woman's breast. కుసము. కాదు శనశల్యశరీకుచేతున్నాడు he makes a minute inquiry: literally he will even search for a pebble in a breast.

శనంధయుడు * n. s. A suckling, an infant at the breast. శిశువుకడచేబిడ్డ.

శనయిత్తుట * n. s. A cloud. మేఘము. A. 4. 123.

శనిరము * n. s. Thunder. మేఘనిఘోషము, చురుము.

శనము * n. s. Milk. పాలు, చనుబాలు. శనపానము drinking milk.

శబకము * n. s. A cluster of blossoms, a bunch of flowers, a nosegay. An anthology. A canto or chapter. గుచ్ఛము, ప్రకరణమున్ను.

శబ్దము * adj. Stupid, dull. Firm, stiff. చేష్టారహితమైన, నిశ్చేష్టికమైన, విరుగుగావుండే, నిక్కబాదుచున్న.

శబ్దోమము * n. s. (lit. stiff haired) A bog. తంబి.

శబ్దము * n. s. A blockhead. జడుడు. వాడాహుట వినిశబ్దముగావుండెను on hearing this, he was thunderstruck.

శలము or శ్రవము Error for శ్రవము.

శ్రవము * n. s. Praise. స్తోత్రము.

స్తానము Error for స్థానము or స్నానము.

స్తిమితము * adj. Slow, soft, gentle, dull. మందమైన, తిన్నని. అతనిపుట్టస్తిమితముగావున్నది he is a little better. యిప్పుడుగత స్తిమితముగావున్నది at present the sale is dull.

స్తుతి * n. s. Praise, applause. స్తోత్రము.

స్తుతించుట or స్తుతియించుట * v. a. To praise, applaud. స్తోత్రముచేసుట, పొగడుట.

స్తుత్యము * adj. Laudable, praiseworthy. పొగడతగ్గ, స్తోత్రముచేయతగ్గ.

స్తూతము * n. s. ఆనగాదిబ్బ. D.

స్తేనుడు n. s. ఆనగాదొంగ. D.

స్తేయము * n. s. Theft, robbery. చౌర్యము. Charitr. 2. 1117.

స్తేయి * n. s. A thief. చోరుడు, దొంగ. శ్వర్ణస్తేయి a stealer of gold (allusively to his work) a goldsmith.

స్తోకము * adj. Little, small, diminutive. అల్పమైన, సూక్ష్మమైన.

స్తోత్రము * n. s. Praise, applause. స్తుతి. స్తోత్రముచేసుట to praise, commend.

స్తోత్రించుట * v. a. To praise, applaud. స్తుతించుట, పొగడుట.

స్తోభము * n. s. False or deceptive encouragement, deceptive promises. తప్పుప్రేరేపణ, కటటవాక్యము, మాయమాటలు. A rhyme says సాంకేత్యంపారిహాశ్ర్యం వాస్తోభంఘోషనమేవవా, నైకుంతనామశ్రురణంశర్వాఘాఘవిశాశనం.

స్తోమము * n. s. Crowd, mass, heap, quantity, assemblage, multitude, body, troop, company, crew, gang, club, pack, a host, an army. శిమూహము, గుంపు, దండు. ధూమస్తోమము a volume of smoke. వాండ్లుస్తోమమనెడివావచ్చినారు they came in a crowd with their followers.

స్త్రీ * adj. Female, feminine. ఆడది. స్త్రీసూకరము a sow. స్త్రీలింగము the feminine gender. స్త్రీలోలుడు frantic after women. స్త్రీబుద్ధి a weak, fickle or effeminate mind. స్త్రీదనము pin-money, the gift bestowed by parents on their

daughter, after her marriage : the wife's property or private purse.

స్త్రీ * n. s. A woman. Plural స్త్రీలు.

స్త్రీత్వము * n. s. Womanhood, feminineness. ఆడుతనము. M. XIII. 5. 131. తాత్త్వికములైనపురుషస్త్రీత్వములు లేవు పార్వతీజీవునకు.

స్త్రీచరుడు * n. s. A libertine, lover, lecher. ముండలమారి.

స్త్రీబాల n. s. A lone woman. ఆబల. నేను స్త్రీబాలను I am a helpless (or simple) woman. Radha. 3. 64. దయచేచిరించి స్త్రీబాలలాతురలించుకొనిపించబోయిన.

స్త్రీరంజనము * n. s. (lit : the ladies' delight) Betel nut, and leaf. వక్కాకు, తాంబూలము.

స్త్రీవిద్య Error for వ్రీవిద్య * n. s. The worship of Venus.

స్త్రైణము * adj. Female, feminine. ఆడుదాని శంబంధమైన.

స్త్రైణము * n. s. Womanhood. స్త్రీత్వము, ఆడుతనము. M. I. 8. 188.

స్థాము * adj. Staying, abiding, being, situated. ఉండే. Lalito. 9. 18. శ్మశానస్థానవిధిమణి standing in a grave yard and horrible.

స్థండిలము * n. s. A level square piece of ground, prepared for a sacrifice. అన్నిస్థానార్థముచతురశ్రముగా బాగుచేయబడ్డ ప్రదేశము, అలికిన స్థలము. SC.

స్థగనము * n. s. Covering, concealment. కప్పడము.

స్థాతము * adj. Covered, hidden, concealed. కప్పబడినటువంటి. Swa. pref. 55. ప్రతాపతపనస్సురణాస్థాతద్యమణి. ib. 2. 27. వీటిగంధస్థాతేతరశరీరులు. ib. 2. 89. నైస్యస్తోమోత్తరజోవ్రజస్థాతకృష్ణాశ్మతమిమధ్యభూమి.

స్థనము Error for స్తనము.

స్థపతి * n. s. An architect, a master-carpenter or builder. రథకారుడు, సావిడల్లుడు, సూతుడు, అధిపుడు, బృహస్పతి, శవనయాజకుడు. SC.

స్థానము Error for స్నానము * n. s. Bathing, ablution, washing. స్నానము, కడగడము. స్థానపాత్ర a vessel used in worship.

స్థలము, స్థలము, స్థలి * n. s. A place, spot, a dwelling, abode, habitation : (commonly,) a holy place, a shrine. A passage in a book. స్థానము,

ప్రదేశము, భూమి, చోటు, నివాసస్థానము, పుణ్యక్షేత్రము, కట్ట. స్థలములావాదముమందిది it is lucky to die at a holy place. శురస్థలము a foreign or strange place. శురస్థలపువాడు a person from another place. స్థలకండితుడు a court poet.

స్థలవారు n. s. Servants in a temple. గుడివరిజనము.

స్థలజ్ఞుడు * n. s. A native, a resident. ఆ ప్రదేశముడు, అక్కడివాడు.

స్థలపతి * n. s. (A word used among the Jangams.) An apparitor, the lowest local officer of a guru or Teacher. జంగాలలోముద్రకర్త.

స్థలపురాణము * n. s. A legend in honor of any holy place. పుణ్యక్షేత్రమాహాత్మ్యము.

స్థలమాహాత్మ్యము * n. s. The history of a holy place or shrine. పుణ్యక్షేత్రచరితము.

స్థలీకుడు * n. s. An inhabitant, a resident. అక్కడివాడు.

స్థిరము * adj. Firm, fixed. Old, aged. స్థిరమైన, శక్తమైన, ముఖలి, పండ్లు చెల్లిన. A. pref. 28.

స్థిరుడు * n. s. An old man. ముఖలివాడు.

స్థవిష్టము * adj. Big, fat. స్థూలమైన.

స్థివియము * adj. Solid, compact. Big, stout, great, respectable. స్థూలమైన, గొప్ప, చొడ్డ. Bur. B. page 201. verse 24.

స్థాణుడు or స్థాణుడు * n. s. A name of Siva. శివుడు. T. 2. 18.

స్థాణువు * n. s. A name of Siva. The trunk of a tree; a pollard; a stake. శివుడు, శాఖాశాస్త్రపుక్షుడు, మోడు. A. 5. 136.

స్థానము * n. s. A place, situation, spot, site, ground, space, a home, abode. స్థలము, ప్రదేశము, కడము, ఉనికికట్టు. త్రిస్థానములు three shrines; these are ద్రాక్షరామము, భీమేశ్వరము, శ్రీశైలము. G. 6. 124. ధరణియెల్లతీర్థంబులు చూచుచు వెలసిన త్రిస్థానములకు నేగి. ఆయన నాకు పితృస్థానముగావున్నాడు he is like my father. ఏకస్థానము An unit : any number under ten. దశస్థానము under a hundred. శతస్థానము above a hundred. స్థానమందు పుకటివున్నది the figure one is to be carried over : carry one.

స్థానకము * n. s. A city, a town. కట్టరాము.

స్థానకము * n. s. Error for స్థానకము.

స్థానాచార్యులు * n. s. The priest of the temple. శ్రీరాచార్యులు.

స్థానికము * adj. Local, belonging to a place. ఆశ్రమసంబంధమైన, అక్కడి.

స్థానికుడు or స్థానికుడు * n. s. A warden, a beadle. నుడిమణియ గాడు. స్థానికులు or స్థానికులు the servants in a temple. నుడిమరిజనము. A. 4. 59.

స్థానికవ్యూహము వెంటరానవైక్రమంతురసేవిరి. A. 2. 109. తనదుప్రాతంజలముకా స్థానికుడొసంబడును. బ్రీ. పారుతవ్య గాడు. ib. 4. 36. స్థానికులుతన్నునిదిద్యక్షానందితులగుచు.

స్థానియము * n. s. A city, a town. కట్టరాము. H. 2. 146.

స్థాపన or స్థాపనము * n. s. Fixing, erecting, placing, establishing, founding, setting up. శ్రుతివ్యవహారము, నిలబడము, ఏర్పరచడము, నాటడము. M. XIII. 5. 265.

స్థాపించుట * v. a. To found, erect, establish, confirm. శ్రుతివ్యవహారము, నిలుపుట, ఏర్పరచుట, నిర్ధారణచేసుట.

స్థాపితము * adj. Fixed, settled, founded, established. శ్రుతిపితమైన, స్థిరముచేయబడ్డ, నిలబడ్డ, ఏర్పరచబడ్డ, నాటబడ్డ, నిర్ధారణచేయబడ్డ. N. 9. 174.

స్థాయి or స్థాయిగావుండే * adj. Steady, firm, unchangeable, permanent, lasting. నిలకడైన, స్థిరమైన, నిరంతరమైన. స్థాయిగావుండేచంద్యోగము a permanent employ. ఆచంద్రార్కస్థాయిగాను as long as sun and moon endure.

స్థాయిరుడు * n. s. The overseer of a village. ఏక గ్రామాధికారి. SC.

స్థాయీభావము * n. s. A property of the amorous passion; as objects of dramatic or poetical description they are eight: and they form a class or order: opposed especially to the order termed వ్యభిచారిభావము. The eight are, love, mirth, sorrow, heroism, anger, fear, aversion, astonishment. నవరసస్థిరస్వాదుత్పము. SC. In the Prataparudriyam it is explained thus, నవరసమైర్విజాతమైరనిరస్థిరమూర్తిమాక, యావద్రసంవర్తమానఃస్థాయీభావఉదాహరణః.

స్థాలి * n. s. Any small pot. కంభము, కుండ. SC. a small drinking vessel. తీరపాత్ర. స్థాలీపులాకన్యాయముచేత judging of the whole by a part (ex pede Herculem); for the whole kettle is boiled if a spoonful is.

స్థాలిచెంబు n. s. A small copper cup. దాహముతీసుకొనేచిన్నచెంబు.

స్థావరము * adj. Fixed, stationary, firm, stable, immovable. స్థాయిగావుండే, తన్నునోటనుండితవరలికికడలని, స్థిరమైన, అచలమైన.

స్థావరము * n. s. Immovable property; such as land, houses, &c. తోటదొడ్డియల్లువాటిమొదలైనకడలనిసాత్తు. స్థావరజంగమములుగావుండేసాత్తులు property which is partly immovable and partly movable. The word స్థావరము is used in the place of the word వర్తన as అంగడిస్థావరము, గానుగస్థావరము, మగ్గస్థావరము, యాడిగస్థావరము.

స్థావరముగా * adv. Permanently. శాశ్వతముగా, నిలకడగా. వాండ్లక్కడస్థావరముగావున్నారు they have settled there permanently.

స్థావరముచేసుట v. a. To make firm or permanent. స్థిరపరచుట.

స్థానకము * n. s. Perfuming the person, smearing the body with sandal or fragrant unguents. గంధాదులమైపుత. SC. కుంకుమమొదలైనపుత.

స్థాన్యుత * adj. Firm, stable, permanent. నిలకడైన, స్థిరమైన.

స్థితము * adj. Standing, staying, being, situated. ఉండే. స్థితాశేషమున్ను every one who was there; collectively; full (as a council) all being present.

స్థితి * n. s. State, condition. Property, estate. Existence. ఉనికి. D. దశ, అవశ్య, ఆస్తి. శ్రీప్తిస్థితిశంహరములు creation, existence and destruction. భూస్థితి landed property.

స్థితిమంతుడు or స్థితివంతుడు * n. s. A man of property. ఆస్తివంతుడు, ధనవంతుడు.

స్థిమిరము Error for స్థిమిరము.

స్థిర * n. s. The earth. భూమి.

స్థిరము * adj. Fixed, firm, stable, immovable, permanent, lasting. కడలని. D. స్థావరమైన, నిశ్చయమైన, నిర్ణయమైన.

స్థిరత * n. s. Permanency, durability, firmness.

స్థిరత్వము. మతిస్థిరత steadiness of mind.

స్థిరపరుచుట * v. a. To confirm, ratify. దాధితేసుట.

స్థిరవారము * n. s. Saturday. శనివారము.

స్థూణ * n. s. A post, a pillar. An anvil. An iron image. శ్రంభము, దాని, రజతాదిలోహాశ్రుతిమ.

స్థూపి * n. s. The top of an idol shrine: the summit of a mountain, the top of a house.

గర్భాహముమీదిగోళురము, దీప్తివిమానమంటారు. Ganapati Calpam. 3. 5. శురాదిస్థూపిచర్యంతం నిర్మాణం శిష్యుగాచరేత్. Silpa Sas. page 146.

స్థూలము * adj. Large, bulky, thick, fat, corpulent. Corporeal as opposed to spiritual. బృహత్తైన, లాభుడైన. స్థూలదేహి a corpulent man. స్థూలనాసికము a large nose. Vema. 593. స్థూలముకనుగడ్డునూత్నంబుకన్నాదు.

స్థైర్యము * n. s. Steadiness, steadfastness, stability, firmness. స్థిరత, ధీరత, దార్ధ్యము.

స్థాదేయము * n. s. A sort of perfume, commonly called Ganthiala. ధ్రువదేహము. SC. H. 2. 252.

స్థూల్యము * n. s. Bulk, largeness, greatness, fatness, thickness. బృహత్త్వము, లాభ.

స్నానము * n. s. Bathing, washing, ceremonial ablutions. స్నానము. స్నానపాత్ర a vessel used in worship.

స్నాతకుడు * n. s. A bramin who is a householder: being duly initiated after completing his studies. వివాహార్థముగా స్నాతకప్రథముచేసేవాడు. SC. శుమావర్తనముచేశిష్యుహస్థులయినవాడు. If at the end of this period, he has not acquired a knowledge of the వేదము he is called ప్రతస్నాతకుడు. If he has acquired this knowledge before the end of the period, he is called విద్యాస్నాతకుడు. If he finishes his studies with the expiration of the period, he is termed ఉపాధ్యాయస్నాతకుడు.

స్నాతుడు * n. s. He who is bathed, a bather. శిష్టపానుకొన్నవాడు. M. XIII. 3. 102. సుస్నాతుతై. Dab. 304. 10.

స్నానము * n. s. Bathing, ablution. ముఠగడము. కంఠస్నానము bathing all but the head. శిరస్నానము bathing the whole body. కటిస్నానము

bathing up to the middle. స్నానఘట్టము a bathing place. ప్రాతస్నానము morning ablution. ఆభ్యంగనస్నానము bathing after having anointed the head with oil. స్నానమైనతరువాత after he bathed. కృతస్నానుడై having bathed. జ్ఞానస్నానము this term is used to express Christian baptism.

స్నాయువు * n. s. A tendon, a muscle, described as a tubular vessel attached to the bones at either end, and conveying vital air. శుంధిబంధనము, నరము. SC.

స్నిగ్ధము * adj. Oily, smooth, soft, clammy. Cool, refreshing, agreeable. Beloved, amiable, kind, affectionate. Bright. స్నేహవత్తైన, చమురుగల, మస్మిణమైన, చిక్కినమైన, నున్నది, సాంద్రమైన, చిక్కిరి, శీతలమైన, ప్రియమైన. A. 6. 114. స్నిగ్ధత్రిభాగముండితశిరశ్శిఖితోడ. టీప్ల మన్నది. A rhyme says బ్రూయస్నిగ్ధశృంగివృశ్య. స్నిగ్ధవర్ణము, అనగా శ్రుకాశమైనవర్ణము bright colour.

స్నిగ్ధకము * n. s. Bee's-wax. మైనము.

స్నుకు * n. s. A daughter-in-law. కోడలు.

స్నేహము * n. s. Love, affection, fondness, friendship. Oil, unguent. కృత, దయ, ప్రేమ, వాత్సల్యము, తైలము. Vish. 8. 112. ib. 7. 102. వారికం చితస్నేహమునమంటలధికమగును. ప్రాణస్నేహము intimate friendship.

స్నేహముచేసుట or స్నేహించుట * v. a. To cultivate or court another's friendship. విహితముచేసుట. Bahulas. 5. 151.

స్నేహిణము * n. s. Friendship. నేనము.

స్నేహితుడు * n. s. A friend. నేనకాడు.

స్నేహితురాలు * n. s. A female friend. నేనూరాలు.

స్పందనము * n. s. Motion, movement, shaking, vibrating, fluttering, quivering, agitation, కంపనము, చలనము, కదలడము, వణకడము.

స్పందిత * adj. Agitated, moved, shaken. కంపితమైన, కదలించబడ్డ.

స్పర్ధ * n. s. Emulation, or envy, vying, competition, rivalry. వీరప్రతివీరవాదము, శంఘర్షణ, సామ్యము, క్రమశుమున్నతి. SC. పరస్పరస్పర్ధలు mutual emulations. A. 4. 301.

స్పర్ధాశువు * n. s. A competitor, a rival. పోరాడేటిది, వాదించేవాడు. P. 4. 93. ఆస్యంబుద్యద్విజరాజమండలచరిస్పర్ధాశువు.

స్పర్ధి * adj. Envious, emulous. పోరాడే, వాదిం చే. A. 2. 51. నిజమలేదస్పర్ధిశమదాన్యకరటి.

స్పర్శ * n. s. Touch, contact. తాకడము, తగలడము. రక్తస్పర్శ connection by blood. జలస్పర్శము the usual phrase for making water: because they afterwards touch water, in purification.

స్పర్శనము * n. s. Touching, coming into contact with. Gift, donation. తాకడము, తగలడము, దానము. M. XIII. 3. 335. చరణస్పర్శనంబుచేసి.

స్పర్శనదు * n. s. The god of air or wind. వాయువు.

స్పర్శవేది or స్పర్శకుశి * n. s. The philosopher's stone, the touch of which changes other metals into gold. తాకించగానేయినుముమొదలైనవాటినిబంగారుచేసేమణివేదము. Chenna Bas. Pur. 3. 98. L. 16. 8.

స్పర్శించుట * v. a. To touch, to feel. తాకుట, అంటిచూచుట.

స్పష్టము * adj. Clear, plain, distinct, apparent. విశదమైన. యదిస్పష్టమైనఅబద్ధము this is an evident mistake.

స్ప్రుక్కు (spruk, a vulgar word) Connection, affinity. సంబంధము. వానికిమాకుయేమిస్ప్రుక్కులేదు he and I are unconnected in any way.

స్పృశించుట * v. a. To touch, feel. తాకుట. Chandr. R. 3. 135.

స్పృశ్యము * adj. What may be felt, or touched. తాకగూడినది.

స్పృష్టి * n. s. Touch, feeling, contact. తాకడము, తగలడము.

స్పృహ * n. s. Wish, desire, hope. ఇచ్ఛ, ఆశ. నిస్పృహ void of desire. వాండ్లుఅందుననురించి నిస్పృహమైవున్నారు they have no hope of it.

స్పృహనియము * adj. Desirable: to be wished. కోరతగ్గ, ఆశించతగ్గ.

స్పృహయాభివ్రేన * adj. Wishing, desiring. కోరే, ఇచ్ఛించే.

స్ఫుట * n. s. A snake's expanded neck or hood. కడగ. A. 4. 214.

స్ఫటికము * n. s. Crystal, quartz. శుక్లశ్రుతరవిశేషము, తెుకవిధమైనతెల్లరాయి. Vish. 4. 126. స్ఫటికలింగము an image of Siva made of crystal.

స్ఫుటమైన * adj. Expanding. విస్తృతమైన. A.

6. 15. ఫలస్ఫుటదృటమైజము. ib. 1. 25. స్ఫుటమైజావళిశాశ్రుతిస్వనరదోహ.

స్ఫురము * adj. Great, large. భూయిష్టమైన, పెద్దమైన. Bmj. 4. 23. శ్రుకటస్ఫురజటార్చుటాకరితుడై. A. 5. 11. ఫాలాంబుచ్చతుర్ధినిశాస్ఫురేందుంగను. టీ|| శ్రుకాశిశ్చున్నచంద్రుణ్ణి.

స్ఫురకము * adj. Great, large. భూయిష్టమైన, పెద్దమైన. Anir. 3. 43. మంటపశివశ్రుస్ఫురకద్వారక.

స్ఫిక్తు * n. s. The buttock. పిర. D.

స్ఫిరము * adj. Swollen, enlarged, spacious. Much, many. పీనమైన, విశాలమైన, అదభ్రమైన, బహుళమైన. A. 4. 41. శ్రుంభాశిరస్ఫిరసాకూత. One lexicon says విశాలంబువుస్ఫిరం. Vish. 7. 345. అవిష్కంధసురప్రస్ఫిరకోటంబున. D.Ry. page 1649. భీకరరథరవస్ఫిరుడైవచ్చె.

స్ఫుటము * adj. Blown, open, expanded. Clear, plain, manifest. విశంఘిన, విశదమైన. గ్రహస్ఫుటము or స్ఫుటగ్రహము the true place of a planet.

స్ఫురణము * n. s. Quivering, vibrating, tremulous motion, gleaming, sparkling, glittering, shining, blooming, expanding. కదలడము, అదరడము, వణకడము, తళతళమనడము, మెరవడము, శ్రుకాశించడము, విజృంభణము. H. K. 4. 62. కరికింపనైకతస్ఫురణజెందు, పిరుందు. N. 9. 532. భీమాయుధస్ఫుర్తిరాజమండలగ్రాహకమాగధతమస్ఫురణంబదంచి. టీ|| గర్వాద్రేకమును పోగొట్టి. ib. 3. 125. మృగ్ధకుణభుటితాదరయ్యైమిగులగర్భస్ఫురణ. ib. 3. 217. అతులదర్శస్ఫురణ.

స్ఫురతైన or స్ఫురత్తుగావుండే * adj. Gleaming, glancing, flashing, sparkling, shining. శ్రుకాశించే, తళతళమనిమెరిశే. T. 4. 147. అనవరతస్ఫురత్వజితము. H. 1. 217. స్ఫురత్తుట్టిమంబు. A. 2. 11. హరస్ఫురధ్రురుముత్రావళి. ib. 5. 128. స్ఫురదూధాశ్రువిముక్తమైన. టీ|| శ్రుకాశిశ్చున్న. ib. 6. 194. ఫాలదృక్పక్షభూపాకభేదిస్ఫురనైశిమాణి క్యరుత్తండితాంఘ్రిద్వయా. వానిముఖముస్ఫురత్తుగావున్నది his face is bright.

స్ఫురించుట * v. n. To occur, to come into the mind. To quiver, tremble, shake, glean, glitter. తోచుట, జ్ఞాపకమువచ్చుట, తరించుట, కద

లుట, శ్రుకాశించుట. అది నామరికి స్ఫురించదు it does not occur to me.

స్ఫురితము * adj. Shaken, trembling. Exposed, outstretched. Shining, gleaming. కదిలే, చలించే, వ్యాపించిన, మెరిసే, తళతళమనే. N. 2. 331. స్ఫురితరవిశ్రుకాశచరిత్రులకు యోరుహ. N. 7. 249. శ్రుతికుండల స్ఫురితముకాభిఖ్య.

స్ఫురితుడు * n. s. He who is distinguished with. శ్రుకాశమానుడు. N. 5. 119. నక్షత్రగ్రహశ్వర్కమాస్ఫురితుండై P. 2. 165. సరశప్రాతాహస్ఫురితుడవు. టీ|| శ్రుకాశస్తూలుండేసేవు.

స్ఫురియించుట * v. n. See స్ఫురించుట.

స్ఫులింగము * n. s. A spark of fire. అగ్నికణము.

స్ఫుర్జిత * adj. Thundering. P. 4. 312. చాడబస్ఫుర్జితానముకా. టీ|| శ్రుకాశించబడినటువంటి మొగమున్ను.

స్ఫుర్తి * n. s. Excitation, tremulousness. Manifestation. Excess, fulness; expanding, prevalence. Gleaming, sparkling, shining. శ్రవ్యత్రి, కంఠము, శ్రుకాశము, ఉదయము, విజృంభణము, అభిషేకము, పరిపూర్ణత. P. 1. 70. శ్రుతితేరుమహానియజంగమనగస్ఫుర్తింగదంబురాజులుకా. ib. 2. 66. అరివలెనుండుటక్రియలంబరమాత్మస్ఫుర్తిదేట శరచుట. టీ|| మిక్కిలి స్పృహశిశయమును. ib. 4. 127. ఉగ్రగంధస్ఫుర్తిమల్లసిల్లు. టీ|| పరిపూర్ణత. ib. 4. 368. భూమామణిస్ఫుర్తిప్రాదిజేయ. టీ|| కాంతి. Ila. 1. 79. ప్రాధవస్ఫుర్తిరాజగోపాలమూర్తి. A. 1. 40. మాసెనఘస్ఫుర్తిమరుభూములందును. ib. 1. 43. కనకగిరిస్ఫుర్తిగరచెగోతమిగ్రాన. ib. 4. 142. ఉచ్చస్ఫుర్తిమిందన్ని. Swa. 2. 31. రత్నకటకర్పూణంధుణధస్ఫుర్తిరాశమానములు కాలుట. టీ|| నాదశిష్యుద్ధి. ib. 6. 83. శంకేశాహులతోడ నెల్లెల్లదుదర్శస్ఫుర్తిగ్రిడింతు. టీ|| అభిషేకము. M. XIII. 3. 150. శాశుమిచ్చెజింహస్ఫుర్తిలేకరసాదివివేకమెడలి. విగ్రహస్ఫుర్తిగావుండేవాడు a stout man. శమయస్ఫుర్తిచూట a sudden thought, a repartee on the spur of the moment. అతనికిశమయస్ఫుర్తికలదు he has wit at will.

సోటము * n. s. The hood of a serpent. పాముకుడగ.

సోటము * n. s. A boil, a tumour. Breaking, bursting. కురుపు, చిట్టడము, చిరకడము, భేదనము, బద్దలుచేయడము.

సోటకము * n. s. A boil, blain, pustule, or blister. The small pox. కురుపు, బొబ్బ, మశూచికము.

శ్రయము * n. s. Pride, arrogance. Wonder. గర్వము, అద్భుతము. SC. M. IV. 5. 20. భక్తిభూతశ్రుతిశుక్లశ్రయకాననుడు.

శ్రయమానము * adj. Smiling. చిరునవ్వుగల. Lalito. 17. 91. శ్రయమానైవశకురెగృహీతమణికార్ముకా. ib. 4. 61. అసురాకాంతురస్తాతుశ్రయమానాద్యతిథ్తి.

శ్రుంతి n. s. (a bad phrase) Even in the least. Memory, recollection. రవంతజ్ఞానకము. వియ్యమనేశ్రుంతిలేదు there is no rice at all. వానికి చదువుశ్రుంతిలేదు he does not care for study.

శ్రురకూటము * n. s. అనగాధగము, యోని.

శ్రురగురుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రురగృహము, శ్రురగృహము * n. s. అనగా యోని. N. 10. 120. ib. 9. 544.

శ్రురగా * n. s. Memory, recollection, thought. రలంపు, చింత.

శ్రురమందిరము * n. s. అనగాధగము.

శ్రురవిధిక * n. s. A harlot. లంజ.

శ్రురశఖుడు * n. s. The moon, the spring. చంద్రుడు, వశంతుడు.

శ్రురించుట or శ్రురియించుట * v. a. To think of, recollect. తలచుట.

శ్రురుడు * n. s. Cupid. మన్మథుడు.

శ్రుశానము, శ్రుశానభూమి or శ్రుశానవాటిక * n. s.

A cemetery, a charnel; a field where corpses are burnt or buried: or where criminals formerly were executed: as at Smithfield. Here magical rites were supposed to be performed: as formerly in churchyards. వల్లకాడు. Bilh. 3. 25. శ్రుశానవైరాగ్యము "Cemetery-seriousness:" a momentary alienation of the affection from the pleasures of the world: the brief impression made on the mind by the importance of eternity, produced by the sight of a cemetery.

శ్రుశానము * n. s. Error for శ్రుశానము.

శ్రుశ్రువు * n. s. Beard, whiskers, mustaches. గడ్డముమీసాలు. SC. Vish. 4. 99. Bobbili. 2. 215.

రక్తశ్రువు red whiskers.

స్మారకము * adj. That reminds, that refreshes the memory. తలచునపుట్టించే.

స్మారకము * n. s. (a bad phrase) Consciousness, sense. శ్మశ్రి, తెలివి, బుద్ధిస్వాధీనము. ఆదెబ్బచే తనాకుస్మారకముతప్పినది the blow took away my senses. నాకుస్మారకమువచ్చినతరువాత after I came to my senses.

స్మార్తము * adj. Agreeable to the (Smritis) code; legal, canonical, following or professing the doctrine of law books. శ్మశ్రిశాస్త్రానిధిమైన.

స్మార్తులు * n. s. The followers of the doctrines of శంకరాచార్యులు which inculcate the worship of both Vishnu and Siva. శంకరాచార్యులవారి మతమును అవలంబించినవారు.

స్మితము * adj. Smiling. Blown, opened, blooming. చిరునవ్వుగల, వికసితమైన.

స్మితము * n. s. A smile: bloom. వికసనము, చిరునవ్వు. మందస్మితము a gentle smile.

శ్మశ్రితి * n. s. Recollection, memory, remembrance, understanding. The code of Hindu law; jurisprudence. శ్మశ్రిత, తెలివి, ధర్మశాస్త్రం.

స్మేర * adj. Smiling, laughing. Blown, opened. చిరునవ్వుగల, వికసించిన. M. XVI. 1. 2. ప్రియావేషస్మేరచిత్తుడై.

స్వందము or స్వందనము * adj. Oozing, trickling, dropping, flowing. ప్రవించే, జారే, కారే. Bha-dra Parin. 2. 101. నవనవస్వందనమందరమందహాసం.

స్వందనము * n. s. A car, a war chariot. యుద్ధనిమిత్తరథము. A tree called Dalbergia Ougei-nensis. తినివేళ్ళము, అతిముక్తము, నెన్నిచెట్టు.

స్వంది * adj. Oozing, trickling. ప్రవించే, జారే. Swa. 2. 13. రవికాంతస్వందినిహారకందశే. N. 1. 9. ఫలప్రకరస్వందిరనైకతుందిరితమై.

స్వేదము * n. s. Speed, velocity. వేగము, వడి. Swa. 4. 38.

స్వేదము * adj. Flowing, dropping, trickling. జారే, కారే, ప్రవించే.

స్వమంతరకము or శమంతరకము * n. s. The philosopher's stone: given by the sun to Satrajit: a magic gem ensuring felicity to the wearer. సుమంతరకప్రాజ్ఞకుయిచ్చినముది.

శ్యానభాగాలు n. s. A kind of grain. ధాన్యవిశేషము.

శ్యామ * n. s. A girl or maid under sixteen. A certain form of Durga. కదహారేంద్రకడుచు.

వనమధ్యస్థురాలు, దుర్గవేదము. A. 5. 110. శ్యామకుచారేణసంకర. శ్యామార్చనతరంగాణి a set of prayers used in the worship of Durga.

శ్యామము or శ్యామలము * adj. Of a dark tint; dark blue, black. నీలమైన, హరిద్వర్ణముగల, ఆకుపచ్చైన, గరికపచ్చని. Lalito. 12. 24. శాద్వలశ్యామలత్వమం. ib. 12. 7. తమాలశ్యామలాకారాః. తమాలశ్యామలము green as a gloomy tree.

శ్యామము or శ్యామలము * n. s. A dark tint; dark blue, black. నీలవర్ణము, హరిద్వర్ణము, ఆకుపచ్చ.

శ్యామత్వము * n. s. Blackness, a dark complexion. నీలిమ.

శ్యామల * adj. Of a black or dark blue colour. Dark tinted. నీలవర్ణమైన, హరిద్వర్ణముగల, ఆకుపచ్చైన. R. 6. 31.

శ్యామల * n. s. A name of Pārvatī. పార్వతీదేవి.

శ్యామిక * n. s. Blackness. నైర్ము. Swa. 3. 29. బాహ్యచ్ఛదశ్యామికార్చనంశం.

స్వామికు or శ్యామికు * n. s. A wife's brother. భార్యతోడబుట్టినవాడు.

స్మృతము * adj. Sewn, stitched. కుట్టబడ్డ. A. 5. 20. సూత్రస్మృతహారస్మృతం. ib. 6. 186.

శ్యేనము * n. s. A hawk, falcon. డేక.

శ్రగ్గు * n. s. A chaplet, wreath, garland. పూదండ. D. Anir. 3. 42. కల్పితకచశ్రగ్గృధవత్తారకంబు.

శ్రగ్గుట v. n. To go off, diminish, be abated, to pine, to become thin; to die. తగ్గుట. ABA. 3. 136. మేడించుట, చచ్చుట, నశించుట. TUR. 9. 80. పెరుగుటశ్రగ్గుటచాలంబారయట యవశంబుగానబుట్టుటచావుకావెరయుట. BRS. 1. 37. దశముఖాద్యధ్వానుశంవేదనాస్మితమైశ్రగ్గునె. P. 2. 30 ఆకుతప్పించదలంబులబ్రాహ్మపశుఫలసంకారాని శ్రగ్గుబాదవైజాపట్టు చంద్రుడారెం, శోకుతగాధ్యక్షకలవేయదుశంహాతికా. టి|| తగ్గును.

శ్రజము * n. s. A chaplet, wreath, garland. పూదండ.

శ్రద్ధ * n. s. Faith, devotion, attachment, zeal. Wish, desire. ఆశక్తి, ఇచ్ఛ, విశ్వాసము. M. XIII. 5. 156. Lalito. 3. 34. ధక్తిశ్రద్ధాశిమాయుక్తస్సాన్త త్వరజ్జలసంస్థితః. వారికి కమఃములో శ్రద్ధలేదు he has no confidence in ceremonial observances.

శ్రద్ధాశుశు * adj. Faithful, zealous, eager, wishing.

అస్తిక్యముగలవాడు, ఇచ్ఛగలవాడు.

శ్రద్ధింతుట v. n. (a vulgar word) To fart. పిత్తుట.
Chatu. 1. 61.

శ్రద్ధ n. s. (a vulgar word) A fart. పాయవీయతవ
నము, అనగా పిత్తు. Venu Gopala §. 6.

శ్రమ or శ్రమము * n. s. Labour, trouble, dis-
tress, difficulty, fatigue, weariness, plague. శ్ర
యోశము, కష్టము, తొందర.

శ్రమపెట్టుట * v. a. To trouble, pain, plague, tor-
ture, annoy. తొందరచేసుట, హింసపెట్టుట, బా
ధించుట.

శ్రమడు * n. s. He who is tired or fatigued. అల
సినవాడు. Anir. 3. 49.

శ్రవము * n. s. The ear. చెవి.

శ్రవము or శ్రవము * n. s. Oozing, trickling,
dripping. కారడము.

శ్రవంతి * n. s. A river. నది. A. 4. 189. R. 5. 85.

శ్రవణము * n. s. The ear. Hearing, listening. చె
వి, వినిడమున్ను. శ్రవణేంద్రియము the sense of
hearing.

శ్రవస్సు * n. s. The ear. చెవి. P. 1. 466.

శ్రవించుట * v. n. To ooze, trickle, flow. కారుట.
Sar. D. 517.

శ్రష్ట * n. s. A name of Bramha. The Creator.
బ్రహ్మ.

శ్రష్టి Error for షష్టి.

శ్రీశ్రీము * adj. Fallen down, dropped. కడ్డ, జారి
న. B. X. 355. శ్రీశ్రీ త్రరియము her fallen vest.

శ్రాంతము * adj. Fatigued, tired, wearied. బడలిన,
అలసిన.

శ్రాంతి * n. s. Weariness, fatigue, lassitude.
అలుపు, బడలిక. P. 1. 426. ఉపరతిశ్రాంతి.

శ్రాద్ధము * n. s. Funeral ceremonies or obse-
quies, observed at various fixed periods; con-
sisting of offerings with water and fire, to the
gods, and manes; and gifts and food to the
relations present, and assistant bramins. పిత్ర
ర్థముగా దేశకాలవిధిక్రమ బ్రాహ్మణభోజనము. ఏ
కోద్దిష్టశ్రాద్ధము a funeral ceremony observed
eleven days after a person's death. నిత్యశ్రాద్ధ
ము daily funeral ceremonies for a year after a
person's decease. దర్శశ్రాద్ధము the funeral ce-

remony observed every new moon. మహాలయ
శ్రాద్ధము a funeral ceremony in the sixth lunar
month. శశిండిశ్రాద్ధము or శశిండికరణము a fu-
neral ceremony in which the balls of rice of-
fered to the deceased individually, and collec-
tively, are blended together. శిర్ధశ్రాద్ధము a fu-
neral ceremony celebrated in a holy place.
నాందీశ్రాద్ధము an offering made to the manes
of deceased ancestors on solemn occasions. హి
రణ్యశ్రాద్ధము money distributed in charity as
an offering to the manes. అనుశ్రాద్ధము un-
cooked ingredients distributed as above said.
అన్నశ్రాద్ధము cooked food served out to
guests as aforesaid. ఘటశ్రాద్ధము obsequies
performed to a waterjar, which bears the
name of a man's living wife; whom he divor-
ces by breaking this jar. వానికికొంచెముహిర
ణ్యశ్రాద్ధముచేస్తేనేగాని అతని అనుమాలకుదేట.
ట్టులుండలేదు unless you grease his palm, I
think that business will not be settled in our
favour.

శ్రాద్ధదేవుడు * n. s. Yama, the god of death. యా
ముడు.

శ్రావణము n. s. The pincers or nippers used by
goldsmiths. కంశలవాడిఅయధములలో సెకటి.

శ్రావణము or శ్రావణమాసము * n. s. The fifth
lunar month. అయిదవ నెల.

శ్రావణపౌర్ణమి n. s. The full moon in the
month of Sravana, (July—August.) This is
among Hindus the great day of atonement.
Certain ceremonies if duly performed on this
day obtain pardon for all sins in the past year.
ఉపాకర్తము.

శ్రావణి * n. s. A plant called Sphæranthus In-
dicus. బోడరరళుచెట్టు. SC. called in Tamil
కొట్టైక్కరండె.

శ్రావ్యము * adj. Harmonious, melodious. చెవుల
కుయిలైన. DRK. 128.

శ్రీతము * adj. Dependant on, inherent. ఆశ్ర
యించియుండే.

శ్రీతుడు * n. s. He who waits upon: a dependant.
కనిపెట్టుకొనియుండేవాడు, నమ్ముకొనివుండేవాడు.

శ్రీ * adj. Holy, sacred, blessed, venerable, ex-
cellent, famous, glorious. శంకవిశిష్టమైన, శో

భావిష్టమైన. శ్రీచక్రము a magical diagram used in the worship of Durga.

శ్రీ * n. s. Venus or Laxmi, wife of Vishnu; the goddess of plenty and prosperity. Wealth, beauty, lustre. Also, poison, venom. లక్ష్మీ, శంకుతి, శోభయ, విషము. విద్యాశ్రీ The glory of learning. ముఖశ్రీ lustre of the face. మాతుశ్రీ a respectful way of mentioning any senior female, in a letter.

శ్రీకంఠుడు * n. s. An epithet of Siva (lit. poison throated.) శివుడు.

శ్రీకరము * adj. Propitious, happy, blessed. లక్ష్మీ ప్రదమైన.

శ్రీకాంతుడు or శ్రీశతి * n. s. A name of Vishnu, as being the spouse of శ్రీ or Laxmi. విష్ణువు.

శ్రీకాకుళము * n. s. The town which the English call Chicacole.

శ్రీకారము * n. s. The letter కౌ. The poets compare a beautiful ear to the form of this letter. Anir. 3. 68. కలకంఠకంఠిదీనులకు శ్రీకారముల్ రక్షయంత్రములు గావ్రాయవచ్చు.

శ్రీకార్యము * n. s. Holy duties. i. e. management of a temple. గుడిపారుతుర్యము. See శ్రీకార్యురకుడు.

శ్రీకార్యకురుడు * n. s. The manager of a temple. గుడిపారుతురి. A. 1. 10. శ్రీకార్యకురులగాంచిని లేచి మ్రొక్కునంబలింపంద్రుడైన క్కలు వెక్కర.

శ్రీఖండము * n. s. A name of mount Malaya. The sandal tree; sandal wood. మలయకురవరము, చందనవృక్షము, చందన పెక్కయున్ను. Swa. 2. 1. శ్రీఖండశీతగమధ్యాఖండక్షోణమండల. A. 2. 45. శ్రీఖండగిరిరాజు. టి. మలయమనేకురవరశ్రేష్ఠము. A. 4. 291. మణిశ్రీఖండముక్తాదియు న్రావాణిజ్యముమెచి. ib. 5. 52. వలశ్రీఖండశాఖానిరత్విట్. టి. శ్రీఖండ, చందనవృక్షముయొక్క.

శ్రీగంధము * n. s. Sandal wood that has a fine scent. వాసనగలచందనము.

శ్రీగిరి or శ్రీకురవరము * n. s. The sacred hill, usually called Sri Sailam or Parvatam in the (Kandanūl) Curnool country. శ్రీవైలము.

శ్రీగులు * n. s. The rich; opulent men. భాగ్యవంతులు. BRK. 671.

శ్రీమార్గము * n. s. A yellow paste of turmeric and rice flour; used by the Vaishnavas in mark-

ing their foreheads. గామమునడుమ పెట్టుకొనేకుసువువియ్యముయొక్క పొడి. శ్రీమార్గపరిపాలనము a ceremony among Vaishnavas performed when removing a corpse from the house.

శ్రీమార్గములు * n. s. Trumpets, usually blown in pairs before a priest, or in the temple. ఆచార్యులు రుసులముండరనున్నగుడిలోనున్న పూదేటివి.

శ్రీజుడు * n. s. An epithet of Cupid. మత్తభుడు.

శ్రీతాళము * n. s. The giant palm tree. దృఢదళవృక్షము. D. శ్రీతాళాలపైన వ్రాసిన గ్రంథము a book written on large leaves of this tree, equivalent to royal paper.

శ్రీకుళశి * n. s. The purple stalked basil. తులసి లోభేదము. H. 4. 12.

శ్రీధరుడు or శ్రీనివాసుడు * n. s. A name of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీశతి * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీఫలము * n. s. A fruit tree (Ægle marmelos) బిల్వవృక్షము.

శ్రీబాల Error for శ్రీబాల.

శ్రీమంతుడు * n. s. An opulent or wealthy man. భాగ్యవంతుడు. ఆగర్భ శ్రీమంతుడు one born wealthy.

శ్రీమత్ * adj. Prosperous, happy, blessed, holy, noble, glorious: (as a title) "His reverence" శోభనకరమైన, శంకురవమైన. The epithet శ్రీమద్రామానుజము is usually given to the celebrated poem written by Valmiki.

శ్రీముఖము * n. s. A pastoral letter, a letter from a minister or father, a letter from a guru among the Vaishnavas. గురువు వ్రాసే జాబు, పెద్దలు వ్రాసే జాబు.

శ్రీముద్ర * n. s. The holy seal; a phrase for the stamps used in placing five marks worn upon the face &c. by మార్పులు.

శ్రీమూర్తి * n. s. The sacred image, a phrase for the సామగ్రామము which see.

శ్రీరంగము * n. s. The name of a holy town close to Trichinopoly, situated upon an island. ఉధయకావేరికుడవ్వమందు రంగ నాయకులదేవళములందేవురు.

శ్రీరంగాలు n. s. The name given to a certain kind of rice. భాగ్యవితేకము. H. 4. 156.

శ్రీరంగాలు or శ్రీరంగశ్రుతి పుష్పాలు * n. s. A kind of pink flower. సీమవర్ణపుష్పవర్ణముగల శ్రుతి పుష్పాలు.

శ్రీరస్తు * Be it fortunate ! మంగళమవు గాక.

శ్రీవత్సము * n. s. A particular mark said to be a curl of hair on the breast of Vishnu. విష్ణువ త్సశలశ్చక్రవర్ణదక్షిణావర్తలోమావళి.

శ్రీవత్సకి * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీవత్సాంకుడు or శ్రీవత్సలాంభుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీవాసము * n. s. Turpentine. A lotus. గుల్లిలము వంటిదేవదారుబంక, తామరపువ్వుము.

శ్రీవాసుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీశుడు * n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు.

శ్రీతైలము * n. s. See శ్రీశిరి.

స్రక్తింతుట v. a. To make faint or fatigued, to weaken, to fatigue. స్రక్తింతుట, బలహీనముచే సుట, D.

స్రక్తు n. s. Faint, fatigue, languishment, fading. మూర్ఛ.

స్రక్తు Error for శ్చక్తు.

స్రక్తు or స్రచము * n. s. The ladle with which ghee is poured into a sacrificial fire. ఆజ్యా హుతిచేసేమూనిగరి తె.

స్రక్తు చేతు n. s. A sort of fish. మత్స్యభేదము.

స్రక్తుట v. n. To faint, languish, fade. మూర్ఛిల్లుట, స్రక్తుట, స్రాప్తు సిల్లుట, యశించుట. ABA. తస్య ట. Vasu. 2. 11. చరణాహతికోరువ లేకయేగ తిస్రక్తు సై. టీ॥ స్రాప్తు సిల్లై సై. ib. 4. 10. వృ థయాధిపుగానకస్రక్తి. Charitr. 992. స్రక్తుచు గన్ములసూదనేగురును. M. XII. 5. 160. విహదా దరతస్రక్తు. D. Navanad. 123. యాచికట్లా దినయాగలహావ, జోతుచేతులు లేక సుద్రుసస్రక్తి. Padma. 9. 6. నిండసేయవినిసుద్రసస్రక్తుచురా ముదంతలోక.

శ్రుతిము * adj. Heard, reported. విన్న, విసబద్ధ.

శ్రుతిము * n. s. Holy writ, sacred science, scripture. శాస్త్రము.

శ్రుతిము * adj. Flowed, dropped, oozed. గళిసమైన, జారిస.

శ్రుతరుచుట * v. a. To represent, state, communicate. తెలియచేసుట.

శ్రుతి * n. s. The ear. The Vedas. A sort of drone corresponding to that used with bag pipes.

చెల్లుట, వేదము, శింశుములానునియున్ను. శ్రుతి కూర్చుట to put an instrument in tone.

శ్రుతి * n. s. Flowing, dropping. కారడము. A. 4. 137. జలశ్రుతిసాటిసాటికింగరుగురు.

శ్రువము * n. s. A ladle used at sacrifices. ఆజ్యా హుతిచేసేమూనిగరి తె.

శ్రేణి * n. s. A line, row, range, rank. Regular order. Multitude; cluster. శుంక్షిక్రమము, వర శుశ్రూహము, శుంచయము. M. VI. 3. 241. ది గ్దంతావళిశ్రేణి. P. 1. 545. కైవర్తశ్రేణి a number of fishermen.

శ్రేణి n. s. ఆనగాయింటికురుజులమీదవేసేబట్టెయు. D.

శ్రేణిక * n. s. A tent. డేరా. D.

శ్రేయము or శ్రేయస్సు * n. s. Virtue, moral merit, good fortune, prosperity, beatitude. ధర్మము, పుణ్యము, శ్రీ, కళ్యాణము, మంగళము, శుభము, మోక్షము.

శ్రేయశ్రీరమైన or శ్రేయోవంతమైన * adj. Prosperous, fortunate. లక్ష్మీకరమైన.

శ్రేష్ఠము * adj. Best, excellent, superior, chief, eminent, principal. ఉత్తమమైన, ప్రశస్తమైన.

శ్రోణి * n. s. The hip, the loins, the posteriors. కటిప్రదేశము, నడుముకింది తొడలమీది భాగము. H. 1. 5. 230. విశాలశ్రోణి a broad bottomed beauty, a fulham, a fairham. D. Surabhandha. page 45. శ్రోణులగోరులచురుకుగానుంచి touching her loins.

శ్రోత * n. s. A hearer, an auditor. విసేవాడు. M. XII. 6. 188.

శ్రోతవ్యము * adj. Audible, fit to be heard or listened to. విసర్గ.

శ్రోతస్విని * n. s. A river. నది, ఏరు.

శ్రోతస్సు * n. s. A stream, current, the flow of a river, జలప్రవాహము. M. XII. 5. 559. శ్రోతో వేగము the rapidity of a stream.

శ్రోత్రము * n. s. The ear. చెవి. N. 4. 292. H. 3. 232.

శ్రోత్రియము or శ్రోత్రియగ్రామము * n. s. A village held at a favourable assessment, a present or donation of a village made to learned men. Glebe land held by a learned divine in gift or quit rent, and by his heirs.

శ్రోత్రియుడు * n. s. A bramin well versed in the Vedas. He who is modest, docile, or well behaved. శిష్టుడు, వేదముబాగావచ్చినబ్రాహ్మణుడు

నముడు, ఛాంబసుడు. శ్రోత్రియాన్నము food given by this bramin. A rhyme says ఘనధర ద్వాజాదిమునులిడుశ్రీశ్రోత్రియాన్నమావిదురుసిం తారసింపు.

శ్రోతము * adj. Of, or belonging to the Vedas. వేదశాస్త్రమైన, వేదోక్తమైన.

శ్రోతము * n. s. Any observance ordained by the Vedas. A treatise detailing and explaining certain observances. ప్రతిపాదకత్వాది, వేదహరితమైనకర్తవ్యప్రతిపాదకగ్రంథము.

శ్రవము * adj. Slack, loose, lax, relaxed, dishevelled (as hair) జారిస, వదిలిస, వీకిస.

శ్రవము * adj. Small, fine, minute, smooth. సూక్ష్మమైన, కృశమైన, సున్నుని.

శ్లాఘ * n. s. Praise, applause, flattery, eulogy. శ్లూతి, స్తోత్రము. Vish. 6. 376. BRY. 3. 165. శ్లాఘాయుక్తులు.

శ్లాఘించుట * v. a. To praise, flatter, applaud. స్తోత్రముచేసుట.

శ్లాఘ్యము * adj. Praiseworthy, celebrated, excellent. ప్రవసీయమైన, శ్రేష్ఠమైన, దివ్యమైన.

శ్లీఘ్యము * adj. Connected, joined, combined, embraced. సంయుక్తమైన, విళితమైన, అలింగితమైన.

శ్లేష * n. s. A figure of rhetoric; choice, or connection of words, so as to admit of a double interpretation; a species of paranomasia, pun. Double-entendre, irony. Sarcasm. Union, combination. శబ్దాలంకారవిశేషము, ఏకవాక్యమునకు అనేకార్థము, ద్వ్యర్థము, సంయోగము. శ్లేష గాత్రం దేవద్యము a verse bearing a double meaning.

శ్లేష్మము * n. s. Phlegm, rheum, serum. A cold. కఫము, తెమడ. శ్లేష్మశ్రీకృతి a saturnine temperament.

శ్లో|| Contraction for శ్లోకము * A Sanscrit verse, a stanza.

శ్లోకము * n. s. A verse, a stanza. Fame, celebrity. వద్యము, యశస్సన్ను. అర్థశ్లోకము a hemistich. బ్రహ్మశ్లోకుడు, ఉత్తమశ్లోకుడు or సుశ్లోకుడు a famed person, one well spoken off.

శ్వ * n. s. A dog. కుక్క.

స్వ * adj. Own, self, one's-self, one's own. ఆత్మీయమైన, తన. స్వకాయకష్టము individual exertions, bodily labour.

స్వము * n. s. Property, wealth. ధనము. P. 1. 98. నిజస్వంబీలేమనిత్రయమౌజనమా.

స్వంతగాడు n. s. A proprietor or owner. యజమానుడు.

స్వంతము adj. Own, private, belonging to one's-self. స్వీయమైన. దానిస్వంతానికికొనుకొన్నాడు he bought it on his own account.

స్వంతముగా adv. Himself, in person. తానే. ఆయన స్వంతముగావచ్చినారు he came in person.

స్వకము * adj. Proper, peculiar, own. స్వీయమైన, తన. N. 4. 22. స్వకచేపాంబులెరంగునకా.

స్వకపోలకల్పితము * adj. (literally invented in one's own cheek.) Apocryphal; a story made out of his own head. అబద్ధమైన, లేనిపోని.

స్వకార్యము * n. s. One's own affairs, one's own peculiar duties. తనపని. స్వకార్యధురంధరుడు a selfish man.

స్వకీయము * adj. Peculiar, own, private, of one's own. స్వంతమైన, తన.

స్వచ్ఛము * adj. Clear, transparent, pellucid, pure, white. Healthy, sound. నిర్మలమైన, నిష్కళంకమైన, శుభ్రమైన, ఆరోగ్యమైన.

స్వచ్ఛందము * adj. Spontaneous, voluntary, uncontrolled, self-willed. స్వేచ్ఛగాత్రం దే, యథేచ్ఛగాత్రం దే, స్వతంత్రమైన, మనసువచ్చినట్లుత్రం దే. Vish. 8. 40. P. 1. 106. స్వచ్ఛందాహారాదిభంజన.

స్వచ్ఛందము * n. s. Spontaneousness. స్వతంత్రము, యథేచ్ఛగాత్రం దేదము.

స్వచ్ఛందుడు * n. s. He who is at liberty, free, uncontrolled or self-willed. స్వతంత్రుడు, యథేచ్ఛగాత్రం దేవాడు.

స్వచ్ఛముగా * adj. Clearly, purely, transparently, evidently. నిర్మలముగా, శుభ్రముగా, నిష్కళంకముగా, శీఘ్రముగా.

స్వజనము * n. s. One's own family, dependants, relations, people, friends. బంధువులు, పరిజనము.

స్వజనుడు * n. s. A distant relation, a friend. బంధువు.

స్వజాతిమైన * adj. Of one's own class or nation, his own kind. తనకులమైన. స్వజాతివైరి an enemy of his kind. A rhyme says స్వజాతివైరితత్వారిశ్వాననిహానబద్ధిశాఙ్.

శ్వత్వః * adv. Naturally, of itself, instinctively, personally, spontaneously. శ్వభావతః, తనకుతానే. ఆయన శ్వత్వవద్దొచ్చిరి he came in person. శ్వత్వః శ్రుతాశ్చ మైన naturally bright: lucid in itself, self-bright.

శ్వత్వంత్రము * adj. Independent, not subject to any other's will, free, uncontrolled, despotic, head-strong. శ్వచ్ఛంద మైన, యథేచ్ఛమైన, విచ్ఛలవిడిగావుండే, పరతంత్రముకాని, తురాధీనముకాని. M. XV. 2. 64. శ్వత్వంత్రసంచారిమై.

శ్వత్వంత్రము * n. s. Independence, freedom, hereditary right, an inheritance. Customary fees or privileges. శ్వేచ్ఛాధీనత, బాధ్యతవేతవచ్చేసొత్తు, మేరమిరాసి. యదియేమిశ్వత్వంత్రము you take great liberties. నస్త్రీస్వాతంత్ర్యముకాదు no female is sui juris; she cannot act independently.

శ్వత్వంత్రకత్తె * n. s. A heiress, a woman to whom any thing is due by right of heritage. బాధ్యశురాలు, కర్తగావుండేది.

శ్వత్వంత్రగాడు * n. s. The heir: one to whom any thing is due by right of heritage; the proper owner. One who holds or enjoys an office to which fees are granted. కర్త, బాధ్యశుడు, మేరమిరాశిదీనుకొనికొలిచేవాడు.

శ్వత్వంత్రించుట * v. n. To do any thing out of his own head; or, as his own master. To act for himself. ఆయన ఆజ్ఞ శ్రుతారముచేసి నానుగాని నేనుశ్వత్వంత్రించితడు I did this according to his orders; not out of my own head.

శ్వత్వంత్రుడు * n. s. One who is his own master, a head strong man: one who is sui juris, independent. శ్వచ్ఛందుడు, తనమనసువచ్చినట్టునడిచేవాడు, ప్రాశస్త్యవహకరదశగలవాడు.

శ్వత్వంత్రురాలు * n. s. She who is her own mistress, పెకరికిలగారిది.

శ్వత్వస్సిద్ధము or **శ్వత్వస్సిద్ధమైన** * adj. Self made or self existent, inherent by nature. శుభాజమైన. శ్వత్వస్సిద్ధముగావుండేబాధ్యత a natural right, an unalienable title.

శ్వత్వము * n. s. Ownness, ownership, title, right. స్వాతంత్ర్యము. తనకువుండే శ్వత్వమును సాక్షుల వల్లనిరూపించినాడు he proved his right by wit-

nesses. అందులో అతనికి శ్వత్వములేదు he has no right to it.

శ్వత్వవంతుడు * n. s. An owner, proprietor, rightful holder. కర్త, అధికారి.

శ్వదత్తము * adj. Self-bestowed: given by his own hand. తనచేతిగుండాయవ్వబడ్డ. A well known couplet in ancient deeds of gift runs thus శ్వదత్తాద్విసురాంతుల్యం పురదత్తానుపాలనం, పురదత్తానుపాలన శ్వదత్తం నిశ్చలంభవేత్. Another couplet runs thus శ్వదత్తాంపరదత్తాంవాదాహారేతవసుంధరాం, పప్తివహకశమాస్రాణివిష్టాయాంజాయతేక్రిమిః.

శ్వదేశశుడు * n. s. A fellow country man, a native. తనరాజ్యపువాడు.

శ్వధర్మము * n. s. One's own particular duties, natural or peculiar property, peculiarity. తానుచేయవలసినకార్యము, శ్వభావము. శ్వధర్మత్యాగము apostacy, abandonment of caste or faith. జాతిద్రోశము.

శ్వభాగా or **శ్వధేవ** * adv. In person, voluntarily. తానే, తనంతనే.

శ్వనము * n. s. Sound. ధ్వని. M. VIII. 3. 273. శ్వనశ్లాహకము a pealing trumpet.

శ్వశురుడు * n. s. A man of a low mean caste, a paria. చండాలుడు, అంతావసాయి, మాలవాడు.

శ్వశ్చము * n. s. A dream, vision, dreaming; sleep. కల, నిద్రావశ్య. జాగ్రత్తస్వశ్చశుశుమత్తులు waking, sleep and deep sleep. శ్వశ్చమువుట to dream. రాత్రినాకొకశ్వశ్చమైనది I had a dream last night. శ్వశ్చిదోషము pollutio nocturna. శ్వశ్చావశ్య the being asleep.

శ్వబుద్ధి * n. s. Own wish, own desire or will. శ్వబుద్ధిగా or శ్వబుద్ధిచేత voluntarily, of his own accord.

శ్వభావము * n. s. Nature, or natural state, property or disposition; peculiarity; native property or quality; inclination, turn of mind. శుభాజమైనగుణము (నిజమైనగుణము. D.) కుటిలశ్వభావుడు a man of crooked disposition. వాడుతన శ్వభావమునువిడువకపోయినాడు he did not abandon his natural disposition. తనశ్వభావముకొద్దిచేసినాడు he did it according to his own temper: that is, outrageously.

శ్వామి * adj. Natural, proper, true. శ్వామి
మైన, తాత్వికమైన.

శ్వామిగా * adv. Naturally, frankly, freely,
sincerely, without disguise. శ్వామిగా, నిష్క
రుణముగా, ధారాళముగా. శ్వామిగా మాట్లా
డుట to speak candidly.

శ్వామి * n. s. A chasm, hole or gap. రంధ్రము,
బాక్ల, శండు. P. 1. 665.

శ్వామి or శ్వామిగా * adv. Of one's own self
or accord, spontaneously, in person. తానే, త
నకుతానే, స్వేచ్ఛగా. ఆయన శ్వామిగా వచ్చిరి
he came in person. శ్వామిగా ఆటోమట్రము
an automaton or self moving machine.

శ్వామిత్వము * adj. Self-done, self-formed. తన
కుతానే చేసుకొన్న. శ్వామిత్వ తానర్థము harm
which he brought upon himself.

శ్వామిత్వము * n. s. Personal effort, own labour.
శ్వామిత్వము. తానేకడే పాటు. శ్వామిత్వము చేత
సంపాదించబడ్డ సామ్య property which is ac
quired by personal labour. శ్వామిత్వము ద్వారా
దేహము lands the cultivation of which he kept
in his own hands.

శ్వామిపాకము n. s. Rice &c. given to a guest for
him to cook and eat. ఒకరికి పుక పూటకయ్యేట
ట్టుయిచ్చేట తప్పనియ్యము మొదలైనవి. శ్వామిపాక
మిచ్చుట charitably to give rice &c. to be cook
ed. ఒక శ్వామిపాకముయిచ్చించు give rice &c.
to a man for one meal.

శ్వామిపాకము * n. s. Cooking: particularly if
performed with one's own hand: cooking
in general తానేపండుకోవడము, వంటయిస్తు.
నేటి శ్వామిపాక మెవరిది who have cooked to
day? అంతానునసులో శ్వామిపాకము చేస్తున్నా
డు he keeps his thoughts to himself.

శ్వామిపాక * n. s. A cook. వంటవాడు.

శ్వామిభు * adj. Self produced, the self-existent,
self formed. తనకుతానేవుట్టిన, వుట్టినదివుట్టిన
ట్టుగావుండే. శ్వామిభూరవ a rough diamond.
శ్వామిభూరింకము a natural image or emblem
of Siva: such as appears in a stone or root,
uncarved by man.

శ్వామిభుడు * n. s. An epithet of Bramha the
creator. బ్రహ్మచేతుడు, శివుడు, విష్ణువు.

శ్వామివరము * n. s. Choice of a husband; the
obsolete rite of marriage election; a girl

(in ancient times) choosing her husband, the
public choice of a husband by a princess. తాను
గామెనున్న కోరుకోవడము. శ్వామివరము
(a phrase in novels) a day appointed for se
lecting a husband by a princess out of an as
sembly of princes. శ్వామివరముచూపుట to
proclaim the శ్వామివరము.

శ్వామివ్యక్తము * adj. Self formed. శ్వామిభువైన.
శ్వామివ్యక్తమూర్తి a self formed image. శ్వా
మివ్యక్తస్థళము a holy place where a self form
ed image is worshipped: one produced by
nature: not the work of art.

శ్వామిభు or శ్వామిభులు * n. s. Tumescence, swell
ing, dropsy. శోష, వాపు.

శ్వామి * n. s. A voice, sound, noise, note, tone,
tune. A vowel. An accent. Air breathed
through a nostril. కంఠధ్వని, రవము, ధ్వని, తాన
ము, నివాదాదిశబ్దరస్వరము, అచ్చు, ఉదాత్తాదివే
దస్వరము, నానాశబ్దము, పుకముక్కునుండవిద
వబడ్డ గాలి. శతశ్వామిములు the seven notes of the
gamut. శ్వామిభంజము a fluttering of the voice.
అశ్వామిరము a false note. శ్వామిమండలము or
శ్వామిమండలి a number of reeds joined together
and played on with the finger. H. 5. 412. శ్వా
మిమండలములు నైరలు. శ్వామిశాస్త్రము, అనగాము
క్కు గాలిని ట్రాక్టరుచేపే శాస్త్రము a certain mode
of fortune telling, wherein the breath is emit
ted from one or the other nostril: and this is
assumed as the basis of a certain calculation.
The breath that comes through the right nos
tril is called సూర్యనాడి and the breath that
comes through the left nostril is called చంద్ర
నాడి.

శ్వామిపు * n. s. Indra's thunderbolt. వజ్రాయుధ
ము. Pariz. 3. 108. మరుత్తు శ్వామిపురుషుడు. A.
4. 141.

శ్వామిభుము * n. s. The real nature of a thing, an
image, one's own proper shape or body, the na
tural and real figure or form, natural state, con
dition or purpose. Truth, a definition. శ్వా
మిభుము, యాధార్థ్యము, వివరము. నిజమైన ఆకారము.
Among the Vaishnavas this word శ్వామిభుము
means the sectarian mark on their forehead.
నిశ్వామిభుమునాకు తెలుసును I know your cha
racter. శ్వామిభునాశనము disgrace, exposure to

shame. శుద్ధిశ్వరూపములు ten head of cattle. కు
మృతశ్వరూపములు or శ్వరూపాలు articles of
pottery. శ్వరూపానురూపమైన (a phrase in the
address of letters written by Vaishnavas) in
conformity to the fashion of the sect. ధర్మ
శ్వరూపులైనతమరు you who are the image
of justice: you who are equity itself.

శ్వర్గము * n. s. The paradise of Indra, in which
mortals receive the reward of their virtuous
acts; after their stock of virtue is paid for,
they fall again (in the form of shooting stars)
to earth: and again suffer transmigration. దేవ
తలుపుండేలోకము. మూలండ్రిశ్వర్గమునైనతరువా
త after my father died.

శ్వర్ణము * n. s. Gold. కనకము, బంగారు. శ్వర్ణర
శసిధి alchemy. ఆకవికిశ్వర్ణాధిషేకముచేసినా
డు he made the poet wallow in wealth. ఆధ్వ
జశ్రుంగమునకు శ్వర్ణాధిషేకము చేయించినాడు
he gilt the flagstaff of the temple.

శ్వర్ణకారుడు * n. s. A gold smith. కంశలవాడు.

శ్వర్ణధి * n. s. The Ganges of heaven. ఆకాశగం
గ.

శ్వర్ణాను or శ్వర్ణానుడు * n. s. The personified
ascending node. రాహువు. M. 5. 1.

శ్వర్ణోకము * n. s. See శ్వర్గము.

శ్వర్ణేశ్వ * n. s. A nymph of heaven. ఉర్వశిమొ
దలైనవాండ్లు.

శ్వర్ణైష్యులు * n. s. The Physicians of Swarga.
అశ్వినీదేవతలు, అనగా దేవతలవైద్యులు. T. 5. 10.

శ్వల్పము * adj. Very little, small, few, trifling.
కిందిత్తు, సూక్ష్మమైన, అల్పమైన. శ్వల్పదినములలో
or శ్వల్పదినాలలో in a few days. శ్వల్పదూరము
a little way off. శ్వల్పకార్యము a trifling work
or business. యిదిచేశములో శ్వల్పముగావున్నది
these are rarely met with.

శ్వవశీకృతము * adj. Taken into his own hands.
తనసామర్థ్యముచేసుకొంటున్నది.

శ్వవృత్తి * n. s. Service, menial labour. సేవాజీవ
నము. D.

శ్వవక్తి * n. s. One's own power. తనసామర్థ్యము.
వానికిశ్వవక్తిలేదు he has no power in himself.

శ్వవరుడు * n. s. A father-in-law. శుదురునుయిచ్చి
నమాను, భార్యకుతండ్రి. A. 5. 102. శంకరశ్వవ
రతైలము an epithet of the Himalaya, as "fa-
ther-in-law to Siva."

శ్వశ్రువు * n. s. A mother-in-law. శుదురునుయిచ్చి
నఅత్తగారు, భార్యకుతల్లి. URK. 6. 243.

శ్వశ్రేయశము * adj. Happy, prosperous. మంగళ
మైన.

శ్వశ్రేయశము * n. s. Prosperity, welfare, happi-
ness. మంగళము.

శ్వశి or శ్వశృ * n. s. A sister. తోడబుట్టినది.

శ్వశినాడు * n. s. Air, wind; or the deity thereof.
వాయువు. శ్వశినాశనుడు a serpent, feeding on
air. శర్పము.

శ్వశితము * n. s. Breathing. నిట్టూర్పు.

శ్వశ్రుము Error for శ్వశృము.

శ్వస్తి * (A Sanscrit particle) Excellent, well
done! may good attend you! may it be well
with you! So be it; Amen. ఆశీర్వాదము, శ్రే
యము, శ్రుతిము, మంగళము, శ్రుతివందనము. SC.
N. 4. 129. శ్వస్తి తేదనుజవర్యో. H. 1. 47. శ్వస్తి

శ్రునునునాడు. శ్వస్తివాచనము a blessing or
benediction, any benedictory speech. శ్వస్తిచె
ప్పట to wish well. రాఘవాశ్వస్తి రాఘవాశ్వస్తి
అనిపుండదము (bless them both and remain
neuter.) A proverb Bless them both! i. e. I
had rather quarrel with neither.

శ్వస్తికము * n. s. Any lucky or auspicious object.
A building or palace of a peculiar shape.
The meeting of four roads. The quatre feuille

a magic figure. The name given to the
mystic cross which the Buddhists use మంగళ
ద్రవ్యము, దక్షిణాభిషిమోత్రరాశిందప్రాద్ధ్వార్య
మాము, నాలుగుత్రోవలుకలిసినదారి, అభినయశం
యతహస్తాభేదము. H. 3. 42. A. 4. 225.

శ్వశ్శము * adj. Easy, well, at ease, in good
health, sound. నెత్తులైన, ఆరోగ్యమైన. శ్వశ్శ
చిత్తము a mind at ease.

శ్వశ్శము * n. s. Health, soundness, convalescence.
ఆరోగ్యము. ఆరోగ్యముశ్వశ్శమైనది the disease
is cured.

శ్వశ్శపెట్టుట v. a. To cure, ameliorate, make bet-
ter. వానిచేసుట.

శ్వశ్శమవుట * v. n. To recover from illness, to
become whole. కుదురుట.

శ్వశ్శముగావుండుట * v. n. To be at ease, to be

well, to be in good health. సెమ్మది గావుండుట, ఆరోగ్యము గావుండుట.

స్వస్థము చేసుట * v. a. To ameliorate, cure, make better; to calm. వాని చేసుట, కుదుర్చుట. నా పుట్టస్వస్థము చేసెనాడు he cured me.

స్వాంతము * n. s. The mind, the faculty of thought and feeling. The heart. మనస్సు. Raja Vahana. 3. 158.

స్వాగతము * n. s. Welcome, salutation, receiving. డేమము, కుశలము, కుశలప్రశ్న, డేమలాభములు. H. 1. 86. గద్దెయి వైవసియించుంజేసి స్వాగతంబడిసె. ib. 1. 51. విసయంబున లేచి కౌని స్వాగతంబడిసె. P. 1. 295. బద్ధుండారి ఘమాచరించి స్వాగతంబడిసె.

స్వతంత్రము * n. s. Independence, wilfulness, freeness, liberty, unruliness. Hereditary right, an inheritance. ఆత్మవశత్వము, స్వేచ్ఛాధీనత, విశ్వలలితగా వుండడము, బాధ్యత. సత్రీ స్వతంత్రమువాఁడ no woman is sui juris or fit to act independently.

స్వాతి * n. s. Arcturus, the fifteenth lunar asterism. చిత్రకులవరతెత్తుత్రము, కుడిచూసెనత్తుత్రము. స్వాతికారై the fifteenth constellation in which the sun happens to be for thirteen days in the month of October or November. స్వాతివిప్పలు The oyster that gapes, expecting drops of rain in Swati. స్వాతివిప్పలవరెసెరు తెరుచుకొనియున్నాము we look out with thirsty expectation for your arrival. స్వాతికొంకలు a kind of cranes or storks which emigrate in this month. స్వాతివాన genial showers supposed to impregnate oysters with pearls. H. 3. 52. స్వాతిజలంబులవీకను. H. 2. 171. స్వాతి వృష్టిగురియజరించి.

స్వాదు or స్వాదులు * n. s. Sweetness, taste, flavour, fragrance. తీసి, మంచిదియు. D. మాధుర్యము, కురిమళమున్ను.

స్వాదువైన * adj. Sweet, agreeable. తియ్యని, మధురమైన, రవ్యమైన, అందమైన.

స్వాధికారము * n. s. One's own right or title, dominion. తనశ్రేయ్యము, తనక్రతువు.

స్వాధిక్యత * n. s. Self importance, conceit, pride, arrogance. తనగొప్పతనము, ఆనగొంగుర్రము.

స్వాధిష్ఠానము * n. s. The second of the six regions of the human body, the upper part of the abdomen. చక్రవిశేషము. H. 3. 235. మూలాధార, స్వాధిష్ఠానముజిహ్వారకలనాహరవిశ్లేషాశ్చయశహస్రారంబులనుచక్రంబులను.

స్వాధీనము * n. s. Charge, trust, subjection, possession, power, control. వశము, అధికారము. అతని స్వాధీనములోవున్నారు they live in subjection to him. దాన్ని నీ స్వాధీనము చేస్తాని I gave it into your charge. వాని చేయి వాని స్వాధీనము లేదు He cannot use his hand: he is crippled. యాభావలతని స్వాధీనము గావున్నది he has a great command of this language. తన స్వాధీనమరుచుకొన్నాడు he got it into his possession. ప్రస్తుతము స్వాధీనము కాని యాకలు money not available at present. ఆచరితన స్వాధీనము చేసుకొన్న తరువాత after he undertook the affair or took it into his own hands.

స్వాధీనజతిక * n. s. A self willed woman: who rules her husband. సాకూకాజ్ఞాకరప్రియశృంగార నాయిక. SC. చెప్పి నట్టాడే ముగుస్తే గలది. N. 9. 524. స్వాధీనజతిక శత్యనుభవించు.

స్వాధీనుడు * n. s. A dependent: an obedient man, he who is subject to: he who is beneath, subservient, docile, tractable. వశ్యుడు, విధేయుడు. వాండ్ల స్వాధీనులుకారు they are disobedient. తనకు స్వాధీనుడు గావుండే తమ్ముణ్ణి కులించినాడు he sent his brother, who was wholly at his commands or disposal. వాండ్ల స్వాధీనులుకారు they are not submissive.

స్వాధీనురాలు * n. s. She who is subject to, or submissive. విధేయరాలు.

స్వాధ్యాయము * n. s. Inaudible reading, muttering of prayers, or the Vedas; study of the Vedas. జపము, వేదము, బ్రహ్మయజ్ఞాదివేదాధ్యయనము. SC. మైథునమున్ను.

స్వానము * n. s. A dog. కుక్క.

స్వానము * n. s. Sound, noise. ధ్వని, రవము.

స్వానుభూతి * n. s. Individual enjoyment, personal experience. ఆత్మీయానుభవము.

స్వానుభోగము * n. s. One's own enjoyment. తనఅనుభవము.

స్వాప్నము * n. s. Sleep. నిద్ర. Vasu. 2. 50.

స్వాకీయము * n. s. Wealth, property. విత్తము, ద్రవ్యము. H. 3. 20.

శ్వాశదము * n. s. Any beast of prey. శ్రీమదైత్యులజంతువు. A. 6. 18.

స్వాభావికము * adj. Natural, innate, inherent, peculiar. సహజమైన, ప్రకృతిసిద్ధమైన.

స్వాభిమానము * n. s. Favouritism. తనదనేవిశ్వాసము. వానికిస్వాభిమానమేముఖ్యము he is guided solely by favouritism.

స్వామి * n. s. A lord, master, sovereign, owner, proprietor, husband, spiritual guide or preceptor, "My lord, Sir." A bramin is thus addressed usually in conversation by a junior: or by a Sudra. శ్రీభువు, కర్త, పతి, గురువు, దేవుడు, దేవత. స్వామీశ్వరాకు Behold! Be attentive. భాగస్వామి a share holder. పాలివాడు.

స్వామిత * n. s. Mastership, lordship, ownership. శ్రీభువ్యము, యజమాన్యము. P. 3. 137.

స్వామిత్వము * n. s. Mastership, lordship, ownership, right, title. శ్రీభువ్యము, కర్తృత్వము, అధికారము, భాధ్యత. M. I. 4. 278. అతనిస్వామిత్వముపోయినది he has lost his ownership.

స్వామిద్రోహము * n. s. Treason; treachery to a master &c. unfaithfulness to a superior. యజమానునికిచెరువుచేయడము.

స్వామిద్రోహి * n. s. A traitor. యజమానునికిచెరువుచేసేవాడు.

స్వామిభాగము * n. s. The landlord's share of the produce of land cultivated by a tenant. పాయకారిమిరాశిదారునికియచ్చేటిది.

స్వామిలవారు * n. s. His grace, his reverence, his holiness, a minister or father. గురువులు.

స్వామ్యము * n. s. Ownership, right, title. స్వాతంత్ర్యము, వాధ్యత.

స్వాసరసము * adj. Pleasing, delicious, good, excellent. రసమైన, సత్తైశ.

స్వాసరశ్యము * n. s. Sweetness, juiciness, savouriness. Pathos, spirit, fire. రసము, శత్రు, గూఢము. మీరుఅక్కడికివెళ్ళినందువల్లస్వాసరశ్యములేదు there is no advantage in your going there. Dab. 141. చదివారినలుకులస్వాసరశ్యమేమి.

స్వారాజ్యము * n. s. The celestial region. స్వర్గరాజ్యము. Bwa. 2. 81. స్వారాజ్యమేలంగిరైరెసెనరలవాల్వాడారైసంభాసురారి.

స్వారాట్టు * n. s. Name of Indra. ఇంద్రుడు.

స్వార్జితము * adj. Self acquired, obtained or accumulated by one's own labour. తనసొంతపాద్యమైన, శ్వకాయకట్టముచేతసొంతపాదింపబడ్డ.

స్వార్జితము * n. s. Personal acquisition, as distinguished from inheritance. స్వంతసొంతపాద్యము.

స్వార్థము * n. s. Regard to one's self, self-interest, personal benefit, one's own aim or object. స్వత్రుశూజనము, తనమేలు.

స్వార్థశీరుడు * n. s. A selfish man, he who is devoted upon his own interest. స్వత్రుశూజనమునేముఖ్యముగావిచారించేవాడు, స్వసుఖమునేవిచారించేవాడు.

శ్వాసము * n. s. Breath, breathing, respiration: wheezing, asthma. ముఖానికికానిర్గతవాయువు, రోజున్ను. ఉశ్వాసము breath inhaled. నిశ్వాసము breath expired or exhaled. వాడుయెగశ్వాసమువిడుస్తున్నాడు, ఉధ్వాసమువిడుస్తున్నాడు he is gaping or labouring for breath.

శ్వాసకాశము * n. s. Cough attended with wheezing. దస్యరోజు.

స్వాస్థ్యము * n. s. Ease, happiness, comfort. Relief, recovery, abundance of food and raiment. A share in a bramin village. నెత్తుది (ఆరోగ్యము, వస్త్రాభివృద్ధి. వ.C.) ఉదకస్వాస్థ్యము a supply of water. ఆయనకుచిత్తస్వాస్థ్యములేదు he is uneasy in mind.

స్వాహా * Hail! An exclamation used in making an oblation to the gods. Name of the wife of the god of fire; a goddess presiding over burnt offerings. దేవతాపాదిదానము. SC. దేవతలకుపావిస్తును ఆపాతిచేసేటప్పుడుచెప్పేచూట, అన్నిభార్యయున్ను. Lalito. 8. 13. Radha Samagam. 3. 20. స్వాహారామము. Vencat Arya. page 98. line 7. Swa. 3. 67. స్వాహాకామకుడౌట.

శ్విత్రము * n. s. The white spotted leprosy. శ్వేతకుష్ఠము, తెల్లపొడలకుష్ఠము.

స్విన్న * adj. Sweating, perspiring. చెమర్చే, త్రవించే. N. 3. 155.

స్వీకరించుట * v. a. To adopt, embrace, acknowledge, receive. (Metaphorically) to eat, drink. అంగీకరించుట, గ్రహించుట, భుజ్యకొనుట, తనుట, తాగుట.

స్వీకారము * n. s. Acknowledgement, assent, consent, agreeing to. Adoption, Eating. En-

tering or embracing a new [అశ్రమము] condition of life: as becoming a married man from being a bachelor. అంగీకరించడము, స్వీకరించడము, గ్రహించడము, దత్తు, భాజనము. P. 1. 716. శ్రీశివారామస్వామి కార శంభుమాల్యే కమునమె. అదిత్యుని కారము చేసుకొన్నతర్వాత after she has adopted a son. ఆయనకు సాదస్య కారము చేసినతర్వాత after he has dined. ఆశ్రమ స్వీకారము చేసుకొన్నాడు he embraced the monkish life.

స్వీకృతము * adj. Admitted, acknowledged, confessed, promised, accepted, adopted. అంగీకరించబడ్డ, శ్రీశివారామస్వామి, పెంచుకోబడ్డ. స్వీకృతపుత్రుడు an adopted son.

స్వీకృతి * n. s. Adoption, acknowledgement, eating. అంగీకరించడము, స్వీకరించడము, గ్రహించడము, తినడము. P. 4. 585. వ్యాకీర్ణప్రీతిమితము స్వీకృతి మేస్సాహునెట్లు చిక్కి కయుండుకొ. ib. 3. 132. చెలులు తావకనూత్న శబ్దస్వీకృతి బాటిగావు గావున.

స్వీయ * n. s. A virtuous woman, she who is entirely devoted to her husband. కలివ్రత, సాధ్య.

స్వీయము * adj. Own, one's own, relating or belonging to one's self అత్తీయమైన, ఆత్మశుంబంధమైన, తన.

స్వేచ్ఛ * n. s. One's own will or pleasure, liberty, free-will. స్వతంత్రత, యథేచ్ఛ, ఆత్మేచ్ఛ, తనమనసు.

స్వేచ్ఛగా * adv. Voluntarily, freely, willingly, యథేచ్ఛగా, తనకు తానే, తనమనసువచ్చినట్లుగా.

స్వేచ్ఛాచరుడు * n. s. He who is uncontrolled, independent. స్వతంత్రుడు, యథేచ్ఛగా నడిచేవాడు, అస్వాధీనుడు.

స్వేతము * adj. White, white coloured, fair. శుక్లమైన, తెల్లని.

స్వేతము * n. s. White colour. Silver. శుక్లత్వము, తెలుపు, వెండియున్న.

స్వేతకమ్మలు * n. s. The white spotted leprosy. తెల్ల పొడలకమ్మ.

స్వేతద్వీపము * n. s. White Island: now called Seetadeep; near Bunder Abbas in Persia. See Burnes's Travels, 1821. Edinb. Rev. Jan. 1835. p. 398. శుక్లద్వీపములగా నెఱిగి.

శ్వేతపింగళము * n. s. A lion. సింహము.

శ్వేతపింగళవర్ణము * n. s. White tawny colour, the colour of a lion. శుక్లకళిలవర్ణము.

శ్వేతవాహనుడు * n. s. An epithet of Arjuna. (Leucippus.) అర్జునుడు.

శ్వేతాద్రి n. s. The snowy mountain. The Himalaya mountains, Himavat. హిమవత్పర్వతము. DRB. 284.

స్వేదము * n. s. Sweat, perspiration, warmth, heat. ఘర్మము, చెమట, సాత్విక భావభేదము. H. 4. 109. ముచ్చదియుమూడు శుంచారములను మ్రగ్గి, స్వేదవైవర్ణ్యోమాంచవిశ్వరాశ్రుకంఠన ప్రళయ శుంభకములనబను సాత్విక భావములచేత, జడితెలిశి. N. 9. 365. చెచ్చలపై స్వేదముగ్రమ్ము. ib. 2. 322.

స్వేదజములు * n. s. Worms, insects, maggots, musquitos &c. engendered by heat and damp. క్రిమిదంశాయలు, ఉక్కు చెచ్చుచేతపుట్టే పురుగులు, అనగాదోమలు మొదలైనవి.

స్వేదని * n. s. An iron plate used as a frying pan. కందుపు, అనగా పెనము.

స్వేదోదకము * n. s. Perspiration. చెమట.

స్వైరము * adj. Self-willed, pertinacious, obstinate. యథేచ్ఛైన, స్వతంత్రమైన, మూర్ఖమైన. Ahalya. 3. 16. మూడు స్వైరవిహారము. N. 1. 7. స్వైరగతివిహారము.

స్వైరిణి * n. s. An unchaste wife, an adulteress, a wanton woman. పాంసుల, వ్యభిచారి, రంకులాది.

స్వాపార్జితము * adj. Self-got, self-acquired. స్వార్జితము, తనశుంపాద్యమైన.

హం. h

హంకరింపు n. s. Dragging: a pull. ఈడ్చు, గుంజడము.

హంకారము * n. s. Haughtiness, arrogance. గర్వము. Vema. 1643. చిత్తముబుద్ధిమరచియు హత్తుకహంకారములను యాత్మకులగా మొత్తముగ జేయనేరని.

హంస n. s. Convenience, agreeableness. తెనయ, వైపు, పాంకము. దిగడమునకు హంస అయ్యెల్లాగున as it would be convenient to get down Vema.

262. వేళిమునకునైనదాసరి గావచ్చు హంసుదత్తు
వేళజంగునును, నదియవేలకైన బావకు గారాదు.
ib. 1924. వచ్చి హంసువిడిచి శివ్యే సగలువరా.

హంసురచుట v. a. To make it convenient. వైశ్రీ
చేసుట. Vema. 1705. అంగమందులింగమమరం
గమర్చి విజంగమిట్టిరిహంసురచి.

హంసైన adj. Convenient, agreeable. వైసైన, వెన
రైన.

హంజిక * n. s. A certain medicinal root. బ్రాహ్మ
ణయష్టిక, చిరిలేకునెట్టు.

హంత * (A Sanscrit particle) An exclamation
of grief (ah, alas) of pity or pleasure. శంతోష
మందు, దయయందు, దుఃఖించుటయందు, వాక్యా
రంభమునందున్న.

హంత * n. s. A murderer, a slayer, murderess.
చంపేటివాడు, చంపేటిదిన్ని, ఘాతుకుడు, ఘాతు
కురాలు. S. 1. 138. యానుతనులతలమాయామృ
గముల్ హంతలుజగజంతలునినుమంతయులో కావ
వాదమరయరుమదిలో. Vish. Maya. 3. 88. అ
దిరికొంటిరిపుష్టస్త్రియు వడినెంతహంతలేమార
లోయతివలార.

హంత n. s. Cruelty, ferocity, murder. ఘాతుక
ము, క్రూరత్వము. P. 1. 286. ధరిత్రినితహంతం
గనుగొంటుతడు.

హంతకారము or (హంతాకారము W.) * n. s.
Rice to be given to a guest. అతిథిదేయాన్న
ము. SC. అభ్యాగతుడికిపెట్టవలసినఅన్నము. Kasi
Khand. 5. 275. అన్నకార్యంబుదీర్చియనంతరంబ
హంతకార్యంబునిష్ఠజేయంగవలయు, హంతకార్యం
బొనర్చబ్రహ్మదత్తైన త్రిదశముఖులు దృష్టిబొందె
దరును నెవ్వ. ib. 5. 276. హంతకారంబునంగకుదా
రుగట్లకలభవనాల్గుగట్లపుష్కరలవనగ గ్రాసమా
త్రంబుధిక్షుయ్యుమంద్రుమార్చి బృందారకతద
న్నదానఫలము.

హంతకారి n. s. A beauty. A fencer or wrestler.
సాగనుకత్తె, సాముజేసినదిన్ని. OG.

హంతతనము n. s. Cruelty, ferocity. క్రూరత్వము,
ఘాతుకము. Abhiman Padya. 1. 154. హంతత
నమున మొగమాట మింతలేక పొడిచియాడితివింకని
పొందుచాలు.

హంత్యత * n. s. The being a murderer. హననశీల
త. A. 5. 149. వ్రతహంత్యతార్తీటత.

హంపీరుడు * n. s. A hero, champion, warrior. శు
త్రిముడు. SC. శూరుడు. T. 5. 116. శిమరహంపి

రురేజీపుచంద్రురేయటంచు. టీయ్యుద్ధమందుశూరు
డవైనటువంటివాడ. H. 3. 268. రాముబాణము
మిత్తిరాహుత్తుపిడుగు, హంపీరుండుపుంజులవేరువి
త్తు ib. 5. 404. మంచిహంపీరతాయతలుకంతమా
లికలు. శూరుడువిరుడుకుకట్టుకొనేతాయిత్తులు.

హంత Error for అంత which see.

హంశ or హంశము * n. s. A certain fabulous
bird, the Phoenix. A kind of swan, a goose,
a gander, a drake. Name of one of the vital
airs. శ్వేతగర్భత్తు, (శిఖిరివిడిచిపాలుద్రాగేటచీ.
D.) శారీరవాయువు, ఉచ్ఛ్వాస్వశిశ్వాసరూపమై
నవాయువు. హంశగమనము a decent and mo-
dest walk; a word used regarding a heroine.
హంశగమన or హంశిగామిని or హంశయాన a
woman who walks elegantly. (In composition)
best, excellent, as రాజహంశి a noble prince.
Also the red goose. In Vasu pref. 62. రాజ
హంశులు గారిరాజహంశులుగారు.

హంశకంఠములు * n. s. An ornament for the feet.
పాదకటకములు, కాలికడియములు. T. 4. 154.

హంశతూలికాతలము * n. s. A swan's down bed
or couch. Some say a bed stuffed with the wool
of the జిల్లేడు shrub (asclepias gigantea;) or of
the (శౌల్లి or మారగ) silk cotton tree. హం
శరెక్కలకురుపు, మారగదూదికురుకునిన్నిఅంటారు.

హంశపాదము * n. s. A star or caret or asterisk.
యిక్కడతప్పిపోయినదిఅవతలవ్రాశియున్నదనేదా
నికిగురుతు.

హంశపాది or హంశపాదిచెట్టు * n. s. A scan-
dent shrub. (Cissus pedata) or Coldenia pro-
cumbens. గోధావది, సువహా, చెత్తురట్టచెట్టు.

హంశయంత్రము * n. s. A hinge. మొలకీలు. Sans-
crit translation of Proverbs XXVI. 13. కవా
టంహంశయస్త్రేణయథాశంకరివర్తతే, తథాలశి
సరఃస్వస్యాంశయ్యయాంకరివర్తతే.

హంశపళియు n. s. A kind of cloth. వస్త్రపళిష
ము. BD. 3. 105.

హంశివాహనుడు * n. s. An epithet of Bramha
because he rides upon the swan. బ్రహ్మ.

హంసి or హంసిక * n. s. A female swan. ఆడు
హంశికుడి. A. 2. 50. N. 4. 23.

హంసుడు * n. s. The sun. A spiritual preceptor.
A liberal or moderate prince, one not covetous

nor ambitious. సూర్యుడు, సురువు, నిర్లోభస్యశ్రుడు. Ila. pref. 69.

హజారము n. s. A royal hall or chamber of audience. A place where persons of distinction sit. ఆస్థానముంటవము, రాజసభ. D. ముఖశా

౧. ABA. సగరికివెలిచావతి. OG. S. 3. 191. నివ్వటిలునందియంబునజవ్వాడుమనంబుతోహజారముజేరెక. 192. చేరిమంత్రులరావించి. యిక్కడ కొలువుకూటమనిఅర్థము. Vasu. 1. 59. ఇమ్ములై, మరుహజారమ్ములైపోదలుండ. టీ|| కొలువుకూటములై. T. 4. 193. శీరయరవచ్చి వెల్వటిహజారముచెంతరథంబుడిగి. R. 6. 109. సవగవాక్కుమలీ తుణములుగాగ, చిక్కిరింపకముత్తచెక్కుటద్దములుగాసగరిహజారంబుమొగముగాగ.

హజ్జి n. s. plu. హజ్జలు Feet. అడుగులు. N. 5. 75. గజ్జలుమెరయగజ్జలహజ్జలికగజ్జలలియనందించుక. ib. 5. 141. జంటనలుహజ్జలమెకంబులునెరుంగక. టీ|| ఎనిమిదికాళ్లుగలశరభపుగమలనితెలియక. M. XII. 2. 260. ఏనుగుహజ్జలోనెల్ల శుభ్రంబులహజ్జలునడిగినయట్లుపాలె.

హటము for హతము.

హట్టుము * n. s. A market, a fair. కుణ్యవీధిక, అంగళ్లవాజారు. SC. A. 2. 48. హట్టికరస్తంభంబుకవిగురింపుచున్నది. టీ|| అంగళ్లయందు.

హతము * n. s. Obstinacy, violence, severity, contumacy. మూర్ఖము, మొండితనము, ముక్తరము(బలాత్కారము, యోగభేదము. SC.) H. 3. 235. హతయరాజయోగంబులును. హతముసాధించుట to persevere in obstinacy. హతమతీర్పుకొనుట to pay a grudge. హతముకట్టుట to be obstinate.

హతము * adj. Stubborn, obstinate, pertinacious, resolute, determined. మూర్ఖమైన, మొండి, పిడివాడముగల.

హతంబుగా * adv. Pertinaciously, stubbornly. మూర్ఖముగా, ముక్తరముగా. T. 2. 18. ప్లాణం దైనహతంబుగానిలువకుండకాద్రోతురు.

హతయోగము * n. s. Abstract contemplation, whilst suspending the breath. This is generally an act of austere devotion, as standing on one leg, holding up the arms, inhaling smoke, with the head inverted &c. and opposed to Rajayogam. కఠినమైనతపస్సు.

హతవాది * n. s. A violent man, a determined or obstinate man. కట్టినకట్టువిడచనివాడు.

హతాత్, హతాత్తుగా or హతాత్తున * adv. Suddenly, unawares. డబ్బున, లలుక్కున, అదరిపాటు

న. N. 7. 236. వామపాణీహతాన్లేష. ib. 1. 215. హతాదాలింగనంబులను. A. 4. 309. బకగరిహతాన్లహించి.

హతాత్తరించుట * v. a. To force, compel, ravish. బలాత్కారముచేసుట. D.

హతారంబుగా adv. Violently, fiercely. ఉగ్రముగా. BRY. 647. కతారంబులగతోరంబుగాగ్రుచ్చుచు, కుతారంబులహతారంబుగానరుకురు.

హతీగలు n. s. Salutations, reverences. దండములు. H. 4. 280. నీలాచలముననెలకొనుశ్రుమోతమునకుహతీగలుదండిగజేర్చురు.

హతము * adj. Killed, slain, defeated, struck, hit, destroyed, blasted, blotted out. చంపబడ్డ, కొట్టబడ్డ, నాశముచేయబడ్డ, ధ్వంసముచేయబడ్డ, చెరచబడ్డ, పోగొట్టబడ్డ. హతశేషములు the survivors. Lalit. 4. 37. హతశ్రీ lost of fortune, ruined. R. 5. 271. Vish. 7. 420.

హతము * n. s. Ruin, destruction. నాశనము, శంహరము.

హతముచేసుట * v. a. To kill, destroy, demolish. నాశముచేసుట, శంహరముచేసుట.

హతహతముగా, హతహతములుగా or హతాహతముగా adv. Destructively, violently, outrageously. ధ్వంసముచేయుటట్లుగా, అఘోరముగా. G. 7. 84. హతహతములుగాగహటులాడుకొబసపుక. Pal. 496. అనిమరగమునెక్కియంతవేగమున, అశ్వంబుదోలెనుహతహతముగాను.

హతాశిడు * n. s. He who is disappointed. విఫలమైనకోరికగలవాడు.

హతాహతము n. s. Destruction, violent contention. ధ్వంసము, మహత్తైనజగడము.

హతి * n. s. Striking, smiting. కొట్టడము. P. 1. 241. విహాణహతిచే.

హతుడు * n. s. He who was struck, smitten, destroyed, killed. He who is void of. కొట్టబడ్డవాడు, చంపబడ్డవాడు, విహీనుడు. P. 1. 514. శరణగుహమగానెలువంటికుటిలుడైన.

హత్ర n. s. Entanglement. తగులుకోవడము, చిక్కుకోవడము. A. 4. 297. బెడరిచేరినిబలించునునియబట్టి, కత్రపమైవడినేవచ్చిహత్రజేత, గ్రమముపెనగెడుబలుమీనుత్రాలజేమ, సెడ్డుగాలంపువేటకాడుకునుగాదె.

హత్రించుట v. a. To attach, join, touch. శక్తముచేసుట, లగంపచేసుట. N. 4. 161. చిత్తముహరిచ

క్రిందిన. టీ|| తనమనసును హరియందులగింపజేసిన
టువంటిదన్యుడైన ప్రహ్లాదుని.

హత్తింపులు n. s. Connections. కలియడములు, అ
నగా మైథునములు. T. 4. 81. అదిహాలకెదురెక్కి
యనురాగమున మ్రొక్కి వింత హత్తింపులకొంతసే
పు. టీ|| రతిచాత్యుని శేషములచేతను.

హత్తుట or హత్తుకొనుట v. n. To adhere to, ad-
dict to, come in contact, take to, be attached
to, succeed, attain, approach. శక్తమవుట,
పొందుట, డాయుట. D. అంటుట. ABA. తగులు
కొనుట, శీలమవుట. H. 1. 259. గుత్తంపురవి
కదా హత్తుకుండగ జేసి కలకంబు కులుకుగుబ్బలను
మాయు. ib. 4. 145. తీగెమనసలుహత్తినచంద
మున మేన సొగసు గారతనంపు సొమ్ములలర. ib.
1. 232. ఉపభక్తలహత్తుకత త్వరామనాంకుని
కేళి. ib. 2. 270. అత్తింటికొడలికి గాహత్తుకనత
దుండెనుకయుపాగ్రహికారకై యత్తస్యయటకపో
యినచిరజుడెసకొట్టెవారిచిత్తములలర. ib. 1.
152. శ్రువవరోత్తములచిత్తవృత్తింఁదెలిసి హత్తుకొని
వర్తిల్లుమని. Swa. 3. 89. రాగాంధుండయికోరి
హత్తకగడుకారాపుతో. టీ|| సేంఘటనముకా
క. ib. 5. 71. సాధనాతికహత్తి. టీ|| చేరి. T.
5. 34. మిగులహత్తినయెడసూరకత్తులం గొనియుద్దు
లుద్దులు గాగుద్దులొడకాలుబంట్లు. ib. pref. 52.
హత్తినశీతికాంత. టీ|| తననుపొందిన. ib. 4. 110.
సుధాభ్యుగారమకహత్తినల. అమృతము యొక్క
శేరుగచ్చునుపొందినట్టుంపలెనే. ib. 3. 122. అరి
దిసూదంటులవలెహత్తిహత్తి. H. 2. 51. హత్తు
కోవచ్చునీవంటి యంద గానికట్టిముద్దులగున్ననుగట్టు
తోడననిన. ib. 1. 213. క్రొత్తకాణాచితంబిహా
త్తుకొనియె. A. 6. 96. హత్తుకొనియొక్కకొందర
నత్రెరువుగట్టబనిచి. టీ|| కూడుకొని. N. 9. 53. మొ
త్తముగనుహత్తుకొనుచి త్రరులగూడి. టీ|| గుమిగాక
దిశినటువంటి.

హత్య * n. s. Murder, killing, slaying, slaught-
er. వధ, చంపడము.

హత్యచేసుకొనుట * v. n. To commit suicide.
స్వప్రాణహానిచేసుకొనుట.

హత్యచేసుట * v. a. To kill, to commit murder.
వధచేసుట, చంపుట.

హదను n. s. An opportunity, time. శీమయము.
D. ABA. కాలము. A. 4. 292. హదనువచ్చుదా
కనకురాధిపైరోష మాని చెరువలయందనుజూచి.
ib. 5. 85. హదనునటుగాకయున్న. ib. 4. 130.

ఆహదనంజెలంగు జనమాంతమునూళ్లకు బోవరా
మియు. టీ|| ఆధ్వజారోహణశీమయమందు.

హననము * n. s. Killing, destroying. చంపడము.
N. 2. 532.

హనుమంతవీర n. s. A plant, a kind of cucumis
acutangulus. ఒకవిధ మైనవీర. H. 4. 20.

హనుమంతుడు, హనుముడు, హనుమానులు or హను
మంతరాయుడు * n. s. The name of the chief
of the monkeys (now deified); an ally and spy
of Rama. అంజనేయుడు, వాడుహనుమంతుడివ
లెచున్నాడు he has high or great cheek-bones.
UR. 5. 98. తేరున్నహనుముకెదురె.

హనువు * n. s. The jaw. కంటికిందమొదలుకొనిచే
క్కిళ్లపార్శ్వభాగము, అదేకంటుము. SC. Vani
Vilas. page 317.

హబ్షీ * n. s. A habshee or African, the black.
శిద్ధివాడు, అనగానల్ల గాగుండువలెవుండేఅఫిరికా
దేశపుమనిషి. Charu Chandro. 4. 46. హబ్షీ
రౌతులనంగమత్తుదలుసాంపారె.

హయము * n. s. A horse. గుర్రము. హయమేధము
the sacrifice of a horse.

హయగ్రీవుడు or హయవదనుడు * n. s. A name of
Vishnu as being the god of learning. విద్యాధి
దేవతలయినవిష్ణువు. A. 6. 84. హయవదనశుదా
రాధకుండైనవేంకటేశుండనునింకొక్కమనిషి.

హయనము or హయనము * n. s. A year శంవత్సర
ము. See హయనము.

హయమూరకము * n. s. The shrub named Neri-
um odorum. వాడగన్నేరుచెట్టు. D.

హయవాహనుడు * n. s. The "Equestrian" a
name of Cubēra whose vehicle is the horse.
కుబేరుడు.

హయాంఘ్రి * n. s. A name of a herb. గుర్రపు
గిట్టతాకు.

హయావళి * n. s. A kind of cloth. వస్త్రవిశేషము.
BD. 3. 118.

హరము * adj. Expelling, taking away, remov-
ing, counteracting evil effects. Stealing. నివా
రకమైన, పోగొట్టే, మోహకమైన, అనగాదొం
గించే.

హరణము * n. s. Seizing, taking away forcibly,
removing, carrying or bearing off; as of
pain &c. A special gift or bonus: a nuptial
present. Stealth, theft, rape. Lapse or passing
of time. నివారణము, హరించడము, హరణము.

అట్లునికిమామరికియిచ్చినసాము. SO. భుక్తికైనా
హరణభరణశక్తియాచినాను I did to the best of
my power to gain my bread. నిండాకాలహరణ
మయినది there has been much loss of time. ఆ
రూకలుచెల్లించకుండాకాలహరణముచేస్తున్నాడు
he is putting off the payment of the money.
వాడువూరికె కాలహరణము చేస్తున్నాడు he is
wasting the time.

హరణము * adj. Wasted, devastated, consumed.

క్షయించిన, కాజేయబడ్డ.

హరాద్రి * n. s. Mount Kailasa, the favourite
resort of Siva. కైలాసము. P. preface 27.

హరి * n. s. Vishnu, a horse, a lion, an ape. A
frog, the sun, Indra, Yama, air, the moon, a
parrot, a snake, a ray of light. Green, tawny,
yellow. విష్ణువు, గుర్రము, సింహము, కోతి, కప్ప,
సూర్యుడు, ఇంద్రుడు, యముడు, వాయువు, చంద్రు
డు, విలుక, అహి, పాము, కిరణము, హరిద్వర్ణము,
కపిలవర్ణము. హరిహరి O lord! O lord! M. I.

1. 212. N. 4. 251. హరిహరాదులు all the
deities (Lit.) Saturn Jupiter &c.

హరించుట or హరియించుట * v. n. To be digest-
ed, to waste away, perish, go off as a disease.
క్షయించుట, క్షీణించుట, జీర్ణించుట. భేదికియి
చ్చినఅలవృక్షము హరించిపోయినది the medicine
was digested i. e. the medicine produced no
good.

హరించుట or హరింపుట * v. a. To counteract,
expel as an antidote does; to carry off. To take
by violence, usurp, plunder, rob, steal, kill,
destroy. దోరుకొనుట, దొంగిలించుట, చంపుట,
నాశముచేసుట. మల్లిగమామిడిపండ్లవిషమును హరి
స్తున్నది butter milk counteracts the bad effect
of mangoes. N. 1. 239. చోరవృత్తినిహరించితి
ముంగూని పోవుచుండగా. ib. 4. 103. రుద్రులజ
యించి, గంధర్వులహరించి. టీ|| శంహరించి. ib. 7.
47. హరించినబాహుని. టీ|| సుహరించి. ib. 7.
219. శురుములమనసుహరించే శ్రీజనము. టీ|| మో
హించజేసే. ib. 4. 68. వానిశత్రుహరించెదనం
చు. టీ|| చంపుతానని.

హరింపు n. s. Waste, loss, embezzlement, ab-
straction. నాశనము, నష్టము, దోచితి, అవహర
ము.

హరింపుటోకిరెచ్చుట v. a. To embezzle, plunder.
అవహరించుట, దోచితిచేసుట.

హరికుడు * n. s. A thief, a gambler. W. తోడురె,
ద్యూతకారుడు. హరికశ్రయోగము gambling.
ద్యూతము. G. 11. 177. రాజమృగాదిముఖబంధ
నంబునుహరికశ్రయోగంబును.

హరి కేసుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు.

హరిగోలు n. s. A round basket boat, lined with
leather. A boat made of wicker work covered
with hides. చిన్నశుట్టి. OG. S. 3. 288.

హరిచందనము * n. s. A certain tree; the yellow
and fragrant sort of sandal wood; this is
ground into paste and used as perfume. మ
లయశరవృతజాతశీతచందనము. SC. N. 2. 414.

హరిణము * adj. White. తెల్లని.

హరిణము * n. s. White colour. A deer. శ్వేతవర్ణ
ము, శ్వేతాధికశీతవర్ణము, కురంగము, ఇల్లి.

హరిణక్రీడ * n. s. A certain game played by boys,
leap-frog. పుకవిధ మైసాతిట్లాట. Vish. 7. 214.
ఇరువురునిరువురుబోడై నెరసియొకరి నొకరిమోగి పె
ద్దయదూరంబరుగుచున్నట్లుచు సోడుచు, హరిణక్రీ
డలజెలంగరందరుడమలో.

హరిణనాధి * n. s. Musk, the animal perfume so
called. కస్తూరి. P. 3. 69.

హరిణాంకమాళి * n. s. An epithet of Siva as
crowned with the moon. శివుడు.

హరిణాక్షి * n. s. A lady, (lit.) gazelle-eyed. పా
లోచన. N. 2. 396.

హరిణి * n. s. A doe, roe. Proper name of a
nymph of the paradise of Indra. ఆదులేశి, హ
రిణిఅనేఅశ్వరశయిస్తు. Ila. 1. 33. N. 7. 140.

హరితము * adj. Green, verdant. ఆకుకుచ్చని.

హరితము * n. s. Green. శాద్విలము, కచ్చిక.
DRA. 238.

హరితపత్రిక * n. s. కచ్చాకుచెట్టు. D.

హరితమంజరి * n. s. A plant, Acalypha Indica.
కుప్పింటచెట్టు.

హరితాశము * n. s. Yellow orpiment, arseni-
cum flavum. హరిదశము. D. స్వర్ణహరితాశము
gold coloured orpiment; auri-pigmentum.

హరిత్తు * n. s. The colour green. A point of the
compass. ఆకుకుచ్చ, దిక్కున్ను. P. 1. 306. N.
7. 212. హరిదంతము. N. 1. 211.

హరిదశము n. s. Yellow orpiment, arsenicum
flavum. హరితాశము, వేద గాంధుమాతికపూసు
కానేటిని.

హరిదశ్వడు * n. s. The sun. సూర్యుడు.

హరిద్ర * n. s. Turmeric. కనుపు. H. 2. 284. హరిద్రాగణపతి an image of Ganēsa made of turmeric paste.

హరివృక్ష * n. s. An emerald. కనుపు.

హరివీకెలు or హరి బెయ్యాకెలు n. s. Porcupine's quills. ఏడుబందిముండంటారు. H. 5. 411. ఏరికొనినహరివీకెలు. S. 1. 157. అశమశౌర్యధురిణులకుబిరుదందరుల వహరి బెయ్యాకెలు. ib. 1. 186. మరుదభింకలు పెనుపులులగోళ్లు, హరి బెయ్యాకెలు నెమ్మిపురిజొంతుములు.

హరిబువ్వము n. s. A marriage feast. పెండ్లిలో ఆడువాండ్లుయొగతాళిపాటలుపాడుతూవుండగా భోజనముచేయడము.

హరిమంథకము * n. s. Chick pea, Cicer arietinum. సెనగలు.

హరివాణము or హరివాణంబు n. s. A metal dish of any kind, a dish. పాత్ర, చపకము, భాజనము, కంచము. ABA. చిన్నతాంబాళము. D.

హరివాళిరము * n. s. The eleventh day of each lunar fortnight, which is kept as a fast. ఏకాదశి.

హరిహయదు * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

హరుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు.

హరువరి * n. s. A clever man. నేర్పరి, ఉపాయశాలి. R. 6. 68. శ్రీరామచంద్రుడో హలూయారా హరువరి నెయ్యసుంగడముఖుడో.

హరువు n. s. Beauty, comeliness, elegance. Skill, trick. సొగసు, అందము (ఉపాయము. D.) H. 4. 115. వరహేమవరహేమసురుచిరలీలలుగరగగజేయనీకాంతహరువు. T. 1. 13. హరువగుఘనలీలకంధరాప్రియుగల. ib. 3. 129. కన్నీటండపుచల్యగట్టిహరువుప్రదావిగంధంబుమేనంబిందారనలంది. ib. 2. 16. గాటంపువీకశిదామైనమేనులనెరమట్టినిగనిగహరువుమార. N. 2. 216. కుండనంపుకక్తరహరువూస. టీ|| సొగసు. ib. 5. 89. తెకవింత హరువైనయూర్ధ్వపుండ్రంబువై. టీ|| సొగసైన. ib. 9. 124. కరిమళంబులుమేనహరువుపరచి. టీ|| దేహమందుపొందువరచుకొని. ib. 9. 485. హరువుమారంగజేశియారగింది. ib. 7. 18. హరువుగామ్యగనాభియలదితే. టీ|| సొగసుగా. S. 3. 347. కొలుచువారలసౌరుగట్టితెక్కలువ్రాశి హరువుమారగమణియములుజేసి. Ila. 3. 136. ఆమండరసానుభావతహరువుచలిర్పకేళవలయాపునకేహితవుండదామెగా.

హరుకము for హర్షము * n. s. Gladness. శంతోషము. KUR. 2. 6. హరుకముజెందినచ్చిరటయందరుముందరిలీలగుంపులై.

హర్షము * n. s. A mansion, palace. రాజగృహము, ధనికునిగృహము. Vish. 3. 36. Lalit. 10. 34. మసౌజహర్షము the woman's veneris. Swa. 3. 177. హరిహయమణివలయకూటహర్షవిహారి. టీ|| కూటహర్ష్య, లక్ష్మీవిలాసమండలి.

హర్షశ్వుడు * n. s. An epithet of Indra. ఇంద్రుడు.

హర్షకుము * n. s. A lion. సింహము. కరగజహర్షకు. Thou art the lion who shall devour these elephants thy foes.

హర్ష n. s. Beauty, comeliness, charm. సొగసు, అందము. Bmj. 1. 72. మొగమందుసైకలేటముర్వహర్షవెలంగ. See హరువు.

హర్షకాదు n. s. A clever man. కర్తవ్యుడు. ABA. నేర్పరి.

హర్షము * n. s. Gladness. శంతోషము.

హర్షణము * n. s. Pleasure, joy, gladness. ఆహ్లాదము, శంతోషము.

హర్షమూము * adj. Pleased, happy, cheerful. శంతోషించే.

హర్షించుట * v. n. To be glad, rejoice. శంతోషించుట. ఆయనయింతశనికహర్షించునా will he countenance this?

హర్షితము * adj. Delighted, glad, cheerful. ఆహ్లాదించబడ్డ, శంతోషించబడ్డ.

హలము * n. s. A plough. లాంగము, నాగేలు. Vish. 5. 60. హలరేళి in palmistry a mark in the palm resembling a plough denoting victory. Vasu. 2. 101. హలాంకపదోద్ధతంబులైమనునతి ప్రానిగర్భకలమంబులుగావెలతాంబుజంబుక.

హలహలము * n. s. Poison, venom. గరళము. T. 5. 72. నగములైక్రూరకన్నగములై హలహలగరములై ప్రళయసాగరములగుచు. N. 2. 259. అభవుడేమేమియనిన సురాసురుల భయమునహాలాహలము, హలాహలముహలహలము, హలహలమనితో చిన్మబలుకనన్నినామంబులనుగాంచెనవిషంబు.

హళహళి, హళాహళి or హళహళి * n. s. A confused or tumultuous noise, tumult, uproar, violence, oppression. కోలాహలము, కలకలము, శందడి, బె

దత్తము. KP. 3. 19. అనువకులంతయునుహళి
హళి జెలంగ, రహివనంతహిందోళాదిరాకలితగా
నములుమార. N. 1. 117. అమ్మనినాథులెక్కిరొం
దారులనునడి జేయూతగాని హళాహళిమారక.
టీ|| శిందడిమించునట్టుగా. Swa. 4. 137. నేహ
ళా హళికహళా హళాభయాముభుతు దీర్చెదక.
టీ|| నేనుకోలాపలముగా. S. 1. 132. మారుండు
తీ, ప్రసుమాప్త్రు శ్రుహతికహళాహళియెసర్పక, త
ద్వియోగ వ్యధావ్యసినాప్తిక నిలుపొకతకవిరహ
వ్యాప్తికవగజెందుచుక. R. 4. 164. రతితుతి
హళా హళిందనయితైర్వ్యధనంబుగొల్లలాడెనటం
చుక. Sar. Pad. 2. 185. నీవువిరహార్తులమొదనె
జూపుశౌర్యమూర్ధావజయూ హళాహళియుధర్మని
ముందరజూతువైతిగా.

హలాహలము * n. s. Poison, venom. విషము.
హలి * n. s. An epithet of Balaram, brother of
Krishna. బలరాముడు. Balram. 6. 25.

హలికుడు * n. s. A ploughman. కృషికుడు, దున్న
కానిబ్రతికేవాడు. Padma. 3. 51.

హల్వము * adj. Ploughed, tilled. దున్నబద్ద.

హల్వము * n. s. A multitude of ploughs. నాశే
శ్లశముదాయము. A. 1. 52.

హల్లకము * n. s. The red lotus. ఎర్రదామరపుష్ప
ము. Dab. 91. Ila. 3. 8. హల్లకపాణి rosy finger-
ed.

హల్లకగ్లోలము (హల్లకొల్లారము A bad word) n. s.
Tumult, confusion, disorder, disturbance. ఆ
తలకుతలము, తారుమారు. P. 1. 675. ముల్లోక
ముర్హల్లకగ్లోలముర్ జేయు. N. 8. 148. రత్నా
కరంబుహల్లకగ్లోలమైయుండె. ib. 4. 316. శస్త్ర
పాథోధులగ్రంకపోగ్లోలమై. హల్లకగ్లోలమైమించి.
టీ|| కింజమాదైనవై.

హల్లి n. s. A dot or mark ౩ or ౪ used in
fractions, in the place of perpendicular lines,
thus $\frac{x}{\text{౧౩} \frac{౩}{౪}}$ పాణికలు కాణులు మొదలైనవి తే
దనేగురుతు.

హస్తిశిమ, హస్తిశికము or హస్తిశికము * n. s. A
dance performed by women in a circle. W. a
play with sticks; performed raising the hands
upwards. ఆదంగులువచ్చులముగానిలివి ఆడత
ట, కోలాటము, చేతులుపొడుగుగాయెత్తుకొని ఆ
డతాండవము. A rhyme says నారీతాండుండలం
న్నదం హస్తిశికముదాహ్మరం. Another rhyme
says హస్తిశికంతురత్నోక్తం బాహుముద్యమ్య

తాండవం. A. 3. 121. కాళియక్షేపిమూర్ధధృ
స్సృత్యమత్తలి హస్తిశికా. Chamatcara Manjari
2. 34. తనకునుద్దండదండధృద్దండమెత్తుడుకొలది
హస్తిశికపునునుగోలగా.

హల్లులు * n. s. Consonants. కకారాద్యక్షరము
లు.

హల్లోహల * adj. Bewildered, stumbled. తోట్రుబ
ద్ద, చికాకుబద్ద. Swa. 2. 4. శరీమశలహరీహల్లో
హలమదబంధరమల్లధ్వనులు. టీ|| తోట్రుబడుతున్న
టువంటి.

హల్లోహలుడు n. s. A wanderer; one who is
bewildered. తోట్రుబాటుతుడేవాడు. N. 9. 543.
శ్రుగల్పాంగనా, కలనాదోదితపాహిపాహిముఖవా
క్ష్ణోలహల్లోహలా. వాక్ష్ణోల, వాక్యములనేమ
హత్తైన ఆలయందు, హల్లోహలా, తోట్రుబడు
తూపుండేవాడా, అన గాములుగునూలేలుతూపుం
డేవాడనిభావము.

హవము * n. s. Calling, a call. Sacrifice, oblation.
ఓలవడము, యజ్ఞమున్ను. D. N. 4. 107. ib. 7.
48.

హవణించుట or హవణిల్లుట v. a. (K.) To wear, to
put on. To perform, accomplish. To lay. ధరిం
చుట, చెల్లించుట, ఉంచుట, పెట్టుట. T. preface
91. అవనీవర్ణమణిహవణించుకాంబియైయంభోధి
యందాకనలరుచుండు. ib. 4. 154. కమ్మబంగరు
చాయకన్తిక హవణించిహంసకస్సుర్తిచేసతిశయిం
చి. ib. 4. 95. శనుగుబ్బపెనుగొండగుంధానమొన
రించితెలిజూపునెలిచామరలఘుటించి, శయ్యెడదెం
గావిపావడహవణించి ముఖపుండరీకమింపునగదిం
చి. L. 8. 95. ఆశినవంశంబుహవణించుకాంటి. ఆ
నగాచెల్లించుకాంటిని. Satyabha. 3. 82. శక్త
లోశవళించివడమవైహవణించియహ్చటుగదియిం
చిహుచుమించి. కాలునుపైసేవే.

హవణించుట or హవణిల్లుట v. n. (K.) To shine,
bloom, be splendid. విరిగిల్లుట, వెలుంగుట. శ్రుకా
శించుట. Ila. 1. 80. హవణిల్లుముశ్యాలరవికదొడి
గి. P. 1. 74. తనమరుంగునదురంతశ్రుతాదస్సుర్తి
హవణించునినుడుతానగియుండ. N. 7. 50. క్రొ
మ్మించులక హవణించుంగనుమిన్నలెన్నదరమాయా
బోటినాబోటికిక. Bmj. 3. 65. నవమణిఘోషగా
ములువైభవముండగమేసమూని వలసిననుభుమూర్హ
వణిల్లవన్యశలములు కవకవలుగమూనిచెలివికత్తియ
లంబిక. విరిగిల్లి.

హవణింపు n. s. (K.) Vigilance, precaution, (See హవణిక) జాగరూకత. T. 2. 78. ఆసురూతురు చినంటడలాహవణింపుసాంపులుక హళి మెయిగ్గ నుంగొని.

హవణిక n. s. (K.) Carefulness, caution. (See హవణి) జుదిలము, జాగ్రత. ABA. ఎచ్చరికె యెచ్చరింపేవయేడజుదిలము, హవణికపోజిమియస సెబ్బనవధానములరు.

హవణిగ adv. (K.) Carefully, cautiously. జుదిలముగా, జాగ్రతగా. T. 1. 16. కస్తురియుకజవాదివేణుపులజనించుముత్యములనూసత నిచ్చటిచంచుముద్దియదహవణిగకల్ప వృక్షసురకై సురలోకపుత్రులపబోండ్లకార్ణవముననిత్తురు.

హవనము * n. s. A sacrifice, oblation, burnt-offering. హోమము.

హవనీయము * adj. Sacrificial, fit for, or intended for sacrifice. హోమార్థమైన.

హవి * n. s. An oblation of ghee or clarified butter. హోమద్రవ్యము, ఘృతము. M. XIII. 2. 278.

హవిర్భుక్తు * n. s. Fire. అగ్ని.

హవిస్సు or హవివ్యము * n. s. An oblation of ghee or clarified butter ; an article fit to be offered in sacrifice. హవిస్సు any thing suitable to be eaten on holy days and on sacred occasions, as wheat, cow's milk &c. హోమద్రవ్యము, ఘృతము, నెయ్యి, పిండి మొదలైనలఘ్వాహారము, వ్రతాదులయందువిహితమైనభోజనీయద్రవ్యము. దీన్ని ABA. లోజగిరికంటాడు, అనగావియ్యము నుకడగకలత్రైలోకుగాపెట్టుకొన్నది.

హవసు n. s. See హాసు.

హవసుకాదు n. s. అనగాహోగి. ABA.

హవ్యము * n. s. An offering to the gods. దేవతార్ఘ్యనియమితాన్నము. SC. హోమియద్రవ్యము. హవ్యకవ్యములు offerings to the deities and the manes of deceased ancestors. దేవతలకున్నుపితృదేవతలకున్నుయోగ్యమైనఅన్నము.

హవ్యవాట్టు, హవ్యవాహనుడు or హవ్యవాహనుడు * n. s. Fire. అగ్నిహోమకరుడు.

హవ్యాసము n. s. Desire, thirst, lust ; (more commonly) Trouble. ఇచ్చ, ఆశ, వాడుకగా తొందర, తురిత్రమ. వృధాహవ్యాసమేల what is the use of taking vain trouble ?

హాసము or హాసము * n. s. Laughing, a smile. నవ్వు.

హాసంతి * n. s. A portable furnace or fire pot. A woollen cloth or shawl. కుంతటి, శాలువున్ను. A rhyme says హాసంతింవాహాసంతింవాహాసంతింవామలోచనాం, హేమంతేయేనసేవంతే తేనరాః పురుషాధమాః.

హాసదు n. s. A great man. దొడ్డవాడు. ABA. OG.

హాసనము * n. s. Laughing, a smile. నవ్వు. BD. 3. 89.

హాసావళి n. s. అనగాదుప్పటి. OG.

హసించుట or హసించుట v. n. To laugh, smile. నవ్వుట. N. 9. 303.

హసితము * n. s. A laugh, a smile. నవ్వు.

హస్తము * n. s. The hand, a cubit. The arm. An elephant's trunk. ముంజెయ్యి, మూర, భుజము, ఏనుగుతోండము. అదిహస్తగతమైనది it came into my possession or power. హస్తదోషము a slip of the pen, an error in writing. హస్తశలము the palm of the hand.

హస్తాంతరము n. s. Stock ; total amount in a treasury : money in hand. బాక్లశ్రమలోనిధనముగావుండేరూకలు.

హస్తానక్షత్రము * n. s. The thirteenth lunar mansion. జడమూడోనక్షత్రము, ఉత్తరకులపతలి నక్షత్రము.

హస్తాక్షరి * n. s. Handwriting, signature. వ్రాలు.

హస్తీ * n. s. An elephant. ఏనుగు. Hitopades verse 17. అవశేంద్రియవిత్తానాంహస్తీస్నానమివక్రియా, దుర్భగాభరణప్రామోక్షానంభారక్రియాంవిధా. హస్తీస్నానము the washing of the elephant, a mere waste of trouble ; for the elephant after bathing always covers himself with dust ; unprofitable as washing a swine. శిరస్సంహస్తీశుదేమగ్నం the foot print of all animals is smaller than that of the elephant. i. e. every thing is included in this. హస్తీగామిని a silent footed girl, she whose walk is as soft as that of an elephant. హస్తీమతకాంతరము a huge difference : as between an elephant and a fly. హస్తినఖము * n. s. A mound of earth or masonry, screening the access to the gate of a city or fort. పురద్వారకూటము, శుట్టరాద్వారముమందరిమరుజు. SO.

హస్తిని * n. s. A she elephant. See note on పద్మిని.
 ని. Name of a certain drug used as a perfume.
 ఆడుయేనుగు, స్త్రీజాతిభేదమున్ను, పైకవాసనా
 ద్రవ్యమున్ను.

హస్తికుడు * n. s. An elephant driver. ఏనుగు
 వాడు.

హస్తిభారము, హస్తిభారము, or హస్తివారము n. s.
 The base or foot; basis; a foundation. గుణ
 వధానము, మునాది.

హ.

హ * interj. Ah! (of grief,) alas. An interjection
 of weariness, of sorrow, of pain, or of plea-
 sure. N. 3. 1290. హయనివగచి. Sar. D. 336.
 హాపుత్రయనుచు.

హ * An affix. Destroying, removing, killing,
 slaying. వీరహా the hero-slayer. హానాశ్చే,
 చంపి.

హాజారము n. s. A royal chamber of audience; a
 place where persons of distinction sit. ABA.
 ముఖశాల, ఆస్థానమంటును. See హాజారము.
 R. 2. 75. యోజంపునునుబంపినహాజారమున
 కువచ్చియస్తుంత్రివరుండేవాడు.

హాటకము * n. s. Gold. టంగారు. హాటకగిరి or
 హాటకభూధరము The hill called Mahā Mēru.
 మహామేరువు.

హాటకగర్భుడు * n. s. An epithet of Bramha. బ్ర
 హ్మ. A rhyme says హాటకగర్భరాశినినుఆకటి
 కింగానపాము.

హాని * n. s. Loss, damage, detriment, injury,
 harm, mischief, ruin, peril. నష్టము, చెరువు,
 చేటు, లక్షణ. Vish. 2. 59. వాండ్లుమూలతోహా
 నియినారు they are eradicated or utterly
 ruined. హానివృద్ధులు adversity and prosperity.

హానికరము * adj. Doing injury, pernicious, inju-
 rious. చెరువైన.

హామిక from అహామిక n. s. Egotism, pride, va-
 nity. Vigour. గర్వము, కొంచెపు. Satyabhama
 2. 145. తరుణినిండుకొనిటనువార్చినయంబులా
 నర్చిహామిక, బారయచిరాలునకబొటనప్రేలున
 కుచ్చెలరెచ్చి. Anir. 3. 126. నేర్పుగర్వముకడె
 ల్లనిహామిక. Ila. 3. 3. అపుడుచెలంపింపాయి
 వహామికతోవిడిబుద్ధరైకతో.

హయనము * n. s. A year. శంవత్సరము. Padma.
 9. 36. L. 19. 328. లక్షహయనమురెల్లనుబరిచిం
 చి.

హాయి n. s. Happiness, peace, quiet, comfort.
 సుఖము, సౌఖ్యము, నెత్తుది, నిశ్చలము. Ila. 2.
 168. ib. 1. 182.

హాయిగా adv. Happily, comfortably, at ease. సు
 ఖముగా, నెత్తుదిగా.

హారము * n. s. A necklace, a string of pearls, a
 garland, a string or row. In arithmetic, the
 divisor: also the denominator of a fraction.
 ముక్తాహారము a string of pearls. Dab. 304. 2.
 హారవల్లరులిటునటుసించరింపు.

హారకము * n. s. The divisor. పాలుపుప్పేటిది.

హారకుడు * n. s. A thief, robber, plunderer, ra-
 visher. చోరుడు, నాశకుడు.

హారతి or మంగళహారతి n. s. A wave-offering to
 a deity. An offering of water, turmeric and
 chunam, presented on marriages or such like
 festivities, to prevent the bad effects of an
 evil eye. దీపహారతి an offering of lights; the
 stand for such lights. ధూపహారతి an offering
 of burning incense: the stand for such in-
 cense. కర్పూరహారతి an offering of lighted
 camphor. కుంభహారతి an offering of a vase
 with a lamp on its mouth. హారతిపాటలు
 songs sung at the time of offering this to a
 deity: or on festive occasions; having the
 phrase హారతులెత్తరే as a chorus.

హారవము * n. s. The exclamation "Ha!" (రవ
 ము meaning sound.) హాళినినాడము. T. 4.
 147.

హరి * adj. Beautiful. Taking, getting. రమ్యమై
 న, సుందరమైన, మనోజ్ఞమైన, గ్రహించె. Ila.
 1. 34. R. 1. 215.

హరిణి * n. s. She who takes away. కొంచపొయ్యే
 టిని. A song in the Amrugaṃ says ప్రియత
 మామమదీపహరిణి.

హల * n. s. Wine: also poison. సుర, మద్యము, వి
 షమున్ను.

హలము * n. s. A plough. లాంగలము, నాగలి.

హలహలము or హాలాహలము * n. s. Deadly poi-
 son. విషము. Vish. 7. 187. Ila. 1. 1.

హళి n. s. Joy, gladness. Jestings, raillery. ఆనం
 డము, ఉత్సాహము, పరిహాసము. ABA. నలతో

కము. D. N. 3. 219. ఘటియించెజలకేళిహళి
మెయిరత్తుస్సమియమియదై. ib. 9. 340. చాలా
యెన్నెనచెప్పలు చేయునకటయేలెదామె సెక్కు
యాహళినేడు. P. 4. 241. యుక్తివాజిమున
హళిశస్సు తాళియారడించుకతనకన్న వారిలోనను.
ib. 4. 131. చిరంతనాక్రీడభూక్రీడనలసియలసితాం
ముజాయలుకంకేళిహళివ్రాలి. H. 1. 79. మిన్నె
శున్నపుడుప్పటంబు తగహళింగప్పే సాంపారగళ.
T. 2. 78. ఆహవశింపుసాంపులుహళిమెయింగ
నుంగొనినయంతనె. R. 2. 15. హళికురంగహళిశ
రభాళినదల్పికదల్పి. ib. 1. 19. హళింగొనియాడం
దగుహళి. Ila. 1. 1. హళినినన్నుగూర్చియనియల్లి
నయచ్చెలికానించు. Satyabha. 2. 108. హళిగ
వెన్నునుండియొకయంగనశిన్నయొసర్పినవ్వగోపాలు
దు.

హళిక * adj. Agricultural. Belonging to a
plough, appertaining to the farmer tribe. లాం
గలశంబుంధ మైన, కాశువారిశంబుంధ మైన. N. 1.
42. తాలివనహళికహళిక బాలికామణుల్.

హళికుడు or హళికుడు * n. s. A ploughman, a
farmer, a cultivator, a husbandman. కృషికుడు,
కాళు, దున్నుకొనిటలికేవాడు, రెడి. Pururavas
Charitra 4. 35. నడులుకూలంకహేన్నతములైత్ర
వహించె, హలిహేన్ద్యంగంబులగ్ధించె. P. 4. 509.
హళికుడోశిరించినా. A rhyme says శుభ్రతల్
హళికులైనమేలువిహితారసీమల కండమాలగౌ
ద్దాళికులైనమేలు.

హవము or హవభావము * n. s. Amorous gesture :
dalliance, blandishment. స్త్రీలశృంగారరశ
భావమువల్లకలిగేక్రియ, శృంగారభావమువల్లకలిగే
క్రియ. N. 9. 525. కడమపడియాగువేపురక్కంజము
ములుభావహవవి, లాశివిభ్రమవిహారలలితబిబ్బాకచ
కిరలిలాదరస్తితాదిశృంగారచేడ్చలకలరుశౌరి. ib.
4. 34. కనకాంగయల్లమండరమునకుంజనిహవభా
వములుడగుకొత్తక.

హవళి or హవడి n. s. (K.) Annoyance, trouble, dis-
tress, molestation. ఉపద్రవము. ABA. ఆవడి,
బారి. Vish. 2. 121. ఆవసుభామయత్తుటయం
బుననచ్చుకేళిదోపుల హోపులకెంతయుంబా
లి హాయిసవారలతోడితెచ్చి శంభావనచేసిరిట్లు తమ
చాశటచేతనమీదదేముల్ హవళిహవకుండత
గునట్లుగ నారయుచుండిరెంతయు. A. 4. 291.
వర్షంపు నెవ్వరజహవళ్లకడిగునన్యభూత్రజల

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

రాజాయయిజాత్యేవితిహ్రోవంగాదగు. H. 1.
106. ఎక్కుడిమొగడెక్కుడిశుభులెక్కుడినియత్రమాను
లెక్కుడిచుట్టల్ యిక్కులదిదొడ్డుకొంచెములెక్కించ
కుమరునిహవళిబడువేళక.

హశ్చర్యము or ఆశ్చర్యము * n. s. Astonishment,
surprise. విశ్చయము.

హసము or హస్యము * n. s. Laughter, laughing,
merriment, sport, fun. నవ్వు. దరహసము grace-
ful smile.

హస్తికము * n. s. A herd of elephants. ఏనుగుల
గుంపు.

హస్తికుడు * n. s. An elephant-driver. ఏనుగువా
డు. N. 2. 478. రథికుల్ హస్తికులావ్వికుల్.

హసాలు * n. s. Certain singers, in the Olympus
of Indra. స్వర్గగాయకభేదము. T. 1. 83.

హహ interj. Alas! alas! ah me! ఘోక్తి. Appa
Cavi. 3. 377. Quoted from KP. but not found
in that poem. ఆవాలుంగనుదోయియానగుమొ
గంబాగుబ్బుపాలింట్లపెం, పావేజరువియారనూవిల
శిసంబాయుక్తులేచూచినా, నైహారంబుగాదె
యెల్లెడళిరకంబుతోగూడహ, హళుట్టింతుదెవు
ప్పనన్యనకునయ్యబ్బాక్షినితించినా. That sleepy
pair of eyes, that smiling face, the bloom of
those swelling breasts, the dark splendour of
those tresses, the beauty of that form; when
I gaze on these charms ah how worthy are
they of praise, in every respect! with nodding
approbation and sighs!

హహకారము or హహకారములు * n. s. Cries of
"Ha! Ha!" or "Ah" పడ్పు, పెడబొబ్బలు. N.
6. 110. ఆపడుహహకారంబులుసేయువారును.
ib. 1. 167. శమ్ముంబ్రమోపించియ్యబ్రాళింజౌ
రబారుహోశుకులు హహకారముల్మీరగానప్ర
హ్లాదమువెట్టినం.

హింగు or హింగుపు * n. s. Asafoetida. రామతము,
ఇంగువ.

హింగుది or హింగుదము * n. s. A small kind of
egg plant. Solanum melongena. పుహతీ, నేల
ములక. SC.

హింగుళము or హింగుళి * n. s. Vermilion. ఇంగుళి
కము, D.

హిందసము * n. s. Spread, extension, wandering.
వ్యాప్తి, ప్రసరించడము, తిరగడము. హిందసము,
రతె, లేఖనే. SC.) Swa. 4. 91. వెండికొండబండ

లబంధకరహిందసంబంధాండుశ్రధలునిది. టీ||
వ్యాప్తిచేతన. Calahasti Maha. 1. 60. నిలకుం
భరుమిహిందసమాయన. A. 6. 58. నిజద్రుమశ్ర
మిహిందసవ్రాలుపాకలపుటేనుగువూరి.

హిండిరము * adj. Extended, spread, wandering.
వ్యాపించే, తిరిగే. T. preface 65. హిండిరిక్రి
యక్తి. Vasu. 6. 62. మదాకరవంశహిండిరము.
A. 5. 98. ఖండిరశ్రాగ్నినాగరఖండంబులుఘనశ
శాంకఖండంబులచేహిండిరములుగావించి. టీ|| శ
మైళనముచేత.

హింతాళము * n. s. The marshy date tree.
లతాంకూరము, గరుతాడిచెట్టు. SC. Sar. D. 457.

హిందూ adj. Hindu. ఇంద్యచేశశంబంధమైన. Swa.
3. 176. హిందూరాజ్యరహస్యంధర.

హిందోళము * n. s. A swing. A certain tune.
ప్రేంభాళిక, తోలి, సంగీతరాగభేదము. SC.

హింశ * n. s. Injury, hurt, harm, evil, torture,
mischief, killing. బంధనతాడనాదివాద, చంపడ
ము. BD. 4. 1274.

హింశికుడు * n. s. Evil-doer, murderer, he who
is mischievous. చాధించేవాడు, చంపేవాడు.

హింశించుట * v. a. To plague, torment, do
harm, injure, kill, murder. చాధించుట, చంపు
ట.

హింశ్రము * adj. Mischievous, hurtful, injurious.
చాధించే.

హిక్క్ * n. s. Hiccup, hiccough. చెక్కిరి. D.

హిగ్గతికలై n. s. (K.) A lady in waiting, a maid
of honour, a handmaid. వైరంద్రి, ఆడపాడు.
KP. 2. 83. శభీవారముతోరమారమణవచ్చెనుహి
గ్గతికలైచెందరే శోభిభజింపనాకొలుపు కూటము
ముందరి.

హితము * adj. Good, beneficial, friendly, kind.
మంచి, అనుకూలమైన, ప్రీయమైన, శుభమైన. హి
తశత్రువు a secret enemy.

హితము or హితవు * n. s. That which is good, a
benefit. మంచి. M. XIII. 5. 280. అందొక్కచా
మిని యతనిహితమునడిపెడునవధానమెడలి యార
తుబంధ.

హితమరి or హితవరి n. s. A friend. ఇష్టుడు. R. 5.
266. సేనుగ్రీవునిశనిలండహితవరిక.

హితముగా * adv. Agreeably. అనుకూలముగా,
ప్రియముగా.

హితవాది * n. s. He who gives good advice. మంచి
చెప్పేవాడు.

హితవు * n. s. Advantage, 'benefit. మంచి.

హితుడు * n. s. A friend, an ally. ఇష్టుడు. Sar.
D. 463.

హితేషి * n. s. A well-wisher. మంచినికోరేవా
డు.

హిమము * adj. Cold, frigid, chilly, dewy, snowy.
శీతలమైన, మంచుమయమైన.

హిమము * n. s. Dew, snow, frost. A fragrant
grass called cyperus. మంచు. N. 9. 37. హిమని
దాసంబాట హిమశైలమనవచ్చునుదురుదాదని చె
ప్పబడదుగాని. టీ|| హిమనిదాసమన్నతృప్తుడు మం
తుకువారగామైనదని హిమవర్షరవ్యతపరమైన అర్థ
మున్ను, వట్టివెళ్లకుస్థానమైనదని శోమంతగిరితర
మైనఅర్థము.

హిమకరుడు, హిమధానుడు or హిమరక్తి * n. s.
The moon. చంద్రుడు. T. 4. 53. ib. 5. 122. ib.
5. 120.

హిమగిరి or హిమశైలము * n. s. The snowy moun
tain: the Himalaya range. మంచుకొండ. N.
5. 34.

హిమద్యుతి * n. s. The moon. చంద్రుడు.

హిమధాముడు * n. s. The moon. చంద్రుడు. Swa.
6. 1.

హిమమయాఖుడు * n. s. The moon. చంద్రుడు.
P. 2. 39.

హిమరుక్ష్మ * n. s. The moon. చంద్రుడు. N. 2.
465. హిమరుక్ష్మిత్రాడుల.

హిమవంతము * n. s. The Himalaya range. మంచు
కొండ.

హిమవత్తు or హిమవన్నగము * n. s. The Himalaya
or snowy mountains of Tibet. శీతగము. P. 5.
1. ib. 1. 622.

హిమవారి * n. s. Rose water. శున్నీరు. A. 6. 176.
హిమవారిజలకమార్పి.

హిమవాలుక * n. s. Crude camphor. శున్నకర్పూ
రము.

హిమాంబులు * n. s. plu. Rose water. శున్నీరు.
Vasu. 3. 241. మోహశుభేశరమాయుద్ధిరములై
నకనుదములహిమాంబులునుశరాదు. Swa. 5. 126.

హిమాంశువు * n. s. The moon. చంద్రుడు.

హిమాగమము * n. s. The cold season, winter.
శీతకాలము.

హిమాచలము or హిమాచయము * n. s. The Himalaya or snowy mountains of Tibet. శీతనగము. Swa. 1. 28.

హిమాధి * n. s. Snow, ice, hoar-frost. నీహారము, హిమశ్రీమూహము. Swa. 5. 135.

హిమాచ్యయము * n. s. Crude camphor. శుభ్రకర్పూరము.

హిమిక * n. s. Hoar-frost, నీహారము, హిమశ్రీమూహము.

హిరణ్మయము * adj. Golden, made of gold. శ్వర్ణమయమైన.

హిరణ్యము * n. s. Gold. Wealth, money. బంగారు, సొత్తు, ధనము, రూకలు. శ్రీహిరణ్యోదకదానము a gift of land &c. with some money and water; by this it means a gift which is not retractable.

హిరణ్యకాలము n. s. Evening. శంధ్యాకాలము.

హిరణ్యగర్భము * n. s. The salagram or worm-flint; that kind which contains gold. విలములే కుండాలో గాశ్వర్ణముగలసాలగ్రామము. N. 7. 273. ఘటసూతికి హిరణ్యగర్భమిచ్చిరచేమి.

హిరణ్యగర్భము * n. s. An epithet of Bramha. బ్రహ్మ. N 3. 269.

హిరణ్యవాహుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు.

హిహి, హీహి or హీహి * interj. Ha! ha! heyday!

Expression of surprise, of scorn, or of sorrow.

హాహ్యేక్తి, ఆశ్చర్యము, తిరస్కారము, వ్యసనము,

వీటిలోయేదైనా తెలికటితో వివక్షింపబడలేదు. D.

Bhag page 127. పూరినీకెవ్వారలోదకకరపిరీతి

కరదలుహీహియనంగ. A rhyme says శంకరాః

కిముశంతి నేతిచలకైరాకర్ణ్యహీహిక్యతం.

హీనము * adj. Bad, low, mean. Vile, base. Left,

abandoned. (In compound words it denotes)

bereft of, without, destitute or deprived of,

free from. శుభ్రమైన, నీచమైన, కర్ణితమైన, తృక్తమైన,

రహితమైన, లేని. హీనవృత్తి a mean or disreputable business or profession. అతడుహీనద

శలోలన్నాడు he is in low circumstances. హీన

స్వరము a low voice. హీనక్రయము a low price.

వడ్డునిండా హీనక్రయముగావున్నది the rice is

very dear. Literally, Rice is now at a low

price: which Europeans call a *high* price.

See note in Eng. Tel. Dict. on *Price*. హీన

మాసశిశువు, అనగా నెలరక్తు వదిడ a child born a

month before the due time. హీనజాతిమైన de-

graded, outcast. హీనజాతివాడు an outcast.

Bmj. 3. 82. నవనంగుడవయ్యహీనమహిమూనితి

వి. M. XII. 3. 328. హీనశ్రద్ధాడు. Ila. 1. 33.

హీమాధిశయమును హీనమెందు. In compound

phrases, as బుద్ధిహీనుడు senseless. అంగహీను

డు deprived of a limb. See on హీనుడు.

హీనము * n. s. Lowness, meanness, baseness.

Want, defect. నీచత్వము, అల్పత్వము, లోపము, లే

మి. బలహీనము weakness, debility. వరహీనము

one who is shorter than his wife. కులహీనమై

నావరహీనముకారాదు Though low in rank, a

man should not be shorter than his wife.

హీనత్వము, or హీనత * n. s. Lowness, meanness.

baseness, nonentity అభావము, లేమి, నీచత్వము,

అల్పత్వము. బుద్ధిహీనత foolishness. M. XII. 4.

414. హీనస్థానమునవిభవహీనతనిట్లుంది. ib. XIII.

4. 305. అచారహీనతయెతిలోభము.

హీనవాది * n. s. The loser in an argument or law

suit. ఓడినవాడు. వాండ్లహీనవాదులయిరి they

came off losers.

హీనుడు * n. s. A low, mean or base man. (In

composition) he who is without; destitute of,

deprived of. అల్పుడు, నీచుడు, రహితుడు. అంగ

హీనుడు he who is defective in a limb, he who

is crippled. వస్త్రహీనుడు he who is without

clothes. కులహీనుడు a man of low caste. బుద్ధి

హీనుడు he who is without wisdom. రూపహీను

డు he who is devoid of beauty. ధనహీనుడు

he who is in low circumstances, a poor man.

లజ్జాహీనుడు he who is without shame.

హీరము * n. s. Diamond. వజ్రము, రవ. KH. 5.

202.

హిర్ష్య Error for హిర్ష్య n. s. Spite. ఓర్పులేకపోవడ

ము.

హీహి * interj. Ha! ha! ఆశ్చర్యము, లేకహాస్య

ద్యోతకవాక్యము. See హీ.

హుంకరించుట * v. n. To Cry Ha! to utter a

menacing sound. భయంకరముగా హుంకరించుట.

పూంకారము * adj. Noisy, roaring, uproarious, పూంత్రి నేనాదముగల. BX. 2d. 346. పూంకార కింకిణీ క్రేంకారకీంజనీటంకారనిఘోషాదశంకులంబు.

పూంకారము * n. s. Huzzas, roars, hurras, war-whoops. భయంకరముగాపూంత్రితరవడము, విక్రమనూచకశబ్దము, గర్జన. Vish. 2. 321. ఘన పూంకారముతోడ. N. 4. 278. ధిక్కారలీలాచమత్రారపూంకారముతోఘోరమైవార.

పూంకారి * n. s. He who shouts, or yells. పూంకారముచేసేవాడు. BRY. 3. 165. ఘనాహంకార పూంకారులే shouting with pride. Virabhadra Vij. 4. 66. జగద్భీషణపూంకారుతోఘనులంతకాంతకులు.

పూంకారింతుట v. n. To yell or shout. పూమ్మనుట, పూంకారముచేసుట. Virabhadra Vij. 4. 66.

పూంకింతుట v. n. To neigh; to groan in making an effort. A rhyme says పూంకించియొకడుమకుడుమికినాడు he drew back and took a leap. Pal. 319. పూంకించిహంకరముపురుపుకుయెత్తించింకించిహంకరములలవాటుజూచి.

పూంకృతి * n. s. Uttering a menacing sound. Huzzas, roars, hurrahs, war-whoops. పూంకారము, గర్జన, భయంకరముగాపూంత్రితరవడము.

పూజువిక్తామరుడు n. s. An "Uzbek" or Tartar. ఒకతురకవాడు. Jagann. 1. 90. పూజువిక్తామరునియోజహిజారునుబుడమిజారెడునగతోదొడిగినాడు.

పూటాపూటి or పూటాపూటిక్ adv. Rapidly, hurriedly. శీఘ్రముగా, వేగముగా, త్వరగా. N. 2. 99. నలుమోమయ్యపూటాపూటిక్గడతె. P. 3. 99. పూటాపూటిరాకతక్కినా. ib. 2. 193. పూటాపూటింబరచి. Tapati Sanvaranam. 4. 9. పూటాపూటివేటలాడగా.

పూటాపూటి adj. Rapid, quick. తీవ్రమైన, వడిమైన. Swa. 1. 38. తవతవలేకరుగుదుముపూటాపూటిసదల. H. 2. 191. పూటాపూటినాట్యమునీల్చు.

పూడుకు, or పూడుక్క్ * n. s. A small drum shaped like an hour glass. డక్కి. Lalito. 11. 3. పేలూకార్పుర్పుకరిసింఘా పూడుక్క్ పూలుపాడుక్కి. Bahulas. 4. 93. ధక్తానినాదభేదపూడుక్క్పాటుచాచ్చటాడుటస్థి.

పూతభుక్తు, పూతపహుడు, పూతాశనుడు * n. s. The god who lives on sacrifices; a title of Agni.

పూమ్మనుట v. n. To cry Ho! or "A vaunt."

పూంత్రితోజమూఘాదలచేతఅనుట. N. 10. 37. పూమ్మనివలుడకొమ్ములగ్రమ్మనమ్మ. Sar D. 226. తినునంటవచ్చినతరుణపూమ్మనుచు, కనువిచ్చిగర్జనకంతయైబలికె.

పూరుమంజి, పూరుమంజిపూస or పూరుమంజిముత్తియము n. s. A fine reddish pearl. ఎర్రధాళుగల దివ్యమైనముత్యము. Siva. 4. 36. శుభ్రపూరుమంజిపనివాగెట్లైర పారసేటల్లంబుజట్టమయము. టీ|| పూరుమంజిని, అనగా పూరుమంజిముత్యాలుగూర్చి. U H. 2. 60. పెలలపూరుమంజిచాకట్లుచిందుప్రోక్త. Bahulaswa. 1. 37. తళుకుపూరుమంజినిడియెంట్లుదాల్చిచాడినట్టనమ్మశిగలుమెట్టి. H. 4. 134. పూరుమంజిపూసలమలగుకుచ్చు. Rasica. 4. 55. మురువైనపూరుమంజిముత్తిచుంపునరంబులుదుటుగుబ్బలమీదపొడలియాడ. Bhanumati : 4. 55. మేలైన పూరుమంజిముత్యాలకుల్లాయిచాకగర్జకంబులునందడించు.

పూరుమంజి adj. (H.) A dark or brown red. రక్తవర్ణమైన. See Reeve page 1431.

పూశక్తి, పూశంకి or పూశక్తి (K.) n. s. A falsehood, a lie. అబద్ధము D. R. 1. 45. శంకరముఖంబునసూరిపూశక్తియట్టిహోగ్యశుభవిధంబునాస్తి. Swa. 4. 145. లేదరదంబునత్తడిపూశక్తినిశోయమునీర్చమంకశంబు.

హూణుడు * n. s. A Hun, a barbarian, or European. జాతివాడు, తెల్లవాడు. హూణదేశము Europe. H. 4. 27. హూణాభ్యునర్విదేశములుచూచి.

హూతము * adj. Called, summoned, invited. పిలవబడ్డ.

హూతి * n. s. A call, calling. పిలవడము.

హూయమానము * adj. Offering as a sacrifice to fire. హూయముచేయబడే. R. 3. 26. హూయమానపూవర్షిరతులు.

హూపూవులు * n. s. plu. Title of certain singers in the Elysium of Indra. స్వర్గగాయకభేదము. T. 1. 83.

హూహూ n. s. A cry of "hú hú" expressive of shivering. చలిచేతహూహూఅనడము. B. 4. 838. జనులుహూహూయనుచులివేగముకుబంటితోయములలో.

హృతము * adj. Taken, taken away, stolen. హరించబడ్డ, దొంగిలించబడ్డ.

హృతి * n. s. Taking away by force, or fraud. అపహరణము.

హృత్తు or హృదయము * n. s. The heart, the mind. అంతఃకరణము, మనస్సు. హృత్తమలము or హృత్తశేషయము the lotus of the heart. i. e. the soul or mind. హృత్తాపము mental anguish or distress. హృద్ధతము impressed on the heart, remembered, impressed. అపద్యమునాకు హృద్ధతముకాలేదు I have not got the verse by heart. సుహృదయుడు a kind hearted man.

హృదయంగము * adj. Pleasant, agreeable. ఇంతైన, మసౌహరమైన. Swa. 5. 88. హృదయంగమరావంబును.

హృదయాశువు or సుహృదయుడు * n. s. A kind-hearted man. దయాశువు.

హృద్యము * adj. Amiable, dear, beloved, affectionate, kind. ప్రియమైన, వాత్సల్యముగల. H. 3. 41. హృద్యాం fair-limbed, lovely.

హృద్రోగము * n. s. Disease of the mind. Grief. మసౌవాధి.

హృషిణము * adj. Rejoiced, gladdened, surprised. తుష్టమైన, సంతోషించబడ్డ.

హృషీకము * n. s. An organ of sense. ఇంద్రియము. M. XIV. 2. 111. హృషీకామేయము imperceptible by the organs of sense.

హృషీకేశుడు * n. s. A name of Vishnu. విష్ణువు.

హృష్టము * adj. Rejoiced, delighted. సంతోషించబడ్డ. P. 1. 79.

హృష్టుడు * n. s. He who is rejoiced. తుష్టుడు. A. 5. 4.

హృప్తము * adj. Pleasing, rejoicing. సంతోషించే. BRY. 3. 180.

హాగ్గడి or హాగ్గడు (K.) n. s. A chieftain, a headman. పెద్దయజమానుడు, రెడ్డి. KP. 8. 33. పొందుగానందలంబులు బిల్లకీలు దక్షతనాయకము శేయువైచికులును, తగువాచానములసంతకపురకాంతలనిది, దిద్దువైచింతు హాగ్గడులును.

హాగ్గడికత్తె, హాగ్గడికత్తె, హాగ్గడి or హాగ్గాళి n. s. (K.) A lady in waiting, a maid of honour, a handmaid. వైరండ్రి, ఆడపాప, పనికికత్తె. L.

X. 49. కాదగ్గహాగ్గడికత్తెలంబూచి. Satyabha.

4. 244. అరడుతెచ్చినరన్నభూమాంబురారులండు కొనహాగ్గడిలతోనానతిమ్ము. Rucmangada. 2. 134. అందోళికరధదర్శణంబులు దూర్యతల్పరయంబు, హాగ్గాళియల్లమనవశ్రుభూషణంధముల్. Another poet says శభవారముతోరమారసు జీవచ్చెను హాగ్గడికత్తెలందరేగోరిధజింతు.

హాగ్గాళి n. s. (K.) A kind of trumpet. తెకపూదువాద్యము. R. 8. 74. క్రాలందద్దశకంతునెట్టనెదురకరాకాసులవేళహాగ్గాళివ్వరి.

హాచ్చరించుట for ఎచ్చరించుట v. a. To hint at, allude to, advert to, call to memory. సూచనచేసుట.

హాచ్చరిక n. s. Hint, intimation, precaution, warning, arousing. సూచన, హిత్ర, (సంతోషము. D.) T. 3. 26. సారెరిరాజుమ్రాలహాచ్చరికదెలుపు చక్రిమెట్టెలుగలుకుగలుక్కుమనగ. Ila. 2. 17. చంద్రబింబాశ్రయముకతెహాచ్చరికదెలుపు. Lavanya. 49. శయించియున్నహాచ్చరికకైశకలాతితెరతోఁగూచియందెలుగదల్పు. N. 1. 177. కుచేరశంకరదోశరశనుగొల్పుమొక్కులిడ స్వామిపరాకవధారుదేవ, హాచ్చరికయలంచుకంచుకులు. స్వామి, పరాకుహాచ్చరిక My lord, beware! attention!

హాచ్చరిల్లుట or ఎచ్చరిలుట v. n. To increase, grow, improve. అభివృద్ధిపొందుట. OG. KP. 6. 26. యేయపాయంబుచేనైననెచ్చరిలగ నీకరాక్షుశకులమురమేవ్వరుండుదునుముననుశంక.

హాచ్చించుట for ఎచ్చించుట v. a. To augment, increase, అధికముచేసుట. T. 1. 48.

హాచ్చు or హాచ్చిన adj. Exceeding, much, more, excessive, great, superior. అధికమైన, వెలపాడునైన. A. 4. 187. హాచ్చినమైత్రి. T. 2. 91. హాచ్చుముక్కరదీశివచ్చతల్లిధరించి. నన్నహాచ్చుతక్కువలుగాచూట్టాడినాడు he reviled me. హాచ్చుతగ్గులుగావుండేభూమి Uneven ground: land that is up and down.

హాచ్చు n. s. Increase, augmentation. అధిక్యము. ABA. Swa. 6. 107. అరవిందములగచ్చులదగించుజగహాచ్చు.

హాచ్చుగ or హాచ్చుగా adv. Much, more, greatly. అధికముగా. T. 2. 19. వజ్రముతోపగదాలు తూములకహాచ్చుగగొల్పరెప్పడు.

హాచ్చుట Error for ఎచ్చుట.

హేమ్యమారుట v. n. To unfold or be displayed.
వికృంభించుట.

హేమజ్జి n. s. A particular tune. రాగవిశేషము.
H. 5. 145. హేమజ్జినిలాంబరియసంగ.

హేద్దార n. s. (K.) The name of the river
Heddora. నదీవిశేషము. BD. 5. 989. హేద్దార
యననదియనిండిపార.

హేమ్యరహంధు n. s. A certain class of My-
sorean Bramins. మైసూరు దేశములోఁగ్రంథేత్రకవి
ధమైన బ్రాహ్మణులు.

హేర adj. (K.) Other, alien, belonging to
another. అన్యమైన. హేర గ్రామము a separate
village.

హేరంబు n. s. Beauty, comeliness, elegance. సౌ-
గంధ. OG.

హేరవళి or హేరవళి n. s. A kind of cloth. పాద-
వస్త్రేకోక. (హేరవళి, అనగా వస్త్రేకోక ABA.)

హేలి * n. s. A weapon. ఆయుధము. హేలిరాజు
the discus or missile weapon of Vishnu. సుఖ
రసము. L. 3. 23. P. 3. 86.

హేతుకము * n. s. Reason, cause. కారణము.
Ila. 1. 69. కమలాధిరవిహేతుకం బైన శేషంబు.

హేతుభారము * adj. Being the cause. కారణము
గావుండే. A. 6. 133.

హేతుభూతుడు * n. s. He who is the cause. కార-
ణకర్త N. 2. 90. ఎవ్వదభిలషక ప్రాణహేతుభూ-
తుడు.

హేతువు * n. s. Cause, reason, motive, ground.
కారణము.

హేమము * adj. Golden or made of gold. బంగ-
ారుమయమైన, బంగారుతోచేసిన.

హేమము * n. s. Gold. బంగారు. T. 2. 75. హే-
మంబయి the golden maid.

హేమంతము or హేమంతరుతు * n. s. The cold
season, winter. శీతకాలము, చలికాలము.

హేమకారకవిద్య or హేమతారకవిద్య * n. s. Alchy-
my, the art of making gold. రసపాదము.

హేమకారుడు or శ్వేతకారుడు * n. s. A gold-
smith. కంఠలవాడు.

హేమపుష్పము * n. s. Gold flower, the plant
termed Michelia champaca. శంఖంబిచెట్టు, శం-
ఖేక చెట్టు.

హేమపుష్పిక * n. s. అనగా పీతాంబుద్ధ, పర్వలదవి
మొల్ల. SC.

హేమాంగము * n. s. Name of Mount Meru.
Name of the tree called Michelia champaca.
మేరువు, శంఖంబిచెట్టు.

హేమాంగుడు * n. s. An epithet of Garada or
of Bramha. గరుత్మంతుడు, బ్రహ్మయున్నాడు.

హేమాద్రి * n. s. Mount Meru. మహామేరువు.

హేమాహేమిలు n. s. Great men, superiors. ఘ-
నము. OG. పూజ్యులు. ABA. H. 1. 256. నెల్లూ-
రిజిల్లాలో కావులు హేమాహేమిలుగావున్నారు
the farmers are very opulent in the district
of Nellore.

హేమించుట v. n. To turn to gold. బంగారమౌట.
D. వాండ్లివృద్ధునిండా హేమించియున్నారు they
are now much elated.

హేయము * adj. Abandoned, abominable, mean,
base, vile. త్యాజ్యమైన, తుచ్ఛమైన, అధమమైన,
అశీల్యమైన. A rhyme says హేయం బైన శంఖంబు
రమే.

హేయత * n. s. Vileness, baseness. తుచ్ఛత, అ-
శీల్యత.

హేయతుడు v. n. (a bad phrase) To be disgust-
ed, be displeased. అశీల్యతుడు.

హేరంబుడు * n. s. A title of Garuṣa. విహేరంబు-
డు. Ahalya. 2. 74. S. 3. 209.

హేరాళము adj. Much, excessive, great, huge.
అతిశయమైన. D. విస్తారమైన, పెద్ద, లాతాటి.
Pariz. 5. 54. హేరాళమునుభునులొనియెనగా
ప్రూతపూర్వకములు పారిజాతమహిజార తీరివళి
ములు. N. 2. 497. హేరాళంబగువేట్ట. టీ|| అతిశ-
యించినయత్నహముతోడను. Siva. 5. 58. హే-
రాళపుంగంతులొ. B. X. 6. 4. హేరాళమైనవి
రుందుకల్లవరాగ పాదకరంబులు. J. Bobbili. 3. 79.
పరంకులములో హేరాళమైన కర్పణ.

హేరాళము adv. Much, greatly, abundantly,
excessively. అతిశయముగా, విస్తారముగా. KP.
7. 63. వసుదాధిపుష్పములో హేరాళముగ నున్నారీ.

హేరుడు * n. s. An attendant on Mahakala or
Siva. శివధృత్యుడు. Kalica puran page 491.
శ్వశాసంహృతకాఖ్యంచర క్రవర్ణంధయంకరం.

హేల * n. s. Sport, play, wanton dalliance. విలా-
సము, శృంగారచేష్టయు. D. రీల. R. 5. 291. సు-
రేంద్రనందనుడు హేలాగరికొనియు.

హోళీ (K.) A large basket. BD. 2. 986.

హోళనము * n. s. Contempt, disrespect, mockery; wanton dalliance. అలక్ష్యము, కురిహాసము, ఎకశక్యము. A. 6. 47. నిజాలాహోళనకు రుద్రైసరక్తసుకుతర్హోక్తులకు.

హోలావతి * n. s. A flirt, jade, a playful girl. విలాసిని, విలాసవతి. Radha. 1. 15. P. 4. 124.

హోలి * n. s. The sun. This is the Greek word 'helios.' సూర్యుడు. హోలితసూధవ the river Cālindi. కాళిందీనది. BP. 4. 199. హోలియుతుడ మటవ్రాలెను.

హోవాక or హోవాకము n. s. Sport, dalliance. విలాసము. (ప్రాధరీతి. D.) శ్రీకాశమానప్రాధరీతి, శ్రీకాశ్యంగారభావజక్రయాభేదము, అధిష్టత. SC. A. 1. 48. యిదికర్మాటధరాధ్యతిస్థిరభూహోవాకలభే భరాదుడయోర్వీ ధరతస్థిత్యవ్యక్తతన ప్రియాపాయసోష్ఠిపరత్నధ్యంగతత్వద.

హోమ, హ్రోమ or హోమితము * n. s. Neighing. కుర్రపులికిలింత. D. N. 5. 19. S. 3. 402. హోమరవము or హోమహోమము the sound of neighing.

హోమమాన * adj. Neighing. కికిలింపే. L. 11. 26.

హోమించుట * v. n. To neigh. కికిలించుట. M. VIII. 5. 426.

హోమితము * n. s. Neighing. కుర్రపులికిలింత. N. 2. 272.

హోమ్యము Error for ఏమ్యము * n. s. Futurity: what is yet to happen. Cause, reason. నిమిత్తము, కారణము. వాడురానందుకు హోమ్యము తెలియలేదు I do not know the reason of his not coming. యా గాలివానకు హోమ్యము గాల్పన్నది this wind predicts the rain.

హై * A vocative particle; "Ho!" హే, అనగా శంఖాధనార్థమందువచ్చే అవ్యయము.

హైన్యము * n. s. Baseness, meanness. Nonentity. నిచత్వము, అల్పత్వము, హీనత్వము, అభావము, లేమి. P. 2. 142. దారిద్ర్యంబున శ్రుజ్ఞాహైన్యంబు కాటిల్లు శ్రుజ్ఞా రాహిత్యంబున శత్రుహీణంబును. N. 2. 167. యావనశ్రేంభ హైన్యంబున జేహంబునుమితి నుడారునాకుదియలదగ.

హైమ * adj. Golden, made of gold, appertaining to gold. Gelid, cold. శ్వర్ణమయమైన, శ్వర్ణశం

బంధమైన, చలిగల. N. 3. 168. హైమవర్ణాంబరంబులన. T. pref. 80. హైమశైల.

హైమనము or హైమంతము * adj. Cold, wintry. హైమంతముకుశంబంధమైన, చలిమైన.

హైమవతి * n. s. An epithet of Parvati or of the Ganges. పార్వతి, గంగయన్ను. T. preface 7. హైమవతీమయ an epithet of Siva.

హైయంక్షపీనము * n. s. (Haiyam, hesternum, gavinam, butyrum) Clarified butter prepared a day before it is used, fresh butter. అప్పుడుతరచి తీశిన వెన్న, అప్పుడు వెన్నకాచిన నెయ్యి. D. శబ్దోఘ్నము. Balaram. 5. 66.

హైశరే interj. Bravo, excellent! very well! oh well done. కాబాను. OG. శరే. T. 3. 41. హైశరే హైశరే శరే సుమేహాహవిలాసంబు. ib. 3. 48. హరివరమధ్యపెండొడలు హైశరే సోమసులశరీయందపుంగరిదులపైకికంబములె. ABA. 3. 121. హైశరే, శరే, యలంకనయాధార్థ్యముగను బోల్చు.

హౌం adj. Golden, made of gold. సువర్ణమయమైన, బంగారపు. Ila. 1. 110. హౌంకోక a gold brocade. Swa. 5. 50. హౌన్నంతరథంబు gilded chariot. Rasica. 1. 80. హౌంబట్టు silk woven with gold. R. 3. 35. హౌంబట్టుము gold cloth.

హౌంత adv. Melodiously, harmoniously. Artfully, cleverly? శ్రావ్యముగా, నేర్పుగా అని చెప్పవలెను. Anir. 2. 36. హౌంతబాడులవనవిహారోత్సవంబులుపుటయు.

హౌంతకారి, హౌంతకాడు or హౌంతకారుడు, హంతకారి (K.) A clever man or woman, a genius, a beauty. A fencer, a wrestler. A rogue, a cheat, a juggler, a conjurer. నేర్వరి, గట్టివాడు, గట్టిది. (హంతకారి, సాగనుకతై, సాముచేసిన జెట్టిన్ని. OG.) హౌంతకారి, చూచుచున్నుండ గామయశేషపురుషుడు, అటువంటి శ్రీయము. D. ABA. 2. 390. విరుదుచేసిన జెట్టికరివారమగునట్టివారొత్పడురు హౌంతకారులనగ. H. 2. 9. గరడిలో నెర హౌంతకారులై సాములమిరిన రాజకుమారులు. T. 2. 83. వగకాడపురా నెర హౌంతకారి హాసాయి. M. IV. 1. 75. జెట్టితందంబుతోడ జేవట్టి, హౌంతకారివిరచినయట్లనగ్గలికవిరురు. Swa. 3. 80. ఉరుశంధ్యాతరుశోణమృత్తలిరమైయెప్పారు బ్రహ్మం

దముగారికింగలవు పూర్వకాదుచరమాగ్రం
భముంజేర్చుబిచ్చురపుగ్రంథమోయనగ్రంథి
గ్రంథప్రామాణ్యమిచ్చుతైతరేయరవాహగ్రంథశంకం
బసగమూర్తాండుడుచోచెదీవిక. Sar. D. 571.
అంతకురాలమాయలపూర్వకారి, యంతచేసితివె.
Chatu. 32. కలికిచూపులపూర్వకారికాన. H.
5. 198. నెరవెంతపూర్వకారిసాగనుబయకారివా
ణనుచూచిదగ్గికేకరించిననానండుకెరలిగాంచియది
యువగ్రాహిరాయనికదియజనగ.

పూర్వగతి n. s. See. పూర్వగతికత్తె.

పూర్నిర్మిత n. s. A kind of brass. ఇర్మితలోభేద
ము. D.

పూన్న n. s. Gold, the gold coin called a pagoda,
ciphered thus పూ||ర four pagodas. నువర్ణము,
కాంచనము. ABA. వరహానిర్మి. N. 2. 81. పూ
న్నంచుకైర. Siva. 5. 50. UR. 5. 315. పూ
న్నగ్రామల మెచ్చనిఘనరథములు.

పూమ్మ adj. Big, plump. స్థూలము. ABA. 3. 31.
ఒమ్మ, గాత్రంబు, గమకము, పూమ్మనాగస్థూల
ము.

పూయలు n. s. Amorous dalliance, wantonness,
grace, agreeableness. విలాసము. ABA. సోగను.

పూయలుగా adv. Gracefully, agreeably, wan-
tonly. విలాసముగా, సోగనుగా. H. 4. 241. కను
బామల్ జంకించుకొనెడుపూయలు. T. 3. 82. క
నకాంబపూయల్చెలంగగారిట్లనియెక. N. 2.
443. జారువైయంటభుజంబుమీదికిద్రోచి, చెరగు
దాటవినకజెక్కుపూయలు. H. 5. 101. సోగను
మితారంబు సొంపుసెయ్యరంబు నీటుజగ్గతనంబు
నేవళంబు, సోబగునాగరికంబుచొక్కాటమునువెక్కు
గరగరికందంబుఘనతనదత, పూయలుచక్కదనం
బుపూసేవరినెరవీ పరవాలచెలువంబు సీరసరితి.
N. 9. 428. పూయలుగాకొప్పలకయివయిజేర్చు
చోజారికమ్మగొంజింపిరులు. UR. 4. 263. చెవి
శుద్ధిపూయలుగాజెరివిసతోవరేకు. T. 3. 15. త
ఘనగుచ్చలపునెత్తమిపులబవంతిపుట్టంబుపూయ
లుగాగట్టనిచ్చి.

పూయలుబండి n. s. అనగాకంబళవాహనము. ABA.

పూరగు or పూరంగు n. s. Grace, elegance,
amorous blandishments. సోగను. OG. విలాస
ము. ABA. Satyabhama. 3. 158. కవులొందు
యింద్రసింహపు పోగరులెసంగు శిరసునదగుకర జి
పూరంగు. Ila. 2. 123. కఘనపూరంగుపెంకి

యముఘల్లన. ib. 3. 199. దానికదానిపూరంగు
మేనిదాల్. Krishna Raya Vijayam, 4. 58.
జలుకులపూరంగు.

పూరవలి n. s. వన్నెగలతోక. ABA. బొడవన్నెతోక.
OG.

పూ * interj. "Holloa!" BD. 5. 294. అశమా
యబావిపూయనినివారింది.

పూత * n. s. A priest who offers a burnt sa-
crifice, a reciter of the Rigveda. పూతము
చేసేవాడు, ఋగ్వేదగాయకుడు. N. 5. 97. శవ
సతత్త్వయాశంకుకప్రప్తు సాధూర్తరార్పణ
క్షపూత్యకంబు.

పూత్ర * n. s. A sacrificer. సోమయాజి. P. pref.
11. తిక్కపూత్ర.

పూతము * n. s. A burnt offering, an offering
by fire. అగ్నియందువేల్పడము. D. HD. 1. 1810.
పూతమధేనువు. పూతమగుండము a hole in the
ground, or an altar, for receiving the fire for
an oblation. పూతమాగ్ని sacrificial fire.

పూర n. s. Expedient, contrivance: a wit, a
person clever at expedients. ఉపాయము. D. ఉ
పాయదారిన్ని. పూరగలవాడు or పూరమని
పి a clever man. శిమర్థుడు, ఉపాయశాలి.

పూర * n. s. Part of the duration of a sign:
the twenty fourth part of a day: a hora or
hour. శమయము, లగ్నముభ్యధాగము. D. రాశ్యర్థ
ము, లగ్నార్థము, గంటశేపు, లగ్నమునున్నకొం
దరుపూరఅంటారు. H. 4. 73. రాశికుటచా
రపూరోపయతేంద్ర. A rhyme says ఒక
పూర ప్రాకారనికటారటదుదారకరటారవమ
పారఘనతగాంచ. ఒకపూర, అనగాఒకవేళ.

పూరన or పూరని adv. With a great noise.
మహత్తైనదవనితో. A. 6. 58. మహాయోగపూ
రనప్రస్తుతివ్రాలిదంష్టికాదండములెత్తికట్టిన. ib.
4. 128. కదవవంపిన్లుపూరనిధారోఘమైక్య
మొంది. KP. 4. 94. నగురుఘనఘనాఘనగంఘమ
విప్రమున, మూనిపూరునవెడిదంపువానగురియ.

పూరాపూరి, పూరాపూరిగా or పూ
రాపూరిక adv. Without intermission, inces-
santly. ఎడతెకక. OG. లెట్టిగా. D. ABA. 3.
115. తమనవిచ్చిన్నార్థముగను పూరాపూరి
యన. Siva. 3. 129. పూరాపూరిగాబోరి,

టీ|| విమవకహారి. A. 3. 21. వారిరువురుదమలో
తులవీరముగొనిరాజ్యకాంక్షవిజగ్గిమపుత్రహూరా
హూరింబోరిరి.

హూరాహూరి n. s. A quarrel, dispute. రచ్చ,
మహత్తై నహారు.

హూలి, హూలి or హూలిక n. s. The pile
(of wood, grass &c.) arranged to be kindled
at the close of the Hoeli feast. కామునిశుండ
గడపటి నాడు తగల పెట్టడమున ప్రాసానుచేసేగడ్డి
కండు.

హూలిశుండగ n. s. The Hoeli feast; about the
beginning of March. (వసంతోత్సవము. D.) కా
మునిశుండగ.

హోత్రము * n. s. The duty of the హోతా i. e.
the reciter of the Rigveda at a sacrifice. యజ్ఞ
ములోఋష్యేవ మెరిగినఋష్యిస్తు యొక్క కర్తవ్యము. T.
5. 206. అత్రివశిష్టదక్షశ్రులహంగిరులాదిమహాము
నింద్రుల ధాత్రముహోత్రమాధ్వర ముదక్తు నుగ్ధ
నయాగకర్తముల సూత్రవిధానవైఖరినిజూపుడ జే
యగ.

హోదా, or హాపుదా n. s. The hauda or castle on
an elephant. అంబారి. Bmj. 1. 123.

హోదేనే Interj. Is it so? అట్లాగలే. (ఇదికన్నుడి
మాట. See Reeve. p. 1463.) One verse says
బోనేముద్దులగుమ్మ మేల్చిరపునేయందంపు పూరెమ్మ
హోదేనేచక్కడ నాలయిక్క.

హోర, or హోరా interj. Bravo! well done! ఆశ్చ
ర్యవారకశబ్దము.

హాసు n. s. (Arabic, hawas) Desire, lust. Posture,
style, manner. కాముము, మోహము, తీవ్ర, రీతి.
T. 4. 70. బలుపుగుబ్బల సైత్తికక్కుకుహత్తినాహా
సుచెల్లిందినయందకత్తె. Ila. 2. 15. అంచరెక్క
లసజ్జెనైనలరుముత్తి యంపులలోడున తగజేరిహాసు
మిరి. T. 3. 41. బెరాగక్కుడనంబుహాసుమురి
పెంబయ్యారె యెయ్యారమా. Lavanya 109.
భుజియించియొమ్మె తాంబూలంబుసేయుహాసరచూ
లుగానున్న హాసుదోరు. H. 2. 50. దేవతరాకు
హాసుకళదేరిడు నీదగుహాతవైభవం బేవిధిసాక
సుంగొనిరతిచ్చకుబాల్పిడి.

హాసుతోట n. s. A park, a garden. ఉదవనము.
KB.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

హ్రాదము * n. s. A lake, a large sheet of deep
water. సదీమధ్యా గాధజలాశయము, లోతుమడు
గు. SO. Vish. P. 7. 171. M. III. 2. 284.

హ్రస్వము * adj. Short, low in stature, dwarf;
short, as a vowel; small, less. వామనమైన, పా
ట్టి, దీర్ఘముకాని, లఘువైన, అల్పమైన. ఆకాశో
హ్రస్వఃసూక్ష్మవపురాః short is his stature,
great his fame. వారికినడిచేమాన్యములుహ్రస్వ
ముచేయించినాడు he cut short their livings.

హ్రస్వము * n. s. A short syllable in prosody.
ఏకమాత్రవర్ణము, లఘుత్వము.

హ్రస్వడు * n. s. A dwarf, పాట్టివాడు.

హ్రదిత * adj. Delighted. శంతోషించబడ్డ.

హ్రదిధి * n. s. Lightning. A river in general.
మెరుపు, ఏరు. DRB. p. 338.

హ్రీ * n. s. Shame, modesty. నిగ్గు.

హ్రీణ * adj. Shamed, ashamed. నిగ్గుపడ్డ.

హ్రీత * adj. Shamed, ashamed. నిగ్గుపడ్డ.

హ్రీష * n. s. See హ్రీష.

హ్లాదము * n. s. Joy, pleasure. శంతోషము.

౪ See under ల.

క్ష.

క్ష The letter Ksh, or cash. It may be repre-
sented by the letter X. Thus అక్ష axa, in
Sanskrit and axis in Latin are the same word.
It is pronounced like ct in action, faction,
section, diction, or like sh. Thus in Spanish
Texiera is pronounced Tesshira. Wilson
places it under క, but all native authorities
class it as the final letter of the alphabet.

క్షణము * n. s. A moment, an instant. A feast.
కుదివిఘడియలు, ఉత్సవము. M. 1. 1. 147. అర
క్షణము for awhile. క్షణభంగురము * adj. Frail,
perishing, mortal. సశ్యమైన. KP. 3. 60. క్షణ
భంగురములుకాంతలతాల్పల్ women are has-
ty of temper.

క్షణద * n. s. Night. రాత్రి. P. 1. 302.

క్షణప్రభ n. s. A momentary flash. మెరుపు.

క్షతము * n. s. A wound, a sore, a hurt. పుం
డు, గాయము.

క్షతజము * n. s. (Produced from a wound.)
Blood. రక్తము.

క్షతి * n. s. Mischief, harm, damage. చెరుపు.

క్షత్ర * n. s. A charioteer. సారథి.

కుశ్రకులము * n. s. The knightly order, the regal or military caste. రాచజాతి.

కుత్రియ * adj. Appertaining to the baronial class; lordly. రాచ.

కుత్రియణి * n. s. A baroness; a female born in the military caste. కుత్రియస్త్రీ.

కుత్రియుడు * n. s. A baron, one born in the military caste. రాచనాడు. See derivation in Raghu Vanisam, 2. 48. Regarding the utter destruction of Xatrias by Rama, see W. Vish. 403.

కుశ * n. s. Night. రాత్రి. A. 5. 36. Where it is also rendered శుద్ధిచనువు.

కుశులు * n. s. Jains, or Buddha mendicants. బౌద్ధభేదము, శాస్త్రాచులు.

కుపాకరుడు * n. s. He who shines at night. i. e. Adonis, the moon. చంద్రుడు.

కుమ * n. s. The earth; patience. భూమి, ఓర్పు.

కుమము * adj. Able, adequate, fit, appropriate. శుభార్థమైన, తగిన. ఈ గ్రంథము శోధకుమము this book will bear examination.

కుమాకూము * n. s. Pacifying, softening. శమనకారము, శుభకారము.

కుమించుట, or కుమియించుట * v. a. To pardon. మన్నించుట. M. vii. 5. 122.

కుయము * n. s. Perishing, wasting, consumption, decrease of digits of the moon. క్షయించుట, లెక్కవకావడము, క్షయరోగమున్ను.

కుయరోగము * n. s. Consumption. యశ్మ.

కుయించుట * v. n. To diminish, waste, wane. క్షయించుట.

కురితము * adj. Oozed, dropped, flowing. కారి, కారిక.

కువరము * n. s. (A wrong spelling for కురము. Shaving) వశనము.

కుంతి * n. s. Endurance, patience. శివసము. BR. Bala. 667.

కుత్రిము * adj. Belonging or relating to the military tribe. కుత్రియశంఖంధమైన, రాచ, కుత్రియశురువు the duty of a military man.

కుత్రివంతుడు * n. s. A hero, a brave man. శూరుడు.

కురీకము * n. s. (a vulgar phrase) Forgiveness, pardon. మన్నింపు.

కుమము * adj. Slender, slim, emaciated. క్షీణమైన, కృశమైన, శిష్టమైన. యోగ్యమోపి though he was emaciated with hunger. కుమాకురోల్లాపిని she who speaks indistinctly: or with dying accents. Low-voiced.

కుమము * n. s. A famine, scarcity of provisions. కరువు, దుర్భిక్షము.

కురము * n. s. Alkali, soda or potash, salt, saltiness, ashes. దగ్ధమి, భక్షము, అవశము, ఉద్భవము, కారము.

కురకము * n. s. An unblown flower. మొగ్గ.

కుశనము, or క్షుశనము * n. s. Cleansing, washing, rinsing. కడగడము.

కుతి * n. s. The earth; a house; abode. Loss, wane, destruction. భూమి, నివాసము, నాశము, క్షయము. N. 1. 44.

కుతిచేతడు, or భూసురుడు * n. s. A bramin. బ్రాహ్మణుడు. Vish. 2. 218.

కుతిభరము * n. s. A mountain. శుభ్రము. N. D. 2. 565. కుతిభరమీశుడు, అనంతయంద్రుడు.

కుతిశతి * n. s. A king. రాజు.

కుతిరుహము * n. s. A tree. వృక్షము.

కుత్తుము * adj. Sent, thrown, flung, cast, placed. Distracted, mad. ప్రేరితమైన, తోయబడ్డ, వేయబడ్డ, ఉంజబడ్డ, వెర్రి.

కుత్రిము * adj. Quick, rapid, swift. శీఘ్రమైన, క్రుతమైన, వక్రమైన.

కుత్రిము, or కుత్రిముగా * adv. Quickly, speedily. త్వరితముగా. One verse says కుత్రిముక్తముగా నాశము.

కురము * adj. Wasted, emaciated, slender, thin, decayed, exhausted. హీనమైన, కృశించిన, నశించిన. మదకొనోనాగ an elephant which is emaciated in its rut. కుజేశుశ్చక్రర్థంకంబి శంతి when their stock of holiness [enjoyed by good men] is exhausted, they drop [in the shape of falling stars] again into mortal life. కురపుణ్యులు those whose holiness is exhausted. Vasu. 1. 7. అమరము undiminished.

కురము * n. s. Decline, decay, decrease. క్షయము, తగ్గు. ఆయురకురము the decline of one's age. ధనకురము decrease of wealth.

కురత, or కురతము * n. s. Slenderness, thinness, emaciation, decay. కార్శ్యము, నాశము.

వీణించుట * v. n. To be wasted, emaciated, decayed. కృశించుట, శుష్కీభుట, నశించుట.

వీరుడు * n. s. He who is intoxicated, సురాపానమత్తుడు.

వీరము * n. s. Milk, the milky sap of plants. Water. పాలు, జిల్లేడు మొదలైన వాటి పాలు, ఉదకము. వీరాన్నము milk and boiled rice mixed together and offered to the god in a temple before they shut up the gates at night. వాండ్లు వీరోదకస్యాముగావున్నారు they are intinnately combined.

వీరగ్రాహి * n. s. అనగా నీలరత్నము, హంసయున్ను D.

వీరాకరము, వీరాబ్ధి, వీరసాగరము, or వీరోదము * n. s. The sea of milk, described as one of the seven seas, surrounding the world. పాలసముద్రము.

వీరాబ్ధిరసయ * n. s. The goddess who sprung from the sea, called లక్ష్మి.

వీర్ణము, or వీర్ణశుద్ధ * adj. Bruised, pounded, exercised, practised, skilful. మధితమైన, మద్దితమైన, చూడ్గితమైన, అభ్యశితమైన, నిపుణమైన.

వీరము * n. s. Sneezing. శుష్కు.

వీరత్న * n. s. Hunger, appetite. ఆకలి. వీరస్థిపాశలు hunger and thirst.

వీరద్రుము * adj. Small, little, insignificant, mean, base, sordid. Petty, low, vulgar. సూక్ష్మమైన, అల్పమైన, తుస్కమైన. వీరద్రువిద్య black art. వీరద్రుశుద్రవములు petty troubles.

వీరద్రుము * n. s. Slander, tale, calumny. కొండెము. వీరద్రుములుచెప్పుట or వీరద్రుములుచెప్పుట to tell tales. నామీద వీరద్రుములుచేస్తున్నాడు he plots against me.

వీరద్రుడు * n. s. A mean wretch. అల్పుడు.

వీరధ * n. s. Hunger, appetite. ఆకలి.

వీరధాతుడు * n. s. He who is hungry, famished or voracious. ఆకలిగొన్నవాడు.

వీరధితము * adj. Hungry. ఆకలిగొన్న.

వీరభ్రము adj. Agitated, stirred, disturbed, affected. కలవరపడ్డ, ఘోరితమైన, వ్యాకులముగల. వీరభ్రహనసుడు one who is troubled in mind.

వీరము * n. s. A razor, a knife. మంగలకత్తి.

వీరశ్రుము * n. s. An arrow. బాణము.

వీరరి * n. s. A barber. మంగలవాడు.

వీరల్లకము * adj. Little, small, low, vile, mean, insignificant. సూక్ష్మమైన, నీన్నపాటి, వీరద్రమైన.

వీరల్లకము * n. s. A mean man, a wretch. అల్పుడు, నీచుడు.

వీరాంత * n. s. Disgrace, disrespect, defect, deficiency. అవమానము, న్యూనత, తక్కువ.

వీరత్రము * n. s. A field, a place, a spot. The body. A wife. A sacred spot, a place of pilgrimage. Starvation : (this meaning is peculiar to Telugu.) An aggregate of twelve. సాత్రామములు, పంటధూమి, ప్రదేశము, శీలము, శరీరము, భార్య, శుభ్రాధూమి (పన్నున్న) పండ్రెండు సాత్రామములు. నిన్నటికే వీరత్రముగావుండినాడు he was starving all yesterday. వీరత్రములుచేసుట to starve. వీరత్రగణితము square measurement, mensuration, arithmetic of surfaces.

వీరజ్ఞుడు * n. s. The soul. A libertine. A husbandman. ఆత్మ, జీవము, ముండలహారి, కాశవాడు. A. 3. 100.

వీరపాలుడు * n. s. An inferior manifestation or terrific form of Siva. భైరవుడు. A. 2. 55. వీరపాలునకుడిసినవీరలూరుచాకిరేవులములయ్యె శకలదిశలు.

వీరశుము * n. s. Sending, casting, dismissing, rejection. Disrespect, contempt. Delay, passing time. తొయ్యడము, విమృషము, తిరస్కారము, నింద, విలంబము, యాతనము. In astronomy, the complement, or sum added to make up a certain number. Warren says page 363, "A constant number to be added in certain computations to fit a given epoch." "Additive quantity : addendum." 2 W. A. 5. 151.

వీరశకము * adj. Abusing, disrespectful. దూషించే, అమర్యాదమైన.

వీరశము * n. s. Sending, directing, passing away time. తొయ్యడము, విమృషము, D.

క్షేపణ * n. s. An oar, a net, a fishing net. ఓడ
 గడిపేగడ, జాలభేదము. SO. కలయున్ను.
 క్షేమము * adj. Happy, well, in good health,
 prosperous, safe. కుశలమైన, శుభమైన, ఆరో
 గ్యమైన, శ్రేయశ్శరమైన, భద్రమైన.
 క్షేమము * n. s. Good fortune, welfare, happi-
 ness, health, safety. Eternal bliss. A cellar
 or pit for jewels &c. A safe for money. శుభ
 ము, కుశలము, భద్రము, మోక్షము, ఆధరములు
 దాచేభూమిలోనిది. యోగక్షేమములువిచారిం
 చుట to enquire after a person's welfare. క్షే
 మముగావుండుట to be happy or well.
 క్షేమకరము * adj. Auspicious, salutary, benefi-
 cial, advantageous. శోభనకరమైన, శుభకరమై
 న, శ్రేయశ్శరమైన.
 క్షేమకారి * n. s. An epithet of Garuda. గరుడం
 కుడు. Anir. 4. 41.
 క్షేమరండులము * n. s. The rice provided for a
 journey. దోవకుకట్టినవియ్యము. A. 2. 111. ఎళ
 టిపారలుగాగ నేర్పించిన విరంతసమ్రాజు క్షేమ
 రండులములు.
 క్షేప * n. s. The earth. భూమి.
 క్షేపరథుడు * n. s. An epithet of Siva. శివుడు D.
 క్షేపేపారము * adj. (a vulgar phrase) Heavy, as
 rain. జడిపట్టికురికే. క్షేపేపారమైనవాన a heavy
 rain. వానక్షేపేపారముగాకురుస్తున్నది it rains
 in torrents.
 క్షేపము * n. s. Powder, any thing in a pulve-
 rized state. చూర్ణము, పొడము. A. 4. 194.
 శిశువు దాఖండక్షేపనితక్రక్రీకములై. టీ|| క్షేప,
 శుష్పాశివలెను.
 క్షోభ * n. s. Grief, sorrow, distress. వ్యాకులము,
 దుఃఖము.

క్షోభము * n. s. Agitation, shaking. కదలడము,
 అల్లటము, అల్లలోలకల్లలోలము. N. 9. 35. చిత్తక్షో
 భము trouble of mind.
 క్షోభించుట v. n. To grieve or be sorrowful. దుః
 ఖించుట. N. 8. 181.
 క్షోద్రము * n. s. Honey; water. తేనె, జలము. See
 లలితార్చనశుద్ధి page 230 line 6.
 క్షేమము * n. s. Linen, cloth. Woven silk. A
 room on the top of a house. వార్దిము, చెట్టు
 నారలతోచేసినవస్త్రము, దుకూలము, వెలిశట్టువ
 స్త్రము, కోటవాకిటిమీదియిల్లు. H. 3. 85. Vasu.
 3. 224.
 క్షేరము * n. s. Shaving. ముండనము, వశనము.
 క్షేరకుడు * n. s. A shaver. మంగలవాడు.
 క్షృ * n. s. The earth. భూమి.
 క్షృజము * n. s. A tree. కృత్ము.
 క్షృధరము * n. s. A mountain. శర్వరము.
 క్షృకరి * n. s. A king. రాజు.
 క్షృభృత్తు * n. s. A king, a prince. A mountain.
 రాజు, శర్వరమున్ను.
 క్షృవరుడు * n. s. A king. రాజు. G. 5. 60.
 క్షృసురుడు * n. s. A bramin. బ్రాహ్మణుడు. UR.
 6. 448.
 క్షేపడ, or క్షేపిరము * n. s. The roaring of a lion.
 A war whoop, a battle cry. సింహనాదము, రరా
 మండలివీరుని నెడబొబ్బి. T. 5. 25.
 క్షేపడము, or క్షేపము * n. s. Venom, poison. విష
 ము. క్షేపహరమైన counteracting poison. In
 the ఆశాశభైరవకల్పం page 173 line 10. రోగ
 క్షేపహరందివ్యంమహాజ్వరహరంశరం.
 క్షేపి * n. s. A serpent. పాము.
 క్షేపిభక్తు * n. s. The serpent-eater, a peacock,
 that eats serpents. నెమలి.
 క్షేపిభక్తిల * n. s. The emerald. గరుడశుక్రము.

APPENDIX

TO THE

TELUGU-ENGLISH DICTIONARY.

అకరి

అణకు

అంకాలు or **చిటిఅంకాలు** or, **అంకులు** n. s. Name of a tree. నందివృక్షము, పాలచెట్టు.
అంకులు plu. **అంకిళ్లు** n. s. Nerves of the cheek-bones. దవడనరాలు. OG.
అంకికాడు, or **అంకికాడు** n. s. The head man, a chief man, a leader. శ్రీధానుడు. ABA. ముఖ్యుడు.
అంకనాలిందె, or **అంకనాల్‌విందె** n. s. A kind of vase. అంకనాలిందె, అనగా అభిషేకజలము తెచ్చే విందె అని అనబడినది. Palnati, page 223. అతివేగశబ్దము అంకనాల్‌విందె అని పురాణపురహరముందరము వెల్లి.
అంజిహాయాలు n. s. plu. A childish game with shells. ఆటభేదము.
అంబు n. s. The festival of a deity. ఉత్సవవిశేషము. ABA. 1. 186. ఉత్సవము తదీయ శేషములూపమై తేనెతంతుసాకనయంబు జాతరకాలుజనవలయు.
అంబులి తారిగాడు n. s. Name of a bird. శుశీవిశేషము. H. 3. 13.
అంబులి తేకి n. s. The fish called electric torpedo. మత్స్యవిశేషము. See తెంకి.
అంబులము n. s. అనగా కలకలధ్వని. ABA. 1. 144.
అంబులి n. s. కాపేరము. ABA. 2. 472. పాలుపిండికలిపిన పిండివంటభేదము. See కాపేరము. SC.
అంబులి తోరిగాడు, or **తోరిగాడు** n. s. The thick billed and red bellied species of lark. Jerdon, No. 188. శుశీవిశేషము.
అంబాళము, or **అంబాళవృక్షము** n. s. The hog-plum (Spondias mangifera :) the fruit resembling the mango. అనగా ఆహారకము. ABA. 2. 69. పీతకము.
అంశుగడ్డ n. s. Polishing cloth; used by carpenters. కొయ్యకు మెరుగుచేయుటతో మేగడ్డ, దీన్ని అరవములో వుట్టెనీలై అంటారు.
అకరికుడు * n. s. A collector of customs. సుంకరి.

అకురులు, **అనగా** కేశరములు. OG.
అగ్గలమ్మ, **అనగా** అతిశయము. ABA. 1. 71.
అగ్నిమండి n. s. అనగా హరితిక. KB. కుంతటి.
అగ్నిసుండ్ల పేరు n. s. A necklace composed of pearls and gold. చాటుకారము. D.
అగ్నినము n. s. Molasses, treacle, raw sugar. గుడము, బెల్లము. KB.
అగ్ని n. s. Treacle. గుడము. KB.
అగ్నికున్న n. s. A rich man, a man of property. ఆస్తిగాడు, కలవాడు. ABA. 3. 4.
అటుకు n. s. అనగా యింటికిరంది. D.
అటుజాతి n. s. A vile caste. దుష్టజాతి. OG.
అట్టెట్టెలు n. s. అనగా పాచరలు, దొంతరలు. OG.
అట్టెడ n. s. A part of a fort. కోటలో సైనికభాగము. Pal. 461. అట్టెళ్ల వైవారల పూలవార కోట కొత్తులకును జేరున్నవార.
అట్టము plu. **అట్టాలు** n. s. A tower. మిరుజు.
అట్టాట్ట n. s. వంగుళ్లు, అనగా వానవెరిసిన తరువాత చూడబడిన నిల్ల పాట్లు. ABA. 1. 82.
అడరున adv. అనగా సందుకట్టున. OG.
అడవి నెలవరి n. s. A hermit. వానశ్రీశుడు. ABA.
అడిగంటు n. s. A wicked or bad person. కుజనుడు, శులువ, దుర్లనుడు. ABA.
అడిగర్ర n. s. A sandal or wooden shoe. పావకోడు, పాదుక. L. 18. 57. హరగణముల కెల్ల నడిగర్రననిన.
అడిగొట్టు, **అడిబంటు**, **అనగా** ధూర్తుడు. KB.
అడిబంటు n. s. ధూర్తుడు. KB.
అడివతంశము, **అనగా** చల్లుకొమ్ము. OG.
అడుపు n. s. అనగా పాదపాదరంగము. ABA.
అడ్డాయుధము n. s. A weapon. అశ్రువిశేషము. BD. 5. 1445. హరమహాత్మ్యమున, డాయుధమున.
అడ్డి n. s. అమానత్తు, ద్రవద్రవ్యరేతము. D.
అణకుడు n. s. A wretch or scoundrel, నికృష్టుడు. D.

- అగ్రజరులు, అగ్రజరులు n. s. అగ్రజరులమట్టేర
ట. OG.
- అగ్రజి, అగ్రజావదబాముతురు. ABA. 2. 368. ఆ
డుగుర్రపుముట్టరక్తము.
- అగ్రు, అగ్రాసాసికపువస్త్రము. ABA.
- అగ్రనైసవాడు n. s. He who is hungry. యధిమ
డు. ABA. 3. 9.
- అగ్రబుగిసి n. s. A temporary hut or shed. తత్తా
లాసిక నేనుకొన్నకుటిరము.
- అగ్రరులు n. s. plu. Sparkles, స్ఫులింకములు. ABA.
2. 456. KB. మిణుగురులు.
- అగ్రశకుంకుటి n. s. అంగారధారి, అగ్రశకుంకుటే
ను. ABA.
- అగ్రసు n. s. తొడుపు, అగ్రశాంతిలో కాదిదండా
గ్రసంధేయము. ABA. దీప్తిఅరదాఅగ్నిఅంటా
రు.
- అగ్రశశ n. s. An eunuch. పండుడు, నపుంశకుడు.
- అగ్రవరకము • n. s. The inner chamber, the pri-
vate apartment. అంతస్యకామము, గర్భాగారము.
- అగ్రశతి n. s. Slander, infamy, reproach, cen-
sure, blame. నింద. KB.
- అగ్రశ్రేణుము adv. Speedily, quickly, with great
haste. యుగితి, విరాన, గ్రక్తన.
- అగ్రశ్రేణుము adv. Always. సతతము, నిశ్చయ. ABA.
ఎల్లప్పుడు.
- అగ్రశ n. s. అగ్రశాంతి, కాష్ఠకుద్దాలము, కొయ్య
గుద్దలి. ABA. 1. 208. మహారండు. ABA. 2. 460.
- అగ్రద్ధ n. s. A lie. అగ్రతము. KD.
- అగ్రమిక n. s. An epithet of Parvati. పారవశీదేవి.
ABA. 1. 44. చండియమికదుర్గ.
- అగ్రములు n. s. అగ్రశాంతినికనుపదుగున్నపుడు
ములు. KB.
- అగ్రకట, అగ్రశాంతి, రొంకిన్ని. OG.
- అగ్రదు n. s. మెదనుకట్టుకొనేపూస. D.
- అగ్రపారదు n. s. పొట్టివాడు, పొట్టినిన్ని. D.
- అగ్రమర, అగ్రశాంతిపటపుకీలు. D.
- అగ్రయ n. s. గోళము. ABA.
- అగ్ర n. s. ప్రేమ. ABA. బాళి. OG.
- అగ్రకట్టు n. s. అగ్రశాంతినికనుపదుగున్నపుడు
వెలివెట్టిమున్నుదుప్పటికట్టుగాకట్టినటువంటికట్టు.
ABA. యావలావలజనిన. OG.
- అగ్రతి or అగ్రతి n. s. బాళి. OG.
- అగ్రపె n. s. అగ్రశాంతి. KB.
- అగ్రబాతి, అగ్రబాతి. ABA.
- అగ్రము n. s. కంటకాదభారము. ABA.
- అగ్రము, or అగ్రము n. s. Indigestion. అగ్రతి.
OG.
- అగ్రమియెడపి n. s. పెదతలకణితి. OG.
- అగ్రము n. s. అగ్రతి. ABA.
- అగ్రము n. s. గూర్లుము. ABA.
- అగ్రన n. s. తిరగ్గారము. ABA. నిర్గళము. KB.
- అగ్రదరి n. s. వస్త్రము. ABA.
- అగ్రము n. s. శీఘ్రము. ABA.
- అగ్రయుట v. n. శక్తవపుట. KB.
- అగ్రవరి n. s. వస్త్రము. ABA. అగ్రము.
- అగ్రవల n. s. శీఘ్రము. ABA.
- అగ్రగుగా adv. చులకనగా. OG.
- అగ్రకితి n. s. శబ్దము. ABA. నాడు.
- అగ్రతి or అగ్రతి n. s. బాళి. OG.
- అగ్రకుడు n. s. శబ్దము. ABA. నాడు.
- అగ్రచన n. s. నిర్గళము. KB.
- అగ్రక n. s. మహారండు. ABA. కొయ్యలెద్దు.
- అగ్రశతి n. s. అగ్రవానము. ABA.
- అగ్రవరము n. s. శుభరితి. D.
- అగ్రశాపు n. s. అగ్రశాపు. ABA.
- అగ్రజ n. s. శుంకము. ABA.
- అగ్రశ n. s. అగ్రశ్రీ. D.
-
- అగ్రకార n. s. A species of Momordica Dioi-
ca. కాల్లోడికి, అగ్రశాంతినికార. ABD. 2.
124.
- అగ్రవిలుక n. s. A green parrot. హరితశకుము.
Local. VI. 386.
- అగ్రబిల్లు n. s. An arbour of leaves. శర్భశాము.
ABA.
- అగ్రబిక్కులు n. s. A certain game. పిల్లికాయలు
అగ్రకొనే పైక ఆట. H. 3. 190.
- అగ్రబాళిగంధు n. s. The setting on of leaves;
i. e. the hollows in which the stalks rise. అగ్ర
రాలపు కొమ్మలగుంతులు. OG. రాలిన అగ్రశాంతి
మెలుపుననూటిపల్లాలు.
- అగ్రదశలు n. s. A range of clouds. మెల్లలుదొం
తి. ABA. ముప్పునన్నుదొంతురవంకరలు. OG.

అనుట v. a. To stop, hinder, prevent; protect, preserve, set aside. అడ్డంకుట, అనుట, వారింకుట, నిలుపుట, కాపాడుట, కాపాడిపెట్టుట, ఎత్తిపెట్టుట. భవపులకు అగినభూమి land set aside for pasture. అగని (Negative rel. p|| of అనుట v. a.) Not to be hindered. అడ్డంగుట. N. 9. 341. ఎడరైనతావుననెడురైననన్నాపానకవాలెరతేనెలాను. టీ. సన్ను అడ్డంగుకొని. P. 4. 69. భీతిప్రవాహముతిప్పుతేకుపుచేనాని. N. 9. 262. కొంకునరెప్పలాగుచుచూచుచూపులు. P. 4. 133. కంకటికొంకుకాలాగకరి. P. 1. 487. ఏమైరోనేనెరుగనిరబనాగితివదముకొ. టీ. యాశ్వులమందుచరణమునునిలిపితిని. M. VII. 3. 119. చననకయాగువాడనె. T. E. Vol. 109. page 410. తల్లితండ్రులుతెనివాలలఅగనిపుదిక్కు. Sar D. 556. అరిపులకైదావియాగినపాలు. Siva. 3. 95. ఘర్మపామిక్యశంకలితదాహనుభిరీనాగుబోయారినదనల్లమధపు. Anir. 2. 149. కన్నులరెప్పలాగనివికానిపుచూపును.

అనుట v. a. To stop, hinder, prevent, protect, preserve, set aside. మల్లెంకుట, నిలుపుట, కాపాడుట, అరికట్టుట. OG. See అనుట. రాత్రిల్లయిక్కుడమందలు అనుకొనియుండేవారు they used to keep cattle here at nights.

అభేదము, or అభేదనము * n. s. Excision, cutting, cutting off. కోయడము. Usually objection, prevention. అటంకము. ఇదిఅభేదనభుక్తిగాని అనాభేదనభుక్తి కాదు this holding or enjoyment is not free from objection.

అజవంజవము * n. s. A family. శంసారము. SC. Chennai. 4. 132. అజవంజవప్రమాతీతమార్గడై being freed from earthly ties.

అటడు, అనగాచాలడు. OG.

అటరి n. s. An actress. అటకలై, నర్తకి. ABA.

అటుట v. n. To suffice. ఈశిన్నటిగుడ్డచలితిఅటడు this thin vest will not keep out the cold.

అట్లడు n. s. ఖలుడు. ABA.

అడి, or అడలు n. s. A sort of bird commonly the Ali or sarali (Turdus ginginianus.) OG. శరారిఅనేపిడి.

అడించుట (add,) ఆవేశకువారిసొట్టో అట్లాఅడించినది these words slipped out of his mouth.

అడికోల్, or అడికోలు plu. అడికోళ్లు n. s. Scandal. దూషించడము, దోషముచెప్పుడము, కన్ను, చేడిగ, కోరు, భాగభేదము. ABA. P. 2. 38. కంకరశంకులంబునె, మృదినననహ్యమపుటదయమానుటపిష్టుటనాడికోల్మహిమదవిః వాసియొంటిపడిపాటులమొందన్యపాలనిహ్నుతు. H. 5. 304. కులమెంతరాడికోళ్లకుదలకరు.

అడతోడు n. s. A sister. శరాలాదరి. Siva. 4. 125.

అడది n. s. A woman. (స్త్రీ).

అడె n. s. ఘట్టితకుటైకదేశము, అనగాకడితములోపుకభాగము. ABA.

అడెను, అనగాకాడెను, అడెననుట. OG. కాడెనుఅంటేనాటెననిఅర్థము.

అడెలు n. s. A range of clouds. మొలుదొంతి. ABA. See అగడళులు.

అడెలు n. s. A range of clouds. మొలుదొంతి. ABA.

అడెలు n. s. A sort of bird; the Ali or Sarali (Turdus ginginianus) శరారిఅనేపిడి.

అణం, or అణంలేకి plu. అణంలేకులు n. s. A girlish fop. (అణంఅనగాస్త్రీభాషి. ABA) అంతాఅడుదారితిగావుండేమొగవాడు.

అణంగులు n. s. Women. (స్త్రీలు, అడువాండ్లు.

అణిము n. s. అనగాదేశావ్యయము. ABA.

అణిమెరి, అనగాత్రాణమెరి. OG.

అరల n. s. పారము, అడ్డరి, అగట్టు. ABA.

అతురుడు * n. s. A patient, a sick person.

రోగి, వ్యాధిగలవాడు. URT. 5. 32.

అడమరది adv. Casually. సొరువారి, ఏమరి. R. 7. 46. అనియాడమరవితులకగ.

అననాలు n. s. కానినపాలు. KB. ఇగరకాచినపాలు. ABA.

అనాదల్లి, అనగాతదారభ్యము. KB.

అనుకొనుట (here read) అడవినిఅనుకొనియున్నచేసులు.

అనుగంబు, or అనుగు n. s. A long gourd (cucurbita lagenaria.) కుంబీఫలము. Kark. అనుగుచెట్టు.

అనుగము n. s. The long gourd. కుంబీఫలము. Kark.

అశన్నుడు * n. s. He who is afflicted or distressed. అశదనచెందినవాడు.

ఆహ్లాదమునానము * n. s. Refreshment. శేద.

ఆంధ్ర n. s. The pupil of the eye. తారకము, కను
గుడ్డుపాత.

ఆభీతి * n. s. Terror, horror, fear. భయము.

ఆమము * adj. Raw, undressed, unripe. పచ్చి,
వండబడని, పండని. ఆమత్రాధము A funeral
rite celebrated by giving unboiled rice &c. to
bramins.

ఆమని n. s. OG. says వశంతుడు. Kark says కు
డము and adds ఆమనిపంట, ఒప్పిస్తేయించుట
ని. ఆమనిచెలి, అనగామంత్రము.

ఆమిక, or హామిక n. s. (from అహమహమిక boast-
ing, egotism) Presumption. అహంకారము,
గర్వము.

ఆముకవిసి, అనగామదాళించి. OG.

ఆముకానుట v. a. పోషించుట. OG.

ఆమెత n. s. A feast. పండుగ OG. ఉత్సవము.
Kark.

ఆయగాడు n. s. A bailiff, or some village offi-
cer. plu. ఆయగాండ్లు, అనగా పూరిపుర్యోగ
ములు.

ఆయతి n. s. The space of four months. కందాయ
ము, కారు, జ్యేష్ఠాదిమాసగతుప్తయము. ABA.

ఆయల్లకము * n. s. Loving regret, కామచింత,
కామకురము. A verse in the Hanuman-
nātakam runs thus సీతాయల్లకభల్లభగ్నహృద
యఃస్థిస్తోనలంకేష్వరః. N. 9. 383. వెన్నెలబయ
ల్లవల్లభాయల్లకభరంబున. టీ|| కామచింతాతిశ
యముచేత.

ఆయాశము * n. s. (add,) Uneasiness.

ఆయితము n. s. Preparation. శస్త్రాహము. ABA.
M. V. 4. 280.

ఆయిడము n. s. హీతి, అనగా ఖడ్గము. Kark.

ఆయివారము n. s. భిక్ష. ABA. తిరిపెము.

ఆయుగ్గాయము * n. s. Period of life. ఆయుస్సు.

ఆర adv. ఒప్పార. OG.

ఆరంబము n. s. (not భ) Cultivation, tillage. సా
గుబడి. కాదారంబము dry cultivation. నిరారం
బము wet cultivation.

ఆరంత n. s. Eating, an offering to the deity,
భక్తి. ABA.

ఆరయట v. a. (add,) విచారించుట. OG.

ఆరవేయట v. a. To dry, to make dry, by ex-
posure to the heat of the sun.

ఆరాలము n. s. (add,) Heating. శుభితము,
OG.

ఆరి n. s. ఆరుక. ABA.

ఆరితీరినవాడు n. s. He who is well versed, or
thoroughly practised. కనుబడ్డవాడు.

ఆరిపుచ్చ n. s. A tree (Cristea tomentosa.) ధా
తీకుసుము. ABA.

ఆరివేరము n. s. (add,) కలహమునకుత్పరపడితిరు
గుట. OG.

ఆరుగలు n. s. plu. A kind of grain. (Paspalum
frumentaceum.) కోడ్రవములు. ABA.

ఆరుట v. n. To die, expire. మృతుడౌట. Kark.

ఆరుదొండతీగ n. s. (add,) ఆర్తకళము. ABA.

ఆరుకలములు n. s. plu. కట్నబీ. ABA. ఆరుక
లలు, ముక్కలుకేరు.

ఆరువాళ్లు n. s. To have it dried a little; this
is used regarding half boiled paddy. ఉడికినది
కొద్దియొందుట. OG.

ఆరువేలవారు n. s. A certain tribe of bramins.
నిమోగులలోభేదము.

ఆరుసి n. s. కట్నపుళ్లు. ABA. ఆరుకుంఠములు.

ఆరె n. s. (add,) తోరము, కుక్కుటాంఘ్రిజన్యకం
టకవిశేషము, మహారాష్ట్రుడు. ABA.

ఆరెకుడు n. s. A village watchman. ఆరకుకుడు.
ABA. తలవరి. OG. A. 1. 1. 18.

ఆరెకోల n. s. A goad used for guiding an
elephant. తోరము. ABA. ఏనుగును పెదిరించే
యీటె.

ఆరెభావ n. s. మహారాష్ట్రభావ.

ఆరెలు n. s. అనగా కోడికాలనందితన్నెమెనబా
జ్జెలు. OG.

ఆరోగణమొసర్చుట, or ఆరోగణమొసర్చుట v. a.
To eat. భోజనముచేసుట. Kark.

ఆరోహము * n. s. Length, ascent. Rising.
Creeping up. The buttocks. ధైర్యము, వరశ్రీ
యొక్క శ్రోణియు, అవరోహము, ఆరోహణము,
శుభుగ్రహము, నిరంబము.

ఆర్జించుట (add,) To incur. పాపముఆర్జించిరి
they incurred guilt.

ఆర్తి n. s. Oblation or wave offering, an offering
of lights. See హారతి or ఆరతి.

ఆర్తము n. s. for affection read affliction.

ఆర్పు n. s. (add,) సింహనాదము. ABA. అట్టహాస
ము. Kark.

ఆర్చాటము * n. s. Roar, cry, sound, noise, note.
కూతలు, నడవినలు.

ఆర్షము * adj. Relating or belonging to or derived from a Rishi. ముషిశంబంధ మైన. ఆర్షవివాహము * n. s. One of the forms of marriage; the father of the bride receiving one or two pair of kine from the bridegroom. వివాహవిశేషము. ఇందులోవరునివద్ద రెండావులు తీసుకొని వాటితోకూడాకన్యాదానముచేయడము.

ఆశతి, అనగాఅల. ABA. 1. 148.

ఆలము n. s. War, battle; discussion; disregard. యుద్ధము, అలక్ష్యము. D. T. 5. 59. ఆలమునబరచెనదిమహావేగమునకా. T. 2. 25. కేలెత్తినురదంతిసాలంబునకుబిల్పు. Swa. 6. 72. అనికలుకునమ్మరాళలోలనయనబలుకులాలంబుచేసిచక్రవాకియిల్లనియె. టీ|| ఆలంబుచేసి, అలక్ష్యముచేసి.

ఆలవాలము * n. s. A basin for water round the trunk of a tree. పాదు. మాధుర్యాలవాలము the sea of sweets.

ఆళి * (the star is left out.)

ఆలకు n. s. శీలము. ABA. ఆచారము, స్వభావము, శుద్ధ్యుత్తిష్ఠి.

ఆప n. s. Mustard. ఆసురి. ABA. ఆపాలు.

ఆపంత adj. (add.) శతాదిమాత్రము, అవ్యయాభావమునికొందరు. ABA. రపంతఅనిఅర్థము. N. 2. 145. చింతసేయంగవలచదావంతయైన.

ఆపటించుట v. a. To serve up a meal. వడ్డించుట. P. 4. 53. అభిలేఖితభక్త్యములూపటించు. Vasu. 3. 152. భవశాంబుజభాజనరాజినాపటించినకుసుమాశ్వురాశి.

ఆపటిలంగ, అనగాకలంగ. OG.

ఆపటిల్లుట, అనగాకలుగుట. ABA.

ఆపటిల్లె, or ఆపటించె, అనగా ఆపటించెననుట. D.

ఆపడి n. s. ఉపద్రవము. ABA.

ఆపరింత n. s. Usually ఆపరింత Yawning. జ్ఞంభణము. ABA.

ఆపర్తము * n. s. Repeating, doing again: but in Telugu it is the phrase for marrying a second wife.

ఆపళి, అనగారాయడి. OG.

ఆపలిమొన్న adv. Four days ago. ఆపలియెల్లుండి four days hence.

ఆవిరి n. s. (add.) ఉష్ణవాయుకాశ. OG.

ఆవురాకులు n. s. The leaves of a tree. ఒకప్పక్ష విశేషముయొక్కపర్ణములు. Swa. 4. 92. కమ్మతావులుగలఆవురాకులుశరవి.

ఆవురుగడ్డి n. s. A fragrant grass. (Andropogon muricatum) వీరణము. See ఔరు.

ఆవేదించుట * v. a. To make known. తెలియచేసుట. A. 3. 68.

ఆవేదితము * adj. Made known, communicated, represented. తెలియచేయబడ్డ.

ఆశి n. s. Love, attachment, desire, wish, hope: any one point of the compass. డిప్టులు, కాంక్ష. ABA. One verse says ఆశికుమేరలేదుకనకాద్రిశిమానధనంబుగూర్చినకాశానునెవంటరాదుకనికానకచేసినపుణ్యపాపములవీశిరపశువు. ఆసాశిలు, నిండాఆశ. S. 3. 351. భ్రమనియాసాశలరశవాదములూనర్చి.

ఆసాదులు n. s. plu. చూలవాండ్లు. OG.

ఆసు n. s. రంతావ్తవజనము. ABA.

ఆసుబోశినట్టు adv. పడుగుదారముతీప్పినట్టు. OG.

ఆపె n. s. Cutaneous and herpetick eruptions. దక్రరోగము. ABA. తెల్లంతాదద్దులుగావుండేరోగము.

ఆశ్ర Error for ఆశ్శ * n. s. Studiousness. faith, confidence, trust, respect, regard. శ్రద్ధ. ఆశ్రిక్యము * n. s. Belief in Providence and a future world. ఈశ్వరవాదిత్వము, ఈశ్వరుడకద్దనడము.

ఆస్వాదనము * n. s. Feasting, eating, enjoying. తినడము, అనుభవించడము.

ఆస్వాదించుట * v. a. To taste, eat. తినుట, అనుభవించుట.

ఇంఱిళికము, or ఇంఱిరికము n. s. Vermilion. A kind of monkey. హింఱిళి, మర్కటవిశేషమున్ను. ABA.

ఇంగుడి * n. s. The tree Terminalia Calappa. తాపశుతరువు, గారచెట్టు. The kernel of its nuts is ground into flour and used as food by hermits.

ఇందిమంచి n. s. Petty bribes. సొటికిరుచిగాతినేటందుకుయేనైనా. S. 3. 260. తనకుననుకూలమగుసొక్కదానితోడమానిషియొసర్చికొనియించుంచితెట్టి.

ఇండుకంత, ఈపడకము. ABA. రవంత.

ఇండువిల్లు n. s. for blow, read bow.

ఇంత adj. A little. రవంత, కాస్త. P. 3. 24. ఇంత తదపు for a short time. ఇంతకాక slightly warm. కోస్తము. Kark.

ఇందున్న n. s. Rock-salt, an artificial salt used in medicines and brought from the Indus in Saindh. సైంధవలవము. ABA.

ఇంద్రప్రస్థపురము * n. s. The name of the town now called Delhi. దిల్లీ అనే పట్టణము.

ఇంద్రకీల * n. s. A sapphire. ఇంద్రనీలము. Vasu. 4. 129.

ఇగము n. s. కీరము, కీరగూడుకలదిన్నె. ABA.

ఇగిరిక n. s. హవిష్యము, అనగావియ్యమునుకడగక అత్రేతరుగా పెట్టుకొన్నది. See. హవిష్య.

ఇగురుట v. n. To waste or diminish, by boiling, as water. అన్నముయిగర పెట్టుట to boil rice dry so as to produce no gruel; if gruel is produced by adding much water, that operation is called వార్పడము.

ఇర్బునుండువాడు n. s. A self-willed man: headstrong; he who is independent or uncontrollable. నిరవద్రుఘుడు. ABA.

ఇట్టము n. s. నిలకడ or నిల్చడ. OG.

ఇట్టలము adj. Vast, huge, great, abundant. గొప్ప. D. మహాత్మైన, బ్రహ్మాండమైన, విస్తారమైన. ఇట్టలముగ adv. Vastly, hugely, greatly, abundantly. గొప్పగా, మహాత్మగా, బ్రహ్మాండముగా, విస్తారముగా. M. III. 5. 241. అట్టిదియాల పుట్టుననుచానిక నీరుజగత్త్రభుండవైయిట్టలమైన లేవముచూచినుభుంబుననుండు. M. 9. 165. కల వారెల్లను దెలిసీతలనిరిచెంగార్యమునిక తగదొడబడయిట్టలమగునాత్మవివాశము, గలుగుట యదివిశ్రులపాతకంబుండ్చుభర్. BD. 5. 1320. ఇట్టలంబుగ శాశమియ్యుచువారు. BRY. 2. 1062. తలకుచు నాంధ్రునిదెలునుచున్నయనేర్చినిండ్లుజూచియిట్టలముగదైగ్యునియగుంజి నెడ్లలంకనిచ్చి. Swa. 4. 70. ఈక్ష్మ ప్రేతలుదండ్రింజుట్టుకొనింపిగల తగనిట్టలముగదలినట్టి యెర్రలుపైలె. BD. 1. 131. పుట్టెనయొనిగంభూతుడైయతనిట్టలంబుగ నందికేవ్వరుదనగలుట్టంగ. BD. 2. 1206. శంభు దిట్టలంబుగదనంబుదయంబుదెవ. BD. 2. 1316.

ఎల్లవస్త్రపులు, దట్టుండుబగవనదండనాయకుని, కట్టలంబుగగట్టినిచ్చెనెత్తి.

ఇట్టిదె, అనగా, ఏతాదృశమె. Kark.

ఇతము n. s. for హితము. Kark.

ఇత్తిగ adj. Six (at dice.) పట్టము. Kark.

ఇనుక n. s. తుపయక్త అల్పధాన్యములు, అనగా మూస, ఉనుకనూకలుగావుండేటివి ABA.

ఇనుమద్దిచెక్క n. s. The saul tree (శిఖorea robusta) సాలము. ABA. శర్లము, ఏపిచెట్టు?

ఇన్నపూరాజనాలు n. s. for "fragment"—read "fragrant." A kind of grain. ధాన్యవిశేషము. H. 4. 154.

ఇన్నపూలు n. s. A kind of rice. Kark. ధాన్యవిశేషము.

ఇబ్బెడ n. s. A tree. ఒకచెట్టు. H. 4. 18.

ఇయ్యకోలు n. s. Consent. శక్తురి. ABA. G. 10. 143. అనికడరుటియ్యకోలుగ, జనిశఖులుందాను.

ఇరలెందుట v. n. Line 3. dele ఇరళి.

ఇరళి, or ఇరుళి n. s. A measure of grain, being half a తూము an Indian bushel. రెండుకుంతములు, అనగాతూములోనగము.

ఇరియంబట్టుట v. a. To seize, to lay hold fast. గట్టిగాబట్టుకొనుట Swa. 4. 163. అరండాక్తరరువుగరయుగిరియంబట్టివెల్లెంకరుల్లాడునాలోన. టీ|| ఇరకబట్టుకొని. P. 1. 565. తరలకనేరత్తాస్థాంతరమిరియంబట్టునికడండ్రిలక.

ఇరియగా adv. చెదిరేటట్టుగా. OG.

ఇరియుట v. n. To be broken, to be smashed. భిన్నాభిన్నముచేసుట, నుగ్గునుసులుచేసుట. (ఇరియగ అనగాచెదిరేటట్టుగా OG.) P. 1. 729. పడినెడినికట్టుకొని కూయదనుకొనమెత్తియెమ్మిరియగిలతోడవిక. టీ|| విరుగగా.

ఇరికింత n. s. నగవు. OG.

ఇరికియెరుగకుండ for ఇరుగింతెరుగకుండ adv. Secretly, without letting it be known. రెండోవారికితెలియకుండా. P. 1. 740. ఇతరులెరుగనెలయంటికి గొనిపోవనెలనెల నిరికియెరుగకుండకుండబానియంతకుండనేరనుటొక్క రగసెనర్పుమనినధర్మబుద్ధి. టీ|| ఎవరుయెరుగకుండ.

ఇరు n. s. పక్కయలు. OG.

ఇరుచేద n. s. A poor man. చాలాచేద. OG.

ఇర్రలు, or ఇర్రెలు n. s. సార్వములు. OG.

ఇరి n. s. (add.) మృగము. ABA. మొగలేడి, కృష్ణమృగము. Kark.
 ఇరింక (Perhaps for ఇరిజింక) A stag. మొగలేడి.
 ఇరింకచూపులు wild glances like those of the antelope. Mand. 3. 248. ఈమిండుగానే రెప్పరిరింకచూపులమోవిగూర్చునే రెప్పమొలకనల్ప.
 ఇరింకులు n. s. (Read thus) 'Fasts, abstinences.' ఉన్నటు. OG. A. 4. 68. శృహదైవతంబులిరింకులింక. టీ|| ఇకనుయింటిదేవతార్చనకునున్నదేను.
 ఇలకరించుట v. n. for 'his'—read 'is' jammed.
 ఇలదాల్పు n. s. A hill. ఉర్యతము. Kark. (Pedantic phrase for భూధరము.)
 ఇలువరము, or ఇలువారము n. s. A portable hut or cottage. ఆనాయమునకుటిరము. ABA. ఎక్కడికంటేఅక్కడికిసీసకూనిపోదగిననుడిసె.
 ఇల్లిదై, or ఇల్విద n. s. A maid-servant. దాసి. Kark.
 ఇల్లంబ్రకము n. s. అద్రవాయంత్రోఅల్లుడుప్రందేది. ఇల్లుటము which see. ABA.
 ఇల్లము n. s. ద్విపలము. ABA. రెండుజీలాలు.
 ఇల్లి n. s. Fasting. ఉపవాసము. ABA.
 ఇల్లి, అనగానది. OG.
 ఇల్లింగులు, నడకలు. OG.
 ఇల్లుట v. n. శుభిపోవుట. OG.
 ఇనక n. s. Coldness. శీతగూము. ABA.
 ఇనతాళించుట v. n. To be chill, be cool. చల్లగావుండుట, శీతముగావుండుట. KP. 6. 284. కడునినతాళించుక ప్రంపుటనటులయిరవులపుల్వజపురములన్ని. N. 7. 198. ఇనతాళించెనుగంధగంధవహమెంతే. టీ|| చల్లగావిసిరెను.
 ఇనతాళించుట n. s. Coldness, chillness, that which is cold or chill. శీతము, శీతగూముకలదిన్ని. ABA.
 ఇవము n. s. Coldness, frost. హిమము. Kark.
 శీతగూము, శీతగూముకలిగినదిన్ని. ABA.
 ఇవిరె Past tense of ఇగురుట. Wasted away as water by boiling. నిజఁజలయ్యె. Kark.
 ఇవ్వల n. s. This side. పారము. ABA. ఇద్దరి, ఈగట్టు.
 ఇనుకప్రూను n. s. A tree (Tapia cratoeva or capparid trifoliata) వహుకృష్ణము. ABA. ఉలిమితిచెట్టు.

ఇనుము, or ఇనులు n. s. Sand. నికత, ఇనక. ABA. నైకతము. Kark.

ఇనులు n. s. నైకతము. Kark.

ఈకోలు n. s. శుక్లము. ABA.

ఈ, or ఈగా (for ఇవ్వంగా) The Root in A of ఇచ్చుట to give. Also the Root in A of ఈగుట. Kark says ఒకడు, ఈగ, ముఖిక.

ఈ n. s. Giving. త్యాగము. Kark.

ఈగుట v. a. and v. n. To enter, get rid of, give.

చొచ్చుట, దూరుట (పోగొట్టుట) ఇచ్చుట. P. 3.

287. అస్తాంతలకుంజకటరమునందెనుడిగినట్లు

పెట్టియాముంచినచీకటి. టీ|| యానిన, దానిన. P.

3. 105. నశిగూటిమటారులమట్టినిల్లుకన్నెక్కినమట్టు

వైలనుహవీగదినో వెలుగొంచె. A. 5. 122. శరు

వంపువిరిగొందలరసిచాలయి త్రోవవెట్టియారము

లీనుపిండుదగిలి. ఈరములీను, అనగా పొడలుదూ

రే. Vasu. 2. 91. నిరతిఁనాభిసురంగమూలయి.

A. 4. 341. మూలత్రయంబునిగి. టీ|| తలంఁదాచే

గుకొని. A. 4. 334. అనుమేయవనిగనిగువారము.

టీ|| పోగొట్టుకోగలవారము. A. 6. 65. ఏతక్క

ఉకపుట్టున్నెగద. టీ|| పోగొట్టుకొనెను. Parij.

2. 90. జననిదావ్యంబునినకుల శ్రేష్ఠుండు. M.

XIII. 2. 270. బోయలుచేసినయశుభాంబునేమి

భంగినిగువాడనఁబిన్నువించిన. M. III. 5. 308. శు

రద్యోచములనిగభజించురు. Naish. 4. 11. ప్రబు

తమాళిమనె ప్రభానికాయంబుతో పానీయమునన

ర్వస్తపాద్యమి. A. 4. 304. అడిగినశిరస్సుతాన

నిగి. టీ|| ఇచ్చి.

ఈగ n. s. A fly. ముఖిక.

ఈచుకొనినది n. s. A cow miscarrying from acci-

dent. అవతోక. ABA. చూలుకరిగిపోయినఆవు.

ఈడ adv. Here. ఇక్కడ.

ఈడ n. s. An orange. విరావతము, అత్రాధము.

ABA. నొగరంగము, నారంజిచెట్టు.

ఈడిక n. s. తృణదానయనసాధనవిశేషము, కంట

కాదిభారము. ABA.

ఈడు n. s. Things obtained by barter. ఆశ్రయ

త్యక్తము. ABA. అనగాకుడువపుంచియెరువుతెచ్చు

కొన్నకస్తురు. ABA. కొన్నినగలుయాడుపెట్టియా

రాకలు తీసుకొన్నాడు He pawned some jew-

els and borrowed this sum of money.

ఉదురుట v. a. (add,) అందులోన న్నెగుడుకుయాడ్చి వేసినారు why did you drag my name into the affair? దేవునియందుకుయాడ్చి వేస్తున్నావు why do you introduce God's name? వానయాడ్చుకొనియున్నది the rain held off. వెలసిందాయాడ్చుకొనియున్నదిగనకమనముయిక్కుడు కొనరాదు as the price is now high, we must not buy.

ఉదుబోక n. s. ఆహవ్రాస్తుభర. ABA.

ఉడెరుట v. n. (add,) నెరవేరుట. OG.

ఉర n. s. (add,) శలిలశంస్లావనము. ABA. లోకు. Kark.

ఉడ n. s. The date tree. ఉరచెట్టు. ABA.

ఉడ, or ఉదు n. s. చలిగారి, ఉరచెట్టున్న.

ఉడరగారి n. s. A sharp breeze. చలిగారి. ABA.

ఉదాదె n. s. The marshy date tree (Phoenix or Elatea paludosa) హింతాలము. ABA. అరుకతాటిచెట్టు.

ఉదు n. s. మారుతము. Kark.

ఉదుట v. n. (add,) (Here it is used as v. a.) పూర్వజన్మకర్మముయొద్దకొన్నాడు he suffered or underwent the punishment which he had merited in a former birth; he reaped the fruit of his acts.

ఉదులు n. s. plu. Date trees. ఉరచెట్టు.

ఉనె n. s. (add,) The stem or centric part of a feather, or of a leaf; the stalk on which the leaflets are set; the fibre in a leaf. తీత్రనాక. ABA. తమలపాకుయొనెలు the fibres of the Tamala leaf.

ఉరతార adj. Disordered, confused. తారుమా రైన. M. VII. 3. 57. మరలెదుర్చుకొనునొకనె తెరలెసేన, యపుడునీమైటకొలలనంకుశముల, జేరుకొలలదీటుల నీరతారయడలుపులవాహనంబులు చెదరితరచె.

ఉరతారులు n. s. plu. Disorders. తారుమారులు. ABA. హెచ్చుతగ్గులు. D. (ఈగరానిది, తీర్చుకూర్చినదనుట. OG.)

ఉరము n. s. (add,) చిరుపాద. OG. నికుంజము. Kark.

ఉరలు pron. (plu. of ఉరు.) You, yourselves. మారలు. UH. 2. 89. ఉరలుప్రేమమీదునురిచ్చు తెరంగదిగ్గ మైన.

ఉరు adj. Two. ఇద్దరు, ద్వయము. Kark.

ఉరు adj. Slight, gentle. ఉరెండ the morning sun-shine. బాలరశము OG.

ఉరుబారు adv. యథేచ్ఛగా. D.

ఉరులు n. s. మాంశము. Kark.

ఉరెలుగు n. s. A gentle sound or note, a low voice. ABA. సూక్ష్మకంఠస్వని, హీనస్వనము. OG.

ఉరేడుట for ఉడెరుట v. n. To be effected or completed. నెరవేరుట. Vencat Arya. page 91. ఉరేడెండవకుండు నెందినకుడై యేకాగ్రభక్తుక్తుడై, వారిందోట్టానివచ్చి (ప్రాసమువల్ల యాశ్చల్య మురుధనువునున్నది.)

ఉరైన n. s. రీతివికపిణి. ABA.

ఉళ n. s. Yeaning. ఉనడము. (శబ్దాధికప్రసవము, ఉనిక. ABA.)

ఉలుపు n. s. Honour, decorum, decency. మానము. Kark. అభిమానము. OG. ధైర్యము. D. P. 4. 226. అననీసురుడుశ్శీలంబుమాన్వియిటనాయాలు లుజెడకుండ్రూవు. టీ॥ ఉలుపు, ధైర్యము. P. 4. 532. ఉలుపువంగడంబుగలదీజవరాలని. టీ॥ ఉలుపు, నిశ్చలమిద్ది. P. 4. 533. ఉలుపువంగడంబుగలదీమముబొంట్లకు. టీ॥ ఉలుపు, మిద్ధినిశ్చలము. A. 5. 74. ఇలుగలనైనవెల్వడనియాలపుటాండ్రకుదాపికత్తెనైయులుకెడలింబి. టీ॥ ఉలుపుటాండ్రకు, లజ్జావతులయినదతివ్రతాస్త్రీలకు.

ఉలికాడు n. s. A liberal man. దార. ABA.

ఉలె n. s. A fly. ముఠిక. Kark.

ఉళ్వరీ n. s. Wormwood. గొగడమని, వాడుకగా ఉళ్వరీచెట్టుఅంటారు. SC.

ఉళిడము n. s. అశవాదము. ABA.

ఉళిరపోసక adv. Without omitting any thing. రవంతైనావిడువకుండా. HK. 2. 185. మరలివచ్చినవిధంబీశరపోసకపూసగుచ్చిన తెరంగున నెరింక.

ఉను n. s. (add,) ఉచ్యుత. ABA.

ఉంకింకుట v. n. for YD. read RYD.

ఉంకుట v. a. (add,) To leave, let be. ఉమంకుకడపులోపుకటినిపుంకుదు this medicine leaves nothing in the bowels.

ఉండ్ర, or ఉండ్రెళి n. s. A white sort of memo-sa. కడరము. ABA. సోమవల్లము, శ్వేతభుజిరము, అనగాతెల్లశండ్ర.

ఉండ్రాయి plu. ఉండ్రాళ్లు n. s. Balls of rice flour boiled in steam. ఉప్పనబిండ్లిపుంటలుగా చేపడుచునది.

ఉంబళము, ఉంబళి or ఉంబళిక adj. Free from taxation. ఇనామైన. ఉంబళిగ్రామము, ఉంబళి గ్రామము or ఉంబళికగ్రామము n. s. A village free of rent. వాగిరుగ్రామము.

ఉక్తదగుట v. n. To be weakened. యోజకుట. Kark.

ఉక్తడి, or ఉక్తరి n. s. A hero. శూరుడు, ధీరుడు. Kark.

ఉక్తళము n. s. A principal or royal road. ఉపరి మురము. ABA. పట్టణాశ్రమరాజమార్గము.

ఉక్తశ, or ఉక్తిశ n. s. Asthma : gasping for breath: the yati rhyme proves that it is ఉక్తశ for it rhymes to గ్రక్తశ. కాశము. ABA. ఉబ్బుశము, ఎకపూరి. P. 4. 372. ఇంటికడనుం డిటకుంబరువెత్తివచ్చు నుక్తశనుసురంటిబొమ్మను చుగ్రక్తశబోలగబొంకెనయ్యెడక.

ఉక్తశము n. s. Asthma. ఉబ్బుశము. ABA.

ఉక్తోలు adv. At once, slap dash. ఒక్కచుట్టి. OG.

ఉగము n. s. అనగాఅయ్యపు. OG.

ఉగ్గడించుట v. a. The గావుత్తు is dropt.

ఉగ్గింపు n. s. నాట్యాహాశబ్దశీలరివాక్యము. ABA.

ఉగ్గుడు n. s. గజువు, మేర, మర్యాద. ABA.

ఉగ్గువడి, అనగాముడివి. OG.

ఉగ్గత్తు adv. ఇనుమంతలేకుండా. OG.

ఉగ్గులి n. s. ఇంతి, ఉట్టిన్ని. OG.

ఉప్పింత n. s. A large kind of calotropis. కాష్ఠిల.

ఉప్పె n. s. The crown or top of the head. ఉప్పి.

(బ్రహ్మరంధ్రము which see ABA.)

ఉప్పెర, అనగాచుంకి. ABA. ఒకచెట్టుపేరు.

ఉచ్చాసము n. s. (add,) Amurcam verse 7 లిఖ న్నా ప్రేభూమింబహిరవనరఃప్రణాదయతోనిరాహ రాస్సఖ్యస్థితరచదితోచ్చాసనయనాః, పరిత్య క్తంశిర్యంహానితపతిరం పంచరశ్మతైః తవావస్థాచే యవిస్మృజకరినేమానమధునా. P. 3. 56. కర్ణహృ త్పటసూచికాయమాసాచూసవికటఘోషము.

ఉజ్జింతుట v. a. To leave, abandon. వజికంచు ట. OG. Vish. 8. 223. అగ్నియునుజ్జింపిసప్త దమునసన్నుగొల్పుము.

ఉజ్జనము n. s. విడుపు, విశర్జనము. ABA.

ఉజ్జింతుట v. a. (add,) To displease, offend, annoy. సెప్పించుట, బాధించుట. M. V. 2. 81.

రిత్రయుకచారములనే, నుత్తముడగుధర్మతనయు నుడికింపితిమర్వృత్తులగు నాదునుతులకు. L. 7. 120. ఉడురాజవదననిస్తుడికింపిట్టి ఘనుడల్లమవి భుండు.

ఉడిగించుట v. a. (add,) To remove, do away (doubts) పోగొట్టుట. Vish. 2. 246. ఈయనుమా నంబుడిగింపవేయనిన.

ఉడుకు n. s. A drum. చర్మవాద్యము. Kark.

ఉడుకువోతు n. s. An envious wretch, a dog in the manger. ఓర్పులేనివాడు.

ఉడుకక adv. Without intermission. ఎడతెగక, శతరము. Kark.

ఉడుగర n. s. (add,) Cloth loosely woven. విరళవ స్త్రము, వెలిగినానేయబద్ధగుడ్డ. ABA. ఉబుహార ము. Kark.

ఉడుగరలు n. s. A gift, a present, donation. క ట్టుములు, ఉబహారము. Swa. 5. 120. కలభాంధ పులాశగిరపుడు కాంచనభూషలు, జీరలునరకతి కింబాలతికి నుడుగరలుముడము బొదలగ నంతక.

Swa. 5. 132. నిజపురంబులకొసగనిదీవరాక్షు డు, ఊగరలాశంసవిభవంబుగడలుకొనగ. N. 2. 126. గంధర్వలకుడుగరదయసెనుగు.

ఉడుపుట Unaltered is wrong.

ఉడువలేశా n. s. శ్వశ్వరజ్ఞులు. ABA.

ఉద్ద adj. Four. చతుష్టయము. ABA.

ఉద్ద n. s. Quatre, at dice. ABA. తివంచ.

ఉద్దలేలుగలాడు n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు. ABA.

ఉడ్డుపడుచుకొనుట v. n. To be out of breath.

ఉపిరితిట్టకోలేకశీలకటకుడు.

ఉడ్డుకుడుచుట Line 3. ఉడ్డు is an error for ఉద్దు.

ఉడ్లుగా for ఉండగా adv. When it is.

ఉత్తలము, or ఉత్తలదేశము * n. s. A part of Orissa. ఓడ్రదేశము. RKD.

ఉత్తలితము n. s. Geometric progression. శంకలి తము. Arithmetical progression. An astronomer is my authority.

ఉత్తరకుమారశ్రుజ్ఞులు n. s. The doings of Parro- ler or Jack Brag : the hero of a comedy in which he acts the bully and coward. See the story at the end of the Virata Parvam.

ఉద్ధరించుట v. a. To divide a long cloth into separate pieces. ఉంకించుట. OG.

ఉత్తరిక, or ఉత్తరిక n. s. A kind of necklace. ఉత్తరము, బస్మకము, తిరివిశేషము. ABA. H. 5.

404. అందంపుటు త్తరికలు, అలరుచిరగజ్జయలు.

ఉత్తరేను n. s. (add.) అపహాసము. ABA.

ఉత్తలము, or ఉత్తలము n. s. Fear, terror, dread.

దిగులు, వెరపు, అద్వైతము, శంభ్రము. ABA.

Swa. 4. 158. మత్తాయలకు త్తలంబిడున త్తలంబును.

ఉత్తానయే కాదశి * n. s. The eleventh day of the bright fortnight in the month of Kartica, being the day on which Vishnu is said to have arisen from his sleep. The next day is called ఉత్తానవాదశి.

ఉత్సవము * n. s. (add.) Revels is the word used in England.

ఉత్తర * adj. Northern. ఉత్తరపు. ఉత్తరగము the northern parts.

ఉత్తలు adj. He who is an exile, expelled, humbled, shamed. నిరాకరించబడ్డవాడు.

ఉదిరిడుదుట v. n. To start. [apparently an error for ఉదిరిడుదుట.]

ఉదిలము n. s. Discouragement, timidity, cowardice. పిరికిరసము. (అద్వైతము ABA.) ఉదిలగొనుట. M. IV. 2. 88. మదనవికృతిబయల్పడమదిలగొనియె. M. XII. 3. 166. ఏనరుడుమానసముచ్చతి, నూన నుచితవృత్తినుండినుదిలగొనక.

ఉదుక, or ఉదక n. s. A Hindu door is usually made with a projection above and below, which fits as a pivot in a hole : and the lower hole is called by this name. కవాటమూలాలచాలము. ABA. తలుపుకిందికిమగుము తిరిగి. D.

ఉద్దములు, or ఉద్దాలు n. s. Shoes. పాదరక్షలు. Kark. H. 3. 121. పాదములకి రుక్మిణిరక్షలుకు ముండకుచ్చులు ప్దాలు చేతులుకోలయమర.

ఉద్ధరిణి vulgarly ఉద్ధరిణి * n. s. (Not a ladle but) A little spoon used particularly in worship. శంభుపాత్రములలోని తీర్థమును ముత్యేటిది.

ఉద్ధరించుట * v. a. To raise, or set up, support, uphold, re-establish, renew, restore, found, rescue, deliver, preserve, protect. పైకెత్తుట, పోయినదాన్ని మళ్లీ నిర్వహించుట, శుభరించుట,

కాపాడుట. Swa. 1. 21. మానినాథకుటుంబజంబాలపలల మగ్గుకూడ్యశృకామేధిమండలంబునుద్ధరించుంక. స్వామి మత్స్యవతారమెత్తి వేదములనుద్ధరించినాడు he restored the Vedas. నీసంసారమునుద్ధరించేవాడెవడు who will support your family? నగరగలిసిన గ్రామమును మల్లుభాట్లు ఉద్ధరించినాడు he saved the village sequestrated. ఉద్ధరించినావులే a pretty settlement you have made!

ఉద్ధారము * n. s. Rescuing, delivering, releasing, restoring, recovering, re-establishing. పోయినదాన్ని మళ్లీ నిర్వహించడము, శుభరించడము.

ఉద్ధారకుడు * n. s. Saviour, redeemer. రక్షకుడు, ఉత్తారకుడు.

ఉద్ధారణ * n. s. Rescuing, delivering, saving, releasing, restoring, re-establishing. పోయినదాన్ని మళ్లీ నిర్వహించడము, శుభరించడము.

ఉద్ధారముచేసుట, or ఉద్ధారణచేసుట v. a. To rescue, restore, re-establish. పోయినదాన్ని మళ్లీ నిర్వహించుట, శుభరించుట. ఈమరమును ఉద్ధారణచేసినాడు he re-established the religion. ఈగుడిని జీర్ణోద్ధారణచేసినాడు he has repaired the ruined temple.

ఉద్ధారాంశము * n. s. A share granted to the man who re-established the lost thing. మఱిగి పోయినదాన్ని మళ్లీ సాధించిన వానికి యిచ్చిన విశేషభాగము.

ఉద్ధృతము for ఉద్ధృతము, or ఉద్ధృతి * n. s. Rudeness, arrogance. నాకుట్లచాలాపుద్ధృతముజరిగిందినారు they treated me with rudeness.

ఉద్బుద్ధము * adj. Informed, awakened, excited, reminded. వేదికమైన, తెలియచేయబడ్డ, లేచబడ్డ, ఉపకాలుతుబడ్డ, జ్ఞానముచేయబడ్డ.

ఉద్వాసింపుట * v. n. To exile. శంకించివేయుట. అన్నినిపుద్వాశనముచేయుట to banish the regent of fire out of flame. M. XV. 2. 192.

ఉద్విగ్నము * adj. Disturbed, discomposed, disquieted, affected with fear or sorrow. ఆకుచింతమైన, కలవరముగావుండే.

ఉపకారిక * n. s. The temporary abode of a king. రాజువిడిచియుల్లు.

ఉపదేవి * n. s. A dependant. ఆశ్రయితుడు. రత్నాద
ఉపదేవీ his humble servant.
ఉపదీక * n. s. A white ant that destroys wood.
వట్టి, పుట్టిక, అసగా చెడుట్టి. S. C.
ఉపక్షవము * n. s. Rahu, the ascending node.
Ravaging, worrying, calamity, an eclipse of
the sun or moon. రాహుగ్రహము, గ్రహణము,
ఉత్పాతము.
ఉపవదము n. s. Awaking. మెలుకువ, అవబోధ
ము. ABA.
ఉపహ్లాంతుట * v. a. To laud, applaud. ప్రోత
ముచేసుట.
ఉపశగ్గము * n. s. A portent, such as an eclipse
&c. ఉత్పాతము. Vish. P. 6. 249. ఉపశగ్గాధి
కహీనవృష్టికటువాయువ్యాజ నానాశరీశృకుదర్శి
క్షుజలాగ్నిదృష్టవిమదాదేపాదిదోషములందు.
ఉపహతము * adj. Destroyed, injured, hurt,
struck by lightning &c. నష్టము, ఉత్పాతగ్రస్త
ము.
ఉపహతి * n. s. Blow, calamity. ఆపద. నైసై
కుహతిచేత by the finger of God.
ఉపాశకుడు * n. s. A devotee, a worshipper.
ఆరాధకుడు.
ఉపాశము for ఉపవాశము * n. s. Fasting, a
fast. కర్కు. Kark.
ఉపాస్తి * n. s. Worship. ఉపాశన. Vish. 4. 143.
ఉప్ప, or ఉప్పగావుండే adj. Saltish. కొంచెముపు
ప్పగావుండే.
ఉప్పర n. s. Betraying, divulging a secret : di-
lating on any man's extraordinary prosperity.
This is considered baneful : this is in Tamil
called ఏమిమ. రద్ది, రట్టి, రవ్వ, ABA. ఒకరిమే
లుకుపైర్చలేక ఆదిహీనుకొవడము. ఇదిసిండా
పుప్పరగావున్నది it is the common talk of the
town. ఉప్పరకారాదు To be the town talk is
unlucky.
ఉప్పరించుట v. a. To dilate upon a person's
extraordinary good fortune. This is consid-
ered unlucky and hurtful. ఒకరిమేలుకుపైర్చ
లేకఆదిహీనుకొనుట. OG. says దృష్టితాకుట.
ఉప్పరిలుట v. n. To be transported with joy, ex-
ult, overflow. To be born or produced. ఉ
ప్పొంగుట, పొంగుట, ఉప్పట. ABA. పుట్టుట,

ఉప్పరించుట. H. 1. 83. పూనిముదఃబులుప్పరి
భూవరముప్పురిచేతపీడుకొలైన. H. 1. 125. బి
త్తమునసాంపుప్పరిల్లియువెలువకి A. 5. 41.
గుబ్బరస్థైరలతామలుప్పరికుమంకుమనరులు. ట్టి
ఉప్పరిలు, ఉడయపున్ను. N. 9. 460. శంభ్రమంబు
ప్పరిలంగ. N. 2. 29. కడకన్నులరిప్పకలుప్పరిల్లి.
N. 6. 17. అప్పరివిశ్వయముప్పరిల్లిగ. N. 2.
536. హాహానాదంబుప్పరిల్లె. P. 2. 74. కన్నులశో
కబాపుధారాతకులుప్పరిల్లిగా. Swa. 3. 171.
కాప్పొంబురుంబులుప్పరిల్లె.
ఉప్పనబట్టెలు n. s. (add.) పేరముకారుటలు, అట
లోభేదమున్ను. OG.
ఉప్పరము, అసగామేలుకొనుట, ఉప్పరించియుండేది.
Another MS. says ఉప్పనదము, ఉపవదము, మేలు
కొనిఉప్పరించియుండేది. OG. ఆకాశము. ABA.
ఉప్పిడి adj. Saltless, unsalted, also error for
ఉప్పడు scalded or kiln-dried. ఉప్పలేరి, ఉ
ప్పబిసిన. ఉప్పిడిరప్పిడిమాటలు nonsense. ఉప్ప
డివియ్యము scalded rice.
ఉప్పిళ్లు n. s. Scalded rice. ఉప్పడువియ్యము.
ABA.
ఉప్పకండ n. s. Dried flesh. పుష్టమాంశము.
ABA. More probably 'Salt meat.'
ఉప్పట v. a. To cook or boil. To steam or scald
grain. ఉడకవేసుట. ఉప్పనబింతి flour boiled
in steam.
ఉబ్బకువాడు n. s. వరిష్టుడు. ABA.
ఉబ్బనుబోవుట v. n. To pass, or elapse, as time.
ప్రాద్దుబోవుట. A. 2. 87. ఉబ్బనుబోకకుజదువబ
రున్నవేళ. Swa. 4. 24. ఉబ్బనుబోక, ప్రాద్దుబోక.
ఉబ్బడంగుట v. n. To be emaciated, or wasted.
మీసించుట. Kark.
ఉబ్బలబడుట v. n. To be fumigated with mer-
cury. ఉబ్బవేయబడుట. P. 4. 724. రశభూమము
ఖిలగాత్రధిద్రములవ్రాకనుబ్బలబడిమాల్గుచుండ
వారు. రశిపాగవేసిదేహమువాచేటట్టుచేయబడి.
ఉబ్బలబడుట v. a. To doctor a patient by apply-
ing the smoke of mercury &c. as a remedy
for particular diseases.
ఉబ్బలి n. s. బర్బూరము, తుమ్మచెట్టు which see.
ABA.
ఉబ్బు n. s. News, intelligence, rumour. జనశ్రుతి.
ABA. శూచారము, వదలి. కడుపుబ్బు sup-

pression of urine : also, constipation. ఆనామాము. ABA. అనగామలమూత్రములుబంధించే రోగము.

ఉబ్బార n. s. ఘనసారము, అనగాకర్పూరము. ABA.

ఉబ్బె n. s. The jut of the buttocks. అనగానిరంబపార్శ్వము. ABA.

ఉభయము * adj. Both, two. రెండు. ఉభయపార్శ్వములు both sides. ఉభయకావేరిమధ్యమునందు between the two branches of the Cavēri. ఉభయరాశి a heap of grain containing both the government and the farmer's share.

ఉభయదాన n. s. The Donor : he who bestows money for the celebration of a particular feast in a temple. ఒకనాటిపుణ్యముజరిగించేవాడు.

ఉభయత్ర * adv. On both sides. రెండువీక్షములయందున్న.

ఉభయత్రులు * n. s. plu. Both parties. రెండుకక్షలవాండ్లు.

ఉభయము n. s. Giving money for the celebration of a feast in a temple. ఉత్సవముజరిగించడమునకైరూకలుయివ్వడము. నేటిపుభయముయెవరిది who gives money for the celebration of the feast of this day?

ఉముక n. s. (add.) కుడు. ABA. కడంగరము. Kark.

ఉష్ణ n. s. Heat, warmth, closeness. ఉష్ణము. ABA.

ఉష్ణుల్లట v. n. To feel warm, from the closeness or confined heat of a room. ఉక్తగావుండుట. Sva. 4. 92. లోననున్నులిగిబువలవనికన్నతావులుగల.

ఉష్ణురిక n. s. ఉష్ణము. ABA.

ఉష్ణులి n. s. Mud, mire. శుంకము ABA. మురడ, రొంపి. H. 5. 107. కనకపురుట్టుతోటలనుగంధఫలంబులురాలవాటిని వనశిలు వండిత్రెల్లె శుడుపాటునరొంపులుగట్టివాటిమీద నెరసదానిద్రీవిరసధారలునించగనైనయన్నులిం జనువడిపాంధులందుబడసారెహసింతురు శాలిపాలిక్. P. 2. 172. కరులున్నులిలోజ్జినకరులెత్తగజాలియుండుగాడేపుడమి.

ఉష్ణులింత (add.) దుఃఖము.

ఉష్ణులింపు n. s. Heat, warmth, closeness. ఉష్ణము, ఉక్త, ఉష్ణుదము. ABA.

ఉష్ణులిక n. s. Heat, warmth, closeness. Grief, sorrow. ఉష్ణము, వ్యసనము, విచారము. Sva. 6. 14. నుదీయంబులగునర్థవీతంబులు, భవదధిసంబులున్నులికయింత యేటికనుటయును. టీ॥ ఉష్ణులిక, విచారము.

ఉష్ణులికాడు n. s. A ruler. అధికారి. P. 1. 379. శ్రవణయగారంతరా వరరాచక్రములగ్గలుబట్టుతోరపుంజెలుడుకనినకావసుధసీమకునున్నులికాడు.

ఉష్ణుదము for ఉన్నాదము * n. s. Madness. వెర్రితనము.

ఉష్మత n. s. A narcotic plant : the thorn apple, of two species. One is called రెల్లెపుష్మత Datura Metel. The other is నల్లపుష్మత Datura fastuosa. దుస్తూరము (దుడనము ABA.)

ఉయ్యతచేరుపిట్ట, or ఉయ్యలపులుగు n. s. సారశము. ABA.

ఉరళి adj. Great, large, big, గొప్పైన, అధికమైన, విశేషమైన, వక్షము, రాష్ట్రము. ABA. A. 4. 284. ఉరవచాగంబుభోగంబు. టీ॥ అధికమైనత్యాగభోగములు, అనగావిరగాయున్ననుభానుభవమున్ను. A. 3. 65. ఉత్తమయోగముగొనుటయురపూధరగొనుటరపూ.

ఉరిది, or ఉరుది adj. Rapid. వడిగల, వేగముగల. P. 2. 160. కడలనిటికిమీనములకురెక్కునెయ్యురిదిచారునేటికివోలక, వడవిరుద్యోగులబాంకదస్తోద్యోగులనకానితాత్వికముఖ్య. N. 9. 190. ఉరుదిబలభీమసేమలాండూరులుదాకి.

ఉరిది adv. Quickly, rapidly. వడిగా.

ఉరుకుట (add.) ఆపూరుపుప్పుతరికినందున as the land there began to turn salt. Local. 6. 354.

ఉరుట v. n. (add.) AM. 4. 239. తృప్తదీరనిత్రిశ్చుటురును. టీ॥ త్రిశ్చుటురును, మల్లించడముయుక్తము.

ఉరుటము, అనగారురుకు, రీళ్ళము. ABA.

ఉరుడు, అనగాగంజుడు. Kark.

ఉరుమ n. s. A kind of musical instrument. వాణ్యభేదము. ABA. A. 4. 38.

ఉరుముబోయింతుట, or ఉరుంబోయింతుట v. n. To celebrate a feast in honor of a rustic deity. Usually this is celebrated as a preliminary

rite before a village is founded. ఒకవూరుక
ట్టించడమునకుముందువారరచేయుట.

ఉరువడించుట, or ఉరువణించుట v. n. and v. a. To
flourish, shine forth, display. To gain, win, con-
quer. విజృంభించుట, గలుగుట. Appacavi. 2. 183.
యజ్ఞమువాసకర్త ములునధ్యయనముదశుశ్రుహిం
శయ్యు, బ్రజకనురాగమైన తరిపాలనశాంతియు
శింగరమునకవిజర విధిమై యురువణించుటయ
శ్చుభధర్త ముత్తురుప్రజలకాయమాన శమరం
మునుధర్త మునీనిలోకల. KP. 3. 233. నీశట్టు
రవడయొక్క తె, జూపియొక తెగర్వములుపుచుకన
లయగతిక వ్రాపించువచ్చుభంగమునీశ్రుణ్వించిన
మడిచినేడుపలింపెక.

ఉరువయ్య, అనగామట్టుమారె. OG.

ఉరుపు adj. Great, large, big. గొప్పైన, అధికమై
న, విశేషమైన, దృఢమైన. OG. See ఉరపు.

ఉరుపు, or ఉరుపు n. s. Beauty. A piece, an arti-
cle. సౌందర్యము, శ్రీరూపము. (దృఢము or దృ
ఢత్వము. OG. Kark.) ఖాదుమంగలు, తొమ్మిది
కుండలు, తదిహనురట్టు, అంతుపురుపులుయరువై
యేడు three water pots, nine vessels, and fifteen
pans, total twenty-seven articles.

ఉరుపుగా adv. ఓటముగా. OG.

ఉరుపుట v. a. To fly. దోచుట, తోలుదోచుట.
M. xii. 3. 470.

ఉర్లుట v. n. To roll down. దొల్లుట.

ఉలక n. s. Lightness. లఘుత. Kark.

ఉలకన n. s. Lightness. లఘుత. Kark. తేలిక.

ఉలకము adj. Light. తేలికైన.

ఉలకము n. s. Lightness, facility. తేలిక, సులువు.
ఈక ర్తిచేతిక పులకముగావుండలేదు this sword
is not easily wielded.

ఉలవలు n. s. (add.) ఆదివిపులవలు a leguminous
plant. Glycinea Suaveolens. Rottler.

ఉలికిడుడుట (add.) కిండుడుడుట. ABA.

ఉలిలి n. s. శోభగలవాడు. ABA.

ఉలికికట్టె n. s. అనగాపులుడు.

ఉలిలిరి, or ఉల్లిరి n. s. A mean fellow. పులుడు.
Kark. దుర్జనుడు.

ఉలిమిడిచెట్టు n. s. A tree (Tapia cratoeva or
capparis trifoliata. పరరావృక్షము. ABA. రిక్త
శాకము.

ఉలిపు n. s. ధ్వని. Kark.

ఉలుక్తు n. s. సీతగతి. ABA.

ఉలుతు n. s. విరళాన్లుకలితపిష్టము. ABA. శుల్లపూ
రుబిండి.

ఉలుపుడు n. s. శోభగలవాడు. ABA.

ఉల్లట n. s. (Properly) ఉల్లడ A hammock.
ఉల్లటకట్టితీసుకొనిపోయినారు they slung the
corpse in a sheet on a pole.

ఉల్లభములు n. s. An awning. పితానము. ABA.
మేలుకట్టు.

ఉల్లరపువీరద n. s. కక్కసంబగువీరుడులుగలుగునా
రడు. ABA.

ఉల్లాభము * n. s. An awning. ఉల్లడ, అనగామేలు
కట్టు.

ఉల్లారు (K.) n. s. The saddle cloth. జల్లమును
ట్టుగానైనవేసే అస్తిరవాకపుబట్ట. OG. KP. 6.
243. అగ్రభాగకల్లవంబు లింద్రగోపంపుటుల్లారు
లయోజరాజిల్ల దేబీల పోలికగానీలు. A. 4. 56.
మూరకొకటియుజానకాకటియుంగాగట్టినదొల్లు
టుల్లారులుల్ల నిల్లంబల్లింబినబల్లంబులై.

ఉల్లాసి * adj. Blooming, shining: cherishing.
శ్రుతాశించే. T. 4. 136. శమిడుల్లాసిధనంజయుం
డు.

ఉల్లడ n. s. (add.) ఉల్లభము. OG.

ఉవ్వెత్తు adj. All. యావత్తు. D. M. V. 1. 30.
ఒక్కమాత్రలోననువ్వెత్తుగానరె.

ఉవ్వెత్తుగ, or ఉవ్వెత్తుగా adv. All at once, simul-
taneously. యుగళత్. Kark. ఏకకాలమునందు.
Chenna BP. 5. 65. మైకుత్తిలిమి మైరుంగకశకు
శ్రుతిపు శ్రుకరంబువచ్చియువ్వెత్తుగ గూరెపాతకు
కురెయ్యడలకాజయముందనేర్తురే.

ఉసిరి, or ఉసిరిక n. s. A tree, Phyllanthus Em-
blica: Emblic myrobolan. ధాత్రీవృక్షము, ఆ-
మలకవృక్షము. Kark. ఉసిరి, అనగాధాత్రి.

ఉసురు (add.) A vital part; a testicle. అపాయ
స్థానము, వృషణము. ఆకోళ్లను పుసురుతోకూ
డా తెచ్చిపెట్టినాడు he brought the poultry
alive; unkilld.

ఉకు, or ఉకువ n. s. Effort, utmost exertion.
శ్రయత్నము, ఉద్యమము. R. 5. 6. ఒక్కూకువంక
దల at a single effort.

ఉర n. s. The young edible root of the palm tree.
The stalk of the Holcus saccharatus or great

millet (commonly termed Jonnalū,) before the grain is ripe. కాటిగోను. OG. లేతజొన్నక
ర. D. అరిటిపూర the soft core of the plantain tree. ఉరవియ్యము tender or unripe grain of the great millet. ఉరకోరగాగొంతుకోసేసి నాడు, అనగా అవలంబా he slew them *without trouble*. H. D. 1. 252. ఉల్లమంతగడంబియ్య చముట్టుగనుకల్లలాడించిగలచెప్పిదము.
ఉరుట v. a. To swing. The causal of ఉగుట.
ఉట n. s. (add.) Kark says దృఢత్వము, చేప, బా రత్తుట. OG. says చిలునీరు, పూరుగాయపూట. Another MS. reads ఉంట ABA. ద్రవ్రాత్తుము, ఉత్తము, ఉడకశంభూతి, బలమున్ను.
ఉటగల adj. Heavy : abounding in springs. శత్రు వగల, బయవైన. ఉటగలకర్ర a heavy piece of wood.
ఉటించుట v. a. To coax, wheedle. పెల్లించుట, తేలించుట, (ఎక్కించుట. ABA.)
ఉడనిబాడెను, అనగా పారెను. OG.
ఉడెము n. s. A fortified place with a few bastions. గడి, విన్నకోట.
ఉడకోల [ల is erroneously dropt.]
ఉడ n. s. Spite, malice. A kind of grass. ఈర్ష్య. ABA. మనసునగలమేలార్యనికావట్టుము. OG. ఒకవిధమైనగడి. H. 5. 53.
ఉడలు n. s. plu. A kind of corn tares. ఛాన్యపి లేడుము, ఒకఅల్పఛాన్యము. L. 13. 394. ఉడరబ లియ్యైదొడగబడ్డట్లు.
ఉడుట v. a. in line 3 for mental—read metal.
ఉడుట v. n. (add.) కాలాడుట To sit or perch. కూర్చుండుట. S. 3. 305. తత్తీరకాళికాలాదిస ఘంజనవరుడు.
ఉనము * adj. Less, defective. తక్కువైన, లోపము గల, ఏకోనవింశతి nineteen.
ఉనము * n. s. Defect, maim, injury. లోపము, కుంటితనము. దారిచేరిని పూనముచేసినాడు he maimed or injured her hand.
ఉళు n. s. (add.) కడలించుట, రీరుటాను. OG.
ఉరుం, అనగా ఉరుడిలివుంట. OG.
ఉరు n. s. (add.) గ్రామము, ఉట్టిన్ని. OG.
ఉల n s A whistle, a howl. అడుగు పెడనిచేరవట్టి పూదేవి, జంబుకధ్వని. ఉలమెకము, అనగా జంబు కము (వెరచుటాను, కలాయనమున్ను. OG.)

ఉళ n. s. A howl. జంబుకధ్వని. ABA.
ఉశరవిల్లి n. s. A lean cat. T. E. Vol. 247. Veerasaiva keertanalu, page 33, line 4 from bottom. ఉట్టియాదసైక్తపూశరవిల్లట శుద్ధిదేశి న్నబూక్తునటన్ను.
ఉశరిల్లుట v. n. To become lean or dry. శష్టిం చుట.
ఉసివాళిము n. s. వ్యత్యాసము. OG.
ఋతుకాంతి * n. s. A phrase for the consumma- tion of a marriage. నిశ్చితము.
ఋషి * n. s. A santan, sage, prophet. ముని.
ఋషివడము * n. s. Hermitage. మున్యాశ్రమము.
ఎండ్రి, or ఎండ్రీ n. s. A crab. కర్కటకము, కుశీర ము. Kark.
ఎండు పెడుకులు n. s. Boiled rice which is dried. శక్కు. ABA. అనగా యెండిపోయినపులాకములు.
ఎండ్రీ n. s. A crab. కుశీరము. Kark.
ఎండ్రీంత n. s. శృగాలు. Kark.
ఎండుకంటె Conj. Because.
ఎకశము, or ఎకకము n. s. వలము. OG.
ఎకినాడు n. s. (add.) సరపాలుడు. ABA.
ఎకిరింత, or ఎక్కిరింత n. s. A vehicle, a horse. వాహనము. ABA. అశ్వము Kark. OG. యరుని ఎకిరింత Cupid's steed, i. e. a parrot S. 3. 3. మరునియెకిరింతశంకొంఠభరితుడగుచు. A. 6. 183. ఎక్కిరింతడ్లి. R. 1. 145. వెన్నుండెత్తురెక్కశక్తర యెక్కిరింత. A. 4. 57. సామజంబులజూచియేచిన భీతిందమయెక్కిరింత రత్నకౌనివాగలిగిగలంగుది యంబట్టిననిలవక.
ఎక్కట, అనగా ఏకాకి. Kark.
ఎక్కటి, ఎక్కటి or ఎక్కటిపాటి adv. Alone, by himself. ఒంటికా P. 1. 253. పానగృహవీధిసే క్కటిసేరగాడుపోవంగనుజూచి. ఎక్కటి. టీ|| ఒంట రికా. P. 2. 71. ఎట్టురెక్కటిజరియింతునన్ను. P. 1. 254. ఎక్కటిజనియెదు. P. 1. 758. ఎననిసచె ల్లినుండుటయునెక్కటిపాటిరదర్శభాండముగను టయునాకుజెప్పటయు. టీ|| ఎక్కటిపాటి, యేకాంత ముగాను. T. 5. 86. వీరలతోచుక్కలరాజుఎక్కటి నెక్కరణంబెనంగు సాజూడవలయునని.
ఎక్కటిబవరము n. s. A duel or single combat. ఒంటిపోట్లాట. ABA.
ఎక్కటిడు n. s. A champion or single warrior. ఏకభటుడు. ABA.

- ఎక్కడక్కడి, అనగా ఎంతో దివి or ఎంతో దివి. OG.
 ఎక్కలి n. s. కూరుడు. Kark.
 ఎక్కలేబోన n. s. అనగా వీరబోన (Kannadi).
 ఎక్కిరింత n. s. అశ్వము. See ఎక్కిరింత.
 ఎక్కుట v. a. (add.) గ్రామము యొక్కట to build or found a village. ముహూర్తము చేసి గ్రామము యొక్కిరి they fixed upon a lucky hour and founded the village. నీ కెక్కిన క్రితిగా నేను యీ పూరు విడిచిపోతున్నాను it is all thanks to you that I must now quit the place. యీ పాపము నీ కెక్కును this sin will lie at your door. వాడు పెండ్లాన్ని రలమిద యొక్కించుకొన్నాడు he is quite in his wife's hand.
 ఎక్కుడు n. s. వాహనము. ABA.
 ఎక్కుడు adj. More, much. ఎక్కు, అతిశయమైన, ప్రేమమైన. ABA. Swa. 3. 6. Swa 3. 58. ధర్మము దమిష్టతకు దాదాపు సమం.
 ఎక్కుడుతీగ n. s. Heart-pea. (Halicacabum cardiospermum) బోయిత్తునీల. ABA.
 ఎగయుంచుట v. a. (causal of ఎగయుట) To toss up. T. E. Vol. 553, page 581. చాచుంబులను పుట్టించుచుం బెగయించిరిరు బ్రాహ్మణులకులు చెలంగ.
 ఎగయువాడు n. s. He who ascends. ఉత్పతిష్ఠులు. ABA.
 ఎగువు n. s. విహంగగతి. ABA.
 ఎగ్గు adj. Inauspicious (as discourse) ఉడుతి. ABA. అనుంగళవాక్కు.
 ఎగ్గడ adv. Where. యత్రార్థము. ABA.
 ఎచరించుట for ఎచ్చరించుట v. a. To caution, forewarn, hint, mention slightly, put one in mind of any thing. D. Navanadha page 108. ఉచరించియలుకున్న భూపాలు నెచరించిగోయింతు నెట్లా దెమనను.
 ఎచ్చరిల్లుట, or ఎచ్చరిలుట v. n. To thrive, succeed. అభివృద్ధియెత్తుట, రక్షణము. KP. 6. 26. ఏయుపాయముచేనైన నెచ్చరిలగనిక, రాక్షసులమురమే శ్వరుండును మునునశంక. P. 1. 308. క్రాంతమెచ్చరిలుకారియ. టీ. దరికొను.
 ఎచ్చెలివి, అనగా వృద్ధిపొందుట. OG.
 ఎటగా, అనగా ఉనికిగా. OG.
 ఎటుల adv. How. ఎటా. ABA. ఎట్లాగు.

- ఎట్టు adv. In any way. ఏవిధానమునా. KP. 6. 48. నాకు నెట్టుకొనిజ్ఞానం గలముగాకయుండ.
 ఎట్టుకేలకు adv. Shortly, soon, after awhile. కొంత సేతుటి, (చాలా సేతుటి. D.) విార్థము. ABA. P. 4. 412. ఎట్టుకేలకు దైవ్యముజ్జ్వలముయిట్లునియ. టీ. కొంతసేతుటి. N. 6. 110. రత్నలెగనరుకు ముందు పెంచితి వెయిచేతులంబు శుభశుభకన్మియనియెడలుగడగడవడంక జనుదన్నుదురా గ్రహదుర్గకు బలి పెట్టుచందంబున నెట్టుకేలకుకేలి కుతారంబునరే బుకాళిరంబుకరుక్కున దెగనరికిన. N. 6. 102. ఇట్టి కట్టడిరసంబునకొడిగట్టుటకు యెట్టిపాపంబుచేసితి సోయనియెడంబట్టు చాలక నెట్టుకొనుదట్టునెవ్వ గనిట్టు యెట్టుకేలకు సుదంబడి. టీ. కొంతసేతుటి. H. 1. 109. ఎట్టుకేలకుచెయ్యెగ్గిన. Swa. 3. 72. ఎట్టుకేలకుందెలిసి. టీ. కొంతసేతుటి. CBP. 3. 247. కొంతవడికొంతురు జంతురునెట్టుకేలకుకా. B. 8. 474. కంబంబంబుమట్టినింధ్రముమతోకాగింటిలోదార్చెనంతబహుశ్రుక్రియనెట్టుకేలకదియుండద్యాపనిర్మిత్తయె. Sar. D. 486. ఎట్టుకేలకువిత్తమేకాగ్రశరణమిట్టినిమాలితాంబుకడై కరెను ధ్యానింతు. BRY. 910. మూర్ఖులుకడైయరదెట్టుకేలకుందెలిసెవెకా.
 ఎడకడ, అనగా ఇతరము. ABA.
 ఎడకడవాడు n. s. అస్వదు. Kark.
 ఎడట్టు n. s. A coin. అనగా దీనార భేదము. ABA. వరహాలాభేదము.
 ఎడద n. s. Heart, mind, chest, breast. మనసు, హృదయము, రొమ్ము, కడుము, (విస్తారము Kark.) N. 7. 72. అనిమిషులమిడికెంగడుకడదమిట్టిమినైకడుకుకా. టీ. ఎడద, మనస్సులో. N. 9. 213. పెడగుమానికపుతా పెడదకు, అన్నులమిన్నునిదినవాడు. N. 7. 312. ముడికుడెసరియెడదంబిడిమిడికుడకుడు. N. 8. 102. మరియెగతి నీకుదోరు సోయెడదనటన్న.
 ఎడనీరు n. s. The tender unripe cocoanut. నారి కేళశలాలు, లేత పెంకాయ. ABA.
 ఎడయుట v. n. To separate, leave or quit. వీడుట, ఎడమవుట, పాయుట, భేదములు. ABA. వేరౌట. DR. 2. 91. కలయిక లేదనిజుక్కువ.
 ఎడరు n. s. Opportunity: calamity, danger, peril. Desert. వ్యవధానము, శుభము, D. శంకుకట్టు. ABA. ఎడరున, అనగా శంకుకట్టున. OG. ఎడరు. M. viii. 3. 68. నిన్నున్యముజేసికన్నాదురా

త్తుండుబంధుహినుబోలెబరచెనెడరు, బోవినపుడ
 తొడరితోలగుంతువాని గాకన్య నేలబంధుడండ్లుజ
 నులు. M. vii. 4. 123. మద్భక్తుండా తనికెడర
 గుసాయినిచేతోగతికల్లదిల్ల జేయదెతాల్కి. N.
 9. 341. ఎడరైనతాల్సనెదురైననన్నాబోసికవా
 తెరతేనెలాను. టీ|| వల్ల అయినచోటను. P. 4. 393.
 ఆగామి ప్రణయరణ్యోద్వేగంబగుటకు నెడరు
 దొరకొనెరిడంచాగురుకున. A. 4. 83. ఎడరున
 జరిపించిరిది. టీ|| ఎడారి. A. 4. 281. ఏదెడరు
 నకిడెన్నినవాడని. టీ|| ఒకశమయవిశేషమందు.
 ఎడవారు n. s. plu. Neighbours, others. Such as
 are removed. అన్యులు. Kark.
 ఎడల adj. Distant, remote. దూరము. A. 6. 20.
 పాలగారివీచెడరులనెడవనుచు. టీ|| మార్గముదూ
 రముగావున్నదని.
 ఎడ్ల n. s. హృదయము, వక్షము. ABA. Kark.
 ఎత్తనగోల n. s. A pole on which a weight is
 borne between two men. గోల్లుద్ధారిదండము.
 ABA. OG. says ఎత్తనగోలు, తోలుతనె.
 ఎత్తరలు, or ఎత్తరులు n. s. Height. ఏత్తు, పొడుగు.
 ఎత్తుట (add.) సెప్పియెత్తినది It aches. సారెత్తితే
 వెయ్యిశ్లోకములా he quotes many verses glibly.
 ఈమందునాప్రాణమునుయెత్తియిచ్చినది this me-
 dicine saved my life.
 ఎద n. s. (add.) The heart, mind; the breast, chest.
 Fear, apprehension. హృదయము, రొమ్ము, వక్ష-
 ము, మనసు, భయము, స్వప్నము. ABA. Kark.
 ఎదురు (add.) infl. ఎదటి. అతనికయెదటిప్రాణము
 విడలకొనుట he cares not for his neigh-
 bour's life.
 ఎదురకాలు n. s. అధిగమనము. ABA. see ఎదు-
 ర్త్యలు.
 ఎదురేగుట n. s. Opposing, fronting, meeting.
 అధిగమనము. ABA.
 ఎదుర్కొలు n. s. Opposition. ఎదుర్కొనుట. OG. H.
 5. 47. ప్రేమనెడర్కొలుపెండ్లివారలకిచ్చి.
 ఎడ్లకి n. s. Poverty. దారిద్ర్యము. ABA. D. తే
 మితి. OG.
 ఎడ్లకినేల n. s. A dry spot without water. నిజ-
 లభూమి. ABA.
 ఎనకొమ్ములు n. s. భాస్యభేదము. Kark.
 ఎనపోతు, or ఎనపోతు n. s. A he-buffalo. మహి-
 షము. ABA. దన్నపోతు.
 ఎనుచుట v. a. To triturate boiled vegetables. మె-
 చుట.

ఎనుచుట for ఎనుట v. a. To count, think. OG.
 ఎనుపు adj. Appertaining to the buffalo. ఎనుముసం-
 బంధమైన. A. 4. 161. ఎనుపుకదుపులేగలగమితి.
 ఎనుపుడు n. s. dele.
 ఎనువేటి n. s. A she-buffalo. మహిషి. ABA.
 ఎనుపోతు n. s. A he-buffalo. మహిషి. ABA.
 ఎనుబసరము n. s. A she-buffalo. మహిషి. ABA.
 ఎన్న Root in A of ఎన్నుట To think. తలచుట.
 ఎన్నటి adj. Former, old, usual. ఎన్నటియింట్లోపో-
 యిదిగినాడు he went to live at the old house
 where he lived before.
 ఎప్పైరాతి n. s. (add.) D. Sananda, p. 156.
 ఎమ్మె, అనగాయిన్ని, ఏరిరిన్ని. OG.
 ఎర adj. Red. ఎర్రని. N. 4. 193. రోషంబునకన్నె
 రజేసి. A. 4. 201. కంజహితాస్తోదయ ఎరశంజగ
 దలనదుముగట్టుశంధిల. టీ|| ఎరశంజ, అనగాయి
 ర్రనిశంధ్య.
 ఎర n. s. Food, bait, flesh. ఆహారము. Sva. 4.
 46. ఎరలవెడకుడెగ. P. 4. 256. మూకతెరబిక్కి
 తాళ్లుమోములునువావ. టీ|| ఎరబిక్కి, మాంసము
 లేక. A. 6. 22. ఎరకుతెరువరిగనకాభరక్కవారు
 శ్రువుజంజెంబు.
 ఎర n. s. (add.) నేల, తిండి, శ్రేష్ఠము. Kark. ఆహ-
 రము, ఆకలి, అవని, వన్నగము. ABA.
 ఎరంగుట, or ఎరగుట v. n. To salute. నమస్కరించు-
 ట. ABA. N. 1. 22. మాని రాట్నదంబులకెర-
 గె. BD. 5. 806. ఎదురేఅడుగులకెరగ. See
 ఎరుగుట.
 ఎరకట n. s. Fondness, love. ఆశ, కాంక్ష, కో-
 రికె. ABA.
 ఎరగలి n. s. (add.) OG. ABA.
 ఎరగుడు n. s. Prostration. సరి. ABA.
 ఎరగొనుట v. a. To devour. కుభికిరించుట. T.
 pref. 53. తడియకూతిసూరారివధూవిరతులకొప్పె
 రగొనుట.
 ఎరకురికము n. s. (add.) వింత. OG.
 ఎరవలి (add.) Kark.
 ఎరితెర n. s. A female gypsey. కిరాతి. ABA. ఎ-
 రుకలది.
 ఎరుకకలవాడు n. s. A wise man, a learned man.
 జుండికడు. ABA.

ఎరుక వ్రాలు n. s. A decision written and attested by the village authorities. తీర్పుచట్టము.
 ఎరువు n. s. (add.) కరీడు మార్గము. ABA.
 ఎర్రంఠ n. s. త్యూభేదము. Kark.
 ఎర్రగిరి n. s. A plant (Barleria longifolia) యొక్క, అనగా కోకిలాక్షము.
 ఎర్రన n. s. Redness. రక్తవర్ణము. ABA.
 ఎలజవ్వనము n. s. Bloom of youth. శుభ్రవర్ణము. ABA.
 ఎలమావి n. s. A fragrant sort of mango. సహకారము. ABA. తియ్యచూపిడి.
 ఎలుకబీడి n. s. A plant resembling mint; it is eaten in famine. ఎలుక చెవిపొత్తు.
 ఎలుగు n. s. A bear. భల్లూకము, ఎలుగ్గొడ్డు.
 ఎలుచుట v. a. To think, reckon. తలచుట, ఎంచుట. ABA.
 ఎలువు n. s. A bear. భల్లూకము. Kark.
 ఎల్లు n. s. A bear. భల్లూకము. Kark.
 ఎల్లకూర n. s. A kind of pot-herb. ఒక శాకము.
 ఎల్లి n. s. (add.) ఛత్రము, రేవున్ను. ABA. A. 5. 61. ఎల్లియే కాని అనగా రేవే కాని.
 ఎవ n. s. Caution. ఎచ్చరిక, జుగిలము, అవధానము. ABA.
 ఎవ్వాడు for ఎవ్వడు pron. Who? ఎవడు N. 9. 82. సామి విన్నవ మొకటి యెవ్వాడో కాని. Vasu. pref. 10.
 ఎనంగు n. s. మంజులము. Kark.
 ఎనకము n. s. Increase, excess. ఉద్రేకము. D. రలము. ABA. అతిశయము. BD. 5. 449. సంచరితా నందజలరాశి మునగియెనక మెక్కిగ్గునయింపుచు నున్న. M. IV. 4. 191. కావలివారిదోయెనకం మునగోలుబట్టికొంటిసంగివెడమాట తల ఛరణిశ్వరయింతకుమున్ను వీటికింబోవరె. M. XIII. 2. 226. జలుపురుహాతులువినుభూ వలయాధిపతయరయ, మంచివారునుగలవాళ్లులధర్మ సేవకులకరమున నిలనిర పాయత్యముడిగియెనకం పెడగ. KP. 3. 107.
 ఎనకమెనంగుట v. n. To increase, grow. అతిశయించుట. Swa. 4. 50. కుప్పించిరప్పించుకొనుదు న్నులమురజరజభటల నెనకమెనంగుమనమనకల, మరుంగుమడియందుగంధోదలంబులును. టీ|| అతిశయించుతున్నటువంటి. Swa. 6. 127. ఫలకయః కుసుమాదివహఃపదార్థంబులరగగంధ సామగ్రినె

నకమెనగ. టీ|| ప్రకాశించెను. KP. 4. 106. ఏమిటియైనదామున్ను యోయోయెల్ల జనులు సునర్పెనింపెనకమెనగ, అనగా అతిశయించగాను.
 ఎనకొల్పుట v. a. (add.) ప్రేరణముచేయుట. ABA. OG. A. 6. 133. మనకరణికోల్పు.
 ఎనగుట v. n. To be agreeable : appear or shine. ఒప్పుట. D. ABA. చెలయుట, తనరుట, చెలగుట, జరుగుట. N. 4. 117. చెక్కిరచ్చు మేడవలచునెనంగు శృంగారవనములాన. టీ|| వృద్ధిబొందుచుండె. N. 4. 149. గర్భలేబెనెనంగునంగుమెరసె. టీ|| అతిశయించగా. N. 5. 176. విహంగుతురంగునిరంగునంగు. టీ|| మారగా. Swa. 3. 103. పాండురప్రసూనాతి మనోజ్ఞ మూలములనర్థి నెనంగు మధూకసాలము. టీ|| ప్రకాశిస్తున్నటువంటి. Swa. 4. 49. బిట్టెనంగునాకట దట్టువడిపొట్టె. టీ|| మిక్కిలిన్ని అతిశయిస్తున్నటువంటి.
 ఎనటిపోతలు n. s. Rice prepared for boiling. ఎనటిపోయడమునకుంబనిద్దముచేసినవియ్యము. KP. 6. 107. ఇనుమాటుదంబిన నెనటిపోతలంచునానట్లయుడికెదుగానియంచు. A. 2. 111. ఎనటిపోతలుగాగనేర్పినింబినవిరతరసపు శాలిజేమతండులములు.
 ఎనపెట్టుట v. a. To excite, stir, provoke. ఎక్కులు పెట్టుట. KP. 6. 268. కయ్యలకెనపెట్టుచు. టీ|| కయ్యలకుకాలుద్రవుతు.
 ఎనల n. s. (add.) దొమ్మి. OG.
 ఎనలికె n. s. Leisure. తీరిక. ఎనలికెవిక్కినప్పుడు మాట్లాడుతాను I will speak to you when I can get leisure.
 ఏండ్లుపూండ్లు, or ఏండ్లునుపూండ్లును n. s. Many years. అనేకసంవత్సరములు. Swa. 1. 35. ఏండ్లునుపూండ్లునుబట్టు.
 ఏకదేశము * n. s. (this is applied in vulgar senses) A part or division. ఒక భాగము. అందులో నాకు యేకదేశమునుయిచ్చినాడు he gave me a part of it. నన్నయేకదేశముగామాట్లాడినాడు he reviled or slandered me. వాడుయేకదేశముగా వెళ్లి నాడు he went away alone.
 ఏకశిలానగరము n. s. The ancient name of ఒంటుమిట్ట a village near Uddapa on the Madras route. This assertion I find in the preface to the printed Telugu Bhagavat.

పకారుట v. n. To languish, pine away. కృశించుట, ఉడుగుట. పాలకుయ్యకారిపుండ్రవిద్వ. a child that is pining for milk. H. 2. 112. వెతలనేకారుమదినిట్లుపిటులబూచి.

ఏకీభవించుట v. n. To join in one hand, be unanimous or of one accord. ఒకటిగాకూడుట.

ఏకుడు n. s. Clearing cotton. తూలప్పుదూకృతి, ABA. అనగాదూనియేకడము.

ఏకోత్తర For preceding read the next.

ఏనువెండ్లి n. s. A Hindu-wedding. వివాహంలేదీధివాహిన్యతి. ABA. ఉరేగింపు, అనగావెండ్లియొక్క అంతములొకేతేనూరేగింపు.

ఏనుగునె, అనగాప్రస్థితుజేసె. Kark. బయలుదేరినవాన్నిగాచేసెను.

ఏనుశ n. s. ప్రశ్నకుంఠకము. ABA. అనగా అయిదుకుంచాలు.

ఏని, అనగాఅధికమైన. OG.

ఏటగా, అనగాఉనికిగా. OG.

ఏటపు, అనగాయెంచుట. OG.

ఏదాకులరిటిచెట్టు n. s. A tree (Alstonia scholaris) శుభ్రకర్ణము.

ఏదాకులపొన్న n. s. ఆయుగకర్ణము, గుర్చుశుక్రము. SC.

ఏడిక, అనగాయెంచుట. Kark.

ఏడికోల, or ఏడికోల n. s. The pole or shaft of a plough. ఈడ, లాంగలదండము.

ఏడికోళ్లు n. s. ననుస్థారములు. OG.

ఏడుగడ How much? how many? ఎంత, ఎన్ని, శుర్యకుదార్థము. ABA.

ఏడుగడ n. s. (add.) P. 3. 262. మన్నభప్రేరితకోటికేడుగడ.

ఏడుచుట (add.) ముక్తుతోయేడ్చిశున్నరించిసాదు he submitted with a bad grace, unwillingly.

ఏదైర adv. Violently, at once. ఒక్కయూకునగమకించి, (మిక్కిలిన్ని. D.) ఒకదెబ్బన. See ఏదైర n. s. P. 2. 106. ఏసినబద్ధరోడుముననేకులమేదైరదూరిపుల్ల సాగ్రేశరుమారనెత్తి. టీ॥ ఏదైర, ఒక్కయూకున. P. 4. 61. మెరసియుదుంబరద్రుమముమీదవసించినకీరాజుచే పెరుగనికూసలెత్తువలనేదైరదొవిన శింశుమారుమైసరికి రదీయపుష్పమున నుండినవాడు. టీ॥ ఒక్కయూకునగమకించి. P. 4. 151. చిరజుడేదైరమూర్ఖియై కేవల కరవాలశం

మాకులవైఖరిగానబడం. P. 3. 7. ఒకనాటిరాత్రి పాపానిఘాతక సేనబనుతగానెను పొందినమర్రినేదైరకో పోయియజాగరూక బలిభక్తులలిగితురిమూర్చిపోయినక. M. vii. 4. 291. నైనేయుడునుభిమసేనుడునిరుదేశరానర్జునుడుసింధురాజు దెలికునేదైరదర పెడునింక సైక్తీయక ప్రాద్దానిపెనగన. M. ix. 1. 210. అమ్మహినుపెన్నురముననాపెనారధికుడాక్కుశుమబ్బలబాగమేదైరకో. ఏదైరదక్కిన, అనగాఉత్సాహ విహీనమైన. M. iv. 2. 321. దివియలునేదైర సోయగముంచె. దీతులుమిక్కిలిన్ని కాంతినిపొందినవి. BD. 5. 910. తోడ్రోనదకురాజుదోట్లూనిపెల్లి కేదైరముదమున నేగనపాపుట. ఏదైరముదమున, మిక్కిలి శుంకోడుముచేతను.

ఏదైర n. s. Alacrity, cheerfulness. Fury, anger. ఉత్సాహము. D. ఆగ్రహము, కోపము (యుద్ధము Kark.) ఒక్కయూకునగమకింపు OG. M. ix. 1. 247. ఆపాంచాలోత్తముడదీరితకోళ్లుదైవారిశీవ్రద్రదరాట్రోకుంబునగలచెరయంచేపారగనాత్మసేనకేదైరమిగులక. ఏదైర, ఉత్సాహము. P. 1. 538. మరుత్పదంబమలితర్వర శూరుడుగాంచుప్రాణముల తవవతలేనిన్ని జగదంబుననేదైరనూర్చిపుచ్చినక. టీ॥ మిక్కిలియుత్సాహముతో. M. vii. 1. 11. అట్టుడుభిమ్మలేమి చూడయంబులనున్నలికంబుగూరగా నెప్పుటిరందముల విడిచియేదైరదక్కినచూపులాండారలోరెక్కులమాటు నన్నెరయ. M. ix. 1. 287. ప్రబలవిక్రాంతిమరత్రయంబునుశయించుచాలాథూనియే దైరయునుబోల్చుబట్టయ్యెభుజగర్వశౌర్యత్రతాకుదుర్దమప్రకోపములకుమద్రవిభుజుకోలునుశా శాత్రవ నైస్యహనకేళినలుపునవశీరమున. M. v. 2. 214. అరనినేదైరమూర్ఖోనబాలునట్టివాడీమొనలే దరండలుకనెత్తినయొగడకాలదండము.

ఏన్నెడకము n. s. A year and a half. శుంవన్నరమున్నర.

ఏతు n. s. సామాన్యస్త్రీలు, చాకులునేనేస్త్రీలనుట. OG.

ఏద n. s. జ్ఞాతకము. OG. అవధానము. ABA.

ఏదు, or ఏదుతుంది n. s. A porcupine. శలీరి, అనగాముండ్లతుంది. Swa. 4. 8.

ఏమట v. a. To protect, preserve: leave, abandon. బ్రోచుట, రక్షించుట, విడుచుటయున్ను. ABA. A. 1. 13. ఎట్టిసరునైనగులముచెలియ శ్రుభురసెడి తల్లిపుడువేదవడిన నేదన్యతలియంతి పురముగానె న్ను. N. 2. 142. ఎట్టివారలుశరణన్న నేదవలయు. P. 2. 80. పొడవేది. టీ|| పోడిమిచెడ్డవాడై. P. 3. 152. నాగరికమేదివిపుడు. టీ|| ఆనగరజనమువిడిచి. P. 4. 311. శంశయమేది. టీ|| శంఢేహముచూసి. OG. says. పోషించి, విడిచిన్ని. BRB. 341. చూసమేది.

ఏడుడు n. s. Leaving, abandoning. విశర్జనము. ABA.

ఏడుకుంది n. s. A porcupine. శలలి. Kark. కుండ్లకుంది.

ఏనిక n. s. Four threads. రంతురతుడు. ABA.

ఏనుగడుగులు n. s. చిత్రవణావిశేషము. ABA.

ఏనుగు n. s. An elephant. గజము, దంశావళము. ABA. A. 1. 3. ఏనుగుకొమ్ములు elephant's tusks: also a kind of rice. గజదంతములు, ధాన్యవిశేషమున్ను, (శాలిధాన్యభేదము. Kark.)

ఏపారుట v. n. To increase. To be proud. అతిశయిల్లుట, గర్వించుట. N. 1. 113. కార్యమేపారగఁ. N. 2. 421. వనోగాంధీర్యమేపారగఁ. N. 5. 107. ఉచితప్రాప్తియేపారగఁ. N. 5. 119. అత్యాశ్చర్యమేపారగఁ. N. 10. 42. వాదాకారమేపారగఁ. N. 2. 407. వనోగాంధీర్యమేపారగఁబలికె. P. 2. 91. నేడికొండాటపు పెల్లియుల్లెరుగ కిట్లేపారగఁచెడు. టీ|| గర్వింబి.

ఏపు n. s. Pride, arrogance, presumption. Increase, excess. పొగరు. OG. గర్వము, విలాసము, అధికము. ABA. అతివృద్ధి. D. R. 5. 146. ఖరుడురణవీరదక్షుణ శేఖరుడుగడగ, యేపుయాపులుక్రొవ్వాడికూపులేయ. T. 2. 31. కరకరినేతుగరణముగావించి. P. 1. 599. వచ్చుటయుగాకసూరికివచ్చినయట్లేపురేగవదరురు. P. 4. 255. ఏపురేగనరంకుపెరిదీగబోలులువంత కాగిలితేకవెరలబొంద. టీ|| మడముమించినవారస్త్రీలు. Swa. 4. 168. భూపతిపావకబాణంబేపున శంధించితివి. M. xii. 3. 295. ఏకారణంబుననేమయ్యెనానానయేపునచెలియగానూపునకట. వానయేపున, అనగాఅధికవానచేత. A. 4. 143. ఘనవృష్టికతనఫలురేపుననలవర్తికరంద్రములుమూయగనెత్తినగాడుగులనగ. టీ|| ఏపున, విస్తారముగా.

ఏపున adv. In like manner. Plentifully, in abundance. రీతిగా, విస్తారముగా. H. 2. 52. నిజేతముగనినదరిద్రునియేపునముదమందిదానికిట్లనికలికె. N. 3. 90. మదనుండం పినకిల్లాకిదిగోమననిమ్మటన్నయేపుననలమొదలమెక మడుపొసంగుచుపడకఁబాగాలాశంక. P. 2. 138. ఏపుననంబితార్థముకురేంగన భావమెరింగి యాగిమేలైపొగదొండనిచ్చి నెరయఁమరచుక.

ఏబలము n. s. Five palams. అయిదుకులములు. ABA.

ఏరాలు n. s. (add,) తోడికోడలు. OG.

ఏరి for ఎవరి (G. of ఎవరు) Whose. CBP. 2. 37. చూకుగలదొక్కవ్రతమేరిమందిరమున.

ఏరికి for ఎవరికి (Dative of ఎవరు) To whom. T. 2. 41. సులింతువశంబెయేరికి. P. 1. 550.

ఏరుకలత n. s. Plough furniture. హలోడుకరణము. ABA.

ఏరుట v. a. (add,) కత్తులుయేరుట To remove or take off the husk of grain. See వడచుత్తు.

ఏరుతురుపు n. s. Cleaning or selecting. శోధనము. ABA. చెడువితోనేడిమించియేరుకోవడము.

ఏరువంక n. s. కంటకి. ABA.

ఏలుకోటి n. s. The people: subjects. ప్రజాకోటి. ABA. శకలమైనవారు OG.

ఏల్లము n. s. (ఏడుకులములు) Seven palams. శుభ్రుభలి. ABA.

ఏవ, or ఏవము n. s. Loathsomeness, disgust, hatefulness, ugliness, reluctance, sin, crime. అశిశ్యము. D. ఏవ్యుర, అయిద్యము, అశిష్టురి, నేరము, పాపము. (ఏవ, రోషము, జగుత్పుయున్ను. ABA. OG. ఏవము, అశువాదము. ABA. P. 1. 216. అవ్యచనంబులిశ్యుడుయధార్థములామెగదాభజించు వారెవ్వరునకాక మదిసేవము లేకస్వయంకృతాగమి. టీ|| అశిశ్యములేక. Charitra. page 463. భావమున మనసులుబరికించిపూడనేవముల్లాయెల్లెంరసుఖంబు. ఏవములు, ఏవ్యములు. M. IV. 2. 54. నాయన్న బాముదలచుకయాయెడలిచీరయిట్టియేవపురందంబోయన్నుదనవిక్యరింజేయుననుటయింతయనునిపిద్ధముగాడె. D. Navanadha page 256. అనిశన్న సేయుచునకటయంతేవ, చనునేమమింకనాసామర్థ్యమెల్ల. A. preface 17. మున్నుగొంటినేవన్ననదండయొక్కమగవాడిడ. ఏవక, అశిష్టుతిగా. A. 6. 66. మూవంటిభా

గవతులేపావనులుగ నేయరేమరిగతియేదీమావంటి
వారికిక మామేవమువెనకటిదిజూడకీంత్రుదయక.
మామేవమువెనకటిది, అనగాయంతకుముందుమే
ముచేసిన నేరములనిచెప్పకవిధితము. Vasu. pre-
face 90. ఘనసీధుర క్తలారచయ క్తిగడనుండుమా
తంగతతనంటుమరిన మెల్ల, గరదుదైవెనసదోగతిబ
ద్ధ యమ్మహాహీనుని నెనసిన ఏవమెల్ల. ఏవమనగా
పాపమనవలెన.

ఏవగించుట v. n. To be vexed or disgusted, to
abhor. అసహ్యపడుట. D. HN. 5. 11. కనుగొని
చొచ్చిదైర్య గుణగౌరవముచేదెదంగరిక, నెమ్మ
నముననేవగించకక్రమము నసంత్యజునింటికేగి. నె
మ్మనముననేవగించక, మనసులూ అసహ్యపడకుం
డా. M. viii. 2. 367. ద్రోణభీష్ములుతనతోపాటి
యనుకులుకునకోర్వడుఅచ్యుతార్జునులుతనకునెక్కు
డుగావిన్న నేవగించుచునుండు. M. xiii. 1. 45. అ
న్యవర్ణుండుదీనుకీయనకుగూతు నెట్టులీవచ్చుననిమది
నేవగించి. Dab. 246. నుదతినిచ్చటికెచ్చుటనేర
మైన, మదినేవగించుగమన్నించవలయు.

ఏవగించుట v. a. To blame, abuse, vilify or ac-
cuse. నిందించుట. P. 5. 49. తావికాతుమనిసంటి
నమోమునలక్ష్య శుభ్రధోచిరువినేవగించి సుకసిద్ధు
డువచ్చె. టీ॥ నిందించుగా. S. 1. 304. కతినేవగిం
చునరికేళినిసెల్లనికతికిబద్ధశిష్యముగలుగక. M.
xii. 1. 402. ఇట్లుశిష్టజనములేవగింపగనేయురా
జ్యమేల, ఏవగింపగ, నిందించగా. Vasu. 1. 47.
అరిగావించమమేవగించినవలాలవ్వేళహిందోళవై
భరిసూచుం. టీ॥ విశర్జించి.

ఏవ్యము * n. s. The future: what is yet to hap-
pen. Foretoken, foreboding. ఇకనుజరగబామ్యే
ది, ఇకనుజరగబామ్యేదానికి గురుతు. A. 6. 85.
అగస్త్యోర్విరుహంబునకునిర్యాణంబాశుంగంకలం
డు, యిట్టియేవ్యంబులుమదీయదివ్య బోధంబుననె
రింగియుండుదు. టీ॥ ఉత్తరకాలభావ్యసూచకంబు
లు. ఈ గాలివానకుయేవ్యముగాచెన్నది this wind
is a symptom of rain.

ఏగింపు n. s. అపవాదము. ABA.

ఏగిట n. s. అశక్తి. OG.

వెర n. s. అహింసవిశేషము. ABA.

వెరగొనుట v. n. To heal, become better. మానుట.

P. 1. 106. భీషణవనముననాయు శ్వేతవిశేషమున
చుట్టిచిరుక నచ్చొసినద్రుజలేక మహాఘోషవృక్ష
భంబునకువెరగొనికావ్యచ్చె.

ఒంటరిగాడు n. s. An enemy. తెరి. ABA.

ఒంటమి n. s. Enmity. విరోధము. ABA. తెరము.
Kark.

ఒంటరి, or ఒంటరిడు n. s. A champion, one who
fights alone. A hog. ఒంటరిభటుడు, వరాహ
ము. Kark. ఏకభటుడు. ABA. T. 4. 104. నలు
వంకగౌరవంకబలితంపుటొంటర్ల, నెల్లనువేరేర్వర
నేర్పరించి.

ఒంటరిగాడు n. s. A sword player: a gladiator,
an assassin, a stout soldier. See Wars of the
Rajahs page 33. ఏకవీరుడు.

ఒంటిపురి n. s. A champion. అహోయసూరుడు,
ఏకపురిగాడు.

ఒంటెపురి n. s. An animal called camel-tiger.
This is found near Cambay and near Manga-
loor. మృగవిశేషము.

ఒంట్రంపు n. s. A champion. ఏకభటుడు. ABA.

ఒంటలు, or ఒంటలు n. s. Earrings having one gem.
ఒంటిముత్యముగానిరత్నముగానికలపాగులుమొద
లైనవి. T.3. 16. కమ్మకస్తూరిచేతికంబుదీర్చయొం
ట్టువజ్రంపుచావలీయంగరాలు. T. 5. 7. మోమున
లేతనవ్వెళగముత్యపుటొంటినియడ. Ila. 2. 126.
ఉరమునహారముచేగడలసెంటినియడ. Bhanu-
mad. 2. 211. కలికికర్తగలపెంతురాయిగలపాకాక
జెక్కిముత్యంపుటొంటులసెప్పకచెల్లలందునుంచి.
S. 1. 39. నిగపాండుగసెనరిచినన్నిరివికెంపు
తాయుతులేచుట్టుకుల్లాయి జెట్టిచెల్లయెంటులజక్
శవరించి. N. 7. 110. నునుపాలకాయయెంటులు
జాతినిద్దంపునీలంపుపాగులునీటుచూచు. N. 10.
143. మొశలివామెంటులుమిసిమికత్తురిబొట్టు.

ఒంటాడుట v. n. To contradict. అడ్డమాడుట, విరు
ద్ధముగాచెప్పుట. P. 1. 146. వినువడచూండా
డదు. DRU. page 870. నీశీలమును సెప్పినకొర
వంబు, ఘనదైనరాముండగనియుసెండాడు.

ఒండు adj. One, other. ఒక్కటి. D. ఒండే. either,
or. అత్రయము, ఐక్యము, ఏకము. ABA. A. 3.
46. ఇంకగొన్నాళ్లుచూచినవంకదెగువగలగతుంకిన
బ్రజలుట్లుదలచిపోవమానివగుటయె యెండెహీన
శిధి, నరేగినుటొండెగాకొండు మరముగలదె.
టీ॥ఒండు, మరియొక. A. 3. 82. మరియొండుపాయం
బులేదు. A. 4. 313. మనసునకొండు రెండుమరికుం
త్రముగ. Siva. 3. 140. చిరసౌఖ్యములేగనుట
యెండె, తరుంబానరించిపాతుములే, రాయుటయెం
డెగాకహాదరంబులకూర్చక.

20. n. s. ఊరుమూలము. ABA.

20. డాంట్టి To each. ఏకశః, ఒకటాకటికి. G. 6.

116. పుణ్యంబులాండాంటికి.

20. డాండ adv. One after another. ఒకటి వెంటసె

కటి; but ABA says. మిథః i. e. ఆస్వాస్యము
reciprocally. T. 5. 91. ప్రచండకాండంబులాం
డాండ దిక్కుండలిండినేసి. టీ|| ఒక దాని వెనక సెక్కి
టి. Swa. 3. 37. పుక్తి క్షుణ్ణవక్త సుంబైముక్తులకు నెక్కి
చిక్కుంబడియొండొండబొండుమల్లియల, దండడిం
దొరుగు. టీ|| వెంబడి వెంబడిగాను. Swa. 4. 62.
శుండుశుండులం దమతమకట్టినమోటకత్తుల, సెం
డాండఖండితములగుమండల కంకుమండలుద్రో
చి. Swa. 4. 87. ఒకతఖండంబులాండాండయు
వైట్తుగా. టీ|| వేరేవేరే.

20. డారులు (An adverb having the forms of a
noun.) Each other. T. 5. 46. (Accu.) ఒండ్ారు
లంబట్టారు Seizing each other. Swa. 3. 46.
(Gen.) ఒండ్ారులకురులుదుత్వచు Handling each
other's locks. T. 4. 91. (Dat.) ఒండ్ారులకుగ
నుపించగ exhibiting to each other. N. 9. 156.
ఆలింగనమంగ నాజనములెంతేవేళ్లతో సెండ్ారు
ల్, కులుమారుండగమార్చి కొంచు. టీ|| ఒకరొకరు.
N. 1. 129. ఒండ్ారులువచించుచు.

20. తకై n. s. A bawd, a procuress. కుంఠెనకత్తె,
కుట్టరి. ABA.

ఒకడు n. s. One. ఏకము. ABA.

ఒకవారి, or ఒకమరి adv. Once. శక్పల్, ఒకప్పుడు.
A. 4. 22. ఒకమరిబుద్ధులంత విలయోదగక ముల్చ
యికుప్పి. టీ|| ఒకసారి.

ఒకపెట్టున adv. All at once. యుగశబదధము.
ABA. ఒకదెబ్బన.

ఒకవెంట, అనగా లెకందు or ఒక్కందు. OG.

ఒకో, or అకో interj. Alas! అయ్యా, అబ్బ. KP.
3. 80. ఎక్కడదొరికె సెకోయాచొక్క పుగు బైత

I marvel where he found her.

ఒక్కు n. s. An old man. వృద్ధుడు. ABA.

ఒక్కుమ్మడిని adv. (add.) ఒకపెట్టున. ABA.

ఒక్కైద adv. At a certain time. కదాచిత్, ఒక
ప్పుడు. ABA.

ఒక్కొలన adv. All at once. ఒకపెట్టున, ఒక్కుమ్మడి,
యుగశబదధము. ABA.

ఒగుడు n. s. A dry leaf of the great millet. ఎం
డినచొచ్చుకు. D. ఎండినజొన్నచొప్పుయొక్క ఆకు.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

Kuchelo. 2. 5. గాలికిపోయెడు పుగుడాకుగరి.
ఆయెద్దుపుగుడు పుల్పుకొనిరివింతుపారవేసింది
the bullock has eaten the dry leaves and left
the straw (of the great millet.)

ఒచ్చము n. s. Disgrace; failure, defect, flaw,
fault: trifle: meanness. అవమానము. D. శరీర
వము Kark. అవవాదము. ABA. లోతుము, అల్ప
త్వము, నీచత్వము. A. 2. 30. ఒచ్చముసాడికోటికి.
అవమానము. T. 3. 83. మనసుకింతగుసొమ్ములు
పెట్టినంతనేయొచ్చమె. T. 2. 19. ఎత్తుడుధనేశని
ధుల్దమయత్తువడ్డికినప్పినపుచ్చమెంతనుచు. టీ||
అల్పము, యిడియెంతమాత్రమని. Radha. 1. 50.
మచ్చరమున సెక్కరసుకొన సెచ్చమునాయందుగల
దె. T. 3. 7. ప్రమదామణితా సెచ్చంబులేనికూ
రిమి. P. 4. 118. ఉన్నతినంబరంబారసియొచ్చమె
కింతయులేకకొమ్మలంగన్నులకుండువై. P. 3. 139.
నియొచ్చపునేత.

ఒచ్చెల interj. Alas! అయ్యా. A. 5. 139.

ఒడంబడిక n. s. Consent, assent. శమ్మతి. ABA.
An agreement, engagement, covenant. నియమ
శుక్తిక, నిబంధనశుక్తిక.

ఒడంబడుట v. n. To agree, comply, consent.
శమ్మతించుట. Vish. 2. 176. ఈశ్రయత్నమునే
యుమనిన సెడంబడి. Vish. 2. 211.

ఒడంబరచుట v. a. To persuade, bring him over,
convince. To make, to agree with. శమ్మతిం
చుచేసుట, శమ్మతిచుదేటట్టుచేసుట.

ఒడబాటు n. s. Consent, assent. శమ్మతి. ABA.
ఒడబాటుకమ్మ, అనగా శమ్మతిశుక్తిక a deed of
agreement. P. 1. 768. నాకొడబాటుగాదుచిత్త
ము, వెడగులశనివెంపుజేయువీరడిగలదె. టీ|| శ
మ్మతముగాదు. P. 2. 142. యాచకత్వంబునకుచి
త్తంబొడబాటుగాదు. టీ|| మనసుపుచ్చుదు.

ఒడమె n. s. (add.) ధనము. D. విత్తము. Kark.

ఒడమెలు n. s. Jewels, ornaments, trinkets. భూ
కణములు. Kark.

ఒడయడు Commonly ఒడయుడు n. s. A lord,
king, master. శ్రుభుతు.

ఒడి, or ఒడికట్టు n. s. (add.) Vulva, అనగా యోని.
D. ఆయోనుకు పుడిచొరినది రెండుమూడుదినముల
లోదూడవేసును the vulva of that cow is
enlarged, in two or three days it will calve

ఒత్తి, అనగావత్త్రకటి. ABA. ఒత్తికట్టుట, అధిము
అముకావడము. Kark పారావతభేదము. ABA.

ఒత్తికము n. s. Beauty, elegance; fitness. అంద
ము, సొగసు, ఒత్తు. ఒత్తికముగా beautifully, ele-
gantly, properly. సొగసుగా, ఒత్తుగా. HN. 2.
16. ఇంపారగనధ్వనిననివహంబులకుశ్రవణోత్ప
వక్రియా గారవముఁ ఘటించు సెత్తికంబగు వింధ్య
వనాంతరంబులక. UH. 2. 175. ఒత్తికమామా
టిక్కకొనిగలజెన్నె. M. III. 5. 326. ఒత్తిక
ముగనేనుగావించునువితవత్త్రభూషణదులబరితో
షముగ సునర్లు. Rucmangada. 4. 154. కదలియనే
కదీలూత్తికంబుగదాటిపయోనివైసక. M. IV.
1. 72. కడుఁ గారియపెట్టియైన సెత్తికంబుగ సుం
డుదు నెల్ల కూరలుక. Satyabhama. 4. 5. ఒత్తిక
ముగాగ మైయాదియోరగజేరగవచ్చివచ్చి యొక్కె
డయెడగల్గిల్చి. L. 2. 96. అడవంబుగండియహ
శ్రుద్దముల సెత్తికంబుగాబట్టుకుండెడివారు. S. 3.
318. పక్వతాకంబెల్ల పతికంఠముననువియెడికం
బుగాబట్టియాడ్చివైచి. A. 6. 141. బడుగునదుము
పశుగదు సెత్తికమగువారి. టీ. సొగసుగలవారిని.
N. 7. 12. ఒత్తికంబుగావాణికువాలుకీజ్జడయల్లి
యల్లకవచ్చెనబ్బభవుడు.

ఒత్తిని n. s. A breach, opening, orifice. గండి, బొం
డ. చెరువుపుత్తినికట్టించినందుకుదళబంధంచేసు||
3 మడియిచ్చినాము because you have repaired
the breach in the bank of the tank, we have
granted you this field on a favourable lease.

ఒత్తియించి, అనగాతీయించి. OG.

ఒత్తియించుట, అనగాతీయించుట. ABA.

ఒడుచుట for పొడుచుట v. n. To pierce, stab,
gore. To cut down or fell. To attack. Vish.
8. 463. ఏనవిద్యలవలన నెత్తుడుమృత్యువు సెడుతు
ననుచుదలపుచుంటజేసి. G. 7. 67. అనుడుచెలసి
పుడువుమోయన్నయియంటి. Vema. 646. ప్రాప్తు
పుడుచుచెరిగిప్రాప్తునదుచుచెర్గి. CPB. 4. 422.
నీమనైనమతన్నంటిచిరమెడిచి. N. 2. 255. త్రే
లోక్కవత్త్రసాధ్యరదీమోడమరూమోసమరూ
ధిసెడిచి. టీ. తన్నుపరచి. N. 1. 146. రత్నదీప్తులు
తమస్రింబుసెడియ. Swa. 3. 9. చింతాసాగరం
బువేగిరంబుచెల్లిపుత్తిచెననం.

ఒడుచున adv. In like manner. రీతిగా. N. 2. 534.

విసాకూటకంబైదునుడుపుపుడుపున

ఒడ్డగ n. s. A weapon formed of two antelope's
horns fixed one in each end of an ivory handle,
so as to form a short spear pointed at each
end. ఇర్రెకొమ్ములు రెండవరచేసి అంటుచిలువేసి
నసాధనవివేషము. ABA.

ఒడ్డగల్లుట v. n. To lean on one side. ఒరుగుట.
OG.

ఒడ్డణము n. s. A cestus, zone, the belt of gold or
silver worn by women over their dresses. ఒ
డ్డణము, కాంచీ. ABA.

ఒడ్డము n. s. వ్యూహము. ABA.

ఒడ్డారము n. s. (add,) వక్రక్రి. ABA.

ఒడ్డి n. s. పారావతభేదము. ABA.

ఒడ్డు n. s. (add,) మిత్రత్వము, వ్యూహము. ABA.
తీరము, కూలము.

ఒడ్డె adj. Belonging to the Orissa country; or
to the tribe of tank-diggers. ఒడ్డెదేశసంబం
ధమైన, తప్పేవాండ్ల సంబంధమైన. ఒడ్డెవాడు a
tank digger. ఒడ్డెది a tank-digger's wife.

ఒత్తు plu. ఒత్తులు n. s. A kind of bracelets. చేతి
కిపెట్టుకొనేపుకసాము.

ఒత్తెడుపిల్లి n. s. A kind of cat. లోమశమనేమార్తా
లము. Kark.

ఒడుగు n. s. Swelling from being boiled, as rice,
&c; excess. అధికము. ABA. యావియ్యమువం
డితేఅన్నముపుడుగుగావుండదులేదు on boiling
this rice, it does not swell to the proper quan-
tity.

ఒడుగుట v. n. To be of use or convenient. To
make room, to move so as to accommodate,
to sidle. To assist, be at hand or ready. ఈప
ట్టనిండాసన్నపాటిదిగనక చలికిపుడగదు this is
too thin to be a defence against the cold. వా
డుపుడగలేదు he would not stir out of the way.
కొంచెముపుడుగు ఆయనకూర్చుండనీ move a
little and make room for him. నీమయములో
పుడిగినాడు he aided me at the right moment.
ఆరుకలుయికాపుడగలేదు the money is not
yet come to hand.

ఒద్ది adj. Near. దగ్గరి. ఇంటిపైద్దిచెట్టు a tree which
is near the house. N. 9. 332. ప్రాప్తుమాడ్చం
కూతురియెద్దితోటక న్నెక్కలలత్తెసిక.

ఒద్ది, అనగా శత్రువు. Kark.

ఒద్దిక n. s. Friendship, concord, union. మిత్రత్వము. ABA. The green room, a place for rehearsal. వేష గాంధ్యులను నేర్చుకొనే చోటు. ఒద్దిక కాడిపోయి నాలుగు ప్రదర్శనలు చేయకొని వచ్చినాను

I attended the rehearsal and acted four times.

ఒద్దు Don't. పోవద్దు don't go.

ఒద్దు for ప్రొద్దు n. s. దినము. ABA. See ప్రొద్దు.

ఒన బెట్టుట, అనగా పొంచడము. ABA.

ఒనరు n. s. Convenience, facility, commodiousness. వీలు, వాటము. ఆరుగ్గం పైనలు చూచి లగ్గరికి నారు they spied out the convenient places, and then climbed the hill.

ఒన పుట్టుకొని, అనగా పొంచుకొని. OG.

ఒప్పుకొనుట commonly ఒప్పుచుకొనుట v. s. To take charge of. To hear a pupil his lesson. వశము చేసుకొనుట.

ఒప్పున n. s. Committing, making over. ఒప్పునీంత. ఒప్పున చేసుట to make over. ఒప్పునీంట. P. 1. 286. ఆ రెండుకొప్పున జేసెద్యు శ్రయమునై.

ఒప్పునము for అర్పణము n. s. Offering. ఉపార్పణము. KP. 3. 131. కలభాపిణి వేసలియొక కేలబట్టి వేరొక్క కేల సురగ త్రివేరికి నీకొప్పునమిదెయంచున ద్రిగ్గ త్రివేయ్యి త్రిమైక్కి.

ఒప్పునవాడు n. s. A man of bad character: a knave. అశ్రుకాశుడు. ABA.

ఒప్పురకించి, or ఒప్పురికించి, అనగా ఒడియించి, తీయించి. OG.

ఒప్పురము n. s. A drain, a kennel. జలనిర్గమము, జలదారి. ABA. B. X. verse 25.

ఒప్పురికించి, అనగా ఒప్పురించి. OG.

ఒప్పుకోలు n. s. శస్త్రుతి. ABA.

ఒప్పు, తపించి. OG.

ఒప్పుక n. s. Friendship. మిత్రత్వము. ABA.

ఒప్పు adj. (add.) స్థూలము. ABA. T. 2. 16. ఒప్పున బహుళగోతముల ప్రొద్ది.

ఒప్పు n. s. Bigness. ఫోల్యము. T. 3. 57. ఒప్పు గార్పించెబలుగ బిన్ని కుండ్లు.

ఒరగొడెము n. s. వక్రక్రి, ఒడారము, శరుకు. ABA.

ఒరముట v. n. To become hot. చురుకు అవుట. OG.

A. 4. 212. అక్కరములుకరముల కాజిల సెర పెన నకరవియు సెర పె,

ఒరిజ n. s. The girth of an elephant, made of rope or leather. కత్తు. ABA.

ఒరిమిక, or ఒరిమె n. s. "Friendship." మిత్రత్వము, ఆనుకూల్యము. ABA.

ఒరిమె, అనగా చురుకుయ్యె. ABA.

ఒరుగు n. s. A pillow or cushion. ఉపధానము. ABA.

ఒరుదల n. s. Back biting. కొండెము. See ఒరుదలకాడు (చాడి OG.)

ఒరుదలకాడు n. s. A back-biter, a slanderer, a tell-tail. కొండెగాడు. A. 4. 267. మొదలనయొరిదలకానిం జెదరంగనాడ కాత్తజింతింపుకుదిం, బదిగమ్మచుప్పరివిద, ముదముక్తుగ జేయకుండు మొక్కచుతమునక.

ఒర్రన n. s. కటువు. ABA. చప్పిడి అన్నమాటకు చప్పన అన్నట్టు ఒరుగు అన్నమాటకు ఒర్రనయని అయినది. A. 5. 112. తల్లియలవక్త్రవిషజ్వల సోమ్య సుర్రవై వెలువడ.

ఒర్రన n. s. కటువు. ABA. See ఒర్రన.

ఒశవు n. s. The neck of a Vina or lute. శ్రుతాశము, వీణాదండము. ABA.

ఒలుకుడుట, or ఒలివడుట v. n. To be plundered or robbed. దోచుకుపోవుట. OG. A. 6. 110.

ఒసిరిపోవుట v. n. To go off, step aside, retire, recede, get out of the way. తొలుగుట.

ఒచల interj. పొచ్చెల్ల. OG. Alas!

ఒచెల interj. ఒచ్చెల్ల. OG. Alas!

ఒచెవాడు, or ఒచవాడు n. s. A priestling. A sacrificer to the village goddess. In Burdwan it is pronounced ఒజ ozah. See As. Jour. Nov. 1837. Intelligence.

ఒటమి, ఒటము or ఒటరితనము n. s. Failure, loss, the being a loser. అశయము. ABA. A. 2. 104. భూమిభృత్స భ సొట మైన, నయశంబువ మికురాకుండునే. A. 4. 95. N. 5. 7.

ఒడిక n. s. A stream or current. శ్రువాహము Swa. 4. 104. వెణిధరం బట్టి బైకటిజమ్మ చీకటులు గానశ్రు వ్రజంబొడికల్లట్టం. టీ|| ఎడతెగకుండా శ్రువసం చగానున్న. A. 5. 144. ఉడుకొనబడుమధుళి కయోడికలకు క్రిందగ్రమ్మ కుండెడు లేట్లక. టీ|| శ్రువాహము.

ఒదము n. s. A pit fall for catching elephants, ఏనుగులను పట్టే గొయ్యి. BRU. 2. 485. ఒదంబులొ

జిక్కువడుగజంబులపాడిగలిగి. H. 2. 93. యవరాజకరులకు సెనరాచ సూదంబు. P. 2. 31. ఉరివిహగప్రజంబునకు సూదంబుదంతికిమందుచిల్వకు. ఓముట v. a. To preserve, cherish. పోపించుట. D. Kark. N. 2. 11. నిద్దంపుటద్దంబు, మురిపెంబు సూమునెమ్మముదాని. N. 9. 104. గరగరికెగగగ మే సూమగలుగుటయును ప్రేమమీరంగవన్నెలు బెట్టుటయును. టీ|| కాపాడుకోగలగడము. Swa. 2. 18. ఎళుదుశరధ్యలయందునిలవెళ్లనీక, నిసూయ పెదురల్లియెంతోరలున్నెక్. టీ|| కాపాడేటటువంటి. Vencatach Mahat. 1. 26. స్థిరమైననీమకత్తి శ్రుభావమున, నేపెల్లనీవిచ్చునియ్యనికార, మోమజాలుదుమిక సుకటనసేల. Swa. 3. 38. వలిమించుక్రొమ్మంచుటోడరులనీది, యాదివడితీడలిను దివడుచుసెడలోముసోమరిగాలి. D. Navanadha. 147. 2. లినాచన్నిచ్చియోమినమేనినెత్తురాయాకొత్తనెత్తువోయన్న. P. 4. 179. కాండభృద్దనబాధగాని సెందినమిత్రుసూమవేసు ఖచ్చత్తినల్లనిల్ల. KP. 6. 215. అంగకంబులబాగులనియోమదండంకశిడలనీదయ్యెయెత్తుదును బైట, అనగాపోపించనారంభించెను. R. 3. 96. కోమలిప్రాదిరాలిలుకకుకళలమర్చినినందియియ్య మే సూమనిదయ్య నయ్యడక్కపోజ్వలమైశకలాత్రితాధిగోత్రామరుదీప్తితార్థకలదానమేసేయదలంతు. ఓరంత adj. A little. ఇసుమంత. OG. L. 11. 25. ఓరంతప్రాద్దననుండుజక్కువలు. BD. 3. 1023. ఓరంతప్రాద్దమైకొనికట్టిరిగి. Pal. 216. ఉప్పులేకుండగపూరంతప్రాద్ద, చప్పిడిదానిసాగునేకాళ్లు, రాతేకమెదుకబడిరాకయున్నాడు. ఓరచ్చులు n. s. plu. మోటకనిచెప్పులు. NH. 5. 122. ఓరపాక commonly వారపాక n. s. A veranda. పంచపాళి (భిక్షుప్రకృత్యహము) ABA. ఓరవలి n. s. వన్నెలకోక. ABA. ఓరి, or ఓరి interj. (as ఓరే is used in courteous or familiar conversation;) Friend! my good man! Fellow! my lad! An interjection used in calling to a man-servant. ఓరిమి n. s. Patience, tolerance, forbearance. మెంతి. Kark. ఓర్పు. P. 1. 156. ఓరిమలేకననియెదరోజెళుమా. ఓర్పుట v. a. To bear, endure, suffer, tolerate. కాగుట, భుజుట.

ఓర్పుమి n. s. Impatience, intolerance, envy of another's success. తుర్వస్. ఓరి interj. An exclamation. Holloa! huzza! జలవిచ్చుతి శమయశబ్దము. ABA. జలక్రీడాకాలమందుఉల్లాసముగాఅనేమాట. UR. 6. 153. ఓలు బెట్టిగెల్చిన శుయోరుహగంధిని మూసుకుండినా. KP. 6. 263. ఓలయనుచుకొనలదుగేలియనుచు. ఓలచెంగనాలు n. s. అవజయము. ABA. ఓలమి n. s. Covering, veil. విధానము. Kark. ఓలము n. s. Screen, shelter, cover, veil. కండ్లకగుతుడనిశ్రుదేశము. విధానము. Kark. చాటు. D. ఓలము or ఓలమి, వ్యవధానము. ABA. మరుగు. OG. P. 2. 216. ఓలములువెడకితక్కుగా పాలురుడరుముటయు. టీ|| మరుగుచోట్లనన్నేపించి. P. 4. 258. ఓలములదాశిలచూచుసూడి. ఓరి, అనగావరుగు, ఉండువాను. OG. ఓరిమి n. s. వ్యవధానము. ABA. ఓలు adj. Resembling. శిమానమైన. ఓలుతుడెను v. n. దోళుడుపోయెను. OG. ఓలె adv. Alike. వలె. ఓవరి n. s. A chamber, an arbour, an apartment. వాళిగృహము. ABA. తొట్టికట్టు. OG. మర్నాడ, కేళిగృహము, పొడయు. D. N. 9. 132. కళుమకములెళుగచ్చుటోవరులసింగారంపుపూదోటలక. DRB. 628. చంద్రశాలలకేళిసాధవేదికలగాజుటోవరులబంగారుఉడకింద. R. 5. 32. మనతోటలోవలెముత్త్యటోవరులు శివ్యక్ష్పంద్రకాంతశ్శలువోగనరావిచ్చుడదేమి. D. Navanadha. pl. 71. ముత్తంపుజాలకంబులను బంగారుగుడ్డంపుతలుపులగొనియాడ సెక్కుగాజుటోవరిలోనగరగరిమార. ఓసరించుట, or ఓసరియట v. n. To step aside, get out of the way. కడకొత్తుట. D. ఓయిదొలగుట. (తక్కువాయెను ABA.) ఓసరిలక, తక్కుక. OG. P. 2. 120. వ్రేసినప్రేమిదురంతత్రాశింబునసూశిరించిరప్పించుకొనా. టీ|| ఓరకుదొలగి. P. 3. 203. చొచ్చిచచ్చిన చండాలుజూచుమాత్తిచూడ కల్లంత సూశరించుచుగృహంత. టీ|| కడకొత్తుచున్న. P. 1. 119 పావనభావన భావనంబునం దోశీరిలంగ. టీ|| ఓయిదొలగగా. N. 6. 17. ఉపాయముననగాళికోగరిలి. N. 7. 214. అనిదానికోశీరిల్లుచును జేంద్రకుమారలియమానులు మేమాటనుదాని కోశీరిల్లుటచనునా. Swa. 2. 68. మధంబున సూశ

రింగక. టీ॥ ఇట్టుటోలగక. P. 4. 509. వీనిప్రొ
వికొను మాయనిహాలికుడోశరించినక. P. 4. 508.
విసరి కేమిసేయగలవాకటనేడ్పుకు మారుబట్టు పెట్టి
నిశియోశరించినిమిపుమదీయవధూటినచ్చి నీ కా
నకకన్నకట్టికిడుగాని ఘనస్తనద్దమంచు శస్తాన
మెలర్చనాడు మనుమానములేక తడోశరించినక.
A. 4. 52. తిరిగితిరిగి వేసరి యోశరిలినదాశరిగుం
పు. టీ॥ అలసిన.

ఓశరించుట v. a. To put aside, remove, push off,
evade. ఓరజేసుట. ABA. OG. తప్పించుట. N.
9. 355. ఏలమేసాశరించెదేయిగురుబోజి.

ఓహటించుట v. n. To retreat, fall back, give
way. ఓడుట. ABA. వెనకదీసుట. D. యుద్ధశు
రాస్తుఖుడగుట. Kark. Krishna Raya Vijayam.
3. 68. ఓహటించిచెలించికలాయమానులగు. BRY.
941. శుంక్రిమిఖుండు శంక్రామంబునరామునకో
హటించివరాజయదైన్యంబునయింకబాలక.

ఓహరిసాహరి adv. Backwards and forwards. వె
నకకుముందరికి, అనగానీరబారు, తంతోశుతంద
ము. D. అహమహమిక. ABA. మరిమరిమెండు
గాను. OG. M. IV. 3. 157. రథమురథముతో
రానినగ్గలిక మైసిదబోవక నేటులాడునెడలుసా
హరిసాహరినుయ్యలచేరుగా పెనగొంచుదెరలుచు
పెనగునెడలు. M. VII. 3. 148. ఉభయబలంబు
లుంబరికొనియోహరిసాహరించెనగుచుండె. A.
4. 130. ఓహరిసాహరింబ్రథమమొల్లెడుధారలగా
చ్చులేటవాల్గోహరిసిచ్చి.

ఓఘశించుట v. a. To excel or surpass. To neg-
lect or disregard. మించుట, అతిశయించుట, తిర
స్కరించుట. See అవఘశించుట. Ila. 1. 33. హ
రిణీవిలాసంబునోఘశించు. H. 2. 237. కల్లవమా
నశుశుటుధైర్యహరకహరకశాస్త్రోమమాఘశించు.

ఓజు n. s. తనివాడు. ABA.

ఓదరులు n. s. plu. Rivulets. కాలువలు. Swa. 3.
38. క్రొన్నుంచుఓదరులనీదియొదినడిశిడలి. టీ॥
కొల్లమంచుకాలువలను.

ఓరు n. s. A fragrant grass. (Andropogon
muricatum.) వీరణము. ABA. ఆచురుగడ్డి.

ఓర్ధ్వదైహికక్రియలు* n. s. plu. Funeral cere-
monies ఉర్ధ్వక్రియలు, దినవారములు.

ఓసుకాడు n. s. An empassioned lover, a beau.
శృంగారి. Kark. నీటుకాడు.

క For "it forms a verb" read "it forms a noun."

కంకణము n. s. A heron. రాబులుగు, లోహశృంగ
ము. ABA. మల్లజేగురున్ను. Another kind of
this is వడ్డకంకణము.

కంకర n. s. (add.) Plaster, mortar. గార, సుధ.
ABA.

కంకిసారు n. s. An ugly mouth. వికారశుసా
రు. S. 3. 31. ముగ్ధలాహిరియుంట, బాడమువాని
నతోడికంకిసారుటనుచుంగయంకురింపు.

కంకిశుక్రశి n. s. A very common large strag-
gling shrub. ఓడధివిశేషము. Rox. 2. 217.

కంకిశుక్రశి n. s. A certain very common large
straggling shrub. Rox. 2. 217.

గంగ* n. s. The river Ganges; commonly used
for water in general. ఛాగిరధి, నీళ్లు. ఈబావిగం
గమంచిది the water of this well is sweet. నే
నువానియింట్లో యిన్నిగంగనా తాగలేదు I did
not take so much as a draught of water in his
house. గంగాఛాగిరధినిమానురాల్లెన a civil or
respectful phrase used (like Dame) in men-
tioning a widow.

గంగరు n. s. A scaling ladder. లగ్గలెక్కేనిచ్చెనట.
గంగలేగు, or గంగలేగుచెట్టు n. s. A species of
jujube tree with bright yellow fruit. (Zizy-
phus jujuba.) కర్కంధపు ABA. బదరిప్పక్షము.
(లేగులోభేదము.)

గంగవ n. s. ఇరుపు, శుట్టు, నెట్టు, స్థానము. ABA.
గంగాజలమ్ములు n. s. A sort of rice. ఛాన్యభేదము
లు. Kark.

గంగారు, or గంగాశ n. s. కయ్యము, యుద్ధము, పో
రు, పోట్లాట. ABA.

గంగాశ n. s. Fighting. పోరు, పోట్లాట. ABA.
గంగుడుచెట్టు n. s. A tree. పుకచెట్టుపేరు.

గంగార్డు n. s. A bull that is taught to dance. దే
వవృషభము. ABA.

గంగోరు n. s. A broad ribbon. పెద్దకశ. OG. See
గంగోరుపావడ.

గంగోరుపావడ n. s. A female's under-garment
like a petticoat, with broad ribbons. గొట్టుగా
కశలుపుంచికూర్చినపావడ. ABA.

గంబరి n. s. A brazier. గంచరవాడు. ABA. రతి
లచెంబులుచేసేవాడు.

గంచు n. s. A sort of hawk. ఒకవిధమైనదేగ. ABA.

గంచుకంటు n. s. A metal frying pan. గండుపు, బా
గలి. ABA.

కంచురాయి n. s. A sort of black sonorous mar-
ble. కంచువలెమోగేనల్లరాయి.

కంజ n. s. కృషికియోగ్యమైనభూమి. D.

కంజనకాలు n. s. A boyish game. కంజపాదక్రీడ.
ABA.

కంజాయి n. s. (add,) కంజాయిమొదలుగాగలిగిన
యెమ్మెల్లకత్తెనమాపురైతరగుచుండు.

కంజిగుల్ల n. s. A white pustule, scald, or boil. నీరు
బుడ్డవలెలేచేబొబ్బ.

కంట, or కట్టరము n. s. నాట్యభేదము. ABA.

కంటము, or ఘంటము n. s. for "a large sharp
pin," read "a large pin."

కంటసము n. s. అనగావిశ్రలాశము. ABA. విరో
ధముగాతలుకుట.

కంటు n. s. A knot, a bundle, a knot of hair,
the knot or joint of a reed, cane, or bamboo.
ముడి, మాట, కేశబంధము, గలుపు (కుర్పసు.
ABA.) రుకలకంటు money that is laid up.
మొగంటుకంటువెట్టుకొనుట, అనగామూరిముడు
చుకొనుట. M. V. 4. 255. అనియాడిమొగంటు
కంటువెట్టుకొనియున్న.

కంటుభారా n. s. A medical root. (Siphonan-
thus Indica) భాజీక, బ్రాహ్మణయష్టిక.

కంటులు n. s. plu. పోగులలోభేదము. ABA.

కంటె n. s. A spoon. కరిటె. ABA.

కంటే interj. D'ye see? చూస్తేవా. M. IV. 2. 263.
దీనినెరుగవుకంటే.

కంటంక, or కట్లంక n. s. వరుసద్దలపైనివుంచేవుం
టిగుడ్డ. OG. See. కట్లంక.

కంతీరవరాయవరహా n. s. A pagoda coined by
Kanthīravaraya, an ancient king.

కండము * n. s. (add.) In page 159 line 8. That
is, he was born to ruin his father.

కండకతైర n. s. Large shears kept for the use
of such as might have occasion to clip off
their heads: and it sometimes means, risk,
trouble. కంతకర్తనీ, గొంతులుకోసుకొనే పెద్దక
తైర, సంకటము, ఇబ్బందియున్న. నాకుపెండ్లా
ముకండకతైరగావున్నది My wife is a perfect
plague to me. KP. 3. 115. CPB. 4. 222.

కండచక్రైర n. s. Coarse or unrefined sugar, lump-
sugar. ముప్ప్యంతి. ABA. ఘుటిక అయ్యేలాగునకా
చినపాగు. కండచక్రైరలింకి a parrot. కండచక్రై
రలింకికల్తలొనవదీయదు Cupid, ఘనైశుడు.

కండచుక్క n. s. The liver. కాలుభండము. ABA.
దీన్ని సురుగుదబ్బు అనిన్ని అంటారు.

కండలము * n. s. The side of the head; a yam.
పెడల. ABA.

కండపెండేరము, or కండపెండారము n. s. A badge
of honor worn as a garter by a hero, on one
leg. బిరుదుఅండ. D. N. 3. 230. జేజేలయెడిమొల్ల
జెక్కినకండపెండారముకుదమునదంబుజూప. టీ||
బిరుదుఅండ. N. I. 168. బిరుదువజ్రపుకండపెం
డారమైమార, కొమ్మనకేహాగ్రుచ్చియెత్తు. టీ||వి
రుదుకడియమైయొప్పేటట్టుగా. R. 4. 104. ఆర
ఘూత్రమునకులతరాంప్రి సుక్తకుడలివిరుదంపు
కండపెండేరమిడియె.

కండమాల n. s. Scrofula about the neck, inflam-
mation or swelling about the neck. పెడచు
ట్టులేచేకురుపులు. G. 10. 54. మునుకండమాలమా
దను మొసగురుపుంబులైనన్నమోసంబయ్యె.

కండరు పైసరించి, అనగాప్రతిమిగాచేసి. OG.

కండరు పైసరించుట In page 159. line 2. Dele Per-
haps &c.

కండవర్షము, or కండవృష్టి * n. s. Local rain, a
few showers here and there. కొన్నివోట్లకురికి
కొన్నివోట్లకురియనివాన.

కండా n. s. కర్తి. OG.

కంకింపు, or కంకితము n. s. Rigour, strictness,
exactitude. కాలిన్యము, క్రూరత్వము.

కండిదొంగ n. s. A house breaker, one who digs
through a wall. సురంగకారితత్సరుడు, కన్నపు
దొంగ. ABA.

కండివనము n. s. గ్రంథివర్ణము. ABA.

కండె n. s. Gold lace. బంగారుపోచ, శరీక. ABA.

కండోలము * n. s. A basket. పెద్దకంట. D.

కండ్రలు, or కండరులు n. s. plu. Pieces, bits,
chips, fragments. తునకలు, చెక్కలు. D. DRY.
2470. తనరంగచందన తరులుచెప్పించియొసరకం
ద్రలుజేసియొక్కగాచేర్చి.

కండ్రి, or కండ్రిక n. s. A bit, as of sugarcane &c.
ఇత్తోనిభండము. ABA. See కండ్రలు.

కంత, or కంత n. s. Hole, gap, chink. The bridal
gift carried in procession by the bridegroom
to the house of the bride. Way, path, street.
చిల్లి, తూటు, సందు, వీధి. ఆకంతల on those
lands. కాననికంతల in foreign countries. పెం
డ్లికాదుకువారుపెండ్లికొమాడెను ప్రధానముచేను

కానేనిమిత్రమైకట్టుకొని పాద్యవస్తువులు. Swa.
 5. 86. అత్యంతకాంతంబైరంతరగతింక్రంతనద
 వనదదివియలైమకు తారవిందరాగం బులువెలుంగ.
 R. 4. 109. దగ్గిలెమూహుర్రవేళ యోదశరధేం
 ద్రదేలనాలశృమనిమానులెగ్గరింతు, మహితమణి
 హేమవస్తుసామగ్రి పెరయక్రంతనశింబితామును
 గదలిరళుడు. A. 6. 182. ప్రకృతికాంతక్రంతసు
 రకాంతలం గూడుకొని శంతరింతు. N. 7. 296.
 శోభనంబులుబాడుచునుపుణ్యకాంతలు, మునుపు
 గాగ్రంతలుగొనుచునడువ. టీ|| పెండ్లికూతురికిప్ర
 ధానముకొరకు తీసుకపాద్యమంగ శద్రవ్యములు.
 BD. 5. 1110. చాడయ్య గారిగరికంతనువిహాన
 ముబోవబుని. P. 4. 236. అప్పాచణాలిమస్తేరి
 యెత్తుడు దనబేటిచ్చెనేమరిమరి వాడత్తుడపోయె
 మనంబున గట్టినతమింగం తసెండుగంతకా గొను
 చుకా. టీ|| ఒండుగంతకా, మరియొకచూర్గాన. BD.
 4. 1419. గెడగూడిదన్నిరగలకులగొలువ, శంతనం
 బునక్రంతక్రంతలనించి, యంతంతజనులుఘోయని
 జయలెట్ట P. 1. 496. నీవారకరీ రముల్ గలుగువం
 తలక్రంతలచెట్లగట్ల నాహారమరికజెరించి. P. 4.
 58. గాసిలియుండువారలకు కానగిక్రంతలుమేలు
 గావకో. టీ|| తన్నుతెలియనిహోట్లు. B. X. 9. 53.
 రచ్చలుక్రంతలురాజమార్గంబులు విడుదదేశంబులు
 విశదములుగ.
 కంత n. s. A pack saddle, a patched cloth or
 garment. ఎద్దుమీదకందశమువేసి ఆమీదవేసే
 ది. D. కంథ ABA. వింపిగుడ్డలుగుబియలువేసిద
 శ్చుముగాఅతకబాడవబడ్డది. కండ్లకుగంభకట్టుట to
 blind fold.
 కంద *n. s. A plant (Dracontium) కంద or కం
 దగడ్డ its bulb. అశోకఘ్నుము, నూరణము. మం
 చికంద Tacca pinnatifida. అడవికంద another
 species used in medicine (Dracontium poly-
 phylum.)
 కందము *n. s. Any bulbous root. గడ్డ, దుండు.
 N. 7. 24. ఆనందకందముల్ మొలకలెత్త.
 కందనగాయ n. s. The heart. హృదయము. ABA.
 In the Sanscrit Pancha Tantram, కృష్ణపృథ
 యము. P. 4. 583. శరీరముద్రచ్చిలోతులంగనుగొ
 ననైనగర్భభముకందనగా యగ్రహించితెచ్చియిచ్చి.
 టీ|| నల్లగుండెకాయ. A. 4. 24. మునుముందెచ్చి
 నుదూరదూరమరికెం పుకావెదియుందూరగంద
 నగాయంగలనల్లదోడు. కందనగాయ, నల్లగుండె.

కందనము, or కందణము n. s. A certain feat in
 wrestling. జెట్టివాండ్లవిన్నాణములలో సెకటి. H.
 1. 241. ABA.

గందపట్టె, గందవట్టె or గంధపట్టె n. s. The ap-
 plication of sandal paste on; the cross pieces
 of wood fixed on the door. చందనాను లేవనము,
 కవాటకట్టికయన్ను. ABA. A. 2. 10. ఉదుటు
 గుబ్బలుగల తల్పుటూరముజూచి, గందవట్టెలుజూ
 చిబంగారుజూచి. H. 5. 197. వాసింపెడిగంద
 కట్టియలు. Ila. 2. 41. శ్రీయుతంబుగాగబిలవ
 రావడగయు, గంధపట్టెలుండుకతనతలుపు, హరి
 యురంబునెదిరిశిరము వేవ్రక్కలై మూలయింటిలో
 నముడుతబడియె.

కందము n. s. The shoulder. A certain metre in
 prosody. శ్లోంధము. ABA. భుజశిరస్సు, పుకచ
 ద్యము. T. 5. 60. T. 5. 38.

గందము n. s. Paste made of powdered sandal
 wood. గంధము. ABA.

కందరగా adv. కనుకట్టగా. OG.

కందరికము, కందరికంబు or కందలికము n. s. A pad
 put under the pack-saddle. కంథాశ్చరణము,
 అనగాగంభకుఅడుగునపైక్తుకోకుండావేసేది. H.
 5. 112. కందరికము, కోలెకదురుకోల.

గందవడి, or గందపెడి for గంధపాడి n. s. Perfumed
 powder which people fling over each other at
 festivals, as they do sugar plums in Rome.
 గంధచూర్ణము. ABA. వాశియోగము.

కందాయము n. s. A season, or space of four
 months. జ్యేష్ఠాదిమాసచతుష్టయము. ABA.

కంది n. s. A leguminous shrub. (Cytisus.) తా
 శుము, తువరి. ABA. నల్లకంది a plant; Hedy-
 sarum biflor. అడవికందిచెట్టు a plant, called
 Glycinea parviflora. Rottler. వనఅంధకి.

కందిపాడి n. s. Fried pigeon-pea ground into
 powder. తువరిచూర్ణము.

కందిబొగ్గులు n. s. plu. Charcoal made from the
 stem of a leguminous shrub (Cytisus): char-
 coal made of the dhol bush. This is pow-
 dered and used in making gunpowder. తువ
 రింగలము.

కందు n. s. Blackness, spot, stain. An infant.
 Brown sugar. Affliction, sorrow, grief. నలు
 పు, కందినది, శిశువు, తెల్లకుంఠదార. D. బాధ,

వ్యాకులము, కళంకము (బూడిద OG. కేశపు, అంకము. Kark. కందులేనిపనికి unsmirched gold. గుడ్డకునీరికండుయిచ్చుట to give a slight blue tint to the cloth. Sar. 11. కందులేనిపనికికమ్మి కీసిడు. Siva. 2. 46. చిన్నివెన్నెలకందువెన్నెదన్నిను ధాధివాడమినచెలవతోబుట్టుముకు I. 4. 21. జలశారీలోకందుగంధానసెక్కు. కందు, కళంకము. M. IV. 4. 60. బహువిధంబులబగతురబరనశ్రము ననిత్రైకగునగలుగుకండ్లె సెూర్చి, అనగాఉత్తరమునుసహించి. KP. 7. 269. కళాపూర్వకంధుని విస్ఫంబున నవ్వురితెండంబుకందు వాసిసాంధ్రానందంబున నభిమతక్రీడిలమియించె. టీ|| కందు, దుశ్శుము.

కందురిగ, or కండ్రిగ n. s. A hornet. గంధోలి కంటకాశన.

గండువ n. s. The chin. చిమకము. Kark.

కందువము n. s. రుసుక్తారము. ABA.

గంధరాజము * n. s. Sandal; civet. రందనము, జవాదినామకద్రవ్యము. RKB. A. 4. 174. ఘమఘమకున్నుగంధగంధ రాజాంగమర్దననుదీర్చు మజ్జనములాది.

గంతు n. s. (add,) అదిగొద్దఅంగడిగంతు she is at any one's service: as any body may put his hand in a shop-basket. Pal. 101.

గంతువులుగు n. s. A wild cock. (Phasianus gal-lus) కుక్కుభము, బెల్లగువ్వ.

కంపె n. s. రుబురు, తాంబూలపాత్ర. ABA.

కంబుము n. s. An instrument used by wrestlers. జెట్టివాండ్లాయుధములలో వైకటి. ABA. 2. 388.

కంబలియ n. s. ఉడునయనాంత్యదినము. ABA.

కంబవలి n. s. ఉడునయనాంత్యదినము. ABA.

గంబురు, అనగానివిడము. Kark.

కకపాల, కక్లపాల or కకుపాల n. s. A wallet. గంకనవేలవేసుకొనేశుంచి. Siva. 1. 15. Siva. 5. 19. Vema. 958.

కక్కురితి, కక్కురి n. s. Want, indigence; indolence, regardlessness. లేనిదోషము, బెల్లవంకని తనము, బట్టులేమి. కక్కురిమనిషి or కక్కురిగాడు n. s. A careless indifferent man. పొట్టకక్కురికై పుట్టకూడతిన్నాడు having nothing to eat he ate rubbish, by press of hunger he ate it. ఆపెండ్లినికక్కురిగాచేసిఅయినదనిపించినాడు he performed the marriage shabbily, in a niggardly

manner. ఈపుపాధ్యాయులుగిండాకక్కురిగాడు this priest is a shabby rascal, or he performed the rites shabbily, merely for the pence. N. 10. 135. కడుపుకక్కురికికావికోకలుకట్టి. Vema. 957. కానికాలసంధ్యకక్కురిసేయుట. P. 3. 199. కడుపుకక్కురితి, బిల్వుడుగనిముదిలం జవరుదులడివిన్నవయసునుండు. Pal. 495. కక్కురివాడపుకరుణాయలేదు.

కక్రైర n. s. The Numidian crane. కక్రైలేటుపు, కలేటుపు.

గగనకుసుమము * n. s. The "cloud blossom," a phrase for nothing: as milk from a stone.

గగ్గ n. s. Fluttering accents. గగ్గడిక. ABA.

గగ్గులుకాడునుగావించుట v. a. To kill. వధించుట. ABA.

గగ్గువకాడుగావించుట v. a. వధించుట. Kark.

కగ్గైర n. s. The name of a plant (Galedupa arborea) కరంజకము. ABA. క్రానుగు.

కచ్చిక n. s. A cake of cowdung reduced to charcoal. కాలిసబడక. D.

కచ్చిలిచేప n. s. A kind of fish. మర్చ్యవిశేషము. నల్లకచ్చిలి a species of Labrus, with a pentagonal tail. తెల్లకచ్చిలి the white variety of the same.

కచ్చు n. s. A bunch of flowers. పూగొత్తు. OG. Siva. 5. 69. చెంగలువ కచ్చుఘటించినమాలి. టీ|| శుభ్ర. ఈహాలకూడాకలువగుర్తి అనిఅంటేమంచిది.

గచ్చు n. s. Hesitation in speaking. కొడుకు ABA.

కచ్చుకొనుట, అనగాబట్టుకోవడుట. ABA.

కచ్చుట, అనగాబట్టుట. OG.

గజ్జ n. s. The groin, the pubic and iliac regions. వంతుణము, ఉరువస్థిశంఢి.

గజ్జరము n. s. The marshy date tree. ఖర్జూరము. ABA.

గజ్జె (plu. గజ్జెలు) A little bell, such as dancers wear. ABA. కింకిరి, మువ్వ. దానికిగజ్జెకట్టినారు they appointed her as a dancer. గజ్జెకట్టినట ప్పా an express; because a small bell is attached to it.

కటము * n. s. The hip or loins; the temples of the head. A mat. గండఫలము, హస్తగండఫలమున్ను, కటిచేకము, కిరింజకము, అనగాచాడు. Hari Vamsam. 1. 21. కన్నులెరగావించికోటములదర, దుగ్గిమాటకుకోడివిడుమునందిక.

కటకరము n. s. A kind of deer, a musk deer.
 కంధరము, కడంతి. ABA.

కటకుయాదిశంఖ్య n. s. An ancient Sanscrit *Memoria Technica*, wherein the letters of the alphabet, as shewn in the following table, are used instead of numerals. The name is taken from Ka, ta, pa, ya (the four letters in the first line,) adding ఆది 'etcetera'. The numerals are thus expressed.

1	క	ట	ప	య	Examples. { శ్రీ కృష్ణ
2	ఖ	త	థ	ర	
3	గ	ద	ణ	ల	
4	ఘ	ధ	భ	వ	
5	జ	ఞ	మ	శ	
6	చ	ఠ	న		
7	ఛ	ట	త		
8	జ	ఞ	మ		
9	ఝ	ఞ	త		
0	ఇ	స			

The first syllable always is the unit, the second the ten, &c. The number 1798 would be expressed జడశిశ్రి, 1798. Thus వేదధభ నరశ్రిః denotes 1600984. See Warren, Kala Sankalita, page 335. The other letters there given are not clear. See note on శంఖ్యము.

ఘటశరము * n. s. A large snake. ఒక పెద్ద కుండ పిండంతపాము, అనగా బ్రహ్మాండ మైన శరము.

కటికన n. s. An instrument used by wrestlers.

జట్టివాండ్రు ఆయుధవిశేషము. ABA.

కటికవాండ్లు n. s. plu. Lictors or mace-bearers : javelin men. వేరచావులు. ABA.

కటిక adj. Thick. గాఢమైన, దృఢమైన. N. 1. 221.

కటికిరికటిగుంపుగరిమసింపు. టి|| నిండారు. N. 6.

159. కటికిరెండము. టి|| కఠిన. A. pref. 22. క

టికిరికటిందికరములండింది. టి|| జట్టమైన.

కటికి n. s. మల్లాయుధవిశేషము. ABA.

కట్ట interj. Ah! oh; a particle indicative of sorrow, compassion and pleasure. కటకట, ఐ

తార్థకము. ABA. కటకటయనట, OG.

కట్ట n. s. The wooden stopper of a skin oil bottle.

కొనెమూతికి వేసేవిరడ.

కట్టడ n. s. An order, a command. నియోగము.

Kark. ఆజ్ఞ.

కట్టి for కట్టికి adj. (add.) Cursed, horrid, vile, so in the Prablada. కట్టికి బ్రహ్మాకిరాతు చేతిలో బడుమని వ్రాసెనె hard fate; cruel destiny.

కట్టి n. s. A rule, a rate. నియతి. ABA.

కట్టనము n. s. A garment. వస్త్రము. ABA.

కట్టరము n. s. సాట్టబంధము. ABA.

కట్టవి, కట్టమై, అనగా వెడలిపోగా. OG. జట్టమై వెడలిపోగానేమో.

కట్టి n. s. The chaff of grain. తుళ్ళుధాన్యము. ABA. తాలు, తలక.

ఛట్టి n. s. అనగా శత్రువ. OG.

కట్టికలు, అనగా కాయములు. Kark.

కట్టికి n. s. A rule. నియతి. ABA. నియమము.

కట్టిధాన్యము n. s. The same as తాయధాన్యము Solid grain; such as కండులు, చీలవలు మొదలైనవి.

కట్టివాయి n. s. ధూర్జత్రీ. Kark.

కట్టు n. s. Decoction of red gram or horse gram. యూదము, అనగా ముద్దకుళుతాదిని రూపము. కట్టువారు pepper water mixed with the decoction of red gram.

కట్టుకంటము n. s. The post to which an elephant is tied. ఆతానశ్రుంధము. ABA. ఏనుగునుకట్టే శ్రుంధము.

కట్టుకొయ్య n. s. A post to which animals are tied. గుంజ, మేడి. ABA.

కట్టుగ n. s. Abortion. కథకస్రావము. ABA.

కట్టువారు n. s. Pease soup. యూదము. ABA.

కట్టుట v. a. (add.) మిగడకట్టినది the cream has formed. నిత్యసారకట్టవలసినది You must abstain from eating unwholesome things. వాడు ఆరుకలనుకడుపుకట్టి సంపాదించినాడు he stinted or starved himself to raise the money.

కట్టువిడుపు n. s. మరలనైనది. Kark. కట్టివిడిచినమైలగుడ్డ.

కట్టె for rather, read like.

కట్టెలు n. s. plu. Cruel wretches. కఠినరిక్తులు. P. 5. 42. చుట్టంబులు కట్టెలు కట్టెలు రేపిడుగుల్లిగండములలగానుట్టె.

కట్టెనబోది n. s. A wave. ఆలలో ధేవము. OG.

కట్లంక, కంట్లంక or కోట్లంక n. s. వరుశద్దలకంఠ నిరుంచేమింజుగడ్డ. OG.

కట్టమంచము n. s. A litter, a palanquin. యాత్ర
యానము. ABA. తోలి, వల్లకి.
కట్టెట్టె n. s. A kind of grass. (Andropogon
aculeatum) శంకిరి, చోరపుప్పి. ABA.
కడం, అనగాకిరిసి. OG.
కడంజు n. s. A kind of deer (the Nilgao.) గోక
రాము. ABA.
కడంతి n. s. The temple of the head. శిరశిపార్వ
ము. ABA. కడత or కడతల.
కడంబు n. s. A cover or lid. కుండలు మొదలయిన
వాటిమూత. ABA.
కడక, కడంక, కడక or కడంక n. s. Vehemence ;
joy, pleasure. ఉద్రేకము, ఉల్లాసము, శంతో
షము. T. 5. 103. విశుమింకానివరదర్పముకడం
కనేడుమృగాంతా. BD. 4. 1173. కడకతోకూ
తుక్రామ్మ దిగోసిమాకుం. ఉల్లాసముగా. Yellana.
3. 169. కంచుమెట్టెలు మొరయంక గడకవచ్చున
విస్తలాసినివక మెచ్చె నవనినురుడు. ఉల్లాసముగా.
కడగండ్లమారి n. s. A plaguy wretch. తొండరమ
నిపి.
కడగుట, కడంగుట, కడగుట or కడంగుట v. n. To
be vehement or valiant. To begin, set to work.
ఉద్రేకించుట (విజృంభించుట, మొదలుపెట్టుట)
అధిముఖముగానిధిద్రువుట. D. దగ్గరుట. ABA.
వేగముగాదగ్గరుట, అధిముఖముతుట. Kark. క
డం, కిరిసి. OG. P. 1. 796. జిల్పకపాలుపోసి
ముంకడవనియింతు జేసి విరకాలమువెంచిన మేర
రుంగునే కడగివల్లదంకరుగాక కృతజ్ఞులెదుప్త
మానసు. N. 4. 27. కనకకశిపుడుధీరుడుగనకక
డగివల్లమునేయంకదగ. DRA. page 348.
శరశూరమునిధంకశరవితికణి. N. 5. 85. కడగి
కుండాగ్నులనడుచక్రినిలుచుచోలలితమాకునిదిశలా
కహాక. Pal. 144. కనువిచ్చి ఆరాజుకణిమూట్టాడె.
A. 5. 19. లనవస్సుదువాచుయుగవిశిలతలుగణి
విశలతాస్త్రీలనెల్లనువెనహరించె. టి|| దొరకొని.
Swa. 6. 78. ఒక్కతాంతతోశదమదమైకడంగిరితి
శుక్కుచెల్లెమిగానెరింగియు. టి|| యత్తుడు. T.
2. 72. శహజంబుగావధూజులమాయుటమానిసా
లవునసారగా బాదగడగ, అనగా మొదలుపె
ట్టె. N. 4. 191. ఈగతియర్చుకులువనింకకడకా
పెలుచక. టి|| సాగెను. A. 4. 115. ఉర్విగాదం
విసులయలయుచ్చునిరువొరగ శకులుకేకలతోనెజే
సె, ద్విజతనారణ్యకన్య నివనకజేసి గర్భమునుభ

య్యతమునేయగడగనగా. టి|| ఉడుక్రమించుట.
R. 5. 95. బలుముల్లలత్రోవదొలంకద్రోవగాగడ
గుపెడంగుమింటిగాన. M. VII. 4. 61. కాంభోజ
యవననైస్యంబులు తనకద్దకుడంకణం శంకరియ
క్షీరుంకు. B. X. 30. 1068. కాలియభణియిదివీర
లుకాలియ భణికులు మ్రొక్కగణినినేగోపాలకు
మారుదననుచునులిలాగతిగాదు సైక్తలేమ. కణిరి,
అనగావచ్చిరి. Brihannara Dīyam. 2. 388. భూ
సుతోత్రములకుభోజనంబునింతానుకాంధవశిమే
తంబుగాగ, కణిభోజనంబుగావించగాదగు.
కడతుట (add,) మిరుట, దాటుట. OG.
కడజా n. s. A kind of deer (Nilgao) గోకర్ణము.
ABA.
కడతి n. s. A kind of deer (some say) the musk
deer. గంధర్వము. ABA.
కడన (add,) దొంగమేళు. ABA. Kark.
కడతటిది adj. The last or lowest. జఘస్యము.
ABA.
కడతల్లు, అనగామడతవరశిలు. OG.
కడముట్టులు n. s. అనగాతొంటి. Kark.
కడవశము n. s. A dried skin used by ascetics
as a bed or mat. తోలు OG. Charitra. 5. page
2027. గొడుగులుచెట్టులు కుంచెలుమంచి, కడవ
శంబులునెంతకల్పదంబులును. Hari Vamsam.
3. 16. ఒశగదెల్లిని మేనికు త్రరియంబుకుకడువనం
బుమృతాంశుసెదలిమిది, కందువాచ్చునతోడు.
కడాని n. s. Pure gold. మేలిమిబంగారము. D.
శుద్ధజాంబూనదము. ABA. బంగారు. OG.
కడి plu. కట్లు n. s. A mouthful, morsel. Fragrant
scent. A wound, hurt. Biting. కుళము, శరి
కుళము, యి. ABA. OG. says కరచుట, మ
జ్జిగదారుతాతముద్ద. Kark says గంధము, కడి or
పెడకడి a cowturd. A. 2. 19. కడిపూడునాకమ్మ
కుడితియగడం, ననకడిపూమి ముందరిజ్జివాడు.
Swa. 3. 166. తడిగంబునెళుడుదరకకడిదరగగ
వదియుగరి. టి|| అన్నకబళము. BD. 3. 756. ఆశి
క్రిసురియచాదయ్యచేకట్లకానింఠిట P. 3. 342.
కడిహావధి క్రిబహూరించిక. టి|| తక్కువకానివి
శ్వాకిము. P. 4. 255. కడిపూరితెరనాటకపు
టూరజంగాలు కేళికగూడకోగియుతల్ల. కడిపూ
ని, వాననచెదని, అనగాప్రసిద్ధికితక్కువలేని. P. 4.
201. కడిపూనివిరులకంటిగణించుభూత, కంట
తాశ్రుగంబుగామృగాయి. కడిపూని, అనగా శరి
కుళముపోని.

కడి n. s. and adj. Boundary, border, limit. The neighbouring country. Fear, fright. పారిమేర, రాజ్యముయొక్క హద్దు. పొరుగుదేశము, భయము, జంకు. (మర్యాద) Kark. సీమాశ్రలము, కుండలు మొదలైన నాటిమూత. ABA. చెడు, కఠి, ముత్రాకలుదీరిన. కడిమెకము a cunning brute which evades the blow of the hunter. వ్రేటుకువిక్రమి మెకము D. కడిదొంగ a great rogue. గొప్పదొంగతనములు చేసేవాడు. D. కడిత్రాడు a tether. రెండుకళ్ళుల కాళ్ళకులంకె వేసేది. D N. 1. 45. తనత్రతాపమునముద్దండకాత్రవకోటి, కడిసీమతోరణగట్టికొనగ. టీ|| కడిసీమ, హద్దయందు. Siva. pref. 51. త్రతాపంపువిచ్చులార్చుకరణిగడిదేశములుబొచ్చి. టీ|| శరీహద్దుభూములయందుత్రవేసింది. A. 4. 314. కడివాడుచెడునయేదగు, చెడజేయుటచెడతెయేనిచెల్లెయతగునై, కడివాడెకనికనుందన, కడివాడరియైన దనకెగడిగాపబడుక. A. 6. 104. కటినుండిననుమరకడిగాగమియింది, కట్టిననిడునిరికాసెపెరయ. A. 4. 306. కడిన్పులరాయ భారలయెడగొలుపున శరసనల్లాపములు రాజుసీలువనయయి. టీ|| తనభూమికినిదునంతరదేశాధిపతులయొక్క, పొరుగురాజ్యమునుట. Chatu. 1. 52. ఇకవేలకుకడిమిన్నె భూతుకుతెక్కునకొండతో తగరుకీకానితాకినబోకగాక. N. 2. 369. మరుడుభయనివన్నియసోకజిల్లరాతేజువాణిలో, కడిదీరినదారి, మిటారికల్పతూనేజనునైచె. టీ|| నిప్పుయమైనశుద్ధిని. T. 3. 24. అవుడుగ్రచేసెగడిదేరియామిటారి. H. 2. 29. కడిదేరివారివిజ్యువకడిగట్టి దురంతకంతు వనజరాలి. P. 3. 199. కడికన్న గాండ్రయక్కులకు సెదచూర. Sarabhiia. 4. 142. గుభాలునబల్లెకంబువీరుగడిపోతురిసెకరోకలిమూనినిజేసుజేర.

కడితము n. s. A thick cloth covered with charcoal paste used as a slate; on it they write with white chalk. సాండ్రవక్త్రము. ABA. శుద్ధులువ్రాసుకొనేబాగ్గవుననకుతకబట్ట. కడితము n. s. See సుగ్ధితము, సాండ్రవక్త్రము. ABA.

కడిది or కడింది n. s. and adj. Great, large, vehement, strong, severe. మహాలైన, పెద్ద, బలమైన, చెడ్డ, అఘోరమైన, ఉగ్రమైన (స్థూలము. D. Kark. శౌర్యము ABA) P. 1. 496. కడిదిపుట్టలతి

ట్టుల, సింహపెద్దదైన. Vicramarka. 5. 184. కాంతసెమ్మమునకువాలు గన్నులకును, వరలునునుమేనికినిసెమ్మవారెరకును యాదుబోవైనత్రతియనియెన్నుగడిదిహస్తముకకాంతరముశూపజైకకాంతి. A. 5. 13. కడిదిబలుచేదిగురికిలగరవినిలుచు. N. 4. 32. ఆదానవేంద్రకడిదిమేనబుట్టినశట్ట. బ్రహ్మాండమైనశరీరమందు. Parij. 4. 50. వినతాతనయగరుత్సమితి కడిదితాకునధరవాలిన. కడిదితాకు, బలమైనదెబ్బ. BD. 5. 575. కడిదిపాతకములిక్కుడత్రసాదంబుగుడివినజెడు. చెడుపాపము. M. IX. 1. 89. కడిదికగరజయింతముకారవేంద్ర. త్రబలమైన. T. 5. 47. కడిదివీరులను, మహామూరులను. A. 2. 76. అట్టికడిందివేళివి. Siva. 3. 66. ధూజణికింటికడిందిదుంటలో. టీ|| మిక్కుటపు. N. 3. 215. కడిదినిట్టూర్పు గాడ్పులగ్రహగణంబు లాక్కుమూలకుజిక్కు. P. 1. 623. పాపరామాతకడుపునకడిదివిచ్చిడినవాని. టీ|| అధికమైన.

కడిది n. s. Cruelty, harshness. క్రూరత, కఠిన్యము. N. 1. 65. పాముబాములబడుటకడిది. టీ|| కఠినము. H. 2. 30. కడిదిమారగచంకనిడినబొట్టియకోల.

కడిదేరులు v. n. To be expert, skilful or conversant. నిపుణుడవుట. Kark.

కడిపోతు n. s. An abominable wretch. చెడుగొడ్డు. K. H. 4. 142. బల్లెకంబువీరుగడిపోతురి సెకరోకలిమూనినిజేసుజేర.

కడిబోని or కడివోని adj. See కడి.

కడిమి n. s. (add.) ఏకమము. Kark. కవంబచెట్టు, శౌర్యము. ABA.

కడియారము n. s. (add.) DRY. page 22. కడియారమొక్కటిగడియగడియకునుకడుమ్రాయు.

గడు n. s. (add.) దారుభేదము. ABA.

కడుపు n. s. In page 173, line 7, read with hunger.

కడుపుబ్బు n. s. Suppression of urine. ఆనాహము. ABA. నిరుదిగకకడుపుపుబ్బుదము.

కడుశరి or కడుసు n. s. A rogue, a cheat, a cruel wretch. కుల్లితుడు, ధూర్తుడు. Kark. కఠినము. ABA. A. 4. 257. ఆరతాయుకడుసుననన్యదేశ్యనధర్తువిముము. టీ|| కుటిలబుద్ధిగలవాన్ని.

గడుసు adj. (add.) అనగాదురుసు. OG.

కడెము or కడెము n. s. A bracelet or ane-
ring. కటకము, కడియము. S. 3. 54. చేపాదులక
డెముదిలివిక్తురకానిపట్టికానిః ములకట్టునేనె.

గడ్డపెద్ద n. s. A clod of earth. లోకము. ABA.

గుడ్డి n. s. A stick or bit of wood : a skewer ;
a bavin. శుద్ధక, శుల్ల, శలాక. గుడ్డికట్టికుంటినపు
త్తరము a letter written with a skewer or pin
of wood attached to it (Wars of Rajas page
41.) శుల్లలుచేసినశాము a letter sent by ex-
press. See under శుల్ల.

గడ్డిమరాలు n. s. A herb. ఒకచెట్టు. Rox. 3. 727.

గడ్డు adj. Violent. Difficult, rare, difficult of
attainment. బలాత్కారము, ప్రయాసము, దులభ-
భము. D. దురావము.

గడ్డు adv. Violently. విప్రబంధించి. Kark. KP. 3.
290. ఒడ్డునెంపురుగుడ్డురకనిగొడ్డుంబుగానున్న
కొని.

కణ n. s. A kind of hawk. శ్వేనభేదము. ABA.

కణి n. s. An elk. A wen. (గోకర్ణమృగము. Kark)
గ్రంధియున్ను.

కణిం or కణిం n. s. A wen. గ్రంధి. ABA.

కణిం n. s. (iu Gloss.) A fish. మర్కటభేదము. See
కణిం.

కణిశ n. s. కనులభేదము. Kark.

కణిశము n. s. An ear of corn. వరిచెన్ను. D.

కణాన n. s. An elk, a hawk. A certain weight
whereby coral is sold. గోకర్ణమృగము, దేగము.
D. Kark. శ్వేనము, ప్రవాళముయెత్తు. ABA.

గణని (Vulgarly గణిని) n. s. An account, reck-
oning, regard, esteem. లెక్క, లక్ష్యము. T. 2.
28. కశువుమోతురిగాలిగణనియేమాకంతునినట్లవ
దనభేదములరాల్యు.

గణ్యుడు * n. s. He who is respectable. గౌరవి-
యుడు, బాండ్లుగణ్యులుకారు they are men of
no weight.

గతానుడు * n. s. He who is dead. రచ్చినవాడు.
Chenna. 3. 468.

కత్తలాని n. s. A horse covered with armour. వ-
ర్మితాశ్వము, కవచముగలగుత్తరము. ABA.

కత్తువ n. s. A dam. అడ్డకట్ట, మడవ.

కత్తెవంక n. s. A kind of brinjal. కత్తెరిక. ABA.

కడ n. s. (add.) కుంఠము, అనగాశుభ. Kark.

కడర for కాదారా interj. Is it not so? surely.

కడరు or కడరు n. s. A spindle. తంతావధారము
చిక. ABA.

కడలదమ్ము, or కడలుడు n. s. Journey, march, de-
parture. ప్రయాణము. ABA.

కడియుట v. n. To touch, be contiguous, ap-
proach, be pressed. (తాకుట, చేరుట.) అంబు
ట, తారసింతుట. ABA. వేగముగాదగ్గరుట, ఆ-
ధిముఖ్యముట. Kark. పొండుట, దాపునకువచ్చు
ట. D. N. 1. 114. కడియజనుచు. Vish. 2. 223.
పొలితికెమ్మచిరదూచిపొడలుగుబ్బగబ్బిపాలిండ్లు
గడియంగఁగఁగలింది.

గడురు n. s. Scent, odour, smell. వాసన. P. 4.
16. ఉభయమై న్యములుబోరక రక్తరశరరశము
ల గడురునశరనిధిశత్రుములు వెలివేశరిరిరాదా
క.

గడురుట v. n. To increase, become augmented.
To spread or extend. అతిశయించుట, ఎత్తుట,
వ్యాపించుట, పొండుట. D. Swa. 2. 20. రింతానా
గరమునకునిగి భయంబుగడురుబోవుచునెడుటక.
టీ|| అతిశయిస్తూనుండగా. Swa. 2. 68. ఉల్లం-
బుననుల్లాశంబునంగడురుకుడంబున సూరించిక.
టీ|| వ్యాపించుచున్నటువంటి. P. 1. 763. అత్తెర
పాటుగడురం. Padma. 3. 35. మేననెల్లదకగడ
రినదివ్యంగంధమునుగాంచి. T. 2. 155. పృథయ
మునశిమైదముగడురుసూచార్యుడు. N. 4. 244.
కాశినిభూరికాచభేతాళములకవాకవాయంతు
గడురుకొనిన. TUR. 8. 87. అడురులుగడిరినసరి
మురివ ర్తిల్లుచెయ్యులక్రందునభక్తిశుడు. Dab. 292.
గజయాననుసునిగ్గగడలెఱుచుచ్చి.

గడ్డ or గడ్డ n. s. గీటు, లేఖ. OG.

గడ్డన n. s. Reprimand, rebuke. Scolding, quar-
relling. ఘర్షణ, గద్దించున్ను. OG.

గడ్డరి adj. (add,) Chatu. 1. 52. అగడ్డరిగబ్బిరార
పురి.

గనము n. s. అధికము, ఘనము Kark.

కనకచేతి or పొట్టికనక n. s. A species of sparrow.
మర్కటభేదము.

గనియ or గనె n. s. A bit, a piece of sugar cane
&c. ఇన్సుదీఖండము. ABA.

కనిశరము n. s. శ్వేనము. Kark. తెగ.

కనుకలి n. s. Seeing. కనుట. OG. చూచుట. Oharitra. 2. 2959. భక్తశతశయనువిససతపితోం టికనుకలికంఠవినుకలికామగ్నివేనుండగలుగ.

కనుడు n. s. A hole or pass. కందరము, కాంతారము. ABA. నిరుయెళ్ళు వైతెగినచెరువుకట్ట, రెండువర్వలములనందు. D.

కనుము n. s. (add.) The usual phrase is కనడుతుండుగ.

కనుము n. s. శరము, అనగారెల్లు. ABA.

కనుమొరగుట or కన్యైరగుట v. a. To elude or elude; trick. కన్యాముట, అనగామాయచేసుట. See. కన్యైరగుట.

కనుమొరగుట v. n. To disappear, to hide himself. నిగూఢవర్తనమొనర్చుట. Kark.

గనేరు n. s. కరవీరము. See గన్యేరు.

కన్యలుపుట v. n. To elude or delude. కనుగీటుట, మాయచేసుట. OG.

కన్యలుపు n. s. A wink. కన్యీటు. ABA.

కన్యేరుట v. n. To be celebrated, or renowned. ఖ్యాతిజెందిపుండుట. ABA.

కన్యదీక్ష n. s. A native of the Kannadi country. కన్యదేశస్థుడు. ABA.

కన్యపుదొంగ n. s. See. గండిదొంగ.

కన్యర n. s. Catastrophe, misfortune. కంఠ్రావి, అఘోరము. R. 2. 41. ఎన్నెట సామికాంబిర సమిద్ధరహః ఫలసార మైనయద్యన్నయశీలునిన్నుర లిలంఢులువారెటున్నవారో యాకన్యరజాడకాలయతి గావిధి నెవిధి దూరనెరుతుక. కన్యర, అనగాకంఠ్రావి.

కన్యర Read కన్యరక, అనగాకనక, యేమరకానున్ను. OG.

కన్యాకు n. s. (Lit: the outside leaf in which a large roll of betel leaves is packed.) A leader, a chief, a principal man. మొనగాడు, దళవాయి, ముఖ్యుడు, (శ్రేష్ఠము. ABA. Kark.) ముందరగా, సేనాముఖులుగాను. OG. సేనాముఖున్ను. One manuscript says ముందర, సేనాముఖము. Swa. 4. 68. ఎగురుకూరలుముట్టెయెల్లివిట్టాలిందిగమికిగన్యాకయిగాలియరయు. టీ॥ మొనగాడై. TUR. 5. 124. చెన్నైందగజనయింటికిగన్యాకైమెరిసియుండుగాదిలిరనయుక. M. VI. 1. 92. కన్యాకుమనకుభీష్ముండిన్నర వరుగావ వలయునెమైయినైక.

కన్యన n. s. (add.) Trickery. కడుటచేడ్డ, తురస్యము, నేత్రము. Kark.

కన్యలముండ, or కన్యలుగలమాను n. s. ఇష్టపు. Kark. చెరుకు.

కన్యలవిల్లుడు n. s. మన్మథుడు. Kark.

కన్యలుగలతక్కి n. s. A peacock. మయూరము. Kark.

కన్యైలేడు n. s. A sort of duck. కారందవము. ABA. See కామితేడి.

గన్యేరు n. s. (add.) కరవీరము. ABA.

కన్యట్టుట v. n. అనగాఖ్యాతిచెందియుండుట. ABA.

కన్యెదరి n. s. బూచి. OG.

కన్యైరగుట v. a. To delude, or elude. కన్యాముట, అనగామాయచేసుట. A. pref. 2. శిరిసెక్తవ్వుడుకన్యైరంగ హరిదక జేరకత్రహర్షింతునుర్వరకుక.

కలశము * adj. Brown, a compound of black and yellow. కృష్ణపిరమిత్రవర్ణము.

కలశింతుట v. a. (add.) Swa. 4. 47.

గచ్చి n. s. A hero, spirited man, a strong vigorous man. Pride. దిట్ట, ధీరుడు, శూరుడు, బలిష్ఠుడు, గర్వము. (కడుటము. ABA. వాయువు, వృషభము. Kark.) Parij. 1. 18. కడలికోలకుపెచ్చిన గచ్చివీన. Swa. 5. 56. కడలిరాయలలోతు గన్నగచ్చి. Chatu. 1. 52. line 16. 6. కొద్దినరాదందిండు రికికోటలుగొమ్ములుగొన్నూరు డాగడ్డరిగచ్చిరారపులిగండరబాలుడుమట్లనంతుడేప్రాద్దు. Charitra. 403. తలుకపుసరకుకాయపుమహాదేవ, మలసెడు గచ్చింతనలనజేసెను. గచ్చి, అనగాగర్వము. Ila. 3. 5. గచ్చిబెబ్బలిహారతాకర్ణింబి.

గచ్చి adj. Compact, thick, stout, strong, vigorous. సాంద్రమైన, దట్టమైన, బలిష్ఠమైన (అర్థగోళరూపుడు, సోగను, గుబ్బరూపుడు. D.) T. 3. 35. గచ్చిమబ్బులోవలసెరపునెరపు. Swa. 3. 12. సెప్పెంపుగచ్చిగుబ్బరనుంవ. Viah. 2. 223. తదియేడ్లకేగచ్చిప్రాయంబువచ్చునావచ్చిలేమరులింతకూచ్చులేమి. Swa. 4. 80. ఒడలుబ్బనిక్కి ముందరియడుగులు ధరనూదివిందునలబలమునకుం జడియకొకగచ్చి గండెక్కుడుగడిమిందిచె గ్రుంకొమ్మలయడుముక. టీ॥ గచ్చిగండెంపునగాకకమోటకుక్ గండం.

గబ్బులుగు n. s. A wild cock or jungle fowl. కుక్కుభము. ABA. అడవికోకి.

గమకపు or గమకింపు adj. Big, large. ఘోరమైన.

N. 7. 151. కమకళుకవిశుభ్యతకాదక. N. 9. 304. కమకింశుకవిశుభ్యతకాదక. Kark. ABA. గొప్ప, గొప్పతనము. H. 2. 128. ఉపకాంతనివలకకాంత లేపునకామకముజేసి గుబ్బకవకాగిలదాన్తి. KP. 6. 249 తమకునకుంబుగమకంబుపాన్తి. Ila. 3. 3. కకుటపునారణ్యముగమకమునయమ్మభయమ్మబూపును. కమరసాల n. s. A girdle or belt. నడికట్టు. OG. కమరి n. s. A woman's zone or girdle. కాంది. ABA. మొలనూలు. కమికిరి n. s. Holding the hollow of the hand as a cup. పానివిశేషము, శంకుత్తు, కుళకము. ABA. గిన్నెవలెట్టివచ్చెయ్యి. కమికెడు n. s. A large handful. ఒకచెయ్యివట్టిపంతు. కమ్మటి adv. Again. మరల. అనగాపునరథము. ABA. కమ్మన n. s. Fragrance. సురభి. ABA. పరిమళము. కమ్మని adj. Pure (as gold.) మేలిమి. N. 5. 138. పుడమిదాలుపులకునేలికపుగమ్మని, కమ్మనికుండనపుజిగిరినలేజంబుమెరయించు. కమ్మిలి n. s. A civet cat. గంధమార్దాలము. ABA. కమ్మరి adv. Again, more and more. క్రమ్మర, మరిస్తునుట. OG. కమ్మరి n. s. A blacksmith. అయిస్తారదు. ABA. కరమలవాడు. కమ్మలేను n. s. A species of the bread fruit tree. (Artocarpus lacucha) అనగానక్కలేను, చురిమాను. ABA. కమ్మ n. s. Camphor. అనగాఘనసారము. ABA. కమ్మనిన n. s. Water with which clothes after bleaching are tinged bluish. చలవబట్టులుఅడ్రేసిలిగ్గు. కర adj. Rough, rugged. బరును, మర్చిణముకాని. ABA. కర n. s. Poison, venom. విషము. A. 5. 124. మలయాహికరధూవ్య. ABA. says రేఖావిశేషము. A. 4. 316. అభిచారఘనగరాంబుదూపిత. టీ|| గరాంబు, విషశీయుక్తోదకములచేత. కరగడమువేయుట v. n. To seal or mark heaps of grain (to prevent stealth) by casting diluted cowdung over it in many lines. పేన్నీళ్లునువడ్డరామిదానరకకైపోయుట. కరకర, కరకరిక, కరకరికె, కరకరికెతనము or కరాకరిక n. s. Beauty, purity, cleanliness, neatness, niceness, skill, cleverness. అందము,

నైర్మల్యము, నేర్పు, చతురత (కరకరికె, నేర్పు, తెలివి, బాగాదాకతయ. D. శృంగారము. ABA.) S. 3. 516. మగుడలకరకరనైర్మల్యమువానింజూచిదుమగదై నగదామెగుడుఁబుంపకొందువెగగారుదురెపుడునెచ్చుదిన్నగవిగుల. H. 4. 102. అదికరగంపగుపురుషుం తెడుటంబుదక్షిణు జీవితేవ్యుడైన. H. 5. 17. కవిశాధరకాంశుకములకరకరికెలనించుకరక్తువకడక. T. 4. 84. కరకరికెనదైనెనరుగల్గినదైనెరసిటుకడైయె. S. 1. 23. పులిగడిగినముత్యములబోలికరకరికలువహించి. నైర్మల్యము. N. 9. 104. కరకరికగామేసామగలుగుటయును. టీ|| నాగరికముగాను. Siva. 3. 11. కరకరనినెరికురులుగురిగడవంపెరిగినవగుటంజేసి. A. 1. 12. రతిరయప్పిన్నసూత్రములజిక్కుకముత్రములురాలుకరకరికలువహించు. Siva 5. 128. మాటకారితనంబుమెరసి నాగరికపుటనుల, కరకరికలకరకరవరవలభలాపాచరణంబులనేర్పుల. H. 5. 238. జరిపాటికలిమిచేత నుకరకరికవహించి మించికడునాగరికస్ఫురణ. P. 2. 130. జరిదేశంపెరుగకరగుకరకరికెకవిడువముడువగలిగినదుడు పేదరికముచాటిలిరియందిరిగినను బోటికమరునేయించెన. టీ|| నేర్పు. A rhyme says దొరకైనపేదకైనానెరవరియిల్లాలికైనవేశ్యకునైనాకరకరికెతనముబాగను. కరకరగా adv. Entirely, completely. బొత్తుగా. Sumati. 128. తంకిపుతనిమోహముకరకరగావిడువలయు. కరకరనివాడు n. s. He who is fat, plump, smooth. మేదురుడు, అనగామిసమిసనివాడు. ABA. కరటము * n. s. (add.) P. 3. 98. కరటశీంబు n. s. A calathus, or little box. (కరాటము, ఘరణి,) కీర్తకరందము. ABA. A pill-box, a pouncet-box for essences. కరటి n. s. A cruel wretch, a mischievous man. చెనటి, ఎలుగున్ను. OG. కుజనుడు. ABA. దుర్జనుడు, దుర్జనురాలు. D. మంకువాడు. P. 1. 176. మశ్శకోచితకోటిరమందనముల గాల్గదొడిగినయమ్మద్రుగరటియనరె. టీ|| దుర్జనుడు. కరతి, అనగాశిమిణము. Kark. కరణుడు * n. s. A man of mixed class, the son of a Sudra woman by a Vaisya. A village clerk, an accountant. వైశ్యపురుషునాద్రక్షిణాకుడు, ఆదామద్రయతేపుసాకజీవి. D.

కరత, కర్త, or కరత. (Locative of కర) On the banks. కట్టమీద. గంగకరతగోత్రులవధింపినపాపానదోగలవారు They will incur guilt equal to that of killing cows on the bank of the Ganges. కాగర్తన వెళ్లితిమి we went on the sea-shore.

కరద n. s. Sense, wisdom, speech. బుద్ధి. D. Ap-pacavi says కరదలుబుద్ధులు, భాషితము. ABA. కరదలు, చేట్టులు. OG. KP. 6. 194. కరదలపూటలైమునులుగాననియట్టికరతవదింపగా నెరిగిననికుసాకలియునేదప్పలునాయెనువారు మాయలంబరచిననేమొపా. కరదలపూటలై, అనగాఅంకురితమనిపిలై, లేతబుద్ధిగలవారై. D. Bhag. page 127. line 9. హిరణ్యకశిపుడక్క ముననున్ననుతునిరీక్షించి, ప్రాసితవ్యావరలోదకకరపరీతికరదలుహీహియనంక.

కరశత్రుము * n. s. A saw. రంతుము.

కరపాణి, or కరపాణివిడుములు n. s. (Tamil) Pustules on the hands or soles of the feet. See Ainslie, 2. 530.

కరభారము * n. s. i. e. కరము * n. s. Tribute, tax. కప్పము.

కరాళి n. s. A horse. గుర్రమనిచెప్పవలెను? Pal. 56. మెండారనదవమ మెప్పునరాదు, రాగెలగురువుకరాళియారంద, ప్రాళికయ్యంబునరూఢి మైనపుడు.

కరాళించుట v. a. To scorn, vie with, outshine. తిరస్కరించుట. HD. 2. 1472. వక్త సేయనిలేక వాదనినన్నుతెక్త సేయకకరాళించెనిరాజు. Zacca. 5. 64. తొడలపెడ గారునిన్నపువలువతోడ, రతికరాళించివచ్చినరమణమెరయ.

కరాళించుట v. n. To neigh. శిలించుట. DRY. 1366. ఎక్కినదై తుట్టునిటయటపడకతెక్తకాయకకరాళించుగుర్రములు.

కరాళి * n. s. A dagger. కటారి. ABA.

కరి adj. Black, dark blue. నల్లని, నీలవర్ణమైన.

కరి n. s. Dark blue colour. An elephant. A witness. నీలవర్ణము, జంతి, కప్ప, మర్వాడ. Kark. సాక్షి. ABA. OG. says సాక్షి, మేర, నలుపు. యోని, కర్వామలయోనియు, వాదిబాణము. D. BD. 6. 1460. సరియమగట్టినయయ్యంబరంబు, కరిగాదెనేడునుగానవచ్చెడిని. కరిగాదె, సాక్షిగాదె. DRU. 1082. తరికిందిధర్మంబులన్నివారు, కరిగోరపెద్దులుగారులోకముల. కరి, సాక్షి.

కరిడి, or కరిడి n. s. A parade, a fencing school, a place where sword play or boxing is exhibited, a theatre for dancing or gymnastics. Near, close by. సాముకూటము, సురసి, సమీపము. Kark. నికటము, అసూరిక. ABA. సాము, చేరికాను. OG. SWA. 2. 47. శత్రుసంభవనైకుంతభర్తసభలు, సాముకరిడిలు మాకుగోత్రామరేంద్రా. N. 7. 35. కరిడివెలువడివచ్చురాఘపనిగాంచి.

కరిము * n. s. Heaviness, gravity, weight, importance. Greatness, glory, nobility, excess, esteem, regard. బిరుదు, గురుత్వము, కుహత్వము, ఆతిశయము. Swa. 5. 108. ఘర్మాంబుకడంబాసారకరిమునరుక్తములై. P. 3. 283. ఈచతురత్వమీకరిముయేమగవారికిలేదు. Mandhat. 6. 92. తమవిలాసకరిములునెరవ. Ticcaya. 5. 93. ఇట్టిసామానంబునిట్టియాదార్యంబుగలకన్నుగలదెకరిముయనుచు.

కరిమిడి n. s. A species of grass which is highly useful as food for cattle (Panicum-Dactylon) A mouse. దూర్వ, కరిక. ABA. ఆఘుని. Kark. H. 3. 11. కరిమిడిబుందిచారకుందిగాదురుండగరుడపెగ్గెలు. ఈశుద్ధములోశుద్ధులవరసిలోశుతింపబడియున్నందున యిదిశుద్ధివేషముగావుండవలసినది.

కరిమిడికొక్కు n. s. A kind of bandicoot, or huge rat. మూషిక. ABA. Siva. 4. 25. దిడుముకరిమిడికొక్కులదడవనెల.

కరివడ n. s. అరవలకము. ABA.

కరివె n. s. కృష్ణపాకఫలము. ABA. కరమర్దకముఅనగాఒకచెట్టు.

కరివేళిచెట్టు or కరివేము n. s. A tree. Bergera Koenigii; the aromatic leaves are used in cookery. కృష్ణనింబము.

కరిశ properly కరిసె n. s. The measure called a garce. A hamper or large basket for storing grain. A granary built of earth in the shape of such a basket. Black soil mingled with pebbles or limestone. సన్నూరుతూములు(కుసూలము ABA.) గాదె, గులకనేలయున్ను A. 6. 12. గడసినకరిసెలండ, విరిగిచూలినటువంటిగాదెలయొక్క.

కరిసెలబడడము n. s. Throbbing. వేదనబడడము. కరిసెబావి n. s. A basket well, a well made with rings of wicker-work. ఒరలకుమారుగామెల్లెలతో అల్లిభూమిలోదిండిరవ్వచాది.

కరుకు or కరుకు adj. Heroic, valorous. కర్కశు
 కల, తరాక్రమవంతుడైన. (కరుకు, కర్కశు.
 ABA.) T. 4. 117. కరుకు చెరుకువిలుతుండు. P.
 4. 256. గంటవేలలదిరుగాడుకరుకు తెరుకు, మూ
 కలరజక్తి కాళ్ళుపెండులునువావ.

కరుగుడు n. s. Meltings. Lead. సీశము. Kark.
 కరుడి n. s. The bramin-kite, or common white
 necked hawk. కరుత్తుంతుడు. Kark.

కరుదాల్పు n. s. Horripilation, a bristling up. రో
 మాంచము. ABA.

కరుపారుట or కరుబొడుచుట v. n. రోమాంచము
 ద్వ్య. Kark.

కరుబాటము or కరుపాటు n. s. A bristling up. రో
 మాంచము. P. 1. 80. కరుబాటమునద్రవ్వికడుపు
 బొసుకొనేటకుందితో పొందునిర్బంధమనియ. T.
 3. 88. సైక్లానకరుపాటునుగడుర. టీ|| ఒకలుగగ్గు
 రుబొడుచుట.

కరుమలి n. s. An iron smith. అడుస్తారడు. ABA.
 కరువ n. s. కైలము. ABA.

కరువంతురసంబు or కరువరసము n. s. Nobleness.
 కారవము. OG. says మగబడు. Vish. 2. 109.
 ప్రముఖులవరిత్యజిందివిధిహాదితమార్గములుజ్ఞానిచిత్ర
 తములుగట్టిపెట్టికరువంతురసంబులువీటిమిచ్చి, శు
 త్రుత్వపులయాశుమానిశిత తంబునుదన్నునెగలు
 డంచునామీలితచిహ్నముగానిచెసింధువరీతమహీత
 లంబునక. KP. 3. 248. ఎన్నుకునెచ్చుటనెవ్వా
 రిచేత్రేలజ్ఞానియకొనకత్రుత్తుతికెక్కి, నలకూ
 బయండుధన్యరతుండు నాగరువరసంబు చేసికువన్నె
 చెచ్చి.

కరువపు or కరువంపు adj. Proud, haughty. కర్వ
 ముగల, అహంకారముగల. Swa. 4. 45. కండగరు
 వంపుమాటలుగావునుమ్మ. టీ|| కండకావరముచేత
 వలికేటటుంటి మాటలుగావునుమా. N. 7. 174.
 కరువపుకెండసోలులరకైవడి. టీ|| కరువపు, కర్వ
 ముగల, అనగాపీళ్లుపై. N. 9. 159. కరువంపుతే
 టి, అనగామదింపినకుపై. Tic. UR. 8. 21.
 కరువంపుకున్నిదంబాచురు. Swa. 3. 103. కరువం
 పుగాటారులసెచ్చు. టీ|| ఎగువుగల (గాప్పరాను
 లంకేచాలదా.)

కరువలిచెలికాడు n. s. Vulcan, as being the friend
 of the god of wind. అగ్ని. Pal. 412.

కరువాడు n. s. Dried fish. శుష్కమర్చము. ABA.
 ఎండుచేత.

కరువు n. s. (add,) మగకరువు Want of a husband.
 S. 3. 555. మంజువాణిమసావృధముకరువునబడి
 నగతినుండ. KP. 6. 256. కరువులతోటిపాకుటలు
 నువాడుదేరెడినెమ్మములును. కరువులతోటి, మర
 డగల.

కరువు, కర్వ or కరువసేల n. s. Stony or sandy
 soil mixed with pebbles. ఖరభూమి ABA. రా
 తిమొరముయినుకగలసేల. D.

కరుసు adj. Rough, harsh. కరుకైన, నిఘోరమైన.
 ABA.

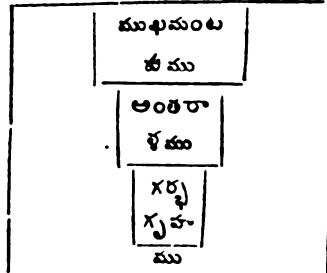
కరుసులు n. s. Skins. రర్తములు. A. 6. 17-
 దొమదొమనుసరిగరట్టులరూపేరువడక గంపలను
 వ్రేలెడుగరుసుల. టీ|| రర్తములు. M. III. 4. 233.
 కరుసులుగడవంగగదిరియల్లల్లనయొత్తురునడుముల
 నుత్రరింది, వేడుకజేతులువిచ్చియాదెడుభంగలోలో
 ద్వికంబులగ్రానిగ్రాని. ఈశద్యములోగరుసులుఅ
 నేకుడమునకుఅర్థమురగలలేదు.

కర్జన, కర్జనము * n. s. Thunder: a roar. సింహనా
 డము, తిరుము. కర్జనభర్జనచేసుట to bully.

కర్కటము * n. s. A bandicoot. వందికొక్క.

కర్పము * n. s. (add,) కర్పకృపాము The nave,
 sanctuary, adytum, or central part of the tem-
 ple. Inside the great square of the Pagoda,
 entered by the కోపురము or Tower, three
 buildings are arranged: thus you enter a por-
 tico called ముఖమంటశుము you pass through it
 into the smaller enclosure called అంతరాళము
 and beyond this is the chamber called కర్పకృ
 పాము containing the image. Between each
 square there is a door locked.

కోపురము.

కర్మకచేత n. s. A fish. మర్మవిశేషము. Buch.
 Mysore. 3. 344.

కర్రనూనె n. s. Wood oil. పెరుగునూనె, చెక్కనూ
 నె.

కర్వాడుట v. n. (add,) పేపువేయుట. ABA.

గలంతు n. s. దొంగ మేళు, అనగాడన. ABA.
కలకలాయమానము * adj. Resounding, noisy. ఓ
డగల.

కలగనది n. s. Perturbation. కలువము. ABA.

కలచ adj. Muddy. కలువ మైన. ABA.

కలచుట, అనగావలచుట. ABA. కలచిఅనగావలచి.
OG.

కలజుప్పి n. s. అనగాకూటకుకాటి. ABA.

కలత n. s. వర్షి తావ్వము. ABA.

కలను n. s. (Dat. కలసికి. Loc. కలనక) War,
battle, combat. యుద్ధము. M. VIII. 2. 23.
నిన్నునాతనిగలనంజగంబెరుంగదా. N. 1. 183.
అతనితోకలనికెదుర.

కళబట్టుట or కళబుట్టుట v. n. To swoon, faint.
మూర్ఛిల్లుట. Kark.

కలవడంబు n. s. (add.) Cow-dung and water,
sprinkled over the floor of a house. గోముఖ
ముఅనగాఅలకడము. ABA. 2. 36. కలవడంబుక
లాపికలయంపిచానపి యనగోముఖాభ్యులై యలరు
చుండు.

కలవడములు n. s. plu. Awnings. మేలుకట్లు, వితా
నములు. OG. Kark.

కలవసము or కళాసము n. s. A skin or hide. ధా
ర్మగర్తము. ABA.

కలహగాడు n. s. A seditious man, a rebel. రంటాల
మారి.

కళింగము, కళింగదేశము, కాళింగము n. s. KAL-
INGA. The ancient and poetical name for the
north eastern part of the Telugu country. The
Malays call the Coromandel coast *Kalinga*, or
KLING. Marsden (in his Malay Dictionary
page 265) says "this is a name of the port
కోరంగ *Coringa*." Some Sudras in the Gan-
jam district wear the జండెము thread, and are
called కళింగులు Kalings. The poets speak of
the Kalinga country (or Ganjam) as distinct
from the A'ndhra country. See the Ramayan,
Kishk : cap XLI, wherein are named "Mek-
hala, Utcala *** Vidarbha, Kalinga ***
Godavari, Andhrum &c." In the Hitopadesa,
verse 810. Rukmangada, King of Kalinga is
said to rule his capital KATAKAM." This
is, Kuttack : also called Puri, or Jagannath.
DRK. p. 266. వలసెత్తునటవేత్రవతిలోనవెదకి,
నెలకొనికాళింగ నిమగ్దదేశముల, నావలకర్నాట
కాండ్ర కాంభోజ, హాళకేరళపాండ్యదీపనెల్ల,
నరసియమ్మలయాద్రినరసికానేరి, నరసియమ్మ
C. P. Brown's Telugu Dictionary.

యాశ్రమంబరసి. See Navanatha, in the begin-
ning of book 5, where also the Kalinga coun-
try is described as separate from the Andhra
country.

కళింగము n. s. The tree called కొడిసె చెట్టు ; also
the tree called శుభ్రచెట్టు. The bird called కుం
కటిమూగ. SO.

కలికము n. s. (add.) ఆప్రాంతములోనియ్యముకలి
కానికన్నాశుభ్రరేదుగనక so great was the scar-
city that you could not get none though life
depended on it.

కలికి n. s. (add.) A woman ; a heron's crest ; an
intriguing person. స్త్రీ, కొంగరలయాక, దంట,
కోమలిన్ని. ABA.

గలిజరు or గలిజేరు n. s. A plant. Trianthema
monogyna. శునర్పవ. ABA. తెల్లగలిజేరు a va-
riety of the same. వృశ్చిక. D.

కలిమిడండుగ n. s. A property tax, a sum extort-
ed by the king under the name of benevo-
lence. ఆస్తికితగినట్టుగాజపిసేదన్ను.

కలిమెడు adj. (add.) కంటికిలిమెడుగాయేడ్చినది
She wept a flood of tears.

కలివికాయ n. s. The fruits of carissa spinosum
and of carissa carandas ; (these are eatable.)
కృష్ణపాకఫలవృక్షముయొక్కకాయలు.

కలివెచెట్టు n. s. (add.) కకుభము. ABA.

కలిసిరావడము n. s. Profit, advantage, gain. లా
భము, అన్యుదల. వానికిగొర్రెలుకలిసిరావడములే
దు he has no profit or luck in sheep.

కలుజుప్పి n. s. A tree. Ficus maysorensis. కూ
టశర్మటి.

కలుమండము n. s. More commonly కలబండ The
aloe. కుమారి. ABA.

కలుము n. s. A bad stink. కలువగంధము. ABA.
మరికకంపు.

కలువ The Root in A of కలియుట To meet with;
Appertaining to కలువ the waterlilly A. 2. 19.
కలువతావులుగాననుకడంబకవేణికలువతావులు
వాడకయకలుగునె. కలయను, కలువాను, కలుగున
నుటాను. OG.

కలువరేకులు n. s. Half moons ; that is the marks
left on the skin by a pinch or nip with the
nails. పిరుండులపైగనునడుచున్న నఖమరములు.
Kark.

కలువలవెట్టు n. s. An epithet of the sun. సూర్యుడు. G. 2. 135. కలువలచుట్టుంబుకలువలవెట్టుంబుతనరెండుకన్నులైతనరువారి.
 కల్లు n. s. కుమీభేదము. ABA.
 కల్ల n. s. A bound hedge, a fence. ప్రాచీరము. ABA. కంఠ.
 కల్లచేప n. s. A fish. మత్స్యభేదము.
 కల్లము or కల్లమ్ము n. s. A grasp or feat in wrestling. జెట్టియొక్క పట్టులాభేదము, విన్నూలాభేదమునట. ABA. Ila. 168. మల్లవల్లభులట్లుమరుసాదనలపట్లకల్లమ్ములనువచ్చి కలసికలసి. Ila. 3. 135. కులుకుచుకల్లమైనినిగుబ్బలసాడగకొట్టువీడగా. ABA. 2. 392. కల్లంబురాటంబుకత్తికొక్కసతొట్టిరాణింబురిపోటుకొండివేటు.
 కల్లము n. s. A threshing floor. సూర్యేహాటు (అలము ABA.)
 కల్లు In page 203, line 3, read క్రొ for కొ.
 కల్లు n. s. A stone, (add.) Gen. కంటి Appertaining to a stone. శున్నికంటిపాత్రరము a stone pestle used to grind any thing.
 కల్లెల్ల n. s. A sort of mouse. మూషికభేదము. ABA. రాతిమెలుక అనవచ్చును.
 కవకు or కవుకు n. s. గోవురము. ABA.
 కవతి n. s. చన్నుకట్టు. OG.
 కవడె n. s. వాద్యభేదము. ABA.
 కవణకాడు n. s. మల్లగతిని తెలిపినవాడు. ABA.
 కవణము n. s. (add.) గణాదిగ్రాసము, హయాహరభేదము. ABA.
 కవరము n. s. తృణము. ABA.
 కవన n. s. తృణము. ABA.
 కవర n. s. (add.) పాచికలు. OG.
 కవరలు n. s. plu. Dice. పాచికలు. OG. A. 1. 11.
 కవరలుంకింబి ప్రేమకొట్టువియసవలికరముననమర్ప. కవియులు or కవయులు v. a. and v. n. To attack, rush upon, fall upon. To copulate, to cover; to overspread. కాకుట, తగులుట, శంఖగముచేసుట, ఆవరించుకొనుట, కప్పకొనుట. ముగ్గురినికవిసియద్దముచేయగా while he attacked the three and fought. M. VIII. 2. 328. వైస్యములువైగవిసిన. M. XV. 2. 176. చిచ్చుగవిసిబట్టుముట్టిన. L. 1. 39. ఆవనిలోగోముఖవ్యాప్తుంబులట్లకవిసిపట్టగవచ్చుకామాదిరివులు. Swa. 3. 136. చివురకయింకొక్కటివిను, గవయునెడగవలయుగన్నుగవయునుమూయ. టీ|| కవయునెడగ, సంగమకాలమందు.

Swa. 3. 43. కాంతులంగవముసంగనాచులగుసంగనల. Siva. 2. 21. ఆధ్వాంశులజొరనికడట్టమైయరులుగవయు. టీ|| చీకట్లుగ్రమ్ముకున్నటువంటి. Siva. 3. 101. తరుచుజొత్తుగ్రక్తుదాసినంగుగవయునితమాలగహనాంధకారవిశాసము. టీ|| గవయు, ఆవరించుతున్న. Ellana. 2. 136. మలిసవశ్రుగుశ్రమాణిక్యమునుబోలి, నీరుగవిసియున్ననివృషాలి, వెలదినిది రూపువెలిమిసిలోనింపుగలిగియుంటకేమికారణంబు. M. IX. 2. 152. ద్రోణకనఁదివ్యాశ్రముల్ గ్రూరభంజ, గవియునవృద్ధుమనునీవు కావకున్న Dab. 60. కవిసెనెల్లదసాంద్రకామాయదీప్తి.
 కళంకలి n. s. Thus spelt to suit the metre in Adhyatm RK. 4. 94. See కళంకలి.
 కల్పకొనుట v. a. To aid, assist, support. To seize, usurp. ఆడుకొనుట, ఆక్రమించుట.
 కళ plu. కళలు n. s. Ribbons. బొందులు.
 కష్టజీవి * n. s. A cruel wretch: commonly one who gets his bread with difficulty. పాపాత్ముడు, (వాకుకగా) కష్టముచేసుకొనిజీవించేవాడు. Zacca. 3. 92. సరమాంశధర్మముజీవికగావనుకష్టజీవి, సమృద్ధివనుకూలశత్రులగు.
 కష్టాత్ముడు * n. s. A cruel wretch. పాపాత్ముడు.
 కశటు n. s. (add.) పాదము. ABA.
 కశమశ or కశిమశి adv. A word that expresses the sound of crunching or crashing. Arrogantly, insolently. కరుకుమరుమమని. (చెలరేగ OG.) HD. page 292. కశిదిభల్లాకంబుకశిమశిరేగ, పెడిదంపుకోరల పెట్టుసెలివి. Navanadha. D. 55. 14. గడ్డగుత్తికబడగకశిమశిమెళి. Pal. 61. శులితోలుపక్కైరపాందించిక్కఱుంటలుగట్టినంగశిమశుగలుగు. See కశిమశి.
 కసింద or కసివింద n. s. A plant, (Cassia or Sena esculenta) కాశమర్తము. ABA.
 కసిగండట v. n. line 3 for "Tur" "read" URT. line 4 for "not at all red" read "not tired"
 కసిదీర adv. తీలదీర. OG.
 కసినికోత n. s. A plague, scrape. రారాళు, రంపు. Dab. 141. 9. కసినికోతనుసార్యగాలేముగాని. S. 3. 257. ఇటివారలకసినికోతెల్లెసెడివి.
 కసిమశ or కసిమశా adv. Cracklingly. కళకళ. R. 2. 11. చేవరదయ్యలకునైకావింబినతోటదొడ్లగలచుంటందుల్, లేవగలుచేలుచెట్టుంగావలిచబదొడరివులుగసిమశమెళువు. P. 4. 81. కసి

మననాకటఫలములు మెసలుచు నలివిడివి మేడిమి
దక. బీ|| కసిమసిక, కశకసిమసి.

కసిమశంకుట v. a. To swallow, devour. మింగుట.

T. 5. 69. సింగముకురంగసిమిలింగసిమశంకడు
తెరంగుననభంగజయసింగతి.

కసిమసింగుట or కసిమసింగుట v. n. To be arro-
gant or insolent. To bloom, flourish, display.

కసిమశంకుట, నలరేగుట. OG. అభిముఖముగా

సిద్ధమవుట, విజృంభించుట. ABA. HD. 1010.

మిసిమిసిమనువీరిమెరుగుబెందడలు, కసిమశంక

డు, వైరికరటిమండముతె. M. IX. 1. 261. కసిమ

శంకయంతకుకరణసంఖ్య కాలరుద్రుని. BD. 4.

76. బసవనిదెనబూదిపార్థివేశ్వరుడు, కసిమశం

కును, మహాలాగ్రముననిట్లనియె. BD. 5. 722.

బసవదునాబారి బారెపామ్మనును, కసిమసింగును

మహాలాగ్రమునరేగుచును.

కసిశశు adj. Black, dark. నల్లని. OG. says. కసిశ

శురెంటము, అనగానల్లబురుసాకుట్టు a kind of

black silk. Swa. 5. 51. కుంజరశతాంగహయభ

టరంజితమైపైరజిశరంపరలలమకమంజులకాంతి

కసిశశుమాంజిత్వము ప్రాళిగగనమంటచుమరక.

A. 4. 10. ఇంగిలికంబునందడిపి యెత్తుకసిశశురెం

టమాయనక నింగరుత్పరంశరనిగ్గునలేదొకరె

క్తునంతవీచెంగలతాబ్బిమీదలబిడెరిగించెడుకన్న

గాడ్పునిండెంగడు ప్రూతపెందిరువడింగనిరాఖగ

రాజమాపునక.

కసుచాలశు adj. Filthy, unclean, dirty. మురికిమై

న, రోతయైన. కసుచాలశులంజ a filthy woman.

M. IV. 3. 7. మానవకొటినిట్టికసుచాలశువీనుగు

లైనవారిసెందైననుగంటిమె. Ahalya.

కసుచాలము n. s. మూర్ఖ. ABA.

కసువింద n. s. కాసిమర్దము. ABA. See. కసింద.

కస్తి n. s. Grief, sorrow. శోకము. ABA. విశక్తు.

Kark. Kalahasti. 3. 103. మికిహొళునితమక

స్తిశుడగా. Ohamudappa. 20. శ్రీశుభకద్యము

చదువులకస్త్రీగదాకుండవరపుకవి. Siva Linga.

2. 40.

కాఖిగాఘా

కానర or కానర n. s. అనగాకాశాదిని. ABA.

కాంతాళము for కాతాళము n. s. read యలమేలు

మంగకాంతాళముదీర్చిగొమ్మననుదాల్చిన.

గాంధారిశనము n. s. The state of being a cherub
or celestial songster.

గాంధారిమాంధారిపొద్దు n. s. Midnight. నిశీధము.

ABA. శిరిప్రాద్దు. OG.

కాంభోజిశుట్టు n. s. A kind of silk. ఒకవిధమైన
శుట్టు. BD. 3. 115.

కాక (add.) In the D. Pativratya page 191,

ననబోణయొకతెయున్నదిచూతుకాక there is a

certain girl, I hope you will see her. In D.

Aradhya. 4. 2015. అనలడునట్లుగాకనును on

their saying, this, Be it so, he replied. అది

యింటికిగాకపోయెను, అనగా దూరపు ఆయెను.

Kark.

కాకము * n. s. line 4 for “అవిడ” read “అపిత”

and line 5, (Read) has alighted thereon.

కాకదంతవరితు * n. s. Seeking for a needle in a

bottle of hay. శుభిమానినశుభి. KP. 3. 300. వాని

నేమడిగదెప్పడుగాగని కేమె యిదిగాకదంతవరితు

సుమ్మ.

కాకర n. s. (add.) అడవికాకర another species.

Rottler says వనకారవల్లి.

కాకిచెరుకు n. s. Wild sugar cane (Saccharum

arundinaceum) (ABA. says శరము.) వెలిచె

రుకు.

కాకిదొండ n. s. A species of Bryonia grandis.

కాకిబింబ. ABA.

కాకిసేరేడు n. s. A species of Calyptranthes

earyophyllifolia. భూజంబుతు. ABA.

కాకిపెళిర n. s. A plant commonly Mugani, ac-

cording to some a wild kind of bean. కాకము

గ్గము, యుద్రముగ్గము. ABA.

కాకిమేడి n. s. Opposite-leaved fig tree. Ficus

oppositifolia.) కాకాదుంబరము. ABA.

కాగిలింకుకొనుట for కాగిలింకుకొనుట v. a. To

embrace. ఆలింగనముచేసుకొనుట.

కాగు n. s. read, An earthen boiler. (add.) H.

5. 12.

కావి, కాకమావి. ABA. నేలపుప్పి?

కాను n. s. (add.) ఖాదిరఘటికలు. Kark.

కాచేయుట v. a. (add.) To spend, consume, ex-

pend; to kill, make an end of.

నాజం or నాజం n. s. A flower which is the

female of the కేతకి (Pandanus odoratissimus)

(vulgarly) caldeira. బంగారువర్ణముగావుండే మొ

గిలిపుష్ప. ABA.

గాజర n. s. కళ్లంజము. ABA. తామ్రకూటము, గంజావి చెట్టు. An esculent root. ఒకగడ్డ. H. 4. 164. గాజరయును మొదలు గాగలుగుతోట.

గాజావరజు or గెచ్చు లివరజు n. s. A hilt. త్పరు అనగా పిత్తి.

గాజగడపినట్లు adv. With much difficulty. అరిత్రయాశపతి, S. 3. 209. ఈజాడ లేమిచేగడలేజ ముచెడివంట చెరుకుచెచ్చుచు పరసారీజనులకమ్మ యారదు, గాజగడపినట్లు, దిన ముగడుపుచునుండె.

కాల n. s. Rice gruel. ఉష్ణిక. ABA. అనగా ఉడికే అంబటిమింగిళ్లు.

కాలకాయతనము n. s. Villany, baseness. ఆకతాయితనము.

కాలము n. s. (add,) అత్యంతము. Kark. dele C in line 2.

కాటిగాడు n. s. A sort of bird. పక్షివిశేషము. ABA.

ఘాటు n. s. (add,) కటువు. ABA.

కాటుకపిట్ట n. s. (add,) ఏత్రంతగువ్వ. OG.

కాడిమాను n. s. The pole of a carriage, to which the yoke is fixed. కూపరము. Kark.

గాడుపడుట v. n. To err, be at a loss, be bewildered. దిగ్భ్రమపడుట. A. 6-11. మరులుతీగ మెట్టియిరులన్నసోయని యెడతమి ప్రగాడు పడి పొలంబులెల్లదిరిగి.

గాన n. s. A singer. గాయకుడు. ABA. Kark. KP. 2. 93. N. H. 2. 107.

కాణి n. s. (add,) కాకటి, అనగా పక్షముల నాలుగోవంతు. ABA.

గాత్రము adj. Big, large. లావైన. గానికంటేయిది గాత్రము గావున్నది this is bigger than that.

గాద n. s. Tares. ఒకకసువు. UH. 4. 13. పైయముగ్గ గాదబలనినదేలలోతెరలక కల్లులుకీసేసి.

గాదము n. s. (add,) వృణము ABA.

ఘాదిరము or ఘాదిరసారము * n. s. Catechu, the resinous extract of the Mimosa catechu. రంగము, కపిరి. See. కారు.

గాదె n. s. (add,) కుసూలము. ABA.

కానంగ for సూనె, Read చూచె.

కాసుగు (Not కాసగు) line 7 dele the words "or yellow."

కాసంతము n. s. శ్వేతశకృము. ABA. 2. 252.

కాపెట్టుకొనుట for కాచుకొనుట v. n. To wait. కనిపెట్టుకొనియుండుట. H. 5. 155. మందరమున కాపెట్టుకొనియుండుమోహముకల్పి.

కాబట్టుట v. n. To be in want of. అక్కరాల.

గాము n. s. An iron saucepan or frying-pan. కాప్పెర, కర్పరము. ABA. H. 2. 247. గాడిజలదారిది వెనుక గాము తొట్టియొప్పొధనవిత్తుడనుచేరియుండునచట.

కామసాధ్యము n. s. A dim ruby. మిరపకాయతోలునలెలుండేకెంపు.

కామిడికాడు n. s. A large boar. వరాహాధిపతి. ABA. అన్నిటికిన్నిపెద్దది గావుండే మొగడుంది.

గాము n. s. A demon, ghost, sprite. పితృతము, స్త్రీతము. ABA. గ్రహము. D. P. 4. 285. ఇది గాయరశ్వశిల్లంబిది మిరిదిమాకుమట్రలివి పామిది గామిదియని. టీ. గ్రహము. Swa. 4. 126. పాముగడుమిదికిగడకుటగామగుండమున. టీ. దయ్యము. Ila. 2. 26. గాముసోకినమాడ్కినిగలువరించు.

కాయ for కావ. Root in A of కాచుట. v. a. To protect, take care of, rescue. కాపాడుట. దంతావళరాజు కాయ to rescue Gajendra.

కాయకన్యము n. s. Trade, pursuit. వృత్తి.

కాయనయ్య, కలిగె. ABA.

కాయమానము n. s. (add,) శక్తివిద్యాభేదము. ABA.

కార n. s. కాశువర్ణము, బలును. which see ABA.

కారచేరు n. s. A genus of fish. Russell. 61, 66. and 90. Equulens.

కారతి or కారతీడు n. s. A snake catcher; a conjurer. వ్యాళగ్రహిణింద్రజాలికుడున్ను. ABA.

కారణజన్మమైన * adj. "Cause-born:" that is, born for a particular reason, having miraculous birth. ఒకహేమవర్ణము గావుట్టిన.

కారణయాశము n. s. The efficient, or effective form. ఒకహేమవునుబట్టి అవలంబించిన ఆకారము.

కారళునున్న n. s. Salt soil. ఉదరమృత్తు. ABA.

కారము n. s. (add,) కారళుమాటలు harsh words. S. 3. 364.

గారము n. s. (add,) గియము. Kark.

కారస్తంభములు n. s. plu. Landmarks. Posts set up as boundaries. పాలిమేరస్తంభములు.

గారాబురాగా adv. బరిహాసు. OG. ?

గారి, అనగా హారి, వడ which see. ABA.

కారియ n. s. (add,) కృష్ణవర్ణము, వృష. ABA. దాఫ. O 1.

కారు n. s. (add.) జ్యేష్ఠాదిమాసచతుష్టయము, వర్షముకుళు, నిష్ఠురము, శంఖి. ABA. కాలము, కాలిను, నాసింధమోతకరణమున్ను. Kark. కారులు, వనరులు. OG.

కారుట v. n. (add.) వానికాలిలోముల్లుకారినది a thorn entered his foot.

కారుమినుములు n. s. A kind of leguminous shrub. (Glycine debilis) కాంభోజి, రాజమామము.

కారె n. s. కౌరవ్యము. ABA.

కారొడ్డెము n. s. నిష్ఠురము. ABA.

కార్లోటకి * n. s. A different species. Mom. Dioica. ఆగాకర, అనగాలదవికాకర.

కార్లోటకుడు n. s. A cruel wretch. నిష్ఠుంట్కుడు.

కార్తె n. s. (add.) See LSJ. 1849. page 227, for details.

కార్యదర్శి * n. s. A secretary. ఒకసభవారిచేతనియమించబడ్డప్రకారముగాజరిగించేవాడు.

కాళ or కాళె n. s. A horn. కావళి. ABA.

కాలజ్ఞాని * n. s. Auspex : i. e. a cock. కోడి.

గాలము n. s. (add.) బడిశము. ABA.

కాలరి n. s. అభిగంత్య భాగధేయము. ABA.

కాలరి for కాలరి n. s. Infantry. కాలబలము. Dab. 144. కరులతోహరులతో కాలరితోడ.

కాళింగదేశము n. s. for కళింగదేశము which see. DRK. p. 266. నెలకొని కాళింగసభదేశములు.

గాలింపు n. s. Searching, overhauling, sifting. శోధన. ABA.

గాలిండి n. s. A snake (the air-eater.) పాము.

కాలు n. s. (add.) కాలుద్రాక్తుట To tread on the foot. A childish rite used in marriages.

కాలు (add.) కండుకాలు a post in a fence. Lrs. 5. p. 176.

ఘాళు perhaps meant for హాళు adj. Waste, ruined. హడైన. ఐదు అడవిదేశములు ఘాళులయినది This country has been ruined by the ravages of troops.

కాలుద్రోక్తు n. s. Marriage: wherein one ceremony is that the bridegroom treads on the bride's foot. వివాహము. ABA.

కాలుద్రోక్తె, అనగాలముఖదయ్యె. Kark.

కాలాదిన, అనగాకూర్పునియున్న Suca. 3. 303.

కాలాడుట v. n. To step, alight, perch, sit. అడుగుపెట్టుట, కూర్చుండుట. A. 6. 154. ఉర్విచైత్రునకు కాలాడగలిగె. తీరి అడుగుమోక్షగలిగెను.

H. 2. 162. ప్రాయమునాదే కాలాదియున్నయిందర. Swa. 4. 71. హరిణంబొక్కటికుక్కతందముపులిందానీకముం ద్రోనియర్వరగాలాడకదాటనేటలవిక. S. 3. 305. తత్తీరశాఖకాలాదిసఖంజనవరుడు.

కాళె n. s. A horn. కావళి. ABA.

కాల్పంతు n. s. A footman, foot soldier. చదాతి. ABA.

కాల్లజెత్రి n. s. An insect. (Iulius.) A small centipede. కణజలూక. ABA. వాడువెయికాల్లజెత్రిగాతిరుగుతున్నాడు he has not a moment to sit still.

కాల్వరు n. s. A footman, foot soldier. చదాతి. ABA.

కావంతి n. s. A fragrant grass. (Hæmonites cordifolia Rox.) కర్తవ్యము. ABA.

కావకట్లు n. s. చెంపలుమూసికట్టుట. ABA.

కావవికులు * n. s. A multitude of men in armour. జీరావేసుకొన్నుంటు. Bobb. 3 287. కాంతికప్రజమునైకావవికులు.

కావనియేడ్చుట v. n. To weep aloud, as a child. విడ్చుటఅదాటునవిగ్గరయేడ్చుట.

కావిరుత్వట v. n. To give a red tint, to make it blush, to redden it. ఎరుపువెడచల్లుట. OG.

కాపుదిగుట v. n. To have a swelling in the belly. చునుపునుచునుపుదాడవడమువల్ల కడుపువాయుట. వానికికాపుదిగినది His belly bulges.

కాశనిల్లడ n. s. A hug or grapple in wrestling. వినోదము. ABA. జట్టికట్టలోభేదము. H. 1. 243. కాశనిల్లడయున్నసింహంబునాదియగుముచ్చదిరెండువిన్నోంబుల.

కాశవాడు n. s. A stone-cutter or mason. గ్రావకారడు. ABA. కాశపులి his chisel. టంకము. ABA.

కాశాదిని * n. s. అనగాకాశరము.

కాశీరత్నము * n. s. A certain flowering shrub called Balsam. ఓషధివిశేషము.

గానము n. s. Food. గ్రాసము. OG.

కాశర n. s. అనగాకాశాదిని. ABA.

కాసులంకెంపు properly కాసులంకింపు n. s. Theft, robbery. చార్వము. ABA.

కింక n. s. (add.) Pestilence. తెలుబరోగము. ABA.

కించ n. s. Uneasiness, grief, sorrow. నింజిరి. జా
ముగానందునకించగావున్నది I am grieved that
no letter reached me.

కించుడుట v. n. To grieve or sorrow. వ్యాకుల
కుడుట.

కించుడనము or కించుడనము n. s. Impudence,
wickedness. తుంటరనము. Swa. 3. 8. అనివిర
ర్చించుచుండుచుడనమునఁబునఁజునఁజునఁజునఁజునఁ
రియై. టి. తుంటరితనము. R. 7. 173. కించుడ
నములేకవలకేలసెక్కించుక యచ్చులించగావించినకు
ట్టువీడుభయపెప్పలనిధనధూకరశులత్రాంచనవల్లకి
రయము.

కింజ n. s. (add.) ఈతగంజనువేసికాటిగంజనుయ
చ్చుట to venture a herring as a bait to catch
a whale; to stake a trifle in hopes of great
gain.

కింటము, గంటము or గంటెము n. s. Dimity
woven with a double thread. జంటపొగులవలు
వ. OG. Swa. 6. 107. పెంబుట్టుబులుగంటెం
ముతోడ. N. 8. 100. గొనముగంటెపుజంట
గొంకడి.

గంటెన or దింటెన n. s. A twining plant. Cli-
toria Ternatea. గిరికర్ణి. ABA.

గంటెపు adj. Thick, compact. దట్టమైన. Vijaya.
2. 141. గంటెపుగబ్బిగుబ్బిజిగ్.

కిరింక, కిమిరింక, కిమిరు n. s. Deceit, trick, fraud.
మోసము, బుక్కు, (వంచన, వంచనకరణము ABA.)
కిమిరుపెట్టుట v. s. To trick, deceive. మోసము
చేసుట. Vish. 7. 302. ఆపువెడకడెత్తుననియెక
గొల్లెరవిభునిగిమిరుపెట్టివెడలిపోయె. R. 3. 140.
ఒందురెందుతప్పబడుగులమునజగ్రయముగొంటి
బలిగిమిరుపెట్టియని.

కికిని, కీకిని or కీకిని * n. s. The blue jay. పాల
పిట్ట.

కిమిరించుట v. s. To deceive, delude, trick, whee-
dle. బుక్కుచేసుట, మోసముచేసుట, వంచించుట (లా
లించుట. D.) H. 2. 230. కిమిరించకయిదినివేయ
కుటిలగతిసేనుడువుమనినహంశంబనియె. H. 458.
జయనమైలేవిపోతులూభార్యతోడజెప్పి, యొక్కింక
దూరమబ్బిగురుపోడి, సాగనంపి బహిశ్చంకకేగన
తడు, తిరిగికిమిరించివేకమందిరముజొచ్చి. Swa. 3.
163. కిమిరించిరిచ్చివుచ్చుకొనుచూటులవారలాక
కులూనుగాకట్టుచీక. టి. మోసముచేసిరి. N. 7.
104. సాధుగసాధుమేధాశిమఃస్వేషాప్తిగిమిరిం
చియొంటి జనియన్వేషించుచుకా జారునాన్వేషించు

గల. N. 8. 169. ఆత్రినిమేఘనాధుడంగడుగకు
రించిసభముజేరి. N. 9. 351. ప్రేమననుగ్ధనిర్లక్షవల
పించిననుంగురించి యిచ్చుక్తిభామలతోడనూతుకొ
ని. టి. బుక్కుచేసి. DRA. 254. అలసిరాముడువె
రగందినిల్లులయ, గలకులపొడచూపు గిమిరించి
తొలగు.

కిక్కిన n. s. A sort of reed (Arundo trivialis, or
karka.) నడము. ABA.

కిక్కిన or కిక్కినగిక్కి n. s. (add.) కాశము, దప్ప.
ABA.

కిగ్గణి n. s. A worthless wretch. అప్రయోజకుడు.
కొరగానివాడు. ABA.

కిచాటు n. s. Quarrel, dispute. కీచరబాచర.

గిజర n. s. బీజము. ABA.

గిటక n. s. A dwarf. వామనుడు. Kark.

గిట్టి n. s. ఆపు, పొట్టిన్ని. OG.

కిట్టుట v. n. To draw near, approach. దగ్గరించు
ట. OG. డాయుట, కదియుట ABA.

గిడియ n. s. A sort of drum. తమతభేదము. ABA.

గిడ్డి n. s. (add.) పొట్టఆపు. ABA. 3. 66. ఆపు
పొట్టియుగిడ్డియనచెలంగు. Swa. 1. 23. దొడ్డిపె
ట్టినవేల్పుగిడ్డికాపు.

గిరి n. s. (K.) A parrot. శుకము. Kark.

కిర n. s. A heap (of corn or grain upon the
threshing flour.) రాశి, అంతారము. కిరకుమూ
డుచేవదోశిగ్లు three handfuls per heap.
కిర్తు n. s. The god of fire. అగ్ని, నిర్భు. Kark. చే
తనాచేతనాగ్ని. ABA. కిర్తుకంటివలంచి, శివుడు.
Kark.

గిద్దు n. s. A hawk. శ్వేనము, దేగ. ABA.

గిరియు, అనగామరణము. జూలూర్ము?

గిరియుట v. n. To draw near, approach. To be
angry, be inflamed. తారసింతుట, అనగాదగ్గరిం
చుట. ABA. క్రద్ధుడౌట Kark. H. 2. 275. నివి
టకుసెంటి నేమిటికెగావచ్చితి వనుచుగిరియకామిని
యనియె. గిరియ, కోతుముచేసుకొనేటట్టుటికి.

కినుకము n. s. Anger, rage. కోతుము. ABA.

కినుపు n. s. లక్ష్మ. OG.

కిముడు adj. కొద్ది, అల్పము. ABA.

కియ్య n. s. the letter య as in కొయ్య, వాడ్యము,
నాట్యము, కియ్యవడి. ABA.

గిరక n. s. A dwarf. వామనుడు, పొట్టివాడు. ABA.

గిరకతాడి n. s. హింతాశ్చక్రము. SC.

గిరిగొనుట or గిరుగొనుట v. a. To surround. చుట్టు
కొనుట. ABA.

గిరిశము n. s. A kind of tree. (Acacia sirisa) శిరీ
షము, దిరిశనము. ABA.

గిరుకు n. s. The wheel of a spinning wheel. ప్ర
ముకము. ABA. గాల్చుచుచక్రము.

గిరుదెన n. s. Lumbago, rheumatism affecting
the loins. గృధ్రసి. ABA. వాతరోగవిశేషము,
దానిలక్షణమెట్లా గంటే. స్పృక్ పూర్వాత్మకటిశ్చష్టా
రజానుజంఘ చదంక్రమాత్, గృధ్రసేంద్రధరుక్
చాగృష్టాతిప్లిందతేమహుః, వాతాద్వాదికసాద
ద్వ్యాగౌరవారోచకాన్వితా.

గిరుపు n. s. A scornful glance. పెరుకుచూపు.
OG. అలత్యముగాచూచేచూపు.

గిరుపుట v. a. To push aside or throw away.
To wink or make signs with the eye. గీటుట
(కన్నుగీటుట. D.) A. 4. 223. త్రోటినిరవ్వంకచుత్తు,
తులనుగిరుపుచు, వెత్రిచూపులనురంబుకెలకులుగ
నుంగొనుచుగానకేకులుండె. A. 4. 73. స్థాలిత్య
ముబయలుచేసికనుగిరుపు శధక.

గిరుపులు n. s. కృత్రిమబాధలు. D.

గిరుసు or గిరుచుగత్తి n. s. A two edged cutlass.
రెండంచులుగలిగినవంకరలుగలకత్తి. ABA. Satya.
Bhama. 4. 34. మరుదురుపుపించునేదంగిరుసుక
రణి. T. 2. 85. మరుదురువదివిరిగిరుసున. KP. 7
12. కామబల్లిరుచుగత్తియుబోత.

గిరుసుకత్తి n. s. A kind of sword. అద్ధవిశేషము.
KP. 7. 12. అపగతధైర్యజేసెననునర్రరి, నాశక
వాణినేణిచొక్కపుచుకాముబల్లిరుసుగత్తియుబో
తనరాశిపార్యమై యుపరికృతప్రసూనరచసూ
జ్యలతావిభవంబుచేరదంతపువిడికైవడికామెదలు
తద్యయునించుజనింపజేయగ.

గిర్లి n. s. A grasp or feat in wrestling. జెట్లబట్టు
లోభేదము. ABA.

గిలకచెట్టు, గిలగంతచెట్టు, గిలగిచ్చచెట్టు or గిలగిలచె
ట్టు n. s. Crotolaria of various species; the
seed rattling within the husk. శరపుప్పి. D.
ఘంటారవము. ABA.

గిలారము n. s. ఆశిశిముకుట్టుపెంట, అనగామునుపు
ఆపులుచేతుబద్ధచోటచద్దపెంట. ABA.

గిలాశిము * n. s. A beauty spot, a bright or
golden tint or spot on the body. సిబ్బెము.

గిలుకచెట్టు n. s. See గిలిగంతచెట్టు, ఘంటారవము.
ABA.

గిలుకు n. s. రతికూజితము. Kark.

కిల్చిపించుట v. a. To kill. చంపుట. BRK. 7.

కిల్లాకు n. s. A note or small letter. అండబుత్రిక,
చీటి. N. 3. 90.

కిశమశిలు n. s. వెర్రిసొప్పు, అగ్ని. OG.

కిశిత్రెత్తి Read గిశిత్రెత్తి.

కిసుపు or కిసుపు n. s. లక్ష్మ. OG.

కిక n. s. Screaming, exclamation. ఘంకారము.
ABA. ఏనుగువేసేకిరునునేకూర.

కికామండలము adj. Impenetrable, thick. చీకార
ణ్యమైన.

కిచుముర్ర n. s. An inflated cushion. A pillow
which when pressed produces a creaking or
whistling sound. అదిమిలేకిచుకుచునేరలగద.

గీటడంచుట v. a. హరిచేసుట. Kark.

గీటు n. s. Read tier for tire.

గీట్టుటు n. s. Misfortune, disaster. అశుభము.
ABA.

గీనిరుభూమి n. s. (add,) అనూచము. ABA.

గీము n. s. Read "137" for 2. 136.

గీరనగంజ n. s. A certain game like drafts. రేఖ
కా, బీజకేళి. ABA. H. 5. 186. T. 2. 20. పురి
వైశ్యకన్యకగీరనగంజలాదురరి.

గీలకొట్టుట, కేలకొట్టుట v. n. చులుకుట. OG.

గీలాభీలముచేసుట or భీలాభీలముచేసుట v. a. To
destroy, ruin. పాడుచేసుట.

గీలించుట v. a. (add,) ఉంచుట. OG.

గీలు n. s. (add,) ఇక్కు వ. OG.

గీలుకొలుపుట (add,) శంఘటించుట. Kark.

గీపు for గీరపు n. s. A pledge. తాకట్టు. See గీరి in
OG.

కుంకటిమూగ n. s. The fork-tailed shrike. కళిం
గము, ధూమ్యాటము. SC.

ఘంకారము n. s. The base or big drum. నడమ
కన్నుగలిగిఘంఘంఅనేడమాయి.

కుంకుదుపుర్గు n. s. (dele "C") ఎర్రనిపురుగు. D.

కుంకురు n. s. The soap plant. (Sapindus deter-
gens) షేనిలము. ABA. కుంకుడుచెట్టు.

కుంగుట v. n. To sink, perish: used in maladic-
tory expressions, as నీపొంగుకుంగ may your
pride perish!

కుంచము (add,) ప్రశ్నము. ABA.

కుంచెలు n. s. దారుకల్పితగృహములు. Kark.

కుంజు n. s. తాళపేతము. ABA. అనగా తాటిమొవి
కి అడుగున మెత్తగా బిండివలెవుండేది, దీన్నితిం
టారు.
కుంటకోవ n. s. A kind of gun. అన్నిప్రసారము,
ఒకవిధమైనపిరంగి. ABA.
కుంటలగలర n. s. (add.) భృంగరాజము. ABA.
కుంటి or కుంటక n. s. Opening the first furrow.
నీతానివృత్తి. ABA. H. 6. 39. బలుకుంటకలుచే
లుబాయుచోసాగనితావులవడవేసిమేరుంబి.
కుంటును n. s. A harrow. కృషిసాధనము. ABA.
కుంటెన n. s. An ornament worn on the ear by
women. కణికాభూషణమేషము. ABA.
కుండ n. s. A water fowl. నీలలక్ష్మణము, నీరు
కోడి. ABA.
కుండడు n. s. A slave or servant. దాసుడు, బంటు.
ABA. H. 5. 158.
కుండవ n. s. A female servant. దాసి. Kark.
కుండానుగుచెట్టు n. s. A small shrub. [SC. in
గోరఖి.]
కుండు n. s. (add.) కుండువేసినది the gun has
fired: a modern phrase denoting the morn-
ing or evening gun, fired in garrisons. Liter-
ally, the ball has been sent. Because in
former times the evening gun was always
loaded with ball.
కుండులుగు n. s. The ruddy goose, commonly
called in India, the Braminy duck or goose.
జక్కవ. OG. చక్రవాకము.
కుంత n. s. for hallow, Read, 'hollow.'
కుంతలదేశము * n. s. (add.) But (Colebr. Ess.
2. 272. note) Mackenzie says "Kuntala was
the old name of the province in which కురుగో
డు is situated: part of the Ballari or Adoni
district." Reeve's Kannadi Dict. erroneously
says (copying Wilson) A country to the north
east of the peninsula: in other words Bengal.
(MM. omits it.)
కుండ n. s. A post, pillar ?
కుందరి n. s. వైద్యుడు, Kark.
కుండరుబీళ్లు n. s. A place covered with a kind
of reed. (Saccharum spontaneum) ఇత్యోర్తి
తాచ్చాదితఘామి, కుండరుగడ్డిబలిసివుండేనీల.
కుండు n. s. Sorrow, grief. Defect. దుఃఖము,
నూనము. Kark. ABA. P. 3 38. కుండులేక.

కుండరు * n. s. The resin of the Boswellia thuri-
fera, gum olibanum or frankincense. సూర్యా
వర్తము, కుండరుఘ్నమునేగ్రంథము SC.
కుందెన n. s. The ledge which is placed upon a
mortar. (ABA. says ప్రహ్వలూఖలము.) కోటి
మీదిది. H. 2. 107. కొమరపాక్కిలిబంగారుకుం
డెనందు.
కుందెనకొమ్మ n. s. శశశృంగము. ABA. శాకవిశేష
ము.
కుంపు n. s. A crowd, mob, multitude, flock. A
knot in wood. నీమూహము, పోగు, మండ, మాని
మీనిగునుపు, ముడి. (గతురంగబలయుత సేనయు.
D.
కుంపుచేసుట v. a. To accumulate, heap up, lay
up, collect, embody. పోగుచేసుట.
కుంపె n. s. A tray. తాంబూలపాత్ర. ABA.
కుంపెన n. s. A leap. Heaving, throbbing. A
jerk. H. 5. 80. పోతుబల్లంపెనంటికైతరనిన. T.
5. 14. బిబ్బికవతిగబ్బిసుబ్బుకుంపెనసాంపుగనును
రంబునదివ్యకవనమెక్కు. Satyabhama. 3. 49. రు
టమైనపెంబుబట్టుబట్టులన్నవిగానివనిత నీచంటి
కుంపెనలుతల్లు. Satyabhama. 4. 29. ఇంపుగావి
డియంపుకుంపెనకొంపునో.
కుంపెనకాయ n. s. A tree; the name of a plum
unfit to eat. See Roxl. 2. 293.
కుంపెరుగు n. s. Thin curds. The liquid part of
curds: the whey of curds. ద్రవ్యము. ABA.
కుంధించుట v. a. To tie or string flowers &c. క
ట్టుట, కూర్చుట.
కుంధిత * adj. Tied, strung; hidden. కూర్చబడ్డ,
కట్టబడ్డ, గుత్తమైన.
కుంధిదేవుడి * n. s. The elephant's foe. i. e. a lion.
సింహము. KP.
కుక్క n. s. (add.) అడివికుక్క the wild dog is
generally explained తోడేలు. D. a wolf; but
is a separate animal.
కుక్క n. s. (add.) కుక్కతిప్పనీయకచంబరి they slew
them in an instant.
కుక్కతిత్తి n. s. The bowels or paunch of a dog.
కుక్కపేగు. D. Santi. p 59 line 20.
కుక్కపాల n. s. A plant from the fibrous leaves
of which bow strings &c. are made. (Alstis
hincinthoides: Sansevieria Zeylanica; Rox.)
వలకుత్ర. ABA. చాగచెట్టు.

- కుక్ల వాయుంట n. s. A plant cleome viscosa : Dog mustard. తావనబలకార. ABA. దీనినింజలేతుక్లా వాలు.
- కుక్కుడు n. s. Afflicting pain, paining. పీడనము. ABA.
- కుక్కుభము * n. s. A wild cock. తిత్తిరి, అడవికోడి.
- గుగ n. s. The ankle. గుల్ఫము, చీలమండ. ABA.
- కుచ్చము n. s. చుక్కము. Kark.
- కుచ్చలి or గుచ్చలి n. s. A species of the herb called thick leaved sorrel, గోళి. ABA. ఒకవిధ మైన పావలి.
- కుప్పితుడు n. s. A rogue. కుప్పితుడు, కుజనుడు. ABA.
- కుప్పిల్ n. s. A boyish play. పిల్ల కాయలత్రుట. KP. 6. 217. గుజ్జనగూళ్ల గచ్చనగండ్లుపింజితులుకుప్పిల్ గిరెసంజలం.
- కుచ్చె n. s. (add.) The folds of the lower cloth which Hindu men tie round their loins : tucks or plaits in a dress. The hollow in the back of a ruby. కచ్చభేదము, కచ్చపని. ABA. T. 2. 98. కుచ్చెలవివిధములైనయెడకొంఘూర్పు. H. 1. 133. మెరుగుకుచ్చెలమొదలజరతారుతునిమారుచెంగువరంగారుచీరగట్టు. H. 1. 230. చంద్రకావినెరికుచ్చెలదీర్చినకోక.
- గుజరి n. s. A kind of Jasmin. (J. multiflorum or pubescens.) కుండము, అసగామొల్లలు. ABA.
- గుజ్జరివాడు n. s. A native of Guzerat. ఘూర్జరుడు. ABA.
- గుజ్జరినేత adj. Made in Guzerat. గుజరాతినేతము లోచేయబడ్డ. Swa. 4. 36. గుజ్జరినేత కేవడంబు.
- కుటాక n. s. A sort of bird. కుటీభేదము. ABA.
- గుట్ట n. s. (add.) A heap : a coward. ఉపలరాశి, అభుకువాడున్ను. ABA.
- గుట్టగులుట v. n. To be ruined or destroyed, to perish. చెడుట, నశించుట. Vencat Arya. page 196, line 14.
- కుట్టుపెళ్లు n. s. Thorns : a phrase for a paltry foe. తుండ్రశక్తులు, ముండ్లున్ను. OG.
- కుడక n. s. అసగానై. OG.
- గుడిచుట్టుట v. n. To go round, as a horse : to go round a temple paying homage. వేడెముపెట్టుట, కోవెలచుట్టుటయున్ను. OG.
- గుడిసె n. s. (add.) A bit of tamarind fruit. తిండిపిల్లై కాంశము. ABA.
- గుడుసు n. s. The disk of the sun or moon. A hut, a hovel. శరీరేదము, కుటీరము. ABA.
- గుడ్డి adj. (add.) ఇదిరత్నముకాదుగుడ్డిరాయిగావున్నది it is no gem, but a worthless pebble.
- గుడ్డి n. s. Blindness. అంధత్వము. ABA, అంధడు. Kark.
- కుడ్డలము or కుట్టలము * n. s. An opening bud. వికసించేమొగ్గ. శ్రునకుడ్డలము a young breast or teat.
- గుణము * n. s. (add.) రాత్రినుంచిగుణములేదు There is no improvement since last night : he is no better.
- గుత్త n. s. (add.) విటుడు. Kark.
- కుడగడు or కురగడు n. s. చూతాదిశుక్ల శత్రుము. ABA.
- కుడవ (add.) వృద్ధి. OG.
- గుడిగూర్చుట v. a. To form a bunch, make a cluster. గుత్తిగాచేసుట. ఆశాసనరేకులుగుడిగూర్చినరాగడియము a copper ring on which plates bearing inscriptions are hung (like a bunch of keys.)
- కుడియించుట v. a. To lessen, to make short. కొద్దిచేయుట. OG.
- కుడియుట v. n. (add.) తగ్గుట. OG.
- కుదిలించుట v. a. See కుడియుట.
- కుదుశు n. s. A mallet, a mace, a weapon formed like a hammer. ముద్గరము. OG. గుడియ.
- కుదువ n. s. (add.) కొండమొదికాలిదోవ. OG.
- గుడ్డలలికినవాండ్లు n. s. Big wigs. కలిగినవాండ్లను తిరస్కారముగాఅనెమాట.
- గునగున adv. dele "Of running."
- గునియుట v. n. dele commas after dance and shilly.
- కునుట v. a. The middle voice of verbs ; Another form of కొనుట. Thus తెచ్చుకునుట which is the same as తెచ్చుకొనుట.
- గునుశుము n. s. A mallet, a mace, a weapon formed like a hammer. ముద్గరము. ABA. గుడియ.
- గునుశు n. s. Sport, amorous blandishments. విలాసము. ABA. Lavanya. 34. గునుశుతోశక్త మా ర్పణగొంతనేశు.
- గున్నం n. s. (add.) A sort of bird. కుటీభేదము. ABA.

కుచ్చము n. s. (add.) ఉరు. OG. కుచ్చ.
 కురిలి n. s. The name of a little spotted owl
 whose notes are held ominous. కనకాక్షి, అస
 గాత్రకంటి commonly called వైడిగంట. ABA.
 కుమసు n. s. Fraud, deceit, cheating. కపటము.
 ABA. మోసము.
 కుబ్జ n. s. (add.) కుబ్జగౌడు An umbrella with
 a gilt ball at the top.
 కుబ్జకాయ n. s. A long gourd. Cucurbita lage-
 naris. అలాబు. ABA. సొరకాయ.
 కుబ్జసువిష్ణు, అసకాకపాదా. ABA.
 కుబ్జటిల్లు v. n. Read M. XII.
 కుర్చిలికాడు n. s. The little spotted owl, whose
 notes are held ominous కనకాక్షి. Kark. The
 త్రైకంటి or వైడిగంట.
 కుమారిలుట v. n. To burn or consume without
 flame, to glow or waste away with a slow fire,
 grief or passion. కుములుట. KP. 6. 287. ఇంత
 స్వేదన దాయనియింత దాకడలవు దాది లోలోనుమా
 రిలకవచ్చు, నదియు గాక నేనూరినే.
 కుమారుడు * n. s. (add.) A youth, a boy.
 కుమకాడు n. s. A crow. కాకము. Kark. కాకి.
 కుముటు n. s. A kind of cough. కాశభేదము.
 ABA. ఒకవిధమైనదగ్గు ?
 కుముడుచెట్టు n. s. A small tree, the seeds of
 which are aromatic. కుముదిక, అసగాలేకుచెట్టు.
 ABA.
 కుముద్వతి n. s. The river Pennair. కామలాపుర
 సమానుములోవుండేనదిపేరు.
 కుములుట v. n. (add.) ఆసంకల్పితాదికకుములుట
 న్నది there is mischief brewing.
 కున్న n. s. A spirt or gush, as of milk. A girl,
 a darling. కీరధార. D. కీరధార, గాజబొట్ట,
 దుగ్ధాసారము, ముద్దుకున్నయున్న. ABA. గాదె,
 బొట్ట, స్త్రీ. OG. Ranga Rao. Bobbili. 1. 77.
 కామభేనులనడకట్టినున్న బుగ్గలియాచెయ్యయిది
 మందిననెడువారు. H. 3. 95. తేనియబిందెకుక్రా
 వ్విరులకొన్నకృంగారముచెల్వందెడుకున్న. Ila. 1.
 142. ఎటులగానున్నదోయ్యానున్నకెమ్మవి. Ila. 3.
 186. నున్న గాదిదిమిద్దులనున్న గాని.
 కున్నడ n. s. A crack, a rent, a split. A breach
 in the bank of a tank, through which the
 water has forced its way. గంతి, పొగడ.

కున్నడు n. s. A coxcomb, one who is fond of
 setting himself off. సొగసుకాడు. OG. అలంకా
 రి. ABA.
 కున్నరపొగక n. s. Munja grass of the black kind.
 కృష్ణముంజము. ABA.
 కున్ను n. s. (add.) కున్ను. ABA. అదిలిచ్చుయిది
 కున్ను out of the frying pan into the fire.
 కున్నుచెట్టు n. s. A large timber tree. (Gmelina
 arborea) గంధారివృక్షము. (add.) కుముదిక.
 ABA.
 కురకగొనుట v. n. To sleep. నిద్రించుట. Kark.
 కురకు for కృహకు n. s. A house holder, a marri-
 ed man. An honest man. సంతసారి, పెండ్లిఅయి
 నవాడు, పెద్దమనిషి.
 కురాసానిపూసము n. s. A plant (Ligusticum
 ajwaen.) యవానిక. ABA.
 కురిగ n. s. A little pot. అత్యల్పభాండము. ABA.
 కురిజ n. s. A small shrub. (A brus precatorius)
 bearing a red and black berry which forms
 the smallest of jeweller's weights. గుంజ, అసగా
 గురిగంజ. G. 11. 5. గురిజపేరులు. Navanadha.
 p. 42.
 కురియ n. s. A little pot. అత్యల్పభాండము. ABA.
 కురుక for కురక n. s. Snoring. సుప్తరవము. ABA.
 కురుకు n. s. (for కూరుకు) Sleep. నిద్ర. ABA.
 కురుకు n. s. (add.) కుసుకోకభేదము. ABA.
 కురుగు or కురుగుపల్లిక n. s. The sun flower.
 (Heliotropium Indicum.) (కుటకలము. ABA.)
 శ్రీహస్తీ.
 కురుగొనుట v. a. To undertake, set to do, apply
 himself to. ఉద్యోగించుట. D. క్రయత్నములు.
 M. 1. 8. 328. ఉరుముచుమెరుముచువిడుగులవర
 లురుగులుగడలబడనవారితప్పపురోగురుకొనికురియ
 గబంచెను. M. 1. 6. 105. కురుకొనికాగ్యాకార్య
 ముతెరుగకదుర్వృత్తుడైయహితుడగుననిక. M. IX.
 1. 94. కురుకొనినాకుమారుకొనికోలలచేసినవీర
 వర్ణముంసరకెడ. HD. 2. 553.
 కురుచ adj. (add.) వాసునుడు. ABA.
 కురుజు n. s. A hawk. (plu. కురుజులు) A kind of
 fire work. Honey. A dwarf. కురుజు or కురుం
 జు plu. కురుజులు or కురుజులు n. s. Small per-
 pendicular posts by which short beams are
 raised upon larger ones in a pent roof. దూలా
 లకువేసేనిలుచగుంజలు. డేగ. D. శ్వేతము, మధుర.

- Kark. స్థిరరథము, ఈకరాల్పినకపి, వామనుడు. ABA. నూదాదినపిట్ట, భద్రము. OG. N. 8. 228. అలమేరువునుబోలియందందనందమైకురుజులుమేరువుతోకొనురుమిగుల. టీ॥ ఇంటిచేనేలకిందనిలువుగావుందినబంగారుస్తంభములున్ను. H. 3. 37. తేలుకాణములు కురుజులుకుండచిరుసులు సంతోషులచిరుసులు.
- కురుజుతేనె n. s. Virgin honey. జుంటితేనె. T. 3. 64. కురుజుతేనియగాదిదిక్కుసుమరశము. టీ॥ శిన్నయాగలతేనె, అనగాజుంటితేనె, కురుజుతేనె, పువ్వరశము. Kark. T. 3. 63.
- కురుడు * n. s. (add.) A director, or confessor. కురుడు n. s. A shepherd. మేకలవాడు. ABA. కురుపెట్టు n. s. Snoring. నుత్తరవము. ABA. కురుపాకు n. s. (add.) కవయము. ABA. కురులు n. s. (add.) అలకలు. ABA. కురువులు n. s. A sort of rice. శాలిధాన్యభేదము. Kark.
- కురువెండ n. s. (add.) పువ్వలకురువెండ The common plant called Gaetnera Racemosa. అతిముక్తము, మాధవీలత. Rox. 2. 368.
- కురువేరు n. s. A plant; the roots of which are fragrant: it never produces flowers. (Andropogon muricatum.) Rox. 1. 265. హ్రీచేరము. ABA.
- కురుసు or కరుసు n. s. A stony or sandy soil mixed with pebbles. భరభూమి. ABA. అనగాకరుదునేల, గులకరాళ్లభూమి.
- కురుపి * n. s. An ugly or deformed person. వికారముగావుండేవాడు.
- గుర్గురించుట v. n. To grunt as a hog. గుర్రగుర్రమునివలదికూసుట.
- గుర్రము adj. కొంచెము. OG.
- గుర్రము n. s. (add.) గుర్రములకుండెము horse races.
- గులకు n. s. A horsekeeper. From H. *ghulām*, a slave. గుర్రపువాడు.
- గులిమిడి or గులిమిడాకు n. s. A plant bearing a dark purple flower. (Opapparis spinosa.) కోకలాకుము.
- గుళుపు or కులుకురాయి or కులుపురాయి n. s. A sort of gem. రాజావర్తము. Paidim. 1. 10. నీలపు: గుళుపుచెక్కినమేలికపిండిముద్దుటుంగరము.
- గుల్లా n. s. (శ్రుబలవస్త్రము). ABA.
- గుల్లాము n. s. A groom (Hind: *ghulām*) గుర్రపువాడు. ABA.
- కువాళము n. s. (add.) The tilt or cloth covering of a carriage. వామానాద్యాచ్చాద్యవస్త్రము. ABA. బురతా.
- గువి n. s. A bunch. గుచ్చము. ABA. గుర్తి.
- కువ్వ n. s. A village. గ్రామము. ABA.
- గువ్వ n. s. కపి, వర్తికపి. గువ్వలు plu. హంసలు. Kark?
- గువ్వగుర్తి or గువ్వగుర్తిక n. s. A perfume. కపితాంఘ్రి. ABA.
- కుశ or కూచము n. s. కట్టికాగ్రము. ABA.
- అనగామంచపుకట్టెమొన.
- కుసుని n. s. వామనుడు. ABA.
- కుసుడు n. s. The core of a boil which comes out. The menses. An ear or head of corn. పుంటినడిమిమొలక (ఆర్తవము, అనగాముట్టు, శస్త్రగుచ్చము. ABA.)
- కుసులము * n. s. (add.) గాదె. ABA.
- కుస్సి, అనగాకొలిచి. OG.
- కుహారు n. s. A crying or proclaiming. ఆఘాపణము. ABA.
- కూకటిగువ్వ n. s. A certain bird. కపిభేదము. ABA. భారద్వాజము. Kark.
- కూకటిగువ్వ or కూకటిమూగ n. s. The blue jay. కిక్కిరిచి, పాలపిట్ట ABA. భారద్వాజము. Kark.
- కూకి n. s. A dove. పావురాయి. OG. కూకీలు, పారావరములు. Kark. పారావరభేదము. ABA.
- కూకీకల్లులు n. s. plu. Dove-like accents. Low murmuring sounds. మణితము. ABA.
- కూకు n. s. Curd of two milk whey. ఆమితు. ABA. పాలవిరుగుడు, జున్ను.
- కూచము n. s. కట్టికాగ్రము. ABA. మంచపుకట్టెకొన.
- కూటసాపి n. s. dele "More" &c.
- గూటిగువ్వ n. s. A bird that has moulted. ఈకరాల్పినకపి. ABA.
- కూటు n. s. A kind of granary. కుసులవిశేషము, ధాన్యసంరక్షణసాధనవిశేషము. ABA. బృందము. Kark. సమూహము.
- కూటుకట్టుట v. a. To lay up or keep as a store, provide, ధాన్యముకట్టిపెట్టుట.

ము. Kark. ఉద్యోగము. OG. M. III. 5. 241. ఏనుగుచుట్టును నైభుజాబలముసాంపున నీకెలసంబుదీ చెడంజట్టననన్నుంపుము. M. X. 1. 23. అక్రలశం పెవ్వరికెరింతు. N. 7. 161. ఓకలికిరాయిం రసేళుపాదగాననిగిత్తు దెట్లువచ్చెనే, కెలముదీ రెసంచుకనుగిటితోమునదనుండుద్రీడకుక. P. 1. 614. మరియుక పెక్కురుపంబులబట్టిరియకైలనము మూనితనిసిరదిసందగుటక.

కెలికించుట (casual of కెలుకుట to stir.) To have it stirred. కెలికేటట్టుచేసుట.

కెలివిగాడు n. s. Sonorous. రవణుడు, (మోసేస్తే ధావముగలవాడు. ABA.)

కెలివిది n. s. Conquest, victory. జయము. ABA.

కెలుచుట v. n. To take leave. శలవుతీసుకొనుట, మీరుకెలువండి you take leave. R. 6. 201. కెలువునువనిజాయంచుదీవిచియనువుటయును.

కెలువము n. s. Conquest, victory. జయము. ABA.

కెల్పు n. s. Conquest, victory. జయము. ABA.

కెల్లించుట v. a. To loosen or dibble (the earth) stir (the fire) kindle, exasperate. కెలుకుట. దీ విటిబాగామండడమునకై కెల్లించినాడు he trimmed the torch to make it blaze. కెల్లించి కెల్లించి అడిగినాడు he asked several searching questions.

కెల్లు plu. of కెడి properly కడి n. s. A fortified place. A boundary. కోట, పాలిమేరయున్న.

కెల్వండి (lit: conquer ye!) Begone! depart!

కేకరుడు * n. s. A squint-eyed man. మెల్లకంటివాడు. W.

కేకూళి n. s. A pond, a pool. కాసారము. Kark. గుంట.

కేడ n. s. A mean wretch. ధూర్తుడు ABA.

కేడించుట v. n. To be separated, loosened or unfastened. వీడుట. ABA. ఎడయుట.

కేరుట v. a. To deride, ridicule, scorn. To make or do. తిరస్కరించుట, పరిహాసముచేసుట, చేసుట. (ఉత్సాహముచేత వివరితపునర్వలునపుట. D.) BD. 4. 1423. పరిహాసకులకేర. N. 9. 269. చిలుకసాంబ్రాశిలేదీద బీరుగేరుకమ్మనెమ్మేన. టీ|| అపహాస్యముచేయుచున్న. N. 2. 276. విఘ్ననిరవిష్ట బులకుగేరువెలమటారి. T. 3. 143. కేరిబడలితివనినపుకేలనుపు. కేరి, అనగాపరిహాసముచేసి. H. 2. 20. రతిగేరుగతివసారు. H. 4. 180. ఉరులలరారుననటుల సారుగేరు. N. 9. 20. అంతకొక్క ప్లుడు కేరినపురును. టీ|| పరిహాసముచేసి. N. 10.

95. పలికివెరచితివని కేరిబలికికొనుచు. Swa 3. 30. కోరికాంతులతోజకోరములరతిగేరె. రతి, మైధునమును, గేరె, చేసె.

కేరుట v. n. To make a noise. To make a low inarticulate, sobbing sound, expressive of joy or grief. కూసుట, అరుచుట, గర్జదశ్విసముచేసుట. Swa. 3. 147. కీరకలకంతములు గ్రొవ్వికేరుచోట. H. 4. 298. శ్వర్గమందిరనువర్ణనామికికేరుచుగలిపెదకీర్తనయొక్క. Pal. 143. కేలకునునుబంతికేరుచుబట్టి. ఈవాక్యములో కేరుచుఅనేమాటకుఅర్థమునిర్ణయించగూడలేదు. KP. 6. 209. కరంబలరుచుకేరికేరినను.

కేతాకూళి n. s. (add.) A pond with stone steps. క్రీడాఘాతము. ABA. ఆసారము. Kark.

కేళ్లుచూపులు n. s. Slight looks, passing glances. KP. 6. 218. కేళ్లుచూపులకలికితనంబుచూసనేర్చె.

కేళ్లద్రిప్పట or కేళ్లరుకుట v. a. To skip. దుముకుట. Swa. 2. 34. కోర్టులుకేళ్లద్రిప్పడదిమెచ్చులరెప్పలలార్ప. టీ|| దుముకు పరుగురెడ్డించగా. N. 2. 243. శరభాలూకలకేళ్లరకదొడగ. టీ|| ఎగసిదుముకసాగగా.

కేవలము * adv. (add.) కేవలమలరణ్యముగావుండే శలము a mere wild, a deep forest.

కేవలము * adv. line 3. For "this is made *only* but gold, read "this is made of *pure gold*."

కేశరి n. s. (add.) భగవతుడు. ABA.

కై n. s. (add.) A creek or salt rivulet. ఉప్పుకయ.

కైక n. s. కైకయి. ABA. భరతునితల్లి The name of the mother of Bharata.

కైకట్టు n. s. Order, series, succession. సంబంధము. ABA. ఆనుపూర్వ.

కైకలనాడు n. s. A weaver. తంతువారుభేదము. ABA.

కైకానుట v. a. (add.) అంటుకైకొనియె she attained puberty. Kark. ముట్టయినది.

కైజా or కైజామోర n. s. The tossing or motion of a horse's head. గుర్రపుముఖచేష్ట. D. హయశీర్షకంతునము. A. 2. 31. ఆజానేయంబులుశ్చేన పశ్చిమిదికైజామోరలల్లాపుచుక. Vasu. pref. 30.

కైజీరము n. s. శకుభాయుధనిమేవి. ABA.

కైపాల n. s. A scrip, wallet or pouch. కత్తుపాల. ABA. బోల్పా, అడకుము.

- కొండు n. s. A cymbal of bell-metal. కాళము. ABA.
- కొండవడి, or కొండవడిమాత్రలు n. s. Pills made of the sediment of boiled betel nut. ఖాదిరవటము. ABA.
- కొండవడి * n. s. A lotus-bed; a place abounding in lilies.
- కొండవట్లు n. s. plu. Pills made of the sediment of boiled betel nut. ఖాదిరఘటికలు. Kark. కవిరియుండలు. D. కర్పూరమృగిణలు. OG.
- కొరి n. s. A wall eyed or grey eyed horse. అశ్వవిశేషము.
- కొలాలకాడు n. s. A contemptible wretch, a deceiver, a cheat. మాయావి. ABA.
- కొవళి for కొవడి n. s. Manner, likeness. ఉదము. ABA.
- కొవారముచేసుట v. a. To praise, applaud, commend. ప్రోతముచేసుట. D.
- కొలరుడు n. s. A poet. కవీశ్వరుడు. Kark.
- కొసేత n. s. (add.) ప్రసాదనము. ABA.
- కొంకవాల్ or కొంకవాయి n. s. A cobbler's knife. మారంఖల్లము. ABA. మాదిగకత్తి. OG.
- కొంక plu. కొంచలు n. s. A curlew. క్రొంగము. ABA. Kark. క్రొంగవడి, క్రొంగవర్షము. D.
- కొంగమలగొట్టినజానాడు n. s. A fantastic name for కుమారస్వామి. ABA.
- కొంతు n. s. Foul perspiration. మురికిచెమట. ABA.
- కొంజ n. s. A barren woman. వంధ్య. ABA. గొడాయి.
- కొంజికుండు n. s. (Tamil) A shrub: Limonia pentaphylla. కొలుగుచెట్టు. Kottler. page 167.
- కొంటు adj. Excessively hard. కఠినమైన. కొంటు పక్కు hard betel nut.
- కొంటు n. s. A mean wretch, a miscreant. Hard betel nut. కంట్టికుడు. Kark. కారకమూడనిపక్కు. KP. 3. 256. నినునట్లంటేమసాజవ్యసకమండం చేయటచాలకేమడిగ దీకొంటు వృధాయందు. S. 3. 28. పకినియ్యసెక్కువుల్నినయడకొంటుకొబడకొందియాకులురెండుక.
- కొంటునము or కొంటుజండము n. s. (add.) Swa. 2. 67. పెంటిపాటునంకొంటికింబ్రయుండైతంకేటిజంటిగండంబునంకొంటుతనంబెరుంగక. టీ|| గడుసుతనము. Swa. 5. 14.
- కొండ n. s. (add.) గోలాంగూలము. ABA.
- కొండకాలు, అసగంకొచ్చును నాను. OG.
- కొండగొర్రె n. s. (add.) గోహిషము. ABA.
- కొండగోగు or కొండగోను n. s. A plant. (Hibiscus populneoides.) కొండరాళము. ABA.
- కొండవిలువ n. s. (add.) గోసశిము. ABA.
- కొండమారుగ n. s. A species of the silk cotton tree. కూలకొల్లలి. ABA. పిన్నమారుగు.
- కొండము n. s. A fire pit. కుండము. ABA.
- కొండాటము n. s. (Tamil) Celebration. Delight, joy, pleasure. ఆచరించడము, ఉల్లాసము.
- కొండాడుట v. a. and v. n. To praise, commend. To turn up earth as is done by a hog. వినుతింతుట, దుమ్మురేచుట. ABA. కోరాడుట.
- కొండారణ్యము * n. s. A waste desert to the north of Kattak, on the way to Benares. కటకపురికిపుత్తరముగావుండే ప్రసిద్ధమైనపుక అడవి.
- కొండ్లి n. s. A precipice. గర్వగ్రహమి. ABA.
- కొండీడు n. s. (add.) A young man. కుమారవయసుగలవాడు. ABA.
- కొండె n. s. The sting or tail of a scorpion. A tuft of hair on one side of the head. వృశ్చికపుచ్చాగ్రము, కేశబంధవిశేషము. ABA.
- కొండెగిడు n. s. A slanderer, a tale-bearer. పిశుమడు. ABA. కొండెగారు.
- కొండ్లి n. s. Play, sport, amusement, pastime. క్రీడ. ABA. OG. కొండ్లి గావించుట or కొండ్లి పలుపుట to play, sport. క్రీడించుట. Casikha. 5. 66. జలదేవతాహస్తచామరానిములు, కుటిలాలకములకుకొండ్లిసరకు. P. 4. 100. అశరంజకునికై కామాయులు దామూపునైకొండ్లి గావించు యోగకుల్లె.
- కొండ్లము n. s. A hasp or bolt of a door. A small portable fire place or fire pan. చిలుకు. బండికుండుటిన్ని. ABA.
- కొంతవడి adv. Somewhat, a little. కొంతమట్టుకు. Chenna. 3. 247. వాక్రున్నగలేకొంతవడికొంకుచుజుకురునెట్టకేలకుక.
- కొంతు n. s. Sitting on the hams. కుక్కుటాసనము. Kark. కొంతగూర్చుండడము.
- కొంతుక n. s. In page 269 (add.) the throat. ABA.
- కొంతుమారు n. s. A hug or grapple in wrestling. ముక్కుడిరెండువిన్నాములలోసెక్కిటి. ABA. జట్టికుట్టులోభేడము.

గొంతుగోరుచెట్టు n. s. A plant. (*Paederia fectida*.) సారణి ABA. అనగాలంజనీవరము.
 కొండలము n. s. (add.) వ్యథ. ABA.
 కొక్కిరి or కొక్కిరి n. s. (add.) A hug or grapple in wrestling. ముఖ్యది రెండువిన్నాములలో సైకటి, జట్టిపట్టులో భేదము. ABA. H. 1. 241.
 కొక్కులు n. s. బకములు. Kark.
 కొక్కిర or కొక్కిర n. s. A sort of crane. బలాకము. ABA. కొంక.
 గొంగ్గిసోకము n. s. అనగాళిరశ్రీము. ABA.
 గొజ్జంగి n. s. *Pandanus odoratissimus*. (vulgarly Caldeira) కేళకీతుసుము. In Telugu the male flower is called మొగిలి Mogili, and the female is గొజ్జంగి Gozzangi; the yellowish leaves of which are fragrant.
 కొటారి n. s. A store-keeper. కొటారుమీదవుండే వాడు, ఉగ్రాణి. BD. 2. 1002. బోయాడు వాచయ్యధూరికొటారిపాలుబిలికెడువాడు.
 కొటారు n. s. A storehouse, store, heap, granary. కొట్టు, రాశి, ధాన్యము మొదలయినవాటినిదాచినచోటు. H. 2. 246. కాంత ధాన్యములకణజముల్ వియ్యంపుగరిశలు, దినుసులుగలకొటారు.
 కొట్టిక n. s. గ్రామము. Kark?
 కొట్టినపిండి n. s. (lit : pounded flour) A phrase implying thorough knowledge of any subject as వానికిరామాయణముకొట్టినపిండి he is thoroughly acquainted with the Ramayanam. KP. 6. 30. కోమలినాకునెట్టియడకొట్టినపిండిశిమశ్రీలోకముల్ సీమదికింపులైనయవినిర్భరశక్తినిదేశమధుడక.
 కొట్టు n. s. Punishment, castigation. చతురుపాయములలో ఒకడు. ABA.
 కొట్టు n. s. Wind; also a coward. వాయువు, శిమరభీతుడు. Kark.
 గొట్టుకాలము n. s. Drought. కరువుకాలము.
 గొట్టుపెట్టుట v. a. To exhaust, weary, knock up. శుభగులువది లేటట్టుగాజేసుట.
 కొట్టె n. s. A granary. కుసులవిశేషము. ABA.
 కొట్ర n. s. A dwarf. వామనుడు. ABA. కురచవాడు.
 గొట్టె n. s. (absolote) The jujub (*zyziphus jujuba*.) ఘౌంట. ABA. బడరి, రేగుచెట్టు.
 కొడక (add.) OG. Error for కు—
 కొడము or కొడుము n. s. A water pot, a pitcher. సీళ్లకుండ.

గొడయుట v. a. for కోడిగమాడగించెడ read కోడిగమాడకోడుమడగించెడ.

కోడి n. s. The snuff of a wick. వత్రికొన, దీపపువత్రికొన.

కోడిద n. s. A hand; the measure of four inches.

నిరుజ్జనతురంగులీశమాఖ్య. ABA.

కోడిదెపూసలు or కోడిదెపూసలు n. s. A kind of beads. ఒకవిత్తులు. P. 1. 594. కోడిదెపూసలసంటుగొలిపినమొలకాడు.

కోడిమె n. s. Violence, tyranny, oppression, cruelty, evil. (But usually,) sin. Lie, untruth. దొర్లస్యము, క్రూర్యము, పాపమున్ను, అబద్ధము. కువేళి, అనగాచేటలముట్ట. ABA. A. 5. 60. ఏడువకమీగానముసోగసిదుటమరియు వాడుడనుటయొక్కేపాశంబిగినవారలమీదలె కోడిమెలుగట్టుకుడయలేనిననబనియేలా. KP. 5. 90. మదికివలసినయట్లు నేయుదురుగానివట్టికోడిమెలునాకునుగట్టజనదు.

కోడిసె n. s. A medical plant, commonly *Coraya* (*Echites antidysenterica*. Rox.) The seeds are used as a vermifuse. కుటజము. ABA. కళింగము, కోడిసెచెట్టు.

కొడుకు n. s. (add.) This word is also used for a nephew. అనగాఅన్నకొడుకు మొదలయినకొండరినివరసనుబట్టికొడుకునడముగలదు.

గొడుగుపావాలు n. s. Shoes. Kark. ముచ్చెలు.

గొడుగుబొంగరము n. s. A spinning top shaped like an inverted umbrella. తలకిందులుగాతిప్పిన గొడుగు, ఆకారముగావుండేబొంగరము. S. 3. 291.

గొడుగుమెట్టెలు n. s. plu. A kind of toe rings worn by women. వెడల్పుగావుండేపెద్దమెట్టెలు.

కొడుపు n. s. A cylinder. One length of a bamboo, between two knots. A thimble or guard worn on the finger when playing the guitar. A hollow cylinder used in making vermicelli. A stick used in striking a gong. A drum stick. గుండుగానికపుగావుండేటిది. (వెడరుగబుచ్చునడిమిభాగము, వీణవాయించే వేలికితగిలించేది. D. కోణము, అనగానగారాకొట్టేకాయ్య. ABA.) జంతికలు అనేపిండివంటచేసే సాగనము, గంటవాయించేకాయ్య. అప్పడాలుకొడుపు A cylindrical stick like a ruler used in flattening a cake called అప్పడాలు. బలకపుకొడుపు a long slate pencil. A. 2. 64. మీటగుమీలనెల్ల

మునుమింగిక్రమమున నానెనెండవెన్నెటి కవెంట
దోచుతోగవేరుబడిగొడవై చెలంగగాత్రోటికక
ర్లమద్రవముతో. టీ|| కొడుపు, అనగాజంతికలుఅ
సేరిందివంటచేసేసాధనము. BD. 4. 183. గంట
యగొడుపునుగదియించుదడవ. R. 6. 6. క్రొమ్మె
రుగుదీగెనకులంగమ్మబసిడికొడుపుతాకులఘూర్చి
ల్లిఘోరభంగదర్పకోడ్డందండ యాత్రకునుబోలె
భూరితరమేఘమాలికపేరభేరి. కొడుపు, అనగాన
గారాకొట్టేకొయ్య. G. 8. 116. ఈబలవుంగొడు
పుననిలవైవలసినమెన్నిరెక్కలాండెరేఖలాండెవ్రా
సియాలాకుపుంగోలసవ్యసాస్త్రంబునంబట్టిమట్టింవి
ననన్నియునీవుదలంబినప్రాబుల్. HD. 2. 1376.

కొడుము n. s. See కొడము.

కొడుపు n. s. An umbrella. కొడుగు, ఛత్రము
Kark.

కొడె n. s. (Tamil) An umbrella. కొడగు.

కొడ్డలి n. s. (add.) గోటవిమ్మేదాన్నిగొడ్డంటనరక
వలసినట్లును Trifles may grow to terrors.

కొణిత n. s. An instrument used by wrestlers.
ముల్లివిద్యాసాధనము. ABA. జట్టివాండ్రొయ్యడ
ములలోనుకటి.

కొతిక n. s. A plant (Rymphaea esculenta.) ఒక
చెట్టు. కొతికదంతు its tuberous root. Rox. 2.
578.

కొతుకుట or కొడుకుట v. n. To pronounce in
articulately, utter with the omission of a let-
ter or syllable. సోటలొలితగలక మాట్లాడుట.

కొస్తలము or కొత్తలము n. s. A bulwark, bastion
సాలావయవము. ABA. మరుజు.

గొదగొనుట v. n. To be irritated or excited to
rage, to be hungry or famished. రేగుట, విజృం
భించుట, ఆకలిగొనుట, (వహించుట. ABA. పును
ట. OG.) KP. 3. 39. గొదగొన్నరమిగొంకుకొశరు
తేకొనరించువిధనంతతుతవిధ్రమముల. M. VI. 2.
374. గొదగొనిధాత్రాఘ్రిలతిఘోరవిధంబునజు
ట్టుమట్టినక Pal. 150. కొడంబుతోకంబుగొదగొ
నుచుండ. M. V. 2. 160. కోల్పురివీక మైగొదగొని
తేళ్లకునురుకు తెరంగునగదియజొచ్చి. M. IV. 4.
286. కదినినలములువిచ్చినకడవులు బెదరంగని
క గాడివివెటె: బొడివియటగడవెనవియునుగొదగొ
నితకుపాలముసాచ్చె గోపాలురతోక. Sar. D
570. గొదగొన్నపులివలెకాలుచునారెల్ల.

కొదవ n. s. Discontent, dissatisfaction, want.
defect. ఆగంతుప్పి, లోకము, రక్తకవ. నీవుబాబు
వ్రాయనిదిఅయనకురిందాకొదవగావున్నది he is

grieved at your silence. ఆమెకుఆడబిడ్డవుట్టి
నందునఅందరికొన్నికొదవగావున్నది all regret that
her baby is a girl.

కొదివిలి n. s. A hand, the breadth of four inches.
నికుబ్జచతురంగుళీశమాఖ్య. ABA.

కొనుక n. s. నూనము. ABA.

కొడుకుట v. n. See కొతుకుట.

కొడుగు n. s. Pronouncing inarticulately, utter-
ing with the omission of a letter or syllable.

క్రస్తము. ABA. సోటలంటి అంటకవలకడము.

గొనకొన n. s. కోడి, నిరుకోడిన్ని. OG.

గొనకొని adv. Suitably. ఒత్తుగా. D. N. 9. 471.

కామినులుకంతునిబారికివిక్కిచొళ్లుచుక, గొనకొ

నియేమి సోచివొకొగోరికలోరికమీర. టీ|| పూని.

H. 5. 59. వినుమాపెనర్యకనుమడిగొనకొనిగావిం

చుదానికోదలిచర్యకనికనివేసారితి. P. 5. 14.

అదననికళ్ళవమ్మెద నమ్మియొకమేక గొనియెదగొ

నకొని కొనినమందనేతేట సుకరెంటినినెదునవి

యును. టీ|| గొనకొని, ఒత్తుగా. R. 6. 61. విను

నివమేలుమరువక గొనకొనికవిసేనగూర్చుకొనత

డవయ్యెక. DR. Ayod. 372. మనుమార్గధర్మ

ముల్లె జేసి గొనకొనిమొయట్టి కొడుకులంబడనె.

DRY. 2470, line 8. అనవుడుధరతుండుననుమ

తించుటయుగొనకొనికశ్రుష్టుగుండంబులందుతన

రంగచందనతరులుదెల్పించి. Pal. 82. దండిమారు

లువైరిదండలవెంకుగోపాలుదండరు గొనకొనియ

తనిదళముతోపొడదూచెధరణీవ్వరుండు. DRU.

page 222, line 9. అనఘాత్సరికనృనాశిదాశివు

డుగొనకొనిసిక్కిట్లు మాతుగానిచ్చె. T. 4. 187.

అటులగూడనికార్యము దండయుక్తివేగొనకొనిది

ర్పనితికడనుకమానుమున్నగదండమహామే.

గొనకొనుట v. n. To be accomplished, completed
or fulfilled. సెరవేరుట.

గొనబ n. s. వామనుడు. ABA.

గొనమ n. s. An worn out plough. జీనకలాంగల
ము. ABA.

గొనసు or గొనిసె n. s. వామనుడు. ABA.

కొనియె, అనగావధించె. Kark.

గొనిసె n. s. వామనుడు. ABA.

కొను page 276, line 6, put a full stop. line 22

read fought. Rule X. line 1, read form (not

from.)

కొనుట v. n. To extend, prevail. మూనుకొనుట.

అక్కడకొంతభూమి అడివికొనివున్నది some part
is covered with forest.

కొనుచుగర n. s. Cost price. క్రయము. ABA.
 కొత్తరము n. s. A shoulder, a scapula. అంశము.
 ABA. భుజశిరస్సు.
 కొత్తరించుట v. n. To grin. ఇగళించుట. Dab. 174.
 కొత్తరింపుచునుండుకొరియైయుండె. G. 8. 29.
 గిటగిటగోరలుద్దవిగీరుచు గొత్తరు గొత్తరింపు
 చుకొ, గిటగిట మేగుదేర.
 కొత్తరించుట v. a. To heat metal in the fire, to
 calcine a drug. కొలిపుటమువేసుట. OG. Parij.
 2. 60. రేవెలుంగురాచిపులంగప్పరంపుగుప్పలం
 గొత్తరించినసరళిమధురళింబునిది.
 కొత్తవల n. s. A head-dress, a string of pearls
 binding the hair. వాలపాశాస్థిశేషము.
 కొప్పెర n. s. (add) కర్పరము. ABA.
 గొబిడి n. s. A certain bird. కుషీవిశేషము. ABA.
 గొబ్బి n. s. A Hindu goddess worshipped in the
 month of Pushyam. Lumps of cow-dung,
 adorned with flowers are placed in the door-
 way; in the evenings of that month young
 females go round it, singing songs, the chorus
 of which is గొబ్బియల్లో. గొబ్బిళ్లు, గ్రొబ్బిళ్లు or,
 గొబ్బులు plu. Salutations, compliments, res-
 pects. నతివిశేషము. OG. దండము. Kark. H. 4.
 273. ప్రజపురిలో తావళ మైవిక్కి నగోకుప్రియనకు
 గొబ్బిళ్లనుచును. H. 5. 186. నుజునుజేరకులుగొబ్బి
 ళ్లిగీగ, బుకుకిచ్చుచాచిళ్లువుక్కిటిల్లు. H. 5. 15.
 జండుగలకునాలకట్టుంబులకు, పొంగలికితేవలకును
 గొబ్బికినియడకుజంకూర్చనలకు. Vish. 7. 211.
 గొబ్బిచెట్టు n. s. (add.) గొలిమిచెట్టు. ABA.
 కొమరి n. s. A girl from ten to twelve years old.
 కుమారి. ABA. కన్యకుడుచు (సౌందర్యముగలది.
 Kark.)
 కొమరితె or కొమరెత n. s. A daughter, a girl;
 a pretty woman. శుక్రి, స్త్రీ, సౌందర్యముగలది.
 కొమరు n. s. Beauty, loveliness. Manner, way.
 ఏకొమరున in what manner. ఏవిధముగా (సౌం-
 దర్యము. D. ABA. మంజుళము. Kark. ఫిప్పిన
 ము. OG. విభము, రీతి H. 5. 20. తాళములచా-
 త్తవనగాన్పడిచెం ద్దవైపురికాశికానియొప్పిగింజ్లకుగ
 దిగొనుకొందిచునింకికొండలై. T. 2. 105. ఈవె
 దంగీయలబ్రాయముకా జెలుకమాకొమరుకొమరిదీ
 నితేరెనుక. T. 2. 68. వలిరన్నగొమరున్నప్పిలిస
 దిన్న నుతెరంగునముంగుగరిగెగానులమునుంగ. N.
 2. 329. నెమలింపుమువంటికొమరుగలుగ. P. 1.
 C. P. Brown's Telugu Dictionary.

777. రాకడపోకడలరుజవ మేకొమరునదొరకు. టీ||
 ఏచొత్తన.
 కొమరు adj. Beautiful, handsome. అందమైన, ఒ-
 ప్పిడమైన. N. 3. 52. కొమరుచెంగావికైములు
 గాచు.
 కొమరుగ adv. Beautifully, handsomely. అందము
 గా, ఒప్పిడముగా. N. 7. 176. కమలదళాక్షిదువ్వ
 లునగైకొనితేచిటితటంబునంగొమరుగగట్టి.
 కొమరుడు n. s. (add.) A boy, a lad.
 కొమారై n. s. (add.) కొమారిత, కూతురు. ABA.
 కొమ్మిచేడి n. s. A kind of fish. మత్స్యవిశేషము.
 కొమ్ము n. s. (add.) The pole of a palankeen.
 ABA.
 కొమ్ముకాడు n. s. A horn blower. This duty is
 always performed by pariares. చూరంగనద్యుశ
 దు. ABA.
 కొయికూర or కొయితోటకూర n. s. Greens which
 sprout again after being cut. Amaranthus
 tristis. బొప్పకము. ABA.
 కొర n. s. ఒప్పిడము. OG.
 కొరంశ n. s. Want, defect, fault. న్యూనము.
 ABA. (Loc. of కొర్రు) on an impaling stake.
 కొర్రు, తన్నువాను. OG.
 కొరక n. s. Fallows. A small dart. An arrow.
 అర్రహారభూమి, బీడు, అల్పకుంభము, చిన్ననోహ,
 అమ్మన్న. ABA. తోమరము. Kark.
 కొరకొర n. s. Reluctance, disinclination. ఎరళిరి
 కము. OG. అశక్యత.
 కొరగొట్టుట v. n. కిలకిలబలుకుట. ABA.
 కొరగొని adv. వారముదీసి. OG.
 కొరడు n. s. (add.) రోహితము. ABA. అనగా
 ఋజురూపేంద్రధనుస్సు, వంపులేని యింద్రధను-
 స్సు. "A vapour streak" says [Monk Lewis]
 Goethe in his ballad of the Erl King in Taits
 Mag. 1834. Mirror 1834, page 222.
 కొరను n. s. అర్రహారభూమి. ABA. See కొరక.
 గొరకుము n. s. (add.) యోరర్రము. ABA.
 కొరప్రాణము n. s. The last gasp, the point of
 death. కుట్టుసురు. OG.
 కొరలు adj. Beautiful, agreeable, pleasing. మంజు-
 లమైన. Kark.
 కొరలుట v. n. To be agreeable: blaze, shine. ఒ-
 త్పుట. ABA. BD. 4. 1872. షేషీలగడ్డిరిగొర
 లినయట్టియేతాధిగాధుని. శ్రుకాశింధి. Pal. 69.

కోటశృంగారింబికొరియున్నారు. R. 5. 58. వే
డ్యు సెకతుగ్గశాలగావింబియనలకొరలెనారాచరిం
గంపుకొడమదోయి. R. 4. 64. కొరలెమంజులలా
టాంగకుంతలాది సౌష్ఠవంబుసభారసూజాతసేత.
కొరలుట v. a. To wish for, desire. కోరుట. M.
XII. 5. శూరతనమగుమోక్షముకొరిలితానిమ
తుకృష్టపాథర్థకూర్గముకొ.
గొరిజ n. s. A tent. శులకుటీరము. Kark.
గొరుగుట v. a. To shave. తొండుచేసుట.
గొరుకడము or గోరుకడము n. s. A cloak. శూర
వాసిము. (కంబళము. ABA.) Chenna, 3. 43.
దూడలుగాయగబూనిగొరుకడముకల్లడముకడల
చీర, కోలకిరుచెట్టులు. P. 3. 97. వానివైగడ్డుగొ
నుగోరుకడమువడ్రాకవనముగజేసి. Basiv Padya.
3. 489. భూరిసదీప్తవాహమునబోయెడినల్లనియ
చ్చభల్లముకొగోరుకడంబుగాడలది.
గొర్జ n. s. The hyæna. గొరబోతు, దమ్ములగొండి,
ఇది గాడిదెలనుగుర్రాలనుతినేది.
గొర్ర n. s. A sort of fish, (silurus boalis Ham.)
పానీనము. ABA.
గొర్ర for కొర n. s. Defect, want. (తక్కువ Kark.)
సూన్యత.
గొర్రలు n. s. The grain called Panicum Itali-
cum. It is proverbially small. కంకుతలు. D.
ప్రియంగులు.
గొరియ n. s. A sheep. గొర్రె, ఊర్ణాయపు, (మే
పి. ABA.)
గొర్రె n. s. add, కక్క, గొర్రె The jungle sheep.
This is distinct from కొండగొర్రె a species of
antelope.
గొల or గల n. s. A bunch. వల్లరి. ABA. మంజరి,
గుత్తి.
గొలక n. s. A confused noise, the murmuring
or buz of a crowd. కలకలధ్వని. ABA.
గొలగొల n. s. A confused noise. ధ్వని. Kark.
కొలది n. s. Limits, bounds, measure, extent. Res-
pect; as ఇకొలది in this respect. (లోతుయొక్క
ప్రమాణము, మోకారికొలదిసేరు అనితరిగూడము.
D.) మట్టు, పరి. BD. 4. 1463. క్రొవ్విపూధక్తులకొ
లదెరగలదు. BD. 6. 808. కొలదిమీరినగుణములు
వాడు, కొలదిమొరింగినగూడుండువాడు. Swa 4.
7. గ్రడ్డకజెండాదప్రూకుకొలదికొలదికొలదికొ
లిసెక్కుకొలది. టీ|| కలదికొలది, కాక

దేనిలావులుగలిగినటువంటి. M. XII. 1. 242. ఆర
డిచ్చుగోవులెన్నగొలదిగాదు. HK. 3. 12. సరేం
ద్రచంద్రమాకొలదులులెక్కసేయకనుకూలమరికొజ
నుదేరనిమ్ము. మాకొలదులు, అనగామాయండువుం
దేలోతుములు. H. 1. 36. భామలదితనవృత్తి, దెలియ
బ్రమ్మకునైననుకొలదిగాదు. N. 9. 470. చెలుల
నేడిరితమకంబుకొలదిమిగుల. టీ|| మోహముమట్టు
మీరగా. P. 16. తన్నేలువారిచిత్తముకొలదిరింగ
చరియింతవలయు, అనగామట్టు. R. 5. 187. పులు
గానికొలదితలంపులుగావిసాకునాలముననెడరు
నిలిచులుగాదు. నీకొలదితలంపులు, నీతురుపుకుత
గినయోచనలు. H. 1. 106. ఇకొలదిదొడ్డుకొంచె
ములెక్కించకుమరనిహాచళికబడుచేతకొ. ఏకొలది
నైనా by any means.

కొలది adj. Possible, practicable. శక్యము, సాధ్య
ము. (శ్యబ్దము. Kark.)

కొలది or కొలదిగ, కొలదిని or కొలదిండు adv. As
much as, as far as. అంత, కొద్ది. మట్టుకు. A. 4.
339. సావధానుండవైశక్తికొలదిశ్రుతిదృష్టంబులు
వేషింతుక. Vema. 95. తలపుకొలదిబడదుదైవిక
మేకాని, అనగాతలచినకొద్దికానెరదు. Vema.
371. వ్రాతపెంటగానివరమాడుదైవంబుసేతకొలది
గానివ్రాతగాదు, వ్రాతకజుడుకర్తసేతకుదాకర్త.
S. 3. 156. గుడ్లకొలదిగకన్నీరుగ్రుక్కకొనుచు. N.
9. 190. మిగిలినదినిశుమనద్రీపుత్రముఖ్యులుదెలి
పినకున్న. టీ|| తమముగ్గికితోదినంతమట్టుకు P. 4.
35. కనియెరుకనేకొనినటవెనువెనకకువచ్చినట్టి
వెదికొలదింజనినీతుని బెట్టినిశురవనితారతిలుబు
దేలవచ్చుకొనుడుకొ. A. 4. 255. దగ్గములాత్తుద
జనరవర్గమునకెయిచ్చుదగ్గనత్తతనెత్తవర్గభేదరా
నిగాజ్యవిగర్తసాధ్యశుభప్రదములునుకొలదికొ.
టీ|| కొద్దిని.

కొళము n. s. (Tamil) A pond. కొలను. గుంట.

కొలరికంబు, అనగాకొలుచుట. Kark.

కొలరికము n. s. అనగా, ఒంటిపోట్లొంటియెరున్న
ట్టి భూసటిలకుత్తెడువుకొట్టుభూవియెరువరులు.
ABA.

కొలరుబండి or కొల్లారుబండి n. s. A car drawn
by oxen. గొర్రె, అనగాగొర్రెయొద్దెబ్బంకి.

కొలికి plu. కొలుకులు n. s. The tip or ending. The
corner of the eye. A clasp, a neck clasp of
gold. A hoop or loop. మొస, కొక్కి, కంటికొలి
కిన్ని. (కంఠము ABA. గళము Kark.) (మక్కులకొ

లుకులు the nostrils) దారమునకుకొలికికట్టినది she made a loop in the string. ఈ కావ్యమునందుకొలుకులుమాత్రముతెనుగు in this poem all the words are Sanscrit with Telugu endings. In poetry, కొలికి means Voice; as Kark and ABA. declare that చిలుకలకొలికి is the same as శుకవాణి sweet voiced. కొలికికెచ్చుట v. a. To master. సాధించుట. కొలికికెవచ్చుట v. n. To become subject to one, to become in the power of one. వశపరికించుట. H. D. 2. 168. వాడు యేడువూళ్లను పుకకొలికికెచ్చును. He can put the seven villages on one ring like a bunch of keys, i. e. he has them under his thumb. H. 5. 112. కొలికిదామెనత్రాళ్లు.

గొలివేలు n. s. Grain growing wild or without cultivation. తృణధాన్యము. ABA.

గొలుగుచెట్టు for గోగుచెట్టు. n. s. A plant. Hibiscus cannabinus. The leaves are used in curry and the fruit in tarts, the fibres are used as hemp. పీలుపు, గుడఫలము. The species called గోనుగొలుగు is the camóni: it bears a very fragrant flower.

గొలుపుట v. a. Page 282, line 3 from foot, for "madners" read "madness."

గొల్ల n. s. Pillage, plunder. దాసురము, అసగాచూర. ABA. గోటిగొల్ల You are a lucky man. పదిరూపాయలుగొల్లగొల్ల ten rupees will be quite enough. అరిటికండ్రుగొల్లగొల్ల గాఅప్పుకున్నది plantains are cheap.

గొల్లబిడ్డ or గొల్లబిడె n. s. A kind of tree. కుండెనగొమ్ము, అసగాశశశృంగనామము. ABA. II. 4. 13.

గొల్లభాను n. s. (add.) Mantis. See picture in Illustrated London News November 1846. page 340.

గొల్లగారము n. s. Tax on shepherds. గొల్లవాండ్రుకువేసినశిస్తు.

గొల్లబండి n. s. A car drawn by oxen. ABA. కంబివిహ్వము, అసగాడెల్లబండి.

గొల్లారము or కొల్లారము n. s. See కొల్లారు.

కొల్లారు, చుట్టుకొల్లారము or కొల్లారము n. s. A house, containing an open area which has rooms built at the corners and roofs between.

భవంతి, నడమముంగలిపెట్టి నాలుగుతట్లుకట్టినయిల్లు.

Sar. D. 113. చూపుడుకంటాలుచుట్టుకొల్లారు.

కొల్లారుబండి n. s. A car, a carriage. రథము (శతాంగము. Kark) S. I. 158. గాలికన్ననువేగజనుచులుకనివియవెకొల్లారుబండులు.

గొల్లి or గొల్లు n. s. కెల్లి. Kark.

కొల్లిచూడి n. s. వనకుళుభము, అసగాఅడవిపులవలు. ABA.

గొల్లు or ఘొల్లు n. s. A confused noise, an uproar. కలకలధ్వని. ABA. శ్రీశిర్డి. Kark says గొల్లు, అసగాకెల్లి.

కొల్లుకట్టు or కొల్లుగుంట n. s. A bath in which a new born child is bathed for the first ten days: it is a little pit dug for the purpose. పురిటింటిలోబిడ్డలకుసేళ్లపాశేగుంఠ.

కొల్పు n. s. అసగాదండము which see Kark.

కొవ్వొట్టి n. s. A certain fish. Kowal, Kowarloo. Russell Fishes No. 186.

కొశరక, అసగాకొనక. OG.

కొసరు n. s. Tautology, repetition. అనులాపము.

ABA. చెప్పినమాటచెప్పడము.

కో For "is" read "as."

కోంద్ర n. s. Levelling ploughed ground. గోతానివుత్తి. ABA. పాశడము.

కోకిలాక్షము n. s. A plant bearing a dark black flower. (caparis spinosa) గొలిమిడి. ABA.

గోకుడుపాచ n. s. A small hoe. అవదారణవిశేషము. ABA.

గోగుట n. s. Shaving. బోడించు, ముండనము. ABA.

గోట n. s. A kind of bracelet. హస్తధరామణిశేషము. ABA.

ఘోటము or ఘోటకము * n. s. A horse. గుర్రము.

కోటదు n. s. An owl. ఘూకము. Kark.

కోటరి or కోటవి * n. s. A name of Durga. A naked woman. దుర్గ, దిశమెలగారంధేటిదిన్ని. Padma Pur. Pushkara Khandum cap. 78, line 18. ఉమాచకోటవిదూరుంకృత్యదేహశ్యచాత్మనః.

కోటి n. s. For "333,000" read "330,000,000"

గోటి n. s. A boyish game in which hockey sticks are used. డీప్లుబుస్కోకాడక్రీడ. ABA. అసగాబల్లిగోట్టు.

గోటికన్ను n. s. The quick of the nail.

కోట్లంక n. s. See కట్లంక.

కోడ n. s. (add.) వాప్యాకురావలివిశేషనామము.

ABA.

కోడంబ్రము n. s. The relationship or duty of a daughter-in-law, the state of being a daughter-in-law. స్వమౌస్వము. ABA. కోడరికము.

కోడకత్తి or కోడగకత్తి n. s. A bill hook used in war. ఒకకత్తి.

కోడనరాతి n. s. The wall of a tent. వశననిర్మిత కుడ్యము. ABA.

కోడలు n. s. add, Also used for a wife. పెండ్లాన్నిన్నికోడలనడముకద్దు.

కోడికూర n. s. read "Cock-crowing" for "Clock-crowing."

కోడిపీట n. s. A piece of wood fixed under a yoke. అనుకర్షము, అనగా సుగదిగుపనుండేద్రాను. See in పీట.

కోడు n. s. A line. A leg of a bed. రేఖ. ABA. ఖట్వాంకమున్ను.

కోడెము n. s. The residence of low or outcaste tribes. కుక్కణము. ABA. గూడెము.

గోణముదారి n. s. A hermit. యతి. Kark.

గోదరి n. s. One who makes leather boxes, dolls &c. చర్మకారుడు, అనగా మువ్వవాడు. ABA.

కోదాడు n. s. A deformed palm tree. See description in LSJ. vol. 1, p. 14. H. 4. 21.

ముక్కుదాడిమనీర, మొగలింగకోదాడునేదాడు ఖచ్చార.

గోడుము n. s. Wheat. గోధుమలు. ABA.

కోన n. s. అనగా గోబృందము. Kark?

గోను n. s. A plant. Hibiscus cannabinus. పీలు, అనగా గోను. ABA.

గోసె n. s. A sack. ఘోరి. ABA.

కోసేరు n. s. (add.) శుక్లరిణి.

కోడుకాడు n. s. A passionate fool. కోటి, అనగా కోటిపి. ABA.

కోపు n. s. A sort, a kind, manner. One tip or end of a bow, the horns of a bow. Spirit, distilled from molasses. The length. A side, or quarter. (A mercantile house or firm. కోతి) రతి, విగము, వైపు, వింతినిమిద్రము. D. ధనుర

గ్రము, ధనుర్వధ్యవృత్తము, ధనురవయవమున్ను.

ABA. ధనురగ్రము, వారుచేసే నామము, గుణము, ఆటమగ్యము. Kark. N. 4. 52. జిగ్మేని మూరల

దగునంపజీరలుకొనగోటితాకులకోపుబూడు. N. 7. 244. బిల్వకటానివాడు శామూవులకోపుచూపు

చెలిదోరపుచూపులమేపువాపురే. టీ|| సోగసు. N. 7. 354. దానవీహారణమేకోటంబుగావించితో

రారా. టీ|| ఏకోటంబు, ఏప్రత్యక్షుని. R. 4. 60. కంతుక్రొత్తమ్ముల తమ్ములిందు కళికాళికెవారికె

చూపుకోపులక్రొత్తము. N. 2. 484. కోటంబుమీరగాచాటంబు చేటట్టికోటంబుచేవారి రూకడంచె.

టీ|| ఎక్కువైన. P. 2. 109. ఆశిషిడినక్త చాడుము కోటంబునిరికినరముగారికినరభగంబే పారమిడిని

మర్మనిరూటణ మొసరింపనక్తరోజును గూతెక. టీ|| ధనుస్సుకోన. P. 2. 235. వింటికోపునకె బె

ట్టుకొని. T. 4. 171. చెలులిరుకోపులచేరి. ఉభయపాశ్వకములయందు. S. 3. 15. నట్టువకాని

యందమగాకవిం తగాకోపులుగల్పించు కొనుగు నాడు. కోపులనగావిడములు. T. 2. 100. చూ

పులకోపులనేపులవైపులమైపులకరెక. L. 7. 36. కోపునిక్తడలోనికూర్తిలక్తడను. టీ|| విడము

లు. R. 6. 17. కోపుగామెరుములుగానగజేసి. N. 5. 15. అప్పదిన్నుఖములందస్తాంకములుమించ, గో

పుగాంచినవజ్రకూబరములు. టీ|| నిడివిగిగిన.

గోసు n. s. (add.) వల్మీకాగ్రహము. ABA.

గోము n. s. Page 289, line 1, for గాండుం read గారవము.

గోముఖవ్యాఘ్రము * n. s. A hypocrite. The tiger the disguise of a cow. వైకమంచివారికలెత్తండి దమ్ముడు.

గోమేడకము most commonly గోమేధికము * n. s. A gem of yellowish or tawny colour, onyx or topaz; Morton letter says, A yellow topaz, or

a kind of poison. రాపయరిన్నిము, రిమోషణి. కోయప్పికము * n. s. The lapwing. కోక్తెరకడి.

ABA.

కోర adj. add, కోరకొడ్డు a man's queer awkwardly slanting knot of hair. HD. 2. 1373.

గోరంక n. s. తోరిక. ABA. See గోరకి?

గోరంకి n. s. add, తోరిక. D.

గోరంట, గోరంటి, or గోరంట్రము n. s. A shrub.

The binneh plant, Lawsonia spinosa, the nail

dye plant. కురువకము (గుడము, శహవృక్షము. Kark.)

గోరక or గోరవంక n. s. The bird called Gracula Indica, a sort of red breast or maina. శౌరిక. ABA.

గోరించుట v. a. To dazzle the eyes. మిరిసిట్లు గొలుపుట. Swa. 3. 101. కొమ్మగన్నుగవకుగోరింపుగజావితరుచుబొత్తుగక్కు దానసంబు గవయు నితమాలగహనాంధ కారవితానమునకునుదయభానుడయ్యె. N. 10. 89. కన్నులుగోరించుజగిల్గిన మోదుగులు.

గోరించుట v. n. To have the eyes inflamed with fury. ఎర్రచేసుట, కోవముచేతకండ్లెర్రజేసుట. P. 4. 495. నావినిగోరింపునయనంబులువిస్ఫురితాధరోష్ణయైయా వెడమాయలాడి.

గోరింత n. s. అనగా ఘోరత. ABA.

గోరినగింజలు, గోరినగింజలు or గోరినగింజలు n. s. A certain game among girls. దాయలు. OG.

గోరిన n. s. ఘోషణ. ABA.

గోరిలు for గొర్లు n. s. Drill ploughs. గోరిలు తోలుట to plough with these in preparation for making a channel from a river.

గోరివంక n. s. The bird called Gracula Indica, a sort of red breast or maina. శౌరిక. ABA. మై నాసిట్ట.

గోరివాయి n. s. అనగా కోర్కెకొడుకోర్కెవాయిలు. ABA.

గోరి or గోరింక n. s. (add,) శౌరిక. D.

గోరుగల్లు n. s. An instrument for cutting the nails. గోళ్ల తీసేత్రాయుధము. K. P. 3. 115. గోరుగల్లుగొనినిజనయ సోధార మొనర్చియు. K. P. 3. 118. దూరవీక్ష్యాయాగోరుగంటహృతాక్షుడయ్యుదూరశ్రవణాధిచెవిని ఘోరమైనట్టియాబలు నారసింబువరపుకొని.

గోరువంక n. s. (add,) శౌరిక. ABA.

కోరెండ, జహూక. ABA.

కోర్కి n. s. Wish, desire. కాంక్ష. ABA.

కోర్పడము n. s. అనగా పెద్దచూలు. OG. పెద్దరూలనియుండ వలెననితోస్తున్నది. See గోరువడము n. s.

కోలగగ్గర n. s. Pushing down a bullock, and securing his legs with a noose or hamper for the purpose of shoeing him. ఎద్దులకు కాళ్లకులాడాలు

కట్టేటందుకు కాళ్లకుట్టివడవేసిత్తోయుట. OG.

A. 6. 31. ఆసియపాత్రయదేవంవియాంత్రవల్లి కోలగగ్గరద్రోయనామజముతోడ. టీ|| శుశ్వాదికమునువధచేసేటన్నుడుకట్టేబంధవిశేషము.

కోలత్రిక n. s. A bird. ఉష్వపిట్ట which see in D. కోలపొన్న n. s. read "Hæmonites" for "Hæmonites."

గోళి n. s. అనగా కున్నలి which see ABA.

కోలు (an affix) Page 291, line 7, for "likeness" read "like ness."

కోలులెచ్చుట, అనగా తలదెచ్చుట. OG.

కోలుపుచ్చుకొనుట v. a. To lose. పోగొట్టుకొనుట.

కోలుపోవుట or కోల్పోవుట v. a. To lose. పోగొట్టుకొనుట (మోసపోవుట. ABA.) చేలుపోవుట.

OG. Sar. D. 323. సేతనుగోల్పోవడే శ్రీరామవిభుడు. T. 4. 30. ధనముగోల్పోయినదారిగా.

కోలురింపు n. s. The roar of a tiger. వ్యాఘ్రగర్జాదిధ్వని. ABA.

కోశ n. s. (add,) విశ్వయాస్వికుడు. ABA.

గోలెము n. s. An earthen vessel for water. A portable furnace, or fire pan. A kettle, boiler. నిల్వబోనేదమంటది. D. అన్నిటి, బండి. OG. కుంటటి, హండా. See ఇనకగోలెము, అనగాహసుంతిక. Kark.

కోల్పడుట v. a. To lose. పోగొట్టుకొనుట. Swa. 2. 81. మహిమగోల్పడియెనేహుండకర్ణి. P. 1. 251. గాసిలివట్టుగోల్పడిన.

కోల్పుచ్చుట, అనగా నష్టమైనరించుట. Kark.

గోవ n. s. A wild ox. గవయము. ABA.

గోవాళు n. s. plu. గోవాళ్లు. A young man : a gallant or lover. శుడుచువాడు. D. గోవాళ్లు, విటులు. ABA. యౌవనపురుషుడు, విటుడు. Kark.

Swa. 4. 121. తిమిరింపువయసుగుప్పలకామరాలచనిమడగినగోవాళ్లమహిళ సమకీగనరాచె. టీ|| విటకాండ్లను.

కోవులకొలుచు n. s. Some sort of fee in grain. ధాన్యముగాయిచ్చే లైకరుసుము.

కోవెర n. s. The white kernel of the cocoanut. ABA. నారికేళవేళము, కొబ్బెర.

కోవెల n. s. A temple. వర్తలవీర్య దేవాలయము. ABA. గుడి.

కోశము * n. s. (add,) The cocoon or bag containing the silk worm. కోశకారః the silk

worm. In Burnoufs Bhag : lib. VI. page 529.

కోశ కారిణివాత్సానంకర్షణ భాగ్యమువాత్సాని.

ఘోషా * n. s. (add.) ఉత్పత. ABA.

గోను, కోనున n. s. Clamour, uproar. ABA. ఘోషము.

గౌరు or గురుకు, అనగా గోవురము. ABA. 2. 32.

కాయ, కాసు or కవచ n. s. Flesh meat. Stench.

పాలును, మాంసము, మాంసాదలకంపున్ను. See

కాయమేళిరి, చలాశి in ABA. 3. 7. కాసుమాం

సము ABA. A. 4. 18. చారుర్యమొత్తువడించాక

పుడెల్ల గౌరుగమిదంబంబొందమైదాల్పు వేదవిశు

ధాతురకం జేగ్రమ్మరక. టీ॥ కాయ, పాలనుయొక్క.

A. 2. 2. నవసారములచిప్పకవచుమాన్పు. టీ॥ ముత్త

పుచిచ్చులదుర్గంధము.

గౌడమిద్య n. s. One would suppose a Ben-

gali woman. But Kark says An old woman.

వృద్ధాంగన. Kark.

కాదు n. s. Hypocrisy. కళటము. ABA.

గౌడ or గవడ n. s. The cheek or the temples of

the head. విముకము. Kark. గండశలము. ABA.

వానికిగవడలువాచినవి the glands of his throat

are swollen. గవడకట్టు a muffler over the head

and ears. చెండుమూసకట్టుట. OG. A. 6. 104.

మూదిబ్రుంగిన మొకంబు న గౌడకట్టు మైనపుమైల

ప్రాజౌతనా వెలుంగ. టీ॥ చెవులుముయ్యగట్టిన. A.

6. 106. అనంతునిగట్లకూనపుంజెవులుగ గౌడక

ట్టుగలచేయలతెక్కియదోపు సున్నిపోక.

కామోదకీ * n. s. The club or mace of Vishnu.

విష్ణువుయొక్కగడ.

గౌర కాశలు, గౌరి కాశలు, or గౌరికాహళులు n. s.

plu. A kind of trumpets. పెద్దమూరగలు. OG.

గౌరము adj. said to mean "Hindu." Probably

గౌళ Bengali.

గౌర n. s. Hypocrisy. An elephant. కళటము,

దంతావళము. ABA. ఏనుగు. OG.

కారు or కళురు adj. Obscure, dull, dim, మడ్డియైన,

మందమైన. కళురుకళురుగా obscurely, dimly.

కళురుకన్ను dim sight. Reeve p. 404.

గౌళు n. s. For గౌళు read గౌలు Stink. కంపు,

(గంపము. ABA.)

గౌసెన or గవిసెన n. s. A case, cover. ఒర. Swa.

4. 43. విండ్లగౌసెనలో. టీ॥ విండ్లయొక్కగలిములు.

కామ్యము * n. s. The sword bearer. ఖడ్గధరు

డు. Pururava. 2. 162.

కామ్యము * n. s. Page 292, read కామ్యము.

క్రంత n. s. A hole. కండరము. ABA. అనగా తూ

ము, తూటు, కన్నము.

క్రందుకొనుట v. n. (add.) Dab. 163, line 8. కల

సితూర్యభస్మనాగ్రందకొనంగ.

క్రక్ర n. s. అనగా పాతకుడు. ABA. but another

MS. reads వ్రకలు plu.

క్రక్రర n. s. అనగా చర్మగోగము. ABA.

క్రక్ర n. s. అనగా ఇచ్చ. Kark.

గ్రక్రర adv. (add.) గ్రక్రన. OG.

గ్రద్దన n. s. Threatening. గ్రద్దించు. ABA.

గ్రద్దనకా, గ్రక్రన, or గ్రమ్మన adv. Soon, hastily.

త్వరగా, తుదిములో. BX. 4. 18. మరునాడుగ్ర

ద్దనంబ్రొద్దనం. Swa. 4. 7. గ్రద్దంబెందామూ

కులకలుగిటికొలదులకల్పి సుక్ష్మాక్ష్మాభూతకా.

క్రన్నన adv. (add.) నేరము. OG.

క్రాసు or కాసు n. s. An earthen boiler. కటాహ

ము. ABA.

క్రామచేవత n. s. Page 297, line 7 for "are wor-

shipped" read, "they are worshipped."

క్రాయుట v. n. To hawk. కాయముమియుట. S. 3.

58. కంబమయ్యనసంగ్రాసియుమియు.

క్రాలుట, అనగా ఒడ్డుట. OG.

క్రాహిచేసుట v. a. To toast drugs preparatory

to powdering them. మందుద్రవ్యములనుగరితెలో

లేక చట్టిలో నేస వెచ్చచేసుట.

క్రింద or కింద adv. Under. అధఃక్రమేకము. ABA.

క్రిక్ర n. s. అనగా శ్రుతేకము. Kark.

క్రిక్రలు or క్రిక్రలు n. s. plu. Heralds or bards.

పాఠకులు. Kark. ఖట్టు. OG. ఖట్టువాండ్లు.

క్రిక్రియుట v. n. To be in close order : to be

pressed or squeezed together. మిక్కిలికదియుట.

D. అంటుట. ABA. పూర్తింతుట, ఉత్పప్తముట.

Kark. P. 3. 264. క్రిక్రిసినగుబ్బరన్నుతడయాక.

క్రిగ్గొలుకుడ or క్రిగ్గొల్పడ adv. చెవుకుడలగితో

చినది. Devanga. D. p. 58. ఘనదండమక్కించికా

గిలోకములు, క్రిగ్గొలు బడనాచ్చె కెరిరిరాముల

నుగ్గాడె.

క్రితము adv. Error for కితము formerly.

క్రియాంకము * n. s. An image made with the

hands. శ్చయఃస్వక్రమకారింకము.

క్రియాద్రాహము * n. s. An artificial image. శ్రీ
యంభువు కానిది ద్రాహము.
క్రుంకుట v. n. (add.) To bathe; pine away. కు
జ్జనమొనరించుట, యీజించుట. Kark.
క్రుక్తు n. s. Deceit, fraud. వంచన. ABA.
క్రుద్దు n. s. An egg. ABA. అండము.
క్రుస్తురె, అనగా చెరియించె. Kark.
క్రుస్సుట v. a. To pierce, prick. నాటుట. Kark.
ABA.
క్రుస్సుట v. n. To become lean, to pine away.
కృశించుట. A. 6. 12. కెడనినగరిశలక్రిందలాగల
క్రుస్సియదువ కాపురముండు నాటుతకుల. P. 1.
499. ఇట్లుదంకవికలత్వముబాటిలి క్రుస్సియమ్మ ఈ
గ్రావసుహాని వేశమున.
క్రుక్కుట v. n. To die. చచ్చుట. ABA.
క్రేగంట adv. Askance, with a slanting glance.
క్రేగంట. OG.
క్రేగన్ను n. s. The outer corner of the eye. అపాం
గము. ABA. కడకన్ను.
క్రేటు n. s. The sound of sobbing. గద్గదకంతసా
ధుకృధస్రి. ABA.
క్రేవ n. s. (add.) చేరిక. OG.
క్రొగ్గుట n. s. Foolishness. బర్బరత్వము ABA. వె
రితనము.
క్రొత్తది n. s. A virtuous wife. సాధ్వి. ABA. ఉతి
వ్రత.
క్రొన్నెల n. s. The young moon. క్రొన్నెలు plu.
half moon marks left by pinching. మీజెయ్యి
చెక్కిలి, తొంటికిటియందునగుబడునలుతురములు.
క్రొన్నిట్లు n. s. plu. Salutation, prostration. దండ
ము. Kark. See గొబ్బి.
క్రొమ్మి n. s. A shrub, the hinneh-plant, Lawsonia
spinosa; the nail dye-plant. కురువకము. ABA.
గోరింట.
క్రొమ్మడి n. s. The knot of a woman's tresses.
కేశబంధవిశేషము. ABA. H. 2. 103. నూనెక్రొ
మ్మడి.
క్రొత్త n. s. Fatness. Presumption, గర్వము, వశ.
ABA. N. 2. 133. కడలికాతరువంపినకండక్రొ
త్త.
క్రేడ n. s. A string of beads or pearls. శరము.
ABA.
క్రేడము * n. s. The middle. మధ్యభాగము. Va.
su. 4. 149. A. 1. 6. సాధివంకరునాక్రేడము

శిందబ్బండమెదురెక్క. Siva. 4. 134. గళగర్
క్రేడనిర్వర్తమాకహనినదోద్ధాధమాశంబు. P. 3.
68. వివిధకుంజక్రేడవిమధరములు.

క్రోలగచ్చు n. s. A plant: the ichneumon plant,
a vegetable supposed to furnish the Mongoose
with an antidote when it is bitten in a conflict
with a snake. (ophioxylon.) నాకుప్ప, సుర్పాషి
చెట్టు.

క్రోలు, అనగా క్రొవ్విన్ని, తాగుటాను. OG.

క్రోవ or కోవ n. s. A string of beads or pearls.
దండ. OG. దామము. Kark. దర్పామయము.
ABA.

క్రోవి n. s. A hollow tube. A flute. The plant
termed Galedupa arborea. The nail dye-plant.
వెదురుగొట్టము, పిల్లినద్రోవి, గ్రానుగుచెట్టు. D.
నాళము, కురువకము. ABA. గ్రానుగుచెట్టు, గొ
ట్టము. Kark. A. 5. 146. సారభోల్లాశమువజా
తిగ్రుంగగజేరె, నలరారుకొదమ క్రోవులనునెలను.
P. 4. 125. రామసీమృదయపారగముక్రోవి. టీ||
కురువకవృక్షము.

క్రోవెముక n. s. The back bone. వృష్టాస్థి. ABA.
క్రోవ్వుము or కోవ్వుము * n. s. A plant named
Costus Arabicus. ఒకమందుదినుసు.

క్లోమ్యత్ * adj. Wearied, exhausted. యెదలిన P.
4. 331. గాఢశరీరంధ్రశంధ్రమక్లోమ్యదశలగురు
బయోధర.

చ ఛ జ ఝ

చంకనల్ * adj. Here dele జంక and జంకము
is misplaced.

చంకిలి n. s. The arm pit. కక్షము. ABA.

జంకుట v. n. (add.) To skulk, to sneak. అజ్ఞా
యించుట, నప్పట.

జంకెన n. s. (add.) అచైత్ర్యము. ABA.

జంకపిల్లి n. s. A wild cat. జంకలదిదాలము. ABA.
అడివిపిల్లి.

జంకల్ n. s. (H. Jungle.) Forest. అడివి.

జంక n. s. A fire arm. అగ్ని ప్రసారము. ABA.

జంకలి n. s. An officer commanding a small
army. అల్పసైన్యాధిపతి. ABA. గమకాడ. OG

చంరదము n. s. A hawk. కేసనము. ABA. డేక.

చంతు n. s. (Usually చెంచు) A sort of savage.

కరాళభేదము, ABA.

జంజడి n. s. అన గాచిల. ABA.

జంబ కాంక్ష n. s. అన గాజ్జర కాదు, తేల కాదు.

In one MS. of OG. it is spelt జటి కాంక్ష.

చంటి n. s. అన గాస్త్రీ. Kark.

జంటికళుండు n. s. A sore that is hollow or having a sinus. అనేకరంధ్ర ప్రణము. ABA.

చండి n. s. A lazy fellow. చాల్పా లినవాడు. ABA.

చండి adj. (add.) N. 1. 20. చండిమన్నియచెక్కడ శుభాస్తు.

చండించుట v. n. To be angry. కోపించుట. N. 7.

351. చండించ సేమహేవ్యరకుమారునితోడ. టీ|| కో

పించనా అన గా శ్రతిఘటింబిద్వేపించనా అనుట.

S. 3. 317. ఇలునింబికోనుట మొదలుగ, గలమున

మెండాడ్డిమగులచండించుచుత, శ్లలకంతిగురుజనం

ముల, కులధర్మం పెంచకేలకొంచుండిరుగుక.

చంద్రచెట్టు n. s. A tree, the resin of which is

used in medicine. Khayar, Terra japonica or

catachu (Mimosa catachu.) ఖయిరము, దంతధా

వనము.

జంత n. s. A wicked woman. ధూర్త స్త్రీ. ABA.

Kark. T. 4. 162. ఈమలుజంతయెంతకునిజే సే

నమ్మరాదెవ్వరికొ. టీ|| అధికసాహసరాలు. P. 4.

460. ఈరట్టిజంతయిచ్చెరిచెరాతనయాయనయా

నుమంకరిక. S. 3. 92 అనియమ్మడిజంతనింతయా

కులకురకరిక.

జంతశట్టుట v. n. To plough between the corn in

order to promote its growth. కలుపుతేలిపోయి

బాగా పెరగడమునకై మైసడమడున్నట్లు.

జంధికలు n. s. A kind of sweetmeat. సారెణిస్తులు,

అనగా ఒకపిండివంట. ABA.

చందుగు n. s. (H. Sanduk.) A small box. అల్ప

మంజూర. ABA. చిన్నపెట్టె.

చందురుకూసలు n. s. Marks of pinching with

nails. నలుకుతమలు. ABA.

చండువ n. s. An awning, a canopy. వితానము,

మేలుకట్టు. T. 3. 133. జిరిగిలితేనియోవిలుకుచెం

దోవనండువక్రిందనందమై. టీ|| మేలుకట్టు. T.

4. 203. చండువలునందమైయొక్కచంద్రకాంతరు

ట్టిమంబులుగల.

జండెన n. s. (add.) A proverb says జంగియెరిగ

నవాపిడిజండెమయెండురు If a man is at home

every where, what cares he for ceremony.

Pal. 113. జండెంబు బెట్టగాజారినతునక. జండెం

బుఅనగా భుజముమీదినుంచిరొమ్ముకు అడ్డముగాన

రకడము.

చంద్రవదన * n. s. A damsel. స్త్రీ.

చంతుకము * n. s. (add.) This is shunned by

bees.

జంపు n. s. (add.) శిముదయము, ఆలస్యము, యు

ల్లరి. ABA. Ila. 1. 71. నెడసాంపుగలజంపురురు

లతోడ.

చంపుట v. a. (add.) నూరుమండికోమట్లనునంపియి

తన్ను శుట్టించినారు he is a hundred fold worse

than any shopkeeper.

చంపుడు n. s. Killing. హింస. ABA. చంకడము.

చక్కడగుట n. s. Dying. మరణము. ABA. చాపు.

చక్కరకతి n. s. అనగాచక్రవర్తి. Kark.

చక్కాడుట v. a. To finish, end, kill. వధించుట.

ABA. B. RS. 324. శిముదపుత్రముత్రభార్యన

లివములిముగాగరావణజక్కాడి.

చక్కి n. s. Read చక్కి for చక్కిరి.

చక్కి n. s. A musical instrument. (చర్తవాద్యవిశే

షము.) A side, a part, place. Way, path.

Manner. Near, proximate. నికటము. ABA.

శ్శలము, దిశ. (మార్గము.) A. 5. 73. అక్కమలాడు

డాక్కతెనివొంగమునందికి కుంజపుంజపుంజక్కికి

గొంచుపోవ. R. 2. 3. ఒకచక్కినిరవద్యహృద్య

కవితాసూక్తిప్రసంగంబు. R. 4. 47. యక్షుడుదా

శ్రమంబుచక్కినిరచెకొ. N. 9. 54. ఆనతాంక

పుచ్చుంపయనీలవేణకటిగక్కిపాసంగగర్భి. H. 2.

46. పారుకుదైగాడుండినచక్కికిపోయి. N. 5. 35.

కడగిటంచాగ్గులనడుచక్కినిలుచుచోలితమాకుని

డిశలాకజోక. A. 2. 92. ఎక్కడిపోగముతటి

శింధ్రమం బక్కలబుద్ధుడత్రుతిమమైన శరీరమున

మ్రొమోకుపు. జక్కిగణంపకుంటి. టీ|| మార్గము.

T. 3. 26. సారెలిరాబుమ్రోలయెచ్చరికెటెలు

పుచక్కిమట్టెయగుకుగలుక్కువనగ. టీ|| అన్నట్లు.

H. 3. 39. తుదము, చక్కిచుచ్చొకియును. A. 4.

252. ప్రజులచక్కివిశిష్టురగాపట్టినవినితర్చుము.

టీ|| జట్టు.

జక్కి n. s. A horse. అశ్వము. ABA. Nila Pari.

1. 7. N. 2. 492. రథసంబునసూలముబూనిజక్కి

యాకక్కినినక్కులింకగరి.

జక్కిరాని n. s. శృంగరికటి. Kark.

జక్తి n. s. (add.) చనిపోయినముత్తైదువ. Kark.

R. 2. 133. అణునిభవన్యలాక్రియలునామరిభావ

లునుభవించుజక్తిజకారవంజివేషములగేలికసత్త్విరి.

జక్తిజకారవంజి, అనగాచనిపోయినముత్తైదువ

అవేముగలిగిపోవెచ్చేయిదుకలదనితోవినది.

చక్రవర్తికూర n. s. A pot herb. (Chenopodium

album, and other edible species.) వాస్తుకము.

జగడు n. s. Fuller's earth. Barilla : impure car-

bonate of soda. చాడు which see. ఉపరము.

D.

జగతి n. s. A raised seat : vulgarly a pial. తిన్నె,

అరుగు. Vasu. 2. 35. Ila. 4. 58. చటికపుజగతు

లనటనముచేచాలించుసారెవేసారుమయూరముల

ను. టీ|| తిన్నె. BD. 3. 1074. జగతిమట్టునుదిరుగు

జడలెల్లగాలిభగభగమన.

జగా adj. Glittering, glistening, shining. మెరిసే,

గళరళలాడే, ప్రకాశించే. H. 5. 394. జగాగు

దారులోన. T. 5. 7. మల్లుతోడామెలివెట్టికట్టిన

కదారిజగాజిగిపాగమిద. H. 4. 134. జీవదంత

పుజగాజీసభానుమేవరళకుటద్దపువిల్ల పెళుకుర

వలు. T. 3. 60. జగానిగరాలన్నగరాలక, నగరా

లనైలమనమునాతిరజముతో. T. 5. 5. ప్రోద్య

ద్ధానధారారుపేపురంబుతోసెలయేరులైతగజగా

పాంబట్టుజూతోగైరికశ్రీరంజిల్లవర త్తుపారగిరినా

జెల్వాయందునైరావతంబారోహించె. టీ|| కాంతిగలి

గన.

జగలిడు n. s. (add.) చడ్డకుడు.

జగ్గన or జగ్గన adv. Glitteringly, splendidly, shin-

ingly. అతిప్రకాశముగా. See జగ్గ.

చచ్చుట v. n. (add.) ఇదిచచ్చినకాయగనుక as this

wood has got the dry rot.

జబాయి or జబాలి n. s. A wall piece fired from

a swivel. అన్ని ప్రసారము. ABA. ఒకతరహావి

స్పృహించు.

జట్టించుట v. a. To make a bargain, to engage

for. (Raj.)

జట్టికాడు n. s. A gambler : purchaser. ద్యూతి,

బాదరి, క్రీత, కొనేవాడు. ABA.

చట్టు n. s. (add.) టైదుగ్గుళి. ABA.

జతరాన్ని? Error for జాతరాన్ని * n. s. The diges-

tive power.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

జడగాంజ n. s. A certain plant (Cannabis Indic.

Willd.) కళంజము. Kark.

జడనుతుడుట v. n. (add.) యోజుడుట. Kark.

చడి for శబ్ది n. s. Noise, sound. చచ్చుడు.

జడిదము n. s. A crash, or thundering sound.

KP. 8. 122. See జెడిదము.

జమపు n. s. (add.) అద్దెగ్గుము. ABA.

జద్ద adj. Joined with, connected. సంయుక్తమైన.

ABA.

చణడు * n. s. He who is skilled. శుభధుడు. రణ

చణడు mighty to deliver. Nirankus. 3. 55.

చలనంబుతోదోలించిబ్రోవ వెళివాశుభ్యక్త రణ

చణ.

జతనము n. s. Endeavour, stratagem, expedient,

effort, exertion, perseverance, energy. యత్నము,

ఉపాయము. D. ఉత్సాహము. ABA. M. IV. 3.

125. గోగణంబులయగపాటూహించిజతనంబుతో

డనడచుచుం. జతనంబుతోడ, ఉత్సాహముతోడ.

Pal. 166. జంబుఖానామరంజెజతనంబుమీర. M.

III. 5. 6. జతనంబునుగులతోమ్మిదిమాశములుయు

దరంబునంగరము భరంబుతోడభరియించి. Dab.

290. జతనంబుదళుకొత్తజామాతకెలమి, రతనంపు

పిడివాయిరాముడొసంగ. NH. 5. 7. తనచేతిహం

సభారంబునుమదిరా పూర్ణకలశమును జతనమునక

గొనిరమ్మనియదలించుచు.

జతి n. s. plu. జతులు Certain sounds used by a

dancing master, when an actress performs a

ballet. జతులుఅనగానాట్యార్థశబ్దములు. ABA.

పాత్రఅడగానట్టువుడువెప్పేమాటలు. CBP. 2.

265. మొరడులువీగిరింపుగరాలైరలవిత్తనపుభా

మృతెగతలలారకతెరవలతలమానికమేదైరవాడు

చువీసెవైజరింబలికించెక.

జతిగాలు n. s. plu. The collar of an ox in harness.

జోతాలు.

చదను n. s. A level, a level spot. శమార్పి. ABA.

చదరముగావుండేనేల.

చదలము n. s. A camp. శంభావారము. ABA.

శివరము, అనగాదండుదిగ్గశలము.

చదికలబడుట, చదికిలబడుట, or చదికెలబడుట v. n.

To fall down on one's bottom. Dab. 54. జు

జాయీసుగుమైజదికలబడియె.

జదియబడినది adj. Smashed, knocked to pieces.
 నలగొట్టబడ్డది. See Vish. Pur. 3. 31.
 చదిరిక n. s. A square mat to sit on. కటాశనము.
 ABA. కూర్చుండేతడక.
 చదుకు n. s. ఆసనాశనము. ABA.
 చదుకుకుడుట v. n. To fall down flat on his bot-
 tom. చదికిలకుడుట. ABA. OG. says చదుకబడ్డ,
 ఆసనాచదికిలబడ్డ.
 చదువుట v. a. To kill, to beat to pieces. కొట్టు
 ట. ABA. వధించుట. Kark. S. 1. 204. రెండు
 తోడలును పెరిగితిరిగజదిపె.
 చదుము n. s. (add.) A spring or water fount.
 ముగ్గ?
 చదుముట v. a. To kill, to destroy. వధించుట.
 ABA. Kark.
 చదురు n. s. Eloquence, dexterity. చతురోక్తి.
 ABA. చాతుర్యము, గట్టితనము. P. Pref. 18.
 చదురుఘటిల్లజూచుచిరశత్రునివంబులజంచరికవుం
 గదువులు. A. 2. 74. గడతెడుమేలుకార్యమునగ
 ల్లకమాటలయందెగల్గువెంజదురులువట్టితైత్యములు.
 తీ|| జదురులు, ఆసనాశనములు.
 చదురుడు n. s. (add.) KP. 2. 50. చదురుతెదిరివ
 దికినెట్టికుగిది నైనశమ్మనంబొదవించుటతరమధర్మం
 బు.
 చదువు n. s. (add.) The study of the Vedas. బ్ర
 హ్మయజ్ఞము. ABA. వేదపాఠము.
 జన or జెన n. s. The inside of an egg: the
 yolk. అండద్రవము. ABA. గుడ్డులోనిజిజు.
 జనకుడు * n. s. (add.) క్రమేణముపివడములన్ని
 జనకుడుములుఅయినది Lonely spots have be-
 come inhabited.
 జనపాఠము * n. s. (a vulgar phrase) Report,
 saying, rumour. వదంతి.
 చనవరి n. s. (add.) ఆవుడు. ABA.
 చనుట v. n. (add.) Sumati. 71. చదివివహుద్రగని
 చేరచనదురనుకుతి It is not wise to approach
 a learned Sudra.
 చనుకు n. s. A body of travellers. కాటసారులగుం
 ట. D. OG. says జేహరీవజిలి(చూర్ణము. ABA.)
 M. III. 2. 108. దమయంతియిదికలయోనిక్తవం
 బోయనివిత్తయంబందురుంజని ముండటమెక్కుచను
 కుగని దానిజూచునట్లుడు. M. III. 2. 114. అని
 ననిచనుకుయెటయెడునూయని యిగిసనదిచే
 దితిరియైన సుకాసువులంబునకుంబోయెడు ననవు

డునట్లులేని యేనునుమూతోవచ్చెదయని. M. III.
 2. 115. కడుయెండయొక్కనంతకునుడుగకయచ్చను
 కుగడవియుగ్రాటవిలోవిడిచి. M. III. 2. 116.
 అచ్చనుకులోనని ద్రాశక్తులైయున్న. M. III. 2.
 117. చనుకుయెట్టిపాటజనుమరియవినితుళిరియుబో
 లెనావిరిసిచనియె.
 జన్న n. s. ఆసనాశనము. ABA.
 జన్నిదము n. s. The brahminical thread. యజ్ఞసూ
 త్రము. ABA. జండెము. BD. 5. 1090. జన్నిదం
 బులునిక్తుజడలునువెట్టి.
 జన్నియ, జన్నె n. s. A vow. దేవతాకార్యనియమము.
 ABA. మొక్కుబడి.
 జన్నియబట్టుట v. n. To vow. మీదెత్తికట్టుట.
 Kark. మొక్కుబడిచేసుకొనుట.
 చన్న n. s. (add.) మొలిచంద్లు The drops that
 grow from the *Mogili* branches.
 చన్నె Contraction for చనునె Is it proper? యు
 క్తమా. P. 4. 548. శంక్రితనస్సురంజన్నె.
 జన్మము * n. s. (add.) A well known verse says
 జన్మనానాయలేహుద్రః, కర్మనానాయలేద్విజః,
 వేదాధ్యాయాకువిశ్రాంతా, బ్రహ్మజ్ఞానికుత్రా
 వ్మాణః.
 జకు * n. s. (add.) See Grotius on Judith
 XIII. 1.
 చక్చరము n. s. (add.) నడచక్చరాలు Certain ma-
 chines by which they mounted the wall. కోట
 గోడలమీదికియెక్కడకునకైలుండేకొన్నిసాధన
 ములు.
 చక్చటగా for చక్చటగా adv. Flatwise. తలకవా
 టుగా.
 జమళ n. s. A pair or couple. ద్వంద్వము. ABA.
 జత, జంట.
 జముకాళము n. s. A carpet. కంబళము. Kark. జం
 బుఖానా.
 జమడు or జెమడు n. s. The milkhedge. ABA.
 says సింహుండము which is వజ్రకంటకము. బా
 మ్మజమడు a species of the జెమడు.
 చమ్మ n. s. A pod, a legume. శింబి, మినుములుకం
 దులుమొదలయినవాటిపాట్లు.
 జమ్మి n. s. The జ is omitted.
 చయ్యన, చయ్యన్ adv. (add.) గ్రక్కున. OG. ఝడి
 తి. ABA. H. 1. 13. N. 2. 38. సురాధిపుడద్రా
 మువల్లభంబుజయ్యనడిగి.

జర n. s. A haft, hilt, handle. ఖడ్గాదిముష్టికిం
గ్రాహ్యతలము, పిడి.

జర * n. s. Old age. ముదిమి.

చర or చెర n. s. Captivity, imprisonment. ఖయి
దు, కావలి. A. 6. 56. నిచరబాసిపోయి.

చరంతి * n. s. A disciple, particularly among
jangams?

చరచర adv. Aloud, with a sound (Anuk.) శబ్ద
నుక్రమి.

జరపా n. s. Cloth of gold. కలధాతవస్త్రము. ABA.

జరిగిల్లు n. s. A kind of boyish play. ఒకఅట.

H. 3. 191. తిరుగుదువిల్లలత్రిప్పిల్లజరిగిల్లుచిటితా
ళములు.

చరియలు n. s. Flat spots of ground near the
tops of mountains, cracks in the ground. శరె
లు, అనగాకలుగులు. OG. చరియలు or చరులు,
చర్యతశృంగములకిందియున్నత్రదేశములు. D.

చరుక or గురుకు n. s. సాంక్రమామికమనేషుగోర
భేదము. ABA.

జరుగుడు n. s. Trickling, dropping. గళనము.
ABA. జారడము.

చరులు * n. s. plu. Spies. వేసుచూచేవాండ్లు. A.
4. 284. చరదృష్టికైవైరితక్షేక్షుణము, శివినముఖ్య
శ్వేతక్షేక్షుణములు.

జర్జరీకృతము vulgarly జర్జరీకృతము* adj. Wound-
ed, disabled.

చర్మశేము n. s. A square mat to sit on. కలాశన
ము, అనగాచదిరిక. ABA.

చలక n. s. vulgar for చెలికె.

జలకత్తె n. s. A hawk, (add,) త్వేనము. ABA. డే. X.
H. 3. 12. జలకత్తెగూబశంబర కాకిగులిలి గాడు.
Siva. 4. 83. కిరాతుడొకడుతువనముష్టికజలక
త్తెబట్టి వేరొక సొలకత్తె గొట్టినైవె.

జలకడుగువాడు n. s. A gold-finder who searches
for gold, in drains and in the sweepings of
goldsmiths' shops. జాలరి. ABA.

జలకడుగుట (add,) జలకడుగునత్త A contract
made by the gold-finders.

జలగరివాండ్లు n. s. plu. A caste of gold-finders.
జాలరివాండ్లు. H. 3. 47. యానాములుజలగరివానె
వన్నెగటికితంబలియాడిరె.

జలదరించుట v. n. To fear. భయపడుట. N. 1.
114. జలదమిదియనిమదిజాలజలదరింతు. టీ|| కంతు

ముబ్బుగా. P. 3. 213. ఒడలిసొమ్ములువేర్వేరసె
లివికొనగశరశి కేతేర బరికించిజలదరించి. టీ|| భ
యపడినదై P. 4. 194. అకటభయమందవలసెహ
యనగవలసె వెగడుతుడియుండవలసె కంపింతువల
సె సాతురతగూలవలసె విట్టలయవలసె, జలదరింతు
గవలసెవేజడియవలసె. టీ|| భయముచేతశరీరముగ
గుర్పొడవవలసెను.

జలదరింపు n. s. Fear, terror, horror. ఆత్తర్యము.
ABA. దిగులు.

జలదారి n. s. dele the last line.

జలనరుడు or జలమానవుడు * n. s. A triton or
man of the sea. S. 3. 291.

చలపాది n. s. A hero, who is bent upon fulfilling
his mental determination. శంకల్పసాధి. ABA.
తుట్టినపట్టుసాధించేవాడు.

చలమ n. s. See చెలమ.

చలిన n. s. Hastiness, speed, velocity. శీఘ్రము.
ABA.

చలవలక n. s. Hastiness, speed, velocity. శీఘ్ర
ము. ABA. తీవ్రము.

జలశ్మశ్క or జలశ్మర్యము * n. s. A phrase for
urine. ఉచ్చ. జలశ్మర్యచేసుట to make water.

ఛళాలున adv. Bang, slapdash. మిక్కిలిశబ్దగాను.
OG.

చలి n. s. Fright, fear. భయము. H. 2. 119. చలివి
డివివార శేఖరుకలయికచవిమరిగి.

చలింతుట v. n. (add,) భయముచెందుట. ABA.
3. 139.

చలికుందిలి n. s. (add,) శ్రుతు. ABA.

జసుకు n. s. for "Vasu. 4. 17." read "5. 17."

చలువ n. s. A slab of marble. శుషీహీనశిల. ABA.
చావరాము.

చలువ n. s. A vest, garment. వలువ. OG. వస్త్ర
ము.

చల్లకడిపోవుట v. n. To die. చచ్చుట. వాడుచల్లక
డిపోయెను he died.

చల్ల పిట్ట n. s. A kind of bird. అనగాశుషీభేదము.
ABA.

చల్లాడము n. s. Breeches. శ్మశుంతరియము.

జల్లి కాడు n. s. A liar. అశివ్యుడు. ABA. కల్లరి,
అబద్ధికుడు.

జల్లు n. s. (add,) ధార, అనగాపూర. ABA.

జవ n. s. A frame or setting. The internal spring
or machinery, which gives motion to a watch,

an automaton, &c. రత్నాలుపొడగడమునకైముం
దరబంగారుతోచేసుకొనగూడు (యంత్రభేదము.
ABA.) అనగావిశి, జవదాటుట to transgress
prescribed limits. Sar. 327. తరుణిమాటలజవ
దాటక. S. 1. 108. అతనిమాటజవదాటక. జవక
ట్టినట్ట a reeded or carved stool.
జవశ్రువుము n. s. page 319. This must stand
after జవనిక.
జవము * n. s. Speed, swiftness, velocity, strength.
(Potency, as of a medicine. బలము.) వేగము,
త్వర. మనోజవంబున with the speed of
thought. Dab. 197. జవమరిబలమెల్లకనుసినదెరిపి.
జవము * n. s. read జవము.
జవనూత్రము n. s. The spring, wire, or thread
by which a showman moves his puppets. బా
న్యనుఅడించేదారము. UH. 2. 161. జవనూత్ర
మెరింపజవనికలంఘించువు త్తడిజంత్రంబు బాన్య
యనగ.
జవాబి or జవాబి n. s. Musk. శంకుమదము. ABA.
చవిక or చవికె or చవికె n. s. (add,) చవిర. ABA.
చకుప్తము.
చళుకు n. s. Oozing. చెరువుకట్టమొదలయినవాటికిం
దపూలేనట్లు. ఆనీళ్లజళుకున by the oozing of the
water.
చళులు plu. of చవి n. s. Taste, sweetness. ఉద్రు
చులున్ను. Kark.
చళులు plu. of చళు n. s. A chow; the weight
by which pearls are estimated. ముత్యాలుయెత్తు.
Kark.
జవాబి n. s. Musk. శంకుమదము.
జవ్వికి for చళుకి adj. Void of any salt taste.
ఉత్పదేనది. ABA.
ఝా, అనగాఘ. OG. apparently the Hind
word. జా Ja! Go! Begone!
చాంగణ n. s. A grasp or feat in wrestling. ముక్కు
దిరెండువిన్నూములలో సెకటి. ABA. జట్టికట్ట
లోభేదము.
చాంత్రాయణము n. s. line 6 "for half-expiatory"
read "half; expiatory."
చాకి n. s. A man of the washer tribe. చాకలవా
నికరు. ABA. రజకుడు, P. 3. 44. వలువలుచలువ
లునేసెడి నెలతనకగల్గెనిలినినియగుటయునకృ
లుగాకిచాకివెనుగొల్పినితర్కముగట్టికట్టములకెగ
విడుచుక.

చాకిర n. s. A woman of the washerman tribe.
రజక స్త్రీ. ABA. చాకలది.
చాకిలు n. s. A small metal plate, turned up at
the rim: out of which the Hindus usually eat
their victuals. కంచము. ABA.
చాగ n. s. అనగాదృఢత్వము. Kark.
జాగంట n. s. A gong, a cymbal. వాద్యభేదము,
ఓటితాళము. ABA.
చాగరలాడుట, అనగాచంపుట. OG.
చాగరాదివెలికి n. s. అనగాకుమారి. ABA.
జాగిదుట v. n. To delay, to tarry. జాగుచేసుట.
ABA. ఆలస్యముచేసుట.
జాగిలి n. s. Prostration. సాష్టాంగము. OG. దండ
ము. Kark.
చాచి plu. చాచులు n. s. A childish word for the
female breast. శ్రునము. ABA. శ్రున్యము. OG.
జాజర కాడు n. s. A thief. చోరుడు. ABA.
జాజాలపాలిక n. s. A plate containing earth upon
which different seeds of corn are sown: this
is worshipped by a new married couple. అం
కుగార్పణశరాదము. ABA. పాలిక. (OG. జ్యౌ.
పెండ్లి మొలక.)
జాజ n. s. line 2 for కాబరంబు read కావిరంబు.
చాటు, అనగాకృష్ణులము. ABA.
చాటువ or సాటువ n. s. (add,) ఉదాహరణము.
ABA.
జాడ n. s. (add,) ఆజాడవాడు a man of that
mode of conduct. P. 1. 407. ఏజాడవాడురాజ
గునాజాడ నెలబ్రజయిదిరుగు.
జాడకాడు n. s. A guide. మార్గమును తెలియచేసే
వాడు, కడవీళ్లుడు. ABA.
జాడీలు n. s. అనగానవస్తారము. OG.
జాడు n. s. A ruined crop. వీణశిశ్యము. ABA.
జాగి n. s. A kind of dog. శునక భేదము. ABA.
జాత n. s. అనగాత్రువలవశ్రుభేదము. ABA.
జాతహుళము * n. s. Gold. బంగారు. UH. 1. 31.
జాదార n. s. అంకురార్పణశరాదము. ABA. See
జాజాలపాలిక.
జాది n. s. అనగాజాతి. Kark.
జాదిలి n. s. A fantastically dressed Sudra men-
dicant, a fortune-teller. దుబుడబుక్కులవాడు.
OG. usually బుడుబుక్కులవాడు.
చాదు n. s. (add,) A perfume. జాదుము or జోడు
ము. ABA. Swa. 5. 126. మంచిగండచివాదుడ
యభాశ్రురంబులోను గాగల శరీమశ్రవస్యశంభార
శరంశరలును.

- చామశుట్టలు n. s. Work in architecture. ఇండ్లు మొదలయినవికట్టడములో పుకకునితనము. H. 4. 149. ముంగుటపులిజాడములుగీవియుండినరగ్నబండలుగొప్పప్రహరిగోడ కంచితీనెలుచామశుట్టలుముమ్మలగూండ్లుదీర్చినయట్టిగోడలలరు.
- జాన, జానె n. s. A short span, one measured by the thumb and middle finger. తాలము. Kark. అనగావిశ్వతాంసుగ్మధ్యమప్రమాణము, లాదిరెడుకంటెపెచ్చు.
- జానకుదత్తము * n. s. Rusticity, want of skill or courtly ways. కుల్లెటూరితనము, అనగానాగరికములేదు. KP. 4. 155. శాలీనునిదిత్రంబుజానకుదత్తముగ్ధత్వదోషంబునజేసి.
- చాపిలి n. s. Cowdung and water, sprinkled over the floor of a house. గోముఖము. ABA. అనగాకల్లాపి.
- జాను, అనగాతన, ఆలస్యము. OG.
- చానుగు n. s. The ear. (plu. జానుగలు, చెవులు D.) శ్రవణము. Kark.
- జావిల్లు n. s. A boyish play. ఒకఆట. H. 5. 186. ముకుక్కుజావిల్లుపుక్కిటిల్లుగుజ్జనగూడులు.
- జావిల్లులు n. s. Prostration. దండము. Kark.
- జాబు n. s. (add.) తావికట్టినచందనపుచెక్కపాడి. ABA.
- జాబురా n. s. అనగాగంధపాడి which see. OG.
- చామ n. s. (add.) శ్యామకము. ABA.
- జామము, అనగాజాడుపొల్లు. OG.
- చామలు n. s. (add.) అడవిచామలు wild millet. Rottler.
- జాము n. s. (add.) This word is of Arabic origin. (Prinsep's journal. Aug. 1836. page 442.) The *zam* (plural) is the eighth part of 24 hours.
- చాయ n. s. The Chey-root?
- చాయలు n. s. The glittering of a sword. అసిచ్చాయలు. ABA.
- చార or చేర n. s. The hollow of the palm. శ్రుతి. Kark.
- చార n. s. (add.) A kind of goat. ఒకవిధమైనమేక. II. 2. 87. జాలనలపుల్లవెరబట్టచారబరగ, కరకగడ్డముతెలిమెరిగారదోర.
- చార page 325, line 2, dele భివారి.
- చారము * n. s. The motion or going of a constellation. గ్రహములయొక్కగమనము. H. 4. 73. రాహుకేతుగ్రహసాసరాశిగూట, చారజూహిశుభయకేంద్ర.
- చారగలాడుట v. a. To kill. వధించుట. ABA.
- జారింతుట (causal of జారుట) To loose or open a knot. వదిలించుట, విచ్చుట. D. Bhagavatam. 159, line 15.
- జారుపు n. s. (Loc. జారుపున) The slope or side of a hill. కొండకుక్క, ఏటవాలుగావుండేచోటు. కొండజారుపునకొన్నితేనెతెట్టెలువున్నవి there are a few bee-hives on the side of a hill.
- జారుపు n. s. Falling down or off. గళనము. ABA. జారడము.
- చారెడు or చేరెడు adj. A handful. అర్థాంజలిప్రమాణము. ABA.
- జాలము n. s. (a vulgar phrase) Delay. ఆలస్యము.
- జాలవల్లిక or జాలవల్లి n. s. A tray for betel leaf. తాంబూలపాత్ర. ABA. బాగాలతల్లి. OG. Pariz. 2. 24. అప్పడుతాంబూలంబులుకప్పరమును జాలవల్లికలబడతులుచే. Pal. 255. వింతమండలములువెలయుగొడుగులునుజాలవల్లికెలునుచామరంబులును. H. 5. 164. తమకుసాసజాలవల్లికయుదేవములుగంధపడిచెట్టె. N. 4. 21. శశియల్లాండరుకుంచెగిండిసురటిసాంబ్రాణిపాంజాలవల్లికకాశాంజియుమూనిగొల్వక.
- జాలి n. s. (add.) శ్వేతము. Kark.
- చాలిక n. s. Ability. సామర్థ్యము. ABA.
- చాలు n. s. Line, row, series. A furrow. చాలు or సాలు a year. వృక్షాదివంశై, నాగంటిమార్గము, యోని. D. వంశై, రాజి, శంకపురాంతము, లాంగలశుద్ధయున్ను. ABA. చాలుమూలములేనివంశము a family that rose nobody knows where. చాలుమూలములేనిమాటలు a groundless statement.
- జాలు n. s. A stream, the gentle flowing of water. ప్రోతము. ABA. కల్వ. Kark. నీళ్లుతల్లగాపారడము. D. P. 4. 157. మందమర్కశోరహరిమవ్వపుచేనెలబాలువారు.
- జాలు plu. of జాము n. s. A space of time equivalent to three English hours. ప్రహరములు. P. 4. 274. నూడుజాలయ్యోనాలవజాముజొచ్చె.
- చాలుమాని or చాలుమానిని n. s. A dependant. కరతంత్రుడు. ABA. N. 7. 258. తనయులునుచా

మూరాలెననుచుచాలుమానసులు దశరథరాజమాళి
తోడదెలుచునలెననువక్తగాలిసెట్టి.
జాళువా n. s. (add,) మొలవంకిభేదము, వన్నెహ
చ్చున్న OG.
జాలె n. s. (add,) శ్వేనము. ABA.
జాలెము n. s. A horse's paces. రేచితము. ABA.
జాళెము n. s. A grasp or feat in wrestling. వి
న్నాము which see. Swa. 4. 134. జ్వలనజ్వ
లాభజ్వలనచలు దగుచుగదా జాళెమునద్రుచ్చ
కొంచు.
జాలెములు n. s. విడెములు. OG.
జావ n. s. dele A fluid.
చింక n. s. Empty or pithless grain not quite
ripe when reaped. తురయుక్తఅన్నధాన్యములు.
ABA. See చింకలు.
జింక n. s. for "An antelope" read "A buck
antelope:" dele. a faun. పెంటజింక ABA. is
the female, or fawn.
చింగు n. s. The hem of a garment tucked in the
waist band. కచ్చభేదము. ABA.
చింతుట v. a. (add,) జాబునుచింతుట to open a
letter.
చిందర n. s. for "A shattered health" read "shat
tered health."
చిందరచిందర adv. line 1, for "picemeal" read
"piecemeal."
చిందు n. s. A dance. A drop. Anger. మానం
నాట్యము, కోడము. ABA. నాట్యము, చిందిన
చిందువు. D. చిందుబుద్రొక్కుట to dance; to be
angry. P. 4. 551. చిందుత్ ద్రొక్కుకుడుంగరంగ
ముల. N. 9. 15. వన్నియచేలచెరనుకుటియందు
చిందుద్రొక్కు. Vish. 7. 292. కాలక్రియామానగ
తులతో దాళంబులెరిగి మూర్ఖావృత్తు లేర్పరిండ్రి
తంబుదరవుజక్కిణచిందుమెదలుగాసెక్కుకవర్ణం
బుయగ్గింపి. Vema, 954. అవస్థిభులిలోచిందును
చూదిగద్రొక్కును.
చిందు adj. Threatening. అడలించుచున్న. Swa. 4.
80. 2.దలుబ్బునిక్కిముందరియదగుబుధరనూదిచిం
దునలబుమునకుజిజియక.
చిందుగ n. s. A wolf; also a kind of tree. తోడే
లు, వృక్షవిశేషమాన్ను. H. 4. 17. దాసానమెర
దాసానమచిందుగచారమాన.
చిందుశురువు n. s. A boyish play కిల్లగాండ్లఅడు
కానేలైకాట. H. 3. 188. వెన్నెలకుచ్చులవ్రేలు
బొట్టగిరి. సింగన్నవర్తియచిందుశురువు, గచ్చకా
యలు.

చింబు n. s. A she goat. కాగి. ABA. అడుమేక.
చింబార n. s. An ornament for a bull. ఎడ్డుకుక్తే
పుకాభరణము. H. 5. 110. మోరకసీదుపట్టుమొ
గముల్లతలాదముజల్లురేలుచింబారయుకంచుకుప్పె
లునుకొమ్ములయందునుపెడగంట సింగారపుదృష్టి
దండపెడగజ్జలపేరులునందెలాపుగా వేరినదొక్
కుశ్చయకిరింతముపూకుముబొల్పువానిక.
చిక్కింటి n. s. A comb, an instrument for clean
ing the hair. కంకితికా. ABA. దువ్వెన.
చిక్కినంబు n. s. A paste used as soap in bathing.
నలుగుపిండి. ABA.
చిక్కిపట్టు n. s. Settlement, final arrangement. ని
ర్ణయము. ABA. చిట్టము.
చిక్కిడు n. s. (add,) యుద్రశించి. ABA.
చిగిరించలు n. s. అనగాచిక్కులు, చిగిరించుటను.
OG.
చిగిలి, జిగిలి n. s. (dele) A pial, bulk. తిన్నె. OG.
చేదిక. Kark. See సాంబినిఘంటు.
చిగిలికాడు n. s. A coxcomb, one who is fond of
setting himself off. అలంకారి, అనగాసాగను
కాడు.
చిగురుబోడి or చిగురుబోణి n. s. A nymph, fair
maid, lady. స్త్రీవిశేషము. ABA. H. 5. 207.
ఆచిగురుబోణికాతదభయంచెచ్చె.
చిటిక or చిటికిరింత n. s. A snap of the fingers :
sometimes meant for a moment. తృటి. ABA.
చిటిపొట్టు n. s. A sort of toe ring. ABA. తుదాం
గుళివిభూషణము.
చిటుకుట v. n. To snap with the fingers. చిటికెలు
వేసుట. ABA.
చిట్టకంపు adj. Cunning, artificial, deceitful. కడు
టపైన, మోసపైన. A. 2. 70. మోమునుబ్బలంగ
డకొనుకడుదీపులునెగాదిగగ్గెనుజిట్టకంపుద్రా
గుకుగనిసెన్నులెన్నగి. టిట్టి చిట్టకంపుద్రాగుడు. అన
గాఅసిత్యోదకపానము. R. 4. 157. శయ్యకుదా
ర్పియనంసునియ్యోటపుచిట్టకంపుజదులకిపు
దాయయ్యదొంకానె.
చిట్టకము n. s. (add,) చేష్ట. OG. page 331, line
3 for "131" read "139."
చిట్టకము plu. చిట్టకములు n. s. Prank, ridiculous
grimace. చేష్ట. OG. కడుటము. D. దంభము.
Kark. KP. 7. 187. జిరిచిలెయ్యంపుజిట్టకంబు
లచేతనెలనచ్చెక్కలమొలవజేసి. N. 9. 225. కృ

ఘముద్దు మొగముంబలునూరును ముద్దులాడ గాలల
నమింతుబిట్టకములం గనుదోయిచెలంకి చూడగా.
Swa. 3. 40. కటికంపు రాగట్టునెలల నెట్టుకొనివెం
డియుంజిట్టకంబులకు పెడ మొగంబువెట్టుకొని టి||
కోడిగాలకు, Vish. 7. 125. చంచలాక్షులదలింబు
చుంజిట్టకంబులకుంబట్టుకొనవచ్చినమచ్చికలతోడివి
చ్చికంబులు చేసి, R. 4. 162. కప్పరముగుల్మకమ్మ
బాగాలు మడుపులలివచేసితి తానవియందుకొనియె
బిట్టకంపుద నాలకుచెయ్యజాబిదిడెము కుట్టెనసంగ
నస్వేదవిభదు, Padma. 9. 211. మరియుపెక్కుచె
రంగులజిట్టకంబులుండట్టుముట్టుకుడి పలుకులుండల
పులుంచెయ్యలుంజాపులుండనయందుదగులువడి.
బిట్టము Usually బిట్టెము n. s. The rust of iron.
సింహాము, ఇనుముకాచడములో రాయిగాకట్టు
కొన్నప్పుడు.
బిట్టె n. s. (add,) అంశకాగ్రావయవవిశేషము.
ABA.
బిట్టెలుక n. s. (add,) మూషికభేదము. ABA. బా
లమూషిక, Kark.
బిట్టలీండు n. s. (Chittle-bunda.) A plant called
Pavonia Odorata? Rox. 3. 214.
బిట్టుకట్టె n. s. An illiterate or ignorant person.
శంపదు, శకుమన్ను. ABA.
బిడుము n. s. The itch. అజాతు. ABA. గజ్జి.
బిడెగలు n. s. plu. Slender bamboos. నల్ల చెడుల్లని
తోలిదది?
బిత్తజల్లు n. s. A heavy shower. మంచివాన, విత్త
కారైలోమరిసేవాన. Jaim. 7. 42. పాండులసూ
జాదుబిత్తజల్లుగాగురియుపయోధరంబుక్రియ.
బిత్తరి n. s. The rainy season. వర్షర్తుత, తొలకరి.
ABA.
బిత్తులమారి or బిత్తులవాడు n. s. A rogue, a deceiv-
er, a cheat. వంచకుడు. ABA.
బిత్రాం n. s. Name of the step mother of Sa-
rangadhara. Proverbially, a treacherous jade.
సారంగధరని చదివితల్లి, దానిదుష్టనడకవల్ల పుక
ఆగాత్యురాలకుచేరైనది. Ilā. 1. 84. అమ్మనేజెల్ల
యెంతబిత్రాంనియనగ.
బిత్రాంశుడు * n. s. An epithet of the sun. సూ
ర్యుడు. Saranga. 211. బిత్రాంశుడస్తాద్రిచేరెచే
వేగ.
బిడుగబడుట v. n. To quarrel?
బిడుముట n. s. Killing, destroying. తునుముట.
ABA. చంపుట.

బిడుముట v. a. To pluck (as flowers.) కోయుట.
Swa. 6. 36. ననలుబిడుమునెకుమునక N. 8. 24.
పొడపొడ మెల్ల బిరులబిడుమురమ్మన్ను.
బినుగు adj. Embroidered. శరిగజనిచేయబడ్డ. N. 2.
38. మేలిబాగువాడినుగు మెరుంగుబంగరపుచేలచె
రంగు. టి|| వస్త్రేనిగర్జన.
బిన్నకోమ్మ n. s. A certain medical root. మేమాణి
which see in SO.
బిన్నద or బిన్ననము, బిన్నిన or బిన్నిదము, అనగాబం
గారు, కొద్దిపుచ్చము. OG.
బిన్నము n. s. This word is misplaced; it ought
to be after చిన్నబోతుట. It means a weight.
బిన్నయినది adj. Beautiful, handsome, lovely. మ
సాజము. Kark.
బిన్నరీకము n. s. Youth, juvenility. బాల్యము.
ABA.
బిన్నరీపొన్నరీ or బిన్నరీపొన్నరీ adj. Pretty, love-
ly, charming. ముద్దుగుల్లనది. ABA. OG.
బిన్నావీరతలతోకూడా adv. With his little ones.
బిడ్డలుపాపలునహితముగా.
బిన్నిపుచ్చ or బిన్నిబూ n. s. Salutation. దండము.
Kark. ABA. H 4. 290. అద్భుతశ్రవణియద్భు
జానకునుచిత్తమురంజిల; బిన్నిబుచ్చలని.
బిన్నిపూత n. s. A small flower. Salutation. అల్ప
కుసుమము, వినబిన్ని. ABA. See బిన్నిపుచ్చ.
బిన్నయుడు n. s. * He who is spiritual, incorpo-
real. దేవుడు.
బిప్ప, బిప్పర, బిప్పగడ్డి n. s. A fragrant grass.
(Andropogon Schaeenanthus) భూశ్రుణము, మా
లాత్యుణము.
బిప్పె or బిప్పెవాడు n. s. A tailor. చిప్పివాడు.
ABA. కుట్రపువాడు. H. 3. 46. పెన్నలుబిప్పె
వారునుకమ్మరి వడ్రంగి కాశకంచర అగసాలవారు
ను.
బిబులుక or బిబులుకచెట్టు n. s. A creeping plant.
(Hedysarum lagopodoides) నాగబుల. ABA.
గాంశేరుకీ.
బిమిడించుట v. a. To overboil rice. బియ్యమునుము
ద్దచేసుట. Vencat Arya. p. 196, line 16.
బిమిడిక n. s. Rice that is too much boiled. అధిక
కుతాన్నము, ముద్దైనకూడు.
బిమ్మట n. s. An instrument to extract hair from
the face. వల్లి, కేశోత్పాటి. ABA.

చిమ్మి or చిమ్మిలి n. s. A ball made of gingillie oil seed mixed with sugar. తిలగ్గోళము. ABA.

చియ్య n. s. Flesh. మాంసము. ABA. A childish word for శ్రురీకము.

చిరతలు n. s. A sort of thumb screws. Torturing pincers which are called in Scotland the "Snitches." వేళ్లనుయిరికించిఅనిపేటివి.

చిరిపి n. s. An instrument with which the remainder of grease in an oil bottle is wiped. త్రెలమాజికము. ABA.

చిరిమితరుట or చిరిమితరుటు n. s. అనగాతోలల్లినతరుటు. OG.

చిరుగడము n. s. A sort of edible root. మధురకంఠము. ABA.

చిరుతనూన n. s. A kind of bird. కనకాపి. ABA.

చిరులేకు n. s. A shrub (Siphonanthus Indica) ఖాజి, బ్రాహ్మణాయుష్టిక. ABA. Rottler. page 306. A medicinal root.

చిరుతోడ n. s. The smaller or lower part of the thigh. జంఘ. ABA.

చిరుపాల n. s. A shrub. యీరాది. ABA.

చిరుశ్రులి n. s. A leopard. అల్పశామానము. ABA. చిరుతశ్రులి.

చిరుముట v. a. To turn up the earth as is done by a rat, hog &c. దుమ్మురేసుట. ABA. కోరాడుట.

చిరువరి n. s. A sort of grain. త్రిహిభేదము. ABA.

చిరువాయి n. s. Milk boiled thick. కర్ణమిక్యతమగ్ధము. ABA. ఇగరగావినపాలు.

చిరె n. s. A pial వేదిక. Kark. తిన్నె?

చిన్నెళు n. s. A smile. స్మిగ్గము. ABA.

చిత్తల adj. Curly headed, dishevelled. చింపిరితల. Bhall. Dwip. 2. 309. చిత్తలదైనను, చెమటకంపైన, తెర్రసూటిదియైనదిపాతైన.

చిక్క n. s. In page 339, column 1, line 6. చిక్కశ్రుజ్జివల but in OG. it is spelt చిక్కశ్రుజ్జివల.

చిక్కలకొలికి n. s. add, A lovely woman.

చిలిమి n. s. A head ornament worn by women. నాలపాశ్చాపేదము. ABA.

చిలిమి n. s. అల్పశము. ABA.

చిలుకత్తు n. s. A sort of armour. కవచము. Kark. కవచపేదము. ABA.

చిలుకు n. s. The head of an arrow. ఫలము. ABA. ముల్లి, అలుగు.

చిలుకొత్తు n. s. An armour. కవచము. Kark.

జిలుగు adj. add, వెలితి. OG.

చిలుగు n. s. అనగాదీర్ఘయష్టిక. ABA.

చిలుము n. s. place this word next to చిలుశ్రుట.

చిలుమువాయి n. s. A rusty sword. A prig, a touchy person. చిలుముకుట్టినకత్తి, ఉలికికెత్తెమున్ను. ABA. OG.

చిల్ల n. s. A pot-herb; Hingtsha repens. హీలమోవిక, అనగాచిలకమూరచెట్టు. ABA.

చిల్ల or చిల్లెనెట్టు n. s. The clearing nut plant (Strychnos potatorum.) కతకము. ABA.

చిల్లాడము n. s. A sword of a waving form. వక్రశస్త్రము. ABA. వంకయనిఅనబడుతున్నది, అనగావంకరవంకరగావుండేకత్తి.

చిల్లి n. s. (add.) కండరము. ABA. బొంద, బొక్క.

జిల్లేడు n. s. (add.) జిల్లేడుబొమ్మలు the charcoal of the milk-hedge plant, which is used in making gunpowder.

చిల్లోటి n. s. A sort of shield. ఫలకఫేదము. ABA. ఒకతరపాదాలు.

జివ n. s. The tip. ముద, మొన. నాల్కజివ the tip of the tongue. Vencat arya p. 21. line 7. గురుపాదంబులు నెన్నుదిచిరమొక్కగ నునిచినాల్కజివ మంత్రంబుకొనుముగజపించి.

చివక n. s. A sprig, a small branch. ఉపశాఖ. ABA. రెమ్మ.

చివక n. s. (a Ganjam word) Four annas. పావులా.

చివర n. s. (add.) కొండచివరన on the top of the hill.

చివికివెలమ or వెలమశింధి n. s. A plant (Leea hirta. Rox catalogue; elsewhere described as Leea aquata.) కాకజంబు. ABA. దాసీవత్స.

చీకియ n. s. plu. Large dishes. వెసుపాటికల్లెరములు. OG.

బీడిమామిడిచెట్టు n. s. (add.) A certain fruit which is of an acrid taste and cannot be eaten. బీడిమిక్కుటముగా తింటే సూరపాక్షికాయలు కావేమామిడిచెట్టున్నది.

జీసంఘ or చీసంఘ n. s. A pad which is put under the saddle. మెత్త. ABA. గుర్రముయొక్క కుల్లము కిందవేసేగంఠ.

జీపగిరివాడు n. s. (H. jīgar) A man whose trade is to make toys, images &c. of paper or pith. ముచ్చెవాడు.

జీమ n. s. A net like web which surrounds the cocoanut and other similar trees at those parts whence the branches expand. A cloth. సారి కేళముమొదలైన వాటిమొత్తలనుచుట్టియుండేది.

D. వశ్రమున్ను. Swa. 6. 37. అలకనిజీమలోగు నునుదుద్దినపాదదోతు. జీమ్ జీమ, అనగాచీర. H. 5. 401. జీమలుబొమ్మంచుచీరలునాచులు.

జీమ adj. Impervious, inaccessible. Compact. Fine, delicate, thin. గహనమైన, అనగాచీర రాని, విరళము, సాంద్రమున్ను. ABA. దట్టము, కొద్దిన్ని. OG. నిడిదము, విరళము. Kark. Vish. 7. 406. సీరపాణికిసందులోజీమవన్నెబట్టుకున్నద మొక్కటిగట్టనిచ్చి.

చీరికిగొనకబోవుట or చీరికింగొనకబోవుట v. a. To scorn, hold contemptible, light as grass or straw, to despise. కృణముగాయెంచుట. OG. అలక్ష్యముచేసుట. BD. 4. 1462. ఓరిపీడెవ్వరురా గాజహాళిధీరదిగ్గజములచీరికింగొనక, క్రొవ్వినుభవ క్షులకాలదెరగండు. Padma. 3. 37. మిన్నకవచ్చిన వ్విశ్రులి మిశలనుయ్యలలూగనట్లు దానస్మైలచీరి కింగొనకనాయిలుబొచ్చిభయంబులేక. BRY. 1. 962. సంగ్రంధనచీరికింగొననిగర్వముశర్యముదూ రెనేమనక. S. 1. 10. శకుగ్రక్రంధమూఢారిరా ధ్యులముగగన్లెచీరికింగొనడు.

జీరుకు, జీరు or జీరుగు n. s. Sliding, the act of slipping. Mud. పొరదము. D. స్థలనము. ABA. మరద. OG. Surya Tanaya. 3. 85. మిరకకర ములకరముల గారవములనూదివారుగా మెట్లుక డుకజీరుకుజగనంబనుచుక సీరముకడక్కినీపునీవని చొరగక. See జీర్ణబండలు.

చీరువారాడుట v. n. To roll about as dishevelled hair. వెంట్రుకలుమొదలైనవిచాలాడుట. Chatu, 1. 43. verse 79. చిరురముల్ చెంజేలజీరువారా డగాకొప్ప చెట్టినదయాకోమలాంగి.

జీరువారుట v. n. To be spread over. వ్యాపించుట. Ellana. 3. 168. ధవళతాళిలొళతాటంకరుచి మించుచెక్కిలచిరువత్సజీరువారు. Anir. D. 60.

జీర్ణబండలు n. s. plu. Sliding stones. పొరేరాళ్లు. C. P. Brown's Telugu Dictionary.

Parij. 4. 43. జితసంఘహస్తములూదిజీర్ణబండ లదిగవారిసొందాయగడక. See జీరుకు.

జీర్ణోద్ధారణము * n. s. The removing of an old idol or temple and substituting a new one. ఖలమైనదాన్నినుల్లేకొత్తగాదుర్వరచడము.

జీలకర్ర n. s. (add.) అజీవిజీలకర్ర Wild cumin. Vernonia anthelmintica. Rottler.

చీలిక n. s. A bit, fragment, slip, slice. తునక.

జీలుగుచెట్టు n. s. page 344, line 2, for సీరచీర్యము, read సీర eita.

జీవసాపాయము * n. s. Livelihood, means of living. బ్రతుకు, బ్రతుకుచెరువు.

జీవాళి n. s. A piece of thread put under the wire of an Indian lute. A chip put in the mouth piece of a musical pipe or drone. Live- liness, sprightliness. తంతికిందపుంచపోగు, శు న్నాయిమొదలయినవాటిసాటికిపెట్టేటిది, చురు కున్నట్లు. HK. 2. 158. కొనగోటతంత్రులుగూడ మిటి, ముదమొట్టజీవాళిమొరయించినవరత్నకాం తులుననలాల్తి.

జీవితుడు * n. s. He who lives. ప్రాణముతోవుండే వాడు. తండ్రిజీవితుడైవుండగా while his father was alive.

జీవుకపిట్ట n. s. A sort of bird. కుశివిశేషము.

చుంతు n. s. (add.) కుంతలములు, శిఖ. Kark. శిఖ, కచబంధము. ABA. HK. 5. 131. ముద్దిటులిచ్చుని చుంతుదుప్పివేర్చొనిదరిజేర.

చుంతులు n. s. plu. అనగామేకలు.

జంట్రిగ n. s. A bee. మధుమక్షిక. ABA. తేనెయాగ.

చుక్త n. s. In page 345, line 1, dele, the word "whatever."

జగుచ్చ * n. s. Censure, abuse, reproach, reviling, but commonly Unwillingness, reluctance, dislike, disgust. ఘృణ. SC. అవమానము. D. (వాడుకగా) అయిష్టము, చీడర.

జగుప్పిరము * adj. Censured, abused. Disgusted, disliked. నిందింఘబద్ధ, అవమానముచేయబద్ధ, (వా డుకగా) అనిష్టమైన, చీడరబద్ధ. Ananda T. 4. 34. పాపిష్ఠినామిహచారోయథాశర్యజగుప్పిరం.

జజురుట, జజురుకొనుట v. n. To dishevel, spread in disorder. తారుమారుగాడుట. Casi Khan- dam. VI. 49. అస్తినర్వావశేషావయవములందుజ జురుకొన్నరసూరుహసోముములును, జజురుకొన్న,

అనగా తాగుమారు గానడియుండే. See Reeve p. 672. జంజరికూడలు.

చుట్టలు n. s. plu. Relations. బంధువులు.

జుట్టి n. s. A kind of pigeon. పారావతభేదము. ABA.

జుట్టు n. s. (add.) నూరుమందినివరలజుట్టులోకి among one hundred men of the Savara people.

చుట్టుట v. a. Place this word after the word చుట్టుగుల్లు.

చుట్టుచు n. s. ఛత్రము. Kark.

జుట్టె n. s. The span of the thumb and forefinger. ప్రాదేశము. ABA. అనగా బెత్త.

జుట్టెడు n. s. అనగా తాలము. Kark. అనగా బెత్త. See జుట్టె.

జుట్టెనప్రేలు or జుట్టనప్రేలు n. s. The forefinger. రజకాని. ABA.

జుట్టె n. s. The span of the thumb and forefinger. ప్రాదేశము. ABA. బెత్త.

జుట్టెనప్రేలు n. s. The forefinger. రజకాని. ABA.

చున్నకుడు n. s. Grief. శోకము. ABA.

చున్నచున్ను n. s. Mental agony, anxiety. కడుపులోగలుగుబాలి. ABA.

చున్నులుచుట్టుగా adv. When in agony or anxiety. కడుపులో గాలించగా. OG. వేదనకుడు చుంతుండగా.

చుయ్యంకి n. s. A cymbal of bell-metal or brass. తాళము. ABA. కైముడి. A. 4. 38. ధక్కిచుయ్యంకిలోనగు సుంభాసికవానిత్రకక్షితియ కరంజరలు మొరయ. H. 3. 39. తప్పెటగిడిదితుడుము, ధక్కిచుయ్యంకియను తాళమును హూత్రాళింబులును.

చురుకరి n. s. A hero. కూరడు. ABA.

చురుకులు n. s. Red ants that live in trees. Nooses. చెట్లనీవులు, పరులున్ను. ABA. OG.

జుర్రజుర్రకు adv. At every sup. గుక్కగుక్కకు. Dasaradhi Satacam. XXXII. జుర్రజుర్రకురుచుర్గానువారి పుంజుమూర్చువే.

చుర్రున adv. Fiercely (burning) తురీలువని. Vish. 7. 80. సుతులగన్నకడుపుచుర్రునగాలగా.

చులుక n. s. A work of defence in the fort. కోటలో సైంకకట్టడుము. G. 10. 123. కదలియంతనంత గాడుచుచులోకలిపెలకువరసకోటచులుకదాటి.

చుల్లి or చుల్ల n. s. The Membrum Virile. కిశ్శము. Kark.

జువ్వలు, జువ్వ, అనగా ఉప్పులు. OG.

జుట్టుచు or జుట్టుచు or జుట్టుచు n. s. An esculent

and medical plant *Cynanchum extensum*. ద్వంద్వఫలము. ABA. దుమ్మకుశీగ.

జూకురు n. s. Grief, sorrow. శోకము. ABA. OG. 6. 74. కట్టియుదాను గానలకానిచ్చినిగూడమార్గమునబాకురుబొందుచులోనగుండుచుక.

చూచుట v. a. (add.) To manage, act for, be in his room. నేను లేనప్పుడు నాచనిచూచెను be acted for me.

జూబర కాడు n. s. A thief. తక్కురుడు. Kark. దొంగ.

జూటు n. s. (K.) Skill, tact. గమత్తారము.

జూడ కాడు n. s. A dice player. ద్యూతకాడు. ABA.

జూడు n. s. Lie. అసృతము. Kark. అబద్ధము.

చూరిఅచు n. s. A cow of a particular colour. చెక్వవన్నెలఅచు.

చూర్పు n. s. అనగా అంతఃపది. ABA.

జూవరము n. s. Perplexity, anxiety. వ్యత్రత. ABA. వ్యాకులము.

చెంగగొట్టుట v. a. To defeat, vanquish. ఓడగొట్టుట. Bmj. 2. 209. సింగంపుగుంపులచెంగగొట్టినవాడు.

చెంగలి n. s. A fragrant grass (*Hæmiontes cordifolia*) రక్తత్యూము. ABA.

చెంగు n. s. A kind of musical instrument. వాద్యభేదము. ABA. దీన్నిమోర్చుంకుంటారు. H. 3.

40. నాగనిరమునుతిచెంగుసింగనాడము. N. 2. 317. సురవారవారిజాతులుచెంగుపాంకంబుముచు పిడెమరజంబు మొదలుగాగ, బీచ్ఛిమోర్చుంకు.

చెంగలి or చెంగలి n. s. A female of the చెంగు tribe &c. చెంగులి. ABA. Swa. 3. 112. చిలుకు నీచువృక్షుల చెంగలిలముక్కాడు. Kalahasti. 3. 12.

చెంగలి or చెంగలి n. s. A potherb. (*Hingisha repens*) పిడగన్నము. H. 4. 165. గురుగెర, బొద్ది చెంగలియుకున్నలి. A. 4. 173. గురుగుంజెంగలి మున్ను.

చెంగడిము n. s. అనగా శ్వేతము. Kark.

చెంబడివాండ్లు n. s. plu. Fishermen. సేవరులు. These people are found in all villages even inland; and are very often palankeen bearers.

చెకము n. s. The end, or selvage of a web. దళలు, అనగాబద్దె, వస్త్రముమొదటిబద్దె.

చెకముకి or చెకముకిరాయి n. s. A flint. నిక్షుకురాయి.

చెక్కుచెమర్చక adv. Easily; without the least trouble. రవంతయినాతోందరలేక. See చెక్కుచెమర్చుట.

చెచ్చెర or చెచ్చెరను adv. Quickly, hastily, speedily. శ్రీఘ్రము. D. త్వరితము. Kark. సులభము. ABA. సులభముగా. OG.

చెట్ట n. s. Evil, mischief. The hand. కీడు, చెయ్యి. D. అశుభము, భుజము, కరము, అడుగు. ABA. (చెనటి, చెయ్యిన్ని. ABA. OG.) P. 1. 215. దమనకమూతులెనినతప్పనెయిపైను జెట్టనినిమిత్తము నజనించె. టీ॥ కీడు. P. 1. 592. చెట్టబట్టుకొనితెచ్చెలాడులికవదగాకినారియత్తలారి.

చెట్టవట్టు n. s. Marriage. పెండ్లి. D.

చెట్లకారివి n. s. A cruel or mischievous wretch. ఘలుడు. ABA.

చెడు adj. (add,) కండ్లచూడడమునకైనాచెడువు మాటలు చెడువి the description is worse than the truth.

చెడ్డ (add,) చెడ్డమాటలు. M. V. 2. 62. చెటుకాలమైనచెడ్డమాటలునెరిగానితెరువుపుట్టుకర్ణములకు.

చెత్త n. s. (add,) అవకరము. ABA. ఊడ్చితోనేనకుచ్చు.

చెడలు n. s. (add,) శిథిల. ABA. కొయ్యనుకొట్టిపురుగులు. N. 3. 26. కిందచెడలంటగూర్చుండిగ్రిదియుడిగి.

చెనంగులు or చెన్నగులు n. s. A kind of paddy. ధాన్యభేదము. H. 4. 160. జల్లితోకరాజనములు, నల్లవదులు, తెల్లనల్ల చెనంగులుదీననరులు.

చెనకుట or చెనముట v. a. To touch. తాకుట. ABA. చెనయను i. e. చెనకును. OG. I wont touch it. చెనకక OG. without touching.

చెన్నకుటము n. s. In page 353, line 3, for Naick, read Nayak.

చెన్ను n. s. Beauty, grace, సౌందర్యము. D. పొంకము. OG. కాంతివిలాసము, సౌందర్యము. ABA. మంజులము. Kark. N. 1. 221. పండుచెన్నెలచెన్నుజరిగివెను. N. 2. 379. కారుమెరుగుచెన్నుగాడెనియాయమ్మమోచెత్తెరవమున మొనపుతెట్టు. టీ॥ విలాసము. N. 2. 461. క్రీకవనియయానమునజెన్నువహించెరకాగ్రయాయమై. టీ॥ శ్రుకాశించెను.

చెప్పట v. n. (add,) చూకువనకులు చెప్పినారు he granted us some lands.

చెముడు n. s. (add,) line 2. సింహుండము. ABA. after the word milk-hedge.

చెన్ను adj. line 2, for తెన్ను read తెను.

చెయి n. s. The chay-root?

చెయ్యులు n. s. (add,) పుట్టుచెయ్యులు Ceremonies regarding a birth.

చెరగు or చెరంగు n. s. A point of the compass. దిక్కు. M. IX. 2. 94. పుడమినాల్గుచెరంగులును.

చెరగుట v. a. (add,) చెరగగా మిగిలినవిమెరికలు What is well winnowed is prime grain.

చెరచుట v. n. To be alarmed. భయముజెందుట. ABA.

చెరలాటము n. s. ఆనగాఅనికక్రీడ. ABA. See చెరలాడుట.

చెరలాడుట or చెలాడుట v. n. To dance, play, roam about, wander. సంచరించుట. D. చరియించుట. Kark. ఆడుట, క్రీడించుట. N. 7. 34. నికకునందకపెచ్చె చెరలాడుకుర్చతో. H. 4. 110.

చెరలాడుబాబిల్లినిన్నిశయ. H. 4. 124. కన్నులతళతళలేమిన్నులాడ, పునుగితనెరపూరభుగభుగ

లేచెరలాడ సుబ్బలచకచకత్త్రోమ్ములాడ. A. 3. 26. కాల్గొగ్గోదతో జెరలాడెడుబాబ్బరింత. Gajendra Moksham. verse 43. కలభంబులేజెరలాడుపల్వలములాఘ్రుడించి. Pal. 443. ఎడ్లుచెవులుటిక్కింపుచుచెలాడివచ్చిపాజులలాహొచ్చి.

చెరవము n. s. (add,) విశ్వరతాంఘ్రాదిభాండము. ABA.

చెరి adv. (add,) చెరిశిగముపొద్దున when it was half day. At mid day.

చెరికి n. s. A mean wretch. ధూర్జడు. ABA. నీచుడు.

చెరివి n. s. A kettle, stew pan or copper dish. విశ్వరతాంఘ్రాదిభాండము. ABA. చరుకము.

చెరుకు n. s. (add,) అరివిచెరుకు wild sugarcane. Saccharum arundinaceum: this is used in making hedges. కాంతారకము. D.

చెరుపుట v. a. To spoil, ruin. To insert, introduce. చూసుపుట. ABA. పాడుచేసుట.

జెర్రముట్టడి perhaps for జేరుముట్టడి n. s. A close siege. సింహానిర్బంధముగావేసినముట్టడి.

చెలంగుట v. n. See చెలగుట.

చెలగము n. s. ఆనగాకాంతి. ABA.

చెలమ n. s. After the word orifice (add,) ఉడుకూకుము. ABA.

చెలిత n. s. The temple of the head. గండస్థలము. ABA. కణ్ఠం.

చెలియ n. s. A male friend. చెలికాడు. OG.

చెలివిచ్చు n. s. A kind of salutation. సలివేడుము. ABA.

చెలుపు n. s. In page 357, col. 1, line 1, "girls"

BX. and line 7 : this appertains to చెలువము, not చెలుతు.

చెవ or చెవ్వ n. s. Redness. ఎరువు. R 1. 90. చెవ ధరింపంగలినపుడంబులమురియనిమాత్తికంబులుధరించి.

చెవిదిల బెట్టుట dele this word.

చెవ్వాకు n. s. A bit of leaf coloured red, and stuck in the earring orifice by women. చెవికి పట్టుకొనేలక్కవనైతాటిఅకు.

జేంద్ర or జేంద్రవాండు n. s. A certain tribe of weavers. తంతువాయిభేదము. ABA.

జేకూరుట v. n. To succeed, obtain, acquire. ప్రాక్రమవుట, అనుకూలమవుట. ABA.

జేక n. s. (add.) A sort of creeper (Sansevieria zeylanica) సారము, మూర్చ, మోరట, అసగాచాగచెట్టు. ABA.

జేజీ or జేజే n. s. Salutation, దండము, నమస్కారము. Kark. H. 4. 278. శ్రీవిష్ణువునకు జేజేలాశగురు.

జేజేలరారాలు n. s. Sapphires. ఇంద్రనీలమణులు. H. 5. 29. జేజేలరారాలజిగ్రాలునిదవాలకురులు, వేమరుదప్పికొవ్వ బెట్టు.

జేజేలిడుట v. n. To shout Hurra Huzza. జేజేధ్వనులుచేసుట. T. 5. 54. నిశిచరవీరుజేజేలిడ.

చేట n. s. (add.) The small basket in which a woman sweeping a floor, removes the collected dust, a dust pan.

చేటి or చేటిక * n. s. A female servant. అడవాది.

చేడియ n. s. (add.) చెలికత్తె. OG.

జేదు n. s. Mud, mire. Dirt, foulness. మరడ?

చేదిలోలి n. s. The bitter cucumber. రిక్తకహ్లాము. ABA.

చేద n. s. A kind of water pump. ఘటియంద్రభేదము. ABA.

చేడుట v. a. (add.) To draw (the string of a kite) hand over hand. A. 5. 13. కడిదివిలుచేసిగురిలకరవినిలుచునురునికువలయగరము. టీ|| తెగనిండాపిసి, అల్లెనుఅకర్ణాంతముగాయాశ్చి.

చేటలయ్య n. s. Cattle fish bone. నురుగు, శముద్రవునురుగు.

చేమటియాల n. s. A cow of variegated colour. విద్రవము. ABA.

చేరము * n. s. The chera country. జేశవిశేషము.

One verse says చేరంచోళంబాద్యంతమటినమధురావల్లభం.

చేర తీసుట v. a. To comfort, caress, protect, support. ఆదరించుట.

చేరు n. s. (add.) Strictly is one row or side in a necklace.

చేరుట్ల n. s. Rice not beaten properly. అడుగ్గుతందులము. ABA.

చేలువుట v. n. శంఘటించుట. Kark.

చేనాకు, తాళకల్రము. ABA. See చెవ్వాకు.

చేవికలు n. s. A kind of cakes. శేవలు. ABA. భక్త్యవిశేషము.

చైవి, చైది n. s. అసగావ్యాపారము. Kark.

జొంపు or జోంపు n. s. Oozings. ఉరిసనీళ్లు. కొండజొంపు the water that oozes from a mountain.

కొండపూట. ఒకలోవయందుకొండజొంపునవుట్టినతెలయేరులయొక్కనీళ్లు the water of mountain torrents arising from the oozings in a ravine.

చొంబు n. s. A copper vessel. తాంబ్రాదికలశము. ABA.

చొకా or చొకాటుచు adj. Handsome, beautiful, fine. మంజులము. Kark.

చొకా, చొకాయి n. s. A sort of jacket. ABA. చొక్తాయి.

చొకారము or చొకారీయము adj. Handsome, beautiful, fine. మంజులమైన. ABA.

చొక్కటము adj. Handsome, beautiful, fine, excellent. మంజులము. Kark.

చొక్కము adj. Handsome, beautiful, fine, excellent. మంజులమైన. ABA. P. 4. 419. చొక్కములైనమణులవరములుచైది.

చొక్తాకు n. s. A fallen leaf. చాలాకు. OG. చాలేఅకు.

చొక్తాఓము n. s. Beauty, fineness, excellency. సొగసు H. 5. 101. సొబగునాగరికంబుచొక్తాటమునుతెక్కుగరిగరికందంబు.

చొక్తాటి n. s. A dry leaf. తారాకు, వడ్డుకుల్రము, అసగాయెందుటాకు. ABA.

చొగా n. s. A jacket. కంబుకభేదము, 2 కవిధమైనచొక్తాయి.

జొగ్గు n. s. (add.) భిక్షుమెత్తుట. OG.

చొదము n. s. Dried bark of the plantain tree.

ఎండినరిటికట్ట. See in the printed Vasu 2. 57, line 9, of notes.

చానువుట v. a. (add.) To place, shoot an arrow. ఉంచుట. OG. శరశ్రయోగముచేసుట. Kark.

జొన్న n. s. (add.) The జొన్న great millet is often 18 feet high: in Coimbatore the seeds on one were found to be 2200. In America maize is sometimes 18 feet high without measuring the roots or head. See Gentleman's Magazine 1847, Vol. 27, page 595. In Shikarpoor (Sindh) it measures 20 feet. Herodotus (Clio 193) declines stating to what height millet and sesamum grow.

చొప్పరి n. s. A guide. చదవీజ్జాడు, మార్గమును తెలియచేసేవాడు. ABA.

జొచ్చిలుట v. n. To be full, abundant. నిండారుట. (ఉచ్చిల్లుట. D. జొచ్చిల్లు గా అన గానిండాగ. OG.) H. 1. 54. డెబ్బదిరెండు పాతెములు రీపిదలిచుకొనునదగ్గమున జొచ్చిలుకల్చి కట్టుములు చొక్కపువేటలు. జొచ్చిలు, అన గా నిండారుచున్న. N. 2. 85. గుబ్బలిపట్టిగ బిసలిగుబ్బలజొచ్చిలుతావికుంకుమకొగబ్బి కొనంగటాలు. టీ|| నిండారు. H. 4. 235. ముబ్బలుగ్ర మైత్రిక్రాముత్తిజొచ్చిల్లుడులేనెలాలిసావగొముఖము. జొచ్చిల్లుడు, అన గా నిండారు. Swa. 2. 68. కొత్తుచక్రంజెక్తుచుజక్రవశబ్దలంపొగబ్బిగుబ్బలం జొచ్చిల్లుకుంకు మరసంబునంబంకిలంబులగు. టీ|| నిండారుచున్నటువంటి. Sunanda Parinayam. 4. 183. తేనియల్ జొచ్చిలు మోవికెంపు. R. 3. 16. వారిజా యలకుదవాడికో డెవలిగుబ్బలజొచ్చిలునమ్మగీమదోజ్వలతరగంధసారముల. Pururav. Charitr. 4. 25. శిస్తవలిపెములనుకులుకుచున్నట్లు జొచ్చిలునుగంధంబుల. Rajanakhara Vilasam. 3. 168. శివైపుగుబ్బలపైని జొచ్చిలకొకపిమలందసంబునుగంధంబురంబుగవిశ్రవైభరిక. Sar. D. 517. సారంగధరుడట్లుప్రదియించురక్త ధారలనుదువున తనువుజొచ్చిలగదోమలుచీములుదొంతరకట్టి. జొచ్చిలగ, అన గా పొలాడగానరిక్రకరణమునుబట్టి చెప్పవలసియున్నది.

చోర n. s. A shark. రాజీవము. A. 6. 154. దీనిచువుడు తెక్ గానె కాసిరి పట్టికిని చోరవిరుదు తెక్తంబుగలిగె. M. VII. 4. 98. మున్నీటంబెనుచోరదరసిబోవుతెరంగున.

చోరకొనుట v. a. To consent. ఇయ్యకొనుట, శక్తులించుట.

చోరబారుట v. a. To enter, penetrate. ప్రవేశించుట. Kark. చొచ్చుట. ABA.

చోరవ n. s. (add.) Influence. ప్రవేశము, ప్రాజాపత్యము, ఆ మెలయనవద్దనిండాచోరవ గావున్నది she has much influence with him.

చోరవాడు or చోర n. s. బాలుడు. Kark.

చారుట v. a. To enter. చొచ్చుట, ప్రవేశించుట. M. XIII. 2. 326. ఇత్తెనుసంధివింపెనిచ్చుటుచోరక.

జొరువుగ for సొదగుకాగా adv. When they were dried up. KP. 6. 287. విరులుజగుట్లనుజొరువుగ శిరిగండపులకలొకింత విలచిలకునివేరమరుముట్లు గొనంగడు బొర తెడితరలామి తాడుమకొగనికలకె.

జొల్లులు n. s. plu. Rivulets. వంకలు, అన గావిన్నడొల్లు.

చో (a particle) (add.) Tara. 2. 77. అమ్మేటికళానిధిత్యమునమించినవాడెలజవ్వనంబుసయ్యటలమారుచోకువలయాడులకింపానించుటబ్రమే. టీ|| మించియున్నట్లుడు. Vish Pur. 5. 123. క్రిందనుమీదపార్శ్వముల క్రిడయెనర్చగసించరించుచో. M. XII. 1. 39. తన్నధ్యవీధికినల్లనడచుచో. M. III. 5. 66. ప్రాణతురుడైనచోబరియించులయంచును.

జోక n. s. Beauty, comeliness. సౌందర్యము, రక్షదనము. ABA. స్వాధీనము. D. మంజులము. Kark. Ila. 3. 203. తేటినిజోకకళిజూచునాటిదాక. T. 3. 31. చవననటనర్తిరలలితలతికాలతాంగులనటనంబులకుఁ ఘటనంబులుగాజోకమారుదదీయతేకారవంబులు. టీ|| వాగైనటువంటి. T. 4. 115. గములుగాచెములకీరములారమిజోకహరిమధ్యచేరిచూటాడుదాక. టీ|| బాగు. L. 7. 80. జోకనియందునేచూడంగలిగె. H. 5. 120. మొనయైననఖరానమినుకీసనిటలాజోకగుల్లువిభూతిలేఖువర్చు. జోక, జోకగా or జోకక adv. Beautifully, finely, in like manner. అందముగా, సొగసుగా, దివ్యముగా, రీతిగా. Vish. 4. 190. శుద్ధపుణ్యహవారనజోకజేసి. Vish. 3. 78. శుండరికయునననదులేడజోకమరగు. R. 5. 282. దాకొనిరలిశిమయంబున, జోకకవలిగాద్దులీను సురటివినివైయాకాంతసేదచేర్చుదనికుఁబట్టాంతరమునశివకునేగానజుమి. Bilh. 3. 100. ఆకంజేతుగదర్పణంబుగొనివీమనక్రినుండంగనేజోకకవైనవ

సింకుకుత్తసినిధింబాచెంతయుకాన్సిగ్గుతో. P. 2.
 75. ఉడుగనివంతనింతదదూరటలేకదురాకుజో
 క మేనదవిదండంగన్దుగహసాంతరవంతజనించె. పు
 రాకుత్తుతికి, జోక, అధినుడగుటచేత. H. 5. 20.
 పోకలీరిసెందిమెరుపుతో గొనిమిట్టులుగట్టిపైమె
 నల్ జోకగీరితాళములచొప్పుగగాన్పడి. IIa. 3.
 159. ఆవద్రావినజోకనటమటెల్లు. Chatu. 52.
 line. 19. కొండతోతగరుధికినితాకినజోకగాక,
 అనగాతాకినట్టువంతనేగాని. N. 5. 35. కడగటం
 చాగులనడుచక్రినిలుచుచో లలితమాటసిద్ధికలాక
 జోక. P. 3. 264. విరోధులజోకసెందొకాల్లో
 రయనితంబింబును. టీ|| వలె. One verse says,
 జోకైసగిరులుకదిలెను.
 జోగు n. s. A ship. ఓడ. OG. భిక్షు, ఓడయున్ను.
 ABA. పరుదాపేసాధనము. D.
 జోగుట or జోంగిపోవుట v. n. To slant as a pil-
 lar: to fall out of the perpendicular. వంగిపో
 వుట.
 జోగత్తుట v. n. To beg, take alms. భిక్షుమెత్తుట.
 OG.
 జోటి or జోటిస n. s. A woman, a damsel. అడువి.
 D.
 జోడమ్మ n. s. అనగాచాపానపేక్షశరము. ABA.
 జోడాలు n. s. A kind of salutations. సరివిశే
 డము. ABA.
 చోడు n. s. Trouble. కష్టము. ABA.
 జోతి n. s. Splendor. ప్రకాశము. ABA. దండము.
 Kark.
 జోదిల్లు n. s. A kind of salutation. సరివిశేషము.
 ABA.
 జోనడలు n. s. అశ్వగతిశేషము. Kark.
 జోమరరు n. s. దండము. Kark?
 జోపుట v. a. page 366, column 1, line 3, for
 hustrman's, read huntsman's.
 జోపులపెట్టుట v. a. To destroy, ruin. పాదచే
 నుట. Vencata Arya. page 199 last line. మధ్య
 రుయజ్ఞకర్తముతో జోపులపెట్టుపాటమదిజుట్టుకా
 న్నెక.
 జోమ్మిగా, అనగానిందారగా. OG. See జోమ్మి
 లుట.
 జోమాల or జోమాలపేరు n. s. A kind of necklace.
 కంఠధూమరావిశేషము.
 చోర, అనగాబాలుడు. Kark.
 జోల n. s. A cradle. తోలిక. Kark. తొల్ల.

చోలా n. s. A kind of jacket. కంఠకభేదము.
 ABA.
 జోలి n. s. (add.) గాధ. ABA.
 జోలె n. s. A pouch. చతుకగుడ్డయొక్క నాలుగుమూ
 లలుముడివేసికుట్టినశంఘి.
 చోప్పము n. s. (add.) Dab. 146, line 4. సులలిత
 మధుసూతుచోప్పశాకములు.
 జోహరు or జోహరు n. s. A kind of salutation.
 నమస్తారభేదము. ABA. H. 4. 281. సింహాచలము
 నజెందుమహాసంహాకారునకుజోహరులునెరపుచు.
 చా n. s. చవులు, వాజసిగర్భము, వాగవి, ముత్యపు
 తూరికె. ABA.
 చాకారము n. s. Soap or fuller's earth. శబ్బు.
 ABA.
 చాకు or చవుకు n. s. A whip. కొరడా.
 జోకు n. s. Oozings. ఊట. See జోవు.
 జొజవ్వన or జొజొవ్వన, అనగాలివగా అల్లాడుట.
 OG.
 చాట n. s. A cage. శంజరము. ABA.
 చాడు n. s. (add.) Fuller's earth. చాటిభూమి.
 చాడేశ్వరుడు * n. s. The name of one of the pet-
 ty gods. ఒకఁడు ప్రదేశవరపేరు.
 జోత n. s. A cap. కుల్లాయి. A. 6. 104. బూరిమ్రం
 గినమొకంబునకొడకట్టుమైనపుమైల ప్రాజోతనా
 వెలుంగ.
 చాలు or చవులు n. s. A weight (chow) in pearls.
 ముత్యాలుకూచేబడికట్టు.
 చావంతమాపులబోడు n. s. The god Cupid. మన్త
 ధుడు. ABA.
 జ్ఞానసాక్షిము * n. s. Baptism: a modern phrase
 introduced by the Catholic missionaries. శ్రీ
 స్తుమరములో ప్రవేశపెట్టడము.
 జ్యోతిర్మరి * n. s. Heart-pea. (Halicacabum
 cardiospermum) ఎక్కుడుతీగె. ABA. పెక్కుడుతీ
 గె, స్పర్శలత. SC.

టంకృతి * n. s. The 'tuang' of a bow string. టంకా
 రము, అనగా అల్లెయొక్క ధ్వని. Siva. 3. 158. తరి
 తాంతజ్యోటంకృతి చలనమదన చాకుము సౌర్యా.
 దంసురము n. s. A kind of drum. చర్మవాద్యవిశేష
 ము (వీరము) ABA. which see.
 టకటంకు or టకటాంకు n. s. A rogue, a cheat.
 ధూర్తుడు, కుశ్చికుడు. Kark.
 టక్రరి n. s. (add.) కూయావి. ABA.

టక్కు plu. టక్కులు. n. s. (add.) ఎమ్మె and ఎమ్మెలు. OG.

టక్రము n. s. A flag. ధ్వజము. Kark.

డబ్బాటు n. s. Suddenness. ఆకస్మికము. ABA.

డబ్బాటుగా adv. read డబ్బాటుగా. OG.

డబ్బురా n. s. A cup bowl : a vessel for drinking spirits with. చపకము. ABA.

డయ్యట v. n. Error. డస్సుట is correct. We cannot say డయ్యక it must be డస్సిక.

డవతవ n. s. Chicanery, deceit, untruth, lie. డగా.

OG. అశశ్యము. ABA. మోశము, వంచన. P. 1.

538. మరుత్తడంబతులితవ్వర శూరుడు గాంచుప్రా

ణము తవతవ లేక నిల్చి జగదంబున నేడైరసూర్చిపు

చ్చినా. టీ|| అడ్డము లేక, వంచన లేక అని చెప్పవలె

ను. P. 2. 46. భవదీయ స్నేహమునాక విరళ తేజో

విధాయియగు నెయ్యడవై తవతవ లేక మనీషి శ్రవ

రావర్తింపుమన. తవతవ లేక, అనగా డగా లేక. P.

4. 596. తవతవ ప్రక్రా త్రక్రా త్రయగుటంజనియించెడు

నీకునేడు రేకుపుటయు మమ్ముమీర చనవంతయునీ

యదికొంక నేలరమ్మ వ శీరమిట్టుడందు. Siva. 1.

38. దివిశీలరహబాంధవనైంధవనసంఘంబెంతదత్త

దగ లేకరుగూ భువిసంతదత్తనైమునుతవతవ లేకరు

గుడుముహుటాహుటినడలక. తవతవ లేక, డగా

లేక, అనగా శీత్యముగా.

తవర n. s. An able or powerful man. A fraudulent or deceitful woman. శీమర్థుడు. ABA. ధూరస్త్రి. D. బేరజము. OG.

డదా n. s. A musical instrument, a kind of small drum or tabor. డిండిమము. ABA. డమామా. SC.

డస్సు page 371 for డయ్యట, read డస్సుట.

డస్సుట v. n. (dele (డయ్యట) add.) లావుక్తింత యులేడు ధైర్యమువిలోలంబయ్యెప్రాణంబులుకా తాళుతడవైనమూర్ఖవచ్చెతనశుకడసైక &c.

డాక్, డాక్ n. s. An attack. Inroad, invasion.

తాకు, డెబ్బ, తాకడము. దూరడము (బెడ్డత్యము.

D. రేఖాను, శూరత్వమున్ను. OG. తుమ్ము, శౌర్య

మున్ను. ABA.) T. 2. 227. ఆకులపాటువియో

గులకేకాదు, శ్రుతుంబదత్తమెరుగనివృత్తినికంబు

నకునుగలిగెక, డాక్వసంకునిదెమిక్కుటంబుగధా

త్రిక. టీ|| రాశి. T. 4. 115. పొదలవైమెదలుతు

మ్మెదలారమిడాక్. H. 2. 30. కడిదిమిరగచంకని

దినబొట్టియకల డాక్మ్రోసెడుడుబుడక్కకేల.

P. 1. 61. రమాకుమారపునులెందుకవిందులసెప్పి

యెంతేడాకంధళి రేపురంబుకలకంబాదియత్రాం తముక.

డాక్డ n. s. The north. ఉత్తర. ABA. ఉత్తరము.

డాక్లు n. s. An anvil. లోహసంతాడనాధారము. ABA. చాగలి.

టాకు n. s. Rubbing, friction. Proximity. ఫర్నాము, నికటము. ABA.

తాకుట v. a. page 371, for to "thurst" read "thrust."

తాకురు n. s. (Bengalee) A God, a deity, an idol.

A lord. A father or grand-father. A spiritual

guide or preceptor. దేవుడు, యజమానుడు, తండ్రి.

గురువున్ను, దేవత. OG.

డాగురించుట v. a. To delude, dupe, cheat. మోస

పుచ్చుట. Bha. VIII. 448. ప్రేకంతానిననీవషము

రకుమీచిత్రంబు రంజించెదకనాక ద్వేముల డాగు

రించుటకునైనాడెన్నెకొన్న కాంతాకారంబుజగ

న్నిమజ్జనమునీవైచూచెదేచూసెదక. DRA. 306.

ముదరంచిలేక రామని డాగురించి నుదరిచ్చిచె

చ్చుటబంటుతనమె.

డాగురించుట v. n. To be hid. దాగివుండుట. OG.

డాగియుండుట. ABA. M. X. 1. 241. ఏనుట

పూక శౌరినుదియేర్పడముకగని డాగురించె సెయ్యే

మిటికెందువ్రాయి లొనరేంద్ర యెరుంగుముధర్మ

దూర్వ సంగ్రామవిధంబులక జయముగల్గియువా

రికిడక్కడయ్యె.

తాను n. s. page 371, for తడితాళాలిలో read

తడితాళాలలో &c.

డాన్యునుట v. n. page 371, read డాన్యునుట.

తారు n. s. Dying, expiring on the spot. ఒక దెబ్బ

నచావడము. ఆడండులోపదిమందికెతారున్ను యి

రువైయింటికెగొయములున్ను అయినవి ten were

killed and twenty spoilt.

తారునుట v. n. To die on the spot or sudden-

ly. నిమిషములోనచ్చుట.

తాళు (add.) తాళు. OG.

డింకుట v. n. To die. చచ్చుట. Kark. అనుగుట.

OG.

టింగర n. s. A short man, a dwarf. వామనుడు.

Kark. ABA. పొట్టివాడు.

డింగ్లు n. s. A kind of salutations. సతివిశేషము.

ABA.

డిందుట v. n. To perish, be ruined or destroyed:

to become absorbed by some thing else, be

quenched, extinguished or gone out as fire. లయించుట, లీనమౌట, ఆరుట, తగ్గుట. ABA. చుట్టుట. D. నిర్మించె, ఇంచుట. OG. P. 4. 79. క్రకచురణావివాసరళిభామణియిల్లునునీవిహారమేటికెడిహయేనేమిటికించెదవన్నతి. టీ|| నీమిథియేలఅగ్రాహయేను. T. 5. 150. మరయుశశివైరునిభిలాశ్రీమండలంబునభిలమయదైనశంకరునందుకించె. M. VII. 2. 81. నీముద్రంబుసావ్వియేరులతెరంగుననతనియందుకిందిన. A. 6. 150. అజశివావికమగునీ నమస్తజగమునెందు బ్రభవించువర్తింబుడిందునట్టిమహిమకిమైననీమిథ్య. టీ|| లీనమౌను. A. 6. 54. ఇట్లగుంచెవ్వనియందుకిందు. T. 3. 87. విరహగ్నియెత్తుచుకిందు. A. 4. 25. దీపబాహుకిందంగ. Vish. 2. 51. దెండములొనియున్న లోకిందుకుడక. టీ|| కము n. s. The lower part of the spine. త్రికము. ABA. కృతవంశాధరము, ముద్దితాన. దిగ్గి (add,) అగ్ని Kark. దిల్లకుడుట or దిల్లచెడుట v. a. (add,) (H. *dil* the heart.) టీ|| Error : it is not in OG. nor is కమ్మి given as the sense of any word in that page. టీ|| Is the contraction for టీక Commentary. టీ, అనగాసన్నుడుట. OG. టీకు usually తీకు n. s. Aids, graces, pretty ways, indicative of amorous sentiments ; as change of place, posture or look. విలాసము ABA. స్త్రీలహావభావచేష్ట. టీలుకుడుట v. n. To become loose, powerless. జబ్బుకుడుట. టీలుకురుట or టీల్పరుట or టీలుచేరుట v. a. To weaken, make powerless. జబ్బుకుంచుట. తీవి n. s. Posture, state, fashion, foppishness, pride, arrogance, style, manner. రాజనీము. OG. ఉదారభవము. D. నీలు, సయారము, తీతి. రాజనీవిగా in noble style, royally. H. 4. 343. తమచేతతద్రతికి తీవినినమ్ములుదైముడంబునక. T. 4. 88. విహిహిహిహి వేలమినివచ్చు తీవిదనినెన్నుదు సోమదహంశగామిని. టీ|| సోగను. N. 2. 321. మల్లభరథంబు తీవిహిరంగవచ్చెల్లవధూటి. టీ|| నీలు. N. 7. 310. మేలినికన్నయెత్తుడుతీవిదగుమెట్టల్రాలవుట్టికననిది. N. 7. 192. తదన్యశ్శభా

వంబుదవిలిహిహి తీవిగడుతున్న మైనతేగొనువడక. N. 8. 16. గచ్చిగుచ్చురగ్గవ తీవిద్రేభకుంభజ్యంభణమునెరకు. టీ|| నీలు. N. 9. 42. మొదటిలత్తుకతీవిచెడరినకెమ్మైది. ముంకుట v. n. To be diminished, weakened, abated, brought under. తగ్గుట. ABA. శగ్గుట. దుక్కుట v. n. To pine. టీ|| శించుట. Kark. దుక్కుట or దుక్కుకుడుట (K.) v. n. To keep hidden in breathless silence from fear of robbers. Chandrangada. 1. 5. దుల్పు n. s. అనగాకృతవధము. Kark. టెంకకాలు n. s. Read టెంకకాలు (add,) జందము. Kark. ననినీశేషము. ABA. టెక్కుట v. n. To die. మృతుడవుట. Kark. టెక్కెమొరగొట్టుట v. n. To die. మృతుడవుట. Kark. టెక్కు n. s. A terrace or flat part on a hill. కొండలలోచదరముగావున్న శ్రుతేశము. టెంక n. s. Way, a difficult path, a corner, a retreat. (పాద, కుసులలదారియు. D. మార్గము. ABA. వక్రత. Kark.) మూల, బొంద, KP. 6. 67. ఈతరనినహామిలనియు నామిలన్నుచిరేత, విడుగుదారినిదొంకయై వెంతుడంగు. Siva. 2. 5. నునువీళ్లుదొంకలనుండి క్రేళ్లుదాలు. టీ|| దొంకమార్గములు. Siva. 4. 59. తిట్టలగుట్టిలలసింకటంబులగుదొంకలునీశింబిహిహి. H. 5. 79. వనములవంకలదొంకలకనుగొనుచుకొవచ్చినవచ్చినియిహిహి. H. 1. 220. వంకలనుదొంకలనువీళ్లుహిహి. Kalahasti : 2. 143. Vemana. 2. 80. వామయకృదసోమెకదొంకలోవున్నాడు he is in a corner. టాక్కు, దొక్కు n. s. వృద్ధుడు. ABA. టాకించుట, అనగాకత్తికత్తికో వెలిహాంచుట. OG. టాకు or టాకు n. s. Total, whole, aggregate. టాకు, అనగామొత్తము. OG. టోరములు n. s. అనగాకృపాణరేఖలు. ABA. తంకర n. s. Pined or pithless grain in a car, trash without stuff. కుక్కభాగ్యము. ABA. అనగాపొల్లు, కాలు. తంకు usually టంకు n. s. (H. అశ్వమధ్యమంభము. ABA.) A horse giath టంకువారు.

దండు n. s. Rice beaten or cleaned well. ఆహార
తండులము. ABA. దండు తిన్నవియ్యము.

తండు n. s. (add.) కొండతండు A large stately
timber tree; a native of various parts of In-
dia. It blossoms during the hot season, at
which period it is nearly destitute of foliage,
the timber is remarkably strong and durable.
See Rox. 2. 543 and 2. 349.

దంచనము or దెంచనము n. s. A mortar. మకరది
బ్బి, బొంబసపిరం, రోకటిపిరం. KP. 3. 164.

వినుపింపునాకునటమీ, దననతడిల్లనుమ బెప్పెదం,
చనమునవైగినతనద, మనజనినకంధరునితపో

వసభూమి. Pal. 238. దొరకొనివేసిరిదంచనం
ములును. KP. 8 77. దంచనములు, పిరంగులుజబర్

జంగులుదుపాకులు. A. 2. 9. అనుగుననండియుం
బదిలమైచెదలంబెడు కోటసెక్కుప్రార్థెదనికడం

కదంచనపుచేతులంకనుకారదూరగా.

దంబలమారి n. s. A wicked man, he who acts ill.
అచనికుడు. ABA. కరులను సెప్పించేస్త్రీభావముగ
లవాడు.

దండకము n. s. Page 376. Column 1, line 1, for
"The name of a celebrated forest" read, the
indefinite word for a forest. దండకారణ్యము
this phrase is sometimes used for any great
forest.

దండుగ n. s. page 377 (add.) కలిమిదండుగ (mere
imposition; lit: tax on wealth) extortion
practised by Government on the rich.

దండుదివిను n. s. A candle-stick. శెప్పె. లోహదం
డుదివియ a candle-stick made of metal. కొయ్య
దండుదివియ a candle-stick made of wood.

తండ్రి n. s. (add.) This is applied to a son. Vish.
Puran. 2. 55. సోముల్ పెళ్లులు సోవియుజ్వల
తపోనిస్తానకర్తములు ధ్వానుప్రీతిసెనర్పితుకుని
గాతండ్రినినుగాంబిత. It is commonly applied
to paternal uncles also.

తండు n. s. ఉత్పవిత్రము. ABA.

దంతె n. s. (add.) A beam or rafter. N. 4. 55.
కళుకుందంతపుబొమ్మచెక్కదళుబల్లింబుమేల్చి
దెలందళమానిల పురాలదూలములపై దాగొన్నను
స్వస్వదంతెదాపించిన కెంపుటిట్టి కలసిందింబం
దికా.

దంతెనము n. s. page 377. for Vish. 8. 4. 11.
read, "8. 411."

దండడి n. s. A general combat. సంకులనమరము.
ABA. దొప్పి. OG.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

దండడి or దండడి adv. Exceedingly, much. మి

క్లిల్లి. D. M. IV. 2. 65. చనిమదనాస్తిజ్ఞాప్తి
లలుదనుకగనిట్టాపుగాపు దండడినిగడ. M.

IV. 2. 83. అనిమనమునదలపోయరు తనతమ్ముని
తననైదండడి దొరుగంజనుదెరు నశ్రుతము.

M. III. 4. 170. కడగర్తముతోదనదచుచుమేమి
ట్లదండడిదక్షిణంబుబాండులయును. HD. 1. 193.

కలుగునేకాశికుడల్పునిరిదండడిధికారి తగరుదాకి
నను, కొందలమందునేకులకర్తవంబు. Siva. 3. 37.

విక్లంబడియెందొండ బొండుమల్లియల దండడి
దొరుగుపుష్పస్థుల్లి. Pativratya p. 35, line

11. BR. II. p. 80. line 28. Pal. 89. శ్రుంజులు
రెండు, దండడిదామరుతరములుసెక్కు.

దండడించు v. n. To be confused. చీకాకుపడుట,
కలవరపడుట. Ahalya (by Laxmipati) book 5,
verse 122. ఝల్లునగుండెల్లడిలిచానొయిల్లిదె
ల్లవారె నాయల్లుముదండడించుకురోయనికూయ
గజొచ్చుకట్లు.

తందర n. s. నిద్రావిశేషము. ABA.

దంధనగాచేసుట v. a. To do any thing improperly.
అబంధరగాచేసుట.

దంధనచేసుట v. n. To delay, procrastinate. ఆల
స్యపరచుట. Kark.

దండు or దండుభూమి n. s. Ground not irrigated
artificially? పెట్టభూమియనితోచినది.

తండురadj. Thick, gross, coarse. సాంద్రము. ABA.
నిదిడము. Kark. వాడుతామరతండురలైయున్నా
డు he has a great family.

దంపుడుగంజు n. s. Cleaned grain. i. e. rice that
has been freed from the husk by beating in a
mortar. దంచినవియ్యము.

తంబళవాడు or తంబళి n. s. A man of a mixed
caste, descended from a female bramin, by
adultery with a man of the same tribe. A bra-
min who officiates in the temple of Siva. బ్రా
హ్మణస్త్రీయందుబ్రాహ్మణునిదొంగతనముచేతపు
ట్టిఆగమాలచదివివార్యన చేసేవద్యజుడు. D.
Pal. p. 22. ఇటువంటిశత్రునాలుయారంబళినిమం
చిదనికదలెను.

దంధము * n. s. page 378, Col 2, line 4, for భూ
శరుడు read భూసురుడు.

తక్కిల or తక్కిలి n. s. A tree (Aeschynomene Ses-
ban.) తక్కిలి. ABA. వైజయంతికా, తక్కువెట్టు.

తక్కిటి n. s. త్రిముఖదీపిక, ఇతరము. ABA.

తక్కిటి adj. Remaining. కడమ. T. 5. 66. తక్కిటల దనుజవీరులు తక్కిటిగిర్వాణవరులు. టీ॥ మిగిలిన. H. 2. 47. తక్కిటిశుభశుభవస్తువుల దనరునటుక. M. IX. 1. 106. తక్కిటిశుభసంబులనుంబిజమందీరంబు లకుబోవంబనిది.

తక్కిడలంచుట v. a. To elude. ఏమార్పుట, వంచించుట. Vish. 2. 236. ఇప్పుడు నామ సూరభము లెల్లవి రాకులవిత్తు జేసియారకప్పుట బెట్టెదేమిటికతక్కిడలం చెడవెల్లిజెప్పినక బెప్పముకమ్మ క్రొవ్విడల సెజ్జకు యిక్కినుగూడియుండ లేనప్పుడెంత ముక్కును మాయుధుడు బ్రతుకంగనిచ్చునే.

తక్కిన (add,) adj. కడమ. OG.

తక్కు, అనగా అసత్యము, విశర్జనము, ఇతరము. ABA.

తక్కువ adj. (add,) నెలతక్కు వట్టి a child that wants a month, i. e. an 8 months child.

తక్కి n. s. తర్కారీ ABA. See తక్కిల.

తక్కిడ n. s. (add,) తర్కారీ. ABA. See తక్కిల.

దక్కినుట, అనగా ప్రాప్తమవుట. Kark.

తక్కిలము * n. s. P. 479, Col. 2, line 18, after Ainsl. 2. 44. (add,) తక్కిలాలు.

తగటి, తగటు or తగుటు usually తగిడి n. s. Cloth of gold. కలధారవస్త్రము. ABA. శరీరబట్ట. N. 7. 43. తలహొంబట్టుకు కొయలుం దళుకునిద్ద యొంట్లుకస్తూరికట్టెలు కర్పూరపు నామమల్ దగటుదట్టిచల్లడాల్. H. 5. 393. బలుచీరహొంబట్టు ప్రక్కములునుతగుటురుమాలకాప్తా.

తగటు usually తగుడు n. s. A plate or thin piece of metal. ABA. A. 4. 132. శునింకితగటుంచెడుంబులరేకు. Swa. 4. 169. కుండనవుడగటుచెడదంబురు జిగి నెగురుమోవిక. Ahalya. 2. 60. Rasica 1. 61.

తగడు n. s. హయము. Kark.

తగదీర్పు n. s. A water pandal. ప్రకట. Kark. చొరుందిలి.

తగరిశ or తగరిసె n. s. A kind of cassia (C. Tora.) దక్షిణము, చక్రమర్దకము. ABA. తగరిశవిత్త నాలు is the seed of this plant which is pound- ed and mixed in butter-milk and applied to cure itch; and also used in dying linen. అడవి తగరిశ the same plant (growing wild.) తెల్లతగరిశ a variety of it; the flower being white.

తగలపెట్టుట v. a. page 380. Dele To unite.

తగవు n. s. Trousseau. Justice. Dispute. పెండ్లి లోకూతురికియిచ్చేవస్తుభూషణంబరములు (న్యాయము. ABA.) వివాదమున్ను. N. 9. 97. అల్లుడని యాడుబిడ్డని తగవుతగవు, లంకకమునభానభానమని. టీ॥ పెండ్లిలోకూతురికి అల్లునికియిచ్చేవస్త్రభూషణాదిమర్యాదలున్ను. Swa. 3. 169. వలపుంసనువుండగవుంబియంబులుక. టీ॥ న్యాయము. P. 1. 350. తగవునడువుమనిసంజారత్రాశునున. టీ॥ న్యాయము. P. 3. 111. బలవంతుడైనధరణీరలభర్తకుబోలునిట్టిశుభవకటకటా. టీ॥ వ్యాజ్యము. P. 3. 113. తగవెప్పుచుజెప్పెదరు, అనగాన్యాయమెవరుబలుతుతారు. P. 3. 122. తగవుదయ్యమెరుంగునితగవుబట్టుప్రాణమేటికతెకతేరవాటికొనగ. టీ॥ వ్యాజ్యముదేవుడుతెలియుక.

తగుకత్తి n. s. A sword used by sword players- సాధనాయుధవిశేషము. ABA.

తగ్గుట v. n. (add,) ధాన్యమువెలతగ్గినది the price of grain is sunk. ధాన్యముతగ్గినది the price of grain is risen. See note on వెల.

దప్పుము * adj. As deep as. మాత్రము. జానుదప్పుజలం Knee deep water. KP. 4. 159. శరతాశదప్పుము as deep as one hundred palm trees.

తచ్చు n. s. page 381. After this enter తచ్చుణము.

తలకబడుట v. n. (add,) ఆశ్చర్యపడుట. OG.

తలకాడడుట v. n. To be surprised. ఆశ్చర్యముజెందుట. ABA. N. 7. 63. కుటిలాలకయ్యయ్యారముడటకాడచుచె. N. 8. 118. లంకాపురరాజ్యలక్ష్మీదటకాడచుచునున్నయర్తరిక. See తడకపడుట.

తలకాపాటు n. s. Astonishment. ఆశ్చర్యము. ABA. See తలకాడడుట.

తలనిరంబము. n. s. Dele this article.

తలము n. s. (add,) అడ్రెతలము the side of a hill. Parij. 4. 101. తలనిరంబములు, అనగాచరులనేపిరుండులు.

తలయించుట, అనగానివారిండుట. Kark.

తలవట or తలమట n. s. Chicenery, trick, fraud. మోసము. (అసత్యము. ABA.) Ila. 2. 162. హొన్నెప్పులశీల్యాప్తుకడకడకకనురుటివారికటమటలంక.

తలవట adj. Deceitful, treacherous. మోసమైన, వంగనైన. Sar. Dwi. 358. ఇటువలెకనిబాలుడని జలుమారుతలవటమాటలతప్పుదాల్చెదవు. Dattatraya Satacam. 55.

తలవటచేయుట v. a. To trick, deceive. మోసము చేసుట. N. 2 469. కంజక శౌర్యుడు సేరిమమ్మలకొడలవటసేసి తీసియమ్మ తంబును రాళికి బంపిపెట్టె. టీ|| టక్కుజేసి. See తలవట.

తటాయించుట v. a. To hinder, prevent. వారణము చేసుట. ABA. అడ్డగించుట.

తటాయించుట v. n. To pierce, penetrate. చూసుట. UH. 4. 139. ఎడతటాయించకొంటింగక మొగలిరేకును స్మృతిజి మ్రేక. దూసిపొయ్యెటట్టుగా.

తటి * n. s. (add.) A place. శ్రుదేశము. కటతటి the temples of the head.

తటిత్వతి * n. s. read తటిత్వతి.

తట్టుము n. s. A horse. అశ్వము. Kark.

తట్టు or తట్టువునుగు n. s. (add.) వునుగుతట్టు, అనగాంధమాఝాలవృక్షము. ABA. the ventricle in the musk cat where the musk is formed. వునుగుతట్టుము. A. 5. 95. చల్లనిరేయితితట్టువునగు లోవిందులచేలనూనె ముడివెంట్రుకలక. N. 8. 5. గొనబుగాదట్టువునుగునగోడలువైవి. Swa. 5. 126. తట్టువునుగులగునత్తునుమంపిగండవడి.

తట్టుట v. n. page 383 (add.) వానికిభయముతట్టినది he was afraid.

దడ n. s. The counterpoise for any vessel put in scales. దాశౌ. దడకట్టుట to counterpoise the scales.

తడవు n. s. అనగాదాల్చు, బ్రహ్మచారి. Kark.

తడవుట v. n. To tell, utter. చెప్పట. KP. 4. 126. KP. 4. 138. తద్గుణములెవ్వరే పాటిదడవిసని. KP. 5. 101. మిరతెక్కడదడవకుండుదనిప్రార్థించితడవననించుకొని. KP. 5. 102. నీవీకథయెక్కడందడవిననాలాగరుంగుదుతుగద. BX. Rukmani-kalyanam 6. ఏసిలసన్నామమేప్రార్థుధక్తి తోదడవినబంధనంతకులువాయు. Dab. 81. తాను శంబుసనినిదడవితిగానిరాసునిన్ననరాదు.

తడవకు n. s. Searching. Stroking fondly, patting. ఆస్సేరము, నిముగుట. ABA.

తడసి (p|| of తడయుట v. n. To delay) సావకాశముచేసి. Adi Laxmi Vilas 2. 100.

తడికద్రోశరి or తడుకద్రోశరి n. s. A thief who enters the house by removing the bolt of the door. కవాటసాదకుడు. ABA. అనగాగడియిరిబిదూరేదొంగ. p. 4. 255. తడుకద్రోశరిముచ్చుబాడువులుమరిదొంగ, దునిచుక్కవాలెనకునుబారల. టీ|| నుడిశలలోదొంగిలించేయల్లువుదొంగలు.

తడిబము, తడిముము n. s. Bedding. శయ్య, మెత్రABA. దడియము n. s. The weight of forty Palams but (at Madras) A weight equivalent to the fourth of a maund; containing ten seers. నలుబదిబలాలు. ABA. దడియమునగాచెన్నాట్లములోపాతికమణుగు.

తడుకు n. s. అనగాతెత్తువాకిలిముండ్లతలుపు. OG. దడె n. s. A raised ground, terrace. దిబ్బ. తిన్నె.

దడైము n. s. A vessel. శరావవిశేషము.

తత * adj. (add.) BRY. 322. తతభుజయుగళము those huge shoulders.

తతి n. s. Season, proper time. శుభము. P. 3. 401. కుచ్చితవుటదుగులకు నర్తమెతతిక్కునలారమింగదక. టీ|| శుభమునందు. Vajj. 3. 106. తతినూరే బడలీనుముచ్చుకొనచేతంగల్లివర్తింతుమన్యతకళ్ళానికిగాక. DRY. 1062. తతిగొనికతివారిదండింపకున్న.

తత్తాబిత్తాఅనిమాట్లాడుట v. n. See దద్దాబిద్దాఅనిమాట్లాడుట.

తత్తెర n. s. Distilled liquor. సారాయి. ABA.

తత్తము * n. s. A bait in a trap. మృగశుభ్యలకోశమువేసెయెరమాంశము D. and Reeve.

తత్ * (add.) తద్వంశీకులు men of the same family.

తడంగము * n. s. (a bad word but much used.) Business, affair. వ్యాపారము.

తదుపరి * adv. Hereafter, afterwards, thereupon. అందుమీదట, ఆమీదట.

దద్దనము error for దద్దళము n. s. which see.

దద్దబిద్దఅనిమాట్లాడుట v. n. To lisp, stammer. తత్తాబిత్తాఅనిమాట్లాడుట.

తద్దయు adv. Much, exceedingly. అధికము. OG. మిక్కిలిన్ని. Swa. 6. 94. తద్దయుగళమై. A. 4. 45. తోడిచేడియలకద్దారలకుం దనుకుందద్దయుంజొండుగద్దనుపెద్దరికంబు.

దద్దిల్లుట v. n. (add.) జిక్కియుట. OG.

దద్దిలుట v. n. To fear. భయపడుట. ABA.

దనము from ధనము * n. s. Money. విత్తము Kark.

తనరకుమై or తనరకుంజై plu. తమరకుంజై adv. As one pleases; delightfully. తనవశంజై, యథేచ్ఛగా, పుల్లాశముగా. Navanadha page 56. గనుకింవిగింతుకంతీరవములు, నక్కడతమరకుంజైయున్నువుడు, పిక్కటిల్లగదొడ్డి బెట్టినయట్లు. N. 7. 164. అనవుడు నేటికీ భ్రమమైనది, వినువృద్ధశ్రవుడవౌటవినపై, యేలావినపై తిక్కోడి కూసుండనరకుమై మురుగునీరు దారయనంక. Zacca. 2. 105, line 12. మునిజననకంకలలును ముద్దతిమైగలగుండువెట్టుచుకొనునగునవచ్చి లావరుల కొమ్ములకై కలువారబీరుచుకొనుకొని శుంఘములమోరనుగుద్దలిగించునెల్లడకతనరకుమై జరింపినతిదారు గాలిలవనాంతరంబునక.

తనికిచెట్టు n. s. Adelia nereifolia. ఒక చెట్టు Rox. 3. 849.

తనియమి n. s. (neg. noun of తనియుట.) Want: the not being satisfied. KP. 4. 15. అప్పెరిరిరుతులదనియమిదనాత్తరంజనదనర.

తనివాక adv. Not being satisfied. తృప్తిహింబక. Vencat Arya. p. 197, line 20. తక్కునకుసాక్షి తనివాకచంకరికి, జనుచునందందగూడుచు జాగజేర.

తనివి n. s. Dele *

తనివిసినక adv. Greedily, eagerly, not being satisfied. తృప్తిహింబక. S. 3. 267. తనివిసినక. Naish. 5. 10.

తను He himself: Ipse. D. and రాదుత్తర under మాలుట.

దనుకుట v. n. To kindle or catch fire. To shine. M. XII. 1. 103. శోకాన్నిదనికినసాగయ్యసేతమ్ములనుకుటన్న వాక్యామ్ముతోడుయుక్తిచేర్చుము. M. XII. 3. 302. ఇంగిలంబు, కొనివచ్చివుల్లప్రోవునదనుకంగాజేసి. అనగారగులుకొనేటట్లుచేసి. Swa. 2. 34. చంద్రికతోదనుకంబూచెలతాం. T. 3. 82. తాటంకరుచతోదనకకదమకముచినుకక. M. III. 2. 85. కోవలాంగియపుడుగుకొనిపాంసులశ్శలములంబునిద్రదనికినవియు, అనగానిద్రపోయినది. దోడముదనకక, అనగాదోడముఅంటక.

తనువు n. s. శిశ్యునిజ్ఞము. ABA.

దనువు usually ధనురు n. s. Glitter or lustre of a diamond. వజ్రకాంతి. ABA.

తన్నుట v. a. (add.) To thrash, scourge, punish. బాడుట, కొట్టుట.

తపారము or తపాళము n. s. A cap. కుళాయి. OG. A. 2. 88. పాటలానిలములార్చగ దపారపునుంగులలరుదావికిమూగునలులబోవ. టీ|| కులాయియొక్క. P. 2. 9. మూపునంబకిశముజుంజుయందల తపాళము. టీ|| కులాయి. A. 4. 92. వెలిదపారంబుమించుదువ్వలువకప్పి. టీ|| కుళాయి.

తప్పిలికాదు n. s. ధూర్తడు. Kark.

తప్పించుట v. a. (add.) వాడునిద్ర తప్పించినందున as he went without sleep or lost rest.

తప్పిదము n. s. Fault, error. అపరాధము. ABA. నేరము.

తప్పుకూతలు n. s. Foul language. బండమాటలు, తునికిమాలినమాటలు.

తప్పెటకారు n. s. Wild horse gram. వనకుళ్ళము. ABA.

తబక n. s. Pithless grain, grain without stuff. తుచ్చధాన్యము, తాలు. ABA.

తబిసి from తబసీ n. s. A saint, a sage. యతి. Kark. ఋషి. Swa. 2. 9. తబిసియిల్లాండ్ర చెలువంబుదలచిదలచి. టీ|| మునిభాంధ్యలయొక్క.

దబ్బివ్రేలు n. s. The ring finger. అనామిక. ABA. ఉంగరపువ్రేలు.

తబ్బీలి or దబ్బీలి n. s. A fraudulent man, a cheat. ధూర్తడు, మోసగాడు.

తమకము or తమగము n. s. Love, desire. A portico, a bower, tabernacle: a bungalow. మోహము. Kark. శంధ్రము, తాళి, కోటవెలిమంటలమున్ను. ABA. తమగము, అనగామంటలము. D. N. 9. 470. ఏకీక్రీస్తుడనుచుచెలులపెడితిరెమకంబుకొలదిమిగుల. Swa. 6. 95. అన్యశకులయందెనాసక్తుడగువానిదమకమెదవికూడదలచుకంటె. Swa. 6. 80. మానరానితమకంబున. A. 6. 156. మురారితమకమాచలేక. Pal. 69. అట్లనేతమకములాయత్తరచి. Pal. 96. నాయునితమగ, మూర్తిచిక్రొత్తగాపురకుసేయించె, యేవంకనెళ్ళసోయెక్కినదెసిన, తంతుడనట్లుగాగిలుకన్నించి. తప్పుజల్లులుచెట్టితమగంబుండ, ప్రాతరద్రవ్వింబిలునారసముల, కూలాలయాలెలసరియలనియ, కలయంకబాదించికప్పుచెట్టింది. Pal. 97. రాజుద్ద

ద్వైనిబ్రహ్మనాయకుడు, తమగంబునకు నేగనంతకు
మన్ను, నిలుతమగంబున నిలుదెసబూచి, గోసంగి
కన్నమకోపంబుమాని. *Canyaca Pur.* 8. 284. బ
పూవిధాలంకారా లంకృతంబైన తమగంబులెక్కి
యార్చివీరవ్రతులై సుతీర్థులైన వైశ్యవరులుజడబ
లశ్రుగండులుండమతమగంబులెక్కి సాహసవీరా
వేశత్రుకాశిత. *Canyaca Pur.* 8. 307. సుగంధ
శరీరులై కడుంతడిదమగంబులెక్కి తైవాసీవగన్నియ
మాలుయర్పరక. *Katam Raj. T. E.* 109. p.
406. line 5. తమరుండే తావుకునుగమేర్పరచి.

తమకించుట v. n. To attempt, try, to be hasty or
eager : to be at a loss. ఉద్యక్తుడవుట, తీవ్రతుడు
ట, త్వరతుడుట, మిగులించుట. *Siva.* 6. 92. నార
చముండన దోర్దండకృతాంత దండసిభకోదండం
బునంబూన్చి భోరుననేయం దమకించుచుండ. టీ
ఉద్యక్తుడౌచున్నుండగా. *P.* 1. 287. వానిగొనిచ
నితల పొలమున గొరతదివ్వతమకించుతరిక. *R.* 1.
212. నిజోద్వలహారముక్తముక్తామశిశంకసెందినె
మకందమకించుసీమణులనగక. *Siva.* 6. 11. ఆ
ట్లుగవయందమకింది. టీ|| తీవ్రతుడి. *P.* 1. 750. ధ
ర్మవేదులుభయవాదులనాలోకించితమకింపుకరంతు
నేయకడ్డంబుసారక. టీ|| తీవ్రతుడక. *Pal.* 27. అని
భూమికావులు అంతయు వెగడి, దరలిగలుగునబడ్డ
తగుబండిభంగి బెగ్గోలుబడిదమకింపుచునుండు. తమ
కింపురు అనగామిగులకొన్నా.

తమగము n. s. An open building. మంటశుము. *D.*
Pal. 96. నాయురాలంతలో నాయునితమగ, మూ
ద్వింబిక్రొత్తగా పురకు సేయించె, యేవంకనెక్కు
సోయెక్కినదెశను, గంటెడునట్లుగాగిలుకున్నించి,
తప్పుజల్లులు పెట్టితమగంబు కింద, ప్రాతరద్రవింది
బలునారశముల, శూలాలయా పెలసురియలనిలువ,
కలయంగబాదించికత్తు పెట్టింది.

దమనము n. s. Southernwood, read, "Southern-
wood."

తమాలుము * n. s. Instead of Exantho read
"Xantho."

తమిదె n. s. The ebony tree. వృక్షవిశేషము. *Rox.*
2. 531.

తమ్మ n. s. A sort of large shrub (*Cassia alata*)
కింది. పుట్టతమ్మ a sort of the shrub, వత్తికికింది.
ABA.

దమ్మడు, అనగామెడ్డె. OG. (a Saiva priest ?)

దమ్మశుడు, అనగాడిందుబడుట. OG.

దమ్మము n. s. Virtue, duty, right, alms. A coin.
ధర్మము, నాలుగుకాసులు. ABA.

తమ్మలము n. s. Betel leaf and areca nut. తాంబూ
లము. ABA. H. 3. 56. తమ్మలంబందగనిచ్చి మెచ్చి
భజమందుకరంచిడి.

తమ్మలి n. s. A sacristan, priestling, or paltry
priest. దేవలుడు. ABA.

దమ్మ, అనగాతజ్ఞుడు. ABA.

తమ్ముడు n. s. (add,) is also applied to a younger
cousin.

దమ్ములు n. s. Mud, mire. మరద. *M.* XII. 3. 7.
కమ్మిగ్రుంగక కడుగుడుపుదమ్ములు గలుగమి సెత్తు
చోటరదమునేల.

దయ్యమ్ము n. s. Destiny, luck, good or bad for-
tune. నియతి, విధి. ABA. see దయ్యము.

తరకట n. s. Reasoning, discussion. తర్కము. *N.*
7. 337. తరకటమరుకటగా దేతరుజేసిమాటనికుతా
ర్థాగునే. టీ|| నామాటకట్లాకాదుగాదె. See తర
కటింపు.

తరకటింపు n. s. Disputation, discussion, rea-
soning. తర్కము. ABA.

తరగంపె n. s. A kind of saw. కరకుత్రఫేదము.
ABA. ఒకవిధమైనరంపుము.

తరటు or తరుటు n. s. A whip. కశ. ABA. కొర
డా. *Pal.* 55. కొదమగోడిగగ్గోడిపించుమిగుల,
నడరులగ్గంబులకుగడతరటుయెత్తుడు, చూపినంత
టలఘువుంచిదాటి, కడగుగ్రములు చూచికాలుద్ర
త్వచును. *Pal.* 77. తరపెత్తిగుర్రంబుదాచునేవెర
తు. *Pal.* 85. శీలమదాశనచేనున్నమంచి, తరుటున
పెట్టియుశకులవిడనాడ. *KP.* 3. 85. బడనికతి
గెతరటునప్రవ్రేసిప్రేసి. See తరటుచేసుట.

తరటుచేసుట or తరటుగావించుట v. a. To whip.
కొరడాతోకొట్టుట. *T.* 5. 31. తరటుగావించి
ఘోటుకంబులమీటి శ్రుతిబలంబులుబడలుబడంజొ
చ్చి. See తరటు. *Swa.* 4. 159. కేడెంబునుంగొని
వేడెంబునండురంగంబు వరపి తెరలిగని తరటుచేసి
యొరనిచననుకించి. టీ|| దాడుచేసి. కొరడాతో
కొట్టియనియుండవలెను.

తరముట n. s. Exorcising, driving out evil spirits.
ఉచ్చాటనము. ABA.

తరలిక n. s. A journey. యాత్ర. ABA. శ్రయాణ
ము.

తరలుట v. n. To walk. నడచుట. ABA.

తరవణి *alj.* Turned in a lathe. తరిమెనబట్టిన. KP.

2. 20. బంగారుగొలుసులకువడంపుదంపణకొస్తును.

తరపి *n. s. A sword.* అస్త్రము. ABA. కత్తి.

దరికొనుట *v. n.* To catch fire, be ignited. కాలు

ట. D. అంటుకొనుట. R. 7. 50. కింకరలచేతనం

తకాలంకకునేగండె అంపిసన్నిధియంకాపాంకాలు

దరికొనంగనిరంకుశసాహసీకమర్థదగు దశములు

దుక. P. 1. 505. కుషీదరికొన్నకట్టునవీతింగునె

దేహియనులు. టీ|| ఆకలిచేటకడుపునుండేసమయ

మందు. P. 1. 174. తెరలియొకప్పుడేనితలక్రిందుగ

బట్టిననూర్వకీలుదైదరికొనకంబుసంభవుడ ధర్మిలు

దైసశియిందియుండునే. టీ|| దహించక.

తరిగొర్రెచెట్టు *n. s.* A sort of pot herb (Pentap-

tera arjuna.) విశల్య ABA. శక్రశ్రుప్పి.

తరితరి *anuk* : implying suddenness : adv. About

to start or set out, about to rise as a star.

బయలుదేరేలందుకైయుండగా. Padma. 3. 23.

అరసంజనేశజ్జులతరితరి పొడదూ వెకలువతం

దమువరిసెక. Dharmanga D. p. 45. line 4.

మరునాడుకన్యకమానికిజెప్పి, తరితరిబయలుమైతా

రున్నయెడను.

తరుగుట *v. a.* To turn up the earth, as is done by

a rat, hog &c. దమ్ము రేగుట. ABA. కోరాడుట.

తరులు *n. s.* A whip. కశ. ABA. కొరడా. See తరలు.

తరుణుడు *n. s.* * A youth, a young man. ABA.

కుడుచువాడు.

తరువీ *adj.* తరునేతరము. Kark.

తరులు *n. s.* Folds of skin forming lines across

the belly. వసులు. ABA.

తరుపు *n. s.* Haste, speed, quickness. Dunning,

a peremptory demand for payment. శీఘ్రము,

వత్సరతి. ABA. త్వర, తలుచుకొన్నకార్యమునుగు

రిందినతొందర. D. నిర్బంధము. P. 1. 130. తరు

పుగదమ్మమానుని. టీ|| త్వరతోకూడినదిగాదా. P.

4. 421. పోకుపోకుమంచూరలతేకన్యకతరుపుండ

గముండర నూయిపిమ్మట. టీ|| నిర్బంధముజేయ

గా. N. G. 98. తడవునేయకుమని తండ్రితరువిడ.

టీ|| త్వరచేయుచుండగా. తరుపుచేసుట to dun,

to make a peremptory demand. తరుపుకాదు a

dun. Pal. 216. రాజులమీదికిరమ్మరివిలదితరువెం

తలంపితిగరణీశవిమనా.

దరుపు *n. s.* The introductory stanza of a song.

ప్రస. ABA.

దర్పించుట * *v. n.* To be proud or arrogant. గర్వం

చుట. DRU. 549. ధాతవంతునదర్పించియున్న.

DRK. 98. దక్కకయిరువురుదర్పించివేర్చి. H. 5.

22. శ్రునములుకుంగభద్రనులీలదర్పించు.

దర్పితము * *adj.* Proud, arrogant. గర్వముగల.

DRU. 538. బహుదర్పితుండైనవజ్జికంధరుడు.

ధర్మము * *n. s.* (add,) Officium.

తలము * *n. s.* (add,) కరతలమీదేతరుతలవాగ్గ

he has neither a vessel to receive alms nor a

roof to cover him.

తలంటుతీగ *n. s.* A creeper. (Convolvulus denta-

tus.) ఒకతీగ. Rox. 1. 477.

తలంబ్రాలు for తలబ్రాలు *n. s.* The rice (ప్రాలు)

poured over the (తల) head of the bride and

bridegroom.

తలకక *adv.* Unfailingly, without shrinking. కొం

కక. A. 5. 136. పాణువుకొద్దుమగవాడుదలకకు

మియఫలమొసగ.

తలగడుగు *n. s.* Anointing, oiling preparatory to

bathing. అభ్యంగము. ABA.

తలగుడు *n. s.* Stepping aside (Going out, egress.

W.) అటసరము. ABA. తొలగడము.

తలదు *imperative plu.* Stop. తాళండి. KP. 5. 53.

అటుదలదొరయెంతటిమహాత్ములుమీరలునాడమీ

దనాకటకటమిహారగన.

తలకుడుట *v. n.* (add,) M IX. 1. 272. పులులుద

లకుడినయబున్న బలుపునుదోకుంగధర్మ నందనశ

ల్యుత్ దలకుడియొందూరుతలవైనలఘుశ్రుదరములు

వరపిరధికరయనునక.

తలశర for తలివెర *n. s.* A fountain or pit where a

stream arises. The bottom of a canal or drain

carried from a river to irrigate the fields.

మొగాళము.

తలపాలు *n. s.* The forehead. ఫాలము. Kark.

తలపిడర *n. s.* A kind of tree. వృక్షవిశేషము. H.

4. 14. గురింజపురకకత్తియుకుత్తితలపిడరబ్బెండ.

తలపోత *n. s.* Thought, sorrow. చింత. ABA.

తలబరిస *n. s.* The opening or head of a canal,

out of a river. మొగాళము.

దళము *n. s.* (add,) An army. దండు. T. 4. 108.

నిదళములుచెట్ల పాలయితేతంగమరూకుకమైకి

ముఖంబులుకడువాడిహేయమయిమూనినయియున

రాశనంబు. Saw. 6. 30. కనుకుడజెట్టువట్టినున

ప్రారదళమ్ములతోడదోతనానునిదార.

దళము or దళమెక్కు *adj.* Thick. దప్పమైన. దళము

గా thickly. దళశరముగావుండే, దప్పముగావుం

డే. A. 2. 85. దళమెక్కునననెందలతోడ. A.

4. 217. ధరణిపాత్రమున బడుట దళమయ్యజుమా.
A. 4. 175. దళము గానాగరూపింతి వెలుగ. N.
2. 129. తావనీనకరిశంభుత్తిరిలేజోరుచుద్దళ
మైలోకములాక్రమింకుగ.
తలముదప్పిన adj. Boundless, immoderate, abun-
dant. మేరమారిన, అసగలమితమైన. HN. 4.
93. కొంతమాత్రపుటివిగాకింతతనీదలముదప్పిన
యాలలుదగునెయ్యు.
తలయంపి or తలొపి n. s. A pillow, the head of
a bedstead. (Peril, danger. అపాయము?) ఉడు
ధానము. ABA. అసగలగడ (మంచమునకుత
లవైపు. D.) HK. 2. 73. వెబ్బలియగుగాధిసూ
సునితపోవసభూమికి జేరబోకుమవ్వలతలయంపిగా
నెరుగువాంధభుటింకు మెన్నిధంకులక.
దళవరి n. s. A sort of grain. ధాన్యవిశేషము. Rox.
2. 204.
తలొపి n. s. A pillow. ఉడుధానము. ABA. తల
గడ.
తలిగ n. s. A metal plate, turned up at the rim, in
which food is placed before an idol. కంచము.
ABA. అసగలగడిలాక్రసాదములంచేకుల్లెరము.
తలివెర n. s. A fountain or pit where a stream
arises, the bottom of a canal or drain carried
from a river to irrigate the fields. మొగాళము.
తలిర్పుట, తలిరుచుట v. n. To sprout or shoot forth.
To be suitable, or fit. చిగిరుచుట. D. ఒక్కట.
M. IV. 3. 185. ధానుడుకుళ్ళిమాదిగనుకుట్టెదలి
ర్పినమావిప్రాకనక. N. 5. 51. కనుదోయిదయద
లిక. N. 10. 42. కటికలాహితాంబరమొప్పా
రగనుబ్బలక్రథదలిర్పక. N. 10. 90. నుదతీమణి
యవయవములసొబగుదలిర్పక. Swa. 5. 98. విప్ర
మపాదనువర్ణతీర్తిపైక్రథుతదలిర్పమామవనుకుకవని
యించెను. టీ||ఒక్కగా. Saw. 6. 130. ఈకధానుధా
ధారనింవిరిదయదలిక. టీ||దయారసమొప్పేటట్టు
గా. H. 1. 54. దెబ్బదిరెండుపాతెములువిదలిర్పున
మత్తదగ్గముల్. H. 1. 8. నీమదికిశుక్లతహాపనియే
మిచెక్కుమాప్రేమదలిర్ప. H. 1. 211. వేదాగమశా
స్త్రుతివేక్షదలిర్పక. H. 1. 306. వైశ్యునిమనము
నురంజిల్లజేసి మమతదలిర్పక. H. 1. 32. బలవైరి
భోగశంక్రితి దలిర్పగా. Vem. 479. చెలిమిరలి
ర్పక. R. 8. 53. కామ్రుధముదాల్చికొరిదలిర్పక.
S. 2. 283. నగ్గనుగొన్నయత్తుడచేదదలిర్పవైబక

కచింతయొసర్పుచు పేలుపోయెనే నేవగదానసో
యనుచు.

నకుకు n. s. A ray. A kind of hawk. కిరణములు,
శ్వేనభేదము. ABA.

తల్లదము n. s. (add.) అదైర్యము. ABA.

తల్లి n. s. (add.) The title "mother" is colloqui-
ally applied to an aunt.

తల్లివర, తల్లిమైర, or తల్లియొర n. s. The parapet
wall round a well. తాగాడి, అసగాడినాహము,
నూతివాయికట్టు. A. 2. 78. తరుణుల్ తల్లియొరంగు
చంబులునుకందవైచ్చ్యముద్దీములై. A. 1. 8. కల
యస్థిలమయంపు దల్లియొరదాకందేట నీహిప్పర
గ్ధలగుకంబుల.

దవ n. s. The top of a sugar-cane. ఇత్తుగ్రము.
Kark. చెరుకువాడ. OG.

ధవళశంఖము * n. s. A large white shell of su-
perior melody. తెల్లటిపెద్దశంఖము.

తవళి n. s. తక్కురుడు. Kark. అశత్రుము. ABA.

దవళము n. s. Grain in general. ధాన్యము. ABA.

తవటికిచెట్టు n. s. A small mountain tree. కొండల
మీదలండేలైకవిన్నచెట్టు. Ainsl. 2. 413.

తవ్వ n. s. read "ciphered సౌ||"

దశనవాసిస్సు * n. s. A lip. పెదవి.

దశరా n. s. This is *not* in Bhadrpadā but in
Aswayuja.

దశలినూలికట్టు n. s. A tape woven of దశలినూలు.

KP. 2. 20. దశలికట్టులైవ్రాతకునులసొబగు, వివి
ధంబులగువిప్రవిరచనలునుదశలినూలికట్టుయల్లకపె
డంగు.

తసి n. s. A line of shoots or sprouts. వాప్యాంకు
రనిరంతరపంజ్జీ. ABA. దట్టముగానారబోసిన
మొలకలవరస.

దసువ. ది n. s. గుడ్డలాటకు జెట్టగూర్చేవాడు. ABA.

తశన n. s. Proud flesh (that grows in a sore or
wound.) దుర్గాంశము. ABA.

తహతహ n. s. Pain, agony, distress. Eagerness,
avidity. Haste. శ్రమ, ఆయాశము. D. శంభ్రమ
ము. ABA తవ్వర. OG. T. 3. 86. సొబున్నెనినుగాం
చితహతహమైబడదలవిదలచి. టీ|| తొందరపాటు.
H. 1. 141. నహమనివిరహంపునహతహబూచె
నే. Swa. 3. 134. నేనుశనాన్వసెయొక్కతేతహత
హకమనసొగ్గదుకళిచైన, నాశ్వాసిరదమఃఖిలేమన
సీశర్వమనోహృమనానెరుంగవే. టీ||విచారము. Swa.

2. 23. కనుగొనియదిమనియాశ్రమమను, తపాతపా
పుడమయినటికరిగిన నాకు. టీ|| ధాంతి. A. 6.
94. నెలివాడదని క్రొత్తయలకబాల్గొనినా నెయిది
తండాకుగట్టెడుతపాతపా. టీ|| త్వర. R. 4 157.
ఆయయ్యదొరకొనెబ్రహ్మకులనయ్యవతింగవిమ
తపాతపాఁద్రాంతిచె. S. 3. 266. ఇదిశేయరా
దటంచు. మది నెరిగియుతపాతపాకరమారతయు
కశం, వదయనుపెసానుపుకిగి, కదయుగళముగద్ద
డంచిధయవహితయై.
తపాతపాకడుట v. n. To be in pain, to be tor-
mented, perplexed or vexed. తల్లడకడుట. N.
4. 144. మేరుపునరిదాపుఁ గూడిమిగులతపాతపా
డుచు. టీ|| తల్లడకడుచున్ను. Sar. D. 418. దా
స్థిలకడుగుచుతపాతపాడుచు.
దహరము n. s. The heart. హృదయము, అనగాఅభి
ప్రాయము. D. Siva. 1. 53. రిపునృకదహరప్రేం
భదనుగ్రహణతరభృత్యైః ఫణిక్.
దహికాశి n. s. A certain shrine near cottallum
in Tinnevely.
తాండవము * n. s. Dancing with violent gesticu-
lation; (as that of Siva and his votaries.)
2 Amplification, embellishing diffusion, (as
of a text, a tale &c.) 3 Exaggeration: aggravat-
ing and harping upon; a great cry and fuss
(about a little matter.) ఆరభటివృత్తిప్రధాన
నాట్యము, పురుషనాట్యము. SC. ఆరభటము.
తాండ్రపురుపు n. s. A spider. తంతువాయము.
Kark. పాండ్రపురుపు, సారపురుగు.
తాకు plu. తాకిళ్లు n. s. Hit, blow. దెబ్బ. Dab.
181. వనితలుమరుసులువడిగ్రుంకురుండి, మెదురు
తాకిళ్ల చేయిలమిదబారలి. తుపాకి తాకువినిపించి
ది it sounded like a gun.
తాగడి n. s. The parapet wall round a well. పీ
నాహమా. ABA. కూడముభుంఛనము, నూరివా
యకట్టు, తల్లిపుర.
దాగిలిముచ్చులు (add,) అచీమిసలకేళి. ABA.
Blind man's buff.
దాగిలిమూతలు n. s. Hide and seek. దాగుడుమా
చీలు. N. 9. 101. అగ్ననగంధుదాయాలును దాగిలి
మూతలు నాలుగుమూలలాల. H. 3. 186.
దాగుడుమాచీలు or దాగుడుమాచీలు n. s. Hide
and seek. ఒకఆటలాట.
తాచు n. s. A snake. శర్పము. Kark. Perhaps it
was formerly a word, for all snakes.

తాట (ablative, of తాడు) With a cord. తాడుతో.
తాటక * n. s. A female demon killed by Rama.
తాటి.
దాటవేసుట v. a. To remove, carry away. సాగవే
సుట.
తాటిచెట్టు n. s. (add,) పోతుతాటిచెట్టు the male
palmtree. మొగతాటిచెట్టు. Rox. 3. 799.
తాడి or తాడిచెట్టు n. s. Beleric myrobalan. (Ter-
minalia belerica) విధీతకము.
తాడిమాను n. s. The spouting whale. మగ్నవైశే
షము.
దాడిమెకము n. s. (A bearded lion.) దుష్టమృగము?
దాణము n. s. Duty, toll. శుల్కము. ABA. సుంకము.
ధాతకి * n. s. A plant bearing red blossoms used
by dyers. అన్నిజాన్సూ, అనగాఆరెపువ్వు.
దాసము * In page 405, line 13, for "but is
groundless" read "but the idea is groundless"
తానకము from స్థానము * n. s. Place, abode,
habitation. Skill, ingenuity. A kind of rustic
song. శృంగము, చోటు, ఉనికికట్టు, నివాసము, రమ
త్తారము, ఒకతరహాపాట. P. 1. 774. విరోధశం
హరణంబునకునుపాయంబు గానక తానకంబువాసి.
టీ|| స్థానమునెడబాసి. P. 1. 548. ఎచ్చనైనయి
పుడయెంతాకతానక మెరింగిపు పెట్టెనగ్రుద్దర
ట. P. 1. 245. తానకముననిజశిష్యునిగానక. టీ||
నిజనివాసమైనమరమందు. HD. 1. 1092. మ్రొక్కు
లువిప్రులుమొరగులునకత్తల్కులనిపట్టితానకంబులు
నుకొలువపుమాయండగుటిలవిచార. Vem. 1918.
తానెనేర్చుమైతేతానకముగతానె తన్నురప్పించు
కొనక.
తాడురము n. s. Stairs, steps, a stair-case. స్టేపా
నము. ABA. పెట్టు.
దాడురము n. s. Concealment, duplicity. మరుగు,
మాయ, మోసము. వానివద్దమరేమిదాడురములేదు
he is free of his tongue.
దాడురించుట or దాడురమాట v. n. To happen or
occur. ప్రాప్తమవుట.
తాపుట v. a. To drench, let drink. To insert,
push in, join as stones. జొనుపుట. ABA. తా
చుట, శంఠనచేయుట. OG. తాగించుటయున్ను.
తాపెట్టుట v. a. To prop up. కూట్టుచుట్టుట.

తామసము * adj. (add.) after the phrase the dark passions. "rude will" see (in Shaks: Romeo,) the last lines of Laurence's first speech.

తామర n. s. A sort of leprosy, with large round spots, మండలకము. ABA. గుండ్రగాలుండేపట్టు.

తామేలు n. s. A tortoise. తామేలు. Kark.

దామోదరుడు * n. s. (add.) నిర్భాగ్యదామోదరుడు a luckless wretch. Jagannath. 3. 73.

తాయితు n. s. (add.) it is the Arabic ta-wiz, or Taaviz.

తారకార or తార్కార n. s. An example or illustration, evidence, an instance. నిదర్శనము. D. Kark. OG. శ్రమాణము. ABA. దృష్టాంతము. N. 7. 337. తరుజేయిమాటనికు తార్కారగునే. KP. 3. 230. ఆచలుకింతసేనెననుము దార్కారసేసిరం దనునిజంబు. KP. 4. 176. నీకారహాస్యమును శుచెప్పితార్కారగాజెప్పించదనుమరి. KP. 2. 69. నాకుదార్కారమైనయంతయునుదిరుగనకు జెప్పకవలదోయనఘచరిత. Appacavi. 2. 162. దేవబ్రాహ్మణధర్మప్రాశు, బ్రహ్మవక్తృత్వము తాదావివిద్యావైశేష్యముదిక్కుధర్మమునకుందార్కారమర్యాదకుందావౌచిత్యము జీవగ్ర. Vijaya. 2. 105. మునువిస్తరిదానపుడు గనుగొన్నయొక్క శీరుగా దార్కారజెప్పెనుగొన్న మహాశ్వర్యముననన్నురడిట్టుల నుచుబాగదదొడంగె. టీ|| దర్శనము. D. Navanadha. p. 124. తలపోసితలయూచితార్కారమెచ్చి తుకమరినపువేరొకమరియేడ్చు.

ధారణ * n. s. page 408, col. 2, line 4, for 'difference,' read "difference."

తారతమ్యము * n. s. (add.) M. IV. 5. 16. ఇద్దర తారతమ్యముతో.

తారము n. s. A coin of four cash. A kind of pearl. నాలుగుతాసులు, మాక్తికవిశేషము, ABA.

దారము n. s. Theft. చౌర్యము. ABA.

దారముకట్టుట v. n. (in merchant's cant means) To make an offer of price, without the intention of performing it, with the view to persuade the customer to return.

తారి n. s. The principal actor or manager of a company. సూత్రధారుడు. ABA. మేళనాయకుడు.

ధారు n. s. A sort of shuffle in dancing. H. 1. 240. ఆంధ్రటిక, టికనాట్యముధారుధారురూటు.

తారుట v. n. page 409, the example of తారుకొన్న is wrongly placed here.

దారుమంటశము * n. s. A portico built of wood. చెక్కతోకట్టినమంటశము.

ధారోష్ణము * n. s. Milk, warm from the cow. పిండినవేడిఆరనిపాలు.

తార్కార n. s. See తారకార.

తార్కానుట v. a. To wear. ధరించుట. L. 2. 216. తలలపైమిన్నేరుదార్కానువారు.

తార్కానుట v. n. To approach, go or come near.

To be fitted. కదియుట. OG. అంటుట. A. 5. 112. విలువనుధారసాధరలచెల్వపుశ్రుతిక్రితావిది యైనైవలపులనందితత్త్వముల వక్రవికల్పలసౌత్తమైరైనైవెలునడతద్దుణ్ణిద్యతయ వేదబుమియన ప్రానునట్టుటతోతలిరులుపుట్టుటతోగలుగదార్కానై చందనశైలనాతముతో. టీ|| తారసింఛె. R. 5. 155. నితరమాయతనింజయించు దార్కానగలమా. R. 5. 253. కంపనయుద్రతతోర్మిక్రంతిరఘుశ్రుంగశ్రుదార్కానెగన్నులెమైరతో. Vish. 8. 50. కమలధాన్య యోధురకుకంబుననుద్యమునిండబోసియిండనుచు నున్నెక్కచంద్రముఖ దార్కానియిచ్చిన. Siva. 4. 55. దళమానిలపురాలదూలములపైదార్కాన్నునున్ను చ్చదండెల. టీ|| పొందియున్న. R. 1. 111. తను జెండకగండ బృందంబుదార్కాని యాయెత్తులకు శ్చులకగనిచెలంగుక.

తార్కుట v. a. (add.) ఉంచుకొనుట. OG. చోడకత. Kark.

తార్కు n. s. A box for keeping money. ధరణి.

ABA. దచ్చి. P. 4. 447. ముళ్ల తార్కులుసూరుపా తరలకొలుచు. టీ|| వరహాలువేసిదాచిపెట్టేపాత్రలున్ను.

తాళము * n. s. In the printed page both the mark (i) and * are omitted.

తాళిని n. s. (herein ని is Persian, *geer*.) One who plays the cymbals. తాళధారి. ABA.

తాళపుట n. s. A plate or vessel made of palm leaf. తాళపత్రపుటము. ABA. తాటాకుదొన్నె.

తాళి n. s. A kind of necklace hanging as low as the navel. లలంతికావిశేషము. ABA. P. pref. 1. 5. తాళిగళనాళమునకొదిలించు. N. 1. 38. శుచ్చరాతాళిబోలి.

తాళిక n. s. page 410, col 2d, line 6, read "pastille" for "pastille."

తాళీకుడు n. s. The manager. తార్యకర్త. ABA. తీర్చి.
 తాలు * n. s. The palate. నాటిలోనలిచాడ. A. 4. 19. ఎలమియు గాంతవారి కెదురెక్కు తరిస్తాదా లుగవ్వరంబులనునీరు. టీ || నెలవెలసందులగుం డాను.
 తాళుట v. n. To be worth. చేసుట. ఆగుడ్డనాలుగు రూపాయలు తాళును the cloth is worth four rupees.
 తాలుమెకము n. s. A bear. దంప్పి. Kark. ఎలుగు బంటి.
 తాల్చుట v. a. To undertake, engage in any enterprize. వహించుట. ABA. పూసుట.
 తావడము n. s. A necklace. హారము. Kark. దామ ము. ABA.
 దావరదండ్రి n. s. అనగాదేవతాళము. ABA.
 దావా n. s. Theft. చోర్యము. ABA.
 దాపు n. s. Merry making. A rustic holiday ?
 తాళకొనుట v. n. To lie in ambush. Chandra Bhanu Charitra. 1. 103.
 దాసరి n. s. (add,) నల్లదాసరిగాడు. ABA. 1. 215. కమరము.
 దాసి past pl of దాయుట Approaching. శమింపిం చుట. D. తారసించుట. ABA.
 దాసోహం * n. s. usually Compliment. దండ ము. (add,) అరచుటనేక దాసోహములుచెప్పినా దు he presents you his compliments.
 దాహరి n. s. A devotee of Vishnu. హరిదాసుడు. ABA. దాసరి.
 దాహిణ్యము * n. s. (add,) దాహిణ్యంధననాశనం facility may cause loss.
 దింతుట v. a. (add,) వాణ్ణిదిండిదిగువపెట్టినారు i.e is on the brink of the grave.
 దింతున n. s. A plant. A species of Cyamus or blue-bell. (Hedysarum alhaji) the root is used as a purgative. గరికర్ణి. ABA. గంతున.
 దిండుగుకుట v. a. To attack fiercely. ఉగ్రముగా పోయివధుటత్రునితోదినది ? Chatu. 1. 52, line 15. కొద్దినరాడుదిండురికి డోటలుగొన్నలుగొన్న గూరుదాగడ్డరిగిచ్చిరాచవులి గండరబాలుడుమట్టె నంబుడేప్రాప్తును నైభూషకులపాంకమణి చనెవు ట్టినాడు.
 దిండి n. s. The sound of the మద్దళము a sort of drum. మద్దలకర్షి. D.

దిక్కిటి n. s. అనగాత్రికాష్టి. ABA. ఆయధవిశేష ము.
 దిక్కామెకంబు n. s. He who is put to flight. కాం దిశీకుడు. ABA.
 దిక్కు (add,) వానివద్దవిక్కుచూలినగుర్రములుచున్నది he has many horses.
 దిక్కు * n. s. (add,) R. 6. 15. దిక్కువలతారహార ములు. దిక్కువలు the quarters of heaven, personified as women.
 దిగంతరము * n. s. page 413, read దిక్కు for ది.
 దిగబడుట v. n. page 413, for "give away" read "give way."
 దిగుట v. n. (add,) విషముదీనినది the effects of the poison went off.
 దిగుడు n. s. page 414, dele last line దిగుబడినఅ ట్వులు outstanding debts.
 దిగుడు or దిగుడు adj. Mean, base, low. తక్కువైన, లాచ్యైన. R. 1. 122. కడులోద్భవుడవిధిగాకునె విధిగాదెలిసిననీడు గాగలదె దిగుడుమాకనిత్రేణసే యునుక.
 దిగ్గోలు n. s. అనగాకోయకయరకుముండుకయరు. ABA.
 దిగ్గో page 414, put (*.)
 దిట్ట plu. దిట్టలు n. s. Rising ground, a mound, a hillock. A heap. దిట్టలు, అనగాగుంటలు, తిట్టు లున్ను. OG. కుప్పలున్ను. P. 1. 196. కడిదిదిట్టల పుట్టలహోర్లదార్ల. H. 1. 220. పుట్టలనుదిట్టలనుచె ట్లబొట్టగట్ట. Swa. 4. 59. దిట్టలనుదిట్టలనుకటం బులనుదొంకరిసింపి. టీ || కుప్పలైనటువంటి.
 దిట్ట or దిట్టు n. s. A heap, quantity. This is a cant word among weavers.
 దిట్ట n. s. A courageous man or woman. ధైర్యము గలమొగవాడు లేకఆడది. P. 4. 364. నెలమిట్ట సెకదిట్టనెరవాదితనమాదికనుచెయివెరగందగం దమలదె. టీ || శ్రీ. H. 5. 92. మగనితోజెల్పియా దిట్టమనుచుబుట్ట. Swa. 4. 83. బుదిట్టకిరామదూ కడు.
 దిట్టకూళ plu. దిట్టకూళలు n. s. A wicked man. P. 2. 135. వలవనివినశ్యవెరవారి నెరుంగకదిట్ట కూళలేపాలుపునదప్పిలాడ్వలనవోడురక. టీ || కుప్పిలపురుషులు.
 దిట్టు or దిట్టి n. s. A heap, quantity. This is a cant word among weavers.

తెలిం n. s. A certain instrument used by wrestlers. జెట్లవి నాగ్గోధేదము. ABA. H. 1. 242. లాగునుచుటాంబును తెలింఱియ, పాదనివాంబును.

తెత్తిరి n. s. (add.) * and dele కత్తు పాల. OG. దిసకోలు adv. అస గాదిసరోజు. OG.

దిసరోజుమునుపు n. s. కోయుతుయరుకుముందుకు యరు. ABA.

దిసాంతము * n. s. Evening. సాయంకాలము.

దిను, అస గానద్యశము. Kark.

దినుకు, అస గాగుడ వేదనము. ABA.

తిన్న past rel. pl of తినుట.

తిన్నె, దిబ్బ n. s. A raised place of earth or masonry covering the access to the gate of a city or fort. హస్తినఖము. ABA.

తిప్పతె page 416, for "heart." read Heart leaved.

తిప్పనైన adj. కు సోజ్జుమైన. Kark.

తిప్పట (add.) గుక్క తిప్పనీకచంపిరి they slew him in an instant : without letting him draw a breath.

దిము or దీము n. s. Decoy, any lure intended to ensnare. కుటులుమృగాలనువందివలలోకు డేటండుకై పెట్టేటిది. D. Santi. page 45, line 8. పెన్దెలితేటదూ విరహూదిదు మొ, కన్దెజాజల బంతికారుమెరుంగొ.

తిమిరంపు * adj. Of or belonging to the quality of darkness. Blooming, proud, arrogant. చీకటి శుభంధమైన, నవయావనముగల, గర్వముగల. H. 1. 158. బ్రహ్మాండమను పెద్దదాతిలోనసరియనిం దారబోసినచందమనగ, కారుతిమిరంపుగుంపుసాం పారబర్చె. N. 9. 324. తిమిరంపునిండుప్రాయ పుమోహనాంగుల గరలించును కరతిక్రీడనముల. Swa. 4. 121. తిమిరంపువయసుగుబ్బలకొమరాల పునీకుడగినగోవాల్లమహికా. టీ|| పొగరుగలిగిన.

దిముకు n. s. The sound of a kind of drum. మృదంగధ్వని. ABA.

తిమురు n. s. Numbness of a member, torpidity, deadness, pride, arrogance. Bloom of youth. తాకితే తెలియకుండా అవయవము మొండికారదము. (గర్వము. ABA.) నా కాలుతిమురుగావున్నది I have lost feeling in my leg. బియ్యముయిశ్చుడుతి మురుగావున్నది rice is now become a drug in the market. Swa. 2. 66. మదనపారునైనబడరు

నంగదియగమకించుదిమరునకొమిరెప్రాయపును దంబునను. టీ|| మత్తర.

తిమ్మనము n. s. (add.) లేమనము. ABA. A. 1. 41. తెలినులివెచ్చయోగము తియ్యనిచారును తిమ్మనంబులుకనుచునియంబుళు. టీ|| సాయసము.

దిమ్మ n. s. (add.) A mob, a multitude of similar things. గుంపు. OG. వర్గము ABA. P. 1.757.

నన్నిక్కుటలాడితిట్టుకొదిమ్మలకుజోబ్బియాడ్చి తెచ్చెకానకు. N. 2. 63. దిమ్మదచుకర్ణంబులుంగలిగి. N. 2. 163. కర్ణపుటమ్మలదిమ్మగ్రమ్మమించునుజతరాన్ని. H. 5. 39. పొలముకాండకుబంచి తలదిమ్మబుట్టింది.

దిమ్మకుడుట, అస గాడిందుకుడుట. ABA.

దిమ్మె n. s. (add.) That which supports : thus the side of a drawer is the support of the bottom board.

తియ్యము n. s. Beauty. 2. ప్రియము. OG. మంజులము. Kark. A. 5. 50. తియ్యమిడునెయ్యంబొప్పిపైకొన్నమిరిన్మృశంశితము. టీ|| అభిరుచిగల.

తిరట and తిరటి are rendered లొద్దుగు which see. Q.

తిరక్తు n. s. The presidency, a capital. రాజ్యము, రాష్ట్రము, అస గా కుట్టణముతో గూడినదేశము. ABA.

తిరింజ * adj. Appertaining to Telugu. తెనుగునంబంధమైన. Local 24. p. 193. a Sanscrit inscription says రాజాధిరాజాన్తేజస్వీయారాజకురమేశ్వరకి, ఛాపాతిరింజ భూపాలభుజంగమవిహంగరాజ్.

తిరికి n. s. A sort of fish. మత్స్యభేదము. ABA.

తిరికె n. s. (add.) పిండితిరికెలుకట్టినది the paste (with which the limbs are rubbed) has dried into lumps.

దిరిశనము, దిరికము n. s. A kind of tree (Acacia sirisa.) శిరిషము. ABA. H. 4. 22.

తిరుగు n. s. Wandering about, roaming. తర్యటనము. ABA.

తిరుగుట v. n. (add.) To return, turn back. మళ్లుట, క్రమ్మరుట. ABA.

తిర్యక్తు గాతండ్ * adj. Cross. అడ్డముగాతండ్, తిర్యక్కుండ్రము, అడ్డబొట్టు the cross mark on the forehead.

తిర్యగర్భకుడు * n. s. An infant that crawls, దోగాడేబిడ్డ.

తెరి, తెరిగొట్టు n. s. A mere formalist, a mendicant who is not sincere. అవిర కృత్రిమము. ABA.
 తెరి n. s. An instrument for catching fish. చేతులుకుట్టే సాధనము. H. 4. 221. కొడనుతెరి అడ్డ కొడనుద్రొబ్బు కుడుటంబు.
 తెలకము * n. s. (add.) The Tila tree. W. SC.
 తెల్లచెట్టు n. s. A tree (Excoecaria Agallocha.)
 తెల్లతైలము the oil extracted from its bark.
 తెలక adv. Being unable. కూడక. P. 3. 116. ఏను కలంబలువీర మైత్రీనిధివడ నాడదవక వృక్షులతాత్ర స్థానివడ నాడి. టీ|| కూడక.
 తెలకుము Contraction for తీయకుము (Imperative second pers. sing.) Dont take it off. K. P. 8. 287. తెలకుము క్లయందనిస్తుతియగుచున్న కొనుట చెుక్కు.
 దివిదారికొమ్ము n. s. An instrument formed of two antelope horns joined at the roots so as to form a javelin pointed at each end. ఇత్రికొమ్ములు రెండుజరచేసి అంటుచీలు వేసిన సాధనవిశేషము. ABA.
 తెలిరి (add.) past pl of తెలురుట To wish, long for. కోరుట. D. అభిలషించుట, Kark. త్వరచుడుట. OG.
 తెలురుట or తిగురుట v. a. To take, pull, draw, extract, triturate, as sandal wood. తీసుట, or తీయుట. A. 6. 106. నివిదినబాణ్ణమైనుగురిద్దవుదోవ తిడబ్బిదొల్లిరావిని పెనంగల్లుముడిచెంచి. టీ|| ఊడలా. BD. 4. 1845. వలయెత్తియాకించివైదితిరుచుడును, వలతోడదొడిగవడవచ్చుముక్తన్ను, నలిజకుర్చుజములునందివాహనము. P. 2. 111. రోలనిలలు గ్రుమ్మిరయలంబుదివిసి. BD. 4. 1849. ముడమున వలకుటిమ్రొచెయ్యిసానగదియించిదివిత్రిగంధంబువడసి.
 దిలుట n. s. Wish, desire. ఇష్టము, ఆశ (ప్రియము OG. శీఘ్రము. ABA.) Swa. 4. 171. తరువాతి వృత్తాంతంబువినుటకు, దిలుట మైదుదీయమాననంబుకాకుకాశీనంబయ్యెడు. HD. 2. 698. తను వెల్లగంబింత ధైర్యంబువడల, తిలుటమై వెచ్చులిధేనువుట టీ. BD. 2. 658. భవ్యకల్పద్రుమధలవల్లనములది న్నాన్యతంబులందిలుటగాంచి. KP. 6. 211. కలిగియాచాలనవగండ్ర కళయనంగదిలుట నామనిదనరుతేదీగయనగ. Naish. 7. 214.
 తెలురుట v. a. To desire, wish. కోరుట, ఆశించుట. See తెలిరి. P. 1. 328. భూషించుదిలురుటయు, నయ్యుద్యోగంబెరింగి. N. 6. 138. శరికింపుకవచ్చి

నడనుబరముమహానాగ దెలిసిబట్టదిపురుట. M. XIII. 2. 288. అయ్యవనిశ్యరవిలివినరములకును మురెండీదిరితిమనవుడు. Vish. 6. 16. ఆతమశరశశిల్లాశంబులాలింగియేకాంతమాదదిపురు.
 దివ్య n. s. A lamp. దీపము. ABA.
 దివ్యము * adj. (add.) దివ్యదేశములు holy places, the holy land.
 దివ్యయ n. s. A lamp. దీపము. ABA.
 దివ్వెనకోల n. s. A candlestick. కాడ్డదీపిక. ABA. కొయ్యశెమ్మె.
 దివ్వెము n. s. A lamp. దీపము. OG.
 దిశ * (add.) దశదిశలు the 10 points. All round. దిశింతుగొట్టుట or దిశింతులుగొట్టుట v. a. To abuse, reproach. నిందించుట. Swa. 3. 143. చెలి నేవితనిదిశింతులు గొట్టె మేనకవిదువుమాయలంబునుడివెశేము. టీ|| నిందించెను. KP. 6. 106. కట్టగలేమికొండొరుల బల్లరుచాలదిశింతుగొట్టురుకొదిట్టుచునీటిలోవలలు తీవరయంబునవైరి.
 దిశమొశిల n. s. He who is naked. నగ్నుడు. ABA. మొలనగుడ్డతేరివాడు.
 తిండించుట v. n. To eline. To gaze. ప్రకాశించుట, వెలుగుట, (ఉదుటుగాచూచుట. OG.) P. 4. 332. విసిసి కాంతుడుజాగ్రత్తురోచేతంగారకరాశినాగమొదలందీండించెనంధ్యాప్రభవ. టీ|| ప్రకాశించెను. N. 3. 244. చంద్రనిశ్చలకుడివేంద్రంబైతిండించుచూపులంజరచురంగనలిగొనుచుం. టీ|| ప్రకాశించుచుండేది. Swa. 4. 16. చంద్రనిశ్చలుపురై తిండించుకనుమించు తెనిగసెందొంటిపైనెక్కబారు. టీ|| ప్రజ్వలించే. Swa. 6. 45. తిండించుశశిమండలంబునవెడలుశిరికిరణప్రకాశిక. A. 1. 7. త్వరుస్తంభగుణిధిండిండించెడిజాఘవామొశలివాదీప్రాప్తిగా.
 తీక n. s. అనగాఅడుస్తూరి. ABA.
 తీగబచ్చలి n. s. A kind of pot-herb (convolvulus repens.) కలంబము. ABA.
 తీగమల్లియ n. s. A sort of rice. గ్రీహిభేదము. ABA. H. 4. 165. నాగమల్లెలుతీగమల్లెలుక్రిష్ణనీలాలు. A. 1. 19. సారదించేర్చినతీగమల్లియలు, ఖర్బూరంబులుక.
 తీలకశవంధ n. s. అనగాగవి. ABA.
 తీలకోవిల n. s. Cowach (dolichos pruriens.) కంఠూర. ABA.
 తీల్రుమ్ము n. s. Itching. కంఠూరి. ABA. నవ.
 దీనుడు n. s. (add.) your humble servant.

దీపావళి n. s. In page 421, for "bahuta," read "bahula."

దీనుము n. s. A decoy, any allurement which deceives and misleads into mischief or danger: a bird, an elephant &c. trained as a decoy. దీను (సాక్షిపిట్ట. OG) P. 2. 12. కాద్యలక్షేత్రస్థే మముదీనుముంగరి. M. XII. 3. 227. పాలముల యేనుంగుబుదీనుములకుజ్జదగిలెట్టనవట్టువడ్డక్రియ. DRU. 914, line 9. తరముగానిదికాముదీనుము పోతె.

దీనుశుము n. s. Courage; contrivance. ధైర్యము, ఉపాయము. D. దివశుము. OG. P. 1. 250. సామ్రాజ్య మొనర్పదీనుశుముజాలక సాంక్య తి సార సేహ్నానం గానక. టీ|| ధైర్యములేక. M. IV. 2. 96. దీనిబాపి కొనుదీనుశుమెట్టిదియొక్కాదైవమా. HD. 2. 184. మతిలేకబలికెదీనుశుము పెంపునను. Sarang. Pad. 2. 4. తామశుము సేయదగదంకదీనుశుమున సేరువరి నైనసేబోకతీరదనుచు. P. 1. 419. చరణంబుల వ్రాలిదీనుశుమునబలికెకా.

తీనుము n. s. Conciliation, reconcilement. సాంక్ష్య నము. ABA. ఓదాయు.

తీనుట v. a. (add,) బండితీగినాడు he took out the carriage: that is, brought it to the door in readiness. చందనమునుతీసుట to grate sandal.

తీరగండి n. s. A cruel selfish wretch. తుచ్చనాతి. తీరితీరములుగావుండే adj. Unfinished, incomplete. కొరగావుండే.

తీరుకులు n. s. గాల్కగతిభేదము. ABA.

తీరుట v. n. To die: to be stopped. చచ్చుట, నిలుచుట. ABA.

తీరుట v. n. In page 423, col. 1st in line 13 after the phrase You must positively come (enter) వెళ్లకతీరదు (impersonal) going cannot be avoided. I cannot help going, or I cannot get off without going.

దీర్ఘకోశి * n. s. A cockle: lit. long-shelled. ఏనుగుజలక. D.

దీలుకుడుట v. n. To be wearied or exhausted. దన్నుట. (మరణముపుట. ABA. P. 3. 392. ఆకట దీలుకుడ్డనాకున్న యెనక క్రికడపోమినమీదట బూడువిక్రముల్. టీ|| రస్తుకుడ్డ. P. 4. 124. వేసెద కేలదీలుకుడ్డవ్రేసిన, మైదవక్ర) సీధుసీధీవనమాచరించిన. P. 1. 731. దేశకాలాంతరంబులదీలుకుడు

నిబుద్ధిసాందర్యమొక్కదన్నుకముగాకగాత్రసాం దర్యమేరికిగలుగదనిన. P. 1. 587. మైదీవెనటించు నెన్నడుమదీలుకుడంగటిగుల్లు.

తీవిరము n. s. Itching. కంఠూరి. ABA. తూల, నవ.

దీపు n. s. A screen used by sportsmen in hunting tigers. శులులవేటలోకట్టేతెర.

దీవెదారుకొమ్ము n. s. A candlestick. దీపకంధము. OG.

తీవ్రవేడుట v. n. To be quick or hasty. అవసరవేడుట.

తీసువాడు n. s. He who takes or receives. గ్రహయాశువు. ABA.

దీక్ష * n. s. (add,) ఏకదీక్షగా Uninterruptedly. దుంకము n. s. A hole. రంధ్రము. ABA.

తుంక * adj. High, elevated, lofty. ఉన్నతమైన, పొడుగైన. (Large, plump as breasts.) స్థూలమైన.

తుంక n. s. for మల్రేము read ముల్రేము (add,) వాడునామాలలనుతుంకలోతొట్టుతాడు he entirely disregards my advice.

తుంకవియ్యము n. s. The seeds of the bulrush which are used for food in famines.

దుంగముండ n. s. A flabby short plump woman. దుంగవలెవుండేటిది.

దుంగవలెవుండే adj. Stout and strong. మొద్దువలెవుండే.

తుంటి n. s. The hip and loins. జఘనము. Kark. దుండ, అనగాఉడ్డతము. Kark.

దుండగవు adj. Criminal, guilty, faulty: (usually) wicked, vile. నేరముగల, దుష్టువైన. P. 3. 48. దుండగవుఖరంబు తనకెదుర్వరచేరక. టీ|| దుష్టుమైన.

దుండగము n. s. Crime, guilt, fault, (usually) wickedness. అపరాధము. ABA. దుష్టతనము. N. 3. 57. పూచిలుపునిదుండగంబుతనవేసహియించుగ. టీ|| దుడుకుతనము. T. 5. 144. కాముడునికరణిదుండగముచేసికదా.

దుండిగవుచెట్టు n. s. See పెద్దమాను.

తుండిగము n. s. అనగాదుండుకము. ABA.

దుండుబలి n. s. A lazy or indolent person. చాలా లినవాడు. ABA. సోమారి.

తుండె, తుండెము n. s. A bit, a piece, a fragment. శకలము. ABA.

- దండిలము n. s. A sort of vegetable (Bignonia Indica) పండుకాశగ్లము. G. 8. 39. తుత్తుమురుగ బాడిచెలేరదండిలముక్రియ. H. 4. 17. తెల్ల కాంచనముదండిలమెర్ర కాంచనముప్పి.
- దండరు n. s. A candlestick made of wood. కా ప్టదీపిక. ABA.
- దండుబచ్చలి n. s. A pot herb (Basella rubra or lucida) ఉపోదక. ABA. 4. 166. దండుబచ్చలితో టకూర, కొఱమొరకూ.
- దండురాప్పకము n. s. A medicinal root: Alpinia or Costus of Roxb. ఒకమందువిస్తను.
- తుంపిళ్లు n. s. Sleet, drizzle. సన్నవాస. Madhura Puran. p. 312. మరిన్నళ్లు చేరకూర్తముగానరాక తుంపిళ్లుగరియఁచుతోడరి సౌందర్య.
- తుకటిక for తుకతుక n. s. The sound of boiling any thing. ఉడికికేళ్లు. G. 8. 159. ఉడకంబులో నండకకకనుడకం గానడ్చుత మైననుడుగుగని.
- తునుదు n. s. An epithet of Bramha. బ్రహ్మ. ABA.
- తుటారంపుమాటలు n. s. plu. Low expressions. అల్పమాటలు. H. N. 4. 386. ఎక్కిడిమటారింగొని తెచ్చిరివనితుటారంపుమాటలాడును.
- తుటారము n. s. Vulgarism, a low expression. తుగ్గుననము. ABA.
- దుటుకు adj. (see దుడుకు.) ఉడ్డతము. Kark.
- తుటుమై adv. In a mob. గుంపుగా. P. 2. 195. తుటుమైయొక్కటబాడెగూడెపుకిరాకుల్ నేనుపిఁపింతుగా. టీ|| గుంపుగూడుకొని.
- తుట్య n. s. అనగావర్గము. ABA.
- తుట్ర n. s. A drizzling rain. మంచువంటిపూరవర్షము. ABA.
- దడ్డు n. s. A club. ముగ్గరము. ABA. దడ్డుకర్ర. H. 1. 293. గంకదడ్డు, నమరగమనజప్రాబ్ధన. H. 2. 84. కంబళితలదడ్డుకవ్వమునుజ్జిగదాన.
- దుడ్డెరసము n. s. Wickedness. దుర్మార్గము. H. 4. 174. కుశిమిబిల్లెదుముంజేరికళ్ళలమరదుడ్డెరసమునదిరుగునాడెడిసాని.
- దస్తాయి n. s. A cuirass or quilted jacket worn as armour. కూర్పాళము. Kark. ABA. కుబుళము. OG.
- తుర్తి n. s. (add.) అడవికుత్తిరెట్టు The plant Sida kirta. Rottler.
- దుత్తై n. s. తాళము Kark.
- తుది నేయుట v. a. To kill. చంపుట. D. A. 125.
- దుద్దు n. s. (add.) A falsehood. అసత్యము. ABA.
- దుద్దుకంబళి, దుద్దుకంబళి, or దుద్దుగొంగడి n. s. A kind of woollen cloth. ఒకకంబళి. P. 3. 290. కోళ్లుమూయదుద్దుగొంగడిబరచిన. టీ|| జమటకంబడి. P. 4. 485. మంచంబుమీదదుద్దుగంబళిబరచినిద్దరకుదుాలు. టీ|| జమరిగంబళి.
- దుసగరి n. s. కూరుడు. Kark.
- దునికిలి, అనగావారి. OG. It is certainly an error for దునికిలి.
- తునుగుట v. a. In page 428, for "tattlers," read "tatters."
- తుపాసి n. s. A lord, chieftain. దొర. OG. నృపతి. Kark Apparently the Portuguese word Top-chi?
- యప్ప n. s. A bush. నేలనుండేమిన్నపొద. D. M. XII. 5. 458. ఆతండువెరచిచాలయూరమునబోయివచ్చుదూరియందె.
- తుప్పట n. s. Dirt in the hair.
- దుప్పటము n. s. A cloth thrown loosely over the body. దుప్పటా(కవళము. D. Kark. బొందళము, దుప్పటములోఁదేదము. OG. ద్విపుటము. ABA.) T. 2. 35. గండురుకావిపావదనయింద్రాండళ్లురాయంగయంచుబిల్లుందెరిమప్పటంబు. H. 2. 121. వన్నెగల దుప్పటమెప్పటిదెంబు పుక్కిట. Pal. 65. చేరలవరిగొయ్యచేవదూలములు, దుప్పటంబులుగలుగుమారదాములు.
- దుప్పి n. s. (add.) కృదతము, రామము. ABA.
- తుప్పిళ్లుదుల్లుట v. n. To grow fat, big, thick. బరియుట. Swa. 4. 53. మానిసికాటుమరగి తెరుపులుగావికావిదగ్గరికవడిందినునెద్ద పాలమునంబుటపుటవైతుప్పిళ్లుదుల్లిత్రుళ్లిగంతులనుగవ్వివెమ్ములుల. టీ|| బరిసి.
- తువికి (add.) after the word glutinosa, Tel. Miscell. Vol. 2. p. 334.
- దుబ్బి n. s. The female member. మదనమందిరము. Kark.
- దుమదుమగా adv. Slightly. కొంచెముగా. KP. 3. 75. తమపాటజినుకువినుకుదుమదుమగాదగినినట్టిసవ్వలువలతోఁఘుమఘుమనుకరిమళప్పుండముతోనట్టిహోయింపానగ్నివారల్.
- దుమదుమలాడుట v. n. To be angry. చిరచిరలాడుట. వాడుదుమదుమలాడుతున్నాడు he looks very angry.

తుమికి or తుమికి చెట్టు n. s. A sort of ebony. (Diospyros glutinosa) తిండుకము. ABA.

తుముకు n. s. A sort of drum. తమక భేదము. ABA.

దుముదారు n. s. An army, a troop. దండు. T. 4.

64. and 62. ఏదిక్కు జూ విసయెల తేటిదముదారు తే

జొడజన్న సంభోజవనము. Siva. 3. 74. తుహి

నాంశుదుముదారుదొరయసంగ.

దుముదారుగా adv. In a troop, in a mob. గుంపు

గా. N. 2. 476. హైమరథములదోలిగంధాంధభ

ద్రకరలగాలాడిదుముదారుగామాయాళి, జేరువకు

నూకిభటులకు జేయువీది, యభ్యుమిత్రయజేవనైస్యం

ముగిసి. Satyabhama. 4. 111. వారల సేనలపై

దుముదారు గనుమురాసురుండు తనయులుదాసుం

భోరునపోసరించెను.

తుమరు n. s. Dust. ధూళి. ABA.

తుమ్మ or తుమ్మి adj. (add.) కస్తూరితుమ్మి, పీతుమ్మి.

Acacia Jamesiana అరిశేదము, విట్టడిరము, నల్ల

తుమ్మ. Acacia, arabica. బర్బరా, తెల్లతుమ్మ Acacia

leucophlea. పక్తితుమ్మ Acacia latronum, పూల

తుమ్మి The flowering acacia. ఏనుగుతుమ్మి, అస

గాద్రోణపుష్పము.

తుమ్మి n. s. A small tree bearing white flowers.

ద్రోణము. ABA.

తుమ్మి క n. s. A sort of ebony. (Diospyros glutinosa) తిండుకము. ABA.

దుమ్ము n. s. (add.) దుమ్ము దునుకుగా by open violence.

తురంగలింతుట or తురంగలింతుట v. a. To gleam,

sparkle, shine. శ్రుకాశించుట. D. OG. ఒత్ప

ట. ABA. Swa. 3. 42. ముత్రియంపుముంగరరం

గుసంగడలుకొనుమడిబుక్కికన్నెటంబ్రతిఫలించితురం

గలింతుతనదు నిగనిగలుగనుంగొనిన నెన నెననుచు

జంబనంబిడంబోయి, టీ||శ్రుకాశిస్తూవుండే. Siva.

5. 82. తురంగాడులయసాంగములందురంగలిం

తుసి తేతరతరళతరదృగ్గోచుల. S. 1. 75. అసంగ

శంగరవాంఠతరంగతరంబైతురం గలింతుతమకంబు

న. Kalahasti. 4. 143. మెరుగుపెట్టకయును మెర

యునిద్దపు మేని మెరుగులుతరగలైతురంగలింతు.

దురటిల్లుట v. n. (add.) అంగలార్పుట. ABA.

దురాక్యతము * n. s. (a vulgar phrase) Evil act, misdemeanour. దుర్మార్గము.

దురాత్ముడు * n. s. A bad-hearted wretch. దుఃస్వభావముగలవాడు.

తు5కి n. s. A horse, a 'Turkish' horse. ఆశ్వుము.

Kark. దేశభేదహాయము. ABA.

తురీయము * n. s. (add.) read చతుర్థము for చతుర్థము.

తురుము n. s. The knot in which Hindu women

tie their long hair on the back of the head.

Powder. ధమ్మిల్లము. చూర్ణము, Kark. పొడుము.

D. కబరి. ABA. H. 5. 283. తురుములోజలనర

విరిశిరులుదరివి. N. 9. 398. అలశిలమీరసెను

య్యారంబుగా కేలదురిమినదురుములవిరులురాల.

తురుముపీట n. s. An instrument with which

cocoanut kernel is reduced to powder. తెంకా

యతురి మేపీట.

దురుసు n. s. read "of speech" for "on speech."

దుర్లాభి * adj. Vile, wicked. Low, outcaste. దు

ర్మార్గమైన, నీచమైన, కులద్రోషైన.

దుర్లాభుడు * n. s. A man of low birth. దుర్బీజపు

ముండావాడు, కులుబీజము.

తుర్పుడు n. s. A passionate man. ఆతురగాడు.

దుర్వృత్తుడు * n. s. He who is wicked, he who

leads a low or infamous life. దుష్టుడు, దుశ్చరి

తుడు.

తులాంబరము adj. Clear. నిర్మలమైన. నీకండ్లుతు

లాంబరముగావుంటే if the eyes are faultless

or clear. ఆకాశముతులాంబరముగావున్నది the

sky is clear.

తులాంబరము n. s. A muslin. రవళ్ల. D. Nava-

nadha page 87. వదుగుమాయనితులాంబరములుం

గలుగ. R. 2. 107. ముఖమన్జునాదికంబుల్లనదీర్చితై

పుగతులాంబరముల మణిభూషణావళ్యున్.

దులుతుట, అసగావిఘటన మొనరించుట. Kark.

దులుపుట v. a. page 431, cannot be said but of

a cloth. Dele "To wipe away (as dirt)."

వాణ్ణికుట్టుకొనివాగాదులివిడిచిపెట్టి నారు they

trounced him well.

దులుముట, అసగాసంఘటించుట. Kark.

తుల్యము adj. Pure, clear. నిర్మలమైన. తుల్యమైన

కెంపు a clear ruby.

తుల్లింతలు or త్రుల్లింతలు n. s. Movings or shak-

ings. కదలడములు, ఆడడములు. KP. 4. 105. తో

రంపుచనుదోయి త్రుల్లింతలనిదంగ దగహోట్టుగ్రు

ద్దంట్రవ్వగ్రవి.

తుళ్ళపిండి n. s. The flour of rice mixed with sugar and offered to the village goddess in performing a vow, made to her in the time of distress. ప్రార్థన చేసుకొని పోతేర్తుకుకొట్టి పెట్టే పిండి.

తుళ్ళపిల్లలవిడుచుట n. s. Sacrificing or killing "frisking lambs" in performance of a vow. ఒకమొక్కబడి. Pal. 458, line 9. పోతరాజవిసయ్యనీకు, ప్రియముగానట తుళ్ళపిల్లలవిడిచి, గావులు పెట్టింకిలవార మెల్ల, గైకొనికొలుతుముకడ భక్తి ననుచు.

తువర or తువరభూమి n. s. A fragrant sort of earth. తుస్సినేల. ABA.

దువ్వ n. s. Dust. ధూళి. ABA. నాకుదువ్వదువ్వలాడుతున్నది I am excessively fond of it?

దువ్వాటముగా adv. Waveringly, backwards and forwards.

దుష్కరము n. s. A plant. (Menispermum glabrum) సుదర్శనలత. ABA. దూశరి or దూయతీశ.

దుష్టము * adj (add.) దుష్టతతుష్టయము four desperate characters (in Duryodhanas army,) viz. దుశ్శాసనః, కర్షః, శకునిః and సైంధవః.

దుష్టులు n. s. (add.) ద్వంద్వఫలము. ABA.

దుస్సి, దుస్సిపాలము n. s. A fragrant earth. తువర భూమి. ABA.

దూకొనుట v. n. To enter in, penetrate. To undertake, to obtain. శ్రవేశింతుట. Kark. లోతులికిచొచ్చుట, తటారింతుట. ABA. పూనుకొనుట, పొందుట. H. 4. 55. దుశ్శికలబారునీకలులుదూకొనుచుండెడుకీలుగంటువైతఃపానరింవినిస్సగల ఫాలతలంబునచాదుబొట్టు. దూకొనుచుండెడు, అనగా దూకుకొంటావుండే. N. 5. 51. అసురులచావం చయనువుల పెనువంక దూకొనునైరుకైదువులుబొడల. టీ|| పూనుకొన్నటువంటి. D. Santi. page 48, line 18. నీవుచెప్పినయాదిన్యతచరిత్రములు, తూకొనిమేజెప్పిదుఃఖంబుదీర్చి, అడవిలోపదిచారులైన తన్నులు, కొడుకుజంతులచెప్ప. దూకొని, అనగా పూనుకొని. R. 6. 178. ఆయుగరంబుగైకొని, తోయజముఖి మోహమూర్ఖ దూకొని యుండెక. అనగా పొందియుండెను. R. 1. 152. తనపతిభర్త చింతనమత్తైర్వహతుర్వధుర్వతకల్పిదూకొనం.

తూగుట v. n. (add.) నిరితోతులతూగుతూ full of wealth, abounding with good luck.

తూకు n. s. The stock of a lotus. త్పూకశము. ABA. 5. 129. దిగ్విజయనంబతూకుగోరి. T. 5. 157. పైతిరమ్మి విరితూకులు.

తూనరతూక్కుము n. s. A certain game. ఆటలోఫేదము. OG.

తూనుకోల n. s. A scale beam. తులాదండము. ABA. తక్కెడదండ.

దూకు, అనగాదాహము. Kark.

దూకుటిల్లుట v. n. To be wearied or exhausted. అలుసుట, బడలుట. Siva. 3. 43. త్రింభావసుర తాడంబరంబునం దోడుచూకు దూకుటిలియంగరాగంబులుగరంగంబుజుమ్మిన. టీ|| ఆయాశమునుపొంది. HD. 1. 1636. కడుదూకుటిల్లెనక్షత్రకుడింకనడువసోకుచున్నప్పు సరసాధరంద్ర. HK. 3. 105. సుస్థిరముగదూకుటిల్లెముఖిఃస్యదునేడు భవన్మండలాంతర కమనీయదీప్య జలధారల జీవము బ్రోతువేరి.

తూపురము n. s. A hole. కందరము. ABA. తూటు. తూపురాగులుటమ్మ n. s. A drain. జలనిర్గమము. ABA. జలదారి.

తూపురాణి or తూపురాని n. s. A drain for water. నిల్లుపారేతూము. OG. A. 6. 9. గుడిలాకురాతూపురానికడనిలచి.

దూబ n. s. పండుకు, అవలక్షణము, భగమున్ను. ABA. భగము, అవలక్షణము. OG. ధూర్తుడు. Kark.

దూము or ధూము n. s. Laying waste, sacking. Bullying, disturbance, plague, pestilence, epidemic. పాడుచేయడము, కొల్ల, దోపిడి. అన్నవారిధూము an attack of cholera morbus. హయదరుధూము the invasion of Hyder.

దూముతి n. s. Read "pulling which unties it" for "unites."

ధూయమాన * adj. Agitated, shaken. కంపించుట దిన. S. 3. 515. మసోధవధూయమానమై.

దూయతీశ n. s. A plant (Menispermum glabrum) సుదర్శనలత. ABA. దూశరితీశ.

దూరబారు n. s. A kind of pigeon. పాపవతఫేదము. ABA.

దూరుగడ n. s. Barter, exchange. వినిమయము. ABA.

దూర్చుట v. a. To thrust in, insert, put in, introduce, push in. చొనుపుట. ABA.

తూర్చు n. s. The wind. తవనము ABA.

నూల or తూర n. s. A fish. ఝడము. ABA.

దూల n. s. Itching. కంధూరి. ABA. నవ.

దూలకొండ or దూలగొండి n. s. Cowach (Carpopogon pruriens.) కంధూర. ABA.

దూలపోతు n. s. He who is diseased with herpes.

పామనుడు. ABA. గజ్జబట్టినవాడు.

మాలించుట v. a. To kill, destroy, harass, weaken, enfeeble. వధించుట. Kark. తూలిఆవలికి పోజేసుట, బలహీనము చేసుటయున్ను. D. Swa.

4. 68. పాలచేరులువట్టిమూలించుబలిమి నిశ్చుకాని డొంకలదూరిచుట్ల పెట్టు. టీ|| ఆలసేటట్టు జేయగాను. A. 6. 77. పాతాళప్రశ్నలుమూని మేనైనుము

పేతాళచ్చలో క్రిందకుందూరింతుక వలతేనిటుట్టు మరినూతుకద్రవ్య పేతాళముక. టీ|| పాక్తింరదలజిలియెనా. N. 5. 170. ఆలోనందసునందము ఘోహరినైన్యవారవాతూలముకదూరించెదను బాధశాలముల. టీ|| పారగొట్టెను. N. 2. 84. పాలాఘండ్రాకకొంతసేపుమదిలో ఛాదివిలైరోచనిందూరింతుకహరివేదబోదమని.

తూలికాడు n. s. A fisherman. కైవర్రకుడు. ABA.

దూవల్వ n. s. A sheet, a cloth thrown loosely over the body. ద్విశుటము. ABA. దుప్పటి, దుప్పట.

దూపిక * n. s. The secretion or rheum of the eye. పుసి.

దూళిరలు n. s. Grain growing wild or without cultivation. తృణధాన్యములు. ABA.

దూళిరి n. s. A plant. (Menispermum glabrum.) సుదర్శనలత. ABA.

తృ Telugu words spelt with తృ, as తృంచు will be found under ృ viz. త్రుంచు.

తృణజలూకము * n. s. In page 437, col. 1 line 9 Read "secure" for "securing."

తృణరాజము * n. s. A palm tree. తాటిచెట్టు. దృవ్యద n. s. Rice gruel. తరళి. ABA. గంజి.

తె page 44, read తె "or for తెవ్వ the root in A." The big letters must be put 4 lines higher.

తెంకాయచెట్టు n. s. A cocoanut tree. నారికేళవృక్షము. Kark.

తెంకాశి n. s. (Tamil தென்காశి.) "Southern Banares" a sacred place on the river తిత్తావతి Sittaru near Tinneveli. In the maps it is spelt Thenkaushiee.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

తెంకి n. s. Dwelling place, habitation. నివాసశ్రము. Kark.

డెంచనము n. s. See డంచనము.

తెంచుట v. a. (add,) తెంచునంచవర్షములలోయిద్దరుతోడబుట్టిననాండ్లు తెంచినారు within two years two of his sisters became widows.

తెక్కరము or తెక్కు n. s. Tricksiness; a kind of feminine action. విలాసము. ABA.

తెగ n. s. Drawing the bow-string. జ్యాకృష్టి. ABA.

తెగ n. s. (add,) వాండ్ల తెగవేరుమా తెగవేరు, వాండ్లకున్న చూతున్నుచ్చుకోట్లపుచ్చుకోట్లతేవు they are on a different footing from us; and accordingly, they and we never intermarry.

తెగడ n. s. A plant of valuable properties, distinguished into two species, white and black. (Convolvulus turpethum) త్రిశుట. ABA. తెల్ల తెగడ, అనగా త్రిశుట. ఎర్ర తెగడ, అనగా కాకనాసిక.

తెగడిక, తెగడు n. s. Censure, blame. అశవాదము. ABA.

తెగయుట v. n. To be broken. (భేదమవుట. ABA.) తెగిపోవుట. N. 1. 264. మిసము రినిజశృంగం పెత్తిరీరఘడో మనుజాశిశ్రుభునేయగా తెగియెరం భాశ్రంభముకబోలి. Swa. 3. 116. పాళకల్లదిపోక వ్రాకబండుమెయెనాళియదిదిగజారు.

తెట్టె n. s. In page 439 for "skin or" read "skin on."

తెట్టె n. s. A flock or multitude. మొత్తము, మొల్లము. ABA.

తెట్టె or తెట్టు n. s. A bound hedge round a city. A small fort. The gate of a fort. కంచెగోడ, చిన్నకోట, కోటవాకిలి. వాండ్లు అక్కడ తెట్టెలు పెట్టింబితుకచాకిపుంబి they fortified the place and garrisoned it.

తెడ్డు n. s. The centre post in a oil or sugar mill. గానుగనడిమిరోకలి.

డెట్టులు n. s. అనగా వివాదములు. Kark.

తెనెమణి or తేనెమణి, అనగా నిడురించి. OG.

తెన్ను n. s. అనగా మార్గము, కుష్ఠమున్ను. ABA.

తెన్నుండుట, అనగా శయనించుట. Kark.

డెక్కు n. s. అనగా క్రతశ్రవంశ. ABA.

తెమలింతుట In page 441, line 2, for M. XII read XIII and in line 3 for యాశ్రుపాలు read

స్వపాలు and in line 6 for తకుత్ read తకుల
and for తెమల్చిగుంజి read తెమల్చి, గుంజి.
తెమ్మను n. s. అనగానారి కేళము. Kark.
తెర n. s. (add.) ఇసుక తెరఘామి A sandy soil.
తెరగంటిమానులు n. s. అనగాపారివాతాదివృక్షములు. Kark.
తెరగంటియన్నులు n. s. దేవతాస్త్రిలు. Kark.
తెరగంటిలనువారపుటిల్లు n. s. అనగాశముద్రుడు. Kark.
తెరుట v. a. (add.) నాలికె తెరుచుకొన్నది it stretched out its tongue.
తెరుట adj. Fine, as weather. యావేళ తెరుటగావున్నది It is fine to-day.
తెరువ n. s. A plain or flat. బయలు. ఆడుదిన్ని. ABA.
తెల్లిక n. s. Wakefulness, watchfulness. పెళుకువ. P. 4. 516. నాకడ కేలందాకింబిరికడు తెల్లికబుట్టి పొల్లగామారెడ్డిక.
తెల్ల n. s. Heat, burning, inflammation. తాపము. ABA.
తెల్లుట v. a. To boil. మనులుట. N. 4. 316. వాడబవ్యాపచెదెల్లుచుండక.
తెలవారుట v. n. To dawn. తెల్లవారుట. ABA. H. 2. 77. తెలవారెనపుడుదీపపుకళితో తెల్లవారగారనమోముక.
తెలికినాట v. n. (a vulgar phrase) To make known. తెలియచేసుకొనుట.
తెలియ n. s. A vessel పాత్ర. Kark.
తెలుగు n. s. page 443, Col 2d, line 9 (add,) after the word instance " of aṣṣa Telugu."
తెలుచుట v. a. To salute. సమస్తారముచేసుట. ABA.
తెలుపుట v. a. (add,) after say "state, declare."
తెల n. s. అనగాపాత్ర. Kark.
తెల్లగడ్డలు n. s. Garlick. లభనము.
తేంతుట Error for తేమ్మట v. n. To belch.
తేంద్ర n. s. A caste among weavers. తేంతువాలు ఛేదము. ABA.
తేకరముగా adv. అనగామిక్కిలి అనిత్రకరణమునుబట్టి చెప్పవలెను. G. 11. 41. నాయంటికినరుదెంచిన నాయదొరి కేనుగండ నాగరుకస్తూరియురముగనుట చారము జేయించిరితేకరముగదిత్రములలరక.
తేకువ n. s. Discretion, judgement, steadfastness, firmness, prosperity, welfare. తెలివి. D. నిలవ

రము. OG. భవిష్యము. M. VII. 2. 21. వీక మైగ్రిడి కొడుకుక దాకగనకొడుకుకణారరమికిదితేవేరా కలితోనున్నవారింజేకువనాది చేరుకరిగింగురుము ఖ్యా. M. VII. 4. 245. తేకువతేకపుత్రెంచినపాండవాగ్రజసకుగడుతలమోపుగాగ. M. XIII. 1. 40. మరుదుదోడదేకువమాలికిదిసి తూపుగములక్రొవ్వాడిసిచూపనంతకంత. Kalahaasti. 3. 109. ఆకలిగాదోభక్తిక చేకువగలవాడగామెనినవేలకృతకాకాక దేసన్నిపుడ్రాకలపెట్టక. M. III. 5. 324. కడుముడుపులనుచుచేకువనాదియపుడుజరింపభరతసింహులుకోపంబదరిన నాకీవికములవడుపునగ్రూరులనివెరపువడలకగాలుతుక. H. 3. 25. వగలిగురొత్తవిత్తరుపువ్రాయుముసారెకుదీనిజూచుతుక తగననికవృత్తింభపుడుదారడయామతిమీరమేలుబంతిగమెసరించి, తత్పరికితేకువనిచ్చినమేటివాసేవాడినిగ్రమ్ముబామ్మయనసింధురగామినియొప్పెనున్నదిక. DM. VI. P. 123. line 10. తాకిననేమిదానుడనీకుతేకువచూడరాదేయివ్విధమున. Ellana. 3. 219. కండమూలంబులునిర్మూలంబులయ్యెచెరుగుగకకతె, అకుదీగలచీతాకయ్యెపోకమ్రాకులతేకువచెదె, అనగానిలువరముచెదెను. Ticca UR. 5. 135. అగుగాకయింకజేయునదిగలచె పోనిమ్మునురులుదేకువచెదనిండగదాకజెప్పిరిమనకుక బగయింద్రుడతాడె నెల్లభంగులడలకక. M. IV. 2. 74. తరియెరింగిరతనప్రాణంబునైవచ్చుననుభయంబుననల్లనుడరుచుండు, జనులుగాంచిసమానుడుడుదూలుదన కును పుయిలోటముగమోకుపుల్లసిల్లు, బోటికిదోచినబాలియదేకువయునువెగడునజెయ్యులు వీడుతుడగ, బంధులకగబద్ధబాయునస్వయమునుకలకమైరమలులగ్రమ్ముచేర. బాలియుచేకువయును, అనగాబిసిసిపోను.
తేజ n. s. (add.) This is the Hind : word tāzī an Arab horse.
తేటిక n. s. A raft or float. క్లవము. ABA.
తేనిచెట్టు usually తెనెచ్చెట్టు n. s. A kind of tree.
తేనుకొనుట v. n. To belch. తేమ్మట. G. 8. 42. తేనుకొన్నక్రొత్తెలోనున్ననీరుగాగస్తుల్నిమెచుపుగములుగాగొప్పటరుముగాగగప్పిచొప్పడబందిగాలివరుమెయలుకరగవరచె.
తేనెచ్చెట్టు n. s. page 445. dele Q.
తేనెమనె, అనగానిదురించి. OG.
తేపున for తెచ్చున adv. Instantly. తక్షణమే. D. Nayanadha. page 315. చేరవచ్చునిదిచెరికియ

క్రూర్మిగోరతుకనీవోతగడి తెచ్చి యిచ్చునుటయు
 తేవునదిట్టమరుగునగొనిపోయి.
 తేమానము n. s. Interest. కృద్ధి, అనగావద్ది. ABA.
 OG. says. తెవలు, శక్తిపూజ.
 తేక్రాను n. s. The cocoanut tree. నారికేళవృక్షము. Kark.
 తేర or తెంచ *Roots in A* of తెంచుట affixed to the infinitives చను, అరు, కొని &c R. 3. 2.
 కొనితేర, గనుదేర.
 తేరి n. s. అనగాతక్కువపురము. ABA.
 తేలంటురాయి n. s. The bezoar.
 తేలింతుట v. a. (add,) ననుశ్చరింతుట. OG.
 తేలుట v. n. (add,) T. 5. 45. ప్రమాదమునందేలుతు.
 తేలుమొనచెట్టు or తేలుకొండి n. s. A shrub (*Tragia involucrata*.) వృద్ధి కాళి. ABA.
 తేవ n. s. అనగాఉత్పవవిశేషము. ABA.
 దేవకాంచనము n. s. (Bengali) A certain tree (*Bauhinia purpurea*) వృక్షవిశేషము.
 దేవురింపు or దేవురు n. s. Lamentation, complaint, bewailing. శరీరదేవనము. ABA. ఏళ్లు, మొర.
 దేవాయి n. s. Dessai, a title borne by a head man among the Balijās. A chief man among linga merchants. పెద్దశెట్టి.
 దేశము n. s. అనగావిరోధము. Kark.
 దేహము n. s. page 449 (add,) దేహముచాలింపి నాడు he departed this life.
 తెలము * n. s. (add,) తెలధార lit : a stream of oil. యాధర్మము తెలధారావిచ్చిన్నముగానడిచినది this charity never had any intermission : it continued in one unbroken stream. మధ్యాహ్నమున రకుతెలధారావత్తుగా వహించినది it rained incessantly, or in floods, until noon.
 దైహిక * adj. (add,) దైహికదైహికక్రియలు funereal rites.
 దొంకన n. s. A weapon. ఆయుధవిశేషము. ABA.
 తొంకలి or తొంకలులగు adj. Thick, sparkling, brilliant. దట్టము. OG. ప్రకాశమైన. ABA.
 తొంకలిరెప్పలు thick eyelashes. ఘనశక్తుము. ABA. Zacca. 7. 43. తొంకలిరెప్పలదొంకలింప. Zacca. 4. 167. నావుదదొంకలిరెప్పలకేవలనను సిగ్గులంకురింపగ. Siva. 2. 36. తొంకలిరెప్పలదొం

లకద్రోయుచువైపుయివిశ్రుతిల్లుకన్నులగవ. టీ|| విశ్వుగలిగినటువంటి. A. 6. 136. శ్యామారుణచ్ఛాయలచేతంప్రేమింబొందువంటినయట్లు గవ్వలుందొంగలులునుగనుకత్తుకాళికలనుశ్చ. టీ|| దీర్ఘములు.
 తొంకలిపాట్లు n. s. A kind of salutations. నమస్తారభేదము. H. 4. 308. మధుర్విమునకునిచేతొంకలిపాట్లని.
 దొంట (an Anuk) as వెంటదొంట adv. Along with. R. 2. 7. తడుచువైమేముకావడిచాయకవెంటదొంటకునులనుమానెంబడిదిరుగురు.
 తొంటచేలివాడు n. s. He who has a crooked or withered arm. కుకరుడు. ABA.
 తొండి usually దొండి n. s. A hole, orifice. కండరము. ABA.
 తొండు, తొండారు n. s. A lazy or indolent person. ప్రాణుకూలినవాడు. ABA. సోమారి.
 తొండ n. s. He who is pot-bellied. కుందిలుడు. ABA. పెద్దకడుపువాడు.
 దొండము n. s. Complicated disease. ద్వంద్వరోగము. ABA.
 తొందు n. s. He who is pot-bellied. కుందిలుడు. ABA.
 దొంబులగొట్టు n. s. A coward. భీతుడు. ABA.
 దొగ్గలి, దొగ్గలికూర n. s. A red kind of tender greens or pot-herbs. రక్తబాష్పశోకము. ABA.
 రక్తకుణంజము, ఎర్రకొయ్యతోటకూర. SO. H. 4. 165. ముగ్ధవల్లెచెవిపాచిదిగొగ్గలిపొన్నగంటి.
 తొచ్చెము or తుటారము n. s. Low or contemptible expression. తుచ్ఛచరణము. ABA.
 తొట్ట n. s. Help, succour, alliance. సహాయము. ABA.
 తొట్టు or తొట్టువ n. s. అనగాశ్చర్యచసాదకము. ABA.
 దొట్టుట v. a. To touch. అంటుట, తాకుట. N. 5. 160. గగనమునకుందొట్టుగట్టులకెడగలుగురు.
 తొట్టులు for తొట్టు n. s. Large vessels used for holding water. గంగాళములు. P. 4. 363. జాళువాకుసిడితొట్టులనుట్టిన.
 తొట్టె, నాళె or నాడె n. s. అనగాకురి, శ్రుతిరా, నేసేటశ్చదునులుకండెత్తించేనాడె. See కురి in SC.
 తొట్టెల్లుట or తొట్టెల్లుట n. s. Stumbling, slipping. స్థలము.

తొట్రు or తొర n. s. A hole or cavity. తొట్ర ము. ABA.

తొదగు or తొదలు n. s. An ornament or jewel. భూమణము. ABA.

తొదలు, భూమణము n. s. page 454, col. 2d read "bracelet" for "jewel."

తొడిదొడి adv. One after another. ఒకటివెంటపె ఒకటిగా. BX. 22.

తొడు n. s. Bark of a tree. త్వష్ట. ABA. తట్ట, చె ట్టుయొక్క తొలు.

తొడుసు for "Thrash" read "Trash."

తొడుసు n. s. Trouble or annoyance arising from a large family. A courtesan. జంఝాట ము. (భోగపరిత. Kark.) A. 4. 60. తనిపాటచీ ర్చినుపుమరితనుకుడ నేటి తొడుసువా నెగ దాయం చును వెల్లికిచని.

దొడ్డు or దొడ్డ adj. Big, large, great, eminent, noble. కృణులమైన, లావైన, గొప్పైన, ఘనమైన. నీవాండ్లకునివుదొడ్డు No doubt you are a great man in your own circle. H. 2. 183. నీకికే వలంబుదొడ్డు గాడువచారింబితో నెచెవుమా. Vem. 1350. దొడ్డుకొంచె మేలదొడుకు. H. 1. 106. ఇ క్కలదిదొడ్డుకొంచెము రెక్కించకు.

తొత్తు n. s. A maid servant, wench. దాసి or దా సిది. ABA. P. 1. 256. తొత్తులంబునులుజేయగని చ్చినబోలదంటిసా. N. 8. 4. నీలకొసల్యదాసిని నేనికేలవదతుత్తుకుమడితొత్తుగలదెయిండు.

దొడ్డు n. s. He who has a prominent belly. Corpulent. కుంబిలుడు. ABA.

దొప్పరిలబతుట, అనగాతట్టువీరగలదుట. ABA. తొ ట్పురిల, అనగాబండ్లి గండవికగబండి. OG.

దొబ్బ n. s. A clot of blood. The outer side of the thigh. ఘనీభూతరక్తము. ABA. జబ్బయన్ను. P. 2. 198. గబ్బి బెబ్బలిదా కాలదొబ్బిరియట్రామి రూపార్యకున్న నీబంటగాను. టీ|| జబ్బ. N. 4. 324. మందుగాగండలుం దొబ్బయింబుంసముంగ్రోవ్య సుండాంటిరాదియ్యురుం. టీ|| నెత్తుకడదులు. A. 4. 270. ధిల్లుండన్యకు పెట్టనారయుడుక స్వీయిం చిదొబ్బించువాడెల్లకొవన్యుగ జేసి. టీ|| మాంసము. P. 1. 240. రెంటినడ మనెత్తురుదొరుగట్రావహిం జరిరిచిదొబ్బలుగట్టె.

దొబ్బుల n. s. A coward. శమరభీతుడు. Kark.

దొచ్చుతోలు n. s. A medicinal plant. (Physalis flexuosa) అశ్వగంధి. ABA. పెన్నేరు.

దొర n. s. (add.) శిమానము. Kark. M. IV. 5. 29. ఇవ్వగంబుననయ్యేపురుదొరలును.

దొరకొనుట v. a. & v. n. To begin, commence. To get, to happen. ఆరంభించుట, మొదలుపెట్టు ట, చిక్కుట, సంభవించుట (ప్రాప్తమవుట. Kark.) T. 5. 51. ద్వంద్వయుద్ధంబునకుందొరకొనదొండొ రవ్వుడు. టీ|| ఆరంభించడమునకు. A. 1. 33. గ దువదొరకొనినరునకు కాలంబునాలంబు. టీ|| ఉ తక్రమించిన. B. 9. 721. బృహస్పతిసురతమునకు దొంకొనివైబద్ధ. Vem. 21. 26. దొంకొంకబోవ దొరకొనునదితోత. Padma. 3. 168. దొరకొన్న ప్రసము. KP. 7. 199. కొమ్మవుంభావరతికాచి గొంచెగానికొలదియెరుగడ, మరిదొరకొన్నవెనక. DBY. p. 14. 58. తోరణంబానరింకదొరకొననే ల. M. IV. 4. 10. తగుసారధిదొరకొనినంబుగదు రభంజించుటెంతశని. M. XII. 6. 376. ఏకాంత భక్తిపరతననేకములగువత్సరములునవిష్టునినాలో కింతుగాదొరకొను గాక్కిలులవేగకుడిమికు గానగవ శమే. BRY. 3. 369. తరకాంతలబల్లులుగానిర వారగడలకున్ననిహముంబరముం దొరకొనునేమే లుదొరుకునె. P. 4. 393. ఆగామిత్రణయరణో ద్యోగంబులుటకు నెడరుదొరకొనెనితడంచాగురు కుచనగ. ఎడరుదొరకొనె, అనగాసంబుదిక్కించు కొనెను. P. 5. 14. అన్నింటివిదిశింతరించెదధే నుశతమది బెట్టినకొడెలదొరకొనిన చేలవిరిగా బయిరుదిత్తింతు. N. 5. 96. శివి, దధినివిరోధనుగో విత్రముగనుయాగకులచిచ్చి రటయంగమట్టికీర్తిసెరు గలేనట్టినాదానమేమియనుచు గుండుచుండుదు నది దొరకొనియెనేడు. టీ|| సిద్ధించెను.

తొరకుటముచేయుట v. a. To mix butter-milk with water. తొల్లించుట. కొంచెముమజ్జిక చల్లనిని క్లుతొరకుటముచేసి mixing or diluting butter-milk with water.

దొరయుట v. n. and v. a. (add.) అంటుట. ABA. శక్రమవుట. Kark.

తొరసారి or తొరసారినాడు n. s. A caste among weavers. సారెవాండ్లలో ధేదము. Ila. 4. 99. ధర బెన్నేనీశ్రుంతురసారిశక్దలు.

దొరుగుట v. n. To die. మృతుడౌట. Kark.

తొల n. s. A hole, usually a hole in the trunk of a tree. తొలి. (క్రివయొప్పిన. OG. this phrase perhaps is an error.) P. 3. 242. పెనురావులతొ ల్రెక.

తోరి n. s. గోమహిషాడికము. ABA.

తోలకుడు or తలగుడు n. s. Going out, egress.

అనుసరణము. ABA.

తోలగుండు v. a. page 458, col. 2d after put away add, "cast off, rebuff."

తోలి n. s. A hole. కందరము, బిలము. ABA.

తోలి adv. Formerly, before, in front of. పూర్వము. ABA. ఎడటఅనినై.

తోలుకుట v. n. To flow, to drip down or trickle as tears from the eyes. To shake as water in a vessel. To exceed, excel. To spring, rise, to happen. కారుట, వడియుట, తోనుకుట, మారుట, మించుట, కలుగుట. తోలుక or తోలుక (adverbially,) excessively, extremely. N. 4. 73. చెక్కు దోయిదొలకు కన్నీరుడులుట చేదుడివికొనును. T. 4. 86. జిలిబిలి చెప్పుట తోలుకు చెక్కులు. Swa. 5. 44. తోలకిమంటికిబొంగుదుగ్గపాథోరాశి. టీ|| తో శికి. R. 5. 40. నిండుగుండవలె తోలంకకనిల్పు.

Ila. 3. 181. నావినియల్ల దొల్ల యదునాయకుడిట్ల నె. టీ|| కిన్నెట్లుగాను. T. 2. 35. కుచ్చెలతోబా జదొలుకుకొమెట్టెలశిద్దునమునులశిద్దులవీడగా.

H. 1. 64. జిందొల్లడు చేతులు. N. 9. 361. క్రేక న్నులబిన్నినపుదొలుకక. N. 2. 407. బిన్నినపు దొలుకక. టీ|| కులుకగా. N. 9. 472. తోలకెడు వేడ్లతోహరితోడుకరమ్మని. T. 2. 167. చెలిమి కలిమినిదొలకకలని మెలసిభువినియోదకన్యాయ

మునను వెలయుదంతులు. T. 2. 101. కులుకులా డినిప్రేమదొలుకుబావులబావి. T. 3. 146. నెయ్య ములుదొల్లుబావులును. A. 1. 14. దొలకుదయ దెల్పుజిరునపుతోడ. టీ|| తోలుకుతూవుండే. N. 2. 364. కుసుమధరముననుగట్టు కొట్టుజదియదొల

కుసిగ్గునవాల్జావుపెళుకుబాడు. N. 4. 115. గూల మనిబోవదొలకువేడుకనునందుండదొలగ.

తోల్ల n. s. Pithless grain, grain without stuff. కుచ్చానశ్యము, అనగాతాలు, తబక.

తోపరివ్రాను n. s. A kind of lentil (cytissus cajan) కువరిక. ABA. కందిచెట్టు.

దోశగు n. s. page 459, col. 2, line 19, read ఆహవము for ఆహవాము (add.) HD. 2. 1220. దొమ్ములురేదకదోశగల్లునుడియనుటయదలయ్యావి.

తో n. s. Skin. తోలు, చర్మము. M. XII. 3. 470. డొడ్డిబొందుపుప్రవ్వితోపురివిసంజుడంతయునుబుచ్చి.

దోగడుట v. n. To crawl on hands and knees.

చేతులతోమోకాళ్లతోబరుగుట. BX. § 22. 1. Dab. 182.

దోగుట v. n. (add.) after the phrase to be bruised, "to be taken off or erased as the skin" and (add.) after the phrase కొట్టుకపోవుట, తోలుదోగినది The skin is broken.

దోగురు n. s. Theft. చౌర్యము. ABA. దొంగరికము.

తోచ n. s. A cobbler. మాణింగుడు. ABA. కోశింగ, అనగామాదిగవాడు.

తోలట్టు A vulgar phrase for తో "with."

తోటి n. s. A cobbler or a scavenger. చండాళుడు. ABA. మాదిగవాడు.

దోటుట v. n. To die. మృతుడౌట. Kark.

దోటెమ్ము n. s. An arrow shapen like a pruning hook. దక్కుంటకశరము. ABA.

తోడా n. s. A bracelet. కరభూషణము.

తోడించుట v. a. (add.) To tear out, have the eyes plucked out.

తోడికోడలు n. s. (add.) నాతోడికోడలు my husband's brother's wife.

తోడు or తోడబుట్టు n. s. A brother or sister, lit. a fellow child. ఆడుతోడు a sister. మొగ తోడు a brother. Swa. 4. 125. బోయవేఆడుతోడున నుబుట్టవే Are you a savage, have you not any sisters who are women like me.

తోడుతో adv. Instantly, now, at once, శత్యశిరి అర్థము. ABA. తత్క్షణము. N. 5. 4. తోడు తోబిలితంబుంగలిగించె.

దోతు contraction of దోచుదును or దోచుకొందును I will plunder.

దోడకము n. s. A leather bag used as a bottle. తోలుశుంబి.

దోడమ్మి n. s. A sword? A kind of cloth. H. 5. 167. చంద్రకాళమరకాళముగరికెరెగుజిను గుకెందమ్మి దోడమ్మిచీరయమ్మిపైతిశికమ్మి తెచ్చాటు పాన్పుమీద. See కిరుసు.

తోడెచ్చుట v. a. Bringing one along with him. వెంటపెట్టుకొనిరావడము. OG.

తోనము adj. అనగాస్థూలము. Kark.

దోనమ్ములు n. s. అల్పశరములు. ABA.

తోనిగాడు n. s. A male hawk. పురుషశ్వేనము. ABA. Swa. 4. 84. పొడదూరునుకమేటిపూరే టివెలికిబోదోలికైకొనెస్కెతోనిగాడు.

తోనే adv. Immediately after. వెంటనే. A. 6. 73. దిక్కాలరనువెల్లితిరివెంపురను దోనేయిన్ని మార్లె

త్రిమేనునీపునరణేతమవేత్రిదాస్యంపురమహానై
యెన్నికూలైత్రిమేనునీపు.

దోపరి n. s. A robber, highwayman. తళ్ళరుడు. ABA.

తోపారము n. s. The cap used to blind a go-
shawk తేనసేత్రపిధానము. ABA. See దోపార
ము.

దోపు n. s. (add,) వాండ్లునిలుచుదోపుయిచ్చివచ్చినా
రు they came to me being stripped of every
thing. It is used to denote great liberality.
నిలుపుదోపుయస్తామనిప్రార్థనచేసుకొన్నారు they
made a vow to offer all (the clothes) they had
on them to the gods.

దోపుడు n. s. అనగాదండము. Kark.

దోము n. s. Swelling of the belly. ఉదరశోఫ. ABA.

తోయము n. s. Manner, mode, way. రీతి. OG.

తోయుట v. a. (add,) ఏటియిసుకతోసిఅగ్రామము
భలమైయుండినందున as the sand encroached
on the village. తండ్రిమూలతోయతక as he
could not disobey his father.

దోరం See ద్వారం.

తోరంగా, తోరంబుగా, తోరంబుగ adv. Well,
properly, aloud చక్కగా, మిక్కిలముగా T. 3.

13. రత్నకంకణరుణ శ్రారంబుతోరంబుగా. Patir-
rat 80, line 5. కొలనిశ్శేనుకడుగుదోరంకడి,
తగునిశ్శతోపాత్రదాల్చినుంచి. A. 4. 123. నా
సారంబుతోరంబుగ.

దోరపాక n. s. A Veranda. భిత్త్యశక్త్యరగ్యహము. ABA. వారపాక.

తోరము, తోరంపు, తోరపు or తోరమైన adj. Large,
plump, big, abundant, much, excessive, vast.

అనికము. OG. ఘోలము. ABA. మసోజ్జము. Kark. చక్కదనము, లావున్న. KUR. 4. 263. తో
రంపుగుబ్బలకుండుమపుపుత Siva. 4. 82. తోర
పునల్లనిదీర్ణ బాహుపై. N. 9. 331. తోరంపుగుబ్బ

జక్కుతో. Vish. 2. 156. తోరపుమొదలతో. P. 579. తోరపువలగొయ్యి కవలగాడువచ్చెన్.

జొచ్చెన్. Vajj. 2. 145. తోరములగునవ్వరూవా

రములందొక్క నాడవారిర. Ila. 4. 138. ఫలభటా

శ్రారంబులుతోరంబులై. Vasu. 4. 172. తోరపురు

చితోనెలుగు. Pal. 90. తోరంపుగోడుంపుతో.

అర్థనారి. N. 4. 334. ధేరిధంధంధానారామతో

తోరమైమిరె. N. 6. 29. తోరమైమంశమా
ర్యఘోషంబులు భూనభంతరముల భయకాలగ.
Jagann. 1. 33. R. 6. 12. తోరంబైనరశ్మితికా.

తోరము n. s. A thread consecrated and worn as
a bracelet on religious occasions in token of
a vow. కంకణము. చేతిక కట్టిది. D. గుణము, అన
గాదారము. ABA. Siva. 3. 121. తస్మిత్తోరము
తోడిబాహువల్లనయెత్తి.

తోరసింబుట Mandha. 3. 10.

దోరిగడ n. s. A kind of measuring rod. భూము
లుకొలిచేవుకతరహగడ.

దోరెము n. s. The tie that confines a hawk. తేస్
నరజ్జుపు. ABA.

తోలుక n. s. The bark of a tree. తప్పక. ABA.
తట్టు.

తోవ n. s. The wooden frame of a thatch. వలభి.
ABA.

దోశంసు n. s. Sin, crime. పాపము. ABA.

దోసె or దోశ n. s. A kind of cake. భక్ష్యభేదము.
ABA.

తోస్తానము n. s. A pouch made of black deer
skin. కృష్ణజేనపుజంకతిత్తి, కమ్మపాట. OG. (తో
సదానము a cartridge box, a pouch (తోస్తా
ను a pouch, a leather case for pens, &c.
Reeve.)

త్రంపి n. s. A heap of dung cakes used as fuel,
piled up, in order to cook any thing. పిటక
యంత్రము. ABA. దారి.

త్రప్పి * n. s. Saliva sputtered out in reading the
Vedas. బ్రహ్మబిందువు. ABA. వేదాధ్యయనకాల
ముఖివృషత్తు.

త్రల్లట v. n. To die, perish. మృతుడౌట. Kark.

త్రవ్వ, తవ్వ n. s. A measure of capacity equal to
half a manika. కడుపార్థము, అరమానిక.

త్రప్పి n. s. Loss, ruin. నష్టము. యాశంవర్షరమునిం
దాత్రప్పివచ్చినది we had a great loss this year.

త్రాయ or తాయ n. s. A cobra de capello. ఘడి.

N. 8. 48. నహుమభూధతుడుగాదెవెడత్రాయబా

ము. A. 4. 246. అట్టిత్రాయాక్కటియట్టుకుండు. A.

6. 34. రంబైనద్రావైనదిమైన.

ద్రాణ n. s. అనగావాషకపణాని నిలసాధనము.
ABA.

ద్రావ usually ద్రాధ adj. Awkward or useless.
అసారము. ABA. శునికిమాలిన.
ద్రావ, ద్రావమనిషి n. s. An awkward useless man, a senseless wretch. శునికిమాలినగొడ్డు. A. 4. 294. ద్రవిణము సెవ్వగొంట, యెరుద్రావలతోని చుచుంట. పీ|| అజ్ఞలతో.
త్రెక్క or తిక్క n. s. Madness. తిన్నాడము.
త్రెక్క గా adv. Except. విసాగా. OG.
త్రెడవారి * n. s. A giant, a sort of demon. రాక్షసుడు.
త్రెప్పట n. s. Roaming about. శర్యటనము. ABA. తిరగడము.
త్రెమారతము, అనగా విదాలవణము. Q.
త్రెమూర్తి * n. s. Read "Triumvirate" for "Trimurti."
త్రెమ్మట or త్రెమ్మరుట n. s. Roaming about. శర్యటనము. ABA. Kark. తిరగడము.
త్రెమ్మరుట v. n. To roam about, wander. చరియించుట. Kark. P. 3. 212. వచ్చిద్రెమ్మరుతలవరులు గసైనకుండ. P. 3. 391. అండటభూములగొంత శీఘ్రద్రెమ్మరి. P. pref. 26.
త్రెలింగము * n. s. (add,) Professor Wilson in his Description of the Mack MSS. I. LVIII. solves the riddle and shews that the "Triglyphon of Ptolemy," must be in Aracan or (Tripura) Tippera.
త్రెవళి n. s. (add,) W. wrongly says "Three folds of skin on the abdomen, 'from obesity'" Lassen in Ritu Samhara p. 129 : remarks on this word : but it ought to be, folds appearing as in some statues of Venus, across the stomach, above the navel.
త్రెస్థానములు * n. s. A particular shrine. ఒకశ్రుణ్యశాలము. G. 6. 124. ధరణిశయ్యెల్లతీర్థములుజూచుచు వెలసినత్రెస్థానములకు నేగిమనమిచ్చియెంచుచు.
త్రెండుట v. n. To die. చచ్చుట, మృతదౌట. Kark. ABA. P. 3. 41. వాడొకడుంబున సెక్కులు ఖరముద్రుం గచెల్లడము. P. 3. 407. దురమున పెక్కండ్రుండుదురుత్రతపయ్యె. H. 2. 149. అరసికహిమమిత్రనుకులాంగనద్రుంగనవెన్న.
త్రెండుతు n. s. A general deluge or the world's destruction. త్రవ్వయము. ABA.
త్రెంచుట v. a. To kill, slay, break. వధించుట. ABA. Kark. Pal. 205. line 14. P. 5. 24. బలు

వారంగరవిద్రుంచిపారగవెచ్చె. P. 1. 537. శ్రీ విలసిల్లకయ్య మొనరించెదద్రుంచెదగల్గుదక్కినక. N. 4. 112. దోలురవరాహ మైయనుజుద్రుంచుటెరుంగరె. N. 6. 69. అనివారణద్రుంచుటనిదుశక్తి యా. A. 4. 18. దివిజదేవుని నుదారవారిచరమూర్తిద్రుంచి. A. 5. 48. యితడమోఘహరిభృగు శక్తిద్రుంచి.
త్రుక్కు n. s. Pride, rust. గర్వము, లోహములము. ABA.
త్రుక్కు n. s. Rust. లోహములము.
త్రుక్కుడు n. s. Hair, a hair. రోమము. ABA.
త్రుమ్ము n. s. Dust. ధూళి. ABA.
త్రుల్లట n. s. Play. క్రీడ. ABA.
త్రుల్లు n. s. Pride. గర్వము. ABA. N. 9. 227. శక్తిఘటించెనుడిగారిత్రుల్లడంచె.
త్రుల్లుట v. n. To die. మృతదౌట.
త్రెక్క or త్రెక్క adv. Except. విసార్థము. ABA.
త్రెడ్డు n. s. An oar or paddle, a wooden ladle. తంచువు. ABA. తెడ్డు.
త్రొక్కుడు n. s. Copulation; by a bull or goat. మృగశుకరతి. ABA.
త్రోణము * n. s. The plant termed Phlomis indica. i. e. తుమ్మిచ్చెట్టు. SC.
త్రోణము * n. s. A measure of capacity containing 29 lbs. A scorpion. A steel bow used in gymnastics. The name of a mountain. ఆధక శరిమూలము, నల్లము. SC. తేలు, ధనుర్విశేషము, శర్యవవిశేషము. N. 4. 91. త్రోణనశ్రేంద్రమోయనగ. H. 4. 7. అస్తోదయత్రోణములయింధ్యత్రొకూట. Swa. 4. 152. ధరణింగల్లానిత్రోణములో దివియు. (N. 2. 368. ఘర్మకలశత్రోణములలో వారగా?)
త్రోణకుసుము or త్రోణపుష్పిక * n. s. అనగా ఎర్రవావిలి. Q.
త్రోపు or తోపు n. s. Plunder. చార్వము. ABA.
త్రోపుడు or తోపుడు n. s. A carpenter's plane. దారునిర్మథనసాధనవిశేషము. ABA. రెంవే, అనగా వడ్లదాచుచెక్కనునువుచేసేఅయుధము.
త్రోముడు n. s. Blabbing. మాజానము. ABA.
త్రోయవాడు n. s. One who pushes. ద్రోశరి. ABA.
త్రోలుట n. s. Causing to fly or retreat. విద్రావణము. ABA. మల్లగొట్టడము.
ద్వయా * n. s. A pair, a couple. ద్వయము, రెండు. Anirud. 2. 75.

ద్వికణికా * n. s. read ద్వికణికా.
ద్విజము * n. s. A bird. వసు. Vasu. 3. 32.
ద్విపటము * n. s. A sheet. దుప్పటి.

సంకుట v. a. To turn up the earth as is done by a rat, hog &c దుమ్మురేచుట. ABA. కోరాడుట.

సంజ n. s. అనగా సుందరమైన కేదారము. Kark.

సంజా n. s. Flesh, meat, Venom, మాంసము Kark.

విడుమున్ను. Swa. 5. 60. నాలుక బంతి వ్రేలబడినం జనదోగి. టి|| విడుముచేత.

సంటు n. s. Friendship. Husband. Lord. మైత్రి.

Kark. స్నేహము, పెరిమిటి. T. 1. 49. తెలికిరిచే సంటులు వకన్నియనంటు. టి|| నాయకుడు.

సందవరీకులు n. s. A certain class of bramins.

బ్రాహ్మణులలో వుక తెగవారు.

సకనక adj. Thin, slender. కృశించిన. OG.

సకనకలోగురువు, సకనకంబడు, సకనకమను, సకనక

లాడు adj. Being thin or slender. మిక్కిలి శన్నని KP. 4. 114. కఠినింధ్రమంబున గరమ బెడంకు

తు, సకనకలోగురువు నెన్నడుమ సోగు. KP. 4.

104. నడుము లేదనియనకనకలో గుడువనింపువడ

గుమోపులు మోలిమోది. A. 6. 63. కడుపుమహ

యుధానకనకంబడనాగృతగృహ్యజేయబోవిడివి

తి. M. XII. 3. 476. పెడకండ నెత్తులొకకంబ

డద్రోవినవచ్చి కుక్కడుపు వెనకకుంజిడి సెగబలిం

చ సెల్లకడుపులు సకనకమనంకారవ ముఖ్య.

Mrityunjaya. 1. 133. సకనకలాడు కాన్యనకున

త్వమొగంబును మాత్రకంకణ ప్రకటరూపం రూపం

చెలగ.

సక్తోకపాన్న n. s. A plant commonly chacu-
liya. (Hemionites cordifolia Rox.) క్రోమ్యుపు
చు. ABA.

సక్తనరేడు n. s. అనగా భూజంబువు. ABA.

సక్తశల్లము n. s. A deep hole in a river. ఏటిలో
పుండేశల్లము.

సక్తరేసు n. s. A species of bread fruit tree
(Artocarpus lacucha.) తురిద్రూసు. ABA.

సక్తవిరిగ n. s. The small kind of విరిగ A small
tree (Cordia myxa.) యీ ద్రవేలువు. ABA.

సక్త n. s. The bright mark that appears when
a gold bar is cut. The heart, in a physical

sense. వన్నెచూచిన క్రాంబసిడి ఖడ్గిక త్రించినతా
వునకనిపించెనిన్లు. ABA. గూడె. N. 2. 164. గొం
తుతడిచీనున క్కెండొకింతడదలు. D. says ముద్దు
నుము.

సక్తైరచెట్టు n. s. A tree. (Cordia Myxa) Rox. 1.
590. Ainsl. 2. 466.

సఖముఖాల or సఖముఖాలుగా adv. From all di-
rections.

సఖరివారు n. s. The Government. దివంగుళివారు.
P. 4. 535. సఖరివారికి దండక బెట్ట నెమ్మగుక. H.

5. 16. సఖరివారి బ్రాహ్మగలిగినవారి మక్కలకును,
కొడవపడకుండ కున్నరికుండలిచ్చు.

సఖలు n. s. Stones sculptured in preparation for
building. గుట్లదుంబులు కట్టడమున కైతీర్చిన
రాళ్లు.

సగ్గుమైన * adj. page 474 for సగ్గుంకరణము read
సగ్గుంకరణము.

సచ్చుట v. a. (add,) To trust, rely on. సచ్చుట. D.
ABA. KP. 3. 210. వల్లభునకు గడువచ్చి నయిల్లా
ల పెనేసులాతి నేపోదోల.

సట్టు n. s. Abode, habitation. Obstacle, hinde-
rance, hesitation. నివాసస్థానము, ఆలశ్యము.

అటకాపు. D. నివాసదేశము, గృహము. Kark.

శహము, దక్షిణమున్ను, త్వక్కు, సటుడు. ABA.

ఇల్లు, కొడవ, చోటున్ను. OG. N. 2. 415. ఈ

సట్టున నీమోద నెరిగెదవింక. టి|| ఈ ప్రభుంచము

నందు. Vema. 1591. భోక్త కెంచి చూడ భుక్తి నట్టె

నను.

సట్టుగొట్టుట v. n. To hesitate, to be at a loss.
మొకరించుట. KP. 6. 133. తన సేవక నుడుతించుక
యిట్టు సట్టుగొట్టుచున్నవల్లభుంజూవి.

సట్టుచెనుట v. a. To delay, procrastinate. ఆలశ్య
కురచుట. Kark.

సట్టుపు n. s. A medical salt. చిదాలవరాము. ABA.

సట్టువపిట్ట or సట్టువపులుగు n. s. A fanciful word
for the peacock. మయూరము. Kark.

సత్తెడ n. s. A sack which contains one maracol.
ఆధకమిత ఘోరి. ABA.

సడగడు n. s. A horse. ఆశ్వము. Kark.

సడపు n. s. The entry or portico. ద్వారము, వా
రమంటము.

సడుకుట v. n. To tremble. వణకుట. P. 2. 117. ఆ
కటికిమిడికిమిడికినదికి యునికింబోసక. Vish. 5.
159. నడుకుచు వారలెద్దిక మనోదరుటిల్లుచున్న
వారకో.

నడుపుట v. a. (add.) To break a horse in. నాడు
యమునడుపుట to exercise justice. స్లోకమునడ
డుక పామెను the verse was not legible.

నర్తము n. s. A multitude of similar things. వర్గ
ము. ABA.

నల్లెము n. s. (add.) A bunch of plantains. కడల్దీ
ఫలగుచ్చము. ABA.

నర్వము * n. s. Doubt, suspicion, uncertainty.
సందేహము, అనుమానము. వాడునర్వకుడుతాడు
or వానికినర్వముబాధిస్తున్నది he doubts.

ననువు n. s. Poll-tax. అధిగంభ్య భాగ భేయము.
ABA. కాలారి, అనగారలకట్టువరి, తలకున్ను.

ననువు n. s. (add.) Siva. 3. 169. నేహోవదలంతు
నేనివలపుం ననువుండగలంబ్రియంబులుం. టీ|| స్వే
హము. Swa. 6. 50. జిహ్వికలకుననువునెరవావి
బంటుకుంతపుబడరులు. టీ|| అలవాటుబడియుండే.

ననువుట v. a. (add.) To sprout, to bloom. వికసిం
కుచేసుట. N. 2. 379. కళలూనునెలకూనగాదేని
యాచాననయసోత్పలంబులననువుటెట్లు.

ననువాయి adj. Half boiled rice : in which some
grains are boiled and some are raw. ఒకటిచుడి
కిపుడకకలంబుండే.

నన్ను, అనగాకురచ. OG.

నన్ను n. s. అనగాబాలకుడు. ABA.

నవీ or నవి plu. నవీలు n. s. (Arabic) A prophet.
ఒకఋషి.

నమలకుండు n. s. A feast. ఒకకుండు.

నమోన నెరినకూర్పుండుట v. n. To mope, to
sit mumping. ఒంటిగాకూర్పుండిత్రుఘోరిస్తూవుం
డుట.

నమ్రెస్తు n. s. అనగాకడనము. ABA.

నర n. s. that is నెర grey. జలిరము. ABA.

నరకు n. s. Greyness. జలిరము. ABA.

నరకుట్ట n. s. A sort of girdle. HK. 4. 175. నడు
మునకుడిలేనినరకుట్టవిడియించి.

నరవ, అనగాగిర్య. ABA.

నరాయి n. s. A buttress raised in support of the
wall. A sword. ఉపశాల, ఖడ్గము. ABA.

నరి This is a mere expletive: as in the phrase.
మనమూరగురువులుమరుదులుహితులుగాచేరమడసి
రిసరివారిశతులు. M. D. Santi 8, p. 5, line 1.

నరి n. s. Dust, powder. Indisposition, illness.

Rubbish, weeds. Grace, beauty, elegance. చూ
డాము. D. Kark. ఒత్తుడము. నరితిండిన్ని. OG.

శుభ్రత్యుము, నీలవస్త్రమునేయదానదారము, ప్రా
ల్లాభిసవాడు, అనగాసోమారి. నరితిండి, ఒత్తున్ను.

ABA. నలుకువ. A. 1. 43. మరికొండవీడెక్కిమా
ర్గానినలిమైనయలకశివాపాత్రునంటిరాజె. టీ|| చి

ద్రుశలైన. Vish. 4. 349. నలిమారంగలబ్రహ్మచా
రిగృహివాన శ్రుశ్రుత్యాశ్రమంబులలో నేమియు

సెల్లక. M. XII. 3. 311. నెరిమావిమాకులనెలదీ
గజెస్సుండుదోలకడనలితోడజెంది. BD. 5.

654. అలరంగవృద్ధుడుగురాచితాలాకు, ములబ్ర
హ్మధించుడు నలిదులకాడ. ఇచ్చెనేలలోనలితీసుట,

అంటేచెస్తమెదలయినదితీసుట To weed, to
clean or clear. కలుపుతీసుట.

నలి adv. Much. మిక్తిలి. P. 1. 426. నలిసరగుణము
మత్తుణమలయున్నీడశయ్యాకువేళదానమ్మర్వవిభ

నిగరచె. Ila. 3. 311. నలియాకంటికికండచక్ర
రలభాణంబుంచుసా. టీ|| మిక్తిలి. Pal. 54. నడ

వృగంబురెగనలిసెప్పించుడు. BD. 5. 385. నంబి
కిమడుదొల్లి నలివిడివెట్టియమ్మగాజనులెల్ల నెరుగగ

నివుడు. Charitr. p. 660. తొలుమేనినాపుర్యాస
లముననివుడు, నలివిడయముజేసిగాగ్యహంబునకు.

నలికండ్లపాము n. s. Read "A newt: a shining
greenish lizard" for "the polished shining
greenish house lizard."

నలిగించుట v. a. To minish, crush, ruin?

నలుగు n. s. (add.) after the word పెనలు the
paste itself. ఉపలేకుడ్రవ్యము, ఉద్వర్తనము.

ABA. P. 4. 361. నాతికొండొకకలకంతినలుగుచె
ట్టె. H. 5. 286. నలుగిడికుంకుమపిండిని. N. 6. 26.

చెలియార్తుకుంకుమనలుగడభసితావ. N. 7. 279.
నలుగిడియెంబోటియొకతెనభుములుసోకా. S. 5.

67. కుసువులనలుగిడిరైదవ. T. 3. 5. ఒత్తైనన
లుగులున్నట్లొకకంబులు.

నలుగుర్పాదాలు n. s. A carpet of variegated
colour. కుథము, అనగాకొండవేసుకొనేది.

నలుకులము n. s. Four palams. చతుష్పులము.
ABA.

నల్ల plu. నల్లలు n. s. Charcoal. కాలి. ABA.
ఇంగాలము, అనగాబొగ్గు. Swa. 4. 93. తేటల

గులేటినల్లలుగ్రుచ్చురించి. T. 5. 46. నల్లలనులికం
బులనుదీర్చి.

నల్లవీకాడు The bird called a martin. తుమ్మిభేదము. Kark.
 నల్లజీలకర్ర n. s. (add,) సుకుచి. ABA. H. 2. 251. జీవకంఘనునల్లజీలకర్రపుష్పర.
 నల్లరపైట n. s. A tree: Sonchus orixensis. Rox. 3. 402. ఒకచెట్టు.
 నల్లన n. s. Blackness. Dirt. నీలవర్ణము, మురికి. చెరువుకోపు. Kark.
 నల్లికంది n. s. A shining greenish lizard. రక్తపుచ్చి, నలికిరిపాము. ABA.
 నవగోజ n. s. A large tent. గొప్పగుడారము. ABA.
 నవత్రాధము n. s. A funeral rite performed within ten days of the death.
 నవాకు n. s. A kind of sugar. పూలఖండము, రక్తర. OG. శర్కర. Kark.
 నవారు n. s. Broad tape. చిత్రాల్పశట్టిక. ABA.
 నవారుపుట్టె. H. 5. 393. దాటిరుమాటతాస్తానవారుకశీడు.
 నవ్వ n. s. A child. బాలకుడు. ABA.
 నశనూతిమితారి or నశనూతిపూబాని n. s. A woman of easy virtue. తారకాంత. H. 1. 153. ఓశనైరికశరెర్రియశరేనునశనూతిపూబాండ్లు. H. 1. 257. P. 3. 105. నశనూతిమితారులమిట్టినిల్లు.
 నశనూదు n. s. Is explained. దూలపట్టిసదివళ్ళ. H. 1. 257. నెశనూనశనూతిపిశనైరికశరురేగితారవాంఛావిహారంబుశులుచసాగ.
 నశనశ n. s. Itching. కంఠూతి. ABA.
 నశుకు n. s. A lie. అశుశ్యము. ABA.
 నాంరు n. s. See నారు Thus spelt in OG.
 నాగడిడు n. s. A jester. తురిహాసీకుడు. ABA.
 నాగతాలి n. s. A medical plant useful against serpents bite. Cucumis angulus.
 నాగతాలిముండ్లు n. s. Thistles also the prickly pear (cactus Indicus) Rox. 2. 475. Ainslie. 2. 217. వెలుగువేసే పుకముండ్లచెట్టు.
 నాగదనుకము n. s. Wormwood. A †. ఈశరిచెట్టు. SC.
 నాగపునారి or నాటిసారి n. s. అనగానాకబలిచిరంటి. ABA.
 నాగబలి n. s. The finishing ceremony of a marri-

age: the concluding day of a wedding. వివాహాంత్యదినము. ABA.
 నాగమొల్ల n. s. A kind of jasmine. కుండము. ABA.
 నాగవాళిము n. s. (add,) A young man. యావనపురుషుడు, ఘంటావయవము, వేళ్ళలు. Kark. A. 4. 41. మార్దంగకులమూపులమరంగులదానియన్నాగ వాళిమునాగరి కవిలోకసంఘసం జెలరేగి. Siva. 281. ననుపుకాడై వేల్పునాగవాళిముగూడి. నాగి n. s. శశశృంగనాడుము. ABA. కుండెనగము which see.
 నాగురు, అనగానాగి. ABA.
 నాటబండి adv. Ever since. రదారభ్యవనుట. Kark.
 నాట్లము n. s. Planting or transplanting. ఆకుపోయడము.
 నాడి * n. s. (add,) వానిముఖములో నాడితీసిపోయినది his countenance fell.
 నాడు n. s. (add,) ఇది నాటినాడు this is the letter of that date: then written: or then received.
 నాగము n. s. అనగామాంశము. ABA.
 నానె n. s. Cutaneous and herpetick eruptions. దద్రురోగము. ABA. దద్దు.
 నానెకాడు n. s. అనగానైశ్యము. Kark.
 నానుట v. n. (add,) వానిసొంతనుత్సాహనానడు he cannot keep a secret.
 నానుడు, నానూడు n. s. News, tidings. దసక్రతి. ABA.
 నానీ n. s. అనగావిడుము. OG.
 నానుము n. s. (add, after the word yellow,) the line on each side, over each eye, is white.
 నారణకక్కి A sort of crane. ఒకభేదము. ABA.
 నారుచెట్టు n. s. A kind of tree. వృక్షవిశేషము. H. 4. 18. నారుచనురపాన్మవారిజమునుపాన్మ.
 నాలిమారము n. s. A hypocrite. కుప్పితుడు. Kark.
 నాలుక n. s. line 2, read, the uvula.
 నావ n. s. Plague or pestilence of crop. శస్త్యరోగము. ABA. చీడ.
 నావరచెట్టు n. s. A kind of tree. వృక్షవిశేషము.
 నావురు, అనగానాగి. ABA.
 నింగిమిరి n. s. అనగానువర్పించెట్టు. Q.
 నింజెట్టు n. s. Flesh. మాంసము. Kalahaa. 3. 70. అట్టుకరకుట్టుగాల్పినపిట్టలనింజెట్టుచరియుచెరవే

- నెయలుం చెట్టుక మెసగురు నాధునికట్టికింపెనగని
ట్లుత్రదివసంబు.
- నింపిరి n. s. Dirt. మలము. ABA. మురికి.
- నిక్ల n. s. అనగానిశ్చయశ్వత్తుము. ABA.
- నిక్లతుడు n. s. Sincerity. నిక్లతుటము. ABA.
- నిక్ల n. s. Grace, elegance. విలాసిము. ABA. సా
గసు. H. 4. 95. చాక్లతురిక్లగమినిక్లపెక్లజె
క్లనకుములనురింత.
- నిగడాలు n. s. అనగాధాన్యభేదము. Kark.
- నిగర or నిగరమైన adj. Excellent, superior. శ్రేష్ఠ
ము. Kark. H. 4. 173. నిగరమైనసిరాజుగడా
లుచేకట్లు.
- నిగారింపు n. s. Throbbing. కుట్టు, కడుపునిగా
రింపు belly-ache.
- నిగాళము * n. s. The throat : a horse's neck : the
thin part of a horse's neck, close to the head.
గుర్రపుగళుదలకిందిత్రుదేశము. D.
- నిచ్చలము or నిచ్చలము adj. Pure, unblemished.
నిర్మలము. ABA. శ్వచ్ఛము. OG. T. 2. 19. నిచ్చ
లమైనకెంపులునుసలమునవరమాక్తికంబులు.
- టి|| నెట్టెనటువంటి. నిచ్చలముగా adv. purely
NH. 5. 187.
- నిట్టతుంట adv. అనగానిష్టారము. Kark.
- నిట్టరాడు (or నిట్టాడు) n. s. The post or pole of
a tent or of a hut. ఆలయాధారదీర్ఘస్తంభము.
ABA. నుడిశకునడమపాతేగుంజ.
- నిట్టలము adj. Certain. నిలకడ. ABA. నిశ్చయము.
D. నిట్టలముగా certainly. T. 5. 56. ఒండాలు
లంబట్టురునిట్టలముగాజలక్రిడలాడి.
- నిట్టులు n. s. read చోట్లు Places.
- నిట్టు n. s. A bastion. బురుజు.
- నిట్టు n. s. Fastening. ఉపవాసము. Kark. ABA.
A. 4. 76. దశమినాదేశభక్తముజేసియవలినాదో
ర్విజాగరముతోనుండునిట్టు, బారసిబోసిదువైనిద్ర
బారుట.
- నిడుతుడు n. s. A snake. శర్పము. Kark.
- నిప్పత్తు n. s. A fastening. ఉపవాసము. ABA.
తుత్తు P. I. 498. ఆహారముదొరకడనిప్పత్తులం
దుడుమెనిమ్రాల.
- నిప్పక n. s. (add,) P. I. 303. అడుగడరాదునేల
నెరయండలబూతుగ రాదునిప్పకవజ్జిగనరాలు.
A. 4. 145. బొరిమెంగంబునరాలునిప్పకలనంగ.

- N. 2. 29. కటకముతోచరింపకడకన్నులనిప్ప
కలుపుతిల్లద్రూకుటినటియింత. N. 6. 92. చిట
చిటనిప్పకలుజెడరజిగనుగొనల.
- నిప్పలుమింగుములుగు n. s. అనగాచకోరము which
see. Kark.
- నిబ్బిరించుట v. a. To make true, confirm, prove.
నిజపరచుట. UH. 4. 56. పొందుగయానుద్దినిబ్బి
రించువధద్రుండాగ్రహంబుంచు.
- నిప్పరించుట v. n. To pause, wait. నిదానించుట,
తాగుట.
- నిప్పరికము n. s. Affection, love. కారుణ్యము.
ABA. కనికరము.
- నిమిరగాండ్లు or నిమిరకాండ్రు n. s. plu. People
employed in the fire work manufactory. బాగా
శాలయందుజీవించేవనము. ABA. usually ser-
vile persons employed as porters in carrying
an image. దేవుణ్ణిమోసేవాండ్లు. A. 2. 109. స్థా
నికు గాశంకకునుకుంగనానతిమిది నెనిమిరకాం
డ్రువహించు.
- నిమ్మ n. s. (add,) అడివినిమ్మ (Rottler) Trachylia
spinosa. వాడువట్టినిమ్మ కాయలు he is a mere
blockhead.
- నిరపాయ * adj. Safe : out of danger. అపాయర
హితమైన. Vasu. 2. 175. నిలువెల్లనిరపాయశం
బరమయోన్మేషంబునంబొంగు. A. 3. 118. శరణా
గతిధర్మంబునిరపాయధర్మంబు. Swa. 5. 61. కలి
రవికారదూర నిరపాయశుభస్థితిగాంచెనాగ. P.
3. 37. వాసిజూడదబ్బవాసినినిరపాయహారశంక్ర
హంబుజూచినట్లు.
- నిరసు n. s. A certain gold coin. దీనారభేదము.
ABA.
- నిరామిదము * adj. Fleshlessness. మాంశరహిత
మైన. Paidim. 1. 142.
- నిరుత్తరుడై * adv. Being speechless or unable to
reply. ఉత్తరముచెప్పులేనివాడై.
- నిరుద్ధ * adj. Hindered, impeded, obstructed. అ
డ్డించబడ్డ. In a letter I find this expression.
ఫాల్గుణబంగి కుజవాసరంబురద్ధానకుకుశలం here
it means వరకు until. Again in another letter
సౌమ్యనామశంవర్ధనంఆక్షిప్తబంగి నిరుద్ధానకు.
- నిరువులిగాడు, నిరువులిగాడు n. s. A species of
టిట్టిధము A bird (Parra jacana goensis.)
ABA. లకుముకి.
- నిరూఢ * adj. Well known, notorious. శ్రుతిగ్రామై
న. P. pref. 10. నిరూఢగూఢానుముఖ్యశ్రుతిగ్రామై

దాక్షిణ్యము. P. 2. 213. నిరూఢముశ్యశ్యంకం
ముగావునవిధంత కాశ్రమంబును. N. 2. 232. కరి
కరిత శ్రుతులమునిష్ఠుర తపోనిరూఢమహావిశ్రు
తులము.

నిరూఢుడు * n. s. He who is notorious. శ్రీనిధి
డు. P. 4. 566. అనినిశ్చయించిధీరశ్యనిరూఢుండ
గురుకమతవరుడు. టీ|| దైర్యమునారోహించినవా
డై.

నిర్గంధము * adj. Scentless. వాసనలేని. వాడువట్టి
నిర్గంధకుసుము he is a mere fool, an useless
blockhead.

నిర్గంధన adj. Doing away. పోగొట్టే. N. 7. 7. గా
ధాంధకారనిర్గంధనమశురోజుకరంబెవ్వనిజ
కుశిరంబు.

నిర్వలంబున * adv. Without delay, hastily. పీ
త్రముగా. P. 2. 15. అటునిర్వలంబునలెండని
జెప్పిన. టీ|| అలస్యముచేయక.

నిర్మరణము * n. s. Removing, entirely. Burning
dead bodies or carrying them to be burnt. శవ
దాహము, అనగాపీనుగనుకొల్పడము, నిశ్చేషము
గాహరించడమున్ను. M. XIII. 5. 24.

నిలుతుట v. n. In page 497 col. 2, line 33, read
the root in U. (for, the root in A.)

నిలునిలుము imperative stand! hold! తిష్ఠతిష్ఠ. D.
Skanda శివరహస్య (Vol 465) p. 463. foot,
యేదేవతులునిన్నయిటకుంచిసారోనిదువేరెయ్యదిని
లునిలుమిచట, నివేషదధ్రుమదినెగులింతలేక. T. 5,
148. నినుశరకురకువులసోదరునిలుమనుచున్.

నిలుపుట v. a. (add,) అక్షువారినికాలువులలోనిల్పినా
రు they commenced the worship of the god-
dess at home.

నివరిధాన్యము usually నివ్వరిధాన్యము n. s. Rice
growing wild or without cultivation, నివారము.
నివిరి past p|| of (నివురుట) Stroking. చమిరి. OG.
నిమిరి. ABA.

నివురంబడుట v. n. To come out, transpire, to be-
come publick. యెటబడుట. P. 3. 26. అతిసుత్ర
మయ్య మంత్రముగూతనికరశ్రుతముచేత నివురంబ
డు. టీ|| బయిటవచ్చును.

నివృత్తి * n. s. Cessation, renunciation, leaving
off. Removal (of an objection) Solution. మాను
కోవడము, చాలించడము, నివారణము. B. 6. 1.
1. Burnouf says Inaction.

నివృత్తరము (not-వృ-) is the better reading in
OG. Dele sunna.

నిసుతు n. s. (add,) అంకురము, శిశువు. Kark. P. 4.
483. తనివెచ్చకలసిటతానమార్చి యనుంగునిసుతు
జోవలవాడినిద్రముచ్చి. P. 5. 19. వీనినిటువైవిపో
దగునేనిచంకకుభరంబెనిసువానుకొనన్.

నిస్తూపముగా adv. Utterly బొత్తుగా. ఆదేవాలయ
మునిస్తూపముగాపాడుఅయినందున as the pag-
oda was utterly ruined.

నిశ్చప * adj. Undesiring, free from anxiety.
నిరాశైన. So in Burnouf B. 1. XII. 4. నిశ్చప
కాశ్చిర్యకామేభ్యః freed from all care : at
ease, content.

నిశ్చపహత * n. s. Freedom from anxiety. విరక్తి.
Swa. 2. 71. నిశ్చపకలునుబాదమనిశ్చపహతయె
వు. టీ|| విరక్తిమార్గము.

నీరుడు n. s. (add,) ధూర్తుడు. ABA.

నీచెమర n. s. The nostrils. నాసాపుటము. ABA.

నీతి * n. s. (add,) Principle. నీతిలేని unprincipled.

నీయంచ n. s. The stalk of an ear of corn. కంక
చ్చంతము. ABA. కంకియొక్కకాడ.

నీరసింతుట v. n. To fall into weakness or poverty.

జబ్బుకుడుట, బీడఱ్ఱుట.

నీరాకు n. s. An aquatic plant. (Pistia stratiotes.)
వారికుశిన్. ABA.

నీరిక్కు n. s. A sort of Bassia, growing in watery
or mountainous sites. మధూలకము. ABA. H.

4. 17. ఉచ్చితైర్బుచ్చినిరిక్కుయిక్కుతాండ్ర.

నిరుకట్టులెత్తుట n. s. Strangury. మూత్రకృచ్ఛము.
ABA. అత్తరీ.

నిరుకోడి n. s. A water fowl. సలిలకుక్కుటము. ABA.

నిరుటెంకి n. s. A pond, a tank. జలాశయము.
ABA. కొలను.

నిరుతిత్తి n. s. The bladder. A leather bag. క్లోమ
ము. ABA. మూత్రశంఖి, తోలుతిత్తిన్న. A. 4. 49.
కన్నీరునింపినయన్నీరుతిత్తులూత్రవియక్తలంబునం.

నిరుమంపు n. s. A watery or wet land. అనూకుం
బు. ABA. కీనీరునీల.

నిరుల్లి n. s. An onion. కలాండువు. ABA. H. 2-
175. రవయుక్తునిరుల్లిరశమనింపినత్రాత్రకంజకా
గులగుంపుకడరెపుంక.

నీరుపట్టు n. s. (add,) పిపాన. ABA. A. 4. 159.
 ఉత్తలూభం దిశ నెమదియ్యధా నీర్వట్టుక. టీ||
 దాహము నున్ను.
 నీరెండ n. s. (add,) శ్వేత్వాభము. ABA. A. 6.
 129. నింసీరెండ గాయవేదాంగువినతతనము. A.
 6. 142 నీరెండ మెండనంబరగు మెరుంగువీతాంబరం
 మనుంబాదువంబడినవారి. T. pref. 5. 7. తనశ్ర
 తాకుంబుతాత్రవదర్శనీహారమండలంబునకు నీరెం
 డ గాక.
 నీరెత్తువంక n. s. A kind of egg-plant. వృంతాకవి
 శేషము. ABA.
 నీరొట్టు n. s. A kind of cake. భక్త్యభేదము. ABA.
 నీర్పిచ్చు n. s. Submarine fire. బడబాగ్ని. ABA.
 నీలాలి n. s. A wave lamp with two wicks. ద్విము
 ఖదీపిక. ABA. ద్వయారతి.
 నీలితనము n. s. Fractiousness, a teasing disposi-
 tion, hypocrisy, jadishness. మాయయేర్పు.
 నీలగుట or నీల్గుట (add,) To die, expire. చచ్చుట.
 ABA.
 నీల్గు n. s. Stretching in yawning. గాత్రవిస్తానము.
 ABA.
 నీళ్లవివవి n. s. A kind of vessel. కలంజరము. ABA.
 ను Conjunction (add,) KP. 4. 21. ఒకత్వదునిన్ను
 నుజూచుచో.
 నుంకు n. s. Fasting. ఉపవాసము. ABA.
 నుగ్గడుట v. a. To kill, destroy. వధించుట. ABA.
 నుగ్గుగావించుట v. a. To break to pieces, reduce to
 dust. తుత్తుమురుచేసుట. N. 4. 273. నేదిన్దిసకాను
 గ్గుగావించెదకానీసేసిగ్గిండ. టీ|| పండిపండి. N. 8.
 149. కలితముక్తారదావళి నుగ్గుగావించిశ్రుకటశ్రు
 వాలాధరంబుజింది.
 నుగ్గునూచంబుగా adv. In bits. తుత్తుమురుగా. KP.
 6. 5. శరభాదిమృగములనుగ్గునూచంబుగానురుచు
 నెవయు.
 నుడికారము n. s. A word, ఉదము. ABA. శబ్దము.
 నుడువుట v. a. To tell, say, utter. వదించుట.
 ABA. చెప్పుట.
 నునుపు n. s. (add,) Ornamental work in pottery.
 కుండలపైనచేసే లెకవిత్తరువుకని. ABA. H. 5.
 14. బొద్దుటి నెలునునుపులు మొదలుగాక ఉనులుని
 ర్పించుకుండలపైనియతడు.
 నురుపుట v. a. To beat, destroy ruin, strike.

శ్రహించుట. ABA. కొట్టవేయుట. OG. కొ
 ట్టుట.
 నురుమాడుట v. a. To kill. వధించుట. ABA.
 నురుపు, నుర్పు n. s. Foam. ఫేసము. ABA. నురుగు.
 P. 1. 235. గజంబునునురుపులంబెంచుట. Swa. 5.
 91. వెన్నెలక్రాస్తూరుపులబోరనన్నునర ఉడుగుజి
 లుగుకంచుకంబుసమింది. A. 4. 197. నెరయుగుం
 కుడుబండులనురుపులనగ.
 నులికొనుట, అనగావలయితహుట. Kark.
 నులియుట page 504 for L. 4. 9. read 4. 36.
 నులుచుట v. a. (add,) To kill, destroy. వధించు
 ట. ABA.
 నూకలమ్మ n. s. A disease like small pox, chicken
 pox. (This occurred in a letter.)
 నూగులు n. s. A sort of grain. ధాన్యశేషము.
 నూనెముంత n. s. అనగాగుచ్చబలము. ABA. ముత్ర
 వల్లలగముచెట్టులోభేదము which see.
 నూనెముడి n. s. Knot of hair. కేశబంధవిశేషము.
 ABA. A. 5. 95. విండులచేలనూనెముడివెంట్రుక
 లండడితాళలీనగ.
 నూబ n. s. A grain pit, or cellar built with a
 small mouth above, to preserve salt or grain.
 భారవిశేషము. ABA. సాతర.
 నూయి n. s. A well. కూతుము. ABA. P. 4. 421.
 ఉరటతేకసిగ్గుతరువుండగముందరనూయిపిట్టుటం,
 గ్రూరవిహామేష మయికొమ్మజనం జనతేకక్రమ్మ
 రక. టీ|| వావి.
 నూలి infl. of నూలు A. 5. 129. అద్దెడపుల్లికేళిరము
 నందువసింతుగ సెక్తనూలినున్నగ్గుము. N. 7. 37.
 శిన్నదీనానూలిహాళివాపిడికుచ్చు ముసనామకుచ్చు
 లుకుసిడిసరిగ.
 నూలిగరసు n. s. Morbid baldness, falling of the
 hair. ఇష్టేలుప్తకము. ABA. బట్టతల.
 నూలోరి or నూలోలి, అనగాపిచ్చుతింది. OG.
 నూళి n. s. Linseed. ABA. తిల, నువ్వు.
 నెంజిరి (or నెంజిలి) n. s. Mental agony, anxiety.
 మనోవ్యధ. ABA.
 నెగడి n. s. A ghost, a sprite. పిశాచము. Kark.
 నెగడించుట v. a. To found a village. గ్రామము
 నునిర్మాణముచేసుట.
 నెగడు n. s. The medusa or Galley fish (Pulmo-
 grada Linndi.) Near Tabago in south Ameri-
 ca the fish called Manta destroys many pearl-

divers: its muscular powers are great: it is able to roll itself round any animal and crush it to pieces. See Penny Cycl. XIX. 119. మ త్వవిశేషము. Also The spirit of the whirlpools. నీటిదయ్యము. ABA. జలగ్రహము. OG. నెగడుట v. n. To increase, extend, spread, shine, be splendid. వృద్ధిపొందుట, శ్రవర్తింతుట. D. వృద్ధిపొందుట, ఖ్యాతమవుట. ABA. ఖ్యాతమవుట. Kark. వెలయుట. OG. Swa. 4. 140. నైశిత్యంబ భినుత్యమై నెగడు బాణశ్రేణిజెందాది. H. 1. 27. గోవురమై పొగడ నెగడుకుంభినిలోనక. A. 2. 51. నెగడుననావృప్తినిజులెధశ్శుధి, శనుదాన్యకర టిండములనేర. టీ॥ వ్యాపిస్తూలున్న. N. 1. 39. ఆదేశమునెగడుపొగడనలవియ్యెందుక. టీ॥ శ్రుతాశించును. P. 3. 319. గంగబొగడంగ నెగడు రంగ తరంగ. ఆగ్రామునునెగడికనుబా ఆయినది the village has enlarged and become a town. నెగుసు n. s. Mental agony, anxiety. వ్యధ. ABA. D. Scanda శివరహస్యము. (Vol. ౪౬౫) p. 463 foot. ఏదేవతలునిన్నుయిటకుందినానిదిమరేయ్య దినిలునిలుమరట, నీవెవ్వడవుమది నెగులించితక. నెగ్గడము adj. Compact, thick. సాంద్రము. ABA. దట్టము. నెగ్గడి n. s. An impotent man, an eunuch. మండుడు. ABA. నల్లంసకుడు. నెచ్చెలి n. s. (add.) Swa. 6. 72. పూలనుందావి యుబోలిజాల బ్రువదంబొసరించిరి నాకు నెచ్చెలి. టీ॥ పూచెలియ. H. 1. 68. శృంగారినియానుధాశి రసిగానుతిసేయగవచ్చునెచ్చెలిక. T. pref. 52. హత్తిసక్తిరీకాంతవిపులాంబరలాలనకల్పి నెచ్చెలిం. N. 3. 180. మొలకలేనల్పతోకలిమి నెచ్చెలి వీరును రటితె మైరలముంగురులుగడల. నెట్టన n. s. అనగా ఉపహతి, తావున్న. ABA. నెట్టన, నెట్టా or నెట్టిన adv. Immediately, at once, quickly. Much, exceedingly, excessively. Happily. వెంటనే, క్షీఘ్రముగా, మిక్కిలి, హాయిగా, అత్యంతమున్ను. D. Kark. M. III. 5. 140. నిజమందోమకర్తముల నెట్టన మేలునుకీడువచ్చు. M VII. 2. 152. కొడుకువధించిరన్నగురుకోటికి నెట్టనయల్లి. Vish. 5. 364. వాడుభారిబలుండై నెట్టన గానీగరముతట్టానకునర్దుడయ్య. Bhascara Ramayanam Yuddha. 2. 523. దైత్యానీకముకాన

ట్టి నెట్టాబాసీకవధించు. BRU. 2. 21. నిలిచియారాకునెట్టననాసీన, నధకుడవైగల్పి యశముమి ౫0 BRU. 2. 347. నెట్టావాయుసూరిరజనిరరు నుద్ధతిబట్టి. M. V. 1. 338. నెట్టనశిథిలోనేపురక టైదురనరాతిరనముగా. L. 7. 101. ఎట్లాదితీ మాటయిందు శేఖరుని, నెట్టాగొలిచిననిజధ క్తరతి. Vish. 2. 153. అట్టియెడలకలనురులను నెట్టనగాలు వంగవచ్చి. Vish. 1. 53. అట్టియెడలమధ్యమునన చ్చురరాజనమబ్జనుర్పురైపుట్టిశ్చుజించు లోకములు పూర్వపుశిత్వమువిష్టురూతు మై నెట్టినభూతరానుల కు నెమ్మియొనరుక. BD. 4. 1637. ఎట్టన్నీరమా హేశ్వరధక్తి నెట్టాగల్గుది నిశ్చలాత్మకుడు. A. 6. 161. నెట్టనయల్లలవ్వియలసీశలభూశరియింద. టీ॥ ఆశక్తిచేత. నెట్టము n. s. A turban formed of twisted peacock feathers. నెదులియొకెంచెతచేసినదారము లపాక. ABA. నెట్టికొంట, అనగానిష్టారణము. Kark. నెట్టుకొలుపుట v. a. To pervade, spread, extend. వ్యాపించుట. KP. 6. 244. వెల్లతలకుట్టుక నల్లడల నెట్టుకొలుపుకొలుబట్టలపాడునుల్లనై. నెడిమ n. s. An island. ద్వీపము. Kark. నెత్తుపుటలక n. s. A kind of chequered board for drafts dice, &c. అష్టాశీదము. ABA. నెత్తమ్మి n. s. page 508 line 3 for mutabiles, read *mutabilis*. నెత్తరులు n. s. Natural lines or folds of skin above the navel. వళులు. ABA. See త్రివళి. నెనరు n. s. Affection, love. ప్రేమ. D. త్రియము. Kark. H. 2. 47. అంతఃకరణముశిఖ్యంబు పోరా మియు, నేత్రంబుచెలిమియు నెనరుప్రేమ. T. 4. 92. కలకలనవ్విలో నెనరుకాట జేర్చవలెనిదాసిని. N. 6. 35. విశ్రమించంగవచ్చుగావించునెనరు. నెమలిఅడుగు or నెమలిఅడుగుక్రూను n. s. A plant (Caesalpinia bonducella). పూరికరంజము. ABA. 2. 97. నెల్లిమోలునుదిట్ట నెమలియడుగుకొండగు ముడురేగు. నెమ్మిలితురుజ n. s. The hilt or handle of a sword. ర్పురు. ABA. కర్తృలిక. నెమ్మి page 509 line 2. for "OG. Bones," read నెమ్ములు Bones. OG. నెమ్మిచెట్టు n. s. A tree (Dalbergia Ougcincensis.) కంజశిమ. Kark.

నెయ్యమి or నెయ్యము n. s. Affection, tenderness, మిత్రత్వము. ABA. H. 3. 223. నెయ్యముమీర గాచరగిరిరజమంత్రిలలోకమొక్కి. T. 3. 146. నెయ్యము బొల్లు చూపులును నిచ్చలు పెచ్చులనిచ్చు వైపులుం.

నెయ్య page 509, line 4, for grease oil read grease, oil.

నెరక n. s. A bone. ఆస్తి. ABA. ఎముక.

నెరకు n. s. An uneven pearl. గొడ్డి. ABA. అన గాగొడ్డిముత్యము.

నెరకనము n. s. Completion, fulness. ఆభోగము. ABA. విత్తపరిపూర్తి, రచనాదికరిపూర్ణత. N. 9. 131. కూర్తికాశరుచునంతకైకొనగనేర్చె, నెర కనమునరమణుడన్నియునుశరికి. టీ|| జాగరకము చేతను.

నెరకుడుట v. n. To turn grey?

నెరవంజిచెట్టు n. s. అనగాజానకమనేచెట్టు. SC,

నెరవెట్టుట v. n. To chew the cud. నెమరువేసుట. Swa. 2. 5. సెలెలవనదంతములుమూగ నెరవెట్టి కోల్పులుట పాదరింద్రగురకలిడగ.

నెరశిరి n. s. A lion. సింహము, పూణాశమాన మున్ను. ABA. P. 1. 353. ఈనెరశిరిజతరదవాధి సరదిస మొకటితెక్కదినగా. టీ|| సింహము.

నెరి adj. (add.) Swa. 3. 11. గరగరనినెరికురులుగు రిగడవంబెరిగినవగుటంజేసి. టీ|| చక్క. P. T. 3. 84.

సాంప్రదానానమువాసనగున్ను నెరిగొప్పవిట్టి కుయుటంజకాయ నిక్కంక. టీ|| గొప్ప. N. 2. 329. నెరివేసినిలాసినిరిసింతువేవిత, నెమలికిం భమువంటికొమరుగలుగ. టీ|| నల్లనిజడ. P. 4. 98. వెన్నుంబెన్నరివేసికిజాలదు.

నెరి n. s. (add.) Great splendour, sap, essence, pith, crookedness. కేశము, నిర్గు, చిరుగడ్డ, కుటి లము. ABA.

నెరి n. s. నెరికె n. s. The hem of a garment tucked in the waist band in a particular manner. కచ్చభేదము. ABA. జిగి, చిరును, చీగు డ్దాను. OG. N. 7. 282. నెరికెచెంగావిపావడ నిర్గునె. టీ|| కుచ్చలుగల్గిన.

నెలవరి, నెలవత్రి n. s. Bits of areca nut cut ready. పూగఘాములు. ABA.

నెల్లి or నెల్లిచెట్టు n. s. Emblic Myrobalan, or Phyllanthus emblica. ఆమలకము, అడవి నెల్లి

a shrub or tree (Phyllanthus polyphyllus. నేల నెల్లి a plant. Phyllanthus Madraspatan. నెల్లి, పెద్దనెల్లి or కూరనెల్లి A tree (Premna integ- rifolia. అడవి నెల్లి కూరచెట్టు a shrub (Oroton repandum.)

నెవ్వ n. s. Want, poverty. Danger. దరిద్రము. ABA. Kark. నెవ్వ, నెవ్వము, ఆశుడ. D. శవడి. OG. R. 3. 31. నెవ్వదెరవరిచల్లనిద్రామ్రాకు, గో గి, వెజ్జనుబోలెమరుద్దంబు. G. 8. 201. భనంబె వెప్పంటికేకబ్రతుకుట నెవ్వయనుచుంటి తగులునిగ నవాడక. A. 4. 291. వర్షంపునెవ్వకరుజ్జ.

నెవ్వX adj. Graceful, elegant. సొగసైన. H. 3. 104. నెవ్వXశిస్తులు.

నెవ్వX n. s. Great sorrow. అరివిచారము. ABA. Swa. 5. 47. తనుబాసేశిడల్వగనిన నెవ్వXబోలె తొలిదిక్కుజవరాలువెలుకబారె. టీ|| అధివిచార ముచేతనువరనే. T. 2. 122. ఎవ్వరునెరుగనిరా శిప్పుదయంబుగడక సెవ్వXనెవ్వX బాగులు. N. 6. 102. కట్టుచాలక నెట్టుకొనుదట్టుపు నెవ్వX నిట్టె.

నెళ n. s. అనగాకలుడమిశ్రదధి. ABA.

నేX properly నేX n. s. A feather?

నేటింది adv. Positively, certainly. గట్టిగా. రూఫి గా. Vencata. 2. 2. Vencater. 3. 2. నిన్నునన్నుతిం చినేటిందిమొక్కుదుపరిముచారి శొరియవధరింపు.

నేటు adj. True. శత్ర్యము. ABA.

నేటుచెయు page 512. line 4. for Saranga read Sar. Dwi.

నేత n. s. After Vish. 4. 239. (add.) పూసతి. ABA.

నేతిబొట్టు is the common phrase for నెయ్యి as in English a bit of butter.

నేతుల n. s. అనగాతగుబాటియింతి, చాచలజ్జేవనిత. ABA.

నేతుభ్యము * n. s. (add.) Curtain, screen, the part behind the scenes. Vasu. 4. 23. M. VII. 1. 10. వీరనేతుభ్యమధ్రమలోతాకృతులైరి.

నేము n. s. A copper coin. ఉన్నెండుకాసులు. ABA.

నేరవకడ n. s. A kind of palm tree. దేవతాళము. ABA.

నేరుచుట or నేర్చుట v. a. (add,) నేర్పి నేర్పివ్రాసిన జాబు a much laboured letter.

నేరేక్షల్ల n. s. A kind of salutation. దండము. Kark.

నేర్పరి n. s. A wit, a clever man or woman. ఉచాయశాలి.

నేలకుగోలకుదెచ్చుట or నేలకుంగోలకుదెచ్చుట v. a.

To bring to the point of death, almost to kill కిందుమిడుచేసుట. D. అనగా కిందిట్లుమిడిట్లు

చేసుట. KP. 7. 36. ఆయలవ్రాయముకభవదు

దంబిరీయగోల్లరాచగా, గాయబుడాకెనైన

లిగకత్తులు నూచునుండునంతట, నియవలోక

నంబాదవనేలకుగోలకు దెచ్చుచున్నవాడాయలనా

గబొంట్లు తెలియక విసిపింతురునాకు నెంతయుక.

నేలగుమ్మడి or తెల్లనేలగుమ్మడు n. s. A plant (Hedysarum gangeticum.) విచారి.

నేలతాడు n. s. A plant (curculigo) కుశరి. ABA.

నేలతామర n. s. A shrub (Hibiscus mutabilis.) శ్శులకద్దము. ABA.

నేలసేరేడు n. s. A tree (Premna herbacea) భూజుంపు. ABA.

నేలకల్లటి n. s. A pigeon. పారావరము. ABA. Kark.

నేలమాలె n. s. A cellar. భూవ్యంతరాలయము. ABA. నేలమాలిక.

నేలమల్ల n. s. A small kind of egg plant. (Solanium melongena) బృహతి. ABA. యోద్రవా

రాక్షి.

నేవ n. s. Anger, censure, abuse. రోషము, జుగుళు. ABA. 3. 66.

నేవము n. s. A contrivance, pretence. అనుచేశము. ABA. వ్యాజము.

సెవ్వి n. s. Pain, distress. వ్యధ. ABA. బాధ.

నైపుణి * n. s. Dexterity, cleverness, skill. నేరుపు. గట్టితనము. A. pref. 15. శ్రోత్రఘృష్ణుటలు

మంతుగరవింబితి సూక్తి నైపుణి జ్ఞానవంతానుశిక్య

తి. టి. నైపుణ్యముచేతను. A. 5. 119. నైపుణిచం

దనాద్రిగహనద్రుమసారధవీవితామ్రమణిపరిల

బ్ధమాక్తికమణిశ్రుకరములుదోవిదమితాశావనం

దు. T. 5. 61. తారకయములువిస్తారకనచ్చాకనై

పుణిబోరిరందరునుబాగడ. టి. నేరుపుచేతను. H.

3. 218. సురరకేళులనైపుణిచూపునపుడు.

నైరుతి * error for నైర్యతి * n. s. The regent or

ruler of the southwest quarter. దక్షిణపడమ

రలపడిమిములకు అధికతి. నైర్యతిముల In the Southwest quarter T. 4. 171. వహ్నివ్యధి నైర్య

తిపరుగ వాయుకు చేర శంకరుగడిసి పార్వముల

గొలువ.

నైర్మల్యము * n. s. Clearness, pellucidness. నిష్క

ల్పము. A. 3. 87. నిష్టామండై యోగియగువాడు

మ సొనైర్మల్యశంపాదనకునాచరింపవలయు. N.

4. 69. అతి నైర్మల్యముగల్గినైవ కిరీటాలంక్రియా

యోగ్యమై.

నైవేద్యము * n. s. (add,) వట్టి నైవేద్యముగాచూపిం

చినాడు he just shewed it, and snatched it

way. A. 5. 97. అగరుధూపమునిడిశర్మరాజ్య

యుక్త, వృద్ధ్యకదళిఫలాతి నైవేద్యమొసగి. N. 6.

31. దానపై నైవేద్యమాయనాయనాయె, ననకచ

దార్థములునుచునేరుపు.

నైస్త్రింకితుడు * n. s. A swordsmen, a soldier

armed with a sword. కత్తి నైస్త్రింకితుడుగాకల

బంటు.

సెగులు n. s. Grief, affliction. వ్యధ. ABA.

సెచ్చిపోయినవాడు or సెచ్చియుండేవాడు n. s. He

who is in reduced circumstances, he who is

deprived of some thing important. శంకటచి

యుండేవాడు.

సెచ్చియుండేవేళ n. s. Time of privation or suf

fering. అనుచదనుజెందియుండేకాలము.

సెచ్చుకొనుట v. a. To complain of, to speak

against. ఒకనిబాధకొదవగాచెప్పట.

సెడికారము n. s. A word. పదము. ABA. శబ్దము.

సెడుగు or సెడుపు n. s. A word. పదము. ABA.

శబ్దము.

సెప్పికుంటివాడు n. s. He who has a lingering

disease. వ్యాధిగ్రస్తుడు

సెప్పి n. s. Pain, distress. వ్యధ. ABA. బాధ. A.

3. 40. కంటకములచుదాబ్బములుగాడ సెప్పిన సె

ప్పిగూయడు.

సె (contracted for సెప్పి the Root in A of సె

చ్చుట to ache) painfully, causing pain. సె

నాడనేసె he struck or wounded smartly ; so

as to cause pain. దుఃఖకడలాగుపాడిచినాడు.

OG. P. 1. 280. యోరభాండముగాకయెందుకి

యోరమొకటంచుసెప్పలుకుచుక. P. 4. 15. చరు

తురు పెడచేతుల సెగరతురు తెం సెగళ్ళ.

సెగరగలందులు n. s. Words used without any

restraint on his tongue. సెగటికవచ్చినమాటలు.

L. 17. 136. ఈ కీర్తిసాధించునెవ్వరివశము, సో
రగొలండులునుడువంగ నేమి, అనగా సోటికివచ్చిన
మాటలు. L. 7. 480. కుటిలకుంఠలులతోగూర్చు
నన్నునను సోరగొలండులాడినమాయ గనుగొని
యల్లమకన్నులనవ్వి సోరగొలండులు, సోటికివచ్చి
నమాటలు.

సోరు n. s. page 516 also forms Locative సో
ర. See BRY. 1. 743. (add.) చక్కెర తీపు సోటి
కియింపు గాల్చునది the sweetness of sugar is
pleasant to the taste.

సోలి n. s. Pain. వ్యస. ABA. బాధ.

సోకు (నపుకు) n. s. Deep. నిమ్మము. ABA. లోకు.
శుండుదోవయని నిర్మింపబడి.

సోయము * n. s. (add, as a note) M. M. does
not say Logic, he says "A sort of Aristote-
lian system of philosophy." A Bombay paper
observes that a pandit at Poonah always ren-
ders it "Subtilty," and this seems true. It
is the art of false logic or "sophistry."

ప ప బ భ

బ page 517, col. 2, line 3, read వడరి for ఉడరి.

బంకు n. s. (add,) బంకు is not a guard but a
ward or part of a building see Wars of the
Rajas p. 15, line 23. యిన్నూరుజనముతో బంక
ము [error for బంకు] వాకిలికుండా హజారంవా
టికివచ్చిరి. Nijalinga chiccaya verse 49. అంత
టింతలయెమ్మె వైనబంకులును చెంతనుకడ సాలచెలు
వైనమంచిగంధపునాకులుగట్టి నదివ్యమందిరంబులు.

బంకె n. s. A fraudulent or deceitful man. ధూ
ర్తుడు. Kark.

బంగము n. s. Tribute, tax. భాగధేయము. ABA.
కుడి, చేకిగ.

బంగల n. s. A small portable fire-place or fire-
pan. అంగారభాగిక. ABA. కుంకుటి.

బంగన n. s. The rope that fastens an elephant.
గజబంధనము. ABA. ఏనుగునుకట్టేతగ్గము.

బంచ n. s. A piece of cloth about one cubit in
breadth and six in length. ఆరుమాళ్లకుండు
గుడ్డ.

బంచకము n. s. అనగా అశ్వశుశ్పా శ్రమచేశము.
ABA.

బంచకంశ్రము * n. s. See note on అనగా అశ్వ
శుశ్పాము.

బంచప్రాణము * n. s. Five vital airs in the body:
but (metaphorically,) All the affections. బంచ
భూతము, అతివిశ్వేశమున్ను.

బంచబంగాళముగను or బంచబంగాళములుగను adv.

In order to run away, or to retreat. పలాయన
మయ్యేటట్లుగా. T. 5. 96. చండగాంక్షివముక్తా
శ్రుతిమితిముంబివలబర పెను బంచబంగాళముగను.
N. 10. 145. జోడనల్ ద్రొక్కించుకూర సేనాంగ
బంగాళముల్ బంచబంగాళములుగ. టి|| పలాయ
నములయ్యేటట్లుగాను.

బంచము * n. s. The musical treble. బంచశ్వ
రములలో సెకటి.

బంజ adj. Poor or low, mean. బీడయైన,
యీద్రమైన, నీచమైన. Ahal. 1. 45. హాహాకును
మాలపు బంజలంజలక.

బంజన (perhaps for బంజిన) అనగా నిగరమైన.
OG.

బంజి n. s. Tribute, tax. భాగధేయము. ABA.
కట్టుము, చేకిగ.

బంజించుట * v. a. (add,) in UH. 1. 7. this verse
occurs. మ|| పుడమి శ్రేష్ఠమహాత్మునిజనవతింబొం
కింకలేకున్నయో, నరుదామస్థిరపుణ్య &c. Here
the Prasa and Yati rhymes are broken. The
editor was at a loss, and I suggested that the
first line should run thus. మ|| పుంకశ్రేష్ఠమహా
త్మునిజనవతింబొంకింక. &c.

బంజు n. s. line 2 dele "sometimes" (add,) Siva.
3. 46. బుగ్గలందగ్గలికచూపుకప్పు బంజులవలపుం
జకచకలనకనకలువీడుకాని. P. 4. 268. నూరెల
వెలుగుబంజులశరీరస్తవ్య భూమామణిస్ఫూర్తిహో
దిజేయ.

బంటించుట v. n. To hesitate, consider. అనుమా
నించుట, సూచించుట. B. X. (3) 21. నీయుజ
యమికారాజనుల్ చెప్పుగా బంటించుండెడు రేగు
దెంచునదినిపైనేనుశస్యధుడై. బంటించుండెడురేగు
దెంచు అనుమానించకయెదురుగావచ్చును. BD. 4.
23. అనీమజంగమకోటికచకానలిచ్చుచును, బంటిం
పకిలవరుబనులు సేయుచును. బంటించుక, అనుమా
నించక, యిట, యక్కడ, వరునాయకుడైన శివునియొ
క్కడును, శరీరవ్యలు సేయుచును చేస్తున్నాడు. BD.
2. 952. పంటకట్టెలుచెచ్చువాడుమూరయ్యబంటిం

కుగరి కాశుకుతి వెట్టువాడు, యోలిస్తేగరి కాశుకనే.
వాడుబత్తెముకొలిచేవాడు. BD. 4. 181. గంట
యుగొడుగునుగదియించడదన, బంటించెనేనుగ
బలమెల్లనవి, ఘంటికనున్ను, ధత్రమునున్ను, పై
కటితోపుకటిచేనకడమునకు బాగుచేయడమునకు
అనుకూనించెను.

బండారవాడగ్రామము n. s. A village granted on
a favourable rent. ఒకతరహాయిసాంగ్రామము.

బండారు n. s. Turmeric. హరిద్ర. ABA. కుషు.
పండించుట, అనగావండించుట. OG.

బండిగురువింద n. s. A large creeper bearing
white fragrant flowers. మాధవీలత. ABA.

కుండు n. s. కూగినకుండు A ripe fruit. దోరకుండు
a fruit nearly ripe. కుండువంటిగుంసారము
a flourishing family.

కుండుపు n. s. A feast or festival. ఉత్సవము. ABA.

బండెలుక n. s. A kind of rat. ఆఖుభేదము. Kark.

బండ్రించుట for కండించుట v. a. To cultivate.
కుయరుచేసుట.

బండదమనికి n. s. అనగాఉత్పజ్జివిన్యాసయోగ్య
భాండము. ABA.

బండారచెట్టు n. s. (add.) A tree proverbially
dry ; burning when green : white ants will
not attack it.

బండికము n. s. A prison. కారాగృహము. ABA.
చెరశాల.

కుంబిలి n. s. (add.) తియ్యనికూటలతోకుండిలిపెట్టికుం
బిందినాడు he couched the refusal in civil lan-
guage.

బండివాడులకూత n. s. A wretched woman. పాడు
ముండ. HD. 2. 1100. కాలకాశికునివనితపమున్న
నుబండివాడులకూత.

బందుగులు n. s. Relations. బందువులు. ABA. చు
ట్టాలు.

బండె n. s. A white variety of the Nyc-
tanthes arbor- tristis. శ్వేతసురగు. ABA. తెల్ల
వావిలి.

కుంబ or కుంబజోళ్లు or కుంబలజోళ్లు n. s. Cow-
herds drums. గొల్లవాండ్లువాయిచెత్తెకతరహా
ర్థవాద్యము. Pal. 60. కుంబలజోళ్లిచ్చికలయంగ
బసికి, బొమిడికంబులయిచ్చి. కుంబ, అనగాకుగవ
ము. ABA.

బంబోతు n. s. A fat man. ఎద్దువలెకరీరముమిక్కిలి
బంసినవాడు. ABA. పొరలింతుయొద్దు. OG. A. 6.

28. బంబోతద్దాశరియదువుంబద హతులంగపోసి
పోటులనిరుమైలం బొదురుచు బెనగుచుబోవంబట్టి
వటంబుచేర్చి వాడిట్లనియె. టీ|| బలిష్ఠుడయిన.

పక్కిణము * n. s. (add.) A fishing village. శంబ
రాలయముచావలకు పక్కివాండ్రువల్లె.

కుక్కశూల n. s. The liver complaint. కుక్కసెట్టి.

కుక్కు n. s. An old man. కుక్కుడు. ABA. ముశలి
వాడు.

భక్తుడు * n. s. A devotee, a devoted man. భక్తి

గలవాడు. A. 6. 2. కలదొకరుండుశుభానగాని
కులంబునుదీయభక్తుడు. N. 4. 147. ముందరనిక
నాకుభక్తుడనినందను బాధలపెట్టినప్పటినిమిది
త్యవల్లభునినంతకుజేర్చెన. P. 1. 182. నిక్కడవసే
వకులెవ్వరునాకు బెద్దవిశ్వాసమునీయెడంగలదెక్కు
డుభక్తుడునిన్నుబోలె.

కుక్కుమగుట v. n. To grow ripe or fit for use, to
become ripe or mature. (Metaph.) To become
well or recover. కుండుట, స్వస్థమగుట.

కుక్కుము * adj. Ripe, mature, dressed, ready or
fit for use, convenient. కండిన, వండిన, సిద్ధమైన,
వసరైన.

కుక్కుముచేసుట v. a. To prepare medicine, cook
or dress food, make fit. వాగుచేసుట, వండుట,
సిద్ధముచేసుట.

కుక్కువిచేకము * n. s. Matured wisdom. కరీణత
మైనవిచేకము, శంపూర్ణమైనతెలివి. M. XII. 4.
441. కురమమునిండ్రశంయమిశకుక్కువిచేకవిభూతి
రమ్య.

కుగ n. s. Hatred, enmity. ద్వేషము. N. 2. 34.

అలయప్రహ్లాహత్యకు బరాంగనగూడుటతోట
తేడజ్ఞాతులకుగనికవశ్యకము. A. 3. 48. మరివైధ
వమువలదుకాలిత్తెనబగదెకగునే. A. 4. 237.
తోడబకువిషయాకురనదివిడుమనియడుకంబైచేరే
కుగ నేర్పడకకథాదులసెకటనిబడెదోకుగబలికిమై
త్రివాపుటయొక్కన్. P. 1. 517. కృకుగట్టిపెట్టిమీ
పాడుపుబుద్దులుపట్టిపట్టికృపుట్టివిధు. కుటుంగనకు
నిబారిగొనియ కునికిబియిండువాడనటనేనకటా.

కుగటు n. s. Quarrel, wrangling, enmity. విత్రలా
కము, విరోధము. ABA. H. 5. 194. మీసాల్కు
గటునవడివేయుచు చిరునగవులకుడమనుచుబారనా
యకులలరె.

కుగడంపుజట్టు n. s. A kind of bird. కుడిభేదము.
ABA.

కృదాయ adj. Envious, having hatred. కృదాయ
T. 2. 169. ఇశ్రుమనీవద్దయుండుట కేనియోర్ప
దాయకదాయదైవమోదారిసకట.

భగము * Pudendum Muliebre. ఉపశ్ఠ.

బగ n. s. The side. పాశ్వకము. ABA.

కుగి n. s. Tribute, tax. భాగధేయము. ABA.
కుగిది, కక్కుము.

బగిగుంటములు n. s. A kind of pegs. ఒకతరహా
మేకులు, వసులు. H. 5. 112. బలుపొన్నులలరారు
బగిగుంటములు.

బగుతుడు for భక్తుడు n. s. A devotee, a pious
man. భక్తిగలవాడు. BD. 3. 33. బగుతుడాకించు
నేతరధనమునకు.

భగ్గంపాడైన adj. Utterly ruined, devastated.
మూలతోహనియిన.

కుచరించుట (add.) Here begin a new article
thus కుచరించుట v. n. To spread, extend.
Read thus M. IV. 5. 496.

కుచ్చ n. s. page 259, col. 1, line 10, read the
king hastes, for 'king hastes.'

కుచ్చన n. s. A sign, mark, spot. చిహ్నము. ABA.
గురుకు, ఆనబాలు.

కుచ్చపిట్ట n. s. The green or wood pigeon. హరి
తకము. ABA. కుచ్చిపిట్ట.

కుచ్చాకు n. s. A fragrant leaf pounded with
turmeric paste to rub the limbs with P. 2.
105. కుచ్చాకుకొద్దుకత్తునముకొకిటిదండ్రిలో,
కరిదంతములోనువరములో. టీ॥ కురిమళ్లద్రవ్యము.
H. 1. 84. కౌశములోకుచ్చాకుకచ్చారములుచాల
నించినకోతడిమించియోగి.

బజారము n. s. Unmeaning or incoherent speech :
mere exclamation ప్రలాపము. ABA. పలవరిం
పు.

బజారి n. s. (Hind bāzāri) A jade, a scold. భూ
రస్త్రి. ABA.

కుజ్జరించుట v. a. To fawn, fondle. ఉపశర్పించుట.
Ila. 2. 158. కుదతితోతెలువలదనిపజ్జరించి, అస
గాబుజ్జరించి.

బజ్జిల్లు n. s. (from H. కజ్జి a foot-step. అడుగు)
A horse's capering. (add.) బజ్జిల్లుద్రోక్తుట v. n.
To pace in a peculiar manner as a horse పా
దవిన్యాసించేడుము. Pal. 51. బహువిద్రుగతుల
తోబజ్జిల్లుద్రోక్తు.

భటకారులు n. s. Peons. బంట్రికులు. Dab. 160.
భటకారతనెత్రపాణులుజేరి, వటురయంబునబ
రాబరులుగావించ.

కుటలము * n. s. (add.) వాణ్నిభస్మకుటలముచేతును
or భస్మకుటలముచేతును I would have con-
sumed him.

కుటాణి n. s. A horse. Kark. గుర్రము.

బుడి n. s. A cup. చడకము. Kark.

కుటుకాళించుట v. n. To look round : glance
in all directions. అటునిటుచెఱకుగాచూచుట.
ABA.

బట్టకుత్తు or బట్టగుత్తు, అసగాశిస్తులే or శిస్తులేత్తు.
Og.

కుట్టడ n. s. An anvil. లోహశంతాదనాధారము.
ABA. దాగిరి.

కుట్టాభిషిక్తుడు * n. s. He who is crowned.
కుట్టముగట్టబడ్డవాడు. కుట్టాభిషిక్తునిచేసిరి they
crowned him.

కట్టి Postpos. (read) For, through; a sign of
the 5th case of nouns.

బట్టినగోల n. s. A lever used for lifting full sacks
or bags. ఘోణ్యుధ్ధారిదండము. ABA. పెరికల
నుయెత్తేబుద్ధకర్ర.

కుట్టిరి adj. Handful. పాణివిశేషము. ABA.

కుట్టుట v. a. (add.) చిలుముకుట్టినకత్తులు rusty
swords.

కుట్టుబడుట v. a. To be seized, ensnared, taken.
గృహీతమవుట.

బట్టె n. s. A water-course, కాలువ. భూమిశుండిం
చగలందులకుబట్టెరవిస్తించి having the water-
course dug.

కుట్టెము n. s. A broad sword, కుట్టశము. ABA.
కుట్టాకర్తి. KP. 3. 135. కుట్టెంబురుగిట్టించిరై
యనెత్తుటయు. T. 5. 139. ప్రళయావ్రాహ్మణిం
బట్టెసంబుక్కువ్రేకనుచ్చర్తిచేయుదు కురిపియబె
ట్టూన్సివేవైచె.

బట్టు, భట్టు (Kark says వండులు) A title borne by
certain bramins. ABA. పాఠకులు. H. 3. 46.
ఘడియకారవిద్రకార నిమిత్తకారులును భట్టురు
ట్టుజాండ్రతొగటగాండ్రవారును.

కుట్టము or కుట్టుము error for కట్టరాము * n. s. A
town. నగరము.

కుతాని n. s. Pathans : a certain tribe of Musul-
mans. A kind of horse. ఒకతురకవాడు, గుర్ర
మున్ను.

కుడ n. s. An orifice or hole in a mountain. కొండలోనిది, పొండ.

కుడకు n. s. A cliff, a precipice. శ్రుపాతము. ABA. తటము, భ్రుగువు. Swa. 5. 62. జడనిమనిండు బిక్కిసుధ పారభమానుట జాత్రుడక్కిరాబడకులనుం దివగ్ధవ పాండిమబొందుల నందమొండకొ. టీ॥ కనుకులు.

కుడచెయి n. s. The tip of the hand. హస్తచరమ భాగము. Kark.

కుడత n. s. The back of a plough. లాంగలశ్చక్రము. ABA.

కుడతమడుట v. n. దవడనరాలుకట్టుకొనుట. ABA.

కుడదామెర n. s. A sort of leprosy with large round spots. మండలకము. ABA.

కుడత, అనగాజందెమువాడు. OG.

కుడతకుడుట v. n. To fall flat. చాచుట్టగాకడుట. P. 1. 796. దివ్యకుపాలుపోసిమంకడవసేయిండు చేసివిరకాలము పెంచిన మేరకుం నేకడబడల్పడంగరకుగాకకృతజ్ఞులెద్దుమానసుల్.

కుడిగ plu. కుడిగలు n. s. The hood of a serpent. A flag. Gleanings. The shore of a river. శిర్పభాగము, పెక్కైము. మడిలోనకుడిన వెన్నులు. యేటికడనేల. ABA.

బడిగలుబడుట v. n. To meet with an obstruction, or check. వెంటనేవిఘాతము వచ్చుట. KP. 3. 106. కొరుకుకుబోవబడిగలువడియెసాపాలియనియె.

కుడిగ n. s. (add.) The hood of a serpent. A flag. శ్చట, అనగాభాగము, పెక్కైము. H. 2. 9. కోటికి కుడిగక్కుకొనియున్న పెక్కైముల్ పెక్కులైవనిల్లువేరిజనులు.

బడిమి n. s. అనగాభూతయజ్ఞము. ABA.

కుడియె n. s. A bier. శవయానము. ABA. పాడె.

బడిలి n. s. A hollow, orifice. రంధ్రము. ABA.

బడుగు n. s. అనగాబక్ష్, కోణము. Kark.

కుడుచడు n. s. A youth. బాలకుడు. ABA.

కుడుట v. n. To fall should be the first interpretation. (add.) అక్కడిస్థితికుడుపుగనక as the water [climate] is unwholesome.

కుడుపుది n. s. A harlot, whore. వేళ్ళ. ABA. బోగంది.

కుడువ n. s. A low ground. మిక్కిలిలోతుభూమి. ABA.

కుడువాడు n. s. He who is falling, liable to fall. కరయాశువు. ABA.

కుడువు n. s. A lean skinny creature. అమాంసుండు. ABA. శల్యముగావుండేవాడు.

కుడె n. s. A small pond. క్వెలము. ABA.

కుడ్డ n. s. A cow four years old. చతుషాఁయుక్. నాలుగేడ్డయాడ.

కుడుకు n. s. A cliff, a precipice. శ్రుపాతము. ABA. భ్రుగువు, తటము.

కుడినము n. s. అనగాకుడపాకము. ABA.

కుడినకులు n. s. Guards or attendants of the woman's apartments. కంఠుకులు. Kark.

బరము n. s. A vow వ్రతము. ABA.

బర్రే (add.) బిలువతాల్పుబర్రేకి Neptune; the Regent of the ocean. శముద్రుడు. Kark.

కుర్తి n. s. (add.) అడివికర్తి As hrub Hibiscus Abelmoschus (thus spelt in Rottler vol. 3. page 310.) భారవాల్లి. D.

కుర్తిరిబొట్టు n. s. A kind of mark worn on the forehead by Hindus. చారికవిశేషము. ABA.

కుర్థి The better spelling (P. 1. 504.) of కర్థి.

కుడుట n. s. Dust. ధూళి. ABA. దుమ్ము.

కుడనకొల్లుము n. s. The measure of eleven maracals. ఏకాదశకొళికి. ABA. కుడనకొండుమాటలు.

బడనికె n. s. (add.) కండ. వృక్షురుహ, అనగాపుకపెట్టుమీదమెలిచేమరియొకచెట్టు. H. 2. 45. బడనికెనుగికిమూల్లెఘులిదవిలిచిలెక్కు. H. 5. 356. బడనికెలపాదకముబూరియదీక్షకొనిరండపొందని.

కుడను n. s. Season, time. కాలము.

కుడరము n. s. A pouch to keep betel leaves. తమలపాకులనుపరిరక్షించేది. ABA. అకులువుంచేలడకుము. OG.

కుడులు or కుడులు n. s. (add.) Words. మాటలు Swa. 6. 50. కుంభపుబడురులు. టీ॥ మాటలు, KP. 6. 101. మనుశాటికడరుకట్టడలమరిగె. టీ॥ పూర్వపుమాటనిబంధనచేత.

కుడింబదిగ adv. Completely, fully, thoroughly. Utterly. శరిష్టారముగా. A 3. 58. మీయనాకను రక్తుశ్శరికింబిశుడింబదిగానరయుడు. A. 4. 267. కుడింబదిగమృతయేనిమరివిను.

కుడుగు n. s. Generation, race, lineage. వంశము. ABA.

- శుదరు n. s. Ten men. మనుజులశతము ABA. శుది మంది.
- బదులు n. s. Similarity, likeness. Exchange, return. కూరు, శ్రుతి. ABA. సమానము, శురియున్ను. T. 2. 52. జగముల నెందు బదులితనికి లేదని పించెద.
- శుదపు n. s. A line, a row, a crowd. శుంక్తి. ABA. శుంపు. OG. A. 2. 54. సురగాలిదవదగ్గతరుశుర్గ తతిరేన పాపురాలని దేశశబ్దపురూరె.
- బద్దశరికి n. s. అనగాతులురనివిల్ల. ABA. OG.
- బద్దు or బద్దులు n. s. Lies. అన్యతము. Kark.
- బద్దె n. s. (add.) దశలు. ABA.
- భద్రము * n. s. A particular building in a Siva temple. శివునిగుడిలో పుకకట్టడమునకు పేరు.
- భద్రాసనము * n. s. A royal throne. సింహాసనము. N. 1. 119. భూనితముక్తా వితానవితాన మాయత పున్యరాఖభద్రాసనములు.
- శునశచెట్టు * n. s. (add.) అడవిశునశ another species of the wild kind.
- శునికూలిన adj. Worthless, useless. కొరగాని. అక్కటినిట్లుశునికూలినవి the water there is bad i. e. that town is unhealthy.
- శునుపరి n. s. A dependant. పరతంత్రుడు. ABA. శురాధినుడు.
- బన్నము n. s. Defeat, discomfiture, overthrow. అపజయము. ABA. ఓటము. T. 5. 129. నేడని మొనలోన వారిదె గటార్చెదదీ ర్చెదమొకుబన్నము ల్. టీ|| భంగములు.
- శన్నులరగడంబు n. s. An old man. వృద్ధుడు. ABA. ముసలివాడు.
- శన్నాగము n. s. The canopy over an open palanquin. కర్నాటకశబ్దకాండగుమీద వేసేటిది. KP. 7. 177. రేఖలైమీదట రెప్పలయొక్కబన్నా గంబుకడకళ్ల బాగుమీర, సరిదిశట్టుచు దాలయంచు లగతిగిందిపత్నమాలికలు చూచుట్టుచుండ. Raja. Vahana. Vij. 2. 45. N. 7. 37. శున్నసూర్యపు టంబుశన్నాగమును మేలి. శున్నగట్టంబుగెం బట్టు పుటము.
- శన్నిద్దరు adj. Twelve (men.) ద్వాదశ. A. 1. 11. అలకన్నిద్దరుసూరులందును. T. 5. 95. తద్దరాజి ల్లుశన్నిద్దరాదిభ్యుల సెంద జేరకమున్నెశద్దమాన్ని.
- శన్నిర్లము n. s. ద్వాదశశబ్ది. ABA.
- శున్నుండుట v. n. (add.) శయనించు. Kark.
- శున్నుట v. a. (add.) కుత్తితములుబన్న. HN. 3. 36.
- శన్ను n. s. Share, part. భాగము. ABA. పాలు, పంతు.
- శుక్కుర చెట్టు n. s. అనగాశుక్కికా, శక్కి. Q another species నిరుపక్కుర.
- శుక్కులి n. s. The stuff called "poplin." చిత్రవర్ణ విశేషము. ABA.
- శుక్కుశుచెట్టు n. s. A kind of tree. వృక్షవిశేషము.
- బబ్బర కేలు n. s. అనిగాశుట్టలెత్తినవిరుసుకాయ్య. OG.
- బబ్బరింత n. s. A roar or yell. గర్జనము. A. 3. 23. కాన్యశుక్లరాదతిజెరలాదెడుబబ్బరింత గాట్టుల్చి. టీ|| వ్యాఘ్రపుగోండుపెట్టులు.
- బబ్బరిలుట v. a. To jabber, babble, make an uproar. ధ్వని గారోదనముచేసుట. అక్కరలేని మాటలాడుట. ABA.
- బమళుర్య n. s. (meant for భమరళురుగు) A large black bee. భ్రమరము. Kark.
- బమైర n. s. Fainting, swoon. (భ్రాంతి, మూఢు. ABA. H. 1. 104. బమైరొత్పచుండగనుబాంధ పులెల్లనగావియుండగా. Swa. 3. 5. ఎలదేటిదా టులబమైరబోవదోలుదెగబారెడు పెంట్లుకలు.
- శుయంట, శుయట n. s. The veil: That part of the garment of a Hindu female which covers the breast. పైట. Kark. N. 6. 46. బాలికనాటి రేయిశుతిశబ్దకుబోయిశుయంటకొంగు కెంకేలిగిం పురుక.
- బయకాడు n. s. (add.) భయకారి. ABA.
- బయలువిమ్ముట v. a. To brandish. యుల్లిపించుట. Satyabhamā. 4. 57. ఎగ్గువిడ నాడుబాశనయేటి వీడు, పూబోదెకోలచేబాడలబయల్ జెమ్ము.
- శుయట n. s. That part of the garment of a Hindu female which covers the breast. పైట. T. 3. 115. భనుగవయ్యబ్బగావయిటకారగ. N. 2. 448. కెంకేలిగింపుచుం బయిటసంఘోషావీ వారబూపులదేలింపురు.
- శుయ్య n. s. Red colour. పాటలవర్ణము. ABA. ఎర్రవన్నె.
- బయ్యంకలు n. s. Longings, laziness and other fancies that denote pregnancy. దౌహ్యదము. ABA. వేవిల్లు.
- శుయ్యర n. s. Breeze, wind. మండమారుతము. ABA. వాయువు. OG.

కుర, అనగా పంటము. ABA.
 కురంట n. s. Dry cow-dung, used as fuel. ఏరుతి
 డక. ABA.
 కురంటె n. s. The weaver's whirl; a trundle.
 కురింటె.
 కురగుట v. n. (add.) BD. 5. 806.
 కురచి n. s. A thing borrowed for use. యాచితక
 ము. ABA. ఎరవలు గా తెచ్చుకొన్నది.
 కురచి past. p|| of కురచుట v. n. To run. కురుగెత్తు
 ట. H. 5. 77. పాడుగుతిలోని కెనుపోతుకు కురచినిలచె.
 కురత, కురతి or కుర్ర n. s. An inundation, over-
 flow. కురివాహము. ABA. వరద.
 కురము n. s. Charge, possession. వశము. కురము
 చేయుట v. a. To make over, deliver, entrust.
 వశము చేయుట. ఆయనకురము గావుండేవాండ్లు
 those who are under his care. యారాకలు ఆ
 యనకురముచేసిరి they delivered or entrusted
 the money to him.
 కురవ n. s. Inundation, overflow. కురివాహము.
 ABA. వెల్లువ.
 కురవ or కురవక past p|| of కురచుట To fly
 away. ఉరుకుట. N. 2. 542. నవ్వందవయుద్ధంబు
 గావించునను జవిధులు. దక్షురక్తను తెదురంగద
 ల్లడియరు, కురవనెన్నాడిపోకిచెనుకర్యములు.
 టీ|| పారిపోగానె. A. 4. 193. వృహలితోడేంట్లుబ
 రవగోరాడెరులు. P. 3. 380. యాకనుగండుం
 గుండులెకకరవంబరవక. టీ|| పారిపోవుటకున్ను.
 కురవవేట n. s. A chase or hunting party. A
 line of troops surrounding the thicket. ఒకతర
 హవేట.
 కురపు n. s. See కురుపు.
 కురాలు, అనగా గావీయము. Kark.
 కురి n. s. Army. Infantry. A mob. An inun-
 dation. Emigration. (Time, తేదీ.) రుకురంగ
 బలముగలసేన, కాలబలమున్ను. D. కుదాతిసిం
 హుతి, బృందము. Kark. శ్రువాశము, అనగావలశ.
 ABA. గుంపు, శురుదున్ను. OG. Vema. 1925.
 నల్వమరదుపును పాడును సుగంధకదానిట్లు మెచ్చి సె
 కకురిమరురు. HK. 5. 51. లలనానిక్కు ముదీపు
 లాక్కుల సేలంబారియున్నట్టి. PL. 22. 39. ఒక
 కురిబాలుండు సెక్కుకురివృద్ధు. P. 3. 157. అరిమర్ద
 నుకురిశిరి ప్రాద్దువెంతుక కెరలిరలి. టీ|| సైన్యము.
 కురి n. s. (add.) Boundary, limit. పారిమేర, హద్దు.
 Pal. 9, line 13. ఈకురిదాక రాకెన్నిగండముల

అనిబరివ్రాసినట్లుబోకనిలది. DR. Aran. 268.
 కుర్గశాలకుచుట్టు బరులేడువ్రాసి, వర్ణించియీబరు
 లో వడిదాటకన్న ఎవ్వడే నీబరులో వెనదాటివచ్చు.
 A. 4. 193. కటిదెటెలునిక్కు బరితోలుగదల. టీ|| పా
 ర్శ్వకుండున్ను.
 కురికట్టె n. s. A poor man. దరిద్రుడు. ABA.
 కురికాయ n. s. A wicked or impudent person.
 భ్రష్టుము. ABA. కొంటె.
 కురికి n. s. Certain savages in forests. కిరాతఫేద
 ము. ABA. ఎనాదివాడు. ఒకకనువున్ను. H. 5.
 55. కురికిసాల్వముసాంటెకుండరగరిమిడి.
 కురిగిరొతు n. s. He who rides a bare backed
 horse. కల్యాణినింధరహిరహయశుమారోహకుడు.
 ABA. బడిగుర్రమునెక్కేవాడు.
 కురిగెత్తుట v. n. (add.) To fly away, escape. ఎగ
 పోవుట. రప్పించుకొనివురకుట.
 కురిగలు This word should be put ten lines high-
 er; after కురిగు.
 కురిగొనుట v. a. To surround. వేష్టించుట. ABA.
 చుట్టుకొనుట. P. 4. 288. కురిగొన్నకున్నకశ్రువు
 దుమారములేవి. టీ|| కుప్పమైనటువంటి.
 కురిభించుట or కురిభిల్లుట v. n. (add.) శ్రుకాశిం
 చుట. OG.
 కురికాము * n. s. Change of form or state.
 Maturity, fulness. వికారము, కురికుక్కము. P.
 4. 44. చెడచెడగరాడుకురికాము. టీ|| కుక్కమున
 కు.
 కురిది n. s. The disc of the moon or sun. కురివేష
 ము. ABA. మండలము.
 కురిదొనది n. s. A waif: that which is let loose.
 విశ్చంభలము. ABA. విడిబడినది.
 కురిపోయె, అనగాచేరె. ABA.
 కురిభవము (add.) A. 3. 47. ఎనయునెకురిభవపుక
 ల్యమెదలోమెరవక.
 కురిభించుట (add.) L. 7. 303. కురిభించిరిసంఘ
 భవగర్వమునను.
 కురిబోవుట v. a. To lose. కోలుబోవుట. Viehnu
 P. 2. 136. ధరసేనురవరులుసంకుడలుశకలంబుక,
 కురిబోయిరక్తధారలు దొరగదుదేహములతోడ
 దూలుచు వెలురక.
 కురియు n. s. A pack of thieves. దొంగలగుంపు.
 A. 6. 108. అంరబరియునువైశ్రుజగలికివారిపోవ
 టీ|| బరియాను, దొంగలగుండుల్లాను.

శరీరవేదనము * n. s. Anguish, pain, misery. వేదన. వ్యభ. H. 1. 128. విలసిత మోహదాహశరీరవేదన పొమ్మనియెత్తు పెట్టగా.

బరిశ or బడిర n. s. A bludgeon, a stick mounted with iron : an iron club. శరీరఫలటికర. ABA.

శరీరహీనము * adj. Wasted, faded. క్షీణించిన. Vasu. 3. 241. శతుతాశువులపాకశరీరహీనతను హేమమి కశల్లవపుటార్పినిదగరాదు.

శరుంజు n. s. The hilt or grip. శుద్ధాదిముష్టిశం గ్రాహ్యము. ABA. కత్తిరితి.

శరుమయ్యె, అనగా శరీరమయ్యె. Kark.

శరువక్ read, Root in A of శరరులు.

శరువడి n. s. Course, routine, rule. క్రమము, శస్త్రవిద్యభేదము ఈవిద్యలయందు పుక్తాకవిద్యయ నేకభేదములుకలవు. ABA. H. 3. 183. శరువడి నూత్రంబుదెంచిపారగవైతము.

శరువలము or శరువలంబు n. s. Slavery, servitude. దాస్యము. ABA.

శరువెత్తుట v. a. To run. శరాలుతుడౌట, ఉరుకుట.

శరుశి n. s. (add.) Populace : people assembled at a festival. తైథిశశశభ. ABA. తిరునాళ్లకువచ్చినప్రజ.

శరుశదనము n. s. page 560, in the 2d col. the last line for నేటికిదరురు read నేటికిందరురు.

శరుశన or శరుసు n. s. Taunt, reproach. నిష్ఠురము. ABA.

శరుశిము శేరివెదన, అనగా తెగతినిసంజాడుగ్రక్తను. OG.

శరుసు n. s. (add.) అనగావెట్ట. OG.

భర్జన * n. s. Striking, beating. కొట్టడము. N. 8. 106. భర్జనలుంజాత విజృంభంబుజయనిస్సాధ్య నులొత్పణ.

భర్తృత్వము * n. s. Masterhood, husbandship. నాధత్వము, శుభిత్వము.

భర్తృనము page 561. for A 157. read A. 5. 157.

శరీరితి బెట్టి, అనగాశంకువేళి. OG.

శర్యాయము * n. s. (add.) శర్యాయముగ or శర్యాయమున one after another. శర్యాయముచేత (not a good phrase) Gradually, in course of time. H. 5. 174. పొడలుముడమునశర్యాయమునగు టించి. క్రమముగా. H. 5. 354. పర్యాయమునగ వృద్ధాంతమెరిగి.

పర n. s. Inundation. The measure called a toom. శరీరవాహము. ABA. ధాన్యాయులకొలిచే తూము. D. The గుడము. Kark.

శరె n. s. A bit, a piece. శకలము. ABA.

బర్షట v. n. (add.) To shine, To be fit or proper. బలయుట. ABA. భార్యతమవుట. Kark. వ్యాపించుట, ఒప్పుట. D. A. 4. 116. మహిమిడిలో

హరజముకైబర్యనాతేదేవాత్మలప్రాగ్భావము ల్మొగుల్లాడల గ్రద్దంత్రైవింబర్షిన్. A. 4. 161. రవిశశిముకురములశరద్యవతి మెరుగువెట్టు

భూతియోననబర్యే, శవనాహరశత్రుచ్చద, నివహ శుగాంబుదివినిర్మలకాంతి. T. 4. 137.

తచ్చటులాతామ్రజటాచయ శ్రవణశంభారయ చుట్టర్య. P. 4. 284. పురవిద్విద్యగ్రశనకశ్రవిభా

కృతిబర్యేనీకటుత్. T. 2. 115. యావనితవేళు కుచూపులు భావజుతూపులవితానపైబర్షిన్హాక

Padama. 3. 22. అతినిదిదమగుచుచీటిపర్యే. శలంకుట v. n. To fruit : to bear. శలంకిన, అనగా

శండిన. OG. శలక n. s. page 563, col. 1, line 3, after the word table (add) A bench. శలక ; also an implement used in weaving. H. 2. 12. కుంచమగ్గ పుగుంతగూటంబుశగ్గంబుశరీరపైద్రోతుడుశపైశలకదోని.

శల్లకటి or శల్లపట్టి n. s. A spare saddle. ఉంచిపెట్టేశల్లముపుకటిన్ని. OG.

బలజీవాడు for బలిజవాడు n. s. A man of the Balija caste.

శలవరింపు n. s. Unmeaning or empty talk. శ్రులాశము. ABA. usually Lamentation. ఏడ్పు.

శలవింతుల or శ్రలాపించుట v. n. To lament or grieve. శరీరశరీరములుగాచెప్పుకొనియెడ్చుట.

బలా interj. Bravo ; well-done ! శ్రశంసార్థము. ABA. T. 2. 174. బల్లచ్చికినిపువచ్చినబలాయబ

లాశ్రుబలాఘంబుండే. N. 4. 101. వానికావానివధూటిదెచ్చి చెరవైవంజాలనేతెనిహ నేనాకశ్యత నందనుండ నెబలాయాసాహసంబెంత.

బలాహకము * n. s. A cloud, a mountain. ఒకమేఘము, ఒకశరవృతమున్ను. A. 5. 154. మణిచిత్రమరుత్తగాతావీరద్యుతిస్తోమబలాహకావలులుదోవి.

బలితము n. s. A stout man ? బలవంతుడు. ABA.

బలితమవుట v. n. To be powerful. శ్రుబలమవుట. N. 5. 31. బలితమయ్యెవిరోచనశ్రుభవతేజ, మమరగాధతమస్ఫూర్తినశనయించి. టి|| శ్రుబలమయ్యెను.

బలిపీఠము * n. s. An altar. బలిసాదము వేసేపీఠము.
 బలిమితాడు, బలియడు n. s. A stout man; stoutness. బలవంతుడు. ABA. also బులాఢ్యము. ABA.
 బలిసాదము n. s. Boiled rice put on an altar. బలిపీఠముమీదిఅన్నము.
 బలు adj. (add.) కృఘలము. ABA. A. 4. 108. ఆయెడ సెకబలుక క్షౌరులైయుండెడు పిత్తులమున నాయెన్విన సాహాయునిరిక్కుమున్నకు. టీ|| ప్రబలమైన. N. 3. 249. సెలకొట్టినకిటివోరజీరవారి, తనకనయనునిబలుమేనగాననయ్యె. టీ|| గొత్తు. P. 1. 496. తీరకపోయిపోయిబలుదెంచులకంచుల. టీ|| విస్తారముగాను.
 బలుకరింత n. s. (add.) Uttering, saying, telling. వాచనము. ABA. చెప్పడము.
 బలుకుబడి n. s. Word, promise, command. కూట, ఉత్తరువు.
 బలుగు n. s. (add.) A branch. ఉపశాఖ. ABA. మండ.
 బలుగుపిట్ట n. s. An owl. గుడ్లగుబ?
 బలుగురాయి n. s. (add.) పాలశీల. ABA.
 బలుపట్టడ n. s. Populace: The common folk. పొరలేడి, ఊరిజనము. ABA. సామాన్యులు.
 బలుమరు adv. (add.) శతదాఢఢము. ABA. H. 2. 67. బలుమరునే బ్రహ్మలోకక్షర్యంతంబులయవి జరించిమాదిరి. T. 2. 56. బల్లరునయ్యెర్దుమనస్యనింపుమనిలించానెకంకించి. N. 2. 393. బలుమరుజాళువానరిగెనయ్యెడకొంగువిచ్చు. P. 4. 463. బలుమరునంక్షదీక్షగుణంగులెరుంగనివారు.
 బలుము n. s. Idle talk, incoherent speech. ప్రలాపము. ABA. ప్రేలుడు, బలుజరింపు.
 బలువలులు adj. Various, multiform. ఉచ్చావరములు. ABA. నానావిధమైన.
 బలువడిదము n. s. అనగాఢక్రము. Kark.
 బలువిధంబులు adj. Various, multiform. ఉచ్చావరములు. ABA. బలువలులు. నానావిధంబులు.
 బలుసు n. s. (add.) కాశమడము. ABA. H. 4. 9. బలుసుగారచంద్రకరికెయ. P. 1. 521. హస్తముబలుసుముంటికెయై.
 బల్లకట్ట, అనగా నుడుట. ABA.
 బల్లొకి or బలుగాకి n. s. A wretch: he who is low born, of mixed parentage. శంకగుడు. ABA. శంకరజాతివాడు. N. 2. 514. గెబ్బుర

కుడుంబలుగాకి. టీ|| వట్టిపోకిరి. P. 3. 44. గళియగుటయనపులుగాకిచాకి వెనుగొల్పలిచక్కముగట్టి శశ్యములకెగవిడుచుక.
 బల్ల. అనగామానవరీమాణివేషము. Kark.
 బల్లరువులు n. s. అనగావృద్ధభావములు. Kark.
 బల్లపూ page 570, Col. 1, line 19, for 'complete' read, couplets.
 బల్లడదట్టి n. s. A Canaut or wall of a tent. ఇనాతు. K. P. 6. 241. చూడరయిన్నపెచ్చునచ్చెరువుబాచ్చుబుగ్గుపట్టుబల్లడదట్టిలచాలనెరవుచుసెరవుమగులు మొగలిగములగుమరులనడమ.
 బల్లిక n. s. A kind of brass dish. ప్రశేవవిశేషము. ABA. సిబ్బియనేపాత్రవిశేషము.
 బల్లెత n. s. A chandala woman. చూతం. ABA. చూలది.
 బవంతము usually భవంతము n. s. (add.) భర్తము. Kark.
 బవంతి n. s. (add.) A coloured dress worn by women. చిత్రవణావిశేషము. ABA. T. 3. 23. భస్మిరాయంచబవంతిరీరధరించి. టీ|| చాకములుకలిగిన. N. 10. 92. చిలుకబవంతిరీరలుగట్టువైసుంచి. టీ|| రంగువేసిన.
 బవరిక or బదరికె n. s. Any parasite plant that grows like mieletoe upon trees. వంద. ABA.
 బవరము n. s. (add.) ఎక్కటిబవరము a duel. 203 పోట్లాట. ABA. శమరము. OG. T. 4. 62. UR. 4. 285. బావయుమరియియుబవరానగూలినవరితవారేమిగావలయునీకు. M. 9. 1. 72. నెయ్యమెక్కుడుగలయట్టినుట్లకున కున్నయశీమదగంగదాధరంకుడిబవరంబుల బెనగుభంగి.
 బవాడము or పావాడము n. s. Outrage, horrid act. A vow to commit suicide if such or such an object is not gained: making incisions in their own limbs: cutting off a member. &c. when refused alms. బంగంబాండ్లు దానరివాండ్లు నాలుకమొడలైనవాటిని కోసుకొనిచేసే మొంగితనము. OG. says విరుడు. Compare 1 Kings XVIII. 28. "they cut themselves with knives." and Acts XXIII. 14. 28. "we will eat nothing until we have slain Paul."
 బవిరిడు n. s. A mob orator: who delivers a lecture to the common folk. యద్రసంఘప్రశంసె. ABA.
 బవిరి n. s. Illusion, confusion or perplexity of mind. A certain pace: galloping. ప్రాచరి, చిరము. ABA. వలయుము.

బురె n. s. A kind of earrings. కర్ణభూషణశేషము. ABA.

బురెకమ్మలు n. s. A kind of earring worn by women. ఒకవిధ మైనకమ్మలు. H. 2. 42. గవరైనరత్నాలబురెకమ్మలనిత్తు.

బుని n. s. Wealth, welfare, rank, distinction. భవిష్యము. (నియతి, అనగా భాగ్యము. ABA.)

బునినము n. s. తద్యంధనము. ABA. అనగావీణకు నేనేసారకాయయొక్క బంధనము.

బున్వ n. s. ఉత్పత్తివిన్యాస యోగ్యభాండము. ABA. దొంగతండ.

బున n. s. (add, after the word నిక్కు) స్ఫురణము. ABA. H. 1. 90. ఇట్టిబునమిశ్రితమియ్యవిధము. A. 2. 68. తెలిమోముబునమెచ్చితలయూచుటెరిగి. టి|| సౌందర్యమును.

బున n. s. Home, place, dwelling, lodging. నివాసము, వసతి, దిగినచోటు. బస చేసుట to dwell, lodge.

బునని adj. Fresh, blooming. చాకచక్యముగల. Chennai. 5. 423. బుననిశుండు a blooming fruit. KP. 6. 257. కొనరకమునురుకొను బుననిరావిల కగములదొలగదోలు.

బునబున n. s. Drizzle or drizzling rain. మునురు. ABA.

బునరిక usually బునిరిక n. s. Young or tender grass. హరితకము. ABA.

బునరికచెట్టు n. s. A sort of tree. P. 4. 544. చంద్రబునరికెపాలలేల.

బునరు n. s. (add,) ఆబట్టునమునబునరుననానగట్టి they soak the cloths in a solution of soap and cowdung. A. 2. 8. బ్రహ్మపిడిచినమందాచుబునరనం. Swa. 1. 40. దంతపుభరణ్ నినివినయొక ఉనరు.

బునరుమొగ్గ or బునిమొగ్గ n. s. A blossom, a new blown flower. యెరకము, ఉచ్చిమొగ్గ.

బుని n. s. (add,) Scent. వాసన. D. గాలి, ఆకలి, ఆపున్న OG. A. 4. 31. ఓయరువీరవృష్టిబునియూరదప్రహవనెనీప్రతారముల్. N. 9. 74. ఉల్లెలకు నిగాచుచున్న బునితెలికగక్రముగూర్చు భాగిగావలయనునిమనోదయమవారి జనాభుడుగోహిణీమతా.

బుని adj. (add,) నిండాబునిగావున్నాను I am helpless, a cripple.

C. P. Brown's Telugu Dictionary.

బునిరిక n. s. (add,) The disease called jaundice. పాండువరోగము. ABA.

బునిరికాయ or బునిరికాయ n. s. The cocoon of the silk worm. ఉష్ణుపురుసుపుండేటిది. B. 2. 89. బునిరికాయగోనిప్రాణబ్రహ్మ.

బునివి n. s. (add,) ఉబువి. ABA.

బునుదనము n. s. అనగాఅన్నము. Kark.

బునులపోలిగాడు n. s. (add,) వ్యాధిప్రూటము. ABA.

బున్ను plu. బున్నులు n. s. Fasting or starved condition. ఉపవాసము. A. 6. 100. బున్నులకృమటబలుకువారు. P. 2. 154. పాయదెయ్యి మాత్రమునబున్నునుబీదికక్రవ రిక్తి. P. 3. 375. బులుబెట్టినదనుకబున్నుండవలయుతనకునాతడు.

బున్నీ, బున్నీ or బున్నీక * n. s. A bellows, a leather bag. కొలిమితిత్తి. D. గుంది, తోలుకుంది. P. 4. 101. బునిబున్నీక. టి|| తిత్తి. A. 2. 43. మృగనాభిచర్మబున్నీకలదూరి.

బున్నీకము * n. s. A float used to swim on. కడితరణయోగ్యనాథనవిశేషము. SO. ఏడ్డాపెనుకొని యాదేతోలుకుంది.

బున్నె n. s. Red colour. పాటలవర్ణము. ABA.

బుహిందె for బునిందె Yellow gold. బంగారు.

బుహిరి n. s. A hawk. శ్వేనము. Kark.

పాపా
బాభా

బా|| in letters is a contraction for బాలకుడు a youth.

పాంనము for పాంగ్యము n. s.

పాంగ్యము n. s. Connection, relationship, heirship. బాధ్యత.

పాంగ్యశ్శుడు n. s. Cousin, heir. బాధ్యశ్శుడు.

భాండము * n. s. (add,) యురభాండము A case for razors. అడతము. A. pref. 3. అజాండభాండముల్ వాసమయినత్రోవనశువంగొనె. N. 3. 214. తలపటబ్రహ్మాండభాండముగలు. Swa. 4. 97. ఉద్దగర్భాండభాండముధూశిధూశితమయ్యెనుద్ధనవాత్యలక్. P. 1. 279. పురంబునంగారగబోవతెనిభురభాండమిమ్మునాకరమునకు.

పాకము * n. s. (add,) H. 5. 133. కోడెవయసుపాకము ద్రూతలూగెడు భార్యమిదివనను. T. 5. 204. తుటుసార భాస్విత పాకముల్ తాకముల్. P. 3. 194. కోకిలాలావజలుగుటెలుగు, బధిరునకునై నశింశిపాకముయ్యె.

బాకిసారు n. s. (add,) HD. 2. 10. తడివేలుజన్నులు బాకిసారు.

పాకెన or ప్రాకెన్న n. s. A ceremony performed on the third day of a wedding or of initiation. ఉత్సవయనవివాహ తృతీయదినమందు చేసేవిధానము. ABA. పెండ్లిలోమూడవనాటియర్చనము. D.

పాకొనుట v. a. To disturb or foul a stream.

పాX n. s. (add,) ఉన్నీడము. ABA. H. 1. 275. మెలివడుసీగరుట్ల 2గమించినపాX జనుంగుశుచ్చడము A. pref. 46. కళశక్త్యభివృద్ధి కంతుకమునూళిపరకేదారంపుపాXచందంబుసెంద. T. 5. 7. మల్లుతోడామెలి పెట్టికట్టినకడానిజగా జగపాXమిడ. Swa. 5. 69. గరువునకొత్తచెంగలువకచ్చుకుంటివి ననూళిజుట్టెబెందిరిక చెరంగునం బసిడితీగలునించి నజల్లుపాX.

బాగా adv. (add,) పూరికిపోవడానకుదినముబాగా శున్నదా Is it a lucky day to go to the village? తుందిటికాలునాటదానికిదినము బాగాశున్నదా is it an auspicious day? దొంగకుదినముబాగాలం పేనేమిపుండకపోలేనేమి what does a thief care for a day being holy or not?

బాగాలు n. s. plu. Bits of areca nuts ready cut or divided. R. 4. 162. కత్తురముగుల్లుకమ్మబాగాలుమడుపు. Swa. 3. 87. బాగాలువెళిసెకశుక్తా శ్రియోఽగ్ని. టీ॥ పోకచెక్కలకలుకులు. H. 3. 77. కత్తురంపుక్రొవి బాగాలుబకదారిగూండ్లుదనరు. T. 4. 145. చాలసామ్మలుపూలుబాగాలుగొనుచు. N. 3. 90. పిదకకాబాగాలూగుంకెప్రియునకుప్రేమక. టీ॥ వక్కకలుకులు.

పాని n. s. (K.) Neatness, tact. adv. Near.

బానుదారు n. s. (H.) A kind of small sword. అల్పాస్తి. ABA. ఒకతరహావిన్నకర్తి.

పాఁడు adj. Agreeable, suitable, proper. శుభము. అవివాధిపాఁడుగావున్నది it is agreeable to him.

పాఁసము n. s. (add,) గ్రహణికోగము. ABA.

భాజనము * n. s. page 579, line 5 for 'by medes', read "by modesty; subject" &c (add,) A. 6. 32. భాజనకతాన్నమునేరిక నెందుమ్రోయెడక.

పాటకము n. s. The small pox. స్ఫోటకము. ABA. మగూవికము.

పాటపాట adv. Little by little. కొద్దికొద్ది. ABA. A. 4. 48. ఆంధ్రదేశియ్యలగుంధకారలపాట పాటబద్ధంపుమ్రొక్కులతో. టీ॥ కొద్దికొద్ది.

పాటము n. s. The lustre of a ruby. శ్రుభ. ABA. కాంతి. ఇదిపాటమువేళకాదు this is not the time to examine rubies.

పాటిపాటిగా adv. Little by little. కొద్దికొద్దిగా. OG.

పాట్లని n. s. A cruel or mischievous wretch. ఖలుడు. ABA.

పాడి n. s. (add,) శయస్ర్యము. ABA. T. 4. 23. ఈనడకలింకపాడిగాదంతు. N. 7. 16. ప్రాయంబుచేపెద్దకత్తినుదానింతుపాడిగాదంతును.

పాడిగము (or పాడగము.) n. s. An ankle-ring worn by women. పాదాంగదభేదము. ABA.

పాడు n. s. (add,) ఈపూరిలోమూడికపాడుగనక as there is no cobbler in this town. ఈపూళ్లోకరణముపాడా what? is there not such a thing as a clerk here? Add, after the word "sad" గూస్యమైన. P. 1. 471. ఒకయూరపాడుపాడగట్టినచేరగబోయియచ్చుటక.

బాడు n. s. Any covering. ప్రావరణము, శరదా. ABA. బురకా.

బాడుదల, అనగాతలజూపె, చెడరెననుటాను. OG.?

బాడువ n. s. Low-lying land. మిక్కిలిలోతుభూమి. ABA.

బాణము n. s. (add,) బాణముబద్ధగ్రంథము a worm-eaten volume. Influence. ప్రాబావశక్త్యము. వాండ్లమీదమాబాణముసాగదు we have no influence over them. యిష్టదుకుంపినివారిమీదయెవరిబాణముసాగదు No one can touch the Hon'ble Company: no man has power against them.

పాణిలేడమ్మ n. s. అనగాహూబీరము. ABA.

పాతిపెట్టుట v. a. (add,) గోడలోపాతిపెట్టినతాళనశిల an inscription fixed in the wall.

పొతు n. s. (perhaps from హిపాతో) Boiled rice అన్నము, శర్కర. Kark.

పాతుకాడు n. s. A sort of bird. జుమ్మేదము. ABA.

పాతురాయికాళినము n. s. An inscription on a stone fixed in the wall or in the ground.

పాదకటకము * n. s. A sort of anklet. నూత్రురము, రావనూస్యహంసాకృతి చరణభూషణము. RKD. N. 7. 240. జఘనభారమునజడియనెన్నుడ పాదకటకముఁ ఘలుఘల్లుఘల్లుమనగ. టీ|| కాలియందెలు. Swa. 2. 33.

బాదరము or బాదరు n. s. The lock (or thing that holds the match) of a matchlock. జానకితాడు కరిపించేవిలుకడ. OG. says తుపాకిలోపలనుబానకితాడునిల్పుతావు. ABA.

పాదలి n. s. A veranda. భిత్తధఃకృతగృహము. ABA. వారపాక, వసారా.

పాదాంతురుతు or పాదాంతురుతు n. s. A spider. సారెతురుతు. OG.

పాదూలు * n. s. Shoes, slippers. పాదరక్షలు.

పాదాండ్ర n. s. A spider. లూత. ABA. సారెతురుతు.

బాసశిశుబాడములు n. s. Bramin cooks. బ్రాహ్మణవంశవాండ్లు. A. 4. 242. తెప్పియొకవైష్ణవుడు కాసుకిచ్చెననుచుబాసశిశుబాడములచేతబంతుటయను.

బాసశిము n. s. Slavery, servitude. దాశ్యము. ABA. దాశిత్వము.

బాసశికుడు n. s. A servant. దాసుడు. ABA. బంటు.

పాతు n. s. (add.) బిడ్డ, కనీసికయున్న. ABA.

పాతుది adj. Belonging or relating to a snake. ఆహేయము. ABA. పాముది, అనగాపాముశంబంధమైన.

బాతునకుక్త n. s. The fire ant, the bite of which is poisonous. తేలువంటివిషముగలచీమ.

పాతునము n. s. A harrow, or drill plough. కృషిసాధనము ABA. గొర్రు, జంతె. H. 5. 39. పొలము కాండ్రకుబంచితలదిమ్ము బట్టించుటట్లుడు కపిలెలబడనుచెరిచి, పాతునమ్ములచిక్కుతురచిరెండేసియు గొర్రుకాడికినమర్చిగొట్టుచేసి.

బాతునికము, బాతురికము n. s. Braminhood, the being a bramin. బ్రాహ్మణ్యము. ABA.

బాపెత n. s. A Bramin woman. బ్రాహ్మణస్త్రీ, బాడనది. ABA.

పాము n. s. (add.) దానివిపాముచెవులు she has a sharp ear. పాములు also means worms in the bowels. N. 8. 48. నహువభూభవుడు గాడేపెద్దత్రాచుబాము. Swa. 4. 126. పాముగడుముదిసికడతటగానుగుచందమున.

బాము n. s. (add.) Trouble, harassment. కష్టము. ABA. భంగము, అనగామోశభావడము, బిక్కు, జిన్నమున్ను. D. బాములు. జిన్నములు, భంగపెట్టుటలు. Kark. M. (Printed) Virata. p. 18, line 7. N. 1. 65. పాములబాములబడుటగడిది. టీ|| శ్రమలుచడుట. P. 1. 293. ఈగతిసిల్లల బాముబాముగడతేర్చుంగా. టీ|| భంగముచేత.

పాముది adj. Belonging or relating to a snake. ఆహేయము. ABA. పాముశంబంధమైన.

పాములనారిగాడు n. s. A sort of wild fowl. ఒక అడవిపక్షి.

పాయ n. s. (add.) హోటు. OG.

పాయకట్టు n. s. A subdivision in a district. ఫిరికా.

పాయము n. s. Youth. ప్రాయము, యావనము.

ABA. N. 11. చిన్నిపాయముదానివిన్నారిపొన్నారియంచరానడలసోయగముదాని.

పాయవట్టము n. s. An anklet. అందెలు. OG.

పాయి, పాయిపోసు or పాయపోసు n. s. A shoe.

పాదరక్ష భేదము. ABA. Kark.

పార (add.) Root in 1 of పారుట. P. 1. 274.

కన్దెలకులబారజూచుమగ నింజగనీటు పిసాళిబల్లె. Swa. 3. 172. మెత్తనకొనగోరబార మూటుచు బల్లె.

పార n. s. A small spade or hoe. అవదారము.

ABA. తవ్వేసాధనము. BD. 4. 700. మాటలేటికి నిరమ్మపారగొనుచు.

భారంగి n. s. A shrub, (Siphonanthus Indica) భాజీ, ABA. గంటుభారంగి.

పారగుడు or పారగుండు * n. s. (add.) వేదపారగుడు he who is skilled in the Vedas : one who has got through them. Swa. 3. 89. గంధర్వకు మారుడంగభవవిద్యాపారగుండాత్మలో.

పారము n. s. A kind of cap. ఒకతరహాకులాయి. ABA.

పారలమ్మ n. s. అనగాపెద్దయమ్మ. OG.

పారవ n. s. Sight, glance. వీక్షణము, Kark. పార్వ.

పారవల్లెమ్మ n. s. అనగా పెద్దయెమ్మ. OG.

పారవాయి n. s. A broad mouth. పెడల్పటిసోరు. పారవారమ్మ a broad bladed arrow. విశాలములసాయకము. ABA.

పారశి or పారసి A goldsmith. అగపాలభేదమున్ను. OG. శ్వేతకాయదు. ABA.

పారి n. s. (add.) గొట్టు, వ్యధయు. OG. ఉపద్రవము, బృందము. Kark.

పారిండ్రము * n. s. A lion. సింహము, KP. 3. 88.

పారిక n. s. A handmaid. దాసిది. ABA. బానిశ.

పారిగొలుసు n. s. A chain carried by an elephant on his trunk. ఏనుగుతోండముతో తీసుకొనిపాడ్యుగొలుసు. T. 5. 53. పారక జేంద్రముదానింబారిగొలుసుచేతవిళిర. T. 5. 28. పారిగొలుసులకరబలంబులంబాయంగొట్టి.

పారిజము or పారిజను n. s. A large thorny forest tree which supplies a light pithy wood, used in making rafts, canoes and toys : made by *moochy men* : hence called *moochy* wood. పారిభద్రము, బాడిచవు చెట్టు ABA. which see.

పారివాకు n. s. అనగావారిచరుకు. ABA. పనివాకు.

పారిశము n. s. A mask or disguise. వేషము. ABA.

బారుచేసుట v. a. To load a gun. తుపాకినిబారుచేసినాడు he loaded the musquet.

పారుడు n. s. A stream or current. Diarrhoea, dysentery. A bramin. నిర్జలవాహము, బ్రాహ్మణుడు. D. శ్రువాహము, గ్రహణిగము, విశ్రుడు. ABA. బ్రాహ్మణుడు. Kark. Swa. 4. 129. ముగిలించియించె నశ్రుకయ్యనితాజ్ఞేషుల రాజయత్నేతోభంపెనీగననియింపనగునదైవబారుడును గుణిగామిలెల్లమియెకదా. M. XII. 4. 460. ఇప్పుడుదక్షమూర్తుల, దోయరున్నదియెడుగవలయు.

పారుటత్వము n. s. read "regency," for "regenna," and (add.) H. 2. 34. పారుటత్వమునేయువేపారివచ్చె. P. 1. 379. పారుటత్వపుండెలలుననైద్యసాధ్యమెడత్రెవ్వకనెవ్వనినాశ్రయింపినక.

పారువచూచుట v. a. To look steadfastly. చక్కగాచూచుట. ABA. OG.

పార్లపు చెట్టు n. s. (add.) and చిరులేకు.

పాల or పాలిప్పి n. s. The blue jay. కిడిదివక్షి. ABA. H. 3. 12. పాలనారాయణునిపాములమింగుదంఱ.

పాలగుండ n. s. Country arrow root.

పాలచెట్టు n. s. (add.) A tree bearing an edible fruit (Minusops Kauki Rox.) కిరికావృక్షము. Kark.

పాలవిరగు n. s. Curd of two-milk whey. ఆమిత. ABA.

పాలనెల్లి, పాలనెల్లులు or పాలనెల్లులు n. s. (add.) A certain kind of rice. Kark. ABA.

పాలనుడు n. s. dele K. after VR.

బాలాలయము * n. s. A temporary chapel in which the idol is placed for a while. తల్లాలమునకుదేవుడువుండెట్టునియమింపినచోటు. ఆదేవునికిబాలాలయప్రతిష్ఠచేసి నారా they moved the idol to another building for a while.

పాలాశత్రాళ్లు n. s. A tether or halter. బంధరజ్జులు. ABA.

పాలు n. s. (add.) Share. నిల్వఅక్కడికిపోతేపదిపాళ్లుకుమంచిది [meaning బహుళేమించిది] it will probably be better to go there. ఆయనకదిపాళ్లుకుమంచివాడు he was probably a friend to us Swa. 3. 170. అయ్యవినేకిదెహుజంబునకానప్పగబాలురారవము నంబడబాలుననింపచూచె. P. 1. 45. శరగురనపెంపు కొమ్మలపాలుజేసి. N. 1. 60. అశ్వుభల్లముద్రావదాతోల్లిబెమ్మలిపాలుగాకుండన్యపాలనుకుని.

పాలుకుడు, పాల్కుడు v. n. (add.) పాలుకుడి being subject to. మరునివాలంబునకు పాలుకుడియను becoming a mark for the shafts of Cupid. వాడుదానిపాలబడ్డాడు he has set himself against her. P. 1. 464. రవితాళభరంబడనింపనారతప్రముకలుంబులంబెరుకు ధర్మముబాల్పడియుండుగాని.

పాళె n. s. A chequered cloth, or table for playing draughts, &c. శారిఫలము. ABA. సోగూలుఆడెగుడ్డ, తేక, తలక.

పావటిలు n. s. plu. Steps or a ladder. పెట్టు, నిచ్చెన.

పావాడము n. s. (Tamil) See పవాడము.

పామండుడు * n. s. (add.) A sectarian, or gentile. This interpretation is confirmed by Prinsep. See note 2 on Gentile. in Eng. Tel. Dict. A. 4. 109. అక్షులుకులువినిశిస్తున్నాయక్కాదినపామం

- దమందంబుదలవంచుకొని. N. 10. 111. కనుగొని పాదంబజనముకరమలరారకా.
- భాగవాదిట్టలు n. s. Deities, immortals. దేవతలు. ABA.
- భాస్వర adj. Shining, radiant. ప్రకాశమానమైన. H. 2. 282. భాస్వరశిర్వాసురమానిగిత్తజలరుత్. T. 5. 10. హరిఁగన్యెట్టెమచిత్తరుద్రవసుమాహారాజికాచిత్యభాస్వరవిద్యాధరనిధిసాధ్య. N. 3. 241. శర్యతారాగిగురిసెముద్బాచ్చమేఘపుష్పవృష్టిదోడుగావుచ్చవృష్టిశర్యతారారి భాస్వర ప్రభలనదియ.
- భాస్వరత * n. s. Glory, splendour. ప్రకాశము. Bnj. 3. 96.
- బింసుళ్ల పెట్టించుట v. a. To introduce a boy into the school. పిల్లగాజ్ఞెనగదవేయుటఅనితోచినది. H. 3. 184. నన్నబింసుళ్ల పెట్టించునాడెయ్యవా రునిద్రుండుగాజూచిచేరియచటివింరవ్రేల్లాడ్తుచు చుకరింకుగట్టి.
- బిండి n. s. (add,) ఇదివానికికొట్టినబిండి it is mere child's play to him.
- బిండికొండ or కొండబిండి n. s. అనగానగభేదము. ABA.
- బిండిదొండ n. s. (add,) తుర్యకుండి. ABA. read, *lanatum*. It has a silky down. H. 4. 12. పెన్నెరువుబుద్ధిబిండిదొండ.
- బిందువు * n. s. (add,) కళ light, ray. నాదము sound, note. బిందువు fluid, secretion; these three being what touch the eyes, the ears and the nerves.
- బింబిళ్లు or బింబిళ్లు n. s. A kind of boyish play. Leaps. గంతులు. D. తూతూఅనేబాలక్రీడ. OG. KP. 6. 4. బింగిన్నట్టులుగుర్రపుంబయిలలోబింపిళ్లగూయంగళీఘ్రగతింభావయొక్కర్తునచ్చి. KP. 6. 214. గుజ్జనగూళ్లచ్చెనగండ్లుబింపిళ్లుకుచ్చిత్గీతనంబులు. N. 9. 102. తాటిచెట్టాట, కోలాటములునుబింబిళ్లచెందుగోరింపులువామనగుంటలు.
- బికారి or పిక్కరి n. s. A rogue, a cheat. ధూర్తుడు. Kark.
- బికాని or వికిరాలమారి n. s. A religious hypocrite or impostor: one who makes a livelihood by assumed devotion. అవిరక్తభిక్షుకుడు. వికిరము or విక్కిరము n. s. Alms. భిక్షము. D. ABA. Appacavi. 1. 314. వీరంబువికిరంబుపిట్టువులము. Vijaya Vil. 4. 34.
- బిలి or బిలిపిట్ట n. s. The bird called bulbul. శుబీవిశేషము. D. ABA.
- బిల్ఫలము n. s. A strong or safe place. బాగ్రత ఫలము, అనగాబందోబపై నచోటు.
- బిచ్చ n. s. Madness. Bile, the bilious humour. ఉన్నాదము, పిత్తము. ABA.
- బిచ్చు n. s. (add) అనగావైశ్యుడు. Kark. ABA. says చింతివత్తు the tamarind stone.
- బిచ్చుకకాలు n. s. A medicinal plant. Pharnaceum cerviana. శుర్పాటకము. ABA.
- బిచ్చుకవీర n. s. A kind of వీర which see.
- బిట్టుగట్టు adv. అనగాఅత్యంతము. Kark.
- బిడ for బిడ్డ n. s. A child. శిశువు. Kark. ఇంటిబిడ, అనగాదాస. Kark.
- బిడారు n. s. (add) Abode, habitation. గృహము. Kark. నివేళము. ABA. శువ్వళింపుబిడారు a bed chamber. కెళ్ళిగృహము. Kark. And పాములది డారు "Snakes abode" is given as the meaning of వత్రికము. H. 1. 84. కుంకుమాగరుభండ శంకుముదంబులుగలుగుబిడారులుగడికపోయి.
- బిడాలవణము n. s. Medicinal salt. ఒకవుచ్చు.
- బిడికిలి n. s. (add,) వాడుబిడికిలప్రాణాలుపెట్టుకొనివచ్చిచేరినాడు he arrived half dead.
- బిడుగు n. s. A ball or lump of boiled rice, బిండము. ABA.
- బిడుజు n. s. (add,) గోహారి. ABA.
- బిడె for బిడ్డ n. s. A child.
- బిడెము n. s. (add,) A dagger. బాకు. N. 1. 207. వలకేలబిడెము. టీ|| బిడిక త్రియన్ను, అనగాబాకు.
- బిడ్డకుట్టు n. s. Pains, the travail of child birth. ఆసునసృము. ABA. ప్రసవవేదన,
- బిత * n. s. A father. తండ్రి.
- బితురించుట v. a. To trick, to delude. వంచనచేసుట. Kark.
- బిత్య * adj. Appertaining or relating to a father; or the manes. తండ్రిసంబంధమైన, పితృచేతర లసంబంధమైన (,) పితృవాత్సల్యత filial affection.
- పితృదేవతలు * n. s. plu. The manes. చచ్చిపితృ లోకములోవుండేవెద్దలు.
- విత్తరపోవుట v. n. To shirk or twist so as to elude darts. జంకుట, నెనక్కుతీసుట, తొలిగితప్పించుకొనుట.

విత్తరము n. s. (add,) Sportive ways: A kind of female action, indicative of amorous sentiments. విలాసము. ABA. H. 1. 252. పెన్నెరిగుంపు సోయగము విత్తరమాచెలియంచెగాక.

విత్తలి n. s. Nakedness: he who is naked. Brass. ఆరకూటము, నన్నుక. ABA. Kark says త్రళు tin, lead.

విత్తె n. s. ఆనగా అంగుళము. Kark.

విత్తెడ n. s. An instrument used in taking out cakes out of a frying pan. శుష్టులి కా త్రముఖ శముగ్ధరసాధకము. ABA.

విద్ద n. s. Hell. దుఃఖతి. ABA. నరకము.

విద్దుట v. n. To die. చచ్చుట. ABA.

విససివాడు n. s. A deaf man. విసరుడు. Kark. చెవిటివాడు.

వినుగు n. s. A miser. విసిరి. OG. లోధి.

విన్నపాజర n. s. The bitter apple of the small kind: (cucumis acerbis) వారుజె. ABA. See విశాల in W.

విన్నపాల n. s. A twisting plant (Menispermum glabrum) జీవంతిక. ABA. సోమవల్లి.

విన్నములక n. s. A sort of prickly night shade (Solanum jacquini.) బృహతి. ABA. కంటకారిక.

విన్నుకము n. s. Childhood, infancy. బాల్యము. ABA.

విన్ని * n. s. (add,) UH. 3. 125. వలరాయపన్నెని నైస్యంబులముండరిధిన్నికన్నదురుకన్నకొడితాటిమి గుసులకోయిలయలగోలుముకల.

విన్నికాయ for విన్నికాయ n. s. An ornament worn on the third toe. కాలిమూడోపేరినపెట్టుకొనేసాము. ABA.

విన్నుట adv. After, afterwards, తరువాత. M. III. 6. 65. చచ్చినవిన్నుటంగడిదేశత్రులసౌర్యవచ్చునే.

విన్నిడుట v. n. To be stupified, to be bewildered. స్తూరకముతకృప, తెలివిరక్కుట, వితాకుడడుట. KP. 6. 191. ఓరుదిరాన్నయూతరయూనియే నటురార్యమైననా, పేరుగులాదులు మరవిన్నిడి సెక్తెడ నుండచెచ్చి కాసారపురంబువారిడిరిసన్ను తినాకును శత్రువాత్తుడ, పేరిచెల్లెవన్ను మరెవ్వలగానయందుడజ్జలక.

వియ్యూషము * n. s. Ambrosia, nectar. Biestings; the milk of a cow during the first seven

days after calving. అమ్మరము, ముద్రపాలు, జన్నుపాలు.

విరంగ n. s. (H.) A great gun or cannon. తోపు. H. 5. 68. జగదండంబనుబట్టి విరంగిజలభృత్యం ఘంపుమందుంచి.

విరి or వురి n. s. One strand of a cord. పెరి. ABA.

విరిచుట్టుగజుట్టుట v. a. To muffle up: tie a cloth awkwardly around the waist, or head. తారు మారుగాచుట్టుకొనుట. KP. 6. 57. పైటవిగించినెన్నడిమిపైవిరిచుట్టుగజుట్టికుంతలోచ్చయముదృఢంబుగాముడిచి.

విరిదిపురుట v. n. To go back, retire, take flight. వెనకదీసుట. ABA. విరిదివియక adv. Without going back. వీరుపోక, వెనకతియ్యక. OG.

విరుట v. n. To be torn. OG. చినుగుట

విరుదాయక్తు n. s. One who wears badges of distinction. విరుదాధ్యుడు. ABA.

విర్ర n. s. (add,) The buttock. Kark says గుడము.

విలపెట్టు n. s. A kind of shoes. ఒకతరహాచెట్టులు. Bmj. 4. 72. పురవరంబుగాచురలవల్లవిలపెట్టుకాళ్లతోడవెడలిరవ్వేర.

విలుకుమార్పు or విల్లుమార్పు n. s. Slaughter, killing. హింస. ABA.

విల్ల n. s. (add,) A clod, a lump of earth. లోడ్డుము. ABA. మంటిపెల్ల.

విల్లిగ్రోవి n. s. A flute. వంశ నాళము. ABA.

విల్లిదిండు or విల్లదిండు n. s. A cushion. ఉబి ధాన విశేషము. ABA.

విల్లిపిశర or విల్లిపీచర n. s. A shrub. (Asparagus racemosus.) కాకముగ్ధము, శతావరి. ABA. H. 5. 51. విల్లిపీచరనక్కపిల్లెల్ల చెవిగొర్రెపాలలంబును మేకపాలలంబు.

విల్లిక n. s. The disk (శిల్ల) of the sun or moon, వింబము. ABA. మండలము.

విల్లిగడ్డ n. s. The ventricle in the musk-cat, where the musk is formed. పునుగుచట్టము. ABA.

విల్లివేళ్లకండ n. s. A certain jungle root. LSJ. VII. 404.

విల్లికూస్యము n. s. Sorcery, performed to do mischief. ఒకవిధమైనచేరబడి.

- బిల్లచెట్టు n. s. Name of a certain tree that furnishes a poor sort of timber : but good walking sticks are made of this.
- పిసాది n. s. A rogue, a cheat. ధూర్జదు. Kark.
- పిసాని n. s. A stupid person, a block head. మూఢడు. ABA. మోటువాడు. కుత్తివడు. Kark.) KP. 6. 268. కడుంబిసానివనుచు. P. 4. 490. కాపుంగొడుకు విడియంపుసాంపుం జడుపుంపెన గొనగనప్పిసానికిననియె. టిల్లి కుత్తివరానైనయా కాబిదానికి.
- బిశ్రు n. s. A name of hell. దుఃఖం. ABA. సరకము. Can this be an error for (P.) *bihisht*, heaven?
- బీగముద్ర n. s. Locking up. రాత్రితిళ్లుగుడిరలుపులు మూయడము. బీగముద్ర అయినతర్వాత after the door of the pagoda is closed for the night.
- పీచము n. s. Power, ability. శక్తి. ABA.
- పీటజడుట or పీటబడిపోవుట v. n. To be ruined or depopulated. పాడుపడుట.
- పీదు n. s. Fear, alarm. పెదురు. ABA.
- పీర n. s. (add,) అడివిపీర a plant called ధామార్గవము. ABA.
- పీరచెట్టు n. s. A kind of forest tree. ఒకచెట్టు.
- పీరజము n. s. పృథురములు. ABA.
- పీరుపోవుట v. n. (add,) వ్యర్థముఅవుట. ABA. OG.
- పీలుచుట v. a. (add,) పొడుముపీలుచుట To take snuff. పొడివేసుకొనుట.
- పీళ్లు plu. of పీడు n. s. Waste land. H. 1. 220. వంకలనుదొంకలనుపీళ్ల పోళ్ల రాళ్ల.
- పీవర or పీచర n. s. A shrub. Asparagus racemosus. శతావరి. ABA.
- పుంగభాము * n. s. Ascites, a kind of dropsy. మహూదరము.
- పుంగుడు n. s. A sort of wart. అల్పగ్రంధి. ABA. అనగాపులిపిరి, పులిపులి.
- పుంజ, (అనగామరుభూమి Kark?) A Persian phrase for high-lying land, as distinguished from Nanja, rice-land.
- పుంజము n. s. A punjam, meaning a skein of sixty threads. షష్టితంతువులు. ABA.
- పుంటె n. s. Evening. సాయంకాలము. ABA.
- మండ్రము n. s. An owl. ఘోషము. ABA. గుడ్లగూబ.
- పుక్కు n. s. The inside of the cheek. పుక్కిలి. ABA.
- మక్తా or మక్తాము n. s. (add,) గంధచూర్ణము. ABA. గంధపాడి. Siva. 3. 112. నెలరయ్యాగేదం గిరిక బైమక్తామువిలుకునీపుప్పల్లు చెంవిరలమక్తాము.
- పుచ్చుట v. n. (add,) తన్నేకాలుపుచ్చేనాటికిచూతామరే He carried his object but we shall see whether he is the gainer in the end.
- పుచ్చె n. s. (add,) పురియ, పునక. OG. శిరోస్థి. ABA.
- పుటమ్మ n. s. A sluice, a drain. జలనిర్గమము. ABA. తూము.
- మట్ట n. s. (add,) వానినీమట్టలోకివచ్చినది he is now a lost man.
- పుట్టకాలివాడు n. s. He who has the disease elephantiasis. వల్లికపాడుడు. ABA.
- పుట్టరమ్మ n. s. అనగావల్లిక శింబి. ABA.
- పుట్టము n. s. (add,) కోక. OG.
- పుట్టి or పుట్టికె n. s. (add,) A basket. పిటకము. ABA. పుటిక.
- పుట్టిక n. s. (delete "Vijaya," but read,) One verse says—అమరులబోసపుట్టిక సహస్రమయూ ఖనిబోదుకోదె.
- పుడక n. s. (add,) An inkle or wooden pin. విస్తరికు ప్తేపుడక. గంధంపుపుడక a piece of sandal wood. P. 1. 230. మగుడనిపూరిపుడకత న్నందిరమున.
- మడత n. s. A dwarf. వాసుడు. ABA.
- మడన n. s. A kind of cucumber : cucumis utilisissimus. A kind of rice. ఉర్వారుకభేదము, ప్రీహిభేదము. ABA.
- మడము plu. మడాలు dative మడానికి n. s. The root. మొదలు. నాలుకమడానికి పెరుక్కినిరచ్చెను he pulled out his own tongue by the root and so died. నీచెవులుమడాలుమట్టుకు తెగకోస్తున్నాను I will cut off your ears by the roots.
- మడిపి n. s. A wart. The drinking or eating vessel carried by an ascetic. గ్రంధి, కమండలమున్ను. ABA.
- మడియుట v. n. అనగాకార్యవైకల్యఃపూయెననుట. Kark.

బురుజు n. s. Bathing, ablution. A plunge, a dip. స్నానము. ABA.
 పురుషుడు n. s. Liberality, munificence. త్యాగము. ABA. ఈవి.
 పురుషులు v. a. Read 'grope' for group: (and add,) N. 7. 138. సాంపున జెక్కులుంబుడుకుక్.
 పురుషుడింత n. s. Liberality, munificence. త్యాగము. ABA.
 బుద్ధగింటులు v. a. (add,) A. 4. 22. 2కమరిబుద్ధగింటులు
 కవిలతాదళముల్ నయికుప్పి.
 బుద్ధగింటు n. s. Routing up the earth, as a hog does. వరాహముభూమినిత్రవ్వట. ABA.
 బుద్ధపెదిరింపులు n. s. A mere bugbear. భరికిమాలిన
 పెదిరింపులు.
 బుద్ధిగ n. s. A drinking or eating vessel carried about by an ascetic. కమండలుపు. ABA.
 పురుషపుత్రుడు n. s. He who escapes with impunity or gets off unhurt. వాడుదాన్నికొట్టి
 పురుషపుత్రుడు గావున్నాడు he injured her with impunity.
 పురుషాచారము for పురుషాచారసము * n. s. A ceremonial purification. Bopp has erred in saying "puri diei nuntiatio." Nalus. XVI. 9.
 పురుషుడు * n. s. (add,) చిరపురుషులైన Long holy. DRB. 430. he of long enduring holiness. This alludes to the notion that a soul remains in heaven only for a time: till its virtue is expended. Then it falls like a star and is again born. Falling stars are fancied to be spirits whose virtue is exhausted. N. 1. 50. వింటిరాయాశటినికొనుగొనుపురుషుడు. P. 2. 80. ఆర్యశరణుడుపురుషుడు.
 పురుషులు v. a. See—తే—It is much used in letters, thus పురుషులవివరముయేమంటే.
 పురుష * n. s. The winged white ant. ఉన్నట్లు. Let it be observed particularly that వసువారి is the crawling destructive white ant. This is stated in no Sanscrit lexicon.
 పురు (from పురుషులు) is the Aorist for పురుషుడను. P. 4. 80. మానవీకీనపురుషయంబునుమర్మణచేసిపురు.
 పురుణికుము * n. s. Saving the life of his neighbour's son. 2కనికొడుకుప్రాణమును కాపాడుట.
 పురుడు n. s. A flipper. పాదరక్ష భేదము. ABA.

బుద్ధి * n. s. (add,) క్రాయగలబుద్ధిమకులకుక్రాయించిపింఱుస్తూరావలెను this is a common phrase at the end of letters, implying 'I request a reply.'
 బుని n. s. Chaff. బున. ABA. పొట్టు, పొట్టు.
 పునుగుశట్టు n. s. The ventricle in the musk cat wherein the musk is formed. పునుగుశట్టుము.
 బుబ్బడము n. s. A bubble. బుబ్బడము. ABA.
 బుమోజు * n. s. A kind of sugar. శర్కరాభేదము.
 పుయిలోట n. s. స్వేద, క్రీడ. OG. Kark.
 పుయిలోడులు v. n. (add,) భిన్నుడౌట. Kark.
 బుయ్య n. s. Is stated to mean మదనమందిరము. Kark.
 బుయ్యము n. s. A prison. కారాగృహము. ABA.
 పురంట n. s. Evening. సాయంకాలము. ABA.
 బురకడు or బురుకడు n. s. A brat, a low word for a baby. విద్వ. N. 7. 336. ib 7. 337. బురుకని
 కిబువ్వదేవే.
 బురడిజింక n. s. A stag of the small deer. పొట్టిజింక. S. 1. 186. ఏకలంబులకోరతేనుంగుకమ్మలుబురడిజింకలు వెనుపులులగొట్లు.
 పురపుర adv. (Being grieved) very much; vastly. మిక్కిలిచెరచెంది, పొక్కిడుడిన్ని. OG. Swa. 5. 27. లోకముపురపురహక్కుగ.
 బురికి n. s. A dwarf. వామనుడు ABA.
 పుంకాలుపుల v. a. page 630 col. 2. line 6. read అనగా మెనచెయించుట. OG.
 పురిడిచేసులు v. a. To tempt, mislead. దుర్బోధన చేసుట. ABA.
 పురిలోములు, అనగా మెలత్రముమెరయించుట. ABA.
 బురుక n. s. A dwarf. (II. Burkah) A gold ornament on the head of a horse. వామనుడు. ABA.
 మరుగుజ్జువాడు, గుర్రముగలమొదకుగాయిన్ని. N. 2. 216. పశుతురంగంబుగిరంబుననుంచెపాళువా
 బురుకతెరంగునందనర.
 బురుకిడు n. s. A dog's collar. శ్వశరజ్జుపు. ABA.
 పురుగు n. s. (add,) యాకలహముని. భంపిండు
 దునయిప్పుడు పుక మొగుపురుగున్నులేను the town
 was deserted by the male population.
 బురుజు plu. బురుజులు n. s. Small bells for the legs. చిరుగజ్జలు. OG. యుగ్రఘంటావిభేదంబు.
 ABA.

మరుడ usually మర డా or మరుడా n. s. A lie. అశస్యము. ABA.

మరుడాయి or మర డాలు n. s. A kind of cloth. H. 5. 409. తాప్తాలుమర డాలు, చెలువుమానెడుకాచికలు.

మరుసా n. s. Gold cloth. కలధారవస్త్రము. ABA. తాడి

మరుసు n. s. A kind of fire work. ఒకబాణవిద్య.

మర్రముక్తవాడు n. s. A man having a nose like a horse's hoof. ఖరగానుడు. ABA.

పులకరము n. s. (add,) Horripilation. రోమాంచము. ABA. రోమహర్షణము, గగుర్పు.

పులఖండము n. s. (add,) శర్కర. Kark.

పులికూడు n. s. Sour rice preserved in water. పులిసినవంటకము, వ్యాధూహరమున్ను. ABA. This sense "tiger's food" is apparently fictitious.

పులిసెరు plu. పులిసెళ్లు n. s. Watery exudation from a sore or wound. రసిక.

పులిమెట్టు n. s. Sour gruel. అభిమతము. ABA. తందులోదకము, అనగాపులిగడుగు.

పులిశెరు n. s. A certain medicinal plant. పాలశి. ABA.

పులుగు n. s. కుడి, అబద్ధము, గురుతున్ను. Kark.

పులుగుడు n. s. (add,) A medicinal plant. పాలశి. ABA. Ainslie. 2. 449. See పులిశెరు.

పులుకు n. s. A pudding made of flour and tamarind. విరళాక్షుకలితపిష్టము. ABA.

పులుముడు n. s. Rubbing the head in washing or bathing. మార్జనము. ABA. రుద్దడు.

బులుమోజు n. s. శర్కరభేదము. ABA.

పులుక్రూకులు n. s. plu. The palm, date &c. are called by this name. తాలముఖర్జూరముమొదలయినవి.

పులుసు adj. (add,) శనకపులుసు A certain medicine extracted from the dew of శనక plants.

పుల్లంటురాయి n. s. (from అంటుట) the straw-attractor. i. e. a sapphire. నీలము. Kark.

పుల్లగొరక n. s. A certain waterfowl. శులిలక్తుటము. ABA.

పుల్లె or పుల్లా n. s. page 635, col. 1. line 4, read a "pinned" plate for a "foul" plate.

పుల్వరి n. s. A grazing tax. కుసుపులుమేలేదానియిచ్చేకన్ను.

పుత్తుపెత్తు or పుతపెత్తు n. s. A parcel of flowers or wreaths. See పుతపెత్తులు. మాల్వగ్రంథి, పూలపొట్లము. ABA. Swa. 3. 87. ఇంతియొక్కతె పుత్తుపెత్తులెత్తినజూచివిసువుతో సెక్కొన్నివిరులుదురిమి. T. 3. 6. పుత్తుపెత్తులపొట్లముకొవ్వటించి. N. 7. 66. రుద్రజకమ్మనిమేనితావిగ్రమ్మగ పుతపెత్తులుశిరసావహించినయ్యె.

బుసుకుజొన్న n. s. A kind of great millet. (Holcus saccharatus.) ఒకవిధమైనజొన్న.

పుస్తము * n. s. Arranging the woof. సారెవాడు ఉడుగుశిరిచేయడముమొదలయినది. SC.

బుస్సు or భుస్సు n. s. The hissing of a serpent. పాముబుసి. Dr. Spry's Hindustan 1837 (1. 205) says "On our attacking the snake it gave a loud roar; for I can compare it to nothing else, and projected its hood" &c. H. 5. 21. కుంచశరాహితుండుడుభామినిపొక్కిలిపెట్టెలోన తానుంచినకాలశివుడునున్నతినాడగలేవమీటభుస్సుంచుకాగ్రమెత్తియలరాదెడుచాడునరోమరాజి.

బూక n. s. A lie. అబద్ధము. ABA.

భూచంపకము * n. s. The dwarf species of Michelia champaca. పొట్టిసంపెంక.

బూజుగాసులు or బూజుగులు or బూజుకాంగులు n. s. Painted vases used in wedding processions. అయిరేసికడవలు. OG. ABA.

పూజె n. s. p. 638, col. 1. line 34, read "a rubbing down."

పూజ్యత * n. s. (add,) Credit, honour. గౌరవము. N. 5. 9. మితాతనమస్త్రపూజ్యతహించెకవైద్యవధికిచే.

పూతిగంధము * n. s. Stink, ill savour. పుత్తు. ABA. దుర్గంధము.

బూదె n. s. The fourteenth day of the dark or bright fortnight. చతుదశి. ABA.

పూనికజేసుట v. a. To do away. నివారించుట. Kark.

భూపురము * n. s. A certain pattern drawn in lines of flour in front of many houses on festival days. ముగ్గు?

భూమిజముడు n. s. page 642, col. 2. line 29, read, Euphorbia antiquorum.

భూముష్ణము * adj. (add,) అరణ్యభూముష్ణమైనశులములో in a woody spot; in a place full

of trees. N. 4. 364. దుష్టాసురశ్రేణిఖండింకి
ల్యాభియాన్య మైస్టి బ్రహ్మాండముక వనైవా
నికాగనంజేసె.

భూయోభూయో * adv. Again. శుదేశదే, మాటి
మాటికి. భూయోభూయోవద్దన్నాను I again
and again warn you not to do this.

పూరకము * n. s. (add, after the word multiplier.)
In mystic philosophy a phrase for closing &c.
H. 3. 234. రేచకపూరకకుంభకంబులను.

మారకాలివాడు n. s. He who has a swollen
leg. శ్రవ్యధిపాదుడు. ABA. కాలువాచినవాడు.
భూరి n. s. The tip of a sword. కృపానికాగ్రము.
ABA. కర్తిమొన.

భూరిశోకము * n. s. Great grief. మహద్వ్యసన
ము. L. 8. 10.

భూరుండి * n. s. A sort of sun flower. (Helio-
tropium indicum.) శ్రీహస్తీ, అనగానురుగుచె
ట్ట. SC.

మూరుపు n. s. A trumpet. కామశ్రేణిదము, మత
రా. ABA.

మూరె n. s. (add,) పూరిక. ABA.

పూర్ణకుడుములు n. s. plu. A kind of cakes. సుగ
యలు.

పూర్వవాహినిగావుండే * adj. Flowing eastwards.

మూర్వగాప్రవహించే, గోదావరియిక్కడపూర్వవా
హినిగావున్నది the Godavari here flows east-
wards.

పూలు n. s. plu. (of శుభ్ర) Flowers. పూలమం
జరులు A kind of rice. Kark. H. 1. 250. వా
దులగెల్పువారు చెలువంబుగదాల్చిన పూలుసెక్కు
గా. N. 7. 119. పోయినవైదననికొన్నిపూలు
గొనుచు, బాలికామణిరసజర్ణిశాలకరిక. T. 4.
145. చాపామ్ముపూలుబాగాలుగొనుచు.

పూపుపెత్తులు n. s. plu. Wreaths. పూసరములు,
OG.

పూసలవాడు n. s. One who polishes rough
rubies &c. మణికారకుడు. ABA. సాసలవాడు
అనగాకెంపుదశము మొదలైనవాటిని సాసపెక్కి
వాడు.

బృందావనము * n. s. page 646. col. 1, 15, for
'ocimum,' read 'ocymum.' (add.) Name of
a town in which the deity Krishna lived. బృం

దావనమనేకట్టాము. H. 1. 167. శుంభవన్నియ
ముగ్గుకత్తముకొనించిన బృందావనములోగలదె
వెలయ. H. 4. 274. వసతిగబృందావనముననిచ్చిన
నందార్తజనకునకులాభించుచు. A. 5. 56. రస
కునందరుగూర్చబృందావనమున సుకతెరలిదేల్చి.

పెండ్డిలుట v. n. To fail, grow feeble. ఎత్తుబ
డుట. ABA.

పెంరు or పెంరుక n. s. A potsherd, a bit of a
scull. The surplus. శిరోస్థివిశేషము. ABA.
అధికము Kark. శలాదులపైత్వక్తు. D. HD. 1.
1447. అలుగకవిల్ల పెంచాదిగానాకులభనంబం
తయ.

పెంబారి n. s. The caste of people who clean
cotton. చూడకులవాడు. ABA.

పెంటిపోతులు n. s. plu. The hen and cock :
The female and male of birds. తిర్యజ్జీవునము.
ABA. స్త్రీపురుషశత్రులు.

పెండు n. s. page 648. line 2, for 'Aeschy:'
read 'Aeschynomene.' N. 2. 210. శ్రకటిశవో
శ్చక్తి పెండువలెదవైదనమే మొకొకర మొకరిపై
త్యశ్రకరంబులునుదముమొరికలుకగవించుకా. A.
5. 66. దినమధ్యహార్యరుచిభిద్యస్తంబరుప్రాని
వాడినపాలిండ్లను పెండు బొమ్మవలెనుండెకొనంది
టకజల్లనై.

పెండెము n. s. (add,) An ornament or badge
worn (like the honorary garter) on one leg.
కాలికివేసుకొనేదిరుదు. P. 1. 583. ఇరికిటిపెల్లు
కంకుమలియించినలోగిలిముల్లుపెండెముక. టిల్లి కం
కుదడివాకిలి. Swa. 6. 6. గల్పిదాకాలగత్తెననగ
ఘల్లుఘల్లున పెండెముగందుమీలు. H. 5. 158.
గుమ్మెతకానికందేమేల్పెండెమువాడుగోలనకు.

పెంకురలాడుట v. a. To kill. వధించుట.

పెగ్గటిల్లుట v. a. See పెగ్గడిల్లుట.

పెగ్గరము n. s. అనగాగారము. Kark.

పెగ్గట్టుట v. n. To cry out, chatter or babble.
blubber or wail. ధ్వనిగారోదనముచేసుట, అక్కు
రలేనిమాటలాడుట. ABA.

పెట్ట n. s. Hardness, difficulty. కఠినము.

పెట్ట adj. Hard, difficult. కఠినమైన. ఈకాలము
పెట్టగావున్నదిగనక as these were hard times.

పెట్టమారి n. s. A cock which looks like a hen.
పెంటిపోలికగావుండేపుంజు. ABA.

పెట్టించుట v. a. To toss, to drive. తోలుట, చిక్కు
 లు, D.
 పెట్టు, అనగాదురాశము, Kark.
 పెట్టుట v. a. (add,) పెట్టే నెల Next month. పెట్టే
 నెలలోవచ్చి చేరుతున్నారు they will come next
 month.
 పెట్టుదుర n. s. read for "(or పె)" read, (or చి.)
 పెట్టిదిమ్మి or పెట్టిదిమ్మ n. s. A patterero or little
 gun. అదురువేటు.
 పెడ (add,) కుక్కపిల్లము, అట్టహాసము. Kark.
 పెడక n. s. అనగాశుభము. ABA.
 పెడక n. s. An empty sack. ఛాన్సరహితము. ABA.
 ఉత్తరం నెలనది.
 పెడకంత n. s. A bye path. రహస్యత్రోవ. OG.
 పెడకు n. s. (add,) Grace, prettiness. విలాసిము.
 ABA. See పెడంకు.
 పెడమరలుట v. n. (add,) P. 1. 261. అయ్యవడ
 గాకిరంకుటా లింగం గా లంబాడిచి పెడమరలంది
 గది.
 పెడయట v. n. To fail. కార్యవైకల్యమవుట. Kark.
 D.
 పెడలు for పెరడు n. s. The back yard or en-
 closure behind a house. గృహశుభము. ABA.
 దొడ్డి.
 పెడసాన n. s. An instrument used by a smith.
 ABA.
 పెద్ద n. s. A clod or a lump of earth. పెళ్ల. ఆకు
 దియింకాగడ్డ పెద్దలు గావున్నది the field is all
 covered with clods.
 పెనుకువ n. s. జగడము. OG. యుద్ధము. D.
 పెనువుట v. a. To increase. అభివృద్ధిపడెనుట.
 N. 2. 329. ఇభహాశ్రములరినేవు పెనుకు. Swa.
 6. 50. ఘనమగుజుగ్గు పెనుకునజ్జనమునూచి, ఋ
 పినునంబునగడునసహింపుకొనుచు. A. 2. 24.
 అదిగానికాదోనీకను వరాసావత్సరంపాడనంబు
 బుద్ధింపు పెనుకు.
 పెరుకుతోటకూర n. s. A kind of tender greens
 or pot-herbs. మహాబాధ్యుకము. ABA. మొల
 క్కూర.
 పెరుగుట v. n. (add,) పేగు పెరిగినది Intus-suscep-
 tion. పెరిగిన large, great. పెరిగినదిగను a great
 thunderbolt. DRY. 1382. దిగపెరిగేచెట్టు a

sickly tree. N. 5. 119. పెరిగిన వామనుడంతదం
 తిపాడవైపున్నదరంబంతయై. A. 6. 104. పెరిగి
 ముమించి పెరిగిమీసలుకుమీగోళంబుమీదనున్న
 లూగ.
 పెల్లగువ్వ n. s. (add,) కుక్కుభము.
 పెల్లించుట v. a. ఎక్కించుట, అనగావేరించుట.
 ABA.
 పెళ్లు n. s. The back yard of a house. గృహశుభ
 నీమ. ABA. పెరడు.
 పేగడ n. s. (add,) అభ్రకము. ABA.
 పేటన పెట్టుట v. a. (lit: begin to weave) meta-
 phorically. To begin. ఆరంభించుట. KP. 6.
 88. క్రియలుగరించు సొమ్ములకు పేటన పెట్టెజెలిం
 కుకంతటక.
 పేటి n. s. A military belt or girdle. సారశన.
 ABA. యుద్ధమందునడుముకుకట్టియుండేకట్టతా
 దుమొదలయినది.
 పేటు (add,) The top of a mountain. శిఖరము.
 ABA.
 పేడా n. s. A particular building in a temple.
 గుడిలోనుకభాగము. పేడాస్తంభము a pillar in
 a part of the temple.
 పేడిగ n. s. Tax, ransom. భాగధేయము. ABA. ప
 న్ను, పగిది.
 పేజిక n. s. The back of a sword. కరవాలశుభము.
 ABA.
 పేరంబెలు n. s. Confusion, disorder, perturbation,
 perplexity. గాబరా. ABA. తారుమారు.
 పేరంబ్రము n. s. The being a married woman.
 విరంబిము. ABA. ముత్తైదరసము.
 పేరబీడు n. s. A rogue, a cheat. కుప్పితుడు, ధూ
 ర్తుడు. Kark. వంచకుడు.
 పేరణము or పేరని n. s. Armour, a coat of mail.
 కవచము. ABA.
 పేరణి or పేరిణి n. s. (add,) నాట్యభేదము. ABA.
 N. 7. 339. ఇలసెక తెదీరె పేరిణిచెలయింపుచుజూ
 చువారువిశ్లేషముండక.
 పేరిణిము n. s. Fraud, deceit. మోసము. See పేర
 జము.
 పేరివాడు plu. పేరివాండ్లు or పేరులు n. s. A
 mercantile caste among the Hindus. అంగళ్లు
 ముకొనేలకకులశుభము.

పేరు adj. Big, large. బలు, దొడ్డ. ABA.

పేరెము n. s. (add.) An ornamental border or pattern. పూజపూజలు గావుండేటట్లు ఆచ్చునకొట్టినకావి. P. 4. 187. గాడ్పుపేరెముబారుగాకయేమి. Siva. 4. 154. గళితశృంఖలమైనగంధనాగముబోలెప్రజలపై పేరెము పారిపారి.

పేరోదనము n. s. A kind of emerald. గారత్తరవిశేషము. ABA. ఒకతరహాశుభ్య.

పేలుపోవుట v. n. To be tricked, or wronged. మోసపోవుట.

పేల్లమరము or పేల్లొమరము n. s. Name of a book : the Amera cosha with Telugu interpretations. తెలుగుఅర్థముగలఅమరము.

పేసము, అనగా పేశము. ABA.

పైకము n. s. (add.) A set, multitude, collection. The coin called two pice. Wealth, money. వర్ణము, రెండు కాసులు, ధనము. ABA. P. 4. 193. నెయ్యంపు పైక మైదీలింతుకురభృతాళి. T. 4. 111. పైకములగూర్చితుంచమధంబిచేర్చి.

పైకొనుట v. a. (add.) శంకమొనర్చుట. Kark. P. 3. 302. ఆచార్యులపైకొనిచెట్ల సెక్కిరతిరాజ్యక్రిందంపుము. H. 2. 59. ఈకరణికురస్మిరంబుజమకాంక్ష పెనంగగనింపి పైకొనె. T. 2. 117. ఏమనీవనిపైకొనుతేనుదైవమిరువురొకపైసయదైవమిద్దరిగి. A. 5. 50. తనసొందర్యముచెప్పగాగరగువద్దకాంతరబృంచిమోహనకంజంబునవైచియ్యమిడునెయ్యబొత్తుపైకొన్నమిరిసృశంభిత్వమునందొరంగురవెత్రింజేసె.

పైకి n. s. read 'Dinner eaten by day light.'

పైడాలము n. s. Anger. కోపము. ABA.

పైకి n. s. Gold. The price given for a wife. కన్యకాశుల్లము, కాంచనము, వేశ్యభృతి. ABA.

పైకియొక, పైపై or పైపైని adv. Over and over, upwards. ఉద్ధృతము. P. 4. 550. పైపైప్రాణవధప్రధానగుణ మొక్క. Siva. 3. 168. వడికాదికాచిముండంగదవసరిను ముద్రావుకైనది నైపైపాదమిక్కోర్లులదే. N. 6. 137. పుతాశనకరాళములైదనపైకియంబడక.

పైరము n. s. plu. Milch-kine. పాడియావులు. KP. 6. 83. బంటుబానిశలుపైరముపెయ్యలు.

పైకావికము * n. s. (add.) Paisāchicam is used by Telugu etymologists for 'Tamil.' See Ellis's Note in Campbells Telooogoo Grammar at the word "Trilinga." More strictly it is, in Sanscrit comedies, 'Gibberish; a jargon talked by some attendants.'

బొంకరి n. s. A liar. అసత్యుడు. ABA. అబద్ధికుడు.

బొంకి n. s. A bit of a scull. శిరోస్థివిశేషము. ABA.

బొంజుగు n. s. The gullet. కంఠంబు, గొంతు.

ABA. See బొండుగ.

బొంజున, అనగామంటచీరన. OG.

బొంబెము n. s. A hurdle of thorns. తెట్టుకొరకుముండ్లచేతఅల్లినతడిక. ABA.

బొండ్లము n. s. (add.) A young palm fruit &c. తాళాదికకళాటు. ABA.

బొంత, అనగానమస్థారము. Kark.

బొంత n. s. (add.) తుడుయుక్తధాన్యము. ABA. P.

1. 223. తుండునవుడునుబొంతనైసుండుమనసు.

పొంతకడవ n. s. The kettle at the fire side. తుల్లినికలఘటము. ABA. పొయ్యిదగ్గరికుండ.

బొందడికు n. s. He who is in armour. కంచుకి.

ABA. కవచముగలవాడు.

బొందు n. s. A young palm tree. A dried crop.

బాలతాళము, గుడ్డశుశ్రము. ABA.

బొందుగాడు n. s. A friend. మిత్రుడు. ABA. హి

తుడు.

బొక్కిశము or బొక్కిశము n. s. Treasury : money.

ధనము. ABA. కోశశృహము. N. 2. 56. బొక్కిశముగూన్యముగుటకుబాగులువారిగాంచిదేమేద్రుడువిచారకలితడుగురు. T. 4. 96. మిసిమిబొక్కిలిమూలబొక్కిశమొసంగి.

బొక్కి n. s. A mark. గురుతు. OG. says శిమిరము.

P. 3. 268. ఏతెంతుననిబొక్కినిదిపోయిదులైతియదనాకడతొంగుచుదనెరి.

బొక్కిళ్లు n. s. (add.) KP. 3. 91. కడుజట్టినట్టిబంగరుపూరబొక్కిళ్లచదువుజూపెడిమేనివఘలవలన.

బొక్కు n. s. (add.) Town talk, rumour. జనప్రతిభేదము, విస్ఫోటము. ABA. H. 3. 182. ఎట్నుడునుపెద్దకులకబొక్కుత్తజేతు.

బొక్కెన or బొక్కెనాకు n. s. A plant, Verbena nodiflora. తోయటప్పరి. ABA.

బొట్ట n. s. (add,) కుసూలము. Kark.

బొట్టకడకు బెట్టు n. s. A kind of Nauclea Cadamba. నీరుకృత్తు విశేషము.

బొట్టుము n. s. A langoti. కాసినము.

బొట్టియకోల n. s. A short cudgel. పొట్టికోల. H. 2. 30. కడిదిమిరగచంకనిదినబొట్టియకోల.

బొట్టె, అనగాకుక్కుటం ప్రజన్యకంబకానికాంతం గము. ABA.

బొడక n. s. A basket for storing grain. కుసూల విశేషము. ABA.

బొడవ n. s. A two-pointed dagger formed of two antelope's horns set on one handle so as to form a small spear, pointed each end. ఇర్రీ కొమ్ములు రెండుజత చేసి అంటుచీలలు వేసినసాధనవి శేషము. ABA.

బొడిగ n. s. Child. బాలకుడు. ABA.

బొడిగొట్టుట v. a. To cut down bushes in preparation for breaking up fallow land. చేసు గావించి పైరిడ చెట్లుగొట్టుట. ABA.

బొడియ, అనగాకుకూడ్యయశంకతి. ABA.

బొడుచుట v. a. (add,) కర్రబొడుచుకొనివచ్చినాడు he came using a walking stick. KP. 3. 13. దొంగలాన పుడిచినకోల్ విడుతురె.

బొడుచుట v. n. (add,) Siva. 3. 9. చింతాసాగరం బువేరంబువెల్లి పుడిచెననందుడిచినదండంక. H. 1. 228. చెలగుచువేగుచుక్క బొడిచె బలసూదనది క్తలంబునక.

బొడుపు n. s. (add,) P. 2. 97. అన్నియకతిప్రా ధ్దుబొడుపునకుల భామంప్రేమచీలుచుకొనియిట్లని యె.

బొడ for బడ imper. 2d person. Go. వెళ్లు. D. Abbim. 3. 425. బొడబొడందనుచుమూపులద్రో చువారు. here in Yatirhyme the poet has used it.

బొడదు n. s. A dwarf. వామనుడు. ABA. పొట్టి వాడు.

బొడిగొనుట v. n. To collect in a mob. To form as a cluster of leaves. &c. గుంపు గాచేరుకొను ట, వల్లడిగొనుట, గుమరుగావచ్చుట. KP. 4. 110. తదనంతరంబుక్తి లిబొడిగొన్నవిగుళ్ళబొంతు ము సొంకగుపూబొడరింటికి ధార్మికంమదన మ హారాజ్యభోగమహిమకదేర్పక. Swa. pref. 49. ఘనకుంజిహ్వ బొడిగొనిపైకుయి నెవ్వడలుబుద్ధుకృతం బ్తులుపూ రెవరలక. టీ|| గుంపుకట్టుకొని.

బొడిటి n. s. A dwarf. వామనుడు. ABA. మరు గుజ్జివాడు.

బొడుపుట v. a. To cover, envelope. ఆవరించుట, అనగాచుట్టుకొనుట. ABA. See పొడగుట. P.

4. 77. భీమాటవిలో నున్నం గామాంధునిబొడుపు పాశకంబులు.

బొడ్డి చెట్టు n. s. (add,) వృద్ధ దారుకము. ABA.

బొడ్డు n. s. A kind of bracelet. A ledge or edge, in goldsmith's work. హస్తభూషావిశేషము. ABA.

బొనిక n. s. A fine silky grass (called Saccharum munja. Rox.) ముంజము. ABA. ముంజ గడ్డి.

బొనుగు n. s. A kind of grass. A dwarf. శృణుభేద ము. Kark. వామనుడు. ABA.

బొన్న adj. P. 682, col. 2. line 4, read Cassia Senna for Senne. (add,) H. 4. 18. నారువసుర బొన్నవారిజమునుబొన్న. P. 4. 125. వనితనినగవె రింగనదిబొన్న.

బొన్నంగ n. s. A certain bird. శుశిభేదము. ABA. H. 3. 13. ములుగుకోడియు దాబమ్మపైకోడియు బొడబొన్నంగ స్లేటిబొల్లికోడి.

బొన్నట్టు n. s. A wooden ladle. దారుహస్తము. ABA. Bahulaswa. 4. 29. బొన్నట్టుదట్టచేమూని యన్నమువంచెవలకేలతదిరుల్యం చెననగ.

బొన్నరీ or బొన్నారి n. s. A pretty girl. ముద్దుగు ల్లునది. ABA. N. 2. 11. చిన్నిపాయముదానిచి న్నారిపొన్నారియంచరానదలసోయగముదాని.

బొన్ను n. s. (add,) శంబరము. ABA.

బొబ్బ n. s. (add,) ప్రతాపము, బొబ్బరింత, కూత లు, విస్తోభము. ABA. A. 2. 66. బొడమెమొగ్గల గములగ్గిబొబ్బలుట. టీ|| బొక్కులవలెనె. Swa. 3. 95. ఆసలాక్షు పెడబొబ్బనలమినతలదిమ్ము భాయు బోయారేంట్లపాలమరుడు. P. 4. 269. హస్తకదా స్థికాయముల్ విలకుడువట్టిసెప్పలాడినల్ రసపా క్తులుగంట్లుబొబ్బపుండ్రపునిటువంటిపుత్రుతగవాక ననవృధుకైటభారింక.

బొబ్బర n. s. A kind of beans or vetches. బర్బ రము. ABA. ధాన్యవిశేషము.

బొబ్బరింత n. s. Cry, roar, squealing, bellowing. ప్రతాపము. ABA. బొబ్బలు, కూతలు.

బొమ్మమేడి n. s. Opposite leaved fig tree. (Ficus oppositifolia) కాకోదురము. ABA.

బొద్దు రక్తసి n. s. A goblin, demon. బ్రహ్మరాక్షసుడు. ABA. H. 5. 124. కంటిలోకాడవెంట్రుకయరగ్నవత్రినిబొద్దు రక్తసికాపురమ్మనేయు.
 పొర n. s. (add.) A. 4. 199. విశదపయోదశ్రుంబారలవేత్తనచే. N. 2. 226. మొలదట్టిపొరలవంకలు పొంకముగజెక్కి.
 పొరకటిమవు n. s. ద్వారప్రాంతకుద్యము. ABA. పొరగుహస్సుట v. a. To kill, destroy. వధించుట. Kark.
 పొరవి n. s. Page 684, line 1. dele "W."
 పొరపొచ్చము or పొరపొచ్చెము n. s. (add.) A. 6. 64. ఈమూలకు పొరపొచ్చెము లేమికినిశ్వరుడుకలినిలింపవీరోధి. టీ|| కటకలకల్పములేకపోవడమునకు. N. 2. 262. ఎచ్చటమరిపొరపొచ్చెముగావించినంత్రుభుత్వముగలదే.
 పొరయుట v. a. To gain, obtain. To have. పొందుట. D. A. 4. 149. తిరోభావావిరూపములంబాహకపొరయునభిప్రాయముల్లెట్టి. టీ|| పొందుచున్న. P. 2. 174. ఆశోభంగలైముఖ్యముంపొరయంగోరనివాడుబోవురునుడు. టీ|| పొందను. N. 8. 60. ఖరఖరకాండకాండమెడగాడిన యత్తుడు పొరవశ్యముంపొరయనిరామభూవిభుడు. టీ|| పొందని.
 పొరయుట v. n. To rise, spring, as love &c. To sprout, germinate, grow. పుట్టుట, కలుగుట, మొలుచుట, పెరుగుట. OG. says చెప్పట, ఫలమందుట. N. 7. 82. కామాతురులకుభయమునులజ్జయుపొరయవనకావినమె. టీ|| కలుగవనగావినమా. Mandha. 3. 10. పొరసెగురులకు ఖజ్జమునబాడ్చెడుతావికిజేరులేటులై. టీ|| కమ్మకొనెను. P. pref. 47. దివిషద్యాహియత్తులంబొరసియున్వృత్తివిజృంభించు. టీ|| వ్యాపించి, అనగాపెరిగి.
 పొరల n. s. అనగాకర్పూరము. Kark. probably meaning పొరలకర్పూరము.
 పొరి adv. (add.) ఉద్ధరిచేర. OG. P. 3. 230. కంటకుమరిపులుడమలోమెంటకపొరిబాసి. టీ|| మిక్కిలి.
 పొరికె n. s. A bit of straw. శృంగము. Kark. పొరక.
 పొరిటినది n. s. శంఖరంతులదినవస్తువు. ABA.
 పొర n. s. (add.) In Kark. పొంబారెవేల్పు is a whimsical word for బ్రహ్మ.
 పొద్దుగాడి n. s. A plant, commonly Chaculiya. (Hamoni's cordifolia Rox.) క్రొవ్వుపువ్వు.

ABA. H. 5. 51. పొద్దుగాడియనల్లపూలంబుళికచెంచలికందికారెయుగలకలంబు.
 పొద్దుట v. n. (add.) మృగశశరతి.
 పొలపు (for పొలుపు) adj. Beautiful, handsome, elegant. మంజులము. Kark.
 పొలిపుచ్చుట v. a. (add.) చంపుట. OG.
 పొలిపుట్టు n. s. Certain dues or income given to a temple? గుడికియేర్పరచినయిస్తుక.
 పొలుతర (for పొలుపార) adv. Well, elegantly, handsomely. ఒప్పార. KP. 6. 206. పొలుతరరన్నునేసిదురముచ్చుటై.
 పొల్ల or చేదుపొల్ల n. s. A plant called Trichosanthes dioca : it is also applied to Luffa acutangula. Rox. చటాలము. ABA. చేటిపొల్ల.
 పొల్లు n. s. page 690, line 3, for (etivam read (etwam.) రాచపొల్లులేదు a prince though in fallen circumstances is not to be contemned. వానిపొల్లువాడుపోసుకొనిబ్రతుకుతాడు he lives by the sweat of his brow. వానిసెటిటిచెమటనుపూడ్చివేసుకొనిజీవిస్తాడు. బంగారుపొల్లువున్నది గానిమనిషిపొల్లులేదు throw away gold if you choose, but never throw away a man. మాటపొల్లుపోకుండాఅడుతాడు he says this lest his statement fall to the ground. P. 4. 71. వల్లధివెలియైనయిల్లుపొల్లు.
 పొళక n. s. A pot bellied man. తుండిలుడు. ABA.
 పొళగు n. s. అనగానీడ. Kark.
 పొసుగుట v. n. (add.) P. 4. 215. ఏనురాజన్యకన్యకనిరరబాధిభామగానెట్లుపొసుగునిపాదవృత్తి. A. 4. 321. నిశ్శాసుమిత్తిపూర్వకమువ్రేయసిగోష్ఠిపొళగుతతికి. H. 1. 171. వానిరలిడండ్రులత్వంతవత్సలతనుపూట పూటకుగోముచేపొళగచెంది. T. pref. 76. పురుషసింహత్వవిఖ్యాతిపొళగనఖరలీలమోరణ్యవానైకలోలుడయ్యె. N. 10. 143. అంగైపొళగువత్రాంగజోడు.
 పోకడ n. s. Line 3, for "free from it in any way, get rid of it in any way." Read, "free yourself from it in any way, get rid of it at any rate."
 పోకార్పుట v. a. (add.) To sell or vend. అమ్ముట.
 పోకు n. s. page 692, dele the whole line.
 పోగవు n. s. Seasoning. సేంద్రారము, తిరగపోర. ABA.

పోజుట v. a. To tear with a thorn. ముంటజించుట, చెత్తుట, ఫలముండుట, పొరయుట. ABA.

పోటకము n. s. Small pox. స్ఫోటకము. OG. మకురొకము.

పోటముంజి or పొటముంజి n. s. ఆసగాగోవిపాత. OG.

పోటి or పోటికత్తియ n. s. A female servant. దూతి. ABA. A. 4. 139. ప్రోపితల జేరికలకంపు పోటిపూత. Sva. 3. 47. కన్నీరుగోటమీటుచు పోటితోవరూధినియట్లనియె.

పోటు n. s. ఆసగాశమానము. వింతపోటున్న. OG. పోటు n. s. The same as తిత్తు which see.

పోటుతనము for పోటితనము n. s. Female wit, woman's wisdom. పొరుతనము. KP. 7. 257. నీకువట్టియామాటల కేమిపోడుమదిమక్కువ వేరొక చోటనుండ గాపోటుడనాలుజన్మై మిముబొంట్లకు తక్కినవారికింబలెక.

పోడిమి or పోడిమి n. s. (add.) Caution, care, precaution. ఆపధానము, ఆసగాయెవ్వరిక, నుదలము. ABA. KP. 3. 178. ఏడాయట్లనాయపుబోడు ములకుమూనినట్టిపుణ్యడు.

పోతరాజు or పోతురాజు n. s. A kind of demon. A rustic deity. గ్రహభేదము, ఒకయ్యద్రుదవతయున్న.

బోడకాలివాడు n. s. A man whose leg is swollen. కాలువాచినవాడు. A. 6. 22. ప్రేలుడగుబాజ్జలబోడకాలివాని.

బోడు or బోడువా n. s. The young of any animal. తిర్యగర్భకము. సామాన్యార్భకుడు. ABA. కూస, పిల్ల.

బోడుగా adv. Much. మిక్కిలి. బోడుగాజనములు పొడిసినసొల్ల కాదుకాదనిపించెగా దైవమాయ. Sarang. D.

బోడుగా పెరుగుట v. a. To grow plump. శుష్టిగా పెరుగుట.

బోడుగాతుండే adj. Plump, bulky. శుష్టిగాతుండే, లాతుగాతుండే.

బోడె n. s. The young of any animal. An young one. తిర్యగర్భకము, సామాన్యార్భకుడు. ABA.

బోసపుకత్తె n. s. A handmaid. దాసిది. Kark.

బోపిట్ట n. s. A certain kind of bird. పక్షివిధము. ABA.

పోపెట్టు n. s. Cry, roar, squealing, bellowing. శ్రుణాదము. ABA. బొబ్బ, బొబ్బరింత.

పోయడు n. s. A highlander, a savage, a forester. మారంగశిద్యకుడు. ABA. N. 6. 113. పోయలైనందమవారిందెగజూతురేయనువారును.

పోయిడు n. s. A Boyid or mountaineer: this title was borne by some chieftains as అవరె పోయిడు, మారపోయిడు, తల్లెపోయిడు, గొండ్ల ప్రోతిపోయిడు.

పోయెత n. s. A female mountaineer. శబరస్త్రీ. ABA.

పోరాట n. s. Fighting, war. యుద్ధము. ABA.

పోరుగతుడి or పోరువగడ్డ n. s. A vulture.

పోరుగొలుగుట v. n. To be noised abroad, be known every where, to be notorious. ప్రసిద్ధిగావుండుట.

పోరులు n. s. Fried barley or rice. ధానలు, ఆసగామారులు. ABA.

పోర్లలుపులు n. s. Great gates, house doors. పెద్దతలుపులు. H. 2. 147. బలకంచుగుబ్బపోర్లలుపులుతీనెలవాకిలిసదవ.

పోర్లచాటు n. s. Pride, jollity, uppishness. దుష్టర్వము.

పోలాకుంటలు n. s. Small bells on the neck of an elephant. ఏనుగుమెడకుకట్టేకుంటలు. Ila. 1. 148. కటికటికటియించుఘంటలమొలనులుపోలాకుంటలచాలుగాక. The word పోలాకు seems meant for (P) *fōlād*, steel.

పోవడి n. s. (usually పోవిడి trace) Report, rumour. జనశ్రుతిభేదము. ABA.

పోసూడు n. s. A kind of shoe. పాదరక్షభేదము. ABA. From (P) *pāpūs*.

పోసేయుట v. a. Error for భోజనముసేయుట. To eat. తుడుచుట, తినుట. H. 4. 47. ఆవిడన్నమునీంకటియంబలియునుసేయ నీవరేయి వేళపోసేసిపోవు. N. 10. 66. పూరికించల్లికట్టుక పోగాతనపేరు జెప్పకొనియింట్లో వారిపోసేయుమంచు.

పాంజు, or పుతుంజు, or పాజు, ఫోజు n. s. (Persian *فوج* Fauj) An army. దండు. A. 6. 171. నానీరుడగుచు సూత్రవతీశఖుడుదువీధిపాజుదీర్చినప్రజభూపానులు.

పాంజులకమ్మ n. s. A certain earring worn by women. రత్నతాలంకము. ABA. రత్నాలకమ్మలు.

పానభాతుడు * n. s. The son of a twice married woman. మారుమనుముదానికాడుకు. M. XIII. 2. 257. విభుడుదానుదొరంగన వెలదివిభునిది విసట్టి కుమభ్యుమవిధవయత్తు తావ్యదశ నెవ్వరికిగను తనయుదాతదరనికాడుకు పానభృతదనగవరగు.

పారుడు * n. s. (add.) పారుడు నాడుము. A honorary title obtained by some noble act. P. 1. 330. పారుడుమువిడువగా నేమిటికి. H. 3. 19. పారుడుము తారతమ్యము కారుణ్యము దానధర్మకరి మయుకులది ద్యౌరసిక త్వమువినయము గౌరవముగా గలిగితిర్రునుడట్లలరు. N. 4. 95. జన్యంబులందు, నత్రతిద్వంద్వ పారుడుము.

పారుడుము * adj. Read 'of man.'

పాలశ్రేద్రిక్తు * n. s. Read, 'or Aquilo.'

శ్రంఁ usually శంఁ A fork, as the forked branch of a tree. శ్రంఁధౌఁ. ABA.

శ్రుతాశము * n. s. (add.) Wrongly used to explain many words the real sense of which is not recollected.

శ్రుతాశించుట or శ్రుతాశిలుట * v. n. This verb is wrongly given as the interpretation of many verbs not rightly understood.

శ్రుకృష్ణుడు n. s. He who is inherent or innate. స్వభావముగా వుండేవాడు, శుభాజముగా వుండేవాడు. Hari Vamsam, Uttara 4. 97. భవన్తం జాలాలాటంబుక శ్రుకృష్ణుజేసెను. P. 1. 453. దోడుములేక కారణజ్యే కముమూనియున్నకుశతిం బ్రకృతిశ్చునిజేయ ప్రార్థనా భావలగాడు.

శ్రక్కి, శ్రక్తె చెట్టు n. s. A tree (Tamarix Indica.) ఓరులము. ABA. రూపుకము.

శ్రగ్గ n. s. A fork, as the forked branch of a tree. శ్రంఁధౌఁ. ABA. See శ్రంఁ.

శ్రద్ధి, అనగావద్ధి, కమ్మకొని. OG.

శ్రుద్ధము * n. s. A cover, a wrapper. పోరన.

శ్రుతాశము * n. s. (add.) Name of a certain gold coin now obsolete. ఇట్టిట్లోలేని పుకలంగా రునాణ్యము.

శ్రుతిశ్రద్ధి * n. s. Inspiring trust, or confidence. Respectful or affectionate behaviour. నమ్మకము, మర్యాద. అందరు శుమానశ్రుతిశ్రద్ధిగాదర్శనముచేసుకొనిరి they all visited him with equal respect. విశ్రుతిశ్రద్ధి distrust. శుండేహము, అశనన్మక.

శ్రుత్యద్గతి * n. s. Rising as from a seat; going to meet a guest &c. శ్రుత్యద్గమము, శ్రుత్యత్తానము. M. XVIII. 1. 55. ఆవరమునశ్రుత్యద్గతియాచరించి.

బ్రదిమి n. s. Existence, living. జీవనము. ABA. బ్రతుకు, మృతి.

శ్రుదీశకమైన, శ్రుదీశకుడైన * adj. Adorning, glorifying, illuming. శ్రుతాశించుచేసేటిది, చేసేవాడున్ను.

బ్రద్దర n. s. A bit or fragment. శకలము. ABA. బద్ద, తునక.

శ్రుశుంచము * n. s. (add.) చెన్నపట్టణములోమొదలారల శ్రుశుంచము, బైటికిమలో బ్రాహ్మణుల శ్రుశుంచము in Madras the Modeleians are all in all. In other towns bramins have the sway; have great influence.

శ్రుబ్బ or శ్రుబ్బి n. s. The rattan. వేరశము. ABA.

శ్రుభాపుడు or శ్రుభావముగలవాడు * n. s. He who possesses supernatural gifts. మహానుభావుడు.

గ్రాశరి n. s. Fainting. మాఛ. ABA.

శ్రుమాణము * n. s. వేదముశబ్ద శ్రుమాణముగావుండేటిది the Vedam is the criterion or standard of language.

శ్రముఖంబులు * n. s. Etcetera. మొదలైనవి. M. III. 7. 82. గదాచరిపుకుంత్రశ్రముఖంబులుగైకొని clubs, darts and other weapons. P. 4. 112. శివుముఖశ్రముఖంబులంబాఱియిట్లనిరి. Arrows and the like.

శ్రుమోసము * n. s. Mistake, error, mischief, danger. శ్రుమాదము.

శ్రుమ్ముట v. a. To surround, encircle, encompass. వేష్టించుట. ABA.

శ్రుయత్తుడు * n. s. He who strives. An essayist. శ్రుయత్తుడవాడు, నిష్ఫలశ్రుయత్తులై [comment on. P. 1. 502.] he who makes efforts in vain. N. 7. 58. కేవలమేనికనంతకన్నగ్గనివనిరకాశ్చ జింతుననికంజభవుండధికశ్రుయత్తుడై.

శ్రుశయముగా * adv. (add.) నిండాశ్రుశయముగావున్నది there was a great uproar; a grand business.

శ్రల్లదము n. s. (add.) శ్రలాపము which see. ABA. వ్యర్థభాదము. Kark. P. 1. 602. సన్నిటతత్వకవీషింవిశ్రల్లదమునకలికా. N. 2. 501. నిశ్శంకతనిర్దేశ్యరుదుసారెకుబ్రల్లదమాడగా. శ్రవణము * n. s. He who is modest or humble. సమ్రతగలవాడు. శ్రవితత * adj. Great, extreme. అధికమైన, విశేషమైన. Mandhat. 5. 250. శ్రవితతవైరాగ్యమహాదవహానశిఖాముఖాంతపుడు. శ్రవితతి * n. s. A mob, multitude. శమూహము. H. 1. 3. ఆత్మశేవకశ్రవితికి. శ్రవ్యత్తి * n. s. (add.) [Prinsep's Journ: of As. Soc. Feb. 1836 page 75 says] The versatile universe. Nirvriti నిర్వ్యత్తి (its opposite) is 'the next world.' శ్రవంతి * n. s. Alleviation, abatement. ఉశశమనము. P. 1. 173. ప్రతికంధూయనరుక్ష్వశ్రవంతియొసరించుకా. A. 5. 138. ఇట్టిశ్రవంతిగల్గెనాకాకనసానిదన్నినవికాశమునొంది. శ్రవారము * n. s. Going about. Expanding, extending, unfolding. తిరగడము, విచ్చడము, చాచడము. శ్రవేశనము, శ్రవేశిక * n. s. Enigmatical poem. గూఢార్థవత్సావ్యము. SC. బ్రహ్మ * n. s. The words వాడువట్టియంబ్రహ్మ &c. must come after this word. బ్రహ్మరంద్రము * n. s. Read 'infants' for 'children just born.' (add.) N. 4. 78. దైత్యనాథుని బ్రహ్మరంద్రముబలి. బ్రహ్మహృదయము * n. s. The star called 'O Ursæ majoris.' శ్రుశీత్రము * n. s. (add.) A pretext, excuse. సాకు, శ్రుశీత్రములుచెప్పకున్నాడు he uses pretexts, or shifts. భ్రాజిష్ణుత * n. s. He who is splendid. శ్రవశింశేపాడు. M. XII. 2. 272. రాజునత్రమగుభ్రాజిష్ణునధిపిక్తుగావించుకొని. ప్రాణము * n. s. page 720, line 11, for immediate read 'imminent.' ప్రాణచారము earnest prayer, beseeching. ప్రాణికము n. s. (add.) Anuk: (like etcetera) as శత్రువులుప్రాణికములు bonds and so forth; bonds etcetera.

ప్రాళి n. s. (add.) Nearness. శమీపము. Kark. N. 9. 145. పాంథజనములుకొమ్మలప్రాళిజేర. H. 5. 16. సగరివారిప్రాళిగిరివారికిబక్తలకు నుకొదవడకుండకుమ్మరికుండలిచ్చు. T. 2. 162. ఇంటికిప్రాపైయెత్తుదు కంటికిరెప్పవతగదిసికాయనితని. P. 4. 50. తల్లపిచక్రవర్తిప్రాళుసనితరంబెరుంగయపూర్వసుఖితినుంటి. ప్రాముదు n. s. Rubbing. మాజానము, తోడుడము. బ్రాహ్మగార్థము * n. s. Feeding two or three brahmins in celebrating the anniversary of a death. ప్రెగ్గెడ n. s. (add.) తీర్పురి. OG. ప్రేంకడము, ప్రేంకణము n. s. A tree called ప్రయంగువు. ప్రేలిక or ప్రేలిక n. s. A rag, a strip, a bit. చింపిగుడ్డ. ప్రేష్యము n. s. Inducement, encouragement, influence. ప్రేరేణి, ప్రాజాపత్యము. అందుకుని ప్రేష్యముఅక్కరలేదు I do not require your aid. ప్రాద్దునెల n. s. The last month of pregnancy. వైజనము, సూరిమాసము, అనగాకనప్రాద్దులుగావుండెనెల. ప్రావిల్లు n. s. ప్రార్థనాక్షరలు. ABA. See పావిల్లు.

మ

మంA n. s. A barber. మంగలవాడు. ABA. మంగు, మంగుడు n. s. (add.) ముఖస్థిము. ABA. మంచి adj. (add.) గుడ్డివాండ్లుఆరుగురుమంచివాండ్లుయిరువైమంది six blind men and twenty who are not blind. మంజాడి n. s. A weight, regarding diamonds. వజ్రశ్రుమాణము. ABA. వజ్రములునూచేపడికట్టు. మంజిటి n. s. A cloth dyed in madder. మంజిష్టివస్త్రము. ABA. మండ page 730, col. 2, line 1, read "An earthen." మండడిదు n. s. A groom, horsekeeper. సుర్రళివాడు. Pal. 50. మండడిలకుమరువకచెచ్చు. మండిలాటి n. s. (Mandilūti.) అనగామర్మవ్రణము. ABA. మండెము n. s. A hill-fort. One pack or pannier; being half a bullock load. దుర్గముశీలము, ఘోర్యధాము. ABA.

మంతు n. s. (add,) ఆనగాద్యూరమంత్రి. The queen at chess. A chief. శ్రీభువు. ABA. P. 1. 382. తన ఘన రాజ్యమంతయు శ్రీధానునిపై నిలియున్నమంతుగా వెనవిన రేశ్వరుండునడపించినవాడతిరాధమూలుడైకనుకనివల్లభుకేశురకు గాగొనడానివివాహనిశలందనయమునెవ్వడాధ్యరముడైమనువానిన జేరులక్ష్మియుగా. టీ|| గొప్పవాడు.

మంతుకైక్కినవాడు n. s. He who is renowned. ఖ్యాతుడు. ABA. శ్రీనిధుడు.

మందల or మందలింపు n. s. ఆనగావ్యవహారము. ABA.

మందవాయి n. s. A rheumatic pain in the ankle. గుల్ఫవాయువు. ABA.

మందారము * n. s. (add,) అడవిమందారచెట్టు A tree. Bauhenia. (Rottler.)

మందు n. s. (add,) మాకువిందులేనిదిసముందు.

We seldom dine without friends, it is rare for us to be without guests. H. 1. 273. పాలు తగుమోవిపైజిగురు పొందికతోపరిరంగిలోననెక్కిరివినపుష్పగుచ్చ మనుగుండుతరాగపు మందునించి వెగ్గలపుతరాక్రమ్యాకౌని. P. 3. 210. జిలుగుకన్నపుకత్తిలవచంబు మొగమాయకుండుతాళపుతాకుమైలగోవి.

మందుతుట్టడ n. s. A place where fire works are made. బాణశాల. ABA. మరుసులుకుగలువత్తులు మొదలైనవిచేసేచోటు.

మందుమల n. s. A mountain. ద్రోణశరవృతము. ABA.

మక్క n. s. A part of the breast near the shoulders. మాంసవిశేషము.

మక్కగడ్డ or మక్కనకాయ n. s. The spleen. విడ్డలుగన్నవాండ్రకువ్యాధివల్లకడుపులోతిరిగేగడ్డ.

మక్కు n. s. నిరంతరైకచేతము. ABA.

మక్కువ n. s. (add,) నెనరు. OG.

మగ్గరి n. s. A weaver. తంతువాయుడు. ABA. నేసేవాడు.

మజ్జరి n. s. వైబీ. ABA. శ్రేష్ఠమైనఆవు.

మటిమ usually మడిమ n. s. The heel. పాస్టిగ. ABA.

మట్టకాయలు n. s. A kind of paddy. కాలిధాన్యచేతము. Kark.

మట్టసి, మట్టిరిము n. s. A dwarf. వామనుడు. ABA. పొట్టివాడు.

మట్టి n. s. (add,) N. 7. 34. సిగకునండక వెళ్లచెరలాడు కురులతో లాగియామట్టికుల్లాయి దసర. H. 1. 213. మట్టిధూపాతికదీతుము పెట్టుచమురు. T. 2. 16. గాలంపువీక శుదాతైన మేనులనెరమట్టినిగిగిగోహరువుమీర. Swa. 3. 92. అర్థచంద్రునిలేట నవఘళించులలాట కట్టివీర్చినగంగ మట్టితోడ.

మడచెట్టు n. s. A kind of tree. కృత్తివిశేషము.

మడవచేత n. s. The fish called mullet. మేవచేత. మడించుట v. s. To kill. వధించుట. Kark. చంపుట.

మడుగు or మడుపు n. s. A lake. నదీమధ్యమండన్న ప్రాదము. N. 1. 75. మడుగునిండగనిండిగండకమనుగా. H. 4. 262. చెరువుమడుపులాడ్డుకుంటచెలమకుడియ. P. 3. 382. మడుగుభజించిభేతములమశ్రేణునకభరియించికొల్పి.

మణియగాడు n. s. A subordinate revenue officer under a Tahasildar. కొన్ని గ్రామములకుఅధికారిగావుండేవాడు. గుడిమణియగాడు one who holds the administration of a temple H. 2. 55. మరిగితిరుగుశలాదిమణియగాండ్రకు.

మణిహ usually మళిగ n. s. A wholesale shop or storehouse. దుకాణము. D.

మణిహము n. s. Trade, traffic. ఉద్యోగము. Kark.

మణుముపువ్వలపీట n. s. An instrument with which vermicelli is made. మణుముపువ్వలుపిండేపీట.

మడల or మడల n. s. A stupid lout. (ప్రాల్లరినవాడు.) ABA. P. 4. 130. మడలగాలివయాళి మాస్తహయని కుమారికలుపుప్పొడులావరించుకొనిరి.

మడపాత్రి n. s. A tipsy elephant. మడముప్పట్టినయేనుగ. Also used like గజము in compound phrases denoting excellence.

మద్ది n. s. (add,) నల్లబుద్ది The saul-tree (Shorea Robusta) సాలవృక్షము. ABA. H. 4. 17. మద్దినుమద్దినీరుద్దియద్ది. P. 4. 544. మత్రిమంకెనమద్ది మారేడుమూరుగు.

మనపాల n. s. A twining plant (Menispermum glabrum) జీవంకి. ABA. సోమవర్తి.

మనహోతు n. s. A bison. ముశ్వముగము. Kark.

మనసరి n. s. A hero. శూరుడు. Kark.

మనికెరము n. s. (add,) మనోవృథ. ABA.

మనుగొమ్మ n. s. The horn of the bison. ఋశ్యశృం
గము.
మనునిండి n. s. A kind of snake (Aphisbæna.)
చండుభము. ABA. రాజలము.
మనుపుట v. a. To protect, save or defend.
రక్షించుట. Kark.
మనుపెంటి n. s. The female bison. ఆడుఋశ్యము.
మనుబోతు n. s. A he bison, a bull. ఋశ్యము.
ABA.
మనోవృత్తి n. s. Subsistence, allowance, pen-
sion. భరణము, బలైము.
మన్మ n. s. Existence, being. జీవనము. ABA. మ
నికి, బ్రతుకు.
మన్మన n. s. Honor, respect. బహుమానము. ABA.
N. 6. 40. మన్మనసేయునేదెలుపుమామెలరాయ
పుముద్దుకూతు. P. 4. 593. వల్లిటువంటికుముద్దులి
వ్వసంఘనగొన మేపునిట్లు గడమోతుతిమన్మన నీకు
జాలదో. A. 4. 307. వాడు గ్రోత్తమన్మనరహి
ననుగులకుజెప్పెనైన నదిచేతుమరివాడునడగుగాన.
T. 2. 120. నన్నుకొమన్మనదయజేయుసెకో క్రొ
న్ననవిలుకానివెలకుండ్రోయుసెకో.
మన్మనిన్నపాము n. s. A reptile. వాడుమన్మనిన్నపా
మువలెవున్నాడు he is sly.
మన్మె n. s. A chieftain, lord, master. శ్రీభువు.
Kark.
మబదతు n. s. Trouble. కష్టము ABA. ఇడుము,
అగచాట్టు.
మబ్బుత్రోవ n. s. The sky. ఆకాశము. ABA.
మబ్బురావుంట n. s. A pill made of intoxicating
drugs. లాహిరివస్తువులుచేర్చినమందు. ABA.
మమర n. s. Affection, love, tenderness. మోహ
ము. Kark. N. 3. 21. మమరమొనకుంటలెలగా
కుమడుపుకొరికి. H. 1. 306. వైద్యునిమనమునురం
జిల్లజేసిమమరదలిర్పక. P. 3. 127. నిపుణులకేల
తన్నమరనెట్టనదేహిశరీరమూర్చిచన్నపుడును. A.
3. 71. ఆశుభకుదురెముధులురాజ్యంబుమమరమా
నినజడాత్తలట్లహంమానపానమత్తులకెకాక. Swa.
4. 131. అతడిచ్చె పెండ్లియానపుడరణంబుగామా
రంధ్రికతడిచ్చెమమరనాకు.
మయ, మయి for మెయి n. s. The body. శరీరము.
Kark.
మరకువ or మరుకువ n. s. Forgetfulness. విస్మృతి.
ABA.

మరజలు n. s. (add.) దంతులచెల్లెలు. ABA.
H. 3. 195. వదిలెలుమరదండ్లువదరుచుసాటం
తురు.
మరది n. s. (add.) దంతులఅనుజుడు. ABA. N.
8. 22. ఈచైత్రాయలచేమంచునతండునామరది
యానంతు. A. 1. 23. అతడుపుగొందుమధు
తైటభారిమరది, కళలనెలవగువాడుతుక్కులకులేడు.
మరునికొంతు n. s. మదనమందిరము. Kark.
మరుమ్రోత n. s. Echo. (A fictitious word) శ్రుతి
భస్మి. ABA.
మరువాడు n. s. A coxcomb. శృంగారి. Kark. సా
గనుకాడు.
మరుపు n. s. (Tamil மரு A spot, a wart) The
scar or mark of wound. పుంటిమచ్చ. Balara-
ma. 3. 110. విరహావిరోధిపిడుమనపీడులరాదగడం
చుబాలలందరుశశిమేనుగండగనుదాకగనచ్చనగం
ద్లరువ్వ తజ్జరటశతులమొగం పెరికెసాకునకార
పుమందుబెట్టయా మరుపునసాటినేటికిమానకలాం
భనమొగనంబడె.
మర్యాద * n. s. (add.) See the laws of Manu
VIII. 309. అనపేక్షితమర్యాదం him who does
not regard the scriptures. H. 1. 269. ఈ
ర్యాదనుకొన్ని నాళ్లుజనగాయెచ్చినకార్యాధ్యమై.
P. 3. 11. అశక్తులకిదిమర్యాదవృధాపాలిసిపోవన
గుళలమేమా. T. 5. 146. అవనిమర్యాదదత్తునియ
తనిపిత్తియనక.
మలంచుట v. a. To twist, turn aside, surround,
encompass. వేష్టించుట. ABA. చుట్టుకొనుట,
మెలిబెట్టుట, మల్లించుట. P. pref. 8. భూరివిరాడ్వి
కారగతిపూర్వకుభ్యుచ్చర మాద్రులంబదాం భోరు
హములఘటించు కొనిపోకలరాకల మేన్దలంచి.
టీ|| త్రిప్పరు. T. 3. 120. పాదములుపిక్కులుసె
క్కుటిగామలంచి. టీ|| మడిచి. Swa. 4. 29. తదనగ్గ
లింవికూయురుంగడుపునకనకంబదంగనుకట్టుతోడ
మోములమలంచుచు. టీ|| మల్లించుతున్ను.
మలకదారి n. s. A shoe. పాదరత్న. ABA.
మలగ n. s. మర్శ్యభేదము, ధాన్యరహితగోణి. ABA.
మలచుట v. a. To twist. చుట్టుట, మెలిబెట్టుట. OG.
P. 1. 199. మేనుమలచినల్లడలుజూచి. టీ|| ఇట్టుట్టు
లిట్టుకొని. See మలంచుట.
మలత, అనగామదిగొన్న. ABA. See మలత

మరాటివాండ్లు n. s. Maratas : a title borne by certain Sudras whose mother tongue is the Marata language.

మలమల adv. Much, greatly, excessively. మిక్కిలి.

మలాక్ n. s. Sandal-wood (said to be brought from 'Malacca') శ్రీభండము. ABA.

మలారము n. s. (add.) గాజులచేరుతాడు. OG.

మలిగ n. s. A wholesale shop : a ware house : but not for cloth. ఆహారము. ABA. H. 2.

246. చిల్లరలున మైడిది కాగముబచ్చమలిగబాక్కు శిల్పిలువచ్చులు.

మలిమిడి n. s. అనగామసపాష్టికారము. ABA.

మలుగు, మల్లు or మల్లుమాను n. s. (add.) An eel : a fish like a snake. మత్స్యవిశేషము. (నిరంతరకృతము. ABA.) P. 1. 304. కొరడయకడిశపాతుర మల్లుముచ్చుకంటముక్కును రొంటి గ్రుచ్చుకొని యు. టీ॥ మల్లుఅనేటిన్ని. A. 2. 63. మొసళ్లుమలు గుమిసెరియదూరె. టీ॥ శర్పాకారమైనమత్స్యము.

మలుము n. s. A kind of leprosy. కుష్ఠవ్యాధి. ABA.

మల్లట n. s. Trouble, distress. కష్టము. ABA. అగచాట్లు.

మల్లడి n. s. (add.) మల్లడిగొనుట, అనగామెల్లనబోవుట, గుంపుగూడుట. ABA.

మల్లరంబు n. s. Pride, arrogance. గర్వము. ABA.

మల్లరపు adj. Fruitless, unavailing. వ్యర్థమైన, ఆయాశముగల. KP. 6. 255. మల్లరపుగల్గిరితేలి తండంబులకందగ్రోవునైరింజక.

మల్లు n. s. p. 753, col. 2, line 21, read (like 'Pug' or 'jacko.')

మల్లె n. s. (add.) An insect that destroys crops. నిత్యమల్లె, అంగారము which see. ABA. H.

5. 121. వనమునదిచ్చుదివ్యోపధంబునపుప్పిలు మకుబాశేయింటుకురసురామహస్తముడకానగ్రుడ్డు శుశ్ర్యమునమల్లెవతరికినింగంబుచెరుకునెన్ను. P. 1. 353. మల్లెటటిసచేరికియంజెత్తునేమిశపాదయ్యె.

మల్లె n. s. (add.) రెత్తు, ఉబిదాఖ. ABA.

మశక n. s. Dimness, obscurity. అవతమశము. ABA. రిజకటి.

మశికము n. s. Union of serpents. అహిరతి. ABA. శిర్పమైపునము.

మగడు n. s. Dirt. మలము. ABA. మురికి.

మత్తము for మత్తకము * n. s. The head. శిరస్సు, తల. B. X. 68. verse 663. ఉ॥ మానరనాథునా జ్ఞనిజమత్తములంధరియించి. P. pref. 14. 2కడు రసాభోగతకుమత్తముగడల్పుక. టీ॥ శిరఃకంఠము చేసును.

మత్తు n. s. Pride, intoxication, plenty. గర్వము, మత్తు, మైకము, యధేష్టము. మత్తుచిట్టినవాడు a proud man.

మత్తు adj. Plentiful, abundant. విస్తారమైన, యధేష్టమైన.

మత్తువాడు n. s. He who is proud or intoxicated. మత్తడు. ABA. గర్వ, మమికముగలవాడు న్ను.

మస్తి n. s. A calx : medicinal drugs or plants burned to ashes. మషి. ABA. కరుకు.

మహాహస్తి * plu. మహాహస్తిలు * n. s. A title affected by Marata bramins who are employed in Revenue offices.

మాంశగ్రంథి * n. s. A red stone : an inferior sort of ruby. కుండేటిమాంశమువంటిమండకాంతిగలగ్రంథి. D.

మాకరి n. s. A flower-seller. పూలమాలలమ్మేవాడు. ABA.

మాకడుట v. n. To be stunned or amazed. మానుటడుట. KP. 5. 13. తనకులుకులాస్థానంబెల్లినా వధానంబగురువింజమాకిడినట్లువినుచుండక.

మాచకత్తు n. s. (add.) బోట. which see. ABA.

మాటికి n. s. Again. పునరర్థము. ABA. మళ్లీ, మగుడ. మాటిమాటికి continually, again, and again. T. 3. 49. గొనమురువారపుంజలువకోక కుబంగరునీటివిన్తు దాల్దానకొనజేసిమాటికితగుక్కు నుచుకొవెరిబయ్యకాంతినిక. టీ॥ మాటిమాటికిన్ని.

మాట్టి or మాడ్డి (add.) N. 7. 192. బహుకాలజరిచి తోడులతయంటినమాట్టి కలిసవజ్జీజయుగ్గంబుగులుక. A. 1. 2. మలవివయోజకోశములమాడ్డి మొసరినకత్తరాగపుంజలపు పెర్రదాల్చామిడికంబులతో. టీ॥ భంగిని.

మాడు n. s. (add.) దగ్గిక. ABA.

మాడెము n. s. Highlands, uplands, a height, an elevation. మన్నెము. (దుర్గమస్థలము ABA.) A. pref. 44. మాడెములుప్రేర్చిమెద్దాదిమసియొనర్చె.

మాత్రుడు * n. s. A word only used in compounds: thus మనిషిమాత్రులు properly మనుష్య మాత్రులు. mere mortals: not gods.

మాదళంబులు n. s. A kind of cloth. ABA. H. 5. 406. శుభి నేమిరానిసం సావళులూకీలుమాదళంబులు.

మాది n. s. A specimen, sample, likeness, comparison. మాదిరి, శిమానము. OG.

మాధవకరము or మాధోకరము n. s. Boiled rice given as alms. అన్నరూపభిక్ష. మాధోకరముచే నుట to ask boiled rice as alms.

మానసులు n. s. Men. మనుష్యులు. N. 7. 257. చాలుమానసులకుశంఠితిమిత్తెంచిన. N. 7. 258. చాలుమానసులుదశరథరాజమాళితోడ.

మానికము or మానికెము n. s. (add.) N. 5. 151. నిగనిగజిమోవిమానికంబులు. టీ|| అధరమంబులు. P. 3. 285. విడిగలమానికెముంబులైతితోడంగూర్చినట్లు. టీ|| మానిక్యమును. A. 6. 3. మసిపాతమానికంబైయెదుగుక. టీ|| గూఢరత్నమై.

మానికములు n. s. A kind of rice. శాలిధాన్యములు. Kark.

మాను n. s. (add.) తుపాకిమాను the stock or wooden part of a gun.

మానుతోలుచుపిట్ట n. s. The woodpecker. మానుదోలుచువులుగు. Kark.

మానుపోటు n. s. A woodpecker. దారావహుటము. Kark.

మాన్యత * n. s. Good character, credit, respectability. పూజ్యత.

మామెన n. s. A kind of plant. ఉత్పల్లశారిక ABA. ఓడధివిశేషము. H. 4. 14. మామెనయును నేలమామెనయటకమామిడి.

మాయదారి n. s. A deceiver, a cheat, a liar. మాయావి. ABA. మాయలమారి, మోసగాడు.

మాయి, అనగావ్యవధానము. ABA. అద్దము.

మాయుట v. n. (add.) To pierce. దూరుట, తటారించుట. ABA. Swa. pref. 40. మాసెనఘస్సూర్తి మరుభూములందును నెలమూడువానలునిండగురిసె. టీ|| స్వీరూపిణాశనమామెను. N. 3. 211. ఖాశరండుమాసె. టీ|| కాంతిమాసిపోయెను.

మాయురే or మాయురే interj. Ah! Ah! expressive of admiration. హాహా. అద్భుతసూరకవాక్యము. N. 1. 125. మాయురేతోయనిధిలోనిను

కరమీన. టీ|| మాయురేఅని ఆశ్చర్యము. N. 4. 246. మాయలు మాయమైనగనిమాయురేయంచును శోషకాభ్యుమా వాయువులంతగాదిరిజవల్లభుడు. టీ|| శాబాసురా. H. 5. 411. మాయురేయనియంచమరిశట్టుజీనువలు. P. pref. 14. ఒకడుశబ్దస్సూపులకుమాయురేయనుక. టీ|| మెచ్చుకొనును.

మారకము n. s. Barter, exchange. వినిమయము. ABA. మార్పుకోవడము.

మారకుడు * n. s. A slayer, destroyer (In astrology) An evil star, that has a baneful effect while passing into a sign of zodiac.

మారి An affix as in the phrases. మాటలమారి, అనగావక్త. ABA. A ready speaker: a talkative wretch. మంటలమారి a man of peevish temper.

మారుట v. s. To strike, beat. కొట్టుట. ABA.

మారుమసలుట v. n. To be heedless, careless. ఒట్లమరచుట, శరీరానెదురించుట. ABA. see మారుమలయుట. N. 3. 67. మరదియనుచుట్టరికమునమారుమసలవలదు. టీ|| ఒట్లమరువగూడదు.

మార్తుడు plu. మార్తురు n. s. A foe, an enemy. నైరి. ABA. మార్తురు, అనగావరిశంఘులు. Kark.

మాలకాకి n. s. A raven. ద్రోణకాకము. ABA. కాకోలము. Swa. 4. 97. మోసెనుమాలకాకులమూకలు. టీ|| నల్లగావుండేబొంతకాకులగుంపులు. H. 3. 15. క్రూరపాక్షటిగాడుమాలకాకేనాసిపాపెరగొరవంక.

మాలడు n. s. A paria, or outcaste. చండాళుడు. ABA.

మలాశవారి * n. s. A river which falls into the river Krishna near Kurnool. కర్నూలువద్దకృష్ణలోవచ్చికలిసేవుకయేరు.

మావటాలు n. s. (add.) A certain water bird regarded as ominous. Palnati (Nelluri, page 6.) ఆనదివద్దనునేకమావటాలు, మునిగేటివికొన్ని ముందుగావచ్చి, రెక్కలుఫెళఫెళగ్రక్కుననార్చు, యిట్లుండెమావటాలిన్నియుజూచి &c.

మావి n. s. (add.) జరాయువు. ABA.

మావి n. s. (add.) T. 2. 133. శిమారమల్లుడనువుంబనావివులాడిదిత్తమెయిం గోకిలబాలుడెంచుకొనుసొంపులగుల్లునాదంబులక. టీ|| మావిడివులగుత్తులనేటి. Swa. 3. 98. చెంగటియెలమావిహారరుచింగుంబులైతింగనుకట్టి. N. 2. 346. పావ

నవైజయంతీవన చూలికక్రొంజిగుర్తిసగుజ్జమాది. టీ|| చూమిడిచెట్టు P. 4. 125. ముద్దుపొలిసిచే శంజ్జ బొజలుచూవి. టీ|| చూకండము.

చూశటి n. s. An instrument. సాధనాయుధము.

ABA. but Kark says అధోరణుడు.

చూశటిక n. s. (add.) శక్రదయోధుడు. ABA.

చూసి n. s. A man. మనిషి. ABA.

మంగుట v. a. (add.) తురుమంగుట ప్రతి త్రమంగుటోదలు the mother-in-law bullies all the street but she is bullied by her daughter-in-law.

మంపు, అనగా పెరతము. Kark.

మిక్కిలి adv. (add.) ఎక్కువ, యెడగ. OG.

మిటుచూసి n. s. A hero. కూరుడు. Kark.

మిట్టిపాటు n. s. కర్వము. పెడిసెపిట్టవంటి పైకబడి.

మిడి past p|| of మిడియుట Loose, flying off, as a chip. మిడిసికదే. KP. 6. 35. ఈ మెరుగుగండకత్తెరచేమిడిదలయిచ్చుసాహసికుడు.

మిడిచూసి n. s. అనగా కూరుడు. Kark.

మిడిమేలము n. s. (add.) దుశ్శరము. ABA.

మిడుక or మిడుకు n. s. Pain, grief, sorrow, pang. దుఃఖము, హింస, తలదము. BR. p. 264. line 24.

మిడుకుట v. n. (add.) To be dried as the throat by thirst. గొంతెండుట. HD. 1. 1710. మునిసాధనేబోయి ముదమొక్కుజలము, గొలివచ్చునీలొసకుత్తకమిడికి, మునికుమారుడు దాహమునచచ్చెనేసి.

మిడుగురాయి n. s. The magnet, a loadstone. కలిసశిల. ABA. కాంతరాయి.

మితిక్రయము * n. s. Conditional sale. In some mortgages it is stipulated that the article pawned shall not be forfeited until a certain date. అవధిక్రయము.

మిత్రి n. s. (add.) A sort of grass, (Andropogon aciculatum) శంఖుపుష్ప, కురగామున్ను. ABA. T. 5. 17. విడుచుహితులమిత్రివ్రదిత్తి. టీ|| పృథ్వీలవలెనన్నటువంటి.

మిత్రిక n. s. Earth, mud. పృథ్విక. ABA.

మిత్రిమిచ్చుట v. a. To kill. చంపుట. Swa. 4. 66. మోటుకొండ్రువిల్లెత్తక మున్నెరాజుమదికైదెడునట్లుగదీసిమిత్రింబుద్రమటయి. టీ|| పృథ్వీలవదికికుంపితామసి.

మిద్దియ or మిద్ది n. s. (add.) చుక్కము. ABA. దాదనిర్మితమౌచు. Kark.

మిసమిసనివాడు, అనగా మేదురొడు. ABA.

మిన్న n. s. (add.) An ornament. భూదణము. ABA. ద్యుతి. Kark.

మిన్న adj. (add.) N. 1. 94. కలిమిగుబైరమిన్నగబ్బినిబ్బరపుబ్బుగుబ్బలాజక్రవగబ్బబోడు. టీ|| గొట్టులై నటువంటిన్ని. N. 7. 34. నునునెడండయరంబుననుజీనిశరి పెనకమిన్నజన్నిదముతోమెలిగొనంగ. టీ|| మోగ్యమైన. N. 9. 472. కన్నెలతలమిన్నబంగరపునిన్నుమసాధవరాజ్యలక్ష్మీనాగలయొకకాంతమాధపునిన్నెని. టీ|| స్త్రీలలోకిరోమణియైనదిన్ని. H. 4. 171. కాపులకు నెల్లమిన్నయత్తాపుకొడుకు. P. pref. 53. మెరుంగుమిన్నలతకూసలకుజెలులై. టీ|| శ్రేష్ఠులైన.

మిన్నక adv. (add.) శుద్ధునోయక OG. H. 3. 260.

మిన్నకయిట్టివర్తనమాద విరాళివహించరున్నయొకన్నియజూచి. A. 2. 107. నీయిచ్చయెమిన్నకపోప్రయమునిండవర. టీ|| ఊరక.

మిరిమిడి n. s. Dazzling, brightness. అధికశ్రద్ధ. ABA.

మిశగరాదు, అనగాకదలకూడదు. OG.

మిహి adj. (add.) స్నిగ్ధము. ABA. కొత్త. OG.

మిలవల్లంకి n. s. A sort of quail (Perdix olivacea) వర్తిక అనేకుడి. ABA.

మిలగొంగ, మిలవల్లిక, మిలముచ్చు, మిలవల్లంకి n. s. A sort of quail (Perdix olivacea) వర్తిక. ABA. H. 3. 14. కట్టుజీనువకొంగచామేరులచ్చికపోలుకల్పిలిమిలచ్చు.

మిశరించుట v. a. To encroach. అతిక్రమించుట, ఆక్రమించుట.

ముంగ, అనగాకణశఘోరము. ABA.

ముంగాలు n. s. The tip of the foot. పాదాగ్రము. ABA.

ముంగిలంబడుట or ముంగిలబడుట v. a. To become publick, be discovered. బయలుపడుట. Swa. 3. 43. కాంతలంగవయ్యంగనాయలగునంగనలయంగంబులకునిముంగిలంబడ. టీ|| బయలుపడేటట్లుగా.

ముంగిలి n. s. The court yard of a house. ఆజరము. Kark. N. 9. 286. మునిమునిచీకటింపడువముంగిలచాకిలనైనను. టీ|| H. 4. 337. ఘనకయగద్యప్రజూచి కామినికడుకొంపునిముంగిలివావడిజూచిన. P. 4. 500. ఇల్లు ముంగిలనసా.

మున్నమురారి, అనగా ముంగురము or ముంగుమరలు. OG.

ముంచుకొనుట v. n. (add.). To scoop up water (by dipping a vessel.) ఆ అంబలిముంతలతో ముంచుకొని పుచ్చుకొంటూవుండేవారు they used to take up the porridge in bowls and to drink it. N. 7. 309. చీనిచక్కెరలాల్లుచిగురాకు మోచిపై మొలకనవ్వులనుంచుముంచుకొనగ. టీ|| ఆవరించుకొనగా. P. 1. 274. ఇక్కలుచ మునిన్ను ముంచుకొనుగాకవిరూపతనన్నబొందునే. టీ|| పొందుగాక.

ముంచుట v. a. (add.) ఈగుంటలోని ప్లీముంచుతారు they drink at this pond. ఆని ప్లీముంచరు they refuse to drink the water there. ఆబావిలోకుండెడునీళ్లుముంచెను he drew a pail of water from the well. T. 5. 93. అదెమున్నుది మూడుకోట్లయమరులముంచె. P. 3. 382. కడుదోడపైయిదురితకర్త మునింగొనిముంచుగాక. టీ|| నిన్నుమగ్గుముచేసుచుగాక.

ముంచేమర n. s. The two nostrils. నానావుటము. ABA.

ముక్కు n. s. (add.) ముక్కుతోయేడ్చుట To whimper. i. e. బడికిపోవలెనని ప్రేమక్కుతోయేడుస్తాడు he is not anxious to go to the school.

ముక్కు (add.) రెండుముక్కులు The two nostrils.

ముక్కుట v. n. page 778, line 6, for perils read pearls.

ముక్కునీ n. s. A measure of quantity; sixteen kudavas or one hundred and fifty-two double handfuls. ప్రశస్థిత్రయము, అనగా మూడుకుంచములు. ABA.

ముక్తరహాను n. s. Read, 'a part of the కపిల.'

ముఖతః i. e. ముఖాత్ * adv. Orally; by word of mouth. నోటికుండా.

ముఖప్రీతి * n. s. Complaisance. మర్నాడ, ఉపహరము. ముఖప్రీతిమటలాడుట to talk plausibly.

ముగిలి, అనగా మృతవిరంటి. Kark.

ముచ్చ n. s. The lower part of the back bone, or spine. త్రికము. ABA. పృథ్వవంశాధరము, అనగా ముద్దిపూస.

ముచ్చివాడు or ముచ్చివాడు n. s. A moochy: that is, a painter, saddler, and cabinet maker. చిత్రరచిత్రవాసేవాడు.

ముచ్చునన్నాగంపుపల్లకి n. s. A palankeen covered with a veil. మురకాలువేసినపల్లకి. N. 7. 260. కాశీల్యమొదలైన గరితలముచ్చునన్నాగంపుపల్లకి ల్పడువవెనక.

ముచ్చెలక adj. Three thirty second of a pagoda. దుగులంచేద. ABA.

ముడికాడు n. s. A rogue, a cheat. కుల్లితుడు, ధూర్తుడు. Kark.

ముడియపీడుపు A cutpurse. తగ్గేరుడు. ABA.

ముడుపు n. s. page 783, col. 1, line 15. Read; 'a purse reflected in a mirror' (add.) A. 2. 97. ఉనిచినయొక ముడుపారయనిచెనిపింపినరుజొచ్చినిశశన. టీ|| ఒకమూట. P. 4. 519. ఒకముడుపునైకొని పిలిచినస్థితునేర పెట్టుదుమగనిక. టీ|| ఒకవరహాలమూట.

ముడుము n. s. The knee. జొను. ABA. మోకాలు.

ముడ్డి n. s. (add.) జఘనము. Kark.

ముణుకు n. s. A joint. కీలు. మనఅమ్మరావడానకు ప్రయాణమై వాయువచేత ముణుకులుచుట్టుచేకిరాలేకపోయినది. She has been attacked with pains in the joints.

ముణుగుదామర n. s. The sensitive plant. నమస్తారి. OG.

ముత్తండము n. s. A kind of necklace. శిరవిశేషము. ABA.

ముత్తన n. s. An aquatic plant. (Sida cordifolia.) బల. ABA.

ముత్తెళుశురులు n. s. A sort of rice. శాలిధాన్యభేదము. Kark.

ముత్తెరువ n. s. (add.) నువాసిని, మృతవిరంటి, పురంధి. Kark.

ముదల or ముదుల n. s. Leave, permission. శలవు. Pal. కదిరిబాలురరిత్ర vol. 297, page 197. ఆనఘభూతులిపుత్రఅభినవగాత్ర, మునుకొనివలసికుముదలయిమ్మనిన ఆమాటవినిరాబ &c. Also KP. 6. 170. వ|| కూర్చుండుమనిమున్నటిదాకముదుల పెట్టియంతటబలిమినకూర్చుండనియమింది.

మునగ n. s. (add.) అడవిమునగ. The plant Hedy-sarum sennoides. (Rottl.)

మున్నటి adj. Ancient, old. మునుకటి. మున్నటికథలు old stories. L. 7. 296.

మున్నరక n. s. The front plough, the leading team. తొలిదుక్కి. ABA. ముందరిఅరక.

మున్నులు n. s. A string of three threads. త్రిసూ
[9. ABA.
మున్నేడు n. s. The year before last. పోయిన శంవ
త్సరమునకు ముందు శంవత్సరము.
ముప్పలము n. s. Three palams. i. e. 30 pagodas
weight. త్రిపలము. ABA. మూడు పలములు.
ముముక్షో త్వము * n. s. Eagerness for liberation.
i. e. longing for death. మోక్షేచ్ఛ కత్వము.
ముయ్యద n. s. కుడువకట్టము. ABA.
మురిజీకటి n. s. Slight darkness. అవతమశము.
ABA. చీజీకటి.
మురుము n. s. Lightning. Indra's thunderbolt.
ప్రదీపి. ABA. పెరుపు, వజ్రాయుధమున్ను.
ముద్ర n. s. The milk of a cow during the first
seven days after calving. పియ్యూరము. ABA.
ములుగు (for మూలుగు) A groan. శేషస్వరి. ABA.
ములుత్రాసు n. s. Small scales. H. 2. 200.
ములుము n. s. Leprosy. కుష్ఠవ్యాధి. ABA.
ములుసీమ, అనగా మున్నుకోసేపైర, ముందరివంటా
ను. OG.
ముల్చి n. s. An arrow. The head of an arrow. పల
ము. ABA. బాణముయొక్క అలుగు. బాణమున్ను N.
7. 124. క్రొన్ననవిలుకాని ముల్లలెదనాటికలంచగ
సోర్వజాలను. టీ|| బాణములు. Siva. 5. 75. హిం
సారతిసేయుడర్చకపు శంకుః ముల్లులు ప్రారెమించ
గ. టీ|| శంపెగపూ మొగ్గబాణములవలెనే.
ముల్లవీర n. s. White swallow wort. (Oalotropis
gigantea alba) అలర్కము. ABA. ముండ్లమునై.
మువ్వము adj. Soft. మృదువు. ABA. మెత్తని.
ముశిముశినవు n. s. A smirk, a smile. సాకూర
స్మైము. ముసిముసినవులునవుల to smirk, or
smile. T. 2. 93. ఆయందగారి మొగముగనుగా
నిముసిముసినగవునగును. టీ|| పెదవులమీదివిరున
వు. N. 9. 103. అన్నయ్యవారి చెండ్లియాడెదవేయ
న్నముసిముసినగవుతోమళిలుటయును. టీ|| తలవం
చుకొనిరసలోనవుకొంటున్ను.
ముసీరుట v. a. (add.) క|| ఖలుడగుకంసునివంపున,
సరిగి తృణవస్త్రవనికవహుటముగా, సురకరువ
లిమైవిడిచిన పరుడరుదనముశరివి శరిహరిగారిప్రా
యోగ.
మూగమొగ్గలు n. s. Unblown buds. వికసించని మొ
గ్గలు.
మూగలు n. s. Some kind of parched grain. Little
bella, చిరుగజ్జలు, ఒకరెరపూరుగులు. Vencat

Arya. p. 171. కీలుజడ వెన్నుకుయన్నుటియింతు మూ
గలందెలు మొరయంగ. H. 1. 114. అటుకులు మూ
గలులాజలు పేలాలు.
మూగి n. s. A dumb man. మూగవాడు. Kark.
మూగికులుకుట v. n. To speak ironically భావగ
ర్భముగా మాట్లాడుట. A. 2. 20. అనురుదొలితొలి
నధిలాపతనయమూగికులుక. టీ|| కమ్మికులుకగానే.
మూగుట v. a. (add.) A. 4. 202. గూళ్లకైతొలిమం
జరుల్ గొంచుమూగి. టీ|| గుంపులుగట్టి. N. 4. 84.
దట్టమై పులుచుట్టుకొన్న ట్టిపుట్టలోనగిలరుములు
మూగి. టీ|| ముసురుకొని. N. 4. 86. దేహమూగలు
మూగిదినిపోవ. టీ|| ముసురుకొని.
మూతిముడుచుకొనుట v. n. To be pensive or
silent. ముఖముచిన్నముచ్చుకొనియుండుట.
మూడలము, అనగా మూలము. Kark.
మూయదారి n. s. (perhaps for మూయదారి) చోరు
డు. Kark.
మూరిబోవ, అనగా నిండారుగాను. OG.
మూలరాయి n. s. A diamond. వజ్రము. ABA.
మూలుగు n. s. (add.) The marrow in a bone.
మూలుగులు the cushions or pads placed on
their shoulders by palkee bearers. మజ్జ. వెత్త
లుభుజములందుపెట్టుకొనేతడిబట్టలు. ABA.
మూశిచూరుట v. a. To smell, put to the nose.
వాసినచూరుట.
మంచ n. s. A Musulman? మ్లేచ్ఛుడు. ABA.
మెండు adj. excessive ఉత్సాహము, అనగా మెట్టు, మె
త్త, అధికము. ABA. A. 6. 142. కాయునీరెండ
మెండనంబరగుమెరుంగునీతాంబరంబునంబాడువం
బడినవారి. N. 2. 247. ఘూర్గితోద్యమైరాంబుని
జంతుఘోషములు మెండ్రెనిండెలుప్పొండముక. టీ||
అతిశయమై. N. 8. 36. మెండయ్యెబడలిక మెల్లనె
కుడదంతు. టీ|| మిక్కిలుకు.
మెండ్లాడ్డుట (add.) ఒరులుచెప్పినవెనుకదాసుకటి
చేనుట. ABA.
మొకమొకపాటు n. s. The cravings of hunger. ఆ
కలికోర్వకాలియాత్రి. ABA. Siva. 3. 59. ఒక
పెనుబాతురేడుచలమొప్పునసాలసీమకుంజకోరక
ములుభూతధాత్రినిసురదీవికింబగదీయనట్లుగా మొ
కమొకపాటుతోదనిమమ్రుంగకపోరెపుడుంద్రులొక
కంటకుడవుగాననీయొడలునట్లుగదేని కురంగలాం
భనా.

మగరగొట్టుట, అనగా రచ్చుట. Kark.

మెచ్చు n. s. (add.) వినుతి, కలవలము, సౌధము.

ABA. H. 5. 231. రాయంరకదనిచ్చె మెచ్చులూ

లుక. P. 4. 200. శబదామృదులకృతిమంవివారిలో

మెలగుచు గాళముల్ కరము మెచ్చుదనించు. టీ॥ మి

క్తిలిమెచ్చుబుట్టజేసును. T. 2. 145. అనివిగోరం

టనుచెలిమెచ్చె. N. 2. 291. ఇచ్చకు మెచ్చుదెచ్చు

నయ్యచ్చరమచ్చకుంటులయ్యారమయారెనుతింర

శక్యమే. టీ॥ మనస్సుకు మెచ్చుబుట్టించేటి.

మెటిక or మెట్టిక n. s. Stairs, steps, a staircase.

సోపానము. ABA. Kark.

మెటిక n. s. (add.) H. 3. 195. పినతల్లి మెటికలు

ఫెల్లువదరును.

మెట్ట n. s. (add.) ఉత్తానము, శ్రీలి, అనగా మిట్ట. క్రో

శము, కురువుదూరము. ABA. A. 1. 22. శకలదై

వరముభుజాస్ఫుర్తికవానిపుట్టుగాననిమేనిమెట్ట

కుంట. టీ॥ అనాయాశిప్రాప్తశిష్యము. A. 6. 155.

పిపాశుడు తేలులకు మెట్టకుంటగలిగె. టీ॥ సులభ

మైనకుంటగలిగెను. N. 3. 31. తెలిమెట్టదమ్ములవె

లిపెట్టగాజాలు శ్రవణాంతకాంతనేత్రములవారి.

టీ॥ మెట్టనుబుట్టినదామరలన.

మెట్టిక n. s. Stairs, steps, a staircase. సోపానము.

Kark. T. 3. 39. కుటికంపు మెట్టికలకేళాకూతు

లతేవకుసుమకేళరకురాగధూళిరం బైవ్రోవంజే

రవచ్చునవశిరంబున. టీ॥ శృటికపురాల్లచేరనుకట్టి

నటువంటిమెట్టుకలిగిన. N. 7. 251. అనిరసజా

తురున్నజనకాత్మజనెచ్చుచిలజ్జప్రేమయుంబెనగిన

నాలుగేనుమగుటికమెట్టికలక్తి. టీ॥ మెట్టు.

మెడలి n. s. The span measured between the

thumb and forefinger. ప్రాదేశము. ABA.

లాడితెడు.

మెడద, అనగా మెండు. OG.

మెడుదు n. s. Sour gruel. అభిమతము, అనగాపు

లిగంజ. ABA.

మెత్తదనము n. s. Softness. మృదుత్వము, మార్దవ

ము. M. IV. 2. 57. నెత్తమ్మరేకులమెత్తదనము

దెచ్చి.

మెరతైన adj. Shallow. మిట్టైన, మిర్రైన.

మెరియ, అనగా ప్రేక్షము. Kark. See మెరియర.

మెలుపు n. s. Light, lustre, radiance. కాంతి.

మహదా n. s. A sword. కట్టశము. ABA. కత్తి.

మేకొనుట v. n. To consent, agree with. శివ్యురిం

రుట. OG. See మెయికొనుట. H. 2. 239. శృ

పాలుపాలికిమేకొనిపోయెదవేమెహిచ్చు. A. 5.

138. మేకొనితావిసకాభ్యుగురు మెచ్చినవారికిమర్త్య

భార్యయాక్రీడినివాశిమై. టీ॥ మేకొని. N. 7. 245.

మిన్నానడుమనటియాకు మేకొనువెన్నా. టీ॥ అంగ

కరించిన.

మేకోలు n. s. Compliance, agreeing. శివ్యురి.

ABA.

మేగోలు n. s. అనగా, గానముగాక అధికముగాన

ట్టినది. OG.

మేటి n. s. A share. అర్థాంశంమేటిమాగలరేము

we are unable to manage a half share.

మేదా n. s. Three maracals of a particular capa-

city. సింగంముత్తూము. Kark.

మేడి n. s. (add.) మేడిపాలికియిచ్చెను he gave

me his field on ploughstilt tenure : this means

that the landlord and the tenant each took

half : or else that the landlord gets two thirds.

మేనవదినె n. s. Paternal aunt's daughter if

older than the speaker. మేనత్రకూతురు. See

మేన and వదినె.

మేముదు n. s. Consent. శివ్యుతి. ABA.

మేయుట v. a. (add.) or The clouds graze the

hill. P. 2. 193. కుచ్చికమచ్చికమేయనామెడక.

టీ॥ మెశురున్నశ్రమయమందు. P. 4. 586. మే

యంజననిడుకాలుగట్టుక. టీ॥ ఎక్కడనైనాపోయి

కనువుమేతునంపేపోయియ్యక. N. 2. 504. ఇచ్చు

హినిదుమేలిలెచ్చుటజూచినమారిమేయక. టీ॥

గడ్డిమేయుచుండగా.

మేలిస్రుక్క, అనగా రుతికూడిరము. Kark.

మేలిమి n. s. (add.) ఉభయకారము. ABA. H. 3.

281. అనినవినియాచిలయారెరయనుచుమెచ్చి

తనమదిలోగలమేలిమిలైతెరిగితివిజాగవెదనికులి

కియతనిరమ్మయింటినిపుదనినెచ్చిమార. P. 4. 377.

ముత్తనల్ మేలిమిగాజిరాడగను మించులశంకల

స్మృతింతు. టీ॥ లోకులిసొగసులయలువెల్లటట్టుచె

ల్లించగానున్న. N. 5. 83. మృగాంతునిమేలిమిగన

రమనిదెనుమేళుడునుదుట. టీ॥ సొగసుకనుకుడె

మేలుకొంటు, మేలుకువ n. s. Awakening. అవహా
ధము. ABA.

మేలుదున్న n. s. An upstairs house. సౌధము.

Kark. H. 1. 72. మిన్నందు సౌధవిధిని మున్నరము
x మేలుదున్నలా పెద్దచోటక.

మేలువ n. s. Awakening. అవహాధము. ABA.

మేల్దాపరి (meldāpari) అనగా వేళ్ళ. Kark.

మేహదగ్ధ n. s. Feverish or inflammatory cough.

కాక చేతపొగిపొగివచ్చేదగ్ధ.

మైకొనుట v. a. To consent, agree with. అంగీక
రించుట. Kark.

మైకోలు n. s. Agreement, consent. శప్తుతి. ABA.

మైజారు n. s. The broad ornamented end of a
woman's garment. ఒక తరహాచీరకొంగు.

మైద n. s. The nail dye-plant. The plant called
Lawsonia Spinosa. కురంటకము. ABA. గోరం
ట, which see.

మైదు n. s. Deception, deceit, delusion. మోశము,
వంచన. మైదుచేసుట v. a. To trick, cheat.

మైల See on మై.

మొంటె n. s. A certain toy : it is a little win-
nowing basket. అష్టాష్టకూర్పము. ABA. మొ
రిటె.

మొండరి n. s. A stubborn wretch. మూగుడు.
HD. 2. 1497.

మొండ, అనగా భిన్నస్వము, మోశగాడున్న. ABA.

మొక్కడి n. s. An elephant with short tusks. అ
ల్పదంతజము. ABA. పొట్టికొమ్మలయేసును.

మొక్కపోవుట or మొక్కబోవుట v. n. (add.) వ్య
ధాముఅవుట, Kark.

మొక్కలి n. s. A guard. కావలి. OG. see మొక్కలి
కాదు.

మొక్కలేడు n. s. An elephant without tusks. కొ
మ్మలులేనియేనుగు, ముట్టరదు. Kark.

మొగటివురుగు n. s. మత్తుగుము. Kark. నల్లి.

మొగదుదామర n. s. The sensitive plant. సమ
స్థారి. ABA.

మొగనాడు, అనగా నికేతనాగ్రమస్తంభము. ABA.

మొగనాళము n. s. అనగా నిశ్చరము. ABA.

మొగమోటు n. s. Partiality, compassion. ముఖభీ
తి. ABA. దాక్షిణ్యము. T. 4. 210. ఇర్రరిపును
తైసరియరతిండులపై మొగమోటుమిన్నసారరము
గుతల్పగావిరి. టి|| దాక్షిణ్యముచేరను.

మొగరము n. s. అనగా నికేతనాగ్రమస్తంభము.
ABA.

మొగలింగ or మొగలింగ చెట్టు n. s. వరుణవృక్షము.

ABA. See మొగలింగము, H. 4. 20. ముక్కుదాడిను
వీరమొగలింగకోదాడునేదాడుఖజాకరమిర.

మొగళ్లు n. s. plu. The clouds. పుసములు. Kark.
మేఘములు.

మొగయుట v. n. To die. మృకుడౌట. Kark.

మొగలు n. s. The clouds. మేఘము. ABA. and
he adds మొగలువిరి as meaning జలము water.
మేఘపుర్రము.

మొగువు n. s. దండము. Kark.

మొటిక n. s. A sprout. అంకురము. Kark. ABA.

మొటిమె n. s. (add.) నామనుడు, వదనఖజాకలి.
ABA.

మొట్టచేత n. s. A fish. వానమొట్టె, a species of
silurus. (Russell fishes CLXXI) బడిమొట్టె,
a species of salmo (and in plate CLXXII.)

మొద్దు adj. (add.) Useless. మొద్దుపువ్వులు useless
or scentless flowers.

మొద్దుపోవుట v. n. To fail, కుంతముఅవుట. Kark.

మొసగాలు n. s. A certain pace in horses. ఆస్త్రం
దితవిశేషము. ABA. గుర్రపునడలోభేదము.

మొసచేసుట v. a. (add.) ఎదిరించుట.

మొసరుట v. n. To shine, be splendid. చెలగుట.
KP. 6. 210. వీలబొత్తులమీదలే వికూర్పండు

చోదద్దయునుక కొత్తముద్దుజెలుపుకీలివాదలేత
కెంశలికి తదవుచోమొసరెడియొంగొక ముద్దుజె
లుపు.

మొరగుడు n. s. Cheating, fraud, craft, delusion.
వంచన. ABA.

మొరలిడుట v. n. To cry out, complain. రోదన
ముచేసుట. ABA.

మొరవమైదు, అనగా కుంతమయ్యె, Kark.

మొరసు n. s. A scornful word for 'face.' A
blockhead. ముఖవిశేషము. మూఢుడు. ABA.

మొలవ n. s. A sprout, a germ. అంకురము.
ABA. మొలక.

మొలు, అనగా భిన్నస్వము, మోశగాడు. ABA.

మొల్లలు n. s. A kind of jasmine flowers. కుండ
పువ్వుములు. ABA. H. 1. 215. శంపెంగ మొల్లలు
జాబులుగన్నేలుక విరజాబులునుమంచిమరువకము
లు. A. 2. 21. కలువతండము మొల్లలునంచు. టి||
మొల్లపువ్వులున్ను.

మొసగుట n. s. Chattering, talking. శబ్దము.

ABA. ముగ్గుట.

మొసలికాటు, మొసలివా n. s. An ornament like a crocodile's head on the handle of a sword. కురుజులోపలనీలకట్టిచ్చెయలుగునాయమరుకుమోగ్యమైనట్టితాళు. ABA.

మొహళము, అనగా మోహళము. ABA.

మోక n. s. (add.) A sprout, a germ. అంకురము.

ABA. Kark. మొలక.

మోకను n. s. అంకురము. Kark.

మోచుట v. a. (add.) To wear, put on. దాల్చుట.

ABA. A. 4. 172. పైశశగానిల్లినజమ్ము గూడిబాలమంబల్లోచుచుకొంటుంటేముసురందేగెడు గాడుగుబ్బెరల పోగుబ్బెరలు నాశిత. టీ|| మోచుకొని. P. 3. 87. అలలననీతోడ నాడుకునినన్నునుకుండలమోచిచెప్పవచ్చుతి దెలియక వినుయూధకపీతికయచ్చులుకుత్. టీ|| శిరసావహించి.

మోజు n. s. (add.) మైమోజుబరెస్, అనగా రోమాంధ్రముగలిగిన. Kark.

మోట n. s. అనగా స్థానిపు. Kark. మోటు which see.

మోట adj. (add.) Blunt. మొద్దుగావుండే, కుదునులేకుండావుండే. Swa. 4. 62. పొరదెరువులంబరవకుండనీరములనుండునుండులం దమరకుట్టినమోటకత్తులనుండిండభుండితమ్ములగునుండగలకంకముండలుద్రోవిమునుములంగనును లాసరించుకొనంబించి. టీ|| తమరుతమరుకట్టుకొన్నమోటకత్తులచేతను.

మోటు n. s. (add.) స్థానిపు, ధూర్తుడు. Kark.

మోటుపెకము n. s. A wild hog. వరాహము. Kark.

మోడి n. s. (add.) Displeasure, anger, indignation. అలక. పైడితునక. Kark.

మోడు n. s. The trunk of a tree. స్థానిపు. Kark.

మోడుపు or మోడ్పు n. s. A salutation. దండము. Kark.

మోడుపు or మోడ్పు adj. Closed as eyes or hands. ముకుళితమైన. N. 4. 355. మందంబుగా మోడ్పుకెంగేలతో శన్నిధింజేరిపాదాబ్జముతో మానిసోకంగసాష్టాంగదండత్రాణముంబుగావించు. టీ|| తిన్నగాముకుళించిన చేతులతో సృసింహుని శుభామునజేరి. Swa. 2. 30. ఆలాటగలిజొక్కియరమోడ్పుకను దోయిరలిపారవశ్యవిధ్రుముదెలుకు. టీ|| శాకుమునూయబడినట్లండే.

మోయుట v. a. To touch, reach, arrive at. ఆనుట. తూర్పుకునుంకెసలపాలిమేర మోయను in the east as far as the Sunkesala boundary. హాయిదరుడందుయానాలుగు గ్రామాలు మోసిదిగ్రుండెను his army reached or extended as far as these four villages. అతనిఅత్రుయోజకత్వము ఆపూరుమోసినది, యాపూరుమోసినది, అనగా వ్యాపించినది his follies are spread through the country. Pal. Balu. page 57. నేమిదక్షిణాదందు నెమగల్గినాగు, గుర్రబాలమోసియాగున్నచింతలనుకుల్లెమోసింది.

మోర or మోరు n. s. The tip of the top or peak. శిఖరాగ్రము. ABA. అండలాలమోర Swa. 5. 90. తనసముద్దామజీవోభరంబుంజడిసినమేరుగరిమోరులంబోత తీరుగలభుజంబులందారుమారుగానిదినతారతారపు కంచశరంబులుదోరంతరహారంబులు. టీ|| మేరువరవ్వతములయొక్క శృంగములవలెనే. A. 4. 196. గిరులమోరులునరిసముద్గీణశులిలజలధరచ్చటములు వ్రాలమెలగుకరణ. టీ|| శిఖరములని.

మోలు n. s. A sprout, the unopened sprout of a palmira tree. టీc. తాళాగ్రతరుణకణము. ABA.

మోసాల or మోసల n. s. Which see. హావారము. ABA. N. 7. 300. అల్లననేలేండ్విదేహవల్లభునిజాల్వపెద్దమోసాలచక్రగుండంతిండ్రులడిగియారతులగైకొంచుకోరఘుగ్రామణుత్. టీ|| బంగారుపెద్దమోసాలయందు.

మ్రుగ్గుట v. n. To die, to perish away. చచ్చుట. ABA. యీనెంచుట. Kark.

మ్రాకు or మ్రాను n. s. A tree. అసోకహము. ABA. వృక్షము. Kark. మ్రాకు. N. 2. 407. కలికెంజెంతలవట్టిమ్రాకులుబిగుర్పక నేర్పసంధిల్లగఁ. టీ|| ఎండిపోయినమ్రాకులను, Swa. 4. 7. గ్రద్దంజెండాడు మ్రాకుతోకాటికిందియోకత్తిసెక్కికొఁఘాతక. టీ|| వృక్షములు. A. 2. 42. ఉమియతన్ననవ్వనస సెచ్చెముగాంచినకొన్నిమ్రాకులారత్రుమదలనమ్మగించుమని రంజిలునేరలుగన్నచెట్టుకుక. టీ|| కొన్నివృక్షాలు.

మ్రుక్క n. s. A bit, a piece. శకలము. ABA. కునక.

మ్రుగ్గు n. s. A pattern, a diagram drawn with lines of flour, రంగవల్లి. (ABA. మ్రుగ్గు. H. 1.

Digitized by Google

832, line 6, "this distinction" (add) In Appa Cavi's grammatical Treatise the Telugu Bhagavat is never quoted. Modern pedants assure us that he disapproved that poem, because it allows ర to rhyme with అ. But Appa Cavi has expressed his disapprobation of rhymes used in other books. The fact seems to be that the Telugu Bhagavat was written after the time when Appa Cavi lived.

రంకు n. s. page 832, line 4: for "one sin will ruin a hundred year's penance" read "one sin will rule the virtue of a life." T. 3. 106. కడకునీరంకునీ వెయ్యంగనివితానమారెడలనన్నుచలపోరిదోశకారి. టీ|| వ్యభిచారము.

రంకు n. s. (add.) Brightness, lustre, cheerfulness. రంజనము, రారా, రహి. ABA.

రంజార or రంజిణి n. s. గాదెవలెనుండెకాగు. ABA. గాదెబొట్టవంటికాగు. OG.

రంపి, రంపు n. s. Roar, yell. దారుణధ్వని. ABA.

రక్ము adj. Bright, cheerful, superfine. మంజులము, చొక్కము, చొకాటము, రంజనము, రహి, రంకు. ABA.

రక్కశి or రక్కసుడు n. s. The name of the mythological regent of the south west; also a giant. నిర్వతి. ABA. రాక్షసుడు See రక్కసుడు. N. 2. 512. ద్వంద్వయుద్ధంబుగావించుదనజవిభులు, దక్కురక్కసులెదురంగదల్లడిలుతురువ. Siva. 4. 151. ఇల్లుదిరిగియుక్కైక్కి రక్కసుండెక్కడెక్కడయనియక్కైబకబలంబు.

రక్తేశ n. s. A giantess, a female giant. రాక్షసి, (రక్తేశ, అనగానిర్వతి. ABA.) A. 5. 53. వల్లబొమ్మన్నబోదెతానుల్లశముననేదనదిరక్తేశియెటయెగ్గె. P. 3. 215. ఇచ్చనచ్చెరువందిముచ్చైనను మొగంబీనిరక్తేశునదానవచ్చిననుగ్రుచ్చికొగిలించిసదినేడు. టీ|| ఈగయ్యాళి. P. 4. 534. ఆరక్తేశిడ నైదుకుక్కు బెడరక చరరాంబున వానినెవ్వడి.

రజము * n. s. (add.) లవము. Kark.

రజన n. s. (add.) అజాన. ABA.

రజ్జి plu. రజ్జులు n. s. Prattle, chattering. శ్రుతాశుము. ABA. వదరు. See. రజ్జులు.

రజ్జులాడు n. s. A liar. అసత్యుడు. ABA. బొంకరి, అబద్ధాలమారి.

రట్టి n. s. (add.) ఘోష. ABA. నిండు. Kark.

T. 3. 97. అతివలమృదయముగారనిరతికలనండు

ల్పలేనిరట్టిదూవుక, జతురతయు జవ్వనంబును, వితయునుమాయదవిగాయవెన్నెలరికి. టీ|| అటువంటివ్యర్థునియొక్క ఆకారమున్ను. P. 4. 460. చేయదుచెచ్చినట్టు లీరట్టిజంతయుత్పరిచెరాతనయాయనయానుమంగళం.

రడ్డి or రెడ్డి n. s. A certain tribe of Sudras. కూడ్రభేదము. ABA. OG.

రడ్డి, అనగారెడ్డి OG. Which see.

రత్నము * n. s. "Gem," is misprinted jem.

రద్ది n. s. (add.) రద్దీకట్టుట To betray, tell tales.

రతుము n. s. page 837, col. 1, line 24, read రశం. for రవం N. 8. 202. తనరశంబైకటలయగమదరగదరగలై రదకటిధావనమాన. టీ|| తనకెడరులేక.

రపాలు n. s. A jest, mirth, mockery. ఆగడము. OG. పరిహాసము, ఎగతాళి.

రమారమారత్వము * n. s. The state of being the husband of Rāmā. i. e. Lācshmi శ్రీయశశతీత్వము.

రవ n. s. (add.) Dust, a bit. ధూళి, లోహకలశము.

ABA. లవము. Kark. రజము. OG. T. 2. 108. దీనిరవకొశురుబల్లువిననానిచెవులుచెవులు.

రవగాల్ n. s. A certain pace or walk of a horse. ఆశ్చందితము. ABA. గుర్రపునడలోభేదము. T. 5. 75. అంతజయంతుడెంతయురయంబునదేవహయంబు నెక్కిరేవంతునిరితిజోడనలువల్లనముల్ రవగాల్చెలంగనంతర. టీ|| రవాలనడవడములున్ను.

రవతి n. s. Debt. ఋణము. ABA.

రవపీలుకు n. s. రతికూజితము. Kark.

రవము n. s. అనగాచెల్లుబడి. OG.

రవాయి n. s. An artificial ruby. కృత్రిమశుద్ధరాగము, అనగాకెంపువలెనుండేవంటరాయి.

రవాలు n. s. A certain pace or walk of a horse, also a horse. ఆశ్చందితము. ABA. అశ్వము. Kark. H. 4. 107. శంఖగిరినిగ్గుజగ్గునును పాగశిరిమముగోమఘేమమేల్ బిత్తంగదాలుజాజిరిశింగిని చిల్లరవాలునెక్కి.

రాకాసి n. s. A giantess, a female genius, or fiend, a she devil. రాక్షసిస్త్రీ, ధూర్జస్త్రీ. Siva. 4. 136. నింగసెరుమురాకాసినున్నినిమేనిదజీకటిగొనెనవనిరలంబు. టీ|| రాక్షసిస్త్రీమృయొక్క.

రాపూళు n. s. Stone flower. ఆత్మశుభము. ABA.
రాబాడి n. s. Filings. ఘృష్టిరజము, అనగా ఆకు
రాయిలో రాచ గాఢపాడి.

రాయరికము or రాచరికము n. s. Government or
being a king. క్షుత్రియరాజరాట్ ఛావకర్తములు.
ABA.

రాక్షసుడు * n. s. (add.) These genii were also
called రామరూపి (Cama-rūpi) "Fancy-form-
ed" because they assumed various shapes
at pleasure: like the genii of the Arabian
nights. Milton describes the devils as assum-
ing various shapes.

రింకించుట v. a. To stretch, project. నిక్కించుట.
ABA.

రింఘోళి * n. s. (read) యుండ్ర for యార్ద్ర).

రింబ n. s. Madness, insanity. ఉన్మాదము. ABA.
ఓచ్చి, వెర్రి.

రిచ్చ or రిచ్చపాటు n. s. (add.) Fainting, syncope,
loss of sense. ప్రళయము, నిశ్చేద్యత. (శ్రులకము.
Kark.) A. 5. 155. ఆరదండనినుమడితండ్రదోతు
మింటిపై నుంటగాదని యింటిపైకి దెచ్చుకొంటిసటం
చు వెళి రిచ్చవెడలు. టీ|| చీదం చేరను. P. 1. 610.
జాలములో వివిధరూపాలయద్భవిష్యదు భిచ్చలో
నగంజింటి నెందుజొత్తునంచు మేళి రిచ్చపాటు సెం
దక. Swa. 2. 34. మదిమెచ్చులో రెప్పలల్లార్చిన
త్యనుకంక్షి నిరిచ్చపాటాసక.

రిమ్మ n. s. (add.) Madness, insanity. ఉన్మాదము.
ABA.

రివట, రివ్వు n. s. A twig. ఉపశౌఖ. ABA. మల్లె.

రుత n. s. A kind of cloth, చిత్రవర్ణవిశేషము ABA.
రుత్ర adj. Empty, fruitless, vain. రిక్తము. ABA.
లాటార మైన.

రుద్దుడు n. s. Rubbing. మార్చనము. ABA. పాము
డు, తోపుడము.

రురుజాలు n. s. A diamond. వజ్రము. ABA.

రుచ్చవులుగు n. s. The king crow, a bird, feared
as very ominous. ఖంబరీటము, ఏత్రింత, భారతాన్
జము. ABA.

రెంచ n. s. A "deux" at games, or on dice. ద్వి
కము. ABA. దుగ.

రెంట్రాసుడు n. s. The creature that drinks
two ways. i. e. An elephant. ర్విశ్రుము. Kark.

రెక్కనుట v. n. To become firm or settled. యు
రుకుడుట, నెలకొనుట. ABA.

రెడ్డి n. s. (add.) The Reddis (or petty barons)
ruled the Telugu country from SS. 1047.
(AD. 1125.) until SS. 1361. (AD. 1439.)

P. 1. 723. రెడ్డిమకియలోములుకోలలుమూసి. H.
3. 109. బ్రయముగొల్పగ రెడ్డిప్రేమదీర్చు. H. 3.
119. రహక బేర్లోని రెడ్డిప్రయంబునంధిలక.

రెబ్బ n. s. A twig, small bough. ఉపశౌఖ.
ABA. చుప్ప.

రెల్ల n. s. A part of ear of corn. కంఠకేక దేశము.
ABA.

రేకెత్తుట v. n. To prosper. వృద్ధిపొందుట. Kark.
ఈపాడిరేకెత్తును If you put a foil under this
ruby, it will heighten the lustre.

రేచు or రేచుకుక్క n. s. (add.) The wild dog.
See Lit. Soc. Jour. Jan. 1837, p. 81.

రేలచెట్టు n. s. A plant (Cassia fistula) ఆరేవన
ము. ABA. ఆరగన్వనము. H. 4. 19. వేరుకనస
గుత్తివెరినారవరేల.

రేలు (plu. of రా a king or of రే night) n. s. Kings.
Nights. రాజులు, రాత్రులు. OG. P. 1. 452. నలి
నములంచురేలుకొలనంగలహంసకులంబు. టీ|| రా
త్రిశ్లేయందు. P. 1. 711. ఆత్మరేజమునరేలు, వె
లుగుశిఖయున్నకడకేగవలసెననియె. టీ|| రాత్రుల
యందు. H. 3. 250. వగుసూర్రమభూమగుత్తున్నం
ధశంశదలను దేలిరేలుప్రియధర్మసశివైశ్వుగబ్బిగు
బ్బలక గదియగ గొలింజనన గాగనికోవవిఘ్నాత్మి
తాత్తుడై. A. 5. 63. పాలిరేలునీయున్గియేవులు
గుగాదె. N. 7. 19. రేలువేలంతురేటగ రేలనిదె.

రేవడ usually రేగడ n. s. Clayey soil, called
'cotton ground.' కృష్ణభూమి. ABA.

రొంజుడు, రొండుడు n. s. Prating, chattering,
talking nonsense. ప్రలాపము. ABA.

రొచ్చువురుగు n. s. The gnat: (This insect being
produced from mud.) మశకము. Kark.

రొడ్డు or రొడ్డు n. s. Panting, hard breathing,
asthma. శ్వాసము. ABA. రోజు.

రొడ్డుట v. n. (add.) Swa. 4. 44. సెలసెల్లకొని
రొడ్డువులివైన బీడింగిలకవైజుజొచ్చి. టీ|| అదలి
స్తూలందే. H. I. 104. బమ్మెరొడ్డుచుండగనుచాం
ధపురెల్లను గాచియందగా.

రొల్లుడు n. s. Prating, chattering, talking non-
sense. ప్రలాపము. ABA. See రొంజుడు.

రో n. s. Price, hire. అవక్రయము. Kark. వేశ్యాపు
రి. ABA. వెల, ఉడుపుహరి.

లోక n. s. A corner. కోణము. ABA. మూల.

లోకంటిపండ n. s. A plant, commonly Chaculiya (Hemionites cordifolia Rox.) క్రోష్టుపుచ్చిక. ABA.

లోచనము * n. s. Read. 'An unguent made of oxgall.'

లోజుడు, అనగా ప్రలాపము. ABA.

లోటుపోయిన చెయ్యి n. s. A withered or dried hand. ఉచబోయిన చెయ్యి.

లోత or లోయ n. s. Reproach, imputation. అపవాదము, దూరు. ABA.

లోయావి n. s. Hire, wages. వేశ్యాభృతి. ABA.

లోలువ్రాసు n. s. The hole in which the pivot under a door turns. కవాటమూలాలవలము. ABA.

లోక n. s. (add.) Part of the frame of a door. A kind of grain. ప్రకోష్ఠము, అగ్నింధము, అనగా చోపా. కలాయము, అనగా బాదశనము. ABA.

లోకి n. s. A kind of bird. శిశిభేదము. ABA.

లోకె n. s. A pillar to which cows are tied. కీలకము. ABA. శుశువులు మొదలయిన వాటినిక స్త్రీ కూగము.

లంజనీవరము n. s. A plant (Paederia fetida) సారి. ABA. గొంతెమగోరుచెట్టు. H. 5. 52. వెన్నెదదురులంజనీవరము వెర్రిపూలముచిట్టబొట్టలము.

లంజియ for లంజె n. s. వేశ్య. which see.

లండు n. s. A wretch: an obstinate or wicked rogue. ధూర్తుడు. ABA. శులువ See లంకి.

లండ n. s. He who is pot-bellied. తుండిలుడు. ABA. పొట్టవాడు.

లంకుడు * n. s. (add.) కామలంకుడు he who is enslaved by lust. L. 7. 319. P. 2. 103. తనియక నాశాలంకుడు దొక్కడ యాభిలాటవిలాసని లోపితుడైతిరుగ. టీ|| ఆశక్తుడైన యమెరుకువాడు. N. 10. 142. బాల్యముభూతలమికనని శాల్యమునకలికివిజయలంకుడుగనుచు. టీ|| విజయమందాడరముగలవాడొకమరుస్తు.

లంపు, అనగా దొంగమేపు. OG.

లకోరి n. s. (add.) A kind of dove. పారావతిభేదము. శరము. ABA.

లక్ష్మముడు n. s. లక్ష్మణుడు. ABA.

లగ్గదింపులు or లగ్గలదింపులు n. s. (add.) UH. 3.

6. శ్రగ్గకతోటకోటలకువైత్రుడు కాపుగనిప్పుశుశురాలగ్గలదింపులోయన శలాలులు దీటగుకొమ్మకొమ్మల. టీ|| పాపాదార్యస్థిభాండాదికము. ABA.

లకి n. s. A thin bar or rod. శలాక.

లడ్డు, లడ్డువము n. s. A sweet meat, a ball of sugar, ghee, and spices. &c. లట్య. ABA.

లర్రిక n. s. అనగా బలుపుచక్కడులకురుబాడగర్పకాయ. OG.

లప్ప, అనగా పాణివేశము. ABA.

లప్పటిల్ల, లంపు, దొంగమేపు. OG.

లవిటి n. s. A deaf man. The tail of a horse. బధిరుడు, పుచ్చము. ABA.

లపుటి, అనగా శుశిచిచ్చాటి. ABA.

లఱింతుట * v. a. (add.) DRY. 2236, line 10.

లఱింబి దృఢముపైలాభువగతులదయ్యైరావణులలుబాహులును.

లాంగరి, అనగా శ్రోత్రము. Kark.

లాక n. s. A slip of bamboo used by weavers. వెదురుబద్ద. H. 2. 12. కారంపుకడుగులుకండెలకపైరగోలములాకలునిలికడవ.

లాగ n. s. (add.) గర్తము. ABA.

లాగరి n. s. అనగా శ్రోత్రము. Kark.

లాటచేశము * n. s. (add.) See Prinsep (vol. VIII. Apr. 1839 p. 292-293.) "Hindustan and Dukhun were divided into four Kingdoms. Gurjara westward. Malwa central. Gauda (Bengal and Bahar) eastward: and Lateswara rāj southward. &c, &c." H. 1. 56. లాటకనాటమరాటపధూటుల పొంద్యపొంద్రవిదభావద్యముఖుల.

లాతు, లాంతు, అనగా బర్హిడిగా. OG.

లాతుగ adv. Abundantly, plentifully. విస్తారముగా. A. 6. 108. అనినలాతుగగొంపోకనతడురాజురద్ధుగనుననికొదయుదీతంగనుకుతి. టీ|| అధికముగాను.

లాతురాయి n. s. Gratings fixed in a drain. జలనిర్గమముఖముననితీతోడ వచ్చువృణములజొరనినిచలక.

లాభస్తేపించేసుట v. n. To make an uproar: to beat the mouth. వాక్తాడనముచేసుట.

లాయము n. s. (add.) మందురా. ABA. P. 4. 195.

కలకులవ్యాయవమైననిల్లమిగులాతగులాయమెరు

గునమ్మ. టీ|| తగినటువంటిగుర్రపుతాల. H. 3. 241.
తరుగియొకర్లునరుకమ్మవిరిలకొరీతురుక రామలా
యములొలేజీరతనమనుచులొకులుబాగడక.
లాళిరులు n. s. Silk cords attached to a sad-
dle. కల్లములయిరువంక లనుండేకట్టుతాళ్లు. ABA.
Swa. 4. 166. ఏదిక్కు చూచిననాదిక్కు ననేవిసంబ
డ నెక్కుడబూచినందానమైనదేయేర్పడక పార్వంబు
లంగట్టుకెంబట్టు లాలశరీశిమకట్టురెక్కలుగాయా
తుధానుండనుకొండ చిలువసెడియసేలపరువుగా
నామగరుతుండనం బాయుచు దాయుచుదత్తవం
బాలసికురంగంబుదోవి.
లాలి n. s. (add,) శోకము, కన్ది, దోల. ABA. శో
లిక. Kark.
లావణము n. s. Recording, putting down one's
name in a list. కొలువనివ్రాయుట. ABA.
లాళి n. s. (add,) plu. లాళలు, జణములు. Kark.
P. 1. 562. లాళలుగలిగినవారలుగావునమితలవు
లాళ్లుగడ. టీ|| రెక్కలుగలిగినవారలు. T. 2. 9.
అలనాకపురిసరికికై పెసంలాదెడలగబట్టివేయుట
కునెత్తెనసంజనుమల్లుపోరునక. టీ|| బలము. N. 2.
72. వెలవెలబారుకాములలాళులుశలిండుగడదెడి
క్కులకువైగరుడకులము. టీ|| బలములురక్కాగా.
లొలరాజు n. s. The fork tailed shrike (*Lanius*
caerulescens.) భృంగజుకీ. ABA.
లిక్తె or విక్తె n. s. A stone. లింతలిక్తె a tamarind
stone. See విక్తె.
లియ్యత or లియ్యము n. s. Friendship, union, har-
mony, agreement. శుభ్రము. OG. వికకంత్వ
ము. T. pref. 14. కాంచిఘంటారవకలననివైచ్చె
దశ్రుతిలియ్యముగనకుర్చిదిగావె. టీ|| వికమర్శము
ను. N. 9. 500. నలువంకశ్రుతిశ్రవణలియ్య
మై. టీ|| కలుసుకొన్నవై.
లిను n. s. The hip, the middle. కుడ్యభాగము.
ABA. నడుము.
లిలగా * adv. (add,) Sportively, amusingly. T.
5. 202. అలిలశ్రుతిశిలవిరాజిరాజివాచాలమునిండ్ర
జాలనుతిశంతత మైవిరిల్లిలిలగాక.
లంగ, అనగావస్త్రభాగము. ABA.
లంగా n. s. A petticoat. యోగాంతరీయము. ABA.
పావడ usually a Musulman's cloak.
లాటి n. s. Misbehaviour. An ulcer in the cheek.
కుడుకు. దడదకురువు. OG. దండుగయన్ను.
ABA. దెడ్డగ్గము. Kark.

లాడవులు n. s. Slippers. పాదరక్షలు. Kark.
లెంకు n. s. A soldier. భటుడు, బంటు. ABA.
లెక్కు n. s. Aim. తరసలక్ష్యము. ABA. అనగాను
రి.
లెబరము, అనగావ్యభాము. OG.
లెలుపుడు n. s. Winding up as thread. తంతునిల్చి
రణము, అనగాతోడుట. ABA.
లెన్చి n. s. (add,) కుశలము, శుభము, కుటకటీరము.
Kark.
లేమ (add,) నీవువిశ్వనాథస్వామివేకానివేరేతరు
thou alone art the lord of all there is nothing
else.
లేకుము * n. s. (add,) P. 4. 156. కటిఫుటితకటిజా
లములుకలాకులేకశింకతులవరక. టీ|| గంధాదు
లయొక్కానున్ను.
లేపుట v. a. (add,) ముట్టడిలేరి they raised the
siege: they freed the city from the foe.
లేవడి n. s. Poverty, want. దారిద్ర్యము. Kark.
లేసు adj. Easy, light. సులభమైన, తేలికైన. N. 2.
54. ఇంతలేసులురాసేలనేమిలేతు. టీ|| ఇంతలేసి
కును.
లాంటియ n. s. A camel. ఉప్రము. ABA.
లాంటి n. s. A small house. అల్పగృహము. ABA.
కొంజ.
లాచ్చు or లాజ్జ n. s. Defect. స్థూనము. ABA.
Kark.
లాటారము n. s. A hole. సుషిరము. ABA.
లాట్ట or లాత్త n. s. A hole. సుషిరము ABA. N.
5. 117. కన్నుబొయినలాట్టబొయెననుచునచ్చెను.
లాటై n. s. A camel. లాట్టేనుగు, అనగామహా
ప్రేము. ABA.
లాద్ది n. s. A hollow, or dell in a mountain. అ
రలమధ్యభూమి. see లోయ.
లాటైశి n. s. A kind of necklace. లలంతిరావిత
కుము. ABA. ఒకవిధమైనకంఠాభరణము.
లో (add,) Upon, thus. కాలిలోలుండేచెక్కు the
shoe on his foot.
లోగిలి n. s. (add,) A court or yard. ఆజరము.
Kark. ముంలలి. H. 1. 167. శంభవన్నియమ్మన్న
కుద్దముల్గనుకట్టు బృందావనములోలొలందెవెల
య. P. 1. 583. ఇంటిపెల్లగంజుబలియించినలోలొ
లిమల్లుపెండెమల్

లోనౌట v. n. (add.) లోనులున్నది it was obtained. L. 24. 12. దానిద్రుందిన గానితత్వానుభవములోనుకాదు. N. 4. 211. కడుబాములకు లోనై. టీ|| మిక్కిలిబాధలకుజక్తి.
 లోతుము * n. s. (add.) లోపాలోతుములుచెరిచిరి They enquired into the rights and wrongs of the affair.
 లోతుంటి n. s. A wild hog. వరాహము. Kark.
 లోలాఱి * n. s. Lady, beauty: she of the loving eye. చంచలాఱి, (స్త్రీ). N. 7. 170. లోలాఱిచెయ్యెయ్యాలకించె. టీ|| చంచలాఱి. Swa. 3. 78. లోలత్రంత్రులుమేళవింతుగడవేలోలాఱిదే కాఱికి. టీ|| చంచలములైనసేత్రములుగలపూవరూఢి.
 లోవాదికాదు n. s. A thief. రత్నరుదు. Kark.
 లోవి, అనగానిమ్మదాండము. ABA.
 లోహశృంగము * n. s. A heron. W. కంకము, రాళులుగు. SC.
 వంక adj. (add.) వంకదార్లు Small roads, bye paths.
 వంక n. s. (add.) A. 5. 129. దిగ్విజయసంచహాదగ్గానితీరవనేయ్యువువంకమాదుగా. టీ|| వంకలన్నదానిమాదుగాను. Swa. 3. 32. త్రక్కుతినచ్చుండైనననిస్తార్గియెన్నటికిం గూటమివంకవచ్చు వికృతిన్నుండుగానేర్చునే. టీ|| సాంగత్యమువల్ల శుభవింపేటటువంటి. T. 3. 67. కులుకు నెరవంకకస్సెవసాలళుల. టీ|| శృంగారమైనవంతులుకలిగినటువంటి. P. 3. 182. అనుచుకూరాడుదాడిననద్దివాంధవల్లభుడువినిదీప్తాక్షువంకజూచి. టీ|| దిక్కు. N. 2. 289. ఏవంకజూచినాయందుబింబములమొలపించుదుద్దుమోములవెడంగు. టీ|| ఏవైపునజూచినాగాని.
 వంకి n. s. for an arrow, read, A sword of a wavy shape: and, for బాణము read చిల్లాడము, అనగావక్రశస్త్రము. ABA. N. 1. 207. ఎడవంకవచ్చరాపిడి వంకిబొంకించిసాయకట్టిననిచాయడట్టి.
 వంకిని n. s. A rope that fastens an elephant. కజబంధనము. ABA. ఏనుగునుకట్టేశుగ్గము.
 వంగుడు n. s. (add.) A boil, a tumor, స్ఫోటము, కురుళు. ABA.
 వంచె n. s. A sack which contains one maracal of grain. ఆధకమితఘానె. ABA. తూమెడుగంజలుకుట్టేసంచి.
 C. P. Brown's Telugu Dictionary

వంటరులు n. s. plu. Cooks. పాచకులు, వంటవాండ్లు.
 వండ or వందె n. s. అనగాతృణతరివిశేషము. ABA.
 వందురు n. s. (add.) Pain, distress. వృథ. ABA.
 వంతు n. s. (add.) మెడవంతు n. s. A part of the neck. గ్రీవాగ్రభాగము. ABA.
 వక్తలాకులు or వక్తాకు n. s. plu. (read) Betel nut. i. e. betel and nut. తాంబూలము. D.
 వక్త or వగ్గు n. s. A crane. బకము. ABA.
 వక్త * n. s. He who has a ready tongue, or wit. నలుగురిలోనిర్భయముగా మాట్లాడేవాడు. P. 2. 124. వాడశక్తిలార్థవిధిజ్ఞుడువాడెవక్తవాదనయరుండు. టీ|| మాటలాడనేర్చినవాడున్నవాడే.
 వక్రతమములు * n. s. 'read term,' (the most twisted) &c.
 వజ n. s. (add.) Orris root powdered, is sprinkled over a floor to rid the house of fleas and bugs. Acorus calamus. H. 5. 182. రుద్రజడవేరువజకురాసానివామముపుడుకలపొదిగాడుమై గారుచెనుట. See వచ.
 వజీరు n. s. (add.) the, (Arabic word Vizier) Prince, Ruler, స్వతతి. Kark.
 వజ్జరము error for వింజరము n. s. The fish called seerfish.
 వజ్రకంటకము * n. s. The plant called Euphorbium. గులిమిడి. Ainsl. 1. 120.
 వజ్రకీటము * n. s. (not in W) The name of the insect which is supposed to make the marks in the సాళిగ్రామము stone. Also the animal (like a crocodile) called Pangolin. See Spry's Hindustan. 1. 85. నిసౌట్లో వజ్రకీటముకుడా a common curse.
 వటగ n. s. He who is skilful, శుభుడు. ABA. నేర్పరి.
 వటశుత్ర * n. s. A plant, from the fibrous leaves of which bow-strings &c. are made (Alettris hyacinthoides: Sansevieria Zeylanica Rox.) కుక్కపాల.
 వట్టు n. s. (add.) A dried green fruit. శుష్కశలాటులు, ఎండిపోయినపింజె. ABA.
 వట్టుట v. n. (add.) నిర్జలమాట. Kark.
 వడ n. s. (add.) Trouble. శ్రమము. Kark.
 వడకట్టుట v. a. To strain, to filter off. శోధనము చేసుట ABA. See వడికట్టుట.
 వడకు n. s. Trembling, shaking. కంకుము. ABA. వణుకు.

వడి n. s. (add.) A space of time, period. కాలము.
 కొంతవడికి, అనగా కొంతసేపటికి. Ohenn. 3.
 247. seems to mean కొంతవట్టుకు.
 వడికాడు n. s. అనగా శూరుడు, తోడురుడు. Kark.
 వడియము n. s. (add.) వటకము. ABA.
 వడియరు (K.) n. s. A master, lord. యజమానుడు.
 వడె n. s. A wooden pin or bracket, projecting
 from a wall. నాగదంతకము. ABA. చిలుకకొయ్య.
 వడ్లంకి n. s. A sort of bird, the woodpecker.
 See వడ్లంకి.
 వడ్లంకి or వడ్లంకి n. s. A carpenter. వర్ణికి. ABA.
 వడ్లవాడు. H. 3. 46. కమ్మరివడ్లంకి తాళకంచర
 అగసాలవారును.
 వడ్లము n. s. Carpentry. వర్ణికిర్త. ABA. వడ్లపని.
 వర్ణ * n. s. A child. A kind of worm that des-
 troys a growing crop. M. III. 7. 425. విడ్డ,
 పురుగున్ను.
 వడరు n. s. (add.) The bird called నిద్రాహస్.
 ABA.
 వదావలి n. s. అనగా ప్రలాభము, ABA, వడరు.
 వది, అనగా కంటకావరణాహారము. ABA.
 వడుముడి n. s. A boil. స్ఫోటము. ABA. కురుపు.
 వసపు n. s. Entreating, begging earnestly. కురి
 దేవము. ABA. అనగా నిమాలదము, దేవురింపు.
 వసరు n. s. Property. సొత్తు.
 వసైలూలు n. s. A kind of rice. శాలిధాన్యభేదము.
 Kark.
 వసైలెమరు, అనగా వృక్షత్రము. ABA.
 వమ్రాకూటము * n. s. A white ant-hill. శర్మిక
 కు. RKD. yet RKD omits వమ్ర as meaning
 a white ant. The crawling destructive white
 ant (చెడ) is called వమ్ర* vamri : after it gets
 wings it is called పుత్తికా* puttica, or in Te-
 lugu ఉన్తిల్లి. And probably శిథిలి* sithili is the
 queen ant, called గూడు in Telugu. వమ్ర
 n. s. (add.) In Wilson's transl. of Rig Veda.
 p. 138. వమ్రః Vamrah.
 వరుచుట, అనగా ఉచ్చాటనము చేసుట. Kark.
 వరద, అనగా కుంభీళము. Kark.
 వరపు n. s. (add.) అవగ్రహము. ABA. P. 1. 506.
 వరపురతిపుష్పముగీర్వాణమునులు చేరి. టీ|| ఆ
 నానృప్తి కాలముండు.
 వరపూజ * n. s. The worship or homage paid to
 a bridegroom. Wedding compliments. భర్త
 పూజ. Letters Vol. 10 page 373.

వరముడి n. s. The name of Bhima, a hero in the
 Mahabharat. భీముడు. ABA.
 వరశింది n. s. Shore : bank. కురిశరము. ABA. గరి
 ము.
 వరిగ n. s. The pulse termed wild kidney beans.
 వరకము. ABA.
 వరుడు, అనగా దాసి. Kark.
 వరుణవృక్షము * n. s. A tree (Tapia cratæva or
 capparid trifoliata.) ముగిలిక చెట్టు.
 వరె, అనగా తృణావరివి శేషము. ABA.
 వర్జించుట * v. a. (add.) ఉత్పన్నులును వర్జించిరి
 They made a vow to abstain from all pleasant
 food.
 వర్జితుడు * n. s. read 'The penniless.'
 వర్తకము n. s. Trade, traffick, commerce. వ్యా
 పారము, వేరము.
 వర్తకము or వర్తిక * n. s. A sort of quail (perdix
 olivacea) వెలిచిట్ట, మినవల్లంకిపిట్ట, అశ్వఖుర
 ము, గుర్రపురక్క. SC. మాలముచ్చు.
 వర్షియసి * n. s. A crone : an aged woman. ఏం
 డు చెల్లివది, ముగిలిది Pariz. 2. 74. శ్రుత్యుభూ
 చ్చలద్రావివర్షియసి కులతపాండుర కేశబంధమునగ.
 వలకడ n. s. The south. దక్షిణదిశ. ABA.
 వలచుట v. a. (add.) N. 3. 266. అనగా విసవలకు
 దెలుపుమనియడుగుటయు. టీ|| విసవలెసనియు
 న్నాను. A. 6. 77. భలంక్తికరుంధూరింతుకవ
 లలేనిముట్టుమరినూతుకద్రవ్యవేతాళము. A. 5.
 53. వలవిస్త్రీలుదలవంతుదానవచ్చినది జాలకాడు
 దానిభద్రులసేయంగవలెనే. N. 2. 314. కమలనయ
 నమసాహరాంగముల సౌకుమార్య పాండర్యము
 లుజూచిమగువల చెననుటలీత్రంచె. టీ|| మోహిం
 చెను.
 వలదు adj. (add.) వలుడు.
 వలము n. s. A strong robust man. బలవంతుడు.
 ABA. Printed Kala Sastr. 1. 76. వలముగజ్జును
 పాండువర్ణంబునింతరతమునుయలివకాశరు.
 వలమురి n. s. A shell, or conch, the spiral of
 which turns to the right hand. The conch of
 Vishnu. దక్షిణావర్తంబుము, పాండర్యము.
 ABA. వలమురిదాల్పు an epithet of Vishnu. వి
 స్టువు. D. S. 3. 407. వలమురినైనంబులలికింక
 మనంగగళమునైకశురీకక్ష్యమెరయ.

వలసిన past rel. pl|| of వలయుట.

వలసినది usually వలసినది which see.

వశావళి n. s. (add,) Babble, mere chattering.

వ్యర్థభాషము. See వశావళికాదు.

వశావళికాదు n. s. A babbler. వ్యర్థభాషుడు. ABA.

వలి n. s. (add,) Shivering, pain, cold. కంకుము.

ABA. మారుతము, హిమము, సుప్తి, చలి. Kark.

N. 10. 95. వలికి వెరచితిని కేరిబలికికొనుచు. టీ|| చలికి.

వలికి n. s. (add,) The sarus or Indian crane. గోసర్దము, అనగాసారశము, శ్రృశాసము. ABA.

వలికిరి n. s. Shivering. కంకుము. ABA.

వలిమొలక n. s. A name of Bhīma, a hero in the Mahabharat. అనిలజుడు. ABA. భీముడు.

వలకు n. s. Groundless plaint or demand. విధ్యాధియోగము. ABA.

వలుడ n. s. A strong man. బలవంతుడు. ABA.

వలుడ adj. (add) Rounded, globular. కృఘలము. ABA.

వల్లడికాడు n. s. A thief, robber. తశ్శరుడు. Kark.

వల్లె interj. Yes: well: very good. అంశికారవాక్యము. ABA. శక్కుతి. Kark.

వస్త్ర n. s. బాలాచ్యూదనము. ABA. పాత్రిగుర్త.

వాక n. s. A cascade. సెలయేరు. ABA.

వాకము n. s. A hawk. శ్వేనము. Kark.

వాకరలాడుట v. a. To kill, destroy. వధించుట, Kark.

వాకశ్లము n. s. The front part of the threshing floor. ఖలముఖము. ABA.

వాగు n. s. (add,) A cascade. అచలనది, సెలయేరు, సేన. ABA. సైన్యము. Kark.

వాగుడు n. s. Noise. శబ్దము. ABA.

వాచరము, or వాచారము n. s. Lamentation. కురిడేవనము. ABA. విలాపము. ఏడ్పు.

వాడ n. s. (add,) కుసుపుతావి. Kark.

వాడి adj. (add,) Equal. శదృశము. ABA.

వాడిమి n. s. Sharpness, ప్రైత్వము. Majesty. ప్రభుశక్తి, ప్రతాపము. ABA. A. 6. 24. వీడునుమున్నురేకుగటివేళకుమానిసియాటపోరిలోవాడిమి గొంతగాలమిలవ్రాలుటలావరియాటనిర్వి. టీ|| బంటురనముచేరను.

వాడెడవ n. s. The tip of the sugar cane. ఇత్తుప్రము. ABA.

వానించుట, అనగాపైసికేరించుట. ABA.

వాసి n. s. He who is swollen up with disease. శోశకలవాడు. ABA. వాశుకలవాడు.

వాళి n. s. Striking a musical instrument; swelling. వాడనము, శోశ. ABA.

వాళుట a vulgar form of వాళుట.

వాచిక, అనగాఆక్రమము. ABA.

వాయ, అనగానైలవిశిష్టప్రభుమి. ABA.

వాయంట n. s. A small shrub edible and medicinal (cleome pentaphylla.) బిర్యర. ABA. వామింటచెట్టు.

వాయవ్యమూల n. s. The Northwest. ఉత్తరపుడమరమూల.

వాయి n. s. (add,) Rheumatism. వాయువు. ABA.

వాయింపు n. s. Sounding or striking a musical instrument. వాడనము. ABA.

వారక adv. (add,) Incessantly, without intermission. నిరంతరము. ABA.

వారముఖ్యులు * n. s. plu. బోగమువాండ్లు. KP. 2. 29.

వారె n. s. A goad with a short iron head used for guiding the elephant. తోట్రము. ABA. ఏనుగునుపాడిచేకోల.

వార్పు n. s. Sipping water. &c. Rice-gruel. ఆచమనీయము. యవాగు. Kark.

వార్వము n. s. A hawk. శ్వేనము. Kark.

వాలకమ్మ n. s. అనగావేపము. ABA.

వాలారు adj. Sharp. వాశిమైన. H. D. 1. 959.

వాలారుకొనగొల్ల వస్త్రాలునిగుడ. R. 4. 26. వాలారుకూపులు. A. 5. 70. కరువంపుమంతెనవిరి

వంపునరవంపువాతెరచంద్రంపువానసురియనద్దం

పుమెరుగు వాలారుగన్దవమూర్తి శ్రవణముండనకాం

తిసవతుగాగ. N. 2. 448. కంకేలవిగంపుచుంబ

యిటనంభోబాహి వాలారుజూపులచెలింపుచుబల్లు

కుల్లులనుధాపూరముతోరంబుకా. Swa. 3. 78.

వాలారుంగొనగొల్లనీవలగరక వాయింపుచూసా

టకు మేళంబైనవిరుచినిన్న మొదలుంసేవంటమిం

నేసియాయాలాటంబెయవేళబల్లడుప్రభాతాయా

తవాతామాతాలోలస్త్రము మేళవింపుగడవేలో

లామీచేశామీకి.

వాలుగ n. s. A fish. వాలిశము. ABA. మర్పివే
 డము. H. 4. 225. కొరడదాశిరికొయ్యకొరమీ
 నులశముచ్చంబేదశజెల్లచారమీను, వాలుగము
 కదొచ్చువల్లికతట్టపిల్లడికానుపుమీనుకడిశలంబు.
 H. 4. 199. వాకిలిదీసిచొక్కటపువాలుగకన్నుల
 శేలజూచినాల్గీకడతామీకుండనపులిమ్మునేతడుగు
 బ్బురమైనలోసోకకగొగొలింపి. P. 1. 304. కొరడ
 యుకడిశపాశరమలుముచ్చంబి కుంబముక్తునూం
 పిగ్రుత్తుకొనియె, వాలుగముకుడన్నవల్లకగండెక
 ల్లరుజువేదశిరాతిగొరుకుమడిసె. టీ|| వాలుగనే
 టిన్ని. A. 1. 24. ఆలరబురంబునందొగలనంతర
 దామరప్రానిగ్రాక్షపుకవలపులు మారలోవలుడవా
 లుగమొదముసారసీరు కొగ్గోలకొలమంచుగ్రుంకు
 మెడగుంపులవంపులుదోడు. టీ|| వాలుగలనేమర్పి
 ములయొక్క. N. 1. 64. అనుచుబలికినజననపుతిమను
 చువేర్చు బెనుచువాలుగమేలుగాగనుచునెయె, ను
 డకమునరత్రరింపుచు నున్న నన్నుజూచిభయమేమి
 యనుటగాచోద్యమయ్యె. టీ|| ఆచేట.
 వాలుడు n. s. (add.) A plant (Asparagus race-
 mosus.) వాతారి. ABA.
 వాలుపు adj. Closed. మూయబడ్డ. Bilha. 2. 202.
 ఆరవాలుపుచూపులు half closed eyes.
 వాలుమెకము n. s. A wild boar or hog. ఘృష్టి.
 ABA. అడవిబంది. Swa. 4. 15. అల్లడెకంఠేపా
 నపానల్లెనిగట్టరుకమ్ము దేరెడు పాలకుండెల్లడ
 జూలిసభరణేవల్లభసీరానుసేనవాలుమెకంబుర.
 వాల్మీకిమందు n. s. Gnats. Muskitos. ముషికము
 లు. ABA.
 వావాడు n. s. Spinning out a subject. ఉపన్యాస
 ము. ABA.
 వావిలి n. s. A small tree (Vitex negundo) సింధు
 వారము. ABA. H. 4. 17. కడకుకొడిశపాలకొడి
 తెర్రలాడుగుడిరులేకు లాడుగుడిశిపాల, కలుజువ్వి
 జువ్వివావిలికొండవావిలిమద్దినుమద్దిసీరుద్దియద్ది. P.
 4. 126. అరివయుత్తశృంగ్రహక్రితముపొగడయె
 విడవావిలికులగనీయునురుకలిమి, బంధుమధ్యమి
 వ్వనాభ్యంతరంబువిద్రుమాధరికన్యైవ్యవిద్రమింతు.
 టీ|| సిండువారవృక్షము. A. 5. 141. ఆధరనుడ
 బ్రాణజరప్రాణయగుచునూక్తికాండమాలికనీనెనా
 నాగ్రమాక్తికంబనుచు బాలనసచిచ్చగరరజస్సుమం
 పువావిలిమొకమూపుకొనింబసాపు. టీ|| వావిలి
 చెట్టు.

వాసి n. s. (add.) నీవుయేత్రకారముప్రాసీనాప్రా
 ఆత్రకారమువంతాకువాసి అయినావ్యతిరీక్తము
 చేయకజరిపినాను I have not departed a hair's
 breadth [lit: as much వాసి as a tamarind
 leaf] from your directions. H. 1. 138. మరు
 దులుగాం చినకరికరినెంతురువది నెలుదెలిసినవాసి
 జెడును, బంధువులగనినచోదురగనిందింతురుతో
 డికోడలుజూడనాడికొనుచు.
 వాసింతుట, అనగావార్చుట. ABA.
 వాసిగ్రోలు n. s. usually వాశక్రోలు A flute. వంశ
 గాళము. ABA. పిల్లంగోవి.
 వానైనవాడు n. s. A well known person. ఖ్యాతు
 డు. ABA.
 వింజము n. s. అనగావింధ్యశురవ్రము. ABA.
 వింటిళము n. s. A certain instrument used by
 wrestlers, జెల్లాయుధము. ABA.
 విందు n. s. మనుష్యయజ్ఞము, బ్రాహ్మణభోజనము.
 ABA.
 విందుపురుగు n. s. A kind of spider. లూరభేడము.
 ABA.
 విందులు n. s. Relations, friends. బంధువులు. Kark.
 P. pref. 61. నాదంబునతోదైర్ఘ్యరమాకుమా
 రుకునులెండొవిందుల సౌమియెంలేడాకంభిరే
 పురంబుకలకంబిబాతియత్రాంతము. టీ|| చుట్టము
 కలెనే.
 విరిరింత n. s. A monkey. వానరము. Kark.
 విక్రోశవంతుడౌట v. n. To sorrow, suffer grief.
 వ్యసనపడుట.
 విగ్రహపుష్టిగాతుండే adj. Lusty, fat, strong. (a
 cant word) బలిసియుండే, బొందుగాతుండే.
 విచ్చుటాకు n. s. A slip of palm leaf rolled up and
 used as an earring. చెవ్వాకు. OG. తాళకీత్ర
 ము. ABA.
 విజ్ఞానేశ్వరము * n. s. Name of a certain Sanscrit
 treatise on law.
 విలకాడు n. s. (add.) Lounger, dawdler.
 విడమర n. s. Cessation. శాంతి. Kark.
 విడిబడినది n. s. A waif or stray: that which es-
 caped or got loose. విశ్చంభలము. ABA. విడిబ
 డ్దది.
 విడిబడుట v. n. (add.) To shake off fear or con-
 straint. మగవాండ్రైవిడిపడండి quit yourselves
 like men. Sam. 1V. 9.

విర, అనగా పడ. Kark.

విరండము * n. s. (add.) Chopping logic, arguing merely for victory.

విరమరి n. s. A clever man. శుభము. ABA.

విత్త n. s. A little sack. అర్థవ్యూహాని. ABA.

విసరతిల్ల n. s. అనగా పంపుత. Kark.

విసరి plu. విసరులు n. s. Salutations, bows. దండములు.

వినుచుట, అనగా విసవచ్చుట, విసబడుట. ABA. వదినుచుట, స్రవతమాట. Kark.

వినుట v. n. (add.) To be heard, become audible. ఆశుంకితమునీకు వింటున్నదా do you hear the song?

విసాదింతుట * v. a. (add.) Vish. 2. 228. ఇష్టధంబున నయ్యిండు వదనతోడి కండర్పరతి క్రీడానంబుల జెంది మందరగిరి కండరంబుల నూరు శంపర్పరంబుల విసాదింతుచున్నంత సెక్కు నాడు. K. P. 4. 113. అత్తుదంతిని ఖలుముఖవికాసాదుల వలన దత్తసారథిని ధియిరింగిన ద్వాదశంబుల విసాదింతుచుండిరి.

విస్సాము n. s. (add.) విజ్ఞానము, అనగా నేరువు, ప్రావీణ్యము. Kark.

విస్సామైన adj. Fine, graceful. మహాజ్ఞ మైన. Kark.

విన్ను n. s. (add.) ప్రావీణ్యము, నభము. Kark.

విక్రవిసాదులు n. s. (add.) This word seems to be obsolete. It seems to denote Sudras who imitate brahminical observances.

విబూది n. s. White ashes. భూతి. ABA.

విమానము * n. s. (add.) [Colebr. 2. 221.] used by Jainas for a region or compartment of heaven.

వియ్యంకుడు n. s. (add.) దంతులపిత్తమిహోభిదానము. ABA. కోడలితక అల్లునిరండ్రు.

వియ్యంపుసాని n. s. Phrase for the mother of my son-in-law or of my daughter-in-law. వియ్యపురాలు. ABA. కోడలితల్లి తక అల్లునినల్లి.

విరటుడు n. s. The king of విరాట Virata, in which country the Pandava heroes lived for a year in disguise. విరాటుడు. ABA.

విరిగి n. s. Soil abounding in chinks. స్పోటభూమి. ABA. శుగుల్లు పారిసభూమి.

విరిగిననీళ్లు n. s. Whey. ఆమిశ.

విరుగు n. s. Defeat, overthrow. అడజయము. ABA.

విరుచుట, అనగా వెలుచుట. ABA.

విలుచుట v. a. (add.) ఉచ్చాటనము చేసుట. Kark. పిలుచుట. కొనుట. OG.

విలాలము * adj. Tossing, waving, rolling. ఉగులాడే, వదలే, కడలే. In the కడంద్రమోక్షము. దైత్యము విలాలంబయ్యె ప్రాణంబులు, తావుతప్పెను మూర్ఖువచ్చె. &c. N. 2. 286. వారి విలాలనే త్రములు.

వివ్వచ్చు n. s. A name of Arjuna. అర్జునుడు. Kark. N. 9. 536. తరవాను దేవలోకనివాసులగు భూనురకుమారకులందెచ్చి వివ్వచ్చుంజుచ్చు జొరకుండ మార్పిరయించె. టీ|| అజానశ్చి.

విశల్య * n. s. A medicinal plant. (Menispermum cordifolium) తరి, or తరిగారెచ్చెట్టు.

విశల్యకరణి * n. s. A certain medicinal plant, said to extract arrows and to remove internal pain. P. 2. 171. శమితశతాకమతానిర్గమన ప్రజడంబు హృదయగతవింతాశల్యము పెరికివైసని మైత్రిమహాజ్ఞ విశల్యకరణి ధృతి నూహించుకొ. టీ|| నాటి నబాముల అలుగులు తీరేదొడవిశేషము.

విషబాద్ధి n. s. (add.) పాత. ABA. H. 4. 12. శపాదేవి జుట్టువు చలిచింది విటిముటి పెన్నెరు విషబాద్ధి బిందిదొండ.

విశదారి n. s. శరము. ABA.

విశరు n. s. A whisk or wave of the sword. శశ్రువిద్యభేదము. Kark.

విశరు (from విసురుట to blow) part. Blowing. వీచే, కొట్టే. N. 1. 118. ఔరయనుచు పిడివికాపాయవశ్రుముల్ పెట్టు విశరుగాలి నెండిరికొనుచు నాకలమునందు. టీ|| మిక్కిలి విశరుచుండేతిగాలి చేరను. P. 1. 487. మారువు తెలతెలనైరా గారుల్లనవిశరునీడగాలియునయ్యసారమును ముట్టుకొనెక. టీ|| వీచు.

విశరుట v. a. (add.) To fling or hurl a stone. ఆయిల్లుదూరముగా విసిరి వేళనట్లువున్నది that house is lonely; hurled away from society.

విశర్గ The sign : for the letter H. as రామః Ramah. వ్యాసః Vyāsah.

విసివలక n. s. A broad bench used as a couch. శయ్యార్థఫలకము. ABA.

విసుగు n. s. Disgust, weariness, satiety. అలశ
ట, వేసట, విసుగు.
విసువాసి n. s. He who feels love, or kindness.
విశ్వాసి. ABA.
విశ్రాంతి n. s. అనగా శర్యము. Kark.
వీచుట v. n. (add.) గర్వించుట and ఉచ్చాటనము చే
సుట. ABA.
వీటికె n. s. A crack. స్ఫోటము. ABA. వీటిక.
వీడుకోలు n. s. Release. విశ్రద్ధనము. ABA. విడుదల.
వీడుపు. కుడియవీడుపు n. s. A cut-purse. తత్తరు
డు. ABA.
వీధాటు n. s. Contrariety, difference. వ్యత్యయ
ము. ABA.
వీడ్వడుట v. n. (from వీడు and వడుట) To sepa-
rate. ఎడచాయుట. P. 1. 94. కేసరివృషధశ్చే
హంపాకజంబుకంబుచేవీడ్వడియెన్.
వీణము n. s. A sheet, a cloth, a vest. దుప్పటి.
ABA.
వీరమరి, అనగా మారుతము. Kark.
వీనియ్యుట v. n. To be heard. శ్రుతమాట. Kark.
వీను n. s. An ear. చెవి. ABA. N. 1. 36. వినుముక్ర
మమునవీనులందుగాగనీసి మంచిరథక్షివర్తింబవశ
మె, టీ|| చెవులకిప్పుగా.
వీరడి n. s. (add.) Madness. ఉన్మాదము. ABA.
పిప్పి.
వీరరాము or వీరరాము n. s. A double drum used
at weddings. ఆనధవిశేషము. ABA.
వీలు n. s. Price. వెల, అవక్రయము. ABA.
వీపు n. s. The back. వీపు. ABA.
వీచరము adj. Useless, vain, fruitless. వ్యర్థము.
ABA.
వీసె n. s. A weight called Vīs at Madras; this
is forty Palams: but ABA. says వింశతిఫలి.
వృద్ధ * adj. (add.) వృద్ధుల The old channel left
by the river Ganges after changing its course.
వృద్ధారారము * n. s. Traditional observance, the
custom of their forefathers. పెద్దలనాటనుంపిన
డిచేవాడుక.
వెం n. s. A beast of prey. వ్యాళము. ABA.
వెంట బెట్టుకొనివచ్చుట v. a. To convey, conduct,
bring along. పిలుచుకొనివచ్చుట. T. 4. 55. ఆ
శ్చుడేకొప్పున వెంట బెట్టుకొనికొంకవచ్చితినేని.
వెంట్రుక, అనగా నకులము. Kark. This must be
an error.
వెండ్రి, అనగా అతన్నారి. Kark.
వెంపరలాడుట v. a. (add.) వధించుట. Kark

వెంతులి n. s. (add.) శరళుంబు. ABA. H. 4. 11.
జిల్లేడు వెంతులిజడ్డు వెంతులివైతం శేడుతం శేడుతం
రిశున్నె.
వెంతుట v. a. To kill. వధించుట. ABA.
వెంబరవిత్తు, అనగా అతన్నారి. Kark.
వెంబలివిత్తు n. s. Madness, insanity. ఉన్మాదము.
ABA.
వెక్కి శము adj. Excessive, great, difficult of at-
tainment. దురాశము. Kark. T. 4. 30. మిగుల వె
క్కి శమైనమానాంకశిఖిపాగం వెలికి దార్పిసరితి వె
చ్చునూర్చు. టీ|| మిక్కిలి అతిశయమైన. వెక్కి శమై
adv. Greatly, excessively. అధికమై, మిక్కిల
మై. P. 1. 557. అక్రాలన నాడునాటికి వెక్కి శమై
త్రాచు వెట్ట వేళిలననీరి జిక్కి జలమిరిపోయిన.
Swa. 3. 37. సేవించుచుకోరకదంబకంబులయ్యిల్ల
కు వెక్కి శంబైయుక్తులనెక్కి విక్కింబడి. వెక్కి శంపు
adj. Full, unwieldy. అసాధ్యమైన, బహువైన,
Anirud 2. 29. వెక్కి శంపుచుందు.
వెళ్లుట v. n. To sob in crying. వెక్కి వెక్కియేడ్చుట.
N. 8. 187. తా వెళ్లుచుల్లునుండువలించుగ.
Swa. 4. 105. ఒక్క రెధయశోకమ్మల వెళ్లుచు మె
యిగలవిలాశు విధ్రమలయ్యుర్ దక్కుటయును సైక
యొరనై.
వెచ్చన n. s. Heat, warmth. ఉష్ణము. ABA. Swa.
1. 44. తోలుదొల్లనుడయా ద్రోణిలదాకిండ్రించు
నగిలోహమున వెళ్ళనైజనించె. టీ|| వేడిమిగలదై.
వెచ్చుట v. n. To turn black, be parched, singed.
కమలుట, కండుట. ABA.
వెట్ట adj. (add.) Rude. మాట. Vish. 3. 306. ఒక వే
డంబులు గ్రామ్యభాషలున విశిష్టానులాకంబులు
కడుమాలిన్యశరీరముకాటుకురాగ్రాంత కేశంబు
లుకా బెడగుంబూపులుగ్గి న్నదంత రయముకా వెట్టా
టలుకా బాటలుకా దడబాటుకా దనముకా బరిస్సట
ముగా దానుండు బ్రహ్మన్నుడై.
వెట్టి n. s. Unpaid labour, slavery, working
without wages. విప్పి, అనగా కూలి లేక చేసేదని.
ABA.
వెడ n. s. (add.) కేశబంధవిశేషము. ABA. శ్రమ
ము. Kark.
వెడవెడె అనగా మూర్ఖుడై. Kark.
వెడలనాడుట v. a. To send, dispatch, వెడలి చుట.
వెడవెడ adv. (line 5) for వేసవి read వేసరి.

వెనుకురుచెట్టు n. s. A thorny plant described as growing in deserts and fed upon by camels! (Capparis aphylla) కరీరము. ABA. H. 5. 54. ఉల్లాశచెం గావి మల్లియకరివేల యరగాయ్య వెనుకురుమెరుగుకొడి.

వెతారము n. s. Pain, distress. వ్యథ. ABA.

వెడమెదల్ల n. s. A cow in rut. శంధిని. ABA. ఫలకడడానకుఆయత్రము గావుండేఆవు. H. 4. 210. వెడమెదల్లగుడబోలేని వెచ్చగొంతుకల్వ మెదసాద. టీ|| ఋతుమతిమైనధేనువు.

వెనకటిది adj. Former, passed, done before. Xడి చినది, Xతమైనది. A. 6. 66. మావంటివారికికమా యేవము వెనకటిదిజూడకీమింపుదయ.

వెన్నదాయి n. s. A sort of bird. చుమీవిశేషము. ABA.

వెన్నముద్దరాకు n. s. (add.) One species is అడి వివెన్నముద్దరాకు, which is the wild kind. Rottler.

వెన్నాశీ n. s. (vennāsa) Aid, assistance. శహాయము. Kark.

వెర n. s. (add.) ప్రేకము. OG.

వెరవరి n. s. He who is timid or fearful. భయశీలుడు. ABA.

వెడుక n. s. A woman. స్త్రీ. ABA. ఆడుది. H. 3. 129. వెలయగవేపారివచ్చె వెడుకకడకు.

వెలుసుంధి, అనగా కాకజంఘ. ABA.

వెలుబన్నుట v. a. To drive away. ఉచ్చాటనము చేసుట, తరుముట. ABA.

వెలవ n. s. Rice-gruel. విలేపి. ABA. Xంజి.

వెలార్పుట, వెడబల్లుట. OG.

వెలికి n. s. A tree. (Vangueria spinosa.) పిండి తకము. ABA.

వెలిగ్రుక్కు, అనగారతికూజితభేదము. ABA.

వెలిచె n. s. A sort of quail (Perdix olivacea) వర్తకము. ABA.

వెళుకు n. s. Sportiveness. విలాసము. ABA.

వెలుతురుచెట్టు or వెల్లురుచెట్టు n. s. See వెనుకురు.

వెలుబడుట v. n. To set out on a journey. వెడలుట. ABA. బయలు వెళ్లుట.

వెల్లిడి adj. Spacious, commodious. విశాలమైన, వశిగావుండే. ఇక్కడశలము వెల్లిడిగావున్నది here the place is commodious.

వెల్లెన n. s. Whiteness. శుక్లము. ABA. Swa.

2. 74. అనుటయుమాటలేకప్పుడయాబ్బముర్పుల్లన మోమువెల్లెనైకనలుచునీరుదేరు తెలిగన్నలనాతని శుల్లుశుల్లునంగనుగొని. టీ|| ముఖము తెల్లపోయి.

T. 1. 37. నెలమశుల్లెక్రమంబాడవెనిద్దవుచెక్కులువెల్లనయ్యేవేవిభులుడయించెచస్త్రైసలవీకయుకన్ననుదోచె. టీ|| తేటగలచెక్కిళ్లుతెలుపువర్ణమునుపొందెను.

వెన, అనగావివక్తు. Kark.

వేకరి n. s. A kind of savage, or fowler. కిరాతభేదము. ABA.

వేగి or వేగిశ n. s. A tree (Alangium hexapetalum) పీతసారము. ABA.

వేటగిరివాడు n. s. (used in Madras) A hunter, a man who pursues game, వేటాడిబీచించేమనిషి.

వేడబంబు or వేడబము n. s. (add.) అబద్ధము. ABA.

వేడము n. s. అనగావలయము. Kark.

వేడికోళ్లు n. s. Prayer, supplication, begging. ప్రార్థన. ABA.

వేడు adj. Vain. See వేడైన.

వేడుకగాడు n. s. (add.) A pleasant or agreeable man. ABA. says విలుడు. T. 4. 51. వినుమేవగనైననీడు వేడుకకానింగొనితెచ్చెదమచ్చాతురిగనవేనేడనుచుబల్లి. H. 1. 258. విలులకుకొంగుబంగరమువేడుకకాండ్రకుబట్టుగొన్న.

వేడువాడు n. s. A beggar; a petitioner. వేడుకొనేవాడు, యాచకుడు. ABA. A. 3. 64. అతిచంచలరాజ్యలక్ష్మీయేమని చనివేడువాడవరమార్గమువేడుకనన్నహామతి. Swa. 6. 48. నిశ్శంకననువేడువాడై.

వేడెంబు n. s. A dagger. కరాసి, అనగాకటారి. ABA.

వేడెము or వేడెంబు n. s. A horse's paces. రేచితము. ABA. Swa. 4. 158. వేడెంబునందురంగంబువరపి. T. 5. 53. టులయయనుననవ్వారువముగారిచక్రముదారి వేడెములు దిరుగదనుజేంద్రుండు. టీ|| చక్రాకృతిగాతిరుగగాను. N. 10. 145. చుట్టువేడెముబెట్టుహాళమాళవశౌళపాంచాలములుకుటాకుంచగాX. టీ|| మండలాకారముగాకావాద్రోక్తించును.

వేధ n. s. See వేప after వేడ్.

వేడు n. s. A stench. వికటగంధము. ABA. వెగటు.

వేద or వేద (add.) * n. s. (the same as లక్ష) Ill-luck. This is thus exemplified. Yesterday the (dasami) tenth lunar day began after five (ghadis) hours: the (ecadasi) eleventh day begins to-day at the same hour: and to-morrow the same lasts until the same hour. Now the 10th day is reckoned luckless; and by this mode of division its evil influence is fancied to extend to the (ecadasi) eleventh: which thereby becomes luckless, and no (vratam) fasting can be held therein. On such occasions the fasting due on the eleventh is celebrated on the twelfth day.

వేదవేలు n. s. A multitude. అనేకులు. Kark. T.

4. 230. శంక్రందనవహ్నిముఖ్యరథిక్రమయోగం వేదవేలువారందరుసెక్కునింబాడువునప్పుడు. టీ||

అనేకవేలమందివున్నారు. H. 2. 86. కురివిమొర వికారకటలవనంగలవేర్లసెప్పెడిం గారియలు వేదవేలుగలగుంపులశంఖ్యములుండువానికి. N. 7.

272. అవిభుడు దానవేదవిధులవిధులవెదకితెచ్చి, విప్రులకొసంగి దానముల్ వేదవేలు. టీ|| పెక్కువేల దానములు.

వేద, అనగా శ్రోతము. Kark.

వేము n. s. (add.) నేలవేము n. s. A medicinal plant. *Justicia panniculata*.

వేయుట, or వేసుట v. s. (add.) To put on, to discharge a missile weapon or fire arms. To beat, to give a blow. ప్రహరించుట. Kark.

సొమ్ములు మొదలయినవి వేట్టుట. H. 3. 79. జయ

శంఖమునకుముద్రియపుజ్జలులు వేసెమరుదునాగ శమునశరులుదూగ. N. 9. 392. పసలవేసెరా

యారెళ్లు మేనంటును వేసెచేవేసెకందువార. టీ|| కవిలేటటుగాకొట్టెను.

వేరువిత్తు n. s. (add.) D. Sananda p. 155. మగ నాండ్ర వేరువిత్తు the seducer of married women.

వేదాశ్రమము n. s. (add.) ఉన్మాదము. ABA.

వేలుపుసాని n. s. A female fortune-teller. చెట్ట. సోదికత్రె. ABA.

వేది or వేదిన adv. At dawn, or day-break. తెల్ల

వారం. ABA. P. 1. 587. వేదినద్రమేలుకని

వేదాకబాసకునేర్పులోడమెయవడమిచ్చికవ్వమిడి.

టీ|| తెల్లవారగా.

వేదిలిపాలము n. s. (add.) వేదిలివక్త Breaking up fallows to free a field from weeds.

వేడ్చిము n. s. A kind of hawk. వేడ్చేదము. ABA.

వేసె, వేసెలి n. s. Summer: hot weather. గ్రీష్మపు. ABA.

వేసె, అనగా ప్రహరించె, వురకుయ్యె. Kark.

వైదులుగుట v. n. To yield, submit. లొబడుట, లొంగుట.

వైసము n. s. Commentary, explanation. వ్యాఖ్యానము. ABA.

వైరాలు or వైరుతులు n. s. A burning coal. అంగారము, కట్టెనిప్పు. ABA.

వైశము n. s. (add.) త్వరితము. Kark.

వుకపాతమైన for ఒకపాతమైన adj. Somewhat. తుకపాతమైనలావుగలిగిన స్తంభములు pillars somewhat thick.

వైమటి n. s. Boiled rice. అన్నము, కూడు. ABA.

వ్యాఘ్రాటము * n. s. The martin; a certain black bird, called కనులపాలిగాడు.

వ్యాసేదము or వ్యాసేరము, అనగా వ్యాసేరిక. ABA.

వ్రేలుట v. n (add.) చురచుట. Kark.

వ్రేసులు n. s. అనగా బట్టులు. ABA. A. 6. 6. ఆదండవ్రేసులుడించి.

వ్రేవో n. s. plu. of వేలు. అంగుళములు. Kark.

వ్రేవో adj. Hanging. (p|| of వేలుట.) వేలాడె. H.

2. 147. మడిశంవిదోవతిమడరవ్రేవోదండెంబున

పనికుండంబుబుండావనంబు. H. 1. 250. సాదన

మేలుచెంతులుజన్మన వ్రేలురుమాలు మోసముల్

మోదనుజీరు కేలుజిమించగ.

వ్రేవో బాణ్ణదేవర n. s. The swag bellied god. An epithet of Ganesa. విఘ్నేశ్వరుడు. Kark.

శంకటము n. s. Commodity, goods. కూడద్రవ్యము. ABA. శరుకు.

శంకలితము * n. s. Arithmetical progression. ఉ

గ్గలితము Geometrical progression. H. 4. 43.

ఘనఘనమూలనిల్చి శంకలితసూర్య, సోమసిద్ధాంత

యగలబుద్ధిధరగ్నప్రతిత్రైకోనరాశ్యాదిగణితము

ల.

శంకు n. s. (add.) Dowry. A conch. కన్యకాప

ల్లిము, శంఖము. ABA. ఓరి. శంకులవాడు n. s.

A shell-vender. శంఖకుడు. ABA.

శంకుదారి n. s. An epithet of Vishnu. విష్ణువు. Kark.

సంచారకాకి n. s. A raven. ద్రోణకాకము. Kark.
మాలకాకి.

సంధు n. s. అల్పరవము, రతిస్థి. ABA.

సంతాపార్థము * (interj.) A word or sound denoting pain. దుఃఖసూచకశబ్దము.

సందడికాండ్లు n. s. The common folk. ఉపశిర్డ నులు. ABA. సామాన్యులు.

సంది n. s. The upper arm, from the elbow to the shoulder. శ్రుగండము. ABA. దండచెయ్యి. P. 2. 9. వెడవెడచంకచిక్కమునవ్రేలెడుచర్మియు సందిలోహపుంకడియము. టి|| సందిటియందు.

సందికడియము or సందిదండ n. s. An ornament worn on the upper arm. కేయారము. ABA. H. 2. 84. కావడియుట్లుచిక్కము సందికడియంబునూకలతోటపాగాకుతిత్తి. H. 2. 42. తళుకు కెంపులసంది దండలుజెల్లింతు వాటిపైసీమిద్దినాట దేరి.

సంద్రంబు n. s. The sea. శముద్రము. Kark. N. 9. 140. సాశీఖుడగుసరకాసురుశాసించెనుశౌరిగానశైలముతోనిన్నా సంద్రంబున వైవిమురాసురరిపుతోడద్వారకటనముంతుక. టి|| నిన్ను ఆశముద్రములోఁబడవైవి.

సంకుగ n. s. The plant termed Michelia Cham-paca. A proper name given to a dog. చంపకము. Kark. P. 4. 128. సంకుగుల మల్లికాగుళుచ్చములబొన్నవిరులమరిగేవగులరెమ్మ వెలదులంత. టి|| చంపకపుష్పములనున్ను. Swa. 4. 42. పులియదు బూదిగాడసురపోతులరాజనుమంతిగాడుచెంగలువ సవంశభైరవుడుకత్తెరసంకుగ వెండిగుండుమల్లెలగుది వాయు వేగిబిటిలింగడుసాశ్వమవత్సనాభియేకలములమిత్తిగబ్బియనగాగలవానిగ్రహించియుద్ధతిక. టి|| సంకుగ, అనగా పుకవేటకుక్తకు పెట్టినపేరు.

సంకుగననతూపుగలాడు n. s. An epithet of Cupid. మత్తఘడు. Kark.

సంబళకాడు n. s. A hireling, a labourer. నైతరికుడు. ABA.

సంచారము n. s. (add,) వేశవారము. ABA.

శంశికము * n. s. A village inhabited by Musul-mans. తురకపల్లె. D.

శంసు. అనగా శమయము. ABA.

శక usually శగ n. s. Heat, warmth. ఉష్ణము. Kark.

శకి or శభి n. s. (add,) శ్రీ. Kark.

శకినాలపులుగు n. s. An owl. కనకాయీ. Kark. ABA.

శకినె n. s. A bird, made of pith or wood. కృత్రిమశు యీ. ABA. See శకిన. H. 5. 164. శకినెలపట్టె మంచముపాన్పుతలగడబిల్లలుచందువమల్లెవిరులు.

శకియు n. s. A friend. మిత్రుడు. Kark.

శకిలింపు n. s. A neigh, neighing. హేప. ABA.

శకునాలు వెలయించుకుక్తి n. s. An owl. కనకాయీ. Kark.

శగటు n. s. The bishop at chess. Average. ద్యూతశకటము, సామాన్యము. ABA.

శగము n. s. (add,) A half, moiety. సమాంశము. ABA. అరవాసి.

శగముపావాలు, అనగా పాదరక్షలు. Kark.

శగినాలపులుగు n. s. An owl. కనకాయీ. Kark.

శిద, అనగా వాప్యాంకురనిరంతరపుక్తి. ABA.

శిదలుట v. n. (add,) శిథిలమవుట, యీశించుట. Kark.

శిదవ, అనగా మార్గము. ABA.

శిడికియ్య n. s. Leashes for dogs. శ్వగళరజ్జులు.

ABA. కుక్కలమెడకుట్టెతాళ్లు.

శిడుగు, అనగా వక్రక్తి. ABA.

శిడ్డసేయనిది, చీరికినాననిది adj. Disregarded. అక్యతలక్ష్యము. ABA.

శతరక్షసులతెంకిజాలు, అనగా ఆకాశగంగ. Kark.

శతనాలుకలదుసీడు, అనగా అన్ని. Kark.

శతనాలుకలపాడున, అనగా అన్ని. Kark.

శతపేరుతగుడక్తిజతపేరునెరజోడు, అనగా సూర్యుడు. Kark.

శతపేరుతర్తడిజతపేరుగలప్రాద n. s. అనగా సూర్యుడు. Kark.

శిత్తిగలుగుమేటి, అనగా కుమారస్వామి. Kark.

శిత్తిబాసువలంతి, అనగా కుమారస్వామి. Kark.

శిత్తువ n. s. (add,) శక్తి. ABA. H. 5. 48. లావున త్తువచెడగొట్టిలాడిబోవ, జేసిపోదోలనిటకువిచ్చేసి నాడ.

శత్యుడు * n. s. An honest man. యథార్థమైనవాడు. P. 2. 21. అంతకనిధశత్యుడు.

శిద, అనగా పాదరక్షస్సు. ABA.

శిదమదంబుజేసుట or శిదమదమొనర్చుట v. a. To kill, destroy. వధించుట. Kark.

శిదాటు, అనగా కృశోన్నతము. ABA.

సదాశు n. s. (add.) మధురిక. ABA. H. 2. 249.
 ఇంగ్లీషము సదాశు వెల్లిధాన్యాకములును, కటుక
 రోహిణిపటికిజంగలవచ్చు.
 సన్నకల్లు, సన్నగల్లు, సన్నెకల్లు n. s. A grinding
 stone, on which articles are bruised. వేడూ
 శిల. ABA. T. 5. 190. కాంతలయదుగురెత్తి
 చేతుల, మెలకువశశిసన్నెకల్లు మెట్టించెనట.
 సన్నబిల్లి n. s. A spider. లూత. ABA. సారత్రురుగు.
 శన్నాసి n. s. A rogue, a cheat. A monk. వేశము
 లువేసినమ్మించిబిమ్మటనకుహరించినవాడు. ABA.
 యతి. Kark.
 శస్య, అనగాతాంతవక్రకృతి. ABA.
 శప్పంబు n. s. A serpent. శర్పము. Kark.
 శమకట్టినది n. s. Preparation. శన్నాహము. ABA.
 శమకాలు n. s. Consent. శమతి. ABA.
 శమర n. s. (add.) ప్రథమారవము. ABA.
 శమశకము n. s. Composition of words. శమాశ
 ము. ABA.
 శమసిగము n. s. A grasp or feat in wrestling.
 జెట్లముత్తుదిరెండువిన్నాములలోనొకటి. ABA.
 శమ్మవిగలు n. s. Slippers. పాదరక్షలు. Kark.
 శరంబు, అనగాశ్వేనము. ABA.
 శరకు n. s. Commodity, goods. వ్యాద్రవ్యము.
 ABA.
 శరకు సేయకుండుట v. a. To disregard. గణించకుం
 డుట. Kark.
 శరదు, అనగాబాణము. Kark. గరితేనిశరము. ABA.
 శరతాణిగ్గ n. s. Escalade. ప్రాకారలంఘనము.
 ABA. జండువాండ్లుకోటగోడలెక్కి దూకడము.
 శరణ, అనగాశరీరము. Kark.
 శరశుణి n. s. A necklace. Gold or silver chains.
 లలంతికావిశేషము. ABA. A. 6. 125. చరణంపు
 శరశుణి మొరవంబు విన్నదంతులతోడ నెదురునింతు
 లకుదొలగి. టీ|| గాలుసులయొక్క.
 శరవతి n. s. A litter, a palanquin. యాత్రయన
 ము. ABA. దోలి, జుల్లికి.
 శరవి n. s. (add.) మార్గము. ABA.
 శరశ n. s. (add.) ఆశనార్థము, నికటము. ABA.
 సరాళము adj. Free, easy, proper, clear. సరాళ
 మైన. ఆదోవసరాళముగావున్నది the road is
 clear. ఆయనకుఅన్న సరాళములేదుగనుక as he
 had no proper food,

సరాశరి adj. (add.) సామాన్యము. ABA.
 శరి n. s. (add.) A wreath. Likeness. దామము, శ
 మమున్ను, సీలవశ్రుము సేయతగినదారము. ABA.
 శమానము, శమసంఖ్య, హారము. Kark.
 శరిగ n. s. (add.) ఆశ్రయబలము, బంగారుపోచ.
 ABA.
 శరిపెన n. s. Gold or silver chains. లలంతికావిశే
 షము. ABA. N. 7. 34. నునువెడందయురంబునను
 జీనిశరిపెనల్ మిన్నజన్మిదముతో మెలిగొనంగ. టీ||
 శన్నుశ్చుకనిగల్గినశరిపెనలనేటిహారవిశేషములు.
 శరిప్రాద్దు n. s. Midnight. నిశీధము. ABA. అర్ధరా
 త్రి. P. 3. 157. అరిదుర్దనుకరిశరిప్రాద్దురదెంచుకొ
 కెరలితరలి. టీ|| అర్ధరాత్రమందు. H. 4. 348. నా
 భుదరిగినదిజూచి శుభలేనియంతలోనకుంటితోనీళ్లు
 బట్టుకయింటిలోకిబోయియెందుండితివిశరిప్రాద్దుద
 నుక.
 శరియ n. s. రంధ్రము ABA.
 శరుదు n. s. (add.) మర్వాద. Kark.
 శరె n. s. రంధ్రము, యాథార్థ్యము. ABA.
 శలగ n. s. (add.) కొల్లగుత్తు. Kark.
 శలకుండి n. s. A porcupine. శల్యము. ABA. ముం
 డ్లకుండి.
 శలాము n. s. (H.) Salutation, a bow. జండము.
 Kark. H. 4. 316. ద్రమరశలమునబరగుబలాధ్య
 స్వామిశలామనిశీతర మెత్తురు.
 శలితము n. s. Discharging or turning out from
 an office. కొలువుత్రోయుట. ABA.
 శలుగు n. s. A hog. పుష్టి. ABA. Swa. 4. 90. 2
 దలందోదలను మెదలను చెడిదంపునిగుడుకోరలశలు
 గులదవినయెదలనుబాడబాడనువెడవెడునుడుకునె
 త్తుటంబదలితూలుకాలేయకముల. టీ|| జండులుకొ
 ట్టినటువంటి.
 శలుశు n. s. (add.) వృధ. ABA.
 శవతు n. s. (add.) శవ్యశము. ABA. శమానము.
 Kark.
 శవము n. s. హిమము. Kark. శమాంశము. ABA.
 శవరణ, అనగానియోగము. Kark.
 శని n. s. (add.) శశ్యము. Kark.
 శిసుళు n. s. శిశువు. ABA.
 శసూత్రముచేసుట v. a. To clear, make plain, as
 a passage. మార్గముధారాశమయ్యెట్టుచేసుట.
 శసేపు n. s. Produce, crop. శశ్యము. Kark.

సహ్యక న్య * n. s. An epithet of the river Caveri.
కావేరినది.

సాకరి or సాకిరి n. s. A witness సాక్షివాడు. ABA.

సాకు n. s. A feast. ఉత్సవవిశేషము. ABA.

సాకుడు, అనగాదాసి. Kark.

సాకుడుపులుసు n. s. A bird that is brought up,
or reared : The cuckoo. శరభృతము. Kark.
కోకిల.

సాజము adj. (add.) N. 4. 3. శ్రీవీలావతినప్పనేటి
కనిఘర్షించుననేనవ్వసాబాలా సాజముసింహవ
క్రమమునకీపారండ్రవిభ్రంబుని వాలోకింపుమటం
చు. టీ|| సింహము సాటికియిదిగ్యభావము.

సాటిక adj. Like, similar, equal. సదృశము.
ABA.

సాణి, అనగాఅశ్వారోహకుడు. Kark.

శాతలు n. s. Actions, deeds, conduct. కర్తములు.
Kark.

సాదన n. s. The art of sword play. శస్త్రవిద్య.
ABA. N. 9. 395. ననవిల్లుగరిడిసాదనగట్టుగం
బంబునకవాణిప్రాణనాయకునిమేను. టీ|| సాము
చెయ్యడానకై.

సాదనకాదు n. s. A man at arms. శస్త్రవిద్యుడు.
ABA.

సాదుపు n. s. An honest man, a respectable man.
సజ్జనుడు. ABA.

సానకత్తి n. s. A kind of weapon. సాధనాయుధ
ము. ABA. T. 2. 16. దండెముఠ్ఠద్రోసికండె
ముల్లలభుజాకాండములనుసానకత్తులమర. టీ|| సా
నలతీర్చినకత్తులు.

సానలవాడు n. s. One who polishes gems. మణి
కారుడు. ABA.

సాని, అనగాఅశ్వారోహకుడు. Kark.

సాను n. s. Semi, a half. సహంశము. ABA.

సాకుడుట v. a. To eat. భోజనముచేసుట. Kark.

సాబాలు n. s. A half. సహంశము. ABA. A. 2.
111. వడివెట్టిలోజరగుడముసాబాలుత్పజెలగుశం
బారంపులింతకుండు. టీ|| సగముపాలుపుట్టచేరను.

సామి n. s. (add.) An epithet of Kumaraswami.
కుమారస్వామి, నరపాలుడు, స్వామి. ABA. రా
జు, నృపతి. Kark.

సామిరల్లి n. s. An epithet of Pārvati. పార్వతి.
ABA.

సామిబొమ్మచారి నేమముడిపినదొర n. s. అనగాశ
ముద్రుడు. Kark.

సామిసామేను జేకొన్నచాన n. s. అనగాపార్వతి.
Kark.

సామిశ్యము * n. s. (add.) As to the four phrases
సామిశ్యము, సాలోక్యము, సారూప్యము, సాయు
జ్యము see a passage near the end of Plato's
dialogue named *Theages*. "In the same house,
in the same room, in view, and in contact."
In the Scholastic Theology the "Tres viae"
were the Via purgativa, illuminativa et uni-
tativa, ad sanctum montem perfectionis atque
deificationem. Hollazii Examen, Telleri.
1750. p. 796.

సారా n. s. (add.) సీధపు. ABA. వారుణి. Kark.

సారి n. s. (add.) తాలము. ABA.

సారులు n. s. Gestures made in dancing. నాట్య
తీధేదము. ABA.

సారె, అనగాసోపానము. సారి, పునరర్థము. ABA.
బహువారములు. Kark.

సారెసత్తులు n. s. A kind of cakes. యంధికలు.
ABA.

సాలీకుడు or సాలీడు n. s. A weaver. తంతువాయి
ధేదము. ABA.

సాలు, అనగాశాటిక. ABA.

సాళువంబు n. s. A hawk. శ్వేనము. Kark.

సాలె or సాలెవాడు n. s. A weaver. తంతువాయి
ధేదము. ABA. H. 3. 46. ఆణికారివటసాలెసా
లెసాకుసాతినసాతానికటికవారును. A. 4. 56.
ఎదురుగావేడుకకుంబూదవచ్చునవ్వీటిమేటియగ
సాలెసాలెకుటసాలెవానెజాతిసాకులింతలకొ
ములుములుమై. టీ|| సాలెవాండ్లున్ను.

సావాలు n. s. A half. సహంశము. ABA.

సాహేబు n. s. (H.) Lord, owner. నృపతి. Kark.

సింఘంపుగొంగ n. s. The "lion's foe."— A gri-
phon, with eight legs : inhabiting the snowy
mountains. శరభము. Kark.

సింఘంబు n. s. A lion. సింహము. N. 4. 57. తనువి
లోకించిసింఘంబుగనికరిణికరణితర్రతర్రమంది, మం
దిరముసారగ. P. 1. 512. నీలోగలతలపుచెన్నును
నిగాసిలియేచ్చినకాకిబూచిసింఘంబునియొక్క. టీ|| ఆ
మదోర్తటమనేసింహము

సింగళు లేదా గలచాన n. s. An epithet of పార్వతి. Kark.
 సింగారి n. s. (add.) Also, a bow made of horn శృంగధనువు. ABA.
 సింగారంపుతోపు n. s. A park. ఉపవనము. Kark.
 సింగారి n. s. A woman. (స్త్రీ). Kark.
 సింగోట n. s. A two pointed dagger formed of two antelope's horns set on one handle so as to form a little spear pointed at each end. ఇత్రి కొమ్ములు రెండుజత చేసి అంటుచీలలు వేసిన సాధనవి శేషము. ABA.
 శింశుమారి * n. s. A dragon, a gigantic female porpoise. ఆడు మొసలి. P. 4. 42. అనికూర్తి లేట జడబల్లి నవల్లులు శింశుమారి గంటని వేల్చి కొవినిని తంత్రిమంత్రింగనుగీటిన. టీ|| ఆక్రక చునిధార్య. P. 4. 38. అండుకువచ్చినంబలుకవక్లటనివనశింశుమారి నిస్టాండవిధానమైనయలుకం దలయెత్తదుచూడదించి తయుక. టీ|| ఆడు మొసలి.
 సిగర n. s. A dish of curds and sugar with spices. శిఖరిణి. ABA. పెరుగులో కొంచెము శర్కర మసాలాలు వేసి చేసినది.
 సిగరము n. s. The top of a mountain. శిఖరము. ABA.
 సిగిటి n. s. A bow. కోదండము. Kark. See. సింగిటి.
 సిగ్గరి n. s. (add.) ప్రీమంతుడు. ABA.
 సిడంబు n. s. A flag. ధ్వజము. Kark.
 సిడి, అనగాకత్తు. ABA.
 సిద్దె n. s. An oil bottle. కుతువు. ABA. H. 5. 13. శవరనిబూజపాందోనయసానికెసిద్దెకమండలంబు లేదావదావకంబిదుత్తర దుబ్బయ్యకమైర కుంటు లాదిక.
 సిద్ది n. s. (add.) ప్రసేవవిశేషము, శరావము. ABA.
 సిద్ధెళు యుడిలిమెకము, అనగాజము. Kark.
 సిద్ధెము n. s. (add.) శిలాశము. Kark.
 సిద్ధెమేనిమెకంబు n. s. An elephant. గజము. Kark.
 సిసిరి n. s. Itching. కందూతి. Kark. నవ.
 శిరము, అనగాకర్పూరము. Kark.
 శిరాజి n. s. Coral. శుగంధము. ABA.

శిరాజి adj. Brought from Shirāz. శిరాజీదేశశం బంధమైన. H. 4. 173. సిగరమైనశిరాజిజగదాలు చేకట్లుకాంతికడెంబులుంకరపుజోట్లు.
 సిరిపిల్ల n. s. మత్స్యభుడు. Kark.
 శిరిమగడు n. s. విష్ణువు. Kark.
 శిరియన్న n. s. చంద్రుడు. Kark.
 సివము or శివము n. s. dele * (add.) దేవతావేశము. ABA. H. 1. 266. చికిలి నెరవన్నెకాండ్రకుశివ మురెత్త, నెనసిచరియించువీటనాహేమరేఖ.
 సిసుతు n. s. An infant. శిశువు. Kark.
 సీకాయ n. s. (add.) సికఫలము. ABA.
 సీకాయచెట్టు n. s. Soap-nut. A shrub called Mimosa abstergens. Rox. సిక. ABA. Its pods dipped in water produce a froth used as soap.
 సీదరపుపెద్ద, శీదిరంపుపెద్ద or సీద్రంపుపెద్ద n. s. The king of serpents. ఆదిదేశము. Kark.
 సీమ n. s. (add.) దుగ్ధాద్యభూమి. ABA.
 సీరము n. s. Camphor. ఘనసారము, అనగాకర్పూరము. ABA. Kark.
 సీవిరిచెవిదాల్పు, అనగావిఘ్నేశ్వరుడు. Kark.
 సీసి n. s. Grasp or feat in wrestling. విస్ఫోధే దము. ABA.
 సుండి interj. (add.) నిశ్చయార్థకము. ABA.
 సుకము n. s. Pleasure, happiness, safety. సుఖము. ABA.
 సుకిదడిమపుడువ్వలువ n. s. The coverlet. మెత్తమీ దకరచేగుడ్డ. KP. 7. 251. తలిమమునైనెరసులు గిరసులు లేకుండంగదుచివిసుకిదడిమపుడువ్వలువనై బరచితలగడనిలిపె.
 సుకుని, అనగాసుఖిని. ABA.
 సుకురుసిసులు n. s. (that is శుక్రశిష్యులు the pupils of Sucrachari.) The giants. దానవులు. Kark.
 సుఖశృంగధావి సౌదము Error for సుఖశర్కధావి సౌదము * n. s. The pleasures of conversation : or of hearing tales read. BD. 1. 267.
 సుగంధిపాల, అనగాగోలక. ABA.
 సుగము n. s. Pleasure, happiness. సుఖము. ABA.
 సుగ్ధిరము n. s. A thick cloth. సాండ్రవస్త్రము. ABA.

సుడి n. s. (add.) ఋకారము, నిశ్చయార్థకము. ABA.
 సుడికత్తి, అనగాచక్రము. Kark.
 సుడిగట్టు, అనగామారుతము. Kark.
 సుడిగొట్టు, అనగావాయువు. Kark.
 సుడిగొట్టుకొని, అనగామారుతము. Kark.
 సుడి ప్రావుట v. n. To fail, become useless. వ్యర్థమవుట. Kark.
 సులికాడు n. s. A drone-player, he who plays the bag-pipe. శ్రుతివిధాయి. ABA.
 సున్న n. s. (add.) బిందువు. ABA.
 సున్నపుకాయ n. s. A small box made of metal to hold chunam; it is shaped like a watch. చార్లకరండము. ABA.
 సుప్పాణి n. s. A pearl. మాక్తికము. Kark.
 సుబాణము n. s. A kind of firework. అగ్నిత్రసారము. ABA.
 సుహి or సుమ్మి interj. (add.) నిశ్చయార్థకము. ABA.
 సురటివీరవలమట్టు or సురటివీరులమట్టు, అనగావాయువు. Kark.
 సురటిలు, అనగాకలరవశయములు. Kark.
 సువారమువాడు n. s. A cook. పాచకుడు. ABA.
 సువారము n. s. K. (add.) The public table kept by a raja for his followers.
 సువ్వాస n. s. not సువ్వాసు (add.) ఆలప్తివిశేషనామము. ABA.
 సూడి n. s. A gift, an offering. ఉపద, అనగాపువహారము. Kark. కానుక.
 సూదిరాయి n. s. The magnet, a loadstone. కఠినశిల. ABA. సూడంటురాయి, కాంతరాయి.
 శృంగారపుతోట n. s. A park. ప్రమదవనము. ABA.
 శలగ n. s. A twig. ఉపశాఖ. ABA.
 శలపు n. s. Measuring-fees. A tax levied for the man who measures the grain. ధాన్యశరీమాతృభాగధేయము. ABA.
 శలు, అనగాకాళిక. ABA.
 శేరింపు n. s. Censure, blame. అపవాదము. ABA.
 శేసము n. s. A small chisel. అల్పదారుచ్చేరి. ABA. చిన్నపులి.
 శేబాసు interj. Bravo. శ్రవంసార్థము. ABA.

శేమంతి n. s. A garden flower. The flower called Chrysanthemum Indicum. శ్యామంతి.
 శేమము n. s. (add.) శేమము. ABA. T. 4. 205. తజ్జనుగూర్చుండంగబనిచి శతమఖుశేమమునుసురలశేమమారసి తనివడిసేవచ్చినట్టి తనియేమనుడు. టీ|| కుశలము. P. 1. 313. ఇహారయమారమమ్మ సైకచాత్యన దుఃస్థితిసైంధకుండనిదేరువుమయ్య శేమముఘటింపుగడయ్యశ్రుశస్త్రమూర్తివై. టీ|| కుశలముపొందింపుమయ్య. N. 7. 81. ఒకాసెకవేళవచ్చుదృక్పరణియాశ్రమమునకు శంయమిశేమమువేడిచేవతారసుమమాల్యమిచ్చు. టీ|| శేమము.
 శేళి n. s. శుష్పాంజలి which see. ABA.
 శేసలు, అనగామంత్రాక్షరలు. Kark. see శేళి.
 సైదోడు n. s. (add.) శహజుడు. ABA. N. 1. 154. చందు సైదోడుపూబొడిజుకుడగుకు, వాలుగన్నులబెగుకులవైపుజూపు, వాలుగన్నులవలపింతువలయుననియె. టీ|| తోడబుట్టువైన. N. 10. 140. తోడికోడండ్రగను సైదోడుజూడ. టీ|| యేరాండ్లనుతనతోడబుట్టువులుగాజూచును.
 సైపుడు n. s. Patience, forbearance. ఔంతి. ABA. ఓర్పు.
 సైయంట, అనగాశహక్రీడ. ABA.
 సైయాటము, అనగాశహక్రీడ. ABA.
 సైరణ n. s. (add.) Patience, forbearance. ఔంతి. ABA. ఓర్పు.
 సైలాపము * n. s. for 'mamelos,' read 'marmelos.'
 సాగసుకాడు n. s. A coxcomb, one who is fond of dress. A handsome man. అలంకారి. ABA. శృంగారి. Kark. T. 4. 41. చిగురుపిలుకానికైన నాసాగసుకాని, యెత్తులేదన్నముదిమదితప్పినట్టి, యామగండేడనేనేడయేడకేడ. టీ|| సాగ సైసటువంటితనచంద్రునియొక్క. H. 2. 24. పరిమళమెసంగుబంగారుశ్రుతిమెవంటి, తొగటవల్లంటిబిగిటుతోలుకరింపు, సాగసుకాండ్రకుమోహరాసులుజింపు. N. 9. 362. బాణిమారంగలేనియగ్రులుబాల, సాగసుకాడంతనగంటబాచెనేని, మానుమరలంగమోడిననాసమాను. టీ|| వన్నెకాడైనకృష్ణుడు.
 సాగసుకత్తె, or, సాగసులాడి n. s. Kark says. స్త్రీ.
 సార n. s. (add.) కరాసి, చింత. ABA.

సొరంగము n. s. A mine or trench. బిలము, ABA.
 సొరకాయ n. s. A gourd. తుమ్మిఫలము. Kark.
 సొరగాకు n. s. A dried leaf. పచ్చ శుక్రము. ABA.
 సొలనబిల్లి n. s. A spider. తంతువాయము. Kark.
 సోకు n. s. An evil spirit, a ghost. పిశాచము.
 ABA.
 సోకుబూచి n. s. The wind. మాకుతము. Kark.
 సోకుమూకగురి, అసగా, నిర్మతి. Kark.
 సోద n. s. Plaster or mortar. లేకువిశేషము.
 ABA. గారె.
 సోమ్ర n. s. (add,) సుదవి. ABA. H. 4. 166. దుం
 కుబచ్చలితోటకుర కొలిమిరాకుసోమ్ర మెంతాకు
 చుక్కాకులదు.
 సోపె n. s. (add,) కిలాశము. Kark.
 సోమిదె, అసగాసోమగంధ. ABA.
 సోవ n. s. A line, row. శుక్తి. ABA. వరశి.
 సోల n. s. A measure of capacity, equal to $\frac{1}{4}$ of
 Mānedu. నికుంచము. ABA. P. 4. 525. వరాల
 సోలవెకలింది.
 సోలుట v. a. (add,) వాడివ్రాలుట. ABA.
 సోరు n. s. (add,) కుంజులము. Kark.

సూట్టుకాడు n. s. అలంకారి. ABA.
 స్రుక్కుట v. a. To be abated, to pine, become
 thin. తగ్గుట. ABA.
 హత్తి (H.) n. s. An elephant. గజము. Kark. దం
 తావళము. ABA.
 హనుమంతదీర n. s. A certain forest tree. వృక్ష
 విశేషము. H. 4. 20. హనుమంతదీరమంకెనగిరిక
 గ్గిక్.
 హరబ్బి (H.) n. s. An Arab horse. దేశభేదహ
 యము. ABA.
 హళాహళి n. s. (add,) కలకలధ్వని. ABA.
 హలిది, అసగాశరళము. ABA.
 హత్తిని * n. s. See note on శుద్ధిని page 543. The
 four classes may be exemplified in Shakes-
 pear's plays; by the characters of 1 Cressida,
 2 Cleopatra, 3 Juliet, and 4 Desdemona.
 హుమా, అసగాహయము. Kark.
 హుయలుబండి n. s. శతాంగము, గండ్రి, అసగామె
 ద్దులుయాద్యేశకటము. Kark.
 హూరవలి, అసగావస్త్రగలకోక. ABA.

S U P P L E M E N T.

అక్కము n. s. The lap. తొడ Bhag. Dwip. page
 127, line 8.
 అకుశల్యము * n. s. Perjury. అప్రమాదము.
 ఏన్నార్థము n. s. A year and a half. సంవత్సరస్సెర.
 గజగర్భము * adj. Tedious, never ending. Be-
 cause the elephant goes long with young.
 కాంచానముగియని, తీరని.
 గలివి n. s. Sprightliness, liveliness, courage. ఉ
 ళ్లాసము, తెలివి.
 చేత Affix, add తేకన్నుడిచేతవ్రాసియున్నది it is
 written in the old Kannadi character.
 తాటిపిట్ట (n. s. add Note 8) See Madr. Jour-
 nal, Vol. X. p. 237. No. 51.

తెల్లవారిలే adv. Always. ఎల్లప్పుడు, ఏవేళ. తెల్లవా
 రిలేయిదేరచ్చ this is their constant theme of
 talk.
 నల్లి n. s. (add,) నల్లినలిసిపోయెను, చెత్తకాసము
 (a proverb) The bug is crushed: there are
 no traces of its remnants.
 పిన్నపెద్దలు n. s. The town council, the com-
 mons, the common councillors. గ్రామస్థులు,
 కాపులకరణలు.
 మధుకరవృత్తి * n. s. The 'life of a bee,' that is
 living upon alms given in boiled rice. ఇంటిం
 బిరికికడఅన్నముతినిపెడుకొనిజీవింపదము

మాసము * n. s. Page 767, col. 1. (line, 5, from foot) for 'two months are,' read 'the month is reckoned.'

మిత్రభేదము * n. s. Trickery, fraud. Sowing dissension between friends. మోసము, ఒకరికొకరికికానియ్యకుండాచేయడము.

ములుము n. s. Garden-land, ground planted with fruit trees or vegetables. బాగయతి.

మొనజిహ్వులుజిమ్ముట r. n. To use scornful language. దురమాంకారశ్రుమాటలాడుట.

లక్ష్యము n. s. (H.) A sweetmeat which is a ball made of sugar, ghee, spices, &c. ఒకతరహామి

తాయి. Naish. 6. 160. చెలివాల్చుప్రభులక్ష్యములు చక్కలుచిననశతోలలు మోపులు.

వడ్రము n. s. Carpentry. వర్ధకికర్త. ABA. వడ్లశుని.

వారకము n. s. (add,) ఈవారకశరీరము This (my) body which is merely lent to me : which is mortal.

వైరాగ్యము * n. s. (add,) Melancholy.

శంకు * n. s. A civet cat. జివాజిపిల్లి. SO. P. 1.

341. బిలశుదాహారకుందిలశంకునిర్దుక్తసాంకవసురభిరస్థానుమూలము. టీ|| జవాదిపిల్లులచేత.

యమద్రోహప్రవము * n. s. Petty evil. Misdemeanour.

THE END.

[

